

SAMUELIS BASNAGII,

FLOTTEMANVILLÆI,

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI ANNORUM DCXLV.

à Cæsare Augusto ad Phocam usque.

In quibus Res Imperii Ecclesiæque observatu digniores subjiciuntur oculis, erroresque evelluntur Baronio.

TOMUS TERTIUS.

Exhibens ea notatu digniora, quæ ab Anno Æræ Christianæ Trecentesimo sexagesimo quarto usque ad Annum Sexcentesimum secundum continentur.

ROTERODAMI,
Typis REGNERI LEERS,
MDCCVI.

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI

Annorum DCXLV. à Cæsare Augusto ad Phocam usque.

In quibus res Imperii Ecclesiæque observatu digniores subjiciuntur oculis, erroresque evelluntur Baronio.

SECULUM QUARTUM.

ANNO DOM. 364.

ANNO U. C. 1117. PER. JUL. 5077. JULIANO 409. DOM. 364
VALENTINIANI I. *Sol.* 9. D. C. *Lunæ* 4. *Indict.* 7
Epact. 10. *Epact. Sol.* 4. 5. *P.* 4. *April.*

ANNO DOM. 364.

COSS. *Jovianus Augustus & Varronianus.*

Joviani acta & obitus.

I. Ncyræ versabatur Jovianus, eùm processit Consul. In trabeæ societatem Varronianum adhibuit filium, admodum parvulum: qui vagitibus suis pertinaciter reluctabatur, ne in curruli cella veheretur ex more. Die Consulatus orationem, quæ numero quinta est, Themistius habuit in laudes Imperatoris. Succenset celebritati Orator, quòd nondum egregia secum civitas, eorum quæ Ancyræ gerebantur, spectaculo frueretur. Porro Jovianus, cujus in medullis atque visceribus Religio insidebat, quidquid à Constantio ipsiusque filiis Ecclesiæ donatum, à Juliano ablatum fuerat, prorsus restituit. Dedit etiam generalem constitutionem ad *Secundum* Præfectum Prætorio, quâ jubebat capitali eos supplicio affici, qui sacram virginem uxorem rapere ausus fuisset. Legis verba mox referemus. Rescripto Jovianus suo non diu superstes fuit: *Cùm enim venisset Dastanam, qui locus Bithyniam distinguit, & Galatas, examinatus inventus est nocte... Fertur enim recenti calce cubiculi illius, ferre odorem noxium nequivisse, vel extuberate capite periisse, succensione prunarum immensâ, aut certè ex colluvie ciborum avidâ cruditate distentus.* Inopinati interitus causas quærens Baronius unam esse putat, quòd Jovianus *exornandum Juliani sepulchrum decreverit.* Quod nostro judicio est iniquissimum, cùm honores civiles Principibus debitos non vetet religio, quos etiam imperat. Diem Joviano emortualem magis cum Eutropio placet in *decimum sextum Februarii* incidisse. Corpus defuncti Constantinopolim mittitur, ut inter Augustorum reliquias conderetur.

Marcellin. l. 25. c. 10.

Bar. An. 364. n. 3.

De raptoribus Sanctimonialium Lex.

II. Pudicum Joviani animum ostendit Lex quam in Sanctimonialium raptores labente anno promulgavit. Causam Legis Sozomenus docuit: *Hanc autem Legem idcircò tulit, quòd flagitiosi quidam homines Principatu Juliani cum hujusmodi Virginibus nuptias contraxerant, & seu vi, seu persuasione eas corruperant.* Verba verò Legis sic sonant: *Si quis non dicam rapere, sed vel attentare matrimonii jungendi causâ Sacratas Virgines, vel invitas, ausus fuerit, capitali sententiâ ferietur.* Geminam huic Constantius Legem anno CCCLIV. conscripserat, quam errante Chronologiâ Baronius anno CCCLXIII. inseruit n. 129. Sanctionis renovationem necessariam fecit lascivorum hominum improbitas. Jovianæ Legis meminit Sozomenus, nec tamen sine errore, qui purgandus est: *Dedit generalem constitutionem ad Secundum, qui tunc erat Præf. Præt. quâ jubebat eum capitali supplicio affici, qui sacram virginem sibi uxorem despondere, aut impudicè duntaxat aspicere ausus esset, nedum rapere conatus fuisset.* Quæ non minimum absunt à Joviani mente, Legisque sententia. Aliæ nimirum sunt partes Principis, aliæ Christi. Princeps de factis, non de nudis cogitationibus, quæ ad actus non processere, fert judicium: & longè crudelissimum fuisset, ultimum illi imponere supplicium, qui lascivos in Sanctimonialem oculos conjecisset. Solus igitur Christus est qui impudicos aspectus, impurasque cogitationes afficit pœnâ. Jovianæ Legis acerbitatem mitigavit Honorius anno CCCCXX. *Si quis dicatam Deo virginem prodigus sui raptor ambierit, publicatis bonis deportatione plectatur.* Cæterùm licet Sanctimonialium raptores pœnis subderentur, religionis voto tanta dignitas nondum inerat, ut sive virginum, sive viduarum quæ continentiam profitebantur, matrimonia, veluti sacrilegia flammis & sanguine piarentur, quin imò firma rataque habebantur. Majorianus quidem Augustus virginum quæ ante quadragesimum ætatis annum à parentibus velatæ fuerant, nuptias legitimas esse sanxit: *Non est sacrilega judicanda, cùm Christiana Religionis instituto atque*

Sozom. l. 6. 3.

Cod. Th. L. 12. Tit. 25. l. 2.

Sozom. l. 6. 3.

Cod. Th. L. 12. Tit. 25. l. 3.

Major. Nov. 8.

que doctrina melius esse censuerit Virgines nubere, quàm impatientia ardore naturali professa pudicitia non servare virtutem. Neque Concilia nuptias ejusmodi irritas esse censebant. Notissimus est Ancyranus Canon: *Quotquot Virginitatem pollicitam pravaricati sunt, professione contemptâ inter digamos habeantur.* De matrimoniis Sanctimonialium Chalcedonense: *Virginem qua se Domino Deo dedicavit, similiter & Monachos non licere matrimonio jungi. Sin autem hoc fecisse inventi fuerint, sint excommunicati. Ostendenda tamen in eos humanitatis auctoritatem habere statuimus Episcopum ejus loci.* Tot tantisque testibus addatur & Epiphanius, maximus alioquin continentiæ laudator: *Satius est ubi à curriculo exciderit, palam sibi uxorem legitimis nuptiis adjungere, ac post virginitatem longo intervallo susceptâ pœnitentiâ iterum Ecclesiæ reconciliari.* Reverà disertissimum est Pauli præceptum, *Præstat nubere quàm uri*; licet tanto Apostolo Bellarminus resistat atque repugnet, cujus verba sunt: *Qua nubit post votum simplex, illa verum matrimonium contrahit; tamen aliquo modo magis peccat, quàm qua fornicatur, quia se reddit impotentem ad servandum votum, quod non facit qua fornicatur.* Miram sanè doctrinam, cui non Paulum modò, verùm etiam Augustinum opponimus: *Ha igitur qua nubere volunt, & ideò non nubunt, quia impunè non possunt, qua melius nuberent quàm urerentur, id est, quàm occultâ flammâ concupiscentia in ipsa concupiscentia vastarentur.* Neque ab Augustino dissidet Cyprianus scribens Pomponio: *Quòd si ex fide se Christo dicaverunt, pudicè & castè sine ulla fabula perseverent, ita fortes & stabiles præmium virginitatis expectent. Si autem perseverare nolunt, vel non possunt, melius est nubant, quàm in ignem delictis suis cadant.* In transcursu observandum Jovianæ Legis à nobis laudatæ subscriptionem errore affectam esse: *Dat. x. Kal. Mart. Antiochia.* Quippe ex Marcellino constat, Jovianum relictâ Antiochiâ Ancyram venisse, cùm amplissimum Magistratum iniit collegâ Varroniano. Itaque vox *Antiochia* in *Ancyra* mutanda videtur. Neque loci modò, sed temporis quoque falsa designatio est, si Jovianus XIV. Kal. Martias naturæ satisfecit, ut apud Eutropium legitur, quæ sententia & vero similior est.

Ancyr. c. 19.

Chalced. c. 16.

Epiph. h. 60. n. 7.

Bellarm. de Mon. l. 2. P. 30. 545.

Aug. de Virg. c. 34.

Cypr. Ep. 62.

Valentiniani origo. Creatur Imperator. Ejus anni.

III. Valentiniano Joviani successori pater fuit Gratianus, mediocri stirpe ortus apud Cibalas, Pannoniæ oppidum. Funerarius appellatus est, eò quòd venalitium funem portanti quinque milites nequirent extorquere. Eo merito ascitus in militiam *post dignitatem Protectoris atque Tribuni, Comes præfuit rei Castrensi per Africam. Unde furtorum suspicione contactus, digressusque, multò posteà pari potestate Britannum rexit exercitum, tandemque honestè sacramento solutus, revertit ad larem. Et agens procul à strepitu, multatione bonorum afflictus est à Constantio, hoc nomine, quòd civile flagrante discordiâ dicebatur suscepisse Magnentium, per agrum suum ad proposita festinantem.* Ad Præfecturæ Prætorianæ potentiam conscendisse Gratianum, testatur Victor in Epitome. Tantorum meritorum patre Valentinianus editus est anno Dom. 320. A Constantio levibus de causis ad Mesopotamiæ castella relegatus fuerat, ut Persarum excursiones comprimeret. Quòd nempe quidam ex scholæ Silentiariorum Valentinianum flammas ex ore vomentem vidisset. Fortitudinis simul & pietatis exempla dedit imperante Juliano. Ædituum enim pugno percussit, à quo lustrali aquâ fuerat respersus, ob id in exilium pulsus, Thebas Ægyptiacas, vel ut aliis placet, Meletinem incoluerat. Defuncto Juliano secundæ Scutariorum scholæ præfectus fuerat à Joviano, quo extincto, pietatis suæ præmia tulit imperium. Progressus Bithyniæ Nicæam usque, exercitus de creando Principe cogitabat. Januarius Joviani affinis leviori suffragio ornatus est. Eo repudiato, omnium vota in unum Sallustium Prætorio Præfectum concurrebant. Eo senectutem causante, filium summæ rerum præfici postulabant. Ac cùm juvenem, nec ad imperii molem idoneum esse dicerent, conspiratione omnium Valentinianus eligitur *apud Nicæam die v. Kal. Martias.* Relictus erat Ancyræ, posteà secuturus: ad eum itaque Legati mittuntur, qui venire ocyus admonerent: *Qui cùm venisset accitus, nec videri die secundo, nec prodire in medium voluit, bissextum vitans Februarii mensis tum illucescens.* Itaque iniqua est censura, quâ Valesius Scaligerum vexat, qui in quartam feriam Valentiniani creationem confert, quæ dies infaustia fuit in anno bissextili. Quòd si *levatus* fuisset Valentinianus XXVI. Februarii, ut contendit Valesius, bissextum quod jam transierat, timere non potuisset. Inauguratus igitur est die intercalari, quem ut sibi infaustum fugeret, vigesimo sexto duntaxat suscipiens imperium, feriâ quintâ coronatur. Obiit anno Dom. CCCCLXXV. die Novembris XVII. in Castello Virgitione ætatis anno LV. cùm imperasset annos XI. menses octo, dies XXIII. ut accuratè scriptum reliquit Marcellinus: *Animam diu colluctatam efflavit ætatis quinquagesimo anno & quinto, imperii minus centum dies secundo & decimo.* Itaque non satis accuratè Orosio proditum, quòd Valentinianus manserit in imperio *annis* XI.

Marcell. l. 30. c. 7.

Philostorg. l. 7. c. 7.

Marcell. l. 26. c. 2.

Marcell. l. 30. c. 6.

IV. Laudantur in Valentiniano mores animi, formaque corporis: *Valentinianus fuit vultu decens, solers ingenio, animo gravis, sermone cultissimus... Quanquam enim ad loquendum parcus, severus, vehemens, infestus tamen vitiis, maximèque avaritia, cujus punitor ipse fuit acer. Genera vetustissimorum meminisse, nova arma meditari, fingere terrâ, seu limo simulacra, prudenter uti locis, temporibus, sermonibus, atque ut breviter concludam, si ei infidis hominibus quibus sese quasi fidissimis prudentissimisque dederat, carere, aut probatis eruditisque monitoribus uti licuisset, perfectus haud dubiè Princeps enituisset.* Summa ejus castitas prædicatur: *Omni pudicitia cultu, domi castus & foris, nullo contagio conscientia violatus obscena, nihil incestum, hancque ob causam tanquam retinaculis petulantiam frenarat aula regalis.* Disciplinæ militaris censor erat eximius: molliora tributa efficiebat. Tantis tamen virtutibus vitia miscebantur. In severitatem propensior: *Memorabat assiduè, Severitatem recta potestatis esse individuam sociam.* Quæstiones cruentas multiplicari jussit, damnatorum capitis eripuit morte neminem. Dum leviora gregariorum errata puniebat, potiorum Ducum flagitia progredi sinebat in majus. Ob quæ dedecoris aliquid contraxit: *Valentinianus egregius aliàs Imperator, & Aureliano moribus similis, nisi quòd severitatem ejus nimiam & parcitatem, quidam crudelitatem & avaritiam interpretabantur.* Sævitiæ Valentiniani exempla sunt multa. Ob executionem Maximi Pannonii à Judice rectè maturari præceptam, trium oppidorum ordines mactari jussit.

Valentiniani mores.

Vict. Epit.

Marcell. l. 30. c. 19.

Hieron. Chron.

At

ANNO DOM. 364.

Marcell. l. 27. c. 7.

At Quæstor Eupraxius interpellans: *Parcius, inquit, agito, pissime Principum: hos enim quos interfici tanquam noxios jubes, ut Martyras, id est, Divinitatis acceptos, colit religio Christiana.* Neque illud prætereundum Christiano indignum, more Maximini, Valentinianum duas ursas habuisse, *Micam*, & *Innocentiam*, in laniandis hominibus, ipso spectante exercitatas. Exempla sævitiæ multa exhibet Marcellinus l. 29. c. 3. Ubi imperium suscepit, exercitus imperii consortem ei adjungere conatur. Quo tempore decantatum ab omnibus responsum dedit: *Vestrum fuit, Commilitones, cùm nullus esset Imperator, imperii habenas mihi committere. Nunc verò cùm imperium susceperim, mei deinceps officii est, non vestri, Reipublicæ curam gerere.*

Theodorit. l. 2. c. 6.

Valens imperii socius Valentiniano adjungitur.

V. Dato in perendinum diem signo proficiscendi, convocatis Primoribus quærebat, quemnam ad imperii consortium oporteret assumi. Silentibus cunctis Dagalaiphus Equestris Militiæ Rector, respondit fidentius: *Si tuos amas, Imperator optime, habes fratrem; si Remp. quærere, quem vestias.* Nicomediam ingressus Kal. Martiis, Valentem fratrem stabulo suo cum Tribunatus dignitate præfecit. Ut venit Constantinopolim, nil morandum ratus, *quintum Calendas Aprilis productum Valentem* in suburbanum, cui *Hebdome* nomen, ob septem milliarium distantiam quâ à regia civitate aberat, repugnante nemine Augustum pronuntiat, temporaque diademate redimitum, in eodem vehiculo secum reduxit, participem quidem legitimum potestatis, sed in modum *Apparitoris* morigerum. Valentis hæc inauguratio die uno in Fastis Idacianis tardius consignatur. Porro Valentis regimini Oriens ad Ægyptum usque Bithyniamque ac Thraciam permittitur: cætera verò sibi Valentinianus servavit, Illyricum, Gallias, Britanniam, Hispaniam, atque Africam. His peractis Imperatores febri corripiuntur, quos suspicio incessit, se veneno à Juliani amicis parato ægrotare. Morborum ergo causas investigandas Ursacio Officiorum Magistro & Juventio Sisciano Quæstori commiserunt. Nil tamen insidiarum compertum est. Exacto mense Imperatores percursis Thraciis Næsum advenere: *Ubi in suburbano, quod appellatum Mediana, à tertio lapide disparatur, quasi mox separandi, partiti sunt Comites,* nec non militares numeros. Post hæc Sirmium ingressi, Valentinianus Mediolanum, Valens Constantinopolim discessit. In his urbibus *sumpserunt primitùs trabeas Consulares.* Orientem regebat potestate Præfecti Salustius. Italiam cum Africa & Illyrico Mamertinus, & Gallias Germanianus.

Marcell. l. 26. c. 4. 5.

Marcell. l. 26. c. 4.

Valentiniani Acta Ecclesiastica.

VI. Ut quæ religionem attinent tractemus, eâ animi mansuetudine prudentiâque Valentinianus fuit, ut religionis causâ vim alicui inferri noluerit: *Valentinianus suæ quidem sectæ homines fovebat, Arianos tamen nullâ afficiebat molestiâ.* Quâ æquitate multum sibi laudis comparavit: *Postremo hoc moderamine Principatus inclaruit, quòd inter Religionum diversitates medius stetit, nec quemquam inquietavit, neque ut hoc coleretur imperavit aut illud. Nec interdictis minacibus subjectorum cervicem ad id quod ipse coluit inclinabat, sed intemeratas reliquit has partes ut reperit.* Decreverat quidem imperii sub initia nocturna sacra prohibere, mutatâ tamen sententiâ, harum quoque ceremoniarum permisit exercitium: *Exorsus ab ipso lare, quod ajunt, nocturna sacra fieri prohibuit. Quâ lege coërcere volebat, ea quæ sceleratè designarentur. Sed cum Prætextatus, qui Proconsulis nomine Græciam administrabat, hanc legem diceret vitam injucundam & acerbam Græcis parituram, si futurum esset si mysteria sanctissima, quæ genus humanum continerent prohiberentur, peragi ea sitè ut legis sua cessante permisit.* Mentio hæc Legis sacra nocturna prohibentis, in Codice Theodosiano Lege VII. de Maleficiis verbis ejusmodi: *Ne quis deinceps nocturnis temporibus, aut nefarias preces, aut Magicos apparatus, aut sacrificia funesta celebrare conetur. Detectum atque convictum, competenti animadversione mactare perenni autoritate censemus. Data v. Idus Septemb. B. Joviano A. & Varroniano Coss.* Intercedente Prætextato gratiam Legis hujus Græcis fecit. Relictâ Constantinopoli dum Thraciam peragrat, Episcopi Hellesponti ac Bithyniæ, & reliqui qui Filium Patri similem asserebant, Librariorum errore ὁμοιούσιον pro ὁμοούσιον irrepsit in Sozomenum. *Hypatianum* Heracleæ Perinthi Episcopum elegerunt, qui susceptâ pro ipsis legatione, peteret ab Imperatore, ut ad corrigendam fidei doctrinam convenire permitterentur. Qui cùm Imperatorem adiisset, & Episcoporum mandata ei exposuisset, Valentinianus ita respondit: *Mihi quidem Laicorum in ordine constituto, fas non est hujusmodi negotia curiosius scrutari. Sacerdotes verè quibus id curæ est, seorsum ubicunque voluerint, conveniant.*

Socrat. l. 4. c. 1.

Marcell. l. 3. c. 9.

Zozim. l. 4. c. 3.

Sozom. l. 6. c. 7.

Annus Lampsacenæ Synodi.

VII. Baronius cui Valesius eruditique complures adhærent, Concilium quod permittente Principe Lampsaco coactum est, anno sequenti assignandum putant. Quos in eam sententiam duxit autoritas Socratis, qui duobus Augustis primùm Coss. à Valente Constantinopoli agente, concessam Macedonianis, memorat Lampsaceni conventus celebrationem. Magis tamen placet Labbei, Pagiique sententia, qui Conventum Lampsacenum anno CCCLXIV. alligarunt. Legitur quidem in Marcellino: *Actâ igitur tranquillius hyeme, concordissimi Principes percursis Thraciis, Nasum advenerunt.* Diu tamen ante hyemem Constantinopoli profectos, ex ipso Marcellino conficitur, cùm post partitos, & Comites, & exercitus, Valentinianus Mediolani, Valens Constantinopoli annum CCCLXV. aperuerint. Resque certo est ex variis subscriptionibus Legum Codicis Theodosiani. Lex 13. de Operibus Publicis, dicitur data XIII. *Kal. Jul. Med. Divo Joviano & Varroniano Coss.* nempe *Mediana*, quod suburbanum Naisso tertio lapide distat. Lex verò 7. de Pactis dicitur, hoc anno data III. Nonas Julias. Sed & in vita Athanasii apud Photium legitur: *Valentinianus triginta tantum dies Constantinopoli subsistens, Valenti Orientem concessit.* Vertente igitur Aprili Valentinianus Regiâ urbe discessit, à quo per Thraciam discurrente, *Hypatianus* celebrandæ Synodi copiam impetrat.

Marcell. l. 26. c. 5.

Phot. Bibl. 1447.

Lampsacena decreta. Fueritne Orthodoxa Synodus?

VIII. Lampsacus urbs est sita in angusto Hellesponti sinu, de qua Stephanus: *Lampsacus urbs juxta Propontidem à Lampsace puella indigena sic dicta. Hæc à Phocaensibus condita est, olim Pityusa nominata.* A splendore, Mela civitatis nomen putat esse deductum l. 1. c. 19. *Lampsacum, Phocais appellantibus, nomen ex eo traxit, quòd consulentibus in quasnam terras potissimùm tenderent, responsum erat, Ubi primùm fulsisset, ibi sedem capesserent.* Hic Macedoniani satagunt suum celebrare Concilium. Quod & Valens permi-

Anno Dom. 364.

permisit, arbitratus ipsos cum Eudocio, Acacioque Religionis concordiâ copulari. Cùm autem haberent in animo, Constantinopolitana & Acta, & Confessionem abrogare, viros famâ & eruditione celebres, etsi infulam nec dum adeptos, advocant in auxilium, quorum unus fuit Basilius ille Magnus. Quid in eo conventu gestum sit, edisserat Sozomenus:

Basil. Ep. 82.

Cum per bimestre spatium inter se consultassent, tandem decreverunt, ut ea quæ Constantinopolis studio Eudoxii, atque Acacii gesta fuerant, irrita essent. Et ut formula quidem fidei rejiceretur, quam velut ab Occidentalibus Episcopis editam proferentes, Eudoxiani, subscriptionibus quorumdam firmari curaverant, pollicem se opinionem dissimilis substantia damnaturos, quod tamen minimè præstiterant. Ea verò sententia, quæ Filium Patri similem prædicat secundum substantiam, prævaleret. Nam vocabulum Similis necessario adjiciendum esse ad significandam personarum differentiam. Utque in omnibus Ecclesiis ea teneretur fides, quæ Seleuciæ quidem confirmata, Antiochiæ verò in dedicatione majoris Ecclesiæ exposita fuerat. Statuerunt etiam, ut exauctorati ab Anomœis Episcopi sedes postliminio suas recuperarent. Qui adversus ipsos instituerent accusationem, damnationi subjicerentur, Judicesque ex Episcopis Orthodoxis Provinciæ, & ex variis Regionibus congregati, in illa Ecclesia constituerentur, in quâ præsto testes adesse possunt. His decretis, pœnitentiæ copiam Eudoxianis faciunt, qui cùm minimè obtemperassent, Synodus omnibus ubique locorum Ecclesiis Decreta sua significat. Cùm autem vererentur Lampsaceni, ne Eudoxius ad partes suas aulam Principis traduceret, Valentem Heracleæ adeunt, qui factâ Valentiniani Romam proficiscentis deductione, Constantinopolim revertebatur. At Imperatorem Aulicosque suam in sententiam jam Eudoxius pertraxerat, Itaque Legatos hortatur, ne ab Eudoxio dissiderent. Quibus contradicentibus, & fraudem Constantinopoli factam, irritaque ab Eudoxio consilia adversus Seleucenæ Synodi decreta objicientibus, Imperator irâ succensus, illos abire in exilium jussit, Ecclesias verò Eudoxianis tradi.

Sozom. l. 6. c. 7.

Lampsacenam Synodum Catholicam fuisse contendit N. Alexander, quia Arianos damnabant Episcopi, & Consubstantialem amplectebantur. Ac faciles quidem largimur, de Filio rectè sensisse Lampsacenos, qui Confessionem Antiochenam in Encœniis promulgatam, albo calculo comprobarunt. De Spiritus verò divinitate ipsos malè sapiisse existimamus. Macedonianorum quidem Synodus dicitur Socrati:

Socr. l. 4. c. 4.

Eleusius Cyzici Episcopus, & qui cum illo erant, superiores partes aliquandiu obtinuerunt, cùm Macedonii dogma astruerent, quod anteà quidem obscurum, post Synodum autem Lampsacenam manifestius factum. Qui in Constantinopolitana Synodo abdicati fuerant, Eleusius, Eustathius, & reliqui omnes, Spiritum S. majestate suâ evertebant, quibus tamen Lampsaceni suas sedes restituere.

Sozom. l. 4. c. 27.

De Lampsacenorum quidem fide potentiorem certioremve Basilium proferre testem non possumus, qui huic Synodo interfuit:

Basil. Ep. 82.

Quoties, inquit, *fidem exponendo novarunt, Ancyræ dederunt aliam, Seleuciæ aliam, aliam Constantinopoli, divulgatam illam, & aliam Lampsaco posteà, & quam dederunt in Nicæa Thraciæ, & jam aliam in Cyzico. De qua etsi reliqua ignoro, hoc tamen audio, quòd omissa Consubstantialis Confessione τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, similitudinem quandam essentiæ circumferunt, & præterea blasphemias contra Spiritum S. cum Eunomio conscribunt.* Hæc Magnus ille Basilius, qui cùm ipse præsens Lampsaceno conventui interfuerit, de illius fide N. Alexandro Seculi XVII. homine peritior est existimandus. Fingere quidem cogitatione non possumus, Macedoniani dogmatis fautores sedibus suis restitutos à Lampsacenis fuisse, nisi in eam quoque opinionem toto pectore inclinassent.

Anno Dom. 364.

Hilarii cum Auxentio disputatio.

IX. Curabant pietatem magnâ diligentiâ Hilarius Pictaviensis, atque Eusebius Vercellensis. Mediolani Ariani erroris patronum sese constituebat Auxentius Episcopus. Cùm igitur Ecclesiæ utilitatem in primis sibi proponeret Hilarius, disputationem instituit adversus hominem, quo defensore & protectore hæresis maximè utebatur. Voluptate suâ Lectorem fraudaremus, si quæ Mediolani gesta sunt, nostris non Hilarii ipsius verbis subjiceremus:

Hilar. contr. Aux.

Cùm edicto gravi S. Rex perturbari Ecclesiam Mediolanensium, quæ Deum verum Christum, & unius cum Patre Divinitatis & substantiæ confitetur, sub unitatis specie & voluntate jussisset, etiam importunâ interpellatione suggessi, Auxentium blasphemum esse, & omninò hostem Christi habendum: atque adjeci eum aliter credere, quàm Rex ipse, aut alii omnes haberent. Quibus rebus permotus audiri nos à Quæstore, & Magistro præcepit, considentibus unà nobiscum Episcopis ferè decem. Primumque ut in foro solet, de persona calumniatus est. Damnatum quendam me à Saturnino, audiri ut Episcopum non oportere. Non est nunc temporis quid ad hæc responsum sit enarrare, sed qui tum audiebant, de fide potius, ut Regi placuerat, agitandum esse decreverunt. Cùmque jam in arcto esset negandi periculo, credere se Auxentius Christum Deum verum, & unius cum Deo Patre divinitatis & substantiæ est professus. Placuit igitur hoc scribi. Et ne memoriâ audientium, quæ dicta essent, elaberentur, continuò libellum Regi per Quæstorem effero, quo quid convenisset, contineretur. Et ne mentiri arguar, ejusdem exemplar subjeci. Placet omnibus, Auxentium hæc ipsa presbytero frequenter, qui ut ipse scriberet, est coactus. Qui diu consilia sua versans, callidissimè fidem Regis eludit. Dat Scripturam stilo Antichristi compositam. Nam primùm, ea quæ Nicææ Thraciæ omnium impietas ex se solvisset, sancta esse testatur: vim scilicet illatam Episcopis, fidem esse veræ confessionis affirmans. Negat quoque se scire Arium, cùm in Alexandria, in Ariana Ecclesia, cui Gregorius præerat, Presbyter esse cœpisset. Ut ex angustiis sese expediret veterator, Imperatorem adit scripto: *Beatissimis & gloriosissimis Imperatoribus, Valentiniano, ac Valenti Augustis, Auxentius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ Mediolanensium.* Libelli summa hæc est: *Non oportere sexcentorum Episcoporum unitatem post tantos labores, ex contentione paucorum hominum refricari, abjectis Decretis ante annos decem.* Se Hæreticum, aut Arianum non esse, *Quia*, inquit, *unquam scivi Arium, non vidi oculis, non cognovi ejus doctrinam:* Profitetur, *Se credere, in unum solum verum Deum, Patrem omnipotentem, & in Filium ejus unigenitum, Dominum nostrum J. C. ante omnia secula, & ante omne principium, natum ex Patre, Deum ex vero Deo Patre.* Subdit deinde, *Ut autem pietas vestra veriùs cognosceret ea, quæ gesta sunt in Concilio Ariminensi, transmisi, & peto ut ea libenter legi præcipiatis. Sic enim cognoscet serenitas vestra, quia jamdudum damnati depositi, hoc est,*

Hila-

ANNO DOM. 364.

Hilarius & Eusebius contendant ubique schisma facere.

Hilarius Mediolano ejicitur. Auxentius pro pio habetur.

X. Multis simulationum involucris integebatur, & quasi velis quibusdam obtendebatur Auxentii ea Confessio, ut piè simul & solerter observatum Hilario: *Tribuunt Christo Dei nomen, quia hoc & hominibus sit tributum. Fatentur Dei vera Filium, quia sacramenta baptismi verè Dei Filius unusquisque perficitur: ante tempora & secula confitentur, quod de Angelis, & Diabolo est non negandum. Ita Domino Christo sola illa tribuuntur, quæ sunt vel Angelorum propria, vel nostra.* Cæterùm pietatis suæ mercedem Hilarius expulsionem tulit, & quod magis dolendum, ab Orthodoxo Imperatore. Auxentianæ Confessionis præstigiis capti Mediolanenses, perfidum Hæreticum pro pio viro habent: *Spargitur verò per populos, Auxentium verum Deum Christum, & unius cum Patre Divinitatis ac substantia scripsisse, neque ab exposita per me fidei dissidere sententia. Post quæ ad communionem ejus Rex pro fidei sinceritate advenit. Sed cùm hoc mysterium impietatis diu occultatum jam non taceretur, diceremque fingi omnia, fidem negari, Deumque atque homines illudi, jubeor de Mediolano proficisci, cum consistendi mihi in eo, invito Rege esset nulla libertas.*

Hilar. contr. Aux.

Error Baronii.

Hoc anno CCCLXIX. contigisse, non sine labe Chronologiæ maxima Baronius opinatur. Quod certissimis rationibus ostenditur. Primò in solis Augustis, Valentiniano & Valenti oblatus est Libellus Auxentii. Nondum igitur Imperatoria dignitatem Gratianus adeptus erat, qui anno CCCLXVII. *levatus est in Galliis, die IX. Kal. Septembris*, Lupicino & Jovino Coss. ut Idatii Fasti declarant. Insuper anno CCCLXVII. Hilarius naturæ concessit, teste Chronico Hieronymi. Non potuit igitur biennio post obitum apud Mediolanum disputationem inire cum Auxentio. Hoc ergo, vel saltem sequente anno suscepta est. Argumentum Baronii ex verbis Auxentii depromptum, *abjectis decretis ante annos decem*, quibus Ariminense Concilium anno CCCLIX. celebratum indicasse videtur, Hermantius solvit, qui Mediolanensi Synodo anno CCCLV. conctæ Auxentii verba accommodat.

Herm. Eclaire. l. 11. c. 8.

Apollinaris, an Episcopus? Fama ejus.

XI. Sub id temporis initia duxisse Apollinaris hæresin, fit nobis verisimile. De qua antequam tractaverimus, infaustæ opinionis parens adducendus ante oculos. Apollinaris pater ortu Alexandrinus, Beryti primùm docuit: inde profectus Laodiceam, ductâ uxore, filium suscepit nomine & *Apollinarem*. Pater ad Presbyteri gradum evectus, Grammaticam; filius qui Lectoris officio fungebatur, Rhetoricam docuit. Florebat eo tempore Epiphanius Sophista, quem omni studio Apollinaris ambo fovebant. Dum nobilis ille Rhetor in Bacchi laudem hymnum recitat, Junior Apollinares, cum patre suo recitationi interfuit, ac cùm Epiphanius prophanos sacris illis non initiatos, foras abiisse jussisset, ambo Apollinares restitere. Quod ubi rescivit *Theodotus* Laodicensis Episcopus, graviter commotus, patrem filiumque Apollinares ejecit Ecclesiâ, quos tamen postmodum, pœnitentiâ functos denuò suscipit. Mortuo Theodoto successit Georgius Arianus, qui Juniorem Apollinarem à communione exclusit, ea de causa, quòd dum anno CCCXLIX. redux ex exilio Athanasius Laodiceam transmeat, familiaris & amicus redeunti factus est. Cum ignominia

Sozom. l. 6. c. 25.

pulsus Apollinaris, Ecclesiæ demum restitui, sedente Georgio non potuit. Eruditione suâ jam celebres, illustriores fecit Julian Decretum, quo Græcorum institui disciplinis Christiani prohibebantur. Pater enim scripta Mosis heroico carmine interpretatus est, historicos vero Veteris Instrumenti libros, partim dactylico carmine, partim ad formam tragœdiæ, personis adhibitis elaboravit. Junior verò Apollinaris Evangelia & Apostolorum scripta ad formam dialogorum exposuit, exemplum Platonis secutus. Apollinaris Junior ad Episcopatum provectus, aliquamdiu Laodicensi præfuit Ecclesiæ. Dixit hæc quidem Photius in Excerptis Philostorgii: *Ait præterea, quòd quidem ursico unda hauserit, Apollinarem Episcopum fuisse.* A Lamberto quoque Danæo negatur, Episcopum fuisse. De ea re tamen non est dubitandum. Athanasius Epistolâ ad Antiochenses pag. 580. *Aderant & aliquot Monachi Apollinares Episcopi, in hoc ipsum missi.* Hieronymus Apollinaris discipulus, de ipso hæc loquitur: *Apollinaris Laodicenus, Syriæ Episcopus, patre Presbytero, magis Grammaticis in adolescentia operam dedit.* Adstipulatur & Rufinus, l. 2. c. 20. *Interea apud Laodiceam Syriæ ante id tempus Apollinares Episcopus &c.* Nec obscurè hoc & indicat Theodoritus: *Apollinaris, inquit, Laodiceæ ut plurimum morabatur. Antiochia verò jam antea Vitalem ordinarat Episcopum.* Consecrare verò Episcopum, ipso non Episcopus haud potuisset. Dum stare visus est integer, arctissimis amicitiæ vinculis cum viris illustribus copulabatur. Hieronymum auditorem habuit, ut scimus ex ipsius ad Pammachium Epistolâ: *Apollinarem Laodicenum audivi Antiochiæ frequenter, & colui, & cùm me in Sanctis Scripturis erudiret, nunquam illius contentiosum super sensu dogma suscepi.* Cum Apollinare tenerrimorum amorum fœdere pios omnes Episcopos fuisse conjunctos, fatetur & Epiphanius: *Egregius ille ac venerabilis senex, quem nos, & beatæ memoriæ Papa Athanasius, imò verò Catholici omnes amicè dileximus, Apollinaris Laodicenus.* Tantâ quidem conjunctione sibi Basilium M. devinxerat, ut Sanctus ille Pater ea de causa dedecus passus sit, multis ab ejus communione sese divellentibus, ut in Epistola ad Patrophilum profitetur: *Secessus causam assignarunt, quòd Apollinari scripserimus. Ego verò Apollinarem quidem nunquam putavi inimicum esse. Imò sunt quædam, quorum gratiâ virum venerar etiam.* Apollinarem Episcopatu prius pulsum fuisse, quàm errores proferret suos, ex Theodorito colligimus: *Apollinaris verò cùm Ecclesiarum administratione excidisset, novam deinceps, quam excogitaverat doctrinam, palam prædicavit.* Quamobrem verò redactus sit in ordinem, juxta scimus cum ignarissimis, & num antè vulgatam hæresim Episcopatu motus fuerit, meritò in dubium adducitur.

Socr. l. 3. c. 16.

Philostorg. l. 8. c. 15.

Hieron. de Vir. Ill.

Theodorit. l. 5. c. 4.

Hier. Ep. 65. c. 1.

Epiph. h. 77. n. 2.

Basil. Epist. 82.

Theodorit. l. 5. c. 4.

Quid in errorem impulit Apollinarem? Ejus dogmata.

XII. Quid virum magnæ & eruditionis, & famæ, & uti videbatur, pietatis excelsæ, in errorem impulerit, quærunt eruditi. Existimat Petavius in Dogm. Theol. injuriæ sibi à Theodoto illatæ Apollinarem memorem, vindictæ cupidum, errorem demum suum excogitasse. Quæ tanto viro indigna sententia est, cùm ad Episcopatum orthodoxus promotus sit Apollinaris, in eoque gradu diu satis Sanctissimorum virorum amicitiâ usus fuerit. Rufinum potius audire præstat: *Apollinaris Episcopus vir sanè in cæteris instructus, sed dum contentionis vitio*

Rufin. l. 2. c. 20.

ANNO DOM. 364.

nimis agitur, & adversum omne quod quisque dixerat, tre obvius delectatur, jactatione ingenii malè fortis, hæresim ex contentione generavit, asserens solum corpus non etiam animam à Domino in dispensatione susceptam. . . Post ut ne ex toto vinci videretur, ait eum quidem habuisse animam, sed non ex ea quæ rationabilis est, sed ex ea solum quâ vivificabat corpus: ad supplementum vero rationabilis partis, ipsum verbum Dei fuisse perhibebat. Non probamus tamen in ea re dictum Rufini, quod primùm negarit Apollinaris, *animam* à Filio Dei susceptam esse. Neque hominem cothurnos in scenis mutasse suos non credimus; imò figmentum putamus, quod vulgò jactatur, infelicem Hæreticum animam ex humana Christi natura primùm exterminasse. A discipulis quidem Apollinaris id factum fuisse scimus, ab Apollinari nescimus. Apollinaristarum erroribus Augustinus: *Dicunt sicut Ariani, Deum Christum carnem sine anima suscepisse. In quæstione Evangelicis testimoniis victi mentem, quæ rationalis est anima hominis, non fuisse in anima Christi, sed pro hac ipsum verbum in ea fuisse dixerunt.* Similia de Apollinaristis Socrates scripto tradit, l. 2. 46. Est igitur ea sententiæ mutatio non Apollinari quidem, sed Apollinaristis vindicanda. Ac nullus sanè errorum Apollinaris peritior unquam evasit, quàm Epiphanius, cui & notissimus fuit, & amicissimus. De delirantis sententia audiamus igitur Epiphanium: *Nonnullis nostrorum placuit, & quidem primariis, atque à nobis & ab omnibus Orthodoxis divinis propemodum honoribus affectis, mentem ab Christi incarnatione dimovere, eundemque carnem cum anima duntaxat suscepisse, mentem verò nequaquam asserere, hoc est, non perfectum hominem induisse. . . Egregius ille ac venerabilis senex, quem nos, & beatæ memoriæ Papa Athanasius, imò verò Catholici omnes unicè diliximus, Apollinaris Laodicenus, hujus dogmatis autor ac propagator extitit.* De carne absque anima suscepta silet Epiphanius, quem perinde atque Apollinaristarum errorem sine dubio memorasset: *Alii verò, Christum animam assumpsisse negarunt.* Neque mutandæ sententiæ sive locus, sive tempus Apollinari datur, in verbis Epiphanii. Quæ fama ferebat, de Hæretico Christi mentem extinguente, incredibilia illis videbantur, qui cum ipso amicitiæ nodos copularant: *Ac principio quidem, cùm id nobis nonnulli ex ejus discipulis narrarent, fidem non habebamus, neque verosimile putabamus, à tanto viro errorem ejusmodi profectum.* Existimabant abstrusa recondita que ea, quæ à viro sapienti proferebantur, auditoribus minus nota exploratque fuisse: prius igitur expectandum, quàm talia docenti notæ erroris inureretur. Quòd si, uti vulgò ferunt, Christi animam à carne primùm sejunxit Apollinaris, id ipsius discipuli significassent Epiphanio cæterisque Episcopis, qui nil causæ prorsus habuissent, cur novissimam errantis de mente Dominica opinionem in dubium revocassent. Sed & morâ temporis opus fuit disceptationibus monitisque, ut quam animo imbibisse dicunt, de carne Servatoris animæ experte sententiam, Apollinaris exueret. Atqui cùm primùm Epiphanii, aliorumque tetigit aures rumor à Christo homine mentem dimovisse Apollinarem, is in laude adhùc erat rectæ fidei apud Cypri Præsula, atque Orientis; at delirantis primus sanè palmarisque partus, is esse videatur, quem refert Epiphanius, quòd mente solâ, non animâ Christum hominem spoliaverit. Id etiam luculentissimè demonstrat ipsemet Apollinaris, Epistolâ Episcopis Diocæsarea scriptâ, quam ab oblivione Leontius vindicavit: *Confitemur non ad hominem sanctum venisse verbum Dei, quod erat in Prophetis, sed ipsum verbum carnem factum esse, non assumptâ mente humanâ, mente mutabili, quæ turpibus cogitationibus captiva ducitur, sed divinâ mente immutabili & cœlesti.* Mentem itaque, non animam à Christo abjudicabat. Exarata est Epistola dum vita in Athanasio morabatur, uti planum fit verbis ejusmodi: *Athanasius scit nos & in dogmatibus cum ipso consentire.* Recens adhùc erat error Apollinaris, qui solam à Christo mentem divellebat. Ex fontibus porrò Platonis videtur errorem deduxisse suum, quod & asserit Nemesius: *Quidam è quibus est Plotinus, aliud esse animam, & aliud mentem statuentes, ex tribus constare volunt hominem, è corpore, anima, & mente. Hos secutus est Apollinaris Laodiceæ Episcopus. Hoc enim jactis fundamentis sententiæ suæ, reliqua dogmati suo consentanea superstruxit.* Ut autem primùm rumor dispersus est ab Apollinaris discipulis, perversæ Præceptoris sui doctrinæ Epiphanius fidem non habuit: *Non verisimile putabamus*, inquit, *à tanto viro errorem ejusmodi profectum. Itaque nonnulla adhuc meliorum spe patienter expectavimus, donec rem omnem accuratè cognovimus. Hoc enim dicebamus, discipulos illius qui ad nos ventitabant, cùm ea minimè caperent, quæ ab erudito illo viro Præceptore suo abstrusa & recondita proferrentur, ejusmodi quædam finxisse sibi, quæ ab illo nunquam dicerant.* Palmaria itaque hominis hujus error fuit, quod Christum mentis humanæ expertem fingeret. De Trinitate non accuratam satis, rectamque tueri sententiam putabatur: *Apollinaris nonnullis quidem scriptis, quod de Trinitate pronunciatum est, non violavit, sed quemadmodum & nos, unam quoque divinitatis substantiam & tres personas prædicavit. In nonnullis autem gradus dignitatum definiit. Ejus enim inventum est illud magnum, majus, maximum, tanquam magnus quidem sit Spiritus, major autem Filius, maximus autem Pater. . . Rursus in nonnullis scriptis personarum proprietates confundebat, unde etiam insimulatus est Sabellianismi.* Hanc de personis divinis opinionem verè simul & salsè Nazianzenus vocat *divinitatis scalam, quæ non in cœlum deducit, sed è cœlo dejicit.* Ex Theodoriti loco colligi quidem potest, rudem indigestamque Apollinaris esse de Trinitate informationem, ex qua in duras enunciationes ducebatur. In hæresio tamen Trinitatem evertentem, delapsus esse non videtur, secus palmaris ejus error non is fuisset, qui mentem Christo evellebat. Neque Vitalis discipulus ejus eò impietatis progressus est, qui tamen Præceptoris sui opinionibus mordicùs adhærebat. Philostorgius quidem Anomœorum sectæ addictissimus, insignem tamen hanc laudem Apollinari tribuit. Basilius Cæsariensis, Gregorius Nazianzenus, Apollinaris, *Tunc pro Consubstantiali contra Heterousion propugnabant, longo superantes omnes illos qui & prius, & pòst ad meam usque ætatem illius hæreseos fuerunt propugnatores, adeò ut præ ipsis Athanasius puer judicaretur.* Gravissimos adhuc errores Apollinari vindicat Nazianzenus, in sua ad Nectarium Epistola: *Incidit in manus meas libellus Apollinaris, in quo ea quæ astruuntur omnem Hæreticorum improbitatem excedunt. Affirmat enim carnem illam, quæ ab uni-*

Marginal notes: *Aug. de Hær. c. 55.* — *Epiph. 77. n. 1. 2.* — *Epiph. h. 77. n. 2.* — ANNO DOM. 364. — *Leont. B. D. P. t. 9. 712.* — *Nemes. de Nat. Hom. c. 1.* — *Epiph. h. 77. n. 2.* — *Theodorit. h. Fab. l. 4. c. 8.* — *Suid. in Apollin. 371.* — *Naz. Or. 46.*

ANNO DOM. 364.

unigenito Dei Filio, per dispensationem assumpta est, ascititiam non esse, sed ab initio fuisse in Filio. Librum tamen *Apollinaristæ* potius quàm *Apollinaris* ipsius esse existimamus. Quærenti Epiphanio, qui audierat Apollinaristarum dogma hec esse, quod *è Virgine Maria Christi caro suscepta non esset*, respondit Vitalis, *Carnem è Maria Christum traxisse.* Vitalis autem ne ad latum unguem Apollinaris à dogmate recedebat. Sed & Theodoritus expressis verbis Apollinaristarum nonnullis illum ascribit errorem: *Quidam alii ex conventu Apollinaris dicebant, Corpus Domini descendisse de Cœlis.* Denique ipse Apollinaris ab ea se impietate vindicat Epistolâ primâ ad Dionysium, quæ extat apud Canisium: *Anathema igitur sit*, inquit, *qui non dicit carnem ex Maria*, uti rectè observatum N. Alexandro. Absonam quoque Apollinari Gregorius opinionem tribuit: *Quod omnium indignissimum, unigenitum Deum probare nititur, propriâ suâ divinitate passum esse, atque in triduana illa corporis morte divinitatem quoque simul cum corpere mortuam fuisse, sicque rursus Patris operâ à morte ad vitam revocatam.* Librum ea impia continentem, quem Gregorius legerat, Apollinari subditum esse existimamus, nec immeritò, cùm libri hujus Autor statueret, Christi carnem è Cœlo delapsam esse, cui Apollinaris errori dixit anathema. Eam quoque animo imbibit opinionem Apollinaris, quæ Patrum benè multorum in mentibus fuit infixa, nempè *post resurrectionem in carne cum Sanctis Dominum regnaturum*, teste Hieronymo in vita Papiæ, necnon Nazianzeno secundâ ad Cledonium Epistolâ p. 747. Petavius Animadversionibus ad hæresim *Dimœritarum*, eruditique complures Apollinarem anno CCCLXII. ab Alexandrina Synodo damnatum esse, persuasum habent. Quorum à sententia distrahimur, cùm imperante Juliano palam & in luce Apollinaris error nondum fuerit constitutus, imò scriptis vir ille suis multum Ecclesiæ inservierit. De ortu quidem hujus impietatis Theodoritus: *Apollinaris cùm Ecclesiarum administratione excidisset, novam deinceps quam excogitaverat, doctrinam palam prædicavit, seque hæreseos autorem professus est.* Anno autem CCCLXII. etiamnum Episcopum agebat, & eo nomine Monachos misit Alexandrinæ Synodo. Nondum igitur errorem disseminarat suum. Quò consequens est, nec fuisse damnatum. Athanasius quidem in sua ad Antiochenses Epistola adversus Paulum Samosatenum, Arium & Photinum scripta Apollinarem in mente non habuit. Ario sententia hæc fuit, Christum animæ expertem egisse, quam opinionem percellit Athanasius. De Ario igitur, non de Apollinari Synodus cogitavit: *Apollinaristas Apollinaris instituit, qui de anima Christi à Catholica Ecclesia dissenserunt, dicentes sicut Ariani, Deum Christum carnem sine anima suscepisse.* Egregium porro adversus Porphyrium volumen edidit Apollinaris, quod plurimi facit Hieronymus Epistolâ LXV. capite primo: *Fortissimos libros contra Porphyrium scribit Apollinaris*, quem tamen meritò perstringit, quòd *dimidiatam Christi introduxit œconomiam.* Cæterùm Præceptoris sui erroribus Apollinaristæ multa addidere postmodum: scilicet corpus Christi divinitati esse consubstantiale; Dei Filium carnem ex coelo attulisse; Deitatem Christi in carnem fuisse conversam, cujus opinionis *Polemium* fontem fuisse Theodoritus prædicat. Magnos progressus fecit Apollinaris hæresis, quam non minimum adjuvabat Autoris fama: *Parum certè absuit, quin Orientis omnes Provinciæ à Cilicia usque ad Phœnicem Apollinaris hæresin amplecterentur.* Sed à Monachis, & Synodis repressa est, ut observabimus loco suo. Sectæ huic maximè infensum se Nazianzenus præbuit, quòd Eudoxiani, Macedonianique cœtus publicos haberent, *ferendum* esse dixit. De Apollinaristis verò hæc scribit Nectario: *Quid ex omnibus calamitatibus acerbissimum, Apollinaristarum licentia est, quos haud scio quonam modo pietas tua Conventuum æquè ac nos habendorum autoritatem sibi arrogasse, atque usurpasse, passa fuerit.* Rogat etiam *Olympium*, ne impunitum Apollinaristarum scelus ferat, qui exautoratorum Episcoporum operâ Præsulem sibi constituerant. Neque moderatè se gerebant Hæretici, qui impetu facto minitabantur Ecclesiæ, ut Theodoro Tyanensi scripsit. Quæ fortè causa fuit, cur anno 388. Theodosius *Apollinarios* ab omnibus locis inhiberi jusserit. Cogit ad lachrymas viri doctissimi celeberrimique lapsus, qui infelici sectæ parentem se constituit. Quanta fuerit Apollinaris fama & eruditio, doceat Vincentius Lirinensis: *Quid illo præstantius acumine, exercitatione, doctrinâ? Quam multas ille hæreses multis voluminibus oppressit? Quot inimicos fidei confutavit errores, indicio est Opus illud triginta non minus librorum nobilissimum & maximum, quo insanas Porphyrii calumnias magnâ probationum mole confudit.* Liber ille adversus Porphyrium inter cætera Opera Apollinaris maximè probabatur, & Eusebii scripta longo intervallo superasse atque Methodii, tradit Philostorgius l. 8. c. 14. *Innumerabilia* scripsisse *volumina*, testatur Hieronymus, de quibus consulenda Scriptorum Ecclesiasticorum historia. Id unum scitu perjucundum observabimus de scriptis Apollinaris, ex vita S. Ephrem petitum: Libros suos *cuidam, quam in deliciis habuisse ferebatur fœmina, asservandos commiserat* Hæreticus. *Quæ cùm magno innotuisset Ephrem, ipse ejusdem se opinionis esse confingens, fœminam quæ libros istos profanos custodiebat, adiit & de se quis sit, & quam fausta ei ex eremo afferat, patefecit. Tandem rogat ut Præceptoris sibi scripta publicæ utilitatis causâ exhibeat.* Quibus capta verbis fœmina, libros præbuit, eos tamen sibi celeriter reddi deprecans. At piscis glutino omnes illiniens, ita folium cum folio connexuit, ut pars una ab altera sejungi nequiret. Cùm libros Apollinaris coram Judice ad disputandum aperire vellet, nec posset, ignominiam ita molestè tulit, ut parum abfuerit quin mortem obiret. Vitam adhùc retinebat anno 380. quam senectute provectus, *Theodosio imperante* reliquit.

Epiph. h. 77. n. 22.
Theodor. h. Fab. l. 4.
Orat. 46. 722.
Theodorit. l. 5. c. 4.
August. de Hær. c. 55.
Sozom. l. 6. c. 27.
Naz. Or. 42.
Vincent. Lir. c. 16.
Nyssen. t. 3. 609.

ANNO U. C. 1118. OLYMP. 286. PER. JUL. 5078. JUL. 410. DOM. 365. VALENTINIANI 2. *Sol.* 10. B. *Lun.* 5. *Indict.* 8. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 6. P. 27. *Martii.*

ANNO DOM. 365.

COSS. *Valentinianus & Valens Aug.*

I. SEditione gravissimâ Romanum concutitur Imperium, Procopio in Cilicia nato & educato arripiente purpuram. Genere clarus erat, utpote qui Julianum Imperatorem propinquitate attingebat. Vitam moribus castigatam ducebat. Imperante Constantio Notarium agens, cum Luciliano Comite ad Saporem missus,

Procopii vita.

ANNO DOM. 365.

sus, Imperatoris post obitum à Juliano Comitibus adjunctus fuerat. A quo etiam Persidem petenre, cum valida militum manu in Mesopotamia relictus erat. Fama fert, si quid calamitosius sibi contigisset Julianum tradô â purpurâ monuisse, ut susciperet Imperium. Interfecti Principis corpus, ut ad sepulchrum usque duxit, audito se diligentius à Joviano quæri, ad abdita longiusque remota discessit. Ferinæ vitæ pertæsus, quam vix tenuiorum alimentorum auxilio retinebat, impellente necessitate apud *Strategium* ex Palatino milite Senatorem amicorum fidissimum sese abdidit. Ex agro Chalcedonio ubi delitescebat, Constantinopolim clanculò sæpius migrans, ignotus ob squalorem vultus & maciem, solertissimi exploratoria officio fungebatur. Ex rumoribus tum colligebat, incusare Valentem multos cupiditatis aliena rapiendi. *Petronium* Patricium Principis socerum exquisitis tormentis sontes innocentesque pariter afficere: debita jam inde à temporibus Aureliani Imperatoris crudeliter perscrutari. Longè diversa de Procopio narrat Zozimus. Summam dignitatem adepto Joviano datam sibi Procopius purpuram tradit, quem & enixè rogat, ut militari se sacramento liberatum, agriculturæ, & rei familiaris studio incumbentem in otio vivere permittat. Quo impetrato Cæsaream Cappadociæ urbem unà cum uxore, & liberis migravit habitatum, quòd ibi prædia maxima possideret. Cùm eò commorantem suspectum haberent Valentinianus & Valens, certos confestim mittunt, qui hominem comprehenderent: ille potestatem facere perducendi quò vellent. Saltem petere, prius ut cum uxore colloqui, liberosque videre suos sibi permitteret. Quo concesso, epulum eis parat, & obrutos vino conspicatus, cum suis ad Pontum Euxinum contendit, inde Constantinopolim. Nos vero similiorem Marcellini narrationem esse putamus. Dum abditus Constantinopoli moratur Procopius, occasionem invenit, quâ ad summa rerum fastigia tolleretur: *Consumptâ hyeme festinans ad Syriam Valens, jamque fines Bithynorum ingressus, docetur relationibus Ducum, Gentem Gothorum eâ tempestate intactam ideòque sævissimam, conspirantem in unum ad pervadenda parari collimitia Thraciarum.* Quo cognito, ut ocyus quò tendebat perveniret, peditum equitumque copias ad ea loca misit, quibus excursus Barbari metuebantur. Dimoto longius Valente Procopius mortem conditione suâ longè clementiorem ratus, periculorum omnium aleam jacit. Erat Eunuchus, cui *Eugenio* nomen, ex aula nuper ejectus, qui malè erga Principes affectabatur. Multum divitiarum possidebat Eugenius, quem sibi familiaritet Procopius conciliat.

Marcellin. l. 26. c. 6.

Zozim. l. 4. c. 4.

Marcellin. l. 26. c. 6.

Zozim. l. 4. c. 5.

Procopius arripit imperium.

II. Ac primum præsidium urbis, quod duobus militum numeris constabat, item servos armatos corrumpunt. Coactâ multitudinè non exiguâ, Anastasianas balneas petit, fideque salutia datâ libenter admittitur: *Stetit subtabidus nusquam reperto paludamento, tunicâ auro distinctâ, ut regius minister indutus, purpureis opertus tegminibus pedum, hastatusque purpureum itidem pannulum levâ manu gestabat.* Sic Principatum adeptus, processit in publicum militibus stipatus. Ut tribunal ascendit, diu præ metu tacitus stetit: *Paucâ tamen interruptâ & moribundâ voce dicere jam exorsus, quibus stirpis propinquitatem Imperatoria prætendebat, levi paucorum susurro pretio illectorum, deinde tumultuariis succlamationibus plebis, Imperator appellatus incondite, petit Curiam raptim.* Rebellionis diem in fastis consignat Idacius. Valentiniano & Valente Coss. *latro nocturnus hostisque publicus, intra urbem Constantinopolim apparuit, die IV. Kalendar. Octobris.* Imperii initio *Nebridius* in locum Salustii Præfectus Prætorio Petronii factione promotus, & Cæsareus Constantinopolis Præfectus in vincula compinguntur. Timebatur *Julius* Comes, qui Thraciæ militibus imperabat. Ingeniosa fraude literis Nebridii vinculis adhùc constricti, quasi jussu Valentis de Barbarorum motu accersitus detinetur. Sic bellicosæ Thraciæ gentes sine sanguine comparantur. Araxius Prætorio præficitur, negotiorum Castrensium administratio Gomoario & Agiloni Araxii genero committitur. Inventa est & occasio ad alliciendos animos perquàm oportuna. Parvulam Constantii filiam, cujus recordatio colebatur, sinu ipse circumferens Procopius, necessitudinem prætendebat, & Juliani. Intereà nuntii novitate perculsus *Valens*, eò usque desponderat animum, ut de abjicienda purpura, veluti gravissima sarcina cogitaret. Ab eo turpi consilio revocatus, Jovios & Victores præmittit, castra perduellium irrupturos. Jam ad certamen penè ventum erat, cùm Procopius solus prorupit in medium, Vitalianum porrectâ dexterâ osculatur, dein quærit à militibus adversis, Nùm fortissimis viris placeret, *pro ignotis tot suorum consurrexisse mucrones, utque Pannonius degener labefactans cuncta & proterens, imperio quod ne votis quidem concipere ausus est, unquam potiatur?* Hortatus potius sequi *culminis summi prosapiam.* Quâ oratione molliti, qui venerant in Procopium pugnaturi, aquilis submissis ad eum descivere. Fortunæ Procopii alia felicitas accedit. *Rumitalca* Tribunus, qui in ejus partes transierat, spe celerius Nicæam occupat. Cui recuperandæ Vadomario Rege Alamannorum misso, Valens Nicomediam pergit. Exinde profectus, Chalcedonem magnis viribus oppugnat. Obsessi non telis modò, sed & contumeliis eum lacessunt, *Sabaiarium* vocantes. Sabaia potus est pauperum in Illyrico ex hordeo & frumento in liquorem conversus. Obsessorum pertinaciâ discedere jam parabat, cum Ductore Rumitalca Nicæni nondum Chalcedonis suburbio digressum à tergo adoriri properant. At de periculo doctus, instantem vestigia hostem per fluminis Galli sinuosos amfractus lusit: sic Bithynia Procopii in ditionem venit. His accensus Cyzicum aggreditur, quam Serenianus Domesticorum Comes defendebat. Robusta catena ferrea portum tuebatur. Aliso Tribunus factâ super navigiis testudine, catenam supposito stipite bipenni confregit. Redactâ in potestatem Procopii Cyzico, Serenianus catenis onustus Nicæam ducitur. Prope Kalend. Novembr. venturo Parisios Valentiniano Procopii rebellio nunciatur. Tum cura distrahitur nùm Barbaros peteret, an Procopium. Sed permotus Nobilium legationibus, Galliæ limitibus discedere noluit, non semel dicens, *Hostem suum fratrisque solius esse Procopium, Alamannos verò totius orbis Romani.*

Ammian. l. 26. c. 7. &c.

Marcellin. l. 26. c. 5.

Maximus Philosophus cruciatus, liberatur. Mors hujus Philosophi.

III. Dum Procopius invadit imperium, *Maximus* Ephesius ille Philosophus Juliani deliciæ cruciatibus vexatur. Infensus ei Valentinianus erat, criminationis ejus memor, quâ Juliani temporibus delatus fuerat, quasi propter Christi

ANNO DOM. 365.

Christi religionem in Ethnico ritu impiè deliquisset. Jussu Valentis abreptus in custodiam, exquisitis pœnis afficitur. Elegans est historia, nostrisque Annalibus digna: *Maximus cùm & publicè in theatris, & privatim apud imperatorem traduceretur, validis clamoribus à populo admirationi etiam sic erat, quòd tantas erecto animo perferret ærumnas. Gravissimos interim illi cruciatus admoverunt, tanquam irrogantes mulctam pecuniariam, cujusmodi summam homo Philosophiæ deditus unquam audisse potuit. Suspicabantur namque illum cunctorum opes & fortunas obtinere.* Sed mutata sententia posterius, exigua mulcta ei fuit imposita, dimissusque in Asiam, ut pecuniam in quam damnatus fuit, dissolveret. Quanta verò sit passus, tragœdiæ modum excedit. Nam schaphismus supplicium Persis usitatum, præ tormentis huic illatis *parvum fuerit. Taceo muliebria & procacia tortorum ludibria, dum exquisitis pœnis corpus differunt, & uxor primaria fœmina, quæ præsens erat, mariti sortem miseratur. Cumque modus supplicii nullus esset, eaque incrementis augescerent, atavit uxorem ut medicatam sibi potionem emeret, quâ porrectâ, à malis eriperetur. Ea verò emit, secumque allatam cùm ille posceret, bibere præoccupat. Quam mox exanimatam necessarii & genere proximi sepulturâ afficiunt: sed Maximus bibere supersedit.* Quâ verò ratione tormentis exemptus fuerit, dicat Eunapius Sardianus. *Asiam sanam & morigeram* oactus Asiæ Proconsul Clearchus, *Iuvenis ibi Maximum quæstionibus admotum, & in equuleo distensum. Postulat hic locus ut divinum facinus eloquar, siquidem inexpectatus res successus, jure summo alii nemini acceptus ferendus ast quàm Deo. Nam satellites illos omnes, qui indefessis assiduisque viri tormentis adhibiti fuerant, majori vi fugam capere coegit. Maximum vinculis exolvit, corpus curavit reficiendum, suaque illum mensa admovit.* Quæ cùm gesta sint, dum victricibus Procopii armis metus Valenti injicitur, ad præsentem certè, non ad superiorem annum pertinent, cum quo ea coojungere Baronio placuit. Dilata eo casu mors Maximi, quam anno tandem CCCLXXII. obiit, accusatus quòd oraculi de Valentis successore redditi conscius esset: *Maximus ille Philosophus, vir ingenti nomine doctrinarum, cujus ex uberrimis sermonibus ad scientiam copiosus Julianus exstitit Imperator, oraculi supra dicti versus audisse insimulatus, seque comperisse assensus, sed reticendâ professionis consideratione non effudisse, verùm ultrò prædixisse consultores ipsos suppliciis pœnalibus perituros, Ephesum ad genuinam patriam ductus, ibique capite truncatus, sensit docente periculo postremo quæsitoris iniquitatem, omnibus esse criminibus graviorem.*

Zosim. l. 4. c. 2.

Eunap. vit. Philos.

Marcellin. l. 29. c. 1.

Horrendus terræ motus.

IV. Dum armis rebellium concutitur orbis Romanus, horrendis terræ motibus agitatur, quasi rupto fœdere elementa ad bellum quoque surrexissent. Duodecimo Cal. August. clades hæc orbem incessit. Quam sic describit Marcellinus: *Horrendi terrores per omnem orbis ambitum grassati sunt subitò quasi, quales nec fabula, nec veridica nobis Antiquitates exponunt. Paulò enim post lucis exortum densitate præviâ fulgurum acrius vibratorum tremefacta concutitur omnis terreni stabilitas ponderis, mareque dispulsum retrò fluctibus evolutis abscessit, ut retectâ voragine profundorum, species nataatium multiformes limo cernerentur hærentes. . . Multis igitur navibus velut aridâ humo connexis, & licenter per exiguas undarum reliquias palantibus plurimis, ut pisces manibus colligerent, & similia, marini fremitus veluti gravati repulsam, versâ vice consurgunt, perque vada ferventia insulis & porrectis terræ spatiis violenter illisi, innumera quædam in civitatibus, & ubi reperta sunt ædificia complanarunt.* Horrendi motus meminit & Hilarionis in vita Hieronymus: *Maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursus diluvium Deus minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naves ad prærupta montium pependerunt.* Refert etiam rogatum ab Epidauriis Hilarionem tria crucis signa arenis impressisse, quo facto, mare diu fremens, & quasi ad obicem indignans, in seipsum relabitur. Alexandriæ naves tectorum culminibus insederunt: *Ad secundum lapidem procul à littore contorta sunt aliqua, & prope Mothonem* unam vidit Marcellinus *diuturnâ carie fatiscentem.* Decem in Creta urbes periere. Quinquaginta hominum millia à refluo mari absorpta fuisse, Cedrenus scribit. Ad res Ecclesiæ veniamus.

Marcell. l. 26. c. 10.

Hier. Vit. Hilar.

Lampsaceni Legati Romam veniunt.

V. Lampsacenæ Synodi Legatos anno superiore in exilium Valens miserat ea de causa, quòd ab Eudoxio dissidebant, gravioraque passi fuissent, nisi Procopii bellum supervenisset. Impendentium malorum metu territi Macedoniani, tres ex suo numero Episcopos deligunt, Eustathium Sebastæ, Silvanum Tarsi, Theophilum Episcopum Castabalorum Ciliciæ urbis, quos ad Valentinianum Imperatorem mittunt, cum literis ad Liberium, & Occidentis Antistites, ut Legatos omni ope suos juvarent, statumque Ecclesiæ prout ipsis visum corrigerent: *Legati cùm in Italiam venissent, Imperatorem in Galliis morari didicerunt bellum gerentem, cum Barbaris eas accolentibus.* Quo bello in Gallias migrare prohibiti, Liberio literas dedere. Nostræ Valesius Chronologiæ adversatur, qui Macedonianorum hanc legationem anno CCCLXVII. obitam esse putat. Nostræ verò sententiæ longè firmiora præsidia sunt. Primùm enim sua in Confessione Eustathius, Silvanus, atque Theophilus, se Lampsacenæ Synodi Legatos esse testantur: Lampsacenæ *Synodi legationem obeuntes, tum ad tuam benignitatem, tum ad universos Italiæ & Occidentis Episcopos literas afferimus.* Cùm igitur anno CCCLXIV. Synodus Lampsaco coacta sit, legatio quam injunxit, triennio post obita non fuit; & inauditum est & absonum, tantum spatii Synodum inter, & Synodi legationem esse interjectum. Paucis post dimissum conventum mensibus Legati iter suscepere. Præterea sedente adhùc Liberio, Lampsaceni Legati Romam pervenere. Cùm igitur testibus Faustino, & Marcellino Liberius an. CCCLXVI. perierit, *octavo Cal. Octobris Gratiano & Dagalaifo Coss.* Macedonianorum quidem legatio hæc cum anno CCCLXVII. conjungi nequit. Est ergo verosimillimum, Eustathium, Silvanum, & Theophilum hoc anno Romam pervenisse. Cui Chronologiæ Marcellinus lucem fœnerat, à quo discimus, Valentinianum anno currente in Galliis constitisse: *In Oriente Procopius in res surrexerat novas, quæ prope Kal. Nov. venturo Valentiniano Parisios, eodemque nuntiata sunt die.* Literis quas Legati attulerant acceptis, Liberius initio quidem eos admittere recusabat, utpote fidei Nicænæ corruptores: *At illi se dudum resipuisse, & veritatem agnovisse, responderunt, & Anomœorum quidem doctrinam ejurasse jampridem, Filium verò Patri per omnia similem confessos esse, nec ullatenus differre Consubstantialem à simili.*

Sozom. l. 6. c. 10.

Sozom. l. 6. c. 11.

Marcell. l. 26. c. 5.

ANNO DOM. 365.

Quæ cùm dixissent, fidei suæ Confessionem ab ipsis flagitat. Quam libenter exhibuere, Symbolo vel Nicæno consignatam: Confessionis verò titulus sic habet: *Domino fratri, & Comministro Liberio, Eustathius, Theophilus, & Silvanus, in Domino salutem.* Profitentur se Catholicam fidem tenere Nicænam, *In qua Consubstantialis vocabulum adversus pravam Arii doctrinam, piè, sanctèque positum est.* Hæresim Sabellii, Patripassianos, Marcionitas, Photinianos, Marcellianos, Samosatenos damnant. Præcipuè anathemate feriunt fidem Ariminensem. Ubi propriis manibus Legati subscripsere, hæc subjiciunt: *Quòd si quis post hanc fidem à nobis expositam, adversus nos, aut adversus illos, à quibus missi sumus, aliquam criminationem inferre voluerit, cum literis sanctitatis tuæ coram Orthodoxis Episcopis, qui à te probati fuerint, veniat, & apud illos contendat nobiscum. At si quid criminis convictum fuerit, in autorem animadvertatur.*

Socr. l. 4. c. 12.

Legati à Liberio suscepti cum literis dimittuntur.

VI. Accepto libello, Legatos Liberius in communionem suscipit, eosque datis ad Macedonios Episcopos literis dimisit: *Dilectis fratribus & Comministris Evethio, Cyrillo &c. & universis per Orientem Orthodoxis Episcopis, Liberius Episcopus Italiæ, & omnes Occidentis Episcopi in Domino salutem.* Testantur autem in lætitiam se fuisse conjectos, quod cum Occidentalibus omnibus fide consentire Orientales deprehendissent. Professos esse Eustatium, Silvanum, & Theophilum, ad extremum usque spiritum eam servaturos esse doctrinam, quæ à trecentis decem & octo Episcopis sancita est, cùm divino nutu tantus in Arium congregatus Episcoporum numerus fuerit, quantus ille militum quos in Reges Abrahamus armavit: omnes propemodum apud Ariminium collectos, qui partim illecebris, partim dolo decepti fuerant, formulam Ariminensium anathemate damnasse, & Nicæno Symbolo subscripsisse. Confessionis & Lampsacenorum Legatorum exemplum adjungunt suæ Epistolæ, ne quam Hæreticis occasionem ad struendas iterum insidias relinquant. His literis acceptis, Legati in Siciliam proficiscuntur.

ANNO DOM. 366.

ANNO U. C. 1119. PER. JUL. 5079. JUL. 411. DOM. 366. VALENTINIANI 3. VALENTIS 3. *Sol.* 11. A. *Lun.* 6. *Indict.* 9. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 7. *P.* 16. *April.*

COSS. *Gratianus & Dagalaiphus.*

Procopius occiditur.

I. PRocopius in dies terribilior Valenti attollebatur. Gotthi ad auxilium tria militum millia perduelli miserant. Romanorum etiam animos sibi conciliabat, quòd *Constantii filiam parvulam cum matre Faustina, & in agminibus, & cùm prope in acie starent, lecticâ circumferens secum, ut pro imperiali germine, cui se quoque junctum addebat, pugnarent audacius, iras militum accendebat.* Sibi tamen non minimum nocuit, quòd Arbetionis Exconsulis domum mobilis census inæstimabilis plenam diruisset, indignatus quòd accitus adventum distulisset. Arbetionem enim ad se venire Valens hortatur, *ut Constantiani Ducis verecundiâ truces animi lenirentur.* Nec spes Principem fefellit: *Nam cùm omnibus provectior natu & dignitate sublimior, canitiem reverendam ostenderet, multis ad perfidiam inclinatis, publicum grassatorem Procopium, milites verò secutos ejus errorem, filios & laborum participes pristinorum appellans, orabat ut se ut si parentem magis sequerentur, felicissimis ductibus cognitum, quàm profligato merem gererent nebuloni, destituendo jam & casuro.* His cognitis Thyatiræ Lydiæ oppido Gomarius, specie captivi ad Imperatorem transit. Hormisdas vero parti Regali cognominis, ad dignitatem Proconsulis evectus à Procopio, fortiter dimicans superior extitisset, ni Gomarius ad Valentem defecisset. Eo successu lætus Valens, Sardes venit. Illinc in Phrygiam proficiscitur: *Et prope Nacoliam collatis manibus, partium Dux in ancipiti Agilo, rem excursu prodidit repentino, eumque secuti complures, jam pilâ quatientes & gladios, ad Imperatorem transeunt.* Quo præter spem omnium viso, Procopius versus in pedes, secreta nemorum petit Florentio & Barchalbâ Tribuno sequentibus. Dum curis mergitur, subitò vinctum comites ejus ortâ luce ad castra deducunt. Imperatori offertur reticens ac defixus: statimque abscissâ cervice, sanguine suo rebellionem extinguit. Cruribus innexum binis arboribus vi inclinatis, & arrectis miserè discerptum, Scriptores Ecclesiastici prodidere Socrates, Sozomenus, Zonaras. Nos rebellionis hujus coætaneum Marcellinum sequi malumus. Cui quoque Philostorgius assentitur: *Et Procopius mox capite truncatus est.* Non moris erat Imperatoribus, tyrannos discerpere arboribus aut quadrigis alligatos. Extinctus est ætatis anno XL. *Amplius mensibus decem, corpore non indecoro, subcurvus, humumque intuendo semper incedens.* Defuncti caput in Gallias ad Valentinianum portatur. De tempore obitus Chronici Alex. Autor, & Idacius inter se dissident. Ille: *Occisus est XII. Kal. Julias.* Hic verò: *Extinctus est die VI. Kal. Junias.* Procopius tristitiâ, taciturnitate, invidiâ malam sibi famam collegit apud Themistium, Oratione VII. quam anno sequente habuit: *Invidus, execrabilis, demisso semper in terram vultu, semper tetricus, contracto supercilio, taciturnitatem tanquam grave aliquid ad plenum majestatis affectans, societatis expers, detestandus, molestiæ ac fastidii plenus, & in hoc gloriâ sese efferens, quòd & odisset omnes, & odio ab omnibus haberetur.* Quæ utut exaggerata ferenda sunt, non item, quod dum serviliter Valenti blanditur Themistius, de Procopio tradit: *Cùm in Scriba ac Notarii perpetuò sorte vixisset, ex atramento & calamariâ thecâ prodiens, Romani imperii amplitudinem in animum inducere esset ausus.* Perfidiæ quoque suæ præmium tulere Procopii proditores: *Pari indignationis impetu Florentius & Barchalba qui eum duxerunt, confestim non pensatâ ratione sunt interfecti.*

ANNO DOM. 366.

Marcell. l. 26. c. 9.

Philostorg. l. 9. c. 5.

Marcell. l. 26. c. 9.

Themist. Or. 7. 86.

Marcell. l. 26. c. 9.

Rebelles pœnis subjiciuntur.

II. Procopii sanguine novus perduellis exoritur, defuncto cognatus, Protector Marcellus, *agens apud Nicæam præsidium.* Qui proditione militum, & Procopii morte auditâ, Serenianum medio noctis horrore occidit, cujus mors multis saluti fuit. Etenim si victoriæ superfuisset, incultis moribus homo ingenioque Valenti similis, multas innocentium strages editurus erat, uti jam fecerat. Eo interfecto, Marcellus occupatâ Chalcedone, funesti Principatus umbram arripit. At Æquitius, missis audacibus militibus, raptum ut deditum noxæ mancipium, Marcellum in custodiam compegit: *Post dies productus, lateribus sulcatis acerrimè, pariaque perpessis consortibus interiit.* In fautores Procopii acerbius sævitum, maximè in Philippopoleos defenso-

Marcell. l. 26. c. 10.

fensores, qui nonnisi viso capite Procopii sese dedere. Carnifex, unci, cruentæ quæstiones, sine ætatum & dignitatum discrimine ullo per fortunas & ordines omnes grassabantur. Itaque infaustam victoriam omnes execrabantur, quovis sævissimo bello graviorem. Sævissimum quoque in Procopii Marcellique fautores Valentem se præbuisse, narrat Zozimus: *Cum autem amictum quendam Imperatorium apud Marcellum invenisset, quem Procopius ei dederat, maximoperè propterea commotus, in omnes acerbè grassabatur, non eos modò perquirens, qui facto perduellionem adjuverant, verùm etiam qui consilii participes fuerant, vel omninò inaudierant aliquid, nec quod institueretur, continuò detulerant.* Crudelitatis tamen hujus Valentem absolvunt Themistius atque Libanius, qui licet amicus Procopii, hæc memoriæ prodit: *Sed redeo ad Valentem, cujus benignitas in eo apparuit, quòd cum tyranno amicos tyranni minimè occidendos putavit.*

Zozim. l. 4. c. 8.

Valentiniani de Germanis victoria.

III. Lætam quoque de Alamannis victoriam Valentinianus retulit. Fracti variis cladibus Barbari, quas victricia Juliani arma intulerant, viribus tandem resumptis, Galliæ limites incesserant. Anno CCCLXV. statim post Kalendas Januarias, gelu astringente flumina, egressa multitudo licentius vagabatur. Quorum parti Charietto, utriusque Germaniæ Comes, adscito sibi Severiano Comite *longævo, qui apud Cabilona Divitensibus præsidebat, & Tungritanis*, cum militibus obviam iverat. Ubi strictis mucronibus pugnatum, Romani vertebantur in fugam, cùm Severianum vidissent equo deturbatum. Ipse Charietto dum cedentes objectu corporis retinere conatur, letali sagittâ configitur. Quâ clade compertâ, Dagalaiphus malè gesta correcturus, Parisiis missus fuerat: *Eoque diu cunctante, causanteque diffusos per varia Barbaros semet adoriri non posse, accitoque paulò pòst, ut cum Gratiano susciperet insignia Consulatus, Jovinus Equitum Magister accingitur.* Ulciscendis ergo Barbaris currente anno Jovinus Equitum Magister destinatur. Ut venit prope Scarpona, castrum duodecimo à Metensium urbe milliario dissitum, majorem Barbarorum copiam, antequam armarentur, ad internecionem delet. Audito deinde alterum Alamannorum globum, direptis villis, quiescere prope flumen, dum alii rutilantes comas lavant, alii potant securi, Jovinus signo repentè per lituos dato, latronum castra perrumpens, complures occidit. Auctâ fiduciâ, Jovinus ad tertium Germanorum cuneum properat. Prope Catalaunos Barbari castra collocarant, quos adorti Romani, ad usque diei extremum concertatione protentâ, victoriam *sine dispendio* quæsivissent, ni *Balchobaudes* imminente vesperâ turpiter cessisset. Quem si secutæ residuæ cohortes abiissent, Romanorum ne vel unus superstes fuisset, qui gestorum nuncius foret. At miles fortiter pugnans, hostium quatuor millibus sauciis, sex alia millia interfecit, ipse verò non amplius mille ducentis omisit, ducentis tantummodò vulneratis. Progressus ulterius Jovinus discit, Germanorum Regem captum ab Ascariis, quos ad diripienda Barbarorum castra miserat, patibulo fuisse suffixum. Qua de causa in Tribunum animadvertisset, ni militari impetu commissum facinus atrox certis documentis constitisset. Redeunti Parisios Jovino claræ præmium victoriæ Consulatus destinatur. Ad Valentinianæ lætitiæ cumulum accessit: *Quòd iisdem diebus Procopii susceperat caput à Valente transmissum.*

Marcell. l. 27. c. 1. 2.

Marcell. l. 27. c. 2.

Gesta Saporis in Oriente.

IV. At in partibus Orientis Sapor calcatâ fide Armeniam ditioni suæ adjungere conatur. Per cavillitas, mixtasque perjuriis illecebras captivo Regem Arsacem, *Adhibitumque in convivium, jussit ad latentem trahi posticam. Eumque effossis oculis vinctum catenis argenteis, quod apud eos Honoratis vanum suppliciorum æstimatur esse solatium, exterminavit ad castellum Agabana nomine, ubi discruciatus cecidit ferro penali.* Commissâ Cylaci spadoni, & Artabani Armenia, ipsis mandat Artogerassam urbem validam, quæ thesauros, uxorem, filiumque Arsacis tuebatur, penitùs exscindere. Suadebant Cylax & Artabanes, & oppidi defensoribus & Reginæ deditione Saporis mollire severitatem. At Reginâ tristes mariti fortunas querente, qui ad proditionem compellebant, ad misericordiam adducti consilium mutant. Proditionem religione firmatam pollicentur, quâ promissione in desidiam Persæ traducti, dum somno indulgent, ab obsessorum egressâ manu trucidantur. Arsacis filium Param suadente matre cum paucis è munimento digressum susceptumque, Valens apud Neocæsaream morari præcipit. Valentis humanitate abjecti Cylaces & Artabanes, ab eo Param sibi Regem dari petunt. A Terentio Duce sine regiis insignibus reducitur, gentem recturus. Quâ re inflammatus Sapor, majoribus copiis Armeniam vastat. His territus Para, cum Cylace & Artabane celsa montium petit, in quibus menses quinque delitescens, Saporis conatus lusit. Qui pomiferis exustis arboribus captam, tandem fessis defensoribus Artogerassam incendit. Arsacis uxorem erutam cum thesauris abduxit. Param per latentes nuncios increpat, quòd regiæ majestatis specie Cylaci serviret & Artabani. Quibus permotus imprudens juvenis, eos interficit, occisorumque capita Sapori misit. Armeniaque periisset omnis, nisi Arinthæus advenisset. Sed & Sauromaces, quem Iberiæ regno Sapor pepulerat, cum duodecim legionibus & Terentio remittitur. Quem Cyro proximum Aspacures, cui gentis potestatem addito diademate detulerat, rogat ut sociâ potestate regnarent. Divisioni Valens assentitur, câ lege, ut Hiberiam medius Cyrus divideret: partemque Armeniæ proximam Sauromaces, alteram quæ Persis contigua Aspacures teneret. His perciitus Sapor, pati se exclamans indigna, exercitus suos parat ut cœlo sereno ea subverteret, quæ Romani struxerant. Motus hujus tempora docet Marcellinus: *Dum apud Persas perfidiâ Regit motus agitat insperatos, & in Eois tractibus bella rediviva consurgunt, anno sexto decimo & eò diutius, post Nepotiani exitium,* Perierat Nepotianus anno 350. Sergio & Nigriano Coss. Hanc & Persici belli Epocham constituit Philostorgius: *Valens tertium imperii sui annum ingressus, expeditionem adversus Persas suscepit.*

Marcell. l. 27. c. 11.

Marcell. l. 28. c. 1.

Philostorg. l. 9. c. 5.

Sicula Synodus.

V. Res Ecclesiæ ad hæc tempora pertinentes, unde potius exordiamur, quàm à Concilio Siciliæ, in quam Legati Lampsaceni, acceptis Liberii literis, anno superiore navigarant. De qua Synodo nil ferè præter nomen ad nos pervenit. Id in Socrate legimus: *Cùmque illic Synodum Episcoporum Siciliæ fieri curassent, & Consubstantialis fidem coram ipsis confessi fuissent, fidemque Concilii Nicæni comprobassent, acceptis illorum quoque literis, in eandem sententiam scriptis, ad eos à qui-*

Socrat. l. 4. c. 12.

Anno Dom. 366.

bus missi fuerant, reverterunt. Qui susceptâ Liberii Epistolâ, Legatos per singulas civitates miserunt ad eos, qui Consubstantialis fidem propugnabant, hortantes ut Tarsum Ciliciæ pariter omnes convenirent, quo & Nicænam confirmarent fidem, & omnes quæ posteà exortæ fuerant contentiones, penitùs abolerent. Atque id fortasse perfectum esset, nisi Eudoxius Arianæ religionis Episcopus, qui tum apud Imperatorem plurimùm poterat, obstitisset. Res tamen accuratiùs à Sozomeno narrantur. Etenim antequam Tarsensis Synodus indiceretur, Tyanensis congregatur, quæ Tarsensem anno CCCLXVII. *ante exitum veris* celebrandam assignat.

Tyanense Concilium.

VI. De Tyanensi ergo eventu nunc est agendum, quem non accuratè satis secundum Baronium Labbeus cum anno CCCLXV. copulat. Est autem Tyana Civitas Cappadociæ, ad radices Tauri montis posita, natalibus Apollonii Magi celebris. Synodo interfuere Eusebius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, Athanasius Ancyræ, Pelagius Laodiceæ, Zeno Tyri, Paulus Emesæ, Otreius Melitinæ, Gregorius Nazianzenus, & alii complures, qui regnante Joviano collecti Consubstantialis doctrinam retinendam esse decreverant. Quid in eo conventu gestum, docebit Sozomenus:

Sozom. l. 6. c. 12.

Liberii literæ regtatæ sunt. Quæ ex re ingenti gaudio affecti scripserunt ad omnes Ecclesias, ut Occidentalium Episcoporum decreta perlegerent, & Epistolas tum Liberii, tum Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ, & Siciliæ. Nam & istorum literas attulerant Legati à Synodo Lampsacena missi. Utque omnium illorum numerum considerarent. Multò enim plures erant iis qui in Ariminensi Synodo Lampsacenâ missi. Prætereà ut consentire cum illis & communicare vellent, seque ejusdem esse sententiæ per literas indicarent. Postremò ut ante exitum veris, ad statutam diem, quem ipsi præscripserant, Tarsum Ciliciæ convenirent. Ver anni proximè futuri intelligendum esse liquidò constat. Cùm enim Lampsaceni Legati anno præsente Siculum cogi Concilium effecerint, quo finito, in Orientem transmisere, ubi post reditum, congregari dein Tyanenses, impossibile prorsus fuit, veris ante exitum, anni CCCLXVI. Tarsensem Synodum congregari potuisse, quo tempore Tyanensis necdum convenerat. In eo quoque Conventu Eustathius Sebastenus restituitur. Qua de re sic ad Occidentales Basilius M. scribit:

Basil. Ep. 74.

Quæ verò sint illi à beatissimo Liberio proposita, & ad quæ consenserit, nobis clam est, nisi quòd Epistolam attulit, per quam restitueretur, eam ubi Tyanæ exhibuit, restitutus est.

Error Baronii.

Quo loco non est dissimulandus error Baronii, qui versionibus nimium fidens, hæc ex Basilii Epistola 73. suppeditat An. 365. n. 22. *Est Nicæna fides, quam Occidentales attulerunt, Tyanensique Synodo tradiderunt, à qua & suscepti sunt.* Atqui non Occidentales, sed Orientales, Eustathius scilicet Sebastenus, Silvanus Tarsensis, Theophilus Castabalorum Episcopus, à Tyanensi Synodo suscepti fuere. Itaque Græca ἀπὸ τῆς δύσεως, *ab Occidente* verti debeat. Est & alius Baronio error, quem Labbeus secutus est, nempe Basilii Epistolam 68. cui titulus est, τῇ βουλῇ Τυανέων, *Senatui Tianensi*, ad Synodum hujus anni scriptam esse. Quod vel solo titulo confutatur: cùm insolens sit omninò, Synodos voce βουλῆς ab Ecclesiasticis Autoribus affici. Ad Eusebii Basiliique reconciliationem, anno *trecentesimo septuagesimo* peractum, Epistolam pertinere, non sine veri specie contendit Pagius.

Anno Dom. 366.

Cæterùm versipellis ille Eustathius, vitro fragilior, fide ejurata, quam & Romæ, & Tyanæ palam apertèque professus erat, denuò in errorem delapsus, postmodum Confessionem Nicænam anathemate ferit, & Macedonianorum sententiam calculo suo comprobavit.

Singedunense Conciliabulum.

VII. Eodem anno Valens & Ursacius Arianorum fæces, unà cum Collegis suæ perfidiæ adversus Semi-Arianos *Singidum* in Mysia Conciliabulum habuerunt, quo ad formulam Ariminensem comprobandam Semi-Arianos inducere conantur. Ea de causa *Germinio* scribunt, & ab eo responsum accipiunt. Extant Epistolæ & in fragmentis Hilarii, & in Baronii Annalibus An. 366. n. 26. *Domino Religiosissimo fratri Germinio, Valens, Ursacius, Gaius, & Paulus salutem.* Rogant, dignetur rescribere si à *fide Catholica, quæ Arimini a S. Concilio exposita* recesserit, quæ similem dicebat Filium Patri *non secundum substantiam, aut per omnia, sed absolutè. Dignare igitur*, inquiunt, *hoc quod quæritur evidenter literis tuis declarare, ne quod per latores literarum Jovianus Diaconus, & Martyrius Subdiaconus verbo deprecationis suæ, ante prædictos Dominos fratres & Coëpiscopos nostros, Valentem & Paulum asserebant, magis credibile esse videatur, quia per omnia similem esse Filium Patri profitearis. . . Has per Secundianum Presbyterum, Pallentium Lectorem, & Candidianum Exorcistam transmisimus charitati tuæ XV. Kal. Jan. Gratiano nobilissimo puero & Dagalaifo Coss.* Respondet Germinius, *Dominis fratribus religiosissimis Rufiano, Palladio, Severino, Nicetæ, Heliodoro, Romulo, Muciano & Stercorio.* Epistolæ summa est, se Vitalis in officio sublimis Præfecturæ militantis relatione comperisse, velle significari quid de sua fide Valenti, Ursacio, Grato & Paulo displiceat. Se & à Scripturis, & à Patribus didicisse *Christum per omnia Patri similem exceptâ nativitate, Deum de Deo, lumen de lumine.* Valentis verò vafriciem accusat atque dissimulationem, quòd Constantio Imperatore, Georgio Episcopo Alexandriæ, Basilio Ancyræ, Valente, & Ursacio præsentibus, cùm de fide orta dissensio fuisset, & protracta usque in noctem disputatio, Marcus ab omnibus electus fidem dictarat, in qua scriptum, Filium similem Patri per omnia, cui omnes subscripserant: *Ideò*, inquit, *sine mora vestræ dilectionis ad conscientiam per Cyriacum officialem, cujus prima inventa occasio est post Carinum Diaconum, quem ad vos misi, professionem destinavi.* Significat autem se ob manuum dolorem Epistolæ subscribere non potuisse, sed subscribendum mandasse: *Compresbyteris Innocentio, Octavo & Catulo.*

Seditio Romana de Damaso & Ursino.

VIII. Confecto vitæ curriculo Liberius, quem suâ resipiscentiâ ignaviæ maculas delevisse existimamus, obiit *octavo Kalendas Octobris Gratiano & Dagalaipho Coss.* ut in Libello Faustini & Marcellini legitur, qui omnibus Pontificum Catalogis anteponi debet. Baronius, cui eruditorum nonnulli favent, anno demum CCCLXVII. naturæ satisfecisse Liberium, eò probat, quòd *Viventius* tum Præfecti urbis munere fungebatur, Lupicino & Jovino Coss. Plus pompæ tamen quàm virium inest argumento. Etenim Viventii Præfectura partim & trecentesimi sexagesimi sexti, & sequentis anni partem occupat. Nec causæ est aliquid cur fidem Faustino & Marcellino detrahamus, testibus oculatis nefandæ seditionis, quæ post obitum Liberii, ob Damasi & Ursini jurgia

com-

ANNO DOM. 366.

commota est; quam non sine indignatione atque gemitibus legimus. Defuncti in locum cùm substituendus esset Episcopus, gravissimus sanè tumultus exoritur. Rem sic exequuntur Faustinus & Marcellinus, qui licet Ursicini partium essent, quin historiam quod attinet audiri non debeant, nulli videmus, eò magis quòd ea commemorent, in suo libello ad Imperatores oblato, in quo ab omni fraude alienum ostendere animum, cura diligentiaque fuit adhibenda: *Octavo Kal. Octobris, Gratiano & Dagalaipho Coss. Liberius humanis rebus eximitur. Tunc Presbyteri & Diacones, Ursinus, Amantius, & Lupus cum plebe sancta, quæ Liberio fidem servaverat in exilio constituto, cœperunt in Basilica Julii procedere, & sibi Ursinum Diaconum Pontificem in locum Liberii ordinari deposcunt. Perjuri verò in Lucinis, Damasum sibi Episcopum in loco Felicis expostulant. Ursinum Paulus Tiburtinus Episcopus benedicit. Quod ubi Damasus qui semper Episcopatum ambierat, comperit, omnes quadrigarios & imperitam multitudinem pretio concitat: & armatam fustibus, ad Basilicam Julii perrumpit, & magnâ cæde Fidelium per triduum debacchatus est.* Hæc verò cur negetur, est quidem nobis incompertum. Duas ad eligendum Liberio successorem factiones diversa in loca confluxisse, ac quamque suæ partis Episcopum sibi flagitasse, videtur extra dubium. Id unum in controversiam adduci potest, priorne Damasus, quàm Ursinus Episcopus creatus sit.

B. M. P. t. 5. 652.

Si Rufinum audiamus, jam infulam susceperat Damasus, cùm ambitione correptus Ursinus ad Pontificatum viam sibi patefacere voluit: *Damasum prælatum sibi non ferens Ursinus, in tantum furoris erupit, ut persuaso quodam satis imperito & agresti Episcopo, collectâ turbulentorum & seditiosorum hominum manu, in Basilica quæ Sisinnii appellatur, Episcopum se fieri extorqueret; legibus, & ordine, & traditione perversis.* In Ecclesiæ quidem nomine fallitur Rufinus, quæ non *Sisinnii*, sed *Julii* Basilica vocabatur. At inordinatam fuisse Ursini electionem assentimur Rufino, etsi eodem tempore separatim partes convenisse probabilitatis specie non caret. Equidem vel sola Faustini narratio argumento est, perturbato ordine electionem Ursini factam esse, qui contra leges Ecclesiæ ab uno *Paulo Tiburtino Episcopo* creatus est. Legitimam verò fuisse Damasi consecrationem, totus orbis testatur qui cum ipso communione conjunctus est. Quanquam & fatendum, Damasum nimiâ Episcopatus cupiditate accensum fuisse, quod testatur Marcellinus, vir neutrarum partium, utpote Ethnicus. Sed quid subinde gestum sit, ex Faustini Libello audiamus: *Post dies septem cum omnibus perjuris & arenariis, quos ingenti corrupit pretio, Lateranensem Basilicam tenuit, & ibi ordinatus Episcopus, & redimens Judicem urbis Viventium, & Præfectum annonæ Julianum, id egit ut Ursinus vir venerabilis, & qui prius fuerat Pontifex ordinatus, cum Amantio & Lupo Diaconibus in exilium mitteretur. Quod ubi factum est, cœpit Damasus Romanam plebem, quæ se nolebat procedere, fustibus & cæde variâ perurgere, Presbyteros quoque numero septem detentos, per officium nititur ab urbe propellere. Sed plebs Fidelis occurrens, eosdem Presbyteros eruit, & ad Basilicam Liberii sine mora perduxit. Tunc Damasus cum perfidis invitat arenarios, quadrigarios & fossores, omnemque Clerum cum securibus, & gladiis, & fustibus, & obsessa Basilicam, horâ diei secundâ septimo Kalendarum Novembr. die, Gratiano & Dagalaipho Coss. & grave prælium concitavit. Nam effractis foribus, igneque supposito aditum unde irrumperet exquirebat. Nonnulli quoque de familiaribus ejus tectum Basilicæ destruentes, tegulis fidelem populum perimebant. Tunc universi Damasiani irruentes in Basilicam, centum sexaginta de plebe, tam viros quam mulieres occiderunt: vulneraverunt etiam quam plurimos, ex quibus multi defuncti sunt. De parte verò Damasi nullus est mortuus.*

Ruf. h. l. 2. c. 10.

Libel. Faust.

Sic multorum sanguine Pontificatus addicitur Damaso. Neque tragicæ Faustini querelæ figmenta sunt ad excitandam invidiam comparata. Horrendæ stragis testis est & Marcellinus, qui Basilicam Sisinnii vocat, quæ à Liberio extructam Faustino dicitur Liberii, ut Valesius existimat vel errando potius Marcellinus vocem *Sisinnii* adhibuit. Quam enim Basilicam Liberius extruxit, eam nomine non Sisinnii appellavit, sed suo, ut narrat Anastasius in Pontificali: *Hic fecit Basilicam nomini suo juxta macellum Libyæ.* Assentitur tamen Marcellino Hieronymus: *Ursinus à quibusdam Episcopis constitutus Sisinninum cum suis invadit. Quo Damasianæ partis populo confluente, crudelissimæ interfectiones diversi sexus perpetratæ.* Ursinus tamen aberat. Defunctorum etiam numerus Ammiano major est quàm Faustino: *Constat in Basilica Sisinnii, ubi ritus Christiani est conventiculum, uno die centum triginta septem reperta cadavera peremptorum, efferatamque plebem diu posteà delenitam.* Quibus narratis hanc observationem subjungit: *Neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans urbanarum, hujus rei cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum jurgari debere, cùm id adepti futuri sint ita securi, ut ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes, circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeò ut eorum convivia regales superent mensas.*

Hieron. Chron.

IX. Binnii oculos fulgore suo perstrinxit ea Pontificum R. Pompa: *Calumniosè*, inquit, *hæc* Marcellinus *scripsit, sed nihil aliud præstitit, quàm ut posteri cognoscant summo, atque Regali Christi Sacerdotio ipsis etiam Ecclesiæ primordiis regiam majestatem, ac magnificentiam conjunctam fuisse.* Quæ ex suo Baronio hausit. Non soli tamen Marcellino, sed optimis quoque Præsulibus ingratam fuisse summi regalisque Sacerdotii majestatem, extra dubium est. Itaque Marcellinus Provincialium Antistitum frugalitatem laudibus afficit: *Episcopi R. esse poterant beati reverà, si magnitudine urbis despectâ, quam vitiis opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam Provincialium viverent, quos tenuitas edendi potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & supercilia humum spectantia perpetuò, numini verisque ejus cultoribus, ut puros commendant & verecundos.* Damasi magnificentiæ notam inussit & Prætextatus: *Homo sacrilegus, & Idolorum cultor, solebat ludens R. Papæ Damaso dicere, Facite me Romanæ urbis Episcopum, & ero protinùs Christianus.* Quæ non dixisset Prætextatus, nisi deliciis, luxuque Damasus affluxisset. Mollem hanc voluptuosamque vivendi rationem viri perstrinxere sanctissimi. Gregorium audiamus Nazianzenum: *Quin hæc quoque fortasse nobis exprobraverint, jam enim exprobrarunt, quòd nec mensâ lautâ & opiparâ, nec magnificâ veste utimur, nec splendidè in publicum prodimus, nec ad eos à quibus convenimur, gravitatem & fastum adhibemus. Nesciebam nos equis insignibus & lascivis ferri, sellisque & curribus magnificè attolli, ac cum fastu & pompa deduci,*

Luxus Pontif. Rom.

Marcell. l. 27. c. 3.

Hieron. Epist. l. 10. c. 3.

Nazian. Or. 32. 526.

Anno Dom. 366.

deduci, velutque blandâ manu demulceri oportere, atque omnes nobis perinde at belluis de via decedere. A regia quoque magnificentia alienus magnus ille Basilius, qui hæc ingerebat Modesto minanti: *Bonorum proscriptioni obnoxius non est, qui nihil habet, nisi forte laceris & detritis hisce pannis indigens, ac paucis libellis, in quibus omnes mihi facultates & copia sunt.* Videatur & in Micheam Hieronymus c. 2.

Nazianz. Or. 20. 349.

Damasi Pontificatus.

X. Damasus gente Hispanus, ex patre, ut ajunt, Antonio, primâ die Octobris consecratur, ut ex Faustini Libello liquet: *Post dies septem*, inquit, ab obitu Liberii, scilicet octavo Kal. Octob. rebus humanis exempti, Damasus *Lateranensem Basilicam tenuit, & ibi ordinatus Episcopus.* Dies erat Dominica huic ceremoniæ apta. Ex quo tamen intelligitur, Ursicinum à Paulo Tiburtioo prius consecratum fuisse, quàm Damasus inaugurаretur. De Pontificatus Damasi diuturnitate diffident exhibiti à Shelstrato Catalogi, ac Reginæ Succiæ Catalogus: *Damasus natione Hispanus ex patre Antonio, sedit annos* XVII. *menses* III. *dies* XI. At Pontificale Damasi: *Sedit annos decem & octo, menses tres, dies undecim*: vel, ut alia exemplaria habent: *Sedit annis* XVIII. *mensibus* II. *diebus* X. Peperit hanc controversiam tempus ordinationis Damasi. Baronius qui anno demum CCCLXVII. ad plures Liberium abiisse existimat, Damasi creationem huic ipsi anno; obitum verò anno CCCLXXXIV. alligavit. Diuturnior verò Episcopatus ejus esse debet, si currente anno CCCLXVI. ordinatus est, quod nobis certum fit, tum ex Faustini Libello, cùm ex Hieronymi Chronico, quod ad istum annum habet: *Romana Ecclesia tricesimus quintus ordinatur Episcopus Damasus.* Periit verò Damasus anno Dom. CCCLXXXIV. Richomere & Clearcho Coss. si Prosperi Aquitani Chronico fides: *Romana Ecclesia post Damasum tricesimus sextus præfuit.* At si credimus Idacio, ad annum usque sequentem vitam retinuit. Septimo enim Theodosii labente Priscillianum ad Damasum accessisse, tradit in Chronico. De die verò obitus non satis liquet. Probabilius tamen mortalitatem exuisse, die Decembris decimâ, cùm sequente luce dicatur esse sepultus tam in Catalogo Reginæ Sueciæ, quàm in Pontificali. Catalogus: *Sepultus est in Basilica sua* III. *Idus Decembris cum matre sua, & germana.* Pontificale verò: *Sepultus est in via Ardiatina in Basilica sua tertio Idus Decembris.* Non eodem porro die extinctus est & sepultus. His ergo limitibus Damasi Pontificatus includitur. Sedit annos XVIII. menses duos, dies 2. primâ scilicet die Octobris anni 366. ad decimam usque Decembris anni 384. Ut falsa sint omninò, quæ extant in vita Damasi: *Migravit ad Dominum anno divina incarnationis* CCCLXXXVIII. *Imperii Theodosii* IX. *indictione primâ.* Damasi famam incessere nonnullorum accusationes, fatentibus Pontificum Catalogis: *Hic accusatus in crimine de adulterio factâ Synodo purificatur à quadraginta quatuor Episcopis. Damnaverunt Concordium & Calistum Diaconos accusatores, & jactaverunt de Ecclesia.* At si ab eo crimine Damasi innocentia purgata est, non nobis ois ea probatur, quam opprimendis Luciferianis adhibuit, cujus exempla nonnulla Annales nostri suo loco exhibebunt. In vita Damasi multa referuntur miracula ab ipso patrata. In Vigiliis Pentecostes, cùm celebraretur baptisma, *De manu cujusdam Cardinalium puerulus quidam trinâ mersione peractâ casu cecidit, atque fontis ima petit.* Qui jubente Damaso ab imo fonte incolumis abstractus est. Cæcum etiam luci restituit. Quæ ex otiosorum hominum officina produsse nobis est persuasissimum. Ætatis suæ anno octuagesimo abiisse fertur ad plures. Sororem habuit virginem *Irenem* nomine, cui inscripsit Epitaphium:

Anno Dom. 366.

Hic soror est Damasi, nomen si quaris, Irene.

Cupiebat ipse cum Martyribus condi, sed pudore quodam prohibitus est, ut cecinit carmine XXIX. de suo sepulchro:

Hic fateor Damasus, volui mea condere membra,
Sed cineres timui Sanctos vexare piorum.

Quæ de Damaso ad historiam illustrandam spectant, suis annis dividentur.

De subdititiis Damaso Epistolis.

Hieron. de Script. Eccl.

XI. Inter Scriptores Ecclesiasticos locum Damasus invenit: *Damasus Romana urbis Episcopus elegans in versibus componendis ingenium habuit, multaque & brevia metro edidit. Et propè octogenarius sub Theodosio Principe mortuus est.* Opera Damasi extant in B. P. M. à Martio Milezio Sarazanio Jurisconf. Romano edita. Non omnes tamen genuinæ sunt Epistolæ quæ Damaso vindicantur. Germanas quibus res historiæ lucis aliquid accipiunt, temporibus suis ascribemus, de subdititiis paucis agendum. In nothis primùm ea est collocanda, quam Aurelio Carthaginensi scripsisse dicitur. Quâ testatur larvatus ille Damasus, se *prædecessorum suorum statuta, per Ammonium Presbyterum, & Felicem Diaconum sub certis signaculis* misisse. Data est VI. *Kal. Junii Gratiano* & Cyricio quarto Coss. Qui Consulatus Fastis est omnibus incognitus. Severinus ipse Binnius, magnus aliàs Decretalium patronus, hanc ad Aurelium Epistolam falsi insimulat. Quippe post quartum Gratiani Consulatum anno 377. gestum, Aurelius Carthaginensis Episcopus creatus est. Quem adhùc in Diaconatu positum invenit Augustinus, ubi Mediolano Carthaginem rediit, anno CCCLXXXIX. teste ipso Augustino l. XXII. de Civit. c. 8. Falsis quoque apponenda Damasi ad Hieronymum Epistola, quâ petit *ut psallentiam & hymnidicum, sicut ab Alexandro Rectore suo, & Episcopo didicit, ad eum mittat.* Tantum sanè stylus hujus Epistolæ ab illo Damasi distat, quantum à terra cœlum. Sed & imperitissimum fuisse hujus Epistolæ conditorem indicio sunt, quæ de LXX. Interpretibus scripto mandavit, quæ longissimè ab Aristea dissident. Quibus Mathiam, Ptolæmeum, Muchium, Sacreum, Hydronium, Pamphilum, Zoastitem, Didymum, Sanium, Epiphanium, Ciatram, Simonem, inserit Epistola. Cujus & falsitatem præcipuè demonstrat Rescriptum Hieronymi, vero Hieronymo indignissimum. Quis enim hæc Oedipus solvet? *Vox ista laudis canatur in aleph, quod Prologus Græcè, Latinè Præfatio dicitur.* Falsa quoque & adulterina, quæ Damasi dicitur ad Stephanum, & Concilia Africæ Epistola de *Primatu Apostolica sedis*, causis Episcoporum, accusatoribus & testibus. Data *est octavo Kalend. Novemb. Flavio, & Stilichone viris Clariss. Coss.* Quæ subscriptio ex uno Consule duos Coss. facit. Aureliani quippe Collega Flavius Stilicho nuncupabatur. Sed & Stilichonis ille Consulatus annum CCCC. afficit annis sexdecim Damasi post obitum. Insans quoque titulus Epistolæ novitatem accusat: *Damasus*

Anno Dom. 366.

masius servus servorum Dei, atque per gratiam ejus Episcopus, S. Catholica Ecclesia urbis Rom. Stephano Archiepiscope Concilii Mauritama. Romanorum Episcoporum Gregorius M. primus ille fuit, qui sibi titulum indidit servi servorum Dei. Est etiam puerile, quòd Stephanum *Archiepiscopum* dicit *Concilii Mauritania.* Adulterina quoque est Damasi de Chorepiscopis Epistola. Prospero Numidiæ primæ sedis Episcopo, & Orthodoxis Episcopis missa. Data est *Kalendis Junii, Libio & Theodosio viris clariss. Coss.* Qui saoè Consulatus fictitius est. Primus Theodosii Imperatoris anno Dom. CCCLXXX. cohæret, in quo Gratianum Collegam habuit. Imperitè scribit, *χωρὴ villa est apud Græcos*, à quibus *χώρα* nuncupatur. Concilii Hispalensis secundi Canonem 7. laudat, ex quo hæc desumpsit Autor Epistolæ. Chorepiscopis non liceat, *Neque chrisma conficere, nec chrismate Baptizaterum frontes signare, nec publicè quidem in Missa quenquam reconciliare, nec formatas Epistolas mittere.* Denique falsa est Epistola Damasi ad Episcopos Italiæ, de causis ad Apostolicam sedem referendis. Data *est tertio Idus Aprilis. Siricio & Ardabure viris clariss. Coss.* Ardaburis Consulatus annum CCCCXXVII. aperuit tribus & quadraginta annis Damasi post obitum. Neque *Siricius*, sed *Hierius* Ardaburi Collega fuit. Epistolæ initium ex Leonis Epistola 47. desumptum est.

Anno Dom. 367.

Anno U. C. 1120. Per. Jul. 5080. Jul. 412. Dom. 367. Valentiniani & Valentis 4. Gratian. 1. *Sol.* 12. G. *Lun.* 7. *Indict.* 10. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 1. *P.* 1. *April.*

Coss. *Lupicinus & Jovinus.*

Bellum Gothicum. Valens baptizatur.

I. EXtincto in Phrygia Procopio, debellatoque Marcello, cùm ne vel minima rebellionis scintilla superesset, Victor Magister Equitum ad Gothos mittitur, cogniturus quam ob causam gens amica Romanis, pacisque fœderibus obstricta, perduelli Principibus suis bellum inferenti auxilio subiisset. Ut factum Gothi suum purgarent, literas obtulere Procopii, quibus sibi Constantiniani generis propinquo imperium deberi memorabat. Ideòque errorem suum veniâ dignum esse prædicabant. Quam Valens excusationem sanè vanissimam parvi ducens, in eos arma movet. Hanc Baronius expeditionem cum anno CCCLXVI. copulat, repugnante Marcellino: *Pubescente vere, quasito in unum exercitu prope Daphnem nomine munimentum est castrametatus. Ponte contabulato supra navium foros, flumen transgressus est Istrum resistentibus nullis.* Ver illud pubescens cùm Procopii mortem exceperit, extincti die VI. Kal. Junias anno superiore ad præsentem necessariò pertinet. Ut faciliorem sibi victoriam Valens compararet, baptismi armis muniri voluit. Non assentimur tamen Theodorito narranti, Valentem tum primùm ab uxore sua corruptum in Arianum errorem delapsum esse, cui jam apertè favebat anno CCCLXIV. cùm Lampsacena Synodus coacta est. Non tamen inficiamur, quin artibus uxoris in seductionem inciderit. *Domina*, vel Dominica, (id nominis gerebat uxor Valentis) Arianis laqueis prius irretita, virum suum in eandem impietatis voraginem impulit. Sic affectus Valens Eudoxium miris modis colebat, à quo profecturus in Gothos baptismo

Error Baronii.

Marcellin. l. 27. c. 5.

initiari voluit. Quæ cruenta persecutionis occasio fuit. Ut ponte facto Danubium Valens superavit, nullum invenit, quem vinceret. Quippe Gothi formidine correpti, arduos Serrorum montes petierant: *Ne igitur æstate omni consumptâ sine ullo remaneret effectu, Arintheo Magistro Peditum misso, cum prædatoriis globis, familiarium rapuit partem, quæ antequam ad derupta venirent & flexuosa rapi potuerunt, per plana camporum errantes. Hocque tantum quod fors dederat impetrato, rediit cum suis innoxius, nec illato gravi vulnere, nec accepto.* Quibus & nostra de belli Gothici initio Chronologia stabilitur. Etenim verba hæc, *Æstate omni consumptâ*, diversam utique ab illa designant, quâ oppressus Procopius fuit. Ea autem est anni CCCLXVI. Hæc sunt belli Gothici principia, quod triennio gestum.

Anno Dom. 367.

Theodorit. l. 4. c. 12.

Marcellin. l. 27. c. 5.

II. Dum Istro superato Valens lacessit Gothos, pulchris sanè legibus Romanos regit Valentinianus. Qui ad Viventium Urbis Præfectus Rescriptum misit ejusmodi: *Ob diem Paschæ, quem intimo corde celebramus, omnibus quos reatus astringit, carcer inclusit, claustra dissolvimus. Attamen sacrilegus, in majestatem reus, in mortuos veneficus, sive maleficus, adulter, raptor, homicida, communione istius muneris separentur. Datum* III. *Nonas Maii Rom. Lupicino & Jovino Coss.* Cùm Paschalis dies *dierum regina* Patribus existimaretur, eo festo imminente, criminum indulgentia à Valentiniano emittitur, quem & Valentinianus Junior imitatus est. Itaque queritur Ambrosius Ep. 33. Imperatorem suadente matre Justinâ, quòd pios carceri viros mancipasset, *Sanctis diebus hebdomadæ ultima, quibus solebant debitorum relaxari vincula.* Eò pertinet Indulgentia apud Cassiodorum: *Quamvis nomen ipsum Judicis dicatum videatur esse justitia, & totius anni orbitam æquitatis jubeamur ambulare vestigiis, his tamen diebus in domicilium pietatis jure deflectimus, ut ad Redemptorem omnium remissionis itinere pervenire possimus.* Post aliquantum temporis in morbum Valentinianus gravem incidit, quo vita propemodum excessit. Dum laborat, occultioribus consiliis Galli, qui Principis in satellitio versabantur, Rusticum Julianum bestiarum more humani sanguinis avidum ad imperium poscebant: alii verò in Severum, Peditum Magistrum inclinabant. Dum in his cogitationibus animum volutant, Valentinianus morbo recreatur. Quem Proceres hortantur, ut imperii successorem designet, ne si quid humanitùs ipsi accidisset, detrimentum Respublica caperet. Ea de re cogitabat & Valentinianus, cujus filius Gratianus vultu suo signa jam ostendebat, imperio non indigna. Natus erat anno Dom. CCCLIX. Eusebio & Hypatio Coss. *die* IV. *Kal. Maias*, ut docent Idacii Fasti: *Puerum oculorum flagrantior lux commendabat, vultusque & reliqui corporis jucundissimus nitor, & egregia pectoris indoles, quæ Imperatorem implesset, cum veterum lectissimis comparandum, si per fata, proximesque licuisset.* Paratis omnibus, Gratianus progressus in campum, tribunal ascendit. Quem productum in medium, Princeps exercitui suâ oratione commendat. Quâ necdum finitâ, *Milites alius alium anteire festinans, Gratianum declararunt Augustum, classicorum amplissimo sono blandum fragorem miscentes armorum.* Quo viso, Valentinianus *coronâ, indumentisque supremæ fortunæ ornatum*

Gratianus creatur Augustus. Inaugurationis tempus.

Cod. Theod. de Indulg. L. l. 3. 271.

Cass. Var. l. 11. 40.

Marcellin. l. 27. c. 6.

filium

Anno Dom. 367.

filium osculatus, jamque fulgore conspicuum alloquitur, advertentem qua dicebantur. En, inquit, habes, mi Gratiane, amictum, ut speravimus omnes, Augustos, meo, commilitonumque nostrorum arbitrio, delatos ominibus faustis. Accingere igitur pro rerum urgentium pondere, ut patris, patruique Collega, & assuesce impavidus penetrare cum agminibus peditum, gelu pervios Istrum & Rhenum. Ad hæc *Eupraxius* Magister memoriæ, primus omnium exclamat, *Familia Gratiam hoc meretur.* Celebris ea ceremonia in Galliis apud Ambianos conficitur. Gratiani inaugurationis tempus, anni hujus initiis Baronius assignat: eâ ratione fretus, quòd ex Rescriptis, *Datis mensibus Aprilis, & Maii, inter Imperatores Legum latores, Gratianus quoque nominetur.* Ob eam tamen caussam Socratem erroris postulare non debuit, scribentem: *Valentinianus filium suum Gratianum Imperatorem renuntiavit, die* IX. *Kal. Septembres.* Socrati consentiunt Idacii Fasti, Chronicumque Alex. ut absque dubitatione Gratiani inauguratio Augusti mensis XXIV. assignari debeat. Neque Baronii urget argumentum, ea Legum titulis petitum, quos certo certius est, pluribus sæpenumerò mendis affectos esse: Ut ea Fastis titulos Rescriptorum potius, quàm ex Rescriptorum titulis Fastos emendare conveniat. Extraordinarium porro Valentiniani hoc factum fuit, quòd non *Cæsares* primùm, sed initio fratrem filiumque Augustos creavit. Quod uno solo exemplo patratum, Marci Aurelii scilicet, qui *Verum, adoptivum fratrem, absque diminutione aliqua autoritatis Imperatoriæ socium fecit.*

Marcellin. l. 27. c. 6.

Error Baronii.

Bar. An. 367. n. 20.

Socrat. l. 4. c. 11.

Marcellin. l. 27. c. 6.

III. Magnam hoc anno calamitatem accepere Constantinopolitani, quæ gravitate suâ in Historiæ, Chronicorumque monumenta referri meruit. Hieronymus in Chronico: *Tanta Constantinopoli est orta tempestas, ut mira magnitudinis decidens grando, nonnullos hominum interfecerit.* De die Socratem inter, & Chronicum Alex. non convenit: *Lupicino & Joviano Coss. Deus Constantinopoli grandinem saxeam depluit mense Dæsio*, hoc est, Junio. At Socrates: His Coss. *Sexto Nonas Julii grando immensa magnitudinis instar lapidum cecidit Constantinopoli. Hanc autem grandinem irâ Dei immissam esse dicebant, eò quòd Imperator complures Sacerdotes, qui Eudoxio communicare nollent, in exilium miserat.* Hoc eodem flagro alias quoque regiones cæsas fuisse, Baronius opinatur. Ductâ conjecturâ ex Nazianzeni oratione, *de Plaga grandinis.* Quin varias tamen calamitates in unam permisceat nulli dubitamus. Quòd grandinis plagam Cappadocia pertulerit Lupicino & Jovino Coss. Veterum nemo dixit, non Hieronymus Nazianzeni discipulus, non Socrates, non Chron. Alex. non Idacius in Fastis, qui omnes solius Constantinopolis meminere. Verba hæc sunt Idacii: *Constantinopoli Deus grandinem pluit in modum petrarum, die* IV. *Non. Julias.* Sed & ipse Nazianzenus demonstrat, se de alia grandine commemorare, utpote quæ ceciderit, dum Episcopatu fungitur. Hæc quippe leguntur in oratione de plaga grandinis: *Hunc populum mihi compone, hoc est, alumno disciplinæ tuæ, deinde Pastori, nunc autem Pastorum quoque principi.* Jam ergo Episcopum agebat. Hoc vidit Elias Cretensis, qui verba Nazianzeni sic commentatur: *Ex Zazimis enim jussu tuo huc translatus, Pontificis munere fungor.*

Horrendâ grandine Constantinopolis percussa. Cappadociamne vexarit?

Chron. Alexandr.

Socr. l. 4. c. 10.

Nazian. Or. 15. 226.

IV. Quàvis grandine sævior tempestas Orientis ferit Ecclesias. Chronicum Hieronymi: *Valens ab Eudoxio Arianorum Episcopo baptizatus, nostros persequitur.* Consentiunt Hieronymo Historici, Socrates, Sozomenus, Theodoritus, quorum testimonia proferemus, ut rudis & indigesta Baronii Chronologia, qui persecutionis hujus initia anno CCCLXX. assignavit, accuratius refellatur. Quippe dum Valentem Eudoxius baptismo initiat, *Jurejurando miserum ad hoc obstringit, ut in impietate dogmatis perseveraret, & contraria sentientes omnibus locis expelleret.* Ac primòm Concilium cogi jubet, quo impietas stabiliretur. Hujus Synodi mentio nulla est, sive in Annalibus Baronii, sive in Labbeana Collectione. Nicomediæ coactam esse, ex Socrate facimus conjecturam: *Lampsacena Synodus Valentem præcipuè ad iram provocabat, non ob id solum quòd Arianos Episcopos deposuisset, verùm etiam quòd fidem Arimini expositam anathemate damnasset. Cùm igitur Nicomediam Bithyniæ venisset, Eleusium Cyzici Episcopum ad se vocat, qui opinioni Macedonianæ præ cæteris addictus erat. Itaque Imperator collecto Arianorum Episcoporum Concilio, Eleusium illorum fidei assentiri jubet. At ille primò quidem id facturum se negavit. Tandem verò cùm exilium, & bonorum publicatio ipsi intentaretur, perterrefactus, Arianorum opinioni consensit. Sed mox facti sui illum pœnituit. Reversusque Cyzicum, coram omni multitudine vim sibi illatam conquestus est, invitum se asserens, non suâ sponte consensum præbuisse. Simul monuit, ut alium sibi Episcopum quærerent, eò quòd ipse vi compulsus, propriam fidem abnegasset. Cyziceni tamen pro incredibili amore, quo illum prosequebantur, alteri Episcopo subjici recusarunt, nec permiserunt, ut is Ecclesiâ suâ cederet.* Fallitur tamen Socrates, qui tum temporis Eunomium ab Eudoxio Cyzicenæ urbis Episcopum constitutum esse prodit. Alia nos docet Philostorgius, Eunomianarum rerum longè peritior, quem mox audiemus.

Anno Dom. 367.

Valentis persecutio. Bithyniensis Arianorum Synodus.

Theodorit. l. 4. c. 12.

Socr. l. 4. cap. 6.

V. Anno superiore Tyanensis Synodus decreverat, ut ante exitum veris proximè futuri constituto die Episcopi Tarsum Ciliciæ convenirent: *Imperator verò Eudoxii impulsu, Concilium quod in Cilicia futurum sperabatur diremit, scriptis ea de re literis, & adjectis minis.* In Caria verò cùm jamjam Tarsensis Synodus congreganda erat, *Quatuor circiter ac triginta Asiani Episcopi, in Caria Asiæ Provincia collecti, studium quidem in restituenda Ecclesiarum concordia positum magnoperè laudarunt. Consubstantialis autem vocabulum admittere recusabant, affirmantes fidem quæ Antiochiæ, & Seleuciæ promulgata fuerat, ratam esse oportere, quippe quæ & Luciani Martyris fides esset, & non sine multis periculis & laboribus, ab ipsorum antecessoribus fuisset comprobata.* Quam Cariæ Synodum Baronius, Labbeusque anno CCCLXVI. affixerunt, ea certè præsenti accuratius alligatur. Vere enim, in quo cogenda Tarsensis erat, anni esse præteriti suo loco probavimus. In unum porro eundemque annum, & Tarsi, & Cariæ Synodi inciderunt.

Carios Synodus.

Sozomen. l. 6. c. 12.

VI. Quæ Valens perpetrarat, dum & vim infert Eleusio, & minis prohibet suis conventum Tarsensem, ad majora persecutionis certamina classicum fuit: *Rectoribus Provinciarum mandavit, ut Episcopos qui Constantii temporibus depositi, posteà regnante Juliano Sacerdotium recuperaverant, Ecclesiis expellerent. Neque*

Athanasius latitat: permittente Valente redit.

Sozom. l. 6. c. 12.

levis

ANNO DOM. 367.

levis pœna inserta erat Imperatoris Edicto, sed omnibus ex æquo Præsidibus, eorumque Officialibus & Decurionibus non modica pecuniæ mulcta irrogabatur, & corporis cruciatus intentabatur, nisi imperata fecissent. Accepto Rescripto Alexandrini Magistratus, Athanasium urbe suâ ejicere student. At collecti simul Christiani, Præfectum rogant, attento animo Principis Edictum contemplari. Quod eos solos spectabat, qui Juliano imperante reversi fuerant. Athanasius verò ab eo in exilium ejectus fuerat. Quæ cùm nil pensi haberet Præfectus, ejus mandatis restitere, nec vis aliquid passi sunt inferri Athanasio. Occupabat urbem tumultus, jamque seditio metuebatur, cùm Præfectus rem Imperatori significat, passus interim Athanasium remanere. Elapsis multis diebus, cùm extincta penitùs seditio videbatur, Præfectus Alexandriæ, & Dux militiæ Ecclesiam, in qua diversorium Athanasii erat, occupant. Arbitrati cunctis somno oppressis, Athanasium absque tumultu ejici posse. At vesperi paulò antequam Præfectus veniret, Athanasius clam secedens, latibulum petit. In paterno monumento latebras quæsivisse ferunt: quo nil tristius fingi potest, cùm penè vivus sepeliretur. In eo carcere obscurissimo quatuor menses moratus est, ut tradit Socrati. Dum in latebris jacet Athanasius, *Tatianus* quem Excerpta Scaligeri Chronologicæ *primum Augustalium* vocant, Alexandriam ingressus VI. Kal. Febr. instare persecutioni debuit, quam Veterum nonnulli exercuisse memorant: Valens *Episcopos egit in exilium, & Presbyteros, ac Diaconos, & Monachos, Fatiano Alexandriæ præsidente, usque ad tormenta deduxit, & ignibus tradidit.* Ubi permittente Valente, Athanasius sepulchro egressus paterno Ecclesiam recuperavit, in Ægypto persecutionem sedatam esse, in Sozomeno legitur. Quippe Valens sive egregiam viri virtutem miratus, sive Valentinianum veritus, latenti copiam redeundi fecit. Dum Deo propitio Ægyptus calamitatum expers omnium fuit, quas in Orientis Regiones vis persecutionis invexit, quasi pietas Athanasii, precesque tot imminentia mala avertissent. Reliquis verò Episcopis gravis incubuit persecutio, quibus Arii doctrinam amplecti recusantibus exilia irrogabantur.

Rufin. h. l. 2. c. 2.

Sozom. l. 6. c. 12.

Meletius Antiochiâ à Valente pellitur. Tempus expulsionis. Pelagius relegatur.

VII. Præsules nobilissimos crudele Imperatoris Edictum relegavit. *Pelagius* Laodicensem regebat Ecclesiam. Is dum esset adolescens, matrimonii jugum subierat, sed primo nuptiarum die in ipso thalamo sponsæ suæ continentiæ amorem instillaverat: suisque virtutibus adeò inclaruerat, ut ad Episcopatum omnium votis promoveretur. Tanti viri claritatem non reveritus Valens, eum depellit in Arabiam. Illustrior erat *Meletius*, Arianisque molestior, quàm ut admirando viro parcerent. Antiochiâ ergo ejectum in Armeniam depellunt. Meletii exilium in annum CCCLXX. Pagio conferre placuit. Cui sententiæ assensus nostros præbere non possumus. Cùm enim fatenre viro doctissimo depellendis Episcopis, qui Juliano imperante Ecclesiis suis fuerant restituti, Edictum anno CCCLXVII. sit promulgatum, quid causæ fingi potest, quamobrem Antiochenses Magistratus, quibus & gravis mulcta, & corporis cruciatus intentabantur, ni è vestigio Rescriptum executioni mandarent, nonnisi quadriennio pòst Ecclesiâ suâ Meletium ejecerint? Theodoritus quidem, cui res Meletianæ probè notæ, non multò post Valentis baptismum Sancti exilium Antistitis contigisse memoriæ prodidit: *Ita Valens relictâ Apostolicâ doctrinâ, adversariorum partibus sese adjunxit. De hinc interjecto brevi tempore, reliqua, quæ sub jurisjurandi fide promiserat, adimplevit, nam ex urbe quidem Antiochena magnum Meletium ejecit.* Quòd si anno demum CCCLXX. pulsus est, non brevi quidem post baptismum suum, sed multo tempore interjecto Valens Meletium relegavit. Sed & ea mente Sozomeni, cui Pagius innititur, apertè liquet, diu ante annum CCCLXX. Meletio exilium imperatum esse, quod Procopii rebellione antecessisse sibi persuasit: *Imperator in Syriam perrexit. Sed cùm Persæ nihil novi moliti essent, Antiochiæ consedit. Quo quidem tempore, Meletium Episcopum exilio damnavit. At profectò, ut conjicere licet, his graviora tunc temporis fuissent perpetrata, nisi bellum Procopii supervenisset.* Cùm igitur sibi in mentem induxerit Sozomenus, prius ejectum esse Meletium, quàm de Procopii rebellione Valens audierit, nullo quidem jure hujus Historici testimonio Pagius utitur, ut Meletii relegationem anno CCCLXX. alliget. Quippe argumentum quod nectit ex Sozomeno, in ejus errore collocatur. Nempè quòd consistente apud Antiochiam Valente mandatum Meletio fuerit exilium. Certè fallitur Sozomenus, dum Procopii ante rebellionem Antiochiæ Valentem consedisse memorat. Sozomeno errorem, in quo Baronius Pagiusque Chronologiæ suæ præsidium collocarunt, Marcellinus evellat: *Sophronius Valentem à Cæsarea Cappadocum jam profecturum, ut vaporatis æstibus Ciliciæ jam lenitis ad Antiochiæ percurreret sedes, textu narrato gestorum, spe dubiâ in talibus perattum & stupentem, avertit Galatiam.* Hoc est, secundum Meletii exilium, ad quod ea spectare videntur, quæ tradit Epiphanius, cui geminæ Meletii relegationes permiscentur: *Noctu in exilium deportatus, ad hæc usque tempora in patria degit.* Antiochensi Magistratui ad pellendum Meletium ea cautio fuit, quæ Præfecto Alexandrino in mente insidebat, dum noctu ejiciendum quærit Athanasium, ne scilicet Populi tumultuarentur, si interdiu Meletius pelleretur. Clerici quoque Trinitatis cultores Templis ejiciuntur cum populo qui ipsis adhærebat. Ubi verò sacros cœtus celebrarunt? Nunc in montium antra, nunc ad fluminis ripas. Eò enim vis processerat, ut in uno loco pii consistere non possent. Multum Antiochenis profuere Flavianus atque Diodorus, pulso in exilium Meletio, qui & ad ripas Orontis fluvii, & posteà in campo, quo milites exerceri solebant, Christi ovibus alimenta sufficiebant.

Pag. Crit. An. 370. n. 21.

Theodorit. l. 4. c. 13.

Sozom. l. 6. 7.

Marcellin. l. 26. c. 7.

Epiph. h. 73. n. 34.

Theodorit. Philoth. cap. 2.

Theodorit. l. 4. c. 25.

Eusebius Samosatensis. Ejicitur à Valente. Amor Samosatensium in Eusebium.

VIII. Non clementius Eusebius Samosatensis tractatur, vir sudoribus Apostolicis exercitatus. Imperante Constantio cùm multas Ecclesias Pastoribus viduatas suis comperisset, militarem habitum sumens, & tiarâ capiti impositâ, Syriam, Phœniciam, & Palæstinam peragravit, Presbyteris & Diaconis ordinandis. Hunc virum eximium in Thraciam Valens deportari jubet. Venerat sub vesperam Minister imperialis præcepti, quem Eusebius monet adventus sui dissimulare causam, ne à plebe submergeretur. Vespertino officio de more celebrato, sub ipsa somni primordia uno famulo confisus, solus optimus ille senex egreditur. Famulus sequebatur

Anno Dom. 367.

tur cervical duntaxat & codicem ferens. Conscenso navigio, ortâ luce Zeugma ingreditur. Cognito secessu, Samosatenses sui Pastoris deflentes absentiam, subinde navibus Zeugma perveniunt, in lachrymas effusi, suum Pastorem orant redire, ne gregem lupis exponat. Cùm flecti non posset, ob Leges divinas Magistratui obedientiam imperantes, Samosatenses aurum, vestes, famulos offerunt exuli, qui paucis necessariis acceptis, eos hortatur pro fide fortiter pugnare, quod & reversi graviter præstitere. Cùm enim Ariani Episcopum nomine *Eunomium* Samosatensibus præposuissent, nemo conventus Ecclesiasticos frequentavit, solus ipse degebat, etsi insigni animi mansuetudine præditus esset. Cùm lavanti sibi quosdam rogasset, uti secum calidis, illi taciti consistebant. Quod cùm honoris causâ fieri existimaret, è balneo ocius abscessit. Tum illi aquam hæreseos piaculo contaminatam esse rati, eâ in specus subterraneos emissa, aliam sibi affundi jussere. Quo comperto, *Eunomius* è civitate proficiscitur.

Theodorit. l. 4. c. 14.

Ætii Athei obitus. Eunomius relegatur.

IX. Admonet Eunomii nomen, alterius Eunomii, infelicis scilicet Anomæorum parentis actus memoria prosequi, quos summatim exhibuimus. Valens ex Illyrico Constantinopolim reversus Eudoxium præcipuo honore colebat. Itaque quæ de revocando Ætio erat Eunomio pollicitus, implere facillimè potuit. Erat & Euzoio integrum, Ætium reducere, cui olim tantoperè faverat, ut collectâ novem Episcoporum Synodo, quæ in hunc *Atheum* decreta fuerant, infirmasset. Neuter tamen suarum promissionum memorem egit. Imò Euzoius iis conviciari cœpit, quorum patrocinium susceperat, *ὑπερβάλας* in Ecclesia appellans sectatores Ætii. Eudoxius verò palam in Ecclesia dixit, *Illos non impios, sed pestes appello.* Sic tractati Ætius atque Eunomius, ab Eudoxio Euzoioque penitus dissociati, Constantinopolim Florentio commisere anno CCCLXV. Ac Ætius agrum à Juliano Imperatore circa Mytelenum Lesbiam sibi donatum petiit. Eunomius verò in horto Chalcedonensibus muris proximo vitam egit. Licet autem propriam Ecclesiam neuter regeret, à sectæ suæ hominibus, veluti Patres, & Antistites ducebantur. Anno CCCLXVI. Ætius accusatus, quòd Procopio faveret, morte mulctatus esset, nisi Judicis qui in Aula multum poterat, adventus Ætium gladio subduxisset. Qui relictâ Lesbo, Constantinopolim navigans, ibi cum Eunomio & Florentio vixit: *Nec multò pòst excessit, Eunomio oculos digitis comprimente, & reliqua quæ ad funus pertinent, unà cum ejusdem opinionis sectatoribus splendidissimè procurante.* Anno circiter CCCLXVII. vertente, eâ *peste* orbis terrarum liberatus esse videtur. Eunomius verò, cujus in agro Procopius delituerat, vix mortem effugit, quæ in exilium mutata, ab Auxonio Prætorio Præfecto in Mauritaniam relegatur.

Philostorg. l. 9. c. 3. &c.

Hilarii Pictaviensis obitus: Libri, mores, & fama.

Error Baronii.

X. Ut exoptatum Ecclesiæ gaudium Ætii mors attulit, sic flebilis omnibus bonis Hilarii Pictaviensis obitus eos in mœrorem conjecit. A nostra Baronius Chronologia multum discrepat, qui invitis Antiquis omnibus exitum Hilarii cum anno CCCLXIX. copulat. Hieronymus ad annum Dom. CCCLXVII. quem tertium Valentiniani numerat, hæc habet: *Hilarius Episcopus Pictavis moritur.* Gregorius Turonensis: *Quarto Valentiniani & Valentis anno, Sanctus Hilarius apud Pictavos, plenus sanctitate & fide, multis undique virtutibus edita, migravit ad Cælos. Nam & ipse legitur mortuos suscitasse.* Quin etiam anno eius naturæ satisfecisse Sulpitius memorat: *Hilarius sexto anno postquam redierat, in patria obiit.* Anno verò trecentesimo sexagesimo, jubente Constantio reversus fuerat. Supremus Hilarii dies Januarii putatur esse XIII. quo defuncti memoria in Martyrologiis recolitur. Quam tamen opinionem non infirmo argumento rejecit Pagius: *Epistola*, inquit, *Synodica Conciliabuli Singiduni in Mysia habiti, quæ ab Hilario in fragmentis refertur, dicitur data decimo quinto Kal. Januarii, Gratiano Nobilissimo P. & Dagalaifo Coss. die nempe XVIII. mensis Decembris, anni CCCLXVI. Quòd si Hilarius die XIII. anni CCCLXVII. mortuus fuisset, Synodicam illam Fragmentis suis inserere non potuisset cum Pictavis obierit.* Vero propius est periisse primo Novembris, quo in nonnullis Martyrologiis Hilarii festum celebratur. Præstat tamen silentibus Antiquis, ultimum Hilarii diem ignorationis nebulis tegi. Odio plusquam vatiniano Hilarius Arianos prosequebatur. Hinc de Auxentio Mediolanensi: *Mihi certè*, inquit, *ille nunquam aliud quàm Diabolus erit, quia Arianus est.* Lucubrationibus suis Ecclesiæ inserviit: *Phrygiam relegatus duodecim adversus Arianos confecit libros, & alium librum de Synodis, quem ad Galliarum Episcopos scripsit, & in Psalmos commentarios, in quo Opere imitatus est Origenem. Est & ejus ad Constantium libellus, quem viventi Constantinopoli porrexerat. Et alius in Constantium, quem post mortem ejus scripsit. Et liber adversum Valentem & Ursacium, Historiam Ariminensis & Seleuciensis Synodi continens, & adversus Præfectum Salustium, sive contra Dioscorum, & liber Hymnorum, & Mysteriorum alius, & commentarii in Matthæum & tractatus in Job, quos de Græco Origenis ad sensum transtulit, & alius elegans libellus contra Auxentium, & nonnulla ad diversos Epistolæ.* Quorum librorum pars magna desideratur. Infantilem ad Abram Epistolam Hilario vindicare nobis religio est, adeò à stylo gravitateque abhorret Sancti Episcopi. Fallitur porro Hieronymus dum sibi persuasit, Constantii post obitum Hilarium adversus ipsum librum suum edidisse, incredibile quidem mortuum jam Principem tot compellationibus adiisse. Post reditum in Galliam anno CCCLX. id Operis condidisse existimamus. Neque magis sumus Baronianæ sententiæ de libri adversus Auxentium Chronotaxi. Cui annum vindicat CCCLXIX. quo tempore jam beatus erat Hilarius. Nos vero similius annum CCCLXV. huic libro ascribimus. Hilarii eloquentiam ad Cælum usque extollit Fortunatus in Carmine de vita S. Martini:

Gregor. Tur. h. l. 1. c. 39.

Hieron. de Scrip.

Largior Eridano, Rhodano torrentior amplo,
Uberior Nilo, generoso spursior Histro,
Gemmifer eloquiis, radiantior ore lapillis.

Fortun. l. 1. p. 598.

Sapientissima tamen est nostro judicio de Hilariano stylo censura Hieronymi ad Paulinum Epistolâ: *Sanctus Hilarius Gallicano cothurno attollitur, & cùm Græciæ floribus adornetur, longis interdum periodis involvitur, & à lectione simplicium fratrum procul est.* Pace sanctorum cinerum ea protulit de corpore Christi, quibus nil excusationis parari potest: *In corpus Domini irruens passio,*

Hieron. Ep. 13.

Hilar. de Trinit. lib. 10.

Anno Dom. 367.

passio, nec tamen naturam passionis exercuit, cùm & pœnali ministerio illa desævit, & virtus corporis, sine sensu pœna, vim pœna in se sævientis excepit. Quæ de Christi *divinitate* esse intelligenda frustrà contendit N. Alexander. Non dixit, & *virtus divinitatis*, sed virtus corporis, sine sensu pœnæ vim pœnæ excepit. Hoc ex corporis Dominici affectionibus probare satagit, quod à nostro diversum, *Calcabas undas, & non degravabatur incessu.* Quem locum non attendisse videtur Hieronymus, dum Lætæ scribit de filiæ institutione: *Hilarii libros in offenso decurrat pede.* Ejusmodi quoque Hilarius sententiæ fuit, justorum animas protinùs Cœlo non recipi: *Dominus*, inquit, *custodiat introitum tuum & exitum tuum. Non temporis hujus, & sæculi est illa custodia, non aduri Sole & ab omni malo conservari, sed futuri boni expectatio est, cùm exeuntes de corpore ad introitum illum Regni cælestis per custodiam Domini Fideles omnes reservabuntur, in sinu scilicet interim Abrahæ collocati, quo adire impios interjectum chaos inhibet, quo usque introeundi rursum in Regnum Cælorum tempus adveniat. Custodit ergo Dominus exitum, dum de corpore exeuntes secreti ab impiis interjecto chao quiescunt.* Hilarium linguarum Hebraicæ Græcæque imperitum fuisse, non dissimulat Hieronymus ad Marcellam: *Hebræi sermonis ignarus fuit, Græcarum quoque literarum quandam auram ceperat. Sed Heliodori Presbyteri, quo ille familiariter usus est, ea quæ intelligere non poterat, quomodo ab Origene essent dicta quærebat.* Nihilominus ubique locorum fama inclaruit Hilarii, quem Hieronymus magnum virum vocat: *Et temporibus suis disertissimum, qui & confessionis suæ merito, & vitæ industriâ, & eloquentiæ claritate ubicunque Romanum nomen est, prædicatur.* Neque eloquentiâ modò, sed & morum suavitate memoriæ sese commendavit: *Hilarius vir naturâ lenis & placidus, simulque eruditus, & ad persuadendum commodissimus.* Ut non immeritò *magnificum quoddam mundi lumen* à Rufino fuerit appellatum.

Hieron. Ep. 7.

Hilar. in Ps. 120.

Hieron. Ep. 142.

Rufin. h. l. 1. c. 31.

Ursinus in urbem revocatus iterum à Valentiniano ejicitur.

XI. Intereà Damasi Ursinique dissidia magnam Ecclesiæ Rom. calamitatem afferebant: *Plebs adunata in Basilica Liberii clamabat, Christiane Imperator, nihil te latet. Omnes Episcopi Romam veniant, agatur causa, quintum jam bellum Damasus fecit: à sede Petri homicidas foras. Voces ergo plebis ad Valentinianum sunt delatæ Principem, qui pietate commotus reditum concessit exulibus. Tunc Ursinus cum Amantio & Lupo Diaconibus* XVII. *Kalend. Octobr. Lupicino & Jovino Coss. ad urbem redit; cui plebs sancta gratanter occurrit. Sed Damasus tantorum sibi conscius scelerum . . . redemit omne palatium, ne facta sua Principi panderentur. Imperator nesciens quid Damasus perpetrasset, Edictum prorogat, ut Ursino exilio relegato, nulla ulterius populos contentio nefanda collideret.* Tunc Ursinus XVI. Kal. Decemb. jussione Imperatoris ad exilium properat. Qui partium exulis erant, per cœmeteria Martyrum, sine Clericis stationes celebrant.

Faust. Libel. 672.

Anno Dom. 368.

ANNO U. C. 1121. PER. JUL. 5081. JUL. 413. DOM. 368. VALENT. & VALENTIS 5. GRATIAN 2. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 8. *Indict.* 11. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 10. *April.*

COSS. *Valentinianus Aug.* II. *& Valens Aug.* II.

Tumultus Britannici.

I. DUm profectus Ambianis Treviros Valentinianus properat, ea Britannia tristem nuncium accipit, Barbarorum conspiratione, *Nectaridum Comitem maritimi tractus occisum: & Fullofaudem Ducem, hostium insidiis circumventum.* Ne metuenda mala in dies ingravescerent, Theodosius armis clarus illùc properat. Freta transeuntem secuti Batavi, Eruli, Jovii, & Victores. Ut ad insulam appulit, Lundinio veteri oppido petito, hostes adoritur vagantes, onere sarcinarum graves pecora prædamque excussit, quam *tributariis* omnem restituit, præter partem exiguam, fessis militibus concessam. Ut intellexit, nonnisi per dolos occultiores & improvisos excursus, barbaram gentem superari posse, virum justi tenacem, nomine Civilem, & Dulcitium scientia militaris insignem sibi mitti flagitat.

Marcellin. l. 27. c. 9.

Valentiniani de Germanis victoria.

II. Sub eadem ferè tempora Galliarum tranquillitatem Germani perturbant: *Alamannus Regalis Rando nomine*, Moguntiacum præsidiis vacuum latenter irrepit. Fortè Christiani ritus suos celebrabant, in quos invadens, virilem muliebremque sexum cum suppellectile non parva indefensum abduxit. Non multò pòst spes lætiorum Romanis affulsit. Vithicabio Rege Vadomari filio audace & forte, qui perpetuò bellum in Romanos accendebat, extincto, fraude ministri ab ipsis corrupti, Valentinianus accito Sebastiano Comite, cum Illyriis & Italicis numeris quos regebat, Rhenum transgreditur. Ut obsistentem invenit neminem, flammis omnia vastat. Longius progressus ad locum, cui *Solicinio* nomen, aspicit Barbaros, qui montem præcelsum occuparant. Hic Princeps maximum periculum adit. Quippe dum intecto capite per ignota palustresque uliginea tendit, in insidias incidit: quarum impetu subitò periisset, ni per labilem limum incitato equo digressus, legionum se gremiis immersisset: periculo tam proximus fuit, ut galeam ejus cubicularius ferens auro lapillisque distinctam, cum ipso tegmine penitùs interiret. Quiete corporibus reficiendis datâ, Salvius & Lupicinus ad celsiora montis evadere conantur: acriter utrinque dimicatur. Sed impetu Romano impares Germani fugam arripiunt. Sebastianus Comes, qui *arctoam montium partem clementer proclivem* occupaverat, multos morti demittit. Post victoriam Valentinianus & Gratianus Treveros revertere, ubi & triumphales ludos edidere, teste Ausonio in Mosella sub finem:

Augustæ veniens, quod mœnibus urbis
Spectavit junctos nati Patrisque triumphos.

Bellum Gothicum.

III. Intereà Valens bello Gothico detinebatur. Quod nullis tamen casibus historiam illuminat. Id unum ad hunc annum scribit Marcellinus: *Ingredi terras hostiles pari alacritate conatus, fusius Danubii gurgitibus vagatis impeditus, mansit immobilis, prope Carporum vicum stativis castris adusque autumnum locatis emensum. Unde quia nihil agi potuit dirimente magnitudine fluento-*

Marcellin. l. 27. c. 5.

C 2 rum,

sum; Marcianopolim ad hyberna discessit. Ad res Ecclesiæ nunc convertamus oculos.

Paschalis Indulgentia Valentiniani.

Cod. Th. L. v. Tit. 38. de indulg. l. 4.

IV. Pietate motus suâ Valentinianus, Paschatis solemnitati novos honores contulit, concessâ miseris indulgentiâ 1. *Pascha celebritas postulat, ut quoscunque nunc agra expectatio Quæstionis, pœnaque formido sollicitat, absolvamus. Decretu tamen Veterum mos gerendus est, ne temerè homicidii crimen, adulterii fœditatem, majestatis injuriam, maleficiorum scelus, insidias venenorum, raptusque violentiam sinamus evadere.* In tempus latæ Legis mendum irrepsit: *Lecta* VIII. *Idus Junias Valentiniano & Valente* II. Coss. Etenim appetente Paschatis festo indulgentiæ concedebantur. Pascha verò labentis anni Aprilis vigesimo insidebat, ut vero propior sit doctissimi conjectura Gothefridi, *Lecta* VIII. *Idus Aprilis.* Mirum verò quòd in assignando die Paschatis vir ille clarissimus tam turpiter à vero desciverit: *Pascha*, inquit, *hoc anno celebratum* XVI. *Kal. Maias.* Atqui terminus Paschalis in XVIII. Aprilis incidit post XVI. *Kal. Maias.* Quin etiam XVI. Kal. Maias *quartæ feriæ cohærebat, ut. Lit. Dom. F. E. Pascha verò die non Mercurii, sed Solis ab Ecclesia celebrabatur. Altera hæc est indulgentia Valentiniani Senioris, quam ambabus ulnis Episcopi amplexi sunt. Hinc Nyssenus Orat. 3. de Resurrectione Christi: *Nullus adeò ægritudine pressus & obnoxius est, quin per hujus festi magnificentiam mali sui remissionem sentiat atque levamen. Hoc die nexi solvuntur; debitor dimittitur; servus bono & humano præconio atque Edicto Ecclesiæ manumittitur.* Valentiniani clementiam imitatus est & Theodosius M. Quem sic urbem Antiochenssium alloquentem inducit Chrysostomus: *Meministi nuper cùm hoc festo appetente, Epistolam per totum orbem misisti, jubentem, eos omnes qui carcere detinebantur, dimitti, eisque crimina indulgeri. Quin etiam si hæc mansuetudini tuæ significandæ non sufficerent, in hæc verba scripsisti. Utinam mihi & mortuos revocare, atque ad pristinam vitam sedatere liceret.*

Chrys. Hom. 20. ad Ant.

Synodus Rom. Damasi in Ursacium. Quo anno coacta?

Athan. t. 1. 942.

V. Damasus Consubstantialis patronus coactâ in urbe Synodo, Ursacium, Valentemque criminibus suis, & impietate notissimos damnari curat. Qua de causâ ipsi gratulatur Athanasius in sua ad Afros Epistola, anno ut videtur 369. confecta. Verba sunt Sancti Præsulis: *Gratiam habemus & illius pietati, & cæteris, qui Romæ convenerunt, quòd Ursacio & Valente cum sociis suis ejusdem sententia ejectis, concordiam Ecclesia Catholicæ conservarint.* Damasus ergo cum Episcopis Romæ coactis, fulminibus Ursacium suis, Valentemque jaculatus est. Illud verò quàm certum, tam & Synodi hujus tempus obscurum. Anno CCCLXVI. à Damaso coactam esse, eo sibi argumento persuasit Pagius, quòd de ea mentio acta sit ab Hilario, qui è vita abiit anno CCCLXVII. At quæstionis est, nùm de Romana Synodo sedente Damaso coacta Hilarii fragmenta sint intelligenda. Quam memorant Epistolam, ea sic habet: *Dilectissimis fratribus per Illyricum, fidem paternam retinentibus Episcopi Italia.* Testantur verò se Nicænam fidem servare, Ariminensis Concilii statuta rescindere: damnare autores hæresis *Ariana, vel Ætiana Valentem, & Ursacium,* Quidni verò Italia pressius acciperetur ea in Epistola? Pro illis scilicet Provinciis, quæ Vicario Italiæ subditæ à suburbicariis regionibus distinguebantur. In illa parte quidem Italiæ multum sudasse atque allaborasse Eusebium Vercellensem novimus, atque Hilarium, ut Ariana lolia evellerent. De optimis illis Antistitibus Rufinus h. l. 1. c. 31. *Velut*, inquit, *magnifica quædam mundi lumina Illyricum, Italiam, Galliasque suo splendore radiarunt, ut omnes etiam de abditis angulis & abstrusis Hæreticorum tenebræ fugarentur.* Quòd si Italiam usurpari latius placeat, quidni Concilium indicabitur à Liberio coactum, quæ Baronio sententia est ad annum 365. n. 26. in quo Synodicam Hilarii Epistolam retulit. Quod verò prima Romanis Synodus Præside Damaso anno CCCLXVI. coacta non fuerit, ex Athanasio colligimus: *Cùm contigisset nos in unum convenire, scripsimus dilecto Damaso, Episcopo magnæ Romæ contra Auxentium, miramusque cur nondum depositus ejectusque sit ex Ecclesia.* Non multò postquàm Ursacius & Valens damnati sunt à Rom. Synodo, Epistola ab Athanasio est ad Damasum directa de ejiciendo Auxentio. Eo casu perfidi Hæretici damnationem in annum vel CCCLXXI. vel sequentem Damasus non distulisset, quo tempore denuntiatam tamen fuisse Pagius existimat.

Athan. ad Afric. t. 1. 941.

Pag. Crit. An. 369. n. 5.

Damasus Ursinos vexat.

VI. Ut veris laudibus Damasum oneramus, bellum nefandis erroribus indicentem, sic illum non celebramus, tristes Ursini reliquias atrocius persequentem: *Cùm ad S. Agnetem multi Fidelium convenissent, armatus cum Satellitibus suis Damasus irruit, & plurimos vastatione sua strage dejecit. Quod factum crudelissimum nimis Episcopis Italia displicebat. Quos etiam cùm ad natale suum solemniter invitasset, & nonnulli convenissent ex eis, precibus apud eos molitur & pretio, ut sententiam in S. Ursinum proferant. Qui responderunt, Nos ad natale convenimus, non ut inauditum damnemus. Exinde Presbyteri diversis modis afflicti, per exilia & peregrina loca dispersi sunt.* Hæc Faustinus & Marcellinus, quæ optaremus falsa esse. Addunt parti Ursini adeò infensum se præbuisse, ut Sacerdotibus per dies sacros plebem convocare non liceret. Damasi Clericos cum Officialibus in illam domum irruisse, quâ sacras Vigilias celebrabat: per milites tantâ vi Macarium traxisse, *ut in ejus coxa perniciosissimum vulnus fieret*: nullis à Judice minis adduci potuisse, ut cum Damaso communicaret: relegatum, atrocitate vulneris apud Ostiam animum exhalasse: Florentiumque hujus urbis Episcopum, etsi communionis fœdere cum Damaso conjunctum, cum veneratione tamen exulem suscepisse, defunctumque ex vetusto monumento in Basilica Martyris Asterii sepelivisse.

Faust. Libell. 658.

Valentis persecutio in Consubstantialis defensores.

Marcellin. l. 26. c. 4.

Socrat. l. 4. c. 15.

VII. Dum hæc in Italia geruntur, Nicænæ fidei fautores Valens vexabat. Neque Damasus Valentinianum orabat, ut fratrem Orthodoxis mitiorem redderet, quod facillimè tamen ab ipso impetrasset, *Participe quidem legitimo potestatis, sed in modum apparitoris morigero.* Cur deprecatoris officio non functus sit Damasus, causa est in medio. Verebatur ne si Valentem offenderet, Ursinum adversus se propugnaret. Itaque liberè & impotenter Orientis in Ecclesias grassabatur. At cælestibus quidem minis à furore revocari debuit: Quippe *terra motus in Bithynia factus Nicæam urbem subvertit die v. Idus Octobris.* Hanc cladem cum XII. mensis hujus conjungunt Fasti Idaciani, quâ funditùs urbs hæc eversa corruit. Nec multò pòst alio terræ motu magna pars urbis Germæ in Hellesponto

Anno Dom. 368.

ponto cecidit. His tamen ad resipiscentiam Valens non adducebatur. Qui Consubstantialis fidem profitebantur, eos expulit Constantinopoli, & cum illis Novatianos, utpote idem de Trinitate sentientes, quorum Ecclesias etiam claudi jussit. Sed & Episcopum ipsorum, Agellium nomine, exilio mulctari præcepit. Virum qui jam inde à Constantini temporibus Ecclesiis illorum præfuerat. Principis tamen iram repressit Marnanus, qui ex Palatii milite Novatianorum Presbyter factus, grammaticæ artis præcepta tradebat Anastasiæ & Carosæ, Valentis filiabus. Itaque Marciani autoritate clausæ aliquamdiu Novatianorum Ecclesiæ, denuò reseruntur. Dum bellum Gothis inferens Valens in urbe Tomi versatur, Vetranio Scytharum Episcopus more ipsis solemni totius Provinciæ Ecclesias regebat. Quæ consuetudo diutius perduravit, ut omnes Provinciæ hujus Ecclesias unus solusque regat Episcopus. Vetranioni suadere Valens conatur, ut cum Arianis communicaret. At Vetranio constanter & liberè coram Imperatore locutus de fide Nicæna ab eo discedens, ad aliam se Ecclesiam contulit. Quem populus, qui vivendi Imperatoris causa eò confluxerat, subinde secutus est. Valens unà cum suis derelictus, contumeliam iniquo animo tulit. Quocircà Vetranionem comprehensum in exilium abduci jubet: nec multò pòst redeundi copiam fecit exuli, dum metuit ne Scythæ Episcopi sui relegationem indignati, res novas molirentur.

Socrat. l. 4. c. 9.

Sozom. l. 6. c. 21.

Cæsarii obitus. Num Autor Dialogorum qui ejus nomine ornantur.

VIII. Ingens Nicænæ urbis clades, de qua mentio facta est, Cæsario, Gregorii Nazianzeni fratri debitum honorem reddere monet, & gloriæ titulum. Ibi officio Quæstoris fungebatur: cùm deletis propemodum civibus, urbisque elegantiâ, penè solus ex viris illustribus salvus evasit incredibili modo, ipsâ veluti ruinâ protectus. Exiguas tantum periculi notas retulit, & hisce vulneribus, quasi pietatis Magistris usus, lubrica honorum, opumque contemneret. Ac sibi quidem in animo constituerat, totum se cœlo addicere, quod & fratri suo per literas significavit. Verùm qui terræ motum effugerat, vim morbi declinare non potuit. Moriens pauperes sibi hæredes instituit, *Ut dives hinc migraret.* In sinu Gregorii Patris, & Nonnæ matris spiritum Deo reddidit. De more Christianorum justa defuncto soluta sunt. Effertur corpus cum multiplici hymnorum cantu, celebrique pompa ad Martyrum sedes: *Sanctis parentum manibus honoratur, matre accensas faces gestante, Psalmorum cantu luctum sopiente.* Natu minor frater erat Nazianzeno. Relicto in Palæstina Gregorio Alexandriam petierat, quo eruditis se excolendum traderet. Ubi in Philosophia, Astronomia, Medicina magnos progressus fecit, egressus Alexandriâ, Constantinopolim appulit: cùm eruditione suâ multum inclaruisset, ipsi senatoria dignitas, nobileque matrimonium offertur, ut his veluti vinculis retentus, regiæ urbi esset ornamento. Allectus tamen pietate parentum, redeuntem Nazianzenum, fratrem suum secutus est. Juliani in aula Medici officio fungebatur, eique ob eruditionem percharus erat. Adhibuit itaque omnes machinas ad vincendum adolescentem. Sed Principis promissionibus à fide dimoveri non potuit. Quo tempore Julianus temperare nequivit, quin exclamaret, *ô felicem patrem, ô miseros filios.* Cavius Baronio credulus, Cæsarium *Comitem rerum privatarum*, & Quæstorem à Juliano creatum esse sibi persuasit. Id muneris tamen defuncto Juliano obtinuisse, nobis est certissimum. Audiatur Nazianzenus: *Ac tempus quidem Imperatores subinde commutavit.* Quænam est illa mutatio, si Juliani mors non est? *De eo inter Imperatores certamen erat, quisnam Cæsarium magis sibi adjungeret.* Certantes illi Imperatores qui sunt, nisi Valentinianus & Valens, à quo etiam Quæstoris officio donatus est? Anno CCCLXV. vir illustris Constantinopoli præfectus est, nomine Cæsarius, sed alius sanè à nostro Cæsario, Gregorii fratre. Tantam quidem dignitatem non prætermisisset Nazianzenus, in Oratione funebri fratris, quæ honorum longè minorum meminit. Breviarium vitæ Cæsarii hoc est, in qua nil illustrius apparet, quàm quod dixit moriens: *Quæ mea sunt omnia, pauperibus dare volo.* Anno CCCLXVIII. vel saltem insequente naturæ concessit. Ejus memoria Februarii XXV. recolitur in Rom. Martyrologio. In mortui fortunas inimici ejus crudeliter invaserunt: eaque de causa Nazianzenus literas dedit Sophronio Præsidi: *Cæsarius quidem exanimis jacet, ab amicis inops, desertus, miserabilis, exiguâ myrrhâ donatus. Impetum autem hostes fecerunt, ut audio, atque ejus facultates alii aliunde liberrimè & insolentissimè partim diripiunt, partim direpturi sunt, nec quisquam est qui prohibeat.* Non quasi pecuniarum nomine angeretur Nazianzenus, ea Sophronio scribit, sed ne solus ex mortalibus Cæsarius amicis caruisse videretur. Extant nomine Cæsarii Dialogi quatuor, *Quibus continentur explicationes quarumdam Quæstionum, de rebus gravibus propositarum Cæsario, per Constantium, Theocaristum, Andream, Gregorium, Domnum, Isidorum, Leontium, quo tempore Cæsarius à secretis erat, & Constantinopoli docens, viginti totos annos commorabatur.* Ac dicit quidem Photius, *Legi Cæsarii librum capita continentem Ecclesiastica* CCXX. *Per Quæstiones porro & Responsiones suppositis quoque personis interloquentibus, composita illi oratio est, & quidem Gregorii, ut aiunt, cujus hunc Autorem esse fratrem, Theologi cognomentum indicat.* Sed & Suidas in Cæsario: *Cæsarius*, inquit, *Gregorii Theologi frater, varia scripsit, & contra Græcos.* Quin tamen à Cæsario fratre Theologi, Dialogi sint abjudicandi, nulli dubitamus. Titulus sanè Cæsario non competit, qui nec *annos viginti* Constantinopoli consilit, nec *à secretis* fuit. Quòd si hosce Dialogos edidisset Cæsarius, nunquam profectò id à Nazianzeno ipsius fratre prætermissum fuisset in Oratione funebri. Nec profundissimæ Quæstiones de Trinitate, quibus persolvit primus Dialogus, Medicum sonant, rebus aulicis, civilibusque muneribus, à Theologia secretum, atque submotum. Quid sibi velit Baronius de Cæsarii Operibus, haud satis intelligimus: *Extant Cæsarii pia eruditaque lucubrationes, nempe de anima Dialogi.* Qui titulus non quadrat ad Dialogos. De eo Opere, si quis nostram requirat sententiam, variorum Autorum farraginem esse existimamus: quod ostendit tertius liber, in quo & *Sanctus vir Gregorius Nyssenus*, & *Maximus* laudantur. Maximus verò diu post Cæsarium floruit.

Nazianz. Orat. 10.

Nazian. Epist. 52. pag. 781.

Phot. Cod. 210. 539.

Bar. An. 368. n. 11.

Parmenianus Donatista. Optatus in illum scribit. Quis Optatus?

Error Baronii.

IX. Eodem anno defunctos esse Cæsarium, atque *Donatum Pseudo-Episcopum Carthaginensem partis Schismaticorum*, & sibi, & eruditis quàm plurimis Baronius persuasit. At citius ad fata Donatum venisse, testatur B. Augustini

Baron. An 368. n. 22.

Anno Dom. 368.

gustini sermo secundus *de pace & charitate*, quem Sirmondus edidit, in quo legitur: *Et tamen adhuc post Apostolicas voces, post Ecclesiæ declarationem, & toto mundo dilatationem dicitur mihi. Non dimitto Donatum, non dimitto nescio quem Caium, Lucium, & Parmenianum*, observante Pagio. Quibus conficitur, Donato proximè *Parmenianum* non successisse. Ut sectæ suæ subsidio esset Parmenianus, adversus Ecclesiam libros complures edidit, de quibus in Optato mentio est. Ad *eruendam veritatem* desiderabatur, ab aliquibus *Defensoribus partium* conflictum haberi: *Vitantibus confessum* Donatistis, Optatus datur Parmeniano adversarius, ad refellenda mendacia. Ipsum loquentem audiamus: *Frater meus Parmenianus, ne ventose ac nude, ut cateri loquerentur, quidquid sentire potuit, non solum dixit, sed etiam in Scriptura digessit. Cujus dictis cùm respondere veritate cogente compellimur, erit inter nos absentes quodammodo collatio.* Optatus Episcopus erat Milevis, quæ est urbs Numidiæ. Solis suis Scriptis nobis innotuit. Ubi, quando natus, quo tempore mortem obierit, quidve egerit memoriâ dignum, prorsus ignoratur. Afris honori fuisse, testis est Augustinus Libro primo in Parmenianum, in quo Optatus dicitur, *venerabilis memoriæ*, Cyprianis, Lactantiis, Victorinis, Ambrosiis comparatur. Fulgentius quoque in fine libri secundi ad Monimum, *Sancti* titulo Optatum afficit. Quo tempore librum Optatus suum adversus Parmenianum condidit, non satis distinctè, explicarèque prodidit. Nota temporis hæc est: *Nam fermè ante annos* LX. *& quod excurrit, per totam Africam persecutionis est divagata tempestas.* Diocletiani persecutionem indicat anno CCCIII. inchoatam. Quid verò præcisè temporis excurrat, in dubio est. Baronius anno 368. alii biennio serius Optati hoc Opus vulgatum esse existimant. Illud constat imperantibus Valentiniano & Valente lucem aspexisse. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis: *Optatus Afer, Episcopus Milevitanus, ex parte Catholica scripsit sub Valentiniano & Valentino Principibus adversum Donatiana partis calumniam libros sex, in quibus asserit, crimen Donatianorum in nos falsò retorqueri.* Observatu dignum est, de sex tantum libris Optati commemorasse Hieronymum, etsi nunc septem numerentur. Sex quidem libris constitisse, ipse testatur Optatus: *Sexto*, inquit, qui ultimus est, *de inconsideratis præsumptionibus, & erroribus vestris* tractabitur. Itaque vix in dubio poni potest, quin septimus liber sit Autoris ab Optato diversi. Censet etiam traditorum *crimen, capitale non esse, si id fecisset unusquisque eorum, magno metu perterritus, quòd Moses fecisset iratus.* Quod est ab Optato prorsus alienum. Antiqui tamen Scriptoris opus esse, in confesso ponitur. Illius meminit Freculphus: Optatus *scripsit adversum Donatiana partis calumnias libros* VII. Schismatis Donatistarum causas progressum, & furores fusè Optatus prosecutus est, nobisque ad historiam illustrandam adjumento fuit.

Opt. l. 1.

Ibid.

Ibid.

Freculp. Chro. l. 4. c. 15.

Anno U. C. 1122. Olymp. 287. Per. Jul. 5082. Jul. 414. Dom. 369. Valentin. & Valentis 6. Gratiani 3. *Sol.* 14. D. *Lun.* 9. *Indict.* 12. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 4. P. 12. *April.*

Anno Dom. 369.

Coss. *Valentinianus nobilissimus puer & Victor.*

I. Baronio, eruditisque compluribus Socratis persuasit autoritas, Valentinianum puerum nobilissimum, qui præsentem annum aperuit, Valentiniano genitum esse: *Gratiano*, inquit, *& Dagalaifo Coss. Valentiniano Augusto in Occidentis partibus natus est filius, patri cognominis.* In Fastis quidem Idatianis, à Sirmundo editis legitur: *His Coss. natus est Valentinianus Junior, filius Augusti Valentiniani, die* XV. *Kalend. Febr.* Testantur tamen Valesius, atque Harduinus, in MS. disertè scriptum inveniri, *His Coss. natus est Valentinianus Junior, filius Augusti Valentis.* Est igitur in Socrate gravissimus error, quòd Valentinianum Juniorem Valentiniani filium dicat, qui ortus Valente fuit. Neque audiendus Baronius, qui *Justinam Arianam fœminam* matrem assignat huic Valentiniano. Quem errorem peperit ille Socratis. Certissimis quidem rationibus, doctissimi viri Valesius, atque Harduinus, Valentinianum Juniorem legitimo parenti Valenti restituere. Quippe Valentinianus Junior, qui Valentiniano Augusto anno CCCLXXV. successit, erat ferè quadrimus, ut testantur Historici. Est ergo alter à Valentiniano puero nobilissimo, qui labente anno Consul processit: qui nisi quid humanitùs accidisset, debuisset tunc certè annum ferè decimum attigisse. 2°. Qui Valentiniano patri successit, interfectus est anno CCCXCII. Arcadio Augusto iterum, & Rufino Coss. cùm adhuc penè puer esset, annos circiter XX. natus: diversus igitur ab eo est, qui lucem aspexit Gratiano, & Dagalaifo Coss. 3°. Valens in quinto suo Consulatu, quem anno Dom. CCCLXXIII. gessit, Valentinianum Coss. Collegam habuit, qui *iterum* Consul dici debuisset, si cum Victore annum CCCLXIX. aperuisset. Atqui legitur in Fastis, Coss. *Valens* V. *& Valentinianus Junior Cæsar.* Denique Themistius, qui Valentis in ditione degebat, in oratione, quam anno currente habuit, præsentem Valentinianum alloquitur. Valentiniani verò Augusti filius non extra paternum imperium educatus fuisset. Est ergo Valentinianus ille nobilissimus puer, Valentis Augusti filius. Valens, uti legitur in Athanasii vita apud Photium, Valentiniano Imperatori *frater uterinus erat.* Socerum habuit *Petronium*, cujus filiam duxit *Dominicam*, quam *Dominam* vocat Chronicum Alex. His parentibus ortus est Valentinianus Januarii XVIII. an. CCCLXVI. qui & *Galates* nuncupatus: quod nomen gessit, quia in Galatia erat editus. *Gallus* ea de re Chronico Alexandrino vocatur: *Valens uxorem habebat Dominam, ex qua suscepit filium Gallum, & filias duas, Anastasiam & Carosam.* In Oratione sua, quæ numero IX. est, sic trimum puerum alloquitur Themistius: *Tu ex felici familia, primus hactenus purpurâ ab incunabulis involutus es, & te ab ipso jam partu victoria excepit, eademque fovit aluitque victoria.* Unus siquidem annus, & Valentiniano lucem, & Procopio mortem attulit.

Quis Valentinianus anni 369. Consul? Filiusne Valentiniani Imperatoris?

Socr. l. 4. c. 10.

Baron. An. 366. n. 31.

Anno Dom. 369.

tulit. Pergit Themistius: *Jam verò in ulnis circumlatus adhuc in expeditionem, cum patre proficisceris, cum eo exercitum ducis, neque te in thalamis blandè somnum concilians, nec adipe, ac medullâ ovium, sed ad Istrum, atque in media Scytharum hyeme nutris, iisdem & vescentem cibis, & eodem potu, cum parente, atque militibus utrumque.* Quibus apertè liquet, non Valentiniani quidem, sed Valentis pingi filium, qui patri suo in Gothos proficiscenti comes erat.

Themist. Or. 9. 121.

Belli Gothici finis. Pax cum Athanarico.

II. Perdurabat adhùc bellum Gothicum, jam biennio gestum: *Simili pertinaciâ tertio quoque anno per Noviodunum navibus ad transmittendum amnem connexis perrupto barbarico, continuatis itineribus longius agentes. Greuthungos bellicosam gentem aggressus est, postque leviora certamina Athanaricum eâ tempestate Judicem potentissimum ausum resistere cum manu, quam sibi crediderit abundare, extremorum metu coëgit in fugam.* Noviodunum porrò castrum Scythiæ fuit, hodie Nivors appellatum. Ut majore Barbaros clade afficeret Valens, certam auri summam ei se daturum pollicetur, qui Gothi caput attulisset. Mox igitur omnes, spe lucri, Sylvas atque paludes ingressi, obvios quosque perimunt, & interfectorum capita monstrantes, pecuniam constitutam retulere. Eâ clade affecti Barbari, qui aliundè vetitis commerciis, necessariorum inopiâ premebantur, Legatos de pace supplices mittunt. Locus ad fœdera facienda constituitur: *Et quoniam asserebat Athanaricus, sub timenda exsecratione jusjurandi esse obstrictum, mandatisque prohibitum patris, ne solum calcaret aliquando Romanorum, & adigi non poterat, indecorumque erat & vile, ad eum Imperatorem transire, placuit navibus remigio directis in medium flumen, qua vehebant cum armigeris Principem, gentisque Judicem inde cum suis fœderari ut statutum est pacem.* Acceptis obsidibus, Valens Constantinopolim rediit. Hanc Sextus Rufus pacem celebrat in Breviario, quod anno currente *Valenti* oblatum est: *Maneat modò concessa divinitùs, & ab amico tuo credis, & creditur ex numine, indulta felicitas, ut ad hanc ingentem de Gothis etiam Babylonia tibi palma pacis accedat.* Cæterùm non immeritò qui Regem præstabat, Athanarico *Judicis* titulum Marcellinus indidit. Regis quippe nomen fastidiebat Athanaricus, cujus contemptus rationem reddit Themistius: *Ideircò Regis appellationem repudiat, usurpat Judicis, tanquam hæc quidem potentiæ, illa verò sapientiæ propria sit.* Hic ille Athanaricus infamem sibi famam collegit ex persecutione Christianorum. Hieronymus in Chronico ad hunc ipsum annum: *Athanaricus Rex Gothorum in Christianos persecutione commotâ, plurimos interfecit, & de propriis sedibus in Romanum solum expulit.* De ea persecutione nil nobis speciatim innotuit. Quæ à Sozomeno aliisque narrantur, suis annis dividentur.

Marcellin. l. 27. c. 5.

Zosim. l. 4. c. 11.

Marcellin. l. 27. c. 5.

Themist. Or. 10.

Valentinianus munimenta in ripis Rheni collocat.

III. At Valentinianus Gallias à Germanorum excursibus ut tutas præstaret, Rhenum omnem à Rhætiarum exordio ad usque Oceanum magnis molibus communivit, *Castra extollens altius, & castella, turresque assiduas per habiles locos & opportunos, quà Galliarum extenditur longitudo: nonnunquam etiam ultra flumen ædificiis positis, subradens barbaros fines.* Dum cogitat munimentum celsum & tutum præterlabente Nicro fluvio, undarum pulsu subverti posse, meatum aliorsum vertere statuit. Adhibentur & aquariæ rei periti, & ingens militum manus. Sed machinæ vi gurgitis evellebantur. Vicit tamen labor improbus militum, mento tenus sæpè demersorum. Sed & trans Rhenum in monte Piri, qui barbaricus locus est, *munimentum exstruere disposuit raptim*, datque in mandatis Syagrio Notario, Ducique Aratori, ut opus perficerent. Dum fundamenta jaciuntur, Optimates Alamannorum, qui agentium apud Romanos obsidum patres erant, flexis poplitibus orant, *Ne pactis calcatis rem adorirentur indignam.* Quæ cùm in cassum loquerentur, filiorum flentes exitium discessere. Tum ex abdito collis propinqui prosilientes Barbari, milites seminudos humum etiam gestantes obtruncant; Duces ambos occidunt. Nec indicaturus gesta superfuit quisquam præter Syagrium, qui deletis omnibus ad Comitatum reversus, sacramento exutus à Principe, ad lares relegatur.

Anno Dom. 369.

Marcellin. l. 28. c. 2.

Gangrensis Synodus.

IV. Involutus Chronologiæ obscuritate latet annus Synodi Gangrensis, adversus Eustathium congregatæ. Itaque nôn mirum Concilii tempus in sententiis eruditorum poni. A Pagio annum CCCXL. inter & CCCLVII. collocatur, quia Synodo Osius interfuit. Antiocheno Concilio in Encæniis coacto antiquiorem esse Valesio placuit. Valesii autem Pagiique ipsius consensu, Baronii de Gangrensi conventu Chronologia est omninò respuenda, qui ex præsentia *Osii Cordubensis*, qui eidem Synodo interfuisse legitur, temporibus Constantini M. indictam esse colligit. Ac sanè illustrissimi Purpurati sententia ab Antiquorum omnium suffragio deseritur: *Sciendum est*, inquit Socrates, *in locum Eustathii Episcopum subrogatum esse Meletium. Cæterùm Eustathius post hæc etiam in Synodo Gangrensi, quæ ipsius causâ in Paphlagonia collecta fuerat, condemnatus est.* Sozomenus verò à Gangrensi Synodo, Eustathium Episcopatu ejectum esse, dum memorat, ostendit diu post Nicænum Concilium coactam esse, cujus ætate nondum Episcopali infulâ ornabatur Eustathius. Cæterùm etiam atque etiam observandum, *Osium Cordubensem*, cujus nomen extat in versione Latina, Græcis in fontibus desiderari. Itaque vanum est sive Pagii, sive Baronii Chronologiæ fundamentum. Epistolæ Synodicæ titulus hic est: *Dominis venerabilibus Comministris in Armenia constitutis, Eusebius, Ælianus, Eugenius, Olympius, Bithynicus, Gregorius, Philetus, Pappus, Eulalius, Hypatius, Proæresius, Basilius, Bassus.* Osius Cordubensis inter eos nullo vestigio reperitur. Creditu quidem difficillimum, Orientalium alicui Synodo Osium interfuisse Constantini post obitum. Cùm itaque posteriorem Constantinopolitanâ Synodo, anno CCCLX. coactâ, Gangrensem Socrates faciat, non alienum à temporum ordine putamus, si illam cum anno præsente copulemus. Eusebius quidem, qui Synodi hujus Præses fuit, non Cæsariensis esse videtur. Porrò *Gangra* Paphlagoniæ est oppidum, de quo Strabo l. 12. *Dejotarus Castoris filius, cognomento Philadelphus, Paphlagoniæ imperavit, & Gangra Morzei regiam habuit, id autem est oppidum simul & castellum.* Adfuere Gangræ Episcopi circiter XV.

Pag. Crit. An. 358. n. 13.

Bar. An. 361. n. 44.

Error Baronii.

Socrat. l. 2. c. 43.

Sozom. l. 4. c. 24.

Eustathius à Sebasteno diversus. Num idem cum Eutacto?

V. Huic conventui Eustathius ansam præbuit. Quis verò Eustathius ille fuerit, quæritur ab eruditis. Si Socrati fidem adjungimus, atque Sozomeno, damnatus ille à Gangrensibus Eustathius, à Sebastensi, cujus sæpius meminimus, non est diversus. Quæ sententia Valesio, Pagio, aliis-

aliisque benè multis placuit. Nos Baronii, Blondellique opinionis magis sumus, qui non eundem Eustathium esse putant. Errores quidem quibus Eustathius contaminatus est, Sebastensi non objecit Cnnstantinopolitana Synodus, in qua damnatus est: nou Basilius Magnus, qui in sua ad Occidentales Epistola veteratorem illum Sebastensem suis coloribus piugit, ejusque vitam penè ab incunabulis rimatur. Cui fiet verisimile, & Gangrensis damnationis, & superstitionum, quibus eam sibi provocavit Eustathius, nblivionem Basilium cepisse? Ideò prætermisit, quia horum flagitinrum immunis erat Sebastenus Eustathius. Meminit & Eustathii Sebasteni Epiphanius, quem disertissimè Arianis inserit. Nunquam verò de aliis & erroribus silentium egisset, si quos Gangrenses damnavere, iis Sebasteuus Eustathius coopertus fuisset. Displicet tamen Baronii conjectura, qui *loco Eustathii Eutactum* reponendum esse censet. *Eutactus* quidem non nobis ignotus, quem & Anachoretam fuisse, & vestem asperitate ipsâ horribilem gestasse, ex Epiphanio didicimus. At Baronius ex Eustathio, quem anno CCCXXIV. à Gangreusibus damnatum esse statuit, Eutactum fabricare non potuit, qui Constantii sub obitum errores suos professus est. Sed & *Eutacti* venena ab Eustathianis non minimum discrepant. De impiis *Eutacti* dogmatibus tractat Epiphanius hæresi XL. Denique Veterum nullus est, qui Eustathio Eutacti nomen imposuerit, ut fluxa, vanaque sit ea conjectura Baronii. Est igitur Eustathius à Gaugrensium fulmine prostratus, diversus à Sebasteno. Hæc verò fuere errorum, quos docebat capita. Matrimonium damnavit: multos à conjugibus suis separavit. A cibis abstinendum docuit. Servos prætextu pietatis, à Dominis abstraxit. Mulieres tonderi fecit. Præscripta jejunia fugienda, diebus verò Dominicis jejunandum esse præcepit. In ædibus conjugatorum preces fieri vetuit. Presbyteri uxorem habentis, quam Laicus sibi copulaverat benedictionem, & communionem instar piaculi declinandam docuit. Qui Ecclesias aversabantur, iis suasit domi communicare. Ipse verò Philosophi habitum gestans, sectatores suos novâ atque insolitâ veste indui jussit. Porro in Synodica Gangrensis Concilii Epistola Eustathius Episcopi Presbyterive nomine non afficitur, quo tantæ dignitatis silentio & ab Eustathio Sebastiensi distinguitur.

Epiph. h. 75. n. 2.

Bar. An. 361. n. 53.

Socr. l. 2. c. 44.

Canones Gangrenses.

VI. Canones ea Synodus edidit XX. Primus anathemate ferit eos, qui matrimonium vituperant. II. Eum damnat, qui præter sanguinem Idolothyta suffocatum carnibus utentes, velut impios detestatur. III. Eos nbruit, qui servum docent prætextu pietatis Dominum contemnere, & ab ejus obsequin discedere. IV. Eos percellit, qui negant oblationi Presbyteri, qui uxorem sibi assumpsit, esse cnmmunicandum. V. Illos damnat, qui & Ecclesias, & cnnventus in eis celebratos aversantur. VI. Eos elidit, qui in contemptum Ecclesiæ cnnventus agitant uon conveniente Presbytero juxta decretum Episcopi. VII. Illos damnat, qui absque cognitione Episcopi oblationes vel dant, vel accipiunt extra Ecclesiam. VIII. Illum anathemate ferit, qui cùm nec Episcopus sit, nec Episcopi delegatus, dat, vel accipit oblata pauperibus dispensanda. IX. Eos vexat, qui studentes virginitati nuptias abominantur. X. Damnat virgines, quæ adversus conjuges extolluntur. XI. In vituperatnres Agaparum censuras stringit. XII. Qui justitiam in pallio quærit, utentesque *birris* despicit, eum excommuuicat. XIII. Mulieres habitum propter continentiam mutantes amictumque sumentes virilem, anathemate percutit. XIV. Uxorem quæ nuptiarum odin virum deserit, communione ejicit. XV. Qui filios nec alit, nec ad pietatem instituit, eum abscindit. XVI. Filios pietatis obtentu à parentibus discedentes ejicit. XVII. Mulierem quæ religionis specie comam tondet, excommunicat. XVIII. Exercitii causâ susceptum die Dnminicâ jejunium damnat. XIX. Eos ferit, qui absque corporis necessitate Ecclesiastica jejunia dissolvunt. XX. Qui conventus ad martyria agitatos spernunt, illos Ecclesia pellit. Declarant autem Patres, se nnn eos abscindere, qui Dei in Ecclesia secundum Scripturas in cnntinentia, & pietate exerceri volunt, sed illos qui exercitationis obtentu superbiunt, & adversus simpliciores se attollunt. Virginitatem mirantur, & matrimonium laudant. Quæ à Scripturis & Apostolicis traditionibus sancita sunt, in Ecclesia celebrari exoptant.

Anno Dom. 370.

ANNn U. C. 1123. PER. JUL. 5083. JUL. 415. DnM. 370. VALENT. & VALENTIS 7. GRATIANI 4. *Sol.* 15. C. *Lun.* 10. *Indict.* 13. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 5. *P.* 28. *Martii.*

COSS. *Valentinianus Aug.* III. & *Valens Aug.* III.

Saxonum irruptio: à Romanis delentur.

I. SAxones prædis incendiisque assueti more suo, Romanos limites petunt. Primæ eruptionis procellam Nannenus Comes sustinet, vir diuturno bellorum labore nnbilis. At cùm se vulneratum, imparemque certaminibus fore cerneret, à Valentiniano impetrat, ut Peditum Magister Severus npitulatum rebus dubiis veniret. Ejus adventu Barbaros tantus corripit timor, ut ante pugnam signorum aquilarumque fulgore præstricti, veniam pacemque supplices nrarent. Pactis induciis, & *datis ex conditione proposita juvenibus multis habilibus ad militiam*, Saxonibus reditus permittitur. Quem cùm secuti parant, in abdita valle Romani redeuntibus struuut insidias. Sonitu adversantium perciti, esiluere quidam intempestivè, qui penitùs deleti fuissent, nisi cataphractorum equitum cuneus auxilio fuisset. Barbarorum superstea relinquitur nullus, qui cladem ad patrios lares suam nunciaret. Quod facinus, ut indignum perfidumque, non incusare non possumus. Saxnnum cladem *Deusone in regione Francorum* anno CCCLXXIII. alligat Hieronymus in Chronicn, cui Marcellinum meritò anteponimus, hanc Saxonum eruptionem in tertium Valentiniani Consulatum cnnferentem.

Marcellin. l. 28. c. 5.

Burgundiones in Germanos Valentinus excitat.

II. Dum in nmnem partem versat animum Valentinianus, quibus commentis Alamannorum, & Macriani Regis frangeret fastus, Burgundios in eorum perniciem excitare statuit. Cur genti id nnminis impositum tradit Orosius: *Aiunt in magnam coaluisse gentem, atque etiam ita nomen ex opere præsumpsisse, quia crebra per limitem habitacula constituta, Burgos vulgò vocant.* Quod viris eruditis displicet ad gentis Reges, Valentinianus per Fidos homines scribit, ut tempore præstitutn supervenirent, simulque polli-

Oros. l. 7. c. 32.

cetur,

Anno Dom. 370.

cetur, se cum Romanis militibus, transito Rheno adventantibus laturum auxilia. Gratissimæ Burgundionibus literæ, quòd & se sobolem Romanorum esse jactabant, & salinarum, finiumque causâ cum Alamannis sæpius litigabant. Catervas mittunt lectissimas, quæ Imperatori ad struenda munimenta occupato, Romanis maximo terrori fuere. Neque immeritò, si fama vera prædicat: *Burgundionum octoginta fermè millia, quod nunquam antè ad Rhenum descenderunt*, inquit in Chronico Hieronymus, cui & assentitur Orosius. Paulisper morati cùm promissa Valentiniani non impleri animadverterent, ad Comitatum mittunt, auxilia sibi dari poscentes, ad sua redituris. Quod ubi negari per ambages sentiunt, captivis omnibus interfectis patriam repetunt. De Burgundionibus plura dicentur ad annum CCCCXIII.

Marcell. l. 28. c. 5.

Mors Eudoxii. Demophilus ei substituitur. Quis Demophilus?

III. Quam cum Gothis pacem Valens fecerat, ea belli adversus Ecclesiam vires intendit: cui præbuit occasionem mors Eudoxii Constantinopolitani Præsulis. Defuncto Eugenio Nicæam profectus erat, ut in mortui locum Episcopum ordinaret. At prius quàm huic negotio finem imponeret, abiit è vita. Sedem Constantinopolitanam tenuerat annis XIX. pestis communis Ecclesiæ, fideique Nicænæ infensissimus homo, qui gratiâ quâ apud Valentem pollebat, in veritatis perniciem abutebatur. Synodi Decreto Demophilus Beræâ Constantinopolim transfertur, quod & Valenti placuit. Vix pejor Eudoxio successor dari potuit. Ortus erat Demophilus Thessalonicâ, genere non ignobili. Eum in sede Constantinopolitana præcipuè collocavit Dorotheus Episcopus Heracleæ, quem errando *Theodorum* vocat Philostorgius. Quod viris eruditis occasionem præbuit quærendi in eo homine Theodorum Heracleotem, qui dudum mortem obierat. Dum porro Demophilus in Episcopali sede statuitur, multi exclamant, *Indignus*. Miscebat quidem omnia, & Ecclesiæ dogmata turbabat. Sermonem habens ad Constantinopolitanos, dixit: *Corpus Christi permixtum Divinitati penitùs evanuisse, eo modo quo lactis sextarius in universum maris elementum conjectus evanescit.* At Orthodoxi ex Eudoxii obitu animum oppressum & demissum, ad spem erigentes, occasione sibi datâ usi, fidei suæ virum, nomine *Evagrium*, constituunt. Ab Eustathio olim Antiocheno Episcopo ordinatum esse, Socrates narrat: *Eum ordinavit Eustathius, olim Antiochiæ Episcopus, qui prius quidem Joviani Principis Edicto, ab exilio fuerat revocatus, tunc verò cùm venisset Constantinopolim, eo consilio ut Homousianorum fidem stabiliret, occultus in ea urbe morabatur.* Ab Eustathio tamen, qui Nicænæ Synodo præfuerat, & anno CCCXXVIII. Antiochiâ ejectus, à Constantino Magno in Thraciam relegatus fuerat, consecratum esse Evagrium, creditu fit difficillimum. Fingamus ad longissimam eam ætatem Eustathium pervenisse, à Juliano quidem fuisset revocatus, non secus ac exilio suo redière illi, qui solum antè verterant. Eustathius igitur à Joviano restitutus, à Magno Eustathio Antiocheno diversus est. Quod etiam ostendit locus, in quem post Evagrii ordinationem à Valente ejectus esse dicitur: *Eustathius in oppidum Thraciæ Bizuam relegatur.* Ubi extremum diem conficere debuit. Eustathius verò Antiochenus Trajanopoli, vel certè Philippis sepultus est.

Philostorg. l. 9. c. 8.

Philost. l. 9. c. 14.

Socr. l. 4. c. 14.

Socr. l. 4. c. 15.

Tumultus Constantinopoli Demophili causâ. Valentis persecutio.

IV. Evagrii ea consecratio Arianorum iram accendit, qui persecutionem iterum movent. Cujus rumor ad Valentem affertur. Constantinopoli relictâ, Antiochiam properabat, sed causâ tumultus Nicomediæ consistit, veritusque ne seditio civitatem everteret, milites Constantinopolim mittit cum mandatis, ut Eustathius Bizuam, Evagrius in alium locum relegaretur. Quibus gestis, Ariani insolentiâ elati Catholicos multò acerbius vexant. Quorum alios verberibus, & contumeliis, alios pecuniâ, alios carcerum pœnâ afficiunt. Quæ cùm illi ferre non possent, Imperatorem adeunt, ut ex parte saltem Arianorum violentiâ liberarentur. Spe tamen suâ exciderunt, cùm qui injuriarum vindex esse debebat, earum autor inveniretur. Ordinis Ecclesiastici octoginta numero delecti fuerant, qui Valentem convenirent. Quorum Principes erant Urbanus, Theodorus, & Menedemus. Ut Nicomediam venere, libellos offerunt Principi, quibus & Arianam violentiam suggerebant. Quâ ardebat Imperator, egregiè iram occultat: clam verò Modesto Prætorii Præfecto mandat, ut homines comprehensos neci daret. Mortis novum genus fuit, atque insolitatum. Veritus Modestus, ne si tot pios Clericos sub oculis omnium interficeret, seditionem excitaret, fingit se illos in exilium deportaturum. Imponuntur navigio fortissimi Martyres: ut ad medium Astaceni sinus venere, nautæ sibi imperata faciunt. Navem incendunt, quo perpetrato, in scapham discessere. At vento vehementius flante, ad navale, cui nomen est *Dacidizo*, ea pervenit, ibique cum viris ipsa penitùs absumitur.

Socr. l. 4. c. 16.

Fames in Phrygia & Cappadocia. Basilii liberalitas.

V. Cruentam tot innocentium mortem ne inultam quidem Christus passus est. Statim enim secuta est fames per universam Phrygiam adeò gravis, ut plerique incolarum ex suis sedibus ad tempus migrare necesse habuerint, qui partim in alias Provincias, partim Constantinopolim se recepere. Optimum perfugium, quia in ea urbe abundat annonæ copia, & quam navium ope magnam sibi comparabat. Phrygiam præcipuè afflixit miseranda fames, cujus & meminere Hieronymus in Chronico, & Idacius in Fastis: *Valentiniano & Valente* III. *Coss. magna fames fuit in partibus Phrygiæ*, in Cappadocia tamen etiam grassabatur. Elegantibus tragicisque verbis eam Nazianzenus calamitatem describit, quæ Cæsaream regionis metropolim invasit: *Fames erat, & quidem post hominum memoriam atrocissima. Languebat civitas, nec ulla ex parte auxilium afferebatur, nec ulla calamitatis medicina.* Exercendæ liberalitati egregiam Basilio materiam dura necessitas præbuit: *Nam cùm eos, quos fames vulneraras, in unum coegisset, nonnullos etiam spiritum ægrè trahentes, viros, fœminas, pueros, senes, miserabilem omnem ætatem, omnia ciborum genera, quibus fames depelli solet, corrogans, atque ollas leguminum, salsique nostratis obsonii, & ad levandam pauperum famem accomodatis plenas proponens, ac deinde Christi, qui linteo præcinctus, Discipulorum pedes abluere minimè grave ducebat, ministerium imitans, simulque conservorum suorum ad eam rem operâ utens, pauperum corpora & animas curabat.* Ad eam quoque famem referre licet, quæ de Petro Basilii fratre narrat Nyssenus in vita S. Macrinæ: *Cùm gravi quodam tempore laboraretur inopiâ & fame, multique famâ beneficentiæ excitati, undique confluerant ad eum recessum, quem incolebant, tantum industriâ*

Socr. l. 4. c. 16.

Nazianz. Or. 20. 341.

Nyss. t. 2. 186.

ANNO DOM. 370.

suâ pauperibus cibariorum subministravit, ut adventantium frequentiâ locus ille non solitudo videretur esse, sed civitas. Anno CCCLXVII. hanc famem Baronius alligavit n. 30. Cùm enim ex ipsius Chronologia Basilio Presbyterum adhuc agente contigerit, Phrygiæ famem ab ea quæ Cappadociam invasit, temporibus secernere coactus est, quia Basilium anno CCCLXIX. Cæsareæ Episcopum præfecit.

Vitæ Basilii M. breviarium. Fueritne Diaconus?

VI. Egregium hoc Basilii facinus de iis scripto consignandis monet, quæ in Sancti Patris historia memoratu digniora sunt, antequam Episcopatum capesseret, quem anno sequente adipisceretur. Basilius nobilitate, pietate, eloquentiâ, eruditione, verè magnus, non Christianorum modo, sed Confessorum quoque sanguine creatus est, ut ex domesticis avitisque exemplis virtutem fidemque disceret. Furente *Maximino*, qui ad summum impietatis crudelitatisque gradum nitebatur, Basilii majores vitandæ persecutioni ad quandam Ponticorum montium sylvam, cum paucis comitibus cibi Ministris fugiunt, in annum penè septimum atque aliquantò amplius exilium illis protractum fuisse narrant. His parentibus genitus *Basilius*, magni filii pater uxorem habuit *Emmeliam*, mulierem sui nominis, quod *concinnitatem* significat. Non aptè satis huic fœminæ Centuriatores nomen *Eumele* imposuerunt. Basilium Episcopum egisse, Labbeus aliique opinantur. Quorum conjecturam refellit Nazianzenus, qui in Oratione de Basilii M. laudibus non præteriisset, ipsius parentem Pontificali munere ornatum fuisse: urbis quoque ubi hoc officii administrarat, nomen edidisset. De quibus cùm profundum silentium egerit, indubitanter Basilii nostri patrem Episcopis eximimus. Nobis favet & Nyssenus, qui de patris sui Episcopatu, in vita S. Macrinæ nil habet. Morientis quoque Macrinæ hæc verba sunt ad fratrem suum: *Pater quidem illis temporibus, & juvenis eatenus floruit, ut, inter cives, & in δικαστηρίοις, judiciis ejus gloria consisteret*, pagina 192. Et hinc liqueat Judicem fuisse non Episcopum. In Ponto lucem aspexit

Nazianz. Or. 20. 324.

Basilius: *Primâ ætate, sub magno patre, quem communem virtutis Magistrum eo tempore Pontus proponebat, velut fasciis involvitur.* Ut majorem eruditionem desideravit, Cæsaream Palæstinæ migrat, hinc Byzantium urbem Oratoribus & Philosophis magnis florentem & præcipuè Libanio, atque inde Athenas literarum sedem & domicilium tendit. Hîc non Rhetoricam modò & Philosophiam, sed necessariam debilitati corporis medicinam discere quoque cogitur.

Socr. l. 4. c. 26.

Athenis auditor fuit *Himerii* & *Prohæresii*. Ut vel hoc uno specimine liqueat, quantum à veri tramite deflexerit personatus Amphilochius, qui agenti apud Athenas Basilio Doctorem assignat *Eubulum*. Placuit N. Alexandro, Basilium & in ea civitate *Libanii* auditorem fuisse, uti narrat in vita S. Gregorii Naz. quo tamen Autore, viderit: non sanè Socrate, à quo tenemus,

Socr. l. 2. c. 1.

Libanium à Pædagogis Constantinopoli expulsum, Nicomediæ ludum aperuisse. Domum reversus, aliquandiu Cæsareæ versatus est. Cùm verò careret amicissimo Gregorio Nazianzeno, quem Athenis arctissimis sibi amoris nexibus copularat, necessarias quasdam peregrinationes inivit. Hîc porro cætera mendacissimus audiri Pseudo-

Amphil. Vit. Bas. 158.

Amphilochius potest: *Profectus est* Basilius *in Ægyptum, & accedens ad quendam Archimandritam, Porphyrium nomine, petivit sibi dari Libros Sacros, quibus divina dogmata perdisceret. Porro hos consecutus mansit illic, sese oblectans meditatione divinorum eloquiorum, aquâ, & oleribus victitans.* Anno integro ibi moratum periisse Hierosolyma, legimus in Amphilochio. Patriam reversus à *Dianio* Cæsareæ Episcopo Lectoris ad munus evehitur. A Meletio Antiocheno ad Diaconatum promotum fuisse narrant Amphilochius, Socrates lib. 6. c. 3. atque Nicephorus:

Niceph. L. 11. c. 19.

Basilius à Meletio Antiochiæ Episcopo Diaconus creatur. Id verò nobis incertum, quòd Diaconi munere functus sit Basilius. Id quidem non memorat Nazianzenus, qui de Lectoris officio non silet: *Cùm primus Sacros Libros populo lectitasset, qui eos posteà enarravit, nec hunc τοῦ βήματος*, malè Billius *Sacerdotis* vertere malumus, *ambonis gradum indignum se duxisset, ita demum Presbyterorum, ac deinde Episcoporum in Cathedra Dominum laudat.* Ex Lectore igitur Presbyter factus

Nazianz. Or. 20. 336.

esse videtur, alioquin Nazianzenus Diaconatus magis quàm Lectoris officii meminisse debuisset. Quanquam dubitationis nonnihil injicit Basilii ad Gregorium Epistola, in qua hæc legimus: *Dilectum Condiaconum Eustathium misi.* Quòd si

Nazianz. p. 837.

Diaconum egit, à Meletio quidem Antiocheno id muneris suscipere non potuit, qui anno demum CCCLX. in Antiochena sede collocatus, post mensem eâ expulsus est. Neque nisi violatis Ecclesiæ legibus, à Meletio, cujus Clericus non erat, Basilius creari Diaconus potuit.

Basilius solitudinem petit.

VII. Solorum locorum amore Basilius jam in Clero constitutus, jam Lector, Cappadociæ deserta petit, anno circiter CCCLXVII. Quod Rufini verbis illustratur: *Gregorius cùm se totum Dei servitio mancipasset, tantum de Collega amore præsumpsit, ut sedentem Basilium, de Doctoris Cathedra deponeret, ac secum ad Monasterium manu injectâ perduceret. Ibique, per annos, ut aiunt, tredecim omnibus Græcorum sæcularium libris remotis, solis divinæ Scripturæ Voluminibus operam dabant.* Quæ tredecim annorum summa geminum Basilii secessum complectitur. Homines

Ruf. l. 2. c. 9.

subegit, abjectis inanium rerum secularium curis, *suimet notitiam recipere, in unum coire, Monasteria construere, Psalmis, & hymnis & orationibus docuit vacare, pauperum curam gerere, eisque habitacula honesta, & quæ ad victum necessaria sunt, præbere, virgines instituere, pudicam castamque vitam omnibus penè desiderabilem facere.* Porro cùm *Dianius* Conciliabuli Constantinopolitani fidei, quæ *Consubstantialem* exterminabat, anno CCCLX. subscripsisset, quam cum suo Antistite communionem coluerat, Basilius solvit. Cùm autem in lethalem morbum

Ibid.

incidisset, redintegratur amicitia: *Congregatis nobis, dicebat testem esse Dominum, quòd simplici corde scripto Constantinopolitanæ fidei consenserit quidem, verùm nulla in re irritam voluerit eam fidem, quæ Nicææ à Sanctis Patribus exposita est... Precari se quoque, ut non separaretur à cœtu beatorum illorum Episcoporum CCCXVIII. qui piam illam fidei prædicationem promulgaverant orbi. Atque istâ satisfactione nos ita permovit, ut solutâ omni cordium nostrorum hæsitatione, ad communionem illius accesserimus.* Defuncto Dianio successit Eusebius, qui Basilio Presbyteri munus detulit, at non multò pòst exasperatus animo, ob famam fortè Basilii magnam magni dissidii ansam præbuit. Eusebii in electione tumultus aliquid acciderat: & Cæsareensibus suspectus

Basil. Ep. 86.

erat,

ANNO DOM. 370.

erat, ut qui non tam Canonum præſcripto, quàm per vim Eccleſiæ Præfecturam accepiſſet. Quantum nobis quaſi per nebulam videre licet, eò proceſſere contentiones, ut ab Euſebio Baſilius communione ſuſpenderetur. Nil quidem aliud innunt verba hæc περιυβρισμένος καὶ ἀπωσμένος, *probro affectus, & rejectus*, quæ Gregorius Theologus adhibuit. Dum igitur cum Baſilio ſimultatem exercet Euſebius, Monachi qui indignum eſſe ducebant, virum, quem ut Principem ſuum colebant, contumeliâ affici, periculoſiſſimum facinus aggrediuntur. Ab Eccleſia ſeſe abrumpentes, ſecum partem plebis non exiguam abducunt. Quod incendium ut extingueret Baſilius, monitore uſus Gregorio, in Pontum profugiens, ſolitudinem amplectitur.

Naz. Or. 20. 336.

Baſilius redit Cæſaream: cum Euſebio reconciliatur.

VIII. At gravibus de cauſia deſertum exire ſuum cogitur, quæ ad hunc annum pertinent. Valena, qui triſtem in Orientis Eccleſias perſecutionem anno 367. commoverat, Conſtantinopoli profectus, adverſus Cappadociæ Chiſtianoa, quorum in medullis Nicæna fidea inhærebat, expeditionem ſuſcipit: *Impetum quoque unà cum eo facit exercitus ipſo dignus, improbi Eccleſiarum Gubernatores, ſævi atque immanes orbis illius, qui ipſius imperio editioni ſubjectus erat, Tetrarcha. Qui cùm ex Eccleſiis alias jam tenerent, alias eppugnarent. . . hùc quoque, ut noſtram in ditionem ſuam redigerent, venerunt, nullâ re perinde ut eorum, de quibus paulò antè locuti ſumus, ſimultate, atque illius qui tum nobis præſidebat, imperitiâ, ac morbo qui apud nos graſſabantur, freti atque ſubnixi.* Quæ paulò obſcuriora illuſtrat Sozomenus: *At Valens relictâ Nicomediâ, Antiochiam verſus iter fecit. Quo quidem tempore, cùm in Cappadociam veniſſet, Orthodoxos, ut ſolebat, exagitare, & illius Provincia Eccleſias, Arianis tradere ſtuduit.* Ob tumultum ſcilicet Conſtantinopolitanum defuncto Eudoſio concitatum, Valens Nicomediæ conſtiterat. Quâ relictâ, Eccleſiæ Cappadociæ opprimi poſſe putabat, ſpem faciente, & Baſilii abſentiâ, & Cæſarienſis Eccleſiæ diſſidio. Ubi verò nunciatur, Arianos Valentis ſatellites in Cappadociam contendere, Baſilius Gregorii Epiſtolâ invitatus, quæ XIX. eſt, Ponto decedens venit Cæſaream. Comes ipſi adfuit amiciſſimus Gregorius. Inimicitiis depoſitis, in quibus impietas magnam ſpei ſuæ partem collocabat, vir optimus Euſebii Præſulis ſibi reconciliat animum: *Proximum Baſilio negotium ac ſtudium hoc fuit, Antiſtitem colere, atque obſervare, mortalibus omnibus perſuadere, moleſtiam eam quam acceperat, tentationem quandam, & luctam improbi illius*, Diaboli ſcilicet fuiſſe, *honeſtæ ac laudabilis concordiæ invidentis: cæterùm non ignarum ſe eſſe, quid obedientiæ ordiniſque ritualis leges poſtularent.* Tum in pauperibus alendis, quos fames ingens enecabat, quam memoravimus, operam adhibuit. Hæc ſunt charitatis exempla. Idem & magnanimitatis præbuit, quibus alia vix poſſunt comparari. Modeſtus Prætorio Præf. antevertens Valentem, promiſſorum, minarumque machinis Baſilii fidem expugnare tentat. Quæ pro nihilo habens: *Publicatio*, inquit, *bonorum non obeſt, ei qui vel ſolam fidem poſſidet. Exilium non terrebit qui totum terrarum orbem animo ſupergreditur, illud autem plagas, labores, mortem tolerare, quando id pro veritatis defenſione exigitur, ne mulieribus quidem terrorem incutere ſolet.* Tnm Modeſtua, Patere Imperatoris Magiſter nominati; vult hoc fieri,

Naz. Or. 20. 338.

Sozom. L. 6. c. 25.

Naz. Or. 20. 339.

ſublato exiguo quoddam, quod in Symbolo ſcribitur, nempe *Conſubſtantialis* vocabulo. Cui Baſilius, Se de ordine Confeſſionis ne vel mutare quidquam cogitare. Neque certaminis finis. Demoſtheni cuidam coquinæ Præfecto, Baſilium vincendi provinciam mandat. Omnia illo miſcente, & impio quodam ex Illyrico, qui tabellas manu ferebat, omnes ad opus hoc convocante, rurſus adeſt Præfectus. Adſunt & Præcones, Apparitores, cancelli, cortinæ, triſte judicii miniſterium. Baſilius verò in ſecunda ea pugna ſemetipſum ſuperavit.

Nyſſ. l. 1. cont. Eunom. 313.

IX. Non ſolâ famâ ſuâ, ſed fratrum quoque, & ſororum virtutibus Baſilius inclaruit. Itaque labor minimè nobis injucundus erit, de egregia piaque familia nonnulla noſtris Annalibus intexere. *Emmelia* Baſilii M. mater, in qua vultus forma cum mentis pulchritudine certabat, ne ab amantibus raperetur, vitæ gravitate ſpectatum ſibi virum eligit, primoque partu *Macrinam* genuit, aviæ nomine, quæ in perſecutionibus certaverat, appellatam. Arcanum & nomen alterum gerebat, *Thecla* ſcilicet, quòd inſtante partu ſomno conſopita *Emmelia*, viſa ſibi fuerat videre virum, humanâ ſpecie auguſtiorem, qui *Thecla* nomine filiolam appellavit. Puellarem ætatem ingreſſa Macrina, quæ ex Scriptura aptiora erant, ſibi diſcenda proponebat; cum primis Sapientiam Salomonis, & Pſalmos, quorum ſive ſurgeret, ſive ederet, ſive ad cubitum ſe componeret, partem aliquam canebat. Tantæ venuſtatis erat, ut ne pictorum quidem manus ejus decorem aſſequerentur. Deſpondetur optimo juveni, qui in reis defendendis multum ſibi famæ colligebat. Cùm ad fata prius veniſſet, quàm nuptiæ perficerentur, reſpuit omne conjugium, dicens, Virum, cui deſponſata fuerat, non mortuum eſſe, ſed Deo vivere. Sorores habuit ab uſu nuptiarum non abhorrentes, quæ honeſtibus viris collocantur. Macrina verò Baſilio M. poſtquam ex ſcholis domum reverſus eſt, ad vitam aſceticam excitavit. Matri quoque perſuaſit Monaſterium petere. Emmeliæ Baſilioque ſuperſtes anno CCCLXXX. ad plures abiit. Baſilio tres fratres fuere. Is qui ſecundum Baſilium natu major erat, *Naucratius* nomine, cùm vigeſimum ſecundum ætatis annum confeciſſet, ad ſolitariam vitam ſe contulit. Naucratium domeſticorum unus *Chryſaphius* comitatur. Nacta ſeceſſum propter Iridem fluvium, qui per mediam *Ponti* Provinciam labitur, ſenes morbo laborantes curabat, venandoque, egeſtate & languore affectis victum ſubminiſtrabat. Quinquennium in eo ſtatu egerat, cùm ad venationem profectus, unà cum Chryſaphio mortuus domum reportatur. Qui caſus Emmeliæ maximum dolorem incuſſit. Secundus Baſilio frater Gregorius Nyſſenus, de quo alius erit diſſerendi locus. Tertius verò, qui Emmeliæ liberorum minimus erat, *Petrus* appellabatur, *in quo pariendi dolores finierat mater. Quo enim tempore ipſe in lucem edebatur, pater è vita diſceſſit.* Petrum paulò poſt ejus ortum ab ubere nutricis ſublatum Macrina ſtatim enutrivit. Ei quoque vitæ aſceticæ amorem inſtillavit, in qua tantos progreſſus fecit, ut Baſilio M. virtutis præſtantiâ non inferior haberetur. A fratre ſuo Preſbyter creatur, poſtquam ad Cæſarienſem Epiſcopatum evectus fuit. Pro pietate adverſus Arianos egregiè dimicavit. In eo certamine *ſtrenuè ſe geſſit Petrus, iiſdem parentibus natus, quibus* Gre-

De Macrina ſorore & fratribus Baſilii. Emmelia que ipſorum matre.

Nyſſ. Vit. Macr. 185.

Theodoret. l. 4. c. 30.

Gregorius atque Basilius. Sed Gentilium disciplinis non perinde ac illi excultus, vita tamen splendore conspicuus. Sebastiæ in virtutis præmium Antistes sacrorum præfectus est. Felicem tantia liberis matrem, quæ anno CCCLXX. confecit vitæ curriculum! Novissima sanctæ mulieris verba audire voluptati est: *Cùm de absentibus singulatim amanter mentionem fecit, ut nullus esset expers benedictionis, cùm præcipuè præsentes ipsa precibus suis obtulit Deo. Etenim cum et ex utraque parte lectuli adversi assiderent, alterâ manu utrumque tangens, hisce verbis postremis Deum allocuta est: Tibi, Domine, & primitias, & decimam dico fructuum uteri mei. Primitiarum enim locum hæc mihi obtinet primogenita; decima verè extremus hic decimus filius. Tibi autem lege utrâque debentur, & tua sunt munera. In hanc igitur primogenitam meam, & hunc decimum veniat sanctimonia. Ita & benedictioni, & vitæ finem statuit, cùm prius mandasset liberis, ut se in sepulchrum paternum inferrent.* Emmeliæ, necnon viri ejus Basilii memoria in Martyrologio recolitur ad Maji XXX. *Cæsarea in Cappadocia Sanctorum Basilii, Emmeliæ conjugis ejus, parentum S. Basilii Magni, qui tempore Galerii Maximiani extorres facti, Ponticas solitudines incoluere.* Maximinum tamen, non Maximianum dixit Nazianzenus, etsi non nesciamus utrumque sæpius permisceri. Neque soli Basilii parentes, sed avi etiam Ponti deserta petiere. Multa Basilius lachrymis matris suæ mortem prosecutus est. Qua de re scripsit ad Eusebium, suum Antistitem: *Quòd unicum habebam vitæ solatium, matrem etiam propter mea peccata amisi. Tu ne me derideas, qui in hac ætate orbitatem deflere soleam. Sed hoc scias, me animum secessum nequaquam ægrè ferre, cui quod in reliquis dignitate respondeat, non invenio.* Respuenda est Baronii Chronologia, quæ Emmeliæ obitum cum anno CCCLXIX. copulat. Quem ex charissimæ matris obitu dolorem Basilius contraxit, is ad concipiendum morbum gravissimum non minimum conduxit. De iniqua valetudine, quâ consumebatur, sic Eusebium monet in laudata jam Epistola: *Rursus igitur in morbum incidi, iterumque in lecto decumbo, exiguis omninò viribus fluctuans, & propemodum in unaquaque hora necessarium vitæ finem expectans. Porro Ecclesiæ ferè ut corpus meum affecta sunt, nullâ quidem spe bonâ effulgente, verùm in deteriora rebus semper delabentibus.*

Nicеph. l. 11. c. 19.

Nyss. Vit. Macr. 186.

Basil. Epist. 7.

Ibid.

Apostolorum Ecclesia Constantinopoli dedicatur.

X. Invalescebat apud Christianos consecrandorum Templorum consuetudo. Itaque Constantinopoli Ecclesia SS. Apostolorum V. Idus Aprilis dedicatur, ut ex Fastis Idacii novimus & Alex. Chronico. Se dignius fecissent Templorum positores, si ejectâ superstitione simplicitati Veterum adhæsissent, & corpora Spiritui Sancto sua consecrassent.

Valentiniani de donationibus erga Clericos Constitutio.

Cod. Theod. t. 6. p. 48.

XI. Legem anno labente tulerunt Imperatores, quam in Ecclesiis Urbis legendam Damaso miserant. Sanctioni occasionem præbuit Clericorum, Monachorumque immensa divitiarum cupido, quæ regiis cohiberi Edictis debuit: *Ecclesiastici, aut ex Ecclesiasticis, vel qui Continentium se volunt nomine nuncupari, viduarum ac pupillarum domos non adeant, sed publicis exterminentur judiciis, si posthàc eos ad fines earum vel propinqui putaverint deferendos. Censemus etiam, ut memorati nihil de ejus mulieris, qui se privatim sub prætextu religionis adjunxerint, liberalitate quâcunque, vel extremo judicio possint adipisci: & omne in tantum inefficax sit, quòd alicui horum ab his fuerit derelictum, ut nec per subjectam personam valeant aliquid vel donatione, vel testamento percipere. Quin etiam si fortè post admonitionem Legis nostræ, aliquid hisdem eæ fœminæ vel donatione, vel extremo judicio putaverint relinquendum, id fiscus usurpet. Lecta in Ecclesiis Rom. IV. Kal. Aug. Valentiniano & Valente III. AA. Coss.* Baronium commovit ea lex Valentiniani, quam verbis expressis *parum æquam* nuncupat. Censuræ tamen Baronianæ notam imprimit Hieronymus in sua ad Nepotianum Epistola: *Pudet dicere, Sacerdotes idolorum, Mimi, & Aurigæ, & Scorta hæreditates capiunt: Solis Clericis, ac Monachis hâc lege prohibetur. Et non prohibetur à Persecutoribus, sed à Principibus Christianis. Nec de Lege conqueror, sed doleo, Cur meruerimus hanc Legem. Cauterium bonum est, sed quo mihi vulnus, ut indigeam cauterio.* Neque iniquitatis Legem accusat Ambrosius, qui anno CCCLXXXIV. hæc in Libello adversus relationem Symmachi scripsit: *Nobis etiam privatæ successionis emolumenta recentibus Legibus denegantur, & nemo conqueritur. Non enim putamus injuriam, quia dispendium non dolemus.* Est quidem verosimile, ipso Damaso id agente editam esse Legem, destruendæ sordidæ avarorum Clericorum, & Monachorum officinæ. Timendum sanè fuit, ne pietatis specie omnia voraret possidendi cupido, quæ in Clericis exarsit, de quibus meritò carmen ingeniosi Poëtæ usurpari potest:

Hier. Ep. 2.

Creverunt & opes, opum furiosa libido:
Et cùm possideant plurima, plura petunt,
Quærere ut absumant, absumpta requirere certant:
Ac ipsa vitiis sunt alimenta vices.

In Clericorum Monachorumque suffragiis pro defunctis in sacrificiis, reliquiis, aliisque ejusmodi permagna vis fuit ad commovendam liberalitatem, ac longè major quàm in saltatorum cantilenis, aut meretricum artibus, ut certissimâ experientiâ tenemus. Prudentissima igitur fuit Valentini Constitutio: *Quod Sacerdotibus prophanis legaverit Christiana vidua valet, quod Ministris Dei non valet:* quia majus ex Testamentis periculum, quibus plus in Clericos, quàm in profanos opum effundebatur.

Anno U. C. 1124. Per. Jul. 5084. Jul. 416. Dom. 371. Valentin. & Valentis 8. Gratian. 5. *Sol.* 16. B. *Lun.* 11. *Indict.* 14. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 6. *P.* 17. *April.*

Anno Dom. 371.

Coss. *Gratianus Aug. II. & Sextus Petronius Probus.*

Valens Antiochiam proficiscitur. Quo anno illam ingressus est?

I. POst susceptam adversus Cæsarienses expeditionem, quam Nazianzenus non immeritò *Barbaricam incursionem* vocat, Valens Constantinopolim redierat. Hoc quidem anno ibi Legem dedit, de Censu ad Modestum Præf. Præt. VIII. Kal. Febr. Neque ex ea civitate ante mensem Maium videtur esse profectus. Intereà Sapor pugnis, victoriisque suis superbus, exactâ hyeme in Romanos conductam plebem cataphractos & sagittarios mittit. Quibus copiis Trajanus Comes, & Vadomarius opponuntur, jussi à Principe, observare potius, quàm lacessere Persas: *Qui cùm venissent Vagabanta, legionibus habilem locum, rapidos turmarum procursus*

Marcellin. l. 29. c. 1.

hostilium in se ruentium acriter exceperunt inviti, operaque consulta retrocedentes ne ferro violarent adversorum quemquam primi, & judicarentur disscissi fœderis rei, ultimâ trudente necessitate congressi sunt. Confossisque multis discessere victores. Inter moras tamen utrimque secus tentatis aliquoties levibus prœliis, varioque finitis eventu, pactis induciis ex consensu œtateque consumptâ, partium discessere ductores, etiam tum discordes. Et Rex quidem Parthus hyemem Ctesiphonte actutus, redit ad sedes, & Antiochiam Imperator Romanus ingressus. Magna inter eruditos quæstio est, quo tempore Valens Antiochiam venit. Baronius anno CCLXX. eum ingressum assignat. Sed perperàm, ut multis legibus liquet, hoc anno Constantinopoli à Valente promulgatis. Quin etiam regnasse hyemem, cum Antiochenam Valens urbem intravit, ea laudato Marcellino non obscurè colligitur. Quæ cùm ea non esse possit, quæ partim Decembri superioris, partim Januario præsentis anni insidebat, à Baronii Chronologia est necessariò discedendum. Valesius Gratiano & Probi Consulatui eum Valentis adventum alligat, quem Pagius cum anno CCCLXXII. copulat. Sed Pagium inter atque Valesium paa facillimè componi potest. Nempè si vertente Decembri, adventus ille Antiochenus contigerit, quem initio anni CCCXXII. Pagius collocat. Bidui sanè aut tridui differentia tanti non est, ut bellum Chronologicum suscipiatur, nec ex illa perturbationis aliquid ea orietur in Historia. Utrique quidem sententiæ communia sunt argumenta. Post Valesium observat Pagius, Libanium in vita sua, se quinquagenarium fuisse, Joviano adhùc imperante; posteà pag. 48. annum ætatis octavum & quinquagesimum egisse se profiteri, tunc Valens Augustus Antiochiam venit. Ab exitu Joviani, qui anno CCCLXIV. ad plures abiit, ad usque Consulatum Gratiani & Probi octennii spatium effluxit. Contemplemur nunc res Ecclesiæ.

Cyzico Demophilus Episcopum imponit.

II. Demophilus, qui decessorem Eudoxium impietate superabat, Cyzicum se contulit, ut Eunomio Episcopum substitueret. Ea quo impius ille *Anomœorum* facilè Princeps, eâ civitate relictâ, aliò concesserat, nullus ab Eudoxio Antistes recedenti subrogatus fuerat. Creando igitur Episcopo unà cum Dorotheo aliisque Cyzicum se Demophilus contulit. Incolæ Eleusii sui quondam Episcopi opinioni adhærentes, Christum Patri secundum naturam similem constanter profitebantur. Ubi verò Demophilus ipsorum protestationem admisit Ætio Eunomioque damnato, ac orationibus, scriptisque Eunomium Anomœum appellasset, ac qui ipsius doctrinam amplecteretur, anathemati subjecisset, Cyziceni tandem ordinationem admisere, neminem alium ad Episcopatum promoveri passi, nisi quem ipsorum suffragia prætulissent. Qui ordinatus est, illicò Filium Patri Consubstantialem prædicavit.

Philostor. l. 9. c. 13.

Eusebius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus. Mors ipsius.

III. Episcopalis consecratio, eâ Cyziceni Antistitis longè celebrior, hoc anno peracta est, Basilii nimirum, qui omnium ore Magnus audit. Viro illustri locum dedit mors Eusebii, cum quo redierat in gratiam, quasi expectaretur hæc illa amicitiæ redintegratio, ut Cæsariensis Episcopus ad fata veniret: non vanum nomen gerebat, aut eo indignum se præstabat optimus ille Eusebius, qui à *pietate* sortitus erat appellationem. Mortuo Dianio, cùm successorem alii alium proponerent: *Tandem plebs uno consensu primarii ordinis virum unum, vitâ & moribus eximium, divino tamen baptismo nondum consignatum, invitum & repugnantem corripientes, simulque militaribus copiis, quæ tum in urbe erant opem afferentibus, in Sacrario collocarunt, & Episcopis obtulerunt, ab iisque petere instituerunt, ut eum initiarent, & Antistitem proclamarent, suasioni interim vim admiscentes.* Eusebius ille fuit. Quò tandem vis ea progressa est? Episcopi coacti, Eusebium *purificarunt. Antistitem renunciarunt, in throno collocarunt.* Hæc anno circiter CCCLXII. contigerunt. Ingrata Juliano Imperatori fuit Eusebii ordinatio, ipsique minabatur: neque amico & benevolo in eum animo erat Provinciæ Præses, qui ob contraria in Reip. administratione studia ab eo dissidebat. Quin etiam Episcopos per literas accersebat, Eusebium accusaturos, minarum aliquid adjungens. Scripserat & Gregorio Patri, qui non satis prædicandâ libertate, & animi celsitudine respondit: *Nos, potentissime Præses, rerum omnium quæ geruntur Censorem unum, & Regem habemus, qui nunc oppugnatur. Is & præsentem electionem expendet, quam nos ritè & legitimè, atque ut ipsi gratum est, fecimus. Id autem nemo unquam nobis adimet, quin ea quæ facta sunt, ut rectè ac justè facta defendamus.* Strenuè fortiterque in Episcopatu suo pro pietate certavit Eusebius, & quod maximum putamus, odio omni deposito prior Basilii amicitiam requisivit. Quod Nazianzenus testatur Epistolâ 19. *Puto fore ut deprecatrices & evocatrices literas ad te veniant, quemadmodum & ipse mihi significavit.* Tandem Deo charissimus ille Præsul exhaustis in persecutione laboribus benè multis anno 371. abiit è vita. Si Baronio credimus, *Violento morbo confectus est.* Nil est tamen Gregorii in narratione, quod *violenti* aliquid indicet. *Celerrimè* quidem, non tamen violenter vitâ functum dicit Gregorius: imo *ὑδὲως jecundè.* In ipsius Basilii manibus animam exhalans, ad Deum migravit. Eusebium illum ipsum esse, cujus memoria die xxi. Junii recolitur, nonnullis creditum: *In Cæsarea depositio Sancti Eusebii Episcopi.* Audito defuncti obitu, Basilius hæc suo Gregorio scribit: *A morte B. Eusebii metus non parvus nos invasit, ne seriè ii, qui Metropolitanæ Ecclesiæ nostræ quondam insidias struebant, eamque hæreticis zizaniis implere cupiebant, occasionem hanc nacti, pietatem in hominum animis multo labore consitam, perniciosis suis doctrinis radicitùs evellant.* Dei favore providetur ne melior Eusebio defensor Ecclesiæ desideraretur.

Naz. Or. 19. 308.

Bar. An. 370. n. 45.

Naz. Or. 20. 342.

Naz. p. 837.

Basilius M. ad Episcopatum promovetur.

Error Baronii.

Nyss. contr. Eun. l. c. 312.

IV. Eusebio quippe successor datur Basilius ille Magnus, quem Baronius, eruditique penè omnes anno CCCLXIX. ad Episcopatum evectum esse arbitrantur. Est autem certissimum, in Baronianis erroribus numerari, quòd tam citò Basilium ornavit infulâ. Doceat hoc Gregorius Basilii frater: *Progressus Imperator Constantinopoli, cum ingenti apparatu proficiscebatur in Orientem, elatus animo ob res paulò antè adversus Barbaros feliciter gestas.* Quæ sunt de bello Gothico, & fœdere cum Athanarico intelligenda. Hæc autem gesta sunt anno CCCLXIX. Profisci igitur in Orientem non potuit, nisi insequente anno, quo tempore Basilius nondum Episcopatum induerat, agente adhùc inter homines Eusebio. Id ipsum apertissimè demonstrat Modesti cum Basilio colloquium: cui obtemperanti *promittebat honores omnes ab Imperatore,*

ratere, & prætereà Ecclesiæ gubernaculum, & clavum. Quid est Episcopatus, si hic non est? Pollicebatur autem eam dignitatem, quam nondum fuerat adeptus. Nysseno assentitur Nazianzenus, à quo audivimus Ponticas solitudines exivisse Basilium, ubi Valentem in Cappadociam properare novit, & cum Eusebio in gratiam rediisse. In illo igitur cum Modesto congressu Basilius adhùc Presbyterum agebat anno CCCLXII. Denique exhausto demum bello Gothico, Modestus Prætorio Præfectus est:

Zoz. l. 4. c. 11.

Pace factâ, Valens Constantinopolim proficiscitur, & quia Auxonius Præfectus Prætorio diem suum in terris supremum clauserat, Modesto Magistratum hunc tradit. Sic luce clarius est, anno CCCLXIX. ad Præsulis honores nondum ascendisse Basilium, quo cum adhùc Presbytero, Modestus jam Prætorio Præf. miscuit colloquia. Probabiliter admodum cum anno præsente ejus consecrari copulatur. Cui vulgò Junii XIV. assignatur:

Martyrol. R.

Cæsareæ in Cappadocia ordinatio S. Basilii Episcopi, qui tempore Valentis Imperatoris doctrinâ & sapientiâ insignis, omnibusque virtutibus ornatus mirabiliter effulsit. Non incidit tamen dies hæc in primam feriam, sed in tertiam, ex quo conficitur, vel Dominicæ diei nondum necessariò cohæsisse ordinationes, vel quod longè verisimilius, Basilianæ inaugurationis diem in ignoratione jacere. Anno CCCLXIX. Junii quidem quartus & decimus primæ feriæ cohærebat, at Basilii consecratio cum eo anno copulari nequit.

Basilii ordinatio.

V. Quæ Basilii in ordinatione notabiliora sunt, nunc oratione prosequamur. *Mature fugam arripuisse* Basilium, ne Eusebio substitueretur, unde hauserit Baronius prorsus nescimus.

Bar. An. 369. n. 45.

Id certè scimus, correptum metu Basilium, ne vacuam Hæretici sedem invaderent, Eustachium Diaconum cum literis Gregorio misisse, ut adventu suo laboribus pro Ecclesia susceptis confectum consiliis recrearet, & juvaret auxilio, ut demum Pastor legitimus gregi imponeretur. Ad iter ergo se accinxit Gregorius, lachrymans & gemens ob amici morbum. Ubi verò Episcopos Cæsaream concurrere intellexit, Basilium qui adventum eò negaverat, perstringit Epistolâ, quæ numero est XXI. *Ad Metropolitanam urbem nos accivisti, cùm de creando Episcopo consultatio proposita esset. Ac quàm specioso & ad persuadendum apposito prætextu usus es? Ægrotare te finxisti.* Ubi verò Gregorius Cæsaream Episcopos confluere intellexit, profectionis consilium abrupit. Intereà scribit ad Cæsarienses Gregorius pater, ut Basilius Episcopus crearetur, quem & de meliore notâ commendat:

Naz. Ep. 22.

Ex omnibus qui apud vos in honore sunt, neminem Deo dilectissimo filio nostro Presbytero anteferre possum, viro & vitâ, & sermone purgato, quique vel omnium solus, vel certè quàm maximè utrâque re adversus temporis turbinem, ac vigentem hæretica linguæ pruritum, velut in procinctu stare possit. Nec dissimilia Episcopis ingerit, qui ipsum ad Metropolitanam urbem de constituendo Episcopo vocaverant. Paucis quidem, sed gravibus verbis Basilium Antistitibus commendat:

Naz. Ep. 23.

Nos verò neminem, nec enim fas est, charissimo filio nostro Basilio Compresbytero præferre possumus. Quin etiam optimus ille senex morbo fractus atque debilitatus, iter tamen aggreditur, ut calculo suo Basilii electionem juvaret. Porro ea non processit quidem *citra invidiam & dimicationem tum eorum qui patriæ præsidebant, tum perditissimorum quorumque urbis civium, qui ad eorum partes se adjunxerant.* Vicit tamen Basilius, cujus in consecratione mirandum quid accidit. Gregorius enim pater, qui vehiculo penè mortuus Cæsaream petierat,

Naz. Or. 20. 343.

Juvenis redit, firmus ac valens, oculos erectos habens, à manuum impositione & unctione, addo etiam & ab illius qui ungebatur, capite roboratus. Si credimus Pseudo-Amphilochio, Christus *astans in visione cum Apostolis, pane & vino in sacro altari propositis, Basilium excitavit, dicens, Secundum petitionem tuam repleatur os tuum laude, ut tuis ipse verbis incruentum sacrificium offeras.* Videbantur in Templo spirituale lumen, virique gloriosi amictu candido. Quid verò tanto dignatus honore fecit Basilius?

Vit. Basil. 176.

Pane in tres partes diviso, *unam quidem cum multo timore & veneratione sumpsit, alteram verò unà secum sepeliendam servavit, tertiam denique in columba aurea depositam, desuper sacrum altare suspendit.* Quæ vel sola sufficiunt ad larvam Pseudo-Amphilochio detrahendam, utpote & incognita Nazianzeno, & à temporibus Basilii alienissima.

Basilii Magni mores.

VI. Magnæ Basilio fuere virtutes. Mira frugalitas, ab omni luxu aliena: *Illi tunica una, & pallium unum, & stratus humi lectulus, & illuvies, & vigiliæ; & suavissima cœna, & obsonium, panis & sal, & potio quam fontes profundunt.* Magnum erga pauperes studium, quos pro liberis habebat, fovebat, amplectebatur. Ne labra quidem vir nobilis, & nobilibus ortus, gloriâque clarissimus ægrotis admovere gravabatur. Aliis cupediariorum lenocinia, elegantes cultus, vestes molles relinquebat, sibi verò ægrotorum, vulnerumque curationes reservabat. Superbiæ tamen suspicionem effugere non potuit, quam Nazianzenus purgat, ex osculis, quæ leprosis figebat. Quin etiam hæreseos insimulatus est.

Naz. Or. 20. 360.

In convivio quodam amplissimis laudibus efferebatur. Tum vir pietatis & habitum, & nomen præ se ferens exclamat, *Orthodoxia titulo frustrà laudatur Basilius.* Unde hoc? Tum ille:

Naz. Ep. 26.

En Eupsychii Martyris Synodo nunc venio, eamque dicti mei testem habeo, atque illic Basilium Magnum audivi, de Patre quidem & Filio optimè & perfectissimè, atque ut vix quisquam alius facilè queat, differentem; Spiritum Sanctum autem convellentem ac distorquentem.

Sic malus obtrectat facta immortalia livor,
Nec sinit adjutas doctoris crescere laudes.

Quas vir optimus calumnias passus fuerit, pluribus docebimus. Porro postquam res domesticas ex sententia constituit, totum orbem pacare aggressus est, scriptis ad omnia penè loca literis, ut tempore suo observabimus.

De duobus Asteriis.

VII. Intereà errorem evellamus Baronio. De Asterio Sophista Sancti Juliani in historia hæc refert Theodoritus. Per Cyrum urbem bidui itinere Antiochiâ distantem, Julianus iter habens, divertit in ædem Dionysii Martyris. Qui illic præerant, convenientes supplicarunt, ut sibi opem ferret: *Dicebant enim Asterium qui in sophistica & falsa dicendi arte fuerat educatus, & se in Hæreticorum Ecclesiam injecerat, & Episcopale munus erat assecutus, falsum acriter defendere.* Quem Baronius Asterium pro illo Sophista habet, cujus sæpius meminit Athanasius, quemque Marcellus Ancyranus scriptis suis confutavit. Quin tamen ex duobus Asteriis unum fecerit, non est ambigendum.

Bar. An. 370. n. 81.

Testem damus Athanasium:

Ath. de Synod. 887.

Asterius Cappadox Sophista multiceps, unus ex sociis Eusebianis, quondam Idolis in

priero

ANNO DOM. 371.

priore persecutione, qua fuit sub avo Constantii immulaverat, & propterea nequiret in Clerum cooptari de sententia Eusebii, Opusculum fecit quale & ipse volebat, in quo locustam & erucam cum Christo comparat. Est autem creditu difficillimum, hominem qui Maximiano imperante numinibus sacrificarat adulto jam Valentis Principatu, & vitam retinuisse, & ejus corporisque animique roboris fuisse, *ut falsum acriter defenderet, & improbo artificio uteretur in veritatem.* Quo tempore annos propè centum natus fuisset. Est & in observatione ponendum, illum Asterium Cappadocem ad clericales honores suâ idololatria aditum sibi obstruxisse. Quibus non obscuris notis ab Asterio *Cyrensi* Episcopo secernitur. Duos ergo Asterios distinguimus, ejusdem quidem & nominis, & sententiæ, sed & ætate, & munere diversissimos. *Asterius Episcopus* subitaneâ morte Juliani precibus confectus est: *Uno die ante diem festum & celebrem, quo verba erat facturus falsi defensor, & hostis veritatis, is divinitus immissam accepit plagam, & cùm uno tantum die ægrotasset, excessit è vivis.* De Asterio verò Athanasii Hieronymus videtur intelligendus: *Asterius Arianæ Philosophus factionis scripsit regnante Constantio, in Epistolam ad Rom. & in Evangelia, & Psalmos, & Commentarios, & multa alia, quæ à suæ partis hominibus studiosissimè leguntur.* Quæ Opera Asterio Cyrensi Episcopo vindicare quidem Baronius non debuit: hoc uno vel argumento, quòd huic Asterio Episcopi titulum non indiderit Hieronymus, quo Scriptores Ecclesiasticos afficit, qui id muneris gessere.

Theodorit. Hist. c. 1.

Valentinianus indulgentiæ aliquid concedit Ursino.

VIII. At Occidentis in partibus Valentinianus, Ursino in Gallias relegato, mansuetudinis aliquid exhibere voluit, dato ea de re ad Ampelium P. P. Rescripto: *Dudum Ursini inquietudine provocati, faventes concordiæ Populi Christiani, quieti etiam Urbis sacratissimæ providentes, uno interim loco intra Gallias duntaxat perturbatorem tranquillitatis publicæ, statueramus jure cohiberi: scilicet ne applicatione morum latè dissensionis in commodum spargeretur. Verùm natura nostra mansuetudine levigati ita memorato ubstedendi copiam dedimus, ne ad urbem Romam, vel certè suburbicarias regiones pedem inferat, neque nequitia sua contagionem conetur infundere. Id etiam de cæteris erroris sui consortibus, Gaudentio videlicet, Urso, Rufo, Auxanone, Auxanio, Adiedo, & Rufino sancimus, ut quos nequitia similitudo complectitur, eosdem & conditio emendationis astringat.* Ad Maximinum quoque Vicarium Urbis eadem de re scripsit. Mandatum exhibet integrum Bar. ad hunc annum, in quo legi potest.

Hilarionis vita & obitus.

IX. Huic quoque anno mors Hilarionis celebritatem attulit. Ortus erat *vico Tabatha, qui circiter quinque millia à Gaza urbe Palæstinæ ad Austrum situs est.* Lucem aspexit anno Dom. CCXCI. A parentibus qui Idolis dediti erant, missus Alexandriam, Grammatico traditur. Hic Deo doctore usus, pietatem didicit, ut non arenæ sanguine, non circi furoribus, sed Christianâ disciplinâ delectaretur. Incensus visendi Antonii studio, pergit ad eremum, ac mutato pristino habitu duobus ferè mensibus apud S. Abbatem mansit. Reversus cum quibusdam Monachis ad patriam, parentibus jam defunctis, partem bonorum fratribus, partem pauperibus largitur. Annos quindecim natus, solitudinem, *quæ in septimo milliario à Majoma*, ingreditur. Vestes ejus, saccus, *pelliceus ependites, quem B. Antonius proficiscenti dederat*, sagumque rusticum. Quindecim tantùm caricas post Solis occasum comedebat: *A vicesimo primo anno usque ad* XXVII. *tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aquâ frigidâ comedit, & aliis tribus panem aridum, cum sale, & aqua à 27. usque ad tricesimum herbis agrestibus, & virgultorum quorumdam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo usque ad tricesimum quintum sex uncias hordeacei panis, & coctum modicè olus absque oleo in cibo habuit.* Prima in Syria Monasteria posuit: *Nec dum tunc Monasteria erant in Palæstina, nec quisquam Monachos ante Sanctum Hilarionem in Syria noverat. Ille fundator, & eruditor hujus conversationis, & studii in hac Provincia fuit.* Multa Hilarionis miracula narrat Hieronymus. Signo crucis maris impetum repressit; absens Antonii obitum novit; Dæmones expulit; tres à Medicis desperatos Aristenetæ filios sanitati restituit. Nos pietatem Hilarionis pluris facimus, quam in morte etiam exhibuit. Octogesimo ætatis suæ anno, quasi testamenti vice brevem manu propriâ scripsit Epistolam, omnes divitias suas Hesychio relinquens: *Evangelium scilicet, & tunicam sacceam, cucullam & palliolum. Jamque modicus calor tepebat in pectore, nec præter sensum quidquam viri hominis supererat, & tamen apertis oculis loquebatur, Egredere, quid times? Egredere, anima, quid dubitas? Septuaginta propè annis servisti Christo, & mortem times?* In hæc verba exhalavit spiritum. Obiit in Cypro; corpusque ejus *ante urbem Papho* sepultum, quod post decem ferè menses Hesychius furatus est. Baronius mortem Hilarionis in annum 372. contulit. Ac ex Hieronymo colligit, *Eundem hoc ipso anno discessisse.* Nos verò ex Hieronymo conficimus, Baronium anni unius metachronismo peccasse: *Sexagesimo tertio vitæ suæ anno* flebat quotidie. Interrogatus à fratribus, Quid haberet cur se conficeret? ait, *Rursum ad seculum redii, & recepi mercedem in vita mea, en homines Palæstinæ existimant me alicujus esse momenti. Cùmque ita vixisset ingens biennium*, Antonii novit obitum. Naturæ satisfecit Antonius anno CCCLVI. mense Januario. Quo tempore Hilarion erat annorum sexaginta quinque. Si LXV. Hilarionis cum anno CCCLVI. currit, octuagesimus ergo Hilarionis in Dom. CCCLXX. incedit, qui & ipsi fatalis fuit.

Hier. Vit. Hil.

Error Baronii.

Bar. An. 372. n. 107.

Hieron. Vit. Hil. pag. 96.

ANNO U. C. 1125. PER. JUL. 5085. JUL. 417. DOM. 372. VALENT. & VALENTIS 9. GRATIAN. 6. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 12. *Indict.* 15. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 7. *I. P.* 7. *April.*

ANNO DOM. 372.

COSS. *Modestus & Arinthæus.*

Firmi in Africa rebellio & mors.

I. FIrmo qui apud Mauritaniam regnum invaserat, hic annus mortem attulit. Perjucunda historia est; & Annalibus digna. *Nubel* Regulus Maurorum potentissimus, moriens filios & legitimos, & nothos reliquerit. Eorum unus *Zammac*, Comiti nomine *Romano* perchorus, clam à *Firmo* fratre interfectus est. Defuncti necem ulcisci cum omni ratione *Romanus* niteretur; Firmus ultimorum metu defecit ab imperio. Ne hostis implacabilis incrementis virium adolesceret, Theodosius Magister Equitum perduelli opponitur, vir bello, & virtutibus clarus. Secundis auspiciis cum classe Arela-

to

Anno Dom. 372.

to profectus, ad Sitifensis Mauritaniæ littora appulit. Spectatissimi Ducis adventu præstrictus Firmus, præteritorum veniam missis Oratoribus poscebat. Scriptis quoque docebat, se non sponte suâ descivisse, sed iniquitate licentius grassante coactum. Pace obsidibus acceptis promissâ, Theodosius amorem omnium sibi conciliavit, quod à Provincialibus commeatum dari prohibuit, dicens, *Messes, & conditoria hostium virtutis Romanorum horrea esse.* *Tubusaptum* Sitifensis Mauritaniæ oppidum progressus, secundam Firmi legationem repudiat, quæ obsides secum non adduxerat. Dein Tyndenses Mossisensesque, quos Dius, & Mascizel, Firmi fratres ducebant, aggreditur. Certamen asperum committitur, in quo Barbari vincuntur: plures subinde agri vastantur. Mascizel reparatis viribus Romanis occurrit. Sed fusis è parte suorum pluribus equi pernicitate ægrè discrimine mortis eximitur. Fessus clade geminâ Firmus, Christiani ritus Antistites oraturos pacem cum obsidibus misit. Qui cùm læta responsa retulissent, præmissis muneribus, ipse fidenter ad Theodosium accedit. Suscipitur cum osculo, biduoque post *Icosium* oppidum militaria signa, & coronam sacerdotalem restituit. Fraudes tamen moliebatur, ut nihil hostile metuentes Romanos veluti fluctu subito opprimeret. Fratris adjuvabat consilia Firmi soror, nomine *Cyria*, divitiis affluens. Confugerat cum Mazuca fratre rebellis ad *Isaflensium* populum. Inductis in pugnam Romanis, Barbara inclinatur acies. Mazuca letaliter saucius capitur, & non multò pòst dilatato vulneris hiatu excessit. Defuncti caput mittitur Cæsaream. Firmus equo per saxa discurrere assueto dilabitur. Ut ad Isaflenses ipsum rediisse comperit Theodosius, eos adoritur, cui Rex *Imazen* progressus obviam, *Cujus loci es tu*, inquit, *vel quid acturus huc venisti? responde.* Quem Theodosius intuens torvum, *Comes*, ait, *Valentiniani sum, orbis terrarum Domini, ad opprimendum latronem funereum missus, quem nisi statim reddideris, ut invictus statuit Imperator, peribis funditùs cum gente quam regis.* Quo audito, jactis in Theodosium conviciis, *Izmazen* abscessit. Conferti dum audent in prælia Barbari, *Firmus equo celsiori insidens, sago puniceo porrectius panso*, clamoribus magnis milites hortatur, ut dedant Theodosium *truculentum, & suppliciorum saviorum reperterem*, si discriminibus eximi vellent. Quibus commoti nonnulli, prælium deserunt. At Imazen tot cladibus attritus, prorumpens ex acie solus, Thodosium rogat, ut ad se *Massillam* mittat, per quem monet, ut Isaflensibus acriter immineat. Quibus atritis, Firmus dum latenter evadit, captus ab Imazene custoditur. Tum mortem unum sibi perfugium ratus, vino consulto distentus, silenti nocte oppressis somno custodibus, funiculo quem casus paraverat, sibi gulam fregit. Camelo defuncti cadaver impositum, mittitur Theodosio, qui Sitifim triumphanti similis rediit. Firmi rebellio plures annos exhaurit, ipso teste Marcellino, cujus hæc verba sunt: *Exindo cùm militem ducens incolumem Theodosius ad fundum venisset, nomine Mazucanum oxustis desertoribus paucis, aliisque ad sagittariorum exemplum, quibus manus adempta sunt, contruncatis Tipatam mense Februario venit.* Morte Firmi hoc anno extincta seditio est. Ad res Ecclesiæ nunc convertamus animos.

Marcel. l. 19. c. 5.

II. Valens in Oriente suos successus urgens more suo, fidem extinguere tentabat. Obscuritate tegitur annus, quo præclarum certamen Basilius iterum iniit. Ac Pagius illud in annum CCCXXLVI. transfert, conjecturâ ex Hieronymo ductâ, qui hæc habet, *Basilius Cæsariensis Episcopus Cappadocia clarus habetur.* Huic tamen Chronologiæ pugnat Nazianzenus, qui in oratione funebri Basilii gloriosam de Valente victoriam, Anthimii cum Basilio disceptationi præponit, quæ diu quidem ante annum CCCLXXVI. contigit, utpote quæ causa fuerit, cur Gregorius Zazimis Episcopus imponeretur, neque furor Valentis tamdiu quiescere potuit, quin ut imperii sui cæteras partes, sic Cappadociam quoque triumpharet oppressâ pietate. Itaque eò inclinat animus, ut Basilius hoc anno rursum in arenam descenderit, manum cum adversario conserturus. Aures præbeamus Nazianzeno: *Christi hostis Imperator, & fidei tyrannus, cum majore impietate, ac ferventiore acie, utpote cum valentiori adversario rem habiturus, ad nos iterum venit, indignum & miserum esse existimabat, cùm multas gentes imperio teneret, ac finitimos omnes impietatis robore, atque potentiâ domuisset, ditionique sua, quidquid obvium habuerat, subjecisset, ab uno homine, unâque civitate superari.* Ecce igitur iterum Modestus Prætorio Præfectus. Omnium gentium, seculorum omnium memoriâ consecrari debet magni Præsulis cum Præfecto colloquium: *Qua tua est, inquit, ratio, heus tu, Basili, ut tanto Imperatori obsistere audeas, solusque omnium contumaciter te geras? Quorsum, respondit Basilius, hac oratio spectat, & quanam hac contumacia & arrogantia? Nondum enim id satis intelligo. Quoniam, inquit ille, Imperatoris Religionem minimè colis, omnibus aliis jam inclinatis & superatis. Non enim, inquit, Basilius, hac vult Imperator meus: nec rem ullam creatam adorare sustineo, cùm & ipse à Deo creatus sim, & Deus esse jubear. Nos verò, inquit ille, quid tandem tibi videmur? Nihil sanè, inquit Basilius, dum hac jubetis. Age verò, inquit ille, non magnum & honorificum existimas, ad nostras partes adjungi, sociosque nos habere? Ad hac Basilius, Vos quidem Præfecti estis, & quidem illustres, non inficias eo, minimè tamen Deo præstantiores. Socios autem vos habere mihi quidem amplum, & honorificum fuerit, quidni enim cùm ipse quoque Dei creatura sitis? Sed ut alios quosdam ex his qui nobis subjecti sunt. Non enim personarum dignitate, sed fide Christianismus insignitur. Hâc oratione commotus Præfectus ac majori irâ succensus, de subsellio surrexit, atque asperioribus verbis cum eo agere perrexit. . . . Quid potestatem hanc non pertimescis? Cur pertimescerem, inquit Basilius, quid fiet, quid patiar? Quid patieris intulit ille? Unum è tam multis, qua mea sunt potestatis. Quanam hac subjunxit Basilius. Fac enim intelligamus. Bonorum, inquit, ille proscriptionem, exilium, cruciatus, mortem. Tum Basilius, Si quid aliud, id nobis minitare: horum enim qua adhùc commemorasti nihil nos attingit. Quonam modo, inquit ille? Quoniam, inquit Basilius, bonorum proscriptioni obnoxius non est, qui nihil habet, nisi fortè laceris & detritis hisce pannis indiget, ac paucis libellis, in quibus omnes mihi facultates & copia sunt. Exilium autem haud cognosco, qui nullo loco circumscriptus sum, ac neque terram hanc quam nunc incolo, meam habeo & eam omnem, in quam projectus fuero, pro mea duco.*

Anno Dom. 372.

Basilii M. cum Modesto certamen.

Jam

ANNO DOM. 372.

Jam tormenta quid accipere queant, cùm corpus desit, nisi fortè primam plagam dixeris: hujus enim solius penes te arbitrium & potestas est. Mors porro beneficii mihi loco erit: citius enim me ad Deum transmittet, cui vivo & munere meo fungor, maximaque ex parte mortem obii. Quo sermone obstupefactus Præfectus, Nemo, inquit, me adhunc usque diem ita est allocutus, nec pari verborum libertate. Neque enim, ait Basilius, fortasse in Episcopum incidisti. Hâc Basilii magnanimitate victus Valens, vim ipsi adhiberi vetuit. Antiochiæ præclarum hoc constantiæ suæ specimen Basilium edidisse nugatur Pseudamphilochius, repugnante Nazianzeno.

Naz. Or. 20. 346.

Melania: vitæ ipsius breviarium.

III. Digna nostris & Annalibus *Melania*, mulier nobilis, quæ à compluribus Ecclesiasticis Scriptoribus celebratur. Neptis, filiane Consulis fuerit, non satis liquet. *Marcellino Consule avo* ortam esse, in Epistola Paulini decima legimus. At Hieronymus in Chronico: *Melania*, inquit, *nobilissima mulierum Romanarum, & Marcelli quondam Consulis filia.* Constat tamen Consulari sanguine fuisse procreatam. Illustris hæc simulque pia mulier, gravem fortunam passa est, quam verbis Hieronymi subjiciemus: *S. Melania nostri temporis inter Christianos vera nobilitas . . . calente adhùc mariti corpusculo, & necdum humato, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed teste Christo, non falsam. Quis illam tunc non putaret, more lymphatico, sparsis crinibus, veste conscissâ, lacerum pectus invadere? Lachryma gutta non fluxit. Stetit immobilis, & ad pedes advoluta Christi, quasi ipsum teneret, arrisit. Expeditius tibi servitura sum, Domine, quia tanto me onere liberasti. Sed forsitan superatur in cæteris. Quin imò quâ illos mente contempserit, in unico posteà filio probat, cui omni quam habebat possessione concessâ, ingruente jam hyeme Hierosolymam navigavit.* Quo magno exemplo Paulæ Blæsillam filiam lugentis lachrymas abstergit Hieronymus. Brevi spatio in eam calamitatem incidisse testatur Paulinus, cujus hæc verba sunt: *Ita crevit ærumnis, ut duos filios & maritum intra anni tempus amitteret, unico tantum sibi parvulo, ad memoriam sibi potius quàm ad compensationem affectuum derelicto.* Hoc, vel certè proximo anno, peregrinationem instituit Hierosolymitanam. Non rectâ tamen viâ Hierosolymam proficiscitur, cùm eò non pervenerit, nisi anno demum CCCLXXIV: Lustravit prius Ægyptum, ut ex Palladio constat. Acceptis mobilibus, in navem injectis, cum aliquot famulis navigat Alexandriam, & cùm illic res suas vendidisset, ingressa montem Pitriæ, Sanctos Patres convenit, Pambo, Assitum, Dioscorum, versaturque apud eos circiter annum dimidium. Melaniam Rama proficiscentem, Rufino Aquileensi comitatam fuisse, indicat Baronius. Quod nullo vestigio invenimus; non certè in Palladio. Anno insequente, dum defuncto Athanasio persecutio grassatus in Ægypto, fortitudinis simul & pietatis magna exempla præbuit: *Hæc fugatos recipiebat, aut apprehensos comitabatur. . . . Eâdem tempestate, per triduum quinque millia Monachorum latentium panibus suis pavit.* Relictâ Ægypto, Hierosolymam comite Rufino se contulit anno CCCLXXIV. Peregrinationis hujus meminit Hieronymus ad Florentium Epistolâ: *Frater Rufinum cum S. Melania ab Ægypto Hierosolymam venisse narratur.* Usa est primùm amico Hieronymo, qui suspicione non caruit amoris impuri, ut ipse fatetur in sua ad Asellam Epistola: *Nihil mihi aliud objicitur, nisi sexus meus, & hoc nunquam objicitur, nisi cùm Hierosolymam Paula, & Melania proficiscuntur.* Ubi verò soluta Rufini Hieronymique amicitia Præceptoris sui partes amplexa est, Melania temperare Hieronymus non potuit, quin censuram in utrumque stringeret Epistolâ ad Pammachium: *Hæc non est illius culpa, cujus sub persona alius agit tragœdiam, sed Rufini & Melaniæ, Magistrorum ejus, qui illum magnâ mercede nihil scire docuerunt.* Complures annos sancta mulier Hierosolymis est commorata. Quid verò illic egerit, docet Palladius: *Monasterium apud Hierosolymam sibi fecit, in quo viginti & septem annorum tempus implevit, quinquaginta secum sorores virgines habens. Erat etiamnum ea Rufinus.* Pauló aliter de longa peregrinatione Paulinus. *Sanctam Melaniam*, inquit, *ex Hierusalem post quinque lustra remeantem excepimus.* Ab ea muneri tum accepit *tunicam de tenero agnorum vellere contextam*, quam Severo dono misit, eò commendabiliorem, *quòd de sancta & illustris in Sanctis Dei fœminæ Melaniæ benedictione* pignus erat. Tanto virtutum præcipueque humilitatis miraculo fuit, ut Theclæ nomen acceperit. Filium reliquit, cui Gregorius Tur. *Urbani* nomen indidit, deceptus, ut videtur, verbis Hieronymi, *unico Prætore tunc Urbano filio derelicto.* De Melania observatu non indigna multa & nos sequentes anni docebunt.

Hieron. Ep. 25.

Paul. Ep. 10.

Pallad. Laus. cap. 117.

An. 372. n. 33.

Paul. Ep. 10.

Hier. Ep. 99.

Hier. Ep. 101.

Pallad. h. Laus. cap. 118.

Paul. Ep. 10.

Valentis Bibliotheca.

IV. Hoc quoque anno Valens de curanda Constantinopolitana Bibliotheca cogitat, misso ad *Clearchum* hujus urbis Præfect. Rescripto: *Antiquarios ad Bibliotheca codices componendos, vel pro vetustate reparandos quatuor Græcos, & tres Latinos scribendi peritos legi jubemus.* In hunc quoque annum referendum putamus, quæ habet Hieronymus in Chronico ad Valentiani IX. *Clearchus Præfectus Urbis Constantinopolis agnoscitur, à quo necessaria & diu expectata votis aqua inducitur civitati.* Quippe in Consulatum Modesti & Arinthei Clearchi Præfectura incidit,

ANNO U. C. 1126. OLYMP. 288. PER. JUL. 5086. JUL. 418. DOM. 373. VALENTIN. & VALENTIS 10. GRATIANI 7. *Sol.* 18. F. *Lun.* 13. *Indict.* 1. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 2. *P.* 31. *Mart.*

ANNO DOM. 373.

COSS. *Valentinianus* IV. & *Valens* IV.

Gabinius Rex occiditur. Quadorum irruptiones.

I. IN deprimendis Germanorum viribus mente animoque incumbens Valentinianus, *Macrianum* Regem in Romanos insurgentem capere tentat, juncto navibus Rheno. Culpâ tamen militum consiliis suis excidit. Assiduè præceperat, ut incendiis & rapinis abstinerent, quod impetrare non potuit. Ignium fulgore, militumque strepitu regii satellites exciti, carpento veloci impositum *Macrianum* collibus abdiderunt. Hâc Valentinianus gloriâ defraudatus militum culpâ, ad usque quinquagesimum *lapidem terris hostilibus inflammatis, redit Treveros mœstus.* Aliam Barbaris querelarum causam præbuit. In ipsis Quadorum terris quasi Romano juri jam vindicatis, ædificari castra præsidiaria mandat, quod legationibus & susurris Barbari impediebant. Sed *Maximinus* Præfectus Prætorio, increpato *Æquitio*, per Illyricum As-

morum Magistro, ut deside opus paulò ante inchoatum aggreditur. Quin etiam Gabinium Regem, ne quid novaretur, modestè poscentem, ut assensurus, humanitate simulatâ cum aliis ad convivium invitat. Quem post epulas egressum hospitalitate nefariè violatâ, trucidari securum jubet. Facinus atrox adeò *Quados* permovet, sui Regis flentes interitum, ut superato Danubio cùm nihil hostile expectaretur, agrestes circa messem occupatos adorti sint: majoreque parte deletâ quidquid superfuit, domum cum multo pecore abducunt. Parum absfuit, quin caperetur filia Constantii, cibum sumens in publica villa, quam appellant Pistrensem, cùm duceretur Gratiano nuptura, ni Messala Provinciæ Rector carpento impositam Sirmium reduxisset. Latius se cum Sarmatis Quadi diffusi, omnia vastant. Auditoque Equitium ad remotiora Valeriæ spatia recessisse, illùc properant, ad eum perdendum eò propensiores, quòd miserum Gabinium ab ipso circumventum esse putabant. Ruentibus Barbaris obviam eunt Mœsiaca & Pannonica legiones, sed dum inter se de honore certant, Sarmatæ eas adorti, universas penè delent. Cur verò in annum 373. ea referamus, nobis Autor est Marcellinus: *Secuto post hac anno, Gratiano adscito in societatem trabeæ Æquitio Consule. Valentiniano offertur Præfecti relatio Probi, docentis Illyrici clades.*

Marcel. l. 29. c. 6.

Marcel. l. 30. c. 3.

Theodori conspiratio. Multi ea de causa trucidati.

II. Exeunte anno superiore Valens Antiochiam ingressus, ibi hyemem transigebat. Quo tempore & credulitatis, & crudelitatis simul suæ dedit specimen. *Fidustius* Præsidialis, Irenæus, Pergamius arte magicâ imperaturi post Valentem nomen quæsiverant. Ferunt Dæmonem literas quatuor ostendisse θ, ε, ο, δ, trium tamen literarum meminit Marcellinus. Hæc clam gesta casu quodam innotuere. Fortunatianus Comes rerum privatarum Palladium, ut veneficum, & Heliodorum fatorum per genituras interpretem adigendos prodere quæ scirent, Modesto, Prætorii Præfecto tradiderat. In quæstione Palladius exclamat, Levia esse hæc, majoris momenti alia esse. Jussus docere quæ norat, Fidustium accusat: qui subitò correptus, fatetur se cum Hilario, & Patritio vaticinandi peritis de imperio futuro consuluisse. Omnibus præstabat Theodorus, secundum inter Notarios gradum adeptus. Antiquo genere in Gallia natus erat, *Liberaliter educatus, modestiâ, prudentiâ, humanitate, gratiâ, literis ornatissimus.* Captus Constantinopoli Antiochiam adducitur, fatetur se non appetitu regni occupandi illicito, sed ratione quâdam indeclinabilis fati imperium sperasse. Sed ex literis Hilario scriptis ostendebatur, se patrandæ cupiditatis tempus quæsivisse. Tum Valens omnes occidi jussit, ne iis quidem exceptis, qui de oraculo aliquid audierant. Jugulantur omnes præter Simonidem, qui ob constantiam flammis exuritur: *Qui vitam ut dominam fugitans rabidam, ridens subitas momentorum ruinas, immobilis conflagravit.* Diogenes dudum Bithyniæ Rector, ut opimum patrimonium ejus diriperetur, capitali est pœnâ affectus. Periit & Maximus Ephesius, Juliani amicus. Quin etiam *acervi voluminum multi sub conspectu Judicum concremati sunt, ex domibus eruti variis, ut illiciti, ad leniendam cæsorum invidiam, cùm essent plerique liberalium disciplinarum indices variarum, & juris.* Longius processit Valentis furor, quàm ut solos Theodori factionis conscios ultimo

Marcell. l. 29. c. 2. Zozim. l. 4. c. 14.

supplicio afficeret. Necabantur Theodori, Theodoti, Theodosii, Theoduli, ac quotquot hujusmodi habebant nomina. Inter quos etiam Theodosiolus quidam, vir fortissimus, nobilis Hispanus neci datus est. Multi ob imminentis periculi metum nomina sua mutavere. Meminit & Theodori Siculi Chrysostomus, pulchritudine, magnitudine corporis & autoritate apud Imperatorem præstantis, qui Valenti struxit insidias. Quæ Baronio causa fuit, duos fingendi Theodoros, qui Imperatori insidiati sunt. At longè verisimilius est, lapsum Chrysostomum ex *Gallo* Theodorum Siculum fecisse. Duas quidem conspirationes à duobus Theodoris contra Valentem institutas, nesciunt Historici. Porro biennio peccat Baronii Chronologia, quæ Theodori casum cum anno 370. copulat. Sævitiæ Valentis dignum se Festus ministrum præbuit, quem ad omne crudelitatis genus promptum miserat Imperator, ut Asiam pro Consule administraret, ne quis eruditione præditus superaret. Nam cùm omnes indagasset Festus, quos quidem reperisset, nullâ cognitione adhibitâ interficiebat: reliquos exilio semet ipsos mulctare cogebat.

Socrat. l. 4. c. 19.

Bar. An. 370. n. 68.

Zozim. l. 4. c. 15.

III. Multò majorem crudelitatis invidiam Valens collegit ex persecutione Fidelium. Dum enim moratur Antiochiæ, *Homousianos* per universas ferè Orientis Provincias Ecclesiis expellit, ac eâ re minimè contentus, variis insuper suppliciis eos affecit. Edessæ in Basilica Thomæ Apostoli collectæ sine intermissione celebrabantur. Præfectum percussisse fertur, quòd Fideles inde etiam expellendos non curasset. Cùm Imperatori invitus obsequi vellet, nec tot homines occidere, clam illos monuit, ne quis in Basilica remaneret. At obtemperavit nemo, cùmque Præfectus cum militibus ad Basilicam properaret, paupercula quædam mulier parvulum manu filium trahens, contendit ad Ecclesiam, agmine eorum qui Præfectum stipabant, perrupto. Quod Præfectus molestè ferens, adductam ad se mulierem compellat: *O infelix, quò tam audacter & inverecundè properas? Tum illa, Quò, inquit, etiam alii properant. At Præfectus, Non audisti cunctos qui illic reperti fuerint, à Præfecto esse interimendos. Mulier, Audivi equidem, ait, atque ideirco festino, ut ipsa quoque illic inveniar. Cùmque Præfectus dixisset, Et quò hunc parvulum trahis? Respondit mulier, Ut & iste martyrium subire mereatur.* Quæ cùm Præfectus Valenti retulisset, simul absurdum esse dicens, tantam multitudinem momento temporis interficere, Imperatoris iram compescuit. Insignis historia hæc accuratius narratur Theodorito. Plebem quidem à cruciatibus, quos expectabat, Valens liberam præstitit. Presbyteros verò & Diaconos in ultimas oras deportari jussit, ni cum Arianis communicarent. Clericis igitur congregatis Modestus blandâ oratione suadere conatur, ut obsequantur Imperatori. Extremæ enim amentiæ esse, Principi qui tot tantisque imperaret, paucos numero refragari. Silentibus universis Præfectus ad eorum Ducem Eulogium, virum in primis laudandum conversus, ab eo quærit, Cur non responderet? Cui Eulogius, *Non putabam mihi respondendum esse, cùm non essem interrogatus.* Tunc Præfectus, Communica cum Imperatore. Ad hæc Eulogius facetè & urbanè, *Numquid ille unà cum Imperio Sacerdotium adeptus est?* Cavillatione commotus Præfectus,

Edessena Valentis persecutio. Eulogius & Protogenes.

Socrat. l. 4. c. 18.

Anno Dom. 373.

fectus, *Non hoc*, inquit, *dixi*, *stolide: sed vos hortatus sum cum iis communicare, quibus cum Imperator communicat.* Sed cùm respondisset Eulogius, Pastorem se habere, & illius nutu imperioque omnes regi, Præfectus octoginta simul correptos in Thraciam relegavit. Qui dum abducerentur, maximo cultu & honore affecti sunt. Invidiâ verò commoti adversarii, Imperatori suggerunt, hanc quam putabat ignominiam, viris illis decus attulisse. His compertis, Valens binos illos seponi jussit, & alios quidem per Thraciam, alios in finibus Arabiæ, alios per Thebaidis oppida dispergi. Eulogius & Protogenes in urbem *Antinoum* relegantur. Qui huic civitati præficiebatur Episcopus, Orthodoxus erat, sed paucarum ovium Pastor, quia incolæ superstitione Ethnicorum imbuebantur. Tum Eulogius cellulæ inclusus, diu noctuque Deo supplicat, ut errantes suâ luce compleret. Protogenes verò Sacrarum Literarum peritus, scholâ institutâ puerorum Magister factus, illos & per notarum compendia scribere, & divina eloquia docuit. Fortè unus ex adolescentibus in morbum incidit: Tum *Protogenes* ad domum ejus profectus, apprehensâ ægrotantis dextrâ, morbum oratione depulit. Quo comperto, reliquorum adolescentum Patres cum singuli in domos suas deduxerunt, orantes ut ægrotantibus opem ferret. At ille negabat, se Deo supplicaturum prius, quàm infirmus baptismum suscepisset. Sic crudelitas Valentis in bonum cessit Ecclesiæ.

Theodorit. l. 4. c. 18.

Sabæ Martyrium.

IV. Dum Orientis Ecclesias cladibus Valens vexat, Gothiæ Christiani à suis Principibus vastantur. Sanctitate eminebat *Sabas*, cujus nomen in Martyrologiis clarum est. Decreverant Principes ad edenda Idolothyta Fideles cogendos esse. Quo cognito, Ethnici consilium ineunt, ut amicis affinibusque suis pro immolatis ea proponerent, quæ immolata non essent. Re cognitâ, Sabas non solùm comedere cibos vetitos abnuit, sed palam professus est, Christianum esse non posse, qui hos cibos admiserit. Motâ iterum persecutione, Ethnici quidam jurejurando affirmare volebant, nullum in vico suo extare Christianum. Quibus Sabas obstitit, *Nemo*, *inquit*, *pro me juret*, *ego enim Christianus sum.* Imminente die Paschatis ad aliud oppidum proficisci voluit, ut cum *Guthica* Presbytero festum celebraret. Iter facienti apparuisse dicitur vir venerabilis, mandans, ut ad *Sansalem* Presbyterum se conferret, quod cùm fecisset, festum simul agitarunt. Tertiâ post celebrationem nocte *Atharidus* Rhotesii Reguli filius cum latronum manu in vicum irrumpit. Sansalam capiunt atque Sabam, quem dirè torquent. Ambobus edenda Idolothyta offeruntur. Quos cibos cùm respuissent, dimisso Sansalâ, Sabæ mors imperatur. Ducitur ad fluvium *Musaum*, qui hodie *Mussovo* nomen habet, undis suis Walachiam rigantem. Ibi in flumen projectus, ligno quod collo ipsius alligaverant, suffocatur. Erat annorum octo & triginta: *Martyrio coronatus est, quintâ die Sabbati post Pascha, pridie Idus Aprilis, Valentiniano & Valente Imperatoribus, Consulatum gerentibus Modesto, & Arintheo.* Extractum ex aqua carnifices insepultum reliquere. Reliquias Dux Scythiæ, Junius Soranus, in Romaniam transtulit, quas dein missas in Cappadociam popularibus suis largitus est.

Ruinart. Act. 674.

Anno Dom. 373.

Synodus Romana adversus Auxentium. Quid egerit?

V. Pulso Sancto Dionysio Mediolanensi Episcopo, suffectus à Constantio fuerat Auxentius, Romanæ quidem linguæ homo, sed hæreseos duntaxat peritus, qui à S. Hilario exagitatus, fraude suâ, & Valentiniano, & Mediolanensibus imposuerat. Scripserat Damaso Athanasius, contra Auxentium, & invasorem Ecclesiæ, & perfidum Arianum, & multorum scelerum reum: neque tamen ullo Synodi decreto nocentem Damasus percusserat, prohibente, ni conjecturâ fallimur, metu Valentiniani, qui cum Auxentio communione conjungebatur. At tandem redit in præcordia virtus, coactoque in urbe Concilio, Damasius Auxentium proscripsit, cujus Synodi cùm ætas sit obscurissima, hujus anni in principio commodè consignari posse existimamus. Synodi mentio est apud Athanasium in sua ad Epictetum Epistola: *Diversis Conciliis per Galliam, Hispanias & Romæ celebratis, omnes qui in eo conventu fuerẽ, istos lucifugas, qui sese etiamnum occultant, & qua Arii sunt sapiunt, Auxentium dico Mediolanensem, Ursacium, Valentem, & Caium Pannonem, communi calculo, unius spiritus incitatu anathemate percusserunt.* Ea de re Synodus Episcopis Illyrici scribit: *Episcopi ad sacrum Concilium Romæ congregati, Episcopis in Illyrico constitutis, Damasus, Valerius, & reliqui; dilectis fratribus in Domino, salutem.* Testantur autem se fratrum ex Gallia, & Venetia relatione didicisse, nonnullos hæresin inducere. Auxentium in hoc negotio præcipuè damnatum esse, æquum omnes orbis Romani Doctores inter se consentire. Sanctam Nicænorum constitutionem nonnullos violasse: qui Arimini illud attentare coacti erant, se deceptos fuisse fateri. Addunt sibi persuasum futurum, qui alia sentiunt, à sua communione brevi esse ejiciendos, amisso Episcopi nomine. Quam Epistolam ab oblivione vindicarunt Sozom. l. 6. c. 33. & Theodoritus l. 2. c. 22. Lucas Holstenius anno 1662. exemplar Synodi hujus edidit, ex quo multa novimus, quæ Baronio in notitiam non venere. Quot scilicet Episcopis constiterit, & ad quos Epistola Synodica missa fuerit: *Exemplum Synodi habita Romæ, Episcoporum XCIII. ex Rescripto Imperiali. Damasus, Valerianus, Vitalianus, Aufidius, Pacianus, Victor, Priscus, Innocentius, Abunditus & cæteri, qui ad audiendam causam Auxentii, exponendamque fidem, in urbe Romana convenerunt, Episcopis Catholicis per Orientem constitutis, in Domino salutem.* Acceptâ Orientales Epistolâ, Synodum apud Antiochiam celebrarunt anno, ut videtur CCCLXXIII. Epistolæ complures subscripsere. Audiamus iterum Holstenianum exemplar: *Omnis Orientalis Ecclesia, factâ Synodo apud Antiochiam, consonâ fide credentes, & omnes ita consentientes, eidem super expositæ fidei singuli suâ suscriptione confirmant.* Subscripsere Meletius Episcopus Antiochenus, Eusebius Episcopus Samosatenus, Pelagius Episcopus Laodicenus, Zenon Episcopus Tyri, Eulogius Episcopus Edessenus, Bematius de Mallo, Diodorus de Tarso: *Similiter & alii CXLVI. Orientales Episcopi subscripserunt.* Album porro calculum addidit Romana hæc Synodus venerando Trinitatis mysterio: *Majores nostri CCCXVIII. Episcopi atque ex urbe Sanctissimi Episcopi urbis Romæ, directi apud Nicæam, confecto Concilio, hunc murum adversùm arma diabolica statuerunt, atque hoc antidoto, mortalia pocula propulsarunt, ut Patrem, Filium, Spiritumque*

Athan. t. 1. 581.

Lab. Concil. t. 2. 892.

Theodorit. l. 2. c. 22.

S. unius

S. unius Deitatis, unius virtutis, unius figuræ, unius credere oporteret substantiæ. Sic Spiritus Sancti divinitas stabilita.

Orientalium & Basilii ad Occidentales Epistola.

VI. Cæterum Synodi Epistola à Sabino Diacono ad Orientales videtur esse perlata. Ejus quidem ministerio usi sunt Meletius, Eusebius, Basilius M. ut Occidentalibus calamitates notificarent suas, Epistolâ quæ apud Basilium numero est XCVI. *Italis & Gallis, Deo dilectissimis, ac Sanctissimis fratribus, & Coadjutoribus in Italia, & Gallia, unanimis & concordibus Episcopis, Meletius, Eusebius, Basilius, in Domino salutem.* Epistolæ summa hæc est. Quod affectus suos Occidentalibus aperiant, se minus solatii experiri, quàm lachrymorum fundere. Ipsi dein ad suum auxilium incitant, quod jamdudum expectatum nondum erant assecuti. Per Sabinum Legatum hortantur, ut induant misericordiæ viscera: Non paucas numero Ecclesias in periculum incidisse monent, *quippe à finibus Illyrici, ad Thebaidem usque hæreseos malum depasci.* Quodque miserrimum, non externo tantùm, sed interno quoque bello Ecclesiam peti. Porro Sabinus ille unus idemque homo videtur cum Sabino Diacono, de quo mentio est in exemplari Holstenii: *Ego Sabinus Diaconus, Mediolanensis Legatus de authentico dedi.* Quod egregio Pagius & argumento probat, ex Basilii Epistola 73. *Ego cum mandarim in Sabinum Diaconum, quo nuncio hùc ad nos illi usi sunt, ad Illyricos scripsi, ad Italos præterea, & Gallos Episcopos.*

Lab. Concil. t. 2. 895.

Privatas & Basilius literas scripsit, quas Dorotheus attulit, quibus miserrimus Ecclesiæ Orientalis status egregiè pingitur: *Abiguntur Pastores, ut greges dispergantur, & quod omnium est durissimum, neque qui affliguntur, per genuinum martyrium illatas passiones tolerant. Neque plebs Martyrum loco athletas habet ac veneratur, propterea quòd Christianorum nomine tecti sunt persecutores. Unum jam crimen est, quod vehementer punitur, si paternas quis Traditiones diligenter observet. Ob hanc causam paternis sedibus abiguntur pii, & ad solitudines migrare coguntur.* Hortatus est & Athanasium Basilius, laborantibus Ecclesiis auxilii aliquid ab Occidentalibus impetraret. Sic autem eum compellat: *Quis universo Orienti canitie tuâ venerabilior? Relinque monimentum aliquod istâ tuâ conversatione vitâ dignum, colendissime Pater, innumeros illos, quos pro pietate tulisti labores, uno isto opere confirma.*

Basil. Epist. 70.

Basil. Epist. 48.

Illyricana Synodus.

VII. Cùm Synodus Romana Episcopis in Illyrico constitutis, Epistolam quoque suam miserit, non incommodè Illyricanum Concilium, cujus tempus tenebris est involutum, huic & anno assignatur. Est quidem prorsus rejicienda Baronii Chronologia, Illyricorum Episcoporum conventum anno CCCLXV. alligantis, cui Labbeus perperàm assensus est. Gratiano jam Augusto in unum confluxisse Illyricanos, apparet extatque ex Imperatorum Rescripto, eodem anno promulgato, quod & *Gratiani* nomen habet. Purpuram autem induit Gratianus anno Domini CCCLXVII. Lupicino & Jovino Coss. ut luce clarius sit, in annum CCCLXV. Illyricanum conventum conferri non posse. Quot Episcopis constiterit nescimus. Quin tamen benè multi adfuerint, non est ambigendum. Id quidem Augustorum verba sonant: *Cùm in Illyrico tot Episcoporum Synodus congregata esset.* Laudant autem, & vehementissime comprobant, de Trinitate sententiam: *Hortamur vos, fratres, ut Trinitatem Consubstantialem semper & ubique prædicantes, hæredes regni Dei fieri possitis.* Episcopos & nonnullos loco moveat, negantes, & Filium, & Spiritum S. ex Patris substantia esse: quorum & nomina subjiciunt; *Polychronium* scilicet, *Telemachum*, *Faustum*, *Amantium*, & *Cleopatrum.* Mittunt Episcopum Elpidium ad Asiæ Phrygiæque Antistites, qui ipsorum fidem exploraret, utrùm ita sese haberet, uti ab Eustathio Coëpiscopo audiverant: quos & jam hortantur, si quid olim erroris imbiberant, prorsus expuere. Elpidio perferendam Epistolam tradidere, cujus hic est titulus: *Episcopi Illyrici Ecclesiæ Dei, & Episcopis Diœceseos Asianæ, Phrygiæ, Carophrygiæ & Pacatianæ in Domino salutem.* Epistola, ex qua hæc subjecimus, extat apud Theodoritum l. 4. c. 9. Fides ab Illyrici Episcopis comprobata regio est Edicto corroborata atque munita: *Imperatores Maximi, semper Augusti victores, Augusti Valentinianus, Valens, & Gratianus, Episcopis Diœceseos Asianæ, Phrygiæ, Carophrygiæ; Pacatianæ in Domino salutem. Cùm in Illyrico tot Episcoporum Synodus congregata esset, post accuratam inquisitionem de salutari verbo, declararunt beatissimi Pontifices, Consubstantialem Trinitatem Patris ac Filii, ac Spiritus Sancti. Nostra verò majestas eandem ubique prædicari præcepit.* Vetat etiam vim illam adhiberi Clericis, quâ opprimebantur. Subjungit Rescriptum: *Hoc præceptum dedimus coram Megetio, Cicerone, Damaso, Dalampone, & Vetrasio audientibus. Sed & ipsa gesta ad vos misimus, ut cognoscere possitis, ea quæ gesta sunt in præstantissima Synodo. . . Nos verò perinde sentimus ac Synodis, tum quæ Romæ, tum quæ in Galliis nuper facta sunt, unam eandemque substantiam Patris ac Filii, & Spiritus Sancti in tribus esse personis.* Ex ea quoque Imperatorum Constitutione discimus, post annum CCCLXV. Synodum esse coactam; utpote quæ Arianorum persecutionem memoret non ante annum CCCLXVII. à Valente motam. Neque nomen Eustathii Baronio præsidio est, quem sine argumento Sebastinum Eustathium esse putat. Porro etsi Valentis nomine Rescriptum ornetur, à solis tamen Gratiano & Valentiniano est promulgatum. Quippe moris erat in imperialibus Decretis, ab uno vel Imperatore sancitis, Augustorum qui collegæ erant, omnium nomen & adhiberi. Valens quidem Consubstantiali fidei non patrocinabatur. Alia peccat illustrissimus Purpuratus, dum existimat, Imperatorias hasce literas *à Valente potius, quàm à Valentiniano esse conscriptas.* Conjecturæ Baronianæ, argumenta ne vel nauci esse liquet. Ait, Valentis nomen in titulo hujus Epistolæ præponi, quod est falsissimum. Deinde quod ait, res Asianæ Diœceseos nihil ad Valentinianum attinuisse, ne id quidem verum est. Baronium quidem refellit Ammianus l. 26. c. 4. Valentinianus Valentem *tempora diademate redimitum, in eodem vehiculo secum reduxit, participem quidem legitimum potestatis, sed in modum apparitoris morigerum.* Quidni igitur Phrygiæ Asiæque Episcopis rescripta misisset Valentinianus? Quod porro Legatum Synodi Illyricanæ ad Asiæ Antistites Elpidium, quem eruditi nonnulli *Presbyterum* putant, *Episcopum* diximus, id ex Epistola collegimus, in qua Synodi Præsules *Dominum suum & Comministrum* Elpidium vocant, quibus sanè titulis purum putum Presbyterum non affecissent. Hactenus de Synodis, & Romana & Illy-

Theodorit. l. 4. c. 8.

Theodorit. l. 4. c. 8.

Error Baronii.

Pag. An. 365. n. 25.

ANNO DOM. 373.

Illyricana, quæ Chronologiæ obscuris involutæ latent.

Valens ad puerum suum ægrotum Basilium accersit. Galates moritur.

VIII. Dum Valens versarur Cæsareæ, die *Epiphania*, cœtus erat in Ecclesia amplissimus, cui Imperator se perfunctoriè conjungit. Cùm dona quæ ipsemet efformerat, divinæ mensæ offerenda erant, nec quisquam illa acciperet, ita titubare cœpit, ut nisi quispiam è Sacrarii Ministris vacillantem suppositâ manu retinuisset, misere prolapsurus esset. Ut intra sacra vela ingressus est, de fide Basilius ipsum multa monet. Aderat tum Demosthenes, Castrensis sacri Palatii, qui dum dicentem objurgat, barbarismum admittit. Tum subridens Basilius, *Vidimus etiam*, *inquit*, *Demosthenem literarum expertem*. Et cùm ille vehementius indignatus, minaretur, subjecit Basilius: *Tuum munus est jusculorum condimenta curare. Divina enim dogmata exaudire non potes, cùm habeas aures obstructas*. Porro vincentibus improbis adversus Basilium exilium decernitur. Nox aderat, in promptu currus, in plausu hostes, in luctu pii: At exilii decretum Rex Regum Deus rescindit, percusso febri Valentiniano Galate Principis filio. Fastidiente morbo medicinam Valens ad Basilium confugit, quem cùm ob contumeliam ipsi illatam accersere non auderet, viris cum sacro Antistite familiaritate conjunctis hanc legationem committit. Permotus ad id faciendum ab uxore sua. Mater pueri *Dominica* Augusta Imperatori affirmavit, se per somnum horrendis quibusdam visis vexatam fuisse, puerumque male habere, propter contumeliam, quâ Basilium affecerat. Ad ejus adventum morbus fit levior: ingressum sic affatur Princeps, Si vera est doctrina fidei tuæ, ora ne moriatur filius meus. Tum Basilius, Si credideris, Imperator, quemadmodum ego credo, & si ad concordiam redacta fuerit Ecclesia, vivet puer. Neganti Valenti dixit Basilius, *Fiat igitur de puero*, *quodcunque Deus voluerit*. Remisso Basilio, non multò pòst puer ex hac vita migravit. Quippe juramenti sui memor Princeps, quod Eudoxio dixerat, Arianis qui tum aderant Episcopis, puerum baptizare præcipit. Quo facto, protinùs animam exhalavit. Valesius *Galatis* mortem circa annum Christi vel CCCLXXI. vel CCCLXXII. contigisse putat. Non satis tamen vir doctissimus ad temporis circunstantiam attendit, quam Gregorius indicat, diem scilicet *Epiphania*, quo tempore anno CCCLXXII. Valens Antiochiæ versabatur, non Cæsareæ: Anno verò superiore mense Januario Basilius necdum Episcopus erat, & Valens aberat Cæsareâ.

Theodorit. l. 4. c. 19.

Socr. l. 4. cap. 26. Nazianz. Or. 20. 351.

Theodorit. l. 4. c. 19.

De anno Athanasii ultimo.

IX. Morte filii sui ad pietatem Valens non est eruditus, utpote qui ad Ægypti persecutionem convertit animum. Antequam verò de ex vexatione dicamus, de obitu Athanasii nobis est commemorandum, ex quo data furori ruenti porta est. De anno fatali Athanasii gravis controversia exoritur. Baronius, cujus in Chronologiam descendere complures, morti Sancti Præsulis annum CCCLXXII. assignat. Socrates anno citius naturæ satisfecisse Athanasium existimat: *Athanasius Gratiano iterum & Probo Coss. post tot & tanta pro Ecclesia certamina ex hac luce migravit, cum annos sex & quadraginta non sine ingentibus periculis Episcopatum administrasset*. Vix tamen Socratis hæc sententia ab errore defendi potest, etsi viri doctissimi huic Chronologiæ præsidio sint. Quâ admissâ, in Episcopatu annos XLVI. non transegisset Athanasius: unus de ea summa esset eximendus. Insuper defuncto Athanasio, *absque mora Valenti*, *qui tum Antiochia morabatur*, rem Ariani significarunt. Non autem hanc civitatem ingressus est Imperator, nisi vertente anno CCCLXXI. Itaque longè cautior est sententia Baronii, qui anno tardius uno Athanasium excessisse prædicat. Non est tamen accurata satis Illustrissimi Purpurati Chronologia, quæ unius anni prochronismo peccat. Itaque Bucherii sententiæ magis sumus, qui in præsentem usque annum Sancti Præsulis mortem prorogat. Huic Chronologiæ subit auxilio Hieronymus, qui ad annum Domini CCCLXXIII. hæc habet: *Alexandriæ ordinatur Episcopus Petrus*, cujus creatio in emortualem Athanasii annum incidit. Gravissimum quidem pro ea sententia argumentum colligitur ex Proterii Alexandrini Episcopi ad Leonem Papam Epistola: *In octogesimo nono quidem anno ab Imperio Diocletiani*, *superstite beata memoria Patre nostro*, *& Episcopo*, *Anastasio* (lege Athanasio) *cum* XIV. *Luna Paschalis vigesimo octavo die mensis Phamenot*, *id est*, *nono Kalend. Aprilium die provenisset*, *die Dominico in subsequentem translatum est hebdomadem*, *ita ut quintâ die mensis Pharmuti*, *hoc est*, *pridie Kalendarum Aprilium celebraretur Pascha Dominicum*. Qui characteres annum CCCLXXIII. afficiunt, quo & Pascha celebratum est Martii 31. & *nonus Calendarum Aprilium* primæ feriæ cohærebat, jubente literâ Dominicali F. Tum, teste Proterio, Athanasius vitam adhuc retinebat. Itaque verè observatum Bucherio: *Disce Athanasium*, *non ante hunc annum Christi* CCCLXXIII. *mori potuisse*. Cælestem Deo animam reddidit secundâ Maii, feriâ quintâ, ut monent Excerpta Chronologica Scaligeri, licet perperàm Athanasii mortem in anno CCCLXVII. consignatint: *Athanasius Episcopus obiit in Alexandria Pachon* VII. Quo die memoriam ipsius recolunt Martyrologia.

Socrat. l. 4. c. 20.

ANNO DOM. 373.

Socrat. l. 4. c. 21.

Bucher. Com. p. 84.

Mors Athanasii. Petrum sibi successorem eligit.

X. In Dei decretis erat, optimum illum Pastorem à tribus Imperatoribus Ecclesiâ suâ ejectum, furente ubique locorum Valente, placidâ tamen in sinu gregis sui morte requiescentem, laboribus & vitâ finem esse impositurum, ut omnibus constaret, Christi ad arbitrium componi fluctus irarum & attolli: *Sciscitatus de successore*, *Petrum tribulationum suarum participem*, *& socium delegit*. Quo dicto, *In bona senectute vitam claudit*, *Patribusque suis*, *Patriarchis*, *Prophetis*, *& Apostolis*, *ac Martyribus*, *qui pro veritate dimicaverant*, *adjungitur*. *Atque ut Epitaphium quoddam paucis complectar*, *excellentiori honore in discessu afficitur*, *quam quo in civitatis ingressibus ornatus fuerat*. *Sic videlicet è vita migrans*, *ut multas lachrymas excitaret*, *majoremque iis rebus*, *quæ in aspectum cadunt*, *nominis sui gloriam in omnibus animis reconderet*. Accedere ad gloriam Athanasii nil majus sanè potest, quàm Nazianzeni testimonium: *Vita ipsius morumque ratio Episcopatus norma erat*, *& ipsius dogmata pro fidei lege habentur*. Corpus defuncti terræ mandatur. Quippe exemplo B. Antonii suas in urnis reliquias condi noluit, abrogando Ægyptiorum mori, qui mortuos in lectulis suos collocabant. Venerandum corpus defuncti Venetias tandem translatum, illic decentissimè servari rumor est, cui nos credulos non esse profitemur.

Rufin. l. 2. c. 3.

Nazianz. Or. 21. 397.

Nazianz. Or. 21. 397.

Damasc. de Imag. Or. 2.

Librorum Athanasii Chronotaxis.

XI. Supersunt nobis Athanasii reliquiæ, ossibus, cadavereque preciosiores, simul & utiliores,

res, magni scilicet Scripta Præsulis, quæ tanto in pretio fuere, ut usurpato Athanasii nomine, veteratores seque, suaque Opera venditarint. Lucubrationum Athanasii, quam conjiciendo assequimur, Chronotaxin instituere placet. Quo adminiculo & nonnihil illustrabitur Historiæ, & errores Baronii purgabuntur. Primigenii Athanasii fœtus illi videntur esse, quos adversus Ethnicos edidit: Orationes scilicet & contra Gentes, & de Incarnatione Verbi, quibus alium Hieronymus titulum imponit: *Feruntur*, inquit, *ejus adversum Gentes duo libri.* In quibus cum in Arianos non invehatur, inde conjectura nascitur, prius editos fuisse, quàm calumniis adversariorum peteretur. Est igitur probabilissimum, ante annum CCCXXXIV. quo Cæsariensis Synodus à Constantino de causa Athanasii fuit imperata, scriptas esse, & fortè anno CCCUXU. cum proximè sequente Ischyras atque Arsenius in S. Antistitem accusationem compararint. Anno CCCLIV. ad Dracontium direxit Epistolam, qui Episcopatum fugiebat. Quem multis monet argumentis sacrum munus inire, ne impendentes Antistitibus calamitates vitare velle videretur. Non multò ante festum Paschatis scriptam esse hæc innuunt, *Quis tu Pascha evangelizabit, si tu absis?* Anno CCCLV. ad Episcopos Ægypti & Lybiæ misit Epistolam, cui perperàm imponitur titulus, *Oratio prima contra Arianos.* Id verò ex his colligimus: *Georgium Cappadocem* δῆλον ἀποστῖλαι, *ad vos mittere volunt.* Nondum igitur Alexandriam ingressus fuerat, aut strages ediderat, quas adveniens intulit. Neque persecutionis meminit, quam silentio non obruisset. Eodem quoque anno suam ad Constantium adornat Apologiam, in qua mentio est exiliorum, quæ *Paulino Liberioque* sunt imperata, illo ipso anno, quo Mediolanense Concilium coactum est. Anno CCCLVI. condidit ad Orthodoxos Epistolam, quam Baronius Hermantiusque perperàm anno CCCULI. assignarit. Quos refellit *Georgii* nomen sæpius usurpatum, qui anno duntaxat CCCLVI. ab Antiocheno Conciliabulo Alexandriæ Episcopus impositus est. Anno CCCLVII. Epistolam ad Solitarios misit, quos cupido incesserat noscendi tragœdias ab Arianis commotas: *Cùm id multis hortationibus à me postuletis, pauca recensui, & nostras, & Ecclesiæ calamitates.* Sub ea tempora priorem conscripsisse videtur Apologiam de fuga sua, cùm à *Syriano* Duce vexaretur. Leontius Antiochiæ, Georgius Laodiceæ, aliique Arianorum de grege complures ipsius timiditatem accusabant. Quod vitium ut à se depelleret, ostendit Arianorum tantum esse furorem, ut adversus eum fugæ potuerit uti præsidio, quod & ingruentibus persecutionibus Prophetæ Apostolique adhibuerunt. Anno CCCLVIII. de morte Arii ad Serapionem Epistolam ascribimus, quæ illam ad Solitarios excepit. Ut his indicatur, *Misi tuæ pietati, ea quæ ad Monachos scripsi.* Alteram Athanasii Apologiam anno CCCLIX. vindicamus, utpote quæ lapsum Liberii memoret, de quo vix ante eum annum aliquid audire potuit: *Liberius Præsul*, inquit, *non ad finem usque exilii afflictionem sustinuit.* Anno CCCLU. Epistolam de Synodis Arimini & Seleuciæ celebratis addicimus. Vix quidem citius condi potuit. Quippe Seleucensis Synodus incepit die v. Kal. Octobr. Eusebio & Hypatio Coss. Cùm ergo accuratam hujus Synodi notitiam habuerit Athanasius, cujus in Epistola legimus, & Episcopos Concilio interfuisse propemodum CLX. & finità Synodo profectos esse ad Constantium, ut ipsi acta notificarent, utique ante annum CCCLU. hæc Athanasio nunciari non potuere. Anno CCCLXIII. dum ad imperii clavum Jovianus sedet, exarata est Epistola, quâ de fide interroganti respondet, neque ab eo tempore divellenda est, & illa ad Antiochenses, quæ extincto Juliano confecta. Tunc enim Athanasius Synodum apud Alexandriam habuit, cujus Epistola meminit. Anno CCCLUIU. Epistolam ad Africanos scriptam esse putamus: conjecturamque ducimus ex verbis, *Sufficiunt quidem Scripta Damasi, magnæ Romæ Episcopi, cæterorumque tot numero simul congregatorum.* Quam enim Damasi Synodum memorat, ea est anno, ut existimamus, CCCLXVIII. congregata. Arianos perstringit Epistola. Anno CCCLXUII. debetur insignis ad Epictetum Corinthium Epistola, quâ Apollinaristas perstringit, qui Christi corpus verbo Consubstantiale esse delirando nugabantur. Nostra vero Chronologia his innititur: *Diversis Conciliis per Galliam, Hispaniam, & magna Roma celebratis omnes qui adfuere, Auxentium, Ursacium, &c. anathemate perculserunt.* Romæ autem Auxentius anno CCCLXXII. ineunte damnatus est. Supersunt Epistolæ, & ad *Palladium*, & ad *Joannem Antiochumque* Presbyteros, quæ Basilio M. jam ad Episcopatum promoto conditæ sunt, utpote quæ hujus Antistitis meminerint, qui anno demum CCCLUUI. creatus est. Possunt igitur percommode, vel CCCLUUII. vel etiam CCCLXXIII. anno vindicari. Cæterorum Scriptorum ætas nos fugit. Porro etsi tempus, quo Vita Antonii ab Athanasio chartis mandata est, ignoremus, Baronio tamen assentiri non possumus, qui anno CCCXL. hoc Opus ab Athanasio Romam allatum fuisse sibi persuasit. Conjecturam hanc suam collocat in verbis Hieronymi; sed perperàm, ut legenti certum fiet. Verba hæc sunt de Marcella B. Hieronymi: *Hæc à Papa Athanasio, & posteà Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum, Romam confugerant, vitam B. Antonii adhuc tunc viventis, Monasteriorumque in Thebaide Pachomii & Virginum ac viduarum didicit disciplinam.* Quæ ne vel minimo indicio significant, vitam Antonii jam scripto fuisse traditam. Ea quæ de Antonii & testamento, & morte in ea vita legimus, Baronio errorem evellere debuissent. Cùm enim ad plures abierit Antonius, anno CCCLVI. Januarii XVII. Unde vita Antonii, quæ fusè de ipsius obitu tractat, ab Athanasio scribi postmodum debuit. Imperante Valense conditam sit vero simile. Itaque non eorum opinionis esse possumus, qui hoc Opus existimant fuisse Athanasio subditum. Ex scriptis Athanasii nullum est, cui Veterum plures testimonium perhibeant. Laudatur à Nazianzeno Or. 21. 376. à Chrysostomo hom. 8. in Matth. à Palladio in Historia Lausiaca c. 8. ab Hieronymo de Viris illustribus, aliisque compluribus, ut observatum Hermantio. In tanta existimatione fuit de vita Antonii liber, ut eo lecto, nonnulli ad pietatem accensi fuerint, ut adducto exemplo Potianus Augustinum monuit. Interea faciles largimur putam non esse, sed lutulentam nonnullis in locis fluere. Illud certè magni esse Athanasii credere non possumus:

Anto-

Athan. t. 1. 290.

Ath. ad Solit. 808.

Athan. t. 1. 670.

Athan. Apolog. 807.

Ath. ad Afr. 931.

Ath. ad Epict. 582.

Bar. An. 340. n. 7.

Hieron. Ep. 16.

ANNO DOM. 373.

Autonius bestiam vidit formâ humanâ ad femora usque; crura & pedes, asinum. Quod ad signum Crucis factum est, longè adhùc incredibilius: *Bestia cum Dæmonibus sic fugitavit, ut celeritate eadem moreretur. Quæ illius mors ruina Dæmonum fuit.* Neque multo verisimilius quod paginâ 476. habetur, Satanam specie ingentis hominis Antonio dixisse, *Cur me falsò accusant Monachi.*

ab. Vit. …os. 482.

Quoniam de Scriptis Athanasii multa diximus, est nobis perorandum. Quanto olim in pretio fuerint, præceptum Joanni Moscho, à Cosmo Abbate datum, abundè testatur: *Cùm inveneris aliquid ex Opusculis Sancti Athanasii, nec habueris chartas ad scribendum, in vestimentis tuis scribe illud.* Addamus & Photii de ipsa judicium: *Athanasii dictio perspicua, ut & in ceteris ejus omnibus, sobria item & candida, vehemensque ac profunda, & argumenta valide torquens, ejus verò ubertas in his ac fecunditas admodum sanè fuit mirabilis. Qui Gregorium Theologum, Sanctumque Basilium dixerit ex hoc tanquam fonte haustos egregios illos & limpidos librorum suorum rivos, contra (Arianismum) profudisse, sane à scopo minimè aberrabit.* Quod nos penè fugerat, inter egregia Athanasii facinora non minimum eminet, quòd obortas de vocibus *subsistentia* & *natura* lites composuerit, maximo Ecclesiæ bono. Id observatum ab Hypatio Ephesino in sua cum Severianis collatione: *Orientalibus Sanctis Patribus pro personâ suscipientibus subsistentiam, & sicut tres personas, ita & tres subsistentias in Sancta Trinitate dicentibus, per multa tempora dissidium factum est inter Orientales, & Occidentales Sanctas Ecclesias. Orientalibus quidem Occidentales Sabellianorum sectam defendere suspicantibus, quia unam dicebant esse in Trinitate subsistentiam. Occidentalibus verò, Orientales Arianam sectam sequi dicentibus, eò quòd tres subsistentias in tres alterius substantia vel natura personas proferrent secundum imitationem Arii. Quam divisionem per Sanctum Athanasium Deus univit. Utriusque enim linguæ peritus, utrasque partes per Dei gratiam ad concordiam revocavit.*

…ras. …erse. …p. 40.

…hot. …od. 140. …g. 315.

…ab. Conc. …1765.

Athanasio Syncletiæ vitam ascribit Nicephorus Historiæ l. 8. 40. Mulieris hujus vitam edidit Cotelerius: de quo Opere cùm Veteres nil mentionis egerint, ab Athanasio libenter illud abjudicamus. N. Alexander aliique opus Athanasio tribuunt. Syoclitæ majores ex Macedonia orti, pietatis Alexandrinorum famâ permoti, urbem *Macedonem* concessere. Syncletiæ nuptias ob ejus formam moresque omnes ambiebant. Amore verò Virginitatis Christum sibi sponsum elegit. Multis corpus suum jejuniis exterminavit: *Pane furfuroso vescebatur, aquâ sæpè penitùs abstinebat, humi dormiebat* c. 18. Sic voluptatum victrix, ubi funeri propior est, *Visiones spectavit, Angelorumque auxilia, Sanctarum Virginum invitationes ad ascensum,* ac quasi fuso divinitùs oraculo, quæ aderant mulieribus dixit, *Post triduum separabor à corpore, sed & horam emigrationis declaravit* c. 113. Si verum amamus, Syncletiæ hæ visiones & vaticinia, Scriptorem indicant ab Athanasio diversum. Quod aliis quoque argumentis demonstratum imus. 1°. Cotelerianus Codex, nullius Autoris nomen gerit, & in notis editor suis fatetur, *In Codice vetustissimo Cryptaferratensi Bibliotheca Vaticana, eam Vitam assignari Polycarpo Asceta.* Nec immeritò, cùm liber ille Autorem Asceticæ disciplinæ deditum immersumque sonet. 2°. Syncletiæ factum moribus Ægyptiacarum Sanctimonialium non est conforme: *Convocato quodam Presbytero, præcidit comam suam,* c. 11. Virgines vero, quæ Deo se dicabant, *crinem Monasteriorum matribus offerebant desecandum,* teste Hieronymo Ep. 48. 3°. Incredibile videtur, quòd si quando urgente necessitate, Synclita *cibum extra consuetum tempus sumpsisset, pallebat ejus facies, concidebat corporis moles,* c. 10. Superstitiosi Ascetæ commentum hoc est, extollendæ monachali disciplinæ, cùm legibus naturæ, corpus fame debilitatum, sumpto cibo recreetur. Furfuris est ejusmodi, quod ad illam quæstionem, *Qua via salutem consequi oporteret,* Synclita lachrymarum imbrem effundens, altum *silentium exercebat* c. 21. Atqui responsum quæstioni dare debuit, quod postmodum dedit: *Non facias violentiam pauperi.* 4°. Crudeli superstitione conditum est facinus, quod veluti egregium Autor memorat. Dæmon Syncletiæ *molarem dolore affecit. Inde putrefacit gingivam, excidit os, ulcus totam percurrit maxillam.* Respuit tamen omnia remedia: accersitos rejicit Medicos: *Quid me,* inquiebat, *ab hac præclara lucta arcetis?* c. 11. Quasi verò insitus nobis à Deo corporis nostri amor adhibere morbis remedia non imperaret. Denique quis sibi inducat in animum, insignem virginem ætate Athanasii in Ægypto florentem, nil ab Arianis, nil à Gregorio, nil à Georgio, qui Sanctimoniales miris modis vexarunt, persecutionis passam fuisse, de qua ne μω quidem in ejus Vita.

Petrus Alexandrinæ Ecclesiæ præficitur.

XII. Petrum Ecclesiæ Alexandrinæ moriens commendaverat Athanasius: spectata quoque viri hujus virtus, favorem omnium ipsi conciliabat. Episcopatum igitur pietate, & patientiâ duce, comiteque Athanasii designatione consequitur. Testetur Theodoritus: *Petrus vir præstantissimus Sacerdotium suscepit. Quem primus quidem Pontifex ille Beatissimus suffragio suo designarat Episcopum. Cuncti verò electionem comprobaverant, tam Sacerdotalis Ordinis viri, quàm Magistratus & honorati. Sed & universus Populus lætitiam suam faustis acclamationibus declaravit. Hic namque Athanasii sudorum particeps fuerat, eumque & præsentem domi, & absentem foris erat comitatus, & unà cum illo varia subierat pericula. Quam ob causam & vicini Episcopi Alexandriam confluxerunt, & qui in Monasteriis degebant, relictis palæstris suis aderant, ut in Athanasii locum Petrus succederet postulantes.* Pluribus & Petrum laudibus Nazianzenus afficit Oratione XXIV. in Ægyptiorum adventum.

Theodorit. l. 4. c. 20.

Lucii Ariani vita. Alexandriæ præficitur Episcopus.

XIII. Ut Petrum virum & religiosum, & disertum, vivam Athanasii imaginem, & veritati proximam, Episcopatui destinari, Arianis compertum fuit, absque mora, Valenti, qui tum Antiochiæ versabatur, rem significant. Arreptâ occasione, *Euzoius* Arianorum Episcopus, omni ratione conatur, ut de imponendo Lucio Antistite Alexandriam mitteretur. Idem quoque visum Imperatori. Regnante Joviano Ariani Alexandrini Lucium jam sibi dari Episcopum contenderant, eaque de causa secum Antiochiam ipsum adduxerant. Hoc nos Acta monent, quorum fragmenta extant in Athanasio: *Quidam de plebe Antiochena, comprehensum Lucium, ad Imperatorem adduxerunt, dicentes, Rogiam tuam majestatem precamur, vide quem voluerint creare Episcopum.* Neque auditu injucundum Joviani Augusti ad vestibulum Palatii

habi-

Athan. l. 2. 29.

habitum cum Lucio colloquium : *Peto à potentia tua, audi me. Substitit Rex, & ait, Tibi ipsi Lucio dico, Quomodo huc venisti, navine, an pedes? Lucius respondit, Navigio, Domine mi. Princeps dixit, Tibi dico, Luci, Deus mundi, & radians Sol ipse, & Luna succenseat illis ipsis, qui tecum navigarunt, quòd te non projecerunt in mare, & navis illa nunquam imposterum habeat ventos secundos, neque hybernatura cum comitibus suis portum attingat.* Jam totis viribus Lucio favebat Euzoius. Pulso à Valente Eusebio Samosatensi, Eunomio Lucius suffectus fuerat, non gregis Pastor quidem, sed lupus crudelissimus, à benignitate decessoris alienissimus. De quo hæc memoriæ prodit Theodoritus, Lucio prætereunte, inter pedes asini quo vehebatur, ludentium puerorum elapsu pila pertransiit. Tum clamore suo pilam contaminatam esse testantur. Quo intellecto, uni ex famulis præcepit subsistere, ut quid acturi essent, observaret. Accenso rogo pueri pilam per flammas trajectam expiant. Hoc erat indicium odii, quo *Lucium* Samosateni prosequebantur.

Theodorit. l. 4. c. 15.

Quo ut se magis dignum præstaret, Præsidibus persuasit, ut plures Sacerdotalis Ordinis viros in exilium mitterent, *Evolcium* Diaconum in Oasim, *Antiochum* Eusebii ex fratre nepotem, virtutibus clarum & sacerdotali honore decoratum, in Armeniæ angulum relegat. Nefario illo homine, quoquo pacto opus erat Arianis, ut Alexandrina Ecclesia everteretur. Quo homine? Qui Episcopatum emerat, nec suffragio Clericorum, aut postulatione plebis electus fuerat. Repertam igitur occasionem Euzoius, Lucii Alexandrinum ad Episcopatum promovendi ambabus ulnis amplexus, protinus cum Imperialibus copiis Alexandriam contendit. Pergit & cum ipso *Magnus*, regiorum thesaurorum Comes, qui Juliani temporibus, Berytensem Ecclesiam incenderat.

Socr. l. 4. cap. 21.

Palladio Ægypti Præfecto datur in mandatis, ut milites operam suam præberent. Sic tranquillitas Ecclesiæ Alexandrinæ, quæ viventis Athanasii veluti in tutela fuerat, cum eo Ægyptum reliquit.

Lucii terribilis Alexandriam ingressus.

XIV. Acceptis Valentis mandatis, Palladius cultui numinum addictus, cui Ecclesiæ calamitas erat in deliciis, specie quidem regiis Edictis obtemperandi, reverà tamen ut animo suo uteretur, collectâ Gentilium & Judæorum multitudine, Ecclesiæ ambitum circundat: *Petrum* secedere monet, abnuenti vim expulsionemque minatur. Paucis deinde interjectis diebus advenit Lucius, communis Orthodoxorum pernicies, cui *Euzoius* Ecclesias tradit. Indignus hic ille Lucii ingressus fuit. Non illum præcedebant Monachi, hymnos è Scripturis deprομptos canentes. Non Episcopi, non Diaconi, non populi comitabantur. Ingeminabant has voces Ethnici,

Theodorit. l. 4. c. 22.

Benè advenisti, Episcope, qui Filium negas. Serapis te diligens huc adduxit. At populus Athanasii doctrinâ innutritus, cùm contrariam sibi escam subministrari cerneret, ab Ecclesiasticis conventibus abstinuit.

Theodorit. l. 4. c. 21.

Lucius verò Idolorum cultoribus, tanquam satellitibus usus, ex Orthodoxis alios cædebat, alios fugere compellebat, alios in carcerem conjiciebat. Dum in Ecclesiæ facie vultuque dolor inest, Petrus cum literis communicatoriis, quas Damaso scripsit, lachrymas quoque suas, & gemitus Romam transmittit. Scribenti simul & dolenti Damasus respondit. Quæ novam Lucii furori materiam præbuere: *Diaconus qui à charissimo nostro Damaso Episcopo urbis Romæ consolatorias simul & communicatorias literas attulerat, manibus post tergum revinctis, publicè à carnificibus ductus est, non secus ac insignis quispiam maleficus.* Verba hæc sunt Petri in Epistola sua. Nec ignominiâ tantùm, sed cruciatibus quoque Diaconum affecerunt, quem post verbera crucis se signo consignantem, omni solatio destitutum, ad æris metalla, quæ sunt in *Phenne*, relegant.

Persecutio Alexandrina sub Lucii ingressum.

XV. Sed *Petri* & coloribus, & penicillo pingenda nobis ea vis est persecutionis. Provinciæ Rector Palladius, simulacrorum cultor assiduus, qui ad bellum Christo inferendum sæpius se exercuerat, in Ecclesiam, *quam Theona vocant*, impetum facit: *Loco verborum gravium, laudes Idolorum canebant: pro lectione Sacrarum Scripturarum plausus manuum indecoros, & fractas cum obscenitate voces usurpabant. Virginum vestes discidere, & nudas prorsus per urbem traduxere. Quòd si quis ob has miseratione captus, eos impedire, ac verbis admonere voluisset, vulneratus abibat. Multæ Virgines per vim stupratæ sunt: multa dum fustibus capita verberabantur, manserunt exanimes. Ac ne corpora quidem sepulturæ mandari permittebantur.* In ipso altari puerum muliebri veste indutum saltare faciunt. Flagitiosum quoque prorsus nudum in Ecclesiæ solio collocant, unde concionem habuit, quâ furta, adulteria, voluptates vitæ utilitati esse docebat. Ut perpetuò sibi similis esset *Magnus*, qui ad Principum arbitrium religionem accommodans suam, quam Berytensium Ecclesiam incenderat, sumptibus reficere suis coactus fuerat, Joviano pœnas daturus, nisi multorum suffragio Principis clementiam meruisset *Magnus* ille impietatis satelles, Presbyteros ac Diaconos XIX. numero comprehensos, ex quibus nonnulli octogesimum annum excesserant, constituto publico judicio fidem prodere cogit, minis & promissionibus adhibitis. Suadenti audacter respondent: *Desine tandem, desine his verbis nos terrere; nos enim nec novicium, nec recentem Deum colimus.* Ut constantiam ipsorum frangeret, multis eos diebus Comes in carcere detinet. Cùm autem à pietate virum abducere non posset, lachrymante ante Prætorium plebe, pulsos Alexandriâ, in orbem Phœnices *Heliopolim* relegat, Christi notitiâ expertem. Quod barbariem superat omnem, Alexandrini ne flere quidem permissi, vetante Palladio Præfecto. Quorum nonnulli lacerati, torti, ad Phœnnesia, & Proconnesia metalla damnati sunt. Quos inter Monachi erant tres & viginti numero. Paulò pòst Diaconus, qui literas Damasi Petro, & communicatorias, & consolatorias attulerat, ad metalla damnatus est. Involvit & Episcopos vis procellæ hujus. Antistites Ægypti undecim numero, qui pietatis doctrinam unà cum lacte suxerant, à *Magno* Diocæsaream Judæis refertam amandantur. Quid intereà de Petro factum? Si Socrati credimus atque Sozomeno, in carcerem ductus est, ex quo elapsus, & ad omnes Ecclesias scripsit, & ad Damasum contendit. Vinculorum tamen suorum non meminit Epistola, de quibus certè silentium non egisset. Fugâ igitur sibi consuluit, quam non nisi anno sequente arripere potuit. Hic est ille Lucii Alexandriam ingressus, miserorum sanguine & lachrymis nobilis. Qua de causa impium suis coloribus pingit Nazianzenus. Secunda, inquit, Ægypti plaga, luporum Pastor, secun-

Theodorit. l. 4. c. 21.

dus

ANNO DOM. 372.

Naz. Or. 23. 417.

dut ille Arius: *Prodibant in aciem copiæ furore ardentes: immanis & ferus exercitus adversus inermes homines, ac rei bellicæ ignaros. Expellebatur Sacerdos Viri Sancti successor legitimè, atque ut Spiritus ordo postulavat, inunctus, ac canitie & prudentiâ ornatus.*

Gregorii Naz. vita. Quo anno editus?

XVI. Submonent nos verba Gregorii Nazianzeni, de ejus ad Episcopatum promotione tractare, quam hoc anno factam existimamus. Verùm antequam ea quæ ad illam pertinent, oratione prosequamur, summa vitæ ipsius fastigia nobis sequenda sunt, ut in viri magni, cui augustum *Theologi* nomen inditum est, & imagine, & virtutibus nostri lætentur Annales. Gregorius patre cognomine, & *Nonnâ* matre genitus, *Arianzi* in prædio paterno lucem aspexit, quod non longe *Nazianzo*, obscuro Cappadociæ secundæ oppido dissitum erat. Quæ urbs tanto viro adeò inclaruit, ut apud extremos orbis terrarum fines propter alumnum civemque illustris extiterit. A Nonna & ante ortum, & postquam in lucem editus est, Deo consecratur, neque donum repudiatum est, cùm pietate eruditioneque inter paucos eminuérit. Verùm enimverò de anno Gregorii natali magna lis est atque disceptatio. Papebrochius, Pagiusque anno CCCI. genitum esse Gregorium putant, suamque in Suida sententiam collocant: Gregorius *cùm ad nonagesimum ætatis annum, & ulterius progressus fuisset, decimo tertio Imperatoris Theodosii anno ex vita excedit.* Annus XIII. Theodosii cum Dionysiano CCCXCI. conjungitur. Nectunt & argumenta viri illi eruditi, quæ suæ sententiæ præsidio sint. Cum ea tamen Chronologia gravissimæ rationes confligantur atque dimicant. Quippe si Gregorius anno CCCI. genitus est, jam annum vigesimum quintum evaserat, cùm pater Episcopatum iniit. Hoc autem falsissimum esse, docent verba, quibus bonus ille senex filium obsecrat, ut sibi auxilio sit in exercendo munere: *Nondum tot anni sunt tui, quot in sacris mihi sunt peracti victimis.* Quid est dicere Gregorium patre jam Sacerdote satum esse, si hoc non est? Hinc sanè necessariò conficitur, Nazianzenum jam adultum non fuisse, cùm Episcopi dignitatem obtinuit pater ipsius, quod ex sua Chronologia Pagius Papebrochiusque admittere tenentur. Aliud argumentum ministrant verba Gregorii: *Tempus ingens fluxerat, jam in literis triginta & annos pene tunc exegeram.* Tricenario majorem Nazianzenum fuisse, ex eo loco colligit Gregorius Presbyter in vita ipsius: *Tricesimo jam anno in artium studiis exacto patria se restituit.* Annus Dionysianus CCCLV. jam labebatur, cùm Nazianzenus Julianum Athenis studentem vidit. Quo tempore, si anno CCCI. lucem aspexit, jam annos LIV. impleverat, cùm in Julianum incidit. Itaque si tricesimus non *ætatis*, sed *studiorum* annus intelligitur, ut visum Pagio, igitur non ante vigesimum quartum ætatis studiis inhæsisset, quod nobis de Episcopi filio, scientiarumque amantissimo est incredibile. Non tot annorum hominem nobis se pingit Gregorius, dum canit de Atheniensibus: *Magistri cogniti ignoti mihi, mordicùs me detinent.* Et adhuc Præceptoribus utebatur sub ea tempora, quibus reliquit Athenas. Quòd si *ibidem per annos triginta studiis operam navavit*, ut Pagius contendit, æquale penè temporis spatium Athenis à Basilio fuisse consumptum necesse est, utpote qui & paulò post Gregorium Athenas venit, & paulò antè Athenis excessit. Tamdiu verò in ea urbe Basilium moratum, creditu est difficillimum. Neque vero similius, triginta annis, & à patre longævo, & à dilectissima matre abfuisse Gregorium. Quid *triginta annis?* Imò amplius cùm & Cæsareæ Palæstinæ, & Alexandriæ plus moratus sit, quàm Athenas peteret. Denique longè à quinto & quinquagesimo anno Gregorium abfuisse, cùm patriam repetiit, ex verbis ipsius apertè liquet: *Ut igitur domum revertimur, continuò facti sumus juris nostri, atque ex imberbibus inter viros positi, ad philosophandum nos contulimus generosius.* Quòd verò hic *figuratam emancipationem*, & ex imberbi animum factum virilem viri eruditi somniant, nobis certè non placet. Facti fuere sui juris, quia Doctorum potestati, quibus apud Athenas subjiciebantur, exempti sunt. Neque nobis facilè persuadebitur, Gregorium qui ex Pagii calculo, sexagenario propior domum reversus est, *tum primum viriliter agere cœpisse.* Eò igitur propendemus, ut anno CCCXXVI. Gregorius editus sit, non multò post Synodum Nicænam, nec sine numine quidem, ut à magni conventus temporibus viri hujus, qui Arianorum & malleus fuit, nativitas propius abesset. Quæ cùm ita sint, causa quidem Gregorio fuit, cur Oratione XXVII. diceret: *Si huc primum cura senectute hac cana, & his membris, tum vita diuturnitate, tum morbo rugatis, atque contractis venissem* Constantinopolim. Anno quippe circiter 380. hanc Orationem habuit, in qua Maximum Cynicum perstringit. Quo tempore Gregorius jam quintum & quinquagesimum annum agebat. Quid igitur miri, si se laboribus, se vigiliis, se studiis, se jejuniis morbisque confectum, eâ se ætate senem dixerit? Neque assentiri viris eruditissimis possumus, qui Gregorii carmen de vita sua *non diu post Cæsaris & Gorgoniæ mortem* conditum esse putant. Quam sanè Chronologiam Gregorianum carmen refellit. Mentionem enim agitat & Petri Alexandrini levitatis, & fraudum Maximi Cynici, & discessus sui ex urbe Constantinopolitana, quibus apertè liquet, post annum CCCLXXXI. carmen illud esse conditum. Gravissimum quidem argumentum Pagii Chronologiæ esset auxilio, si quod contendit, Nonna viro suo *coætanea* fuisset. Quo casu duos & quinquaginta annos jam nata Gregorium primogenitum edidisset, si anno Domini duntaxat CCCXXVI. genitus est. At Nonnam marito suo coætaneam fuisse, Gregorii in carmine nondum invenire potuimus.

Suid. s. 1. 627.

Naz. de Vit. pag. 9.

Naz. de Vit. pag. 5.

Anno 354. n. 8.

Naz. Or. 20. 334.

Naz. Or. 37. 468.

Pag. Crit. an 369. n. 5.

Gregorii Naz. peregrinationes.

XVII. Ubi adolevit Gregorius, literarum amore succensus, Cæsaream Palæst. proficiscitur, viris eruditis nobilem. Hoc ipse narrat sua in Oratione de laudibus Cæsarii: *Cùm jam peregrinationis tempus esse videretur, ac tum primum alter ab altero distracti sumus, ego nimirum ob artis oratoriæ amorem in Palæstinæ scholis tum florentibus moratus.* Itaque metuimus, ut post Gregorium Presbyterum Cavius erraverit, qui præclarum adolescentem studiis incumbentem Cappadociæ Cæsaream prius petiisse tradit. Ex Palæstina dein Alexandriam tendit, ut viris eruditione celebribus uteretur. Inde Athenas properat. Cum in mari Cyprio versaretur, procella subitò coorta maximum naviganti periculum infert, eò majus, quòd nondum sacris undis fuerat expiatus. Morte liberatus, benignè ab Atheniensibus

Naz. Or. 10. 161.

Anno Dom. 373.

n ensibus excep us atque jucundè, non multò pòst advenienti Basili, consuetudine, amicitiâ, domo jungitur. Postquam Basilius ab ea civitate abiit, Gregorius à juventute consertis manibus retinetur, ut docendi provinciam subiret. Usus est ibi celeberrimis eo tempore Sophistis, *Himerio*, & *Proharesio*. Ut amicorum precibus aliquid moræ concessit, relictis demum Athenis Byzantium se contulit. Quo tempore in Cæsarium fratrem, ad eam civitatem ex Alexandrina appellentem incidit. Quem frustrà retinere conantibus Constantinopolitanis, socium itineris secum patriæ restituit. Baptismum adeptus, solitudinis amore in Pontum secessit. Intereà pater ipsius Constantinopolitani Conciliabuli anno CCCLX. coacti, formulæ subscribit imprudens: *Cum dolum ob animi sinceritatem ab omni dolo alienam non cavisset.* Diffidentibus ab eo hac de causa compluribus, bonus ille senex filii monitis ad viam rediit. Procellâ sic in auram redactâ, à parente Gregorius ad Presbyteri gradum evehitur. Cùm autem amorem solitudini renuntiare haud posset, in eam iterum concessit. Quo tempore, cùm defuncto Constantio Julianus rerum potitus, Christianos Græcorum literis imbui vetuisset, carminibus editis divinam Christi disciplinam instillavit animis. Majora etiam aggressus est, accedente Cæsaream Valente, ut Ecclesiam Arianorum ditioni subjiceret. Ad Metropolitanæ Ecclesiæ clavum sedebat *Eusebius*, vir morum quidem integritate præstans, Theologiæ tamen rudis & imperitus. Eusebio tum temporis erant cum Basilio inimicitiæ. Quem hortatur Gregorius, ut laboranti subsidium pietati ferat. Ac ut ad hanc provinciam suscipiendam Basilium vehementius impelleret, pugnæ se socium pollicetur. Susceptâ cum amico expeditione, anno CCCLXX. profligatis apud Cæsaream Arianis gloriosè triumphat. Cùmque animam Eusebio morbus abstulisset, omnem lapidem movit, ut Basilius Metropolitani dignitatem adipisceretur, quod etiam factum est.

Naz. Or. 19 297.

Dissidium Basilii cum Anthimio.

XVIII. Sic tandem eò pervenimus, quò nostra primùm oratio collimabat. Orta erat Basilium inter Anthimiumque contentio, cui ansam præbuit in duas Provincias & Metropoles Cappadociæ divisio. Vetus Metropolis Cæsarea, cui Basilius; nova verò *Thyana*, cui præerat Anthimius. Civitates quæ Provinciæ suæ nuper adjunctæ fuerant, ut jam ad se attinentes sibi vindicabat Anthimius. Basilius verò antiquæ divisioni inhærebat. Conventus à novo Metropolita subtrahebantur, proventus diripiebantur, Ecclesiarum Presbyteri partim sermonum blanditiis abiiciebantur, partim immutabantur: *Quod autem Anthimium magis in furorem agebat, Tauri reditus erant, qui ab ipso quidem in transitu cernebantur: verum ad Cæsariensem devehebantur. Sancti Orestis proventus colligere magni æstimabat. Adeò ut ipsius etiam iter facientis mulos aliquando corripuerit, ac ne ultrà progrederentur, cum prædatoria manu prohibuerit.* Ex hoc dissidio Basilii animum subit cogitatio de pluribus in suæ Provinciæ Episcopatibus constituendis. Ex quo & animarum cura major suscepta est, & quælibet civitas proventus suos habuit, & bellum hâc ratione compressum est.

Naz. Or. 20. 316.

Nazianzenus Zazimis Episcopus imponitur.

XIX. Episcopatuum uni, qui scilicet *Zazimis* instituebatur, Basilius Gregorium præficit. Hinc illæ lachrymæ! Ignobilis locus erat, nec magno sanè Gregorio dignus:

Anno Dom. 373.

Naz. de Vit.

In Regia medio via est vicus situs,
Qui scindit in tres se vias lymphis carens,
Exors viroris, liberumdignus viro;
Arctum prorsus oppidum, & triste nimis.

Quid rationis haberet Basilius, ut virum & illustrem, & sibi amicissimum tam obscuro loco præficeret, est nobis incompertum. Nobiliori quidem Episcopatu Gregorium imponere facillimum Basilio fuit, utpote qui

Denos haberet quinquies cum Antistites sub se.

Non immeritò igitur se per hujusmodi honoris speciem contemptum, ignominiâque affectum Gregorius querebatur. Et sanè eorum amicitia, quæ alioquin clavo trabali fixa videbatur, ob eam causam penè dissiliit. Basilius quidem apud bonos viros eo nomine graviter offendit, iniquiùsque cum Gregorio egisse existimatus est, quàm vel pro suo solito candore, vel pro illius meritis & dignitate, vel pro amicitiæ jure. Cùm Episcopatum hunc Gregorius repudiaret, aculeatas Basilius literas ipsi scribit, quibus non sine stomacho respondit Nazianzenus: *Desiste nos tandem maledictis incessere, ut insulsos & rusticos, quoniam ea quæ passi sumus, intelligere ac persentire ausi sumus.* Testatur se Martium Anthimium certamine non excepturum: *Quid enim opus est pro lactentibus & avibus, & quidem alienis, non secus ac pro animabus, & Canonibus digladiari? Quid etiam splendidis illis Zazimis Metropolitanam urbem privare?* Sic denique perorat: *Nos id duntaxat lucri ex amicitia tua capiemus, ut amicis posthac minimè fidamus, nec Deo quidquam præferamus.* Nova adhùc Epistola Basilius in amicum invehitur. Cui respondet Gregorius: *Desidiam & inertiam* nobis objicis, *quod Zazima tua recusavimus, nec Episcopatus cupiditate incitamur.* Ut tandem ad suscipiendum Episcopatum reluctans Gregorius cogeretur, parentis ipsius Basilius adhibet operam, cujus tandem impetio cessit:

Naz. Ep. 31. 796.

Naz. Ep. 22. 796.

Ipse me tamen vi Præsulem
Facit, atque fallens rursus hic natum Pater.

In sua auguratione concionem habuit, quæ numero septima est, *Rursum super me unctio, & spiritus.* Aderant præsentes & pater ipsius, & Basilius. Quibus conjicimus, Nazianzi ordinationem esse peractam: non certè Zazimis, quam Ecclesiam nunquam adiit, ut ipse testatur in vita sua: *Nullo modo mihi datam Ecclesiam attigi, nec vel unicum cultum Deo obtuli, aut populo comprecatus sum, aut ulli Clericorum manum tetendi.* Multum diuque pater laboravit, ut Zazimis filius sederet. Quod cùm impetraret, Nazianzum dein advocat illum, ut parentis coadjutor subiret auxilio. Ibi post delegatum hoc sibi munus Orationem habuit, quæ numero est octava. In ea verò parentem suum Nazianzenosque allocutus, piæ solitudinis fructus laudat: addit se publicæ utilitati velle consulere, quia se juvat qui alios juvat ad Deum adducendos. Dum Nazianzi versatur, advenit Anthimius, Thyanensis Metropolitanus, cum Episcopis, præ se ferens videndi Gregorii senioris desiderium. Junioris autem animum tentat *parœcias commemorans, & Zazimorum paludes, & ipsius electionem*, ut in partes suas adduceret. Quibus infectis, iratus abscessit, Basilium quasi crimen objiciens. Ad Synodum etiam vocavit, quod cùm rejecisset Gregorius, ab eo saltem impetrant, ut ipsius rogatu Basilius cum Comprovincialibus consultationem haberet. Quod & se facturum recepit. Hoc tamen molestè Basilius tulit. Qui cùm

Naz. Or. 7. 142.

Grego-

Anno Dom. 373.

Naz. Or. Ep 35. 798.

Gregorium vexasset, ab eo id accepit responsi: *Hæc cognita tibi prius esse oportuit, vir admirande, ac ne tum quidem contumeliâ afficere, si nihil aliud certè ut Presbyteros. Quòd si ostentationis gloriæque nimio studio teneris, atque è loco superiori nos alloqueris, velut Metropolitanus, parvæ civitatis incolas, vel etiam civitatis expertes, nobis quoque supercilium est, quod opponamus.* Eodem ut videtur anno, *de Plaga grandinis* Orationem habuit, quæ numero est XV. A Gregorio quidem & coram patre, & jam creato Episcopo recitatam esse, his perspicuè monemur: *Hunc populum mihi compone alumno tua disciplina, deinde Pastori, nunc autem Pastorum quoque principi.*

Naz. Or. 15. 226.

Res Basilii M. in hæreseos suspicionem incidit.

XX. Sub idem fere tempus, paulò tamen prius accidisse videtur, quod Basilii famam non minimum nobilitat. *Eusebius* Ponticæ Provinciæ Præfectus gravem ipsi contumeliam intulit. Nobilem viduam, quæ non ita pridem maritum amiserat, Judicis invitam ad nuptias pertrahebat. Quæ cùm vim vitare non posset, ad sacram mensam confugit. Divinum azylum violari noluit Basilius. Præfectus Magistratus quosdam mittit, qui sancti Præsulis cubiculum scrutarentur: insuper adesse jubet, & quasi reum causam dicere. Pallium detrahi, & lacerari mandat: *At ille, Exuam præterea, si lubet ita, tunicam.* Minabatur ungulis laceraturum: at ille: *Hujusmodi laniatione*, inquit, *medicinam hepati afferes, magnopere me prementi.* Ad Basilii periculum tota civitas commovetur. Pietatem arbitrabantur, si Præfectum discerperent. Qui supplex & abjectus, ab ipso Basilio populum correptum retinente, periculo liberatur. Porro optimi Antistitis in fide, innocentia, pietate non satis præsidii fuit, ut calumniam effugeret, quæ de gloria ipsius nonnihil delibavit. Quippe in suspicionem hæreseos incidit, ita ut ab eo Monachi Cæsarienses divellerentur. Id significatum Athanasio, qui non multò ante obitum innocentis venit in subsidium, datâ ad Palladium Presbyterum Epistolâ: à quo non secus ac à Dianio ea de re monitus fuerat. Palladio respondet: *Monachis quæ decuit scripsi, ut veluti filii obsequantur patri, nec iis quæ ille probat contradicant. Nam si suspectus esset in negotio veritatis, rectè pugnarent. Sin autem confidunt eum esse gloriam Ecclesiæ, dum ita decertat pro veritate, non fas est cum tali homine pugnas conserere, sed amandus potius ob pium animum.*

Ath. t. 1. 952.

Anno Dom. 374.

ANNO U. C. 1127. PER. JUL. 5087. JUL. 419. DOM. 374. VALENT. & VALENTIS II. GRATIAN. 8. *Sol.* 19. E. *Lun.* 14. *Indict.* 12. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 3. *P.* 13. *April.*

COSS. *Gratianus Aug.* III. *& Equitius.*

Pax Valentiniani cum Rege Macriano.

I. VAstatis Germanorum pagis nonnullis, munimentum Valentinianus ædificabat prope Basiliam, *quod appellant accolæ Robur.* Dum his occupatur, affertur relatio Probi, quâ de clade Illyrici ob extinctum Gabinium Regem à Quadis illata monetur. Nuntiis attonitus Imperator, *Paternianum Notarium* mittit, qui de negotio accuratius inquireret. Acceptis certis nuntiis, evolare dein protinùs cogitabat, Barbaros oppressurus. Sed abeunte jam autumno, quam moliebatur, expeditioni tempus non erat idoneum. Optimatum ergo consiliis adusque principium veris expeditio differtur. Intereà Rex *Macrianus*, qui formidini erat, armisque suis Imperatoria consilia disturbare poterat, blandiùs prope Moguntiacum accersitur: *Post dicta & audita ultrò citròque versus, amicitia media sacramenti fide firmatur.* Quæ ad extremum usque Macriani spiritum constantissimè perduravit. Inito fœdere Treveros Valentinianus ad hyberna discessit.

Anno Dom. 374.

Marcel. l. 30. c. 3.

Lucius Ægypti Monachos persequitur.

II. At in Oriente crudeli bello Ecclesias delere Valens pergebat. Cujus autoritate Lucius armatus in Ægypto furebat. Verbis Rufini rem exequamur, qui persecutionis & testis, & socius fuit: *Lucius tanquam materiâ sibi crudelitatis oblatâ, sævior erga cæteros efficiebatur. . . . Post fugas civium, & exilia, post cædes & tormenta, flammasque, quibus innumeras confecerat, ad Monasteria furoris sui arma convertit. Vastat eremum, & bella quiescentibus indicit. Tria millia simul, aut eo amplius, viros per totam eremum secretâ & solitariâ habitatione dispersos, oppugnare pariter aggreditur. Mittit armatam equitum ac peditum manum. Tribunos, Præpositos, & bellorum Duces tanquam adversum Barbaros pugnaturus elegit. Qui cum venissent, novam belli speciem vident hostes suos gladiis objectare cervices, & nihil aliud dicere, nisi, Amice, ad quid venisti.* Ut faciliorem de pietate victoriam referret, Macarium & Isidorum Patres Monachorum clam raptos, *in insulam quandam Ægypti Paludium* deportari jubet, Christianis prorsus vacuum. Senes cum duobus pedisequis noctu ad insulam deducuntur, in qua Templum erat summâ veneratione ab incolis loci observatum. Vix navicula senum ad litua appulerat, cùm virgo Templi Sacerdotis filia correpta spiritu agi per medios populos cœpit, & crebros ducens rotatus, stridens hùc atque illùc rabida ora vibrare. Ad spectaculum tam lugentis monstri cùm populi convenissent, per auras raptam sequentes ad senes perveniunt. Ibi verò projecta eorum pedibus & prostrata, clamare cœpit: *Quid venistis hùc, ô servi Dei Summi, antiquis nos & veternosis evolvere domiciliis? In hoc loco depulsi undique latebamus: quomodo vos nequaquam latere potuimus. Cedimus antiquis sedibus: populos vestros, terrasque recipite.* Ejicitur è puella improbus ille spiritus: fides nunciatur, quam adeò cupidè amplectuntur incolæ, ut habitum in summa veneratione Templum manibus suis destruerent, & Ecclesiam confestim ædificarent. Quæ cùm Lucio nuntiata essent, veritus ne justam suorum iram provocaret, utpote qui nôn hominibus, sed Deo bellum indiceret, exules occultè revocatos in eremum remitti jubet. Ne hîc quidem aliud miraculum est prætereundum. Ad Nitriæ Monachos dum interfectores expectabantur, homo delatus est membris omnibus, & præcipuè pedibus aridus. Ut oleo unctus est, dicentibus eis, *In nomine J. C. quem Lucius persequitur, surge, & sta in pedibus tuis, & redi in domum tuam,* subitò exiliens *benedicebat Deum.* Non deserta modò, sed Alexandrinam quoque civitatem persecutionis furor incessebat. Augustalis Alexandriæ relegat Isidorum, Pisimium, Adelphium, Paphnutium, Pambo, Ammonium, & XII. Episcopos, & Presbyteros, & Clericos, & Anachoretas, ut essent omnes numero CXXVI. qui in Palæstinam circa Diocæsaream deportantur. Exules Melania secuta, ipsis propriâ suâ pecuniâ subministravit. Et cùm prohiberentur Ministri nobilis mulier induta servili caracallâ,

Ruf. h. l. 2. c. 3.

Pallad. Laus. c. 17.

racallâ, vespere eis ferebat, quæ necessaria erant. Hoc ipso anno Melaniam Hierosolyma se contulisse, monet nos Hieronymus in Chronico. Alexandrinis eo modo vexatis non defuit Basilius M. quibus insignem scripsit Epistolam: *An, inquit, Ecclesias suas prorsus reliquit Dominus? An novissima hora est? . . . Expectant vos, fratres, Martyrum coronæ. Parati sunt Confessorum chori, ut manus vobis porrigant.* Literas pertulit Eugenius Monachus, per quem Alexandrinos orat sibi rescribere.

Basil. Ep. 71.

Mavia Regina. Mosem sibi Episcopum dari à Romanis impetrat.

III. Tantam crudelitatis famam ex ea persecutione Lucius sibi comparavit, ut exteris quoque regionibus odio esset. Qua de re Veterum in monumentis insignis extat historia. Mavia, Saracenorum Regina, defuncto marito virilem animum induens, vicinas Imperii Rom. Provincias populata fuerat. Ac res ad eum locum pervenerat, ut Militum Dux in Phœnicia Orientis Comitem ad auxilium ferendum vocaret. Hostis contemptu postulationem risit, quasi Regina muliebres animos exercitibus suis instillasset. Itaque rem sic instituerat Comes, ut Dux ille à quo accersitus fuerat, pugnæ tantùm spectator foret. At prælio commisso, Comes cum suis in fugam versus, vix tandem à Palæstinis & Phœnicibus militibus servatus est. Eorum enim Præfectus ubi Comitem fugientem vidit, stultum esse putavit, extra pugnam, uti mandatum fuerat consistere. Itaque signis collatis, cominus cum Arabibus congreditur, ut sensim se recipiens, hostes ingruentes jaculis submoveret. Quæ res ab ipsis Saracenis carminibus est celebrata. Et quia bellum hoc grave Romanis imminebat, Legatos ad Maviam de pace miserant. At illa primùm pacis conditiones superbè rejicit. Ubi verò doctrinæ pietatis est initiata, pacem ita recepit, si Moses Monachus, qui in confinio Ægypti & Palæstinæ morabatur, Saracenis Episcopus imponeretur. Eâ conditione pax constituta est, cujus adeò tenax Mavia fuit, ut filiam Victori Magistro Militum suam desponderet. Post Valentis ex urbe Antiochena discessum pacem constitutam esse Socrates memorat. Quin tamen in errorem delapsus fuerit, nulli dubitamus, cùm anno CCCLXXVIII. quo post relictam Antiochiam Valens Constantinopolim venit, in ea urbe cuneus Saracenorum fuerit, à Mavia missorum, qui obsidentibus Gothis civitati fuere præsidio. Hoc Maviæ cum Romanis bellum annis CCCLXXII. & CCCLXXIII. gestum existimamus; pacem verò præsente constitutam. Cùm enim nonnisi adulto jam anno proximo Lucius Alexandriam sit ingressus, vix ante currentem Mosis ad antrum infamis hujus hominis crudelitatis fama deportari potuit. Petitio Maviæ, cui Moses miraculis virtutibusque suis innotuerat, indicata Principi, sine mora impleri jubetur. Captus Moses ad Sacerdotium suscipiendum Alexandriam ex more deducitur. Adest Lucius, cui ordinandi ferebatur officium. Quo viso, Moses præsentibus & Ducibus, & populo ait: *Ego quidem me non esse dignum tanti Sacerdotii judico: verùm tamen si aliqua in me licet indigne divina dispensatio putatur explenda, Deum nostrum Cœli & terræ Dominum testor, quòd Lucius Sanctorum sanguine pollutas, & cruentas super me non injiciet manus. Cùmque Lucius tam gravi notâ inustum se videret, in oculis plurimorum, Quare, inquit, ô Moses, tam facilè condemnas eum, cujus fidem ignoras? Aut si quis tibi aliquis de me aliter indicavit, audi fidem meam, & tibi ipsi magis, quam aliis crede. Tunc ille, Desine, inquit, ô Luci, dolosis tuis me quoque imaginibus aggredi. Bene mihi nota est fides tua, quam protestantur servi Dei, per metalla damnati, Episcopi in exilium trusi, Presbyteri, Diaconi, extra Christiani nominis habitacula relegati, bestiis alii, alii etiam ignibus traditi, num quid potest verior esse fides, quæ auribus capitur, quàm quæ oculis pervidetur? Apud me certum est, quòd qui Christo rectè credunt, ista non faciunt.* Itaque ab Episcopis quos Lucius in exilium truserat, Moses Sacerdotium suscipit. Sic & gentis ferocissimæ pacem tenuit, & fidei Catholicæ custodivit intemerata consortia. Quânam verò ratione ad Christi notitiam gens Saracenorum perducta fuerit, non est quidem silendum. Fide imbuuntur Sacerdotum colloquiis & Monachorum, qui per vicinas solitudines Philosophiæ operam dabant, vitæque virtutibus, & miraculis refulgebant. Eâ verò occasione ad Religionem amplectendam impulsi sunt. *Zocomus* eorum Phylarchus, famâ Monachi allectus, ad illum accessit, calamitatem deplorans suam, quòd liberorum, expers vitam degeret. Monachus oratione factâ hominem dimisit, pollicitus ipsi filium nasciturum, si Christo crederet. Ut filius natus est Zocomo, promissi memor, & baptismum suscepit, & suos ad sacramentum suscipiendum adduxit. Mosis, gentis hujus Episcopi ordinationem Baronius anno CCCLXXII. alligavit. Nos perpensis omnibus, tempore scilicet ingressus Lucii Alexandriam, perlata ad Mosem persecutionis fama sancti Monachi in Ægyptum adventu, ut Episcopali munere induceretur: consecrandi denique ob rejectum Lucium ad Episcopos in exilio agentes profectione, præsente duntaxat anno ordinatum esse non immeritò existimamus.

Nicoph. l. 11. c. 46.

Socr. l. 4. c. 36.

Marcell. l. 31. c. 16.

Rufin. l. 2. c. 6.

Sozom. l. 6. c. 38.

Aphraates. Ejus cum Valente colloquium.

IV. Ab hoc fortè anno non est divellenda insignis, cujus Theodoritus meminit, historia. Persa genere erat *Aphraates*, illustri quidem & nobili, qui avitâ superstitione relictâ, Edessam veniens in vita sese ascetica collocavit. Inde profectus Antiochiam, verba linguæ Græcæ nonnulla didicit, quibus non minimum Ecclesiæ profuit. Nolebat unquam ab aliquo quidpiam accipere, non cibos, non obsonium, non vestem: nisi ab uno solo noto, qui panem ei suppeditabat. Quin etiam ab Anthemio, qui apud Persas Legati munere fungebatur, allatam ex ea regione tunicam repudiavit. Dum Valens incolit Antiochiam, monitis suis & pietate Aphraates Fidelium mentes excolebat. Quem cùm Imperator vili amictum pallio, concitoque quamvis senili gradu properantem, esset intuitus, dixissetque aliquis, Hunc esse Aphraatem, ex cujus ore Antiocheni pendebant, quærit ab eo, *Quò vadis?* Tum ille, *Pro tuo*, inquit, *regno precaturus.* Ad hæc Imperator, *Domi potius manere debueras, & juxta monasticam legem intùs precari.* Cui divinus ille vir, *Rectè admodum dicis, Imperator. Id ego facere debueram, idque hactenus facere non destiti, quamdiu oves Servatoris nostri pace fruebantur. Nunc verò cùm in maximam perturbationem inciderint, omnis via tentanda est, & pecus conservandum.* Aliâ & comparatione, quæ aptissima fuit, Imperatorem refellit. An puella sedens in thalamo, domum paternam incendio correptam negligere debet, ac non potius relicto thalamo hàc & illàc discurrere, aquam afferre, ignem extinguere? *Hoc ipsum est,*

ANNO DOM. 374.

est, inquit, *Imperator*, *quod ago. Tu in patris nostri domum ignem injecisti*, *circumcursamus nos*, *eum restinguere conantes.* His auditis, Valens obticuit. At unus ex Imperatoris Cubiculariis, cùm interminatus esset sancto viro, è vestigio pœnas dedit. Ad balneum cùm perrexisset Valenti parandum, subitò mente captus, in ferventem aquam desiliens extinguitur. Adjungamus aliud optimi viri miraculum. Equus Principi charissimus morbo afficiebatur, qui Medicorum artem superabat. Tum strator unà cum equo venit ad Aphraatis domicilium. Qui nil cunctatus, aquam ex puteo haustam signoque crucis benedictam, ad equum afferri jubet: ejus quoque ventrem oleo benedicto inungit. Quo facto diffugiente morbo, equus statim sanatur. Hæc erant divina veluti vincula, quibus Valentis impius furor cohiberi debuit. At in persequendo obstinatior more suo in Ecclesias grassabatur.

Theodorit. l. 4. c. 26.

Theodorit. Philot. c. 8.

Petrus Alex. Romam venit.

V. Petrus ut ab Alexandrinâ se procellâ removeret, veluti ad salutis perfugium Romam properat: *Non multò pòst ex Imperatoris Rescripto universi*, *qui fidem Consubstantialis profitebantur*, *tum ex urbe Alexandria*, *tum ex universa undique Ægypto pelli juberentur.* Ut fugitivus Antistes tot periculis elapsus ad Damasum accessit, Lucii immanitatis signa publicè spectanda proposuit: *Nam pro cadaveribus cruentas vestes Ecclesiæ Romanæ protulit*, *ac per tacitam accusationem omnibus lachrymas movit.*

Socrat. l. 4. c. 32.

Nazian. Or. 23. 418.

Vitalis: ipsius versutia. Apollinaristarum Antiochiæ fit Episcopus.

VI. Dum Orientis Ecclesiis malorum incumbit cohors, gravior ecce calamitas Antiochenæ incidit Ecclesiæ. *Apollinaris* Laodicenus Episcopus, de quo multa suo loco diximus, ne quid in religione intemeratum relinqueret, post violatam deliriis suis fidem leges Ecclesiæ perstringit. In duas partes dividebantur Antiochenses. Pars Meletio adhærebat, pars altera Paulinum sequebatur. Duobus capitibus tertium Apollinaris addidit, ut tricipitis potius Cerberi, tria efferentis ora, & tres latratus simul edentis, quàm corporis Christi, quod unum est, Antiochensis Ecclesia similitudinem indueret. Res quemadmodum gesta sit, nobis exponit Sozomenus. *Vitalis* Presbyter Antiochenus, ex Meletii Clero, vir præ cæteris ob vitæ & disciplinæ severitatem illustris, & in regendis iis quibus præerat, sedulus, eâ de causâ venerabilis plebi erat. Verùm malis avibus Apollinari se conjunxit, relicto Deletio. Ferunt enim à Flaviano Presbytero prohibitum, ne more solito Episcopum videret, veluti contemptum, ex offensione animi cum Apollinari amicitiam copulasse. Qui vicem ut redderet, Vitalem Antiochiæ Episcopum creat. Eâ vitæ sanctitate fuit, ut non paucos sibi Auditores compararit, qui ab ipso sortiti nomen, *Vitaliani* appellabantur. Optimis floruisse moribus Vitalem, testatur & Epiphanius, cui probè notus erat: *Vitalis*, inquit, *Episcopus*, *homo vitâ*, *moribus*, *& instituto religiosissimus.* Ut porro Damasi patrocinio uteretur, anno proximo Romam navigaverat. Baronius semper sui similis, fingit Vitalem de Apollinaris errore, *In crimen vocatum ad dicendam causam*, *apud Damasum Romam se contulisse.* Quasi verò moris tum fuisset, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteros, Pontificis Rom. ad tribunal evocari. Quo tempore quidem in urbem Vitalis profectus est, nondum Episcopum ab Apollinari creatum esse, ex Epistola Damasi ad Paulinum facimus conjecturam: *Per filium meum Vitalem*, *ad te ipsum rescripta direxeram*, *tua voluntati & tuo judicio omnia derelinquens*, *& per Petrum Presbyterum breviter indicaveram*, *me in articulo jam profectionis ejus aliqua ex parte commotum. Unde ne aut tibi scrupulos resideret*, *& volentes forsitan Ecclesiæ copulare*, *tua cautio probanda differret*, *fidem nostram misimus*, *non tam tibi*, *qui nobis fidei communione sociaris*, *quàm his qui in ea subscribentes*, *tibi*, *id est*, *nobis per te voluerint sociari*, *dilectissime frater. Quapropter si supradictus filius meus Vitalis*, *& qui cum eo sunt*, *tibi voluerint aggregari*, *primùm debent in ea expositione fidei subscribere*, *quæ apud Nicæam piâ Patrum voluntate firmata est.* Ex quibus intelligitur, Vitalem, cui *filii* titulum imponit Damasus, necdum Episcopum egisse. Porro & fidem Damaso obtulisse suam, & dissimulationis adhibuisse integumenta Vitalem, monuit nos Nazianzenus in sua ad Cledonium Epistola: *Ne autem nos hoc nomine accusent*, *quòd Vitalis viri nobis charissimi fidem*, *quam ita postulante B. Damaso Romæ Episcopo literis consignatam edidit*, *prius quidem probaverimus*, *nunc autem repudiamus*, *de hac quoque re pauca disseramus.* Nimirum ut Manichæis, qui solis electis suis impia detegebant, sic & Apollinaristis solemne fuit, Scripturæ phrases adhibere, animæ & rationis loco divinitatem inducentes. Mentem verò suam sectæ suæ patronis aperiebant, dum pietatis specie, & dictionibus alios fallebant. Quam Vitalis artem adhibuit ad decipiendum Damasum. Porro Chronologiæ molesti esse non videmur, si Vitalis ex urbe reditum cum hoc anno copulemus. Cùm autem literis Damasi ob pietatem suam commendaretur, hinc fortè Apollinaris occasionem arripuit, charissimum fautorem, & discipulum ad Episcopatum currente anno promovendi. Epiphanius in suo adversus hæreses tractatu, quem anno labente aggressus est, Vitalis *Episcopi* meminit. Quo etiam munere jam ornatum fuisse indicat Hieronymus, in sua ad Damasum Epistola, quæ numero est LVII. Videtur autem anno CCCLXXV. esse confecta. Itaque cùm Vitalis ad urbem Presbyter appulerit, probabile existimamus, anno CCCLXXIV. ipsum sectæ Apollinistarum Præsulum impositum esse.

Epiph. h. 77. n. 20.

Bar. An. 373. n.

ANNO DOM. 374.

Dam. Ep.

Naz. Or. 42. 746.

Vitalis cum Paulino jurgia. Errores Vitalis.

VII. In excitando acuendoque Paulini, Vitalisque jurgio, plurimum valuit nova dignitas, quâ ex Presbytero, Episcopus evaserat. Rixarum testis Epiphanius: *Habebat nonnihil cum Episcopo religioso Paulino discordia*, *vicissimque Paulinus à Vitali*, *quem tum accersivimus*, *dissidebat. Vitalis Paulino Sabelliani quandam dogmatis vocem objiciebat. Unde cùm eò nos accessissemus*, *ab absoluta cum Paulino communione temperavimus*, *donec oblatâ fidei professione*, *quam scripto comprehenderat*, *aliud persuasit. . . Secundum hæc Vitalem ejusque socios sic allocuti sumus*, *Quid autem & vos dicitis? Si quid invicem dissidii habetis*, *conciliatâ pace*, *penitùs tollite. Dicant*, *inquit*, *tum objicientibus aliis*, *negare ipsos hominem esse perfectum. Contrà Vitalis respondit*, *imò verò fatemur Christum perfectum hominem induisse.* Quin etiam apertè professus est, à Christo animam esse susceptam. At de mente quærentibus, mentemne Christus accepit, sine ulla cunctatione negavit: *Eatenus*, inquit, *perfectum hominem fuisse dicimus*, *si divinitatem illi loco mentis ascribamus*, *& carnem atque animam adjungamus.*

Epiph. h. 77. n. 30. &c.

ANNO DOM. 374.

nus. Caput hoc fuit erroris Vitalis & sectæ ipsius: *Utebantur & ritibus ab Ecclesia Catholica alienis, præter sacros hymnos, qui in Ecclesia cani solent, cantica quædam numeris astricta psallentes, quæ ab Apollinare erant excogitata.* Vitalis meminit Hieronymus, in sua ad Damasum Epistola: *Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum.*

Sozom. l. 6. c. 25.

Hier. Ep. 57.

Epiphanii vita. Episcopus creatur.

Epiph. l. 1. p. 2.

VIII. Epiphanius, de quo Vitalis in historiâ mentionem fecimus, ob susceptum adversus hæreses tractatum hoc anno non minimùm inclaruit: *Ea demum instituti nostri ratio est, ut opiniones, cognitionesque varias ac tam fidei quam infidelitatis professiones, hæreses item ac prava dogmata complectar, quæ errore circumventi homines, toto orbe disseminarunt, ex quo primùm humanum genus in terra conditum est ad hodiernum usque tempus, qui est Valentiniani & Valentis annus XI. Gratiani VII.* Non hoc tamen ipso anno tractatum absolvit suum, cùm de Manichæorum hæresi scripserit anno Gratiani IX. & Valentiniani Junioris primo. Cæterùm quod ingens Opus anno CCCLXXIV. aggreditur Epiphanius, nos submonet, ea quæ Autoris in vita ad id usque temporis memoratu digniora sunt, nostris Annalibus inserere. Epiphanius genere Phœnix, circa Eleutheropolim, prope *Bezanducem* vicum anno 287. editus est, si ipsius vitæ Autori Joanni creditur: *Interrogatus Epiphanius ab Arcadio Imperatore, Quot annis esset natus, dixit, Centum & XV. & tres menses.* Longissimæ quidem ætatis Epiphanium fuisse testatur Hieronymus, cui probè notus erat. Verba sunt Hieronymi anno 392. Epiphanius *superest usque hodie, & in extrema senectute varia condidit Opera.* Hieronymo Suidas etiam suffragatur, ut omninò ignoremus, qua de causa clariss. Du Pin in sua Bibliotheca Epiphanii nativitatem circa *annum* 332. contulerit. Sic annos duntaxat LX. natus fuisset, quo tempore suum de Scriptoribus Ecclesiasticis librum edidit Hieronymus. Id certissimum est, magnâ senectute provectum Epiphanium, vitam cum morte commutasse, etsi dubia sint, quæ de ipsius ætate Joannes Polybiusque retulere. Clari Epiphanio natales non contigere. Pater ejus agricola, mater se in lino exercebat. Religione Judæum egisse, ipse *Luciano* locutus est. Decennis patrem cùm amisisset, à matre ad nundinas mittitur de equo vendendo, ut ejus pretio victum familiæ compararet: *Cruciabatur autem animo mater ejus, dum solicita esset, quomodo Epiphanium aleret, & ejus fratrem.* Legisperito Tryphoni creditus Epiphanius, bonorum Doctoris sui relinquitur hæres. Qui cùm in Lucianum Monachum incidisset, vidissetque se amictu exuentem, ut daret pauperi, subinde amore fidei inflammatur. Baptizatus ab Episcopo annos XVI. natus; vitam asceticam ingreditur auspice Hilarione. Hæc Joannes prædicat. In brevi verò narratione, quæ Ancorato præfigitur, primam vitæ asceticæ exercitationem in Ægypto suscepisse dicitur, ubi ad XX. usque ætatis annum remansit. A Gnosticis in juventute tentatus, gloriosam de voluptate victoriam adeptus est. Incidit in petulantes mulieres, quæ lodentes hæc loquebantur: *Hunc juvenem servare non potuimus, sed in manibus Principis perire sivimus.* Quæ liberaliori inter illas formâ erat, semetipsam velut illecebram objecerat. Vicit tamen adolescentis pietas, qui lectis & impuræ sectæ libris, eam ad Episcopos detulit, ex quo factum, ut LXXX. ferè capita ex ea urbe in exilium ejecta fuerint. Fabulosa multa prætērimus, quibus scatet Epiphanii vita, ut ad Episcopatum ejus veniamus. Inveniendo Hilarioni, qui juxta Paphum agebat, Cyprum navigans ab ipso convento jubetur ire Salaminam, ne Gazæ repetens solitudinem, veniret in maris periculum: quo etiam correptus est, dum boni senis consilia fastidit. Vi procellæ Salaminam ejectus, urbem ingreditur, emendis uvis. Dum venditori solvit pretium, advenit Pappus annosus Episcopus, fultus duobus Diaconis, qui dixit Epiphanio, se sequi in Ecclesiam. Tum vi ductum ad altare, *Pappus* primò ipsum Diaconum, deinde Presbyterum, denique Episcopum creat, ut his gradibus ad summos Ecclesiæ honores ascenderet. Si Joanni Polybioque fides, anno sexagesimo ætatis suæ ad Episcopatum pervenit. Cùm itaque anno 287. lucem aspexisse dicatur, hinc sequitur anno Dom. CCCXLVII. consecratum fuisse: *Fui Episcopus cum essem LX. annos natus, fui verò in Episcopatu quinquaginta quinque annos & tres menses.* Qui simul collecti annos constituunt CXV. At Menologium Græcorum annos duntaxat CV. & tres menses ascribunt Epiphanio. Nos magis fidem habemus Sozomeno, qui Valente jam imperante Episcopatum Epiphanio adjunctum esse memorat; *Porro antequam Cyprum venisset, Principatu adhuc Valentis Augusti manebat in Palæstina.* Purpuram Valens induit anno CCCLXIV. quo tempore Palæstinæ Monachum adhùc agebat Epiphanius. Annos quidem in Episcopatu XXXVI. transegisse Epiphanium, testatur Palladius: Theophilus, qui *Beatum Epiphanium Constantiæ in Cypro Episcopum, qui XXXVI. annos Ecclesiæ præfuit, probris affecerat, ut Hæreticum aut Schismaticum sub Damaso aut B. Siricio.* Ex quibus colligimus anno circiter CCCLXVII. ad Episcopatum Epiphanium evectum esse, qui anno CCCCIII. ad plures abiit. Itaque sublestæ fidei Joannis & Polybii traditio est, de ratione quâ Epiphanius Pontificatum adiit, quâ tamen lectores fraudari noluimus. Epiphanius linguarum peritus erat. Hinc scomma Hieronymi in Rufinum: *Tu bilinguis eris, qui tantam habes Græci Latinique sermonis scientiam. . . & Papa Epiphanius πενταγλωττος, quia quinque linguis contra te, & amasium tuum loquitur.* Nec obscurus quidem in Ecclesia Epiphanius, de quo Sozomenus: *In Metropoli totius Insulæ Episcopatum administravit. Qua ex re per universum orbem terrarum maximam nominis celebritatem adeptus est. Nam cùm in media hominum multitudine, & in urbe magna & maritima Sacerdotio fungeretur, & cum ea, quâ præditus erat, virtute civilibus negotiis se applicuisset, brevi omnibus tam urbanis, quàm peregrinis notus extitit.* Epiphanii in honorem maximè cedit testimonium Hieronymi: *Ille vel Presbyter Monasterii ab Eutychio audiebatur, vel posteà Episcopus Cypri à Valente non tangebatur. Tanta enim venerationis semper fuit, ut regnantes Hæretici ignominiam suam putarent, si talem virum persequerentur.*

Epiph. h. 66 n. 20. 638.

Epiph. vit. n. 63.

ANNO DOM. 374.

Epiph. h. 26. n. 17.

Epiph. vit. n. 63.

Sozom. l. 6. c. 32.

Pal. Dial. 151.

Hier. Ap. in Ruf. c. 3.

Sozom. l. 6. c. 32.

Hier. Ep. 61. c. 2.

Gregorii patris obitus.

IX. Gregorius Nazianzi Episcopus, Magni Gregorii pater, hoc anno lucis usuram amisit. Non multò post adeptum anno CCCXXV. baptismum Episcopalem dignitatem obtinuerat: *Sacerdotium suscepit, non eâ facilitate & confusione, quæ nunc viget, sed nonnullo interjecto temporis spatio, quo nimirum ad sui purgationem aliorum*

ANNO DOM. 374.

rum quoque purgandorum perniciam adjungeret, Silvestrem Ecclesiam acceperat, cujus ferinos mores mitigavit, verâ rusticis pietate inditâ. A Conciliabulo tamen Constantinopolitano anno CCCLX. cum aliis multis deceptus est optimus senex. At *solus ipse, illæsam mentem, nimimèque simul cum atramento infectam animam habere creditus est, tametsi per animi simplicitatem abreptus fuisset, dolumque ob animæ sinceritatem ab omni dolo alienam minimè cavisset.* Lapsum tamen suum egregiè reparavit, cùm Consubstantialis assertores, qui ab eo dissidium fecerant, & sibi, & cæteris primes reconciliarit. Probis moribus cum optimo quoque certabat. Pauperibus amorem verum præstans, non superflua modò, sed necessaria quoque sua distribuebat. Pulcherrimum Templum Nazianzi populi quidem largitione nonnihil adjutus, præcipuè tamen sumptibus suis extruxit: *Vulgari, & usitato vestitus genere utebatur.* Cùm in morbum gravissimum incidisset, mysteriique tempus adesset, famulum nominatum accitum, vestem sibi porrigere jubet; ipsiusque manu ductus, *sine sacrario, in sacrario, sine altari* ante populum mysteria peregit. Ut verò & verba, quibus sacramenta conficiuntur, recitavit, & populum benedixit, in lectulum se conjecit. Quibus apparet, in cubiculo quidem, at non sine communicantibus Fidelibus Eucharistiam esse confectam. Tanto pietatis ardore inflammabatur, ut in postremo suo morbo, cujus vim senium intendebat, ex sola Liturgia, *singulis diebus, atque interdum etiam horis* roboris aliquid conciperet, quasi morbus veluti ex imperio fugaretur. Tandem optimus ille Præsul vitæ confecit curriculum, *cùm centum fermè annos vixisset, ex iisque in Sacerdotio quinque & quadraginta exegisset.* Hæc ex Oratione funebri Nazianzeni hausimus, quæ præsente Basilio eloquentissima pronuntiatur.

Naz. Or. 19. 297.

Naz. Or. 19. 305.

Or. 19. 313.

Ambrosius creatur Episcopus.

X. Si quid adversi ex boni Antistitis morte est Ecclesiæ coortum, hanc abundè jacturam reparat Præsulis longè nobilioris ordinatio; Ambrosii scilicet Mediolanensis, quæ hunc in annum incidit. Ambrosius patre sibi cognomine, qui & in Gallia munus Præfecti Prætorio gesserat, editus est. Annus nativitatis jacet in obscuro. Baronius illum esse putat, qui in Dionysiana Æra trecentesimus trigesimus tertius numeratur. Est tamen Hermantii opinio verosimilior, quæ Ambrosianos natales anno circiter CCCXL. ascribit. Cui conjecturæ Paulinus non minimum favet, dum hæc de Ambrosio memorat: *Cùm adolevisset, & esset in urbe Roma constitutus, cum matre vidua, & sorore qua virginitatem jam fuerat professa, cùm videret Sacerdotis à domestica sorore, vel matre manus osculari, ipse ludens offerebat dexteram, dicens, Et sibi fieri oportere, & quidem Episcopum se futurum esse memorabat.* Annus CCCLII. labebatur antequam Marcellina soror Ambrosii consecraretur, utpote quæ benedictionem à Liberio Papa sit consecuta. Quòd si anno CCCXXXIII. lucem aspexit Ambrosius, nonum & decimum jam evaserat, quo tempore soror ipsius Virginibus addita est. Fit autem credito difficillimum, hujus ætatis Ambrosium osculandam ludendo dexteram obtulisse, qui lusus puerilis est, & infantilis. Treveris genitum esse, ex Paulino non immeritò colligitur: *In administratione Galliarum patre ejus Ambrosio natus est Ambrosius, qui infans in area Prætorii positus.* Erat enim tunc Augustæ Trevirorum, Galliarum Metropolis. Quam dignitatem Arelate postmodum est consecuta. Vagientis pueri ori inter dormiendum insedit examen apum, quo viso, pater exclamat, *Si vixerit infantulus ille, aliquid magni erit.* Cùm literis imbutus fuisset, tantâ eloquentiâ plausuque causas egit, ut *Anicius Probus* Præfectus Prætorio eum sibi Consiliarium assumpserit. Probi mentio est in Marcellino: *Ad regendam Præfecturam ab urbe Probus accitus, claritudine generis, & potentiâ, & opum amplitudine cognitus orbi Romano.* Quam dignitatem cùm acceperit anno 368. eruditi disquirant, probabilisne sit Baronii Chronologia, qui anno sequente Insubriam, Liguriam, Æmiliam Ambrosio regendam à Probo traditam esse existimat. Provinciam hanc serius ipsi mandatam esse verosimilius. Rem quod attinet, constat in eas regiones Consularibus ornatum insignibus Ambrosium à Probo esse legatum. Cui dimisso verba hæc notanda locutus est, *Vade, age, non ut Judex, sed ut Episcopus*, quasi omen futuræ dignitatis. Quâ verò ratione eam adeptus sit, non minimum admirationis habet. Auxentio defuncto, quem ob Arianam perfidiam complures Synodi damnaverant, Valentinianus accersitos Episcopos sic alloquitur: *Nostis utique, qualem oporteat esse eum, cui honor Sacerdotii defertur, quodque non doctrinâ solùm, sed etiam vitâ subditos informare debeat, seque illis velut exemplar omnium virtutum proponere, & bonam conversationem doctrina sua testem habere. Ejusmodi igitur virum in Pontificali Cathedra nunc collocate, ut nos quoque, qui imperium administramus, sincerè atque ex animo caput ei submittamus; ejusque reprehensiones tanquam salutarem medicinam suscipiamus; homines enim cùm simus, sæpius labamur necesse est.* His sapienter dictis commoti Episcopi, rogant Imperatorem, utpote pietate & prudentiâ excellentem, ut ipse eligat Episcopum. Quod cùm viribus suis majus professus esset, egressi è Palatio Episcopi in eligendo tumultuantur. Pars Arianâ labe afflata hujus opinionis Præsulem sibi cupiebat. Pars verò sanior virum pium maximè desiderabat. Veritus seditionem Ambrosius, cui Provinciæ administratio commissa erat, ad Ecclesiam pergit: *Ubi cùm alloqueretur plebem, subitò vox fertur infantis in populo sonuisse Ambrosium Episcopum.* Eo quasi classico disceptantes ad concordiam adducuntur: *Itaque qui antè turbulentissimè dissidebant, quia & Ariani sibi, & Catholici sibi Episcopum cupiebant, superatis alterutris, ordinari, repentè in hunc unum mirabili & incredibili concordiâ consenserunt.* Miro hoc consensu attonitus Ambrosius, & quasi conjectus in stuporem, de fugiendo Episcopatu secum cogitat. Quomodo? *Egressus Ecclesiâ, tribunal sibi parari fecit, quippe mox futurus Episcopus, altiora conscendit. Tunc contra consuetudinem suam personis jussit adhiberi tormenta.* Nil tamen profuit consilium, populo non ignorante, speciem hanc severitatis adhiberi, ut electio rescinderetur. In una igitur fuga spem omnem collocat suam. Nocte intempestâ civitate egressus, Ticinum versus iter dirigit. Ut eò se pervenisse putavit, numine interceptus, cursu reflexo Mediolanum redit. Reverso populus custodiam adhibet, ne iterum fugam arripiat. Fallit tamen suos custodes Ambrosius, novâque sibi fugâ consulens, *Leontii* clarissimi viri in suburbano latebras quærit. Sed ab ipso Leontio fugitivus proditur. Quippe consensum Valentinianus

Paul. vit. Ambr.

Marcell. l. 27. c. 11.

Theodorit. l. 4. c. 6.

Paul. vit. Ambr.

niatus suum requisitus dederat, absque quo Ambrosius, utpote Magistratu ornatus creari Episcopus non poterat. En suffragiorum consensione divinam electionem ratus, continuò Ambrosium, qui de grege Catechumenorum adhuc unus erat, & baptizari subinde, & ordinari præcipit. Nicolaus Papa in sua ad Photium Epistola Cælesti ad Episcopatum vocatione Ambrosium promotum fuisse prædicat: *Qui*, inquit, *non instinctu hominum, sed divinâ vocatione per miraculorum prodigia electus est.* Quæ Veterum scriptis non videntur consona. Latibulo eductus suo Ambrosius Mediolanum perducitur, moxque sacris initiatus, octavo postquam baptizatus est die, Sacerdos efficitur septimo Idus Decembris. A nostra Petavius Chronologia diffidet: Ambrosius vir Consularis, inquit, *creatur Episcopus anno* 375. Petavio favet Hieronymus, vel in editione Scaligeri, licet Pagius secus opinetur. Ad annum enim Dom. CCCLXXV. qui Olympiadis 288. tertius est, hæc habet: *Post Auxentii seram mortem Mediolani Ambrosio Episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur.* Quo tamen deliret ea Chronologia nulli dubitamus. Baptizatus est Ambrosius Novembris ultimo, ordinatus Decembris septimo. Quæ utraque dies in primam feriam incidit anno currente, non verò sequente. Die autem Dominicâ tum temporis ordinationes peragebantur. Insuper dum in Valentiniano vita morabatur, Ambrosius inauguratur. Periit autem Valentinianus anno CCCLXXV. Novembris XVII. Quòd si hunc in annum ordinatus est Ambrosius, ejus consecratio Valentiniani obitum excepisset: quod respuit historia. S. Præsulis & baptismo, & ordinationi Imperator adfuit, & in Dei laudes erupit: *Gratias tibi ago, Deus omnipotens, & Servator noster, quòd huic viro, cui corpora commiseram, tu animas regendas commiseris, & electionem meam justam esse declaraveris.* Pauci pòst diebus elapsis, cùm reprehendisset Ambrosius, quæ à Magistratibus non rectè facta videbantur, respondit Imperator: *Hanc tuam libertatem jam pridem cognitam habebam. Sed licet eam probè nossem, non solùm non contradixi, imò assensum prabui ordinationi tuæ. Proinde delictis animarum nostrarum medicinam adhibe, quemadmodum divina lex præcipit.* Ambo admirationem nobis efficiunt, Ambrosius in inurenda, Princeps in ferenda censura.

Petav. Rat. l. 6. c. 7.

Theodorit. l. 4. c. 7.

Valentinum Concilium.

XI. Emensis & Oriente & Italiâ, quasi debitum superest opus, requirere, quid sit actum in Galliis. Valentinum autem reperimus Concilium, quod in MSS. quibusdam, triginta Episcoporum fuisse legitur. In Epistolæ titulo XXI. Antistites exhibentur: *Dilectissimis fratribus per Gallias, & quinque Provincias constitutis Episcopis, Fœgadius, Eumerius, Florentius, Artemius, Æmilianus, Brito, Justus, Evodius, Rhodanius, Eortius, Chrestus, Concordius, Constantius, Paulus, Anthemius, Felix, Neoterius, Nicetius, Urbanus, Simplicius & Vincentius, Episcopi in Domino salutem.* Ex ordine nominum vix dubitamus, quin *Fœbadius* præfuerit. Præbuerat Synodo materiam Episcoporum disceptatio nonnulla: *In statu meliore compositis, quæ fuerant cœpta causa dissidii* ad Canones condendos processere, ut sarta tectaque disciplina permaneret. Canones sunt numero quatuor. Primus sancit ne digami imposterum ad sacros ordines promoveantur: *Nec requirendum utrùmne initiati sacramentis divinis, anne Gentiles, hâc se infelicis sortis necessitate macularint.* II. De puellis quæ se Deo devoverunt, si ad nuptias convolarint, statuit ne ipsis statim pœnitentia detur: *Et nisi plenè satisfecerint, earumdem communio differatur.* III. Qui post baptisma se *vel profanis sacrificio Dæmonum, vel incestâ lavatione polluerint*, agant pœnitentiam ad usque obitum, non sine spe remissionis, quam à Deo expectare debent. IV. Qui se sub ordinatione vel Diaconatus, vel Presbyterii, vel Episcopatus mortali crimine dixerint esse pollutos, ab ordinatione removeantur, utpote *reos vel veri confessione, vel mendacio falsitatis.*

Quænam quinque Provinciæ à Galliis discretæ?

XII. Quæstionis aliquid habet Valentini Præfatio Concilii; *Dilectissimis fratribus per Gallias, & quinque Provincias constitutis.* Quibus sanè verbis quinque Provinciæ à Galliis distinguuntur, quasi ipsis minimè includerentur. Difficultatis etiam non minimum enoritur, quænam sint illæ Patrum Valentinorum quinque Provinciæ, in quibus designandis viri eruditissimi operam suam collocarant. His quæstionibus nobis est obiter persolvendum. Primam quod attinet, constat antiquæ Narbonensis urbes à Veteribus, ex Galliæ regionibus excludi, quod ab Agrippa factum docet Plinius lib. IV. c. 17. *Agrippa universarum Galliarum inter Rhenum & Pyrenæum, atque Oceanum, ac montes Gebennam, & Juram, quibus Narbonensem Galliam excludit, longitudinem CCCCXX. M. Pass. latitudinem CCCXIII. computavit.* Marcellinus à Gallia distinguit Aquitaniam: *Hæ Provinciæ urbesque sunt splendida Galliarum. In Aquitania quæ Pyrenæos montes & eam partem spectat Oceani, quæ pertinet ad Hispanos, prima Provincia est Aquitanica.* Eandem Sextus Rufus divisionem amplexus est: *Sunt Galliæ cum Aquitania & Britanniis Provinciæ septemdecim.* Ausonius de Arelato in Poëmate de Claris Urbibus:

Populosque alios & mœnia ditat
Gallia, queis fruitur, gremioque Aquitania lato.

Hinc Galliarum initia Marcellinus à civitate Lugdunensi ducit L. XV. c. 11. *Rhodanus emensa spatia flexuosa Ararim, quem Sauconnam appellant, inter Germaniam primam fluentem, suum in nomen adscisit, qui locus est exordium Galliarum.* Hanc Valentini Patres divisionem sequuntur. Quæ etiam extat in Taurinensi Synodo, anno 398. coacta: *Fratribus*, inquit, *dilectissimis per Gallias, & quinque Provincias constitutis.* Quænam verò sint illæ Provinciæ, non est in medio, variantibus clarissimorum Marcæ, Gothofridi, aliorumque sententiis. Probabilissimum existimamus, Narbonensem primam, cujus Narbo Metropolis; Narbonensem secundam, cujus caput Aquæ sextiæ; Viennensem, cui Vienna præficitur. Alpes maritimas, quibus præest Ebrodunum, & Aquitaniam primam, in qua Biturigum eminet, quinque Provincias constituisse. Graias Alpes in illis Provinciis, uti Petro de Marca placuit, haud numerandas esse, hinc colligimus, quòd ne vel Provinciis, quæ introductâ à Petronio mutatione ad septenarium numerum increverant, includantur. Tota verò Petroniana mutatio addendo facta fuit, non detrahendo. Extant aperta mutationis hujus vestigia in Honorii ad Agricolam Rescripto, quod est anno CCCCXVIII. promulgatum: *Unde & illustris magnificentia tua, & hanc præceptionem nostram, & priorem sedis suæ dispositionem, per septem*

ANNO DOM. 374.

tem Provincias, in perpetuo faciat custodiri, ut ab Idibus Augusti quibuscunque mediis diebus in Idus Septembris in Arelatensi urbe noverint honorati, vel possessores Judices singularum Provinciarum, annis singulis Concilium esse servandum, ita ut de Novempopulania, & de secunda Aquitania Provincia longius constituta sunt, si eorum Judices occupatio certa detinuerit, sciant Legatos juxta consuetudinem esse mittendos. Quod verò Aquitania prima in quinque Provinciis locum habeat, ex Philastrio intelligitur, in Manichæorum hæresi de Priscillianistis scribente c. 62. *Ut latrones jam sub figura Confessionis Christianæ multorum animas mendacio ac pecudiali turpitudine non desinant captivare, qui & in Hispania, & quinque Provinciis latere dicuntur, multosque hâc quotidie fallaciâ captivare.* Erant verò in Aquitania complures farinæ ejusmodi. Hincmarus Epistolâ XIV. ad Episcopos de jure Metropolitanorum n. 17. septem Provincias numerat, ab illis Gallicanæ Notitiæ diversas: *Quæ,* inquit, *temporibus Theodosii & Honorii Imperatorum, Pontificatu Papæ Zozimi per septem Provincias, scilicet Viennensem, Lugdunensem, Narbonensem primam, & secundam, & Alpinam, & Novempopulaniam, & secundam Aquitanicam emanavit.* Quibus colligi posset, Aquitaniam secundam, cui Burdigala caput fuit, ad quinque Provincias pertinuisse. Quod ex Sulpitio Severo firmari posset, dum de Instantio, Salviano, & Priscilliano loquitur: *Sed iter eis præter interiorem Aquitaniam fuit, ubi tum ab imperitis magnificè suscepti, sparsere perfidiæ semina, maximèque Elusanam plebem, sanè tum bonam & religioni studentem, pravis prædicationibus pervertere, à Burdigala per Delfinum repulsi.* At in ea re parvi est momenti Hincmari autoritas, qui septem Provinciis *Lugdunensem* inserit, non sine errore, utpote quæ Galliarum à quinque Provinciis secretarum pars fuerit. Quin etiam Aquitanica secunda à Viennensi, Narbonensibusque Provinciis, primâ remotior fuit, ut longè satius sit primam, quàm secundam Aquitanicam in quinque Provinciarum numerum ascribi. Cæterùm ne vel in Hincmaro Graiæ Alpes partem quinque Provinciarum ullam fecere, à quibus, vel invito clarissimo Blondello, removendas esse existimamus. Neque placet doctissimi sententia Gothefridi, cui *quinque Provinciæ* numerantur: *Aquitania prima, & secunda, Lugdunensis, Senonia in qua Parisii, secunda Lugdunensis, & tertia.* Quippe Lugdunenses Provinciæ omnes, necnon *Senonia* Galliarum partes erant, à quinque Provinciis distinctarum, uti ex Marcellino, Notitiaque Galliæ apertè liquet. Extat Honorii Lex de Sacrificiis, Ravennæ IV. Kal. Febr. anno CCCXCIX. promulgata, quæ Procliano *quinque Provinciarum* Vicario mittitur: *Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta servari.*

De Sacr. L. XV.

ANNO DOM. 375.

ANNO U. C. 1128. PER. JUL. 5088. JUL. 420. DOM. 375. VALENTIS 12. GRATIANI 9. *Sol.* 20. D. *Lun.* 15. *Indict.* 3. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 4. P. 5. *April.*

P. C. *Gratiani & Equitii.*

Valentiniani in Quados expeditio.

I. PUbescente vere Valentinianus Treveris egressus, ulturus Quados properabat. Adventanti occurrit Sarmatarum legatio, suppliciter orans, ut genti suæ propitius veniret, nullius sceleris consciæ. Ut Carnuntum venit, per continuos tres menses æstivos arma parat, & alimenta, irrupturus in Quados. Hoc in oppido filius Juventii Præfecti Prætorio Galliarum, Notarius, Probo spectante carnificis manu interficitur. Vocabatur in crimen, *quòd asinum occidisse dicebatur ad usum artium secretarum.* Ille verò id se fecisse dicebat, ad imbecillitatem firmandam fluentium capillorum. Mistro quoque juveni objiciebatur, quòd *petente per jocum quodam Nigrino, ut eum Notarium faceret,* exclamaverat hominem ridens, *Fac me Imperatorem, si id volueris impetrare.* Præmisso Merobaude ad vastandos Barbarorum agros, adjuncto Comite Sebastiano, Valentinianus Aciacum castra commovit. Progressus in Quados, jugulatâ ætate promiscuâ, & tectis combustis, rediit nullo suorum desiderato. Ut commoda hyberna haberet Bregitionem pervenit.

Marcell. l. 30. c. 5.

Mors Valentiniani.

II. Dum ibi commoratur, Quadorum Legati veniunt, pacem suppliciter orantes, quam ut impetrarent, & tyrocinium, & quædam utilia rei Romanæ pollicebantur. Affirmabant Procerum ex consensu, nil mali Romanis illatum. Quæ gravia passi fuerant, ex impetu latronum orta. Ad hæc Imperator, irâ vehementi perculsus, gentem omnem increpat, ingratam & beneficiorum immemorem. Erumpente subito sanguine, letali sudore perfusus, ne spectantibus Barbaris laberetur, in conclave à ministris ducitur. Fortè aberant Medici dispersi, ut correptos peste milites remediis juvarent. Unus tamen repertus, Principis venam sæpius pungens, ne guttam quidem cruoris elicere potuit. Sensit æger ultimam necessitatem adesse sibi: *Dicere conatus aliqua, vel mandare, ut singultus ilia crebrius pulsans, stridorque dentium, & brachiorum motus velut cæstibus dimicantium indicabat, jam superatus liventibusque maculis interfusus, animam diu colluctatam efflavit ætatis quinquagesimo anno & quinto, imperii minus centum dies, secundo & decimo.* Periit Novembris XVII. feriâ tertiâ. Mortis omen quæsitum in fulmine, quod repentè nubibus excussum apud Sirmium Palatii & Curiæ partem incendit & fori. Corpus defuncti *curatum ad sepulturam* anno sequente Constantinopolim missum, quam urbem ingressum est V. Calend. Januar. Anno verò Dom. CCCLXXXII. Antonio & Syagrio Coss. in sarcophago à Theodosio Imperatore depositum est, die IX. Cal. Martii.

Marcell. l. 30. c. 6.

Valentinianus Junior creatur Imperator.

III. Defuncto Valentiniano, anxietatis non minimum Optimates incessit. Patris obitum ignorabat Gratianus Treveris agens, ubi à Valentiniano in Quados movente relictus erat. Gallicanæ cohortes timebantur, quæ velut imperiorum arbitræ, novum quid ausuræ videbantur. Hac in angustia *Merobaudes*, quem Valentinianus utriusque Militiæ Magistrum constitutum in Quados miserat, protinùs revocatur. *Sebastianus* vir placidus quidem, sed militum favore metuendus, ignarus adhùc fati Valentiniani, longius à Merobaude amandatur. Reverso specie tuendi Rheni Merobaude, placuit filium defuncti Valentinianum ad imperium vocari. Natus erat an. 371. Gratiano II. & Probo Coss. ut ex Marcellino liquet: *Valentinianus puer defuncti filius, tum quadrimus,* &c. Ut certo hoc discrimine distinguatur à Valentiniano, qui anno Dom. CCCLXVI. Gratiano & Probo Coss. die XV. Kalend. Februarii editus est, qui non

quadrimus, sed *decennis* certè fuisset. Junior ille Valentinianus, Valentiniani Augusti filius, *degebat tum Justina matre in villa, quam muro cinctam appellant.* Omnium sententiâ Cerealis avunculus ejus eò mittitur, qui puerum lecticâ impositum duxit in castra: *Sextoque die post parentis obitum Imperator legitimè declaratus, Augustus nuncupatur more solemni.* Marcellinum illustrant Fasti Idacii: *Levatus est Valentinianus Junior Aug. filius Aug. Valentiniani, ab exercitu in tribunali, die x. Kalend. Decembr. in civitate Acinco.* Geminatis Occidentis Imperatoribus imperium ab Optimatibus dividitur. Gratiano Celticæ nationes, & Hispania tota cum insula Britannia: Valentiniano Italia, Illyricum, Africa contribuitur. Neque hoc molestè tulit Gratianus, optimæ si quia alius indolis, *qui consanguineum pietate nimiâ dilexit, & educavit*, nec in illos animadvertit, qui sibi inscio imperii collegam dederant, etsi errando Philostorgius l. 9. c. 16. scripserit, Gratianum ea de causa quosdam affecisse supplicio. Cæterùm non ante annum 379. Gratianum inter & Valentinianum imperium dividitur. Nullæ quidem Leges extant, Valentiniani Senioris ab obitu ad usque annum 379. quæ Valentiniani Junioris nomine latæ fuerint.

Marcell. l. 30. c. 10.

Zozim. l. 4. c. 19.

Nùm duas simul uxores Valentinianus habuit? Justina.

IV. De Justina Valentiniani Junioris matre percelebris est Socratis narratio, quam & compluribus persuasit. *Justus* Justinæ pater, qui Constantii temporibus Picenum administrarat, visus est sibi in somnis, imperialem purpuram è dextro latere parere. Somnio hoc commotus, in credulitatem inclinatior Constantius, misso persecutore hominem interficit. Virgo Justina progressu temporis Severæ Valentiniani Imperatoris conjugi innotescere cœpit. Cùm unà lavarentur, mirata Justinæ pulchritudinem, magnis eam laudibus audiente Valentiniano celebrat. Quibus in amorem conjectus, de Justina ducenda consilium init; ita tamen, ut Severam non repudiaret, ex qua filium habebat Gratianum, quem paulò antè Augustum fecerat. Ac ut cuivis duabus simul uxoribus conjungi liceret, Legem publicè proposuit. Ex Justina verò Valentinianum Juniorem, Justam, Gratam, & Gallam suscepit. Priores duæ virginitatem coluere, Galla Theodosio Seniori postmodum nupsit. Græcorum opplevit animos ea Valentiniani Polygamia. Eamque Theoctistus Magister adhibuit, ut Theodorito Studitæ persuaderet, cum Patriarcha Constantinopolitano, qui Josephum œconomum Sacerdotio restituerat, communionem quam respuebat, iniret. Respondet Theodor. *Quis è sanctis qui tum vivebant Patribus, sanctè fecisse Valentinianum prodidit, cùm duas uxores duxit.* Hanc tamen Valentiniani polygamiam in loco fabulæ ponimus. Rem quippe tam inusitatam, tam à Romanis moribus alienam Marcellinus non prætermisisset: nec impia connubia Episcopi tolerassent, non Ambrosius sanè, vir si quis alius, morum censor, & disciplinæ Christianæ vindex acerrimus: neque Valentiniani hoc editum ullo vestigio in Cæsarum legibus invenitur. Denique figmenti jugulum petit Zozimus, qui minorem Valentinianum natum esse tradit, *de conjuge, quæ prius Magnentii uxor fuerat.* Quæ igitur de Justina Virgine Socrates narrat, ea sunt à vero prorsus aliena. Defunctâ ergo *Severâ*, Valentinianus *Justinæ* nuptias adeptus est. Ad res Ecclesiæ veniamus.

Socr. l. 4. c. 31.

Bar. An. 808. n. 12.

Zozim. l. 4. c. 19.

V. In Oriente diffundebat se & virus, & fama Apollinaristarum. Vitali adhærebat Timotheus, vir petulans, qui illustriores Episcopos conviciis onerabat. Quam rem apud Facundum queritur Petrus Alexandrinus, scribens Episcopis, Presbyteris, Diaconis, pro vera fide in exilio constitutis: *Consiliatoribus igitur vobis in his quæ incurrunt mox, & quid oportet me facere, sic semper perturbatum, Timotheo diffamante seipsum Episcopum esse, ut per hoc confidentius injuriet, & paternas leges infringat? Voluit enim me anathematizare, & Basilium Cæsarea, & Paulinum, & Epiphanium, & Diodorum Episcopos, & soli Vitali communicare.* Quæ cùm in Occidentem spargerentur, Damasus Romæ Concilium cogit, cui Petrus Alexandrinus interfuit. Hoc nos docuit Sozomenus: *Primus autem Damasus Episcopus urbis Romæ, & unà cum illo Petrus Alexandrinus Antistes, cùm hanc hæresim latius serpere intellexissent, Concilio Romæ congregato, eam ab Ecclesia Catholica alienam esse decreverunt.* Damnationis hujus meminit & ipse Damasus in sua Decretali, quæ postmodum scripta est, ad Orientales, qui Timothei abdicationem flagitabant: *Quid igitur*, inquit, *depositionem Timothei à me denuò postulatis? Qui & hic judicio sedis Apostolicæ, præsente etiam Petro Alexandrinorum urbis Episcopo depositus est, unà cum Magistro ipsius Apollinare, & in die judicii debita supplicia ac tormenta patietur.* Vox πάλιν *denuò*, ostendit diu antè damnatum esse Timotheum, quàm Damasi hæc Epistola Orientalibus mitteretur. Quæ si observasset Baronius, multis quidem erroribus Annales suos purgasset. Synodum Romanam, in qua primum Timotheus damnatus est, anno CCCLXXXIII. coactam esse putat. Perperàm sanè, cùm Timotheus Alex. qui huic Concilio interfuit, anno duntaxat CCCLXXIV. Romam pervenerit. Neque à Damaso in eo conventu ad Orientales scribi potuit, quod ex Theodorito suppeditavimus. Est enim extra modum absonum, in prima Timothei damnatione dixisse Damasum: *Quid Timothei damnationem à me denuò postulatis.* Cùm porro Ambrosii ordinationem Romana hæc Synodus excipiat in Sozomeno, probabiliter cum anno CCCLXXIV. copulari posse existimamus.

Damasi Synodus adversus Apollinaristas.

Facund. l. 4. c. 2.

Sozom. l. 6. c. 22.

Theodorit. l. 5. c. 10.

Error Baronii.

VI. Apollinaristis non Damasus modò, sed Ephrem quoque Edessenus Diaconus adversabatur. Omnibus quidem Hæreticis infensus erat, verùm tamen *absurdissimam Apollinarii opinionem sic detestabatur, ut omni conatu atque sollicitudine, eandem ex quorumvis Christianorum animis evellere studeret.* Cùm porro Ephrem in paucis illustris fuerit, ipsius vita nostris erit Annalibus ornamento. Hunc sanè virum *universæ Ecclesiæ Doctorem* Nyssenus habet. Syrus Ephrem in urbe Nisibi, vel circa Nisibim lucem aspexit. In ea quidem à Sapore obsessa morabatur, cùm ad ipsius preces Jacobus in murum conscenderit, cimices & culices in Barbarorum elephantos immissurus. In monastica philosophia ab ineunte ætate sese exercuit, adeò gravitatis tenax, famæque suæ custos, ut cujusvis mulieris vel solum aspectum refugeret. Relictâ patriâ, Edessam pergit. Tum solutioris vitæ fœmina ex adverso occurrens, intentis ingredientem oculis intuebatur. Quam increpitam jussit oculos in terram defigere. Verùm illa objurganti venustè respondet, Cur non id faciam, quæ non ex tellure, sed ex te orta sum: *Æquius est, ut tu quidem terram aspi-*

S. Ephrem vita.

Nyss. Vit. Ephr. 599.

aspicias, ex qua ortus es: ego verò te aspiciam, ex quo creata sum. Hæc castitatis exempla sunt: audiamus patientiæ. Minister qui cibum ei afferebat, ollam fregit. Cui pudore constricto: *Eamus*, inquit, *ad cibum, quando ille ad nos non venit.* Mox ad ollæ fragmenta sedens cœnavit. Pauperibus ipse pauper, maximo tamen adjumento fuit. Premebat Edessenos gravis diuturnaque fames. Tum progressus è cella, divites increpat qui populares suos pereuntes negligebant. Respondentibus se nescire, cui facultates dispensandas crederent, quia omnes inhiabant lucro, hæc locutus est: *Ecquis vobis ego videor esse?* Fatentur virum probum. Tum ille: *Vestrâ causâ*, inquit, *libens hoc munus subibo.* Sumptâque pecuniâ; trecentos circiter lectos in publicis porticibus constituit. Et eos qui ex fame morbum contraxerunt, curare cœpit. Finitâ fame, in cellulam regreditur. Nullum porro brevissimi temporis momentum fuit, in quo oculi lachrymis non perfunderentur, ob communes & privatas calamitates, quas deplorabat. Egregium visum ad Diaconi munus suæ virtutes evexere, quo in Ecclesia Edessena functus est. Ad Pontificatum verò nunquam ascendere voluit. Imò cùm afferretur decretum, quo Episcopus eligebatur, statim in forum currit, ubi & palàm comedens, & indecorè incedens, sese pro insano exhibuit. Quo viso, de ejus ordinatione non plaecreà cogitarunt. Cùm Basilii fama ubique locorum dispergeretur, ipsius videndi cupido Ephrem incessit. Quæ peregrinatio non incommodè in annum CCCLXXV. conferri potest: *Basilium vidit atque novit, quem senex intuitus, multis cœpit vocibus venerari.* Quippe, si Nysseno fides, *Conspexit refulgentem columbam, humero ipsius insidentem dextro, verbaque sapientiæ subministrantem.* A Basilio Presbyterum creatum fuisse Ephrem, legitur in Pseudo-Amphilochio: *Cur, Domine Ephrem, sacram Sacerdotii ordinationem tibi congruam, non accipis. Cui Ephrem per interpretem, Quia peccator sum. Respondit ei Basilius M. Utinam & ego talis peccator essem. Dixitque ad eum, Flectamus genua.* Mirum dictu qui Græcè nesciebat, Græcè dicit, *Salva, miserere, suscita, & custodi nos, Deus, tuâ gratiâ.* Tum interpres in Diaconum, Ephrem verò in Presbyterum creatur. Fabulosa nobis hæc sunt omnia, licet Combefixio, Pagioque Ephrem in Presbyterum hæc ordinatio vera videatur, quam sanè non omisisset Nyssenus in vita Ephrem. Quin etiam solo Diaconi titulo ornatus est ab Hieronymo, atque Sozomeno. Id miraculo propius, quod cùm Græcas literas non attigisset, potentissimè tamen Hæreticorum errores confutavit. Canticis quoque suis non minimum Ecclesiæ profuit. *Hermonius* Bardesanis filius, olim cantica quædam composuerat, in quibus impietas modorum suavitati permixta, exitiosâ dulcedine captos animos corrumpebat. Modorum elegantiam atque compositionem ab Hermonio mutatus, pietatem hymnis suis permiscuit, ut audientibus esset remedium. Qui in Martyrum festis cantati, decus & lætitiam ipsis addidere. De illustris Viri Operibus hoc est Hieronymi testimonium: *Ephrem Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, multa Syro sermone composuit. Et ad tantam venit claritudinem, ut post lectionem Scripturarum, publicè in quibusdam Ecclesiis ejus scripta recitentur. Legi ejus de Spiritu S. Græcum volumen, quod quidam de Syriaca lingua*

Sozom. l. 3. c. 16.

Nyss. Vit. Ephr. 605.

Amph. Vit. Bas. p. 205.

Theodorit. l. 4. c. 29.

verterat, & acumen sublimis ingenii etiam in translatione cognovi. Mors viri sancti, claritate cum ipsius vita certavit: *In tumulum jam perrecturus, iis qui tunc ibi aderant, mandabat, ne pretioso cum vestimento corpus suum sepelirent. Et si quis tale quidpiam cogitasset, hoc ipsum quod sepulturæ cohonestandæ decrevisset, pauperibus impertiretur.* Imò noluit privatim corpori suo constitui tumulum, quòd perinde atque Patres peregrinus esset in terra. Decessisse *sub Valente* Principe B. Ephrem tradit Hieronymus. Valenti tamen superfuit & ipsi Basilio. Itaque mors ejus nonnisi jam labente anno 380. contigit, ut narrabitur.

ANNO DOM. 375.

Nyss. Vit. Ephr. 613.

VII. Ut quæ in Oriente gerebantur, memoratu digniora prosequamur, Valens persecutioni acrior instabat. Maximè infensus erat Monachis, qui totis viribus nervisque pietatem tuebantur. Hinc Hieronymo scriptum in Chronico: *Multi Monachorum Nitriæ per Tribunos, & milites cæsi.* Miserandam Orosius lanienam fusius narravit. Valens Valentiniano mortuo, *illicò velut effrenatâ libertatis audaciâ legem dedit, ut Monachi, hoc est, Christiani, qui ad unum fidei opus, dimissâ secularium rerum multimodâ actione se redegerant, ad militiam cogerentur. Vastas illas tunc Ægypti solitudines, arenasque diffusas, quas propter sitim ac sterilitatem, periculosissimamque serpentium abundantiam, conversatio humana non nosset, magna habitantium Monachorum multitudo compleverat. Huc Tribuni & milites missi, qui sanctos ac veros milites Dei, alio nomine persecutionis abstraherent, interfecerunt ibi multa agmina Sanctorum.* Neque solos Nitrienses Monachos persecutio obruit. Lugentibus non defuit Basilius, qui vulneribus vexatorum adhibuit, scriptâ ad *Acacium, Æsium, Paulum, Silvanum, Diaconos & religiosos Monachos* Epistolâ, quam *Sanctissimo* Presbytero ferendam dedit. Ex ea discimus quòd *confestim post Pascha, qui ad lites & pugnas jejunarant, in tabernacula irruisse, laboresque Monachorum igni tradidisse.* Miseris non brachia modò, sed viscera quoque sua Basilius aperuit: *Expectabam ut confestim ad humilitatem nostram, tanquam paratum refugium universi accurreretis. Sperabamque daturum mihi Dominum indesinentium dolorum meorum refocillationem è vestro complexu, & sudore, illo quem propter veritatem distillatis, in corpus hoc otiosum excepto, habiturum me consortium præmiorum promissorum vobis à Judice veritatis.* Quam anno sequente Basilius Epistolam exaravit, ubi fama respersus est calamitatum, quas Monachis intulerant.

Valentis in Monachos persecutio.

Oros. l. 7. c. 33.

Basil. Ep. 29.

VIII. Cùm porro Valens majore in dies odio adversus Homousianos æstuaret, quos acerbissimè vexabat, Themistius furentem oratione placare tentat. Quam Latinè olim ab Andrea Duditio publicatam, Græcè Petavius vertit. Pulcherrima hæc est Themistii sententia: *Nemo est, Imperator, in terris te major, nemo potentior: nemo contra tam humilis, tamque infirmus, quem imperio & cruciatu corporis ad te diligendum possis adducere, nisi suâ ipse voluntate ad te amandum incitetur. An censes cùm ad studium tui præsentis, & in conspectu orbis terrarum positus, neminem invitum possis pertrahere, te pietatem quam velis & cultum Dei, ab aspectu nostro semper delitescentis, decretis jussisque tuis in omnium animis posse imprimere?* Addit, diuturnum non esse posse, quod simulatum est. Simulatum autem esse, quòd metu, non ex animo suscipitur. Dei

Themistii de hominibus ad fidem non cogendis ad Valentem Oratio.

Themist. Or. 12. 156.

ANNO DOM. 375.

legem esse, ut voluntates nostræ solutæ ac liberæ, quam velint, viam ingrediantur, æternam præstantemque mentem veneratoræ: corpus interimi posse, animum verberibus & vinculis coërceri non posse. Concludit, *Qua igitur dementia est, id agere, ut omnes homines iisdem opinionibus inviti imbuantur? Quod neque fieri potest, neque si possit, debet.* Hac Themistii Oratione Valens utcunque mitigatus, minori quidem acerbitate in puniendo usus est quàm anteà: iram tamen adversus Sacerdotes Dei conceptam, nunquam penitùs abjecisset, nisi supervenientes curæ publicorum negotiorum, eum ab ejusmodi studio revocassent.

Sozom. l. 6. c. 36.

ANNO DOM. 376.

ANNO U. C. 1129. PER. JUL. 5089. JUL. 421. DOM. 376. VALENTIS 13. GRATIANI 10. VALENTIN. I. & 2. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 16. *Indict.* 4. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 27. *Mart.*

COSS. *Valens Aug. V. Valentinianus Junior.*

Gothi ab Hunnis pulsi in Thraciam confluunt.

I. DUm Valens in Oriente moratur, stridens procella Romanum ferit imperium, fluctusque tollit, quibus miser ille Princeps obruitur. Causæ tantæ cladis paucis sunt expediendæ. Hunni quos ex Dæmonibus ortos Jornandes nugatur, rerum Geticarum cap. XXIV. Paludis Mæotis, & Tanais fluvii oram incolentes, Gothia sibi vicinia incogniti erant, ob lacum, qui maximus est interjectum. Fortè bos œstro percitus, quem lacum trajicientem bubulcus insequitur, vel, ut alii referunt, cervus, quem venatores insequebantur, de Gothorum regione docuit, frugum ubertate nobili. Quæ cùm Principi suo Hunni retulissent, placuit in Gothos impetum facere. Pervasis Alanorum regionibus, ad amnem Danastum, qui & Tyras appellatur, perveniunt. Athanaricus Thervingorum Judex, Castris prope Danasti margines opportunè metatis, *Mundericbum* Ducem cum *Lagarimano* & Optimatibus aliis ad usque vicesimum lapidem misit, hostium adventum speculaturos. Hunni multitudinem longius esse aliquam suspicati, favente Lunæ luce, flumen superant: Athanaricumque quàm celerrimè petunt. Stupentem ad impetum primum, amissis quibusdam suorum ad præruptos montes effugere cogunt. Dum sui tuendi causâ à Geraso flumine ad usque Danubium muros excitat, Hunni successus suos urgentes, Gothos oppressissent, ni prædæ onus fuisset impedimento. Populi pars major Athanaricum deserere coacta, Duce Alavivo ripas occupat Danubii. Missisque Oratoribus ad Valentem, suscipi poscunt, & quiete victuros se pollicentes, & daturos, si res flagitasset auxilia. Intereà rumor dispergitur: *Per omne quidquid ad Pontum à Marcomannis prætenditur & Quadis, multitudinem barbaram abditarum nationum, vi subitâ sedibus pulsam, circa flumen Istrum vagari cum caritatibus suis disseminantes.* Precibus Valentem obtestabatur plebs extorris, citra flumen suscipi, quod lætitiæ potius quàm timori fuit. Barbaris transitus Danubii conceditur, quem ratibus cavatisque arborum alveis transmittunt, permissas à Valente Thraciæ partes occupaturi. Tum adulatores ad cœlum usque Principis fortunam attollebant, quòd ex ultimis terris tot tyrocinia ei nec opinanti præberet: *Et primus cum Alavivo suscipitur Fritigernus, quibus & alimenta pro tempore, & subigendos agros tribui statuerat Imperator.* Barbarorum tamen adventus, maximæ orbi Romano perniciei fuit.

Marcellin. l. 31. c. 3.

ANNO DOM. 376.

Ulfilas Gothos ad Arianos convertit. De Versione Bibliorum ab eo confecta.

II. Fidei quoque cladem invexit ille Barbarorum adventus. Ulphilas Gothorum Episcopus, Legatorum Princeps erat, quos ad Valentem miserant. Initio quidem nulla in parte dissentiebat ab Orthodoxis. Neque à Nicænis Decretis discesserat, licet imprudens anno CCCLX. Constantinopolitano Conciliabulo interfuisset. Ut verò hoc ipso anno dum Legati munere fungitur, Constantinopolim veniens, cum Arianorum Antistitibus de religione disseruit, eique polliciti fuissent se legationem illius adjuturos esse, modò cum ipsis sentire vellet, necessitate compulsus ad Arianos defecit. Cum ipso gens universa Gothorum ad eas partes se quoque transtulit. Gothi enim ad mansuetiorem cultum per eum traducti, cunctis in rebus ei facilè obtemperabant, pro certo habentes, nil eorum quæ ab illo dicerentur improbum esse. Ut ipsis magis persuaderet cum Valente communione conjungi, asseruit dogmatum discrepantiam nullam esse & contentionem ex ambitione ortam: *Quamobrem Gothi hactenus Patrem quidem Filio majorem esse dicunt; Filium tamen creaturam dicere non sustinent, licet cum iis communicent, qui ita dicunt.* Sic Gothicam fidem Arianum virus infecit. Eodem etiam tempore *Ulfilam Gothicas literas excogitasse, & sacris Scripturis in Gothorum sermonem conversis effecisse, ut Barbari divina eloquia perdiscerent*, in Socrate legitur, atque Sozomeno. Quæ de Scripturarum versione traditio à falso non abludit. Quippe Nicæno Concilio Gothorum Episcopus interfuerat, *Theophilus* nomine, qui & *Synodo præsens subscripserat.* Est autem creditu difficillimum, nullum in lingua vernacula Scripturarum Gothis usum fuisse eo tempore, quo Episcopum suum anno CCCXXV. ad Synodum omnium celeberrimam mittebant: cùm in sacrorum Codicum lectione pars maxima pietatis collocaretur. Id unum admitti potest, Ulfilam vel partem Bibliorum aliquam nondum Gothicè versam in hanc linguam transfudisse, vel novam sanè translationem adornasse. Est autem ea de causa ab Ulphila secta Arianorum amplificata. Bello intestino Gothi in partes dividuntur. Alteri Athanaricus, alteri præerat Phritigernus. Mox commisso prælio victus Phritigernus, Romanorum implorat auxilium. Quo concesso, adjutus Thraciæ militibus, Athanarici copias in fugam vertit. Ut autem Valenti gratiam referret, seque in omnibus fidum atque amicum ei ostenderet, religionem ipsius amplectitur & Barbaris suis, ut idem quoque facerent, persuasit. Hos & Ulphilas excoluit, & Athanarici subditos superstitione omnium relictâ, ad Christianam religionem amplectendam pellexit.

Sozom. l. 6. c. 37.

Theodorit. l. 4. c. 37.

Socr. l. 4. c. 33.

Socr. l. 2. c. 41.

Sozom. l. 6. c. 37.

Gothorum ab Athanarico persecutio.

III. Ea quæ Ulfilæ fuit suæ religionis promovendæ cupiditas, Athanarico persecutionis occasionem obtulit. Quippe subditos suos Ulfilæ suasu Christianam amplecti religionem ægrè ferens, multos Martyres morti misit. Quos Arianis inserere, qui falsos duntaxat Martyres habent, Veterum autoritas prohibet. Augustinus: *Rex Gothorum in ipsa Gothia persecutus est Christianos crudelitate mirabili, cùm ibi non essent nisi Catholici, quorum plurimi martyrio coronati sunt, sicut à quibusdam fratribus, qui tunc illic pueri fuerant, & se ista vidisse incunctanter recordabantur*

August. de Civ. l. 18. c. 32.

ANNO DOM. 376.

Ambr. l. 2. c. 37.

dabantur audivimus. Ambrosius quoque ideò fortè à Gothis Romanos victos esse dicit, *Quoniam quem illi oblatione sanguinis fatebantur, huic Ariani quæstionem generis inferebant.* Nondum igitur Gothos omnes Ariana labes affecerat, cùm Ulfilas religionis societate Valenti sese conjunxit. Quam à Patribus hauserant fidem, adhùc toto pectore retinebant, ut immeritò Socrates, quos Athanarici barbaries exinsit, illos Arianis permiscuisse videatur. Quæ passi sunt, narret Sozomenus: *Multos eorum variis suppliciis affecit: & alios quidem in judicium adductos, cùm Christi fidem liberè ac fortiter professi essent, alios, ne loquendi quidem facultate eis concessâ, è medio sustulit. Fertur enim eos, quibus id mandatum fuerat ab Athanarico, statuam quandam in carpento collocatam, per singula tabernacula eorum, quos Christum colere proditum fuerat, circumduxisse, atque eam supplices adorarent, eique sacrificarent, jussisse. Qui cùm id facere detrectarent, illos tabernacula unà cum ipsis hominibus incendisse. Sed & aliud quiddam longè atrocius eo tempore accidisse accepi. Nam præ violentia eorum qui sacrificare invitos cogebant, despondentes animum, tam viri quàm mulieres, quarum aliæ pueros secum ducebant, aliæ recens natos infantes uberibus suis admotos nutriebant, ad tabernaculum Ecclesiæ, quæ illic erat, confugerunt, cui cùm ignem subjecissent Gentiles, cuncti qui intus erant, incendio consumpti sunt.*

Sozom. l. 6. c. 37.

Mors Euzoi Antiocheni. Dorotheus ei succedit.

Socr. l. 6. c. 35.

Philost. l. 9. c. 14.

IV. Malo gravissimo tandem Ecclesiam morte suâ liberavit Euzoius Antiochenus, qui & fidem, & pacem totis viribus turbabat: *Euzoius Arianæ partis apud Antiochiam Episcopus extremum diem obiit, Consulatu Valentis v. & Valentini junioris primo: ejusque in locum substitutus est Dorotheus.* Dorotheus qui defuncto successit, homo fuit *vanissimus*, teste vel Ariano Philostorgio: *Mortuo*, inquit, *Euzoio Antiochensi Episcopo Dorotheus ex Heraclea Thraciæ, in ejus sedem translatus est.* Demophilo conjunctus, Episcopo ordinando Cyzicum venerat, nil tamen perficere potuit, quòd incolæ doctrinâ Eleusii imbuti, Filium Patri secundum substantiam similem profiterentur. Ut igitur Præsulis ordinationem admitterent, dissimulatione candidi prorsus pectoris indignâ, Ætium Eunomiumque anathemati subjecerat. Qui verò creatus est Episcopus, Christum Deo Consubstantialem palàm apertèque prædicavit. Hic ille Dorotheus decessori non melior, in Antiochena Cathedra collocatur.

Fana Ethnicorum fisco addicta.

Hier. Ep. 7.

V. At in Occidente Gratianus Hæreticorum fana fisco addixit latâ lege. Quo tempore Gracchus Præfectus urbis egregiam in dejiciendis Idolis operam navat. Quod præclarum facinus multis laudibus celebrat Hieronymus ad Lætam Epistolâ: *Ante annos paucos propinquus vester Gracchus nobilitatem patriciam sonans nomine, cùm Præfecturam gereret urbanam, nonne specum Mithræ, & omnia portentuosa simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helias, Bromius Pater initiantur, subvertit, fregit, exussit, & his quasi obsidibus ante præmissis impetravit baptismum Christi.* Carminibus quoque suis id extulit Prudentius adversus Symmachum l. 1. Quæ anno non suo observavit Baronius, ea cum CCCLXXXIII. conjungens. Quam refellit Chronologiam doctissimus Gothofredus. Gracchus enim Præfectus urbis fuit Kalendis Decembris, eique inscripta Lex Codicis Theodosiani, *Ne in sua causa quis judicet.* Anno sequente eam & dignitatem obtinuit. De Graccho, qui Idololatriæ monumenta in urbe disjecit, hæc sunt Prudentii carmina;

Error Baronii.

Jam quid poplicolas percurram carmine Gracchos
Jure potestatis fultos, & in arce Senatus
Præcipuos, simulacra Deum jussisse revelli.

ANNO DOM. 376.

De Foro Ecclesiastico Lex Gratiani.

VI. Labente anno Treviris XVI. Kal. Jun. Legem de Foro Ecclesiastico Gratianus tulit Augustus. Quam Artemio, Euridicio, Appio, Gerasimo, cæterisque Episcopis misit: *Qui mos est causarum civilium, iidem in negotiis Ecclesiasticis obtinendi sunt. Ut si quæ sunt ex quibusdam dissensionibus, levibusque delictis ad Religionis observantiam pertinentia, locis suis, & à suæ Diœceseos Synodis audiantur. Exceptis quæ actio criminalis ab Ordinariis extraordinariisque Judicibus, aut illustribus Potestatibus audientia constituit.* Insignem sanè Legem, quâ negotia suis quæque Tribunalibus meritò dividuntur. Ut enim *tractant fabrilia fabri*, sic Clericorum est, rebus Ecclesiasticis, utpote earum peritis, admovere animum. Quæ disciplina Apostolorum exemplo sancita est, qui extinguendo Antiochensis Ecclesiæ dissidio ad Hierosolymitanam Concilium profecti sunt. In hanc quoque sententiam loquitur Gregorius Naz. Epistolâ CCXXVII. quæ est ad Nectarium Regiæ urbis Præsulem, de Episcopo *Bosphorio*: *Controversiam de nuperis Ecclesiis exortam, ipse dissolves juxta Spiritus gratiam quæ in te est, & Canonum tenorem. Illud autem minimè ferendum tua reverentia videatur, quòd nostra publicis Prætoriis traducantur. Nam tametsi sint Christiani, ut certè Dei benignitate sunt ejusmodi negotiorum Judices, quid commune gladio & Spiritui?* Gregorio assentitur Ambrosius, scribens ad Valentinianum: *Augustæ memoriæ pater tuus non solùm sermone respondit, sed etiam Legibus suis sanxit in causa fidei vel Ecclesiastici ordinis alicujus, eum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis, hæc enim verba Rescripti sunt, hoc est, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare. Quin etiam si alias quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causâ, etiam hanc voluit ad Episcopale judicium pertinere.* Clericorum verò delicta, quæ Remp. lædunt, æquum est publico jure vindicari.

Ambr. Ep. 32.

ANNO U. C. 1130. PER. JUL. 5090. JUL. 422. DOM. 377. VALENTIS 14. GRATIAN. 1. & VALENTIN. 2. & 3. *Sol.* 22. A. *Lun.* 17. *Indict.* 5. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 7. P. 16. *April.*

ANNO DOM. 377.

COSS. *Gratianus Augustus* IV. *& Merobaudes.*

Gothicæ seditionis causæ.

Marcellin. l. 31. c. 4.

I. IRato Deo Valens terras in imperio Gothis incolendas assignarat. Quod benè processisse videbatur, non poterat ad salutem converti hoc malum. Calamitatibus quæ Romanis incidere, ansam præbuere *Lupicinus* per Thracias Comes, & Dux Maximus ambo æmuli temeritatis: *Cùm traducti Barbari victus inopiâ vexarentur, turpe commercium Duces invisissimi cogitarunt: & quantos undique insatiabilitas colligere potuit, canes pro singulis dederunt mancipiis, inter quæ & filii ducti sunt Optimatum.* Cùm nefando hoc *commercio nudandi* detinerentur, nec cibis congruis adjuvarentur, murmurare incipiunt. Lupicinus ne jam deficerent veritus, eos admotis militibus adigebat ocius proficisci. Aliud accessit atrocius, quod Barbarorum furorem accendit. Alavium, Phritigernemque ad convivium invi-

tarat

tarat Lupicinus, qui oppositis militibus intereà Gothicam plebem à mœnibus Marcianopolis arcebat, ad comparanda sibi necessaria admitti rogantem. Orto jurgio ventum ad pugnam. Interfecta manus militum à Barbaris spoliatur. Quod ubi Lupicino auditum, satellites omnes, qui pro Prætorio honoris & tutelæ causâ Duces suos præstolabantur, occidit. Ad hæc Gothi iram ob detentos Reges suos multa minabantur, cùm Phritigernes veritus ne obsidis vice detineretur, caclamat, *Graviore pugnandum exitio, ni ipse ad leniendum vulgus sineretur exire cum sociis.* Hoc impetrato egrediuntur bella moturi, quæ contigisse *Gratiano IV. & Merobaude Coss. Fasti Idacii docent. Gens Gothorum, qui pro misericordia suscepti sunt, rebellaverunt adversus Romanos.*

Gothorum in Thracia crudelitates.

II. Thervingi vexillis de more sublatis ad bellum consurgentes, omnia vastant, villas incendunt. Adversus quos Lupicinus tumultariè coactis militibus, *In nono ab urbe milliario stetit paratus ad decernendum.* Ingruentibus ad pugnam Gothis, *Tribuni & pleraque pars armatorum periere signis ereptis.* Lupicinus versus in fugam, Marcianopolim cursu petit. Tum hostes occisorum armis induti, nullo vetante grassabantur. Otiosis animis *Sueridus* & *Colias* Gothorum Optimates dudum suscepti, has strages contemplabantur: *Verùm Imperatoris literis repentè perlatis, quibus transire jussi sunt in Hellespontum, viaticum, cibum, biduique dilationem tribui sibi sine tumore poscebant.* Quod Hadrianopolitanus Magistratus indignè ferens, iisque infensus ob sua suburbana vastata, ni ocius abirent, extrema minatur. Conviciis, telis etiam petiti Gothi, apertè deficiunt, cæsisque plurimis, habitu jam Romano armati, se Fritigerni conjungunt, urbemque obsidione cingunt. Sed obsidendi ignaris cùm multæ clades incidissent, Fritigernes abire imperfecto negotio suasit, *pacem sibi cum parietibus esse* memorans: hortatur optimas regiones præsidiis vacuas adoriri. Placuit Barbaris consilium, quibus se captivi non pauci, & complures fame oppressi, qui vino exili, vel panis frustis sese mutavere, & multi ferendis vectigalibus impares, se socios addidere. Nil furentibus intactum, juvenum senumque funera miscent, cædibus incendiisque omnia vastant: *Abstractis ab ipso uberum suctu parvulis & necatis, rapta sunt matres, & viduatæ maritis conjuges ante oculos cæsis, & puberes adultique pueri per parentum cadavera tracti sunt. Senes denique multi ad satietatem vixisse clamantes, post amissas opes cum speciosis feminis manibus post terga contortis, defletisque Gentilium favillis ædium, ducebantur extorres.*

Marcellin. l.31.c.6.

Terentii pars. Romanorum cum Gothis pugna.

III. Tristia nuntia de cladibus imperii ut accepit *Valens*, subinde *Victorem* Magistrum equitum ad Persas misit, ut res Armeniæ componeret. Ex ea devictis hostibus reversus erat. *Terentius* Dux præstantissimus, & pietate insignis, cui Valens poscendi quidquid vellet, liberam facultatem concessit. Qui non aurum, non prædia, non dignitates, sed Ecclesiam unam illis petit, qui Apostolicam fidem tuebantur. Lectum libellum Valens indignatus discerpsit, jubens Terentio, alia postulare quæpiam. Qui collectis libelli fragmentis, *Accepi*, inquit, *ô Imperator, & habeo donum quod petii, nec aliud petiturus sum. Judex enim est consilii mei, qui Judex est universorum.* Ut autem Gothorum impetum sisteret Valens, Antiochiâ protinùs egressurus, ad Constantinopolim petendam *Profuturum* præmisit, & *Trajanum*, qui legiones ex Armenia ductas Barbaris opponunt, per furta magis, quàm per justa bella pro sua multitudine debellandis. Insidebant Æmi montis faucibus auxilium expectantes, quod Valens à Gratiano impetraverat. Adventabat Dux *Frigeridus* cum Pannonicis & Transalpinis copiis. Post quem Richeomeres Domesticorum tunc comes, cohortes è Gallia aliquas ducens, in Thraciam properababat. Articulorum dolore præpedito Frigerido, communi consensu Gratiani copiis præfectus Richeomeres, Profuturo conjungitur atque Trajano, prope oppidum *Salices*, Tomos inter & Salmuridem situm, à salicibus nomen adeptum. Non longo spatio Barbari plaustris suis quasi muro cincti, otio fruebantur, & ubertate prædarum. Commissum certamen nox imminens diremit. Romani proximos Marcianopolis petiere secessus. Gothi intra vehicula consistentes, *exinde per dies septem* egredi non audebant. Hæc anno in autumnum vergente gerebantur. Intereà Valens *Saturninum* misit suppetias laturum Profuturo, atque Terentio. Fortè iisdem diebus Barbari spe prædæ, Hunnis & Alamannis sibi conjunctis, ab Histro ad Rhodope rapinis cædibusque omnia vastant. Sic turpem Valentis religionem infami gente Deus ulciscebatur. Tantis quidem Taifali flagitiis cooperti erant, *Ut apud eos nefandi concubitus fœdere copulentur puberes. Si quis jam adultus aprum exceperit solus, vel interemerit ursum immanem, colluvione liberatur incesti.*

Theodorit. l.4.c.32.

Marcellin. l.31.c.7.

Ibid.

Gratiani de Germanis victoria.

IV. Non immunis bellorum ea pars imperii fuit, quæ Principem Gratianum habuit. Ex Lentiensibus Germaniæ populis, qui Rhetis confines sunt, unus inter Imperatoris armigeros militans, poscente negotio ad lares reversus, interrogantes, Quid ageretur in palatio, *Docet accersitu Valentis patrui, Gratianum Orientem versus signa moturum.* Quibus avidè acceptis, Lentienses *Rhenum gelu pervium Februario mense* trajiciunt. Coacti sunt tamen non sine jactura retrocedere. Ut verò novere, maximam exercitus partem in Illyricum Imperatore mox affuturo progressam, collectis demum pagorum incolis numero quadraginta, vel ut alii memorant, septuaginta millibus in Gallias irrupere. At Gratianus cohortibus, quas in Pannonias præmiserat, revocatis, convocatisque quas in Galliis retinuerat, *Nannieno* Duci rem commisit, cui junxit & Mallaubodem Domesticorum Comitem. Apud Argentariam urbem *Colmar* dimicatur, tantâque Barbari clade vastantur, ut non plusquam quinque millia superfuerint. Constat quidem magnam fuisse stragem, cujus & Victor meminit: Gratianus *apud Argentarium opidum Galliæ triginta Alamannorum millia in bello extinxit.* Lætus tanto successu Gratianus, Rheno transito, infidam delere gentem statuit. Principis adventu turbati Lentienses, montium suorum juga petunt, ac pro rebus caritatibusque suis totis viribus pugnant. At intentum exitio suo Gratianum ut considerarunt, precibus deditionem impetrant: oblatâque juventute Romanorum tyrociniis permiscenda, ad suas terras redire permittuntur. Gratiano gloriæ multum ea victoria peperit.

Marcellin. l.31.c.10.

Gratiani Lex in Donatistas.

V. Non armis modò contra Barbaros, sed Edictis quoque suis Gratianus adversus errores pugnat, quæ hoc anno misit ad Flavianum Vicarium

ANNO DOM. 377.

Aug. Ep. 164.

C. Th. L. 16. Tom. 6. 194.

cariurn Africæ. Erat Flavianus Donatistarum partium, ut nos Augustinus monuit, qui Donatistas sic compellar: *Quid ergo? Flaviane quondam Vicario partis vestra hominis, quia legibus serviens, nocentes quos invenerat, occidebat, non communicastis?* Lex autem sic se habet: *Eorum condemnamus errorem, qui Apostolorum pracepta calcantes, Christiani nominis Sacramenta sortitos, alio rursus baptismate non purificant, sed incestant, lavacri nomine polluentes. Eos igitur autoritas tua erroribus miseris jubebis absistere, Ecclesiis, quas contra fidem retinent, restituris Catholicæ. Eorum quippe institutiones sequenda sunt, qui Apostolicam fidem sine intermutatione baptismatis probaverunt. Nihil enim aliud pracipi volumus, quàm quod Evangeliorum & Apostolorum fides & traditio incorrupta servavit, sicut & lege Divali parentum nostrorum Constantini, Constantii, Valentiniani decreta sunt* &c. *Data* XVI. *Kal. Novembris Gratiano Aug.* IV. *& Merobaude Coss.* Constantinopoli Lex lata esse dicitur, quod vitiosum. Est enim Lex Gratiani, non Valentis; sed & *Flaviano* Africæ Vicario data est: Valenti verò Africa non subjiciebatur. Itaque minus dubitandum hanc Legem scriptam in Galliis ex consilio Episcoporum. Quam assurgere palam est Gallicano cothurno, ut observatum Gothefrido. De posteriore Legis parte controversiæ est aliquid, quam ad Manichæos spectasse contendit Baronius. At tota Legis series ipsius opinionem refellit: *Sed plerique expulsi de Ecclesiis, occulte tamen furore grassantur, loca magnarum domorum, seu fundorum, illicitè frequentantes: quos Fiscalis publicatio comprehendet, si piaculari doctrina secreta prabuerint . . . Quòd si errorem suum diligunt, suis malis, domesticoque secreto, soli tamen foveant viros impia disciplina.* Quibus verbis duo Donatistarum genera indicantur. Unum eorum, qui nonnullas adhùc Ecclesias retinebant. Alterum eorum, qui Ecclesiis pulsi magnarum loca domorum frequentabant. Error porro Donatistis fuit, qui homines ad suam sectam accedentes, licet nomine Trinitatis ablutos, novo baptismo tingebant, quem à Cypriano, antiquisque Africæ Synodis morem hauserant. Itaque non accuratè satis Gratianus *Traditionem incorruptam* laudat, cùm de baptismo Hæreticorum variarit Ecclesiarum disciplina. Cui veritas cordi est, ille fatebitur absonam fuisse Stephani Papæ antiquitatem jactantis sententiam: *Si quid ergo,* inquit, *à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Fallitur sanè doctissimus Gothefridus in Legis hujus commentario, scribens, *In argumento Stephani Patres acquievisse.* Arelatenses quippe mediam Stephanum inter & Cyprianum sententiam elegerunt, ut scilicet non abluerentur illi, qui in nomine Trinitatis baptisati fuerant, ut fusè suo loco demonstravimus.

ANNO DOM. 378.

ANNO U. C. 1131. PER. JUL. 5091. JUL. 423. DOM. 378. GRATIANI 12. VALENTINIANI 3. & 4. *Sol.* 23. G. *Lun.* 18. *Indict.* 6. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 1. *P.* 2. *April.*

COSS. *Valens Aug.* VI. *& Valentinianus Aug.* II.

Valens Constantinopolim venit, quam iratus exit.

I. VAlens tot tantisque suorum cladibus veluti tubâ excitatus, tandem relictâ Antiochiâ Constantinopolim venit. Quam ingreditur *die tertio Calendas Junias.* Tum Trajanum, qui anno superiore pugnâ non prosperâ satis pugnaverat, malè exceptum ignaviæ damnavit. Cui fidenter Trajanus: *Non ego victus sum, ô Imperator, sed tu victoriam prodis, qui contra Deum pugnas, ejusque auxilium Barbaris concilias, cùm enim à te impugnetur Deus, ad illorum partes transit. Deum porro comitatur victoria, & illis cedit, qui Deum ductorem habent. An nescis quot Ecclesiis expuleris, & quibus eas tradideris?* Quin etiam Arinthæus & Victor, Magistri quoque Militum Imperatorem rogarunt, ne reprehensiones cum veritate conjunctas iniquo animo ferret. Sed & gravis dolor Constantinopolitanos habebat, quòd Barbaris urbis suæ suburbia vastantibus, nullæ tunc copiæ aderant ad resistendum idoneæ. Et cùm equestre certamen ageretur, uno consensu adversus Imperatorem vociferantur, ut qui nullam Reip. curam gereret. Clamabant acriter, *Da nobis arma, & ipsi pugnabimus.* His auditis, Imperator ad iram provocatur, & die tertio Idus Junii urbe egreditur, minatus se de Constantinopolitanis pœnas sumpturum, si rediisset incolumis. Sed malis ominibus nunquam reversurus proficiscitur. Quippe exeunti Isaac Monachus inclamasse fertur: *Quò pergis Imperator, qui Deo bellum intulisti, nec illum habes adjutorem? Ille enim est, qui contra te Barbaros concitavit, quia tu quoque prior multorum linguas ad blasphemiam contra ipsum excitasti; eos verò qui ipsum laudabant, Ecclesiis expulisti. Desine ergo bellum ei inferre, & ipse bellum comprimet. Redde optimos Pastores gregibus suis, & incruentam de hostibus victoriam reportabis. Quòd si his insuper habitis, prælium inieris, neque ipse reverteris, & exercitum prætereà amittes.* Ad hæc Imperator irâ percitus, Revertar, inquit, teque interficiam, & falsi vaticinii pœnas à te exigam. Tum ille, *Interfice, si verbis meis mendacium fuerit deprehensum.* Quæ si vera sunt, fallitur sanè Hieronymus: *Valens de Antiochia exire compulsus, serâ pœnitentiâ nostros de exiliis revocat.* Nullam de exulum revocatione Legem à Valente conscriptam fuisse verosimilius. Factis tantum induciis, persecutio interquievit, neque ullos auditâ Gothorum rebellione Clericos in exilium mittere perrexit, ut à Socrate, Sozomenoque fuit observatum.

ANNO DOM. 378.

Theodoret. l. 4. c. 33.

Socr. l. 4. c. 28.

Theodorit. l. 4. c. 33.

Hier. Chron.

Gothis Valens occurrit.

II. Sebastianus qui Trajano suffectus, pedestri exercitui à Valente præfectus erat, trecentenis militibus per singulos numeros lectis, Hadrianopolim ingressus, secutâ luce, impetu clandestino erumpens, *Gothorum vastatorias cuneos, prope flumen Hebrum visos* aggreditur. Quos omnes prostravit, paucis exceptis, quibus fugæ velocitas præsidio fuit: Barbarorum clade præda recuperatur. Tum Valens, & Gratiani de Lentiensibus, & Sebastiani de Gothis victoriâ incitatus, *Melanthiade*, quæ Cæsariana villa est, profectus, prope suburbanum Hadrianopoleos venit, ubi vallo, sudibus, fossâque firmato, Gratianum expectat, quem mox adfuturum, allatæ à Richomere literæ nunciabant. Victor Magister Equitum, multique alii imperii socium expectari censebant, ut viribus junctis Gothi facilius opprimerentur. Vicit tamen funestum Valentis fatum, cui adulatores suadent, festinandum esse, ne penè partæ victoriæ Gratianus consors fieret. Dum necessaria pugnæ parantur, Christiani

Anno Dom. 378.

ſtiani ritus Presbyter, miſſus à *Fritigerno* Legatus, venit ad caſtra Imperatoris. Literis Gothus ſuis petebat, ut ſibi ſuiſque paternis tectis extorribus, *Habitanda Thracia ſola cum pecora omni concederetur & frugibus.* Quo impetrato, perpetuam pacem ſpondebat. Arianis quoque literis aſtutus ille barbarus Valentem docebat, Gothorum ſævitiam molliri non poſſe, niſi ſtantem prope cum exercitu ſuo Romanum Imperatorem cernerent. Quinto Iduum Auguſtarum ſigna moventur. Decurſiſque viarum ſpatiis, *octavo*, vel ut Faſti Idacii prædicant, *duodecimo* ab Hadrianopoli milliari, apparent hoſtium carpenta. Pars Barbarorum, cum *Alatheo* & *Satraca* procul agens, dum expectatur, altera oraturos pacem Legatos mittit. Quorum vilitate deſpectâ, à Valente Optimates de firmanda pace idonei poſcuntur. Gothi de induſtria cunctabantur, ut inter fallaces inducias equites ſui redirent. Intereà camporum incendia lignis nutriebant, ut aucto æſtivo calore Romani marcerent. Advenit intereà caduceator à Fritigerno miſſus, petens Nobiles ad ſe obſides mitti. Laudato conſilio, Tribunus Equitius Valentis propinquus eligitur in pignus. Quo repugnante, quia captus ab hoſtibus, à *Dibulto* lapſus, ſævos eorum motus verebatur, *Richomeres* ſponte ſuâ ſeſe obſidem offert. Eo ad vallum hoſtile tendente, Sagittarii & Scutarii, quos *Bacurius* Iberus regebat, & Caſſio, ut immaturè proruperant, ita inerti diſceſſu primordia belli fœdarunt. Hoc impedimento Richomeres nuſquam ire permittitur, & Gothorum equitatus cum Matheo & Safrace revertitur.

Marcellin. l. 31. c. 12.

Gothorum cum Valente pugna.

III. Fatalis tandem pugna committitur, die v. Iduum Auguſtarum: *Siniſtrum cornu ad uſque plauſtra ipſa accaſſit, ultra ſi qui tuliſſent ſuppetias proceſſurum: à reliquo equitatu deſertum, multitudine hoſtili urgente, ſicut ruina aggeris magni oppreſſum atque dejectum eſt. Steterunt improtecti pediter, ita concatervatis manipulis, ut vix mucronem exercere, aut manus reducere quiſquam poſſet.* Hæc Romanorum cladis cauſa fuit, quam verbis Oroſii exponere juvat: *Primò ſtatim impetu Gothorum, perturbata Romanorum equitum turma, nuda peditum deſeruere præſidia. Mox legiones peditum undique equitatu hoſtium cincta, ac primùm nubibus ſagittarum obruta. Deinde cùm amentes metu ſparſim per devia cogerentur, funditùs caſa gladiis inſequentium, contiſque perierunt.* Reliqua doceat Marcellinus: *Imperator diris pavoribus circumſeptus, paulatimque inſiliens funerum moles, ad Lanctarios confugit, & Mattiarios. Eoque viſo, Trajanus exclamat, ſpem omnem abſumptam, ni deſertus ab armigeris Princeps, ſaltem adventitio tegeretur auxilio. Hocqua audito, Victor nomine Comes, Batavos in ſubſidiis locatos, haud procul ad Imperatoris præſidium raptim cogere properans, cùm invenire neminem poſſet, gradiens verò diſceſſit, parique modo Richomeres periculo ſemet exemit, & Saturninus. Diremit hæc nunquam penſabilia damna, quæ magno rebus ſtetere Romanis, nullo ſplendore Lunari nox fulgens.*

Marcellin. l. 3. c. 13.

Oroſ. l. 7. cap. 33.

Marcellin. l. 31. c. 13.

Mors Valentis.

IV. Quodnam verò extremum Valenti fatum venit? *Dicunt Valentem animam non exhalaſſe confeſtim, ſed cum Candidatis, & ſpadonibus paucis, prope ad agreſtem caſam relatum, ſecundâ contignatione fabre munitam, dum fovetur manibus imperitis, circumſeſſum ab hoſtibus qui eſſet ignorantibus, dedecore captivitatis exemptum.... Cùm enim oppeſſulatas januas perrumpere conati, qui ſecuti ſunt à parte penſili domus ſagittis inceſſerentur, ne per meras inexpedibiles populandi amitterent copiam, congeſtis ſtipula faſcibus, & lignorum, flammâque ſuppoſitâ ædificium ſum hominibus torruerunt.... Unde quidam de Candidatis per feneſtram lapſus, captuſque à Barbaris prodidit factum, & eos mœrore afflixit, magnâ gloriâ defraudatos, quòd Romanæ rei Rectorem non cepere ſuperſtitem. Is ipſe juvenis occultè poſteà reverſus ad noſtros, hæc ita accidiſſe narravit.* Victor, Zozimus, Hiſtoricique Eccleſiaſtici Valentem incendio concrematum eſſe teſtantur. Sic magno Dei judicio flammis periit Princeps, qui ſuppoſito igne perſecutionis Eccleſias vaſtaverat. Pulcherrima eſt Oroſii ea de clade ſententia: *Quò magis teſtimonium punitionis ejus & divinæ indignationis terribili poſteris eſſet exemplo, communi caruit ſepulturâ. Conſoletur ſe, ſed in hoc ſolo pervicacia miſeriaque Gentilium, quia temporibus & Regibus Chriſtianis tanta ſimul congeſta clades, preſſam Reip. oneravere cervicem: everſæ Provinciæ, deletus exercitus, Imperator incenſus. Magnum reverà hoc eſt ad noſtrum dolorem, magiſque miſerum quò magis novum. Sed quid hoc ad conſolationem proficit Paganorum, qui palam pervident, & in his quoque perſecutorem Eccleſiarum fuiſſe punitum.*

Marcellin. l. 31. c. 13.

Anno Dom. 378.

Oroſ. l. 7. cap. 33.

V. Non omnium Principi neceſſariarum Valens expers virtutum fuit. In eo hæc probanda: *Fuit poſſeſſoribus conſultor bonus, mutare Judices rarius, in amicos fidus, iraſci ſine noxa, & periculo cujuſque.* Addit Marcellinus: *Ultor acer ambitionum, ſeverus militaris & civilis diſciplinæ corrector, pervigil ſemper & anxius: Provinciarum æquiſſimus tutor, quarum ſingulas ut domum propriam cuſtodiebat indemnes: furibus & in peculatu deprehenſis Judicibus inimicus aſper & vehemens.* In eo vitia hæc eminebant: *Magnarum opum intemperans appetitor, laborum impatiens, duritiamque magis affectans, immanem in crudelitatem proclivior, ſubagreſtis ingenii, nec bellicis, nec liberalibus ſtudiis eruditus, in ſanguinem ſæviebat & diſpendia locupletum.* Nigri coloris fuit, *Pupula oculi unius obſtructa, ſed ita ut non eminus appareret, figura benè compacta membrorum, ſtatura nec procera, nec humilis, incurvis cruribus, extante mediocriter ventre.* Imperavit à die IV. Kal. Aprilis, anni Dionyſiani CCCLXIV. ad uſque V. Iduum Auguſti, hujus anni. Hoc eſt, annos XIV. menſes IV. dies XIII. Obiit quinquageſimo contiguus.

Valentis mores.

Vict. Epit.

Marcellin. l. 31. c. 14.

VI. Elati victoriâ ſuâ Gothi, ut per transfugas novere, Valentis theſauros Hadrianopoli conditos eſſe, civitatem petivere. Mandant obſeſſis per minaces literas ſe dedere. Romanorum Candidatos aliquos, qui ad ipſos defecerant, pelliciunt, ut ſimulatâ fugâ, intra muros ſuſcipi poſtularent, ingreſſique partem urbis aliquam incenderent, ut dum extinguitur à civibus incendium, Gothi impetum facerent. Recepti Candidati, dum de Conſiliis hoſtium interrogati variant, quæſtione vexati, crimen fatentur, quòd cervicibus abſciſſis piarunt. Repulſi obſeſſorum viribus Barbari, relictâ Adrianopoli, Perinthum occupare ſtatuunt. Quam tamen priſtinarum cladium memores tentare non audent. Agrorum cultoribus cæſis, aut captis, omnia vaſtant. Inde Conſtantinopolim petunt. Dum ſuburbana vaſtant, cives arrepto vice teli, quod cuique obvium erat, ſuopte motu adverſus Barbaros erumpunt. Uxor Imperatoris *Dominica* cunctis

Gothi Conſtantinopolim obſident.

Marcellin. l. 31. c. 15.

Socrat. l. 5. c. 1.

Anno Dom. 378.

cunctis ad bellum egredientibus, ex regali ærario stipendium dabat. Dum portarum obices penè pulsant Barbari, Saracenorum cuneus recens illùc accersitus, congressurus Barbarorum globo repente conspecto fidenter erupit: *Ex ea turma crinitus quidam, nudus omnia præter pubem, furiatum & lugubre strepens, educto pugione, agmini se medio Gothorum inserunt, & interfecti hostis jugulo labra admovit, effusumque cruorem exsuxit.* Quo spectaculo territi, posteà non more suo ferociebant. Post accepta majora funera quàm illata, *Exinde digrediuntur per arctoas provincias.* Interea *Victor* è periculo ereptus Gratiano in Pannonia commoranti, Valentis nunciat interitum: *Ille non admodum mæsto patrui cadem animo tulit, quòd inter eos suspicio quadam intercederet.* Valente absque filiis extincto, Asiam, & reliquam Africæ partem imperio Gratianus suo adjunxit. Ut verò relictam sibi hæreditatem adiret, Constantinopolim petit: *Cùm audivisset Valentis patrui mortem, confestim ad Orientalem Romam accurrit.* Hæc Suidas, qui etiam innuit Constantinopoli latam esse Gratiani Legem, quo exules ob pietatem Ecclesiis suis restituebantur. Sic ad res Ecclesiæ sensim pervenimus.

Zozim. l. 4. c. 24.
Theodorit. l. 5. c. 1.

Lucius post Petri reditum Alexandriâ pellitur.
Socr. l. 4. c. 37.

VII. Ex urbe Antiochena Valentis discessus prima veluti aurora fuit lucis, quæ post profundam calamitatum noctem Orientis Ecclesias illustravit. Abjicere metum incipiunt, & spes erigere: *Præcipue Alexandrini valde animis confirmantur. Quippe tunc recens ab urbe Romana reversus erat Petrus, cum literis Damasi Episcopi R. quibus ille, & Consubstantialis fidem, & Petri ordinationem confirmabat. Itaque populus resumptâ fiduciâ, Lucium quidem exturbat, Petrum verò in ejus locum substituit. Et Lucius quidem statim conscenso navigio, Constantinopolim perrexit.* Frustrà tamen id itineris suscepit, cùm auxilium quærenti Valentis obitus obstiterit. In ea urbe permansit, donec anno 380. cum Demophilo à Theodosio pelleretur. Ecclesiæ Alexandrinæ crudelissimus ille perturbator atque vastator, firmandis erroribus suis Orationes nonnullas scripsit, quarum fragmenta citantur in Romana Synodo, Martino Præside. Ex sermone, quem Paschatis in Festo habuit: *Ubi igitur*, inquit, *necessaria erat anima, ut perfectus homo coadoretur Deo? Propterea veritatem clamat Joannes, Verbum caro factum est. Compositum est carne, non autem & animâ, sicut hi qui nunc pro fide negotiantes asserunt, sed quidem carni unitum erat, & unus factus est cum eo. Nam quomodo unus Christus nisi una persona, una composita natura sicut hominis, qui ex anima & corpore extat, cognoscimus? Si autem & animam habuit, sicut & adulteratores adulteratas nunc Ecclesias docent, oppugnant se motus Dei & animæ, quoniam removet horum utrumque, & in diversas operationes ducitur.*

Later. Secret. v. 314.

Exules revocantur. Eulalius.

VIII. Auditâ fatali Valentis clade, nil antiquius Gratiano fuit, veræ fidei addicto, quàm revocare quos patrui sui crudelitas ejecerat. Ut ergo pietatem, quam in animo insitam habebat, manifestiorem redderet, *Lege latâ præcepit, ut Pastores qui in exilium ejecti fuerant suis gregibus restituerentur.* Ex Edicto Gratiani liquet, Episcopos à Valente exilio suo solutos non fuisse, ut post Hieronymum scripsit Orosius. Nil sanè Gratiani Lege ad eam rem opus fuisset, si à Valente Antiochiam exeunte jam revocati fuissent. Decrevit etiam, ut *cujuscunque religionis homines absque ullo discrimine in Ecclesiis convenirent. Soli autem Eunomiani, Photiniani, & Manichæi pellerentur Ecclesiis.* Porro qui exilio reversi sunt, plebis concordiam potiore loco ducentes, rogarunt Arianæ partis Antistites, ne Orthodoxos desererent, neve Ecclesiam mutuis dissensionibus divellerent. Quo animo inter cæteros fuit Eulalius, Amaseæ in Ponto Episcopus. Post reditum, quendam ex Arianis Episcopum Ecclesiæ suæ præfectum cùm invenisset, quem ex tota urbe ne quinquaginta quidem homines sectabantur, ipsum rogavit, ut Ecclesiam secum regeret, Primatu fruens, tanquam præmium servatæ concordiæ. Quam conditionem cùm Arianus repudiasset, haud multò post paucis illis præesse desiit, reliquis se Eulalio conjungentibus.

Socr. l. 5. cap. 2.
Sozom. l. 7. c. 2.

Meletii cum Paulino fœdus.

IX. Postquam Gratiani Edicti beneficio Antiochiam remeavit Meletius, gravis in plebe contentio exoritur. Paulinum Valens non affecerat exilio, pietatem ejus venerationi habens. Nonnulli ergo postulabant, ut communi jure ambo Episcopatum administrarent. Ipse Meletius nomine suo dignus Paulinum sic compellat: *Quandoquidem & mihi harum ovium Dominus ipse curam commisit, & tu aliarum curam suscepisti, ovesque inter se in religione consentiunt, jungamus greges, ô amice, & contentionem de Primatu deponamus. Quòd si Cathedra in medio posita contentionem facit, eam auferre conabor. Posito enim super illa Evangeliorum libro, nos ex utraque parte sedeamus... Ac si quidem ego prior ex hac vita discessero, tu solus, ô Amice, Præsulatum totius gregis obtine. Si verò id tibi prius contigerit, tum ego prout potero, gregis curam geram.* Oblatam conditionem cùm respuisset Paulinus, Magister Militiæ Ecclesias Meletio tradidit. Paulò aliter res à Socrate narratur, & Sozomeno. Negante Paulino Cathedræ societatem, cum Meletio ab Arianis ordinato, populi vi adhibitâ, ipsum in quadam extra urbem Ecclesia in sede Episcopali collocarunt. Posteà verò populus ad concordiam rediit, pactis inter se ejusmodi conditionibus. Qui ad Episcopatum gerendum idonei erant, sex numero, eos Sacramento adegerunt, ut altero è duobus Episcopis mortuo, nemo Cathedram ambiret, sed alterum qui superstes esset, defuncti locum retinere sinerent. Præstito juramento populus ad concordiam redigitur. Soli Luciferani se à reliquis sejunxerunt, quòd Meletius ab Arianis consecratus fuisset. In ea porro narratione magna obscuritas est Chronologiæ. Theodoritum si sequimur, Socratem atque Sozomenum tam Meletii cum Paulino colloquium, quàm fœdus Antiocheni populi non multò post Edictum Gratiani fuit institutum. Sunt tamen conjecturæ quæ suadeant, ad annum 380. ea debere referri, ut observabimus. Non Antiochenæ modò, sed aliis quoque Ecclesiis in utilitatem cessit Meletii reditus. Quippe viros insignes præfecit Ecclesiis. Diodoro Tarsensium Episcopo constituto, Cilicum Provinciam commendavit. Joanni natalibus claro, sed virtutibus longè illustriori, Apameæ Pontificatum tradidit. Stephanum & Græcorum literis, & pietate à teneris unguiculis imbutum, Germaniciæ Eudoxiani erroris labe corruptæ præfecit Antistitem.

Theodorit. l. 5. c. 3.
Sozom. l. 7. c. 3.
Socrat. l. 5. c. 5.
Theodorit. l. 5. c. 4.

Eusebii Samosateni reditus. Mors ipsius.

X. Gothis Thraciam populantibus, ad Istrum degebat magnus ille Eusebius Samosatensis Episcopus. Qui ruptis Lege Gratiani vinculis exilii, in

ANNO DOM. 378.

in Orientem reversus, insignes fide viros præfecit Ecclesiis. *Acacium* Berœæ, Hieropoli *Theodotum*, *Eusebium* Chalcidi, *Isidorum* Cypro, *Eulogium* Edessæ, *Marim* Dolichiæ, quam Ariana labes affecerat. Extremum hunc Sancto Præsuli laborem Deus concessit, cùm nefando casu in exigua ea civitate mortem invenerit. Marim cum illic in Sacerdotio collocare vellet, [Theodorit. l. 5. c. 4.] *ingredienti urbem mulier quædam arianâ labe maculata, tegulam è superiore adium parte immisit, qua caput ejus obtrivit, nec multò pòst ad meliorem vitam eum transmisit. Sed ille moriens eos qui aderant, jurejurando obstrinxit, ne à muliere pœnas hujus facti ullas exigerent.* In annum proximè futurum mors est Eusebii conjicienda, cùm non satis spatii videatur post solutum exilium, ut labente anno hæc omnia peregerit. Vir & pietate, & laboribus clarus fuit Eusebius, cujus in morte magnam Ecclesia jacturam fecit. Venerationi fuit omnibus bonis, præcipuè Gregorio Theologo. A Valente dum relegabatur in Thraciam, Nazianzum ingressus est, sed à Gregorio gravi morbo tum decumbente salutari non potuit. Qua de re exuli nobilissimo dolorem testatur suum: *Me non tam morbus, quamvis alioqui periculosissimus excruciabat, quàm quòd fausto & sacrosancto tuo congressu privabar.* Quanti verò ipsum fecerit, ostendit flagrans desiderium ejus, ut Eusebius suis in precibus scribentis memor esset, futuris viatico, & in præ- [Naz. Epist. 18. 792.] senti ævo, & in futuro: *Tantum enim virum tot ærumnas pro Evangelii fide perferentem, tantisque persecutionibus vexatum, tantam denique sibi ipsi apud justissimum Deum libertatem per calamitatum perpessionem comparantem; hunc, inquam, patronum quoque nostrum per orationes fieri dignari, tantam vim habere mihi persuadeo, quantum si vel à quodam Sanctorum Martyrum id mihi impenderetur.* Periere Eusebii Samosatensis scripta, quorum Theodoritus meminit: [Theodorit. l. 4. c. 15.] *Divinus autem Eusebius ad Istrum degebat, Gothis Thraciam populantibus, quemadmodum ex scriptis ejus cognosci potest.*

[Gregorius Nyssenus, num ante Basilium factus Episcopus?]

XI. Exilio quoque suo solutus est Gregorius Nyssenus, Basilii frater, de quo nonnulla sunt nobis commemoranda. Gregorius patre Basilio, & Emmeliâ genitus, tertius ipsorum filius numerabatur. Major natu *Basilius*, quem sequebatur *Naucratius*, post quem Nyssenus vitæ limen ingressus est. Lector creatus, Sacris Libris, quos in Ecclesia plebi lectitare solebat, abjectis ad Rhetoricam se contulit. Qua de causa aculeatâ à Nazianzeno Epistolâ perstrin- [Nazianz. Epist. 43. 804.] gitur: *Quid tibi accidit, vir sapientissime, quidque tibi in te ipso displicuit, ut sacris illis suavissimisque Libris, quos quondam populo lectitabas, calcatis atque projectis, aut etiam ad fumum suspensis, falsos & amarulentos in manus sumpseris, ac Rhetor vocari, quàm Christianus malueris?* Fuit etiam alia de causa à Basilio suo gravissimè vexatus, quòd non candidè satis conditam à se Epistolam avunculo suo assignasset: [Basil. Ep. 44.] *Quomodo adversus te per scripta pugnare possim? Quomodo te propter merita reprehendere possim? Tertium dic mihi, quis in eadem retia incidit? Unam mihi concinnatam à te Epistolam obtulisti, velut à venerandissimo & communi nostro avunculo, decipiens me nescio quâ gratiâ.* Nyssæ in Cappadocia Episcopum esse impositum, tam certum quidem, quàm incertus est inaugurationis annus. Qua de re Baronius sententiam sic ostendit suam: *Quoto potissimum Domini anno Episcopus Nyssæ creatus fuerit, & num ante Basilium, an post eam dignitatem sit consecutus, haud satis compertum habetur, eum tamen constat sequenti anno jam agentem Episcopum, persecutione Valentis a propria Ecclesia expulsum esse.* [Scilicet 370.] Quæstio hæc, uter prior Episcopali dignitate ornatus sit, Basilius, an Gregorius, decidi posset, si in verbis Nysseni Nyssenum reperire liceret: [Bar. An. 369. n. 65.] [Nyss. Vit. Macr. pag. 187.] *Basilius magnæ Cæsareæ creatus est Antistes, qui in Clero fratrem suum, ad sacrum, quod in Presbyterio est, Sacerdotium provexit, mysticis sua sacrificiis eum consecrans. Atque hinc rursus ea vita cursus ad graviora sanctioraque dirigebatur, aucto Philosophiæ Sacerdotio.* At non satis liquet, quem fratrem intelligat, imò vero fit similius, *Petrum* indicari, non Gregorium, qui de se in prima pluralis persona hac in Epistola loquitur. Porro quod Baronius *constare* dicit, Nyssenum anno CCCLXX. jam Episcopum in exilium missum esse, ne dum constet, falsissimum quidem existimamus; cùm ex ipso Nysseno apertè liqueat, non ante annum CCCLXXIII. in exilium esse projectum: [Nyss. Vit. Macr. 188.] *Mihi Gregorio*, inquit, *cupiditas incidit sororem invisere. . . . Nam dimetienti mihi temporis spatium, quod interim fluxerat, dum ejusmodi perturbationibus congressus noster impeditur, octo plus minus annorum videbatur.* Quæ ad Olympium de Macrino Epistola, cùm mensibus aliquot post Antiochenam Synodum anno CCCLXXX. celebratam scripta fuerit, *constat* anno CCCLXXXI. esse concinnatam. A quo tempore si octennium retrò putemus, quo Gregorius ab *hæresis Principibus patriâ pulsus*, charissimæ sororis est colloquio prohibitus, ad annum utique CCCLXXIII. perveniemus. Debebatur Ariano furori victima Nyssenus, qui totis viribus grassanti hæresi repugnabat. Quod Theodoritus memoriæ prodidit l. 4. c. 30. *Inter Episcopos Gregorii duo illustres fuere, Nazianzenus, ac Nyssenus. . . . Et hi quidem in Cappadocia pro pietate decertantes, egregiam operam navarunt.* Exsulantem passim plurimis Epistolis solatus est amicus Nazianzenus. Quarum in una gravem hanc sententiam legimus: [Nazianz. Ep. 35.] *Molestis rebus ne nimis discrucieris. Si enim minorem ex his mœrorem capiamus, minus molesta erunt.* Ne id quidem est prætereundum, Gregorium Nyssenum non fastidisse nuptias. Uxorem duxit *Theosebiam* illustrem fœminam, quæ maritum superstitem habuit. Itaque Nysseno consolatoriam Nazianzenus Epistolam misit. Defunctam variis laudibus oneravit: [Nazianz. Ep. 95.] *Theosebiam Ecclesiæ decus, Christi ornamentum. . . . Theosebiam verè sacram, & Sacerdotis conjugem, & honore parem, & magnis mysteriis dignam.* Vaticinatione quâdam permotus Nazianzenus, Nysseno scripserat: [Nazianz. Ep. 31.] *Non ita grave putandum est, quod recaluerint Hæretici, ac veris amœnitate freti, ex latebris suis prorepant. Paulum, crede mihi, sibilabunt, ac posteà in terram se abdent.* Sibila comprimere incœpit Edictum Gratiani, quo Ecclesiæ suæ Gregorius Nyssenus redditus est.

[Gregorius Seleuciâ Constantinopolim mittitur.]

XII. Ut non Principum autoritate modò, sed vi quoque rationum error comprimeretur, Nazianzenus Constantinopolim mittitur, Arianorum labe diu corruptam sedentibus in Ecclesia Episcopis, qui modis omnibus fidei reliquias ex animis evellere conabantur. Defunctis Gregorio, Nonnâque parentibus, Nazianzi nullis detineri precibus Gregorius potuit. Seleuciam ergo

Anno Dom. 378.

go proficiscitur, Templo Theclæ nobilem, ut ipse cecinit in carmine de vita sua:

Primum fugâ me confero Seleuciam,
Ubi Virgo Thecla fanum habet celebre admodum.

Ibi delitescebat, cum vulgato Gratiani decreto, ut laboranti fidei sucurreret, Constantinopolim missus est. Currente anno eam suscepisse provinciam nobis est verosimillimum. Non ante quidem Valentis obitum furentibus Arianis eò proficisci potuit. Brevi sanè in regia urbe constitisse, apud Rufinum legimus: Gregorius *redditâ pace, Constantinopolim ad Ecclesiam docendam venire exhortatus non abnuit. Ubi brevi tempore tantum ad emendandum Populum vetustis Hæreticorum infectum venenis profecit, ut tunc primùm Christiani sibi fieri viderentur, & novellam lucem veritatis aspicere, cùm religionis Doctor multa quidem verbis, plura tamen doceret exemplis.* Breve id tempus *triennio* circunscribitur. Tota hæc Gregoriana mora fuit in urbe Constantini, ut ex ipso Nazianzeno rectè observat Baronius, Constantinopolitanos sic compellante: *Quid improbum, quid vobis contrarium, quid noxium, vel verbis protuli, vel designavi toto hoc jam triennio.* Ut rejicienda sit omninò ea Nicephori Chronologia de Byzantinis Episcopis: *Gregorius Nazianzenus Præfectus est Ecclesiæ annis* XII. *deinde ad sua reversus est.* Porro non suâ sponte Gregorius id operis agreditur. Ex multis unus à Synodo electus est, qui difficillimo hoc officio fungeretur. Quod & ipse docuit carmine de sua vita:

Rufin. l. 2. c. 9.

Naz. Carm. de Epis.

Me misit almus spiritus vocantibus
De plebe multis atque item Pastoribus,
Plebem ut juvarem, pro fide arma sumere.

Ac sanè maxima quibus ereptus est pericula, prosperique suarum concionum successus egregium præbet divinæ legationis sigillum. Non assentimur tamen Baronio, aliisque eruditis, qui ab Antiochena Synodo Constantinopolim Gregorium legatum esse persuasum habent, utpote quæ biennio post Nazianzeni in regiam urbem adventum celebrata sit. Alia ergo Synodus est intelligenda, cujus monitis Gregorius obtemperavit. Plurimum quoque Basilii valuit autoritas, ut ad difficillimam provinciam obeundam Gregorium suum impelleret. Verba hæc sunt Gregorii Presbyteri: *Protinùs illo Basilio luminari Magno, ipsius cupiditati alacritatique quasi faces quasdam subdente, aliisque compluribus Episcopis, principibusque urbis civibus fidei pietate præditis, ab eo obnixè contendentibus, ut ipsius auxilio egentibus, quasi Herculem quendam, Alexica cùm se præberet, Constantinopoli statim affuit.* Quid verò ibi obtigerit Gregorio, sequentibus annis commodius narrabitur.

Greg. Vit.

De ætate Hieronymi.

XIII. Factâ Doctoris mentione, æquum est & discipulo virtutis testimonium reddere, *Hieronymo* scilicet, qui tum temporis in Oriente versabatur, & Presbyter à Paulino creatus est, currente circiter anno, antequam Paulinum æmulum Meletius suum sibi reconciliaret. More nostro vitæ illustris repræsentabimus imaginem. Hieronymus patre Eusebio natus est, oppido *Stridone*, quod à Gothis eversum Dalmatiæ quondam Pannoniæque confinium fuit. Matris nomen ignoratur. De anno Hieronymi natali magna inter Chronologos disceptatio est. Nos *Prospero* adhærescendum putamus, qui ad annum Domini CCCCXX. Theodosio Augusto IX. & Constantino III. Coss. hæc habet in Chronico: *Hieronymus Presbyter moritur anno ætatis suæ* XCI. *pridie Kal. Octobr.* Vix in annis Hieronymi aberrare Prosper potuit, cùm & Occidentalibus probè notus Hieronymus, & Hieronymo suppar Prosper fuerit, cujus à Chronologia non est nisi gravi de causa discedendum. Itaque anno Domini 330. *Gallicano & Symmacho Coss.* imperante Constantino M. Hieronymum lucem aspexisse existimamus. Neque à Prospero multum abest Gennadius in Capitulo de Viris illustribus, quod Mabillonius edidit, Analectorum t. 2. p. 42. *Nonagenarius fermè, ut perhibent, posteà in Domino requievit.* A veritate tamen relinqui Prosperi Chronologiam, *Mariani Victoris, Baroniique* sententia est. Arbitrantur enim, non *Constantino*, sed *Constantio* imperante natum esse Hieronymum: *Erat*, inquit Baronius, *tempore obitus Juliani annum agens circa vigesimum.* Cùm igitur perierit Julianus anno CCCLXIII. qui ex sententia Baronii cum Hieronymi vigesimo labebatur, anno CCCXLIV. lucem aspexisse debuit. Hanc suam Chronologiam firmant verbis Hieronymi: *Dum adhùc essem puer, & in Grammatica ludo exercerer, ac subitò in ipso persecutionis ardore Juliani nunciatus esset interitus, eleganter unus de Ethnicis, Quomodo, inquit, Christiani dicunt Deum suum esse patientem.* Quòd si natus est Hieronymus imperante Constantino, *Gallicano & Symmacho Coss.* erat igitur annorum 34. cùm Julianus ad fata venit. Rectè! At, inquit Baronius, *Quonam pacto verum erit, Hieronymum tunc temporis fuisse puerum, & Grammaticis facultatibus imbui?* Tanti tamen non ea ratio est, ut Prosperi percellat Chronologiam. Quidni anno 34. in Grammaticæ ludo exerceri Hieronymus potuit, cùm Marcus Aurelius Imperator, jam senex Philosophorum scholam ingressus fuerit? Quo viso, exclamavit Lycius, manu ad cœlum sublatâ: *O Sol; Romanorum Imperator jam senex libellum tractans, Ludimagistri domum frequentat.* Quid, nonne Marci Antonii Gniphonis Grammatici scholam frequentavit Cicero *etiam, cùm Præturâ fungeretur*, observante Suetonio de illustribus Grammaticis c. 7. Ut Ecclesiasticos Autores Ethnicis jungamus, nonne anno trigesimo suo Gregorius Nazianzenus Athenis utebatur Ludimagistro? Nonne ipse Hieronymus jam senex Didymo se discipulum præbuit? *Jam canis spargebatur caput, & Magistrum potius quàm discipulum decebat. Perrexi tamen Alexandriam, audivi Didymum.* Qui locus ad ætatem Hieronymi intelligendam maximè conducit. Etenim si anno duntaxat CCCXLIV. editus est, in senium quidem non inclinabat Hieronymus, nec *canis spargebatur*, cùm ad Didymum profectus est, qui ab anno CCCLX. ad tercentesimum septuagesimum floruit. Quo tempore ex Baroniana Chronologia annum duntaxat XXVII. implevisset Hieronymus. Neque magis voce *pueri* movemur, quàm sibi aptat, cùm ad fata Julianus venit. Eam enim frequenter *usurpat*, non ad pueritiam sanè, sed ad adolescentiam significandam, quæ ultra annum quadragesimum extenditur. Pueritia propriè illa est, quæ infra annum XVII. constituitur, definiente apud Gellium *Tuberone*, qui de Servio Tullio scripsit, cùm quinque classes census faciendi causâ instituerer, *Pueros esse existimasse, qui minores essent annis septemdecim.* Quâ notione vox *pueri* non accipi potest apud Hieronymum. Exempla sanè sunt

Bar. An. 372. n. 58.

Hier. in Abac. c. 1.

Suid. in Marc. pag. 89.

Hier. Ep. 65. c. 1.

Gell. l. 10. cap. 28.

Anno Dom. 378.

sunt certissima, quibus monemur indiscriminatim pro adolescentia pueritiam poni ab Hieronymo: *In adolescentia*, inquit, *mea provocatus ardore & studio Scripturarum, allegoricè interpretatus sum Abdiam Prophetam.* En *adolescentiam*, cui interius pueritiæ nomen imponit: *Quid igitur condemnamus, in quibus pueri lusimus?* Sed & in sua ad Nepotianum Epistola: *Dum essem adolescens, imò penè puer, & primos impetus lascivientis ætatis eremi duritiâ refrenarem.* Quin etiam *infantiam* vocat ætatem suam, quâ contigit horrendus ille terræ motus, qui orbem Romanum incessit anno CCCLXV. die XII. Kal. Augusti, Valentiniano & Valente Coss. *Audivi quendam Atropolitem, sed & omnis civitas testis est, motu terræ magno in mea infantia.* Quo tempore vel ea Baroniana Chronologia annum XXII. ingressus erat Hieronymus. Creditu quidem difficillimum, anno ætatis suæ XLVIII. tot Opera edidisse, quot anno Theodosii XIV. qui Dionysianus est CCCXCII. edita à se commemorat libro de Viris illustribus.

Hieron. Proœm. in Abd. 126.

Hieron. Epist. 2.

Hieron. in Es. c. 15.

De Hieronymi pueritia, & peregrinationibus. Fit Presbyter.

XIV. Hactenùs de ætate Hieronymi. Habuit sororem, & fratrem natu minorem, nomine *Paulinianum*. Divite familiâ ortum esse, hæc indicant, quæ leguntur in libro primo contra Rufinum: *Memini me puerum cursitasse per cellulas servulorum, diem feriatum duxisse lusibus.* Grammaticæ Præceptorem *Donatum* habuit. Dum Romæ operam studiis dabat, addictus erat & Religioni: Solebat *cum cæteris ejusdem ætatis, & propositi, diebus Dominicis sepulchra Apostolorum & Martyrum circuire, crebròque cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defossa ex utraque parte ingredientium per parietes haberent corpora sepultorum, & ita obscura sunt omnia, ut propemodum illud propheticum compleatur, Descendant ad infernum viventes.* Neque tamen Rhetoricas artes negligebat: *Cùm adolescentulus Romæ controversias declamarem, & ad vera certamina fictis me litibus exercerem, currebam ad tribunalia Judicum.* Intereà magnus ille virginitatis laudator, & penè nuptiarum osor veneri succubuit, ut ex his colligitur: *Virginitatem in cælum fero, non quia habeam, sed quia magis mirer, quod non habeo.* Quæ scripsit Pammachio. In urbe sacris undis expiatur, teste suâ ad Damasum Epistolâ: *Inde nunc meæ animæ* postulo *cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi.* Româ profectus, in Gallias comite *Bonoso* contendit, ut ea variis Bibliothecis, virisque eruditis, quibus tum Gallia florebat, eruditionis thesauros sibi compararet. Treveris, quæ ad Metropolitanæ Galliarum civitatis honorem ascenderat, commoratum esse docet ipse ad Florentium Epistolâ VI. *Librum de Synodis S. Hilarii, quem ei apud Treviros manu meâ ipse descripseram, æquè ut mihi transferas pete.* Dum in Gallia versatur, vidit rem nefandam, *Scotos gentem Britannicam humanis vesci carnibus.* Ut liberius Christo vitam dicaret suam, in ascetica se disciplina collocare placuit. In patria tamen ob pessimos *Lupicini* Episcopi mores, domicilium constituere noluit. Neque tumultus urbis Romanæ Monachi vitæ erant idonei. Stetit ergo cogitanti sententia, longiores regiones petere. Domi itaque constitutis rebus, & Bibliothecam, quam summo studio Romæ instituerat, cum viatico tantæ peregrinationi necessario assumens, relictis consanguineis, Innocentio, Evagrio, Hylâ, Heliodoro comitibus Hierosolymam concessit, ut legitur

Hier. in Ezech. cap. 40.

Hier. in Gal. c. 2. 128.

Hieron. Ep. 50. cap. 8.

Hieron. Ep. 57.

Epistolâ ad Eustochium c. 13. Ibi cùm aliquandiu moratus esset, alias & in regiones peregrinatur, quod Rufinum monuit: *Postquam me à tuo latere subitus turbo convulsit, tunc mihi caruleus supra caput astitit imber. Tunc maria undique, & undique cælum, tandem in incerto peregrinationis erranti, cùm me Thracia, Pontus, atque Bithynia, totumque Galatiæ & Cappadociæ iter, & fervido Cilicum terra fregisset æstu, Syria mihi velut fidissimus naufrago portus occurrit.* Antiochiam Syriæ metropolim ingressus, post aliquantum moræ eâ urbe relictâ solitudines petit, quas Proœmio in Abdiam, *Syriæ Chalcidis* vocat. Dum evolveret Bibliothecam curiosius, in morbum incidit: *Lecturus Tullium jejunabam . . . Si quando in memet ipsum reversus Prophetas legere cœpissem, sermo horrebat incultus.* In media ergo fere Quadragesima, febris legentem invasit. Raptus æger in spiritu, ad Judicis tribunal pertractus, de conditione interrogatur. Ubi se Christianum esse respondit, Præses, *Mentiris*, *ait, Ciceronianus es, non Christianus.* Hic quidquid morborum esse poterat expertus, *Innocentium* amisit, partem animæ suæ. Porro in deserto fugientem mundum totus mundus sequebatur: *Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantum socius, & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis, & mens desideriis æstuabat in frigido corpore.* Quas cogitationes ut elideret, Hebraicis literis admovit animum. Ad mentem, inquit, *edomandam cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in disciplinam dedi, ut post Quintiliani acumina, Ciceronis fluvios, gravitatemque Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum discerem, & stridentia anhelantiaque verba meditarer.* Dum in partes scinditur Antiochia Paulini, Meletii, Vitalis divisionibus, anxius cuinam adhæreret Hieronymus, Damaso scribit: *Non novi Paulinum, Meletium respuo, Vitalem ignoro*, quid ergo de voce hypostasis, in qua veneni latebat aliquid, sit existimandum, suppliciter quærit. Cùm porro Paulino communione conjungeretur Damasus, Ecclesiæ Romanæ alumnus, Hieronymus Paulini partes amplexus est, à quo etiam in Presbyterum ordinatur currente circiter anno. A consecrato verò, qui asceticam ejurare vitam nolebat, hæc Paulinus audivit: *Nùm rogavi te, ut ordinares? Si sic Presbyterum tribuis, ut Monachum nobis auferas, tu videris de judicio tuo. Sin autem sub nomine Presbyteri, tollis mihi propter quod seculum dereliqui, ego habeo quod semper habui.* Quæ de Hierononymo ad annos sequentes pertinent, suis temporibus dividemus.

Anno Dom. 378.

Hieron. Ep. 41.

Hieron. Epist. 22. cap. 13.

Hieron. Epist. 22. cap. 3.

Hieron. Epist. 4. cap. 12.

Hieron. Epist. 61. n. 16.

Diodorus Tarsensis. Quis? Ejus Opera.

XV. Eruditi, pii & religiosi laude Diodorum Tarsensem Episcopum nostri Annales fraudare non debent. Sanguinis splendore nobilem Diodorum fuisse, ex Theodorito discimus, dum illum ob animi fortitudinem præconiis effert: *Generis quidem sui*, inquit, *nobilitatem nullatenus considerabat, ærumnas autem pro fidei defensione libenti animo tolerabat.* Monasteriorum uni, quod juxta Antiochiam conditum erat, Præfectum agebat, quo munere dum fungitur, auditores habuit, qui clarâ famâ apud Veteres postmodum fuere, Theodorum scilicet Mopsuestiensem, & Maximum Seleuciæ, Joannem Constantinopolis Episcopum. Eo tempore quo furens audaciâ, scelusque anhelans Valens Imperator, Antiochensem Ecclesiam persequitur,

Theodorit. l. 4. c. 25.

agente

ANNO DOM. 378.

agente in exilium Sancto Meletio, ea radicibus montis expulsus Diodorus, ad ripas proximi fluminis, cum Flaviano Christi over pascebat. Postquam in defendenda pietate fecit ut industriam omnes suam cognoscerent, dignus à Meletio judicatur, qui Episcopi nomine Tarsensi Ecclesiæ præficeretur: *Divinus Meletius Diodorum, qui in gravissimâ illâ tempestate navem Ecclesiæ incolumem servaverat, Tarsensium Episcopum constituit, & Cilicum ei Provinciam commendavit.* Anno circiter CCCLXXVIII. Valentis Imperatoris post obitum Pontificatum iniisse videtur. Synodo Constantinopolitanæ, anno CCCLXXXI. jubente Theodosio coactæ, Diodorus interfuit, magnique cœtus pars una magna fuit. Quo tempore & autor extitit, ut regiæ urbis Episcopatus Nectario crederetur. Tacitus secum ipse agitabat Diodorus, quisnam potissimùm eligendus esset ad eam Cathedram, quæ tantâ ambitione desiderabatur. Quo momento ad eum Nectarius accessit, velut laturus Epistolas, si quas ille Tarsum scribere voluisset. Tum Nectarii caniciem, morum suavitatem, vultumque Episcopatu dignum intuitus, cum Meletio commendavit. Tanta pietatis in celebritate Diodorus erat, ut Lege latâ Theodosius sanciret, illos Ecclesiis esse præficiendos, qui cum Diodoro Episcopo Tarsi communicarent. Diodori vitæ breviarium unà cum ipsius laudibus Domnus prosequitur Antiochenus in sua ad Theodosium Epistola: *Iste magnus Diodorus testem quidem pietatis habet clarorumque certaminum magnum illum Basilium. In illo enim claruit tempore, quo Arii impietatis patroni tunc Imperatorum animas irretientes, adversus veritatem illorum movere potentiam. . . . Dei autem homo S. Meletius, à quo appellationem habent apud nos Apostolicorum custodes dogmatum, Meletianos enim nos vocant Arii sectatores, sacratissimum Diodorum Gubernatorem Ciliciæ universæ præposuit, & Tarseorum ei regimen commisit. Iste in regia civitate cum Gregorio, & reliquis qui ejus erant studii, ter beatum Nectarium Archiepiscopum ordinavit. Iste magni Joannis Doctor, qui sedem regiæ civitatis ornavit, & universum mundum doctrinâ complevit.* Quamdiu Episcopatum cum vita retinuerit, nobis est incompertum. Id unum scimus, anno CCCXCIV. non amplius inter homines fuisse, cùm Nectarii Concilio *Phalerius* Diodori successor interfuerit. Non virtutibus modò, sed scriptis quoque suis Diodorus famæ multum sibi collegit. Verba hæc sunt Sozomeni: *Multos, sicut accepi, libros posteris scriptos reliquit, & sacra Volumina ad literam exposuit, repudiatis allegoriis.* Librorum Catalogum ex Theodoro Lectore Suidas exhibet, non inutiliter nostros in Annales referendum: *Interpretationes in totum V. Testamentum: in Genesim, Exodum, & reliqua. In Psalmos, in quatuor libros Regum, in ea quæ in Paralipomenis quæruntur. In Proverbia, Quod sit discrimen contemplationis & allegoriæ: in Ecclesiasten: in Canticum Canticorum: in Prophetas. Chronicum quod Eusebii Pamphili de temporibus errorem emendat: in quatuor Evangelia, in Acta Apostolorum, in Epistolam Joannis Evangelistæ. Quod unus Deus sit in Trinitate: contra Melchisedecitas, contra Judæos: de Resurrectione Mortuorum: de Anima: contra diversas de ea sectas: ad Gratianum capita: contra Astronomos & Astrologos & Fatum: de Sphæra, & septem Zonis*, (legendum putamus quinque zonis, s in ζ mutato. Septem enim zonæ Veteribus ignorantur:

Utque duæ dextra cælum, totidemque sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis;)

De contrario Astrorum progressu: de Hipparchi Sphæra; de Providentia, contra Platonem, de Deo & Diis: de Natura & materia. De Deo & falsa Græcorum materia. Quòd invisibiles naturæ non ex elementis, sed unà cum elementis ex nihilo factæ fuerint. Ad Euphronium Philosophum per interrogationem & responsionem: contra Aristotelem: de Corpore cælesti. Quomodo Sol sit calidus: contra eos qui cælum animal esse dicunt. Quomodo semper quidem opifex permaneat, opificia verò non semper. Quomodo velle & nolle, sit in æterno Deo, contra Porphyrium: de Animalibus & Sacrificiis. Immensi & laboris & eruditionis Diodorum fuisse oportet, qui tot Opera condiderit. Legerat Photius tractatum de Fato, libris octo & tribus supra quinquaginta capitibus distinctum, ex quibus ampla satis fragmenta exhibet in sua Bibliotheca c. 223. Sed & in tractatum adversus Manichæos inciderat, de quo hæc habet: *Libris quinque & viginti cum Manichæis certavit. Quorum septem prioribus putat quidem, vivum se Manichæorum Evangelium refellere: at non assequitur, dum non illud, sed quod ab Adda scriptum erat & Modium appellatur, evertit. Reliquis deinde libris, ea Sacræ Scripturæ loca purè explanans atque declarans, quæ Manichæi ad ea quæ animo concepissent, accommodare solent.* De Diodoriano stilo hoc ipsius est judicium: *Est in loquendo purus atque distinctus.* Diversa tamen est de Diodori libris censura Hieronymi: *Diodorus Tarsensis Episcopus, dum Antiochiæ esset Presbyter, magis claruit. Extant ejus in Apostolum commentaria, & multa alia ad Eusebii magis Emiseni characterem pertinentia, cujus cùm sensum secutus sit, eloquentiam imitari non potuit propter ignorantiam secularium literarum.* Refert & Facundus verba hæc Hieronymi, sed paululum immutata. Habet enim, *extant ejus in Apostolo Commentaria*: quodque præcipuum est, Eusebium non dicit *Emisenum*. Quæ lectio vero similior est: *Ad Eusebii*, inquit, *magis characterem pertinentia.* Eusebius autem non *Emissenus*, sed Cæsariensis potius indicatur.

XVI. Virum tantæ famæ, Nazianzenis, Basiliis, Meletiis, Epiphaniis Nyssenis percharum labe hæreseos aspersum, tandem à quinta Synodo damnatum esse, quis crederet? Hunccine virum anathemate percussum, quocum conjunctio signum pietatis erat, regnante Theodosio! Tanti viri memoriæ iniquior Baronius, Nestorio erroris sui fontem fuisse prædicat: *Eandem*, inquit, *doctrinam Diodori fuisse quæ fuit & Theodori Mopsuesteni Theodoritus affirmat.* Subjungit etiam, *Nestorium à Diodoro didicisse perfidiam.* Verùm enimverò Theodoriti mentem non accuratè satis reddit illustrissimus Purpuratus. Verba hæc sunt Theodoriti. Theodorus Mopsuestensis, *Præstantissimi quidem Diodori auditor, divini autem Joannis socius atque adjutor fuerat. Ambo quippe ex spiritualibus Diodori fontibus simul hauserant.* Concedamus Baronio, Theodorum Nestoriani erroris fuisse. Fuitne consequens Diodorum eâdem & lue contactum? Nestorianis ergo Chrysostomos & inseri deberet, qui non minus quàm Theodorus Mopsuestensis, de spiritualibus Diodori fontibus hausit. Non igitur Diodori ex doctrina veneni aliquid Theodorus imbibit animo. Non inficiamur quidem

Theodorit. l. 5. c. 4.
Sozom. l. 7. c. 8.
Sozom. l 7. c. 9.
Facund. l. 8. c. 5.
Sozom. l. 8. c. 2.
Ovid. Metam. L. 1. f. 2.
Suid.
Phot. c. 85. pag. 203.
Fac. l 4. cap. 2.
Num Diodorus Tarsensis fons Nestorianismi?
Bar. An. 418. n. 35.
Theodorit. l. 5. c. 40.

dem

Bar. An. 428. n. 35.

dem Diodorum à Cyrillo Nestorianismi accusari: *Sensit*, inquit, *quòd alter sit Filius qui de Sancta Virgine natus est, & alter propriè Filius Dei Patris existat.* Credulus Cyrillo Baronius, Diodorum erroris hujus postulat. Quin tamen sive ex odio, sive ex prava Diodori Scriptorum interpretatione, Sancto Viro calumnia imposita sit, nulli dubitamus: & nobis assentitur Facundus, qui prolatis ex Basilio, Chrysostomo, Epiphanio, Hieronymo, testimoniis, ab errore Diodori liberavit innocentiam. Longum est & non necessarium testimonia tot exscribere, quæ ex Facundi libro quarto peti possunt. Referamus duntaxat verba ipsius, quæ magni sunt momenti absolvendo Diodoro: *Laudatur adolescens ab Athanasio, laudatur à Petro jam gravis, laudatur à Timotheo senex. Tota vita ejus fuit in laudibus, & post mortem ab Athanasii, Petri, Timothei successore tum Theodoro dicitur accusatus. Quis hoc possit æquanimiter ferre?* Inspiciatur & Domni Antiocheni ad Theodosium Epistola. Animo præcipuè recondenda sunt verba Photii: *In libris de Fato pius quidem est hic Scriptor, neque in eam sectam de Dei Filio, quem impia Nestorii rabies dissecuit, aberrando deflexit.* Solemne est multis ex locutionibus, quæ paulò sunt incommodiores, bonis viris errores ascribere, à quibus sunt mente alienissimi, quosque locis compluribus profligatum eunt. Ea ut videtur de causa Diodorus pro Nestorianismi fonte habitus est, etsi in diversum affectus uniusque Filii Dei, qui & divinitate simul & humanitate in una eademque persona præditus est, tenacissimus. Ad se nunc nos vocant Episcopi, ad celebrandam Synodum in urbe congregati.

Fac. l. 4. cap. 2.

Fac. l. 8. cap. 5.

Phot. pag. 662.

Romanæ Synodi de Ursini factione expostulatio.

XVII. Valentiniani Rescriptum anno CCCLXXI. *Ampelio* Præfecto Urbis missum est, quo *Ursicino* facultas concedebatur Gallias exeundi, dummodò, *Ne ad urbem Rom. vel certè suburbicarias regiones pedem inferret*, factioni præbuerat incrementa. Quâ gliscente, animis ad odia revocatis, Isacio usi erant Judæo ad insidias Damaso struendas. Ursicinianos tumultus exponit Romana Synodus, in sua ad Gratianum & Valentinianum Epistola. Dicunt indignum esse, conventum eò munitiorem fieri, quò flagitiosior fuerit: *Parmensis Episcopus dejectus judicio nostro, Ecclesiam tamen retinet impudenter. Damnatus æquè Florentius Puteolanus . . . post sextum annum repsit ad civitatem, tenuit Ecclesiam, multas in oppido Puteolano, de quo dejectus fuerat, seditiones insolentiâ concitavit. . . . Per Africam rursum sacrilego, rebaptizatores nutu Dei præcepistis expelli. Sed ab expulsis Claudianus est ordinatus, & ad perturbandam urbem Romam quasi Episcopus destinatur. . . . Sic denique factio profecit Ursini, ut Isaac Judæo subornato, qui facto ad Synagogam recursu, cælestia mysteria profanavit, Sancti fratris nostri Damasi peteretur caput, sanguis Innocentium funderetur, componerentur doli, quibus divino planè instinctu providentia vestræ pietatis occurrit, spoliaretur propè Ecclesia omnibus ministeriis: eâ fraude videlicet ut dum causam dicit qui in omnes Judex fuerat constitutus, nemo esset qui de Lapsis, vel certè de factiosis posset Episcopatus invasoribus judicare.* Verbis Synodi lucis aliquid fortè fœnerat narratio hæc Pontificalis: *Damasus invidiosè accusatus de adulterio, factâ Synodo purgatus est à XLIV. Episcopis, qui etiam damnaverant Concordium & Callistum, Diacones, accusatores ejus, & projecerunt de Ecclesia.* In Hispaniam relegatus est Isaac, ut justas calumniæ suæ pœnas lueret. De tot tantisque Ursinianæ factionis injuriis ut querelas suas protulere, ea flagitant ab Imperatoribus: *Jubere pietas vestra dignetur quicunque vel ejus, vel nostro judicio, qui Catholici sumus, fuerit condemnatus atque injustè voluerit Ecclesiam retinere, vel vocatus à Sacerdotali judicio per contumaciam non adesse, seu ab Illustribus viris Præf. Prat. sive à Vicario accitus ad urbem Romam veniat: aut si in longinquioribus partibus hujusmodi emerserit quæstio, ad Metropolitani per locorum judicia deducatur examen: vel si ipse Metropolitanus est, Romam necessariò, vel ad eos quos Romanus Episcopus Judices dederit, contendere sine dilatione jubeatur.* Synodi petitioni annuerunt Imperatores, dato ad *Aquilinum* Rescripto. Cogitent eruditi, an non hæc illa sit ipsa Synodus, cujus mentio est in Libello Synodico. Valente defuncto, *Gratianus & Occidentis & Orientis Imperator factus, pios Episcopos ab exilio revocavit. Quo tempore beatus etiam Damasus sacram Romæ convocavit Synodum adversus Arianos, Pneumatomachos, & alios plurimos Hæreticos. Expositamque definitionem divinorum capitum Thessalonicam ad Paulinum misit, quæ ex divina dispensatione ubique maxima perfecit, & Trinitatem homousion adorandam esse omnibus persuasit.* Extincto quidem Valente, Episcopos de conventu celebrando, Romam confluxisse, indicat Gratiani & Valentiniani Rescriptum Aquilino Vicario, in eo intervallo promulgatum, quod effluxit Valentis obitum inter & Theodosii ad imperium evectionem, cùm amborum nomina desiderentur. Conjectura igitur est probabilis, & de rebus Damasi, & de fide, in ea Synodo tractatum esse: licet à verò aberret Autor Synodici, dum ait, definitionem *Thessalonicam* ad Paulinum missam esse: *Antiochiam* dicere debuit.

Lab. t. 2. Concil. t. 2. 1002.

Lab. t. 2. Conc. 899.

Gratiani tribuendæ Damaso autoritati Decretum.

XVIII. Liberalitate Imperatorum non minimum adolevit Damasi autoritas. Qua de re extat Rescriptum Gratiani & Valentiniani ad Aquilinum: *Volumus ut quicunque judicio Damasi, quod ille cum consilio quinque, vel septem habuerit Episcoporum, vel eorum qui Catholici sunt, judicio vel consilio condemnatus fuerit, si justè voluerit Ecclesiam retentare, ut qui evocatus ad sacerdotale judicium per contumaciam non iisset, ut ab illustribus viris Præfectis Prætorio Galliæ atque Italiæ, autoritate adhibitâ ad Episcopale judicium remittatur, sive à Consularibus vel Vicariis, ut ad urbem Romam sub prosecutione perveniat. . . . Quòd si vel Metropolitani Episcopi, vel cujuscunque Sacerdotis iniquitas est suspecta aut gratia, ad Romanum Episcopum, vel ad Concilium quindecim finitimorum Episcoporum accersitum liceat provocare: modò ne post examen habitum, quod definitum fuerit, integretur.* Hoc Rescripti, quod integrum Baronius exhibet, anno 381. n. 2. ad præsentem potius annum pertinere ostendit titulus, in quo Theodosii nomen est prætermissum. 2°. Ursinus Mediolani cum Arianis anno 381. copulabatur: at quo tempore Romana Synodus ad Imperatores scripsit, Ursinum Galliæ cohibebant, & Agrippinæ agentem coërcebant. 3°. Anno 381. Præfecti urbis munere fungebatur *Antidius*, non *Aquilinus*, quem & mendosè Baronius vocat *Vicarium Ordinariorum*. Baronii de eo Gratiani Rescripto Chronologiam refellunt Blondellus de Primatu p. 194. atque Labbeus t. 2. Concil. 1005.

XIX.

ANNO DOM. 378.

Ausonius Consul designatur.

XIX. Cùm purpuræ Consulari Ausonium Doctorem suum Gratianus destinasset, ultimo Decembris labentis anni precationem strictâ oratione condidit, cui titulus est: *Precatio Ausonii Consulis designati, pridie Kalendas Januarii fascibus sumptis*:

Auson. Idyl. 8.

Jane veni, novus anne veni, renovate veni Sol,
Consulis Ausonii Latiam visure curulem.

Error Baronii.

Quibus carminibus si Baronius advertisset animum, magno se errore liberasset. Theodosio quippe versum eum accommodat:

Fascibus Ausonii succedet Cæsar in annum.

Bar. An. 379. n. 2.

De Theodosio, inquit, *eodem mense Imperatore creato intelligem.* Atqui Theodosio nondum ad imperium vocato, Ausonius titulum Cæsaris non imposuisset. Theodosius quidem anno duntaxat proximè futuro die XIV. Kal. Febr. Imperator dictus est. Cæsar ille, qui fascium Ausonio successor erit, ille ipse Gratianus est:

Fascibus Ausonii succedet Cæsar in annum,
Quintam Romulei prætextam habiturus honoris.

Anno 389. non Theodosius, sed Gratianus Consul V. processit.

ANNO DOM. 379.

ANNO U. C. 1132. PER. JUL. 5092. JUL. 424. DOM. 379. GRATIANI 13. VALENT. 4. & 5. THEODOSII 1. *Sol.* 14. F. *Lun.* 19. *Indict.* 7. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 2. *P.* 21. *April.*

COSS. *Ausonius & Q. Clodius Hermogenianus.*

Theodosius ad imperium promovetur. Qua de causa?

I. LAcerato Gothorum irruptionibus imperio, egregium Gratianus remedium comparare voluit. Opus erat Imperatore sapiente simul & forti, qui magnanimitate suâ ferocientes Barbaros comprimeret. Theodosius talis erat, ut nihil virtutibus ejus desiderari posset; hunc purpuræ socium eligi placuit. Sed & aliæ causæ intervenere, cur Collegam Theodosium sibi Gratianus asciscetet. Consanguineus Theodosio erat, si Prospero fides: *Gratianus post mortem patrui Theodosii, Theodosium filium in consortium assumit imperii.* Patruus tamen, si propriè loquimur, esse non potuit. Avunculus tamen esse potuit, sive Themantia Valentiniani Senioris soror, sive matris Gratiani Theodosius Comes frater fuerit. Præcipuè summâ filio dignitate contributâ, paternos manes placare voluit. Anno CCCLXXVI. ut in Hieronymiano Chronico legimus: *Theodosius Theodosii posteà Imperatoris pater, & plurimi Nobilium occisi.* Illustris viri, qui Maurorum gentes multis præliis fregerat, Firmumque rebellem ad mortem coëgerat, obitum memorat Orosius: *Cùm experientissima providentia totam cum Mauritania Africam meliorem reddidisset, instimulante & obrepente invidiâ, jussus interfici apud Carthaginem, baptizari in remissionem peccatorum præoptavit. At postquam Sacramentum Christi quod quæsierat assecutus est, post gloriosam seculi vitam etiam de vita æternitate securus, percussori jugulum ultrò præbuit.* Theodosii Comitis æmuli, Valentiniani Junioris ætate & autoritate, ad explenda odia sua abusi fuerant. Ut quam in patre suo injuriam Theodosius acceperat, Gratianus deleret, ipsum ad imperium evehere decrevit. Inaugurationem ejus cum *die* XVII. *Calendas Februarii* Socrates copulavit, Chronologiæ Socratis immeritò Baronius adhæsit, qui in Annalibus Theodosium die XVI. *Januarii* purpurâ ornatum esse tradit. Cui meliores Chronologi repugnant. Fasti Idaciani: *Ausonio & Olybrio Coss levatus est Theodosius Augustus ab Augusto Gratiano die XIV. Kal. Februarias in civitate Sirmio.* A Fastis non dissentit Chronicum & Alexandrinum, & Marcellini. Hoc optimum Gratiani factum Augustinus celebrat: *Gratianus à Theodosio vindicatus est, cum parvulum haberet & fratrem, avidior fida societatis, quàm nimia potestatis.* Illud verò nunquam satis laudandum, quod de Theodosio memorat in suo Panegyrico Pacatus: *Dies ille communis boni autor, quo tu cùm ad suscipiendam Rempub. vocabaris, oblatum imperium deprecatus es: nec dans speciem tantùm ut cogi videreris, sed obnixè, & diu, & velut impetraturus egisti.* Sirmii porro Augustum creatum esse, cecinit Sidonius, Majoriani in Panegyrico, carm. 109.

Prosp. Chron.

Oros. l. 7. cap. 33.

Socrat. l. 5. c. 2.

Bar. An. 379. n. 3.

ANNO DOM. 379.

August. de Civit. l. 5. c. 25.

Nam Theodosius quo tempore Sirmi,
Augustum sumpsit nomen, &c.

Theodosii parentes, & anni.

II. Theodosius genitus patre non *Honorio*, ut habet Victoris Epitome, sed *Theodosio*, & matre *Thermantiâ*, genere Hispanus, originem à Trajano traxisse dicitur. Patriam habuit vel *Italicam*, Trajani civitatem, ut docet Marcellinus in Chronico, vel *Caucam* in Gallæcia Provincia, ut narrant Idacius, atque Zozimus. Anno circiter CCCXLIV. editus est, utpote qui vitæ annos *quinquaginta* impleverit. Ad imperium promotus fuit annos agens XXXIII. quo tempore maximam in bello famam sibi collegerat: *Accito ab Hispania Theodosio, cunctis faventibus, agenti annum à tricesimo tertium, imperium committit.* Sub patre militaverat, nec sine laude. Qua de re Pacatus in Panegyrico: *Summatim tuum illud attingam cum patre divino castrense collegium, actas sub pellibus hyemes, æstates inter bella sudatas, dies noctesque prælіando aut vigilando consumptas, gravissimas pugnas terrâ marique pugnatas.* Anno circiter CCCLXXI. Præfectus Mœsiæ impositus, variis Barbaros cladibus afflixerat. Quò pertinent verba Marcellini: *Inter has fortuna dispendia tristioris, Dux Mœsia Theodosius Junior, primâ etiam tum lanugine juvenis, Princeps posteà perspectissimus, Sarmatas liberos ad discretionem servorum rebellium appellatos, conlimitia nostra ex alio latere invadentes, aliquoties expulit, & afflixit, congressibus densis attritos adeòque obsistentes, fortissimè turbas confluentes oppressit, ut cæsorum plurium alites, justò sanguine satiaret & feras.* Occiso patre, spontè in Hispaniam secesserat. Si fides Historiæ, oraculis somniisque ostensum ipsius imperium fuit: *Oraculo in Asia divulgatum est, eum Valenti successurum, cujus nomen Θ, & E, & O, atque Δ, Græcis literis initiarent.* Qua de causa Theodorus supplicia persolvit. Ferunt etiam Theodosium, visum sibi vidisse Meletium Antiochiæ Præsulem, qui imperiali chlamyde ipsum indueret, & regalem coronam capiti ipsius imponeret. Flacillam duxerat uxorem, ex qua Arcadium & Honorium genuit. Itaque non accuratè satis in libello Synodico scribitur: *Gratianus castris adversus Gothos metatis, Theodosium sororis maritum præfecit.* Libelli Synodici errorem quoque errat Chronicum Alexandrinum ad Consulatum Arcadii & Bautonis. Jam summâ rerum potiebatur, cùm *Gallam Valentiniani Majoris & Justinæ filiam, Valentiniani quoque Junioris sororem in matrimonium duxit.* In pace rebus humanis, annum agens quinquagesimum apud Mediolanum excessit. Hæc Victor in Epitome, à quo valde So-

Vict. Epit.

Marcellin. l. 29. c. 6.

Vict. Epit.

Theodorit. l. 5. c. 6.

Paul. Diac. l. 12.

Lab. Concil. t. 2. 997.

[Anno Dom. 379.]

Socrates dissidet, qui Theodosio annos assignat sexaginta. Nos Victoris, qui antiquior est, sententiæ magis sumus. Annos XVI. cùm imperasset, ad nobiliora regna translatus est, anno CCCXCV. Olybrio & Probino Coss. ante diem XVI. Calendas Februarii. Quòd si accuratè loquimur, imperavit annos XV. menses XI. dies XXIX. Itaque non est audiendus Victor, qui de Theodosio scribit *regnavit annos XVII.* cùm de decimo sexto dies unus defecerit.

[Mores Theodosii.]

III. Cum Theodosio maximæ virtutes Cæsarinum solium ascenderunt. Ut verè simul & lepidè de inclyto Principe Claudianus cecinerit:

[Claud. l. de 4. Cons. Hon.]

Digna legi virtus, ultrò se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit regnare rogatus.

[Vict. Epit.]

Ad vivum expressam Theodosii imaginem posuit Victor sua in Epitome: *Fuit Theodosius moribus & corpore Trajano similis, quantum Scripta Veterum & picturæ docent. Sic eminens status, membra eadem, par cæsaries, osque, absque eo quod illi aliquantum vellendo steriles genæ, neque tam ingentes oculi erant, nescio an & tanta gratia, tantusque flos in facie, seu tanta dignitas in incessu. Mens verò prorsus similis, adeo ut nihil dici queat, quod non ex libris in istum videatur transferri. Clemens animus, misericors, communis, solo habitu differre se cæteris putans: in omnes homines honorificus, verum effusus in bonos: simplicia ingenia æquè diligere, erudita mirari, sed innoxia, largiri magno animo magna, amare cives vel privato contubernio cognitos, eosque honoribus, pecuniâ, beneficiis cæteris munerari, præsertim quorum erga se aspero casu officia probaverat. Illa tamen quibus Trajanus aspersus est, vinolentiam & cupidinem triumphandi, usque eò detestatus est, ut bella non moverit, sed invenerit: prohibueritque Lege ministeria lasciva, psaltriasque comessationibus adhiberi. Tantum pudori tribuens & continentiæ, ut consobrinarum nuptias vetuerit tanquam sororum. Literis si nimium perfectos contemplemur, mediocriter doctus, sagax planè multumque diligens ad cognoscenda Majorum gesta . . . jam illa minutiora & ut dicitur intra Aulam, quæ quidem quia occulta sunt, magis natura hominum curiosa oculos auresque ad se trahunt. Patruum colere tanquam genitorem: fratris mortui sororisque liberos habere pro suis, cognatos affinesque parentis animo complecti: elegans lætumque convivium dare, non tamen sumptuosum, miscere colloquia pro personis, studio, dignitatibus, sermone cum gravitate jucundo: blandus pater, concors maritus.* Alios prorsus mores Theodosio ascribit Zozimus, voluptatem, negligentiam, immanem avaritiam. Victori magis credendum. Indutus purpurâ Theodosius, Orienti, Thraciæque præficitur.

[Ascholius. Gothi debellantur.]

IV. Exundantibus ubique locorum Gothorum examinibus, res Thraciæ deterrimo loco erant. Quin etiam Barbari Macedoniam ingressi ad muros usque Thessalonicæ accesserant, quos precibus *Acholius* suis, quasi spiritualibus machinis repulit. Qua de re observabilia sunt verba Ambrosii: *Hunc ipsum toties ingruentibus Gothorum catervis, nequaquam tamen potuerunt barbarica penetrare tela, expugnare multarum gentium bellicus furor. Denique in cæteris populatores locis illic pacem rogabant. Mirantibusque quid sibi sine milite nullo obsisteret, à prudentioribus intimabatur, Elisæi intus imitatorem degere, ætate supparem, non imparem spiritu, caverent ne exemplo Syriaci agminis sibi quoque cæcitas offunderetur.* Thessalonicæ, cujus *Acholius* Episcopus, Theodosius morabatur, dum Gothi, Taifali, Barbarorumque colluvies Thraciam occupabant, castellorum, oppidorumque Præsidiariis, ne paululum quidem extra munitiones progredi audentibus, nedum ut apertis locis manus consererent. *Modares* regii Scytharum generis, qui non multò antè transfugerat ad Romanos, & propter fidelem Romanis navatam operam Magisterium militum fuerat adeptus, cum intellexisset universos in campis colli subjectis hostes abusos annonâ, quam in agris & vicis repererant, vino jacere obrutos, tacitè militibus imperat, ut gravioribus armis relictis, gladios duntaxat & scuta ferentes, Barbaros luxu solutos invaderent. Quod ubi factum est, momento universos interfecerunt. Cùm nulli jam viri superessent, mortuos spoliant, & mulieres ac pueros aggressi, quatuor plaustrorum millia capiunt, cum tot mancipiis, quot hisce curribus vehi potuere. Sic Thraciæ in extremo periculo constitutæ, Barbaris præter spem omnem deletis, sunt in tranquillo collocatæ. Aliâ & clade Gothi afficiuntur, quos necdum puberes Valens olim in Orientem disperserat. Quippe *Julius* ipsorum educationi & custodiæ præpositus in varias urbes ipsos distribuerat, ne magno collecto numero res novas molirentur. Audito quid in Thracia popularibus suis acciderat, quotquot in eodem erant oppido, inter se congrediuntur, & aliis urbes incolentibus significant, cogitare se Romanas urbes adoriendo, parentes ac populares suos ulcisci. Quid consilii à Gothis caperetur, Julius Theodosio minimè statuit aperiendum, à quo id Præfecturæ sibi commissum non fuerat. Scriptis secretò ad Constantinopolitanum Senatum literis, ab eo accipit potestatem agendi quidquid expediendum Reipublicæ putaret. Accersitis ergo ad se omnibus militarium ordinum Præfectis, quod instituerat consilium, cum ipsis communicat. Illi confestim rumores spargunt, Imperatorem largis muneribus eos afficere velle: pecuniamque, agrosque distributurum in omnes, ut eos ad suam populique Rom. amicitiam pelliceret: jubere se ut ea de causa die constituto intra metropoles convenirent. Per has elati spes Barbari, nonnihil de iracundia, deque struendo urbibus exitio remittunt, & expectato die præstituto, quo singuli venire jussi fuerant, confluunt: Tum milites occupatis tectis, quæ versus forum quodlibet spectabant, ingressos Barbaros lapidibus & telis tantis perpetunt, donec universis ad internecionem deletis, urbes orientales imminenti formidine liberassent. Historiam nonnullâ luce respergunt Idacii Fasti: *Ipso anno multa bella Romani cum Gothis commiserunt. Deinde victoria nuntiata sunt adversus Gothos, Alanos & Hunnos, die XV. Kal. Decembris.* Itaque à vero prorsus Theodoritus aberrat, qui à Theodosio privatæ adhùc fortunæ homine, felici adeò pugnâ debellatos Gothos esse memorat, ut cùm victor ad Gratianum cursu perrexisset barbaricæ cladis futurus nuncius, ne verisimilia quidem videbantur, quæ narrabat. Victoriam tamen eâ ratione adeptam esse Baronius existimat, licet Theodosium tum temporis Principem esse fateatur.

[Zozim. l. 4. c. 26.] [Id. Ibid.] [Theodorit. l. 5. c. 5.]

[Ausonii Panegyricus num initio anni recitatus?]

V. Ut pro Consulatu Ausonius dignas Gratiano grates persolveret, Panegyricum dixit Treviris, præsente Imperatore. Quo liquet, non anni principio, ut sibi persuasit Baronius, sed

Anno Dom. 379.

sed in exitu potius esse pronuntiatum, qui à Januario Februarioque Sirmii Imperator versabatur, ut à doctissimo Gothofredn observatum. Verba sunt Ausonii: *Tu, Gratiane, tu Romani imperii limites, tot flumina & lacus, tot veterum intercepta regnorum, abusque Thracia, per totum quàm longum est, latus Illyrici, Venetiam, Liguriamque & Galliam veterem, insuperabilia Rhætia, Rheni aquosa, Sequanorum invia, porrecta Germania, celeriori transcursu quàm est properatio nostri sermonis evolvis, nullâ requie otii, ne somni quidem, aut cibi munere liberali, ut Gallias tuas inopinatus illustres, ut Consulem tuum quamvis desideratus anticipes.*

Gratiani de Hæreticis Rescriptum.

VI. Valentis post obitum Gratianus sanxerat, *Omnes, cujuscunque Religionis homines absque ullo discrimine in Ecclesiis convenirent, soli autem Eunomiani, Photiniani, & Manichæi pellerentur Ecclesiis*, referente Socrate l. v. c. 2. Quod etiam Suidas docet, in voce Gratianus. Quæ Lex ad annum CCCLXXVIII. referenda videtur. Mutatâ dein in melius sententiâ, anno labente Hæreticis omnibus silentium imponit, misso ad Hesperium Rescripto, quod sic sonat: *Omnes vetita Legibus Divinis & Imperialibus hæreses perpetuò conquiescant. Quisquis opinionem plectibilibus Dei profanus imminuit, sibi tantum nocitura sentiat, aliis obfutura non pandat. Quisquis redempta venerabili lavacro corpora reparatâ morte tabificat, id auferendo quod geminat, sibi solus talia noverit, alios nefariâ institutione non perdat. Omnesque perversa istius Superstitionis Magistri, pariter & Ministri, seu illi Sacerdotalis assumptione Episcoporum nomen infamant, seu quod proximum est, Presbyterorum vocabulo Religionem mentiuntur, seu etiam Diaconos, cùm nec Christiani quidem habeantur, appellant, hi Conciliabulis damnatæ dudum opinionis abstineant. Denique antiquato Rescripto, quod apud Sirmium nuper emersit, eâ tantùm super Catholica observatione permaneant, quæ perennis recordationis pater noster, & nos ipsi victurâ in æternum æquè numerosâ jussione mandavimus. Data III. Non. Aug. Mediol.* Hîc verò observandum, Justiniani in Codice libro I. de Hæreticis Tit. v. L. I. ascriptam Gratiano Legem reperiri, cujus prima duntaxat sententia Gratiani est, cætera verò laudatâ Lege prorsus dissident, potentissimo quidem indicio, in Justiniano Codice Legem sinceram non esse. Quod cùm Baronius non observaverit, eam Gratiani nomine totam in Annales suos retulit. Quem laudato germano Gratiani Rescripto errorem vitamus. Gratiani porro, non Valentiniani Junioris Legem esse, ex eo liquet, quòd Gratiani antiquare Leges Valentinianus Junior non ausus fuisset. Neque ad annum usque CCCLXXXVIII. rectam Valentinianus fidem profitebatur, utpote à Justina matre sua Ariania imbutus venenis atque innutritus. Vix porro dubitandum, quin Ambrosio Autore Gratianus dum Mediolani versatur, Legem tulerit: quæ in duo genera dividit Hæreticos. Nonnulli pravè de ipso numine sentientes, ipsius majestatem polluunt, cui Gratianus crimini nomen *plectibile* imponit. Alii verò sanctitatem Baptismi, eo renovato deterunt, *Reparatâque morte tabificant.* Non Gratianus modò, verùm etiam Theodosius curis Ecclesiæ admovit animum. Quippe dum Thessalonicæ versatur, impellente, ut fert conjectura, Sancto Præsule urbis hujus Ascholio VI. Kal. April. Legem conscripsit: *Quadraginta diebus, qui auspicio cæremoniarum Paschale tempus anticipant, omnis cognitio inhibeatur criminalium Quæstionum.* Feriæ Esuriales quadraginta diebus constabant in Macedonia ad quam Lex ea pertinet. Quæ non modò Quæstionis dolori reos eximit, verùm omnem quoque criminum cognitionem Judicibus inhibet labente Quadragesimâ.

Cod. Th. de Hær. l. 5. p. 115.

Cod. Th. de Quæst. lib. 4.

Efficacia orationum Gregorii. Anastasia Ecclesia unde nomen adepta?

VII. Ad res Ecclesiæ propius se convertat oratio. Missus Constantinopolim Gregorius Nazianzenus, Nicobuli domum ingreditur, qui ipsius affinis erat. Hæc illa domus triumphantibus Arianis portus erat, perfugiumque Fidelium, ibi conventus suos agitantium. Doceat ipse Gregorius: *Domus quædam pia, Deique amore flagrans, non secus atque Elisæum Sunamitidis domus, nos refocillavit, hominum corporis spiritusque cognatione mecum conjunctorum, ac singulari liberalitate præditorum, apud quos hic quoque populus compactus est, cùm exagitatam & vexatam fidei pietatem adhùc surriperet nequaquam liberè, nec sine periculo.* Ut Ariani sensere accessisse Gregorium ad ferendas pietati suppetias, attollunt iras subitò, dispositisque insidiis Sanctum Episcopum perditum volunt, quasi impium, qui colendos complures Deos induceret: quod carminibus in vita sua lusit:

Naziann. Or. 28. 464.

Exarsit in me tota civitas,
Multos perinde ac si Deos inducerem.

Lapidibus ipsum & insectantur, imò Judicis ad tribunal trahunt, sed in tanto periculo constitutum militem Christus suum non deseruit. Cujus Spiritu corroboratus, de restituenda pietate non despondit animum, quem in his cogitationibus optimis sanè volutabat: *Hi domos habent, nos hospitem; hi templa, nos Deum; hi populos, nos Angelos; hi temeritatem, nos fidem; hi minas, nos orationes.* Grex ipsi exiguus objiciebatur, quod verum esse fatetur: *Ubi sunt qui Ecclesiam multitudine definiunt, ac parvum gregem aspernantur?* In tantum tamen orationibus profecit, ut penè sepultam Constantinopoli fidem excitarit, eâque de causâ Nicobuli domo nomen *Anastasiæ* imposuerit. Itaque à vero aliena est sententia Socratis, quòd exiguo Oratorio, ubi Gregorius conventus agebat, Imperatores eùm maximam Basilicam adjunxissent, Anastasiæ & nomen indiderint. Quod Nazianzenus ipse refellit, in sua ad Synodum Constantinopolitanam Oratione: *Vale, Anastasia, nomen à pietate habens. Tu enim nobis fidei doctrinam, quæ adhùc contemptui erat, excitasti.* Vera hæc est causa nominis, ut rectè putat & Sozomenus: *Hanc Ecclesiam Anastasiam nominant, quòd Nicæna fidei doctrina per potentiam Hæreticorum oppressa, jam utique ut dicam intermortua, Gregorii concionibus in eo loco suscitata revixerat.* Ut etiam falsi sint illi, quorum meminit Sozomenus, eò dictam esse Anastasiam, quòd dum collectas populus ibi celebraret, *Mulier quædam prægnans, quæ ex superiori porticu delapsa, illicò expiraverat, factâ oratione subitò suscitata sit.* Secutis annis Anastasia præ cæteris regiæ urbis Ecclesiis illustris fuit. Erat & sua Novatianis Anastasia, quæ inde nomen traxit, quòd cùm defuncto Constantio Julianus Ecclesiam juxta *Pelargum* statuere permisisset, ubi prius collocata, ex suburbano Sicceni materias in eum locum transtulere excitandæ rursus Ecclesiæ. Tantos porro in pietate promovenda progressus Gregorius fecit, ut in Oratione sua ad Synodum Constantinopolitanam hæc habeat:

Naziann. Or. 25. 440.

Socr. l. 5. cap. 7.

Naziann. Or. 32. 527.

Sozom. l. 7. c. 5.

Sozom. l. 4. c. 20.

Nazianz. Or. 32. 527.

Tuque, ô magnum hoc Templum, & nobile, nova hareditas, quòd magnitudinem quam nunc habes, ab orthodoxa doctrina suscepisti, quòdque nos cùm prius Jebus esses, Hierusalem effecimus. Dum Orientem Gregorii fama discurrit, eâ commotus Hieronymus Constantinopolim petit, tanto audiendo Doctori. Quo tempore discipuli sui interrogationem, quam solvere non poterat, ingenii elusit acumine, ut testatur ad Nepotianum Hieronymus: *Praeceptor quondam meus Gregorius Nazianzenus, rogatus à me, ut exponeret, quid sibi vellet in Luca Sabbatum δευτερόπρωτον, eleganter lusit, Docebo te, inquiens, super hac re in Ecclesia, in qua mihi omni populo acclamante cogeris invitus scire, quod nescis; aut certè si solus tacueris, solus ab omnibus stultitia condemnaberis.*

Hieron. Ep. 2. p. 5.

Maximus Cynicus Episcopatum Constantinopolitani vult usurpare.

VIII. Constantinopolim longè alia de causa advenit & *Maximus*, Ecclesiæ hujus urbis procella, turbo, ac tempestas pacis atque otii. Quam civitatem sub anni principia ingressus esse videtur. Patriâ erat Alexandrinus, professione Philosophus Cynicæ disciplinæ. Ideòque sic eum compellat Gregorius: *Adesdum, canis, non impudentiâ, sed oris libertate; non ingluvie, sed quia in diem vivis.* Ex optimis & nobilissimis natus erat, & Valente imperante, *Trinitatis ad sanguinem usque propugnator fueras.* Quippe & virgis laceratus fuerat, & in exilium relegatus: *Oasis, inhumana illa solitudo, sed jam propter te sancta sedes, ad exulandum tibi decernitur.* Post quadriennium, τετραέτη fuerat revocatus, unde lepida Nazianzeni comparatio Maximi & Lazari, qui *quatriduo postquam è vita migraverat*, excitatus fuerat. Neque moveat aliquem, si quæ Maximo ascribimus, à Nazianzeno assignentur Heroni. Quippe titulum Orationis hujus adulterinum esse, docuit nos Hieronymus: *Scripsit Gregorius Laudes Maximi Philosophi post exilium reversi, quem falso nomine quidam Heronis superscripserunt, quia & est alius liber, vituperationem ejusdem Maximi continens, quasi non licuerit eundem laudare, & vituperare pro tempore.* Cùm se confessione suâ atque doctrinâ Nazianzeno commendasset Maximus, domusque mensæque ipsius fit particeps:

Nazianz. Or. 23. 410.

Greg. Naz. Or. 23. 419.

Hieron. de Vir. Illustr.

Mensa domusque dogmatum hunc & consilii,
Consortem habebam.

Quin etiam si Gregorio Presbytero fides, sacris undis à Nazianzeno Maximus expiatur. At Philosophus ille, qui quantivis esse pretii videbatur, maximus quidem hypocrita fuit, atque nebulo. Quippe de usurpando Constantinopolitano Episcopatu clam cogitabat, beneficiorum à Gregorio sibi collatorum prorsus immemor. Ad rem, quam moliebatur, ausum fuisse aucupare Gratiani animum oblato ipsi libro de Fide contra Arianos, Lectoribus Baronius suis suadere voluit. Sed Baronianorum errorum hic unus est, quem deponere debuit. Ipso Hieronymo Judice: *Maximus Philosophus natus Alexandriæ, Constantinopoli Episcopus ordinatus est, & pulsus, insignem de Fide adversus Arianos scripsit librum, quem Mediolani Gratiano Principi dedit.* Quòd si jam ordinatus Constantinopoli Episcopus, jam urbe regiâ pulsus Gratiano librum obtulit suum, non igitur aggressus est primùm aucupare animum Imperatoris, ut fundamenta jaceret Episcopatus, cui inhiabat.

Bar. An. 379. n. 24.

Maximus ab Ægyptiis ordinatur. Gregorius ex secessu recedit.

IX. Intereà advenit Classis Ægyptiaca, neque temperare Gregorius potuit, quin recitatâ palam Oratione adventum Alexandrinis suum gratularetur. Navarchæ erant numero septem, Ammon, Apammon, Harpocras, Stippas, Rhodon, Anubis & Hermanubis, de quibus hæc in concione locutus est: *Posteaquàm Cæsari, quæ sunt Cæsaris, ut par erat, contulistis; Deo etiam, quæ Dei sunt tribuistis. Illi nempè vectigal; huic timorem; & postquam cibis vestris populum aluistis, ipsi quoque ut à nobis alamini, huc accedistis. Nam nos jam frumentum largimur, ac frumentum quidem vestro nequaquam forsè deterius.* Navarchas in Episcopos Baronio mutare placuit: *Septem*, inquit, Petrus *legavit Episcopos, occasione prætensâ, ut frumentum debitum Imperatori portarent Constantinopolim*, reverà uti putat illustrissimus Purpuratus, ut Maximum ordinarent. Egregium scilicet munus Episcopis impositum, ut vectores Alexandrini tritici forent! Neque advertit animum Baronius carmini huic Gregoriano:

Nazianz. Or. 24. 425.

Error Baronii.

Bar. An. 379. n. 25.

Miselli Nautæ, pretio & exiguo emptiles.

Nautarum adventum ille Præsulum excipit: *Venere posthàc, miserant hos qui prius digni phalange tali Duces*, illi scilicet, quos *Pastores*, ποιμένας vocat: qui non *septem*, sed *tres* tantùm fuere, teste Episcoporum Italiæ ad Theodosium Epistolâ quintâ. Porro recreandi animi causâ Gregorius regiâ urbe secesserat. Ac dum deambulandi maris aspectu fruitur, spectaculum in doctrinam sibi convertit. Et ut in mari vitæ humanæ reperiebat imaginem, sic algæ, ostreæque levissima, quæ fluctus expuebant, petris interim immotis, in ipsius mentem revocabant; hinc leves hominum mentes, qui ne tantillum quidem adversorum impetum sustinebant; inde animorum firmitudinem, qui fide stabant immobiles. Maximus foro uti qui sciebat, absente Gregorio Episcopatum arripere tentat. Operam ipsi collocabat suam Presbyter, quem amici loco semper Gregorius habuerat. Evehendo ad Episcopatum Maximo pecuniâ opus erat. Fortè Presbyter aderat, Thasso ad urbem regiam appulsus, ut marmoreas tabulas emeret ad extruendam Ecclesiam. Ut Ægyptiaci Præsules advenere, Nautæ pretio corrupti, cùm Gregorii de grege nonnullis, vanis levibusque hominibus diei sub exortum ingrediuntur Ecclesiam, locant in sede Episcopali Maximum. Ut rei per urbem spargitur rumor, repentè adveniunt Clerici, Magistratuum complures, Orthodoxorumque pars maxima, ipsi etiam Ariani ruptâ temeritate obstupefacti. Cohors itaque Maximi Ecclesiâ egrediens, in Choraulæ cujusdam domum se confert, illicque Maximum Episcopum creat:

Nazianz. Or. 28. 477.

Canem resectâ Præsulem signant comâ
Nequissimum.

Naz. de Vit. sua.

Quid multa? turpiter ex regia urbe Maximus ejicitur, id unum adeptus, quòd longiorum capillorum onus deposuerit. Quò profectus sit, sequens annus exhibebit. Nulla porro Timotheo excusatio parari potest, qui levitate indignissimâ post missum literis suis Gregorio suffragium, quo in Episcopali regiæ urbis cathedra ipsum collocarat, causis latentibus Maximo favit. Ut ex suburbano Constantinopolim Gregorius rediit, eloquentissimam adversus Maximum Orationem habuit, quæ numero est vigesima octava: *Mihi quoque*, inquit, *timorem injiciunt canes, per vim in Pastorum classem irrumpentes, idque cùm ad pastoralis muneris administrationem nihil omninò aliud contulerint, quàm quòd*

Nazianz. Or. 474.

comam

ANNO DOM. 380.

comam, cui ornanda & alenda turpiter studuerant, raserunt. Petrum quoque perstringit Alexandrinum: *Nihil propius factum est, quàm ut Petrus etiam me abjuraret, ac fortasse ne flet quidem amare, ut peccato medeatur.*

Naz. Or. 28. p. 485.

ANNO U. C. 1133. PER. JUL. 5092. JUL. 425. DOM. 380. GRATIANI 14. VALENTINIANI 5. & 6. THEODOSII 2. *Sol.* 25. E D. *Lun.* 1. *Indict.* 8. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 3. 4. *P.* 12. *April.*

COSS. *Gratianus Aug.* v. *& Theodosius Aug.*

Imperatorum victoriæ de Germanis & Gothis.

I. GErmanis tumultuantibus, Gratianus anno superiore in Gallias redierat, quo parta est illi victoria. Res quoque Theodosio feliciter cessit. Principis utriusque victorias summatim tangit Sozomenus: *Cùm Alamanni crebris incursionibus Gallias infestarent, Gratianus ad Occiduas paterni imperii partes reversus est, quas ipse sibi ac fratri regendas retinuerat, cùm Illyricum, & Orientis partes Theodosio tradidisset. Et ipse quidem ex animi sui sententia rem gessit adversus Alamannos. Theodosius verò bellum cum Barbaris Istrum accolentibus non minus feliciter confecit. Quorum alios cùm prælio devicisset, alios Romanorum amicitiam postulantes, acceptis obsidibus, in fœdus suscepisset, Thessalonicam venit.*

Sozom. l. 7. c. 9.

Præclarè ab Imperatoribus gestorum meminit in Fastis Idacius: *Gratiano v. & Theodosio Coss. victoria nunciata sunt amborum Augustorum.* Theodosii tamen gloriam Zozimus deterit. Ait Theodosium Gothorum transfugas militum numeris ascripsisse: nullum in castris ordinem, nullum Romani vel Barbari discrimen transfugis jam legionibus ascriptis, licitum in patriam redire, sicque popularibus suis omnia renunciasse. Negligenti hâc administratione cognitâ, Barbaros nullo prohibente ad Macedoniam usque progressos: transfugis ad eorum se partes adjungentibus, ad Theodosii tentorium usque noctu contendisse. Dum fugâ elabitur, stipatores ejus ad unum occisos esse. Ea victoria Macedoniam Thessaliamque in suam potestatem redegisse. Nec secius ubi in patriam secessere, Principem quasi nil triste Macedonicis, & Thessalicis oppidis accidisset, gravissima tributa imperasse; ut vel mundus muliebris, omnisque vestitus, Canonis pensitatione conferretur. Theodosii tamen victoriam Fasti prædicant, Christianique Historici, imò Nazianzenus, qui tum temporis Constantinopoli degebat: *Imperator nobis advenit recens Terra ex Macedonia, Marte domitis Barbaris.*

Zozim. l. 4. c. 31.

Naz. Vit.

Núm divisum à Gratiano Illyricum?

II. Cæterùm laudatus à nobis Sozomenus, gravissimæ difficultati, quam eruditi movent, illustrandæ est idoneus. Quippe Marca aliique docti persuasum habent, Illyricum Theodosio non esse traditum. Quod si est, patentis Sozomenus erroris damnari debet. Nobis tamen exploratum est, nil Sozomenum peccasse. Voluntate Constantini diviso in Præfecturas quatuor imperio, illa quæ fuit Illyrici, has regiones complectebatur, Autore Zozimo: *Præfecto alteri Macedones attribuit, & Thessalos, & Cretenses, & Græciam, & circumjacentes Insulas, & Epirum utramque; præter has & Illyrios, & Dacas, & Triballos & Pannonianos ad Valeriam usque, & Mysiam superiorem.* Illyrici ea Præfectura fuit. Quòd si partem ejus aliquam sua sub ditione Theodosius tenuit, fatendum est utique, Sozomenum non peccasse, sed à Gratiano Illyricum divisum esse, Orientaleque cessisse Theodosio. Id quidem innuit Victor: Gratianus *cùm animadvertisset, Thraciam, Daciamque, tanquam genitales terras possidentibus Gothis, accito ex Hispania Theodosio, imperium committit.* Orientale quidem Illyricum Macedoniam, Daciamque complectebatur, quas regiones cùm Gothi infestarent, Gratiano visum est, eas assignare Theodosio, Duci fortissimo. Thessalonicam Theodosiani Imperii partem esse, gravissimis rationibus demonstrat Valesius. Renuncians Augustus Sirmii Theodosius, Thessalonicam profectus, illic diu sedit, & legationes civitatum Orientis excepit. Cùm in morbum incidisset, ab Ascholio Thessalonicæ baptizatus est. Thessalonicæ quoque Leges multas promulgavit. In Synodo Constantinopolitana, cui soli Orientis Episcopi interfuere, recensetur Ascholius. Neque magni sunt momenti adversariorum rationes, si Præfectura Ecclesiastica à civili distinguatur. Ecclesiastici regiminis respectu Occidentalis erat Thessalonica, respectu verò politici imperio Orientali subjacebat, ex divisione Gratiani. Ad priorem divisionem pertinent verba Patrum Aquileensium ad Theodosium: *Et quidem per Occidentales partes, duobus in angulis tantùm, hoc est, in latere Daciæ ripensis, ac Mysia, fidei obstrepi videbatur.* Itaque Ascholius Thessalonicensis Romanæ Synodo interfuit.

Zozim. l. 2. c. 33.

ANNO DOM. 380.

Lab. Concil. a. 1000.

Ascholius Thessalonicensis. Theodosium baptizat.

III. Dum ab expeditione suâ reversus, Thessalonicæ versatur Theodosius, in gravissimum morbum incidit. Sed ab Ascholio ejus urbis Episcopo baptizatus, deinde convaluit: priusquam ablueretur, ab eo percontatus est, Quam ille fidem sectaretur? Porro vir erat insignis pietate Ascholius. Patriam Cæsaream habuit, Cappadociæ Metropolim. Euphoniæ causâ Latinis dicitur *Acholius*, cùm germanum nomen sit *Ascholius.* Hunc magni fecit Basilius M. qui ad illum tres Epistolas scripsit. Tantæ pietatis erat, ut contra vim Gothorum Thessalonicensibus præsidio esset, quo nomine ab Ambrosio celebratur: *S. autem Acholius precibus suis fecit, ut de partibus Macedoniæ victores fugaret.* Illum ipsum in Concilio Constantinopolitano sedentem videbimus. In magna apud Theodosium gratia erat, ob virtutes quibus ornabatur: *Ascholio valde tum delectatus est, quippe qui ejusdem sententiæ esset, viro tum sermone, tum Operibus eximio, & ut summatim dicam, cunctis Sacerdotalis officii dotibus exornato.* Celebrem impellente Ascholio Legem Thessalonicæ tulit Imperator ad Constantinopolitanos missam, ut eam amplecterentur religionem, quam Damasus Papa & Petrus Alex. sequebantur: *Hoc est,* inquit, *ut secundum Apostolicam disciplinam, Evangelicamque doctrinam, Patris & Filii & Spiritus S. unam Deitatem sub parili majestate, & sub pia Trinitate credamus.* Reliquos Hæreticis inserit, quibus Dei Principisque vindictam minatur. Data est III. *Kal. Martias, Thessalonicæ.* Non unum Damasum adducit ante oculos, subjungit & Petrum Alex. *virum Apostolicæ sanctitatis,* quòd illi Episcopi sacrum Apostolicæ doctrinæ thesaurum illibatum illæsumque servarent, qui in Oriente miserè dissipabatur. Ex Lege Theodosii luce clarius est, à Pontificis Rom. nutu rem Christianam non pependisse, neque *centrum communionis,* ut loqui amant, existimatum fuisse.

Ambr. Ep. 39.

Sozom. l. 7. c. 4.

Cod. Th. t. 6. 4.

Secus solum Damasum Theodosius proposuisset ad sequendum. Ubi morbo recreatus est Imperator, Constantinopolim venit die octavo Cal. Decembris. Hic porro fugiendus est error Baronii, Socratem vexantis, quòd scripseric Thessalonicam Macedoniæ urbem esse in Illyrico. Atqui utrumque verum est, cùm Illyrici caput esset Thessalonica. Qua de re insignis locus est apud Theodoritum l. v. c. 17. *Thessalonica civitas est ampla, & incolarum multitudine abundans: sita quidem in Macedonum Provincia, sed quæ caput est Thessaliæ, & Achaiæ, & aliarum plurium Provinciarum, quæ sunt sub administratione Præfecti Prat. Illyrici.*

Maximus à Petro literas extorquet, eique favent Occidentales.

IV. *Maximus* Cynicus ob usurpatum factione Sacerdotium Constantinopoli pulsus, Principis auxilium imploraturus Thessalonicam accedit. Orauri comites erant Episcopi Ægyptii, à quibus ordinatus erat. Ut augustæ civitatis Episcopatum ab Imperatore petiit, cùm in legibus Ecclesiasticis nil haberet, quo niteretur Maaimus, non sine minis ejicitur. Cùm verò ea pugnari ejus ambitio oon posset, Alcaandriam navi petit. Petri familiares auro pellicit, minis verò infirmum senem aggreditur: *Aut mihi*, inquit, *Constantinopolitanam cathedram assere, aut à tua non abstinebo.* Et quidem in perspicuum malum audax hominis facinus desiisset, nisi Alexandriæ Præfectus seditionis metu Maaimum eâ urbe pepulisset. Eatorsit tamen à Petro, qui tum haud digna nomine suo faciebat, Communionis literas, quarum mentio est in secunda Concilii Italiæ ad Theodosium Imperatorem Epistola: *In Concilio nuper cùm Maximus Episcopus, Alexandrina Ecclesia communionem manere secum, lectis Petri Sanctæ memoriæ viri literis prodidisset, ejusque intra privatas ædes, quia Ariani Basilicas adhuc tenebant, secretum esse mandatoribus Episcopis ordinantibus, dilucidâ testificatione docuisset, Nihil habuimus, beatissime Principum, in quo de Episcopatu ejus dubitare possemus: cùm vim sibi repugnanti, à plerisque etiam de populo & Clero testatus esset illatam.* Sic impudentiâ caninâ Occidentis Episcopis Maaimus illudebat. Quippe ea Anastasia Ecclesia turpiter ejectus, in Chorualæ domum concesserat, ubi ludicra ejus ordinatio peracta. Quas verò Petsi literas ostendebat, extortæ prorsus erant. Sic larvatus ille Episcopus io credulorum Occidentalium mentes irrepsit. Quibus perpensis, Baronii errores effugimus, qui Maximum ea de causa à Theodosio pulsum existimat, quòd sciret, Damasum in capessendo Episcopatu favisse Gregorio: *Dolemus*, inquit, *excidisse ipsas Damasi literas, tunc pro Gregorio contra Maximum scriptas, quarum meminis Nicolaus Rom. Pont. in Epistola ad Michaelem Imperatorem.* Verùm enimverò dolorem inhibere suum illustrissimus Purpuratus debet, cùm nullæ Damasi adversus Maximum pro Gregorio Epistolæ fuerint, cui sanè Pontifex Rom. oon favebat, uti didicisset ex Epistola Concilii Italiæ, si jam edita fuisset, cùm Annales lucem aspeaere. Verba sunt Concilii: *Itaque cùm Maximum Episcopum receperint in communionem nostra consortia, quoniam eum à Catholicis constitit Episcopis ordinatum, nec ab Episcopatus Constantinopolitani putavimus petitione removendum.* Hæccine Theodosio scripsisset Concilium Italiæ, si Maximo repulso Damasus Gregorio favisset? Profectò quibus Ambrosio Concilioque artibus illusit Maximus, sic etiam Damasum fefellit. Ac eò magis, quòd Petri, quocum Damasus firmissimis amicitiæ vinculis copulabatur, communicatorias Epistolas ostendebat. Si verum igitur amamus, principio quidem Damasus non favebat Maximo. Respondit enim Ægyptiis: *Decursis literis dilectionis vestra, fratres charissimi, satis sum contristatus eo tempore, quo Deo præstante Hæretici fuerant abjecti, nescio quos ex Ægypto venientes in postulatione contra regulam Ecclesiastica disciplina, alienum à nostra professione in Constantinopolitana civitate Cynicum ad Sacerdotium vocare voluisse.* Postmodum verò cùm Romam Maximus od Synodum venit, anno 382. causam ut ageret suam, à veteratore deceptus, ipsi maximè favit. Nunquam tamen Gregorio patrocinatus est Damasus, ut ex Collectione Romana Holstenii Marco demonstrat: *Illud prætereà commoneo dilectionem vestram, ne patiamini aliquem contra statuta Majorum nostrorum, de civitate alia ad aliam transduci, & deserere plebem sibi commissam, & ad alium populum per ambitionem transire.* Hæc Domasus ad Ægyptios. Gregorio quoque Itali omnes adveesabantur. Qua de re mentem sic suam aperiuot Theodosio: *Reverà advertebamus Gregorium, nequaquam secundum traditionem Patrum, Constantinopolitanæ Ecclesiæ sibi Sacerdotium vindicare.*

Lab. Concil. t. 2. 1008.

Bar. An. 380. n. 5.

Lab. Concil. t. 2. 1008.

Mart. de Concord. l. 5. c. 21. p. 55.

Theodosius Constantinopolim ingreditur. Ecclesiis Arianos pellit.

V. Relictâ Thessalonicâ Theodosius Constantinopolim properat, quam VIII. Cal. Decembris ingreditur, ut in Chronico Alex. legitur, προ η καλ. Δεκεμβριων, non ut Latina Raderi versio perperàm habet, *XIII. Kal. Decembres.* Splendidum, pompæ plenum, illustremque fuisse Principis adventum, narrant Philostorgius atque Zozimus, *quasi triumphum ob gloriosam victoriam peragens.* Lugubris tamen ingressus esse debuit, si vera Zozimus prædicat. Nimirum Gothos nocte jam profundâ magnum ignem accensum conspicatos, qui propter Theodosium lucebat, flammâ Duce, ad ipsius tentorium contendisse. Cùmque pauci contra multos non sufficerent, *Imperatori quidem aufugiendi spatium concessisse. Ipsi verò fortiter dimicantes, infinitâ Barbarorum multitudine trucidatâ, ceciderunt universi.* Ut venit Theodosius, prima ipsius cura fuit, redintegratâ poce animos ad concordiam revocare, & Ecclesias amplificare. Confestim igitur mandat Demophilo, Arianæ partis Episcopo, utrùm Nicænæ fidei consentire, pacemque amplecti vellet. Illo conditionem sibi oblatam detrectante, *Si pacem*, inquit, *& concordiam fugis, te quoque ex Ecclesiis fugere jubeo.* Quæ cùm audivisset Demophilus, secum ipse perpendens, quàm difficile esset potentioribus resistere, convocatâ in Ecclesiam multitudine, ipse in medio stans gregales suos ita allocutus est: *Fratres, scriptum est in Evangelio, Si vos persecuti fuerint in hac civitate, fugite in aliam. Quoniam igitur Imperator nos ab Ecclesiis excludit, sciatis nos crastinâ die extra urbem conventum esse habituros.* His dictis egressus, extra urbis portas deinceps conventus celebravit. Eaiit etiam unà cum illo Lucius, qui Alexandriâ profugus, Constantinopoli degebat. Ne vel in Constantinopolitanis suburbiis diu conventus egit Demophilus: *Qui ejectus ad civitatem suam Beræam se contulit. Hypatius quoque Nicæâ expulsus, Cyrum Syriæ, ex qua erat oriundus, se recepit. Sed & Dorotheus Antiochiâ ejectus, in Thraciam, unde originem ducebat, demigravit.* Sic fortunam suam morte Valen-

Zoz. l. 4. c. 10.

Philost. l. 9. c. 19.

ANNO DOM. 380.

Valentis error amisit, qui ubique ferè locorum in Oriente triumphabat. Quàm diu steterit, ex Socrate novimus: *Ad hunc modum Ariani cùm quadraginta annis Ecclesias obtinuissent, concordiam ad quam eos invitabat Theodosius Imperator, aversati, ex urbe discesserunt Consulatu Gratiani V. & Theodosii Augusti primo, die sexto Calendas Decembris. Hi verò qui Consubstantialis fidem tuebantur, in eorum locum succedentes, Ecclesias postliminio recuperarunt.*

Socr. l. 5. c. 7.

Gregorius Naz. à Theodosio Episcopus Constantinopoli constituitur.

VI. Gregorius tam quietis amans & otii, quàm expers ambitionis, visâ factione, quam Maximi ordinatio pepererat, de relinquenda Constantinopoli secum cogitat. At ut præsente Ecclesia palam dixit, *filii Beatissimæ Trinitatis, meique estote memores*, intellecto consilio, in gemitus erumpunt populi, Magistratuumque militumque nonnulli, unà cum Clero & virginibus recedere cupientem retinent. Resistebat tamen vir optimus:

Naz. de Vit.

At non decebat me genu ad vim flectere,
Nec capere sedem, mihi non ritè traditam.

Ferunt quempiam sublatâ voce dicere non dubitasse: *O Pater, Trinitatem tecum ejicis.* Quâ voce auditâ, vir egregius discedendi cupiditatem repressit. Dum eo loci sunt res Gregorii, advenit Imperator, qui pulso Demophilo, Gregorium amplexus, *O Pater*, inquit, *Deus tibi, tuisque sudoribus, per me Ecclesiam committit. En sacram Ædem, & thronum tibi trado.* Tum Ariani, qui vi non poterant, precibus contendere, ne sibi Templum Princeps eriperet: Gregorio verò mortem intentabant, subornato juvene, qui pectus ejus ense trajiceret. Illucescente posterâ die, Imperator cum Gregorio Templum ingreditur. Fortè nubibus Solem subeuntibus, repentè tenebrarum aliquid exoritur. Quæ res ut à festivitate aliena, Arianis lætitiam afferebat. Ut verò sacrarium Princeps & Episcopus ingressi sunt, discussis nubibus, Sol Templi compagem radiis illustrat suis, & Gregorii ingressum Deo gratum esse indicasset futuro Præsule, quasi salutato. Tum omnes Imperatorem orare, ut Gregorium in Episcopali Cathedra collocaret. At quâ animi erat modestiâ, & pietate, mutuatitiâ ob infirmitatem suam voce usus, exclamat, *Nunc tempus est ut beneficium à Trinitate acceptum agnoscamus gratiasque ipsi agamus: de throno ultiàs agemus.* Quæ verba à Principe, populoque gratis auribus accepta sunt. In tanto tumultu unus duntaxat gladius exeritur, qui sine cruore mox vaginâ reconditur. Intereà casus accidit, qui devinciendis cum Gregorio hostium animis multum profuit. Morbo decumbebat, cùm ægri cubiculum complures ingressi, gratiis Deo actis, ob & salutem Imperatoris, & Templa recepta omnium harum rerum autorem & architectum profitentur. Ut læti cubiculo excessere, adolescens quidam relictus, manibus suis pedes beati Præsulis comprimens, cum lachrymis sceleris veniam postulabat. Gregorio sciscitante, quid sibi id sermonis vellet, nil responsi dabat. Lugens tantùm veniam orabat. Tum præsentium unus ita loquitur: Hic est ille carnifex tuus, qui ferrum tibi in præcordia defixurus erat, nisi Christus tibi auxilio fuisset. Quo audito, juvenem sic alloquitur, Tibi Servator ignoscat: *hoc solum ad facinoris purgationem à te peto, ut hæresim everteris, meusque fias.* Cognitâ mansuetudine, civitas erga Gregorium majore amore accenditur.

ANNO DOM. 380.

Petri Alex. obitus. Scripta.

VII. Qui levitate suâ perpetuam suæ famæ maculam impressit Petrus Alexandrinus, naturæ concessit, cùm sedisset circiter septennio: anno CCCLXXIII. Athanasio successor datus erat. Valentis persecutione, quæ Alexandrinam corripuit Ecclesiam, fugere coactus Romam petierat, ubi non sexennio, ut communis fert Chronologia, sed quinquennio moratus, in patriam redierat suam, postquàm Valens Gothicâ seditione Antiochiâ secedere coactus est. Exiguo tempore persecutori superstes, eâ lenitate mansuetudineque erga Arianos fuit, ut famam deflorarет suam: *Post Valentis interitum tam affabilis in recipiendis Hæreticis fuit, ut nonnullis suspicionem accepta pecuniâ intulerit.* Petri inconstantia excusari nequit, dum post missas Gregorio Naz. communicationis literas, Maximum ad Constantinopolitanum Episcopatum promovit; quo facto imprudenti sanè dissidii semina misit in Ecclesiam: injuriâque gravi virum magnum affecit, qui pietate suâ, laboribus, Scriptis, emolumento fidei erat. A recta tamen Religionis norma Petrus non deflexit, imò exemplum veritatis piæque doctrinæ omnibus proposuit ad imitandum, uti constat ex Lege Theodosii, cujus meminimus. Cui accedunt & verba Hieronymi ad Marcum: *Si iis placet, Hæreticum me cum Occidente, Hæreticum me cum Ægypto, hoc est, cum Damaso, Petroque condemnent.* Totâ Nicephorus errat viâ, qui annum Episcopatus unum Petro assignat in suo Chronico. Mense Februario adhùc inter homines Petrus erat, mors quidem ejus necdum Theodosio innotuerat, teste ipsius ad populum Constantinopolit. Edicto, in quo Petrus *vir Apostolicæ Sanctitatis*, ut fidei exemplar proponitur ad imitandum. Datum est III. Cal. Mart. Petri supersunt monumenta quædam, Epistola scilicet de Lucii persecutione cùm Alexandriam ingressus est. Extat apud Theodoritum l. 4. c. 32. ac ex ea multa hausimus, quæ nostris Annalibus forent ornamento: sunt & fragmenta Scriptorum Petri à Facundo laudata, quorum alterum suo loco exhibuimus. Fratrem Episcopatus sui hæredem habuit Timotheum, qui & Maximo favit, & Constantinopolitanæ Synodo præsens adfuit.

Hieron. Chron.

Hier. Ep. 77.

Annus Basilii emortualis.

VIII. Nil causæ fuit cur Petri funus multis Ecclesia lachrymis prosequereтur: at debuit omninò vix consolabilis dolor esse, ob Basilii M. obitum, qui Calendis Januarii cælestem Deo animam reddidit. De die Martyrologiorum Menæorumque consensio est. Extatque primo Januarii Basilii Panegyricus apud Amphilochium, quem tamen ab Iconiensi diversum putamus: *Basilii ad Deum terrâ & corpore solutio, migratioque non abs re, ne quis præter rationem fuerit suspicatus, à casu hodiernâ die circumcisionis Jesu, media divina Christi nativitati, baptismoque concurrit: sed velut qui beatissimus vir in Christi nativitatis baptismique renunciatione, & exaltatione spiritualem circumcisionem exaltaverit, sacra memoria ejus die unâ & ipse resolutione ad Christum exaltari meruit, decretum fuit ut per id tempus annua ejus memoria, celebritasque haberetur honori.* De supremo autem Basilii anno magnum inter eruditos dissidium est, quia alii citius, alii serius ordinationem viri sancti factam esse putant. Quæ in Episcopatu annorum spatia decurrerit, docet ipsius frater Gregorius Nyssenus: *Post autem annis octo transactis, & nono inchoato, per totum orbem celeberrimus Basilius ab hominibus*

Amphil. Or. 2. p. 1061.

Nyss. de Vit. Macr. 187.

ad Deum concessit, communem patriæ & Ecclesiæ luctus occasionem prebens. Cujus temporis initio Baronius cùm à XVIII. Cal. Julii anni CCCLXIX. duxerit, Basilii mortem primo Januarii anni CCCLXXVIII. affigere coactus est. Quam Chronologiam *Du Pin*, aliique eruditi emplectuntur. Gravibus tamen argumentis obruitur. 1°. Insignis ille de Basilii obitu funebris Oratio, quam Gregorius habuit Nazianzenus, non multò post notem defuncti mortem est pronuntiata, cùm amici sui funeri hæc justa solverit. Absonum sanè videtur, quòd biennio pòst de componenda ea Oratione cogitarit. Illud tamen consequitur ex Baronii Chronologia. Quippe Oratio hæc funebris mortuo jam Valente, qui Augusti mensis IX. anni CCCLXXVIII. periit, fuit recitata, ut ex opprobriis, quibus Valentem onerat, apertè colligitur, quibus vivente Principe, cujus in ditione morabatur, suæ saltem securitatis causâ omninò pepercisset:

Naz. Or. 20. 337.

Imperator, inquit, *auri amantissimus, & Christi inimicissimus, ac duobus bu gravissimis morbis laborans, inexplebili nimirum avaritiâ, & blasphemiâ: post persecutorem persecutor, post apostatam non quidem apostata, sed nihilò tamen eò meliorem se Christianis prebens.* Si sincerè & cogitare, & loqui volumus, hæc indicant, Valentem non egisse inter homines, cùm pronuntiata sunt. Valentis igitur obitum mors excepit Basilii, quæ cùm in primum Januarii inciderit, non in illum sanè, qui labentem duxit annum CCCLXXVIII. quo casu Basilio superstes Valens fuisset, non Valenti Basilius. 2°. Certa res est, defuncto Valente Constantinopolim petiisse Gregorium Naz. cui securo non esse licuisset, vitam retinente Principe Ariano, cujus & Religionem Constantinopolitanorum pars multò maxima sequebatur. Atqui ad eam provinciam suscipiendam Gregorium Basilius suum incitavit, ut à Gregorio Presbytero monemur. Nazianzenus *Basilio luminari magno, ipsius cupiditati faces quasdam subdente, Constantinopoli statim affuit.* 3°. De Basilio Hieronymus hæc habet: *Moritur imperante Gratiano.* Non dixit regnante Valente, quia jam obierat: secus non minus de Basilio scripsisset, quàm de Ephrem, uti putabat, imperante Valente mortuo: *Decessit sub Valente Principe.* Gratiani nomen adhibuit, quia tum Senior erat Augustus. 4°. Insuper in Ecclesiæ Græcæ monumentis à Cotelerio editis extat Basilii ad Theodosium M. Epistola, cujus initium est:

Mon. t. 2. 97.

Calamitas accidit in Regione nostra ex aquarum effluvio. Theodosius verò imperium adiit XIX. Jan. an. CCCLXXIX. 5°. Suo loco demonstratum est, anno CCCLXX. Eusebium Basilii decessorem vitam adhùc retinuisse, cùm Cæsariensem Valens Ecclesiam adortus est, quo tempore Basilius ex solitudine Pontica in hanc urbem se contulit, Episcopi sui futurus auxilio. Obiit ergo Basilius Calendis Januarii anni CCCLXXX. successorem habuit *Helladium*, qui Constantinopolitanæ Synodo adfuit.

Mors Basilii M.

IX. De Sancti Basilii obitu ea memoriæ mandavit Pseudo-Amphilochius: *Circa nonam præstò fuit ad sacrificia Missarum in sacratissima Ecclesia unà cum Cleri & civitatis Primoribus, cum quibus percepto iterum pane, dimisit eos, ac valedicens, & osculans in osculo sancto, dimisit eos. Testamento autem sepeliri sanxit, cum tertia illa portione data sibi à Deo communionis. Recumbensque in lecto, Eucharistiâ adhùc in ore, reddidit spiritum Domino. Postridie convenit universa multitudo, ejusque corpori pretioso in sacratissimam Ecclesiam illato, justa fecerunt omni unguentorum suffituumque obsequio.* Subjungit Gregorium Nazianzenum affuisse festinum, corpusque depositum in Templo S. Martyris Eupsychii: requievisse Calendis Januarii anni V. Valentis & Valentiniani.

Amph. vit. Bas. 224.

In quibus hæc sola probamus, quòd Basilius, & Calendis Januarii lucem omiserit, & unguentis post mortem delibutus in Eupsychi Templo conditus sit. Nazianzenum quidem non interfuisse Basilii funeri, monet ipsius ad Gregorium Nyssenum consolatoria de obitu fraterno Epistola, cujus & stylus, & circunstantiæ clamant, non subditam, sed veram Nazianzeni Epistolam esse:

Nazian. Ep. 37.

Hoc etiam ærumnosa hujus vitæ reliquum erat, ut Basilii mortem audirem ... mihi autem præter alia, hoc quoque propter gravem ac periculosum corporis morbum, quo etiam nunc premor, ereptum est, ut sanctum cinerem exosculer, tibique ea quæ consentanea sunt, philosophanti præstò sim, atque communibus amicis consolationem adhibeam. Itaque non ferenda est Combefisii crisis, qui ut Pseudo-Amphilochio patrocinetur suo, *Fuerit*, inquit, *fortè Epistola illa ψευδεπίγραφος.* *Pagius* mirâ arte anni emortualis Basilii criterium extundit ex eo, quòd excessisse dicitur *anno V. Valentis, & Valentiniani*:

Pag. Crit. An. 778. n. 2.

Loquitur, inquit, *de anno quinto Valentiniani Junioris, mense Novembri anni 379. inchoato, ideòque significat, Calendis Januariis anni 380. Basilium mortuum esse.* Nobis verò persuasissimum est, Pseudo-Amphilochium Chronologiæ omnino rudem & imperitum, de Juniore Valentiniano prorsus non cogitasse, quia & Valentem cum Valentiniano conjungit, & tempora potius Theodosii, cujus imperio verus Amphilochius subjiciebatur, quàm Valentiniani Junioris, annorum IX. pueri nomine consignasset. Certiora Basilii obitus monumenta nobis suppeditat Nazianzenus:

Naz. Or. 20. 371.

Ad Angelos eos, à quibus abducebatur, postremis his verbis habitis, In manus tuas commendo spiritum meum, animam lætus exhalavit. Funus ejus ornamentis, gemmis & auro pretiosioribus decoratum est: *Psalmodia à luctu vincebantur; patientia doloris magnitudine frangebatur. Certabant nostri cum Ethnicis, Judæis, advenis, iique vicissim nobiscum, utris uberiores lachrymæ, uberiorem utilitatem afferrent.* In parentum sepulchro corpus conditur, *Martyr Martyribus adjungitur.* Justas denique Basilio laudes, non Nazianzenus ipsius amicus, non Nyssenus frater modò, sed totus & eruditorum chorus contribuit. Mirantur omnes pietatem, eloquentiamque cum gravitate conjunctam. Quin etiam Basilii pallorem, taciturnitatemque quasi imitatione dignam nonnulli sunt prosecuti, quo factum, ut in odiosam tristitiam inciderent. Egregia sui monumenta posteris Basilius reliquit. Xenodochium, quod accenso in pauperes studio extruxerat, Nazianzenus laudibus afficit:

Naz. Or. 20. 359.

In quo morbus æquo animo toleratur, & calamitas beata censetur. Quid cum hoc Opere Thebas septem portas habentes, quid Ægyptiacas illas comparem. Magnum quidem est, domum statuisse, in qua *homines ante mortem vitâ functi, pluribus corporis membris mortui civitatibus expulsi, nominibus potius quàm corporum lineamentis agnoscendi*, ægri scilicet, & pauperes excipiebantur. At longè majus opus Basilius movit, dum Scriptis orbem suis illustravit, in quibus gravitas rerum cum orationis elegantia certat. Libanius

ejus

Phot. Bibl. c. 141. p. 318.

ejus ævi Sophista nobilis, in eruditorum corona, acceptis Basilii literis subitò exclamavit, *Vincimur.* Quærentibus, Quid hoc sibi vellet, respondit: *In elegantium Epistolarum certamine victus quidem sum. At Basilius est qui vicit. Is autem amicus noster est, & eam ob rationem gaudeo.* De Basilio magnus & ille Criticus Photius: *Præstantissimus est in libris omnibus. Purâ enim dictione significante, propriâ, & omninò civili ac panegyricâ, si quis alius uti novit. Sensuumque ordine ac puritate primus & nemini secundus apparet. Jam persuadendi quoque vim ac jucunditatem cum perspicuitate amat: atque ita ejus fluit oratio, quasi ultrò tanquam è fonte rivulus scaturiret.*

Mors Ephrem.

X. Basilium defunctum laudavit & Ephrem Edessenus, sed cantu veluti cygneo, cùm eodem anno mortalitatem etiam exuerit. Duodecim circiter mensibus antequam vitæ finem imponeret, grassante fame id pauperibus exhibuit ministerii, de quo mentionem egimus:

Pallad. Lauf. c. 101.

Impleto anno tùm succedente fertilitate nil haberet quod ageret, ingressus est in suam cellulam, & post mensem mortuus est. Non id prætereundum, quod discipulo suo Paulino moriens suggessit, ut à mentis superbia eum revocaret: *Huic obiturus beatus Ephrem astanti sibi dixisse fertur, Vide, Pauline, ne te submittas cogitationibus tuis. Sed cùm te ad purum comprehendisse putaveris Dominum, crede ne intellexisse. Præsenserat enim ex studiis, vel sermonibus ejus, nova investigare, & immensum intellectum tenere: unde eum frequenter Bardesanem novellum vocabat.* Præsagâ futuri mente hæc à moriente Ephrem pronuntiata fuisse, docuit eventus:

Gennad. de Vir. Ill.

Paulinus Presbyter, discipulus B. Ephrem Diaconi, homo acris valde ingenii, & in divinis doctus Scripturis. Sed vivente Magistro clarus in Doctoribus Ecclesiæ fuit, & maximè ex tempore declamator. Post illius autem obitum amore Primatus & nominis, separans se ab Ecclesia, scripsit contraria fidei multa. Ephrem Basilio superstitem fuisse, testatur Autor vitæ S. Basilii. Ad Sanctum Diaconum mulierem miserat Basilius, de peccato quod ipsa chartis illeverat delendo. Ephrem verò ad Basilium remissæ hæc locutus est:

Amphil. vit. Bas. 219.

Vade, ne tardaveris, ut pervenias ad ipsum priusquam excesserit. Illa valedicens Sancto rediit Cæsaream. Ut verò ingressa est in civitatem, occurrit S. Basilii corpus, quod efferebatur. Encomium etiam in S. Basilium, ab Ephrem dictum, argumentum est hominis Basilio superstitis. Ut Hieronymo non satis exploratum fuisse videatur tempus mortis Ephrem, quam Valente imperante contigisse prædicat. Mense uno post Basilium Calendis Februarii naturæ satisfecisse Beatum Ephrem, traditum Baronio, anno 378. n. 12. Est tamen creditu difficillimum, tam citò mortem obiisse, cùm non missis cursoribus mors Basilii agenti apud Edessam Ephrem innotuerit. Sed & nonnullo temporis intervallo opus erat scribendo Basilii Encomio. Ex laudata quidem Palladii historia, Ephrem videtur autumno potius quàm hyeme ad plures abiisse. Sit igitur dies obitus in incerto. De ejus viri Operibus, quæ multa reliquit, notabile est Photii judicium:

Phot. Bib. Cod. 116. p. 514.

In his admonitoriis sancti viri sermonibus, jure quis admiretur, quam altè penetret persuadendi vis, quantumque ab his fluat jucunditatis, quàm denique affectuum copiâ referti sint. Oratia tamen ejus ac figura nihil mirum, si ad consuetum homiliarum usum & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in autorem sensuum, sed in horum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacè sunt lingua benè periti, verbis adeò ac tropis excellere norunt, ut ambiguum sit, ab hisne an à sensu recondito tanta ejus dicendi vis atque elegantia proficiscatur. Porro eum Hieronymo, Palladio, Sozomeno, Gennadio solummodò *Diaconus* audiat, commentum est Pseudo-Amphilochii, quòd à Basilio Ephrem Presbyteri ad officium promotus sit.

Antiochena Synodus sub Meletio. Quid egerit?

XI. Mense Octobri Synodus Antiochena cogitur. Baronius, Labbeus, cæterique omnes, qui Basilii mortem cum anno CCCLXXVIII. copulant, hoc ex sua Chronologia Concilium eidem anno assignare tenentur. Nobis verò, quibus est persuasum, annum CCCLXXX. supremum Basilio fuisse, necessitas incumbit, huic & ipsi anno conventum Antiochenum alligare, fretis autoritate Nysseni:

Nyss. de vit. Macr. 187.

Erat post hanc jacturam nonus mensis, aut paulò amplius, cùm Episcoporum Concilium indictum est Antiochia, cui nos etiam interfuimus. Quin constituta sit in eo Concilio fidei regula, non est ponendum in dubio, cùm verba Constantinopolitanorum Patrum eò pertineant:

Theodorit. l. 5. c. 9. 211.

Et fides quidem, quæ constanter à nobis prædicatur, in summa sic se habet: ex qua majorem adhùc vobis voluptatem capere licebat, si & libellum Antiochia conditum à Synodo, quæ illic celebrata, est legere dignemini. Quibus intelligimus, Antiochiæ, & Constantinopoli eosdem errores damnatos esse, Eunomianorum scilicet, Arianorum, Pneumatomachorum, Apollinaristarum. Antiocheni suæ fidei Confessionem misere Damaso. Timothei Apollinaris discipuli damnationem Epistolâ quoque suâ Synodicâ flagitarunt, ut patet ex Pontificali Rescripto:

Theodorit. l. 5. c. 10.

Quòd debitam Apostolicæ sedi reverentiam exhibet charitas vestra, & in eo vobis ipsis plurimum præstatis, filii charissimi. . . . Scitote quòd profanum olim Timotheum Apollinaris Hæretici discipulum, unà cum impio ejus dogmate damnavimus. Et paulò infrà: *Quid igitur depositionem Timothei à me denuò postulatis? Qui & hic judicio sedis Apostolicæ, præsente etiam Petro Alexandrinorum urbis Episcopo depositus est, unà cum Magistro Apollinare.* Quibus observatis, Theodorito evelluntur errores, atque Baronio.

Error Baronii.

Innuit Theodoritus, Damasi hanc Epistolam illâ Constantinopolitanorum posteriorem esse: sed non ita est, nec ad Constantinopolitanos scribitur, qui Timothei damnationem à Damaso non requirebant. Peccavit quoque Baronius, qui Damasi hanc Epistolam putat in Synodo Rom. anno 373. esse concinnatam; non est tamen Epistola Synodica, & diu post tempus ab Annalium parente constitutum, confecta fuit, utpote quæ mentionem agitet Timothei, pridem damnati præsente Petro Alexandrino, qui anno duntaxat CCCLXXIIII. urbem pervenit. Porro non modò contra errores Edictum de Religione Antiochenses decrevere: videntur etiam fœdus fecisse quòd sive Paulinus Meletio, sive Meletius Paulino superstes esset, defuncti locum retineret, cùm ea res ejus momenti foret, ut absque Synodali autoritate constitui non posset. Si quis etiam conjecturæ locus, tum temporis Meletius hanc Paulino conditionem obtulit, ut jungerentur oves, positoque super Cathedra Evangeliorum libro Episcopi ex utraque parte sederent. Cur sic censeamus, movent nos verba Theodoriti: *Cùm Sapores Magister Militum Antiochiam advenisset, & Imperatoris Legem protulisset, Paulinus quidem*

assir-

affirmare cœpit, se Damaso communicare. Quibus Lex ea non obscurè indicatur, quam tertio Calendas Martias Thessalonicæ Theodosius tulerat, se primùm & Gratiano v. Coss. ut quam Damasus & Petrus Religionem sequerentur, in illa populi versarentur. Verba sunt Legis: *Cunctos populos, quos clementia nostra regit temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usque nunc ab ipso insinuata declarat. Quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum, virum Apostolicæ Sanctitatis.* Hinc Paulinus, Apollinarisque jactabant, se cum Damaso communicare, ut à Principis Lege se non damnari demonstrarent: *Tunc sapientissimus Flavianus, qui in Presbyterorum ordine adhùc erat constitutus, primùm quidem Paulinum allocutus est, Magistro Militum audiente: Si Damasi communionem amplecteris, ô amice, doctrinæ nobis similitudinem ostende. Nam ille quidem unam eandemque Trinitatis substantiam confitens, tres hypostases disertè prædicat. Tu contra Trinitatem tollis hypostasum. Ostende igitur consensionem doctrinæ, & Ecclesias accipe, ut Lex jubet. Ad Apollinarem conversus hæc dixit: Miror te, amice, tam impudenter repugnare veritati. Idque cùm probè scias, Damasum asserere, perfectum hominem à Deo verbo assumptum esse. Tu verò contrarium affirmare non cessas. Mentem enim nostram à salute excludis. Quòd si falsa sunt, quæ tibi objecimus, nunc saltem renuncia novitati, quam excogitasti, & Damasi doctrinam amplectere, ac tum demum sacras Ædes obtine.* Theodosii Lex ea est, quam Gratiano Theodoritus ascribit, quia trium Imperatorum titulus nomina continebat, quorum Gratianus, utpote senior, primus fuit. Sed & ea, quæ præsente & Sapore Militum Magistro, & Paulino, & Vitali, & Meletio gesta, non obscurum est Synodi vestigium. Legationem quoque Gregorio Nysseno Antiochenses injunxere, ut Arabiæ Ecclesiis auxilium ferret. Quam & obiisse, ipsemet prædicat Epistolâ ad amicum, de euntibus Hierosolymam: *Mihi,* inquit, *necesse fuit pro sancto Concilio habito, emendandæ Arabicæ Ecclesiæ gratiâ ad loca ista proficisci.* Neque aliam præter Antiochenam nostram intelligere Synodum licet, ut ex verbis Macrinæ ad fratrem suum liquet: *Te ad res constituendas Ecclesiæ mittunt & vocant.*

Cod. Theod. l. 16. de Fid. Cath. l. 3.

Theodorit. l. 5. c. 3.

Nyssen. c. 3. 653.

Mors & funus Macrinæ.

XII. Finitâ Synodo, Nyssenum cupido incessit, charissimam videndi sororem *Macrinam*, cujus colloquio à persecutionibus fuerat prohibitus. Ingressus domum, in quo virginibus præerat, invenit sororem gravi morbo decumbentem, quæ non multò pòst vitæ curriculum absolvit. Antequam spiritum emitteret, jacens in lectulo, qui Orienti obvertebatur, preces ad Deum fudit, quibus ostendebat & mortis contemptum, & spem resurrectionis certissimam. Quam orationem dum absolvit, *oris, & cordi crucis signum apposuit.* Facto vespere, profundum gemitum ducens, *cum precatione vitam terminavit.* Cùm splendidioribus tegi vestibus corpus defunctæ jussisset Nyssenus, *Vestiana* Senatoris filia, quæ huic officio vacabat, solvit ferreum crucis signum, quod defunctæ ex collo pendebat, cum anulo ejusdem materiæ. Vestianæ cruce relictâ, anulum sibi Nyssenus servat. Cui Vestiana: *In deligendo non aberrasti. Etenim excavatus est annulus sub ipsa pala, ibique de ligno vitæ particulam conditam* habet, quòd quæ supra est pala, simili notâ significet. Ad funus cohonestandum vicini confluxere omnes: adfuit & Episcopus *Araxius* nomine, qui cum Nysseno anteriorem feretri partem gestavit, duobus de Clero posteriorem ferentibus. Præcedebat non exiguus Diaconorum numerus, qui cereos manu tenebant: sed & Psalmis loca proxima resonabant. Ut ad paternum sepulchrum defunctæ corpus accessit, à fratre atque Araxio juxta matris reliquias conditum est. Quo facto Nyssenus prostratus ad tumulum, & pulverem osculatus tristis discessit.

Nyss. Vit. Macr. 198.

Priscillianus. Origo ipsius erroris.

Error Baronii.

XIII. Non in Syria modò, sed in Hispania quoque Synodus hoc anno celebratur, Cæsaraugustana scilicet, quam Baronius, Binnius, Du Pin in annum CCCLXXXI. perperàm contulere, utpote quæ Ærâ Hispanicâ 418. coacta sit, quæ Dionysianam annis XXXVIII. superat. Cui conventui error *Priscillianistarum* ansam præbuit, de quo prius est differendum, quàm Synodi decreta exposuerimus. Aures Sulpitio præbeamus, eleganti sanè Scriptori, qui & Priscilliano coætaneus fuit: *Sequuntur tempora ætatis nostræ gravia & periculosa, quibus non usitato malo polluta Ecclesia, & perturbata omnia. Namque tum primùm infamis illa Gnosticorum hæresis intra Hispanias deprehensa, superstitio exitiabilis, arcanis occultata secretis. Origo istius mali oriens ab Ægyptiis. Sed quibus ibi initiis coaluerit, haud facilè est disserere. Primus eam intra Hispanias Marcus intulit, Ægypto profectus, Memphis ortus.* Cæterùm *Marci* nomen Hieronymo primùm, deinde Baronio fraudi fuit. Existimarunt enim, Marcum Sulpitii unum eundemque hominem esse, cum Marco Irenæi, qui impuræ Marcosiorum sectæ se præbuit autorem. De Lupicino hæc ad Theodoram scribit Hieronymus: *Refert Irenæus vir Apostolicorum temporum, quòd Marcus quidam, de Basilidis Gnostici stirpe descendens, primùm ad Gallias venerit, & eas partes per quas Rhodanus, & Garumna fluunt, suâ doctrinâ maculaverit. . . . Inde Pyrenæum transiens Hispanias occuparit.* Sed de Marci in Hispanias peregrinationibus ne verbum quidem ullum habet Irenæus. Impuri quidem ipsius discipuli *Rodanenses multas seduxerunt mulieres:* quòd verò Magister in Gallias se contulerit, non legitur in Irenæo. Itaque gemini Marci sunt agnoscendi, magno sanè temporum spatio dissiti. Quod & ostendunt verba Sulpicii, qui de *temporibus ætatis suæ*, non Irenæi commemorat. Cur verò relictâ Ægypto Marcus in Hispanias migrarit, causa latet. Forsan ad eam peregrinationem suscipiendam Valentis Lege coactus est, de revocandis ad publica munera Monachis. Marci Auditores fuere *Agape*, quædam non ignobilis mulier, & Rhetor Elpidius: *Ab his Priscillianus est institutus, familiâ nobilis, prædives opibus, acer, inquies, facundus, multâ lectione eruditus, disserendi ac disputandi promptissimus. Felix profectò, si non pravo studio corrupisset optimum ingenium, prorsus multa in eo animi & corporis bona cerneres. Vigilare multum, famem & sitim ferre poterat, habendi minimè cupidus, utendi parcissimus. Sed idem vanissimus, & plus justò inflatior, profanarum rerum scientiâ. Quin & magicas artes ab adolescentia eum exercuisse creditum est. Is ubi doctrinam exitiabilem aggressus est, multos Nobilium pluresque populares autoritate persuadendi, & arte blandiendi allicuit in societatem. Ad hoc mulieres novarum rerum cupidæ, fluxâ fide, & ad omnia*

Sulpit. l. 2.

Hier. Ep. 29.

Iren. l. 1. c. 9.

Sulp. l. 2.

Anno Dom. 380.

nia curioso ingenio, catervatim ad eum confluebant. Quippe humilitatis speciem & ore & habitu pratendens, honorem sui & reverentiam cunctis injecerat. Jamque paulatim perfidia istius tabes, pleraque Hispania pervaserat. Quin & nonnulli Episcoporum depravati, inter quos Instantius, & Salvianus, Priscillianum non solùm consensione, sed sub quadam conjuratione susceperant. Quo Adyginus Episcopus Cordubensis ex vicino agens comperto, ad Idatium emerita ætatis Sacerdotem refert. Is verò sine modo & ultrà quàm oportuit Instantium, sociosque ejus lacessens, facem quandam nascenti incendio subdidit. Ut exasperaverit malos potius quàm compresserit. Igitur post multa inter eos, & digna memoratu certamina apud Cæsaraugustam congregatur.

Errores Priscillianistarum.

XIV. Incredibile est, quantum errorum homo, cui tot inerant animi bona, in Ecclesiam invexerit. Summam hæreseon exhibet Augustinus: *Priscillianista, quos in Hispania Priscillianus instituit, maximè Gnosticorum & Manichaorum dogmata permixta sectantur. Quamvis & ex aliis haresibus eas sordes, tanquam in sentinam quandam horribili confusione confluxerint. Propter occultandas autem contaminationes & turpitudines suas habent in suis dogmatibus & hac verba:*

Jura, perjura, secretum prodere noli.

Augustin. de Har. c. 70.

Hi animas dicunt ejusdem natura atque substantia, cujus est Deus, ad agonem quendam spontaneum in terris exercendum per septem Cælos, & per quosdam gradatim descendere Principatus, & in malignum Principem incurrere, à quo mundum hunc factum volunt, atque ab hoc Principe per diversa carnis opera seminari. Astruunt enim, fatalibus astris homines colligatos, ipsumque corpus nostrum secundum duodecim signa cæli esse compositum, sicut hi, qui Mathematici vulgò appellantur, constituentes in capite Arietem, Taurum in cervice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, & inde nominatim signa percurrentes, ad plantas usque perveniunt, quas Piscibus tribuunt, quod ultimum signum ab Astrologis nuncupatur. Hac & alia fabulosa, vana, sacrilega, qua persequi longum est, haresis ista contexit. Carnes tanquam immundas escas etiam ipsa devitat. Conjuges quibus hoc malum potuit persuadere disjungens, & viros à nolentibus fœminis, & fœminas à nolentibus viris. Opificium quippe omnis carnis non Deo bono & vero, sed malignis Angelis tribuunt: hoc versutiores etiam Manichais, quod nihil Scripturarum Canonicarum repudiant, simul cum Apocryphis legentes omnia, & in autoritate sumentes: sed in suos sensus allegorizando vertentes, quidquid in Sanctis Libris est, quod eorum evertat errorem. De Christo Sabellianam sectam tenent, eundem ipsum esse dicentes, non solùm Filium, sed etiam Patrem & Spiritum S. Extat & Leonis ad Turibium Epistola, quâ de sectæ hujus erroribus instruimur, 1°. Sanctam Trinitatem tantùm nominibus distinguebant. 2°. Filium Dei Patre suo posteriorem dicebant. 3°. Christum eò unigenitum putabant, quòd ex Virgine fuerat editus. 4°. Natali & Dominicâ die jejunia celebrabant. 5°. Animas statuebant ex Dei substantia. Diabolum ex Chao fuisse procreatum censebant: nuptias peccatum esse: corpora humana à Dæmonibus esse in utero formata: filios promissionis à Spiritu Sancto esse procreatos: animas in cœlo peccasse, stellisque subjici. Obscœna Priscillianistas perpetrasse, monet ad Ctesiphontem Hieronymus:

Leo Ep. 94.

Priscillianus in Hispania, pars Manichai, de turpitudine, cujus te discipuli diligunt plurimum . . . . Soli cum solis clauduntur mulierculis, & illud inter coitum, amplexusque decantant:

Tum Pater omnipotens secundis imbribus æther
Conjugis in gremium læta descendit, & omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fœtus.

Hier. Ep. 71. Infpiciatur & Prædestinati Hær. 70.

Ascribit & Priscillianistis Angelomus, *Christum hominem in phantasia fuisse*, quod Leo Magnus quoque testatur Sermone 93. Superiore anno emersit secta hæc, & in notitiam venit, si Prosperi Chronico fides: *Ausonio & Olybrio Coss. Priscillianus Episcopus de Gallæcia Manichaorum & Gnosticorum dogmate haresim nominis sui condidit.* Nondum tamen ad Episcopatum ascenderat, quem anno duntaxat CCCLXXXIV. adeptus est.

Cæsaraugustana Synodus.

XV. Damnandis Priscilliani erroribus apud *Casaraugustam* Arragonum Metropolim Octobri, *Synodus congregatur, cui tum etiam Aquitani Episcopi interfuere.* Conventus Episcopis duodecim constabat. *Fegadio* scilicet, & *Delphino* Aquitanis, *Eutychiano* Bastitano, *Ampelio*, *Augentio*, *Lucio*, *Ithacio*, *Splendonio*, *Valerio* Cæsaraugustano, *Symposio*, *Catherio*, *Idacio*. Vadimonium rei deseruere, ut monet Sulpitius: *Verùm Haretici committere se judicio non ausi, in absentes tum lata sententia, damnatique Instantius, & Salvianus Episcopus, Helpidius & Priscillianus Laici. Additum etiam, Ut si quis damnatos in communionem recepisset, sciret in se eandem sententiam promendam. Atque id Ithacio Sossubensi Episcopo negotium datum, ut decretum Episcoporum in omnium notitiam deferret, maximèque Iginum extra communionem faceret, qui cùm primus omnium insectari palam Hareticos cœpisset, posteà turpiter depravatus, in communionem eos recepisset.*

Sulp. h. l. 2.

Supersunt octo Canones ab Episcopis conditi: *Quarto Nonas Octobris Casaraugusta in Secretario residentibus Episcopis, ab universis dictum, Recitentur sententia. Lucius Episcopus legit.* Sequuntur contenta Canonum. 1°. Fœminæ fideles à virorum alienorum cœtibus separentur, qui non observabunt Synodi sententiam, iis anathema dicitur. 2°. Ut diebus Dominicis nullus jejunet, nec diebus Quadragesimæ absit ab Ecclesia. Quippe Priscillianistæ Manichæorum more, diem Solis in odium Dei, rerum omnium conditoris jejunio dicabant. 3°. Ut qui Eucharistiam in Ecclesia accipit, & ibi eam non consumit, anathema sit. 4°. Ut tribus hebdomadis, quæ sunt ante Epiphaniam, hoc est, à XVI. Kal. Jan. ad usque VIII. Idus, ab Ecclesia nemo recedat. Scilicet moris erat Priscillianistis, tum jejunare, existimantibus Christum expertem carnis humanæ fuisse. 5°. Ut qui à suis Episcopis communione privantur, ab aliis non recipiuntur. 6°. Ut Clericus, qui propter luxum Monachus vult esse, excommunicetur. 7°. Ut Doctoris sibi nomen non imponat, cui concessum non est. 8°. Ut ante quadraginta annos Sanctimoniales Virgines non velentur. Hoc ipso anno Instantium, & Salvianum à Synodo damnatos, Priscillianum Laicum in Abilensi (*Labinensi*) oppido constituisse, est à Baronio proditum; quinquiennii quidem prochronismo, quem ope Idaciani Chronici vitamus. Cæsaraugustanæ Synodi autoritate armati Idacius atque Ithacius, seculares Judices adeunt, ut eorum decretis Hæretici urbibus pellerentur: *Igitur post multa & fœda, Idacio supplicante elicitur à Gratiano tum Imperatore Rescriptum, quo universi Haretici excedere non Ecclesiis tantùm aut urbibus, sed extra omnes*

Bar. An. 381. n. 108.

Sulp. h. l. 2.

ANNO DOM. 380.

nes terras propelli jubebantur. Edicti Gratiani meminit Lex Honorii anno CCC. promulgata. Qui Episcopali loco detrusus fuerit, *Rursusque Sacerdotium petere, procul ab ea urbe quam infecit, secundum Legem Divæ memoriæ Gratiani centum millibus vitam agat.* Contrarium tamen posteà Rescriptum Priscillianistæ impetrarunt, teste Sulpitio: *Corrupto Macedonio tum Magistro Officiorum, Rescriptum eliciunt, quo calcatis, quæ prius decreta erant, restitui Ecclesiis jubentur.*

Cod. Th. t. 6. p. 72.

Ambrosius Sirmii Avennium ordinat: quo jure? Quid ipsi contigerit?

XVI. Dum venenis suis Priscillianus inficit Hispanias, Justina Augusta, Valentiniani Junioris mater, audacissima mulier, totis viribus Ariano favebat errori. Defuncto Sirmiensi Episcopo ad eam urbem properat, ut Sectæ hujus hominem Ecclesiæ Antistitem præfici omni ratione niteretur. Eò etiam proficitur Ambrosius, qua de causa non satis est exploratum. Autoritate Metropolitani illùc se contulisse, Baronius existimat: *Ut*, inquit, *Ecclesiæ Sirmiensi suæ Diœcesis consulturus præficeret Catholicæ communionis Episcopum.* Hanc suam conjecturam firmat autoritate Suetonii, cujus hæc de Julio Cæsare verba sunt: *Et initio quidem Galliam Cisalpinam, Illyrico adjecto, Lege Vatiniâ accepit.* Quia verò Sirmium urbs erat Illyrici, illustrissimus Purpuratus sibi induxit in animum, Sirmium ad Mediolanensis Episcopi Diœcesim pertinere. Hunc tamen errorem Baronio Zozimus auferre debuit, à quo discimus non ejusdem Præfecti Præfectorio esse Sirmium, & Mediolanum, ex Constantini Magni divisione. Illyrici Præfecto Sirmium, Italiæ verò Præf. Mediolanum subjiciebatur, ut expressis verbis à Zozimo proditum l. 2. c. 33. Baronii sententiam doctissimus perstringit & Norisius, Dissertatione de Synodo v. p. 86. *Equidem non video quid Baronii sententiam Lex Vatiniana juvet, quâ Illyricum Occidentale, Cisalpina Galliæ accensebatur. Nam licet is tractus Illyrico à Præfecto Præt. Italiæ sæpius regeretur, haud tamen ad ejusdem regiminis normam, Metropolitana in Italia jurisdictio statui potest: aliàs unus fuisset Italiæ, & Africæ Metropolita. Africa enim per Præf. Præt. Italiæ gubernabatur.* Neque perpetuò Illyrici tractus à Præf. Præt. Italiæ administrabatur, licet sæpius illum gubernaverit: à Consulari qui Sirmii morabatur, regebatur. Itaque *Anemius*, vel si placet alio vocari nomine, *Avennius*, non uti Suffraganeus Mediolanensis Episcopi consecratus est. Ipsi sanè Metropolitani, quandoque à Metropolitanis inaugurabantur. Sic Chrysostomi ordinationi peragendæ Theophilus Constantinopolim ab Arcadio accitus fuerat. Neque assentimur Norisio, qui *Speciale privilegium* Ambrosio ab *Apostolica sede* donatum somniat, *ut Sirmii Episcopum consecraret.* De privilegio ejusmodi nil vel Baronio venit in mentem. Ambrosius ergo Sirmium accessit, vel ab Ecclesia, quæ suo Præsule orba erat invitatus, vel ex charitatis officio, ne Arianus eo constitueretur. Quid autem ibi egerit, ex Paulino audire jucundum est: *Cùm Ambrosius Sirmium ad creandum Episcopum Avennium perrexisset, ibique Justina tum temporis potentia, & multitudine coadunata, de Ecclesia pelleretur, ut non ab ipso, sed ab Hæreticis Arianis Episcopus in eadem Ecclesia ordinaretur: essetque constitutus in tribunali, nihil curans eorum quæ à muliere excitabantur: una de Virginibus Arianorum impudentior cæteris, tribunal conscendens, apprehenso vestimento Sacerdotis, cùm illum attrahere vellet ad partem mulierum, ut ab ipsis cæsus de Ecclesia pelleretur, audivit, ut ipso solitus erat referre, Etsi ego indignus tanto Sacerdotio sum, tamen te non convenit, vel professionem tuam, in qualemcunque Sacerdotem manus injicere, unde debes vereri Dei judicium, ne tibi aliquid eveniat. Quod dictum exitus confirmavit. Nam alia die mortuam ad sepulchrum usque deduxit, gratiam pro contumelia rependens. . . . Sed hoc factum non levem adversariis incussit metum, pacemque magnam Ecclesiæ Catholicæ in ordinando Episcopo tribuit.* Hæc non Avennio, quod vult Suerius, sed Ambrosio contigere. Pro Avennio, alii *Anemium* meritò legunt, quo nomine Romano Concilio interfuit, quod Præside Damaso anno CCCLXXXII. celebratum est.

Bar. An. 380. n. 18.

Suet. Jul. c. 22.

Error Baronii.

Mors Sapore.

XVII. Sapor Persarum Rex, tot relatis de Principibus Romanis victoriis clarus, cùm in imperio, quod in utero materno quasi gesserat, septuaginta annos exegisset, tandem ad fata venit hærede fratre relicto. Non inutiliter ex Agathia de Persicis Regibus hæc subjicimus: *Post Saporem, Artaxerxes germanus frater, ut Regni tum particeps, quatuor ubi regnans exegisset annos emoritur. Hujus filius Sapores & ipse dictus, annos quinque regnavit. Totidem verò & geminatos, alteroque adjecto, Saporis filius Varanes, qui & Cermasat, à Cerma natione quadam, in potestatem redacta, haud secus dictus ac Romani assuevere, qui ab Africa Africanum dixerunt, & Germanicum à Germania. Post hunc Isdigerdes filius suscepit Principatum, qui & Magnus apud Romanos habetur, & celeberrimus. Arcadius namque fermè jam moriens, cùm mortalium sua disponeret, hoc usum custode ferunt Theodosii filii, & totius imperii Curatore.*

Agath. l. 5. c. 12.

ANNO DOM. 381.

ANNO U. C. 1134. OLYMP. 290. PER. JUL. 5094. JUL. 426. DOM. 381. GRATIANI 15. VALENT. 6. & 7. THEODOSII 3. Bol. 26. C. Dom. B. Indict. 9. Epact. 18. Epact. Sol. 5. P. 28. Mart.

COSS. *Flavius Eucherius, & Flavius Syagrius.*

Athanaricus Constantinopolim venit. Moritur.

I. VAstatâ Gothicis excursionibus Macedoniâ atque Thessaliâ, Gratianus magnam *Baudoni* Duci copias tradiderat, quocum & *Arbogastem* miserat. Gente Franci erant, amicissimis in Romanos animis, expertes avaritiæ, in bellicis rebus prudentiâ & fortitudine præstantes. Postquàm cum exercitu in Macedoniam Thessaliamque pervenere, Gothi cognitâ ipsorum & virtute, & prudentiâ hisce regionibus relictis in Thraciam concessere. Quæ anno superiore gesta subjici debuere, ad casus currentis anni intelligendos. Quippe *Fritigerni* mens erat, Græciæ civitates aggredi: *At prius commeatus sibi copiam comparandam, & Athanaricum totius Regii Scytharum generis Principem longè removendum Gothi arbitrabantur, ne quem haberent à tergo, qui conatum ipsorum impediret. Hunc igitur adorti, nullo labore locis iis, in quibus erat, expulerunt. At is celeriter ad Theodosium se contulit: Theodosius hominem cum Barbaris omnibus amanter excipit, spatium non exiguum extra Constantinopolim obviam ei progressus.* Constantinopolim ingressus est Athanaricus, *die tertio Idus Januarias.* Quantum mutatus ab illo superbo Athanarico, qui olim jactaret, *Sub timenda exsecratione jusjuran-*

Zozim. l. 4. c. 33.

Zozim. l. 4. c. 34.

di

Anno Dom. 381.

di se esse obstrictum, mandatisque prohibitum patris, ne solum calcaret aliquando Romanorum, eoque prætextu in medio flumine pacem cum Valente constituerat. Insigni est mutatione Christiani sanguinis, quem barbarus Rex ille fuderat, pœnas ea petebat Dei judicium.

Marcell. l. 27. c. 5.

Paternâ domo ejectus egens ad Christianos, quos odio prosequebatur, confugit, nec multò pòst mortem obiit: *Eodem mense diem functus idem Athanaricus* VIII. *Kal. Februar.*

Fasti Idat.

Zozim. l. 4. c. 34.

Theodosius *regiâ sepulturâ mortuum terra mandavit. Et tantam sanè magnificentiam adhibuit, ut tam superbo funere Barbaris omnibus obstupefactis, Scythæ domum redirent, nec Romanos amplius infestarent bonitatem Principis admirati. Quotquot autem cum Rege vitâ functo venerant, custodienda ripa fluminis intenti, diu quominus incursionibus Romani vexarentur impedirent.* Theodosii in excipiendo Athanarico benignitatem laudibus celebravit Themistius Oratione *de Regia virtute*, quæ hoc anno dicta est:

Themist. Or. 15. 190.

Quemadmodum à magnete lapide attrahuntur ultrò ramenta ferrea, sic ipse sine labore, ac prælio Gethorum allexisti Regulum. Et superbus ille quondam & tumidus sponte ad te venit, ac suplex regiam civitatem ingreditur, cujus ad placandum parentem Maximus ille Constantinus statuam olim erexerat, quæ post Curiam adhùc collocata cernitur.

Concilium Constantinop. Nùm tria biennio Concilia in ea urbe coacta?

II. Eò loci res Ecclesiæ in Oriente erant, ut generalis Synodi remedium requirerent. In factiones dividebantur Episcopi: hæresibus concordia divellebatur. Semi-Ariani de Filii majestate nonnihil delibabant: Macedoniani Spiritum Sanctum rebus conditis apponebant: neque in Ecclesia Constantinopolitana satis tranquillitatis erat, cujus Episcopatum sibi Maximus vindicabat, cui & Occidentales, & Alexandrini favebant. Visum igitur Theodosio, in urbe regia ex ditionis suæ Episcopis generale convocari Concilium. His de causis Episcopos advocasse prodit Socrates:

Socr. l. 5. c. 8.

Imperator suæ fidei Episcoporum Concilium convocat, quo & Nicæna fides confirmaretur, & Constantinopoli ordinaretur Episcopus. Et quoniam in spem venerat, Macedonianos fidei suæ posse sociari, eorum quoque Antistites evocavit. Verùm antequàm ad gesta Synodi progrediatur oratio, etiam atque etiam observandum, complures Constantinopolitanos esse, quæ vulgò permiscentur non sine historiæ detrimento, cùm uni conventui assignentur Canones, qui duobus sunt cœtibus dividendi. Sunt eruditi viri, qui intra biennium tres Synodos Constantinopoli coactas fuisse persuasum habent. N. Alexander censet *primum Concilium anno Christi 381. ipso anni exordio habitum esse.* Cui Meletium etiam interfuisse putat. Suam verò conjecturam probat autoritate Socratis:

Socr. l. 5. c. 6.

Meletius Constantinopolim proficiscitur, quo quidem tempore Gregorius communi multorum Episcoporum suffragio, ab Episcopatu urbis Nazianzi ad Constantinopolitana Ecclesia Sacerdotium translatus est. Verùm enimverò verba hæc Socratis illum ipsum conventum indicant, à quo Gregorius in nova Roma constituitur; magnum scilicet Concilium CL. Episcopis constans, quo Ecclesiæ Constantinopolitanæ Gregorium Præsulem impositum esse Socrates ipse docet:

Socr. l. 5. c. 8.

Imperator suæ fidei Episcoporum Concilium convocat, quo & Nicæna fides confirmaretur, & Constantinopoli ordinaretur Episcopus. Quâ Synodo ad Gregorium in Constantinopolitana sede collocandum nil opus erat, si à conventu sub anni initia celebrato Antistes jam creatus fuisset. Eadem ergo Synodus fuit, quæ & Gregorium constituit regiæ urbis Episcopum, & fidem Nicænam statuit; magna scilicet, quæ Majo mense coacta est.

Anno Dom. 381.

Quanquam paucis in verbis multa peccarit Socrates. Quippe nec ab Episcopatu Nazianzeno, quem non gesserat Gregorius, Constantinopolim translatus est; nec Meletius Constantinopolim profectus eo tempore, quo illùc se Gregorius contulit. Tres quoque Synodos Constantinopolitanas excogitavit *Du Pin*, quas alio tamen ordine disposuit. Primam anno CCCLXXXI. ex omnibus Orientis Episcopis, præterquam Ægyptiacis coflatam; secundam anno 382. in qua Gregorius abiit Episcopatu; tertiam anno 383. à qua scripta est Epistola ad Damasum, Ambrosium, & cæteros Romæ congregatos, quibus Nectarii ordinationem significant. Ex duabus tamen tres à viro clarissimo Synodos confectas esse nobis persuasum.

Du Pin Bibl. 344.

Verba quidem Epistolæ Synodicæ disertissimè demonstrant, eo anno concinnatam fuisse, qui illum proximè excepit, quo centum & quinquaginta Episcopi sunt Majo mense congregati:

Theodorit. l. 5. c. 9.

Legere dignemini libellum illum, qui superiore anno editus est ab Oecumenica Synodo. Duobus quidem annis continuis duas eadem in urbe Oecumenicas Orientis Synodos celebratas esse, neque fit vero simile, neque ullis Veterum monumentis ostendi potest. Duarum duntaxat & Synodorum meminit Theodoritus, qui præmissâ mentione mortis Meletii, hoc addit:

Theodorit. l. 5. c. 8.

Sequente verò æstate cùm plerique eorum ad eandem urbem venissent, Ecclesiastica enim negotia eos illùc evocaverant, Occidentalium Episcoporum Synodicam Epistolam acceperunt.

Nùm Damasi autoritate Synodus Constantinopolitana coacta?

III. Theodosii mandato Episcopos Constantinopolim confluxisse, omnibus est in confesso. Testis Socrates, cujus verba jam adduximus. Testis Theodoritus: *Theodosius Episcopos duntaxat imperii sui Constantinopolim jussit convenire.* Testis omni exceptione, major Synodi ad Theodosium Epistola:

Theodor. l. 5. c. 7.

Ex quo tempore juxta literas tuæ pietatis Constantinopoli convenimus &c. Neque id Baronius, Bienniusque inficiantur. Ut verò quo jure, quâ injuriâ Pontificis R. tueantur majestatem, contendunt, convocationi Damasi autoritatem intervenisse. Et in Collectione Conciliorum legitur:

Bar. An. 381. n. 20.

Lab. Concil. t. 2. 965.

Concilium Constantinopolitanum, in quo centum & quinquaginta Episcopi autoritate Damasi Papæ, & Theodosii Senioris favore congregati. Quæ quidem sententia à temeritate sejungi nequit, utpote quæ Antiquitatis omnis consensu destituatur. Plures à Principe coactum dixere Concilium, à Damaso nullus scripsit, quod sanè mirum, si convocationi autoritas ipsius intervenisset. Deinde si nutu ejus Episcopi unà convenissent, suos sanè Legatos ad Synodum misisset, qui nulli quidem interfuere. Denique adfuissent Episcopi ditionis & Gratiani, & Valentiniani Junioris, ex quibus qui adesset, inventus est nemo. Neque apud nos pondus habent Baronii rationes. Objicit verba Lucentii in Concilio Chalcedonensi Legati Pontificis de Dioscoro:

Bar. An. 381. n. 10.

Synodum ausus est facere, sine autoritate Apostolicæ sedis, quod ritè nunquam factum est, nec fieri licuit. At non, si Dioscoro Episcopo licuit absque Pontificis R. consensu Synodum Oecumenicam facere, licuit sanè Imperatori orbis Romani Domino. Deinde alia congregatio, alia convocatio est. Ad Synodi Oecumenicæ congregationem requiratur consensus Episcopi

Romani, qui præcipuum erat Ecclesiæ membrum; ad convocationem verò non est necessarius. Pro sua autoritate Theodosius Episcopis qui in ipsius potestate erant, conventum imperare potuit, cujus sanè præceptis erat obtemperandum. Denique Synodus Oecumenica est vel absolutè, vel certo respectu, qualis Constantinopolitana, quæ ex solis Orientis Antistitibus constabat. Ad Synodum ejusmodi quid autoritate Damasi opus erat?

Qui Episcopi Synodo Constantinopolitanæ interfuere? An in ea ordinatus Gregorius?

Socr. l. 5. c. 8.

Theodor. l. 5. c. 7.

IV. Mense Majo convenerunt Episcopi numero centum & quinquaginta, exceptis vel Macedonianis, cujus sectæ *triginta sex erant, plerique ex civitatibus Hellesponti*, quos inter eminebant *Eleusius Cyzicenus, & Marcianus Lampsaci Episcopus*. Ubi Orthodoxi Præsules venere, Theodosius vetuit, ne quis ipsi renuntiaret, quisnam esset magnus ille Meletius; quem ex somnii memoria volebat agnoscere: *Cumque universus ille Episcoporum cœtus in palatium venisset, Imperator relictis cæteris ad magnum Meletium accurrit. Ac velut filius patris amantissimus, post longum temporis spatium paterno conspectu fruens, complecti eum cœpit, ac deosculari ejus oculos, labra, pectus, caput, & dextram, qua illum coronaverat. Posthac cùm reliquos etiam omnes benignè excepisset, hortatus est, ut tanquam patres de rebus propositis deliberarent.* Præter Meletium aderant & insignes pietate, & sapientiâ Episcopi; Helladius Basilii M. successor, Gregorius & Petrus iisdem, quibus Basilius parentibus nati; *Amphilochius* Antistes Lycaoniæ, *Optimus* Pisidiæ, *Diodorus* Ciliciæ, *Pelagius* Laodiceæ, *Eulogius* Edessæ, *Acacius* Berœæ, *Isidorus* Cyri, *Cyrillus* Hierosolymorum, *Gelasius* Cæsareæ Palestinæ, *Ascholius* Thessalonicæ. Duos hîc conventus cogitat Baronius, alterum ante mensem Majum, cui non intererat *Timotheus* Alex. in quo causa Gregorii Nazianzeni peracta est: alterum mense Majo celebratum, in quo damnatus Macedonius, cui Timotheus interfuit. Conjectura Baronii Nazianzeni in carmine innititur:

Greg. de Vit.

Quidquid ortus Præsulum, Ægyptum citra
Habebat usque ad inclytam Romam novam
Terra marisque ex intimis recessibus,
Quo concitatum cœlitùs pacto haud scio.
Coit repentè firmet ut thronum mihi,
Quos inter unus vir erat pius admodum
Simplex, apertus moribus, plenus Deo.

In eo conventu *nil præterea actum, quàm de confirmatione electionis Gregorii* Illustrissimus Purpuratus arbitratur. Hæc tamen Synodorum Constantinopolitanarum in uno eodemque anno multiplicatio non videtur admittenda. Quippe Socrates Sozomenusque testantur, Synodum à Theodosio coactam esse, ut & Constantinopolitanæ sedis Episcopus constitueretur, & Nicæni Concilii fides confirmaretur. Hoc igitur in uno eodemque conventu peractum est. Gregorium quoque post centum & quinquaginta Patrum adventum, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopum impositum esse, narrat Theodoritus. Neque aliud suo carmine Concilium Gregorius pingit, quàm magnum illud, quod Orientis ex Episcopis constabat. Non à nobis quidem impetrabitur, ut verum esse concedamus, quòd tot Episcopi peractâ Gregorii consecratione otiosi sederint, nec subinde de fide tractarint. Multò minus in suas Ecclesias reversi sunt, ut inde postmodum Constantinopoli denuò repetitâ eodem anno quidem, sed mense Majo unà convenirent. Neque ad probandam Baronii conjecturam vis ulla est Gregorii in carmine. Faciles sanè concedimus, Timotheum ex remotioribus Orientis partibus profectum post peractam Gregorii ordinationem Constantinopolim intrasse. Non ea de causa tamen duos conventus temporis intervallo separatos fingere licet. Synodus una fuit, quæ pluribus est diebus continuata. Quod & ostendit titulus Canonum:

Bar. An. 382. n. 18.

Socr. l. 5. c. 8. Sozom. l. 7. c. 7.

Lab. Concil. t. 2. 945.

Canones Sanctorum CL. *Patrum, qui Constantinopoli convenerant, Flavio Eucherio & Flavio Evagrio, viris clariss. Coss.* VII. *Idus Julias.* Equidem Ægyptios ante advenisse quàm Nazianzenus abdicaret, Gregorius Presbyter testatur: *Adfuere Episcopi tum ex Ægypto, tum ex Macedonia Byzantium vocati, cùm adhuc supradicta Synodus in urbe esset.* Ut nil opus sit, duas Synodos vario tempore, licet eodem anno celebratas imaginari, alteram ante Majum, alteram Majo coactam. Synodo præfuisse Timotheum, & rationi consonum est, & Veterum monumentis. Quippe tum temporis Alexandria totius Orientis sedes nobilior fuit. Audiatur Sozomenus: *Præerant* Macedonianis *Eleusius Cyzicenus, & Marcianus Lampsacenus. Cæteris verò Timotheus Alexandrinæ sedis Antistes præsidebat, & cum eo Meletius Antiochiæ, & Cyrillus Hierosolymitanus, pœnitentiâ tum ductus, quòd opinioni Macedonii antehàc adhæsisset.* Libellus Synodicus hæc habet: Concilio *præfuerunt, & præsederunt Timotheus Alexandriæ, Cyrillus Hierosolymorum.* Consentit & Photius de Synodis: *Præsides habuit Timotheum, qui Alexandriæ, & admirabilem virum Meletium, qui Antiochiæ, & Cyrillum, qui Hierosolymorum sedes obtinebant.*

Soz. l. 7. c. 7.

Lab. Conc. t. 2. 976.

Gregorius Constantinopolitanæ Ecclesiæ creatur Episcopus.

V. De fide prius tractare quàm de disciplina, in Synodis doctrinæ causâ convocatis, erat in more positum. Opus tamen fuit, antequam Gregorius Ecclesiæ Constantinopolitanæ addiceretur, de Maximi causa judicare, nùm esset legitimus regiæ urbis Episcopus, nec ne. Ut fatendum sit, præposteram in Socrate, & Zozomeno de Maximi abdicatione narrationem esse, quæ Nectarii sequitur ordinationem. Maximo mirum in modum favebant Ægyptii, utpote & Alexandrino, & Nicænæ doctrinæ fautori acerrimo, & ab Ægypti Præsulibus furtivâ ordinatione consecrato. Nihilominùs Cynico Episcopatus abrogatur: *Maximum nec esse, nec fuisse unquam Episcopum decreverunt, nec Clericos eos, qui ab illo ordinati essent. Cuncta denique, quæ sub illo, aut ab illo facta fuissent, irrita esse statuerunt.* Apollinaris veneno imbutum esse *Maximum* testatur Theodoritus. Quâ vel solâ causâ Præsulis dignitate dejici debuit. Autoritate Damasi Maximum ejectum fuisse prædicat Papa Nicolaus, in sua ad Michaëlem Imperatorem Epistola: *Denique ut ex his paucos commemoremus, nonne Maximus postquam multum à Damaso Papa, sicut ejus ad diversos Epistolæ missæ indicant, laboratum est, Constantinopoli pulsus.* Quæ à veritate prorsus aliena sunt, & Historiæ maximè contraria. Favebat enim Maximo Damasus, non Gregorio. Neque Damasi Epistola extat ulla, quæ Nicolai dictis præsidio sit. Gregorium verò, cujus ope extincta penè Constantinopolitana Ecclesia ad vitam revocata fuerat, Patres regiæ urbi Antistitem præficiunt: *Sancta* Synodus (verba sunt Gregorii Presbyteri) *eum Episcopum constituit, sententia sua Ducem & Antesignanum habens magnum*

Sozom. l. 7. c. 9.

Bar. An. 865. n. 86.

num illam Antiochensium Pastorem Meletium. Ob id lætitiam apertissimè tulerunt, Princeps, Magistratus, Clerus, Virgines, populus. Solus Gregorius commune gaudium mœrore lachrymisque suis deluebat:

Greg. de Vit.

Sacris me collocant his sedibus
Flentem, gementem.

Quo illustris Antistitis in vita nil majus fortè, aut mirabilius fingi potest, ut regiæ urbis thronus, vel bonis viris cupiditatem ipsius adipiscendi injecisset, in dolorem possidenti cesserit, adeò verum est, relegatâ ambitione totum se pietati Gregorium consecrasse. Peractâ Gregorii ordinatione, ad res fidei constituendas Synodus se convertit.

Eleusius Consubstantiale rejicit. Symbolum Constantinopol.

Sozom. l. 7. c. 7.

VI. Magnâ omnium conspiratione Nicæna doctrina confirmatur, sed & ab iis, qui cum Eleusio erant, Patres *contenderunt, ut cum ipsis consentire vellent, revocantes in memoriam legationem, quam ad Liberium miserant, & sponsionem quam eidem fecerant, per Eustathium, Silvanum, & Theophilum. Verum ille cum disertè affirmassent, nunquam se Consubstantialem Patri Filium asserturos esse, etiamsi contraria iis, quæ Liberio polliciti fuerant, dicturi essent, discesserunt, Et ad eos, qui in singulis urbibus opinione ipsorum adhærebant, literas scripserunt, ne Decretis Nicænæ Synodi consentirent.* Patres verò, elidendis qui grassabantur erroribus, Symbolum fidei condidere, quod sic habet: *Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem Cœli & Terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum J. C. Filium Dei unigenitum, ex Patre natum, ante omnia secula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non factum: homousion Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantia, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est ex Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus ac sepultus, & tertiâ die resurrexit, secundum Scripturas ascendit in Cœlos, sedet ad dexteram Patris: inde venturus est cum gloria, judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis. Credimus in Spiritum Sanctum, Dominum vivificantem, ex Patre procedentem, & cum Patre & Filio procedentem, & cum Patre & Filio adorandum, & conglorificandum, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam Ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi, amen.* Formula hæc fidei longè Nicænâ perfectior est, atque consummatior, uti etiam requirebatur, ob hæreses, quæ caput erigebant, & efferebant. *Dixere, cœli, terræ factorem*, contra Manichæos duorum principiorum assertores: *natum ante secula*, contra Photinum, qui primam Domini originem ex Virgine ducebat: *ex Maria Virgine natum*, adversus Apollinaristas, affirmantes Servatoris carnem fuisse ab initio: *cujus regni non erit finis*, ut & Millenariorum, & Marcelli errores refellerent: *& in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, cum Patre & Filio adorandum*, ut Macedonianos percellerent.

De Ecclesiæ disciplina Synodi Constantinopolitanæ decreta.

Sozom. l. 7. c. 9.

VII. De disciplina verò Patres sanxerunt: *Ut Episcopi in propriis manerent Ecclesiis, nec temerè in extraneas Provincias pedem inferrent, neve ordinationibus nihil ad se pertinentibus invocati sese ingererent; ea verò quæ in singulis Provinciis contigissent, Synodus cujusque Provinciæ pro arbitrio suo ordinaret & constitueret. Præterea ut post Episcopum urbis Romæ Constantinopolitanus haberet honoris prærogativam, utpote quæ Junioris Romæ Episcopatum administret.* Addit Socrates: *Sed & Patriachas constituerunt, Provinciarum divisione factâ, ita ut nullus Episcopus ultra propriam Diœcesim alias Ecclesias invaderet.* Vocem autem *Patriarchæ* laxiore significatu sumit: scilicet pro *Metropolitanis*, ut sequentibus indicaretur: *Ac Nectarius quidem regiam urbem, & Thraciæ Provincias sortitus est; Helladius verò, qui Cæsareæ Cappadociæ post Basilium erat Episcopus, Ponticæ Diœcesis Patriarchatum obtinuit, & unà cum eo Basilii frater Gregorius Episcopus Nyssæ, & Otrejus Melitinæ in Armenia. Asiana autem Diœcesis Patriarchatum sortitur Amphilochius Iconii & Optimus Antiochiæ Pisidiæ Episcopus. Ægypti administratio Timotheo Alexandriæ Episcopo attributa est. Orientis autem Ecclesiarum regimen & curam Episcopis illius regionis commiserunt, Pelagio scilicet Laodiceæ, & Diodoro Tarsi Episcopo, quam quidam prærogativam Meletio tunc præsenti tribuerunt.* Pontica sanè Diœcesis duos ne vel *Exarchas*, nedum *Patriarchas* veri nominis habere potuit, quia Exarchus ille est qui Diœcesi uni Ecclesiasticæ præficitur. Neque Optimus Pisidiensis, aut Amphilochius Iconiensis aliud munus gerebant, quàm Metropolitani. Suâ ergo constitutione, ne quis in alterius Provinciam invaderet, *Patriarchatus*, hoc est, Metropolitanatus statuisse dicti sunt, quia de eorum jure invasio hæc delibabat, imò & autoritatem evertebat. Ea enim Metropolitani dignitas erat, ut absque cognitione ejus, & confirmatione nullus in ipsius Provinciâ Episcopus creari posset, ut Canone suo quarto Nicæni statuerant. In transcursu observetur error Socratis, scribentis præsente Meletio Nectarium Thraciæ Provincias esse sortitum. Atqui nonnisi defuncto Meletio, Nectarius ex Laico ad Episcopi munus erectus est, quod nunc est aperiendum.

Socr. l. 5. c. 9.

Mors Meletii funus, Corpus effertur Antiochiam.

VIII. Hactenus in Synodo omnia rectè processerant. Errores damnabantur; in sede sua tranquillè & placidè quiescebat Gregorius, paucis Ægyptiis diffidentibus, cùm infelici casu in turbas versa est, & mutata pax. Quam calamitatem attulit magni mors Meletii, qui Gregorio maximè favebat. Cùm ambitionis præcidendæ causâ translationes Episcoporum Canonibus prohiberentur, nihilominus virum optimum, qui & pietatem Constantinopoli restituerat, & ex parvo gregem magnum reddiderat, Gregorium hujus urbis Ecclesiæ Antistitem Meletius præfecerat, nil pensi habens, quod Zazimorum à Basilio Episcopus creatus fuerat: *Brevi pòst tempore Meletius ad vitam doloris expertem migravit, omnium qui dicendi facultate pollebant, funebribus orationibus celebratus.* Vir quidem fuit, magnâ & pietate, & fide præditus. Florentibus Arianorum rebus, Ecclesiâ pulsus erat, multisque calamitatibus exhaustis, gemino exilio mulctatus. Moribus eminebat optimis, temperantiâ, justitiâ, sapientiâ, omnique virtutum genere excultus, Hoc quidem magnæ Meletio gloriæ fuit, quòd Orthodoxi ab Hæreticis Meletiani dicerentur, teste Domni ad Theodosium Epistolâ: *A Meletio appellationem habent apud nos, Apostolicorum custodes dogmatum. Meletianos enim nos vocant Arii sectatores.* Præcipuè à laudato viro Gregorio Nysseno laudatus est, qui triumphantem in Cœlis Meletium exhibet:

Theodor. l. 5. c. 8.

Fatual. l. 8. c. 5.

Anno Dom. 381.

In adytis & penetralibus Sacerdos est, in interioribus velis, quo Præcursor pro nobis ingressus est Christus, reliquis carnis integumentum. Ingens ex morte Meletii omnes dolor incessit: *Imperator mærens ob eam calamitatem, surrexit è solio.* Magnâ pompâ urbs regia Sancto Præsuli justa solvit, accensis innumeris cereis, populisque ad funus confluentibus. Defuncti exuviæ postmodum Antiochiam translatæ sunt. Qua de re Nazianzenus in vita sua: *Ecclesiamque vectus est, pòst ad suam Thesaurus ingens.* Per totam viam ex Imperatoris jussu cadaver præter morem Romanorum, intra urbes receptum. Et Psalmorum cantibus per singula loca, alternatim exceptum honorificè, Antiochiam usque deductum fuisse fertur. Juxta loculum Babylæ Martyris depositum est. Meletii memoria die Februarii XII. recolitur: quod, uti videtur, tum temporis corpus Antiochiam pervenerit.

Sozom. l. 7. c. 10.

Flavianus in locum Meletii eligitur.

IX. In eas conditiones pax Antiochena convenerat, ut mortuo Meletio, Paulinus ab omnibus pro Episcopo haberetur. Quod nec Occidentales latuit, quorum hæc verba sunt ad Theodosium: *Si quis eorum altero superstite decessisset, nulla subrogatio in defuncti locum superstite altero gigneretur.* Spreto fœdere Flavianum, *Orientalis Diœcesis Episcopi in unum congregati, communi suffragio Episcopum ordinarunt, universâ Ecclesiâ communi consensu, & quasi uno ore eum honorante. Quam quidem legitimam ordinationem Synodus etiam universa suscepit,* quæ verba sunt Epistolæ Constantinopolitanorum, anno 382. ad Damasum, & Ambrosium missæ. Flavianum consecrant Diodorus Tarsi, & Acacius Berœæ Episcopi. Quippe Meletium secutus, Constantinopolim venerat cum Elpidio Compresbytero. Displicuit Gregorio perfida hæc ordinatio. Manendum dicebat in conditione & pacto, quod cum Paulino factum fuerat:

Theodor. l. 5. c. 9.

Sozom. l. 7. c. 11.

Thronum retineat, qui tenuit ad hunc diem.

Ubi verò senem vita deseruerit, tum de substituendo Episcopo videbitur. Optimum quidem consilium, sed Flaviani fautoribus ingratum, quod & Orientalium exasperavit animos. Cæterùm contra jurisjurandi fidem peracta ea Flaviani consecratio, Antiochenam rursus commovit Ecclesiam: *Plurimi se à Flaviani communione sejunxerunt, ac seorsum sub Paulino collectas celebrarunt. Sed & Sacerdotes ipsi hujus rei causâ inter se dissidebant. Et Ægyptii quidem, cum Arabicis & Cypriis, Paulini tanquam injuriâ affecti, vicem dolebant. Syri verò & Palæstini, ac Phœnices, & ex Armeniis, Cappadocibus, Galatis & Ponticis plerique Flaviani partes favebant.* At Episcopus Rom. Occidentalesque omnes indignati nullas ad Flavianum literas dabant. Quin & *Diodorum* Tarsensem, & *Acacium* Berœensem ob Flaviani ordinationem in crimen vocabant, & ab eorum communione abstinebant. Temperare non potuerunt Occidentales, quin indignationem ostenderent suam, in Epistola quam Theodosio misere: Flavianus *contra fas, atque Ecclesiasticum ordinem in locum Meletii non tam subrogatus, quàm superpositus asseritur. Atque hoc factum allegatur, consensione & consilio Nectarii, cujus ordinatio quem ordinem habuerit, non videmus.* Si recta monentem Gregorium Orientales audivissent, tantis sanè dissidiis Ecclesia lacerata non fuisset.

Sozom. l. 7. c. 11.

Lab. Conc. t. 2. 1007.

Gregorius abit Episcopatu. Qua de causa? Quot annis Constantinopol. præfuerit.

X. Porro consultissimâ sententiâ suâ Flaviani fautoribus se victimam Gregorius præbuit, quod nunc est explicandum. Tentaverant omni ratione Flaviani fautores, Gregorium in suas partes pertrahere, ut tanti viri nomine atque suffragio, quam moliebantur, electioni pondus adderent. At facilius erat fontibus suis relabi flumina, quàm de sententia sua virum æquitatis servantissimum dimovere. Imò non sine indignatione excessit è Synodo. Sed & Episcopali domo desertâ, in aliam concessit perfidam electionem execratus. Intereà adveniunt Ægyptii, atque Macedones, qui molestè ferebant, se absentibus Gregorii electionem esse peractam. Id præcipuè Timotheum urebat, & Maximi causa cui faverat, & quia ut nobilioris totius Orientis Cathedræ Episcopo, debitam sibi Gregorii consecrationem existimabat. Ut igitur ipsius Ordinatoribus doloris aliquid inurerent, Gregorium pellere conabantur. Porro si vera prædicat Theodoritus, eò res processit, ut insignes Episcopi se ab Ægyptiorum communione removerent. Nitebantur Gregorii adversarii autoritate Nicæni Canonis XV. *A civitate in civitatem nec Episcopus, nec Presbyter, nec Diaconus transeat, quod factum erit, infirmabitur, & Ecclesiæ restituetur, cui ordinatus fuerat.* Ut tamen Canonis hujus eximebatur Gregorius, qui haud sponte Constantinopolim venerat. Neque ulli fiebat injuria, si collatum sibi à Synodo Episcopatum retinuisset: cùm & nullus ibi Antistes esset, & Zazimis alius præsideret. Nazianzo verò nunquam Præsul datus erat, etsi complures id sibi persuaserint, quos refellit ipse Gregorius: *Inter omnes constat, me non Nazianzi, sed Zazimorum Antistitem creatum esse.* At vir ille pacis amans & otii abire Episcopatu decrevit. Ad concordiam animorum conciliandam sequestrum intercessisse, contendit Baronius pronuntiatâ oratione de pace, quæ numerò est XVI. *Pax amica, non re duntaxat, sed nomine ipso jucunda.* At nisi nostra nos conjectura fallat, rejicienda prorsus est ea sententia. Quippe si coram Synodo hanc orationem habuisset, eum quidem sermonem usurpasset, quem non semel adhibuit, cùm allocutus est Concilium, *ò chari Pastores & Collegæ.* Qui sermo nullo quidem vestigio in Oratione de Pace reperitur. Sed in ea multa quoque leguntur, quibus colligere par est, extra Synodum orationem fuisse recitatam. Debellatos ab exteris Romanos queritur: *Gravia sunt quæ nunc & cernimus, & audimus. Patria funditùs eversa innumerabiles, copia cadentes, terra sanguinis mole laborans, non ob defensorum ignaviam: nam illi ipsi sunt, qui universum penè terrarum orbem bello subegerunt: sed ob improbitatem nostram, vigentemque adversus Trinitatem impietatem.* Quæ quidem anno CCCLXXXI. non apta sunt, cùm superiore victor de Gothis penè triumphans Constantinopolim Theodosius ingressus fuisset, Edictisque suis Trinitatis hostes profligasset. Non magis huic tempori sequentia conveniunt: *Nec verò mihi mœrerem afferunt, aut Ecclesia occupata,* pag. 219. Qui sunt illi qui Ecclesias Constantinopolitanas invaserant, stante Synodo? Imò pulsi fuerant Ariani Pastores anno superiore. Denique finis orationis, *non amplius aliquid adjiciam, quandoquidem filiis parcere lex paterna est,* non est hominis, Synodum Oecumenicam alloquentis. Neque verba hæc, quibus Baronius innititur, *Cathedram certaminis & invidia plenam accepimus,* pag. 222. ipsius conjecturæ favent, cùm frequentissimæ sint ubique locorum ob Primatum

Anno Dom. 381.

Naz. Ep. 42.

Error Baronii.

Naz. Or. 32. 500.

Naz. Or. 14. 214.

ANNO DOM. 381.

matum & Cathedram contentiones ejusmodi, ut nullâ necessitate hîc cogamur, Constantinopolitana hujus anni certamina intelligere. Non magis assentimur Baronio, existimanti Gregorii Orationem XXVII. *de seipso, & ad eos qui ipsum Cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant, & de populi alacritate, quam erga eum ostenderat.* Synodicam fuisse, cùm ne verbulo quidem Pastorum & Collegarum meminerit. Imò verba hæc Baronii opinionem refellunt:

Naz. Or. 27. 465.

Vos qui plebs estis, zelo & iracundiâ ferventes clamantem me & lamentantem, in hac sede collocastis, propter vim amoris erga me vestri legem violantes. Hæccine magno Concilio locutus esset Gregorius: *Vos qui plebs estis?* Hæccine Synodum spectant? *Nonnullis eorum qui ferventiores erant, usque adeò succensuimus, ut amorem in odium mutato, à nobis confestim recesserint.* Hæc ergo ad superiorem annum pertinent, cùm discedere volentem Gregorium Constantinopolitani retentum, Episcopum sibi nuncuparunt, rem ipsam probante Theodosio verbis ejusmodi: *O Pater, en sacram Ædem & thronum tibi trado.* Una igitur nostro judicio Gregorii oratio coram Synodo dicta, ea nempe, quæ numero est XXXII. *Quo pacto res nostræ vobis sese habere videntur, ô chari Pastores, & Collegæ &c.* Quippe cùm vir ille probus, sui causâ obortam videret dissidiorum tempestatem, exemplo Jonæ in mare projici voluit, componendis contentionum fluctibus. Suggestum ergo conscendit, orationem habiturus, quæ penè lachrymas excussit nobis. Non grex quidem Constantinopoli erat veniente Gregorio, sed gregis umbra tenueque vestigium; quem ex parvo oberranteque in montibus, absque caula Pastoreque magnum florentemque reddiderat. Consensu plebis, Cleri, Principisque in Cathedra collocatus, à magna totius penè Orientis Synodo consecratus fuerat. In præmium tamen laborum spernitur, ac non tantum ejicitur:

Naz. Vit.

Heri collocastis in throno, nunc pellitis.

Defervuerat scilicet Orientalium Episcoporum ille amor, quo in Gregorium prius propendebant, quàm Flaviani ordinationi obsisteret. Tantis verò precibus dimitti Episcopatu flagitat, quantis pro retinendo enixè alius quispiam contendisset: *Nùm vos his verbis permovemus, ac victoriam obtinemus? An potius ad vestros animos inflectendos validior nobis adhibenda est oratio? Vos ergo per Trinitatem, quam nos colimus, & vos colitis, per communem nostram spem, atque hujus populi coagmentationem obtestor, hoc mihi beneficium date, cum precibus dimittite: hoc mihi sit dimicationis praconium. . . . Ac vos quidem orationes discessui meo congruentes parate, ego autem his verbis extremùm vos salutabo.* Ubi verò Templis, Virginibus, Clero, Synodo, Principibus, civitati valedixit, sic tandem perorat: *Vale Trinitas, meditatio mea, & decus meum. Hic velim serveris, & hos serves, meum hunc populum, meus enim est, etsi aliter gubernetur, atque audiam te quotidie tum sermone, tum vitâ, & moribus augeri, & in sublime attolli. Filioli depositum quæso custodite, mementote lapidationum mearum, Gratia Domini J. C. sit cum omnibus vobis, amen.*

Naz. Or. 34. 528.

Exinde in Cappadociam profecturus, Theodosium adit. Ab eo flagitat laboribus liberari, maximeque ipsius imperii trophæa se unâ exornari, Episcoporum scilicet concordiâ. Quâ oratione Imperator & Senatores in admirationem rapti, vix discedendi potestatem fecere. Quæ præposterè Baronianis in Annalibus narrantur, quasi Gregorius prius à Theodosio abeundi copiam impetrasset, quàm ad Synodum orationem habuisset. Quæ ordinis perturbatio est. Constantinopolitanæ Ecclesiæ annos circiter XII. Gregorium præfuisse legimus & in vita Nazianzeni, à Gregorio Presbytero scripta, & in vita Basilii apud Amphilochium, ut alios prætereamus. Verba sunt Pseudo-Amphilochii: *Magnus Gregorius factus Nazianzenus Episcopus, qui & annis circiter XII. Apostolicæ sedis gubernacula tenuit.* Quo vel uno argumento vulnus insanabile *Combefisio* infligitur, qui Basilii vitam addicit Amphilochio. Quasi verò Amphilochium Gregorio & amicissimum, & coætaneum latuerit, solo triennio Gregorium Constant. constitisse, & Ecclesiæ Constantinopol. nomen Apost. sedis imposuerit Amphilochius. Pagius tamen Combefisio succenturiatus, sic Amphilochii sui mentem explicat: *Dicendum*, inquit, *Nazianzeno attribuisse tempus, quod ab anno 379. quo Constantinopolim se contulit, usque ad mortem ejus fluxit.* Id tamen acuminis à Pseudo-Amphilochio contunditur, qui Græcè habet, *δωδεκαέτη διακυβερνήσας χρόνον.* Scriptis ergo suis Constantinopolitanæ fidei Gregorius auxilio fuerit: hoccine est Ecclesiam Constantinopolitanam *gubernare?*

Vit. Bas. pag. 158.

Pag. Crit. An. 38. n. 8.

Nectarii ordinatio. Quis vir fuerit?

XI. Gregorio, qui Episcopatu abierat, sufficiendus erat Antistes. Fortè *Nectarius* quidam, Tarso Ciliciæ oriundus, vir Senatorii ordinis, Constantinopoli degebat. Qui in patriam discessurus adiit *Diodorum*, Tarsi Episcopum, veluti laturus Epistolas, si quas ille scribere voluisset. Diodorus Nectarium conspicatus, eum Sacerdotio dignum esse censuit, ob vultum Antistite dignum, capitis canitiem, & morum suavitatem. Eum itaque ad Flavianum Antiochensem, quasi alterius negotii causâ deductum multis laudibus prosequitur, orans ut suo suffragio adjuvaret. Nondum sacris initiabatur Nectarius, proindeque Diodori suffragium Flavianus deridebat. Abire volentem nihilominus aliquantum temporis operiri jussit. Non multò pòst, cùm ex mandato Theodosii, Episcopi eorum nomina perscripsissent, quos Constantinopolitanâ sede dignos judicabant, facultate Principi reservatâ, unum ex omnibus eligendi Flavianus Diodori in gratiam Nectarium postremum adjecit. Perlecto indiculo, Imperator Nectarium elegit. Quamvis verò baptismi expertem esse intelligeret, multis licet Episcopis refragantibus, in eadem sententia permansit. Cùm Imperatoris sententiam suffragio suo comprobassent, post adeptum baptisma Neophyti vestem indutus, Nectarius communi totius Concilii calculo Episcopus Constantinopolitanus creatur. Nicolaus Papa in sua ad Photium Epistola Nectarianæ ordinationis causas has fuisse prædicat: *Quòd in Sancta Constantinopolitana Ecclesia nullus Clericorum inveniri poterat, qui pessima hæresis nimbosâ caligine non fuerit impeditus. Et ob id Nectarium expugnatorem Hæreticorum, & defensorem atque gubernatorem Ecclesiarum ad Ecclesiasticam curam & dignitatem Sacerdotalem jam dicta secunda Synodus elegit.* Quæ ostendunt, Nicolaum Antiquitatis, & Historiæ prorsus imperitum. Constantinopolitanos Clericos pietate Gregorius imbuerat, ex quibus unus eligi poterat, qui debellandis Arianis esset idoneus. Potuit etiam ex aliis Diœcesibus Presbyter ad Patriarchatum Con-

Soz. l. 7. c. 8.

Bar. 862. n. 12.

Constantinopolitanum evehi. Nectario igitur creditus est, quia sic visum Theodosio, cujus voluntati Præsules obtemperarunt. Nectario Sacrorum imperito erat opus Doctore, à quo officium Sacerdotale disceret. *Cyriaco* igitur Adanorum Episcopo, ad eam rem Præceptore utitur. Ac *Martyrium* quidem cogitabat Nectarius Diaconum ordinare, quem familiarem habebat, & Medicum, & omnium quæ in juventute deliquerat, conscium. Martyrius verò nequaquam id fieri passus est, anteactæ vitæ suæ Nectarium testem esse jubens. Cui Nectarius: *An non ego qui nunc sum Episcopus, meam retrò vitam, multò quàm tu negligentius traduxi, sicut tu ipse testari potes, qui intemperantia mea sæpius ministrasti.* Martyrius verò subjecit: *At tu percepto recens baptismo mundatus es, ego verò qui jam pridem baptismum sum consecutus, in eadem quâ prius vivendi ratione perseveravi.* Eâ ratione ordinationem recusat. Eodem anno & Gregorium abdicasse, & Nectarium electum esse, extra dubium ponunt verba Epistolæ Synodicæ ad Damasum, & Ambrosium: *Constantinopolitana Ecclesia, quam nuper ex Hæreticorum blasphemia tanquam ex leonis faucibus eripuimus, reverendissimum ac religiosissimum Nectarium ordinavimus Episcopum in Concilio universali communi omnium consensu coram religiosissimo Imperatore Theodosio, astipulante omni Clero, & universâ civitate.* Significant quoque se Antiochiæ Flavianum imposuisse Præsulem. Quæ si diversis & Synodis, & annis contigissent, ut *Du Pin* existimat, diversis utique etiam Epistolis Damaso Ambrosioque notificata fuissent. Neque in sua Synodica à *Concilio Oecumenico* ordinatum scripsissent Nectarium, nisi à Synodo CL. Episcoporum anni CCCLXXXI. constitutus fuisset. Ea quippe, quæ anno sequente est Constantinopoli coacta, *Oecumenica* nec fuit ullo modo, nec dici potuit.

Soz. l. 7. c. 10.

Theodor. l. 5. c. 9.

XII. Canones quosdam Synodus edidit, sed de eorum numero aliquid quæstionis est. Vulgò septem recensentur, qui & uno tenore collocantur. Est tamen probabilissimum, tres duntaxat à Constantinopolitanis conditos esse. Tres enim tantum exhibet Dionysii Exigui Latina versio, quod argumentum non minimi ponderis est. Epistola quoque Synodi ad Theodosium habet: *Quæ adversus fidem Nicænam oborta sunt, pravas opiniones extrema cum execratione reprobavimus. Præterea ad rectè constituendum & ordinandum statum & disciplinam Ecclesiarum certos Canones statuimus.* Quæ omnia tribus sanè, vel ex alia divisione, quatuor Canonibus continentur. Sed & in Epistola Synodica Constantinopolitanorum, anno CCCLXXXII. concinnata, tria tantùm superioris Concilii capita extitisse indicatur: In libello, inquiunt, *qui superiore anno ab Oecumenica Synodo editus est, fidem nostram latius exposuimus, & contra hæreses nuper exortas, anathema manuum nostrarum subscriptione protulimus.* Hic est primus Canon. Subjiciunt: *De particulari autem administratione singularum Ecclesiarum obtinuit sancitio, & SS. Patrum, qui Nicææ congregati sunt, regula, ut in singulis Provinciis, etsi illis placuerit, unà cum ipsis finitimi, prout utile judicaverint, ordinationes faciant.* Hic est Secundus Canon. Tertius verò de abdicatione Maximi ab ordinatione Nectarii necessariò intelligitur, de qua etiam commemorant. Quibus Canonibus conditis, Constantinopolitani Patres Symbolum suum subdidere, ut appareret in interpretatione Dionysii Exigui. Gratiano quoque distinct. XVI. tres tantum Constantinopol. Canones numerantur: *Condemnatâ præfatâ hæresi* Macedonii, *statuerunt Canones tres, quorum Autor maximè B. Nectarius Constantinopol. Episcopus fuit.* Primus Canon decernit violandam non esse fidem CCCXVIII. Patrum Nicænorum. Itaque Eunomianos, Arianos, Macedonianos, Sabellianos, Marcellianos, Photinianos, Apollinarios, anathemate damnat. II. Vetat Episcopos extra terminos sibi præfixos accedere: sancit quoque Ecclesias apud Barbaros constitutas, juxta paternos mores gubernari: addit, *Constantinopolitanum Episcopus habeat honoris Primatum post Romanum Episcopum, propterea quòd urbs ipsa sit Junior Româ.* III. Placuit, neque Maximum Episcopum esse vel fuisse, nec eos qui ab ipso in quolibet gradu Cleri sunt ordinati, Clericis inseri: omnia quæ ab eo sunt perpetrata, omninò abrogantur. Has Constitutiones, Principis autoritate consignari voluerunt. *Septimo* igitur *Idus Julias* scribunt Imperatori, se ad ipsius pietatem referre quæ acta sunt in Concilio: novam se concordiam unà renovasse: breves definitiones edidisse: fidei Nicænorum Patrum confirmandæ ad ordinandam Ecclesiarum disciplinam certos Canones constituisse. Addunt: *Rogamus igitur tuam clementiam, ut per literas quoque tuæ pietatis ratum habeatur Concilii decretum, ut sicuti literis, quibus nos convocasti, Ecclesiam honore prosecutus es, ita etiam finem eorum quæ decreta sunt, obsignes.* Nectarius Synodo subscripsit, ex quo consequens est, anno CCCXXXI. non sequente Episcopum creatum esse, ut statuit *Du Pin* Chronologia, quam Lex Theodosiana mox recitanda refellit, quæ Nectarii *Episcopi* meminit. Data Lex ea est tertio Cal. Aug. Eucherio & Syagrio Coss. id est, anno 381.

Quot Canones à Synodo Constantinopolitana conditi?

Lab. Conc. t. 2. 941.

XIII. Porro Baronii Binniique clamores movit Canon ille Constantinopolitanus, quo Novæ Romæ Præsuli honoris Primatus post Romanum Episcopum contribuitur: *Impostura nomine*, inquit Baronius, *suspectus habetur, imò planè additicius esse atque suppositus docetur.* Quod rationibus paulò infra solvendis probat. Binnius verò titubantibus vestigiis incedens non dubitat, Canon, si commentitius non sit, quin à Clericis Constantinopolitanis *post Timothei Alex. obitum furtim in Acta Concilii relatus fuerit.* At profectò temerè est, quòd in opinionem ejusmodi descenderint, quam Collectiones Synodorum omnes refellunt: in quibus Canon ille legitur. Neque ut subdititium versione Dionysius expulit suâ. Insuper Chalcedonensium sanctio Patrum hæc est: *Centum quinquaginta religiosissimi Episcopi æqualem Primatum honoris assignarunt sanctissimæ sedi, novæ Romæ.* Illud & affirmant Trullenses Canone 36. *Renovantes ea, quæ statuta sunt à* CL. *sanctis Patribus, qui in hac regia Deoque chara urbe convenerunt.* Canonem ergo aut subditum, aut furtim in Acta à Clero Constantinopolitano relatum esse absente Timotheo, quis credat? Nùm hoc commenti, quod Binnio placuit, delere statuta debet, tam Chalcedonensium, quàm Constantinopolitanorum in sexta Synodo Oecum. expressis verbis profitentium, à CL. Episcopis, qui Constantinopoli versabantur, hujus urbis Præsuli Primatum honoris veteris Romæ æqualem esse collatum? Si Canon vel falsus est, vel à

An falsus Canon Constantinopol. de collato Episcopo Constantinopol. Primatu?

Bar. An. 381. n. 35.

Lab. Conc. t. 2. 671.

Chalced. Syn. Act. 16.

ANNO DOM. 381.

à Clero Constantinopolitano furtim obtrusus, non utiquè à CL. Patribus conditus est, quod tamen à duobus Conciliis Oecumenicis affirmatur. Neque Leoni Magno, acuto sane viro, & cui suæ sedis honos maxime curæ fuit, visum falli dicam scribere. Canoni jus negat, quia ab Ecclesia R. probatus Canon non fuit, factum non negat, imò agnoscit. Scribit enim Anatolio:

Leo Ep. 53.

Persuasioni tuæ in nullo penitus suffragatur, quorumdam ante sexaginta, ut jactus, annos facta subscriptio, nunquamque à prædecessoribus tuis ad nostræ sedis transmissa notitiam, cui ab initio sui, caduca, dudumque collapsa, sera nunc & inutilia subjicere fulcimenta voluisti. Quod si figmentum hæc *subscriptio* fuit, quomodo ab initio sui caduca esse potuit? Caderene potest quod nihil est? Denique Socrates, Sozomenus Constitutionis hujus disertè meminere, ut prorsus expurgari suspicio debeat *additi suppositique* Canonis. Sunt etiam vestigia plurima, quibus sua huic Canoni veritas astruitur, à doctissimo Marca observata. De secundæ sedis gradu Ecclesiæ Constantinopol. delato hæc habet: *Ejus honoris quasi possessionem statim adeptus Nectarius, in ejus Concilii subscriptione, quam primo loco ante Theophilum Alex. Patriarcham apposuit, Lex etiam quæ à Theodosio lata est, de confirmatione disciplinæ, ab eadem Synodo decreta, Nectarium Theophilo præponit.* Erat tamen memoriâ doctissimus Præsul. Quippe Theophilus, nondum ad Episcopatum Alex. ascenderat, quem tenebat Timotheus, At in subscriptionibus, Nectarius Timotheo præponitur. Sed & in Synodo Constantinopolitana anni 394. ubi Theophilus Alex. & Flavianus Antioch. interfuere, certo certius est, Nectarium primas partes habuisse: Neque minus certum Chrysostomo juris aliquid in Asiam fuisse, qui, Lydiæ, Asiæ, Cariæ Episcopis numero LXX. congregatis, Synodum celebravit, Episcopumque ordinavit, teste Palladio. Neque sive Baronianæ, sive Binnianæ ratiunculæ momenti sunt alicujus. Objiciunt, Epistolam ad Damasum scriptam Constitutionis hujus non meminisse. Anatolium à Leone exagitatum, nunquam se autoritate alicujus Canonis à Constantinopolitano Oecumenico constituti purgasse. Timotheum Alex. Canoni, qui in ipsius præjudicium cedebat, pugnaturum fuisse, quod fecisse non legitur: Constitutionibus ipsius Synodi, à qua jura singulis Metropolitanis illibata servabantur, Canonem esse contrarium. Ad quæ facilis responsio est. Nempe Episcopos anno 382. decreti hujus in sua, ad Damasum Synodica nil meminisse, quod jam subirato ingratissimum futurum esse noverant. Nil quidem Pontifices R. magis ussit, quàm ea Constantinopolitani throni evectio. Constat Anatolium id Canonis memorasse, ut verbis Leonis superius laudatis apparet, & promptum est: proindeque hoc argumenti de Baronianis erroribus unus est. Quid Timotheus fecerit, nobis ignotum, quia Acta Synodi non supersunt. Canoni tamen consensisse ob regiæ urbis majestatem est vero simillimum, ac eò magis quòd autoritas ipsius farta tectaque remanebat, etsi ex primo ordinis gradu ad secundum relegaretur. Aliter tamen fieri non poterat, quia ordo Metropolitanorum ad politicam urbium dignitatem dirigebatur, quâ Constantinopolis ex Imperatorum decreto Alexandriam superabat. Verum quidem, de Heracleæ Antistitis privilegiis Canone Constantinopolitano esse delibatum: hæc tamen Canonis superioris exceptio est, contrarietas non est.

Marca de Concord. l. 3. c. 7.

ANNO DOM. 381.

Decreta Constantinopolitanorum firmat Theodosius.

Cod. Th. de Fide Cat. l. 3.

XIV. Constantinopolitanorum Patrum decreta suffragio Theodosius suo comprobavit, Latâ Lege tertio Kal. Augusti: *Episcopis tradi omnes Ecclesias mox jubemus, qui unius majestatis atque virtutis, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum confitentur. . . Quos constabit, communione Nectarii Episcopi Constantinopolitanæ Ecclesiæ, Timothei, nec non intra Ægyptum, Alexandrinæ urbis Episcopo esse sociatos. Quos etiam in Orientis partibus Pelagio Episcopo Laodicensi, & Diodoro Episcopo Tarsensi in Asia, nec non Proconsulari, atque Asiana Diœcesi, Amphilochio Episcopo Iconiensi, & Optimo Episcopo Antiocheno: in Pontica Diœcesi, Helladio Episcopo Cæsariensi, & Otreio Melitено, & Gregorio Episcopo Nysseno. Terentio Episcopo Scythiæ, Marmario Episcopo Marcianop. communicare constiterit.* Insignem Legem, & multis sanè nominibus in animis recondendam! Ac primùm silentium imponit Baronio, Canonem Constantinopol. de Primatu Regiæ urbis Episcopi ad figmenta releganti. Atqui ex mente Synodi, Theodosius Timotheo Alex. Nectarium præponit. Neque peculiaris ei Diœcesis tribuitur, licet Thraciæ præficeretur, propter summi honoris apicem, qui secundum Rom. Episcopum ei conferebatur. Deinde Damasum Lex omittit in Episcoporum enumeratione, quibuscum communio Præsulibus & jocunda, ut Ecclesiarum potiantur, maximo argumento in Pontificis R. autoritate rem Christianam non recumbere. Præclarus est porro Gothofredi in hanc Legem Commentarius, in quo Salmasii error perstringitur, qui libro de Primatu Papæ p. 45. Legem *Gratiano* vindicavit, quæ Theodosii est. Deinde ostenditur, Sozomenum l. VII. c. 9. non unâ ratione ab hac Lege abiisse: ordinem Episcoporum invertisse, cùm Diodorum ante Pelagium Gregorium Nyssæ, ante Otreium Melitinæ nominarit, Optimum Episcopum in Asia Antiochenum omisisse. In Lege omitti Antiochiæ, quæ juxta Orontem est, Episcopum, quòd Meletio Flavianus successerat, cujus electioni de Orthodoxorum grege complures obsistebant, proindeque à Theodosio in exemplum communionis adduci haud potuisse, immeritòque Salmasium de Primatu Papæ p. 46. Legi post verba, *quos etiam in Orientis partibus*, hæc inseruisse: *Meletio Antiocheno Episcopo.* Hæc non scripsit Theodosius, nec scribere potuit, cùm tertio Cal. Augusti, quo Lex promulgata fuit, ad plures Meletius abiisset.

Lex Theodosii in Hæreticos.

Cod. Th. de Hæret. L. VI.

XV. Aliam & Theodosius Legem promulgavit, quæ Concilio Constantinopolitano posterior esse videtur: *Nullus Hæreticis mysteriorum locus, nulla ad exercendi animi obstinatioris dementiam pateat occasio. . . Nicæna fides dudum à majoribus tradita, & Divinæ Religionis testimonio atque assertione firmata observantia semper mansura teneatur. Photinianæ labis contaminatio, Arriani sacrilegii venenum, Eunomiæ perfidiæ crimen, & nefanda monstruosis nominibus Autorum prodigia Sectarum ab ipso etiam aboleantur auditu. Is autem Nicænæ assertor fidei & Catholicæ Religionis verus cultor accipiendus est.* Prima Theodosii hæc est in Hæreticos Constitutio Eutropio Pr. Præt. missa. Data dicitur IV. *Id. Jan.* At non immeritò errorem in subscriptione Legis olfecit Gothefridus, cùm manifestum ea Constitutio respectum habeat ad primum Concilii Constanti-

nopolitani Canonem: *Custodiendam esse fidem CCCXVIII. Patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ convenerunt, ad anathematizandam omnem Hæresim, specialiter Eunomianorum, & Arianorum, & Macedonianorum, & Photinianorum.* Jam verò non ante Maium Constantinopolitani Concilium suum celebrarunt. Non à veri specie abhorret conjectura, hanc à Sozomeno Legem indicari. De odio in Hæreticos aliquid remiserat Theodosius, ut vel cum Eunomio miscere colloquia paratus esset, nisi à Flacilla Augusta ab eo consilio fuisset revocatus. Monitis ejusmodi cautior factus, eos qui pravè sentirent, non admisit: *Contentiones quoque & cœtus in foro fieri vetuit, atque de natura & substantia Dei solito more disputare haudquaquam tutum esset, effecit, latâ Lege & pœnâ in eam rem constitutâ.* Hinc laudatâ Nicænorum fide subjungit Rescriptum: *Hæc profectò nobis magis probata, hæc veneranda sunt.* Simulque omnes intra oppida Hæreticorum congregationes vetat.

Sozom. l. 7. c. 6.

Synodus Aquileensis.

XVI. Duobus post Constantinopolitanam mensibus Aquileæ & Synodus cogitur, cui triginta duo Episcopi interfuere, *Valerianus* Aquileensis, *Ambrosius* Mediolanensis, *Eusebius* Bononiensis, *Limenius* Vercellensis, *Anemius* Sirmiensis Illyrici, *Sabinus* Placentinus, *Abundantius* Tridentinus, *Philaster* Brixianus, *Constantius* Arausicus, *Theodorus* Octodurensis, *Domninus* Gratianopolitanus, *Amantius* Niciensis, *Maximus* Emonensis, *Basilianus* Laudensis, *Proculus* Massiliensis, *Heliodorus* Altinensis, *Felix* Jaderensis, *Evantius* Ticinensis, *Exuperantius* Dortonensis, *Diogenes* Genuensis, *Constantius* Sciscianensis Legatus Gallorum, *Justus* Legatus Gallorum, *Felix* Legatus Afrorum, *Evagrius* Presbyter & Legatus, Artemius, Almachius, Januarius, Jovinus, Macedonius, Cassianus, Marcellus, Eustachius, Maximus, Chromatius Presbyter. Qui *Nonis Septembribus* in Ecclesia considentes, de *Palladio*, & *Secundiano*, Episcopis Arianis, & *Attalo* hujus opinionis Presbytero judicium instituere. Petierant Palladius ac Secundianus, *congregari Concilium de extrema parte orbis Romani.* Ac Imperatores quidem concessere: *Ut nemo deesset volens, nemo cogeretur invitus.* Cùm autem molestissimum fuisset: *Si propter duos in fide cariosos toto in orbe essent Ecclesiæ Sacerdotibus destitutæ*, de reorum causa Aquileenses quæstionem instituunt. Synodo præerat *Ambrosius*, quo jubente scriptum Imperiale à Sabiniano Diacono recitatur. Arii quoque Epistola lecta est, quæ Patrem solum æternum dicebat. Urgente Ambrosio, ut Palladius responderet, talia fatur: *Vestro studio factum est, sicut dictat Lectio sacra à vobis prolata, ut non esset generale & plenum Concilium. Absentibus Sacerdotibus nostris nos respondere non possumus. Ambrosius dixit, Qui sunt consortes vestri? Palladius dixit, Orientales Episcopi.* Post multa ultrò citròque dicta *Ambrosius Episcopus dixit, Damna impietatem Arii*, silente Palladio, omnes Episcopi dixere, *A nobis omnibus anathema sit Palladius. Ambrosius Episcopus dixit, Acquiescis ut cætera legantur, Palladi? Palladius dixit, Date, auditores, veniant, & ex utraque parte exceptores, non potestis esse Judices, si auditores non habuerimus, & nisi ex utraque parte venerint qui audiant, non vobis respondemus. Ambrosius Episcopus dixit, Quos quæris auditores? Palladius dixit, Sunt hic honorati multi. Sabinus Episcopus dixit, Post tot blasphemias auditores petis? Ambrosius Episcopus dixit, Sacerdotes de Laicis judicare debent, non Laici de Sacerdotibus.* Omnes unâ mente oreque Palladio, & Arium damnare nolenti, & tergiversanti anathema dixerunt, quibus Palladius: *Ludite*, inquit, *sine Concilio Orientali vobis non respondebimus.* De Secundiano, & Attalo eandem tulere sententiam. Qua de re Galliarum Episcopos Epistolâ suâ Synodus monuit. Scripsit & Imperatoribus, quid à se gestum sit. Ac de Attali Presbyteri Magistro *Valente* subjiciunt, torquatum, & braccatum impietate Gothicâ, more indutum Gentilium ausum esse in prospectum exercitus prodire Romani. Orant domum repetat suam, nec florentissimas Italiæ civitates contaminet. Monent primo *Petavione* super positum S. Marco admirabilis memoriæ Sacerdoti, dejectumque à plebe Mediolanum post eversionem patriæ *inquietare.* Denique flagitant, ut Photinianis, qui Sirmii conventus adhùc celebrabant, *Coitione* interdicant, quo & honos Ecclesiæ, & Legibus Imperialibus reverentia exhibeatur.

Lab. Conc. t. 2. 979.

XVII. Hoc anno Pauli Constantinopolitani quondam Episcopi reliquiæ jussu Theodosii Constantinopolim translatæ sunt, & in Ecclesia sepultæ, quam Macedonius persecutor ejus ædificarat, ut vel post obitum de suo persecutore triumphum ageret. Ecclesia autem nomine Pauli est appellata, unde complures de plebe Paulum Apostolum ibi requiescere suspicabantur. Sancti Martyris historiam fusius tractavimus anno Dom. 351.

Pauli Episcopi reliquiæ Constantinopolim inferuntur.

Sozom. l. 7. c. 10.

ANNO U. C. 1135. PER. JUL. 5095. JUL. 427. DOM. 382. GRATIANI 16. VALENTIN. 7. & 8. THEODOS. 4. *Sol.* 27. B. *Lun.* 3. *Indict.* 10. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 6. *P.* 17. *April.*

COSS. *Antonius & Syagrius.*

I. RApuerat Gothos in admirationem Theodosii munificentia, qui profugum *Athanaricum* lautè magnificèque exceptum regiis post obitum exequiis decorarat. Quæ res eos ita permovit, ut se Romanorum ditioni ac potestati permiserint: *Universa Gothorum gentes, Rege defuncto, aspicientes virtutem benignitatemque Theodosii, Romano sese imperio dediderunt.* Diem quoque memorandæ deditionis ab oblivione exemerunt. Fasti Idacii: *Antonio Syagrio Coss. universa gens Gothorum, cum Regno suo in Roman. se tradiderunt die v. Nonas Octobris.* Infidam tamen pacem fuisse, monet nos Idacii Chronicum. Legem Imperator constituit, quæ extat in Codice Theodosiano, ne Ethnici Templo Osdroenensi prohiberentur, ita tamen ut sacrificiis prorsus abstinerent. Quod Rescriptum pridie Kal. Decembris Constantinopoli datum, Palladio Duci Osdroenæ missum est. In dubio quippe poni videbatur, num Templum Edessæ quæ Osdroënæ caput est, quod longè celeberrimum, fuit occluderetur, utpote simulachris refertum quæ superstitionis præbebant illecebram. Lege suâ dubiorum aculeos evellit Imperator: *Ædem olim frequentia dedicatam, cœtui etiam populo quoque communem, in qua simulacra feruntur posita, artis pretio quàm divinitate metienda, jugiter patere, publici Concilii autoritate decernimus. Neque huic rei obreptivum officere sinimus oraculum, ut conventu urbis & frequenti cœtu videatur.*

Gothi se Romanis tradunt.

Oros. l. 7. c. 34.

C. Theod. l. 8. de Pag.

Anno Dom. 382.

deatur. Cessabat à simulacris periculum, si modò sacrificiorum usus prohiberetur, cùm Ædes cjusmodi civitati sit ornamento, Manichæis etiam & condendi Testamenti facultate, & convenobus suis Theodosius intecdicit. Encratitas quoque, Saccoforos, Hydroparastatas proditos crimine, *Summo supplicio & inexpiabili pœnâ* jubet affligi. Quin etiam deregendis illis Hæreticis Inquisitores constituit: *Sublimitas itaque tua det Inquisitores*, quæ prima ad eruendos Hæreticos muneris ejus institutio est. Subjungit: *Nemo tales occultor cogat lateutesque conventur. Agrit vetitum sit, probibitum mœnibus, sede publicâ privatâque damnatum. Ac summâ exploratione rimetur, ut quicunque in unum Pascha diem non obsequenti religione convenerint, tales indubitanter, qualer hâc lege damnamus, babeantur. Datum pridie Kal. Aprilr Antonio & Syagrio Coss.* Para ultima Legis Quartadecimanos perstringit, & Audianos, qui eodem die cum Judæis Pascha celebrabant.

Synodus Rom. sub Damaso ann. 382.

II. Romæ hoc anno Synodum coactam esse certè certòque scimus: quid io ea gestum fuerit, ob amissorum Actorum penuriam fecè nescimus. Synodi hujus meminit Constantinopolitanus cooventus sua in Epistola: *Dominis carissimis, & religiosissimis fratribur, & Comministris Damaso, Ambrosio, Brittoni, Valeriano, Ascholio, Anemio, Basilio, & reliquis Sanctir Episcopis, qui in magna urbe Roma collecti sunt.* Propositum quidem Occidentalibus erat, Oecumenicam Synodum congregare, impetratâ à Principibus facultate, quod Italiæ Episcoporum ad Theodosium ex Epistola perspicuum est: *Nos igitur in Synodo ea, quæ totius orbis Episcopis videbatur esse præscripta, nihil temerè statuendum esse censuimus.* Orientalium in expectatione fuisse Occidentis Episcopos, verba docent Palladii Ariani ad Ambrosium Aquileensis Coocilii Præsidem: *Palladius dixit, Imperator noster Gratianus jussit Orientales venire, negas tu jussisse eum. Ipse Imperator nobis dixit, Se Orientales jussisse venire. Ambrosius Episcopus dixit, Utique jussit, qui non probibuit bùc venire.* Itaque Palladius recepit se cesponsurum in *pleno Concilio.* Ipse Ambrusius cum Italiæ Episcopis questus est in Epistola ad Theodosium, Orientales Synodum vitasse: *At eo ipso tempore, qui generale Concilium declinaverunt, Constantinopolique gessisse dicuntur.* Ad eam quoque Syuodum Orientales ab Occidentalibus fuerunt invitati, quod & ipsi fatentur: *Convenerammus Constantinopolim juxta literas reverentiæ vestræ, superiore anno post Aquileense Concilium, ad pissimum Imperatorem Theodosium missas, ad banc solam profectionem instructi Constantinopolim usque, & de bac tantùm Synodo, Episcoporum qui in Provinciis remanserant, consensum afferentes, de longioris autem profectionis necessitate nibil suspicati eramus.* Causæ quidem & multæ, & magnæ Orientis Occidentisque Synodum requirebant. Scindebantur in partes Ecclesia Antiochena, aliis Flaviano, aliis Paulino faventibus. *Maximus* quoque Cynicus pro Constantinopolitano Episcopo baberi cupiebat, & se legitimè consecratum Italis persuaserat. Imò litis suæ arbitrium in Synodum, quæ universalis sperabatur, transtulerat. Quam rationem fuisse, quamobrem Orientales adventum suum negarent, Itali persuasum habuere: *Cùm cognovissent ad hoc partium venisse Maximum, ut causam in Synodo ageret suam, quod etiamsi indictum Concilium non fuisset, jure & more majorum; sicut & Sancta memoria Athanasius, & dudum Petrus Alexandrinus Ecclesiæ Episcopi, & Orientalium plerique fecerunt, ut ad Ecclesiæ Romanæ, Italiæ, & totius Occidentis confugisse judicium viderentur, cùm eum, sicut diximus, experiri velle adversus eos, qui Episcopatum ejus abnuerant, comperissent, præstolari utique etiam nostram super eo sententiam debuerunt. Non prærogativam vindicamus examinis, sed consortium tamen debuit esse communis arbitrii.* Non existimamus tamen, ea de causa sustinuisse adventum suum, cùm probationibus legitimis caniuam Maximi Cynici, & impudentiam, & fallaciam coarguere facillimè possent. Neque magis Baronio assentimur, Orientales declinasse, ne rationem redderent *Canonum à se constitutorum.* Quasi verò id metuerint, qui Occidentalibus noo subjiciebantur. Io eo quidem non fuisse metu, apertè liquet, cùm & Legatos ad Syoodum miserint, & de gestis in Constantinopolitano superioris anoi Concilio Italos monuerint. Excusationem ergo ut legitimam admittimus, quòd ea profectio & prorsus *nudasset Ecclesias*, quæ nunc primùm incipiebant renovari, *& præstituti temporis angustia, nec ad longioris itineris apparatum, nec ad omnes communionis suæ Episcopos, qui in diversis Provinciis sunt, commonendos, & consensus ab iisdem accipiendos sufficeret.* Quæ vere sincerèque dicta credimus, cùm oil causæ prorsus fuerit, cur patenti mendacio sese contaminarent. His rationibus, quæ & consilio, & spe generalis esse debuit, Romana Synodus io particularem abiit.

Lab. Conc. t. 2. 1008.

Lab. Conc. t. 2. 980.

Lab. Conc. t. 2. 1008.

Theodorit. l. 5. c. 9.

Lab. Conc. t. 2. 1008.

Bar. An. 382. n. 16.

Num Epiphanius, & Paulinus adfuerint Synodo R. Quid in ea gestum?

III. Interfuere Synodo Damasus Romæ, Ambrosius Mediolani, Valerianus Aquileæ, Ascholius Thessalonicæ, Anemius Sirmii, aliique Episcopi complures. Epiphanium Constantiæ, Paulinumque Antiochiæ præsentes adfuisse, Baronio quidem *constat*, nobis oon item; imò verosimillimum est, ab eo conventu abfuisse, ut ex Ambrosii ad Theodosium Epistola colligimus. Qui enim Maximi adventus in Italiam meminit, de Paulino & Epiphanio eò se conferentibus multò magis memorasset: neque generatim dixisset, Orientales *generale Concilium declinasse.* Quòd si Paulinus pars aliqua conventus Rom. fuisset, nil Damaso opus erat, ipsi apud Thessalonicam degenti Epistolam mittere Synodicam, quâ hæreses multæ percellebantur. Misit igitur, quia abfuit à Syoodo. Romano Concilio Canonem de prærogativa sedium Baronius vindicavit: *Quamvis per orbem Catholica diffusa Ecclesia, quasi unus thalamus Christi sit, sancta tamen Romana Ecclesia non ullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelicâ voce Domini Salvatoris nostri Primatum obtinuit*, &c. Monet tamen Labbeus, hæc pertinere ad Concilium Romanum primum, sub Gelasio anno 494. celebratum. Ut anois plus centum à veri tramite hìc Baroniana Chronologia deflexerit. In ea Damasi Synodo Maximus Cynicus pro Constantinopolitano Episcopo agnitus esse videtur, ut ea Italorum Epistola facimus conjecturam: *Itaque cùm Maximum Episcopum receperint in communionem nostra consortia, quoniam eum à Catholicis constitit Episcopis ordinatum, nec ab Episcopatu Constantinopolitani putavimus petitione removendum.* Non sine multa probabilitatis specie Epistola Damasi Synodica contra diversas hæreses Rom. Synodo assignatur, quæ extat apud Theodoritum: *Confessio fidei,*

Bar. An. 382. n. 19.

Lab. Conc. t. 2. 1013.

Lab. Conc. t. 2. 1008.

Theodorit. l. 5. c. 11.

ANNO DOM. 382.

fidei, quam Papa Damasus misit ad Paulinum Episcopum, cùm esset Thessalonica. Hoc quidem anno Paulinus ex Oriente Romam venit, ut nil miri sit, cùm in Macedonia versabatur, eò missam à Damaso fuisse hanc fidei professionem. Deceptus versionibus Baronius, quibus nimis fidit, asperè in Theodoritum invectus erat: *Scripta*, inquit, *fuit Synodalis Epistola à Damaso ex Romano Concilio ad Paulinum Episcopum Antiochenum. . . Pro Paulino Antiocheno posuit Paulinum Thessalonicensem, ne videlicet ex illis saltem literis communicatio Damasi cum Paulino conviuci posset.* Beavit nos tamen illustrissimus Purpuratus, qui quam *revelaverat ignominiam Patris*, velo tegere coactus est, ubi ex inspectione Græcorum fontium, *Theodoritum omni carere culpâ* deprehendit, quam in interpretem meritò transtulit. Non tamen audiendus est, cùm Damasi hanc Epistolam assignat anno CCCLXXIII. quo tempore quidem Paulinus non agebat Thessalonicæ. Longè igitur satius est, Synodo Rom. anni 382. illam Epistolam ascribere. Varia continet in varias hæreses Anathemata. Arium, Eunomium, Macedonianos, Photinum, jaculatur, quibus hæc subjungit: *Hæc est ergo salus Christianorum, ut credentes Trinitati, id est, Patri, & Filio, ac Spiritui S. & in eam baptizati, veram solamque divinitatem, potentiam, majestatem, & substantiam ejusdem sine dubio credamus.*

Bar. An. 378. n. 41.

Theodorit. l. 5. c. 11.

Constantinopoli Synodus anni 382. Quid egerit?

IV. Sedente Romanâ Synodo, suam & Constantinopoli Orientales habebant. Plerique Episcoporum, qui superiori anno in regia urbe à Theodosio accersiti fuerant, ob negotia Ecclesiastica *sequenti æstate*, quæ est labentis anni, eò se contulere. Post Aquileense Concilium Occidentales Imperatori scripserant, ut qui ad ipsius ditionem Episcopi pertinebant, in Italiam tenderent, Synodo Oecumenicæ celebrandæ. De longinqua ea profectione nil cogitantes, ad Constantinopolim usque venere. Neque longius procedere poterant, prohibente angustiis temporis, quòd ad suæ communionis Episcopos commonendos, & consensus ab iisdem accipiendos necessarium fuit. Sed & Orientalis Ecclesiæ status impedimento erat, quominus Romam tenderent: *Etsi enim*, inquiunt, *persecutionum violentiâ penitùs liberati videmur, & Ecclesias diu ab Hæreticis possessas perfectè recuperasse, tamen molesti sunt nobis lupi, qui postquam ab ovibus depulsi sunt, ovium greges in saltibus diripiunt, contrarios conventus agere præsumunt, populorum concitant seditiones.* Porrò cùm *veluti membra propria, piissimi Imperatoris literis* evocarentur, ex suo conventu tres Legatos Romam mittunt: *Reverendissimos & carissimos fratres, & Comministros, Cyriacum, Eusebium, & Priscianum deprecati, ut ad vos alacri animo proficiscerentur.* Testantur &, Se credere *in nomen Patris, & Filii, & Spiritus S. æqualem item dignitatem, & coæternum imperium in tribus perfectis hypostasibus.* Consequenter pugnantes fidei quæ grassabantur, hæreses damnant. Quid in superioris anni Oecumenicâ Synodo gestum sit, Nectarii videlicet in Constantinopolitana, Flaviani in Antiochena Ecclesia ordinationem memorant. Monent quoque *Hierosolymitanæ Ecclesiæ, quæ mater est omnium Ecclesiarum, reverendissimum ac religiosissimum Cyrillum, Episcopum esse, qui & Canonicè ab Episcopis Provinciæ olim fuit ordinatus, & plurima variis in locis contra Arianos certamina subiit.* Egregio hoc Antiquitatis monumento, quænam Ecclesiæ hujus ævi disciplina fuerit, certè certòque deprehendimus. Damasum Episcoposque, quibus in Synodo præerat, *fratres* vocant, & *Comministros*: piissimi *Imperatoris literis* se in urbem Romanam ad Concilium evocatos fuisse testantur, quibus luce clarius est, non id Damasi sortis fuisse, ut & Principem ageret Ecclesiæ, & autoritate suâ Episcopos ad Concilium Oecumenicum accerseret. Accuratæ Richerii ad hanc Constantinopolitanorum Epistolam observationes legantur in Historia Conciliorum Generalium t. 1. p. 92. Porro in Labbeana Conciliorum Collectione ea Constantinopolitanæ Synodi ad Romanam Epistola anno 381. perperàm assignatur, quæ sequenti est vindicanda.

Theodorit. l. 5. c. 9.

ANNO DOM. 382.

De Chrysostomi anno natali.

V. In scenam nunc prodeat magnus ille Chrysostomus, Orientis decus & lumen, Constantinopolitanæ Pastor Ecclesiæ futurus, qui anno superiore creatus à Meletio Diaconus, famâque scriptisque multum inclarescere cœpit. Joannes, ob eloquentiam Chrysostomus dictus, Antiochiam Syriæ Metropolim patriam habuit. Patre *Secundo*, matre Anthusâ genitus est, claro apud suos genere: *Natum è parentibus qui nobiliter vivebant in officio Magistri Militum Syriæ, Patri in lucem editum post sororem*, testatur Palladius. Ac Georgius Alex. narrat *Secundum, Anthusamque* à Meletio, & ad fidem adductos, ejuratis quæ colebant numinibus, & sacris undis expiatos, quæ nos in incerto relinquimus, cùm parvæ sit autoritatis liber ille Georgii, de vita Chrysostomi, utpote fabulis multis respersus. Autor Menologii, pravâ Theodoriti interpretatione *Publiam* Chrysostomo matrem fuisse prodidit: *Die IX. mensis Octobris S. Publia, Imperante Juliano, in urbe Antiochia, probitate morum celeberrima, viri sui consuetudine paucos annos usa, peperit fructum Deo dignum, admirabilem illum Joannem, cognomento Chrysostomum:* Si tamen accuratius observetur Theodoritus, utique Joannem Publiæ inter, & Chrysostomum discrimen constituit: Publiæ filius *Presbyterorum Antiochiæ diutissimè Princeps fuit, & ad regendam Apostolicam sedem, sæpè communibus suffragiis electus, eum honorem declinavit.* Quæ Chrysostomo non conveniunt. De anno natali Chrysostomi controversia est inter eruditos. In Epitome vitæ Chrysostomi, à clarissimo Bigotio edita, Sancti Patris ortus, cum anno CCCLIV. conjungitur: *Simul vitæ ejus tempus fiunt anni quinquaginta duo & menses octo.* p. 228. Cùm itaque 18. Kal. Decembris anno 407. mortem obierit, si tum temporis annos 52. & menses 8. impleverat Chrysostomus, nativitas ejus in mensem Aprilem anni 354. incidit. Huic se Chronologiæ Baronius addixit, fretus autoritate Leonis Imperatoris, Zonaræ, Georgii, aliorumque Græcorum. Quam & sententiam Cavius amplexus est. Est tamen à vero prorsus aliena, si Palladium dicamus arbitrum, Chrysostomo coætaneum, qui ipsius vitam sic digerit. Annos XVIII. natus cùm à Sophistis descivisset, ut mente virili fuit, cum Meletio mansit triennio. Dein cùm in Monachum Syrum incidisset, durum ipsius vivendi genus imitatur quadriennio. Posteà in speluncam secessit solus, ibique biennium egit. Inde postquam altari annos quinque ministrasset, à Meletio Diaconus ordinatur. A Flaviano Presbyter creatus annos XII. in Eccle-

Pall. Vit. Chrys. c. 5. 40.

Theodorit. l. 3. c. 19.

Bar. An. 362. n. 133.

sia

ANNO DOM. 382.

sia Antiochena transegit. Qui anni collecti summam quidem constituunt annorum XLIV. At etiam atque etiam est observandum, ut à Sophistis recessit Chrysostomus, non subinde Meletii domum ingressum esse, sed ubi *mente virili* fuit, quæ oon est hominis annos XVIII. nati. Fuit ergo temporis intervallum, trieunium scilicet, antequam relictis Sophistis dein familiariter Meleoo uteretur, ut vero proximum sit, & anno circiter CCCXLVII. editum esse, & sexagenarium ad plures abiisse. Quod etiam ostenduot Opera jam multa anno CCCLXXXII. ab ipso condita, & tempus quod foro prius dicavit, quàm Sacrorum Librorum amore caperetur. Ut enim à foro se abstraxit, Carterii Diodorique, qui Antiochensibus Asceteriis præsidebant, disciplinam prius coluit, quàm apud Meletium habitaret; virilitatem igitur induerat, cùm in ipsius contubernium admissus est.

De studiis Chrysostomi. Quis Basilius ipsi amicus?

VI. Vis de vita hauserat aliquid, cùm patrem amisit. *Ambusa* verò licet ætate, fortunæque bonis floreret, expertem viri vitam agere voluit. Quæ res admirationem effecit *Libanio*, Sophistæ clarissimo. Annos enim vigioti nata erat, cùm maritum amisit. Temperare igitur non potuit, quio exclamaret, *En quales mulieres apud Christianos sunt.* Decem & octo annos agens, à Sophistis qui voculas captant descivit. Io Rhetorica *Libanium*, in Philosophia *Andragathium* Magistros habuit. Ac studiis eloquentiâque tantum profecit, ut omnium ætatis suæ Oratorum præstantissimus evaserit, Judice vel Libanio. Nam cùm moriturus esset, percontantibus amicis, quis in ejus locum succederet: *Joannes*, inquit, *nisi Christiani subripuissent.* Ad forum deinde coovertit animum, ut ipse testatur in libris de Sacerdotio, dum de amicitia, quâ cum Basilio conjungebatur, mentionem facit: *Quî fieri posset, ut qui continenter judiciis ac foro interessem, ac Sena oblectamenta attonitus sectarer, frequenti uti possem consuetudine ejus, qui nonnisi libris affixus, in forum nunquam veniret.* Quibus apparet, ut Sophistarum ludo egressus est, non è vestigio se ad Meletium convertisse. Quis verò Basilius ille fuerit, quem tenerrimo amore complectebatur, est in obscuro. Basilium Magnum, qui postmodum Cæsareæ creatus est Episcopus, in eo quærit Socrates, cujus sententiam sequuntur *Erasmus* in vita Chrysostomi, nec non *Germanus Brixius* in sua ad versionem librorum de Sacerdotio præfatione. Falluntur tamen quicunque hanc in sententiam descenderunt, ut palam est verbis ipsius Chrysostomi: *Earumdem disciplinarum sacris initiati fuimus, tum etiam Præceptoribus iisdem operam uterque dedimus. . Neque enim ob patria amplitudinem claritatemque alter altero sese plus efferre, ac venditare poterat.* Quæ profectò ad Basilium Cæsariensem quadrare nequeunt. Neque enim claritate Basilii M. patria cum illa Chrysostomi certare poterat, neque Athenis versatus fuerat Chrysostomus, ut Basilii Præceptoribus mereretur. Quòd si tantâ cum Chrysostomo conjunctus amicitiâ Basilius fuisset, multas utique ad ipsum Epistolas scripsisset, quarum aliqua ad nos pervenisset. Sed & annis Chrysostomo longè major Basilius fuit. Non abludit à vero, Basilium illum *Raphanensem* Episcopum esse, qui Constantinopolitano Concilio Oecumenico adfuit, ultimusque post Syriæ Provinciæ Episcopos subscripsit. Feliciter foro militasse Chrysostomum, Baronius probat ex Libanii literis, quas recitat Isidorus Pelusiota in Epistola ad Ophelium: *Cùm pulchram tuam & elegantem Orationem accepissem, viris quibusdam, qui & ipsi Orationum opifices & architecti sunt, eam legi. Quorum nullus erat, qui non saltaret, & clamorem ederet.* Quæ Libanii ad Joannem verba ad Chrysostomum pertinere Isidorus arbitratur. Magis tamen placet conjectura Valesii. Libanii hanc Epistolam ad Joannem scriptam esse, qui tum Constantioopoli agebat, & qui Panegyricum illic dixit Theodosio, ob filios ad consortium regni assumptos. Nec Antiochiâ excessit Chrysostomus, ut Libanius qui Antiochiæ Rhetoricam docebat, ad illum absentem literas daret. Cùm porro Chrysostomus laboriosum iniquumque vivendi genus hominum, qui in foro versantur, attento animo considerasset, tranquilliorem sequi vitam maluit: *Quod fecit exemplo Evagrii, qui sub iisdem Præceptoribus eruditus, ad quietam vivendi rationem jam pridem se contulerat.* Evagrium putamus illum esse, cujus in suo Chronico meminit Hieronymus: *Zenobia apud Immas haud longè ab Antiochia vincitur. In qua pugna strenuissimè adversus eam dimicavit Pompeianus Dux, cognomento Francus, cujus familia hodieque apud Antiochiam perseverat: ex cujus Evagrius Presbyter carissimus nobis stirpe descendit.* Non oobis hîc Baronii errorem dissimulare licet, qui de Evagrio hæc habet: Socrates *addit, Evagrium Juniorem, filium Senioris Evagrii, nobilissimi civis Antiocheni in eremum jam anteà concessisse.* Quæ nullo vestigio reperiuntur in Socrate. Non *Junior* Evagrius, non filius Senioris Evagrii, non in eremum concessisse dicitur. Quod si Juniorem Baronius nominavit oppositione factâ ad *Seniorem* Evagrium, cujus meminit anno CCCLXII. n. 226. iterum fallitur ex versione Basilii: ὁ Πρεσβύτερος Εὐάγριος, ab interprete sic redditur, *Senior Evagrius*, cùm verò debuisset, *Presbyter Evagrius, filius Pompeiani Antiochensis, qui quondam migravit versus Occasum cum Eusebio.* Ut statuit apud se Chrysostomus animum applicare melioribus studiis, sacræ Philosophiæ Magistros habuit eos, qui tum temporis nobilibus illic Monasteriis præsidebant, Carterium & Diodorum. Antiochiæ in suburbiis posita ea Asceteria videbantur, ut viri pii, qui Sacrorum Librorum lectioni assiduè vacabant, ab omni turba & tumultu procul abessent.

Sozom. l. 8. c. 2.

Chrys. de Sacerd. l. 1.

Chrys. de Sacerd. l. 2.

ANNO DOM. 382.

Valef. Annot. in Socr. p. 76.

Socr. l. 6. c. 3.

Bar. An. 382. n. 63.

Basil. Ep. 8.

Soz. l. 8. c. 2.

Chrysostomus Lector ordinatur. Eremum petit. Libri.

VII. Dum captus amore sacrarum Literarum Chrysostomus, illis legendis admovet animum, frequenter ad Ecclesiam orationis causâ properabat: *At persuasit etiam Theodoro & Maximo, Condiscipulis suis, qui unà cum ipso Libanium Sophistam audierant, ut relictâ professione, quæ nihil præter quæstum spectaret, simplicem potius ac tenuem vitam amplecterentur.* Porro anno 372. magnum in periculum venit. Dum ob Theodori rebellionem libri magici maodato Valentis quærerentur, qui librum ejusmodi scripserat, illum projecit in flumen. Fortè tum temporis socio comitatus transibat Chrysostomus. Recepto libro, invenere magica. Eo momento advenit miles, ejus præsentiâ metu correpti libro abjecto, periculis liberantur. Dum Ecclesiam frequentat Chrysostomus, Meletius cognito felici juvenis iogenio, permittebat ei secum assiduè versari: *Cùm verò tres annos assiduè apud eum mansisset, sacro lavacro ab eodem initiatus Lector promovetur.* A Zenone Episcopo Hierosolymis

Socr. l. 6. c. 3.

Hom. 38. in Act.

Pallad. Vit. Chrys. c. 5. 41.

ſolymis redeunte creatum Lectorem eſſe, Socrates narrat, repugnante Palladio. Baronius Valeſiuſque, ut Socratem eum Palladio concilient, exiſtimant Zenonem Tyri Epiſcopum fuiſſe, qui tunc abſente Meletio ipſius in Eccleſia Antiochena Vicarius fuit. Propriis tamen Meletii manibus ut initiatum, ſic & Lectorem conſecratum Palladius indicat. Eſt porro & Baronii in ea re peccatum, dum Socratem vexat, quaſi dixiſſet, Zenonem *Hieroſolymarum Epiſcopum* fuiſſe. Quod Socrati immeritò aſcribitur. Sed fallax quoque eſt Baronii conjectura, de Zenone ſcribentis: *Vel quod tradit Nicephorus Majumæ Epiſcopo.* Imperante ſiquidem Theodoſio ad Majumæ Epiſcopatum Zeno evectus eſt: *Epiſcopatum Eccleſiæ illius ſortitur, id autem contigit Principatu Theodoſii.* Juvenili Chryſoſtomi animo civitatis labores non ſufficiebant. Magna itaque ipſum cupido inceſſit, vitam agere ſolitariam. Quod conſilium Baſilius adjuvabat: *Adhortabatur, ut domo uterque relictâ, unà habitaremus.* Quod ubi Anthuſa ſubodoratur: *Me*, inquit, *fili aſſidere valuit ſuper lectum, in quo me enixa fuerat.* Tum hæc dixit lachrymans: *Ubi corpus hoc à te ſepultum cum patris tui oſſibus conjunxeris, tum demum fili longas profectiones ſuſcipito.* Maternis & precibus, & lachrymis permotus Chryſoſtomus, paternos habitaſſe lares videtur, quoad Anthuſa vixit. Eâ defunctâ ad vicinos montes accedens, in Syrum quendam incidit, ſeveriſſimæ continentiæ ſenem, cujus duriora vitæ inſtituta quadriennio imitatus, eo relicto ſeceſſit in ſpeluncam, ſolus delitеſcere cupiens: *Illic annos moratus eſt duos, quibus inſomnis, ut plurimum perſtitit, Chriſti Teſtamentum, quo ignorantiam expelleret addiſcens. Cùm tota illo biennio nec interdiu, nec noctu decubuiſſet, proxima ventri ei ſunt amortua, lumborumque vires præ frigore profligata.* Impar ferendo exercitii hujus oneri ad Eccleſiam rediit, à ſpeluncis avulſus, inde quinquennio Eccleſiæ miniſtrat, quo labente Baſilius ad Epiſcopatum promovetur. Fama erat, utrumque Sacerdotali officio deſtinari. Jam dies advenerat, in quo eligendi ambo erant. Tum inſcio amico Chryſoſtomus latebras petit, quo factum, ut ſoli Baſilio Præſulis dignitas adjungeretur. Cùm Baſilius Raphanenſis Conſtantinopolitanæ Synodo Oecumenicæ Epiſcopus adfuerit, hinc nobis exoritur conjectura, Baſilium ad Epiſcopatum prius evectum eſſe, quàm Chryſoſtomus à Meletio ſub annum CCCLXXXI. Diaconus crearetur. Novam dignitatem adeptus, quaſi præmium collati muneris Eccleſiæ deferre voluit, condito adverſus Gentes libro, cujus Epocham ipſe docuit: vigeſimum videlicet annum à Templi Daphnæi conflagratione, quæ XI. Kal. Novemb. anno CCCLXII. imperante Juliano contigit: *Ecce jam vigeſimus, annus*, inquit, *agitur, nec tamen ædificii ab igne relicti pars ullas deleta eſt.* Deinde celeberrimos de Sacerdotio libros edidit, teſte Socrate: *Nec multò pòſt Diaconi dignitatem à Meletio conſecutus, ſcripſit libros de Sacerdotio, & alios adverſus Stagirium, ad hæc de incomprehenſibili Dei natura, & de commanentibus Mulieribus.* Sunt tamen eruditi, qui non ſine cauſa exiſtimant, libros de Sacerdotio à Chryſoſtomo ante Diaconatum conditos fuiſſe, quæ Blondelli ſententia eſt de Primatu p. 1256. De Sacerdotio libri ſex omnibus admirationi fuere. Teſtis Iſidori Peluſiotæ ad Euſtathium Epiſtola: *Sapiens ille & eruditus arcanorum Dei interpres Joannes, Byzantinæ Eccleſiæ, atque adeò Eccleſiarum omnium oculus, librum eum ita ſubtiliter, & prudenter atque accuratè condidit, ut omnes tam qui, ut Deo gratum eſt, Sacerdotio funguntur, quàm qui negligenter & ignavè Sacerdotalem dignitatem adminiſtrant, hic & virtutes ſuas, & vitia reperiant.* Huic & Operi Chryſoſtomi lucubrationes Suidas omnes poſtponit: *Excellunt ſermones de Sacerdotio, tum ſublimitate & elocutione, tum lenitate, & elegantiâ verborum.* De Chryſoſtomo erit iterum dicendi locus, ubi de ipſius Epiſcopatu tractabitur.

Bar. An. 382. n. 66.
Sozom. l. 5. c. 9.
Chryſ. de Sacerd. l. 1.
Pallad. Vit. Chryſ. c. 5.
Socrat. l. 6. c. 3.
Iſid. Epiſt. l. 1. 156.

Eulalius rogante Gregorio Nazianzi præficitur.

VIII. Anno ſuperiore Gregorius relictâ Conſtantinopoli, patriam repetierat ſuam. Quid illic egerit, paucis videndum, cùm vel in privato obſcuroque loco degens multum Eccleſiæ profuerit. Muneris Epiſcopalis pertæſus, nil antiquius habuit, quàm ut Nazianzi Epiſcopus aliquis præficeretur. Helladium igitur, qui Baſilio Magno ſuffectus erat, enixè rogat, ut Antiſtitem conſtituat. Ad eum ſcripſerat Helladius de ſacro Paſchatis die celebrando, pro eo more, ut majores Præſules inferis Epiſcopos ſuis de eo feſto monerent. Scribenti reſpondit Gregorius, Optare ſe, ut Helladius vivus & incolumis eam ſæpius feſtivitatem agitet. Addit: *Si mihi datis ſenectutem commodè claudere, huic Eccleſiæ Epiſcopum conſtituite, quem Spiritus S. deſignavit.* Precibus annuit Helladius, qui Nazianzi *Eulalium* præfecit. Quo conſecrato, ſpargitur rumor, Gregorium vel invitum paternâ ſede ejectum fuiſſe. Nunciam falſi famam ut refelleret, Nyſſeno ſcribit, ſe propter effœtum corpus, & emortuum à Dominis Epiſcopis gratiam hanc poſtulaſſe, ut conſtitueretur *Eulalius*, nec legibus adverſantem, cùm inter omnes conſtet, ſe non Nazianzi, ſed Zazimorum Antiſtitem creatum eſſe. Optat etiam, ut Eulalii in manibus immori ſibi contingat. Intereà vocatur ad Conſtantinopolitanam Synodum, quæ æſtate hujus anni celebrata eſt, quam detrectavit profectionem ob & valetudinem corporis, & mentem à conventibus Eccleſiaſticis abalienatam, ut ſcribit Procopio Epiſtolâ LV. *Ego ſi vera ſcribere oportet, hoc animo ſum, ut omnem Epiſcopatum conventum fugiam, quoniam nullius Concilii finem lætum & fauſtum vidi.* Cùm novis rurſus literis adventus ipſius repeteretur, Olympio Cappadociæ Præfecto ſcribit: *Hoc mihi morbo ipſo gravius eſt, quòd cùm æger ſim, ægrotare non credar.* Gratiam tamen morbo ſe ſuo habere teſtatur, à quo eâ profectione prohibetur.

Naz. Ep. 54.
Naz. Ep. 42.
Naz. Ep. 76.

Hieronymi cum Paulino Romam profectio.

IX. Imperatorum literis facultas Orientis Epiſcopis conceſſa fuerat, de Concilio celebrando Romam petere. Nil tamen mandati datum, ut ex Actis Aquileenſibus exploratum eſt: *Præfectus Italiæ literas dedit, ut ſi vellent convenire, in poteſtate haberent.* Quòd ſi proficiſcendi injuncta ipſis neceſſitas fuiſſe, utique juſſis obtemperare non potuiſſent. Conſtat quidem, Paulinum, Epiphaniumque in urbem contendiſſe, quò tamen non niſi Synodo jam finitâ perveniſſe exiſtimamus. Teſtemque damus Hieronymum, qui Paulino Epiphanioque comes itineris fuit. Non integro triennio Romæ commoratus eſt Hieronymus, ut ipſe Aſellam docuit, dum de Romanis hæc ſcribit: *Ferè certè triennium cum eis vixi.* Itaque præcipiti jam autumno in urbem cum Paulino, & Epiphanio ſe contulit, utpote eâ egreſſus menſe Auguſto, ad repetendum

Hier. Ep. 99.

ANNO DOM. 382.

petendum Orientem: *Mense Augusto, flantibus Etesiis cum S. Vincentio Presbytero &c. navim in Romano portu securus ascendi.* Jam verò Synodus R. ante æstatem celebrata est, utpote quæ Constantinopolitanæ nonnihil antecesserit, æstate coactæ. Quæ obiis observantur adversus Baronium, qui contendit, Paulinum Antiochensem, & Epiphanium Constantiensem à Synodo R. non abfuisse. Quid vero in ea peregrinatione Hieronymo contigerit, cùm ad illustrandos Annales conducat, paucis est declarandum. Ut abiit Episcopatu Gregorius, Hieronymus quo eo Doctore usus erat, relictâ Constantinopoli in Orientem migraverat. Romam verò currente anno properantibus Paulino & Epiphanio comes accessit: *Cum & me Romam cum Sanctis Pontificibus, Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxisset necessitas.* Damasi literis accersitum urbem petivisse, creditum Baronio. At de hisce literis ne verbulum quidem in Hieronymo. Existimamus potius Paulini, cujus Presbyter erat, autoritate permotum, itineris se comitem addidisse, ut Episcopo suo adjumento esset. Per Macedoniam iter ipsos suscepisse, docet Confessio Damasi Paulino missa, dum Thessalonicæ versabatur. Inde Athenas migrarunt. Dum quæ aspectu digniora sunt, oculis lustrat Hieronymus: *In arce*, inquit, *Athenensium juxta simulachrum Minervæ vidi sphæram æream gravissimi ponderis, quam ego pro imbecillitate corpusculi movere vix potui. Cum quærerem, Quidnam sibi vellet, responsum est ab urbis ejus cultoribus, Athletarum in illa massa fortitudinem comprobari.* Paula mulier illustris Romæ *Epiphanium hospitem habuit. Paulinum in aliena manentem domo, quasi proprium humanitate possedit. Quorum accensa virtutibus, per momenta patriam deserere cogitabat.*

Hieron. Apol. 3. contra Ruf. c. 7.

Hier. Ep. 16.

Hieron. in Zach. c. 12.

Hier. Ep. 27. c. 2.

Num Cardinalis Hieronymus? Quid Romæ egerit?

Microl. c. 21.

X. Invaluit obscurioribus seculis opinio, Hieronymum ad Cardinalis apicem Romæ à Damaso evectum fuisse. Micrologus in Ecclesiasticis Observationibus: *Beatus quoque Hieronymus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Presbyter*, &c. Pseudo-Augustinus Sermone 24. ad fratres in Eremo: *Legimus, fratres charissimi, S. Patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia S. Laurentii Martyris.* Quæ certè fabula est. Sedente Damaso purpuram gestare nulli Presbyteri videbantur; neque Cardinalis dignitate unquam celebratur Hieronymus, qui Ecclesiæ non Romanæ quidem, sed Antiochenæ potius Presbyterum agebat, ubi & ordinatus fuit. Neque ulli urbis Ecclesiæ Rector, Diaconusve impositus est. Id solum munus gessit, ut Damasi esset à secretis, quod & ipse testatur ad Ageruchiam Epistolâ: *Ante annos plurimos cùm in chartis Ecclesiasticis juvarem Damasum, Romanæ urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis consultationibus responderem.* Quòd verò eo tempore contigerit, adeò inauditum est, & mirum, ut temperare nequeamus, quin nostris & Annalibus illud inferamus. Rem ipse narret Hieronymus: *Vidi duo inter se paria, vilissimorum è plebe hominum comparata; unum qui viginti sepelisset uxores: alteram quæ vicesimum secundum habuisset maritum, extremo sibi ut ipsi putabant, matrimonio copulatos. Summa omnium expectatio virorum pariter & fœminarum post tantas rudes, quis quem prius efferret: vicit maritus, & totius urbis populo confluente coronatus, & palmam tenens, adoreamque, per singulos sibi acclamantes, uxoris multinubæ feretrum præcedebat.* Quid verò instituendis animis in urbe

Hier. Ep. 11.

egerit Hieronymus, ex ipso audire par est: *Multa me virginum turba crebrò circumdedit, nonnullos Libros ut potui, nonnullis sæpe disserui.* Frequenter ad eum accedebat *Marcella*, ut de Scripturis interrogaret: sed & *Albina* mater Marcellæ quæstiones ipsi proponebat solvendas, quas examinabat, ut non *tam discipulam, quàm Judicem se habere sentiret.*

ANNO DOM. 382.

Hier. Ep. 99.

XI. Opportunè in urbem se contulit Hieronymus, ut Helvidii temeritatem comprimeret. Quis verò Helvidius, doceat Gennadius libro de Viris Illustribus: *Helvidius Auxentii discipulus, Symmachi imitator, scripsit religionis quidem librum studio, sed non secundum scientiam, neque sermone, neque ratione nitidum. Cujus Operis ita Sanctarum Scripturarum sensus ad suam perversitatem flectere conatus est, ut earum testimoniis asserere voluerit, S. Mariam post nativitatem Domini, quem Virgo peperit, Josepho sponso suo junctam, & ex ejus consortio filios suscepisse, qui fratres Domini appellati sunt.* Clericus, an Laicus fuerit Helvidius, est in obscuro, neque adversarius ejus novit Hieronymus, qui de eo ad unum sciebat, civitatis Romanæ incolam esse: *Ego ipse*, inquit, *qui contra te scribo, cum in eadem tecum urbe consistam, albus, ut, ajunt, aterve sis, nescio.* Eò tamen inclinat animus, ut de Clericis unus fuerit, utpote qui & Auxentii Mediolanensis Episcopi discipulus, & in Scripturæ, Patrumque lectione versatus fuerit: *Scilicet sibi visus, Tertullianum in testimonium vocat, & Victorini Petabionensis Episcopi verba proponat*, c. 9. Quæ partes potius Clerici sunt, quàm Laici. Negabat & Helvidius, majora virginum, quàm conjugum esse merita: *Homo rusticanus, & vix primis quoque imbutus literis* audit Hieronymo. Alii fortè diversæ sententiæ fuere, nec tam vilis videtur homo, cujus liber *fratrum* precibus ab Hieronymo refelli debuit. Placuit & Apollinaris discipulis, de B. Virginis post Christum editum cum Josepho consuetudine Helvidiana sententia, quam *Antidicomarianitarum* nomine vocatam damnavit Epiphanius, missâ in Arabiam Epistolâ.

Helvidius quis? Ejus error.

Hieron. advers. Helvid. c. 8.

Epiph. h. 78.

XII. Eodem, quo Helvidius loco prodiit Jovinianus, Mediolanensi civitate, novus Hieronymo adversarius. Fuit in ea urbe Monasterium, de quo mentio est apud Augustinum: *Erat Monasterium Mediolani, plenum bonis fratribus, extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore.* Alumnus hujus Asceterii Jovinianus currente anno eos spargere cœpit errores, qui docenti fuerunt infamiæ. Monachum egisse, testatur Hieronymus: *Cùm Monachum esse se jactitet, & post sordidam tunicam, & nudos pedes, & cibarium panem, & aquæ potum ad candidam vestem, & nitidam cutem, ad mulsum & elaboratas carnes, & popinas se conferat.* Promissi professique Monachatus desertor donavit avaro ventri quidquid quærebat, voluptatibusque diffluebat, ut audierit *Epicurus Christianorum*, si fides Hieronymo: *Antè nudo eras pede; modò non solùm calceato, sed & ornato: tunc pexâ tunicâ & nigrâ subuculâ vestiebaris, sordidatus & pallidus, & callosam opere gestitans manum; nunc lineis, & sericis vestibus, & Atrebatum, ac Laodiceæ indumentis ornatus incedis. Rubent buccæ, nitet cutis, coma in occipitium, frontemque tornantur.* Quos induxerit errores, nemo Veterum melius novit, quàm Hieronymus, qui Commentariolos ipsius refellendos legit, evolvitque: *Dicit, Virgines,*

Jovinianus quis? Ejus errores.

August. Confess. l. 8. c. 6.

Hier. ad Jov. l. 1. c. 25.

Hier. adv. Jov. l. 2. c. 13.

Hier. ad Jov. l. 1. c. 2.

ces, & maritatas, quæ semel in Christo lotæ sunt, si non discrepent, cæteris operibus ejusdem esse meriti. Nititur approbare, eos, qui plenâ fide in baptismate renati sunt, à Diabolo non posse subverti. Tertium proponit, inter abstinentiam ciborum, & cum gratiarum actione perceptionem eorum nullam esse distantiam. Quartum, quod & extremum, esse omnium qui suum baptismum servaverint, unam in regno cælorum remunerationem. Alios Joviniano impingit errores Augustinus, qui Hieronymo ignorabantur: *Hæc omnia peccata, sicut Stoici Philosophi, paria esse dicebat. Virginitatem Mariæ destruebat, dicens, Eam pariendo fuisse corruptam.*

Aug. de Hær. c. 82.

Quæ tamen non diligenter explorata, sed ex incerto rumore Joviniano ascripta esse existimamus. Nunquam profectò illos errores dissimulasset Hieronymus, *qui adversarii sententias de tenebrosis libris ejus, quasi de foveis serpentes protraxit*, in quibus nil invenit ejusmodi, quòd & peccata ad æqualitatem omnia redigerit, & Mariæ virginitatem impugnaret. Nostram quoque conjecturam firmat Rescriptum Ambrosii ad Siricium: *Sed de via perversitatis produntur dicere, Virgo concepit, sed non Virgo generavit.* Verbum *produntur* indicat non ex certa notitia, sed ex fama affingi hæc Joviniano, veluti ipsius doctrinæ consequens. Hanc quoque Doctoris sui sententiæ opinionem discipuli Joviniani addere potuerunt.

Lab. Conc. t. 2. 1025.

Joviniani libri damnatio: exilium: mors.

XIII. Commentariolos edidit Jovinianus, barbaros sanè, & vitiis spurcissimis sermonis confusos, ut ex uno hoc specimine apparet, quod ab oblivione vindicavit Hieronymus: *Satisfacio invitatus, non ut claro surram nomine, sed ut rumore purgatus vivam vano. Obsecro agrum, novellas plantationum, arbusta teneritudinis, erepta de vitiosum gurgitibus, audientiam communitam agminibus. Scimus Ecclesiam, spe, fide, charitate inaccessibilem, inexpugnabilem; non est in ea immaturus, omnis docibilis; impetu irrumpere, vel arte illudere potest nullus.* Hi sunt Joviniani flores, hæ elegantiæ, quas falsè ludit Hieronymus verbis Plauti: *Has quidem præter Sibyllam leget nemo, nam divinandum est.* Discipulos tamen habuit Jovinianus. Mulieres hâc urgebat interrogatione: *Tu ergo melior quàm Sara, melior quàm Susanna?* Viros quoque complures adjecit sectæ suæ, qui cum Magistro suo percelluntur à Siricio anno circiter 390. Qua de re Epistolam scripsit Ecclesiæ Mediolanensi: *Omnium nostrum tam Presbyterorum & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri, unam factam constat esse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martianus, Januarius, & Ingeniosus, qui incentores novæ hæresis & blasphemiæ inventi sunt, divinâ sententiâ, & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent.* Secundum Siricii judicium ab Ecclesia quoque Mediolanensi damnantur. Duobus libris Jovinianum anno 390. confutavit Hieronymus. At impetu pugnæ abreptus, ea protulit, quæ adversarii opinionibus non sunt meliora, & si verum volumus, deteriora quidem haberi debent, ut ad oram libri Marianus Victorius apposuerit: *De secundis nuptiis cautè legas Hieronymum.* Quis feret hæc de nuptiis? *Quale illud bonum est, quod orare prohibet, quod corpus Christi accipi non permittit? Quamdiu impleo mariti officium, non impleo continentis.* Itaque non levi de causa suis contra Jovinianum libris indignationem pluribus movit, uti liquet ex sua ad Pammachium Epistola. Quibus etsi nonnihil satisfecit secundas tertiasque probando nuptias, attamen in sua ad Ageruchiam Epistola post libros ad Jovinianum scripta, ad quos nimirum ipsam remittit, ad ingenium semper suum redit.

Lab. Conc. t. 2. 1024.

Hier. ad Jov. l. 1. c. 4.

Non posse quidem ullâ excusatione regi putamus, quæ de muliere vigesimarum duarum nuptiarum habet: *Quid dicemus tali mulieri? Viginti duos habuisti maritos, & iste, a quo sepelieris, non est tuus.* Hem non est tuus! Quid est vigesimum secundum conjugium dicere scortationem, si hoc non est? Quanto laudabiliora sunt verba Episcoporum ad Siricium: *Bonum conjugium, per quod est inventa posteritas successionis humana, sed melior virginitas, per quam regni cælestis hæreditas acquisita.* Pace Hieronymi, asperè nimis in Jovinianum invectum esse putamus, quem *Epicureum* vocat, cùm exploratum sit, istum *Epicureum* à nuptiis temperasse, ut monuit Augustinus: *Non sanè ipse vel habebat, vel habere volebat uxorem, quod non propter aliquod apud Deum majus meritum in regno vitæ perpetuæ profuturum, sed propter præsentem prodesse necessitatem, ne homo conjugales pateretur molestias, disputabat.* Non ab Ecclesia modò, sed à Principibus quoque Jovinianus damnatus est, quem in *Boam* Insulam relegavit Honorius anno CCCCXII. *Jovinianum sacrilegos agere conventus extra muros urbis sacratissimæ, Episcoporum querela deplorat. Quare supsà memoratum corripi præcipimus, & contusum plumbo, cum cæteris suis participibus & Ministris exilio coërceri. Ipsum autem machinatorem in Insulam Boam summa celeritate deduci.* Dalmatiæ Boa Insula fuit, de qua Marcellinus l. XXII. *Florentius contrusus in Insulam Dalmatiæ Boas.* Et l. XXVIII. *Senatus sum Hymetium ad Boas Dalmatiæ locum exterminasset.* Quamdiu vitam in exilio Jovinianus retinuerit, prorsus nescimus. Gennadius ex *Paulo* Presbytero Jovinianum tristem vitæ suæ finem imposuisse prædicat: *Meminit Joviniani Hæretici, & voluptatum ac libidinum prædicatoris, cui in tantum continentis, & castæ vitæ institutio contraria fuerat, ut inter luxuriosas epulas animam eructaret.* Fides sit penes Autorem.

Hier. Ep. 11.

Aug. de Hær. c. 82.

Cod. Th. t. 6. 174.

ANNO U. C. 1136. PER. JUL. 5096. JUL. 428. DOM. 383. VALENTIN. 8. & 9. THEODOS. 5. ARCADII 1. *Sol.* 28. A. *Lun.* 4. *Indict.* 11. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 7. P. 9. *Apsil.*

COSS. *Merobaudes II. & Flavius Saturninus.*

I. NOvo Principe, qui rerum in Oriente potiretur, hic annus floruit, Theodosio Arcadium sibi assumente in Collegam. Natus erat *Flacillâ*, Antonii, qui anno superiore Consul processit, filiâ. Prudentissima mulier hæc fuit, Theodosiani consilii *perpetuò socia & particeps.* Anno circiter CCCLXXVII. Arcadius vitæ limen ingressus est. Paternum ante imperium natum esse, carmen Claudiani testatur de quarto Honorii Consulatu:

Arcadius fit Imperator: ætas ipsius. Arsenius an Præceptor?

Nasceris æquæva cum majestate verendus,
Nullaque privata passus contagia fortis,
Omnibus acceptus, ultrò te regia solum
Protulit, & patrio felix adolescis in ostro.

Nempè Theodosii ante imperium Arcadius, post imperium Honorius editus erat. Decimo septimo Kal. Febr. ad Augusteam dignitatem Arcadium evectum esse, & in Fastis Idac. & in Socrate

erate legitur Chronicum verò Alex. Paulusque Diacoous, triduo pòst id contigisse prædicant XIV. *Kal. Februarii*, quod & verisimilius, quia hoc ipso die Theodosius purpuram induerat. Constantinnpoli *in milliari septimo in tribunali levatus est*, die Januarii XIX. Septennis igitur Arcadius imperium adiit. Itaque Oratorum more, qui exaggerato sermone utuntur, intelligendus Themistius: *Sacer fœtus sacro jam ex partu repentè consummatus & perfectus, unicus, omnium votis expetitus, tum ab ipsis incunabulis & fasciis Augustus appellatur.* Themistio filium Theodosius commiserat suum, dum ad Occidentem in Gothos pugnaturus proficiscitur. Quo etiam Doctore usus esse videtur: *Adesdum itaque, charissime fili, genibusque meis inside, uti ipse te disciplinis informem atque instituam.* Quæ leguntur Oratinne XVIII. de audiendi cupiditate Theodosii, anno sequente pronuntiatâ. Itaque fabulam redolet, qund ex Metaphraste Baronius narrat: *Arsenium Romanæ Ecclesiæ Diaconum* à Gratiano Præceptorem Arcadio esse missum. Ingressum in scholas Theodosium, cùm Arcadium sedentem vidisset, & Arsenium stantem, filio suo insigne Imperatnris abstulisse. Pnsteà verò cùm Arcadio verbera ioflixisset Arcadius, & mortem Præceptnri ea de causa minaretur discipulus, divino monitu Arsenium palatio relicto in Ægypti deserta se contulisse. Fabulæ suspicinnem auget mentio de duobus Theodnsii filiis, cùm exploratum sit, Honorium annn sequente vitam hausisse. Nostram verò sententiam de Themistio Arcadii Præceptnre adhùc firmant verba Oratoris hujus ad Arcadium: *Accedet ad hoc magisterium informationemque tui illustris Plato, ac divinus Aristoteles, à quibus magnus Alexander est institutus.* Platonem Aristotelemque Arcadii institutioni præficit Themistius, quia hnrum Philosnphorum doctrinæ peritus, eâ discipuli sui animum informavit. Ignota quoque Veteribus illa de Arsenio oarratio, quam ambabus ulnis Græci recentiores amplectuntur. Inspiciatur Nicephorus l. 12. c. 21.

Themist. Or. 18. 224.

Themist. Or. 18. 225.

Gratianus occiditur: anni, & mores ejus.

II. Dum novus Princeps Orientem exhilarat, in Occidente multis quidem flebilis Gratianus occidit. Cunctis fuisset plenus virtutibus, si ad Reipublicæ gerendæ scientiam animum intendisset, à qua propè alienus non vnluntate modò, sed etiam exercitio fuit. Quæ causarum una, cur præmaturo non minus quàm tristi fato perierit: *Nam dum exercitum negligeret, & paucos ex Alanis, quos ingenti auro ad se transtulerat, anteferret veteri ac Romano militi, adeòque Barbarorum comitatu, & propè amicitiâ capitur, ut nonnunquam eodem habitu iter faceret, odia contra se militum excitavit.* Maximus ergo vir strenuus tyrannide apud Britanniam arreptâ, cùm in Gallias transmisisset, occurrit Gratiano. De optimi Principis morte variant Historici. Narrat Zozimus, exercitus ad quinque dies velitationibus usos. Ut verò conspexit Gratianus, Mauros equites universos Maximum factâ discessione Augustum appellasse, cæterosque ad ipsum paulatim deficere, desperatis rebus cum trecentis equitibus versus Alpes aufugisse. Quem assecutus Aodragathius occidit. At rem aliter narrant Socrates, Sozomenus, Paulus Diaconus, quibus & magis credimus, cùm doln occisum esse, Orosius, Marcellinusque testentur: *Maximus eam opinionem misit in vulgus, quia uxor Gratiani suo viro festinaret occurrere, in Lugdunum Galliæ civitate fluvium transeunti. Gratianus autem credens conjugem Creusam venire, quam nuper acceperat, non præcavens insidias, & veluti cæcus in foveam immanis hostis occurrit. Dum ergo venisset Gratianus, quasi ad uxoris vehiculum ex improviso exiliens Andragathius, Gratianum interemit.* Pronuntiato Ambrosii Mediolanensis nomine, quem in paucis chorum habuerat, animam exhalavit. Quod in Oratione funebri Valentiniani indicat Ambrosius: *Tu me inter tua pericula requirebas, tu in tuis extremis me appellabas, meum de te plus dolebas dolorem.* Occisus est die VIII. Kal. Septembris. Natus erat anno Dom. CCCLIX. Eusebio & Hypatio Coss. *die* XIV. *Kal. Maii*, docente in Fastis Idacio. Vixit ergo annos 24. mensea quinque, dies septem inclusn cennituali. Est igitur error & in Victore, qui annos XXVIII. & in Pauln Diaconn, qui XXIX. annos Gratiano tribuunt. Baronius sanè fallitur, qui ex Ammiano sibi colligere visus est, Gratianum annos XXVIII. vixisse, cujus errorem ipsi abstulissent Fasti Idacii, si tum lucem aspexissent. Creatus est Imperatnr annn CCCLXVII. die IX. Kal. Septembr. Sexdecim igitur annos implevit regnando, ut nnn satis accuratus sit sive Victoris, sive Pauli calculus. Dignus erat meliore fato Princeps egregiè moratus: *Literis fuit haud mediocriter institutus. Carmen facere, ornatè loqui, explicare controversias Rhetorum more. Nihil aliud nocte dieque agere, nisi spiculis meditari, summaque voluptatis divinaque artis credere, destinata ferire: parcus cibi somnique, & vini ac libidinis victor.* In prima commendatinne ponendum, quòd hujus ætatis Princeps pietatem maximè coluerit. Quas ipsi laudes contribuit Ambrosius: *Fuit ipse fidelis in Domino, pius atque mansuetus puro corde: fuit etiam castus in corpore, qui præter conjugium nesciens fœmina alterius consuetudinem.* Quam Gratiani uxorem Creusæ nomine Paulus afficit Diaconus, ea alio nomine donatur à Zozimo: Cibum, inquit, *Romanis suppeditabant Leta, Gratiani quondam Principis conjux, ejusque mater Pissamena.* Utrumque fnrsan nomen gestarit. Porro Ambrosius à Valentiniano missus est ad Maximum, ut defuncti fratris corpus petenti redderetur: *Ego tuus iterum Legatus repetivi Gallias propter salutem tuam primò, deinde pro pace, atque pietate, quâ fraternas reliquias postulabas.* Maximâ crudelitate Pilati vincente barbariem, qui Josepho Domini corpus petenti tradidit, Maximus Gratiani exuvias flagitanti Valentiniano denegavit. Obitum Gratiani tota Gallia luxit. Qua de re verba sunt egregia io Pacati Panegyrico: *Alta licet vulnera, quod fatendum est, proximus nobis Italus, contiguus ostendat Hispanus. Sed in dolore suo habet suum uterque solatium, hic tyrannicidium vidit: nos primi impetum belluæ furentis excepimus.*

Vict. Epit.

Zozim. l. 4. c. 35.

Paul. Diac. l. 12.

Error Baronii.

Vict. Epit.

Zozim. l. 5. c. 39.

Ambr. de obit. Valent.

Maximus quis? Imperator creatur.

III. *Magnus Clemens Maximus*, Gratiani percussor, natalibus suis adeò obscurus fuit, ut ipsius patria sit io ambiguo. Ex Socrate in Britannia natum esse, probari contendit Baronius, & sibi de *stemmate Constantini aliquid arrogasse*, ex *Flavii*, quod gerebat, cognomine cnlligit. Nil tamen ea Socrate Baronius habet auxilii: Μάξιμος ἐκ τῶν περὶ τὰς Βρεττανίας μερῶν ἐπανίσταται τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, Latinè sonant: *Maximus ex Britannia partibus contra Romanum imperium rebellionem excitavit.* Quæ seditionis lncum indicant, non Maximi patriam: neque illustri sanguine

Bar. An. 383. n. 2.

Socr. l. 5. c. 11.

ſatum eſſe Maximum, oſtendit Pacatus: *Nonne ipſi ſibi objeciſſet, te eſſe triumphalis viri filium, ſe patris incertum? Te hæredem nobiliſſimæ familiæ, ſe clientem. Te retrò omni tempore Romani exercitus Ducem, libertatis patronum, ſe orbis exterrem, patriaque fugitivum.* Quibus liquet, in Britannia Maximi natales non eſſe quærendos, quam Inſulam non fugiebat quidem, ſed incolebat. Zozimo aſſentimur, qui verbis expreſſis Maximum *Hiſpanum* eſſe tradit. Bellicis virtutibus clarus erat: *Maximus vir quidem ſtrenuus & probus, atque Auguſto dignus, niſi contra ſacramenti fidem per tyrannidem emerſiſſet.* Maximum Ducem illum exiſtimamus eſſe, qui quantos colligere canes potuerat, pro ſingulis Gothorum mancipiis dederat. Quam verò rebellandi cauſam arripuerit, ea eſt. Pariebat Gratiano apud milites odium, quòd Alanorum transfugas tanti faceret, ut nullam penè Romanorum rationem haberet. Quod paulatim ſuccenſos ad rerum novarum libidinem exercitum perpulit, præcipuè Britannicos, qui magis quàm cæteri contumaciæ indulgebat: *Incubabat etiam eos Maximus, Hiſpanus natione, qui Theodoſii Principis in Britannia commilito fuerat.* Is permoleſtè ferens Theodoſium imperare, ſe verò ad nullam honorificam dignitatem perveniſſe, militum offenſionem alebat: *Invitum propemodum ab exercitu Imperatorem creatum*, narrat Oroſius. Zozimo magis fidem adjungimus. Rebellantes ergo legionea Maximo tradunt cum diademate purpuram. Tranſmiſſo navibus Oceano ad oſtia Rheni appellunt, Germaniæ exercitibus Maximo faventibus. Rebelli objiciebat ſe Gratianus prælio congreſſurus. Ut verò conſpicatur, primum Mauros Equites univerſos ad Maximum defeciſſe, cæteros paulatim ad ipſius partes tranſire, deſperatis rebus, ſumptiſque ſecum trecentis equitibus aufugit. Fugienti quid contigerit, dicit Hieronymus Heliodoro: *Gratianus ab exercitu ſuo proditus, & ab obviis urbibus non receptus, ludibrio hoſti fuit, cruentataque manus veſtigia parietes tui, Lugdune, teſtantur.*

Oroſ. l. 7. c. 34.

Marcellin. l. 31. c. 4.

Zoz. l. 4. c. 35.

Hier. Ep. 3. 9.

Maximi mores.

IV. Maximus ut votorum compos fieret, dolos adhibuerat, perſuaſo milite, rem Theodoſii nomine omnem geri. Quod & faſſus eſt Theodoſio, dum in conſpectum venit, teſte Pacato: *Ad primam tuam vocem neſario pectori excuſſa confeſſio eſt: nec cunctari ſaltem aut muſſitare potuit, quin conſilium omne nudaret, ſe videlicet favoris tui obtendiſſe prætextum, quod aliter non potuiſſet allicere militum ſocietates, niſi ſe auctoramenti tui finxiſſet autorem.* Quò verò dignior imperio videretur, antè quàm illud arriperet, baptizari voluit, ut poſteà ſcripſit Siricio: *Ad imperium*, inquit, *ab ipſo ſtatim fonte ſalutari aſcendi.* Malis tot artibus uſurpatum imperium crudeliſſimè adminiſtravit. Fidi amiciſſimique Gratiano, Vallio, & Merobaudes, bujus anni Conſul, tyranno fidei ſuæ pœnas dedere: *Vallionis triumphalis, & trabeati Merobaudis recordetur interitum. Quorum alter poſt ampliſſimos Magiſtratus, & purpuras Conſulares, & contractum intra unam domum quendam honorum Senatum, vitâ ſe abdicare compulſus eſt. Alteri manibus ſatellitum Britannorum gula domi fracta, & inuſta fœminea mortis infamia, ut ſcilicet maluiſſe vir ferri amantiſſimus videretur laqueo petire, quàm gladio.* Maximi avaritia crudelitatem æquabat, ſi Pacato fidea: *Stabat ipſe purpuratus ad lances, & momenta ponderum, motuſque trutinarum, pallens atque inhiam exigebat.* Itaque tranſierat in votu paupertas, Gallique ut effugerent carnificem, optabant ſubire ſectorem. Labòraſſe quidem avaritiâ Maximum, teſtatur & Sulpitius, qui aliundè ſatis ipſi faver: *Fertur, ille vir, multis bonisque actibus præditus, adverſus avaritiam parum conſuluiſſe.* Imperavit Maximus oſque ad annum CCCLXXXVIII. quo periit, *quinto Kal. Auguſti.* Ut verò uſurpatum ſtabiliret imperium, *Victorem* filium creatum prius Cæſarem Auguſtum nuncupavit.

Lab. Concil. t. 2. 1030.

Sulp. Dial. 576.

Fames Italiæ.

V. Non bello quidem ut Gallia, ſed fame Italia graviter oppreſſa eſt. Tanta via mali hujus fuit, ur plures ex urbe ejicerentur. Mali cauſam neglectis Romanorum ſacris Symmachus vindicavit. Exclamat itaque in ſua ad Flavianum Epiſtola: *Dii patrii, facite gratiam neglectorum ſacrorum; miſeram famem pellite, quàm primùm revocentur noſtri, quos invita dimiſit.* Italicæ famis memoriam agitaſſe, Ambroſius creditur libro de Officiis tertio, c. 7. *Quantò ille rectius, qui cùm jam provectâ proceſſiſſet ætate, & famem tolleraret civitas, atque ut in talibus ſolet, peterent vulgò, ut peregrini urbe pellerentur, Præfecturæ Urbanæ curam cæteris majorem ſuſtinens, convocavit honoratos, & locupletiores viros popoſcit, ut in medium conſulerent, dicens, Tam inhumanum eſſe peregrinos ejici, quàm hominem ex homine exui, quàm cibum morienti negare.*

Sym. Ep. l. 2. Ep. 7.

Theodoſius Sectarum Synodum cogit: Quid egerit?

VI. Ad res Eccleſiæ nunc gradum proferamur. Tumultus compluribus Orientis in locis graves oriebantur Baſilicarum cauſâ. Quas dum occupare vellent Catholici, repugnabant Ariani. Has Theodoſius turbas pro virili comprimere voluit, congregato Sectarum omnium cœtu. Conſtantinopolim venere Epiſcopi *menſe Junio.* Accitum *Nectarium* Princeps interrogat, quâ ratione Chriſtiana Religio ad concordiam revocari poſſet. Controverſiam quoque, quâ Eccleſiæ dividebantur, diſcutiendam eſſe putabat. Nectarius accerſito *Agellio* Novatianorum Epiſcopo, Imperatoris conſilium aperit. Ille diſputandi imperitus, *Siſinnium* Lectorem ſuum, virum & Sacrarum Literarum, & Philoſophiæ Ethnicæ notitiâ imbutum eligit, qui diſputandi munus obiret. Siſinnius Nectario dat conſilium, ut diſceptationibus omiſſis expoſitiones Veterum in teſtimonium adducerentur: ſingularum quoque Sectarum Principes interrogaret Imperator, utrùm veterum Doctorum, qui ante diſſidium in Eccleſia floruerant, rationem cenſerent habendam eſſe. Conſilium amplexus Theodoſius, à Sectarum capitibus petit, Veteribuſne Doctoribus tanquam idoneis, & fide dignis Chriſtianæ doctrinæ teſtibus acquieſcant? Quæ interrogatio Sectarum Epiſcopos in varias ſententias diſtraxit; quod proponebatur à Principe, aliis rectum affirmantibus, aliis negantibus. Ad alium ſe conſilium Imperator convertens, juſſit ut ſingulæ Sectæ ſuæ fidei Confeſſionem proferrent. Conſcriptam Arianorum *Demophilus*, Eunomianorum *Eunomius*, Macedonianorum *Eleuſius* Principi obtulere. Libellis acceptis, in cubiculum digreſſus, remotis arbitris Deum precatur, ut ad dignoſcendam veritatem quærenti auxilio eſſet: *Poſt hæc perlectis uniuſcujuſque dogmatis libellis, cætera quidem dogmata, utpote quæ Trinitatis diviſionem inducerent, damnavit, chartaſque laceravit, ſolam verò Conſubſtantialis fidem laudavit, atque ſuſcepit.* De Confeſſione Eunomii ſuo loco dictum eſt in hiſtoria hujus Hæretici.

Socr. L. 5. c. 10.

Sed

Anno Dom. 383.

Sed in Lectorum gratiam horrenda quædam ex ea Confessione deprompta subjiciemus. Sic de Deo Patre impurus censet Hæreticus: *Neque igitur substantiâ suâ in generando Filium usus est, sed voluntate solâ. Neque secundum sui ipsius substantiam, sed qualem voluit, generavit. Quo facto per ipsum primum quidem omnium, ac majus omnibus Spiritum Sanctum fecit, propriâ quidem potentiâ & jussu, operatione tamen & potestate Filii... Unus igitur est Deus ingenitus, increatus non factus, unusque Dominus J. C. Dei Filius, genitum ingeniti, non tamen tanquam unum ex genitis, creatura increati, non tamen tanquam una ex creaturis, factum non facti, non tamen tanquam unum ex factis.* Inspiciantur & Valesii Annotationes ad Socratem l. 5. c. 10. & Cavii Historia Literaria p. 123.

Amphilochius. Quâ ratione in Arianos Theodosium excitavit.

Lab. Conc. t. 2. 1015.

VII. Eo tempore celebratum videtur Constantinopolitanum Concilium, quod sub Theodosio tertium est. Extat ipsius memoria in libello Synodico: *Synodicè anathemati subjecerunt eos, qui Ariani permanerent; Paulianos item, Apollinaristas, Marcellianos & Photinianos, & decreto edito, perquàm pio, unà cum Episcopis ad B. Damasum id miserunt.* In id & temporis incidit, quod de Amphilochio memorat Theodoritus. Ingressus in Palatium, cùm Arcadium, qui paulò antè Augustus fuerat renuntiatus, adstantem Imperatori vidisset, Theodosium solito more salutans, filium honoris expertem dimisit. Quod cùm ab Amphilochio per oblivionem factum Imperator existimaret, accedere ad filium jussit, & osculari. Verùm Amphilochius sufficere honorem dixit, quem ipsi exhibuisset. Quod indignè ferens Imperator, contemptum filii suam ajebat injuriam. Tum Amphilochius sui consilii causam aperuit: *Vides*, inquit, *Imperator, te filii tui contumeliam ferre non posse, sed succensere iis, qui illi contumeliam faciunt. Crede igitur, Deum quoque hujus universi esse adversari, qui Filium ipsius unigenitum blasphemant, eosque tanquam ingratos erga Servatorem, ac benè de se meritum odio habere.* Talibus dictis Theodosius placatur, & ab Hæreticis magis alieno redditur animo. Itaque Legem in Hæreticos omnes condit III. Non. Septembris, quâ tam in urbibus, quàm in agris, conventu, necnon ordinandi facultate prohibentur.

Theodorit. l. 5. c. 16.

Cod. Th. de Her. l. 12.

Messaliani errores.

VIII. Annum quoque nobilitavit Synodus Sidensis, de qua paucis. Side Pamphiliæ civitas est, in quam de damnandis *Messalianis* Episcopi confluxere. Duplex Messalianorum genus distinguitur Epiphanio. Antiquiores nil nisi meri Gentiles erant, de quibus ea narrat Epiphanius, quæ obscuritate multâ involvuntur. Posteriores à prioribus propagati, Christianorum nomen usurpabant. Messaliani autem, hoc est, orantes vocabantur, ab Hebræo verbo צלא quod est, *preces fundere*, unde מצלין, *οἱ εὐχόμενοι*, *precantes*. Sub Valentiniani initia exorti sunt, anno circiter CCCLXIII. quod ab Ephipbanio non multum discrepat, qui *sub Constantii ferè Imperatoris* tempus prodiisse memorat. Cunabula ipsorum Mesopotamia, unde digressi sese Antiochiam contulere. Sectæ hujus Principes, *Dadoes, Sabbas, Adelphius*, cum *Herma*, & *Simeone, & aliis pluribus. Qui se ab Ecclesiastica quidem communione neutiquam separarunt, nec prodesse quidquam, nec nocere dicentes divinam escam.* Opus manuum aversantes, ut vitium, somno se totos dant, somniorumque visa prophetias vocant. Dæmonis impulsum Spiritus Sancti præsentiam existimantes. Usum Eucharistiæ nec prodesse cuiquam, nec nocere censebant. In unum coacti tam viri, quàm mulieres, mundo se renunciasse, & sua omnia deseruisse profitebantur. Soluti ac vagi manus ad stipem porrigebant, victu & possessione carentes. Promiscuè dormientes omnes in spatiosissimis vicis per æstatem jacebant, quòd se quidquam in terra possidere negarent. Nullum apud ipsos jejunium fuit. Toti in orationes intenti, à secunda, tertiave hora, vel etiam noctu, si esurirent, nihil non pro sua libidine faciebant. Eâ fuere impudentiâ, ut se corporeis Trinitatem oculis vidisse jactarent. Erant autem ad negandum parati, etsi de rebus suis urgebantur, protinùs eos maledictis obruebant, qui horum aliquid dicebant. Ignominiam Christiano nomini non minimam secta hæc imposuit. Itaque *Letoius* Meletinensis Episcopus plurima Monasteria incendit, quæ ea labes infecerat. Lycaoniam hâc quoque peste liberavit Amphilochius. Flavianus etiam, ubi Episcopatum Antiochenum adeptus est, audiens Messalianos Edessæ agere, & doctrinæ venena suæ in vicinos spargere, missâ Monachorum multitudine, eos Antiochiam adduxit. Ut autem errorem suum negantes convinceret, *Adelphium* senem blandè accersitum, juxta se sedere jussit. Rogat exponi sibi, quâ ratione dicerent adversarium quidem Spiritum recedere, supervenire verò gratiam Spiritus S. Quibus allectus Adelphius, ex baptismo nil emolumenti ad ablutos redire dixit; solam verò orationem expellere Dæmonem habitantem. Tum succedere Spiritum S. qui corpus perturbationibus liberet, mentem attollat ad sublimia, ut nec jejunio opus sit, nec doctrinâ componendis affectibus. Sed subinde ex præsentia Spiritus, & futura cerni, & Trinitatem oculis deprehendi.

Epiph. h. 80. n. 1.

Theodorit. l. 4. 21.

Theodorit. l. 4. c. 11.

Epiph. h. 80. n. 3.

Theodorit. h. Fab. l. 4.

Theodor. l. 4. c. 21.

Varii errores Messalianorum.

Ec. Gr. Mon. 1, t. 302.

IX. Multa Messalianicorum errorum capita ex ipsorum libris deprompta nos docet Damascenus in suo de Hæresibus tractatu, quem Cotelerius edidit, ex quo nonnulla Lectoribus suppeditamus: *Unà in homine habitant Satanas & Spiritus Sanctus, neque Apostoli liberi fuerunt ab hac operatione... Ignis creator est. Ante transgressionem Adamus cum Eva impossibiliter concubuit. Orantibus apparere Servator potest, seu Crux in luce.* Nescimus cur sic Græca Cotelerius vertat, quæ de Cruce nil habent, id tantùm habent: *ὁ Σωτὴρ ἐν Φωτὶ*, *Servator in luce. Inhumanitatem erga pauperes inducunt, dicentes, Non esse conveniens, ut qui seculo renunciarunt, subveniant publicis mendicis.* Subjungunt, *Quòd non deceret Ascetas in Ecclesiasticis Collectis persistere... Permittunt ad hæc nonnulli eorum, si qui velint genitalia abscindere. Pro nihilo ducunt excommunicationem; jurant & pejerant sine ullo metu...* Flagitiis quoque multis honesto viro indignis sese cooperiebant, eodem Damasceno teste: *Multi post ejusmodi apud ipsos perfectionis testimonium inter externos, quosque Christianorum nomine indignos censebant, visi sunt in diversa obscœna flagitia, pecuniarum furta, & fornicationes incidisse. Legitimas nuptias nulla penitùs de causa dirimunt, eosque qui à conjugio recesserunt, tanquam Ascetae dirimant.* Erroribus detectis, Messaliani ex Syria pulsi in Pamphiliam venere, quam suis quoque venenis infecere.

Theodorit. l. 5. c. 11.

Sidensis & Antiochena in Messalianos Synodi.

X. Messalianorum hæc examina cùm Pamphiliam inundassent, ansam Episcopis præbuere

ANNO DOM. 383.

Phot. Cod. 51. p. 38.

Siden veniendi, ut insanum errorem damnarent. Nonnulla de eo conventu Photius habet, digna nostris Annalibus: *Præfuit Synodo Amphilochius Iconii Episcopus, considentibus & aliis viginti quinque Episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius Synodi ad magnum Flavianum Episcopum Antiochiæ Synodica Epistola, rerum gestarum rationem reddens. Quapropter etiam ipse Flavianus Synodum indixit adversus eosdem illos Hæreticos, accedentibus tribus Episcopis, Biza Seleucia, & Marutha gentis Supharenorum, & Sama, ad quos se cùm Presbyteri, tum Diaconi ad triginta conjunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphium, pœnitentiam profitentem, hæresimque abjurantem admittere, quòd neque ea hæreseos abjuratio, neque pœnitentia vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis hujus auctores fuere Adelphius, neque Monachorum, neque Sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius & privatus, & Sabbas, Monachorum habitum præferens, quem ex rei eventu ἀπόκοπον, hoc est, resectum nominarunt. Alter item Sabbas, & Eustathius venerandus, & Dadoes & Semesones, Dæmonis zizania, aliique his adhærentes. Condemnatus verò Adelphius ejusque sectatores, neque pœnitentiæ locum proptereà repererunt, quòd quos anathemate tanquam Messalianos condemnarunt, cum his veluti consortibus, scripto communicare deprehensi sunt.* Neque tamen Decretis & Sidensibus, & Antiochenis prorsus extinctus error. Aliis deinde & Synodis, & Episcoporum literis quinto adhùc seculo profligata est, teste Photio, qui ea de re non pauca habet.

Lex Theodosii in Tascodrogitas.

XI. Labente anno in Tascodrogitas Legem Theodosius constituit, Constantinopolitani XII. Cal. Julias, cujus verba sic sonant: *Tascodrogitæ à sedibus quidem suis minimè propellantur: ad nullam tamen Ecclesiam hæreticæ superstitionis turba conveniat. Aut si fortè convenerit, à Conventiculis suis sine mora propulsetur.* Quinam illi Hæretici, quos Rescripto suo perstringit Imperator, Epiphanius docuit: Cataphrygum secta fuit, ideò cognominata, *quòd τασκὸς illorum linguâ paxillum significat, δρουγγος verò, nasum, sive rostrum. Quòd igitur inter orandum, indicem manus digitum naso imponunt, ut animi tristitiam & affectatam quandam sanctitatem præ se ferant, à nonnullis ideò Tascodrogitæ nominantur.* A Tascodrogitis non discrepare illi videntur, quibus Philastrius, Augustinusque *Pattalorinchitarum* nomen imposuere: *Pattalorinchitæ in tantum silentio student, ut naribus & labiis suis digitum apponant, ne vel ipsam taciturnitatem voce præripiant, quando tacendum sibi esse arbitrantur. Unde etiam illis nomen est inditum. Πάτταλος enim Græcè dicitur palus, & ῥύγχος nasus.* Ab ea descriptione non illa discrepat, quæ apud Philastrium legitur c. 29. *Passalorinchitæ digitum imponentes in nares, & ora sua, & in labia, quasi silentium semper exercent, non rei alia nisi taciturnitati quasi studium commodantes. Hoc autem facientes quasi Prophetas cupiunt imitari, quia ait David Proph. Pone, Domine, custodiam ori meo.* Tascodrogitæ in Pontica Regione florebant, quæ causa fuit, cur Theodosius latam in ipsos Legem Constantiniano Ponticæ Diœcesis Vicario miserit, ne superstitiosa secta publicam conventibus suis tranquillitatem turbaret. In Cappadocia quoque atque Galatia Tascodrogitæ diffundebantur, præposterâ imitatione Pythagoreorum prosecuti silentium.

Epiph. Hær. 48. n. 14.

Aug. de Hær. c. 63.

De Ursula traditio.

XII. Ad res Occidentis Ecclesiasticas accedimus. Complures delectavit jucunda de Ursula narratio, mira continens, plebeculæ vetulisque quæ placeant, hunc in annum conferenda. Historiæ breviarium ex *Gaufrido* Episcopo Asaphensi subjiciemus, quam fusius Baronius exhibet in suis ad Martyrologium notis Octobr. XXI. Cùm *Maximus* Armoricos sedibus expulisset, ut Britannicorum militum, quos in ea regione collocarat, posteritati consuleret, ea magnæ Britanniæ insula singulis uxores quæri jussit. Singulis militibus singulæ virgines destinantur. Erat autem prædictorum militum *præcipuus post Maximum Dux Conanus*, unus ex Britanniæ Regulis, cui paris nobilitatis conjux destinatur, filia Dinoci Regis Cornubiæ, nomine *Ursula*. Londini itaque cunctis coactis, invitæ licet patrium solum, charosque suos relinquentes imponuntur navigiis, dumque regionem Armoricam cogitant nautæ, mox sæva procella naves impulit in Germanicum littus. Tum *Melga* Pictorum, & *Gaunus* Hunnorum piratæ, qui comparatâ classe cum Gratiano Imperatore adversus Maximum fœdus inierant, ut eum à cœptis deturbarent, *In has ad littus jactatas virginum naves incidentes, sic in Britannas virgines ut in hostes grassati sunt, ut vim inferendi illarum pudicitiæ consilium caperent. Quæ omnes hortatu Ursulæ mortem dirissimam potius oppetere, ac gladiis obtruncari Christianâ constantiâ decreverunt, quàm ignominiosum quid pati. Cùmque eâ persisterent animi firmitate, mox illorum libidine in barbaricum furorem mutatâ, cùm aliò properarent, ne longiori morâ distinerentur, singulas crudelissimè trucidarunt. . . Sparsa in finitimis regionibus fama de gloriosa virginum nece, quòd vitæ potius, quàm pudicitiæ dispendium pati sustinuissent, à vicinorum locorum accolis sacra cadavera cum honore sunt sublata, atque Coloniam Agrippinam delata, debito sanctis Martyribus cultu celebrata sunt.* Hæc etsi minimè probabilia, variis adhùc pigmentis & fuco puerili ornata sunt, ut majori voluptati essent. In scenam inductus est *Papa Cyriacus*, ob virginum adventum in lætitiam conjectus, quia ipse *Britannus* erat, ut in Legenda legitur. Alia narrantur furfuris ejusmodi, quæ eruditorum palato non multum sapiunt. Quibus nos & apponimus, quæ Lindanus Episcopus Ruremundensis habet, de loco martyrii Ursulæ, virginumque comitum: Coloniæ scilicet, ubi nunc visitur Ursulæ Collegium, *fuisse certaminis arenam, inde pii non imperitè videntur astruere, quòd Templi area nullum suscipit sepeliendum, imò pueros recens baptizatos de nocte quasi evomens, in superficiem rejicit visendos.* Verendum quidem infantibus vel expiatis sacramento baptismi, ne ut in sepulchro, sic & in cœlo Ursulæ consortes esse prohibeantur. Ex narratione Gaufridi certus virginum numerus colligi nequit, qui tamen magnus esse debuit. Certo tamen aliis definiri placuit, ut ad undecim millia creverit. Quas Cyriacus Papa virgines relictâ sede comitatus, cum ipsis lauream martyrii retulit. Quæ portenta sunt historiæ, ac penè funera. Hic illaudatum N. Alexandri candorem præterire non possumus. Qui Acta & Suriana, & Gaufridana sincera non esse profitetur. Deque Cyriaci Papæ virgines comitantis martyrio rotundè scribit: *Nulla fabula pluribus ab Autoribus, ceu vera historia refertur,* quod multorum Autorum testimonia probat. Quos inter memorare non veretur *Hermannum Crombak, Societatis Jesu Presbyterum, tomo 2. de Ursula vindicata.* Nihilominus castigatâ narra-

ANNO DOM. 383.

Martyr. Oct. 21.

ra-

ANNO DOM. 383.

ratione Ursulam cum sociis Martyribus inserit. Scilicet everti prorsus fide non potuit narratio, quæ Martyrologia, quæ Breviaria, quæ Sorbonæ monumenta invasit. Sorbonæ, quæ *perenne Concilium* est, *à quo funduntur oracula*. Hæc illa Sorbona, *Christiana sapientiæ Palladium*, sanctam Ursulam, & socias, ut patronos veneratur. Unde tamen Ursulæ sociarumque martyrio fidem habebimus, si monumenta, quæ de ea commemorant, multis fabulis asperguntur? Nùm testes ex parte rejicere, ex parte admittere licet?

Ursulæ traditio refellitur.

XIII. Pace Sorbonæ, Breviariorum & Martyrologiorum, traditionis de Ursulæ martyrio vel castigatæ nil fidei afferimus. Falsum, quòd *Conanus* Ursulæ, si Diis placet, sponsus præcipuus post Maximum Dux fuerit, quæ dignitas erat *Andragatii*, *qui summam belli administrabat*. Falsum, vivente Gratiano Armoricas ad regiones appellere voluisse Britannicas virgines. Transmissò navibus Oceano ad ostia Rheni vertissent, quò & Maximus cum suis militibus accesserat. (Zosim. l. 4. c. 35.) Falsum, imperante Maximo Britannos in Armoricam colonias transmisisse, quæ tamen vera esse debent, ut Ursulæ verum martyrium prædicetur. Ridiculum etiam, tam delicatos fuisse Maximi milites, ut virgines uxores ipsis quæri debuerint. Quasi viduæ juniores fuissent fastidio. Præterea tam insignis nobilisque martyrö nulla memoria est in Sulpitio, hujus ætatis Autore, nulla in Orosio, nulla in Gregorio Turonensi, ejusmodi narrationum helluone cupidissimo, nulla in Martyrologiis sive Usuadi, sive Rofuedi, sive Adonis, cùm nulla tamen tot victimarum pro Christo cæsarum celebritatem inobscurare potuisset oblivio. Accedat argumentis autoritas Vandelberti Monasterii Prumensis Diaconi, qui Lotharii sub imperio Martyrologium scripsit. Plurimarum quidem virginum à Barbaris occisarum meminit, Ursulam tamen Ducem agminis, nec quamlibet aliam nominat:

Tunc numerosa simul Rheni per littora fulgent,
Christo virgineis erecta trophæa maniplis
Agrippina urbis, quarum furor impius olim
Millia mactavit, Ductricibus inclyta sanctis.

En plures virgineæ cohorti Duces, non una sola, quarum & nomen silentio transmittitur. Ut extra dubium sit, fictam esse de Ursulæ martyrio traditionem.

ANNO DOM. 384.

ANNO U. C. 1137. PER. JUL. 5097. JUL. 429. DOM. 384. VALENTINI 9. & 10. THEODOS. 6. ARCAD. 2. Sol. 1. G F. Lun. 5. Indict. 10. Epact. 21. Epact. Sol. 1. 2. P. 24. Mart.

COSS. Clearchus & Richomeres.

Symmachus Præfectus Urbis.

Maximus à Theodosio Imperator agnoscitur.

I. MAximus, qui Principis sui sanguine imperium sibi emerat, tyrannoidis suæ thronum Treveris constituit: Hic *ab immanissimis Germanorum gentibus tributa ac dispendia solo terrore nominis exegit*. (Paul. Diac. l. 12.) Ac cùm possidere se jam tutò crederet imperium, Legatos ad Theodosium mittit. Legatus eo nomine fuit, Augustalium cubiculorum Præpositus, vir ætate gravis, ex illorum numero, qui à prima ætate cum Maximo versati fuerant. In ea legatione adeò se superbum præbuit tyrannus, ut perpetrati parricidii non modò veniam non petierit, sed cum Theodosio fœdus & concordiam tantâ contumaciâ inire voluerit, ut conditiones aspernanti bellum denunciaret. Pro Imperatore Gratiani percussor habetur à Theodosio. Quo cum & statuas, & Augustales titulos participat. Datur in mandatis *Cynegio* Præfecto Prætorii, quem Theodosius mittebat in Ægyptum, ut imaginem Maximi conspiciendam Alexandrinis palam exponeret, consortemque imperii factum habitâ ad populum oratione declararet. (Zosim. l. 4. c. 37.) Maximi legationem in annum CCCLXXXVII. Valesio conferri placuit. Est tamen incredibile, quinquennio prius regnasse Maximum quàm Legatum mitteret, ut in Imperatoriæ dignitatis consortium admitteretur. Neque *Cynegius* anno duntaxat CCCLXXXVII. Præfectum Prætorio egit. Annis pluribus eâ dignitate functus est. Valentiniano quoque Juniori legationem Maximus misit, de qua mentio est apud Rufinum: *At Valentinianus in Italia degens, fratris nece, atque hostis metu perterritus, simulatione oblatam pacem à Maximo simulans ipse quoque libenter amplectitur.* (Ruf. l. 2. c. 15.) Legationis ipse quoque meminit Ambrosius in sua ad Valentinianum Epistola: *Nonne intra Gallias juxta urbem Moguntiacum Comes Victor occurrit mihi, quem direxisti, ut pacem rogaret?* Quæ Ambrosii verba sunt ad Maximum. Recepto Ambrosio, Victor Mediolanum petit. Postulabat, ut quasi filius ad patrem, Valentinianus ad Maximum accederet. Negatum Victori, quod postulabat: *De pace tantum conspirare studia, non de adventu Imperatoris.* (Ambr. Ep. 27.) Sed Maximi fratrem Honoratum Valentinianus remisit; cùm posset suum dolorem ulcisci, *in ipso nuncio necis fraternæ* frenavit iram. Sic Principis optimi percussor aliquandiu placidè, quieteque regnavit, nemine tanti sceleris expetente pœnas. Una fortè fontem ulciscebatur ombra Gratiani, quæ diris comitata furiis, & irata, minaxque ob os ejus, oculosque fumantes infernis ignibus tædas, & crepitantia torto angue flagra quatiebat, ut Pacati verba usurpemus.

Persarum ad Theodosium legatio.

II. At in Orientis partibus gloria Theodosii fulgore suo Persarum obstringebat oculos, ut gena superba, quæ Romanum nuper spernebat imperium, missâ legatione Theodosium adierit, ut Fastis Idacii, Marcellinique Chronico monemur: *Legati Persarum Constantinopolim advenerunt, pacem à Theodosio Principe postulantes.* (Marcellin.) Error itaque Baronio est, Persicam cum anno CCCLXXXI. legationem conjungenti. (Error Baronii. Bar. An. 381. n. 11.) Non minimo honori fuit Theodosio, quòd Persæ ultrò ipsius quærerent amicitiam, quod & observatum Orosio: *Persæ, qui Juliano interfecto, aliisque Imperatoribus sæpe victis, nunc etiam Valente in fugam acto, recentissima victoria satietatem crudâ insultatione ructabant, ultrò Constantinopolim ad Theodosium misere Legatos, pacem suppliciter postulantes, ictumque tunc fœdus est, quo universus Oriens usque ad nunc tranquillissimè fruitur.* (Oros. l. 7. c. 35.) Quò magnificentior legatio esset, munera Principi multa attulit, quorum Pacatus meminit: *Persis ipsa, Reipublica nostra retrò æmula, & multis Romanorum Ducum famosa funeribus, quidquid unquam in Principes nostros inclementius fecit, excusat obsequio: Denique ipse ille Rex ejus dedignatus anteà confiteri hominem, jam fatetur timorem, & in his te colit Templis, in quibus colitur, tum legatione mittendâ, gemmis sericoque præbendo, ad hoc triumphalibus belluis in tua esseda suggerendis, etsi adhùc non est fœderatus, jam tamen tuis cultibus tributarius est.* Quibus docemus, nondum in pacis

Anno Dom. 384.

pacis fœdera cum Theodosio Persas coivisse, quod tamen & Orosio placuit, & Marcellino, sed honorariam legationem fuisse. Fasti quidem Idacii de pace constituta nil habent: *Richomere & Clearcho introierunt Constantinopolim Legati Persarum.*

Honorius nascitur.

III. Non Persicâ legatione modò, sed Honorii quoque nativitate, qui Occidenti postmodum præfuit, Theodosius lætatur. Vitam ingressus est Honorius v. *Idus Septembris*, teste Chronico Alex. *Richomere & Clearcho Coss. natus est Honorius germanus Arcadii frater* IX. *Septembris.* Quem Hoorius diem celebrandi Comitivæ Proximatus statum tempus voluit: *Geminum natalis nostri dies quotannis Comitivam Proximatus mansura in longum ætate celebravit.* Placillam matrem habuit, ex qua Theodosius quatuor liberos suscepit, quorum recordatur Nyssenus in Oratione funebri Placillæ: *Cùm tres essent filii, qui virilis sexus erant, apud patrem reliquit, ut regno ejus præsidio essent; ad suam verò partem solam filiam pertinere existimavit.* Filii tres, Arcadius, Honorius, Gratianus, qui jam excesserat cùm Themistius habuit orationem XVIII. *de audiendi cupiditate Theodosii*, paulò antè quàm lucem aspiceret Honorius, pronuntiatam, in qua Arcadium vocat ἀγαπητὸν, sive *unicum.* Filiæ verò Pulcheriæ nomen impositum, cui mater superstes fuit. Totâ Sucurius errat viâ, qui Honorium Gallæ fuisse filium, sibi persuasit. Pauca memoratu digna res Orientis Ecclesiasticæ nostris Annalibus suppeditant.

Cod. Th. Tit. 26. de Prox. l. XI.

Nyss. t. 3. 833.

Audacia Sectarum. Marcianus Agellio Novatianorum Episcopo succedit.

IV. Gregorius Nazianzenus, dum Constantinopolitano Episcopatu abiit, pollicitus fuerat, se manu, calamoque in Hæreticos pugnaturum; quod & fecit, impletis hoc anno promissis. Nectario igitur scribit, nisi sanandis Ecclesiæ malis curæ aliquid adhibeatur, futurum brevi, ut in desperationem sensim res provolvantur. Eudoxiani palam hæresim ostentabant suam, Ecclesias quasi ex permissu colligentes Macedoniani, eò temeritatis proruperant, ut Episcoporum sibi nomen asciscerent. Eunomius in perniciem suam omnes pertrahere conabatur: *Quod tamen ex omnibus Ecclesiæ calamitatibus acerbissimum, Apollinaristarum licentia est, quos haud scio, quonam modo pietas tua conventuum æquè ac nos habendorum autoritatem sibi arrogasse, atque usurpasse passa fuerit.* Hâc Epistolâ permotus Nectarius, à Principe Rescriptum impetrat, quod Cynegio Præfecto Prætorio missum est: *Omnibus hujus urbis latebris indagine curiosiore perspectis, sine ulla gratia interventione pellantur. In aliis locis vivant, ac penitùs à bonorum congressibus separentur. Datum* XII. *Cal. Febr. Constantinopoli Richomere & Clearcho Coss.* Sexto Idib. Mart. adversus Apollinarios Legem & Cynegio misit, quâ ab omnibus locis pellebantur, instituendorum Clericorum potestate exuebantur. Agellius Novatianorum Episcopus ex hac luce migravit, paulò antè quàm nasceretur Honorius. Morti proximus Sisinnium Presbyterum suo loco Episcopum constituit. Disertus erat in primis, & à Maximo Philosopho unà cum Imperatore Juliano fuerat institutus. At Novatiani hanc Sisinnii ordinationem molestè tulerunt, quòd non potius Marcianum creasset, cujus operâ imperante Valente immunes persecutionis evaserant. Morbo paululum recreatus Agellius, leniendo plebis dolori in Ecclesiam delatus, talia fatur: *Marcianum post me Episcopum habete, post Marcianum verò Sisinnium.* Nec multò pòst extremum diem clausit. Hæc in Oriente, Occidentis res nunc exequamur.

Naz. Or. 46. 721.

Cod. Theod. l. 13. de Haret.

Socr. l. 5. c. 21.

Socr. l. 5. c. 12.

Symmachus aram Victoriæ, & stipendia restitui petit.

V. Symmachus, vir magnæ inter Senatores Rom. famæ, qui ad dignitatem Præfecti urbis ascenderat, cùm in ea mente foret, famem quæ Romanos anno superiore incesserat, supplicium numinum esse, quo sacrorum suorum negligentiam ulciscebantur, Vestalibus reddi stipendium, à Valentiniano flagitat, quod Imperatores ipsis sufficiebant: *Quanto*, inquit, *commodo sacri Ærarii vestri, Vestalium virginum prærogativa detracta est? Sub largissimis Imperatoribus denegatur, quod parcissimi præstiterunt? Honor solus est in illo velut stipendio castitatis. Ut vitta earum capiti decus faciunt, ita insigne ducitur Sacerdotii vacare muneribus. Nemo me putet solam causam religionum tueri. Ex hujusmodi facinoribus orta sunt cuncta Romani generis incommoda... Nil imputans astris sacrilegio annum exaruit.* Petebat etiam restitui aram Victoriæ: *Reddatur tamen nomini honor, qui numini denegatus est. Multa Victoria debet æternitas vestra, & adhuc plura debebit.* Ne petitioni, quæ nomine Senatus ornabatur, Valentinianus imprudens annueret, Ambrosius intercessit. Rogat, ne quod à Gratiano rectè constitutum erat, convellat, fraternave præcepta rescindat. Nullius injuriam esse memorat, *cui Deus omnipotens antefertur:* monet ut Symmachi petitionem Theodosio mittat, utpote rem gravissimam, de qua absque illius & autoritate, & suffragio decerni non possit: quòd si Episcoporum consilia pro nihilo habeat, quid futurum sit, docet absque circuitione: *Licebit tibi ad Ecclesiam convenire, sed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies resistentem. Quid respondebis Sacerdoti, dicenti tibi, Munera tua non quærit Ecclesia, quia Templa Gentilium muneribus adornasti.* Ne verò pueritiam existimet excusationi sibi esse, subjicit, *Quid respondebis his verbis? Puerum te esse lapsum? Omnis ætas perfecta Christo est.* Symmachi quoque libellum confutavit Ambrosius, vicitque sententiâ suâ. Symmachi petitionem sprevit, rejecitque Valentinianus, cujus factum laudibus ad cœlum usque extulit Ambrosius. Non sine numine quidem contigit illo ipso anno, quo Vestalium castitatem præconio suo commendabat Symmachus, ac ereptis stipendiis mala urbis assignabat, quòd *Primogenia* apud Albam Vestalium Antistes à *Maximo* corrupta fuerit, quod facinus majorum vindicari supplicio, ab urbis Præfecto enixè Symmachus ipse petit.

Ambr. Ep. 30.

Vitæ Augustini breviarium.

VI. Ecclesiæ profuerat Ambrosius, monitis Valentinianum suis prohibens, ne alendæ Vestalium superstitioni sacrum ærarium suppeditaret. Aliâ adhùc ratione fidei utilitati inservit, dum Augustinum Manichæorum laqueis irretitum evellit Mediolani. Sunt in vita sancti Patris multa notatu digna, quorum præcipua verbis exequi debemus. Natus erat Idibus Novembris anno Dom. CCCLIV. ut suo est loco observatum. Puerilibus annis Tagastensi oppido discendæ Grammaticæ operam dedit, inde *Madauros* missus, humanioribus literis animum imbuit. Puerorum more à studiis abhorrens, Græcorum linguam præcipuè aversabatur. Poëtæ tamen quibus delectabatur, fastidium literarum, quo laborabat, expulerunt. Quo tempore juvenilium quidem affectuum procellis vexabatur, ipso fatente: *Quàm longè exulabam à deliciis domus tuæ, anno illo* XVI. *ætatis carnis meæ.*

Aug. Conf. l. 2. c. 1.

Rever-

Reversus Madauris sexto illo decimo anno, *ex necessitate domestica feriatus ab omni schola, cum parentibus esse cœpit.* Ætatis suæ septimo & decimo de arte rhetorica sibi comparanda mittitur Carthaginem, anno Dom. CCCLXXI. Rapiebant studentem *spectacula theatrica.* Sed & in foro versabatur inter causidicos, quo tempore *Patricius*, pater ipsius, baptismate suscepto, ad plures abiit. Intereà amore Philosophiæ capitur, quem *Hortensius Ciceronis excitaverat.* Ea porro tanta ipsi erat acies animi, ut *annos natus fermè viginti*, Aristotelis categorias legerit *solus*, & intellexerit. Versabatur nonnunquam in sacrorum Codicum lectione, quorum simplex neglectusque stylus legenti fuit contemptui. Delicato palato mel Ciceronianæ orationis magis sapiebat. Quam verbo suo illatam Deus injuriam subitò ulciscitur. Quippe referta Manichæis Carthago erat, in quos malis avibus cùm incidisset, Augustinus miserè corrumpitur: *Dicebant veritas, & veritas; inferebantur* pro Deo *Sol & Luna.* Tagastem urbem suam reversus, anno ætatis XIX. pueros Grammaticam docuit. Neque Monicæ gaudio fuit charissimi filii reditus, turpissimis erroribus depravari. Laborabat ex dolore, atque ex hoc misera sollicita erat, quia animæ dimidium suæ à Christo erat alienum. Dum ea de causa pia mater tota lacrymis defluit, in somnis vider *se stantem in quadam lignea regula, & advenientem ad se juvenem splendidum atque arridentem sibi* mœrenti. Quærenti doloris causas, cùm ea respondisset, filii *perditionem se plangere*, lugentem jussit attendere; quod cùm fecisset, Augustinum vidit *juxta se in eadem regula stantem.* Ut autem ex Manichæorum impietate laborantem expediret, Episcopum Scripturæ peritum enixè rogat, instituto cum Augustino colloquio ipsius errores refelleret. Noluit ille, & quidem sapienter. Respondit enim, Novitate hæresis inflatum juvenem superbumque, *quòd nonnullis quæstiunculis jam multos imperitos exagitasset*, consilia remediaque omnia repudiaturum: *Tantum*, inquit, *roga pro eo Dominum, ipse legendo reperiet, quis ille sit error.* At illa flens uberius, cùm instaret, ut cum Augustino dissereret, urgenti celeberrima verba hæc locutus est, *Fieri non potest, ut filius istarum lacbrymarum pereat.* Quid intereà Augustinus agebat? *Theatricos plausus, contentiosa certamina, spectaculorum nugas, intemperantiam libidinum* sectabatur. Docebat & illis annis Rhetoricam, sed & his vacantem titillat Astrologiæ cupiditas. Dum hujus disciplinæ blandimentis capitur, senex medicus, qui artis Genethliacæ vanitatem probè noverat, ab eo studio ipsum revocat. Sub id tempus juvenis, quo cum firmissimis amicitiæ vinculis copulabatur, quem & erroris sui venenis corruperat, gravissimum in morbum incidit. Dum *sudore lethali* corripitur, inscius quid gereretur, sacris undis expiatur. Ubi convaluit, amicum tali modo baptizatum irridebat. Quæ ludibria graviter & iniquo animo passus est, mirante Augustino. Cujus amicus cùm non multò pòst vi morbi naturæ satisfecisset, tanto dolore ob id corripitur, ut domus patriaque suæ tædio esset. Annus ætatis erat circiter XXV. Æræ verò Dionysianæ CCCLXXIX. cùm relicto Tagastensi oppido venit Carthaginem, ibique Rhetoricam profitetur. *Anno undetrecesimo ætatis suæ*, Domini CCCLXXXIII. ad eam civitatem accessit Faustus, Manichæorum Episcopus, *quem per annos fermè ipsos novem* expectabat. In tanta apud suos existimatione Faustus erat, ut scrupulorum quibus pungebatur, omnium aculeos Augustino evulsurum pollicerentur. Dubiis verò Augustini cùm satisfacere non posset, tum conatus, quo proficere in illa secta statuerat, eo homine cognito, prorsus intercidit. Cœpit itaque legere cum Fausto, qui in rhetoricas artes *flagrabat.* Porro cùm *apud Carthaginem fœda esset, & intemperans licentia Scholasticorum*, tædio contumaciæ hujus, potius quàm lucri, gloriæve amore percitus, etsi his causis nonnihil moveretur, relictâ Carthagine, in urbem proficisci statuit. Consilium tamen suum matri indicatum noluit, quæ abeuntem usque ad mare secuta est. Conabatur Monica proficiscentem vel sequi, vel retinere. Quam ut falleret, finxit se *amicum nolle deserere, donec vento facto navigaret.* Ut Romam venit, Manichæi domo usus, febri laborat. Recuperatâ valetudine, suæ sectæ homines frequentabat. Incipiebat tamen frigescere studium, quo in eam propendebat: *Helpidii sermones etiam apud Carthaginem* ipsum *movere cœperant.* Candido pectori dicta Manichæorum displicebant, clam affirmantium, *Scripturas N. T. falsatas fuisse.* Intereà domi discipulos instituebat. Ubi verò novit, plerisque Romanorum id moris esse, *ne mercedem magistro reddant, ut transferant se ad alium*, decrevit aliò migrare. Anno ætatis trigesimo, Epochæ Dionysianæ CCCLXXXIV. *posteà quàm missum est Mediolano Romam ab Præf. urbis*, de Rhetoricæ Professore habendo, tum fautores Manichæorum totis viribus conantur ad id muneris Augustinum promoveri: *Dictione propositâ probatum* ipsum Præfectus tunc Symmachus misit: quem paternè suscipit Ambrosius. Hic fesso portus salutis fuit. Delectabatur suavitate sermonis ejus, *minus tamen hilarescentis atque mulcentis, quàm Fausti erat.* Dum Mediolani moratur, venit Monica, quæ terrâ marique filium sequebatur. Matri cùm indicasset, *Non se quidem jam esse Manichæum, sed neque Christianum, exiluit lætitiâ.*

Aug. Conf. l. 4. c. 16.

Aug. Conf. l. 3. c. 12.

Ibid.

Aug. Conf. l. 6. c. 1.

Epulæ ad memorias Martyrum. Ab Agapis diversæ. Abrogatæ.

VII. Beatæ fœminæ non minus propriis virtutibus, quàm filii sui, & famâ, & pietate claræ, factum non est prætereundum, utpote conducens illustrandæ Antiquitati. Mos invaluerat ubique locorum, ut Natalitia Martyrum epulis celebrarentur. Cujus fontem existimamus Gregorium Thaumaturgum, qui post annum 255. quâdam συγχαλάσαι novellis Christianis permisit, ejusmodi agitare convivia. Cùm animadvertisset, quòd propter corporis voluptates imperitum vulgus in errore simulacrorum *permaneret, permisit eis, ut in memoriam sanctorum Martyrum sese exhilararent.* Ex hac itaque concessione *per anniversarium circuli ambitum congregati, lætabantur in honorem Martyrum ferias agentes.* Qui ritus in Pontica regione ortus, in alias orbis Provincias imitatione sese diffudit. Consuetudinis meminit Theodoritus: *Pro Pandiis ac Dionysiis, hoc est, Jovis Liberique Patris solemnitates populari epulo peraguntur.* Vigebat & in Africa ritus ejusmodi, cujus tenax Monica, eò & apud Mediolanum defungi voluit: *Illa cùm attulisset canistrum, cum solemnibus epulis, prægustandis atque largiendis, plus etiam quàm unum pocillum pro suo palato satis sobrio temperatum, unde dignationem sumeret, non ponebat. Etsi multa essent, quæ illo modo videbantur honoranda memoria defunctorum, idem ipsum unum quod ubique*

Nyss. Vit. Greg. 574.

Theodorit. de Mart. l. 8.

Aug. Conf. l. 6. c. 2.

Anno Dom. 384.

poneret circumferebat. *Quod jam non solùm aquatissimum, sed etiam tepidissimum cum suis Præsentibus per sorbitiones exiguas partiretur.* Quibus apparet, ceremoniam ejusmodi Agaparum Apostolicarum multum dissimilem esse, quæ non ad *memoriam defunctorum honorandam*, sed ad viventes alendos erant institutæ, ut docet Tertullianus: *Inopes quosque refrigerio isto juvamus.* (Tert. Apol. c. 39.) Sed & secundo seculo, quo frequentissimus Agaparum usus erat, nil loci huic accusationi datum, quod *illa quasi parentalia superstitioni Gentilium essent simillima*, quod de ceremonia, quam Monica observabat, dictum esse novimus. Neque objectum unquam Christianis, qui tum temporis floruere, ipsos vertisse Idola in Martyres, quod *Faustus* Afrio objecit: *Illos*, inquit, *votis similibus colitis, defunctorum umbras vino placatis, & dapibus.* (Aug. in Faust. c. 21.) Non sanè Fausti calumnia hæc fuit. De Ænea Anchisæ parentalia celebrante, Poeta:

(Virg. Æn. l. 5. v. 177.)

Ad tumulum magnâ medius comitante catervâ,
Hic duo ritè mero libans carchesia Baccho,
Fundit humi.

Mortuos suos salutabant: *Salve, sancte parens.* In plebem vinum, oleum dividebant. Imò eò processit Adriani munificentia, ut *in honorem socrus suæ aromatica populo* donarit. Pro ferali cœna nudo cilici sepulchrorum offam ex lente imponebant, cùm inferias solverent. De ea ceremonia Hieronymus in Oseam: *Lugentium cœnas Græci νεκρόδειπνα vocant, nos parentalia possumus dicere, ab eo quòd parentibus mortuis immolentur.* (Hier. in Os. c. 9. p. 59.) Quid verò sacra illa Christianorum, à Monica ex usu Afrorum peracta, nisi νεκρόδειπνα? Quid nisi sacra parentalia diebus consecrationis Martyrum confecta ad ipsorum honorem? *Pultes, panis, merum* similiter afferebantur, quæ Martyrum tumulis imponebantur, atque memoriis. Indutam Christianismi larvâ Ethnicorum superstitionem Ecclesiâ sapienter ejecit Ambrosius: Cùm igitur Monica *ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes & panem, & merum attulisset, & ab ostiario prohiberetur, ubi hoc Episcopum vetuisse cognovit, tam piè atque obedienter amplexa est, ut ipse mirarer, quòd tam facilè accusatrix potius consuetudinis suæ, quàm disceptatrix illius prohibitionis effecta sit. . .* (August. Conf. l. 6. c. 2.) Placuit posteà Africæ Episcopis anno 399. actus Ambrosii imitari, prohibitis illis *parentalibus*. Quod ab Imperatoribus flagitandum esse decernunt: *Illud etiam petendum, ut quoniam contra præcepta divina convivia multis in locis exercentur, quæ ab errore Gentili attracta sunt, ita ut nunc à Paganis Christiani ad hæc celebranda cogantur. Ex qua re temporibus Christianorum Imperatorum persecutio altera fieri occultè videatur, vetari talia jubeant, & de civitatibus, & de possessionibus imposita pœna prohibere. Maximè cùm etiam in natalibus beatissimorum Martyrum per nonnullas civitates, & in ipsis locis sacris talia committere non reformident, quibus diebus etiam quod pudoris est dicere, saltationes sceleratissimas per vicos & plateas exerceant: ut matronalis honor, & innumerabilium fœminarum pudor, devotè venientium ad sacratissimum diem, injuriis lascivientibus appetatur, ut etiam ipsius sanctæ religionis fugiatur accessus.* (Cod. Afr. c. 60.) Noluit tamen Honorius *festos conventus Civium* submoveri.

(Satyri vita & mors.)

VIII. Lætitiæ, in quam Ambrosium conjecerat felix de Symmacho victoria, dolor ingens intervenit ex morte Satyri. Ambrosio duo fratres erant, quorum natu minor Satyrus, Ambrosio major fuit, ut ex ipso colligimus: *Quis igitur non miretur virum inter fratres duos, alterum virginem, alterum Sacerdotem ætate medium.* Satyrus autem Ambrosio pietate magis quàm naturâ frater erat: *Quàm plaudebam mihi, quòd tali me Dominus fratre donaverat tam pudico, tam efficaci, tam innocenti.* (Ambr. de exc. Sat. c. 9.) Cùm horrendâ in mari procellâ adhùc Catechumenus jactaretur, *Divinum illud Fidelium sacramentum poposcit. . . ut fidei suæ consequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in Orario, & Orarium involvit in collo, atque ita se dejecit in mare.* (Ambr. de exc. Sat. c. 3.) Servatus ex undis Dei Ecclesiam requirit, ut gratum Deo ostenderet animum. Cupidus quoque baptismi advocat Episcopum, ex quo percontatur, *Utrùm cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret?* In ea quippe regione Luciferani schismatis erat Ecclesia. Ubi primùm copia liberior Ecclesiæ fuit, desideratum accipit baptismum, acceptumque servavit. Cùm ad Episcopatum Ambrosius evectus est, domestica ipsius sollicitudo in uno Satyro requievit: *Sine offensione ulla & gubernasti fratris domum, & commendasti Sacerdotium*, c. 3. Redierat ex Siculis, Africanisque regionibus, cùm morbo correptus amicis *maturè ereptus est*. Defuncti Ambrosius clausit oculos, corpusque extulit: *O immites & asperæ manus, quæ clausistis oculos, in quibus plus videbam. O durior cervix, quæ tam lugubre onus consolabili licet obsequio gestare potuistis*, c. 5. Pulcherrima est fratrem lugentis sententia: *Lætandum est magis, quòd talem fratrem habuerim, quàm dolendum, quòd fratrem amiserim*, c. 1. Satyro porro hunc ipsum annum supremum fuisse, ex verbis fratris conjecturam ducimus: *Deo gratias, quia in hoc omnium metu, cùm omnia motibus sint suspecta barbaricis, communem dolorem privato dolore transegi*, c. 1.

(Acta Hieronymi Romæ: frequentior usus Alleluia ab eo introductus.)

IX. Versabatur adhùc Romæ Hieronymus, totus in explicanda Scriptura, promovendaque pietate; quo tempore, dum septuagesimum secundum Psalmum interpretatur, repentè nunciatur, *sanctissimam Leam exiisse de corpore*, cujus reliquiæ delatæ sunt Ostiam. Monasterii Princeps erat, & Mater Virginum, de qua ille ipse Hieronymus: *Æternâ beatitudine fruitur, excipitur Angelorum choris.* Alia *Prætextati* conditio fuit, Consulis designati, qui ludendo dicebat Damaso, *Facite me Romanæ urbis Episcopum, & ero protinùs Christianus.* Periit eo tempore, quo Lea, idque præmii tulit, quod impietati debetur. (Hier. ad Marc. Ep. 24.) Tanta erat Hieronymi apud Ecclesiam Romanam autoritas, ut in ipsius institutis aliquid immutarit, addito sacris hymnis *Alleluia*. Non erat quidem vocis hujus omninò peregrina, quam die Paschatis Templa sua resonare docebat. Interim negandum non videtur, quòd consiliis Hieronymi permotâ Româ frequentiorem Alleluia usum Psalmodiæ suæ adjunxerit. Neque aliud sibi volunt verba Gregorii Magni ad Joannem Syracusanum. Gregorio Siculus quidam objecerat, *Quomodo Ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere, qui ejus consuetudines per omnia sequitur?* Cùm dicerent, Quo? Responsum est, *Quia Alleluia dici ad Missas extra Pentecostes tempus fecistis.* (Greg. Ep. l. 7. 63.) Ad hæc Gregorius: *Ut Alleluia hîc diceretur de Hierosolymorum Ecclesia, ex B. Hieronymi tempore Beatæ memoriæ Damasi Papæ traditur tractum.* Epistolam refert & Amalarius de Ecclesiasticis Officiis libro 4. cap. 26.

X. Cùm

Anno Dom. 384.

Quid Alleluia? Unde ortum in laudibus Ecclesiæ?

X. Cùm porro *Alleluia* ritus Ecclesiastici pars magna fuerit, de eo nonnulla proferre instituti nostri ratio mouet. Qui à limine Hebraica salutarunt, sciunt & tenent, *Alleluia* ex verbo, & nomine compositum esse. Nempe ex imperativo plurali pihel הללו *laudate*, & nomine יה *Deum*: quod vocabulum ex יהוה videtur esse contractum. Itaque non satis accurata est explicatio Alcuini: *Canticum etiam lætitiæ, id est, Alleluia, quod est, laus Domini, sine fine cantabit.* Non melior est Isidori interpretatio. Alleluia *expositio, duorum verborum compositione consistit, hoc est, laus Dei.* Exsuperat verò omnem stultitiam Durandi Mimatensis sententia, qui libro secundo de Ritibus Ecclesiæ monet, *Alleluia vocabulum Græcum* esse. Neque doctior est crisis Anselmi Cantuariensis, scribentis *Alleluia* non esse vocem alicujus linguæ, sed Angelicam. Qua de causa ambo meritas Cardinali Bonæ pœnas dedere. Ab Augustini quidem in Psalmos Commentario discere facillimè potuissent, & vocem Hebræam esse, & vocis significationem. Ad imitationem hymni Angelici, quem Joannis Apocalypsis exhibet capite XIX. *Alleluia* in Ecclesiæ laudes introductum est. Cùm enim cœlestes illi Spiritus in suo hymno, *Alleluia quater* altâ voce pronunciarint, grandi hocce exemplo Ecclesia uti voluit, quò voces Angelicas referret, & in canticis suis vivam gloriæ cœlestis imaginem imprimeret. Rectè nostrâ sententiâ Isidorus: *Joannes in Apocalypsi refert, Spiritu revelante vidisse se, aut audivisse vocem cœlestis exercitus Angelorum, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem validorum tonitruum, dicentium, Alleluia. Ex quo nullus debet ambigere, cùm hoc laudis mysterium dignâ fide, & devotione celebretur, Angelis esse conjunctum.* Cur verò Hebraicè ab Ecclesiis & Orientis & Occidentis retineatur, non malè ab illo ipso Isidoro declaratur: *Alleluia autem, sicut & Amen, de Hebræa in aliam linguam nequaquam transferuntur: non quia interpretari minimè queant, sed sicut aiunt Doctores, servatur in eis antiquitas, propter sanctiorem autoritatem.* Quòd verò Joannes Græcè scribens, & vocabulum *Alleluia*, & Hebræum quater etiam usurparit, difficilioris sanè disquisitionis est? Nùm significatum voluit, Dei laudes, quæ Judæis olim propriæ erant, ad Græcos cum Hebræorum linguâ migrasse? Subindicatne linguam, quâ beati in cœlo constituti erumpent in Dei laudes, Hebræam esse; quam Adamus in Paradiso, Sacerdotes in Templo Hierosolymitano, Angeli in Cœlo adhibuere laudando Deo? Quod verò quater Alleluia usurpant, eâ repetitione crebrâ ostendunt, & frequentissimè in Dei laudibus versari nos oportere, & maximam gloriæ cœlestis partem in Deo celebrando consistere, quod venustè explicat Augustinus Sermone 7. de duabus piscationibus: *Dicamus quantum possumus Alleluia, ut semper dicere mereamur. Ibi cibus noster Alleluia, potus Alleluia, actio quietis Alleluia, totum gaudium Alleluia erit, id est, laus Dei.*

Alcuin. de Div. Off. 231.

Isid. de Eccl. Off. l. 1. c. 13.

Ibid.

De usu Alleluia.

Hier. Ep. 27. c. 10.

XI. Alleluia usus, & publicus, & privatus fuit. Ac olim signum erat, quo virgines Asceteriorum incolæ in conventum cogebantur: *Post Alleluia cantatum, quo signo vocabantur ad collectam, nulli residere licitum erat.* Neque proprium id fortè Monasteriis fuit, quod hoc signo quasi tubâ congregarentur. Ad Ecclesiarum quoque nonnullarum imitationem illud Monasteria sibi usurpasse conjectura est. Narrat quidem Sozomenus, Ethnicos Alexandrinos, qui Serapium obtinebant, in fugam se conjecisse: Christianos eum locum occupasse; nocteque intempestâ, quæ illum diem, quo hæc facta sunt præcessit, Olympium Philosophum *quendam in Serapio Alleluia canentem audivisse. Et quoniam foribus occlusis neminem conspiciebat, sed solam audiebat vocem Psalmum illum modulantem, intellexit, quid sibi vellet hoc signum.* Quasi nimirum illâ voce Christiani ad Serapium convocarentur. Cæterùm non omnibus sanè temporibus Alleluia in Ecclesia cantabatur. Si vera Sozomenus prædicat, in urbe quotannis semel dicebatur: *Romæ quotannis semel cantatur Alleluia, primo die Paschalis festivitatis: adeò ut multi Romanorum hoc jurejurando uti soleant, ut hunc hymnum audire & canere ipsis contingat.* Vetustam quidem fuisse hanc Romanorum consuetudinem credimus. Aliquid mutationis accidisse videtur Damasi temporibus, impulsore Hieronymo. Quantas Hieronymus in Vigilantium tragœdias moverit, quis ignorat? Quarum causa hæc una fuit, quòd diceret Vigilantius, *nunquam nisi in Pascha Alleluia cantandum.* Quâ controversiâ probabilissimum est, veteris disciplinæ Vigilantium patronum egisse. Porro in aliis regionibus parcius, in aliis frequentius cantabatur, quam in rem notabilia sunt verba Isidori: *In Africanis regionibus non omni tempore, sed tantùm Dominicis diebus, & quinquaginta post Domini resurrectionem Alleluia cantatur, pro significatione futuræ resurrectionis, & lætitiæ. Verùm apud nos secundum antiquam Hispaniarum traditionem præter dies jejuniorum, vel Quadragesimæ, omni tempore canitur Alleluia. Scriptum est enim, Semper laus ejus in ore meo.* Eò pertinet ad Januarium Augustini Epistola: *Ut Alleluia per illos solos dies quinquaginta in Ecclesia cantetur, non usquequaque observatur. Nam & in aliis diebus variè cantatur, alibi, atque alibi, ipsis autem diebus ubique.* Jejuniorum tempore intermittebatur Alleluia. Quod cùm à nonnullis in Quadragesima, exceptâ ultimâ hebdomade, apud Hispaniam caneretur, Toletanis Patribus consuetudinem abrogari placuit: *Statuimus, ut in omnibus diebus Quadragesimæ Alleluia non decantabitur.* In Missa defunctorum abstinebant & nonnulli ab Alleluia: *Ad Missam defunctorum, gloria Patri, & Alleluia, quod lætitiam designat, non cantatur, quia luctum imitatur.* Neque etiam cantabatur in Missa de Innocentibus. More tamen antiquo vel in ipsis funeribus adhibebatur, ut liquet in Epitaphio Fabiolæ: *Fama totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, & aurata tecta Templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia.* In Missali Gothica, observante Bonâ, Missa pro defunctis sic incipit: *Tu es portio mea, Domine, Alleluia, in terra viventium, Alleluia, Alleluia.* Cur verò certis diebus cantarent, certis ab Alleluia temperarent, mysterii rationem habuit, ipso Augustino docente: *Neque enim & hoc sine sacramento certis diebus cantamus Alleluia.* Objicienti Græco, semel in Pascha psallere *Alleluia*, respondet Humbertus: *Porro ipsum Alleluia sicut calumniamini, non solummodò in Pascha cantamus, sed omnibus totius anni temporibus, exceptis novem hebdomadibus, quibus id intermittere à Patribus nostris accepimus. . . . Quòd autem novem hebdomadibus Alleluia intermittimus, non incongruè per novem hebdomadas novem ordines Angelorum accipimus.*

Anno Dom. 384.

Soz. l. 7. c. 15.

Soz. l. 7. c. 19.

Hier. adv. Vig. c. 1.

Isidor. de Eccl. Off. l. 1. c. 13.

Aug. Ep. 119. c. 17.

Tolet. 4. c. 11.

Gem. An. l. 1. c. 121.

Hieron. Ep. 30. c. 4.

Aug. in Ps. 106.

Humbert. B. M. P. t. 18. p. 404.

primus. Quorum decimus ordo per superbiam corruens, Angelicum numerum imminuit, & felicitatem perturbavit. Qui condolentes sua diminutioni, & parem ruinam timentes sibi, à perfecta laude Creatoris fuere præpediti. Descendunt & in mysteria Alcuinus, Amalarius, aliique Liturgicorum Scriptores, dum exponunt, cur Alleluia duo cantentur Sabbato ante octavas Paschæ. Hæc de usu publico Alleluia sufficiant, de quo non illepida est Augustini sententia: *Certis quidem diebus cantamus Alleluia, sed omni die cogitamus. Sic enim hoc verbo significatur laus Dei.* Privatum usum quod attinet, perpetuò in ore versabatur Alleluia, ut vel nautis pro celeusmate esset, ut docet Sidonius Hesperio:

Aug. in Ps. 106.

Carvorum hinc chorus helciariorum
Responsantibus Alleluia ripis,
Ad Christum levat amnicum celeuma.

Sidon. Ep. l. 2. 10.

Mors Damasi. Num Autor Pontificalis?

XII. Decembris circiter undecimo Damasus Romanus Episcopus annos ferè 80. natus vitâ expellitur. Multorum sermone tritum est, & celebratum, Pontificalis librum ascribi Damaso. Cui fundamentum opinioni præbuisse videntur Epistolæ duæ in MSS. Codicibus libro Pontificali præfixæ, quarum una incipit, *Beatissimo Papa Damaso Hieronymus. Gloriam sanctitatis tua nostra humilitas deprecatur.* Et secunda, *Damasus Episcopus urbis Roma. Gaudet Ecclesia, tuo fonte satiata.* Est tamen certissimum, Damaso Pontificale esse abjudicandum. Primùm enim præfixæ Pontificali Epistolæ Damaso Hieronymoque sunt eximendæ, ut fundamentum opinionis hujus sit in aqua positum. Deinde qui Damasi Operum mentionem fecit Hieronymus, de Pontificali silet, quòd nullus præteriisset: *Damasus*, inquit, *Romana urbis Episcopus, elegans in versibus componendis ingenium habuit, multaque & brevia Opuscula heroico metro edidit, & propè octogenarius sub Theodosio Principe mortuus est.* Tertiò, in eo quod Bedam inter & Damasum tempus est interjectum, Pontificale laudavit nullus. Quartò, verba sunt Schelstrati: *Beda primus quod sciam, mortalium citavit in Martyrologio suo ad VIII. Idus Augusti nonnulla de morte Sixti, ex gestis Pontificalibus, qua nec Damaso, nec alicui particulari Autori tribuit. Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, qui sæculo nono scripsit, Epistolâ 28. ad Nicolaum Primum hujus libri sub titulo libri Episcopalis meminit, quem nulli planè Autori ascribit.* Quis igitur Pontificali Autor est assignandus? Petri Lambecii sententia hæc est, prioris libri Pontificalis partem à Notariis Apostolicis, diversis quidem temporibus, sed eodem stylo conscriptam, & à Damaso in tabulis Vaticanis repertam ad Hieronymum transmissam esse. Ea tamen opinio assensus nostros impetrare nequit ob styli barbariem, errores Chronologicos, fabulosas narrationes, quæ omnia Autores dedecent, primo, secundo, tertioque sæculo florentes, quorum oratio cultior fuisset, & nitidior, notitiaque rerum quas narrant, longè accuratior. In vitis & Pontificum à Petro Apostolo ad sæculum septimum usque deductis, unus idemque orationis tenor est, forma eadem, atque barbaries. A vero non abludit opinio Baronii, Anastasium Collectorem potius, quàm Scriptorem vitarum Pontificum usque ad Nicolaum Primum; Adriani verò, cui Nicolaus decessit, vitam ab Anastasio conditam. Quæ rationibus non spernendis sententia firmari potest. 1°. Quia Beda in Martyrologio ad VIII. Idus Augusti Gestorum Pontificalium meminit. Beda autem annis amplius centum ante Anastasium obiit. 2°. Hincmarus Rhemensis Epistolâ 26. ad Nicolaum Papam libri Episcopalis mentionem egit, ex quo hæc refert: *Sicut Gelasius in Acacio dicit, qui à sede Apostolica damnatus, & non restitutus, licet Anastasius Papa, sicut in libro Episcopali legimus, eum recipere voluerit, vitam finivit.* Quæ de Anastasio secundo habentur in Pontificali. 3°. Veterum Pontificum nullus vitas à Damaso ad usque Nicolaum, quo sedente scripsit Anastasius, ascripsit Anastasio. 4°. Labbeus vidit MS. Codicem tempore Caroli Magni exaratum, in quo vitæ Pontificum, qui anteriores fuere Damaso, jam ipsi tribuebantur antè quàm aut natus esset Anastasius, aut saltem ex primis infantiæ crepundiis emersisset. Videatur Schelstratus jam laudatus, qui ea nobis argumenta fœneravit. Hæc obiter occasione Damasi, cui Pontificale addictum est. Damaso succedit Siricius, labente uti putamus anno. Verùm de ea quæstione tractabitur inferius.

Schelstr. Antiq. Eccl. Dissert. 3. c. 6. 370.

Bar. An. 867. n. 139.

Anno U. C. 1138. Olymp. 291. Per. Jul. 5098. Jul. 430. Dom. 385. Valentin. 10. & 11. Theodos. 7. Arcad. 3. *Sol.* 2. E. *Lun.* 6. *Indict.* 13. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 3. P. 13. *April.*

Anno Dom. 385.

Coss. *Flavius Arcadius Aug. & Bauto.*

More & virtutes Flacillæ Augustæ.

I. Maximo & Imperii, & Ecclesiæ damno *Flacilla* Augusta Theodosii uxor hoc anno mortalitatem exuit. Egregiæ quidem fœminæ obitum anno sequenti vindicat Harduinus in sua ad Themistium Chronologia. Communis tamen sententia verior nobis esse videtur, utpote in Marcellino innixa, qui Gallæ cum Theodosio nuptias cum anno CCCLXXXVI. copulat: *Honorio Cæsare & Evodio Coss. Galla Theodosii Regis altera uxor, his Coss. Constantinopolim venit.* Ad pietatem prudentiamque Flacillæ vix accedere aliquid potuit, quarum virtutum monumenta extant in Theodorito plurima. Viro suo Legis divinæ præcepta in memoriam assiduè revocabat, quibus sese prius accuratè erudierat. Imperiali autoritate non ad superbiam, sed ad Dei amorem excitabatur ardentius. Mutilorum, ægrorumque curam gerebat, ipsa singulis utilia præbens. Juscula eorum degustabat, calicesque suis manibus abluebat: iis verò qui ab hoc ministerio revocare ipsam studebant, dicere solebat: *Auri distributio imperio convenit. Ego verò pro ipso imperio ministerium meum Deo autori illius offero.* Theodosio verò hæc perpetuò suggerebat: *Semper cogitare debes, mi vir, quid prius fueris, & quid nunc sis. Hæc enim si continuò perpenderis, nequaquam ingratus eris erga autorem tuum. Sed imperium quod accepisti, justè administrabis, atque hoc modo coles eum, qui dedit.*

Theodorit. l. 5. c. 19.

Justina Mediolani persecutionem movet.

II. Dum defunctam Flacillam luget Oriens, Justina Augusta Valentiniani Junioris mater, mulier impotens, Flacillæque longè dissimilis, adversus Ecclesiam Mediolanensem persecutionem movet. Ejus initia Baronius assignat anno sequenti. Est tamen vero similius, præsenti contigisse, cui & à Prospero alligatur. Oratio de tradendis Basilicis, quæ anno sequente recitata est, tempus indicat, quo Ambrosius Valentiniano Basilicam tradere jussus est: *Superiore*, inquit, *anno*, qui Domini est 385. Neque posterior Ambrosii legatio, quæ anno 387. suscepta

est,

Anno Dom. 385.

est. potest cum annis persecutionis conjungi. Superatis Alpium jugis, autumno Maximus Italiam ingressus est. Itaque si hoc ipso enno misso milite Portianam sibi Basilicam Valentinianus vindicavit, geminatam ad Maximum apud Treveros agentem mittere legationem debuisset, quadrimestri labente. Quod omninò est incredibile. Cæterùm de persecutione Rufinum audiamus: *Justina Arianæ hæreseos alumna, impietatis suæ venena, quæ vivente viro suppresserat, filio facilè decepto fidenter aperuit. Igitur apud Mediolanum posita conturbare Ecclesiarum statum, comminari Sacerdotibus depulsionis exilia, nisi Ariminensis Concilii Decreta, quibus fides Patrum temerata fuerat, revocarent. Quo bello Ecclesiæ murum & turrim validissimam pulsabat Ambrosium, eumque minis, terroribus, atque omni oppugnationis genere fatigans, primum sibi aditum debellandæ rimabatur Ecclesiæ.* Matris autoritate permotus Valentinianus, ab Ambrosio Basilicam Arianis habendam extorquere conatur. Quod & iodicat vir sanctus, in Oratione de non tradendis Basilicis, sequente anoo pronunciata: *Quasi verò superiori anno, quando ad palatium sum petitus, cùm præsentibus Primatibus ante Consistorium tractaretur, cùm Imperator Basilicam vellet eripere, ego tunc aula contemplatione regalis infractus sum, constantiam non tenuerim Sacerdotis, aut imminuto jure discesserim. Nonne meminerunt, quòd ubi me cognovit populus Palatium petisse, ita irruit, ut vim ejus ferre non possent, quando Comitis militari cum expeditione ad fugandam multitudinem egresso, obtulerunt omnes se neci pro fide Christi?* Non effugit tamen invidiam vir sanctus, licet totis viribus populum revocasset.

Ruf. l. 2. c. 15.

Ambr. Epist. 32.

Auxentius Mediolanensis Episcopus, à priore Auxentio diversus.

III. Fax & veluti princeps persecutionis erat *Auxentius*, Mediolanensium Arianorum Episcopus, nomine priori *Auxentio* similis, reverà tamen personâ diversus. Auxentii utriusque meminit Hieronymus. Ad priorem, qui imperantibus Constantio Valentinianoque Seniore sedebat Mediolanensi in Cathedra, hæc pertinent de Hilario Pictaviensi: *Alius elegans libellus contra Auxentium.* Juniorem verò Auxentium spectant ad Damasum verba Hieronymi: *Jungatur cum beatitudine tua Ursicinus, cum Ambrosio sociatur Auxentius.* Defunctus enim erat Senior Auxentius, cùm ad Episcopatum Ambrosius evectus est. Patriâ non conveniebant inter se Auxentii. Alter Cappadox, ut monet Athanasius: *Auxentium delatorem potius quàm Christianum è Cappadocia Mediolanum amandavit* Constantius, *hominem ne Romana quidem lingua, sed tantummodò hæreseos peritum.* Alter verò gente Scytha fuit: *Alius in Scythiæ partibus dicebatur, alius hic vocatur, nomina pro regionibus habet*, quæ de Juniore Auxentio locutus est Ambrosius. Cùm verò Auxentii nomen Mediolanensibus invisum esse sciret, veterator non Auxentius, sed *Mercurinus* dici voluit, quasi ex mutatione nominis erroris odium deponeretur. Quam ob rem eleganter ab Ambrosio perstringitur: *Unum portentum est, & duo nomina. Etenim ne cognosceretur quis esset, mutavit sibi vocabulum, ut quia hic fuerat Auxentius Episcopus Arianus, ad decipiendam plebem, quam ille tenuerat, se vocaret Mercurinum. Mutavit ergo vocabulum, sed perfidiam non mutavit. Exuit lupum, & induit lupum. Nihil prodest, quòd mutaverit nomen: quid sit agnoscitur, alius in Scythiæ partibus dicebatur, alius hic vocatur.* Perfidiæ Arianæ hominem urebat Episcopatus sui obscuritas. Ecclesiam habebat nullam conventibus sectæ suæ celebrandis, dum Basilicas omnes Catholici occupabant, ut in *plaustris* suæ Religionis sacra conficeret. Consiliis ergo suis *Justinam* superbam mulierem, errorisque sui tenacem permovet, ut Basilicam & sibi, & Imperatori vindicaret. Turpe Principibus rerum Dominis, nil Templi esse, in quo pietate palam publicèque fungerentur. Persecutionis facem fuisse, hæc indicant Ambrosii: *Auxentius uno momento tot populos, quod in ipse est, trucidavit; alios gladio, alios sacrilegio.* Persecutio hæc more fluminum, vires acquisivit eundo, perduravitque ad anoum usque CCCLXXXVI. quo cum magis sævit, feliciter extincta est, ut narrabimus.

Hier. Ep. 57.

Ath. ad Solit. 861.

Ambr. Ep. 31.

Ambr. t. 1. Or. 5.

Quid Augustino contigerit Mediolani?

IV. Dum Mediolani versamur, quid agebat Augustinus, est paucis expediendum. Kalendis Januariis Bautoni Consuli laudes publicâ est oratione prosecutus. Eo tempore Manichæismum quidem exuerat, nondum tamen fidem induerat. Platonicorum libros à Victorino in Latinum versos evolvebat, in quibus invenire sibi visus est *de Dei verbo multa consentanea Christianæ doctrinæ.* Intereà voluptatibus illicitis fruebatur, consuetudinem habens cum concubina. Illegitimi tandem tori pertæsus, nuptias adipisci voluit. Consiliis quidem suis ab uxore ducenda ipsum prohibebat Alipius. Vicit tamen matrimonii cupido. Promittitur uxor, maximè *matre dante operam, quo jam conjugatum baptismus salutaris ablueret.* Ipsius verò concubina in Africam redit, Deo vovens, alium se virum nescituram, relicto apud patrem *filio naturali.* Cùm porro sponsa nondum nubilis esset, dilationis impatiens Augustinus, tanquam post biennium accepturus quam petebat, novam sibi concubinam adjunxit. Dum eò loci est, Scripturam studiosè legit, ex qua voluptatem mente capiebat. Tum audire sibi videbatur *vocem de excelso, Cibus sum grandium, cresce & manducabis me. Tu mutaberis in me.* Accensus amore divinorum, ad *Simplicianum* adit, quem in accipienda Dei gratia Ambrosii patrem vocat. Accedenti gratulatur Simplicianus, quòd in Platonicorum, non in aliorum Philosophorum Scripta incidisset. Auditâ verò mirâ Victorini ad fidem conversione, quam narrabat ei Simplicianus, exarsit ad Victorinum imitandum. Novum pietatis amorem animo Augustini ingenerevit *Potitianus* Afer Tagastensis, qui in Palatio militabat. Narrabat ille B. Antonii vitam, ex cujus vel lectione juvenis ad pietatem accensus erat. Audito Potitiano, Augustinus totus displicuit sibi. Et secessu petito, flens sub ficu, talia fatur: *Quamdiu cras, & cras, quare non modò, quare non hâc horâ finis turpitudinis meæ?* Dum in hac cogitatione versatur, audit vocem de vicina domo cum cantu dicentis, & crebrò repetentis, quasi pueri, an puellæ, nesciebat: *Tolle, lege; tolle, lege.* Arrepto confestim codice Pauli, aperuit, legitque cum silentio. Verba, quibus primùm conjecti sunt oculi, hæc erant: *Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione; sed induite Dominum J. C.* Annos tunc natus erat XXXI. Dum in secessu verecundo moratur, plures scribit libros, tres scilicet contra Academicos, quos Romaniano dicavit, de Vita beata, de Ordine, & Soliloquia.

August. Conf. l. 6.

August. Conf. l. 8. cap. 6.

Siricius. Ejus ad Himerium Epistola.

V. Mediolano Romam proficiscimur. Quin currente anno Pontificatum gesserit Siricius, nulli

ANNO DOM. 385.

nulli dubitamus. Utrùm verò vel præsente, vel superiore anno Damaso successerit, difficilioris quæstionis est. Baronius quidem, Papebrochiusque annum 386. supremum Damaso fuisse existimant. Quorum Chronologia Idacii Chronico firmatur, qui ad septimum Theodosii annum hæc habet: *Priscillianus aliquot Episcoporum Conciliis auditus, Italiam petit & Romam, ubi ne ad conspectum quidem Sanctorum Episcoporum Damasi & Ambrosii receptus, cum his cum quibus ierat, redit ad Gallias.* Siricius igitur nondum Damaso successerat. Omnibus tamen perpensis, eorum magis sententiæ sumus, qui & Damasi obitum, & Siricii creationem in annum proximè elapsum conjiciunt, quam Pagius ex Siricii Epitaphio probat:

Ter quinos populum in annos qui rexit amore,
Nunc requiem sentit cælestia regna petitus.

Cùm igitur excesserit anno CCCXCVIII. ter quini illi anni inveniri non possunt, nisi de CCCLXXXV. partem aliquam delibarit. Prosper quidem in superiorem annum Siricii refert initia: *Rom. Ecclesiæ post Damasum tricesimus sextus Siricius præfuit ann.* XVI. Siricium natione Romanum dicunt, ex patre *Tiburtio.* Quid egerit scripseritve, sequentibus docebimur. Pontificatus primitiæ sunt Epistola ad Himerium Tarraconensem hoc anno scripta: *Data dicitur tertio Idus Febr. Arcadio & Bautone Coss.* Suspicionem tamen injicit subscriptio hæc, quia Arcadium jam Augustum titulo *clarissimi* Siricius non affecisset. Epistolam quod attinet, Siricio eam non vindicare non possumus: *Directa ad decessorem nostrum Sanctæ recordationis Damasum, fraternitatis tuæ relatio, me jam in sede ipsius constitutum invenit. Quam cùm in conventu fratrum solicitius legeremus, tanta invenimus, quæ reprehensione & correctione sunt digna, quanta optaremus laudanda cognoscere. Et quia necesse erat, nos in ejus laboribus curisque succedere, cui per Dei gratiam successimus in honore; facto ut oportebat primitùs meæ provectionis indicio, ad singula prout Dominus aspirare dignatus est, consultationi tuæ responsum competens non negamus.* Quibus liquidò constat, initiis Episcopatus sui à Siricio fuisse confectam. Continet capita XV. I. De non rebaptizandis Arianis, quos quidam denuò baptizari volebant. II. Ne præter quàm in Pascha & Pentecoste, nisi in periculo baptismus celebretur; non Natali Dom. non festivitatibus Apostolorum. III. Apostatæ ab Ecclesia separentur. Quòd si pœnitentiam agant morte imminente, reconcilientur. IV. Non licet alterius sponsam matrimonio sibi copulare. V. Qui post pœnitentiam ad militiam, vel nova conjugia redeunt, orationibus & mysteriorum celebrationi intersint, expertes tamen Eucharistiæ, in exitu solummodò suscipiendæ. VI. Monachi virginesque promissam continentiam violantes, in ergastulis damnentur ad perpetuam pœnitentiam, nec nisi in fine Eucharistiam accipiant. VII. Sacerdotes & Levitæ, qui *tam de conjugibus propriis*, quàm de turpi coitu sobolem procrearunt, perseverent in officio absque ullo honoris augmento, eâ lege, ut continentes se præbeant. Qui usum uxorum ex Vet. Lege sibi concessum contendunt, omni dignitate Ecclesiasticâ moveantur. VIII. Qui multa contraxere conjugia, ad Sacerdotium Diaconatumque non promoveantur. IX. Qui quinquennio Diaconi in officio laudabiliter versatus est, Presbyterium consequatur; exinde post decennium Episcopatum adipiscatur. X. Qui grandævus munus Ecclesiasticum desiderat, tempore baptismi Lectoribus & Exorcistis inferatur, si tamen & unam, & virginem uxorem acceperit. XI. Clericus qui aut viduam, aut secundam uxorem duxerit, dignitate suâ moveatur, laicâ sibi tantùm communione concessâ. XII. Illæ solæ cum Clericis fœminæ habitent, quas Synodus Nicæna permisit. XIII. Monachi ad Clerum promoveantur, ordine graduum servato. XIV. Pœnitens ad Clericatum non evehatur. XV. Pœnitens, digamus, viduæ maritus, qui per ignorantiam Clericus factus est, ad ulteriorem gradum non ascendat. Hæc Bassianus Tarraconensis Presbyter retulit *Himerio.*

ANNO DOM. 385.

In Cleri Rom. odium incidit Hieronymus. In Orientem redit.

VI. Dum Romæ versamur, de Hieronymo pauca dicamus. Damaso à secretis fuerat, cujus autoritate & præsidio tegebatur. Eo defuncto, à Clericis invido dente carpi cœpit, quòd ipsorum luxum perstrinxerat. Hoc innuit in sua ad Demetriadem Epistola: *Ante annos circiter triginta de Virginitate servanda edidi librum . . . qui sermo offendit plurimos, dum unusquisque in se intelligens, quod dicebatur, non quasi monitorem libenter audivit, sed quasi criminatorem sui operis aversatus est.* Ingestas sibi calumnias graviter queritur in sua ad Asellam Epistola: *Osculabantur mihi manus quidam, & ore vipereo detrahebant.* In ipsum conjiciebant, quidquid impuro homini convenit. Ille *probrosus*, ille *versipellis*, ille *mendax*, & *Satanæ arte decipiens.* Præcipuè dum profectio imminet, amoris turpis accusatur in Paulam & Melaniam, quæ abeuntem secutæ sunt. Profectionem ipsius verbis narrabimus: *Mense Augusto flantibus Etesiis cum Sancto Vincentio Presbytero, & adolescente fratre, & aliis Monachis, qui nunc Hierosolymæ commorantur, navim in Romano portu securus ascendi, maximâ me Sanctorum frequentiâ prosequente. Veni Rhegium, & in Syllæo littore paululum steti.* Per Maleas & Cycladas ad Cyprum appulit, ubi susceptus ab Epiphanio, venit Antiochiam cum Paulino communicaturus. Paula Eustochio filiâ comitata, Hieronymum mox secuta est, nobilissima matrona, ex Gracchorum & Corneliorum familia. Antequàm proficisceretur, liberis suis cuncta largitur. Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinibus, liberis prosequentibus: *Parvus Toxotius supplices manus tendebat in littore. Rufina jam nubilis, ut suas expectaret nuptias, tacitis fletibus obsecrabat.* Delata Cyprum, Epiphanii pedibus provoluta, *decem ab eo diebus* retenta est, quibus labentibus refrigeria fratribus reliquit. Inde per Seleuciam pervenit Antiochiam, ubi aliquandiu cum Paulino commoratur.

Hieron. Ep. 8.

Hieron. Apol. adv. Ruf. l. 3. cap. 7.

Hieron. Ep. 27.

Priscillianus. Ad Burdigalense Concilium vocatur.

VII. Tradunt subinde nobis res suas Galliæ commemorandas: Burdigalense scilicet Concilium, adversus Priscillianum celebratum, quod perperàm cum anno CCCLXXXIII. *Du Pin* conjungit. Anno CCCLXXX. Cæsaraugustani Patres, Instantium & Salvianum Episcopos, Helpidiumque, Priscillianumque Laicos damnaverant. Quid exinde gestum sit, Sulpicius docet Severus: Instantius & Salvianus *ad confirmandas vires suas, Episcopum in Labinensi* (lege Abulensi) *oppido constituunt. Rati nimirum, si hominem acrem & callidum sacerdotali autoritate armassent, tutiores fore sese.* Tum verò Idacius, atque

Anno Dom. 385.

atque Ithacius acrius instare, sed parum sania consiliis seculares Judices adeunt, ut eorum decretis atque executionibus Hæretici urbibus pellerentur. Elicitur à Gratiano Imperatore Rescriptum, quo universi Hæretici excedere non Ecclesiis tantùm aut urbibus, sed extra omnea terras propelli jubebantur. Quo comperto Gnostici diffisi rebus suis, non ausi judicio certare, spontè cessere qui Episcopi videbantur; cæteros metûs dispersit. At tum *Instantius*, *Salvianus*, & *Priscillianus* Romam proficiscuntur, ut apud Damasum objecta purgarent. Sed iter eis per interiorem Aquitaniam fuit. Ubi tum ab imperitis magnifice suscepti, sparsere perfidiæ semina, maximèque *Elusanam* plebem pravis prædicationibus pervertere. A Burdigala per Delphinum repulsi, in agro Enchrociæ infecere nonnullos. Inde iter cœptum ingressi, turpi comitatu cum uxoribus atque alienis etiam fœminis, in queis erat *Euchrocia*, & filia ejus *Procula*, de qua fama fuit, Priscilliani stupro gravidam, partum sibi graminibus abegisse. Ubi Romam pervenere, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem ejus admissi sunt. Regressi Mediolanum, æquè adversantem sibi Ambrosium repererunt. Tum vertere consilia, corruptoque Macedonio Magistro Officiorum, Rescriptum eliciunt, quo restitui Ecclesiis jubebantur. Instantius & Priscillianus repetivere Hispanias. Salvianus in urbe obierat, Hæretici corrupto *Volventio* Proconsule, vires suas confirmant. *Ithacius*, quasi perturbator Ecclesiarum, reus postulatus, profugit ad Gallias. Hispaniarum Vicario res defertur; mittuntur Officiales, qui Ithacium tum Treveris agentem ad Hispanias retraherent. Quos ille callidè frustratur. Rumor incesserat, Maximum in Britannia sumpsisse imperium, ac brevi in Gallias erupturum. Novi Imperatoris adventum expectat Ithacius. Ubi Maximus Treveros ingressus est, ingerit preces in Priscillianum, ac socios ejus invidiæ plenas & criminum. Quibus permotus Imperator, datis ad Præfectum Galliarum, atque ad Vicarium Hispaniarum literis, omnes omninò, quos labes illa involverat, deduci ad Synodum Burdigalensem jubet. (Sulp. l. 2.)

VIII. Synodum hoc anno celebratam esse, testatur Ithacius, qui & ipsi interfuit. Priscillianus *cum his cum quibus everat, cedit ad Gallias. Inibi similiter à Sancto Martino Episcopo, & ab aliis Episcopis Hæreticus judicatus, appellat ad Cæsarem.* Quæ cum anno Theodosii septimo copulat Idacius. Burdigalensia Acta Synodi penes se habere, Labbeo dixerat *Hieronymus Vignerius*, Oratorii Presbyter; sed quod sciamus, nemo ea in publicam lucem asseruit. Pauca hæc ex Sulpitio hausta subjicimus oculis: *Deducti ad Synodum Instantius & Priscillianus, quorum Instantius prior jussus causam dicere, postquam se parum expurgabat, indignus esse Episcopatu pronunciatus est. Priscillianus verò, ne ab Episcopis audiretur, ad Principem provocavit. Permissumque id nostrorum inconstantiâ, quia aut sententiam in refragantem ferre debuerant, aut si ipsi suspecti habebantur, aliis Episcopis audientiam reservare; non causam Imperatori, de tam manifestis criminibus permittere. Ita omnes quos causa involverat, ad Regem deducti. Secuti etiam accusatores Idacius & Ithacius Episcopi, quorum studium in expugnandis Hæreticis non reprehenderem, si non studio vincendi plus quàm oportuit certassent.* Cæterùm seditione populari morte mulierculæ, quæ errores Priscilliani sequebatur, supplicio miserorum prælusum est: *Burdigalæ quædam Priscilliani discipula, nomine Urbica, ob impietatis pertinaciam per seditionem vulgi lapidibus extincta est.* Quæ in Arcadii & Bautonis Consulatum Prosper retulit.

Burdigalensis Synodus. Sulp. l. 2.

IX. Dum hæc in *Occidente* geruntur, Novatianam sectam grave dissidium incessit. Agellio Constantinopolitanorum Novatianorum Præsuli defuncto Marcianus anno superiore successerat, qui *Sabbatium* ex Judæo Christianum ad Presbyteri dignitatem promovit. At quo recens imbuta fuerat, servavit odorem testa, studiosè Judæorum ritibus inserviens. Incendebatur & Episcopatus cupiditate Sabbatius. Adjunctis itaque sibi duobus Presbyteris ambitionis suæ consciis, *Theoctisto*, & *Macario*, Paschalis festi solemnitatem, quam Novatiani Valentis Augusti temporibus in vico Phrygiæ *Pazo* innovaverant, ipse defendere instituit. *Pazus* vicus est ad Sangaris fluvii fontes, ubi pauci & obscuri de Novatianorum plebe regulam promulgarunt, ut quotannis eodem die cum Judæis Paschale festum celebraretur. Cui Synodo nec *Agellius* Constantinopolis, nec *Maximus* Nicææ, nec Nicomediæ, aut Cotyæi Episcopi Novatianorum interfuere. Principio austerioris vitæ simulatione Sabbatius ab Ecclesia se subduxit, specie flagitiosos fugiendi, quos Sacramentis indignos suspicabatur. Ubi verò progressu temporis cognitum est, *Sabbatium* conventus seorsùm agere velle, de ipsius ordinatione dolens Marcianus, sæpenumerò dicebat, *Satius fuisset spinis manus meas imponere, quàm Sabbatio.* Facto apud Sangarum, quod Bithyniæ est emporium, Concilio, accersitus Sabbatius, doloris causas exponere jubetur. Tum ille fatetur, dissensionem de Paschali festo causam doloris sibi præbuisse, quod juxta & Judæorum morem, & formulam in Patarensi Synodo promulgatam observari debuit. Adducti in suspicionem Episcopi, Sabbatium Cathedræ Episcopalis esse cupidum, jurejurando hominem adigunt, nunquam ad Præsulis dignitatem ascensurum. Cùm ille in hæc verba jurasset, regulam de festo Paschali promulgarunt, quam ἀδιάφορον, *indifferentem* vocant: *Affirmantes dissensionem de Pascha die tanti non esse, ut ejus causâ quisquam ab Ecclesia secedere debeat; nec eos qui Pazi convenerant, præjudicium Ecclesiæ universali fecisse.* Itaque Sabbatius geminum quotannis Pascha celebravit, alterum seorsim more Judaico lunæ XIV. alterum ritu Christiano die Sabbati magni pernoctans, & sequenti luce Sacramenta cum cæteris in Ecclesia participans. Ex Phrygiæ & Galatiæ partibus simpliciores imitati Sabbatium, juxta ipsius consuetudinem Pascha in occulto celebrarunt. Hujus Synodi Novatianæ tempus est in obscuro. Anno 391. coactam esse Baronius arbitratur. Ex narratione Socratis citius celebrari debuit. Sabbatii meminit & Libellus Synodicus: *Qui in Phrygia erant Æstiani, Synodo in Paza vico collectâ cum Judæis celebrandam esse Pascha decreverunt. Quod decretum cùm Sabbatius apprehendisset, multos Byzantiorum in societatem erroris abripuit. A quo Sabbatiani hodie dicuntur.*

Sangarense Novatianorum Concilium. Sabbatius. Socrat. l. 4. c. 28. Socr. l. 5. cap. 21. Lab. Concil. t. 2. 887.

X. Alexandriæ lucis usuram amisit Timotheus Episcopus, Petri & successor, & frater. Anno CCCLXXX. creatus Alexandrinorum Antistes, fraternis incedens vestigiis, *Maximo* Cynico

Mors Timothei Alex.

ANNO DOM. 385.

nico faverat. Ad Synodum Constantinopolitanam accesserat, ibique se Gregorii Nazianzeni ordinationi adversarium iotendens, occasionem viro saocto præbuerat debitam sibi Cathedram deserendi. Obiit xx. Julii prioâ feriâ, Arcadio & Bautone Coss. cùm circiter quinquennio Ecclesiam Alex. administrasset. Egregia de ipso differtur sententia. Ammonem Monachum, qui spoote sibi aurem amputaverat, oe ad sacros ordines eveheretur, cùm inauguraret, moneuti ob mutilationem Episcopatui oon aptum esse, respondit: *A Judæis ita Lex servatur. Ego, si dederitis mihi aliquem etiam naribus truncum, sed moribus probum, non eum dubitabo Episcopum facere.* Monachorum illustrium, qui Ægyptum incolebant, Historiam scripsit, de qua Sozomenus: Quaota Apollos miracula patrarit, *Timotheus Alexandrina Ecclesia Episcopus commemorat, qui & hujus viri, & aliorum, quorum anteà mentionem feci, vitam literis prodidit.* Extant & responsa Canonica Timothei, numero *octodecim* cum Balsamonis Commentariis, quæ legi possunt tomo v. B. M. P. p. 1218. Ex Canonibus eos solos proferemus, quibus ad notitiam disciplinæ apud Christianos vigentis pervenire possimus. Canon 6. statuit mulieri, die baptismi sanguinis menstrui vectigalia solventi, donec purgatur, à Sacramento esse abstinendum. Can. 8. puerperam à jejunio Quadragesimali absolvit. Canon 10. Jejuniis Antepaschalibus vini & olei usum ægrotis largitur. Canon 11. benedicendo viri alicujus cum matertera, vel amita conjugio Clericum prohibet. Can. 16. jejunanti ad percipiendam Eucharistiam, qui aquam bibit nolens, præcipit frequentiorem Sacramenti usum. Quò liquet, jejunium *naturale*, quod Romanorum in disciplina de requisitis ad fruendum Dominico corpore unum existimatur, Veteribus non fuisse oecessarium. Timotheo successit Theophilus.

Pallad. Laus. c. 2.

Sozom. l. 8. c. 29.

ANNO DOM. 386.

ANNO U. C. 1139. PER. JUL. 5099. JUL. 431. DOM. 386. VALENTIN. II. & 12. THEODOS. 8. ARCAD. 4. *Sol.* 3. D. *Lun.* 7. *Indict.* 14. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 4. P. 5. *April.*

COSS. *Honorius Nobilissimus puer & Evodius.*

Gruthingi debellantur.

I. EXundantes in imperium R. *Gruthingi*, ex Scythica gente Barbari, novæ gloriæ segetem Theodosio præbuere. Copiis armisque abundantes, corporis & jam robore excellebant. Itaque peragratis nullo negotio interjectorum populorum terris, ad ipsam usque Istri ripam pervenere. Cùm fluminis transmittendi copiam sibi concedi postularent, *Promotus* in iis locis Magister Militum exercitibus ad ripam fluminis, quàm fieri poterat, longissimè porrectis, à transitu Barbaros arcebat. Sed & dolo deleri placuit. Convocatis nonnullis Gruthingicæ linguæ peritis, præcipit proditionis mentionem injicere. Petito ingenti pretio, cùm Barbari dicerent, Præmii magnitudinem suas superare facultates, *Promoti* institores nil sibi de lucro decidi permittebant. Ut de summa tandem utrimque convenere, clam de tradendo Duce Romano cum exercitu paciscuntur. Constitutum erat Barbaros de nocte Romanum exercitum agressuros. Partem copiarum robustissimam lintribus impositam, Barbari jubent dormientes milites adoriri. Deinde alios, qui ratione roboris medium velut ordinem obtinebant, primis impetum facientibus opem ferret. Re confectâ, plebs se ostentatura erat. Ut Barbaris occurreret *Promotus*, latitudinem aciei navalis eam efficit, quæ navigiis tribus constaret. Longitudinis autem majoris ratione habitâ, ad viginti usque stadia ripam fluminis occupat. Nocte illuni Barbari lintres ingrediuntur, quos Romanorum naves facillimè demergebant, nemine propter armorum pondus evadente. Lintres, qui Romanos navibus circunvectos vitabaot, cùm in septum navium iocidissent, telis obruebantur, ut armis, cadaveribusque amnis impleretur:

Fluitantia nunquam
Largius Arctoüs pavere cadavera pisces.

Hoc modo cùm flos ipse Barbarici exercitus omninò extinctus fuisset, ad prædam milites se convertere; pueros & mulieres abducere. Tunc accersitum, qui non longè aberat, Theodosium, rei fortiter gestæ testem Promotus fecit. Theodosius dignâ Principe clementiâ captivos vinculis liberatos dimisit, & muneribus demulsit; hâc eos humanitate pelliciens, ut ad se spontè transirent. De ea victoria in Fastis Idacii mentio est: *Honorio Nobil. & Evodio Coss. victi atque expugnati, & in Romania captivi adducti gens Gruthingorum à nostris. Theodosio & Arcadio deinde cum victoria & triumpho ingressi sunt Constantinopolim die IV. Idus Oct.*

ANNO DOM. 386.

Zozim. l. 4. c. 39.

Variæ Theodosii Leges.

II. Plurimas Theodosius Leges ad Religionem spectantes promulgavit. Hæreticis, quibus conventus permittebantur, si turbas moverent, ut seditionibus reis, & perduellibus capitis supplicium imposuit. Data Lex est Constantinopoli x. Kal. Februarii. Sequente mense hæc scripsit de Martyrum exuviis: *Humatum corpus nemo ad alterum locum transferat; nemo Martyrem distrahat; nemo mercetur. Habeant verò in potestate, si quolibet in loco Sanctorum est aliquis conditus, pro ejus veneratione, quod Martyrium vocandum sit, addant quod voluerint fabricatum. Dat. IV. Kal. Martii Constantinop. Honorio Nob. puero & Evod. Coss.* Jam reliquiarum iovaluerant venditiones, quæ modis omnibus sunt prohibendæ. De Archierosyna quoque legem tulit XVI. Kal. Jul. Constantinopoli: *In consequenda Archierosyna ille sit potior, qui patria plura præstiterit, nec tamen à Templorum cultu observatione Christianitatis abscesserit.* Archierosyna hoc muneris fuit, quod in cura Templorum versabatur, quæ cùm pars sit Idololatriæ, meritò Christianis vetabatur. Quæsitum Tertulliano, oùm Christianus Magistratu fuogi potuit? respondet, *Credamus itaque succedere alicui posse, ut in quoquo honore, ut in solo honoris nomine incedat, neque sacrificet, neque sacrificiis autoritatem suam accommodet, non hostias locet, non curas Templorum deleget, non vectigalia eorum procuret.*

Cod. Th. l. ult. de Sep. viol.

Cod. Th. de Decur. l. 18.

Tertul. de Idololat. cap. 17.

Pro Arianis Lex Valentiniani.

III. At io Occidente Valentinianus Arianis favens Leges componebat, quibus error juvabatur: *Damus copiam colligendi his, qui secundum ea sentiunt, quæ temporibus divæ memoriæ Constantii, Sacerdotibus convocatis ex omni orbe Romano, expositâque fide, ab his ipsis qui dissentire noscuntur, Ariminensi Concilio Constantinopoli etiam confirmata, in æternum mansura decreta sunt. Conveniendi etiam quibus jussimus, patescat arbitrium. Dat. x. Kal. Febr. Mediolani Honorio Nob. puero & Evod. Coss.* Quo Decreto flammis persecutionis Ecclesia cingebatur. Quid ex eo ortum

Cod. Th. de Fid. Cath. l. 4.

sit

Ruf. l. 2. cap. 16.

sit mali, verbis Rufini est aperiendum: *Interim dictanda adversum fidem Patrum Imperialia Decreta mandantur Benevolo, tunc Memoriæ Scrinii Præsidenti. Sed ille, cui ab incunabulis sacra fides & venerabilis fuit, abnegat se impia verba posse proferre, & contra Deum loqui. Tum verò ne inceptum Regina frustrari videretur, celsior honor promittitur, si impleret injuncta. Ille qui nobilior in fide esse, quàm in honoribus cuperet, Quid mihi, ait, pro impietatis mercede altiorem promittis gradum? Hunc ipsum, quem habeo tollite, tantùm mihi conscientia fidei duret illæsa. Hæc dicens, ante pedes impia præcipientium cingulum fecit.* Benevolo quoque virtutis testimonium reddit Gaudentius in Præfatione ad tractatus suos: *Nostri namque temporis Regina Jesabel, Arianæ perfidiæ patrona, simulac socia, cùm Beatissimum persequeretur Ambrosium, Ecclesiæ Mediolanensis Antistitem, te quoque eâ tempestate Magistrum Memoriæ oblitum salutaris fidei arbitrata, contra Catholicas dictare Ecclesias compellabat; quod ne faceres, ultrò & promotionis politicæ dignitatem & ambitionem seculi, gloriamque mundanam pro Dei gloria contempsisti, magis eligens privatus vivere quàm mortuus militare.*

B. M. P. t. 5. 942.

Auxentius ad disputandum provocat Ambrosium.

IV. Fretus autoritate Justinæ Auxentius, ad disputationem Ambrosium provocans, Imperatoris Consistorium pugnæ arenam statuit. Arbitros dat ignotos, qui posteà Gentiles esse deprehenduntur. Tanto præsidio innixus, certam sibi victoriam pollicitus:

Æn. l. 5.

Caput altum in prælia tollit,
Ostenditque humeros latos, alternaque jactat
Brachia protendens, & verberat ictibus auras.

Dalmatium ergo Tribunum, & Notarium Ambrosio mittit Valentinianus, postulans ut Judices eligeret, sicut & Auxentius elegerat. Principi rescribit Ambrosius, ab Imperatore Valentiniano Seniore olim decretum esse, *In causa fidei vel Ecclesiastici alicujus ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis.* Tanti Imperatoris, qui pater fuit Principi, vilem debere nemini sententiam esse: *In causa fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare.* Addit: *Veniant planè, si qui sunt ad Ecclesiam, audiant cum populo, non ut quisquam Judex resideat, sed ut unusquisque de suo affectu habeat examen, eligat quem sequatur.* Non posse Judices eligi, qui de fide statuant, utpote qui aut gratiam sperent, aut *offensam metuant.* Invenit posteà, Judices ab Auxentio delectos de grege Ethnicorum esse: *Certum Auxentius non ignaros vos esse rectæ fidei, vestrum refugit examen, & Gentiles quosdam quatuor aut quinque fermè homines elegit cognitores sibi.* Quæ verba sunt Ambrosii ad populum Epist. 32.

Ambr. Ep. 32.

Justinæ in Ambrosium persecutio.

V. Cùm tantum animi & constantiæ in Ambrosio esse Justina cerneret, in graviores confestim iras exarsit. Dolebat, se Reginam ab unius Præsulis fortitudine vinci. Plena erant omnia lacbrymarum, cùm per Ecclesias juberentur *ejici Catholici Sacerdotes, resistentes gladio feriri, Curiales proscribi omnes, nisi mandatum impleverint.* Ac non jam *Portiana, hoc est, extramurana Basilica petebatur, sed Basilica nova, hoc est, intramurana, quæ major est.* Hæc erat Episcopalis Ecclesia, quam Auxentius vindicare sibi conabatur, ut queritur Ambrosius: *Meam Basilicam petit cruento ore, sanguinolentis manibus.* Propositum & Ambrosio, ut Ecclesiæ vasa traderet, qui hoc responsi reddidit: *Mi si de meis aliquid posceretur, id quod mei juris esset libenter offerrem.* De Templo verò Dei *nil posse decerpero* profitetur, quia illud *custodiendum, non tradendum* acceperit. Die Dominicâ Palmarum vi Ecclesiam sibi vindicare Principi placuit, forti nobilique pertinaciâ ab Ambrosio negatam: *Post lectiones atque tractatum, dimissis Catechumenis, Symbolum aliquibus Competentibus in Baptisterii tradebam Basilica. Illic nunciatum est mihi comperto, quòd ad Portianam Basilicam de Palatio Decanos misissent, & vela suspenderent: populi partem eò pergere. Ego tamen mansi in munere: Missam facere cœpi. Dum offero, raptum cognovi à populo Castulum quendam, quem Presbyterum dicerent Ariani.* Quibus auditis Ambrosius fletibus perfusus, extemplò misit Presbyteros & Diaconos, qui *Castulum* eriperent injuriæ. Cùm in uno Ambrosio stare videretur, quod Princeps nil impetraret, placuit in exilium mitti. Justina dignitates pollicebatur iis, qui sanctum virum de Ecclesia raptum deportarent: *Unus infelicior cæteris, nomine Euthymius, tanto furore excitatus est, ut juxta Ecclesiam sibi domum pararet, atque in eadem carrum constitueret, quo facilius raptum superpositum carpento ad exilium perduceret.* Cùm totum diem Palmarum in Ecclesia transegisset Ambrosius, inde domum cubitum se recepit, ut si quis abducere eum vellet, inveniret paratum. Tum populus, qui famâ acceperat, Pastori suo exilium parari, non excubias modò, sed veluti corporum oppositus destinat. Posterâ die Martii xxx. feriâ secundâ Ambrosius revertit in Ecclesiam, quæ circumfuso milite occupatur. Quo spectaculo cùm plebs turbaretur, illam egregiâ hâc oratione solatur: *Video vos præter solitum subitò esse turbatos, atque observantes mei. Miror quid hoc sit? Nisi fortè quia per Tribunos me vidistis, aut audistis Imperiali mandato esse conventum, ut quò vellem abirem hinc, & si qui vellent, sequendi potestatem haberent. . . . Quid ergo turbamini? Volens nunquam vos deseram. Coactus repugnare non novi. Dolere potero, flere potero, potero gemere; adversus arma, milites, Gothos quoque lachrymæ meæ arma sunt. Certè si Dominus huic nos certamini deputavit, frustrà pervigiles tot noctibus & diebus custodias exhibetis.* Neque ob milites domum repetere potuit. Itaque noctem in Basilica transegit. Quo tempore illud accidisse videtur, de quo Rufinus commemorat: *Ambrosius verò adversum Reginæ furorem non se manu defensabat, aut telo, sed jejuniis, continuatisque vigiliis sub altari positus, per obsecrationes defensorem sibi atque Ecclesiæ parabat.* Hymnis quoque cantatis dolorem suum populus mitigavit: *Tunc Hymni & Psalmi ut canerentur, secundum morem Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabesceret, institutum est.* Interea Valentinianus graves Ambrosii defensoribus mulctas imponebat, neque ab illis exigendis diei Dominicæ sanctitate prohibebatur: *Condemnationes illicò gravissimæ decernuntur primò in corpus omne mercatorum. Itaque Sanctis diebus hebdomadis ultimæ, quibus solebant debitorum relaxari vincula, strident catenæ, imponuntur collo innocentium, exiguntur ducenta pondo auri intra totum triduum. Mercatoribus nonnullis tantum pietatis fuit, ut dicerent se tantum, & duplum, si peteretur, daturos, dum modò servarent fidem.* Porro milites ipsi, quos in fidem Valentinianus armaverat, pietati se defensores constituunt. Mandant Impera-

Ambr. Ep. 33.

Paul. Vit. Ambr.

Ambr. Or. 5.

Ruf. l. 2. cap. 16.

Aug. Conf. l. 9. c. 7.

Ambr. Ep. 33.

Anno Dom. 386.

peratori, *Si prodire vellet, baberet copiam; se tamen præstò futuros, si viderent eum cum Catholicis convenire, alioquin se ad eum cœtum, quem Ambrosius cogeret, transituros.* Quin etiam ad conventum Ambrosii sese adjungunt. Quibus visis, mulierum turbabantur animi. Proripit se una: *Ipsi tamen se ad orationem venisse, non ad prælium* loquuntur. Itaque prodire Arianorum nullus ausus est. His permotus Imperator, cortinas regias, quæ in *Portiana* suspensæ fuerant, removeri jubet. Quod ubi novit Ambrosius, cùm eò tendere à plebe rogaretur, Presbyteros direxit. Quod Valentiniano displicuit. Misit ergo Notarium, qui mandata deferret: *Cur*, inquit, *Presbyteres ad Basilicam destinasti? Si tyrannus es, scire volo, ut sciam quemadmodum me adversus te præparem.* Cui respondit Ambrosius: *Nunquam Sacerdotes tyranni fuerunt, sed tyrannos sæpè sunt passi.* Hæc feriæ fuit secundæ persecutio, quo die scinduntur *ab illudentibus pueris cortina regia.*

An. 387. n. 28.

Sequenti die, quem obrepente somno feriam secundam majoris hebdomadæ Baronius vocat, cùm *tertia* jam adesset, legitur Jonæ liber, quod quasi resipiscentis Imperatoris omen fuit. Nec omini defuit eventus. Plebis enim furorem veritus, militumque in Ambrosium studia, de extorquenda Basilica mentem exuit: *Nunciatur Imperatorem jussisse, ut recederent milites de Basilica; negotiatoribus quoque quod exactum de condemnatione fuerat, redderetur.* Quo cognito, populus in Dei laudes erupit. Nostri non silescant Annales de pœna Ambrosianis persecutoribus illata postmodum. Calligonus Præfectus Cubiculi Ambrosio hæc nunciari jussit: *Me vivo, tu contemnis Valentinianum, caput tibi tollo.*

Ambr. Ep. 33.

Miser ille Eunuchus suæ conditionis oblitus, cùm meretriciis amoribus sese implicuisset, capitis damnatus est, teste Augustino:

Aug. cont. Jul. l. 6. cap. 14.

Est tamen concupiscentia spadonum, pudicèque comprimitur, ne concumbendi quamvis irritus ipse conatus in eam turpitudinem veniat, propter quam Calligonum Valentiniani Junioris eunuchum gladio novimus ultore punitum, meretricis confessione convictum. Euthymius verò, qui ad Ambrosium deportandum carrum paraverat, *Post annum, eodem die, quo illum rapere se arbitrabatur, eodem carpento impositus, de eadem domo ad exilium destinatus est.*

Paul. Vit. Ambr.

Maximi de persecutione ad Valentinianum literæ.

Ruf. l. 2. cap. 16.

VI. Novum ecce & insperatum extinguendæ prorsus persecutioni accessit auxilium: *Dum hac in longum diversis machinis & oppugnationibus nequam Justina moliretur, Maximus qui se exuere tyranni infamiâ, & legitimum Principem gestiret ostendere, datis literis impium protestatur inceptum fidem Dei impugnare, & statuta Catholica Ecclesia subrui.* Extat etiamnum Epistola Maximi integra & in Baronio, & in Collectione Labbeana Conciliorum, quæ sanè egregia est, & optimo potius Principe, quàm tyranno digna: *Audivi*, inquit, *novis clementia tua Edictis Ecclesiis Catholicis vim illatam fuisse: obsideri in Basilicis Sacerdotes, mulctam esse propositam, pœnam capitis adjectam, & Legem sanctissimam sub nomine nescio cujus legis everti.* Addit, in re jam vetusta atque usitata aliquid novum fecisse, reprehensionem esse. Fide Trinitatis gloriari Galliam, Aquitaniam, Hispaniam, Romam ipsam venerabilem, solum Illyricum in errorem esse delapsum. Arianæ legis *Mursinense* oppidum ad judicium quondam erroris miserè concidisse: Valentinianum patrem hùc fide fideliter imperasse. Subjungit: *Nullo certè majori genere curam meam circa Clementiam tuam probare tibi possem, quam si te horter, ut desinas. . . . Italiam omnem & venerabilem Romam, cæterasque Provincias suis Sacerdotibus reddas, neque te medium inseras.*

Anno Dom. 386.

Num reliquiis Protasii & Gervasii Justinæ persecutio fuit extincta?

VII. Ex sepulchro ad compescendam Justinæ persecutione Baronius auxilium petit: *Ex refossis Sanctorum Martyrum sacris reliquiis impertitur à Deo dignissimo Sacerdoti præsidium.* Id innuit & Augustinus, Confessionum l. 9. c. 7. Dum narrat, opportunè detectas esse Gervasii Protasiique reliquias *ad coërcendam rabiem fœmineam, sed regiam*, cùm ob patrata miracula, *illius inimica animus etsi ad credendi sanitatem non applicitur, à persequendi tamen furore compressus est.*

Bar. An. 387. n. 37.

Rectum tamen in ea re nobis clariss. Du Pin judicium videtur: *On croit que la decouverte des Reliques de Sainct Gervais & de Sainct Protais, & les miracles qui se firent alors, contribuerent à la paix de l'Eglise. Mais il y a bien de l'aparence que la veritable raison, qui empêcha Justine & Valentinien, de pousser les choses à l'extremité, fut l'état des affaires de l'Empire.*

M. B. P. 252.

Sic est, noluerunt Principes viro & ambitioso, & forti Maximo occasionem præbere in Italiam invadendi, quam ambabus ulnis amplexus esset, si neglectâ ipsius Epistolâ Valentinianus fidem, Ambrosiumque adhùc exagitasset. Spreverunt quidem Ariani Gervasii Protasiique reliquias, & confecta ab illis miracula pro figmento habuerunt. Testis ipse Ambrosius: *Ariani dicunt, Non sunt isti Martyres, nec torquere Diabolum possunt.* Et inferius: *Cedit Diabolus plagis, & adhùc cedere nesciunt Ariani.*

Ambr. Ser. 92.

Testis & Paulinus: *Intra palatium multitudo Arianorum, cum Justina constituta, deridebat tantam Dei gratiam, quam Ecclesia sua Catholica Dominus Jesus meritis Martyrum suorum conferre dignatus est.*

Paul. Ambr. Vit.

Cæterùm ne hîc quidem erroris expers est Baronii Chronologia, quæ Gervasii Protasiique inventionem affigit anno Dom. 387. Quam immeritò sententiam Dallæus amplexus est, cùm ex Ambrosio refellatur: *Acclamavit populus, ut in Dominicum differretur diem Martyrum depositio, sed tandem obtentum, ut sequenti fieret die.* Sextâ scilicet feriâ, cùm si septima haberetur, facillimè votis populi Ambrosius annuisset, ut solemnior foret sub altari Martyrum depositio. Prætereà ejusdem sunt anni inventio Gervasii Protasiique, & persecutio Ambrosii, quæ ad labentem utique annum pertinet.

Inventio corporum Gervasii Protasiique.

VIII. Antequam celeberrimam Gervasii Protasiique Reliquiarum inventionem exequamur, de novis Sanctis, ad Ambrosianam ætatem usque prorsus incognitis dicamus. Legitur in Notis *Vivis* ad XXII. librum Augustini de Civitate Dei c. 8. Gervasius & Protasius *filii fuerunt Vitalis Equitis Rom. Martyris, & Valeria.* Quæ ex obscura fama, ut par illud Martyrum nobilitaretur, in vulgus dispersa sunt. Neque ubi, quando, quomodo, à quibus ad mortem fratres damnati sunt, Veterum in monumentis ullo vestigio reperitur. Ne nomine quidem ante Ambrosiana tempora noti erant. Ipsorum sepulchrum in obscuro latebat, nullis aut miraculis, aut Fidelium eò confluentium cœtibus insignitum: ut ad inveniendas defunctorum Reliquias cœlesti revelatione Mediolanensi Episcopo opus fuerit. Adeò propter humilitatem & obscuritatem Martyres illi mortalium in ignoratione

ratione

ratione versabantur, teste vel Augustino: *Corpora Martyrum Protasii & Gervasii cùm laterent, & penitùs nescirentur*, &c. Christianorum Sancti Naboris ad cancellos accedentium sepulchrum, in quo fratres Martyres requiescebant, pedibus calcabatur. *(August. de Civ. l. 22. c. 8.)* Imperante M. Aurelio pietati sanguinem dedisse, creditum Baronio. Sunt tamen, qui sæviente Nerone martyrii coronam adeptos esse existiment, freti verbis Ambrosii: *Invenimus mira magnitudinis viros duos, ut prisca ætas ferebat.* Utrobique tamen de anno Martyrum supremo conjecturæ *cùm laterent, & penitùs nescirentur.* Eorum & novitatem testatur Gaudentius tractatu XVII. *Habemus Gervasium & Protasium, beatissimos Martyres, qui se ante paucos annos apud urbem Mediolanensem Sancto Sacerdoti Ambrosio revelare dignati sunt, quorum sanguinem tenemus gypso collectum.* Cruor ille immixtus gypso, & copiosus etiam in defunctorum monumento repertus, operæ potius quàm antiquæ mortis indicium est. De ipsorum supplicio hæc habet Martyrologium Adonis ad XIII. Kal. Julii: *Mediolani natalis SS. Gervasii & Protasii Martyrum. Qui beatissimi cùm per decem annos in uno cœnaculo conclusi, lectionibus & orationibus atque jejuniis vacassent, undecimo ad palmam martyrii pervenerunt. Tenti ab Astasio Comite, qui primùm tam diu jussit plumbatis contundi, quàm diu exhalaret spiritum. Sequentem verò, id est, Protasium fustibus cæsum capite truncari. Quorum corpora Philippus vir religiosus unà cum filio suo furtim abstulit, & in domo sua in arca marmorea sepelivit.* Vix dubitandum, quin & longum Gervasii Protasiique carcerem, & Astasii Philippique nomina, & arcam marmoream, sepelientis in domo conditam, Martyrologorum liberalitati debeamus. Neque quam Gervasio mortem illatam dicunt, ea satis Ambrosio narranti consentit: *(Ambr. Serm. 92.)* *Invenimus mira magnitudinis viros duos, ut prisca ætas ferebat, ossa omnia integra, sanguinis plurimum.* Ex qua sanguinis in sepulchro reperti copia Gervasius Protasiusque ambo videntur gladio periisse. Illud tamen admirationem movet, quòd ossa *Gigantorum* potius fuerint quàm hominum. Quânam demum ratione ignoti Martyres venerint in notitiam, nunc est dicendum. Basilicam dedicabat Ambrosius, cùm uno ore à plebe interpellatur: *(Id. ibid.)* *Sic in Romana Basilica dedices. Respondi, Faciam, si Martyrum reliquias invenero, statimque subiit velut cujusdam ardor præsagii. Quid multa? Formidantibus etiam Clericis jussi eruderari terram eò loci, qui est ante cancellos Sanctorum Felicis atque Naboris. Inveni signa convenientia, adhibitis etiam, quibus per nos manus imponenda foret. Sic Sancti Martyres eminere cœperunt, ut adhùc nobis silentibus arriperetur urna, & sterneretur prona ad locum sancti sepulchri. Invenimus mira magnitudinis viros duos, ut prisca ætas ferebat, ossa omnia integra, sanguinis plurimum.* Ambrosio divinitùs patefactas fuisse Martyrum reliquias, canit Paulinus Epistolâ XII.

Quosque suo Deus Ambrosio post longa revelat
Secula, Protasium cum pare Gervasio.

Diurna verò nocturnave manifestatio fuerit, non dixit Paulinus. At Augustinus: Corpora, inquit, Martyrum Protasii & Gervasii *cùm laterent & penitùs nescirentur, Episcopo Ambrosio per somnium revelata reperta sunt.* Quæ nonnihil ab Ambrosio discrepant. Quippe si viso nocturno sacra Ambrosio corpora indicata fuissent, oranti populo dubitanter non respondisset, *Si Martyrum reliquias invenero*, utpote ex divino oraculo jam certus inveniendi, formidinemque Clericorum pepulisset: *Subiit*, inquit, *velut cujusdam ardor præsagii*, quæ impulsum potius divinum, quàm somnium innuunt. Ambrosii quoque narrationem inter, & verba Augustini aliquid interest, scribentis Confess. l. 9. c. 7. Gervasii Protasiique corpora *incorrupta in thesauris secreti tui recondideras*, quæ apertè significant, integra adhùc fuisse, nullâque violata putredine. Ambrosius verò, *Ossa omnia integra* extitisse narrat. Alia verò sunt *corpora*, alia *ossa*. Carne quidem suâ nudatas fuisse Gervasii Protasiique reliquias, Ambrosii verba perspicuè testantur: *Condidimus integra ad ordinem.* Et alibi: *Inviolata reliquia loco suo & ordine reperta.* De corpore integro quis hæc prædicet? Quis scripsit unquam, Christi *ossa* in sepulchro esse condita? Inventis reliquiis translatione opus erat: *(Id. ibid.)* *Ingens concursus populi per biduum. Quid multa? Condidimus integra ad ordinem, transtulimus vespere jam incumbente ad Basilicam Faustæ. Ibi vigilia totâ nocte, manus impositio. Sequenti die transtulimus in Basilicam, quam appellant Ambrosianam.* In Kalendario Carthaginensi, Martyrologiisque Gervasii Protasiique depositio XIII. Kal. Jul. affigitur, quæ cùm labente anno in diem Veneris inciderit, apparet Junii XVII. feriâ IV. Ambrosium corpora Martyrum invenisse. Optabat plebs diem Dominicam translationi Martyrum dicari: *Acclamavit populus, ut in Dominicam differretur diem Martyrum depositio, sed tandem obtentum, ut sequenti fieret die.* Sextâ nimirum feriâ. Hinc liquet anno non 387. uti Baronius existimat, sed 386. translata esse Martyrum ossa. Inter transferendum fit miraculum, multorum ore celebratum: *Dum transferimus, cæcus sanatus est.* Hæc breviter Ambrosius, quæ fusiori oratione prosequitur Augustinus, tam libro de Civitate Dei XXII. quàm Confessionibus l. 9. c. 7. Cùm Gervasii & Protasii corpora *propalata & effossa digno cum honore transferrentur ad Ambrosianam Basilicam, non solùm quos immundi vexabant Spiritus, confessis eisdem Dæmonibus sanabantur, verùm etiam quidam plures annos cæcus civis, civitatique notissimus, cùm populi tumultuantis lætitia causam quæsivisset, atque audisset, exiliit, eòque se ut duceret suum ducem rogavit. Quo perductus, impetravit admitti, ut sudario tangeret feretrum. . . . Quod ubi fecit atque admovit oculis, confestim aperti sunt.* Cæci nomen Ambrosius edidit: *Severus*, inquit, *nomine, lanius ministerio.* Novo adhùc miraculo Gervasii Protasiique Gregorius Turon. illustrat. *(Greg. l. 1. Mir. c. 47.)* Narrabat quidam: *Quando hæc gloriosa corpora translata in Ecclesiam illam fuerunt, dum in honorem ipsorum Martyrum Missarum solemnia celebrarentur, cecidisse e camera tabulam unam, quæ illisa capitibus Martyrum rivum sanguinis elicuerit. De quo infecta linteamina, vel pallula, sive vela Ecclesiastica beatus cruor collectus est, qui usque adeò confluxisse fertur, quoad usque linteamina qui susciperent, sunt reperta.* Quod miraculum superstitiosorum figmentis opponimus, de quo silent Ambrosius atque Augustinus. Maxima porro ab Ambrosiana ætate apud posteros Gervasii Protasiique gloria fuit. Itaque anno Dom. DCXLIX. *Haduindus* Cœnomanensis Præsul in sui testamenti tabulis verba hæc apposuit: *(Bar. An. 652. n. 14.)* *Dono tibi, Sancta ac venerabilis mater*

Ecclesia Cœnomanica, in honore Sanctæ Mariæ & Domini Gervasii & Protasii Martyrum villam juris mei, cujus vocabulum appellatur Ausa. Mediolano Gervasii Protasiique ossa Brisacum Germaniæ à Friderico primo translata sunt, observante *Vsvo.* Cæterùm translatas ab Ambrosio Gervasii Protasiique reliquias legimus, adoratas non legimus. Miracula verò, quæ ab ipsis patrata feruntur, non eo quidem consilio facta sunt, ut reliquiis adorationem conciliarent, sed ut fidem Trinitatis astruerent, cujus Protasius & Gervasius cultores egere. Itaque Trinitatem Dæmones ipsi, licet inviti, profitebantur, si credimus Ambrosio: *Audivimus hodie dicentes eos, quibus manus imponebatur, neminem posse esse salvum, qui Patrem & Filium & Spiritum Sanctum negaret, qui Trinitatis omnipotentem virtutem non crederet. Confitetur hoc Diabolus, sed Ariani nolunt fateri.* Cæterùm multiplicatæ Martyrum translationes, quæ ad imperium usque Constantii Ecclesiæ incognitæ erant, occasionem præbuere Legi Theodosii, quæ IV. Kal. Mart. labente anno Constantinopoli constituta est, quâ defunctorum translationibus est intercessum: *Humatum corpus nemo ad alterum locum transferat, nemo Martyrem distrahat, nemo mercetur. Habeant verò in potestate, si quolibet in loco Sanctorum est aliquis conditus, pro ejus veneratione, quod Martyrium vocandum sit, addant quod voluerint fabricarum.*

Ambr. Serm. 93.

Cod. Th. de Sepulchris l. 7.

Synodus Rom. sub Siricio.

IX. Dùm in Italia versamur, transgrediamur ad ea, quæ in urbe Roma facta sunt. Anni sub initia Synodum celebratam esse, Epistolâ Siricii docemur, ad Episcopos Africæ missâ: *Cùm in unum plurimi fratres convenissemus, ad S. Apostoli Petri reliquias, per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpit exordium,* &c. Octoginta Episcoporum fuisse, ipsa Siricii Epistola testatur: *Data Romæ in Concilio Episcoporum octoginta sub die octava Idus Januarii, post Consulatum Arcadii Augusti & Bautonis, virorum clariss. Coss.* Quæ ultima verba virorum clariss. Coss. à mala manu videntur esse. Titulus sanè *clarissimi* non satis Imperatore dignus: & superfluum prorsus post mentionem Consulatus Arcadii & Bautonis subjungere, *virorum clariss. Coss.* Ad collapsam disciplinam restituendam Synodus ea cogitur, quo tempore Honorii Evodiique Consulatus adhùc ignorabatur; quæ causa est, cur scribatur in Epistola, *Post Consulatum Arcadii Aug. & Bautonis.* Capita constituit nonnulla, quæ Siricii in Epistola continentur. I. Ut extra conscientiam sedis Apostolicæ, hoc est, Primatis nemo audeat ordinare. II. Ne unus Episcopus Episcopum ordinare præsumat propter arrogantiam, ne furtivum beneficium præstitum videatur. III. Si quis post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit, ad Clerum admitti non debet. IV. Viduam Clericus non ducat uxorem. V. Qui Laicus viduam duxerit, non admittatur ad Clerum. VI. De aliena Ecclesia ordinare Clericum nullus usurpet. VII. Abjectum Clericum alia Ecclesia non admittat. VIII. Venientes à Novatianis, vel Montensibus per manus impositionem suscipiantur, præter eos quos rebaptizant. IX. *Suademus, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus suis non coëant, quia in ministerio divino quotidianis necessitatibus occupantur.* Quæ omnia in quarta Siricii Epistola legimus.

Lab. Conc. t. 2. 1029.

X. Ut res Italiæ absolvamus, *Philastrio* Brixiensi Episcopo fatalis hic annus fuit. Benè in Trinitatis fidem animatus, odia Arianis movit, à quibus & ante Episcopatum vexatus est. Id quidem in sermone legitur, qui Gaudentii nomen habet: *Non solùm contra Judæos & Gentiles, verùm etiam contra hæreses omnes, & maximè contra eo tempore furentem Arianorum perfidiam tanto fidei vigore pugnavit, ut etiam verberibus subderetur, & in corpore suo stigmata Domini nostri J. C. portaret. Nam & in Mediolanensi urbe idoneus olim custos Dominici gregis fuit, Ariano repugnans Auxentio, prius quàm B. eligeretur Ambrosius. Romæ etiam non exiguo tempore moratus, multos & publicâ, & privatâ disputatione lucratus in fide est.* Aquileensi Synodo anno CCCLXXXI. coactæ interfuit. Ipsum Mediolani agentem Augustinus vidit. Vir Apostolicus Gaudentio audit successori ipsius in sua ad *Benevolum* Præfatione: *Imbutum te admirabilibus doctrinis Apostolici per omnia viri, Patris nostri Philastrii, tanta constantia testimonium approbaris.* Natale Philastrii XVIII. Julii in Martyrologio celebratur. Librum edidit de Hæresibus, in quo & accuratius judicium, & styli nitorem non immeritò desideramus. Ea quidem hæresibus inserit, quæ vel figmenta sunt, vel sanè ab hæresibus quàm longissimè distant. Quæ de ranarum cultoribus, Musoritis, Puteoritis habet, ab omni mortalium memoria sunt incognita. Neque in hæresibus numeranda ea, quæ de terræ motu, aut Astrorum nominibus prodit. Philastrio longè doctiorem Epiphanium, & hæreseωn peritiorem fuisse testatur Augustinus, qui & Philastrii libri meminit, libro suo de Hæresibus: *Philastrius quidam Brixiensis Episcopus, quem cum S. Ambrosio Mediolani ipse vidi, scripsit hinc librum: nec illas hæreses prætermittens, quæ in populo Judæorum fuerunt ante adventum Domini, easque viginti & octo commemoravit, & post Domini adventum centum & viginti octo scripsit.* Ingens ille hæreseωn numerus indicio est, multa à Philastrio haberi, quæ infimi eo titulo donari non debuere. Gaudentio decessit Philastrius.

Philastrius: ejus vita librique.

Sur. 18. Jul.

Martinus de Priscilliano Maximum adit.

XI. Producantur nunc in medium, quæ in Gallia geruntur. Anno superiore Priscillianus Synodi Burdigalensis declinans judicium, ne ab Episcopis audiretur, ad Maximum provocarat. Appellantem secuti erant accusatores *Idacius* atque *Ithacius*. Intereà dum annus CCCLXXXVI. labitur, Martinus, qui Ecclesiæ causam ad politicum tribunal deferri molestissimè ferebat, Principem adit. Quid gesserit, est observatu dignissimum: *Apud Treviros constitutus, non desinebat increpare Ithacium, ut ab accusatione desisteret. Maximum orare, ut sanguine infelicium abstineret: satis superque sufficere, ut Episcopali sententiâ Hæretici judicati Ecclesiis pellerentur: novum esse & inauditum nefas, ut causam Ecclesiæ Judex seculi judicaret. Denique quoad usque Martinus Treviris fuit, dilata cognitio est, & mox discessurus egregiâ autoritate à Maximo elicuit sponsionem, nihil cruentum in reos constituendum. Sed posteà Imperator per Magnum & Rufum Episcopos depravatus, & à mitioribus consiliis deflexus, causam Præfecto Evodio permisit, viro acri, & severo. Qui Priscillianum gemino judicio auditum, convictumque maleficii, nec diffitentem obscœnis se studuisse doctrinis, nocturnos etiam turpium fœminarum egisse conventus, nudumque orare solitum, nocentem pronunciavit, redegitque in custodiam, donec ad Principem*

Sulp. h. lib. 2.

ANNO DOM. 386.

pem referret. Hoc ipso anno & ad mortem missum esse Priscillianum, & celebratum Concilium Trevirense, Baronii, Labbei, omnium denique quotquot legimus, Chronologia est. Nos verò Idacio freti, & Trevirensem conventum, & Priscilliani supplicium in annum CCCLXXXVII. transferendum esse existimamus. Magni quidem in ea re momenti est Idacii autoritas, qui de miseri Priscilliani accusatoribus unus existimatur. Ad annum verò Theodosii IX. hæc scribit in Chronico: *Priscillianus propter supradictam hæresim ab Episcopatu depulsus, & cum ipso Latronianus Laicus, aliquantique Sectatores ejus apud Treverim sub Tyranno Maximo caduntur.* Ex quo consequitur, Concilium Trevirense, quod Priscilliani mortem excepit, ad sequentem annum necessariò pertinere. Sed & adventus duo Martini ad urbem Treveritanam sunt distinguendi; prior ante obitum, posterior post obitum Priscilliani.

Martini vita à relicta militia.

XII. Ad res Martini tractandas invitat atque illectat tùm orationis series, cùm viri celeberrimi fama. Martini de virtutibus dubitamus, quemadmodum exponamus, quòd vereamur, si res explicare incipiamus, non vitam ejus enarrare, sed Historiam videamur scribere: si tantùm summas attigerimus, ne rudibus Antiquitatis minus lucidè appareat, quantus fuerit ille vir. Martini annum natalem, patriam, militiam, cùm jam tractaverimus, quæ deinde secuta sunt, scitu jucundiora proferamus. Relictâ militiâ apud Hilarium Pictaviensem commoratur. Ut verò Martinum sibi magis devinciret, Diaconum Hilarius creare voluit. Quod munus cùm repudiasset, *intellexit vir altioris ingenii hoc eum modo posse constringi, si id officii ei imponeret, in quo quidem locus injuria videretur. Itaque Exorcistam eum esse præcepit.* Quam ille ordinationem non repudiavit. Non multò pòst ad *patriam, parentesque, quos adhùc Gentilitas detinebat*, voluntate Hilarii proficiscitur. Inter Alpes cùm in latrones incidisset, eorum unus ab eo percontatur, Quisnam esset? Respondit, Christianum se esse. Quærebat etiam ab eo, An timeret? *Tum verò constantissimè profitetur, Nunquam se fuisse tam securum, quia sciret, misericordiam Domini maximè in tentationibus affuturam. Se magis dolere illi, qui Christi misericordiâ, utpote latrocinia exercens, esset indignus.* Quin etiam latronem ad fidem adduxit. Ut in patriam venit, *matrem Gentilitatis absolvit errore, patre in malis perseverante: plures tamen suo salvavit exemplo.* Cùm hæresis Ariana maximè intra Illyricum pullulasset, adversus perfidiam Sacerdotum penè solus pugnans, publicè virgis cæditur, & ad extremum de civitate pellitur. Ut turbatam exilio Hilarii Galliam invenit, Mediolani sibi Monasterium statuit: *Ibi quoque eum Auxentius, auctor & princeps Arianorum gravissimè insectatus est, multisque affectum injuriis de civitate exturbavit. Cedendum itaque arbitratus, ad insulam Gallinariam nomine secessit, comite quodam Presbytero, magnarum virtutum viro. Hic aliquando radicibus vixit herbarum. Quo tempore helleborum venenatum, ut ferunt, in cibum sumpsit. Sed cùm vim veneni in se grassantis, vicinâ jam morte sensisset, imminens periculum oratione repulit, statimque omnis dolor fugatus est.* Hæc anno Dom. circiter CCCLIX. contigere. Nec multò pòst cùm S. Hilario comperisset potestatem fuisse indubiam redeundi, *Romæ ei tentavit occurrere, profectusque ad urbem est.* Contigit ea profectio anno CCCLX. quo & Hilario permissus in Occidentem reditus.

Sulp. Vit. Mart. c. 4.

Martinus creatur Episcopus. Annus Episcopalis quæritur.

XIII. Jam prætererat Hilarius, quem Martinus est vestigiis prosecutus; cùmque ab eo gratissimè fuisset susceptus, haud longè sibi ab oppido Monasterium collocavit. Forte absente se Catechumenus febri obiit, quem post reditum vitæ reddidisse dicitur. Vacante Episcopatu Turonensi, ob *Lidorii* mortem, anno circiter CCCLXX. defuncti, Martinus ad Episcopatum Ecclesiæ Turonicæ petebatur, sed cùm à Monasterio erui suo facilè non posset, *Ruricius* quidam, unus è civibus, uxoris languore simulato ad genua illius provolutus, ut egrederetur obtinuit. Ita dispositis jam in itinere civium turbis, sub quadam custodia ad civitatem usque deducitur. Mirum in modum incredibilis multitudo non solùm ex illo oppido, sed etiam ex aliis urbibus ad suffragia ferenda convenerat. Una omnium voluntas, eadem vota, eademque sententia, Martinum Episcopatu esse dignissimum, felicem fore tali Ecclesiam Sacerdote. Pauci tamen, & nonnulli ex Episcopis, qui ad constituendum Antistitem fuerant evocati, impiè repugnabant, dicentes, *Scilicet contemptibilem esse personam, indignum esse Episcopatu, hominem vultu despicabilem, veste sordidum, crine deformem.* Inter Episcopos præcipuè *Defensor* quidam nomine, dicitur restitisse. Dum Lector expectatur, cui legendi eo die officium erat, unus è circumstantibus sumpto psalterio, quem primum versum invenit, arripuit: *Psalmus autem erat, Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum, & defensorem. Quo lecto clamor populi tollitur, pars diversa confunditur.* Quoto anno Martinus Episcopatum adiit, quæritur ab eruditis. Ac Baronius quidem, Petavius, aliique complures annum Dom. CCCLXXV. Martini inaugurationi assignant. Nobis verò à Gregorii Turonensis Chronologia discedere religio est: cùm & de Martini successoribus unus fuerit, & annum quod attinet, temporum circumstantiis, sibique optimè constet: *S. Martinus*, inquit, *anno octavo Valentis & Valentiniani Episcopus est ordinatus.* Octavus Valentiniani annus incipit die V. Kal. Mart. anno Dionysiano CCCLXXI. *Sedit annos* XXVI. *menses* IV. *dies* XXVII. Quibus locus alius adjungi debet: *S. Martinus octogesimo & primo ætatis suæ anno, Episcopatus autem* XXVI. *apud Condatensem Ecclesiæ suæ vicum excedens à seculo, feliciter migravit ad Christum, transiit autem mediâ nocte, quæ Dominica habebatur, Attico Cæsareoque Coss.* Diem mensis non indicat Gregorius, itaque in alio loco quæritur, ubi de Basilica Martini à *Perpetuo* condita hæc habet: *Solemnitas istius Basilicæ triplici virtute pollet, id est, dedicatione Templi, translatione corporis sancti, ordinatione ejus Episcopatus: Hanc enim quarto Nonas Julias observabis; depositionem verò ejus tertio Idus Novembris esse cognosces.* Sed hìc Gregorium cum Gregorio non conspirare deprehendimus. Quippe anno CCCXCVII. Novembris undecimus in *quartam* feriam incidit. Itaque si *depositionis* nomine mortem Martini intelligit, utique sanctus ille Episcopus ad Christum non migravit *mediâ nocte, quæ Dominica habebatur.* Erat enim Lit. Dom. D. Epact. Sol. 4. Gregorio igitur alius Martini obitus, alia depositio esse debet, ut sibi consentiat. Verùm eâ ratione diem mortis Mar-

Sulp. Vit. Mart. c. 7.

Greg. Tur. H. Franc. l. 10. c. 31.

Greg. Tur. H. Fr. l. 1. cap. 47.

Greg. Tur. H. Fr. l. 2. cap. 14.

tini non declarabit. Ex illa verò die, quam Martini ordinationi constituit, consequens est, excessisse Novembris ultimo. *Quarto Nonas Julias* ordinatum esse prodit. Cùm igitur sederit annos XXVI. menses IV. dies XXVII. septimus & vigesimus ille dies cohæret XXX. Novembris, quæ feria secunda est. Omnia facilè componentur, si in numeros, quod sæpissimè contigit, binarii errorem irrepsisse dicamus, ut loco *dies* XXVII. legamus *dies* XXV. Sic salva erunt omnia. Et vitâ, & Episcopatu abiit Martinus mense Novembri, die XXVII. mediâ nocte, quæ Dominica habebatur. Est tamen adhòc scrupulus unus. Nam ordinatio Martini non in diem Dominicam incidet. Nonarum Juliarum quartus anno CCCLXXI. feriæ est secundæ vindicandus, quia Lit. Dom. B. Epacta Sol. 6. Quanquam & dici posset, ordinationes eo tempore diei Dom. necessariò astrictas non fuisse. Clarissimus Pagius de rebus Chronologicis benè meritus existimat, Martinum anno CCCLXXI. die Junii duodecimâ, quæ Dominica fuit, esse consecratum. Quod ex supremo Sancti Præsulis die demonstrat, quem *septimum Novembris* statuit. Indubitanter in hanc sententiam descenderemus, si duæ difficultates nobis eximerentur. Altera, quod septimo Novembris *Martinus* mortalitatem expleverit, quod in Gregorio Tur. necdum invenire potuimus. Altera, quòd repugnante Gregorio Martini ordinationem Pagius *duodecimo Junii diei* affixerit. Nobis quidem ægrè persuadebit, diem ordinationis Martini post annum CCCLXI. fuisse mutatum, ac qui ante Synodum Turonensem pridie Idus Jun. palam recolebatur, post Synodum in IV. Non. Jul. transferretur. Cui bono mutatio hæc, quâ verus ordinationis Martini dies eximebatur memoriæ? Neque id mutationis à Gregorio prætermissum fuisset. Donec ergo nostris satisfiat scrupulis, erit nobis vero simile, Episcopatum inivisse Martinum anno Dom. CCCLXXI. quarto Julii, annos circiter quinquaginta quinque natum. Sumpto Episcopatu constantissimè perseveravit, qui prius fuerat. Eadem in corde ejus humilitas, eadem in vestitu ejus vilitas erat. Longiores essemus, si quæ sancti viri notatu sunt dignissima, in nostros transferremus Annales. Illud tamen prætermittere non possumus. Locus fuit, quem falsa hominum opinio velut consepultis ibi Martyribus sacraverat, addito etiam altari à superioribus Episcopis constituto. Autoritatem vulgò suam non accommodavit sanctus Antistes, ne superstitio convalesceret. Dum orat Dominum, ut quis esset sepultus, ostenderet, videt propè assistere umbram sordidam, quæ de crimine confitetur: *Latronem se fuisse ob scelera percussum, vulgi errore celebratum, sibi nihil cum Martyribus esse commune.* Non in minimis Martini præclaris facinoribus ponimus, quòd currente anno jam septuagenarius de eripiendo Priscilliano ad Maximum accesserit. Noverat optimus ille Præsul, non *tortores* quidem, sed Doctores errantibus esse adhibendos.

Sulp. Vit. Mart. c. 5.

Chrysostomus Presbyter creatur.

XIV. Ut de rebus in Oriente ad Ecclesiam pertinentibus nonnulla commemoremus, novâ Chrysostomum dignitate spectamus ornatum, ex Diaconatu scilicet ad Presbyteratum evectum. Quâ vel unâ observatione error evellitur Socrati, qui ab Evagrio Paulini successore Chrysostomum consecratum esse tradit. Erat inter homines Paulinus, cùm Presbyterio Chrysostomus appositus est, ut nil dubitationis sit, quin à Flaviano ordinatus fuerit, quod disertè Palladius scriptum reliquit: *Cùm ejus ad docendum facultas jam inclaresceret, & populus ex seculi amaritudine dulcesceret ejus conversatione, à Flaviano Episcopo Presbyter ordinatur.* Annos natus erat circiter XXXVIII. De miraculo, quod in ea Chrysostomi ordinatione perpetratum Georgius Episcopus Alex. memorat, prorsus silet Palladius, ut inde liqueat, ex fabularum officina prodiisse, non secus ac multa ejusmodi, quæ hoc in Autore leguntur. Commentum tamen narretur ob ejus antiquitatem. Flavianus Meletii in sede Antiochena successor, apparitione divinâ monitus, Joannem è Cœnobio in urbem reductum Presbyterum creat: *Quæ sanè visio & Joannem ordinari, & Flavianum ordinare mandabat. Columba item illa advolans, quæ jam ordinandi capiti insedit. Quantâ Dei gratiâ replendus ille esset, satis ostendit.* Sacris Presbyteri nomine annos XII. operatus est ad Consulatum usque Honorii & Eutychiani, anno CCCXCVIII. gestum, quo tempore ad Episcopatum promovetur, teste Marcellini Chronico. Labente hoc duodecennio miraculorum non expers floruisse fertur: *Fœmina Euclia nomine filius febri ad Medicorum desperationem correptus, à Joanne curatus est aquâ, quam ille Cruce signatam ad aspergendum dederat. Mulier item quadam secta Marcionistarum, cujus vir ea in urbe Magistratum quendam gerebat, dysenteriâ graviter laborans, desperata jacebat. Sanitate verò per illum receptâ, ipsa cum conjuge omnique adeò familia, compluresque Marcionitæ, hæresi abjuratâ ad Orthodoxos redierunt.* Hæc ex Georgii Alex. narratione, ex qua id lucri saltem ad nos redit, ut morum antiquorum notitiâ imbuamur. Quod verò miraculis narratis anteponimus, tractatus in Presbyteratu Chrysostomus complures scripsit, qui admirationi fuere: *Presbyteris honore cohonestatus, Expositiones divinorum Evangeliorum, Statuas, Consolationem, Commentarios in Psalterium, de Virginitate, de Misericordia, & plurimos alios libros edidit.*

Pall. Vit. Chrys. 42.

Phot. Bib. Cod. 96. 254.

Phot. Bib. pag. 255.

Niceph. l. 13. c. 2.

Hieronymus adit Didymum. Linguæ Hebraicæ dat operam.

XV. Ne Hieronymus quidem, qui Palæstinam repetit, nos de se tacere patitur. Mediâ hyeme venerat Hierosolymam, quâ post aliquantum moræ relictâ, cupiditate discendi inflammatus Ægyptum petit. Mirum viri desiderium, qui cùm vel eruditorum Doctor esse posset, discipulis tamen inseri voluit. Magnum apud omnes erat Didymi nomen, quem disserentem audire studuit: *Jam canis spargebatur caput, & Magistrum potius quàm discipulum decebat. Perrexi tamen Alexandriam, audivi Didymum, in multis ei gratias ago, quod nescivi didici.* Rogante Hieronymo tres libros in Oseam, & quinque alios in Zachariam dictavit. Relictâ Alexandriâ Hieronymus ad Nitriæ Monasteria se contulit: sed Bethlehemæ suæ cupidus, calcatum relegit iter, concito gradu illùc reversurus. Tum quam primoribus tantùm labris attigerat, Hebræam linguam didicit, comparato sibi ex recutitis Magistro: *Quo labore, quo pretio Barrabanum nocturnum habui Præceptorem? Timebat enim Judæos, & mihi alterum exhibebat Nicodemum.* Aliud tamen nominis gerebat ille Doctor Hieronymi: *Barhanina* vocari debuit, ut constat Epistolâ ad Pammachium, quâ Rufinum perstringit: *Nec mirum, si pro Barhanina, ubi est aliqua verborum similitudo, scripseris Barrabam.*

Hieron. Ep. 65.

Id. Ibid.

Hieron. Ep. 67. c. 3.

In-

ANNO DOM. 387.

Incepit & animum admovere scribendis in Epistolas Pauli Commentariis.

ANNO U. C. 1140. PER. JUL. 5100. JUL. 432. DOM. 387. VALENTINI 12. & 13. THEODOS. 9. ARCAD. 5. *Sol.* 4. C. *Lun.* 8. *Indict.* 15. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 5. *P.* 25. *April.*

COSS. *Valentinianus Aug.* III. *& Eutropius.*

Ambrosii ad Maximum Legatio.

I. GRatiani fusus cruor, usurpatumque nefandâ rebellione sceptrum Maximi ambitionem non satiaverat. Toti Italiæ inhiantem dolor hic remordebat, quod incautum Valentinianum, & fraternâ nece consternatum continuò non fuisset adortus. Neque belli prætextus ambitioso deerant. Pietatem accensâ persecutione læserat Valentinianus. Itaque gementi Ecclesiæ paranda erant auxilia. Querebatur etiam, *Bantonem, qui sibi regnum sub specie pueri vindicare volebat*, in se Barbaros immisisse. Cùm belli quod apparabat, rumor Valentiniani tetigit aures, ad Ambrosium convertit oculos, quem *Maximo* Legatum mitteret. Oblitus injuriarum, quas passus fuerat optimus ille Præsul, injunctum munus suscipit. Ut pervenit Treviros, postridie processit ad Palatium. *A Gallicano* Cubiculi Præposito poscit adeundi copiam. Refert Eunuchus, nonnisi in Consistorio Maximum adiri posse. Ut sedit in Consistorio, ingredienti Ambrosio assurrexit, *ut osculum daret*. Ad quem Ambrosius: *Quid oscularis eum, quem non agnoveris, si enim me agnovisses, non hoc loco videres?* Questus est Maximus, se ab Ambrosio in priore legatione fuisse delusum, à quo retentus fuerat, ne in Italiam irrumperet. Accusationem resellit Ambrosius, illis expositis, quæ priori in legatione fecerat, quæ loco suo protulimus. Subjungit: *Confer utriusque factum. Tu fecisti incursare Rhatias: Valentinianus suo tibi auro pacem redemit. Aspice illum quoque, qui tibi ad dexteram assistit, quem Valentinianus cùm posset suum dolorem ulcisci, honoratum ad te redire fecit. . . . . Confer ergo, te Judice, utriusque factum. Ille tibi fratrem tuum viventem remisit, tu illi vel mortuum redde. Quid illi reliquias germani abnegas, qui tibi adversum se auxilia non negavit. Sed vereris ne exuviarum reditu renovetur militibus dolor, hoc enim allegas. Quem viventem deseruerunt, eum defendent peremptum! Quid eum mortuum times, quem occidisti, cum posses reservare?* Consistorium exeunti pollicitus erat Maximus, *se tractaturum*. Posteà cùm videret, ab Episcopis, qui vel sibi communicabant, vel *qui aliquos licet à fide devios, ad necem petebant*, Ambrosium abstinere, commotus jussit sine mora regredi. Pro prudentia sua probè Ambrosius intellexit, Maximum Valentiano insidias moliri. Id ergo subinde ei significat, eâ clausulâ suæ Epistolæ impositâ: *Vale Imperator, & esto tutior adversus hominem pacis involucro bellum tegentem.*

Ambros. Ep. 27.

Domnini ad Maximum legatio.

II. Prudentissima hæc erant Ambrosii consilia, quibus tamen irato Deo Valentinianus non auscultavit. Intereà Maximus de Valentiniano dejiciendo cogitans, ad adeundam Italiam se parabat. Commotus his Valentinianus, alteram Aquilejâ legationem mittit, de firmiore pace constituenda. *Domninus* natione Syrus, & notæ melioris familiaris, qui & maximâ secundum Principem potestate præditus, fide pariter, & usu rerum præstare cæteris videbatur, ea de causa ablegatur. Ut ad Maximum venit, capitibus legationis omnibus expositis, cum comitate excipitur, ut muneribus penè obrueretur. Quo factum, ut amicissimum Valentiniano Maximum esse putarit. Ac potuit usque adeò Domninum decipere Maximus, ut etiam partem exercitus sui cum eo mitteret, quæ Valentiniano contra Barbaros Pannoniis imminentes auxilio esset. Sic viam Maximo faciliorem superandis Alpibus reddidit *Domnini* imprudentia. Quem redeuntem cum copiis universis Maximus sequitur, tacitè præmissis in itinere custodibus, qui omnem curam adhibebant, ne cursu quis prætergressus Maximi in Italiam transitum Domnini comitibus nunciaret. Sic prohibente nemine Maximus celeriter Italiam ingressus, Aquilejam copias ducit.

Zosim. l. 4. c. 42.

Valentinianus Thessalonicam fugit.

III. Valentiniano tam repentino casu perturbato metuendum erat, ne vivus à Maximo captus interficeretur. Itaque navem ingressus Thessalonicam abiit, sociâ navigationis matre Justinâ, *Gallâque* sorore, quæ matris religione imbuta erat, ut narrat Philostorgius l. x. c. 7. *Illa verò Arii sectam sectabatur*, quæ non minus Gallæ, quàm Justinæ conveniunt. Legatione ad Theodosium missâ rogant, ut illatam familiæ Valentiniani ulciscatur injuriam. Habito consilio visum, ut ipse Senatorum parte comitatus Thessalonicam peteret. Ibi de integro deliberatur, quid agendum. Communi decreto puniri Maximum placuit. At Theodosius non *animi mollitie*, ut visum Zozimo, sed prudentiâ non minimâ bellorum civilium calamitates in medium affert. In his Rempublicam utrinque letales plagas accipere. Censet itaque legationem prius ad tyrannum esse mittendam. Si Valentiniano restitueret imperium, bello abstinendum, imperiumque secundum formam pristinam dividendum esse. Sin avaritiâ vinci se pateretur, absque mora ulla bellum faciendum. Adversus hæc, quæ Reip. conducebant, hiscere poterat nemo. Ac missam quidem legationem ex Pacati Panegyrico colligimus: *Tandem in nos oculos Deus retulit . . . . & hunc sacrato capiti objecit furorem, ut fœdus abrumpere, jus feciale violare, bellum edicere non timeret.* Ut porrò Theodosii animum magis inflammaret Justina, Gallam filiam suam eximiâ formâ præstantem, coram eo statuit, & genua ipsius amplexa suppliciter obsecrat, ne cædem Gratiani, à quo habebat imperium, inultam relinqueret. Cùm puellæ desiderio Theodosius indies magis ureretur, conventâ *Justinâ*, filiam ejus in matrimonium sibi postulat. Quam eâ lege Justina pollicetur, ut & Gratiani cædem ulciscatur, & paternum Valentiniano imperium restituat. Quæ Zozimi narratio si vera est, ut fit certè vero similis, errat Marcellini Chronicum, dum Theodosii Gallæque nuptias in annum proximum confert. Permovit & Theodosium jus feciale violatum. Non porrò bellum prius movere statuit, quàm divina posceret oracula. Erat in Ægypto Monachus, qui vaticinationes fundere putabatur. Quem Princeps consultum voluit. Id memorat Augustinus: *Cùm Maximum terribilem faceret ille successus, hic in angustiis curarum non est lapsus ad curiositates sacrilegas, sed ad Joannem in Ægypti eremo constitutum, quem Dei servum prophetandi Spiritu præditum, famâ crebrescente didicerat, misit. Atque ab eo nuntium victoriæ certissimum accepit.*

Zoz. l. 4. c. 44.

Aug. de Civit. l. 5. c. 26.

ANNO DOM. 387.

Maximus vastat Italiam.

Ambros. Ep. 8.

IV. Maximus audito Justinam cum liberis fugâ sibi consuluisse, collectis navibus expeditis Andragathium ad eos capiendos dimittit, frustrà tamen, cùm Jonium fretum jam transmisissent. Intereà fulminis in morem Maximus Italiam vastabat, ut Ambrosii ad Faustinum monet Epistola: *De Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam ipsam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinquebas. In dextera erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhùc nomine sonans. Ad lævam Apennini inculta miseratus, & florentissimorum quondam populorum castella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. Tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarumque sub eodem conspectu exposita funera non te admonent, unius sanctæ licet & admirabilis fœminæ descessionem consolabiliorem habendam; præsertim cùm illa in perpetuum prostrata ac diruta sint, hæc autem ad tempus quidem erepta nobis, meliorem illic vitam exigat.*

Antiochena seditio. Theodosius flectitur.

Sozom. l. 7. *c.* 23.

V. At in Oriente gravissima apud Antiochiam seditio commovetur. Novum ob bella tributum Theodosius indixerat, quod cùm Antiocheni ferre non possent, in furorem ardentes æneam *Flacillæ* statuam dejiciunt. Deturbatam & Principis statuam, injecto fune, additâque verborum contumeliâ per urbis vicos trahunt. Qui tumultus ante Quadragesimam exortus est. Officio suo Magistratus non defuit, qui tumultuantium nonnullos in ipso facinore deprehensos ultimo supplicio affecit. Ut justus Principis furor exarmaretur, Flavianus Episcopus nomine civitatis deprecator mittitur, qui in regios Ministros incidit, ad puniendam Domini sui injuriam properantes. Auditâ quippe seditione Theodosius graviter commotus, privilegia urbi adimit, Laodiceæ Primatum contribuit, incendium Antiochiæ minatur, *Elebichium* Magistrum Militum, & *Cæsarium* Palatii Præpositum mittit, qui tristem sententiam exequerentur. Cujus adventus ut rumor dispersus est, plebs in stuporem conjicitur. Jam sedato furore, sui facti pœnitebat, ac quasi præsentium malorum sensu omnes gemebant. Tum Chrysostomus conciones habuit egregias, quas ἀνδριάντας, sive *statuas* Græci appellavere, quarum prima est, *Quid dicam, aut eloquar? Lachrymarum præsens tempus, non verborum; luctuum, non sermonum; deprecationis, non concionis.* Dum fletu lachrymisque pascitur Antiochia, repentè inexpectatum miseris auxilium venit. Monachi qui radices montis incolebant, multis precibus Imperatoris Legatos adeunt. Præcipuè *Macedonius*, Sacræ Scripturæ peritus, nullâ potestatis Elebichii Cæsariique ratione habitâ, media in urbe chlamydem alterius apprehendens, utrumque ex equo descendere jubet. Illi vetulum hominem, brevis staturæ, & vilibus tectum panniculis, conspicati principio quidem indignantur. Ut verò de hominis eximia virtute moniti sunt, equis desilientes, & genua illius amplectuntur, & veniam postulant. Quibus Macedonius talia loquitur: Viri amici, nunciate hæc Imperatori: *Homo es, non Imperator duntaxat. Proinde noli ad imperium solum attendere, sed naturam etiam considera. Ne igitur hominem ad imaginem Dei conditum crudeliter jugulari præcipias.* Jubet etiam considerare, pro una ex ære statua plures alias posse fabricari. Ipsum verò ne unum occisorum capillum creare posse.

Theodorit. l. 5. *c.* 10.

Sic conveniendi Imperatorem tempus impetratur. At Flavianus Antiochensis Episcopus, qui pro civibus legatione fungebatur, persuasit adolescentibus, qui ad Imperatoris mensam canere solebant, ut cantica, quibus Antiocheni in supplicationibus suis utebantur, cantarent. Cantu Imperator in clementiam flexus, iram deposuit, perfuso vel lachrymis poculo, quod tum fortè in manus habebat. De memorabili historia nil causæ Baronio fuit, cur dubitaret ob silentium Chrysostomi, qui rem notatu dignissimam præteriit tamen, homiliâ XX. ad Antiochenses.

Soz. l. 7. *c.* 23.

Eam enim omisit, quia nota erat lippis & tonsoribus. Ipse Flavianus multum quidem contulit ad extinguendam Principis iracundiam. Primùm enim silentio lachrymisque offensum adoritur. Deinde querenti Theodosio respondet, civibus suis conducibilius fuisse, à Barbaris civitatem everti; cui reparandæ spes in benevolentia Imperatoris collocabatur. Quo merito excandescente nil perfugii restabat, nil auxilii miseris relinquebatur. Non Episcopum modò, sed & Legatos mitti, qui à plebe commissa purgarent, Decurionum Ordini placuit, *Libanium* ergo Rhetorem, & *Hilarium* splendore familiæ, atque omni eruditionis genere præstantem deligunt. Ac Libanius coram Imperatore & Senatu Oratione de Seditione pronunciatâ Theodosium ab ira revocavit. Quin etiam alteram de reconciliatione oranti injunxit orationem. Itaque maximus error Baronio est, dum falsi dicam scribit Zozimo; quasi Libanius ad fata venisset ante seditionem Antiochenam. Supersunt etiamnum orationes Libanii ab injuria temporis vindicatæ. Primâ de Legatorum adventu famâ potuit secedere Libanius; ubi verò defervescere cœpit Principis iracundia, ad eum mitti deprecator potuit, & reverà missus est. Hanc Antiochensium seditionem Baronius, Petavius, Valesius in annum 388. contulere. Placet tamen magis Gothefridi Pagiique Chronologia, qui anno 387. eum tumultum alligarunt, quia mense Aprili anni proximè sequentis Imperator non Constantinopoli, ubi à Flaviano conventus, sed Thessalonicæ versabatur, quo ante anni præsentis exitum se contulit.

Zozim. l. 4. *c.* 41.

Bar. Ann. 388. *n.* 11.

Priscillianus cum sociis occiditur.

Ambr. Ep. 27.

VI. Nunc ad res Ecclesiæ stylum delabi nostrum permittamus. Priscillianum gemino judicio auditum *Evodius* in custodiam redegerat, donec ad Principem referret. Intereà missus à Valentiniano Legatus Treviros venit Ambrosius, quo tempore nondum Priscillianus perierat. Maximus *cùm videret me abstinere ab Episcopis, qui communicabant ei, vel qui aliquos devios licet à fide ad necem petebant, commotus eis jussit, nec sine mora regredi.* Quæ Ambrosii verba sunt ad Valentinianum. Quibus & communis Chronologia, quæ anno CCCLXXXVI. tam Priscilliani supplicium, quàm Trevirense Concilium affigit, refellitur, & nostra egregiè firmatur, quæ currentem annum his assignat. Nondum infelix homo sanguinem suderat, legationem Ambrosio obeunte, ut disertè ea verba testantur, *Aliquos devios licet à fide ad necem petebant.* Nec dum igitur morti missi, quod & ostendit Chronicon Idacii, qui de accusatoribus, ut creditur unus, quod Priscillianus luit supplicium, cum anno Theodosii *nono* copulat: *Priscillianus propter supradictam hæresim ab Episcopatu depulsus, & cum ipso Latronianus Laicus, aliquantique sectatores ejus apud Treverim sub Tyranno Maximo caduntur. Exin in Gallæciam Priscillianistarum hæresis invasit.* Quâ ratione

miseri

ANNO DOM. 387.

miseri ad fata venerint, nunc est dicendum. Maximus vel arte, vel superstitione desideriis furentium Episcoporum nimis inserviebat. Quod verè questus est Pacatus in Panegyrico: *Fuit enim, fuit & hoc delatorum genus, qui nominibus Antistites, reverâ autem satellites, atque adeò carnifices, non contenti avitis patrimoniis, calumniabantur in sanguinem, & vitas premebant reorum jam pauperum. Qui etiam cùm in judiciis capitalibus astitissent, cùm gemitus & tormenta miserorum auribus ac luminibus hausissent, cùm lictorum arma, cùm damnatorum frena tractassent, pollutas pœnali manum contactu ad sacra referebant, & ceremonias, quas incestaverant mentibus, etiam corporibus inquinabant.* Adjungit & querelis exempla: *Sed nimirum graves suberant invidiosaque causa, ut unco ad pœnam Clarivatis matrona raperetur. Objiciebatur enim atque etiam exprobrabatur mulieri vidua nimia religio, & diligentius culta divinitas. Quid hoc majus poterat intendere accusator Sacerdos?* Hæccine indicavit ipse Maximus in sua ad Siricium Epistola, quæ patratorum à Manichæis scelerum meminit? Non enim de Priscilliani comitibus *Clarivatis* matrona, de qua altum in Sulpicio silentium. Morte hujus mulieris ad extinguendum Priscillianum viam sibi Maximus aperuit. Apponit accusatorem Patricium fisci patronum: *Ita eo insistente Priscillianus capitis damnatus est, unàque cum eo Felicissimus & Armenius, qui nuper à Catholicis Clerici Priscillianum secuti desciverant. Latronianus quoque, & Euchrocia gladio perempti. Instantius in Sylinam insulam, qua ultra Britanniam sita est, deportatur. Itum deinde in reliquos sequentibus judiciis, damnatique Asarinus, & Aurelius Diaconus gladio. Tiberianus ademptis bonis in Sylinam insulam datus. Tertullus, Potamius, & Joannes, tanquam viliores persona, & digni misericordiâ, quia ante quæstionem se ac socios prodidissent, temporario exilio intra Gallias relegati. Caterùm Priscilliano occiso, non solùm non repressa est hæresis, qua illo autore proruperat, sed confirmata, latiusque propagata est. Namque sectatores ejus, qui eum prius ut Sanctum honoraverant, postea ut Martyrem colere cœperunt. Peremptorum corpora ad Hispanias relata, magnisque obsequiis celebrata eorum funera. Quin & jurare per Priscillianum summa religio putabatur.*

Sulp. h. l. 2.

Synodus Trevirensis. Ithacii mores.

VII. Non multò post irrogatum Priscilliano supplicium Treviris Synodus cogitur, cujus Sulpicius meminit. De gestis in eo conventu pauca supersunt: *Congregati apud Treviros Episcopi tenebantur, qui quotidie communicantes Ithacio, communem sibi causam fecerant.* Quin etiam Synodus pronunciavit, *Ithacium culpâ non teneri.* Unus tamen Theognistus Ithacii communionem aversatus est, fatente Maximo, qui hæc Martino locutus est: *Theognistum odio potius, quàm causâ fecisse dissidium, eundemque tamen solum esse, qui se à communione interim separarit.* Navus & industrius litigandi Ithacius, videns quàm invidiosum sibi apud Episcopos foret, si accusato etiam postremis rerum capitalium judiciis astitisset, se cognitioni substraxerat, callido jam scelere perfecto. Denique eò processit Conciliabuli hujus vecordia, ut ex ejus sententia Maximus decreverit, *Tribunos summâ potestate armatos ad Hispanias mittere, qui Hæreticos inquirerent, deprehensis vitam & bona adimerent. Nec dubium erat, quin Sanctorum etiam maximam turbam tempestas illa depopulatura esset, parvo discrimine inter hominum genera. Etenim tum solis oculis judicabatur, cùm quis pallore potius aut veste, quàm fide Hæreticus æstimaretur.* Dum adhuc sedet Synodus, Martinus Treviros advenit gravibus de causis ad comitatum ire compulsus. Has principales petitiones habebat, pro *Narsete* Comite, & *Leucadio* Præside, quorum ambo Gratiani partium fuerant, pertinacioribus studiis iram victoris emeriti. Illa præcipua cura, ne Tribuni cum jure gladiorum ad Hispanias mitterentur. Intereà Episcopi, quorum communionem Martinus non inibat, trepidi ad Regem concurrunt, prædamnatos se quærentes, *Actum esse de suo omnium statu, si Theognisti pertinaciam, qui eos solus latâ sententiâ palam damnaverat, Martini armaret autoritas: non oportuisse hominem recipi manibus, illum jam non defensorem Hæreticorum esse, sed vindicem, nihil actum morte Priscilliani, si Martinus exerceat illius ultionem.* Nec multum aberat, quin cogeretur Imperator, Martinum cum Hæreticorum sorte miscere. Sed licet ille Episcopis esset obnoxius, non erat nescius, Martinum fide & virtute cunctis præstare mortalibus. Aliâ igitur viâ Sanctum vincere parat. Secreto accersitum blandè appellat: Hæreticos jure damnatos more judiciorum publicorum, potius quàm insectationibus Sacerdotum; non esse causam, quâ Ithacii, cæterorumque partis ejus communionem putaret esse damnandam. Quibus cùm Martinus parum moveretur, Rex irâ accenditur, ac se de conspectu ejus abripuit. Mox percussores his, pro quibus Martinus rogaverat, diriguntur. Quod ubi Martino compertum, jam noctis tempore palatium irrupit; spondet si parceretur, se communicaturum, dum modò ut & Tribuni jam in excidium Ecclesiarum ad Hispanias missi retraherentur. Nec mora intercessit. Maximus indulget omnia. Postridie *Felicis* ordinatio parabatur, sanctissimi sanè viri, & planè digni, qui meliore tempore Sacerdos fieret. Hujus diei communionem Martinus iniit. Verùm summâ vi Episcopis nitentibus, ut communionem illam subscriptione firmaret, extorqueri non potuit. Ac postero die se inde proripuit. Cæterùm Ithacius, qui vivente Maximo triumphabat, post ejus obitum Sacerdotio motus est: *Quod initio jure judiciorum, & egregio publico defensum, postea Ithacius in jurgiis solitus, ad postremum convictus, in eos retorquebat, quorum id mandato & consiliis effecerat: solus tamen omnium Episcopatu detrusus.* Quod anno 389. contigisse, Prosperi legitur in Chronico, à quo tamen monemur, Ursacium cum Ithacio ejectum esse. Promoto & Timasio Coss. *Ithacius & Ursacius Episcopi ob necem Priscilliani, cujus accusatores fuerant, Ecclesia communione privantur.* Neque eâ dignitate præditus esse debuit infamis homo, quem suis coloribus egregiè depingit Sulpitius: *Ithacius fuit audax, loquax, impudens, sumptuosus, ventri & gula plurimum impertiens. Stultitia eò usque processerat, ut omnes etiam sanctos viros, quibus aut studium inerat lectionis, aut propositum erat certare jejuniis, tanquam Priscilliani socios, aut discipulos in crimen arcesseret.* Ausus etiam miser est Martino palam objectare hæresis infamiam.

Sulp. Dial. 3. c. 15.

Ibid.

Sulp. h. l. 2.

Ibid.

Augustinus Rhetorem exuit: baptizatur.

VIII. Anno celebritatem attulit baptismus Augustini. Errores demum exuerat, totoque pectore sacra salutis mysteria anhelabat, cùm dolore dentium anno 386. corripitur, qui adeò ingravescebat, ut loqui non valeret. Quid

verò

Anno Dom. 387.

verò leniendo dolori adhibuit remedii? Rogat suos pro se Deum precari salutis: *Scripsit hoc in cera, & dedit eis, ut legeretur.* Ubi fixerunt genua, fugit dolor. Quo Christi munere adjuvatur consilium Augustini, de Professoratu Rhetoricæ deponendo: *Jam pautissimi dies supererant ad Vindemiales ferias*, quos statuit tolerare, ut solemniter abscederet. Ut Vindemiæ tempus advenit, rus *Verecundi* petit, sibi concessum relaxando animo. Peractis Vindemialibus feriis, arti suæ renunciat, quòd & Deo servire delegisset, *& illi professioni præ difficultate spirandi, ac dolore* pectoris non sufficeret. Tum & saluti suæ vacare sollicitè cœpit, ut baptismum Paschali festivitate susciperet. Propterea Ambrosio *scribit errores suos*, quem & rogat monere, si quid de Sacris Libris legendum esset. Ille roganti *jussit Esaiam evolvere*, qui & veram mentis præcipit ablutionem, & resipiscentiam prædixit Ethnicorum. Illuxit tandem ille dies, quo sacris undis expiatus est. Comites habuit baptismi *Alipium* amicum, & *Adeodatum* filium, annos *fermè quindecim* natum. Ingressus erat Augustinus ætatis tertium & trigesimum, qui ab Idibus Novembris anni CCCLXXXVI. initium duxerat. Alia Baronio sententia est, qui Augustini baptismum cum an. Dom. CCCLXXXVIII. copulat, labente jam ætatis *quarto & trigesimo*. Quam sanè Chronologiam Augustinus ipse refellit, dum verbis expressis docet, se baptisma fuisse consecutum anno post Ambrosii persecutionem: *Annus erat, aut non multò amplius, cùm Justina Valentiniani Regis pueri mater hominem tuum Ambrosium persequeretur.* Paschalis superioris annis hebdomade, cujus pars novissimis Martii diebus insidebat, Ambrosius à Justina vexatus fuerat: baptizatus est igitur diebus Paschalibus anni præsentis, ut accuratè Augustino scribitur. Neque hîc sibi Baronius constat, qui Natalem annum Augustini in *Arbetionis & Lolliani* Consulatum contulit, Dom. CCCLV. Quo casu anno 387. non quartus & trigesimus Augustini, sed XXXIII. labebatur.

Bar. An. 387. n. 72.

Error Baronii.

August. Conf. l. 9.

De hymno Te Deum. Nùm ab Ambrosio conditus? Ejus antiquitas.

IX. Inveteravit opiniò, dum baptizatus Augustinus ab Ambrosio, hymnum celeberrimum *Te Deum laudamus* ab utroque junctâ voce fuisse cantatum. In MS. quod Dacii Mediolanensis Chronicum inscribitur, ea leguntur, quæ ex Cardinali Bona nostris Annalibus inserimus: *A Beato Ambrosio cunctis Fidelibus urbis astantibus, & videntibus in nomine, & individuæ S. Trinitatis Augustinus baptizatus & confirmatus est. In quibus fontibus prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis, Te Deum laudamus cantantes, cunctis qui aderant audientibus & videntibus ediderunt, quod ab universa Ecclesia Catholica usque hodie tenetur, & religiosè cantatur.* Quin aliquid vetustatis hymnus sibi assumat nulli dubitamus, cujus quidem in Regulis Benedicti mentio est Regulâ XL. *Post quartum Responsorium incipiat Abbas hymnum, Te Deum laudamus.* Itaque diu ante annum 822. cantatus esse videtur, quo tamen tempore primum in Ecclesiæ hymnis auditum fuisse, nonnullis eruditis creditum. In Decretis Ludovici Pii adversus Clericorum violatores promulgatum, legitur: *Ecclesiasticus ordo, & Principibus laudes referentes, hymnum Te Deum laudamus decantabant. Et sic soluta est Synodus.* Triburiensis scilicet anno 822. Porro Traditionem Dacii falsam esse, eò nobis liquet, quòd notatu dignissimam Augustinus eam siluerit, quam utique memorasset, dum de suo baptismo mentionem fecit. Ambrosio quidem ascripsit hymnum, *Veni Creator omnium*, ut apparet extatque libro sexto de Musica, cap. 9. Quantò magis hymni meminisset, qui dum baptizatur, & sibi, & Ambrosio à Spiritu S. instillatus est. Præterea variis Autoribus *Te Deum* ascribitur, ut valde dubium sit, fueritne hymnus ab Ambrosio conditus, ne dum exploratum sit aut probabile, uno concentu subitò ab Ambrosio baptizante, & Augustino baptizato fuisse cantatum. Eruditi quidem à Dacio Mediolanensi Chronicum abjudicant. Chronici fidem & autoritatem exploranti doctissimo *Mabillono* responsum ab Antonio Maria Pustula, Ecclesiæ Metropolitanæ Bibliothecario, Chronicum esse annorum DC. non tamen eâdem manu descriptum: *Præferre nomen Dacii Archiepiscopi Mediolanensis, verùm titulum esse recentiorem*, ut monet Caviue. In antiquissimo Breviario MS. Collegii Aniciani de Urbe Canticum titulum præfert, *Hymnus S. Abundii.* Ab aliis *Sisbuto* Monacho Ordinis Benedicti vindicatur. Est igitur hymni *Te Deum* Autor incertus, nobis tamen certum Ambrosii non esse.

Bona Div. Ps. c. 16. 849.

B. M. P. t. 9. 644.

Mors Monicæ, & pietas.

X. Magnam Monicæ lætitiam attulerat charissimi filii sui baptismus, quæ non multò pòst longè majori gaudio cumulatur. Mediolano Ostiam profecta erat, ut cum Augustino in Africam remearet. Ibi lethali morbo correpta spiritum Deo suum reddidit: *Apud Ostia Tiberina, ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem instaurabamus nos navigationi. Colloquebamur ergo soli valde dulciter.* In illo colloquio pia mater hæc filio dicit: *Unum erat, propter quod in hac vita aliquantum immorari cupiebam, ut te Christianum Catholicum viderem prius quàm morerer. Cumulatius hoc mihi Deus meus præstitit, ut te etiam contemptâ felicitate terrenâ servum ejus videam. Quid hîc facio? Cùm intereà vix intra quinque dies, aut non multò amplius decubuit febribus.* Ut post deliquium, quod passa fuerat, nonnibil restituitur, *Navigio, Augustinoque*, qui tum aderant filiis suis hæc mandat: *Ponite hoc corpus ubicunque, nisi vos ejus cura conturbet. Tantùm illud vos rogo, ut ad Domini altare memineritis, mei ubi fueritis.* Pietate sunt & prudentiâ tincta verba morientia: *Quærentibus utrùm non formidaret, tam longè à sua civitate corpus relinquere. Nihil, inquit, longè est Deo: neque timendum est, ne ille non agnoscat in fine seculi, unde me resuscitet.* Tempus obitus suæ matris in his consignavit Augustinus: *Ergo die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo & sexto anno ætatis meæ, anima illa religiosa corpore soluta est.* Eruditis compluribus, ipsique Baronio persuasum, annum CCCLXXXIX. Monicæ supremum fuisse. Quam verba laudata sententiam refellunt. Anno quippe Dom. 389. annos Augustinus non tres & triginta, sed triginta quinque natus erat. Neque hic error in numeris est cum Baronio fingendus, cùm doctissimis Benedictinis testibus, communis lectio in omnibus exemplaribus reperiatur. Quæ aliundè verbis ipsius Augustini fulcitur: *Apud Ostia Tiberina post longi itineris laborem instaurabamus nos navigationi.* Quibus apertè liquet, Augustinum cum matre Mediolano non *Romam*, sed Ostiam contendisse. Româ quidem Ostiam quatuor circiter Gallicis milliaribus distantem, nil *longi* est laboriosique itineris, ut solerter doctissimus observat Norisius. Itaque defunctâ matre, Augustinus Ostiâ Romam

August. Conf. l. 9. c. 10.

Ibid.

Conf. l. 9. c. 11.

Error Baronii.

Anno Dom. 387.

mam profectus. Cùm porro trigesimus quartus Augustini annus Idibus Novembris inceperit, citius Monica vitam reliquit, utpote anno Augustini 33. defuncta. Placuit Romano Martyrologio, Monicæ memoriam *quarto* Maii celebrari, quod tamen vetustioribus in Martyrologiis desideratur. Non est sanè verisimile, eo die Monicam ad plures abiisse, cùm Pascha hoc anno fuerit Aprilis 25. celebratum. Quo tempore Monica adhùc agebat Mediolani. Felicem filio Augustino Monicam, felicem quoque Augustinum matre Monicà, quæ corruptum juvenem lachrymis Deo suis peperit. Magnam matris suæ pietatem paucis posteros docuis Augustinus: *An verò tu, Deus misericordiarum, sperneres cor contritum, & humiliatum, vidua casta, & sobria, frequentantis eleemosynas, obsequentis atque servientis sanctis tuis, nullum diem prætermittentis oblationem ad altare tuum, bis in die manè, & vespere ad Ecclesiam tuam sine ulla intermissione venientes, non ad vanas fabulas & aniles loquacitates, sed ut te audires in tuis sermonibus.*

Confess. l. 5. c. 9.

Cyrilli Hierosl. obitus. Orthodoxus excessit.

XI. Anni sub initia in Oriente Cyrillus Hierolymitanus hominem exuit. Varios Cyrilli casus suis temporibus nostri docuerunt Annales. Pulso Maximo successerat, Arianis faventibus. Quin etiam de fide sua malè audiit, teste Sozomeno, qui de Cyrillo & Acacio hæc habet: *Uterque eorum in suspicionem venerat.* Ac expressis sanè verbis Macedonianis ipsum inserit: *Cyrillus,* inquit, *Hierosolymorum Episcopus. Pœnitentiâ tum ductus, quòd opinioni Macedonis antehàc adhæsisset.* Cum Semi-Arrianis communione conjunctum fuisse, certum exploratumque est. Cyrillum etiam Arianis apponit Hieronymus in Chronico ad annum 349. Post Maximum *Ecclesiam Ariani invadunt. Id est, Cyrillus, Eutychius, rursum Cyrillus, Irenaus, tertiò Cyrillus, Hilarius, quartò Cyrillus.* Maximi quoque, à quo Presbyter creatus erat, ordinatione repudiatâ, suadentibus Arianis ad Diaconi gradum rediisse, testatur Hieronymus; cujus non omninò nobis vacillat fides, cùm Hierosolymitanarum rerum peritus evaserit, ob loci quem incolebat, viciniam. Porro si Arianâ labe quandoque fuerit affectus, quin ad frugem redierit nulli dubitamus. Honorificum quidem pietati ejus testimonium Patres Constantinopolitani reddiderunt: *Sæpè pulsus Ecclesiâ, & receptus, ad extremum sub Theodosio Principe annis inconcussum Episcopatum tenuit.* Extant ipsius Opera, Epistola scilicet ad Constantium, Catecheses XVII. ad Competentes, *quas in adolescentia composuit,* ut narrat Hieronymus, libro de Viris Illustribus. Quartum & quartam laudat Theodoritus in suo Dialogo secundo, qui inconfusus inscribitur. Catecheses denique Mystagogicæ numero quinque, quæ omnia pace eruditorum nonnullorum Cyrillo non ascribere non possumus. Cyrillo Joannes successit.

Soz. l. 4. c. 25.

Soz. l. 7. c. 7.

Anno Dom. 388.

ANNO U. C. 1141. PER. JUL. 5101. JUL. 433. DOM. 388. VALENTIN. 13. & 14. THEODOS. 10. ARCAD. 6. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 9. *Indict.* 1. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 6. 7. P. 9. *April.*

COSS. *Theodosius Aug. II. & Cynegius.*

Maximus Siricio scribit. Debellatur à Theodosio.

I. MAximus, cujus adventus Italiæque ubique terrori fuerat, mansuetudine animos omnium, ac æquitate sibi devincire voluit. Ad eum scripsit Siricius, cujus Epistola desideratur. Quantum ex Maximi responsione colligitur, fidei Confessionem ab eo postulaverat: *Accipimus literas Sanctitatis tua, qua nobis fuere gratissima, quaque planè & nomini Sacerdotis, & dignitati urbis splendidissima convenirent.* Testatur id sibi animi esse, ut fides Catholica concordantibus universis Sacerdotibus illæsa perseveret. Deprehendisse se in suo adventu inquinata aliqua, quibus nisi opem celeriter attulisset, *ingens divulsio atque perditio fuisset exorta, & vix sananda posteà vitia concrevissent.* Velle se quid proximè proditum sit, Manichæos sceleris admittere, ex gestis potius, quàm ex ore suo cognosci. Extat Epistola & in Annalibus Baronianis, & in Collectione Labbeana Conciliorum t. 2. 1030. Intereà quod Valentiniano eripuerat, modis omnibus sibi conservare conabatur. Andragathius coactis copiis mare occupabat, quòd Theodosium exercitu navali bellum facturum existimaret. At Theodosius intento his rebus Andragathio, ab bellum se comparabat. Accersitum Aquilejâ Tatianum, Prætorii Præfectum in patria declarat. Equitibus *Promotum*, militibus *Timasium* præficit. Cùm ad proficiscendum nil deesse videretur, affertur rumor, Barbaros Romanis legionibus permissos à Maximo de proditione sollicitari. Perfidiam cùm jam vulgari sensissent, ubi quàvis arte perquisiti, majori ex parte periere. Hoc metu liberatus Theodosius, Justinam cum filio filiaque navibus impositam, Romam ablegat, & per Pannoniam adversus Maximum contendit. Tyrannus fratri Marcellino custodiendos Italiæ aditus tradiderat. Exercitus misit venienti Theodosio occursuros, qui commissâ apud *Sisciam* pugnâ vincuntur. Audiatur Pacatus: *Illi quidem nefario sanguine belli primitias imbuentes, par pœna culpaque documentum fuerunt. Testis est Siscia, testis pulcherrimus amne conflictus, si conflictus ille dicendus est, quo ita in publicos proditores animi plenus miles invasit, ut eum nec numerus resistentium, nec maximi fluminis altitudo remorata sit.* Pugnæ Maximus non interfuit, ut falsò sibi persuasit Baronius. Quod utique Pacatus non omisisset: *Vexillarium sacrilega factionis avidus gurgitibus absorbuit* Savus. Novam dein Theodosius victoriam adipiscitur: *Delectas in prælium Marcellinus cohortes, & ipsum factionis nefaria robur, illa belli civilis Megæra rapiebat, tantò cæteris satellitibus audentior, quantò excellentiorem operam navabat tyranno frater tyranni.* Eo prælio fusus est Petavione Marcellinus: *Nullus finis cadendi insequendique, nisi substravisset aliquando victoribus mars hostem, & nox diem.* Tum manus militum submissis precabunda vexillis, petit veniam necessitatis, quam blandè tractatam Theodosius jussit esse Romanam. Hæmona *impulsis effusa portis* obviam provolat, portas virentibus sertis coronat, accensisque funalibus diem auget.

Anno Dom. 384.

Mors Maximi.

II. Fractus tot cladibus Maximus, Theodosium post terga respectans, in modum amentis ab Alpibus Juliis evolabat: ac ipso quo agitabatur metu alligatus, in oppidum semet Aquileense præcipitat. At pars quædam exercitus ad hujus urbis muros accedens, vi sibi per portas aditum fecit imparibus ad resistendum custodibus. Tum *Maximus Imperatorio solio deturbatur, cùm pecuniam in milites suos partiro cœpisset. Habitu Imperatorio exutus, ad Theodosium deducitur.* Quanam de causa in conspectum suum Princeps venire Maximum jusserit, aperit

Zozim. l. 4. c. 45.

Pacatus: *Ad primam vocem tuam nefario pectori excussa confessio est, nec cunctari saltem aut mussitare potuit, qui consilium omne nudaret, se videlicet favoris tui obtendisse prætextum, quòd aliter non potuisset allicere militum societates, nisi se autoramenti tui finxisset autorem.* Theodosius paucis quæcunque in Rempublicam deliquisset, velut exprobrationis loco recensitis, hominem carnifici tradit, meritam pœnam luiturum. Occisus est *hostis publicus Maximus tyrannus à Theodosio Augusto in Milliario tertio de Aquileja v. Kal. Augusti*, ut narrat Idacius in Fastis. De die dissidet Socrates, qui Maximi supplicium vi. *Kal. Sept.* copulat. De morte tyranni pulcherrima sunt verba Pacati: *Pertinet ad securitatem omnium, seculorumque ad factum videri, ut si quis unquam nefaria vota conceperit, monimentis nostrorum temporum recensitis per oculos hauriat innocentiam... Quisquis purpuram quandoque regali vestire humero cogitabit Maximus, ei exutus occurrat. Quisquis aurum gemmasque privatis pedibus optabis, Maximum ei plantis nudus appareat. Quisquis imponere capiti diadema meditabitur, avulsum humeris Maximi caput, & sine nomine corpus aspiciat.* Tanti non erat quinquiennale circiter imperium, ut & Gratiani sanguine, & Valentiniani ejecti illud sibi Maximus emeret, tortoris deinde manu mortem inventurus: *Sed & filius ejus Victor occiditur post paucos dies in Galliis à Comite Theodosii.* Nec meliora Andragathio fata contigere: *Andragathius Comes, cognitâ Maximi nece, præcipitem sese è navi in undas dedit, & suffocatus est.* Ferunt, Martinum casus Maximo suos vaticinando prænuntiasse. Si bellum Valentiniano inferret, *Sciret se primo quidem impetu futurum esse victorem, sed parvo pòst tempore esse periturum.*

Zozim. l. 4. c. 45.

Oros. l. 7. c. 35.

Sulp. Vit. Mart. c. 23.

Clementia Theodosii in victos. Valentiniano restituit imperium.

III. Tam clementer Theodosius victoriâ usus est suâ, ut in dubio ponatur, an non mansuetudo ipsius fortitudinem superarit: *Paucis Maurorum hostium, quos secum velut agmen infernum moriturus incluserat, & duobus aut tribus furiosi gladiatoris lanistis, in belli piaculum cæsis, reliquos omnes venia complexa, velut quodam materno sinu clausit. Nullius bona publicata, nullius præterita dignitas imminuta.* Tyranni vel sanguini parcitum, quod Ambrosius celebrat in sua ad Theodosium Epistolu: *Inimici tui filias revocasti, nutriendas apud affinem dedisti, matri hostis tui misisti de ærario sumptus.* Quod rei caput erat paternum omne imperium Valentiniano reddidit. Ea iis verò, qui Maximo militaverant, quidquid selectum erat, inter suos retulit. Valentinianus porro fortunâ suâ sapientior factus, & quod amiserat imperium recuperavit, & quâ caruerat fidem didicit, ad quam à Theodosio perductus est. Cùm enim anno superiore Thessalonicam fugisset, dixit Theodosius, *Imperatoriam aciem stare non armis, sed justis causis.* Patrem ipsius Valentinianum feliciter imperasse, patruum verò Valentem cæde Sanctorum pollutum, à Gothis fuisse combustum: *Rectè Christum colit is, qui non immeritò se ejicit. Incredulitas tua Maximo facultatem dedit.* Ut in pietate magis proficeret Valentinianus, Justina opportunè ad fata venit. Mulieris obitus anno 388. à Prospero alligatur, cujus à Chronologia non est discedendum: *Justina, quæ Ecclesias vexaverat, ne regnum cum filio reciperet, morte prævenita est.* Itaque non est audiendus Zozimus, qui restituto in imperium Valentiniano, Justinam à consiliis fuisse prodit: *Cui quidem & mater aderat, quæ quidquid ob ætatis imbecillitatem filii prudentia deesset, quantum à muliere præstari poterat, supplebat.* Quod munus si implevit Justina, diu quidem eo non perfuncta est, cùm labente anno perierit.

Pacat. Paneg.

Ambr. Ep. 27.

Suid. Valens.

Zozim. l. 4. c. 47.

Fanum Valentinianorum, Judæorumque Synagoga evertitur.

IV. Restitutâ pace, quod de anno supererat, Theodosius, & Aquilejæ, & Mediolani transegit. Dum in his urbibus moratur, Edictis suis Maximi gesta perstringit, scribens ad Triphollium Præf. Prætorio: *Nullus sibi honorem audeat vindicare, quem tyrannica concessit audacia, sed ad pristinum statum damnata præsumptio revocetur. Dat. x. Kal. Oct. Aquilejæ Theod. II. & Cynegio Coss.* Mense Octobri Mediolanum contendit, ubi Legem & adversus Maximum promulgavit, quâ judicia tyranni omnia abrogavit vi. Id. Oct. Cæterùm consistenti apud Mediolanum à Comite Orientis nuncius affertur de incenso Valentinianorum Templo, nec non de subruta ab Episcopo Judæorum Synagoga. Rem Ambrosius exequitur in sua ad Theodosium Epistola: Monachi, *prohibentibus iter Valentinianis, quo Psalmos canentes ex consuetudine, usuque veteri, pergebant ad Maccabæorum martyrium, moti insolentiâ incenderunt fanum eorum.* De Synagoga verò *relatum est à Comite Orientis militarium partium, incensam esse Synagogam, idque autore factum Episcopo, jussisti vindicari in cæteros, Synagogam ab ipso ædificari Episcopo.* Calendis Augusti quibus in Oriente Maccabæorum memoria recolebatur, ignis fano Valentinianorum à Monachis subjicitur. Factum & Episcopi, & Monachorum improbaverat Theodosius, neque immeritò, ut nostra fert sententia. Itaque tumultus autores pœnis subjecerat: hoc molestè tulit Ambrosius, qui aculeatâ Theodosium Epistolâ pungit: *Quid mandas in absentes judicium? Habes præsentem, habes confitentem reum. Proclamo quòd ego Synagogam incenderim, certè quòd illis mandaverim, ne esset locus, in quo Christus negaretur.* Aquilejâ, quam negotiorum causâ petierat Ambrosius, missa est ad Principem Epistola. Quâ lectâ, cùm nondum flecteretur, reversus Mediolanum Ambrosius, in concione adversus Theodosium invehitur, inducto Christo, sic renitentem alloquente: *Ego te triumphare sine labore feci, & tu de me inimicis donas triumphos.* Impetravit tandem, ut quæ mandaverat Imperator revocarentur.

Ambr. Ep. 29.

Ibid.

Paul. Vit. Ambros.

Jurene intercesserit Ambrosius Theodosio restitutionem Synagogæ imperanti?

V. Zelum quidem Ambrosio non invidemus, prudentiam tamen in eo facto desideramus, cùm & Monachorum, & Episcopi facinus iniquitate conditum fuerit. Quid publicam evertere tranquillitatem, quid de Magistratus autoritate delibare, quid pugnas movere, quid tumultus excitare, si hoc non fuit. Lex est Honorii sapientissima: *Christianis demandamus, ut Judæis ac Paganis quietè degentibus, nihilque tentantibus turbulentum non audeant manus inferre, Religionis autoritate abusi. Nam si contra securos fuerint violenti, vel eorum bona diripuerint, non ea sola quæ abstulerint, sed convicti, in duplum quæ rapuerint, restituere compellantur.* Equidem si Valentinianorum fana, si Judæorum Synagogæ evertendæ erant, Principis Edictum requirebatur. Neque privatis licet ædificia, sive Ethnicorum, sive Judæorum publica subruere, quorum usus Legibus & autoritate Imperatorum conceditur. Quòd si Monachis, Episcopisve id licitum est, liceat quoque Heterodoxorum bona diripere, privatas & domos incidere, in quibus & pietatem negant, & Christo conviciantur.

Cod. l. 1. Tit. 10. l. 6.

Pace

Pace Ambrosii, factum, quod laudat, & vis fuit, & furtum, quo legitimis dominis bona sua eripiebantur, cum perturbatione ordinis omnis, cujus Deus autor est, & constitutor. Quam Monachis ex Episcopo impunitatem Ambrosius comparavit, ea maxima fuit illecebra furoris, ut Antistites Ascetæque omnes licenter flammis cingerent Ecclesias Hæreticorum, Templa Ethnicorum, Synagogas Judæorum: *Puto dicturum Episcopum* (verba sunt Ambrosii) *quòd ipse ignes sparserit, turbas compulerit, populos concluserit, ne amittat occasionem martyrii. O beatum mendacium!* Beata hæc mendacia nescit pietas, veritatis amantissima, quæ ut Christo cordi semper fuit, sic etiam esse debet omni probo. Nesciunt & Martyres Patres Illiberitani illos, qui in evertendis Ethnicorum fanis sibi mortem accersunt: *Si quis Idola fregerit, & ibidem fuerit occisus, quia in Evangelio non est scriptum, neque invenitur ab Apostolis unquam factum, placuit in numerum eum non recipi Martyrum.* Rectè & sapienter, cùm Apostolos pietatis amor non deficeret, qui tamen in delubra Ethnicorum, & Synagogas Judæorum non involarunt, quo sanè facto gravissimum & sibi, & Evangelio odium conciliassent. Destruxit *Pyreum* in Perside *Abda* Episcopus, *zelo immoderato impulsus*, quo gravem in Christianos persecutionem excitavit. Hic quidem Baronius lupum auribus tenet, qui laudibus Ambrosii zelum afficit, quem sanè improbat Gregorius Magnus, dum contraria Ambrosio statuit. Petrus Proselytus, crucem imaginem, *birrum album*, quo de fonte surgens indutus fuerat, Judæorum in Synagoga collocaverat. Scribit ea de re Januario Calaritano Gregorius: *His hortamur affatibus, ut sublatâ exinde cum ea quâ dignum est veneratione, imagine atque cruce debeatis, quod violenter ablatum est, reformare, quia sicut legalis definitio Judaeos novas non patitur erigere Synagogas, ita quoque fine inquietudine veteres habere permittit.* In urbe Panormitana occupata quoque fuerat Judæorum Synagoga, & *consecrata.* Quid ad hæc Gregorius? Censet primùm *irrationabiliter* occupatam esse, deinde *Fantino* defensori præcipit, *Ut quia quod semel consecratum est, Judais ultrà non valet restitui, quantum à filiis glorioso Venantio Patricio, & Urbicio Abbate, Synagoga ipsa cum his hospitiis, quæ sub ipsis sunt, vel earum parietibus cohærent, atque hortis sibi conjunctis æstimata fuerint, studii tui sit, ut præfatus frater & Coepiscopus noster dare pretium debeat.*

Illib. c. 60.

Theodorit. l. 5. c. 39.

Gregor. Ep. l. 7. 5.

Greg. Ep. 27. 58.

Ariani domum Nectarii comburunt.

VI. At in Oriente apud Constantinopolim absente Theodosio turbas movet Arianorum audacia. De bello, quod adversus Maximum gerebatur, varii rumores spargebantur, tyrannum scilicet de Imperatorio exercitu victoriam retulisse, ipsum Theodosium propediem in tyranni potestatem venturum esse. Tunc Ariani ægrè ferentes Ecclesias intra urbem positas ab iis quos anteà persecuti fuerant, obtineri, rumores amplificant. Postquàm verò alia, quæ nuntiabantur, ipsis falsorum rumorum autoribus persuaserant, non conficta esse, sed vera, quæ ipsi vulgavissent, Ariani resumptâ fiduciâ in apertam erumpentes insaniam, domum Episcopi Nectarii conjectis facibus incenderunt. Debitam furentibus pœnam Theodosius condonavit precibus Arcadii, ut eâ mansuetudine turbulentos exarmaret.

Socr. l. 5. c. 13.

Mors Cynegii Consulis.

VII. Cynegio viro clarissimo, qui annum aperuit, fata vitam eripuere, ut veluti in purpura moreretur: *Defunctus est Cynegius Præfectus Orientis in suo Consulatu Constantinopoli. Hic universas Provincias longi temporis tabe deceptas in statum pristinum revocavit, & usque ad Ægyptum penetravit. Unde cum magno fletu totius populi civitatis deductum est corpus ejus ad Apostolos die XIV. Kal. Aprilis. Et post annum transtulit, cum matrona ejus Achantia ad Hispanias pedestre.* Quâ observatione apparet deceptum esse Zozimum, qui de Cynegii obitu hæc habet: *Mortuo in itinere Cynegio, Præf. Prat. cùm ex Ægypto reverteretur.* Hic ille Cynegius Præf. Prætorio quo ad vixit, Theodosio fuit amicissimus. Morem suo Principi gerens, *aditus Templorum per Orientem, & universam Ægyptum, & ipsam Alexandriam occlusit, sacrificiaque ab omni avo usitata, cum omni patritio cultu prohibuit.* Extat Theodosii Rescriptum ad Cynegium, Faustini & Marcellini libello respondentibus, quo testatur, quanti ipsum fecerit: *Cynegi, parens charissime & amantissime, sublimitas tua præceptum nostra serenitatis, quo fidem Catholicam omni favore veneramur, & sine qua salvi esse non possumus, jubeat custodiri.* Hoc anno Rescriptum Cynegio missum esse, Baronius putat. Ni tamen fallamur animi, datum prius fuit, quàm Damasus excessit, in quem Faustini libellus asperè invehitur, nullâ vel Siricii mentione factâ, vel relatæ de Maximo tyranno victoriæ. Extant in Codice Theod. geminæ adversus Hæreticos Leges Cynegio missæ. Prior in Eunomianos, Macedonianos, Arianos, nec non Apollinaristas, anno 384. constituta. Posterior anno, qui Cynegio fatalis fuit, conscripta est adversus *Apollinarianos*, de qua mentio postmodum. Mortuo Cynegio *Tatianus* suffectus est. Theodosius *accersitum Aquilejâ Tatianum, qui & alios sub Valente Magistratus gesserat, & erat in omnibus virtute singulari praditus, Pratoris Prafectum in patria declarat.*

Fast. id.

Zozim. l. 4. c. 45.

Zozim. l. 4. c. 37.

B. M. P. c. 5. 661.

Bar. Ann. 38. n. 94.

Zozim. l. 4. c. 45.

Gregorius Bæticus. Autor ne tractatus de Fide apud Nazianzenum.

VIII. In Theodosii Rescripto ad Cynegium misso legitur de Faustino & Marcellino: *Petentium laudanda illatio est, qui communicantes Gregorio Hispan. & Heraclida Orientali, Sanctis sanè ac laudabilibus Episcopis, optant in fide Catholica sine oppugnatione alicujus ac molestia vivere.* Quis verò fuerit Gregorius ille *Hispanus* quem Theodosius commendat, paucis est explicandum. Erat de Luciferanorum grege *Illiberitanus* Episcopus, cui multum præconii contribuunt in suo libello Faustinus & Marcellinus. Osio Cordubensi communionem renunciarat, qui Constantio morem gerens, cum *Potamio* blasphemiæ subscripsit. Qua de causa accersitum ad *Clementium* Vicarium, Osius Gregorium in exilium ejici voluit. Famâ Luciferi permotus, eum apud Sardiniam conveniens, animis communioneque arctissimè cum illo conjunctus est. Adeò infensus Arianis fuit, ut ipsorum communioni copulari nunquam voluerit. Pro Sancto Episcopo habetus à Theodosio, ut laudata à nobis verba testantur. Locum Gregorius invenit in Martyrologio R. ad octavum Kal. Maii: *Illiberi in Hispania S. Gregorii Episcopi, & Confessoris.* Quæ causa fuisse videtur, cur Baronius Gregorium Bæticum Ecclesiæ copulatum esse putet. Nobis verò potius videtur, Luciferanorum in secta animum obfirmasse, in qua & inveteravit, & odio eos prosecutus est, qui vel solâ externâ communione cum Arianis quandoque permixti fuere. Vitam retinebat adhùc anno CCCXCII. quo tempore suum de Viris illustribus librum Hieronymus edidit, Arcadio II. & Rufino Coss. *Gregorius Bæticus*

Bar. Ann. 388. 98.

Hier. de Vir. Ill.

ticus Illiberi Episcopus usque ad extremam senectutem diversos mediocri sermone tractatus composuit, & de Fide elegantem libellum, qui hodieque superesse dicitur. Eruditorum fert nonnullorum conjectura, Orationem, quæ in Gregorio Nazianzeno numero est XLIX. cum hoc titulo, *D. Gregorii Nazianzeni de Fide Rufino Presbytero interprete tractatus*, Gregorii Bætici esse. Paschasii Quesnelli sententia hæc est, quam N. Alexander amplectitur. Eam tamen in incerto esse maluimus. Nullis sanè argumentis verosimilem fidem faciunt, librum Latinum Gregorii Bætici, in extrema Hispania conditum tanti Græcis pretii fuisse, ut subindè in suam linguam verterent; ex qua rursus à Rufino Gregorii hujus coævo in Latinum transfunderetur. Credidit sanè Rufinus non esse Gregorii Bætici, quem Theologo assignavit. Nec unius Rufini opinio hæc est, quæ & Augustini mentem opplevit, qui Epistolâ tertiâ Orationem illam *de Fide* Gregorio Orientali ascribit Episcopo. Neque vitium satis est in phrasibus, ut Latino addicatur Autori, quæ non conditoris, sed interpretis videntur esse: *Ratio quædam, quæ apud Græcos nuncupatur λόγος.* Hæc ex stylo Rufini manasse probabilissimum; cujus magna in vertendo licentia fuit. Quanquam non Rufino soli, sed aliis etiam interpretibus in more fuerit usurpare phrases ejusmodi. Sic in Epistola Epiphanii ad Joannem, quæ Latini non est Autoris, legitur: *Corpus hoc ob id juxta Græcos δέμας, id est, vinculum.* Et paulò suprà: *Asserit animas juxta Græcam etymologiam ψυχὰς &c.* Quòd Gregorii Bætici liber in Græcum versus fuerit, non dicit Hieronymus, dicturus sane si novisset.

Nat. Or. 49. 732.

Epiphanius laceravit imaginem. Pars ea Epistolæ sitne subdita?

IX. Dum in Oriente versamur, memoria est Epiphanii apprehendenda, qui Palæstinam peragrans ea fecit, ex quibus querelæ sunt exortæ. Rem ipse exequatur Epiphanius in sua ad Joannem Hierosolymitanum Epistola: *Audivi quosdam murmurare contra me, quia quando simul pergebamus ad Sanctum locum, qui vocatur Bethel, ut ibi collectam tecum ex more Ecclesiastico facerem, & venissem ad villam, quæ dicitur Anablatha, vidissemque ibi præteriens lucernam ardentem, & interrogassem quis locus esset, didicissemque esse Ecclesiam, & intrassem ut orarem, inveni ibi velum pendens in foribus ejusdem Ecclesiæ, tinctum atque depictum, & habens imaginem quasi Christi, vel Sancti cujusdam: non enim satis memini cujus imago fuerit. Cum ergo hoc vidissem in Ecclesia Christi contra autoritatem Scripturarum pendere imaginem, scidi illud, & magis dedi consilium custodibus ejusdem loci, ut pauperem mortuum eo obvolverent, & efferrent. Illique contrà murmurantes dixerunt, si scindere voluerat, justum erat, ut aliud daret velum atque mutaret. Quod cùm audivissem, me daturum esse pollicitus sum, illicò esse missurum. Paululum autem moratum fuit in medio, dum quæro optimum velum pro eo mittere: arbitrabar enim enim de Cypro mihi esse mittendum. Nunc autem misi quod potui reperire, & precor ut jubeas Presbyteros ejusdem loci suscipere velum à latore, quod à nobis missum est: & deinceps præcipere, in Ecclesia Christi ejusdem vela, quæ contra religionem nostram veniunt, non appendi.* Hæc Epiphanius in Epistola, quæ apud Hieronymum numero est sexagesima. Qui conscientiam non cauterè, illi quidem fatebuntur, Epiphanio displicuisse, quòd Sanctorum imagines in Templis collocarentur: cumque morem à communi Ecclesiæ disciplina alienum fuisse, cujus sanè non ignarus erat Epiphanius, qui multas orbis regiones peragrarat. Id rotundè concedit clariss. Du Pin, cujus candorem non laudare non possumus. Epistolæ verò autoritatem conciliat Hieronymus, à quo laudatur tertio Apologiæ suæ libro adversus Rufinum cap. 7. Quam & ab ipso in Latinum transfusam fuisse, ostendunt verba Apologiæ, quæ ne voculâ quidem ab Epistola discrepant. Torsit Baronium locus Epiphanii. Quem igitur nodum solvere non poterat, audacter secuit. Censet enim partem illam Epiphanianæ Epistolæ subditam esse, quod & Bellarmino placuit. Hanc tamen Epistolæ partem à fraudis suspicione multa liberant. Primùm Epiphanii hæc Epistola, quæ in omnibus Hieronymi exemplaribus reperitur, nusquam absque parte ea legitur, quam Illustrissimi Cardinales accusant imposturæ. Deinde si est à mala manu, utique ab Iconoclastis addita est, ut adversariorum opinionem labefactarent. Quod flagitii si perpetrassent, Epistolam utique laudassent, ut fraudis suæ aliquid emolumenti perciperent. Hoc verò telo contrariæ opinionis jugulum Orientales Iconoclastæ nunquam petierunt. 3°. Pars ea in libris Carolinis reperitur, teste c. XXV. l. 4. quo sanè fraudis suspicio omnis eluitur. Denique post partem eam nonnulla de Palladio addit Epiphanius, quæ finem imponunt Epistolæ. Fuit autem difficillimum in duas Epistolæ partes genuinas subditam laciniam inferre longissimam, atque intrudere. Objicit Baronius: *Epiphanio cessisset dedecori conscindere in aliena Diœcesi sacras imagines, qui easdem in omnibus Cypri Ecclesiis esse pateretur.* Rectè quidem & subtiliter, si Ecclesiæ Cypriæ imaginibus opplebantur ætate Epiphanii. Id verò fallissimum esse, factum Epiphanii demonstrat. Pergit Baronius in disputando: *Quid est, amabo te, quòd ab adversariis Iconoclastis tempore Niceni Concilii silentio prætermissa est hæc ad Joannem Epistola?* Mirum fanè argumentationem, quâ Baronius jugulatur. Quippe si hoc loci Epiphanii Epistolæ ab Iconoclastis fuisset additum, illud utique adhibuissent, ut suæ causæ inserviret. Quod cum non laudarint, indicio est partem Epistolæ de scissa imagine genuinam esse. Nil verò miri, id argumenti ab Iconoclastis omissum, cùm multa alia præterierint. Addit Baronius: *Quomodo non majori energiâ Joannes in Epiphanium ea exaggerasset, qui tantoperè in eundem invectus est, quòd in aliena Diœcesi sanctum virum Diaconum & Presbyterum ordinasset.* At pace Baronii, Joannes non tam de scissa imagine queri debuit, quàm de Pauliniani ordinatione. Removebat errorem Epiphanius, cum Palæstinæ saltem disciplina pugnantem, dum scindit imaginem: perturbationem verò ordinis introducebat cum legibus Ecclesiæ pugnantem, dum in aliena Diœcesi Clericum consecravit. Quòd ergo malâ novitate Ecclesiam liberasset Epiphanius, non satis causæ Joanni fuit, cur intumesceret, cur minitaretur, cur ubique locorum scriberet. Quanquam pro jure suo statuit Baronius, Epiphanii velum scindentis factum patienter à Joanne toleranterque fuisse habitum. Quid ni Joannes eorum unus fuit, de quibus loquitur Epiphanius: *Audivi quosdam murmurare contra me.* Bellarmini rationes cùm ab illis Baronii non multum discrepent, aut ad eas revocentur, vix solutione egent. Quam sanè rationem ex Gregorio Magno petit, ad Serenum Massiliensem

Bar. Ann. 392. n. 52.

Bar. Ann. 392. n. 54.

l. 9.

l. 9. Ep. 9. scribente, nullum anteà ipsum *fregisse imaginem Christi vel Sanctorum*, ea nil virium habet. Cùm ex Gregorii in Historicis ignorantia ducatur. Quàm nescivit Gregorius Eudoxium Hæreticum, qui & Antiochensi, & Constantinopolitanæ præfuerat Ecclesiæ; tam obscurum Epiphanii factum in viculo perpetratum ignorare potuit. In reliquis Bellarmini argumentis minus virium est. Quæ, ut nostros Doctores prætereamus, N. Alexander ex professo refellit articulo de Epiphanio pag. 626. ut nobis nil opus sit in illis solvendis immorari.

Epiphanius Paulinianum ordinat in Palæstina.

X. Aliud in sua peregrinatione fecit Epiphanius, quod Joannem commovit. Clericum ordinavit in Eleutheritana regione, quæ cùm ad Tribum Judæ pertineret, putavit Joannes factam injuriam sibi. Rem sic exequitur Epiphanius: *In Monasterio fratrum, & fratrum Peregrinorum, qui Provincia nihil tua deberent, & propter nostram parvitatem, & literas quas ad eos crebrò direximus, communionis quoque tuæ cœperunt habere discordiam, ne viderentur quâdam duritiâ, & conscientia nostra antiqua fidei ab Ecclesia separari, ordinavimus Diaconum, & postquam ministravit, rursus Presbyterum.* Ordinati nomen non edit Epiphanius, sed ab Hieronymo discimus, fratrem suum fuisse, nomine *Paulinianum*: cujus sanè ordinatio mira fuit, ipso teste Epiphanio: *Cùm celebraretur Collecta in Ecclesia villa, quæ est juxta Monasterium nostrum, ignorantem eum, & nullam penitùs habentem suspicionem per multos Diaconos apprehendi jussimus, & teneri os ejus, ne fortè liberari se cupiens, adjuraret nos per nomen Christi, & primum Diaconum ordinavimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentes ut ministraret.* Prima vis ea fuit, altera sequitur: *Et cùm ministraret in sanctis sacrificiis, rursus cum ingenti difficultate tento ore ejus, ordinavimus Presbyterum, & iisdem verbis, quibus anteà suaseramus, impulimus ut sederet in ordine Presbyterii.* Hinc magna discordiarum semina. Contendebat Epiphanius, nil Joanni illatum injuriæ, quia ad ipsius ditionem Monasterium non pertinebat. Quod & affirmat Hieronymus: *Monasterium Sancti Papæ Epiphanii nomine, vetus dictum, in quo frater meus ordinatus est Presbyter in Eleutheropolitano territorio, & non in Æliensi situm est.* Contrà verò Joannes contendebat, Epiphanio à se mandatum, ne quenquam ordinaret, & hoc ab eo fuisse promissum. Id negabat Epiphanius, qui hoc tantùm fatetur: Cùm Zenoni Presbyter Rufinus *nescio quæ alia transitoriè loqueretur, etiam hoc dixerit, Putas ne aliquos ordinaturus est Sanctus Episcopus?*

Hier. Ep. 62. c. 3.

Epiphanius Hierosolymis in Origenis dogmata concionatur.

XI. Aliud accidit longè gravius, quo concordia dissiluit. Versabatur Hierosolymis Epiphanius, cui specie honoris ad concionandum Joannes Cathedram obtulit suam. Prius tamen in Antropomorphitas bacchatus est, perstringendo, quem eo errore affectum putabat Epiphanio: *Recordare, quæso, illius diei* (verba sunt Hieronymi ad Joannem) *quando ad horam septimam invitatus populus, spe solâ, quasi posteà auditurus Epiphanium esset, detinebatur, quid tunc concionatus sis, nempè contra Antropomorphitas, qui simplicitate rusticâ Deum habere membra, quæ in divinis Literis scripta sunt, arbitrantur, furens & indignans loquebaris, oculos, manus, & totius corporis truncum in senem dirigebas, volens illum facere suspectum stultissimæ hæreseos. Postquàm lassus ore arido, resupináque cervice, ac trementibus labiis conticuisti, & tandem totius populi vota completa sunt, quid tibi fecit delirus & fatuus senex? Surrexit, ut se indicaret pauca dicturum esse, salutatâque & voce, & manu Ecclesiâ, Cuncta, inquit, quæ locutus est Collegio frater, ætate filius meus contra Anthropomorphitarum hæresim, benè & fideliter locutus est, quæ meâ quoque damnantur voce, sed æquum est, ut quomodo hanc hæresim condemnamus, etiam Origenis perversa dogmata condemnemus. Qui risus cunctorum, quæ acclamatio consecuta sit, puto quod retineas?* Molestissimè ferebat Joannes damnari Origenem. Quod verbis acrioribus exequitur Hieronymus: *Quando contra Origenem in Ecclesia tua Papa Epiphanius loquebatur, quando sub illius nomine in vos jacula torquebantur. Tu & chorus tuus canino rictu, naribusque contractis, scalpentes capita, delirum senem nutibus loquebamini. Nonne ante sepulchrum Domini misso Archidiacono præcepisti, ut talia disputans conticesceret? Quis hoc unquam Presbytero suo coram plebe imperavit Episcopus? Nonne cùm de ἀναστάσει pergeretis ad crucem, & ad eum omnis ætatis, & sexus turba confluerer, offerens parvulos, pedes deosculans, fimbrias vellens; cùmque non posset promovere gradum, sed in uno loco vix fluctus undantis populi sustineret, tu tortus invidiâ adversùs gloriosum senem clamitabas, nec erubuisti in os ei dicere, quòd volens, & de industria moraretur?*

Hier. Ep. 61. c. 4.

Hæc tria, quin & alia fecerunt, ut Joannes & Epiphanio subinfestus esset, & Hieronymo, quem Epiphanio magis quàm sibi sciebat addictum. Displicebat etiam Joanni, quòd Hieronymus Monachatus obtentu nullis reliquorum Presbyterorum legibus astringi se pateretur. Hinc illa disputationum seges, quæ annis CCCXCI. & CCCXII. Palæstinam inflammarunt, cùm Epistolis Epiphanius & Hieronymus suis infestos in Joannem aculeos immisere. Hoc, vel certè anno sequente ea contigisse, quæ narravimus, docet nos Epistola Hieronymi ad Pammachium: *Quando eum* (Epiphanium) *per Archidiaconum tacere jussisti. Ille per totum exinde triennium suas injurias devorat, privatâque simultate contemptâ, fidei tantum confessionem postulat.* Scripta verò est Epistola Hieronymi adversus Joannem anno CCCXCII. paucis mensibus post Eclipsim, quæ Junii VI. anno CCCXII. contigit, teste capite 16.

Ibid.

Joannes Hierosolymitanus. Quis?

XII. Quis porro Joannes ille, qui tantis occasionem dissidiis præbuit, est commemorandum. Si credimus Hieronymo, imbuebatur gravissimis erroribus, antequam ad Hierosolymitanum Episcopatum Cyrillo successurus eveheretur. Quam dignitatem ut adipisceretur, errores ejurasse dicitur: *Quis te hoc tempore arguit Arianum? Quis tibi nunc Photini, Manichæique crimen impingit. Olim ista emendata sunt, atque concussa.* Quæ tamen accusatio Hieronymi potius iracundiæ debetur, quàm veritati. Quis enim imperante Theodosio hominem Photini Manetisque venenis palam & apertè corruptum in augustissima Hierosolymitanorum Cathedra collocasset? Ac spe tanti Episcopatus illectus, errores quidem nonnihil occultare suos potuisset; abjicere sanè vix potuisset. Nec eam acriter accusationem urget Hieronymus, imò utcunque purgat: *Donamus tibi, ut non sis Arianus, imò plus, ut nunquam fueris*, cap. 3. Vix tricenario major Episcopus creatus est anni CCCLXXXVII. sub initia, ut scribit Theophilo Hieronymus: *Ipse quando ordinatus est non multum ab eo, in qua nunc frater meus est, distabat ætate.* Fautor Origenis

Hier. Ep. 61. c. 2.

Hier. Ep. 61. c. 2.

erat longè maximus. Quæ causa fuit cur ipsi offenderetur Epiphanius, & ipse vicissim Epiphanio, qui etiam initam cum eo communionem doluit: Ad nos, inquit, Hieronymus *tuis vocibus perturbatus, venit exanimis, temerè se communicasse dicens; rogatusque ab omus Monasterio, ut ad te de Betlehem reverteretur, tantorum preces non ferens, sic reversus est vespere, ut medio noctis aufugeret, & litera ad Papam Siricium probant.* Non obscurus fuit ille Joannes, quem Theodoritus *virum admiratione dignum* dixit, Historiæ l. 5. c. 35. Neque famæ multum collegisse negat Hieronymus: *Te fautores tui disertiorem Demosthene, acutiorem Chrysippo, sapientiorem Platone contendant, & tibi ipsi fortè persuaserint.* Sed de Joanne plura in sequentibus.

Hier. Ep. 61. c. 2.

Hier. Ep. 61. c. 4.

Apollinaristas comprimit Theodosius.

XIII. Non erroribus modò suis, verùm etiam seditionibus Apollinaristæ Ecclesiæ erant detrimento. Ab Episcopis dignitate suâ spoliatis demum impetrarant, ut sectæ suæ nebulonem Episcopum instituerent, quod facinus audax Nazianzenus queritur Olympio, quasi remedia vulneribus adhibita fuissent, ut in venenum mutarentur. Nec pravas homines lenitas inflectebat. Præter alia omnia eò audaciæ proruperant, *Ut Episcopos, quibus dignitas ab universali Orientalium & Occidentalium consilio abrogata fuerat, accersentes, aut transeuntibus abutentes, cuidam impii & adulterini sui gregis Episcopi nomen imposuerint.* Vim quoque Orthodoxis intulerunt indigna passis, ut *Theodoro* Tyanensi ille ipse Gregorius significatum ivit: *Ut cætera missa faciam, quæ Apollinaristæ nunc impetu facto partim minitantur, ex Dominis meis Compresbyteris, Eulalio Chorepiscopo, & Celeusio, quos deditâ operâ ad pietatem tuam misimus, intelliges.* Ut non ferenda seditiosorum audacia comprimeretur, Gregorius Nectario Epistolam misit: *Quod autem*, inquit, *ex omnibus Ecclesiasticis calamitatibus acerbissimum, Apollinaristarum licentia est, quos haud scio quonam modo pietas tua conventuum æquè ac nos habendorum autoritatem sibi arrogasse, atque usurpasse passa fueris.* Coërcendæ nefariorum audaciæ, hortante ut conjectura est Nectario, Theodosius adhibuit operam, datâ ad Cynegium Præf. Præt. Lege, quæ VI. Id. Martias Thessalonicæ conscripta est: *Apollinarios cæterosque diversarum hæreseon sectatores ab omnibus locis jubemus inhiberi, à mœnibus urbium, à congressu honestorum, à communione Sanctorum. Instituendorum Clericorum non habeant potestatem; colligendarum congregationum vel in publicis, vel in privatis Ecclesiis careant facultate; nulla iis Episcoporum faciendorum præbeatur autoritas; ipsi quoque Episcopi nomine destituti, appellationem hujus dignitatis amittant. His etiam illud necimus, ut suprà memoratis omnibus, adeundi atque interpellandi serenitatem nostram aditus denegetur.* Ad memorata Apollinaristarum facta verba Legis non obscurum respectum habent. In sectam Apollinaristarum à Theodosio adhibitos esse severitatis aculeos, nil miri, cùm dogmatibus suis fundamenta salutis everterint. Christi carnem Virgine ortam esse negabant. Itaque hæc in ipsos Nazianzenus fulmina torquet: *Si quis carnem à Cælo descendisse, non autem hinc atque à nobis esse dixerit, anathema sit.* Sine mente Christum fuisse nugabantur, quia *divinitas mentis loco sufficiebat.* Quam rationem aliâ magis ineptâ firmabant: *Mens nostra*, inquiebant, *damnata est.* Quasi verò caro nostra damnationis expers fuerit. Itaque venustè satis ipsis *Sarcolatrarum* Gregorius nomen imposuit. Neque etiam vim Deitatis, quæ Spiritui Sancto inest, satis custodiebant, quem Patre, Filioque minorem & existimasse videntur. De librorum suorum multitudine non minimum gloriabantur.

Naz. Ep. 77.

Naz. Ep. 88.

Naz. Or. 46.

Cod. Th. de Hær. l. 14.

Naz. Or. 51 740.

ANNO U. C. 1142. OLYMP. 292. PER. JUL. 5102. JUL. 434. DOM. 389. VALENTIN. 14. & 15. THEODOS. 11. ARCAD. 6. *Sol.* 6. G. *Lun.* 10. *Indict.* 2. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 1. *P.* 1. *April.*

COSS. *Primasius & Promotus.*

Theodosii triumphus. Triumpharitne & Valentinianus?

I. VErsantem Mediolani Theodosium cupido incessit videndi Romam, quam pulcherrimo ob Maximi cladem triumpho exhilararet. Cujus ingressus accersitum Constantinopoli *Honorium* comitem esse voluit. Triumphi diem ab oblivione Idacius in Fastis vindicavit, qui Junii tertius & decimus fuit: *Timasio & Promoto Coss. introivit Theodosius Augustus in urbem Romam, cum Honorio filio suo die Iduum Juniarum, & dedit congiarium Romanis.* Triumphum Latinus describit Pacatus: *Quæ Romæ gesta sunt, qualem te urbi dies primus invexerit, quis in Curia fueris, quis in rostris, ut pompam præeuntium ferculorum curru modò, modò pedibus subsecutus, alterno clarus incessu, nunc de bellis, nunc de superbia triumpharis, ut te omnibus Principem, singulis exhibueris Senatorem, ut crebro civilique progressu, non publicâ tantum operâ lustraveris, sed privatas quoque ædes divinis vestigiis consecraris, remotâ custodiâ militari, tutior publici amoris excubiis, Eorum hæc linguis, horum, inquam, voce laudentur, qui de communibus gaudiis, & dignius utique quæ maxima, & justius poterunt prædicare, quæ propria sunt.* Valentinianum cum Theodosio triumphasse, Socrati creditum, atque Sozomeno: *Ambo Imperatores Romam victores ingressi sunt.* Quorum in sententiam Baronio descendere placuit, repugnante quidem Pacato, qui de Valentiniani triumpho ne verbum quidem habet: quem oblivioni non dedisset. Unum triumphasse Theodosium, docuit & Rufinus: *Ipse posteà quàm Romam illustri triumpho invectus est, ad propria rursus regna remeavit.* Nil causæ quidem Valentiniano fuit, cur de Maximo triumphum ageret, cùm bello non interfuisset. Missus fuerat Romam cum Justina matre. Debellato verò Maximo ad Theodosium se contulit, quo cum in urbem redit, teste Paulo Diacono: *Tunc igitur Imperatores Valentinianus & Theodosius peractâ victoriâ Romam venere.* Venit igitur cum Theodosio, sed non triumphavit.

Socr. l. 5. c. 14.

Ruf. l. 2. c. 17.

Paul. H. l. 13.

Theodosius parcit Symmacho.

II. Ab Idibus Juniis ad usque Cal. Septembris Theodosius in urbe moratus est. Quo labente temporis spatio, quæ perpetuâ debent memoriâ contineri, multa patravit. Symmachus eruditione suâ magis quàm Senatoriâ dignitate clarus, de Maximi laudibus Orationem habuerat, eoque præsente recitarat, Quo nomine postmodum perduellionis accusatur. Extremum veritus supplicium ad Ecclesiam confugit. At Theodosius *Leontio Novatianorum in urbe Episcopo gratificatus, Symmachum crimine absolvit.* Qui veniam consecutus, Apologeticum in laudem Imperatoris conscripsit. Theodosii tamen iram commovit, si Prospero fides: *Symmachus ille mirabili eloquio, & scientiâ præditus, tamen Paganus,* præconio

Socr. l. 5. c. 14.

Prosp. Prom. 38. p. 170.

ANNO DOM. 389.

præconio laudum in Consistorio recitato, subtili arte quâ valuit, aram victoriæ in Senatu restitui Christiane, ut neverat, Principi intimavit. Quem statim à suis aspectibus pulsum, in centesimo lapide rheda non strata impositum, eâ die manere præcepit. Diuturnum tamen non passus est exilium, cùm anno CCCXCI. Consulem egerit.

Lupanaria Romæ Theodosius evertit.

III. Exempla hæc sunt clementiæ; sequuntur pietatis, quæ exhibet ex Socrate historia Miscellanea: *Erat ab initio in urbe Roma domus ingenti magnitudine fabricata, in qua panis fiebat, qui universæ civitati ministrabatur. Hujus mancipes tempore procedente pistrina publica latrocinia esse fecerunt. Cùm enim essent molæ in locis subterraneis constitutæ, per singula latera earum domuum tabernas instituentes, meretrices in eis prostare faciebant, quatenus per eas plurimos reciperent, alios qui pro pane veniebant, alios qui pro luxuria turpitudine ibi festinabant. Arte namque mechanicâ in molam de taberna cadebant, & hoc patiebantur maximè peregrini, & ita latebant clausi, ut multi usque ad senectutis tempus laborantes inde non permitterentur exire, æstimantibus eorum propinquis esse defunctos. In ejusmodi laqueos miles quidam Theodosii incurrit. Cumque fuisset clausus ad molam, nec dimitteretur exire, evaginato gladio prohibentes occidit. At illi terrore detenti militem dimiserunt. Hoc agnoscens Imperator, & mancipes supplicio occidit, & ipsam pistrinam destruere funditùs præcepit.* Aliud & flagitium abrogasse dicitur. Mulieres in adulterio deprehensæ prostibulo includebantur, eoque tempore, quo Veneri indulgebant, ad irrogandam ipsis infamiam tintinnabula percutiebantur. Quæ lupanaria Theodosius destrui jussit. Hæc etiam memoriæ Socrates prodit. Quæ tamen de addictis lupanari adulteris pulsatisque ad infamiam ipsarum tintinabulis, veri specie carent. Alia Christianis imperantibus adulteris pœna irrogabatur. *Hoc anno* & *Stilichonem* è foribus Capitolii laminas aureas abstulisse, & *Serenam* è collo Rheæ detraxisse mundum muliebrem Baronius narrat. Qui magnus est prochronismus, vel eo quem laudat teste Zozimo, qui *post oppressam Eugenii tyrannidem* ea contigisse memorat. Cæterùm ut errores Theodosius omnes extingueret, hanc Legem tulit, ut Sectarum Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Lectoresque *ex funestis Conciliabulis, seu intra urbem, seu in suburbanis esse videantur, omninò propellantur.* Manichæos quoque Theodosius urbe pepulit, facultatibus ipsorum publicatis, ut ostendit Rescriptum datum XV. Kal. Jul. Maleficis etiam ultimum supplicium denuntiat.

Paul. H. l. 13.

Bar. An. 389. n. 56.

Error Baronii.

Zoz. l. 5. c. 38.

Cod. Th. t. 6. 136.

Joannes Hier. Pauliniani fautores excommunicat.

IV. Ad res Ecclesiæ nunc transgrediamur. Est autem ab Oriente incipiendum, cùm ibi gesta fuerint nonnulla, quorum notitia rebus Occidentis lucem fœnerat. Joannes Hierosolymitanus Pauliniani ordinatione commotus dissimulatam & latentem iram tandem indicat. Ac longius quàm par fuit, processit dolor, cùm eos omnes, qui Pauliniani ordinationi favebant, excommunicationis fulmine percussesit. Audiatur Hieronymus, qui ad Joannis querelas hæc regessit: *An non tu potius scindis Ecclesiam, qui præcepisti Bethlehem Presbyteris tuis, ne Competentibus nostris in Pascha baptismum traderent, quos nos ad Diospolim ad Confessorem & Episcopum misimus Dionysium baptizandos? Ecclesiam scindere dicimur, qui extra cellulas nostras locum Ecclesiæ non habemus? An non tu scindis Ecclesiam, qui mandas Clericis tuis; ut si quis Paulinianum ab Epiphanio Episcopo consecratum Presbyterum dixerit, Ecclesiam prohibeatur intrare? Ex quo tempore usque in præsentem diem videmus tantum specum Domini, & Hæreticis intrantibus procul positi suspiramus? Nosne sumus qui Ecclesiam scindimus, an ille, qui vivis habitaculum, mortuis sepulchrum negat; qui fratrum exilia postulat?* Hanc Hieronymus injuriam triennio dissimulavit.

Hier. Ep. 61. c. 16.

ANNO DOM. 389.

Mors Paulini: successorem Evagrium dicit: ea de causa Capuensis Synodus cogitur.

V. Non minorem dissidiorum causam præbuit mors Paulini, quem Antiochenum Episcopum Lucifer creaverat. Paulinus cùm Ecclesiæ divisionem propagari vellet, contra regulas *Evagrium* sibi successorem dicit, ut illatæ sibi injuriæ ultorem relinqueret. Defuncto Paulino succedit *Evagrius*, cujus communionem Paulini fautores amplectuntur, quibus se *Siricius* conjungit, qui & quantum potuit, effecit ut Theodosius faveret Evagrio. Finiendis ergo litibus *Capuæ* Synodus indicitur, ad quam Flavianus vocatur. Qui ab Imperatore ea de causa potius in Oriente Concilium cogi flagitat. Pauca Capuensis Synodi vestigia supersunt. Numerosam fuisse, Patres Africani testantur, qui Capuensem Synodum *plenariam* vocant. Id & innuit Ambrosius, qui ut à Theophilo audivit, Flavianum neglecto Capuensi Decreto Imperatorem adire precibus, subinde exclamat: *Frustrà ergo tantorum Sacerdotum fusus labor.* Quid porro Capuensi in conventu factum sit, docet Ambrosius in sua ad Theophilum Epistola: *Non habet quod urgeat Evagrius, & habet quod metuat Flavianus, ideòque refugit examen. Dent fratres veniam dolori justo, quia propter ipsos universus orbis concutitur, & illi tamen nostro non compatiuntur dolori.* Componendis litibus hæc sanxere Capuenses: *Bona pacis naufragio, sancta Synodus Capuensis tandem obtulerat portum tranquillitatis, ut omnibus per totum Orientem daretur communio Catholicam confitentibus fidem, & duobus istis tuæ sanctitatis examen impertiretur, fratribus & Consacerdotibus nostris Ægyptiis pariter considentibus, quia hoc verum judicium futurum arbitrati sumus, quod neutri parti sociatâ communione aliquo favore propenderet.* Flavianus tamen Ægyptiaco conventui præsentiam non fecit sui, quod molestè tulit Ambrosius, qui ob id Flavianum ut *exlegem*, exortemque Sacerdotalis consortii perstringit.

Ambr. Ep. 78.

Bonosi errores: accusatur apud Capuenses.

VI. Alia momenti longè majoris à Capuensibus tractantur. *Bonosus*, non *Naissensis*, ut doctissimo viro creditum, sed Sardicensis Episcopus absona multa disseminabat. Quippe contendebat, B. Virginem post editum Servatorem liberos procreasse. Quem perstringit errorem Siricius in sua ad Illyricanos Episcopos & Anysium Epistola: *Sanè non possumus negare, de Maria filiis fuisse jure reprehensum: meritòque vestram sanctitatem abhorruisse, quòd ex eodem utero virginali, ex quo secundum carnem Christus natus est, alius partus effusus sit. Neque enim elegisset Dominus Jesus nasci per Virginem, si eam judicasset tam incontinentem fore, ut illud genitale Dominici corporis, illam aulam Regis æterni concubitus humani semine coinquinaret.* Præterea Christianos in nomine Trinitatis sacris undis expiatos Bonosus, aut certè ipsius discipuli novo baptismo perfundebant, ut ex Aurelianensi Concilio mox laudando apertè liquet. Majora adhùc peccabat Bonosus, qui duos in uno Christo Servatores prædicabat, unum ante res conditas;

diras; alterum ex Virgine procreatum. Hoc docet *Marius Mercator* in dissertatione ad XII. Anathematismum Nestorii: *Ebionem Philosophum secutus Marcellus Galata est. Photinus quoque, & ultimis temporibus Sardicensis Bonosus, qui à Damaso urbis Romæ Episcopo prædamnatus est.* Æternitatem uni filiorum Dei ascripsisse Bonosum, statuit Pagius: non credo. Ario potius assensum præbuisse videtur, cujus ut baptismo, non sanè Photiniano utebatur, licet discrimine salvo cum Paulianistis Bonosiaci societatem inierint. Ut hinc liqueat, Filium Dei ad res conditas æquè à Bonosiacis, ac Photinianis esse relegatum. Observatu dignus est Synodi Arelatensis II. Canon 16. *Photinianos, sive Paulianistas secundum Patrum statuta baptizari oportet, Bonosiacos autem ex eodem errore venientes*, &c. Auxilius quoque libro de Sacris Ordinationibus c. 22. de Bonosiacis hæc scribit, *Quòd Christum Deum ex Patris substantia ante secula negent.* Porro si de Bonosi prædamnatione, cujus Mercator meminit, quæritur, ea reperitur Damasi in Epistola ad Paulinum Antiochenum de Vitali:

Lab. Concil. t. 2. 865.

Si quis dixerit, Verbum pro humano sensu in carne versatum, hunc Catholica Ecclesia anathematizat, nec non eos qui duos in Salvatore Filios confitentur, id est, alium ante incarnationem, & alium

Theodorit. l. 5. c. 11.

post assumptionem carnis ex Virgine. Paria geminaque leguntur in Confessione Damasi, Paulino apud Thessalonicam agenti missa. Cùm culpâ tantarum blasphemiarum Bonosus teneretur, apud Capuenses postulatur erroris. Causæ cognitionem *Anysio* Thessalonicensi, Antistitibusque Macedoniæ delegant, qui sua Bonoso Ecclesia interdixere. Hoc nos monet Siricii apud Ambrosium Epistola: *Cùm hujusmodi fuerit Concilii Capuensis judicium, ut finitimi Bonoso, atque ejus accusatoribus Judices tribuerentur, & præcipuè Macedones, qui cum Episcopo Thessalonicensi de ejus factis cognoscerent, advertimus quòd nobis judicandi forma competere non posset.* Consuluit Ambrosium Bonosus, an non veritam sibi Ecclesiam liceret ingredi: cui respondit,

Ambr. Ep. 79.

Quòd nihil temerandum foret, sed omnia patienter ordine gerenda, neque contra sententiam vestram tentandum aliquid, ut quod videretur vobis justitia convenire statueretis, quibus hanc Synodus dederat autoritatem. Bonosus caput sectæ fuit, cui Bonosiacæ nomen est impositum. Capuensis porro Synodi mentionem egit Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ c. 48. *Illud autem suggerimus mandatum nobis, quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur statutum, ut non liceat fieri rebaptizationes, reordinationes, vel translationes Episcoporum.*

Bonosiaci. Nùm à Photinianis diversi?

VII. Cæterùm Bonosi apud Capuenses de erroribus accusati mentio monet errantem Baronium ad viam revocare. Fretus autoritate Veterum, Bonosum & Bonosi discipulos cum Photinianis permiscet:

Bar. An. 389. n. 73.

Photini, inquit, hæresim impiè fuisse sectatum Bonosum, Innocentius Papa haud obscurè significat. Nos nullo ab Innocentio vestigio id indicatum fuisse existimamus. Fefellit fortè Baronium Innocentianæ titulus Epistolæ, quem Editioni Surius suæ præfixit:

Innoc. Ep. 20.

Ad Laurentium Soniensem de Bonosiacis, quòd sint Judæis comparandi. In Epistola tamen de *Bonosiacis* ne verbum quidem, sed de *Photinianis*, qui Christum Deum ante secula Patris ex substantia genitum negabant. A Bonoso ordinatos gradum retinere suum Episcoporum judicio decretum est. In Photinianos verò Clericos acriores sanè severitatis aculeos adhibuissent. Audiatur Innocentius ad Martianum:

Innoc. Ep. 21.

Superiore tempore, si tamen ritè recordor, memini me tam ad dilectionem tuam, quàm ad fratres & Coëpiscopos nostros Rufum, & cæteros hujusmodi literas de Clericis Naxensibus transmisisse, hi videlicet, qui se ante damnationem Bonosi asserebant, tam Presbyteros, quàm Diaconos ordinatos; ut si relicto, atque damnato ejus errore vellent Ecclesiæ copulari, libenter reciperentur: ne fortè qui essent digni recuperandæ salutis, in eodem errore deperirent. Atqui Photiniani hominis erroribus Pauli Samosateni laborantis, ut baptismus, sic & ordinationes rejicerentur. Variavit tamen de Bonosiacis Clericis Veterum disciplina, eodem teste Innocentio Epistolâ XXI. c. 5. *Anysii quondam fratris nostri, aliorumque Consacerdotum summa deliberatio hæc fuit, ut quos Bonosus ordinaverat, hi cum eodem remanerent, ac fieret non mediocre scandalum, si ordinati reciperentur.* Alia tamen apud Auxilium lectio est, quâ sequitur, Bonosi ordinationes removendo scandalo susceptas fuisse:

Aux. de Sac. Ord. c. 22.

Ut quos Bonosus ordinaverat, ne cum eo remanerent, ac fieret non mediocre scandalum, ordinati reciperentur. Quæ lectio si retineatur, magnum Bonosiacos inter & Photinianos discrimen statuit. Gennadium Bonosiacos pro *Photinianis* habuisse, faciles largimur, apud quem legimus: *Audentius Episcopus Hispanus scripsit contra Photinianos, qui nunc Bonosiaci vocantur.* Sed errantis Gennadii Baronius vestigia sequi non debuit. Photinianos inter & Bonosiacos discrimen esse, Synodus Arelatensis secunda eximiè declarat, Canonibus XVI. & XVII. *Photinianos, sive Paulianistas secundum Patrum statuta baptizari oportet. Bonosiacos autem ex eodem errore venientes, quos sicut Arianos baptizare in Trinitate manifestum est, dum interrogati fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum Chrismate, & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit.* Quos Bonosus errores sparserit, ex Mario Mercatore manifestò docuimus. Hæreticorum more atque ingenio Bonosus fautores colligere sibi multos studens, impuros homines, qui in Ecclesia Catholica nullo loco fuissent, ad sacros ordines promovebat. Quâ audaciâ factum, ut longè latèque ea secta regnans, non Macedoniæ, non Illyrici, non Daciæ finibus contineretur, sed ditionem quoque suam ad extremas usque Gallias extenderit. Hinc laudati Arelatensium Patrum Canones: hinc Aurelianensium Decretum:

Aur. 3. c. 30.

Judex civitatis, vel loci, si Bonosiacum, vel cujuslibet alterius hæresis Sacerdotem quamcunque personam de Catholicis rebaptizasse cognoverit, quia Reges nos constat habere Catholicos, non statim rebaptizantes adstrinxerit, & ad Regis fidem atque justitiam propterea distringendos adduxerit, annuali excommunicationi subdatur.

Quid Romæ egerit Augustinus? In Africam remeat.

VIII. Dum in Italia versamur, quid agat Augustinus paucis videamus. Post defunctam *Monicam* relictâ Ostiâ, anno CCCLXXXVII. in urbem migraverat. Neque patiebantur pietatis igniculi, quos baptismus ipsius menti indiderat, Fidelem otiosum esse calamo, qui Catechumenus pro veritate jam multa scripserat. Anno igitur CCCLXXXVIII. & parte sequentis ad scribendum animum appulit:

Aug. Retr. l. 1. c. 7.

Jam, inquit, baptizatus autem, cùm Romæ essem, nec ferre tacitus possem Manichæorum jactantiam de falsa & fallaci continentia, vel abstinentia, quâ se ad imperitos

ANNO DOM. 389.

ritos decipiendos veris Christianis, quibus comparandi non sunt, insuper praferunt, scripsi duos libros, unum de moribus Ecclesia Catholica, alterum de moribus Manichaorum. Io urbe quoque scripsit Dialogum, in quo de anima multa quæruntur. Cùm etiam de mali origine inquisivisset, & constaret, ortum ejus ex libero arbitrio esse dicendum, de libero Arbitrio libros Romæ inchoat: *Tres libri, quos eadem disputatio peperit, appellati sunt de libero Arbitrio, quorum secundum & tertium in Africa, jam etiam Hippone Regio Presbyter ordinatus, sicut tunc potui, terminavit.* Relictâ Româ, prosperâ navigatione in Africam remeat. Ut Carthaginem appulit, Innocentii vicariæ Præfecturæ Exadvocati domum cum Alipio ingressus incolit. Curabatur Innocentius à Medicis propter fistulas, quas numerosas atque perplexas habebat. Unus ioter multos sinus fefellerat Medicos, qui nisi ferro aperiretur, curari oon poterat. Innocentium visitabant quotidie *Saturninus* Valensis Episcopus, Gelosius Presbyter, ac Diaconi Carthaginensia Ecclesiæ, quos lachrymis rogavit: *Ut mane dignarentur esse præsentes suo funeri, potius quam dolori.* Illuxit dies qui metuebatur, sed Medico tentante cicatricem, firmissima reperitur. Solis & Innocentii, & amicorum precibus remedium vulneri comparatum est. Reversus Tagastem cum Alipio, Evodioque Augustinus, quod prius in meote habuerat, consilium mandat executioni, ut in communi vita cum amicis se collocaret. Petito rure, ibi totum triennium permansere. Quis fuerit vitæ modus, docet Possidius: *A se jam alienatis curis secularibus, cum iis qui eidem adhærebant, Deo vivebat, jejuniis, orationibus, bonisque operibus, in lege Domini meditans die ac nocte.* Quo tempore libros confecit duos de Genesi contra Manichæos; absolvit libros de Musica, addidit Commentarium de vera Religione.

Poss. Vit. Aug. c. 3.

ANNO DOM. 390.

ANNO U. C. 1143. PER. JUL. 5103. JUL. 435. DOM. 390. VALENTIN. 15. & 16. THEODOS. 12. ARCAD. 7. *Sol.* 7. F. *Lun.* 11. *Indict.* 3. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 2. *P.* 22. *April.*

COSS, *Valentinianus Aug.* IV. *& Neoterius.*

Prodigia.

I. PRodigio annus insignis fuit cùm Româ Theodosius discessurus erat. Sidus novum mediâ nocte juxta Luciferum apparuit in Zodiaco, ad quod coocursus Astrorum undique factus est: *Exinde veluti mutuâ collisione cogente, omnium Astrorum lux in unam flammam commixta effulsit, & ancipitis gladii magni & terribilis figuram expressit.* Sideris motus ab illo Astrorum longè diversus fuit. Oriebatur & occidebat unà cum Lucifero. Posteà verò paulatim recedens ad Septentrionem ascendebat. Communem autem circuitionem eandem habuit, quam reliquæ stellæ quasi ambulabat. Cæterùm cùm proprium cursum XL. dierum spatio complevisset, in mediam Majorem Ursam se conjecit, & in ipso ejus meditullio postremum visum, ibidem extinctum est. Eodem tempore visa sunt duo humana corpora à monstris vix diversa. Syrus staturâ erat quinque cubitorum, adjecto insuper palmo. Nomen huic erat Antonio. Ægyptius verò in tantam contractus erat brevitatem, ut inclusas in caveis perdices non invenustè imitaretur, utque perdices cum illo ad rixam usque colluderent. Inerat ei prudentia, brevitate corporis nullatenus imminuta.

Philostorg. l. x. 9.

Philostorg. l. x. c. 11.

ANNO DOM. 390.

II. Magnarum virtutum Princeps erat Theodosius, sed sanguinis impetu nonnunquam proclivior in iracundiam. Quæ causa fuit horrendæ stragis apud Thessalonicam editæ. Ex qua tamen tantam pietatis ostendendæ materiam optimus ille Imperator invenit, ut illustrandis mansuetudini, religioni, humilitati, cæterisque virtutibus Christiano dignis comparata esse videretur. *Butherici* per Illyricum Militum Magistri pincernam auriga quidam de stupro sollicitaverat, ob idque comprehensus in custodia detinebatur. Cùm nobile equorum certamen in Circo edendum esset, Thessalonicenses postulant aurigam liberari, ad ejusmodi certamina necessarium. Quod cùm frustrà flagitassent, gravissimâ demum seditione commotâ, *Buthericum* interficiunt, Ex Magistratibus nonnulli & saxis obruuntur, & per vicos trahuntur. Gravissima hæc Imperatoris injuria fuit, cui placando totis viribus est ab Episcopis allaboratum. Neque frustrà omninò, ut videbatur. Thessalonicensium gravissimo sceleri *jam Episcopis intercedentibus promiserat indulgentiam.* Præcipuè Ambrosio spectatæ virtutis Præsuli, quem charissimum habebat, civibus veniam se daturum pollicitus fuerat: *Sed agentibus Comitibus occultè cum Imperatore, ignorante Sacerdote, usque in horam tertiam gladio civitas est donata.* In puniendo quidem satis modi noo est constitutum, ut geminam in ea re noxam Theodosius contraxerit; quòd & promissa non impleverit, & furori immoderato dederit habenas. Quo contigit innocentes morti complures mitti. Peregrini qui recèns Thessalonicam appulerant, præter expectationem comprehenduntur: urbs sanguine repletur. Inter tristia quæ contigere, penè lachrymas excutit mercatoris casus, qui pro duobus filiis semetipsum offerens, sanguine suo ipsorum vitam redimi flagitabat. Illi calamitatem hominis miserati, pro altero ex filiis, quem vellet, præces admittunt. Verùm pater cùm ambos aspiceret, flens & gemens, anceps animi quoad interficerentur permansit. Famulus quidem frugi pro Domino suo, qui tum ad mortem deducebatur, libenti animo occiditur. Septem hominum millia interfecta esse dicuntur, nullo prius habito judicio, nec sceleris autoribus condemnatis. Porrò strages hæc debellato jam *Eugenio* non contigit, ut Sozomeno placuit, Est profectò cum præsente anno copulanda, quo menses octo Mediolani in pœnitentia Theodosius traosegit, ad usque Natale Dominicum, quod neque anno superiori, quo ad triumphandum Idibus Jun. Romam profectus est; neque anno CCCLXXXVII. aptari potest, quo ob temporis angustias octimestris pœnitentiæ munere fungi non potuit, non ante v. Cal. Augusti debellato Maximo.

Strages Thessalonicensis.

Aug. de Civ. l. 5. c. 26.

Paul. Vit. Ambr.

Sozom. l. 7. c. 25.

Theodor. l. 5. c. 17.

III. Cognitâ Thessalonicensium clade, Ambrosius solitâ animi coostantiâ gravitateque Principi scribit: *Factum est in urbe Thessalonicensium, quod nulla memoria habet, quod revocare non potui, ne fieret, imò quod ante atrocissimum fore dixi, cùm toties rogarem. . . Quando primùm auditum est, cùm propter adventum Gallorum Episcoporum Synodus convenerat, nemo non ingemuit, nullus mediocriter accepit, non erat facti tui absolutio in Ambrosii communione.* Exemplis & rationibus pòst ubi ad pœnitentiam Theodosium hortatus est, sic Epistolam absolvit: *Amo, diligo, orationibus prosequor, si credis, sequere; si,*

Theodosii pœnitentia.

Ambr. Ep. 28.

inquam, credis, agnosce quod dico; si non credis, ignosce quod facio, in quo Deum præfero. His punctus aculeis Theodosius, in dolorem incidit. Gravissimi facinoris conscientiâ opprimebatur, versabatur ante oculos sanguis innocentium, quorum minaces umbræ flagra quatiebant. Ab Ecclesiæ ingressu aliquandiu abstinet, non suscepto tamen pœnitentiæ publicæ jugo, quam Imperatori non decere arbitrabatur. Mediolanum ingresso, ac more solito ad Ecclesiam venienti Ambrosius obviam processit extra vestibulum, & à sacri liminis ingressu eum prohibet: monet splendore purpuræ non decipi, cùm hominibus similis naturæ, imò conservis imperaret. Addit: *Quomodò Sacrosanctum Domini corpus ejusmodi manibus excepturus es, injustè cæsorum sanguine adhùc stillantes? Quomodò pretiosum sanguinem admoturus es ori tuo, qui verbo furoris tui tot hominum sanguinem injustè effudisti? Abscede igitur, nec posterioribus factis prius peccatum augere velis. Accipe vinculum, quod Deus omnium Dominus sursum suffragio suo comprobat.* His obtemperans Imperator, flens revertitur in palatium. Octo menses effluxere, quos ad usque natale Dominicum in luctu transigebat. Quod cùm animadvertisset Rufinus Magister Officiorum, à Principe doloris causam quærit. Sciscitanti acerbius ingemiscens, respondet: *Tu, Rufine, ludis, mea quippe mala minimè sentis. Ego verò gemo ac doleo meam considerans calamitatem: siquidem servis & mendicis patet Ecclesia Dei, in quam liberè ingrediuntur, & Domino suo supplicant. Mihi verò & Ecclesia aditus interdictus est, & prætereà clausæ sunt Cœli fores. Tum Rufinus, Curram, inquit, si tibi placet, & exorabo Antistitem, ut vincula tua solvat. Cui Imperator, Non persuadebis Ambrosio, novi æquitatem sententiæ illius. Nunquam ille Imperialem reveritus potestatem, Dei Legem violaturus est.* Quæ *divina* Lex ea est, quam perfringere Ambrosius noluit? Lex est *Ecclesiæ*, inquit Baronius, ut *nonnisi propè Paschale tempus publici pœnitentes ab Episcopo reconciliarentur* Deo. Vel Lex illa, *quâ cavetur, ne voluntarius homicida nisi in fine vitæ communicet.* Quæ illustrissimi Purpurati explicatio falsa est, vel judice Valesio. Quas laudat Leges Baronius, illæ humanæ sunt, non *divinæ*: ab Episcopis, non à Christo sancitæ: novellæ, non antiquæ, utpotè post extinctos Apostolos conscriptæ, à quorum & disciplinâ dissident. Divinis quidem oraculis non est constitutum, ut homicidæ nonnisi abeunte vitâ reconcilientur Ecclesiæ, aut pœnitentes nonnisi Paschate vinculis excommunicationis liberentur. Divinam ergo Legem vocat Theodosius, quæ publicis peccatoribus, quorum crimen Ecclesiæ offensioni fuit, publicam pœnitentiam imponit.

Theodorit. l. 5. c. 18.

Bar. An. 390. n. 23.

Error Baronii.

IV. Instantem Rufinum, qui se Ambrosio persuasurum pollicebatur, Imperator abire jubet, nec multò pòst spe blandiente subsequitur. At simulatque Rufinum Ambrosius vidit: *Canum*, inquit, *impudentiam imitaris, Rufine. Nam cùm tantæ cædis suasor extiteris, pudorem è fronte excussisti, neque formidas, cùm adversus imaginem Dei tantâ rabie sævieris.* Supplicanti Rufino, nunciantique Imperatorem brevi ad futurum Ambrosius dicit: *Se illum ab ingressu sacri vestibuli repulsurum, aut si imperium in tyrannidem vertat, libenti animo sanguinem daturum.* Misso igitur nuncio Rufinus Theodosio suadet, intra palatium remanere. Quæ cùm in medio foro didicisset, *Ibo*, inquit, *& justas patiar contumelias.* Ut ad Ecclesiæ septa pervenit, in ipsam quidem Basilicam non ingreditur, sed ad Ambrosium in salutatorio sedentem accedit, quem rogat vincula sua solvere. Objicienti Episcopo hujusmodi adventum tyrannicum esse, Legesque Dei calcare, respondet Imperator: *Non contra fas ingredi cupio sacra vestibula, sed à te peto, ut vinculis me absolvas, nec mihi januam occludas, quam resipiscentibus omnibus Dominus aperuit.* Ad hæc Ambrosius: *Cujusmodi medicamentis vulnera tua curasti?* Hîc Imperator: *Tuum est, medicamenta ostendere, mei verò officii oblata suscipere.* Tum Ambrosius: *Scribe Legem, quæ furoris sententias irritas reddat, & triginta dierum spatio maneant scripta sententiæ, de cæde ac bonorum proscriptione rationis judicium expectantes. Ac tum sedato æstu iracundiæ, ratio per se ipsa judicium exercens examinabit ea, quæ decreta sunt, dispicietque, utrùm justa sint, an injusta.* Si injusta, discerpet; sin justa, confirmabit. Utilem conscribi Legem cùm subinde Princeps jussisset, ejus tandem vincula relaxantur. Tum Templum ingressus, non stans aut genibus flexis, sed humi jacens, hanc vocem emisit: *Adhæsit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum.* Denique manibus comam vellens, frontemque percutiens, & lachrymarum manantibus guttis solum rigans, veniam sibi dari poscebat. Cùm dona sacræ mensæ offerenda essent, ad altare progreditur. Ubi obtulit, intus de more suo ad cancellos substitit. Quærenti Ambrosio, Quid vellet, respondit, Expectare se sacrorum mysteriorum perceptionem. Cui per Archidiaconum Ambrosius significavit, sacrarium solis Sacerdotibus patere, purpuram Imperatores facere, non Sacerdotes: abscederet ergo, ut cum Laicis consisteret. Hîc non superbiâ animi se intra cancellos substitisse testatur, sed quia Constantinopoli id moris sibi fuit. Pro hac admonitione se Præsuli gratias agere. Quam reversus Constantinopolim regulam & observare voluit. Festo quippe die oblatis ad sacram mensam muneribus suis, statim abscessit. Roganti Nectario, Cur non remansisset, suspirans respondit: *Vix tandem edoctus sum, quid esset discriminis Sacerdotem inter & Principem. Veritatis Magistrum vix tandem inveni.* De Theodosii pœnitentia historia hæc est, in qua quem nos magis laudemus, Principem an Episcopum, non satis certò scimus: illum ob submissam cum humilitate obedientiam, hunc ob constantiam ac amorem, & disciplinæ Ecclesiasticæ pertinaciam. Nunquam ita magnificè quidquam dicemus, id utriusque virtus quin superet sua: Utrumque ergo admirabimur: ac eò magis, quòd rarissimi sint & Episcopi, qui potentiæ regiæ securi, ad æqui normam seque suamque disciplinam dirigant; & Principes, qui majestatis suæ immemores, Pastoribus Ecclesiæ justa præcipientibus morem gerant.

Theodosius absolvitur. Quâ conditione?

Theodorit. l. 5. c. 18.

V. Hîc porro scrupuli exoriuntur nonnulli, qui evelli debent. Ac primùm quòd sacrario pulsus sit Theodosius Ambrosio præcipiente, aliquid difficultatis habet. Rem sanè memoratu dignissimam Paulinus silentio præterit. Sed & ex Theodoriti narratione consequitur, Theodosium Mediolani ad sacram mensam non prius accessisse, quàm vinculis solveretur. Secus consuetudinis hujus Ecclesiæ gnarus, intus ad cancellos post absolutionem non substitisset percipiendo sacramento. Est autem creditu difficile,

De Theodoriti narratione circa absolutionem Theodosii dubia quædam.

tum

ANNO DOM. 390.

tum primùm Mediolani, ubi pluribus anno superiore mensibus moratus fuerat, corpus Dominicum participasse. Est itaque vero similior narratio Sozomeni: *Moris erat, ut Imperatores intra consepta altaris in Ecclesia consisterent, honoris causâ à populi multitudine separati. Quod ex assentatione, vel ex disciplina corruptione profectum esse Ambrosius animadvertens, locum Imperatori in Ecclesia assignavit, ante cancellos altaris: ita ut Imperator quidem plebem, ipsum verò Imperatorem Sacerdotes in Ecclesia præcederent.* Itaque sacrario Theodosium pepulisse non videtur, sed ipsi locum ante cancellos constituisse. Affert & difficultatem Lex, Ambrosio consulente à Theodosio promulgata, ne quis cæde, vel bonorum proscriptione plecteretur, nisi diebus triginta post latam sententiam. Quippe jam extabat Lex Gratiani ante octennium Veronæ promulgata: *Si vindicari in aliquos severius contra nostram consuetudinem pro causa intuitu jusserimus, nolumus statim eos aut subire pœnam, aut excipere sententiam, sed per dies triginta super statu eorum sors & fortuna suspensa sit. Reos sanè excipiat vinciatque custodia, & excubiis solertibus vigilanter observet. Datum* XV. *Kal. Sept. Verona Antonio & Syagrio Coss. an.* 382. Non igitur Lege condendâ opus erat, sed vetere observandâ. Absit tamen ut falsum putemus, quòd Legem ejusmodi post stragem Thessalonicensem Theodosius conscripserit autore Ambrosio. Id summâ conspiratione Historici testantur, magnaque in ea re Rufini coætanei autoritas esse debet: *Lege sanxit in posterum, ut sententia Principum super animadversione prolata, in diem tricesimum ab executoribus differrentur, quo locus misericordiæ, vel si res tulisset, pœnitentiæ non periret.* Solvit difficultatem Baronius, dicendo in gratiam Theodosii titulum Legis esse mutatum, ut facinus occultaretur: Existimamus, inquit, *studio perpetratum ab aliquo, qui indignè ferret, ea suo loco, & tempore atque titulo posita legi, quibus Theodosii immane facinus decantaretur.* Quasi verò eâ ratione mortalium memoriæ facinus eximi potuisset. Est ergo Valesiana solutio Baronianæ anteponenda. Hanc scilicet Legem primùm quidem latam fuisse à Gratiano, Antonio & Syagrio Coss. posteà verò occasione cædis Thessalonicensium renovatam à Theodosio: priorem tamen titulum Legis semper remansisse, qui Gratiani nomen præferebat. Gothofridus in suo ad hanc Legem Commentario existimat Gratiani nomen expungendum, ut Theodosio Rescriptum vindicetur, qui post devictum Maximum agens in Italia, imperium administrabat. Quocircà Flaviano Præf. Præt. *Illyrici & Italiæ* Lex ea dirigitur. Hinc colligit, Thessalonicensem cædem anno 389. contigisse. Ea tamen Chronologie minus accurata videtur. Cùm enim Natali festo Ecclesiæ Theodosius reconciliatus fuerit, expectassetne ad usque Augusti XVII. anni 390. ad ferendam Legem, quæ promissam veniam ab Ambrosio impetrarat? Itaque in subscriptione mendum esse videtur. Cæterùm in explicanda Lege bis errantem non immeritò Gothofridus Baronium vexat. Data Lex dicitur XV. *Kalend. Septemb.* non ut Baronius scripsit, *mense Septembri.* Putat etiam Theodosianæ subscriptioni temerè ab Aniano inscriptionem & subscriptionem additam videri; quem errorem Tribonianus posteà secutus fuerit. In quo sanè postremo fallitur Baronius: *Nam neque Aniani Codicem unquam vidit Tribonianus, & integrum Codicem Theodosianum præ manibus eum habuisse manifestissimum est.*

Sozom. l. 7. c. 25.

Cod. Justin. l. 9. Tit. 47. l. 20.

Ruf. l. 2. c. 18.

Bar. An. 390. n. 26.

Cod. Th. de Pœn. Tit. 40. 306.

VI. Antè quàm à Theodosio abeamus, celeberrimæ legis, quam Tatiano XI. Cal. Jul. promulgandam dedit, agitanda mentio est: *Fœminæ, quæ crinem suum contra divinas humanasque Leges instinctu persuasæ professionis absciderint, ab Ecclesiæ foribus arceantur. Non illis fas sit sacra adire mysteria, neque ullis supplicationibus mereantur veneranda omnibus altaria frequentare. Adeò quidem ut Episcopus tonso capite fœminam si introire permiserit, dejectus loco etiam ipse cum hujusmodi contuberniis arceatur.* Non immeritò id severitatis in tonsas fœminas Theodosius adhibet, cùm superstitione suâ honestati, naturæque inferrent injuriam. Expressa sunt verba Apostoli, *Quòd si turpe mulieri tonderi aut radi, veletur.* Neque ante Eustathium à Gangrensi Concilio damnatum mulier aliqua in tondendis capillis religionem collocarat. Tum suadente Novatore pars pietatis aliqua visa est crinium hæc amputatio, quasi vel naturalis ornamenti contemptus, atque relegatio. Cui perversæ opinioni Gangrenses intercessere edito Canone: *Si mulier propter divinum cultum, ut æstimat, crines attondeat, quos ei Deus ad subjectionis materiam tribuit, tanquam præceptum dissolvens obedientiæ, anathema sit.* Non tamen Gangrensium scitis virium satis fuit, ut abusus tolleretur, sive quòd paucis forsan innotescerent, sive quòd novitatis amor Ecclesiæ Leges deprimeret. Ægyptiis quidem mulieribus, quæ Deo sese vovebant, in more fuit, capillos abjicere, non sine tamen specie necessitatis aliqua. Quod nos docuit Hieronymus in sua ad Sabinianum Diaconum Epistola: *Moris est in Ægypti, & Syriæ Monasteriis, ut tam virgo, quàm vidua, quæ se Deo voverint, & seculo renunciantes omnes delicias seculi conculcarint, crinem Monasteriorum Matribus offerant desecandum . . . Hoc autem duplicem ob causam de consuetudine versum est in naturam, vel quia lavacrum non adeunt, vel quia oleum nec capite, nec ore norunt, ne à parvis animalibus, quæ inter cutem & crinem gigni solent, & concretis sordibus opprimantur.* Hanc capillitii mulieribus remotionem severissimè prohibet Imperator, ut gliscenti extra modum superstitioni obviam iret. Quòd si Theodosii, & Gangrensium Patrum in mentes penetrasset Baronius, non sibi induxisset in animum, quarto seculo Diaconissas capite *raso* ministerium peregisse suum. Prohibitamque à Theodosio capillorum abscissionem, ne juniores viduæ eo ritu Diaconissarum se numero insertum irent. Quod à mente Legis prorsus alienum est, quæ in omnibus sanè fœminis capitis rasuram vetat, quæ fit *instinctu persuasæ professionis.* Observabilia sunt verba Legis, quæ hodiernas Latinorum Sanctimoniales feriunt: *Ac non modò* Episcopus, *si fieri suaserit, verùm etiam si hoc ab aliquibus exigi factum denique esse quâcunque ratione comperit, nihil sibi intelligat opitulari.* Non igitur solæ illæ perstringuntur mulieres, quæ sponte suâ sibi crines amputabant, ut Diaconissæ munus ambirent; sed & illas, quæ vel suadente Præsule, vel à Monasteriorum Matribus tonsæ capillos abjecerant. Quantum mutati ritus? Pœnas nunc daret Episcopus, qui in tonsas ad profitendam in Monasterio Religionem virgines admitteret. Ad Synodum, quæ Mediolani celebratur, nunc accedamus.

ANNO DOM. 390.

Lex Theodosii de rasura mulierum.

Cod. Th. t. 6. 60.

1 Cor. 11. 6.

Gangr. c. 17.

Hier. Ep. 48.

Anno Dom. 390.

Mediolanensis Synodus. Damnat Jovinianum.

VII. Synodi hujus meminit Ambrosius in sua de cæde Thessalonicensium ad Theodosium Epistola. Qua de causa Concilium congregatum fuerit, paucis est aperiendum. *Jovinianus* Mediolano, ubi sub nomine viri pii, & habito Monachi delituerat, ejectus, Romam se contulerat; pluresque & voce, & scriptis in errorem impulerat. Quid docuerit, est suo loco declaratum. Ut error innotuit Pammachio, non minus pietate, quàm Senatoriâ dignitate claro, ipsum Siricio Pontifici Rom. detulit, qui coacto Presbyterio *Jovinianum* damnat. Quod Ecclesiæ Mediolanensi notificat, missâ per tres Presbyteros Epistolâ: *Nos sanè nuptias non aspernanter accipimus, quibus velamine intersumus. Sed virgines quas nuptiæ creant, Deo devotas, majore honorificentiâ veneramur. Facto ergo Presbyterio, constitit doctrina nostra, id est, Christiana Legi esse contraria. Unde Apostolicum secuti præceptum, qui aliter quàm quod accipimus, annuntiabant, omnium nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri unam factam constat esse sententiam, ut Jovinianus Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martianus, Januarius, & Ingeniosus, qui incentores novæ hæresis & blasphemiæ inventi sunt, divinâ sententiâ, & nostro judicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanerent. Quod custodituram sanctitatem vestram non ambigens, hæc scripta direxi, per fratres & Compresbyteros meos, Crescentem, Leopardum & Alexandrum, qui religiosum officium fidei possint Spiritu adimplere ferventes.* Acceptâ Epistolâ, quæ anni sub initia est exarata, Mediolani Concilium cogitur, cui ex Gallia Episcopi interfuere nonnulli. Extant adhùc Præsulum quorumdam nomina, qui Epistolæ Synodicæ subscripsere; *Eventius* Cenetensis, *Maximus* Emonensis, *Felix* Jadrensis, *Bassianus* Laudensis, *Theodorus* Octodurensis, *Constantius* Arausianus, *Sabinus* Placentinus, *Eustasius*, *Geminianus*, *Aper* Presbyter, aliique complures. Synodo Præses erat Ambrosius. Statuunt verò, *Jure laudari bonam uxorem, sed melius piam virginem præferri.* Mariam & Virginem concepisse, & Virginem peperisse, Siricium monent, Manichæos omnium execratione damnatos esse. Denique subjungunt: *Quos tua Sanctitas damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium tuum esse damnatos. Incolumem te, & florentissimum Deus noster tueatur omnipotens, Domine dilectissime frater.* Joviniani *Commentariolos* hoc anno confutavit & Hieronymus, duobus libris qui adhùc extant, in quibus propensior in virginitatem, quàm decuit; durior sanè in matrimonium meritò visus est. Non satis quidem pietatis huic argumento inesse, illi fatebuntur, qui omnia postposuere veritati: *Si bonum est mulierem non tangere, malum est ergo tangere, nihil enim bono contrarium est, nisi malum; si autem malum est, & ignoscitur, ideò conceditur, ne malo quid deterius fiat.* Non Ecclesiæ censuris, sed Rescriptis quoque Principum Jovinianus damnatus est, anno CCCXII. *Jovinianum sacrilegos agere conventus extra muros urbis sacratissimæ, Episcoporum querela deplorat. Quare suprà memoratum corripi præcipimus, & contusum plumbo cum cæteris suis participibus, & ministris exilio coërceri, ipsum autem machinatorem in Insulam Boam festinâ celeritate deduci; cæteris prout libuerit, dummodo superstitiosa conjuratio exilii ipsius discretione solvatur, solitariis, & longo spatio inter se positis insulis in perpetuum deportatis. Si qui autem pertinaci improbitate vetita & damnata repetiverit, sciat se austeriorem sententiam subiturum. Datum pridie Nonas Martii Mediolani Honorio IX. & Theodosio V. AA. Coss.* Boa, quam semper numero plurali *Boa* Marcellinus vocat, miserorum id temporis sedes fuit. De Florentio Marcellinus: *Contrusus est in Insulam Dalmatiæ Boas.* Ad *Boas* quoque Hymetium relegatum esse, eodem Autore novimus.

Lab. Concil. t. 2. 1024.

Hier. adv. Jov. l. 1. c. 4.

Marcellin. l. 22. c. 3.

Marcell. l. 28. c. 1.

Carthaginensis Synodus secunda: ejus Canones.

VIII. Non patitur nos Joviniani rebus diutius insistere Synodus Carthaginensis secunda, quæ hoc anno celebrata est, etsi Baronio Binioque aliter visum, qui immani errore anno CCCCXXV. illam assignant, triginta quinque annorum metachronismo. Quibus vulgatæ editionis titulus fraudem fecit: *Gloriosissimo Imperatore Valentiniano Augusto IV. & Theodosio viris clariss. Coss.* Atqui si accuratè titulum meditamur, subitò subjiciet se mentibus corruptio. Quippe anno CCCCXXV. processere Coss. *Theodosius Aug. XI. & Valentinianus Cæsar.* Quem Consulatum si titulus Synodi indicasset, neque Valentinianus præpositus esset Theodosio, neque nota numeralis IV. addita fuisset, cùm eo tempore primum Consulatum Valentinianus inierit, neque Theodosius notarum expers esset, quibus sæpius gesti ab eo Consulatus designarentur. Germanus ergo titulus sic habet: *Gloriosissimo Imperatore Valentiniano Aug. IV. & Noterio viris clariss. Coss. IV. Kal. Julias Carthagine in Basilica Perpetuæ restitutæ, cùm Genethlius Episcopus unà cum Victore Abditirano, & alio Victore Puppianensi, & cæteris Coëpiscopis suis, Provinciarum diversarum consedisset.* Qui titulus egregiè nos instruit de tempore Synodi. Expungenda quoque vox est *Aurelius*, qui nondum ad Episcopatum ascenderat. Canones XIII. ab eo Concilio sunt editi. I. Genethlius Episcopus hortatur, sanctissimam & tenere, & prædicare Trinitatem; quod omnibus placuit. II. *Epigonio* Episcopo Bulleosium Regiorum, & Genethlio instantibus statuitur, *Ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant pudicitiæ custodes, etiam ab uxoribus se abstineant.* III. Suggerente Numidio Episcopo Maxulitano sancitur, ne *Chrismatis confectio & puellarum consecratio à Presbyteris fiant*, neque quemquam in Publica Missa reconcilient. IV. Presbyter pœnitentem jussus à suo Episcopo reconciliare potest. V. Proponente Felice Episcopo Selemselitano edicitur, ut Diœcesis, quæ Episcopum nunquam habuit, non habeat; quòd *si populus multiplicatus desideret proprium habere Rectorem*, ejus voluntate, in cujus potestate est Diœcesis constituta, habeat Episcopum. VI. Numidio Maxulitano consulente decernitur, ne qui criminibus implicantur, Clericos accusent. VII. Felice Selemselitano suggerente, qui excommunicatum alterius susceperit, Episcopus vel Presbyter excommunicatur. VIII. Subjungente illo ipso Felice Presbyter excommunicatus, qui sacrificare præsumit, anathematizatur. IX. Proponente Numidio Presbyter, qui inconsulto Episcopo agenda celebraverit, honore privatur. X. Episcopus accusatus, cui non est facultas plurimos congregare Antistites, à duodecim Episcopis, à sex Presbyteris, & à tribus Diaconis cum suo Episcopo audiri jubetur. XI. Victore Abziritano monente, ut nullius alienam Provinciam usurpet, id Patribus placuit. XII. Numidio suggerente sancitur, ne inconsulto

Mo-

Metropolitano Episcopus ordinetur. XIII. Genethlio instante Episcopus, qui contra suam vel professionem, vel subscriptionem in Concilio habitam venerit, deponitur. Objicit Baronius, Chronologiam ut tueatur suam, *Alipium Tagastensem*, qui c. 8. nominatur, anno duntaxat CCCXCIV. creatum Episcopum esse. Addit, Genedio, qui Concilio præfuit, *Aurelium senem Episcopatum cessisse*. Ex quo conficit, inter Carthaginensia extantia Concilium, quod dicitur secundum, verè postremum esse circa tempora Cælestini. Argumenta tamen hæc omnia sunt nihili. Falsum, Genethlium, quem Genedium vocat, Aurelio successisse, cui certè certòque decessit. Falsum, in emendatioribus exemplaribus mentionem esse *Alipii* Episcopi. Falsum, Aurelium ea proposuisse, quæ leguntur Canone secundo. Loco Aurelii, qui nondum ad Episcopatum promotus fuerat, legendum *Epigonius*. In corrupta editione fundamenta Baronii omnia collocantur. Nos, qui felicioribus avibus usi, in correctiores editiones incidimus, ingenti errore nostros liberamus Annales.

Bar. An. 397. n. 44.

Gregorii Naz. obitus. De ejus ætate, annoque emortuali.

IX. Rebus Occidentis ea, quæ Orientali in Ecclesia observatu digniora sunt, nunc adjiciamus. Arianzi Gregorius Naz. languenti corpore, sed animo vegeto, quantum eniti poterat, errores evellebat. Dum in præclaro hoc officio occupatur, à Monachis, qua de causa, quove tempore nescimus, id tantùm scimus, à pauperibus Monachisque gravissimo fuisse periculo subjectum, uti *Theodorum* Tyanensem monuit: *Gravia sunt*, inquit, *quæ contigerant: nimirum & contumeliam altaribus illatam esse, & conturbata mysteria, & nos inter sacra, quibus opera dabatur, & eos qui saxis nos appetebant, interjectos, adversus lapidum jactus medicinam à precibus petiisse, virginum pudorem in oblivionem venisse, Monachorum modestiam, pauperum calamitatem, quos animorum austeritas misericordiâ quoque privaverat.* Illatas viro sancto contumelias graviter Theodorus molestèque ferebat. Injuriæ tamen magnitudinem vicit Gregorii patientia: cui persuasum erat, non tam orationem movere, quàm actionem, *quæ taciti cujusdam monitoris instar est*: ac magnum quidem esse de lædentibus pœnas sumere, at multò majus & divinius acceptam injuriam tolerare. Quo anno optimus ille Præsul ad fata venerit, præcisè definire mortalium viribus nimis est arduum. De ipsius ætate hæc Suidas habet: *Cùm ad nonagesimum annum & ulterius progressus fuisset, decimo tertio Theodosii Imperatoris anno ex vita excedit.* Quæ vel si vera concedantur, supremus Nazianzeni annus necdum innotescit, cùm Theodosii decimus tertius duobus Julianis insideat. Incipit enim Januarii XIX. an. Dionysiano CCCXCI. & Januarii XVIII. anno sequente absolvitur. Sive igitur hoc, sive illo perierit, verum erit anno Theodosii XIII. excessisse. Citius tamen mortem obiisse existimamus, Autore Hieronymo, qui Suidæ anteponi debet: *Gregorius*, inquit *Nazianzenus decessit ante hoc fermè triennium sub Theodosio Principe.* Ab anno Theodosii XIV. ducendum est id *fermè triennii*, ab eo nimirum spatio, quod à Dionysiani CCCXCII. Januarii XIX. ad usque sequentem extenditur. A Theodosii verò XIV. ad usque XIII. triennium numerari nequit. Non nescimus, totis clar. Pagium nervis allaborasse, ut Suidam cum Hieronymo componat: *Hieronymus*, inquit, *librum* de Scriptoribus Ecclesiasticis *anno* CCCXCIII. *quo Theodosius die Januarii annum decimum quartum iniit, in lucem emisit.* Subtile tamen hoc inventum respuit Hieronymus: *Hieronymus usque in præsentem annum, id est, Theodosii Principis decimum quartum hæc scripsi.* Quòd si anno CCCXCIII. post XVIII. Januarii librum Hieronymus edidit suum, Theodosii quidem non *decimo quarto* scripsisset, sed *decimo quinto*. Atqui non *decimo quinto* dixit Hieronymus, sed *decimo quarto*, qui cùm Dionysianum CCCXCII. penè totum complectatur, vero proximum est, Theodosii decimum quartum fuisse ab Hieronymo designatum. Labente ergo Dom. CCCXII. librum de Scriptoribus Ecclesiasticis confecit: à quo si triennium retrò numeretur, in annum CCCXC. perveniemus, quo hominem exuisse Gregorium, nobis est verosimile. Quanquam vox *fermè* ab Hieronymo adhibita statum exploratumque annum certè certòque cognosci prohibet. Porro de ætate Gregorii Theologi, quam secundum Suidam Pagius, aliique contendunt fuisse longissimam, mentem jam nostram aperuimus. Equidem si nonagenarius & eò amplius obiisset, maturam hanc Præceptoris sui senectutem observasset Hieronymus, qui Hilarionis, Antoniique notavit. Nec mirum, tot Nazianzeni annos à recentioribus Græcis fuisse numeratos, cùm sibi in mentem induxerint, Gregorium Byzantii *annos duodecim* egisse, ut Gregorio Presbytero, & Pseudo-Amphilochio placuit. Nos morbis, curis, jejuniisque confectum, anno ætatis quinto & sexagesimo ad plures abiisse existimamus. Pietate, eloquentiâ, eruditione æternum sibi nomen peperit. Cum Basilio, Apollinare, Nazianzenus collatus Athanasius puer existimabatur, Judice Philostorgio: *Gregorii autem cum utroque comparati oratio, sublimiorem in ipsa scriptione gradum obtinebat. Nam & Apollinarem uberiore dicendi genere superabat, & Basilio gravior erat.* Secutus est Polemonem dicendi charactere. Tanti fiebat ejus eruditio, & pietas, ut penè pro fidei regula haberetur, teste Rufino: *Manifestum namque indicium est, non esse rectæ fidei omnem, qui in fide Gregorio non concordat.* Exemplo Gregorii contemptum Pastores solentur suum, qui in administrandis Ecclesiis viris se inferioribus posthabentur: cùm laborum virtutisque suæ præmium excellentissimus ille Præsul id consecutus sit, ut Constantinopolitanâ sede penè repelleretur, & longè ignobiliores prælati viro fuerint, qui ob & virtutem, & vitæ splendorem omnibus longè antecellebat.

Nazian. Ep. 81. p. 839.

Pag. Crit. an. 389. n. 4.

Nùm Gregorii Naz. Testamentum sincerum?

X. Strictâ solutâque oratione Gregorius Scripta reliquit, quæ omnium in manibus versantur. Sunt tamen spuria nonnulla, quæ ipsi ascribi prohibet ratio veritatis. Oratio tertia & quinquagesima, cui titulus, Metaphrasis in Ecclesiasten, Gregorii Thaumaturgi est, non Nazianzeni. Tragœdia Christus patiens est potius Apollinaris. De Gregorii Testamento lis est, quod à Brissonio primum editum, Jacobus Sirmondus Latinum ex Græco fecit. Ac operam contulit omnem Baronius, ut Nazianzeno vindicetur, cujus in sententiam descendunt Nat. Alexander, Cavius, Du Pin, aliique eruditi. Nos verò assensum sustinere malumus, cùm pace Cavii sint & multæ, & non inertes dubitandi causæ. Ac primum sic statuit Testamenti conditor: *Quæcunque ex B. fratris mei Cæsarii rebus in veste serica, aut linea, aut lanea, aut*

hinichaliis supersunt, hæc ad Alypiana liberos pertinere volo. Jam verò hæc maximè pugnant cum voluntate & *Cæsarii*, & *Nonnæ*, à qua bona Cæsarii omnia sunt alendis pauperibus relicta.

Naz. Or. 30. 123.

De Nonna Nazianzenus: *Omnes filii opes pro eo se in sepulchrale munus daturam recepit.* De Cæsario verò: *Hæredes ipse habebit, quos habere commodissimum est, & quos voluit, ut dives hinc migraret.* Hoc est, pauperes hæredes habebit, unde igitur Nazianzeno vestes sericæ, lineæ, laneæ, quas ex bonis Cæsarii habuisse dicitur? Intercessitne vir pius, & matris charissimæ promissis, & dilecti fratris ultimæ voluntati? Hoc argumenti sibi solvendum non proposuere sive Baronius, sive N. Alexander. 2°. Gregorium cælibem vitam egisse, omnibus est in confesso. Qui potuit igitur in Testamento suo & *Alypianam θυγατέρα, filiam* memorasse, & *Meletium γαμβρόν, generum?* Respondent, Nazianzenum neptes ex Gorgonia sorore *filias* dixisse, Meletium verò Nonnæ virum, generum esse vocatum. Valeat quidem solutio, si genuinam verborum significationem corrumpere liceat, ut ex sorore neptes *filiæ* dicantur, & ipsarum mariti *generorum* nomine afficiantur. Sed sermonis tam insolentis non putamus extare exemplum ullum. Ac in Testamento quidem, in quo adhibentur non insolita vocabula, sed maximè propria: durissimum sanè est, ex sorore neptes filias vocari, quæ nec naturâ sunt, nec adoptione natæ. 3°. Anno CCCLXXXI. stante adhuc Oecumenicâ Synodo Constantinopolitanâ, Gregorius Pontificatu abiit, uti suo loco demonstratum. Est igitur extra modum absonum, post solutam Synodum, Nectariumque Episcopum creatum, Nazianzenum Constantinopolitani Episcopi titulum assumpsisse: *Gregorius Episcopus Catholicæ Constantinopolis Ecclesiæ.* Quo momento valedictoriâ oratione pronuntiatâ abiit è Synodo, eo sanè unà cum Episcopatu exuit titulum Constantinopolitani Præsulis, quod factum est ante ultimum Decembris, quo tempore Testamentum conditum dicitur: *Flavio Eucherio, & Flavio Evagrio, viris clar. Coss. pridie Cal. Januarias.* Jam verò Ariauzi tunc versabatur Gregorius, & Episcopatus Nectarii omnibus venerat in notitiam. Hoccine tempore Gregorius se Constantinopolis Episcopum scripsisset? Dictu facillimum est, *mendum irrepsisse in mensem:* at probatu difficillimum. Quod enim Baronius se in duos Codices MSS. incidisse testatur, *in quibus nomen mensis non erat ascriptum*, id unum probat, mancos mutilosque Codices illos fuisse, cùm in more perpetuo sit positum, menses in Testamentis consignari.

Evagrius Ponticus. Ejus & vita & scripta.

XI. Narravit omnis ætas, & deinceps narrabit, *Evagrium* Ponticum illis temporibus florentem, quibus Nazianzenus mortem obiit. Cujus cùm discipulus fuerit, aptissimâ serie post injectam de Doctore mentionem, de auditore quoque commemorabimus:

Sozom. l. 6. c. 30.

Ortus hic fuit ex urbe Iberis, quæ ad Euxinum Pontum sita est. In Concilio quidem Chalcedonensi inter Episcopos, qui subscripsere, recensetur *Uranius Iborensis* Provinciæ Helenoponti. Hinc non spernenda Valesio conjectura nascitur, vitium in Hieronymum irrepsisse, scribentem Ctesiphonti, *Evagrius Ponticus Hyperborita* &c. Legendum potius *Hyborita.* Evagrium Gregorio Nazianzeno Ægyptum lustranti comitem fuisse, perperàm Socrates prodit: neque fidem Sozomeno nostram adjungimus, narranti, dum Constantinopolitanam Ecclesiam Nazianzenus administrat, *Evagrium Archidiaconum habuisse.* De Evagrio quippe longè certiora Palladius affert, ipsi amicissimus, ideòque magis audiendus:

Sozom. l. 6. c. 30.

Evagrius genere Ponticus, civitatis Iberorum, filius Presbyteri, Lector promotus à S. Basilio Episcopo Cæsareæ ad Argæum. Post mortem S. Basilii Gregorius Nyssenus gnarus virtutum Evagrii, eum Diaconum creat. Pòst ubi anno CCCLXXXI. ad Constantinopolitanam Synodum venit, reliquit eum Nectario. Cùm porro disserendi foret peritissimus, in regia urbe floruit,

Pallad. H. Lausi. c. 86.

in disputationibus juveniliter exultans adversus omnem hæresim. Itaque errantis Sozomeni vestigia sequi Baronius non debuit:

Bar. An. 381. n. 78.

Erat, inquit, *Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus à Gregorio ordinatus Evagrius Ponticus.* Fuit quidem à Gregorio promotus ad Diaconatum: verùm non à *Nazianzeno*, ut falsò illustrissimus Purpuratus sibi in mentem induxit, sed à *Nysseno.*

Error Baronii.

Cùm autem vultu esset eleganti Evagrius, & exquisito vestium cultu uteretur, quidam ex Proceribus zelo percitus eum uxori familiarem esse intelligens, interficere molitur. Horrendâ verò visione monitus periculum sibi imminens effugit. Videbatur sibi quasi in scelere deprehensus, manus & pedes ferro vinctos habere. Et cùm in judicium deducendus ac supplicio afficiendus esset, quidam ad eum accedens, sacrum ei Evangeliorum Codicem demonstrat, pollicitus, modo ex urbe egredi vellet, se illum vinculis liberaturum. Ille tactis Evangeliis, ita se facturum juravit, & solutus vinculis, confestim è somno excitatur.

Sozom. l. 6. c. 30.

Cùm apud se statuisset vitam monasticam excolere anno circiter 386. conscensâ navi petit Hierosolyma. Venientem suscipit Melania. Hîc gravissimum in morbum incidit, qui sex mensibus languentem depascebatur. Quem sic alloquitur Melania: *Promitte mihi, teste Domino, te vitæ monasticæ scopum esse secuturum, & ego orabo Deum, ut detur tibi tempus commeatus, & vitæ terminus.* Quæ cùm pollicitus fuisset, morbo recreatur. Ex illo tempore Melaniæ factus est amicissimus, teste Hieronymo, qui quam ad cœlum usque extulerat, nobilem fœminam perstringit:

Hier. ad Ctesiph. c. 2.

Evagrius Ponticus Hiberita, qui scribit ad eam, cujus nomen nigredinis, testatur perfidiæ tenebras. Melaniæ periphrasis hæc est. Ut impleret promissa Evagrius, amictu monastico indutus proficiscitur in montem *Nitriæ*, anno circiter CCCLXXXVII. Biennio cùm illud incoluisset, tertio solitudinem ingreditur. Itaque non accuratè Cavio scriptum, *In Nitriensi quodam Monasterio per quindecim annos delituit.* In interiori deserto *vixit annos XIV. in cellis.* Panis *libra* singulis diebus cibo erat: quem crudis oleribus, & modicâ aquâ condiebat: trimestri tempore *olei sextarium* consumebat: *in Epiphaniis Ecclesiæ communicabat.* Nuncianti cuidam patris obitum dixit, *Noli impiè loqui, Pater enim meus immortalis est.* Ad Episcopatum Theophilus Alex. illum promovere voluit: verùm aufugit, nullâ tamen corporis sui parte mutilatâ. Qua de causa festivè dixit *Ammonio*, Malè ipsum fecisse, qui ne Episcopus crearetur, aurem sibi præsciderat. Cui Ammonius,

Socr. l. 4. c. 23.

Tu verò Evagri, an non putas te pœnas daturum, qui linguam tibi abscindens, concessâ tibi gratiâ præ nimio tui ipsius amore uti nolueris. At si linguam sibi, non certè manus abscidit Evagrius, qui multos libros confecit,

ANNO DOM. 390.

Niceph. l. 11. c. 42.

fecit, de quibus in Veteribus mentio est, quorum etiam nonnulli supersunt. De libris Evagrii Nicephorus: *Libri ab eo plurimi, & maximè necessarii compositi sunt, inter quos quidam, Monachus, sive de practico & operative virtute inscriptus est; quidam γνωςικὸς, hoc est, cognitor, sive de eo qui cognitionem est consecutus. Hic in quinquaginta capita est divisus. Scripsit etiam librum alium, qui confutationem, seu invectivam continet adversus tentatores Dæmones. Id Opus in octo divisit sectiones, juxta octo deliberationum, seu cogitationum numerum. Item Problemata prognostica sexingenta: & præterea ςιχηρῶ, hoc est, versuum duos libros reliquit: alterum ad eos, qui in Cœnobiis sunt Monachos, alterum autem ad eas, quæ virginitatem colunt Sanctimoniales. Omnia verò Scripta ejus admiranda sunt, & sententiis & elocutione ad persuadendum prorsus accommodata.* Non sine laude Evagrii meminit Gennadius, *viri divinâ & humanâ literaturâ insignis.* Testatur etiam, se Opus adversum octo principalium vitiorum suggestiones, *jussum in Latinum transtulisse.* Addit: *Composuit & Anachoretis simpliciter viventibus librum centum sententiarum per capitula digestum, & eruditis ac studiosis quinquaginta sententiarum, quem ego Latinum primus feci. Nam superiorem olim translatum, quia vitiatum, & per tempus confusum vidi, partim reinterpretando, partim emendando Autoris veritatem restitui.* Ex Gnostico nonnulla laudat Socrates l. 4. c. 23. Liber Evagrii ad Anatolium *de octo vitiosis cogitationibus*, à clarissimo Bigotio editus, nil aliud esse videtur, quàm capitum summa. Discimus quidem ex Gennadio, librum illum Scripturæ testimoniis refertum esse, quæ nulla sunt in editione Bigotiana: *Adversum octo principalium vitiorum suggestiones, octo ex sanctarum Scripturarum testimoniis opposuit libros, ad similitudinem videlicet Domini, qui tentatori suo semper Scripturarum testimoniis obviavit.* De Evagrii Operibus qui plura nosse cupiet, adeat Cotelerii monumenta Ecclesiæ Græcæ, Cavium, Du Pin, Pagium, Labbeum &c. Strenuè propugnavit Origenem Evagrius, quo nomine vapulat Hieronymo. Quin etiam Moschus in Prato Spirituali narrat, Theophanem Nestorii de grege discipulum Evagrium vidisse in inferis constitutum, magnâque Hæreticorum catervâ comitatum. Moribus Evagrius fuit optimis, *Ab omni fastu & arrogantia ita alienus, ut nec jure merito laudatus præconiis intumesceret, nec immerito vituperatus, contumelias iniquo animo ferret.* Vitam duxit longissimam, cujus ultimum annum ignoramus.

Gennad. de vir. Ill.

Gennad.

Prat. Spir. c. 14.

Sozom. l. 6. c. 30.

Joannes Hierosol. erroris ab Epiphanio postulatur.

XII. Hoc ipso anno tandem latentia Epiphanii & Joannis Hierosolymitani odia palam erupêre, dum apud Joannem ita sese excusat Epiphanius, ut ipsum erroris apertè postulet. Fautores doctrinæ suæ multos Origenes invenerat, sed acerrimos quoque adversarios patiebatur, quorum è præcipuis Epiphanius. Audiverat ob Pauliniani ordinationem tumultuari Joannem, minitari se scripturum *in extremos fines terræ.* Cui ut sese purget Epiphanius, narrat quâ ratione adductus sit, ut *Paulinianum* crearet Presbyterum. Facto suo præsidium affert Cypri consuetudinem: *Multi Episcopi communionis nostræ, & Presbyteros in nostra ordinaverunt Provincia, quos nos comprehendere non poteramus, & miserunt ad nos Diaconos, & Subdiaconos, quos suscepimus cum gratia.* Testatur etiam, se hortatum esse *Philonem*, & *Theoprobum* Episcopos, ut in ipsius Provincia ordinationes celebrarent. Joannem magis urebat rumor, quòd ab Epiphanio sacra faciente diceretur, *Domine, præsta Joanni, ut rectè credat.* Ita tamen se excusat Epiphanius, ut erroris labem aspergat Joanni: *Quanquam*, inquit, *hoc in corde semper orem, tamen ut simpliciter fatear, nunquam in alienas aures protuli.* Graviora sunt, quæ sequuntur: *Obsecro te, dilectissime, & advolutus pedibus tuis precor, præsta mihi, & tibi, ut salveris, . . . & recede ab hæresi Origenis, & à cunctis hæresibus, dilectissime. Video enim, quod propter hanc causam omnis vestra indignatio concitata sit, quòd dixerim vobis, Arii patrem, Origenem scilicet, & aliarum hæreseων radicem, & parentem laudare non debetis.* Purgandi sui causâ Joannes Theophilo scripsit Alexandrino. Qua de re perstringitur ab Hieronymo: *Responde Epistola ejus* (Epiphanii;) *Palæstinæ interrogatis, & respondes Ægypto.* Scintilla hæc fuit gravissimarum contentionum, quibus Ecclesia lacerata est.

ANNO DOM. 390.

Epiph. Ep.

Hier. Ep. 61. c. 2.

ANNO U. C. 1144. PER. JUL. 5104. JUL. 436. DOM. 391. VALENTIN. 16. & 17. THEODOS. 13. ARCAD. 8. *Sol.* 8. E. *Lun.* 12. *Indict.* 4. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 3. *P.* 6. *April.*

ANNO DOM. 391.

COSS. *Tatianus & Q. Aurelius Symmachus.*

Barbari in paludibus latitantes à Theodosio delentur.

I. PArs ea Barbarorum, qui muneribus Maximi corrupti proditionem moliebantur armis Romanorum, elapsa intra paludes, & vicinas stagnis sylvas abdita, in Macedonum, Thessalorumque fortunas grassabatur, occupato armis tyranni Theodosio: *Posteà verò quàm fama victoriæ reditusque Principis ad eos perlata fuisset, versus in paludes semet abdebant, & hinc clanculum egressi, cùm primum dies illuxisset, obvia quævis agebant, atque ita ad loca consueta se recipiebant.* Intereà relictâ Italiâ Theodosius Thessalonicam revertitur, qui non levem ob Barbarorum impetus in Macedonia perturbationem invenit. Penè animum ejus subibat cogitatio, spectra potius quàm homines esse. Re cum nemine communicatâ, equitibus numero quinque secum sumptis, eorum quemque tres aut quatuor equos loro ducere jussit, ut uno defatigato sessor in alium ascenderet. Sic nemini quidquam suspicionis præbens se Imperatorem esse, ubi cibo cum suis indigebat, à rusticis petebat. Tandem perexiguum ad diversorium venit, in quo degebat anus, à qua tecto recipi, & potum sibi, lectumque præberi postulat. Quo impetrato Princeps in parte diversorii cubans hominem conspicit, latitare volenti similem. Ab anu quis esset & unde ut quærit, responsum se prorsus nescire; id se scire, ex quo Theodosium cum exercitu reversum nunciatum est, hunc hominem apud se divertere, ac singulos in dies persoluto victus pretio, diem totum domo egressum, adventante nocte velut à labore reverti. His auditis correptum hominem Princeps dicere jubet, quisnam esset. Illo silente quæstiones flagris admotis instituebantur. Cùm ne huic quidem vi adhibitæ cederet, equitibus imperat gladiis corpus ejus pungerent, adjecto se Theodosium esse. Tum ille Barbarorum abditorum exploratorem se fatetur, quibus narraret, quæ regiones, quive homines essent invadendi. Confestim huic caput amputatur: & profectus ad exercitum Princeps, milites eò deducit, ubi degere

gere Barbaros cognoverat, quorum ingentem cædem edit. Cùm jejuni milites laboribus per paludes exantlatis non sufficerent, Dux Timasium alimenti sumendi spatium concedi rogat. Ut tuba signum receptui dedit, milites accedunt ad epulas, quibus satiati, vino laboreque victi altum dormiunt. Quo animadverso Barbari superstites dormientes milites confodiunt. Interfectusque cum copiis Princeps fuisset, si non ex iis quidam, qui necdum pransi erant, ad ipsius tentorium properantes, quod acciderat nunciassent. Quò perturbatus, cum comitibus fugâ periculum vitare statuit. Fugientibus obviam factus *Promotus*, Theodosium rogat, sibi suorumque saluti consulere, posse se Barbaros meritis pœnis afficere: quos tanto impetu adoritur, ut admodum pauci, qui se rursus in paludes receperunt, incolumes evaserint. His confectis, Imperator Constantinopolim revertitur, quam unà cum *Honoria* filio suo ingressus est *die quarto Idus Novembris*.

Zozim. l. 4. c. 48.

Socr. l. 5. c. 18.

Rufinus Promotum occidit.

II. Non multò pòst casus Principis aulam tristissimus incessit, Honoratissimo apud eum loco Rufinus habebatur, natione Celta, Palatinorum Ordinum Magister, cui arcana omnia credebantur. Quod animos *Timasii*, & *Promoti* nonnihil pungebat, qui post tot exhausta pro imperio discrimina posteriore loco censerentur. Cùm in consilio publico verbum paulò ferocius in *Promotum* jactasset, id ille non ferens, se lædentem percussit. Rufinus ad Theodosium ingressus, ostensâ facie tantam ad iram eum impulit, ut diceret, ni conceptam adversus Rufinum invidiam deponerent, brevi Principem visuros. His Rufinus auditis, persuadet Imperatori, Promotum mitti ad milites exercendos. Dum Promotus in Thraciam proficiscitur, Barbari à Rufino in insidiis collocati virum optimum trucidant, qui opes contempserat, & erga Principes sincerè se gesserat. Rufinus quasi qui facinus honestum patrasset, Consul designatur. Hactenus de rebus imperii, ad res Ecclesiæ nunc convertatur oratio.

Zozim. l. 4. c. 51.

De capitis Joannis Baptistæ translatione traditio.

III. Celebertima translatio est capitis Joannis Baptistæ, quod ferunt in Basilica à Theodosio constitutum. At mira, & sanè mira est Scriptorum de inventionis tempore diversitas. Prosper in Chronico cum anno CCCXC. translationem conjunxit, Valentiniano IV. & Neoterio Coss. Chronicum verò Alex. illam confert in annum præsentem Tatiano & Symmacho Coss. mense *Februario*, XII. *Kal. Mart.* Est tamen in utroque patentissimus error. Anno quippe CCCXC. Theodosius in regiam urbem ex Italia minimè remearat. Neque Tatiano & Symmacho Coss. Februarii XVIII. contingere translatio potuit, quo tempore Theodosius nondum Constantinopolim redierat, quam decimo duntaxat Novembris ingressus est. Sed & in illo ipso Chronico legitur, ad Consulatum Vincomali & Opilionis: *Anno Syromacedonum* DCCXXII. *Antiochenorum* DI. *&* CDXXV. *anno à cæde Joannis Præcursoris, Prophetæ, & Baptistæ, cujus veneranda cervix Emesæ reperta est.* Hoc & ipsum tempus sacri capitis inventioni assignat gravis Autor Marcellinus, qui annus est Domini CCCCLIII. Nùm Joannes biceps fuit? Potuitne unum idemque caput à Theodosio M. ex vico Cosilai Constantinopolim transferri, si demum imperante Marciano fuit *Emesæ* repertum? Aut quâ ratione Vincomalo & Opilione Coss. Emesæ repertum, si Fastos referantibus Tatiano & Symmacho à Theodosio translatum fuit, annorum LXII. discrimine? Rem sic scripto prodit Sozomenus. Joannis caput inventum dicebatur apud Monachos ex secta Macedonianorum, qui priùs Hierosolymis morantes, posteà in Ciliciam migraverant. Quæ res ut à *Mardonio* Præposito Imperialis Palatii delata est Valenti Imperatori, jubet is caput Constantinopolim deferri. Publico itaque vehiculo imponitur: ut autem venit *Pantichium*, qui locus est in agro Chalcedonensium, mulæ quæ vehiculum trahebant, ulterius progredi detrectant. Quæ res Valenti cùm mira videretur, in vico *Cosilai* sacrum caput deposuerunt. Porro Theodosius, qui ad eum locum perrexerat, cùm inde reliquias transferre vellet, restitit totis viribus sacra virgo quædam, quæ caput tanquam custos comitabatur, Theodosii precibus cùm vix tandem reliquias annuisset, irritum fore Imperatoris conatum arbitrata, Theodosius loculum, in quo conditæ erant, *Purpureâ veste, quâ indutus erat involvens, secum detulit. Reversusque in suburbano urbis Constantinopolitanæ, quod Septimum dicitur, deposuit, amplissimâ illic & pulcherrimâ Basilicâ in honorem Dei constructâ.* Ac matronam nec promissis, nec muneribus eò adducere potuit, ut Macedonianas opiniones deponeret. *Vincentius* tamen Presbyter, qui ejusdem sectæ cum matrona erat, & juxta arcam reliquiarum Joannis Missarum solemnia celebrabat, illicò subsecutus cum Catholica Ecclesia communicat. Juraverat quidem nunquam se à Macedoniana secta recessurum; ad extremum tamen decreverat, *Ut si Baptista Imperatorem sequi vellet, ipsa quoque cum illo communicaret.*

Sozom. l. 7. c. 21.

Translatum à Theodosio non fuit caput Baptistæ.

IV. Dissimulare nullo modo possumus, de falsa narratione nos suspicione aspergi, ac vehementer eò propendere, ut Joannis capitis ea translatio à Theodosio abjudicetur. Figmentum hoc fuit Macedoniani, quod Sozomeno imposuit, atque Prospero. Socrates quidem, qui Constantinopolitanus erat, miraculis comitatam translationem ejusmodi non obruisset silentio. De illa tamen ne verbulum quidem habet, etsi accuratè recordetur ea tempora, quibus & ex Italia Constantinopolim reversus est Theodosius, & sacræ Joannis exuviæ in regiam urbem invectæ feruntur. Cùm solemnes, pompæque plenæ forent translationes reliquiarum, vix probabile quòd capitis Joannis depositio Socratis, qui diligenter res Constantinopolitanas exequitur, memoriam effugerit. Silentium Socratis adjuvat Hieronymus, qui Vigilantium confutaturus, factam à Theodosio Joannis translationem non memorat, & antiquiorem, & nobiliorem illâ Samuëlis, cujus meminit imperante Arcadio. Cùm itaque & *Constantii*, & *Arcadii* reliquias transferentium mentionem egerit, utique Theodosium, qui in illis medius erat, non omisisset, si Joannis caput Constantinopolim intulisset. Quin etiam si eâ urbe consciâ Sancti Martyris caput in Basilica Theodosius collocasset, ne vel levis umbra quidem Marcellino & Chronico Alex. fuisset, cur in Marciani regnum inventionem capitis hujus conferrent. Observabilia verba Marcellini: *Hoc venerabile caput sub Urania, memorata Episcopo civitatis per præfatum Marcellum Presbyterum constat inventum, Vincomalo & Opilione Coss. mense Februario, die* XXIV. *mediâ jejuniorum, Paschalium septimanâ,*

Im-

Anno Dom. 391.

Imperatoribus verò Valentiniano & Marciano regnantibus. Non dubia loquitur Marcellinus. *Constat*, inquit; certamque rem esse, ostendunt temporis circunstantiæ, quas accuratissimè designat. 3°. Illud & à vero alienum est, quod *vehiculo* caput Baptistæ fuerit impositum. Mulis equisque sacrarum reliquiarum gestandi honos invidebatur, & sancto pignori ferendo Episcopi destinabantur: Macedoniano fingere currum placuit, ut locus esset miraculo: *Mulæ quæ vehiculum trahebant, ulterius progredi detrectarunt, idque licet equisones minas ipsis intentarent, & auriga flagello graviter eas cæderet.* Neque magis vero simile, quòd Theodosius ipse beati Martyris caput *purpurâ suâ involutum* secum detulerit: quo facto in Clericorum munus involasset. Ridiculum etiam, quòd Macedonianum mulierem tantis precibus adierit, ut habendas sibi reliquias permitteret. Itaque Baronio assentiri non possumus, qui hoc ipso anno factam à Theodosio translationem existimat. Rumorem ergo translationis inter & inventionem capitis distinguendum existimamus. Rumorem quod attinet, anno certè CCCCLIII. antiquiorem esse fatemur, quo Marcellinus caput Joannis *Emesæ* inventum esse tradit. Quippe Sozomenus, qui Theodosio Juniori Historiam nuncupavit suam, de translatione mentionem egit, Macedonianorum ex lacunis haustam: ut certo certius sit, hujus rei famam jam apud aliquos emanasse, à fabulatoribus scilicet disseminatam, scriptisque proditam, quibus creduli fuere Prosper atque Sozomenus. Inventio verò, quæ translationi antecedere debuit, anno duntaxat CCCCLIII. contigit. Deliberandum tamen amplius censemus, caput illud Baptistæ fuerit, necne? Dubitationis quidem aculeos figit discordia hæc Chronologica de inventi capitis tempore. Quod scribente Sozomeno Joannis caput existimabatur, Joannis quidem non erat. Nùm Marcelli Presbyteri traditio vero similior? Qui sunt illi Monachi, qui divinis mandatis instructi, Sancti Martyris caput invenere? Quis ille figulus, qui creditas sibi reliquias furto fugâque abstulit, Emisenæ urbi inferendas? Sed suo loco Marcellini traditio accuratius ad examen revocabitur.

Sozom. l. 7. c. 21.

Pœnitentiarius Presbyter Constantinopoli abrogatur.

V. Consulatu Tatiani atque Symmachi Presbyter, qui Pœnitentiæ præerat, ea de causa Constantinopoli removetur: *Matrona quadam ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta post baptismum à se perpetrata sigillatim confessa erat, Presbyter verò præcepit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo scilicet unà cum delictorum confessione opus etiam pœnitentia conveniens, ostenderet. Progressu temporis mulier aliud facinus confessa est, Ecclesiæ scilicet Diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse. Id cùm dixisset, Diaconus quidem Ecclesiâ ejectus est, Populus verò graviter commoveri cœpit: neque enim solùm ob scelus quod patratum fuerat, indignabatur, verùm etiam eò quòd labes haud mediocris atque infamia hoc facto aspersa videbatur Ecclesia. Cùm igitur eam ob causam Ecclesiastici homines dicteriis appeterentur, Eudæmon quidam Ecclesiæ Presbyter Nectario suasit, ut Pœnitentiarium Presbyterum expungeret, unumquemque verò pro arbitrio, & pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem accederet.* Hanc Socratis narrationem Baronius habet in dubio: *Tanta hæc Socrati testanti præstanda est fides, quanta cæteris Hæreticis de suis dogmatibus tractantibus.* Latinus quoque Latinius anno 1587. dissertationem edidit Romæ, quâ ostendere conatur, Socratis hanc historiam fabulosam esse. Immeritò tamen ea vel falsi postulatur, vel in dubio ponitur. Narrat Socrates, quæ audierat ab Eudæmone, qui abrogandi Pœnitentiarii Nectario autor fuit. Neutri verò causa ulla fuit, cur mentiretur. Imò mentiri non potuere, cùm suâ ætate Pœnitentiarii Presbyteri munus Constantinopoli extingueretur, ut testatur & Sozomenus. Quænam ergo ejus abrogandi causa fuit, si hæc non fuit? Equidem aut nullus unquam omninò fuit in urbe regia Pœnitentiarius, aut ætate Socratis adhùc vigebat, aut consilio Eudæmonis abiit in nihilum. Atqui non eò impudentiæ processere Socrates Sozomenusque, qui Constantinopolim incolebant, ut negarent extare Pœnitentiarium, quem lippi tonsoresque adhùc superesse novissent. Fides humana de medio sanè tollitur, si Socrati Sozomenoque testibus oculatis detrahitur. Liceat Baronio Bellarminum opponere, & Purpuratum Purpurato: *Non facilè adduci possum ut credam, historiam illam falsam esse, quæ tum scribebatur, cùm adhùc viverent qui rei gestæ interfuerant, præsertim cùm res quæ narratur, non in angulo aliquo, sed in urbe celeberrima conscio populo universo contigisse dicatur.*

Socrat. l. 5. c. 19.

Bar. Ann. 56. n. 26.

Bellarm. de Pœnit. l. 3. c. 4.

An Confessio Pœnitentia in Constantinopoli facta, Latinorum Confessioni similis?

VI. Hìc aperit se latius ad scribendum materia. Ac primùm etiam, atque etiam est observandum, non unam, sed geminam matronæ fuisse Confessionem, diversis & temporibus factam. Baronius quidem uni eidemque Confessioni ascribit, & peccatorum post baptismum à matrona perpetratorum, & cum Diacono consuetudinis manifestationem, sed egregiè fallitur, quod ea ipso Socrate patet. Auditis enim quæ admiserat matrona post baptismum sceleribus, Presbyter confitentem canonicis pœnis affecerat, quæ certè non post mancam mutilamque, sed post integram consummatamque Confessionem imponuntur. Nondum igitur stupro polluta fuerat, quod contigit postmodum, dum imperatæ sibi pœnitentiæ munere defungitur. Porro ex gemina illa Constantinopolitanæ matronæ Confessione exultant Latini atque triumphant, utpote quæ disciplinæ suæ præsidio sit: *Non publica fuit ista Confessio, sed secreta, & qualis hodie à Catholicis fieri solet,* inquit Valesius, Annotationibus in illam Socratis Historiam. *En*, exclamat Schelstratus, *Confessionem omnium peccatorum, eamque auricularem soli Pœnitentiario Presbytero factam.* At nondum ampla spolia retulere. Peccata sunt cordis, vel operis, quæ ex Lege divina Presbytero nunciandа esse omnia, statuit Latinorum disciplina: *Omnis utriusque sexus omnia sua peccata debet fideliter confiteri*, tam cogitatione scilicet, quàm facto commissa. Quòd si cordis flagitia Pœnitentiarii coram tribunali non adducebantur à Veteribus, ipsorum utique disciplina ab ea Latinorum variat, multumque dissidet. Prætereà ita moribus Latinorum est comparatum, ut secretæ Confessioni secreta *satisfactio* irrogetur. Ut vitare nequeant, quin sua disciplina à veteri existat multum diversa, si peccata Pœnitentiario vel privatim indicata satisfactione publicâ delerentur. Utraque verò differentia hæc certissima sit atque exploratissima, ut nihil est, quòd antiquitatem laudent. Cordis peccata Confessionis partem non fuisse demonstrat Eulogius Pres-

Schelstr. Conc. Ant. pag. 243. n. 3.

Sozom. l. 6. c. 28.

byter, cujus meminit Sozomenus: *Ferunt eum rem divinam faceret, accedentium cogitationes usque adeò prænovisse, ut delicta eorum certissimè coargueret, & quæ singuli penitùs in mente recondita habebant perspiceret. Eos igitur, qui mali quidquam perpetrassent, aut patrare decrevissent, aliquandiu arcebat ab altari, delicta eorum in apertum proferens, posteà verò pœnitentiâ purgatos ad mysteria admittebat.* Quòd si Legibus Ecclesiæ quilibet tenebatur, quæ solo corde flagitia perpetraverat, ea Pœnitentiarii auribus tutis committere, nil indultâ divinitùs gratiâ Eulogio opus erat noscendis arcanis animi; quæ Confessio abundè prodidisset absque miraculi alicujus auxilio. Similiter de Euthymio, qui quinto seculo floruit, id narratur vitæ ipsius cap. 69. quòd *internos animi motus ex aspectu externo veluti per quoddam speculum intelligeret, & accuratè posset cognoscere, cum quibusdam nimirum quisque decertaret cogitationibus, & quasnam quidem superaret, à quibusnam verò per Malignum vinceretur.* Admissâ confessione, quid hisce miraculis opus? Neque conceptum mente adulterium publicæ satisfactionis pœnâ afficiebatur. Quò pertinet Canon quartus Neocæsariensis Synodi: *Si quis proposuerit concupiscere mulierem ad dormiendum cum ipsa, ejus autem desiderium ad opus non venerit, videtur esse gratiâ liberatus.* Quòd si peccata omnia cum circumstantiis Fideles omnes tam viri, quàm mulieres clanculariâ Confessione exponere cogebantur; non unus quidem Presbyter, sed Sacerdotes complures in urbe regia audiendis Confessionibus, & Pœnitentiæ imponendæ præfici debuerunt. Unus certè Pœnitentiarius impar fuisset tanto oneri, quamvis cibi, potus, somnique expers, diebus noctibusque in tribunali sedens, confitentibus audiendis vacasset. Atque unus duntaxat Constantinopoli Pœnitentiarius fuit: certissimo indicio, non quorumcunque Christianorum peccata quælibet, sed certa certorum hominum audivisse scelera; *Pœnitentium* scilicet, qui gravi scelere perpetrato suam post baptismum innocentiam maculaverant. Qui cùm numero pauci forent, iis audiendis vel in maxima urbe Constantinopolitana unus duntaxat Pœnitentiarius sufficiebat. Peccata quoque, quæ privatim Sacerdoti fuerant indicata, publicâ exomologesi piabantur. Neque arcana sanè fuit matronæ Constantinopolitanæ pœnitentia, quæ *jejuniis & orationibus opus pœnitentiæ conveniens ostendit.* Laboriosi hujus officii mulieribus immunitatem non datam esse, Fabiola matrona Romana testatur:

Hier. Ep. 30. c. 1.

Ante diem Pascha in Basilica quondam Laterani, qui Cæsariano truncatus est gladio, stetit in ordine Pœnitentium Episcopo, Presbyteris & omni populo collachrymantibus, sparsum crinem, ora lurida, squalidas manus, sordida colla submisit. In Christi Legem non peccaverat *Fabiola*, quæ viro ob adulterium dimisso alteri nupserat. Quæ igitur sese flagitiis polluerant mulieres, multò magis pœnitentiæ publicæ vinculis astringebantur. Vel si indulgentiâ quâdam partibus exomologesis nonnullis eximebantur, saltem aliquandiu sine communione stabant, licet adulterium occultum foret, ut apparet ex Basilii ad Amphilochium Epistola, c. 34. Denique occulta vel peccata pœnitentiæ publicæ subdita fuisse, est suo loco quàm fusissimè probatum: & ostendit Innocentii ad Vitricum Epistola, c. 12. *Quæ Christo spiritualiter nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt, si posteà vel publicè nupserint, vel se clanculò corruperint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is cui se junxerint, de sæculo recesserit.*

Num à Nectario publica peccatorum abrogata Confessio?

VII. Cæterum extitit hoc loco quæstio subdifficilis, quid à *Nectario* fuerit abrogatum. Baronius hîc commentus est, & Presbyterum Pœnitentiarium loco suo motum, & publicam peccatorum Confessionem abrogatam esse: *A matrona*, inquit, *propalatum peccatum, sed id eodem Sacerdote procul dubio suadente, cujus rei causâ ille meritò à Nectario est gradu amotus.*

Bar. Ann. 56. n. 34.

Verùm hîc suaviter errat doctissimus Purpuratus, & injuriam facit immerenti Presbytero. Sacerdotale munus retinuit, solo Pœnitentiarii officio suppresso, atque deleto, cùm nil peccasset, ut in ordinem redigeretur. Itaque id ne vel somniando scripserunt Historici: *Presbyterum qui agendæ pœnitentiæ præpositus erat, abolevit.*

Sozom. l. 7. c. 16.

Quod fieri potuit, etsi ad privatam conditionem non redierit. Jura igitur Sacerdotis omnia retinuit, dempto eo solo, quod non est cum Presbyteratus natura conjunctum, Pœnitentiarium agere. Licentius adhùc Baronius peccat: *Illa potius theatralis fieri interdum solita Confessio peccatorum fuerit abrogata, quam & Sanctus Leo prohibuit.*

Bar. An. 56. n. 34.

Nimirum in eam Baronius sententiam descendit, quæ Pamelio placuit & Bellarmino, *de peccatis secretis secretam, de publicis publicam fuisse Confessionem.* Qua de re mentem ostendêre suam illustrissimi Cardinales, Baronius anno 56. n. 18. Bellarminus de Pœnit. l. 3. c. 6. quorum sententia nostris est ponderibus examinanda. Non nos latet, eò processisse scrupulosam præposteramque nonnullorum pietatem, ut omnia peccata sua vel scriptis libellis, vel clarâ voce palam proferrent. Id quidem in Leone legimus *de singulorum peccatorum genere, libellis scriptam professionem publicè recitari* à nonnullis. Invenimus etiam apud Matthæum Parisiensem: *Hugo de Nonant, Coventrensis sive Cestriensis Episcopus, Romam tendens, in Normania cœpit graviter infirmari.*

M. Paris. in Richard. pag. 185.

Cùmque ingravescente ægritudine mortem sibi vicinam cognovisset, fecit accersiri viros religiosos totius Normaniæ, quos habere poterat, Abbates, & Priores, & audientibus cunctis voce clamosâ confessus est purè & maximâ cordis contritione, ac lachrymarum jugiter effusione, omnia peccata, scelera, & enormitates omnes, quæ suæ memoriæ occurrebant. Tantâ autem contritus erat & commotus pœnitentiâ, quòd omnes astantes, & se intuentes ad lachrymas & singultus commovit. Denique flens, & ejulans, manibusque consertis, prælatos omnes in virtute Dei adjurabat, quatenus sibi pœnitenti super tot & tantis flagitiorum excessibus pœnam infligerent, & satisfactionem condignam. Illud etiam faciles largimur, publicum illum luctum, quo pœnitentes rabescebant, publicam quandam peccati professionem fuisse. Obscœnam sanè vitam palam apertèque prædicabat illa mulier, quæ fonte lachrymarum Christi pedes irrigabat: *Ingemiscere, lachrymari, mugire dies noctesque ad Dominum, Presbyteris advolvi, caris Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungere*, quod teste Tertulliano à Pœnitentibus fiebat, quid aliud erat, quàm palam peccatum confiteri. Verùm enimverò Confessio non illa est, quam Baronius imaginatur, *theatralis* scilicet, quâ peccati & species, & circunstantiæ declarabantur, à secreta eò tantùm diversa, quòd hæc solo Sacerdote conscio, illa verò Ecclesiâ teste peragebatur. *Theatralem*

publi-

Anno Dom. 391.

publicamque Confessionem, aut Constantinopoli in usu fuisse, aut ullis Ecclesiæ legibus alicubi sancitam esse: negamus & pernegamus cum viris doctissimis Petavio, atque Valesio. Quæ consuetudo si quandoque introducta fuit, ut sanè fuit, non ex antiquo disciplinæ usu, sed verius abusu est introducta. Ac immodesta & profusa quidem fuisset Confessio ejusmodi: nil vulgi auribus ædificationis intulisset accurata illa sordium omnium declaratio; imò pudorem potius incussisset. Quis tolerare potuisset, adulterum apertè narrantem, ubi, quando, quot vicibus in aliena peccasset uxore? Neque eâ Confessione *distinctâ* opus erat, cùm peccatum publicum sufficeret injungendæ pœnitentiæ. Indignationem sanè potius movisset, quàm misericordiam. Neque in ea quæstione Leonis autoritatem defugimus, scribentis ad Episcopos per Campaniam, Samnium, & Picenum constitutos: *Illam etiam contra Apostolicam regulam præsumptionem, quam nuper agnovi à quibusdam illicitâ usurpatione committi, modis omnibus constituo submoveri, de pœnitentia videlicet, quæ ita à Fidelibus postulatur, ne de singulorum peccatorum genere libellis scripta professio publicè recitetur, cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari Confessione secretâ. Quamvis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non omnium hujusmodi sunt peccata, ut ea quæ pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis consuetudo, ne multi à pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt inimicis suis facta reserari, quibus possint Legum constitutione percelli.* Grave in theatralem Baronii Confessionem argumentum Sozomenus suppeditat: *Molestum ab initio jure merito visum est Sacerdotibus, tanquam in theatro circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vita integritate spectatissimus esset, & taciturnitate & prudentiâ polleret; huic officia præfecerunt, ad quem accedentes ii, qui deliquerant, actus suos confitebantur.* Si jure merito ab initio Episcopis molesta visa est publica peccatorum omnium professio, non ergo in moribus Ecclesiæ recepta est. Cui & vitandæ Presbyter, qui arcani custos fidissimus esset, eligebatur. Neque Baronio, Bellarminove Cassiodori autoritas præsidio est, qui in Historia Tripartita ita reddit verba Sozomeni: *Visum est antiquis Pontificibus, ut velut in theatro, sub testimonio Ecclesiastici Populi delicta pandantur.* Cassiodorum omnibus anteponit Bellarminus de Pœnit. l. 3. c. 14. Est tamen illiberale, in vitio typographi absonam constituere sententiam. Cuivis odoris est paululum, statim olfacit loci corruptionem. Cur enim secreti tenacem eligere Sacerdotem jubet, si veluti in theatro specialim peccata pandebantur? Corrigendus ergo Cassiodorus, vocibus quæ desiderantur restitutis, ne fœdè sibi repugnet: *Propterea quia grave visum est*, sic simplex optimusque sensus fluit, quem rectè Nicephorus assecutus est: *Grave autem Episcopis, qui proximè post Christum fuere, visum est, in media plebe, vel in theatro noxam confiteri.* Quòd si verba Cassiodori immutabilia retineri placet, de Confessione publica, quæ fit, vel verbis generalibus, vel signis aperti doloris erunt explicanda: minimè verò de distincta specialique peccatorum cum circumstantiis manifestatione, quæ & nil emolumenti

Leo Ep. 80.

Sozom. l. 7. c. 16.

Niceph. l. 12. c. 28.

peccatoribus attulisset, & Fidelium auribus offensioni fuisset. Sic confutata est Baronii de facto Nectarii sententia, à quo fingit theatralem peccatorum confessionem esse abrogatam.

VIII. Publicam à Nectario Pœnitentiam extinctam fuisse, sibi Petavius induxit in animum. Qui error immanis est, & indignus tanto viro. Quasi verò capitalis flagitii rei, quod publicè commissum est, publicâ satisfactione fuerint liberati. Quid est disciplinæ confusio, quid ordinis omnis perturbatio, si hæc non est? In sexta Synodo generali Constantinopolitana pœnæ ab adulteris publicæ repetuntur: *Qui reliquerit legitimam uxorem, & aliam duxerit, juxta Domini sententiam adulter est. Sancitum est, ut hi qui tales per annum lugeant, per biennium sint audientes, per triennium subjaceant, & tandem sexto anno congregentur cum Fidelibus, & ita demum mensâ Domini digni habeantur, si cum lacrymis pœnituerint.* Regulæ quoque Pœnitentiales sub annum 842. à Methodio Constantinopolitano Patriarcha constitutæ, etiamnum extant: *Si qui sua sponte ad negandum transfugerunt, ii quidem habent Canonem terribilem: sed propter commiserationem duos annos jejunent a carnium & ovorum esu, & à vino abstinentes, genuum inflexiones facientes. Si sint, qui dum juvenes & robusti, quotidie centum diebus, ducenties dicentes, Kyrie eleison. Duobus autem annis expletis, ante octo dies preces propitiatorias accipiant, & quæ sequuntur, ut prius statutum est, in ipsis fiant.* Id est, octavo die laventur, & à lavacro, linteo accincti chrismate inungantur, eorum in morem qui baptizantur, & nova vestibus induantur. Ecquis ignorat, Actione IX. Synodi Oecumenicæ VIII. Photii testibus pœnitentiam ejusmodi impositam: *Esse illos duobus annis extra Ecclesiam, & aliis duobus, intra Ecclesiam audire divinas Scripturas usque ad Catechumenos.* Sed & exemplis propriis Petavianus error coarguitur. Occiso *Stephano Hagiochristophorità*, Andronici tyranni Ministro, Pacius Angelus per mediam viam & forum cursitans, altâ voce clamat, se eo esse, quem strictum adhùc sustinebat, Stephanum occidisse: *Templum ea habitu ingressus, eam sedem conscendit, in qua homicidæ factum suum exponentes, ab ingredientibus & egredientibus veniam petunt.* Aliud publicæ pœnitentiæ exemplum ille ipse Nicetas suppeditat in Annalibus. Isacius ille Angelus, Andronici successor, impunitate seditiosis omnibus concessâ, *Eos qui accedebant benignè susceptos monebat, ut pœnitentiæ ob violatum jusjurandum declarandæ causâ Patriarcham adirent, seque anathemate solvi peterent. Ac multi, quibus religio cordi erat, ita fecere: cæteri verò nutu capitis duntaxat admonitioni illius assensi, magni Templi ingressum & Confessionem pro nugis habuerunt.* Quid igitur abrogavit Nectarius? Legem eam solvit, quâ delinquentes astringebantur, clancularia sua flagitia Sacerdoti confiteri, quæ Pœnitentiæ erant publicæ obnoxia, ut in posterum liberè pro conscientiæ morsibus, aculeisque illa detegerent, nullâ deinceps necessitate cogente. Hoc vidit clarissimus ille Valesius: *Non ideò Confessionem, & Pœnitentiam unà cum Pœnitentiario abolevit Nectarius. Neque enim interdixit Fidelibus, ne quis imposterum, aut ipsum, aut alium ex Presbyteris adiret confitendorum criminum causâ. Neque sibi ipse potestatem ademit, eos qui publicum crimen admisissent, à sacris mysteriis arcendi & ad publicam Pœnitentiam compellendi.*

Anno Dom. 391.

An pœnitentia publica a Nectario abrogata?

Pet. in Epiph. Hær. 59. pag. 242.

Conc. VI. cap. 87.

Bar. An. 842. n. 21.

Nicet. An. pag. 171.

Nicet. An. pag. 193.

Valeſ. An. in Socr. pag. 68.

pellendi. . . . *Sed neminem Laicorum ad Confeſſionem & publicam Pœnitentiam compulit.* Aſſentiri tamen viro doctiſſimo non poſſumus, ſcribenti, *Diſpenſativam ac temporariam fuiſſe eam Nectarii conſtitutionem.* Lex quippe peccata confitendi non eſt à Nectarii ſucceſſore Chryſoſtomo reſtituta. Itaque defuncto jam Chryſoſtomo hæc Eudæmoni Socrates dixit:

Socr. l. 5. cap. 19.

Conſilium tuum, ô Presbyter, utrùm Eccleſiæ profuerit an non, Deus viderit. Cæterum anſam ex eo ſingulis datam eſſe video, ut delicta ſua invicem amplius non coarguant. Cui expoſtulationi nil loci relictum fuiſſet, ſi extinctam à Nectario confitendi Legem ſucceſſorum aliquis ſuſcitaſſet. Sed & Sozomenus ipſe queritur, ex eo tempore, quo ſubmotum eſt Pœnitentiarii munus, in laxam ac diſſolutam vivendi rationem paulatim delapſam eſſe:

Sozom. l. 7. c. 26.

Nam anteà ut equidem exiſtimo, minora erant peccata, tum ob verecundiam eorum, qui ſua ipſi delicta enuntiabant, tum ob ſeveritatem Judicum, qui ad id erant conſtituti. Denique qui Legis abrogationem poſteros docuere Socrates atque Sozomenus, ſcriptum quoque reliquiſſent, à quo Lex confitendi denuò conſcripta fuiſſet. Conſtat igitur, ipſorum ætate poſt defunctum Nectarium annis amplius quadraginta nullam Conſtantinopoli viguiſſe arcana peccata confitendi neceſſitatem, Confeſſione liberæ pietati permiſſâ. Quòd ſi Sacramentalis hodierna Confeſſio retineretur, nil cauſæ Socrati & Sozomeno fuiſſet, cur Pœnitentiarii abrogationem deplorarent. Adverſus peccata opem adhùc ſuam præbuiſſet Sacramentum Confeſſionis, quâ veluti freno aureo cohiberentur. Nullum ſanè arcana prodendi flagitia mandatum fuiſſe, ex verbis Sozomeni planum eſt:

Sozom. l. 7. c. 16.

Cumque conſilium ei dediſſent nonnulli, ut unicuique prout ſibi conſcius eſſet, ac fiduciam ſui haberet, ad ſacrorum myſteriorum communionem accedendi liberam faceret poteſtatem, Presbyterum qui agendæ Pœnitentiæ præpoſitus erat, abolevit. Libera ſanè facultas ex conſcientiæ præſcripto, ſacra corporis & ſanguinis Chriſti myſteria participandi adverſâ fronte cum Sacramentali Confeſſione pugnat, abſque qua flagitium putant Euchariſtiam ſuſcipi. Ex noſtris obſervationibus conficitur, arcana Sacerdoti peccata confitendi Legem ab Apoſtolis non eſſe impoſitam. Secus eò temeritatis non proceſſiſſet Nectarius, ut divinam Legem ſuâ autoritate perfringeret. Viri boni indignum facinus clamitaſſent: Chryſoſtomuſque, Præſul ſi quis alius, virtutibus affluens atque pietate, Legem renovaſſet. Ut ex his liquidò conſtet, non divinam, ſed humanam prorſus fuiſſe.

Quo anno everſum Serapium?

IX. Quanquam conſtet *Serapium*, nobile Ethnicorum apud Alexandriam Templum imperante Theodoſio everſum eſſe, de anno tamen quo ſubrutum fuit, eſt controverſia inter eruditos. Baronius enim, quem ſequitur Valeſius, fani demolitionem anno CCCLXXXIX. aſſignavit, Autore Marcellini Chronico, à quo proditum, *Timaſii* & *Promoti* Conſulatu fuiſſe dejectum. Huic quoque Chronologiæ ratio favere videtur. Cynegius enim in Ægyptum miſſus, à Theodoſio in mandatis acceperat, Templa Ethnicorum ſubvertere, quod & ab ipſo factum fuiſſe, in Faſtis narrat Idacius: *Uſque ad Ægyptum penetravit, & ſimulacra Gentium evertit.* Non omnia tamen fana à Cynegio ſubruta fuiſſe conſtat ex Sozomeno: non ſanè *Serapium*, cujus alioquin demolitio anno CCCLXXXVIII. vindicanda foret, cùm Cynegii corpus ſuo Conſulatu deductum fuerit ad Apoſtolos, die XIV. Kal. April. Itaque nobis verò ſimilior eſt Chronologia Pagii, quæ Serapidis ſubverſionem cum anno CCCXCI. copulavit. Quod & jam teſtatur *Proſper* in Chronico Imperiali, qui anno Theodoſii, Gratiani poſt obitum octavo everſi Serapii meminit. Eſt & huic Chronologiæ ex Ammiano præſidium. Meminit enim Neoterii Conſulis, qui annum Dom. CCCXC. aperuit:

Marcellin. l. 26. c. 5.

Neoterium poſteà Conſulem, tunc Notarium, ad Africam tuendam ire diſpoſuit. Libro verò XXII. Serapii adhùc ſtantis meminerat. Maxima apud omnes celebritatis Serapium fuit. De Alexandrinis ædificiis Marcellinus: *His accedunt altis ſublata faſtigiis Templa, inter quæ eminet Serapium, quod licet minuatur exilitate verborum, atriis tamen columnariis ampliſſimis, & ſpirantibus ſignorum figmentis, & reliquâ operum multitudine, ita eſt exornatum, ut poſt Capitolium, quo ſe venerabilis Roma in æternum attollit, nihil orbis terrarum ambitioſius cernat.* Erat etiam Memphi *Serapium*, de quo Strabo:

Strab. lib. 17.

Eſt etiam Serapium in loco valdè arenoſo, adeò ut arena cumulis a ventis exaggerentur. In iis ſphinges erant, quarum aliæ ad caput uſque obrutæ videbantur, aliæ ex dimidio apparebant, quibus periculum conſiderari poteſt, ſi ad Templum eunti turbo incidiſſet.

Serapium Alexandrinum. Pugna Ethnicorum cum Chriſtianis.

X. Fatalis Alexandrino Serapio dies inſtante Theophilo contigit. Cujus ſubruendi poteſtatem à Theodoſio nactus nihil prætermiſit, quo Gentilium myſteria contumeliâ afficeret: *Cruenta Mithræ ſacra publicè ſpectanda propoſuit. Serapidis verò, & aliorum Deorum myſteria quàm ridicula eſſent oſtendit, phallos per medium forum ſublimes circumferri jubens.*

Socr. l. 5. cap. 16.

Contumeliâ commoti Pagani, conſpiratione factâ in Chriſtianos irruunt, compluribuſque occiſis *Serapium* occupant. Sed quia famoſi Templi ſupremum diem udituri ſumus, congruens videtur, accuratiorem ejus deſcriptionem ex Rufino ſuppeditare:

Ruf. l. 2. cap. 23.

Locus eſt non naturâ, ſed manu, & conſtructione; per centum aut eò amplius gradus in ſublime ſuſpenſus, quadratis & ingentibus ſpatiis omni ex parte diſtentus. Cuncta verò, quo ad ſummum pavimentorum evadatur, opere forniceo conſtructa, quæ immenſis deſuper luminaribus, & occultis adytibus invicem in ſemet diſtinctis, uſum diverſis miniſteriis, & clandeſtinis officiis exhibebant. Jam verò in ſuperioribus, extrema totius ambitus ſpatia occupant exedra, & Paſtophoria, domuſque in excelſum porrecta, in quibus vel Æditui, vel hi, quos appellabant ἁγνεύοντας, commanere ſoliti erant. Porticus quoque poſt hæc omnem ambitum quadratis ordinibus diſtincta intrinſecus circumibant. In medio totius ſpatii ædes erat, pretioſis edita columnis, & marmoris ſaxo extrinſecus amplè magnificèque conſtructa. In hac ſimulacrum Serapis ita erat vaſtum, ut dextra unum parietem, alterum læva perſtringeret: quod monſtrum ex omnibus generibus metallorum lignorumque compoſitum ferebatur. Quæ de ferrea Solis imagine, magnetis ope in aëre pendente Rufinus ſubjungit, fabuloſa eſſe exiſtimamus: cùm vis ea ſit magnetis, ut ſibi ferrum quàm proximè fieri poteſt, conjungat, retineatque complexu ſuo. Occupato Serapio, quod in exiguo colle ſitum erat, Ethnici tanquam ex arce improviſò erumpentes, multos Chriſtianorum comprehenſos, tormentis ſacrificare cogebant. Detrectantes verò aut in crucem agebant, aut aliâ morte perimebant. Pugna Ethni-

cos

Anno Dom. 391.

Socr. l. 5. cap. 16.

cos inter & Christianos eò usque producta est, quoad cædis satietas finem malo imposuisset. Perierunt eo conflictu ex Gentilibus pauci, ex Christianis verò quàm plurimi: *Vulnerati autem ex utraque parte erant innumerabiles.* Dux Militum *Romanus*, & Præfectus *Evagrius* hortabantur Ethnicos & à bello absistere, & Serapium relinquere. Eos autem alacriores reddebat & conscientia facinoris, & *Olympius* quidam, qui in habitu Philosophi cum ipsis degens, suadebat pro sacris patriis, si res ita postularet, mortem esse subeundam. Eâ commoti pertinaciâ, *Romanus*, & *Evagrius* quæ gerebantur Imperatori significant. Qui his auditis, Christianos occisos Martyribus apponens, interfectoribus veniam dari mandat, quò facilius ad fidem adducerentur. Quæ Epistolæ ubi palam Alexandriæ recitantur, ingens clamor à Christianis attollitur, quod ipso statim exordio Imperator Paganis culpam ascriberet: qua de causa, qui Serapium custodiebant, fugam arripuisse dicuntur, quod à Christianis occupatum postmodum in Ecclesiam Arcadio Imperatori cognominem immutatum est.

Sozom. l. 7. c. 15.

Templa Ægypti evertuntur. Tyranni Sacerdotis fraudes.

Socr. l. 5. cap. 16.

XI. In seditionis pœnam Theodosius Templa Ethnicorum omnia solo æquari jussit. Quibus destruendis *Romanus* & *Evagrius* Theophilo fuerunt auxilio. Statuæ in lebetes, & in alios Alexandrinæ Ecclesiæ usus conflantur. Unam duntaxat Serapidis servari, ac publicè proponi jussit, ne Gentiles quandoque inficiarentur, hujusmodi se Deos coluisse. Horret animus dicere, quæ Templorum in adytis reperta sunt. Quot ibi infantium capita desecta inauratis labris inventa sunt? Quot miserorum crucibiles mortes depictæ? De Saturni Sacerdote Tyranno totius penè Alexandriæ adultero hæc memoriæ recondenda. Primariis viris, quorum sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum præcepisse, ut uxor sua pernoctaret in Templo. Quam gaudens exornatam comptius, & donariis onustam mittebat ad Templum. In conspectu omnium conclusâ matronâ, Tyrannus clausis januis, & clavibus traditis discedebat. Tum per subterraneos aditus Saturni simulacrum ingressus, pavidam mulierem alloquebatur. Deinde arte quâdam linteolis obductis, repentè lumina extinguebantur universa. Tum descendens Tyrannus mulieri adulterii vitium inferebat. Accidit quondam pudicæ mentis fœminam horruisse facinus, & cognitâ voce Tyranni, domum regressam viro de fraude sceleris indicasse: qui tantâ inflammatus injuriâ Tyrannum ad tormenta deducit. Canopus, veluti aliorum numinum victor, ab Ægyptiis colebatur. Ipsius simulacrum, *pedibus perexiguis, attracto collo, & quasi sugillato, ventre tumido, in modum hydriæ, cum dorso æqualiter tereti formatur.* Templum ejus Sacerdotalium literarum obtentu, *Magicæ artis erat penè publica schola.* Adventante Theophilo nullus profuit sudor, nec ceris fraus obducta subvenit, vastata sunt omnia, atque ad solum deducta. Porro Ethnicorum multi Imperatoris iram veriti, ex urbe Alexandrina profugerunt, ex quibus fuere duo, *Helladius*, & *Ammonius* Grammatici: Ille *Jovis*, hic *Simiæ* Sacerdos dicebatur. Helladius gloriatus est, quòd in conflictu novem suâ manu homines interemisset. Constantinopoli Grammaticam profitentes Ammonium, Helladiumque Socrates audivit. Olympius nave in Italiam migravit.

Ruf. l. 2. cap. 31.

Ruf.

Socr. l. 5. cap. 16.

Non Alexandriæ modò, sed & in aliis urbibus pro Templis suis Ethnici pugnarunt. In Arabia Petræi, & Areopolitæ, in Palæstina *Raphienses*, & Gazæi, in Phœnice *Heliopolitæ*, apud Syros denique cives urbis *Apameæ*, quæ ad *Axium* fluvium sita est, qui eò audaciæ proruperunt, ut Marcellum loci hujus Episcopum interfecerint. Audierat maximum Templum in *Aulone* esse, qui Apamensium regionis tractus est. Assumptis ergo militibus, eò perrexit ad fanum evertendum. Dum Templi in expugnatione milites occupantur, Ethnici subitò in Episcopum pedibus ægrum irruentes, in rogum conjiciunt. Progressu temporis, ut cædis autores qui latuerant, detecti sunt, Marcelli filii patris sui mortem ulcisci cupiebant. Prohibuit tamen Provinciæ Synodus cædem in sontibus vindicari, ob quam & defuncto, & ipsius consanguineis, amicisque Deo gratias potius agendæ forent.

Anno Dom. 391.

Sozom. l. 7. c. 15.

Augustinus Presbyter creatur.

XII. Dum in Ægypto Ethnicorum evertuntur numina, Augustini pietas speciosè latèque patet, ut meritis suis Presbyteri munere conspiratione omnium dignus existimaretur. Tertius annus erat, ex quo cum sociis orationi, studiis, Scripturæ lectioni vacabat. Sed dona cæliùs optimo viro collata Ecclesiæ ædificandæ debebantur. Cùm fortè Hipponem regium perisset, de adipiscendo Presbyteratu nil cogitans, ad id muneris evehitur. Rem Possidius narret: *In Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat. Qui cùm flagitante Ecclesiastica necessitate de providendo & ordinando Presbytero civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur; jam scientes Catholici S. Augustini propositum, & doctrinam, manu injectâ, quoniam & idem in populo, securus & ignarus quid futurum esset, astabat, tenuerunt. Solebat autem Laicus, ut nobis dicebat, ab eis tantum Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinere præsentiam. Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu, & desiderio perfici petentibus, magnoque studio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente: nonnullis quidem lachrymas ejus, ut nobis ipse retulit, tunc superbè interpretantibus, & tanquam eum consolantibus, & dicentibus, quia locus Presbyterii licet ipse majore dignus esset, appropinquaret tamen Episcopatui.* Legatur & ipsius Augustini ad *Albinam* Epistola 225. Hæc illa ordinatio circa festum Paschatis videtur esse peracta. Vix in Presbyterium allectus erat, cùm à Valerio jussus est habere conciones. Quod cùm magni ponderis esse, non immeritò existimaret, inducias ad Pascha usque sibi concedi postulat libello pio modestoque, quem obtulit Valerio: *Ad quod, inquit, negotium mihi parvum tempus, vel usque ad Pascha impetrari volui, per fratres à tua sincerissima & venerabili charitate, & nunc per has preces volo.* Quibus verò de causis adductus est, ut id moræ impetraret, ipse verbis excellentissimis exponit: *Ante omnia peto, ut cogitet religiosa prudentia tua, nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore facilius & lætius, & hominibus acceptabilius, Episcopi aut Presbyteri, aut Diaconi officio, si perfunctoriè atque adulatoriè res agatur. Sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius. Item nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius Episcopi aut Presbyteri, aut Diaconi officio. Sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator jubet.* Valerio autem, quem inducit hæc

Possid. Vit. Aug. c. 4.

sibi

Anno Dom. 391.

August. Ep. 148.

sibi objicientem, *Vellem scire, quid desit institutioni tua*, sic respondet: *Tam multa autem sunt, ut facilius possim enumerare, qua habeo, quam qua habere desidero. Audeo enim dicere, scire me, & plenâ fide retinere, quid pertineat ad salutem nostram. Sed hoc ipsum, quomodo ministrem ad salutem aliorum, non quarens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant?* Insignem Epistolam, & dignam quæ sacri ministerii candidatis memoriæ commendetur.

Egregia Augustini in Presbyteratu facinora.

XIII. Utrùm Augustini votis Valerius annuerit, est in incerto. Cæterùm Africanis Ecclesiis non erat in more positum concionandi officium Presbyteris injungere, cui soli duntaxat Episcopi persolvebant. At Valerius, *homo naturâ Gracus, minusque Latinis & literis instructus*, cùm ad conciones habendas minus idoneum se sciret, ignarus aliundè id ab Orientis Ecclesiis consuetudinis adhiberi, à suo Presbytero impleri voluit, quod à se minus potuit. Quod exemplum quasi ad imitandum Africæ proponeretur, cœpit & alios Episcopos movere, ut Presbyteri præsentibus Antistitibus Dei verba populis ministrarent. Quem ad morem introducendum plurimum momenti habuit Aurelii Carthaginensis Episcopi autoritas, qui ad Valerii exemplum sese componens, à Presbyteris & divina populis oracula infundi voluit. Quamobrem ipsi Augustinus Alipiusque Epistolâ gratulantur.

Aug. Ep. 77.

Porro munus suum præclare Augustinus exornavit. Impetravit à Valerio hortum, in quo Monasterium constituit, venditisque bonis suis, ut emolumento pauperibus essent, socios sui similes sibi conjunxit. Quæ narrantur & à Possidio cap. 5. & ab Augustino Sermone de Diversis 49. Collatis quoque signis in Manichæos, qui Hipponem regium suis superstitionibus infestabant, acerrimè dimicavit: *In illa Hipponensi urbe Manichaorum pestilentia quàm plurimos cives, & peregrinos infecerat, & penetraverat: seducente & decipiente ejusdem haresis quodam Presbytero, nomine Fortunato, ibidem conversante atque manente.* Quam anno insequente disputationem cum Hæretico habuit. Sed & indecoris, qui Africanas oppleverant Ecclesias, ritibus evellendis multum allaboravit. Martyrum in honorem comessationes institutæ erant, veluti parentalia. Quem turpissimum sanè morem & Ambrosius Mediolani abrogarat, & sapientes Episcopi in multis quoque locis extinxerant. Aurelio igitur nuper ad Carthaginensem Episcopatum evecto scribit Augustinus, ut totis viribus abusum tollat Episcopus, quem Diaconus improbaverat: *Comessationes & ebrietates ita concessa & licita putantur, ut in honorem etiam beatissimorum Martyrum non solum per dies solemnes, quod ipsum quis non lugendum videat, qui hac non carnis oculis inspicit, sed etiam quotidie celebrentur.* Et paucis interjectis subjungit: *Sed feramus hac in luxu & labe domestica, & eorum conviviorum, qua privatis parietibus continentur, accipiamusque cum eis corpus Christi, cum quibus panem edere prohibemur, saltem de Sanctorum corporum sepulchris, saltem de locis Sacramentorum, de domibus orationum tantùm dedecus arceatur.* Quæ sequente anno Epistola est exarata.

Poss. d. Vit. Aug. c. 6.

Aug. Ep. 4.

Anno U. C. 1145. Per. Jul. 5105. Jul. 437. Dom. 392. Theodos. 14. Arcad. 9. *Sol.* 9. D. C. *Lun.* 13. *Indict.* 5. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 4. 5. *P.* 28. *Mart.*

Anno Dom. 392.

Coss. *Arcadius Aug.* II. *& Rufinus.*

Sacra numinum restitui non vult Valentinianus.

I. Theodosii in Orientem digressio spem Ethnicorum accenderat de impetranda à Valentiniano aræ Victoriæ restitutione. Senatores igitur numinibus addicti juvenem adeunt Principem, ut ablata sacra suis cultoribus redderentur. Præerat legationi *Symmachus*, vir magnæ & famæ & eruditionis, qui annum præteritum xperuerat. Tantis tamen deprecatoribus flecti Valentinianus non potuit. Quod pium laudabileque facinus laudibus ad cœlum usque extulit Ambrosius in sua de Valentiniani obitu Oratione funebri: *Solve servo tuo munus gratia tua, quam ille nunquam negavit, qui ante diem mortis Templorum privilegia negavit, insurgentibus quos revereri posset. Astabat virorum caterva Gentilium; supplicabat Senatus; non metuebat hominibus displicere in Christo.* Hanc sibi viam ad cœlestem gloriam Valentinianus aperuit, qui paucis post diebus *Arbogastis* ambitioni immolatur.

Arbogastis in Valentinianum super ia.

II. Arbogastes, gente Francus, quem secundum à Bautone locum Gratianus obtinere jusserat, illo rebus humanis exempto, fretus industriâ suâ, citra Principis autoritatem Magisterium Militum in se transtulerat. Neque militarium expertem virtutum agebat. Vir erat fortis, rei bellicæ peritus, pecuniæ spretor, quibus magnam ad potentiam sibi aditum fecit, quæ tanta fuit, ut etiam adversus Principem liberior esset, & quæcunque non rectè, nec uti par erat, fieri putabat, prohiberet. Quæ cùm molestè Valentinianus ferret, sæpius se superbo Franco opposuerat: frustrà tamen ob militarem, quâ Arbogastes muniebatur benevolentiam. Tandem non ferens amplius Princeps, se subdiri sui quasi clientem esse, cùm throno insidens: *Accedentem videret Arbogastem, torvis oculis hominem aspiciens, libellum porrigit, quo ei Magistratum abrogabat. Hoc ille perlecto, Nec potestatem mihi dedisti, ait, nec eripere poteris. Quibus prolatis, discerptoque libello, & in terram abjecto discedit.* Ex eo die inimicitiæ patebant. Frequentibus Valentinianus literis de illata sibi injuria Theodosium monebat, simul petebat auxilium, jurejurando affirmans, se ad ipsum advolaturum, ni quàm primùm hæc fecisset. Intereà Arbogastes alia tacitus volutabat in animo. Versabatur in aula *Eugenius*, tantâ eruditione præstans, ut oratoriam artem profiteretur. Quem *Richomer*, ut perelegantem familiariter complexus, Arbogasti commendaverat, qui assiduâ consuetudine tantâ cum Eugenio amicitiâ copulabatur, ut ipsi arcana mentis omnia crederet. Hunc Arbogastes deligit, quem ad imperium veheret. Eo proposito offensum Eugenium adeò demulcet Arbogastes, ut tandem consensum impetrarit.

Zosim. l. 4. c. 54.

Valentiniani Junioris obitus. Quo tempore periit?

III. In Gallia versabatur apud Viennam Valentinianus, qui baptismi cupidus Ambrosium expectabat, ut ab eo sacris undis ablueretur. Erant in Gallia quidem optimi Sacerdotes. Verùm Valentinianus, qui in parentis loco Ambrosium habebat, regenerationis suæ mysterium ab eo suscipere voluit. Tum facinus quod impiè moliebatur, Arbogastes perpetrat. Strangulatum

ANNO DOM. 392.

tum prius miserum Valentinianum, ut voluntariam sibi mortem conscivisse putaretur, laqueo suspendit, biduo post Valentiniani missas ad Ambrosium accersendum literas. Corrupti Eunuchi dormienti vel ludendi gulam fregere. Neque quin sic perierit est dubitandum; cùm id testentur Scriptores coætanei: *Adolescens Valentinianus, & penè puer, post fugam, post exilia, post recuperatum multo sanguine imperium haud procul ab urbe fraterna morti conscia necatus est, & cadaver exanime suspendio infamatum.* Quæ verba sunt Hieronymi luctum Heliodori de Nepotiani morte levantis. Itaque in errorem lapsus est Zozimus, qui de Valentiniani obitu hæc habet: Arbogastes Valentinianum propter Viennæ muros ludicra cum militibus exercentem, nil tale cogitantem, *lethaliter vulnerat & interficit.* De tristi Valentiniani morte observabilia habet nonnulla Philostorgius: Arbogastes Viennæ *cùm eum prausum, & meridiano tempore in deserta quodam palatii loco cum quibusdam scurris labra in fluvium mergentem vidisset, satellites quosdam in eum misit, qui manuum vi, ac mentis feritate miserum strangularunt.* Sic indigno fato periit optimæ spei Princeps. Diem obitus ab oblivione vindicavit Epiphanius, si vera prædicat: *Arcadio II. & Rufino Coss. mortuus est Valentinianus Junior, Valentiniani Magni filius, qui subinde uti ferunt, præfocatus in palatio repertus est, Idibus Maii, pridie Pentecostes, die Sabbati, ipse verò die Pentecostes elatus est. Erat tum apud Ægyptios mensis Pachon dies vigesima prima, juxta Græcos Artemisii mensis tertia & vicesima, secundum Romanos decimo septimo Kalendas Junias.* Est tamen in eo calculo erroris aliquid librariorum incuriâ. Quippe Maii *decimus sextus* Artemilii Syromacedonum est *secundus & vicesimus*, non verò vicesimus tertius. Aliâ ratione locum Epiphanii emendat Petavius, qui pro τρίτῃ καὶ εἰκάδι, legit ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ, *decima sexta.* Quæ emendatio est rejicienda, cùm Artemisius Syromacedonum à XXV. Aprilis ducat initium. Ex Epiphanii Chronologia vigiliâ Pentecostes Valentinianus occisus est, & die sequente sepultus. Cæterùm meditanti cogitationem Ambrosius injicit, quod alio tempore Valentinianus perierit: *Quos ego æstus ejus illo biduo fuisse comperi, quæ literis quas ad me miserat, supervixit? Vesperi profectus est Silentiarius, tertio die manè quærebat, Jamne remeasset? Jam venirem? Ita sibi salutem quandam venturam arbitrabatur.* Quòd si Pentecostes vigiliâ periit Valentinianus, absente quidem Ambrosio non periisset, qui ad illum abluendum properabat. Baptismus autem solemnis, quem Imperator expectabat, diebus Paschatis, & Pentecostes ministrabatur. In re certa sufficiat Epistola Siricii ad Himerium annis circiter septem Valentiniani ante obitum exarata: *Hoc sibi privilegium, & apud nos, & apud omnes Ecclesias Dominicum specialiter cum Pentecoste sua Pascha defendat: quibus solis per annum diebus ad fidem confluentibus, generalia Baptismatis tradi convenit Sacramenta.* Viennâ igitur non abfuisset Ambrosius vigiliâ Pentecostes, qui in Gallias migrabat baptizando Valentiniano. Quâ tamen civitate pluribus adhùc diebus aberat, cùm de Principis obitu triste nuncium accepit. *Jam superabam Alpium juga, & ecce nuncius amarus mihi, & omnibus, de tanti morte Imperatoris. Reflexi iter, fletibus meis lavi.* Extinctus est igitur aliquot ante Pentecostem diebus. Marcellinus in Chronico narrat, Valentinianum periisse Martii decimo quinto: *Valentinianus Imp. apud Viennam dolo Arbogastis strangulatus interiit Idib. Martiis.* Quod satis cum Ambrosio consentit. De anno quidem fallitur Marcellinus, qui superiorem Valentiniano emortualem esse dixit. De die autem à vero non omninò abest. Quippe nondum adoleverat æstas, cùm Theodosio mandanti regium curari funus hæc Mediolano Ambrosius scripsit: *Consuletur carissimis exuviis, si acceleretur sepultura, ne æstivo penitùs solvantur calore; vix enim superiorem ætatem transegimus.*

Hier. Ep. 3.
Zoz. l. 4. c. 54.
Philostorg. l. 11. c. 5.
Epiph. de Mens. n. 10. pag. 177.
Pag. 421.
Ambr. Or. in fun. Val.
Siric. Ep. 1. cap. 2.
Ambr. Ep. 34.

IV. De Valentiniani ætate, quâ vitæ exemptus est, non constat inter eruditos. *Erat Valentinianus* (verba sunt Baronii) *cùm obiit, annum agens ætatis vigesimum septimum inchoatum.* Fallitur tamen illustrissimus Purpuratus, cujus Chronologia cum Scriptoribus temporis hujus disertè pugnat. Seniore Valentiniano mortuo Valentinianus *adhùc quadriennis, autore Equitio, ac Merobaude propinquo, ubi cum matre fuerat allatus, creatus est Imperator.* Victori consentit & Marcellinus: *Valentinianus puer, defuncti filius tum quadrimus,* vocatur ad imperium. Baroniani erroris, quo complures & afficiuntur, causa est in proclivi. Scilicet Valentinianum Valentis filium cum Valentiniano Juniore Augusto permiscuit. Cùm igitur filius Justinæ Valentinianus purpuram *quadrimus* induerit, anno CCCLXXV. agebat annum XXI. cùm morti missus est. Vigesimo secundo Novemb. *in civitate Acinco* ab exercitu Imperator fuerat renunciatus. Regnavit ergo annos sexdecim, menses quinque, & dies aliquot, quorum certus definiri numerus non potest, quia tempus obitus ignoratur, cùm explodenda Epiphanii de die Valentiniani Chronologia videatur. Quam si sequi lubet, mensibus annisque imperii dies XXV. addit. A vigesima tertia Novembris initia Principatus ipsius ducere Baronius non debuit, cùm præcedenti imperium adierit, teste in Fastis Idacio: Levatus est *Valentinianus Junior Aug. filius Aug. Valentiniani ab exercitu in tribunali die X. Kal. Decembr. in civitate Acinca.* Seductus à Justina impotente fœmina, Arianismi tenacissima, Ecclesiæ persecutionem intulerat. Ut verò ad frugem rediit, egregiæ indolis pietatisque specimina præbuit, Ambrosio teste: Circensibus delectabatur, *sic istud abstersit, ut ne solemnibus quidem Principum natalibus, vel Imperialis honoris gratiâ Circenses putaret esse celebrandos. Ajebant aliqui feracum eum venationibus occupari, atque ab actibus publicis intentionem ejus abduci, omnes feras uno momento jussit interfici.* Quam tamen laudem ipsius erupebat continentia. Formosam Romæ scenicam adolescentes deperibant, jussit eam ad Comitatum venire. Pretio corruptus, quem miserat, mulierem non adduxit. Alterum misit: *Deductam tamen nunquam aut spectavit, aut vidit. Posteà redire præcepit, ut omnes agnoscerent, irritum ejus non esse mandatum, & adolescentes doceret, ab amore mulieris temperare, quam ipse qui potuit habere in potestate despexerat.* Necdum tamen uxori alligabatur. Decor oris & corporis, regiaque indoles in eo eminebat, imperio dignissima, patremque justitiâ, & magnitudine animi superaturus putabatur, si ad virilem ætatem pervenisset. Audito lamentabili Valentiniani casu, Theodosius dedit animum in luctus: *Sed & conjux ejus Galla, fratrem deplorans, universam turbavit aulam.* Quæ verba Zozimi ex Marcellino

Anni, moresque Valentiniani.
Bar. Ann. 392. n. 9.
Vict. Epit.
Marcell. l. 3. c. 10.
Error Baronii.
Ambr. Or. in fun. Val.
Sozom. l. 4. c. 22.

ANNO DOM. 392.

Bar. Ann. 390. n. 75.

lino Baronius falsi postulat. Itaque Gallæ obitum cum anno CCCXC. conjungit: *Hoc anno Galla Augusta Constantinopoli cùm esset, ex hac vita migravit, quam Arcadius sepelivit.* At vel diverso Marcellini Chronico Baronius usus est, vel egregiè fallitur. Hoc tantùm narrat Marcellinus: *Galla Theodosii uxor ab Arcadio privigno suo ejecta est.* Quæ à mente Baronii toto cœlo differunt. Defuncti corpus infertur urbi Mediolanensi, quodque unicum restabat pietatis munus, jubente Theodosio dignam Imperatore sepulturam sortitur. Cura hæc Ambrosio demandatur, qui Theodosio rescribit: *Nunc de sepultura ejus quoniam scripsit clementia tua, ita hic procurandum. Est hic porphyreticum labrum pulcherrimum, & in usus hujusmodi aptissimum. Nam & Maximianus Diocletiani socius ita humatus est. Sunt tabulæ porphyreticæ pretiosissimæ, quibus vestiatur operculum, quo regales exuviæ claudantur. Hoc fuerat præparatum, sed expectabatur Rescriptum clementiæ tuæ.* Dolor sororibus defuncti Principis vix eximi potuit. Videre sibi videbantur germani sui quotidianum funus tenere. Quotiescunque ad tumulum accedebant, *exangues revertebantur.* Valentiniani funus funebri Oratione decoravit Ambrosius, qui de conditione statuque Principis, quem mors expertem baptismi abstulerat, memoranda hæc pronuntiavit: *Nec nos quidem dubitemus de meritis Valentiniani. Sed jam credamus vel testimoniis Angelorum, quod detersâ labe peccati ablutus ascendit, quem sua fides lavit, & petitio consecravit. Credamus quia ascendit à deserto, hoc est, ex hoc arido & inculto loco, ad illas florulentas delectationes, ubi cum fratre conjunctus, æternæ vitæ fruitur voluptate. Beati ambo, si quid meæ orationes valebunt: nulla dies vos silentio præteribit: nulla inhonoratos vos mea transibit oratio; nulla nox non donatos aliquâ precum mearum contextione transcurret: omnibus vos oblationibus frequentabo.* Tres extant in Codice Theod. Valentiniani adversus Hæreticos Leges, quæ perpetua sunt monumenta pietatis ejus. Prima data XVIII. Kal. *Stobis* Macedoniæ urbi, anno 388. jubet Trifolio Præf. Præt. ut perfidæ sectæ *nullum usquam sinantur habere conventum.* Secunda, quæ numero est XVIII. anno 389. conscripta, Manichæos *ex omni quidem orbe terrarum, sed quàm maximè de urbe* pellit, *sub interminatione judicii.* Tertia, quæ vigesima onumeratur, Hæreticorum contagia pellit *urbibus* vicinis, *ac nullis penitùs patere conventibus* jubet. Data est Romæ XIV. Kal. Junii anno 391.

Cod. Theod. de Hær. l. 15.

Eugenius suscepto imperio legationem ad Theodosium mittit.

V. Valentiniani exuviis indutus, imperium arripuit Eugenius: specie quidem Princeps, reverà tamen subditus Arbogasti, cujus & cliens fuerat. Quod indignatur Claudianus:

Claud. de 3. Cons. Hon.

Pro crimen superum! Longi pro dedecus ævi
Barbarus Hesperias exul possederat oras,
Sceptraque dejecto dederat Romana clienti.

Solâ ferè eloquentiâ nobilis erat Eugenius, qui ne vel in Christianam Religionem sincerè satis affectus erat. Sperabat se purpuram firmiter retenturum, inductus verbis hominum, qui se futura nosse jactabant ex inspectatione extorum, syderumque observatione. Superstitiosius hæc agebat Flavianus tum Præfectus, *Cujus assertionibus Eugenium victorem fore pro certo præsumpserant.* Porro Theodosium legatione adire tyranno placuit. Quâ *Rufinus* Atheniensis fungebatur, qui nec literas Arbogastis secum attulit, nec ullam aliam mentionem illius fecit. Quærebatur, assentirine Theodosius vellet Eugenianæ evectioni, vel repugnare. Quin etiam, si Rufino credimus Historico, *Fuere nonnulli Sacerdotum, qui pacis legatione susceptâ immunem esse Arbogastem à mortis scelere apud Theodosium testarentur.* Intereà pergratum Ethnicis, ut faceret Eugenius, quæ Valentinianus Symmacho negaverat, ea petentibus Flaviano, & Arbogasti concessit, aram Victoriæ scilicet, & sumptus ceremoniarum. Quod ubi audivit Ambrosius Episcopus, relictâ urbe Mediolanensi, ad quam Eugenius properabat, Bononiam migravit. Ad illum scripserat tyrannus vel ab imperii initio, cui non responderet Sanctus Præsul, utpote qui jam mente prævidebat, quæ precibus Ethnicorum concessurus erat Eugenius. Ubi verò novit votis annuisse, diutius silere noluit. Scripsit igitur Epistolam, in qua cur non expectato Eugenio Mediolanum exierit, rationes exponit: *Clementissimo Imperatori Eugenio Ambrosius Episcopus. Secessionis meæ causa timor Domini fuit, ad quem omnes actus meos, quantum queo dirigere, neque unquam ab eo mentem deflectere, nec pluris facere cujusvis hominis quàm Christi gratiam consuevi. Nemini injuriam facio, si omnibus Deum præfero.* Perstringit & Eugenium, quòd ad sacrificia numinibus perpetranda sumptus erogaret. Id primum quidem Eugenius petentibus negaverat, sed alterâ virorum illustrium legatione victus, quæ postulabant tandem concessit, eo prætextu, quòd non Templis sanè, sed præstantibus viris de se optimè meritis ea tribuisset: *Ubi clementia tua imperii suscepit gubernacula, compertum est posteà, donata illa esse præcellentibus in Repub. sed Gentilis observantiæ viris: & fortasse dicatur, Imperator Auguste, quia ipse non Templis reddideris, sed benè meritis de te donaveris. Verum nosti pro Dei timore agendum esse constanter.* Pugnat etiam exemplo Judæorum, qui collatam in sacrificium Herculis pecuniam voluerunt navibus instaurandis insumi. Denique cedro digna hæc subjungit, *Cùm privatè detulerim in corde intimo, quomodo non deferrem Imperatori. Sed qui vobis deferri vultis, patimini ut deferamus ei, quem imperii vestri vultis auctorem probari.*

ANNO DOM. 392.

Zozim. l. 4. c. 55.

Ruf. l. 2. c. 31.

Ambr. Ep. 55.

Ruf. l. 2. c. 33.

Tatianus dignitatibus exuitur: calamitates ejus.

VI. Ad res in Oriente gestas pergamus. Rufinus gratiâ, quâ apud Theodosium pollebat, impotenter abusus, carnificum secures illustri sanguine cruentari voluit. *Tatianus*, vir singularis virtutis, quem plurimis sub Valente dignitatibus functum ad Prætorio Præfecti in Illyrico honorem Theodosius evexerat, cujus & nomen anno proximo Fastis scriptum fuerat, & Proculus Tatiani filius, quem Constantinopolitanum Prætorem dixerat, accusantur à Rufino, cujus eâ duntaxat ratione clarissimi viri odium sibi conciliarant, si Zozimo fides, quòd officia sua castissimè, & incorruptissimè administrarant. Verùm Theodosii Leges complures docent, onera à Tatiano multa Provincialium humeris fuisse imposita, quæ anno sequente sunt abrogata. Ut perfici possent, quæ in eos agitabantur consilia, prius Præfectura Tatiano abdicatur, & in jus ducitur, Rufino Præfecto Aulæ designato. *Proculus*, qui suspectam Rufini habebat industriam, metuebatque, ne quid novi molitus, arte quâdam res suas conturbaret, animadversis insidiis fugâ sibi consuluit. Tum Rufinus Imperatori persuadet, ut tam patrem, quàm filium magnis spebus impleat. Quibus delusus Tatianus, eò impel-

impellitur, ut filium per literas revocaret. Proculum simul atque comparuit, correptum carcer excipit: *Et Tatiano patriam incolere jusso frequenter ad cognoscendam Proculi causam coitur. Tandem Judices Proculum morte mulctandum Sycas, quod suburbii nomen est, abduci jubent. Id Princeps animadvertens misit, qui gladium à cervicibus ejus revocaret. At is Rufini mandato parens, tardius abiit, & ubi jam caput abscissum fuerat, advenit.* Tristem adolescentis casum depingit Claudianus:

Zoz. l. 4. c. 52.

Lib. 1. in Rufinum.

Juvenum rorantia colla
Ante patrum vultus strictâ cecidere securi,
Ibat grandævus nato moriente superstes
Post trabeas exul.

Mortis diem eximit oblivioni Chronicum Alex. *Proculus Exprafectus capite punitus est in Sycis* VIII. *Idus Decembris.* Obitum tamen anno tardius uno consignat. Macedonem, non *Lycium* Tatianum fuisse, indicat Zozimus l. 4. c. 45. Theodosius *accersitum Aquileiâ Tatianum Pratorii Prafectum in patria declarat.* Ob delictum in Lycia perpetratum Tatianus in jus ductus esse videtur, ut ex Lege 9. de Indulgentiis criminum colligitur: *Nec unius viri illustris Tatiani tantum valuerit temporalis offensio teterrimi Judicis immici, ut adhuc macula in Lycios perseveret, qua in ipso jam temporis absolutione consumpta est.* Cladibus porro suis Tatianus innocenti Christianorum cruore pœnas dabat. Anno Dom. CCCLXVII. Præfectum agens Alexandrinum crudelissimæ Valentis persecutionis ministrum se præbuerat, ut Rufinus monuit. Cui consentit & Autor vitæ Athanasii apud Photium: *Tatianus tunc Ægypti Prases cædium, quibus multis Ægyptios affluxerat, statim pœnas divina vindicta dedit. Simul enim dignitate & pecuniis privatus stipem petiit, & ignominiosè mortuus est.* Quæ tamen non satis accuratè scripta, cùm diu satis, non *statim* post Præfecturam Ægyptiacam loco suo motus sit: Tatiani casus accuratius scribit Asterius Amaseæ Episcopus in Oratione sua adversus Calendarium Festum: *Illum autem Exprafectum, invictum illum ut putabatur, ac leonini pectoris, qualis vita catastrophe excepit! Primùm quidem filium suum vidit capite truncatum, tum & ipse capitali sententiâ damnatus est, laqueoque jam gula admoto, clementiâ Principis manibus carnificis exemptus est, ut quantulum atati supererat, senex in dolore & calamitate, sensuque malorum exigens, ac plenus dedecoris & ignominia, tali magni Consulatus exitu, vitâ decederet.*

Phot. Cod. 258. pag. 1450.

Aster. B. M. P. 1. 5. p. 818.

Leges de abroganda superstitione à Theodosio latæ.

VII. Dum in Occidente superstitionis monumenta restituit Eugenius, in Oriente ea tolli omnia Theodosio placuit. Gradatim in evellendis Idololatriæ monumentis processerat. Primùm enim sacrificia prohibuerat, insigniora Templa subruerat, aut fisco addixerat. Necdum tamen ceremonias omnes abrogarat, non thurificationem, non ornamenta imaginum, non fanorum ingressum. Quæ tandem prohiberi voluit latâ Lege VIII. Novembr. *Nullus omninò ex quolibet genere, ordine hominum, dignitatum, vel in potestate positus, vel honore perfunctus, sive potens sorte nascendi, seu humilis genere, conditione, fortunâ, in nullo penitus loco, in nulla urbe, sensu carentibus simulacris, vel insontem victimam cadat, vel secretiore piaculo Larem; igne, mero, Genium; Penates nidore veneratus, accendat lumina, imponat thura, serta suspendat. Quòd si quispiam immolare hostiam sacrificaturus audebit, aut spirantia exta consulere, ad exemplum majestatis reus licitâ cunctis accusatione delatus, excipiat sententiam competentem, etiamsi nihil contra salutem Principum, aut de salute quasierit, &c. Data* VI. *Idus Novembr. Constantinopoli Arcad. Aug.* II. *& Rufino Coss.* Hanc Ambrosius Legem laudibus cumulavit in Oratione funebri Theodosii verbis ejusmodi: *Qui abscondit simulacra Gentium. . . . Omnes enim cultus Idolorum fides ejus abscondit: omnes enim ceremonias obliteravit.* Quippe non sacrificia modò, sed thura quoque Idolis oblata prohibuit: *Namque omnia loca, qua thuris constiterit vapore fumasse, si tamen ea in jure fuisse thurificantium probabuntur, fisco nostro adsocianda censemus.* Sic non confestim, sed variis gradibus Ethnica superstitio Principum Legibus deleta est. Conscripserat quoque de Hæreticis Legem: *In Hareticis erroribus quoscunque constiterit vel ordinasse Clericos, vel suscepisse officium Clericorum, denis libris auri viritim mulctandos esse censemus,* &c. Data est Constantinopoli XVII. Kal. Julii. Alias & Leges condidit, quæ extant in Cod. Theodosiano. Nos ad alia properamus.

Cod. Theod. l. 12. de Pagan.

Hæresim Origeni objicit Hieronymus: ejus inconstantia.

VIII. Dum præclaris Legibus Theodosius superstitiones exterminat, rixæ Epiphanii Joannisque quàm solitò magis magnæ turbabant Ecclesiam. Involuti famâ suâ Origenis cineres diu placidè quieverant; neque defuncto viro, & eruditione, & pietate verè magno hæreseos dicam ullus scripserat. Integrâ suâ gloriâ fruebatur, ipsique Hieronymo fuerat admirationi. Placuit tandem nonnullis, famam mortui deterere, errores accusare, miserisque modis hominem de Ecclesia benè meritum proscindere. Ac Diocletiani quidem temporibus *Methodius* Tyrius doctrinam Origenis impugnarat. Sed vix quenquam ad suas partes pellexit. Ortâ Arianâ factione, dum Origenes suffragium studiosius ambit, Orthodoxi Origenis causam non satis distinguentes ab Ariana, utramque damnaverunt. De celebritate Origenis detractum maximè, cum susceptis inter viros Ecclesiasticos nonnullos inimicitiis, maximis motibus Ecclesia concutitur. Hieronymus quidem, totis viribus Origenem aggressus, capita erroris octo refellit in sua ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani Epistola: *Et primum de libro περὶ ἀρχῶν, ubi loquitur, Sicut enim incongruum est dicere, quòd possit Filius videre Patrem, ita inconveniens est opinari, quòd Spiritus Sanctus possit videre Filium. Secundum, quod in hoc corpore quasi in carcere sint anima religata, & antequam homo fieret in Paradiso, inter rationabiles creaturas in cælestibus commorata sunt. Tertium, quòd dicat, & Diabolum, & Dæmones acturos pœnitentiam aliquando, & cum Sanctis ultimo tempore regnaturos. Quartum, quòd tunicas pelliceas humana corpora interpretetur, quibus post offensam & ejectionem de Paradiso Adam & Eva induti sunt, haud dubium quin antè in Paradiso sine carne, nervis & ossibus fuerint. Quintum, quòd carnis resurrectionem membrorumque compagem, & sexum, quo viri dividimur à fœminis, apertissimè neget. Sextum, quòd sic Paradisum allegorizet, ut historia auferat veritatem, pro arboribus Angelos, pro fluminibus virtutes cælestes intellegens. Septimum, quòd aquas, qua super cælos in Scripturis esse dicuntur, sanctas supernasque virtutes, qua supra terram, & infra terram contrarias, & Dæmoniacas esse arbitretur. Octavum, quòd extremum objicit, imaginem & similitudinem Dei, ad quam conditus fuerat, dicit ab*

Hier. Ep. 61. c. 3.

ANNO DOM. 392.

eo deperditam, & in homine post Paradisum fuisse. Si vera loqui fas est, plus æquitatis in accusatore requirimus. Origenem miratus erat Hieronymus, laudaverat, sibi gloriæ ducebat, quòd scitis Origenis Opera sua respersérat. Imò Præfatione in librum nominum Hebraicorum disertè scripserat: *N. Testamenti verba & nomina interpretatus sum, imitari volens ex parte Origenem, quem post Apostolos Ecclesiarum Magistrum nemo nisi imperitus negat.* Hic tamen ille Ecclesiarum Magister mutato Hieronymo fit Hæreticus. Vix nostris fidem habemus oculis, dum Hieronymi in Epistola ad Theophilum legimus: *Origeni semper dogmatum constantissimè abstuli veritatem.*

Hier. Ep. 62. c. 2.

Hem semper, & constantissimè abstulit Origeni dogmatum veritatem! Qui igitur pro Ecclesiarum Magistro habuit Origenem? Præficitne Hæreticum Ecclesiis Doctorem? Inconstantia hæc non nobis placet. Primùm de suis erroribus non monitus erat Origenes: abfuit itaque pertinacia, quâ propriè constituitur hæresis. 2°. In aliis locis mentem aperit suam Origenes. 3°. Non ita comparatum est, ut errores salutem omnes eripiant: ea duntaxat errorum est indoles, eorumque *fundamentales* vocantur. Denique qui momenti sunt alicujus, utpote Trinitatem evertentes, ab Origene abjudicandos esse ostendit doctissimus Huetius in Origenianis, qui præcipuè legendus *quæstione secundâ de Sanctissima Trinitate*: ubi iis rationibus reum defendit, quæ suam Origeni innocentiam restituunt. Etsi non diffiteamur, loca esse nonnulla durius sonè scripta. At si eâdem severitate Patrum dicta examinaremus omnia, qui Synodo Nicænâ majores fuere, multis quidem hæreseos labes objiceretur.

Dicteria Origenistarum. Qui Pelusiotæ? Error Baronii.

IX. Parte alterâ, qui Origeni favebant impensius, ipsius adversariis non parcebant, quos dicteriis aspergebant, quæ recordatur Hieronymus: *Hæ sunt stropha vestra, atque præstigia, quibus nos Pelusiotas, & jumenta, & animales homines dicitis, quia non recipimus ea, quæ Spiritus sunt.*

Hier. Ep. 61. c. 5.

Cur verò *Pelusiotarum* nomen suis adversariis imposuerint fautores Origenis, quæritur ab eruditis. Marianus Victorius sic censet: *Pelusiotas autem vocat pigros, terrenosque à Pelusio Ægypti urbe.* Quæ explicatio non est accurata. Alludit itaque Hieronymus ad Græcam vocem πηλὸς, *lutum*, unde & Pelusium civitas nomen accepit suum. Baronio vox *Pelusiotas* displicuit: *Pilosiotas*, inquit, *novâ voce pro ludibrio nuncupabant, non autem Pelusiotas, ut depravatè legitur, subsanantes Catholicos, quasi crederent mortuos resurrecturos etiam cum pilis.*

Bar. Ann. 393. n. 10.

Quam novam sanè audacemque conjecturam meritò vexavit Huetius [illegible]: *Catholicos appellabant Pelusiotas, quòd tanquam luto immersi, & curvi in terras, ac cœlestium inanes essent, ad vocem πηλὸς scurrili joco alludentes. . . . Expositionis nostræ fidejussorem damus Hieronymum ipsum, Epistolâ 65. ad Pammachium & Oceanum, cap. 3. Pelusiotas, inquit, nos apellant, & luteos, animalesque, & carneos, quòd non recipiamus ea, quæ Spiritus sunt. Manifestius etiam in Jerem. 29. 14. Quæ cùm audiunt discipuli ejus (Origenis) & Grunniana (hoc est, Rufini) familia stercora, putant se divina audire mysteria, nosque qui ista contemnimus, quasi pro brutis habent animantibus, & vocant πηλουσιώτας, eò quòd in luto istius corporis constituti non possimus sentire cœlestia.*

Huet. Orig. l. 2. c. 4. 201.

Joanni favebant Didymus Alex. Evagrius Ponticus, Palladius, Rufinus, & ut vero proximum, Theophilus Alex. qui mutatâ demum sententiâ Origeni se adversarium intendit.

ANNO DOM. 392.

Isidorum de componendo Joannis & Hieronymi dissidio mittit Theophilus.

X. Cùm Joannis & Monachorum Palæstinæ dissidia viris cordatis dolori essent, *Archelaus* Comes *disertissimus, & Christianissimus* pacis arbiter esse voluit. Pollicetur Joannes adventum suum: *Instabat dies Pascha, frequens Monachorum turba convenerat.* Mandat Joannes, qui expectabatur, ob morbum mulieris cujusdam se non posse venire. Rescribit Archelaus, *monet altero & tertio die manere, si vellet venire.* At nauseam patiente mulierculâ Monachorum obliviscitur. Dum eò loci res erat, ab Alexandrino Præsule Theophilo mittitur Isidorus Presbyter componendo dissidio. Sed pacis sequester non erat idoneus, utpote impensè favens Origeni. Audiatur Hieronymus: *Literæ manu ejus scriptæ, quæ ante tres menses legationis ad nos directæ erant, portantes errorem, Vincentio Presbytero redditæ sunt, quæ usque hodie ab eo tenentur, quibus cohortatur Ducem exercitus sui, ut super petram fidei stabili persistat gradu, nec nostris naniis terreatur. Pollicetur se antequam legationis esset ulla suspicio, venturum Hierosolymam.* Ibi Joannis Apologia, quam Theophilo misit, ab ipso Isidoro dictata est, *Ut idem esset & dictator, & bajulus literarum.*

Hier. Ep. 61. c. 15.

Quin etiam cum *tribus vicibus* ad Monachos accessisset, literas Theophili noluit reddere. Dicenti Hieronymo, *Si Legatus es, redde legationis Epistolas; si Epistolas non habes, quomodo Legatum te probabis.* Respondit, se habere quidem literas, adjuratum tamen à Joanne, ne eas redderet. Quærenti autem Isidoro, Cur Joanni communicavere, si hæreticus erat, responsum Monachi dedere: *Communicavimus, nihil de hæresi suspicantes. Postquam verò à Beato Papa Epiphanio conventus, tam sermone, quàm literis respondere contempsit, cunctis Monachis ab eodem Epiphanio scripta venerunt, ut absque satisfactione fidei nullus ei temerè communicaret.*

Ibid.

Sic inflammata magis quàm composita Isidori legatione dissidia. Apologiam Joannes Theophilo misit suam, cujus istud erat exordium: *Tu quidem ut homo Dei, & Apostolicâ ornatus gratiâ, curam omnium Ecclesiarum, maximè ejus, quæ in Hierosolymis est, sustines, cùm ipse plurimis sollicitudinibus Ecclesiæ Dei, quæ sub te est, distringaris.*

Ibid.

Scripsit & Hieronymus Theophilo, per se non stare, quin fracta amicitia resarciatur, dummodò non per vim extorqueatur. Exemplo Hilarii excusat sese, quòd Origenem verterit. Addit, fratrem suum Paulinianum Joannis in Diœcesi non fuisse creatum ab Epiphanio Presbyterum, quòd Monasterium, ubi Paulinianus ordinatus est, *Eleutheropolitano territorio, non Eliensi* includeretur. Queritur denique sibi, Monachisque à Joanne & postulatum exilium, & impetratum. Non tamen Jovonis processere consilia.

Hier. Ep. 62.

Hieronymus schismatis accusatus, sese purgat.

XI. Intereà Joannes non quiescebat, qui palam & ubique Hieronymum schismatis postulabat. Quam impositam sibi injuriam eluit: *Quis scindit Ecclesiam? An nos, quorum omnis domus Bethleem in Ecclesia communicat; an tu, qui aut benè credis, & superbè de fide taces; aut malè, & verè scindis Ecclesiam. Nos scindimus Ecclesiam, qui ante paucos menses circa dies Pentecostes, cùm obscurato Sole omnis mundus jamjamque venturum Judicem formidaret, quadraginta diversæ ætatis & sexus Presbyteris tuis obtulimus baptizandos? Et certè quinque Presbyteri erant in Monasterio, qui*

Hier. Ep. 61. c. 16.

sui

suo jure poterant baptizare; sed noluerunt quidquam contra stomachum tuum facere, ne & hac tibi de fide reticendi daretur occasio. An non tu scindis Ecclesiam, qui mandas Clericis tuis, ut si quis Paulinianum ab Epiphanio Episcopo consecratum Presbyterum dixerit, Ecclesiam prohibeatur intrare? Ex quo tempore usque in præsentem diem videmus tantum specum Domini, & Hæreticis intrantibus procul positi suspiramus? Nosne sumus, qui Ecclesiam scindimus, an ille, qui vivis habitaculum, mortuis sepulchrum negat, qui fratrum exilia postulat? Eò loci erat res Hieronymi cùm Pammachius tumore tantarum rixarum afflatus, Hieronymum sibi amicum hortatur, ut de istis dissidiis Epistolam scribat, quâ terrarum orbis viri notitiâ instrueretur. Roganti paruit Hieronymus scriptâ, quæ hoc anno lucem aspexit Epistolâ: *Nosti, Pammachi, nosti, me ad hoc opus non inimicitiis, non gloriæ cupiditate descendere, sed provocatum literis tuis ex ardore fidei, ac velle si fieri posset, omnes id ipsum sapere, nec impatientiæ & temeritatis posse reprehendi, si post triennium loquar.* Asperè hoc in Epistolo adversus *Joannem* invehitur, quem Arianis olim favisse tradit. Instat urgetque, ut de Origenis erroribus, quibus ob Epiphanio postulabatur, sese purget: *Octo quæstionum capita objecta fuisse* dicit, quorum tangit tria duntaxat, omissis cæteris. Errores, qui ascribebantur Origeni, fusè refellit. Anno sequenti Epistolam assignat Baronius, cujus Chronologiæ repugnat Eclipsis, quam *circa dies Pentecostes* contigisse memorat Hieronymus, Eclipsis sub hæc tempora nulla fuit, anno CCCXCIII. fatente Calvisio, licet Baronii Chronologiam fuerit amplexus: *Hieronymus*, inquit, *in Epistola contra Joannem meminit tenebrarum in Festo Pentecostes, sed in Pentecosten nunquam incidit, nec plenilunium, nec novilunium, & latitudo Lunæ circa hoc tempus ei vere planè refragatur.* Jacobus verò Capellus demonstrat anno CCCXCII. Eclipsin fuisse Junii VI. diebus viginti uno post Pentecosten, quæ Maii decimum septimum illai vindicavit: ut non immeritò scripserit Hieronymus, *circa dies Pentecostes* obscuratum Solem esse. Labente quoque anno librum de Scriptoribus Ecclesiasticis Hieronymus absolvit suum, ut ipse docuit: *Hieronymus patre Eusebio natus, oppido Stridonis usque in præsentem annum, id est, Theodosii XIV, hæc scripsi.* Neque in sequentem annum cum Pagio librum eum transfert Marcellinus: *Arcadio II. & Rufino Coss. usque hunc XIV. Theodosii imperii annum B. Hieronymus post Ascensionem D. N. J. C. à Petro Apostolo incipiens, & in semet ipsum desinens, 135. virorum illustrium Ecclesiastica volumina descripsit, apud Bethleem opidum degens.* Ex eo libro multa ad illustrandam Historiam idonea desumpsimus.

Augustini cum Fortunato disputatio.

XII. A Palæstinæ dissidiis transgrediamur nunc ad celebrem Augustini cum *Fortunato* disputationem. In urbe Hipponensi Manichæorum Presbyterum *Fortunatus* agebat, vir non minimi apud suos nominis. Testibus populis colloquentium verba ab exceptoribus scripto mandantur. Quorum ex Actis disputationis tempus innotescit: *Quinto Calendas Septembris, Arcadio Augusto bis, & Rufino viris clariss. Coss. habita disputatio adversus Fortunatum Manichæorum Presbyterum, in urbe Hipponensium regionum in balneis Sosii, sub præsentia populi.* Biduo disputatio continuata. De fide quæstionem ingredi volenti Augustino, ut pote Manichæorum, quam olim coluerat, disciplinæ perito, hæc Fortunatus loquitur: *Ecce ergo præsentes audiant boni viri, utrum sint vera, super quibus criminamur, & appetimur, an sint falsa.* Cui respondet Augustinus: *De moribus vestris plenè scire possunt, qui electi vestri sunt, in oratione, in qua interfui, nihil turpe geri vidi.* Suas adversus Solem orationes fundebant. Versabatur quæstio de mali causa, quam libero hominis arbitrio rectè Augustinus assignabat, Fortunatus verò Principi tenebrorum: *Mihi*, inquit, *ratio quærenda est, quemadmodum anima, & ob quam causam in mundum venerint: nos dicimus quòd à contraria natura anima cogatur delinquere.* Instabat poscebatque ab adversario Augustinus: *Iterum atque iterum quæro, si Deo nil nocere poterat, cur huc animas misit?* Quæstioni respondet Fortunatus: *Naturæ contrariæ modum imponere.* Quæ responsio cùm ostenderetur absurda, quòd animæ in scelerum abyssum mergerentur, ne dum naturæ contrariæ modum imponerent, redactus ad incitas Fortunatus talia fatur: *Sine præjudicio professionis meæ dixerim illa, quæ à te opponuntur, cum retracta verò meis cum majoribus: sin minus responderint interrogationi huic meæ, quæ similiter à te nunc mihi offertur, erit in mea contemplatione, quia & ego animam meam certâ fide liberari, & venire ad hujus rei inquisitionem, quæ à te mihi offertur, & ostensurum te pollicearis. Augustinus dixit, Deo gratias.* Porro promissionis immemor illam non implevit Fortunatus, cujus casus paucis nos Augustinus docuit: *Nec sanè Catholicus factus est, sed tamen ab Hippone discessit.* Inspiciatur de ea disputatione *Possidius* de Vita Augustini, cap. 6. Quin in bonum cesserit Ecclesiæ Augustini victoria hæc nulli dubitamus. Si qua fides esset sermoni sexto, qui dicitur Augustini ad fratres in eremo, ex disputatione multi superstitionem exuere: *Post cujus*, (Fortunati scilicet) *recessum baptizavi ferè sexaginta Paganos.* Sed fatentur omnes, sermones istos Augustini non esse. Fortunato, qui pudore Hipponem reliquerat, successor datur à Manichæis, quem scripto adiit Augustinus: *Denuncio tibi in nomine Christi, ut si paratus es, solve quæstionem, in qua defecit præcessor tuus Fortunatus, & ita hinc ierat, ut non rediret, nisi cum suis disputatione collatâ invenirer, quid contra respondere posset, disputans cum fratribus. Sin autem ad hæc non es paratus, discede hinc, & noli pervertere vias Domini.*

Aug. l. 6.

Aug. Retr. l. 1. c. 16.

Aug. Ep. 144.

ANNO U. C. 1146. OLYMP. 293. PER. JUL. 5106. JUL. 438. DOM. 393. THEODOS. 15. ARCAD. 10. HONORII 1. *Sol.* 10. *B. Lun.* 14. *Indict.* 6. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 6. *P.* 17. *April.*

ANNO DOM. 393.

COSS. *Theodosius Aug. III. & Abundantius.*

Honorius creatur Augustus. Quo die?

I. NOn minimum doloris Theodosio intulerat mors Valentiniani, quem ætate florentem, amicitiæque affinitatisque vinculis sibi conjunctum amiserat. Ac sanguis quidem optimi Principis quærebat ultorem: non injusto tamen metu corripiebatur Theodosius, cui Arbogastis fortitudo probè nota. Perpensis tamen omnibus, perfidos ultioni & gloriæ decrevit esse mactandos. Ubi de summa rerum aleam jactare constituit, ea fecit, quæ bello quod moliebatur, conducebant. Primùm ad purpuram vocat Hono-

Honorium, minorem natu filium, quem ex Flacilla die v. Iduum Sept. anno Dom. 384. susceperat, Richomere & Clearcho Coss. Nonus æratis suæ annus Honorio labebatur, cùm summæ rerum præficitur. Inaugurationis tempus Socrates memoriæ credidit. Filium suum *Honorium* Augustum renuntiavit, se tertiùm, & Abundantio Coss. *Ante diem quartum Idus Januarii.* Fueritne eo mense evectus ad imperium Honorius, ambiguum faciunt Prosper atque Marcellinus. Verba sunt Prosperi: *Honorium pater suus Theodosius in eodem loco, quo fratrem ejus Arcadium Cæsarem fecerat, Principem constituit, septimo ab urbe milliario, cùm horâ diei tertiâ tenebræ factæ sunt.* Eadem penè Marcellinus habet. Hinc Petavio creditum, Honorii inaugurationem in Novembrem incidisse, quo tempore contigit Solis Eclipsis, quam describit Calvisius: *Marcellinus & Prosper affirmant, hoc anno horâ diei tertiâ tenebras obortas fuisse. Quæ verba non incommodè de Eclipsi Solari intelliguntur, quæ accidit die* XX. *Nov. & minutis viginti ante meridiem, horâ tertiâ post exortum Solem, post mediam noctem Romæ, horis novem, & minutis* 43. &c. Ægrè tamen patimur, Socratem ea memorantem, quæ Constantinopoli præsente se gesta sunt, falsi postulari. Quæ de tempore inaugurationis Honorianæ refert, quis neget ex monumentis publicis hausta fuisse? Socratis adjuvat Chronologiam Theodosii Junioris ad imperium evectio, quæ quarto & Iduum Januariar. die facta est, ut simili tempore patruique nepotisque consecratio perageretur.

Socr. l. 5. c. 25.

Theodosius Joannem de bello consulit.

II. Præterea cùm magnus hostis ingentibus copiis subnixus Theodosio comprimendus esset, cœleste terrenumque simul auxilium sibi comparare voluit. In bello adversus Maximum gesto fatidicam Joannis Ægyptii Monachi sapientiam fuerat expertus. De expeditione, quam in Eugenium parabat, similiter & Joannem consuli voluit. Ad Joannem igitur quosdam misit qui peterent, nùm tyrannis bellum inferri oporteret? Legatorum præcipuus erat *Eutropius* Eunuchus, qui in mandatis habebat, Joannem si fieri posset adducere, sin minus, ab eo saltem discere quid agendum. Reversus Eutropius, *nuntiavit Theodosio, quòd victoriam ex bello relaturus esset, extinctoque tyranno post victoriam in Italia ipsum esse moriturum.* Benignis quoque Legibus vectigalium, quæ Tatianus nuper Præfectus Prætorio imposuerat, onera populis levavit: *Æraria præstationis adjectio, quam citra priscam consuetudinem Provincialium humeris Tatianus imposuit, à cunctis penitùs salubri moderatione removenda est. Data pridie Idus Junii Constantinopoli Theodosio* III. *& Abundantio Coss.* Aliâ Lege proscriptorum bona, quæ Tatianus fisco jusserat adnecti, Imperator hæredibus reddi jubet. Noluit etiam eos, qui ipsius famam lacessebant, pœnis subjici, nec durum aliquid sustinere.

Sozom. l. 7. c. 22.

Synodus Hipponensis. Fuerintne ipsius Canones in capitulum à Carthaginensibus redacti?

III. Dum oppugnando Eugenio sese accingit Theodosius, Africani Patres Hipponem regium confluunt, de restituenda Ecclesiæ disciplina. Plenaria hæc Synodus fuit, teste Possidio. Locumque tempusque Synodi nos Ecclesiæ Africanæ Canonum Codex docuit: *Gloriosissimo Imperatore Theodosio Augusto* III. *& Abundantio, viris clariss. Coss.* VIII. *Idus Octobris Hippone regio in secretario Basilicæ Pacis.* Synodo interfuit & Augustinus, qui de fide Symboloque disputavit, ut ipse monuit: *Per idem tempus coram Episcopis, hoc mihi jubentibus, qui plenarium totius Africæ Concilium Hippone regio agebant, de fide & Symbolo Presbyter disputavi. Quam disputationem nonnullis eorum, qui nos familiarius diligebant, studiosè instantibus, in librum contuli. . . Hoc Opus sic incipit, Quoniam scriptum est*, &c. Baronii sententia hæc est, sancitos ibi Canones in breviarium fuisse redactos: *Nam ipsorum* XLI. *capitulorum brevis summa descripta est, quo iidem facilius innotescerent, idque Decreto Concilii Carthaginensis posteà celebrati, Cæsario & Attico Coss.* Neque diffitémur, apud eruditos hanc sententiam obtinuisse. In editione quidem Conciliorum Labbeana legitur: *Concilii Hipponensis abbreviationes factæ in Concilio Carthaginensi tertio.* Sequuntur deinde capitula quadraginta unum. At re graviori lance perpensâ, Schelstratus anno 1679. librum edidit *de Ecclesia Africana, sub Primate Carthaginensi*, quâ verosimilibus rationibus ostendit, Synodicam Carthaginensem veteri novâque editione exhibitam, non Carthaginensis quidem, sed Byzaceni esse Concilii, vel si *non suppostitiam, saltem interpolatam esse.* Hoc autem variis probat argumentis. I. Inscribitur Epistola Synodica *Episcopis Numidiæ, Mauritaniæ utriusque, Tripolis, & Provinciæ Proconsularis*, omissâ Byzacenâ, cujus alia afferri ratio non potest, quàm quod hæc Synodica ab Episcopis Byzacenis scripta sit ad alios Antistites, etiam Proconsularis Provinciæ, cujus Metropolitanus tum temporis erat Aurelius. II. In Concilio Carthaginensi tertio hæc habentur apud Codicem Canonum: *Literæ fratrum Byzacenorum, sed & breviarium, quod eidem Epistolæ adjunxerunt ad hunc cœtum convogatum legantur, ut si quæ fortè illic movere charitatis vestræ animum possunt, in eodem breviario, quæ diligentius fuerint animadversa, in melius reformentur. Hoc enim frater, & Coëpiscopus noster primæ sedis Mizonius, scribens ad meam parvitatem postulavit. Si ergo placet, quæ tractata sunt, legantur, & singula à vestra charitate considerentur. Epigonius Episcopus dixit, In hoc breviario, quod decerptum est de Concilio Hipponensi, nihil arbitramur esse emendandum, vel assuendum, nisi ut dies S. Paschæ tempore Concilii innotescat.* Ex quo conficitur, nihil ex statutis Hipponensibus relatum fuisse, inter Canones Concilii Carthaginensis tertii, quàm illud, quod de Paschate tractat. Cùmque omnes tituli in breviario contenti inveniantur, & aucti reperiantur in Carthaginensi tertio, apparet titulos constituere non *Hipponensis*, sed *Carthaginensis* potius breviarium. De morosa hac quæstione videatur Schelstratus Ecclesiæ Afric. Dissert. 3, c. 6. Porrò pauci Hipponensis Concilii Canones nobis innotescunt, quos subjicit ille ipse Schelstratus. Unus fuit de Paschate, etsi quotus fuerit, ignoretur. III. Ut si quis Episcopus à Synodo fuerit excommunicatus, communicare non audeat. V. Ut Episcopi, sive Presbyteri, ea quæ sunt in locis ubi ordinantur, ad alia loca non transferant, nisi causas antè reddiderint. VIII. Ut Episcopi, quidquid nomine suo comparaverint, cogantur Ecclesiæ refundere: quidquid autem eis donatur, cui voluerint, conferant. IX. Episcopi rem Ecclesiæ sine Primatis consilio non vendant, nec Presbyteri sine conscientia Episcopi. Alia quædam & in Hipponensi Concilio Decreta reperiuntur. In Carthaginensi anni Dom. 401. Fravitâ & Vincentio Coss. ubi legitur: *Dies Concilii idem serve-*

Lab. Conc. t. 2. 1065.

Aug. Retr. l. 1. c. 17.

Bar. An. 393. n. 33.

Lab. Conc. t. 2. 1068.

ANNO DOM. 393.

servetur, qui in Hipponensi Concilio constitutus est, id est, x. Kal. Sept. Sed & Carthaginense anno Dom. CCCCVII. celebratum, hæc etiam habet: *Constitutum fuerat in Concilio Hipponensi, ut singulis annis contraheretur Concilium Africæ plenarium.* Ex ordine Canonum Hipponensium, qui ex Ferrandi *Breviatione* suppeditantur, luce clarius est, sententiam *Baronii*, *Du Pin*, aliorumque eruditorum veram non esse, quod ex Decreto Carthaginensis Concilii, anno Dom. CCCXCVII. coacti, Cæsario & Attico Coss. XLI. *capitulorum Hipponensium brevis summa descripta sit.* Quippe laudati ex Fulgentio Ferrando Canones nullo modo respondent Canonum ordini, qui *Concilii Hipponensis abbreviationes* nomen habet.

Donatistarum schisma ob Maximianum & Primianum. Synodus Cebarsussensis.

IV. Dum in Africa collapsam Episcopi disciplinam restituunt, Donatistæ scinduntur in partes, ut suo schismate Ecclesiæ, quam miserè laceraverant, pœnas persolverent. Carthagini, mortuo *Parmeniano* Donatistarum Episcopo, anno ut videtur CCCXCII. *Primianus* defuncto successor datus fuerat. Ab initio ferè Episcopatus tyrannum potius quàm Episcopum egit. Facta ejus, in Synodica Conciliabuli Cavernensis leguntur. A Presbyteris *velut precario jure postulavit, ut ad damnandos quatuor Diaconos, viros egregios, ac singularibus meritis approbatos, Maximianum scilicet, Regatianum, Donatum, itemque Salgamum conspirarent, ut incunctanter ei promitterent accommodare consensum. Cujus illi malâ præsumptione stupefacti, cùm rem silentio refellissent, per se cogitatum scelus non dubitavit implere, usque adeò ut in Maximianum Diaconum, virum sicut omnibus notum est, innocentem, sine causa, sine accusatore, sine teste, absentem, ac lecto cubantem, sententiam putaret esse promendam.* Invitâ quoque maximâ parte plebis *incestos* communioni restituebat. Quibus permoti Seniores, rogant Episcopos Congregari. Venere numero *tres & quinquaginta*, sed Primiani factione Basilicarum ingressu prohibentur. Congregantur ergo apud *Cavernam Susis*, juxta Carthaginem, unde indidum Conciliabulo *Cavernense* nomen. Damnant verò *Primianum* his de causis: *Primo quòd super vivos Episcopos alios subrogavit; quòd incestos cum Sanctorum communione miscuerit; quod Presbyteros ad conjurationem in eadem constringere pertentarit; quòd Fortunatum Presbyterum in cloacam fecerit mitti, cùm ægrotantibus baptismo succurrisset; quòd communionem Demetrio Presbytero denegavit, ut cogeret filium abdicare; quòd idem Presbyter objurgatus sit, quòd Episcopos hospitio suscepisset; quòd multitudinem miserit, quæ Christianorum domos everteret; quòd obsessi sunt Episcopi simul & Clerici, & posteà ab ejus satellitibus lapidati sint; quòd in Basilica cæsi sint Seniores, quòd indignè ferrent, Claudianistas ad communionem admitti; quòd se nobis audiendum noluerit exhibere, cùm Basilicarum fores ne ingrederemur, multitudine & Officialibus interclaserit.* Tempus Conciliabuli non satis liquet: existimamus tamen anno fuisse proximo celebratum. Statuunt enim Episcopi, *Ut quique Consacerdotum, vel Clericorum sua salutis immemores, à die* VIII. *Cal. Januarium minus à Primiani damnati communione recesserint, damnationis sententiâ constringantur.* Cavernense Conciliabulum Baronius anno CCCXCIV. assignat, cui Labbeus assentitur. Quorum nobis Chronologia displicet, cùm incredibile sit, uno eodemque anno tria à Donatistis Concilia esse convocata: primum, trium & quinquaginta Episcoporum *apud Cavernam Susis*. Secundum *Cebarsussi*, centum & eo amplius Præsulum. Tertium *Bagas*, cui CCCX. Antistites de secta Donatistarum interfuere. Ideò magis incredibile, quòd *Cavernensis* indulgentia ad usque diem Decembris protenditur. Indicio potentissimo in eo spatio, quod est à fine Cavernensis Conciliabuli, ad usque Decembrem nullam Synodum congregandam esse, quâ Decreta de Primiano rescinderentur, aut firmarentur. Quibus accuratè perpensis *Cavernense* superiori, *Cebarsussense* præsenti, *Bagaiense* proximè futuro anno assignamus. Damnato Primiano, nullus in ejus locum Episcopus substituebatur. Id anno 393. reservabatur in Cebarsussitano conventu, qui & Primiani damnationem majoribus vinculis oneravit, & Maximianum ejecto suffecit. Cebarsussum urbs est Provinciæ Byzacenæ, ad quam centum & amplius Episcopi convenere. Cujus Synodi plus semel apud Augustinum mentio est. Cresconium sic compellat: *Numquid hoc dicturus es, Maximianum à vestra communione schisma fecisse? Sed Maximianus hoc non dicit, qui Primianum potius, & vos omnes affirmat, à parte Donati, in qua ipse permansit, schisma fecisse, & recitat Decreta Conciliorum. Primum, quod apud Carthaginem à quinquaginta & tribus factum est, quo prædamnatus est Primianus; alterum, quod Cabarsussi centum vel amplius vestri tunc Episcopi condiderunt, quo perfectè pleniusque damnatus est.* Expulso Primiano Cebarsussenses ornatum insulâ Maximianum Carthaginensibus præficiunt. Id sibi vult Augustinus, qui libro de Hæresibus c. 69. hæc scribit: *Sed apud Carthaginem Maximianus contra Primianum ab ejusdem erroris centum fermè Episcopis ordinatus.* Electus quidem est *Cebarsussi*, sed conventus hujus autoritate ab Episcopis duodecim, quos legaverat, Carthagine ordinatur. Fuere autem illi *Victorianus* Carcabianensis, *Martianus* Sullectinus, *Beianus* Baianensis, *Salvius* Aitaphensis, *Theodorus* Usulensis, *Donatus* Sabratensis, *Migginus* Belephantariensis, *Prætextatus* Assuritanus, *Salvius* Membresitanus, *Valerius* Melzitanus, *Felicianus* Musticanus, & *Martialis* Pertusensis. Gravissimi schismatis hoc initium fuit, quod & pudore, & vulneribus Donatistarum factionem totam cooperuit.

Augustin. in Psalm. 36.

Aug. l. 4. adversus Crescon. c. 6.

Aug. l. 3. contra Cresc. c. 53.

ANNO U. C. 1147. PER. JUL. 5107. JUL. 439. DOM. 394. THEODOS. 16. ARCAD. 11. HONORII 2. *Sol.* 11. A. *Lun.* 15. *Indict.* 7. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 7. *P.* 2. *Apr.*

ANNO DOM. 394.

COSS. *Arcadius Aug.* III. *Honorius Aug.* II.

Theodosii in Eugenium apparatus. Duxeritne secum Honorium?

I. CUm periculosissimi belli cura Theodosium remorderet, ea quæ prælio necessaria erant, totâ hyeme parabat. Ac Romanis exercitibus Ducem *Timasium*, & secundum hunc Stilichonem Serenæ Theodosii fratris filiæ maritum præfecit. Fœderatos verò Barbaros *Gaini* & *Saule* parere jussit. Potestatem quoque in exercitu *Bacurius* habuit, non *ex Armenia oriundus*, ut creditum Zosimo, sed gentis Rex Ibericæ, qui apud Romanos *Domesticorum Comes* erat, vir pietate non minus quàm virtutibus, bellique peritiâ clarus, qui ad victoriam adipiscendam maximo adjumento fuit. Intereà mœ-

Ruf. l. 2. c. 10.

Anno Dom. 394.

stitia gravis Theodosium incessit ob *Gallæ* conjugis obitum, quæ parturiens infantis onus cum vita deposuit. Baronius, qui sibi in mœrorem induxit, Gallam ante quadriennium naturæ satisfecisse, in Zozimum calamum strinxit: *Cui*, inquit, *hujus temporis Scriptores omnes adversantur.* Fidenter tamen dicimus, horum Autorum nullum Baronio esse præsidio; ne vel Marcellinum, cujus autoritate perperàm utitur. *Appetente vere* profectum esse Theodosium, narrat Philostorgius, quem refellunt Leges complures Aprili in urbe Constantinopolitana adversus Hæreticos conscriptæ: *Hæretici neque Episcopi faciendi potestatem, neque Episcoporum confirmationes licitas habeant. Datum* XVII. *Kal. Maji Constantinopoli, Arcadio* III. *& Honorio* II. *AA. Coss.* De subscriptione tamen dubitamus, quæ extat in alia Lege, ne Hæretici illegitima Concilia habeant, quæ data dicitur VII. *Idus Julii Constantinopoli*, quo tempore urbe regiâ egressus esse videtur. Interreà *non tam armorum, telorumque, quàm jejuniorum orationumque subsidiis, nec tam excubiarum vigiliis, quàm obsecrationum pernoctatione munitus circuibat cum Sacerdotibus, & populo omnia orationum loca, ante Martyrum & Apostolorum thecas jacebat cilicio prostratus, & auxilia sibi fidâ Sanctorum intercessione poscebat.* Ut proficiscendi tempus advenit, *ambobus filiis Imperatoribus Constantinopoli relictis*, ad Occidentis partes properè contendit, Barbaris trans Istrum compluribus auxilium adversus tyrannum præbentibus. Socrati assentitur Philostorgius, dum narrat, debellato jam Eugenio, Honorium à Theodosio ex urbe regia in Italiam accersitum esse: *Post hæc Imperator Mediolanum ingressus, Honorium filium suum evocavit.* Sunt tamen Scriptores, qui solum in urbe regia Arcadium relictum esse memorant. Honorium quidem à Theodosio abductum fuisse, Zozimus Marcellinusque prædicant: *Arcadio* III. *& Honorio iterum Coss. Theodosius Augustus, assumpto Honorio Cæsare, eodemque filio contra Arbogastem, qui Eugenium tyrannum Imperatorem facere ausus est, iterum properavit.* Non est tamen dubitandum, quin cum Arcadio Honorius restiterit Constantinopoli, id ipsum canente Claudiano:

Zoz. l. 4. c. 57.

Bar. An. 394. n. 2.

Ruf. l. 2. c. 33.

Socrat. l. 5. c. 25.

Philost. l. 11. c. 2.

Ibid.

Claud. de III. Conf. Honorii.

Quæ tibi tunc Martis rabies, quantusque sequendi
Ardor erat?
Ille vetat, rerumque tibi committit habenas.

Eugenii apparatus minæ in Christianos. Theodosius insidiis liberatur.

II. At Eugenius pro virili omnia faciebat, quæ ad victoriam sibi conducere existimabat. Tyranno maximè favebant Ethnici, quibus sua sacra reddiderat: *Pagani, qui errores suos novis semper erroribus animant, innovare sacrificia, & Romam funestis victimis cruentare, inspicere exta pecudum, & ex fibrarum præscientia securam Eugenio victoriam nuntiare: superstitiosius hæc agente, & cum omni animositate Flaviano tunc Præfecto.* Commovebatur & in Christianos Eugenius ea de causa, quòd sua munera, utpote hominis sacrilegi, ab Ecclesia respuebantur, nec orandi cum Fidelibus facultas sibi concedebatur. Itaque Arbogastes Flavianusque *recedentes Mediolano cum exercitu, ut Alpium claustra munirent, minati sunt cùm revertissent, stabulum se esse facturos in Basilica Ecclesiæ Mediolanensis, atque Clericos sub armis probaturos.* Quid non mortalia pectora cogit superstitio, quæ vel sapientiores viros dementat. Jovis simulacra adversus Theodosium, certis ritibus velut consecrata in Alpibus constituere. Quasi venientem hostem fulminibus, quibus armabantur, prosternere valuissent. At dormiente suæ Junonis in sinu Jove, Theodosius fulminum ejus securus, Alpium aditu præter omnem spem potitus, ad hostes accedit, ob inopinatum adventum Eugenio territo. Collocaverat in insidiis milites tyrannus, qui Alpium latera occuparant, ac licet viribus, & numero impares forent, loci tamen conditione vincerent. In summis Alpibus constitutus Theodosius, Christum, corpore humi fusus, mente cœlo fixus orabat: *Prima salutis via extitit Arbitrio, hostilium partium Comes, qui cùm ignarum Imperatorem circumpositis excepisset insidiis, conversus ad reverentiam præsentis Augusti, non solùm periculo liberavit, verùm etiam instruxit auxilio.* Quo tempore illud contigisse videtur, quod Ambrosius celebrat in Oratione funebri Imperatoris: *Cùm locorum angustiis, & impedimentis calonum agmen serius in aciem descenderet, & inequitare hostis mora belli videretur, desilivit equo Princeps, & ante aciem solus progrediens, ait, Ubi est Theodosii Deus.*

Paul. vit. Ambr.

Aug. de Civ. l. 5. c. 26.

Anno Dom. 394.

Zoz. l. 4. c. 58.

Oros. l. 7. c. 35.

Eugenius debellatur: egregia Theodosii victoria.

III. *Die octavo Idus Septembris* prælium committitur ad fluvium, quem *Frigidum* vocant, qui ab urbe Aquileia distat triginta sex millibus passuum. Pugna variè à variis narratur. Defectus Solis meminit Zozimus, quo tantæ terris tenebræ inducuntur, ut nox esse potius, quàm dies existimaretur. Addit, Bacurio cum fœderatorum maxima parte interempto, victoriam cessisse Eugenio: at dum milites ad epulas conversi securi hostium humi jacent, appetente aurorâ à Theodosio delentur. Quæ narratio est prorsus fabulosa, cùm eo tempore nulla Solis fuerit Eclipsis. Placet inter omnes historia Rufini, pugnæ coætanei, quam Socrates quoque amplectitur: *Ubi ad primos ventum est, & illicò se legitimo Principi tradiderunt, cum cæteris imis vallibus deprehensis conflictus acerrimus geritur. Stetit aliquandiu anceps victoria. Fundebantur auxilia Barbarorum, terga jam hostibus dabant, sed fiebat hoc, non ut Theodosius vinceretur, sed ne per Barbaros vincere videretur. Tum ille, ut conversas suorum acies vidit, stans in edita rupe, unde & conspicere, & conspici ab utroque posset exercitu, projectis armis, ad solita se vertit auxilia, & prostratus in conspectu Dei. Tu, inquit, omnipotens Deus, nosti quia in nomine Christi Filii tui, ultionis justa, ut puto, prælia ista suscepi, si secus in me vindica. Si verò cum causa probabili, & in te confisus huc veni, porrige dexteram tuam, ne fortè dicant Gentes, Ubi est Deus eorum? Quam supplicationem pii Principis certi à Deo esse susceptam, hi qui aderant Duces animantur ad cædem, & præcipuè Bacurius, vir fide, pietate, virtute, & animi & corporis insignis, & qui comes esse, & socius Theodosii mereretur, proximos quosque conto, telis, gladio passim sternit, agmina hostium conferta, & constipata perrumpit. Iter per millia cuneorum ad ipsum tyrannum ruptis agminibus, & acervatim fusis stragibus agit. Vix fortasse ab impiis credantur, quæ gesta sunt. Etenim compertum est, quod post illam Imperatoris precem, quam Deo fuderat, ventus ita vehemens exortus est, ut tela hostium in eos qui jecerant, retorqueret. Cumque magnâ vi persistente vento, omne jaculum missum ab hostibus frustraretur, fracto adversariorum animo, seu potius divinitùs repulso, Arbogaste Duce nequicquam fortiter faciente, Eugenius ante Theodosii pedes vinctis post terga manibus adducitur. Ibique vita ejus & certaminis finis fuit.* Cœlesti prodigio deberi

Ruf. l. 2. c. 33.

Theo-

Claud. de Hon. 3. Con.

Theodosii victoriam, testis & Claudianus, qui licet Ethnicus, miraculi meminit, dum Honorium sic compellat:

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit adversas acies, revolutaque tela
Vertit in autores, & turbine repulit hastas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hyemes, cui militat Æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

Paulò aliter carmina proferunt Augustinus Orosiusque, unde fit conjectura, ex auditione tantùm, non inspecto Claudiano carmina reddidisse:

O nimium dilecte Deo, cui militat Æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

Tyrannus ad Imperatoris pedes provolutus, ut incolumis servaretur poposcit. Cui milites ante ipsos Imperatoris pedes oranti caput amputarunt, quod hastâ præfixum totis castris circumfertur, ut qui à partibus Eugenii stabant, ad Principem suum extincto tyranno redirent. Superstites ad Theodosium cursu delati, Augustum inclamant, & quam petebant veniam, à clementissimo Imperatore confestim impetrant. Arbogastes, qui in montes asperrimos fugerat, animadverso loco à militibus perlustrari omnia, ut caperetur biduo post pugnam, de se supplicium sumit. Quod eleganter lusit Claudianus:

Zosim. l. 4. c. 58. Socr. l. 5.

At ferus inventor scelerum trajecerat altum
Non uno mucrone latus, duplexque tepebat
Ensis, & ultrices in se converteret iras.

Ruf. l. 2. c. 33.

Flavianus plus pudoris, quàm sceleris reus, cùm potuisset evadere, eruditus admodum vir, mereri se mortem pro errore justius, quàm pro crimine judicavit.

Theodosii post victoriam clementia.

IV. Egregiam Theodosii victoriam clementia decoravit: *Inimicorum suorum filios, quos non ipsius jussus, sed belli abstulerat impetus, etiam nondum Christianos ad Ecclesiam confugientes, Christianos hâc occasione fieri voluit, & Christianâ charitate dilexit, nec privavit rebus, sed auxit honoribus. In neminem post victoriam privatas inimicitias valere permisit.* Hæc Augustinus, qui rem quoque recordatur scitu jucundam: *Simulacra* Jovis contra se in Alpibus constituta deposuit, *eorumque fulmina, quòd aurea fuissent jocantibus, quod illa lætitia permittebat cursoribus, & se ab eis fulminari velle dicentibus, hilariter benignèque donavit.* Non minimum contulit Ambrosius ad excitandam Principis clementiam: *Obsecravit primo scriptis Imperatorem missu Diacono. Posteà verò quàm directus est, Joannes tunc Tribunus & Notarius, qui nunc Præfectus est, ad tuitionem eorum, qui ad Ecclesiam confugerant; etiam ipse Aquileiam pervenit, precaturus pro eis, quibus facilè venia impetrata est.*

Aug. de Civ. l. 5. c. 26.

Paul. Ambr. vit.

Visio oblata Theodosio expenditur. De nummo visioni accommodato.

V. De bello celeberrimo ea commemoravimus, quæ vera sunt, aut certè verosimilia. Alia narrantur ex rumore, quibus minimum fidei habemus. Aiunt, Dæmoniacum in Templo, ubi ad bellum proficiscens Theodosius preces fuderat, à Dæmone sublimem raptum, eo ipso tempore, quo pugna committebatur, Joanni Baptistæ conviciatum, eumque tanquam capite truncatum, probris appetivisse clamasseque, *Tu me vincis, & exercitui meo insidiaris.* Apparet sanè inurbanum fuisse Diabolum illum, qui victori suo contumelias faceret. Non *Joanni* quidem, sed *Deo* Orosius, Rufinus, imò Claudianus victoriam referunt. Neque melioris notæ est, quod in Theodorito legitur, Theodosium somno oppressum, videre sibi visum duos viros, albâ veste indutos, & albis equis insidentes, qui bono animo ipsum esse juberent, Propugnatores enim se missos esse. Alter se *Joannem* Evangelistam, alter *Philippum* Apostolum se dicebat. Idem miles se vidisse narrabat. Commenta hæc somniantium esse ostendit Rufini silentium, qui cùm Aquileiæ Presbyterum ageret, *Frigidi* vicinæ fluvii, juxta quem ea Principi visio offerri debuit, tanti quidem notitiâ miraculi instructus fuisset, quod nunquam dissimulasset. Neque magis Orosio notum atque Augustino, qui cœlestia hæc auxilia ignorarunt. Mirum quoque est, Ambrosium, qui post Eugenii cladem Theodosii sæpius usus est colloquio, de cœlesti ea visione nil commemorasse in optimi Principis Oratione funebri. Quod prodigium oblivioni non dedisset, utpote perpetuâ memoriâ celebrandum. Sed nec cum Sozomeni narratione illa Theodoriti conspirat, cùm non à Philippo Joanneque Apostolis, sed à *Joanne Baptista* deletus dicatur exercitus. Quam ipsi victoriæ gloriam eripere, quâ fuere modestiâ Joannes, Philippusque noluissent. At Baronius ex nummis Theodorito narrati fidem astruit. Apud Fulvium Ursinum nummus erat Theodosii, cujus manus sacro Evangelio munitur, sinistra verò cruce armatur: *Ex adversa verò numismatis facie intueri expressè Sacerdotali decoros habitu geminos illos, quos in visu vidit Apostolos, Joannem, atque Philippum expressos reddi, atque dexterâ Volumen Sacrum, sinistrâ verò crucem gestantes.* Ex eo quoque nummo antiquum illustrissimus Purpuratus extundit Sacerdotalem habitum, tonsuram, palliola. Et quisquam de Theodosiana visione dubitet præterea? At malis avibus exorti sunt viri doctissimi *Norisius Pagiusque*, qui has Baronio delicias, hanc voluptatem eriperent. Nempe quam veram Theodosii effigiem putat, ea non Senioris est, sed Junioris Theodosii. Quos verò arbitratur Joannis Philippique vultus, atque habitus, illi sunt Theodosii Junioris, & Valentiniani Tertii. Itaque nondum habemus vestes, tonsuram, palliola Sacerdotum, nisi Augustorum ornamentis simillimo fuisse fingamus. Sed verba ipsa Pagi de eo nummo afferamus: *Eruditè Norisius Dissertatione de Numismate Licinii c. 3. ostendit eo in nummo, non Theodosii Senioris, verùm Junioris Tricennalia vota hoc anno soluta, & nuncupata simul Quadragenaria designantur. . . In præfato itaque nummo à Baronio adducto designantur Imperatores Theodosius ac Valentinianus Junior, Consulari habitu induti, non verò gemini Apostoli habitu Sacerdotali exornati, præsertim cùm Valentinianus Theodosio consobrino Junior appareat. Imperatores autem radiato capite, quemadmodum nostrâ ætate Divorum imagines, passim exprimi solitos, docent eorumdem numismata. In eo numismate ideò Theodosius solus exprimitur, & in adversa parte ipse cum Valentiniano Juniori, quia percussum fuit Constantinopoli, quod designat, Con. ob. id est, Constantinopoli obsignata,* nempe moneta. Non molestum fuit verba describere, quibus ex nummi explicatio, & Baronii refutatio continetur.

Theodorit. l. 5. c. 24.

Baron. An. 394. n. 10.

Error Baronii.

Pag. Diss. Hyp. p. 283.

Theodosius ab Eucharistia temperat. Nùm ob bellum ab ea fit abstinendum?

VI. Debellato Eugenio, Theodosio placuit abstinere Sacramentis. Teneræ conscientiæ Princeps existimabat mysteria pollui manibus, quæ in bello unit legitimo, multum sanguinis fuderant: *Præclaram adeptus victoriam, tamen quia hostes in acie strati sunt, abstinuit à consortio Sacra-*

Ambr. in Fun. Theod.

cramentorum, donec Domini circa se gratia filiorum exprimeretur adventu. Neque negamus, scrupulosam hanc disciplinam aliquarum Ecclesiarum fuisse, ut qui bello interfuerant, aliquandiu expertes Sacramentorum degerent. Id non præcipit quidem, sed consulit Basilius: *Cædes in bello factas Patres pro cædibus non reputavere, ut mihi videtur ignoscentes iis, qui pro pudicitia, & pietate decertant. Rectè autem forte habet consulere, ut qui sunt manibus non puris, solâ trium annorum communione abstinere.* Populorum consensus huic disciplinæ conciliat autoritatem. De lauro Plinius: *Ob has causas equidem crediderim honorem ei habitum in triumphis potius, quam quia suffimentum sit cædis hostium, & purgatio, ut tradit Massurius.* Cantantur pueris Maronis carmina de Ænea sacra patri suo porrigente:

Basil. Ep. Can. c. 13.

Plin. l. 15. c. 30.

Me bello è tanto digressum, & cæde recente
Attrectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero.

Æneid. l. 2.

Legimus & in Mose: *Qui occiderit hominem, & occisum tetigerit, lustrabitur die tertio, & septimo.* Quæ purgatio tamen ob tactum defuncti potius, quàm ob cædem, quæ justa est, imperatur, ut ex capite XIX. hujus libri colligitur. Commune tamen jus Ecclesiis non fuisse, ut milites à pugna recente redeuntes ab Eucharistia temperarent, verba indicant Athanasii ad Ammonem: *Cùm cædem facere non liceat, in bello tamen hostem trucidare, non modò lege permissum est, sed cum laude ita conjunctum, ut honoribus magnis ornentur, qui in eo strenuè gesserint aliquid.* In bello quidem Eugeniano Theodosius *sanctificasse* manus suas potius videtur, quàm polluisse, cùm & justitiæ, & fortitudinis, & pietatis functus sit exercitio, dum infamem tyrannum Principis sui interfectorem merito supplicio affecit, laboranti Religioni succurrit. Rempublicam latronibus liberavit. Quæ Deo tam grata fuere, ut etiam ab eo miracula elicerent. Rectè de Basiliano Canone monet Zonaras: *Hac quidem pœna est Christianis haud tolerabilis. Quam verò ob causam nequaquam puras manus gerere judicabuntur, qui pro Republica & fratribus dimicant, ne captivi abducantur ab hostibus, aut in servitutem abducti liberentur? Nam si ab interficiendis Barbaris caveant, quasi manus polluentes, pessum ibunt omnia, cunctorumque Barbari potientur.* Porro relictâ Aquileiâ, Theodosius Mediolanum profectus est, ubi pervenit postridie ejus diei, quo Ambrosius illùc redierat, inde Princeps Romam proficiscitur.

Num. 31. 19.

VII. Urbem ingressus ovans Theodosius, Honorium Imperatorem declarat, Stilichone & Legionum in iis locis Duce, & tutore filii creato, Advocato Senatu, qui avitis ritibus adhærebat, orationem habuit, quâ eos hortabatur, ut misso errore Christianam fidem amplecterentur. Qui tamen à patria religione discedere noluerunt, quam à jactis urbis fundamentis acceperant. Triumphasse cum patre Honorium Claudianus docet, qui spectandi studio omnes certasse canit:

Theodosius Romam venit. Flavianum Siricio reconciliat.

Zosim. l. 4. c. 59.

Cùm tu genitoris amico
Exceptus gremio, mediam veherere per urbem,
Velarerque pios communis laurea currus.

Claud. de 3. Consul. Hon.

Quæ cùm Eugenii cladem excipiant, ad gestum de Maximo triumphum referri nequeunt. Cum Imperatore Romam ingrediuntur Stilicho, conjuxque Serena, quæ cùm matris Deûm Ædem videre voluisset, ademptum Rheæ collo monile apposuit suo. Dum Romæ Princeps moratur, *Siricius* Clerusque Rom. iterum queruntur, quòd Flaviani tyrannidem non extingueret. Jam Imperatorem perstrinxerant, quòd tyrannos qui adversus ipsum insurgerent, opprimeret; illos verò, qui Christi Leges perfringerent, facillimè toleraret. Quam exposuerant querelam primo Principis in Italiam adventu, cùm Maximus est debellatus: ut graviter hallucinetur Theodoritus, qui sedente post Siricium Anastasio id contigisse memorat. Rursus ea de causa Imperatorem adeuntibus responsum hoc tulere. Paulinum jam pridem fato functum, Evagrium verò non esse legitimè ordinatum. Ad hæc *Orientis Ecclesias Flaviani Episcopatum defendere. Nec Orientem modò, sed & universam Asianam, & Ponticam, ac Thraciam Diœcesim ei communicare, conjunctasque esse. Totum denique Illyricum eum Orientalium Episcoporum Primatem agnoscere.* Hortatus est & querulos Imperator, ut extinctis jurgiis concordiam animorum copularent. Tantis monitis flexi, simultatem se abjecturos pollicentur, & Legatos qui à Flaviano mitterentur suscepturos. Anno tamen duntaxat CCCXCVIII. Flavianus missâ legatione cum Ecclesia Rom. reconciliatur. Theodosii geminum in urbem adventum Pagius inficiatur, quasi in solius Zozimi errantis narratione collocaretur. Non attendit tamen & Claudiano, & Theodorito, qui de gemino Theodosii Romam adventu commemorant. Qua & in historia jactum est Flaviani cum Siricio reconciliationis fundamentum. Quod verò Zozimus ait, Honorium à Theodosio Imperatorem renunciatum esse, perquàm commodè intelligi potest, nempe quòd Honorius jam Augustus Occidentali imperio præpositus fuerit. Hæc quidem Socrates narrat: *Honorium igitur filium* Theodosius *accersit Constantinopoli, cùm in animo haberet statum Occidentalis imperii ordinare.*

Zosim. l. 5. c. 38.

Theodorit. l. 5. c. 23.

Socr. l. 5. c. 26.

VIII. Ut à Synodis hujus anni res Ecclesiasticas ordiamur, tertio Calend. Octobris in baptisterio sanctissimæ Constantinopolis Ecclesiæ Synodus celebratur, cui interfuere Nectarius, *Theophilus* Alex. *Flavianus* Antiochenus, *Palladius* Cæsareæ Cappadociæ, *Gelasius* Cæsareæ Palæstinæ, *Gregorius* Nyssæ, *Amphilochius* Iconii, *Paulus* Heracleæ, *Arabianus* Ancyræ, *Ammon* Adrianopolis, *Phalerius* Tarsi, *Lucius* Hierapolis, *Elpidius* Laodiceæ, *Paulus* Alexandrorum. *Dioscorus* Hermopolis, *Probatius* Beronices, *Theodorus* Mopsuestiæ, *Bisus* Seleuciæ, *Epagatus* Marcianopolis, *Gerontius* Claudiopolis. Est vero simillima Baronii conjectura de dedicanda Ecclesia, quam Rufinus excitarat, tot insignes Episcopos Constantinopolim venisse. Testatur quidem Sozomenus, in Rufiniano suburbano palatium esse, *& maximam Ecclesiam, quam Rufinus ipse in honorem Apostolorum Petri & Pauli construxerat, & Apostoleum ob id cognominarat. Monachos quoque juxta eam collocavit, qui Clericorum in ea Ecclesia munus explerent.* Ea videtur esse causa, cur Alexandrinus Antiochenusque Præsules in urbem regiam se conferrent. Dum Episcopi unà conveniunt, Bagadii & Agapii, qui Bostrensem Episcopatum sibi vindicabant, rixas componunt. Synodo præfuit Nectarius, qui jubet litigantes jura sua proponere. Bagadii depositio à duobus duntaxat Episcopis, qui jam excesserant, facta fuerat. Quam disciplinam ne deinceps obtineret, Constantinopolitani prohibent, utpote quæ scitis Nicænis pugnaret.

Synodus Constantinopolitana. Qua de causa coacta?

Sozom. l. 8. c. 17.

ANNO DOM. 394.

Lab. Concil. t. 2. 1253.

ret. Nectarius dixit: *Sicut sanctissimus Episcopus Arabianus intulit, volens futura stabilire, consequenter & humanè sanctissimi Episcopi Theophili sententia decrevit, non licere in posterum, nec à tribus quidem, ne dum a duobus, eum qui reus examinatur, deponi, sed majoris Synodi & Provinciæ Episcoporum sententia, sicut Apostolici definivere Canones.*

Amphilochius Iconiensis. Ipsius & vita, & Opera.

IX. Proximus Concilio Constantinopolitano ad Amphilochium, qui in eo præsens fuit, gradus faciendus est. In Cappadocia Amphilochius lucem accepit, quod disertè testatur Hieronymus Epistolâ ad Magnum, ut mirum sit, doctissimum Cavium *divinationem* adhibuisse ad tantum alumnum Cappadociæ vindicandum:

Hieron. Ep. 84.

Extant, inquit, *& Julii Africani libri... Cappadocumque Basilii, Gregorii, & Amphilochii.* Eruditorum fert nonnullorum opinio, Amphilochium adolescentiam foro suam dicasse.

Du Pin N. B. p. 233.

Non inficiamur quidem, extare Gregorii Nazianz. de *Amphilochio* ad *Cæsarium* Epistolam, ex qua colligitur, Amphilochium quendam foro militasse:

Naz. Ep. 106.

Quia minimè improbus erat, idcircò ne improbitatem quidem suboderatus est, nimirum sermonis potius quàm morum correctionem sibi conveniro arbitratus. Nobis verò alium à nostro pingi Amphilochium, penè certum est ea verbis ipsius Epistolæ: *Ipse meâ manu tibi charissimum filium nostrum Amphilochium offero, virum probitatis nomine usque adeò nobilem, etiam præterquam ætas ferat, ut ipso qui & senex, & Sacerdos, & amicus vester sum, præclaro mecum agi existimaturus sum, si eam hominum existimationem obtinerem.* Oppositionem sui instituit, & senis & Præsulis cum Amphilochio, & juvene, & Laico. Amphilochius verò Iconiensis Gregorio Naz. coætaneus erat, quem & ad Metropolitani dignitatem evectum, *filii* nomine Theologus non affecisset.

Naz. Ep. 160.

Forensem quoque, non *Episcopum* reperimus *Amphilochium*, in his Gregorii: *Celerrimè nobis opem feras, jus dicens.* In vita se solitaria constituisse Amphilochium, indicant Gregorii ad ipsum Epistolæ:

Naz. Ep. 12.

Olera autem sua viro Ozizalensi petierimus, quorum apud vos summa copia, apud nos verò magna inopia est, nec mirum fuerit, nec à consuetudine alienum. Quibus apparet, *Ozizalim* in Cappadocia rus fuisse, ubi Amphilochius versabatur, ab iis locis non longè dissitum, quæ Nazianzenus incolebat, qui Epistolâ XIII. petit & ab Amphilochio, ut copiosius olera mittat. Annos quadraginta in spelunca vixisse vini oleique nescium, aquam panemque tantùm in cibos admittentem, Metaphrastes scripto prodidit. Quo anno Iconiensi Ecclesiæ præfectus sit, CCCLXXI. vel CCCLXXV. non satis liquet. Faceta de ea promotione narrat Metaphrastes, risu potius quàm refutatione digna:

Vit. Amph. p. 229.

Angelus apprehensâ Amphilochii dexterâ, duxit eum ad Ecclesiam. Ingressi viderunt magna lumina, perinde atque in festo Domini... Unus autem ex S. Angelis dicit ad eos, Procemini omnes, cœpitque dicere, Divina gratia præficit ordinatque fratrem nostrum Amphilochium Episcopum civitatis, nostro qui adfuimus, & suffragio & periculo. Portentosæ tamen huic ordinationi suffragatur Franciscus Combefisius:

Combef. Not. p. 279.

Constantissimum est potuisse eam fieri, fuisseque omninò credendum, S. Angelis ea de re testantibus. Nobis verò *constantissimum* est, sapientissimas Leges suas nullâ cogente necessitate Christum non perfringere. Ut verò jus vel ministrandi Evangelii, vel celebrandi Sacramenta non concessit Angelis, sic nec Episcopos ordinandi facultatem largitus est. Pugnat & ordinatio ejusmodi cum Ecclesiæ ritibus; ille enim verus Episcopus est existimandus, qui consensu plebis ad Episcopatum electus, illum assequitur, χειροθεσίᾳ adhibitâ. Neque miraculosæ ordinationis hujus ulla apud Veteres vola est, atque vestigium, licet crebrò meminerint Amphilochii. Oecumenicæ Synodo Constantinopol. anno CCCLXXXI. interfuit Amphilochius, tantæque existimationis erat apud Theodosium, ut in Asiana Diœcesi solos ad Episcopatum promovendos esse sanciret, qui cum Amphilochio communicarent.

Sozom. l. 7. c. 9.

Anno CCCLXXXIII. arte quâdam Principem adversus Arianos commovit, præterito absque honore Arcadio, ut est suo loco ex Theodoreto observatum l. 5. c. 16. Præfuit & Sidensi Concilio adversus *Messalianos* eodem anno congregato, ut fusè ea Phono narravimus. Vitam ad annum usque 394 produxisse constat, cùm eorum unus Episcoporum fuerit, qui Constantinopolim venere de dedicando *Apostoleo*, & Synodo adfuerit, in qua de Bagadii Agapiique causa tractatum. Basilio M. charissimus Amphilochius fuit, qua de causa gloriæ non minimum ad eum redundat, utpote à laudatissimo viro laudibus cumulatum. Extant complures ad ipsum Basilii Epistolæ, quas inter non minimo loco sunt duæ Canonicæ. Neque Græcis modò, sed Latinis etiam Patribus fuit honori. Quid his Hieronymi ad *Magnum* disertius?

Hier. Ep. 84.

Extant libri... Cappadocum Basilii, Gregorii & Amphilochii, qui omnes in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos refarciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam Scripturarum. Anno 1644. Parisiis à Combefisio apud *Simonem Piget* Amphilochii Opera edita sunt. Utrùm verò aliqua sint Amphilochii, non est extra dubium. Vita quidem S. Basilii, sive Orationem, sive res spectemus, non magis est Amphilochii censenda, quàm Suetonii aut Theophrasti. Nostrique judicii plurimas in Annalibus rationes sparsimus. Quibus & hæc accedat, quòd Pseudo-Amphilochius Basilium patris nomine affecerit, cui ætate dignitateque Metropolitani æqualis erat:

Vit. Bas. p. 156.

Celebris Basilius pater noster. Præter fragmenta quædam Veterum in monumentis disseminata, unum fortè Amphilochii genuinum Opus superest, Epistola Synodica, quam Cotelerius edidit. Tota est Epistola in commendando augustissimæ Trinitatis mysterio, cui Nicæni Patres suffragati sunt:

Cotel. Mon. t. 2. p. 101.

Cùm, inquit, *eo tempore de quæstione circa Spiritum Sanctum taceretur, ideò nihil amplius addiderunt. Verùm iis qui prudenter legerint, sufficiens videbitur doctrina de Spiritu S. quæ ea in fide continetur. Docuerunt enim, sicut credi debet in Patrem & Filium, ita etiam credendum esse in Spiritum.* Hinc colligit Amphilochius, illos qui blasphemiâ afficiunt Spiritus Sancti majestatem, frustrà Arianorum repudiare communionem, quibuscum meritæ damnationis dabunt pœnas. Cujus verò Synodi aut anni Epistola fuerit, prorsus ignoramus. Id tantùm scimus, in votis tam Concilii, quàm Amphilochii fuisse, ut Basilio præsente uterentur: *Optabamus quidem maximè advocandum, omnique cum reverentia nominandum Basilium, præsentem excipere in nostra Synodo & socium, seu potius Principem habere in dandis ad vos literis.* Labente anno, vel proximè sequente naturæ concessit Amphilochius.

chius. Quin Gregorio Nazianzeno superstes fuerit, nullus dubitat, & constat ex Hieronymo, qui adhùc inter homines Amphilochium extitisse memorat, quo tempore de Scriptoribus Ecclesiasticis librum edebat suum, fermè triennio Gregorii post obitum: *Amphilochius Iconii Episcopus nuper mihi librum legit de Spiritu Sancto, quòd Deus est, & quòd adorandus.* Itaque nostrum subit animum dubitatio, nùm Episcopus Iconiensis ille sit Amphilochius, de quo apud Nazianzenum mentio est in Paræneticо apud Olympiadem:

A patre susceptam, quæ te servavit honestis
Moribus, Amphilochi, soror omni labe carentis:
Quem misi Cœli Domino cum Virgine Thecla,
Præconem veri celebrem, mihi dulce decusque.

Quem nodum ut solvat Baronius, *Illa verba*, inquit in notis ad Martyrologium, *Gregorii de Amphilochio, & Thecla spiritualiter puto intelligenda de contemplatione cœlestium.* Quæ quomodo ad verba Gregorii quadrent, aut quomodo ad cœlestium contemplationem Amphilochium Gregorius transmiserit, non satis intelligimus. Præstat fortè duos Amphilochios secernere & Episcopos, & penè coævos, quomodo eâdem ætate in Cappadocia duo Episcopi fuere Gregorii nomine, Nazianzenus videlicet, atque Nyssenus. Natale Amphilochii Novembris XXIII. celebratur: *Iconii in Lycaonia S. Amphilochii Episcopi, qui Sanctorum Basilii & Gregorii Nazianzeni in eremo socius, & in Episcopatu collega, post multa certamina pro Catholica fide suscepta, sanctitate & doctrinâ clarus, quievit in pace.*

Paulini vita, ætas, dignitates, Presbyteratus.

X. Hæsit animus in rebus Orientis, sed quoque de viris illustribus Occidentis referre hortatur Paulinus, qui in Ecclesia inclarescere cœpit, generis nobilitate quidem insignis, longè tamen suâ pietate clarior. Anno Dom. CCCLIII. Paulinum editum esse, Cavii, Du Pin, & complurium fert sententia, Constantio Aug. IX. & Juliano Cæsare II. Coss. Paulò tamen antiquiorem esse, ex verbis ipsius ducimur ad existimandum. Sic enim scribit Augustino: *Ætas mihi secundum carnem ea jam est, quâ fuit ille ab Apostolis in Porta Speciosa verbi potestate sanatus.* (Paul. Ep. 41.) Quæ Epistola currente anno scripta est, Augustino nondum ad Episcopatum promoto, quem anno sequente induet. *Fratris* enim, non patris nomine compellat Augustinum, quem jam Episcopum utique eo titulo affecisset: *Gratia Dei tecum ut est, in æternum maneat optamus, frater in Christo.* Quòd si hoc anno Paulini ætas illa fuit, quam *claudus* ab Apostolis sanatus ingressus erat, majorem sanè quadragenario fuisse necesse est: *Annorum enim erat amplius quadraginta homo ille, in quo editum fuerat signum sanationis.* (Act. 4. v. 22.) Quæ phrasis indicat, claudum aliquot annis quadragenariam ætatem superasse. Annis & aliquot ante CCCLIII. genitum fuisse, ostendit Consulatus ipsius, qui Ausoniano antecessit. Est enim creditu difficile, privatæ fortunæ hominem anno ætatis suæ 25. Consulem fuisse dictum, quod tamen admittere necessarium, si anno 353. lucem aspexit. Fastos enim reseravit Ausonius anno Dionysiano 379. Laborat tamen Chronologia in certo Paulini natali anno designando. Natus est *Ebrom*[illegible]*i*, oppidulo non longè dissito Burdigalensi civitate. Hinc Severo scripsit: *Ebromagum enim non hortuli causâ, ut scribis, voluimus, sed Paradisi.* (Paul. Ep. 5.) Consulari familiâ satus, amplissimum & ipse Magistratum prius gessit, quàm Ausonius eo fungeretur anno CCCLXXIX. quod & ipse testatur in sua ad Paulinum Epistola:

Quanquam & Fastorum titulo prior, & tua Romæ
Præcessit nostrum sella curulis ebur. (Auson. Ep. 2.)

Ordinarium Consulatum gessisse Paulinum, pro certo Baronius habet. (Bar. an. 394. n. 81.) Quod à vero prorsus abhorret, cùm Paulini nomen in Fastis, quos & multos, & optimos habemus, nusquam reperiatur. Ad suffectum ergo pertinent carmina hæc Ausonii:

Paulinum Ausoniumque viros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabea velavit amictus. (Auson. Ep. 24.)

Ordinariis sanè Consulibus trabea aurata propria non fuit, quam & suffecti gerebant. His & illis par ornatus erat. Non multò pòst quàm Magistratu functus, peregrinandi indulsit desiderio. Versanti in Gallia laborantem *oculum ei Martinus penicullo contigit, pristinamque ei sanitatem sublato omni dolore restituit.* (Sulpit. Vit. Mart. c. 21.) Conjugem habuit *Therasiam*, primariam mulierem, cujus & virtutes, & nobilitas inter se certabant. Anno circiter 389. à Burdigalensi Episcopo *Delphino* sacris initiatur: qua de causa in sua ad Delphinum, quæ numero prima est Epistola scribit, ipsum sibi patrem in Domino factum. Sed & in suis ad Alipium Tagastensem Episcopum literis verbis expressis testatur, se à Delphino fuisse baptizatum. Simulatque sacris undis expiatus est, missis verborum lenociniis, Scripturæ oraculis, & pietati se totum consecravit. Quod Ausonio, quem Doctorem in Rhetorica habuerat, quasi oleum & operam perdidisset, adeò displicuit, ut ad poësim serio se revocanti scripserit:

Quid abdicatas in meam curam, pater,
Redire Musas præcipis?
Negant Camenis, nec patent Apollini
Dicata Deo pectora.

Non solam verborum elegantiam, sed quod factu longè difficilius, mundi gloriam, opesque prorsus abjecit, quas alendis pauperibus destinavit. Quam ipsi mentem indidere & fluxa fragilisque rerum humanarum conditio, & molestiæ quas ex inimicorum traxit invidia: *Ut à calumniis & peregrinationibus requiem capere visus sum, nec rebus publicis occupatus, & à fori strepitu remotus, ruris otium, & Ecclesiæ cultum placitâ in secretis domesticis tranquillitate celebravi, ut paulatim subducto à secularibus turbis animo præceptisque cœlestibus accommodato, proclivius ad contemptum mundi, comitatumque Christi, jam quasi de finitima huic proposito via demigraverim.* (Paul. Ep. 1. p. 164.) Id consilii totis viribus adjuvit *Therasia*. Migravit igitur iterum in Hispaniam, ubi egenis distractorum fundorum pretia distribuit, quam ob rem à Martino, ut magnum exemplum omnibus ingerebatur: *Illum sequendum, illum clamabat imitandum, beatumque esse præsens seculum tantæ fidei virtutisque documento.* (Sulpit. Vit. Mart. c. 26.) Neque uxoris suæ bonis magis quàm suis pepercit, qua de causa utriusque laudes extulit Ambrosius Epistolâ sextâ & trigesimâ: *Matrona quoque virtuti & studio ejus proximè accedit, neque à proposito viri discrepat.* Quò facilius opes profunderent suas, nulla ipsis soboles fuit. Itaque libentius bonorum hæredes ab ipsis pauperes scripti. Apud Complutenses quidem ex charissima uxore primogenitum diu desideratum suscepit. At octavo die mortuo puerulo, ibidem ad Martyres sepultus est. Dum Barcinone consistit, à populis pietatem ipsius mirantibus ad

Pref-

ANNO DOM. 394.

Paul. Ep. 6.

Presbyteri munus rapitur, feriâ secundâ, quâ Christi natale celebrabatur anno CCCXCIII. *Die Domini, quo carne nasci dignatus est, repentinâ, ut ipse testis est, vi multitudinis, sed credo ipsius ordinatione correptus, & Presbyteratu initiatus sum. Fateor invitus, non fastidio loci, nam testor ipsum, quia & ab aditus nomine & officio optavi sacram incipere servitutem, sed ut alio destinatus, alibi ut scis, mente compositus & fixus, novum insperatumque placitum divina voluntatis expavi... Eâ conditione in Barcinonensi Ecclesia consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesiæ non alligarer. In Sacerdotium tantum Domini, non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus.* Qui Barcinonensem administrabat Ecclesiam, *Lampius* Episcopus Paulinum consecrat.

Gesta Paulini ut creatus est Presbyter. Nolam petit.

XI. Quæ ad viri sancti historiam hoc anno pertinent prosequamur. Inter Presbyteros allectus, suo hæc Severo scribit: *Veni, si placet, ante Pascha, ut sacras ferias me Sacerdote concelebres.* Cùm apud se statuisset Barcinonensi Ecclesiæ non alligari, Hispaniâ relictâ in Italiam migrat. Ut venit Mediolanum, Ambrosium convenit, à quo benignè amanterque susceptus, Clero hujus Ecclesiæ ascribitur, cui ornamento decorique esse poterat. Id significat Alipio, quem *patrem* vocat, quia anno superiore ad dignitatem Episcopalem in Tagastensi urbe ascenderat: *Ego etsi à Delphino Burdigalæ baptizatus, à Lampio apud Barcinonem in Hispania per vim inflammatæ subitò plebis sacratus sum, tamen Ambrosii semper & dilectione ad fidem nutritus sum, & nunc in Sacerdotii ordine confoveor. Denique suo me Clero vindicare voluit, ut etsi diversis locis degam, ipsius Presbyter censeam.* Eo fortè consilio Ambrosius Paulinum sibi successorem destinabat in animo. Relictâ civitate Mediolanensi sanctus Presbyter Romam pergit. Verùm Siricius & dignitatis, & pietatis Paulini immemor, ipsius meritis non digna rependit, quod & Paulinus queritur: *Plenius indicare poterunt conservi nostri, pueri tui, quantum nobis gratia Dominica detrimentum faciat Urbici Papæ superba discretio.* Neque Cleri Romani invidiam effugere potuit. Festinantius ergo Româ egressus, Nolam, cujus cupidissimus erat, proficiscitur, ubi certatim omnes ipsi honorem habuere. *Pueri tui, qui paucis ipsis diebus, quibus interfuere, viderunt quàm assidua nos, quàm sedula sollicitorum fratrum Monachorum, Antistitum, Clericorum, atque etiam ipsorum sæpè secularium officia toto illo nostro ægritudinis tempore celebraverint.* Munuscula quoque Nolensia suo Severo misit: *Panem Campanum de cellula sua pro eulogia, scutellamque buxeam*, suarum divitiarum testem. Aliis quoque viris illustribus Epistolas anno currente scripsit. Alipio, cui gratias agit ob missum sibi *opus sancti & perfecti in Domino Christo viri, fratris sui Augustini libris quinque confectum.* Ut par referret, & *Eusebii venerabilis Episcopi Cæsariensis de cunctis temporibus historiam*, & *panem unum unitatis gratiâ* misit, *in quo etiam Trinitatis soliditas continetur.* Augustinum quoque adhùc Presbyterum suis literis adiit. Quem magnis laudibus afficit, ob quinque libros ipsius adversus Manicheos, quos acceperat ab Alipio: *In his*, inquit, *me oblecto, de his cibum capio.* Panem & unum Augustino mittit, *unanimitatis* indicium. Hanc Epistolam aliæ exceperunt, numero duæ, quæ hoc, vel sequente anno prius sunt exaratæ quàm Augustinus Episcopus crearetur, quem non *patris*, sed fratris nomine compellat. Priore, quanti Augustinum faciat, testatur: posteriore, novem ipsi quæstiones solvendas proponit. Geminæ Epistolæ extant eo ornatæ titulo. *Domino fratri, & unanimo Augustino Paulinus, & Therasia peccatores.* Quippe societatis vincula non solverat Paulini ad Presbyteratum evectio: vir & uxor tecto communi utebantur. De Therasia S. Ambrosius: *Transcripsit in aliorum jura sua prædia, virum sequitur, & exiguo illic conjugis contenta cespite, solatur se religionis & charitatis officiis.* Quam hoc anno Fundanæ Basilicæ extructionem Baronius memorat, ea nostro judicio in aliud tempus conferri debet. Jam ex Oriente Melania redierat, priusquam Basilicam suam dedicaret, ut liquet Epistolâ ad Severum XI. De Paulino alia suis temporibus nostri Annales suppeditabunt.

Paul. Ep. 45.

Paul. Ep. 1.

Paul. Ep. 45.

ANNO DOM. 394.

Ambros. Ep. 36.

Bagaiensis Donatistarum Synodus.

XII. Sunt Donatistorum nonnulla obscuritate ignorantiæ non obruta, è quibus pauca attigisse satis erit. *Primiano* Donatistarum apud Carthaginem Episcopo anno superiore à Cebarsussitano centum & amplius Episcoporum Concilio damnato, in ejus locum Maximianus suffectus fuerat. At hoc anno mutatis rerum vicibus, damnato Maximiano Primianus à majore Synodo dignitati suæ restituitur. In civitate Bagaiensi Numidiæ numerosissimus lanè conventus celebratur, utpote qui Episcopia CCCX. constabat. Nonnullorum nomina ad nos pervenere. Gamalius, Primianus, Pontius, Secundianus, Januarius, Saturninus, Felix, Pegasius, Rufinus, Fortunius, Crispinus, Florentius, Optatus, Donatus, Donatianus. Trecenti decem numero congregantur Aprilis XXIV. Neque obscura est conventus hujus Epocha, quam docet Augustinus: *A die VIII. Kal. Maiarum post Consulatum Theodosii Augusti ter, Consulatu Augustorum Arcadii III. & Honorii iterum, qui est dies Concilii Bagaiensis*, &c. Hæc autem sciscunt in suo conventu: *Placuit Spiritui Sancto, qui in nobis est, pacem firmare perpetuam, & schismata resecare sacrilega.* Postquam verò multis Maximianum contumeliis onerarunt, subjungunt: *Maximianum fidei æmulum, veritatis adulterum, Ecclesiæ matris inimicum, Dathan, Core & Abiron Ministrum de pacis gremio sententiæ fulmen excussit, & quem adhuc eundem dehiscens terra non sorbuit, ad majus supplicium superis reservavit.* Maximiani ordinatores numero duodecim, quorum nomina edidimus, diris devovent: *Famosi ergo criminis reos... qui funesto opere perditionis vas sordidum collectâ feculentiâ glutinarunt; sed & Clericos aliquando Ecclesiæ Carthaginis, qui dum facinori interfuere, illicito incestui lenocinium præbuerunt, Dei præsidentis arbitrio, universalis Concilii ore veridico damnatos esse cognoscite.* Permittunt Ecclesiæ aditum illis, qui à Maximiani factione sese segregarunt; temporisque ad redeundum ampla spatia concedunt, constituto *octavarum Calendarum Januariarum proximè futurarum* die. Quo calculo ad usque diem dilationis, *octo menses fermè numerantur*, ut habet Augustinus. Sic justo numine divelluntur homines, qui miserè Ecclesiæ membra laceraverant. Maximianorum quidem tantum odium Primianistas cœperat, ut æmulis obruendis suis lapidem omnem moverint. Adversus corporis sui Schismaticos Legum publicarum implorant auxilia. Eò processit furor, ut ne vel Maximianorum

Aug. l. 3. cont. Crescon. c. 56.

Aug. l. 3. cont. Crescon. c. 53.

ANNO DOM. 394.

Aug. Ep. 66.

norum tectis parceret. Horrendum, quod legitur in Augustino, *Primianos* sic alloquente: *Modò praconem misistis, qui clamaret Sinite, Quisquis Maximiano communicaverit, incendetur domus ejus.* Indignum & Christianis, quod *Salvio* Membresitano, Maximiani de ordinatoribus uno, supplicii est irrogatum. Adeunt *Seranum* Proconsulem, qui de lite secundum Bagaiensis Synodi tabulas judicat. Charissimus Membresitanis Salvius erat. Quid igitur ab Abitinensibus factum? Horrescimus referentes. Comprehensus *Salvius, non jam deducendus ad judicium, ubi in partes fuerat prolata sententia, sed pompâ miserabili triumphandus. Capto enim seni mortuos canes alligaverunt in collo, & sic cum illo quantum libuit saltaverunt.* Digna hæc Mezentio potius quàm Christianis. Itaque ab ipsius fautoribus Salvio, ut Martyri, nova Ecclesia extructa est. Ecclesiæ profuit ea Donatistarum divisio. Itaque decretum ab Orthodoxis in Africa, ut res Primianistarum, & Maximianistarum ex Actis publicis exciperentur, futuræ ponderosissimo argumento, quo factio Donati obrueretur: *Placuit ut ex Concilio nostro litera darentur ad Judices Africanos, à quibus hoc peti congruum videretur, ut in hoc adjuvent communem matrem Ecclesiam Catholicam, in quo Episcopalis autoritas contemni in civitatibus potest. Id est, ut judiciariâ potestate atque diligentiâ, ex fide Christiana quid gestum sit in omnibus locis, in quibus Maximianistæ Basilicas obtinuerunt, qui ab eis schisma fecerunt, inquirant, & gestis publicis, propter firmam notitiam omnibus necessariam, faciant inhærere.*

Aug. contr. Crescon. l. 4. c. 48.

Codex Afr. c. 67.

Vi potentissimæ rationis oppressi Donatistæ ne hiscere quidem poterant. Hâc usus est Augustinus adversus *Emeritum*. Maximianus quidem, quem multo graviore quàm Cæcilianum sententiâ percusserant, magis Africanos polluere debuit, quàm Cæcilianus polluerit longè dissitos. Notabilia sunt contra Gaudentium verba Augustini: *Inveni si potes quid dicas, quomodo susceperitis honorem Feliciani Mustitani, & Prætextati Assuritani, quos cum Maximiano, & aliis decem sine ulla dilatione damnastis, contra quos, ut eos de Basilicis pelleretis, apud duos, vel ni fallor, apud tres Proconsules litigastis, & cum jam in locum Prætextati alium ordinassetis, post tam longum tempus eos in suis honoribus recepistis? Quâ justitiâ, quâ ratione, quâ fronte in honore suo suscipitur Maximianista damnatus, & damnatur orbis terrarum Catholicus inauditus?* Dum mutuis sese vulneribus Donatistæ confodiunt, ad alia properamus.

Aug. l. 1. cont. Gaudent. c. 39.

ANNO DOM. 395.

ANNO U. C. 1148. PER. JUL. 5108. JUL. 440. DOM. 395. ARCADII 3. HONORII 2. *Sol.* 12. G. *Lun.* 16. *Indict.* 8. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 1. *P.* 25. *Mart.*

COSS. *Olybrius & Probinus.*

De Consulibus hujus anni, quibus parentibus nati?

I. QUi annum reseravere Coss. germani fratres erant, illustri patre Sexto Anicio Petronio Probo geniti, qui & Consul processerat anno CCCLXXI. & Africæ Proconsul impositus fuerat, & Præfectum Prætorio Illyrici, Italiæ, Africæ, Galliarum egerat. Matrem habuere Probam, suo conjuge dignam, quam in sua de Consulatu Probini & Olybrii Panegyri celebrat Claudianus:

Sic Proba præcipuo natos exornat amictu.

ANNO DOM. 395.

Id fortunæ privatæ novum, quod fratres amplissimum simul Magistratum adierint. Quod & Claudianus observat;

O bene signatum fraterno nomine tempus!
O consanguineæ felix autoribus annum!

Et paulò infrà:

Omni nobilior lustro tibi gloria soli
Contigit, exactum nonquam memorata per ævum
Germanos habuisse Duces.

Claud. de Prob. & Olybr. Cons.

De Aniciis, Probis, & Olybriis multa Baronius Annalibus intulit, quæ genealogiarum Rom. periti virgâ censoriâ notarunt. Qua de re consuli potest & Renesii Epistola 69. & Pagii Critica. Id præcipuè observandum, matrem Consulum à Proba Falconia distingui, quæ *Virgilio centones* edidit, quos damnosa dies non detrivit, utpote qui extent Patrum in Bibliotheca. Eruditorum complures unà cum Baronio duas Probas pro una habuere, quæ tamen distingui debent, & distinxit Isidorus, qui Probam Poetriam *Adelphii* uxorem fuisse memorat in suo libro de Viris illustribus, quem Sixtus Senensis, eruditique nonnulli sequuntur. Equidem cùm magnis laudibus Probam Consulum matrem exornet in sua ad Demetriadem Epistola Hieronymus, ipsius tamen in Arte poetica peritiam silet. Sanctæ mulieris virtuti reddamus testimonium ex Hieronymo petitum: *Quis hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illustrius, cujus sanctitas & in universos effusa bonitas etiam apud Barbaros venerabilis fuit, quam trium liberorum Probini, Olybrii & Probi non fatigarunt ordinarii Consulatus, & cum incensis direptisque domibus in urbe captivitas sit, nunc habitas venumdare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo Mammona.* Demetrias, ad quam de servanda virginitate Epistolam scribit Hieronymus, ex matre Juliana *Proba* neptis fuit.

Hier. Ep. 8. c. 19.

II. Filium *Honorium* Theodosius celeriter Constantinopoli accersiverat, cùm Occidentis imperium ordinare haberet in animo. At quæstionis est, an non Arcadium quoque advocaverit? Inficiari quidem non possumus, Veterum nonnullos hanc in sententiam descendisse. Id primâ specie innuit Ambrosius, qui de Theodosii religione hæc habet: *Abstinuit à consortio Sacramentorum, donec Domini circa se gratiam filiorum experiretur adventu.* Venisse quidem in Italiam Arcadius debuit, si Chronicum Alex. vera prædicat: *Arcadius Romá proficiscitur, relicto ibi Honorio fratre.* Hanc Baronius opinionem amplectitur: *Cùm filios*, inquit, *Arcadium, & Honorium venientes excepisset Imperator.* Est tamen contraria sententia verosimilior, quòd solus accersitus fuerit Honorius, quod Socrates Philostorgiusque testantur. Gravisque pro ea opinione ratio militat, quòd Theodosii funeri non adfuerit Arcadius, qui dubio procul justa patri cum Honorio solvisset, si Constantinopoli relictâ Mediolanum se cum fratre contulisset. Ambrosius in funere Theodosii: *Hunc quadragesimum celebramus, assistente sacris Honorio.* Et ad Honorium conversus, *Fles*, inquit, *Imperator Auguste, quòd non usque Constantinopolim reverendas reliquias ipse prosequeris.* Quibus Claudianus accedat, qui de tertio Honorii Consulatu hæc scribit in Panegyri:

Arcadius fueritne à Theodosio Romam accersitus?

Ambr. in fun. Theod.

Bar. An. 395. n. 23.

Distulit Augustus cupido se reddere Cælo,
Dum tibi pacatum præsens traderet orbem.

Quòd si Arcadius & accersitus fuisset, solius Hono-

ANNO DOM. 395.

Honorii Claudianum meminisse quis credat? Itaque Chronicum Alex. non moramur, cui Scriptores antiquiores pugnant. At plus virium inest in verbis Ambrosii: *Filiorum exprimeretur adventu*: filii dicere debuisset, non *filiorum*, si unus Honorius venisset. Explicari tamen potest enallage numeri, quâ figurâ pluralis pro singulari ponitur. Quomodo Turnus de se loquitur:

Æneid. lib. 12.

Et nos tela, pater, ferrumque haud debile dextra
Spargimus.

Quam nec Apostolus figuram respuit, qui de uno perfectissimoque cruento Domini sacrificio dicit, cœlestia purificari debere: *Potioribus quàm hæ sunt, victimis.* Quam intelligi figuram ipse jubet Ambrosius, qui nec funeri præsentem, nec ad urbem Constantinopolim redeuntem Arcadium memorat.

Hebr. 9. 23.

Obitus Theodosii.

III. Morbo jam decubuisse Theodosium, quo mortalitatem exuit, cùm Honorius accersitus est, traditum Socrati. Quem tamen errasse, ex Claudiano liquet, qui post invectum in triumphali patris curru Honorium, sic in urbe loquentem Stilichoni Theodosium exhibet:

Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra fove, geminos dextrâ tu protege fratres.

Reversus Româ Theodosius Mediolani, ex ærumnis malam corporis ægritudinem contraxit: paululum tamen recreatus, victoriæ causâ ludos equestres edidit. Ante prandium quidem commodè habebat, dum spectaculis aderat. Post prandium verò subitò ingravescente morbo, ad spectaculum venire non potuit: *Sed filio spectaculis præsidere jusso, sequente nocte animam exhalavit Olybrio & Probino Coss. τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ, decimâ septimâ mensis Januarii.* Aquæ intercutis morbo correptum è vita abiisse, testatur Philostorgius. Hic uno die peccat Baronii Chronologia, qui magni Principis obitum *decimo septimo* Kal. Februarii assignat. A Socrate non modò, sed ab historia quoque Miscellanea Baronius refellitur: *Defunctus est* XVI. *Kal. Februarii*, feriâ IV. Periisse anno ætatis sexagesimo creditum Socrati: nos magis Victori assentimur, qui decennio minorem Theodosium dixit. Excessit igitur ætatis quinquagesimo, cùm imperasset annos non *septemdecim*, ut legitur & in Miscellanea, & in Victoris Epitome, sed sexdecim, detractis tantùm duobus diebus. Creatus enim à Gratiano Augustus fuerat Januarii XIX. anno Dom. CCCLXXIX. Ausonio & Olybrio Coss. Itaque biduo antè extinctus est, quàm annum imperii sextum & decimum absolvisset. Imperatorum fuit omnium excellentissimus: prudentiâ, pietate, castitate, fortitudine nulli secundus, & verè magnus, qui Thessalonicensem cædem perpetuò doluit, quâ re forsan unâ purpuram contaminavit suam. Egregium optimi Principis dictum memoriæ commendavit Themistius: *Ad eum qui ante omnia salutis Principum rationem habendam esse dixerat; imò sanè dixisti, famæ potius, atque existimationis. Neque enim vitæ longitudo Principi, sed excellentia quadam virtutis persequenda est.* Sed in laudibus Theodosii immorari non est necessarium, de quo jam multa diximus, qui id gloriæ consecutus est, ut in triumpho penè suo sepeliretur, debellatis tyrannis, & utramque Remp. utrique, id est, Arcadio, & Honorio quietam relinqueret. Materiam Paulini Panegyrico amplam fusamque Theodosius præbuit, ob quem multum sibi laudis comparavit, præcipuè ab Hieronymo, cui ab Autore missus est: *Felix Theodosius, qui à tali Christi Oratore defenditur. Illustrasti purpuras ejus, & utilitatem legum futuris seculis consecrasti.* Quadragesimo post obitum die sepulchro donatus est, ipsiusque in funere Ambrosius Orationem habuit: unde non illepida allusio hæc dicenti orta: *Sicut S. Josephus patri suo Jacob quadraginta diebus humationis officia detulit, ita & hic Theodosio patri justa persolvit.* Quid de statu animæ ipsius existimarit Ambrosius, documento sunt verba hæc: *Fruitur nunc augusta memoria Theodosius luce perpetuâ.* Erroris dicam Baronius scribit Zozimo, narranti, Theodosium *dum Constantinopolim revertitur, morbo vitam finisse.* Nil tamen causæ fuit, cur immerentem censurâ vexaret. Zozimus quidem verbis expressis narrat, *Theodosium in Italia rebus humanis excessisse.* Verùm non pugnant, & Mediolani, & dum Constantinopolim remeat, fato functum fuisse, quia per Mediolanum regiam imperii sui sedem repetebat. Defuncti corpus pollinctum sepulchris Imperatoriis, quæ Constantinopoli sunt, illatum fuit *die sexto Idus Novembris.* Arcadius solemni exequiarum honore funus prosecutus est. Imperii administrationem suscepere Arcadius Orientis, Honorius Occidentis.

Socr. l. 5. cap. 26.

Bar. Ann. 395. n. 22.

Error Baronii.

Themist. Or. 19. 232.

Hieron. Ep. 13.

Bar. An. 395. n. 22.

Zozim. l. 5. c. 4.

Rufinus Præfectus Præt. Ejus origo, & mores.

IV. Morte Theodosii magna est in imperio facta mutatio. Non ea filiis, quos superstites habuit, & rerum experientia, & animi firmitudo, quæ rebus administrandis est idonea. Annum Arcadius agebat XVIII. Honorius verò XI. Utrique tutoribus opus erat. Arcadius brevis erat staturâ, habitu corporis tenuis, cruribus infirmus, & colore niger. Corpori respondebat animus: *Mentis autem socordia tum ex ejus sermonibus, tum ex conniventibus oculis apparebat, qui dormientium more clausi, ægrè admodum aperiebantur.* Occidentem sub Honorio Stilicho, Orientem sub Arcadio Rufinus regebat, Theodosio olim percharus, qui paucis mensibus Domino suo superfuit. De cujus vita, exituque nunc nobis est commemorandum. Ortum Aquitaniæ suum Rufinus debuit. Eleganti fictione Claudianus *Megeram* exhibet, quæ

Philostorg. l. 11. c. 3.

Fisso languida passu
Invadit muros Elusæ, notissima dudum
Tecta petens.

Ut languentem in otio Rufinum excitaret:

Rufinum, quem prima meo, de matre cadentem
Suscepi gremio.

Claud. in Ruf. l. 1.

Est autem Elusa urbs Aquitaniæ, Rufini patria. Itaque non satis accuratè Zozimo *Celta* dicitur. Procero corpore fuit, & virili animo, cujus solertiam, & oculorum motus & linguæ facundia declarabat. Suis artibus blanditiisque tantis sibi vinculis Theodosium devinxit, ut arcana ei omnia crederet, & ad amplissimas imperii dignitates ipsum promoveret: *Palatinorum enim Ordinum Magister* creatus est. Quâ autoritate superbus, cùm in *Promotum* ferociora verba jecisset, ab eo manu percussus est. Quâ Theodosius injuriâ adeò permotus fuit, ut ipsius æmulis minatus sit, ni conceptam in Rufinum invidiam deponerent, ipsum brevi Principem visuros. Insussi sibi colaphi dedecus non multò pòst *Promoti* sanguine Rufinus eluit, qui euntem in Thraciam occidi jussit. Quasi egregium facinus patrasset, anno CCCXCII. cum Arcadio Augusto Fastis inscribitur. Anno CCCXLIV. in Eugenium movente Theodosio Præfectus Aulæ relin-

Anno Dom. 395.

Zozim. lib. 4.

Suid. Ruf.

quitur cum eâ potestate, quæ æqualis esset omnis impatiens. Juniorum quippe Imperatorum tutorem agens, omnia pro arbitrio gerebat. Si fortè prædium locuples erat alicui, dominus statim corripiebatur, confictâque accusatione speciosâ fortunis spoliabatur. Prætoria avaritiæ Rufini omnia serviebant. Adulatores, qui heri & nudius tertius subsellia purgabant, & pavimenta verrebant, preciosas vestes fibulis aureis constrictas gestabant. Defuncto Theodosio sub Arcadii larva, nomineque rerum potiebatur. Dotibus quidem & corporis, & animi longè præstabat Arcadio. Non multò post auditam Principis mortem crudele facinus perpetrat. Lucianus, qui patrono Rufino utebatur, Comes Orienti præfectus erat. Vir tantæ æquitatis, ut mortalibus leges imperare vellet. Cum igitur affinis Honorii Eucherius, filius Stilichonis, præter rationem decori aliquid à Luciano petiisset, re non impetratâ adeò commotus est, ut ipsum apud Imperatorem accusaret. Ut Princeps in Rufinum culpam conjecit, qui tali viro tantum potentiæ contulerat, Rufinus paucis consciis Antiochiam proficiscitur, & intempestâ nocte civitatem ingressus, comprehensum nemine accusante Lucianum, causam dicere cogit. Plumbeis pilis in cervicem verberari jubet. Deficientem mox opertum lecticâ vehi curat, quasi aliquid humanitatis præbiturus. Quod cùm Antiochenses ægrè ferrent, eos demulcet, extructâ regiâ portico, quâ nullum habet urbs ædificium splendidius.

Zozim. l. 5. c. 2.

Arcadius Eudoxiam ducit. Cujus filia?

V. Alias spes Rufinus agitat in animo. Impetrandæ affinitatis Augustæ negotium aggressus, magis quàm unquam aliàs, suam Principi filiam collocare studet. Verùm consiliis excidit suis. Quam porro uxorem duxerit Arcadius, Baronii causâ est disquirendum. Si illustrissimo Purpurato credimus, hallucinantur, *qui dixerunt Eudoxiam filiam esse Bautonis Consularis.* Suam verò sententiam fulcit autoritate Zozimi, in quo videre sibi visus est, Eudoxiam *Promoti neptim* esse. Sed ex Zozimo malè intellecto decipitur. Non dixit quidem Zozimus, *Eudoxiam* unius ex *Promoti* filiis natam fuisse, verùm apud unum ex ipsius filiis educatam, quæ longissimè discrepant. Sed audiatur Zozimus: *Erant duo Promoti filii, qui adhùc superstite Theodosio, cum liberis ejus educabantur. Horum alter apud se habebat virginem eximiæ pulchritudinis. Hanc Eutropius, unus ex Imperatoris Eunuchis, ut uxorem Princeps duceret, venustate puellæ prædicatâ hortatur.* De Promoti filiis ne verbum quidem. Principem non illubenti animo Eutropii dicta admittentem solers Eunuchus inflammat magis, monstratâ virginis imagine. Tum tripudiare populum, & feriis uti, velut Principum in nuptiis moris est, jubet Eutropius. Cùmque vestem, quæ Arcadium deceret, & mundum è regia sumptum, Ministris Imperatoris gestandum dedisset, præeunte populo per mediam urbem incedit. Putabant omnes, munera Rufini filiæ destinari. Ubi verò propius Imperatoris Ministri ad Promoti domum accessere, cum donis hanc sponsalitiis intrant, *eisque virgini tradito, quæ apud filium Promoti educabatur, quænam Principis futura conjux esset ostenderunt.* Nil igitur est in Zozimo, quod Baronio faveat. Filius Promoti Eudoxiæ pater non appellatur, imò ex verbis ipsius, *apud filium Promoti educabatur*, subindicatur, eo non esse genitam. Libenter igitur assentimur Philostorgio, qui *Eudoxiam* Bautonis filiam fuisse tradit. Francus erat Bauto, qui cum Theodosio anno CCCLXXXV. Consul processerat, & à Gratiano Magister Militum in Occidente creatus erat. Vir fuit prudentiâ insignis, & fortitudine, divitiarumque spretor, quibus vinculis militum sibi conciliabat animos. Bautonis filiæ, Eudoxiæ mens erat excelsa, suoque parente digna: *Longè à viri desidia, ac socordia distabat. Inerat enim ei nonnihil barbaricæ audaciæ.* Non ignoramus, Eudoxiam nonnullis Gratiani Augusti filiam existimari, ut in Nicephoro legitur l. 13. c. 4. Verùm longè major fides habenda Philostorgio, qui Arcadio coætaneus erat. Nuptiæ Arcadii cum Eudocia V. Kal. Maii celebrantur, Chronico Alexandrino teste.

Zozim. l. 4. c. 33.

Philostorg. l. 11. c. 6.

Zozim. l. 4. c. 3.

Arcadii in Hæreticos Leges. Quis Euresius?

VI. Non matrimonio duntaxat, sed pulchris quoque Legibus novum Arcadius imperium stabilire conatur. Mense Martio ad Rufinum scribit: *Cuncta supplicia, quæ sanctionibus divæ recordationis genitoris nostri adversum Hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam Decreto reparantes decernimus.* Eunomianorum perfidam mentem damnat. Addit: *Ne quis memoratæ sectæ militandi, aut testandi, vel ex testamento sumendi habeat facultatem.* Data est III. Id. Martii Constantinopoli. Aliam & Legem tulit, ne Hæretici cœtus illicitos congregarent, eorumque nemo audeat sibi Episcopi nomen asciscere. Data est III. Kal. Aprilis. Ad Aurelianum Proconsulem Asiæ declarat, quibusnam Hæreticorum nomen sit imponendum: *Experientia tua Euresium Hæreticum nec in numero Sanctissimorum Antistitum habendum esse cognoscat.* Data Constantinopoli III. Non. Septembr. Alias & Leges conscripsit, quæ in Codice Th. legi possunt. Quia verò *Euresius*, de quo Arcadii in Lege mentio est, quæritur eruditis. Ac doctissimus Gothofredus illum esse putat, cujus Faustinus & Marcellinus in suo ad Theodosium Libello meminere. In editione tamen Libelli hujus apud Max. Bibl. Patrum nullus apparet *Euresius*. Hæc habet de Damaso: *Sed & nuper tentavit graviter persequi beatissimum Ephesium Episcopum, Sanctæ fidei æmulatione ferventem, ordinatum intaminatæ plebi Romanæ à constantissimo Episcopo Taorgio, & ipso illibatæ fidei viro sub invidia falsi impositi cognominis per suos defensores interpellans Judicem Bassum, quasi adversus Luciferianos.* Consulant quibus facultas est, Libelli exemplaria, ut constituatur, legendumne sit *Ephesius*, an *Euresius*? Quod si retineatur Euresius, ex verbis laudatis apparet, non Orientis, cui Arcadius imperabat, sed Occidentis Episcopum Euresium fuisse.

Faust. Libel. 658.

Alarichum ad Græciam vastandam Rufinus movet.

VII. At ambitione Rufini ingenti vulnere imperium concutitur. Spe affinitatis Arcadii dejectus multa volutabat in animo, cùm Stilicho, qui Occidentis curam gerebat, retentis fortissimis militibus debiliores in Orientem ablegat. Rufino succensebat, qui potestatem suæ parem in Oriente exercebat. Quippe Stilicho moriente Theodosio, curam utriusque Principis sibi mandatam esse jactabat. Itaque de profectione ad Arcadium cogitabat, ut de ipsius rebus pro arbitrio disponeret. Tum Rufinus pedibusque manibusque conari, ut Stilichonis profectionem averteret. Neque de cupiditate imperii vel pusillum detrahebat: quod ut adipisceretur, militiam Orientis dissipat atque debilitat,

liat, perfidisque utitur, quos dignitatibus præficeret. Fuerant tres filii Musonio, viro qui summum doctrinæ fastigium attigerat, Musonius, Axiochus, & Antiochus. Ac Musonius, Axiochusque virtutes paternas superare contendebant. Antiochus verò contrariis studiis delectabatur. Quâ improbitate suâ idoneum se Rufinianis consiliis instrumentum præbuit. Græciæ rebus titulo Proconsulis præficitur; simul Gerontio ad Thermopylas præsidium traditur. Rufini consilia eleganter Claudianus pingit:

Claud. in Ruf. l. 2.

Everso juvat orbe mori solatia letho,
Exitium commune dabit, nec territus ante
Discedam, cum luce simul linquenda potestas.

His per summam nequitiam designatis, secreto Alarichum missis muneribus, ad vastandum Imperium sollicitat. Proficiscenti in Eugenium Theodosio militaverat Alarichus, molestèque ferebat, se solis præfici Barbaris, quos Imperator ipsi tradiderat. Accensus ergo Rufini consiliis, Thraciâ egressus, in Macedoniam Thessaliamque impetum facit. Interjecta omnia vastat. Propius ad Thermopylas delatus, clam ad Proconsulem Antiochum mittit, & ad Gerontium Thermopylarum Custodiæ Præfectum, qui suum eis adventum nunciarent. Gerontius discedens, liberum Barbaris in Græciam transitum relinquit. Qui nullo negotio agros diripiunt, urbesque delent, quidquid virilis sexus erat interimunt, puerulos mulieresque gregatim unà cum opibus universis partam prædam abigunt. Bœotia vastatur omnis, ut diu cladis suæ monumenta oculis exponeret. Solæ Thebæ ob urbis munitionem calamitatis expertes. Athenas properabat Alarichus, ratus se facillimè urbem occupaturum, quæ propter amplitudinem custodiri non posset, & obstructo Piræo fame opprimi facilè posset. Hic ope Minervæ, armatam sese oppugnantium oculis objicientis, ereptas Alaricho Athenas Zozimus fabulatur. Alia nos civitati præsidia fuisse existimamus, Ecclesiæ preces, Christique numen, qui ut superbos debellat, sic subditis parcit. Alarichus igitur sponte suâ pacem per præcones civibus offert; quâ acceptâ, sacramentisque ultrò citròque præstitis, cum paucis civitatem ingreditur. Exceptus comiter posteaquam & lavisset, & cum lectissimis in urbe viris fuisset epulatus, & muneribus cultus, Attica tota sine injuria cessit. Inde Megaride primo impetu captâ, Peloponesum versus properat. Factâque à Gerontio Isthmi transeundi copiâ, citra laborem omnes subinde urbes expugnat, Corinthum, Spartam in potestatem redigit.

Zozim. l. 5. c. 6.

Hunni vastant Orientem.

VIII. Neque sola Græcis clades lugebat suas. Hunnorum examina suis egressa paludibus, Orientis regionibus insidebant, ut eleganter canit Claudianus l. 2. in Ruf. 27.

Alii per Caspia claustra,
Armeniasque nives inopino tramite ductis
Invadunt Orientis opes: jam pascua fumant
Cappadocum.

Quas edidere strages, narrat & Hieronymus in sua ad Oceanum Epistola de obitu *Fabiolæ*; cui dum domicilium tantâ dignum muliere quæritur, & diversorio Mariæ carere non vult, nuncius affertur ab ultima Mæotide, Hunnos erupisse. Absentibus Romanis exercitibus, qui adversus Eugenium moverant pernicibus equis, hùc illùcque Barbari volitabant. Illatam imperio calamitatem defleat Hieronymus: *Insperati ubique aderant, & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miserabantur infantiæ. Cogebantur mori, qui nondum vivere cæperant, & nescientes malum suum inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes rumor petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc urbem percurrere. Muri neglecti pacis incuriâ sarciebantur. Antiochia obsidebatur. Tyrus se volens à terra abrumpere, insulam quærebat antiquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naves, esse in littore, adventum hostium præcavere, & sævientibus ventis magis Barbaros metuere, quam naufragium; non tam propriæ saluti, quàm virginum castimoniæ providentes.* Metu Barbarorum exterrita Fabiola Romam reversa est, ut ibi pauper viveret, ubi fuerat dives. Inspiciatur de vastato à Barbaris imperio Hieronymi ad Heliodorum Epistola.

Hieron. Ep. 30.

Stilicho Achaiæ succurrere properat.

IX. Nunciâ Græciæ calamitate Rufino cupiditas crescit imperii. Neque impedimentum turbatâ Republica fore sibi ullum existimabat. At Stilicho militibus ad naves impositis, ad opem Achaiæ ferendam proficiscitur. Ut Peloponesum appulit, Barbaros in Pholoën fugere cogit. Quid Pholoë, Plinius docet: *Montes in Arcadia Pholoë cum oppido.* Si Claudiano credimus, Stilichonis è manibus victoriam Rufini dolus eripuit:

Plin. l. 4. cap. 6.

Claud. in Ruf. l. 2.

Illa dies potuit nostris imponere finem
Cladibus, & sceleris causas auferre futuri.
Invida proh quantum rapuit fortuna triumphum!
Inter equos interque tubas mandata feruntur
Regis, & armati veniunt ductoris ad aures.

Quasi ab Arcadio Orientis miles fuisset repetitus:

Cedo equidem & miserum permitto cladibus urbem,
Flectite signa Duces, redeat jam miles Eous,
Parendum est, taceant litui, prohibete sagittas,
Parcite contiguo, Rufinus præcipit, hosti.

Non tamen Poetæ Stilichoni serviliter blandienti temerè hîc fides detrahitur. Credendum magis Historicis. Hujus ætatis Scriptor Orosius de Stilichone, & Rufino hæc habet: *Quid uterque egerit, quidve agere conatus sit, exitus utriusque docuit, cùm alius sibi, alius filio suo affectans regale fastigium, ut rebus repentè turbatis, necessitas Republicæ scelus ambitus tegeret, gentesque barbaras ille immisit, hic fovit.* Itaque fidem libenter adjungimus Zozimo. Barbaros Stilicho commeatus inopiâ facillimè delevisset, *Nisi deliciis, & mimis ridiculorum, & parum verecundis mulierculis se dedisset, ac militibus quæcunque Barbari reliquerant, diripiendi potestatem fecisset, hostibusque spatium concedendi, ut è Peloponeso cum omni præda regressi in Epirum transirent, & in urbes ejus grassarentur. Quod eos fecisse conspicatus Stilicho, rebus infectis in Italiam navigat, cum majora gravioraque Græcis intulisset mala per eos milites, quos secum adduxerat.* Quòd si nondum de filio ad augusteam dignitatem evehendo cogitabat, saltem Illyricum ab Arcadii ditione ad Honorium transferre cupiebat. Id ex Miscellanea colligimus: Stilicho habebat *sub se plurimos Romanorum, atque Gentilium, qui contractis inimicitiis cum Arcadii Ducibus cogitabat congredi contra eos. Tunc ergo agens cum Honorio, Alaricum Regem fecit ordinari Magistrum Militum, & accessit adversus Illyricum, eique Jovium Præfectum constituit, ut arma contra Romanos attolleret,*

Oros. l. 7. cap. 37.

Zozim. l. 5. c. 7.

Miscell. lib. 13.

ret, & Provincias Honorii subderet ditiani. Quæ narrantur & à Sozomeno l. 9. c. 4. ex quo à Paulo Diacono videntur esse desumpta. Quæ tamen Sozomenus narrat, gesta sunt postmodum.

Rufinus Præf. occiditur. Quid uxori, & filiæ contigerit?

X. Quod Rufini causâ Claudianus de improbis canit,

Tolluntur in altum,
Ut lapsu graviore ruant,

Verum esse, demonstrat exitus Rufini, qui triennio, & eo amplius Orientem pro libitu administraverat. Diadema imperiumque cogitans ab iis, qui delectum militum agebant, purpurâ indui sperabat. At mortem talia meditanti mittit Stilicho. Revertebantur milites, qui ex Oriente cum Theodosio adversus Eugenium contenderant, quibus *Gainas* præficiebatur, cui Stilicho consilium aperuerat. Ubi Constantinopoli propius absuere milites, antegressus Gainas Arcadio eorum nunciat adventum. Quibus ingressuris Principem obviam prodire hortatur. Suadenti obsecutus Arcadius unà cum Rufino occurrit exercitui. Ac in spem venerat Rufinus, quòd primo statim aspectu abjecto Arcadio à militibus Imperator crearetur. At illi, qui non purpuram, sed mortem afferebant, Rufinum *in loco qui Tribunal dicitur, ad ipsos Imperatoris pedes gladiis trucidarunt, tum quod ipsis id mandatum fuerat à Stilichone, tum quod desiderii se a Rufino deprehenderant.* Periit Novembris XXVII. Porro milites, quorum furor sanguine miseri non satiabatur, defuncto caput amputant, lapidem ori ejus immittunt, hastæque infixum circumferentes, quaquaversum discurrere cœperunt: *Dextram quoque Rufini præcisam gestantes, per singulas urbis officinas circumtulerunt, hæc addentes, Date stipem insatiabili; magnamque auri vim hujusmodi postulationibus collegerunt.* (Philostorg. l. 11. c. 3.) Quâ Philostorgii narratione in mentem verborum Hieronymi penetrare licet: Rufini *abscissa manus dextera ad dedecus insatiabilis avaritiæ ostiatim stipem mendicavit.* (Hieron. Ep. 3.) Hunc crudelitate injustitiâque exitum sibi miser ille meruit, qui ad dignitatem Prætorii Præfecto evectus, omnia nutu suo regebat. Cujus improbitatem eleganti carmine Claudianus describit:

Infernos gravat umbra lacus, Pater Æacus horret,
Intrantemque etiam latratu Cerberus urget.

(Zosim. l. 5. c. 7.) Uxori verò filiæque Rufini ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent, *Eutropius* fide datâ permisit, ut Hierosolymorum ad urbem navigarent, ubi reliquum vitæ tempus exegerunt. In annum proximè futurum discessum mulierum Marcellinus contulit: *Rufini uxor & filia exulant.* Immensas Rufini facultates ex majori parte sibi vindicavit Eutropius. Quàm Rufinus malitiâ suâ, tam probitate soror Rufini celebris fuit. Silvania mulieri nomen erat, de qua mentionem fecit in historia Lausiaca Palladius. Silvania soror Rufini Præfecti increpavit mollitiem *Jobini*, qui acceptâ pelvi pedes & manus palmis laverat aquâ frigidissimâ. Cui mulier, *Confide, fili*, inquit, *ego ago annum ætatis sexagesimum. Præter extrema manuum meatum, & hoc propter communionem non pes meus aquam tetigit, non vultus, neque ullum ex membris meis, etiamsi me variæ invaserint ægritudines.* (Pallad. Laus. cap. 143.)

Stilicho, ejus ortus, & mores.

XI. Invitat orationis series tenorque materiæ de *Stilichone* commemorare, qui & ambitione cum Rufino certabat, & fatum commune sortitus est. Obscuri sunt in Historia Stilichonis ortus: de quibus Claudianus, magnus alioquin Stilichonis adulator, pauca hæc habet:

Quid facta revolvam,
Militiamque patris? Cujus protendere famam,
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilicho.

Valentem nomine patrem habuit. Barbarum fuisse constat, Vandalico sanguine procreatum: *Comes Stilico, Vandalorum imbellis, avaræ, perfidæ, & dolosæ gentis, genere editus.* Quæ Orosii verba sunt l. 7. c. 38. Fuit tamen præstantis & corporis, & animi. De pace ad Persas Legatus missus erat:

Vix primævus eras, pacis cùm mitteris autor,
Assyria tanta fœdus cum gente ferire.

(Claud. de Laud. Stil. lib. 1.)

Tantum favoris à Theodosio præclaris facinoribus suis est emeritus, ut *Serenam* fratris sui filiam ipsi junxerit matrimonio. Stilichonis socero Honorio fuisse nomen, ex Claudiano colligimus, Honorium Augustum sic loquentem inducente:

Mallior, ô patrui germen, cui nominis hæres,
Successi?

(Claud. de Nupt. Hon.)

Ut in Eugenium arma movit Imperator, secundum Timasium Romanis exercitibus Stilichonem præfecit. Quem cùm affinitatis causâ fidissimum sibi arbitraretur, Princeps optimus moriens filiis suis tutorem dedit. Ad summum penè fastigium evectus, Imperatoris titulum Honorio reliquit, potentiâ autoritateque sibi reservatâ, quâ insolenter admodum usus est. Victor in litibus abibat, qui pecuniâ sententiam redimebat. Quidquid divitiarum erat, in Stilichonis domum confluebat. Neque sentiebat Honorius quidquam eorum, quæ gerebantur, sed quod imperasset Stilicho, pro lege ducebatur. Duas ex Serena filias susceperat, *Mariam*, atque *Thermantiam*: natu majorem Mariam uxorem dedit Honorio. Quas Claudianus nuptias eleganti carmine describit, in quo fingit Honorium Mariæ cupidum ipsam ambuisse:

Cunctatur mea vota socer: quid jungere differt
Quam pepigit, castasque preces implere recusat?

Auditâ Alarichi in Græciam irruptione, militibus navea complevit, ut Achaiæ esset auxilio. Quam tamen clade graviori affecit, illâ quam à Barbaris patiebatur. Reque infectâ in Italiam revertitur. Hinc verosimilem conjecturam duximus, jam secum in animo cogitasse, Illyricum Honorii ditioni adjungere.

Arianorum divisio. Psathyriani.

XII. Commemoratis rebus imperii, Ecclesiasticas referamus. Arianis satis & animorum erat, & concordiæ ad bellum fidei inferendum. Hoc tamen anno conjunctio dissiluit. Quippe oritur inter ipsos quæstio, possetne Deus etiam antequam Filius subsisteret, vocari Pater: *Dorotheus igitur Antiocina ab illis accersitus, Patrem nec esse, nec vocari posse dixit, nisi existente Filio. Marinus verò, quem ante Dorotheum ex Thracia evocaverant, opportunâ occasione arreptâ, ægrè enim ferebat quòd Dorotheum sibi prætulissent, contrariæ sententiæ patrocinium suscepit.* Facto dissidio, qui sub Dorotheo erant, in suis sedibus mansere, qui verò Marinum sequebantur, instructis sibi privatis Oratoriis conventus celebravere. Qui nondum existente Filio Patrem fuisse dicebant, *Psathyriani* vocati sunt, ea de causa, quòd *Theoctistus* quidam natione Syrus, *Psathyropola*, id est,

Anno Dom. 395.

est, placentarum venditor, hoc dogmatis acerrimè defendebat. Quod & amplexus est Selenas, Gothorum Episcopus, paternâ quidem origine Gothus, Phryx maternâ, quà ratione utraque linguâ expeditè docebat in Ecclesia. *Psathyriani* tamen paulò pòst inter se dividuntur, Marino dissidente ab Agapio, quem ipse ad Episcopatum Ephesi promoverat. Agapii partes Gothi sequebantur. Quam contentionem cùm studio gloriæ exoriri Clericorum complures animadverterent, ad Consubstantialis fidem se transtulerunt. Quòd autem Psathyrianorum Marino Duce ab Arianis dissidium huic anno alligemus, Autor est nobis Socrates: *Cùm Ariani quinque ac viginti annorum spatio inter se divisi fuissent, tandem regnante Theodosio Juniore, Consulatu Plinthæ Magistri Militum, Psathyriani rationibus victi à contentione destiterunt: & in unum corpus denuò coëuntes, quasi Lege latâ sanxerunt, ne qua in posterum mentio fieret quæstionis illius, cujus causâ fuerant separati.* Porro Plinthæ Consulatus annum aperuit illum, qui Dom. CCCCXIX. est. A quo si vigintiaquinque numerentur, in Dom. CCCXCV. incidimus.

Socr. l. 5. cap. 23.

Augustinus creatur Episcopus.

XIII. Ab hoc horrido dissidio ad lætum & serenum casum transeamus, Augustini scilicet ad Hipponensem Episcopatum evectionem. Quem hoc anno contigisse Prosper Cassiodorusque testantur: *Olybrio & Probino Coss. Augustinus B. Ambrosii discipulus multâ facundiâ doctrinâque excellens, Hippone Regio in Africa Episcopus ordinatur.* Nec satis causæ videmus esse, cur cum eruditis nonnullis in annum CCCXCVI. illam creationem conferamus, repugnante Prosperi penè supparis Chronologia. Cùm imparem muneribus Episcopalibus sese Valerius agnosceret, Augustinum sibi collegam ascisci voluit. Exemplo raro quidem, sed non prorsus novo. Metuebat optimus senex, cui fama Augustini probè nota, ne sibi eriperetur aliquo in Episcopatu collocandus: neque profectò vanus omninò is timor erat. Id quidem factum fuisset, *nisi hoc idem Episcopus cognito, ad locum secretum eum transire curasset, occultatumque à quærentibus, minime inveniri fecisset.* Hipponenses in eodem metu omnes versabantur, hinc Sancto Presbytero Carthaginensem Aurelium adeundi licentia negabatur. Ut firmissimis ergo vinculis Augustinum Valerius sibi conjungeret, collegam ascisci, teste Possidio: *Sciens se corpore & ætate infirmissimum, egit secretis literis apud Primatem Episcopum sedis Carthaginensis, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisque gravitatem, & obsecrans, ut Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ Cathedræ non jam succederet, sed Consacerdos accederet Augustinus. Quæ igitur B. Valerius optavit, & rogavit satagens, Rescripto impetravit. Postquam petitionem, ad visitandum adveniente ad Ecclesiam Hipponensem tunc Primate Numidiæ, Megalio Calamensi Episcopo, Valerius Antistes Episcopis qui fortè tunc aderant, & universæ plebi inopinatam cunctis suam insinuat tunc voluntatem: omnibusque audientibus, & gratulantibus, atque id fieri perficique ingenti desiderio clamantibus Episcopatum suscipere contra morem Ecclesiæ; suo vivente Episcopo Presbyter Augustinus recusabat. Dumque illi fieri solere ab omnibus suaderetur, atque id ignaro, transmarinis & Africanis Ecclesiæ exemplis probaretur, compulsus atque coactus succubuit, & Episcopatus curam & majoris loci ordinationem suscepit.* Narcisso quidem Alexander in Episcopatu Hierosolymitano collega datus erat. Theotecnus quoque Cæsareæ Episcopus Anatolium Præsulem sibi successurum ordinaverat. Neque ob id jus divinum violabatur. Ipse quidem Augustinus non Christi, sed Nicænæ Synodi Legibus ordinationem pugnare suam fatetur. Quanquam & Canon Nicænus, *Ne in una civitate duo sint Episcopi*, benignâ interpretatione emolliri possit. Nulli sanè ordinatio Augustini erat injuriæ; non Valerio hujus cupido; non Hipponensi Ecclesiæ, Episcopatum Augustini flagitanti; non Africæ Episcopis, ob ædificationem Hipponensium consensum præbentibus suum. A quo verò ordinatus sit Augustinus, ipse Petiliano declaravit In Carthaginensi collatione 3. n. 247. *Megalius me ordinavit; Primatus Ecclesiæ Cath. eo tempore, quo ille me potuit ordinare.* Ecclesiæ gratulati sunt viri boni, quod tantum Præsulem adepta fuerit. Hîc quidem silentium non egit Paulinus, qui de ea electione scribit Romaniano: *Non autem tantùm hoc scribimus gratulandum, quòd Episcopatum Augustinus acceperit, sed quod hanc Dei curam meruerint Africanæ Ecclesiæ, ut verba cœlestia Augustini ore perciperent, qui ad majorem Dominici muneris gratiam, novo more provectus ita consecratus est, ut non succederet in Cathedra Episcopo, sed accederet. Nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ Episcopo Coëpiscopus Augustinus est.* Quæ Paulini Epistola est anno CCCXCVI. exarata, quo & Augustini literas accepit, quibus de nova ipsius dignitate docebantur. Duæ porro in Africa civitates erant, quibus Hippo nomen impositum. Una in Africano littore, cognomine diversa, Διάῤῥυτος dicebatur hoc est, Hippo *irriguus*. Altera discriminis faciendo Hippo regius vocabatur, sive *equile regium*. Huic Augustinus Episcopus imponitur. Alteri *Florentius* Augustino coætaneus præficiebatur, qui & Leporii satisfactionis libello subscripsit.

Prosp.

Possid. Vit. Aug. c. 8.

Euseb. l. 7. cap. 32.

Paul. Ep. 46.

Anno U. C. 1149. Per. Jul. 5109. Jul. 441. Dom. 396. Arcad. 1. & 2. Honor. 4. & 2. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 17. *Indict.* 9. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 13. *April.*

Anno Dom. 396.

Coss. *Arcadius August.* IV. & *Honorius August.* III.

I. EXtincto Rufino, potentiæ ipsius hæres factus *Eutropius* Eunuchus, propemodum regnabat. Servili genere ortus, cùm in palatium irrepsisset, & ad dignitatem Præpositi evectus fuisset, præsente tamen fortunâ minimè contentus erat. Omnes igitur opes tantâ cupiditate arripiebat, ut ipsam superasse Avaritiam videretur. Sed & viros præstantes submovere voluit, ne quis alius præter ipsum potestate Imperatori proximus esset. Porro cùm Præfecto Prætorio opus esset, qui in Rufini locum sufficeretur, huic *Timasium* dignitati præponere voluit. Erat Timasius bellicis virtutibus clarus, qui à Valentis usque temporibus præliis pluribus interfuerat, Theodosiumque ab ingruentium Barbarorum impetu liberaverat. Timasii tamen fortitudinem pravi mores deturpabant. Insolens erat, & superbus; impuris voluptatibus liquescebat. Hoc primùm summumque rerum humanarum bonum existimabat, honorem, gloriam, opes, & arbitratu suo vivendi licentiam. Propter ebrietatem dies noctesque nesciebat. Ab Eutropio accersitus ex Pamphilia in Lydiam rediit,

Eutropius quis? Timasii exilium imperari jubet. Quis Timasius.

Philostorg. l. 11. c. 4.

ANNO DOM. 396.

Suid.

Tanquamsquidam Rex, aut ut ille, qui vel ipsum Imperatorem, & Eunuchum obiter pro oblectamento habiturus, si vellet. Hinc Timasio causa calamitatis, cui inferendæ hanc Eutropius occasionem reperit. *Bargus* Syriæ Laodiceâ ortus, Lucanicarum in foro institor, ob flagitia quædam Sardes profugerat. Quem utpote facetum, & conciliandis sibi hominibus idoneum, in familiaritatem Timasius admisit, Præfectumque subinde Militum cohorti Constantinopolim & secum abducit. Eo homine ad struendam Timasio calumniam Eutropius utitur, quasi imperium affectasset. Ut indignum omnibus visum est, institorem farciminum tot dignitatibus illustri viro crimen intentare, Arcadius qui Judicis officio fungebatur, causæ cognitionem Saturnio committit atque Procopio. Vir erat *Procopius*, qui nonnunquam verum liberè proferebat, eoque tempore contendebat iniquum esse, Timasium tot dignitatibus clarum, vilis impurique homuncionis calumniis opprimi. Vicit tamen *Saturnini* sententia. Itaque Oasim Timasius relegatur, sterilem locum, è quo nemo posset evadere, qui eò deportaretur. Est enim vasta arenæ planicies inter Oasim interjecta, in qua nec vestigia à ventis deleta remanent, nec arbor ulla est, aut domicilium, quod sit indicio. Hinc proclive est emendare corruptum locum Hieronymi: *Timasius præcipitatus repentè de altissimo gradu, evasisse se putat, quod Assa vivit inglorius.* Legendum *Oasi*, ubi relegatus Timasius miserè vitam finiit. Quod ex Amaseæ Episcopo Asterio discimus in Sermone adversus festum Calendarum: *Alter verò cum Prætoris munere eundem ipse adeptus honorem, in Ægypti atque Libyæ extremis finibus, in locis arenosis, & humoris omnis humanique cultus expertibus, damnationis supplicium fugiens, miserè extinctus est.* Quibus infelicem Timasium pingi nemo non videt. Quem sive siti oppressum, sive per arenas vagantem mortuum repertum esse Sozomenus memorat. Huic uxor *Pentadia* fuit, fœmina propriis virtutibus quàm mariti dignitate illustrior. Quam ad Ecclesiæ azylum confugientem extrahere Eutropius Eunuchus conatus est. Nec abludit à vero, postmodum *Pentadiam* Ecclesiæ se ministerio dicasse, cùm Diaconissæ Pentadiæ mentio fit in vita Chrysostomi: *Ingressus autèm Baptisterium, Olympiadem vocat, quæ ab Ecclesia non discedebat, simul & Pentadiam, & Proclam Diaconissas.* Cæterùm Baronii error est auferendus, qui Timasii casum cum anno CCCXCV, copulat. Cùm enim Rufinus die Novembris XXV. perierit, cujus ante obitum de accersendo Timasio non cogitabat Eutropius, illo ipso anno, qui Rufino supremus fuit, Timasius & ex Asia vocari, & Constantinopoli à Saturnio damnari non potuit. Quæ Timasio non pepercerat Eutropii avaritia, ea infamem Eunuchum adversus *Abundantium* concitat, virum multis honoribus functum. Thraciâ oriundus erat, qui à Gratiani usque temporibus militaverat Theodosio, & unà cum ipso anno CCCXCIII. Consul processerat. Cujus opibus inhians Eutropius, virum illustrem aulâ ejectum, Sidonem habitare jubet. Non tamen in Phœnicia reliquum vitæ transegit, ut sibi persuasit Zozimus. In locum tristiorem iterum relegatur, teste Hieronymo: *Abundantius egens Pityunte exulat.* Cujus & casum memorat jam laudatus à nobis Asterius: *Quid de eo dicemus, qui & ipse Exconsul & Exprætor in terra nunc Cholchide agens, ejusce regionis Barbarorum humanitati vitam & spiritum debet?* Prodigiosam semiviri avaritiam, qui ad sterilitatem perpetuam damnatus nullo fine opes congregabat, si liberos sustulisset, cùm specie saltem rationis aliquâ insaniisset.

Zozim. l. 5. c. 9.

Hieron. Ep. 3.

B. M. P. t. 5. 818.

Sozom. l. 8. c. 7.

Pallad. Vit. Chrys. pag. 89.

Zozim. l. 5. c. 10.

Hieron. Ep. 3.

ANNO DOM. 396.

Gildonis rebellio. Quandonam incepit?

II. At majora molitur Eutropius, qui privatas non modò fortunas, sed ipsum etiam imperium labefactare conatur, ut suæ ambitioni serviret. Ad extinguendum Rufinum consilia cum Stilichone sociaverat. Postmodum verò potentiam Stiliconis veritus, Constantinopolitanæ urbis aditum ei præcludere cogitat. Neque talia versanti in animo occasio defuit. Gildo, *Firmi*, de quo suo loco tractavimus frater, anno CCCLXXXVII. utriusque Militiæ Magister per Africam à Theodosio creatus, rebellare cœpit:

Ausus Latio contendere Gildo,
Germani nec fata timet.

Quid verò causæ eum impulerit, non est in medio, sive quadam permotus invidiâ, sive minimam in parvulis Principibus spem fore arbitratus, *Africam à societate Reipublicæ sibi usurpare ausus est, Gentili magis licentiâ contentus, quàm ambitu regiæ potestatis inflatur. Huic Mascizel frater fuit, qui novarum rerum molitiones in fratre perhorrascens, relictâ apud Africanam militiam duobus filiis adolescentibus, in Italiam redút. Gildo & absentiam fratris & præsentiam filiorum ejus suspectam habens, adolescentes dolo circumventos interfecit.* Gravis Romæ fuit ea seditio ob tritici penuriam, quod ex Africa suppeditatum transvehi Gildo prohibuit. Hoc eò intolerabilius, quòd Niliacis navibus ex Ægypto nil frumenti Italiæ ministrabatur, quod Constantini Legibus Constantinopolim vehebatur:

Orof. l. 7. cap. 36.

Ægyptia rura
In partem cessere novam spes unica nobis
Restabat Libye. . . . . .
- - - - - - - -
Hanc quoque nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
Autumni.

Claud. de bel. Gild. 65.

Hinc gravis fames exorta. At de Gildonici tumultus initio ex Claudiano magna difficultas exoritur, qui fundentem carmina hæc Africam inducit:

Gildoni facunda fui: jam Solis habena
Bis senas torquens hyemes cervicibus, ex quo
Hæret triste jugum: nostris jam luctibus ille
Consenuit, regnumque sibi jus vindicat annis.

Id. ib. v. 155.

Licentiâ poeticâ hæc cecinisse Claudianum existimamus, quo majores Stiliconi laudes afferret, vix quippe triennio rebellem Africæ Gildonem pertulit. Alio Claudianum modo Baronius explicat; nempe, quòd *Firmi fratris conjunxit tyrannidem.* Quæ nostro judicio explicatio est respuenda, quòd & Firmi in rebellione Romanis Gildo fidus fuerit, & numerus ille duodenarius inveniri nequeat, sive deducatur à Firmi seditionis initio, quæ anno circiter CCCLXXI. inceperat, sive à diuturnitate, quæ à novennio quàm longissimè abfuit. Multò minus placet illustrissimi Purpurati sententia, qui *tempore belli Eugeniani Gildonem ab imperio Rom. descivisse putat.* Quam refellit opinionem Victor in Epitome: Honorius *apud Mediolanum excessit, utramque Rempublicam utrique, id est, Arcadio & Honorio quietam relinquens.* Orosius quoque nonnisi mortuo jam Theodosio, Gildonem Honorio insurrexisse tradit: *Gildo Comes simul ut defun-*

Bar. Ann. 398. n. 37.

Error Baronii.

Bar. Ann. 398. n. 38.

Orof. l. 7. cap. 36.

defunctum Theodosium comperit, Africam Orientalis imperii partibus jungere molitus est. Coluit igitur Theodosium ad extremum ipsius usque spiritum, quo cum & affinitate conjungebatur. Quippe Salvina Gildonis filia à Nebridio uxor ducta fuerat, Flacillæ Augustæ ex sorore genito. Quod testatur Hieronymus in sua ad Salvinam, quæ maritum lugebat, Epistola: *Alius forsitan laudet Nebridium, quòd sorore generatus Augustæ, & in matertera nutritus sinu, invictissimo Principi ita charus fuit, ut ei conjugem nobilissimam quæreret, & bellis civilibus Africam dissidentem, hâc velut obside sibi fidam redderet.* Defuncto itaque Theodosio, demum labescere cœpit Gildonis fides, quem Eutropius sollicitat, avulsam ab Honorii ditione Africam Arcadiano imperio adjicere. Non est tamen negandum, ex Claudiano colligi, vivente Theodosio Gildonem de rebellione cogitasse:

Hieron. Ep. 9.

Zosim. l. 5. c. 11.

Claud. de VI. Hon. Conf. 110.

Alter præcepta vocantis
Respuit, auxiliisque ad proxima bella negatis,
Abjurata palam Libya possederat arva.

Fictionem tamen poeticam esse hanc imperante Theodosio Gildonis rebellionem, præter Historicorum testimonia innuit & ipse Claudianus, qui Alaricum & Theodosio obstitisse canit:

Alaricum barbara Peuce
Nutrierat, qui sæpè tuum sprevere profanâ
Mente patrem.

Theodosio quidem militavit Alaricus. Nodus hic est difficillimus, quem peritioribus solvendum proponimus.

Igne & terræ motu Deus Constantinopoli minatur.

III. Anno celebritatem prodigium attulit, quod Chronologi, Historicique recordantur. Constantinopoli *terra motus per dies plurimos fuit, cælumque ardere visum est.* Ferunt pio militi divinitùs nunciatum, civitatem venturo de cœlo igne perituram. Quod cùm indicasset Episcopo, monita non respuit Nectarius, qui gregem suum ad resipiscendum hortatur: *Noctu initio visa est ignea nubes ab Oriente, primò parva, deinde paulatim ut accedebat supra civitatem, ita crescebat, donec toti urbi ingens terribiliter immineret. Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor sulphuris deerat. Omnes ad Ecclesiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptismum extorquebat quisque, à quo poterat.* Sed nubes minui cœpit, paulatimque consumpta est. Vix securus erat populus, cùm iterum audit migrandum esse, quod civitas proximo Sabbato esset peritura. Tum cuncti cum Arcadio aliquot milliaribus progressi, ad fundendas orationes in unum locum congregantur. Magnum fumum subitò vident; sed tranquillitate redditâ omnes læti redeunt: *Nemo de domo sua quidquam perdidit patente.* Aug. de Excid. urb. c. 6. Inspiciatur & Pauli Diaconi Historia Miscellanea l. 13.

Prosp. Chr.

Eunomianorum dissidia.

IV. Sæpenumerò firmior est Hæreticorum, quàm Orthodoxorum concordia. Contigit tamen quandoque sectas in varias scindi partes, ut faciliore lapsu ruant. Eunomii familia ad fidei perniciem nata, magnos excitat motus, qui labente anno erupisse videntur. Quos ut facti sunt, narrat Socrates: *Qui ab Eunomio nomen traxerunt, varias in partes posteà discissi sunt. Primùm enim Theophronius quidam Cappadox, cùm libros quosdam composuisset, quos de exercitatione mentis inscripsit, in odium suorum incurrens, tanquam suæ sectæ desertor ab illis ejectus est. Qui posteà seorsum ab illis collectas celebrant, hæresim de suo nomine nuncupatam relinquit. Deinde Eutychius quidam Constantinopoli ob levem quandam controversiam ab Eunomianis discessit, & nunc separatim conventus agit. Ac Theophronii quidem Sectatores vulgò vocantur Eunomiotheophroniani. Qui autem Eutychio se adjunxerunt, Eunomieutychiani.* Ut impressa in Baptismo augustissimæ Trinitatis vestigia delerent, formam divini Sacramenti prorsus mutatam iverunt: *Non enim in Trinitatem baptizant, sed in mortem Christi.* Socratis narrationem illustrat Sozomenus. Theophronius, inquit, ex sacris Oraculis *probare conatus est, Deum qui futura præcognosceret, præsentia verò sciret, & præterita meminisset, non eodem semper modò se habere, sed pro ratione futuri, præsentis, & præteriti mutare cognitionem. Ob ejusmodi* opiniones, cùm ne ipsis quidem Eunomianis *ferendus videretur, ex eorum Ecclesia ejectus, hæresim nominis sui condidit.* Eutychius verò Dei Filium ignorare diem Judicii palam asseruit. Quam impiam sanè sententiam cùm Eunomianorum Antistites improbarent, relictâ ipsorum communione Eutychius ad Eunomium in exilio tunc agentem perrexit, qui ipsius opinionis suffragatus est, unàque cum eo fudit orationes, quamvis nefas sit apud ipsos orare cum illis, qui expertes sunt literarum, quæ per notas ab aliis ignoratas communionem testantur. Defuncto non multò pòst Eunomio, ille qui in urbe Regia Eunomianis sacris præerat, Eutychium admittere noluit, *Præ invidia illi infensus, quòd cùm assertionem illius, qui ne Clericus quidem erat, acriter impugnare vellet, quæstionem minimè solvere potuisset.* Hæc illa Eunomianorum dissidia, novæque impietates, quibus & Christi majestatem, & baptismi Sanctitatem violabant, causam Arcadio præbuisse videtur, cur labente anno Leges non in Hæreticos modò, sed præcipuè in Eunomianos promulgaret. Quippe quam memoravimus historiam, ea demonstrat, quænam illa dementia, quod facinus, quis furor, quis error Eunomianorum fuerit, cujus in Legibus mentio est. Leges audiamus.

Socr. l. V. cap. 24.

Sozom. l. 7. c. 17.

Leges Arcadii in Hæreticos.

V. Hæreticos Arcadius Ecclesiis, Diaconicisque exuit suis, quos & sacratissimâ urbe pepulit. Prohibuit etiam illos intra civitatem noctu, vel interdiu conventus agere, Clerico U. P. centum librarum auri mulctâ irrogatâ, si publicos privatosque conventus concesserit. Data est v. Nonas Martii. Multis Imperatorum Legibus Hæreticorum & mysteria, & conventus prohibebantur. Verùm conniventibus fortè Magistratibus, Ecclesias Hæretici suas etiamnum retinebant. Hinc sancitum ab Arcadio: *Cuncti Hæretici procul noverint, omnia sibi loca hujus urbis adimenda esse, sive sub Ecclesiarum nomine teneantur, sive quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica; sive in privatis domibus, vel locis privatis, fisco nostro adcorporandis.* Diaconica loca erant Ecclesiæ, quæ alias *Secretaria* dicuntur, ubi vasa, vestes, resque sacris usibus destinatæ recondebantur. *Decanica* præbuere usum quendam *custodiæ Ecclesiasticæ*, observante Gothofredo. Eunomianos rectè feriere gemina Arcadii Edicta, quæ hoc & anno promulgata sunt: *Doctores autoresque Eunomianorum facinoris investigati, Clericique maximè, quorum furor tantum suasit errorem, ex civitatibus pellantur extorres. Data XI. Kal. Maii.* Præter communes odii in Eunomianos causas speculiares Arcadius habuisse potuit ex Eunomianorum dissidiis, quorum pars Theophronium sequebatur, pars Eutychium.

Cod. Theod. t. 6. p. 156.

ANNO DOM. 396.

chium. Sed & fecutis annis Arcadius Eunomianos non civitatibus tantùm pepulit, sed & conventus eorum in agris modis omnibus, Codicesque & libros prohiberi voluit.

Ambrosii Acta nonnulla.

VI. Ambrosio cœlestis virtutis testimonium nunc est reddendum, de quo multa narrat Paulinus, quorum fides sit penes Autorem. Quo tempore Honorius Mediolani Libycarum ferarum munus exhiberet, data à Stilichone militibus est licentia, *Cresconium* rapere de Ecclesia, ad quam confugerat. Fugientem ad altare Ambrosius cum Clericis defendendum circumdedit. Militibus Ariani præerant, qui ablato Cresconio exultantes ad amphitheatrum redeunt. Vim altaribus illatam diu flevit Ambrosius. Quam tamen Deus ultus est. Dimissi quippe leopardi celere saltu ad locum, in quo milites sedebant, ascendunt, quos morsibus appetitos graviter saucios reliquere. Hoc ubi vidit Stilicho, pœnitentiâ motus, cumulatè satisfecit Ambrosio. Ac Cresconium quidem illæsum dimiserat, quia verò gravissimorum erat criminum reus, ad exilium destinatur, non multò post indulgentiâ prosequente. Aliud prodigii subjungit Paulinus, multò minus credibile. In Ambrosiana Basilica servus Stilichonis versabatur à Dæmone liberatus, qui falsas confecere Epistolas deprehensus est; cui pœnæ aliquid ob Ambrosii reverentiam Stilicho irrogari noluit. Quem servum interrogatum, cùm flagitii autorem deprehendisset Ambrosius, *Oportet*, inquit, *illum tradi Satanæ in interitum carnis.* Vix ea fatus erat, *cùm eodem momento Spiritus immundus arreptum discerpere cœpit.* Pace Paulini, liceat nobis eo de miraculo dubitare, cùm solis Apostolis id privilegii concessum fuerit Dæmonibus uti, quasi lictoribus ad extorquendos peccatores. Intereà ex ea narratione discimus, quid sit *tradi Satanæ*, quod non satis aptè complures de Excommunicatione interpretantur. Paulino judice hoc aliud prorsus sonat, nempe Dæmoni excarnificandum dari.

Paulin. Vit. Ambr.

ANNO DOM. 397.

ANNO U. C. 1150. OLYMP. 294. PER. JUL. 5110. JUL. 442. DOM. 397. ARCAD. 15. & 3. HONORII 5. & 3. *Sol.* 14. D. *Lun.* 18. *Indict.* 10. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 4. P. 3. *April.*

COSS. *Atticus & Cæsarius.*

Flacilla Arcadio nascitur.

I. RErum imperii sterilem annum ingredimur, Ecclesiasticorum verò fœcundum satis, morteque virorum clariss. lugubrem. Constantinopoli Bauronis ex filia Eudocia Augusta Arcadio Flacilla nata est. Perrexit & Imperator illis molestus esse, qui de religione malè sentiebant. *Doctores Apollinaristarum* Constantinopoli ejecit, conventiculaque ipsorum addixit Fisco Lege latâ Kal. April. Aliam quoque utilem simul & honestam in ambitiosos constitutionem promulgavit, tardò tamen executioni mandatam. Ut illi scilicet, qui ambitione ad honores ascenderunt, mulctentur exilio. Data est IV. Kal. Martii.

Ambrosii obitus. Quamdiu sederit? Hebraicæ linguæ imperitus.

II. Cæterùm, ut res Ecclesiasticas exequamur, Ambrosius post exantlatos pro pietate labores multos posita sanctitati præmia recepit. Multa de ipsius obitu Paulinus refert, quæ ex fide Scriptoris memorabimus. Optimo Præsuli vita tædio erat, ob ingravescentem passim & ubique avaritiæ labem, quæ non Laicos modò, sed Clericos etiam incessebat. Paucis antè diebus quàm decumberet, cùm excipiente Paulino Psalmum XLIII. dictaret, *subitò in modum scuti brevis, ignis caput ejus cooperuit, atque paulatim per os ipsius, tanquam in domum habitator, ingressus est. Post quod facta est species sicut nix, postea verò reversus est vultus ejus ad speciem suam.* Quâ luce veluti sigillo cœlesti Ambrosii doctrinam consignatam esse volunt. Inter dictandum subsistit in his verbis, *Si autem Dominum negligamus, & longè nos faciamus à Domino, facimus nobis adversarium fortiorem.* Non multò post eùm Ecclesiæ Ticinensi Episcopum præfecisset, langnore corripitur, quo cùm pluribus diebus detineretur, Stilicho dixisse fertur, *Tanto viro decedente de corpore, interitus imminet Italiæ.* Persuadet igitur Nobilibus civitatis, quos Ambrosio percharos esse noverat, decumbentem adire, quem rogarent à Deo sibi petere vivendi commeatum. Hoc ut ab amicis audivit, respondit, *Non ita inter vos vixi, ut pudeat me vivere, nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.* In extrema parte porticus in qua jacebat, longè satis ab eo dissiti versabantur, Castus, Polemius, Venerius, Felix, Diaconi, qui submissâ voce de moribundi successore loquebantur. Ut Simpliciani mentionem fecere, exclamavit tertiò, *Senex, sed bonus.* Cætera Paulini verbis narrentur: *Eodem tempore, quo à nobis migravit ad Dominum, ab hora circiter undecima diei usque ad illam horam, quâ emisit spiritum, expansis manibus in modum crucis oravit. Nos autem labia illius moveri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem Sacerdos Ecclesiæ Vercellensis cùm in superiora domus se ad quiescendum composuisset, tertiò vocem vocantis se audivit, dicentisque sibi, Surge festina, quia modò est recessurus, qui descendens obtulit Sancto Domini corpus. Quo accepto ubi deglutivit, emisit spiritum. . . . Inde ad Ecclesiam majorem antelucanâ horâ, quâ defunctus est, corpus ipsius portatum est, ibique eâdem fuit nocte; quâ vigilavimus in Pascha.* Lucescente die Dominico peractis Sacramentis effertur corpus in Basilicam Ambrosianam, ubi conditum est. Quin hoc anno extremum diem morte confecerit Ambrosius, non est ambigendum. Concilium Carthaginense tertium Kal. Septemb. Cæsario & Attico celebratum, de Donatistis hæc statuit: *Placuit, ut consulamus fratres & Consacerdotes nostros Siricium, & Simplicianum.* Jam ergo Simpliciano decesserat Ambrosius. Præterea Ambrosianum obitum cùm quarto Aprilis conjungunt Martyrologia. Mortuus est autem Sancto Sabbato, teste Paulino: ut ab anno CCCXCVII. mors Ambrosii divelli nequeat, quo magnum Sabbatum quarto Aprilis affigebatur. Itaque Marcellini Comitis Chronologia non est accurata, quæ in annum CCCXCVIII. Ambrosianam mortem contulit. Ut vel in corruptum Marcellini exemplar Baronium incidisse, vel non satis vigilantibus oculis illud perlustrasse necesse sit, dum annum supremum Ambrosii ex Marcellino probari contendit: *Coss.* inquit, *Cæsario & Attico Ambrosii obitum contigisse Marcellinus affirmat.* Id sanè non affirmat Marcellinus; qui Sancti Præsulis obitum Honorio IV. & Eutychiano Coss. contigisse memorat. Creatus fuerat Episcopus septimo Decembris, anno CCCXCVIII. Quâ ratione annos XXII. menses quatuor, duobus duntaxat diebus exceptis, Episcopatum Mediolanensem tenuit. Laudes ipsius

ANNO DOM. 397.

Paul. Vit. Ambr.

Cart. 3. c. 48.

Error Baronii.

Bar. Ann. 397. n. 19.

suis paucia quidem, sed significantibus verbis Marcellinus exequitur: *Ambrosius Mediolanensis, virtutum Episcopus, arx fidei, Orator Catholicus ad Dominum commigravit.* Invicti animi se virum fuisse, injustis Principum imperiis cedere nescii, non uno exemplo demonstravit. Græcè Latinèque eruditum omnes fatentur, sed Hebraicæ prorsus linguæ imperitum fuisse exploratissimum est. Qua de causa pueriliter erravit, dum Hebræa quædam vocabula interpretatur. Tot sanè ipsius in Sermonibus ad Psalm. XXVIII. peccata sunt, quot Sermones. Exempla quædam subjiciamus. Sermone secundo: *Bet interpretatio consideranda est, quam in Latinum conversa, Confusio declaratur.* Sermone quarto: *Dalet significat Latinè Timorem, vel ut alibi invenimus, Nativitatem.* Sermone sexto: *Zain significat Latinè, Ducto.* Eâdem peritiâ literas omnes Hebræas interpretatur, ut prodigio sit, virum gravissimum in ejusmodi ineptias delapsum esse, quæ dant Hebræorum pueris ludibria. Præstaret sanè ab ignotæ linguæ explicatione prorsus temperare. Non nescimus, Hieronymum Hebræorum elementis significationes adjunxisse in sua ad Paulam Urbicam Epistola. Hieronymianæ verò significationes sunt ab Ambrosianis penitùs diversæ: *Beth, domus; Dalet, tabulatum; Zain, hæc.* Extant adhùc genuina Ambrosii scripta; alia tamen dubia sunt, alia subdita, ornata magno nomine, de quibus consulendi Critici. Ambrosio Missam ascribit Walafridus Strabo: *Ambrosius quoque Mediolanensis Episcopus, tam Missa quàm cæterorum dispositionem officiorum sua Ecclesiæ & aliis Liguribus ordinavit, quæ usque hodie in Mediolanensi tenentur Ecclesia.* Est tamen vero similius, Missam Ambrosianam compilatoris opus esse, qui multa quidem ex Ambrosio desumpsit, quæ posteri suis additamentis auxere, qui Liturgiarum casus omnium fuit, quæ Veteribus vindicantur. Quod verò Cardinalis Bona de ritu Ambrosiano habet, *Missæ ordinem à S. Barnaba Apostolo, psallendi verò regulam à S. Mirocle Archiepiscopo* Ecclesiam Mediolanensem accepisse, opus habet argumentis ad fidem impetrandam. Hymni verò Ambrosiani in tanto pretio fuerant, ut palam publicèque in Galliarum Ecclesiis canerentur. Quò pertinet Synodi Turonensis secundæ Canon 23. qui apud Carranzam est 17. *Licet Ambrosianos habeamus hymnos in Canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui qui digni sunt formâ, cantare volumus.* De Ambrosii Operibus suum Hieronymus interponere judicium noluit: *Ambrosius Mediolanensis Episcopus usque ad præsentem diem scribit, de quo quia superest, meum judicium subtraham, ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.* Ambrosio Simplicianus successit.

Hier. Ep. 155.

Strabo de Reb. Eccl. c. 22.

De Martini anno emortuali & die.

III. Novos in luctus ob *Martini* mortem vocatur Ecclesia. Non nescimus quidem, de fatali anno Martini inter eruditos multum esse controversiæ. Quantum in ea re sit dissidii, vel ex uno Petavio sciri potest, qui varias Veterum de ultimo Martini anno opiniones refert libro de Doctr. Temp. XI. c. 44. & Rationarii l. IV. c. 13. Verùm, ut in nostro Baronio hæreamus, illustrissimi sententia Purpurati hæc est, Martinum anno CCCI. abiisse è vita. Quâ sanè Chronologiâ sibi non constat. Obierat enim Martinus, cùm Synodus Taurinensis est celebrata, quam tamen Baronius anno CCCXCVII. alligavit. Rem quod attinet, Baronii sententia in ipso Severo inniti videtur, scribente, Martinum *sexdecim postea annos vixisse*, quàm Trevirense Conciliabulum coactum est. Atqui hoc Conciliabulum anno Dom. CCCLXXXVII. celebratum est. Ex verbis tamen Sulpitii ad annum usque CCCCIII. vitam produxisse Martinum, foret existimandum, quod non sit verisimile. Cùm autem numeri in Sulpitio sæpius corrupti deprehendantur, ad ætatem Martini deprehendendam auxilii satis non suppeditant. Itaque Gregorii Turonensis Chronologiam amplecti tutius existimamus, cùm è Martini successoribus unus fuerit: *S. Martinus octogesimo & primo ætatis suæ anno, Episcopatûs autem XXVI. apud Condatensem, Ecclesiæ suæ vicum excedens à seculo, feliciter migravit ad Christum. Transiit autem mediâ nocte, quæ Dominica habebatur, Attico Cæsarioque Coss.* Accurata hæc & Consulum, & ætatis Martini designatio maximum est veritatis indicium. Præterea cùm Turonensium Episcoporum Indiculum Gregorius texuerit, in quo locum ipse decimum nonum occupat, si in anno Martini emortuali peccavit, in sequentium & Episcoporum annis errasse necesse est. Falsum ergo, & Britium, cui Martinus decessit, annos sedisse XLVII. & *Eustochium* Britii successorem annos XVII. Episcopatum tenuisse. Atqui nil causæ est, cùm hic Gregorius erroris postuletur, cùm hoc annorum spatium ad CCCCLXI. pertingat, quo Perpetuus Turonensem Ecclesiam administrabat, ut constat ex Synodo, cui præfuit. At Martini supremus dies Novembris XI. ascribi nequit, utpote qui in quartam feriam incidat, quâ Martinus cœlo donatus non fuit. Itaque alius depositionis, alius Martini obitus dies. Depositio ad reliquiarum translationem pertinet, quæ tertio Idus Novembris facta est, quo & sancti viri memoria recolitur. Mors verò in alium diem est conjicienda, quem ex Gregorio sic extundimus: Martinus *anno octavo Valentis & Valentiniani Episcopus ordinatus est. Sedit autem annos XXVI. menses quatuor, dies XXVII.* Porro ipso teste Gregorio, ordinatus est Martinus *quarto Nonas Julias.* Animam igitur exhalasse Novembris die XXX. cui Gregorianus ille calculus cohæret. Hunc tamen morti Martini diem assignare prohibemur, quia ultimus Novembris anno CCCXCVII. cum feria secunda copulatur. Obiit verò Martinus *mediâ nocte, quæ Dominica habebatur.* Quòd si duos duntaxat dies, qui facillimè numeris addi potuere, calculo Gregoriano eximimus, sic omnia rectè procedent. Sedit Martinus annos XXVI. menses quatuor, dies XXV. quâ ratione nocte, quæ Dominicam duxit, ad plures abire potuit. Atque de difficillima quæstione conjectura nostra hæc est, ut nocte, quæ Novembris XXIX. imminet, excesserit. Porro Gregorius non satis accuratè annos recenset, qui Martini ab obitu ad usque Chlodovei mortem fluxere: *A transitu ergo S. Martini usque ad transitum Chlodovei Regis, qui fuit XI. annus Episcopatus Licinii Turonici, supputantur anni CXII.* Quo casu anno CCCC. Martinus excessisset. Corrupti ergo numeri sive Librariorum, sive Autoris incuriâ. A Cæsarii Atticique Consulatu Chlodovei ad usque obitum anni sunt CXV. Quâ ratione Gregorius est emendandus.

Sever. Dial. 3.

Greg. Tur. l. 1. c. 47.

Gregor. l. 10. c. 3.

Gregor. l. 2. c. 14.

Gregor. l. 2. c. 43.

Mors Martini. Pietas, fama.

IV. Ut ex vita, sic ex morte Martini virtutem discere est in proclivi. Causa extiterat, quâ Condatensem Diœcesim visitaret. Clericis hujus Ecclesiæ dissidentibus, componendæ con-

Anno Dom. 397.

cordiæ proficisci non recusavit, bonam hanc virtutum suarum consummationem existimans, si pacem Ecclesiæ redditam reliquisset. Ita profectus cum suo illo, ut semper, frequentissimo discipulorum, sanctissimoque comitatu, mergos in flumine conspicatur piscium prædam sequi: *Forma*, inquit, *hæc Dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes, captos devorant, exsaturarique non queunt devoratis.* Aliquandiu in Ecclesia, ad quam ierat, commoratus, pace inter Clericos restitutâ, cùm jam regredi ad Monasterium cogitaret, viribus corporis cœpit repentè destitui, convocatisque discipulis indicat, se jam resolvi. Tum verò mœror & luctus omnium, vox una plangentium: *Cur nos, pater, deseris? Aut cui nos desolatos relinquis? Invadent gregem tuum lupi rapaces, & quis eos morsibus nostris percusso Pastore prohibebit? Scimus quidem desiderare te Christum: sed salva tibi sunt tua præmia, nec dilata minuentur: nostri potius miserere, quos deseris.* His fletibus motus lachrymasse perhibetur, conversusque ad Dominum, hæc tantùm flentibus voce respondit: *Domine, si adhùc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua.* Cùm jam per aliquot dies febri teneretur, nobili illo stratu suo in cinere & cilicio recubabat. Et cùm à discipulis rogaretur, ut saltem vilia sibi sineret stramenta supponi, *Non decet*, inquit, *filii, Christianum nisi in cinere mori. Ego si aliud vobis exemplum relinquo, ipse peccavi.* Rogatus à Presbyteris, ut corpusculum lateris mutatione relevaret: *Sinite*, inquit, *sinite me, fratres, cælum potius respicere, quam terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur.* Hæc locutus, Diabolum vidit prope assistere: *Quid hic*, inquit, *astas, cruenta bestia? Nil in me, funeste, reperies; Abrahæ me sinus recipit.* Cum hac voce spiritum cœlo reddidit. Triumpho similes Martini exequiæ. Tota civitas obviam corpori fuit, multi ex vicinis etiam urbibus affuerunt. Ad duo ferè millia Monachorum convenisse dicuntur. Agebat ante se Pastor extinctus greges suos, pallidas turbas, agmina palliata, Monachos scilicet; quibus ut Philosophiæ deditis, uti pallio solemne fuit; ut in *agminibus palliatis* frustra Sacerdotes quærant eruditorum nonnulli. *Tum Virginum chorus, fletu abstinens præ pudore, cùm lætandum potius illi esse sentiret, quem jam suo Dominus gremio confoveret.* Sic beati viri corpus *usque ad locum sepulchri hymnis canora cælestibus turba prosequitur. Martinus hic pauper & modicus, cælum dives ingreditur.* De Martini sepultura Pictavos inter & Turonenses exortum certamen esse, narrat Gregorius. Dicebant Pictavi, *Nobis Abbas extitit.* Respondebant Turonenses, *Nobis à Deo donatus . . . & primum ei Monasterium cum Mediolanensibus fuit.* Dum inter se litigant, nox ruit, & gravi somno Pictava phalanx opprimitur. Tum Turonenses opportunâ occasione usi, *sanctissimi corporis glebam per fenestram ejiciunt*, & per Vigennam ingressi Ligerim Turonensi civitati inferunt, non sine Pictavensium pudore. De ea pugna tamen ne vel tenue est apud Sulpitium vestigium, & fabulosæ traditionis officinam redolet. Multorum ore laudatur Martinus, pietate, sanctitate, miraculis. Festus dies ejus in honorem est institutus, qui anno CCCCLXI. jam in Gallia celebrabatur, ut liquet ex Synodo Turonensi: *Severino viro clariss. Consule, die XVIII. Kal. Decembres, cùm ad sacratissimam festivitatem, quo Domini Martini receptio celebratur, in civitate Turonorum beatissimi Sacerdotes venissent*, &c. Perpetuam Martini imaginem & in libro de vita Martini, & in Dialogis Severus impressit. Sancti quoque Antistitis effigiem cum Paulini imagine ad sacrum fontem constituit. Qua de causa Sulpicio suo versus inscribendos Paulinus misit. Carminum unum, quod brevius est, subjiciemus oculis: alterum, quod longius, ex Paulini Epistola XII. petatur:

Sever. Ep. 3.

Greg. Turon. l. 1. c. 47.

Turon.

Abluitis quicunque animas, & membra Lavacris;
Cernite propositas ad bona facta vias.
Adstat perfectæ Martinus regula vitæ,
Paulinus veniam quo mereare docet.
Hunc peccatores, illum spectate beati:
Exemplar sanctis ille sit, iste reis.

Martini quoque laudes versibus celebravit Venantius Fortunatus. Dolendum quòd vir tantus nil scripto mandarit, quo mentes ad pietatem erudirentur. Extat quidem in Bibliotheca M. Patrum Professio fidei, quæ Martini nomine inscribitur: *Professio fidei facta à B. Martino Archiepiscopo Turonensi.* Brevis est, & Orthodoxa. At cùm Veterum nullus illam assignet Martino, non absque ratione ab eo abjudicatur. Non nævis tamen Martini doctrina caruit. Quippe in absonam opinionem delapsus est, cujus meminit Severus Dialog. 2. cap. 16. ante seculi finem venturum Neronem, qui tamen ab Antichristo perimetur. Existimavit etiam, *quòd caput regni Hierosolymam esset habiturus* Antichristus, *& ab illo urbem & Templum esse reparandum.* Post XX. dierum Interpontificium *Brinus* quartus Turonensium Episcopus ordinatur.

Martyrium Sisinnii, Martyrii, Alexandri.

V. Fatis naturæ debitis dum viri pii in Occidente fluerunt, manu cruentâ Martyrum vita exhauritur, quod dictu mirum Christianis imperantibus. Sed Principum autoritas adversus impotentem Ethnicorum furorem non semper fuit auxilio. *Sisinnius, Martyrius, Alexander* Ananiam, stadiis viginti quinque Tridento remotam petierant, de ministrando Ethnicis Evangelio. Liberi erant matrimonii vinculis. Sisinnius *Diaconi*, Martyrius *Lectoris*, Alexander *Ostiarii* officio fungebatur. Quandiu nullum in eo loco publicum fidei signum fuit, vis nulla ab Ethnicis est Martyribus illata. Ubi verò propriis sumptibus Ecclesiam Sisinnius excitavit, res hæc Ethnicorum inflammat odia: *Omnes igitur in unum collecti, per aliquot spatia tracti, Deo animas expirarunt. Et duorum quidem ductum est corpus exanime: tertio verò, quo tenacior visa, ita fuit pœna sensibilior, nam vivus suas spectavit exequias. Præparatus est de sacris Ecclesiæ culminibus, seu trabibus rogus: hac flamma Martyres velavit. Dies passionis Sanctorum quarto Kal. Junias, feriâ sextâ.* Quæ Vigilius Episcopus Tridentinus Epistolâ Simpliciano suâ significavit, qui & sibi proposuit, Basilicam in eo loco condere, ubi morti Martyres objecti fuerant. Horum & Martyrum Gaudentius meminit Brixiensis in Homilia de XL. Martyribus: *Recepimus Sanctos cineres Sisinnii, Martyrii, Alexandri, quos nuper in Ara Agathini uni venerandæ religionis cultui attentius inhærendo gens interfecit sacrilega, flammisque adhibitis concremavit, ut holocaustum Deo fierent, qui Christianos suos victimas Dæmonis ministrare increpatione justissimâ vetuissent.* Nomina Ananensium Martyrum suam posteris memoriam consecrarunt. Capti sanctorum

Ruinart. Act. 682.

virorum

Anno Dom. 397.

Aug. Ep. 158.

Error Baronii.

virorum interfectores, sed precibus Fidelium à merito supplicio liberantur, ne gloria Martyrum detereretur. Quod restatur Augustinus ad Marcellinum Comitem Epistolâ: *Scio in causa Clericorum Anaunensium, qui occisi à Gentilibus nunc Martyres honorantur, Imperatorem rogatum facilè concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti jam tenebantur, pœnâ simili punirentur.* Pugnantibus Chronologiæ regulis Anaunensium mortem anno CCCC. Baronius affigit. Quod profectò mirum, cùm Acta vel ab ipso exhibita non dubiâ sanè notâ tempus passionis exhibeant, *quartum* scilicet *Kalendarum Juniarum, feriam sextam.* Quæ soli anno CCCXCVII. competunt, vi literæ Dominicalis D. & Epactæ Sol. 4. Anno quadragintesimo XXVIII. Maii, feriæ non *sexta* quidem, sed *secunda* affigebatur.

Mors Nectarii.

VI. Neque luctus Oriens immunis fuit, cùm hoc etiam anno vitam cum morte Nectarius commutarit: *Extremum diem obiit Cæsario & Attico Coss. quinto Kal. Octobris. Statim igitur de ordinando Episcopo contentio exoritur, aliis alium postulantibus.* Cumque hac de re consilium sæpius initum fuisset, placuit Joannem Ecclesiæ Antiochenæ Presbyterum ex ea civitate accersi, ut defuncto sufficeretur. Nectario suæ laudes fuere. Non magnos quidem in Theologia progressus fecerat, verùm prudentiâ in administrando Episcopatu pollebat. Quosque probos in exercendo Prætoris officio mores ostenderat, eos in regenda Ecclesia servavit. Paucis quidem, sed vivis coloribus Nectarium Socrates pingit: *Vir erat generis Senatorii Nectarius, moribus placidus, & in omni vita planè admirandus.* Has virtutes Præsul factus magis excoluit. Defuncto successit Chrysostomus, de cujus ordinatione anno sequente, quo peracta est, tractabimus.

Socr. l. v. 8.

Synodus tertia Carthaginensis.

VII. Tot funeribus egressi, ad alia convertimus animos. Hoc anno *tertium* Carthaginense Aurelio Præside Concilium celebratur. Baronio placuit atque Binnio, *verè secundum* dici, quòd sibi in mentem induxerint, Synodum sub Genethlio anno CCCXC. coactam, in annum CCCCXV. esse rejiciendam: qui immanis error est, ex corruptis exemplaribus haustus, ut suo tempore demonstravimus. Porro Synodi Epocha Præfatione continetur: *Cæsario & Attico V. C. Coss. quinto Calendas Septembris, Carthagini in Secretario Basilicæ Restitutæ; cùm Aurelius Episcopus unà cum Episcopis consedisset, astantibus etiam Diaconibus, advenientibus quoque Victore Semptptianensi, Tuto Migirpense, Evangelo Assuritano.* In Hipponensi Synodo decretum fuerat, plenaria Concilia X. Kal. Septembris celebranda esse; absentibus verò Provinciarum aliquarum Legatis, die Augusti octavâ & vigesimâ est inchoatum. Vero similisne sit Baronii conjectura, *Perpetuæ* in Basilica, quæ Carthaginensium Ecclesiarum omnium major erat, Episcopos coactos esse, quæ *Restitutæ* nomine aucta sit, quia erepta Donatistis, restituta Catholicis fuerat, judicent eruditi. Quid eâ subtilitate opus est, cùm celebretur in Actis Saturnini & Datii *Restituta*, quæ in civitate Abitinensi ad Africam Proconsularem pertinente, cum Christianis in domo *Octavi Felicis*, dum Dominicum celebrat, cum sociis ad Anulinum Proconsulem Carthagini agentem adducitur. Nostra fert conjectura, huic Basilicam Martyri positam esse, quæ Restituta vocaretur. A Synodo Canones quinquaginta numero sunt constituti, quorum summa hæc est.

Anno Dom. 397.

Canones Carthaginenses.

VIII. I. Omnes Africanæ Provinciæ Episcopi observationem Paschalem ab Ecclesia Carthaginensi accipiant. II. Singulis annis Concilium convocetur, ad quod Provinciæ, quæ primas sedes habent, de Synodis suis ternos Legatos mittant. De Tripoli propter inopiam Episcoporum, unus accedat. III. Clericis ordinandis Decreta Conciliorum inculcentur. IV. Ne Diaconi, Virginesque ante XXV. ætatis annos consecrentur. V. Per solemnissimos Paschales dies *Sacramentum Catechumenis non detur, nisi solitum sal.* Baronio Sacramentum designet Symbolum, quod Patris *Fidei Sacramentum* dicebatur. Hanc ergo Canonis mentem esse putat: *Non fiant, qui Catechumeni inferioris sunt ordinis, Competentes.* Quæ nostro judicio explicatio non recta est, aut Antiquitati consona. Præstat de reliquiis Eucharistiæ, quæ pluribus in locis edendæ Catechumenis præbebantur, Canonem intelligere. Hisce particulis arceantur, ut ipsis sal, quo condiebantur, solummodò distribuatur. Sal Catechumenorum indicant verba hæc Augustini: *Quod accipiunt, quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius, quam cibi quibus alimur, quia est Sacramentum.* Vel de melle lacteque vox *Sacramentum* est accipienda, quam adjuvat explicationem Can. 37. Codicis Africani: *Primitiæ, seu mel & lac, & quod uno die solemnissimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici corporis & sanguinis distinguantur.* VI. Defunctis non detur Eucharistia, quia dictum à Domino, *Accipite, & edite.* VII. Ne Episcopus accusatus apud Primatem communione suspendatur, nisi literis ipsius evocatus minimè occurrerit intra mensis spatium. Quòd si veras necessitatis causas habuerit, causæ intra alterum mensem dicendæ integram habeat facultatem: post mensem secundum tandiu non communicet, donec purgetur. VIII. Presbyteri accusentur, Episcopi quinque, si Diaconi Episcopi duo causas discutiant. IX. Clericis quibus crimen fuerit intentatum, vel civilis causa commota, si relicto judicio Ecclesiastico, publicis judiciis purgari voluerit, locum suum amittat in criminali judicio; in civili verò perdat quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. X. Judicibus, à quibus ad majores fuerit provocatum, non obsit, quòd soluta sententia fuerit, nisi cupiditate, aut gratiâ judicarint. Ab arbitris dictis provocare non liceat. XI. Clericorum filii spectacula nec edant, nec aspiciant. XII. Clericorum liberi cum Hæreticis Schismaticisque matrimonio non conjungantur. XIII. Clerici ne vel in consanguineos Ethnicos per donationes, aut testamentum aliquid conferant. XIV. Clerici filios suos non emancipent, nisi de moribus eorum fuerint & ætate securi. XV. Clerici nec conductores sint, nec procuratores, neque turpi negotio victum quærant. XVI. Clericorum nullus amplius accipiat, quàm cuiquam accommodaverit. XVII. Cum Clericis fœminæ extraneæ non habitent, illis exceptis, quæ ex domestica necessitate cum eis antequam ordinarentur habitabant. XVIII. Episcopi, Presbyteri, Diaconi non ordinentur, priusquam domesticos omnes Catholicos fecerint. XIX. Lectores cùm ad annos pubertatis venerint, cogantur uxores ducere, aut continentiam profiteri.

Bar. Ann. 377. n. 46.

Aug. de Pecc. Mer. l. 2. c. 26.

XX.

XX. A nullo Episcoporum usurpentur plebes alienæ. XXI. Clericum alienum nisi concedente ejus Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere. XXII. Nullus ordinetur Clericus, nisi probatus vel Episcoporum examine, vel populi testimonio. XXIII. Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet; & cùm altari assistatur, semper ad Patrem dirigatur oratio.

De reliquis Carthaginensis Synodi Canonibus.

IX. XXIV. Ut in Sacramentis corporis & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm panis, & vinum aquâ mixtum. XXV. Clerici vel continentes ad viduas, vel virgines non accedant, nisi permissu Episcopi & Presbyterorum, præsentibus etiam Clericis, aut gravibus Christianis. XXVI. Primæ sedis Episcopus non appelletur *Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos.* Quæ constitutio ad solam spectat Africam: nam in aliis locis eo titulo donabantur, satis apto tamen, & ad Christi Legem quadrante, quâ ambitio omnis à Clericis removetur. XXVII. Clerici bibendi causâ tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. XXVIII. Episcopi trans mare non proficiscantur inconsulto Primate, à quo sumenda *formata*. A prima quoque sede ad transmarinos Episcopos diriguntur. XXIX. Sacramenta altaris nonnisi à jejunis celebrentur, excepto die, quo cœna Domini celebratur. Si promeridiano tempore defunctorum commemoratio facienda, solis orationibus fiat ab iis, qui jam pransi reperiuntur. XXX. Nulli Clerici in Ecclesiis conviventur, nisi fortè hospitiorum necessitate. Populi ab hujusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur. XXXI. Pœnitentibus Episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. XXXII. Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absente Episcopo, & necessitate cogente. Ob crimen publicum Pœnitenti ante Absidem manus imponatur. XXXIII. Virgines sacræ defunctis parentibus in Monasterio Virginum collocentur, vel gravioribus fœminis commendentur, ne vagantes lædant Ecclesiæ existimationem. XXXIV. Ægrotantes, qui per se respondere non possunt, cùm voluntatis eorum testimonium hi, qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizentur. XXXV. Histrionibus, Apostaticisque conversis reconciliatio non negetur. XXXVI. Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret, chrisma verò nunquam conficiat. XXXVII. Clerici nisi justa de causa in aliena civitate non immorentur. XXXVIII. Quod in Capsensi plenaria Synodo videtur statutum, non fiant rebaptizationes, reordinationes, translationes Episcoporum. XXXIX. Non minus quàm à *tribus Episcopus ordinetur.* Honoratus & Urbanus petebant, ut à duodecim Episcopis ordinatio perageretur. Quorum postulationi intercessit Aurelius, quia in Tripoli Episcopi erant *quinque tantummodò*. XL. Ut dum Episcopus eligitur, si contradicatur, quinque Episcopi conveniant. XLI. Ut per singulos annos Episcopi ad Concilium convenientes, etiam de Paschali solemnitate à Primate suo informentur. XLII. Ut non accipiat alium Episcopum plebs, quæ in Diœcesi semper subjacuit, nisi consensu Episcopi. XLIII. Qui ad Concilium venire detrectant, & plebem, & honorem amittant. XLIV. Ut Clericum alienum nullus sibi præsumat Episcopus ordinare. XLV. Ut Episcopus, qui plures habet Clericos, ei qui eget, ad ordinandum postulatus largiatur. XLVI. Ut Episcopus in Diœcesi factus solùm eam plebem teneat, in qua extitit ordinatus. XLVII. Præter Scripturas Canonicas nihil in Ecclesia legatur *sub nomine divinarum Scripturarum.* Quibus Carthaginenses inserunt Tobiam, Judith, Esther, Maccabæorum libros duos. Quod Decretum vel Antiquitati pugnat, vel quod verius esse putamus, distinctione est aliquâ explicandum. De libris Canonicis quænam Veterum sententia fuerit, abundè testantur liber 8. Constit. Clementis, c. 57. Melito apud Eusebium l. 4. c. 26. Epistola Festalis Athanasii, t. 2. 39. Epiphanius de Pond. & Mensuris, Cyrillus Illuminatorum Catechesi IV. quibus Tobias, Judith, Maccabæorum libri non sunt Canonici. Neque eos in Canone collocat Laodicensis Synodi Canon 59. qui est antiquior Carthaginensi. Itaque distinctione opus est, ut cum Antiquitate Carthaginenses ineant concordiam: nempe vox *Canonica* latius patet, & libros eos significat, non qui certam, fixamque morum fideique regulam constituunt, sed qui ædificandæ plebi leguntur in Ecclesia: quâ ratione Pastoris liber divina Scriptura Irenæo, Origenique nonnunquam dicitur. Propriè Canonicos non fuisse Carthaginensibus Tobiam, Judith, Maccabæos, testis Augustinus, qui Synodo & subscripsit, & interfuit: Maccabæorum, inquit, *non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet, propter quorumdam Martyrum passiones vehementes, atque mirabiles.* Et libro II. de doctrina Christiana, cap. 8. *Tenebit igitur hunc modum in Scripturis Canonicis, ut eas, quæ ab omnibus accipiuntur Ecclesiis Catholicis præponatis, quas quædam non accipiunt. In eis verò, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures gravioresque accipiunt, eis quas pauciores minorisque autoritatis tenent.* Quibus luce clarius est, Canonicorum librorum duo genera fuisse, quorum dissimilis autoritas fuit. Qui propriè sunt Canonici, eo autoritatis processere, ut quovis respectu divini haberentur, summamque & fidei, & moribus obedientiam imperarent. Denique mens Canonis haurienda est ex Synodo Carth. anni CCCCXVIII, in quo legitur: *Hoc etiam fratri, & Consacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium Episcopis pro confirmando isto Canone innotescat, quia à Patribus accepimus in Ecclesia legenda. Liceat etiam legi Passiones Martyrum, cùm anniversarii dies eorum celebrantur.* Cùm igitur præter Canonicas in Ecclesiis Scripturas legi quidquam prohibeant, ac nihilominus Passiones Martyrum legi concedant, certum quidem exploratumque est, vocem *Canonicas* non propriè esse usurpandam, sed latius, pro libris scilicet Ecclesiasticis, qui cum fructu legi aliquo possunt. Ad reliquos Synodi Canones pergamus. XLVIII. De Donatistarum filiis penes ipsos baptizatis consulantur fratres & Consacerdotes Siricius & Simplicianus, ne parentum errore prohibeantur sacri altaris ministerio. XLIX. Ut omnia quæ Clerici, qui nihil habent dum ordinantur, in Ecclesiastico gradu positi acquisivere, Ecclesiæ conferantur. L. Ut gesta Concilii Episcoporum subscriptione firmentur.

Aug. de Civit. l. 18. c. 36.

Lab. Conc. t. 2. 1177.

Melaniæ historia. In Occidentem redit. Paulinum visitat.

X. Illustris suis virtutibus magis quàm vel nobilitate suâ matrona Melania, Oriente relicto in urbem revertitur. Anno 371. in Ægyptum profecta

Anno Dom. 397.

profecta fuerat Monachos videndi studio: inde Rufino comite Hierosolymam migraverat. Quoto ætatis anno in Ægyptum navigaverit, non est in medio. Ac prima specie juventutem jam deposuisse, colligi videtur ex Hieronymi Chronico: Melania *unico Pratore tunc Urbano derelicto, Hierosolymam navigavit.* Quod à Paulino non minimum dissidet, nisi aviæ *matris* nomen imposuerit. Audiantur verba Paulini, qui maternam egregiis verbis constantiam describit: *Luctuoso ambitu trium funerum comes, vidua pariter & orbata Romam venit., cum unico suo mœrore potius, quàm solatore lachrymarum, sive infans ante sui sensum mala sentiens, jam saperet alienam lugere mortem, qui adhuc vitam suam nesse nesciret, sive ignara malè securus infantia, miserabili ludo inter matris lamenta rideret.* Annos XXII. natam esse Melaniam cùm peregrinationem instituit suam, testatur Palladius in Lausiacis, cap. 117. Sed error numeros invasit. Quippe narrat ipse Palladius, annorum *sexaginta* Melaniam fuisse, cùm in Occidentem revertitur. Quâ ratione tertium & trigesimum ingressa erat, cùm se pelago commisit. Itaque dum in Oriente commoratur, annos XXVII. implevit, ex quibus viginti quinque Hierosolymis transegit. Monasterium incolebat suis sumptibus extructum, in quo *quinquaginta secum sorores Virgines* habuit. Omnes apud Hierosolymam peregrinos Episcopos, Monachos, Virgines suis sumptibus aluit. Paulini Antiocheni partibus auxilii non minimum attulit. Versabatur cum Melania Rufinus, quo amico, Magistroque utebatur. Ut novit, neptem suam Melaniam cum viro illustri matrimonio junctam esse, ac post nuptias seculo renunciare velle, in Italiam navigare constituit. Apud Cæsaream conscensâ navi navigatione tam prosperâ utitur, ut post viginti dies Neapolim appulerit, ubi filiorum nepotumque occursu excepta, mox Nolam ad Paulinum festinat. Quo cultu & comitatu, ex Paulino audire non injucundum: *Macro illam, & viliore asellis burico sedentem, tota hujus seculi pompa, quâ honorati & opulenti poterant circumfluit, Senatores prosequebantur carrucis nutantibus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Apiâ atque fulgente.* Paulini tugurium, quod *à terra suspensum cœnaculo uno, porticu, cellulis hospitalibus interposita*, Melaniæ ipsiusque comitibus *non incapaces angustias præbuit.* Solvit Paulino suæ hospitalitatis pretium Melania, tunicam scilicet de tenero agnorum vellere contextam, quam suo dein Severo misit, cum Epistola, anno sequente exarata. Dedit & Paulino partem particulæ de ligno divinæ crucis, quam Joannes Hierosolymitanus mittebat munori. Nostri doluissent Annales præteritam silentio matronam laudibus Antiquorum nobilem: sed & adventus Melaniæ suo tempori redditus, usui est ad illustrandam historiam. Nondum Rufini & Hieronymi amicitia dissiluerat; abeuntem cum Melania Rufinum Hieronymus votis & precibus prosecutus est. Relictâ Nolâ, in urbem tandem Melania pervenit, ubi ad annum usque CCCCVIII. permansit, multos institutionibus, complures ad pietatem excitando. Intereà comite Rufino familiariter utitur, utpote qui biennio in urbe constiterit, antequam ad consanguineos reverteretur. Non est quidem Baronii Chronologia accurata satis, dum Rufinianam Romæ commorationem anni unius limitibus circumscribit. Quippe Rufinum Syrum, qui biennio pòst Aquileensis Rufini discessum Italiam petierat, rogarat ut ipsum salutaret, quod Epistolâ LXVI. Aquileensi significatum ivit: *Sanctum quoque Presbyterum Rufinum ob quandam causam per Romam Mediolanum insinuimus, & oravimus, ut nostro animo & obsequio vos videret.*

Paul. Ep. 29.

Pall. Lauf. c. 118.

Paul. Ep. 10.

Id. Ep. 18.

Anno Dom. 398.

ANNO U. C. 1151. PER. JUL. 5111. JUL. 443. DOM. 398. ARCADII 16. & 4. HONORII 6. & 4. *Sol.* 15. C. *Lun.* 19. *Indict.* 11. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 5. P. 18. *April.*

COSS. *Honorius IV. & Eutychianus.*

I. MAriam Honorio filiam Stilicho desponderat suam, jubente, si Claudiano credimus, Theodosio. Peractæ hoc anno nuptiæ, qui geminâ lætitiâ hilaris fuit, matrimonio scilicet Imperatoris, & clade Gildonis. Testetur Claudianus initio libri primi de laudibus Stilichonis:

Honorii cum Maria nuptiæ.

Continuant Superi pleno Romana favore
Gaudia, successusque novis successibus augent.
Conjugii necdum festivos regia cantus
Soperat, cecinit fuso Gildone triumphus,
Et calidis thalami successit laurea sertis,
Sumeret ut pariter Princeps, nomenque mariti,
Victorisque decus.

Annum Honorio XIV. labebatur cùm celebratæ nuptiæ, quas Epithalamio Claudianus decoravit:

Ante fores jam pompa sonat, pilentaque sacram *Vers. 285.*
Præradiant ductura nurum; calet obvius ire
Jam Princeps.

II. Exposuerat Honorio Mascelzel, quæ indigna à fratre suo Gildone passus fuerat. Filiorum miserè extinctorum manes patrem precabantur ultorem: Ad Gildonem *jam ut hostem bello insequendum Mascelzel frater missus est, quem idoneum procuranda Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur.* Non fugiebat Mascelzelem, quantum in rebus desperatissimis valeant preces cum fide conjunctæ. Caprariam ergo insulam adiit, unde servos Dei aliquot sumpsit, quibus cum orationibus, jejuniis, Psalmis, diesque noctesque continuavit, sine cæde vindictam. Verbis Orosii præclarum referemus eventum: *Ardalio fluminis nomen est, quod fluit inter Thebastem, & Metrideram civitates, ubi cum parva manu, hoc est, cum quinque millibus, ut aiunt militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cùm interjectâ morâ excedere loco, oppositasque prajacentis vallis angustias transgredi vellet, intercurrente nocte beatum Ambrosium Episcopum, Mediolani paulò antè defunctum, per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & compacto ad humum ter baculo dicentem, Hic, hic, hic. Quod ille prudenti conjecturâ intellexit, meritò annunciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die post noctem orationibus pervigilem, ab ipsis cœlestium Sacramentorum mysteriis in hostem circumfusum processit. Et cùm ad eos, qui primi occurrerant, pia pacis verba jactaret, signiferum quemdam insolenter obsistentem, & jamjamque pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumque manu debilem, ipso vulnere coëgit pronum inclinare vexillum. Quo viso reliquæ cohortes deditionem jam fieri priorum existimantes, certatim se*

Gildo debellatur. Mascelzel à Stilichone extinguitur.

Oros. l. 7. c. 36.

ANNO DOM. 398.

ad Mascelzelem signis tradidere conversi. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destitute in diversa fugerunt. Gildo & ipse fugam molitus, arreptâ navi, ut in altum provectus, ac deinde revocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatu interiit. Orosii narrationem illustrant hæc Claudiani carmina:

Claud. de Laud. Stilic. l. 1. 357.

Prædonem lembo profugum, ventisque repulsum
Suscepit merito fatalis Tabraca portu
Expertum, quòd nulla sibi elementa paterent
Hostibus.

Urbs est Numidiæ Tabraca, de qua Plinius: *Oppidum Tabraca civium Romanorum.* Agilem lætamque victoriam fuisse, Claudianus ipse testis est:

Plin. l. 5. c. 3.

De Bel. Gild. l. 1.

Necdum Cyniphias exercitus attigit oras,
Jam domitus Gildo: nullis victoria nodis
Hæsit, non spatio terræ, non obice ponti
Congressum; profugum, captum vox nuntiat una.

Victoriam ante mensem Aprilem relatam fuisse, eruditis colligitur ea Lege tertia Cod. Theodosiani *de calumniatoribus*, dota III. Id. Mart. Mediolani: *Innocentes, sub specie falsæ criminationis non patimur callidorum impugnatione subverti. Qui si contempserint, intelligant sibimet severitatem Legum pro commissis facinoribus incumbere.* Victuro Africæ Proconsuli Lex ea missa est, quia cæsis Tyrannis sæpenumerò delatores exoriebantur. Quid opus conjecturis, Claudiano canente:

Quem veniens induxit hyems, ver perculit hostem.

Gildonis bona, quæ amplissima erant, fisco adjudicantur. De perduellis fautoribus decennio pœnæ expetuntur. Anno quippe CCCCVIII. Philippo & Basso Coss. tertio Id. Novembris Lex promulgatur, quæ de pœnis est XIX. *Satellites Gildonis custodia mancipentur, & proscriptione damnentur.* Filiam reliquit Gildo *Salvinam*, pietate insignem, de qua mentio est & in Paulino, & in Hieronymo. Defuncto conjuge suo Nebridio viduam consolatur Hieronymus: *Loquimur ad eam, cujus faciem ignoramus, & virtutes novimus, quam nobis fama commendat, cujus venerabiliorem pudicitiam adolescentia facit, qua mortem juvenis mariti sic flevit, ut exemplum conjugii dederit.* Porro victoriæ suæ diu Mascelzel non superfuit. Paulom mortis eam assignat Orosius: *Ecclesiam temerare ausus est, atque ex ea quosdam non dubitavit extrahere. Secuta est pœna sacrilegium. Nam superstitibus atque insultantibus, quos ab Ecclesia ad pœnam protraxerat, post aliquantum tempus solus & ipse punitus est, probavitque in se uno ad utrumque semper divinum vigilare judicium, quando & eùm speravit, adjutus, & cùm contempsit, occisus est.* Quæ irrogatam carnificis manu mortem indicant. At miseri exitium hominis ambitioni Stilichonis ascribit Zozimus. Gildonis frater, Africâ Honorio restitutâ, in Italiam reversus est. Cui cùm invideret Stilicho, colere se hominem simulat. Dum igitur Mascelzele comitatus ad pontem fluminis pervenit, satellites dato sibi signo hominem in flumen ridente Stilichone detradunt.

Hier. Ep. 9.

Or. l. 7. c. 36.

Zoz. l. 5. c. 11.

Optatus Donatista: crudelitas ipsius in Orthodoxos.

Aug. cont. Lit. Petil. l. 2. c. 23.

III. Morte Gildonis gravissimo onere Africana liberatur Ecclesia. Tyranno amicus erat *Optatus*, de Donatistarum factione Episcopus, qui & Catholicos, & Maximianistas gravissimè vexavit. Sub illo *Optato Gildoniano* Africa toto decennio gemuit: *Viduas oppressit, pupillos evertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia separavit, res vendendas innocentium procuravit, venditarum pretia cum Dominis plangentibus divisit.* Cum nefario homine Donatistæ communionem miscebant, quem & tantum non venerabantur; ipsius natalitia frequentabant; pacis osculum inter Sacramenta copulabant, Eucharistiam & ipsi præbebant, & ab eo accipiebant. Justas tandem furoris sui pœnas pependit, morte Domini sui exitio simillimâ: *Optatus namque de Satellitibus Gildoniano accusatus, tali genere mortis extinctus est.* De nefario homine videatur & Augustini liber 1. cap. 24. & 37.

Aug. cont. Lit. Petil. l. 2. c. 29.

IV. Neque unus sceleratissimus Optatus, sed factio quoque Donatistarum in Catholicos acerbè sæviebat. Præcipuè *Circumcelliones* extinctâ omni humanitate turbabant. Insidias itinere Episcopis tendebant; Clericos plagis immanissimis contendebant, Laicos percutiebant, ignem comburendis ædificiis inferebant. Exempla crudelitatis ipsorum exhibet *Restitutus* Presbyter. A Donatistarum factione deficiens, Orthodoxorum in communionem transierat. Malas bestias sua rabies armavit in desertorem: Restitutum *de domo sua raptum, & pro arbitrio immaniter cæsum, in gurgite etiam cœnoso volutatum, burda vestitum, cum quibusdam dolendum, quibusdam ridendum in pompa sui facinoris ostentassent, abductum inde quo voluerunt, vix post dies duodecim dimiserunt*, ut narrat Januario. Majorem furori quoque suo victimam, Augustinum quæsivere, à quo verbisque, scriptisque exagitabantur. Moris erat sancto Præsuli, visitare suæ Diœcesis Ecclesias, quas pietate imbueret. Aliquoties igitur armati vias obsedere Circumcelliones, ut lustrantem Ecclesias perditum irent: *Evenit quidem Dei providentiâ, ut Ductoris hominis errore per aliam viam cum suis comitibus Sacerdos, quo tendebat, venisse, atque per hunc, quem postea cognovit, errorem manus impias evasisset.* Indignabantur Augustino, qui voce calamoque seditiosam Donatistarum factionem opprimebat. *Petilianus* sectæ hujus in Numidia Episcopus, vir erat eloquentissimus. Qui cùm Presbyteris suis adversus Catholicos Epistolam scripsisset, ad eam refellendam operam Augustinus suam collocavit: *Cùm essem*, inquit, *in Ecclesia Constantinensi, Absentio præsente, & collegâ meo, Fortunato ejus Episcopo, obtulerunt mihi fratres Epistolam, quam ad suos Presbyteros schismatis ejusdem Episcopum dedisse dicebant. . . . Quem solet fama prædicare, quod inter eos doctrinâ atque facundiâ maximè præcellat.* Cæterùm hic offensum Baronio nostrum abnuimus. Duos sibi Petilianos fingit, alterum *Cirthensem*, alterum *Constantinensem.* Vel putat, errorem irrepsisse in titulum, *Ut loco Constantinensis, Cirthensis sit positus.* Atqui nec Petilianos distinguere duos, nec errorem in titulo fingere opus est: cùm Cirtha Constantinaque urbs eadem fuerit, ut à Victore monemur in libro de Cæsaribus: *Cirtha oppido, quod obsidione Alexandri ciciderat, reposito exornatoque, nomen Constantina inditum*; qui Constantino Magno honor est exhibitus. Probabile fit admodum, non in homine tantùm, sed in Ecclesias quoque Donatistarum furorem invasisse, quod & innuit Lex Honorii, quæ anno labente ad Theodorum Præf. Præt. missa est: *Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in Ecclesias Catholicas irruens, Sacerdotibus & Ministris, vel ipsi*

Circumcellionum furor Insidiantur Augustino. Qua de causa?

Augustinus Epist. 68.

Possid. Vit. Aug. c. 12.

Aug. l. 1. cont. Petil. cap. 1.

Error Baronii.

Bar. Ann. 398. n. 31.

cultm

cultus locoque aliquid importet injuria, quod geritur, deferatur in notitiam Potestatum. Hujus Legis autoritate repressa ea vis est Donatistarum: *Judices Africani, armata apparitionis præsidium, datis ad virum spectabilem Comitem Africa literis, prælato Legis istius tenore deposcant, ut rei talium criminum non evadant. Dat. VII. Kal. Maii, Mediolani Honorio IV. & Eutychiano Coss.* Hujus quoque Constitutionis meminit Gregorius M. Lib. II. Epist. 53. Nondum Augustini ad notitiam Lex ea pervenerat, dum in condendis contra Petilianum libris laborabat. Itaque fidenter adversarios sic compellat: *Quærimus à vobis, quos vestrûm à nostris probetis occisos? Nullam quidem Legem ab Imperatoribus datam, ut occideremini recolo.* Ubi verò notitiam Legis Augustinus habuit, Marcellino scripsit, ut pœnæ sontibus constitutæ condonarentur: *Nolumus*, inquit, *passiones servorum Dei, quasi vice talionis paribus suppliciis vindicari.*

Cod. Th. l. 31. de Episc. pag. 66.

Aug. cont. Lit. Petil. l. 2. c. 20.

Aug. Ep. 159.

Num Canones CIV. sint Synodi Carthaginensis?

V. In Africa versantibus nobis incumbit ea narrare, quæ ad Ecclesias hujus regionis attinent. Ac scribentibus sese offert Carthaginense Concilium, quod *quartum* nuncupatur. Exoritur inter eruditos disceptatio, fidesne sit adhibenda Canonibus CIV. qui Synodo vulgò vindicantur. Ac Baronius pro certo habet, sublato Gildone datam esse facultatem Episcopis numero CCXIV. *Carthaginem ad sacra convenendi comitia.* Baronii in sententiam descendere complures, cui intercessit doctissimus *Christophorus Justellus.* Nostro quidem judicio graves sunt de veritate Canonum istorum dubitandi rationes. Quippe nusquam apud antiquiores Latinos reperiuntur; non in Codice Græco Canonum Ecclesiæ Africanæ, non in Ferrando Carthaginensi Diacono. Observat & Labbeus, titulum Concilio præfixum, *Statuta Ecclesiæ antiqua*, aliter se in Codice Barberino habere: *Statuta Orientis Ecclesiæ antiqua.* Si verum tamen volumus, Orientis Episcopis illæ constitutiones non sunt vindicandæ, quibus non moria est, & Exorcistia libellum exorcismorum, & Lectoribus Codicem legendum, & Ostiariis claves Ecclesiæ tradere. Cur autem altum sit de hisce Canonibus in Antiquioribus silentium, rationem affert Schelstratus: *Quod hujus Concilii tempore religio erat, silentio obvolvere arcana fidei & Sacramentorum mysteria.* Quæ ratio duplici nomine videtur infirma. Ferrandus enim materiæ, quâ Eucharistiæ Sacramentum constat, ipse meminit, cap. 108. *Ut Diaconus panem non eroget, nec calicem benedicat.* Inviolatâ quidem religione silentii Synodum memorasse potuisset, quia breviationes Canonum Catechumenis non credebantur. Deinde plurimi sunt Concilii hujus Canones, qui Ecclesiæ Sacramenta non respiciunt. Quæritur ergo, nec sine ratione, cur de Synodo, quæ ob & Canonum, quos edidit, & Episcoporum 214. quibus ea constitit, multitudinem celeberrima esse debuit, nullum sit in Veteribus vestigium? De illa primus mentionem egit Isidorus, qui VII. seculo floruit. Exorcistæ, inquit, *cùm ordinantur, sicut ait Canon, accipiunt de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi.* Quæ verba sunt Canonis VII. At quod in observatione ponendum, *Carthaginensem* Canonem esse, non dixit Isidorus. Prætereà non injuriâ dubitatur, tantumne sibi vetustatis afferant ceremoniæ in ordinandis minoribus Clericis adhibitæ, ut anno CCCXCVIII. Exorcista porrecto ab Episcopo exorcismorum libello, Acolythus accepto ab Archidiacono ceroferario cum cereo, Ostiarius traditis ab Episcopo Ecclesiæ clavibus suo muneri consecrarentur? Insuper Canon 27. Carthaginensis tertii, superiore anno celebrati, sanxerat, ne *Clericus cum extraneis mulieribus habitaret.* Cui igitur serio cogitanti sit vero simile, eandem anno præsente Legem iterum constitui in Carthaginensi IV. Canone XLVI. Sed & frustrà in eadem Synodo Canones LI. & LII. conditi fuissent, quibus idem continetur. His accedat, quòd ab Episcopo ordinando articuli requiruntur, qui ad hæreses anno CCCXCVIII. recentiores respectum habent. Verbi gratiâ, interrogatur, si Christus est *una persona, unus filius*, quo Nestorius perstringitur: *Si in baptismo omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quam illa, quæ voluntariè admissa sunt, dimittantur.* Quod contra Pelagianos est institutum. Est autem creditu difficillimum, virus Pelagianorum adeò in Africa anno CCCXCVIII. invaluisse, ut eâ opus interrogatione fuerit ordinandis Episcopis. *Pelagius* sanè, imò *Cœlestius* quoque postmodum innotuere. Denique vix fidem habet, quod in una Carth. Synodo Canones CIV. conditi sint, cùm frequentes Episcoporum conventus in ea civitate agitarentur. Itaque non dissimulamus, de hisce Canonibus dubitatione concuti, ut potius videatur farrago Canonum quædam, diu post currentem annum edita, quàm Constitutio Synodi, VI. *Idus Nov. Honorio IV. & Eutychiano Coss.* celebratæ.

Bar. Ann. 398. n. 67.

Lab. Conc. t. 2. 1198.

Schelstr. Eccl. Afr. Dissert. 3. c. 8. 215.

Isidor. de Eccl. Off. l. 2. c. 13.

Carth. 4. c. 1.

Canones Carthaginensi Synodo vindicati.

VI. Ad Canones nunc procedendum. I. Ordinandus Episcopus examinatur, sitne naturâ prudens, docibilis, moribus castus; si fidei documenta verbis simplicibus asserat; Trinitatis Deitatem Consubstantialem asserat, articulosque profiteatur, quibus Symbolum constat Apostolicum; si nuptias non improbet; si secunda matrimonia non damnet; si carnium perceptionem non culpet, &c. II. Duo Episcopi teneant Evangeliorum Codicem super caput Præsulis, qui ordinatur, & uno fundente benedictionem, reliqui manibus suis caput ejus tangant. De eo Canone notabilia sunt verba Alcuini: *Non reperitur in autoritate veteri, neque novâ, sed neque in Romana Traditione.* III. Episcopus super caput Presbyteri, quem ordinat, manum teneat, cæterique Presbyteri juxta manum Episcopi super caput illius teneant. IV. Solus Episcopus manum super caput Diaconi qui ordinatur, ponat. V. Subdiaconus patinam de manu Episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum. De manu verò Archidiaconi urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium. VI. Acolythus dum ordinatur ab Archidiacono, accipiat ceroferarium, cum cereo, & urceolum vacuum. VII. Exorcista dum ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum exorcismorum, cum potestate imponendi manus super Energumenum. VIII. Lectori spectante plebe tradat Episcopus Codicem, de quo lecturus est, dicendo, *Esto Lector verbi Dei.* IX. Ostiario tradat Episcopus claves Ecclesiæ de altario, dicens, *Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his clavibus recluduntur.* X. Psalmista potest solâ jussione Presbyteri officium suscipere, dicentis, *Vide ut quod ore cantas, corde credas; & quod corde credis, operibus comprobes.* XI. Sanctimonialis Episcopo consecranda offeratur in vestibus, quibus semper usura est. XII. Viduæ vel Sancti-

Alcuin. de Off. p. 271.

Anno Dom. 398.

Sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandatum mulierum eliguntur, aptæ sint imperitas docere. XIII. Sponsi & sponsæ à parentibus suis, vel Paranymphis benedicendi Sacerdoti offerantur, & pro benedictionis reverentia in virginitate permaneant. XIV. Episcopus non longè ab Ecclesia hospitiolum habeat. XV. Episcopus vilem suppellectilem & mensam, ac victum pauperem habeat. XVI. Episcopus Gentilium libros non legat, Hæreticorum autem pro necessitate. XVII. Episcopus viduarum & pupillorum per Archipresbyterum, aut per Archidiaconum agat. XVIII. Episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat. XIX. Episcopus pro rebus transitoriis non litiget provocatus. XX. Episcopus lectioni, orationi, & Verbi Dei prædicationi tantummodò vacet. XXI. Episcopus ad Synodum ire non sine gravi necessitate inhibeatur: Legatum tamen mittat, suscepturus salvâ fidei veritate, quidquid Synodus statuerit. XXII. Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, & civium testimonium quærat. XXIII. Episcopus nullius causam audiat absque præsentia Clericorum, secus irrita erit ipsius sententia. XXIV. Concionante in Ecclesia Sacerdote, qui egressus fuerit auditorio, excommunicetur. XXV. Dissidentes Episcopos Synodus reconciliet. XXVI. Dissidentes fratres ad pacem magis quàm ad judicium Episcopi cohortentur. XXVII. Episcopus de ignobili ad nobiliorem locum non transferatur, nisi per sententiam Synodi, & utilitate Ecclesiæ poscente: inferioris gradus Clerici Episcoporum suorum concessione possunt ad alias Ecclesias transire. XXVIII. Injusta Episcoporum damnatio à Synodo retractetur. XXIX. Episcopus si Laico, aut Clerico crimen impegerit, deducatur ad probationem in Synodum. XXX. Absente accusato sententia ab Ecclesiæ Judicibus lata irrita erit. XXXI. Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis utatur. XXXII. Irrita donatio Episcoporum venditio, commutatio, absque subscriptione Clericorum. XXXIII. Episcopi, vel Presbyteri, si ad alterius Ecclesiam venerint, tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem consecrandam invitentur. XXXIV. Episcopus sedens stare Presbyterum non patiatur. XXXV. Episcopus in consessu Presbyterorum sublimior sedeat, intra domum collegam se Presbyterorum cognoscat. XXXVI. Presbyteri per seipsos, aut per illum qui sacrarium tenet, à suis Episcopis ante Paschæ solemnitatem chrisma petant. XXXVII. Diaconus ita se Presbyteri, ut Episcopi Ministrum noverit. XXXVIII. Diaconus præsente Presbytero jussus Eucharistiam populo præbeat. XXXIX. Diaconus quolibet loco, jubente Presbytero sedeat. XL. Diaconus in conventu Presbyterorum interrogatus, loquatur. XLI. Diaconus tempore oblationis tantùm, vel lectionis albâ utatur. XLII. Clericum inter tentationes officio suo incubans promoveatur. XLIII. Qui pro Christiana religione affligitur, à Sacerdotibus honoretur, & per Diaconum ei victus subministretur. XLIV. Clericus nec comam nutriat, nec barbam. XLV. Clericus professionem suam in habitu, & in incessu probet, nec vestibus & calceamentis decorem quærat. XLVI. Clericus cum extraneis mulieribus non habitet. XLVII. Clericus per plateas & andronas absque necessitate non ambulet. XLVIII. Clericus, qui non pro emendo aliquid in nundinis, vel foro deambulat, officio suo moveatur. XLIX. Clericus qui absque necessitate vigiliis deest, stipendiis privetur. L. Clericus inter tentationes negligentius agens, ab officio removeatur. LI. Clericus artificio victum quærat. LII. Clericus victum & vestimentum sibi artificiolo, vel agriculturâ absque officii sui detrimento quærat. LIII. Clerici artificiola, & literas discant. LIV. Clericus invidens fratrum profectibus, non promoveatur.

Anno Dom. 398.

De aliis Canonibus Synodo Carthaginensi vindicatis.

VII. Canon LV. Accusatores fratrum ab Episcopo excommunicentur, resipiscentes ad communionem, non ad Clerum recipiantur. LVI. Clericus qui adulationibus vacat & proditionibus, deponatur. LVII. Clericus maledicus cogatur ad postulandum veniam. Si noluerit, exautoretur. LVIII. Frequenter litigantis testimonium nemo absque grandi crimine recipiat. LIX. Discordantes Clericos Episcopus ad concordiam trahat; inobedientes Synodus damnet. LX. Clericus scurra ab officio retrahatur. LXI. Clericus qui jurat per creaturas, acerrimè objurgetur; si perstiterit, excommunicetur. LXII. Eadem severitas adhibetur in Clericum inter epulas cantantem. LXIII. Clericus qui absque necessitate jejunium rumpit, minor habeatur. LXIV. Qui die Dominico studiosè jejunat, non credatur Catholicus. LXV. Paschæ solemnitas uno die celebranda. LXVI. Clericus qui Episcopi circa se districtionem injustam putat, recurrat ad Synodum. LXVII. Seditiosi, usurarii, ultores non ordinentur Clerici. LXVIII. Nullus ex Pœnitentibus ad Clerum promoveatur, deponatur, si per ignorantiam fuerit ordinatus. LXIX. Ordinandi potestate privatur Episcopus, qui sciens ordinaverit Clericum, à quo vidua repudiata, aut secunda uxor ducta est. LXX. Clericus Hæreticorum, Schismaticorumque & convivia & sodalitia vitet. LXXI. Conventicula Hæreticorum non Ecclesiæ, sed Conciliabula appellentur. LXXII. Cum Hæreticis nec orandum, nec psallendum. LXXIII. Qui communicat, aut orat cum Excommunicato, excommunicetur. LXXIV. Sacerdos pœnitentiam imploranti pœnitentiæ leges injungat. LXXV. Pœnitentes negligentiores tardius recipiantur. LXXVI. Si qui petit pœnitentiam obmutuerit, vel in phrenesim inciderit, dent testimonium, qui audierunt, & accipiat pœnitentiam: si credatur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, subdatur statutis pœnitentiæ legibus. LXXVII. Pœnitentes in infirmitate viaticum accipiant. LXXVIII. Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum acceperint, non absolvuntur absque manuum impositione, si supervixerint. LXXIX. Pœnitentium qui pœnitentiæ leges exequuntur, si casu obierint, memoria oblationibus, & orationibus commendetur. LXXX. Omni tempore jejunii manus Pœnitentibus imponatur. LXXXI. Pœnitentes mortuos efferant, & sepeliant. LXXXII. Pœnitentes etiam diebus remissionis genua flectant. LXXXIII. Pauperes & senes Ecclesiæ plus cæteris honorandi. LXXXIV. Nullus sive Gentilis, sive Judæus,

Anno Dom. 398.

dæus, sive Hæreticus, prohibeatur audire verbum Dei usque ad Missam Catechumenorum. LXXXV. Baptizandi nomen dent suum, & diu abstinentiâ vini & carnium, ac manus impositione crebrâ, eaaminati baptismum percipiant. LXXXVI. Neophyti aliquandiu à lautioribus epulis, spectaculis, & conjugibus abstineant. LXXXVII. Catholicus, qui vel justam causam ad alterius fidei Judicem defert, excommunicetur. LXXXVIII. Qui die solemni prætermisso Ecclesiæ conventu, ad spectacula vadit, excommunicetur. LXXXIX. Auguriis & incantationibus, nec non feriis & superstitionibus Judaicis inhærens, excommunicetur. XC. Omni die Exorcistæ Energumenis manus imponant. XCI. Pavimenta Domorum Dei Energumeni verrant. XCII. Energumenis victus quotidianus per Exorcistas ministretur. XCIII. Oblationes dissidentium fratrum neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur. XCIV. Eorum, qui pauperes opprimunt, dona à Sacerdotibus refutanda. XCV. Qui oblationes defunctorum negant Ecclesiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur. XCVI. Quæratur in judicio, cujus sit conversationis & fidei accusator & accusatus. XCVII. Qui religiosis fœminis præponendus est, ab Episcopo loci probetur. XCVIII. Laicus præsentibus Clericis, nisi ipsis jubentibus docere non audeat. XCIX. Mulier quantumvis docta, & sancta, viros in conventu docere non audeat. C. Mulier baptiaare non præsumat. CI. Viduæ adolescentes, quæ corpore infirmæ sunt, sumptu Ecclesiæ sustententur. CII. Culpa est Episcopi, vel Presbyteri, qui Parochiæ præest, si adolescentiores viduæ, vel Sanctimoniales Clericorum familiaritatibus subjiciantur. CIII. Viduæ quæ stipendio Ecclesiæ sustentantur, meritis & orationibus suis Ecclesiam adjuvent. CIV. Viduæ quæ se devoverunt Domino, & veste laicali abjectâ sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ religioso habitu apparuerint, excommunicentur, si ad nuptias seculares transierint. Addit Canonem cv. doctissimus Baluzius, quo Schismatici damnantur, qui Ecclesiasticæ conjunctionis vincula solvunt.

Nùm certam antiquis Laicis jus baptisandi competere urgente necessitate?

VIII. Cæterùm, qui mulieribus ministrandi baptismi facultatem negat Carthaginensium Canon, cum Latinorum disciplina apertè pugnat, quæ urgente necessitate non Laicis modò, verùm etiam mulierculis infantes Catechumenosve sacris undis piandi jus tribuit. Itaque ut sartam tectamque consuetudinem tuerentur suam Lombardus atque Gratianus, interpolatum Lectoribus Canonem obtrudunt: *Mulier quamvis sancta, baptisare non præsumat, nisi necessitate cogente.* Lomb. libro iv. Dist. 6. A. Inspiciatur & Gratianus de Consecratione, Canon. mulierum. Ea tamen exceptio in omnibus Conciliorum exemplaribus desideratur, quæ per corruptorum fraudes ad novitatis patrocinium tandem ad Canonem defluxit. Cùm porro nostrorum sit Annalium scopus, antiqua Ecclesiæ instituta adducere, coram oculis de legitimo baptismi ministro Patrum sententiam eaponere juvat. Diserta est Florentinæ Synodi, cui Latini mordicùs adhærent, præscriptio: *In causa necessitatis non solùm Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus & mulier, imò etiam Paganus & Hæreticus baptizare potest, dummodò formam servet Ecclesiæ.* Quam sanè sententiam Veterum institutis consonam non esse certè certòque scimus, multò minus Evangelio jus baptisandi illis duntaxat tribuenti, quibus prædicandi munus injungitur: *Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos.* Cùm itaque baptismi administratio ab uno Christi instituentis arbitrio pendeat, ex hac etiam sola metienda est, ne in juris alieni usurpationem incidamus. Nunc ea de re placita Patrum adeamus. Laicis urgente necessitate à pluribus concessam esse dispensandi baptismi facultatem non ignoramus. Verùm sua & hîc limitatio fuit. Audiantur Eliberitani: *Peregrè navigantes, aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse Fidelem qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptisare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum.* Tertullianus, qui Laicorum baptismo favet, mulierem verbis expressis impugnat: *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui; sed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec ullius virilis muneris, nedum sacerdotalis officii sortem vindicare.* Neque sui dissimilis est libro de Baptismo c. 17. *Petulantia mulierum, quæ usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet.* Eadem Constitutionum Autori sententia fuit: *De mulieribus baptisantibus scitote, quæ hoc tentant, non mediocre periculum eas incurrere. Quòd si à mulieribus baptisari oporteret, profectò Christus à Matre sua baptisatus esset.* Nec à Clemente diversus est Epiphanius, qui de B. Virgine sic censet: *At ne baptisandi quidem potestas est illi facta, cum alioqui tingi ab illa Christus potius, quam ab Joanne potuisset.* Hinc Sancti Patris in Marcionem aculei: *Jam mulierculis baptisandi potestatem facit; nihil enim apud illos nisi ludibrio ac risu dignissimum.* Frustrà est autem Bellarminus, qui objecto distinctionis ambone, tantorum vim telorum exire putat: *Loquuntur Patres de publico ministerio, non de privato in casu necessitatis.* Quippe Tertullianus æquè jus baptisandi ac Eucharistiam consecrandi à mulieribus abjudicat, quæ ne vel privatim offerre possunt. Neque Laici, quibus administrationem baptismi Tertullianus largitur, publico uti ministerio possunt ad suppeditandum baptismum, aut consecrandam Eucharistiam. Cæterùm ex Veteribus non defuere, qui Laicis tribuendi baptismi facultatem eximunt. Quam Cypriano, Firmilianoque mentem fuisse, inficias ire ne vel ipsa pertinacia potest, utpote qui Schismaticorum Hæreticorumque baptismum prorsus respuebant. In eam sanè sententiam apertè propendet Basilius in sua ad Amphilochium Epistola, c. I. *Qui autem abrupti sunt Laici effecti, nec baptisandi, nec ordinandi habent potestatem . . . Quare eos, qui ab ipsis baptisati erant, tanquam à Laicis baptisatos, jusserunt ad Ecclesiam venientes vero Ecclesiæ baptismo expurgari.* Laicorum ergo baptismus Basilio legitimus non fuit, qui eam ab Hæreticis Schismaticisque ministratum ideò renovari voluit, quia *Laicorum* fuit. Præclaris quoque Constitutionum, quæ Clementis usurpantur verbis, Laicorum baptismus obruitur: *Neque Laicis permittimus facere aliquod opus sacerdotale, ut sacrificium aut baptismum, aut impositionem manus, aut benedictionem, sive parvam, sive magnam. Nemo enim sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Domino. Hujus namque gratia per impositionem manuum Episcopi datur; qui verò non est ad eam lectus, sed potius sibi eam rapuit, hic*

Anno Dom. 398.

Elib. c. 38.

Tert. de Vel. Virg. c. 9.

Const. l. 3. c. 9.

Epiph. h. 79. n. 3.

Epiph. h. 42. n. 4.

Bellar. de Bapt. l. 1.

Const. l. 3. c. 10.

sup-

ANNO DOM. 398.

supplicio Osiæ afficietur. Insignis locus, cui nil noctis offundi potest. 1°. Publicum ministerium à privato non distinguit Clemens, distinguendum sanè, si imminente necessitate Laicum baptisma probasset. 2°. Sacerdotale opus est Clementi sacri lavacri administratio. Laicorum verò non est, Sacerdotis usurpare Provinciam. Denique Laicis æquè suppeditando baptismo, ac sacrificio perpetrando Clemens interdicit. Atqui nec privatim, nec publicè Laico licet Eucharistiam conficere, neque igitur & sacris undis aliquem purgare. Denique ipse Augustinus in dubio est, peccetne Laicus, dum baptisantis munere fungitur. Quo casu liquidò constat ab ejusmodi officio esse Laico temperandum: *Quanquam etsi Laicus aliquâ pereunti dederit necessitate compulsus, quod cùm ipse acciperet, dandum esse addidicit, nescio an piè quisquam dixerit esse repetendum. Nullâ enim necessitate cogente si fiat, alieni muneris usurpatio est. Si autem necessitas urget, aut nullum, aut veniale delictum est.* Ex his luce clarius, vanum esse quem Latini prædicant, cumque *antiquissimum*, Ecclesiæ consensum.

Aug. contra Epist. Parm. l. 2. c. 13.

IX. Relatis, qui Carthaginensis IV. dicuntur, Canonibus, offert se Taurinense Concilium, ut aptâ serie Synodos connectamus. De anno hujus Synodi non satis liquet. Id unum certissimum, defuncto jam Martino fuisse coactum, ut apertè constat ex Zozimi Papæ ad Episcopos Africæ Galliæ, & Hispaniæ Epistola: *Lazarus dudum in Taurinensi Concilio gravissimorum Episcoporum sententiis pro calumniatore damnatus, cùm Britii innocentis Episcopi vitam falsis objectionibus appetisset.* Martinus verò Britio decesserat. Constare ergo nequit Baronii Chronologia, quæ Synodum Taurinensem anno CCCXCVII. Martini verò obitum anno CCCCII. alligavit. Ut consentanea quidem illustrissimus Purpuratus loqueretur, Concilium Taurinense anno CCCCIII. affigere debuit. Nullâ quidem nos ratione prohibemur, illud cum anno CCCXCVIII. copulare. Episcopis viginti constitisse, nonnullis in exemplaribus legitur. Precibus Episcoporum Galliæ, Taurino nobilissimæ in regione Pedemontana urbi, est celebratum *decimo Kalendas Octobris.* Proculus Massiliensis Episcopus pro Metropolitano Ecclesiarum in secunda Narbonensi Provincia constitutarum sese venditabat. Vir erat *Proculus* magni nominis, de quo cum multa laude commemorat Hieronymus sub finem suæ ad Rusticum Epistolæ: *Habes istic sanctum doctissimumque Pontificem Proculum, qui vivâ & præsenti voce nostras schedulas superet.* Concilio quoque Aquileensi Galliarum Legatus, anno 381. interfuerat. Ex altera parte secundæ Narbonensis Episcopi, alterius Provinciæ Sacerdotem sibi præesse non debere contendebant. Taurinenses verò Canone primo Patres statuunt contemplatione pacis, ut Proculus in Ecclesiis secundæ Narbonensis, quoad vixerit, Primatus habeat dignitatem. De Primatu quoque Arelatensis Episcopus cum Viennensi contendebat. Olim quidem Arelatum Viennensis Provinciæ censebatur. Quod demonstrat Elenchus Episcoporum Arelatensis Synodi, imperante Constantino Magno celebratæ: *Marinus Episcopus de civitate Arelatensium, Provincia Viennensi.* Arelate tamen Principum beneficio, variis jam inde à Constantini temporibus de Metropolis nomine cum Vienna certabat.

Taurinensis Synodus. Quoto anno congregata?

Zozim. Ep. 6.

Hier. Ep. 4.

Canone igitur secundo ad vinculum pacis conservandum decernunt, ut qui ex eis probaverit, suam civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ Primatum obtineat. Octavius, Ursio, Remigius, Triferius Episcopi Sacerdotum ordinationem usurparant, nec sine aliorum offensione. Canone igitur tertio statuitur, ne in posterum faciant, ni honore Sacerdotii privari velint. *Palladius* Laicus *Spano* Presbytero non leve crimen intenderat, deficienteque probatione legitimâ damnatus erat à Triferio. Canone quarto sententia firmatur, concessâ Triferio potestate, *quando voluerit*, *Palladio relaxare.* Canone quinto illi ipsi Triferio dant facultatem, Exuperantio Presbytero, qui ipsum injuriâ affecerat, quando voluerit, gratiam communionis indulgere. Felix Trevirensis Episcopus, vir aliàs sanctissimus, ab Ithacianæ partis Episcopis ordinatus ipsis mordicùs adhæserat. Itaque Canone sexto, qui à Felicis communione segregare se voluerint, illos in suam communionem suscipiunt juxta literas *venerabilis memoriæ Ambrosii*, & Romani Sacerdotis. Canone septimo prohibetur, alterius Clericum vel ordinare, vel abjectum in communionem recipere. Canone octavo sancitur, Clericos vel contra interdictum ordinatos, vel liberos in ministerio procreantes, ad majores gradus non esse promovendos. In Zozimi Epistolis legitur, *Lazarum*, qui Britio Turonensi calumnias imposuerat, à Taurinensibus pro calumniatore esse habitum. Verba hæc sunt Zozimi ad Africanos: *Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi. Per multa Concilia in Sanctum Britium Coepiscopum nostrum Turonicæ civitatis diabolicus accusator inventus est. A Proculo Massiliensi in Synodo Taurini oppidi sententiam calumniatoris excepit.* At calumnias Lazaro ab inimicis impositas facilem admisisse Zozimum, vero propius est, ut inferius declarabitur. Ad universos Galliarum Episcopos Synodicam Concilium scripsit.

Zozim. Ep. 4.

X. Creditum, nec immeritò, Siricium hoc anno ad fata venisse; tempus verò mortis est in obscuro. Excessisse XXVI. Novembris, Pagii sententia est, quam & Hieronymiano, & Bedæ Martyrologio astruit, in quibus legitur: *Romæ depositio Siricii Episcopi.* Ab ea Chronologia longè discrepant Catalogi Pontificum, tam Reginæ Sueciæ, quàm libri Pontificalis, qui *Februarium* mensem Siricio supremum fuisse memorant. Quæ sententia & verisimilior, utpote gravi argumento firmata. Prodiere Augustini adversus Petilianum libri, sedente jam Anastasio successore Siricii. Sic enim Petilianum compellat: *Cathedra quid tibi fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet.* Quo tempore Lex Honorii data VII. Cal. Maii de turbulentis Donatistis ultimo in Africa supplicio afficiendis, Augustino ignorabatur: *Nullam quidem Legem*, inquit, *ab Imperatoribus datam, ut occideremini recolo.* Extat Lex de irruptione in Ecclesias in Cod. Theod. l. 31. de Episcopis. Quòd si XXVI. Novembris Siricius obiit, annus jam CCCXCIX. labebatur, cùm de promoto ad Episcopatum Rom. *Anastasio* Augustinus nuncium accepit. Est autem creditu difficillimum, de Honorii adversus Donatistas Lege nil cognitionis habuisse anno CCCXCIX. decem circiter mensibus postquam promulgata est. Periit itaque Siricius mense Februa-

Obitus Siricii. Quo mense contigerit?

Aug. contr. Petil. l. 2. c. 51.

Aug. contr. Petil. l. 2. c. 20.

ANNO DOM. 398.

ANNO DOM. 398.

Februario, licet dies sit in incerto. Sepultus est in Cœmeterio Priscillæ, viâ Salariâ, nono, vel octavo, vel septimo Cal. Martias.

Anastasius Papa. Duæ Epistolæ ipsi subditæ.

XI. Successit Siricio *Anastasius*, cujus initium non est in medio. In Pontificali emendato, nec non Catalogo Reginæ Sueciæ, Siricii post obitum XX. dierum Interpontificium fuit. Onuphrius verò, Vacavit, inquit, *sedes mensem unum, dies* XV. Pagius novem dierum Interpontificium agnovit. Ex ea diversitate Pontificatus Anastasii diuturnitas accuratè definiri nequit. Natione Romanum fuisse dicunt ex patre Maximo. Marcellinus in Chronico: *Honorio* IV. *& Eutychiano Coss. Romana Ecclesia Anastasius* XXXVII. *Episcopus ordinatus vixit annos quatuor.* Dies XXII. Anastasii Pontificatui addit Prosper in Chronico. Inter Anastasii Epistolas duæ reperiuntur, quæ absque hæsitatione ulla subdititiis sunt apponendæ. Prior ad omnes Germaniæ Episcopos scripta, tria capita complectitur. Primum sancit, ut S. Evangelium universi non sedentes, sed stantes audiant. Secundum vetat in Clerum aliquos referre, nisi quinque, aut eo amplius Episcoporum chirographis sint designati. Tertium Manichæos, qui Romæ inventi sunt, in Germania suscipi prohibet. Data est Epistola *Nonis Octobris, Arcadio & Bautone viris clariss. Coss.* Posterior *Nerianum* religiosissimum virum ob parentem amissum solatur. Data est *septimo Idus Junii, Theodosio Augusto* VII. *& Palladio, viris clariss. Coss.* Neutra verò germana est, sed Isidori Mercatoris catulos olet. Anastasius quidem nondum Episcopum agebat, anno CCCLXXXV. quem aperuerunt Arcadius atque Bauto: obierat verò diu ante Theodosii Augusti VII. & Palladii Consulatum, anno Dom. CCCCXVI. gestum. Ne verò talium mercium venditores dicant, notas consulares *superadditas* esse, & in melioribus desiderari, observandum, utramque Epistolam Pontificum, qui Anastasio posteriores sunt, laciniis constare. Priore exhibentur verba Leonis de Manichæis ad Episcopos per Italiam Epistolâ II. nec non Flaviani ad Leonem. In posteriore agnoscuntur verba hæc Innocentii ad Julianam nobilem fœminam: *Vita hujus quæcunque sunt spatia, æternis divinisque officiis illustrare contendes, ut qui insignem te præstitit, reddat per secula clariorem.* Hæc ipsissima verba impostor scribit *Neriano.*

Flaviani ad Siricium legatio.

XII. Rebus Occidentis, ea quæ Orientem spectant, nunc subnectamus. Nondum excesserat Siricius, cùm missa à Flaviano Antiocheno legatio Romam pervenit, ut in pace veluti atque lætitia urbis Pontifex sepeliretur. Non temerè est, quòd legationem cum anno CCCXCVIII. conjungimus. Præeuntem Theodoritum sequimur, qui de injuncta Acacio legatione hæc habet: *Hic unà cum reliquis Romam veniens, diuturnam simultatem, quæ septemdecim annos duraverat, sedavit, pacemque inter Ecclesias composuit.* Quod dissidium cùm ab ordinatione Flaviani, post defunctum anno CCCLXXXI. Meletium peracta inceperit, anno utique CCCXCVIII. misso Acacio componi debuit. Erroris quidem Baronius Theodoritum accusat: *Si decem & septem*, inquit, *numeres annos, in annum Domini* CCCLXXIX. *rem rediges.* Nec mirum legationem à Baronio cum anno CCCLXXIX. copulari. Quippe dissidii initium à tempore Juliani ob

Theodorit. l. 5. c. 23.

Bar. An. 398. n. 80.

Paulini electionem deduci voluit, sed perperàm prorsus, judice Valesio. Nempe ob pactum Meletii cum Paulino, utcunque sopita divisio fuerat, quam Flaviani ordinatio renovavit. Rem porro sic narrat Theodoritus. Theodosio polliciti fuerant Occidentis Episcopi, simultatem se abjecturos: *Quod cùm accepisset divinus Flavianus, egregios quosdam Episcopos Romam misit unà cum aliquot Presbyteris, & Diaconis Antiochensis Ecclesiæ. Horum omnium princeps erat Acacius, Berææ urbis Syriæ Episcopus, vir ubique gentium, terrâ marique celeberrimus.* Sic post annos XVII. sedata dissidia. Cæterùm sedente non Siricio, sed Anastasio pacem compositam esse, Palladius tradit in vita Chrysostomi, ubi de Isidoro ea commemorat: *Tu verò, & ipse nosti hominem, quando cum Acacio veniens, Flavianus cum Theophilo communionem attulit, viginti annos abruptam Beati Evagrii causâ.* Nobis Theodoriti narratio vero similior est.

Theodorit. l. 5. c. 23.

Pall. p. 51.

Chrysostomus Episcopus creatur. Dies ejus ordinationis.

XIII. Permotus famâ Chrysostomi Arcadius, Constantinopolitanum eximio viro Episcopatum injungere decreverat, quem multi ambiebant: quorum alii Prætorium fatigabant, alii donis corrumpebant, alii verò ad plebis genua procumbebant. Orthodoxi verò sollicitato Principe virum Sacerdotii peritum requirebant. Inerant Chrysostomo egregiæ virtutes, quæ Præsulem decent. De ipsius moribus id narrat Moschus Prati spiritualis c. 191. *Quòd ex quo salutarem accepisset baptismum, nunquam juraverit, neque aliquem jurare compulerit, neque alicui obtractaverit, neque mentitus sit, neque scurrilia locutus sit, aut facetias admiserit.* In mores ejusmodi inspicere tanquam in speculum illos jubemus, qui sacris destinantur. Eutropio Eunucho sacri Cubiculi Præposito Chrysostomi eloquentia, virtusque erant notissimæ, ab eo tempore, quo res Imperatoris ad Syriam ipsum abduxerant. Cupiebat itaque Chrysostomum Ecclesiæ Constantinopolitanæ præficere. Cùm igitur apud Arcadium polleret plurimum, eum adeò permovit, ut Comiti Orientis scriberet de mittendo absque tumultu Chrysostomo: *Comes statim acceptis literis, hortatur ipsum, ut extra civitatem ad usque Martyria juxta portam Romanensem dictam sistat se; & publica rheda impositum, Eunucho ad id misso, cum milite Magistri tradit.* Quo solemnior esset inauguratio, Episcopos Imperator complures adesse jubet, præcipuèque *Theophilum* Alexandriæ Præsulem. Hic modis omnibus Chrysostomi gloriam deterebat, nilque tentatum relinquebat, quo Presbyterum suum *Isidorum* ad urbis regiæ Episcopatum promoveret. Ea verò de causa Isidorus fuit Theophilo charissimus. Quo tempore adversus Maximum Theodosius bellum gerebat, Theophilus munera mittens Imperatori, binas Isidoro munerum latori Epistolas tradiderat, ut quem sors victorem dedisset, ei & literas offerret, & munera. Hisce mandatis obsequens Isidorus, Romæ belli eventum expectabat. At ea res diu latere non potuit, Lectore, qui Isidoro comes erat, subripiente literas. Quo furto territus Isidorus, illicò aufugit Alexandriam. His de causa Isidoro Theophilus maximè favebat. Verùm enimverò cùm multi in Theophilum libri Episcopis oblati fuissent, quibus criminum complurium accusabatur, acceptos Eutropius libellos ostendit Theophilo, optione datâ,

Pallad. vit. Chrys. p. 43.

datâ, vel Chrysostomum ordinandi, vel judicium de objectis subeundi. Quibus territus Theophilus, Joannem Chrysostomum consecrat. In Episcopali ergo sede constituitur *quarto Kalendas Martii*, Honorio August. IV. & Eutychiano Præfecto Præt. Coss. Inaugurationis hujus dies in sextam feriam incidebat. Qui Pagio dies ab illo diversus est, quo in Episcopali sede constituitur, quia *Episcoporum ordinationes diebus Dominicis per hæc tempora peragebantur*. Nobis verò tam acutis esse non licet, ut diem ordinationis à die constitutionis Chrysostomi in Cathedra Constantinopolitana separemus. Quo momento Præsul consecratur, eo sanè & in Episcopali sede constituitur. Neque animo concipere valemus, Chrysostomum Februarii XXI. qui dies Dominicus erat, fuisse consecratum, & sex post diebus in Episcopali throno collocatum: quasi diversis & temporibus, & ceremoniis ea peragerentur. Nondum certè Antiquitatis in monumentis reperimus, Chrysostomum altero die ordinatum, altero in sede sua constitutum. Cùm itaque simul hæc peracta sint, dicendum potius, certis trabalibusque clavis diei Dominicæ nondum ordinationes Episcoporum affixas fuisse, ut ex Cyrilli Alex. inauguratione liquet, quæ sextâ feriâ peracta est, à tribus diebus Theophili post obitum. Dum Chrysostomus communi decreto consecratur: *Dæmone obsessum quendam ejus spe fuisse liberatum*, in Georgio Alex. legimus. Quod miraculum nugis fabulatorum apponimus, de quo altissimum est in Palladio, Socrate, Sozomenoque silentium.

Socr. l. 6. c. 2.

Pag. Crit. an. 398. n. 14.

Mores Chrysostomi. Quæ Episcopatus functiones?

XIV. In altissima Chrysostomus speculâ positus, Ecclesiæ suæ statum prospectare cœpit. Raro autem adhibens pedum increpationis, *intendit sermonem adversus fictam sororiam, ut vocant, vitæ societatem: revera autem adversus inverecundam & improbam vitam cum mulieribus illis, quæ dicuntur subintroductæ, ostendens si malorum detur optio, meliores istis lenones esse. . . . Inde pars Cleri minimè religiosa, quæque morbo illo tenebatur, commota est.* Nec voce modò, sed scriptis quoque suis pessimum *Agapetarum* malum evellere conatur, duobus libris editis, quorum priori hic est titulus: *Quòd regulares fœminæ cum viris cohabitent.* Posteriori verò, *adversus eos, qui apud se fovent sorores adoptivas.* Verissimè Sanctus ille Præsul contentâ voce clamabat, in muliercularum ejusmodi fautores, qui multas retinendarum causas afferebant: *Ego nullam eos habere crediderim, quæ vel honesta sit, vel idonea.* Quæ fuerint *Agapetæ*, priore nostrorum Annalium tomo fusissimè declaravimus. Ut in pauca rem conferamus, Extraneæ mulieres erant, quæ solatii specie cum Clericis habitabant. De mulieribus ejusmodi Hieronymus ad Eustochium Epistolâ XXII. c. 5. *Unde in Ecclesias Agapetarum pestis introiit? Unde sine nuptiis aliud nomen uxorum?* Quam ab Ecclesia infamiam Principes Legibus quoque suis ejecerunt. Extat ea de re Constitutio Honorii, anno 420. promulgata: *Eum qui probabilem seculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiæ appellationis non decet.* Conversus deinde ad avaros Chrysostomus, turpe vitium, eâ quâ pollebat eloquentiâ insectatur: *Post hæc Oeconomi tabulas scrutatur, & reperit sumptus Ecclesiæ inutiles, & horum subsidium cessare jubet. Venit inde ad examinandos sumptus Episcopi, & invenit immodicam profusionem, atque illorum profusos sumptus ad nosocomium transferri jubet.* Invalescente necessitate plura nosocomia ædificat, quibus duos pietate insignes Presbyteros præponit, Medicosque, coquosque assignat. Viduarum dein scrutatur ordinem: si quas invenit voluptatibus deditas, admonet jejunare, à balneis, à pretiosis vestibus abstinere, aut promtiùs ad secundas nuptias concedere: hortatur populos, nocturnis precibus assiduos esse. His moribus Chrysostomus ipso Episcopatus exordio in odium Cleri venit, cui videbatur asperior. Jam satis ad severitatem proclivem magis inflammabat Diaconus ejus Serapio, vir Ægyptius, & ad contumeliam natus, qui die quadam coram universo Clero contentâ voce Episcopum sic alloquitur: *Nunquam istis dominari poteris, ô Episcope, nisi unâ virgâ omnes abegeris.* Nec multò post plures Chrysostomus variis de causis ejecit Ecclesiâ. Tum instructæ in ipsum calumniæ, quibus eò præcipuè fidem accommodabant, quòd cum nemine vesci vellet, nec vocatus ad convivium accederet. Questus est & non nemo, sive *coræus*, Chrysostomum raro sui copiam facere, nisi in Ecclesia, & molestè ferre, diu colloqui cum volentibus. Qui hos Chrysostomi mores defendebant, dicebant illum imbecillioris fuisse stomachi, difficilemque in sumendo cibo. Alii propter districtioris vitæ disciplinam narrabant hominum vitasse consortia. Fuit etiam Chrysostomo simultas quædam cum Monachis, & præcipuè cum *Isacio*. Quàm enim hujus vitæ sectatoribus, qui instituto suo congruam vitam degebant, favebat, sic illis, qui per vicos urbis conspiciebantur, infensus erat, eosque objurgabat.

Chrys. t. 5.

Pall. Vit. Chrys. p. 45.

Anno Dom. 398.

Pallad. Vit Chrys. p. 46.

Socr. l. 6. c. 4.

Pall Vit. Chrys. 182.

Socr l. 6. c. 4.

Sozom. l. 8 c. 9.

Olympias Diaconissa: vitæ ipsius breviarium.

XV. Ad odium Chrysostomi accesserunt & aliæ causæ, nimirum exhortationes ad Olympiadem directæ, fœminam primariam, de cujus vita nonnulla sunt in medium afferenda, nostris Annalibus ornamento futura. Fuit *Olympias* quædam Ablavii Præfecti Prætorio filia, sponsa Constantis Imperatoris, quam Arsaci Armeniæ Regi Constantius conjunxerat. Ab illa tamen diversa nostra est. Ac Senioris Olympiadis, quæ defuncto Arsace Rege *Anisium Secundum* Comitem virum habuit, Juniorem Olympiadem filiam fuisse, Baronius existimat. Quæ valde incerta sunt, ne falsa dicamus. Conjecturæ quidem Veterum nullus patrocinatus. Imò à Palladio refellitur, qui Olympiadem non *Anisii Secundi*, ut habent Menologia, sed *Seleuci* ex Comitibus filiam, neptem autem *Ablavii Exprafecti* fuisse tradit. Nuptiarum Olympiadis meminit Nazianzenus ad Procopium, quæ una eademque cum nostra Olympiade mulier fuerit, prorsus ignoramus: *Nuptias celebrimus forsan dixeris, idque aureæ, tuque Olympiadis hic grex Episcoporum aderat, tu verò aberas, vir egregie.* Orbata parentibus *Nebridio* Expræfecto matrimonio conjuncta est. Vix viginti menses voluptatibus nuptiarum inservierat, cùm maritus ejus naturæ debitum citò persolvit. Liberali erat ingenio, formâ floreque ætatis, nec non eruditione exornata, quæ Theodosii ad aures cùm pervenissent, cognato suo *Elpidio* Hispano Olympiadem in matrimonium dari voluit. Quas illa nuptias pertinaciùs fugit, dicendo, *Si me voluisset Rex meus cum viro vivere, virum mihi non abstulisset.*

Pall. Laus. c. 144.

Naz. Ep. 57.

Anno Dom. 398.

tulisset. Morte mariti ad continentiam se vocari arbitrata, totis eam viribus servare statuit. Audito responso Theodosius Urbis Præfecto mandat, Olympiadis bona servari, usque dum triginta ætatis annos explevisset. Tum Præfectus incitatus ab Elpidio eò usque nobilem mulierem vexat, ut ne vel facultatem quidem haberet, & cum insignibus Episcopis colloquendi, & ad Ecclesiam accedendi, ut præ angustiis animi Elpidio assentiretur. Illa verò, & Deo gratias agit, & Imperatori hæc nuntiat: *Principi debitam, & congruam Episcopo virtutem in me humilem exhibuisti, Domine, mandans grave onus meum custodiri, cujus curam habebam. Majus autem feceris, si illud pauperibus, & Ecclesiis distribui jusseris.* Postmodum reversus à bello, quod in Maximum gesserat Theodosius, auditâ Olympiadis virtutis magnitudine, jussit ipsam bonorum suorum potestatem habere. Abstinebat animatis, & quàm rarissimè balneo utebatur, in quod nunquam nisi cum tunica descendebat, sese verita. Nectarius ob ejus virtutes ad Diaconissæ munus mulierem promoverat. Quas ingentes sanè possidebat opes, petentibus erogabat. Quod cùm Chrysostomus deprehendisset, de ratione dispensandi opes consilium dat: *Dum*, inquit, *opulentis opes addis, idem facis, ac si tua in mare effunderes. An ignoras, te tuâ sponte facultates tuas indigentibus propter Deum dedicasse. Quòd si me audis, pro necessitate petentium largitionem tuam deinceps moderaberis.* Quod egregium sanè consilium in causas odii adversus Chrysostomum verterunt.

Pall. Vit. Chr. 165.

Sozom. l. 8. c. 9.

Lex Arcadii de Clericorum ordinatione.

XVI. Dum in orbe regia versamur, Legis de Clericorum ordinatione memoria est apprehendenda: *Si quos fortè Episcopi deesse sibi Clericos arbitrantur, ex Monachorum numero rectius ordinabunt; non obnoxios privatis publicisque rationibus cum invidia teneant, sed habeant jam probatos. Data* VII. *Kal. Aug. Cod. Th. t. 6. p. 68.* Honorii Legem esse Baronio placuit. Reverà tamen ab Arcadio sancitam esse, demonstrat Gothofredus ὁ πάνυ: *Cùm hoc caput desumptum pro parte ex fine Legis 16. de Pœnis, eique adhæsisse, quæ quidem pars est Arcadianæ constitutionis.* Sapientiâ conditum est hoc Imperatoris Decretum, cùm Monachorum vita & mores Clericatus essent veluti præludium, quod eximiè demonstrant verba Hieronymi ad Rusticum: *Ita ergo age, & vive in Monasterio, ut Clericus esse merearis, ut adolescentiam tuam nullâ sorde macules: ut ad altare Christi, quasi virgo de thalamo procedas, & habeas de foris bonum testimonium, fœminæque nomen tuum noverint, & vultum tuum nesciant. Cùm ad perfectam ætatem veneris, si tamen vita comes fuerit, & te vel populus, vel Pontifex civitatis in Clerum elegerit, agito quæ Clerici sunt.*

Hieron. Ep. 4.

De Clericis Lex Arcadii.

XVII. Aliam quoque Legem Arcadius promulgavit tertio Kal. Augusti, quâ provisum voluit, ne Clericorum Ecclesiæve obtentu privatæ, publicæque rei damnum inferretur. Nempe ne sui cuique loco Clerici desint, si aliundè petantur; præcipuè vicis, qui idoneos Clericatui non multos habere possunt. Verba Legis sic sonant: *Ecclesiis, quæ in possessionibus, ut adsolet, diversorum, vicis etiam, vel quibuslibet locis sunt constituta, Clerici non ex alia possessione, vel vico, sed ex eo ubi Ecclesiam esse constiterit, eatenus ordinentur, ut propria capitationis onus ac sarcinam recognoscant: ita ut pro magnitudine, vel celebritate uniuscujusque vici Ecclesiis certus judicio Episcopi Clericorum numerus ordinetur.* Hinc constat, Clericos immunes census non fuisse, qui pro modo jugorum, quæ quis possidebat, à singulis præstandus erat. Id enim sibi vult *capitatio*, non ut prima specie colligi posset, onus hominum capitibus impositum. Qua de re Gothofredi doctissimus *de Censu* tractatus est consulendus.

Lex Arcadii in Eunomianos.

XVIII. Ne hîc quidem prætereunda est Lex Arcadii in Eunomianos, pestilentissimos sanè Hæreticos, non errorum modò, sed morum quoque causâ virorum bonorum odio dignissimos. Libros Eunomius complures ediderat, quibus suæ sectæ homines erudirentur. Quia causa fuit, cur à Theodosio Magno urbe Regiâ pelleretur: *Eunomium Constantinopoli in privatis ædibus collectas celebrantem, & libros à se conscriptos recitantem, in exilium mitti jussit, eò quod multos doctrinâ suâ corrumperet.* Ut quantum eniti poterat, Arcadius impiam hæresim extingueret, non in urbibus modò, verùm etiam in pagis Eunomianorum conventus prohibuit: *Qui si fortè in rure degentes, aut populum congregare, aut aliquos probabuntur inire conventus, perpetuò deportentur.* Neque duntaxat in homines, sed in libros quoque sævitum: *Codices sanè eorum, scelerum omnium doctrinam ac materiam continentes, summâ sagacitate mox quæri, ac prodi, exertâ auctoritate mandamus, sub aspectibus eorum judicantium incendio mox cremandos.* Non de nihilo est, quòd Princeps magnam in Eunomianorum Codicibus investigandis adhiberi jubeat diligentiam; cùm solemne esset hominibus ejusmodi, libros suos abscondere. Audiatur Photius Cod. 138. *Libellum Eunomii de industria ne ad alios perveniret, occultatum vix tandem nactus Basilius Magnus jugulavit.* Defuncto Basilio, quem ipsius metu Eunomius in latebris abdiderat, amicis tandem suis vulgavit. Perditi sectæ hujus mores Legum severitatem non immeritò provocabant, de quibus Augustinus secundum Epiphanium: *Fertur etiam, Eunomius adeò fuisse bonis moribus inimicus, ut asseveraret, quòd nihil cuique obesset quorumlibet perpetratio ac perseverantia peccatorum, si hujus quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset.* Non injuriâ ergo pernicies hæc pietatis & sanctitatis agendis conventibus prohiberi debuit. Hinc Sacerdotibus scriptum à Synesio: *Eos audio, qui ex impia Eunomii secta sunt, si Quintianum nescio quem, atque illam in Comitatu potentiam, quam identidem jactant, præ se ferentes, rursum adulterari Ecclesiam, & falsos Doctores simpliciorum animis laqueos prætendere, quos qui à Quintiano nuper ad hoc destinati sunt, secum advexerunt. . . . Nota sunt omnibus illorum perfugia. Scitis quinam illos agri suscipiant: scitis quænam ædes latronibus pateant, sagaci fures odoratu perscrutamini.*

Socrat. l. v. 20.

Cod. Theod. t. 6. p. 152.

Aug. de Hær. c. 54.

Synes. Ep. v.

Anno Dom. 399.

ANNO U.C. 1152. PER. JUL. 5112. JUL. 444. DOM. 399. ARCAD. 17. & 5. HONOR. 7. & 5. *Sol.* 16. B. *Lun.* 1. *Indict.* 12. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

COSS. *Manlius Theodorus & Eutropius.*

Manlius Theodorus.

I. IN eo Consulatu horrendum videmus prodigium: semihominem viri clarissimi collegam, ut non immeritò exclamet Claudianus:

Omnia cesserunt Eunucho Consule monstra.

Quàm flagitiis turpis Eutropius fuit, tam virtutibus nobilis erat Manlius Theodorus, cui vel in juventute amplissimum ob merita munus est persolutum:

Claud. de Consul. Theod. 17.

Nil jam, Theodore, relictum,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore.
Culmen utrumque tenes: talem te protinùs anni
Formavere rudes, & dignum sellâ curuli,
Traxit iter, primaque senes cessere juventa.

Non ex Claudiano modò, sed ex Augustino quoque Theodori virtus innotuit, de qua mentionem fecit in libro suo de Ordine: *His temporibus, ut omittam cæteros, vir ingenio & eloquentiâ, & ipsis insignibus fortuna, & quod ante omnia est, mente præstantissimus Theodorus.* Hic est ille ipse Theodorus, cui Augustinus librum de Vita beata suum nuncupavit.

Aug. de Ordine l. 1. c. 21.

Eutropii Consulatus fatalis Imperio.

II. Fortunâ suâ non contentus *Eutropius*, servili genere ortus, eò ambitionis progressus erat, ut & Patricius, & Consul creari vellet, quod etiam ab Arcadio malis avibus impetravit, quo tanquam pecude utebatur. Non indigniori fasces homini tribui potuere, quem ex Scriptore coætaneo his coloribus Suidas pingit: *Nullum non facinus prætermisit. Nam & Magistratus publicè vendidit, & aliquid valentes calumniatus est, & Summates exiliis subjecit, & omnem contumeliam Senatoriis viris imulit. Neque etiam Barbarorum societate abstinuit.* Consulatus tam scelesti nebulonis in dedecus imperii cessit, ut eleganter observat Claudianus, qui Stiliconi gratulatur, quòd morum priorum memor, turpe nomen ab urbe relegarit:

Claud. l. 1. in Eutr. 126.

Ille dedit portum, quo se pulsata referret
Majestas Latii, deformataque secures.
Ille dedit fastos, ad quos Oriente relicto
Confugeret sparsum maculis servilibus avum.

Sed & lepidè in monstrum Consulis invehitur:

Claud. in Eutr. l. 1. cap. 8.

Heu terra cœlique pudor! trabeata per urbes
Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.

Neque probro tantùm, sed damno quoque Reipublicæ fuit Consulatus Eutropii. Inter Arcadium & Honorium majores discordias concitabat. Hinc Claudianus:

Arma relinque viris, geminam quid dividis aulam?
Conarisque pios odiis committere fratres?

Porro auctam eâ dignitate avarissimi crudelissimique hominis potentiam Proceres molestè ferebant, præcipuè Gainas, quem maximè urebat ille opum affluxus, quo Eutropii domus inundabatur. Ut ergo novit Eutropium Consulatui destinari, *Tribigildum* sibi consilii socium adjungit, qui Phrygiam populari cœpit, quam anno proximo cladem experta est. Porro in altum tollitur Eutropius, ut graviore lapsu rueret.

Anno Dom. 399.

III. Novâ jam sobole regia domus ditescebat, ob natam ex Eudocia *Pulcheriam* XIV. Kal. Febr. cùm Eutropius fortunæ suæ magnitudini impar, ipsam Augustam afficit contumeliâ, cui subitam è palatio ejectionem minatur. Inerat Eudoxiæ animi celsitudo cum audacia conjuncta. Liberos ergo suos ambabus ulnis amplexa, ad virum accedit: liberosque simul cum lachrymis prætendens, ea loquitur, quibus Arcadii animum ad miserationem commoveret. Tum Princeps dignitate suâ Eutropium exuit. Hæc Philostorgius. Cui assentitur & Sozomenus. Hoc & innuit Socrates, testatus *Eutropium in Imperatoris* offensionem venisse. Aliam tamen causam infelicitatis Eutropii Zozimus memorat, Gainam scilicet, qui Eutropium sibi tradi postularat. At Philostorgio favent Claudiani hæc carmina:

Eutropius ejicitur, qua de causa? Confugit in Ecclesiam: occiditur.

Philostorg. l. 11. c. 6.

Socr. l. 6. cap. 5.

Mollis fœmineâ detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulsus, perdidit imperium.

Zozimo tamen magis Baronius assentiri videtur nullo jure, si quid nostra conjectura valeat. Ut mortem evaderet Eutropius, cursu Ecclesiam petit, quæ fugienti esset azylo. Ut hic quoque justum Dei numen & deprehendere, & mirari liceat. Quippe supplices, qui ad aras confugerant, Ecclesiâ extrahere conatus erat, atque inter cæteros *Pentadiam, uxorem* Timasii. Quin etiam Legem ferri curaverat Eutropius, quâ vetabatur, ne quisquam ad Ecclesiam confugeret, & qui jam confugissent, expelli jubebantur. Extat etiamnum Lex in Codice Theodosiano, data VI. Kal. Augusti, Honorio Aug. IV. & Eutychiano Coss. quâ Oeconomis Ecclesiæ solutio imperabatur debitorum, quibus illi obnoxii erant, *quos Clerici defensandos receperint.* Azylum tamen à se violatum, amplectitur Eutropius. Misit Imperator satellites, qui trementem pallidumque Ecclesiâ evellerent. Sed religione loci repressus intemerata Ecclesiæ jura reliquit. Tum Chrysostomus suggestum conscendens, Orationem habuit, quâ aculeis Eutropium nonnullis pungit, ut ostensâ hominis miseriâ populum ad clementiam flecteret. Gloriæ splendorisque vanitate demonstratâ, quærit ubi fasces, ubi majestas Consulatus, ubi choreæ, ubi theatra, ludi adulationes? Fuere hæc omnia noctis somnium. Conversus ad Eutropium, Nonne, inquit, dicebam tibi, cùm me indesinenter objurgares, vera monentem, quod ego tibi potius amicus essem, quàm adulatores? Fide digniora esse vulnera ab amicis, quàm ultrò ingerentia se oscula inimicorum: *Ecclesia à te hostiliter habita expanso sinu te excipit.* Sic suomet facto Eutropius quam tulerat Legem abrogavit. Arcadius verò, ne à lachrymis quidem temperans, spiculatorum ad vindicandam Principis injuriam festinantium iram sedavit. Exacerbatos & plebis animos mitigavit oratio Chrysostomi. Itaque morte in exilium mutatâ, Eutropius in Cyprum relegatur. Eâ forte Eutropius se dignissimum fecerat, qui potestate suâ in tyrannidem abutebatur:

Sozom. l. 8. c. 7.

Cod. Th. l. 3. de his qui confugiunt ad Eccl.

Priscorum squallore repletus
Carcer, & exulibus Meroe, campique gementum
Æthiopum.

Claud. in Eutr. l. 1.

Est porro de tempore casus Eutropii aliquid controversiæ. Quippe Lex Arcadii, quâ in Cyprum abduci jussus, *data est* XVI. *Kal. Februarii Constantinopoli, Theodoro V. C. Cos.* Eâ die fuisse rele-

ANNO DOM. 399.

relegatum, ex subscriptione Pagius existimat. Nobis tamen magis Baronii sententia placet, errorem in diem irrepsisse, Eutropiumque non multò post Paschatis solemnitatem ad sacram mensam confugisse. Hoc indicant verba Chrysostomi, de plebis ad videndum Eutropium numeroso concursu: *Nec minorem nunc video populi frequentiam, quam in proxima sacrata Pascha celebritate.* Ægrè verò nobis persuaderetur, superioris anni Pascha in mentem venisse Chrysostomo. Cur enim Paschalis potius festivitatis meminit, quàm aut Natalis, aut Pentecostes, nisi quia casus Eutropii à Dominica resurrectione minus aberat? Ex quo conficitur, præsentis quidem, non proximi anni Pascha esse intelligendum. Aliundè regnabat etiamnum Eutropius, cùm in *Tribigildum Leo* mittitur:

Claud. in Eutr. l. 2. 325.

Tandem consilium belli confessus agendi
Ad sua tecta vocat.
Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax
Crassâ mole Leo.

Zozim. l. 5. c. 15.

Jam verò anno non superiore, sed præsente Leo in Tribigildum movit, dum Pamphyliam vastabat. Clades, quas anno CCCXCVIII. Barbarus ediderat, se parvi facere fingebat Eutropius:

Claud. in Eutr. l. 2. 307.

Parvamque latronum
Errare catervam,
Ad sontes tormenta magis, quàm tela parare
Nec Duce frangendas jactat, sed Judice vires.

Post igitur festum Paschatis Arcadius Aureliano Præfecto Præt. rescribit, omnes res Eutropii Ærario sacro adjungi, Consulatum abrogari, Acta ipsius antiquari. Addit: *Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, ut ibidem pervigili curâ vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere.* Tergeminis dignitatibus fulgebat Eutropius. Cubiculi Præpositum agebat, Patricium atque Consulem. Tria pœnarum genera honores ejus excepere, bonorum scilicet proscriptio, dignitatum ademptio, exilium. Fastis Eunuchi nomen eraditur. Salsè bonorum Eutropianorum privationem illudit Claudianus:

Cod. Th. Lege 17. de Pœn.

Direptas quid plangis opes, quas natus habebit?
Non aliter poterat Principis esse pater.

Ad Cyprum Eutropium pervenisse, & Historici narrant, & Claudianus canit:

Prolog. in lib. 2. Eutr. 50.

Improbe, quid pulsas muliebribus astra querelis,
Quòd tibi sub Cypri littore parta quies?

Philostorg. l. 11. c. 6.

Id testatur & Philostorgius: *At non multò pòst, cùm nonnulli Eutropium accusassent, quòd Consul factus ornamentis iis usus esset, quibus nemini præter Imperatorem uti licebat, ex Cypro revocatus est. Cùmque Judices Pantichie consedissent, Aurelianus verò Præfectus Prætorio, & alii, qui præcipuos Magistratus gerebant, ad exercendam quæstionem constituti essent, Eutropius convictus criminis, cujus accusabatur, capite pœnas dedit.* Philostorgium inter & Zozimum de supplicii loco satis convenit. *Pantichium* locus est in agro Chalcedonensium, teste Sozomeno l. 7. c. 21. Dicta est autem ea statio *Pantichium*, eò quòd nihil aliud haberet quàm murum. Addit Zozimus: *Qui res Imperatoris administrabant, jusjurandum Eutropio præstitum, cùm extraheretur ex Ecclesia per cavillationem eludentes, eum è Cypro revocant, quasi qui jurassent, non se morte mulctaturos ipsum, dum Constantinopoli esset, Chalcedonem missum interficiunt.* Sic fortunis dignitateque omni eversus, vitâque spoliatus Eutropius, magnum fragilitatis humanæ exemplum præbuit. Quò pertinent egregia Claudiani consilia:

Zozim. l. 5. c. 18.

Quisquis adhuc similes Eunuchus tendis ad actus,
Respiciens Cyprum desinat esse ferox.

Baronius libro de Prædictionibus, qui Prospero perperàm assignatur, fidem adjungens, *Ethnicum* Eutropium fuisse putat. Verba sunt Autoris, *Eutropius animâ, & mente Paganus.* Hæc verò non significant, externâ religione Ethnicum fuisse, sed mores induisse Ethnico potius, quàm Christiano dignos. Quæcunque verò Pseudo-Prospero sententia fuerit, quin Christi religionem professus sit Eutropius, nulli dubitamus. Chrysostomum quippe ob pietatem & eloquentiam, quâ pollebat, ad Episcopatum promovit, quod non fecisset Ethnicus. Neque superstitionem Chrysostomus unquam objecit Eutropio. De reformandis quidem recoquendisque moribus, non de suscipienda fide crudelem Eunuchum monuit.

Prosp. p. 3. Prom. 38.

Gainas quis? Ejus rebellio. Tribigildum sibi socium adjungit.

IV. Eutropii potentiâ, quasi fomite accensa, quæ insita erat ambitio Gainæ, de usurpando imperio cogitat. Ac socium sibi consilii *Tribigildum* adjungit, ad quodvis facinus audacissimum & promptissimum, & propinquitate conjunctum. Gente Gothus erat Gainas, qui ex gregario milite præter omnium expectationem ad honorem Magisterii militaris pervenerat. Quem in Eugenium arma movens Theodosius, unà cum Saulo Barbaris fœderatis præfecerat. A Stilicone corruptus, mortem Rufino obtulerat. Inerant Barbaro virtutes militares; & ad juvanda consilia, quæ moliebatur, magno Tribigildus erat auxilio, utpote ad dignitatem Comitis evectus, multísque Barbarorum copiis præditus. Anno igitur superiore, ut quæ cogitabant executioni mandarent, Tribigildus in Phrygiam proficisci se velle simularat, ut militantes sibi Barbaros inspiceret. Quibus assumptis, obvia quæque diripit; viros, mulieres, pueros furori suo immolat, brevique tantam calonum viliumque animarum copiam coegit, ut Asiam in discrimen adduceret,

Zozim. l. 5. c. 13. Philostorg. l. 11. c. 8.

Claud. in Eutr. l. 2. 272.

Securas Barbarus urbes
Irrupit, facilesque capi: spes nulla salutis,
Nulla fuga: putribus jam propugnacula saxis
Longo corruerant ævo, pacisque senecta.

Primâ famâ cladis Eutropius imperii ruinas dissimularat, furtim tamen magna cum donis promissa mittit Tribigildo. At Barbarus,

Claud. l. 2. in Eutr. 318.

Se famulo servire negat, nec grata timentum
Munera, militiam ullam, nec prima superbus
Cingula dignari, nam quæ non Consule tali
Vilia bonos.

Quibus apparet, casum Eutropii XVII. Januarii, quod Pagius existimat, non contigisse. Cùm novis funeribus funera densarentur, Arcadius qui propter stoliditatem nullam publicæ calamitatis rationem habebat, totum Eutropio negotium committit. Is Gainam, & *Leonem* Duces deligit. Nullis quidem virtutibus hanc *Leo* fortunam meruerat, uno excepto, quòd Eutropio familiaris erat. *Leonem* egregiè depingit Claudianus:

Claud. l. 2. in Eutr. 378.

Quem vix Cyclopea solum
Æquatura fames, quem non jejuna Celæno
Vinceret: hinc nomen fertur meruisse Leonis.

Dum Dux ille ad edendum potius, quàm ad pugnandum natus, fitis ad Hellespontem locis immoratur, qui nec cum Tribigildo congredi auderet,

deret, simulque vereri se diceret, ne fortè Tribigildus ex improviso agros depopularetur, urbes à perduelle capiuntur, incolæque, militesque interficiuntur, Barbarorum nemine Romanis auxilia ferente. Gainas verò, qui Tribigildo mandarat, copias ad Hellespontum ducere: fingebat quidem se Romanorum calamitates indigno ferre animo, at mirari se Tribigildi strategemata. Sagacissimum hostem arte potius, quàm Marte vincendum. Intereà clam Tribigildo mittebat copias auxilio futuras ad ea, quæ moliebatur. Quod si Tribigildus non Pisidiam versus, sed in Lydiam contendisset, simul & Jonia periisset, unde transvectus in Insulas, comparatâ classe ad Ægyptum usque cuncta vastasset. Permittente Deo, cùm in Pamphyliam copias ducere statuisset, in loca inaccessa incidit. Cùm vastanti nullus obsisteret exercitus, *Valentinus* quidam Selgæ municeps, quæ non *Pamphylia*, ut narrat Zozimus, sed *Pisidia* potius est oppidulum in colle situm, rei bellicæ non omninò rudis, Barbaros continuis fundarum ictibus petit. Tribigildo nil erat effugii: parte alterâ jacebant paludes, alterâ verò extabat ascensus orbicularis, qui ob similitudinem animalis cochleæ nomen accepit. Itaque multi lapidum jactu Barbari opprimebantur, multi qui stagnum tentabant mergebantur. At pecunia viam aperuit. Cochleam Florentius præsidio tenebat, à quo Tribigildus multo auro transitum & sibi, & trecentis militibus redemit. Eo modo cùm evasisset, cæteros funditùs deleri passus est. At in aliud periculum incidit, ab oppidorum incolis Melanem inter & Eurymedontem amnes inclusus. Quæ cùm Gainæ significasset, is occultam suo de rebellione consilio Leonem mittit, qui Pisidiæ Pamphyliæque esset auxilio. Veritus autem ne Tribigildus omni ex parte absumeretur, cohortes alias super alias, ad castra Romanorum mittit, in quos irruunt, regionem populantur, milites interficiunt, donec *Leonis* exercitum cum ipso Duce prorsus delevissent, totamque regionem vastassent. De ea clade audiatur Claudianus:

Zozim. l. 5. c. 16.

Claud. l. 2. in Eutr. 433.

Tarbigilus simulat fugam, flatusque Leonis
Spe nutrita leves, improvisusque repentè,
Dum gravibus marcent epulis, hostisque catenas
Inter vina crepant, largo sopita Lyæo
Castra subit: pereunt alii, dum membra cubili
Tarda levant; alii leto junxere soporem.
Ipse Leo, damâ cervoque fugacior ibat.
Sudantis tremebundus equo, qui pondere postquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus
Per vada reptabat; cœno subnixa tenaci
Mergitur.

Periculo liberatus Tribigildus, graviores Phrygiæ calamitates intulit. Exitum belli hujus annus sequens docebit.

Synesii ad Arcadium legatio. Egregia ipsius de regno oratio.

V. Clades Cyrene maximas passa fuerat, quibus in Arcadii liberalitate remedium quærebat, misso insigni Philosopho Synesio, qui obsequii causâ coronam Principi auream offerebat. Hoc quidem, vel certè superiore anno Cyrenenses eâ Arcadium legatione adeunt, cujus Dux erat *Synesius*, nostris in Annalibus non semel memorandus, qui egregiam *de Regno* tunc orationem habuit: *Me ad te cum auro caput, tum animum Philosophiâ coronaturum Cyrene mittit Græca civitas, antiquum & venerabile nomen, infinitis olim Doctorum carminibus celebrata; nunc pauper & humilis, ingentiaque ac deserta rudera, cui regiâ munificentiâ opus est, si quid gerere velis, veteri illâ suâ origine non indignum.* Quæ legationis hujus causas nos monent. Excellentissimâ oratione regiis virtutibus pectora informat ad imperandum idoneis, quam non oculis legere modò, sed mentibus inserere Principibus opus esset. Ex pulcherrimis, quibus constat sententiis, nonnullas nostris Annalibus inferamus: *Rectè omninò vetus sententia, Subjectorum multitudinem Regem non potius facere, quàm tyrannum, sicut nec ovium multitudo Pastorem potius quàm coquum, qui illas abigit, ut mactatis non modo ipse famem expleat, sed & aliis epulandas pretio distrahat.* Docet Principum unum esse inexpugnabile munimentum amorem civium: *Ecquod verò tutius imperium est, quàm illud quod amore & charitate munitur? Quisnam privatus, quantumvis mediocri conditione securior, aut ab insidiis tutior, quàm Rex ille, quem non metuunt, sed cui metuunt subditi.* Ostendit nil tantæ imperio perniciei attulisse, quantum in Imperatore scenicus ornatus. Cætera lectu dignissima. Memoriâ tamen erravit Synesius, nisi fortè à Librariis vitium fluxerit, dicendo *Carinum* à Legatis Persarum in gregariorum militum habitu fuisse deprehensum. Carinum hominum omnium contaminatissimum, quique nullam adversus Parthos expeditionem egit. Itaque legendum *Carum*. Triennio continuata est ea Synesii legatio, ut ipse canit in Hymno tertio:

Car. 430.

Votum debitum ex Thracia,
Ubi per triennium
Habitavi in vicinia.

Quis verò Synesius, commodius declarabimus, ubi de ipsius Episcopatu tractabitur.

Majumæ spectaculum. Abrogatur.

VI. Gratissima semper populis fuere spectacula, neque vel ab iis, quæ honestati pugnabant, abhorrebant animo. Abrogata quidem Majumæ lætitia Provincialibus reddita erat, lege datâ VII. Kal. Maii Arcadio IV. & Honorio III. Coss. anno CCCXCVI. cùm verò Christianæ disciplinæ bonisque moribus adversaretur, iterum anno currente prohibetur: *Illud, quod sibi nomen procax licentia vindicavit, Majumam fœdum atque indecorum spectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octob. Constantinopoli Theodoro V. C. Consule.* Abrogando spectaculo multum contulit eloquentia Chrysostomi. Quanam verò de causa id nominis spectaculum sortitur? Num ab urbe *Majuma*, de qua Sozomenus: *Navale urbis Gazæorum, quod Majuma nuncupatur, superstitioni admodum deditum.* Num potius à מים *aqua*, unde & *Majuma* ortum habet? Non sine magna quidem aquarum copia id spectaculi edebatur, quod perstringere videtur Chrysostomus: *Ex hac mensa spiritualium fons emanat bonorum: & hanc tu statim relinquens, curris ad theatrum, ut natantes fœminas, & sexum illum publicis oculis intuearis expositum. Ad diabolicam illum locum festinas accurris, ut scilicet spectes meretricem natantem, & naufragium animæ repentè patiaris. . . . Nam illa quidem in mediis aquis ludit natatu; tu verò de sublimi spectans gradu, in libidinis profundo demergeris.* Festum hoc gravioribus Ethnicis ludibrio fuit. Ut Gothofredus ex Libanio probat, cujus verba sunt: *Erant quidam qui pravum festum invexerant in Daphnem. Festum illud celebre erat, omni modo se indecenter gerere.* Hoc festi mense Augusti septiduo circiter celebra-

Sozom. l. 2. c. 5.

Chrysost. in Matth. Hom. 7.

ANNO DOM. 399.

brabantur. Turpe spectaculum mirum est ab Arcadio anno cccxcvi. fuisse permissum: *Clementiæ nostræ placuit, ut Majuma Provincialibus lætitia redderetur.* De Majuma præclara habet Gothofredus, quæ legi possunt.

Fana in Ecclesias mutantur: vana de Christianismi fine carmina.

VII. Dum in Oriente spectaculorum maculæ purgantur, agrorumque Templa evertuntur, in Occidente quoque Fana nominum à culmine ruunt, certatim ad demolitionem incumbentibus & Magistratibus, & populis: quod tantum pudoris, Ethnicis quantum doloris incussit. Spe magnâ complebantur, fatalem Religioni Christianæ hunc annum esse futurum, in quo numinum oracula, vel delirantium potius somnia interitum portendebant. Cùm enim viderent, tot tantisque persecutionibus mira fidem incrementa sumpsisse, excogitaverunt versus Græcos, tanquam consulenti cuidam divino oraculo effusos, ubi *Petrum maleficia fecisse subjungunt, ut coleretur Christi nomen per* CCCLXV. *annos, deinde completo memorato numero annorum sine mora sumeret finem.* Horum initium annorum ducit Augustinus ab anno Christi emortuali, quo debellatis cruce suâ hostibus ascendit in cœlum, quinquagesimoque post suam resurrectionem die misit Spiritum Sanctum, quæ anno qui Geminos Coss. habuit, Dionysiano nimirum XXIX. affixit Augustini Chronologia. Ponebantur ergo divinæ Religioni metæ, anno CCCXCVIII. quo elapso ruere debuit. Contrà verò nobilem de superstitione annus CCCXCIX. triumphum egit: *Consule Manlio Theodoro, quando jam secundum illud oraculum Dæmonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit religio Christiana, quid per alias terrarum partes forsitan factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim quod scimus, in civitate notissima, & eminentissima Carthagine Africa, Gaudentius & Jovius Comites Imperatoris Honorii* XVI. *Kal. Aprilis falsorum Deorum Templa everterunt, & simulacra fregerunt.* Re accuratius pensitatâ, Honorius ædes *illicitis rebus vacuas* subrui prohibuit. In gloriam quidem religionis cessit, quòd mancipata Idolis Templa in Ecclesias mutarentur, ut ibi laudes Deo canerentur, ubi profanis hymnis Dæmonum aures recreatæ fuerant, atque permulsæ. Voluit tamen Imperator in eum Legibus vindicari, qui cum sacrificio deprehenderetur, etsi festos conventus civium concederit.

Aug. de Civ. l. 18. cap. 53.

Aug. de Civ. l. 18. cap. 54.

Cœlestis Deæ Templum Carthagine mutatur in Ecclesiam.

Prosp. p. 3. cap. 38.

VIII. Ut Honorio Templa subrui prohibenti Carthaginenses obtemperarent, celeberrimum Deæ suæ cœlestis Fanum Christo sacrarunt. Rem fusè exequitur Autor, qui Prosperi sub nomine latet: *Apud Africam Carthagini Cœlestis inesse ferebant Templum nimis amplum, omnium Deorum suorum Ædibus vallatum. Cui ut platea litostrata, pavimento & pretiosis columnis & mœnibus decorata, propè in duobus ferè millibus passuum protendebatur. Cùm diutius clausum incuriâ, spinosa virgulta circumseptum obruerint, velletque populus Christianus usui veræ religionis vindicare, dracones aspidesque illic esse ob custodiam Templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Christiani fervore succensi, eâ facilitate omnia amoverunt illæsi, quâ Templum suo vero Regi cœlesti & Domino consecrarent. Nam cùm Sancta Paschæ solemnis ageretur festivitas, collectâ illic & undique omni curiositate, etiam adveniens multitudo Sacerdotum multorum pater, & dignæ memoriæ nominandus Antistes Aurelius cœlestis jam Patriæ civis, Cathedram illic loco Cœlestis & habuit, & sedit. Ipse tunc aderam cum sociis, & amicis: atque ut se adolescentium ætas impatiens circumquaque verterebat, dum curiosi singula, quæ pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulus æneis grandioribusque literis in frontispicio Templi conscriptus, Aurelius Pontifex dedicavit.* Quod Pontifex Ethnicus Aurelius Templum numinibus sacrarat, Præsul Christianus Aurelius vero Deo dicavit.

Quæ Dea cœlestis Afrorum? Suffectani Martyres.

IX. Dum celeberrimi Carthaginensium numinis casum exequimur, quid fuerit, paucis aperiendum. Cœlestis, Urania, Astarte, multa sunt unius ejusdemque Deæ nomina, *Luna* scilicet, quæ inter minores ignes maximè fulget. Neque dubitamus, quin eidem nomini posita sit inscriptio apud *Conseranos* in Novempopulania reperte:

Minervæ Belisamæ Q. Valerius Montan. . . .

In voce quippe Belisamæ Hebræa reperiuntur עלות שמים *regina cælorum*, qui Lunæ titulus est, de qua Moses ipse locutus fuerat, *Fecit Deus luminare minus, quod nocti dominaretur.* Et de Junone, quæ non est à Luna diversa, Virgilius:

Ast ego quæ Divûm incedo regina, Jovisque
Et soror, & conjux.

Explicationem adjuvat insignis ille locus Herodiani de mortalium stolidissimo Heliogabalo, qui Deo suo quærebat uxorem: *Negans belligeram uxorem, atque armatam cordi esse Deo suo, simulacrum Uraniæ jussit afferri, quod scilicet Carthaginensibus, omnique Africa venerabile positum fuisse à Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio ædificavit. Hanc Afri Uraniam, Cœlestem videlicet vocant, Phœnices Astroarchen* (lege Astarten) *Lunam esse affirmantes. Congruere igitur ajebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.* Afris Luna maximo semper honori fuit, præcipuèque Carthaginensibus:

Herodian. lib. 5.

Quam Juno fertur terris magis omnibus unam
Posthabitâ coluisse Samo.

Privatis quoque in domibus suæ *Cœlestis* imaginem venerabantur, quod queritur Salvianus: *Habent quippe intra muros patrios intestinum scelus, Cœlestem illum scilicet Afrorum Dæmonem.* Hinc Poëta Lyricus:

Salvian. de Provid. lib. 8.

Juno, & Deorum quisquis amicitior
Afris.

Carm. l. 2. Od. 1.

Sed de Cœlesti satis. Illud in transitu observabimus, ex verbis Jeremiæ Baronium non satis aptè colligere, Cœlestem Afrorum Deam, illam ipsam esse, quam nomine *Regina Cœli*, Lunam scilicet Judæi coluere. Non nescimus quidem, id in Vulgata Versione legi: Faciunt *placentas Reginæ Cœli.* At Hebræa למלכת השמים linguæ Hebraicæ peritioribus potius significant *operi cælorum.* מלכת pro regina sumi in Scriptura non legimus, pro opere quidem legimus. Porro non omnes Ethnici patienter tulere sua frangi numina. In colonia Suffectana Christianos sexaginta misere morti, quorum memoria Augusti XXX. recolitur: *Colonia Suffetulana in Africa Beatorum* LX. *Martyrum, qui furore Gentilium cæsi sunt.* Cujus laniena meminit Augustinus: *Apud vos* LX. *numero fratrum innocens effusus est sanguis: & si quis plures occidit, functus est laudibus, & in vestram Curiam tenuit Principatum.*

Bar. Ann. 399. n. 67.

Jerem. 7. 18.

Levit. 13. 48.

Aug. Epist. 267.

Anno Dom. 399.

Reddite igitur animas, quas manus vestra contorsit, & sicut à nobis vester Hercules redhibetur, sic etiam à vobis tantarum anima reddantur.

Synodus Carthaginensis.

Lab. Concil. t. 2. 1081.

X. Hoc ipso anno Carthagini Synodus celebratur, de qua nil nisi tempus ferè superest: *Post Consulatum gloriosissimi Imperatoris Honorii IV. & Eutychiani, viri clariss. V. Kal. Majas Carthagine in Secretario Basilica Restituta. In hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius, & Vincentius Episcopi, ut pro confugientibus ad Ecclesiam quocunque reatu involutis Legem de gloriosissimis Principibus mereantur, ne quis eos audeat abstrahere.* Ad Synodi postulationem spectare Honorii Legem, *Sapidiano* Africæ Vicario missam, datamque VII. Kal. Jul. Brixiæ, Baronius existimat, sed immeritò. Quippe Synodi legatio ad jus azylorum pertinet, quæ Masciazel anno superiore violaverat, protractis ex Ecclesia nonnullis ad pœnam. Lex verò ad Ecclesiarum immunitates refertur: cùm azyla non ad Templorum Clericorumve commodum, sed ad miserorum securitatem inducta sint. Audiantur verba Legis, ut error Baronii facilius deprehendatur:

Error Baronii.

Cod. Th. l. 6. p. 71.

Si Ecclesia venerabilis privilegia cujusquam fuerint vel temeritate violatâ, vel dissimulatione neglectâ, commissum quinque librarum auri condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Ecclesias, vel Clericos per obreptionem, vel ab Hæreticis, vel ab hujuscemodi hominibus fuerit contra Leges impetratum, hujus sanctionis autoritate damnetur. Lex ergo contra Donatistas lata esse videtur, quibus Catholicorum privilegia impetere & violare placuit, impetratis per obreptionem privilegiis.

Rufini Hieronymique dissidia.

XI. Dum Superstitionem ubique locorum Religio triumphat, læta hæc dolore temperat Ecclesia ob molestissima Rufini, Hieronymique dissidia. Rufinus Oriente cum Melania profectus in Italiam appulerat. Dumque Romæ versatur, Origenis *de Principiis* librum Latinè redditum in urbe vulgaverat. Translationem verò suam Prologo ornaverat, in quo pluribus Hieronymum laudibus affecerat: *Hieronymus*, inquit, *collega noster ab Episcopo Damaso deprecatus, cùm Homilias duas de Cantico Canticorum in Latinum transtulisset ex Græco, ita in illo Opere ornatè, magnificèque præfatus est, ut cuivis legendi Origenem & avidissime perquirendi desiderium commoveret dicens, Illius anima convenire, quod dictum est, Introduxit me Rex in cubiculum suum, asserens quod cùm in cæteris libris omnes vincat, in Canticis Canticorum ipse se vincit. . . . Nos ergo rem ab illo quidem cœptam sequimus, & probatam: sed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare possumus dicta: unde vereor ne vitio meo illud accidat, ut is vir, quem ille alterum post Apostolos Ecclesiæ doctorem, scientia ac sapientia merito comprobavit, inopiâ sermonis nostri longè esse inferior videatur.* Quæ scripta sunt *Macario*. Quid in ea re peccarit Rufinus, aut quâ ratione constitutam cum Hieronymo violarit amicitiam, nec dum comprehendere potuimus. Ipsissima Hieronymi verba referebat, verba non arcana, non auribus tutis, fidelibusque credita, sed ubique locorum cum scriptis Hieronymi disseminata, quæ legentium oculis paterent. Eâ tamen Præfatione nonnihil commotus Hieronymus, clementer quidem satis Rufino scribit:

Hieron. Ep. 66.

Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse. In qua obliquè, imò apertè ego petor. Poteram & ego, qui sæpissimè figuratas controversias declamavi, aliquid de vetere artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed absit à me, ut quod reprehendo in te imiter, quin potius ita sententiam temperavi, ut & objectum crimen effugerem, & amicum quantum in me est, nec læsus læderem. Sed obsecro te, ut si deinceps aliquem sequi volueris, tuo tantùm judicio sis contentus. Hæc apud te, amice, potius expostulare volui, quàm lacessitus publicè desævire, ut animadvertas, me reconciliatas amicitias purè colere. Hanc Rufino Epistolam anno currente direxit Hieronymus. Nil sanè mansuetius: purè amicitias colere voluit, amicum lædere noluit. Si verum tamen volumus, lapidem ferebat alterâ manu, panem ostentabat alterâ. Quantum & amicitiæ, & promissorum immemor in Rufinum bacchatus sit Hieronymus, quo tempore bona verba hæc illi scribebat, testatur adhùc ad Pammachium & Oceanum Epistola:

Hieron. Epist. 65.

Schedulæ, quas misistis, honorificâ me affecere contumeliâ, sic ingenium prædicantes, ut fidei tollerent veritatem: & quia eadem & Alexandria, & Roma audieram, & in toto penè orbe boni homines super meo nomine jactare consueverunt, & tantum me diligunt, ut sine me Hæretici esse non possunt; omittam personas, rebus tantùm & criminibus respondebo. Anno CCCXCIX. ea Epistola scripta est, paucis antè momentis, quàm diceret Rufino Hieronymus, *Se ita sententiam temperasse, ut crimen effugeret, & amicum nec læsus læderet.* Mirum promissi complementum! Egregiam sanè patientiam, & animi mansuetudinem! Siccine amicitiam purè colebat Hieronymus, qui verbis expressis Rufinum vocat *Hæreticum*, quâ nulla viro pio, Presbyteroque injuria gravior esse potest: *Tantum*, inquit, *me diligunt, ut sine me Hæretici esse non possunt.* Pace Sanctorum cinerum, hæc non observamus, quo ipsis conviciemur. Amicus nobis Hieronymus, sed magis amica veritas, quæ Historico rebus debet omnibus anteponi. Sed magnarum quoque litium sedemus arbitri, ut posito omni favore nobis incumbat rectam de contendentibus, sinceramque ferre sententiam, eò magis quò Baronius, Marianus Victorius, aliique innumeri iniquiores esse Rufino videantur.

Hieronymus fuit Origenista.

Bar. An. 397. n. 20.

XII. Verba hæc sunt Baronii: *Quod magis mireris, nec quidem ipso Rufinus erubuit Romæ jactare, tum S. Hieronymum, tum etiam Theophilum Alex. iisdem Origenis erroribus assentiri.* Atqui nil causæ Rufino fuit, cur ob id erubesceret, cùm certo sit certius, Hieronymum olim Origenistam fuisse. Non nostris, sed doctissimi Præsulis Huetii verbis id demonstremus:

Huetius in Origen. l. 2. p. 205.

Origenis doctrinam, & eruditionem laudasse se fatetur, dogmata tenuisse pernegat. . . . Et tamen cùm Commentarios suos in Ecclesiasten, & Epistolam ad Ephesios Adamantii fetus refererit, vix ei semel contradixit. Imò verò ne Origenem quidem autorem citavit. Quòd si ea pro falsis habuit, cur censuræ notam non apposuit? Cur cùm id sibi vitio daretur, id sibi gloriæ duxit? Nam quod dicunt (inquit, Proleg. in lib. 2. Com. in Michæam) *Origenis me volumina compilare, & contaminari non decere Veterum scripta, quod illi maledictum vehemens esse existimant, eandem laudem ego maximam duco, cùm illum imitari volo, quem cunctis prudentibus, & vobis placere non dubito.* Verissimè ergo Rufinus prædicabat, Hieronymum

Ori-

ANNO DOM. 399.

Origenistam fuisse. Quid his disertius, quæ leguntur in libri de nominibus Hebraicis Præfatione: *Origenem post Apostolos Ecclesiarum Magistrum nemo nisi imperitus negat.* Ut suo Hieronymum gladio non sine ratione Rufinus jugularit:

Ruf. Invect. 2.

Hac est tua tanti Magistri gravitas, ut eum quem in aliis laudas, condemnes in aliis, & quem in Præfationibus tuis alterum post Apostolos Ecclesiarum Magistrum dixisti, nunc Hæreticum dicas? Quis Hæreticus Ecclesiarum Magister aliquando dici potuit. Sulpitius quoque Severus Hieronymum Origenistis inserit, dum Posthumianum hæc loquentem inducit:

Sulp. Dial. 1. cap. 3.

Illud me admodum permovebat; quod Hieronymus vir maxime Catholicus, & sacræ legis peritissimus, Origenem secutus, primo tempore putabatur. Denique Pelagius Papa secundus in Epistola ad Eliam Aquileensem, & alios Istriæ Episcopos hæc scribit: *An non & Hieronymus nostra Ecclesiæ Presbyter ... tanto erga Origenem favore intenditur, ut penè discipulus ejus esse videatur?* Ex angustiis facilius se simulque candidius liberasset Hieronymus, si rotundè dixisset, se Origenistam olim fuisse, nunc non esse, quod tandem dicere coactus est:

Hieron. Apol. l. 3. cap. 3.

Erravimus juvenes, emendemur senes.

Rufinus accipit aculeatam Hieronymi Epistolam; inchoat Invectivam.

XIII. Rufinus relictâ Româ, jam Aquileæ versabatur, cùm Hieronymianæ exemplar Epistolæ ad Pammachium & Oceanum scriptæ, sibi missum accepit: *Perlegi scripta tua, Apromane charissime, quæ ab amico & fratre bono de Oriente ad virum nobilissimum Pammachium missa, transmisisti ad me.* Eâ lectâ, suam in Hieronymum Invectivam adornare incipit, quæ tribus libris constabat, ipso teste Hieronymo:

Hier. t. 9. 136.

Hieron. Apolog. l. 1. c. 1.

Dicitur furere, & tres contra me libros venustate Atticâ contexuisse. In elaboranda duplici Apologia Rufinus *triennium* contrivit. Prior vetustate intercidit, posterior superest, duas in partes divisa, quarum prima criminationes ab Hieronymo impactas refellit, altera Hieronymum ipsum sugillat. Anno CCCC. absolutos esse Rufini libros, persuasum Baronio.

Bar. An. 400. n. 32.

Quâ sententiâ consequens est, anno CCCXCVIII. inchoatos esse. Quod Baronio quidem non satis consentit, qui Rufinum Romæ moratum annum unum esse fatetur. Profectò non ante CCCXCIX. Rufinus opus inchoare suum potuit, utpote qui Aquileæ consistebat, cùm animum ad scribendam Apologiam appulit, post acceptam Hieronymi ad Pammachium Epistolam. Hæ sunt causæ magni dissidii, quo Ecclesia in partes scinditur, multis Rufino, compluribus Hieronymo faventibus:

Certatum totis concussi viribus orbis.

Quòd si de lite judicium quis nostrum exposcat, Hieronymum quidem laudare non possumus, quòd Rufinum *Hæretici* nomine affecerit: quem non miramur, hanc à se infamiam depellere. Orthodoxissima est ea, quam Anastasio Pontifici Confessionem misit. Neque in culpa fuit, quòd Origenem verterit, qui & *Hilarium* Confessorem, & *Ambrosium*, & *Victorinum*, & *Hieronymum* ipsum interpretem nactus sit. Honestissima Rufini excusatio hæc est:

Hieron. t. 9. 135.

Origenis ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpres. Alii ante me hoc & idem fecerant. Feci & ego postremus, rogatus à fratribus. Laudavit Origenem Rufinus! At laudavere viri, & doctissimi, & piissimi. Laudavit totus olim orbis: laudavit & Augustinus, vel eo tempore quo Origenianos manes persequebatur Hieronymus:

ANNO DOM. 399.

August. Ep. 8.

Petimus ergo, & nobiscum petit omnis Africanarum Ecclesiarum studiosa societas, ut in interpretandis eorum libris, qui Græcè Scripturas nostras quàm optimè tractaverunt, curam atque operam impendere non graveris. Potes enim efficere, ut nos quoque habeamus illos tales viros, & unum potissimum, quem tu lubentius in tuis literis sonas. Quid est laudare Origenem, si hoc non est? Origenem quidem ostendit Augustinus, quem præ omnibus laudarat Hieronymus. Non inficiamur, suos Origeni errores fuisse, sed tanti non videntur esse, ut ad blasphemos & Hæreticos sit relegandus, eò magis quòd ab errante abfuit pertinacia. Itaque absit invidia dicto, probare non possumus, quòd ex venialibus erroribus mortales pro sus bale fecerit Hieronymus. Præcipuè postquam virum magnis pro Ecclesia laboribus defunctum, ad cœlum usque extulisset, & certissimo exemplo Rufinus ostendisset, corruptos Origenis libros fuisse. Tot tantique viri, qui & auditum, & lectum Origenem amabant, colebant, commendabant, ac in sinu veluti gestabant, satis superque testantur, augustissimæ Trinitatis mysterio inimicum Origenem non fuisse. Quòd tam animose in Origenem scripsit Hieronymus, id fecit, ut Joannem Hierosolymitanum potius, quàm ut Origenem læderet. Origenem quippe insectari cœpit, cùm Joannem odisse cœpit. Et Joannem cùm sugillabat, freni aliquid ei injiciebat Episcopalis infula. In Rufinum quominus totam bilem effunderet, nullo freno retinebatur. Nec in Rufinum tantùm efferbuit ejus ira, sed & in omnes qui tum Origenistæ dicebantur, cùm decimo circiter ante hunc anno totus propemodum orbis Christianus Origenista videri posset. Quòd si absque circuitione dicendum, longè prudentior Rufinus, modestior benigniorque Hieronymo. Rufino quidem præstabat eloquentiâ eruditioneque Hieronymus. At moribus, & constantiâ Rufinus Hieronymum superabat. Ne verò novum quid & inauditum proferre videamur, qualibus Hieronymus moribus præditus sit, exponat clarissimus ille Huetius:

Huet. in Origen. l. 2. p. 110.

Optabile foret, ut sanctissimus ille Doctor constantior animi fuisset, & moderatior, neque tam facile bili sua fuisset morigeratus, ut in contraria pro rerum ac temporum ratione trahi se, & jactari sivisset: nonnunquam etiam maximos viros amarissimis conviciis perfudisset. Fatendum quippe est, jure eum sæpè à Rufino fuisse reprehensum: sæpè etiam Rufinum ab eodem sine causa fuisse culpatum. De Rufino quoque & Hieronymo doctissimus *Du Pin* sententiam ostendat suam:

Du Pin N. Bibl. t. 4. 142.

Il faut avoüer que Rufin, quoy que fort maltraité par S. Jerosme, a été un des plus habiles hommes de son siecle. Il ne savoit peut-être pas tant que ce Saint, mais il avoit l'esprit plus posé, & moins vehement. Il n'écrit pas si bien Latin, mais son stile est plus égal. De Rufino Hieronymoque iterum in sequentibus.

ANNO DOM. 400.

ANNO U. C. 1153. PER. JUL. 5113. JUL. 445. DOM. 400. ARCAD. 18. & 6. HONOR. 8. & 6. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 2. *Indict.* 13. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 7. 1. *P.* 1. *April.*

COSS. *Fl. Stilicho & Aurelianus.*

Cur tam serò Stilicho Consulem egit?

I. HIstoriam legenti mirum id incidit, quòd Stilicho affinis Theodosii, socer Honorii, tutor imperii, nullum hactenus Consulatum gesserit. Eleganti fictione Claudianus Galliam inducit, Africam Siciliamque, Consulatus, quem meruerat, moram querentes. Ac Sicilia quidem Stilichonem sic compellat:

Claud. de Stilic. l. 2.

Servatas Stilicho per te, venerande, curules
Ornatas nec dum fateor: quid profuit anni
Servilem pepulisse notam? defendis honorem
Quem fugis, & spernis, tanta quem mole tueris:
Respuis oblatum, pro quo labente restitis!

Quibus liquet, per unum Stilichonem stetisse, quod nondum in Fastis legeretur, & pagina tantum nesciret adhùc nomen, quod jam numerare decebat. Involutam modestiæ nomine Stilichoni ambitionem fuisse, sequentia docebunt.

Gainæ rebellio: quid ab Arcadio petierit? ficta concordia.

II. Dum annum in Occidente aperit Stilicho, Orientem Tribigildi furor vastabat. Duxerat milites suos per Lydiam superiorem. Omissâ tamen civitate Sardensi, quæ Lydiæ metropolis, Thyatiram accedit. Ut verò ipsum pœnitentiâ incessit, quòd destitutam auxilio omni civitatem non expugnasset, cum Gaina reverti statuit ad eam capiendam. Quod & fecissent, nisi delapsa ingens pluvia terram inundasset, fluminaque adeò auxisset, ut transiri non possent. Tum divisis copiis Tribigildus in Hellespontem, Gainas in Bithyniam tendit, rebus omnibus Barbarorum direptioni concessis. Perveniente ferè Chalcedonem Gainâ, extremo in periculo versabatur Orientis imperium. Tum arte Barbarum aggredi placuit. Missis itaque ad eum Legatis, petere jussit Arcadius quæ vellet, sese paratum esse postulanti concedere omnia. Obsides sibi tradi postulat, duos viros Senatores, Saturninum & Aurelium, illum Consularem, hunc Consulem. Qui pro Republica mortem oppetere parati, Imperatorisque mandato libenter obtemperantes, in hippodromo obviam processere Barbaro. Ut viros Gainas accepit, eis gladium admovit, eatenus tamen, ut cutem tantummodò stringeret, quos deinde in exilium misit. Postulat & Gainas, ut se Princeps conveniret, qui necessitati parendum ratus, processit ad Barbari colloquium. Euphemiæ Martyris, quæ anno Dom. CCCVII. obierat, in Templum à Bosphoro duobus circiter stadiis distans, ingressi ambo, juramentis invicem præstitis, neutrum alteri insidias structurum pollicentur. Arma deponit Gainas, ab Imperatore equestris pedestrisque Militiæ Magister factus. At sincerum Arcadius, perfidum Gainas sacramentum dixit. Quippe tantæ fortunæ impar Ecclesiam perturbare aggreditur. Suadentibus Arianæ sectæ Episcopis, quorum religionem profitebatur, petit à Principe, ut suæ disciplinæ hominibus una ex Ecclesiis urbicis traderetur: neque decorum & æquum esse, sibi Militiæ Romanæ Magistro extra muros ad orandum proficisci. Barbari petitionem ut comperrtam habuit Chrysostomus, assumptis qui Constantinopoli tum morabantur Episcopis, in regiam pergit. Aderat tum forte Gainas, cui coram Arcadio Chrysostomus patriam, fugam, juramenta objicit. A Theodosio servatus, quam perpetuam & legibus, & Theodosii filiis fidem pollicitus erat, violare conabatur. Legem profert, quâ Theodosius vetuerat Hæreticorum intra mœnia conventus. Lex ea esse videtur, quam anno Dom. 384. tulerat: *Eunomiani, Macedoniani, Ariani, necnon Apollinariani omnibus hujus urbis latebris indagine curiosiore perspectis, sine ulla gratia intervenione pellantur.* Suadet Imperatori, Legem adversus reliquas hæreses latam servare: satius esse imperio cedere, quàm prodita Dei domo piaculum admittere. Addit Theodoritus, subjunxisse Chrysostomum: *Omnes tibi, ô Gaina, aperta sunt Ædes sacræ, nec ullus aditum prohibet, si orare volueris.* Non satis tamen accuratè hanc Chrysostomi orationem Gainæ rebellioni antecessisse tradit. Sozomeno, qui Constantinopolitanus causidicus fuit, potior est fides habenda.

Zosim. l. 5. c. 18. — *Socr. l. 6. c. 6.* — *Zosim. l. 5. c. 18.* — *Soz. l. 8. c. 4.* — *Cod. Th. Hær. l. 13.* — *Theodorit. l. 5. c. 32.*

Gainas perniciem Constantinopoli molitur. Gothi delentur.

III. Perfidiæ manifestandæ occasionem Gainæ præbuit, quod suadente Chrysostomo nil in Ecclesiis innovatum. Jam ergo fidem datam violare, urbemque deprædari molitur. Ac primum argentariorum tabernas invadere tentat, quibus direptis maximam sibi pecuniam collegisset. Verùm argentarii hujus consilii rumore cognito, pretiosa sua omnia absconditerunt, nec pecuniam in mensis more solito proposuere. Tum Gainas immissis noctu Barbaris Palatium incendi jubet. Ut accessere propius, videre sibi visi sunt plures ingentis molis milites. Quo spectaculo territi, re infectâ redeunt, suspicati exercitum esse, qui recèns advenisset. Gainas qui sciebat, haud plures solito milites in urbe esse, alios sequente nocte misit, qui cum idem quod priores illi renuntiassent, ipse accedens, testis fuit admirandi spectaculi. Ratus reverà ex aliis urbibus milites convenisse, qui interdiu occultabantur, simulat se correptum à Dæmone, & quasi Deum oraturus pergit ad Ecclesiam, quam in honorem Joannis Baptistæ Theodosius in Septimo construxerat. Ex Barbaris alii in urbe remanent, alii simul egrediuntur cum Gaina. Profecti Barbari clam arma efferunt, in doliis, fœminarumque vehiculis occultata. Deprehenso dolo, portarum custodes dum exportari tela prohibent, à Barbaris occiduntur. Ad hæc Imperator Gainam hostem publicum renuntiat; Barbarosque, qui in urbe remanserant, occidi jubet. Elapso die milites juxta Ecclesiam, quæ Gothorum dicebatur, prælium ineunt. Barbarorum circiter septem millia Ecclesiam veluti salutis suæ asylum occuparant. Quos in eo ipso loco Imperator occidi jubet. Cùm ex suo asylo extrahere auderet nemo, visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarii est impositum, ut quibus hoc datum esset negotii, accensis lignis, in eos conjectis ad internecionem omnes exurerent, quod & factum est. *Jactis desuper lapidibus obrutos* esse, Marcellinus memorat. Est vero simillimum, & lapides, & accensa ligna Constantinopolitanis pro telis fuisse. Cladis hujus tempus in Chronico Alex. consignatur: *Gothi multi in Lamomacellio cæsi sunt. Conflagravit quoque Gothorum Ecclesia, cum magno numero Christianorum, mense Panemo, IV. Idus Julias.* Ecclesis quoque cum Barbaris incendio con-

Sozom. l. 8. c. 4. — *Socr. l. 6. c. 6.* — *Zosim. l. 5. c. 18.*

consumpta est, quod iis, qui præ cæteris Christianis religiosiores erant, magnum piaculum esse videbatur.

Gainas Thraciam vastat. Chrysostomi ad eum legatio.

IV. Cùm ingentibus Gainas ausis excidisset, apertius bellum intendit. Thraciæ agros adoritur: quia oppida muris munita incolarum præsidio tenebantur. Nil nisi gramen extra muros relictum: animantia, fructusque intra urbes cogebantur. Quo tempore legationem ad Barbarum Chrysostomus suscepit. Metu quippe omnes correpti, nec prælium inire, nec Legati munus obire volebant, perfidum Barbari ingenium veriti. Altercationis suæ cum Gaina, exortique ex ea odii securus Chrysostomus, statim alacri animo pergit in Thraciam. De cujus adventu certior factus Gainas, obviam Præsuli longissimè procedens, dextram venientis oculis imposuit, filiosque suos sacris illius genibus admovit. Extat etiamnum Chrysostomi homilia, cui titulus est: *B. Joannis homilia, cùm Saturninus, & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egressus esset è civitate.* Ex qua colligitur, qua de causa Barbarum adierit. Nec successu caruit ea legatio, teste ipso Chrysostomo, qui Constantinopolitanis hæc locutus est: *Multo tempore silui, & post longum temporis spatium ad charitatem vestram reversus sum . . . Posteaquam autem in ærumnis illis ac tristibus finis est impositus, denuò me ad vos recepi.*

Theodorit. l. 5. c. 28.

Gainæ classis mergitur. Ipse à Hunnis occiditur.

V. Quos perduelli infaustos exitus prosperum attulit Arcadii numen nunc videamus. Gainas Thraciâ relictâ, in *Cherronesum* contendere statuit, & per Hellesponti angustias in Asiam migrare. Quæ dum molitur, communi suffragio *Fravitta* Romano exercitui imponitur. Barbarus quidem natione, sed moribus & indole Græcus erat, numinum cætera cultor. Multis jam Præturis illustris totum Orientem à Cilicia ad Palæstinam usque latronum lue purgaverat. Acceptis exercitibus Barbaros in Asiam migrare prohibet. Intereà verò dum ad prælium se Gainas parat, Fravitta milites exercebat suos, quos ad pugnam tam idoneos reddit, ut depositâ superiorum temporum ignaviâ permolestè ferrent belli moras. Neque dum interdiu noctuque sua castra perlustrat, classem negligit. Gainas verò propter inopiam commeatus moram longiorem molestè ferens, è sylva in Cherroneso cæsis, & inter se compactis milites cum equis imposuit, & fluxu secundo ferri permisit. Tum Fravitta, navibus paululum è terra provehi jussis, primus occurrentem in prima serie ratem invadit, quam navi suâ rostro aheneo munitâ, cum viris demergit. Factum sui Ducis imitati cæteri, telis hostes confecere. Sed & Zephyrus, qui vehementi impetu flare cœpit, facilem Romanis navigationem præbens, Barbaros cum equis agitat, disjicitque, qui fluctibus obruti periere. Hanc Chronicum Alexandr. cladem Decembris 23. alligat: *Hausti fluctibus in mari angusto Gothi, quod Stenon in Cherroneso appellatur, mense Appellæo, x. Calend. Januarias.* Citius tamen demersus fuisse necesse est, secus hoc ipso anno Gainas trans Danubium necidi non potuisset. Tantâ clade consilii ad inopiam redactus Gainas, ad sitam extra Cherronesum Thraciam procurrit. Quidquid obvium erat diripit. Veritus autem, ne Romanus exercitus suos, qui pauci erant adoriretur, qui ipsum comitabantur, Romanos suspectos habens, universos occidit. Superatoque Istro, ad sua reverti cogitat. At *Uldes* Hunnorum Princeps non tutum arbitratus Barbaro suas habenti copias, permittere trans Istrum domicilium, ratusque se Arcadio pergratum facturum, coactis copiis adversus Gainam aciem instruit. Gainæ milites aliquot præliis strenuè resistunt, & compluribus cæsis Gainas ipse fortiter pugnans occubuit. Cujus caput ab *Ulde* Constantinopolim missum anno sequente pervenit, *tertio Nonas Januarias*. Mense *Februario* anno CCCC. periisse Gainam, Marcellini in Chronico legitur, quod ex historiæ serie falsum deprehenditur. Gainas quidem classem parare, relictâ Thraciæ Cherroneso, Istrum trajicere, multaque cum Hunnis prælia committere non potuit in tam brevi temporis spatio, quod à Januario ad Februarium usque protenditur. Sed neque accuratè satis pugnam Constantinopolitanorum cum Gothis, mortemque Barbarorum, *qui revulso Ecclesiæ culmine lapidibus obruti fuere*, cum Theodori & Eutropii Consulatu conjunxit. Hîc aliud prorsus agebat Baronius, dum scripsit, Marcellinum *in sequentem annum Gainæ necem referre*. Quam sanè cum præsente copulavit: *Stilichone, inquit, & Aureliano Coss. Gainas Comes de hoc bello fugiens evasit, ipso tamen anno occisus est, mense Februario.*

Zosim. l. 5. c. 21.

Error Baronii.

Bar. An. 400. n. 48.

Cometes ingens. Eudoxia Augusta renuntiatur. Arcadia nascitur.

VI. In monumentis Historiæ Cometa celebratur ingentis magnitudinis, qui Constantinopoli imminebat, vulgoque Gainæ perfidiam portendisse credebatur: *Quas quidem insidias prænuntiavit Cometes, qui eo tempore supra civitatem maximus apparuit, ad ipsam ferè terram pertingens, & qualis nunquam antea visus memoratur.* Pietati profuit & cœleste signum, & Gainæ scelus. Cùm enim barbarus ensis Constantinopolitanis in pectoribus penè infigeretur, Catechumeni ad baptismum festinabant; peccatores vitio abdicato resipiscentiam excolebant, teste Chrysostomi in Acta Hom. XLI. quæ anno proximè sequente pronunciata fuit. Anni hujus tristitiam læta mitigavere nonnulla: *Illustrissima Eudoxia V. Idus Januarii renuntiata est Augusta, nataque est illustrissima Arcadia, mense Xantico, III. Non. Aprilis.*

Soz. l. 8. c. 4.

Chron. Alex.

Chrysostomus nocturnas antiphonas instituit. Ejus cura ad exterminandas hæreses.

VII. Ad res Ecclesiæ memorabiles dum convertimur, in Chrysostomo hæreamus necesse est. Tantâ facundiâ pollebat, ut orationibus ipsius populus expleri non posset. Itaque in medio omnium consistens, ex Lectorum suggestu populum sedens docebat. Quo tempore miraculum contigisse dicitur, quod memorat Sozomenus. Vir quidam de Macedonianorum secta, qui de mysterio Trinitatis disserentem Chrysostomum audierat, repudiato errore fidem amplexus, uxorem hortatur suam, ut idem secum de Divinitate sentiret. Ac pertinacius repugnanti tandem hæc minatur: *Nisi in divinis mysteriis mecum communicaveris, nec vita consors mihi eris in posterum.* Mulier id se facturum pollicita, ancillâ sibi fidâ utitur ad fallendum maritum. Mysteriorum tempore Sacramentum manu tenens, quasi Deum oratura, caput submisit. Astans ancilla allatum domo panem, clanculum dominæ tradit. Qui dentibus admotus statim lapidis instar obduruit. Tum mulier metuens, ne quid sibi gravius accideret, ad Chrysostomum pergit. Lapidem ostendit morsus vestigia retinentem, ignotâque prorsus materiâ, & colore inu-

Soz. l. 8. c. 5.

inusitato præditum. Lapis in thesauro Ecclesiæ Constantinopolitanæ ætate Sozomeni etiamnum servabatur. Ex ea narratione liquidò constat, corporis Christi Sacramentum non ori communicantium à Sacerdote ingestum, sed in manus traditum fuisse. Maximâ quoque curâ & diligentiâ servando gregi ab errorum incursibus Chrysostomus invigilabat. Ariani, quibus ademptæ regiæ urbis Ecclesiæ, extra mœnia conventus agebant, ac primum publicis in porticibus noctu congregati, hymnos sui dogmatis *antiphonatim* psallebant; ortâ verò luce cantando ad collectarum suarum loca pergebant. Quæ celebrioribus festivitatibus, ac primo ultimoque cujusvis hebdomadis die faciebant. Canticis tandem suis ea, quæ ad disputationem spectant, addidere: *Ubinam sunt, qui tres dicunt esse unicam potentiam.* Id metuens Chrysostomus, ne Orthodoxorum nonnulli ex hymnis ejusmodi in errorem inducerentur, quam regebat plebem, invitat ad nocturnos hymnos. Cantantibus decus additur & ornamentum. Cruces argenteæ, cereique illos anteibant, quibus præerat Briso, Eudoxiæ Augustæ Eunuchus, qui & hymnorum cantoribus erudiendis præponebatur, sumptus ad pompam suppeditante Imperatrice. Specie quidem consilium probum erat; vergit tamen in tumultum, & seditionem. Quippe Ariani æmulatione accensi, ulcisci se & pugnam inire instituerunt. Nocte prælio commisso utrinque cæsi, nonnulli intereunt, Briso lapide in fronte percutitur. Quibus permotus Arcadius, interdixit Arianis publico hymnorum cantu. Suum tamen psallendi ritum Orthodoxi retinuere. Eodem quidem pietatis amore, sed majore prudentiâ evellendis errore Hæreticis allaboravit magnus ille Chrysostomus. Gothicæ linguæ Presbyteros, Diaconos, Lectoresque ordinatos Ecclesiæ præfecit, quam ipsis assignaverat. Quam sæpius ingressus, interpretis utriusque sermonis periti usus operâ, conciones habuit, quibus Gothi Arianâ lue corrupti persanabantur. Curam quoque suam in Scythas extendit, qui Istri ripas incolunt. Quos cùm fidei cupidos intellexisset, viros conquisivit, qui Apostolicos labores æmularentur, quos & Barbaris præfecit. Scripsit ad Leontium Ancyræ Episcopum, Barbaros ad pietatem conversos esse, quem & rogat viros mittere idoneos, qui salutis viam Scythis ostenderent. Quas Theodoritus Epistolas legerat. Audito etiam vicos esse in urbis Cyriensis ditione, qui Marcionis impietate laborabant, literas misit Episcopo, quibus illum hortabatur, tanto morbo adhibere remedia, oblato Legum imperialium ad eam rem auxilio.

Socr. l. 6. c. 8. Sozom. l. 8. c. 8.

Theodorit. l. 5. c. 30. 31.

Constantinopolitana Synodus. Quid actum in ea fuerit?

VIII. Dum res Chrysostomi exequimur, scribentibus offert sese Constantinopolitana Synodus, cujus tempus certissimis à Palladio criteriis designatur. Quippe sic ex Proceribus unum inducit, ea Chrysostomo loquentem: *Absurdum est, te qui sis Episcopus, in tanta tumultus expectatione relinquere civitatem, & peregrinationem in Asiam obire . . . Erat autem expectati tumultus causa Gainas Barbarus.* Aliâ quoque notâ tempus Synodi innotescit: *Tertiâ decimâ in ditione venerunt Constantinopolim Asiani Episcopi.* Constabat Synodus Episcopis XXII. quos inter *Theotimus* ex Scythia, *Ammon* Ægyptius ex Thracia, *Arabianus* ex Galatia. Omnibus congregatis, & communicantibus *Eusebius* quidam

Pallad. vit. Chrys. p. 131.

Pallad. vit. Chrys. 125.

è *Cilbianis Jugis Episcopus, Valentinopolitanus,* τῇ μιᾷ Σαββάτου, *primâ Hebdomadis* præposito Joannis nomine libellos tradit Synodo contra *Antoninum*, Ephesi Episcopum. Capita septem accusationis libellus complectebatur: I. *Quòd conflatis vasis sacris argentum in usum filii converterit.* II. *Quòd ablatum de ingressu baptisterii marmor in balneum suum transtulisset, deinde columnas Ecclesiasticas à pluribus annis jacentes intra suum statuisset triclinium.* III. *Quòd puer ejus cædem patrasset, quem adhuc haberet in ministerio irreprehensum.* IV. *Quòd prædia Ecclesiæ relicta à Basilina Juliani Imperatoris matre vendidisset, sibique vindicasset.* V. *Quòd dimissâ uxore suâ, cum ea rursus congressus filios ex ea procreasset.* VI. *Quòd pro lege & constituto haberet, ordinationes Episcoporum vendere juxta rationem redituum.* Ad hæc Chrysostomus Eusebium hortatur, ne Antoninum accuset scripto. Eo sermone accensus gravioribus in Antoninum verbis utitur. Tum Chrysostomus Paulum Heracleæ Episcopum hortatur, Antonino faventem, dissidentes ad concordiam compellere. Quo dicto, quia tempus erat sacrificii, Ecclesiam ingressus, pacemque populo ex more precatus, sedit cum reliquis Episcopis. Clam verò subingressus accusator *Eusebius* coram omni populo libellum offert alterum, eadem continentem. Visâ hominis pertinaciâ, Chrysostomus libellum recepit, lectisque divinis eloquiis, *Pansophium* Pisidiæ Episcopum orat, divina dona offerre. Dimisso populo, sedens in baptisterio cum reliquis Episcopis accusatorem coram omnibus vocatum, antequam libellus legeretur, hortatur quod expediebat eligere, ne postquam lectus fuerit, accusatori non integrum foret abolitionem petere. Instante eo libellus legitur. A rerum sacratum distractione inquisitionem inchoant. Factum negat Antoninus; non aderant testes; quibus ut parceret Chrysostomus, simulque purgaret Ecclesiam, ultrò in Asiam profectionem pollicetur. Tum Antoninus, qui sibi conscius erat, unum è Proceribus conventum rogat, Chrysostomi hanc inhibere profectionem, testes se exhibiturum pollicitus. Suadet Aulicus Chrysostomo, in urbe regia manere, quæ ob Gainæ tumultus perturbationis plurimum cum timore conjunctæ patiebatur. Eliguntur ergo tres Episcopi numero, qui in Asiam mitterentur. *Syncletius* Trajanopolis, *Hesychius* Parii, *Palladius* Helenopolis Episcopus. Hypæpis Asiæ civitas deligitur, eâ lege, ut qui intra duos menses ibi non occurrisset, excommunicaretur. Post hæc Syncletius, Palladiusque, Smyrnam ingressi, suum partibus adventum significant: *Hesychius* verò, qui Antonino amicus erat, ne adesset, morbum simulat. Porro ante Judicum adventum litigantes, cùm malis artibus fuissent reconciliati, dicæ tantùm causâ Hypæpinorum in civitatem se conferunt. Rogant Judices accusatorem, intra quot dies sit testes adducturus. Ratus ille ob fervidos æstatis calores mox discessuros, intra XL. dies aut producturum testes, aut pœnas se Canonum subiturum pollicetur. Dimissus ad inquirendos testes, omissâ inquisitione in urbe regia latibulum quærit. Exacto quod constitutum erat temporis spatio, Eusebium excommunicatum denuntiant, vel desertorem, vel calumniatorem. Et post alios XXX. dies, deficiente accusatore Constantinopolim

re-

ANNO DOM. 400.

Pallad. vit. Chryf. 129.

redeunt, cui iovento facinus exprobrant. At ille caufatus infirmitatem corporis, teftes fe adducturum pollicetur. Quæ cùm in longum tempus abirent, moritur Antoninus. Eo diffidio magnarum rerum femina fparguntur, ut videbitur inferius.

De anno Carthaginenfis Synodi.

IX. Conftantinopolitana Synodus admonet nos, ut ad Concilia Occidentia transgrediamur. Eft inter obfcura Chronologiæ annus Concilii Carthaginenfis, quod vulgò *quintum* nominant. Ac Baronius, Binnius, aliique anno CCCXCVIII. putant affignandum, freti verbis tituli: *Poft Confulatum Cæfarii & Attici, qui annum* CCCXCVII. *aperuere*. Rectè quidem, fi fincerus titulus foret. At in Collectione Ifidori Mercatoris alius Confulatus exhibetur: *Poft Confulatum Flavii Stilichonis*. Quo eruditi impelluntur anno CCCCI. hoc Concilium vindicare. Neutra tamen fententia placet. Ac prior illa quidem Synodorum Carthaginenfium ordinem immutat prorfus, atque pervertit. Quæ enim quinta vocatur, ex Baronii Chronologia tertium locum occupat. Neque in anno CCCCI. cum Chriftophoro Juftello, Perronioque collocandam effe exiftimamus. Eft enim impoffibile duas Synodos Carthagine tam brevi eodem fpatio anno celebratas effe: priorem VI. Kal. Junii, pofteriorem XVI. Kalend. Julias. Jam verò ex Codice Canonum Ecclefiæ Africanæ fcimus, anno CCCCI. Junii XVI. Carthagine Synodum effe coactam: *Poft Confulatum Fl. Stilichonis, viri clariff.* XVI. *Kal. Julias Carthagine in Secretario Bafilica Reftituta.* Quæ Synodus eft à quinta Carthaginenfi diverfa. Itaque Schelftrati in Chronologiam inclinat propendetque fententia, ut quinta Carthaginenfis anno CCCC. affigatur. Titulus fanè, qui mutilus eft, nulla Confulum nomina exhibet in melioris notæ exemplaribus: *Poft Confulatum placuit, ut die fextâ Kalendarum Junii Carthagine in Secretario Bafilica Reftituta fubter inferta ftatuerentur. Cùm Aurelius Epifcopus unà cum Epifcopis fuis confediffet, aftantibus Diaconibus conftituta funt hæc, quæ in fequenti Concilio definita funt.* Quæ verba etiam atque etiam funt obfervanda, utpote quæ hanc Synodum ab illa fecernant, quæ Stilichonis poft Confulatum eft celebrata. Nomen ergo, quo lacuna impleri debet, *Theodori* effe putamus, qui anno fuperiore Conful proceffit. Conjecturæ vim intendit Honorii Refcriptum mox laudandum, quod fecundo quintæ Carthaginenfis Synodi Canoni optimè refpondet. Eft autem ea Conftitutio anno CCCC. promulgata. Itaque Synodo anno CCCCI. coactæ, legatione opus non fuit ad ea impetranda, quæ ante plures menfes jam ab Imperatore conceffa fuerant.

Lab. Concil. t. 2. 1081.

Carthaginenfes Canones.

X. Conftabat ea Synodus Epifcopis LXXII. qui Capitula XV. fubfcripfere. I. In judicio Ecclefiaftico non liceat Clericum ad teftimonium vocari, atque pulfari. II. Clericum judicio Epifcoporum pro quocunque crimine damnatum non liceat ab ullo homine defenfare, interpofitâ pœnâ damni pecuniæ atque honoris, quo nec ætas, nec fexus excufatur. III. Placuit Epifcopos, Presbyteros, Diaconos, fecundum priora ftatuta etiam ab uxoribus continere, quod ni fecerint, Ecclefiaftico removeantur officio. IV. Ne nifi cogente neceffitate res Ecclefiæ diftrahantur, confulto etiam Primate, cum ftatuto Epifcoporum numero. Quòd fi ob temporis anguftias confuli Primas non poffit, vicini Epifcopi confulantur. V. Nullus Epifcopus in aliena Diœcefi diutius quàm oportet refideat. VI. Qui nullo teftimonio fe baptizatos noverunt, baptizentur: fimiliter & Ecclefiæ, de quarum confecratione dubitatur, confecrentur. VII. Dies venerabilis Pafchæ formatarum fubfcriptione *omnibus intimetur*. Dies verò Concilii XI. Kal. Novembr. fervetur. VIII. Interceffores ne Cathedram morientis Epifcopi diu retineant, fed intra annum eidem provideant. IX. Quotiefcumque celebrandum eft Concilium, Primatibus quarumcunque Provinciarum fignificetur, ut de univerfis Epifcopis duæ vel tres turmæ fiant, ac de fingulis quotannot electi fuerint, ad diem Concilii accurrant. Quòd fi non poffint occurrere, excufationem in tractoria fcribant. XI. Presbyteris Diaconifve jufta de caufa exauthoratis manus non imponantur tanquam Pœnitentibus, aut Fidelibus: rebaptizati ad Clericatum ne promoveantur. XII. Clerici criminis rei, fi innocentiam afferere velint, intra excommunicationis annum hoc faciant: poftea non erunt audiendi. XIII. Aliorum Clericos Monachofve nullus Epifcopus promoveat. XIV. Altaria, quæ per agros tanquam memoriæ Martyrum conftituuntur, in quibus nullæ reliquiæ conditæ probantur, ab Epifcopis evertantur. Quòd fi propter tumultus id fieri nequeat, plebes admoneantur, ne illa loca frequentent. Conftituta per revelationes altaria reprobentur. XV. Ab Imperatoribus petatur, ut omnes Idololatriæ reliquiæ in quibufcunque locis, lucis, vel arboribus deleantur.

Ad legationem Carthag. Synodi Lex Honorii.

XI. Ad Synodum Carthaginenfem hujus anni fpectare Honorii Legem Adriano Præf. Prætorio Italiæ & Africæ miffam, cenfet Gothofredus ὁ πάνυ. Quod ut oftendat, Codicis Africani Canonem LXII. contendit anno non CCCCI. uti vulgò creditur, fed labente fuiffe conftitutum. Sic verò fonant verba Canonis: *Et illud petendum, ut ftatuere dignentur, ut fi quis cujuflibet honoris Clericus judicio Epifcoporum quocunque crimine fuerit damnatus, non liceat eum five ab Ecclefiis quibus præfuit, five à quolibet homine defenfari, interpofitâ pœnâ damni pecuniæ atque honoris, quo nec ætatem, nec fexum excufandum effe præcipiant.* Africanorum Præfulum poftulationi ad amuffim refpondere videtur Lex Honorii: *Quicunque refidentibus Sacerdotibus fuerit Epifcopali loco detrufus & nomine, fi aliquid vel contra cuftodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehenfus, rurfufque Sacerdotium petere, à quo videtur expulfus, procul ab ea urbe quam infecit, fecundum Legem Divæ memoriæ Gratiani, centum millibus vitam agat.* At viri doctiffimi conjectura ex die latæ Honorianæ Conftitutionis tellitur: *Data pridie Non. Febr. Ravenna, Stilichone & Aureliano Coff.* Moris non erat Afris, Synodos Januario fuas celebrare. Neque hyberno tempore tam citâ navigatione uti potuiffent Concilii Legati, ut Ravennam ingreffi, quarto Februarii ab Honorio Legem impetrarent. Gothofredo tamen lubentiffimè largimur, laudatum Canonem Carthaginenfis effe Synodi, quæ quinta nuncupatur, *fexto Kal. Junii* coactæ. Eft etiam vero proximum, poftulantibus Afris Legem rogatam effe, cùm ipforum votis optimè refpondeat. Unum obftat,

Cod. Th. 1. 6. p. 72.

nempe tempus Legis, quæ Synodo antecedit. Verùm cùm sæpenumerò error in dies Augusteorum Rescriptorum irrepserit, omnia constabunt, si legatur, *Data pridie Nonas Decembris*, Incredibile sit quidem, Afrorum legationi justæque petitioni Honorium non respondisse. Quæ verò responsio est, si Lex laudata non est? Afrorum postulationi occasionem suppeditavit *Equitius*, olim Hipponensis Diaretorum Episcopus, qui dignitatem, quâ merito suo maximo exutus fuerat, modis omnibus recuperare suam volebat. De impudente Equitii pertinacia in Africæ Synodis sæpius tractatum.

Annus Toletani Concilii primi.

Bar. An. 405. n. 43.

XII. A Carthaginensi tempestivus ad Toletanam Synodum transitus videtur. In ea quondam sententia Baronius versatus est, Toletanum quod primum dicitur Concilium, anno Dom. CCCCV. celebratum esse, eâ ratione innixus, quòd *Innocentii Rom. Pontificis ad Synodum Toletanam data adhùc extat Epistola.* Ut verò incidit in Acta hujus Synodi, quæ *Ambrosius Morales* edidit, mutatâ tum sententiâ compertum habuit Concilium celebratum esse Ærâ CCCCXXXVIII. quæ Dionysianum annis XXXVIII. superat. Neque ullus est ea de re dubitandi locus, cùm Chronicum Idacii disertè testetur, Synodum sedente *Anastasio* coactam esse anno *Honorii quinto*, qui sextus tamen dici debuit, utpote qui à die XVII. Januarii anni CCCXCV. quo Theodosius obiit, regni initium habuit. Epistola igitur Innocentii tertia & vigesima, cui titulus est, *Innocentius universis Episcopis in Toletana Synodo constitutis, dilectissimis fratribus in Domino salutem*, ad aliam utique Synodum spectat. Id egregiè probant Acta Synodi, in quibus qui Symphosio adhæserant, jubentur expectare, *Quid Papa qui nunc est, quid si Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes.* Anno verò Christi CCCCV. Simplicianus ad plures abierat: ut mirum sit, Petavium post editionem & Actorum Synodalium, & Chronici Idacii, Toletanum Concilium in annum CCCCV. contulisse. His accedat, in ipsa Innocentii Epistola Toletanas Synodos duas disertissimè exhiberi. Verba hæc sunt Epistolæ, c. 3. *De Joanne quoque Episcopo, cujus in Synodo Toletana super receptis Symphosio atque Dictinio per Legatos consensus accessit*, &c. Atqui Toletana illa Synodus, de qua hæc commemorat, diversa prorsus ab ea est, ad quam hanc Epistolam dirigit.

Lab. Conc. t. 2. 1231.

Toletani Canones.

XIII. Interfuere Synodo Episcopi XIX: quorum hæc sunt nomina, *Patruinus* Emeritensis, qui conventui præfuit, Aphrodisius, Severus, Hilarius, Ortygius, Asturius, Serenus, Leporius, Aurelianus, Lampidius, Marcellus, Licinianus, Leonas, Olympius, Jocundus, Lampadius, Florus, Eustathius, Exuperantius. Cujus Concilii tempus accuratè titulus designat: *Stilichone Consule habitum Ærâ* CCCCXXXVIII. *Patruino Episcopo præsidente, sub die septimo Idus Septembris.* Adfuere Presbyteri quoque, & Diaconi; illi sedebant, hi stabant; quibus placuit omnibus, statuta Nicæna diligentissimè servari, irrogatâ violatoribus excommunicationis pœnâ. Canones viginti constituêre. I. Presbyteri & Diaconi, qui ante interdictum, quod *per Lusitanos* (vel ut alii legunt,) *per priores ante nos Episcopos* constitutum est, incontinenter vixerint, ad majorem gradum non promoveantur. II. Pœnitens ne ad Clerum admittatur, nisi necessitate urgente, Ostiarius aut Lector creetur, ita tamen ut Evangelia, & Apostolum non legat. Pœnitens ille est, qui post baptismum pro gravissimis peccatis publicam pœnitentiam gerens, *sub cilicio divino fuerit reconciliatus altario.* III. Lector, qui viduam duxerit, ad altiorem gradum, nisi fortè ad Subdiaconatum non promoveatur. IV. Subdiaconus qui defunctâ uxore aliam duxerit, ab officio remotus habeatur inter Ostiarios & Lectores, ita ut Evangelium & Apostolum non legat. Qui tertiam acceperit, abstentus biennio inter Laicos per pœnitentiam reconcilietur. V. Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, qui ad Ecclesiam ad sacrificium quotidianum non accesserit, Clericus non habeatur, si castigatus ab Episcopo se non emendaverit. VI. Puella Dei nil familiaritatis habeat cum Confessore, aut Laico sibi sanguinis alieni: ad convivium sola non adeat, nisi ubi honestæ mulieres. In Lectorum domibus Virgines sacræ non admittantur, nisi sint consanguineæ sorores. VII. Clericus, cujus uxor peccaverit, præter necem habeat potestatem constringendi eam: neque cum ea cibum sumat, nisi pœnitentiam egerit. VIII. Qui post baptismum militaverit, Diaconi ad dignitatem non perveniat. IX. Nulla professa aut vidua absente Episcopo, aut Presbytero antiphonas cum Confessore, vel servo faciat. Lucernarium nisi præsente Episcopo, Presbytero, Diacono non legatur. X. Nullus obligatum cuiquam absque consensu domini, vel patroni Clericum faciat. XI. Si quis potentem, Clericum, aut religiosum expoliaverit, & Episcopum convenire noluerit, excommunicetur, donec audiatur, ut reddat aliena. XII. Nullus Clericus alteri Episcopo communicet, nisi à schismate recedit, vel hæresi. XIII. Qui ingrediuntur Ecclesiam, nec unquam communicant, ad pœnitentiam accedant: si communicant, non semper abstineant. XIV. Qui acceptam à Sacerdote Eucharistiam non consumpserit, vel ut sacrilegus propellatur. XV. Ad domum Excommunicatorum nullus accedat: qui cum ipsis colloqui deprehenditur, excommunicetur. XVI. Devota, quæ adulterium perpetravit, decem annos pœniteat. Priusquam in Ecclesia admittatur ad orationem, ad nullum convivium recipiatur. Quæ virum accepit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi maritus decesserit. XVII. Qui junctus matrimonio concubinam habet, communione privatur. Qui caret uxore, si unâ concubinâ contentus est, Sacramento non repellitur. XVIII. Vidua Episcopi, Presbyteri, Diaconi, si maritum accipit, moriens tantùm participet Eucharistiam. XIX. Episcopi, Presbyteri, Diaconi filia, quæ Deo devota est, si maritum duxerit, in exitu vitæ communicet, post actam pœnitentiam si eam pater, vel mater in affectum receperint, à communione habeantur alieni. XX. Quia in aliquibus Provinciis Presbyteri Chrisma conficiunt, placuit ex hac die à solo Episcopo confici, ad quem ante Pascha Diaconi, aut Subdiaconi mittantur, chrisma allaturi. Presbyter absente Episcopo chrismate potest, Diaconus non potest.

Priscillianistarum nonnulli errorem ejurant. Quid de ipsis Toletani decrevere?

Idacii Chron.

XIV. In eo Concilio gesta sunt & nonnulla memoratu dignissima. Symphosius quippe, Dictinius, *& alii cum his, Gallæciæ Provinciæ Episcopi, Priscilliani Sectatores, hæresim ejus blasphemissimam, cum assertore eodem professionis suæ* sab-

ANNO DOM. 400.

subscriptione condemnant. Hic est ille Dictinius, qui Leonis in Epistola ad Turibium corruptâ voce *Dicticinius* appellatur. Scriptis patrocinatus erat suis Priscillianistarum errori, de quibus & mentio est Leonis in Epistola, c. 16. *Prodidit justa querimonia, quòd Dictinii tractatus, quos secundum Priscilliani dogma conscripsit, à multis cum veneratione legerentur, cùm si aliquid memoriæ Dictinii tribuendum putant, reparationem ejus magis amare debeant, quàm lapsum.* Quæ summatim refert Idacius, fusius in Actis Synodi proponuntur. Post Cæsaraugustanum Concilium Hispaniæ Episcopis scripserat Ambrosius Mediolanensis, ut si Clerici de Priscillianistarum secta *condemnassent, quæ perperàm egerant, & implevissent conditiones, quas præscriptas litera continebant, reverterentur ad pacem.* Propè gemini tenoris Epistolas miserat Siricius. Mordicùs tamen errori suo adhærebant Priscilliani fautores. Ac *Symphosius* Dictinium ordinaverat Episcopum, quem Ambrosius decreverat, solo Presbyteri honore contentum esse. Declinaverant & indictum in Toletana urbe Concilium, ad quod fuerant evocati. Quæ magna sanè pertinacia fuit cum errore conjuncta. At tandem ad frugem se recepere complures, aliis in impietate suâ permanentibus. Edantur in resipiscentiæ suæ laudem nomina ad Ecclesiam redeuntium. Præsentibus ergo Toletanis *Symphosius* hæc dixit Episcopus: *Hanc ego doctrinam, quæ aut duo Principia dicit, aut Filium innascibilem, cum ipso autore damno, qui scripsit.* De scripto quoque recitavit: *Omnes libros hæreticos, & maximè Priscilliani doctrinam damno.* Dictinius quoque Priscilliani opiniones palam apertèque ejuravit: *Hoc*, inquit, *in me reprehendo, quod dixerim, unam Dei, & hominis esse naturam.* Comasius Presbyter hæc locutus est: *Sequor autoritatem Episcopi mei Symphosii, sequor sapientiam suam.* Quin etiam ex chartula legit: *Cùm Catholicam & Nicænam fidem sequamur omnes, & Scriptura recitata sit, quam Donatus Presbyter, ut legitur ingessit, ubi Priscillianus innascibilem esse Filium dixit, constat hoc contra Nicænam fidem esse dictum.* Horum exemplum imitantur Isonius, atque Vegetinus: *Isonius nuper baptizatum se à Symphosio, & Episcopum factum, hoc se tenere, quod in præsenti Concilio Symphosius professus est, respondit. Vegetinus verò olim ante Cæsaraugustanam Synodum Episcopus factus, similiter libros Priscilliani cum Autore damnaverat.* Fuere tamen nonnulli, qui toti se Priscilliano addixere, quem Catholicum sanctumque Martyrem ne vel interrogati prædicarunt. Obstinatissimi erroris hujus fuit *Herennas* Episcopus cum Clericis suis. Alios & Acta Toletana memorant: *Hunc cum his omnibus, tam suis Clericis, quàm diversis Episcopis, hoc est, Donato, Acurio, Æmilio, qui ab eorum professione recentes maluissent sequi consortium perditorum, decernimus à Sacerdotio submovendum.* Vegetinum nullâ antè speciali sententiâ damnatum communioni suæ reddunt. *Paternum* libenter amplexi, Ecclesiam retinere suam permittunt, recepturi in suam communionem, cùm sedes Apostolica rescripserit: *Reliqui qui ex Provincia Gallæcia ad Concilium convenerant, & in Symphosii semper communione duraverant, accepta forma à Concilio missa si subscripserint, etiam ipsi in cælestis pacis contemplatione consistant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc est, quid si Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes.* Symphosium jubent expectare communionem, unde prius spem futuræ pacis acceperat, quod observandum etiam Dictinio, & Anterio decernunt. Constituunt quoque *prius quàm per Papam, & Simplicianum communio reddatur, non Episcopos, non Presbyteros, non Diaconus ab illis ordinandos*, ut noscant nium Synodicæ sententiæ præstent reverentiam. Monent Episcopos vigilare, ne quis communione depulsus *Collectiones faciat per mulierum domos; & apocrypha, quæ damnata sunt, legat.* Denique *Ortygio* Episcopo Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciant esse reddendas. Gesta hæc sunt Synodi Toletanæ, in quibus observandum, Gallæciæ Episcopis, qui Priscilliani partes deseruerant, tam Simpliciani Mediolanensis, quàm Anastasii Rom. Episcopi expectandam esse communionem. Quod certè mirum, si pro Ecclesiæ totius Principe, atque Pastore Anastasium Toletani habuissent.

Leon. Ep. 93.

Lab. Conc. tom. 2. pag. 1229.

XV. Inter Toletanos præcipuè eminebat Olympius, qui nomen suum libris quos conscripsit, famæ commendavit. De scriptis ejus mentio est apud Gennadium: *Olympius natione Hispanus Episcopus, scripsit librum fidei adversum eos, qui naturam, & non arbitrium in culpam vocant; ostendens non creatione, sed inobedientiâ insertum naturæ malum.* Usus est & Olympii testimoniis nec sine laude Augustinus contra Julianum: *Olympius Hispanus Episcopus, vir magnæ in Ecclesia & in Christo gloriæ, in quodam sermone Ecclesiastico, Si fides, inquit, &c.* Illustris quoque fœminæ memoria est apprehendenda, Fabiolæ scilicet, cui Hieronymus magnifica justa persolvit in sua ad Oceanum Epistola. Ex pœnitentia, quâ Romæ defuncta fuerat, multum ob pietatem laudis sibi comparaverat. Eleëmosynis tamen, quas in pauperes erogavit, se ipsâ major fuit: *Prima omnium νοσοκομεῖον instituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atque inediâ miserorum membra foveret . . . Quoties morbo regio & pædore confectos humeris suis ipsa portavit? quoties lavit purulentam vulnerum saniem?* Hoc circiter anno pietatis suæ præmia tulit, in cœlites relata. Necdum spiritum exhalaverat, *& jam fama volans tanti prænuncia luctus totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, & aurata tecta Templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia.* Hæc est illa Fabiola, cujus etsi defunctæ tractatui de quadraginta duabus Mansionibus nomen præfixit Hieronymus. In sua peregrinatione Hierosolymitana Fabiola hospitio utebatur Hieronymi, à quo etiam extorsit, ut de XLII. Mansionibus opusculum sibi promitteret: *Quod*, inquit, *usque in præsens tempus, ut nunc intelligo, Domini voluntate dilatum, reddetur memoriæ illius, ut Sacerdotalibus prioris ad se voluminis induta vestibus, per mundi hujus solitudinem gaudeat se ad terram repromissionis aliquando venisse.* Ex quibus intelligimus, anno proximè sequente promissi munus Hieronymum confecisse.

Olympius, quis? Mors Fabiolæ.

Gennad. de Vir. illustr.

Aug contr. Julian. l. 1. c. 3. & 7.

Hier. Ep. 30.

Hier. Ep. 30. c. 3.

XVI. Annum nobilitavit Severi Sulpitii Historia sacra: *Dominus*, inquit, *crucifixus est Fusio Gemino & Rebellio Gemino Coss. A quo tempore usque in Stilichonem Consulem sunt anni CCCXXII.* Si Gennadio credimus, Severi nomen gessit: *Severus Presbyter, cognomento Sulpitius, Aquitanicæ Provinciæ, vir genere, & literis nobilis, & pau-*

Severus Sulpitius. Ipsius vitæ breviarium.

Sulp. H. l. 2.

Anno Dom. 400.

pertatis atque humilitatis amore conspicuum. Quæ pauca multis Severum laudibus exornant. Nitiobrigem fuisse, ex ipso colligitur, qui Phœbadium suum vocat: Inter Ariminenses *constantissimus*, inquit, *habebatur noster Phœbadius*, p. 428. Phœbadius verò Aginni Episcopum egit. Miraculo ad Dominum conversum esse, Paulinus memorat: neqae inficiamur potentissimâ Dei gratiâ opus fuisse, ut spretis terrenis ad cœlestia se converteret. Proferantur verba Paulini, quibus de Severo multa docemur: *Ætate florentior, laudibus abundantior, oneribus patrimonii levior... & in ipso adhùc mundi theatro, id est, fori celebritate diversans, & facundi nominis palmam tenens, repentino impetu discussisti servile peccati jugum... Neque te divitiæ de matrimonio familiæ consularis aggesta, neque post conjugium peccandi licentia, & calebs juventa ab angusto salutis introitu... in mollem illam & spatiosam multorum viam revocare potuerunt.* Conjugi ergo de sanguine consulari ortæ superfuit Severus. Martino amicissimum fuisse scimus, Monachum nescimus. Tolosæ habitavit, teste suâ ad socrum *Bassulam* Epistolâ: *Ego Tolosa positus, tu Treveris constituta.* Ad Presbyteri dignitatem pervenit, Episcopatum verò nunquam adeptus est: ut magnum peccatum sit eruditorum nonnullorum, qui cum Severo Bituricensi Antistite, qui sexto exeunte seculo è vita abiit, illum permiscuere. Veneno Pelagii jam senex afflatus est, teste Gennadio: *In senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitùs emendaret.* Millenariorum opinioni favit, ipso fatente Hieronymo, cui amicus erat. Dictione usus est tersâ & eleganti in scribendis & Epistolis, & Dialogis, & vita Martini, & Historia Sacra, unde Salustii Christiani nomen sibi comparavit. Anno circiter CCCCXX. vitam cum morte commutavit.

Paulin. Ep. 1.

ANNA-

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI

Annorum DCXLV. à Cæſare Auguſto ad Phocam uſque.

In quibus res Imperii Eccleſiæque obſervatu digniores ſubjiciuntur oculis, erroreſque evelluntur Baronio.

SECULUM QUINTUM.

ANNO DOM. 401.

ANNO U. C. 1154. OLYMP. 295. PER. JUL. 5114. JULIANO 446. DOM. 401. ARCADII 19. & 7. HONOR. 9. & 7. *Sol.* 18. F. *Lunæ* 3. *Indict.* 14. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 2. *P.* 14. *April.*

ANNO DOM. 401.

COSS. *Fravitta & Vincentius.*

Natales Theodoſii. Gravis hyems.

I. Victoriâ de Barbaris ſuâ contentus Fravitta, fugientem perſequi Gainam noluerat. Quod victori invidiæ fuit, quaſi popularibus ſuis pepercíſſet. Nihilominus benignè exceptum Conſulem deſignarat Arcadius. Quod munus ampliſſimum hoc anno geſſit. Fravitta natione Gothus erat, ſed magnâ fide & benevolentiâ erga Romanos præditus, teſte Socrate. Fravittæ Conſulatum decoravit Theodoſii Junioris nativitas, quæ quarto Idus Aprilis contigit. Eundem Theodoſii natalibus diem Chronicum Alex. aſſignat. Ut in Marcellino error ſit, Librariorum fortè culpâ, qui Theodoſii ortus III. *Idus Aprilis* alligavit. Infantulum Chryſoſtomus baptiſmo conſecravit. Tanta hyemis inclementia fuit, ut miris modis in mare ſævierit: *Maris Pontici ſuperficies ita gelu frænata eſt, ut per triginta dies ſoluta tandem glacies, inſtar montium per Propontidem supernè portata decurreret.*

Socr. l. 6. c. 6.

Nicoph. l. 13. c. 9.

Marcell. Chron.

Chryſoſtomo in Aſiam migrandi cauſæ. De Gerontio, & Severiano.

II. Hic loci occurrunt nobis res Eccleſiaſticæ memoratu digniſſimæ, quas tamen horreſcentes referemus, cùm magnam Eccleſiæ cladem attulerint. Conſuetâ Chryſoſtomus vigilantiâ Epiſcopale munus implebat: dum eo fungitur, defuncto *Antonino* Epheſino Præſule ex Aſia Epiſtolas accipit, quibus in ea regione ipſius præſentia requirebatur. Verùm antequam de rebus in ea peregrinatione geſtis diſſeramus, nonnulla prius narrare opus eſt, quibus præviis illuſtrior ſimulque clarior fluet hiſtoria. Diaconus Ambroſii *Gerontius* vel fucum facere volens, vel vanis imaginibus deceptus, quibuſdam retulerat, ſe noctu *onoſcelidem* comprehenſam, capite raſo in piſtrinam conjeciſſe. Qua de cauſa Ambroſius eum, utpote indigna locutum, domi ad tempus manere, & pœnitentiâ expiari juſſerat. At *Gerontius* & medicinæ peritus, & eloquentiâ pollens, ſpreto Ambroſio, Mediolanenſique urbe relictâ Conſtantinopolim pergit. Ibi cùm Aulicorum in animum ſeſe inſinuaſſet, non multò pòſt Nicomedienſem Epiſcopatum adipiſcitur. Ordinaverat eum *Helladius*, Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, cujus filio ſplendidam in Palatio militiam impetraverat. Hoc ubi didicit Ambroſius, Nectario ſcribit, Gerontio Epiſcopatum adimeret, ne & ſe, & Eccleſiæ diſciplinam contumeliâ affici pateretur. Verùm Nectarius, quamvis id omni ſtudio perficere conaretur, nunquam tamen obtinere potuit, univerſis ſimul Nicomedienſibus fortiter repugnantibus. Gerontii abdicatio Chryſoſtomo deſtinabatur. Dum & hac, & compluribus aliis de cauſis in Aſiam migrat, Eccleſiam Severiano ſuam commendat. Quæ res & Chryſoſtomo damno fuit. Gabalorum Syriæ Epiſcopum Severianus agebat. Exemplo Antiochi in regiam ſe civitatem contulerat. Erat Antiochus Ptolemaidis io Phœnicia Epiſcopus, tantæ vir eloquentiæ, ut à nonnullis *Chryſoſtomi* quoque nomen adipiſceretur. Cujus ope & laudis, & pecuniarum multum Conſtantinopoli ſibi comparaverat. Antiochum imitatus *Severianus*, regiam & urbem petit. In ſententiis exponendiſque ſacris Oraculis Antiochio præſtantior quidem habebatur, minus tamen expeditè loquebatur, & aſperitatem Syrorum retinebat. Cæterùm Chryſoſtomum benevolum nactus, ſæpè in Eccleſia concionatus, magnam ſui admirationem excitavit, tantumque autoritatis adeptus eſt, ut Arcadii Eudoxiæque in familiaritatem veniret. Ipſi igitur, ut ſui ſtudioſo, migraturus in Aſiam gregem Chryſoſtomus ſuum crediderat. At Severianus auditoribus gratificari, populumque demulcere impenſius ſtudebat. Quod Chryſoſto-

Sozom. l. 8. c. 6.

mo

Anno Dom. 401.

mo displicuit. Jam reversus ex Asia fuerat, cùm transeunti Severiano Serapio Chrysostomi Diaconus assurgere noluit, quo contumeliam inureret. Quâ commotus injuriâ Severianus, protinus exclamat, *Si Serapio moriatur Christianus, Christus nunquam homo factus est*. Tum quidam ex Serapionis familiaribus suppressâ dicti hujus parte, affirmant à Severiano affirmatum, Christum non induisse hominem. Accusatus ea de re Severianus, ut blasphemus à Chrysostomo urbe pellitur. Hoc ubi rescivit Eudoxia, statim Severianum Chalcedone revocat. Chrysostomus verò, quamvis à multis rogaretur, colloquium ipsius detrectabat, donec Augusta Apostolorum in Ecclesia imposito Chrysostomi genibus Theodosio filio, ægrè in gratiam cum Severiano offensum reduceret. Ac specie quidem reconciliati intus exulcerato animo remansere.

Socr. l. 6. c. 11.

Reconciliationis sinceræ tamen signa Chrysostomus multa dedit, ut nil causæ sit, cur dissimulationis à Socrate postuletur. Multum quidem gregem suum hortatus est Præsul optimus, ut cohiberet animos in Severianum concitatos: *Si ergo*, inquit, *praeparavi animos vestros ad suscipiendam legationem meam, recipite fratrem nostrum Severianum Episcopum.* Die sequente Severianus concionem habuit, in qua pacem exhibet, discreta corpora animum in unum copulantem. Quæ licet Chrysostomi post reditum contigerint, ea uno tenore narravimus, ne res Severiani ad hunc annum pertinentes distraherentur.

Synodus Ephesina. Quid in ea actum.

III. Veniamus nunc ad ea, quæ in Asiatica peregrinatione sunt à Chrysostomo gesta. Mortuo Antonino, Asiæ Episcopi, Clerusque Ephesinus obnixè Chrysostomum rogant, ut Ephesinæ Ecclesiæ & ab Arianis, & ab avaris hominibus afflictæ malis remedii aliquid adhiberet. Pietate flagrantem nec infirmitas corporis, nec vis hyemis impedire potuit, quominus in Asiam navi iter carperet:

Pallad. Vit. Chrys. 134.

Irruente sævo Aquilone, metuentes nautæ ne in Proconnesum ejicerentur, posito velo in partem navis, qua vento verberabatur, Tritonis promontorium prætervehuntur, & ibi jactis anchoris manserunt, Austrum expectantes, ut Apamiæ applicarent. Cùm ibi biduum jejuni perstitissent, in navicula agitati, tertiâ die Apamiam devenere, ubi eum expectabant Paulus, Cyrinus, & Palladius, quos via comites assumpserat Joannes, pedibusque confecto itinere Ephesum perveniunt. Et congregatis Lydiæ Episcopis, Asiæ atque Cariæ numero septuaginta ordinationem faciunt. Hæc Palladius, ex quo discimus, quid in eo conventu gestum. Accessit ad Synodum Eusebius, sex Episcoporum accusator, rogans ad communionem admitti, testesque acceptorum ob ordinationes ab Antonino nummorum se producturum pollicetur. Ut ea de re tractari placuit, sex illi ingrediuntur, qui datâ pecuniâ ordinationem sibi emerant ab Antonino. Inducti testes, & Presbyteri, & Laici, & mulieres, qui munerum species, quantitatem, loca, tempora proferunt. Tum convicti rei, fatentur se pretio ordinatos, quo à Curia liberarentur. Orant suum sibi ministerium relinqui; sin minus, datum aurum recipiant, suppellectilemque uxorum, quam & nonnulli suppeditarant. Pollicetur Chrysostomus, se à Curiæ molestiis exorato Imperatore reos liberaturum. Synodus verò præcepit, ut ab Antonini hæredibus datam pecuniam recuperarent: intra altare quidem communicarent, sed *Exsacerdotum* nomine. Sententiæ rei acquievere, unus etiam ex iis publicorum negotiorum defensor factus est, & in eorum locum suffecti alii cœlibes, moribus probis, eruditione que ornati.

Anno Dom. 401.

Pallad. Vit. Chrys. 136.

Tredecim Episcopos in Lycia, Phrygia, Asia ejectos esse, Sozomenus tradit, l. 8. c. 16. Quem Palladius de Judicibus unus, errorem refellit. Sex tantùm fuere, quos Synodus exauctoravit. *Gerontius* Ambrosii Mediolanensis Diaconus, cujus paucis suprà lineis relata est historia, loco suo movetur, resistentibus maximè Nicomediensibus, quibus percharus erat: *Privatim publicèque Gerontii beneficia recensebant, uberrimam utilitatem, quam ex illius arte medica percipiebant, dexteritatem denique ac sedulitatem, quâ erga omnes ex æquo tam pauperes, quàm divites utebantur. Nec secus ac in terræ motu, aut siccitate per plateas civitatis suæ & Constantinopolis circumeuntes psallebant, Deoque supplicabant, ut illum Episcopum haberent.* Gerontii in locum *Pansophius* Eudoxiæ Augustæ Præceptor, vir pius, & placidis moribus à Chrysostomo ordinatur. Egregiis tamen hisce dotibus Nicomediensium sibi comparare benevolentiam haud potuit, qui ademptum sibi Gerontium desiderantes, frequenter tumultuabantur.

Sozom. l. 8. c. 6.

Defuncto Antonino successor postulabatur, Cùm magna contentio moveretur, aliis alium ad Ephesinam Cathedram promovere studentibus, jurgia hæc componere Chrysostomus statuit, Heraclide Cyprio Diacono quondam suo ad Episcopatum evecto. Novatianis quoque & Quartodecimanis multas ademit Ecclesias, quo facto Constantinopolim redit.

Socr. l. 6. c. 11.

Atque hîc est observandum, Baroniique Labbeique Chronologiam accuratam non esse, utpote qui Synodum Ephesinam cum anno CCCC. copularint, repugnantibus & historiæ tenore, & verbis expressis Palladii. Rogante Eusebio, ut in communionem admitteretur, *contradicunt quidam Episcopi, adducitque calumniator cùm esset, non oportere ipsum admitti. Post hæc supplicat dicens, Quoniam causa ista biennio maxima ex parte examinata est, & ad vestrum adventum facta est dilatio, rogo pietatem vestram, ut hodie jamjam testes producam.*

Pallad. Vit. Chrys. 135.

Quòd si Ephesina Synodus an. CCCC. est congregata, non *biennio* quidem, sed anno duntaxat uno Eusebii Antoninique causa sub Judice fuisset. Tractata primum fuit anno proximo in Constantinopolitano conventu, *indictione* XIII. coacto: *biennium* ergo, quo lis perduravit, annum & CCCCI. complectitur, quo finita est.

Causæ Synodi Alex. in Origenistas. Quid in eo decretum? Epistola Theophili in Origenem.

IV. Longè graviori tumultu Orientis quatiuntur Ecclesiæ. Fervidus ingenio Hieronymus, ut Origenistarum pelle indutum Joannem Hierosolymorum Episcopum laceraret, in fautores Origenis Theophilum accenderat. Verba hæc sunt Epistolæ, quam Alexandrino Præsuli miserat: *Super nefaria hæresi quòd multam patientiam geris, & putas Ecclesiæ visceribus incubantes tuâ posse corrigi lenitate, multis Sanctis displicet, ne dum paucorum pœnitentiam præstolaris, nutrias audaciam perditorum, & factio robustior fiat.*

Hieron. Ep. 68.

Laudis suæ cupidissimum Hieronymiani aculei pupugere. Sed aliæ quoque causæ Theophilum inflammarunt, quarum fastigia summa nobis sunt ab initio sequenda. Exorta in Ægypto quæstio fuerat, Utrùm Deus humanâ formâ præditus esset? Quam in opinionem Monachi descenderant, qui præ imperitia Scripturæ verba simpliciter, & ut sonant, accepere. Qui de meliore

ANNO DOM. 401.

liore luto creati erant, hanc sententiam impietatis damnabant, Scripturæque contrariam, in quâ Deus molis expers omnis asseritur, utpote purus putusque Spiritus. Theophilus ipse palam publicèque in Ecclesia docuerat, & in Epistolarum una, quas de festo Paschali ex more scribebat, Deum & à figura humana alienum, & incorporeum prorsus esse affirmaverat. Quæ nunc Epistola desideratur. Hoc ubi Ægyptii Monachi novere, Alexandriam profecti tumultuantur, Theophilumque velut impium è medio tollere volunt. Ad quos progressus, *Perinde*, inquit, *vos aspexi, ac vultum Dei*, quo dicto cùm furor non nihil mitigatus foret, talia loquuntur: *Si ex animo ita credis, Origenis libros damna, quibus Lectores in eam sententiam inducuntur.* Tum Theophilus: *Istud quidem jampridem constitueram, faciamque, sicut vobis videtur.* Hâc ratione delusis Monachis Theophilus seditionem dissolvit. Synodum verò cogit apud Alexandriam, quâ Origenis libri damnarentur. Pauca Synodorum ea de causa celebratarum supersunt in Sulpitio Severo vestigia:

Sulp. Dial. 1. c. 3.

Sacerdotes frequentibus decrevisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator Sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur. Sed Episcopi quædam in libris ipsius insanius scripta memorabant, quæ assertores ejus defendere non ausi, ab Hæreticis potius fraudulenter inserta dicebant. . . Adversum hæc Episcopi obstinatius renitentes, pro potestate cogebant recta etiam universa cum pravis, & cum ipso autore damnare, quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset; respuendam esse penitùs lectionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quàm profutura sapientibus. Hæc Posthumianus, qui tum temporis in Ægypto versabatur, narrat Severo. Extat Epistola Paschalis Theophili, quæ perturbato ordine secunda dicitur, cùm prima sanè fuerit, quâ Origenistæ percelluntur. Cujus hoc est initium: *Christum Jesum Dominum gloriæ*, &c. Ex criteriis sanè liquet, ad hunc annum pertinere:

Theoph. Ep. 2.

Juxta Evangelicas traditiones finiamus, jejunia intempestâ nocte, octavo decimo die mensis Pharmuti, & altero die, qui Dominicæ Resurrectionis est Symbolum, id est, nono decimo ejusdem mensis verum Pascha celebremus. Pharmuti quidem *decimus nonus* est Aprilis XIV. quo Pascha anno CCCCI. est celebratum. In ea porro Epistola Theophilus multum & acerbè in Origenistas invehitur:

B. M. P. t. 5. 852.

Cur Dathan & Abiron, qui minora peccarunt, non veniant ante tribunal Christi, & sui comparatione contemnent eum, qui extra Ecclesiam Salvatoris variarum doctrinarum thuribula diabolico igne complevit? Asserit, fautorem esse Magi Elymæ, nec verò intactos prætereat errores Origenis, ea quoque carpit, quæ cum laude dicta sunt, *mediatorium* scilicet Christi regnum perpetuum non fore, Paulo Apostolo dicente,

1 Cor. 15.

Filium *Patri regnum esse traditurum*, & subjiciendum esse Deo, qui erit omnia in omnibus. Hîc Baronii error non est dissimulandus, qui & Origenistarum à Theophilo damnationem, & Monachorum in urbem regiam adventum anno CCCC. affixit. Quem vitasset errorem, neque eruditis benè multis propinasset, si & tempori suo Ephesinum Concilium assignasset, quod certè Monachorum antecessit adventui, & Epistolarum Theophili Paschalium notas diligentius observasset. Porro Origenistarum adversariis non sufficit Synodalis autoritas ad eos prorsus obruendos auxilium Imperatoris implorarunt. Quod nos docuit Hieronymus Apologiæ in Rufinum l. 1. c. 3. *Imperatorum quoque scripta, quæ de Alexandria & Ægypto Origenistas pelli jubent, me suggerente dictata sunt.* Sic tandem factum est, ut Origenes, quem penè pro Deo Veteres coluerant, ut noxius Dæmon ad inferos relegaretur. Quo pertinet visum Monachi à Nestoriano errore ad pietatem translati. Vir quidem specie terribilis, assumptum Monachum *duxit in locum tenebrosum, fœtidum, igne ferventem, & ostendit ei in ipso igne Nestorium & Theodorum, Arium & Origenem, aliosque nonnullos.*

Cotel. Mon. t. 2. 349.

Causæ odii Theophili in Longos fratres: ejus in ipsos violentia.

V. Damnatis Origenistis, Theophilus dein vindictæ cupidum explet animum. Hîc præ cæteris nobis est audiendus Palladius. Isidorus Athanasii Presbyter, quem & ordinarat annos natus octoginta, ab Optimatis vidua mille aureos acceperat, præstito per Servatoris mensam juramento, se clam Theophilo emptis vestibus pauperiores Alexandriæ fœminas contecturum, ne extruendis ædificiis adhiberentur pro more Theophili. Qui ubi ex exploratoribus suis, quos complures habebat, audivit aureos viduis vestiendis impensos esse, vocatum Isidorum rogat, an ea ita sese haberent. Fatente Isidoro, scenam mutat. Post duos menses Clero convocato, chartulam præsente Isidoro profert, quâ criminis Sodomitici accusabatur. Miratur Isidorus, cur annis decem, vel octo libellum Theophilus reconditum habuerit, cæterùm accusatorem adesse jubet. Re in alium diem dilatâ, Theophilus promissis, & ut aiunt, decem aureorum munere corruptum, juvenem accusatorem parat Isidoro. Quos cùm matri dedisset, verita illa ne ad Provinciæ Præsidem provocaret Isidorus, ipsi tragœdiam fatetur, ostensis aureis, quas à sorore Theophili se accepisse ferebat: nec multò pòst morbo mamillas depascente, vitam cum morte commutat. Puer verò metu Legum ad sacram mensam perfugit. Silente ergo jure Isidorus Ecclesiâ pellitur, qui graviores à Theophilo veritus insidias, cursu petit Nitriæ montem ad Monachos, cum quibus in adolescentia vixerat. Tum Theophilus, missis ad vicinos Episcopos literis, Monachorum præcipuos tam monte, quàm interiore eremo pelli jubet. Monachi cum Senioribus Alexandriam migrantes, damnationis causam quærunt à Theophilo. Qui *Ammonio* grandævo omophorium manibus ipse suis injicit in collum, malis colaphos impingit, pugnis nares cruentat, clamando, *Hæretice, anathematiza Origenem.* Sic sanguine suo respersi ad Monasteria redeunt. Ne hæc quidem satis erant ad satiandum Theophilum. Advocatis vicinis Episcopis in Monachos Concilium cogit, ex quibus nullâ factâ dicendi copiâ, tres præcipuos excommunicat, perversæ doctrinæ obtentu. Nomina Excommunicatorum Palladius non edidit. Illos verò putamus esse, quos memorat Theophilus in sua ad Epiphanium Epistola; Ammonium, Eusebium, & Euthymium.

Hieron. Ep. 67.

Latâ excommunicatione, ex ipso monte homines eligit quinque numero, quos in Clerum referret. Unum ex illis Episcopum creatum viculo præficit, secundum Presbyterum, tres alios Diaconos creat. Collati honoris in præmium libellos, quorum ipse verba dictarat, adversus senes offerunt, quibus acceptis Theophilus Augustalem convenit, nomineque suo flagitat, ut Ægypto pellantur militari manu.

ANNO DOM. 401.

Accepto in speciem milite, atque mandato, sceleratorum turbam congregat, pueros qui secum erant, vino ingurgitat, noctoque repentè invadit Monasteria; Dioscorum Sanctum Episcopum tractum à servis Æthiopibus, throno ejici jubet; parœciam ipsius sibi vindicat, quam à Christi adventu habebat civitas Dioscori. Expilatis cellulis, tres quos excommunicationis fulmine ferierat, inquirit maximâ diligentiâ. Quos in puteum demissos, impositâ ori storeâ, cùm non invenisset, cellulas ipsorum appositis sarmentis incendit: simul & Sacri Codices, & optimi libri cum Eucharistia in cineres rediguntur. Ut Alexandriam repetiit, egressi latibulis Monachi, sumptis melotis suis Æliam proficiscuntur. Præter Presbyteros & Diaconos, trecenti ex monte Monachi cum abeuntibus migrant; alii per diversa loca disperguntur. Ad hæc Theophilus scaleatas Palæstinæ Episcopis literas scribit, quibus ipsos monet, ne deinceps in locum, vel privatum, vel publicum Monachos admittant. Quippe Ammonius ac reliqui Hierosolymis Scythopolim perrexerant, commodum sibi ejus loci domicilium arbitrati ob copiam palmarum, quarum foliis ad consueta Monachorum opera utebantur. Theophili depellendis Monachis Epistolarum latores Presbyteri duo *Priscus & Eudulus*, quorum meminit Hieronymus: *Vidimus illos zelo fidei concitatos, raptim Palæstinæ lustrasse regiones, & dispersos regulos usque ad suas latebras persecutos.* Illi hùc & illùc migrantes, tandem in comitatum veniunt, atque Chrysostomi ad genua provoluti orant, succurrat miseris, calumniam passis. Numero *quinquaginta* erant, quorum caniciem sacris laboribus tinctam ut vidit, in lachrymas effusus stetit. Cui profugi, *Sede pater, & nobis medere, non mediocriter vulneratis à Theophili Papa furore. Si & ipse nos negligis, nihil jam reliqui nobis fit à vobis, nisi ut Imperatorem adeamus, & prava illius facta in contumeliam Ecclesiæ exponamus.* Rogant persuadeat Theophilo, suum petentibus domicilium in Ægypto concedere, nil contra aut ipsum, aut Servatoris Leges peccantibus. Quibus auditis, libenter negotium Chrysostomus suscipit: monet eos adventus sui caussam apud omnes religioso silentio tegere; datoque ipsis in Anastasiæ Ecclesiis hospitio, non tamen alimenta suppeditavit, quæ & à religiosis fœminis, & proprio sibi labore compararunt. Ad preces quoque in Ecclesia fundendas Monachos admisit, Chrysostomus illis tamen sacrorum mysteriorum communionem impertire noluit, quòd ante causam cognitam id fieri non poterat. Post aliquantum temporis procedente in publicum Augustâ, ad eam Ammonius ipsiosque comites accessere, illatam sibi querentes injuriam à Theophilo. Tum Imperatrix honoris causâ subsistens, prolato extra vehiculum capite inclinato annuit. Quos & sic alloquitur: *Benedicite, & orate pro Imperatore, pro me, ac liberis, atque imperio. Ego dabo operam, ut Synodus brevi convocetur, & Theophilus huc veniat.*

Sozom. l. 8. c. 13.

Hierom. Ep. 70.

Pallad. Vit. Chrys. p. 53.

Soz. l. 8.

Pertinacia Theophili in vexandis Nitriensibus. Scribit Epiphanio. Theophili iniquitas.

VI. Ut lugubrem persequamur historiam, sub id tempus, quo Monachi sui doloris causas aperuere Constantinopolitano Præsuli, contigit Clericos Theophili nonnullos in regia urbe versari, Magistratuum, qui regendæ Ægypto destinabantur, benevolentiam Theophilo conciliantes. Quos ad se accitos Chrysostomus interrogat, Præsentiumne Monachorum notitiam haberent? Qui candidè professi sunt, & sibi probè notos esse, & vim magnam perpessos. Neque repugnarunt, quominus afflictis benignum se præberet; id unum flagitarunt, ne ad mysteriorum usum admitteret, quod nec ab eo factum est, licet id nunciatum fuerit Theophilo. Ut autem Monachis promissa solveret, Theophilo scribit: *In hoc mihi ut filio, & fratri gratificare, hosce viros amplectitor.* At tantum abest, ut ille Chrysostomo cederet, ut audito demum Monachos in regiam urbem pervenisse, quod à suis Clericis ibi consistentibus accepisse existimamus, & viros disputandi litigandique peritos misit, & Legatos ea de causa quoque mittere, Epiphanium hortationibus sollicitavit. Ipsum audiamos, hæc Epiphanio scribentem: *Dignationis tua est, qua in hujuscemodi certaminibus sæpe ante nos pugnavit, & positos in prælio consolari, & congregare totius Insulæ Episcopos, ac Synodicas literas tam ad nos, quàm ad Constantinopolitanæ urbis Episcopum, & si quos alios putaveris mittere, ut consensu omnium & ipse Origenes nominatim, & hæresis nefaria condemnetur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei, Ammonium, Eusebium, Euthymius, novo pro Hæreticis furore bacchantes Constantinopolim navigarunt, ut & novos, si quos voluerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis sociis conjungantur. Cura igitur tua sit, ut cunctis Episcopis per Isauriam atque Pamphiliam, & cæterarum Provinciarum, quæ in vicino sunt, rei ordinem pandas, & nostram si dignam putas, Epistolam subjicias, ut omnes uno spiritu congregati, cum virtute Domini nostri J. C. tradamus eos Satanæ in interitum impietatis, quæ possidet eos. Et ut celerius nostra Constantinopolim scripta perveniant, mitte industrium virum, & aliquem de Clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ Monasteriis Patres Monachorum cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsenti docere, quæ gesta sunt.* Hieronymum quoque de Nitriensium Monachorum vexatione Theophilus monuit: *Origenis hæresim in Monasteriis Nitriæ quidam & furiosi homines serere, & fundere cupientes, prophetica falce succisi sunt.* Cui respondet Hieronymus: *Breviter scribimus, quòd totus mundus exultat, & in tuis victoriis gloriatur, erectumque Alexandriæ vexillum crucis, & adversus hæresim trophæa fulgentia gaudens populorum turba prospectet.* Quæ de Nitriensibus ampla spolia Theophilus retulerat, Hieronymo notificat & Epiphanius: *Sic Dominus confortavit famulum suum Theophilum, ut super altare Ecclesiæ Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, & impleretur in eo, quod dicitur, Scribe hoc signum, quia delebo funditùs Origenis hæresim à facie terræ cum ipso Amalech.* Si verum volumus, odio nimis suo indulsit Theophilus, neque in damnandis Monachis æqui jurisque regulas servavit. Inauditos fulminibus suis jaculatus est, eoque furoris processit, ut vix in dubio poni possit, quin personas potius quàm errores ulcisci voluerit. Quid meruere cellulæ? Quid Sacri Codices? Quid Eucharistia? Quid pueri? quæ omnia flammis addicta. Theophili facinus damnat Chrysostomi mansuetudo, qui exules Monachos excepit benignissimè. Damnat & in primo Sulpicii Dialogo Posthumianus. Qui in Origene reperiebantur errores, ab ipsius fautoribus non defendebantur, affirmantibus scilicet *fraudulenter insertos esse.* Hoc unum volebant, *ideò non propter illa, quæ in reprehensionem meritò vocarentur, etiam*

ANNO DOM. 401.

Pallad. Vit. Chrys. p. 60.

Hier. Ep. 67.

Hier. Ep. 69. & 70.

Hier. Ep. 73.

reliqua

ANNO DOM. 401.

reliqua esse damnanda. Quæ postulatio honesta fuit, eò magis quòd ante obortas lites viri pii & usi fuerant explicationibus Origenis, & libros ipsius verterant. Subjungit Posthumianus: *Cùm hæc, atque alia istiusmodi ab Episcopis proderentur, ex studiis partium orta est seditio. Quæ cùm reprimi Sacerdotum autoritate non posset, sævo exemplo ad regendam Ecclesiæ disciplinam Præfectus assumitur, cujus terrore dispersi fratres, ac per diversas oras Monachi sunt fugati, ita ut proposito Edicto in nulla consistere sede sinerentur.* In Epiphanio quoque majorem non requirere prudentiam non possumus: utpote qui de Monachis, quorum nec sententia, nec causa sibi satis explorata fuit, tulerit judicium. A quo cùm Ammonius quæreret, *Utrùm aliquando in discipulos, aut in libros nostros incideris? Illo negante iterum, quæsivit Ammonius, Unde ergo Hæreticos esse judicasti, qui nullum habes argumentum, quo sententiam illorum possis convincere?* Infelicis dissidii seriem sequentibus annis debitam reservamus.

Sever. Dial. 1, c. 3.

Soz. l. 8. c. 15.

Baronii de fratrum Longorum expulsione errores.

VII. Convertamus nunc animum ad Baronium, qui erroribus nonnullis excitatam à nobis historiam maculat. Ac primum immeritò negat, Legatos à Theophilo Constantinopolim missos fuisse. Literis Theophili ad Epiphanium, inquit, *significatur ab Epiphanio, non autem à Theophilo Constantinopolim tunc missum esse Legatum.* Atqui certum est, plures à Theophilo prius Constantinopolim Legatos missos esse, quàm Epiphanio scriberet. Testis ipsa Theophili Epistola, quæ legationis meminit: *Mitte*, inquit, *industrium virum, & aliquem de Clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ Monasteriis Patres Monachorum, cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus.* Præterea *ante expulsos ex Palæstina Monachos Constantinopolim profectos esse*, Baronius existimans, falsi dicam scribit Sozomeno. Vera tamen scripsisse Sozomenum, Palladius ostendit: *Theophilus irâ succensus, literas exarat ad Episcopos Palæstinæ: Monachi multâ necessitate acti, cùm in alia ex aliis loca migrarent, tandem ad Comitatum veniunt.* Negat & Baronius, cum Ammonio in regiam urbem Isidorum migrasse, fretus Theophili literis, qui Ammonii, Eusebii, Euthymii solùm meminit. Quæ ratio ne vel nauci est, cùm ex *Palladio* constet, *quinquaginta* Monachos Constantinopolim venisse. Utrùm verò comes ipsorum fuerit Isidorus, nescimus quidem, & quantum ex Palladio conjicere datur, vero similius est, in urbem regiam se non contulisse. Insuper hortos suos Palladii ex fontibus irrigasse Sozomenum, Baronio venit in mentem: *Sed à quo Sozomenus ejusmodi mutuatus est historiam? Invenies planè eadem fermè, & alia à Palladio, & ipso jamdudum Origenista esse conscripta.* Nos verò quovis pignore certabimus, in Palladii de vita Chrysostomi historiam oculos Sozomenum non deposuisse, adeò diversa memorat. Narrat odii adversus quatuor fratres, qui *Longi* dicebantur, Ammonium scilicet, Dioscorum, Eusebium atque Euthymium, Theophilo causam fuisse, Isidorum, qui testem se constituerat, quòd ex Manichæorum secta mulier ad sacra mysteria consensu Theophili à Petro Archipresbytero admissa fuisset, ex quo contigit, Petrum Isidorumque ejici à Theophilo. Aliam verò odii rationem affert Palladius. Germanam verò inimicitiæ causam, quam Palladius tangit, eam proponit quidem Sozomenus; quòd nempe pecuniam Isidorus reficiendis pauperibus adhibuerat: *At ex quodam viro fide digno auditam.* Non igitur ex Palladio haustam. Cujus de vita Chrysostomi opus si legisset, institutæ & adversus Isidorum accusationis mentionem egisset. Errorem quoque vitasset, in quem delapsus est, Ammonium scilicet, & qui cum illo erant, ut audivere, missos à Theophilo aliquos esse, à quibus calumniâ afficerentur, Constantinopolim navigasse. Quod nec Palladio consentit, nec veritati. Ex Palladio quidem didicimus, diu satis Ammonium cum sociis prius in urbe regia constitisse, quàm Theophili Legati advenirent. De profectione verò Legatorum audire Ammonius in Palæstina non potuit, nisi post plurimos dies, quibus labentibus Legati Theophili jam urbi appropinquassent. Est ergo vero similius, pace doctissimi *Huetii*, ubi Theophilo notum Monachos Constantinopolim tendere, statim eò Legatos misisse, qui Ammonio adversarentur, ipsumque cum sociis non minus ex Thracia, quàm ex Palæstina pellerent. Quod & innuit ad Epiphanium Epistola, quem hortatur mittere *industrium virum*, *Ut*, inquit, *celerius nostra Constantinopolim scripta perveniant.* Atqui Legatum Epiphanii prævenissent illi, quos diu ante Ammonii profectionem Theophilus amandasse dicitur.

Bar. Ann. 400. n. 72.

Hier. Ep. 67.

Bar. Ann. 400. 71.

Pallad. Vit. Chrys. p. 58.

Bar. Ann. 400. n. 71.

ANNO DOM. 401.

Soz. l. 8. c. 12.

Marcella Origenistis inimica. Anastasius damnat Origenem.

VIII. Quibus tragœdiis & Occidentem turbariot res Origenia, nunc exponendum. Ut Romæ anno CCCXCVIII. Origenis de Principiis liber vulgatus est, à multis plaudentibus manibus exceptus, ab aliis rejectus fuerat. Præcipuè *Marcellam* commoverat, fœminam illustrem, ac suâ & pietate, & nobilitate in prima commendatione habitam. Non prætereatur sine honore mulier, quam egregiis laudibus afficit Hieronymus: *Orbata patris morte, viro quoque post nuptias septimo mense privata est. Cùmque eam Cerealis, cujus clarum inter Consules nomen est, propter ætatem & antiquitatem familiæ, & insignem, quod maximè viris placere consuevit, decorem corporis ac morum temperantiam ambitiosius peteret, suasque longævus polliceretur divitias, . . . illa respondit, Si vellem nubere, & non æternæ me cuperem pudicitiæ dedicare, utique maritum quærerem, non hæreditatem. Illoque mandante, Posse & senes diu vivere, & juvenes citò mori, eleganter lusit, Juvenis quidem potest citò mori, sed senex diu vivere non potest.* Hæc est illa mulier, quæ Romanorum multos in Origenistas commovit: *Dux fœmina facti.* Quam ut laborantis pietas succurrentem ad cœlum usque extollit Hieronymus: *S. Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quidpiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque violari, ita ut Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum, maximèque seculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, publicè restitit, malens Deo placere, quàm hominibus.* Sic bili suæ indulgens Hieronymus temperare non potuit, quin *Siricium* nonnihil perstringeret. Obtinuere ab eo quidem fautores non errorum sanè, sed librorum Origenis pietatis suæ testimonium: *Petunt & impetrant Ecclesiasticas Epistolas, ut communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur*, ut in eadem Epistola ad Principiam legitur. Quæ verba in Rufinum præcipuè torquet Hieronymus. Relictâ quippe Româ Aquileiam migraverat, ubi anno CCCXCIX. missam ab Nepotiano Hieronymi, quâ Hæreticus vocabatur, Epistolam acceperat. Porro non ut Cathedræ,

Hier. Ep. 16.

Ibid.

thedræ, sic & benigni, quem in Rufinum Siricius ostenderat, animi hæres Anastasius fuit. Rufinum hæreseos infamarant nonnulli, quibus tamen primum Pontifex assensum non præbuerat: *De absente,* (verba sunt Rufini) *sibique benè & in fide, & in charitate Dei cognito non accommodavit auditum* Sanctitas tua. Ut aspersas tamen famæ suæ maculas Rufinus elueret, Apologiam fidei suæ misit Anastasio. Ea fuit Apologiæ infelicitas, ut non placeret. Joannes Hierosolymitanus Rufino amicus, de ipsius fama sollicitus, ad Anastasium scribit. Hanc scribendi causam fuisse, verba indicant Anastasii: *Quod te verò vulgi de Rufino querela sollicitat, ut quosdam malis suspicionibus persequaris, hanc etiam opinionem constringam divinæ lectionis exemplo.* Joannis literis invitatus Anastasius, scribenti dirigit Epistolam, quam unam injuriæ temporis exemit historia. Respondet Anastasius Joanni, qui multis ipsum laudibus oneraverat: *Hæc de laudibus est tuis, quòd me tantum de cœlestis animi istius serenitate laudasti. Tui enim Episcopatus ordo perspicuus per diversum orbem velut radians, etiam ad nos splendoris sui detulit claritatem.* Quæ mirum quantum discrepent à verbis Hieronymi, quibus amarissimis Joannem vexavit in sua ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani Epistola: *Habes Papam Epiphanium, qui te apertè missis literis Hæreticum vocat.* Ad Joannis verò de Rufino consultationem sic respondet Anastasius: *Rufinum, de quo me consulere dignatus es, conscientia sua habet arbitrium divinam majestatem, apud quam se integro devotionis officio ipse viderit, qualiter debeat approbare. . . . Hoc igitur mente concepi, quòd qui urbis nostræ populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam puris mentibus velut nebulam excitans, injectam fidem Apostolorum, majorum traditione firmatam, veluti deviis anfractibus illum voluisse dissolvere. Discere hoc loco libet, quid agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo si accusat autorem, & execrandum factum populis prodit: ut justis tandem odiis teneatur, quem jamdudum fama constrinxerat. Si verò interpres tantorum malorum erroribus consensum præstat, & legenda impia dogmata prodit in populos, nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi ut propria velut mentis arbitrio hanc, quæ sola, & quæ prima apud Catholicos Christianos vera fides jam ab Apostolis exinde usque ad tempus præsens tenetur, inopinata titulo assertionis everteret.* Insuper Joannem remittit ad Epistolam Mediolanensi *Venerio*, à se scriptam: affirmat sibi curam non defuturam ad Evangelii fidem circa suos populos custodiendum: Gaudet *beatissimorum Principum manasse responsa, quibus unusquisque Deo serviens ab Origenis lectione revocetur.* Denique ad Rufinum rediens, *Rufinum*, inquit, *scito, quod propriâ mente Origenis dicta ad Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitiis præstat assensum. . . . Ipse denique viderit, ubi possit absolvi.* Meminit Epistolæ hujus Hieronymus Apologiæ l. 2. c. 4.

Lab. Conc. t. 2. pag. 9194.

Rufini Apologia.

IX. Cùm famâ periclitaretur Rufinus, Apologiam pro fide sua ad Anastasium misit, in qua nil est, quod ad pietatem requiratur: *Ad me*, inquit, *quoniam appetita existimationis meæ fama pervenit, æquum putavi, ut quoniam ipse post triginta ferè annos parentibus redditus sum, & durum satis atque inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tam tardè reviseram, simul & quia tam longi itineris labor fragiliorem me reddidit ad iterandos labores, literis meis satisfacerem beatitudini tuæ.* De resurrectione censet, *integram & perfectè futuram hujus ipsius carnis nostræ. . . . Hæc nobis de resurrectione tradita sunt ab his, à quibus sanctum baptisma in Aquileensi Ecclesia consecuti sumus.* De Diabolis hæc habet: *Si quis negat, Diabolum æternis ignibus mancipandum, partem cum ipso æterni ignis accipiat, ut sentiat quod negavit.* De animarum origine sic statuit, Deum esse & animarum, & corporum conditorem; utrùm verò formatis jam corporibus, vel ante corpora mentes condiderit, nil *certi*, vel *definiti* aliquid se tenere fatetur. De Origenis translatione dicit, hanc se adornasse fratribus rogantibus: illa resecasse, quæ sibi in suspicionem veniebant Origenis non esse, utpote cum aliis ejusdem Autoris libris pugnantia. Subjungit, *Origenis ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpres.* Rufini tamen Apologiam repudiavit Anastasius, teste Hieronymo: *Vade potius Romam, & præsens ad eum expostula, Cur tibi, & absenti, & innocenti fecerit contumeliam? Primum ut non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis, ut scribis, Italia comprobavit. Deinde ut Epistolas contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hæreseos, dum nescis, inureret.* Cæterùm quietum Rufinum non multum sollicitavit Anastasii Epistola, quâ damnabatur. Imò scribentem accusavit iniquitatis. Audiatur Hieronymus: *Siricii jam in Domino dormientis profers Epistolam, & viventis Anastasii dicta contemnis. Quid enim tibi, ut ais, efficere potest, quòd te ignorante aut scripsit, aut fortè non scripsit.* Et paulò suprà in eodem capite: *Rursum in justitiam scribentis arguis, etiamsi scripta sit ab illo, sive non scripta, ad te nihil pertinere testaris, qui prædecessoris ejus habeas testimonium.* Neque etiam hanc Rufini damnationem magni fecit Chromatius Aquileiæ Episcopus, qui Rufinum & pro amico semper, & pro Presbytero habuit; ut etiam omnibus modis allaboraverit, Hieronymo Rufinum insectanti imponere silentium. Hoc nos ipse monuit Hieronymus: *Testem invoco Jesum conscientiæ meæ, qui & has literas, & tuam Epistolam judicaturus est, me ad commonitionem Sancti Papæ Chromatii voluisse reticere, & finem facere simultatum.* Atque hîc Baronium erroris non postulare non possumus. Primom anno CCCCII. Anastasii ad Joannem Epistolam exaratam fuisse scisicit. Qui anni est unius metachronismus. Cùm enim tam Invectivæ Rufini, quàm Anastasii ad Joannem Epistolæ sua in Apologia meminerit Hieronymus, necesse est Epistolam currente anno scriptam fuisse, cùm in sequente Apologia prodierit. Censet & illustrissimus Purpuratus, Rufinum Anastasii mandato in urbem fuisse evocatum: *Rufinum scriptis publicis literis Romam vocat.* Quas ex ingenii sui officina deprompta sanè Epistola memorat. Sic est, nullis Rufinum literis ad se Anastasius accersit. Quarum utique meminisset Rufinus in sua Apologia: neque contumaci pepercisset Hieronymus, qui pro suis affectibus Decreto Pontificis Romani rebellem incusasset. Accusatum fuisse dicit, vocatum non dicit: *Innocentem te vocas, ad cujus interpretationem Roma contremuit, absentem qui accusatus, respondere non audes.* Denique de Rufini superbia suam ad Pontificale tribunal requisitam mandato præsentiam negantis, non questus est Anastasius in sua ad Joannem Epistola. Neque congruum quidem fuisset, aut Le-

gibus

Hier. c. 9. 210.

Hier. Apol. in Ruf. l. 3. c. 6.

Id. Ib.

Hier. Apol. l. 3. c. 1.

Error Baronii.

Bar. Ann. 401. n. 9.

Hier. Apol. l. 3. c. 6.

gibus Ecclesiæ consonum, ut Aquileensis Ecclesiæ Presbyterum Romano se throno sistere juberet Anastasius. Quas Hieronymus memorat Epistolas, illæ non ad Rufinum, ut perperàm creditum Baronio, sed ad Joannem directæ sunt ab Anastasio, ut Hieronymiana verba accuratius perpendenti liquebit.

Rufini in Hieronymum Invectiva.

Bar. Ann. 402. n. 32.

Hier. Ap. l. 3. c. 3.

X. Prodiit & hoc anno Rufini adversus Hieronymum Apologia. Respuenda quippe est Baronii Chronologia, existimantis, *ante biennium, nempe anno Dom.* CCCC. *Rufinum tres libros adversus Hieronymum conscripsisse.* Quem Hieronymus errorem ipse coarguit: *Libri enim tui, quos limasti per triennium, disertiores sunt.* Cujus initium triennii ab illo est tempore repetendum, quo missum ab Aproniano Hieronymi scriptum accepit, anno CCCXCIX. Constabat tribus libris Rufini hæc Apologia, quam Aproniano vindicavit: *Dicitus furere, & tres contra me libros venustate Atticâ texuisse.* Palam tamen & publicè proferri nolebat Rufinus, ea fortè de caussa, quòd suam ad Pammachium, Oceanumque, quâ perstringebatur, Epistolam palam non emisisset Hieronymus. Clancularios quidem libros fuisse queritur: *Scribuntur contra me libri; ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, ut simplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant respondendi.* Librorum unus nunc desideratur. Cur Origenem verterit, Rufinus rationem reddit. Macario libros adversus Fatum componenti, ac de Providentiæ quæstionibus, quæ subdifficiles videbantur, hærenti in somnis navis apparuit, quæ portum ingressa, nodos suæ hæsitationis absolveret. Supervenit Rufinus, à quo postulat, Origenem, *quem opinatissimum apud Græcos audierat*, in Latinum verti: ac *ad Latinum sermonem tricennali jam penè incuriâ torpuisse se*, cùm diceret Rufinus, precibus tandem rogantis annuit. Deinde fidem exponit suam, à pietate non abhorrentem: Urget verbis ipsius Hieronymum: *Ais etiam, ipsum Origenem pro his dictis pœnituisse, libello pœnitentiæ ad Fabianum, tunc urbis Romæ Episcopum dato: & tamen post pœnitentiam, post centum & quinquaginta annos mortis sua in jus eum trahis, & ad damnationem vocas.* Libro secundo acerbitatem, quam in vexandis omnibus Christianorum ordinibus adhibuerat, Hieronymus coarguit, quæ tanta fuit, ut editum Romæ de servanda Virginitate *libellum omnes Pagani, & inimici Dei, & apostatæ, & persecutores certatim sibi describebant.* Objicit, suas de non legendis Ethnicorum libris pactiones perturbasse perjurio, cùm vix una pagina sit Operis ejus, *quæ non eum iterum Ciceronianum pronunciet, ubi non dicat, sed Tullius noster, sed Flaccus noster, sed Maro.* Inconstantiam accusat & Hieronymi de Origene, atque Didymo: *Didymum ipsum, quem nunc Prophetam videntem nomine designas, iterum eum perversum Doctorem criminaris.* Instat, *Melania*, quam in Chronicis *Theclam* scripserat, nomen de exemplaribus suis erasisse, *cùm actus suos vidisset, districtioris disciplinæ fœmina displicere.* Denique ne longiores simus, sic adversarium alloquitur: *Scripta mea nulla extant, in quibus error meus aliquis corrigendus sit. Tua extant multa, quæ ut video, nunc secundum sententiam tuam universa damnanda sunt.* Negari quidem non potest, sanè haud esse omnia Hieronymi. Durissimum illud quod urget Rufinus: *In tantum prolaberis, ut sordes nuptiarum nec martyrii cruore dilui posse confirmes.*

Hier. Ap. l. 1. c. 1.

Ibid.

Ruf. Invect. l. 1. 147.

Ruf. Inv. l. 2. 136.

Mors Simpliciani. Vigilius Tridentinus obiit martyrio. Scripta ejus.

XI. Quam de *Venerio* Mediolanensi mentionem fecit Anastasius in sua ad Joannem Epistola, argumentum est, Simplicianum hoc anno naturæ satisfecisse. Natale ipsius in Martyrologio Romano non IV. *Maii*, ut Pagius habet, sed *Augusti* XVI. recolitur, ubi legitur: *Mediolani depositio S. Simpliciani Episcopi.* Citius tamen obiisse, liquet ex Concilio Carthaginensi, hoc anno celebrato: *Post Consulatum* scilicet *Flavii Stilichonis* XIV. *Kalendas Julias*, quo tempore decernunt, Legatum mitti ad *Venerium Sacerdotem Mediolanensis Ecclesiæ.* Sic optimus ille senex quadriennio sedit, successorum Venerium nactus, qui & Concilio Italico interfuit, hoc anno de Donatistarum caussa coacto, de quo mentio est in Codice Africano c. LXVIII. Non magnò temporis divortio martyrium Vigilii Tridentini Simpliciani ab obitu separatur. Periit enim Vigilius vel proximo, vel præsente anno. Memoria S. Martyris Junii XXVI. recolitur: *Apud Tridentum S. Vigilii Episcopi, qui cùm reliquias Idololatriæ penitùs extirpare conaretur, à feris & Barbaris hominibus lapidum imbre percussus, pro Christi nomine martyrium implevit.* Non solo martyrio, sed scriptis quoque nomen memoriæ commendavit. Verba sunt Gennadii: *Vigilius Episcopus scripsit ad quendam Simplicianum in laudem Martyrum libellum, & Epistolam continentem gesta sui temporis apud Barbaros Martyrum.* Quo criterio non minus quàm temporis circunstantia certum exploratumque est, Vigilii adversus Eutychem libros nostri non esse Vigilii, qui diu ante Eutychem morti missus est. Eruditorum nunc fert sententia, Vigilio Tapsensi esse vindicandos.

Carthag. Synodus: ob Clericorum penuriam Legatum Anastasio mittit & Venerio.

XII. Venerii nomen Mediolanensis Ecclesiæ Præsulis, cui Simplicianus decessit, submonet Carthaginensi Synodi Acta in medium producere, utpote quæ *Venerii* meminerint: *Post Consulatum Flavii Stilichonis, viri clarissimi, XIV. Kal. Julias, Carthagine in Secretario Basilicæ Restitutæ, cùm Aurelius Episcopus unà cum Episcopis suis consedisset, astantibus Diaconibus Aurelius Episcopus dixit, Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optimè novit charitas vestra, sanctissimi fratres.* Quid hoc necessitatis fuerit, declarat Aurelius: *Tanta indigentia Clericorum est, multaque Ecclesiæ ita desertæ sunt, ut ne unum quidem Diaconum, vel illiteratum habere reperiantur. Nam de cæteris superioribus gradibus, & officiis tacendum arbitror, quia ut dixi, si ministerium Diaconi facilè non invenitur, multò magis superiorum honorum inveniri non posse certissimum est. Et quotidianos planctus diversarum pene emortuarum plebium jam non sustinemus.* Cui magnæ quidem calamitati remedium ut afferrent, Sacerdotem eligi decernunt, perrecturum *ad transmarinas Italiæ partes, ut tam sanctis fratribus & Consacerdotibus nostris, venerabili sancto fratri Anastasio sedis Apostolicæ Episcopo, quàm etiam sancto fratri Venerio. Sacerdoti Mediolanensis Ecclesiæ necessitatem ipsam ac dolorem, atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum.* Anastasio Venerioque scilicet non placebat, Donatistas qui Ecclesiæ jungebantur, in Clerum admitti. Ex quo magna erat Diaconorum Sacerdotumque penuria. Censet igitur Aurelius, legationem ad utrumque Episcopum mitti, ut Donatistæ resipiscentes ad ordines promoveantur. Aurelii mentem illustrat Codicis Africani Ca-

Lab. Conc. t. 2. 1642.

non

Anno Dom. 401.

non LVII. *Nonnulli ejusdem secta Clerici, cum plebibus, atque honoribus suis ad nos transire desiderent, qui amore honoris aut persuadent ad vitam, aut retinent ad salutem. Sed hoc majori fratrum supradictorum considerationi dimittendum censeo, ut prudentiori suo consilio nostra suggestionis sermonem cùm perpenderint, quid de hac re eis placeat, nos informare dignentur. Tantum de his qui infantes baptizati sunt, satagimus, ut nostra si placet, in iisdem ordinandis consentiant voluntati.* In ea consultatione priores Anastasio potestatis partes non vindicant, cui *Venerium* collegam adsciscunt: de utroque, *si placet*, usurpant. Synodo Canones XXXII. collectores vindicant. At constat accuratius perpendenti, pro maxima parte Canones esse Carthaginensis tertii. Verbi gratiâ Canon secundus Carthaginensis est tertii XVI. Illius tertius, septimus, undecimus, hujus sunt XVIII. XXVII. XXIII. In Codice Ecclesiæ Africanæ Concilio post Stilichonis Consulatum Carthagine celebrato, Canones duntaxat novem subjiciuntur. Quibus relatis, alius titulus præponitur: *Vincentio & Flavio viris clariss. Coss. Idus Septembris.* Quorum nonnulli etiam Carthagine conditi sunt anno CCCXCIX. observante Schelstrato. De rebus Equitii hoc anno à Carthaginensibus Patribus tractatum. Hipponensis Diarretorum civitatis Episcopum agebat, qui ob pravos mores loco suo motus fuerat, quam illatam sibi contumeliam molestè ferebat turbulentus homo, ambitionis œstro percitus. De quo hæc loquitur Aurelius Canone Codicis Africani LXV. *Equitii etiam olim merito suo Episcopali sententiâ damnati, non arbitror prætereundam esse legationis causam; ut si fortè eum in illis partibus reperit, vel ubi licuerit, adversus eum peragere. Ab universis Episcopis dictum est, multum placet & ista prosecutio: maximè cùm olim damnatus sit Equitius, & impudens ejus inquietudo, pro statu & salute Ecclesiæ, magis magisque ubique repellenda.* Ejusdem & Equitii meminit Carthaginense Concilium anno CCCCIV. celebratum, in Codicis Africani Canone 93. *Adjungendum etiam de Equitio, ut improbitas ejus, quâ sibi jus Sacerdotum improbissimè vindicat, ab Hipponensi Diarretorum Diœcesi secundum statuta Imperatorum repellatur.*

Lab. Conc. t. 2. pag. 1089.

Synodus Carth. 13. Septemb. Quot Canones ediderit?

Lab. Conc. t. 2. pag. 1089.

XIII. In Codice Ecclesiæ Africanæ, tam Græco, quàm Latino aliud hoc anno Concilium Carthagine celebratum legitur: *Vincentio & Flavio viris clariss. Coss. Idibus Septembr. Carthagine in Secretario Basilicæ Restitutæ, cùm in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi consedissemus, ex Africanis omnibus Provinciis Episcopi, recitatis Epistolis beatissimi fratris & Consacerdotis nostri Anastasii, Ecclesiæ Rom. Episcopi, quibus nos paterna & fraterna charitatis sollicitudine, ac sinceritate adhortatus est, ut de Hæreticorum & Schismaticorum Donatistarum insidiis, & improbitatibus, quibus Africanam Catholicam graviter vexant, nullo modo dissimulemus, gratias agimus Domino nostro, quòd illi optimo & Sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.* Præfationem excipiunt Canones viginti, qui in Codice Ecclesiæ Africanæ, & Græco, & Latino subjiciuntur. Accuratè verò Schelstrato observatum, ex viginti hisce Canonibus reperiri undecim, qui ex Carthaginensi quinto fuere desumpti. Canon quidem, qui XXVII. numeratur, quintus potius dicendus, Carthaginensis quinti tertius est. Sextus, qui XXVIII. appellatur, Carthaginensis quinti quintus est. Sequens, hoc est, septimus, sive trigesimus nonus, Carthaginensis V. sextum constituit. Itaque soli sunt Canones quatuor, qui Synodo Carthaginensi Idibus Septemb. currenti anni coactæ, vindicari debeant, qui in Codice Africanæ Ecclesiæ incipiunt à numero LXVI. Primus ergo Canon est, ut cum Donatistis lenius agatur. II. De literis ad Judices Africanos mittendis, ut ea quæ inter Donatistas & Maximianistas acta sunt, innotescant. III. Ut Clerici Donatistarum in Ecclesia Catholica suscipiantur in Clero: qua de causa mittuntur Epistolæ ad Episcopos transmarinos, & Anastasium, quibus indicatur, contemplatione pacis & utilitatis de Donatistarum secta Clericos in suis honoribus suscipi, *Non ut Concilium, quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissolvatur; sed ut illud maneat circa eos, qui sic transire ad Catholicam volunt, ut nulla per eos unitatis concisio procuretur.* IV. Ut legatio ad Donatistas componendæ pacis gratiâ dirigatur, *Ut manifestum fiat omnibus, per gesta etiam municipalia propter documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis Schismaticis suis egerint; ubi eis divinitus demonstratur, si attendere velint, tam iniquè tunc illos ab Ecclesiæ unitate præcisos, quàm iniquè nunc clamant a se Maximianistas schisma fecisse.* Synodi hujus beneficio Concilium in Italia de rebus Donatistarum cogitur. Quid in eo gestum fuerit, prorsus ignoratur.

Anno Dom. 401.

Ibid.

Anno U. C. 1155. Per. Jul. 5115. Jul. 447. Dom. 402. Arcad. 20. & 8. Honor. 10. & 8. *Sol.* 19. E. *Lun.* 4. *Indict.* 15. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 3. P. 6. *April.*

Anno Dom. 402.

Coss. *Arcadius Aug.* V. *& Honorius Aug.* V.

Theodosius creatur Imperator.

I. CHaritate paternâ vagientem adhùc in cunis filiolum Theodosium ad imperium evexit Arcadius. Superioris anni Aprilis decimo ortus erat, & Januarii decimo dicitur Augustus, Alexandrino Chronico teste: *Arcadio* V. *& Honorio* V. *Coss. Theodosius Junior Constantinopoli ad Hebdomum in Tribunali ab Arcadio patre, mense Audynæo, IV. Idus Januarias creatus est Augustus.* Consulatus quoque proximè futurus novo Principi destinatur. Anni lætitiam detrivit metus urbi Regiæ, ex telluris agitatione incussus. *Constantinopoli ingens terra motus fuit.*

Marcellin.

Monachi à Theophilo vexati Arcadium adeunt.

II. At longè gravioribus Ecclesia motibus concutitur. Implacabilis Theophilus ardens Chrysostomi, pro *Longis* Monachis deprecatoris munus fungentis, Epistolas pro nihilo habuerat: missisque hominibus litigandi peritis, Monachos exules variis calumniis affecerat. Quin etiam Legatis benè multis, quos ad exorandum miserant, testati paratos esse errores omnes damnare, Alexandrini iracundia Præsulis attollebatur. Quem cùm flectere nequirent, Monachi libello offerunt Joanni, quibus tyrannis Theophili detegebatur. Tum Chrysostomus, omnia per se, per Episcopos moliri, ut accusationem omitterent. Nunciat & Theophilo, eo desperationis Monachos venisse, ut in ipsum accusationem instituerent: nolle à comitatu discedere: quid agendum, sibi rescribat. Hic Theophilus magis magisque inflammari, ad Chrysostomum.

Anno Dom. 402.

Romam dentatas literas mittere: *Arbitror equidem non ignorare te Canonum Nicaenorum Decretum, quo sancitur, ne Episcopus litem extra fines suos judicet: si autem ignoras, disce, & à libellis adversus me abstine. Nam si judicari me oporteat, ab Ægypti Episcopis judicandus sum, non à te, qui septuaginta quinque dierum itinere hinc abes.* Acceptam Chrysostomus Epistolam penes se servat, partes verò ad pacem ineundam hortatur: frustrà tamen, cùm id unum monitis egerit suis, ut magis exacerbarentur. Itaque rem à sua cura dimisit. Monachis ergo Principem adire libello placuit. Imperatricem quoque S. Joannis in Martyrio versantem orant, adversarium Monachorum libellos apud Præfectum examinari, Theophilumque vel invitum vocari, ut coram Joanne judicaretur. Admissâ postulatione Alexandriam mittitur *Elaphius* de adducendo Theophilo: Monachorumque, qui ex partibus ejus erant, accusatio subditur examini. At miseri eventum veriti, dilatione ad Theophili adventum usque petitâ, se subornatos ab eo fatentur, qui ipsorum etiam supplicationes dictaverat. Conjiciuntur ergo in carcerem, Judicibus vades in tali causâ accipere nolentibus. Ac Monachorum nonnulli in vinculis excessere, dum lentus expectatur Theophilus, ubi post ejus adventum in postrema interrogatione *Proconesum* à Judicibus relegantur.

Pallad. Vit. Chryf. 61.

Theophilus Paschalem Epistolam contra Origenem scribit.

III. Hæc Constantinopoli. At Alexandriæ Theophilus Chrysostomi de instantibus ad commitatum Monachis monitorum securus, totus erat, ut ubique locorum triumpharet Origenistas. Ab Ecclesia pellit fratrem Monachorum *Dioscorum* Episcopum, qui in ea consenuerat. Scripsit etiam, quæ perverso ordine *prima* dicitur, Paschalem Epistolam, cujus initium est, *Primum solemnitatis Augustæ sermo divinus.* Neque dubium finunt esse animum alicujus Epistolæ criteria: *Incipientes hebdomadam salutaris Paschæ quintâ die mensis Pharmuthi, jejunetesque jejunia secundum Evangelicas traditiones vespere Sabbati, decimâ die Pharmuthi, & illucescente statim Dominicâ festa celebremus undecimâ die ejusdem mensis.* Pharmuthi XI. in sextum Aprilis anni hujus incidit, cui Paschalis feria cohæret. In ea Epistola Theophilus damnatis primùm Apollinaristis, ad Origenem se convertit, quem *hydram* appellat *omnium hæreseon.* Dixerat Origenes, *Quòd anima Salvatoris se evacuaverit, & formam servi acceperit*, quibus Theophilus colligit, Origenem *fidem, quæ omnium confessione firmata est, suâ impietate dissolvere*, quia anima Christi erit æqualis Deo. Ascribit & id opinionis Origeni, *Spiritum Sanctum non operari ea, quæ in anima sunt.* In quibus quidem accusationibus plus iracundiæ elucet, quàm veritatis. Hanc Hieronymus Epistolam Pammachio misit, atque Marcellæ, ut famam Origenis extingueretur.

B. M. P. t. 5. 849.

Epiphanius damnat Origenem. Libros ejus inhibuerit?

IV. Superiore anno Epiphanium rogarat Theophilus, de damnandis Origenistis Synodum cogere: *Dignationi tuæ est, qua in hujusmodi certaminibus sæpè ante nos pugnasti, & positos in prælio consolari, & congregare totius Insulæ Episcopos, ut Synodicas literas tam ad nos quàm ad Constantinopolitana urbis Episcopum, & si quos alios putaveris mittere, ut consensu omnium & ipse Origenes nominatim, & hæresis nefaria condemnetur.* Momenti libenter obtemperatum: *Collectis igitur Episcoporum totius Insulæ Conciliis, lectio-*

Hier. Ep. 67.

Sozom. l. 6. c. 10.

nem librorum Origenis prohibuit. Misit etiam literas ad Joannem Episcopum, quibus eum hortabatur, ut & ipse à legendis Origenis libris abstineret, & convocatâ Synodo Episcoporum suorum, idem cum ipsis decerneret. Quæ Chrysostomus parvipendens, muneri suo diligenter incumbebat. Hic Socratem Sozomenumque erroris postulat Baronius, qui disertè negat, ab Epiphanio lectionem Origenis esse prohibitam. Itaque solos errores Origenis damnatos fuisse contendit. Cui sententiæ probandæ affert Hieronymi ad Pammachium Epistolam: *Ubi declarat, magno studio S. Epiphanium curasse, ut Joannem ipsum avocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum ejusdem.* Ægre tamen nos patimur, tam infirmâ ratione Socratis Sozomenique narrationem convelli. Eorum sanè testis Socrates esse potuit, quæ de damnatis ab Epiphanio libris Origenis memoriæ prodit. Profectò vero proximum est, ea fecisse Epiphanium, quæ Theophilus monitor ejus fecerat, qui non Origenem modò damnaverat, sed lectionem quoque Origenis inhibuerat, teste Posthumiano, qui eo tempore Alexandriæ versabatur, quo libri vitabantur, dicentibus Episcopis, *Quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset, respuendam esse penitùs lectionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quàm profutura sapientibus.* Denique quis sibi fingat animo, libris Origenis pepercisse Epiphanium, quorum lectionem Principes ipsi prohibuere? Eo quidem Imperatores processere, moti Episcoporum & Synodis, & Epistolis. Vetitam verò ab Imperatoribus Origenis lectionem verbis expressis Anastasius significat Joanni Hierosolymitano: *Illud quoque, quod evenisse gaudes, tacere non potui, beatissimorum Principum manasse responsa, quibus unusquisque Deo serviens, ab Origenis lectione revocetur, damnandumque sententiâ Principum, quem lectio rerum profana prodiderit.* Neque illustrissimo asserenti Purpurato possumus, qui in verbis Anastasii damnationem duntaxat librorum Periarchon sibi videre visus est: *Ea utique*, inquit, *intelligenda est libri Periarchon.* Quippe verba hæc, *ab Origenis lectione revocetur*, nullo jure de unius libri lectione capi possunt; neque etiam debent, cùm non unum de Principiis librum, sed complures & alios Origenis libros erroris accusarent. Neque visum est aliquid in Baronii ratione, quam petiit ex Hieronymi de erroribus Joannis Hierosolymitani Epistola. Id unum sequitur, nondum damnatos libros fuisse, qui gliscentibus odiis postmodum fuere prohibiti. Ne vel ipse quidem Theophilus Origenistas jaculatus erat, cùm Joannis Hierosolymitani, & Epiphanii incepere dissidia.

Anno Dom. 402.

Error Baronii.

Bar. Ann. 402. n. 18

Sever. Dial. 1. c. 3.

Lab. Conc. t. 2. 1195.

Bar. Ann. 402. n. 16.

V. Damnatis ergo libris Origenis, non multò post inductus Theophili consiliis Epiphanius Constantinopolim venit. Afferebat unà secum exemplum Synodalis sententiæ, quâ non ipsum quidem Origenem excommunicaverat, sed libros ejus damnaverat. Ut ad locum, quem *Septimum* vocant, applicuit, non longè ab urbe dissitum, factâ oratione, ordinatoque Diacono in Ecclesia ibi extructâ, Constantinopolim ingreditur. Socratis commentum esse, Diaconi in aliena Diœcesi ab Epiphanio ordinationem, Baronius arbitratur, cui Valesius repugnat, cùm nil causæ sit, cur Socrates mendacii arguatur in iis rebus, quas ipse videre potuit. Cur quod in Palæstina jam fecerat Epiphanius,

Epiphanius petit Constantinopolim. Quid ibi egerit: & Quomodo sit Ammonii cum ipso colloquium.

Con-

Anno Dom. 402.

Constantinopoli quoque non faceret, præcipuè rogatus à populo? Fidem quidem Socratis à suspicione erroris liberat Polybius in vita Epiphanii: *Nobis ingressis in unum ex illis Monasteriis*, quæ scilicet ab Eudoxia capiebant annonas, *coëgerunt Epiphanium, ut ordinaret, quoniam ita opus erat, eum qui præesset responsis Ecclesiæ, quod etiam fecit.* Intrantem Cleri totius occursu Joannes honore afficit, quem & invitat, ædibus Ecclesiasticis uti. Quibus prorsus repudiatis, cum Chrysostomo congredi noluit. Privatim verò congregatis, qui tum in urbe regia morabantur Episcopis, quæ in Origenem decreta fuerant ostendit. Ac subscribere quidem nonnullis persuasit, complures verò recusarunt. Quin & Theotimus Episcopus Scythiæ palam reprehendit Epiphanium, quod & mortuum afficeret contumeliâ, & non sine calumnia judicia Veterum reprehenderet. Recitatisque ex libro quopiam Origenis locis, utilia Ecclesiis hæc esse ostendit, & absurdè vituperari. Porro etsi inurbanè satis Lares Epiphanius Episcopales respuisset, repudianti nihilominus Chrysostomus honorem habuit. Quem hortabatur, & conventus sacros secum celebrare, & contubernalem agere. Quas se conditiones accepturum negat Epiphanius, nisi prius & libros damnaret Origenis, & Dioscorum cum sociis expelleret. Eo quoque progressus est, incitantibus Chrysostomi inimicis, ut publicè in Ecclesia & Origenis libros, & Monachos exules, utpote fautores Origenis, damnare vellet. Cui peragendo dum appropinquat Ecclesiæ, obviam ei occurrit Serapio, à Chrysostomo missus, qui præsens erat iis, quæ pridie fuerant constituta. Festinanti palam denunciat Epiphanio ea geri, quæ nec justa, nec ipsi utilia erant: tumultu populi, cujus autor esset, in periculum venturum esse. Quâ demum ratione impetus ille Epiphanii cohibetur. Intereà Theodosius Eudoxiæ filius morbo corripitur. De filii salute anxia Imperatrix, misso ad Epiphanium nuncio rogat, pro laborante Deum oret. Ille victurum puerulum pollicetur, si Hæreticos, qui cum Dioscoro erant, aversaretur. Cui Augusta, *Si Deus filium meum eripere voluerit, ita fiat.* Subjungit sapienter, si ea vis Epiphanio fuisset, ut ad vitam mortuos revocaret, non passurum quidem fuisse mortem Archidiaconi sui *Crispionis*, qui non ita pridem excesserat. Augustæ quoque mandato Ammonius cum sociis Epiphanium convenit. Interroganti, Quinam essent, responsum, *Longi sumus, ô pater. Sed libenter quidem disceremus, utrùm aliquando in discipulos, aut in libros nostros incideris.* Illo negante, iterum quærit Ammonius, *Unde ergo Hæreticos esse judicasti?* Dicenti Epiphanio; Id se ex auditu accepisse, Nos verò, ait Ammonius, *planè contrarium fecimus. Nam & discipulos tuos sæpè vidimus, & libros perlegimus, ex quibus unus est, qui Ancoratus inscribitur. Cùmque multi vituperare te, & tanquam Hæreticum calumniari vellent, nos pro patre, uti par erat, propugnavimus.* Post hæc lenius eos allocutus Epiphanius, ab se dimisit. Brevi tempore interjecto Cyprum navigavit; navem ascensurus Episcopis, qui ipsum ad littus usque prosecuti fuerant, dixisse fertur, *Urbem vobis & palatium & scenam relinquo. Ego verò abscedo festinè & quidem valdè.* Fama est & Chrysostomum Epiphanio prædixisse, *Illum in navigatione esse moriturum*, Epiphanium autem prænuntiasse *Joanni abdicationem.* Quin verò figmenta sint ea vaticinia, nulli dubitamus. Tantâ quidem irâ ferventibus Prophetiæ Spiritum quis indultum esse credat? Non sunt viris sapientibus dignæ satis minæ ejusmodi. Porro quæ de Ammonii cum Epiphanio colloquio habuit Sozomenus, *penitùs falsa, veritatis expensâ lance*, contendit Baronius, autoritate Leonis Augusti, memorantis Eudoxiam in partes suas traxisse Epiphanium, ne dum Ammonio ad illum adire præceperit. Subjungit, calumniam esse, quòd *levi tantùm auditu* Nitrienses Monachos damnaverit: cùm Synodalibus ex Concilio Alexandrino scriptis Theophilus damnatos esse scripsisset. Scilicet Leonis Augusti, qui anno circiter 886. scripsit, autoritas erit anteponenda Sozomeno, qui non multò post Ammonii adventum in orbe regia floruit! Quidni Augusta paulò antequam Chrysostomo infensior foret, Monachos indigna passos miserta, Epiphanium adire jusserit? Eò magis quòd ipsorum accusatores calumniatorum nomine vincula & carceres frænarent. Neque scripta Theophili Synodalia Epiphanio probè nota, falsi Sozomenum insimulant: imò narrationem ipsius firmant, quod ex fama *audituque* eos damnarat Epiphanius, ex Actis scilicet Alexandrinis, non ex librorum à Monachis editorum lectione: ex qua sola ferre sententiam debuit. Inauditos quidem Monachos damnavit Alexandrina Synodus: *Neque ad defensionem vocatis ipsis, nec factâ illis dicendi potestate, tres viros è præcipuis excommunicat.* Neque in Origenistarum gratiam à Palladio conficta hæc esse, testatur tyrannis Theophili, quæ tanta fuit, quanta potuit esse maxima: testatur pietas Chrysostomi, qui exulibus copiam sui non fecisset, benignissimè exceptis, si ipsos Hæreticos invenisset, aut justa sententiâ perculsos: testatur pœna Theophili Legatis à Magistratu irrogata. Quos Ammonii calumniatores à Theophilo apponi opus non fuisset, si rectum fuisset judicium ab Alexandrina Synodo promulgatum. Credulus ergo Actis Synodalibus Epiphanius, non ex percepta veritate, sed ex *auditu* in miseros invectus est.

Vit. Epiph. n. 62. 373.

Soz. l. 8. c. 14.

Soz. l. 8. c. 15.

Bar. Ann. 402.

Pallad. Vit. Chrys. 55.

VI. Origeni illata à Theophilo, Epiphanioque injuria Theotimo displicuit, viro sanè percelebri, quem illaudatum prætcrire non possumus. Theotimi nomen eò magis magnum & memorabile, quòd Chrysostomo amicum nubilo tempore se præbuit. Tomitarum, & Scythiæ totius Episcopum agebat Theotimus, in monastica disciplina innutritus, quam & in Episcopatu coluit: *Aiunt enim comam aluisse perpetuò, quo habitu primùm philosophari instituerat. Victum autem fuisse admodum tenui, & tempus sumendo cibo non idem semper habuisse, sed cùm esuriret fortè, aut sitiret.* Quem Hunni, Barbari oræ Istri incolæ, virtutis causâ mirati, *Deum Romanorum* vocabant, cœlestem ejus vim experti. Fertur, juxta Barbarorum regionem iter facienti ex adverso occurrisse quosdam, qui eâdem viâ pergerent Tomim. Lamentantibus ipsius comitibus, veluti perituris, ex equo desilit, Deum oraturus. Tum verò Barbari nec Theotimo, nec comitibus, nec equis conspectis prætergressi sunt. Barbaros crebris incursionibus Scythiam vastantes ad mansuetudinem traduxit, conviviis exceptos, muneribusque allectos. Hac de causa Barbarus opulentum illum esse suspicatus, insidiis comprehendere molitur.

Theotimus Tomitanus Præsul. Origenis defensor.

Zozim. l. 7. c. 27.

litur. Dum sublatâ dextrâ, quem paraverat laqueum, Theotimo injicere parat, in ipso conatu manus Barbari extensa remansit, nec invisibilibus vinculis prius liberatur, quàm Theotimus pro illo Deum orallet. Hic est ille Theotimus, qui Origenis libros damnari noluit.

Methodius palinodiamne de Origene cecinerit?

Socr. l. 6. c. 13.

Bar. Ann. 402. n. 17.

Hier. Apol. l. 1. c. 2.

Vales. Annot. in Socr. p. 79.

VII. Dum res Origenis Theophilique prosequimur, scribentibus offert se Baronii censura, quâ Socratem vexat. Scripserat viles homines, qui per se inclarescere non possunt, ex illustriorum virorum vituperatione famam aucupari, quo morbo primum laboravit Methodius Olympi Lyciæ civitatis Episcopus: *Methodius quidem cùm in libris suis Origenem diu multumque insectatus fuisset, posteà tamen quasi palinodiam canens, in Dialogo, quem Xenonem inscripsit, summâ cum admiratione prosequitur.* Ad hæc, *patentis mendacii Socratem convinci*, Baronius exclamat. Illud autem probat ex Hieronymi adversus Rufinum Apologia: *Eusebius Cæsariensis Episcopus, cujus suprà memini, in sexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem objicit Methodio Episcopo & Martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit, Quomodo ausus est Methodius nunc contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus?* Socrati tamen defensorem se constituit Valesius: *Eusebius*, inquit, *in loco citato apertè non dicit, Methodium fuisse anteà locutum pro Origene. Neque enim dicit, qui hæc & hæc de Origenis locutus fuerat dogmatibus, sed tantum locutus est, quod in utramque partem accipi potest. Non igitur mendacii accusandus est Socrates.* Instat Baronius, hanc Methodii palinodiam Origenis defensores Eusebium & Rufinum penitùs ignorasse. Non est tamen impossibile, Eusebium Rufinumque non in omnia Methodii loca incidisse, & à Socrate observatum fuisse, quod eorum effugerat oculos. Itaque Socrates vera an falsa de Methodio prædicarit, non est in medio. Tam disertè quidem palinodiam esse cantatam à Methodio scribit, adductâ & ex Dialogo, cui Xenoni nomen, probatione, ut absque ulla temeritatis nota hîc nostrum assensum sustinere possimus.

Pammachio de Origenis damnatione scribit Hieronymus. Theophili mittit Epistolam.

Hieron. Ep. 78.

VIII. Dum Origenis famam viri pii tuentur, novis eam maculis aspergit Hieronymus, hæc Pammachio scribens atque Marcellæ: *Quem Demetrius Alexandri urbe pepulit, toto orbe fugat Theophilus . . . . Ubi hæresis, quæ sibilabat in mundo, & me, & Papam Theophilum sui jactabat erroris?* Misit & cum Epistola Paschalem Theophili, à se in Latinum transfusam, illam scilicet, cujus est initium, *Primum solemnitatis Augustæ sermo divinus*, quæ *prima* Paschalium, licet perperàm, appellatur. Epistolæ quidem respondet, quam exhibet summa in quatuor partes divisa. In primo capite hortatur ad Pascha celebrandum; in secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem jugulat; in quarto Hæreticos ad pœnitentiam hortatur. Pammachium quoque & Marcellam, *Christiani Senatus lumina*, hæc monet: *Prædicationem quoque Cathedræ Marci Evangelistæ Cathedra Petri Apostoli suâ prædicatione confirmet, quanquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritu est, latitantes in foveis suis Hæreticos persecutum, ejusque literæ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est.* Quibus & nostra Chronologia firmatur, & Baroniana damnatur, qui Anastasii ad Joannem Epistolam anno CCCCII. alligavit. In ore enim erant omni Orienti literæ Anastasii, cùm suam Hieronymus Epistolam Pammachio misit, non multò post anni labentis initia.

Hieronymi in Rufinum Apologia.

Hieron. Ep. 78.

Hieron. Apol. l. 3.

Hieron. Apol. l. 3. c. 1.

IX. Non Epistolis modò suis, sed vulgatâ etiam in Rufinum Apologiâ & ipsum, & Origenem duriter vexavit Hieronymus. Rufinum quidem his perstringi extra dubium est. Ubi hæresis, quæ *latratu impudentissimorum canum ad inducendos simplices nostrum mentiebatur assensum.* Apologiæ libros duos scripsit, dum solâ famâ, amicorumque monitis nota adhùc erat Invectiva Rufini. Priore libro objecta Rufini diluit; posteriore oblatam Anastasio Rufini Apologiam immisericorditer exagitat. Ut novit Rufinus editos Hieronymianæ Apologiæ libros, Apologiam ad ipsum suam cum aculeata Epistola misit, in qua asserebat, ni in silentium descenderet, crimina se in medium prolaturum, quæ sibi confessus erat. Epistolæ summam verbis complectitur Hieronymus: *Lectis literis prudentia tua, quibus in me inveheris, & laudatum quondam tuum, quem verum collegam loquebaris & fratrem, nunc libris ad respondendum provocas, terresque criminibus.* Bonis viris pacisque Christianæ amantibus inussere dolorem tanta virorum de Ecclesia benè meritorum dissidia. Inter disceptantes medium se collocare sequestrum voluit *Chromatius*, Aquileensis Episcopus. Neque hoc diffitetur Hieronymus: *Testem invoco Jesum conscientiæ meæ, qui & has literas, & tuam Epistolam judicaturus est, me ad commonitionem Sancti Papæ Chromatii voluisse reticere, & finem facere simultatum, & vincere in bono malum, sed quia minaris interitum nisi tacuero, respondere compellor.* Quæ responsio anno CCCCIII. prodiit. Privatas Apologiæ accusationes diluit. In scenam adducit Pamphili Apologiam, quam ab Eusebio conditam Sancto Martyri Rufinus vindicarat. Profert exagitatos toties libros περὶ ἀρχῶν, aliaque ejusmodi, quæ silentio potius obrui, quàm vulgari debuere. Apologiam Afris suam misit Hieronymus, cui hæc rescribit Augustinus Epistolâ, quæ in Hieronymianis ordine est XCIII. *Nescio, quæ scripta maledica super tuo nomine ad Africam pervenisse audivimus. Accepimus tamen quod dignatus es mittere, illis respondens maledictis. Quo perlecto, fateor, multum dolui inter tam charas familiaresque personas, cunctis penè Ecclesiis notissimo amicitiæ vinculo copulatas, tantum malum extitisse discordiæ.* Quantò & sapientior Hieronymo, & religiosior Augustinus, qui in verba charitatis plena erumpit: *Heu mihi, qui vos simul alicubi invenire non possum! prociderem ad pedes vestros, flerem quantum valerem, rogarem quantum amarem.*

Innocentius Papa succedit Anastasio. Anni Innocentii.

X. Qui Rufinum damnaverat Anastasius, mortalitate intercipitur, cùm quadriennio sedisset. Sex quidem Anastasii Pontificatui annos vindicat Idacius: magis tamen placet Marcellini Chronologia, qui ad quintum Arcadii & Honorii Consulatum hæc habet: Romanæ Ecclesiæ *Innocentius* XXVIII. *creatus Antistes.* Baronius supremum Anastasii diem in v. Kal. Maii contulit. Quis tamen fuerit, non satis liquet. Defuncto successit Innocentius, quem Albanensem natione dicunt ex patre Innocentio. Pontificatus initium à XV. Kal. Junii vulgò petitur. Vixisse annos XV. testatur Marcellinus. Si libro Pontificali creditur, annum XVI. ingressus est. In serie & Actis Romanorum Pontif. Schelstratianis:

Anno Dom. 402.

nis: Innocentius sedit *annos* xv. *menses duos*, *dies viginti*. In Reginæ Succiæ Catalogo anni xv. mensis unus, dies xxi. ascribuntur Innocentio. Quibus liquet, initium finemque Episcopatus ipsius certe certòque definiri non posse, licet Baronius fidenter scripserit, omni ex parte constare rationem, quam certo annorum, mensis, & dierum numero consignavit, hoc est, *annos* xv. *mensem unum*, *dies decem*. Damnatur à Prospero illustrissimi Purpurati Chronologia: *Romana*, inquit, *Ecclesia* xxxviii. *praest Episcopus Innocentius annis* xv. *mensibus duobus*, *diebus* xxi. Falsam esse de die menseque Innocentii ultimo Baronii Chronologiam, quem statuit v. *Kal. Augusti*, Paschasini ad Leonem Papam testatur Epistola: *Tempore recordationis Domini prædecessoris vestri Zozimi*, *anno Consulatus Honorii* xi. *& Constantii* ii. *tunc enim cùm declinaretur*, *ne* x. *Kal. Maii dies Pascha teneretur*, *celebratum est die* viii. *Kal. April.* Annus erat Dom. ccccxvii. quo tempore Paschatis jam sedebat Zozimus, cui Innocentius decesserat. Innocentio Basilicæ Gervasii & Protasii dedicatio vindicatur.

Bar. Ann. 417. n. 4.

Bucher. p. 76.

De Milevitanæ Synodi Canonum & ordine, & numero.

XI. Hæc in Italia: ad res Africæ pergamus. Generale Afrorum Concilium celebratur, *Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio*, *& Honorio Augustis* v. *Coss. sexto Kal. Septembr. in civitate Milevitana*, *in Secretario Basilicæ.* Errore Librariorum nota hæc Consularis v. C. quâ quintus Imperatorum Consulatus designatur, *Viris Clarissimis* mutata est, qui titulus est Cæsaribus indignus. Illa tamen ipsa præfatio cum vitiosa nota Milevitano secundo præfixa est, anno ccccxvi. coacto. Est porro Canonum & ordo, & numerus considerandus. In Codice Ecclesiæ Africanæ tam Græco, quàm Latino, quinque duntaxat Canones numerantur. I. De Episcoporum ordine, ut qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre, & de archivo & matricula Numidiæ. II. De Quodvult Deo Episcopo. III. De Maximiano Episcopo. IV. Ut Episcopi, qui ordinantur, ab ordinatoribus suis Epistolas accipiant, quæ diem & Consulem præferant. V. De his, qui vel semel in Ecclesia legerint, ab aliis non posse promoveri. Hæc non *sex*, ut scripsit Schelstratus, sed *quinque* capitibus in Africano Codice continentur. Quippe Canon lxxxvi. & de Episcoporum ordine, & de matricula Numidiæ constitutionem complectitur. Quòd si accuratè cogitare & loqui volumus, septem Milevitanæ Synodi Canones recensebimus. Quippe primus in Præfatione latet. Post enim verba hæc, *astantibus Diaconis*, continuò sequitur, *Aurelius Episcopus dixit*, *Quoniam Ecclesia Sancta unum est corpus.* Qui reverà primus Canon est, quo & Hipponensia, & Carthaginensia Decreta firmantur. Nec gratis hæc dici, fidem facit Fulgentius Ferrandus, qui in Breviatione Canonum refert sub titulo lxxviii. *Ut nullus Episcopus prioribus suis se audeat anteponere*, *Concilio Milevitano*, *titulo* ii. ut recte observatum Schelstrato. Non est sanè congruum, constitutionem aliquam Synodi in Præfatione contineri. Primus ergo Canon est, *Ut quæ jamdudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt*, *vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita*, nunc & rata habeantur. Proponenti Aurelio assentiuntur *Xantippus* Episcopus, primæ sedis Numidiæ, & *Nicetius* Episcopus primæ sedis Mauritaniæ. Canon secundus, qui ordine primus est, & Dionysio Exiguo, & aliis occasione *Xantippi* Tagonensis, & *Victorini*, de Primatu contendentium conditus est. Quippe is in Numidia mos invaluerat, atque in Africanis Provinciis, ut non ex dignitate urbium, quæ in civili negotio Metropolitanos agebant, sed ex ordinationis antiquitate penderet Primatus, ea de causa vagus & mobilis, contra regionum penè omnium consuetudinem, quæ majestati urbium illum alligavit. Hunc sibi Numidiæ Primatum *Victorinus* asserebat, tractoriamque ad Augustinum miserat, quæ quinto Idus Novembris anni superioris ad ipsum pervenerat. Tam informis autem erat tractoria hæc, ut ad magnam admirationem Augustinum traduceret: *Ad ipsos Numidas ita perturbato & neglecto ordine scriptum*, *ut nomen meum tertio loco invenerim*, *qui novi*, *quam post multos Episcopos factus sim. Quæ res & aliis injuriosa est satis*, *& mihi invidiosa. Præterea venerabilis frater*, *& collega noster Xantippus Tagonensis dicit*, *quòd Primatus ipse contingat*, *& erga plurimos sic habetur*, *& tales misit Epistolas.* Prætermissum tamen Xantippi nomen fuerat. Hinc proponente *Valentino*, sancitur Canone secundo Milevitano, *Ne qui posterius ordinati sunt*, *prioribus se anteponant.* Tertius Canon ille est: *Matricula & Archivus Numidiæ*, *& apud primam sedem sit*, *& in Metropoli*, *id est*, *Constantina.* In editione quidem & Dionysiana, & Græca hoc Decreti capiti lxxxvi. inseritur. Sed ex titulo luce clarius est, ab illo distingui, cùm titulorum numerus Canonum multitudini respondeat. Atque hic erroris Baronius reus peragitur: *In duas*, inquit, *Provincias dividebatur Numidia*, *ob idque altercatio oborta inter Xantippum Episcopum Constantinæ Numidiæque Primatem*, *& Victorinum Episcopum alterius civitatis.* Quæ verba afficiuntur errore gemino. Non eo quippe tempore Numidia in *duas* Provincias distrahebatur. Testis Rufus in Breviario Valenti Imperatori nuncupato: *Per omnem Africam sex Provinciæ factæ*: *ipsa ubi Carthago est*, *Proconsularis*, *Numidia Consularis*, *Bizacium Consularis*, *Tripolis*, *& duæ Mauritaniæ*, hoc est, Sitifensis & *Cæsariensis Præsidales.* Quòd si Numidia duas in Provincias dividebatur, non *sex* quidem, sed per omnem Africam *septem* Provinciæ factæ fuissent. Neque in Notitia imperii, Arcadio & Honorio imperantibus vulgata, duæ Numidiæ, sed una. De Primatu quidem Numidiæ totius, non partis alicujus in Provinciam redactæ, lis erat Xantippum inter & Victorinum, quem sic compellat Augustinus: *Peto beatitudinem tuam*, *ut mihi ignoscas*, *& primo instare digneris*, *ut inter tuam sanctimoniam*, *& senem Xantippum concorditer constet*, *quis vestrum debeat convocare Concilium.* Neque verba Synodi Baronio præsidio sunt: matricula *Numidiæ & apud primam sedem sit*, *& in Metropoli*, *id est*, *Constantina.* Quibus discrimen statuitur Primatum civilem inter, & Ecclesiasticum. Civilem Constantina sibi asserebat, Ecclesiasticum verò nulli quidem urbi, quia *personalis* soli duntaxat ætati destinabatur. Ex suo de duobus Numidiis præjudicio B. Xantippum *Constantinæ* Episcopum Baronio imponi placuit, quem *Tagonensem* Augustinus vocat.

Anno Dom. 402.

Aug. Ep. 117.

Bar. Ann. 402. n. 65.

Error Baronii.

Aug. Ep. 117.

De aliis Milevitanis Canonibus. Gippitani Presbyteri causa.

XII. Alios Milevitanorum Canones prosequamur. IV. Ille est, qui penultimo loco in Africano Codice collocatur, numero lxxxix. *Ut Episcopi qui ordinantur*, *ab ordinatoribus suis Epis-*

Anno Dom. 402.

Epistolas accipiant, qua diem, & Consulem præferant. Quem Canoni locum deberi demonstrat Ferrandus, qui non pro *quinto* quidem illum, sed pro quarto sua in *Breviatione* habet. Verba hæc sunt Ferrandi: *Ut Episcopus ordinatus ab ordinatore suo literas subscriptas accipiat, ordinationis ejus diem, simul & Consulem continentes. Concil. Milevit. tit.* IV. Ex materiæ quidem affinitate de matricula in prima sede Numidiæ collocanda Canonem is excipere debet, ut *Episcopi ab ordinatoribus Epistolas accipiant*, quâ ratione lis de Primatu omnis extinguebatur, utpote qui consecrationis antiquitati assignabatur. V. Quodvultdeum *Centuriensem* Episcopum attinet, ab adversario accusatum. Recedente accusatore, placuit nullum cum Quodvultdeo communicare, donec causa ad exitum perducatur, licet gradu suo non moveretur. VI. De Maximiano Bagaiensi, & ad eum, & ad plebem à Concilio literæ dantur, ut & ipse ab Episcopatu discedat, & populus alium sibi requirat. Quæ Maximiani honesta dimissio est, utpote ex contemplatione pacis exorta. Relictis Donatistis Ecclesiæ adhæserat: qui cùm non libenter à populis reciperetur, amore concordiæ Episcopatu demum abire voluit, quod ex Augustino constat: *Longè est quippe gloriosius, Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quàm propter regenda gubernacula suscepisse . . . . Voluit ergo Deus, etiam per fratrem tuum Maximianum ostendere inimicis Ecclesiæ, esse in visceribus Christi ejus, qui non sua quærant, sed quæ Jesu Christi.* Septimo Canone sancitur, qui vel semel in Ecclesia aliqua legerint, ab alia ad Clericatum illos promoveri non posse. Hactenus de ordine numeroque Canonum Milevitanorum. De Gippitanæ Ecclesiæ Presbyteri causa in ea quoque Synodo tractatum esse, ea Augustini ad Xantippum Epistola non immeritò colligitur. Presbyterum non uno nomine Augustinus exautoraverat. Pecuniam rusticani *diutino apud se commendato* interverterat. Confessus erat & die jejunii natalis Domini, quo Gippitana Ecclesia jejunabat, apud quandam malæ famæ mulierem & prandisse, & cœnasse, & in una domo mansisse. Hæc ergo de Presbytero Augustinus Numidiæ Primati *Xantippo* significat: *Audivi causam ejus, cùm centum dies essent ante Dominicum Pascha, qui futurus est* VIII. *Idus Aprilis: hoc propter Concilium insinuare curavi venerabilitati tuæ.* Quod temporis criterium anni est CCCCII. quo Pascha *sexto Aprilis* agitabatur. Causa verò Presbyteri audita est anno superiore, die Decembris XXVII. feriâ primâ. Extra dubium videtur, quod de abdicato Presbytero Augustini sententiam Synodus ratam fecerit.

Aug. Ep. 238.

Aug. Ep. 236.

Anno Dom. 403.

ANNO U. C. 1156. PER. JUL. 5115. JUL. 448. DOM. 403. ARCAD. 21. & 9. HONOR. 11. & 9. *Sol.* 20. D. *Lun.* 5. *Indict.* 1. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 4. P. 29. *Mart.*

COSS. *Theodosius Augustus & Rumoridus.*

Alaricus Romanis insurgit: quo tempore ad Pollentiam pugnarit.

I. AD Romani imperii cladem fatale nomen Alarici in scenam prodire debet. Theodosio Eugenium debellanti militaverat, quasi sub Imperatore Rom. ad evertendum Imperium vincendi tyrocinium fecisset. Quas permovente Rufino strages in Græcia ediderat, suo est loco narratum. Alarico Magistri Militum dignitatem Stilicho impetraverat, hortatus ut Illyricum occuparet, sed in eam regionem iter facturus Honorii literis retentus fuerat. Ut verò se suosque negligi videt, ad majora nititur. Ac, si Jornandi credimus, à Gothis Rex creatur indignantibus, quæ à Theodosio Magno soluta sibi munera fuerant, ab ipsius filiis mollem vitam ducentibus negari. Jornandis ipsissima verba proferantur: *Mox Gothis fastidium eorum increvit, verentesque ne longâ pace eorum resolveretur fortitudo, ordinant super se Regem Alaricum, cui erat post Amalos, secunda nobilitas, Balthorumque ex genere, origo mirifica, qui dudum ob audaciam virtutis, Baltha, id est, audax nomen inter suos acceperat. Mox ut ergo antè fatus Alaricus creatus est Rex, cum suis deliberans, suasit suo labore quærere regna, quam alienis per otium subjacere, & sumpto exercitu per Pannonias, Stilichone & Aureliano Coss. & Per. Firmiam dextro latere, quasi viris vacuam intravit Italiam.* Alarici porro patriam nos Claudianus docuit in Panegyri de sexto Honorii Consulatu, versu 105.

Soz. l. 9. cap. 4.

Jorn. de Reb. Get. c. 29.

Alaricum barbara Peuce
Nutrierat.

Est autem *Peuce* Istri insula, Plinio non ignota: *Primum ostium Peuces, mox ipsa Peuce insula.* Hic est ille Alaricus, qui ob expugnatam Romam orbis Dominam æternæ famæ nomen suum mandavit. Romanos inter & Gothos apud *Pollentiam* Liguriæ civitatem dimicatum fuisse constat: civitati pugna hæc celebritatis aliquid attulit:

Plin. l. 4. c. 12.

O celebranda mihi cunctis Pollentia sæclis!
O meritum nomen, felicibus apta triumphis
Virtutis fatale solum, memorabile bustum
Barbaria.

Claud. de bel. Get. 636.

Cui verò anno prælium hoc sit assignandum, non satis exploratum. Prosper in Chronico anno superiori pugnam affigit: *Arcadio & Honorio* V. *Coss. adversum Gothos vehementer utriusque partis clade Pollentiæ pugnatum est.* Eadem & Cassiodoro Chronologia est; præsenti tamen potius quàm proximo anno id certaminis initum esse vero similius, cùm Claudianus senem Gothum Alarico sic loquentem inducat:

Si numero non fallor, ait, tricesima currit
Bruma ferè, rapidum postquam transnavimus
Istrum,
Romanamque manum tantis elusimus annis.

Claud. de bel. Get. 488.

Ne verò vox *ferè* moræ sit alicui, versu 634. hæc ait:

Unoque die Romana rependit,
Quidquid ter denis acies amisimus annis.

Gothi quidem anno CCCLXXII. Valentiniano Augusto IV. & Valente IV. Coss. irruptionem in Romanum imperium fecerant, teste Marcellino: *Rem Romanam alius circumsteterat metus totius Gothiæ, Thracias licentius perrumpentis.* Trigesimus ab ea expeditione annus in CCCCIII. incidit, quo Alaricum gravi quoque clade afflictum esse Prudentius docuit lib. II. contra Symmachum:

Marcel. l. 30. c. 2.

Illic ter denis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem deleta pependit.

Verùm cùm Prosper non modò, sed Cassiodorus etiam Pollentianam pugnam quinto Arcadii Honoriique Consulatui affixerint, patimur faciles, annum certaminis in Chronologiæ obscuris poni, ut pro lubitu hanc, aut illam quisque sententiam amplectatur.

Pugna Stilichonis cum Alarico ad Pollentiam.

II. Romana signa Alani sequebantur, quorum Dux fortiter pugnans occubuit:

Mortemque petendam
Pro Latio docilis gentis prælatus Alanæ;
Cui natura breves animis ingentibus artus
Finxerat.

Claud. de bel. Get. 581.

Constitit multorum morte Stilichonis victoria, quam tandem de Alarico retulit, ut mirum sit, Romanos à Gothis victos in Cassiodori Chronico legi: *Stilichonem cum exercitu Rom. Gothi victum superaverunt.* Non eo quidem impudentiæ processisset Claudianus, ingens licet Stilichonis laudator, ut turpissimè debellatum victorem caneret. Sui Ducis obitu turbatus eques flectebat habenas, ni Stilicho instructâ legione secutus, subsidiis peditum equestrem pugnam instaurasset. Sarcinas objicere suas hostes, ut Romanos prædæ cupidine à pugna revocarent, consilium non successit, quod eleganter Claudianus usit:

Id. ib. v. 614.

Callidus ante pedes venientibus objicit hostis
Incassum; neque enim ferales præda moratur;
Sed justos præbent stimulos monumenta doloris.
Asseritur ferro captivum vulgus, & omnes
Diversæ vocis populi, quos traxerat hostis.
\- - - - - - -
Quis tibi nunc, Alarice, dolor, cum Marte perirent
Divitiæ?

Stilichonis & victoriam testatur Prudentius lib. 2. contra Symmachum:

Mirabere seris,
Posteritas, seclis inhumata cadavera longè,
Quæ Pollentinos texerunt ossibus agros.

Debellatus Alaricus capi facillimè potuit: maluit tamen cum victo pacisci Stilicho, ut auxilium semper suum peteret Honorius, à tanto hoste lacessitus. Cùm proditionis insimularetur Stilicho, gravem culpam graviore cumulavit, violato fœdere, quod cum Gothis pepigerat. Audiamus Orosium, illorum temporum Scriptorem: *Alaricum, cunctamque Gothorum gentem pro pace optima, & quibuscumque sedibus suppliciter ac simpliciter orantem occulto fœdere fovens, publicè autem & belli & pacis copiâ negatâ, ad terendam terrendamque Remp. reservavit.* Gallias Gothis incolendas Honorius concesserat. Quas dum petit Alaricus, Stilicho proficiscenti parat insidias. Belli summam Sauli Duci Ethnico crediderat, qui conculcatâ & fœderis, & diei religione, Gothos ipso Paschatis die sacris vacantes adoritur. Inopinatâ irruptione perturbati Barbari primùm debellantur. Resumptis tamen animis perfidiam, religionisque contemptum ulciscuntur, gravissimâ Romanorum strage: *Taceo de infelicibus illis apud Pollentiam gestis, cùm Barbaro & pagano Duci, hoc est, Sauli summa belli commissa est: cujus improbitate reverendissimi dies, & Sanctum Pascha violatum est, cedentique hosti propter religionem, ut pugnaret extortum est. Tum quidem ostendente in brevi judicio Dei, & quid favor ejus posset, & quid ultio exigeret. Pugnantes vicimus, victores victi sumus.* Sic Romano sanguine & deleta Pollentiæ clades, & sancita fœderum religio, quæ intemerata esse debet.

Oros. l. 7. cap. 38.

Idem ibid.

Theophilus venit Constantinopolim. Ejus in Chrysostomum odium.

III. Relatis quæ ad imperium pertinent, æternæ Joannis Chrysostomi memoriæ nunc est tradendus animus. Elaphius adducendo Theophilo Alexandriam missus erat, neque Præsuli fas erat debitam Principi obedientiam exuere. Venit ergo diu multumque expectatus *horâ sextâ, quintâ hebdomadis.* Ingredienti nullus à Clero Constantinopolitano honos exhibetur. Presbyterorum, Diaconorumve nullus obviam processit, quos non latebat, Theophilum Chrysostomo infensum esse. Soli nautæ, qui Alexandriâ frumentum attulerant, faustis adventantem acclamationibus excepere. Cùm Ecclesiæ præsentiam negasset suam, ad imperialem domum, quæ *Placidiana* appellatur, divertere maluit. Tres ibi septimanas commoratus, Chrysostomi neque ad colloquium accessit, neque ad Ecclesiam. Suum ipsius animum una cura sollicitabat, quâ ratione Sanctum Præsulem perditum iret. Auri largitione munerum cupidos, lautioribus epulis gulæ deditos, spe dignitatum Clericos sibi mancipat. At conatibus ejus maximum *Eudoxia* momentum addidit. Quippe post discessum Epiphanii relatum Chrysostomo fuerat, instigante Augustâ Epiphanium contra ipsum se adversarium intendisse. Tum Chrysostomus, qui fervidior erat ingenio, adversus mulieres sine mora orationem habuerat. Quæ à malevolis excepta ad Principum aures refertur, quasi clancularià vituperatione Imperatrix appeteretur. Hìc Augusta tumultuari, illatam sibi injuriam queri, communem viro & conjugi inferri contumeliam: curat igitur, ut quàm primùm adversus Chrysostomum Synodus à Theophilo congregetur.

Socr. l. 6. c. 15. Pall. Vit. Chrys. 64.

Theophilus insidias struit Chrysostomo. Quos adjutores habuit?

IV. Nemini non obvium erat, Theophilum perniciem moliri Chrysostomo, adventu suo jam consiliorum indicia præferentem; quæ verbis audire Chrysostomi jucundissimum erit: *A pientissimo Imperatore, cui adversus illum quædam nunciata erant, jussus venire solus, collectâ multitudine Episcoporum Ægyptiorum non paucorum, huc venit, quo præludio declarare volebat, se ad bellum, & ad aciem pergere.* Theophilo tamen jam classicum canenti nullum à Chrysostomo urbanitatis, nullum benevolentiæ, nullum charitatis officium defuit. Obsecravit & ipsum, & qui cum eo venerant, apud se ut diverterent; iterum rogavit, ut secum precum communionisque vinculis conjungi vellet: quod nullo impetrare modo potuit. Non ideò tamen offensam in Theophilum mentem accipit: *Vocavit nos Rex pientissimus, & jussit ut iremus in locum, in quo ille agebat, reique summam ab eo audiremus: nam insidias & cædes, & alia plurima causabantur. Nos autem scientes Leges Patrum, viroque honorem habentes, habentes etiam super hac re ejus literas, oportere in quibusque Provinciis sua negotia tractari, fortiter detractavimus, ne causam susciperemus judicandam.* At Chrysostomo par pari non referebat Theophilus, qui calcatis Ecclesiæ legibus in aliena se Provincia Judicem constituere moliebatur. Archidiacono Chrysostomi vocato, ejus operâ sibi Clerum conjungit. Duos Chrysostomus Diaconos Ecclesiâ pepulerat, officio suo indignissimos, alterum scilicet homicidii reum, alterum adulterii. Quibus spe restitutionis Theophilus persuadet, libellos adversus Joannem offerre, quos ipse dictaverat. Nil quidem veri accusatione continebatur, præter hoc unum, quod admonebat Chrysostomus, *Ut omnes post communionem aquam, aut pastillum degustarent, ne cum saliva, aut pituita aliquid è Symbolo Sacramenti præter voluntatem exspuerent, quod primus ipse faciebat, & eos qui vellent, ad religionem & reverentiam erudiebat.* Neque hic & partes neglexere suas,

Chrys. ad Innoc. Ep.

Pall. Vit. Chrys. 80.

Anno Dom. 403.

suas, qui infensiores erant Chrysostomo, vitiorum & luxus censori acerrimo. Inter adversarios eminebant viduæ quædam, ex rapacitate sua divites, quæ movendis seditionibus opes adhibebant: *Marsa scilicet, Promoti uxor, Castria Saturnini, & Eugraphia quadam usquequaque furiosa.* Operam quoque suam contulit ejiciendo Chrysostomo Acacius Berœensis, dudum ob id infensus, quòd malum Constantinopoli hospitium nactus, se à Chrysostomo neglectum querebatur, ut supra modum intumescens, temperare non potuerit, quin exclamaret, *Ego ipsi ollam condio.* Conjurationis quoque socium se præbuit, *Isacius Syriscus*, falsorum Monachorum præpositus. Theophilum totis & viribus adjuvabat *Severianus*, reconditum adhuc in animo simultatem gerens. Hæc adornari per Theophili accusatores securè licebat, qui judicium non ut olim orgebant.

Pallad. Vit. Chrys. 35. 49.

Synodus ad Quercum, quot Episcopis constiterit? Quando congregata?

V. Instructis ad tenendum Chrysostomum machinis, Synodum Theophilus cum suis cogit. Ad *Quercum* pergit, Chalcedonis suburbanum, quod *Rufinianum* ex Rufino olim Præfecto Prætorio, & Consulari nomen habuit. Coëunt *in ædibus Eugraphiæ, cum Severiano, Antiocho, Asacio, & reliquis Joanni infensis, propter modestas ejus admonitiones.* Ex quibus Severianus, & Antiochus homines & Antiochiam primùm amandarant, qui in Chrysostomi adolescentiam inquirerent, & Alexandriam deinde ad Theophilum in struendis accusationibus solertissimum. Synodo præfuit *Paulus* Heracleæ Episcopus, referente Photio, pag. 59. Præcipui conventus erant *Theophilus* Alexandriæ, *Acacius* Berœæ, *Antiochus* Ptolemaidis, *Severianus* Gabalorum, & *Cyrenus* Chalcedonis Episcopi. Photius *quadraginta quinque* Episcopos adfuisse memorat, repugnante Palladio, qui duntaxat *sex & triginta* numerat, pag. 71. Cui potius fides est adjungenda, nisi fortè de Ægyptiis Episcopis sit intelligendus. Verba sunt ipsius: *Tu tricesimus sextus es ex una Provincia, nos verò sumus quadraginta è diversis Provinciis.* Quanquam explicationi sequentia non apta sint, *consentaneum est, ut minor numerus à majori secundum Canones judicetur.* Cur ex *una Provincia* Synodum constituisse Palladius dicat, cui ex Syria Ægyptoque Episcopos adfuisse constat, est nobis obscurissimum. Ex Episcopis 36. à quibus damnatus Chrysostomus, *undetriginta Ægyptii erant, septem verò aliarum regionum.* Ac cùm præ Ægyptiis tam pauci forent, ea fortè causa Palladio fuit, cur *unius* Provinciæ Synodum vocarit. Mense Junio conventus ille celebratur, ut ex Palladio colligitur: *Novem, aut decem menses præterierunt, cum Joannes Episcopus adjunctis* XLII. *Episcopis conventus ageret.* Quod spatium temporis à Paschate anni CCCCIV. imminente, quo Joannes expellitur, deductum, in Junium præsentem incidit. Aliquandiu Conciliabulum perduravit: *Tredecim hac Actionibus peracta. Duodecim quidem contra S. Chrysostomum: tertia decima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille ordinaverat Episcopum. . . . Heraclidæ accusator Macarius quidem fuit Magnetum Episcopus. Beati verò Joannis palam hostis, primusque accusator Joannes Diaconus.*

Pallad. Vit. Chrys. 23.

Pallad. Vit. Chrys. 80.

Phot. Bibl. cap. 59. pag. 54.

Joannis & Isacii accusationes in Chrysostomum.

VI. De ea Synodo Photius non pauca refert, quæ & à Palladio in vita Chrysostomi, & à Chrysostomo in sua ad Innocentium Epistola silentio teguntur. Quæ tamen eo nomine haud rejicienda putamus, cùm summatim Conciliabuli gesta narrarint. Queritur sanè Chrysostomus, *Theophilum vocato ipsius Archidiacono, quasi jam Ecclesia viduata esset, Clerum omnem sibi adjunxisse.* Ut vel hinc fides astruatur Photio, scribenti Arsacium Archipresbyterum, Atticumque adversus Chrysostomum testes adhibitos fuisse. Tria præcipuè capita sunt à Conciliabulo tractata: primum de Joanne, secundum de Heraclide, tertium de Nitriensibus Monachis, ex qua materia, quæ ad scribendum plurima est, eam sumemus, quæ sit nostris Annalibus æqua. Joannes Chrysostomi Diaconus capita accusationis XXIX. in ipsum profitetur: Primum, *quòd se ejecisset ob domesticum puerum Eulalium pulsatum.* II. *Quòd Monachus nomine Joannes, jubente Chrysostomo verberatus, ferreáque catenâ astrictus fuisset.* III. Quòd pretiosarum rerum magnam vim divendidisset. IV. Quòd marmora ornandæ S. Anastasiæ à Nectario relicta distraxisset. V. Quòd Clericos, ut viles contumeliâ affecisset. VI. Quòd Epiphanium delirum, & parvulum Dæmonem vocasset. VII. Quòd Severiano calumnias struxisset, incitatis contra eum Decanis. VIII. Quòd plenum sycophantiis librum in Clerum conscripsisset. IX. Quòd tres Diaconos, Acacium, Edacium, & Joannem accusarit, quasi humerale ipsius furati fuissent. X. Quod Antoninum sepulchrorum violatorem convictum ordinarit. XI. Quòd Joannem comitem in tumultu militari prodiderit. XII. Quòd neque accedens ad Ecclesiam, neque eam ingressus Deum oravit. XIII. Quòd sine altari Diaconos & Presbyteros ordinavit. XIV. Quòd unâ ordinatione quatuor simul Episcopos creavit. XV. Quod omnibus foras emissis mulieres susciperet. XVI. Quòd hæreditatem à Thecla relictam per Theodulum vendiderit. XVII. Quòd Ecclesiæ reditus nemo noverit, quo abeant. XVIII. Quòd Serapionem facinoris accusatum Presbyterum ordinaverit. XIX. Quòd homines cum toto orbe communicantes, & in custodia mortuos adeò contempserit, ut ne corpora quidem sepulturæ mandanda curarit. XX. Quòd Acacium ne ad colloquium quidem admiserit. XXI. Quòd Eutropium Presbyterum in exilium pellendum præbuerit. XXII. Quòd Berennium Presbyterum contumeliis vexatum tradidit. XXIII. Quòd ubi laverit, Serapion claudat labrum, ut nemo alius lavet. XXIV. Quòd sine testibus multos ordinarit. XXV. Quòd solus edat intemperanter. XXVI. Quòd simul accusator, testis, Judexque sit, ut patet ex gestis cum Martyrio Archidiacono, & Proæresio Lyciæ Episcopo. XXVII. Quòd pugno contuderit Memnonem in Apostolorum Æde, & manente ex ipsius ore sanguine Eucharistiam obtulerit. XXVIII. Quòd in throno exuitur, & induitur, & pastillum edit. XXIX. Quòd ordinatis à se Episcopis pecunias largiatur, ut per illos Clerum opprimat. Protulit & Isacius libellum contra Chrysostomum, accusationis capita XVIII. continentem. I. Quòd Joannes propter Origenistas ferro vinctus fuisset. II. Quòd Epiphanius propter Origenistas communicare cum illo noluisset. III. Quòd relictâ hospitalitate solus cibum caperet. IV. Quòd in Ecclesia dicat, mensam esse furiarum plenam. V. Quòd in Ecclesia ita se jactet, *Depereo, insanio.* VI. Quod interpretari ipse debeat, quænam

nam illæ furiæ? Quid, depereo, & insanio? VII. Quòd licentiam peccantibus præbeat, sic docens, Si iterum peccasti, resipisce iterum. VIII. Quòd impiè doceat, Christum orantem ideò non esse auditum; quòd non ut oportet, orasset. IX. Quòd ad seditionem populum concitaret, etiam adversus Synodum. X. Quod ex Ethnicis nonnullos, qui Christianos graviter afflixerant, in Ecclesia fuco, illet, & defenderet. XI. Quòd aliorum invadat Provincias, ordinetque ibidem Episcopos. XII. Quòd Episcopos injuria afficiat. XIII. Quòd Clericos inusitatis calumniis oneret. XIV. Quòd aliorum deposita vi rapuerit. XV. Quòd sine conventu præterque Cleri mentem ordinet. XVI. Quòd Origenistas receperit, Monachosque in carcerem conjectos non dimiserit, morientes non inviserit. XVII. Quòd aliena mancipia, vel accusata Episcopos ordinarit. XVIII. Quòd ipsum hunc Isacium malè sæpè mulctarit. Capita accusationis exhibuimus omnia, quia Baronianis in Annalibus manca sunt atque mutila. Spuria hæc Acta esse, *non levis suspicio* Baronium incessit, *quòd in illis desiderari videntur, quæ in se objecta ipsemet Chrysostomus tradit.* Quòd scilicet *ad communionem non jejunos* receperit, ut ad Cyriacum scribit. Levissimam sanè conjecturam! Conflatam in Synodo ad Quercum de pransis ad Eucharistiam admissis accusationem esse, non dixit Photius: In sequenti sanè Conciliabulo exerceri potuit. Quamquam vel si concederetur in conventu ad Quercum institutam esse, id unum sequeretur, Acta à Photio relata non esse plena; accusatoresque alios à Joanne Diacono, & Isacio diversos, alia proposuisse, quæ non sunt à Photio scripto mandata.

Phot. Bibl. p. 54.

Bar. Ann. 403. n. 20.

Gesta Synodi ad Quercum cum Heraclide, & Setiensibus.

Phot. Bibl. p. 55.

VII. Antequam verbis exequamur, quid Chrysostomi in causa actum fuerit, quæ alia Conciliabuli gesta spectant, paucis expediamus, ut serie non interruptâ & de conventus Actis, & de Chrysostomi historia filum orationis deducamus: *Cœperunt in Heraclidem, & Palladium Helenopolis Episcopos ambos conquirere, & Joannes Monachus libellum itidem porrexit, accusans Heraclidem, quòd Origenista esset, & Cæsareæ Palæstinæ in furto deprehensus fuisset, Aquilini Diaconi vestimenta furatus. Et quamvis talis esset, inquit, Joannes Episcopus, Ephesiorum eum ordinavit.... Postea rursum Isacius Episcopus Heraclidem accusat, ut Origenistam, minimèque susceptum à Sanctissimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum communionem.* Heraclidis res rogari actione XIII. tractaverunt. Absente Heraclide quæstio hæc agitabatur, qui & violentiæ postulabatur, quòd nonnullos injustè catenis vinctos per mediam Ephesinam urbem traduxisset. Hæc verò Monachorum in causa facta esse, narrat Sozomenus. De libris Origenis omissâ mentione, Setienses Theophilus Monachos ad pœnitentiam invitat, oblivioni se traditurum præterita pollicitus. Inclamantibus Theophili fautoribus, ut veniam peterent, & deprecatorum apud Synodum personam sibi accommodantibus, conturbari Monachi, quod solemne est ipsis dicere, vel injuriâ affectis, *Parce*, clamant. Communione veniam precantibus restitutâ, de Siriensium Monachorum injuria lis est finita. Quod factum non fuisset, si Dioscorus & Ammonius adfuissent. Sed Dioscorus antequam hæc fierent, in Ecclesia Martyris *Mocii* sepultus fuerat: Erat Mocii Basilica in urbe Constantinopoli, ut hic in errorem Socrates delapsus sit, qui Dioscoro tribuit, quæ Ammonio conveniunt. Ammonius verò dum Synodus pararetur, languore corruptus ad Quercum trajecit, ibique ingravescente morbo non multò pòst extremum diem clausit, & apud vicinos Monachos splendidam meruit sepulturam. Ammonii morte auditâ, Theophilus lachrymas fudisse perhibetur, cunctisque audientibus dixisse, *Neminem inter sui temporis Monachos parem Ammonio extitisset.* Sic ablatum immeritò Setiensibus honorem verbis lachrymisque restituit.

Socr. l. 6. c. 17.

Ibid.

Soz. l. 8. c. 17.

Synodi ad Quercum judicium de Chrysostomo. Ejicitur Constantinopoli.

VIII. Nunc Synodi de Chrysostomo judicium tristiore stylo prosequamur. Primum de Joanne Monacho, quòd *ferro vinctus fuisset*, accusationis caput excutere noluerunt, at in secundum & septimum, quod Isacius obtulerat, inquisitum. Mox tertium quoque accusationis à Joanne Diacono factæ caput examinatur, quòd nempè sacra supellectilia vendidisset. In eo capite Arsacius Archipresbyter, Chrysostomi successor, & Atticus Presbyter, testes adhibiti contra Chrysostomum, testimonium dicunt, ut & Elpidius. Quibuscum Acacius Presbyter in quartum quoque caput testatur. Dum in Chrysostomum hæ machinæ fabricantur, mirantibus Episcopis XL. qui cum ipso erant, quâ ratione Theophilus omnium animos mutasset; percrebuerat quippe Sanctum Præsulem ob loquendi libertatem securi percussum iri, hæc sapientissima loquitur: *Mercatura est seculum: emimus, vendimus, & discedimus.* Intereà cunctos urbis Clericos ad se Synodus evocat, depositionem illis interminata, qui non obtemperassent. Ad causam dicendam & Chrysostomum, & Serapionem, & Tigrium Presbyterum cum Paulo Lectore adesse jubet. Synodi mandatum afferunt Dioscorus & Paulus, qui nuper in Libya juvenes fuerant ordinati: *Sancta Synodus ad Quercum congregata Joanni.* Episcopi titulum omisere: *Libellos accepimus adversus te, infinita crimina continentes. Adesto igitur, tecum adducens Serapionem, & Tigrium Presbyteros, iis enim opus est.* Lectis chartulis, Episcopi qui cum Chrysostomo erant, mittunt Demetrium Episcopum Pisinatium, Eleusium Apamiæ, Lupinum, quem Lupicinum Palladius vocat; Apiariæ Presbyteros, Germanum & Severum, qui dicerent, non vitari judicium, sed hostem manifestissimum. Congruum non esse, Thraciæ Episcopos ab Ægyptiis judicari: habere se adversus Theophilum libellos septuaginta capitum, manifesta piacula continentes. Ipsum tricesimum sextum esse ex unica Provincia. Cum Chrysostomo verò esse quadraginta ex variis Provinciis, inter quos septem Metropolitani eminebant. Consentaneum minorem numerum à majori, potiorique esse judicandum. Hæc Episcopi. At Chrysostomo quoque visum, pro se responsum dare. Rescripsit ergo, se quidem de loco non contendere, etsi judicium in civitate maximè fieri oportuerit; at rejicere & Theophilum, qui & Alexandriæ, & in Lycia dixerit, *In comitatum proficiscor, ut Joannem deponam*; & Acacium, qui locutus fuerit, *Ego illi ollam condis*; & Severianum, & Antiochum, *quorum conatus theatra canunt.* Ex consessu ut Judices ejiciantur, posteà ad quamvis Synodum se venturum esse pollicetur, secus vel si de miserint, nil amplius ex se audituros.

Phot. Bibl. p. 59.

Pallad. Vit. Chrys. 68.

Soz. l. 8. c. 17.

ANNO DOM. 403.

ex Synodi Episcopis unus suggessit, darent libellos Imperatori, ut Joannem vel invitum ad consessum traherent. Venit ergò Notarius cum Arcadii Rescripto, cui inserta erat Episcoporum supplicatio, de Chrysostomo vel repugnante ad judicium sistendo. Post datum Notario responsum prodiere duo Joannis Presbyteri, Eugenius & Isacius Monachus, qui talia loquuntur: *Scripsit tibi Synodus, transi ad nos, ut objecta crimina diluas.* Ad hæc Chrysostomus per alios Episcopos significat,

Pallad. Vit. Chrys. 73.

Quonam tandem ordine judicatis, qui neque inimicos meos ejeceritis, & me per Clericos meos accersatis? Illi arreptis Episcopis *alium verberibus affecerunt, alterius vestes conscerpserunt, alteri ferreas catenas collo circumposuere, quas S. Joanni paraverant, ut sic conjectus in naviculam in ignotum locum amandaretur.* Cùm quartùm appellatus Chrysostomus non comparuisset, Arsacius, Atticus, Elpidius Presbyteri, ac præter eos Eudæmon & Onesimus sententiam accelerari postulant:

Phot. Bibl. c. 59. p. 59.

Itaque Synodi Præses Paulus Heraclea Episcopus omnes sententiam dicere voluit, statutumque beatum virum sede pellendum, incipiente Gymnasio Episcopo, & finiente Theophilo Alex. numero omnes quinque & quadraginta. Pòst missa est ad Clerum Constantinopolitanum tanquam è Synodo Epistola de Chrysostomi è throno dejectione: relatio quoque ad Principes facta. Cujus relationis contenta docet Palladius: *Quoniam quorumdam criminum accusatus Joannes, & sibi conscius, noluit adesse, leges talem deponunt, quod & ipse subiit.* Complectebantur & libelli læsæ majestatis crimen, convicium scilicet in Augustam, *quòd eam vocasset* Jezabel:

Pallad. Vit. Chrys. 74.

Jubebit igitur pietas vestra eum vel invitum ejici, & pœnas læsæ majestatis dare, quandoquidem in hæc inquirere nobis non licet. Sic abdicatus Chrysostomus ad Oecumenicam Synodum provocat. Ut sub vesperam populo res ea nunciata est, gravissimâ seditione commovetur. Itaque totâ nocte excubantes, eum ab Ecclesia abduci nequaquam patiuntur, sed causam in majore Concilio dijudicandam esse proclamant. At Chrysostomus, ubi compertum habuit ab Arcadio præsens exilium sibi imperari,

Socr. l. 6. c. 15.

Chrys. Ep. ad Inn.

Tertio pòst damnationem die circa meridiem ultrò se ipse tradidit inscià multitudine. Vi igitur abductus à Magistratu in navim conjiciatur, noctuque navigat. Sic ejectus venit in prædiola ad Prænetum urbem Bithyniæ.

Chrysostomus revocatur: quamobrem?

IX. Magnâ extulerat Theophilum lætitiâ exilium hoc Chrysostomi; sed mutatis rerum vicibus breve comprimere gaudium cogitur. Dum Sanctus ille Præsul abducitur, populus graviter tumultuatur. Imperatorem, Synodum, præcipuè Theophilum, Severianumque maledictis appetit. Plebeiam quoque indignationem magis inflammat Severiani [illegible], in[illegible]nis depositionem laudat [illegible] fu[illegible] una [illegible] de causa Episc[illegible] a D[illegible] venir[illegible] T[illegible]

Soz. l. 8. c. 18.

Bithyniæ oppido Chrysostomum reducit: literis testata suis, se insidiarum ab inimicis structarum participem non esse, imò se illum honore prosequi, ut Antistitem, liberorumque suorum initiatorem. Tum reversus Chrysostomus, in Augustæ suburbano circa *Anaplum* resedit. Nec ante judicium majoris Synodi in urbem ingredi voluit. At indignantibus populis, conviciisque Principes lacessentibus, tandem ab Episcopis supra triginta, plebe Psalmos ad præsens negotium compositos canente, plerisque etiam cereos accensos gestantibus, vel invitus in Ecclesiam deducitur. Quin etiam recusantem compellunt, & in Episcopali solio sedere, & pacem populo dare. Extemporali oratione habitâ, exclamat, *Quid dicam, quid loquor? benedictus Deus.*

Id. ibid.

Eleganti similitudine indicat Theophilum tentasse vim inferre Ecclesiæ suæ, perinde ac olim Regem Ægyptium uxori Abrahami: populum verò ob propensum erga se animum, Imperatores ob benevolentiam laudibus prosecutus, tantos in laudem Arcadii Eudoxiæque plausus excitat, ut orationem imperfectam abrumpere cogeretur. Sed non multò pòst, hoc ipso nimirum anno Augustæ iracundia recruduit, cui materiam præbuit oratio, quam Chrysostomus in eos habuit, qui non procul ab Ecclesia Eudoxiæ statuam posuerant. Itaque duobus mensibus cùm procella desedisset, fluctus longè majores rursus attollit. Cùm enim saltatorum strepitum, plaususque spectatorum quasi illatam Ecclesiæ injuriam molestè Chrysostomus tulisset, Eudoxia dolore percita, in eum iram evomuit. Quæ labente anno gesta, sequente fusius narrabimus, ne series divellatur historiæ.

De Heraclide seditio. Theophilus cum suis fugam maturat.

X. Quid nunc consilii Theophilus caperet, haud satis sciebat, adeò conturbaverat rationes ipsius triumphans Chrysostomi reditus. Ac volebat quidem palam reducem accusare Præsulem, qui contra præscripta legum abdicatus Sacerdotio, nihilominus eo fungeretur. Cogitanti ea de re fiduciæ satis non erat, metuenti ne Imperatorem, Proceresque offenderet, qui invitum redire compulerant. Accusatoribus ergo Heraclidis auditis, judicium contra absentem constituit, ratus ex ea re probabilio[illegible] sam deponendi Joannis arrepturum. F[illegible] tibus amicis Heraclidis, qui affi[illegible] quum esse, & ab Ecclesiæ mo[illegible] absentem judicare, hinc Ægy[illegible] que inde Constantinopolitan[illegible] petu facto pugnant, quo[illegible] rati, quidam etiam inte[illegible] reliquique Episcopi [illegible] erant, metu corre[illegible] philum quæreba[illegible] in mare me[illegible] & succense[illegible] [illegible]e autem [illegible] [illegible]

[illegible]as [illegible]strâ [illegible]bilip- [illegible]quenta- [illegible]bus. Ac- [illegible]orum secu- [illegible] calamitates [illegible] rectè sicut ora- [illegible]ac omnia suo mo- [illegible] erat Romanorum [illegible] dixerim orbem no- [illegible]am habebant, iisdem verò

Zozim. l. 2. c. 7.

tum haberet, nil cunctatus cum Ægyptiis suis, Isacioque Monacho ineunte jam hyeme in Ægyptum navigat. Accidit fortè, ut navis secundo vento Geras appelleret, oppidulum quinquaginta circiter stadiis distans Pelusio. Defuncto Episcopo cives Nilamonem ascetam sibi Episcopum delegerant. Degebat is in cella, cujus ostium lapidibus obstruxerat. Recusantem Episcopatum hortatur Theophilus, ut à se ordinari pateretur. Cui cùm ægrè persuasum esset Sacerdotium suscipere, tandem hæc dixit Theophilo: *Crastino die id fac, si tibi videatur, ô Pater, at mihi liceat hodie res meas disponere.* Ut postridie ex compacto venit Theophilus, januam aperiri jussit. Age, inquit Nilamon, prius orationi vacemus. Probato ejus consilio Theophilus se adorandum instituit. Dum preces funduntur, Nilamon vitam cum morte commutat. Ac initio quidem id Theophilum latuit. Verùm cùm maxima diei parte exhaustâ, altiori voce inclamantibus Nilamon non responderet, dejectis tandem lapidibus mortuum inveniunt. Tum eum, quo par erat cultu indutum, publicâ sepulturâ decorant: *Ecclesiam quoque circa ejus tumulum incolæ ejus loci ædificarunt, diemque illius obitus celeberrimum agere, hactenus perseverant.* Natale ejus in Martyrologio Romano sexto Januarii recolitur.

Soz. l. 8. cap. 19.

Mors Epiphanii. *Bar. Ann. 402.*

XII. Fatalem non Nilamoni modò, sed Epiphanio quoque hunc annum existimamus. Baronius quidem: *Quoto*, inquit, *Domini anno obierit, ignoratur, decennium verò non excessisse constat.* Nil tamen illustrissimo Purpurato causæ fuit, cur Socrati Sozomenoque fidem detraheret, qui constantissimè narrant, priusquam appulisset in Cyprum, Epiphanium fato interceptum fuisse. Itaque anni sub initio, vel exeunte CCCCII. mortalitatem exuit, cùm annos XXXVI. sedisset Episcopus. Jam fama ipsius obitum Hieronymi ad aures detulerat, cùm post ejectum anno CCCCIV. Chrysostomum hæc scripsit Theophilo: Joannes *Origenistas in suam recipiens familiaritatem, & ex his plurimos in Sacerdotium promovens, atque ob hoc scelus beatæ memoriæ hominem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe sidus effulsit, non parvo mærore contristans, meruit audire, Cecidit, cecidit, Babylon.* Redeuntem in Cyprum Epiphanium in ipsa navi excessisse Polybius narrat. Procellam in mari futuram prædixerat. Quæ & circa occasum solis exorta est: *Epiphanius verò erat in infima parte navis, passis manibus, & ejus pectori imposita erant Evangelia, & erant aperti ejus oculi, & vox ejus non audiebatur. Mansit autem illa tempestas duos dies, & duas noctes.* Tertio die jussit accendi ligna, suffitumque jaci super carbones. Quæ cum fecisset Polybius, dixit Epiphanius: *Orate, filii; & fecit orationem, ita ut recumbebat, & post orationem nos complexus est, dicens, Salvi estote, filii; Epiphanius enim non vos amplius videbit in hac vita, & statim tradidit spiritum, statimque cessavit tempestas maris.* Subjungit Polybius miracula, quibus sanè non sumus creduli. Unum scilicet ex nautis, dum vult aperire vestem Epiphanii, & videre num esset circumcisus, à dextero mortui Epiphanii pede percussum, ad usque puppem navis exanimem fuisse jactum: tertio verò die ad defuncti pedes positum surrexisse. Longævum periisse Epiphanium, certum exploratumque est, licet in dubio sit, quod de ipsius ætate Polybius Joannesque retulere, annum CXVI. ingressum fuisse. Græcorum in Menæis legitur, *centum quinque annos, ac menses præterea tres explevisse*; quod à vero non abludit. Eâque ratione anno CCXCVII. editus esset. Reliquias Epiphanii melle superfuso Constantienses in Ecclesia sepelierunt: *Synaxis quæ in illius honorem fit, in sanctissima illius æde celebratur, quæ est ad Sancti Philemonis.* Libros scripsit Epiphanius, qui omnium manibus teruntur. Celebritatis plurimum Autori attulere libri tres adversus hæreses octoginta, de quibus extat Photii judicium vero consentaneum: *Genus dicendi humile, & cujusmodi ejus esse potest, qui Atticæ doctrinæ rudis extiterit. Sed & in confutandis hæresibus plerumque nervos non habet. Quanquam interdum præstantissimis illas rationibus, ac sententiis aggreditur.* Meminit horum librorum non semel Augustinus, quos tamen non legerat, sed illorum brevem duntaxat Epitomen, ut liquet ex suo de hæresibus libro ad *Quodvultdeum*: *Breves*, inquit, *sanè sunt hi libelli, etsi in unum libellum redigantur, nec ipse erit noster, vel aliorum quibusdam libris longitudine comparandus.* Inter Græcos magnus habetur Epiphanius, cujus reliquiis miracula multa ascripsere, quæ ex fama memorat Sozomenus l. 7. c. 26. Epiphanio successor datus est *Sabinus* à Provinciæ Synodo creatus, ut docent Ephesina monumenta, Actione VII.

Menolog.

Phot. Bibl. n. 124.

Synodus Carthaginensis. Ad concordiam Donatistas invitat.

XIII. Dum in Oriente concordiæ vincula dilaniant infensi Chrysostomo Episcopi, Africani Antistites hiantia Ecclesiæ vulnera conglutinare tentant, invitatis ad pacem Donatistis: *Gloriosissimo Imperatore Theodosio Augusto, & Rumorido viro clariss. Coss. VIII. Kal. Sept. Carthagine in Basilica regionis secunda.* Concilium universale consedit, astantibus Diaconis. Adfuere legationes ex omnibus Provinciis Africæ. Legationis Byzacenæ literas obtulere Philologius, Geta, Venustianus, Felicianus Episcopi. Legationis Mauritaniæ Sitiphensis literas dedere Lucianus, & Silvanus: *Alypius Tagastensis dixit, Nos quidem de Numidia venimus, & sancti fratres Augustinus & Possidius: sed de Numidia legatio mitti non potuit, quod adhuc tumultu Tyronum Episcopi propriis necessitatibus in civitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt. Nam etiam Tractoriam Sanctitatis tuæ cum ad sanctum Senem Xantippum deferrem, in præsenti Tractatu hoc visum fuerat, ut Concilium indiceretur, quo instructa legatio posset ad hoc Concilium destinari. Sed cùm eum posterioribus literis admonerem de impedimento Tyronum, ut superius dixi, Rescriptis propriis excusavit.* Rectè monet parens Annalium, *Tyrones* desertores militiæ fuisse, qui prædonum more per Africæ Provincias grassabantur. Quos Imperator, datis ad Hadrianum Præfectum Prætorio Rescriptis quatuor, compesci voluit. Sexto Nonas Octobris hæc statuit: *Opprimendorum desertorum facultatem Provincialibus jure permittimus, qui si resistere ausi fuerint, velox ubique jubemus esse supplicium.* Quam Anastasio Venerioque legationem miserant, ut ea redux fuit, exponere debuit, quid de promovendis ad ordines Donatistis statuerant. Aurelius igitur Episcopus, qui Synodi Principem agebat, Episcopis hæc proponit: *Jamdudum sicut vestra sanctitas recordatur, habito Concilio destinavimus fratres nostros ad transmarina Legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfuncta legationis cursum narrare.* Auditis Legatis, Synodo Donatistas conveniendos esse placuit: *Professio vestra omnium hoc deprompsit,*

Cod. Th. de Desertoribus. lib. 14.

Anno Dom. 403.

promissit, debere unumque nostrum in civitate sua per se convenire Donatistarum præpositos, aut adjungere sibi vicinum collegam, ut pariter eos in singulis quibusque vel civitatibus, vel locis, per Magistratus, vel Seniores locorum conveniant. Placere hoc sibi, ab omnibus dictum. Petunt etiam, ut Epistolis ad Judices de Concilio mittendis pro omnibus subscribat Aurelius.

Cod. Afr. cap. 91.

Formula invitationis ad Donatistas directæ.

Cod. Afr. cap. 92.

XIV. Quam conventionis formulam edidere, ea est, *Læto* recitante Notario: *Conventimus vos ex Concilii nostri autoritate missi, de vestra correctione gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit, Beati pacifici, quia ipsi filii Dei vocabuntur, & admonuit per Prophetam etiam his, qui dicunt se fratres nostros non esse, dicere non debere, Fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem commonitionem nostram contemnere non debetis, ut si quid veritatis habere nos arbitramini, non dubitetis asserere. Id est, ut congregato vestro Concilio, delegatis ex vobis, quibus causam assertionis vestræ committatis, ut & nos possimus hoc facere, ut etiam de nostro Concilio delegantur, qui cum eis, quos delegeritis, constituto loco, & tempore, quidquid quæstioni est, quod vestram à nobis separat communionem, cum pace discutiant, & tandem aliquando adjuvante Domino Deo nostro, finem veternosus error accipiat, ne propter animositatem hominum infirmæ animæ, & ignari populi sacrilegâ dissensione dispereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, Veritas facile dilucescet. Si autem hoc facere nolueritis, diffidentia vestra facile innotescet.* Episcoporum omnium calculo formula hæc comprobatur. His constitutis, Septimino Proconsuli libellum offerunt suum, *Idibus Septembris*, ea continentem: *Multa contra divinas leges humanasque leges ab Hæreticis de parte Donati Ecclesia Catholica sustinet. Unde petimus sublimitatem tuam, ut cùm eos de hac re per Magistratus, sive in civitatibus, sive in pertinentibus territoriis admonere voluerimus, copiam nobis præberi gestorum, & eos ex allegatione nostra honestè convenire præcipias.*

Coll. Carth. 3. n. 174.

Rufinus Romam petit.

XV. Sub ea penè tempora Rufinus Orientem, ubi magnæ famæ erat, pluresque sibi amicos conciliaverat, repetitum voluit. Proficiscenti prius consilium fuit in urbem venire. Quod nos Paulinus monuit, Epistolâ ad Rufinum XLVIII. *Vos in æstu sollicitudinis, & incerto moratum Romam peti judicastis.* Quamdiu ibi moratus sit, nos prorsus latet. Id scimus in suburbio extra portam Angelicam in loco, cui vulgò *Pigneto* nomen, dies aliquot transegisse, teste ipsius ad Paulinum Epistolâ: *Quia autem Quadragesima diebus in Monasterio Pigneti positus, hæc rescripsi ad te.* Responsio est Epistolæ, quam per *Cerealem* Paulinus Rufino miserat, ipsum invitaturus, ut ad se veniret: *Nobis autem, & si pro tua charitate præsumptio sit, quia remeaturus ad Orientem, non feret invisitatis nobis abire, tamen de peccatis nostris metus est, ne etiamsi tam nobis vicina filia Babylonis avertat.* Eo tempore egregio de Benedictionibus Patriarcharum scribendo vacabat Rufinus, cujus initia mirâ suavitate legentem affecerant. Quæ causa fuit, cur ut librum ad umbilicum Autor duceret, enixè rogarit Paulinus: *Sanè importunitate, quâ ostium tuum, vel mediâ nocte pulsare consuevi, repulsa metu ad verecundiam & modum postulandi coactum, nunc hoc circa me negotii tibi trado, ut Benedictiones* XII. *Patriarcharum, cujus jam principium mihi exposita circa personam Judæ Prophetiæ, triplici ut jussum est interpretatione, conscriptis paginis edidisti, per reliquos filios distributam digneris exponere.* Quibus perspicuum est, vel invito Hieronymo, qui Rufini famam modis omnibus laceravit, ipsum in gloria fuisse apud insignes piosque viros, qui ab eo Scripturæ explicationem flagitabant. Relictâ orbe Rufinum in Orientem migrasse, conjecturam facimus ex ipsius professione fidei, quam suo loco sumus exhibituri. Professionis verba sunt: *Propter venerationem Sanctorum locorum Hierosolymarum & Bethlehem venimus*, &c.

Paul. Epist. XLIX.

Anno Dom. 403.

Anno U. C. 1157. Per. Jul. 5116. Jul. 449. Dom. 404. Arcadii 22. & 10. Honor. 12. & 10. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 6. *Indict.* 2. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 5. & 6. P. 17. *April.*

Anno Dom. 404.

Coss. *Honorius Augustus* VI. *& Aristænatus.*

I. HOnorii Consulatui celebritatis multum addidere, & edita spectacula, & triumphi species, quem ob victum apud Pollentiam Alaricum duxit. Calendis Januarii ovans urbem ingreditur Princeps, ut ex Claudiani Panegyri intelligitur:

Honorius ovans urbem ingreditur.

Quo tempore solos
Romanos vetuit currum præcedere Patres:
Cùm tamen Eucherius, cui regius undique sanguis,
Atque Augusta soror, fratri præberet ovanti
Militis officium.

Claud. de VI. Cons. Hon. v. 561.

Paucis antè diebus multum pluerat Novilunio, Decembris XXIX. feriâ tertiâ, horâ 18. Kalendis verò Januarii dies serenus illuxit:

Ipse favens votis, solitoque decentior aër,
Quamvis assiduo noctem fœdaverat imbre,
Principis & Solis radiis detersa removit
Nubila; namque ideò pluviis turbaverat omnes
Ante dies, Lunamque rudem madefecerat Auster,
Ut tibi servatum scirent convexa serenum.

Vers. 537.

Seculares-ne ludos Honorius ediderit?

II. Spectaculis annum & insignitum fuisse extra dubium ponimus, utrùm verò ludos seculares Honorius ediderit, quæstionem habet. Gentilium consilio, qui horumce ludorum celebrationi urbis æternitatem deberi existimabant, restitutos esse, Baronius statuit, vacuos quidem Ethnicorum rituum, non tamen superstitionis omnis: *Quis putat omni prætermissos à pueris & puellis Sibyllina illa carmina, in his edendis ludis solemnia?* Ab illustrissimi Purpurati opinione, quæ multorum & eruditorum est, quàm longè absumus. Mutilis sanè ludis urbis fata non alligabant, quales ab Honorio exhibitos, Baronius sibi induxit in animum. Itaque ut morem Ethnicis gereret, integros restituere ludos debuisset. Defuncto Philippo ludos seculares Romæ nullos fuisse, illustrium Historicorum, qui imperante Honorio florebant, testimonio compertum habemus. Aurelius Victor de Cæsaribus in Philippo: *Et quoniam nomen admonuit, nostrâ quoque ætate post mille centesimus, Consule Philippo, excessit, nullis uti solet, solemnibus frequentatus. Adeò indies cura minima Romanæ urbis.* Accedat & Victori Zozimus, qui ex ludorum secularium intermissione in horrendas calamitates imperium incidisse queritur: *Cùm rectè sicut oraculum tradit, & ipsa res exigit, hæc omnia suo modo & ritu peragerentur, salvum erat Romanorum imperium, & universum propè dixerim orbem nostrum, perpetuò sibi subjectum habebant, iisdem verò*

Bar. Ann. 304. n. 2.

Zozim. l. 2. c. 7.

verò ludis neglectis, cùm imperio se Diocletianus abdicasset, paulatim quasi deluuit, tacitèque redactum est ad barbariem majori ex parte, sicut res ipsa testantur. . . . Constantino & Licinio III. Coss. centum & decem annorum tempus integrum aderat, quo jam ludos consueto more celebrari oportuit. Eo verò non observato, ad infelicitatem illam res prolabi necesse fuit, quæ hoc tempore nos urget? Has quidem Zozimus querelas comprimere debuisset, si ludi seculares fuissent ab Honorio celebrati. Neque nos movent Claudiani carmina, quæ sententiæ suæ Baronius auxilio esse voluit:

Claud. de 6. Hon. Consul. v. 388.

Jam flavescentia centum
Messibus æstivæ detondent Gargara falces,
Spectandosque iterum nulli, celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus sæcula Consul.

Pag. Diss. Hyp. pag. 189.

Non displicet explicatio Pagi: *Spectandosque iterum nulli, id est, nec ultimo sæculo visos, nec iterum spectandos, quia celebrandi non erant.* Sed & licentiâ figmentoque poëtico edita ab Honorio spectacula Claudianus ludorum secularium similitudine respersit. Equidem si ludos seculares Honorius celebrasset, tam exiliter, tam jejunè de ipsis Claudianum commemorasse quis credat? Pompæ plenam, splendidamque hanc ludorum exhibitionem carmine magnifico laudasset. Itaque immerenti Honorio injuriam à Baronio oblatam esse censemus, neque *eo scelere ad excidium urbis Deum sollicitasse* putamus. Aliæ prorsus fuere causæ, cur Barbarorum præda fieret.

Bar. Ann. 404. n. 1.

Gladiatorios ludos abrogat Honorius. Quamobrem?

III. At non si *seculares*, gladiatorii tamen ab Honorio ludi celebrati sunt. Hinc Claudianus:

Claud. de Consul. VI. Hon. v. 625.

Et pulchras errorum artes, jucundaque Martis
Cernimus: insonuit cum verbere signa Magister.
- - - - - - - -
Ferrens alterno concentus plauditur ense.
Una omnis submissa phalanx, tantaque salutant
Te, Princeps, galea.

Hactenus ludos gladiatorios viguisse, satis superque testantur carmina Prudentii:

Prud. adv. Symm. l. 2.

Arripe dilatam tua, Dux, in tempora famam,
Quodque Patris superest, successor laudis habeto.
Ille urbem vetuit taurorum sanguine tingi;
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari;
Nullus in urbe cadat, cujus sit pœna voluptas.

Quòd cruentas inhiberi delicias tam enixè Prudentius flagitet, documento est, adhùc in usu fuisse Romanis. Id etiam ostendit Augustini Confessionum liber VI. c. 8. de Alypio scribentis: *Alypium gladiatorii spectaculi inhiatu incredibiliter abreptum.* Hoc vero ipso anno esse prohibitos, fit vero proximum, ea de causa, quam Theodoritus exhibuit. *Telemachus* monasticæ vitæ deditus ex Oriente profectus, Romam eo tempore venit, quo funestum gladiatorum spectaculum edebatur. In arenam ingressus, pugnantes compescere gladiatores conatur. Quod cùm cruentæ cædis spectatoribus molestum fuisset, pacis auctorem lapidibus obruerunt. Quo cognito, Imperator *Telemachum* Martyribus ascribit, teterrimumque spectaculum penitùs abrogavit. Non est quidem accurata Sigonii, Calvisique Chronologia, qui ludos & hominum, & Christianorum nomini dedecus afferentes anno CCCXCVII. ab Honorio extinctos esse statuunt: quos sanè refellunt Prudentii carmina scripta postmodum. Baronio tamen largiri haud possumus, *ab Honorio revocata esse gladiatorum munera, quæ tot Christianorum Imperatorum Legibus vetita fuerant.* Ante Honorium non abrogata fuisse Romæ, monet Prudentius:

Theodorit. l. 5. c. 26.

Error Baronii.

Bar. Ann. 404. n. 2.

Arripe dilatam tua, Dux, in tempora famam.

Monet & Theodoritus: *Honorius, qui Europæ partes regendas susceperat, gladiatorum spectacula olim Romæ fieri solita sustulit.* Veterum sanè nullus de restitutis, quos decessores abrogarant, Honorium infamavit, neque gloria prohibendi feralia spectacula in ipsius ætatem *dilata*, si in urbe à Constantino Magno jam abrogata fuissent. Constantini Magni Legem, anno CCCXXV. Beryti promulgatam, non ubique locorum viguisse, suo loco demonstravimus.

Theodorit. l. 5. c. 26.

Cur Eudoxia Chrysostomo infensa Synodum cogi jubet?

IV. Ultimum Telemacho Monacho diem ludi apud veterem Romam attulerant: in Constantinopoli fatalia quoque Chrysostomo spectacula fuere. Superiore anno argentea Eudoxiæ Augustæ statua supra columnam purpuream erecta fuerat, amicta muliebri stolâ. Parcant nobis Baronii cineres, si anno CCCCIII. erectam statuam putamus, quam currente duntaxat positam existimat. Ipsius quidem Chronologiam damnant & Prosper & Marcellinus, qui nostræ favent: *Theodosio Juniore, & Rumorido Coss.* inquit, *Eudoxia Arcadii uxori, super Porphyreticam columnam argentea statua juxta Ecclesiam posita hactenus sistit.* Neque à vero ipsos aberrasse, Socrates ipse testatur, à quo scimus, festo Natalis Imperatorem ad Ecclesiam non processisse, *sed Joanni mandasse, se non prius cum illo communicaturum, quàm illata sibi crimina diluisset.* Ut tot testibus planum sit, anno superiore statuam esse positam, quæ tantis calamitatibus occasionem ministravit. Stabat in loco, qui Pittacia dicitur, juxta Ecclesiam S. Irenes, si Theophani fides. Et in ejus dedicatione Præfectus urbis, qui Manichæos erat, plebem ad plausus, & tripudia excitarat, non sine divini officii incommodo, quod tranquillè peragi non poterat, obstrepente saltantium numero. Quæ omnia libenter admittimus, excepto uno, quòd statua Eudoxiæ juxta S. Irenes Templum collocata dicatur; cùm ex Socrate liqueat, *Sophiæ* fuisse proximam: *Stabat hæc in edita basi, nec admodum contigua Ecclesiæ, quæ Sophia cognominatur, nec ab ea procul dissita, sed inter utramque media duntaxat platea via interjecta erat.* Plausus illic, & publica saltatorum & mimorum spectacula edebantur, in quæ, ut ad contumeliam Ecclesiæ gesta, Chrysostomus invehitur. Multò quidem prudentius fecisset, si blandâ oratione Principibus persuasisset ab ejusmodi ludicro temperare. Cùm porro zelo suo dedisset habenas, Eudoxia quasi injuriam passa iterum excanduit. Operam dat omnem, ut adversus Chrysostomum Synodus denuò congregetur. Tum ille eloquentiæ suæ aculeos omnes exerit, quibus Augustam pungeret, percelebri oratione habitâ: *Rursus Herodias furit, rursum saltat, rursum Joannis caput in disco gestit accipere.* Quâ non Eudoxia modò, sed & Arcadius ipse adeò commotus est, ut ne vel ipso Servatoris natali Ecclesiam ingressus sit, Joannique mandarit, non communionis cum ipso habiturum, quin prius de accusationibus sese purgasset.

Error Baronii.

Socr. l. 6. cap. 18.

Id. ibid.

Soz. l. 8. cap. 20.

Synodus Constantinopolitana adversus Chrysostomum.

V. Quò facilius optimum Præsulem irent perditum, Theophilo mittunt miro accusationum artifici. Rogant ipse veniat, aut si recuset, suggerat litis exordia. Adventum ille suum negat, memor quomodo effugisset; tres verò mi-

ser-

ferrimos legat Episcopos, *Paulum*, *Poemenem*, & alium recèns ordinatum, qui conflatos ab Arianis adversus Athanasium Canones afferunt, quibus Chrysostomo lites inciderent, quòd nullâ autoritate Synodi post abdicationem ad Ecclesiam rediisset. Constantinopoli Concilium cogitur, vocatis è Syria, Cappadocia, Ponto, & Phrygia universis Metropolitanis & Episcopis, qui cum Chrysostomo communicarunt, ne uti prius in Canones committerent, quam Principes communionem ægrè tulerunt. At Theodorus Tyanorum Episcopus, intellectâ conspiratione, insalutatis relictis omnibus Ecclesiam repetiit suam. *Leontius* verò Ancyræ, Ammoniusque Laodiceæ ambustæ Episcopus ignem admoverunt Ecclesiæ. Quippe & victi minis Imperatorum, & spe munerum capti, se Acacio, Antiocho, Cyrino Chalcedonensi, ac Severiano conjungentes, Antiocheni Conciliabuli Canoni robur incutiunt, statuenti: *Si quis Episcopus, aut Presbyter jure, aut injuriâ depositus per se redeat ad Ecclesiam absque Synodo, talis non habeat amplius locum defensionis, sed absolutè expellatur.* Cùm autem alii ab Heterodoxis, alii à Catholicis sancitum Canonem esse contenderent, Imperatorem adeunt Acacius, Antiochus Cyrinus, &c. quem monent ut ex Episcopis Chrysostomi fautoribus, qui XL. & eo amplius erant, decem evocaret ad conciliandam Canonibus autoritatem. Ingressi Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, atque Tranquillus, suadent Imperatori, non oportere indictâ causâ Joannem ejici. Depositum non fuisse, sed à Comite expulsum, Principisque mandato à Notario revocatum, Canones laudatos Hæreticorum esse. Hic inverecundè satis coram Imperatore altercari Chrysostomi inimici. Tum Elpidius: *Subscribant*, inquit, *Acacius & Antiochus, ejusdem se esse fidei cum illis, qui Canones edidere.* Placuit ea res Arcadio, eorum quæ perversè agebantur innocenti, qui subridens dixit Acacio, *Nihil isto mihi videtur utilius.* Conticuere primùm Joannis adversarii, angustiis verò loci constricti, subscriptionem pollicentur; promissa tamen non implevere. Versabatur tum Constantinopoli Cyrillus, qui postmodum Episcopus Alexandriæ impositus est, à quo didicimus, in Synodo hæc ab

Lup. Syll. cap. 56.

Acacio dicta fuisse: *Si scirem quòd nunc, si Joanni veniam largiremur, melior fieret semetipso, & recederet à duritia & asperitate, quæ in eo est, omnes vos rogassem pro eo.* Hæc in Lupi Sylloge ipsi Acacio Cyrillus scripsit, anno Dom. CCCCXXXII. Dum hæc, aliaque geruntur, novem decemve menses prætereunt; Joanne intereà Episcopis XLII. conjuncto, quibuscum conventus agebat. Efflorescente porro cum vere Domini jejunio, privatim cum suis Antiochus Imperatorem convenit, ut imminente Paschate Joannem juberet expelli. Nec mora: ipsi mandatur Ecclesiam exire. Respondet Chrysostomus, à Deo acceptam Ecclesiam se relinquere non posse; ab Arcadio urbis Domino ejiciendum esse, se ut recedenti sibi aliquid excusationis foret. Igitur non sine verecundia quadam expulsum ab Ecclesia jubent domum Episcopalem incolere, ut si quid triste accideret, citius eum Ecclesiæ redderent; sin minus, insidias struerent. Illucescente magno Sabbato Chrysostomo denunciant, egrediatur Ecclesiâ: rescribit ille, quæ consentanea. At Imperator & diei celebritatem veritus, & urbis tumultum, Acacium Antiochumque accersitos sic alloquitur: *Videte quid facto opus sit, ne non rectè consulueritis.* Hærenti respondent: *Imperator, in caput nostrum sit Joannis depositio.* At pro ultimo subsidio Episcopi XL. sacri jejunii diebus numero pares, Arcadium & Eudoxiam in Martyriis adeunt, orantes cum lachrymis, parcerent Ecclesiæ, maximè propter Pascha, & sacris mysteriis initiandos. Preces despuentibus Imperatoribus, Paulus Cretæ Episcopus imperterritâ fiduciâ dixit ad Eudoxiam, *Deum time, tuorum te liberorum misereat, neque viola sanctam Christi solemnitatem sanguinis effusione.* Reversi XL. Episcopi, in diversoriis suis vigilias cum luctu lachrymisque agitarunt. Joannis tamen Presbyteri in publico lavacro, quod *Constantianas* vocant, congregatis populis vigilias celebrabant, Scripturas legendo, baptismumque ministrando. Rogantibus Antiocho, Severiano, Acacio, ut ab eo loco populi arcerentur, Magistratus renuit: *Nox est*, inquit, *& urgens multitudo, ne quid temerè fiat.* Tum Acacius:

Pallad. Dial. 84.

Nemo mansit in Ecclesia: timemus ne Imperator vacuam Ecclesiam ingressus, populi noscat erga Joannem benevolentiam, quem utpote infidum, ab omnibus penè deseri diximus.

Impetus à Lucio factus in vigilantes apud thermas Constantianas.

VI. Magistratus præsagâ mente cernens, quæ futura erant, Lucio, ut ajunt, Ethnico, rectori numeri scutariorum mandat, moderatè populum ad Ecclesiam revocare. Ubi verò Lucius populi & frequentiam retulit, & constantiam, Acacius verbis promissisque ab eo impetrat, ut vel oratione persuasos ad Ecclesiam populos adduceret, vel vi turbatos festum celebrare prohiberet:

Æn. l. 2. v. 361.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lachrymis æquare labores?

Lucius igitur assumptis ex parte Acacii Clericis, cum Tyronibus quadringentis districtos gladios gestantibus, secundâ noctis vigiliâ impetum facit; ad sanctas usque aquas penetrat; in Diaconum procaciter illisus, Symbola effundit; Presbyteros grandævos fustibus in capite ferit; sacrum fontem cruore conspersit. Nudæ mulieres fugam arripiunt: *Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem trahebat conscissis vestibus, omnes autem deprædantes vasa sacra sibi rapiebant. Presbyteri, Diaconique comprehensi in carcerem detrudebantur; qui de populo honoratiores, urbe regiâ pellebantur.* Paria Chrysostomus & gemina fusiore stylo scripsit ad Innocentium. Miserum sanè horrendumque fuit, quòd illis temporibus ea in Clericos perpetrata sint, quibus vel ipsi rei vinculis eripiebantur. Plures Episcopi quàm quadraginta fugati, tantaque clades fuit, ut Hæretici, Judæi, Ethnicique quasi captâ civitate dolerent. Cruentæ noctis dies illucescens stragem æquavit. Extra muros in nemora plebs migraverat festo celebrando. Fortè Imperator egressus erat, ut se in vicino campo exerceret. Ut vidit agrum ad quintum circiter milliare colore candentem, quis ille cœtus esset, rogat à militibus. Erant ad tria fermè millia hominum recens baptizatorum, qui de more albis vestibus tegebantur. Mentiti milites, Hæreticorum conventum esse referunt. Mox ab invidis mittuntur, qui & auditores dispergerent, & Doctores comprehenderent. Cum Clericis detinentur & Nobilium conjuges: *Sunt & quibus rapti mafortes, alius inaures cum ima parte aurium detraxere.* Quæ cùm fieri videret Eleu-

Pal. Vit. Chrys. 83.

Pal. Vit. Chrys. 87.

theri uxor, specie elegantissimâ & opulentissimâ, relicto maforte, & ancillari veste sumptâ,

 Cc 2 cursu

cursu civitatem petit servandæ pudicitiæ. Itaque mysteriorum oblationes in carceribus peragebantur, dum juramenta, flagra, cruciatus in Ecclesiis adhibebantur, ut Chrysostomus excommunicatione feriretur.

Chrysostomi ad Italiæ Episcopos literæ.

VII. Ut de Chrysostomo ampliorem Theophilus triumphum duceret, Innocentium Romanæ urbis Episcopum de ipsius abdicatione monitum voluit. Lectore misso cum literis, refert se Joannem deposuisse. Lectâ Epistolâ, parum abfuit, quin Theophili temeritatem damnans exhorresceret Innocentius, quòd & solus scripsisset, nec cur, aut quibuscum abdicationis sententiam tulerat, notificaret. Dubius tamen manebat, nolens ob rei gestæ levitatem scribere. Intereà Eusebius Constantinopolitanæ Ecclesiæ Diaconus, qui ob Ecclesiastica negotia Romæ tum temporis versabatur, Innocentium adit, quem rogat paulisper expectare, brevi factionem esse patefaciendam. Triduo pòst venere Episcopi quatuor ex partibus Chrysostomi, *Pansophius* Pisidiæ, *Pappus* Syriæ, *Demetrius* Galatiæ secundæ, *Eugenius* Phrygiæ, qui tres Epistolas reddiderunt, unam Chrysostomi, alteram quadraginta Episcoporum, qui Joanni communione conjungebantur, tertiam Cleri Constantinopolitani. Porro Joannis Epistola non ad solum Innocentium dirigebatur; eadem ipsa *Venerio* Mediolanensi, *Chromatioque* Aquileensi missa est. Unius itaque Epistolæ exemplaria tria confecta sunt. Hoc ex clarissimi Bigotii editione didicimus, quam ex Archetypo Florentiæ, facultate à Ferdinando II. Etruriæ Ducis impetratâ exscriptam, bono eruditi orbis vulgavit. In communibus hujus Epistolæ editionibus, vel & in ipsa Labbeana, verba etiam atque etiam observanda desiderantur, quæ in Bigotiana legimus: *Hæc ipsa etiam scripta est ad Venerium Episcopum Mediolani, & ad Chromatium, Aquileæ Episcopum.* Quæ maximi sanè momenti sunt ad contundendam eorum opinionem, qui Pontificis ad tribunal Chrysostomum appellantem, sibi videre videntur. Ex ipso quoque Epistolæ tenore sole clarius est, ad unum Innocentium scriptam non fuisse, cùm ipsissima verba hæc in vulgatis & versionibus, & editionibus reperiantur: *Igitur Domini maximè venerandi, & pii, cum hæc ita se habere didiceritis, studium vestrum, & magnam diligentiam adhibete, quo retundatur hæc, quæ in Ecclesias irrupit iniquitas.* Ea autem Epistola Chromatium, Venerium, Innocentiumque docet de iis, quæ & in Conciliabulo ad Quercum, & in Constantinopolitana Synodo violenter perturbatèque gesta sunt, quæ fusè satis narravimus. Quæ ne roboris aliquid habeant, sicut neque naturâ suâ habent, conventos Episcopos hortatur ad scribendum.

Legatio Theophili ad Innocentium, qui rescribit Theophilo.

VIII. Lectis Chrysostomi literis, Innocentius & ipse, & Theophilo literas communicatorias misit, improbans Theophili judicium. Censet aliam Synodum ex Orientis, Occidentisque Episcopis esse cogendam, recedentibus ab eo conventu, & amicis, & inimicis. Paucis pòst diebus venit Presbyter Theophili *Petrus*, cum *Martyrio*, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diacono, qui & ipsius literas, & Actorum Conciliabuli ad Quercum commentariolos reddidere. Ex quibus apparebat, Chrysostomum ab Episcopis XXXVI. esse damnatum, *quorum undetriginta erant Ægyptii, septem verò aliarum regionum.* Actis perlectis, accusationem Innocentius, quæ gravis esset, nullam comperit; præcipitem itaque & abruptam, quam Theophilus sententiam effuderat, exsibilare pergit. Cui etiam hanc scribit Epistolam: *Frater Theophile, nos quidem habemus te, & fratrem Joannem nobis communicantes. . . . Quod nisi congruum judicium sequatur in his, quæ per ludibrium gesta sunt, fieri non potest, ut à Joannis communione discedamus. Tu igitur si judicio confidis, siste te ad Synodum, quæ secundum Christum cogitur, & ibi expositis criminationibus, sub testibus Nicæni Concilii Canonibus, aliam enim regulam Romana non admittit Ecclesia, irrefragabilem securitatem habebis.*

Pall. 13.

Provocaritne ad Innocentium Chrysostomus?

IX. Porro festinanti ad res Chrysostomi narrandas manum hîc injicit non minimi momenti quæstio, quâ eruditorum subsellia personant, provocaritne ad Innocentium Chrysostomus. Bellarmini, Perronii, N. Alexandri, & ut alios prætereamus, Baronii nostri sententia hæc est, ad Pontificis R. tribunal à Chrysostomo fuisse provocatum: Innocentium, inquit, *adversus tot nefaria Orientalium, & Ægyptiorum Episcoporum appellat.* Nos verò provocationis neque vocem invenimus, neque vestigium. Appellavit ad Synodum Chrysostomus, quod & ipse Innocentio significatum voluit: *Tractus à Curioso urbis, per mediam civitatem vi abducor, & in navim conjicior, quia Synodum ad justum judicium appellabam*, p. 13. Aliud verò est Pontificis R. aliud Synodi Oecumenicæ tribunal. Imò quia ad Synodum, non ad Innocentium utique provocabat. Quæ verò ea Chrysostomi fuisset negligentia, quæ stoliditas, appellationem ad Innocentium omisisse suam in illa Epistola, quam ipsi dirigit, & in qua de sua ad Concilium provocatione commemorat? Testantur & Socrates, & Sozomenus, Chrysostomum ad *generale Concilium* provocasse, nullâ appellationis ad Innocentium mentione factâ. Cùm itaque summum ultimumque judicium flagitarit, luce clarius est, illud in autoritate non Innocentii quidem, sed universalis Concilii quæsivisse. Insuper Innocentii ad Theophilum Epistola ipsum monet, ut se ad *Synodum* sistat. Quòd si ut summus controversiæ hujus Judex fuisset appellatus, ad suum quidem, non verò ad Concilii tribunal Theophilum advocasset. Præterea nullas in ea re summi Judicis partes sibi assumpsit Innocentius, non Theophilum citavit, non damnavit: damnandum sanè, & exautorandum, si juris aliquid in abroganda Synodi ad Quercum sententia habuisset. Imò permansit aliquandiu cum Theophilo communione conjunctus; quæ maxima fuisset iniquitas, si in eo negotio summi Judicis officio functus fuisset. Denique si ad Innocentium causam Chrysostomus suam detulisset, nil Pontifici Romano causæ fuisset, cur Synodo opus esse censeret. Nec prudenter fecisset, qui compendiariam abrogandæ Conciliabuli ad *Quercum* sententiæ viam longiori & molestiori posthabuisset. Jam verò Concilium ad eam rem œcumenicum necessarium esse, Innocentius ipse testatur in sua ad Clerum Constantinopolitanum Epistola: *Cæterùm quid contra ipsos in præsentia agendum? Synodali cognitione peropus est, quam dudum etiam esse cogendam censuimus. Sola enim illa talium procellarum motum sopire potest.* Iterum atque iterum monemus, si ad Innocentium, ut summum Judicem Chrysostomus confugisset, sola ad rescindendum

Bar. Ann. 404. n. 20.

Innocent Ep. 29.

ANNO DOM. 404.

dùm Conciliabuli judicium Innocentii sententia sufficiebat, in qua summus autoritatis Ecclesiasticæ apex rescidisset: Oecumenico Concilio nil opus erat, quod necessarium tamen Innocentius ipse profitetur.

De Chrysostomi provocatione ad Papam rationes solvuntur.

X. Duo sunt, quæ à N. Alexandro objiciuntur. Honorii scilicet, & Palladii autoritas. Palladii verba sic reddit: *Innocentius Papa Theophili judicium cassum atque irritum esse decrevit.* Quæ versio est Ambrosii Camaldulensis, tota ad extollendam Pontificis R. autoritatem comparata. At Græca Palladii id non sonant. Verbum *ἀϑετήσας* verti debuit *spernens*, quo sensu illud ipsum vocabulum Paulus adhibuit: *ἀϑετήσας τὸν νόμον*, *spernens Legem Mosis*. Hebr. c. x. v. 28. Joann. XII. v. 48. *Ὁ ἀϑετῶν ἐμὲ*, *qui spernit me.* Id Palladium sibi voluisse, sequentia vincunt: *Spernens quod à Theophilo factum videbatur judicium, dixit debere aliam cogi Synodum irreprehensibilem, Occidentalium, & Orientalium.* Quòd si Theophili sententiam abrogasset Innocentius, cui bono voluisset Synodum convocari? Eâne opus erat, ut quod Papa cassum jam reddidisset denuò, irritum decerneret? Si Theophili sententiam Innocentius cassam esse decrevit, cur nil pœnæ irrogavit Theophilo? Cur ipsius sententiæ non est obtemperatum, utpote summâ autoritate pollentis? Cur ex Oriente Episcopi, qui Chrysostomi communionem ejurarunt, rebellionis in decreta summi Ecclesiæ capitis insimulati non fuere? Urget adhùc N. Alexander Honorii ad Arcadium Epistolam: *Hi, quorum expectabatur autoritas, pacificâ Joanni Episcopo communione permissâ faciendam concordiam censuerant, neque quemquam putarunt ante judicium consortio pellendum.* Quæ argumentatio adversariorum opinionem non adjuvat, sed potius obruit. Non solius Innocentii, sed *plurimum* Honorius Sacerdotum meminit: *Missi*, inquit, *ad Sacerdotes urbis æternæ atque Italiæ, utraque ex parte legati.* Neque mittere Legatos, est *provocare.* Denique verba hæc, non *quemquam putarunt ante judicium consortio pellendum*, certissimè indicant, provocationem ad Innocentium nullam fuisse, quam ipsius judicium excepisset. Quodnam ergo *judicium* innuit Honorius? Concilii quidem Oecumenici, quod Chrysostomus appellaverat, prorsusque necessarium ab ipso Innocentio existimabatur. Aliud verò Innocentii tribunal, aliud Concilii Oecumenici.

Pallad. 23.

Joannitæ. Chrysostomo percussor mittitur.

XI. Ad Chrysostomum nunc redeat oratio. Quos fautores plurimos habebat, illi è publico lavacro pulsi in locum extra urbem convenere, quem Constantinus civitate nondum conditâ ad Circensium ludorum spectaculum complanaverat, & asseribus circumsepserat. Atque modò hìc, modò alibi, prout copia dabatur, seorsim collectas agere Joannitarum nomine. Sub idem tempus homo furiis agitatus, pugione armatus, cædem Chrysostomo moliebatur. Sed comprehensum, & ad Præfectum urbis ductum, missis quibusdam Episcopis Chrysostomus prius liberat, quàm tormentis subjiceretur. Post hæc servus *Elpidii* Presbyteri effuso cursu in ædes Episcopales irrupit. De causa irruptionis interrogatus, non verbis, sed sicâ respondit, quâ hominem percutit: alterum qui priore percusso inclamaverat, similiter vulnerat; tertium quoque transfixit. Clamantibus qui aderant, ut fugientem comprehenderent, quidam ex balneo rediens, hominem dum retinet, letali vulnere percussus, exanimis concidit. Ægrè tandem percussor captus, in palatium ducitur. Neque populi furor palam clamantis, & sicarium, & eos, qui ad insidias Chrysostomo parandas incitarant, pœnis afficerentur, antè componi potuit, quàm Præfectus nocentem tanquam judicaturus accepisset. Supplicio tamen exemplum fuisse, narrat Palladius, licet quatuor homines occidisset, tresque vulnerasset. Fama erat, pretio corruptum id facinoris aggressum esse. Tum qui ex plebe ferventiores erant, noctu diuque Chrysostomi domum alternis circumsedere, ne Sancto Præsuli fieret injuria.

ANNO DOM. 404.

Sozom. l. 8. c. 21.

Chrysostomus urbe ejicitur.

XII. Chrysostomi inimicos urebat ingens ille amor, quo Pastorem populi suum complectebantur. Quinque ergo post Pentecosten diebus, quæ Junii quinto celebrata est, Acacius, Severianus, Antiochus, atque Cyrinus Imperatorem adeunt. Quem hortantur, Chrysostomum ejicere, precati in suum caput ipsius abdicationem incedere. Patricium ergo Notarium mittit, qui Joanni hæc denuntiaret, simulque Ecclesiâ egredi præciperet. Relictâ ergo Episcopali domo, Antistitibus qui cum eo versabantur, dixit, *Venite, oremus, & Angelo Ecclesiæ valedicamus.* Ut verò ex religiosis Proceribus unus Joanni significavit, paratum esse *Lucium* ipsum vi ejicere, maturandumque clandestinum exitum, ne retinendo abeunti plebs cum milite pugnam iniret, in Sacrario Episcopis valedixit, quorum & nonnullos osculatur. Ingressus baptisterium, Olympiadam vocat, Pentadiam, Proclam Diaconissas, & Silvinam Nebridii uxorem, quas Episcopo legitimè ordinato, perinde atque sibi caput submittere monet. Ad magnum, quod Occidenti obvertitur Ecclesiæ vestibulum, jumentum, cui solebat insidere, stare jusserat, ut populum ibi exspectantem à se dimoveret. Egressus parvo navigio imponitur, protinùsque in Bithyniam ducitur.

Pallad. 88.

Ecclesia igne corripitur. An miraculoso?

XIII. Qui optimo exuli infensi erant, veriti ne populus abeuntem reduceret, si abduci noscerent, fores Ecclesiæ occludere properant. Quæ cùm & lapidibus fractæ, & magnâ vi apertæ fuissent, ignis repentè exortus Ecclesiam undique corripuit. Incendii tempus Chronicum docet Alex. *Repentè conflagravit magna Ecclesia, cum loco dicto Senatus, incensa ab iis, qui Templum tenebant, Xylocertis dictis, feriâ secundâ, hora sextâ.* Narrat & Socrates, cladem accidisse XII. die Kal. Julii. Causam incendii quod attinet, à variis ea variè refertur. Miraculo incendium ascribit Palladius: *Flamma è media sede visa verbi Dei interpretem requirebat, quo non invento sedem depascebatur, in altum arborescens per catenas ad tectum usque serpsit.* Prodigia tamen non sunt fingenda, cùm causæ naturales sese mentibus offerunt. Socrates admotum à Joannitis ignem; ab inimicis verò Chrysostomi injectum esse, Chronicum Alex. testatur. Cladis culpam partes adversas mutuò sibi ascripsisse, narrat Sozomenus. Cui contentioni materiam sanè miraculum abstulisset. Neque Palladius, qui aberat, testis eorum quæ narrat, esse potuit. Prædicari igitur miraculum debuit ab iis, qui in Ecclesia versabantur. Illi verò infensi erant Chrysostomo. Quòd si testes miraculi fuere, nil causæ fuisset, cur Arcadius à Joannitis incendii pœnas repeteret. In eo tamen plura Baronius videre miracula sibi visus est. Egregia sunt de eo incendio verba Honorii ad Arcadium: *Audita Ecclesiam sacrosanctam*

Sozom. l. 8. c. 21.

Socrat. l. 6. c. 18.

Pallad. 91.

Bar. Ann. 404. n. 44.

ANNO DOM. 404.

toi Imperatorum opibus expositam, preciosis cultibus nobilem tantâ supplicantium Principum oratione augustissimam flagrasse, & illud Constantinopolitana urbis unicum lumen in favillas dilapsum, Deo non vetante fumasse, execrari enim videbatur inquinata mysteria, & avertisse oculos ab eo loco, quem jam sanguis infecerat. Porro de miraculo verbum nullum. Quantum conjicere datur, Templum à Joannitis incendio consumptum est. Quod & narrat Zozimus, ne post Chrysostomum ullus crearetur Episcopus, eaque de causa in fautores ipsius gravius animadversum. Quâ porro ratione incensa Ecclesia conflagrarit, Zozimus exequitur: *Clam Ecclesia flamma per noctem injecta, circaque diluculum extra eam progressi, cum hoc ipso quinam essent, ignoraretur, orto die, cunctis urbem extremo versantem in periculo spectandam exhibent. Nam & Ecclesia tota conflagrabat, & adificia contigua cum ea simul absumebantur. Irruit ignis & in illam domum, in qua Senatus haberi solebat. Ea domus ante palatium sita erat, ad omnem elegantiam, & magnificentiam elaborata. Nam simulacris artificum exornata erat ipso aspectu majestatem praeferentibus, & coloribus marmorum, qua hisce temporibus non eruuntur.* Periere imagines Musarum, quas Helicone Constantinus suam in urbem transtulerat. Vim flammæ simulacra & Jovis Dodonei, & Minervæ evasisse dicuntur. Periit Ecclesiæ suppellex omnis, nullo tamen sive hominum, sive animantium damno. Eò funestus incendium, quòd hujus occasione mala Chrysostomi ingravescebant. Vinctus in Bithynia cum Cyriaco, & Eleusio detinebatur à Præfecti militibus, supplicium minantibus ob incendium Ecclesiæ. Cyriacus & Eleusius, cum reliquis Clericis vincti adducti, innocentes absolvuntur. Hoc deerat unum Chrysostomi malis, ut fax incendii hujus haberetur. Purgandi sui causâ hæc ergò Magistratibus scribit: *Et si in aliis non dedistis mihi locum defensionis, saltem in rebus Ecclesia audiat, an autor sim, ut dicitis, ejus incendii.*

Soz. l. 5. cap. 24.

Pall. Dial. 94.

Chrysostomus Cucusum ducitur. In Chrysostomum Hieronymus invehitur.

XIV. At ne in eo quidem auditus, noctu diuque per milites in desertissimum Armeniæ oppidulum *Cucusum* deducitur. Vir meliore fortunâ dignus, utpote qui pietate, eruditioneque in paucis fuerit. Fatale fuit insignibus regiæ urbis Antistitibus, suâ sede turpiter pelli. Ante annos XXIII. Gregorius Nazianzenus dimissus Nectario decesserat. Pietati lachrymas extorsit Chrysostomi calamitas. Soli Sancti Præsulis adversarii lugentibus omnibus triumphabant & exultabant. Quos inter non sine commotione animi Hieronymum talia Theophilo scribentem invenimus: *Nos Joannem, qui dudum Constantinopolitanam rexit Ecclesiam, Deo placere semper optavimus, & causas perditionis ejus, in quas ferebatur improvidus, nequaquam credere voluimus; sed ille, ut catera flagitia ejus taceam, Origenistas in suam recipiens familiaritatem, & ex his plurimos in Sacerdotium provehens, atque ob hoc scelus beata memoria hominem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe sidus effulsit, non parvo mærore contristans, meruit audire, Cecidit, cecidit Babylon.* Aliud agebat doctissimus ille Valesius, qui quæ Hieronymi est, Theophilo Epistolam vindicavit. Æquior Chrysostomo Innocentius fuit, quàm Hieronymus. Theotecnus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter attulit Epistolas XXV. Episcoporum Synodi Joannis, quibus docebant, urbe expulsum Cucusum relegari. Ecclesiam incensam esse. Theotecno communicatorias literas dedit Innocentius & ad Chrysostomum, & ad ipsius fautores. Quibus nil auxilii afferre potuit, obstantibus Procerum nonnullis. Paulò pòst venit homuncio deformis, nomine Paternus, qui se Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyterum jactabat. Afferebat literas Acacii, Pauli, Antiochi, Severiani, & aliorum quorumdam, quibus incendii Chrysostomum postulabant: ut viro sancto honorem perinde atque Episcopatum ereptum irent. Paternum adeò Pontifex Romanus despexit cum accusatione, ut ne quidem respondere dignaretur.

B. M. P. t. 5. 843.

Val. in Socr. Ann. l. 6. c. 14.

Pall. 14.

Quid Chrysostomo Cucusum proficiscenti contigerit?

XV. Quæ gravia inter eundum sanctissimus exul passus est, uno tenore exequamur. Dolori Chrysostomi delinimentum id esse videbatur, quod proficiscentem intuentibus lachrymas excutiebat, indignum viri casum dolentibus. Quibus tamen amicitiæ pignoribus frangebant ipsius animum atque debilitabant. Ut in Cappadociam & Taurociliciam venit, magno agmine Sancti Patres, Monachi, Virgines obviam ipsi prodiere, in fletus erumpentes, ac talia dicentes: *Satius fuisset Solem radios suos subtrahere, quàm Joannis os conticere.* Quæ vix ille sanctus scripsit Cyriaco. Molestiâ itineris, & doloris in febrim incidit, quâ cùm vexatur, nulla laboranti quies dabatur, diebus noctibusque iter facere coactus. In eoque miserrimo statu absque medicis balneis, levaminibus ægroto necessariis, dies triginta & amplius permansit. Tandem aliquando Cæsaream appulit, quæ fesso in subsidium venit. Puram ibi aquam, quam biberet reperit; pane nec duro, nec rancido usus est. Hospitium in ultimo urbis recessu nactus, à Clericis, Monachis, Virginibus benignè excipitur. At *Pharetrius* Cæsareæ Episcopus nec obviam processit Chrysostomo, nec laborantem visitare voluit. Nec mirum, tantam homini duritiam fuisse, utpote qui per literas cum Chrysostomi adversariis consensisset, etsi ad Conciliabulum Constantinopolitanum de ipso damnando vocatus non fuisset. At Pharetrii Presbyteri, Episcopo suo generosiores, cum Chrysostomo communionis fœdera conjunxere, ut Olympiadi significavit. Dum de Cæsarea relinquenda cogitat, auditur Isauros Cæsareensium regionem populari, ingens quoddam oppidum incendisse. Ad nuncium Tribunus acceptis militibus ex civitate excessit, senes verò ad muros defendendos arma capiunt. Dum eo loci res sunt, sub auroram Monachi ultima Chrysostomo minantur, ni confestim abiret. Præfectus urbis audito Monachorum furore, accurrit ut eos exoraret, sed ne vel tantillum precibus ipsius molliuntur. Ad Pharetrium igitur misit, rogandum, ut ob morbum, quo Chrysostomus urgebatur, & imminens ab Isauriis periculum pauci dies laboranti concederentur ad commorandum. Frustrà tamen eâ viâ à Præfecto tentata est. Imò acriore impetu Monachi assurgunt, ut ne quidem Presbyter ullus esset auxilio. De Pharetrii sententia hæc fieri dicebantur, invidiâ conflagrantis, quòd Proceres civitatis multum honoris habuissent Chrysostomo. Horâ ergo meridianâ Chrysostomus lecticam ingressus, plebe lachrymante, & harum rerum autorem diris devovente proficiscitur. At *Seleucia* Rufini uxor precibus apud Chrysostomum egit, ut in ipsius villam, ab urbe passuum quinque millibus distantem, se conferret. Ubi id Pharetrius rescivit, graviores Seleuciæ minas in-

Pallad. Dial. 77.

Anno Dom. 404.

intentat. Quas cùm ferre non posset, instare Isauros significat. Intempestâ igitur nocte ingressus Evethius Presbyter magnis Chrysostomum clamoribus excitat, nuncians adesse Barbaros. Surgit subitò, lucernas accendi jubens. Quas Evethius extingui voluit, ne Barbari lucis splendore exciti, impetum facerent. Tum equus in genua lapsus, Chrysostomum cum lecticâ, cui includebatur, humi prostravit. Nullâ tamen affectus clade, ut potuit, in montibus, tenebrisque, manum tenente Evethio, perreptavit. Exantlatis laboribus multis Cucusum venit, ubi sanitatem recuperavit. Apud Dioscorum virum nobilem divertit, qui vel ipsius causâ ex suis ædibus aliò migravit. Benignissimè etiam ab hujus civitatis Episcopo susceptus est. Omnes omnibus exulem modis recreabant & reficiebant, ut vel ipsemet Episcopus, si licuisset, sede suâ Chrysostomo cessisset. Sic exilii amara adeò diluta sunt, ut nollet Cucuso in alium locum transferri. Cyriaco, Olympiæ, amicisque multas literas scripsit, vicissim & ab eis recepit. Cucuso annum unum moratus est, quo labente plurimos pauperes in magna fame, quæ regionem invaserat, non tam pane quàm verbo pavit. Inclaruit exilio gloria Sancti Præsulis. Pecuniis quas & amici ejus, & Olympias ipsi suppeditabat, captivos complures ab Isauris redemptos suis restituit. Egentibus necessaria subministravit. Qui divitiarum non egebant, eos oratione sibi conciliavit. Cæterùm quæ patiebatur optimus ille Præsul, Honorium malè habuerunt. Animum igitur instituit ad scribendum Arcadio. Queritur primùm, cur *de excidio pereuntis Illyrici* ab aliis potius indicibus, quàm à fraternis monitis audierit. Transit deinde ad ea, quæ perpetrata erant, sacro die Paschatis, ut eo potissimum tempore, *quo indulgentiâ principali tristia noxiorum claustra reserantur, pia legis & pacis ministros sævus carcer includeret.* Exilium quoque improbat Chrysostomi: *Missi ad Sacerdotes urbis æternæ, atque Italiæ ex utraque parte Legati: expectabatur ex omnium autoritate sententia, informatura regulam disciplinæ; integrum nempe esse debuerat, neque quidquam novari, dum definitio deliberata procederet.*

Pallad. Dial. 96.

Sozom. l. 8. c. 27.

Lab. Conc. t. 2. 1311.

Arsacius creatur Episcopus.

XVI. Dum in Armenia moratur Chrysostomus, ad regiam urbem redeat oratio. Exuli sufficitur *Arsacius*, frater Nectarii, qui Constantinopolitanum Episcopatum ante Chrysostomum administrarat. Octogesimum jam ætatis annum impleverat, cùm infulâ ornatus est. Si Palladio fides, violato quod in Evangelia fecerat juramento, Episcopus creatur. Noluerat Ecclesiæ Tarsensi præfici, quod cùm Nectarius ipsi exprobraret, juraverat, nullum unquam Episcopatum se suscepturum. Ordinatus est *in Æde Apostolorum, mense Dæsio, sexto Kal. Julias,* ut Chronicum Alex. habet, cujus tamen error est, dum *diem Lunæ* fuisse tradit, quæ certè *Dominica* fuit. Vir erat mansuetus, & admodum religiosus: *Verùm laudem, quam omnium consensu Presbyter adeptus erat, imminuerunt Clerici quidam, qui quæcunque ipsis libitum erat agebant, facta verò illi imputabant.* Præcipuè illum infamarunt, quæ Joanni fautoribus postmodum acciderunt.

Sozom. l. 8. c. 23.

Joannitarum vexationes. Restituuntur quos Synodus Ephesina exauctorarat.

XVII. Propensò quo complures erant in Chrysostomum animo, cum *Arsacio* communicare, preces ve fundere detrectabant, quod permixtos cum ipsius consortibus Chrysostomi inimicos deprehenderant. In extremis ergo urbis partibus dum conventus agunt, Arsacius hæc ad Imperatorem retulit. Tribunus cum militibus impetum in ipsos facere jussus, plebem saxis & fustibus cæsam fugere compulit. Nobiliores verò, & qui Chrysostomi partes ardentius tuebantur, custodiæ tradit. Tum mulieres ornatu suo per vim spoliantur monilibus, zonisque aureis: nonnullis etiam inaures cum auriculis detrahuntur. Vivebat nihilominus Constantinopolitanorum in pectore amor Chrysostomi, quem minæ nullæ, nulla verbera, cruciatus nulli delere poterant. Joannitarum vexationes auxit incendium Ecclesiæ. Sæviebat in eos *Optatus*, regiæ urbis Præfectus, religione Ethnicus, eoque Christianis infensior, qui complures Chrysostomi amicos ultimo supplicio affecit. In judicium adducitur *Eutropius* Lector, iis indicandis, qui Ecclesiæ ignem injecerant. Teneri corporis juveni cruciatus admoventur, lora, fustes, faces ardentes; genæ & latera unguibus lacerantur: qui sic discerptus, de incendii autore nihil se scire profitetur. Post tormenta in carcerem conjectus, illic animam exhalavit. Adducta & ad Optatum Olympias Diaconissa, quæ interroganti, cur Ecclesiam incendisset, respondit: *Non est hoc vitæ meæ institutum. Ego enim facultates meas, quæ multæ erant, & maximæ, Templis Dei instaurandis impendi.* Quæ cùm sibi probè nota Præfectus diceret, subjungit illa: *Tu ergo in accusatoris locum transi, & alius de nobis judicet.* Tum Optatus tam Olympiadi, quàm cæteris mulieribus amentiam exprobrat, quòd sui Episcopi communionem aversarentur, cùm liceret omnibus se molestiis liberare. Cessere præcipienti omnes, exceptâ Olympiâ, quæ dimissa est, ut patronos consuleret. Altero verò die exhibitam, magno auri pondere mulctavit. Illa spretis pecuniis, relictâque Constantinopoli, in urbe Cyzico domicilium fixit. At Tigrius Presbyter flagris cæsus, vinctis pedibus & manibus, in equuleo extensus, membris dissolutus est. Barbarus erat, & Eunuchus, qui ad Presbyteri gradum promotus, egregiis placidisque moribus præditus apparuit, & erga pauperes & peregrinos si quisquam alius benignissimus. Cruciatus, vexationesque ut vitarent viri boni, honestæque mulieres, indicto sibi exilio urbe excessere. Inter eas eminebat Nicarete, nobili genere apud Nicomedienses orta, quæ perpetuæ se castitati addixerat. Amplissimo patrimonio injustè spoliata, quæ pauca sibi relinquebantur, & domesticis suis, & aliis dispensabat. Medicamenta quoque multa ad usus pauperum ægrotantium præparabat. Hanc virginibus præficere sæpius Chrysostomus voluerat. Egregia illa mulier & in alia loca migravit. Illud dolendum, at multò magis lugendum, quòd Episcopi à Synodo Ephesina anno CCCCI. ejecti, rursus Cathedras suas receperint, illis expulsis, qui legitimè creari fuerant. Ephesina in Ecclesia, quam Joannes Apostolus, Timotheusque illustrarant, Eunuchus Victoris Tribuni collocatur, dum *Heraclides* peritus Scripturæ, qui & asceticam vitam coluerat, & triennio Diaconi munus obierat, & ab Episcopis LXX. ordinatus fuerat, vinclis & carcere detinebatur.

Socr. l. 6. cap. 18.

Sozom. l. 8. c. 24.

Pallad. Dial. 139.

Lex Arcadii ad componendos Constantinopolis tumultus.

XVIII. Tumultui, quo regia urbs concutiebatur, persanando machinas Arcadius omnes admovit, triplici ratione paci publicæ consulens. Primò inquisitioni incendii, quo Ecclesia

Sena-

Senatuſque conflagraverat, finem modumque adhibuit. Deinde Joannitarum conventus prohibuit. Denique peregrinos Conſtantinopoli Clericos ejecit. Extat ea de re Conſtitutio data IV. *Kal. Septembris*, Studio Præfecto urbis: *Quoniam perſona ad inquiſitionem perpetrati incendii, ut tui culminis ſuggeſtio patefecit, nequeunt inveniri, Clericos carceris cuſtodiâ relaxamus, ita ut navibus impoſiti ad lares proprios revertantur. Nec proſcriptionis periculo domus careant, quas Epiſcopos, vel Clericos peregrinos poſt publicationem Edictorum, & noſtra Serenitatis aſſatus probabitur ſuſcepiſſe. Pari formâ ſervanda, ſi qua domus cives Clericos nova ac tumultuoſa conventicula extra Eccleſiam celebrantes ſuſceperint. Ad obſervandos ſiquidem ſeditionis aditus id noſtro ſedit arbitrio, ut omnes Epiſcopi, & Clerici, & peregrini ab hac ſacratiſſima urbe pellantur.*

Cod. Th. l. 6. p. 75.

Porphyrius Flaviano defuncto ſuccedit. Porphyrius quis?

XIX. Dum hæc aguntur, Flavianus Antiochiæ Epiſcopus fato fungitur, felix morte ſuâ, utpotem moleſtiis ereptus, quibus amici Chryſoſtomi obruebantur. Depoſitione quippe Chryſoſtomi quondam Presbyteri ſui Flavianus non conſenſerat. Flaviani locum occupat Porphyrius, quem ſuis coloribus ſic depingit Palladius: *Porphyrius quidem iſte in Eccleſia diu verſatus eſt, & Diaconi, & Sacerdotis officio functus in Presbyterio, iſtis quidem temporibus alienos mores gerens, in nulla unquam re ſpirituali Eccleſia profuit.* Cùm ſeſe inſinuaſſet in gratiam Epiſcoporum, invitos penè eos compellebat ad vitioſas ordinationes. Præſtigiatoribus, aurigiſque & præerat, & convivabatur, hoc crimen ipſius Magiſtratuum complurium in actis continebatur. Sodomitico & ſceleri obnoxium ſama vulgavit. Defuncto Flaviano viri mulieresque prorſus favebant *Conſtantio* Presbytero, qui à teneris unguiculis Eccleſiæ inſervierat. Ac primo quidem ab Epiſtolis Flaviani fuerat, quo in officio ſe integrum, & ab omni lucro alienum præbuerat. Ad Lectoris deinde munus, atque Diaconi promotus, eximium Aſcetam egerat; perſpicacem, miſericordem, avaritiæ expertem, in judiciis juſtum, in ferendis injuriis patientem, ad perſuadendum idoneum, ad veſperam uſque jejunantem, cælibem, omnibus denique numeris abſolutum. Quem ne ſucceſſor Flaviano daretur, Porphyrius fugare molitur. Miſit ad Comitatum, & ad potentiores Epiſcopos; impetratiſque à Principe literis, in Oaſim Conſtantium ut perturbatorem relegari curat. Qui ſtatim ubi id reſcivit, amicorum auxilio in Cyprum fugit. Remoto æmulo Porphyrius Cyriacum, & Diophantum Presbyteros, Clericoſque cæteros miſit; obſervatoque tempore, quo civitas ad ſuburbana tranſiret, ad Olympiaca certamina apud Daphnem celebranda, cum Acacio, Severiano, Antiocho, quos penes ſe abſconditos habuerat, pauciſque Clericis in Eccleſiam irrupit. Clauſiſque januis tam feſtinato ordinatur, ut ne preces quidem ad finem perducerentur, metu ne facinus deprehenderetur. Conſecratione Porphyrii peractâ, Severianus cum ſociis accepto pretio, per montes & invia loca ſubitò diffugiunt. Priora quoque ſcelera novis Porphyrium cumulaſſe ferunt. Poſt ordinationem ſcilicet, conflata ſacra vaſa in Magiſtratus impendiſſe. Soluto ſpectaculo, ut populi in civitatem ingrediuntur, audiunt quid Acacius egiſſet in ordinando Porphyrio. Quâ re ad indignationem permoti, igne ſarmentiſque armati, Porphyrium cum ædibus perditum volunt. Qui non ignarus quo odio haberetur, ad Valentinum exercitus Præfectum confugit. Pretio Comes corruptus, omiſſis Iſauricis, qui Roſum & Seleuciam vaſtabant, Porphyrio ſocius cum militibus Eccleſias diripit, quo tumultu crucis ſignum pedibus conculcatur. Miſſis poſt aliquot dies hominibus, efficit ut ſenex perditis moribus Præfectus Vigilum crearetur. Tum populus, qui in terra inculta litanias agebat, in Eccleſiam verberum metu convenire cogitur. Clerus verò Antiochenſis inſignior, clam plebe coactâ, ne ipſis quidem Eccleſiæ parietibus appropinquabat, quos & fugiebant opulentiores matronæ. Mirum ſanè fuiſſet, ſi hujus indolis homo fautorem ſe Chryſoſtomo præbuiſſet. Ipſius ergo damnationi utroque pollice ſubſcripſit, qua de cauſa multi in Syria à Porphyrii, Eccleſiæque ejus communione ſeſe abruperunt, conventibus ſeorſim celebratis. Qua de cauſa multum moleſtiarum perpeſſi ſunt. Quippe Arſacii, Theophili, Porphyriique in gratiam Lex lata eſt, ne Orthodoxi extra Eccleſias convenirent, expellerenturque, qui cum tribus his Antiſtitibus communione divellerentur. Extat etiamnum Arcadii Reſcriptum: *Rectores Provinciarum moneantur, ut conventus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione ſuffulti, ſpretis ſacroſanctis Eccleſiis, aliò convenire conantur. Hi qui ab Arſacii, Theophili, Porphyrii, reverendiſſimorum ſacræ Legis Antiſtitum communione diſſentiunt, ab Eccleſia procul dubio repellendi. Datum XIV. Kal. Decembris Conſtantinopoli Honorio Auguſto VI. & Ariſtenato Coſſ.* Scripſit ad Eccleſiam Rom. Porphyrius, ſed reſponſo indignus habitus eſt. Cæterùm Porphyrio æquiorem ſe præbuit Theodoritus, quàm Palladius, qui in Chryſoſtomi inimicum commotiori fuit animo: Alexander, inquit, *in Epiſcopatu ſucceſſit Porphyrio, qui poſt Flavianum Eccleſiæ illius Præſulatum ſortitus, multa benignitatis monumenta reliquerat. Atque hic quidem excellenti quâdam prudentiâ præditus fuit.* Quibus apertè liquet, non leviter nimiumque de ſama virorum credendum eſſe adverſariorum accuſationibus, utpore qui affectibus ſupra modum ſuis indulgeant. Hominem ſanè flagitiis ejuſmodi coopertum, quæ Porphyrio Palladius tribuit, tot laudibus Theodoritus non affeciſſet.

Pallad. Dial. 242.

Pall. Dial. 242. &c.

Sozom. l. 8. c. 79.

Pallad. Dial. 141.

Theodorit. l. 5. c. 35.

Mors Eudoxiæ Auguſtæ.

XX. Frequentiſſimè contigit, bonis improbiſque adverſa eſſe communia, ut de mortalium caſibus non temerè ſit judicandum. Cùm verò innocentem Chryſoſtomum graviſſimè inſectati ſint ipſius adverſarii, in quas incidêre ſubitaneas calamitates, juſto numini, illatas ſervo ſuo injurias ulciſcenti, non abs re quidem illæ aſcribi poſſunt. Inuſitatæ magnitudinis grando tam Conſtantinopoli, quàm in ejus ſuburbiis cecidit, pridie Calendas Octobris: quaſi ipſa elementa exilium Sancti Præſulis indignarentur: quarto die poſt delapſam grandinem Eudoxia Auguſta migravit è vita. Sex tamen diebus poſt grandinem Imperatricem fato conceſſiſſe, Chronicam memorat Alexandrinum: *Mortua eſt Eudoxia Auguſta menſe Hyperberetao, pridie Nonas Octobres, feriâ V. & humata eſt in Templo Sanctorum Apoſtolorum, menſe Hyperberetao, IV. Idus Octobris, feriâ IV.* Socratis tamen Chronologia eſt multò veriſimilior, cui ſuffragatur & Sozomenus, libri VIII. capite 19. Periit ergo Eudoxia *quarto Octobris, feriâ tertiâ.* Quòd ſi de ſupremo ipſius die aliquid reperitur apud Vete-

Socr. l. 6. cap. 19.

res

ANNO DOM. 404.

res discriminis, de anno tamen maxima conspiratio est. In prima quidem commendatione ea de re poni debet testimonium Eunapii Sardiani, qui eo tempore florebat: *Arsacius Joanne Chrysostomo exterminato, solium Episcopi occupavit, Arcadiique Imperatoris uxor gravida, & mox abortiens vitâ decessit.* Ut ad genus, tempusque obitus Augustæ nil requiri videatur, quo utrumque certum exploratumque habeatur. Subjungunt Græci recentiores miraculum, quod mendacem ipsorum redolet officinam: *Urnam, cui Eudoxia imposita est, moveri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, motum ostendente.* At recentioribus Græcis alia de ultimo Eudoxiæ anno Chronologia placuit. Narrant mortuum fœtum Eudoxiæ in utero quatuor diebus retentum computruisse, abscessum in utero fecisse. Fœtu non exeunte, quemdam dolenti amuletum superposuisse; statim mortuum quidem fœtum ejecisse, simulque animam miserè efflasse. Hæc verò mortuo jam Chrysostomo contigisse statuunt, anno CCCCVII. Ea est Leonis Augusti, Metaphrastis, Nicephori, recentiorumque Græcorum Chronologia.

Phot. Bibl. c. 77. p. 170.

Niceph. l. 13. c. 36.

Cedren.

De anno Eudoxiæ supremo Græculorum Baroniique rationes solvuntur.

XXI. Quorum opinioni Baronius accessit, literis Innocentii ad Arcadium fretus: *Innocentii,* inquit, *Papa litera ad Arcadium Imperatorem post obitum Joannis Chrysostomi data, tum Arcadii ad eum reddita, adhuc eo tempore Eudoxiam superstitem fuisse significant.* Subjungit illustrissimus Purpuratus, Palladium de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem habere, *qua ante omnia fuerant recensenda:* quo silentio significari putat, *ea nondum hoc tempore esse facta.* Tam illiberale tamen facinus à Baronio exoriri non debuit, ut vanis & monumentis, & conjecturis constantem Veterum de anno Eudoxiæ supremo conspirationem everteret. Quam si rationem admittimus, funditùs historia perit. Scilicet Historicorum veterum consensio, & illorum ipsorum qui eo tempore vivere, quo ad plures abiit Eudoxia, certissimum non erit ejus rei argumentum! Et Latini Græcique Scriptores in fœdum triennii prochronismum incidêre, quod, si Diis placet, recentiores longè Veteribus oculatiores prudenter vitavere! Pro nihilo habebuntur testimonia Socratis, Sozomeni, qui Constantinopoli vigebant, Eunapii Sardiani, Prosperi, Marcellini, qui Eudoxiæ obitum Consulatui Honorii & Aristenæti alligarunt? Ex constantissimo illo & Latinorum, & Græcorum testimonio Baronius Innocentii ad Arcadium literas falsi potius accusare, quàm Veterum narrationem omnium subruere debuit. Sic est, falsissima Innocentii ad Arcadium Epistola perhibetur, quam Nicephorus profert l. 13. c. 34. Verba sunt Epistolæ: *Vox sanguinis fratris mei Joannis clamat ad Deum contra te, ô Imperator . . . Non enim Ecclesia tantùm Constantinopolitana mellita illius lingua jacturam fecit, sed & orbis sub Sole totus ad orbitatem redactus est, viro tam divino amisso, persuasione unius mulieris fabulam hanc & spectaculum exhibentis. Verùm excipies illa & præsentem hîc pœnam, & futurum sempiternum supplicium, non post multos hosce dies ei advenient.* Quæ verba sunt fingentis Græculi alicujus, non certè Innocentii, scilicet scripsisset Innocentius, extincto Chrysostomo *mundum ad orbitatem fuisse redactum.* Hæccine digna summo Pontifice. Neque Innocentius ignorare potuit, Chrysostomum superstitem fuisse Eudoxiæ, non Eudoxiam Chrysostomo. Commentum quoque est, & Arsacium jam mortuum ab Innocentio diris fuisse devotum, & Theophilum telo excommunicationis petitum: *Ad Theophili abrogationem addimus excommunicationem, anathematismum, & absolutam à Christianismo alienationem.* Hæc ergo non fecit, non scripsit Innocentius. Horum nullum est in Veteribus vestigium. Nihilo veriora sunt, quæ de excommunicatione Arcadii in ea Epistola continentur: *Ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego te, & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi.* Nullus ante Georgium Alexandrinum, qui vixit A. D. DCXXX. hujus Epistolæ meminit. Quam Innocentii ad Arcadium Epistolam exhibet Cedrenus, ea non minimum differt ab illa Nicephori. De excommunicatione Arcadii silet Cedrenus. Quòd si subdita est Innocentii ad Arcadium Epistola, falsum quoque necesse est Arcadii ad Innocentium responsum, quod Glycæ in Annalibus reperitur: *Quod attinet ad filiam tuam Eudoxiam, scito me illi parum moderatè pro ratione delicti mercedem retulisse, quo sanè factum est, ut ex eo mœrore & angustia difficili gravissimâque correpta ægritudine decumbat. Igitur quod superest, enixè te obsecro, ut nos à segregatione liberes.* Quis tam obesæ naris fraudem non olfaciat? Scilicet latuit Palladium, Socratem, & Sozomenum ea Arcadii Eudoxiæque excommunicatio! Si fulmina hæc torsisset Innocentius, Arcadii sanè non territicassent animum, qui & sui fratris Honorii monita neglexit, & autoritati Innocentii subditus non erat. Neque magis nos movet conjectura Baronii de Palladii silentio, in quod descendit de Eudoxiæ obitu, quasi post scriptum Dialogum contigisset. Quæ non minima est Baronii hallucinatio, vel si concederetur, Eudoxiam anno 307. mortem invenisse. Quippe non ante id temporis exaratus est Palladii cum Theodoro Dialogus, ut egregiè vincunt verba hæc de Heraclide Ephesio: *Quadriennium Nicomedia in carcere inclusus est.* Cujus captivitatis initium cùm relegationem excipiat Chrysostomi, id quadriennii quidem in annum Dom. CCCCVIII. incidit, Arcadii ante obitum. Non igitur ea de causa tragicam Eudoxiæ mortem Palladius silentio transmisit, quasi nondum contigisset, cùm de infelici adversariorum Chrysostomi obitu commemoravit. Illam potius præteriit, ne regiis manibus insultare videretur, & tam improvidâ mentione Arcadii in se iram acerbius provocaret. Quanquam generatim & castigatæ divinitùs Eudoxiæ Palladium meminisse dici possit. Quò ea verba spectant: *Quorumdam Episcoporum & Laicorum corpora morbus occupans, variis doloribus distrahebat.*

Bar. An. 404. n. 122.

ANNO DOM. 404.

Lab. Concil. t. 2. p. 1309.

Pall. Dial. 196.

Pall. Dial. 57.

Inimicorum Chrysostomi infelix exitus.

XXII. Non multò ante Eudoxiam acerbo funere mersus est *Cyrinus* Chalcedonensis Episcopus, qui præ cæteris Chrysostomo conviciatus erat. Cyrini pedem Maruthas Mesopotamiæ Episcopus imprudens calcaverat. Quo casu adeò malè affectus est, ut putrefacto pede necesse habuerit eum abscindere. Neque verò id semel factum, sed sæpius iterata sectio. Totum enim corpus depascebatur vis morbi, adeò ut pes & alter eo malo correptus id remedium sustinuerit. Complurium quoque Palladius meminit, qui ob illatam Chrysostomo injuriam gravissimos cruciatus pertulere. Quâ tamen pœnâ non existimamus cum Baronio, eodem anno omnes af-

Socr. l. 6. c. 9.

fectos fuisse. Refert Pallsdius, Aurelium & Sisinnium sub vitæ finem hoc vaticinii fudisse, post magnam in Ecclesia persecutionem pessimum ipsius autoribus exitum imminere. Quod ex parte factum, & postmodum fiet. Quorumdam Episcoporum, & Laicorum corpora morbus distrahebat; lentâ quidem febre viscera perurens, alii aquâ intercute laborabaot; alius ex equo decidens, fracto crure destro, statim vitam abrupit; alius iotercluſâ voce octo menses in lecto maceratus est; alteri vivo crura ad genua usque paulatim per triennium dissecta, &c. Tutius tamen est, occulto Dei judicio committi hæc, qui variis de causis hominibus dolores incutit.

Pall. Dial. 157.

Chrysostomi fautores plurimi Romam veniunt.

XXIII. Fautorum Chrysostomi tot malis vexatorum pars non minima Romanam civitatem pro refugio habuit. Ac primùm Cyriacus, Synnadorum Episcopus fugam arripuit ob Edictum Arcadii: *Si quis non communicat Theophilo, Arsacio, & Porphyrio, ille quidem Episcopatu arceatur, simul etiam amittat, si quam visus fuerit habere substantiam pecuniarum & prædiorum.* Post Cyriacum venit Eulysius, Apameæ in Bithynia Episcopus cum literis & quindecim Episcoporum Joannis ex Synodo & Anysii Thessalonicensis, in quibus & prior, & posterior Constantinopolis direptio referebatur. Elapso mense accessit *Palladius* Helenopolitanus, furore Magistratuum elapsus, qui novi in Joanoitas Edicti exemplar attulit: *Quicumque occultaverit Episcopum, aut Clericum, aut omninò exceperit in domum suam aliquem, qui Joanni communicat, domus ejus publicetur.* Post Palladium adventarunt & Germanus Presbyter, & Cassianus Diaconus cum Cleri Constantinopolitani literis, quibus docebatur, ipsorum Ecclesiam vim passam esse. Breviculum & ostenderunt, quo constabat preciosa vasa coram Judicibus, *Studio* Præfecto Urbis, *Eutychiano* Præfecto Prætorii, *Joanne* Comiti Thesaurorum, & *Eustathio* Quæstori auream argenteamque supellectilem, vestesque traditas esse. Posteà venit & *Demetrius*, Pessinuntis Episcopus cum literis & Episcoporum Cariæ & Presbyterorum Antiochiæ, quibus se Romanam sequi disciplinam testabantur: Porphyriique peractam contra jus & fas ordinationem deplorabant. Post omnes accessere & *Domitianus* Oeconomus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & *Vallagas* Presbyter Nisibenus, qui severa *Optati* Præfecti judicia in Diaconissas, mulctas auri irrogatas, sulcata Ascetarum latera memoravere. Quæ ad misericordiam motus Innocentius tandem Honorio significat, ut tot tantisque malis remedii aliquid afferret. Quid Honorius auxilii præbuerit, postmodum videbitur.

Pall. Dial. 27.

Innocentii ad Vitricium Epistola.

XXIV. In nomine Innocentii adhùc hæreamus necesse est, cujus extat Epistola ad Vitricium Rothomagensem Episcopum, hoc ipso anno exarata. Data xv. *Kal. Martias, Honorio* vi. *& Aristeneto Coss.* Abest tamen subscriptio MS. Justelli. Ecclesiæ Rom. normam ab Innocentio Vitricius flagitarat, quæ & capitibus xiii. comprehensa, missa est. I. Ne extra conscientiam Metropolitani ordinetur Episcopus. II. Qui cingulum militiæ post baptismum accipiunt, Clerici non fiant. III. Causæ Clericorum ab Episcopis Provinciæ componantur: *Si majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad sedem Apostolicam sicut Synodus statuit, post Episcopale judicium referantur.* Quam indicat Synodum, ea non Nicæna est, sed Sardicensis, c. 3. 4. 5. cujus mentem explicuimus, ut non appellationem, sed judicii revisionem concedat Episcopo Rom. IV. Clericus uxorem nisi virginem non ducat. V. Qui sive ante, sive post baptismum viduam duxit, non admittatur ad Clerum. VI. Bigami ad Clerum non promoveantur. VII. Alterius Clericum nullus ordinet, neque ab alio ejectum recipiat. VIII. Venientes à Novatianis, vel Montensibus per manus tantum impositionem suscipiantur. IX. Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus suis non coëant, quia ministerii quotidianis necessitatibus occupantur. X. Monachi si Clerici fiant, continentiæ propositum servare debent. XI. Curialea Clerici non fiant, quia ludorum vel munerum apparatibus aut præesse, aut interesse solent. XII. Virgines sacræ, quæ vel nubunt, vel corrumpuntur, non admittantur ad pœnitentiam, nisi cui se junxerant, mortem obierit. XIII. Virgines non velatæ si neglecto proposito nubant, aliquandiu pœnitentiam agant.

Legatio Afrorum contra Donatistas.

XXV. Sic in Italis. At in Africa legatio contra Donatistas ab Antistitibus decernitur, gloriosissimo Imperatore Honorio Augusto vi. Consule Kal. Julias, Carthagine in Basilica regionis secundæ. In hoc Concilio legationem susceperunt *Theasius* & *Evodius*. Legatis datur Commonitorium, cujus summa hæc est: Ex Carthaginensis Synodi Decreto anni superioris, Donatistarum Præpositi conventi fuerant, ut *electis ex sua numero aliquibus idoneis*, cum Catholicis *pacifice conferrent. Sed quia diffidentia premebantur, nihil penè ausi sunt respondere. Unde quia impletum est erga eos Episcopale, ac pacificum officium, & illi qui veritati respondere nequiverunt, ad immanes violentias sunt conversi, ita ut multos Episcopos multosque Clericos insidiis oppresserint, Ecclesias etiam aliquas invaserint, Imperatorum jam clementia est consulere, ut Ecclesia Catholica eorum etiam prospectione muniatur, ne temerarii homines religiosis temporibus infirmos populos terrendo prævaleant, quoniam seducendo depravare non possunt.* Petunt etiam ab Imperatoribus, & adversus impetum Circumcellionum præsidia, & Legis Theodosianæ executionem, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos Hæreticos, seu etiam in possessores, ubi eorum congregatio deprehenditur. Flagitant quoque, Legem repeti, ut Hæreticis relinquendi, vel sumendi ex Testamentis jus adimat. Mittunt & Imperatoribus literas totius Synodi nomine, quibus subscripsit Aurelius. Annuit votis Synodi Honorius, ut ex ipsius Rescriptis anno sequente promulgatis apparet. Qua de re inspiciatur & Augustini ad Bonifacium Epistola 50.

Cod. Afr. c. 93.

Disputatio Augustini cum Felice Manichæo.

XXVI. Gloriam in Africa suam amplificavit Augustinus, ob insignem quam de Felice Manichæo victoriam retulit. Hipponem regium venerat Hæreticus, ut errores suos dissemiuaret. *Fortunato versutiorem Felicem* fuisse, Baronii fere opinio. Nobis verò alia insidet animo sententia; ac sanè temperare non potuit Erasmus, quin Felicis miraretur *impudentiam*, qui ad disputationem publicam Augustinum provocavit. Ex disputatione liquet, cum impudentia Felicis certasse imperitiam. Septimo Iduum Decembri incepit disputatio. Ac primùm petiit Felix proferri *autores Legis* suæ. Lecta igitur est *Epistola Fundamenti*, cui titulus, *Manichæus Apostolus J. C. providentia Dei Patris.* Quam Manichæo dignitatem

ANNO DOM. 404.

tatem fuisse, probari sibi flagitavit Augustinus. Ventum deinde ad blasphemias Epistolæ. Quærit Augustinus: *Quid ista gens tenebrarum, quam videtur Deus timuisse?* Cum ne hiscere quidem Felix posset, petit moram sibi concedi ad respondendum: *Pridie Iduum Decembrium* conveniunt in *Ecclesiam* Pacis. Ad respondendum Augustinus hortatur æmulum. Queritur Felix, se non habuisse Codices legendos, qui sub sigillo publico custodiebantur. Jubente Augustino proferuntur. Populis præsentibus continuata disputatio. Victoriam ad Augustinum veritas transtulit, cujus præmium fuit atque triumphus Felicis emendatio, qui depositis erroribus Ecclesiæ conjungitur: *Anathematismos chartæ inscribit in Manichæum Augustinus, qui cùm eandem chartam Felici dedisset, etiam ille manu suâ hæc verba scripsit: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathematizo eum, & doctrinam ipsius, & spiritum seductorem, qui in illo fuit.* Eâ disputatione fractæ Manichæorum vires. Faustus, quem mirabantur & suspiciebant, in insulam fuerat relegatus, à qua non multò pòst Imperatorum indulgentiâ cum suis liberatus erat.

August. contr. Felic. l. 2.

August. cont. Faust. l. 5. c. 8.

Paulæ vitæ breviarium & mors.

XXVII. Annum nobilitat mors fœminæ illustris *Paula*, quæ Romanæ civitati Bethlehem prætulerat. Multa in Palæstina Monasteria statuerat: virorum unum, cui & viros præfecerat: Virginum tria, quæ matronæ honestissimæ administrabant: *Post Alleluia cantatum, quo signo vocabantur ad collectam, nulli residere licitum erat. Manè horâ tertiâ, sextâ, nonâ, vespere, noctis medio per ordinem psalterium cantabant. Nec licebat cuiquam sororum, ignorare Psalmos, & non de Scripturis Sanctis quotidie aliquid discere. Die tantùm Dominico ad Ecclesiam procedebant, ex cujus habitabant latere, & unumquodque agmen matrem propriam sequebatur, atque inde pariter revertentes instabant operi distributo, & vel sibi, vel cæteris indumenta faciebant.* Miram & frugalitatem coluit Paula. Cùm mense Julio in febrim incidisset, ut melius se habuit, suadebant ei Medici, opus esse *vino tenui, & parco*. Epiphanium rogaverat Hieronymus, languentem ut compelleret vinum bibere; sed monenti Paula non cessit, ut quærenti Hieronymo, quid egisset, responderit, *Tantum profeci, ut seni homini penè persuaserit, ne vinum bibam.* Ne unum quidem nummum Eustochio filiæ reliquit. Ut sibi mortem imminere sensit, illos versiculos susurrabat, *Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum,* &c. Interrogata ab Hieronymo, *Cur nolleret respondere, an doleret aliquid. Græco sermone respondit, Nihil se habere molestia, sed omnia quieta & tranquilla perspicere. Post hæc obmutuit, & clausis oculis, quasi jam mortalia despiceret, usque ad expirationem animæ eosdem repetebat versiculos.* Dum funus habetur, concursus adfuit magnus cohonestandis exequiis: *Translataque Episcoporum manibus, & cervicem feretro subjicientibus, cùm alii Pontifices lampadas, cereosque præferrent, alii choros psallentium ducerent, in media Ecclesia speluncæ Servatoris posita est.* Epitaphium defunctæ & strictâ, & solutâ oratione incidit Hieronymus, Latinum duntaxat, quod ad Chronologiam maximè pertinet, subjiciemus: *Dormivit Sancta & Beata Paula VII. Kal. Februarii tertiâ Sabbati, post Solis occubitum. Sepulta est V. Kal. earumdem, Honorio Augusto VI. & Aristenio* (lege Aristenæto) *Coss. Vixit in sancto proposito Romæ annos quinque; Bethlehem annos XX. Omne vitæ tempus implevit annis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti.* Mortuam sic compellat Hieronymus: *Vale, ô Paula, & cultoris tui ultimam senectutem orationibus juva.* Ex uno specimine hoc deprehendere licet, qualis & hujus seculi fides de animarum corpore solutarum conditione, & Ecclesiæ disciplina circa morientes.

Hier. Ep. 27. c. 10.

Hier. Ep. 27. c. 13.

ANNO DOM. 404.

Theophili Epistolarum Paschalium ordo.

XXVIII. Scribendæ Paulæ vitæ non solùm vacavit Hieronymus; operam quoque suam collocavit, ut tertiam Theophili Paschalem Epistolam Latinam faceret, cujus initium est, *Nunc quoque Dei viva sapientia.* Certissimis notis Epistola consignatur: *Finiamus jejunia vespere Sabbati vicesimâ primâ die ejusdem mensis Pharmuti, & sequenti die Dominicâ Pascha celebremus, vicesimâ & secundâ die ejusdem mensis.* Quæ dies Aprilis XVII. respondet, quo Pascha celebratum. Qualis Quadragesima Veterum fuerit, docet Theophilus: *Ignorant vinum in jejuniis, carnium esum repudiant.* Deinde conviciis Origenem multis onerat. Ordine Paschalium Theophili Epistolarum observato, errores Baronii facillimè purgantur. Qui perturbatum, quo editæ sunt, ordinem secutus, primam illam esse arbitratur, quæ hoc habet initii: *Primum solemnitatis augustæ sermo divinus,* &c. Ordine secundam statuit eam, quæ sic incipit, *Christum Jesum Dominum gloria.* Verùm enimverò, ut suo loco demonstravimus, quæ prima dicitur, anno CCCCII. est promulgata, quæ secunda autem appellatur, anni est CCCCI, id est, anni hujus Pascha designat.

Bar. An. 399 n. 51.

ANNO U. C. 1158. OLYMP. 296. PER. JUL. 5117. JUL. 450. DOM. 405. ARCAD. 23. & 11. HONOR. 13. & 11. *Sol.* 22. *A. Lun.* 7. *Indict.* 3. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 7. *P.* 2. *April.*

ANNO DOM. 405.

COSS. *Stilicho II. & Anthemius.*

Anthemius Consul, quis?

I. QUi Consul processit Anthemius, & pietate, & sapientiâ suâ amplissimo Magistratu dignus habebatur. Nepos erat Philippi, qui imperante Constantio Præfectum Prætorio agens, Paulum Constantinopolitanum Episcopum sede suâ expulerat. Aviti tamen erroris minimè hæres, fidem in prima commendatione habuit. Legatus ad Persas missus, ex ea regione tunicam Aphraati Monacho attulerat, ipsi gratiorem esse futuram existimans. Quam tamen oblatam recusavit; suam utpote sibi jucundiorem, licet deteriorem, meliori alteri anteponens. Chrysostomo, vel exuli semper amicissimus fuit: hinc gratulatio nunciatur ad amplissimam dignitatem evecto: *Alii tibi Consulatus atque potestatis nomine gratulantur, ego autem magnificentiæ causâ ipsis quoque majestatibus, impetusque gratulor, neque enim te ornarunt, verùm abs te ornata sunt.*

Socr. l. 7. c. 1.

Theodorit. H. SS. P. c. 8.

Chrys. Ep. 147.

Isauri prædones. A Narbazaico debellantur.

II. Quæ spes prædandi Isaurorum occæcarat animos, etiamnum illos armabat, ut subjectam regionem invaderent. In manipulos divisi vicos mœnibus destitutos, & obvia quævis vexabant. Anno superiore *Rosum*, & *Seleuciam* vastarant. Currente verò parum abfuit, quin prædonum in manus Chrysostomus incideret. Quod & Theodoro Diacono significatum voluit: *Intempestâ nocte præter spem omnem & expectationem Isaurorum agmen oppidum percursavit, penèque nos cepit.* Isauricos in cursus faciliores reddebat clades regioni à Tribigildo immissa, qui paulò antè cum Barbaris suis rebellionem moverat. Prædatoribus comprimendis Narbazaicus Dux

Chrys. Ep. 69.

Anno Dom. 405.

mittitur, qui laborantibus Pamphiliæ rebus succurreret: *Is ubi copias idoneas accepisset, & latrones fugâ dilapsos intra montes persecutus fuisset, complures eorum villas cœpit, & virorum multitudinem non exiguam interfecit: adeòque prorsus eos in potestatem facillimè redegisset, & incolis oppidorum securitatem solidam parasset, nisi deliciis & fœdis voluptatibus deditus, multum de vigore suo remisisset, ac pecunia manus porrigens, bono publico divitias prætulisset.* Isaurorum cladem hunc in annum Marcellinus refert: *Stilichone II. & Anthemio Coss. Isauri per montem Tauri discursantes ingens dispendium Reip. importarunt, quibus Narbazaicus Legatus majus continuò rependit incommodum.* Vitam tamen retinente Eudoxiâ de Isauris relatam à Narbazaico victoriam esse, creditum Zozimo: Narbazaicus *ob prævaricationem ad aulam revocatus, nihil expectabat aliud quàm ut judicio sisteretur. Sed parte illorum, quæ ab Isauris acceperat, Augustæ oblata, tum examen effugit, tum opes istas in voluptates urbanas impendit.* Ex Palladio tamen atque Chrysostomo apparet, mortuâ jam Eudoxiâ Isauros ab Narbazaico debellatos fuisse, quorum vim ut effugeret Chrysostomus, Cucuso Arabissum transfertur. Itaque Aulicorum favore meritas Narbazaicus pœnas vitavit.

Zoz. l. 5.

Zoz. l. 5. c. 25.

De anno debellati Radagaisi.

III. Læta fuerat de Isauris victoria. At Occidenti gaudium longè majus attulit penè incredibilis *Radagaisi* clades, quem mirâ felicitate Stilicho debellavit. Utrùm verò hoc, vel sequente anno Barbarus armis Romanorum deletus fuerit, non est in medio. Radagaisi cladem cum Stilichonis & Anthemii Consulatu Prosper conjungit: *Radagaisus in Thuscia multis Gothorum millibus cæsis, ducente exercitum Stilichone, superatus & captus est.* Marcellinus verò egregiam illam Stilichonis victoriam in annum CCCCVI. contulit, Arcadio VI. & Probo Coss. Marcellinum Prospero anteponere, Baronio placuit, Honorii Edicto permotus: *Provinciales pro imminentibus necessitatibus omnes invitamus Edicto, quos erigit ad militiam innata libertas. Datum XIII. Kal. Maji Ravennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coss.* In ea Veterum Chronologorum discordia quem tutò sequamur, non satis liquet. Inclinat magis in Marcellinum Gothofredus, fretus Honorianâ Lege, datâ XV. Cal. Maji anni proximè secuturi: *Contra hostiles impetus non solas jubemus personas considerari, sed vires, & licet ingenuos amore patriæ credamus; incitari servos etiam hujus auctoritate Edicti exhortamur, ut cùm primum se bellicis sudoribus offerant, præmium libertatis, si apti ad militiam arma susceperint, Pulverantici etiam nomine binos solidos accepturi.* Quâ Lege imminens indicari videtur periculum, quod Italiæ arma Radagaisi intentabant. Gravissimo sanè constringi Honorium metu, ostendit Lex biduo post sancita, quâ ingenuis ad militiam se conferentibus, denos cuique solidos ex ærario pollicetur. Verùm quidni existimare licet, Honoriana hæc Edicta Vandalos respicere atque Alanos, qui anno CCCCVI. *Gallias trajecto Rheno, pridie Kal. Januarii ingressi sunt,* teste Prospero. Itaque labente, vel insequente anno Radagaisus deletus sit, in incerto relinquatur. Barbaricam cladem, quæ miraculo fuit, nunc exequamur, securi num præsente, vel futuro anno contigerit.

Cod. Th. l. 2. 388.

De Radagaiso mira victoria.

IV. Radagaisus & Paganus, & Scytha, quorum vel in altero magna timendi causa fuit, omnium antiquorum præsentiumque hostium longè immanissimus, repentino impetu totam inundat Italiam. Plusquàm ducenta Gothorum millia Regem suum sequebantur, & si qua Zozimo fides, ex Transistritanis, Transrhenanis, Celticis, Germanicisque nationibus hominum *quadringenta* sibi millia comparaverat. Nos potius Orosio, Marcellinoque accedimus, qui ducenta circiter millia numerant. Eò magis metuendus erat sævus ille Barbarus, quòd *favorem Deorum sacrificiorum obsequiis invitaret*, & *omnem Romani generis sanguinem Diis suis propinare decreverat.* Ethnici Romam incolentes, luctus angoresque suos aliquo solatio levabant, quòd sua de numinum cultu superstitio restitutioni propior erat. Contrà verò Christiani animis consternati, eò magis terrebantur, quòd non Ecclesiis, non Sacerdotibus, non sacris quæ colebant, immanis Scytha pepercisset. In eo casu propè ad seditiones in urbe res venerant. Radagaiso Romanis arcibus imminente, *fit omnium Paganorum in urbe concursus: hostem esse, cùm utique virium copiâ, tum maximè præsidio Deorum potentem, urbem autem ideò destitutam, & maturè perituram, quia Deos, & sacra perdiderit. Magnis querelis ubique agitur, & continuò de repetendis sacris, celebrandisque jactatur. Fervent totâ urbe blasphemiæ; vulgo nomen Christi, tanquam lues aliqua præsentium temporum probris ingravatur.* At cœlestem suis opem Christus attulit, ne foret ludibrio: *Conceduntur quidem adversus immanissimum illum hostem Rhadagaisum aliorum hostium cum copiis suis inclinati ad auxilium animi. Adsunt Uldin & Sarus, Hunnorum & Gothorum Duces, præsidio Romanorum.* Sed potentiæ Domini, non gladiis militum victoria debebatur. Conterritum divinitùs Rhadagaisum in Fesulanos montes cogit. Agmina, quibus angustior Italia videbatur, parvo includuntur vertici: *Non disposita in bellum acies fuit, non furor timorque incerta pugna prætulit, non cædes acta, non sanguis effusus est, non postremo damna pugnæ eventu compensata victoria, edentibus, bibentibus, ludentibusque nostris, tanti illi, tamque immanes hostes, esurientes & sitientes, languentesque confecti sunt.* De gloriosa, cœlestique victoria audiamus & Augustinum: *Uno die tantâ celeritate sic victus est, ut ne uno quidem, non dicam extincto, sed nec vulnerato, Romanorum multò amplius quàm centum millium prosterneretur ejus exercitus: atque ipse cum filiis mox captus, pœnâ debitâ necaretur:* Tanta captivorum multitudo fuit, ut singulis aureis passim greges hominum venderentur. Servituti tamen suæ non diu superfuere: *Illicò cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi emptores eorum non impenderunt turpiter pretiis, expenderunt misericorditer sepulturis.* Portentosi planè mendacii Zozimum Baronius arguit, ea narrantem: *Hostium adventu non expectato cum omni exercitu Istrum Stilicho transjecit.* Vix tamen credibile est, eo absurditatis lapsum esse Zozimum, ut extra *Danubium* Radagaisum debellatum esse crediderit. Ea quidem desperatio, quæ Romam in extremo, uti narrat, periculo constitutam incessit, argumentum est, Barbaros non extra Istrum fuisse collocatos, cùm sic Alpium faucibus parvâ militum manu prohiberi potuissent. Est itaque conjectura vero proxima, pro Ἴστρὸν legendum esse Ἄρνὸν, ut errore Librariorum ob vocis similitudinem *Arnus* in *Istrum* mutaretur. Radagaisi debellatorem S. Ambrosium

Anno Dom. 405.

Oros. l. 7. c. 37.

Oros. l. 7. c. 37.

Id. ib.

Aug. de Civit. l. 5. c. 23.

Oros. l. 7. c. 37.

Zoz. l. 5. c. 26.

Baro-

Baronius invenit, Autore Paulino, Ambrosianæ Vitæ Scriptore. Refert Paulinus, quo tempore Radagaisus Florentiam obsidebat, *per visum S. Ambrosius eidem apparuit, & promisit alia die salutem ipsi affuturam.* Hæc ex Pansophia audivit Paulinus. Quæ si concederentur, id unum sequeretur, tantæ salutis Ambrosium præconem fuisse, non verò quòd salutem eam *operatus sit magnus tyrannorum vindex, & debellator S. Ambrosius.* Carmina quoque, quæ Paulino Nolano ascribuntur, nullum Ambrosio locum assignant in debellando Radagaiso, quem Petro, Paulo, Martyribusque Romanis vindicarunt. Cæterùm Ambrosio aut Martyribus ad vincendum, Christo nil opus fuit. Itaque uni Deo, ut par est, nobilem Augustinus, Orosiusque de Radagaiso victoriam retulere, nullâ sive Ambrosii, sive Martyrum factâ mentione; *Quod nostra memoria*, verba sunt Augustini, *recentissimo tempore Deus mirabiliter, & misericorditer fecit.* Deus, inquit, non *Ambrosius.* Orosius similiter: *Non sinit Deus rem potentia sua virtutem hominum videri.* Potentiæ ergo non *Ambrosianæ*, sed divinæ hoc opus fuit.

Bar. An. 406. n. 7.

Aug. de Civ. l. 5. c. 23.

Synodus Toletana: ad eam scribit Innocentius.

V. Quid gestum in Ecclesia, nunc est memoriâ celebrandum. Ac primum scribenti sese offert Synodus Toletana, ab illa quidem diversa, quæ anno 400. est agitata, cùm *Symphosius, Dictiniusque*, & alii cum his Gallœciæ Provinciæ Episcopi, Priscilliani olim sectatores, hæresim ipsius damnaverunt. Priori & interfuerat, & præfuerat *Patruinus* Emeritensis Episcopus. Posteriori adfuit *Gregorius* Patruini successor, teste Innocentio: *Gregorii etiam Emeritensis Episcopi, qui in locum Patruini venerabilis recordationis est ordinatus.* Extat & Innocentii ad Tolosanam Synodum Epistola, quæ Concilio anni cccc. dirigi haud potuit, sedente adhùc Anastasio. In exemplaribus quidem benè multis legebatur, *Ad Episcopos Synodi Tolosana.* Est tamen observatio doctissimi Sirmondi verissima, restituendum esse, *Toletana.* Tractat enim Epistola de gestis apud Toletum anno cccc. *Quæri quare doluerint Symphosium atque Dictinium, aliosque qui detestabilem hæresim damnaverunt, receptos in fidem Catholicam tunc fuisse.* Hæc verò Hispaniam spectant, non Galliam; prætereà verba Innocentii, *Et quamvis dilectioni vestræ, fratres charissimi, regula Nicana sint cognita, secundum quas ordinationes faciendas esse per sententiam decernitis*, quæ leguntur capite VI. manifestò alludunt ad verba Patruini: *Patruinus Episcopus dixit, Mihi autem placet, constituta primitùs Concilii Nicani perpetuò esse servanda.* Nonnullis displicuerat Episcopis ea animi mansuetudo, quæ à Toletanis erga Priscilliani sectatores fuerat adhibita, qui honorem gradumque suum retinuerant: *Quòd Basici vel Carthaginenses Episcopi propter Galliciorum communionem à pace omnium dissederunt, orta dissensio est.* Proptereà Hilarius Episcopus, & Elpidius Presbyter amore concordiæ Romam se contulerant. Epistolâ igitur Synodum adiit Innocentius, quam probabili ratione subnixi hunc in annum contulimus. Constat Epistola sex capitibus. Primum, quòd Episcopi nonnulli ab aliis ob receptos ab hæresi conversos perperàm diffideant. II. Quòd Rufinus & Mincius Episcopi in alienis Ecclesiis contra Canones ordinarint. III. Ut Joannis Episcopi, *cujus in Synodo Toletana super receptis Symphosio atque Dictinnio per Legatos consensus accessit*, causa examinetur. IV. Ut vitiosæ ordinationes prohibeantur. V. Ut querela Gregorii Emeritensis Episcopi discutiatur. VI. Quales ad Clericatum eligi, & ordinari debeant. Nonnullorum sententia erat, *Quòd ante baptismum uxor accepta non debeat imputari, quia in baptismo omnia dimittuntur:* unde colligebant, ad ordines promoveri etiam illum posse, qui unam ante, alteram verò post baptismum uxorem duxisset. Quam & in opinionem descendit Hieronymus: *Carterius Hispania Episcopus, homo & ætate vetus & Sacerdotio, unam antequam baptizaretur, alteram post lavacrum duxit uxorem.* Hoc erat problema Oceani. Ratiunculis verò multis probat Hieronymus, *nihil veteris hominis in baptismo reservari:* proindeque ad ordinationem non officere initum prius à Catechumeno connubium. Quam pro *pravo errore* sententiam habet Innocentius; nec immeritò, cùm matrimonii vincula legesque baptismus non dissolvat; secus priori conjugi post susceptum lavacrum altera superinduci posset.

Innoc. Ep. 23. c. 5.

Innoc. Ep. 23. c. 1.

Id. ib.

Hier. Ep. 83.

Carthaginensis Synodus.

VI. Non in Toletana modò, sed in Carthaginensi quoque civitate Synodus celebratur, cujus breviarium extat in Africano Codice: *Stilichone II. & Anthemio viris clariss. Coss. X. Kal. Sept. Carthagine in Basilica Regionis secunda. Ut libera legatio ab omnibus Provinciis ad Concilium dirigatur. Ad Mizonium Legati, & litera propter liberam dirigendam legationem destinari præcepta sunt: ut quia apud Carthaginem tantum unitas facta est, dentur etiam litera ad Judices, ut & aliis Provinciis, & civitatibus operam impendi jubeant unitati, ut gratiarum actionem de Carthaginensi Ecclesia pro universa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum literis ad Comitatum mittantur. Recitata sunt litera Papa Innocentii, ut Episcopi ad transmarina pergere facilè non debeant, quod hoc ipsum Episcoporum sententiis confirmatur: ut propter gratiarum actionem, & exclusionem Donatistarum duo Clerici Ecclesia Carthaginensis ad Comitatum mittantur.*

Cod. Afr. c. 94.

De unitate Catholicorum cum Donatistis.

VII. Unitatis, de qua Africani Patres mentionem egere, submonet, quid rei fuerit, angusto ambitu orationis amplecti, cùm propositi nostri ratio non fusissimè scribenda omnia, sed recordanda sumpserit. Anno superiore ex Carthaginensis Synodi Decreto *Theasius* & *Evodius* contra Donatistas legationem susceperant: cujus hic ille scopus præcipuè fuit, ut executioni mandaretur Lex Theodosii, quâ auri libræ decem imponebantur & Hæreticorum ordinatoribus, & ordinatis, & possessoribus locorum, in quibus conventus agebant, Hæreticisque ex testamentis aliquid aut suscipiendi, aut relinquendi facultas negabatur. Placuit tamen Synodo, discriminis aliquid inter Donatistas statui, ut nimirum auri mulcta illis duntaxat irrogaretur, qui violentiâ mores suos condiebant. Hoc nos Augustinus docuit: *Ex Concilio autem nostri Episcopi Legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, ut non omnes Episcopi & Clerici partis vestra eâdem condemnatione decem librarum auri, qua in omnes Hareticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, quorum in locis aliquas à vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur.* Porro non ea vis inerat Donatistis omnibus. Reperiebantur inter eos nonnulli, quibus humani mansuetique officia animi probabantur. Talis erat ille *Vincentius*, Cartennensis Episcopus; tales & illi, quibus præerat, fatente utcunque Augustino: *Quod au-*

Aug. Ep. 68.

Aug. Ep. 48.

tem ad vos attinet, qui non solùm cum illis communiter Donatistis à Donato, verum etiam propriè Rogatistæ a Rogato appellamini, mitiores esse videmini, quia cum Circumcellionum immanissimis gregibus non sævitis. Sed nulla bestia si neminem vulneret, propterea mansueta dicitur, quia dentes & ungues non habet: sævire vos nolle dicitis; ego non posse arbitror. Synodi votis annuit Honorius, qui de unitate Decretum per Africanas regiones proponi voluit, dato Rescripto III. Nonas Martii. Eodem & anno hanc in Donatistas

Cod.Theod. l.6. 158.

Legem constituit: *Donatistæ superstitionis Hæreticos, quocunque loci vel fatentes, vel convictos, legis tenore servato, pœnam debitam absque dilatione persolvere decernimus. Dato VI. Idus Decembr. Stilichone & Anthemio Coss.* Explicandæ Legi est in observatione ponendum, anno superiore à Patribus Africanis id Decreti sancitum fuisse,

Cod. Afr. c. 93.

Ut illam legem, quæ à Religiosæ memoriæ eorum patre Theodosio de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos Hæreticos, seu etiam in possessores, ubi eorum congregatio deprehenditur, promulgata est, ita deinceps confirmari præcipiant, ut in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici provocati contestationem deposuerint, ut hoc saltem terrore à schismatica, vel hæretica pravitate desciscant, qui consideratione æterni supplicii emendari corrigique dissimulant. Auri libræ decem ea pœna est, quæ Donatistis imponitur, & à *Crispino* hujus sectæ homine soluta est. Impetraverat quidem Catholicus Episcopus Possidius debiti remissionem. Verùm cùm ad Imperatorem Crispinus provocasset, responsum

Possid. Vit. Aug. c. 12.

est, *Nullo prorsus loco Donatistas Hæreticos esse, & ad jura Legum omnium contra Hæreticos latarum, ubique teneri debere.* Itaque Crispinus auri libras decem intulit fisco. Hinc liquidò constat, falli Baronium, scribentem, Honorii de mulcta auraria decem librarum persolvenda constitutionem desiderari. Cùm ea porro conditio Donatistarum foret, ut Principum Legibus obruerentur, ex eo grege qui rebaptizabant, facultatum omnium publicatione mulctarentur, omnes jure testamenti condendi facultate privarentur, unitas ea secuta est, quam Fasti Idaciani memorant: *Stilichone II. & Anthemio Coss. inter Catholicos & Donatistas unitas facta est.* Exemplum cæteris urbibus Africæ Carthago præbuit. Hinc verba Synodi, quæ subjecimus: *Quia apud Carthaginem tantum unitas facta est*, quòd dubio procul in ea primùm civitate Honorii Rescripta executioni mandata fuerint. Ex Donatistis tamen nonnulli cæteris animosiores, nec metu, nec pœnis ad societatem cum Ecclesia ineundam adigi unquam potuere; aliis subinde de sua secta indies discedentibus.

Nùm probanda unitas vi Legum constituta?

VIII. Porro si verum tueri volumus, ea faciendæ unitatis ratio nec recta fuit, nec laudabilis. Displicuerat olim Augustino gravi de

Aug. Ep. 48.

causa: *Mea primitùs sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos Hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam prima mihi opponebatur civitas mea, quæ cùm tota esset in parte Donati, ad unitatem Catholicam timore Legum imperialium conversa est.* Non tamen in his exemplis vis ulla est ad probandum, cùm laqueos, quos sibi olim Augustinus induerat, non solvant; quòd scilicet timore Legum Imperialium *fictos Catholicos habeamus, quos apertos Hæreticos noveramus.* Cessante quidem pœnarum metu in suos errores tam facilè relabuntur, quàm aqua remotis obicibus deorsum fluit. Ut ex frequenti experimento liqueat, Principum minas perfidos facere quidem, & dissimulatores, non Christianos. Itaque absque ratione Baronius, aliique innumeri Augustini in sententiam concessere, quòd *emolumenti multum*

Bar. An. 405. n. 30.

Catholicæ unitati severitas Legum attulerit. Emolumentum sanè non est, quod invitâ & ratione, & æquitate impetratur. Nil autem magis à sapientia & rectitudine alienum fingi potest, quàm mentem ad credendum cogi. Cùm enim fides sit intellectus assentientis persuasio quædam, non ea vis pœnarum est, ut quod mens verum esse putat, pro falso habeat, aut vice versâ. Imò vis suppliciorum ea est, ut odium potius, quàm amorem conciliet religioni. Ad dissimulationem ergo deducere pœnæ possunt, ad fidem non possunt. Ac pace quidem Augustini, Themistius utut Ethnicus in ea causa longè sapientiorem se præbuit, cujus egregia sunt verba ad

Them. Or. 12. 156.

Valentem Augustum de Religionibus: *Neque bonum virum per vim queas efficere; est enim virtus habitus voluntarius, neque cogere possis, ut id ullâ re sentiam, quod sentire nolo. . . Qui vim adhibet, pugnat cum Dei & naturæ Lege, qui quam potestatem hominibus Deus tribuit, eam tentet adimere. Quanquam frustra omnis labor suscipitur.* Rectè & sapienter. Est enim religio actus libertatis nostræ, cui nulla imperia, nullæ pœnæ, cruciatus nulli vim inferre possunt. Neque moramur distinctionem Augustini in *justam*, & *injustam* persecutionem: injustam, quæ contra veritatem; justam, quæ pro veritate exercetur. Qua de re exemplum affert Nabucodonosorum, modò leges promulgantem de adorandis Idolis; modò prohibentem, ne verum Numen contumeliâ afficeretur. Quibus sanè nunquam efficiet, mortales ad religionem esse cogendos. Non eam sanè rationem adhibuit Christus; non amplexi sunt Apostoli propagandæ religioni, licet eâ potentiâ præditi forent, quæ cœlestes Ethnicis pœnas irrogare posset. Religionem voluerunt semper esse liberrimam, quam verissimam sanè proponebant. Ac dum veritati litat Ecclesia, si metu legum humanarum in fide errantes ad viam reducere velit, partis litigantis simul & Judicis officio fungitur, quod absque specie iniquitatis aliqua fieri nequit. Insuper & Dei Legem abrogat, quæ ita comparata est, ut statuat mentes nostræ, quam velint religionem liberè ingrediantur: & religionem extinguit omnem in persuasione, & amore consistentem. Hinc

Jos. XXIV. 15.

Josue sic Hebræos olim compellabat: *Si malum videtur in oculis vestris colere Jehovam, eligite vobis hodie quem colatis, sive Deos quos coluerunt majores vestri, qui habitabant trans flumen, sive Deos Amorræorum.* Adeò verùm est, Religionem mentis libertati permittendam esse, non cogendam, utpoteque ex coactione evanescat, atque diffluat. Neque Patribus, qui furentibus Ethnicis floruere, in mentem venit ea Augustini distinctio, vis *justa* & *injusta*, cùm Doctores ad persuadendum, non tortores ad cruciandum adhibendos esse statuerent. Ut ad brevia veniamus, violentia Donatistarum, in Ecclesias, bona, tabulas publicas, personas denique involantium Legibus contundi potuit, fides cogi non potuit. Quæ duo maximè discrepant.

IX. In

Anno Dom. 405.

IX. In quamcunque memorabilium partem rerum Ecclesiasticarum convertamus, velimus nolimus, in Chrysostomo hæreamus necesse est. Hyems solito major dolorem Sancti Præsulis stomacho maximum intulit. Vomitus subinde oriebantur, capitis dolores, cibi fastidia, perpetuæ vigiliæ. Quæ Olympiæ scripsit. Cùm Cucusi frugi esset, ea res & ipsius adversariis invidiam movit, teste Palladio: *Cùm autem & ob id ipsi inviderent illi fratricida, Arabissum eum transferunt, variis vexationibus subjicientes, ut vitam tandem relinqueret. Et illic rursus non mediocriter virtutibus splendescens, excitavit veluti ex ignorantia somno ad sermonis divini lucem ex omni vicina regione eos, qui gravi infidelitatis sopore oppressi erant.* Arabisso complures & hoc, & sequente anno amicis Epistolas scripsit. Ex quibus una est ad Innocentium, cui gratulatur ob constantissimum tenerrimumque amorem, quo se exulem afflictumque prosequebatur, quam Epistolam tertio exilii anno scriptam Joannes Presbyter, & Paulus Diaconus Romam attulere.

Chrys. Ep. 6.

Pall. Dial. 96.

Anno Dom. 406.

ANNO U. C. 1159. PER. JUL. 5118. JUL. 451. DOM. 406. ARCAD. 24. & 12. HONOR. 14. & 12. *Sol.* 23. G. *Lun.* 8. *Indict.* 4. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 1. P. 22. *April.*

COSS. *Arcad. Aug.* VI. *& Probus.*

De reliquiarum Samuelis translatione.

I. TAntum eo seculo studium non solùm observandæ, sed etiam amplificandæ venerationis erga Reliquias fuit, ut in transferendis pompæ ductores vel Augusti ipsi sese præberent, quod anno præsente contigit. Prophetæ Samuelis Reliquiæ post mille quadringentos & sexaginta annos ab ejus obitu translatæ feruntur, exultantibus tripudiantibusque Constantinopolitanis. Celeberrimæ solemnisque deductionis meminit Hieronymus adversus Vigilantium, cui translationes ejusmodi prorsus displicebant: *Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa B. Samuëlis longo pòst tempore de Judæa transtulit in Thraciam. Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui judicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos, in serico, & vase aureo portaverunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tantâ lætitiâ quasi præsentem, viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem unâ voce resonarent.* Pompæ tempus Chronicum nos Alexandrinum docuit: *Arcadio* VI. *& Probo Coss. delata sunt reliquiæ S. Samuëlis Constantinopolim per gradus scalasve Chalcedonenses, mense Maio* XIV. *Kal. Junias pompam deducentibus, Arcadio Augusto, & Anthemio Præfecto Prætorio Coss. Item & Æmiliano Præfecto urbi, & universo Senatu. Reposita sunt ad tempus in sanctissima Ecclesia Magna.* In fano, quod Samuëlis nomen habuit, prope Septimum condito, postmodum collocantur. Religionis amore manabat quidem ea ceremonia, at sapientiæ expers fuit, ut & hîc locum inveniant verba Apostoli: *Zelum Dei habent, sed non secundum scientiam.* Ut post tot annos à morte Samuëlis ipsius reliquiæ transferrentur, gemino opus miraculo fuit: uno, quo conservarentur à putredine; altero, quo ab aliis ossibus secernerentur. Quâ verò ratione sacra ossa manifesta fuerint, ne vel ipse docuit Hieronymus. Observetur interea, & in animis custodiatur Decretum Carthaginensium de Reliquiis: *Placuit ut altaria, quæ passim per agros & per vias tanquam memoriæ Martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus, aut Reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Episcopis, qui locis eisdem præsunt, si fieri potest, evertantur. Si autem hoc per tumultus populares non sinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, & qui rectè sapiunt, nullâ ibi superstitione devincti teneantur. Et omninò nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus, aut aliquæ Reliquiæ sunt, aut origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis fidelissimâ origine traditur.* Nil verò argumenti fuit ad cognoscendas Samuelis Reliquias. Neque *per somnia & per manes* quæ fiunt, Reliquiarum revelationes à Carthaginensibus probantur. Ad incendia porro prohibenda nil auxilii attulere Samuelis exuviæ, cùm eo ipso anno, quo in urbe conditæ sunt, *Ostia Circi una cum prandiaria, & circumpositis porticibus, mense Octobris* VIII. *Cal. Novemb. horâ tertiâ noctis conflagrarint.*

Hier. Ep. 53. c. 2.

Niceph. l. 13. c. 10.

Anno Dom. 406.

Cod. Afr. c. 83.

Chron. Alex.

Atticus Constantinopolis Episcopus creatur: mores ejus.

II. Samuëlis Reliquias ab Attico Episcopo gestatas esse existimamus. Morte quippe suâ Arsacius Cathedram Constantinopolitanam vacuam fecerat. Perierat die tertio Idus Novembris, Stilichone iterum & Anthemio Consulibus. Locum defuncti complures ambiebant: quarto Arsacii post obitum mense ordinatur Atticus, Presbyter Cleri Constantinopolitani, qui unus fuerat ex Chrysostomi insidiatoribus. Mense itaque Martio ad Episcopatum Atticus evehitur. Patriam habuit Sebastem Armeniæ. Ab ineunte ætate in Philosophia institutus fuerat à Monachis Macedonianis, qui tunc temporis in hujus sapientiæ studio apud Sebastem florebant. Virilem ingressus ætatem ad Catholicam Ecclesiam se transtulit. Cùm esset naturâ magis quàm disciplinâ prudens, in rebus agendis summæ fuit dexteritatis, & ad struendas atque evitandas insidias solertissimus, moribus maximè blandus, in concionibus mediocris, quæ nec scriptione dignæ, nec eruditionis expertes videbantur. Quippe studiosus elegantiæ, si quando tempus nactus fuerat, probatissimos quosque Veterum Scriptores legebat. Erga suæ opinionis homines gnavum sese & industrium præbuit; terribilem verò iis, qui diversæ sectæ erant. Illustri quoque laude Atticum Socrates celebravit, ut eruditione, prudentiâ, pietate præstantem: *Unde etiam Ecclesia sub ejus Pontificatu maximum incrementum cepere.* Hæreticos terrere aggressus, mitem se posthàc & placidum erga ipsos ostendit. Aliis prorsus coloribus Atticum pingit Palladius: *Arsacio sufficitur Atticus, è Presbyteris omnium adversus Joannem molitionum artifex, qui cùm videret, neminem Orientalium Episcoporum secum communicare, & ne civitatis quidem populum propter ea, quæ tam nefariè atque injustè in Joannem ab ipso acta erant, expers cùm esset Sacrarum Scripturarum, perfecit ut Imperialibus Rescriptis cogerentur ii, qui cum ipso non communicabant.* De Attici tamen imperitia non est prorsus Palladio habenda fides, utpote qui fuerit Attico infensissimus. Rescriptum verò sic sonat: *Si quis Episcoporum non communicat Theophilo, Porphyrio, & Attico, Ecclesiâ quidem ejiciatur, & a propriis facultatibus abigatur.*

Socr. l. 6. c. 20.

Soz. l. 8. c. 27.

Socr. l. 7. c. 2.

Pallad. Dial. 93.

Honorii de Chrysostomo ad Arcadium legatio.

III. Tantum severitatis in Joannis Chrysostomi fautores fuit adhibitum, ut ne vel Occidentis

ANNO DOM. 406.

dentis Episcopi, qui jussu Honorii legatiooem apud Arcadium susceperant, injuriæ forent immunes. Anno superiore Antistites Italiæ congregati, Imperatorem orarant, scriberet Arcadio, Synodum apud Thessalonicam imperare, quo facilius eò tendentes Orientis Occidentisque Episcopi rectum de obortis cum Chrysostomo dissidiis judicium ferrent. His accensa Honorii pietas, Innocentio urbis Præsuli scribit, mittat Episcopos quinque, Presbyteros duos, Diaconum unum, qui ferrent suam ad Arcadium Epistolam. Hoc quidem, non superiore anno, uti Baronio scriptum, n. 15. ea legatio missa est. Quippe ut Constanonopolim pervenit, jam sedebat Atticus, qui post Martii decimum ordinatus est. In sua verò profectione atque reditu quatuor duntaxat menses exhausere Legati, ut extra dubium poni debeat, ipsos hoc demum anno ex Italia in Orientem migrasse.

Error Baronii.

Literæ Honorii ad Arcadium.

IV. Pietatem redolet Epistola Honorii, quam ad Arcadium attulêre: *Tertiò jam scribo ad mansuetudinem tuam, rogans ut quæ ex compacto contra Joannem Episcopum gesta sunt, emendentur. Et ut videtur, nondum perfectum est. Quare denuò scripsi per hosce Episcopos, & Presbyteros, multum sollicitus de pace Ecclesiastica, per quam & nostrum Imperium pacem obtinet, ut jubere digneris, Orientis Episcopos Thessalonicæ convenire. Etenim Occidentis nostri Episcopi, lectis vitis adversus malum ac mendacium firmissimis, miserunt Episcopos quinque, Presbyteros verò duos, & Diaconum unum magnæ Ecclesiæ Romæ. Quos velim omni honore digneris; ut si persuasi fuerint, quòd jure expulsus sit Joannes, doceant me ab ejus communione recedere, aut si coarguerint, sponte malignos esse Orientis Episcopos, ab eorum te communione avertant.* Subjunxit & Innocentii & Chromatii Epistolas nomine totius Occidentis, docentium quid sentirent de Chrysostomo. Rogat etiam Arcadium, jubeat vel nolentem sistere Theophilum, ut pax in Concilio firmissima constituatur.

Pallad. Dial. 29.

Infelix Legatorum Honorii successus.

V. Literis acceptis, Æmilius Beneventi Episcopus, Cythigius, & Gaudentius Brixiensis unà cum Valentiniano & Bonifacio Presbyteris itineri se accingunt. Ferebant Epistolas & Innocentii, & Italorum Episcoporum, Chromatii Aquileensis, Venerìique Mediolanensis, atque aliorum, oec non Commonitorium Synodi totius Occidentis publicâ evectione Constantinopolim proficiscuntur, cum Cyriaco Emeseno, Demetrio Pisinunos, Palladio Helenopolis & Eulysio Apameæ Episcopo: *Commonitorium continebat, Joannem judicium ingredi non debere, nisi ipsi prius restitueretur & Ecclesia & communio., ut sublatâ causâ detrectandi judicii, suâ sponte consessum iniret.* At malis avibus solverunt. Ut enim præter Græciam Athenas navigarunt, ab infesto Militum Tribuno detinentur, qui statim Centurione adjuncto ipsis prohibuit Thessalonicam accedere, ne quas ferebant literas, traderent Aoysio. Ipsos dein in duo navigia conjectos dimisit. Ingruente porro Austro vehemenò, tribus diebus sine alimento freta transjiciunt. Circa horam tertiæ diei duodecimam juxta suburbana Victoris Constantinopolim appellunt. Retenti ab exactoribus portuum, contra fas includuntur Thraciæ castello, cui *Athyra* nomen; Romani quidem in una domuncula; in pluribus verò qui cum Cyriaco versabantur, adeò vexati, ut oe famulus quidem præstò esset, qui ministraret. Legationis suæ literas petentibus oon reddidere, quas Arcadio dare volebant. Cùm in eo consilio perseverarent, ad eos accedit *Patricius* Notarius, dein complures alii, postremùm *Valerianus* Cappadox oumeri Præfectus, qui rupto *Mariani* Episcopi pollice, Honorii Epistolam cum reliquis abstulit. Postridie certi mittuntur, Aulicisne, an ab Attico communicarent, & de Joannis judicio silerent. Quam Legati condiòonem cùm repudiassent, pace deploratâ rogant, ut saltem absque periculo ad Ecclesias redire suas permitterentur. Tum Valerianus Tribunus Legatos in deterrimam navem conjectos Athyris expulit. Inde Lampsacum appellentes, mutatâ nave vicesimo die applicant Hydruntum Calabriæ civitatem, tandemque post quatuor menses ad sua rediere.

Pallad. Dial. 31.

Joannitarum gravis persecutio.

VI. At Legatorum comites durius multò tractantur. Initio fama vulgaverat, in mare mersos fuisse: reverà in longissimum exilium relegantur. Cyriacus Emesenus Palmyræ in Persarum castello octoginta millibus ultra Emesam collocatur. De Eulysio oon placet doctissimi versio Bigotii: *Eulysium Episcopum Bostra ulterius itinere trium dierum in castello Arabum Misphas dicto, Saracenis adjacente.* Quippe Eulysius non *Bostra*, sed *Apamea in Bithynia* Episcopum agebat, teste Palladio, pag. 26. Sic ergo vertenda verba hæc existimamus: *Eulysium vero similiter ultra Bostram Arabum triduo itinere, in castello Misphas dicto, juxta Saracenos relegatum ferunt.* Palladius in oppido Syene juxta Æthiopas, Demetrius in Oasi Mazicibus proxima custoditur. Serapio ad excussionem usque denoum cæsus, ut fama est, in patriam relegatur. Hilarius vir sanctus & senex, qui annis XVIII. panem non gustavit, olera duntaxat & frumenta tosta in cibum admittens, plagis non à Judice, sed à Clero concisus, in intimum Pontum pellitur. Antonius in speluncis Palæstinæ sese conclusit. Timotheus Marconiæ, & Joannes Lydyæ Episcopi in Macedonia esse dicuntur. Briso frater Palladii, Ecclesiâ ultrò relictâ in agello suo terram propriis manibus fodit. Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, & Pappus, per totum triennium de scala domus suæ non descenderunt, precaòonibus vacantes. Heraclidas Ephesius quadriennio Nicomediensi in carcere inclusus est. Reliqui de communione Joannis Antistites omni spe abjectâ, aut communicarunt Attico, aut in alias Thraciæ partes translati sunt, aut delituere. Silvanus Sanctus Episcopus Troade piscatu suo vitam tolerabat. Stephanus Monachus, qui Romanorum Epistolas detulit, ob id ipsum verberatus, decem mensibus in carcere conditus est. Hæc, aliaque complura de *Joannitarum* vexatione Palladius habet. Sic Honorii literæ atque legatio, quæ opòma ad restituendam pacem remedia videbantur, morbum vehementius irritarunt, nec antè extinctus est, quàm Chrysostomus naturæ satisfaceret.

Pallad. Dial. 149.

Vigilantius. Fueritne Gallus?

VII. Plebeja Reliquiarum religio, quæ complurium mentes opplebat, ac blanditiis quibusdam veluti pietatis alliciebat, ooo omnibus cordi erat. Priscis seculis ignorabatur Reliquiarum & translatio & cultus. Impressis osculis accensisque cereis, nil honoris Martyrum ossibus exhibebantur, quæ quantum licebat honestis exequiis sepulcro condebantur. Ac freno quidem opus fuisse, quo propensi in Reliquias populorum

ANNO DOM. 406.

Carth. v. cap. 14.

pulorum animi retinerentur, monet Carthaginensium Decretum, anno CCCC. promulgatum: *Nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ubi corpus, aut aliquæ certa reliquiæ sint, aut ubi origo alicujus habitationis, vel possessionis vel passionis fidelissimâ origine traditur. Nam quæ per somnia, & per inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubique constituuntur altaria, omnimodè reprobentur.* Somniis verò debebantur reliquiarum complurium patefactiones. Præcipuè *Vigilantio* displicuit cultus reliquiarum, qui solitò magis magnus quotidie crescebat. Quia verò *Vigilantius*, cujus famam miserè laceravit Hieronymus, paucis est aperiendum. Gallum fuisse, Gennadius prædicat: *Vigilantius Presbyter, natione Gallus, in Hispania Barcelonensis parœcia Ecclesiam tenuit.* Ob hæc stricto mucrone Gennadii in jugulum Baronius invadit: *Gennadius*, inquit, *redarguitur, qui quòd sciret hominem versatum in Gallia, Gallum utique fuisse existimavit.* Præceps tamen illustrissimi Purpurati censura esse videtur, quam nostro judicio Cavius suo comprobare calculo non debuit.

Bar. Ann. 406. n. 40.

Non nos quidem fugit, de Vigilantio hæc legi apud Hieronymum: *Iste caupo Calagurritanus, & in perversum propter nomen viculi, mutus Quintilianus.* At occasionem distinguendi geminam Vigilantii patriam ipse præbuit Hieronymus; nimirum originis, & nativitatis. Origine *Calagurritanus*, nativitate *Gallus* Vigilantius fuit, ut ex Hieronymo nobis collegisse videmur: *Respondet generi suo, ut qui de latronum, & convenarum natus est semine, quos Cneius Pompejus edomitâ Hispania, & ad triumphum redire festinans, de Pyrenæi jugis deposuit, & in unum oppidum congregavit, unde & Convenarum urbs nomen accepit.* Convenarum civitas, hodie *Cominges*, in Gallia cis Pyrenæos montes sita est. Jam verò testatur Hieronymus, *Convenarum semine* ortum esse Vigilantium. Hac de causa subjungit, *Gallia vernaculum hostem sustinent.* Quòd si Vigilantius tam nativitate, quàm primâ origine Hispanus fuit, *vernaculus* quidem Galliarum hostis dici haud potuit. Denique Vigilantii patriam non obscurè hæc indicant: *Sola Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis, & eloquentissimis abundavit. Exortus est subitò Vigilantius*, quasi ignara monstrorum hactenùs Gallia illud repentè edidisset. At Gallus ille Vigilantius *de Vectonibus, Arrebacis, Celtiberisque descendebat.* Ad Presbyteri gradum evectus in Ecclesia Barcinonensi, Paulino Nolano percharus fuit, qui etiam honorificam de ipso mentionem fecit, in sua ad Severum Epistola prima: *Vigilantius quoque noster, in Campania & antequam ad nos perveniret, & posteàquam pervenıret, vi febrium laboravit, & ægritudini nostræ, quia & ipsa sociale membrum erat, solativo labore compassus est.* Quin etiam in Palæstinam migrantem Paulinus commendaverat Hieronymo: *Credidi Sancti Presbyteri Paulini Epistolis.* In Palæstina versabatur anno circiter 392. cùm terra gravi motu concussa, tantum terroris injecerit ipsi Vigilantio, ut *absque tunica nudus* ad orandum processerit. Quo tempore percharus Hieronymo. Quid his disertius? *Sanctum Vigilantium Presbyterum quâ aviditate susceperim, melius est ut ipsius verbis, quàm meis discas literis.* Mutabili ratione labitur Hieronymi hic erga Vigilantium amor, cujus inconstantiæ causa nobis est declaranda.

Hier. adv. Vigil. c. 2.

Ibid. c. 2.

Hier. Ep. 75.

Hier. adv. Vigil. c. 4.

Hier. Ep. 13.

VIII. Vigilantius privatim jam suam de veneratione reliquiarum sententiam ostenderat. Imò ea de re cum Hieronymo sermonem miscuerat: *Ego vidi hoc aliquando portentum, & testimoniis Scripturarum, quasi vinculis Hippocratis volui ligare furiosum. Sed abiit, excessit, evasit, erupit, & inter Hadriæ fluctus, Cottiique Regis Alpes in nos declamando clamavit.* Nondum tamen accensâ bile conviciis Vigilantium oneraverat. At ubi rescivit, à Vigilantio se Origenistis inseri, in Ægypto, aliisque regionibus id rumoris dispergi, dentatam scribit Epistolam, quâ miserè accusatorem lacerat: *Dimisisti Ægyptum, & cunctas Provincias reliquisti, in quibus sectam tuam liberâ plerique fronte defendunt, & elegisti me ad insectandum, qui omnia sancta Ecclesiæ dogmata reprehendo.* Postquam verò libris editis Reliquiarum venerationem impugnare Vigilantius cœpit, Hieronymus jam ipsi infensus, asperius in Autorem invehitur, tractatu qui hoc ipso anno exaratus est. Cur ad scribendum permotus fuerit, rationem affert: *Autores sunt hujus dictatiunculæ meæ Sancti Presbyteri, Riparius, & Desiderius, qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas, miseruntque libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens evomit.* Anno circiter CCCCIV. Vigilantii adversus honorem reliquiarum libri vulgati sunt.

Causæ odii Hieronymi in Vigilantium.

Hier. Ep. 53.

Hier. Ep. 75.

Hier. adv. Vigil. c. 2.

IX. Ex Hieronymi tractatu has Vigilantii opiniones fuisse, scimus atque tenemus. 1°. *Necesse non esse, tanto honore non solùm honorare, sed etiam adorare, illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colitur.* 2°. Pulverem linteamine circumdatum non esse osculis adorandum. 3°. Sanctorum animas cereolis non esse illustrandas. 4°. Specialem Sanctorum pro viventibus intercessionem nullam esse. 5°. Vigilias & pernoctationes in Basilicis Martyrum abrogandas. 6°. In Paschate duntaxat Alleluia esse cantandum. 7°. Cœlibatum Clericis non esse necessarium. 8°. Satius esse, eleemosynas pauperibus erogare suis, quàm Hierosolymitanis mittere. 9°. Satius esse, paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividere, quàm semel omnes largiri. Hîc Baronius discipulos Vigilantii convenit: *Dic, amabo te, quibus putas revelatam a Deo Catholicam veritatem, Vigilantione, an admirandis illis, sanctissimisque viris, Victricio Rothomagensi, atque Exuperio Tolosano?* Liceat & nobis illustrissimum Purpuratum vicissim compellare: Cui potius, Baroni, pietatis doctrina revelata est, Prophetis, Apostolisve, an Hieronymo, Victricio, Exuperio? Atqui venerandi Prophetæ, sanctissimique Apostoli nec reliquiis Sanctorum oscula libavere, nec cereos accenderunt, nec Cœlites oratione adierunt, ut & antiquitate, & melioribus exemplis Vigilantii causa potior esset, quàm Hieronymi. Ac præ iracundia sanè apud se Hieronymus non fuit, dum *Dormitantium* suum refellit. Ut vel ipso tacente, facillimè nobis persuadeamus, *Tractatum suum unius noctis lucubratione dictasse, festinante admodum fratre Sisinnio, & propter Sanctorum refrigeria ad Ægyptum ire properante.* Hæccine magno digna sunt Hieronymo? *Si agnus ubique, ergo & hi, qui cum agno sunt, ubique esse credendi sunt?* De cereis Martyrum in honorem accensis dignane hæc Hieronymo? *Illud fiebat Idolis, & idcircò detestandum; hoc fit Martyribus, & idcircò recipiendum est.* Quâ conclusione sequitur, divinos Martyribus

De Vigilantii opinionibus.

Bar. Ann. 406. n. 48.

Hier. adv. Vigil. c. 3.

ANNO DOM. 406.

honores impendi: tales enim erant, quibus accensis interdiu cereis idola afficiebantur. Hoccine Hieronymo dignum: *Cereos non clarâ luce accendimus, sicut frustra calumniaris*, cùm certo certius esset, ante tumulos Martyrum cereos accensos fuisse, quod sui immemor Hieronymus fatetur à mulieribus fieri? Quid peccavit Vigilantius, si muliebrem, quam non negat Hieronymus insipientiam, ejectam religione voluerit, quæ castissima semper, sapientissimaque esse debet? Hæccine blasphemia est, quòd secundum Scripturam, corporum reliquias *pulvisculum* Vigilantius vocaverit? *Expone manifestius*, inquit Hieronymus, *ut totâ libertate blasphemes.* Hactenus crediderامus, blasphemiam convicium esse numinis. Non miramur Hieronymum Doctoris sui Gregorii Naz. placitis inhærentem. Dixerat Gregorius in Julianum scribens de Martyribus: *Quorum apparitiones & prædictiones, quorum vel sola corpora idem possunt quod anima sancta, sive tangantur, sive honorentur. Quorum vel sola sanguinis gutta, atque exigua passionis signa idem possunt quod corpora.* Hinc indignatio, qui ramentis *pulvisculisque* Martyrum tantum virium tribuit, repugnante Vigilantio. Cœlitibus tamen displicuisse suarum Reliquiarum divisionem plus semel legimus. Fructuosi cinerum partem Christianorum quisque sibi collegerat. Id Martyri ingratum, ut Actis ipsius fides: *Post passionem apparuit fratribus, & monuit, ut quòd unusquisque per charitatem de cineribus usurpaverat, restituerent sine mora, unoque in loco simul condendos curarent.* Marcellini reliquias Româ adductas Eginardus sibi comparaverat. Quid contigerit, ex Eginardo discamus: *Illas Reliquias super altare, penè quod loculus sacros Martyrum cineres continens positus erat, gemmatâ capsa reconditas collocavimus, fueruntque ibi reposita, usque dum nos mense Novembri ad palatium ire parantes, per revelationem admoniti sumus, ne prius de illo loco proficisceremur, quàm eas corpori, de quo sumpta erant, conjungeremus.* Porro Vigilantius nonnullos, vel invito Hieronymo fautores habuit: *Miror, Sanctum Episcopum, in cujus parrochia esse dicitur, acquiescere furori ejus*; quæ ad Riparium verba sunt Hieronymi. Et in libro adversus Vigilantium, *Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes.* Et paulò infrà, cap. 2. *Asserunt repertos esse nonnullos, qui faventes vitiis suis, illius blasphemiis acquiescant.* Quid de Vigilantio actum fuerit, nescimus: *Damnatum ab Ecclesia Romana*, Cavius scripsit, testemque laudat Hieronymum; quod tamen in eo necdum legimus. Fallimur, an quæ de Joviniano dicta sunt, Vigilantio vir doctissimus non accommodarit? *Ille Romana Ecclesia autoritate damnatus, inter phasides aves, & carnes suillas non tam emisit spiritum, quàm eructavit.* Quæ non Vigilantium spectant, sed Jovinianum. Ex Gennadio Vigilantii referemus imaginem: *Vigilantius Presbyter, natione Gallus, in Hispania Barcilonensis parrochia Ecclesiam tenuit. Scripsit & ipse zelo quidem religionis aliquâ, seductus humanâ laude, & præsumens supra vires suas. Homo linguâ politus, non sensu Scripturarum exercitatus. Exposuit pravo ingenio secundam Danielis visionem, & alia locutus est, quæ catalogo Hæreticorum necessario exponentur.* Rejiciendam Vigilantii explicationem meritò perstrinxit Hieronymus: *Ausus es dicere, montem, de quo abscissus est in Danielo lapis sine manibus, esse Diabolum, & lapidem Christum.*

Cap. 11.

Naz. Or. 3. p. 77.

Bar. Ann. 827. n. 13.

Hier. adv. Vigil. c. 1.

Hier. Ep. 75.

X. Commentariis quoque suis in Zachariam, Oseam, Joëlem, Amos, & Malachiam annum ditavit & Hieronymus. Quorum tempus consignavit in suo ad Pammachium Procemio: *Præsenti anno, qui sexti Consulatus Arcadii & Anicii Probi fastis nomen imposuit, Exuperio Tolosanæ Ecclesiæ Pontifici Zachariam, & ejusdem urbis Minerio & Alexandro Monachis Malachiam Prophetam interpretatus sum. Statimque recurrens ad principium voluminis, Osea & Joel, & Amos tibi negare non potui.*

ANNO DOM. 407.

Commentaria in Zachariam scripsit Hieronymus.

Hier. in 3. Comm. Amos, pag. 113.

ANNO U. C. 1160. PER. JUL. 5129. JUL. 452. DOM. 407. ARCAD. 25. & 13. HONORII 15. & 13. *Sol.* 24. F. *Lun.* 9. *Indict.* 5. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 2. P. *April* 14.

COSS. *Honor. Aug.* VII. *& Theodosius Aug.* II.

I. ODio inflammatus in Hæreticos Honorius, ipsos Edictis prosternere suis, atque obterere pergebat. Rescriptum ergo VIII. Kal. Martii promulgavit, quo præcipuè Manichæos, Phrygas, Priscillianistasque vexabat, quos honorum publicatione mulctavit, inhibitâ quoque facultate condendi testamenta, aut legata accipiendi. Eo ipso anno Thermantiæ nuptiis sese inquinavit, quarum tempus nos Zozimus docuit: *Exacto autumno cùm hyems cœpisset, Bassus & Philippus Coss. designati sunt. Imperator autem Honorius, Mariâ conjuge jampridem rebus humanis exemptâ, sororem ejus Thermantiam sibi matrimonio jungi petebat.* Ex Maria nullos quidem liberos susceperat. Quippe cùm nondum viro maturam filiam Serena suam cerneret, nec secius nuptias differri vellet, ope mulieris potione præbitâ perfecit, ut matrimonii requisita Honorius implere non valeret. Puellâ virgine mortuâ, Serena Imperatoriæ prolis cupida, pugnante vel Stilichone, Honorium Thermantiæ copulat. Infaustæ prorsus hæ nuptiæ. Ex Thermantia nullos Honorius liberos procreavit, vi potionis vel à Serena olim præbitæ, vel, ut ait Philostorgius, à Stilichone oblatæ, quo genero suo sobolis procreandæ facultatem adimeret. Anno 408. defuncto Stilichone Thermantia ab Honorio matri reddita. Nec multò post vitam eum morte commutavit, anno Dom. 405. Honorio x. Theodosio VI. Coss. si Chronico Alex. fides: His Coss. *renuntiata est mors Thermantiæ, Imperatoris Honorii conjugis, mense Panemo, tertio Kal. Augusti, feriâ* VI. Nuptiis tamen non diu superfuisse suis, legitur in Zozimo lib. 5. cap. 28.

Honorii cum Thermantia nuptiæ infelices: annus Thermantiæ ultimus.

C. Theod. l. 40. de Hæret.

Sozom. l. 5. c. 28.

II. Nuptiarum tamen lætitiæ vacare vix sinebant Barbari, qui fera arma nunciantes, imperium vastabant. Anno superiore *Vandali & Alani, Gallias trajecto Rheno pridie Kal. Januarii ingressi*, ut Prosper habet, sanguine cædibusque omnia complebant. Tantumque terroris vicinis regionibus incussere, ut Britannicis vel exercitibus essent formidini. Quid mali intulerint, narrat Hieronymus in sua ad Ageruchiam Epistola: *Innumerabiles & ferocissimæ nationes universas Gallias occuparunt. Quidquid inter Alpes, & Pyrenæum est, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vandalus, Sarmata, Alani, Gepides, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & ô lugenda Respublica, hostes Pannonii vastarunt. Moguntiacum nobilis quondam civitas,*

Vandalicâ in Gallias irruptio.

Hier. Ep. 11.

capta

ANNO DOM. 407.

capta atque subversa est, & in Ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longâ obsidione deleti. Rhemorum urbs præpotens, Ambiani, Attrebata, extremique hominum Morini, Tornacus, Nemetus, Argentoratus, translatæ in Germaniam. Aquitania Novemque populorum Lugdunensis, & Narbonensis Provincia, præter paucas urbes, populata sunt cuncta, quas & ipsas foris gladius, intus vastat fames. Non possum absque lacrymis Tolosæ facere mentionem, quæ ut hucusque non rueret, Sancti Episcopi Exuperii merita præstiterunt. Ad invadendas Gallias Barbaros à Stilichone permotos esse prædicat Orosius: *Gentes alias copiis viribusque intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hispaniarumque Provinciæ premuntur, hoc est, Alanorum, Suevorum, Vandalorum, ipsoque simul motu impulsorum Burgundionum, ultrò in arma sollicitans, deterso semel Romani nominis metu suscitavit.* Verùm in tantam materiam incendii Gallorum ipsæ manus funestiores faces intulere: quod non dissimulavit *Salvianus*, Massiliensis Presbyter: *Cæteri autem & plurimi ferme ac nobilissimi, propè idem omnes, penè unus-gurges, omnium gula: penè unum lupanar, omnium vita. . . . . Et miramur si terra vel Aquitanorum, vel nostrorum omnium à Deo Barbaris data sunt, cùm eas, quas Romani polluerant fornicatione, nunc mundent Barbari castitate.* Sic Galliæ peccata ense barbaro Dei numen ulciscebatur.

Oros. l. 7. c. 38.

Salvian. de Gubern. l. 7.

Constantini & Britannorum rebellio.

Zozim. l. 6. c. 2.

III. Novam & calamitatem Vandalorum impetus attulit imperio. Britannicæ Legiones veritæ, ne Barbari progrederentur ulterius, ad tyrannos eligendos se vertêre. Rem sic Zozimus exequitur. Honorio VII. & Theodosio iterum Coss. milites Britannici seditione concitatâ, Marcum in regio solio collocant, eique tanquam rerum in iis locis potienti se subjiciunt. Quo interfecto, Gratianum purpurâ coronâque ornatum, ceu Principem solito satellitio comitantur. Quo post menses quatuor, & vitâ & imperio spoliato, Constantino summam rerum deferunt, quasi felix omen in nomine gestasset. De eo homine Prosper in Chronico: *Constantinus ex infima militia ob solam speciem nominis in Britannia tyrannus exoritur, & ad Gallias transit.* Militibus Justinum & Neovigastem cùm præfecisset, relictâ Britanniâ Bononiam transmisit. Magnâque felicitate momento omnes exercitus ad Alpes usque Galliam & Italiam disterminantes sibi conciliat; ut imperium jam tutò possidere videretur. Rebelli usurpatum Stilicho ut extorqueret imperium, *Sarum* cum exercitu mittit, qui cum Justiniano congressus, eum cum majore exercitus parte prosternit. Magnâ prædâ potitus, Constantinum adoriri statuit. Receperat se Valentiam urbem defensioni idoneam, cui obsidionem Sarus admovet. Instituerat cum Saro Neovigastes de pace colloquium, ultrò citròque præstitis sacramentis. Quorum securus Sarus, jusjurandi religione violatâ, Neovigasten morti misit. Defunctis suis Ducibus alios Constantinus sufficit, *Ebodinchum* natione Francum, *Gerontiumque* Britannum. Quorum fortitudinem atque belli gerendi peritiam veritus Sarus, Valentiam, quam septem diebus obsederat, levat obsidione. Tum impetu in ipsum facto, Constantini Duces in fugam conjiciunt. Qui prædâ universâ Bacaudis concessâ, ab ipsis adeundæ Italiæ facultatem impetrat. Tum veritus Constantinus, ne Itali liberum in Gallias haberent aditum, Præsidiarios ad Alpes collocavit. Rhenum quoque præsidio idoneo munivit, quod à Juliani Principis temporibus neglectum fuerat.

Zoz. ibid.

ANNO DOM. 407.

Id. ib.

Lex Honorii in Manichæos.

Cod. Th. l. 6. 160.

IV. Antequam res Ecclesiæ ingrediamur, Legis Honorianæ mentio est agitanda, quæ data est Romæ VIII. Kal. Mart: *Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus. Præcipuè tamen Manichæos, vel Phrygas, sive Priscillianistas meritissimâ severitate persequimur.* Phryges à *Priscilla* Montanistarum Prophetissa *Priscillianistæ* nuncupabantur. Quam verò in Phrygas & Manichæos severitatem Honorius adhibuit, ea fuit, ut ipsorum error *publicum crimen* esset. Bonorum publicatione plectebantur, quæ proximis cedebant; ab omni liberalitate removebantur; donandi, emendi, vendendi, contrahendi facultate spoliabantur. In defunctos inquisitio tendebat. Clementiæ tamen aliquid Honorius adhibuit, Lege promulgatâ XIII. Kal. Decemb. quâ resipiscentibus venia conceditur: *Qui Catholicam fidem simplici confessione susceperint, licet adeò inveteratum malum longâ ac diuturnâ meditatione nutriverint, ut etiam Legibus antè latis videantur obnoxii, tamen hos statim, ut fuerint Deum simplici Religione confessi, ab omni noxa absolvendos esse censemus.* Cæterùm inter Hæreticos Manichæi præcipuè infames fuere. Labentibus annis aliam & sortiti sunt appellationem. Theophani vocantur Pauliciani: *Multi autem, qui in hu blasphemabant, habitu tantùm Christiani erant, veritate verò Pauliciani.* De quo titulo insignis est Zonaræ locus: *In Oriente magna fuit Manichæorum multitudo, qui & Pauliciani vulgò imperitius appellantur, vocabulo ex Paulo & Joanne composito, qui etsi apud illos celebres Hæresiarchæ, tamen & perversæ opinionis auctores non fuerunt.* Novo adhùc nomine divites facti sunt, *Atingani* dicti. De Nicephoro Imperatore Theophanes Miscellaneæ libro XXIV. 325. *Manichæorum verò, qui nunc Pauliciani & Atingani dicuntur, quique in Phrygia & Lycaonia constituti, confines ejus habebantur, amicus ferventissimus erat.* Eo pertinent & verba Zonaræ: *Nicephorus Manichæis, & iis qui Atingani vocantur, in oraculis, auguriis, & arcanis magicis usus est. Unde in Romanis Provinciis dispersum id hominum genus multorum simplicium fidem corrupit.* Porro etsi præ cæteris invisum esset genus hoc hominum, in eorum tamen vitam non sævIit Honorius.

Cod. Th. l. 6. 162.

Miscell. l. 24.

Zonaras l. 15. 156.

Zonaras l. 15. 123.

Carthaginensis Synodi anni 407. Canones.

V. Venire nunc ad res Ecclesiæ lubet. Africæ Antistites plenarium Carthagine Concilium celebrarunt, quod nonnullas de superioribus Synodis constitutiones emendavit: *Gloriosissimis Imperatoribus Honorio VII. & Theodosio II. Augustis Coss. Idibus Julii, Carthagine in Basilica regionis secunda.* Præfatio hæc est, quâ tempus Synodi designatur. Canones XVI. constituit, in Codicem Ecclesiæ Africanæ Græcè Latinèque relatos. I. Sanctionem Hipponensem abrogat, de plenario Africæ Concilio quotannis cogendo, quod quotiescunque *exegerit causa communis, in Provincia ubi oportunitas persuaserit*, deinceps celebrabitur: qua de re ad Carthaginensem sedem literæ mittentur. II. Ab electis Judicibus provocare non licet. III. Numidarum, Byzacenorum, Maurorum, Sitiphensium, Cæsariensium, & Tripolitanorum legationes gratissimè accipit. IV. Executores Ecclesiæ quinque constituit, qui in diversis Provinciis impertiuntur. Quæ tres capite Codicis

xcvi. Sanctiones continentur. V. Vincentium & Fortunatianum ad Imperatores mittit, ut dent facultatem constituendi Scholasticos ad res Ecclesiæ, causasque defendendas. VI. Qui ad Comitatum mittuntur, habeant legationem liberam. VII. Testantur Mauri, Cæsarienses *Primosum* literis conventum fuisse, ut plenario Concilio sui præsentiam faceret, cui non adfuit. VIII. Plebibus quæ proprios Episcopos nunquam habuerunt, Episcopi non dentur, nisi ex Concilio plenario uniuscujusque Provinciæ, & sententia Primatus Diœceseos, ad quam Ecclesia pertinet. IX. Plebes à Donatistis conversæ, quæ habuerunt Episcopos, inconsulto Concilio habere mereantur: quæ verò defuncto Episcopo suo ad alicujus Episcopi Diœcesim pertinere volunt, non eis negetur. X. *Mauritius* Episcopus ab Ecclesiæ Senioribus accusatus petiit, ut ipsis absentibus, nec inventis, licet tertiò requisitis, sibi pro Judicibus constituantur Xantippus, S. Augustinus, Florentius, Theasius, Sampsychius, Secundus, & Possidius, qui postulanti omnes conceduntur. XI. De dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad Papam Innocentium scribatur, ut utraque Ecclesia pacem teneat. XII. Qui uxores, aut viros dimittunt, sic maneant. XIII. Preces quæ probatæ fuerint à Concilio, ad altare dicantur, nec aliæ contra fidem præferantur. XIV. Qui publicorum judiciorum cognitionem ab Imperatore petierit, honore privetur: si Episcopale judicium ab eo postularit, nihil ei obsit. XV. Qui in Africa non communicans, in transmarinis ad communicandum obrepserit, à Clericatu ejiciatur. XVI. Qui ad comitatum ire voluerit, in formata, quæ ad urbis Romæ Ecclesiam mittitur, intimetur, ut inde etiam ad comitatum formatam accipiat.

Mors Chrysostomi. Quo tempore contigerit? Dies funeris.

VI. Exequias Chrysostomo ire jam tempus est, qui ærumnosam vitam gloriosâ morte commutet. Splendebat Arabissi cœleste sidus, eruditione, pietate, diligentiâ, quibus ipsi vel Ethnici ad fidem amplectendam permovebantur. Quæ res Severiano, Porphyrio, aliisque Syriæ Episcopis invidiam movet. Mittunt igitur ad Comitatum, ac autoritate quâ pollebant, Rescriptum acrius obtinent, eùm mulcta, intra breve tempus ut transferretur Pityuntem, locum regionis Tsanorum desertissimum, ad littus Pontici maris situm. Milites Præfecti Prætorio Sanctum Præsulem deducentes, iter maximè urgebant. Hoc se habere in mandatis affirmabant, spe injectâ, quòd ex ipsius morte ad majores gradus veherentur. Unus quidem furtim humanitatis aliquid ei ostendebat; alter verò blanditias, quibus ab occurrentibus invitabatur, ut cum exule mitius ageret, pro injuria habebat. Ingruente imbre egrediebatur, ut aquæ rivis Chrysostomus inundaretur, per dorsum & pectus defluentibus. Solis æstum pro deliciis habebat, gnarus calvo Sancti Præsulis capiti magno esse incommodo. Ne moræ vel tantillum in iis locis concedebat, ubi balneorum solatium erat. Tribus mensibus in laboriosissimo hoc itinere consumptis, ut *Comanis* appropinquarunt, urbe præteritâ extra muros in Martyrio, quinque aut sex millibus dissito mansêrunt: *Eâdem ipsâ nocte apparuit ei loci illius Martyr, nomine Basiliscus, qui Episcopus Comanorum cùm esset, martyrium passus est Nicomediæ in Bithynia, sub Maximino unà cum Luciano Presbytero. Macte animo, inquit, frater Joannes, crastinâ enim die unà erimus.* Oraculo fidens Chrysostomus, sequenti die oravit milites, ut ad horam quintam usque ibi permanerent. Illi verò non auditis ejus precibus, inde abscesserunt. Confectis circiter triginta stadiis, rursus ad Martyrium unde discesserant redierunt, cùm graviter ille se haberet: *Reversus candidas vestes vitâ, quam duxerat dignas requirit, exutusque prioribus, eas sibi jejunus induit, omnibus ad calceamenta usque mutatis, atque reliquias præsentibus distribuit. Et sumptis Dominicis Symbolis; coram astantibus ultimam orationem facit: & cùm dixisset more suo, Gloria Deo propter omnia, & ultimum Amen obsignasset,* extensis pedibus cœlestem animam Deo reddidit. Extremum diem obiit Septembris xiv. quo tempore Crucis exaltatio celebratur: *Sic enim conveniebat, eum qui vitam omnem sub Cruce transegerat, & gloriam non in aliâ re quàm in Cruce Christi collocaverat, festo ipsius die, quem ex materia ista acceptum circumferebat, cinerem deponere, atque ad Deum in sublime ferri.* Quæ eleganter Nicephorus habet, l. 13. c. 37. In plerisque Socratis exemplaribus legitur quidem, Chrysostomum obiisse *decimâ quartâ Novembris.* Scribendum tamen esse *Septembris*, monet Valesius ex Codice Sfortiano, & ex Versione Epiphanii Scholastici. In Epitome vitæ Chrysostomi legitur, sepultum fuisse *decimo quarto Novembris.* Quod satis ad Palladium quadrat: *Tanta autem multitudo Virginum, Monachorum, & qui sanctitatis testimonium habebant, aderat è Syria, Cilicia, Ponto atque Armenia, ut plerique putarent, quasi dato signo eos advenisse. Pollinctus igitur ad sepulturam, & festâ celebritate honestatus, velut victor athleta unà cum Basilisco sepelitur in eodem Martyrio.* Ex quibus intelligitur, non eodem sanè die & periisse, & sepultum fuisse, ut in Breviario ipsius vitæ legitur. Mortem inter & funus spatium temporis memorabile interjici debuit, ut ex tot regionibus Virgines, Monachique ad exequias cohonestandas in urbem Comanensem confluerent. Ex nostra Chronologia excessit annos natus sexaginta, non *quinquaginta duos, & menses octo*, ut vulgò creditur. Creatus erat Episcopus xxvi. Februarii anno cccxcviii. quam cum vita dignitatem exuit, post annos ix. menses sex, dies xxiv. ex quibus tres annos, menses totidem, dies novem egit in exilio, quod ipsi imperaverat Arcadius, die Junii *decimâ* anni cccciv. teste Palladio: *Quinto porro die à finita Pentecoste Acacius, Severianus, Antiochus, atque Cyrinus Imperatorem adeunt, in caput nostrum*, inquiunt, *Joannis depositio esto.* Pentecoste verò anno cccciv. in quintum Junii incidebat. Primus igitur exilii Chrysostomi dies à Junii decimo est repetendus, feriâ sextâ, ut à vero absit calculus clarissimi Du Pin, qui tribus annis, & mensibus exilio Joannis *dies* xxv. addit. Quem & Blondellus noster errorem erravit.

Pallad. Dial. 98.

Pallad. Dial. 101.

Pallad. Dial. 98.

Blondell. de Prim. 1250.

Laudes & doctrina Chrysostomi.

VII. Æternum sibi nomen Chrysostomus emit eloquentiâ suâ, pietate, laboribus. Multa quidem Sancti Præsulis scripta à temporis injuria vindicata possidemus; at non pauca quoque periisse scimus, de quibus Suidas: *Cætera ejus scripta numerum superant. Omnem enim & Judaicam, & Christianam Scripturam commentariis explicavit, ut alius nemo. Martyrum verò festivitates expedito dicendi genere adauxit, linguam etiam habens, quæ suo fluxu Nili cataractas superabat.*

perabat. Nullus profectò mortalium ab omni avo tantà dicendi copià abundavit, quantà solus ditatus erat, & solus absque fuco illud aureum & divinum Chrysostomi nomen, ut quodam hareditario jure consecutus est. Ejus verò scriptorum numerum recensere non hominis est, sed Dei potius omnia cognoscentis. Optandum quidem, ut iracundiæ, ad quam propensior erat, robustiora vir optimus frena injecisset, atque credulitati. Quibus affectibus ita se comparavit, ut Principes acrioribus verbis pungeret, sibique maximè infensos efficeret. Melius sanè fuisset, si palam & publicè Eudoxiam Augustam *Herodiadis* nomine non affecisset. Sed & in ipsius scriptis nonnulla reperiuntur purissimæ veritati non satis consona. De animæ gloria post mortem hæc habet: *Si non resurgit corpus, incoronata manet anima extra illam beatitudinem, qua est in cœlo.* Ex quibus conficitur, ne vel Martyrum quidem animas in cœlesti felicitate agere. Durius & illud est, quod de pietatis initiis tradit, dum de Abrahamo loquitur: *Quando à patria sua migrabat, quod neque à progenitoribus semen fidei acceperit, & à seipso valde religiosam atque piam mentem obtulerit.* Non à seipso quidem, sed à Dei gratia religiosam Abrahamus mentem obtulit. Similiter Homiliâ XII. in Hebræos: *Nostrum quidem est praeligere & velle, Dei autem est perficere.* Siccine Paulus, qui verbis expressis affirmat, Deum potentissimè in nobis operari, & *velle* & perficere, quia ex nobis idonei non sumus, ne vel benè cogitare. Inspiciatur & Hom. in Matth. XXXIII. Sixtus Senensis postquam Chrysostomum utcunque excusatum ivit, tandem hæc notanda profert: *Dicendum est, sicut etiam Anianus in Præfatione Commentariorum Chrysostomi in Matthæum annotavit, Chrysostomum interdum naturæ nostræ vires plus æquo extulisse, ex contentione disceptandi cum Manichæis & Gentilibus, qui hominem asserebant vel naturâ malum, vel fati violentiâ ad peccandum compelli.* Neque admittendo, quæ docuit Homiliâ in Philippenses tertiâ, de iis, qui nil suis animabus solatii ex divitiis sibi compararunt: *Juvemus eos pro viribus, procuremus illis aliquid auxilii, modici quidem, attamen juvemus eos quoquomodo.* Hæc aliaque similia viri magni meritis sunt condonanda. Multa historiæ Chrysostomi à Georgio Alexandrino, Leone Augusto, Damasceno, aliisque addita, sunt ad aniles sanè fabulas releganda. De Georgio Alexandrino id observatum Photio: *Scriptor ipse quidem præter historiæ fidem narrasse quædam visus est.* Baronius ipse, magnus alioquin ejusmodi nugarum helluo, petitam ex Prato Spirituali Adelphii de gloria Chrysostomi visionem virgâ censoriâ notavit. Debuisset quoque fidem detrahere & Innocentii ad Arcadium, & Arcadii ad Innocentium Epistolis, quibus sibi persuasit, & Arcadium à Pontifice fuisse excommunicatum, & Eudoxiam superfuisse Chrysostomo. Quæ commenta ex fabulosa Græcorum officina prodiere, Scriptoribus Sancto Præsuli, & coætaneis, & supparibus prorsus ignota. De restituta Chrysostomi fama, redintegrataque Orientalium cum Occidentalibus communione suo loco disseremus. Satis in antecessum verba apponere Theodoriti de injuria sancto illata Præsuli: *Hanc injustitiam præcipuè detestati sunt Episcopi Europæ. A communione enim eorum, qui hæc fecerant, seipsos separaverunt. Illyriciani quoque omnes eorum partibus sese adjunxerunt. Orientalium verò urbium quàm plurimi communionem quidem sceleris refugerunt, corpus tamen Ecclesiæ haud desiderunt, & post mortem magni Doctoris orbis terrarum Occidentales Episcopi Episcoporum Ægypti, & Orientis, & Bosphori ac Thraciæ communionem non prius admiserunt, quàm divini illius viri nomen unà cum reliquis fato functis Episcopis consignassent.*

Chrys. hom. 39. in 1. ad Cor.

Chrys. in Genes. hom. 42.

Sixt. Bibl. l. 5. n. 101.

Phot. Bibl. pag. 266.

Bar. Ann. 407. n. 35.

Theodorit. l. 5. c. 34.

VIII. Sub ea tempora, quibus Chrysostomus terras relinquebat, contigit ædem ruere Constantinopoli, velut indicio quodam calamitatis ob Sancti Præsulis mortem rebus ecclesiasticis illatæ. In urbe regia domus est amplissima, quæ *Carya* nuncupatur, quòd in ejus atrio nux est arbor, in qua Acacius Martyr olim suspensus martyrium consummasse fertur. Quam ob causam parvum etiam Templum juxta illam arborem ædificatum est. Quod cùm Arcadius ingressus fuisset, factâ precatione discessit. Qui Basilicæ in vicinia habitabant, Imperatoris videndi causâ confluxerant. Alii extra ædem progressi, viarum transitus occupabant, unde & Imperatoris ventum, & pompam omnem facilius prospicere se posse arbitrabantur. Alii sequebantur, donec universi cum mulieribus simul & parvulis extra Basilicam tandem sunt consistuti. Quo facto ædes amplissima, quæ in ambitu Basilicæ erat, repentè corruit. Aliis & cladibus Constantinopolis affecta est: *Imber magnus cum fulgetris, tonitruis, terræque motu Calendis Aprilibus primâ noctis vigiliâ exoritur, adeò ut laminæ æreæ fori Theodosiani convolutæ devolverentur, & signum Christi ex Capitolio decideret, multa navigia haurirentur, domicilia Hebdomo non pauca everterentur. Exustum quoque Prætorium Monaxii, Præfecti urbi à populo Constantinopolitano propter inopiam annonæ; tractaque est illius carruca à prima regione usque ad castra Domnini. Occurrerunt illis duo Militum Præfecti, Varanes & Arsacius, Synesius quoque, & Comes Largitionum, qui rogarunt illos: Redite, inquiunt, quò venistis, & nos verberabimus, ut vultis.* Ex illo die, quo Chrysostomus expulsus est, læta pauca urbi regiæ contigere. Ornamenta quædam quasi reparandis damnis hoc ipso anno addita fuere. Subsellia circi ad porticum instaurata sunt. Cisterna quoque maxima *juxta porphyreticam Constantini Imperatoris columnam in foro ejus sub platea transitum constructa est.*

Clades Constantinopolitanæ urbis.

Chr. Alex.

Marcellin.

IX. Dum Constantinopoli versamur, memoriæ sunt mandanda, quæ Arianorum sectæ contigere. *Dorotheus* factionis hujus Episcopus, qui ex Antiochena sede Constantinopolim translatus fuerat, centum & novem annos natus, ex hac luce migravit, *Honorio* VII. & *Theodosio iterum Coss. die* VIII. *Idus Novembris.* Defuncto successit Barba, cujus temporibus Arianorum religio infelici potius, quàm felici fato duos disertissimos viros habuit, Presbyteri dignitate decoratos. Horum alter *Timotheus*, alter *Georgius* dicebatur. Gregorius à Barba ordinatus fuerat. Timotheus verò Psathyrianorum sectæ prius adhæserat. Georgius Græcorum disciplinæ magis excultus erat, Timotheus in Sacris Literis plus operæ posuerat. Georgius Aristotelis & Platonis libros assiduè habebat in manibus. Timotheus Origenem adamabat, & cùm Sacras Literas publice exponeret, Hebraicæ quoque linguæ ignarus non erat. Cum Timotheo Socrates collocutus, re ipsâ perspexit, quàm paratus esset & expeditus explanandis obscurioribus Scripturæ oraculis.

De illustrioribus Clericis Arianis Constantinopoli agentibus.

Socr. l. 7. c. 6.

Anno Dom. 407.

Sisinnius Novatianorum Episcopus. Acuta ipsius dicta. Mors.

X. Morti Dorothei, Arianorum qui Constantinopoli degebant Episcopi, alia quoque jungenda est, Sisinnii Novatianorum regiæ urbis Antistiti, qui eodem & anno extremum diem morte confecit. Pro ineptis Baronius habet, quæ de Sisinnio Socrates memoriæ prodidit. Nobis verò alia sententia est, cùm famæ satis sibi Sisinnius comparavit, dictaque multa sale condita emiserit, quæ Sozomenus etiam memoratu non indigna judicavit. Ac nostro quidem judicio ea fabulis præstant, quibus sæpius Annales Baronius suos opplevit, cùm quæ de Sisinnio narrantur, vel vera sint, vel sanè verosimilia, & ad res Antiquitatis illustrandas momenti sint alicujus.

Bar. Ann. 307. n. 19.

Defuncto Marciano successit Sisinnius XXVII. Novembris, anni CCCXCV. illo ipso die, qui Rufino mortem attulit. Tunc *Novatianorum Episcopus Marcianus ex hac luce migravit, eique in Episcopatu successit Sisinnius.*

Socr. l. 6. c. 1.

Vir erat tum Ethnicorum, cùm Ecclesiasticorum Autorum peritus, prudentiâque, & eloquentiâ præditus. Quo tempore Sectarum Principes Theodosius Magnus coegerat, Presbyterum adhùc agens Agellii, id consilii Nectario dederat, ut ab Hæreticis peteret, *Admitterentne Scripturæ interpretes, qui ante dissidium Ecclesiæ vixerant.* Quâ interrogatione inter ipsos Hæreticos disceptatio exoriebatur.

Sozom. l. 7. c. 12.

Ejus erat ad disputandum acuminis, ut ipse Eunomius, qui eo nomine celebris habebatur, cum eo congredi noluerit. Ubi Episcopatum adeptus est, moribus castum, probumque se præbuit; victu tamen delicato & superfluo utebatur. Tanta cum venustate jocabatur, ut Episcopis, Magistratibusque acceptus foret. Derisus à quodam, quòd candidâ veste perpetuò tegeretur, quæsivit ab eo, ubinam scriptum esset, *nigrâ indui oportere.* Pro se verò locum Salomonis attulit, *Sint vestimenta tua semper alba*, quibus & Christus in transfiguratione se visendum exhibuit. Leontio Ancyrano, qui Novatianis Ecclesias abstulerat, accessit Sisinnius, ut eas repeteret, à quo cùm probris afficeretur, quòd numinis clementiam à Novatianis tolli diceret, *At enim*, inquit Sisinnius, *nemo tantam pœnitentiam egit quantam ego.* Leontio petenti hujus pœnitentiæ rationem, respondit Sisinnius, *Quòd te viderim.*

Sozom. l. 8. c. 1.

In Chrysostomum, qui dixerat, *Licet millies pœnitentiam egeris, accede*, librum conscripsit, quo ob ejusmodi dictum graviter exagitavit.

Socr. l. 6. c. 21.

Minanti Chrysostomo, silentium se ipsi indictum, facetè respondit, *At ego tibi mercedem solvam, si me tanto labore liberaveris.* Obiit anno CCCCVII. cùm suæ sectæ duodecennio præfuisset. Successorem reliquit *Chrysanthum*, qui tamen ob arreptam vitando Episcopatui fugam anno duntaxat CCCCXII. Episcopatum adiit.

Sabbatius à Novatianis dissidet. Ambit Episcopatum. Mors.

XI. Rebus Novatianorum tumultus aliquid attulit mors Sisinnii. Sabbatius, cujus causâ *Sangarense* Concilium regulam constituerat *indifferentem* nomine, quâ declarabatur de festo Paschatis discrimen tanti non esse, ut unitas animorum solveretur, juramento se obstrinxerat, dignitatem Episcopalem nunquam se suscepturum. A Novatianis tamen scissionem fecerat, non sine scelere. Quippe dum legeret verba hæc Evangelii, *Erat autem dies festus, qui dicitur Judæorum Pascha*, ipse de suo adjecit, *Maledictus, qui extra azyma celebraverit Pascha.* Quâ fraude simplicioribus Novatianorum multos sibi conjunxit. At in solemni pervigilio pernoctantibus terror repentè incidit, quasi Sisinnius ipsorum Episcopus in ipsos impetum faceret. Ortâ perturbatione mutuo se in angusto loco, quo includebantur, obtrivere, ut plus quàm septuaginta perierint. Qua de causa complures à Sabbatio deficiunt.

Anno Dom. 407.

Socr. l. 7. c. 5.

Mortuo Sisinnio cùm Chrysanthus fugâ se subduxisset, Sabbatius oportunum sibi tempus evenisse ratus Ecclesiæ administrandi, ab obscuris quibusdam Episcopis ad id comparatis manus sibi fecit imponi, spretâ juramenti religione. Ordinatorum unus Hermogenes fuit, qui ob libros suos impietatis plenos ab ipso Sabbatio additâ imprecatione fuerat excommunicatus. Hæc tamen frustra molitus est ob inventum tandem Chrysanthum.

Socr. l. 7. c. 12.

Ambitione suâ Sabbatius non Episcopatum quidem, sed exilium sibi comparavit. Quippe Rhodum relegatus, illic mortem obiit. Tum qui Paschatis causâ, secessione factâ ipsi adhæserant, defuncti corpus transtulere Constantinopolim, & super tumulum preces fudere. Quo cognito Atticus, missis noctu fossoribus, cadaver Sabbatii alio sepulchro abscondi jussit; Novatiani verò ut effossum tumulum invenere, deinceps locum illum colere desierunt. Hæc anno circiter CCCCXXIV. contigere.

Socr. l. 7. c. 26.

De Hieronymi ob Petrum à Paulo objurgatum cum Augustino litibus.

XII. Anno Dom. CCCCVII. gravis ob Petrum Paulinâ censurâ vexatum disceptatio Hieronymum inter & Augustinum exoritur. Pauli verba hæc, *Cùm venisset Petrus Antiochiam, in os ei obstiti, eò quòd condemnandus esset*, eâ explicatione illustrarat Hieronymus: *Cùm vidisset Apostolus Paulus, periclitari gratiam Christi, novâ bellator vetus usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, quâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse contradictionis dispensatione corrigeret, & resisteret in facie, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens. . . . . Quòd si quis putat aliquis, verè Paulum Petro Apostolo restitisse, & pro veritate Evangelii intrepidè fecisse injuriam præcessori, non ei stabit illud, quòd & ipse Paulus Judæis Judæus factus est.*

Hier. ad Gal.

Non immeritò ea Augustino explicatio displicuit, ex qua sanè sequebatur, Paulum fuisse mentitum. Nec enim vera prædicarat, *Petrum esse condemnandum*, si recta est expositio Hieronymi: *Mihi*, inquit Augustinus, *videtur exitiosissimè credi, aliquod in Sanctis Libris haberi mendacium, id est, eos homines, per quos nobis illa Scriptura ministrata est, atque conscripta, aliquid in suis Libris fuisse mentitos.*

Aug. apud Hier. Ep. 86.

Itaque Epistolâ Hieronymum adiit per *Profuturum*, ut scribenti, quos moverat scrupulos evelleret. Literas tamen *Profuturus* non detulit, quia *retractus de itinere* Episcopus est constitutus. Epistola anno circiter CCCCI. est exarata, utpote à Sisinnio *in Insula Adria ante hoc fermè quinquennium reperta.*

Hier. Ep. 92.

Quæ verba sunt Epistolæ Hieronymianæ, anno CCCCVI. confectæ. Novâ adhùc Epistolâ, cùm nil responsi accepisset, Augustinus rogat Hieronymum, quæstionem ut solvat.

Id. ib.

Imò tertiam silenti dirigit, teste Hieronymo: *Tres simul Epistolas, imò libellos per Diaconum Cyprianum tuæ dignationis accepi.*

Hier. Ep. 87.

Cur verò responsi nil daret Hieronymus, has causas affert, quòd non certò sciret, Augustini Epistolam eam esse, quâ ad palinodiam hortabatur: *Non temerè exemplaribus literarum credendum putavi, ne fortè me respondente læsus, justè expostulares, quòd probare antè debuissem, tuum esse sermonem, & sic rescribere.* Responsioni quoque *Paula* morbum impedimento

Hier. Ep. 89.

Anno Dom. 407.

dimento fuisse testatur. Quæ Hieronymi Epistola Paulæ post obitum anno ccccvi. scripta est, Honorio vi. & Aristenæto Coss. Ne hic quidem convitiorum immemor suorum fuit: *In Scripturarum campo juvenis senem non provoces. Memento Daretis & Entelli, & vulgaris proverbii, Quòd bos lassus fortius figat pedem.* Augustini Epistolam per *Sisinnium* Diaconum vix Hieronymus acceperat, cùm aliæ quoque literæ afferuntur, quibus & explicationis, quam de Pauli cum Petro jurgio protulerat, ratio postulabatur. Respondet Hieronymus: *Crebras ad me Epistolas dirigis, & sæpè compellas, ut respondeam cuidam Epistolæ tuæ, cujus ad me, ut antè scripsi, per fratrem Sisinnium Diaconum exemplaria pervenerunt absque subscriptione tua.* Causam & in Epistola reddit, cur repetenti non satisfecerit: *Ego autem ut simpliciter fatear, dignationi tuæ primum idcircò respondere nolui, quia tuam liquidò Epistolam non credebam. Deinde illud cavebam, ne Episcopo communionis meæ viderer procaciter respondere, & aliqua in reprehendentis Epistola reprehendere, præsertim cùm quædam illa hæretica judicarem.* Addit, se recordatum *historia, quòd Annibalem juveniliter exultantem Qu. Maximus patientiâ suâ fregerit.* Tandem cùm tres simul Epistolas per Cyprianum Diaconum accepisset Hieronymus, astrictus necessitate Augustini quæstionibus respondet. Solutionis summa hæc est: *Didicimus quòd propter metum Judæorum & Petrus & Paulus æqualiter finxerint, se Legis præcepta servare. Quâ igitur fronte, quâ audaciâ Paulus in altero reprehendit, quod ipse commisit?* Hæc verò nil ad capellas, ut sapienter demonstravit Augustinus: *Erat contra Evangelii veritatem, ut putarent qui credebant in Christum, sine illius veteribus Sacramentis salvos se esse non posse. Hoc enim contendebant Antiochiæ, qui ex circuncisione crediderant, contra quos Paulus perseveranter acriterque confligit. Ipsum verò Paulum non ad hoc id egisse, quòd vel Timotheum circuncidit, vel Cenchreis votum persolvit, vel Hierosolymis à Jacobo admonitus, cum eis qui noverant, legitima illa celebranda suscepit, ut putare videretur per ea Sacramenta etiam Christianam salutem dari. Sed ne illa, quæ prioribus, ut congruebat temporibus, in umbris rerum futurarum Deus fieri jusserat, tanquam Idolatriam Gentilium damnare crederetur.* Quod ad rem ipsam maximè pertinet, nùm peccaverit, aut quid peccaverit Petrus, ac Hieronymi sententia fuerit ne probè nota Augustino, est loco suo tractatum.

Hier. Ep. 91.
Hier. Ep. 92.
Hier. Ep. 89. c. 3.
Aug. Ep. 19.

Anno Dom. 408.

Anno U. C. 1161. Per. Jul. 5121. Jul. 453. Dom. 408. Honor. 16. & 14. Theodosii 7. & 1. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 10. *Indict.* 6. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 3. 4. *P.* 29. *Mart.*

Coss. *Fl. Philippus & Anicius Bassus.*

Mors Arcadii. Liberi ejus.

I. Qui non satis æquum se Chrysostomo ostenderat Arcadius, non diu Sancto Præsuli superstes fuit. Obiit primo *Kalend. Maii*, anno ætatis circiter uno & trigesimo, imperii verò ab anno Dom. ccclxxxiii. deducti quinto & vigesimo, mensibus tribus, diebus tredecim. Quippe à patre Theodosio evectus ad imperium fuerat Januarii xix. Merobaude ii. & Flavio Saturnino Coss. Splendorem Arcadiani regni extinxit omnem Principis inertia, qui à servis suis regebatur. Hinc malorum labes. Optimates submovebantur; dignitates vendebantur; officia publica vilibus animis committebantur. Primas secundum Eutropium partes habebat Osius olim coquus, qui Officiorum Magister creatus fuerat. Qua de re lepidè sunt Claudiani versus:

Claud. in Eutr. l. 2.

Sed prima potestas
Eutropium præfert, Hosio subnixa secundas.
Dulcior hic sane cunctis, prudensque tonandi
Juris, & admoto, qui temperat omnia, fumo.

Plures Arcadius ex Eudoxia liberos suscepit, qui perturbato prorsus ordine à Baronio numerantur: *Reliquit post se filios, Theodosium, Pulcheriam, Arcadiam, & Marinam.* De filiabus Nicephorum Sectarium habuit: *Duas Eudoxia filias Arcadio genuit, Pulcheriam primùm, deinde Arcadiam, ac tertiam Marinam.* Arcadii vero liberorum ordinem sic ex Chronico Alex. restituimus. Anno Dom. cccxcvii. *Cæsario & Attico Coss. nata est Flacilla Junior illustrissima, mense Maio, a v. Kal. Julias.* Anno Dom. cccxcix. Theodoro & Eutropio Coss. *nata est Pulcheria illustrissima, mense Audynao, a iv. Kal. Febr.* Pulcheriam excepit Arcadia, edita anno cccc. tertio Aprilis. Theodosius Junior lucem aspexit anno Dom. cccci. Fravittâ & Vincentio Coss. Aprilis *decimo*, ut narrant Socrates & Chr. Alex. qui Marcellino, quem Blondellus sequitur, anteponi debent, Theodosii nativitatem Aprilis xi. alliganti. Anno denique Dom. ccccii. Theodosio Juniore & Rumorido Coss. *nata est illustrissima Marina, mense Peritio, iv. Idus Februarii.* Flacilla cœlebs vitam implevit anno Dom. ccccxxxi. Pulcheria nupsit Marciano. Arcadia ædificavit thermas Arcadianas, nec non Ædem sacram B. Andreæ, dictam Arcadiæ. Marina extruxit domum Marinæ. Liberis potius suis quàm virtutibus memoriam Arcadius suam posteris consecravit. Moritur nullâ re gestâ nobilis, inerti magis ingenio quàm miti; uxorius prorsus homo, qui dum Eudoxiæ impensius obsequitur, rem & publicam, & Christianam penitùs pessumdedit.

Bar. Ann. 408. n. 1.
Niceph. l. 13. c. 4.
Chr. Alex.

Arcadiusne filio tutorem instituerit Isdigerdem?

II. Tristissima tum temporis facies erat imperii. Theodosius Junior moriente patre vix septimum annum egressus erat, Barbarique undique imperio minabantur. Quid ageret Arcadius? Fama est, Theodosio Persarum Regem Isdigerdem tutorem ascripsisse, eventu felicissimo. Quam rem primus scripto Procopius prodidit: *Arcadius jamjam moriturus, ac de successore sollicitus, Theodosio filio parvo admodum in lacu existenti cogitabat quemnam curatorem, sociumque administrationis, simul & institutionis optimæ adhiberet. . . . . Honorium enim patruus satis idoneus non videbatur, quòd res Italiæ turbatæ jam erant, & bellum in Oriente Persarum nihilominus formidabat. In hac animi angustia constitutus Arcadius, quanquam aliàs naturâ minimè ingeniosus erat, salutare consilium iniit, quo filium pariter, & imperium servavit, sive de Procerum suorum sententia, seu divino impulsus spiritu testamentum condidit, in quo hæredem filium instituit; tutorem verò illius Isdigerdem Persarum Regem, cui cùm plurima mandavit, tum ut Theodosio imperium suâ & prudentiâ pariter, & potentiâ incolume servaret.* Officium sibi mandatum Isdigerdes non respuit, scriptisque statim ad Senatum literis munus continuò se præstiturum, hostesque si foret opus omninò prohibiturum pollicetur.

Hæc

Hæc Procopjus de bello Persico, libro primo, c. 1. Paria penè, geminaque in Miscellanea legimus, quæ & Isdigerdis ad Senatum literas refert: *Arcadio dormiente, meque curatorem filii constituente, qui suppleat locum direxi. Ne quis ergo insidias puero conetur, ne prælium intolerabile contra Romanos insurgat.* Quem verò in sui vicem Rex substituit, is *Antiochus* vocatur, qui pro Christianis multa scripsit. Narrationi huic assensum Baronius cum multis præbuit, quam ad fabulas relegandam esse existimamus. Prudentiâ quidem nobis condita videntur ea de narratione Agathiæ verba: *Is sanè vulgatior sermo per priscos posteris proditus, vel ad hanc tempestatem, ut apud doctos, ita & imperitos sedulò circumfertur. Haud tamen usquam literis commendatum comperimus, vel celebratum, nec apud eos fortè, qui de Arcadii morte pleraque historia tradiderunt, nisi in Procopii Rhetoris scriptis.* Primus ergo Procopius fabulam literis commendavit, nec sine errore summo, utpote qui vagientem adhùc in cunis Theodosium exhibeat, cui octavus jam annus labebatur, cùm Arcadius abiit ad plures. Cæterùm de mandata Persarum Regi tutela ne verbum quidem ullum apud Socratem, qui multa de Isdigerde habet, aut Sozomenum, qui non Persarum potentem, sed *Pulcheriam Theodosii Junioris ac totius imperii curatricem* memorat. Prodigio sanè fuisset altum & Socratis, & Sozomeni, qui Theodosio imperante florebant, hoc de Persica tutela silentium. Neque insignis de Marutha Episcopo historia cum Procopii narratione ullâ ratione consentit. Cùm secundam apud Persas legationem *Maruthas* obiisset, visis ipsius & pietate, & miraculis Isdigerdes, *Romanos quidem deinceps dilexit, eorumque amicitiam amplexus est.* Nondum igitur Isdigerdis in tutelam traditus Theodosius, quæ administrari non potuit, quin Rex Persarum fœdere, amicitiâque cum Romanis arctissimè conjungeretur. Legatio verò Persidis Maruthæ non prius fuit injuncta, quàm Cyrillo Alexandrino Theophilus Episcopus anno Dom. 412. decederet. Fabulam quoque disertè refellit Zozimus: *Stilicho cupiebat in Orientem proficisci, resque Theodosii constituere, qui Arcadii filius erat, adhùc juvenis ac tutela indigus, & ipse Princeps Honorius idem illud iter suscipere cogitabat, & quæ stabiliendo pupilli hujus imperio facerent, ordinare.* Neque tutelæ indigus Theodosius, neque Stilichoni aut Honorio iter in Orientem maturare opus erat, si junioris tutelam Principis Isdigerdes administrasset. Denique quis credat eo stoliditatis Arcadium processisse, ut Regem, & hostem imperii, & Ethnicum filio suo tutorem instituerit, cùm non nesciret, Persicam fidem non satis tutam esse? Quid est ovem lupo committere, si hoc non est? Scimus quidem tantæ Arcadium socordiæ fuisse, ut βοσκήμα, pecus quædam scribatur Zozimo. At ea vel ipsa de causa totus à nutu, arbitrioque Aulicorum pendebat, qui ab eligendo tutore Persa suis ipsum consiliis prohibuissent. Facescat ergo cantata pluribus fabula cum Antiocho præceptore ab Isdigerde misso, de quo ne μῦ quidem in Scriptoribus Theodosio coætaneis. Tutorem potius Theodosii *Anthemium* fuisse existimamus, quod & Socrates innuit: *Anthemius Præfectus Prætorio summam rerum sub Theodosio administrabat. Omnium porro sui temporis prudentissimus & habitus est, & verò fuit. Nil unquam inconsultò gerere solitus, sed de rebus agendis cum plurimis familiarium consultabat, præsertim verò cum Troilo Sophista, qui præterquam quòd illi amicitiâ conjunctus erat, civilium quoque rerum peritiâ Anthemio par existimabatur.* Quod & novum in Isdigerdis tutelam telum ministrat. Quâ sanè non opus erat, cùm Anthemius pietate, & sapientiâ, quàm consulari, & Præfecti Prætorio dignitate longè illustrior, par esset huic gerendæ Provinciæ.

Miscell. lib. 13.

Agath. l. 4. c. 12.

Soz. l. 9. c. 1.

Socr. l. 7. c. 8.

Zoz. l. 5. c. 31.

Socr. l. 7. c. 5.

Anni, moresque Theodosii Junioris.

III. Successit Arcadio Theodosius Junior. Natus erat anno CCCCI. *decimo* Aprilis, Vincentio & Fravittâ Coss. Impleverat annos VII. dies XXIII. Kalendis Maii, quibus naturæ satisfecit Arcadius. Periit anno Dom. CCCCL. Julii circiter XXVIII. Valentiniano Augusto VII. & Avieno Coss. Excerpta Theodori Lectoris: *Theodosius Junior ad venationem egressus, cùm in Leucum fluvium abreptus fuisset, sequente nocte mortuus est, & in monumento Arcadii patris sepultus.* Vixit igitur annos XLIX. menses tres, dies circiter XIX. Initio verò à creatione sua ducto, quæ tertio Id. Jan. anno CCCCII. contigit, imperavit annos XLVIII. menses sex, dies XVII. A morte verò patris regnavit annos XLII. menses duos, dies circiter XXVIII. Theodosio egregii fuere mores. Nil stuporis aut vecordiæ ex regia educatione contraxit. Fortitudo ac tolerantia tanta in eo fuit, ut algorem pariter & æstum generoso animo sustineret; jejunaret etiam quàm frequentissimè, ac præsertim quartâ & sextâ feriâ. Palatium sic suum instituit, ut à Monasterio non multum discreparet. Matutino tempore ipse unà cum sororibus suis hymnos in Dei laudem alternis recitare consueverat. Sacræ Scripturæ libros memoriter callebat, & cum Episcopis de iisdem disserebat. In colligendis divinorum eloquiorum interpretibus longè majorem adhibuit diligentiam, quàm Ptolomæus olim Philadelphus. Clementiâ verò atque humanitate omnes longo intervallo mortales superavit. Quippe nunquam injurias ultus est suas. Interroganti que cur ea de causa mulctasset neminem, *Utinam*, inquit, *etiam mortuos ad vitam revocare mihi liceret.* Populo spectacula consueta flagitante, anno quodam qui tempestatibus variis tristis erat, referto jam Circo, ac dum nivales imbres cadebant, per præcones populum sic alloquitur: *Multò satius est, ut omisso spectaculo omnes pariter Deo supplicemus, quo ab imminente tempestate servemur illæsi.* Vix absolverat præco, cùm ecce omnes summâ alacritate Deo supplicantes, hymnos in Circo cantare cœperunt. Hæc egregia, quæ tamen, si verum volumus, nonnullâ & credulitate, & superstitione temperavit: *Cùm Chebronensis Episcopus extremum diem obiisset Constantinopoli, sagum ejus petiisse dicitur, eoque licet admodum sordido pro pallio usus fuisse, cùm consideret, se hoc modo nonnihil ex ejus viri sanctimonia percepturum.* Mirum adipiscendæ sanctitatis adjumentum!

Socr. l. 7. c. 22.

Constantinus Constantem Cæsarem creat, qui Hispaniarum potitur.

IV. Ne continuò à rebus imperii recedamus, ad illas Occidentis veniendum. Qui tyrannidem occupaverat *Constantinus*, Arelato tutius sedebat, Honorio jure formidabilis. Nec ipsius ambitioni Galliæ sufficiebant: ad Hispanias igitur animum adjicit. Filios procrearat duos, *Constantem*, qui Monachum agebat, & *Julianum*, quem nob lissimum vocat. Priorem natu majorem Cæsarem creatum in Hispanias misit, quas in potestatem

redi-

redigeret suam, debellatis Honorii consanguineis. Acceptâ Cæsaris dignitate Constans in Hispaniam migrat, pro Duce *Terentium*, pro Præfecto Prætorio *Apollinarem* habens. Palatinis ordinibus & civiles, & militares Judices imponit. Obstabant Constantino duo fratres juvenes, nobiles & locupletes, *Didymus*, & *Verinianus*, qui legitimo Principi *adversus tyrannum & Barbaros tueri sese, patriamque moliti sunt.* Illi primò per Lusitanicos exercitus bellum adversus Constantem gerunt, à quo victi, plurimo tempore servulos tantùm suos ex propriis prædiis colligentes, hostem aggrediuntur. Parumque abfuit, quin eum in gravissimum discrimen adducerent. Hîc quoque spe suâ excidentes, Constantis in potestatem veniunt, à quo cum uxoribus suis in custodiam ducti. Re ipsorum fratribus Theodosio Lagodioque nunciatâ, in Italiam profugit alter, alter in Orientem salvus evasit. His in Hispanis feliciter gestis Constans revertitur, adductis secum ad Constantinum Veriniano, atque Didymo, qui mox interficiuntur. Porro Gerontius in Hispania relictus est, qui cum Gallicis militibus Pyrenæorum fauces custodiret. Petebant Hispani custodiam de more sibi mandari, nec regionis tutelam exteris committi, quod cùm non impetrassent, hinc apud Hispanias prima mali labes. Barbari quippe, quibus quondam in fœdus militiamque receptis, *Honoriacis* nomen erat, quasi in victoriæ præmium diripiendi licentiam accipiunt. Sic onusti prædâ, quo magis scelus impunitum foret, atque sibi sceleria plus liceret, proditâ Pyrenæi custodiâ, claustrisque patefactis, cunctas gentes, quæ per Gallias vagabantur, Hispaniarum Provinciis immisere, ut anno sequenti dicetur, quo pernicies hæc his regionibus incubuit.

Oros. l. 7. cap. 40. Zozim. l. 6. c. 4.

Alaricus in Italiam migrat. Pax ab eo emitur consilio Stilichonis.

V. Dum Constans Hispanias evellit imperio, Alaricus relictis Epiris, & superatis angustiis, quæ transitum ad Venetos impediunt, apud *Æmonem* castra locat, extremam Italiæ urbem, vel ut aliis placet, superioris Pannoniæ in finibus sitam. Hinc ad Stilichonem Legatos mittit de poscenda pecunia, quòd suadente ipso & in Epiris hæserat, & versus Italiam profectus esset. Relictis Ravennæ Legatis, Stilicho Romam migrat, cum Imperatore ac Senatu consilia collaturus. Proposito, bellum gerendum esset, nec ne, complurium quidem sententia eò tendebat, ut bello res decerneretur. Stilicho verò cum paucis faciendæ cum Alarico pacis autor erat. Quærentibus cur pacem colere mallet, eamque cum dedecore Romanæ majestatis conjunctam, respondet, Quoniam Alaricus diu in Epiris hæserat, ut Illyricum Honorii adjiceret imperio. Quod factum fuisset, ni ipsius profectionem literæ Principis impedivissent. Quas & palam exhibuit, culpâ moræ in Serenam collatâ, quæ Imperatorum concordiam sartam tectamque servari voluisset. Placuit igitur, librarum auri millia quatuor pacis nomine solvi, quod unius Stilichonis metu decretum. Itaque Lampadius genere dignitateque præstans, exclamat, *Non est ista pax, sed pactio servitutis.* Ac ne quid sibi mali ob istam libertatem accideret veritus, ad proximam Christianorum Ecclesiam fugit. Hîc Stilichonis se perfidia prodidit, quam non immeritò Autores Christiani incusant, repugnante Zozimo. Hieronymus ad Ageruchiam: *Quis hoc credet? Qua digno sermone historia comprehendent? Romam in gremio suo non pro gloria, sed pro*

Zozim. l. 5. c. 29.

Hieron. Ep. 11.

salute pugnare? Imò ne pugnare quidem, sed auro, & cunctâ supellectile vitam redimere? Quod non vitio Principum, qui vel religiosissimi sunt, sed scelere Semibarbari accidit proditoris, qui nostris contra nos opibus armavit inimicos. Probabilissimum est, Honorii liberis carentis in locum Eucherium à Stilichone clam substitui, quod & narravit Orosius: *Quamobrem Alaricum, cunctamque Gothorum gentem pro pace optima, & quibuscunque sedibus suppliciter ac simpliciter orantem, occulto fœdere fovens, publicè autem & belli, & pacis copiâ negatâ, ad terendam terrendamque Rempublicam reservavit.* Constitutâ cum Alarico pace turpissimâ, consilio Serenæ Honorius Româ relictâ Ravennam proficisci voluit, utpote tutiorem, ut si pace violatâ urbem Alaricus invaderet, Principem saltem suam in potestatem non redigeret. Quod iter cùm Stilichoni improbaretur, multa ad illud impediendum excogitat. Non cedente Honorio, *Sarus* de Stilichonia sententia ante Ravennam tumultus excitat. At ne sic quidem à consilio Princeps dimovetur. Intereà de Arcadii obitu nuncius affertur. Ac Stilicho volebat in Orientem proficisci, constituendarum rerum Theodosii specie; Honorius verò statuebat illud & iter suscipere, cui intercessit Stilicho, & expensarum molem causatus, & Constantini rebellionem. Satius esse, se Constantinopolim migrare, Alaricum verò adjunctis Romanis legionibus perduelli occurrere. Quod consilium cùm Honorio placuisset, missis & ad Theodosium, & ad Alaricum literis, Bononiâ discessit. Nil eorum tamen, quæ deliberata erant, sunt à Stilichone perfecta. Quo proditionis suæ non obscura dabat indicia.

Oros. l. 7. cap. 38.

Zozim. l. 5. c. 31.

Olympius Stilichonem occidi curat. Dies mortis ipsius.

VI. Tandem tot fraudes, scelcraque nocentis supplicio summo rerum vindici constringi placuit. *Olympius* Ponto Euxino ortus, splendidam in Palatio militiam gerebat, Stilichonis operâ Honorio familiaris factus. Christi cultor erat, neque inficiari Zozimus potuit, quin frugi hominem se ostenderet, magnâ virtutis specie actiones omnes suas exornantem. Pietatem quidem ipsi Augustinus gratulatur. Milites adversâ valetudine laborantes invisebat, probique viri partes implebat. Ut intellexit consilia Stilichonis, ea in vulgus spargere cœpit. Ostendit Honorio, quid rerum Stilicho moliretur. Quibus Princeps permotus, Ravennatibus literas militibus mitti, quæ Stilichonem comprehensum libera in custodia detineri juberent. Sarus necatis per quietem Hunnis, qui Stilichoni satellites erant, potitusque impedimentis ad tentorium ejus pergit. Ut novit Stilicho destinari custodiæ, vicinam Ecclesiam intempestâ nocte ingreditur. Posteaquam illuxit, milites Ecclesiam petentes, Episcopo præsente jurant, se in mandatis habere, non vitam asyla quærenti eripere, sed fugiendi libertatem. Dum extra Ecclesiam sub custodia detinetur, afferuntur literæ, quibus Stilichoni ob commissa in Rempublicam flagitia pœna capitis irrogabatur. Constitutum erat Barbaris, quotquot ipsi aderant, damnatum evellere supplicio. Ab eo tamen conatu eos revocavit, præbensque gladio cervicem, *Augusti die vigesimâ tertiâ* vitam cum sanguine fudit. Sic tantorum scena scelerum patefacta. Sic periit Stilicho, qui relicto Principi Imperatoris nomine, reverà imperium administrabat, Ducisque Militum munus tribus & viginti annis gesserat. Ac ut *unum puerum purpuram indueret,*

Zozim. l. 5. c. 34.

Oros. l. 7. cap. 38.

Anno Dom. 408.

totius generis humani sanguinem dedit. Eucherius ad officium Tribuni Notariorum evectus, dum pater detinetur, fugâ versus urbem elabitur. Quem Arsacius & Terentius Eunuchi allecutum, Romam interficiendum Imperatoris mandato deduxere. Honorius uxorem Thermantiam throno dejectam, matri suæ reddi jussit, nullâ tamen suspicione onustam. Periit Eucherius, *qui ad conciliandum sibi favorem Paganorum, restitutione Templorum & eversione Ecclesiarum imbutum se regni primordia minabatur.* Marito filioque diu superstes Serena non fuit. Postquam urbi obsidionem Alaricus admovit, Senatus Placidiaque Honorii soror uterina censuerunt, Serenam esse necandam, veluti malorum causam: quâ remotâ Alaricum discessurum esse putabant, cùm nemo superesset, qui obsidenti urbem proderet. Erat quidem suspicio falsa: nihilominus gula Serenæ frangitur, teste Olympiodoro. Laqueo cervices illas præbuisse elidendas, quibus Cybeles injecerat ornamenta, Zozimus tradit. Eucherii Serenæque mortem in annum CCCCIX. Baronio conferre placuit. Quantum verò Zozimi mentem intelligimus, neutrius obitus est ab hoc anno removendus. Quippe ambo prius periere, quàm Alaricus urbem obsidione levasset, quod anni sub exitum contigit. Tusciæ jam insidebat, relictâ Româ, cùm meritis suos pœnis affecit, qui Romanos commeatus aliquid subvehentes adorti fuerant: *Mediocre*, inquit Zozimus, *jam laxamentum hoc malorum esse videbatur, quo tempore Honorius Ravennæ Consulatum inibat, octies hunc honorem consecutus.* Incredibile sanè, tamdiu Eucherii mortem esse dilatam, quam missis Eunuchis Honorius ea illo die quærebat, qui Stilichoni supplicium attulit, decimo scilicet Kalend. Septembris. Porro Eunuchi exhibiti officii ab Honorio præmium tulere: Terentium Augustalis Cubiculi Præpositum fecit, & Arsacio proximum ab eo locum dedit.

Zozim. l. 5. c. 35.

Oros. l. 7. cap. 38.

Zozim. l. 5. c. 38.

Zozim. l. 5. c. 42.

Zozim. l. 5. c. 37.

In Stilichonis conscios inquiritur.

VII. Extincto Stilichone, investigandis proditionis consciis maxima diligentia adhibetur. Ac primùm in familiares ipsius inquiritur. *Deuterius* Augustalis Cubiculi Præfectus, *Petrusque* Notariorum Tribunus quæstioni publicæ subjiciuntur, qui frustrà tamen fustibus ad mortem usque cædi jubentur, professi se consiliorum Stilichonis ignaros esse. Marcellinus & Saloninus fratres inter Notarios Principis militantes, Præfecto Prætorii traduntur. Romæ *Heliocrates* Fisco Præfectus literas Principis affert, quibus illorum bona publicabantur, qui favore Stilichonis muneris aliquid impetrassent. Leges quoque plurimas in perduelles Honorius sancit. Deportatione plectebantur, qui ex proscriptorum numero vel Comitatum, vel mœnia urbis æternæ intrassent, quod Rescriptum x. Kal. Oct. est promulgatum. Proscriptorum quoque, satellitumque fortunæ ærario accessere. Illud gravius, quod nullâ excusatione tegi potest, ut militibus, qui in civitatibus versabantur, rumor de fato Stilichonis auditus, illi continuò in Barbarorum uxores, liberosque grassantur, facultatesque diripiunt. Quod cùm novissent spoliatorum propinqui, commoti graviter ob violatum à Romanis fidem, Deo teste datam cum Alarico belli societatem ineunt.

Zozim. l. 5. c. 44.

Zozim. l. 5. c. 35.

Zozim. l. 5. c. 37.

Oblatam ab Alarico pacem respuit Honorius.

VIII. His quasi gradibus fortuna urbis Romanæ cadere cœpit. Attamen bello pacem Alaricus anteponebat, memor induciarum, quas cum Stilichone pepigerat. Missis ad Honorium Legatis, parvâ pecuniâ pacem offert; obsides petit *Ætium* Jovii, & *Jasonem* Gaudentii filium; vicissim ex suis Nobilibus obsides se daturum pollicetur. Quibus conditionibus pacem exploratam firmamque proponit. Malis tamen avibus has pacis leges respuit Honorius, neque intereà saluti imperii satis providet. Subclamanti bellum opus erat legionibus, quæ ex Provinciis cogerentur; constituenda & in locis præsidia, quæ hostem transeuntem sisterent. Præficiendus exercitui *Sarus*, cujus & fortitudo, & peritia Gothis terrori erat; Olympus verò exercitui Duces imponit, qui sui contemptum hostium in animis excitare possent, *Turpilionem* equitatui, *Varanem* pedestribus copiis. Sed in fatis hoc erat:

Anno Dom. 408.

Roma tribus ab Alarico vicibus obsessa.

Zozim. l. 5. c. 36.

Urbs antiqua ruet, multos dominata per annos.

Virg. Æn. lib. 2.

Tristique experimento Honorius discere debuit, *urbis æternæ* titulum nulli esse civitati concedendum. Tres Romæ obsidiones totidem annis ab Alarico factæ sunt accuratius distinguendæ, quas Baronius confusione quâdam involvit, dum primam cum anno sequente copulat; secundam verò, quâ Attalus Imperator creatus est, cum anno CCCCX. conjungit, ingenti & rerum & temporum perturbatione, quâ immissas famosæ urbi clades nos liberabimus.

Error Baronii.

IX. Alaricus spreto Honorii apparatu Romanam expeditionem suscipere constituit. Ac sive famâ, sive fictione poeticâ Claudianus narrat, monitorem esse, qui ad obsidionem urbis admovendam Gothorum Principem sollicitabat:

Urbem obsidet Alaricus. Gravis Romanorum calamitas.

Hortantes his adde Deos: non somnia nobis,
Nec volucres; sed clara palam vox edita luco est:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad urbem.

Claud. de bello Get. v. 542.

Tempus tamen quod attinet, defuit fides oraculo, quod fusum ante *Pollentiæ* pugnam. Neque à solo Claudiano proditum, numinis afflatu de urbe obsidenda Alaricum cogitasse. Id & in Sozomeno legitur: *Ajunt probum quendam Monachum, ex his qui in Italia erant, Alarico Romam properanti suasisse, urbi parceret, nec tantorum malorum autor existeret. Cui Alaricus respondisse fertur, Se non suâ sponte hæc aggredi, sed quendam sibi assiduè molestum esse, qui ipsum urgeat, Romamque expugnare jubeat.* Per Alaricum sanè non stetit, quin Roma staret, Honoriique arx alta maneret. Sed genii, ad urbis excidium Gothicum Regem impellentis, narratio sit in incerto. Hoc quidem excidii multis debebatur. Divinitatis particulam sibi assumebant vel ipsi Imperatores, qui Christo colla subjiciebant. Extat etiamnum Lex anno proximè futuro lata, quâ Principes Romani de se, veluti Diis, loquebantur: *Nulli habetur ambiguum, etiam ab hæredibus, & pro hæredibus posse Rescripta nostri numinis allegari.* Rescriptis Imperatorum *cœlestis oraculi* nomen imponebatur, quem ex more sermonem Carthaginensi in collatione Marcellinus adhibuit, n. CXLVI. & Lege CI. de Hæreticis: *Oraculo penitùs remoto*, id est, Edicto. Honorius ductis sororibus germanis, incestu se polluerat: regnabat licentia theatri atque ludorum, quo veluti obsequio numinis sibi favorem conciliari arbitrabantur. Testis Salvianus: *Christo, ô amentia monstruosa, Christo Circenses offerimus & mimos, tunc & hoc maximè cùm ab eo aliquid boni capimus, cùm prosperitatis ab eo aliquid attribuitur, aut victoria de hostibus à divinitate præstatur.*

Zozim. l. 9. c. 6.

Cod. Th. l. 1. c. 2.

Salv. l. 6. pag. 364.

tur. De Romanorum verò moribus hæc subjungit libro sequente: *Putamus posse nos salvos esse, quando omne impuritatis scelus, omnis impudicitiæ turpitudo à Romanis admittitur, & à Barbaris vindicatur.* Gothi Romanos armis, Romani Gothos vitiis superabant. Hæc renitentem Alaricum provocabant; hæc manum ipsius armabant ferro, criminum ultore. Cùm opus longè maximum aggrederetur, placuit Ataulfum uxoris suæ fratrem ex superiore Pannonia accersere, Hunnorum, Gothorumque haud spernendas copias ducentem. At non expectato ipsius adventu ulterius progressus, Aquileam, Altinum, Cremonam prætergressus, nullo prorsus occurrente, relictâ Ravennâ, & Arimino Romam properat. Neque mors *Serenæ*, quam Gothis favere Senatus existimabat, Alaricum ab obsidione submovit. Occupato Tiberi, commeatum ministrari prohibet. Durabant obsessi, subsidium Ravennâ quotidie expectantes. Spe suâ destituti, annonam minuunt, partem ejus coquentes, quod singulis diebus erogabatur. Crescente penuriâ tertiam duntaxat suppeditant. Deficiente alimento pestis tamen excipiebat. Urbs cadaveribus opplebatur, quæ extra urbem efferre non licebat. Quem teterrimum odorem exhalabant, solus sufficiebat urbi vastandæ absque penuriæ auxilio. Eo casu nomen æternæ famæ suum commendavere *Læta*, Gratiani Principis quondam conjux, ejusque mater *Pissamena*, quæ pluribus cibum suppeditabant. Ubi verò eò redacti sunt Romani, ut fame pereundum esset, Legatos ad Alaricum mittunt, qui nunciarent, obsessos ad pacem æquis conditionibus faciendam paratos esse. Deliguntur *Basilius*, Hispanus genere, qui Præsidis Provinciæ dignitatem erat adeptus, nec non *Joannes* Præpositus, aliquando Principis Notarius, & Alarico probè notus. Ignorabatur adhùc, nùm præsens Gothorum Princeps adesset, cui mandata Senatus exponunt. Audito plebem Romanam ad arma paratam esse, tum ille, *Spissius*, inquit, *fœnum rarioro facilius secatur*, quo cachinno Legatos irrisit. Ventum ad pacis colloquia, quibus iis utitur sermonibus, qui insolentiam Barbarorum omnem superabant. Non aliter se obsidionis finem facturum affirmabat, nisi aurum orbis omne, argentum, supellectilem, mancipiaque barbara acciperet. Dicenti ad hæc Legatorum altero, quid *Romanis tandem relinqueret*, respondit, *animas*. Impetratis induciis, gesta legationis nunciant. Tum Ethnici cœleste auxilium amissum esse putantes, quòd patrii ritus violati fuerant, ad eos recurrendum esse statuunt. Ac fortè Pompeianus urbis Præfectus, cùm in quosdam incidisset, qui ex Tuscia venerant, referentes *Narniam* oppidum præsentibus se liberasse periculis, ac per nuncupata numini vota, cultumque patrium, tonitruis fulgetrisque immanibus elicitis Barbaros imminentes abegisse, cum his collocutus, quæcunque de Pontificum libris fieri expediret, facere decrevit. Quia verò Christianam religionem imbiberat animo, quo tutius id perageret, quod volutabat, omnia cum Innocentio urbis Episcopo communicat, *qui opinioni suæ salutem urbis anteponens, clam permisit eis facere quacunque ferent.*

Zoz. l. 5. c. 40. 41.

De primæ Rom. obsidionis anno. Num affuerit in urbe Innocentius?

X. Id ab Innocentio permissum negat Baronius, adhibito Sozomeni silentio, qui *licet Novatianus esset, & adversus Innocentium nonnihil commotus*, de Innocentio nil habet ejusmodi.

Bar. Ann. 409. n. 7.

Imò tantum, inquit, *abfuit, ut ejusmodi scelus admiserit, ut ne periret cum noxiis, subtractus fugerit.* At non iis Innocentium rationibus Baronius purgat, quæ falsi dicam prorsus scribant Zozimo. Contigit sæpe viris probis, in gravi metu constitutis, ea patrare, quæ suæ religioni pugnant, ut hîc verba Junonis usurpare liceat,

Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.

Neque satis verisimile fit, Præfectum urbis, Christianum agentem inconsulto Episcopo id remedii tentari voluisse, quod adhibitum quidem fuisse constat: *Cum illi non aliter hac urbi conducitura dicerent, nisi publicè consueta sacrificia fierent, Senatu in Capitolium ascendente, atque tum ibi, tum quolibet in urbis foro rite debita sacra peragente, nemo interesse cæremoniis ritu patrio celebrandis ausus fuit, sed hominibus illis è Tuscia valere jussis, ad permulcendum omni studio Barbarum se converterunt.* Omnibus ergo auxiliis deficientibus, Senatus nonnihil indulgere potuit, ut rituum celebrationem non probaret quidem, sed tamen non impediret, modò clam peragerentur. Nolumus tamen ea de re cum Baronio contendere, res sit in incerto. Cæterùm quòd tum temporis urbe abfuisse Innocentium Baronius prædicat, nobis certè haud placet, quibus persuasum, hæc anno non CCCCIX. uti illustrissimus Purpuratus censet, sed CCCCVIII. gesta fuisse, quod duobus argumentis demonstrabimus. Quorum prius illud est ex Zozimo petitum: *Nisi ante adventum in hæc loca Barbarorum Arsacius & Terentius Eunuchi cursu evasissent, & filium Stilichonis Eucherium Romam adduxissent, mandato Principis interficiendum. omninò in manus Alarici pervenisset adolescens.* Non est autem probabile, Eunuchos anno duntaxat CCCCIX. in Eucherium incidisse, quem sollicitè quærebant, ab illo die, quo Stilicho in custodiam traditus erat. Fugientem *versus urbem* assecuti sunt. Aliud argumenti nectimus ex Zozimo. Numeratâ pecuniâ solvens obsidionem Alaricus, in locis circa Tusciam castrametatur. Tum Barbari *Romanos ad portum devectos* adoriuntur, quod ubi comperit Alaricus, *singulari studio vindicatum prohibuit. Mediocre jam laxamentum hoc malorum esse videbatur, quo tempore Honorius Imperator Ravennæ Consulatum inibat, octies hunc honorem consecutus.* Relictâ ergo obsidione, Tusciæ prius insedebat Alaricus, quàm Honorius annum octies aperiret, cùm in ea regione eo momento versaretur, quo de Gothis in Romanos grassantibus supplicium sumpsit, ineuntibus Consulatum Honorio VIII. & Theodosio III. Ex quibus liquet, & in urbe adhùc præsentem Innocentium egisse, & anno CCCCVIII. Romam ab Alarico obsidione cinctam fuisse, quorum neutrum admittit Baronii Chronologia.

Zozim. l. 5. c. 42.

Zozim. l. 5. c. 37.

Zozim. l. 5. c. 42.

XI. Cùm omnia Romanos deficerent, placuit tandem, auri pondo quinque millia ab urbe solvi, argenti triginta millia, tunicarum sericarum quatuor millia, vellerum coccineorum tria millia, piperis tria librarum millia. Quòd autem nullas in fisco pecunias urbs haberet, opus erat, Senatores quotquot habebant patrimonia, eam ex descriptione collationem susciperet. *Palladio* id datum negotii, ut quod solvendum erat, & singulorum patrimoniorum facultate metiretur. Qui cùm in solidum nequiret omnia congere, ex ornamentis numinum, statuisque, quarum nonnullas aureas & argenteas conflarunt, tribu-

Alaricus Romam obsidione liberat.

Anno Dom. 408.

tributum suppeditatur. Harum in numero fuit Fortitudinis simulacrum, quo fuso, quidquid virtutis apud Romanos supererat, extinctum esse, Zozimus nugatur. Collectis pecuniis ad Honorium legatio mittitur, quæ significaret Alaricum non pecunias duntaxat, sed Nobilium quoque filios pro obsidibus habere velle. His conditionibus socia cum Romanis arma se juncturum, proditurumque in aciem adversus quemvis, qui hostili esset in eos animo. Quæ leges cùm Principi probarentur, pecunia Barbaris numeratur. Tum Alaricus triduo forum civibus permisit, quibus & exitus per portas quatuor concessus. E portu quoque subvehendæ annonæ copiam fecit. Ut sibi necessaria compararunt Gothi, Româ discedentes, circa Tusciam castrametantur. Mancipia verò ex urbe sufugientia Barbaris semet aggregantia, ipsorum copias quadraginta hominum millibus auxere. Æquitatis suæ specimen ostendit & Alaricus, milites suos ultus, qui Romanos commeatum urbi inferentes adorti fuerant.

Zozim. l. 5. c. 41.

Melania ex urbe in Siciliam migrat.

XII. Dum Alaricus in Tuscia castrametatur, spoliis Romanorum onustus, ad res Ecclesiæ pergamus. Ac in Italia versantibus offert se Melania, nobilis ea matrona, quæ relicto Oriente Romam anno CCCXCVII. repetierat. Dum illic moratur, multis charitate, pluribus exemplo profuit. Nonnullos & superstitione liberavit, quorum unus *Apromanus* Ethnicus, quem Christi religione informavit, cui etiam persuasit continentiam amplecti; quam & disciplinam sectantur uxor ipsius, & sororis filia, *Avita* nomine. Ubi cladem urbi imminere sensit, Alarico cum Gothis Italiæ incubante, discessum maturat, suis comitata. Palladium audiamus: *Cùm autem suam quoque neptem confirmasset Melaniam, unà cum ejus marito Piniano, & catechesi instituisset Albinam nurum suam, uxorem filii sui, & persuasisset his omnibus, vendere quæ habebant, Româ eos eduxit. Christi autem ancilla eis dicebat, Filii, plusquam quadringentis ab hinc annis scriptum est, Ultima hora est, quid ergo lubentes ac volentes immoramini in vanitate vitæ, ne fortè veniant dies Antichristi, & non possitis frui vestris opibus. Cùmque omnes his verbis liberasset, ad monasticam vitam traduxit. Et filium juniorem Publicolam cùm instruxisset, duxit in Siciliam. Postquam autem hi omnes Româ abscessissent, qui catechesi instituti fuerant à B. Melania, barbarica quadam procella in urbem Romanam irruit.*

Pallad. Laus. cap. 118.

Melania Junior. Quo anno Melania, Pinianusque Siciliam reliquere?

XIII. Melaniæ in comitatu erat fœmina aviæ virtutibus non indigna, quæ & ipsius nomen gerebat, *Melania* Junior, quæ de se silentium agi non patitur. Piniano juncta erat, juveni nobilissimo, quem duorum filiorum patrem fecerat. Ubi excessere, *tantum eam cœpit odium matrimonii, ut dixerit marito suo Piniano, filio Severi, qui erat ex Præfectis, Si volueris quidem mecum habitare ut ratio dictat, te dominum agnosco. Sin autem hoc tibi grave videtur, utpote juveni, res omnes meas tibi habe, & solùm sine me esse corpore liberam. Deus posteà misertus adolescentis, ei zelum pietatis immisit. Cùm ergo nupsisset viro, tredecim annos nata, septem verò cum eo vixisset, vigesimo ætatis suæ anno mundo renunciat.* Omnia sua serica integumenta dedit altaribus, parteque prædiorum longè maximâ distractâ, collectam pecuniam in Palæstinam, Ægyptum, aliosque regiones pauperibus, Monachisque distribuendam misit. Quam diu spontanei exules illi nobilissimi Siciliam incoluere, est disquirendum. Triennium insulam incoluisse, movemur ad credendum. Anno quidem CCCCIX. in Africam migrasse cum Piniano Melaniam, & Hipponem ad invisendum Augustinum accessisse, Baronii fert sententia. Ea tamen Chronologia multorum est errorum scaturigo. Sic Pinianus anno CCCCIX. Presbyter creatus est. Sic Augustini ad *Albinam* Piniani socrum Epistola hoc & anno confecta est. Sic Melania Senior eodem anno fato functa Hierosolymis. Sic Rufinus anno decimo diem ultimum clausit. Quos errores elidit omnes insignis Rufini locus, ex ipsius ad Ursacium Epistola petitus, quam Valesius edidit. Ut mirum sit, eruditos viros, qui in ignotum Baronio locum inciderunt, ipsius tamen Chronologiæ adhæsisse. Verba hæc sunt Rufini: *Sed reddenda pollicitationi non tempestivum, ut illa ait, sed tempestuosum nobis tempus, ac turbidum fuit. Quis enim ibi stylo locus est, ubi hostilia tela metuuntur. Ubi in oculis est urbium agrorumque vastatio? Ubi fugitur per marina discrimina, & ne ipsa quidem absque metu habentur exilia? In conspectu etenim, ut videbas, etiam ipse nostro Barbarus, qui Rhegino oppido miscebat incendia, angustissimo à nobis freto, ubi Italia solum Siculo dirimitur, arcebatur. Jam enim ex omnibus, quæ in Lege scripta reperi, sola ut puta, in Deuteronomio desunt oratiuncula, quas si Dominus juverit, & sanitatem dederit oculis, cæteris reliquo corpori sociare, quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cujus religiosum cœtum pro amore pudicitiæ profugum comitamur, injungat & alia.* Barbarus ille, qui Rhegino oppido miscebat incendia, Alaricus est, qui post vastatam anno CCCCX. Romam in Brutium concessit. Quo tempore religiosum Piniani cœtum Rufinus in Sicilia comitabatur. Ut luce clarius sit, non ante annum CCCCXI. Pinianum cum Melania Hipponem venisse, Presbyterique gradum adeptum esse. Rufinus quidem, qui suam ad Ursacium Epistolam anno CCCCXI. exaravit, de Piniano ea loquitur, quæ certissimè ostendunt, ipsum in Clericos nondum relatum esse. Probabilissimâ conjecturâ ducimur ad credendum Rufinum de Melaniæ Pinianique in Siciliam profectione, monitum ad tam chara sibi capita, relictâ Aquileâ, in Siciliam labente anno CCCCVIII. migrasse. Ut & hîc in Baronio peccatum sit: *Profectus est Rufinus*, inquit, *in Siciliam, Melaniæ, ut opinor, navigationem consecuturus.* Rectè, non igitur *profugus extra patriam Rufinus ob cladem Aquileensibus illatam*, ut illustrissimus Purpuratus habet, cùm nil calamitatis hoc anno Aquileensi urbi arma Alarici intulerint, teste Zozimo: *Aquileam, & urbes ordine trans Eridanum sitas, cursu præterit.* Erant Melaniæ Juniori prædia in Sicilia, quæ profugis habitationem præberent ad annum usque CCCCXI. quo in Africam concessere.

Pallad. Laus. cap. 119.

Anno Dom. 408.

Error Baronii.

Bar. Ann. 309. n. 17.

Ruf. ad Urs.

Error Baronii.

Bar. An. 410. n. 60.

Zozim. l. 5. c. 37.

Synodi Carthaginenses: qua de causa legationes mittunt ad Comitatum?

XIV. Defuncto Stilichone illicò Ethnici Donatistæque in Africa cristas erigunt, jactantes, Leges adversus se latas inscio, vel nolente Honorio constitutas fuisse. Existimarunt igitur unà cum Stilichone prorsus extinctas esse. Erroti quoque furorem addiderunt, ut vim Orthodoxis inferrent. Cui ut intercederent, Augustinus privatas non modò Epistolas Olympio scribit, verùm etiam legationes ex Conciliis suis Honorio misere. Prius celebratur decimo Kal. Julias Carthagine in Secretario Basilicæ Restitutæ,

ANNO DOM. 408.

Cod. Afr. cap. 106.

tuntæ. Autoritate Synodi legationem iterum suscepit *Fortunatianus* Episcopus contra Paganos & Hæreticos. Posterius in eodem Secretario *tertio Idus Octobris* congregatur: *In hoc Concilio susceperunt legationem Restitutus & Florentius Episcopi contra Paganos & Hæreticos, eo tempore, quo Severus & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Evodius, Theasius & Victor, Episcopi cæsi sunt.* Legationibus præcipuè furor Ethnicorum ansam dedisse videtur, qui molestè ferentes Idola destrui sua, seditione commovere. Ad illas pertinere putamus *Calamensem* tumultum, quem Baronius perperàm, ut videtur, anno CCCXCIX. n. 72. alligavit. Kalendis Juniis Festo Paganorum petulans turba admodum insolenter se gessit, teste Augustino in sua ad *Nectarium* Epistola. Saltantes Ethnici ante fores Ecclesiæ transibant: *Quam rem illicitissimam atque indignissimam Clericis prohibere tentantibus, Ecclesia lapidata est.* Post dies octo, licet notissimo Imperatorum leges ordini significatæ fuissent, iterum Ecclesia lapidatur. Vim querentibus Christianis, publica jura negantur. Neque grandine, quæ eodem die ceciderat, tertiam aggredi lapidationem prohibentur. Postremò ignem Ecclesiasticis tectis atque hominibus inferunt; *unum servorum Dei occiderunt, cæteri partim ubi potuerunt latitantibus, partim quo potuerant fugientibus: cum interea contrusus atque coarctatus quodam loco se occultaret Episcopus, ubi se ad mortem quærentium voces audiebat. Gesta sunt hæc ab hora ferme decima usque ad noctis partem non minimam.* Causa hæc fuisse videtur legationis Fortuniani, quem Carthaginensis Synodus, mense Junio convocata, ad comitatum misit. Non multò pòst gravior malorum cohors incubuit, occisis *Severo* & *Macario*, cæsisque Evodio, Theasio & Victore Episcopis. Quam indicare cladem videtur & Augustinus in sua ad *Olympium* Epistola: *Jam quidem unam Epistolam miseram in negotio sancti fratris & collegæ mei Bonifacii Episcopi Cataquensis, sed nondum ad nos pervenerant graviora, quæ nos vehementius agitarent; quibus comprimendis vel corrigendis, quemadmodum meliore secundum Christi viam consilio succurratur, commodius Episcopi qui propterea navigaverunt, cùm tantâ benignitate cordis tui admissi sunt.* Cùm porro quas vivo Stilichone Honorius adversus Ethnicos Hæreticosque Leges promulgarat, inscio Principe latas esse prædicarent, Olympium hortatur Augustinus, Rescripta impetret, *quibus innotescat, Leges illas, quæ de Idolis confringendis, & Hæreticis corrigendis vivo Stilichone in Africam missæ sunt, ex voluntate Imperatoris piissimi & fidelissimi constitutas.* Id facilè concessit Honorius, qui Lege datâ VIII. Kal. Dec. omnia quæ in Donatistas, Manichæos, Priscillianistas, Gentiles decreta fuerant, in effectum plenissimum deduci jubet: *Donatistarum, Hæreticorum, Judæorum nova atque inusitata detexit audacia, quòd Catholicæ fidei velint sacramenta turbare. Quæ pestis atque contagionis latius emanet ac profluat.* Quem locum in mendo jacentem sic restituit Gothofridus: *Quæ pestis atque contagio ne latius emanet, tua gravitas provideat. In eos igitur, qui aliquid quod sit Catholicæ sectæ contrarium, adversumque tentaverint, supplicium justæ animadversionis expromi præcipimus.* Noluit tamen Augustinus Donatistas occidi, quod Epistolâ suâ Donato Africæ Proconsuli significavit: *Ex occasione terribilium Judicum ac Legum, ne æterni judicii pœnas incurrant, corrigi eos cupimus, non necari, nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec suppliciis, quibus digni sunt exerceri. Sic ergo eorum peccata compesce, ut sint quos pœniteat peccavisse.* Existimat Gothofridus Legem XLVI. non ad Patrum Africanorum postulationem latam esse, quorum Legati serius ad Honorium pervenerint, verum ad privatas Augustini aliorumque querelas datam esse, quæ mediâ hyeme ad Honorium pervenere ante Legatorum adventum.

Aug. Epist. 202.

August. Ep. 129.

August. Ep. 127.

ANNO DOM. 408.

Cœlicolæ qui?

Cod. Th. l. 6. p. 164

XV. Nulla festinatio mentionem Edicti transgreditur, quo cum Hæreticis *Cœlicolæ* sunt obruti: *Omnia quæ in Donatistas, qui & Montenses vocantur, Manichæos, sive Priscillianistas, vel in Gentiles, à nobis generalium Legum autoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verùm in executionem plenissimam effectumque deduci. Ita ut ædificia quoque vel horum, vel Cœlicolarum etiam, qua nescio cujus dogmatis novi conventus habent, Ecclesiis vindicentur. Dat. XVII. Kal. Decembr. Romæ Basso & Philippo Coss.* In Africa floruisse Cœlicolas scimus, quorum & meminit & Augustinus. Cum *Fortunato* Donatistarum apud *Tubursicum* oppidum Episcopo collationem instituerat, quæ absolvi non potuit, quòd cum Cœlicolorum Præside colloquia miscere, Augustini insidebat in animo: *Miseramus ad Majorem Cœlicolarum, quem audieramus novi apud eos baptismi institutorem instituisse, & multos illo sacrilegio seduxisse, ut cum illo quantum ipsius temporis patiebantur angustiæ, aliquid loqueremur.* Utrùm in aliis imperii regionibus Cœlicolarum secta viguerit, prorsus ignoramus. Qui verò *Cœlicolæ*, in dubium cadit. Baronius de sua olim sententia decessit, quæ *Cœlestis Deæ cultores* quærebat in Cœlicolis. Quis enim credat, homines qui numina adoratione prosequebantur, baptismo voluisse tingi? Aut superstitioni, quæ antiquitatis multum assumebat, Honorium *dogmatis novi* nomen imposuisse? Non magis tamen illustrissimo Purpurato pectus sapiebat, dum Cœlicolas invenit in *Apostatis, qui ex Christiana fide transirent ad Judaismum.* Baronium quidem refellit Lex Theodosii anno sequente promulgata: *Cœlicolarum nomen inauditum quodam modo novum crimen superstitionis vindicavit.* Quæ nullâ ratione Apostatis Christianæ Religionis competunt, quorum crimen nec novum est, nec superstitionis nomen sibi vindicat, sed defectionis, quæ superstitione est omni nefandior. Fuerunt ergo *Cœlicolæ* homines Judæos inter & Christianos medii. A Judæis quidem omnihil discrepabant, ut ex Lege Constantini liquet: *Judæis, & Cœlicolis, & Majoribus eorum, & Patriarchis volumus intimari; quòd si quis post hanc Legem aliquem, qui eorum feralem fugerit sectam, & ad Dei cultum respexerit . . . ausus fuerit attentare, mox flammis dandus est. Dat. XV. Kal. Novemb. Murgillo, Constantino Aug. IV. & Licinio IV. Coss.* Annus erat Dom. CCCXV. cùm Lex ea sancita est, quâ Baronii & sententia obruitur, cùm nulla Apostatarum secta sit, quæ tamen Cœlicolarum aliqua esse dicitur. Sed & proprio nomine, atque Præfectorum titulis à Judæis Cœlicolæ distinguebantur. Judæis *Patriarcha*, Cœlicolis *Majores* imponebantur. Novo etiam superstitionis scelere Cœlicolæ contingebantur, quod de puris putisque Judæis cogitare non licet. Neque Cœlicolæ Christiani audiebant, quasi Hæretici, secus nec nobile nomen, nec *Episcopi* titulum,

August. Epist. 163.

Error Baronii.

Bar. An. 408. n. 26.

Cod. Just. l. 1. Tit. 9. lib. 3.

tulum, quo Heterodoxi gaudebant, respuissent. Præterea Cœlicolæ *ad venerationem Christianam converti jubentur*, non ad Ecclesiam, ex qua discesserant redire. Fuerunt igitur Christianos inter & Judæos medii, qui utriusque religionis ceremoniarum mixturâ unum Deum colebant, addito novo baptismo. Observetur in transcursu, vocem *Cœlicolis*, quæ extat in Lege Constantini, doctissimo Gothofredo *à malis Tribonicani, vel Librarii manu esse*. Ad res Orientia transgrediamur.

Goth. Com. pag. 235.

Theophili in Chrysostomum odium.

XVI. Defuncto Chrysostomo, quod in ipsius monumento condere Theophilus debuit, odium adhuc vivebat, omnibusque modis Sancti Præsulis famam deterebat. Conviciorum partem aliquam, quæ innocenti fecit, exhibet Facundus Hermianensis Episcopus: *B. Theophilus de S. Joanne Constantinopolitano, cujus auctoritati atque doctrinæ multò majorem venerationem Christi debet Ecclesia, talia & tanta conscripsit, ut etiam nos, quòd ea vel memoramus, sola possit necessitas excusare? Fratres, inquit, Joannes persequitur immundo spiritu, quo suffocabatur Saul, & iterum Sanctorum ministros necavit.* Et paulò infrà: *Non solùm non est Christianus Joannes, sed pejor est Rege Babylonio; multò scelerator quàm Beltasar Idololatris, & Ethnicis scelerator est Joannes. Tibi, ait, præsens ignominia, æterna in futuris seculis pœna reddetur.* Cætera quæ horrentes legimus, ex Facundo petantur. Multò tamen magis succensemus Hieronymo, qui furori Theophili obsecutus, nefanda hæc in Latinum transfudit, teste Facundo: *Legat innormem librum, non solùm contumeliis, sed ipsâ quoque sæpè repetitâ maledictorum recapitulatione nimis horribilem, ab Hieronymo Presbytero translatum. De quo idem Beatus Theophilus expectavit, ut per ejus eloquium qualis Joannes fuerit, Latini cognoscerent.* Eo animo Theophilus communionis cum Ecclesio Romana vincula solvit, Cyrilloque odia in Chrysostomum transmisit, qui tamen vel in Ægypto memoriæ suæ cultores invenit, superstite etiamnum Theophilo.

Fac. l. 6. cap. 5.

Theodosius Episcopus dum Macedonianos vexat, Episcopatum amittit.

XVII. Ut ad jucundiora cognitu veniamus, Theodosius Synnadis, quæ Phrygiæ Pacatianæ urbs est, Episcopus dignam eo, quem vexandis Hæreticis affectum præbuit, mercedem tulit. In ea civitate complures Macedoniani versabantur, quos non ex illo tantùm, sed vel & ex agris ipsis pellebat: *Id autem agebat non ex more Orthodoxa Ecclesia, qua persecutionem exercere non solet, ne recta fidei studio incitatus, sed avaritia obnoxius, pecunias ex Hæreticis colligere cupiebat.* Præcipue illorum Episcopum, cui Agapeto nomen, variis molestiis affecit. Cùm puniendis Hæreticis Rectores Provinciæ Theodosio non sufficerent, Constantinopolim proficiscitur, Edictis Præfectorum Prætorio impetrandis. Dum ea de causa in urbe regia moratur, Agapetus re cum Clero populoque suo communicatâ, persuadet Consubstantialis fidem amplecti. Quo confecto, rectò ad Ecclesiam tendit. Celebratâque oratione, Theodosii Cathedram occupat. Haud multò pòst adest Theodosius cum auxilio Præfecturæ, qui gestorum ignarus ad Ecclesiam pergit. At ab omnibus expulsus Constantinopolim regreditur. Attico casum narrat suum, qui dolentem verbis solatur quidem, monet tamen, ut publica commoda privatis rationibus anteponat. Agapeto autem scribit, Episcopatum retinere. Multos Theodosio similes nostrâ ætate Episcopos fuisse scimus, qui quos odioso nomine Hæreticos appellabant, litibus vexabant, ut eos pecunia emungerent, quod & nos experti sumus in Gallia versantes. Meminit & Socrates miraculi, quod Constantinopoli contigit. Judæus paralyticus suscepto baptismo ex fonte egressus, morbo liberatur, quo prodigio Ethnicorum complures ad fidem fuere perducti.

Socrat. l. 7. c. 3.

Socr. l. 7. cap. 4.

ANNO U. C. 1162. OLYMP. 297. PER. JUL. 5122. JUL. 454. DOM. 409. HONOR. 17. & 15. THEODOS. 8. & 2. *Sol.* 26. C. *Lun.* 11. *Indict.* 7. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 5. P. 18. *April.*

COSS. *Honorius Aug.* VIII. & *Theodos. Aug.* III.

De Constantini Consulatu cum octavo Honorii conjuncto.

I. Magnus ille Scaliger magnis urgetur angustiis ex inscriptione Augustæ Trevirorum, quæ Honorio Constantinum octavi Consulatus collegam dedit. Græca est inscriptio, quæ Latinè sic sonat:

Hic jacet Eusebia in pace, Hieracomita ex vico.
Addanorum, qua non diu vixit, ad annos scilicet XV.
Honorio VIII. & *Constantino* I. *Coss.*

Scalig. de Emend. l. 5. 516.

Addana, ut constat ex Stephano, urbs est Ciliciæ, cujus meminit & Ptolomæus: *Hanc Addanus & Sarus extruxerunt, cùm bellum gessissent adversus Tarsenses, sed succubuissent. Ab iis quidem est condita, sed ab Adano est appellata.* Hæc Stephanus. Honorii ætate vicus erat, sive oppidulum, ex quo originem ducebat *Eusebia.* Quærit igitur Scaliger, *Quis sit iste Constantinus, Collega Honorii in septimo Consulatu?* Scribi debuit, *octavo Consulatu*, non septimo: nota numeralis Græca est H, ut mirum sit, virum eximium de septimo Honorii Consulatu, qui cum Theodosii secundo conjungitur, perpetuò tractasse. Quæ erroris nebula non minimum condnxit ad Constantinum occultandum. Meritò quidem commune perfugium respuit de suffecto Constantini Consulatu. Cui bono, quove jure suffectus induci Consulatus, cùm ordinarius Theodosii, tertius scilicet, foret in promptu? Est ergo vero proximum, Constantinum, qui purpuram anno CCCCVII. usurparat, Consulatum quoque sumpsisse, anno CCCCIX. gerendum, & in regionibus imperio suo subditis, ad quod & Augusta Trevirorum pertinebat, cum Honorio Fastos reserasse. Quæ causa fuit, cur Eusebiæ Epitaphium Honorii VIII. & Constantini I. Consulatui consignaretur. De tempore verò, quo amplissimum Magistratum Constantinus adiit, clarissimo Pagio assentiri non possumus: *Non est, inquit, verosimile, Constantinum antequam Imperatoriam vestem ipsi Honorius misisset, hujus Imperatoris in Consulatu collega se dicere ausum fuisse.* Quidni verosimile? Quasi verò Constantinus, qui invito Honorio & imperium sumpsit, & filium suum Constantem Cæsarem dixit, inconsulto & Honorio se Consulem creare non potuisset? Plurisne fuit, Consulatus quàm imperii collegam agere, quam sibi dignitatem Constantinus imposuit? Quòd si post missam ab Honorio vestem Imperatoriam Constantinus demum Consul processit, annum quidem aperire non potuisset, qui jam labebatur, cùm de impetrando consensu Honorii Legatos ad eum misit, ut imperii collega haberetur.

Pag. Prolog. n. 10.

II. Fue-

Anno Dom. 409.

Constantinus ab Honorio Imperator agnoscitur. Constantem Augustum dicit.

II. Fuerat hæc Pagii sententia, legationem Constantini ad Honorium cum anno Dom. CCCCVIII. esse copulandam; calamumque in Calvisium strioxerat atque Petavium, qui anno CCCCIX. legationem fiacre. Missa scilicet Constantino purpura Pagio causa est, cur is se Consulem designant, ex quo colligebat, in annum superiorem legationem incidisse. Ab ea tamen opinione merito recessit, quæ adversâ fronte pugnat Zozimo. At simul advertere debuit, non post missam ab Honorio vestem imperatoriam Constantinum se Consulem designasse. Constantinus arreptum vi imperium cùm specie juris aliquâ tenere vellet, Eunuchos ad Honorium mittit, veniam poscens, quòd imperium sibi delatum accepisset; non illud spontè rapuisse, sed à militibus coactum se tenere professus est. Honorius, qui & Alarici armis detinebatur, & consanguineorum Vereniani & Didymi rationem habebat, quos è vinculis eripere volebat, ignarus adhùc jugulatos esse, imperatoriam Constantino vestem mittit. Post aliquantum temporis *Jovium* Constantinus ad Honorium legat, qui constitutam prius pacem ratam haberi, veniamque ob interfectos Didymum & Verenianum posceret, quos mandatis Constantini occisos inficiabatur. Vir erat eruditione, virtutibusque omnibus præstans Jovius, qui ut gravius commotum Honorium sensit, rectè facturum ait, si curis Italicis occupatus aliquid concederet. Si potestas abeundi sibi concederetur, Constantinum non multò pòst cum Britannicis, Gallicis, Hispanicis copiis rediturum ad ferendam Italiæ opem. His conditionibus abeundi licentia Joviano conceditur. Cum assensu Honorii imperio Constantini robur accessisse videretur, filium suum *Constantem* subinde creat Augustum. Abrogatâque Apollinari potestate, alterum ejus loco Prætorio Præfectum creat. Constans verò repetitâ Hispaniâ, *Justum* Ducem secum adducit. Eâ re offensus *Gerontius*, conciliatis sibi eorum locorum militibus, Gallicos exercitus ad rebellionem impellit. Aliam Hispanis cladem immisit Constantis imprudentia. Pyrenæi custodiam extraneis militibus commiserat, qui patefactis claustris Barbaros per Gallias vagantes in Hispanias immisere. Fatalis ingressus diem docet Idacius in Chronico: *Alani & Vandali, & Suevi Hispanias ingressi, Æra* CCCCXLVII. *alii quarto Calendas, alii tertio Idus Octobris memorant die, tertiâ feriâ, Honorio* VIII. *& Theodosio Arcadii filio* III. *Coss.* Barbaris ipsi Honoriaci conjunguntur: *Ubi actis aliquandiu magnis cruentisque discursibus, post graves rerum atque hominum vastationes, quarum ipsos modò pœnitet, habitâ sorte, & distributâ usque ad nunc possessione consistunt.* Rem paulò fusius exequitur Idacius, cujus verba anno sequente referemus.

Pag. differ. Hypat. pag. 173.

Zozim. l. 5. c. 43.

Zozim. l. 6. c. 1.

Zozim. l. 6. c. 5.

Oros. l. 7. cap. 40.

Honorius Olympium exautorat. Duces in aliorum locum constituit.

III. Quæ cum Alarico pax constituta fuerat, necdum rata habebatur, Honorio nec obsides dante, nec postulatis omnibus satisfaciente. Ea urbe igitur Legati mittuntur Cecilianus, Attalus, Maximianus, qui Principi clades Romanorum exponerent. Nil tamen à Legatis impetratum. At Theodoto Præfecturâ urbanâ spoliato, eam Cæciliano tradi, placuit Attalumque Fisco præesse. Visum quoque Principi, quinque Dalmaticos militum ordines de suis sedibus excitos urbis custodiæ imponi. Erant in ordinibus sex hominum millia, qui & fortitudine, & audaciâ florem roburque exercitibus afferebant: His præerat *Valens*, ad quodvis periculum adeundum promptissimus: qui ratus indignum ea per itinera proficisci, quæ hostis non teneret, suos milites in Alarici manus conjicit. Deletis omnibus vix centum fugâ dilabuntur, quorum & ipse Dux unus fuit. Dilatâ pace, extra urbem exire Romanis non erat integrum. Senatus igitur pacis causâ Legatos ad Imperatorem mittit, quibuscum *Innocentius* proficiscitur Episcopus. Dum iter exequuntur, Alpes transibat *Ataulphus*, quæ à Pannonia Venetiam versus sese porrigunt. Venienti occurri Honorius jussit. *Olympius* Dux Palatinorum Ordinum cum equitibus, peditibusque quotquot in urbibus erant, trecentisque Hunnis comitatus, *Ataulphum* adortus, Gothos mille centumque occidit. Et amissis militibus duntaxat XVII. Ravennam incolumis pervenit. Tanto facinori indigna merces solvitur. Eunuchi Olympium insimulant, velut autorem calamitatum, quæ incessebant imperium. Quâ accusatione effecerunt, ut Olympio Magistratus abrogaretur. Qui veritus, ne quid sibi gravius accideret, fugâ se in Dalmatiam contulit. Si qua Olympiodoro fides, Olympius in suam dignitatem post annos aliquot restitutus, iterum ad privatam fortunam rediit, ac denique tristi fato periit: *Fustibus scilicet à Constantio, qui Placidiam uxorem duxerat, mactatus occubuit, cùm ei ante cædem auriculæ resectæ essent.* Optimi viri jactura hæc Reipublicæ damno fuit. Ac quasi ob illatam profugo injuriam Deus Honorium ulcisceretur, milites motâ apud Ravennam seditione portum occupant, clamoribusque suis Imperatoris ad se adventum postulant. Jovius Prætorio Præfectus, seditionis cujus autor esse perhibebatur, causam poscit à militibus. Qui *Turpillionem*, & *Vigilantium* Duces unà cum *Terentio* Augustalium Cubiculorum Præposito, & proximo secundum hunc *Arsacio*, sibi dandos esse postulant. Perpetuo igitur exilio indictâ causâ Duces mulctantur, & in navim conjecti à vectoribus necantur, quibus hoc in mandatis Jovius dederat, ne structarum sibi insidiarum Principem monerent. Terentius in Orientem relegatur; Arsacius Mediolani se continere jubetur. Sic quasi externis viribus Roma extingui non posset, ipsi in exitium suum Romani armabantur, quo facilius Alaricus triumpharet. *Turpillionis* potestas *Valenti* tradita. Post Vigilantium *Allabicho* Equitum Præfectura mandatur. Dalmaticis militibus præficitur *Generidus*, origine quidem Barbarus, sed omni virtutum genere præditus. Cultui numinum adhærebat, à quo se abduci non patiebatur. Promulgatâ Lege, quæ in aula eos uti cingulo vetabat, qui Christianos non agerent, Generidus domi se continet. A quo cùm Honorius petiisset, cur loco suo ad palatium non accederet, respondet, Legem esse, quæ cingulum sibi evelleret. Dicenti Principi, ipsum eâ Lege haud teneri, qui tantum pro Republica discriminum adiisset, respondit, se honorem illum non accipere, qui ad omnium tenderet injuriam, quotquot à militia propter Legem illam spoliati erant. Nec munus suum obiit, donec Imperator necessitate compulsus Legem abrogasset. Quod anno præcipiti factum est.

Anno Dom. 409.

Zozim. l. 5. c. 45.

Phot. Bibl. pag. 179.

Zozim. l. 5. c. 47.

Zozim. l. 5. c. 46.

Pacis conditiones Honorio offert Alaricus.

IV. Translatâ in se omni apud Imperatorem autoritate, *Jovius* Legatos ad Alaricum mittere decrevit, qui eum hortarentur, Ravennam accedere de pace facienda. Honorii Jovi-

que

Anno Dom. 409.

que literis assensum præbens Gothorum Princeps, Ariminum triginta milliaribus Ravennâ dissitam proficiscitur. Eò quoque celeriter se Jovius confert, & amicus, & hospes olim Alarici, cujus postulata hæc erant, ut in annos singulos certa auri summa solveretur; annonæ mensura quædam suppeditaretur; ipse cum suis omnibus Pannonias, Noricos, Dalmatiam incoleret. Græca Zozimi habent, *Βενετίας*, *Venetias*, quæ vox corrupta videtur, ut ex orationis serie liquet: rectius legerimus, *Παιονίας*, *Pannonias*. Privatis Imperatorem literis Jovius hortatur, Alaricum utriusque Militiæ Magistrum constituere, ut eâ dignitate delinitus, de conditionum asperitate nonnihil remitteret. Acceptis literis, Honorius damnatâ Jovii temeritate, ipsi significat, utpote perito facultatum publicarum, aurique, annonæque modum statuat: Ducis autem officium se nunquam Alarico concessurum. Ut Epistolam audiente Alarico Jovius legit, cætera quidem moderatè tulit, verùm ubi negatum sibi, gentique suæ Militiæ Præfecturam vidit, irâ percitus, mox in urbem Barbaros contendere suos jussit, suam, gentisque ulturus injuriam. Tum Jovius ad consilii inopiam redactus, Ravennam rediit; ac ut se omni culpâ liberaret, Sacramentis Honorium obstrinxit, quibus sanctè polliceretur perpetuum cum Alarico bellum. Simul & ipse Principi recto capite, jusjurandum præstat, & à Proceribus omnibus simile quiddam exigit. Ad bellum cum Alarico gerendum Hunnorum decem millia Honorius sibi jungit, quibus frumentum, pecora, boves ex Dalmatia adductos parat. Copias ex omnibus locis suas evocat: mittit & quosdam exploraturos, quonam modo Alaricus iter suum Romam institueret. At Alaricus, quem susceptæ adversus Romam expeditionis pœnitebat, Episcopos urbium ablegat, qui autores Honorio essent, ne urbem orbis dominam Barbaris vastandam daret, tanta ædificia hostili deleri flammâ non pateretur; æquis potius conditionibus pacem componeret; sibi dignitatibus opus non esse; nec jam se postulatas prius Provincias petere; sufficere sibi ambos Noricos, qui continuis Barbarorum incursionibus vexatos, tributi minimum inferant Fisco; annonæ tantum in singulos annos adjiceret, quantum ipse satis esse putaret; postulato auro se libenter renunciare; velle se belli societatem cum Romanis adversus quemvis inire. Non unâ duntaxat, sed geminâ Episcoporum legatione Honorium adiit, ut ex Zozimo colligitur. Hæc illa Alarici mansuetudo ad humillimas conditiones descendentis, ut Romæ parceret, omnibus erat admirationi. Nec immeritò, cùm hic ratione magnum spectatuumque satis temperantiæ præberet exemplum, quòd cum ambitione, gloria, divitiarum cupiditate conflictaretur, neque commoveretur animus in iis rebus tamen, ut Gothorum magis quàm Romanorum Principi salus urbis cordi foret. At vastatio superbæ civitatis & fatis, & criminibus ipsius debebatur. Stupendâ superstitione Jovius, aliique Alarici postulata hæc eò concedi posse negabant, quòd Magistratus omnes jurejurando se obstrinxissent, cum Alarico pacem se nullam facturos; Deo præstitum sacramentum fortasse negligi posse; dictum verò per caput Imperatoris non posse. Bis ergo repulsam passus Alaricus, Romam reversus, eam iterum obsidet, minatus se eversurum, ni cives conjunctis animis Honorio bellum inferrent. Ad postulata cunctantibus, portum expugnat, ubi annona urbis recondebatur, quam militibus se suis expensurum minatur, ni celeriter Romani jussa obtemperarent.

Zozim. l. 5. c. 50.

Zozim. l. 5. c. 51.

Attalus creatur Imperator: ejus acta. Societatem imperii respuit.

V. Postquam fatali aliquâ quasi necessitate Romanis cum fame morteque belligerandum fuit, Senatus institutâ deliberatione ita assentitur, quæ Gothus imperabat. Quod verò sibi conciliare poterat Alaricus, imperium adjungit Attalo, urbis Præfecto, quem sublimem in augusto solio, purpurâ diademateque cinctum collocat. Is Alarico gratissimus erat, utpote à *Sigesario* Gothorum Episcopo baptizatus. Qua de causa Ariani spes suas alebant, rati se potestatem Ecclesiarum adepturos, quas Constantio, Valenteque imperantibus tenuerant. Ethnici verò ex priore Attali institutione superstitionem amplexurum suam existimabant, ac ritus patrios redditurum. Itaque de collatis Attalo honoribus complures lætabantur, ut observatum Sozomeno l. IX. c. 9. *Pagani quidem conjecturam capientes ex Attali instituto, & ex priore ejus educatione illum superstitionem Gentilem palam amplexurum esse sperabant, & Templa ac sacrificia patria, diesque festas ipsis redditurum. Ariani verò Ecclesiarum potestatem iterum se adepturos putabant.* Spes ejusmodi alentibus Honorius intercessit, datâ Lege VI. Kal. Julii: *Si quis contra ea, quæ adversus Hæreticos & diversi dogmatis sectatores constituta sunt, etiam cum annotationis nostræ beneficio venire tentaverit, careat impetratis.* Porro Attalus ad summa fastigia rerum evectus, illicò filium suum Prætorio Præfectum *Lampadium* creat, & *Marcianum* Præfectum urbis. Exercitus Alarico tradit, atque Valenti. Hinc regio cum satellitio ad palatium pergit. Postridie Senatum ingressus, jura se servaturum, Ægyptumque reliquasque orbis Provincias sub Italorum ditione redacturum pollicetur. Tertullum quoque Consulem dicit. Quam indecoram theatralemque potestatem merito irridet Orosius: *Nec mirum, si jura hâc pampâ miser lusus est, cujus ille umbratilis Consul Tertullus ausus est in Curia dicere, Loquar vobis, Patres Conscripti, Consul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero.* Ex quibus intelligimus, cultorem numinum Tertullum fuisse, ac ex concessâ Attalo potestate Ethnicos in spem venisse restituendæ suæ superstitionis, quæ tamen justo numine ab ipsis Gothis in urbe anno sequente prorsus eversa fuit, atque deleta. Porro magnâ Alaricus prudentiâ præditus, rectè Attalum monet, idoneas in Africam copias mittere, quarum operâ Heracliano autoritatem abrogaret, Honorii partibus faventi, id provinciæ *Drumæ* mandandum esse, qui cum Barbaris quibus præerat, Heraclianum facillimè dejicere poterat. At spe falsâ vaticiniorum impletus Attalus, quæ ipsum & Carthagine, & totâ absque certamine Africâ potiturum pollicebantur, rectum sprevit Alarici consilium. Non Drumæ igitur, sed *Constantino* in Africanos milites imperium tradit, nec firmas tamen cum eo copias mittit. Dum res Africæ sunt in dubio, adversus Honorium Ravennæ commorantem, expeditionem suscipit. Miserrimam quidem fortunam tunc temporis trahebat Imperator. Tantâ mutatione rerum perterritus, missis Jovio & Valente Legatis, Attalo imperii societatem offert. Quas ille superbiâ fastidioque respuit, professus se ne nomen quidem Imperatoris Honorio relicturum,

Zozim. l. 6. c. 7.

Oros. l. 7. cap. 42.

Zozim. l. 6. c. 7.

Anno Dom. 409.

Sozom. l. 9. c. 9.

ctorum, neque vel integrum corpus, sed in insulam relegaturum, & prætereà partem corporis aliquam mutilaturum. Mitiora tamen Attali verba fuisse, narrat Sozomenus: Honorio *scripsit, ut insulam, aut alium quem vellet locum, sibi deligeret, in quo privatus ageret, omni Imperatorio cultu nihilominus retento.* Consentit & Sozomeno Olympiodorus, qui etiam memorat, Jovio Attalum dixisse, *Spoliatum non haberi Imperatorem, qui suâ sponte imperio abdicaret.* Eâ Attali territus oratione Princeps, ad capessendam fugam se accingit, cui arripiendæ in promptu naves erant, quas in Ravennensi portu plurimas coëgerat. Dum consilia hæc agitat, sex militum cohortes appulere, quæ vivo adhùc Stilichone expectabantur, sed tunc primùm ex Oriente ad belli societatem venere: *In his erant quatuor hominum millia.* Græca quidem Zozimi habent, *μυριάδες, quadraginta millia.* At longè verosimilius legendum, *χιλιάδες, quatuor millia.* Sex quippe cohortes militum millibus quadraginta non constant, neque tot armatis Ravennæ custodiam Honorius credidisset, quam hisce cohortibus creditam scimus atque tenemus. Verissimam emendationem esse, docet Sozomenus, qui habet, *τετρακισχιλίων*, militum *quatuor millia.* Eo auxilio recreatus Imperator, ac veluti ex somno excitatus, Ravennæ manendum statuit, dum rerum Africanarum in expectatione versatur. Quòd si vinceret Heraclianus, bellum Alarico Attaloque esse inferendum; sin vinceretur, in Orientem ad Theodosium fugiendum esse, Occidentisque imperio cedendum.

Sozom. l. 9. c. 8.

Zozim. l. 6. c. 8.

Roma gravi fame premitur. Alaricus imperium abrogat Attalo.

VI. Intereà Alaricus totis viribus Attali imperium amplificare conabatur. Æmiliæ urbes benè multas nullo labore in ditionem redigit: Bononiam tamen diu satis obsessam capere haud potuit. Inde profectus Ligures petit, quos Attalo subjiceret. Valens verò Magister Equitum, proditionis insimulatus occiditur. Tum theatralis Principis res incipiunt

Ex illo fluere, & retrò sublapsa referri.

Constantino, quem in Africam miserat interfecto, spes quidem ipsius ab ea parte fluctuabant. Jovius quoque, quem Legatum ad Honorium miserat, corruptus ab eo de proditione cogitat. Hic est ille ipse Jovius, qui Honorii Prætorio Præfectus erat, qui sæpius apud Attalum legatione frustra obitâ, apud ipsum manserat, Patricius ejus appellatus. Negat in Senatu ullam se amplius legationem obiturum: Barbaros in Africam mittendos esse ait, qui Heracliano bellum inferrent. Alarico verò persuadere conatur, Attalum stabilito imperio, & ipsi, & consanguineis insidias structurum. Porro ut in Africam alios cum pecunia, ut Constantini locum implerent, missos esse novit Alaricus, de fortuna Attali desperare cœpit, qui stoliditate quâdam animi res prorsus inutiles moliretur. Statuerat in animo, Ravennæ obsidionem urgere, donec eam expugnasset. Hortante tamen Jovio inde discedendum statuit. Accessit Attalo nova calamitas. Occupatis ab Heracliano Africæ portibus, nil frumenti, olei, rerumque vitæ necessariarum in urbem invehebatur. Hinc gravior priore fames, dardanariis quidquid habebant supprimentibus, ut cibis pretium suomet judicio statuerent. Ad eas ergo angustias Roma redigitur, ut ab iis, qui sperarent hominum quoque corpora esse degustanda, vox hujusmodi Circensibus ludis emitteretur, *Pretium pone carni humanæ.*

Phot. Bibl. pag. 182.

Adeò quidem fames invaluit, ut cives tritici loco castaneis uterentur, & quosdam humanas carnes comedisse suspicio esset. Exaggerata tamen Hieronymi ad *Principiam* verba putamus: Roma *fame perit antequam gladio, & vix pauci, qui caperentur inventi sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, & sua invicem membra laniarunt, dum mater non parcit lactanti infanti, & suo recipit utero, quem paulò antè effuderat.* Has ob causas Attalus Romam profectus, Senatum cogit. Consultatione propositâ omnibus ferè placet, *Drumam* virum, qui fidei suæ virtutisque experimenta multa dederat, cum Barbaris in Africam mitti. Solus cum paucis Attalus dissentiebat, qui Gothorum aliquos cum Romanis ire nolebat. Hinc de abrogando Attalo imperio Alaricus cogitat, quod ut efficeret, extra Ariminium, ubi morabatur, productum diademate Attalum spoliat, atque purpurâ. Quibus ad Honorium missis, Attalum in omnium oculis ad privatam fortunam redigit. Ipsum tamen cum Ampelio filio retinuit, donec pace cum Honorio constitutâ vitæ incolumitatem eis impetrasset. Hæc anno CCCCX. Baronio affigi placuit, cujus sanè Chronologiam Prosper damnavit, qui Attali casum in octavum Honorii Consulatum refert: *Attalus Romæ Imperator factus, qui mox privatus regno Gothis cohæsit.*

Sozom. l. 9. c. 8.

Hieron. Ep. 16.

Zozim. l. 6. c. 12.

Error Baronii.

Palladii de vita Chrysostomi Dialogus.

VII. Sub ea fortè tempora Palladii cum Theodoro de vita Chrysostomi Dialogus in lucem prodiit. Pro certo quidem habendum, quòd prius conditus sit, quàm Theophili Alexandrini ultima audirentur, qui excessit anno Dom. CCCCXII. Idibus Octobris, Honorio IX. & Theodosio V. Coss. Baronium sua sanè Chronologia decipit: *Palladius*, inquit, *in Dialogo, quem scripsit de rebus S. Joannis Chrysostomi, ipso ejus exordio de se testatur, venisse Romam sub Zozimo Papa.* Zozimus autem Pontificatum adiit anno CCCCXVII. Ducitur in errorem Baronius à Præfatione, quam Palladii Dialogo Ambrosius præfixit Camaldulensis: *Cùm venisset aliquando Romam Palladius Helenopolitanæ Ecclesiæ venerandus Antistes, Joannis illius sanctissimi viri Constantinopolitani Episcopi, jam vitâ functi discipulus, susceptusque fuisset, cùm honorificè à Pontifice Romanæ sedis Zozimo beatissimo, tum à Clero universo devotissimè.* Atqui ex insitis Dialogo argumentis constat, Theophilum adhùc inter homines agere, cùm Palladius & Theodorus inter se colloquebantur. Hæc de Theophili nomine Episcopus dicit Diacono: *Quomodo autem & Theophilus dicitur, qui non amat Deum, propter quem & hominum injurias ferre debuit? Si verò Deum non amat, ne se quidem ipsum.* De defuncto scribi non potuit, *non amat Deum?* Præteritum, *non amavit* usurpandum fuit. Disertior adhùc locus est, qui arte nullâ eludi potest, editionis Bigotianæ, quâ utimur, paginâ 244. *Scopus Ecclesiæ Rom. iste est, non communicare unquam Orientalibus Episcopis, præsertim Theophilo, donec Dominus dederit locum universali Synodo.* Vita igitur mutabatur in Theophilo, cùm Dialogum Palladius suum concinnavit.

Socrat. l. 7. c. 7.

Bar. Ann. 417. n. 1.

Pallad. Vit. Chrys. pag. 152.

Palladius; quis?

VIII. Quis verò Palladius, nunc paucis videamus. In Galatia lucem aspexit, anno circiter CCCLXVIII. Ubi vigesimum ingressus est, peregrinatione susceptâ in Ægyptum profectus, Alexandriam pervenit. Hic se *Isidoro* Presbytero excolendum tradidit. Id officii mandatum Dorotheo Ascetæ celeberrimo, quo Præceptore

tore ad triennium usus, anno circiter CCCXCI. Nitriam montem petiit. Nactusque *Evagrium* Ponticum, ab eo Origenis disciplinam didicit. Intereà ingruentibus carnis affectibus, quibus vexabatur, in *Scetes* solitudine apud *Pachonem* delituit. Mox Thebaidis deserta ingressus, ad Joannem Abbatem accedit, qui & Episcopatum, & calamitates ei multas portendit. Dum Ægypti regionem peragrat, in splenis stomachique morbum incidit. Quæ causa fuit, cur repetitâ Alexandriâ recuperandæ valetudini in Palæstinam tenderit. Anno circiter CCCCI. relicto Oriente, in Bythiniam iter convertens, ibi Episcopatum sortitur. Vitæ suæ Chronologiam ipse digerat: *Cùm venissem*, inquit, *Alexandrinam civitatem secundo Consulatu Theodosii Magni Imperatoris.* Annus erat Dom. CCCLXXXVIII. quèm Theodosius iterum, & Cynegius aperuere. Sic verò vitæ suæ tempus distribuit in sua ad Lausum Epistola: *Cùm trigesimum quidem & tertium annum agerem in conversatione cum fratribus, & vita solitaria, vigesimo autem Episcopatus, totius autem vitæ meæ tertio & quinquagesimo, necessarium existimavi, spiritalis utilitatis gratiâ tibi exprimi in scriptis narrate; quæ à Sanctis Patribus rectè & ex virtute gesta sunt.* Episcopum agebat, cùm Chrysostomi causâ, cui addictissimus erat, Romam adventavit, benignèque à Piniano & Melania susceptus est: *Non parvo*, inquit, *honore nos affecerunt, cùm Romam venissemus propter B. Joannem Episcopum.* Annus labebatur 404. cùm urbem Palladius ingressus est. At si illustribus amicis floruit, insignes & adversarios tulit. Palladium suis Epiphanius aculeis pungit in sua ad Joannem Hierosolymitanum Epistola: *Palladium verò Galatam, qui quondam nobis charus fuit, & nunc misericordiâ Dei indiget, cave, quia Origenis hæresim prædicat.* Hieronymus quoque Palladium miserè vexat Procemio suo in Dialogos adversus Pelagianos: *Palladius servilis nequitiæ tandem hæresim instaurare conatus est, & novam translationis Hebraicæ mihi calumniam struere.* Conviciis Hieronymi commotus Palladius, nonnihil & ipsum perstringit. Cùm arctis amicitiæ vinculis Chrysostomo jungeretur, particeps & afflictationum ejus factus est. Relegatus ad Blemmyes in oppido Syenensi custoditus; ibi asperè nimis tractatus est: *Palladio famulum abstulerunt, viris ipsi inserentes; ut tabellas deponeret.* Exilio tandem liberatur, si ab eo Palladio non diversus est, de quo Socrates prodit: *Palladius ab Helenopoli Asponam translatus est.* Erat *Aspona* Galatiæ oppidum, cujus Episcopus Eusebius Ephesinæ Synodo interfuit.

Pallad. Laus. c. 1. — *Pallad. Laus. cap. 121.* — *Hieron. t. 1. 224.* — *Pallad. Vit. Chrys. 198.* — *Socrat. l. 7. c. 36.*

Palladione uni ascribendus & Dialogus, & Historia Lausiaca?

IX. Cæterùm in difficilem nodum incidimus, fueritne hic ille Palladius, qui vitam scripsit Chrysostomi. Ac primâ specie alter ab eo dicendus est. Palladius enim Episcopus, qui cum Theodoro Diacono colloquitur, narrat Palladium in exilio versari apud Syenem: non unus igitur idemque homo cum eo Palladio, qui tum temporis cum Theodoro colloquia miscebat. Sed & Palladio interlocutori Theodorus hæc narrat: *Elapso mense accessit Palladius Episcopus Helenopolis absque literis.* Hæccine dixisset Palladio interlocutori, nisi diversus foret à Palladio Helenopolitano? Aliud argumenti clarissimus affert Bigotius anno 398. *Palladius Autor Historia Lausiaca natus erat annos XL. At Theodorus sæpè compellat Episcopum Autorem Dialogi, veluti senem, eumque per canos ejus adjurat.* Ea quidem argumenta solvi non possent, nisi concedatur, figmenti aliquid Palladium Evagrii discipulum in scribendo Dialogo adhibuisse, ut fuco quodam atque veluti personâ sese tegeret. Est verò quàm probabilissimum, eum artem usurpasse, ut sibi scribenti velum obtenderet, ne illatas vexationes interderet. Fervebat enim adhuc persecutio amicorum Chrysostomi, quæ ratio fuit, ut Palladius alienis se coloribus respersérit, ne cognosci posset. Eò igitur sententia nostra propendet, ut Palladio, ut Evagrii discipulo, & Episcopo Helenopolitano ascribatur tam Lausiaca Historia, quàm Dialogus de vita Chrysostomi. Cujus opinionis verisimilitudo non pervul indicio nobis innotescit. Constat, Lausiacæ Scriptorem historiæ & venisse Romam, & amicissimum Chrysostomo fuisse. Id vincunt verba à nobis ex capite CXXI. laudata. Olympiadi quoque conjunctissimus erat Palladius, Autor Historiæ Lausiacæ: *Fui*, inquit, *spiritalis hujus germanus amicus, & ejus cognatis familiarissimus: adeò ut multa pecunia sint à me ex ejus sententia distributa.* Hæc verò miris modis conveniunt Palladio, Autori Dialogi, qui Olympiadem multis laudibus exornat, & rerum Chrysostomi fuit peritissimus. Prætereà Autor Dialogi Palladius vocabatur. Verba sunt Photii: Georgius Episcopus Alexandrinus *refert ex Palladio Episcopo, qui Dialogi formâ pulchrè ac studiosè Chrysostomi res conscripsit*, &c. Bis verò in Bigotiana Dialogi hujus editione Palladius, qui eum conscripsit, *Helenopolitanus* Episcopus appellatur: in principio scilicet, & fine Dialogi. Est autem creditu difficillimum, eodem tempore duos fuisse Palladios, & Helenopolitanos Antistites, & amicos Chrysostomo. Dialogum edidit Palladius circiter anno labente. Historiam verò Lausiacam anno præter propter CCCCXXI. cùm vitæ tertium & quinquagesimum fuisset ingressus. Historiæ meminit Socrates: *Extat liber singularis à Palladio Monacho Evagrii discipulo elucubratus, in quo cuncta, quæ ad illos pertinent, accuratissimè exponuntur.* Ex his refellendus Baronius, qui anno 419. n. 8. Palladio Diacono Ecclesiæ Romanæ Dialogum ascribit, quem scriptum sedente Zozimo perperàm fingit. Palladius sanè Diaconus nullis libris famam posteris suam commendasse dicitur, aut linguæ Græcæ peritus unquam habitus est; neque Helenopolitanum Præsulem egit. Quòd ex Trithemio illustrissimus Purpuratus libros Palladio Diacono multos vindicat, ejus errores cumulat. Balæus quidem, non Trithemius libros illos fœnerat Palladio, ut in sequentibus videbitur.

Pallad. Laus. cap. 144. — *Phot. pag. 291. cap. 96.* — *Socrat. l. 7. c. 23.*

ANNO U. C. 1163. PER. JUL. 5123. JUL. 455. DOM. 410. HONOR. 18. & 16. THEODOS. 9. & 3. *Sol.* 27. B. *Lun.* 12. *Indict.* 8. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 6. *P.* 20. *April.*

Cos. *Flavius Varanes.*

I. FLavius Varanes, solus in Fastis Consul apparet, cujus causam Prosper aperuit: *Roma orbis quondam victrix à Gothis Alarico Duce capta, & ob hoc solus fuit Orientalium partium Consul, quod & sequenti anno observatum est.* Non nescimus, Baronium, cujus sententiam Capellus, aliique complures amplectuntur, ordina-

Num Tertullus Consul ordinarius?

Anno Dom. 410.

Bar. An. 410. n. 1.

riis Coss. Tertullum apponere, ab Attalo quidem creatum, *sed à Fastis abjectum.* At si quid nostra conjectura valet, Tertullus non ordinarius quidem, sed suffectus Consul fuit, utpote qui eo munere functus est, cùm Attalus imperabat, quo ejecto, ordinarium Consulis officium exercere non potuit. Anno quidem proximo diadema purpuramque, quibus Attalum spoliaverat, Honorio miserat Alaricus, ut ad illum & ipsum annum Tertulli Consulatus pertinere videatur, quo etiam tempore dixit, *Loquar vobis P. C. Consul & Pontifex, quorum alterum teneo,* Consulatum scilicet, *alterum spero.* Consulatum igitur adiit suffectum anno 409. non ordinarium anno 410. Nullusque in Occidente Consulem egit, dum Varares Fastos in Oriente reserat, quia ditioni Honorii Roma tum eripiebatur. Quid sibi velint Fasti Idaciani, prorsus ignoramus: *Honorio IX. & Varari, quod fuit Tertullo.*

De tempore expugnatæ ab Alarico urbis.

II. Ejecto Attalo, spes erat semianimum Honorii imperium restitui posse. Sed fatum Romæ venerat, neque clades quam Deus constituerat, vitari potuit. Cum copiis Ravennam profectus erat Alaricus, firmam cum Honorio pacem facturus, sed fortuitum ejusmodi consilio impedimentum opponitur. *Sarus* nec Alarici, nec Honorii partibus conjunctus, cum perexiguis Barbarorum copiis in Piceno morabatur. Ataulfus, qui erat infesto in eum animo, ob exortas olim inimicitias ad ea loca accedit, in quibus Sarus consistebat. Cui cùm copiarum satis non esset prælio committendo, ad Honorium profugere statuit, & cum eo adversus Alaricum belli se socium præbere. Ducebat milites circiter trecentos fortes & fidos, qui impetu in Gothos facto, nonnullos interfecere. Clade suorum, & irâ percitus, & metu Alaricus subitò Romam reversus, eam obsidet, turbat, irrumpit. Quo porro & modo, & tempore Alarici in potestatem venerit, est in obscuro. Sozomenus, *Romam*, inquit, *iterum obsessam, proditione cepit.* Anno urbis CCCCLXIV. expugnatam fuisse tradunt Orosius, Miscellanea, Cedrenus, repugnantibus Prospero atque Marcellino, ut prodigio sit, memorandæ cladis annum esse in incerto. Prospero magis assentimur, qui cladem Romanam Vararis affigit Consulatui, quæ & Marcellino Chronologia est. De mense verò placet nobis Miscellanea: *Capta est Roma IX. Kal. Septembris,* quæ Chronologia veri similitudinis multum arripit ex verbis Hieronymi, hæc Eustochio scribentis, in Procemio ad librum septimum Commentariorum Ezechielis: *Furtivis noctium horis, quæ hyeme propinquante longiores esse cœperunt, hæc ad lucernulam, qualiacunque sunt, dictare conamur. Nec jactamus, ut quidam fortasse suspicantur, fratrum susceptionem, sed morarum causas simpliciter confitemur, præsertim cùm Occidentalium fuga, & Sanctorum Locorum constipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat Barbarorum, quos absque lacrymis & gemitu videre non possumus.* Quòd si Calendis Aprilis expugnata fuisset, uti Calvisio aliisque placuit, propinquante non hyeme quidem, sed æstate potius profugi ad Palæstinam appulissent.

Alaricus asyla in urbe statuit. Quid à Gothis actum?

III. Quæ penè incredibili in urbis expugnatione memoratu digniora gesta sunt, silentio non sunt prætereunda. Fortitudinis Alarici fuit, quòd orbis dominæ civitatis poteretur; mansuetudinis, quòd asyla miseris concederet: quâ humanitate bellicam sanè gloriam longissimè suam superavit. Constat quidem, antequam urbem irrumperet, præcepisse, *Ut si qui in Sancta Loca, præcipueque in Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Basilicas confugissent, hos in primis inviolatos, securosque esse sinerent.* Neque ipsi vel Ethnici perfugium respuere, qui quod odio habebant, Christiani nomen sibi imposuere, ut Ecclesiarum altaribus tecti, Barbarorum gladiis eriperentur. Quo tamen beneficio malè usi sunt, utpote qui conviciis benè multis Servatoris religionem lacesserent, ut observatum Augustino: *Quod nomen multi eorum mendaciter usurparunt, ut effugerent pœnas præsentis exitii. Nam quos vides petulanter & procaciter insultare servis Christi, sunt in eis plurimi qui illum interitum, cladem que non evasissent, nisi servos Christi se esse finxissent.* Scilicet in Sacris Locis vitam invenere: *Testantur hoc Martyrum loca, & Basilica Apostolorum, quæ in illa vastatione urbis, ad se confugientes suos alienosque receperunt,* ut eodem capite memorat Augustinus. Præceperat & Alaricus prædæ inhiantibus, ut à sanguine temperarent. Aberat tum temporis Innocentius, cui hoc Dei numen indulsit, ut dum Ravennæ moratur, *peccatoris populi non videret excidium.* Mandato sui Principis sive sponte, sive metu Gothi obtemperavere. Est in exemplis pietatis militaris factum notabile, quod æternæ memoriæ consecravit Orosius: *Discurrentibus itaque per urbem Barbaris, fortè unus Gothorum, potens & Christianus, sacram Deo Virginem jam ætate provectam in quadam Ecclesiastica domo reperit: cùmque ab ea aurum argentumque honestè exposceret, illa fideli constantiâ esse apud se plurimum, & mox proferendum spopondit & protulit. Dumque expositis opibus, attonitum Barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignotâ etiam vasorum qualitate videret, virgo Christi ad Barbarum ait: Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt: præsume si audes, de facto tu videris, ego quia defendere nequeo, contendere non audeo.* Quæ cùm Alarico Gothus significasset, Petri in Basilicam vasa referri jussit. Domus à Basilica longo intervallo dissidebat: *Itaque magno spectaculo omnium disposita per singulos singula, & super capita elata, palam aurea atque argentea vasa portantur, exertis undique ad defensionem gladiis, piâ pompâ munitur: hymnis Deo, Romanis Barbarisque concinentibus publicè canitur.* Hanc concordiam religionis amor instillabat, ut urbe tubis, clamoribusque personante, Romani in Gothos, vel Gothi in Romanos migrasse viderentur. Egregium hoc Alarici facinus celebrat & Cassiodorus l. 12. Alarico tamen ludibria dedit majestas imperii, quod ut irrideret, uno die Attalum rursus, & Augustum creat, & ad privatam fortunam redigit: *In hoc Alaricus Imperatore facto, infecto, refecto ac defecto, citius his omnibus actis penè quam dictis, mimum risit, & ludum spectavit Imperii.* Quod momento factum legitur in Miscellanea: Attalum *unâ die tanquam Imperatorem fecerunt precedere; alterâ verè servi schemate ministrare.* In expugnatione urbis captam esse *Placidiam* Honorii sororem, apertè indicant Olympiodorus apud Photium, & Orosius. Cujus de Ataulfo verba sunt: *Captivâ sorore Imperatoris in uxore assumptâ Alarico in regnum successerat.* Est quidem vero similius, captivam fuisse quàm obsidem.

Anno Dom. 410.

Oros. l. 7. c. 39.

Aug. de Civit. l. 1. c. 1.

Oros. l. 7. c. 39.

Oros. l. 7. c. 42.

Misc. l. 13.

Oros. l. 7. c. 43.

Quid Marcellæ contigerit? De clade Rom. magnitudine.

IV. Quid cum Marcella actum, nobili fœmina, nunc exponendum. Ingressos Gothos vultu excipit intrepido: *Cùmque posceretur aurum,*

Hier. Ep. 16.

eum, & defossas opes vili excusaret tunicâ, non tamen fidem fecit voluntaria paupertatis. Casam fustibus flagellisque, aiunt non sensisse tormenta, sed hoc lachrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te à suo consortio separarent, ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda mollivit, & inter cruentos gladios invenit locum pietas. Cùmque & illam & te ad B. Pauli Apostoli Basilicam Barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent, vel sepulcrum, in tantam lætitiam dicitur erupisse, ut gratias ageret Deo, quòd te integram sibi reservasset. Quæ ad Principiam verba sunt Hieronymi. Itaque Oratoris potius quàm Historici ille ipse Hieronymus personâ fungebatur, dum cladem Romanam sic describit in sua ad Gaudentium

Hier. Ep. 12.

Epistola: *Urbs inclyta, & Romani Imperii caput, uno hausta est incendio. Nulla est regio, quæ non exules Romanos habeat: in cineres ac favillas sacræ quondam Ecclesiæ conciderunt, & tamen studemus avaritiæ.* Memoriâ quoque recondenda est insignis historia, quæ in Sozomeno legitur. Alarici miles Arianus, mulieris Catholicæ egregiâ formâ captus, ad stuprum eam trahebat. Repugnanti Barbarus nudato gladio mortem minatur: levi quoque brachio superficie tenus ipsius collum percutit. Tum cruore superfusa mulier,

Soz. l. 9. c. 10.

cervicem gladio subjecit. Quam & castitatem, & fortitudinem miratus Gothus, Petri in Basilicam mulierem duxit. Est tamen in confesso, non eandem Barbaris omnibus temperantiam fuisse. Sacrarum Virginum violatæ nonnullæ. Hoc indicant verba Hieronymi ad Demetria-

Hier. Ep. 8.

dem: *Vidisti te captivam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis; horruisti truces hostium vultus; captas Virgines Dei gemitu tacito conspexisti.* Fatetur & Augustinus stupra commissa, & in aliena matrimonia, & *in quasdam Sanctimoniales*. At prodigio sanè est, Barbarorum licentiam non majorem fuisse. Triduum ab Alarico concessum urbi diripiendæ, quæ annos amplius mille in exhauriendo terrarum orbe consumpserat, ut notum fieret omnibus, Christum Romam castigari voluisse, extingui noluisse: *Tertiâ die Bar-*

Oros. l. 7. c. 39.

bari, quâ ingressi urbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantarum ædium incendio, sed ne tanto quidem, quantum septingentesimo conditionis ejus anno casus effecerat. Subjungit Orosius notabilia hæc: *Et ne quisquam fortè dubitaret, ad correptionem superbæ lasciviæ, & blasphemæ civitatis hostibus fuisse permissum, eodem tempore clarissima urbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequiverunt.* Hîc diversus ab Orosio Marcellinus tradit, sex dies diripiendæ urbi Gothis fuisse concessos. Facillimum quidem Alarico fuit, Romanum Imperium tenere, sed urbi castigator, destinabatur, non Rector, ne Princeps Arianus in molles hominum animos influens, rectam de Christo sententiam labefactaret. Narrat Egnatius, quòd cùm nunciatum Honorio esset Ravennæ Romam perditam, credidit ille, de pugnaci gallo, cui Romæ nomen erat, significatum esse, admiratumque vehementer tam subitò periisse eum, qui cùm paulò antè festivissimè luserat. Autorem fabulæ Calvisius Agathiam memorat, quam tamen in eo nondum reperire potuimus. Cujuscunque sanè fuerit rumor ille, falso propius abesse nobis videtur. Cùm Honorio probè nota foret virtus Alarici, qui semel & iterum Romam anno superiore ad incitas redegerat. Profuit posteris Romana clades, & exemplo, quo discimus, divitiis, magnitudini, opibusque nimium non esse credendum, & occasione, quam Augustino præbuit condendi aureos de Civitate Dei libros, quos anni sub exitum inchoasse videtur. Verba sunt Autoris:

Aug. Retract. l. 2.

Intereà Roma Gothorum irruptione, agentium sub Rege Alarico, atque impetu magnæ cladis eversa est. Cujus eversionem Deorum falsorum multorumque cultores, quos usitato nomine Paganos vocamus, in Christianam religionem referre conantes, solito crebrius & amarius Deum verum blasphemare coeperunt. Unde ego exardescens zelo domus Dei adversus eorum blasphemias, vel errores libros de Civitate Dei scribere institui. Quod opus per aliquot annos me tenuit. Onusti spoliis Romanorum, quæ totius olim orbis fuerant, Gothi in Campaniam primùm, Lucaniam deinde migrantes, per arma, per viros latè strages dedere. Ut Occidenti calamitatis multum, sic Orienti terroris non minimum Barbari intulere. Ne verò Theodosii & imperium Gothicus furor lacesseret, Princeps rescripsit Anthemio, Ut *sta-*

Cod. Th. l. 2. de lit. & itin. cust.

tiones navium, portus, littora, omnes abscessus Provinciarum, abdita quin etiam loca, insulasque solertissimè custodiri, solis Honorii Legatis pervias. Urbis cladi diu non superfuere viri insignesque fœminæ, quæ ei fuerant ornamento. Ad plures enim anno labente obiisse Pammachium & Marcellam, ex verbis Hieronymi, quo cum amicitia conjungebantur, colli-

Hier. Præf. in Ezech.

gimus: *Ecce subitò mors mihi Pammachii atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumque fratrum & sororum dormitio nunciata est, atque ita consternatus obstupui, ut nihil aliud diebus ac noctibus nisi de salute omnium cogitarem.*

Clades Hispaniæ ob corruptionem morum immissa.

V. Lugente Româ, mœrentibusque in Italia animantibus & hominibus, in lachrymas etiam Hispania vocabatur, à Gunderico Rege Vandalorum miserè vexata. Neque Barbari duntaxat, sed pestis etiam, famesque in Hispaniarum perniciem armabantur. Lamentabilis historiæ seriem, tristi Idacii stylo conditam, tradimus: *Debacchantibus per Hispanias Barbaris, & sæviente nihilominus pestilentiæ malo, opes & conditam in urbibus substantiam tyrannicus exactor diripit, & miles exhaurit. Fames dira grassatur, adeò ut humanæ carnes ab humano genere vi famis fuerint devoratæ. Matres quoque necatis, vel coctis per se natorum suorum sint pastæ corporibus. Bestiæ occisorum gladio, fame, pestilentiâ, cadaveribus assuetæ, quosque hominum fortiores interimunt, horum carnibus pastæ, passim in humani generis efferantur interitum; & ita quatuor plagis, ferri, famis, pestilentiæ, bestiarum, ubique in toto orbe sævientibus, prædicta à Domino per Prophetas suos adnuntiationes implentur:*

Lucan. l. 1. v. 26.

Saxa jacent, nulloque domus custode tenetur;
Rarus & antiquis habitator in urbibus errat.

Horrendo dictu de Hispaniæ calamitatibus narrat Olympiodorus, cujus verba referre placet:

Phot. Bibl. p. 190.

Dum Vandali Hispanias vastant, qui in muratas se urbes Romani receperant, eo inediæ adacti sunt, ut invicem se laniando edere cogerentur. Ibi mulier una, quatuor liberorum mater, omnes devoravit, ad singulos prætexens, reliquos se alere, ac salvare velle, donec omnibus absumptis, lapidibus à plebe obruta est. Ut Italicæ, sic & Hispanicæ cladis una communisque causa fuit, corruptela morum, cui justæ & debitæ pœnæ solvebantur. Hoc testatur Salvianus Massiliensis Presbyter:

Salvian. l. 7.

Quid Hispanias? Nonne vel eadem, vel majora forsitan

ANNO DOM. 410.

forsitan vitia perdiderunt? Quas quidem cœlestis ira etiamsi aliis quibuslibet Barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta toleraverunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandam illis impudentiæ damnationem, ut Vandalis potissimum, id est, pudicis Barbaris traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captivitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnis libidinem, & diligeret castitatem, cum & Vandalos ob solam maximè pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam maximè impudicitiam subjugaret.

Paulinus Episcopus Nolensis. Natale VIII. Felici solvit. Nola obsidetur. Cuibusne Felix apparuerit?

VI. Attento animo imperii clades memoravimus, non remissiore nunc studio res Ecclesiasticæ narrentur. Dum Gothi Campaniam populantur, offert se nobis *Paulinus*, qui Barbarorum Nolam expugnantium vexationes patitur, Jam ad Episcopatus honorem ascendisse, Barbaris civitatem eam obsidentibus, eruditis in confessum venit. Quoto verò anno Antistes creatus sit, non satis liquet. Anno proximo pastorali pedo donatum esse vero similius: hoc autem munus suum solitâ pietate & diligentiâ exornavit, quem Barbarorum telis clypeum objiciebat. Hoc anno solenni more suo Felici Confessori natale solvit, XVIII. uti putamus Januarii die uno tardius, quàm Romano in Martyrologio celebratur. Est enim in Carthaginensi Calendario scriptum XVIII. *Kal. Februarii, Sancti Felicis Nolensis.* Natale Felicis octavum eo tempore conditum esse, variis carminibus indicatur:

Tempus erat latis modò promere gaudia verbis,
Anxia si latas paterentur tempora voces:
Sed tamen ista dies, licet inter prælia, nobis
Lætitiæ pacisque dies erit; horrida longè
Bella fremant, nostris pax libera mentibus adsit.

Dum ferro flammâque huic urbi Gothi minitantur, fama est, Felicem Nolensibus suis se conspicuum exhibuisse. Id se à viris fide dignis audivisse testatur Augustinus, qui à Paulino interrogatus, utrùm prosit cuique post mortem, quòd corpus ejus apud Sancti alicujus memoriam sepeliatur, ex visione probat, mortuos vivis adesse: *Hinc*, inquit, *solvitur illa quæstio, quomodo Martyres ipsis beneficiis, quæ dantur orantibus, indicant se interesse rebus humanis, si nesciunt mortui quid agant vivi. Non enim solis beneficiorum effectibus, verùm etiam ipsis hominum aspectibus Confessorem apparuisse Felicem, cujus inquilinatum pie diligis, cùm à Barbaris Nola oppugnaretur, audivimus non incertis rumoribus, sed testibus certis.*

Aug. de Cur. pro Mort. c. 16.

Quæ ne quid dissimulemus, Felicis manifestatio scopulos nobis multos injicit. Testibus Augustini Scripturæ autoritas longè major, atque certior, disertè negat, beatarum animarum è cœlo in terram excursus *Ii, qui volunt transire ad vos, non possunt*; mortalibusque qui Mosem habent & Prophetas, tali auxilio non opus esse testatur. Prætereà testes illi *certi*, quos Augustinus excitat, diversæ prorsus opinionis sunt ab illa Veterum, quibus ignotum penitùs fuit, nùm justorum spiritus res humanas administrarent, ut disertè testatur Origenes: *Jam verò si etiam extra corpus positi, vel Sancti qui cum Christo sunt, agunt aliquid, & laborant pro nobis ad similitudinem Angelorum, qui salutis nostræ ministeria procurant, vel rursum peccatores etiam ipsi extra corpus positi, agunt aliquid secundum propositum mentis suæ, habeat hoc quoque inter occulta Dei, nec chartulæ committenda mysteria.*

Lucæ c. 16. v. 26.

Origen. in Rom. cap. 2. l. 2.

Quòd si seculo Origenis Cœlitum animæ descendebant, ut res curarent nostras, quod de Felice Nolano creditum, potuissetne Origenes ad *occulta Dei* amandare quæstionem, nùm justorum corporibus solutorum spiritus *aliquid laborarent pro nobis ad similitudinem Angelorum?* Nondum igitur ea cura quietos sollicitabat, licet sanguinis rivis Ecclesia penè inundaretur. Sed & illud difficultatis est solvendum, quî mens Felicis, quæ corpore soluta erat, hominum aspectibus apparuerit, cùm ea sit natura spirituum, ut in oculos non occurrant. An ergo proprio, vel mutuatitio corpore conspicuus Felix redditus est? Si proprio, igitur ad vitam revocatus, quomodo defuncti illi, qui Christo moriente ingressi sunt Hierosolymam; si assumpto, qui igitur pro Felice agnosci potuit, aut cur cùm haberet proprium, alieno corpore usus est? Non fit autem verosimile, Nolensi in obsidione aut suscitatum Felicem esse, aut alterum sibi corpus aptasse. Quid quod quæstio à Paulino mota, de viso Felice narrationem prorsus evertit. Ambiguum quidem Paulino esse non potuit, prodesse alicujus sepulturam apud memorias Martyrum, si & ea loca lustrarent, & illic se orantium ante oculos sisterent, quod demonstratum Felicis manifestatione Paulinus ignorare non potuisset. His & illud accedat, quòd ex ea visione nil ad Nolensem urbem emolumenti cedit, quæ à Barbaris vastata est. Ut mirum sit, Baronium scripsisse, *Felici patrono populum Nolensem nil mali passum esse.* Scilicet major Felicis validiorque potentia, quàm ea Petri Paulique fuit, qui afflictis rebus Romanorum nil auxilii præbuere. Quid igitur de testibus Augustini fiet? Cùm sit ita comparatum, illos qui amant, amorum suorum imaginibus crebrò in mentem recurrentibus commoveri, sic Felicis, de cujus auxilio multum Nolenses sperabant, specie mentibus inhærente, sive noctu, sive diu, perculsi ipsum Felicem se vidisse crediderunt. Non ita est profectò, ut apparitiones ejusmodi certis potentissimisque Scripturæ testimoniis opponantur, docentibus passim, mundi casus beatis mentibus ignorari: *Partemque nullam eis amplius esse in ulla re, quæ fit sub Sole.* Neque Felicis ille Nolanam in civitatem descensus cum Augustini satis consentit, qui libro de Cura pro Mortuis, capite 15. hæc loquitur: *Fatendum est nescire quidem mortuos, quid hîc agitur. Postea verò audire ab iis, qui hinc ad eos moriendo pergunt.* Atqui si Felix dum *Nola* obsidetur, eam ingressus, quidni ea scivisset, quæ ibi agebantur, aut cur opus Confessori fuisset, illa audire, ab iis qui moriendo ad ipsum tendebant, cùm gestorum testem oculatum præstaret? Neque ullam charissimæ matris visitationem unquam Augustinus impetravit, magnum dulcissimo filio Monicam desideranti solatium, Quòd si beatorum animæ terras lustrant, cui potius Monica auxilium gaudiaque afferre debuit, quàm optimo gnato? Ex Sanctorum visitationibus ejusmodi id detrimenti accepit Religio, quòd cultus & adoratio Martyribus exhiberetur apotheosi donatis, ut meritò ingeniosi Poëtæ de Ænea carmen usurpari queat:

Bar. An. 410. n. 46.

Eccl. 9. 8.

Ambrosia dulci cum nectari mista
Contigit os, fecitque Deum, quem turba Quirini
Nuncupat indigetem, Temploque arisque recepit.

Nùm Beatorum animæ in terras redeant?

VII. Cæterùm utrùm Sanctorum animæ ad homines redeant, necne, cùm quæstio sit momenti

menti ad pietatis, antiquitatisque notitiam longè maximi, in ea paululum immorari placet. Qui in Sacris Oraculis versantur, sciunt & tenent, mortalium curam non cœlestibus quidem animis, sed Angelis esse à Deo demandatam. Itaque Angeli sæpenumerò quidem, Sanctorum autem animæ Cœlo delapsæ nunquam in Scriptura Fidelibus familiariter utuntur. Jacobo patriam repetenti Angeli Dei obviam veniunt, non Beatorum animæ. Lugentem Danielem solatur Angelus, non Abelis, aut Abrahami spiritus. Tritum est atque omnibus obvium Davidis Oraculum: *Psalm. 91. v. 19.* *Angelis suis præcipiet de te, ut conservent te in omnibus viis.* De Cœlitum mentibus certantes in mundo Fideles custodientibus, nulla promissio ejusmodi in Scriptura legitur. Hinc de solis Angelis dictum: *Hebr. 1. 14.* *Nonne omnes sunt ministerii munera fungentes Spiritus, qui ministerii causâ emittuntur, propter hæredes salutis futuros?* Quidni Sanctorum animis id muneris tribuitur, si illis quoque fuit à Deo impositum? Non mens sanè sive Joannis Baptistæ, sive Stephani Martyris Petrum Herodiano carcere liberat, Paulum periculo naufragii proximum solatur, Joanni Apocalypsis pandit arcana. Angelorum ea provincia est, quam egregiè, fideliterque susceptam administrarunt. Cypriano hæc mens fuit, cui Nemesianus hæc scribit Epistolâ 78. *Rogemus, sicut mandasti, ut Deum, & Christum & Angelos in omnibus actibus nostris habeamus fautores.* De Sanctorum spiritibus ne verbum quidem, quia non sunt nobis custodes dati. Nequ priscis seculis creditum, beatas animas Cœlo delapsas, præsentes mortalibus adfuisse. Irenæus *Iren. l. 5. 31.* in alia prorsus stat sententia, dum scribit: *Manifestum est, quia & discipulorum ejus* (Christi) *propter quos & hæc operatus est Dominus, animæ abibunt in invisibilem locum definitum à Deo, & ibi usque ad resurrectionem commorabantur, sustinentes resurrectionem.* Eâdem & opinione imbutus Origenes: *Orig. de Princ. l. 2. c. 12.* *Puto*, inquit, *quòd Sancti quique discedentes ex hac vita, permaneant in loco aliquo in terra posito, quem Paradisum dicit Scriptura divina, velut in quodam eruditionis loco, & ut ita dixerim auditorio.* Neque ab ea sententia variat dissidetque illa Lactantii: *Lact. l. VII. c. 22.* *Omnes in una communique custodia detinentur, donec tempus adveniat, quo maximus Judex meritorum faciat examen.* Ad refellendus beatarum animarum in terras excursus, quo quid disertius dici potest? Quippe si rebus nostris intersunt, non in Paradiso ad resurrectionem usque *commorantur*. Non in eo *permanent*, non in eo *detinentur*, quod verbis expressis à laudatis Autoribus asseritur. De Angelis quidem atque Dæmonibus quàm absurdissimè diceretur, illos Cœlo, hos inferno *detineri*, cùm certum exploratumque sit ad implenda ministeria sua utrosque terrarum orbem obire. Irenæi, Origenis, Lactantii accedit ad sententiam Scriptor ille Quæstionum, qui sub nomine larvaque latet Justini Martyris. Sic enim *Justin. Q. 76.* respondet ad quæstionem: *Quæ fuit utilitas latroni, quòd anima ipsius in Paradisum est illata. Utilitas hæc fuit, quòd dignus reputatus est, qui Sanctorum cœtui adjungeretur, in quo usque ad diem resurrectionis & remunerationis reservatur.* Ne vel somniando quis arbitraretur, Barbaris Nolam oppugnantibus, Felicem in Cœlo custodire, si civitatis hujus incolis apparuit, aut conspicuum eorum oculis se præbuisse, si ad diem resurrectionis usque Sanctorum cœtui includitur.

Verùm insignis pro nostra sententia locus extat in Quæstionibus ad Antiochum apud Athanasium: *Animæ quæ nos prævenientes decedunt, invisuntne hanc vitam rursus, vel non?* Respondet verò, *Nequaquam.* Urget instatque Autor: *Athan. Q. 26.* *Quæ si hæc ita sunt, quomodo apparent Sancti multoties in suis Templis, & tumulis?* Quærenti sic persolvit: *Illa quæ apud Templa & tumulos Sanctorum fiunt, sed per Sanctos Angelos transfiguratos in speciem Sanctorum. Quomodo enim, cedo mihi, una existens B. Petri, aut Pauli anima potest in eodem momento apparere in suo monumento, & in mille Templis suis per totum mundum? Hoc enim nec Angelus unus facere posset aliquando. Solius enim Dei est, in duobus locis, & per totum mundum in eodem momento inveniri.* Ad Pseudo-Athanasii mentem loquitur Angelus Gabriel apud *Eginardum* de Marcellini reliquiis: *Bar. An. 828. n. 8.* Albrico *apparuit per visum quidam vir, canitie venerabilis, veste candidâ indutus, virgam auream manu tenens*, qui talia fatur: *Nostin me, quis ego sim? Tum ego nihil hæsitans, S. Marcellinum eum esse respondi: & ille, Non ita est, inquit, ut opinaris, sed Gabriel Archangelus ego sum, personamque ac formam Marcellini ideò assumpsi, quia Dominus Deus rerum ac causarum ad istos Martyres pertinentium curam mihi commisit.* Quòd si visis ejusmodi fidem astringi nostram pateremur, in promptu responsio esset, non Felicem, non Martyres oculis mortalium conspicuos fuisse, sed Angelos eorum specie. Inficias tamen ire nolumus, quin complurium mentes opinio impleverit, ipsasmet Cœlitum animas res Christianorum curare; Angelorum in morem amicos visitasse suos; Templis tumulisque suam præsentiam afferre. Hoc sibi vult Basilius sua in XL. Martyres Homilia; *Qui aliquâ premitur angustiâ, ad Quadraginta confugit: qui lætatur, ἐπαυτὶς ad eos accurrit.* Similiter Synesius ad Aurelianum Epistolâ, quæ XXXI. numeratur: *Si ullæ sunt civitatum animæ, ut verò sunt Præsides divinæ, & è geniorum numero, universæ puta gratiam habere tibi. . . . Proinde illas ipsas singulis temporibus adesse tibi credite advocatas & socias, communemque pro te Deum precari.* Verùm enimverò, qui in ejusmodi sententiam descenderunt, post Constantinum Magnum floruere. Est autem indignum, Antiquitatem novitati cedere. Præterea illud etiam est atque etiam observandum, ex Ethnicorum lacunis id opinionis haustum non prudenter satis invectum fuisse in religionem. Qua de re insignis est apud Clementem locus, Strom. l. 6. 455. *Existimant nil referre, an has animas, Deos, an Angelos dicamus. Jam verò qui sunt eorum doctrina periti, in multis Templis tanquam Deorum statuas, omnes ferè mortuorum loculos posuere, Dæmones quidam vocantes eorum animas, eas autem rebus ab hominibus docentes, ut quæ divinâ providentiâ propter vitæ puritatem potestatem acceperint, ut ad hominum ministerium locum, qui est circa terram, obirent.* Similia leguntur in Apuleo de Deo Socratis: *Est & secundo significatu species Dæmonum animus humanus, emeritis stipendiis vitæ corpore suo abjurans. . . . Ex hisce ergo Lemuribus, qui posterorum suorum curam sortitus, placato & quieto numine domum possidet.* Hinc Libanii ad Julianum apostrophe: *Socr. l. 3. c. 23.* *O Dæmonum alumne, Dæmonum discipule, Dæmonum assessor.* Ex ea opinione tandem ad Martyrum cultum & invocationem perventum, quos veluti præsentes precibus adibant suis.

VIII.

Quid in Nolensi obsidione Paulinus egerit? Nùm redimendo captivo in Africam migrarit?

VIII. Ad gloriam Paulini amplificandam, Nolensis expugnatio profuit. Dum barbaris manibus tenebatur vexandus, precibus suis Deum adiit, quibus effectum est, mutatâ feritate molles Gothorum animos reddi: *Paulinus noster Nolensis Episcopus ex opulentissimo divite voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus, quando & ipsam Nolam Barbari vastaverunt, cùm ab eis teneretur, sic in corde suo, ut ab eo posteà cognovimus, precabatur, Domine, non excrucier propter aurum & argentum, ubi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, ubi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.* Quid in Paulino magis laudemus, divitiarum contemptum, an humilitatem, non satis scimus. Modestiam quidem summam ostendit in Epistola, quam jam Episcopus anno CCCCXI. Augustino scripsit, quem sic compellat: *Sancto Domino beatissimo, & unicè nobis unanimo ac venerabili patri, fratri, Magistro Augustino Episcopo, Paulinus & Terasia peccatores.* Ætate hominum memorabilis rumor inveteravit de facto Paulini, dum Nola expugnaretur, quod non est silentio prætereundum. Autorem habemus Gregorium Magnum in Dialogis: *Hoc tempore, quo scilicet Vandali cum Mauris, captâ Româ, totum Campaniæ tractum populabantur, Nolamque miserâ ruinâ diruerent, Paulinus Episcopus Nolanæ Ecclesiæ, vir sanctissimus, & sicut scribit Gregorius, eloquentissimus, profanaque eruditionis in primis doctus, nec propheticis spiritus expers, cùm redimendis Christianis captivis censum omnem consumpsisset, videretque viduam, captivum filium effectum lugentem & lamentantem, tamque immodicas lachrymas pietati admixtas, multò magis pius ipse ferre non posset, cùm vidua in Africam, ubi captivus erat filius, trajecit. Ibi vicariis manibus redemptum filium matri reddidit. Paulinus verò cùm ejus sanctitas etiam barbarissimis esset hominibus venerabilis, jussus est in patriam cum suis omnibus civibus dono accepto redire.* Non miramur quidem Baronium existimantem, quòd *historia hæc leviter rejici non debeat.* At nobis sanè non levem Petavius admirationem efficit, quum Rationario suo fabulæ se credulum præbuit, undique diffluentis. Vandali quidem urbe potiti sunt anno CCCCXLV. Valentiniano VIII. & Anthemio Coss. At eo tempore ad fata jam venerat Paulinus, annis XIV. ante Geiserici in Italiam expeditionem. Neque Vandali spoliatâ Româ, de obsidenda Nola in Campaniam concessere. Itaque si redimendo captivo sese captivum Paulinus tradidit, id contigisse debuit non Vandalis, non Genserico, sed Alarico cum Gothis suis Italiam vastante, qui Gregorii primus & magnus error est, Vandalos cum Gothis permiscentis. Egregiè quoque fallitur dum narrat, in redimendis captivis Nolensibus Paulinum facultates exhausisse, quas tum temporis nullas habuit, ut nuper ex Augustino didicimus. Neque rem memoratu dignissimam præteriisset Augustinus, qui quæ Paulinus dixit, dum Gothorum in manibus versabatur, scripto mandavit. Prætereà Alarico nil juris erat in Africam, ut captivos eò deportaret. Denique non eo insaniæ provectus fuisset Paulinus, qui sese, officiaque sua Ecclesiæ debebat, ut pro redimendo uno capite laqueos indueret. Non est ista pietas quidem, sed imprudentia longè maxima. Salvandæ Gregorianæ fabulæ Baronius ait: *Captivos ex Campania esse in Africam abductos, non bello aliquo, sed Vandalicæ classis invasione.* At ut libuit Baronio ea fingere, liceat & nobis ea spernere, & pro nihilo putare. Commentum quidem quod ipsi placuit, cum Gregorio pugnat, qui non subitariam Vandalicæ classis memorat invasionem, sed & Romanæ, & Nolensis civitatis à Barbaris expugnationem. Facescat ergo cum Baroniano commento Gregorii fabula.

Aug. de Civit. l. 1. c. 10.

Paul. Ep. 44.

Gregor. Dial. l. 3. c. 1.

Bar. An. 441. n. 193.

Bar. An. 431. n. 194.

Carthaginensis Synodus contra Donatistas.

IX. Africam progresso occurrit Synodus Carthaginensis contra Donatistas celebrata, cujus tenuia extant in Africano Codice vestigia, qui tamen errando numerum Theodosii Consulatuum uno adauxit, quos quatuor recenset, qui tribus duntaxat continebantur: *Post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii VIII. & Theodosii IV.* (legendum III.): *Augustorum, XVIII. Kal. Julias, Carthagine in Basilica regionis secundæ. In hoc Concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Præsidius, Venantius Episcopi eo tempore, quo Lex data est, ut liberâ voluntate quis cultum Christianitatis exciperet.* Necessitate coactus Honorius ruente imperio, remissiore fuerat tam in Paganos, quàm in Hæreticos animi. Verebatur ne Donatistæ tot Legibus exasperati, Attali Tyranni partes in Africa sequerentur. Copiam ergo rituum suorum exercendorum Donatistis fecerat. Id Rescripti innuit Lex data VIII. Cal. Septembris missaque Heracliano Africæ Comiti: *Oraculo penitùs remoto, quo ad ritus suos Hæretica superstitiones obrepserant, sciant omnes Sanctæ Legis inimici, plectendos se pœnâ & proscriptionis & sanguinis, si ultra convenire per publicum exsecranda sceleris sui temeritate tentaverint.* Oraculum, Lex ea est, quæ publicè coeundi Hæreticis potestatem fecerat, cujusque Africani Patres meminere, quæ rogantibus Synodi suæ Legatis abrogatur, propositâ proscriptionis atque sanguinis pœnâ. Eâ quoque legatione impetratur, ut Catholicos inter & Donatistas de religione collatio institueretur, quæ anno sequente habita est. Extat de Collatione instituenda Decretum Honorii, datum Ravennæ *pridie Idus Octobris*, quo Flavius Marcellinus Tribunus & Notarius disputationi Judex constituitur, quas partes sanctissimè implevit in Collatione, ut inferius videbimus: *Studio*, inquit, *pacis & gratia venerabilium virorum Episcoporum legationem libenter admisimus, qua congregari Donatistas Episcopos ad cœtum celeberrimæ desiderat civitatis, ut electis etiam Sacerdotibus, quos pars utraque delegerit, habitis disputationibus superstitionem ratio manifesta confutet. Quam rem intra quatuor menses præcipimus explicari.*

Cod. Afr. c. 107.

Cod. Th. l. 6. 170.

Synesius Ptolemaidis Episcopus creatur. Ipsius vitæ breviarium.

X. Carthagine nos ad Pentapolim vocat Synesius, vir & ad Arcadium legatione, & eruditione suâ nobilis, qui Cyrenensem Episcopatum adipiscitur. Clari Synesio natales contigere, ut ipse prodidit: *Ab Eurysthene, qui Dorienses in Spartam deduxit, ad meum usque patrem generis successiones publicis tabulis inscripta sunt.* Quâ nobilitate *Andronicum* dignitate suâ superbum, longè superabat. Hypatiæ Theonis Philosophi filiæ, quæ Alexandriæ morabatur, se excolendum tradidit. Tantæ eruditionis erat ea mulier, ut doctos ævi sui viros omnes supereminceret. Itaque illustrem Synesius fœminam maximè coluit, multoque honore affecit in literis, quas complures ad eam scripsit. Præcipuè Epistolâ XVI. sic eam compellat: *Mater & soror, & magistra,*

Synes. Ep. 57. p. 197.

&

& in his omnibus benè de me merita, & si qua alia res est, appellatione honorifica. Et Epistolâ CXVI. *Afer sum, illic editus, & avorum non ignobilia sepulchra illic aspiciens; propter te unam patriam mihi aspernaturus videor.* Socerum virum nobilem habuit, nomine *Theophilum*, cujus filiam duxerat, quam amore tenerrimo complectebatur. Anno CCCXCIV. à Cyrenensibus Constantinopolim missus egregiâ oratione erga afflictam humilemque patriam Arcadii commoverat affectus. Triennio suâ legatione functus, Cyrenem rediit. Quanam in vita se constituerat, ipse posteros docuit: *Vivebam optima cum spe in mundo, velut in religioso quodam septo solutum animal, liberè degens, oratione, & libris, & venatione vitam distinguens.* Cùm ubique locorum fama Synesii extenderet, Theophilo aliis quæ Clericis Ptolemaidensi Ecclesiæ, quæ Antistitem amiserat suum, imponi Synesium placuit. Quam sanè Provinciam invito suscepit animo. Vix Episcopatum inierat, cùm tanti muneris molestiia novus dolor accessit: *Cùm luctus expers hactenus ad paucos ante hec tempus dies fuissem, mortuum vidi, quem morte prævenire cupiebam.* Charissimum quippe liberorum amisit, cujus obitum tam acerbè tulit, ut parum abfuerit, quin sibi mali aliquid conscisceret.

Synes. Ep. 57. 194.

Synes. Ep. 57. 196.

Synesius fugit Episcopatum: falsòne testatus sit, se à fide resurrectionis alienum esse?

XI. Admirationem & nobis efficit, & omnibus movere debet Synesii hæc ad Præsulis dignitatem evectio, quem recta, Episcopoque requisita pietas nondum informarat. Mittamus sacris undis necdum expiatum fuisse Synesium; id minimum putamus, cùm vel post Nicæna Decreta Ambrosius Nectariusque ex Catechumenis post baptismum Episcopi mox evaserint. At Synesio pura fides non erat; Platonis quippe placitis imbutus, existimabat prius animas existere quàm corporibus jungerentur. Deinde mundo, quem æternum putabat, finem credere non poterat. Quod verò hos errores atrocitate quàm longissimè superabat, mortuorum resurrectioni fidem non adhibuit. Quo mysterio convulso ruere tam Evangelium, quàm pietatem necesse est. Platonica tota sunt hymni primi hæc carmina. Mens enim,

Distributa adest,
Pars ejus stellarum cursut,
Pars Angelorum cœtus;
Pars etiam gravi nexu
Terrenam sortita est formam,
Disjunctaque à parentibus
Tenebrosam hausit oblivionem.

Quid est statuere mentem nostram corpore priorem esse, si hoc non est? Nullum verò imminere mundo finem, canit hymno III. versu 322.

At quod statutum omninò in cœtu entium,
Nunquam posthàc interibit.

Quod verò maximum putamus, fide alienus erat à resurrectione corporum: *Persuadent illi, ut & salutare regenerationis mysterium reciperet, & Episcopatus jugo colla submitteret, quamvis resurrectionis dogma nondum admitteret, neque profiteri vellet, cùm id prudentissimè conjicerent, ad reliquas viri virtutes etiam hac propediem accessura, quandoquidem divina gratia nihil imperfectum habere se patitur.* Neque ex vanis rumoribus ea prodit Evagrius, utpote quæ sunt ex ipso Synesio deprompta. Dum enim, cur Episcopatum fugeret, fratri suo rationes affert, hæc illi candidè prorsus exponit: *Nunquam profectò mihi persuasero, animum originis esse posteriorem corpore. Mundum cæterasque ejus partes unà interire nunquam dixero. Tritam illam ac decantatam resurrectionem sacrum quidpiam atque arcanum arbitrer, longèque absum à vulgi opinionibus comprobandis.* Ad hæc Baronius exclamat: *Errore maximè labuntur, qui putant hac seriò fuisse à Synesio inculcata.* Synesii ergo mentem explicet illustrissimus Purpuratus: *Artem, inquit adhibuit, ut Episcopatus onus effugeret, ut simulatè agens, & illa inculcant, adeò Christiana fides & disciplina aversantia, rejiceretur omninò à munere Episcopatus.* Mirè quidem arte suâ Baronius finait Synesium, quem & mendacem, & Hæreticum se finxisse putat, ut destinatum Episcopatum fugeret. Egregiam verò solertiam, & viro probo dignam qui infamiâ hæreseos falsò se contaminat, ne ornetur infulâ! Verùm enimverò ab artibus ejusmodi quàm longissimè Synesius abest. Fratrem Evoptium sic alloquitur, charissimum fratrem, & secum educatum: *Apud te de animi mei motibus disputabo.* Quid est sincerè loqui, si hoc non est? Pergit animi sensus exponere: *Si ad Episcopale munus vocer, nolo mentiri dogmata; horum Deum, horum homines testes facio. Affinis est Deo veritas, apud quem criminis expers omnis esse cupio.* Ne hæc quidem seriò, & simulatè juravit, & repugnante conscientiâ Deum testem vocavit! Arte hâc suâ Baronius Synesium facit Hæretico pejorem, omniumque mortalium scelestissimum. Prætereà animum Baronius advertere debuit hymnis, quos Christianus Episcopusque Synesius condidit, in quibus Sanctæ Trinitatis mysterium profert:

Evagr. l. 1. c. 15.

Synes. Ep. 105.

Bar. An. 410. n. 80.

Synes. Ep. 105. 247.

Cano te, Unitas;
Cano te, Trinitas;
Unitas es, Trinitas cùm sis.

Quæ leguntur hymno tertio, carmine 210. Atqui ille ipse hymnus Christi oracula mundi finem canentis prorsus evertit. Neque de fugiendo Episcopatu tunc cogitabat, quem jam adeptus erat. Fateamur itaque necesse est, partim eruditionem Synesii, probosque mores, partim virorum qui Episcopatu digni forent penuriam, partim spem, quam de candido Synesii pectore in Christi religionem propendentis Theophilus conceperat, in causa fuisse, cur pravis adhùc opinionibus imbutus, & sacris undis ablueretur, & ad Episcopatum promoveretur. Neque novum & inauditum illis temporibus, multa in ordinationibus peragi, quæ jura Canonesque non sinebant: verbi gratiâ, quòd Laici inviti repugnantesque ad Sacerdotium eveherentur. Sic Paulinianus frater Hieronymi ab Epiphanio sic Augustinus à Valerio, sic Pinianus ab Augustino Presbyter electus est. De Synesio, fugaque Episcopatus egregiam Romæ concionem audientibus Cardinalibus Holstenius habuit, quâ Baronii & sententiam refellit, & conjecturas solvit. Holstenianæ responsionis eò summa redit, calamitosa fuisse ruentis Imperii tempora, corruptissimos ejus seculi mores, afflictissimum Africæ statum: *Unum miseris affulgebat auxilium, ut virum aliquem, eloquentia aut civilis prudentia facultate, aut magnorum virorum gratiâ & amicitiis pollentem, sibi patronum, & quasi tutelare numen legerent, sub cujus umbra delitescerent, qui immanes calamitates averteret.* His de causis Apostolica præcepta, quæ *Neophytum* Episcopatu repellunt, Ecclesiæque Canones in consecrando Synesio violati sunt, quod fieri tamen

non

ANNO DOM. 410.

non debuit. At quinam homo tot erroribus inquinatus non ad baptismum modò, verùm ad Episcopatum admittitur? *Perspectum habebat Theophilus animum, ad Christianam religionem propensiorem*, inquit Holstenius. Subjungit, *Eadem hæc dogmata, quæ Synesio pertinacius insidebant, jampridem ab Origene in Alexandrinam Ecclesiam fuisse invecta.* Sed longè pejus Origene errabat Synesius, itaque nec sacris undis expiari, nec infulâ donari debuit. Hîc se versutus pietatisque securus Theophili Alexandrini prodit animus, qui dum defunctum Origenem diris devovet, illum privatim diligentissimè legere non verebatur modò, verùm etiam pertinacem Origenis discipulum & Doctore suo atrocibus errantem ad Episcopatum evehebat.

De Synesii chirographo in Evagrii sepulchro reperto traditio expenditur.

XII. Quam de Synesio fide resurrectionis informando spem agitarant in animo, ea non ipsos fefellit, Evagrio teste. Eo pertinet Moschi narratio, quæ nobis fabula propior videtur, quàm historia. Cùm autem eruditis nonnullis probabilitatis specie aliquâ induatur, nil nobis erit invidiæ, si narrationem ex Prato Spirituali depromptam Annalibus inferamus. Synesius cùm Cyrenem venisset, reperit Philosophum, *Evagrium* nomine, suum in studiis liberalibus sodalem, sed idolis deditum. Quem à superstitione ad Christi religionem modis omnibus transferre Synesius satagebat. Id Evagrio in Christianis maximè displicebat, quòd mortales omnes in proprio suo corpore resurrecturos, ac aditâ incorruptibilitate perpetuò victuros existimabant. Affirmabat autem Synesius, omnia hæc vera esse. Post multum temporis, cùm tandem Evagrio persuasisset Christianum fieri, tam ipsum, quàm familiam baptizavit. Non multò post susceptum Sacramentum Evagrius trecentos pauperibus distribuendos Synesio aureos dedit, eâ lege, ut eroganti in futuro seculo redderentur. Cautionem, quam Evagrius exigebat, suâ manu Synesius fecit. Morti proximus Evagrius scedulam jubet suis in manibus positam secum sepeliri. Tertiâ die post funus Synesio apparet Evagrius, hæc locutus: *Veni ad sepulchrum ubi jaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, satisfactumque mihi est, atque ut certior ejus rei fias, propriâ me subscripsi manu.* Manè Evagrii ad tumulum cum Primoribus urbis accessit Synesius. Repertum chirographum aperitur, inveniuntque manu Evagrii subscriptum: *Ego Evagrius Philosophus, tibi sanctissimo Domino Synesio Episcopo, salutem. Accepi debitum in his literis manu tuâ conscriptum, satisfactumque mihi est, & nullum contra te habeo jus, propter aurum quod dedi tibi, & per te Christo Deo & Salvatori nostro.* Asserebat Leontius, cautionem illam manu Philosophi subscriptam servari usque hodie, atque in Sacrario Sanctæ Cyrenensis Ecclesiæ custodiri. Hæc Moschus à Leontio Apameensi se audisse refert, qui ad Cyrenensem Episcopatum promovendus erat. Quo testimonio fidei aliquid narrationi afferri posse, Du Pin existimat: *Ceci peut donner quelque croyance à cette histoire.* At suæ narrationi fidem Moschus ipse detrahit, utpote qui Cyrenensis Ecclesiæ Synesium habeat Episcopum, quo in fundamento narratio collocatur: *Fuit temporibus Theophili beatissimi Papa Alexandrini Cyrenes Episcopus Synesius Philosophus.* Alia verò fabulæ scena assignari debuit, Ptolemais videlicet, ubi morabatur Synesius, Sacramentaque administrabat.

Prat. Spir. c. 195.

Sed & pactum Synesii cum Evagrio de reddendia in futuro seculo, quos pauperibus erogarat aureis, puerile est omninò, & Philosophi Episcopique gravitate indignum. Falsi quoque plurimam suspicionem induit Evagrii subscriptio, profitentis se debitum accepisse. Quasi verò & pecunia in altera vita redderetur, & mentes corpore solutæ scribendi facultate pollerent. Quo calamo, aut atramento chartis memorata verba Evagrii spiritus illevisset? Nos de Synesio longè certiora afferemus. Nempe testatur, se vel post Episcopatum velle uxoris suæ habere notitiam: *Mihi & Deus ipse, & lex, & sacra Theophili manus uxorem dedit. Quare hoc omnibus prædico, ac testor, neque me ab ea prorsus sejungi velle, neque adulteri instar cum ea clanculum consuescere.* Quo vel uno exemplo liquet, injunctam Episcopis non fuisse continendi necessitatem.

Synes. Ep. 105.

ANNO U. C. 1164. PER. JUL. 5124. JUL. 456. DOM. 411. HONOR. 19. & 17. THEODOS. 10. & 4. *Sol.* 28. A. *Lun.* 13. *Indict.* 9. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 7. P. 26. *April.*

ANNO DOM. 411.

COSS. *Theodosius August.* IV. *Nullum Occidens Consulem habuit.*

Res Constantini Gerontius Maximum creat Imperatorem. Constantinum occidit.

I. QUem complexa erat fortuna Constantinum, cæcum factum ad ima tandem detrudit. Hactenus quidem ex animi sententia res tyranno succedebant. Quibus accensa ipsius cupido, Italiæ quoque inhiabat. Superatis Alpibus Cottiis, *Veronam* venit. Jam Padum trajecturus, de *Alavici* morte nuncium accipit. Erat Alavicus Magister Militum Honorii, eoque nomine suspectus, quòd Occidentis Imperium ad Constantinum transferre vellet. Imperatorem ex processu redeuntem de more antecedenti mors infertur. Quo momento Honorius ex equo desiliens, gratias Deo agit, à quo fuerat insidiis tantis liberatus. Atque hìc Baronius pendens ex Christophorsiana versione gravissimum in errorem incidit, quæ sunt Alavici, ad Gothorum regem Alaricum referens. Hinc illustrissimi Purpurati scitum, quod omni ex parte à veritate relinquitur. Dixisse Sozomenum, *Alaricum ante obitum initâ cum Honorio pace, ab eo declaratum fuisse totius ducem exercitus.* Quasi verò & *occisus* fuerit Alaricus, & excesserit, dum Honorio antecedit, quod de Alavico narrat Sozomenus. Alius ergo Alaricus, alius Alavicus, quem *Allovicum* vocat Olympiodorus: *Allovicus*, inquit, *quòd Eusebium Præpositum sustulisset, Imperatoris sententiâ pœnas dedit.* Zozimo *Ellebichus* dicitur, qui Turpillione & Vigilantio occisis, ex Domesticorum Equitum Comite, Magister Equitum creatus fuerat. Quo loco emendandus Zozimi textus à Librariis corruptus. Allobichium ὑπάρχον κατὰ ςίχας; legendum, ἱππαρχῶν. Comperto Alavici obitu, Arelatum Constantinus fugâ se recepit. Eo quoque tempore illùc Constans accessit, qui debilitatis, quas in Hispania habebat, copiis, eam reliquerat. Alia Constantinum incessit infœlicitas. Gerontium rebellasse audit, qui ex illo die, quo *Justum* Ducem constitutum Constans in Hispaniam adduxerat, defectionem moliebatur, quæ in hunc annum erupit. Maximum, quem Imperio idoneum existimabat, Imperiali veste indutum Augustum creat, Tarraconeque morari

Bar. An. 411. n. 1.

Phot. Bibl. p. 182.

Zoz. l. 5. c. 48. 640.

Anno Dom. 411.

ti jubet. Olympiodoro Gerontii *filius* Maximus scribitur, qui aliis duntaxat amicus perhibetur, quod & vero similius. Gerontius expeditione adversus Constantinum susceptâ, agentem Viennæ Constantem interfici jubet. Compertâ eâ defectione, Constantinus Edovicum Ducem suum trans Rhenum mittit, ut Alamannorum impetraret auxilia. Ipse verò Arelato inclusus, quam Gerontius admoverat obsidionem, totis viribus sustinet.

Soz. l. 9. c. 13. &c.

Copiæ Constantini fusæ. Presbyter creatur: occiditur.

II. Jam major Gerontianorum pars ad Constantinum defecerat, cùm Honorii exercitus Constantio Duce appropinquat Arelato. Quo cognito, paucis comitatus Gerontius, fugâ arreptâ Hispanias petit. Adventu Romanorum obsidione mutatâ, Constantinus se Arelatumque tuebatur, expectans Edovicum, qui cum ingentibus copiis veniebat auxilio. Qui nuntius ut obsesso lætitiam, sic & obsidentibus terroris non minimum incutiebat: ut Constantius & Ulfilas, Honorii Duces, de repetenda Italia jam consilium agitarent. At cognito Edovicum in proximo castra habere, Rhodanum trajiciunt, Constantius Peditum Ductor adventum hostium expectat. Ulfila verò haud procul abditus, cum equitatu subsidet. Ut hostes copias Ulfilæ prætergressi, cum Constantii militibus pugnam ineunt, eos Ulfilas repentè signo dato, à tergo adoritur. Quibus disjectis, alii occiduntur, alii vertuntur in fugam, alii abjectis armis, quam petivere veniam assequuntur. Equo conscenso, Edovicus ad Ecdicium multis à se beneficiis affectum, veluti ad amicum profugit. Ecdicius verò, dexterâ, quam fidei testem dederat, scelere violatâ, Edovici caput amputatum ad Constantium defert. Qui caput quidem accipi jubet, sed amaris salibus interfectorem aspergit, dicens, *Rempublicam gratias agere ob facinus Ecdicii.* Ecdicium verò abscedere jubet, nec sibi, nec exercitui commodam fore ratus hominis consuetudinem, qui tam malè hospites suos exciperet: dignum sanè perfidiæ blandimentum, meritòque solvendum proditori, qui ambitionis causâ amicitiæ hospitalitatisque jura omnia resolverat. Cognitâ Edovici cæde, Constantinus purpurâ sponte depositâ, ingressus Ecclesiam, Presbyter ordinatur. Tum obsessi acceptâ jusjurandi fide portas aperiunt. Arelatenses quidem omnes veniam consequuntur: at Constantinus filiusque *Julianus* ad Honorium perducti ob interfectos Verenianum & Didymum ipsius affines, miserè occiduntur, spretâ juramenti religione, quod Honorio non fuit honori. *Constantini in conto caput allatum est* XIV. *Kal. Octobris*, teste in Fastis Idacio. Distabat locus, in quo occisus est, triginta à Ravenna milliaribus. Quinquennio circiter imperio Constantinus potitus est. *Gulæ ac ventri deditum* fuisse, scripsit *Frigeridus. Socordiæ* quoque labem ipsi Zozimus inurit, quibus vitiis commoti Thransrhenani Barbari, Britannicæ accolas insulæ, Gallicæque nationes quasdam impulerunt, ut ab imperio deficerent, ejectisque Magistratibus Romanis, Rempublicam pro suo arbitratu constituerent. Non adversus tyrannum modò, sed in Episcopos quoque Constantium pugnasse Baronius opinatur, cujus verba sunt: *Constantius dum adversus sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus adversarium.* Quæ à veritate destituuntur. Quippe post egregias victorias Constantius ad imperium

Soz. l. 9. c. 14 Olympiodor. 183.

Zoz. l. 6. c. 5.

Bar. An. 410.

Anno Dom. 411.

evectus est, quod quinquennio administravit. Neque Erotem & Lazarum Episcopatu pepulit, qui ab Sacerdotali officio temperarunt. Quod nos Zozimus docuit Epistolâ IV. *Seipsi*, inquit, *propria abdicavere sententia.* Eros quidem non à Constantio, sed ab Arelatensibus *insons & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est*, teste Prosperi Chronico. Cæterùm de ultimo Constantini anno variant Scriptores: Cladem ejus anno 412. Prosper affigit, quem eruditi plures cum Baronio sequuntur. Constantini verò mortem Idacius cum labente anno copulat, cujus Fastos amplectimur. Fruatur quisque suâ Chronologiâ.

Gerontii obitus. Maximus purpurâ spoliatur.

III. Proditione quoque suâ debitas Gerontius pœnas invenit in Hispania, ut unus & sceleri & supplicio locus esset. Quippe Hispani milites ipsum ob fugam suam spretum occidere constituunt. Noctu itaque obsessâ domo impetum in eum faciunt. At Gerontius, cum uno Alano familiari suo, paucisque admodum servulis, tela ex superiori domus parte conjiciens, supra trecentos milites interemit. Telis exhaustis, servi clam aufugiunt. Quâ etiam ratione periculum evadere Gerontius potuit. Ipsum retinuere vincula amoris, quibus cum uxore *Nunechia* conjungebatur. Ortâ luce cùm milites ignem in domum injecissent, deploratâ spe salutis omni volenti Alano comiti suo caput abscidit. Nunechiæ quoque cum lachrymis semetipsam gladio admoventi, poscentique ut priusquam in aliorum potestatem veniret, viri sui dexterâ moreretur, extremum hoc munus oranti caput amputat. Ipse verò cùm se tertiò percussisset, absque vulnere lethali stricto pugione, quem ad femur habebat, cor suum transfixit. Vir fuit fortissimus, *nequam* tamen *magis quàm probus*, Orosio teste. Maximus intellectâ morte Gerontii, ad Barbaros fœderatos fugit. Umbratilis casum Imperatoris sic exequitur Orosius: *Maximus exutus purpurâ, destitutusque à militibus Gallicanis, qui in Africam trajecti, deinde in Italiam revocati sunt, nunc inter Barbaros in Hispania egens exulat.* Cur supplicium, quod merebatur effugerit, causam Prosper aperuit: *Maximo in Hispania, regno ablato, vita concessa, eò quòd modestia humilitasque hominis affectati imperii invidiam non merebatur.* Quæ cum anno CCCCXII. Prosper copulat.

Soz. l. 9. c. 13.

Oros. l. 7. c. 42.

Mors Alarici. Ataulfus ei succedit.

IV. Felicitati Honorii aliud momentum accessit. Alaricus expugnatâ Româ superbus, mox gloriâ suâ sepelitur. Multâ per Campaniam, Brutiamque strage editâ, Rhegium usque cum Gothis suis pervenerat. Consilium ipsis erat, in Siciliam prædandi causâ migrare. Ut conscendere naves, naufragium passi, suorum complures amisere. Fabulatur Olympiodorus, statuam consecratam Gothis transitum negavisse. Pede altero perpetuum ignem, altero perennem aquam gestabat. Statua cùm ab *Asclepio* Constantii & Placidiæ in Sicilia Curatore confracta fuisset, tandem Insula ab Æthnæis ignibus Barbarisque vastatum. Quæ ridenda superstitio est. Porro dum de agendis deliberat Alaricus, subito apud Consentiam morbo correptus, debitum morti munus solvit. Gothi præstantem virtutibus multis Regem suum lachrymis prosecuti, miris modis defuncti exequias celebravere: *Basentium amnem de alveo suo captivorum labore derivantes, Alaricum in medio alveo cum multis opibus sepeliunt, amnemque meatui proprio reddentes,*

Phot. Bibl. 182.

Paul. Diac. l. 14.

ne

ne quis locum scire posset, captivos qui interfuerant extinguunt. Auditâ morte Alarici, Honorium ex equo descendentem magnas Deo gratias egisse, Baronius sibi persuasit. Cujus errorem coarguimus ex confusione Alarici, & *Alarici* maoantem. Alarico successit *Ataulfus*, qui suo tempore actum aget in Annalium nostrorum scena. Narrat quidem Miscellanea: Ataulfo Rege creato, Gothi *Romam redeunt, si quid residuum fuit, more locustarum eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam, Theodosii Principis filiam, sororem Honorii, quam sibi Ataulfus apud forum Cornelii conjugio sociavit.* Quæ ad fabulas sunt releganda. Neque defuncto Alarico Romam expugnavit Ataulfus, neque apud forum Cornelii cum Placidia matrimonio conjunctus est, sed apud *Narbonam*: neque hoc anno celebratæ nuptiæ, ut Baronio, multisque creditum. Metu Alarici liberatus Honorius, *Romæ Vicennalia dedit.*

Barbari inter se Hispanias dividunt.

V. Cladibus quoque suis nonnihil respiraverunt Hispaniæ: *Subversis memoratâ plagarum grassatione Hispaniæ Provinciis,* ferri scilicet, famis, pestilentiæ, bestiarum, *Barbari ad pacem ineundam Domino miserante conversi, sorte ad habitandum sibi Provinciarum dividunt regiones. Gallæciam Vandali occupant & Suevi, sitam in extremitate Oceani maris occidua. Alani Lusitaniam, & Carthaginensem Provincias. Et Vandali, cognomine Silingi, Bæticam sortiuntur. Hispani per civitates & castella residui à plagis Barbarorum per Provincias dominantium, se subjiciunt servituti.* Hæc Idacius in Chronico.

De Rufini & patria, & anno supremo.

VI. Imperii rebus nostri Annales satisfecere, restat nunc ut Ecclesiæ animus exhibeatur. Ac in Europa versantibus, offert se Rufinus Presbyter, vir apud Antiquos famæ non minimæ, qui hoc anno mortis debitum solvit. Ipsius originem prius memoremus. De Rufini patria causæ est aliquid, cur pendeamus animi. Quippe in Hieronymo legitur: *Illud verò ridiculum, quòd post triginta annos ad parentes se reversum esse jactat. Homo qui nec patrem habet, nec matrem, & quos viventes juvenis dereliquit, mortuos senex desiderat, nisi fortè parentes militari vulgarique sermone cognatos & affines nominat: quos quia non vult deserere, nec inhumanus putetur, aut durus, idcircò patriâ derelictâ Aquileiæ habitat.*

Hier. Apol. l. 2. c. 1. 202.

Quo insigni loco apparet, Aquileiam Rufino patriam non esse. *Syrum* fuisse, verbis expressis Marius Mercator docuit: *Rufinus natione Syrus.* At Palladius Rufino amicus, Italum egisse memorat: *Cum Melania vixit generosissimus, & ex se solo eruditus Rufinus, hic ab Italia ex Aquileia urbe Sacerdotio denique dignus.*

Pallad. Laus. c. 18.

Hanc conciliandi rationem affert *Rigberius*, quòd *Sacerdotii titulo fuerit Aquileiensis, natione verò, ut Mercator exprimit, Syrus.* Aliud tamen innuit Rufinus, qui consanguineos, quos *parentes* vocat, Aquileiam incoluisse, scribit Anastasio. Quòd si natione Syrus fuisset, in Syria quidem affines suos habuisset. Aliam potius distinctionem adhiberi placet. Nempè vel originis patria est, vel habitationis. Origine Aquileiensis Rufinus fuit, habitatione Syrus, quia in Palæstina, quæ Syriæ Præfecturæ includebatur, plures annos conversatus est. Quippe anno 371. ex Italia Alexandriam navigavit, ac deinde post quinque lustra Oriente relicto, cum Melania urbi restituitur. Cur verò à Baronii Chronologia, quæ penè eruditos omnes opplevit, de anno Rufini supremo, qui vulgò cum Dionysiano CCCCX. copulatur, dissideamus, his rationibus innitimur. Constat ex ipso Rufino, jam Italiam vastante Alarico, inceptam esse Eusebianæ Historiæ versionem, cujus Autor hæc scribit ad Chromatium, Aquileensem Episcopum: *Tu, venerande pater Chromati, medicina exequans genus, tempore quo diruptis Italiæ claustris, Alarico Duce, Gothorum se pestifer morbus infudit, & agros, armenta, viros longè latèque vastavit, populis tibi à Deo commissis feralis exitii remedium aliquod quærens, per quod ægræ mentes ab ingruentis mali contagione abstracta, melioribus occupatæ studiis tenerentur; injungis mihi, ut Ecclesiasticam historiam, quam vir eruditissimus Eusebius Cæsariensis Græco sermone conscripserat, in Latinum verterem.* Quæ Prologi Rufiniani verba sunt. Porro nonnisi defuncto Stilichone, quem Augusti die XXIII. anno Dom. CCCCVIII. periisse certum est, Italiam vastare cœpit Alaricus. Cùm ergo Eusebii versionem Rufino mandarit Chromatius, eo tempore quo Gothi in Italia *agros, armenta, viros, longè latèque vastaverant,* annus Christi CCCCIX. jam labebatur, cum vertendæ Eusebianæ Historiæ Rufinus admovit animum. Est autem incredibile, non completo biennio tantæ molis opus absolvi potuisse, quod est prorsùs admittendum, si Rufinus anno CCCCX. extinctus sit. Ac eò incredibilius, quòd binos de historia Ecclesiastica libros à se editos; Rufinus Eusebianæ historiæ inseruerit. Præterea Rufinus vitam in Sicilia retinebat, quo tempore Gothi Rhegium, Brutiorum metropolim obsidebant. Qua de re disertissima ipsius verba sunt in sua ad *Ursum* Epistola: *Nec ipsa quidem absque metu habentur otilia. In conspectu etenim, ut videbas, etiam ipse nostro Barbarus, qui Rhegino oppido miscebat incendia, angustissimo à nobis freto, ubi Italia solum Siculo dirimitur, arcebatur.* At labente anno CCCCXI. Rhegium ab Alarico expugnatum est, cùm IX. Calendis Septembris superioris anni Roma capta fuerit. Cùm igitur post relictam Romam Gothi in Campania constiterint, obsidioneque Nolæ & aliarumque civitatum diu retenti fuerint, antequam sub ditionem suam Rhegium redigerent, ab hoc utique anno Rhegiensis expugnatio divelli nequit, quâ & peractâ, & auditâ Rufinus Urso scribebat. Denique Orosio mens ea fuit, urbem anno duntaxat conditionis suæ MCLXIV. armis Gothicis captam fuisse, cujus expugnationi Rufinum superstitem esse non ignoravit. Ex quo conficitur, Rufini diem extremum post annum Dom. CCCCX. ab Orosio fuisse consignatum. De Rufino nunc pauca subjungamus.

De Rufini fama & moribus.

VII. Hieronymus mentis impotentiâ inverecundè satis in hominis, & olim amici, & Presbyteri cineres invehitur, quem non suo nomine, sed *scorpii* appellatione afficit. Convicia quidem hæc Hieronymi laudare non possumus, scribentis ad Eustochium in primo Commentariorum Ezechielis: *Quia & tu indesinenter hoc flagitas, & magna vulneri cicatrix paulatim obducitur; scorpiusque inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur, & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessavit; datumque tempus, quo non Hæreticorum respondere insidiis, sed Scripturarum expositioni incumbere debeamus, aggrediar Ezechielem.* Contumeliam quidem tam insignem Rufinus accipere non debuit, qui Chromatio pio sanctoque Episcopo percharus semper fuit, teste Rufini in Histo-

Historiam Ecclesiasticam Prologo, cujus verba jam exhibuimus. Neque minimarum sanè laudum homo fuit. Sex annis in Ægypto commoratus, Macarii, Antonii discipuli, alterius & Macarii, Isidori, Pambæ, virorum celebrium usus est consortio. Fortitudinis quoque suæ exempla in iis regionibus dederat. Neque adduci possumus ut credamus, hæc falsò jactasse Rufinum in sua ad Anastasium Epistola: *Fides nostra persecutionis Hæreticorum tempore, cùm in Sancta Alexandrina Ecclesia degeremus, in carceribus & exiliis, quæ pro fide inferebantur, probata est.* Rufini quoque pietatem testatur ingens ille amor, quo Paulinus, Melania, Pinianus, virique multi, qui pietatis suæ causâ in prime commendatione fuere, ipsum complectebantur. Scriptis etiam Rufinus suis famæ plurimum sibi comparavit, ut observatum Gennadio: *Rufinus Aquileensis Ecclesiæ Presbyter, non minima pars Ecclesiæ Doctorum, & in transferendo de Græco in Latinum elegans ingenium habuit. Denique maximam partem Græcorum Bibliothecæ Latinis exhibuit.* Quanti verò pretii fuerit ejus in Symbolum expositio, testantur verba Gennadii: *Propriè autem labore, imò gratia Dei dono exposuit idem Rufinus Symbolum, ut in ejus comparatione alii non exposuisse credantur.* Inter Epistolas, quas de pietate multas edidit, maximè illæ laudantur, quas ad *Probam* scripsit. Gennadio ea displicuere convicia, quæ in Rufinum jecit Hieronymus: *Sed & obtrectatori opusculorum suorum respondit duobus voluminibus, arguens, & convincens se Dei intuitu, & Ecclesiæ utilitate, auxiliante Domino ingenium agitavisse. Illum verò æmulationis studio incitatum, ad obloquium stylum vertisse.* Est tamen in confesso, liberas nimis fuisse Rufini versiones, quibus de suo multa inserebat. Neque excusari quidem posset, si sciens & prudens Sixto Martyri, urbis Antistiti, *Sexti* Pythagorei sententias fœneravit. Quæ de re Hieronymus

Hier. ad Ctesiph. c. 2. p. 222.

ad Ctesiphontem: *Illam autem temeritatem, imò insaniam ejus quis digno possit explicare sermone, quod librum Sexti Pythagorei, hominis absque Christo, atque Ethnici, immutato nomine, Sixti Martyris, & Romanæ Ecclesiæ Episcopi prænotavit.* At quàm Augustinus, tam & Rufinus *Sexti* in nomine decipi potuit. Ea quondam Augustino mens fuit, illas sententias Martyris esse, ut ipse fatetur libro 2. Retract. c. 42. *Ita defendi tanquam reverà ejusdem Sixti essent, id enim putaveram.* Rufini spernendi non sunt Commentarii in Oseam, Joël, & Amos.

Rufinus fueritne fons Pelagianismi? Negaritne peccatum originis?

VIII. Ea fuit Rufini conditio, ut dubiam sui famam relinqueret. Nonnullis pius audit & Catholicus, quibus se Cassianus addit: *Rufinus,* inquit, *Christianæ Philosophiæ vir, haud contemnenda Ecclesiasticorum Doctorum portio.* Rufinum quoque plurimi fecit Palladius in Lausiaco c. 118. *Nobilissimus & moribus simillimus & fortis-*

Cassian. de Incarn. l. 7. c. 27.

simus Rufinus, ex Aquilea civitate Italiæ, qui postea dignus est habitus Presbyteratu. Quo non est inventus inter homines nec doctior, nec mitior. Aliis verò origo existimatur Pelagianismi, quæ Baronii mens est, neque omnino frustra, si qua fides *Cœlestio.* Cùm enim infelix ille alumnus Pelagii anno CCCCXII. in Synodo Carthaginensi, interrogaretur ab *Aurelio* de traduce peccati, respondit: *Diversa ab eis audivi, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt Episcopi.*

Lab. Concil. t. 2. 1510.

Urgente Paulino Diacono, *Dic nobis nomina eorum,* respondit Cœlestius: *Sanctus Presbyter Rufinus, Romæ qui mansit cum S. Pammachio. Ego audivi illum dicentem, quia tradux peccati non sit.* Quod Cœlestii testimonium utique maculæ aliquid impressit Rufini fidei. Fons quidem Pelagianismi à Mario Mercatore habetur ad Pintam scribente: *Hanc ineptam & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub Sanctæ recordationis Anastasio, Rom. Ecclesiæ Summo Pontifice, Rufinus natione Syrus, Romæ primus invexit, & ut erat argutus, se quidem ab ejus invidia muniens, per se proferre non ausus, Pelagium gente Brytannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque instituit impiam vanitatem.* At remota præjudiciorum nebula, nil est Cœlestiana in accusatione momenti. Mittamus Rufinum Presbyterum esse, in quem testis unius accusatio suscipi non debeat, vel Paulo judice. Suis quidem responsionibus Cœlestius sese mendacii alligat. De peccati traduce jactabat se diversa audivisse ab Ecclesiæ Catholicæ Episcopis. Ubi verò à Paulino rogatus est ipsorum edere nomina, ne unum quidem protulit. Ac eò tandem rediit Cœlestii jactantia, ut pro multis unum hominem proferret; pro compluribus Episcopis unum duntaxat Presbyterum. Urgenti Paulino, *Dic nomina ipsorum,* respondet Cœlestius: *Non tibi sufficit unus Sacerdos?* Hæccine sufficiunt releganda ad Hæreticos Rufino? Ne id quidem prætereundum, Orosium in suo Apologetico Pelagianismi foetes indicasse, qui tamen de Rufino profundum in silentium descendit: *Origenes & Priscillianus, & Jovinianus olim apud se mortui, in his vivunt,* scilicet Pelagio, & Cœlestio. Cur de Rufino siles Orosius, si pessimâ doctrinâ informavit Pelagium atque Cœlestium? Neque Marii Mercatoris videtur accusatio legitima aut idonea. De peccato originali errores si Romæ Rufinus sparsisset, hoccine dissimulasset Anastasius? Qui cùm nusquam tanti Rufinum accusaverit, non immeritò Marii Mercatoris mercibus pretium cum fide detrahitur. Gelasium quidem ingens ille error Rufini latuit: *Rufinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros.* Hem vir religiosus, qui Pelagii veneno tumerit, originisque peccatum pro figmento haberet! In Rufino verò id solum improbat Gelasius, quod damnaverat Hieronymus: *Sed quoniam B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notavit, illa sentimus, quæ beatum Hieronymum sentire cognoscimus.* Jam verò de peccato originis nulli sunt Hieronymi in Rufinum aculei, quos dubio procul vel in defuncti pectus infixisset, quem miserè, & si verum volumus, illiberaliter laceravit, etsi minimè nos lateat, Rufinum Pelagii fontem fuisse Hieronymo. Verùm multa fuere Pelagiani erroris capita, quorum illud non minimum homines eo sanctitatis pervenire posse, ut ne vel cogitatione vitiorum aliquâ titillarentur, quem Hieronymus errorem Rufino nomine *Grunnii* donato tribuit. Aliud verò est *nil esse peccati traducem.* Quin etiam Hieronymus ut inimicus, de Rufiniana doctrina testis repelli jure debet. Pessimè quidem existimationi suæ consuluit, dum quem olim tenerè dilexerat, quem miris laudibus affecerat, de cujus pietate ad *Florentium* scripserat, *Noli nos ejus æstimare virtutibus, in illo conspicies expressa sanctitatis vestigia . . . satis habeo, si splendorem morum illius imbecillitas oculorum meorum ferre sustineat;* in ipso tamen mortis tumulique asylo constitutum vexaverit. Qui adversus

Hier. Ep. 5.

versus magnum Chrysostomum asperè debacchatus est, mirum si Rufino parceret. Cùm itaque ex scriptis Rufini non legatur, *nil esse peccati traducem*, defuncti memoriam injuriosius tractare nobis videntur illi, qui ipsi hæreseos labem aspergunt. Placet nobis de Rufino clarissimi Du Pin sententia: *C'est à tort, à mon avis, que la plûpart des nouveaux outragent si fort sa memoire, & le traitent comme un des plus grands Heretiques du monde. Il ne faut pas prendre garde à toutes les injures dont St. Jerome l'a chargé dans la chaleur de la dispute.* Hæc sunt quæ Baronio opponamus, qui Rufinum *Pelagii præcursorem* habuit. Insignem quidem pro peccato originali locum ex Rufino mox afferemus.

Bar. An. 410. n. 62.

Nùm Rufinus non Aquileiensis, sed Syrus fons Pelagianismi habitus?

IX. Emersit ex Jesuitarum grege *Joannes Garnerius*, vir eruditus, qui Magistrum Cœlestii Rufinum, quem Pelagii præcursorem dicunt, ab Aquileiensi alterum esse putat. Non nescimus quidem duos extitisse *Rufinos*, amicos Hieronymo, Aquileiensem, & Syrum, cujus cum laude meminit & Hieronymus in sua ad Aquileiensem Epistola: *Sanctum quoque Presbyterum Rufinum ob quandam causam per Romam Mediolanum misimus, & oravimus, ut nostro animo & obsequio vos videret.* Hinc orta Garnerio conjectura, non Aquileiensem quidem Mario Mercatori, sed Syrum significari, qui verbis expressis Rufinum dicat *natione Syrum*, non obscuro, ut videtur, utriusque discrimine. Huic conjecturæ roboris aliquid accedit ex Mario Mercatore, hæc narrante: Rufinum *inimicam rectæ fidei quæstionem sub Sanctæ recordationis Anastasio, Romanæ Ecclesiæ summo Pontifice Romam primus invexit.* Nobis tamen ex conjecturæ non sunt tanti, ut à recepta sententia nos evellant; nimirum de Aquileiensi Rufino *Cælestium* esse locutum. Syrus quidem Rufinus eruditionis famâ non incluruit. Magni verò nominis autoritatem Cœlestius errori suo prætendere voluit. Aquileiensem igitur innuebat, qui apud multos in gloria erat. Sed & Rufinus Syrus Romam missus ab Hieronymo, nil erroris Pelagiani intulit urbi. Legato sanè suo non pepercisset Hieronymus, qui tamen nunquam in Syrum Rufinum invectus est. Saltem errorem Novatoris perstrinxisset Anastasius, aut certè, cui decesserat, Innocentius, qui nulla in Syrum Rufinum fulmina torsit. Denique Hieronymus in sua ad Ctesiphontem Epistola, Pelagianismi fontes numerat Evagrium Ponticum, Rufinum Origenem: *Nec erubescas de societate talium, tenens eorum nomina, quorum blasphemiis jungeris.* Neque Rufinum Syrum *Grunnii* nomine donavit Hieronymus, sed *Aquileiensem*. Verba hæc sunt Hieronymi, libri IV. in Hieremiam Procemio: *Subitò hæresis Pythagoræ & Zenonis, impassibilitatis & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in discipulis ejus Grunnio, Evagrioque Pontico, & Joviniano jugulata est, cœpit reviviscere.* Scommatibus Hieronymi certissimum est Rufinum Aquileiensem pingi, qui *Sexti* Philosophi sententias Latinas fecerat: ut extra dubium esse videatur, Rufinum Syrum in fide non malè audiisse; quem in scriptis contra Pelagianos nunquam perstrinxit Hieronymus. Neque momenti sunt alicujus Garnerii conjecturæ, utpote ex lapsu historico Marii Mercatoris petitæ. Nullus sanè Rufinus nomine eum in urbem errorem invexit, qui traducem peccati originalis inficiatur. Quòd verò vocetur *Syrus*, hoc ab ejus habitatione ductum. Sic J. Christus nativitate Bethlehemiticus, ab incolatu *Nazarenus* est appellatus. Sic Felix *Nolanus* dicitur, quia hujus civitatis & incola & Sacerdos fuit, qui tamen origine Syrus, ut Paulinus canit, Natali IV.

Hier. Ep. 66.

Hier. ad Ctesiph. c. 2.

Ex Oriente genus, nec enim magis altera tellus
Felicis patriam decuit.
Hoc igitur genitore Syro generatus in urbe,
Dilectam colnit patria sub imagine Nolam.

Aquileiâ Rufinum diu abfuisse constat, utpote qui scripserit ad Anastasium: *Quoniam ipse post triginta ferè annos parentibus redditus sum, & durum satis atque inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tardè reviseram.* Hinc Syrus dici potuit, incolatus respectu, licet ratione nativitatis esset Aquileiensis, ut non obscurè verbis ipsius indicatur. Ibi enim consanguineos habuit, quibus post longam temporis moram tandem redditus est. Labente anno apud Messanam Rufinus obiit, & *Trinacria humo premitur.*

Hier. l. 9. 134.

X. Multis defunctum Rufinum contumeliis affecit Hieronymus, quasi Hæreticum, *scorpiique* nomine dignum. In ea verò accusatione modestiæ verique transiviſſe limites, docet Rufinianæ fidei professio, quam à clarissimo Norisio editam in primo Historiæ Pelagianæ libro cap. 5. integram referemus. Constat Præfatione, & XII. articulis:

Propter venerationem Sanctorum Locorum Hierosolymarum & Betlehem venimus, & intelleximus plurimos fratres in nobis scandalisari, eò quòd audierint, nos multa hæretica, & quæ contra fidem Ecclesiæ veniunt, profiteri. Itaque Deo præsente testamur, quæ infra scripta sunt, nos ex parte sensisse per errorem, & præsenti tempore condemnare. Alia autem, in quibus falsò infamamur, nec dixisse, nec docere, & contraria quæ in aliis suspicamur, posuisse atque damnasse.

1. *Qui docent Diabolo & Dæmonibus, & impiis, hoc est, Gentilibus, Judæis, Samaritanis, omnibusque Hæreticis, exceptis Christianis qui rectam fidem sequuntur, & sunt peccatores, pœnas eorum non esse perpetuas, anathema sint.*

2. *Qui dicunt, quemvis Sanctum Virum & Prophetalem & Apostolicum sine Dei auxilio posse esse perfectum, anathema sint.*

3. *Qui dicunt Christum Filium Dei, Deum Verbum in hominem esse mutatum, ita ut Deus Verbum esse desierit, ut hominem purum natum ex Maria, secundum Paulum Samosatenum, & Photinum, & merito atque virtute in Dei vocabulum profecisse, anathema sint.*

4. *Qui dicunt, illud quod scriptum est, De die, anno, & hora nesciunt neque Angeli, neque Filius, juxta blasphemias Arianorum, & non propter dispensationem carnis assumptæ, anathema sint.*

5. *Qui dicunt, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, hoc est, Sanctam Trinitatem diversa inter se esse substantia, & non unius potestatis atque naturæ, anathema sint.*

6. *Qui dicunt, quolibet modo & quolibet sensu Filium Patrem non videre, anathema sint.*

7. *Qui dicunt, animas nostras ex Angelorum fastigio in hæc corpora corruisse propter quadam antiqua peccata, & in isto mundo agere pænitentiam, assumentes illa testimonia,* Priusquam humiliarer, ego peccavi; *&*, Educ de carcere animam meam, *& cætera his similia, anathema sint.*

8. *Qui dicunt, Dominum nostrum & Salvatorem nostrum, non in nostra venisse, sed diversa*

sublimiorisque fuisse substantia, sive cælestis, & non in totum sumpsisse, quod de Maria est, vel animam hominis non habuisse, vel mentem absque peccato, anathema sint.

9. *Qui dicunt, post multa secula & tempora, quæ non possumus humanâ cogitatione comprehendere, restitutionem fieri omnium in antiquum statum, & universa ad sua redire principia, anathema sint.*

10. *Qui dicunt, post resurrectionem non eadem habere nos corpora, sed aërea quadam & spiritalia, & non ejusdem naturæ, cujus in sepulchro conditi sumus, licet incorrupta atque immortalis, anathema sint.*

11. *Qui dicunt, post resurrectionis finem & post multa tempora aboleri corpora, & reverti in usum, ut sine corporibus tantum animæ simus, quod prius fuimus, anathema sint.*

12. *Qui dicunt, animas prius fuisse, quàm nata sunt, & non cum corpore secundum exemplum primi hominis à Deo quotidie fieri, anathema sint.*

Pace Hieronymi, non æquum se præbuit, dum tam illiberaliter hominis ejusmodi manibus insultat, ab erroribus Origenis Pelagiique abhorrentis, fundamentaque pietatis omnia retinentis. Quòd verò de peccato originis nil dixerit Rufinus, non eam causam esse putamus, quòd id quæstionis in adiaphoris annumerarit, ut Norisius existimat, verum quia tanti non postulabatur erroris, cùm confessio fidei edita sit, ut innocentem eorum se ostenderet, quibus accusabatur. Quanquam ex secundo anathematismo colligi possit, Rufinum admittere originis humanæ vitium, ex quo fit ne prorsus egeamus gratiâ Christi, quam viris sanctissimis necessariam esse fatetur. Extat referente Bellarmino insignis apud Rufinum Commentario in Psalm. 51. locus pro peccato originali: *Ego conceptus contraxi mecum iniquitatem originalis delicti. Numquid de adulterio David natus erat, de Jesse justo viro & conjuge ejus? Quid est ergo, quod se dicit in iniquitatibus conceptum esse, nisi quia trahitur iniquitas ex Adam? Nemo nascitur nisi trahens culpam, & culpa pœnam.*

Melaniæ Pinianusque petunt Africam. Pinianus se invito Presbyter eligitur.

XI. Rufino in Sicilia comites fuere *Melania* utraque, *Albina*, *Pinianusque*, Rhegium expugnante Alarico. Quod ex Rufini ad Ursum Epistola certum exploratumque est. Quippe in Deuteronomium pollicetur oratiunculas: *Quas*, inquit, *si Dominus juverit, & sanitatem dederit oculis, cupimus reliquo corpori sociare, quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cujus religiosum cœtum pro amore pudicitiæ profugum comitamur, injungat & alia.* Paulò supra Barbari meminerat, *qui Rhegino oppido miscebat incendia*, ut extra dubium sit, eo ipso tempore Pinianum, Melanias, Albinam, nondum Rufini à comitatu divulsas, adhùc in Sicilia versari, ubi opima prædia Junior Melania possidebat. Quibus falsa apparet Baronii Chronologia, qui in annum Dom. CCCCIX. Piniani & Melaniæ ex Sicilia ad Africam navigationem refert. Quo fonte cœnoso alii & errores manarunt. Quæ ergo de Piniano & Melania illustrissimus Purpuratus cum anno CCCCIX. copulavit, in præsentem sunt conjicienda. Relicto Rufino cohors cùm Africæ ad oras appulisset, ad *Tagastensem* Episcopum proficiscitur. Literis nobilissimos advenas salutavit Augustinus, quibus se excusatum voluit, quòd & hyemis ingruentis, & status Ecclesiæ suæ causâ ad eos accedere non

Error Baronii.

Bar. An. 409. n. 16.

posset. Augustinum ergo invisere illustribus advenis placuit. Timebat Pinianus, ne ab Augustino ad Presbyteri munus eveheretur. Quem ab metu defendit Alypius, cui ab ipso Augustini promissum fuerat, nil à se coactionis oriturum, ut Pinianus Presbyter ordinaretur. Eâ pollicitatione securus, Hipponem migrat. Contra suam ipsius expectationem accidit, tumultuantes Hipponenses flagitare, ipsum sibi Presbyterum dari. Multa quoque in Alypium convicia jactabant. His auditis, ad eos Augustinus accedit, quos monet, factum à se Piniano promissum servandum esse. Adjecit & hæc Augustinus: *Si meâ fide violatâ, illum haberent Presbyterum, me Episcopum non haberent*: quibus minis Hipponenses utcunque reprimuntur: at subinde multò vehementius inflammantur, existimantes Augustinum ad violanda promissa posse cogi, vel ab alio saltem Episcopo Pinianum posse consecrari. Pinianus misso ad Augustinum *servo Dei*, jurasse se significat, si invitus ordinaretur, se excessurum Africâ. Hoc ipsum affirmat & Augustino, qui ad ipsum adierat; quòd si tamen invito sibi Sacerdotii onus non imponatur, præsentiam suam pollicetur. Quæ Piniani promissa, ut Augustinus plebi nota fecit, petunt saltem, ut si quandoque spontè Presbyter efficeretur, in Ecclesia Hipponensi crearetur. Postulationi libens Pinianus annuit, quod cùm populis nunciatum esset, statim læti, promissa impleat postulant. Pinianus vim populi veritus, tandem assentitur, unàque cum Augustino ad populum accedens, *dixit ei*, *quæ à Diacono audita erant*, *se mandasse*, *se jurasse*, *eaque se esse facturum.* Responsum est, *Deo gratias.* Petitum ut scripto, quod suâ manu Pinianus consignaverat, subscriberet & Augustinus: qui ut cœpit scribere, *Sancta Melania contradixit*, cui Augustinus obtemperavit, sicque manca subscriptio remansit. Extorto per vim juramento, satisfaciendum sibi non esse Pinianus arbitratus, sequente die Tagastam clam cum suis revertitur. Excusavit Hipponenses suos Augustinus, quos pecuniarum amore, virum & nobilem, & divitem Presbyterum sibi dari voluisse, Albina, Melaniaque querebantur. At licet fortè ad Piniani non opes, sed pietatem attenderent, ea sanè Presbyteros creandi ratio est prorsus iniqua, atque regulis Apostolicis maximè contraria. Nil tam voluntatium esse debet, quàm Presbyteri munus, quod nisi spontè assumatur, Deo placere nequit, quæ ab invitis nobis fiunt, ea prorsus repudiante. Potestas quidem Ecclesiæ ista non est, sed tyrannis, quæ repugnantes Clericos facit, vel mortis injecto metu: eò magis in Hipponensibus improbanda, quòd Pinianum, uxoremque ipsius Melaniam cœlum solumque mutare cogeret cum aëre morbido. Displicuit & Alypio vis ea, quæ Piniano fuit illata; quâ factum quoque est, ut nonnihil refrigesceret amicitia. Extat de Piniani rebus Augustini ad Alypium Epistola, quæ est in ordine 124. Sed amicorum iræ amoris est redintegratio est, nec ea de causa Alypii Augustinique concordia prorsus diffiluit.

Aug. Ep. 225.

XII. Ut Melaniæ claudamus historiam, dum illustris fœmina in Africa versatur, *Publicolam* filium amisit. Eò gravior clades, quò suæ matri unicus erat, ex natis compluribus, quos procreaverat. Magnitudinem materni doloris majore constantiâ vicit atque pietate, quâ Dei ad arbi-

Melania Senior filium amittit: obiit Hierosolymæ.

arbitrium nutumque se prorsus composuit. Sanctæ mulieris patientiam Augustinus Paulino significavit. Epistolam attulit *Quintus*, munere Diaconus, quam post Pascha anni CCCCXII. Paulino reddidit, qui *pro Apostolorum & Martyrum veneratione* Romam petierat. Epistolæ tamen lectionem distulit, donec Formium venisset, quâ didicit, *illam beatam matrem, & aviam Melaniam flevisse carnalem obitum unici filii, taciturno quidem fletu, non tamen sicco à materna lachrymis*. Porro non tam defunctum lugebat, quam *propemodum in seculari vanitate praventum, quia necdum illum deseruerat Senatoria dignitatis ambitio*. Optasset mater, ut exemplo suo, filius *saccum toga, & Monasterium Senatui prætulisset*. Fuit tamen *Publicola* optimis moribus, *mitis & humilis corde, ut non immeritò credatur introisse in requiem Domini*.

Paulin. Ep. 44.

Relictâ Africâ, Hierosolymam Melania petit, divisisque facultatibus, quas ex prædiorum Siculorum distractione collegerat, *intra quadraginta dies obiit, in bona senectute, relicto Monasterio Hierosolymis, & sumptibus Monasterii*.

Pall. Laus. c. 118.

Annos circiter LX. nata vitam cum morte commutavit. Anno CCCCXII. clausisse diem extremum existimamus, quia superiore, dum hyems ingruebat, Tagastæ versabatur antequam ad Augustinum Pinianus accederet. Melaniam Hieronymo reconciliatam fuisse, Baronius opinatur.

Bar. An. 309. n. 29.

Quod nobis non fit vero simile, cùm in Epistola sua ad Ctesiphontem noto jam Pelagio scripta Melaniam perstrinxerit: *Evagrius Ponticus Hiborita . . . scribit ad eam, cujus nomen nigredinis testatur perfidia tenebras*. Periphrasis est nominis Melaniæ. Quæ ad Ctesiphontem Epistola Melaniæ Senioris post obitum exarata esse videtur. Testemque damus Orosium, qui in Hierosolymitano conventu hæc anno 315. labente locutus est. Hoc in ipsius Pelagii scriptis Hieronymus *in Epistola sua quam nuper ad Ctesiphontem edidit, condemnavit*. Junior Melania defunctâ jam Seniore Hierosolymam accessit. Amicitiâ conjuncta fuit cum Hieronymo, cujus hæc ad Augustinum verba sunt in Epistola, quam Innocentio Presbyter perferendam dedit anno circiter CCCCXIII. *Sancti filii communes Albinus, Apinianus, & Melania plurimum vos salutant*.

Hier. Ep. 79.

Legendum potius *Pinianus*, qui vir Melaniæ fuit. Jejuniis & eleemosynis posteris nomen ea Melania commendavit, de qua Palladius: *Post diem unum comedebat, in principio autem, post quinque variè ancillis suis serviens*.

Pall. Laus. c. 118.

Quâ ratione variis sua bona provinciis dispensarit, ex Palladio discatur. Sedem cum viro suo Melania invenit in Martyrologio, quod utriusque memoriam Decembris XXXI. recolit: *Sancta Melania, quæ cum viro suo Piniano Româ abscedens, & Hierosolymam proficiscens, inter fœminas Deo sacrar; vir inter Monachos religiosam vitam exercuit, & ambo sancto fine quieverunt*.

Collationis Carthag. locus & tempus.

XIII. In Africa sequuntur res maximi momenti, quæ nostris nunc Annalibus sunt reddendæ. Anno superiore in Carthaginensi Synodo contra Donatistas legationem susceperant Florentius, Præsidius, Possidius, & Benenatus, sive Venantius Episcopi, qui exoptatam tandem Catholicorum Donatistarumque collationem impetrarant. Quæstio omnis erat non de articulis, quibus ipsa Religio constituitur, verùm de schismate, de successione Ecclesiarum, de ipsa denique Ecclesia, quam sibi solis Donatistæ vindicabant. Formulam itaque quæstioni congruentem cognitori Marcellino Honorius Rescripto suo imperaverat: *Id ante omnia servaturus, ut ea, quæ ad Catholicam Legem vel olim ordinavit antiquitas, vel Parentum nostrorum autoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roboravit, novellâ superstitione* (lege subreptione) *submotâ, integra & inviolata custodias*. Id eruditis miraculo penè habetur, quod Honorius, cujus notissima socordia fuit, infelix, cladibusque suis attonitus, Africanæ Ecclesiæ preces audierit, cujus majorem gessisse curam videtur, quàm suæ Romæ, atque Italiæ. Nobis tamen admirationem non efficit ea cura, cùm Afrorum legatione Honorii excitaretur ignavia, & ad flagitatam Collationem non viribus, non consiliis, non milite Principis, sed uno duntaxat Rescripto opus esset. Intra quatuor menses agi causam præceperat Imperator. Edicto suo pridie Idus Octob. Ravennæ dato anno 410. Marcellinus verò, quem cognitorem causæ Honorius constituerat, suo *Edicto Basilicas sine jussione Imperatoris reddidit Donatistis, qui se pollicerentur esse venturos*, ut Augustini ex Breviculo Collationis scimus atque tenemus. Aliud etiam Edictum promulgavit mansuetudinis plenum, in quo hæc habentur: *Si de mea persona aliquid cunctationis affertur, alium mecum Judicem, quem ipsi delegerint, Donatianæ partis & fidei, vel superioris vel similis dignitatis resident, non abnuam*.

Collat. c. 5.

Sic numerosus partis utriusque Episcoporum cœtus colligitur, ex sex Africæ Provinciis, Proconsulari scilicet, Byzaceni, Numidis, Mauritaniis Siriphensi & Cæsariensi, & Tripolitana, quarum Episcopis Carthagini præsentiam afferre suam mandabatur. Locumque tempusque Collationis primæ cognitionis gesta docent: *Post Consulatum Varani V. C. Kalendas Junii, Carthagine in Secretario thermarum Gargilianarum*. Quem locum ideò Collationi constitutum Baronius putat, non verò Basilicam vel *Fausti*, vel *Restituta*, ob Donatistas, qui Catholicorum Ecclesias *Satanæ Synagogas* esse dicebant.

Bar. Ann. 411. n. 7.

Quam rationem nescimus, an ea sit idonea, cùm non Basilicæ per se, sed ob Catholicos odio essent Donatistis. Qui cùm ad conventum & colloquium confluxerint, cum adversariis miscendum, nil causæ habuissent, cur unam ex Basilicis Carthaginensibus repudiarent ad Collationem. Thermæ ergo Gargilianæ Basilicis videntur antepositæ, quia se commodiores ostendere. Locus erat amplus, lucidus, æstivos calores temperans refrigerio, & quod conventui opportunissimum, in urbis Carthaginensis medio situs. Baronii refellit conjecturam, nostramque firmat Marcellini Decretum: *Erit autem Collationi aptissimus locus thermarum Gargilianarum, in quem die Kal. Juniarum eosdem Episcopos solos, qui designati sunt, oporteat convenire*.

Collat. c. 10.

Nil ergo sive locus, sive tempus spectetur, Episcoporum deliberationi permissum Decreto constituendo, etsi præsentibus fuerit significatum, ut illud suo suffragio comprobarent.

Marcellinus Maximianistas respuit. Actorum numerum statuit.

XIV. Edicto quoque hoc suo Marcellinus Episcopos monuit, *non amplius quàm septenos ambarum partium mutua inter se disceptationis habituros esse colloquium, quos in officium disputandi suarum partium subrogaret electio*. De Maximianistis verò, à Donatistarum corpore segregatis, subjungit Marcellinus: *Maximianistis etiam Edicti hujus innotescat autoritas, quâ sibi ab illo Con-*

cilio

ANNO DOM. 411.

cilio intelligant temperandum, quod inter Catholicos Donatistasque distingui omnem, dijudicarique conflictum, clementium Principum præceptio religiosa constituit. Nec eis ejulari aliquatenus potest, quòd sibi Donatistarum nomine blandiuntur, cùm à Donatistis dicantur esse damnati. Denique quod memoriâ custodiendum, utriusque partis Episcopis antequam conveniant, præcipit Marcellinus ad se literas mittere, quibus mandati sui conditionibus se satisfacturos omnibus polliceantur: *Superest ut ante Concilii diem universum hujusce ordinationis tenorem utriusque partis Episcopi, amputatâ penitùs morâ missis ad dicationem meam literis suis, impleturos se promittant.* Quæ si vir doctissimus attendisset, in sua de schismate Donatistarum historia, non utique scripsisset, ubi Donatistæ venere Carthaginem, *primam de loco consessus fuisse deliberationem*; proximam verò, *de numero eorum, quibus in publicu conventibus futurus esset locus.* Tam locus Synodi, quàm numerus disceptantium Marcellini in Edicto antè constitutus fuerat, quàm vocatis Episcopis exhiberetur.

Collat. Carth. c. 10.

Witz. de Sch. Don. n. 13. &c.

Donatistarum adventus. Notoriam Marcellino suam significant. Catholicorum Notoria.

X V. Non integrum Donatistis erat, negare præsentiam: quæ præfractis Honorii imperiis injungebatur: *Si intra præstitutum tempus studiosè Donatistarum Episcopi declinaverint conventiare, trini Edicti vocatione contumacium tempora concludantur. Quibus emensis atque transactis, si provocati adesse contempserint, cedat cum Ecclesiis populus, qui Doctores suos silentio noverint superatos.* Multum humanitatis Donatistarum Episcopis fuit exhibitum, quibus concessæ per *tractorias* vecturæ, omniaque commeatui necessaria. Pompæ plenum fuisse Donatistarum ingressum, *ut tam magna civitatis oculos in se converterent*, audimus ex Baronio. Quæ Donatistis perperàm illustrissimus Purpuratus accommodat, cùm de omnibus omninò Episcopis sint accipienda, teste Augustino: *Congregantur ex universa Africa Episcopi . . . qui loquantur pro omnibus, eliguntur ab omnibus . . . utrique conveniunt.* Speciosi ergo agminis pompa, quæ Carthaginensium oculos in se convertit, cœtus est Episcoporum utriusque partis numerosissimus. Inspiciatur & Synodi Cirthensis ad Donatistas Epistola, quæ apud Augustinum est 152. Prima Donatistis Carthaginem ingressis cura fuit, *notoriam* Marcellino suam significare, ut ipsius mandata exequerentur: *Post Consulatum Varani V. C. octavo Kalendas Junii, Flavio Marcellino V. C. & spectabili Tribuno & Notario, Januarius, Primianus, & cæteri sinceræ Christianitatis Episcopi, & Catholicæ veritatis. Notum fecimus sinceritati tuæ nos Edicto tuo conventos, ex diversis partibus Africæ convolanter, ingressos fuisse Carthaginem XV. die Kal. Juniarum.* De Edicto Marcellini hoc addunt: *Alterum quoque dignatus es edere, in quo cùm multa nos moveant, tum præcipuè magnam sollicitudinem facit, quia nos ipsos Edicto tuo Epistolis nostris adstipulari oportere censuisti, cùm hoc nec mos publicus habeat, nec Judicum consuetudo.* Subjungit: *Sinceritatem tuam plurimum exhortamur, cunctos nos ad te venire præcipias, ut quàm primùm de numero nostro constet, quos adversarii paucos esse sæpè mentiti sunt.* Notoriam quoque suam Marcellino Catholici exhibuerunt, cujus verba referre juvat: *Aurelius, Silvanus, & universi Episcopi Catholici. Edicto spectabilitatis tuæ . . . in omnibus nos consentire, sicut admonere dignatus es, per has literas intimamus. . . . Illo etiam veritate censisi, nos vinculo conditionis obstringimus, ut si nobis ii, cum quibus agimus, demonstrare potuerint, subitè Ecclesiam Christi, nescio quorum, quos isti accusant, periisse contagio, & in sola remansisse parte Donati, nullos apud eos honores Episcopalis muneris requiremus, sed eorum sequemur pro sola æterna salute consilium, quibus tanti gratiam beneficii pro cognita veritate debebimus.* Contrà verò si nullorum hominum sibi commixtorum peccatis perire potuisse Ecclesiam demonstraverint, spondent, se adversariis Episcopatus honorem servaturos: *Poterit quippe unusquisque nostrum honoris sibi socio copulato, vicissim sedere eminentius, sicut peregrino Episcopo juxta considente collegâ. Hoc cum alternis Basilicis utrisque concedimus, uterque ab alterutro honore mutuo prævenitur, quia ubi præceptis charitatis dilataverit corda, possessio pacis non fit angusta, ut uno eorum defuncto, deinceps jam singulis singuli pristino more succedant. Aut si forte Christiani populi singulis delectantur Episcopis, & duorum consortium inusitatâ rerum facie tolerare non possunt, utrique de medio secedamus, & Ecclesiis in singulis damnata schismatis causa, in unitate pacifica constitutis, ab his, qui singuli in Ecclesiis singulis invenientur, unitati facta per loca necessaria singuli constituantur Episcopi. Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An verò ille de cœlis in membra humana descendit, ut membra ejus essemus & nos, ne ipsa ejus membra crudeli divisione lanientur, de Cathedris descendere formidamus?* Pulcherrima verba hæc ex intimis præcordiis charitatem anhelant, eò notabiliora, quòd fortè nemini proponentur ad imitandum.

Collat. Carth. n. 4.

Bar. An. 411. n. 5.

Aug. post Collat. c. 25.

Collat. Carth. n. 14.

Coll. c. 16.

X V I. Egregia hæc animorum consensio Concilii fuit Catholici, trecentis circiter Episcopis constantis, qui *tertio Kalend. Juniarum* convenerant. Hoc sanè magnum mirumque videtur, quòd in eandem sententiam tot capita descenderent: *Duo tùm vix inventi sunt, quibus displiceret. Unus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberius ausus est; alter voluntatem suam tacito vultu significavit. Sed postquam illum senem liberius hæc dicentem ebrius omnium fratrum correptio, illo mutante sententiam, vultum etiam alter mutavit.* In ea quoque Synodo constitutum est mandatum, quod biduo pòst Marcellino fuit exhibitum: *Mandatum in Ecclesia Carthaginensi ab universo Concilio Episcoporum Catholicorum, præsidente Aurelio, Episcopo Ecclesiæ Carthaginensis, & Silvano Primate Numidiæ.* Hoc suo mandato eligunt idoneos fratres, qui *Ecclesiam Sanctam* adversus Donatistarum objecta defendant, contendentium, Cæciliani, & sociorum ejus peccatis periisse pollutam, atque in parte duntaxat Donati ejus reliquiis remansisse: ostendunt quoque, *Constantinum* Imperatorem post Ecclesiastica judicia, quibus Cæcilianus fuerat absolutus, causam partibus præsentibus omnem cognovisse, atque innocentem Cæcilianum, illos autem calumniosissimos judicasse. Felicis quoque Aptungensis ordinatoris Cæciliani innocentiam Æliano Proconsuli claruisse: *Hæc*, inquiunt Patres Carthaginenses, *exequenda mandamus fratribus & Coëpiscopis nostris, Aurelio, Alypio, Augustino, Vincentio, Fortunatiano, & Possidio. . . . His autem adjungimus, cum quibus ubi opus fuerit, consilium habeant, Novatum, Florentium, Maurentium, Priscum, Serennianum, Bonifacium, & Scillatium: ad custodiendam verò conscriptionem gestorum Deuterium,*

Catholicorum Concilium ante Collationem.

Aug. Gest. cum Emerit.

Coll. Carth. c. 55.

Leonem,

Leonem, *Asterium & Restitutum*. Quòd si Ecclesias, quas disceptantes Episcopi administrabant, cognoscere placet, nomina sunt in promptu. Aurelius *Carthaginensis*, Alypius *Tagastensis*, Augustinus *Hipporegiensis*, Vincentius *Colnsitanus*, Fortunatus *Constantinensis*, Fortunatianus *Sirrensis*, Possidius *Calamensis*.

De Officio Carthaginensi quod Collationi interfuit.

XVII. Illuxit tandem primus Junii dies, qui celeberrimæ Collationi præfigebatur. Aderat Officium; neque inutile prorsus erit, virorum illustrium, quibus constituebatur, nomina suppeditare, utpote quæ & in Annalibus Baronianis desiderentur, & illustrandæ prosint historiæ: *Præsentibus Sebastiano, Maximiano, & Petro, viris devotissimis; Protectoribus domesticis adstantibus, Urso, Petronio, & Liboso Ducenariis; Bonifacio, & Evasio Apparitoribus illustrium atque eminentium Potestatum; Tileto Apparitore illustris Comitiva sedis, Exitioso Adjutore Corniculari, Possidio, Quodvultdeo, & Colonico Adjutoribus Commentariorum Domini nostri V. C. & spectabilis Vicarii; Nampio Scribâ Officii V. C. Legati alma Carthaginis, Rufiniano Scribâ V. C. Curatoris colsa Carthaginis, excipientibus etiam Hilario & Prætextato, Exceptoribus Domini nostri V. C. & spectabilis Vicarii, & Romulo Exceptore V. C. Legati alma Carthaginis, excipientibus quoque Januario & Vitale Notariis Ecclesia Catholica, Victore & Crescomo Notariis Ecclesia Donatistarum.* Collationi viri tot insignes pondus addebant.

Gesta primæ diei in Collatione Carthag.

XVIII. Cognitio tribus est diebus gesta. Vitandæ verò confusioni quodcunque memoratu dignum videtur, ordine suo recensebimus. Primo die jubente Marcellino Tribuno & Notario, qui ab Honorio Collationi Præses dictus erat, Imperatoris Decretum *Martialis* Exceptor recitavit. Quo lecto, Marcellinus jubet Edictum quoque suum omnium in conspectu proferri. Post lectionem quærit à Donatistis, nùm placeret alium ex ipsorum parte Cognitorem residere; *qui si præstò est, intrare dignetur*. Ad alterius dein Decreti Marcelliniani lectionem Exceptor prodit, & locus, & forma Collationis constituebatur. Subinde *Notoria* Donatistarum à Romulo legitur, cujus recitationem excepit lectio Epistolæ Catholicorum. Utriusque Epistolæ, quæ cognitu necessaria sunt, ea jam exhibuimus. Ut apparuit Catholicos Edicti tenori consensisse, quærit Cognitor ab alterius partis Episcopis, an satisfecerint, aut satisfacere velint. Post multas interlocutiones, quæ momenti non sunt alicujus, Concilii Carthaginensis, tertio Kal. Juniarum celebrati, mandatum legitur, quo Episcopi octodecim eligebantur, septem scilicet ad disputandum, totidem ad consultandum, quatuor ad acta sctiptis mandanda. Omnium quoque Catholicorum Episcoporum, qui mandato subscripserant, numero CCLXVI. nomina recitantur. Hic Petilianus flagitat, *veniant in judicium Notarii*, cùm Clerici minoris loci Episcopos se fingere potuerint: requirendum igitur utrùm numerum novitas fecerit, an

Coll. n. 61. dederit antiquitas. Post multa jurgia statuit Marcellinus, Episcopos præsentes venire dignentur. Stabant intereà Donatistæ, quod molestum Marcellino videbatur: *Mihi*, inquit, *oneresum, tot venerabilibus viris stantibus residere dignamini*: hanc ob urbanitatem gratias quidem Petilianus egit honestissimas, stare tamen cum suis maluit exemplo Domini, qui ante Præsidem stare dignatus est. Secundum formam *cælestis Oraculi* Donatistas Marcellinus monet, idoneos assertionis suæ Actores indicare, cui præcepto his verbis satisfecere: *Post Consulatum Varanu V. C. octavo Kal. Junii, Carthagini* N. 148. *Januarius, Primianus, Felix, Donatus, Candorius, Optatus, Donatianus, Antonianus, Victorianus, Fortu, &c. Primiano, Petiliano, Emerito, Protasio, Montano, Gaudentio, Adeodato, Coëpiscopis nostris, præsentes præsentibus, salutem. Mandamus vobis Ecclesia causam, defenseresque vos facimus adversus traditores, persecutoresque nostros. . . . Quidquid egeritis pro statu Ecclesia, ratum nos habituros nostrâ subscriptione profitemur.* Mandato subscripserant Donatistarum Episcopi omnes quotquot aderant, quos inter *Felix Episcopus Roma*. Papirio Massoni observantur quatuor Episcoporum nomina ex septem viris, quos Donatistica factio elegerat ad disputandum. Primianus *Carthaginensis*, Petilianus *Constantiniensis*, Emeritus *Cæsariensis*, Gaudentius *Thaginudensis*. Aliorum trium Ecclesiæ ignorantur. Lectis scribentium nominibus, Possidius, Aureliusque ipsorum quoque præsentiam flagitarunt. Omnium ergo jubente Tribuno subscriptione recitantur, quod Petiliano pergratum fuit: ut eâ ratione de suarum Ecclesiarum numero constaret. Dum quorumdam nomina recitantur, scribi jubet Alypius Tagastensis, illos *in villis, vel fundis esse Episcopos* N. 181. *ordinatos*. Porro Manilius Bazienus Presbyter pro suo Episcopo oculis capto subscripserat, quod Tribuno probatum. Ea res tamen jurgii aliquid movit. Alypius enim suæ partis absentium Antistitum nomina inseri voluit. Ad hæc Petilianus restatur, ex suis multos vel necessitatibus, vel adversis valetudinibus præpeditos non venisse; Cathedras quoque viduatas esse; quæ in Actis contineri voluit. At *Felicis Zummensis* occasione lis non minima exoritur, quæ non est prætereunda. Quæsivit Fortunatianus, Siccensis Ecclesiæ Episcopus Catholicus, quomodo *Felix*, qui aberat, subscribere potuerit. Cùm hæc falsitas esse videretur, respondit Petilianus: *Felix quidem Lambiensis hic ægrotat, sed* N. 205. *& alii duo, id est, Flavianus, & Donatus idem non mediocri ægritudine retinentur, credo quod alicui mandaverit pro se subscribi ille Felix, & in nomen sedis, vel loci factus est error, quem aut simpliciter accipiant, aut facimus hujus nominis jacturam.* Quam prosecutionem sufficere cognitori existimatum. At subinde disceptatio longè major exoritur. Ut Rufinianus Scriba recitavit *Quodvultdeus Episcopus Gessitensis*, dixit Petilianus, *In itinere defecit*. Id cùm Catholicis impossibile videretur, petiit Alypius, *utrùm Clericus ex nomine suo subscripserit, an ex nomine defuncti*, Exceptore recitante auditur, *Quodvultdeus Episcopus Gessitensis ager subscripsi*. Hîc quidem aqua Donatistis hærebat, quia si subscripserat Quodvultdeus, non igitur in itinere obierat, quia in urbe Carthaginensi subscripserat mandato *octavo Kalend. Jun.* Rimam tamen invenit *Adeodatus*, quâ se elabi posse putavit: *Is qui* N. 207. *mandavit, de cujus nomine nunc agitur, cùm ægrotare cœpisset, ad propria remeans, in itinere defecit.* Quæ excusatio cùm verisimilitudinis aliquid haberet, ea Marcellino non displicuit; id unum rogavit, utrùm Quodvultdeum Carthagine fuisse, *sub Dei testificatione* Adeodatus designaret. Ad hæc Emeritus, *Quid si se alius pro eodem* Ibid. *posuit?* Quâ excusatione prior quidem evertebatur.

batur. Ex gestis hujus diei apparet, quot Episcopi mandatis subscripserint. Ex parte Donatistarum Rufinianus Scriba numeravit CCLXXIX. inclusis sex numero, qui aberant. Ex parte verò Catholicorum 266. inventi sunt, quibus postea viginti adduntur, qui etiam subscripsere. Itaque si numerus Africanorum Episcopatuum ineatur, erant inclusis omnibus Catholicorum 570. Donatistarum circiter 500. Cùm dies penè emensus foret, ob utraque parte concessum, *die perendino* negotium peragi, ut *crastino intermisso* schedæ describerentur.

Coll. 2. n. 32.

Gesta secundæ diei in Collatione Carthag.

XIX. Secundâ Junii die, Flavio Marcellino, illisque qui proximè interfuerant, etiamnum præsentibus, *Primianus, Petilianus, Emeritus, Protasius, Montanus, Gaudentius Episcopi, & defensores veritatis*, notoriam hanc suam significarunt, quâ postulabant, oblatum à Catholicis mandatum sibi in notitiam perferri, ne imparati ad judicium venirent. Quæ postulatio cùm æqua videretur, jussit Marcellinus mandatum rogantibus descriptum tradi. Tertio Nonas Junias, præsentibus iis, quos jam memoravimus, *Libosus Ducenarius illustrium Potestatum dixit, quoniam in hodiernum diem comperendinata cognitio est, & pro velo sunt utriusque partis Episcopi, si jubet sublimitas tua, intromittantur.* Ingressis partis utriusque Episcopis, quibus disputandi munus injunctum fuerat, Marcellinus eos omnes rogavit, ut sedere dignarentur. Ubi Catholici consedere, dixit Petilianus, *quod priore judicio factum non est, facere non audemus.* Iterum rogante Marcellino, ut Donatistæ sederent, respondit Petilianus, *Patribus nostris absentibus non sedemus, maximè cùm Lege divinâ consessus prohibeatur, ne cum hujuscemodi adversariis nostris considere velimus.* Hîc se Marcellini urbanitas ostendit, qui sibi extorqueri noluit, ut stando cognosceret. Ablato ergo *sessu Judicis* ipse stetit, & Catholicis unà surgentibus, dixit Donatistis, *Docet me vobis stantibus, habere hujusmodi voluntatem, quæ ad reverentiam tantorum pertinet Sacerdotum*; cui Petilianus, *Honorificè feceris.* Post hæc Martialis Exceptor monuit, notoriam pridie Marcellino oblatam esse recitandam. Quo facto, Petilianus rogat prius edi gesta quàm responderet. Subjunxit & Emeritus, ita se esse comparatum, ut diuturnâ lectione edoceri debeat. Lecto Decreto, ut perendino die negotium repeteretur, jussit Cognitor ad causæ meritum venire. Ad hæc Donatistæ urgent acta proferri, quorum partem cùm in Codicibus adhuc haberi, *Martialis* Exceptor respondisset, rogant iterum Donatistæ, ut gesta ex more ederentur, quod cùm humanum & justum videretur, petente vel Augustino cognitio differtur in *sextum Iduum Juniarum*, jussique Exceptores, Junii septimo matutinis horis gesta edere, quæ vel uno die prius Montano tradita sunt, ut ex ipsius Confessione liquet: *Scripsi vobis, Hilare, & Prætextato Exceptores, me accepisse à vobis gesta geminæ cognitionis, in quibus cum traditoribus & persecutoribus nostris conflximus. . . Tradidistis coram Patribus & Coëpiscopis nostris die octavû Iduum Juniarum, horâ diei tertiâ in Ecclesia Theoprepia.*

Coll. 2. n. 3. &c.

Coll. 3. n. 5.

Diei tertiæ Collatio Carth. Tergiversationes. Donatistorum.

XX. Die constitutâ octavâ Junii, feriâ v. ingressis partis utriusque Actoribus Episcopis, Marcellinus jussit *principale negotium proponi.* Hîc Emeritus contendit, primùm qualitatem personarum discutiendam esse, quis in judicium adduxit, quis Principes convenit, quis Legatos misit, quis judicium postulavit. Neque Cognitori ea Donatistarum prosecutio displicuit, qui Imperatoris Sanctionem recitari jussit. Quâ lectâ, petunt etiam preces Episcoporum, qui Honorium adierant, proferri, quæ certè vitiligatorum tergiversatio fuit. His amotis disputandum erat, *in qua sit parte superstitio constituta.* Rotundè quidem Catholici fatebantur, se Collationem petivisse: causam verò disserdi cùm Princeps inquiri jussisset, nil rationis esse Donatistis urgere perpetuò, *prodant mandatum, prodant legationem.* Huic suæ tergiversationi Legatorum fortè mendacia obtendebant; omniaque vulganda esse causabantur: *Noverit hæc conscientia populi, sciat universa Provincia.* Addebat Petilianus: *Si cognovero à perfidia atque mendacio te cæpisse, necesse est ut tuam personam prorsus evitem, quid enim mihi prodest docere mendacem?* Multis de nomine Catholici ultrò citròque jactis, quærit Emeritus, *utrùm petitoris loco adstarent* adversarii, quod non prorsus iniquè postulabatur, judice vel Marcellino, jubente, *Respondeatur objectis.* Non inficias quidem ire Catholici poterant, quin anno CCCCIII. Theodosio & Rumorido Coss. supplicem Septimino Proconsuli Libellum obtulissent *adversus Hæreticos de parte Donati.* Lecto Libello, exclamat Petilianus: *Petitor est, qui petit.* Hæc verò se postulasse, sed præcedentibus adversariorum criminationibus, & accusationibus Catholici professi sunt. In quæstione agitanda, quis petitor esset, multum temporis est inertis transmissum. Ac nostro quidem judicio, partes illæ Catholicis implendæ erant, utpote qui Collationem missâ legatione flagitarant. Cæterùm non satis candida fuit Petiliani prosecutio, qui disceptationem aliò transferre conatus, quærit ab Augustino, *Filius esset Cæciliani, an non?* At quis eum ordinasset? Cui meritò responsum à Fortunatiano: *Quid ad causam pertineat veritatis, uniuscujusque Episcopi ordinator, non satis cognoscimus.* Ex Petiliani interrogatione apparet, illos Donatistarum similes esse, qui ad ravim usque ab Evangelicis flagitant, *Quis vos ordinavit?* Evangelicos verò meritò adversariis suis Catholicorum Fortunatianique verba reponere: *Quid ad causam pertineat veritatis uniuscujusque Episcopi ordinator, non satis cognoscimus.*

Coll. 3. n. 16.

N. 75.

N. 89.

N. 97.

N. 227.

N. 244.

Donatistæ causam ingrediuntur Responsiones Augustini.

XXI. Cæterùm capita controversiæ gemina erant, de quibus disputandum; alterum facti, alterum juris; scilicet Cæcilianus foret traditor, nec ne: concesso verò traditorem fuisse, num ex communione, quam Cæciliani successoribus Ecclesiæ Africanæ colebant, jure tituloque Ecclesiæ Christianæ excidissent? Ac prior quidem illa quæstio ex tabulis publicis; posterior verò ex Scripturæ monumentis decidi debuit, ut sapienter Marcellinus agnovit: *Si traditionis*, inquit, *crimen objicitur, quod sine dubio Legibus divinis non potest approbari, sed gestorum fide diligentius inveniri, tum demum gestis publicis omnia peragantur. Sin verò causa fidei cœperit agi, tunc ad ea, quæ V. & N. Testamenti exemplis docenda sunt, venietur.* Quo Decreto quid æquius? Porro omissis velitationibus, ex quibus nil fructus redibat, nisi jactura temporis, tandem causæ jugulum Donatistis invadi placuit. Quorum nomine sic Marcellinum compellat Emeritus: *Quoniam habemus in manibus divinorum Sacramentorum collectam undique uniformitatem, id ipsum*

N. 156.

N. 249.

ANNO DOM. 411.

sum adversum eorum mandatum, quod legaliter se scripsisse dixerunt, jubeat recitari, ut post assertionem nostræ persecutionis, lectionemque libelli, sive literarum, quas in judicio petimus recensendas, universa quæ nostris partibus competunt, specialiter peragamus. Recitante Romulo, obturbat Emeritus, *non legit, non distinguit sensus.* Concedente Augustino Donatistis, ut mandatum legerent suum. *Habetdeum* Episcopus jubente Marcellino recitavit: *Januarius & cæteri Episcopi veritatis Catholicæ, quæ persecutionem patitur, & non facit,* &c. Hoc verò suo mandato exponunt, quod ad rem maximè faciebat: *Adversarii nostri decursis testimoniis, quibus Ecclesia cum laude sui ubique diffunditur, id prius mandant suis defensoribus peragendum, ut contra nos, qui Ecclesiæ defendimus puritatem, isto modo agant, ut eandem Ecclesiam habituram in se permixtos simul bonos & malos, usque in finem seculi dicant esse prædictam. Cujus rei causâ nos magis ostendimus, Ecclesiam Dominus in Scripturis divinis sanctam & immaculatam fore ubique nuntiatam.* Hanc verò suam opinionem testimoniis probant, nec non exemplis. Aiunt Prophetam, quem *Sophoniam* vocant, quòd prohibitum sibi panem sumpserat, à leone discerptum fuisse. Schismaticorum altaribus, Eliam nunquam communicasse. Catholicos in defensionem sceleris sui frustra Judæ proditoris exemplum assumere sibi, quem Dominus hominibus ignotum pertulit. Nullum Schismaticorum, Hæreticorumque baptismum esse: *Unde enim fieri potest, si una est Ecclesia, & indivisus est Christus, ut foris positus baptismum consequatur?* Non moribus modo, sed corpore etiam ab improbis hominibus esse recedendum, multis Scripturæ locis ostendi. Numeri c. 16. Esaiæ c. 52. 2 Cor. 6. Vanum esse suffugium adversariorum suorum, dicentium, ab aliquis ipsorum Maximianistis fuisse persecutiones illatas, *cùm utique longè aliud sit, usurpata Ecclesiastica & compauperum civiliter repetere voluisse,* nec ullam ad communionem suam invitum coëgisse. Queruntur denique, sanguinis multum effusum esse per Leontium, Ursacium, Macarium, Paulum Taurinum, Romanum, stupratas virgines, spoliatos pauperes, ablatas Basilicas, actos in fugam Sacerdotes, in uno oppido Bagaiensi cruoris mul-
N. 258.
tum manasse. Ad hæc Augustinus respondit, venturum Christum, *ut mundet aream suam*; divina extare testimonia de zizaniis & tritico. Hoc Donatistæ fatebantur, sed dicebant, malos Sacerdotibus esse incognitos. Excepit hæc multa de voce *mundi* disceptatio, utrùm de Ecclesia, an de mundo esset intelligenda. Collationis cætera malo fato periere, quæ ex titulis capitum Breviculo Augustini, gestisque post Collationem sunt intelligenda. Objectum Catholicis, dixisse plures Ecclesias esse, quod lectis Codicibus dictum esse non constitit. Defendere illi, quæ protulerant, de Ecclesia præsentis temporis, & futuri. Petentibus Donatistis, ut de singulis articulis pronuntiet, Marcellinus respondit, Legibus prohibere, *ne sententia pro parte negotii proferatur.* Eò processit petulantia Donatistarum, ut Judici dicerent,
N. 295.
Si Christum non es, cur de Sacerdotibus judicas. Et Catholicis affirmantibus, quòd *Donatista oculos eruendo Diabolum superaverunt*, objicerent *Diabolum esse defensum.* Rediit in disceptationem de Cæciliano causa: testanteque Petiliano, se propter raucedinis impedimentum agere non posse, Catholici interloquuntur Petilianum se substraxisse, *quod ei Donatus Casensis ex gestis evidenter ostensus est.* De Felice quoque Aptungitano lis magna fuit, Cæciliani ordinatore, cujus purgatio gestis exhibitis ostendebatur. Cùm habuisset Marcellinus ubi ostentaret præclaram patientiam suam morosæ disceptationis, ut nihil superfuit quod legeretur, partes exire jubentur, quo scribi posset plena sententia.

ANNO DOM. 411. N. 541.

XXII. Ubi revocatæ partes præsentiam attulere suam, Marcellinus dixit: *Universalis Ecclesiæ statum Cæciliani insimulatione, de quo nihil reprehensibile potuit approbari, non debere subverti, nec absentiam eorum qui se à corpore Ecclesiæ separant, latâ adversus eum præjudicare valuisse sententiâ: sicut nec à Maximianistis recenti tempore in absentem Primianum prolata damnatio eidem nocere prævaluit.* Inducta deinde ultima sententia triumphalis memoriæ Constantini, de Cæciliani innocentia & Donati calumniosa criminatione, Felicisque Aptungensis per Proconsulare decretum purgatione subjungit: *Declarata igitur veritati detecta falsitas colla submittat. Unde universos ordinis viros, dominos etiam fundorum, actores, conductores, tam domus divinæ, quam etiam privatarum possessionum, Senioresque omnium locorum hujus Edicti auctoritate commoneo, quatenus memores Legum, dignitatum æstimationis, salutisque propriæ, Donatistarum conventicula in omnibus civitatibus & locis prohibere contendant, ita ut Ecclesias, quas eis humanitate meâ absque imperiali præcepto usque ad diem sententiæ constat indultas, Catholicis tradere sine ulla dilatione festinent, ni malunt tot sanctionum laqueis irretiri. Hi autem, qui post vetita Legum eorum se cœtibus miscuerint, indubitanter intelligant, pœnam se imperiali arbitrio præstitutam ulterius vitare non posse.* Concedit Episcopis Donatistarum, absque molestia ad sua loca remeare. Circuncellionum quoque turbas comprimi jubet, fiscus, loca mox fisco occupanda prædicat. Cùm ad noctem usque Collatio prorogata fuisset, noctu quoque sententia pronuntiata est.

Marcellini de Collatione sententia.

XXIII. Absolutâ Collatione, Donatistæ Acta subscribere à Cognitore jubentur. Ac principio id recusarunt, ut paratæ essent calumniæ, negarent se dixisse quæ dixerant; corrupta esse à Marcellino Acta causarentur. Standum tamen promissis fuit, quibus convenerant, gesta ab utraque parte subscriptionibus suis esse munienda. Id testatur Augustinus: *Hæc verba negarent se fortè dixisse, nisi suâ possent subscriptione convinci. Ecce quàm diligenter actum est pro salute vestra, ut verba vestra subscriberemus, quod fieri omninò nolebant, & ut facerent, tandem aliquando compulsi sunt. Nam extant verba eorum ubi hoc facere recusarunt, & rursum alia verba, ubi hoc facere consenserunt, quod primo negaverant. Omnia scripta sunt, omnibus subscriptum est. Ideò enim videbantur nolle subscribere, ut negare se possent, dixisse quod dixerant, & de gestis corrupte Judici calumniari.* Questi sunt Donatistæ prolatam noctu Judicis sententiam. Quas ad querelas meritò Augustinus exclamat, *O ferream frontem. Nocte dicta est sententia, sed fulgens lumine veritatis.* Sed & inclusos tanquam in carcere fuisse conquesti sunt; frustra tamen querelis ejusmodi suorum aures implebant. Constabat enim, partibus unum eundemque locum circum-

Collationis exitus: Factionis Donatistæ decrementum.

Aug. post Coll. c. 12.

Post Coll. c. 19.

scriptum fuisse; locum spatiosum, lucidum, amœnum, frigidum: ut vel utrisque, vel, quod certissimum est, ne utris fieret injuria. Donatisticæ factionis Collatio hæc veluti funus fuit, quæ exiode corpus passim distrahendum dedit. Aooo Dom. CCCXI. orta fuerat, tantosque in Africa progressus fecerat, ut vel tempore Collationis Episcopatus cum Catholicis ex æquo ferè partiretur. In Collatioue CCLXXXVI. subscripsere; quorum nomiua ut lecta sunt, dixerat Alypius, *Scriptum sit, ducentos viginti esse absentes, quos aut infirmitas, aut ætas, aut certe necessitas detinuit.* Subjuoxerat Fortunatianus Sitensis: *Cathedras nos quoque sexaginta quatuor vacuas habere, his gestis intimamus.* Qui numeri simul ducti summam Cathedrarum efficiunt DLXX. Petilianus verò partis suæ numeraverat Episcopatus circiter quingentos, quibus *Maximianistæ* non includebantur. Recitata fuerunt CCLXXIX. Episcuporum nomina, seu absentibus inclusis. Ad verba Alypii ducentos viginti, qui desiderabaotur numerantis, exclamaverat Petilianus, *Scriptum sit, multò plures absentes esse, & jam Cathedras viduatas, quibus Episcopi ordinandi sunt.* Erant ergo Petiliano Cathedræ circiter quingentæ. Post Collationem verò factio Donati miserum traxit spiritum: ut si sectam, quasi hominem consideret, totamque ejus ætatem percenseat, ut cœperit, atque adoleverit, ut quasi ad quendam juventæ florem pervenerit, ut posteà velut consenescens, ad finem pervenerit, annorum circiter centum spatium impleverit, utpote quæ orta anno CCCXI. lethalem ictum revoluto seculo ex Collatione tandem acceperit, cujus maximos fructus non semel prædicat Augustinus. Satis sit ipsius verba referre ex gestis cum Emerito, qui Collationi interfuerat: *Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum magna ex parte suscepimus, ita ut penè omnes communioni Catholicæ sociatos esse gaudeamus.* Quæ aono CCCCXVIII. hoc est, septennio post Collationem scripta fuere. Quin etiam eâ Collatione mortalium ferocissimi Circumcelliones mansuefacti & exculti, ad elegantiores melioresque mores defluxere: *Colendis agris, amisso Circumcellionum & opere & nomine inserviunt, servant castitatem, tenent unitatem:* quæ Gaudentio scripsit Augustinus, qui ex Collatione plurimas sibi palmas collegit. Legatur & ad Bonifacium Epistola 50. & liber I. adversus Gaudentium, cap. 29. In tanto pretio Catholicis ea Collatio fuit, ut io compluribus Ecclesiis labente Quadragesimâ palam publicèque legeretur. Qua de re verba Augustini observanda suot animo: *Præsentibus vobis fratrem & Coëpiscopum meum Deuterium obstringo, ut quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagastam, apud Constantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Ecclesias, sic etiam deinceps facere non pigrescat. Ut annis omnibus per jejuniorum dies, id est, Quadragesimam ante Pascha, quando vobis maximè jejunantibus plus vacat audire eadem gesta Collationis, per annos singulos universa à capite in finem ex ordine recitentur.* Felices Africanas Ecclesias, si ut ratione, causâque Donatistis superiores erant, sic & morum sanctitate vicissent! Hic ille fructus Collationis esse debuit, ut pallentes mores raderentur, quos in plerisque Catholicorum non immeritò culpabant, ac pro communionis impedimento habebant. Quòd verò severissimis Legibus Imperatorum Donatistæ post Collationem exagitati fuerint, laudare non possumus. Perturbatores quidem meritis erant suppliciis afficiendi. Qui verò mansueto degebant animo, tolerandi videbantur, utpote qui religionem colerent à pietate non disjunctam, quam & moribus suis oon decolorabant; ac de rebaptizandis Hæreticis disciplinam observabant, quam Cyprianus, Firmilianus, Synodique & Orientis & Occidentis calculo suo comprobaverant. Sed de rebus Donatistarum sequentibus adhùc decebimur.

Coll. 1. n. 217.

Aug. de Gestis cum Emerito.

XXIV. Dum Ecclesiastica nos Occidentis negotia detinent, de Bracarensi Concilio, quod in annum CCCCXI confert Labbeus, paucis dicamus. Qui interfuere Episcopi decem, Synodi Præfatione referantur: *Convenientibus Episcopis Elipandus Columbriensis, Pamerius Ægytanensis, Arisbertus Portugalensis, Deusdedit Lucensis, Gelasius Emeritensis, Pontamius Eminiensis, Tiburtius Lamatensis, Agathius Irensis, Petrus Numantinus in Fano S. Mariæ, Dominus Pancratianus Episcopus primæ sedis dixit.* Qui sinè titulus in mendis cubans, est ex subscriptionibus restituendus, Pancratius *Bracarensis*, Gelasius *Emeritensis*, Elipandus *Columbriensis*, Pamerius *Egitavensis Idanha*, Arisbernus *Portuensis*, Deusdedit *Lucensis*, Potamius *Eminiensis Agueda*, Tiburtius Lamacensis, &c. Barbaris Hispanias vastantibus, Episcopi Symbolum fidei condidere, quod Alanis Suevis Vandalisque opponeretur, quorum alii Idololatriam, alii Arianismum profitebantur. Decernunt ergo, Patrem ingenitum, Filium ex Patre genitum ante tempora, Spiritum procedentem à Patre & Verbo; Deos gentium esse Dæmonia. Genuinum esse Concilium, Labbei sententia est. Pace tamen viri doctissimi, quod primum Bracarense Concilium putatur, nos pro figmento habemus. Stylus quidem Synodi tam humilis est, tam sordidus, tam ab eorum temporum Latinitate disjunctus, ut non sine Antiquitatis injuria hunc in annum conferri possit. Flores aliquot decerpantur, ut nares judicent, referantne gratum vetustatis odorem: *Notum vobis est fratres, & socii mei,* (sic incipit Pancratius) *quomodo barbaræ gentes devastant universam Hispaniam. Præter Celtiberiam & Carpetaniam, jam reliqua omnia versus Pyrenæos sub sua jacent potestate. Et quia malum hoc jamjam est supra capita nostra, volui vos advocare.* Dixissent genuini Bracarenses, sub *ipsorum* potestate. Antiquitatem nec sapit, *relatorium vobis mittat.* Quid verò Bracarensi ea formula opus erat, quâ mysterium Trinitatis propooeretur, cui Symbolis Nicæoo, & Constantinopolitano abundè cautum erat atque provisum? Saltem notissima Symbola recordari Bracarenses debuere. Denique suo se indicio prodit sorex, & patet, qua de causa Synodus fuerit fabricata: *Si placet vobis omnibus, statuatis quid agendum sit de reliquiis Sanctorum: præcipuè de Patre nostro, & Apostolo hujus regionis Petro Ratistensi, quem ad salvandas animas Jacobus Domini consanguineus dimisit:* Ut certo certius sit, Synodum cusam esse, postquam Jacobi Apostoli in Hispanias profectio obtrudi cœpit, diu post annum Dom. CCCCXI.

De Bracarensi Synodo. Num genuina?

Lab. Conc. t. 2. 1509.

XXV. Est Baroniania in Annalibus, & in Labbeaoa Collectione Synodus Ptolemaidensis cum anno CCCCXI. conjuncta. Cujus cogendi causam illam potissimum intercessisse, illustrissimus Purpuratus memorat, quòd multa adversus Ecclesiam impia Andronicus perpetrasset:

Nùm Synodus Episcoporum Ptolemaide Andronicum damnavit?

Bar. Ann. 411. n. 53.

Quibus

Anno Dom. 411.

Quibus in Synodo propositis, atque probatis, communi omnium sententiâ dirâ excommunicationis pœna mulctatur. Magno verò hoc argumento Baronius nititur, quòd in versione, quâ utebatur, legerit, *Concilium ad Episcopos.* Hinc faustis avibus Synodus Ptolemaidensis exorta. At nisi obtusior nos fallat mentis acies, Decretum quidem Ptolemaidensis Presbyterii videmus, Synodi *pluribus Episcopis* constantis non videmus: neque Baroniana versione in errorem nos abripi patiemur, qui in Græcis nil Synodi invenerimus. Synesii verba sunt, οἷς τὸ Συνέδριον μετῆλθε τὴν Ἀνδρονίκου μανίαν ἀκούσατε. *Quibusnam pœnis Presbyterium in Andronici furorem animadverterit, audite.* Synesius non dixit *Synodus*, dixit *Synedrium*, quæ vox insolens est Episcoporum conventui significando: neque Synodum doctissimus ille Petavius vidit, qui Latinè vertit, *de consilii sententia.* Baronium sanè, Biniumque res ipsa monere debuit, nullius Synodi Episcopalis constitutum fuisse illud, quo Andronico excommunicationis pœna irrogatur: *Sin quisquam velut angusta urbis Ecclesiam contempserit, & ab ea damnatos receperit, noverit is sectam à se Ecclesiam, quam unam esse constat.* Ab Ecclesia igitur Ptolemaidensi, non à Synodo Andronicus percussus fuerat. Neque parvitas urbis alicujus Synodi in ea congregatæ autoritatem ullâ ratione deterit. Igitur ab Ecclesia Ptolemaidensi Andronicus excommunicatus fuit, à Synodo non fuit, quæ ex prava duntaxat versione Conciliorum numerum auxit. Non pugnamus quidem, quin Synodus *Diœcesana* dicatur, hoc est, constans ex Episcopo, suisque Presbyteris, undique in unum confluentibus. Qualis ille conventus Hierosolymitanus fuit, qui in Pelagium à Joanne, Presbyterisque suis est anno CCCCXV. celebratus. Plurium verò Episcoporum Concilium fuisse conventum illum Ptolemaidensem, præcisè negamus Baronio. In novum & errorem, licet leviorem, sua versio Baronium induxit, qui germanum *Thoantis* nomen perpetuò corrumpit, in *Tonantem* mutatum, quamvis in Græcis semper habeatur Θόας. Θρασυτάτῳ Θόαντος, *audacissimo Thoante.* Et paulò infrà: Θόαντι καὶ τοῖς αὐτοῦ, *Thoanti & ejus sociis.*

Synes. Ep. 75.

XXVI. Relegatâ ad commenta Ptolemaidensi Synodo, non illepidam de Synesio historiam nostros in Annales referamus. Andronicus Beronicensis in Pentapolitana regione natus, & educatus fuerat. Obscuri huic homini parentes contigerant, utpote qui ne avi quidem nomen edere poterat; imò neque patris, & à *piscatu ad Præfecturam* evectus fuerat. Dum eâ fungitur, civis quidam Ptolemaidensis calamitate oppressus publicas pecunias furatus erat. Neque argenti minimum abstulerat miser. Ab eo quippe Andronicus supra decem staterum millia repetierat, & absque dilatione ulla propter mille reliquos interficere constituerat. Castello reus includebatur inexpugnabili, custodibusque, ne panis inferretur, prohibitum, ut quintus jam dies illucesceret, ex quo cibis omnibus captivo interdiceretur. Ac Synesii odio in vinctum maximè sæviebat. Cur verò Synesio irasceretur, causa hæc fuit. Erant Andronico cum viro nobili inimicitiæ, quòd nuptias hic affectabat, ille prohibebat. Cùm ob hæc ab Andronico cruciaretur, Ecclesia misero succurrere voluit. Verùm à *Thoante*, uno ex satellitibus excitatus, in has voces erupit: Andronicus, *neminem* quemquam ex Andronici manibus ereptum iri, non si pedem ipsum Christi manibus amplectatur. Alia Synesius queritur: *Ecclesiæ foribus affixit, Andronicus nefarius suis sceleribus inviolabilis mensæ supplicationem intercludens.* His de causis excommunicationis telo Andronicum Ptolemaidensis Ecclesia. Hæc quoque ad alias scribit Ecclesias: *Andronico & ejus sociis, Thoanti ejusque sociis nullum Dei Fanum aperiatur.* Quòd si quis cum illis communione jungatur, Ptolemaidenses testantur, se nec eâdem mensâ usuros unquam, nedum mysteria ipsi dispensent. Violentiæ suæ postmodum pœnitentiâ ductus Andronicus, vinculis suis solvitur, repugnante Synesio. Antequam excommunicationis literæ mitterentur, supplicem se esse simulat, pœnitentiam pollicetur, *quam mihi omnes admittendam existimabant, me uno excepto.* Neque in ea re una benignitatem Ecclesiæ expertus Andronicus. Cùm enim non multo post in calamitatem incidisset, ipsius misertus Synesius, quantum potuit infelicem adjuvat; adeò ut potentibus viris ejus causâ molestus fuerit, eumque è *funesto tribunali* extraxerit, quod Theophilo Alexandrino significatum voluit. Ex eo specimine præclara Synesii agnoscitur indoles. Neque gratia, aut potentia hominum ad iniqua deflectebat, utpote qui defuncti Chrysostomi memoriam coleret, quod vel ipsius infensissimo hosti Theophilo Epistolâ declaravit, dum de Alexandro Presbytero narrat, beatæ memoriæ Joanni olim fuisse commendatum: *Honoratur enim à nobis*, inquit, *mortui memoria, quoniam omnis cum vita simultas expirat.*

Andronici & Synesii historia.

Synes. Ep. 57.

Id. ib.

Synes. Ep. 58.

Synes. Ep. 72.

Synes. Ep. 89.

Synes. Ep. 66.

Anno U. C. 1165. Per. Jul. 5125. Jul. 457. Dom. 412. Honor. 20. & 18. Theodos. 11. & 5. *Sol.* 1. G. F. *Lun.* 14. *Indict.* 10. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 1. 2. P. 14. *April.*

Anno Dom. 412.

Coss. *Honorius Aug.* IX. *& Theodosius Aug.* V.

I. Extincto cum Constante Julianoque, filiis Constantini, patre tyranno, rebellionibus injecta demum frena videbantur. Fuere tamen, qui infelices defunctorum exitus non pertimescentes, eorum actus imitari voluere. Jovinius apud Moguntiacum, quod Olympiodoro perperàm *Mundiacum* scribitur, Imperator creatur, operâ studioque & Goaris Alani, & Gunnarii Burgundiorum Præfecti. Jovinio ne se adjungeret Ataulfo, Attalus autor fuit. Ubi cum copiis ad illum se contulit, eo adventu offensus Jovinius, Attalum accusat profectionis suasorem. Nova hæc seditio Honorio non minimum metuenda fuit. Desciverat Sarus, infensus Imperatori, qui de *Belleridis* ipsius domestici cæde nullam rationem habens, percussorem inultum patiebatur. Magno incepti Jovinii adjumento Sarus fuisset, vir ad miraculum strenuus. Tanto hoste Principem liberavit Ataulfus, qui ut diuturnum inveteratumque odium saturaret, occurrit Saro, qui viros octodecim aut viginti apud se habebat. Fortitudine advocatâ Sarus, cui spes nulla salutis erat, mortem suam multo aggressorum sanguine emi voluit. Quem gesta heroica, & stupore digna edentem, adhibitis saccis, virum ægrè captum interficiunt. Perperàm Schotus vertit, *scutis adhibitis.*

Jovinii rebellio.

Phot. Bibl. p. 183.

II. Imperium nova clades turbat. Gothi Rege Ataulfo Gallias ingressi, miseras regiones variis

Gothi Gallias invadunt. Gallorum corruptio.

variis calamitatibus premunt, quibus deplorandis vexatorum lachrymæ non sufficiebant, ut magnitudinem Gallici sceleris penè vis doloris æquavit. Virtutis imaginem ferè nullam reliquerat morum corruptio, quod Salvianus verbis tragicis deflet: *In omnibus Gallis, sicut divitiis primi fuere, sic vitiis. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam inquinatior vita, nusquam corruptior disciplina.* Exceptis paucis, *qui sparsis redemerunt crimina nummis*, omnes vitiorum quasi fluctu opprimebantur. *Prope idem omnes, penè unus gurges omnium gula, penè unum lupanar omnium vita.* Quid tantæ vitiorum colluviei rependi debuit, nisi quod & repensum fuit? Crimina deploravit Salvianus, calamitates Prosper etiam defleat:

Salvian. l. 7.

Prosp. de Provid. Prol.

Si totus Gallos sese effudisset in agros
Oceanus, vastis plus superesset aquis.
Quod sanè desunt pecudes, quod semina frugum;
Quodque locus non est vitibus, aut oleis;
Quod fundorum ades vis abstulit ignis & imbris:
Quarum stare aliquas tristius est vacuas.
Si toleranda mali labes, heu cade decennis
Vandalicis gladiis sternimur & Geticis!

Quo lugubri carmine Aquitaniæ clades canebat. Dum Ataulfus se cum Gothis in Gallias effundit, Constantius qui tyrannide Constantini imperium liberaverat, in Hispanias migrat, ut usurpatam Maximo dignitatem evelleret. Misero vita concessa, qui ob humilitatem morte quidem indignus videbatur, utpote rebus imperii nil detrimenti allaturus, licet inter homines relinqueretur.

Edictum Honorii in Donatistas provocantes.

III. Ad res Ecclesiæ transeamus, quæ jucunditate suâ legentium oculos delectare possunt. Mens Donatistis semper fuerat ad Imperatorem provocare, ut verbis expressis in Collatione sæpius ostenderant. In malum tamen versa est appellatio, quâ commotus ad iram Honorius Rescriptum ad Seleucum Præf. Præt. misit, quo mulctæ eis imponuntur, bonorum proscriptiones, & Clericorum exilia imperantur, Ecclesiæ donariaque Catholicis vindicantur, ut miseris vita trahenda foret, quæ cederet in supplicium, ipsique vel morti postponenda. Audiatur Edictum:

Cod. Th. l. 52. de Hæret.

Cassatis quæ Pragmatici, vel adnotatione manus nostræ potuerint impetrari, ut manentibus his, quæ etiam dudum super hoc definita sunt, & Veterum Principum Sanctione servatâ, nisi ex die prolatæ Legis omnes Donatistæ, tam Sacerdotes, quàm Clerici, Laicique Catholicis, ea quæ sacrilege descivere, reddidere. Tum illustres sigillatim pœna nomine Fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre. Spectabiles auri pondo triginta; clarissimi pondo viginti; Sacerdotales auri pondo triginta; Principales auri pondo quinque? Circumcelliones argenti pondo decem. Qui nisi à Conductoribus, sub quibus commanent, vel Procuratoribus executori exigendi fuerint præsentati, ipsi teneantur ad pœnam; ita ut nec domus nostra homines ab hujusmodi censura habeantur immunes. Uxores quoque eorum maritalis segregatim mulcta constringat. Hos enim, quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium publicatio subsequetur. Servos etiam Dominorum admonitio, vel colonos, verberum crebrior ictus à prava religione revocabit, ni malint ipsi ad prædicta dispendia, etiamsi sint Catholici, retineri. Clerici verò, Ministrique eorum, ac perniciosissimi Sacerdotales ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego polluerunt, in exilium viritim ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur. Ecclesiis eorum, vel conventiculis, prædiisque, si qua in eorum Ecclesias Hæreticorum largitas prava contulit, proprietati potestatique Catholicæ, sicut jamdudum statuimus, vindicatis. Datum III. Kal. Febr. Ravennæ Honorio IX. & Theodosio V. AA. Coss. Suæ appellationis hunc fructum Donatistæ perceperunt, observante Possidio in vita Augustini: *Post eorum appellationem piissimi Regis responso, jussi inter Hæreticos condemnati sunt.* Utrùm vero æquitate conditum Rescriptum Honorii fuerit, illi dicant, quibus veritas cordi est. Durum sanè nobis videtur, invitos homines ad religionem suscipiendam impelli. Neque arma ejusmodi sunt Apostolis concessa, quibus tamen illa contulit omnia Dominus, quæ ad amplificandum ipsius regnum requirebantur. Non eò tamen processit Honorii severitas, ut Donatistas morte afficeret. Hinc Bonifacio hæc scribit Augustinus Epistolâ 50. *Jam enim Lex fuerat promulgata, ut tanta immanitatis hæresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quàm ipsa sæviebat, non tantùm violenta esse, sed omninò esse non sineretur impune: non tamen supplicio capitali propter servandam etiam circa indignos misericordiam, sed pecuniariis damnis propositis, & in Episcopos ministros eorum exilio constituto.*

Edicto Honorii irritantur Donatistæ.

IV. Edicto Honoriano territos complures ad Ecclesiam pedibus accessisse scimus, corde nescimus; quæ tamen una ratio est, quâ ritè cum Ecclesia copulemur. At multi fuere, quos severitas ea potius irritavit, ut Catholicorum odio magis magisque flagrarent; quod nec Possidio dissimulatum: *Ex qua ratione solito amplius eorum Episcopi, cum suis Clericis & plebibus communicaverunt, & qui pacem tenuerunt Catholicam, multas eorum persecutiones usque ad membrorum amputationem, & internecionem pertulerunt.* Præcipuè Circumcelliones furoris sui aculeos emisere. *Restitutum* Presbyterum occiderunt. *Innocentio* oculum effoderunt: cujus sceleris confessionem non salientibus ungulis, non urentibus flammis, sed admotis virgis Marcellinus extorsit. Quem ne sontes meritis pœnis afficeret, enisè rogat Augustinus, ut eâ mansuetudine feros ad humanitatem animos flecteret. Voluit tamen gesta sibi à Marcellino mitti, quæ publicè in Hipponensi Ecclesia legerentur. Macrobius quoque Donatistarum Episcopus, comitante virorum mulierumque catervâ, aperuit sibi Basilicas, quas possessorum quantuluscunque timor clauserat. Imò non pauci furore perciti, mortem sibi consciverer, ut ex verbis Augustini intelligitur: *Mitiora in vos constituit Imperator, propter mansuetudinem Christianam exilium vobis voluit inferre, non mortem, sed vos homines docti considerantes quid debeatur merito, & quid minus sit in supplicio, non de judicio illius, sed de vestro additis mortem.*

Aug. Ep. 169.

Augustini cum Fortunio Collatio.

V. Omnibus intereà modis allaborabat Augustinus, ut vires frangerentur Donatistis. Quibus enervandis longissimam Carthaginis Collationem, lectuque molestissimam in Epitomen redigere statuit. Aliundè Donatistæ non quiescebant. Omni ratione conati adversariorum victoriam figmentorum obscurare nebulis. Jactabant ubique, emptam auro Marcellini sententiam, quæ fama cùm Episcoporum ad aures appulisset, Concilium apud Cirtham, Numidiæ urbem celebrari placuit, quo falsus de corrupto Marcellino rumor extingueretur. Dum in itine-

re

Anno Dom. 412.

re constitutus Augustinus, Turbusicom oppidum ingreditur, *Fortunii* Donatistarum Episcopi colloquio frui voluit, quod & petenti libentissimè concessum. Id ætati detulit Augustinus, ut ipse prior ad Fortunium adiret annis majorem. Antequam considerent, rumore de collatione disperso, in domum turba non minima confluit. Disputando horæ aliquot protractæ disceptationis in exordio, partibus litigantibus placuerat, quæ utrinque dicerentur, à Notariis excipi. Recusantibus Notariis, qui eo fungi officio facillimè poterant, fratrum qui aderant nonnulli, operam suam pollicentur, sed inordinatis obstrepentium interpellationibus scribendo abstinere. Collationis hujus summam Augustini ad Donatistas Epistola complectitur 163. Ac primùm vitam Augustini, quam ab *Eleusio*, *Glorio*, & *Felicibus* narrantibus se comperisse dicebat, Fortunius prædicavit, quæ omnia benefacere ille potuisset, si in Ecclesia fecisset. Hinc arrepta occasio quærendi, quænam illa esset Ecclesia, ubi rectè benèque vivere oporteret? Hîc primò asserere Fortunius, *Ubique terrarum esse communionem suam.* Ad hæc Augustinus: *Quærebam utrum Epistolas communicatorias, quas formatas dicimus, posset quo vellem dare, & affirmabam, quod manifestum erat omnibus, hoc modo facillime illam terminari posse quæstionem.* Ventum deinde ad persecutiones, quas Donatistis inferri plurimas Fortunius querebatur. Transmarinas Ecclesias innocentes mansisse aiebat, donec Macarianæ persecutioni consensissent. Addebat, Sardicense Concilium ad Episcopos Afros, qui erant communionis Donati, dedidisse literas. Agitanda quæstio erat de schismate, & postero die Fortunius ad Augustinum venit, & hæc iterum tractare cœperant, sed ordinandi Episcopi necessitas Collationem solvit. Fortunio laudis aliquid ex disputatione rediit, in qua se virum ostendit probum amantemque pacis, quod & Augustinus testatur: *Quantum arbitror, difficillimè potestis invenire in Episcopis vestris tam utilem animum, & voluntatem, quàm in iste senis perspeximus.* (Aug. Ep. 163.)

Cirthensis Synodus in Donatistas.

VI. Postquàm Episcopi Cirtham convenere, optimè instituunt rationem, quâ calumniantium linguæ occludi possent. Junii XIV. Synodus celebratur, cui Silvanus præfuit. Illustrium Episcoporum, qui interfuere, nomina sunt, Valentinus, Aurelius, Innocentius, Maximinus, Optatus, Augustinus, Donatus. Acta quidem periere: superest tamen Epistola, quâ notitiâ gestorum utcunque instruimur. Epistolam dictavit Augustinus, quæ brevissimam Carthaginensis Collationis exhibet historiam. Scribunt Donatistis, suos Episcopos falsò dicere, *Cognitorem præmio fuisse corruptum*: inter absentium nomina mortui nomen inseruisse, quo de sua multitudine gloriarentur. Non esse cur probos mores jactent, *cùm quisquis à Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quòd à Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam*: ostendisse se & obtinuisse, communionem malorum *non maculare aliquem participatione Sacramentorum, sed consensione factorum*: non magis obesse Cæciliano absenti septuaginta plus minus Episcoporum Concilium, quàm *Primiano* obfuit Maximianistarum centum circiter Episcoporum Synodus. Scripta est Epistola XVII. *Kal. Julias, piissimo Honorio Augusto* VIII. *Consule.* Quam tamen numeralem notam error invasit. Legendum quippe *Honorio* IX. *Consule*, cujus octavus Consulatus annum CCCCIX. afficir biennio ante Collationem.

Aug. Ep. 152.

Pelagius: ejus patria: ab aliis Pelagiis, quibuscum contunditur, distinguendus.

VII. Dum decrescit in Africa Donatistarum factio, pestilens error irato Deo Carthagine emersit, qui hoc ipso anno in hujus urbis Concilio damnatur. Pelagii is error est, quem palam apertèque *Cœlestius* profitetur. Antequam verò de Synodi decreto dicere instituamus, Pelagii Cœlestiique originem, simul ac mores, notabilioraque illa, quæ apud Antiquos larius diffusa sunt, ut quàm breviter cognosci possint, ab illustribus electa monumentis deligere constituimus, ut documenta sumere volentibus longæ inquisitionis labor absit. A Pelagio, utpote Magistro, principium. Pelagio patria fuit Anglia, insula Occidentalis Oceani nobilissima: cujus in regione, quæ Wallia dicitur, natales habuit, atque incunabula. Hinc Mario Mercatori *Brito* appellatur: Rufinus, inquit, *Pelagium, gente Britannum, Monachum decepit.* Eandem quoque Pelagio patriam Prosper assignat in Chronico: *Pelagius Brito, dogma nominis sui contra gratiam Christi exerit.* Et de ingratis contra Pelagianos:

Dogma quod antiqui satiatum felle draconis,
Pestifero vomuit coluber, sermone Britannus.

Ac ut à Pelagio Tarentino distingueretur, *Britonis* cognomen habuit. Hinc Orosius in Apologetico: *Britannicus*, inquit, *noster mox, ut voluerit, se nosse confidit.* Facescat ergo eruditorum nonnullorum opinio, qui vel in *Aremorica*, ut Danæus, vel in *Scotia*, ut Vossius, vel in *Hybernia* Pelagii patriam invenere. Populare nomen *Morgan* Pelagius accepit, hoc est, *Marigena*, unde & Pelagii appellatio affixa homini, veluti infausto omine, quo fluctus ab ipso movendi portendebantur. Claros Pelagio natales non contigisse, ex verbis Orosii colligimus: *Quanquam hoc quod neque aptè, neque decorè dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neque natales dederunt, ut honestioribus studiis erudireris, neque naturaliter prevenit ut saperes.* (Oros. Apol.) Porro ne nos malus auferat error, plures *Pelagii* sunt distinguendi, quos Baronio, Righetio, aliisque eruditis permisceri placuit. Monachus fuit nomine Pelagius, de quo mentionem fecit Chrysostomus in quarta ad Olympiadem Epistola: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quamisque coronis digni sunt, qui forti animo in acie steterunt, cùm viros tam piè ac sanctè, tantaque cum tolerantia viventes, abripi atque in fraudem impelli videamus.* Pelagium Britonem hisce coloribus pingi persuasum Baronio. Quod nobis est creditu difficillimum. (Bar. Ann. 405. n. 7.) Pelagii sui lapsum anno CCCCV. lugebat Chrysostomus, quo tempore Pelagius noster ob pietatis speciem in magna adhùc gloria erat. Laudes quidem ipsius prosequitur Augustinus, libris de Peccatorum Meritis, qui anno CCCCXIII. conditi sunt: *Legi Pelagii quædam scripta, viri ut audio sancti, & non parvo provectu Christiani.* Aug. de Pecc. Mer. l. 3. c. 1. Et in sequentibus, *Bonum ac prædicandum virum* fuisse dicit. Quas Pelagio nostro laudes non concessisset, si ante octennium jam Orientalium ad aures errorum ipsius infamia pervenisset. Occidentalium quidem animis prius quàm Orientalium mentibus impressa fuit Pelagii notitia, in quam anno duntaxat CCCCXV. venere. Testis Orosius in

Apo-

Apologetico : *Intromissum Pelagium unanimiter omnes interrogastis, an hæc, quibus Augustinus respondisset, se docuisse cognosceret?* Joannes quoque Hierosolymitanus præsente Orosio ea locutus est : *Hæc quæ leguntur, in alios dicta sunt, aut de Pelagio suggerendum putas.* Adeò verum est, magnam de Pelagii erroribus in Oriente ignorationem fuisse; quâ sanè non laborassent Episcopi, qui conventui Hierosolymitano interfuere, si tam apertè jam ante decennium errores vulgasset, ut Olympiadis aures tangerent. Quid multa? Ex Marii Mercatoris Commonitorio à Labbeo edito discimus, urbem à Gothis antè vastatam fuisse, quàm in Palæstinam Pelagius migraret : *Post Romanæ urbis vastationem in Palæstina degebat Pelagius.* Chrysostomus verò ad plures prius abiit, quàm urbi cladem inferret Alaricus. Fuit & in Ægypto Monachus, nomine *Pelagius*, quem perstringit Isidorus Pelusiota, scriptâ ad ipsum Epistolâ : *Tibi ingens annorum turba canitiem invexit : & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio Monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans atque explorans.* Quæ in Pelagium *Britonem* dici, Baronio placuit : *Qui vagationis Pelagii haud putat causam fuisse, popinas absumendi, sed pateram venenatæ hæresis propinandi.* Nobis verò alium prorsus designari Pelagium, penè certum est. Volebat Isidorus Pelagium suum includi Monasterio, qui contra asceticæ disciplinæ regulas passim & ubique vagabatur, quas sub annum 431. querelas jactabat Isidorus. Est autem incredibile, Pelagium Britonem, qui urgente senio notissimus Hæreticus fuit, tum temporis Ægyptiaca Monasteria incoluisse, à quibus, ut plenè *lupum insidiantem ovili*, quàm longissimè abegissent. Neque hæresim Pelagii sui incusat Isidorus, quod sine dubio fecisset, si eâ laborasset; perstringit tantùm voluptates ipsius, quibus perfluebat. Pelagio verò Britoni sobrior sicciorque vita, deliciis gulæ non liquescebat. Alius & Pelagius fuit, *Tarentius* dictus, à quo noster, addito Britonis cognomine, secernebatur. Augustinus Paulino : *Pelagium quem credimus, ut ab illo distingueretur, qui Pelagius Tarenti dicitur, Britonem fuisse cognominatum, quod servum Dei dilexeris novimus, nunc autem quemadmodum diligas ignoramus.* Quo vel uno loco liquet, *Pelagium* Anglum laudabilibus moribus præditum, Paulinoque percharum, cum *Pelagio* sive Isidori, sive Chrysostomi confundendum non esse. Cæterùm Pelagii in corpore vitia naturæ quædam inerant, Orosio teste : *Noster hic mutilus lævis in fronte, monophtalmus, non necessarium sibi æstimat munimen in capite.* Latos etiam humeros gestabat, *robustamque cervicem*, præferebat *etiam in fronte pinguedinem.* Sic ab Orosio pingitur.

Lab. Conc. t. 2. 1515.

Isid. Ep. l. 1. 314.

Bar. Ann. 405. n. 8.

Aug. Ep. 106.

Orof. Apol. 452.

Vita moresque Pelagii. Laicus Monachus erat. Epocha erroris ipsius.

VIII. Pelagio Britoni vita ascetica placuit. Non eam tamen coluit, quæ vel in Cœnobio, vel in eremo profitentem constituit. Fabula est Veteribus prorsus ignota, quæ Pelagium *Bancornensis* Cœnobii alumnum prædicat. Monachus simpliciter scribitur Augustino : *Pelagianorum est hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio Monacho exorta.* Monachus & Mario Mercatori dicitur. Ut sacræ Virgines, sic & Monachi propriis in latibus complures habitabant. Quæ causa fuit, cur Augustino *velut Monachus* Pelagius appelletur. Nil Ecclesiasticorum honorum adeptus, solâ Laici sorte contentus fuit. Hinc Joannem Hierosolymitanum sic compellat : *Quid fratres tui, Patres nostri senserint, & decreverint, super hac hæresi, quam nunc Laicus prædicat, intimamus.* Neque alium quàm pro Laico Pelagium habet Zozimus in sua ad Africanos Epistola : *Mirum est, si isti laicum virum ad bonam frugem longâ erga Deum servitute nitentem, falsis literis percellere voluerunt.* Ita animo & vitâ constitutum fuisse Pelagium, ut humana ratio postulat, ostendunt & laudes plurimæ, quibus à S. Augustino affectum jam monuimus, & Paulini, Melaniæ, Piniani, virorumque pietate insignium, Pelagiique cum benevolentia & charitate magna consensio. Nonnihil tamen ut homo voluptati indulgens, ab Orosio perstringitur : *Fieri potest ut judicio suo se arbitretur . . . . Spiritu timoris cohonestatum, qui post multam crapulam novissimè expergefactus, adjungit, posse hominem sine peccato esse.* Quæ indignationi potius, vel conjecturis, quàm veritati videntur ascribenda, quia latos humeros, & pinguedinem in fronte ostendebat Pelagius. Carthagini versabatur anno superiore, dum Collatio Catholicorum & Donatistarum instituebatur. Quo tempore usus est Augustini colloquio : *Ejus faciem Carthagine quantum recolo, semel & iterum vidi, quando curâ Collationis quam cum Donatistis Hæreticis habituri eramus, occupatissimus fui; ille verò ad transmarina properavit.* Quod mente jam conceperat, erroris monstrum edidit anno circiter CCCCV. Ut enim innocentiam ostenderet suam, Epistolâ ad Innocentium anno CCCCXVII. missâ alterius meminit, quàm duodecennio antè Paulino scripserat. Hoc nos Augustinus monuit libro primo de Gratia, c. 34. & 35. Verba hæc sunt Pelagii : *Legant illam Epistolam, quam ad S. virum Paulinum ante XII. fere annos scripsimus, quæ trecentis ferè versibus nihil aliud quàm Dei gratiam & auxilium confitetur.* Quibus recitatis, continuò subjungit Augustinus : *Hanc ego Epistolam legi, & inveni eum penè per totam non immorari, nisi in facultate, & possibilitate naturæ, & penè sibi tantam gratiam Dei constituere.* Apertius conditas in pietatem detexit insidias Commentariis suis, quæ anno circiter CCCCIX. elucubravit, de quibus Marius Mercator in suo Commonitorio : *Ausus est memoratus ante vastationem urbis Romæ in Apostolum Paulum Commentarios condere, & his edere, de quorum amicitia præsumebat. Explanare autem se putavit singula Apostoli verba, vel sensus. In Epistola igitur, quæ est ad Romanos, cùm ad illa loca venisset, ubi Vas electionis ita loquitur :* Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransivit . . . *ita idem ait : Exemplo, inquit, seu imagine usus est.* Verbis Pelagii recensitis, subjungit Marius : *Posteros hic dicit, non omnes ubique, & omninò totos homines læsos illius peccato, sed illos tantum, qui per imitationem similiter suis peccatis, & propriis factis sunt rei prævaricationis, sicut Adam.* Venenarium quoque Pelagius egit in sua ad *Demetriadem* Epistola, quæ mulierem ad virtutem hortatur. Præclara quidem habet, sed viro illita, atque condita, qualia hæc sunt : *Volens Deus rationabilem creaturam voluntarii boni munere, & liberi arbitrii potestate donare, utriusque partis possibilitatem homini inferendo, proprium ejus fecit esse, quod velit, ut boni ac mali capax naturaliter utrumque posset, & ad alterutrum voluntatem deflecteret.* Mortalia hæc

Aug. de Hæref. c. 88.

Zoz. Ep. 4.

Orof. Apol. 452.

Aug. de Gest. Pal. c. 22.

Lab. Conc. t. 2. 1513.

Hier. t. 9. p. 2.

Anno Dom. 412.

Gennad. Catal. c. 42.

hæc femina in libris sparsit suis; quæ multos infecere. Porro nondum manifestâ hæresi nomen Scriptoribus Ecclesiasticis suum inseruit: *Pelagius Hæresiarches, antequam proderetur Hæreticus, scripsit studiosis tres necessarios de fide Trinitatis libros, & pro actuali conversatione Eulogiarum, ex divinis Scripturis librum unum, capitulorum indiciis in modum S. Cypriani Martyris præsignatum.*

Cœlestius. Ipsius patria. Mors. Errores.

IX. Magistro Pelagio Cœlestius usus est, quem labente hoc anno Carthaginenses damnaverunt. Cœlestius Hiberniam sibi patriam duxit, qua de causa *Scotus* non semel dicitur Hieronymo in suis Commentariis ad Hieremiam. Libri primi Procemio: *Nec recordatur stolidissimus, & Scotorum pultibus prægravatus*, &c. Perperàm Mariani Victori editio habet *Scortorum*. Quem his coloribus pingat Hieronymus, intellectu non est difficillimum. Præcursorem ejus *Grunnium* dicit, hoc est, Rufinum, quem alio & corio, & nomine indutum lacerat. A Rufino verò se audivisse prædicabat Cœlestius, *peccati non esse traducem*. Sed & ejusdem Commentarii in tertium librum Procemio Hieronymus: *Habet enim progeniem Scotiæ gentis de Britannorum vicinia.* Itaque Baronio virisque eruditis non assentimur, qui in verbis Hieronymi Pelagium quæsivere: *Videas*, inquit Baronius, *descriptum esse Pelagium*. Imò *Cœlestium* videmus. Pelagius quidem Scotus non erat, sed Britannus. Alia verò Scotia, alia Britannia, quas sanè regiones accuratè distinxit & Hieronymus in verbis laudatis, *Scoticæ gentis de Britannorum vicinia.* Cœlestio præcipuè infensus Hieronymus, à quo & hæresim nomen traxisse voluit, Alypio scribens & Augustino: *Autoribus vobis hæresis Cœlestiana jugulata est.* Non dixit Pelagiana. Iterum atque iterum dicimus, *Scotorum pultibus prægravatus* homo, unus idemque est cum Cœlestio, cujus in patria pultes familiares erant vescendo. Salomonis Ducis Cornubiæ consanguineum fuisse nonnulli memorant, quod jure *Cavius* reliquit in dubio, non item quòd Hibernus fuerit, si quid valeat autoritas Hieronymi. De Cœlestio loquentem Marium Mercatorem audire jucundum erit: *Pelagio adhæsit Cœlestius, nobilis natu quidem, & illius temporis auditorialis Scholasticus. Sed naturæ vitio eunuchus à matris utero, Eruditus hic à Pelagio prædicto instructus, sensum istum impiissimum meracius imbibit, ac multos incredibili loquacitate amentiæ hujus sua participes & complices fecit.* Priusquam se Pelagio excolendum traderet, editis libris nomen famæ suum commendarat, teste Gennadio: *Cœlestius antequam ad Pelagium concurreret, imò adhuc adolescens; scripsit ad parentes suos de Monasterio Epistolas in modum libellorum tres, omni Deum desideranti necessarias. Moralis si quidem in eis dictio, nihil ibi vitii postmodum prodiit, sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.* Magistro suo candidior pectore discipulus erat, atque audacior. Clam timidèque Pelagius erroris sui secreta detegebat. Apertè verò opiniones Cœlestius suas proferebat: Ausus, (verba sunt M. Mercatoris) *palam publicèque his verborum sententiis eundem sensum dissemınare per populos.* Inter Pelagium ergo & Cœlestium hoc interfuit, quòd ille tenacioris animi, hic effusioris videbatur, quod & Augustino observatur: *Attendite quid Cœlestius apertissimè dixerit, & ibi videbitis, quid vobis Pelagius occultaverit. . . . Hunc sensum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem discipulus ejus palam, & sine ullius obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non erubuit, nec timuit.* Cùm ergo sive liberioris, sive pertinacioris Cœlestius esset ingenii, ut Carthaginem migravit, sensus palam suos detexit. Audiamus adhuc M. Mercatorem: *Cœlestius egressus ex urbe Romana, Carthaginem Africæ totius Metropolim venit, ibique de supra scriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ urbis per libellum à Paulino Diacono sanctæ memoriæ Ambrosii Mediolanensis Episcopi est accusatus, sicut gestorum confectio se habet.* Hæc verò amicis suis capita ubique locorum disseminanda misit.

Error Baronii.

Bar. Ann. 410. n. 61.

Hier. Ep. 79.

B. M. P. t. 27. 130.

Gennad. Catal. c. 44.

Aug. de Pec. Orig. c. 6.

Lab. Conc. t. 2. 1512.

Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus fuisset.

Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, non genus humanum.

Quoniam parvuli qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem.

Quoniam neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, nec per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.

Quoniam Lex mittit ad regnum Cœlorum, quomodo & Evangelium.

Quoniam ante adventum Domini fuerunt homines impeccabiles, id est, sine peccato.

Hisce errorem gurgitibus Cœlestius immersit, qui idcircò non Ecclesiæ fulminibus modò, verùm etiam Principum Rescriptis obrutus est, Honorii scilicet anno CCCCXVIII. & Constantii anno CCCCXXI. uti stylo fusiore tum declarabimus.

Carthaginensis adversus Cœlestium Synodus.

X. Cœlestiana dogmata ubi Africæ Episcopis innotuere, opinionibus quæ nervos pietatis omnes elidebant, obsistendum putaverunt. Quod utilius ut fieret, Synodum Carthagini celebrant anno CCCCXII. labente, ut probabiliter admodum colligitur ex Epistola Synodica, anno CCCCXVI. ad Innocentium Pontificem scripta, quæ de Erotis, Lazarique literis hæc habet: *His lectis, Pelagium & Cœlestium autores nefarii prorsus, & anathematizandi ab omnibus nobis erroris advertimus. Unde factum est, ut recensendum peteremus, quid ante ferme quinquennium super Cœlestii nomine hîc apud Ecclesiam Carthaginensem fuerat agitatum.* Elucubrata est Epistola Theodosio Juniore VII. & Palladio Coss. Regressu in anteriora facto, id quinquennii in annum Dom. CCCCXII. incidit. Utrùm verò Synodus mense Februario congregata sit, ut *Garnerio* creditum, in incerto habendum existimamus. Periere gesta Synodi, exceptis fragmentis nonnullis, quæ deprompta ex Augustino nostris Annalibus inserimus: *Aurelius Episcopus dixit: Sequentia recitentur. Et recitatum est, quòd peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano. Et cùm recitatum esset, Cœlestius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium esse. Ita tamen, ut cui donavit Deus gratiam peritiæ, consentiam, quia diversa ab eis audivi, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt Episcopi. Paulinus Diaconus dixit: Dic nobis nomina eorum. Cœlestius dixit: S. Presbyter Rufinus Romæ, qui mansit cum S. Pammachio. Ego audivi illum dicentem, quia tradux peccati non sit. Paulinus Diaconus dixit: Et aliquis alius? Cœlestius dixit: Audivi & plures dicere. Paulinus Diaconus dixit: Dic nomina ipsorum. Cœlestius dixit: Non tibi sufficit unus Sacerdos? Et post aliqua, alio loco, Aurelius Episcopus*

Aug. Epist. 90.

Aug. de Pec. Orig. l. 2. c. 2. &c.

copus

copus dixit: Reliqui libelli legantur. Et recitatum est, quòd infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem. Usque in finem libelli minoris superius inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti, Cœlesti, aliquando ut dixit Diaconus Paulinus, quòd infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem. Cœlestius dixit: Exponat quid dixit ante transgressionem. Paulinus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Unum est ex duobus, aut neget se docuisse, aut jam damnet illud. Cœlestius dixit: Jam dixi, exponat quomodo dixit ante transgressionem. Paulinus Diaconus dixit: Nega te illa docuisse. Aurelius Episcopus dixit: Rogo quid collegerim ego, ex hujusmodi objectione dico, Adam constitutus in Paradiso, quod antè dicatur inexterminabilis factus, posteà per transgressionem præcepti factus sit corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus Diaconus dixit: Hoc, Domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certè infantium hodie baptizandorum, utrùm talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ, aut certè de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat? Hoc vult Paulinus Diaconus audire? Paulinus Diaconus dixit: Utrum docuit hoc, an non, neget? Cœlestius dixit: Jam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audivi destruere, nec non & alios astruere: licet quæstionis res ista sit, non hæresis. Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari, quid quæris aliud? Quid post tot interrogati nes hoc homine factum, doceat Marius Mercator, qui multa nos Baronio, eruditisque incognita monuit: *De quibus omnibus capitulis suprà scriptis, exemplaribus Synodalium gestorum Patres, & Episcopi regionis illius restiterunt Cœlestio, & jusserunt ut condemnaret, quæ essent heretici sensus. Sed Cœlestius nullo modo acquiescens, quin imò resistens Actis iisdem, quibus frequenter auditus est, Ecclesiasticâ communione privatus est. A qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum. Quâ mox idem ipse appellatione neglectâ, Ephesum Asiæ urbem contendit, ibique ausus est per obreptionem locum Presbyteri petere.* Eruditi qui Marium Mercatorem necdum editum legerant, Paulinum Cœlestii accusatorem pro *Diacono Carthaginensi* habuere, quem Mediolanensem fuisse tenemus, illum scilicet, qui Ambrosii vitam scripto mandavit.

Lab. Conc. t. 2. 1512.

Mors Theophili. Vitæ ipsius breviarium. Scripta.

XI. Exhaustis rebus Occidentis, Orientis & memorabilia ambitu orationis amplectimur. Incipiamus à Theophilo, mors criterium est Socrati Chronologicum, multorum quæ ab oblivione vindicavit: *Theophilus Alexandrinus Episcopus morbo veterno correptus, extremum diem obiit Honorio IX. & Theodosio V. Coss. Idibus Octobris.* Abiit igitur è vita *tertiâ feriâ*. Adeptus erat Episcopatum anno CCCLXXXV. teste Socrate: *Arcadio Aug. I. & Bautone Coss mortuo Timotheo Alexandrinæ urbis Episcopo, Theophilus Sacerdotii curam suscepit.* Sedit annos circiter XXVIII. Vir fuit & mentis acumine, & Canonum peritiâ, & eruditione laudabilis. Famæ quoque non minimum sibi comparaverat in evertendis Alexandrinorum numinum fanis. At in magnitudinem vitia hominis virtutibus certabant. Astutiæ suæ causæ nomen accepit *Cothurni*. Quæstui deditus erat, multumque studii in accumulandis opibus collocabat. Origenistis primùm adeò favebat, ut Monachos, quibus *Longis* nomen erat, Origenis studiosos summâ benevolentiâ prosequeretur, rerumque Ecclesiasticarum dispensationi præficeret. At concepto dein in illos odio, quòd ipsius avaritiam molestè ferrent, tam acerbè cum Origenistis vexavit, ut ad crudelitatem vix addi posset. Seipsum verò superavit furore in lacessendo Chrysostomo, quasi conjuratione in pietatem sanctitatemque factâ, utramque exterminari voluisset. Horrenda sunt fragmenta libri, quem in adversarium edidit: *Dicit illum contaminatum, & in Ecclesia primitivorum impium, pestilentem, vesanum, & tyrannica mentis insaniâ furibundum, atque in sua vesania gloriantem, animam suam adulterandam tradidisse Diabolo.* Hoc addit: *Arians & Eunomians contra Christum Joannis blasphemiis delectantur, Judæi & Idololatræ, justificati sunt tuâ comparatione Gentiles.* Multa ejusmodi spiritus Facundus ab oblivione vindicavit. Extra Historiæ fines Damascent fabulam eliminamus, qui ut imaginibus autoritatem afferat, hæc habet de Theophilo, qui Chrysostomi nomen in Ecclesia recitari prohibuerat: *Theophilus ob illud peccatum non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chrysostomi, quam ille cum adorasset, spiritum emisit.* Quæ si vera sunt, mirum sanè, Attico monenti Chrysostomi nomen sanctis esse tabulis inscribendum, Cyrillum Theophili & successorem, & consanguineum obstitisse. Constat quidem ex Nicephoro, hæc Attico rescripsisse Cyrillum: *Quomodo namque inter Sacerdotes Dei censebitur, illorumve feret sortem, cui Sacerdotalis dignitas abrogata est.* Non abludit tamen à vero, morientem hæc dixisse Theophilum: *Beatus es, Abba Arseni, qui semper hanc horam ante oculos habuisti:* quam verò quidem sibi adduxisse, qui hæc loquebatur, ex ipsius monumentis apertè liquet. Honorificus tamen in defunctum Leo Magnus fuit in sua ad Martianum Augustum Epistola: *Sed sanctæ, inquit, memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus*, &c. Quod nobis quidem admirationem efficit, cùm Chrysostomi causa Romanæ & Alexandrinæ Ecclesiæ communio divulsa fuerit. Hinc Carthaginensium Decretum, anno CCCCVII. conditum: *Placuit, ut de dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad Sanctum Papam Innocentium scribatur, quo utraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat.* Cùm igitur quam Romana colebat, Chrysostomi memoriam vivente Theophilo Alexandrina Ecclesia non restituerit, utique extra Innocentii communionem Theophilus mortem obiit, qui tamen sanctæ memoriæ vir Leoni dicitur. *Beati* quoque nomine non semel à Facundo Theophilus afficitur. De ipsius pœnitentia sit Deus arbiter. Scripto nonnulla mandavit Theophilus, quorum meminit Gennadius: *Theophilus Alexandrinæ civitatis Episcopus scripsit adversum Origenem unum & grande volumen, in quo omnia penè ejus dicta, & ipsum pariter damnat, ac simul docet, non à se eum primùm, sed ab antiquis Patribus, & maximè Heracla fuisse & à Presbyterio ejectum, & de Ecclesia pulsum, & de civitate fugatum. Sed & adversum Anthropomorphitas Hæreticos, qui dicunt, Deum humanâ figurâ & membris constare, disputatione longissimâ confutans, & divinarum Scripturarum testimoniis arguens & convincens eos, ostendit, Deum incorruptibilem & incorporeum juxta Patrum fidem credendum. . . . Paschalem etiam recursum, quod magna apud Nicæam Synodus post XCV. annos agi in tempore & die, & Luna, secundum statum suum invenerat, additis quibusdam*

Socr. l. 7. c. 7.

Socr. l. 5. c. 12.

Socr. l. 6.

Facund. l. 6.

Damasc. de imag. l. 3.

Niceph. l. 14. c. 27.

Leo Ep. 64.

Col. Ecc. Afr. cap. 101.

Anno Dom. 412.

busdam ipsius festivitatis rationibus, & expositionibus Theodosio Princips obtulit. Hujus & operis meminit Leo in sua ad Martianum Augustum Epistola. Multa & alia scripsit, quorum fragmenta leguntur Veterum in mooumentis, de quibus Historiæ eruditorum literariæ consulantur, nec noo Bibl. Max. Patrum t. v. Extant etiamnum ex versione Hieronymi Paschales Epistolæ tres, quas suis temporibus restituimus. Quod opus magnis laudibus affecit Hieronymus in sua ad Theophilum Epistola: *Mirati sumus*, inquit, *in opere tuo utilitatem omnium Ecclesiarum.* Id in observatione ponendum, quòd Peofestum nativitatis Dominicæ, qui dies erat esurialis, eâ ratione coli Theophilus statuat, cùm primæ feriæ cohærebat, quæ ex Ecclesiæ disciplina jejunii erat immunis: *Quia ergo accidit, ut Sanctorum Theophaniorum sit hic profestus dies, & à jejunando tamen dispensemus, ad utrumque scientes procedamus, ut paucos dactylos sumentes, simul & hæreses viteaius, quæ Domini nostri J. C. resurrectionem non honorant, & diei jejunii, quod debetur, reddamus.*

B. M. P. t. 5. 860.

Cyrillus Alex. Theophilo succedit.

XII. Defuncto Theophilo Cyrillus non sine disputatione substituitur, quam Socrates memorat. Ortâ de Episcopatu contentione, alii quidem *Timotheum* Archidiaconum, alii verò Cyrillum sororis Theophili filium in ea sede collocare studebant, *Cùmque ob id mota esset populi seditio, Timothei quidem partibus favebat Abundantius Dux Militum Ægypti. Quamobrem tertio post obitum Theophili die Cyrillus ordinatur.* Accesserat Octobris xv. feriâ tertiâ. Tertius post obitum in Sabbati diem incidit, ut non mirari non possimus Capellum scribentem, Cyrillum *electum esse* xx. *Octob. feriâ primâ*: quo casu non *tertio*, sed quarto Theophili post obitum die consecratus fuisset. Ex Cyrilli electione liquet, clavo trabali diebus Dominicis noo affixas fuisse Episcoporum ordinationes. Magnam in Episcopatu gerendo Cyrillus potestatem adhibuit: *Ex eo enim tempore Episcopi Alexandrini Sacerdotalem gradum atque ordinem supergressi, Principatum quendam obtinere, & cuncta pro imperio agere ceperunt. Statim igitur Cyrillus, clausis Novatianorum Ecclesiis quotquot erant Alexandriæ, primò quidem sacra earum vasa atque ornamenta abstulit. Deinde Episcopum illorum Theopemptum omnibus suis facultatibus nudavit.*

Socr. l. 7. c. 7.

Id. ib.

Synesii de Paschate ad Petrum Epistola.

XIII. Dum in Ægypto versamur, Synesii memoria est apprehendenda, qui hoc anoo ad Petrum Presbyterum de Paschate Epistolam scripsit: *Solemnium literarum latorem, quibus constituta festiva celebritatis dies indicitur ad* xxx. *Pharmuti, ita ut quæ proximè illam antecedit nox, resurrectionis mysterio consecrata sit, hunc & abeuntem & redeuntem omni cum humanitate prosequimini, ac jumentorum mutatione utrinque dimittite.* In vertendo graviter Petavius peccavit, *ad decimum nonum Aprilis*, qui feriæ *sexta* cohærebat, à celebratione Paschatis alienissimæ. Vertere igitur debuit, *Aprilis* xiv. qui resurrectioni Dominicæ, Paschatique celebrando dicabatur. *Pharmuti* quippe decimus nonus Aprilis quarto & decimo cohæret, quo Pascha hujus anni est agitatum.

Synes. Ep. 13.

Marcellæ Epitaphium condidit Hieronymus.

XIV. Hoc quoque anno Marcellæ, de qua non semel mentionem agitavimus, illustris fœminæ Epitaphium condidit Hieronymus. Obierat anno ccccx. non multò pòst quàm urbs à Gothis desolata est. Defunctæ mortem sic narrat Hieronymus: *Post aliquot dies sano, integro, vegetoque corpusculo obdormivit in Domino, & pauperes reliquit hæredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacbrymas tuas illa rideret conscientia vitæ bonæ, & præmiis futurorum.* Cur verò tam sero *Principiam* Virginem defunctæ filiam soletur Hieronymus, haoc ipse causam attulit: *Hucusque reticerem, & biennium præterirem silentio, non fuit dissimulationis, ut malè existimas, sed tristitiæ incredibilis, quæ ita meum oppressit animum, ut melius judicarem, tacere impræsentiarum, quàm nihil dignum illius laudibus dicere.*

Anno Dom. 412.

Hier. Ep. 16.

Maruthæ Episcopi in Persidem legatio.

XV. Socratem secuti, Maruthæ in Persidem legationem io hoc & anno collocamus, quam ante quadriennium contigisse, Baronio placuit. Illam quippe refert in annum Dom. ccccviii. quæ Chronologia Socrati pugnat. Etenim injectâ Cyrilli ad Episcopatum Alexandrinum evectionis mentione, hæc habet: *Sub idem tempus Christiana Religio in Perside propagata est.* Cùm igitur Cyrillus anno duntaxat ccccxii. Ecclesiæ Præfectus sit, ad illud quoque tempus Maruthæ est referenda legatio. Mesopotamiæ Maruthas Episcopum agebat, gentis scilicet *Supharenorum & Sami*, qui in Synodo ad Quercum adversus Chrysostomum congregata *Cyrini* pedem impeudens calcaverat. Negotiorum causâ necesse Theodosius Augustus habuit, Maruthæ ad Isdigerdem Persidis Regem profectionem iojungere. Cui ut viro pietate insigni, Rex honoris multum attulit. Quippe diuturnum capitis dolorem, quo Magi illum liberare haud potuerant, Maruthas suis precibus pepulerat. Ea res Magorum offendit animos, quorum apud Isdigerdem autoritas plurimùm valebat. Veriti ne Prioceps Christi religionem amplecteretur, ad fraudes se convertunt. Eo tempore, quo Rex ignem perpetuum in æde adorare consueverat, hominem sub terra abditum exclamare jubent, *Foras exturbandum esse Regem, impiè agentem, dum Christianorum Episcopum Deo carum esse putat.* His permotus Isdigerdes, de dimittendo Marutha cogitat. Ut precum subsidio Magorum fraudem novit Antistes, conventum Regem sic compellat: *Noli, ô Rex, amplius deludi, sed ingressus postquam vocem audieris effossâ humo fraudem deprehendes.* Non ignis, sed fraudulenti homines loquuntur. Maruthæ monitis cùm Rex paruisset, invento clamante, fraus detegitur. Qua de causa Magos decimationis addicit supplicio. Permisit & Maruthæ ubicunque vellet, Ecclesias extruere: eâque ratione Religio apud Persas latius propagatur. Constantinopolim Maruthas reversus, oon multò pòst ad Persas iterum mittitur. Tum Magi novos excogitare dolos. Machinatione quâdam teterrimum odorem eò loci excitant, quò Rex procedere solebat, eumque à Christianis diffusum esse calumniantur. At Rex, qui suspectos jam Magos habebat, ubi novit fœtoris hujus artifices esse, meritis eos pœnis affecit. Majorem & Maruthæ honorem habuit, Romanorum quoque amicitiam amplectitur. Parum etiam abfuit, quin & fidem susciperet, novo permotus miraculo. Dæmonem quippe, quo filius Regis vexabatur, jejuniis precibusque suis Maruthas, Abdasque Persidis Episcopus expulerunt.

Socr. l. 7. c. 8.

Id. ib.

Chrysanthus Novatianis Constantinopolis præficitur. Mores ipsius.

XVI. Chrysantho in urbe Constantinopoli Novatianorum Episcopatum annus attulit. Nostræ huic Chronologiæ Socrates præsidio est:

Anno Dom. 412.

Soer. l. 7. c. 17.

Chrysanthus Novatianorum Episcopus, cùm per septem annos Ecclesias suæ ditionis gubernasset, ex hac vita discessit, Monaxio & Plinthâ Coss. die septimo Kal. Septembr. Annus erat Dom. CCCCXIX. Quòd si in anteriòra relabimur, septem numeratis à die Augusti XXVII. ad annum CCCCXII. perveniemus. Filius erat *Marciani*, Novatianorum Episcopi, qui *Sisinnio* decesserat. Ab ineunte ætate in palatio militaverat. Imperante Theodosio Seniore, Consularis Italiæ factus, atque exinde Vicarius Britanniarum constitutus, ex utraque administratione maximam gloriam retulerat. Dum Constantinopolitanæ urbis Præfecturam ambit, Episcopus à moriente Sisinnio designatur. Invitum Novatiani ad Episcopatum evehere dum conantur, Chrysanthus se fugâ subduxit. Quem cùm latitantem in Bithynia deprehendissent, vi pertractum ad Antistitis honores promovent. Vir fuit prudentiâ & modestiâ singulari. Primus autem pauperibus ex propria pecunia distribuit. Ab Ecclesiis nil accepit præter duos panes Elogiarum singulis Dominicis. Iis moribus præditus effecit, ut Novatianorum Ecclesiæ Constantinopoli & augerentur, & conservarentur. *Socr. l. 7. c. 12.*

Anno Dom. 413.

ANNO U. C. 1166. OLYMP. 298. PER. JUL. 5126. JUL. 458. DOM. 413. HONOR. 21. & 19. THEODOS. 12. & 6. *Sol.* 2. E. *Lun.* 15. *Indict.* 11. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 3. P. 6. *April.*

Prosp. Chr.

COSS. Lucius solus, in Oriente creatus.
Hujus Collega in Consulatu Heraclianus fuit,
qui novarum in Africa rerum reus,
& honorem amisit, & vitam.

Jovinii & Sebastiani tyrannorum interitus.

I. JOvinius *vir Galliarum nobilissimus*, spreto Honorio, anno superiore tyrannidem occupaverat. Ut usurpatum imperium firmioribus sibi vinculis conjungeret, fratrem suum *Sebastianum* imperii Collegam creat. Quod cùm invito Ataulfo fecisset, in ejus odium incurrit. Itaque Gothus per internuntios capita se tyrannorum missurum, pacemque inituram Honorio pollicetur: *Hi domum ubi redierunt, & jusjurandum præstitum est. Sebastiani mox caput Imperatori mittitur. Jovinius etiam ipse ab Ataulfo obsessus se dedit, missusque ad imperatorem, propria Dardani Præfecti manu interficitur.* Tyrannorum capita extra Ravennam palis infixa. *Extra Carthaginem* in Olympiodoro legimus, non sine gravi mendo. Narbonæ obsessos fuisse tyrannos, ex Idacio colligitur: *Jovinius & Sebastianus oppressi ab Honorii Ducibus Narbona interfecti sunt.* Qui continuò subjungit, *Gothi Narbonam ingressi, vindemiæ tempore.* Quanquam Olympiodorum inter, & Idacium non satis conveniat. Possunt tamen utcunque conciliari, admisso Honorii Ducibus, Ataulfum adjumento fuisse, ejusque præcipuè operâ tyrannos fratres Imperatores in potestatem venisse. Plus tamen fidei Olympiodoro habemus, narranti, non Narbonæ, sed in Italia Jovinium periisse. Sic miseris umbratile imperium nil profuit, nisi ut citius morerentur, de quibus hæc nunciat Orosius: *Jovinius posteà vir Galliarum nobilissimus, in tyrannidem mox ut assurrexit cecidit. Sebastianus frater ejusdem, hoc solum, ut tyrannus moreretur elegit.*

Phot. Bibl. 80.

Oros. l. 7. cap. 42.

Heracliani rebellio & interitus.

II. Neque rebellionis immunis Africa. Mirum dictu, Heraclianus, qui Honorium tyrannidi Stilichonis exemerat, Africamque, quam suo imperio adjungere cupiebat Attalus, legitimo Principi servaverat, fidem suam ingenti scelere violat. Nec Honorii munificentiâ, à quo & Africæ Præfecturam, & Consulatum hoc anno gerendum obtinuerat, in officio suo retineri potuit. Imò dignitatibus suis veluti præcipitio utitur, quo ex altiori loco delaberetur. Immanem porro se tyrannum præbuit, quem suis coloribus pingit Hieronymus in sua ad Demetriadem Epistola: *Quæ de medio mari fumantem viderat patriam, & fragili cymba salutem suam suorumque commiserat, crudeliora invenit Africæ littora. Excipitur enim ab eo, quem nescias utrùm avarior, an crudelior fuerit. Cui nihil dulce præter vinum & pretium, & qui sub occasione partium clementissimi Principis sævissimus extitit tyrannorum.* Perduellis historiam verbis Orosii narrabimus: *Heraclianus intereà Africæ Comes missus, cùm idem Attalus umbram gestaret imperii, Africam strenuè adversum Judices ab eo missos tutatus, Consulatum assecutus est. Quo elatus supercilio, Sabinum domesticum suum, virum ingenio callidum, industriâque solertem, & sapientem nominandum, si animi vires tranquillis studiis accommodasset, generum allegit. Cum quo quorumdam periculorum suspiciones dum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem detenta, ipse tandem cum immensa, certe temporibus nostris, & satis incredibili classe navium Romam tetendit. Nam habuisse tunc tria millia septingentas naves dicitur. Quem numerum nec apud Xerxem quidem, præclarum illum Persarum Regem, nec Alexandrum M. vel quenquam alium Regum fuisse, historia ferunt.* Mense Junio ad Italiæ littora appulisse videtur, cùm tertio Nonas Julii Rescriptum ab Honorio Ravennæ sit promulgatum, quo infaustæ hostis publici cervices resecari jubentur. Tantæ classis ingens Romanorum mentes terror habuit. At magnus ille apparatus in fumi umbram convertitur, ut ambiguum foret, Heraclianine classis, an clades major esset: Heraclianus *simul ut cum agmine militum ad urbem pergens littore egressus est, occursu Comitis Marini territus, & in fugam versus, arreptâ navi solus Carthaginem rediit, atque ibi continuò militari manu interfectus est.* Ignota Baronio nonnulla narrat Idacius, quibus nobili huic historiæ luminis aliquid additur: *Heraclianus movens exercitum de Africa adversus Honorium, Utriculo in Italia in conflictu superatus effugit in Africam, cæsis in loco supradicto quinquaginta millibus armatorum. Ipse pòst Carthagine in Æde Memoriæ per Honorium percussoribus missis occiditur.* Hanc Heracliani cladem in annum CCCCXIII. Fasti referunt Idacii. Quam minus accuratè Marcellinus cum anno sequente conjungit. Perduellis Acta omnia sunt abrogata; nomen è Fastis erasum; satellites ejus morti destinati. *Sabinus* Heracliani gener Constantinopolim fugit, unde post aliquantum temporis retractus, exilio damnatur.

Anno Dom. 413.

Hieron. Ep. 7. p. 19.

Oros. l. 7. cap. 42.

Mors Marcellini Tribuni.

III. Luctificæ cladis aliquid tantæ infixum victoriæ fuit. *Marinus* Comes exterminandis Heracliani fautoribus in Africam migraverat. Is virum optimum Marcellinum Collationis Carthaginensis Præsidem morti misit: *Quem Marinus Comes apud Carthaginem, incertum zelo stimulatus, an auro corruptus occidit.* Cædis immanissimæ causam Donatistis ascribit Hieronymus ex suspicione potius, ut opinamur, quàm certa notitia: *Scripsit dudum vir sanctus & eloquens*

Hieron. l. 3 adv. Pelag. c. 6.

Epis-

ANNO DOM. 413.

Orof. l. 7. cap. 42.

Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui postea sub invidia tyrannidis Heracliana ab Hareticis innocens casus est. Honorio displicuit injusta viri probi cædes, cujus & autorem ulciscitur: Marinus *continuò revocatus ex Africa, fastuque privatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conscientia sua dimissus est.* Hoc unum Marino præmium fuit insignis victoriæ, quâ Africam asserebat Imperio. Vita privata, ærumnarumque plena, quam laureis triumphisque insignem duxisset, si à Marcellini sanguine temperasset. Diuturnior vita quidem Marcellino sperari potuit, at non fama celebrior, quàm illustrem sanè posteris commendavit, quibus innotuit, tum ex Collatione Carthaginensi, cui Cognitor interfuit, tum ex Epistolis Augustini, quas plures ad se scriptas accipere meruit. Gesta quoque viri pii ipsius vitæ superesse Imperatori placuit, dato ad Julianum Proconsulem Rescripto, quod Augusti XXX. anno est insequente promulgatum: *Notione & sollicitudine Marcellini spectabilis memoria viri contra Donatistas gesta sunt ea, qua translata in publica monumenta habere volumus perpetuam firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Datum III. Kal. Sept. Constantio & Constante Coss.* Locum Marcellinus invenit in Martyrologio, ubi ipsius memoria recolitur sexto Aprilis: *Carthagine Sancti Marcellini Martyris, qui ob Catholica fidei defensionem ab Hareticis occisus est.* Est tamen causa mortis hujus obscurissima, Orosio teste.

Cod. Th. de Har. lib. 55.

Ataulfus Massiliâ repellitur. Placidiam retinet.

IV. Pacem cum Honorio se initurum Ataulfus pollicitus erat, certisque pignoribus, misso scilicet Sebastiani capite, promissa rata fecisse videbatur. Disturbata tamen pax fuit occasione Placidiæ, quam Ataulfus apud se Romæ captam habebat. Studio maximè Constantii, qui *Placidiam* amabat, ea repetebatur. Quam fratri poscenti non reddidit Gothus, quòd promissa sibi annona non solveretur. Frumenti argentum subinde promittunt, si Placidiam reciperent. Simulatio hæc erat, cùm annonæ conferendæ Romanis copia non esset. Eâdem & simulatione Barbarus utebatur, & pacem bello commutaturus videbatur. Intereà Massiliam in suam redigere potestatem, adhibito dolo conatur: *Sed à Bonifacio nobilissimo viro vulneratus, & vix salvo capite fugiens, in sua se tentoria recepit, urbe omissâ, qua letitia plena, laudibus ac bonis omnibus Bonifacium est prosecuta.* Porro Ataulfus, qui Placidiæ nuptias ambiebat, Constantio eam postulanti graviores prætexit postulationes, ut si compos illarum non fieret, illa justè retenta videretur. Artibus tantum effecit suis, ut cupitas anno sequente nuptias adipisceretur.

Phot. Cod. 80. p. 186.

Qui Burgundiones? Mores eorum.

V. Non satis erat, Gallias à Gothis tyrannisque vastari. Immittuntur & his regionibus Burgundiones, *qui partem Gallia propinquantem Rheno obtinuerunt*, teste Prosperi Chronico. Germaniæ gens erat bellicosa, & pubis immensæ viribus affluens, ideòque finitimis metuendæ, de qua hæc scitu jucunda memorat Marcellinus: *Apud hos generali nomine Rex appellatur Hendinos, & ritu veteri potestate depositâ removetur, si sub eo fortuna titubaverit belli, vel segetum copiam negaverit terra. . . . Sacerdos apud Burgundios omnium maximus vocatur Sinistus, & est perpetuus obnoxius discriminibus nullis, ut Reges.* Eam olim Germaniæ partem habitabant, quæ nunc *le Marquizat de Brandebourg* nomen habet. Eorum fines terminalibus lapidibus ab Alamannorum limitibus distinguebantur. Gloriæ sibi ducebant, Romanorum progeniem dici: *Jam inde a temporibus priscis sobolem se esse Romanam Burgundii sciunt.* Quin falsa fuerit jactantia hæc, nulli dubitamus: ut frustra omninò sint eruditorum conjecturæ ad fabulam asserendam veritati. Falsa quidem sunt ea, quæ de gente profert Orosius: *Burgundionum quoque novorum hostium novum nomen, qui plusquam octoginta millia, ut ferunt, armatorum ripa fluminis insederunt. Hos quondam subacta interiore Germaniâ, à Druso & Tiberio adoptivis filiis Casaris per castra dispositos, ajunt in magnam coaluisse gentem, atque ita nomen ex opere præsumpsisse, quia crebra per limitem habitacula constituta Burgos vulgò vocant.* Vim Romanorum non experti erant Burgundiones, ut à Tiberio Drusoque in castra disponerentur. Drusus sanè *Albim* non superarat, qui expeditionum ipsius in Germaniam terminus fuit: *Visurgim transgressus, omnia populando ad Albim usque penetrexit. Hunc cum frustra conatus esset transire, trophais constitutis recessit.* Missa ergo obscurissima Burgundionum origine, quorum solum fere nomen Plinio notum fuit, narranti *Vandalorum partem* fuisse, ad certiora veniamus.

Marcellin. l. 26. c. 5.

Orof. l. 7. cap. 32.

Dio l. 55. 548.

Burgundiones Gallias ingrediuntur. Fiunt Christiani.

VI. Fortissimæ gentis manus complures hoc anno Gallias ingressæ, earum partem sibi propriam fecere, quæ lapsu temporis possidentium nomen obtinuit. Felicibus quidem auspiciis his locis insedere, ubi minus quadriennio, quæ ad Christi cultum pertinent, didicerunt, quos quasi prehensâ manu duxit Dominus, ut suum ejuratâ superstitione regnum amplificarent, morumque probitate victis Gallis essent exemplo. Audiatur Orosius: Burgundionum *esse pravalidam & perniciosam manum, Gallia hodieque testes sunt, in quibus præsumptâ possessione consistunt. Quamvis providentiâ Dei omnes Christiani modò facti Catholicâ fide, nostrisque Clericis, quibus obedirent receptis, blande, mansuete, innocenterque vivant, non quasi cum subjectis Gallis, sed verè cum fratribus Christianis.* Quæ scripto mandabat Orosius anno Dom. CCCCXVI. quatuor annis post immissos in Gallias Burgundiones. Hic Baronius malè in Socratem animatus, ipsi falsi dicam impegit, quòd Burgundionum ad fidem institutionem in Valentiniani III. regnum, Honorio jam defuncto contulerit: *Ista*, inquit, *scripsit Orosius vivente adhuc Honorio.* Præceps tamen videtur esse censura, cùm de Burgundionibus Gallias incolentibus Orosius tractet, Socrates verò de Burgundionibus scribat, qui in Germania sedes habent. Ac illi quidem non multò pòst quàm Gallias ingressi, Christi religionem suscepere, ut nos Orosius monuit. Hi verò serius ad Servatoris disciplinam deducti. Dictis Socratis advertamus animum: *Gens est barbara, trans flumen Rhenum sedes habens, eorum qui Burgundiones vocantur. Hi vitam quietam, & à negotiis alienam ducunt.* Quippe omnes ferè fabri lignarii erant, quâ arte seipsos alebant. Quorum in regionem assiduè irruentes Hunni, multos ex incolis interficiebant. Burgundiones consilii ad inopiam redacti, Deo cuipiam Servatori sese committere statuunt. Animadverso verò Romanorum Deum, certissimum invocantibus auxilium esse, communi consensu ad Christianam se religionem contulere. Extemplò ad quandam Galliæ civitatem profecti, ab Episcopo baptismum flagitant. Ille septiduo jejunare jussos,

Orof. l. 7. cap. 32.

Bar. Ann. 413. n. 26.

Anno Dom. 413.

fos, fideique rudimentis imbutos, octavo pòst die facris undis ablutos dimittit. Exinde fidenti animo adverfus Hunnos progrediuntur: nec fpes eos fefellit. Hunnorum Rege *Optar* præ nimia ciborum ingluvie nocte quâdam fuffocato, Burgundiones ter mille numero hoftium complures aggreffi, decem circiter millia interfecere. Ex illo tempore Burgundionum gens Chriftianam Religionem ftudiofiffimè profitetur. Quibus accuratè perpenfis apparet, Germaniæ, non Galliæ Burgundionum inftitutionem à Socrate narrari, illâ, cujus meminit Orofius, pofteriorem. Gallias quidem Burgundiones, non Alani vexabant. Quod verò à Galliæ potius quàm ab aliæ gentis Epifcopo baptifmum flagitarint, ea caufa videtur effe, quòd pars fuorum Galliæ in regionibus fedem locaverat. Eo igitur fe contulere, ut fidei femina fibi compararent. Socratis tamen non eft error diffimulandus, dum πέραν, *trans Rhenum* Burgundiones federe memorat, qui Socratis Conftantinopolitani refpectu, cis Rhenum habitabant; fieri tamen potuit, difcriminis caufâ, refpectu ad Galliæ Burgundiones habito, illis qui Germaniam incolebant, Tranfrhenanorum Burgundionum appellationem effe impofitam, quam Socrates & ufurpare potuit.

Socrat. l. 7. c. 30.

Alexander Antiochenus. Extinguit Euftathianorum divifionem.

VII. In Oriente arma filebant, pietati Theodofii pacem profundam largiente Deo: Itaque ad res Ecclefiæ convertendus eft animus. Defuncto Flaviani fucceffore Porphyrio Epifcopatum Antiochenum *Alexander* fortitur, ad refarciendam Ecclefiæ tranquillitatem natus. Antequam Antiftitis munere fungeretur, in Monafterio diu vixerat, homines tum voce, cùm exemplo ad pietatem inftituens. Sapientiæ opibus, divitiarum contemptu, eloquentiâ maximè excellebat, atque charitate. Ubi creatus eft Epifcopus, operam collocavit fuam in extinguenda divifione, quâ Ecclefia Antiochena laborabat. Euftathianos quippe, qui à Meletio Flavianoque fegregati, Paulini & Evagrii poteftati fubditi fuerant, ad communionem fociali fœdere fecum jungendam impulit. Felici porro quâdam audaciâ tantum opus aggreditur. Collectis omnibus tam Clericis, quàm Laicis, qui partes ipfius fequebantur, ad Euftathianorum cœtum perrexit: *Cùmque illos pfallentes affumpfiffet, & unum Pfalmodiæ concentum texuiffet, à portula, quæ ad occidentem Solem obverfa eft, ufque ad maximam Ecclefiam totum forum hominibus complevit.* Quo fpectaculo ilia Arianis Judæifque rumpebantur, quibus Ecclefiæ diffenfio voluptati eft. Feliciffimæ diffidentium Antiochenorum reconciliationi currentem annum affignamus, Autore Theodorito, qui de flebili diffidio hæc habet: *Quinque & octoginta annos permanfit ufque ad Epifcopatum Alexandri, viri omni laude digniffimi. Qui cùm Antiochenfis Ecclefiæ gubernacula fufcepiffet, adhibitis omnibus machinis, omnique operâ & ftudio ad reparandam concordiam collata, diftracta Ecclefiæ membra reliquo corpori conjunxit.* Anno CCCXXVIII. ejecto Euftathio divifio inceperat. Cui tempori fi *octoginta quinque* anni addantur, quibus labentibus perduraverat diffidium, anno utique CCCCXIII. extinctum deprehendetur. Alia Baronio Chronologia eft. Negat annorum LXXXV. diffidium fuiffe, quia divifionis initium ducit ab ordinatione Paulini, cujus fautores à Meletianis *feparatos* effe ait, *quadraginta quinque jam annis.*

Theodorit. l. 5. c. 35.

Theodorit. l. 3. c. 5.

Error Baronii.

Conjunctionem itaque Antiochenfium cum anno CCCCVIII. copulat, repugnante Theodorito, cui errorem tribuit. Sed illuftriffimus Purpuratus egregiè fallitur. Non ab ordinatione quidem Paulini, fed ab Euftathii abdicatione diffidium orditur Theodoritus, ut legentibus manifeftum. Cùm enim Euftathianis Paulinum impofuiffet Lucifer, *Ea res diffenfionem diuturnitatem effecit, quinque enim & octoginta annos permanfit.* Itaque non minimum hic perturbata eft Baronii Chronologia, qui & Porphyrii mortem, & Alexandri creationem, & finem Antiochenæ divifionis anno CCCCVIII. cohærere putat. Quo fonte alii quoque errores manant; quòd verbi gratiâ & illo ipfo anno ad Alexandrum Antiochenum fcripferit Innocentius. Quæ omnia funt extra Hiftoriam eliminanda.

Anno Dom. 413.

Bar. Ann. 408. n. 31.

Theodorit. l. 3. c. 5.

Alexander Innocentio legationem mifit. Chryfoftomi memoriam reftituit.

VIII. Pace Ecclefiæ Antiochenæ conftitutâ, majus opus movet Alexander, miffâ ad Innocentium Papam legatione, quâ Antiochenæ, & Romanæ Ecclefiæ, quæ diffiluerat, communio integraretur. Grato lætoque animo Legati fufcepti; quod & Alexandro literis Innocentius fuis fignificavit: *Volui*, inquit, *Compresbyter nofter Caffianus hanc amicitiarum noftrarum pagiuulam per Compresbyterum noftrum Paulum, Nicolaum Diaconum, & Petrum Subdiaconum, filios noftros, quafi primitias pacis noftræ confcribi. Saluta itaque & tuam mihi in Chrifto germanitatem, & omnem illam, quæ tecum tam bene fentit Ecclefiam.* Pacis verò hæ conditiones fuere, quas Bonifacio Presbytero fuo apud Theodofium agenti notificavit Innocentius: *Ut & Evagrianos fuis ordinibus ac loco intemeratâ ordinatione, quam acceperant à Memorato, fufciperet* Alexander: *& Joannis fanctæ memoriæ, vel Clericos, vel Laicos in unum colligeret, atque congregaret.* Nomen etiam *Memorati inter quiefcentes Epifcopos recitaret.* Quas Diaconus Paulus literas Bonifacio reddidit. Primus igitur omnium Alexander *præftantiffimi Joannis nomen Ecclefiafticis tabulis infcripfit.* Id gloriæ Antiochenæ Ecclefiæ debebatur, ut & alumni & Presbyteri quondam fui memoriam, nube quâdam interpofitâ obfcuratam involutamque, perpetuæ luci prima redderet. Non fatis erat Alexandro, memoriæ Chryfoftomi honorem habuiffe; ut ab aliis quoque recoleretur, omni ratione conatur. Neque labor fucceffu caruit: cùm effecerit Pappum & Elpidium Epifcopos, Chryfoftomi caufâ Ecclefiis fuis pulfos, ad eas revocari. Permovit & Acacium Berœenfem, de Chryfoftomi inimicis infenfioribus unum, ut Innocentio fcriberet: *Scripta autem Acacii* (perperàm legitur Attici) *Epifcopi, quoniam cum veftris funt porrecta, fufcepimus, ne per veftram injuriam ille, qui olim à nobis fufpenfus fuerat, repudiaretur.* Quæ Innocentii verba funt ad Alexandrum, Epiftolâ XVII. Acceptis Acacii literis, hæc refcribit Innocentius: *Adgaudere literis fraternitatem de receptis Paulini & Evagrii Epifcoporum, Clericis populifque, & de reftitutis Elpidio atque Pappo Coëpifcopis percenfuimus, & vel ferò receptæ pacis gratiam te fovere, poftpofitâ omni contentione pervidimus.* Quas Alexandro literas mifit Innocentius, eâ conditione Acacio reddendas, *ut omnis amulatio, tam de nomine fancti Joannis mirandi Epifcopi, quàm de omnibus ejufdem communionis participibus ab ipfius animofitate difcederet.* Communionis hæc integratio Alexandri curæ atque diligentiæ debetur. Quin

Innocent. Ep. 15.

Innocent. Ep. 14.

Theodorit. l. 5. c. 36.

Innocent. Epift. 19.

etiam

ANNO DOM. 413.

Nicephor. l. 14. c. 26.

etiam nec labori parcens, ea de causa Constantinopolim migravit, ut exemplum imitari suum persuaderet Attico. Quam rem nos Atticus ipse monuit in sua ad Cyrillum Epistola: *Cùm verò nonnulli nomen tantùm Beati Joannis mysticis tabulis inscribi vellent, Beatus Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis invitis necessariò ejus, quem diximus, nomen ita inscriberetur.* Quam anno circiter CCCCXX. peregrinationem suscepit: quo tempore in Ecclesiæ Constantinopolitanæ tabulis Chrysostomi nomen additum est, uti fusius narrabitur.

Demetrias virginitatem profitetur.

IX. Dum in Oriente ex tenebris in lucem Chrysostomi gloria, nomenque revocatus, in Occidente virgo nobilis *Demetrias* inclaruit, quæ nos de se tacere non patitur. Ac eò magis ipsius memoria recolenda est, quòd occasionem præbuit agnoscendi Pelagii, qui pietatis specie nonnullâ mortalium oculis hactenus illuserat. *Olybrio* Consule, & Senatore, & Julianâ nobili fœminâ Demetrias oriebatur. Felici morte præventus, patriam Alarici potentiâ corruentem non viderat Olybrius. Captâ Româ, virginis mater *Juliana*, & Proba avia cum Demetriade in Africam concesserant. Continentia puellæ in votis erat. Noctibus & secretò consciis tantùm Virginibus Dei, quæ in matris & aviæ comitatu erant, in nuda humo ciliciolum pro strato habebat. Nobili viro desponsata erat; jam nuptiarum dies appropinquabat, futurusque matrimonio thalamus parabatur, cùm ad alia convertit animum. Quid agis Demetrias? *Nescis, misera, nescis cui virginitatem debeas? Urbs tua quondam orbis caput Romani populi sepulcrum est, & tu in Lybyco littore exulem virum exul ipsa accipies?* Ubi se obfirmavit, redditis scrinio monilibus, vili tonicâ induitur, quam viliori pallio tegit. Eo habitu repentè aviæ genubus provolvitur. Sic se virginem professa, non multò pòst ad imprecationem Pontificis flammeo virginali caput operuit. Multis Demetriadem præceptis instituit Hieronymus, quâ ratione virginitatem custodire debeat. Matri aviæque vult esse subditam: *Sic debes jejunare, ut non palpites, & respirare vix possis, & comitum tuarum vel porteris, vel traharis manibus, sed ut fracto corporis appetitu nec in lectione, nec in Psalmis, nec in vigiliis solito quid minus facias.* Parentibus Demetriadis gratulatus est & Augustinus: *Generosius quippe elegit Aniciana posteritas tam illustrem familiam beare nuptias nesciendo, quam multiplicare pariendo: & in carne jam imitari vitam Angelorum, quam ex carne adhùc numerum augere mortalium.* Erat Demetrias illustris Anicii sanguinis genus, *In quo aut nullus, aut rarus est, qui non meruerit Consulatum.*

Hieron. Ep. 8.

August. Ep. 179.

Hieron. Ep. 8.

Pelagii ad Demetriadem Epistola ipsius aperit errorem.

X. Cùm Demetriadis factum auditione, & famâ Pelagius accepisset, literis quoque suis virginem adiit, virtutis præceptis informandam: *Virginem Christi, virginem nobilem, virginem divitem, & quod his majus est, ardore fidei nobilitatem divitiasque calcantem.* Poposcerat à Pelagio literas Juliana Demetriadis mater, ut ad professionem castitatis ornandam erudiretur: *Scribimus*, inquit, *petente sanctâ matre ejus, imò jubente.* Neque inficias imus, præclara multa in ea Epistola contineri. At sagax ille Pelagius vitare tamen non potuit, quin benè dissimulatum & celatum errorem indicaret. Sunt in Epistola rimæ, quibus virus effluit: *Naturam*, inquit, *ab hac tantummodò injuria vindicamus, ne ejus vitio ad malum videamur impelli, qui nec bonum sine voluntate faciamus, nec malum, & quibus liberum est, unum semper ex duobus agere, cùm semper utrumque possimus.* Quibus apertè satis & vitium negat originis, & voluntatem ad bonum & malum indifferentem statuit, quod pugnat Scripturæ. Non ea sanè Paulo Apostolo mens est, *Semper nos bonum agere posse*, ex quo discimus, carnem inimicam esse Deo, Legi non subjici, *imò ne posse quidem.* In tota quidem Epistola de gratia Dei voluntatem hominis ad obsequium flectente, ne verbum quidem. Imò scribentis sententia hæc est: *Spirituales verò divitias nullus tibi præter te conferre poterit.* Pelagii hæc Epistola cùm Augustini & Alypii in manus venisset, dum simul apud Hipponem constituebantur, Julianæ rescribendum existimarunt. Eò magis quòd Juliana ne vel in eas sectas, *quæ parvos habere videntur errores*, unquam se inclinatam fuisse non putabat modò, sed etiam Augustino scripserat. Sic ergo Julianam alloquuntur: *Nec sanè parvus est error illorum, qui putant ex nobis ipsis nos habere, si quid justitiæ, continentiæ, pietatis in nobis est.* Et paucis pòst lineis de Pelagii sententia hac, *Spirituales divitias nullus tibi præter te conferre poterit*, judicium sic ostendunt suum: *Cernis nempe quanta in his verbis sit cavenda pernicies.* Cujus verò hæc erat Epistola, Augustino Alypioque ignorabatur: *Cùm legissemus librum, quem ad Sanctam Demetriadem quisnam scripserit, vel utrùm ad vos pervenerit, vestris potius rescriptis nosse volumus.* Ex alia tamen Pelagii Epistola conjecturam faciebant, Pelagii esse: *In quadam verò Epistola sua idem Pelagius, ubi & nomen suum apertissimè ponit, nec nomen sacræ virginis tacet, dicit, ad eam se scripsisse, & ejusdem operis sui testimonio probare nititur, se gratiam Dei, quam vel tacere, vel negare asseritur, apertissimè confiteri.* Quibus apparet, non hoc quidem anno, sed post agnitum jam Pelagium hanc ad Julianam Augustini Epistolam scriptam fuisse; licet Baronius innuat currente anno missam. Porro nisi errore Epistolam Pelagius suam contaminasset, nobis quidem unum è pretiosioribus Antiquitatis monumentis videretur. Gravibus sanè sententiis referta est, quæ legentibus admirationi fuere: *Vestis abjectio, cibi vilitas, jejunii lassitudo extinguere debent, non nutrire superbiam. Quis enim medicina vulnus faciat?* pag. 3. Et paginâ sequente: *Illustre Anicii sanguinis decus ad animam transferatur. Ille clarus, ille sublimis, ille sit nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam servare se putet, si dedignetur servire vitiis, ab eisque non superari.* Præclarè quoque utitur clade Romanâ, ut de futuro Dei Judicio cogitationem inserat: *Recens factum est, & quod ipsa audisti, cùm ad stridulæ buccinæ sonum Gothorumque clamorem, lugubri oppressa metu, domina orbis Roma contremuit. Ubi tunc nobilitatis ordo? Ubi certi & distincti illius dignitatis gradus? Permista omnia, & timore confusa, omni domui planctus, & æqualis fuit per cunctos pavor. Unum erat servus & nobilis. Eadem omnibus imago mortis, nisi quia magis timebant illi, quibus fuerat vita jucundior.* Felix Pelagius, si tot sapienter dicta aliâ sententiâ condidisset, dixissetque cum Augustino, à Deo vires accipiat voluntas nostra, *quibus id quod discimus, faciamus.*

Hieron. l. 9. p. 3.

Rom. 8.

Hier. l. 9. p. + 11.

Hier. t. 9. p. 11. D.

Hieron. t. 9. p. 11.

Hier. t. 9. p. 12. F.

Hier. t. 9. p. 12. D.

XI.

ANNO DOM. 413.

Innocentii ad Aurelium de Paschate Epistola.

XI. Hoc anno scripta est Innocentii ad Aurelium Epistola, numero XIV. in qua Carthaginensi Præsuli de die Paschatis scrupulos exponit suos: *Cùm ante XI. Kal. Aprilium penè Luna XVI. colligatur, nam quidpiam minus est: itemque cùm ante diem quartum Kalend. eamdem veniat vigesima tertia, existimavi undecimo memoratarum Kalend. die festa Paschalia celebranda.* Cùm porrò Innocentius Enneadecaterídem haud usurparit, indicat utique Pascha anni CCCCXIV. quod XI. Kalendarum Aprilis, sive Martii XXII. est agitatum. Labentem enim cum annum ducebant Cyclus Solis 3. D. Luna XVI. Quibus consequens est Christi resurrectionis memoriam eâ die fuisse recolendam.

ANNO DOM. 414.

ANNO U. C. 1167. PER. JUL. 5127. JUL. 459. DOM. 414. HONOR. 22. & 20. THEODOSII 13. & 7. *Sol.* 3. D. *Lun.* 16. *Indict.* 12. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 4. P. 22. *Mart.*

CONSS. *Constans & Constantius.*

Constantius quis? Origo, mores.

I. CONSTANTIUS, qui annum aperuit, *genere Illyrius fuit, e Panaso urbe*, ut habet Olympiodorus; à quo etiam hæc discimus: *Erat Constantius, cum prodiret, subtristi vultu, ac tetrico, ingentibus oculis, sublatâque cervice, & plano capite, inclinans se omninò in equi, quo vehebatur, collum; & sic huc illuc oblique intorquens oculos, ut quod veteri verbo dicitur, imperio dignâ formâ omnibus appareret. In cœnis tamen epulisque jucundus, adeò urbanusque fuit, ut cum mimis interdum ad mensam ludentibus contenderet.* Vir erat egregiis moribus præditus: nullâ auri cupiditate flagrabat; multa jam inde à Theodosii Magni temporibus militiæ munera obierat. Ac ut præclarum viri animum intelligamus, tot dignitates assecuto, divitiarum non satis erat ad sumptus sui Consulatus faciendos. Accepit igitur dono bona Heracliani perduellis, quæ anno superiore in Fiscum redacta fuerant: *Auri vis justa & sufficiens ad Consulatus sumptus tolerandos reperta in Heracliani bonis, qui tyrannidis affectatæ nomine est interemptus, etsi tamen tantum pecuniæ repertum non est, quantum speratum erat. Auri enim non usque ad millia duo inventa, immobilium verò possidebat ad bis mille libras, quas quidem facultates omnes unâ postulatione ab Honorio Constantius impetravit.* Hæc Olympiodorus. Hic est ille Constantius, quem sibi imperii Collegam asciscet Honorius.

Phot. Bibl. pag. 186.

Ataulfi cum Placidia nuptiæ.

II. Ataulfo amorem inspiraverat *Placidia*, mulier præstantis & corporis, & animi. Quam ut retineret, Romæ captam omnibus modis allaborabat, totis nervis contrà contendente Constantio, ut fratri redderetur. Tandem cupitas Ataulfus nuptias adipiscitur, studio & consilio *Candidiani*. Quibus celebrandis Calend. Januariarum dies dicitur, Narbonæ in domo *Ingenii* cujusdam, viri primarii ejus urbis. Hæc Olympiodorus, cui de anno, locoque matrimonii prorsus assentitur Idacius. Ut à vero aliena sit Baronii Chronologia, qui Ataulfi cum Placidia nuptias in annum CCCCXI. contulit, triennio antequam celebrarentur. Extra Historiam quoque eliminetur Pauli narratio Diaconi, qui Alarici post obitum & Placidiam captam esse memorat, & apud *Forum Cornelii* cum Ataulfo matrimonio conjunctam. Quanto certiores & loci, & temporis harum nuptiarum testes, Olympiodorus & Idacius, ævi hujus Scriptores? Idacius præcipue, cujus magni est in ea re momenti autoritas, cùm in Gallæcia, Hispaniæ Provincia natus, Lemicæ etiam hujus regionis civitatis Episcopum egerit. Anno Honorii vigesimo *Ataulfus*, inquit, *apud Narbonam Placidiam duxit uxorem, in quo Prophetia Danielis putatur impleta, qua ait, Filiam Regis Austri sociandam Regi Aquilonis.* Nuptiarum noscere apparatum non erit injucundum, quem Olympiodorus describit: Narbonæ Ingenii in domo *residente Placidiâ, in atrio Romano more adornato, habituque regio assedit ipsi & Ataulfus, lanâ indutus, omnique alio amictu Romano. Inter alia nuptiarum munera donat Ataulfus quinquaginta formosos pueros, sericâ veste indutos, ferentibus singulis utraque manu ingentes discos binos, quorum alter auri plenus, alter lapillis pretiosis, vel pretii potius haud æstimabilis, quæ ex urbis Romanæ direptione Gothi deprædati fuerant. Hinc versus canuntur Epithalamii, Attalo præcinente, dein Rusticio atque Phœbadio, nuptiisque finis datus, lusu gaudioque ingenti Barbarorum simul, & Romanorum, qui cum illis erant.* Ea Gothi Principis cum Romanis affinitas mentem in ipsi benignam immisit in imperium, quod olim, ne vel ipsius homini parcens, prorsus extinctum voluit. Hoc nos monuit Orosius, qui à viro illustri, Ataulfo familiarissimo, hæc se audisse narrat: *Quòd Ataulfus cùm esset animo, viribus, ingenioque nimius, referre solitus esset, se in primis ardenter inhiasse, ut obliterato Romano nomine Romanum omne solum Gothorum imperium faceret & vocaret, essetque, ut vulgariter loquar, Gothia, quod Romania fuisset: fieret nunc Ataulfus, quod quondam Cæsar Augustus. At ubi multâ experientiâ probavisset, neque Gothos ullo modo parere legibus posse propter effrenatam barbariem; neque Reipublicæ interdici leges oportere, sine quibus Respublica non est Respublica, elegisse, se saltem, ut gloriam sibi de restituendo in integrum, augendoque Romano nomine Gothorum viribus quæreret, habereturque apud posteros Romanæ restitutionis autor, postquam esse non poterat immutator.*

ANNO DOM. 414.

Phot. Bibl. p. 186.

Oros. l. 7. cap. 43.

Attalus imperium resumit.

III. Pacis adjuvabat consilia Ataulfi uxor Placidia. Quibus resistentes repugnansque Constantius, conatus omnes de Romanorum Gothorumque concordia frustra fuere. Itaque rursus *Priscus Attalus* revocatur in scenam, qui umbratilem Romanorum Imperatorem præstaret. Ad Constantis Constantiique Consulatum Prosper: *Attalus Gothorum consilio, & præsidio tyrannidem resumit in Galliis.* At hic vir ille Principatus magis ludius, quàm Princeps imperium momento tenuit, quod anno sequente unà cum libertate prorsus amittet.

Pulcheria fit Augusta: ipsius mores.

IV. Dum hæc in Occidente geruntur, Pulcheria, quæ Orientem administrabat, titulo potitur Augustæ, quo suis sanè virtutibus se dignam præbuit. Nata erat Pulcheria anno Dom. CCCXCIX. Mallio Theodoro Consule, Januarii XIX. Virgo hæc nobilissima nondum annos quindecim nata, egregiæ ac penè divinæ sapientiæ specimina præbebat. Ac primùm suam Deo virginitatem consecraverat, sororibusque ad eandem dedicandam informatis in palatium, qui vir esset, neminem introduci voluerat. Ut monumenta consecratæ virginitatis relinqueret, ex auro & lapidibus pretiosis mensam pulcherrimam in Ecclesia Constantinopolitana dicaverat. In mensa verò inscripsit donarium hoc, & pro

Bar. An. 411. n. 2.

Error Baronii.

Paul. lib. 13.

Sozom. l. 9. c. 1.

ANNO DOM. 414.

pro virginitate sua, & pro fratris imperio se consecrasse. Ut tantæ novus honos fœminæ adjungeretur, *quarto Nonas Julias* Augusta renuntiatur, quod Constante Constantioque Coss. factum esse, Chronicum & Marcellini, & Alexandrinum testantur. Nata tum erat Pulcheria annos *sexdecim*, quorum ultimus à xv. Kalendis Februarii inceperat. Postquam novis est titulis insignita, novis & ad gloriam gradibus ascendit, orbe Romano optime & decentissimè administrato. Græcè Latinèque eleganter scribebat. Rerum, quæ gerebantur, omnium laudes in Theodosium referebat. Dabat operam, *ut* disciplinis ad ætatis captum accommodatis educaretur, *ut* in processibus graviter, ac pro imperatoria majestate se gereret: quâ ratione vestem gestare, sedere, incedere, risum continere, pro tempore mitem esse, aut severum, supplices audire deberet, fratrem suos docebat. Præcipuè ad pietatem illum informabat, ut assiduè oraret, Ecclesias adiret, preciosis muneribus ornaret, Episcopos, omnesque viros bonos plurimi faceret. Ter quaterque felices Principes; felicissima quoque regna, quibus tutores Pulcheriæ similes contigere! Quæ de Pulcheriæ inauguratione narravimus, à Baronio non satis accuratè cum anno sequente copulantur. Hoc quoque anno dedicati sunt tres thoraces, Honorii scilicet, Theodosii, Pulcheriæ, *Ab Aureliano iterum Præfecto Sacrorum Prætoriorum, ac Patricio, tertio Kal. Januarias.*

Sozom. l. 9. c. 1.

Chron. Alex.

Rescriptum Honorii adversus Donatistas.

V. A rebus imperii ad illas Ecclesiæ pergamus: In spem Donatistæ venerant, defuncto Marcellino, Carthaginensis Collationis Cognitore, Acta cum eo extingui posse. Contrà verò quam expectabant, gravioribus sunt Imperatoris Edictis exagitati. Quibus tam in Clericos, quàm in Laicos pœnæ constituuntur, exhaustâ Imperatoris patientiâ, qui anno 412. propositâ Lege ad frugem Donatistas posse revocari speraverat. Verum cùm eorum pertinacia non vinceretur, Rescripto novo illam contundi placuit. Vix Lex ulla severior eâ, quæ decimo Kal. Julii est promulgata: *Donatistas, atque Hæreticos, quos patientia clementiæ nostræ nunc usque servavit, competenti constituimus autoritate percelli, quatenus evidenti præceptione se agnoscant & intestabiles, & nullam potestatem alicujus hæreditatem ineundi, sed perpetuâ inustos infamiâ, à cœtibus honestis & à conventu publico segregandos. Ea verò loca, in quibus dira superstitio nunc usque servata est, Catholicæ venerabili Ecclesiæ socientur: ita ut Episcopi, Presbyteri, omnes Antistites, eorum & ministri spoliati omnibus facultatibus, ad singulas quasque insulas atque Provincias exulandi gratiâ dirigantur. Quisquis autem hos fugientes propositam ultionem occultandi causâ susceperit, sciat & patrimonium suum Fisci nostri compendiis aggregandum, & se pœnam, quæ his proposita est, subiturum.* Hæc in Clericos, in alios verò ea sanciuntur: *Damna quoque patrimonii, pœnasque pecuniarias evidenter imponimus viris, mulieribus, personis singulis, & dignitatibus, pro qualitate sui, quæ debeant irrogari. Igitur Proconsularis, aut Vicariano, vel Comitiva primi ordinis, quisquis fuerit honore succinctus, nisi ad observantiam Catholicam mentem propositumque converterit, ducentas argenti libras cogetur exolvere, Fisci nostri utilitatibus adgregandas.* *Quoties* ad communionem Donatistarum accessisse quis inventus fuerit, *toties* ei mulcta irrogatur: *Et si quinquies constiterit, eundem nec damnis posse ab errore revocari*, ad se Imperator referri jubet, *ut de solida ejus substantia, ac de statu acerbius judicetur.* Tertio quoque Kal. Septembris ad Julianum Africæ Proconsulem scripsit, quæ à Marcellino contra Donatistas gesta fuerant, perpetuam obtinere firmitatem: *Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides.* Exempla superfunt executionis Honoriani Rescripti in primo Augustini libro contra Epistolam Parmeniani: *Nam in quadam causa cum homo nobilis Imperatoribus supplicasset, quòd soror ejus quæ de parte Donati fuerat, cum defungeretur, nescio in quos communionis suæ, vel maximè in quendam Augustinum Episcopum eorum plurima contulisset, ex illâ generali lege præceptum est, ut omnia fratri restituerentur.*

Cod. Th. de Hær. l. 54 & c.

Desperatio Donatistarum ad Rescriptum Honorii. Dulcitius.

VI. Decreti quo vexabantur, executio mandatur *Dulcitio*. Minis tamen non cessere, qui inter Donatistas majoris erant animi. Concilium ergo celebrant pro sua afflictione satis numerosum, de quo mentionem fecit Augustinus in suis libris contra Gaudentium: *In Concilium autem tanta, ut putatis & jactatis, persecutionis tempore amplius etiam quam triginta convenire potuistis, ubi & Petilianus fuit, qui persecutionis tempore necdum duodecim convenire posse clamabat.* Quid in eo conventu decretum fuerit, ex factis Donatistarum colligitur. Ecclesias scilicet deferendas non esse, imperataque exilia esse morte prævertenda. Suorum constitutioni obtemperavit *Donatus*, de ea factione Episcopus, qui eo furoris delapsus est, ut plus semel morti occurrere voluerit: à quo funestissimo sanè consilio, nec Christiano homine digno, qui in ferendis doloribus patientiam ostendere suam debet. Donatum Epistolâ revocare Augustinus voluit: *Quòd*, inquit, *in corpore læsus es, ipse tibi fecisti, qui jumento tibi mox admoto uti noluisti, & te in terram graviter collisisti.* Et post multa, *Modò quòd te in puteum ut morereris misisti, utique liberâ voluntate fecisti. Sed quàm crudeles essent servi Dei, si huic mala tua voluntati te permitterent, & non de illa morte liberarent.* Ignavia hæc fuit Donati, factionisque suæ, quæ impositis calamitatibus cedens, eas potius perferre fortiter debuit. Certum & *Gaudentio* fuit, Thagmudagensi Donatistarum Episcopo, ex septem, qui Collationi interfuerant uno, & se, & suos cum Ecclesia comburere. Quod temerarium Dulcitio consilium valde displicuit. Tribunus erat & Notarius ab Honorio in Africam missus, ut Principis in Donatistas Rescripta exequeretur. Mansuetudinem nomine, quod gerebat, haud indignam, prudentiamque suam ad miserorum salutem Dulcitius impertire voluit. Ab incendio literis Gaudentium suis revocat; fugam potius cum suis arriperet hortatur, quàm nefandis se ignibus concremaret. Ad hæc Gaudentius duas Dulcitio rescribit Epistolas, brevem unam festinante perlatore; prolixam alteram, quâ plenius diligentiusque respondebat. Quas Tribunus Augustino refellendas misit. Augustinum quoque consulit, Donatistarum desperatione territus, petens quid sibi agendum esset. Utrinque scribentem circumvallabant angustiæ. Illinc regia mandata, quibus mos geri debuit; hinc furor miserorum, qui ad communionem cogi nolebant. Rescripsit Augustinus ex nova sententia sua: *Procul dubio melius incomparabili numerositate plurimis ab illa pestifera divisione redintegratis atque collectis, quidam suis ignibus pereant, quàm*

Aug. cont. Gaud. l. 1. cap. 37.

August. Ep. 204.

August. Retr. l. 2. cap. 59.

August. Ep. 61.

pariter universi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilega dissensionis ardebunt. Quasi verò qui timore duntaxat Ecclesiam pedibus quidem, non corde ingrediebantur, quos complures fuisse nobis est persuasissimum, æterno igni excellerentur, tantique fuerit externa conjunctio, ut ejus causâ nolentibus religio injungeretur, à qua si profitentis abest animus, jam violata est, jam nulla. Dulcitio non satisfecisse videtur Augustinus, si quidem mitius cum Donatistis actum est, quorum Episcopi complures extra Africam eliminati non fuere, licet Honoriano Decreto cunctis exilium imperaretur: quæ mansuetudo monitis fortè Dulcitii debebatur. Erat sanè vir juxta disertus & prudens, cui nil censuræ ab Augustino inuri debuit, quod honorificis Donatum Episcopum verbis compellasset. Non ea vis est errori, ut debitam dignitatibus sive politicis, sive Ecclesiasticis reverentiam extinguat.

Orosius ex Africa in Palæstinam migrat.

VII. Eruditionis Augustini fama tanta fuit, ut ab ejus ore, quasi sacro numinis Oraculo ex variis orbis partibus responsa peterentur. Celeberrimi igitur Episcopi eruditione invitatur Orosius ex Hispania in Africam migrare. Episcoporum Legatum egisse, *Eutropii* scilicet, atque *Pauli*, qui Augustinum de erroribus in Hispania exortis consulendum ipsum miserant, Baronii sententia est. Verùm ad figmenta ea legatio est releganda. Sponte suâ, non verò Præsulum mandatis obsequens Orosius in Africam migravit; quod & ipse testatus in sua ad Augustinum Epistola: *Ad te*, inquit, *per Deum missus sum, de te per eum spero, dum considero qualiter actum est, quòd huc venirem. Agnosco cur venerim, sine voluntate, sine necessitate, sine consensu. De patria egressus sum, occultâ quâdam vi actus, donec in istius terræ littus allatus sum.* Neque Episcopalem Augustinus legationem scivit, qui de Orosio se consulente hæc ad Evodium scribit: *Ad nos ab ultima Hispania, id est, ab Oceani littore, solo Sanctarum Scripturarum ardore inflammatus advenit.* Non igitur, quod imaginatur Baronius, ut Pauli Eutropiique mandata exequeretur. Anno superiore suam Orosius Hispaniam reliquisse videtur. Baronii quidem, eruditorumque non satis accurata apparet Chronologia, qui cum anno CCCCXIV. Orosii profectionem conjunxere. Prodiit anno CCCCXVII. Orosii Historia, cujus scribendæ ab Augustino mandatum accepit. Quòd si anno duntaxat CCCCXIV. Hipponem ingressus est, solo ferè biennio Historiæ suæ septem libros & inchoasset, & absolvisset; quod creditu difficillimum. Est ergo vero propius, Orosium anno superiore ex Hispania in Africam, præsente verò ex Africa in Palæstinam migrasse. Utrâque profectione suis temporibus reddita, de Orosio afferamus nonnulla, quæ nostris sint Annalibus ornamento. Tarraconensis Presbyter erat Orosius, vir non sine meritis ab Augustino laudatus & commendatus in sua ad Hieronymum Epistola: *Ecce venit ad me religiosus juvenis, Catholicâ pace frater, ætate filius, honore Compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans studio, utile vas in domo Domini esse desiderans, ad refellendas falsas perniciosasque doctrinas, quæ animas Hispanorum multò infelicius, quàm corpora barbaricus gladius trucidarunt.* Viri duo, qui Orosio populares erant, & ut conjectura fert, Tarraconenses, quibus *Avitis* nomen erat, aliquid erroris in suam patriam attulerant. Quippe alter Hierosolymam, alter Romam profectus, Origenis, quem mirabantur ambo, Victorinique opinionibus imbuti redierant. Ac Priscillianum quidem damnabant: de Trinitate quoque rectè sapiebant: omnia ex Deo conditore bona produsse profitebantur. Unus eos de anima scrupulus malè habebat: *Credere enim persuasum erat esse animam, non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo, argumentantes, quia voluntas de nihilo esse non possit.* Avitis se conjunxerat *Basilius* quidam, *Græcus* homo; hisque opiniones suas ex Origenis fontibus hauserant. Avitorum alter isne fuerit, ad quem Hieronymus de cavendis erroribus, quibus Origenianus de Principiis liber respergebatur, Epistolam direxit suam, relinquimus in medio. Porro Augustinus ut Orosio faceret satis, Commentariolum adversus Priscillianistas edidit, atque Origenistas. Ostendit autem, falsissimum Avitorum fundamentum esse. Quia si fecit aliquid Deus, *Non tamen ex ea re fecit, aut facit, quam ipse non fecerit.* Absonam esse Priscilliani de anima sententiam, quam velit *de ipso Deo, tanquam particulam defluere, & tam deformiter inquinari.* Diaboli sperandam non esse restitutionem, *non quia Diabolo, aut Dæmonibus invidemus, sed quia ultima sententia summi & veracissimi Judicis ex nostra præsumptione nihil addere debemus. Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo:* audaciam esse dicere, *Non futurum esse mundum, id est, cælum & terram, nisi propter necessitatem purgandorum spirituum rationalium.*

Hier. t. 9. 160.

Aug. t. 6. 642.

Aug. t. 6. 643.

Orosius ad Hieronymum migrat. Qua de causa?

VIII. Ubi aliquandiu cum Augustino permansit Orosius, ipsius monitu ad Hieronymum labente hoc anno se contulit. Qua de re modestissima sunt verba Augustini: Orosius *ad nos usque ab Oceani littore properavit, famâ excitus, quòd à me posset de his, quæ scire vellet, quidquid vellet, audire. Neque nullum cœpit adventus sui fructum. Primò ne de me multum fama crederet. Deinde docui hominem, quod potui; quod autem non potui, unde discere posset, admonui, atque ut ad te iret hortatus sum.* Cùm Orosium qualem optabat, Augustinus invenisset, de anima solvenda quædam Hieronymo mittit, quæ abeunti Orosio ferenda tradit: *Quæstio de anima multos movet, in quibus & me esse confiteor.* Quærebat Augustinus *de animæ incarnatione, utrùm ex illa una, quæ primo homini data est, cæteræ propagentur. An singulis quibusque novæ etiam modo fiant: an alicubi jam existentes, vel mittantur divinitùs, vel sponte labantur in corpora.* Ex his opinionibus, *quænam sit eligenda*, requirebat ab Hieronymo. Eâ onustus Epistolâ Orosius ad Hieronymum, cui multum commendabatur, proficiscitur, *cujus ad pedes*, ut in Apologia sua loquitur, *sedit*, quasi discipulus propter magistrum. Dum Bethleemæ latitat, in Pelagium incidit, quem docentem audiit, *Hominem posse esse sine peccato, & mandata Dei facilè custodire.* Baronius hanc Orosii in Orientem profectionem anno CCCCXV. contigisse tradit. Quæ Chronologia ab ipso Orosio refellitur, scribente in sua Apologia: *Cùm primo Encæniorum die, ut solitus eram, quando aderam, ad obsequium Joannis Episcopi convenissem.* Quòd si anno duntaxat CCCCXV. in Orientem transmisit, die Septembris XIV. non solitus erat Joannem visitare, quem tum primùm ineunte Encæniorum festivitate convenisset. Ea quippe narrat Orosius, quæ sibi anno CCCCXII. Hierosolymis contigere.

Aug. Ep. 28.

Bar. An. 414. n. 14.

Oros. Apol. p. 450. B.

ANNO DOM. 414.

tigere. Quid porro egerit in Oriente Orosius, docet ipsemet in sua Apologia: *Latebam in Bethleem, ignotus, advena, pauper . . . traditus à Patre Augustino, ut timorem Domini discerem, sedens ad pedes Hieronymi. Inde Hierusalem vobis accersentibus vocatus adveni.* Vocabitur autem anno proximè futuro testis eorum, quæ à Pelagio audierat.

Synodo Macedoniæ respondet Innocentius; tenor Epistolæ.

IX. Dum Bethleemæ unà cum Hieronymo moratur Orosius, Macedoniæ Episcopis Papa respondet Innocentius. In Synodum convenerant, eorumque pars non minima est Rescripto Innocentii ab oblivione vindicata. Quippe nomina quæ gerebant, posteros docuit, quæ etiamnum extant Epistolæ in titulo: *Rufo, Eusebio, Eustathio, Claudio, Maximiano, Eugenio, Gerontio, Joanni, Polychronio, Sophronio, Flaviano, Hilario, Macedonio, Callicrati, Zosimo, Profuturo, Nicetæ, Hermogeni, Vincentio, Asiologo, Terentiano, Herodiano, Martiano, & cæteris Episcopis Macedonibus, & Diaconibus in Domino salutem.* Synodi ad Innocentium Epistolam *Vitalis* Archidiaconus attulerat. In quibus deprehensa sunt, quæ legenti admirationem *stuporemve* efficerent. *Idibus* ergo *Decembris*, *Constantio Consule* Epistolam conficit, septem capita complectentem, quibus Macedonum disciplina dirigeretur. Capitum summa hæc est. I. Ut si Sacerdos, vel quilibet ex Clero viduam uxorem duxerit, vel ejectam, suum perdat officium. II. Ut si quis Catechumenus habuerit uxorem, & defunctâ eâ post baptismum acceperit alteram, Clericus esse non possit. III. Quòd non admittantur Clerici ab Hæreticis ordinati, quibus *cùm pœnitentia remedium necessarium sit*, ordinarionis honor locum habere nequit. IV. Quòd in ordinationibus crimina, vel vitia non benè credantur auferri. V. Quòd qui à Bonoso Hæretico ordinati fuerant, propterea recepti sint, ne scandalum remaneret Ecclesiæ: minimè verò ut Ecclesiasticæ Leges observarentur, cùm de solis Novatianis Nicænæ Synodo placuerit, ut acceptâ manus impositione maneant in Clero. VI. Quòd in Ecclesia peccatum populi soleat remanere. VII. Quòd surreptum fuerit Apostolicæ sedi, quando damnationem Photini rescidit: quem ad Episcoparum promoveri concedit: *Pro vestra ergo approbatione, fratres charissimi, & sententia ac postulatione Episcopum Photinum habetote licitum ita constituere, ut deprecamini.* Negat verò, quam Macedones flagitabant, Eustathii Diaconi abdicationem à se sæpius comprobati.

Innocent. Ep. 27.

ANNO DOM. 415.

ANNO U. C. 1168. PER. JUL. 5178. JUL. 460. DOM. 415. HONOR. 23. & 21. THEODOS. 14. & 8. *Sol.* 4. C. *Lun.* 17. *Indict.* 13. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 5. P. 11. *April.*

COSS. *Honorius Aug.* X. *& Theodosius Aug.* VI.

Ataulfus Galliâ pellitur. Theodosium amittit filiolum.

I. PAcis consilia, quæ Ataulfus agitabat, Constantius omnia disturbaverat, cujus in Gothum odia maximè accedebant nuptiæ Placidiæ, quam Romanus ardebat. Rivalem ergo ex Galliis ejectum voluit; nec sine successu Constantii præclarum facinus memorat Orosius: *Anno ab Urbe condita millesimo centesimo sexagesimo octavo Constantius Comes, apud Arelatum Galliæ urbem consistens, magnâ rerum gerendarum industriâ Gothos Narbonâ expulit, atque abire in Hispaniam coëgit, interdicto præcipuè atque intercluso omni commeatu navium, & peregrinorum usu commerciorum.* Ex Chronologia quidem Orosii, qui urbis annos unitate auget, scribi debet anno MCLXIX. Reverà tamen Gothorum hæc ex Gallia ejectio præsenti anno cohæret, ut ex Prospero novimus: *Honorio* X. *& Theodosio* VI. *Coss. Attalus à Gothis ad Hispanias migrantibus, neglectus, & præsidio carens capitur.* Ex Galliæ igitur sedibus eo anno expulsi, in Hispaniam Gothi concessere, ut Baronio nil causæ fuerit, cur Gothorum migrationem in annum CCCCXIV. referret. Natus erat Ataulfo ex Placidia filius, qui erga Romanum imperium patris sui amorem magis accenderat. Infanti *Theodosii* avi materni nomen genitor imposuerat. Brevem puerulus lucis usuram accepit. Quem extinctum vehementer parens uterque luxit, argenteâque capsâ conditum. Juxta Barcinonem in Templo quodam sepelierunt.

Orof. l. 7. cap. 43.

Error Baronii.

Phot. Bibl. pag. 187.

Attalus Constantii in manus incidit.

II. Suadentibus Gothis infelix Attalus diadema sibi rursum imposuerat: At recedentibus *neglectus & præsidio carens capitur, & Constantio Patritio vivus offertur.* Larvari Principis casum fusius quàm Prosper exequitur Orosius: *Attalus tanquam inane imperii simulacrum, cum Gothis usque ad Hispanias portatus est, unde discedens navi, incerta moliens, in mari captus ad Constantium Comitem deductus*, triumpho Imperatoris decorando servatur. In Oriente, propitio Deo, sapientiâque Pulcheriæ læta erant omnia atque tranquilla. Quin Decennalia Theodosius celebravit, mense Audynæo, *tertio Idus* Januarii. Eodem anno Thermantiæ quondam Honorii conjugis mors renuntiatur, *tertio Kal. Augusti feriâ sextâ*, ut in Chronico Alexandrino legitur: ut meritò colligamus, *Thermantia* Silichonis & Serenæ filiæ obitum hoc anno contigisse.

Orof. l. 7. cap. 42.

Lex Theodosii in Gamalielem Judæorum Patriarcham.

III. Mansuetudo, quæ Theodosii in animo magna habitabat, audaciam Judæorum pectoribus instillaverat. Anno CCCCXII. in eorum gratiam id Decreti sanxerat: *Nullus tanquam Judæus, cùm sit innocens, obteratur, nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscunque perficiat. Non passim eorum Synagogæ vel habitacula concrementur, vel perperàm sine ulla ratione lædantur; cùm alioquin etiamsi sit aliquis sceleribus implicatus, idcircò tamen judiciorum vigor, jurisque tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipse permittere valeat ultionem.* Quin etiam Gamalielem Patriarcham Honorariæ Præfecturæ Codicillis decoraverat. Nec ignobili sanè sanguine creatus erat, utpote ex Gamaliele illo, qui consilium Hierosolymitanis dederat, ut ab injuria Apostolis inferenda abstinesent. Gamalielis, qui in gratia apud Imperatorem fuit, mentio est apud Hieronymum libro de optimo Genere interpretandi ad Pammachium: *Dudum Hesychium virum Consularem, contra quem Patriarcha Gamaliel gravissimas exercuit inimicitias, Theodosius Princeps capite damnavit, quòd sollicitato Notario chartas illius invasisset.* Abusus autoritate suâ Gamaliel, facinora bene multa perpetrarat. Novas Synagogas condiderat. Christianos inter & Judæos Judicem se constituerat: ut Christianorum nonnulli circuncideréntur effecerat: Christiana denique mancipia apud se retinuerat. Quæ omnia ulciscitur Theodosius, missâ ad Aureliam Prætorio Præfectum lege,

Cod. Th. t. 6. p. 238.

Hieron. Ep. 101. pag. 279.

ANNO DOM. 415.

Cod. Th. de Judæis lib. XXII.

quæ XIII. Kal. Novemb. Constantinopoli conscripta est. Sic sonant verba Legis: *Quoniam Gamaliel existimavit, se posse impune delinquere, quod magis est erectus fastigio dignitatum, illustris autoritas tua sciat, nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse præcepta, ut ab eo Codicilli demantur Honoraria Præfecturæ. Ita ut in eo sit honore, in quo ante Præfecturam fuerat constitutus. At deinceps nullas condi faciat Synagogas. Et si quæ sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat. Et ut Christianos nullam habeat copiam judicandi. Et si qua inter eos ac Judæos sit contentio, à Rectoribus Provinciæ dirimatur. Si Christianum vel cujuslibet sectæ hominem ingenuum servumve Judaicâ notâ fœdare tentaverit, vel ipse, vel quisquam Judæorum Legum severitati subdatur. Mancipia quoque Christianæ Sanctitatis, si qua apud se retinet, secundum Constantinianam Legem Ecclesiæ mancipentur.* Legem quoque Honorius tertio Kal. Septembris Ravennæ conscripsit, ut Ludi Sacerdotales, qui per Africam in Metropolitanis urbibus edebantur, ad proprias civitates redirent. Subjungit: *Omnia etiam loca, quæ sacris error Veterum deputavit, secundum Divi Gratiani constituta, nostræ rei jubemus sociari.*

Cod. Th. c. 6. p. 290.

Magna erant Templorum vectigalia, magni reditus. Quia sacrificiis, epulis, ludis ingentes sumptus erant necessarii, quibus Principis ærarium increvit. Insignis in eam rem extat Strabonis locus libro XII. 261. Comanensis civitas *clarissima est, maximamque numine afflatorum, & sacrorum servorum multitudinem habet. Eam latrones incolunt, qui quanquam Regi subditi sunt, parent tamen Sacerdoti, qui fani & sacrorum servorum magna ex parte dominus est, qui tempore quo nos peregrinati sumus, supra sex millia erant, viri simul ac mulieres. Fano regio adjacet non parva, cujus fructum & proventum Sacerdos accipit. In honore secundus est in Cappadocia post Regem.* Magnifica etiam epula Numinum in honorem celebrabantur: *Saliis cœnaturis creditor erit necessarius: Herculanarum Decimarum & Pollucturarum sumptus tabellaris supputabunt, Apaturiis, Dionysiis, mysteriis Atticis coquorum delectus indicentur.* Calendis Juno epulis honorabatur, teste contra Symmachum Prudentio lib. I.

Tert. Apol. cap. 39.

Juno etiam celebri de mense lætatur,
Auspiciis epulisque sacris, quas inveterato
Heu miseri sub honore agitant, & gaudia ducunt
Festa Calendarum!

Ecclesia Constantinopolitana instauratur.

IV. Tempus est Ecclesiæ penetralia adire. Quod anno CCCCIV. in cineres & favillas conversum fuerat magnum Constantinopolitanæ urbis Templum, de miraculis orbis unum currente instauratur. Testis in Chronico Marcellinus: *Ecclesia Constantinopolitana dudum igni cremata,* Honorio X. & Theodorio VI. *restaurata dedicataque est, Attico Episcopo eandem regente Ecclesiam.* Dedicatio facta est, *mense Gorpiæo, Idus Octobris, die Dominicâ. Translataque sunt Constantinopolim per scalam Chalcedonensem reliquiæ Josephi Filii Jacob, & Zachariæ patris S. Joannis Baptistæ, mense Gorpiæo VI. Nonas Septembres, die Sabbati, gestantibus pignora in duabus arculis, Attico Patriarchâ Constantinopolitano & Mose Antaradeno Phœnicis Episcopo, sedentibus ipsis in birrichalis, quæ in magna Ecclesia deposuerunt pompam, præcedente Urso, urbis Præfecto cum universo Senatu.* Error tamen in Chronicum irrepsit, ut vel puerulis liquet, non ignorantibus,

Chron. Alex.

quatuor duntaxat Septembri Nonas esse. Legendum ergo *pridie Nonas*, cui diei Sabbatum cohærebat.

ANNO DOM. 415.

De Stephani reliquiis narratio Luciani.

V. Dum de translatis reliquiis mentionem agitamus, scribentibus offerunt se Beati Stephani exuviæ, quas Luciano indicatas esse Presbytero memorant. Stupendam sanè narrationem posteris Lucianus ipse reliquit, quam ex *Aviti* versione integram Baronius Annalibus inseruit. Nos ex Eustratio Constantinopolitano Presbytero fragmenta deligemus, quæ absque ullo historiæ detrimento prodigium subjicient oculis, facturi interea operæque, temporisque compendium. Presbyter erat *Lucianus* Ecclesiæ, quæ est in villa Caphargamala, Hierosolymitanæ ditionis: *Dies erat Parasceves feriâ VI. tertius Nonas Decembris*, cùm vigilanti visio hæc incidit, quam verbis Eustratii à Leone Allatio Latinè redditis exhibemus: *Cùm ipse quiescerem in domo Photisterii, die Parasceve illucescente, tertiâ horâ noctis, & adhùc vigilarem, & extra me factus essem, vidi hominem aspectu quidem senem, corpore pusillum, specie venerandum, barbatum, albis vestimentis amictum, qui sese ante me silenter monstrabat. Ego apud me hæsitare quisnam ille esset? An à Deo, vel ab alia virtute? Ille nihil cunctatus, procedit ad me, & baculo, qui illi præ manu erat, pungit, tertium vocans, Luciane, Luciane, Luciane. Respondi, Quid est Domine? Et dicit, Ascende, dic Joanni Hierosolymitano Episcopo, quousque obseramur, quousque non aperis nobis? Locus noster, in quo jacemus, vehementer negligitur: & nunc quidem reliquiæ nostræ imbre madefiunt, nunc Sole aduruntur. Ego autem humilis Lucianus interrogavi eum, Quis es tu, Domine, & qui unà tecum sunt. Et ille, Ego sum Gamaliel, qui Paulum enutrivi, & in urbe Jerusalem Legem docui. Qui verò unà mecum jacet in Orientali urna, est Dominus Stephanus, qui lapidibus à Judæis in eadem Jerusalem obrutus decessit. Secundus est Nicodemus, filius fratris mei, qui noctu à Salvatore nostro Jesu Christo rei fidei instructus, & à Petro Joanneque discipulis baptizatus est. Quod cùm audissent Principes Sacerdotum, ægrè tulerunt, & densis sic eum verberibus mulctarunt, ut post paucos dies obdormierit, propriâ suâ quiete, & curavi ut ille ad pedes Sancti Stephani, veluti Christi Confessor apponeretur. Tertius qui unà mecum jacet, est Abibus meus dilectus filius, qui mecum Christi prædicationi credidit, cum me patre suo uno die à commemoratis discipulis est baptizatus. Hic cùm ante me dormiisset, purus atque incorruptus penes eos in tertia urna repositus est, in qua & ipse jaceo.* Monenti primùm Gamalieli non cessit Lucianus. Scilicet prudens homo verebatur, ne si hæc Joanni Hierosolymitano nunciaret, pro seductore haberetur. Itaque iterum apparet Gamaliel, nonnihil subirascens, quòd Lucianus mandata neglexerat. Quem ut majore ostento permoveret Gamaliel, tres calathos aureos attulit, unumque argenteum. Aurei pleni rosis erant, argenteus croco: rosæ Gamalielem, Nicodemum, Stephanum designabant; crocus *Abibum*. Cùm adhùc cunctaretur, post tres septimanas eâdem horâ venit Gamaliel minitabundus, iraruimque plenus. Luciano beneficium exprobrat, quòd illustrioribus viris præteritis, ipsum elegisset, qui fausta Joanni nuncia hæc referret. Fractâ tandem pertinaciâ Joannem convenit Lucianus, qui mandante Episcopo fodere voluit, ubi reconditas reliquias arbitrabatur. Cùm à vero exuviarum

Eustrat. cap. 23. B. M. P. t. 27. 378.

loco

loco aberraret, ne inutilem operam collocaret, urbanius *Nigetium* de nocte Gamaliel monuit, alium reliquiis locum esse. Quid multa? Fodiunt, inveniunt thecas, calathis ostensis simillimas. Ubi verò ad thecam Stephani ventum, *Eâdem ipsâ horâ terra motus ingens factus est, ut Sancti Stephani corpus resiliret & reviresceret, odorque immensus ex urna illius effunderetur. Sanatæque sunt illo die animæ tres & septuaginta, quæ ibi convenerant, ex variis morbis.* Hæc Eustratius capite 23. Constantinopolitanæ erat Ecclesiæ Presbyter Eustratius, cujus meminit Photius Codice CLXXI. Apud quem etiam legitur, Eustratii libro Chrysippi de Gamaliele historiam conjunctam fuisse. In Suriana Luciani editione de Stephani resurrectione verbum nullum. Stephani porro reliquiæ comitantibus psalmis in Ecclesiam Sion transferuntur, *Die octavo Kalendas Januarii.* Quâ horâ ingens siccitas læto pluviæ descensu pellitur.

Ratio revelatarum Luciano reliquiarum Stephani refellitur.

VI. Negari quidem haud potest, quin perantiqua sit ea de reliquiarum Stephani inventione Luciani Epistola; cujus & Fasti, & Gennadius, & Marcellinus meminere. Fasti Idaciani, qui anno Dom. CCCCXXIII. conditi sunt, de celebri inventione hæc habent. Honorio X. & Theodosio VI. Coss. Sanctus *Stephanus primus Martyr revelatur S. Presbytero Luciano die VI. feriâ, quæ fuit tunc III. Nonas Decembris in Hierosolymis S. Joanne Episcopo præsidente. Et extant ex his gestis Epistola suprà dicti Presbyteri, & S. Aviti Presbyteri Bracarensis, qui tunc in Hierosolymis degebant.* Celebrat & inventionem Basilius Seleucensis, sermone de Stephano. Quinto seculo præcipiti Gennadius etiam de Luciano hæc narrat: *Lucianus Presbyter vir sanctus, cui revelavit Deus temporibus Honorii & Theodosii Augustorum, locum sepulchri & reliquiarum corporis S. Stephani Martyris primi. Scripsit ipsam revelationem ad omnium Ecclesiarum personas.* Sed & Stephani reliquias in Africa claras miraculis fuisse, ex Augustino scimus, quas *Projectus* Episcopus afferebat.

August. de Civ. l. 22. c. 8.

Gennadius quoque testatur, Orosium reliquias B. Stephani Martyris *nuper inventas*, primùm intulisse Occidenti: ut de inventis reliquiis dubitandi locus esse non possit, quin nutet simul fides omnis Historiæ. Verùm enimverò testes innituntur autoritati Luciani, prætereàque in ratione inventarum reliquiarum complures sunt scrupuli, qui nos vellicant. Primùm enim cœlestium animarum hæc in terram migratio nobis falso propior est. Deinde ea narrat Luciano Gamaliel, quæ dubitationem augent, priscis ignota seculis: de se nimirum ad Christi disciplinam perducto, & Nicodemo, adeò crudeliter à Judæis cæso, ut non multò pòst abierit è vita. Quæ si vera fuissent, Eusebius & Cæsareæ in Palæstina Episcopus, & antiquarum traditionum venator acerrimus, ea quidem Historiæ suæ intulisset. Prætereà quæ de se Christiano dixit Gamaliel, pugnant Scripturis. Nunquam sanè Paulus purgandi sui causâ palam Judæis locutus fuisset, se *apud pedes Gamalielis eruditum* esse. Nomen quidem hominis, qui à religione Mosaica descivisset, Judæis iram movisset, quos tamen certum est, attentos hæc concionanti animos præbuisse. Insuper quæ de Stephano Gamaliel Luciano loquitur, Judæos noluisse ipsius corpus sepulchro condi, cum Lege pugnat, mandante suspensi cadaver ipso die sepeliri, ne terra pollueretur. Suspensus autem post obitum

Actor. 22. 3.

Deuter. 21. 22.

Stephanus fuerat, utpote nomine blasphemiæ lapidibus obrutus. Neque ante Lucianum de magnificis à Gamaliele solutis Stephano justis ullus unquam audierat. Sed & oratione usus est Gamaliel, dum Luciano loquitur, quæ cœlestes animas dedecet: *Qui mecum in Orientali parte monumenti jacet, ipse est Dominus Stephanus.* Nullus in Cœlo Dominus & est, & vocatur, præter Servatorem orbis Christum. Quin etiam falsa prædicat Gamaliel, quod ut nec honorificum, sic de beata anima prorsus est incredibile. De Stephano Protomartyre scilicet hæc narrat: Portarunt *corpus ejus meo vehiculo in villam meam, hoc est, Caphargamala, quod interpretatur, villa Gamalielis.* Quod est sanè absurdissimum: Quippe כנר גמלא *est villa cameli*, καμηλοκώμη. Fingine potest animo, beatam Gamalielis mentem tam peregrinam vocis hujus fuisse, tam imperitam, ut absona hæc Luciani committeret auribus? Suam sanè linguam ignorare Gamaliel haud poterat, qua *Caphargamala* villam non sonat Gamalielis. Ne verò respondeatur, quod fortè dici posset, errorem non Gamalielis ipsius fuisse, sed vel Luciani Presbyteri, vel certè *Avini* interpretis in animum inducere nostrum non possumus, Luciani vera hæc esse: *Invenimus altissimis literis scriptum lapidem obrutum, habentem Celiel, quod interpretatur servus Dei, & Apan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus & Gamaliel.* Hem barbara hæc vocabula inscripta monumento: & Apan, Dardan significaret Nicodemus & Gamaliel! Denique si ad inventas reliquias tot miracula patrata fuissent, quid causæ est, quòd celebris inventionis non meminerit Socrates, non Sozomenus, quibus nulla historiæ dignior materia reperiri potuit? Vehemens igitur menti nostræ insidet suspicio, hanc & Gamalielis apparitionem, & miracula, quæ apparente thecâ Stephani patrata feruntur, ornamenta esse, eo fine excogitata. Ut pretium adderent inventioni reliquiarum. Quomodo Presbyter olim de Paulo & Thecla fabulas vulgavit, quibus Apostoli memoria fieret illustrior. Addamus opinioni nostræ clarissimi Du Pin sententiam: *Ces relations sont si peu croiables, que si elles n'étoient autorisées du temoignage de Sainct Augustin, & de Gennade, nous aurions peine à y ajoûter foi.* Gennadius tamen ea memorat, quæ in Luciano deprehendit, cui credulus fuit. Qui verò narranti alicui adhibetur assensus, traditionis naturam mutare nequit, ut si falsa est, ad verum nihilominus accedat, opinionis nostræ suffragio. Quòd si quispiam à nobis requirat, quâ ratione factum sit, excogitatam Luciani revelationem fidem invenisse, respondemus, plures credulitatis causas fuisse. Quarum præcipua est, populorum impetus in revelationes, miraculaque ejusmodi ruentium. Secunda Presbyteri ea narrantis autoritas, cujus testimonium à figmentis, fucoque puerili alienum esse putabant. Tertia denique causa in Clericorum connivientia constituitur, ne plebis zelo essent offensioni, toto pectore inventiones miraculaque reliquiarum admittentis. Quæ quidem religionis species fuit, prudentiæ tamen & rationis expers. His de caussis multa figmenta autoritatem habuere. Nostris & rationibus accedat oratio de Sancto Stephano, quæ Basilio ascripta Seleuciensi, sedente quidem Juvenale, Hierosolymorum Episcopo pronuntiata est. In ea quippe legitur, Stephanum sese Luciano, nec non Joanni Hierosoly-

Du Pin N. B. 159.

ANNO DOM. 415.

mitanorum Præsuli conspicuum præbuisse. Quod Luciani Eustratiique narrationi pugnat, in qua Gamaliel ipse Sancti Martyris gloriæ cupidus, indignatus ipsius reliquias ignotas jacere, eas Luciano detegit. Referantur verba Basilii: *Seipsum vir beatus revelat. . . . Apparet autem vir laci Presbytero, viro pietatis studio longè assiduo, plurimâque religione exculto. Sed & sanctæ memoriæ Joanni Hierosolymorum urbis inclytæ Episcopo. . . . Simili quoque ratione Episcopis aliis se conspicuum facit.* Quod si autoritati libri Quæstionum ad Antiochum assensum adhibeamus, turpiter mentitus est Luciano Gamaliel, cùm sanctarum animarum nulla sit in terris sive apparitio, sive operatio, teste Quæstione XXXIII. *Qua erga nunc est operatio hinc demigrantium animarum?* Resp. *Anima deposita corpore, neque bonum aliquod, neque malum operari potest.* Non igitur Luciano Gamaliel dicere potuit, *Ego sum Gamaliel*, neque virgâ, quam gerebat, Luciani latus pulsare. Sunt viri doctissimi, qui barbara Stephani tumuli vocabula ad Hebræam revocare linguam conantur. *Cheliel* nimirum, atque *Nasuam*. Cheliel deducunt à חליל *saltare*, *Nasuam* verò à נצח *vincere*, & עם *populus*. At eum suo hoc etymo pugnant & Orationi Basilii, & Hebraicæ linguæ. Verba sunt Basilii de Stephani tumulo: *Sed & subscriptionem ferebat assinem illi, quæ Cruci Dominicæ fuit apposita. At sicut illic superscriptio erat: Hebraice, Græcè, Latinè, ita hic quoque. Insculptum erat Martyris nomen linguâ Hebraicâ Κελιήλ, quod Stephanum, id est, coronam interpreteris.* Hebræis igitur *Celiel*, id quod Græcis στέφανος significare debuit, hoc est, *coronam*, si Autori fides. Sed & Hebræorum stylo alia corona, alia saltatio est, nec חליל vim nominis Stephani exprimit. Probabilius multò *Celiel* in כתר *Ceter* mutaretur, quod Hebræis coronam designat. *Nasuam* verò quod attinet, ea vim vocis Νικόδημος utcunque reddit. Cæterùm exuvias Basilicia suas Stephanos inferri noluit: *Deponuntur autem viri beati reliquiæ, pro eo ac Stephanus ipse voluerat, pro Hierosolymorum mœnibus, quo is loco lapidatus.* Itaque jussa Martyris non executi sunt, qui reliquiarum ipsius particulas loco lapidationis, ubi quiescere eas voluit, defossas extractasque in Occidentem sparsas detulere. Neque, uti vulgò jactatur, ex sepulchro suo in *Ecclesiam Sion* translatæ sunt. Scriptorum hæc dissidia multas de narratione inventarum Stephani relquiarum dubitandi causas præbent. Si verum quidem volumus, sepulchri mutatio cœlestium animarum quietem non sollicitat, neque rationis aliquid esse videtur, cur Stephano, sive Gamalieli ea cogitatio incideret, quæ quadringentorum ferè annorum curriculo illorum gaudium non interpellarat. Sapientiâ quidem condita est Cani observatio: *Negare non possumus, viros aliquando gravissimos in Divorum præsertim prodigiis describendis sparsos rumores & excepisse, & scriptis etiam ad posteros retulisse. Quâ in re ut mihi quidem videtur, aut nimium illi sibi, aut Fidelium certè vulgò indulserunt, quod vulgus sentiebant, non tantùm ea facilè miracula credere, sed impensè etiam flagitare.* Quòd si non omnem Luciano fidem detrahi placet, existimare possumus, non Stephanum ipsum, aut Gamalielem è cœlo delapsos esse, sed vi divinâ Stephani vel Gamalielis imaginem Luciano objectum esse, ut Protomartyris fides atque pietas in commendatione foret, Judæosque Ethnicosque ad Christum colendum permoveret. Quomodo Paulo Apostolo visum apparuit hominis Macedonis ad ferendum popularibus suis auxilium ipsum invitantis.

B. M. P. t. 8 494.

Athan. q. 343.

Basil. pag. 494.

Can. l. XI. c. 6. 540.

Gesta Hierosolymitani Conventus.

VII. Ad debellandos Pelagii errores Stephani reliquias auxilio venisse, Baronii fert sententia: quam conjecturam non magni facimus: aliis sanè opus armis erat ad triumphandum errorem, de quo nunc est tractandum. Miramur, nec immeritò, illustrissimum Purpuratum de Conventu Hierosolymitano, cui adversus Pelagium præsentem testis interfuit Orosius, in profundum silentium descendisse, non sine rerum memoratu dignissimarum injuria. Cùm Pelagius malè jam olere inciperet, Joannes Hierosolymitanus Presbyteros cogit suos, ut de Pelagii innocentia, vel crimine disquisitio institueretur. *Julii trigesima*, feriâ sextâ convenere, diebus quadraginta septem ante primam Encæniorum diem, quæ Septembris XIV. affigebatur. Tempus nos Orosius docuit in sua Apologia: *Post dies XLVII. cum prima Encæniorum die, ut solitus eram, quando aderam ad obsequium Joannis Episcopi convenissem.* Favebat Pelagio plurimum Joannes, cui gravitate morum, eruditioneque illuserat Hæreticus. Ad conventum vocatus Orosius, Joanne præcipiente consedit. Adhibetur interpres, qui in errorem propendens perfidè officium administrabat suum, vel perperàm interpretando, vel supprimendo. Quem viri primarii Passerinus, Avitus, Vitalis, Presbyteri sæpissimè confutarunt. Gesta conventus summatim exhibeamus. Ab universis requiritur, ut si quid de erroribus, quos Pelagius Cœlestiusque spargebant, in Africa gestum cognosceret, fideliter exponeret. Tum narrat Orosius, Cœlestium anno CCCCXII. *apud Carthaginem, plurimis Episcopis judicantibus, proditum, auditum, convictum, confessum, detestatumque ab Ecclesia ex Africa profugisse.* Pelagii libro de Natura, quam Jacobo miserat, atque Timasio, Augustinum respondere: habere se præ manibus ipsius Augustini Epistolam, *Quam nuper ad Siciliam ordinasset, in qua multas quæstiones Hæreticorum retulit.* Jubente Conventu Epistola ab Orosio legitur. Ea ipsa est, quæ scribitur Hilario, numero 89. Auditâ Epistolâ, Pelagius Joanne præcipiente introducitur. Quærentibus omnibus, *hæc quibus Augustinus Episcopus respondisset, se docuisse cognosceret*, illicò respondit, *Et quis est mihi Augustinus?* Commovit universos tanti Præsulis contemptio hæc, ut palam clamarent, non à Conventu duntaxat, sed ab *omni Ecclesia pellendum esse* blasphemum. Nihilominus Joannes Pelagium, etsi Laicum, Presbyterorum in consessu sedere jubens, Augustini personam sibi imponit, *Augustinus ego sum*, inquit, ut assumptâ liberius autoritate ejus, qui lædebatur ignosceret. Cui respondit Orosius: *Si Augustini sententiam sumis, Augustini sententiam sequere.* Testibus reum coargui opus erat, itaque Orosius talia fatur: *Pelagius mihi dixit, docere se hominem posse esse sine peccato, & mandata Dei facilè custodire, si velit.* Fatebatur Pelagius. Ad hæc Orosius, hoc ab Africana Synodo, hoc ab Hieronymo nuper in Epistola sua ad Ctesiphontem damnatum esse prædicat. Joanni versabatur in animo sententia, ut se Judice Orosius Actoris munere fungeretur. Laudabat & Abrahæ pietatem, & Zachariæ Elizabetque sanctitatem, qui

Oros. Apolog. pag. 450.

qui in præceptis Dei inculpatè incedebant, quasi ad disputandum Orosium provocasset. Post multum disceptationis, negante Orosio se accusatorem esse, dici à pluribus necessarium fuit: *Non potest quisquam idem & Hæreticus esse, & Advocatus, & Judex.* Eò tandem res processit, ut Joannes data secundum Orosii postulationem sententiâ, ad B. Innocentium Papam & partes, & Epistolas mitteret, interim Pelagio silentium indiceret. Quæ & gratiarum actione, & omnium assensu, & orationis sigillo sententia sancita est. Audiatur Orosius: *Joannes Episcopus novissimam sententiam protulit, confirmans tandem postulationem, intentionemque nostram, ut ad B. Innocentium Papam Romanum fratres & Epistolæ mitterentur universi, quod illo decerneret secuturi. Sed ut Hæreticus Pelagius imposito sibi catenus silentio conticesceret, & ut nostri ab insultatione convicii Joannis confusique temperarent, universi in hanc sententiam concessimus.* Conventus hujus mentionem Augustinus agitat, libro de Gestis Palæstinis: *Mentiò*, inquit, *quod gesta indicant, etiam hoc usus est sestimonio Sanctus Joannes, Hierosolymitanæ Antistes Ecclesiæ, sicut interrogatus, quæ apud illum ante judicium gesta fuerant, Coepiscopis nostris, qui simul in illo judicio præsidebant, ipse narravit.* Quæ de Diospolitana Synodo, ut eruditis placuit nonnullis, non sunt intelligenda.

Oros. Ap. 450.

Augus. de Gest. Pal. c. 14.

Orosius accusatur blasphemiæ.

VIII. Intereà Pelagius cum fautoribus suis Joannem Hierosolymitanum in Orosium commovet, quem blasphemiæ postularunt. Eòque res perducta est, ut ipsius commercio uti nollet. Accusationem ipse narret Orosius: *Post dies quadraginta & septem, cùm primo Encaeniorum die, ut solitus eram, & quando aderam, ad obsequium Joannis Episcopi convenissem, statim ab eo notam falsi criminis pro gratia salutationis accepi. Ait enim mihi, Quare ad me venis, homo qui blasphemasti? At ego nihil mihi conscius, interrogavi, Quando, aut quo audiente, aut cujusmodi illud esse dictum, quod blasphemia possit ascribi. Episcopus dixit, Ego te audivi dixisse, quia nec cum Dei adjutorio possit esse homo sine peccato.* Hanc Orosius calumniam à se depellere conatus est editâ Apologiâ. Nil tamen molestiæ Joanni exhibitum voluit: *Absit à me unquam, ut ego pauper peccator Episcopum, & præcipuè Hierosolymæ, audeam ad Episcopos provocare.* Sed & Orosii innocentiæ patrocinatus est Augustinus, à quo discimus, à Joanne multa contra Erotem Lazarumque Episcopos, Orosium Presbyterum, aliosque vulgata esse, quæ non mendacio quidem, sed vel oblivioni, vel fraudi interpretis, vel alienæ linguæ imperitiæ ascribi jubet.

Oros. Apolog. pag. 450.

August. de Gest. Pal. c. 16.

Synodus Diospolitana. Pelagius ab ea absolvitur.

IX. Personam accusatoris sibi indui noluerat Orosius, dum in Pelagium testis excitatus est. Verùm Episcopi fuere, qui ex Occidente in Orientem migrarunt, ut in Hæreticum accusationem instituerent. Ii fuere Eros Arelatensis, Lazarusque Aquarum Sextum Episcopus, qui Palæstinam petiere, ut in frequenti Concilio hominem, qui Servatoris gratiam, quâ una stat salus mortalium, evertebat, penitùs opprimerent. Eorum alter cùm in morbum incidisset, libellum accusationis suæ mittunt Eulogio, Cæsareæ Metropolitano. Absentibus ergo *Lazaro*, atque *Erote* Concilium Diospolitanum celebratur. Urbs est Palæstinæ Diospolis, quæ prisco nomine *Lydda* vocabatur. Jam labebatur December, ut Luciani docemus Epistolâ, cùm Episcopo, *Cùm esset in Lydda, quæ est Diospolis, Synodum agens.* Adfuere Antistites numero XIV. quorum nomina extant Augustini in libro primo adversus Julianum, c. 5. *Eulogius* scilicet Cæsariensis, qui Synodo præfuit: *Joannes* Hierosolymitanus, *Ammonianus*, *Porphyrius* Gazensis, *Euthonius* Hierichuntinus, *Porphyrius* alter, *Fidus*, *Zozimus*, *Zebenus* Eleutheropolitanus, Nimphidius, Chromatius, *Jovinus* Ascalonensis, *Eleutherius* Sebastiensis, Clematius. Lectis Erotis & Lazari, uno contra Pelagium, altero contra Cœlestium libellis, quibus illorum errores continebantur, Synodum Pelagius ingreditur: Augustini scriptam ad se Epistolam suæ veluti innocentiæ testem profert, atque communionis tesseram. Objiciuntur multa veteratori capita. I. *Quòd diceret, Adam mortalem factum, qui sive peccasset, sive non, mortuus esset.* II. Quòd peccatum ipsius ipsum solum læserit, & non genus humanum. III. Quòd infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. IV. Quòd per mortem & prævaricationem Adæ non omne genus humanum moritur, & quòd non per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat. V. Infantes etiamsi non baptizentur, vitam æternam habere possunt. VI. Divites baptizatos nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei. VII. Gratiam Dei atque adjutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in Lege atque doctrina. VIII. Gratiam Dei secundum merita nostra dari. IX. Filios Dei non posse vocari, nisi omni modo absque omni peccato fuerint effecti. X. Non esse liberum arbitrium etiamsi divino indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque facere aliquid, vel non facere. XI. Victoriam nostram non esse ex Dei adjutorio, sed ex libero arbitrio. XII. Quod pœnitentibus venia non detur secundum gratiam & misericordiam Dei, sed secundum merita, & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint misericordiâ. Errores hos anathemate cùm feriisset Pelagius, à Diospolitanis Patribus innocens judicatur. Synodi sententiam propriis verbis referre juvat: *Quid ad hæc, quæ lecta sunt capitula, dicit præsens Pelagius Monachus? Hæc enim reprobat S. Synodus, & S. Dei Catholica Ecclesia. Pelagius respondit: Iterum dico, quia hæc etiam secundum ipsorum testimonium non sunt mea, pro quibus ut dixi, satisfactionem non debeo. Quæ verò mea esse confessus sum, hæc vera esse affirmo, quæ autem dixi non esse mea, secundum judicium S. Ecclesiæ reprobo: Anathema dicens omni contravenienti, & contradicenti Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ doctrinis. Ego enim in unius substantiæ Trinitatem credo, & omnia secundum doctrinam S. Catholicæ Ecclesiæ. Si quis verò aliena ab hac sapit, anathema sit.* Ut fraudulentum hoc anathema pronuntiatum est, Synodus sententiam hanc promulgavit: *Nunc quoniam satisfactum est nobis, prosecutionibus præsentis Pelagii Monachi, qui quidem piis doctrinis consensit, contraria verò Ecclesiæ fidei reprobat & anathematizat, communionis Ecclesiæ eum esse Catholicæ consitemur.* Itaque fallitur Calvisius, qui Pelagium à Diospolitanis erroris convictum, resipiscentiam amplexum esse tradit.

August. de Gest. Pal. c. 19. &c. Inspiciantur & Retr. l. 2. cap. 47.

Pelagii doctrina à Diospolitanis damnata.

X. Sic meritam Pelagius damnationem fraude suâ vitavit: exultansque ac triumphans de

Synodi

August. de Gest. Pel. c. 32.

Synodi decreto, anni sequentis sub initio opiniones suas quatuordecim Episcoporum suffragio comprobatas esse, amico cuidam scripsit: Posse nimirum *hominem sine peccato esse, & mandata Dei facilè custodire si velit.* Est tamen certissimum, Pelagium dum absolvitur, esse damnatum, quia improbantur à Concilio errores, quos ille dissimulabat, larvâ veritatis sibi impositâ. Sic censet Augustinus capite xxi. de Gestis Pelagii: *Neque hoc dicens, Judicum arguo vel negligentiam, vel conniventiam, vel quod ab eis longe abhorrere certissimum est, impiorum dogmatum conscientiam, sed eorum judicio pro merito approbato atque laudato, Pelagius tamen apud eos, quibus amplius, certiusque notus est, non mihi videtur esse purgatus.* Hinc Prosper de ingratis:

Prospectum namque est, & divino munere cautum,
Ut licet instantem declinans bestia pœnam,
Perfidia secum sensus tenuisset eosdem.
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.

Hieron. Ep. 79.

Itaque temerè quidem in Diospolitanos Hieronymus invehitur, quasi Pelagii dolos præstare debuissent: *Quidquid enim*, inquit, *in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur.* Quasi verò mortalium in pectora penetrare, divino munere concederetur. Quàm Zozimo quidem, tam Orientalibus veterator imponere potuit, & reverà imposuit adhibitâ homonymia. Damnavit dicentes, Adamum non mortalibus, sed sibi soli peccato suo nocuisse; subintelligebat verò, *exemplo* duntaxat, non transmisso vitio nocuisse. Eos damnavit, qui affirmabant, in eo statu infantes esse, in quo fuerat Adam integer. Id verò sibi volebat, Adamum, non infantes intelligendi præcepti capacem fuisse. Fraudulenti hominis versutiam pingit Innocentius verbis ejusmodi: *Objecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba torquendo totâ obscuritate confudit: aliqua magis falsis argumentis quam verâ ratione, ut ad tempus poterat videri, purgavit negando, alia falsâ interpretatione vertendo.*

August. Epist. 96.

In Pelagianos scribit Hieronymus, qui & ab ipsis vexatur.

XI. Pelagiana quoque monstra hoc anno elidebat Hieronymus. Non multò ante Conventum Hierosolymitanum vertente Julio coactum, ad Ctesiphontem scripserat Epistolam, de qua Orosius mentionem injecit: *Hoc*, inquit de viro Pelagiano, *hoc & B. Hieronymus, cujus eloquium universus Occidens, sicut ros in vellus expectat, & in Epistola sua, quam nuper ad Ctesiphontem edidit condemnavit.* Hieronymo scripserat Ctesiphon, cui respondet, *Non audacter, ut falsò putas, sed amanter studiosèque fecisti, ut novam mihi ex vetere mitteres quæstionem.* Sed & labente Julio mense totus erat in scribendo adversus Pelagianos Dialogo, cujus Atticus Critobulusque collocutores agunt: quod & Conventui Hierosolymitano narravit Orosius: *Similiter & in libro, quem nunc scribit, collatâ in modum Dialogi altercatione confutat.* Pelagianorum iram movit ille Dialogus, & calumnias. De illo verba sunt Juliani apud Augustinum Op. Imp. l. 4. c. 87. *Quâ fiduciâ tu cùm Hieronymi scripta collaudes, dicas in Christo non fuisse peccatum, cùm ille in Dialogo illo, quem sub nomine Attici & Critobuli mirâ, & ut talem fidem decebat, venustate composuit, etiam quinti Evangelii, quod à se translatum dicit, testimonio nitatur ostendere, Christum non solùm naturale, verùm etiam voluntarium habuisse peccatum, propter quod se cognoverit Joannis baptismate diluendum.*

Oros. Apolog.

Sic Pelagianorum in odium venit Hieronymus. Quod ut explerent, post judicium Diospolitanum perditorum cuneus facinus audax perpetrat: *Ut Dei servi & ancillæ ad curam Sancti Hieronymi Presbyteri pertinentes, sceleratissimâ cæde afficerentur; Diaconus occideretur, ædificia Monasteriorum incenderentur; vix ipsum ab hoc impetu atque incursu impiorum in Dei misericordiam turris munitior tueretur, tacendum nobis potius video, & expectandum, quid illic fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment.*

August. de Gest. Pelag. c. ult.

Quænam de Christi gratia Pelagii opinio fuerit?

XII. Tenemus quid erraverit Pelagius: operæ tamen pretium facturi sumus, si quid senserit, paulò accuratius referamus. Tria præcipuè capita sunt, quæ rectæ fidei contraria Pelagii disciplinam constituebant. Gratiam videlicet hominum meritis à Deo tribui. Deinde mortales dum corpore utuntur, immunes peccati esse posse. Denique infantes vitii originalis puros in lucem edi. Quæ omnia indicat Augustinus libri de Dono Perseverantiæ, capite primo: *Tria sunt, ut scitis, quæ maximè adversus eos Catholica defendit Ecclesia. Quorum unum est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, quoniam Dei dona sunt, & Dei gratiâ etiam conferuntur merita universa justorum. Alterum est, in quantacunque justitia, sine qualibuscunque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum, nisi reatus qui generatione contrahitur, regeneratione solvatur.* Argutiolis verò nonnullis justorum ἀναμαρτησίαν probabat Pelagius, uti liquet ex Hieronymi Dialogo ad Ctesiphontem, in quo Critobulus ad ravim usque urget: *Aut possibilia Deus mandata dedit, aut impossibilia. Si possibilia, ne in hoc rei sumus, si non facimus.* Fidenter dicimus, primam moli Pelagianæ labem in eo sitam esse, quòd vires liberi arbitrii nimis extulerit. Ea de causa docebat Critobulus Attico: *Quomodo in cæteris creaturis conditionis ordo servatur, sic concessâ semel liberi arbitrii potestate, nostræ voluntati omnia derelicta sunt.* Att. *Ergo ut dixi, non debes à Deo per singula auxilium deprecari, quod semel meo datum est judicio.* Critob. *Si in omnibus ille cooperatur, non est meum, sed ejus qui adjuvat, imò qui in me cooperatur, præsertim cùm absque eo facere nil possim.* Cæterùm gratiam Dei quod attinet, quam ad singulos pietatis actus necessariam Religio prædicat, solemne Pelagio fuit, tria distinguere, posse, velle, facere, de quibus sententiam sic ostendit suam: *Nos sic tria distinguimus, & certum velut in ordinem digesta partimur. Primo loco posse statuimus, secundo velle, tertio esse. Posse in natura, velle in libero arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est, posse, ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ suæ contulit. Duo verò reliqua, hoc est, velle, & esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrii fonte descendunt. Ergo in voluntate & opere bono laus hominis est, imò & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ semper adjuvat auxilio. Quod verò homo potest perficere atque velle, bonum solius Dei est.* Ac primâ specie ad verum hæc dirigi possent, cùm voluntatis actus ab homine editos esse, certum exploratumque sit. Est enim homo, qui vult amare Deum,

Hier. adv. Pel. l. 1. c. 8.

Hier. adv. Pel. l. 1. c. 2.

Aug. de lib. Arb. l. 3. c. 4.

vult

vult resipiscere, vult inhærere Christo. Sed & recta sapere ea videntur, quæ de gratiæ jactat auxilio. Cùm verò quid hoc auxilii quæritur, quidve illud posse, quod soli Deo ascribit, tum sanè vitius quod latebat præclaris involucris, subitò incurrit in oculos. Ac multos sensim *auxilii* gradus admisit, ut ex Augustino liquet:

Aug. de Hær. c. 88.

Pelagius à fratribus increpatus, quòd nihil tribueret adjutorio gratiæ Dei, ad ejus mandata facienda correctionis eorum hactenus cessit, ut non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens, ad hoc eam dari hominibus, ne quæ facere per liberum jubetur arbitrium, facilius possint impleri per gratiam. Dicendo utique ut facilius possint, voluit credi, etiamsi difficilius, tamen posse homines sine gratia divina facere jussa. Primum ergo Pelagius vires arbitrii patrandis bonis operibus idoneas esse putabat: quod etiam ex ipsius opinione cooficitur, quæ peccatum originis pro nihilo habuit. Sic vires liberi arbitrii morales, non attritæ, non sauciæ, non exhaustæ, quibus integris homo utebatur, ut ad bonum, vel malum se pro libitu converteret. Aliud auxilii hominibus Pelagius comparavit, quod externum est, doctrinam scilicet, egregiaque exempla, quibus ad agendum excitamur. Audiatur iterum Augustinus:

Aug. de grat. Chr. c. 3.

Gratiam Dei & adjutorium, quo adjuvamur ad non peccandum, aut in natura, & libero ponit arbitrio, aut in Lege atque doctrina: ut videlicet cùm adjuvat Deus hominem, ut declinet à malo, & faciat bonum, revelando & ostendendo, quid fieri debeat, adjuvare credatur, non etiam cooperando, & dilectionem inspirando, ut id quod faciendum esse cognoverit, faciat. Loca plurima ejusmodi laudatus liber suppeditat. Paulò liberalior factus Pelagius, externis dein auxiliis internum etiam adjunxit, mentis scilicet illustrationem. Ipse sententiam aperiat suam:

Aug. de Grat. c. 7.

Adjuvat, inquit, *nos Deus per doctrinam, & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis, ne præsentibus occupemur, futura demonstrat, dum Diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cælestis illuminat.* Verba hæc, *cordis nostri oculos aperit*, sunt inprimis consideranda. Aliud est enim objecti ad mentem appulsus, aliud cordis apertio. Illud antecedit, hoc sequitur. Evangelium ministrat Paulus, Lydiæ Deus *cor aperit*, ut vix in dubio poni possit, quin internam mentis à Deo illustrationem Pelagius admiserit. Quid ergo peccavit Pelagius? Nimirum potentissimam Dei gratiam respuebat, quâ voluntas emendatur, atque ad amplectenda vera bona efficacissimè movetur. A qua quidem putabat libertatis naturam prorsus everti. Hinc Augustino scriptom:

Aug. de lib. Arb. l. 3. c. 8.

Apparet hanc eum gratiam confiteri, qua demonstrat & revelat Deus, quid agere debeamus, non quâ donat atque adjuvat, ut agamus. Ea verò Pelagii doctrina pugnat Scripturæ atque pietati, nepote quæ, quod præstantius est, ascribat homini, quod minus Deo. Actus enim voluntatis toto impetu in sanctitatem ruentis illuminatione mentis longè excellentior est, cum ea ad permovendam voluntatem, veluti ad finem suum comparatus. Debitas quoque Deo laudes ea sententia perimit. Fingamus nobis animo duos homines, quorum mentibus parem lucis copiam Deus fœneravit. Unus verò salutem respuat, alter amplectatur. Eo quidem casu qui salvatur, non majores Deo grates, quàm ille qui damnatur, persolvere debet. Quin etiam ex ea Pelagii sententia conficitur, de damnato magis quàm de servato Deum esse meritom. Quippe servatus vi suæ libertatis pauciores illustrationis gradus in salutem vertet suam, dum damnatus copiosiorem menti inditam à Deo lucem extinguet. Gratum verò affectum animi ex collatis beneficiis metiri debemus. Denique non verè candidèque precari quis potest, *Laus tibi sit, Christe*, quòd increduli hominis alicujus, cui par illustratio indulta est, prorsus dissimilis fiat, quod cum pietate quàm maximè pugnat.

De Pelagianorum morali.

XIII. Pelagii errores admonent nos, ne de ipsius morali taceamus, quæ à personæ vitiis etiam atque etiam distingui debet. Articulorum ipsius unus ille fuit,

Lab. Conc. c. 2. 1531.

Quòd oblivio & ignorantia non subjaceat peccato, quoniam non eveniant secundum voluntatem, sed secundum necessitatem. Quod axioma ignorantiâ *invincibili* verum esse existimamus, sed ad *vincibilem* Pelagius illud accommodasse videtur. Est enim ignorantia affectata duplicis generis, *positiva*, cujus actu suo voluntas ipsa causa est: qualis in multis reperitur, qui ad veritatem erigere mentes animumque detrectant, ne utilitatibus suis sit detrimento. Neque eo insipientiæ Pelagiani delapsi sunt, ut ignorantiam ejusmodi criminis expertem esse censerent. Eos quippe gravissimè Job perstringit, qui dicunt Deo,

Job. 21. 17.

Recede à nobis, nam notitiâ viarum tuarum non delectamur. Iste quidem contemptus veritatis est maximus, quæ fluxis caducisque bonis postponitur, quibus tamen præstat plurimum. Alia verò ignorantia *negativa* est, quam voluntatis quidem actus non procreat, manat tamen utcunque à voluntate, quæ diligentiam non adhibet omnem, ut tenebræ mentis discutiantur. Quippe feriatur, & otiosa est, cùm negotiosa esse debet, non sine vitio suo. Atque ignorantiam *negativam* illam esse existimamus, quam Pelagius eximebat peccato, ut ex Patribus colligimus. Augustinus libro de Natura & Gratia, c. 17. *Tractat etiam iste*, inquit, *de peccatis ignorantiæ, & dicit hominem prævigilare debere, ne ignoret. Ideòque culpandam ignorantiam, quia homo id nescit negligentiâ suâ, quod adhibitâ diligentiâ scire debuisset.* Pro ignorantiæ, vel *negativa* peccatis sacrificia perpetrabantur:

Levit. 5. 2.

Cùm tetigerit quispiam rem immundam, aut cadaver feræ immundæ, & si abditum fuit ab eo, ipse tamen immundus est, & reus. Cujus disciplinæ ratio hæc est, quòd Dei præceptis mens attendere debeat. Negativam ignorantiam Pelagio peccatum non fuisse, eximiè ostendunt verba Critobuli apud Hieronymum in suo adversus Pelagianos Dialogo l. 1. c. 10. *Rogo, quæ est ista justitia, ut in peccato teneat erroris, cujus reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & ejus rei quam nescio, pœnas luo? Et quid plus faciam, si spontè peccavero?* Verba quidem Pelagii, *quoniam non eveniant secundum voluntatem*, actum innuunt à voluntate productum, quo cessante, *necessitatem* esse fingebat: tamen cùm debiti actus ex negligentia intermissio ad voluntatem quoque referenda sit. Itaque Hieronymus in primo adversus Pelagianos Dialogo c. 12. multis probat *ignorantiam peccatum esse*, illam scilicet, quam *negativam* appellamus, affertque pro argumentis & cladem Uzæ, manum mittentis, *ut sustentaret inclinatam Arcam*; & verba Ezechielis:

Ezech. 46.

Iste est locus, ubi coquere debent Sacerdotes hostiam pro peccato, & pro ignorantia.

In-

ANNO DOM. 415.

Inſpicitur & caput decimum primi Dialogi. Splendente fuco Pelagiana moralis tegebatur, quæ gloriam & veſtium, & divitiarum pro nihilo putabat. Hæc obtrudebant hominibus: *Divitem manentem in divitiis ſuis regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia ſua vendiderit, nec eì prodeſſe, ſi fortè ex ipſis divitiis mandata fecerit.* Quâ arte non neſciebant ineſcare homines, qui ad ipſos divitiarum ſuarum penum omnem congerebant: quæ de re perſtringuntur ab Hieronymo: *Vos de craſtino non cogitatis, & inſtar avium, præſentibus contenti eſtis, quorum Epiſtola biblina volitant trans flumina Æthiopiæ, ut inter ſimias & pavos nova de Ophir Salomoni dona mittantur.* Sordebat quoque Pelagianis ſplendor veſtium. Hinc Critobulo ea loquitur Atticus: *Adjungis, gloriam veſtium, & ornamentorum Deo eſſe contrariam. Quæ ſunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mundiorem: ſi Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, & reliquus ordo Eccleſiaſticus in adminiſtratione ſacrificiorum cum candida veſte proceſſerint? Cavete, Clerici; cavete, Monachi, viduæ, & Virgines, periclitamini, niſi ſordidos vos atque pannoſos vulgus aſpexerit.* Fuit & ſententia Pelagii, fœminis & in Eccleſie pſallendum eſſe, quod noſtro judicio Hieronymus improbare non debuit: *Quis ignorat pſallendum eſſe fœminis in cubiculis ſuis, & abſque virorum frequentia & congregatione turbarum. Verùm tu donas, quod non licet, & quod verecundè facere debeant, & abſque ullo arbitro magiſtri auctoritate proclament.* Poſſunt quidem mulieres abſque magiſtri auctoritate cantare laudes Deo. Moralis ſuæ delinimentis mortalium animos ſanctitatis ſpecie captos, ad ſe Pelagius alliciebat. Hæc verò utut ſpeciei & pompæ plena, fumus & umbra fuere, utpote intolerandæ ſuperbiæ referta, cùm jactaret hominem ſine peccato eſſe poſſe, virtutumque ſuarum laudem ſibi aſſereret. Qua de re egregia ſunt verba Hieronymi eodem capite: *Tu ipſe, qui Catonianâ nobis inflaris ſuperbiâ, & Milonis humeris intumeſcis, quâ temeritate peccator magiſtri nomen aſſumis? Aut ſi juſtus es, & humilitate ſimulas peccatorem, mirabimur atque gaudebimus habere te ſolum, & poſſidere cum ſociis, quod nec Patriarcharum, nec Apoſtolorum quiſpiam habuit.* Ex Pelagianis complures fuere, qui retentâ ſuâ opinione, dum occaſio dabatur, cum Catholicis Euchariſtiam percipiebant. Teſtis Prædeſtinatus: *Pelagiani, ſeu Cæleſtiani Catholicæ plebi permixti ſunt, quia Eccleſiam aliam non habent: & ideò ubi eis evenerit, communionem non renuunt. Dicunt enim, unius Confeſſionis eſſe in hac parte, in qua Euchariſtia conficitur. De quæſtione enim, aiunt, non de communione diſcernimur. Pro hoc auſu, & à noſtris ſi deprehendantur, periculis ſubjacent, & à ſuis execrationi habentur.* Ignavia quidem mollium Pelagianorum ea fuit. Sed ea Catholicorum diſciplina, qui cum hominibus ejuſmodi & Sacramenta uſurpare, & permiſceri nolebant, eos ſanè improbat, qui in maximis Religionis capitibus diſſidentes, vi adhibitâ ſacris adeſſe cogunt.

Aug. Ep. 89.

Hier. adverſ. Pel. l. 2. c. 4. 238.

Hier. adverſ. Pel. l. 1. c. 9. 232.

Hier. adv. Pel. l. 1. c. 9. 231.

Prædeſt. Hær. 88.

Diſſidia Oreſtis & Cyrilli. Judæi Alexandriâ pulſi.

XIV. Relictâ Palæſtinâ, quid rerum in Ægypto geratur, eſt inſpiciendum. *Oreſtes* Præfectum agens Alexandriæ, inviſam habens Epiſcoporum dominationem, quæ de Magiſtratuum poteſtate plurimum decerpebat, non ſatis benevolo erat in Cyrillum pectore actorum ipſius exploratorem. Die Sabbati, quo Judæi otioſo erant animo, ſcenicis ſpectaculis vacabant. Fortè contigit tum temporis, Oreſtem in theatro, quæ ad ludos & ſpectacula pertinebant, conſtituere. Id ſibi volunt verba Socratis à Baronio non intellecta, πολιτείαν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιούμενος, quod Gallicè diceretur, *regler les affaires de police ſur le theatre.* Solemne quippe Romanis Magiſtratibus, in quibuſcumque locis vellent, jus dicere, & vel in ipſo amphitheatro. Aderant tum Cyrilli fautores, ut quid à Præfecto diſpoſitum eſſet, cognoſcerent. Verſabatur inter eos *Hierax*, humilioris Literaturæ Magiſter, Cyrilli in concionibus plauſus excitare ſolitus. Quem ut conſpexere Judæi, exclamant non alia de cauſa veniſſe, quàm ut populum ad ſeditionem excitaret. Correptum ergo Hieracem Oreſtes publicè in theatro tormentis ſubjecit. Quo cognito, Cyrillus accerſitis Judæorum Primatibus mala minatur, niſi à tumultu in Chriſtianos movendo abſtineant. Minis exaſperati Judæi, ſigno inter ſe dato, ut unuſquiſque ipſorum annulum ex cortice ſurculi palmei geſtaret, nocturnâ pugnâ Chriſtianos aggredi ſtatuunt. Mittunt viros ad id comparatos, qui per urbis regiones clamarent, Eccleſiam quæ dicitur *Alexandri*, incendio conſumi. Ad quod extinguendum cùm Chriſtiani venirent, impetu in ipſos facto Judæi interficiunt. Ortâ luce ſceleris auctores non latuere. Quo commotus Cyrillus, Judæos expulit Alexandriâ, ipſorum facultatibus plebi diripiendis conceſſis. Cyrilli factum Oreſtes quàm moleſtiſſimè tulit, quo nimirum urbs nobilis repentè tot incolis viduaretur. Rem ad Imperatorem refert, ſed & Cyrillus Judæorum ſcelera Principi ſignificat. Intereà à populo Cyrillus compellitur, ut reconciliandæ amicitiæ Legatos ad Oreſtem mitteret. Quos cùm non admitteret, Evangeliorum ipſi Codicem protendit Cyrillus, ejus reverentiâ pudorem ſe incuſſurum ſperans. Neque eâ ratione Oreſtes iram depoſuit, unde inter utrumque bellum implacabile perſeveravit.

Socr. l. 7. c. 13.

Monachorum in Oreſtem ſeditio. Ammonius cruciatur.

XV. Non multò pòſt Nitriæ Monachi, quos in Longos fratres Theophilus armaverat, pro Cyrillo pugnare ſtatuunt. Alexandriam ut venere, quingenti circiter Præfectum in vehiculo procedentem contumeliis afficiunt. Paganum vocant, & immolatorem, ac ſe ab Attico baptizatum clamantem, Monachorum unus Ammonius lapide jacto in capite percutit. Quo ictu cùm cruore totus reſpergeretur, apparitores omnes diffugiunt. Verùm populus ſuppetias Oreſti laturus ut venit, Monachos in fugam vertit, Ammoniumque comprehenſum Præfecto ſiſtit. Qui tormentis hominem ſubjectum, eò uſque excruciavit, quoad vitam ei adimeret. Receptum Ammonii corpus, mutato nomine in Thaumaſii Cyrillus Eccleſia condidit. Martyrem etiam vocari juſſit, multis palam laudibus proſecutum, utpote qui pro pietate tantum certamen ſubiiſſet. Quod Cyrilli in Ammonium ſtudium prudentiores non probavere. Quippe temeritatis ſuæ pœnas dederat, abſque fidei certamine. Cyrillus ipſe tandem hujus rei memoriam ſilentio paulatim obliteravit.

Socr. l. 7. c. 14.

Hypatia Philoſopha occiditur.

XVI. Simultatem utriuſque excitavit caſus, prioribus haud abſimilis, qui illuſtrem fœminam nomine *Hypatiam*, Theonis Philoſophi filiam morti miſit. Ad tantam eruditionem pervenerat, ut omnes ſui temporis Philoſophos longo intervallo ſuperaret. In Platonicam ſcholam à *Platone*, ait Socrates, verius ab *Ammonio* deductam,

ANNO DOM. 415.

tam, successerat. Doctissimæ fœminæ auditor fuerat *Synesius* Ptolemaidis Episcopus, cujus ad Hypatiam complures sunt Epistolæ. Ipsius modestia omnibus venerationi erat. Mulierem meliore fato dignam incessit calumnia, quòd per ipsam staret, quominus Cyrillum inter & Orestem, cujus colloquio crebrius utebatur, amicitia conciliaretur. Tum viri ardentioris animi, quorum Dux erat *Petrus* Lector, conspiratione factâ, Hypatiam è sella detractam ad Ecclesiam, quæ Cæsareum vocatur, rapiunt, vestibusque exutam, testis interimunt. Deinde discerptæ membratim ortus, in locum quem *Cinaronem* dicunt, comportatos comburunt. Facinoris crudelitatem intendit tempus, quo patratum est. Mensis erat Martius, cùm jejunia celebrabantur, anno IV. Episcopatus Cyrilli, Honorio X. & Theodosio VI. Coss. Quod flagitium & Cyrillo, & Alexandrinæ Ecclesiæ, infamiam attulit. Extat in Lupi Sylloge, c. 218. Hypatiæ ad Cyrillum Epistola. Quærit ab eo, qui dici possit Deum non visum modò, sed cruci etiam affixum? cùm Joannes ipse testetur, *Deum nemo vidit unquam.* Falsò tamen Epistola Hypatiæ vindicatur, utpote quæ Nestorii exulem agentis meminerit: *Nestorius igitur, qui modò in exilio constitutus est, Apostolorum prædicationes exposuit.* Non ante annum Dom. CCCCXXXV. ea Epistola concinnata est, triginta annis Hypatiæ post obitum. Quòd si Epistolam sinceram esse placet, diversæ quidem à nostra Hypatiæ tribuenda est.

Socr. l. 7. c. 15.

ANNO DOM. 416.

ANNO U. C. 1169. PER. JUL. 5129. JUL. 461. DOM. 416. HONOR. 24. & 22. THEODOS. 15. & 9. *Sol.* 5. B A. *Lun.* 18. *Indict.* 14. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 6. 7. *P.* 2. *April.*

COSS. *Theodosius Aug.* VII. *& Palladius.*

De supremo anno Ataulfi. Mors & funus.

I. PRæsente, vel proximo sanè anno Ataulfum Gothorum Principem mortalitatem exuisse, nobis est certissimum. Hoc, vel illo excesserit, difficultatis aliquid habet, ob discrepantem Veterum Chronologiam. Prosper quidem Ataulfi obitum in anno CCCCXV. consignat: *Honorio* X. *& Theodosio* VI. *Ataulfus à quodam suorum vulneratus interiit, regnumque ejus Vallia, peremptis qui idem cupere intelligebantur, invasit.* Chronicum quoque Alex. Prosperi descendit in sententiam: Eodem Consulatu *mense Septembri* VIII. *Kal. Octobres die Veneris, nuncius allatus est de cæde Ataulfi Barbari.* At Idacius, cui magis & assentimur, Ataulfi obitum cum anno Honorii XII. copulavit, qui Dionysianus est CCCCXVI. Est autem non minimi momenti testimonium Scriptoris & Hispani, & Ataulfo coævi: *Ataulfus*, inquit, *à Patritio Constantio pulsatus, ut relictâ Narbonâ Hispanias peteret, per quendam Gothum apud Barcinonem inter familiares fabulas jugulatur.* Idacii Chronologiam veram esse, ex Olympiodoro cognoscitur, qui Constantii & Placidiæ nuptias Cal. Januar. anni CCCCXVII. celebratas esse memorat. Quibus dies citius dictus fuisset, si Ataulfus anno CCCCXV. periisset, cùm reddita Honorio Placidia fuerit eo ipso anno, qui Ataulfo mortem attulit. Constituto Gothi Principis anno supremo, mortis circumstantias exequatur Olympiodorus: Interficitur Ataulfus, *dum equos suos in stabulo de more contemplatur, à Gotho quodam ejus domestico, Dobbii nomine, cùm hanc veteris odii vindicandi occa-*

Phot. Bibl. p. 187.

ANNO DOM. 416.

sionem ille captasset. Hujus enim prior Dominus Gothicæ partis Rex fuerat ab Ataulfo è medio sublatus. Exinde Dobbium receptum in suam familiam asciverat, qui in ultionem prioris Domini, alterum hunc injectâ manu violentâ sustulit. Moriens Ataulfus injunxit, Honorio fratri suo Placidiam reddi, utque si quomodo possent, Romana sibi gentis concordiam amicitiamque Gothi conciliarent. At qui successit Sari frater Singericus, studio potius ac vi, quam successione aut lege creatus, Ataulfo è priore conjuge liberos, vi è sinu Sigesari Episcopi abreptos occidit. Atque ipsam Placidiam Reginam in Ataulfi contumeliam pedibus ante equum, unà cum cæteris captivis ambulare coëgit: idque toto illo spatio, quod est ab urbe ad duodecimum usque lapidem. Septem ille dies cùm imperasset, interemptus est, & Gothorum Dux Vallia constituitur. Barcinone corpus Ataulfi conditum Epitaphio fuit insignitum:

Bellipotens valida natus de gente Gothorum
Hîc cum sex natis, Rex Ataulfe, jaces.
Ausus es Hispanas primus descendere in oras,
Quem comitabantur millia multa virûm.
Gens tua tunc natos & te invidiosa peremit,
Quem pòst amplexa est Barcino magna gemens.

Regnabat Vallia, cùm justa hæc Ataulfo, filiisque ipsius soluta sunt.

Vallia pacem cum Honorio constituit. Placidiam reddit.

II. Valliam Gothi ad regiam dignitatem evexerant, ut factam cum Romanis pacem infringeret, quam tamen firmavit benigno Deo. Scitu ea de se non injucunda leguntur in Orosio: *Vallia territus maximè judicio Dei, quia cum magna superiore ab hinc anno, Gothorum manus, instructa armis navigiisque transire in Africam molitetur, in duodecim mille passuum Gaditani freti tempestate correptâ, miserabili exitu perierat. Memor etiam illius accepta sub Alarico cladis, cùm Gothi in Siciliam transire conati, in conspectu suorum miserabiliter arrepti & demersi sunt, pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectissimis obsidibus pepigit.* Honorius instante Constantio Placidiam repetebat. *Euplutius* ergo Magistrianus ad Valliam mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Honorius missâ frumentatione sexcentorum millium, Placidiam Euplutio traditam accepit. Constitutâ pace Vallia *Alanis, Vandalis, Silingis in Lusitania & Betica sedentibus adversatur.* De pace quoque impetranda Barbari Legatos ad Honorium suos misere, quorum verba refert Orosius: *Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obsides accipe. Nos nobiscum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus. Immortalis verò quæstus erit Reipublicæ tuæ si utrique pereamus.* Hîc prudentia Constantii non minus quàm virtus inclaruit: *Fredibalum Regem gentis Vandalorum, sine ullo certamine ingeniosè captum, ad Imperatorem Honorium destinat.* Quæcunque verò causa intercesserit, pax erepta fuit, cùm anno sequente, qui Honorii est XXIII. referat hæc Idacius: *Vallia Rex Gothorum Romani nominis causâ intra Hispanias cædes magnas efficit Barbarorum.*

Oros. l. 7. c. 43.

Phot. Bibl. p. 190.

Idac. Chr.

Oros. l. 7. c. 43.

Idac.

Res Constantinopolitanæ.

III. Res Orientalis Imperii diu nos non detinebunt: Constantinopoli *ex porphyretica columna, in qua Constantinus Magnus Imperator stetit, ab inferiore lapide avulsus est lapis magnus noctu, mense Dystro, v. Kal. Apriles, illucescente jam feriâ tertiâ.* Sed eodem anno columnæ compages revinctæ sunt, & colligatæ. Ursus Regiæ Urbis Præfectus ob victoriam de Attalo relatam ludos IV. Cal. Julii celebravit, qui ea-

dem de causa Nonis Juliis sunt repetiti. Oblata & ab Urso sunt Imperatori munera, *Theodosius Junior Heracleâ Constantinopolim reversus, in foro Theodosiano aureâ coronâ ab Urso Præfecto urbi, & Senatu, mense Septembri pridie Kal. Octobr. die Sabbati ornatus est.* Hæc nos Fasti Græci monuere.

Synodus Carthaginensis in Pelagium.

IV. Maximam rerum Ecclesiasticarum partem hujus anni illa sibi vindicant, quæ adversus Pelagium sunt in Africæ Synodis constituta. Incipiamus à Carthaginensi, quæ Milevitanæ antecessit. Ac primum observare cogimur, hujus Concilii Historiam ab N. Alexandro non accurate satis scriptam esse: *Missis*, inquit, *ab Orosio Erotis & Lazari literis, Aurelius Synodum solemni more congregavit Carthagine.* Quæ multum à verbis Carthaginensium discrepant: *Cùm ex more ad Carthaginensem Ecclesiam solemniter venissemus, atque ex diversis causis congregata ex nobis Synodus haberetur, Compresbyter noster Orosius nobis literas S. fratrum & Consacerdotum dedit Erotis & Lazari.* Non igitur *missæ*, sed *datæ* ab Orosio literæ, utpote qui præsens Synodo interfuerit. Sed & oblatæ sunt, Carthaginensibus jam congregatis, Erotis & Lazari Epistolæ, nedum eo causa fuerint, cur unà convenirent. Constabat Synodus LXVII. Episcopis, quorum nomina etiamnum leguntur in Epistolæ titulo, de more verò his præerat Aurelius Carthaginensis. Nomina nobilissimi cœtus referre non piget. Aurelius, Numidius, Rustieanus, Fidentius, Evagrius, Antonius, Palatinus, Adeodatus, Vincentius, Publicanus, Theasius, Tutus, Pantoninus, Victor, Restitutus, alius Restitutus, Rusticus, Fortunatianus, Ampelius, Avinus, Felix, Donatianus, Adeodatus, Octavius, Serotinus, Majorinus, Posthumianus, Trifpulus, Victor, alius Victor, Leucius, Maeinus, Fructuosus, Faustinianus, Quodvultdeus, Candorius, Maximus, Macarius, Rusticus, Rufinianus, Proculus, Thomas, Januarius, Octavianus, Prætextatus, Sixtus, Quotvultdeus, Pentadius, Cyprianus, Servilius, Pelagius, Marcellus, Venantius, Didymus, Saturninus, Tiaacenus, Germanus, Germanianus, Juventius, Majorinus, Juventius, Candidus, Cyprianus, Æmilianus, Romanus, Africanus & Marcellinus. Periere Acta Synodi. Superest duntaxat Epistola, quam Innocentio Episcopo Rom. scripsere. Lectis Erotis Lazarique Epistolis, communi conspiratione omnium hæc statuunt, quæ Innocentio referunt: *Pelagium & Cœlestium, autores nefarii prorsus, & anathematizandi ab omnibus nobis erroris advertimus.* Subjiciunt, *licet ante ferme quinquennium*, anno videlicet CCCCXII. damnato Cœlestio, *excisum hoc tantum vulnus ab Ecclesia videretur*, erroris tamen auctores, quamvis & ad Presbyterium Cœlestius pervenisse dicatur, *nisi hac apertissimè anathematizaverint, ipsos anathematizari oportere*, quod extollendo liberum arbitrium nullum relinquant locum gratiæ Dei, quâ Christiani sumus. Optant cum Decreto hoc suo, Apostolicæ sedis autoritatem conjungi emendandæ perversitati. Non est id quidem prætereundum, Carthaginenses appellationis, quam ad Innocentium Cœlestius instituerat, securos, de illo judicium protulisse suum, quo anathemate percutitur, nisi errores suos apertissimè damnet. Ex quo etiam intelligitur, ultimam in Pelagium Cœlestiumque sententiam pronuntiatam non fuisse, ut præcise à Carthaginensibus Ecclesiasticâ communione exscinderentur: sed sub conditione aliqua, nisi errores *anathematizaverint.* Verba sunt Synodi: *Etiamsi Pelagius Cœlestiusque correcti sunt, vel se ista umquam sensisse dicunt, & quæcunque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt, nec est quemadmodum de mendacio convincantur, generaliter tamen quicunque dogmatizat & affirmat humanam sibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda sufficere posse naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum evidentius orationibus declaratur, adversarius invenitur, anathema sit.* Acceptâ Carthaginensium Epistolâ. ipsis rescripsit Innocentius, cujus responsio exarata est VI. Cal. Februarias anni proximè sequentis.

N. Alex. Secul. 5. 159.

Aug. Ep. 90.

Milevitana Synodus in Pelagianos.

V. Carthaginensem Synodum excepit Milevitana, circa finem Octobris coacta. Quin posterior fuerit, non venit in dubium. Hinc Milevitani in sua ad Innocentium Epistola: *Hæc ad sanctitatem tuam de Concilio Numidiæ scripta direximus, imitantes Carthaginensem Ecclesiam, & Carthaginensis Provinciæ Coëpiscopos nostros.* Sed & Augustinus in sua ad *Valentinum* Epistola Milevitano Carthaginense Concilium præposuit, utpote antiquius. Milevitanis numero sexaginta caput erat *Silvanus* Zumnensis, qui ob senectutem Primatum obtinebat. Nil anathematis in Pelagium Cœlestiumve jaculantur, quibus benigna potius adhiberi remedia cupiunt: *Perniciosissimi erroris autores esse perhibentur Pelagius & Cœlestius, quos quidem in Ecclesia sanari malumus, quàm desperatâ salute ab Ecclesia resecari, si necessitas nulla compellat.* Nondum Acta Diospolitana Afris innotuerant, cùm celebrata sunt ea Concilia, ut planum est ex Augustini ad Paulinum Epistola: *Missa sunt ex duobus Conciliis, Carthaginensi & Milevitano relationes ad Apostolicam sedem, antequam gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos Provinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in Africam pervenissent.* Milevitani porrò Carthaginenses imitatione prosecuti, scripto Innocentium Papam adeunt, ut ejus autoritate graviora Pelagiani errores vulnera acciperent. Rogant ergo in Apostolica sede collocatum, *ut magnis periculis infirmiorum membrorum Christi pastoralem diligentiam adhibere dignetur.* Eam hæresim dicunt gravissimi esse momenti, utpote gratiæ Christi inimicam, quæque & orationem Dominicam nobis auferre conetur. Tam Milevitanæ, quàm Carthaginensis pietatem Synodi, ut nonnulli putant, carminibus Prosper celebravit, dum sic Africam compellat:

Aug. Ep. 92.

Ibid.

Aug. Ep. 106.

Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque senum celeberrima cœtu
Decernis, quod Roma probet, quod regna sequantur.

Prosp. de Ingr.

Synodi utriusque literas Innocentio attulit Julianus Episcopus, qui & Milevitanis respondit, datâ Epistolâ sexto Calend. Februarii Honorio Augusto & Constantio Coss. qui annum CCCCXVII. aperuere.

Condiderintne Milevitani Canones aliquos in Pelagium?

VI. Hîc subdifficilis quæstio exoritur, Canonesne erroribus Pelagii damnandis Milevitani condiderint. Affirmat Baronius, quem Binnius, Perronius, Cabassutius, eruditorumque complures sequuntur. Verba sunt illustrissimi Purpurati: *Extant eo argumento Canones octo, perperàm relati ad aliud Concilium Milevitanum, an eâ celebratum sub Consulatu Arcadii & Honorii.* Non nescimus quidem, Conciliorum in editionibus

Bar. An. 416. n. 10.

nibus plures ascribi Milevitano Canones, quorum octo ad fidem contra Pelagianos pertinent, decem verò ad disciplinam. Baronii quoque sententiæ probabilitas affertur ex Turonensi Concilio secundo, anno circiter 567. celebrato, qui Milevitanorum Canonum meminit. Verba sunt Concilii hujus: *Cùm etiam id in antiquis Milevitanis Canonibus fuerit statutum. Item placuit, ut quicunque Episcopum necessitate periclitantis pudicitia virginalis, cùm vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velaverit virginem, seu velavit intra* XXV. *annos ætatis, non ei obsit Concilium, quod de isto annorum numerò constitutum est.* Jam vero Canon Milevitanus à Turonensibus laudatus, Milevitanorum est sextus & vigesimus. Argumentum tamen, in quo Milevitanorum Canonum patroni sibi triumphare videntur, est nihili, cùm id unum ostendat, antiquam esse Codicum corruptionem & perturbationem, qui Milevitanæ Synodo secundæ istos Canones ascripsere.

Turon. 2. c. 20.

Milevitani nullos in Pelagium Canones condidere.

VII. Liberentes verò Justelli, Garnerii, Schelstrati, aliorumque sententiæ nos addemus, qui Canones octo contra Pelagianos negant Milevitanæ Synodi esse. Primum nobis argumentum exhibet Codex Ecclesiæ Africanæ, qui octo contra Pelagium Canones, quos Baronius Patribus Milevitanis ascribit, Carthaginensi Concilio, anno CCCCXVIII. celebrato vindicat. Codicis verba, quæ extant c. 108. suo tempore recitabimus. Quâ observatione luce clarius est, Collectoris imprudentiâ Canones in Pelagium Carthagini conditos, Milevitanis Patribus perperàm ascriptos fuisse. 2°. Duos duntaxat Pelagii errores perstringunt Milevitani in sua ad Innocentium Epistola: *Hæc interim duo, quibus omne totum, quòd Christiani sumus, conantur evertere, quæ fidelia corda sustineant, non esse rogandum Deum, ut contra peccati malum, atque ad operandum justitiam sit noster adjutor, & non opitulari parvulis ad consequendam vitam æternam, Christianæ gratiæ Sacramentum: hæc insinuantes Apostolico pectori tuo, non habemus opus multa dicere.* Est autem incredibile, duos duntaxat Pelagianorum errores Milevitanorum in Epistolâ accusatos fuisse, si octo sectæ hujus articulos octo Canonibus damnassent in sua Synodo. 3°. Subditi Milevitanis Patribus Canones varia Pelagianos anathematibus obruunt. Quo liquidò constat, Milevitanorum non esse, qui hæc in sua Synodica profitentur: *Pelagium & Cœlestium quidem in Ecclesia sanari malumus, quàm desperatâ salute ab Ecclesia resecari.* Atqui prorsus resecassent, si octo Canonum jacula in Pelagium torsissent, atque Cœlestium. Quid est enim resecare ab Ecclesia, nisi Anathemate errantes obruere? 4°. Synodicâ Innocentium suâ sic compellant: *Arbitramur autoritati sanctitatis tuæ, de claro Scripturarum lumine deprompta, facilius eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros, ut de correptione potius eorum gratulemur, quàm contristemur interitu.* Ultima verò pœna à Synodis denuntiatur; cùm anathemata torquent in Hæreticos, de quorum correptione jam desperatum. 5°. In Epistola sua ad Innocentium Aurelius, Alypius, Augustinus, Evodius, Possidius hæc dicunt: *Non agitur de uno Pelagio, qui jam fortasse correctus est, quod utinam ita sit.*

August. Ep. 92.

Quis verò credat, ea de Pelagio sensisse, si paucis antè diebus ipsum Milevitani anathemare fecissent? Num hominem excommunicassent, de cujus emendatione spem in aliquam venerant? Denique altissimum est & Milevitanorum, & Augustini de his Canonibus silentium, quorum profectò meminissent in suis Epistolis.

Num Canones ad disciplinam spectantes Milevitana secunda Synodus sanxerit?

VIII. Canones quoque ad disciplinam pertinentes Milevitanis ascribi placuit. I. Quòd ad communes causas Ecclesiæ generale Concilium congregari oporteat; in privatis verò causis speciale uniuscujusque Provinciæ. II. Ut Epistolas ad Concilium evocandum Metropolitanus subscribat & dirigat. III. Ut de Hæreticis & infidelibus quidquid in Concilio constitutum, à Principe impetretur. IV. Ut preces & orationes compositæ nisi probatæ fuerint, in Concilio non dicantur. V. Ut posteriores anterioribus Episcopis non præferantur, nec inconsultis Primatibus suis aliquid agere præsumant. VI. Ut Episcopi pro tempore consecrationis suæ literas ab ordinatoribus habeant. VII. Ut ubi primus quis eligitur, ibi permaneat Clericus. VIII. Ut pro causis Ecclesiarum executores vel advocati à Principe postulentur. IX. Ut neque dimissus, neque dimissa alteri conjungantur. X. De his, qui in sua Provincia communicant, ut alibi non communicent. XI. Quicumque ab Imperatore judiciorum publicorum cognitionem petierit, honore proprio privetur; secus si Episcopale judicium ab Imperatore flagitarit. XII. Ut sine formatis nemo ad comitatum proficiscatur, & qualiter formatæ fiant. XIII. Episcopi, qui quod repetere poterant, prætermissâ Synodo invaserunt, causæ suæ detrimentum patiantur. XIV. Presbyteros, Diaconos, inferioresque Clericos, qui de judiciis Episcoporum suorum queruntur, vicini audiant Episcopi. XV. Qui ab Hæreticis pœnitentiam accepit, si convertatur, ab Episcopo Catholico Decretum pœnitentiæ, vel reconciliationis tempus suscipiat. XVI. Episcopi, qui loca ad suam Cathedram pertinentia ad Catholicam unitatem lucrari negligunt, intrà sex menses à die conventionis nil juris in ea sibi vindicabunt: ad eum Episcopum, qui poterit ea lucrari, pertinebunt. XVII. Eadem sancit de Episcopis, ac Canon proximè superior. XVIII. Virginum, quæ infra XXV. annos necessitate cogente velantur, consecratio rata habetur. XIX. Ne diutius universi Episcopi tenerentur, terni ab universo Concilio Judices de singulis Provinciis eliguntur. Hi sunt XIX. Canones ad disciplinam spectantes, qui cum Canonibus octo de erroribus Pelagianorum conjuncti, illos numero XXVII. constituunt, qui Synodo Milevitanæ secundæ vindicantur.

Nullos Milevitana secunda Canones condidit.

IX. At si verum tueri volumus, de Canonibus ad disciplinam pertinentibus, perinde atque de Canonibus doctrinæ existimabimus, ut neutri Milevitanorum esse statuantur. Antequam verò nostram argumentis aliquot sententiam firmaverimus, maximam in Canonibus, qui Milevitani dicuntur, ex Collectoris imperitia corruptionem, confusionemque deprehendi, est etiam atque etiam observandum: quod vel ex imposita Concilio præfatione liquet: *Gloriosissimis Imperatoribus, Arcadio & Honorio, Augustis viris clarissimis Coss* VI. *Kal. Septemb. in civitate Milevitana, in Secretario Basilicæ.* Quid verò tam absurdum, tam à Chronologia disjunctum, quàm secundam Milevitanam in unum Arcadii

ANNO DOM. 416.

de Consulatibus referre, cùm octennio Arcadius antè obicrit, quàm Synodus Milevitana secunda cogeretur. Illa ergo Præfatio non secundæ quidem, sed primæ est Milevitanæ, anno CCCCII. celebratæ. Eâdem & imperitiâ, vel negligentia, quâ factum est, præfationem à Milevitana secunda prorsus alienam affigi, comparatum etiam, Canones ab ea minimè constituros illi perperàm ascribi. Primus Canonum ad disciplinam spectans, qui in Collectione nonus reperitur, Carthaginensis est Synodi, anno CCCCVII. coactæ Honorio VII. & Theodosio II. Coss. ut ex Codicis Africani capite 95. apparet & promptum est. Canon II. in Collectione decimus pars est & Canonis à Carthaginensibus conditi, ut liquet ex c. 106 Africani Codicis. Absurdissimum est quidem in Collectione Milevitana ex his Canonem constitui: *Placuit etiam peti, ut omnium Episcoporum Epistolis omnibus de Concilio dandis Sanctitas tua sola subscribat*, cùm nullius Episcopi nomen præcesserit. Canon quoque tertius, qui undecimum in Milevitana Collectione locum obtinet, pars est Constitutionis Carthaginensis jam memoratæ, de qua mentio est in eodem capite Africani Codicis. Similiter Canon quartus sive XII. ex laudato jam Carthaginensi petitus est, teste c. 103. Codicis. Canon IX. sive XVII. totidem verbis legitur in Codicis capite 102. Canon X. sive XVIII. in c. 105. ejusdem Codicis repentur. Canon XI. est in Africano Codice centesimus quartus. Canon XII. sive XX. est etiam Carthaginensis jam memorati, teste Codicis c. 106. Canon XIII. sive XXI. Carthaginensis est Synodi, anno CCCCXVIII. celebratæ, ut ex Codicis c. 120. apertè liquet. Canon XIV. sive XXII. ejusdem ipsius Synodi est, ut certum ex Codicis c. 125 Canon XVII. sive XXV. ab eadem Carthaginensi est constitutus, ut Codicis c. 123. declaratur. Hinc certè certò demonstratur, qui Milevitanæ Synodo huic Canones addicuntur, variorum esse Conciliorum farraginem. Præterea absonum est, duos in una eademque Synodo Canones eadem sancientes conditos esse: Milevitanorum verò quartus & vigesimus eadem cum vigesimo quinto constituit. Denique ultimus Pseudo-Milevitanus argumento est, regulas omnes istas novemdecim non ad Synodum hanc Milevitanam esse referendas: *Placuit no ditius universi Episcopi, qui ad Concilium congregati sunt, tereentur, ab universo Concilio ternos Judices de singulis Provinciis eligi. Et electi sunt de Provincia Carthaginensi Vincentius, Fortunatianus & Clarus &c. Ab Aurelio petiit universum Concilium, ut cunctis sive gestis qua confecta jam sunt, sive Epistolis ipse subscribat.* Aurelius vero Carthaginensis primus subscripsit, ut Synodi Præses. Jam verò Milevitana neque universalis fuit, neque *Aurelium* Carthaginensem qui aberat, sed *Silvanum* Principem conventus habuit.

Quinque Africæ Episcopi Innocentio scribunt in Pelagium.

X. Non à Synodis modò & Carthaginensi, & Milevitana, sed à privatis quoque de rebus Pelagii scriptum Innocentio. Extat Epistola familiaris quinque Episcoporum ad ipsum missa: *Domino beatissimo, meritoque honorandissimo, fratri Innocentio Papa, Aurelius, Alypius, Augustinus, Evodius & Possidius in Domino salutem.* Testantur autem se, & Carthaginensis, & Numidiæ Synodi literas ad ipsum dirigere. Dicunt de Pelagio, *audivimus esse in urbe Roma, ubi ille diu vixit, nonnullos qui diversis causis ejus faveant.* Rogant, ut ab Innocentio Romam is vocetur, diligenter interrogandus, *quam dicat gratiam*, quâ ad justè vivendum homines adjuventur. Subjungunt, se ipsius *reverentiæ* misisse librum Pelagii de Natura, quem sibi dederant *Timasius* atque *Jacobus*, qui continentes Deo serviebant, quos quondam Pelagii veneno affictos curaverant, favente Deo: cui libro satisfactum est ab Augustino. Quòd si Pelagius inficias ierit hunc suum ipsius librum esse, rogant Innocentium, curet igitur observata loca ab ipso damnari.

Lab. Concil. t. 2. 1548.

Stephani reliquias affert Orosius. Reliquiarum miracula.

XI. Ex Oriente Orosius Presbyter in Occidentem revertitur, Stephani onustus reliquiis, quæ prodigiis compluribus editis ad claritudinem ascendere. Miracula benè multa memorat Augustinus, à sacris pignoribus patrata. Cœca mulier admotis, quos gerebat ad oculos suos, floribus, qui reliquias tetigerant, visum recepit. Lucillo eas ferente Episcopo, repentè ejus fistula sanata est, *pia sarcina vectatione.* Presbyter quidem qui Calamæ habitabat, calculi morbo laborans, Stephani memoriam advehente Possidio sanatus est. Prodigiis superant hæc omnia, quæ de Sanctimoniali *Caspilianam* possessionem habitant, Augustino narrantur. Dum laborat mulier, tunicam ferri suam Stephani ad memoriam jubet. Antequam revocaretur, mors laborantem occupat. Tunicâ cum cadaver opertum fuisset, *excepto spiritu salva facta est.* Plurima ejusmodi in Augustino miracula legi possunt, quibus ab blasphemiæ infamia, quâ à Judæis Stephani innocentia opprimebatur, solemni ratione liberabatur.

Aug. de Civ. l. 22. c. 8.

ANNO U. C. 1170. OLYMP. 299. PER. JUL. 5130. JUL. 462. DOM. 417. HONOR. 25. & 23. THEODOS. 16. & 10. *Sol* 6. G. *Lun.* 19. *Indict.* 15. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 1. *P.* 22. *April.*

ANNO DOM. 417.

COSS. *Honor. Aug.* XI. *& Constantius* II.

Placidiæ cum Constantio nuptiæ.

I. REdditam Honorio Placidiam Constantius deperibat, ac ut fructum amorum potiretur, lapidem omnem movebat. Nuptias verò Placidia detrectabat: quo factum, ut ipsius famulis Constantius indignaretur. Honorio tamen matrimonium conciliante, ipso die, quo Consulatum inibat, invitam Constantius Placidiam duxit, nuptiæque splendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam *Honoriam* nominarunt.

Phot. Bibl. p. 192.

De Attalo triumphus Honorii.

II. Captum Attalum Constantius Honorio triumphandum tradiderat. Urbem ingressus Imperator, currui suo prænotem tyrannum Romanis exhibuit. Actum de Imperii hostibus triumphum hunc in annum Prosper retulit: *Honorius Romam triumphans ingreditur, praeunte currum ejus Attalo, quem Lipara vivere jussit.* Quam tamen Honorio ignominiam inustam voluerat, eâ meritò affectus est. Summis quippe dextræ manus digitis truncatus relegatur, ut parvæ insulæ includeretur, qui iterum Romani imperii amplitudini inhiaverat, ac in vili veluti ea aula se jactaret, qui urbis orbis dominæ se Principem ostenderat. In hunc & annum referendum esse, quod in Olympiodoro legimus, conjectura est: *Post Romam à Gothis captam Albinus urbis Præfectus, quòd jam eadem ad pristinum rediret statum, scripsit non sufficere prabitam populo frumenti partem ob multitudinem jam auctâ civitate, additque uno die numerum initum esse civium quatuordecim millium.*

Phot. Bibl. 187.

III.

Terræ motus in Oriente.

Chr. Alex.

III. Hæc in Occidente. Oriens unum duntaxat memoratu dignum nostris Annalibus suppeditat. Honorio XI. & Constantio II. Coss. *terra vehementer movit, vesperi die Parasceves, mense Aprili XXI. Kal. Majas. Accidit hoc ipso die, quo Dominus noster J. C. passus est.* Tenebras die contigisse, Cyberamque Asiæ civitatem, aliquantaque prædia terræ motu demersa fuisse, tradit Marcellini Chronicum.

Error in celebratione Paschatis.

IV. In rebus Ecclesiasticis orationi nostræ vagari permittamus. In celebrando Paschate ingens error ab Occidentis Ecclesiis admittitur. In Aprilis quidem XXII. solemnitas incidebat, quæ pugnantibus Chronologiæ legibus in Martii XXV. revocatur. Hoc nos Paschasinus monuit, Lilybitanus Episcopus in suo ad Leonem Papam Epistola: *Non ergo nos dies una longius posita terreat, ne cùm hanc vitamus, incurramus errorem. Sicut evenit tempore piæ recordationis Domini mei prædecessoris Apostolatus vestri, Zozimi, anno Consulatus Honorii Augusti XI. & Constantii bis. Tunc enim cùm declinaretur, ne X. Kalendas Maji Pascha teneretur, celebratum est VIII. die Kal. Aprilis, id est, pro Embolismo communis est annotatus, & error gravissimus ortus, in tantum ut mysterio certo, quod dono Spiritus S. ministratur, has veritas probaret.* Hîc Paschasinus ipsa excitat elementa, testes erroris, atque censores. De miraculo fides sit penes Autorem: quod tamen à nobis referri postulant leges historiæ: *In vilissima possessione, cui Meltinis nomen, in perparva* Ecclesia ibi constituta miraculum contigisse prædicat: *Cùm apud Occidentales error exortus fuisset, consuetis lectionibus, nocte sanctâ decursis, cùm Presbyter secundum morem requireret, usque ad lucem, aquâ non veniente, non consecrati qui baptizandi fuerant, recesserunt. Ut ergo breviter narrem, illâ nocte, quæ lucescebat in diem Dominicam, decimo die Kalendarum Maiarum fons fuiter horâ competenti repletus est.*

Innocentii ad Afros de Pelagio Epistolæ.

V. De Pelagio, Cœlestioque Synodicas Innocentio Epistolas miserant Carthaginenses atque Milevitani, quas *Julio* Episcopo ferendas tradiderant. Utrisque rescripsit Innocentius, cujus Epistolæ sexto Cal. Februarii sunt exaratæ. Ac in Epistola ad Carthaginenses honori Cathedræ suæ non minimum velificans, hæc narrat:

Aug. Ep. 91.

Antiqua traditionis exempla servantes, & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, vestræ religionis vigorem non minus nunc in consulendo, quàm antea cùm pronuntiaretis, verâ ratione firmatis, qui ad nostrum referendum approbastis esse judicium. Scientes quid Apostolicæ sedi, (cùm omnes hoc loco positi ipsum sequi desideramus Apostolum,) debeatur, à quo ipse Episcopatus, & tota autoritas nominis hujus emersit. Urget & meritò gratiæ necessitatem: *Necesse est*, inquit, *ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.*

Ibid.

De Pelagio verò & Cœlestio sic censet: *Si damnant hæc, quæ huc usque senserunt, & aliquando animum rectis disputationibus commodantes, ab hac aliquantulum labe correcti, veris se sanandos consiliis tribuant, atque submittant. Quòd si fecerint, erit in potestate Pontificum, istis aliquatenus subvenire; & talibus aliquam curam præstare vulneribus, quam solet lapsis cùm resipuerint, Ecclesia non negare.* Quam verò ad Milevitanos Epistolam direxit Innocentius, ea laudibus ipsos afficit, quo Apostolicæ Cathedræ honorem habuere: *Neque enim*, inquit, *hoc vestram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmastis, scientes quòd per omnes Provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent. Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiscopos nostros, nonnisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris autorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quòd per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse.* De Pelagio vero & Cœlestio sic statuit:

Aug. Ep. 92.

Pelagium Cœlestiumque, id est, inventores vocum novarum, quæ, sicut dixit Apostolus, ædificationis nihilum, sed magis vanissimas consueverunt parare quæstiones, Ecclesiasticâ communione privari, Apostolici vigoris autoritate censemus, donec resipiscant à Diaboli laqueis. Atque has Epistolas Innocentii Decretum esse, cujus meminit Gennadius, existimamus:

Gen. de ill. Scr. c. 43.

Innocentius, inquit, *Urbis Romanæ Episcopus scripsit Decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium adversus Pelagianos datum, quod posteà successor ejus Papa Zozimus latius promulgavit.* Baronius quidem anno 416. n. 14. sententiæ est ejusmodi, præter Epistolas Afris missas Decretum ab Innocentio conditum fuisse, quod ad universos orbis Episcopos direxit Zozimus. Quod nobis non fit verisimile. Nulla si quidem Decreti ejusmodi mentio extat Augustini in Operibus. Neque Pelagium Cœlestiumque ob Innocentiano Decreto damnatos unquam absolvisset Zozimus, quod ab eo factum esse tenemus. Decretum igitur Innocentii ab ejus Epistolis non est Gennadio diversum.

Mors Innocentii.

VI. Post scriptas Epistolas diu vitam non retinuit Innocentius. Constat fanè, hoc anno ad plures abiisse. Prosper quidem in Chronico ipsius obitum in annum superiorem retulit. Immeritò tamen, cùm Januarii XXVII. labentis anni ad Afros Epistolas direxerit. Quæ ad Milevitanos scripta, eâ temporis notâ afficitur: *Datum sexto Kal. Februarii, Honorio & Constantio Coss.* Itaque Innocentii obitum Marcellinus anno CCCCXVII. olligavit: Honorio XI. & Constantio II. Coss. *Romana Ecclesia Zozimus XXXVIII. Episcopus ordinatus, vixit annis tribus.*

Error Baronii.

De anno Innocentii supremo recta est Baronii Chronologia. De mense autem à vero quàm longissimè distat, utpote quæ Papæ hujus obitum Julii XXVIII. affixerit. Unde ab eo necessario peccatur in constituendis initiis Zozimi:

Bar. An. 417. n. 15.

Post, inquit, *Innocentii obitum interlapsis diebus XXII. interregni, Zozimus subrogatus est die XIX. mensis Augusti.* Verùm Paschasini ad Leonem Epistolâ docemur, Zozimum Paschatis ante solemnitatem Pontificem egisse. Sic enim Leonem Paschasinus alloquitur: *Tempore piæ recordationis Domini, prædecessoris Apostolatus vestri Zozimi, anno Consulatus Honorii Augusti XI. & Constantii bis . . . cùm declinaretur, ne X. Kal. Maji die Pascha teneretur, celebratum est VIII. die Kal. Aprilis.* Jam ergo Innocentius decesserat Zozimo. In Kalendario Rosuedi, quod vetus Romanum Martyrologium appellat, ad IV. Idus Martias legitur: *SS. Pontificum Gregorii & Innocentii.* Eâdem Adonis Martyrologium Chronologiâ utitur: IV. Idus Martii, *Romæ B. Pontificum, Gregorii Doctoris & Apostoli Anglorum; qui sedit ibi annos XIII. menses VI. dies X. Et Innocentii, qui rexit Ecclesiam annos XV. menses II. dies XXI.* Ut vero sit proximum, XII. Martii die Innocentium vitam cum morte commutasse, labente jam XVI. sui Pontificatus anno.

VII.

Zozimus creatur Pontifex.

Zoz. Ep. 5.

VII. Innocentium excepit Zozimus, natione Græcus, ut ferunt, ex patre Abramio. Labente Martio jam sedisse Zozimum, testatur ipsius ad Galliarum Episcopos Epistola, quæ *data est* XI. *Cal. April. Honorio Augusto* XI. *& Constantio* II. *Coss.* Ut falsa prorsus Baronii Chronologia deprehendatur, quæ in Augusti die XIX. Zozimi constituit initia. De diuturnitate Episcopatus ipsius sibi non constant Autores. Sedit annum unum, menses duos, dies XI. si Pontificali credimus: si verò Marcellino, *vixit annis tribus.* Prosperi ad Chronologiam magis accedimus: *Romanæ Ecclesiæ Episcopatum tricesimus nonus suscipit Zozimus, anno uno, mensibus novem, diebus novem.* Quo casu mense Decembri anni CCCCXVIII. naturæ satisfecit. Bonifacii quidem Zozimi successoris extat Epistola ad Galliæ Episcopos, *data sub die Idus Junias, Monaxio viro clarissimo Consule*, qui Domini anous est CCCCXIX. Quæ sedente Zozimo notatu digna suot, suis temporibus reddentur.

Pelagii Libellus Innocentio missus.

VIII. Cùm sibi erroris infamiam inuri non ignorarent Pelagius atque Cœlestius, disseminatasque ubique locorum esse & Innocentii, & Afrorum Epistolas, quibus perstringebantur, maximâ quâ potuere diligentiâ provisum voluere, ut impressa sibi macula elueretur. Ac Pelagius Libellum fidei suæ traosmisit ad Innocentium, quem defunctum esse nesciebat. Libellum comitabatur Epistola, quæ desideratur. In Libello, qui adhùc extat, totusque Baronianis Annalibus inseritur, quæ ad Trinitatis incarnationisque mysteria spectant, nil est quod ad pietatem requiri possit: Fatetur *Filium ὁμοούσιον esse, & per omnia æqualem Patri.* Spiritum S. ait, *verum Deum, ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, potestate, æternitate, substantiâ.* De morte, resurrectione, ascensione J. C. ea tradit, quæ sunt pietati consentanea. Eos damnat, qui animas antè peccasse statuunt, *vel in cælis conversatas*, quàm in corpora mitterentur. Jovinianum percellit, differentiam meritorum aliquam esse negantem. De Libero Arbitrio subjungit: *Liberum sic esse confitemur Arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæis dicunt, hominem peccatum vitare non posse, quàm illos, qui cum Joviniano asserunt, hominem non posse peccare, uterque enim tollit libertatem arbitrii. Nos verò dicimus, hominem semper & peccare, & non peccare posse, ut semper nos liberi confiteamur arbitrii. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus. In qua si minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem, & sedem tenes. Sin autem hæc nostra Confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicunque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me Hæreticum comprobabit.*

Cœlestius Constantinopoli ejectus Romam petit.

Lab. Concil. t. 2. 1512.

IX. Antequam Pelagii & Libellus, & literæ ad Zozimum pervenirent, à Cœlestio conventus fuerat, qui purgandi sui causâ Romam tenderat. Quem Ephesi Presbyteri gradum petierat, illum & Cœlestius impetrarat, Mario Mercatore teste: *Inde post aliquantos annos sub sanctæ memoriæ Attico Episcopo urbem Constantinopolitanam petiit, ubi in similibus detectus, magno studio sancti illius viri ex prædicta alma urbe detrusus est, literis super ejus nomine, & in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem ad Episcopos missis.* Verba hæc sunt Marii Mercatoris, qui deinde subjungit: *Prædictus tamen Cœlestius etiam hinc ejectus, ad urbem Romam sub sancta memoria Zozimo totâ festinatione perrexit. Ubi Actu, quorum exemplaria habemus, interrogatus, cùm ab illo Cognitore aliquatenus terreretur, crebris responsionibus & professionibus suis spem præseminavit, condemnare se illa capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accusatus, promittens. Id enim & instantius jubebatur, ab eoque vehementius, ut id faceret, expectabatur. Atque ob hoc ipsum nonnullâ illius sancti Sacerdotis humanitate dignus est habitus.* Quâ ratiooe in Cœlestii doctrinam inquisitum fuerit, ex ipso audire Zozimo perjucundum. Distrahebatur Pontifex multorum negotiorum Ecclesiasticorum curâ, cùm Cœlestius ipsi se obtulit, ut de iis quibus accusabatur, sese purgatum iret: *Posthabitis omnibus die cognitionis, resedimus in S. Clementis Basilica, qui imbutus B. Petri Apostoli disciplinis, tali Magistro veteres emendasset errores, ratosque profectus habuisset, ut fidem quam didicerat, & docuerat, etiam martyrio consecraret: scilicet ut ad salutiferam castigationem tanti Sacerdotis autoritas præsenti cognitioni esset exemplo . . . Intromisso Cœlestio, Libellum ejus, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti utrùm hæc, quæ scripsisset, corde loqueretur, an labiis, sæpenumerò exploravimus.* In eo Conventu factum, quod non accuratè satis Baronius anno proximè futuro tribuit. Præsentem scilicet Cœlestium Zozimus interrogat: *Damnas ergo illa omnia, quæ in Libello Paulini continentur, hoc est, de quæstionibus?* Novis etiam interrogationibus hominem urget: *Nolo nos circuitu ducas. Damnas omnia, quæ tibi objecta à Paulino, sive per famam jactata sunt.* Hic ille Paulinus fuit *Diaconus, defensor, & Procurator Ecclesiæ Mediolanensis*, ut ab Autore Prædestinati vocatur, qui Carthagini accusationem anno 412. adversus Cœlestium instituerat. Ad Erotis verò Lazarique accusationes Cœlestii defensio hæc fuit: *Asserit nullum sibi de talibus contentionibus unquam cum antè dictis fuisse sermonem, nec antè sibi quàm de se scriberent, visu fuisse compertos. Lazarum sanè in transitu cognitum. Erotem verò etiam satisfactione interpositâ, quod sciens de ignoto, & absente sensisset, cum gratia recessisse.* His auditis, judicium Zozimus pronuntiavit, quod & Aurelio, Episcopisque per Africam constitutis misit: *In præsenti causa nihil præcox, immaturumque censuimus: sed innotescere sanctitati vestræ super absoluta Cœlestii fide nostrum examen. Cui etiam prior Libellus, ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset, ne inexploratis famâque jactantibus tam facile crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant, qui præsentem redarguant aliter sentire, quàm Libellis & Confessione contexuit, aut nihil post hæc tam aperta & manifesta, quæ protulit, dubii sanctitas vestra resedisse cognoscat.* Data est Zozimi hæc Epistola Honorio XI. & Constantio II. Coss.

Zoz. Ep. 3.

De Zozimi Pelagium & Cœlestium absolventis præcipiti judicio.

X. Pelagio quoque, quasi misero & innocenti Zozimus attulit absolutionis auxilium. Ubi Cœlestius auditus est, ecce *Epistola Hierosolymitani Praili, qui in locum sancti Joannis Episcopus est ordinatus*, qui causæ *Pelagii enixius astipulator intervenit. Literas quoque suas idem Pelagius purgationem continentes, abundantissimè misit, quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve*

damna-

Anno Dom. 417.

damnaret, sine aliquo fuco, ut essarent totius interpretationis insidia, cumulavit. Quæ Zozimi verba sunt ad Afros. De Pelagii Libello mentionem fecimus, scripto prius, & misso, quàm Cœlestius audiretur, etsi post institutum jam de ipso judicium acceptus sit. Libelli literarumque recitatio publica fuit, quæ Zozimum in lætitiam conjecit. Audiatur ipse de Pelagii Confessione exultans atque triumphans: *Utinam aliquis vestrum, dilectissimi fratres, recitationi literarum interesse potuisset? Quod sanctorum virorum, qui adesant, gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lachrymis temperabant. Tales etiam absoluta fidei infamari potuisse? Estne ullus locus, in quo Dei gratia, vel adjutorium prætermissum sit?* Sic credulus ille Pontifex Aurelium Africanosque Episcopos compellabat. Ad illos quoque Pelagii Libellum misit, atque literas, quibus quin & ad gaudium excitarentur nullus ambigit. A veteratoribus circumventum esse Zozimum, fatentur & illi, qui Pontificiam majestatem adorant, atque sapientiam. Pace tamen Zozimi, non cautum satis atque providum egit in absolvendis Cœlestio atque Pelagio, & ut nihil dissimulemus, sive præcipiti judicio, sive favore personarum sedi ipsius blandientium, jura Ecclesiastica nonnihil inflexit. Damnatus fuerat Cœlestius à Carthaginensi Synodo, anno CCCCXII. celebrata: *Ecclesiasticâ communione privatus est: à qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum. Quâ mox idem ipse appellatione neglectâ, Ephesum Asiæ urbem contendit.* Quod monet nos Marii Mercatoris Commonitorium. Pulsus quoque Constantinopoli fuerat ab Attico, qui multis in regionibus Cœlestii errores in notitiam adduxerat. Ut ergo jura inviolata permanerent, judicium cohibere suum Zozimus debuit, donec & exploratam habuisset Carthaginensium sententiam, & Afros monuisset, adesse Cœlestium, qui sedi Apostolicæ de iis, quibus accusabatur, se purgatum voluit. Mitterent ergo Legatos, qui documenta accusationis suæ Presbyterio Romano notificarent, ut partibus audiis sententia promulgaretur. Hæc leviora: majora sunt, quòd oblatus Zozimo Cœlestii Libellus erroribus respersus erat, quos cùm consilio & curâ perspicere debuisset bonus ille Pontifex, nullos tamen deprehendit, deficientibus, quod sanè mirum, Sedis Apostolicæ luminibus. Originis peccatum Cœlestii Libello apertè rejiciebatur. Hoc docent nos Libelli fragmenta, quæ ab oblivione Augustinus vindicavit. Asserebat, quòd parvulorum neminem obstringat originale peccatum. Sed verba Cœlestii referamus, quæ extant apud Augustinum, in suo de Gratia & Peccato Originali ad Albinum, Pinianum, & Melaniam tractatu: *In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes non ideò diximus, ut peccatum ex traduce firmare videamur, quod longè à Catholico sensu alienum est, quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine, quia non naturæ delictum, sed voluntatis esse demonstratur.* Hæc Cœlestius. Hæc coram Zozimo tecta, quibus verbis expressis peccatum originis rejicitur. Neque verò semel, aut obiter audax ille Cœlestius sententiam ea de re ostendit suam. Ejusdem libri capite quinto hæc profert Augustinus: *Infantes autem debere baptizari in remissionem peccatorum secundum regulam universalis Ecclesiæ, & secundum Evangelii sententiam confitemur, quia Dominus statuit, regnum Cœlorum nonnisi baptizatis posse conferri.* Non igitur remedium adversus peccatum originis baptismus comparatum fuit, qui tamen, teste Paulo, *lavacrum est regenerationis*, quo consequimur, corruptam infantium esse naturam, quibus opus sit novâ generatione. Hos tantos errores non observabat sapientia Zozimi. Aliena hæc à pietate oculis veluti clausis prætetibat, tanquam dissimulanter illa contueretur: *Intromisso*, inquit, *Cœlestio Libellum ejus, quem dederat, fecimus recitari. Neque hoc contenti, utrum hæc, quæ scripsisset, corde loqueretur an labiis, sæpenumerò exploravimus.* Opus ergo fuit, Libellum Cœlestii damnari: impudentiam hominis castigari, qui dum sese vult purgatum, suas sancti Clementis in Basilica sordes vel ad Pontificis tribunal affert. Quas tamen patienter tulit Zozimus: damnandum Libellum non damnat: Libelli damnationem ab Autore non exigit. Imò *vult innotescere Afrorum sanctitati suum examen super absoluta Cœlestii fide.* Egregiam præclaramque Cœlestii fidem! Hic sanè negligentiam Zozimi non accusare non possumus, qui Hæreticum Libellum *Catholicum* esse pronuntiavit, dum docet ea Cathedra. Itaque ab Afris sapienter & piè flagitatum, ut Cœlestius apertè damnaret, *quæ in suo Libello male posuerat*, propterea quod à Sede Apostolicâ *dictum erat, eum Libellum esse Catholicum.* Neque culpæ immune esse putamus præceps Zozimi de Pelagio judicium. De Libero quidem Arbitrio multa dixerat Pelagius, de Gratia verò verbulum duntaxat unum: *Liberum sic esse confitemur arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio.* Ad hæc paucula tamen, *quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lachrymis temperabant.* Lacrymosos sanè illos homines esse oportet, qui ob paucula verba hæc penè in fletus erumpebant, quasi verò qualecunque *Dei auxilium* satis erat purgando Pelagio. Auxilium est Dei in monitis, præceptis, promissis, minis, exemplis, quibus ad virtutem excitamur. Id auxilii libenter agnoscebat Pelagius. Debuit ergo Zozimus, quem non latebat à Gallis, ab Afris, ab Hieronymo, Pelagium, ut in Christi gratiam injuriosum percelli, accuratius expendere quid sibi vellet hoc auxilii divini, quo Liberum Arbitrium indigere, Pelagius fatebatur. Petierant ab Innocentio Aurelius, Alypius, Augustinus, Evodius & Possidius, Pelagium evocari, quod æquissimum à Zozimo impleri debuit. Equidem ni fallamur animi, Zozimi hoc de Pelagio Cœlestioque judicium leniter sanè nonnihil tamen perstrinxit Augustinus: *Pelagiani spe falsâ putaverant, novum & execrabile dogma Pelagianum, vel Cœlestianum persuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus posse: quando illa ingenia, quamvis nefando errore perversa, non tamen contemptibilia, cùm studiosè corrigenda potius, quàm facilè damnanda viderentur, aliquantò lenius quàm severior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt.*

XI. Neque sola hæc Zozimi aberratio fuit, cui calumniæ improvidò Pelagius Cœlestiusque obrepsere, ut graves Episcopos infamaret Erotem Arelatensem, & Lazarum Aquarum Sextiarum Antistitem. Anno Domini CCCCXII. Episcopatu suo Eros ejectus fuerat, teste Prosperi Chronico ad Honorii IX. & Theodosii V.

Margin notes: Zoz. Ep. 4. — Aug. l. 2. de Grat. & Pecc. c. 6. — Zoz. Ep. 3. — Aug. l 3. ad Bonif. c. 3. — Aug. l. 2. ad Bonif. c. 3. — De Erote & Lazaro Pelagii accusatoribus. A Zozimo probris afficiuntur.

[Anno Dom. 417.]

Consulatum: *Eodem tempore Eros vir sanctus, & B. Martini discipulus, cùm Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à populo ejusdem civitatis insons & nullis insimulationibus noxius pulsus est. Inque ejus locum Patroclus ordinatur, amicus & familiaris Constantii Magistri Militum, cujus per ipsum gratia quærebatur. Eaque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum materia fuit.* Quid verò causæ Arelatenses Eroti infensos reddiderit, illud esse existimamus. Ubi Constantinus, qui Arelato obsidebatur, cognitâ Edovici cæde, purpuram deposuit, ad Ecclesiam veniens Presbyter absente civitatis Præsule creatur. Ut igitur pergratum Victori facerent insontem suâ civitate Præsulem ejecerunt. Lazarus verò, qui imperanti Constantino faveeat, eo victo cæsoque, sponte Episcopatu abiit. Quod nos docet Zozimus Epistolâ IV. *Stetit in eo hactenus umbra Sacerdotii, donec tyranno imago staret imperii, quo loco post internecionem patroni sponte se exuit, & propriâ cessione damnavit.* Ne quid gravius ab Honorio pateretur. Incidit Lazari hæc abdicatio in annum CCCCXII. postquàm Constaotinus morte missus est. Cæterùm malè in Erotem & Lazarum animatus Zozimus, atris eos coloribus depingit. Tantus tamen Eroti & Lazaro veritatis amor inerat, ut anno CCCCXV. deditâ io Orientem operâ migrarent, quo apud Diospolitanam Synodum Pelagii errores accusatum irent. Cùm eorum alter in morbum incidisset, accusationis suæ Libellum ad Eulogium Cæsareæ Metropolitanum misere. Ex hoc specimine probabilissimâ conjecturâ ducimur ad existimandum, Erotem Lazarumque noo minimi esse pretii, qui tantas pietatis causâ molestias sponte subierunt. Ipsorum quoque fama apud Afros inclaruit. Honorifica sunt Eroti, Lazaroque verba Augustini ad Aurelium Carthaginensem: *In his, quæ Libello, quem dederunt Sancti fratres, & Coëpiscopi nostri Galli Eros, & Lazarus, qui propter gravem, sicut posteà comperimus, unius eorum ægritudinem præsentes esse minimè potuerunt, recitata sunt objecta Pelagio.* [Aug. de Gest. Pelag. c. 2.] Calumniam tamen non effugere gemini illi Antistites, quibus bonis falsa crimina objecta sunt, à Patroclo ut videtur Arelatensi, qui ejecti Erotis in locum suffectus fuerat. Constat quidem Lazarum malè apud Zozimum audisse: *Vetus Lazaro consuetudo est, innocentiam criminandi per multa Concilia in S. Britium Coëpiscopum nostrum Turonicæ civitatis diabolicus accusator inventus est. A Proculo Massiliensi in Synodo Taurini oppidi sententiam calomniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit post multos annos Sacerdos, tyrannici judicii defensor civitatis Aquensium.* Tyraonus ille, quo imperante Aquensibus Lazarus præficiebatur, is est Constaotinus, qui anno CCCCXI. periit. Neque melius in Erotem animatus Zozimus: [Zoz. Ep. 4.] *De Erote vero omnia similia. Idem tyrannus, patronus cædis, turba Presbyterorum contradicentium, vincula & custodia, & totius civitatis addictio, similis pœnitentia de abdicatione Sacerdotii.* Quam ergo in Pelagium accusationem instituerunt Eros atque Lazarus, ea pro pura putaque calumnia à Zozimo habita est in eadem ad Afros Epistola: *Mirum est, si isti laicum virum ad bonam frugem longâ erga Deum servitute nitentem, falsis literis percellere voluerunt, qui in fratres & Coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt.* Neque Zozimo satis fuit, Lazaro Erotique honorem detraxisse, ut ipsorum spoliis Pelagium ornaret, Antistitum quoque officio innocentes exuit, quo sponte jam abierant: *Patuit hos in observatis ordinationibus, plebe Cleroque contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias Sacerdotia vindicasse, quibus se ipsi propriâ abdicavere sententiâ. Nosque licet & alia, tum eorum de se pœnitudinem secuti, Sacerdotali eos loco & omni communione submovimus.* [Zoz. Ep. 3.] Cæteros tamen orbis Episcopos non eo adegit Zozimus, ut à sua quoque communione Lazarum Erotemque pellerent. Et fratres, & Sancti, & Coëpiscopi, Augustino, Afrisque habiti sunt.

XII. Zozimi ad Afros Epistolæ Basilisco Ecclesiæ Romanæ Subdiacono ferendæ traduntur. Ut Carthaginem appulit, Paulinum Mediolanensem Diaconum, qui in Cœlestium anno CCCCXII. accusationem instituerat, monet de adeundo Zozimo. [Synodus Carthaginensis. Quid scripsit Zozimo.] Quod & ipse testatur in suo ad ipsum Libello his verbis: *Me sermone Basiliscus Subdiaconus à tua beatitudine cum gestis sedis Apostolicæ directis, Carthagine convenit IV. Nonas Novembr. die, ut adessem ad Apostolicam sedem, & tuæ judicio sanctitatis.* Literas quoque Zozimi Basiliscus Carthaginensi Clero reddidit. Quibus acceptis, Synodum Aurelius coëgit mense circiter Novembri. Obscura supersunt Concilii hujus vestigia, quod Binnius Labbeusque præteriere. Vix tamen aliud in dubium revocari potest. Extat ad Concilium Carthaginense Zozimi Epistola *data XII. Kal. Aprilis, Honorio Augusto XII. Consule*, hoc est, anno Dom. CCCCXVIII. Quo certissimo discrimine à Concilio, quod *Kalendis Majis* in Basilica Fausti celebratum est, distinguitur. Quid verò in Carthaginensi Conventu anni labentis, hoc est, CCCCXVII. gestum fuerit, Zozimi ex Epistola subintelligimus. Ac primùm querelas exposuisse suas videntur, quòd damnatum à se Cœlestium Zozimus absolvisset. Id innuit ipsius responsum: [Zoz. Ep. 20.] *Cùm tantum nobis esset autoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus quod non ad vestram notitiam nostris ultrò literis referemus, dantes hoc fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret, sed pariter vobiscum volumus habere tractatum de illo, qui apud vos sicut ipsi per literas dicitis, fuerit accusatus.* Accusationis nonnihil portant verba hæc Zozimi, secus forent ἀπροσδιόνυσα. Neque mirum, Afros de judicio Romano questos esse, quòd ipsorum leges evertebat. Porro non unam ea de re Epistolam scripsere: altera priorem excepit, ut ex verbis Zozimi liquet: *Omnem ejus* (Cœlestii scilicet, qui accusatores ultrò deposcebat) *petitionem prioribus literis, quas misimus, putavimus ac novimus explicatam, satisque illis scriptis, quæ ad illa rescripseratis, credimus esse responsum. Sed post missa per Marcellinum Subdiaconum vestrum Epistola omne volumen evolvimus.* Posteriore hâc Epistolâ de nimia Zozimi facilitate querebantur. Hinc orta Zozimi responsio hæc: *Ita totum literarum comprehendistis textum, quasi nos Cœlestio commodaverimus in omnibus fidem, verbisque ejus non discussis, ad unguem, ut ita dicam, Syllabum præbuerimus assensum.* Optant denique, de constituto in Pelagium Cœlestiumque judicio nil à Zozimo immutari. Quod & à se concessum, petentibus significatum voluit: [Id. ib.] *Noverit vestra fraternitas, nihil nos post illas, quas vel superius,*

vel

vel nunc literas vestras accepimus, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris literis vestra indicavimus Sanctitati, ut illa, qua à vobis ad nos missa erat, obtestatio remaneret. Denique Zozimum monent, non satis esse, quòd Innocentii Epistolis generatim assentiatur Cœlestius, requiri quoque, ut parentes Libelli sui errores damnaret. Hoc nos Augustinus docuit in libris ad Bonifacium:

Aug. l. 3. ad Bonif. c. 3.

Romam literæ venerunt ex Africa, id continentes, non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus, quòd se generaliter Innocentii Episcopi literis consentire fatebatur, sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo Libello malè posuerat, ne si id non fecisset, multi parum intelligentes, magis in Libello ejus illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quòd ab eo dictum erat, eum Libellum esse Catholicum; quàm emendata propter illud, quòd si Papa Innocentii literis consentire ipse responderat. Resipuit tandem Zozimus, Pelagiique Cœlestiique errores anno sequente damnabit. Baronius, quem Carthaginensis anni CCCCXVII. Synodus latuit, sibi in mentem induxit, ad Concilium anni CCCCXVIII. Zozimi Epistolam esse directam. Ex quo præjudicio cogitur, Concilii hujus initia *primo vere* constituere. Huic tamen opinioni pugnant Codices omnes, qui *Calendis Maii* Concilium Carthaginense alligarunt, quod est anno CCCCXVIII. celebratum, Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Non obscurùm quoque utriusque Synodi distinctionem ministrant verba Augustini ad Valentinum:

Aug. Ep. 47.

Quod Papa Zozimo de Africano Concilio scriptum est, ejusque Rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breviter constituimus . . . hæc omnia misimus vobis. Quæ verba non sunt ab illustrissimo Purpurato intellecta, in quibus se deprehendisse putat Concilium *sub Innocentio Papa* celebratum. Quasi verò suam Zozimus Epistolam, quæ est numero x. ad Synodum Carthaginensem sedente Innocentio coactam, de Cœlestio scripserit.

Bar. An. 418. n. 30.

Zozimus novos honores affert Patroclo Arelatensi. Res Proculi.

XIII. Novam nostris Annalibus materiam Zozimus præbuit. Vix Pontificatum inierat, cùm *Patroclo*, quem maximâ benevolentiâ complectebatur, novos honores contulit. Constituit nempe, ne quis ex Galliis Clericus sive Romam petat, sive aliò proficiscatur, *nisi Metropolitani Arelatensis Episcopi formatas acceperit, quibus Sacerdotium suum, vel locum Ecclesiasticum, quem habet, perdoceat.* Quod *privilegium Formatarum Sancto Patroclo*, inquit, *fratri, & Coëpiscopo nostro meritorum ejus speciali contemplatione concessimus.* Id proprium Patroclo, nec cum successoribus communicandum. Sedem verò Arelatensem novis dignitatibus cumulavit. Quibus conferendis causas quærit in Arelatensis Ecclesiæ fundatoris excellentia:

Zoz. Ep. 5.

Quoniam Metropolitanæ Arelatensium urbi vetus privilegium minimè derogandum est, ad quam primum ex hac sede Trophimus summus Antistes, ex cujus fonte tota Gallia fidei rivulos acceperunt, directus est. Ex eo fundamento jubet, *præcipuam sicuti semper habuit, Metropolitanus Episcopus Arelatensium civitatis in ordinandis Sacerdotibus teneat autoritatem; Viennensem, Narbonensem primam, & Narbonensem secundam Provincias ad Pontificatum suum revocet.* Datum est Rescriptum Martii XXII. Si verum placet, plus potentiæ quidem, quàm sapientiæ elucet hac in constitutione Zozimi, quæ in multis de historiæ veritate delibat. Viennæ quippe, ut Metropoli, Arelatum olim subjiciebatur. Dignitates verò Ecclesiasticæ ad politica urbium privilegia volgò componebantur. Neque tempore primæ Synodi Arelatensis anno 314. coactæ, Virona Arelato subjiciebatur. Itaque Synodo Martinus subscripsit, *Martinus Episcopus de civitate Arelatensi, Provinciâ Viennensi.* Argumento atque indicio Arelatum Viennensi Provinciæ non fuisse caput. Neque verius illud, quod tam secure prædicat Zozimi, *totas Gallias ex Trophimi fonte fidei rivulos accepisse.* Seipsum tamen audaciâ superat Zozimus scribendo, vetus Arelatensis Episcopi privilegium esse jus Metropoliticum, quod per Viennensem, & Narbonensem utramque exercebat. Anni quippe amplius XX. præterierant, dum Proculus Massiliensis in secunda Narbonensi ordinationes celebrabat. Disceptantibusque inter se Episcopis, Viennensi & Arelatensi, Taurini à Synodo constitutum fuerat, *ut qui ex eis approbaverit suam civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ honorem Primatus obtineat.* Ubinam igitur vetus illud privilegium à Zozimo laudatum? Qui testes? Quæ monumenta privilegio concilîant autoritatem? Ad Decretum Zozimi, quasi clypeum, quo se tegi sperabant, Proculus Massiliensis, & *Simplicius* Viennensis Synodi Taurinensis autoritatem objicere. At *telis non sufficit umbo*: neque venerandæ Synodi autoritatem pensi habuit Zozimus:

Taur. c. 2.

Illa præsumptio, inquit Episcopis Viennensis, & Narbonensis secundæ, *non admodum movit, quod in Synodo Taurinensi, cùm longe aliud ageretur, in Apostolicæ sedis injuriam subripiendum putavit, ut sibi Concilii illius emendicata obreptio ordinandorum Sacerdotum, veluti Metropolitano in Narbonensi secunda potestatem. Et ne solus impudenter indebita postulando huic sedi videretur intulisse convicium, socium sibi Simplicium Viennensis civitatis asciuit, qui non dissimili impudentiâ postularet, ut sibi quoque in Viennensium Provincia creandorum Sacerdotum permitteretur arbitrium.* Quæ scripta sunt III. Kal. Octob. Quin etiam asperrimè & in *Tuentium*, *Ursumque* Episcopos invehitur, qui à Proculo consecrati fuerant Patroclo inconsulto. Probos Urso Tuentioque mores fuisse inficiatur. Ait illum perperàm à Proculo ordinatum esse, à quo fuerat antè damnatus. Tuentio non tantùm pravos mores esse, Antistite indignos, sed Priscillianam etiam superstitionem. Concesso vel honestis moribus Ursum Tuentiumque fuisse, *probataque suffragia*, at prætermisso Patroclo ordinationem non potuisse celebrari. Hinc illæ lachrymæ. Scribit ergo Zozimus Episcopis per Galliam, Africamque constitutis,

Zoz. Ep. 7.

Ad sanctitatem vestram, & per totum orbem, ubicunque, & in quacunque terrarum sonus Catholicæ religionis exiit, scripta direximus, fratres charissimi, ne Tuentium, & Ursum in communione Ecclesiæ, à qua in totum anathematizati sunt, suscipiendos esse ducatis. Quæ Epistola data est die x. Kal. Octobris. Non ex sua consuetudine, cui robur Taurinenses attulerant, Proculum movere Decreta Zozimi. Uti faciebat olim, in secunda Narbonensi ordinationes celebrare perrexit. Major erat Proculo Synodi autoritas, quàm Episcopi unius, licet in urbe sederet. Ad sanctissimi ergo viri constantiam repentè exarsit ira Pontificis, qui anno sequente

Zoz. Ep. 6.

ANNO DOM. 417.

III. Kal. Mart. Patroclo scribit: *Post istam ecce delegationem ad nos rumor advenit, Proculum quasi consuetis ludere, & uti moribus suis: junxisse sibi quosdam idoneos turbationibus homines, & post illa, quæ illi interdiximus, ordinasse. Sed sciant, quibus hanc Epistolam volumus in notitiam pervenire, suscipi se nullatenus posse, qui aut contra regulas repentè, aut postquam interdiximus, illi sunt ordinati.* Quin etiam Proculum damnatum dignitate removit, Massilienses que monitos voluit, ut alium sibi Episcopum crearent: *Non miror, Proculum in consueta adhuc fronte durare. . . . Cum ipse jam non sit Episcopus, Episcopos facit, & humanius largior aliis se dicit posse præstare, quod datum sibi aliquando immeritò tenere non potuit.* Quæ Epistola data est III. Nonas Martias anno CCCCXVIII. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Frustra tamen in Proculum, quem veneratione prosequebantur Massilienses, Zozimus commotum ivit. Invito Zozimo Episcopatum retinuit, moreque solito ordinationes peregit. Imò Proculus ille perfrictæ frontis, ille ad Laicorum subsellia redactus à Zozimo, ille Sedi Apostolicæ rebellis longè latèque virtutis suæ famam extendit, ut & Episcopus, & vir pius Afris, Gallis, Orientalibus esset. De illustri Proculo etiam atque etiam observanda sunt verba Hieronymi ad Rusticum: *Habes istic sanctum doctissimumque Pontificem Proculum, qui vivâ & præsenti voce nostras schedulas superet.*

Zoz. Ep. 11.

Zoz. Ep. 6.

Orosius Historiam suam absolvit.

XIV. Anno celebritatem attulit Orosius, qui Historiarum libros VII. quos jubente Augustino condiderat, in lucem misit. Marcellini quidem Chronicum anno citius uno Historiam prodiisse tradit: Theodosio VII. & Palladio Coss. *Orosius Presbyter Hispanici generis septem libros Historiarum descripsit.* Errare tamen Marcellinum, ex verbis Orosii deprehendimus, qui de Attalo hæc habet: *Imperatori Honorio exhibitus, truncatâ manu vita relictus est.* Quæ labente anno CCCCXVII. pœna Attalo est irrogata. Hunc & ipsum annum innuit Orosius: *Explicui adjuvante Christo secundum tuum præceptum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi usque in præsentem diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos, decem & octo.* Cujus Operis non sine laude meminit Gennadius: *Orosius Presbyter Hispani generis, vir eloquens, & Historiarum cognitor, scripsit adversum querulos Christiani nominis, qui dicunt defectum Romanæ Reip. Christi doctrina invectum, libros septem.* Omnibus tamen eruditis in confesso est, Historiam non satis accuratam esse: securumque Chronologiæ animum ad scribendum Orosium attulisse. Extat Autoris hujus, & Commonitorium ad Augustinum, & ad Palæstinos Apologia, de quibus suo loco mentionem egimus.

Oros. l. 7. c. 42.

Oros. l. 7. c. 43.

ANNO DOM. 418.

ANNO U. C. 1171. PER. JUL. 5131. JUL. 463. DOM. 418. HONOR. 26. & 24. THEODOS. 17. & 11. *Sol.* 7. F. *Lun.* 1. *Indict.* 1. *Epact.* 7. *Epact. Sol* 2. P. 7. *April.*

COSS. *Honorius Aug.* XII. *& Theodosius Aug.* VII.

Varia prodigia.

I. PRodigiis annus fertilis fuit, elementis veluti futuram Valentiniani nativitatem indignantibus, utpote qui Reipublicæ exitio fuerit. A Chronologis Historicisque observatur Solis Eclipsis maxima, quæ contigit die Julii XIX. feriâ VI. quam terribilia multa excepere, à Marcellino brevius, à Philostorgio fusius scripto prodita: *Die XIX. mensis Julii, circa octavam diei horam Sol tantopere defecit, ut stellæ quoque visæ fuerint: tantaque siccitas hunc Solis defectum secuta est, ut multorum hominum ac brutorum animalium insueta mortalitas, ubique terrarum grassata sit. Porro eo ipso tempore, quo Sol defecit, fulgor quidam in Cælo apparuit, coni similitudinem referens, quem nonnulli præ imperitia cometam vocarunt. In iis enim, quæ fulgor ille nobis ostendit, nihil erat simile cometæ. Nam neque in comam desinebat lux illa, neque ullam omninò stellæ speciem præferebat. Sed velut lampadis cujusdam ingens flamma per se ipsam subsistens videbatur, nullâ subtus stellâ ellychnii speciem præferente. Sed & motus ejus longè diversus fuit à motu cometarum. Mota enim primùm ab ortu Solis æquinoctiali, inde ultimam stellam in cauda Ursæ sitam transgressa, paulatim ad Occasum processit. Postquam verò universum cælum permensa est, tandem disparuit, cùm cursus ejus plusquam quatuor menses durasset. . . . Cæpit autem à media æstate, & ad exitum fermè autumni perseveravit.* In mortalium quoque perniciem seditiones exortæ, de quibus pauca hæc novimus, Marcellini in Chronicum relata: *Plinta Comes deletus est, itemque rebellio apud Palæstinam Provinciam.*

ANNO DOM. 418.

Philostor. l. 12. c. 8.

Vandali à Vallia delentur. Gothici in Gallia regni initium.

II. Hæc in Oriente. In Occidente Vallia Rex Gothorum, qui socia cum Honorio arma conjunxerat, cladibus benè multis Barbaros Hispaniæ insidentes atterebat. Audiatur Idacius: *Alani, qui Vandalis, & Suevis potestabantur, adeò cæsi sunt à Gothis, ut extincto Atace Rege ipsorum, pauci qui superfuerant, abolito regni nomine, de Gunderici Regis Vandalorum, qui in Gallæcia resederat, se patrocinio subjugarent.* Novas in Hispania de Barbaris victorias Vallia retulisset, nisi in Galliam à Constantio revocatus fuisset, ut ille ipse Idacius monuit: *Gothi intermisso certamine, quod agebat, per Constantium ad Gallias revocati, sedes in Aquitanica à Tolosa usque ad Oceanum acceperunt.* Quæ cùm ab Idacio & Honorii anno XXIV. & Olympiadis CCXIX. anno secundo affigantur, miramur Petavium, Autore, ut scribit, Idacio hæc in annum Dom. CCCCXIX. referentem. Est ergo, si qua Idacio fides, Gothici in Gallia regni initium ab anno CCCCXVIII. ducendum. Cujus imperii caput Tolosa fuit. Anno tamen uno de regni Gothici initiis ab Idacio differt Prosper, qui Plintâ & Monaxio Coss. hæc narrat: *Constantius pacem firmat cum Vallia, datâ eidem ad habitandum secundâ Aquitanicâ, & quibusdam civitatibus confinium Provinciarum.* Utrùm ergo Gothicum in Gallia regnum hoc, vel sequente anno inceperit, relinquatur in incerto. Ad annum usque Dom. CCCCXXI. Vallia imperavit, cujus obitus illum Constantii propius excepit: *Valliâ Gothorum Præfecto morte extincto, Imperium Theodoricus suscepit.* Hæc apud Photium Olympiodorus. Valliæ successori *Theodoris* nomen imponit Idacius.

Pet. Rat. l. 6. c. 12.

Synodus Zellensis.

III. Ad necessaria magis, res videlicet Ecclesiæ, contextus operis nostri progreditur. Invenitur inter Africæ Concilia hoc anno celebrata Synodus, quæ angustiis urget eruditos. A Conciliorum Collectoribus *Teleptensis* nomen habet: *Post Consulatum gloriosissimi Honorii . XI & Constantii II. sexto Kal. Martias congregato in Ecclesia Apostolorum Concilio plebis Teleptensis, bea-*

tus

tus pater primæ sedis Episcopus Donatianus civitatis Teleptensis cùm resedisses, considentibus secum Januario, &c. De Synodo pauca supersunt. Id unum novimus, Vincentium & Fortunatianum, Legatos Provinciæ Proconsularis ad Byzacenum Concilium directos hæc dixisse: *Etiam cùm essemus Tusdrum, sicut mecum recolit memorialis audito vestra, & Epistolas sanctæ memoriæ Siricii Sedis Apostolicæ Episcopi dederamus recitandas, ex quibus cùm legeret unam sanctionem fratris nostri Episcopi Latoni, utrasque nunc nos referre suggestio indicas, has recitari donate. Episcopi dixerunt, Recitentur Epistolæ venerabilis memoriæ Siricii, ut noverimus quid earum textus contineat.* Tractoria erat Siricii data *Romæ in Concilio Episcoporum* LXXX. *sub die octavo Idus Januarii, post Consulatum Arcadii Augusti & Bautonis*, hoc est, anno Dom. CCCLXXXVI. Quem *Privatus*, qui Notarii officio fungebatur, Epistolam Siricii palam & publicè legit. Tantum de ea Synodo. Hinc ab eruditis nonnullis in suspicionem adducta. Illam multis impugnant argumentis Quesnellius & Du Pin, quibus solutiones non incommodas Schelstratus affert. Porro ad illos accedimus, qui non *Telense*, non *Tolleptense*, sed *Zellense* Concilium vocandum esse censent. Non aptum quidem est sive Tellense, sive *Teleptense* vocabulum, quo à Conciliorum Collectoribus Binnio, Labbeoque donatur. Non Tellense quidem, quia *Telensis* civitas erat Provinciæ Proconsularis, cùm tamen in Byzacena Concilium celebratum esse dicatur. Sedentibus *cæteris Episcopis, nec non etiam Vincentio, & Fortunatiano, Legatis Provinciæ Proconsularis ad Byzacenum Concilium directis.* Neque etiam Telepteuse vocari debuit. Observant enim Chifletus atque Schelstratus, in Trecensi Codice *Zellensem* Synodum nuncupari, & in Collatione Carthaginensi primæ diei, c. 135. legimus: *Donatistianus Episcopus plebis Zellensis, præsente V. C. Tribuno & Notario Marcellino, superius mandavi, & subscripsi Carthagine. Quare è diverso habeo Natalicum.* Quibus quidem sua Zellensi Synodo veritas astruitur. Nil etiam pugnæ est, quio Provincialis Synodus in Byaacena vigesima quarto Februarii coacta sit, licet Calendis Maiis plenarium Carthagini Concilium indiceretur. Imò Provincialis prius celebrari debuere, ut in plenario tractanda disponerent. Sed & in Ferrando de *Zellensi* Synodo mentio est frequentissima. Verbi gratiâ c. 3. & 4. & 16. Quodque rei caput est, c. 6. hæc habentur: *Ut unus Episcopus Episcopum non ordinet, exceptâ Ecclesiâ Rom. Concilio Zellensi ex Epistola Papæ Siricii*; quæ etiam Breviationis Ferrandinæ capite quarto laudatur. Siricii constitutio hæc est capite 2. Epistolæ: *Ne unus Episcopus Episcopum ordinare præsumat, propter arrogantiam.* Verba porro hæc Ferrandi, *exceptâ Ecclesiâ Rom.* videntur tamen esse à mala manu, utpote quæ nec in Siricio extent, nec ad Canones Nicænos quadrent, aut Ecclesiæ disciplinam. His perpensis nulla invidia est, cur Zellensis Conventus pro legitimo habeatur. Ad res Pelagii convertamus orationem.

Carthaginensis Synodus plenaris contra Pelagianos. Quando incepit?

IV. Turbas in urbe graves Pelagiani movebant, quibus Zozimi sententia patrocinabatur. Ac fingit quidem Baronius, labente hoc anno Cœlestium fidei Libellum obtulisse Zozimo. Verùm Cœlestius non est iterum à Zozimo subditus examini. Imò ubi novit fraudes patere suas, examini sese substraxit, ut nos Augustinus monuit libro secundo ad Bonifacium, c. 3. *Tunc ergo*, inquit, *cùm ejus præsentia posceretur, ut certis ac dilucidis responsionibus vel astutia hominis, vel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret, sese substraxit, & negavit examini.* Intereà quiescebat Zozimus. Acceptâ quippe unâ alterâque Afrorum Epistolâ, Aurelio rescribit XII. Cal. April. *Noverit vestra fraternitas, nil nos post illas, quas superius, vel nunc literas vestras accepimus immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris literis vestræ indicavimus sanctitati, ut illa, quæ à vobis ad nos missa erat, obtestatio remaneret.* Altis ille Zozimus, cui instrumenta misceant omnia, quibus Cœlestii de erroribus instrui posset, admirationem effecit, accuratum severumque Sedis Apostolicæ judicium postulantibus. Placuit igitur, ex Africæ Provinciis plenarium celebrari Concilium, quo grassanti Pelagianorum errori majora impedimenta opponerentur. De numero Episcoporum, qui ob id Carthaginem confluxere, variant antiqui Codices. Photius: *Lectus est liber*, inquit, *seu Synodus, adversus Pelagium & Cœlestium Carthagine in summa Æde habita, Fausto Honorio Occidentis Imperii clavum tenente. Præsedit in ea Aurelius Episcopus, & Dotianus Ptentesii primæ sedis Byzacenæ Provinciæ, quibus adfuerunt varii è Provinciis, Sacerdotio præstantes viri, numero* CCXXIV. Sed menda sunt in Photio plurima. *Dotianus Ptentesii* voces nihili. Legendum *Donatianus Teleptensis.* Sed & in numerum Episcoporum error irrepsit, qui *ducentis quatuor & viginti* pauciores fuere: ut mittamus incongruam Andreæ Schoti versionem, *Honorio Felice*, quæ Græcis non respondet, Φαυςῷ Ὁνωρίῳ, id est, *Fausto Honorio.* Ex Prospero planum, ducentos & quatuordecim Episcopos Carthaginem venisse, licet in nonnullis Chronici exemplaribus mendosè legatur CCXVII. quæ & ex melioris notæ Codicibus, & ex libro Prosperi contra Collatorem purgari debent: *Erraverunt ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in Epistola, quam suis constitutionibus protulerunt, ita Apostolicæ Sedis Antistitem B. Zozimum sunt allocuti.* Quo potissimum anni hujus tempore inceperit Concilium, aliquid quæstionis habet. *Ipso primo veris initio esse collectum*, Baronii sententia est. Cui præsidium affert ex Zozimi literis, *ad ipsum datis* v. *Kal. Aprilis.* Vult tamen *ad usque mensem Maii fuisse propagatum.* Hæc tamen illa Baronii sententia & ex Africano Codice, & ex omnibus Synodi exemplaribus refellitur: *Gloriosissimis Imperatoribus Honorio* XII. *& Theodosio* VIII. *Coss. Kalend. Maias Carthagine in Secretario Basilicæ Fausti*, &c. Quæ verba absque dubio initium Synodi designant, non continuationem. Quòd si jam à mense Martio incepisset, principii quidem hujus monumenta atque vestigia extarent alicubi, quæ nusquam apparent gentium. Tenemus quid Baronius erraverit. Noverat Epistolam Zozimi decimam ad *Concilium Carthaginense* scriptam XII. *Kal. Aprilis.* Hinc plenariam Carthaginensium Synodum *in primo veris initio* sibi videre visus est, cùm ex eo Zozimi Rescripto potius inferre debuerit, superioris anni Concilium indicari, cujus literis, per Marcellinum Subdiaconum allatis, responsum dedit.

Zoz. Ep. 10.

Phot. Bibl. cap. 52. pag. 42.

Prosp. cont. Coll. pag. 430.

Bar. Ann. 418. n. 1.

Error Baronii.

Cod. Afr. c. 108.

Canones in Pelagianos conditi, superiorisne sint, an præsentis Synodi?

V. Sunt viri doctissimi, quibus vindicatos Milevitanæ Synodo Canones Carthaginensi anno CCCCXVII. celebratæ, ascribere libuit.

Quæ Quesnellii & N. Alex. sedet animo sententia. Nos verò Synodi potius esse, quæ hoc anno coacta fuit, existimamus. Apertè nobis favet Codex Ecclesiæ Africanæ: *Gloriosissimis Imperatoribus Honorio* XII. *& Theodosio* VIII. *Coss. Kal. Majis Carthagine in Secretario Basilicæ. Cùm Aurelius Episcopus in universali Concilio consedisset, adstantibus Diaconis, placuit omnibus Episcopis, quorum nomina & subscriptiones indita sunt in Sancta Synodo Carthaginensis Ecclesiæ constitutis.* Sequuntur verò Canones, qui vulgò Milevitani dicuntur. Sed & Prosper in Chronico nobis præsidio est, in quo ad hunc ipsum Consulatum legimus: *Concilio apud Carthaginem habito* CCXIV. *Episcoporum ad Papam Zozimum Synodalia Decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Nostrum quidem animum admiratio subit, cur Prosper, & Codex Africanus Pelagianorum damnationem non superioris anni Synodo affixerunt, si Canones sunt in ea constituti. Unde tanta Codicem Africanum corruptio incessit, ut Autoribus non suis Canones vindicaret? Profectò longè satius est, Concilio plenario Canonum Constitutionem ascribere, quàm Provinciali, quale fuisse videtur Carthaginense superioris anni, de quo in Codice Africano nulla mentio est, quam tamen egisset, si plenariis inserebatur. Patiantur ergo eruditi, nos à præsente & anno, & Synodo non divellere Canones, quos cum ipsis Antiqui conjunxere.

Canones in Pelagianos Synodi sunt non Milevitanæ, sed Carthaginensis.

Lab Conc. t. 2. 1616.

VI. Multis suo loco demonstratum est, nullos in Pelagium à Milevitanis Canones conscriptos esse. A plenario verò hujus anni Carthaginensi Concilio editos, documento est & Codicis Africani, & Prosperi autoritas, cui etiam gravissimum accedit argumentum ex libro, cui titulus, *Præteritorum Sedis Apostolicæ Episcoporum autoritatis, de Gratia Dei & libero voluntatis Arbitrio.* Verba sunt capitis VII. *Illud etiam, quod intra Carthaginensis Synodi Decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis Decretum amplectimur, quod scilicet Capitulo definitum est, ut quicunque dixerit gratiam Dei, quâ justificamur, per J. Christum Dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad adjuterium, ut non committantur, anathema sit.* Est ergo certissimum, hunc Canonem Carthaginensium esse, Milevitanorum non esse, quibus à Baronio, aliisque compluribus addicitur. Ut nullus de veris Canonum Autoribus locus dubitandi supersit. Hinc Prospero carmine *de Ingratis* scriptum, binis Conciliis Africæ Pelagium oppressum esse, uno quadringentesimi decimi sexti, altero præsentis anni.

Tu causam fidei flagrantius, Africa nostra,
Exequeris.
Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque senum celeberrima cœtu
Decernis, quod Roma probet, quod Regna sequantur.

Felicem Africam, quæ

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum

oppressit, cœcutientesque vel Zozimi ad Cœlestii Libellum oculos illustravit! Felices Aurelium & Augustinum, illum Synodi Præsidem, hunc verò decus & ornamentum, qui sapientiâ suâ protractos cubilibus suis colubros elisit, non sine æterna sui nominis gloria!

Canones Carthaginensis Synodi.

VII. Agedum celeberrimæ Synodi Canones nunc proferamus, quorum pars ad doctrinam spectat, pars ad disciplinam. Priorum summa hæc est. I. Quòd Adam non sit factus à Deo mortalis. II. Quòd parvuli in peccatorum remissionem baptizentur, quo potentissimè vitium demonstratur originis. III. Quòd gratia Dei non solùm remissionem tribuit peccatorum, sed etiam præstat adjutorium, ne peccetur. IV. Quòd gratia Christi non solùm scientiam tribuit, quid agemus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, ut quod scimus, implere valeamus. V. Quòd sine Dei gratia nihil boni possimus implere. VI. Quòd non solùm humilis, sed & verax Sanctorum vox ista est, si dixerimus, Quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Quòd in oratione Dominica Sancti pro se dicant, Dimitte nobis debita nostra. VIII. Quòd veraciter à Sanctis dicatur, Dimitte nobis debita nostra. Nonus Canon adjungendus esset, si cujus meminit Photius, ille pro legitimo habendus esset. Damnat Synodus *eos quoque, qui affirmarent, medio quodam loco Paradisum inter & inferos, qui baptismi expertes sunt, infantes beatè vivere.* Verùm enimverò cùm Canon ille in Codice Africano desideretur, quin subditus sit nulli dubitamus. Neque ea de infantibus non ablutis sententia tanti est, ut anathemate obrui debeat. Canones doctrinæ excipiunt illi, qui disciplinam constituunt. I. Donatistarum Ecclesiæ ad Episcopos pertinent, per quos unitati communicarunt. II. Sancit, qualiter Diœceses inter se dividant qui Episcopi tam Catholici, quàm qui ex Donati parte conversi sunt. III. Si quam Diœcesim Episcopus ab hæresi liberans, triennio possederit, nullus eam repetat. IV. Episcopi, qui in plebes, quas ad se putant pertinere, irruerunt, causæ suæ detrimentum patiantur. V. Episcopi, qui intra sex menses à die conventionis loca ad suam Cathedram pertinentia in unitatem non revocant, nil juris in illa sibi vindicent. Qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant. VI. A Judicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat provocare. VII. Episcopus conventus, qui intra sex menses Hæreticos ad unitatem Catholicam convertere neglexerit, communione privetur. VIII. Episcopi, qui Donatistas communicasse mentiti fuerant, Episcopatum amittant. IX. Presbyteri Clericique non appellent, nisi ad Africana Concilia. Ad transmarina qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur. X. Virginibus quæ urgente necessitate, sive à petitore, sive à periculo mortis intra XXV. annos velatæ sunt, non obsit, quod de annorum numero constitutum est. XI. Ne diutius Episcopi teneantur in Concilio, ternos ex se singularum Provinciarum Judices eligent.

Phot. Bibl. c. 53. p. 43.

Synodus ex Carthaginensium Legatis constituta.

Cod. Afri. c. 127.

VIII. Externis Africanarum Provinciarum Legatis, qui electi fuerant, nova Synodus constituitur, quæ plenariam repræsentaret. Quod ex Africano Codice non obscurum est: *Placuit ne diutius universi Episcopi, qui ad Concilium congregati sunt tenerentur, ab universo Concilio Judices ternos die singulis Provinciis eligi. Et electi sunt de Provincia Carthaginensi Vincentius, Fortunatianus & Clarus. De Provincia Numidia Alypius, Augustinus & Restitutus. De Provincia Byzacena cum sancto sene Donatiano Primate, Cresconius, Jucundus, Æmilianus. De Mauritania Sitiphensi,*

Seve-

Severianus, Asiaticus & Donatus. De Provincia Tripolitana Plautius, qui ex more Legatus unus est missus, qui omnes cum sancto sene Aurelio universa cognoscant. A quo petiit universum Concilium, ut cunctis sive gestis, quæ confecta jam sunt, seu Epistolis ipse subscribat. Episcopis XV. ea Synodus constituebatur, quam Prospero in mentem venisse existimamus: *Erraverunt Africani Episcopi ad eundem Papam Zozimum rescribentes, eumque in sententia hujus celebritate laudantes, sicut aiunt: Illud verò cum in literis tuis, quas ad universos curasti esse mittendas, posuisti, dicens, &c.* Neque cum N. Alexandro fingendam putamus *plenariam totius Africæ Synodum*, autumnali tempore Carthagine celebratam. Ex singulis Africæ Provinciis ternos Judices eligi, quid opus erat, si quatuor post menses plenaria Synodus altera hoc ipso anno Carthagine cogi debuit? Quis etiam in mentem facilè sibi inducat, autumno plenariam totius Africæ Synodum esse congregatam, de qua nulla in Africano Codice mentio fuerit injecta? Anno quoque CCCCXIX. Episcopis plenariæ quoque Synodo celebrandæ Carthaginem venientibus placuit, *Ut ab omnibus eligerentur de singulis quibusque Provinciis, qui propter alia peragenda residerent.* Ad Zozimum nunc est redeundum.

Prosp. cont. Collat. c. 10.

N. Alex. p. 178. Sec. V.

Cod. Afr. c. 127.

Cœlestius Romam relinquit.

IX. Pelagianorum erroribus animum non satis adverterat Zozimus, quod & est observatum à Facundo l. VII. c. 3. *Invenient postremo B. quoque Zozimum Apostolicæ Sedis Antistitem contra Sancti Innocentii decessoris sui sententiam, qui primus Pelagianam hæresim condemnavit, fidem ipsius Pelagii, ejusque complicis Cœlestii, quem in Ecclesia Carthaginensi convictum, atque appellantem Apostolicam Sedem, & ipse gestis discusserat, tanquam veram & Catholicam laudantem, insuper etiam Africanos culpantem Episcopos, quòd ab illis Heretici crederentur, cum necdum ipsi Africanis Episcopis dolos eorum multò manifestius detegentibus, memoratos Pelagium & Cœlestium putaret Orthodoxos.* Zozimi igitur aurem vellunt, admonentque Afri, scribentes, *Non sufficere hominibus tardioribus, quòd se generaliter Innocentii Episcopi literis consentire fatebatur* Cœlestius, *sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo Libello prava posuerat.* Quem igitur Catholicum existimarat Pontifex, iterum ad suum tribunal revocat. At cùm non ea mens Cœlestio foret, ut quos errores amplectebatur, damnatum iret, relictâ Româ abiit, excessit, evasit, erupit. Quid Marius referat Mercator, auribus percipiendum: *Episcopis verò ex Africa rescribentibus, omnemque causam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus; missis etiam gestis exinde, quæ fuerant tunc cum illo, vel de illo confecta, vocatur ad audientiam pleniorem, ut quæ promiserat, festinaret implere, id est, ut damnatis prædictis capitulis, sententia Afrorum Pontificum, quâ fuerat communione privatus, absolveretur, non solùm non adfuit, sed etiam ex Romana urbe profugit, atque ab hoc à beatæ memoriæ prædicto Zozimo Episcopo scriptis amplissimis, vel longissimis perdamnatus est. In quibus & ipsa capitula, de quibus accusatus fuerat, continentur, & omnis causa tam de Cœlestio suprà scripto, quàm de Pelagio Magistro ejus praviore videtur esse narrata.* Desideratur Zozimi tractoria, cujus fragmenta duntaxat extant in Augustino, atque Prospero, in quo legimus: *Erravit sacrosancta benedictio Sedis Petri, quæ ad universum orbem Papæ Zozimi ore sic loquitur: Nos autem tamen instinctu Dei, omnia bona enim ad auctorem suum referenda sunt, unde nascuntur, ad fratrum & Coëpiscoporum conscientiam universa retulimus.* Inspiciatur & Augustini ad Optatum Epistola 157. & liber 2. de Gratia & Libero Arbitrio, c. 8. 17. 21. Ne id quidem prætereundum est, Sixtum Ecclesiæ Rom. Presbyterum, duo in urbe res Pelagii tractantur, primum damnationis tela torsisse. Erroris sui veluti patronum Sixtum Pelagiani infamaverant. Quam ut maculam elueret, primus ingens intonuit anathema. Quod Sixto Augustinus gratulatur: *Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristes eramus nimis, cùm fama jactaret nimicis gratiæ Christi, te favere. Sed ut hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit.* Sixtus is fuit, qui defuncto Cœlestino Pontificatum adeptus est. Gratissima piis omnibus fuit ea Zozimi in Pelagianos sententia.

Lab. Conc. t. 2. 1513.

Prosp. cont. Collat. p. 430.

Aug. Ep. 106.

Pelagius in Oriente damnatur. Pellitur Hierosolymâ.

X. Placuit maximè *Paulino* Diacono, quem *Basiliscus* Subdiaconus anno superiore, *quarto Nonarum Decembrium* convenerat, ut adesset ad Apostolicam Sedem. Accusatorem Cœlestii vehementem se præbuerat, ut per gratum non esse non posset Zozimi suffragium suæ ipsius opinioni consentaneum: Libellum ergo Pontifici suum obtulit, *in gratiarum actionem post damnatos Apostolicâ autoritate Pelagium atque Cœlestium.* Quem Libellum Sexto Idus Novembris per Marcellinum Carthaginensis Ecclesiæ Subdiaconum direxit. Debebatur & illud veritatis triumpho, ut in Oriente, ubi Pelagius à Diospolitana Synodo absolutum se jactabat, palam & publicè damnaretur. Nec pietati defuere, qui gratiæ Servatoris hostem & damnarent, & sacris locis, quos præsentiâ suâ profanabat, expellerent. Hæc nos Marius Mercator docuit: *Adhùc etiam Hierosolymis constitutus Pelagius, accusatus fuit apud Synodum* Diospolitanam. *Et primo quidem tergiversando ambiguis quibusdam se professionibus tegens, & prosequens dubia, vel respondens, illam tunc videtur Episcoporum audientiam deluisse. Sed postmodum evidenter deprehensus, insistentibus accusatoribus à posteriore Synodo, cui sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atque detectus, à sanctis quoque ac venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus. Ejus denique Sancti Theodoti ad reverendissimum urbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Praylii Hierosolymitani Episcopi missa scripta testantur.* Quam Pelagii, & Antiochiæ & Hierosolymis damnationem cum anno præterito, ut nonnullis placet, sed præsente conjungendam existimamus. Quas enim anno CCCCXVII. literas Zozimo miserat Praylius, illæ Pelagium non damnabant, sed commendabant.

Lab. Conc. t. 2. 1515.

Honorii in Pelagianos Rescriptum.

XI. Non Ecclesiæ Decretis modò, sed Principum quoque Legibus Pelagiani obruuntur. Intra sacratissimam urbem, aliaque loca ita pestiferum virus quorumdam implevisse pectoribus, ut dissensionis materia induceretur, fama Honorii ad aures attulerat. Rescribit ergo Palladio Præfecto Præt. pellantur ex urbe Cœlestius atque Pelagius, & si qui sacrilegii sectatores inveniantur. Datum est Rescriptum Ravennæ pridie Cal. Maias: *A quocunque correpti ad competentem Judicem protrahantur, quos sive Clericus, sive Laicus fuerit, deferendi habeat potestatem.* Id verò pœnæ inventis Princeps irrogat: *Hos ergo repertos ubicunque de hoc tam nefando*

Anno Dom. 418.

do scelere conferentes, à quibuscunque jubemus corripi, deductosque ad audientiam publicam, promiscuè ab omnibus accusati, ita ut probationem convicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilii deportatione damnatis. Integrum Baronius Rescriptum exhibet. Imperatoris Decretum autoritate firmavit Palladius Præf. Præt. cui missum est: *Junius Quartus, Palladius, Monaxius & Agricola, iterum Præfecti Prætorio edixerunt. In Pelagium atque Cœlestium Catholici dogmatis fidem sævis tractationibus destruentes sententia principalis invaluit, ut venerabili urbe summoti bonorum Consilio mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet Edicto, ne quis sinistræ persuasionis erroribus credulum præstet assensum. Etsi sit ille plebeius ac Clericus, qui in caliginis hujus obscena reciderit, à quocunque tractus ad Judicem sine accusatricis discretione personæ, facultatum publicatione nudatus, irrevocabile patietur exilium.* Hîc clarissimus ille Norisius Baronium meritò vexat, qui Palladianum Edictum anno 420. datum esse scribit, quod est in labentem revocandum, quo Palladius erat Præf. Prætorio Italiæ. Monaxius Præf. Præt. Orientis, Agricola Præf. Præt. Galliarum. Ab illustrissimo quoque Purpurato nostra variat diffidetque sententia. Censet Honorii Rescriptum latum esse, ubi Papa Zozimus *cum sacro Collegio Clericorum* Pelagium damnavit atque Cœlestium, *& à Zozimo ad universos Ecclesiæ Episcopos* de damnatione literæ scriptæ fuissent. At nulla sive damnationis hujus, sive literarum ad Episcopos à Zozimo missarum mentio facta est in Horoniano Rescripto: quam tanti rem momenti non præteriisset. Existimamus tamen, Cœlestium Româ prius profugisse, quàm eò Decretum pervenisset. Nil opus sanè fuisset, ut *vocaretur ad audientiam plenorem*, quod à Zozimo factum, uti ex Augustino, & Mario Mercatore didicimus, si tum temporis Honorii Rescriptum innotuisset, quo ex urbe Cœlestius ejiciebatur. Afrorum verò attendisse judicia Principem, vero proximum. Ecclesiastici quidem judicii Possidius meminit, ad quod Honorium respexisse memorat. Verba sunt Possidii: *Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolatum judicium, etiam pissimus Imperator Honorius audiens, ac sequens suis eos Legibus, damnatos inter Hæreticos haberi debere constituit. Unde nonnulli ex eis ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium, unde resilierant, redierunt, & adhùc alii redeunt, innotescente & prævalescente adversus illum detestabilem errorem rectæ fidei veritate.* Quòd si ordini temporum res adversus Pelagium Cœlestiumque gestas reddere placet, primùm eos perculit Zozimi sententia, cùm Honorii ad Palladium Rescriptum nondum Romanis innotuisset: Zozimi verò tractoriam Carthaginensia Decreta excepere, prius tamen condita, quàm in Africam ea pervenisset. Tot fulminibus ictus Cœlestius ab urbis ingressu temperare debuisset. Spretis tamen legibus latibulum in ea quæsivit, quæ causa fuit, cur Constantius Augustus anno 420. Rescriptis eum suis Româ pelleret. Edicti verba sunt: *His lectis, eximietas tua, omnesque qui Dei invident pietati, diligenter inquiras, & eos facias statim è muris expelli, ita tamen, ut ne intra centesimum quidem lapidem habeant licentiam consistendi. Cœlestium quoque magis ac magis ex urbe expelli mandamus. Constat enim iisdem ex medio sublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem.*

Av. 318. n. 20.

Bar. An. 311. n. 19.

Poss. Vita Aug. c. 18.

Bar. An. 420.

XII. Sic merito suo meritissimo Principum Ecclesiæque jaculis Pelagiani confossi sunt. Præcipuè Augustini curâ atque diligentiâ venit hæc læta victoria. Sanctissimo Patri hoc etiam anno ob triumphatos Donatistas novi honores obtigere. Quippe cum aliis Episcopis in Mauritaniam Cæsariensem se contulerat. Ad profectionem Sedis Apostolicæ literis compellebatur, ut rebus Ecclesiasticis nonnullis finem imponeret. Occasione usus, *Emeritum*, quem suæ sectæ præcipuum in Carthaginensi Collatione defensorem Donatistæ habuerant, cùm nunciatum esset adesse, videre voluit. Quem & in *platea stantem* invenit. Factâ salutatione, monet ad Ecclesiam secum veniat. Ille rogatori sine ulla recusatione consensit. Tum nobilem adversarium ad disputandum provocavit. Jactaverat *Emeritus*, quæ in Collatione prosequi potuerat, ea dicere sibi non fuisse permissum. Emeritum itaque hortatur Augustinus, præsentibus ipsius civibus, ut se communionis suæ defensorem constitueret. Opportuna maximè & loca esse, & tempora: potestatem nullam tum esse præsentem, quæ disputanti silentium imponeret, libertatemve loquendi eriperet. Movebatur & ad instituendam disputationem Emeritus & à civibus, & à consanguineis, qui pollicebantur, *Se ad ejus redituros communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisque suæ temporalis, si modò Catholicam superaret assertionem.* Præsentem sic compellat Augustinus: *Collationibus interfuisti, si victus es, quare venisti? Si autem te victum esse non putas, loquere, unde tibi victor esse videaris.* Cui Emeritus: *Gesta indicant, si victus sum, aut vici, si veritate victus sum, aut potestate oppressus.* Instanti Augustino, *Quare ergo venisti?* Respondit Emeritus, *Ut hoc dicerem quod requiris.* Cùm profundum sibi silentium Emeritus indixisset, præsentibus Augustinus talia fatur: *Videtis, fratres, diu tacentem moneo, ut optatis resipiscentem, obsecro ne sequamini pereuntem.* Deinde quam Cognitori Marcellino Epistolam Orthodoxi Episcopi direxerant, legi jubet, quod ab Alypio factum. Collatio hæc habita est XII. Calend. Octobr. Cæsareæ in Ecclesia majore, præsentibus Presbyteris, Diaconis, universo Clero, ac frequentissimâ plebe. Post Collationem de habendo sermone super gestis cum Emerito Augustinus suggestum conscendens, hanc ipsius orationem, *Non possum nolle quod vultis, sed possum velle, quod volo*, multis modis exagitat. Donatistis, neque Emerito Collatio fuit honori, cujus successum paucis quidem, sed significantibus verbis describit Augustinus l. 2. contra Gaudentium, c. 6. *Affuit maxima multitudo: nihil pro sua, seu pro vestra dicere potuit: communicare noluit, dilatus perseveravit, convictus obmutuit, illæsus abscessit.* Quid & jam Cæsareæ gestum sit ab Augustino, plebi valde conducens, nostris est & Annalibus inserendum. Civilem pugnam, nomine *Catervam*, quotannis inibant. Propinqui, fratres, parentes ac filii, duas in partes divisi, certo anni tempore per aliquot dies lapidibus inter se dimicabant. Tantus certaminis furor, ut quisque quem poterat, occideret. Totis viribus quantum valuit Augustinus, enisus est, tam crudele, tamque inveteratum malum dicendo pellere. Non acclamationibus, sed ipsorum fletibus se aliquid egisse putavit: *Acclamationibus quippe se doceri & delectari, flecti autem lachrymis indicabant.* Cùm hæc scripto manda-

vit

Anno Dom. 418.

Augustini cum Emerito Collatio. Catervam Cæsareæ pugnam abrogat.

Possid. Vit. Aug. c. 14.

Aug. de Gest. cum Emerito.

ANNO DOM. 418.

vit Augustinus, anni fuerant octo, vel amplius, *ex quo illic nihil tale tentatum est.*

Aug. de Doct. Chr. l. 4. c. 24.

Juliani Pelagiani patria, atque parentes.

XIII. Dum armis & Priocipum, & Episcoporum Pelagianus error oppugnatur, viri extitere oonoulli, non ignobiles, qui ruenti voluerunt auailio esse. Quos inter Julianus nomen profitetur suum, qui duas labente, ut videtur, anno Pelagianorum de quæstionibus ad Zozimum Epistolas scripsit. Non satis Barooio Julianus ootus fuit, oarranti peeperàm *Episcopum Capuanum* egisse. Itaque de celebri Augustini adversario, Pelagiique fautore acerrimo ea sunt afferenda, quæ nostris Annalibus erunt ornamento. Patriam Juliano *Attellam*, Campanoiæ urbem Baronius assignat: *Julianus Episcopus Campanus, patriâ Atullensis.* Quem Augustinus errorem illustrissimo Purpurato evellere debuit. Quippe Sanctus ille Pater in Apulia Juliani collocat incunabula: *Neque enim*, inquit, *quia te Apulia genuit, ideò Pœnos vincendos existimas gente, quas non potes mente.* Hoc & innuit Mar. Mercator, Julianum sic compellans: *Te verissimè Ampsanctina scaturiginis conregionalis tua teterrimus fœtor . . . te postremò Atabulus Provincia taa pestifer halitus inflavit, quibus tot modis turgidus & malè sanus, imò insanus effectus, hac eructares, hac evomeres, hac exhalares.* Attabulus enim ventus est Appuliæ peculiaris, unde etiam Apulus appellatur:

Bar. An. 318. n. 25.

Error Baronii.

Bar. An. 430. n. 6.

Aug. l. 6. oper. imp. c. 18.

Mar. Merc. c. 4. p. 39.

Excipit ex illo montes Appulia notos,
Ostentare mihi, quos torret Attabulus.

Horat. Serm. l. 2. Satyr. 5.

Intec causas morbom arboribus afferentes, Plioio numeratur *flatus alicujas regionis proprius, ut est in Apulia Attabulus.* Cum etgo Attabulus sit Provinciæ Juliani, patria ipsius io Apulia quæeoda est, cui ventus Attabulus proprius est. Julianus parentes *Memorium* habuit, atque *Julianam.* Audiatur iterum Mar. Mercator: *Tune sancta ac beata recordationis Memoris Episcopi filius? Tu Juliana primaria fœmina, & quâ nihil honestius inter reverendissimas matronas invenias, utero editus?* Non ex Mario Mercarore duntaxat, sed ex Augustino quoque discimus, Juliani genitori nomen fuisse *Memor*: licet oonnunquam & Memorius appelletur, vocabuli ut videtur, delinimento. Ut frustra sit emendatio Baronii, pro *Memore Memorium reddendum* putantis. Io Paulini quoque Epithalamio Juliani patet Memor nuncupatur:

Plin. l. 17. c. 24. 491.

Mar. Merc. c. 4.

Bar. An. 419. n. 49.

Cùm Memor Æmilio jungitur unanimo.

Fuit autem Memor Augustino amicissimus: *Ego certè beata memoria Memoris patris tui non immemor, qui mecum non parvam inierat amicitiam, colloquio literarum, teque ipsum mihi charissimum fecerat.* Nativitatis ejus annus est io incerto, licet certum esse videatur, noo post anoum CCCLXXXVI. lucem aspexisse. Etenim Episcopus ordinatus est ab Innocentio, qui fatis concessit, anoo CCCCXVII. mense Martio. Antistitem verò respuebant Caoones, tricenis annis minorem. Scripturæ linguarumque tam Græcè, quàm Latinæ peritum fuisse, nos monuit Gennadius: *Julianus Episcopus, vir acer ingenio, in divinis Scripturis doctus, Græcâ & Latinâ linguâ Scholasticus.* Cùm ingenio excelleret, & eruditione, percharus quidem Augustino fuit. Egeegium affectus tenerrimi monumentum extat in verbis Sancti Patris ad Memorem de Juliano: *Quem quidem non audeo dicere plus amo quàm te, quia nec veraciter. Sed tamen audeo dicere, plus desidero quàm te. Mirum videri potest, quemadmodum, quem pariter amo, amplius desiderem. Sed hoc mihi facit spes amplior videndi eum. Puto enim quòd si ad nos te jubente, vel mittente venerit, & hoc faciet, quod adolescentem decet, maximè quia nondum curis majoribus distinetur, & te ipsum mihi expeditius apportabit.*

Aug. l. 1. cont. Julian. c. 4.

Gen. Cat. c. 45.

Aug. Ep. 131.

Juliani uxor. Munus: cujus Ecclesiæ Episcopus.

XIV. Juliano binæ sorores fuere, quæ castitatis laudem sibi noo compararunt. Hoc & io Mario Mercatore legitur: *Tu meritò duas sorores tuas talibus disciplinis tui oris erudisti. Novimus, novimus quid ubi una earum, cùm tu nimis severus in ejus ruinam pudoris insurgeres, objecerit vel exprobraverit: atque tu mutus illicò non ausus es ulterius censura tua ullas dolori ejus inferre molestias.* Memorii Julianæque post obitum fraternam sororibus curam Julianus accommodarat. Nondum ad plures abierat Memorius, cùm Lectoris munere filius ejus functus est. Eò pertinent Paulini carmina:

Mar. Merc. c. 4. 40.

Clericus uxorem Christo comente decoram
Diligat, & pulchram lumine cordis, amet;
Auxilioque viri divino munere factam
Lector cœlesti discat ab historia.

In eo munere constitutus Julianus matrimonium iniit cum virgine Consulari, *Æmilii* filia, quæ *Ja* nomen gerebat. Titulus est Epithalamii Pauli *in Julianum Episcopi Memoris filium, & Jam clarissimam fœminam uxorem ejus.* Ex duobus vocibus perperàm typographi adverbium *etiam* fecere:

Ipse pater vobis benedicat, Episcopus ipse
Præcinat hymnisonis cantica sancta choris,
Duc, Memor alme, tuos Domino ante altaria natos,
Commendaque, precans sanctificante manus.

Paulin. carm. 14. p. 267.

Solutumoe sit hoc matrimonium vitam adhùc retinente Memore, vel morte *Ja*, vel continentiæ voto, ut Julianus *Diaconi* ad officium promoveretur, est incompertum. Diaconum porro agebat aono CCCCVIII. quo Epistolam ad Memorem Capuensem, uti creditur, Præsulem Augustinus dedit. Tum temporis in celebritate Julianus erat: *Superiores quinque libri vix filio nostro, & Condiacono Juliano, quoniam & ipse jam nobiscum commilitat, cognitione digni videbuntur.* Verba sunt de sex libris Musicæ ad Memorium cum ea Epistola missis. Sedeote Innocentio ad Episcopales Julianus honores ascendit, à quo etiam ordinatus est anno circiter CCCCXVI. Observabilia sunt ea de re verba Mar. Mercatoris, quibus & docemur de fide Juliaoi, qui tum temporis à Pelagii erroribus alienus erat: *Cœlestius & Pelagius, non tunc primò à sancta memoria Zozimo videntur esse damnati, sed ab ejus decessore sanctæ recordationis Innocentio, à quo Julianus fuerat ordinatus, quique post illorum damnationem usque ad prædicti Innocentii excessum è vita in ejus communione permanens, & perseverans in sincera sententia, & communicans damnatori prædictorum, ipse quoque sine dubio Pelagium Cœlestiumque damnavit.* Ubi verò locorum sacris Julianus præfectus fuerit, non satis constabat, donec Marius Mercator in lucem prodiret. Legitur apud Gennadium: *Julianus Episcopus Capuanus, vir acer ingenio.* Quá Baronius autoritate persuasus, Julianum Capuensibus Antistitem imposuit. Quibus verò Gennadiorum melioris notæ exemplarium copia fuit, deprehensum est, vocem *Capuanus* desiderari. *Eclanensem* Ecclesiam à Juliano administratam esse, nunc eruditis in confessum venit. Quod etiam disertè à Mario Mercatore traditur, cui Julianus

Aug. Ep. 131.

Mar. Merc. Com. c. 3. 28.

nus probè notus erat. Verba sunt Marii in sua Theodori Mopsuesteni Symboli refutatione, *Julianum ex Episcopo oppidi Ecclanensis Hæreticum Pelagianum Cœlestianum, hunc secutum esse Theodorum.* Sed & in emendatioribus Prosperiani Chronici editionibus, pag. 195. hæc reperimus: *Julianus Ecclanensis jactantissimus Pelagiani erroris assertor.* Ecclanum verò urbs olim Episcopalis fuit apud Hirpinos, Benevento distans viginti milliaribus. *Fringentum* nunc vocatur, Abellinensi Episcopatui contributa.

Mar. Merc. 95.

XV. Hactenus Juliani magna satis existimatio erat, eruditione, religionis amore, diligentibusque Episcopatus functionibus comprobata: *Priusquam impietatem Pelagii in se aperiret, clarus in Doctoribus Ecclesiæ fuit.* Anno CCCCXVIII. in errorem apertè inclinasse visus est animum, cùm geminis Zozimum Epistolis adiit, quarum ipse meminit in verbis suis ab Augustino relatis; *Ad Zozimum quondam illius civitatis Episcopum super his quæstionibus duas Epistolas destinavi, verùm eo tempore, quo adhùc libros exorsus non eram*, quos scilicet adversus librum primum Augustini de Nuptiis & Concupiscentia adornavit. In Epistolarum altera negabat, mortem Adamo esse necessariam. Audiatur Marius Mercator: *In Epistola tua, quæ ut memoravimus, ad sanctæ memoriæ Papam Zozimum missa est, displicet tibi, eumque condemnas, qui sentit, Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus.* Itaque Pelagianum virus nondum prorsus in ipsius visceribus inhærebat. Cùm porro Epistolâ suâ, *quæ Tractoria dicitur*, Zozimus Pelagium Cœlestiumque damnasset, cui per orbem etiam terrarum missæ, Episcopi penè omnes subscripserant, eâ pertinaciâ Julianus fuit, ut errorem suffragio proscribi suo nollet: *Cui*, inquit Mercator, *Julianus, & reliqui complices subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes iisdem Patribus facere, non solùm imperialibus Legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exautorati, & omni Italiâ deturbati sunt.* Cur calculum damnationi suum addi nollet, rationem dubio procul attulit, scribens ad Zozimum: *Ea verò Epistola à Juliani fautoribus prius vulgata est, quàm ad Pontificem Rom. perveniret. In Epistola tua, quam ad Sedem Apostolicam illo tempore ausus es mittere, quando conventus detrectasti cum universa Ecclesia per totum orbem Pelagium Cœlestiumque damnare, quæ antequam in manus Sanctæ illius Romanæ Ecclesiæ veniret Antistitis, te agente, à nonnullis à te deceptis per totam penè Italiam circumlata.* Paucis pòst mensibus Libellum fidei concinnavit, quem à XVIII. Episcopis damnationis sententiâ Pelagium ferire detractantibus, subscriptum Apostolicæ Sedi direxit. Partibus quatuor Libellus constat. Primus exhibet de Trinitate & Incarnatione, Symbolique articulis Confessionem. Secunda tractat de Gratia Dei & Libero Arbitrio: In ea disertè damnatur originis peccatum: *Renuimus naturale peccatum, vel si quo alio vocabulo nuncupatur.* Tertia errores rejicit Hæreticorum. Quarta de Pontificis R. sententia continet appellationem: *Sin contradici istis non potest, & tamen aliquis voluerit contra nos scandalum concitare, certa sit Sanctitas vestra, nos ad audientiam plenariæ Synodi provocasse.* In transcursu observandum, Librariorum vitio errorem hunc in Libellum irrepsisse. *Illud, sancte ac venerabilis frater, & pater Augustine, necessariò respondendum putamus.* Rectè monet Garnerius, legendum *Zozime.* Ad Rufum quoque Thessalonicensem magni nominis Episcopum Epistolam direxit, in qua adversus Zozimum accusationes instituit: *Papa ipse Zozimus pristinam retractavit sententiam. Cùmque prius Libello Cœlestii tanquam Catholico approbato, præcepisset credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci, aliquorum unus sive artibus delusus, sive territus minis, contrarium definivit.* Anno CCCCXIX. cùm in librum Augustini de Nuptiis & Concupiscentia incidisset, quatuor libris *Turbantio* nuncupatis, tractatum S. Præsulis adortus est. Lacerabat tum Ecclesiam Romanam Bonifacii schisma atque Eutalii. Atque ita constitutum putavit Julianus, ut opinionis suæ damnationem eâ divisione Christus ulcisceretur. Hinc scriptum ab Augustino: *Memento sanè quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Rom. insultabundus objectas, & eam vocas ultionem Dei.* Italia anno CCCCXXI. Edicto Constantii pulsus, in Orientem secessit, & si Mario Mercatori fides, Theodorum Mopsuestiensem adiit, ut armis Pelagianis elegantius instructus, facto si posset impetu, Augustini doctrinam obrueret. Sed de Juliano iterum in sequentibus.

Julianus in Pelagianismum incidit. Scripta ejus ad Zozimum.

Gen. catal. c. 45.

Aug. l. 1. op. imperf. c. 1.

Mar. Merc. Sub. not. c. 9. 28.

Merc. Com. c. 3. 28.

Merc. Sub. not. c. 6. 46.

Merc. Garn. 323.

Aug. l. 2. ad Bonif. c. 1.

Aug. l. 6. adv. Jul. c. 4.

XVI. Decembris die XXVI. Zozimus naturæ satisfecit, qui brevem Pontificatum gestibus memorandis illustravit. Paulò ante obitum de causa Apiarii legationem in Africam miserat. Cùm porro quid à Legatis gestum sit, ad annum proximè futurum pertineat, celebrem Zozimi cum Afris disputationem eo tempore commodius memorabimus. Sedit Zozimus annum unum, menses novem, dies circiter octo. Bonifacium successorem habuit, de cujus creatione mox disseremus. Variis eo sedente miraculis Stephani reliquiis in Minorca insula patratis inclaruisse, ut venenis suis *scorpiones* colubrique exarmarentur, Severi in Epistola legitur, quæ multa fidem penè superantia continet. Integram Baronius Epistolam Annalibus inseruit, anni hujus n. 45. &c. Nos ad alia properamus.

Mors Zozimi.

ANNO U. C. 1172. PER. JUL. 5132. JUL. 464. DOM. 419. HONOR. 27. & 25. THEODOS. 18. & 12. *Sol.* 8. E. *Lun.* 2. *Indict.* 2. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 3. P. 30. *Mart.*

ANNO DOM. 419.

COSS. *Monaxius & Plinta.*

I. CONstantium Placidiæ fœcunditas patrem iterum fecit, suscepto filio, cui Valentiniano nomen. Ac Prosper quidem illius nativitatem affigit anno superiori, dum ad Honorii XII. & Theodosii VIII. Consulatum hæc habet: *Valentinianus Constantii & Placidiæ filius nascitur VI. Nonas Julias.* Marcellinus verò Valentiniani ortus anno posteriores esse tradit, cujus & Chronologia verosimilior: *Valentinianus Junior apud Ravennam patre Constantio & Placidiâ V. Nonas Julias natus est.* Olympiodorus quidem hujus temporis Scriptor Marcellino favet. Quippe narrat apud Photium, Valentinianum *quinque annos agentem* purpuram induisse. Erat autem annus Dom. CCCCXXIV. cùm ad Cæsaris dignitatem evectus est. Infaustis avibus natus est Valentinianus, qui mollicie, libidinibusque suis nomen memoriæ commendavit. Hic est ille Valentinianus, qui defuncto Honorio rerum potitur.

Valentinianus III. nascitur.

Phot. Biblioth. pag. 198.

II.

Ætius Constantinopolitanus Præfectus à sicario percutitur.

II. Constantinopolitanus Præfectus, vir illustris, in periculum incidit non indignum memoratu, quo docemur, majoribus vel dignitatibus tristes sæpenumerò casus imminere. Die Dominicâ Ætius Præfectus urbi cum solemni cultu in magnam Ecclesiam ingressus, mense Februario VII. Cal. Martias, dum peractis precibus parat abitum, ad Palatium vocatus, à Seniore quodam, cui Dominico nomen, sicâ in chartam conjectâ, quasi Libellus supplex porrigeretur, secundum dextram partem pectoris adeò vehementer ictus est, ut per penulam & togam ferrum penetraret.

Chron. Alex.

Terræ motus prodigiaque in Oriente.

III. Terræ motibus Oriens concutitur, qui cum superioribus haud facile conferri possint. Simul ignis quoque è cœlo demissus omnem salutis spem præclusit, absque ulla tamen mortalium clade. Quippe immissus à Deo ventus, fugatum undique ignem in mare tandem projecit. Videri erat novum spectaculum, maris scilicet fluctus, quasi saltus quosdam ac sylvas diuturno tempore conflagrare, donec flamma penitùs in mari extingueretur. Multis in locis cùm terra movisset, visa sunt ædium culmina magno cum fragore disrumpi, ut qui intra domos erant, cœlum ipsum oculis suis cernerent: ac rursus ita juncta sunt, ut nullum divulsionis indicium relinqueretur. Frumenta horreis delapsa, infernos incolas oppressere: hiatus ita postmodum coaluere, ut ambigeretur, undenam frumentum illud lethale defluxisset. Multæ Palæstinæ civitates villæque eo sunt terræ motu collapsæ. Subjungit Marcellinus prodigia quædam, quorum est difficillima fides, neque à Philostorgio in Historiam relata: *Dominus noster J. Christus semper ubique præsens, & super montem Oliveti Hierosolyma vicinum sese de nube manifestavit. Multa tunc utriusque sexus vicinarum gentium nationes, tam visu, quàm auditu perterrita, atque credula, sacro Christi fonte abluta sunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Salvatoris divinitatis motu extemplò impressa refulsit.* Fasti quidem Idaciani hæc habent: *Monaxio & Plintâ Coss. S. Joannes Hierosolymorum Episcopus, qui supra Epistolam dirigit per Ecclesias orbis terrarum, qua habetur de signis terroribusque divinitùs perpetratis.* Graviter tamen errant, cùm certum exploratumque sit, ante biennium Joannem è finibus naturæ humanæ exterminatum Praylio decessisse.

Philostorg. l. 1. c. 8.

Chrysanthus Novatianorum Episcopus Paulo decedit.

IV. Res Ecclesiasticæ nunc in conspicuo ponantur: ac in Oriente versantibus, quæ ad illum pertinent, nobis sunt oratione explicanda. Chrysanthus Novatianorum Episcopus, qui ipsis septennio præfuerat, die septimo Cal. Septembris ex vita discessit. Defuncto successit *Paulus*, qui prius quidem Latinæ eloquentiæ Doctor, abjectis postmodum Romanæ linguæ studiis, ad monasticam, collecto religiosorum hominum cœtu vitam transierat, haud absimilem Monachis in solitudine degentibus. Parcè loquebatur, frequenter jejunabat, animalia in cibum non admittebat, vino & oleo rarius utebatur, pauperum captivorumque maximam curam gerebat. De Paulo prodigium narratur, cujus fides sit penes Socratem. Judæus qui sese Christianum simulans, ab omnibus sectis baptismum susceperat, ad Paulum accessit. Dum acrius instat, ut sacris undis expietur, Paulus qui longiore morâ urgentem offendere nolebat, candidam Judæo vestem emit, alveumque baptisterii aquâ impleri jubet, quæ semel iterumque evanuit, quasi veteratoris impietatem indignaretur. Ad miraculum magno hominum facto concursu, Judæus à non nemine ille esse cognoscitur, qui jam ab Attico baptismum adeptus fuerat.

Socr. l. 7. c. 17.

Nova Eunomianorum factio autore Luciano.

V. Res Ecclesiasticas tractanti nulla invidia est, si de Hæreticis quandoque commemoret. De Eunomianis ergo ea proferamus, quæ in Philostorgio legimus: *Post mortem Eudoxii, qui Constantinopoli Eunomianorum sectæ præfuerat, Lucianus sororis Eunomii filius in ejus locum substituitur. Hunc porro aiunt, cum in avaritiam, & cognata vitia prolapsus esset, pœnamque ob id metueret, à reliquorum quidem Eunomianorum secta se abrupisse. Propriæque verò factionis Principem extitisse, nec contemnenda multitudini præfuisse, cùm improbi omnes, & diversis vitiis implicati ad eum confluxissent.*

Philostorg. l. 12. c. 11.

Mors Eustochii Virginis.

VI. Nobilissimæ Virgini Juliæ Eustochio hic annus mortem attulit. Sanctæ mulieris Paulæ filia maternis se moribus non indignam præbuerat: *In hujus cubiculo nutrita Eustochium, virginitatis decus, ut facilis æstimatio sit, qualis magistra, ubi tales discipula.* Ex quinque liberis, quos Toxotio Paula genuerat, Blesilla scilicet, Paulina, Eustochio, Rufina, Toxotio filio, sola se virginitati Eustochium dicarat. Relictâ Româ, matrem Bethlehem usque secuta, Virginum in Monasterio vitam transegerat. Hæc illa est Eustochium, cui de servanda virginitate præcepta dederat Hieronymus Epistolâ XXII. Matri ad extremum usque spiritum serviens, morientis halitus ore legerat. Ac quod in votis erat, ut genitrici redderetur felici obitu, currente anno adipiscitur, ætatis circiter quinquagesimo. Gravem Hieronymo dolorem incussit mors Sanctæ Virginis, cujus obitum Augustino significavit atque Alypio: Sciatis, inquit, *vel ingruentibus morbis, vel dormitione sancta & venerabilis filia Eustochii ita doluisse, ut propemodum contemnendos* libros *putarem.*

Hier. Ep. 16. 42.

Hier. Ep. 79.

Eulalii Bonifaciique de Episcopatu Rom. dissidium.

VII. In rebus Occidentis, quæ illustriora sunt, stylum nunc nostrum vagari permittamus. Defuncto Zozimo non minimum Romana concutitur Ecclesia, quæ ob Episcopi creationem in partes scissa fuit. Ipsas rerum summas attingere satis erat, quas ex monumentis Vaticani Codicis à Baronio in Annales suos relatis colligimus. Ut de Episcopo eligendo pars Cleri maxima cogitur, Lateranensem ingredi Ecclesiam prohibetur, fautoribus Eulalii jam occupatam, quod Presbyteri exponunt Honorio: *Lateranensem Ecclesiam obstructis penè omnibus ingressibus, Archidiaconus Eulalius, contemptis impiè summi Sacerdotis exequiis, Diaconibus ac paucissimis Presbyteris ac multitudine turbata plebis, obsederat.* Quid Eulalio causæ fuerit, cur Lateranensi insideret Ecclesiæ, non est in obscuro. Pontificatum ambiebat, ad quem & à factionis suæ hominibus evehitur. Per tres Presbyteros ex multorum autoritate conventus, ne quid sibi temerè præter conscientiam Clerici majoris assumeret: *Circumventis paucissimis Presbyteris, malè acceptis his, ac diversa custodia mancipatis, qui ad prohibendum cum literis venerant, exhibite etiam cum aliis Ostiensi Episcopo, quem propè mortuum constat accitum, in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine perambitum prorupit.* Id major pars Cleri quàm molestissimè tulit. Igitur altero die ad eandem Ecclesiam properant, *participatoque*

Anno Dom. 419.

cum Christiana plebe consilio, Bonifacium eligunt. Quem virum? *Venerabilem, veterem Presbyterum, in Lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, & quod magis eum ornabat, invenum acclamatione totius populi, ac consensu meliorum civitatis, divina institutionis ordine consecratum.* Solemnis ea consecratio fuit, cui plus minus septuaginta Presbyteri subscripsere, astitereque novem diversarum Provinciarum Episcopi. Eulalio maxime favebat Symmachus urbi Præfectus, qui ut legitimum Pontificem eum commendat Honorio. Nec mora: Rescripto Princeps suo Eulalium Episcopum dicit: *Convenire erga votum & studium nostrum circa Eulalium, sacra Legis Antistitem, sublimitas tua clementia nostra autoritate præsenti cognoscat: cui competens numerus ordinantium legitimus, solemnitas temporis, locique qualitas recte venerandum nominis apicem contulerunt.* Bonifacium interdictâ confestim urbe prohibet. Quem ni morem gerens cœlestibus constitutis, spontè discedat, invitum pelli jubet. Neque ad Symmachum hoc Rescripti modò dirigit, sed Aphrodisium etiam Vicarium, Tribunum & Notarium mittit Honorius, ut quæ statuerat, celerius implerentur, quiesque urbis nullâ vexatione turbaretur. Rescriptum *datum est* III. *Nonas Januarii Ravennæ.*

Eulalium Bonifaciumque Ravennam vocat Honorius.

VII. Ut Principis constitutio Symmachi in manus pervenit, misso *primiscrinio* Bonifacium accersit, qui nosceret se à processione, *quam inhibitam diceret*, prorsus esse abstinendum. Quod adeò ægrè Bonifacius tulit, ut eum, quem Symmachus ipsi miserat, *daret populo verberandum*. Quod ubi Præfecto nunciatum est, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad S. Paulum, quo Bonifacius convenerat, & sacra exempla direxit, & partem officii destinavit. Voluit tamen ad urbem cum populo remeare: verùm statim ad portas tam contubernales, quàm apparitores occurrerunt, qui urbem ingredi volentem prohiberent. Quos tamen contemnendos arbitratus violenter ingressus, à certa urbis parte pluribus occurrentibus est repulsus. Dispersâ turbâ, extra murum deductus à quatuor contubernalibus & apparitoribus, sine ulla custodiri injuria jubetur, ne de nocte ad Ecclesiam convolans, rursus populi studia commoveret. Quid verò Eulalius? *Ea die penè cum omni multitudine ad S. Apostoli Petri Basilicam solemnia celebrabat.* Ut verò Honorii Rescriptum in notitiam Romanis venit, *fuit totius lætitia civitatis.* Symmachi relatio hæc est *data* VI. *Idus Januarii.* His animadversis, Bonifaciani Imperatorem sibi Libello adeundum putant. Orant Eulalium, ad comitatum cum suis autoribus adduci, Bonifaciumque Papam cum Sacerdotibus affuturum pollicentur. Accepto Libello, Honorius misso ad Symmachum Rescripto, 18. Cal. Febr. partes adesse jubet, *Intra diem* VI. *Iduum Februarii, Ravennatum civitatem præsentiam suam maturare non differant.* Acceptum Principis mandatum Symmachus statim Bonifacio significat, & Eulalio; populumque seditionibus agitatum monet, ne in unam Ecclesiam convenirent, ne quod fieri non licebat, inter se multitudo confligeret. Ut partes Ravennam accessere, litem eam Synodi curâ esse dignam, sapienter existimatum Honorio. Noluit tamen, Judicum officio fungi Episcopos, qui Eulalii Bonifaciique ordinationi adfuerant: *Ne*, inquit, *non tam novam prolaturi sententiam, quàm servaturi factum præteritum viderentur.* At contagione quâdam dissidii ipsa Synodus afflata est, ut de legitima Eulalii Bonifaciique creatione non minus certarent Episcopi, quàm electi inter se contendebant. Cùm igitur discrepantibus Synodi suffragiis lis finiri non posset, ad Calendas Maias negotium Honorio differri placuit. Imminentibus porro Paschatis diebus Bonifacium Eulaliumque urbe abscedere jussit, Spoletinoque Episcopo *Achilles* in mandatis datum, ut Romæ sacra conficeret, quod & Romanis peculiari Rescripto significatur: *Quia de Sacerdotis nihil poterat definiri, temporatium eligimus, qui reverenda sacris diebus mysteria celebraret, ut ibi, Quirites, ad honorem sacra usbis præstò esset solemnitas Sacerdotis.* Sacrorum dierum cultus, quietamque publicam seditione aliquâ perturbari vetat. Datum est Rescriptum Idibus Martii. Desiderabatur in Synodo Paulinus, Nolanus Episcopus, cujus ob pietatem maxima apud Principem gratia erat. Ac sibi quidem ambitio gratulabatur absentiam viri modestissimi, cujus aliena à fastu omni pietas dissidium extinguere valuisset. Paulinum ergo futuræ Synodo Princeps adesse jubet, quasi ipsius sapientiæ tanti finis dissidii reservaretur. Amicissimis verò verbis optimum Præsulem compellat: *Tributum hoc nobis visitationis tua munus indulge, ut postpositis omnibus quantum temperantia, & his tranquillitas suffragantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desideriis nostris, & benedictionem quam cupimus, præstare digneris.* Africæ quoque Episcopos ad Synodum invitat Honorius, ut solemnius in ea causa judicium pronuntiaretur: *Quapropter*, inquit, *sanctitas vestra, quos vita bonum & Legis doctrina commendat, intra diem Iduum Juniarum ad Spoletinam civitatem, amputatis excusationibus properare dignetur.* Placidia quoque Honorii soror Aurelio Carthaginensi, Augustino, Alypio, Evodio, illustrioribusque Africæ Episcopis literas direxit. Ipsa quidem ea est, quæ talia fatur: *Quamvis sacra Domini germani mei, Augusti Principis ad Italia Synodum evocans autoritas, non negligenda prævenerit, socianda specialiter etiam serenitatis nostra scripta judicamus.* Hîc totâ Baronius errat viâ, qui earum Epistolarum autorem Honorium fuisse putat: *Honorius Imperator*, inquit, *Constantium intelligit, quem in Collegam Imperii cooptatum, germani habuit loco.* Non advertebat animum, Epistolas *datas esse* III. *Kal. April. Ravennæ*, quo tempore ab Honorio scribi de Constantio non potuit, *sacra Domini germani mei, Augusti Principis.* Neque Constantius tum temporis ad imperium evectus erat, quod biennio post factum: neque Honorio germanus erat, utpote alio & paterno, & materno sanguine procreatus: neque etiam *Dominus* à Principe vocari potuit, ut in his verbis Placidiam sanè scribentem, non Honorium videamus.

Error Baronii.

Bar. An. 419. n. 24.

Eulalius temeritate suâ Episcopatu Romano ejicitur.

VIII. Cæterùm ob Eulalii imprudentiam atque temeritatem componendis dissidiis Synodo nil opus fuit. Quippe *quintodecimo* Kal. Aprilis, urbem meridianis horis ingreditur. Illâ autem ipsâ die Symmacho literæ Spoletini Episcopi afferuntur, quibus nunciabat, injunctam sibi esse Romana in civitate Paschatis celebrationem. Qui cùm urbem intrasset, seditio protinùs excitatur: *Ab una parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu convenit.* Ad hæc convocatis Proceribus, processit Symmachus, ut populum

ANNO DOM. 419.

pulum compesceret. Ubi ad forum Vespasiani cum Romæ Vicario pervenit, subitò armari servi telis & saxis, aliquanti etiam ferro Eulalii fautores, qui inermes convenerant, adoriuntur. Præfectum etiam & Vicarium lapidibus appetunt, qui tamen opem ferente Deo nil vulneris accepere, cùm per *secretiorem partem egressi*, impetum vitassent. Seditiosorum pars major servis constabat, ex quibus aliquanti comprehensi sunt. Hic ille motus Achilleo Spoletino, cujus præsentia expectabatur, impedimento fuit, ne quæ jussa fuerant, publicaret. Venerat post ingressum Eulalii tertiâ die, Martii scilicet XXI. Magna tum erat cruentam ad seditionem inclinatio. Minabantur se *populi invicem pugnaturos, dum de Lateranensi Basilica alterutrum se existimant excludendos*. Quæ cùm Honorio Symmachus significasset, Constantinus Cancellarium *Vitulum* dirigit suum, ut factionum autores detegerentur. Ac Rescripto dato VIII. Kal. Aprilis, Honorius edicit, belli movendi *caput, Eulalium, qui jussa transcendit, exiisse, secundum ordinem Præceptorum paulisper abesse non passum*: ab urbe pellendum esse, ne insolenti populo præsens incitamenta præbeat: *Nihil ex hoc excusationis habiturum, quòd eo invito à plebe asserat tentari*. Ex Clericis, qui pendente judicio cum Eulalio communicandum censuerit, illum salutis sibi discrimen accersiturum: Laicos pœnam proscriptionis, servos verò capitis supplicium esse subituros. Soli Achilleo Spoletino Lateranensem Ecclesiam ad sacra celebranda aperiendam esse. Ne hîc quidem cessit Eulalii contumacia: egressum abnuit, imò aliâ die *rursum per omnem appositionem etiam nocturnis horis admonitus, collectâ multitudine, Lateranensem Basilicam ausu temerario credidit invadendam*. Sed ab ea Ecclesia fugatus de urbe pellitur. Clerici quoque factionis ejus, qui seditionis autores fuerant, capti sunt. Eâ Eulalius pertinaciâ meritò lite suâ cadit. Quippe constituerat Synodus Ravennensis, cujus & Decreto partes consenserant, damnatum esse illum, *Qui ad incitandum populum urbem fuisset ingressus*. Ejectione suâ & Synodi, & Principis judicium Eulalius statuit. Bonifacius ergo Honorii suffragio legitimus urbis Episcopus renuntiatur, quod Romanis pergratum fuit, ut ex Symmachi ad Imperatorem relatione palam est: *Nam cùm statuta cœlestia per me essent vocitata, populis, & Edictis ex more positis publicata, tantus fervor & lætitia totius extitit civitatis, ut scilicet & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congruâ testarentur. Interjecto itaque biduo, urbem suprà memoratus venerabilis Episcopus, omni accurrente plebe ingressus est, sicut serenitas vestra constituit.* Finitâ lite, Synodo nil opus fuit, quam Junio mense apud Spoletinam civitatem Honorius indixerat. Ne verò ad eam vocati Africæ Episcopi festinarent, Largo Africæ Proconsuli scripsit, ipsorum adventu nil opus esse: *Eulalius*, inquit, *solâ usurpatione moram credidit occupandam. Quem sicut decebat, nostrâ autoritate constat expulsum, ac Sanctum Bonifacium Episcopum roboratum. Et quoniam consumptum negotium est, incongruum nostra Clementia judicavit, si Episcopi navigationis & itineris injuriam paterentur. Unde sciat spectabilitas tua, Synodum fuisse solutam. Datum sub die VII. Idus Aprilis.*

Error Baronii.

Bar. Ann. 419. n. 34.

Atque hic Baronium non mirari non possumus atque Binnium, qui Pontificale Damasi secuti, *Ex ducentorum & quinquaginta duorum Episcoporum Synodo Eulalium esse depositum*, Lectoribus persuasum voluere. Quod extra modum absonum est. Cui bono Synodus tam numerosa, consumpto jam negotio? Ejecto Eulalio? Bonifacio *roborato* Principis autoritate? Ubinam locorum ingens ea Synodus celebrata? Quis Veterum celeberrimi Conventus mentionem egit. Cùm ergo ex Honorii Rescriptis perspicuum sit, quam indixerat Synodum esse solutam, nullo quidem jure è tenebris Concilium CCLII. Episcoporum profertur Eulalio exautorando. Id fortè Baronium malè habet, quòd à Principe Episcopatus Bonifacio confirmatus fuerit, & abdicatus Eulalio. Ad utrumque ergo faciendum præstò est Concilii CCLII. Antistitum autoritas. Rescriptis tamen Honorii Symmachique relationibus nostram non adjungere fidem non possumus. Quibus optimis sanè monumentis magni nefandique schismatis notitiâ instruimur. Quæ si Autori Pontificalis comperta fuissent, narrationem tot fabulis suam non conspersisset. Sic est, nobis non obtrusisset *dissensionem in Clero, mensium VII. & dierum XV.* quæ mensium trium spatio circumscripta est: non Eulalium & *die proximo Paschæ* in urbem intrantem, quam ingressus est XV. Cal. Aprilis, & Pascha in Basilica Constantiniana celebrantem, quem ante hoc festi Româ pulsum ex Symmacho novimus: non etiam Bonifacium celebrantem baptismum *Pascha, in Basilica S. Agnetis*. Cùm nonnisi adulto jam Aprili Bonifacium Romam venisse teneamus, non prius eam ingressus quàm ab Honorio facultatem impetrasset.

IX. Bonifacius natione Romanus, ex patre *Jocundo* Presbytero natus esse perhibetur. Sedente Innocentio legatione functus fuerat apud Theodosium, Epistolamque de Antiochenæ Ecclesiæ cum Romana reconciliatione, Legatos mittente Alexandro acceperat, quæ inter Innocentianas numero est XIV. Quam diu sederit, non constat inter Autores: *Post annos tres, & menses octo defunctum esse Bonifacium, in Pontificali legitur.* Vixisse annis tribus, affirmat Marcellinus. At Prosperi Chronologia longè verisimilior, qui Bonifacii Pontificatum ad annum usque Dom. CCCCXXIII. extendit. Mariniano & Asclepiodoto Coss. quo tempore Cœlestino decessit. Quo verò die, est in obscuro. Catalogus Reginæ Sueciæ: *Sepultus est*, inquit, *in Cœmeterio Sanctæ Felicitatis, viâ Salutariâ* (Lege Salariâ) VII. *Kal. Novembris.* Ex quo intelligitur, Octobris XXV. periisse, quo die Bonifacii memoria recolitur in Martyrologio Romano. At in Hieronymiano, citius mortem obiisse narratur: *Secundo Nonas Septembris, Romæ in Cœmeterio Maximi, viâ Salariâ, depositio Bonifacii Episcopi.* Mensis ergo diesque Bonifacii ultimus relinquatur in obscuro. Ut firmatus ipsi Pontificatus est, quæ pacis cupidum antiquior versavit sub pectore cura, ea fuit, ut Rescriptis Honorius suis Romanos Antistites per ambitum ordinari prohiberet. Cruda ferè, hiulcaque sibi vulnera videre videbatur, quæ Damasi Ursicinique seditio Ecclesiæ Romanæ inflixerat. Nuperrimè fautores ejus cum Eulalianis penè venerat ad pugnam, non sine bonorum virorum offensione. Licet ergo valetudine nonnullâ afficeretur, exaratam *Kalendis Julii* Honorio Epistolam mittit, quâ hortabatur, ne in Ecclesiam aliquos pateretur, *Insidiantium procellarum fluctu*

Bonifacius Episcopus Romanus: ejus acta ad Annum 419. pertinentia.

illi di, & quietam faciem tempestatis insolita tumore turbari. Pergrata fuit Principi ea Bonifacii postulatio, cui sapientia hæc verba rescripsit: *Beatitudine tuâ prædicante, id ad cunctorum Clericorum notitiam volumus pervenire, ut si quid fortè religioni tuæ, quod non optamus, humanâ sorte contigerit, sciant omnes, ab ambitionibus esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitùs Sacerdotem, sed illum solùm in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum novâ ordinatione divinum judicium, & universitatis consensus elegerit.* Novo Pontifici gloriam decusque attulit adhibita ad exautorandum Maximum diligentia Valentinæ civitatis Episcopum, qui venena Manichæorum imbiberat. Cujus erroris à Synodis accusatus fuerat: *Ad secularium quoque judicum tribunalia, subditum quæstioni, & homicidii damnandum offerebant, gestis prolatis in medium.* Delegatam Episcopis cognitionem Maximus sæpius subterfugerat. Ut homo, qui tam malè audiebat, judicaretur, Bonifacius Patroclo, Remigio, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Juliano, Castorio, Leontio, Constantino, Joanni Montano, Marino, Mauricio, & cæteris Episcopis per Gallias, & septem Provincias

Bonifac. Ep. 2. constitutis, hæc mandat: *Decrevimus vestrum debere intra Provinciam esse judicium, & congregari Synodum ante diem Kalendarum Novembrium, ut si adesse voluerit, præsens si confidit, ad objecta respondeat, si verò adesse neglexerit, dilationem sententia de absentia non lucretur. Data sub die Idus Junias, Monaxio viro clarissimo Consule.* Quid verò causæ fuit, cur Maximi negotium ad Pontificem R. referretur? Quasi non satis vel autoritatis esset in Galliæ Antistitibus, vel sapientiæ, ut coactâ Synodo ea de lite judicarent. Id quidem juris ipsis competebat ex Ecclesiæ disciplina. Quò pertinent & Nicænus Canon quin-

Bar. Ann. 419. n. 107. tus, & Antiochenus quartus. At Baronius, qui occasionem amplectitur omnem majestati Sedis Romanæ velificandi, observat accusationes Episcoporum ad Romanum Pontificem deferri solere. Peculiaris tamen rationis Valentinæ civitatis Clericis aliquid fuit, cur Bonifacium adirent. Quòd nempe de Metropolitano lis erat,

Sard. c. 3. & disceptatio. Neque Bonifacius Maximi negotium tribunali suo vindicat, id unum facit, vi & potestate à Sardicensibus Julio Episcopo Romano concessâ, ut *si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det Judices.*

Apiarii causa. Zozimus Sardicensem Synodum pro Nicæna obtrudit. X. Quòd Bonifacium adierint Valentini Clerici, tolerandum fuit. At iniquum prorsus nec ferendum, quòd injuriosâ in Afros appellatione Apiarius Presbyter ad Zozimum provocasset. Quæ res in Carthaginensi Synodo octavo Kalendas Junii celebrata, diligentissimè tractatur. Antequam de celeberrimi Concilii Decretis dicere instituerimus, de *Apiarii* negotio disserere operæ pretium facturi sumus. *Urbanus* Siccensis Episcopus Apiarium Presbyterum, cujus ordinationem irritam esse censebat, exautoratum Ecclesiæ communione ejecerat. Ad perditorum dedecus penè fatale fuit, ut ad autoritatem Episcoporum Romanorum, interjectâ appellatione confugerent. Hunc & portum sibi delegit Apiarius, ut ab excommunicationis procella tutus esset. Provocantem ambabus ulnis Zozimus amplexus fuerat, cui & communionem impertierat suam, missisque in Africam Legatis, *Faustino* Ecclesiæ Potentinæ, Provinciæ Piceni Episcopo, *Philippo*, & *Azello* Presbyteris restitutionem appellantis urgebat. Ut verò factum hoc suum, quod Ecclesiæ legibus pugnabat, Zozimus tueretur, autoritate Canonum Nicænorum, qui omnibus erant venerationi, velatum voluit: hoc prætexit nomine culpam. Liceat nobis verba referre *Commonitorii*, quod Legatis suis dederat, & Canoni tertio Synodi Carthaginensis insertum fuit: *Fratri Faustino, & filiis Philippo, & Azello, Presbyteris Zozimus Episcopus. Vobis commissa negotia non latent. Vos ita ut nostra, imò quia nostra ibi in vos præsentia est, cuncta peragite: maximè cùm & hoc nostrum possitis habere mandatum, verba Canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic Commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt dilectissimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Episcoporum appellatione decernerent. Placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo dejecerint eum, & appellasse Episcopus videatur, & confugerit ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum, & voluerit audiri, & justum putaverit, ut renovetur examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant, &c.* Luce meridianâ clarius est, Canonem à Zozimo laudatum Synodi Sardicensis septimum esse, Nicænæ non esse. Cùm autem minutos Sardicensium Canones autoritate Nicæni vincerent, qui omnibus venerationi erant, ingens Sardicensibus nomen obtendi Zozimus voluit, ut Afrorum assensum extorqueret. Ignorari quidem in Africa Decreta Sardicensia, iis solis incompertum, qui capti sunt oculis. De fraude porro vehementer excusatum Zozimum illi volunt, qui Pontificis Romanis nomen adorant. Nobis verò excusationes admitti non possunt. Quis enim in mentem inducat sibi, alia Romanorum, alia Constantinopolitanorum, Antiochiensium, Alexandrinorum, Nicæni Concilii exemplaria esse? Aut eâ Zozimum ignorantiâ laborasse, ut Sardicensium Canonum partem huic Synodo, partem verò Nicænæ ascribendam putaret? Quæ quidem de minoris loci Clericorum appellationibus suo Commonitorio inseruerat, ea verbis expressis Sardicensi Concilio vindicavit: *De appellationibus autem Cleri-* *Can. 6. cap. 6.* *corum vestas ipsius Synodi certa responsio, quæ de re quid acturi estis, credimus inserendum, quod taliter dictum est ex Sardicensi Concilio.* Quòd si fraudis expers Zozimus fuit, non sanè ignorantiæ. Eò porro nostra inclinat propendetque sententia, voluisse Zozimum revisionum omnium privilegia autoritate Sedis Romanæ decerni, ut doctissimo Petro Marca visum, cujus in opinionem faciles descendimus. Implorabantur Rescripta Principum adversus Synodorum judicia. Athanasii Marcellique causam in Tyriensi, & Constantinopolitana Synodo damnatorum, permittentibus Constantio & Constante, Sardicenses tractaverant. Chrysostomus quoque à Synodo ad Quercum damnatus, Arcadium oraverat, ut de rebus suis Synodus alia cognosceret. Rescriptorum ejusmodi impetrationem Gratiano abrogari placuerat: *Sit hujusmodi personis tenore præsentis Legis illicitum sacra nostra adire secreta, & impetrare Rescripta. Omnia dejectis per culpam Sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant.* Quæ Lex extat ad Appendicem Codicis Theodosiani. In-

spicia-

Anno Dom. 419.

spiciatur Marca de Concordia Sacerdotii l. 7. c. 2. Intermortuum in Occidente *revisionum* usum suscitari, Zozimo placuit, quæ autoritate Sedis Romanæ concederentur. Cui juri in Africa obtinendo Sardicensis Synodi autoritatem, nomine Nicenæ ornatam adhiberi voluit.

Quid de Zozimi Commonitorio. Sardicenses pro Nicænis Canones laudantis. decretum.

XI. De Synodo nunc est tractandum, in qua quæstio hæc insignis agitatur. Numerosus Episcoporum conventus fuit, qui ducenti decem & septem adfuere: neque desiderati Faustinus Episcopus, Philippusque & Asellus Presbyteri, qui omnes Carthagine congregati sunt, VIII. Kal. Junias in Secretario Basilicæ Fausti. Præerat Aurelius Papa cum *Valentino* primæ Sedis Numidiæ. Antequam convenirent cum Legatis Provinciarum Africæ, nonnulla jam à Faustino, Philippo, Asello agitata fuisse, ex verbis Aurelii apertè liquet: *Post diem præstitutam Concilii, ut recordamini, fratres charissimi, multa flagitata sunt, per expectantes fratres nostros, qui nunc ad præsentem Synodum Legati advenerunt, quæ gestis necesse est consocientur.* *Gestorum* quoque *superiorum* Faustinus ipse meminit. Præmissâ ab Aurelio de exemplaribus Nicænis proferendis admonitione, ab universo Concilio jussum, Nicænos Canones legi, quos subinde Daniel Notarius recitavit. Quibus lectis, Faustinus Romanæ Legatus Ecclesiæ flagitat, & regulas Nicænas servari, & Commonitorium à Zozimo sibi traditum exhiberi, de quo mentionem fecimus. Ut à Daniele lecta sunt, quæ Nicænæ Synodo vindicabantur. Alypius Tagastensis dixit, omnes quidem ea se servaturos profiteri, quæ sunt à Nicænis constituta, adhùc tamen se moveri, quòd quæ à Faustino, ut Nicæna jactabantur, in Græcis Codicibus minimè reperirentur. Petiit ergo à *Sancto Papa Aurelio*, ut ad Alexandriæ, Antiochiæ, Constantinopolis Episcopos mittat, qui hoc Afris Concilium *cum stipulatione literarum suarum dirigant, ut omnis postmodum ambiguitas auferatur.* Suggerit & Alypius, Bonifacio scribendum esse, ut ad memoratas Ecclesias aliquos dirigat, qui eadem exemplaria Nicæni Concilii *secundum ejus possint scripta proferre.* Neque Faustino offensionem movit Alypii ea postulatio, *dubios Canones esse* indicantis: ad Bonifacium, ut Canones inquireret, scribendum ipse censuit. Ad secundum Zozimiani Commonitorii caput Novatus Legatus Mauritaniæ Sitiphensis postulat recitari, quod in Nicæna Synodo nusquam invenerat. A Daniele igitur legitur & illud caput, qui Sardicensis Canon est XVII. quem voce Augustini se quoque servaturos profitentur, *Salvâ diligentiore inquisitione Nicæni Concilii.* Qua de re & Bonifacium literis instrui Carthaginensium, Faustinus petiit. Communi verò omnium consensu decretum est, & exemplaria Nicæna per Cecilianum allata, gestis Ecclesiasticis inseri, & certos ad Constantinopolitanam, Antiochenam, & Alexandrinam civitatem homines dirigi, qui exemplaria Nicæni Concilii verissima referrent. Quibus decretis, Daniel Notarius Nicænorum & Symbolum, & statuta recitavit. Porro antequam longius nostra procedat oratio, animo observandum est, Faustinum Episcopum, etsi Pontificis Romani Legatum, post Aurelium Valendum sedisse, nec primas in Carthaginensium Synodo partes habuisse. Neque in Synodis Præsulum Vicarii eum sibi locum vindicabant, quem Antistes occupasset, si præsens adfuisset. Eo pertinet Emeritensis Concilii Canon V. de Episcopi ad Synodum Legato: *Ad suam tamen personam non aliter nisi aut si Archipresbyterum suum diriget, aut si Archipresbytero impossibilitas fuerit, Presbyterum utilem, cujus dignitas cum prudentia pateat, à tergo Episcoporum inter Presbyteros sedere.*

Cart. 6. can. 1.

Synod. Cart. 6. c. 4. &c.

De Carthaginensis Synodi VI. sessione secunda.

XII. Prior hæc Synodi Sessio fuit. Posteriore ea constituta sunt, quæ Conciliorum in Collectionibus septimæ Synodo Carthaginensi vindicantur. Unius tamen ejusdemque Concilii esse, si vera placent, est concedendum. Præfatio hæc est: *Post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodosii Augustorum III. Kal. Junias Carthagine in Secretario Basilica Restituta, cùm Aurelius Episcopus, unà cum Faustino Ecclesia Potentina Provincia Italia Piceni, Vincentio Calusitano*, &c. Est autem absonum, duas fingi Synodos, eodem & anno, & mense Carthagine coactas, quatuorque duntaxat dierum intervallo dissitas; quanquam nos lateat, cur prima Sessio in Basilica *Fausti*, posterior in *Restituta* fuerit celebrata. Non nescimus quidem, in vulgaribus exemplaribus legi, III. *Kal. Julias.* Quam N. Alexander lectionem amplexus est, Verùm quin *Junias* scribendum sit nulli dubitamus, & apertè liquet tam ex capite 94. Concilii Africani, quàm ex Canone 127. Africani Codicis, in quibus constanter habetur, *tertio Kalendas Junias.* Universum adhùc Concilium stabat, quod etiam ex verbis Patrum apparet & promptum est: *Ac universis in Concilio Judicibus delectis, astantibus Diaconibus, & quibusdam peractis, multi Episcopi peragendorum moras se conquererentur sustinere non posse, & ad proprias Ecclesias festinarent, placuit universo Concilio, ut ab omnibus eligerentur de singulis quibusque Provinciis, qui propter alta peragenda residerent.*

Lab. Concil. t. 2. 1603.

Episcopi ad plenariam Synodum mittuntur. Synodi utriusque discrimen.

XIII. Qui verò partes plenarii Concilii, Antistibus CCXVII. constantis implevere, illi sunt, quorum subjicere nomina ex Codice Africano, utpote sinceriore, inutile non erit. *Aurelius* Carthaginensis, *Alypius* Tagastensis, *Augustinus* Hipponensis, *Possidius* Calamensis, *Vincentius* Culusitanus, *Fortunatianus* Neapolicanus, *Pentadius* Carpetanus, *Rusticus* Maxensis, *Prætextatus* Sicilibensis, *Quodvultdeus* Verensis, *Candidus* Abirinensis *Germaniciorum*, *Gallonius* Uricensis, *Maximianus* Aquensis, *Jocundus* Soffetulensis, *Maximus*, *Hilarianus* Horreocellensis, *Novatus* Sitiphensis, *Novellus* Rusurianensis, *Laurentius* Icositanus, *Numerianus* Rufuguiensis, *Leo* Moitensis, alius *Leo* Legatus Provinciæ Sitiphensis. Sic Concilii Legati fuere duo & viginti, ut numeranti palam est. Hic gravem in errorem illustrissimus Purpuratus delapsus est. Nempe viginti duobus duntaxat Legatis Synodum constitisse, sibi in mentem induxit: *Interfuerunt*, inquit, *ex Provinciis Africana Ecclesia delecti Judices, sive Legati omnes numero viginti duo.* Quæ magni viri magna est inconsiderantia. Alii sanè Provinciarum, alii Synodi Legati. Hos quidem duos & viginti fuisse monuimus: illos verò ducentos & septemdecim extitisse, certissimum est, ut Synodi ex Præfatione liquet, quam refellendo Baronio integram exscribere necessarium est: *Post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodosii VIII. Augustorum, VIII. Kal. Junii scripta hæc sunt Carthagine in Secretario Basilica Fausti, cum Aurelius Papa una cum Valentino prima Sedis Numidia, & Faustino Ecclesia Potentina Provincia Italia*

Bar. Ano. 419. n. 59.

Lab. Conc. t. 2. 1588.

lia Piceni, Legato Ecclesiæ Romanæ, sed & Legatis diversarum Provinciarum Africanarum, id est, Numidiarum duarum, Byzacena, Mauritania Sitiphensis, & Mauritania Cæsariensis, sed & Tripolitana, & Vincentio Colositano, Fortunatiano, Provincia Proconsularis, & cæteris Episcopis ducentis decem & septem. Quid disertius? Ducentis decem & septem Episcopis. Quin etiam expressa Valentini primæ Sedis Numidiæ mentio est, qui de Synodi Legatis unus non fuit. Est porro observandum, in Præfationem mendum irrepsisse, quæ in exemplaribus sic habet: *Fortunatiano & cæteris Episcopis Provincia Proconsularis ducentis decem & septem.* Quod est absurdissimum, quasi verò ex Africa Proconsulari tot Episcopi convenerint. Est ergo locus emendandus eâ ratione, quâ restitutum exhibuimus. Noscitur in transcursu Perronianus error, qui Concilium Honorio XII. Consule, id est, anno Dom. 418. celebratum existimavit, quasi *post Consulatum* Honorii XII. idem esset ac *sous le* XII. *Consulat d'Honorius.*

De Canonibus Carthaginensis Synodi sextæ.

XIV. Proferantur nunc Canones quatuordecim, qui sunt à Carthaginensibus conditi. Prioris Sessionis novem numerantur, ab Antistitibus numero CCXVII. constituti. Capitum summa hæc est. I. Allocutio Aurelii ad Synodum. II. Responsio Faustini Episcopi Legati Romanæ Ecclesiæ, de his, quæ in Ecclesia, partim Canone, partim consuetudine sunt firmata. III. De Commonitorio Romani Papæ citato. IV. Alypii Episcopi responsio pro veris exemplaribus Nicæni Concilii perquirendis. V. Ubi Faustinus Episcopus dixit, ut Romano Papæ Synodus pro inquirenda Nicænæ Synodi veritate innotescat. VI. De sententia Sardicensis Concilii recitata à postulante Novato Episcopo. VII. Ubi Augustinus Episcopus cum Synodo Nicænum Concilium servare promittit. VIII. Ubi Faustinus Episcopus pro incerto recitati Capituli Romano Papæ petit scribendum. IX. Synodus exemplaria Nicæni Concilii magis ab Orientalibus competenda decrevit. Ubi viginti duo ex CCXVII. Antistitibus à Synodo delecti sunt, Actione secundâ quinque Canones sanxere, qui à Concilio, quod septimum Carthaginense perperàm vocatur, sunt exhibiti, quibus hi tituli apponuntur. I. De Excommunicatis, ut ad Clericorum accusationem non admittantur. II. De personis, quibus Clericorum accusatio interdicitur, servis scilicet, libertis, vel omnibus, quos ad accusandum leges non admittunt. III. De his, qui primùm crimen objectum non probarunt, ut ad cætera non admittantur. IV. De personis, quæ adversus Clericos testimonium dicere prohibentur. V. De eo, quem solo suo testimonio præsumpserit excommunicandum Episcopus. Cui alii communicare prohibentur, ut caveat, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non potest. Hisce regulis Legati Synodi omnes, nec non Faustinus Philippus, Asellus subscripsere. Sed & cæteri Episcopi CCXVII. postmodum illos suffragio suo sanxerunt.

De Apiarii negotio. Qua ratione compositum à Carthaginensibus.

XV. Attento & animo, quæ deinceps à Synodo gesta sunt, narrentur. Materiam Carthaginensibus magnam præbuerat Apiarius, qui ad Zozimum provocarat. Quid de eo negotio decretum fuit, doceant Afri in sua ad Bonifacium Epistola: *Apiarius Presbyter, de cujus ordinatione & excommunicatione fuerat exortum, non solùm Siccensis, verùm etiam totius Africana Ecclesia non leve scandalum de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem Episcopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine ulla dubitatione correxit. Quia verò paci & quieti Ecclesiæ non tantùm ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit, quoniam talia multa præcesserant, ut vel similia, vel etiam graviora præcaveri oporteret, placuit nobis, ut de Siccensi Ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, Presbyter removeretur Apiarius, & accepto Epistolio, ubicunque alibi vellet & posset, Presbyteri munere fungeretur. Quod eidem ipsi per literas postulanti, sine difficultate concessimus.* Adjumento Faustinus Apiario fuit, ut Presbyteri honore frueretur, quod Carthaginensium ad Cœlestinum Epistolâ monemur: *Per ejus operam*, inquiunt, *Presbyterio anteà redditus fuerat.* Atque hìc errantem Baronium deprehendimus. Quod hìc tantùm, inquit, *Patres attingunt de Confessione Apiarii, iidem hæc paulò apertius atque latius sunt in literis posteà ad Cœlestinum prosecuti.* Diversa tamen est accusatio Apiarii, cujus in Epistola ad Cœlestinum mentione ab illa, de qua in Concilio Carthaginensi hoc anno tractatur. Quippe iterum accusatus Apiarius, Romam iterum petiit, ut suo loco declarabitur: ut quæ ad posterius negotium pertinent, ea ad prius Baronius nullo jure retulerit.

Error Baronii.

Bar. An. 419. n.72.

Carthaginensium ad Bonifacium Epistola. Constantinopolitana Nicænorum exemplaria transmittuntur.

XVI. De Zozimi Commonitorio, cui Apiarii provocatio causam præbuerat, Carthaginenses sapienter per Romanos Legatos hæc direxere Bonifacio: *Quatuor quidem nobiscum agenda mandata sunt. Unum de appellationibus Episcoporum ad Romana Ecclesia Sacerdotem. Alterum, ne ad Comitatum Episcopi importuni navigent. Tertium de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis excommunicati perperàm fuerint. Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, nisi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.* De primo autem & tertio testantur, se jam literis suis *priore anno* ad Zozimum datis promisisse, ea se servaturos, usque ad inquisitionem statutorum Concilii Nicæni. Cujus in exemplaribus, si contineantur quæ in Commonitorio Ecclesiæ Romanæ Legati allegaverant, *Nullo*, inquiunt, *modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus adjuvante misericordiâ Domini Dei nostri, quod tuâ Sanctitate Romana Ecclesia præsidente non sumus jam istum typhum passuri.* Bonifacium & obsecrant, ad Constantinopolitanam, Antiochensem, Alexandrinam Ecclesiam, & *aliis*, si placet, scribat, ut Nicæni Canones mittantur, cùm exemplaria illa verissima sint, *Quæ de nobilibus Græcis Ecclesiis allata, & comparata concordant.* Epistolæ subscripserunt Episcopi CCXVII. Quæ flagitabant, brevi interjecto temporis spatio, exemplaria Nicæna ab Attico accepere, per Marcellum Subdiaconum, quem Constantinopolim miserant, quæ à *Theilone* & *Theaisto* ex Græco in Latinum transfusa sunt. Ut in Carthaginensium manus pervenere, absque mora ea Romam sunt directa, quod ex Capite CIV. Concilii Africani liquet: *Exemplaria Concilii Nicæni directa sub die VI. Kal. Decembris post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodosii Augustorum Bonifacio urbis Romæ Episcopo.*

XVII.

Anno Dom. 419.

Cyrillus Nicænos Afris Codices mittit.

XVII. Labente anno Nicæni quoque Canones à Cyrillo Alexandrino mittuntur in Africam, ne quid deesset, quo minus fraus Zozimi detegeretur. Cyrilli Epistolæ titulus affigitur: *Incipiunt Rescripta ad Concilium Africanum Cyrilli Alexandrinum per Presbyterum Innocentium, & Marcellum Subdiaconum Ecclesiæ Carthaginensis, Sancto Bonifacio Episcopo Ecclesiæ Romanæ sub die quinto Kal. Decembris directa.* Verum antequam Cyrillianæ Epistolæ meminerimus, opus est Chronologicas exire angustias, in quas ducimur à Paschatis criterio. Labeana in Editione legimus: *De Pascha verò, ut scripsistis, mandamus vobis*, XVII. *Calendas Maias nos futurâ Indictione celebrare.* Criterium nihili, cùm anno 420. Aprilis XV. feriæ quintæ affigeretur; Pascha verò in Aprilis 18. incideret. Ac scriptum fortè fuit, XIV. *Calendas Maias.* Librariorum verò incuriâ binarius in quinarium mutatus est, ut ex XII. fieret V. quod facillimè contingere potuit, conjunctâ linearum extremitate. Cæterùm Labeanus rejici numerus debet, qui Paschati nullâ accommodari ratione potest. Ac posset quidem, si legeretur, XVIII. *Calendas Maias.* Annus ostenderetur CCCCXXIII. quo Pascha Aprilis XIV. celebratur Sol. 12. G. Lun. 6. Est autem prorsus incredibile, Carthaginensium Legatum Innocentium anno CCCCXIX. Alexandriam missum, non prius rediisse, quàm CCCCXLIII. ad exitum properaret. Tantâne temporis morâ opus fuit, ferendis ad Afros ex Ægypto Nicænorum Codicibus? Diversam temporis notam exhibet Cyrillianæ Epistolæ editio Bucheriana: *De Pascha verò, ut scripsistis, mandamus vobis, nono Kal. Maii nos futurâ Indictione celebrare.* Ex ea Paschatis nota in absonam extra modum sententiam Bucherius descendit: *Hæc*, inquit, *ad Synodum Carthaginensem jam sub Genserici jugo gementem, Cyrillus ante Decembrem anni Christi vulgaris* CCCCXLIII. Scilicet Nicæna exemplaria ab Afris anno 419. à Cyrillo requisita post viginti quatuor annos ad eos missa sunt? Quo tempore jam Aurelius, jam Augustinus, jam Bonifacius Romanorum Episcopus cinis & umbra erant. Anno CCCCXLIII. sedebat Leo M. Carthagoque oppressa Genserici jugo gravea, imò de pectore gemitus ducebat. Nunc ad fontes erroris attendamus animum. Pascha quod Cyrillus indicat, anni est CCCCXX. qui Bissextilis fuit: *Quod optamus*, ait, *charissimi fratres, ut simul Pascha celebremus* IX. *Kal. Maii propter rationem embolismi anni.* Rectè. Anno CCCCXX. Cyclus Solis erat 9. D. C. Lun. 3. proindeque Pascha Aprilis XVIII. est agitatum. Stylo Alexandrino hic ille dies in XXIII. Pharmuti incidebat. Quod nomen Cyrillus adhibuerat, more Alexandrino, quo modo Cyrilli avunculus Theophilus scripsit: *Finiamus jejunia vespere Sabbati*, XXI. *Pharmuti.* Quæ extant in Epistola tertia Paschali. Et ipse Cyrillus Hom. 8. *Pascha verò celebrantes illucescente Dominicâ, Pharmuti mensis die* 23. Auctor verò, qui Græcam Cyrilli Epistolam Latinè vertit, neglecto Alexandrini & Romani styli discrimine existimavit, vigesimum tertium Pharmuti respondere Aprilis XXIII. qui Romanis vocatur IX. Kal. Maii. Hinc mali labes, cùm prima Pharmuti à Martii XXVII. inceperit. Ex quo intelligitur, Pharmuti XXIII. Aprilis XVIII. cohærere, quo anno CCCCXX. Pascha celebrari debuit, & est ab Alexandrinis agitatum. Ille verò dies XIV. *Kal. Maias*, non nonus appellari debuit. Interpretis incuriâ hoc factum est, qui stylum Alexandrinum Romanumque permiscuit. Nunc verba Cyrilli ad Afros referre juvat: *Dominis honorabilibus, sanctis fratribus Episcopis Aurelio & Valentino, sed & omni sanctæ Congregationi in Carthaginensi Synodo congregatæ* V. *Kal. Decembris Cyrillus salutans in Domino charitatem vestram. Scripta venerationis vestræ multam habentia querimoniam, cum omni lætitia per filium nostrum Innocentium suscepi, à nobis sperantia, ut de scrinio Ecclesiæ nostræ verissima exemplaria ex authentica Synodo apud Nicæam Bithyniæ Metropolim à Sanctis Patribus constituta, atque firmata sub fidei vestræ professione vestræ dilectioni porrigamus. Unde, domini honorabiles fratres, salute præeunte, necesse habui per horum laterem filium nostrum Innocentium Presbyterum fidelissima exemplaria ex authentica Synodo, in Nicæna civitate Metropoli Bithyniæ habita, vestræ charitati dirigere, quæ & in Ecclesiastica historia requirentes invenietis.* Quibus apertè liquet, titulum qui Cyrillianæ Epistolæ affigitur, esse subditum: *Rescripta ad Concilium Africanum Cyrilli Alexandrini Sancto Bonifacio Episcopo Ecclesiæ Romanæ sub die* V. *Cal. Decemb. directa.* Cum enim à Cyrillo missa sunt Novembris XXVII. illo ipso die ab Afris Romam transmitti non potuere.

Lab. Conc. t. 2. 1673.

Buch. Com. p. 74.

Codex Ecclesiæ Africanæ constituitur. Num quem habemus, Synodi sit unius?

XVIII. In ea quoque Synodo recensitos confirmatosque Canones Conciliorum, sedente Aurelio celebratorum, non abludit à vero. Hinc adornatus Codex ille notissimus Canonum Africanæ Ecclesiæ. Cujus tanta fama fuit, ut Græcè verteretur. Non levi quidem argumento ostenditur, in sexto Carthaginensi Codicem constitutum fuisse, qui his verbis incipit: *Post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii* XII. *& Theodosii* VIII. *Augustorum Calendas Junias Carthagine in Basilica Fausti, cum Aurelius Papa unà cum Valentino primæ Sedis Numidiæ, Faustino Ecclesiæ Potentinæ*, &c. Quæ Carthaginensis Synodi sextæ Præfatio ipsa est. Sed & subscriptiones Codicis Africani ab illis non discrepant, quibus ea Synodus afficitur. Magnam ejusmodi sententiæ probabilitatem affert Codicis Africani confirmatio, quæ Carthaginensi sexto vindicatur. Est tamen fatendum, huic Codici fuisse aliquid additum. Quippe caput CXXXV. ex Epistola Cyrilli Alexandrini ad Synodum constituitur. Epistola verò V. Kalend. Decemb. scripta est, Codici quidem inseri debuit, cùm jubente Synodo de afferendis exemplaribus Nicænis Alexandriam Innocentius Presbyter contendisset. Itaque media forsan sententia verior erit: nempe Canones Conciliorum sedente Aurelio celebratorum in sexta Carthaginensi firmatos quidem fuisse. Codicem verò, quem habemus, non purum sincerumve esse, sed à Collectore ex variis Synodis constitutum. Argumentoque est non Cyrilli modò Epistola, sed & illa Concilii ad Papam Cœlestinum, quæ non ante annum CCCCXXIV. confici potuit. Præterea Canon secundus Codicis, *de Trinitate prædicanda* ex ipsissimis verbis Concilii Carthaginensis II. anno CCCXC. sub Genetlio celebrati, Can. 1. desumitur: *Ad corroborandas autem fratrum & Coëpiscoporum*, &c. Similiter Codicis Caput VIII. de Pœnitentium reconciliatione Carthaginensis est secundi Canon quartus. Nonnulla Schelstratus non spernenda habet, ad Ecclesiæ Africanæ Dissertationem

ANNO DOM. 424.

nem Epistola, post Ephesinum Conciliabulum anno CCCCXLIX. scripta: *Cùm, inquit, viginti sex annis mihi ab universorum Deo creditam Ecclesiam per vestras preces rexerim, non tempore beatissimi Theodoti, Orientis Præsulis, non tempore illorum, qui ei in Sede Antiochena successere, quantumvis levem subii reprehensionem.* Deductis ex XLIX. sex & viginti, supersunt quidem tres & viginti. At doctissimus vir Garnerius in aliam prorsus sententiam descendit, firmioribus præsidiis fultam: Theodoritum scilicet triennio prius Pontificatum iniisse, anno scilicet CCCCXX. Ad Nomum Consulem Theodoriti verba sunt Epistolâ 18. *In Monasterio tempus, quod Episcopatum præcessit, cùm exegissem, invitus Episcopus ordinatus sum. Annos XXV. ita vixi, ut neque in jus vocatus sim a quoquam, neque ipse quemquam vocaverim.* Ea Epistola data est anno 445. quo Nomus Consul processit, quæ causa fuit, cur ipsum eo titulo afficeret, cùm non ex præterita, sed præsenti dignitate viris illustribus titulos imponere, Theodorito moris esset: *Sic Florentium, qui anno 429. & Senatorem, qui 436. Consules fuerant, Consules non vocat, sed utrumque duntaxat Patricium; ambobus tamen post gestum Consulatum scribebat. Quia verò Zenoni atque Avieno misit literas, quo anno Consulatum tenerent, ille anno 448. iste anno 450. utrumque Consulem nominat.* Consul igitur Nomus erat, cum ei Theodoritus scripsit, se in Episcopatu annos XXV. vixisse, qui si ex 445. deducantur, anni supersunt 420. Vel eo igitur ipso anno, vel proximè sequente Theodoritus Episcopatum iniit, quem à Theodoto Antiocheno Præsule adeptus esse putatur. Ita animo & vitâ constitutus Theodoritus fuit, ut ratio Episcopatus postulat. Extat ea de re insignis locus ipsius ad Nomum Consulem Epistola: *Prius quàm me conciperent, oblaturos se Deo polliciti sunt parentes, atque ab incunabulis, ut promiserant, devoverunt, & hoc modo educarunt. In Monasterio tempus, quod Episcopatum præcessit cùm exegissem, invitus Episcopus ordinatus sum. Annos viginti quinque ita vixi, ut neque in jus vocatus sum à quoquam, neque ipse quemquam accusaverim. Nullus religiosissimorum Clericorum, qui sub me fuerunt, tribunalia tot annis frequentavit. Non obolum, non vestem à quoquam accepi. Panem unum, vel ovum nullus domesticorum meorum accepit unquam. Præter panniculos, quibus amictus sum, nihil volui possidere. Publicas porticus ex reditibus Ecclesiasticis erexi, pontes duos maximos extruxi, balneorum publicorum curam gessi: cùm ex alluente flumine aquam haurientem civitatem nactus essem, aquaductum condidi, & carentem aqua civitatem replevi. Atque ut ista prætermittam, vicos octo Marcionis hæresi corruptos, unà cum vicinis locis ad veritatem volentes perduxi; vicum alium Eunomianis refertum, & alium Arianis, divinâ cognitionis luce illustravi, nullumque apud nos Dei beneficio hæresis lolium relictum est. Neque verò ista sine periculis præstiti, sed fuso plerumque sanguine, lapidatus ab eis persæpè, & ad ipsas Orci portas impulsus.* Quæ plura ad historiam Theodoriti pertinent, suis temporibus dividentur.

Gar. Dis. de Lib. Theod. c. 1. 174.

Theodorit. Ep. 81.

ANNO U. C. 1178. OLYMP. 301. PER. JUL. 5138. JUL. 470. DOM. 425. THEODOS. 24. & 18. VALENTINIANI I. *Sol.* 14. D. *Lun.* 8. *Indict.* 8. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 4. P. 19. *April.*

ANNO DOM. 425.

COSS. *Theodosius Aug. XI. & Valentinianus Cæsar.*

I. JOannes, qui de fœdere ineundo cogitabat, delatum in suam potestatem Ardaburium humaniter exceperat. Quod capto ansam præbuit deturbandi tyranni. Cùm enim maximâ libertate frueretur, Joannis ductores, qui jam ad defectionem parati erant, contra tyrannum animat. Simul Aspari filio suo per literas significat, ut tanquam ad paratam victoriam adesset. Hæc Philostorgius. Asparis adventum miraculo comitatum Socrates narrat, Theodosii orationibus impetrato: *Angelus enim Dei sub pastoris habitu Aspari, eisque qui cum illo erant, ducem se itineris præbuit, eosque per paludem Ravennæ adjacentem deduxit,* per quam *nemo unquam iter fecisse memorant. Cum igitur paludis aquas perinde atque aridum solum trajecissent, portasque urbis offendissent, tyrannum ipsum capiunt.* Philostorgii ut simplicior, sic & verosimilior narratio est: Asper *cum celeriter adventasset, unà cum equestribus copiis, conserto levi prælio captus est Joannes, proditione eorum, qui circa ipsum erant; & Aquileiam ad Placidiam & Valentinianum deducitur. Illic dextrâ manu prius amputatâ, posteà etiam capite truncatus est, cùm per unum ac dimidium annum tyrannidem exercuisset.* Addit Procopius, Joannem asino insidentem cum omni contumelia in hippodromo prius circumductum fuisse, quàm mori mitteretur. Laudes etiam Joanni multas contulit: Erat, inquit, *vir ingenio mitis, ac virtute præditus, qui annis quinque, quibus præfuit, nec delatoribus aures adhibuit, nec cædem ullam injustam, nec denique pecuniæ gratiâ quicquam fecit.* Quæ ut vera sint, valde dubitamus. Hîc quidem accurati muneris Historici Procopius non fungitur, qui & Joanni imperium quinquennale contribuit, & Ardaburium Aspari filium dixit. Ut rebellionis reliqua prosequamur: *Ætius unus ex Ducibus Joannis tyranni, tertio post ejus obitum die supervenit, Barbaros adducens mercede conductos ad sexaginta ferè hominum millia. Commissoque inter ipsum, & Asparis exercitum prælio, multi ex utraque parte ceciderunt. Post hæc Ætius fœdus iniit cum Placidia & Valentiniano, & Comitis dignitatem accepit. Barbari verò auro accepto, iram & arma deposuerunt, & obsidibus datis, fideque vicissim acceptâ, in proprias sedes reversi sunt.* Hunni Joanni auxilio venerant, Ætii operâ patriam suam repetiere. Magna Ætio cum Hunnis familiaritas erat, quibus olim obses datus. Itaque cum ingenti auri pondere ad ipsos sibi amicitiâ conjunctos Ætius à tyranno missus erat, cum mandatis ejusmodi, ut ex Trigerido novimus: *Cùm primum partes aversæ Italiam ingressæ forent, ipsi à tergo adorirentur, se à fronte venturum.* Ut finis rebellionis occiso Joanne Theodosio narratus est, magnum suæ pietatis specimen ostendit. Ludos Circenses edebat, cùm felix nuncium hoc allatum est. Quo audito populum esse alloquitur: *Eia, si placet, relictis Circi voluptatibus, ad Ecclesiam pergentes, Deo, cujus dextra tyrannum oppressit, grates persolvamus. His dictis, statim spectacula fi-*

nia

Joannes tyrannus occiditur.

Socr. l. 7. c. 23.

Philostorg. l. 12. c. 13.

Proc. de Bell. Vand. l. 1. c. 3.

Philostorg. l. 12. c. 14.

Socr. l. 7. c. 23.

Anno Dom. 420.

hendit, jussitque deinceps Pyreum restitueret. Negante Abdâ, Rex cunctas Ecclesias se destructurum minatur. Sed & minas ad effectum perduxit. Ecclesias solo æquari mandat, Episcopo prius interfecto. Hinc exorsa tempestas gravissimos fluctus adversus pietatis alumnos excitat. Aliorum manus, aliorum terga excoriantur: aliorum capita ad barbam usque cute nudantur. Foveas diligenter oblitas magnorum murium agminibus implebant, quibus Christianos pedibus manibusque vinctos, ne animalia abigerent, in pabulum præbebant. Sic urgente fame mures Martyrum carnes paulatim depascebantur, non sine & diuturno, & acerbo cruciatu. Martyrum nonnullorum nomina perpetuæ Theodoritus famæ consecravit. Hormisda nobilis apud Persas, & Achemenidarum stirpe, patre ortus Præfecto, Christum ejurare ab ipso Rege jubetur, cui piè simul, sapienterque respondit: Qui Deum contemnere, & negare didicerit, Principem mortalem facilius contemnet: *Quòd si extremo supplicio dignus est, is qui tua sceptra negaverit, ô Rex; quantò graviora meretur supplicia, qui Deum hujus Universi Conditorem negat.* Tum fortissimum Christi militem divitiis honoribusque spoliatum, solo tectum subligaculo, camelos exercitus trahere præcepit. Multis post diebus Rex è camera prospiciens, videt optimum virum Solis radiis perustum, & pulvere oppletum. Quem paternæ nobilitatis memor ad se accersitum, lineam induere tunicam jubet. Tum sic indutum compellat: *Nunc tandem abjectâ illâ contentione, fabri filium pernega.* Hîc Hormisda tunicam discerptam ante Regem projiciens, dixit: *Si hujus causâ à me recessurum existimas, habe tibi munus tuum cum impietate.* Constantiâ hâc animadversâ, Rex eum, ut erat, nudum ex imperii sui finibus ejecit. *Suenam* quoque mille servorum dominum à Christi religione deflectere nolentem, interrogat, Quisnam servorum ipsius esset nequissimus? Cui toti familiæ præposito servire jubet, domini quoque uxorem huic servo jure matrimonii copulavit: Suenea tamen tot contumeliis religionem & ejuraret, adduci non potuit. Clarum quoque est *Benjamini* Diaconi nomen, qui in vincula conjicitur. Cujus liberationem cùm Romanorum Legatus ob quædam negotia missus postulasset, illam impetrat eâ conditione, ne Magorum ulli Religionem nunciaret. Ac Legatus Benjaminum iis, quæ jussa fuerant pariturum spopondit. Cui Benjaminus hæc loquitur: *Facere non possum, quin lucem, quam ipse accepi, aliis impartiar.* Exacto anni spatio, cùm Regi nunciaretur, more solito à Benjamino Evangelii notitiam Magis ministrari, ipsum ad se adductum fidem prodere jubet. Tum Regem interrogat: *Quo supplicio dignum censeret eum, qui relicto ipsius regno, alterius regni domicilium præferret.* Ut responsum à Rege, morte dignum esse, subjecit vir sapientissimus: *Quid ergo non meretur is, qui Conditorem deserit, unum autem è conservis suis Deum facit.* His exasperatus Rex, viginti arundines præacutas manuum pedumque ejus unguibus infixit. Sed cùm animadverteret, hunc cruciatum à Benjamino prò ludicro haberi, aliam rursus acutam arundinem genitali ejus membro infixit, eamque assiduè extrahens & inserens, gravissimos dolores inferebat. Tandem crassum stipitem cum ramis undique cohærentibus, per ejus sedem adigit, (Theodorit. l. 5. c. 39.)

Anno Dom. 420.

quo animam exhalavit. Hæc Theodoritus, cui tamen assentiendum haud putamus, dum Persicæ hujus persecutionis initia in Isdigerdem refert, qui cum regno *bellum quoque adversus pietatem, quasi hereditario jure transmissum filio tradidit.* Hæc pugnant Socrati, à quo didicimus, Christianis ab Isdigerde nil persecutionis illatum. Porro Varanis vexationibus agitati, qui Persidem incolebant Christiani, ad Romanos confugiunt, orantes ne ipsos funditùs deleri paterentur. Et Atticus supplices benignè exceptos Theodosio commendavit. Extemplò Persarum Rex Legatos misit, qui fugitivos repeterent: (Socrat. l. 7. c. 18.) quos Romani nullatenus prodere sustinuerunt, utpote qui mallent bellum cum Persis gerere, quàm pati, ut Christiani miserè interirent.

(Atticus sacris tabulis nomen inserit Chrysostomi. Cyrillo ea de re scribit.)

II. Clarum pietatis exemplum Atticus præbuit in suscipiendis amanter Persis, qui ob persecutionem patriam fugerant suam. Nec minus ad Ecclesiam utile, quod sequitur. Quam plurimia preciosum Chrysostomi nomen magni in Oriente dissidii materiam præbuerat. Quod paucis quidem, sed significantibus verbis Theodoritus exponit: *Post mortem magni Doctoris orbis terrarum Occidentales Episcopi, Episcoporum Ægypti, & Orientis, & Bospori ac Thraciæ communionem non prius admiserunt, quàm divini illius viri nomen unà cum reliquis fato functis Episcopis consignassent. Et Arsacium quidem, qui post illum ordinatus est, ne salutare quidem dignati sunt. Atticum verò Arsacii successorem, qui multas ad ipsos legationes miserat, & pacem cum ipsis habere postulaverat, tandem susceperunt, postquam is nomen illius in sacras tabulas retulisset.* (Theodorit. l. 5. c. 34.) Quod hoc, vel superiore anno factum existimamus. Non est quidem admittenda Baronii sententia, qui anno CCCCXII. ad id Atticum perductum fuisse putat, *Ut Chrysostomi nomen sacris diptychis magnâ gloriâ redderet.* (Error Baronii. Bar. Ann. 412. n. 46.) Qui plusquam sexennii prochronismus est. Illustrissimi sanè Purpurati Chronologiam refellit Attici ad Cyrillum Alex. Epistola, quæ *Theodoti* Antiocheni Episcopi meminit. Porro qui Theodoto decessit Alexander, non prius Pontificatum adeptus est, quàm anno Dom. CCCCXIII. vel certè CCCCXIV. liberetur. Neque sedente Innocentio Papâ, qui anno 417. fato functus est, concordiam Ecclesiæ Constantinopolitanæ cum Romana restitutam fuisse, monere Baronium potuit Innocentii ad Maximianum Episcopum Epistola XVI. *Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Constantinopolitanum urbis, à nobis, & prosecutione propriâ, & dato Libello, qui subter annexus est postulare, à quo nec missas ullas saltem Epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum utique pertulisti.* Quæ post missam Alexandri ad Innocentium legationem scripta fuere. Attico cùm valde displiceret, Ecclesiam divisam esse, dum separatim Joannitæ collectas celebrant, eò tandem adigitur, ut Chrysostomi mentionem in orationibus fieri juberet, persuasus eâ ratione multos ad Ecclesiam esse redituros. Quid verò in ea re gesserit, Cyrillum Alexandrinum docet: *Cùm nonnulli nomen tantùm B. Joannis mysticis tabulis inscribi vellent, B. Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, & multa ore confidenti verba serit: vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis invitis, necessariò ejus, quem diximus, nomen ita inscriberetur. Quam rem accuratè prorsus pietati tuæ Ministri Dei, religiosissimi Diaconi Petrus & Ædesius exposuerunt. Præ-* (Niceph. l. 14. c. 26.)

Anno Dom. 420.

teriit longum tempus, & nos necessitate eâ, qua à populari rerum administratione provenit, premi incipiebamus: neque tamen quidquam schismatis & dissidii reliquias curabamus, cùm ad nos ex Oriente Dei amantissimus Episcopus Acacius literas dedit, religiosissimum Antistitem Antiochiæ Theodotum à populo, ut nomen in Fastos referret, coactum esse, ut veniam rei ei, quam necessitate ille adductus fecisset, daremus peteni. Et tum bonus ille, qui literas ad nos pertulit Presbyter, causam adventus sui indicans, rem hanc in vulgus magnæ urbis propalavit, & sententiam datæ ad nos Epistolæ populo vulgavit, adeò ut parum abfuerit, quin tumultu plebis universa urbs repleta sit. Ibi verò ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximum discrimen summum veritus, pijssimum Imperatorem adii, & cum eo de pace, & tranquillo rerum statu egi. Atque ille, nihil esse periculi aut incommodi respondit, si defuncti viri nomen tranquillitatis, pacis & concordiæ gratiâ inscriberetur. Itaque ego eâ re persuasus, ne religionis nostræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo uno permisso, penderent, neve urbem ipsam populari administratione assuefaceremus, nomen id in album referri jussi. Non patienter tulit Cyrillus factum Attici. In Laicorum dumtaxat, non Episcoporum Catalogum Chrysostomi referri nomen cupiebat. Rescripsit Attico, inter Sacerdotes non posse illum censeri, cui sacerdotalis dignitas abrogata sit. Plus restitutioni huic mali inesse, quàm boni. Neminem ex Constantinopolitanis esse, qui Chrysostomi causâ Attici conventus vitet. Proceres omnes dictis ipsius obedientes esse: Ecclesiæ mœnibus Ægyptum ejici omnem, Libyam etiam & Pentapolim, quæ Chrysostomi nomen sacris tabulis non reddiderant. Servandum honorem Arsacio, ne quid memoriam beati viri explodat. Afferri dolorem Apostolorum Choro, si Judas proditor in eodem cum illis ordine collocaretur.

Niceph. l. 14. c. 27.

Mors Hieronymi.

III. *Ærumnis vitæ* hujus longo senio confectus Hieronymus defungitur. Frigescenti ob senium corpori pilei remedium comparabat, quem à Paulino acceperat: *Pileolum texturâ breve, charitate latissimum senilis capiti confovendo libenter accepi, & munere, & muneris autore lætatus.* Caliginem etiam oculorum, ob & longam ætatem, & exantlatos labores sibi contraxerat. Cùm in levem febrim incidisset, corpore solutus est ultimo Septembris die. Subdita Eusebii ad Damasum Portuensem Episcopum Epistola ea prodit de morte Hieronymi: *Vir Domini gloriosus sacrum Domini corpus suscipiens, ad terram supinus redit. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens, Simeonis Prophetæ vaticinium decantavit. Quo finito, subitò cunctis qui aderant cernentibus, tanta in loco quo jacebat, divinitus lux effulsit, ut instar Solis radii, splendor quorumlibet vibraret oculos, ne possent morientem virum gloriosum aliqualiter intueri. Quidam verò Angelos non viderunt, sed vocem lapsam cælitus audiverunt sic dicentem, Veni, dilecte mi, tempus est enim, ut mercedem accipias pro laboribus, quos mei causâ viriliter supportasti.* Nebulonis figmenta hæc esse, Scriptoris imperitia testatur, quæ tanta fuit, ut Cyrillum Hierosolymitanum, qui ante complures annos obierat, nobis obtrudat, cernentem Angelos, qui gestantes manibus cereos Hieronymi animam comitabantur. *Praylio* quidem Hierosolymis sedente naturæ satisfecisse Hieronymum exploratum est. Ejusdem quoque furis sunt & Cyrilli Hierosolymitani ad Augustinum de miraculis Hieronymi, & Augustini Hipponensis ad Cyrillum de *magnificentiis* B. Hieronymi Epistolæ. Ut veterator fidem superet omnem impudentiâ suâ; qui tamen eo seculo floruit, quo mentibus Fidelium benè esse credebatur. Annum diemque supremum, nec non ætatem Hieronymi retulit Prosper in Chronico: *Theodosio IX. & Constantio III. Hieronymus Presbyter moritur anno ætatis suæ XCI. pridie Kal. Octobris.* Extat tamen clarissimi Mabillonii in Analectis vita Hieronymi, in qua legimus: *Dormivit autem B. Hieronymus anno Imperii Theodosii Junioris XII. Omnes autem anni vitæ ejus sic colliguntur. Ordinatus est Romæ Presbyter XXVIII. annis: tribus vixit apud Betlehem: in proposito suo annis L. & mensibus VI. Omne vitæ suæ tempus implevit annis LXXVIII. & mensibus VI.* Quæ prorsus à Gennadii Catalogo dissident, in quo legimus: *Nonagenarius fermè, ut perhibent, postea in Domino requievit.* Gennadio Prosperoque, qui Hieronymo suppares erant, de ipsius ætate magis credimus, quàm recentioribus, cùm nil causæ sit, cur cum Mariano Victorio, Baronioque de tam longa ætate fidem detrahamus Veteribus, quam certè multa præstant: *Usque ad decrepitam vixit ætatem,* inquit Augustinus contra Julianum l. 1. c. 7. Id ipsum testatur Marcellinus in Chronico: *Finem vitæ fecit admodum senex.* Quin etiam præ senio sibi caligasse oculos, ipse memorat in suo ad Eustochium Proœmio. Dum enim quas promiserat, explanationum in Ezechielem moram excusat, talia fatur: *Accedit ad hanc dictantis difficultatem, quòd caligantibus oculis, senectute, & aliquid sustinentibus B. Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere, quæ etiam ad Solis dieique fulgorem literarum nobis parvitate cæcantur.* Quæ anno circiter CCCCX. scripta sunt, postquam Alaricus urbis potitus est. Quòd si laudata à nobis loca accuratè ponderentur, ad verum magis accedet nostra Chronologia, quàm illa Baronii, qui annos duntaxat *octo & septuaginta* ascribit Hieronymo. Quin stupendæ eruditionis fuerit Hieronymus, nullus inficias ire potest, quâ factum, ut mundi Magister audiret, quod Prosper canit carmine de Ingratis:

Hieron. Epist. 153.

Hieron. c. 9. p. 248.

Mabil. Anal t. 4. pag. 193.

Anal. t. 2. cap. 43.

Hieron. Pro. in 7. Ezech. 393.

Hebræo simul & Graio Latioque venustus
Eloquio, morum exemplum, mundique Magister.

Multum lucubrationibus suis Ecclesiæ profuit, dum veritati patrocinatur, aut errori concurrit. Neque de laudibus, quibus à Veterum nonnullis scripta ipsius cumulantur, detrahimus, quòd scilicet *per universum mundum, quasi divinæ lampades rutilent*: licet suæ sint & hisce lampadibus fuligines. Felix, si eruditionis suæ thesauris mansuetiorem animum adjunxisset. Præcipiti bile adeò abripiebatur, ut sæpenumerò viris illustribus conviciaretur, quod non semel nostris in Annalibus fuit observatum. Neque apud Orientalium Episcoporum multos celebritatem habuit. Vix in dubio est, quin à Theodoro Mopsuestensi perstringatur. In libris enim contra asserentes, homines naturâ peccare, non voluntate, Hieronymum *Aram*, חרם hoc est, *execrationem* dicit. Ille, inquit, rejectâ Veteris Testamenti Versione, quam LXX. Interpretes simul convenientes ediderunt, *Propriam quandam suam novamque conficere ausus est.* Quibus Hieronymum pingi nemo non videt.

Phot. B. cap. 177. pag. 395.

IV.

Anno Dom. 420.

De erroribus Hieronymi.

IV. De moribus Hieronymi, quos placidos mitissimosque non fuisse liquet, satis superque diximus. De ipsius in doctrina nævis nonnulla subjungemus, ut exploratum fiat, formosiores vultus suis & maculis spargi. Eò propendisse videtur Hieronymus, Christianos, qui integræ fidei erant, licet flagitiis coopertos, æternis tamen ignibus addicendos non esse: *Si autem Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, & Diabolo tribuit pœnitentiam, quid ad nos, qui & Diabolum & satellites ejus, omnesque impios & prævaricatores dicimus perire perpetuò, & Christianos si in peccato præventi fuerint, salvandos esse post pœnas.* Veniale peccatum non dicit Hieronymus, sed *peccatum* simpliciter, quo *mortale* potius significatur. Paria geminaque tradit in ultima verba Esaiæ Hieronymi Commentarius: *Sicut Diaboli & omnium negatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo, Non est Deus, credimus æterna tormenta; sic peccatorum atque impiorum & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt atque purganda, moderatam arbitramur & mixtam clementiâ sententiam Judicis.* Imò sarinæ ejusmodi Christianis judicium imminet, nullâ clementiâ temperatum, scribente Jacobo, *Judicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam.* Quam verò nuptiis iniquus fuerit Hieronymus, demonstrant verba ejus adversus Jovinianum: *Oro quale illud bonum est, quod orare prohibet? Quod corpus Christi accipi non permittit? Quamdiu impleo mariti officium, non impleo continentis.* Hanc Hieronymi lectionem suppeditat Marianus Victorius, qui & in Annotationibus testatur, se meliorum exemplarium autoritate permotum, vocem *Christiani* in illam *continentis* mutasse. Vix tamen dubitamus, quin Hieronymus scripserit, *Quamdiu impleo mariti officium, non impleo Christiani.* Cùm enim Christiani sit officium & orare, & corpus Christi accipere, quod utrumque prohibet, utique Christiani, & implere officium prohibet. Admissâ etiam Mariana lectione, sequitur, Abrahamum, Esaiam, Zachariam continentiæ expertes fuisse, quasi verò sua non esset nuptiis continentia, quæ intemperantiæ sunt remedio. Quia etiam feret hæc? *Paulus non dixit, Unusquisque propter fornicationes ducat uxorem: alioquin hâc excusatione libidini frena laxasset, ut quotiescunque uxor moritur, toties ducenda sit alia, ne fornicemur.* Frena igitur libidini laxasset Apostolus scribens, *Volo juniores viduas nubere.* Neque saniora, quæ de vidua vigesimas secundas ineunte nuptias scribit ad Ageruchiam: *Quid dicemus tali mulieri? Nempe illud, quod Dominus Samaritanæ: Viginti duos habuisti maritos, & iste, à quo sepelieris, non est tuus.* Ex quibus intelligitur, matrimonium ejusmodi puram putamque fornicationem fuisse Hieronymo.

Hier. in Pelag. l. 1. cap. 9. pag. 231.

Hier. in Jov. l. 1. cap. 4.

Hieron. Epist. 11.

Anno Dom. 421.

ANNO U. C. 1174. OLYMP. 300. PER. JUL. 5134. JUL. 466. DOM. 421. HONOR. 29. & 27. THEODOS. 20. & 14. *Sol.* 10. B. *Lun.* 4. *Indict.* 4. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 6. *P.* 3. *April.*

COSS. *Eustathius & Agricola.*

Constantius creatur Augustus. Mortem obit.

I. MAgna Honorio, Reipublicæque officia Constantius persolverat, qui præclaras de tyrannis Barbarisque victorias retulerat: quem tanta hæc merita Augusteam in dignitatem vocaverunt. Rem verbis Olympiodori referamus: *Constantius ab Honorio assumptus Imperii Collega, penè repugnans constituitur. Placidia quoque à fratre, & marito, Augusta dicta est. Dein ad Theodosium, qui fratre Honorii genitus, Orientis partibus imperabat, de Constantii ad imperium evectione nuncius mittitur, minimèque receptus est. Hinc morbum Constantius contraxit, suscepti pœnitens imperii, quod non jam, ut anteà, eundi redeundique quo, & quando vellet, libertas esset, neque ludicris, ut moris ejus erat, operam dare, jam Imperatori permitteretur. Igitur septimo imperii mense, quemadmodum & insomnium sic indicaverat, sextus abiit, septimus inchoatur, pleuritide extinctus est. Extinctâ simul cum ipso in Orientem irâ atque expeditione, quam quòd ad imperii societatem admissus non esset, animo agitabat.* Paria quoque tradit Philostorgius: à quo scimus, & Valentiniano Constantii, Placidiæque filio nobilissimi dignitatem esse contributam, novique Imperatoria imagines, ut moris erat eorum, qui recens ad imperium promoti erant, in Orientem esse missas. Sex menses Constantini imperio assignat Philostorgius, qui completos duntaxat intellexisse videtur. Brevissimum imperium, quod eò adeptus videtur Constantius, ut in purpura moreretur. Quippe creatus est Augustus VI. Idus Februarias, ut habet Theophanes, periitque quarto Nonas Septembres. Multâ laude antè quàm Placidiæ nuptiarum potiretur, celebris erat. Uxore ductâ in pecuniæ cupidinem incidisse fertur. Eo mortuo, quos bonis exuerat, illi Ravennam undique confluxere, ea repetituri. Honorii tamen lenitate Placidiæque cum eo familiaritate factum, ut querelæ frustra forent. Hîc à Prosperi, quem Baronius eruditorumque complures sequuntur, Chronologia discedere cogimur, quæ anno superiore Constantium ad Augusteos honores ascendisse prædicat, Theodosio IX. & Constantio III. Coss. At si anno Dom. CCCCXX. purpuram induisset, Constantii quandoque nomen in Legibus eo tempore promulgatis reperiretur, quibus tamen desideratur. Contrà verò quatuor Constitutiones labente anno sancitæ, trium Imperatorum nomina præferunt. Prior est Lex IV. de Repudiis VI. Idus Martii data Ravennæ Eustathio & Agricola Coss. cujus hic est titulus: *Imper. Honorius & Theodosius, & Constantius A. A. A. Palladio Pr. P.* Prosperi Baroniique sententiam, qui hodie sunt eruditiores, deserendam esse profitentur.

Phot. Bibl. pag. 104.

Theodosii cum Athenaide nuptiæ. Athenaidis historia.

II. Lætitia non minimum attulit Orienti præcox Constantii fatum, quam etiam intenderunt Theodosii nuptiæ, ingenti pompâ celebratæ. Cælibis vitæ pertæsus Princeps, sororem Pulcheriam frequentissimè interpellabat, ut fratre dignam uxorem quæreret. Pulcheria in circumspiciendis adolescentulis sanguine patricio procreatis multum operæ collocabat. Cui Theodosius: *Ego cupio virginem formâ præstantissimam, quæ omnium Constantinopolitanorum pulchritudinem extinguat, & sanguine regio. Quòd si tamen illa ex natalibus regiis non sit emendatissimâ, non curo dignitatem, non stirpem regiam, non opes, modò laudatissimâ sit formâ, quocunque satu sit edita, hanc expecto.* Fratri ut complaceret Pulcheria, in omnes partes Imperii puellam formosissimam quæsitum misit. Paulinus etiam Comitis cujusdam domesticorum filius in regia cum Theodosio educatus, ipsique charissimus, ut in ea re ipsi gratificaretur, laborabat & cir-

concursabat. Fortè accidit, Athenaidem Græcam virginem, formâ singulari & doctrinâ præstantem, Coostantinopolim ea de causa petere. Pater virginis aliis *Heraclitus*, aliis *Leontius* vocatus, filios duos susceperat, *Valerianum* & *Genesium*, quos moriturus ex asse hæredes scripsit. Athenaidi verò centum duntaxat oumismata testamento reliquit, cui satis opum esse videbatur, io eruditionis formæque excellentia. Aperto Leontii post obitum testamento, ut se præteritam oovit Athenais, fratrum pedibus advoluta, rogat ne rationem testamenti habere vellent: tertiam supplici paternæ hæreditatis partem concederent, nescire se cur moriturus genitor, quem amore tenerrimo semper coluerat, bonorum suorum expertem reliquisset. At fratres testamenti tenaces, sororem paternâ domo eliminant. Quam ejectam matertera domum recepit suam, postmodum verò in urbem regiam ad Leontii sororem deduxit. Illæ causâ exhæredis susceptâ, actionem contra fratres ejus instituunt: aditæque Pulcheriæ narrant Valeriani Genesiique iniquitatem. Pulcheria præstantem Athenaidis & formam & eruditionem mirata, à cognatis petit, nùm virgo esset. Quod ubi intellexit, io regia cum matronis manere jussit, suoindeque ad Theodosium ingressa, Inveni, inquit, virginem *niveo candore, luminibus magnis, singulari gratiâ, comâ crispâ & flavâ.* Ad hæc Princeps inflammatus, à sorore petit, ut adductam in cubiculum Athenaidem per velum unà cum Paulino intueretur. Quæ cùm Theodosio valde placuisset, relictâ Ethnicorum superstitione Christiana facta est, ac mutato no-

Socr. l. 7. c. 21. mine Eudoxia appellatur. Quod nomen ab Attico, qui sacris eam undis expiabat, accepit. Socrati non Heracliti, sed *Leontii* Atheniensis Sophistæ filia dicitur. Ac verius, ut putamus. Eâ in uxorem acceptâ *mense Dasio, septimo Idus Junias* nuptiæ celebrantur, quarum & in honorem Circenses ludi & scenici in theatro Circi acti sunt tertio Idus Junias. Ut sororem suam imperare, Eudoxiæ fratres noverunt, perculsi metu in Helladem fugiunt. Quos sublatâ suspicione omni accersitos, Theodosius ad honores promovet. Ac *Genesium* quidem Præfectum Prætorio creat Illyrici, Valerianum verò Magistrum Palatii. Injuriæ sibi illatæ immemor Eudoxia Achina, fratribus hæc loquitur: *Nisi vos me malè tractassetis, nunquam imperassem, imperium vos mihi comparastis.* Paulinus nuptiarum conciliator per omnes honorum gradus evectus, demum Palatii Magister creatus est, eâ potestate, ut ei libertas esset, & Theodosium, & Eudoxiam adeundi. Ex eo matrimonio procreata filia, materni ferè oominis Eudoxia, quæ anno sequente lucem aspiciet. Non Principis nuptiæ modò, verùm etiam Arcadianæ statuæ erectio Constantinopolitanis gaudium attulit. Eustathio

Chron. Alex. & Agricolâ Coss. *Arcadii statua super columnam cochleatam in foro Arcadii, loco dicto Xenophoro posita, mense Panemo, sexto Idus Julias, die Sabbati dedicata est.*

Romana de Persis victoria. III. Dum amoris nuptiisque Theodosius indulget, ipsius Duces in Persas bellum instruebant, religionis causâ susceptum, ne Christiani furenti Varani redderentur. Missa à Principe pars exercitus, cui præerat Ardabutius, vastandam Azazenem ingressa, Narseo Persarum Duci occurrit. Commisso prœlio Persa victus aufugit. Postcà verò per Mesopotamiam Romanorum in Provincias omnibus præsidiis destitutas, ex improviso irruere constituit, eoque modo Romanos ulcisci. Verùm id consilii Ardaburum non latuit, qui Azazenem celerrimè deprædatus, in Mesopotamiam proficiscitur. Cùm Nisibim venisset Narseus, Ardaburio mandat, diem locumque pugnæ constituerent, cui Ardaburius, *Non quando tu volueris, pugnaturi sunt Imperatores Romani.* Conclusi intra Nisibis muros Persæ obsidebantur, quorum non pauci dum machinæ admoventur, qui venerant auxilio, interficiuntur. Varanes audito & Azazenem vastatam esse, & suos intra Nisibim conclusos oppugnari, ipse cum copiis omnibus contra Romanos proficiscitur. At veritus Romanorum exercitum, Saracenorum, quibus Alamundarus vir fortis præerat, auxilium implorat. Qui adductâ secum ingenti Saracenorum multitudine, Persarum Regem bono jubens esse animo: brevi Romanos ei se captos exhibiturum, & Antiochiam Syriæ traditurum spondet. Hanc ejus pollicitationem destituit eventus. Injecto quippe divinitus terrore, cùm Romanos in se irruere existimarent, perturbati, in Euphratem armati sese conjiciunt, ibique centum millia hominum aquis submersa periere. Vitianus etiam alius Romanorum Dux reliquas Saracenorum copias profligavit. Ardaburius quoque septem nobiles Persarum Duces insidiis circumventos occidit. Areobindusque alter Romanæ Militiæ Magister fortissimum Persarum singulari certamine interemit. Romani verò, qui Nisibim obsidebant, audito Persarum Regem plurimos secum elephantos adducere, metu perculsi, incensis machinis in suam regionem reversi sunt. Præclara de Persis victoria Socr. l. 7. c. 18.
Theodosio nunciatur *die octavo Idus Septembris feriâ tertiâ,* ut Chronicum Alex. narrat. Lætum hoc nuntium Palladius cursor attulit, qui felici quodam fato tantum & corporis & animi virium nactus est, ut intra tridui spatium ad ea loca perveniret, quæ Persarum & Romanorum regionem disterminant, ac rursus totidem diebus Socr. l. 7. c. 19.
Constantinopolim rediret. Ex Chronico Alex. liquet, non accuratam esse Baronii Chronologiam, qui bellum hoc Persicum cum anno CCCCXX. conjungit. Quem ab errore evellere Marcellinus debuit, qui ad Eustathii & Agricolæ Consulatum hæc habet: *Romani cum Persis confixere.* Error Baronii.

IV. Rebus imperii Ecclesiasticam nunc mentionem subnectamus. Ut summâ rerum Constantius potitus est, suâ uti potestate voluit opprimendis Pelagianis. Rescripsit igitur ad Volusianum urbis Præfectum: *His lectis, eximietas tua omnes, qui Dei invident pietati, diligenter inquirat, & eos statim faciat è muris urbis expelli, ita tamen, ut ne intra centesimum quidem lapidem habeant licentiam consistendi. Cœlestium quoque magis ac magis ex urbe pelli mandamus. . . Sanè deinceps si tale quidquam fuerit nuntiatum, officium præstantia tua capitali sententiâ subdendum esse cognosce. Non enim patimur impunitum esse, præcepta nostra exetutionis negligentiâ protelari. . . Impleatur quod jussimus, quia hoc fama tua expedit.* Accepto Rescripto Volusianus Edictum pensposuit: *Hactenus Cœlestium divinæ fidei & quietis publica perturbatorem judiciis, amica reis secreta subduxerunt. Jam Leges etiam & Edicta persequentur absentem. Cui quod primum est, æterna urbis negatur habitatio: ut si vel in proximis fuerit diversatus, debitum non evadat exitum.* Constantii in Pelagianos Edictum.

Qui

ANNO DOM. 421.

Qui reum occultaverit, ei pœna proscriptionis imponitur. Edicta hæc in Annales Baronius retulit suos, verùm loco indebito, ad annum scilicet CCCCXX. quo Constantium purpurâ indutum esse eistimavit. Quam cùm hoc duntaxat anno acceperit, ad illum quoque Edicta sunt revocanda.

Alypius de rebus Pelagianis in Italiam proficiscitur. Augustinus in Julianum scribit.

V. Factâ Pelagianorum mentione, de B. Augustini certaminibus cum Juliano, eorum acerrimo defensore commissis, nonnulla nos subjicere monet. Quibus simul Baronii Chronologia corrigitur. Alypii Tagastensis Episcopi in urbem profectionem anno CCCCXIX. affigentis, n. 46. quæ in CCCCXXI. incidit. Quo prochronismo perturbationis non minimum induxit Chronologiam rerum Augustini, dum quæ per annos complures acta sunt, ad annum CCCCXIX. congessit. Res sic se habet, prælucente nobis eruditissimo Norisio. Ex Africa Alypius Ravennam contenderat, ut Valerio Comite fretus, & de appellationibus ad Episcopum Rom. prohibendis Afrorum causam Honorio commendaret, & Pelagianos impetus frangeret. Antequam Ravennâ discederet, à *Valerio* intellexit, multa in librum Augustini de Nuptiis ac Concupiscentia à Pelagianis torqueri convicia. Ravennâ Romam profectus, honorificè à Bonifacio Papa excipitur. Dum inter se colloquuntur, Augustini mentio inseritur, ut & ipse testatur: *Noveram te quidem famâ celeberrimâ prædicante, & frequentissimis atque veracissimis nunciis, quantâ esses Dei gratiâ plenus, acceperam, beatissime atque venerande Papa Bonifaci. Sed postquam te etiam præsentiâ corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque à te benignissimè ac sincerissimè, mutua miscuit dictante dilectione colloquia: tecumque convivens & parvulo licet tempore, magno tamen tibi junctus affectu, se simul & me, refudit animo tuo, teque mihi reportavit in suo: tantò major in me tua sanctitatis est facta notitia quantò certior amicitia.*

Aug. cont. duas Epist. Pelag. c. 1.

Africâ suâ repetitâ Alypius, transmissa à Valerio ex quatuor libris Juliani adversus Augustini de Nuptiis & Concupiscentia, excerpta quædam, & binas ejusdem Juliani acceptas à Bonifacio literas ad Augustinum defert. Quibus acceptis, in dubio fuit Sanctus ille Præsul, expectandi ne forent integri quatuor Juliani libri, quo accuratiorem refutationem adornaret. Placuit tandem responsionem non differri, quod & Valerio Comiti significavit: *Nisi & ego responsionem differre voluissem, sicut nec tu transmissionem scriptorum, quibus respondendum est, distulisti.* Quæ leguntur libro 2. de Nupt. & Concupisc. c. 2. quem priori libro defensorem paravit. Similiter animum admovit refellendis duabus Juliani Epistolis, quatuor libris adversus eas editis, quos Bonifacio Pontifici nuncupavit, adhibitâ more suo eâ modestiâ, quâ omnibus sanè mortalibus excellebat. Cùm enim eruditione Bonifacio longè præstaret, ad eum tamen scripta sua misit, *non tam discenda, quàm examinanda, & ubi forsan aliquid displicuerit emendanda.* Alterâ navigatione in Italiam transmisit Alypius, ut quatuor Augustini libros contra duas Pelagianorum Epistolas editos offerret Bonifacio, hoc nos ipse Julianus monuit: *In his libris, quos nunc per Alypium, ad Bonifacium misisti, dic captivum esse arbitrium, quod nos liberum dicimus.* Româ dein Ravennam Alypius contendit, ut alterum Sancti Doctoris de Nuptiis & Concupiscentia librum Valerio Comiti traderet. Cujus rei testem & Julianum habemus, qui *Florum* Pelagianum sic alloquitur: *Quia id impendio poposcisti, immò indixisti autoritate patria, ut libro tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum opus Alypius nuper detulit, obviarem.* Calumniam non effugit Alypii hoc Ravennam iter, quasi susceptum fuisset, ut corruptâ Honorii aulâ duriora in Pelagianos constituerentur: *Cur sumptibus pauperum saginasti per totam ferè Africam equorum greges, quos prosequente Alypio, Tribunis & Centurionibus destinasti?* Anno CCCCXXII. cùm Claudii Episcopi operâ integri libri quatuor Juliani Augustini in manus pervenissent, comperit, Excerptorum Autorem non omnia posuisse, aut non ita certè, ut in libris legebantur. Collectis ergo viribus grande opus sex libris distinctum concinnavit: opus quidem vel Augustino judice, *tantum tamque elaboratum*, ac ut elegantes Norisius, *in reliquis lucubrationibus hastatis pugnasse visus est, in has verò universum triariorum robur emisit.* Nihil magis in votis erat Augustino, quàm Julianum grande quidem, sed falso dogmate corruptum ingenium, eundemque sibi carissimum ad Catholica castra ex Pelagianorum turmis revocare. Hinc illæ mitissimæ cum superbo hoste voces: *Ego quidem pro dilectione, quæ mihi est erga te, quam Deo propitio, quibuslibet conviciis absit, ut de medullis mei cordis extirpes mallem, fili Juliane, ut juventute meliore atque fortiore te vinceres.*

Julian. l. 1. c. 85. & l. 2. c. 179.

Jul. Op. imperf. l. 1. c. 8.

Jul. Op. imp. l. 3. c. 35.

Nor. H. Pel. l. 1. c. 21 p. 88.

Aug. l. 1. Jul. c. 7.

Illyricum Orientale frustra sibi subjici vult Constantinopolitanus Episcopus.

VI. Ratio ita comparata erat ambitionis Episcopalis, ut quantum eniti poterant, ditionem suam amplificarent. Itaque Illyricum Orientale Atticus Constantinopolitanus suam in potestatem redigi voluit. Neque à Theodosio difficile fuit ea de re Rescriptum impetrari, cujus hæc verba sunt: *Omni innovatione cessante vetustatem, & Canones pristinos Ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici Provincias servari præcipimus. Tunc si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi, Sacrosanctæ Legis Antistitis urbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativâ lætatur, Conventui Sacerdotali sanctoque judicio reservari.* Dat. prid. Jul. Eustathio & Agricolâ Coss. Quippe Romæ æmula Constantinopolis æquales sibi jura dari postulabat. Nota sunt Claudiani carmina:

Cod. Theod. l. 45. de Ep.

Cùm subitò par Roma mihi divisaque sumpsit
Æquales aurora togas.

Eò honoris provectus erat Romanus Antistes, ut, etsi statuendi jus & judicium penes Synodum foret, sententiam tamen exponere suam rogaretur. Quem Socrates morem indicat verbis ejusmodi: *Ne præter sententiam Romani Pontificis quidquam Ecclesiæ decernant.* Ex majestate Regiæ urbis eadem sibi privilegia Atticus tribui voluit. Ex Theodosii Lege nil tamen Episcopo Constantinopolitano juris in Illyricum Orientale acquisitum est. Quippe Honorius ubi constitutionis hujus notitiam habuit, Theodosium rogat, ut antiqua Præsuli Romano jura servarentur: *Petit enim*, inquit, *ut hæc privilegia, quæ dudum à Patribus constituta usque ad tempora nostra servata sunt, inconcussa perdurent, in qua parte perspicit serenitas tua, nil vetustis decretis, si quæ Canonum conscripta sunt regulis, penitùs derogandum: nec tot jam seculorum reverentiam novellis præjudiciis sociandam, Domine.*

Socr. l. 2. c. 17.

Unde

ANNO DOM. 421.

Unde majestas tua recensitis nostra pietatis affatibus, Christianitatis memor, quam pectoribus nostris misericordia cœlestis infundit, universis remotis, qua diversorum Episcoporum subreptionibus per Illyricum impetrari dicuntur, antiquum ordinem pracipiat custodiri, ne sub Principibus Christianis Romana perdat Ecclesia, quod aliis Imperatoribus non amisit. Honorio nomine Romanæ Sedis ea petenti annuit Theodosius, qui prius Rescriptum *omni innovatione cessante*, aliâ constitutione rescidit: *Omni supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remotâ statuimus observari, quod prisca Apostolica disciplina, & Canones veteres eloquuntur. Super qua te secundum formam oraculi perennitatis tua ad viros illustres Prafectos Pratorii Illyrici nostri scripta porreximus, ut cessantibus Episcoporum subreptionibus antiquum ordinem similiter faciant custodiri, ne venerabilis Ecclesia sanctissima urbis privilegia à Veteribus constituta amittat, qua perenne nobis sui nominis consecravit Imperium.* Honorii Epistola data est v. Idus Martias Honorio XIII. & Theodosio X. Coss. Cui eodem anno est à Theodosio responsum. Lectæ sunt ex sacræ in Synodo Rom. anno DXXXI. Præside Bonifacio, Stephani Larissæi Metropolitani in causa, ut suo tempore narrabitur. Inspiciatur doctissimi addino Baluzii ad librum IV. Petri Marca, c. 2. de Concordia Sacerdotii & Imperii. Quam à Sede Rom. auctoritatem Illyrici Præsules abstractam volebant, cùm ea ipsa foret, quam Romanus exercebat Episcopus, satis intelligitur, eam à potestate Patriarchali discrepare toto cœlo. Non in omnibus quidem, sed in *dubiis* Synodus Illyricana gerendorum notitiam ad Pontificem Rom. referre debuit. De provocatione verò, Episcoporumque confirmatione ne verbum quidem. Sic in Synodo Carthaginensi decretum est, *ut prima sedis Episcopi ex consilio Carthaginensis Episcopi constituantur, quando fuerit oborta contentio*, cui tamen nil Patriarchici aut Metropolitani juris in primarum sedium Episcopos contribuitur. Illud ergo, quod Romano Episcopo competebat Illyrici respectu, honoris erat, non potestatis, quam tamen labentibus annis impetravit.

ANNO DOM. 422.

ANNO U. C. 1175. PER. JUL. 5135. JUL. 467. DOM. 422. HONOR. 30. & 28. THEODOS. 21. & 15. *Sol.* 11. A. *Lun.* 5. *Indict.* 5. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 7. P. 26. *Mart.*

COSS. *Honorius Aug.* XIII. *& Theodos. Aug.* X.

Immortales Persarum delentur. Pax Varanis cum Theodosio.

I. QUæ Theodosio bellum gerenti adversus Varanem felix fortuna fuerat, prospera hoc & anno mansit. Optimo Principi, quam de hostibus victoriam retulerat, ea tumidos spiritus non afferebat, utpote apertissimè Dei munere impetrata. Quamvis ergo exercitus ipsius rem feliciter gessisset, pacem nihilominus amplecti voluit, misso *Helione*, quem plurimi faciebat, cum mandatis, ut cum Persis fœdus componeret. Qui ut venit in Mesopotamiam, Legatum de pace facienda præmisit *Maximinum* quemdam, virum facundiâ pollentem, Ardaburiique Magistri Militum assessorem, qui Varani dixit, se componendæ paci à Ducibus duntaxat, non ab Imperatore Legatum esse, belli hujus penitùs ignoto, quodque si resciret, facilè contempturo. Legationem Rex Persarum libenter amplecti volebat, ob annonæ penuriam, quâ exercitus premebatur. Verùm milites fortissimi, qui apud Persas *Immortales* vocantur, pacem non prius admittendam esse dixerunt, quàm ipsi Romanos aggrederentur. Quorum consiliis Rex obsecutus, Oratorem in abdito loco concludi jubet, dum mittuntur *Immortales*, qui Romanis insidias struerent. Ubi ad destinatum locum pervenere, in duas turmas divisi, quarum quælibet militum millia quinque complectebatur, partem quandam exercitus Rom. circumvenire statuunt. Romani unam tantum Persarum turmam cernentes, ad eam excipiendam se comparabant. Cùm prœlium jamjam committendum esset, pars Romani exercitus, cui præerat Procopius Magister Militum, ex colle prospexit. Qui cùm socios discrimen subituros cernerent, Persas à tergo adoriuntur. Quibus brevi temporis spatio ad unum cæsis, Romani ad hostes, qui ex insidiis prorumpebant, sese transferunt, eosque universos jaculis confixere. Sic Immortales deprehenduntur mortales, Christo eas pœnas exigente de his hominibus, qui plurimos numinis sui cultores interemerant. Varanes ex de clade certior factus, eam se nescire fingens, legationem admittit, Maximinum his verbis allocutus: *Non quòd Romanis cedam, pacem idcircò amplector, sed ut tibi gratificer, quem omnium Romanorum prudentissimum deprehendi.* Sic bellum cum persecutione, quæ in Perside adversus Christianos excitata fuerat, finem accepit. Ne hîc quidem præclaris facinoribus milites duntaxat gloriam suam extendere. Acacius Episcopus Amidæ pio opere apud omnes inclaruit, ut non solâ fortitudine, sed beneficentiâ quoque Persæ à Romanis vincerentur. Captivos septem mille, quos dum regio Arzanena vastatur, fecerant, Romani milites reddere nolebant. Id animum Varanis vehementer angebat, quòd fame captivi consumebantur. Miserorum libertatem haud quanquam negligendam putavit Acacius. Convocatos ergo Clericos sic suos alloquitur: *Deus noster nec lancibus indiget, nec poculis, utpote qui nec edat, nec bibat, nec re egeat ullâ. Vasa igitur aurea & argentea, qua Ecclesia possidet, distrahi consentaneum est, ut illorum pretio captivos redimamus, eisque cibos subministremus.* Ex conflatis ergo vasis pro captivis singulis pretium militibus solvit: liberatos aluit, tandemque viatico instructos ad Regem Persarum remisit. Quod mirandum Acacii factum cùm Varanem ingenti stupore perculisset, Acacii præsentiam conspectumque exoptasse ferunt, qui annuente Theodosio cupienti concessus est. Huic nostræ & de fine belli Persici, & de captivorum liberatione Chronologiæ Socrates præsidio est: *Quod quidem*, inquit, *contigit Consulatu Honorii* XIII. *& Theodosii* X. *anno quarto Olympiadis* trecentesima. Est tamen error in anno Olympiadis, qui *secundus*, non *quartus* fuit, utpote quæ anno superiore inceperat. Ex his patet, non accuratam Baronii Chronologiam esse, qui belli finem captivorumque ab Acacio liberationem in annum CCCCXX. Dom. contulit. Victoriam divinitùs Theodosio datam viri præstantes panegyricis celebrarunt, Eudoxia quoque Augusta heroico versu poëmata conscripsit.

Socr. l. 7. c. 21.

Socr. l. 7. c. 20.

Error Baronii.

Socr. l. 7. c. 21.

Castinus à Vandalis victus, fugam capessit.

II. At Deo minus prospero in Hispanias Honorius utitur imprudentiâ Castini atque invidiâ. Rem summatim Prosper oratione complectitur

ANNO DOM. 422.

plectitur in Chronico: *Hoc tempore exercitus ad Hispanias contra Vandales missus est, cui Castinus Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus praclarum, inepte & injuriose imperio ab expeditionis sua societate avertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus eum sequi, quem discordem superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum urbis, atque inde ad Africam prripuit, idque Reipublica multorum laborum initium fuit.* Nec imperio duntaxat, sed sibi quoque suâ Castinus superbiâ damno fuit, qui gravissimâ ab hostibus clade afficitur, ut nos Idacius monuit: *Castinus Magister Militum cum magna manu, & auxiliis Gothorum bellum in Batica Vandalis infert, quos cùm ad inopiam vi obsidionis arctaret, adeò ut se tradere jam pararent, inconsulte publico certamine confligens, auxiliorum fraude deceptus, ad Tarraconem victus aufugit.* Itaque error est Baronio scribenti, *Res hoc anno benè gesta est, licet dissenserint inter se Duces.* Pessimè quidem rem gessit Castinus, qui ingenti clade acceptâ fugam arripere coactus est. Lætitiæ tamen aliquid Honorio fuit ex Tricennalium suorum celebratione, in quibus *Maximus tyrannus, & Jovinus ferro vincti, adducti de Hispaniis atque interfecti sunt.* De perduellibus pauca in notitiam venere. Id legimus in Miscellanea: *Maximus apud Hispanias, factione autem Joviani, qui tunc in re militari clarus habebatur, tyrannidem assumpsit. Nec multò pòst separati utrique, & capti ab exercitu Honorii, eidem cùm apud Ravennam Tricennalia sua perageret, prasentantur.*

Bar. An. 422. n. 2.

Marcellin. Chr.

Misc. l. c. 3.

Patrocli ambitionem contundit Bonifacius. Hilario sua privilegia vindicat.

III. Tradit subinde nobis notabilia sua Ecclesia commemoranda. Patroclus Arelatensis, ambitione ardens, contempto Hilario Narbonensi, qui Metropolitanum agebat, Antistitem in Ecclesia *Lutubensi*, Gallicè *Lodeve*, ordinarat. Quæ res Clero hujus urbis adeò displicuit, ut querelis *Bonifacium* suis in *Patroclum* incenderet. Patrocli temeritatem à Canonibus Nicænis dissentaneam perstrinxit Pontifex, scriptâ ad Hilarium Epistolâ, *datâ quinto Idus Februarias, Honorio* XIII. *& Theodosio* X. *Coss. Ecce*, inquit, *ut charitas tua recognoscit, ex subditis Lutubensis Ecclesia Cleri ordo, vel plebis, preces suas & lachrymas ad nos quantum datur intelligi, magno cum dolore miserunt, dicentes Coëpiscopum nostrum Patroclum suâ petitione cessante, in locum decedentis Episcopi, nescio quem, in alia Provincia pratermisso Metropolitano, contra Patrum regulas ordinasse. Quod nequaquam possumus ferre patienter, quia convenit nos paternarum Constitutionum esse custodes. Nulli etenim videtur incognita Synodi Constitutio Nicana, qua ita pracipit, ut eadem propriè verba ponamus, Per unamquamque Provinciam jus Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse subjectas. . . Unde, frater charissime, si ita res sunt, & Ecclesiam suprà dictam Provincia tua limes includit, nostrâ autoritate communitus, quod quidem facere sponte deberes, desiderans supplicantium, & voluntate respectâ, ad eundem locum, in quo ordinatio talis celebrata dicitur, Metropolitani jure munitus, & praceptionibus nostris fretus accede.*

Bonif. Ep. 3.

Synodus Carth. 12. Quid decreverit.

IV. Eo quoque anno Synodus Carthaginensis, cujus tempus certum ignoratur, videtur esse coacta, ob duorum Episcoporum de Primatu contendentium dissidia. Occasione controversiæ olim obortæ Xantippum inter & Victorinum, qui seniores Numidiæ Antistites agebant, Concilio Milevitano primo constitutum fuerat, ut ab ordinatoribus suis Episcopi literas acciperent, Consulem & diem continentes, quibus inspectis, lis de Primatu, qui consecrationis Antiquitati cohærebat omnis, facili negotio componeretur. Quarum exempla literarum in matricula uniuscujusque Provinciæ, penes primæ sedis Episcopum pro tempore asservabantur. Quod apertè liquet ex capite 86. Codicis Africani: *Placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, ut matricula & archivus Numidia, & apud primam sedem sit, & in Metropoli, id est, Constantina.* Cùm verò crebriores Carthagine contentiones reperirentur, quàm aut Concilii habendi, aut negotiorum gerendorum causâ frequentabant, præsente Synodo statuitur, ut Primates ex singulis Provinciis ordinationum suarum Catalogum ad Carthaginensem Præsulem mitterent. Duo itaque Canones ad eam rem pertinentes, in hoc Concilio, quod Carthaginense 12. nuncupatur, sunt constituti. I. *Placuit, ut Primates diversarum Provinciarum nomina Episcoporum, sive decedentium, sive in eorum locum succedentium ad Ecclesiam Carthaginensem mittant.* II. *Ut prima sedis Episcopi ex consilio Carthaginensis Episcopi constituantur, quando fuerit oborta contentio.*

Lab. Concil. t. 2. 1605.

ANNO U. C. 1176. PER. JUL. 5136. JUL. 468. DOM. 423. HONOR. 31. & 29. THEODOSII 22. & 16. *Sol.* 12. *G. Lun.* 6. *Indict.* 6. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 1. *P. Aprilis* 14.

ANNO DOM. 423.

COSS. *Asclepiodotus & Marinianus.*

Honorius Placidiam pellit.

I. DEfuncto Constantio, tantâ se amicitiâ Honorius cum Placidia conjunxerat, ut amoris turpissimi suspicionem injiceret, narrante Olympiodoro: *Honorii erga sororem insitus affectus tantus fuit, ex quo Constantius ejus maritus vitâ decessit, ut perditè nimis amando, & assiduè os ejus osculando turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugerit.* Sed hic amor in magnum brevi se vertit odium, allaborantibus diligenter *Elpidiâ Placidia nutrice*, (perperàm nostro judicio Schotus vertit, *allaborantibus Spadusâ atque Elpidiâ*, quasi σπυδάζϰσης Spadusam significaret) iisque quibus tribuebat plurimum, *adjuvante etiam ipsas Leontee Curatore, ut & seditiones Ravenna frequenter existerent, (adharebat enim ipsi adhùc Barbarorum turba, cùm ex Ataulfi, tum ex Constantii Imperatoris conjugiis) & vulnera inferrentur. Donec tandem ob eas ipsas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Constantinopolim Placidia, fratre pravalente cum liberis ablegatur.* Culpæ Placidia non immunis fuit, si qua Prospero Tyroni fides, ad annum Honorii XXXI. *Placidia cùm insidias fratri tenderet, deprehensa est, & Romam exilio relegata.* Legendum *Novam Romam*, ut Prosper vero consentiat. Hæc fuere fortunæ vices, hæc ludibria, ut Imperatoris & filia, & soror, & conjux puerulos miserè trahens, solum vertere cogeretur: *Placidia Augusta*, inquit Prosper, *à fratre Honorio pulsa, ad Orientem cum Honoria & Valentiniano filiis proficiscitur.* Benignè amanterque suscipitur à Theodosio, qui jacentem, spoliatamque protexit, & paterno throno restituet postmodum.

Phot. Bibl. p. 198.

Mors Honorii.

II. Exilio Placidiæ diu non superfuit Honorius, qui hoc ipso anno mortalitatem exuit, intercutis aquæ morbo correptus. De loco mortis variant Autores: *Rempublicam*, Paulus inquit

Anno Dom. 424.

Aut ad Primatum locus mihi patere debuit, aut Episcopatus remanere non debuit. Clamet alius ejusdem Provinciæ Victor Episcopus, *Cui relicto in eadem pœna, in qua & Priscus fuit, nusquam nisi in Diœcesi ejus, ab alio communicatur Episcopo.* Clamet, *Aut ubique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui.* Clamet tertius ejusdem Provinciæ Laurentius Episcopus, & prorsus hujus vocibus clamet: *Aut in Cathedra, cui ordinatus sum, sedere debui, aut Episcopus esse non debui.* Qui sanè locus apertè statuere videtur, de Africæ Antistitibus esse à Romana Sede judicatum. Sunt viri eruditissimi, quibus sit in dubio, sitne Augustini ad Cœlestinum Epistola? Quorum rationes affert clariss. Du Pin & in Bibliotheca sua, & in Dissertationibus Historicis: *Habetur*, inquit, *tantùm in uno Codice ducentorum circiter annorum, & quidem Vaticano, ac proinde non parum suspecto. In cæteris autem omnibus omittitur, ut observarunt ii, qui nuper Epistolas Augustini mirâ diligentiâ in lucem ediderunt. Deinde hæc Epistola videtur elegantior, & rhetoricis figuris ornatior, quàm solent esse Augustiniana.* Du Pin Dissert. 4. p. 185. Addit in Bibliotheca sua, Cœlestium Legatos in Africam suos amandare haud potuisse, de judiciis suis executioni mandandis, perturbatis tum Africæ rebus à tyranno occupatæ. Non nobis tamen firma satis argumenta hæc esse videntur, ut Epistolam abjudicent Augustino. Ac ut ab ultima incipiamus, non tantæ Africam turbæ incesserant, ut Cœlestini legationem impedirent, qui ea Faustinum de Apiarii causa misit, ut mox Afrorum docebit Epistola. Nil juris quidem Joanni tyranno in Africa fuit, quam ab hostili invasione mirâ virtute defendit Bonifacius: & scribi Epistola prius potuit, quàm Hunni, Gothique, Joanni militantes in oris Africæ exponerentur, imò scripta quoque esse videtur, utpote quæ exarata est, simulatque Cœlestini creatio Africæ Præsulibus innotuit. Ad secundam rationem respondemus, nil mirum esse, si in scribenda Epistola magnos Augustinus admoverit affectus, cùm de restituendo Antonio Cœlestini legatio Ecclesiæ pacem disturbaret, tyrannidem inveheret, disciplinam everteret. Fussalenses quidem non minus ab Antonio sibi metuebant, quàm à tyranno. Neque prorsus insolens est Augustino, elegantias adhibere aut figuras, cùm opus est ad commovendos affectus. Sic in Epistola ad Hieronymum de litibus Rufinianis: *Heu mihi, qui vos simul alicubi invenire non possum. Procidérem ad pedes vestros, flerem quantum valerem, rogarem quantum amarem.* Neque etiam momenti satis in eo, quòd Epistola in uno duntaxat Codice reperiatur. Sunt & Cypriani Epistolæ, quæ in omnibus exemplaribus, præterquam uno desiderentur. Pauca quidem exemplaria sunt notæ tam optimæ, ut omnia complectantur. Ac profectò tantum sinceritatis Epistola habet, ut nihil supra. Statui etiam rerum Africanarum, temporumque ordini consentanea est. Nec impostoris honori, Sedis Rom. velificantis opus est. A stylo Isidori Mercatoris, veteratorumque ejusmodi toto cœlo discrepat, & ad temporis sui Latinitatem maximè quadrat, cui bono etiam hoc figmenti, cùm certo certius sit, Antonium à Cœlestino non fuisse restitutum? Epistolam ergo, ut genuinam, admittendam esse censemus. Quid igitur verbis Augustini respondendum, qui Episcoporum in Africa constitutorum causas dicit à Sede Rom. esse judicatas? Difficultatem clariss. *Du Pin* eâ ratione exiri posse putat: verba hæc Epistolæ, *ipsâ Sede Apostolicâ judicante, vel aliorum judicia firmante*, de Episcopis Metropolitano subditis intelligit: negat verò dixisse Augustinum, quòd *Priscus, Victor, & Laurentius Romam appellarint, sed tantùm, quòd puniti sint, licet Episcopatu non spoliarentur.* Summa solutionis hæc est, quæ nobis certè displicet. Illud quidem fatemur, exempla ab Augustini temporibus remotissima, quibus laudandis parcit, de subditis Romano Episcopo esse capienda, cùm Judicis ordinarii partes implevit, secus si delegati; quo non semel officio functus. Verbi gratiâ in causa Athanasii. Recentia verò exempla, quæ memorat Augustinus, sunt profectò judiciorum Romanæ Sedis. In eis igitur Prisci, Victoris, Laurentii negotia collocat, aut nulla sanè laudavit exempla Sedis Apostolicæ, judicantis & aliorum judicia firmantis, quæ tamen proponere debuit, ut constitutæ in Antonium ab Afris sententiæ æquitas deprehenderetur, cui consona erant Pontificum judicia. Dicente Augustino, *Existunt exempla, ipsâ Sede Apostolica judicante*, nonne perspicuum est, quæ subinde refert, ea his exemplis includi? Secus nil exemplorum induxisset. Est ergo locus vel de Judice delegato accipiendus, quæ partes Pontificibus Romanis non rarò sunt contributæ, vel de judiciis, pendente adhùc Canonum Nicænorum inquisitione ab Ecclesia Rom. pronunciatis. Anno CCCCXVIII. Sardicensium Constitutiones pro Nicænis Zozimus obtruserat. In Carthaginensi Synodo anno CCCCXIX. celebrata, Canones Sardicenses se *servaturos* professi fuerant, salvâ diligentiore inquisitione Concilii Nicæni. Labente eo intervallo Priscum, Victorem, Laurentium Africæ Episcopos ad Sedem Rom. confugisse quid miri? Ubi verò certè certòque patuit, nil à Nicænis constitutum esse ejusmodi, quod ipsorum nomine à Zozimo proferebatur, tum his appellationibus Africani Episcopi meritò intercessere.

B. N. pag. 203.

Hier. Ep. 93.

Du Pin Dissert. 2. 187.

Cart. 6. c. 7.

Synodus de causa Apiarii.

VI. Hoc quoque anno adversus *Apiarium*, Africæ facem atque perturbatorem novum damnationis judicium constituitur, quod magnum Annalium Conditorem latuit. Faustini precibus Apiarius Presbyteri honorem retinuerat, licet ab Ecclesia Siccensi removeretur. Faustini quoque operâ *Tabracensi* in Ecclesia locum habuit. At mutatione loci perditi animus hominis non mutatur. Novi criminis infamiâ respersus, à Tabracenis accusatur. Ecce iterum nova ad Pontificem Rom. appellatio. Sic erat in fatis, ut Romanum tribunal perditorum esset Clericorum perfugium. Redit ergo in Africam, comite Faustino Cœlestini Legato, cujus autoritate se restituendum putabat. Quid ad hæc Africani? Concilium cogunt, cui interfuere Aurelius, Valentinus, Antonius, Tutus, Servus Dei, Terentius, Fortunatus, Martinus, Januarius, Optatus, Celtitius, Theasius, Vincentius &c. Synodum fuisse à Carthaginensi diversam, ostendunt verba Epistolæ Synodicæ ad Cœlestinum: *Advemente ad nos sancto fratre, & Coëpiscopo Faustino, Concilium congregavimus.* Neque in aliom conjici annum patitur mentio, quàm de missis sibi ab Attico & Cyrillo Nicænæ Synodi exemplaribus agitant. Quid verò in novo Apiarii negotio gestum sit, Africani ipsi nobis exponant: *Optaremus siquidem, quemadmodum*

dum sanctitas tua de adventu Apiarii lætatos nos fuisse, missis per Compresbyterum nostrum Leonem litteris intimavit, ita nos quoque de ejus purgatione, hac scripta cum lætitia mitteremus. Esset profectò & nostra, & vestra modò alacritas certior, nec festinata, nec propera videretur, quæ adhùc tam de audienda, quàm de audito præcesserat. Adveniente sanè ad nos sancto fratre & Coepiscopo nostro Faustino, Concilium congregavimus, & credidimus ideò cum illo missum, quoniam sicut per ejus operam Presbyterio antè redditus fuerat, ita nunc possit de tantis criminibus a Tabracenis objectis, ejus laborante purgari. Cujus tanta ac tam immania flagitia decursus nostri examen invenit, ut & memoratis patrocinium potius quam judicium, ac defensoris magis operam, quàm disceptatoris justitiam superarent. Nam primùm quantum obstiterit omni congregationi, diversas injurias ingerendo, quasi Ecclesiæ Rom. asserens privilegia, & volens eum à nobis in communionem suscipi, quem tua sanctitas credens appellasse, quod probare non potuit, communioni reddiderat, quod minimè tamen licuit, quod etiam gestorum ex lectione melius cognosces. Quibus non obscurè Faustinum perstringunt, modis allaborantem omnibus, ut Apiarius absolveretur.

Quid in Synodo Carthaginensi adversus Apiarium sit constitutum.

VII. Indignus quidem erat *Apiarius* Faustini Cœlestinique præsidio; quod discussis tandem vitiligatoris nebulis conspicuum fuit. Pergant Africani Patres: *Triduano tamen laboriosissimo agitato judicio, cùm diversa eidem objecta afflictissimi quæreremus, vel moras Coepiscopi nostri Faustini, vel tergiversationes ipsius Apiarii, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, Deus Judex justus, fortis & longanimis magna impendio reseravit. Tetriore quippe ac pudiore obstinatione compressâ, quâ tantum lividum cœnum impudentiâ negationis volebat obruere, Deo nostro ejus conscientiam coarctante, & occulta, quæ in illius corde tanquam in volutabro criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repentè in confessionem cunctorum objectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus se ipse convicit, atque ipsam quoque nostram spem, quâ eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, convertit in gemitus: nisi quoniam istam nostram mæstitiam uno tantùm solatio mitigavit, quòd & nos labore diuturnioris quæstionis absolvit, & suis vulneribus qualemcumque medelam, & si invitâ ac suâ conscientiâ reluctante, confessione providit, Domine frater.* Ubi lachrymis suis atque confessione se prodidit, restabat aliud nihil, nisi ut in reum sententia promulgaretur. Pro suis ipsius ergo nefandis nequitiis de Christi Ecclesia Apiarium amovere. Ne verò admissis appellationibus Pontifices Romanæ Ecclesiæ Africanæ molesti forent postmodum, hæc etiam atque etiam observanda subjungunt: *Præfato itaque debito salutationis officio impendiò deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes, non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè advertet venerabilitas tua.* Hanc verò suam postulationem gravissimis rationibus muniunt. Justum scilicet esse, *negotia ubi orta sunt finiri*: cuique Provinciæ gratiam spiritus non defuturam: *transmarinum judicium ratum esse non posse, ad quod necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem adduci non poterunt.* Neque missis à latere Legatis Romanis rem posse peragi, quæ legatio nullâ Patrum Synodo constituta reperitur: non id sanè legi *in veracioribus* Nicænæ Synodi exemplaribus, quæ & ab Attico accepta, & à Cyrillo per Innocentium Presbyterum, & Marcellum Subdiaconum, Bonifacio directa fuerant. *Executores Clericos* Romanos Cœlestinus mittere nolit, *ne fumosum typhum seculi in Ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videantur inducere*: neve patiatur Faustinum amplius in Africa residere. Quibus accuratè perpensis, liquidò constat, Afrorum mentes id cogitationis non subiisse, quod Aulicis venit in animum. Concilium scilicet *modum prosequendæ appellationis alium instituisse rogasse*. Imò appellationes ad Sedem Romanam omnes prohibuisse, perspicuum est. Illud sanè non modum appellandi, sed appellationem abrogat omnem, quòd negotia ubi exorta sunt, componi debent: quòd Episcopos Metropolitanis commisere suis Nicæni Patres, quòd reo fas sit, *si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ, vel etiam universale provocare*: quòd in urbem testes adduci non possunt: quòd Papæ Legatorum à latere in Africam missio nullâ Patrum Synodo introducta sit. Quanquam si officio inferiorum Judicum Carthaginenses fungebantur, eo modo ad Bonifacium scripsisse, est prorsus indecorum.

Lab. Conc. t. 2. 1674.

Adrumetini Monachi liberumne negarint Arbitrium. Augustinus ad eos scribit.

VIII. Dum in Africa versamur, de occasione Augustino oblata, ut de Gratia & libero Arbitrio tractatum conficeret suum, mentio est cogitanda. Labente hoc anno *Florus* Adrumetini Cœnobii Monachus cùm *Uzalam* petiisset, cui Evodius Antistes erat impositus, in Epistolam, quam Sixto miserat Augustinus, incidit, eamque exscriptam Adrumetum direxit. Ubi lecta est, Monachi, qui Sancti Patris in mentem non satis penetrabant, dissensionibus agitantur. Eò tandem dissidia perducta sunt, ut *Cresconius* & *Felix* suscepto itinere ipsummet Augustinum & adire, & consulere voluerint. Quibus *Valentinus* Cœnobii Præpositus peccati causâ sumptus profectioni necessarios præbuit. Quis foret cardo disputationis, quæritur inter eruditos. Liberum Arbitrium ab Adrumetinis esse negatum, Baronii sententia est, quam & doctissimus ille Sismondus amplexus est. Verba sunt illustrissimi Purpurati: *Contrarium certamen incubuit, nempe adversus eos, qui negarent penitùs liberum Arbitrium. Erant hi ex Monasterio Adrumetino.* At bifariam Baronio hic erratum nobis est persuasissimum: tam in Chronologia scilicet, quàm in Historia. Sexennio pòst quàm illustrissimo Purpurato existimatum, exortæ sunt lites Adrumetinæ. Tantum verò abest, ut Adrumetini liberum Arbitrium inficias ierint, ut potius Semi-Pelagianorum in errorem propenderent, ut certissimis à clarissimo Norisio rationibus est demonstratum. Id perspicuè quidem ostendit ipsemet Augustinus, dum in Retractationibus causæ meminit, cur de Gratia, & Libero Arbitrio librum ediderit. Loquentem audiamus: *Propter eos, qui cùm defenditur Dei Gratia, putantes negari liberum Arbitrium, sic ipsi defendunt liberum Arbitrium, ut negent Dei Gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari, scripsi librum, cujus titulus est, de Gratia & Libero Arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum Monasterio de hac re cœperat esse contentio.*

Bar. An. 318. n. 30.

Aug. Retr. l. 2. c. 66.

Anno Dom. 423.

ribus scripto mandata, sed vivâ voce instituitur. Collationi Laurentius vir clariss. præerat. Pascentium vox Consubstantialis malè habebat, quam scilicet Scriptura non continebat. Regerebat Augustinus, Pascentium in Prof. fidei suæ, *Patrem ingenitum & incapabilem* dixisse, quæ voces æquè in Scriptura desiderantur. Ac Laurentius victoriæ palmam addixit Augustino. Pascentius tamen Augustinum à se debellatum esse, non ferendâ impudentiâ ubique locorum, palamque jactabat. De Collatione ea Possidius habet, digna quæ in Annales referantur: *Cum quodam etiam Pascentio Comite Domus Regiæ Ariano, qui per autoritatem suæ personæ Fisci vehementissimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac jugiter oppugnabat, & quàm plurimos Sacerdotes Dei simpliciori fide viventes, dicacitate ac potestate exagitabat & perturbabat, interpositis honoratis & nobilibus viris, apud Carthaginem ab illo provocatus, idem S. Augustinus coram contulit. Sed idem Hæreticus tabulas atque stylum, quòd Magister noster & ante congressum, & in congressu instantissimè fieri volebat, ne adessent recusabat. Et dum id pernegasset, dicens, quod metu legum publicarum periclitari talibus scriptis nollet; atque interpositis id placere, Augustinus Episcopus cum suis qui aderant Consacerdotibus videret, ut absque ulla Scriptura privatim disputarent, Collationem suscepit, prædicens, ut postmodum contigit, quòd post solutum conventum esse posset cuiquam liberum Arbitrium, fortè dicere, nullo Scripturæ documento se dixisse quod fortè non dixerit, vel non dixisse quod dixerit.* Finitâ disputatione separatis partibus Pascentius suam de Augustino victoriam mentiendo promulgat. Quæ cùm Augustinum non latuissent, ad ipsum scribit Pascentium, cui & gesta significat. Quæ si negaret, magnam testium copiam esse, quâ coargui posset. Semel rescripsit Pascentius, ut potius inferret injuriam, quam fidei suæ rationem ostenderet. Huic & disputationi aliam adjungamus, quæ cum Maximino Arianorum Episcopo ab eodem Augustino habita est. Cum Gothis in Africam Maximinus migraverat, utpote pastor cum suo grege. Apud Hipponem, quàm plurimis petentibus, inita disputatio est. Neque minimi pretii adversarius videbatur. Scripturæ loca habebat in promptu. Ac apertè hæc professus est: *Si fidem meam postulas, ego illam teneo fidem, quæ Arimini à trecentis & triginta Episcopis non solùm exposita, sed etiam subscriptionibus firmata est.* Negabat Maximinus venerandum Trinitatis mysterium. Affirmantemque Augustinum sic urgebat: *Dicis de Spiritu Sancto, quòd æqualis sit Filio.* Id verò suâ industriâ loquendique facilitate egit, ut *suâ novissimâ prosecutione multum longissimâ* totum, quod remanserat, diei spatium occuparet. Ut ergo Hippone Carthaginem reversus est, de Collatione se victorem recessisse jactavit. Quæ Augustino causa fuit, cur disputationem tribus libris comprehensam luci donaret.

Possid. Vit. Aug. c. 17.

Anno Dom. 424.

ANNO U. C. 1177. PER. JUL. 5137. JUL. 469. DOM. 424. THEODOS. 23. & 17. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 7. *Indict.* 7. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 2. & 3. P. 6. *April.*

COSS. *Castinus & Victor.*

Ardaburius restituendæ Placidiæ missus, Joannis in potestatem venit.

I. AFflictis Placidiæ amitæ suæ rebus adjutorium afferre, & pietate & gloriâ Theodosius permovebatur. Constantinopoli ergo

Anno Dom. 424.

cum liberis eam remittit, Augustæ dignitate exornatam. Valentiniano autem titulum imponit *Nobilissimi.* Submissus quoque exercitus, bellique Imperator utriusque militiæ Ardaburius cum Aspare filio, addito & Candidiano. Ut ad Thessalonicam ventum, Helicon Officiorum Magister in ea urbe Valentinianum veste Cæsaris induit. Ac primùm prospera Ardaburio fortuna fuit. *Phot. Bibl. 198.* Placidiam & Valentinianum ducens, Salonas vi cepit. Aspar verò assumptis secum equestribus copiis, & impressionis inopinæ celeritate, suspicionem præveniens, Aquileiam urbem maximam occupavit absque ullo negotio. Placidia & Valentinia ipsum comitantibus. Navalibus copiis contra tyrannum Ardaburius proficiscebatur, qui mutatâ fortunâ, hostis in potestatem venit. Quippe ventus quidem asper exortus Ardaburium unà cum duabus triremibus in manus tyranni detulit. *Philostorg. l. 12. c. 13.* Capto Ardaburio Joannes haud dubiam spem concepit, fore ut Theodosius necessitate compulsus, ipsum Imperatorem renuntiaret, si Magistrum Militiæ suæ salvum esse vellet. *Socr. l. 7. c. 23.* Anxius quidem tam Imperator, quàm exercitus erat, ne quid mali Ardaburius à tyranno pateretur. Benignè tamen comiterque adeò susceptus est, ut Joannes amicitiam cum eo copularit, referente Olympiodoro. Intereà Ardaburi filius Aspar, Placidiaque in maximo luctu versabantur. Multa Barbarorum millia in auxilium tyranno veniebant. Sed Candidianus pluribus occupatis urbibus, partâque rebus benè gestis nominis claritate, dolorem levat omnibus, animosque reddidit.

Bonifacius Comes: vitæ ipsius breviarium.

II. At Joannes, quem non latebat, quantum momenti rebus suis afferret Africa, eam totis viribus sibi conjungere parat. Regioni præerat Bonifacius, qui solus ex Occidentibus Comitibus Placidiæ fidem servans, pecuniam pro viribus submittebat, ad aliaque ei obsequia præstò erat. Dignus nomine suo Bonifacius, nostris est Annalibus celebrandus. *Phot. Bibl. 191.* Patria ipsi Thracia fuit, teste ipsius ad Augustinum Epistolâ: *Fugiens nunc usque vivo, Thrax natus, vix Scythiam evasi, duravi, tuendo sub Consule miles.* *Aug. Ep. 10.* Tantæ & pietatis erat & fortitudinis, ut Christiano majorne miles esset, ambiguum faceret. De militaribus virtutibus egregium Bonifacio testimonium reddit Olympidorus: *Vir erat heroicus, qui cum multis sæpè gentibus barbaris strenuè pugnavit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam verò & singulari certamine, & ut verbo dicam, barbaras variasque gentes Africâ expulit. Idem justitiæ vel in primis studiosus & abstinens, ac pecuniarum contemptor fuit.* *Phot. Bibl. p. 195.* *Ab eo etiam hoc patratum. Rusticus quidam uxorem præstanti formâ suam cum barbaro quodam è confœderatis milite consuescere novit. Rogat itaque Bonifacium, ut domesticum dedecus deploranti ferret opem. Ille cognito loci intervallo, & agri nomine, ubi adulterium patrabatur, hominem tum quidem dimisit, in posterum diem ad se redire jussum. Noctu autem insciis omnibus in agrum illum septuaginta stadiis dissitum profectus, deprehensi cum mœcha Barbari caput amputavit, eâdem nocte domum reversus. Redeunti dein ut mandatum fuerat, postridie marito Barbari caput obtulit, percontatus an novisset. Ille spectaculo percussus, & quasi sensu motus mox ubi agnovit, multis ob justitiam gratiis actis, domum lætus rediit.* Cum Castino, qui Consul processit, Bonifacio fuerant inimicitiæ. Castinum falsis *Sonia* suggestionibus

tio. Quòd si liberum Arbitrium extinxissent Adrumetini, tam hujus utique erroris meminisset, quàm illius, qui Gratiam evertebat, ut liberum Arbitrium tueretur. Utraque sententia coarguenda erat. Præterea Cresconius, Felixque Florum Semi-Pelagianismi accusarant; quem Valentinus sic purgat: *Servi tui Flori hæc est fides, pater, non sicut fratres illi sunt locuti. In præsentiarum audieram ab eo dictum, non juxta merita nostra dari donum pietatis, sed gratiam Redemptoris.* Error ergo Adrumetinus *Semi-Pelagianorum* fuit, *Prædestinatianorum* non fuit. 3°. Sic

Aug. Ep. 46.

Adrumetinis scribit Augustinus: *Librum vel Epistolam meam, quam secum ad vos suprà dicti attulerunt, secundum hanc fidem intelligite, ut neque negetis Dei Gratiam, neque liberum Arbitrium sic defendatis, ut à Dei Gratia separetis, tanquam sine illa, vel cogitare aliquid, vel agere secundum Deum ullâ ratione possimus, quod omninò non possumus.* Quòd si Adrumetini liberum Arbitrium inficias ivissent, dixisset utique Augustinus, *Neque negetis liberum Arbitrium*, non dixit verò, quia sartum tectumque ab illis servabatur. Neque virium aliquid esse putamus in argumento, quod ab Augustini verbis ducitur, ut Adrumetini Prædestinatianis afferantur:

Id. ib.

Venerunt ad nos duo juvenes, Cresconius, & Felix, de vestra congregatione se esse dicentes, qui nobis retulerunt, Monasterium vestrum nonnullâ dissensione turbatum, eò quòd quidam in vobis sic Gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum Arbitrium. Iterum dicimus, hæc non nos movent, qui scimus, veterem hanc Gratiæ & efficacis, & prævenientis defensoribus infamiam esse impositam, quòd liberum Arbitrium de medio tollant. Ea fuit & accusatio Cresconii, Felicis, nonnullorumque Adrumetinorum, qui ex discipulorum Augustini sententia id necessariò sequi existimabant. Quos sua sanè ratio fallebat. Componendis litibus currente anno Augustinus librum de Gratia & Libero Arbitrio editum, Cresconio & Felici dedit Valentino perferendum. Quo factum, ut quies & pax inter Adrumetinos tranquillè regnaret.

Theodoriti historia. Nativitas ipsius.

IX. Dum hæc in Africa geruntur, Theodoritus Cyri Episcopus, fulgidum Ecclesiæ sidus, suum in Oriente lucem dispergebat, sacrâ tectus infulâ, quam ante quinquiennium adeptus fuerat. Quis verò fuerit vir ille celebris, paucis est aperiendum. Theodoritus Antiochiam Syriæ patriam habuit. Nobilibus esse parentibus ortum ea ostendunt, quæ ipse de matre sua protulit. Audierat, Petrum Monachum ob miracula sua clarum sibi nomen fecisse. Ad illum igitur accedit, ut morbo, qui oculorum alteri insidens, artem Medicorum omnem superabat, remedium inveniret. Magnificis ea vestibus tegebatur:

Theodorit. Hist. Pat c. 9.

Habebat inaures, catenas & torques, & alia aurea, quæ sibi induerat, & vestem variam, ex sericis filis contextam. Quæ pauperem vilemque fœminam ornamenta non decent. Omnia hæc monente Petro deposuit, licet annos duntaxat *tres & viginti* natu esset. Tredecimum in matrimonio annum exegerat absque liberis, prohibente sterilitate. Quam quidem pia mulier non ægrè ferebat, utpote quæ ad Dei nutum & arbitrium sese componeret. At virum ejus ea sterilitas malè habebat, liberorum cupidum. Itaque hùc & illùc cursitabat, sanctos homines rogatum, ut precibus suis à Deo filios impetrarent. Insignis vir pietate fuit *Macedonius*, quem cùm Theodoriti genitor adiisset, roganti Macedonius apertè profitetur, natum ab orbis Conditore se petiturum, Deumque petitionem illam accepturum pollicetur. Elapsis tribus annis promissio necdum implebatur. Convenit ergo rursus Macedonium, promissi munus exigens. Quem Macedonius jubet, ipsius conjugem ad se mittere, cui venienti filium pollicetur, quem datori consecrari opus esset. Quarto post promissionem anno uterum gerit. Quinto a conceptione mense adest abortus periculum. At accersitus Macedonius, acceptam aquam cùm benedixisset, hauriendam ægræ præbuit, quo remedio effugit abortus periculum. Anno ætatis trigesimo

Theodorit. H. P. c. 13.

Theodoriti mater efficitur, qui id nominis accepit, quòd vel à Deo datus, vel Deo sanè consecratus, dicatusque fuisset. At dum vitam largitur filio mater, penè eam amisit. Deplorata jam erat puerpera, clausis oculis, febre vehementi laborans, notorumque sibi omnium ignara. Moribundæ Petrus, qui venerat, fuit auxilio. Ingressus vix solitam benedictionem impertierat, *Pax tibi filia*, cùm protinùs cilia erexisse dicitur. Subinde Petrus eùm jussisset ad preces decurrere, ut finem acceperet, morbo quoque finis imponitur. Repentè manat morientis è corpore sudor, ignis extinguitur, signa sanitatis apparent. Hæc est illa Theodoriti nativitas,

Theodorit. H. P. c. 9.

multis referta prodigiis, quæ anno Dom. circiter CCCLXXXVI. contigisse videtur. Quod præsens Petri senserat auxilium Theodoriti mater, cum filio communicatum voluit. Itaque singulis hebdomadis Theodoritum Petro mittebat, ipsius benedictionem ut acciperet. Quem & genibus impositum suis, uvis sæpius aluit, & pane. Sed & à Macedonio notitiâ pietatis infor-

Id. ib.

matus est. Cui sæpius talia ingerebat animis:

Theodorit. H. P. c. 13.

Natus es, ò fili, cum multis laboribus. Multas noctes Deum hoc solum perpetuò rogavi, ut tui parentes hoc ferent, quod te edito sunt nominati. Vide ergo, ut vitam agas dignam laboribus, ut qui antequam nascereris, promissis fueris dedicatus. Deo consecrata sordibus non sunt violanda. Nondum septimum ætatis annum absolverat, cùm ad S. Euprepii Monasterium, Antiochiâ non longè dissitum mittitur, bonis & literis, & moribus imbuendus. Dum in eo versatur, arctissimâ eùm Nestorio Joanneque Antiocheno amicitiâ copulatur. Præceptores habuit Chrysostomum atque Theodorum Mopsuestenum, à quibus & eloquentiam hausit, & Scripturæ rectè explicandæ rationem. Juvenem adhùc agebat, eùm à Porphyrio Antiocheno Lector est ordinatus: ab Alexandro dein, cui Porphyrius decesserat, ad Diaconi officium promovetur. Mortuo Isidoro, Cyriensis vacabat Episcopatus. Theodoritum in eo constitui Antistiti Antiocheno placuit. Cyrus urbs fuit Euphratesiæ Provinciæ, cujus Metropolis Hierapolis, cui deinde primo loco Cyrus subjungitur. Procopius libro secundo de Ædificiis Justiniani narrat, eam urbem à Judæis à Cyro dimissis esse conditam, qui in grati animi signum Liberatoris sui nomen civitati imposuere. Octingentas Parrochias habebat, totidemque Ecclesias, quibus Theodoritus præficitur.

Theodoritus Cyri creatur Episcopus. Quo anno? mores Sancti Præsulis.

X. Quoto verò anno ad hujus urbis Episcopatum Theodoritus evectus est, in dubio ponitur. Id anno CCCCXXII. contigisse, pro certo Baronius habuit, n. 10. Cujus sententiæ Theodoritus ipse favere videtur in sua ad Leonem

Anno Dom. 424.

nem Epistola, post Ephesinum Conciliabulum anno CCCCXLIX. scripta: *Cùm, inquit, viginti sex annis mihi ab universorum Deo creditam Ecclesiam per vestras preces rexerim, nec tempore beatissimi Theodoti, Orientis Præsulis, non tempore illorum, qui ei in Sede Antiochena successere, quantumvis levem subii reprehensionem.* Deductis ex XLIX. sex & viginti, supersunt quidem tres & viginti. At doctissimus vir Garnerius in aliam prorsus sententiam descendit, firmioribus præsidiis fultam: Theodoritum scilicet triennio prius Pontificatum iniisse, anno scilicet CCCCXX. Ad Nomum Consulem Theodoriti verba sunt Epistolâ 18. *In Monasterio tempus, quod Episcopatum præcessit, cùm exegissem, invitus Episcopus ordinatus sum. Annos XXV. ita vixi, ut neque in jus vocatus sim à quoquam, neque ipse quemquam vocaverim.* Ea Epistola data est anno 445. quo Nomus Consul processit, quæ causa fuit, cur ipsum eo titulo afficeret, cùm non ex præterita, sed præsenti dignitate viris illustribus titulos imponere, Theodorito moris esset: *Sic Florentium, qui anno 429. & Senatorem, qui 436. Consules fuerant, Consules non vocat, sed utrumque duntaxat Patricium; ambobus tamen post gestum Consulatum scribebat. Quia verò Zenoni atque Avieno misit litteras, quo anno Consulatum tenerent, ille anno 448. iste anno 450. utrumque Consulem nominat.* Consul igitur Nomus erat, cum ei Theodoritus scripsit, se in Episcopatu annos XXV. vixisse, qui si ex 445. deducantur, anni supersunt 420. Vel eo igitur ipso anno, vel proximè sequente Theodoritus Episcopatum iniit, quem à Theodoto Antiocheno Præsule adeptus esse putatur. Ita animo & vitâ constitutus Theodoritus fuit, ut ratio Episcopatus postulat. Extat ea de re insignis locus ipsius ad Nomum Consulem Epistola: *Prius quàm me conciperent, oblaturos se Deo polliciti sunt parentes, atque ab incunabulis, ut promiserant, devoverunt, & hoc modo educarunt. In Monasterio tempus, quod Episcopatum præcessit cùm exegissem, invitus Episcopus ordinatus sum. Annos viginti quinque ita vixi, ut neque in jus vocatus sum à quoquam, neque ipse quemquam accusarim. Nullus religiosissimorum Clericorum, qui sub me fuerunt, tribunalia tot annis frequentavit. Nec obolum, non vestem à quoquam accepi. Panem unum, vel ovum nullus domesticorum meorum accepit unquam. Præter panniculos, quibus amictus sum, nihil volui possidere. Publicas porticus ex reditibus Ecclesiasticis erexi, pontes duos maximos extruxi, balnearum publicarum curam gessi: cùm ex alluente flumine aquam haurientem civitatem nactus essem, aquæductum condidi, & carentem aquis civitatem explevi. Atque ut ista prætermittam, vicos octo Marcionis hæresi corruptos, unà cum vicinis locis ad veritatem volentes perduxi; vicum alium Eunomianis refertum, & alium Arianis, divinâ cognitionis luce illustravi, nullumque apud nos Dei beneficio hæresis lolium relictum est. Neque verò ista sine periculis præstiti, sed fuso plerumque sanguine, lapidatus ab eis persæpe, & ad ipsas Orci portas impulsus.* Quæ plura ad historiam Theodoriti pertinent, suis temporibus dividentur.

Gar. Diss. de Lib. Theod. c. 1. 174.

Theodorit. Ep. 81.

Anno U. C. 1178. Olymp. 301. Per. Jul. 5138. Jul. 470. Dom. 425. Theodos. 24. & 18. Valentiniani 1. Sol. 14. D. Lun. 8. Indict. 8. Epact. 24. Epact. Sol. 4. P. 19. April.

Anno Dom. 425.

Coss. *Theodosius Aug. XI. & Valentinianus Cæsar.*

I. JOannes, qui de fœdere ineundo cogitabat, delatum in suam potestatem Ardaburium humaniter exceperat. Quod capto ansam præbuit deturbandi tyranni. Cùm enim maximâ libertate frueretur, Joannis ductores, qui jam ad defectionem parati erant, contra tyrannum animat. Simul Aspari filio suo per literas significat, ut tanquam ad paratam victoriam adesset. Hæc Philostorgius. Asparis adventum miraculo comitatum Socrates narrat, Theodosii orationibus impetrato: *Angelus enim Dei sub pastoris habitu Aspari, eisque qui cum illo erant, ducem se itineris præbuit, easque per paludem Ravennæ adjacentem deduxit,* per quam *nemo unquam iter fecisse memorant. Cum igitur paludis aquas perinde atque aridum solum trajecissent, portasque urbis offendissent, tyrannum ipsum capiunt.* Philostorgii ut simplicior, sic & verosimilior narratio est: Asper *cum celeriter adventasset, unà cum equestribus copiis, conserto levi prælio captus est Joannes, proditione eorum, qui circa ipsum erant; & Aquileiam ad Placidiam & Valentinianum deducitur. Illic dextrâ manu prius amputatâ, posteà etiam capite truncatus est, cùm per unum ac dimidium annum tyrannidem exercuisset.* Addit Procopius, Joannem asino insidentem cum omni contumelia in hippodromo prius circumductum fuisse, quàm morti mitteretur. Laudes etiam Joanni multas contulit: Erat, inquit, *vir ingenio mitis, ac virtute præditus, qui annis quinque, quibus præfuit, nec delatoribus aures adhibuit, nec cædem ullam injustam, nec denique pecuniæ gratiâ quicquam fecit.* Quæ ut vera sint, valde dubitamus. Hîc quidem accurati munere Historici Procopius non fungitur, qui & Joanni imperium quinquennale contribuit, & Ardaburium Aspari filium dixit. Ut rebellionis reliqua prosequamur: *Ætius unus ex Ducibus Joannis tyranni, tertio post ejus obitum die supervenit, Barbaros adducens mercede conductos ad sexaginta ferè hominum millia. Commissoque inter ipsum, & Asparis exercitum prælio, multi ex utraque parte ceciderunt. Post hæc Ætius fœdus init cum Placidia & Valentiniano, & Comitis dignitatem accepit. Barbari verò auro accepto, iram & arma deposuerunt, & obsidibus datis, fideque vicissim acceptâ, in proprias sedes reversi sunt.* Hunni Joanni auxilio venerant, Ætii operâ patriam suam repetiere. Magna Ætio cum Hunnis familiaritas erat, quibus olim obses datus. Itaque cum ingenti auri pondere ad ipsos sibi amicitiâ conjunctos Ætius, à tyranno missus erat, cum mandatis ejusmodi, ut ex Frigerido novimus: *Cùm primum partes aversæ Italiam ingressæ forent, ipse à terga adoriretur, se à fronte venturum.* Ut finis rebellionis occiso Joanne Theodosio narratus est, magnum suæ pietatis specimen ostendit. Ludos Circenses edebat, cùm felix nuncium hoc allatum est. Quo audito populum esse alloquitur: *Eia, si placet, relictis Circi voluptatibus, ad Ecclesiam pergentes, Deo, cujus dextera tyrannum oppressit, grates persolvamus. His dictis, statim spectacula finita*

Joannes tyrannus occiditur.

Socr. l. 7. c. 23.

Philostorg. l. 12. c. 13.

Proc. de Bell. Vand. l. 1. c. 3.

Philostorg. l. 12. c. 14.

Socr. l. 7. c. 23.

Anno Dom. 425.

nita sunt & neglecta, & per medium Circum cuncti unà cum Imperatore psallentes, uno animorum vocumque consensu, & gratias agentes Deo, ad Ecclesiam processerunt, totumque in ea diem permanserunt.

Valentinianus creatur Augustus. Anni ipsius atque mores.

II. Cæso Joanne, Placidia & Valentinianus Cæsar Ravennam ingrediuntur. Novis autem honoribus patruelem Theodosius auctum voluit, addito Augusti titulo. Ea de causa in Italiam proficisci instituerat, ut & Valentinianum Augustum renunciaret, Italos prudentiæ suæ consiliis coram positus erudiret, ne tyrannis facilè obtemperarent. Ut Thessalonicam venit, morbo ulterius progredi prohibetur. Repetitâ ergo Constantinopoli, Helionem misit patricium, qui diadema afferret consobrino. Romam verò progressus Helion, *eam invasit, omnibusque eò confluentibus, Valentinianum jam septennem veste induit imperatoriâ.* Hæc Olympiodorus, quæ ipsius historiæ finem imponunt. Die XV. Octobris Valentinianum imperium iniisse statuunt eruditi, Sigonius atque Calvisius, quos Chronicum refellit Alex. *Valentinianus Junior à Theodosio creatus est Augustus, mense Hyperberetao, decimo Kal. Novemb.* Quod ex Socrate videtur desumptum: *Nunciata est nuncupatio Augusta Valentiniani Junioris, die XXIII. Octob.* Ex Legibus quidem hoc anno promulgatis, mensis Augustus labebatur, cùm solo adhuc Cæsaris titulo gauderet, teste adversus Manichæos Rescripto: *Manichaos, Hareticos, Schismaticos, nisi his emendatio matura subvenerit &c. Data VIII. Idus Augusti Aquileia D. N. Theodosio Aug. XI. & Valentiniano Casare Coss.* Quæ Lex est LXIV. Die quoque octavo Idus Octobr. adhùc Cæsar erat Valentinianus, ut liquet ex Lege XLVII. Cod. Theodos. de Episcopis, Ecclesiis & Clericis, data Aquileiæ. Porro Valentinianus anno Dom. CCCCLV. se & Anthemio Coss. XVI. Kalendis Aprilis interfectus est. Imperavit igitur annos XXIX. menses tres, dies XXIII. emortuari incluso: vixit annos XXXV. menses VIII. dies XV. Pessimi Valentiniano mores fuere, sanguineque, & Constantii patria, & avi materni Theodosii prorsus indigni. Quorum in notitiam ex hoc specimine Procopiano pervenire licet: *Occidentis imperio initio Valentinianus, quòd à Placidia matre in omni mollitie nutritus, atque illius vitio effeminatus esset, ad incantamenta, mathematicaque se convertit, atque matronis potiretur alienis, omni studio ac vita infamiâ curavit, quanquam & ipse uxore longè formosissimâ non carebat. Quapropter eò ob ignaviam venit, ut non solùm amissa non recuperaret, sed denuò Africam amitteret.* Ne hîc quidem Baronii error est dissimulandus, qui nummum à se exhibitum hoc anno cusum esse arbitratur. Nummi in altera parte Valentinianus Aug. dextrâ volumen Evangelii, sinistrâ super globum geminam crucem margaritis ornatam tenet. In altera parte Galla Placidia jacentem erigit Italiam. Ex inscriptione tamen apertè liquet, nummum non hoc anno quidem, sed Valentiniani in Tricennalibus esse percussum: *Votis XXX. multis XXXX.*

Socr. l. 7. c. 24. — *Socr. l. 7. c. 25.* — *Procop. de Bell. Vand. l. 1. c. 3.* — *Bar. An. 425. n. 4.* — Error Baronii.

Castinus fugit in Africam.

III. Castinus, qui nonnihil Joanni favisse videbatur, socordiæ pœnas suæ solvit Valentiniano. Qua de re Prosper audiendus: *Castinus in exilium actus est, quia videbatur Joannes sine conniventia ipsius regnum non potuisse praesumere.* Ac fugâ suâ exilii Decretum prævenisse visus est, ubi Joannem captum esse novit, & in Africam migrasse. Hanc ex Bonifacii Epistola conjecturam ducimus ad Augustinum scripta: *Castinus ille privatus ex Consule, vita mea ac nominis, ut notum est, persecutor, pejores committens ac fingens factiones, quasi meorum à me gestarum immemor donationum, Italiâ fugiens, meis se in Africam defensionibus tradidit committendum. ... Adoravit jaracam clavus.* Verebatur Bonifacius, ne sibi aliquid insidiarum Castinus strueret. Eximendo metui rescribit Bonifacius Augustino: *Vir illustrissimus Castinus sacramento se prodidit, quòd sit ab omni culpa & erroribus alienus.* Hæc in annum proximum sunt à Baronio relata, non sine anni unius prochronismo, si quid nostri valet acumen judicii. Hoc quoque anno Arelatum à Gothis est oppugnatum, qui imminente Ætio cladie aliquid passi sunt.

Aug. App. Ep. 10. & 11.

Theodosii de tempore ludorum Rescriptum.

IV. Ad res Ecclesiasticas nunc se convertat oratio. Cùm Theodosio pietas cordi esset, non placebat, dicatos celebrandis salutis nostræ mysteriis dies ludorum agitatione violari atque pollui. Hoc ergo Rescriptum promulgat: *Dominico, qui septimana totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniorum Christi Pascha, & in Quinquagesima diebus, quandiu cœlestis lumen lavacri imitantia, novam sancti baptismi lucem vestimenta testantur, quo tempore & memoratio Apostolica passionis, totius Christianitatis magistra, à cunctis ritè celebratur, omni theatrorum atque Circensium voluptate per universas urbes earumdem populis denegatâ, tota Christianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Dat. Kal. Febr. Constantinopoli, Theodosio A. XI. & Valent. Casare Coss.*

Theodosius à Monacho excommunicatur. — *Theodorit. l. 5. c. 38.*

V. Pietatis quoque suæ aliud Theodosius exemplum dedit atque humilitatis, quam tamen scrupulosiorem existimamus. Rem Theodoritus exequitur: *Vir quidam, professione Monachus, sed animo audacior ad Imperatorem accessit, ut aliquid ab eo postularet. Quod cùm sæpius frustra fecisset, tandem Imperatori Ecclesiasticâ communione interdixit, injectoque vinculo discessit. Verùm fidelissimus Imperator ad palatium reversus, cùm jam tempus instaret convivii, & adessent convivæ, negavit se prius cibum sumpturum, quam vinculo solutus esset. Atque idcircò unum ex familiaribus ad Episcopum misit, rogans mandare ei, qui ligaverat, ut vinculum demeret. Cùmque Episcopus respondisset, Non à quovis vinculum accipi oportere, solutumque eum esse renunciasset, solutionem non admisit, donec is, qui ligaverat, non sine multo labore quæsitus, communionem restituisset.*

Attici obitus & mores.

VI. Intereà Atticus Constantinopolitanus Præsul è vita morbo expellitur. Virum optimum tempus obitus sui præscivisse ferunt. Calliopo dixit Episcopo, dum urbe Nicæâ digreditur, *Cura, ut ante autumnum Constantinopolim venias, si me adhùc vivum videre cupis. Serius enim si veneris, superstitem me non reperies.* Nec à vero aberravit: *Anno quippe Episcopatus sui XX. die sexto Idus Octobris, abiit è vita, Consulatu Theodosii XI. & Valentiniani Casaris primo.* Calculo tamen errat Socrates, cùm annos duntaxat XIX. menses septem, minus tribus diebus Atticus Præsulem egerit, utpote qui anno Dom. CCCCVI. creatus est, Arcadio VI. & Probo Coss. ipso teste Socrate l. 6. c. 20. Attici funeri Theodosius non interfuit, sepulcro pridie conditi, quàm Princeps Thessalonicâ regiam in urbem reverteretur. Fuit Atticus elegans &

ANNO DOM. 425.

venustus in imponendis nominibus. Navale in Ostio Ponti Euxini situm, quod ab ultima vetustate Φαρμακεύς dicebatur, ipse Θεραπείας nominavit, ne fortè collectas ibi celebrans, locum illum infami vocabulo appellaret. Locum & è regione Chrysopoleos, in capite Bospori situm, gratum imprimis atque amœnum, Argyropolim appellavit. Quod memoriâ dignius, magnam ergo pauperes curam adhibuit. Ut enim novit, sexcentos in urbe Nicæa egenos esse, trecentos aureos Calliopio Presbytero distribuendos misit.

Socr. l. 7. c. 25.

Cui & hæc notanda scripsit: *Voles expendere illis, qui petere erubescunt, non iis qui omni vita sua tempore ventrem suum ad quæstum faciendum proposuerunt. Porro cùm dabis, nullam religionis in hac parte rationem habeas, id unum spectans, ut esurientes pascas, non ut eos discernas, qui à nostra religione sunt alieni.* Erroribus nihilominus infensus fuit, ut fidem sartam tectamque servaret. Cœlestium Pelagii discipulum urbe regiâ expulerat, ut nos Marius Mercator monuit. Legationem quoque Pelagianorum prorsus rejecit, quo nomine à Prospero carmine de Ingratis celebratur:

Quid loquar & curam, magna quam gessit in urbe
Constantinopoli, docto bonus ore Sacerdos
Atticus, antiquâ Legatos Hæreticorum
Confutando fide.

Pacis etiam Ecclesiasticæ studiosissimus fuit, utpote qui extinguendis Orientalium dissidiis Chrysostomi nomen in Diptychis inseri voluit.

Lex Valentiniani de Privilegiis Ecclesiarum.

Cod. Th. de Episc. l. 47.

VII. Ecclesiarum privilegia, quæ à Joanne tyranno violata erant, eis restituit Valentinianus, Rescripto apud Aquileam VIII. Id. Oct. dato: *Scilicet ut quidquid à divis Principibus constitutum est, vel quæ singuli quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetraverant, sub pœna sacrilegii jugi solidatâ æternitate serventur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares Judices debere deduci, infaustus Præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reservamus.* Quam verò affert Edicti sui rationem Valentinianus, ea sanè non est idonea: *Fas enim non est, ut divini muneris Ministri temporalium Potestatum subdantur arbitrio.* Quid enim est Pauli sententiam evertere, si hoc non est?

Rom. 13.

Omnis anima Potestatibus supereminentibus subjecta esto. Quam sic illustrat Chrysostomus: *Non ad evertendam Remp. Leges Christus conscripsit suas, ostendens quòd omnibus Sacerdotibus scilicet, & Monachis hæc præcipit.* Ut à vero hîc non abludat, Valentiniani puerilem animum, muliebreque Placidiæ ingenium in superstitionem proclive Clericorum ambitioni morem gessisse. Æquo quidem & bono congruis, causas Ecclesiasticas in Ecclesiæ foro tractari; verùm non minus æquum est de re civili suos Judices cognoscere, & divini muneris Ministros in negotiis ejusmodi Potestatum subdi arbitrio.

ANNO DOM. 426.

ANNO U. C. 1179. PER. JUL. 5139. JUL. 471. DOM. 426. THEODOS. 25. & 19. VALENTINIANI 1. & 2. *Sol.* 15. C. *Lun.* 9. *Indict.* 9. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 5. P. 11. *April.*

COSS. *Theodosius Augustus* XII. *& Valentinianus Aug.* II.

Fraude Ætii Bonifacius in suspicionem adducitur.

I. FOrtitudine auctoritateque suâ Bonifacius Comes Placidiæ rebus perquam utilis erat; neque aut in opere, aut fidelitate ipsius quidquam desiderabatur, cùm quæ Magnatibus invidia gloriæ alienæ inseritur, hanc Bonifacii cùm Valentiniano conjunctionem disturbat simul, & Imperii felicitatem. Tantæ causas calamitatis Procopius memorat:

Procop. de Bell. Vand. l. 1. c. 3.

Duo Romanorum erant tunc Duces, Ætius & Bonifacius, belli disciplina nulli suorum temporum secundi, verùm inter se in administratione rerum discordes. Præterea animi magnitudine, & reliquis virtutibus ita præstitere; ut si quis ipsorum alterutrum summum Romanorum dixerit, non erraverit. Bonifacium itaque Placidia Africæ totius Præfectum fecit invito, verum dissimulante Ætio, quòd nondum aperta esset inimicitia. Postquam verò is ad locum pervenerat, Ætius manifestò obtrectare laudibus ejus, malèque ad Placidiam referre, insuper quòd Africa tota per eum spoliaretur, accusare cœpit, Rem facile posse deprehendi, si jussus minimè reverteretur. Ubi verò hæc illa accepit, consilium sibi placere, seque ita facturam dixit. Ætius verò negotium præveniens, Epistolam Bonifacio scribit, uti caveat: eum Placidiæ suspectum haberi, quæritereque delendi occasionem, & hanc fore conjecturam, quòd primum absque ulla causa discedere juberetur. Quod ubi ille legit, missis è vestigio, qui eum revocabant, respondit, Se nullatenus nec Imperatori, nec matri obtemperaturum. Quocircà Placidia Ætium opinata rebus Imperatoris favere, maximèque fidum, illum verò infidum ac suspectum esse arbitrabatur. Bonifacius ex altera parte in hoc animi æstu, nec Imperatori movere bellum, impar viribus est ausus, nec Romam ob metum venire; sed Vandalis tantùm se conjungere cogitavit. Missis itaque qui Vandalos ad invadendam Africam excitarent, Barbarorum furori & Rempublicam exposuit, & Ecclesiam. Vandalicus ingressus cum anno proximè futuro copulatur.

Leporii Historia.

II. Commemoratis rebus Imperii, Ecclesiasticas referamus. Libente anno Carthagini Libellum Leporius suum Afris obtulisse videtur, non, ut Baronius putat, anno quadringentesimo vigesimo. Quis ille Leporius, doceat Cassianus:

Cassian. de Incar. l. 1. c. 4.

Leporius tunc Monachus, modò Presbyter, qui ex Pelagii, ut suprà diximus, institutione, vel potius pravitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus. Ita malè conceptam persuasionem magnificè condemnavit, ut non minus penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides. Quia primum est, errorem penitùs non incurrere; secundum, benè repudiare. Itaque in se reversus, non solùm in Africa, ubi tunc erat, atque nunc est, tam errorem suum cum dolere, quàm sine pudore confessus est. Sed etiam ad omnes admodum Galliæ civitates flebiles confessionis ac planctus sui literas dedit: scilicet ubi deviatio ejus prius cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur, & qui testes erroris antea fuerunt, iidem posteà correctionis essent. Eadem penè habet Gennadius Massiliensis, libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, c. 59. Gloriæ Augustini Leporii emendatio debebatur, quam edito libro testatam voluit. Extat liber Leporii, doctissimi curâ Sirmundi primum luci donatus: *Dominis beatissimis & venerandissimis Dei Sacerdotibus, & Proculo, & Cillenio, Leporius exiguus. Quid in me primum, ô Domini mei venerandi, & beatissimi Sacerdotes, accusem nescio; quid in me excusem, non invenio.* Geminorum errorum veneno mentem infecerat suam. Pelagium secutus erat, & de Incarnatione Verbi malè senserat: *Dicere*, inquit,

inquit, *verebamur, de Maria Deum natum.* Ac Gennadii verba ut usurpemus, *Quod male senserat de Incarnatione Christi, corrigens, Catholicam sententiam tulit, dicens manentibus in Christo duabus naturis, unam tredi Filii Dei personam.* Hunc ergo emendationis suæ Libellum, quem Africæ Episcopis obtulit, illi manu suâ firmarunt majori faciendæ fidei. Subscribentium nomina hæc fuere: *Aurelius* Carthaginensis, *Augustinus* Hipponensis, *Florentius* Episcopus Hipponensium Diarrytorum, Secundinus Aquensis. *Bonus* etiam & Dominus, nullo insigniti titulo. Librum suâ manu corroborant, qui illi ipsi videntur esse, de quibus Patres Africani hæc tradidere: *Illi qui cum eo* (Leporio) *venerant ad nos, cum illo correcti atque sanati sunt, sicut eorum subscriptionibus, quæ coram nobis facta sunt, tenetur expressum.* Leporii quoque emendationem Galliæ Episcopis significaverunt: *Dominis & honorabilibus fratribus & Consacerdotibus Proculo & Cylinnio. Filium nostrum Leporium apud vestram sanctitatem pro sui erroris præsumptione, meritò idoneèque correptum, cùm ad nos, posteàquam inde exturbatus est, venisset, salubriter perturbatum corrigendum, sanandumque suscepimus. Et sicut in supra dicto filio nostro ministerium vestrum humilitas nostra laudavit, sic etiam sanctitas vestra nostro ministerio gratuletur. Paterno igitur & fraterno corde suscipite, à nobis misericordi severitate correctum.* Alios & cum Leporio emendatos fuisse, Africani testantur. Cæterùm in Africa Leporio commorari placuit, cujus ad sanationem regionis hujus Episcopi valuerant plurimum, nec Gallias repetiit, ut à Cassiano audivimus. Et fortè is est, qui cum aliis Presbyteris præsens aderat, cùm Augustinus Eradium sibi successorem designavit. Duorum Cassianus *Leporiorum* meminit, unius Magistri, alterius discipuli, ut verba ipsius sonant: *Leporius illo enim, ut Leporius discipulus suus dixit, Dominum nostrum asserebat, Christum factum esse per baptismum.*

B. M. P. t. 7. p. 4.

Cass. de Incarn. l. 7. p. 0291.

Nùm Libellus Leporii fuerit ab Augustino conditus?

III. Paschasius Quesnellius vir doctissimus ejusmodi sententiæ est, Leporianæ Confessionis Augustinum autorem fuisse, utpote quæ à Leone sub Sancti Præsulis nomine laudetur, cui etiam ascribitur, in illo testimoniorum delectu, quem habet Actio secunda Concilii Chalcedonensis. Huic tamen opinioni assensus præbere nostros necdum potuimus. Et Leoni memoriæ aberrationem ascribere malumus. Hæc verò sunt sententiæ nostræ præsidia. Gennadius qui illis temporibus vixit, quibus Leporianus liber probè notus erat, suo Autori illum vindicat libro de Script. ill. c. 59. *Leporius adhùc Monachus postea Presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tamen, & conatu proprio, non Dei adjutorio obtinuisse crediderat, Pelagianum dogma cœperat sequi, sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus, scripsit emendationis suæ Libellum.* Quid disertius? Præterea Libello Leporius suo hanc subscriptionem addidit: *Ego Leporius Libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam, Deo volente, in finem usque teneo, medullitùs exprimere volens, coram Sanctis Episcopis, in Ecclesia Carthaginensi relectum subscripsi.* Quòd si Leporii Libellus est ab Augustino conditus, patentissimi se mendacii Leporius alligabat in subscribendo, quod est creditu difficillimum. Libellum enim *pro sensu suo* non dictavit Leporius illum, qui ab Augustino conscriptus esset. Quid opus figmento ejusmodi? Præterea Afri in sua ad Gallos Epistola Leporii librum esse prædicant: *Sicut per præsentiam susceptus est à nobis, sic per suam Epistolam suscipiatur à vobis: cui quidem Epistolæ nostrâ etiam manu subscribendum putavimus, ipsius esse testantes.* Quid est Libellum ascribere Leporio, si hoc non est? *Suam Epistolam:* potuitne disertius dici Leporii esse, Augustini non esse? Nùm rationis aliquid aut Afris fuit, aut Augustino, cur mentirentur, ac Leporio addicerent, quod Leporii non esse sciebant. Denique Cassianus, Gennadius, Facundus, Libellum Leporii esse docent. Cassiani, Gennadiique verba jam sunt audita: addamus & illa Facundi: *Scripsit Libellum satisfactionis Leporius ad Gallos Episcopos, quem venerabiles Patres, Aurelius atque Augustinus, & cæteri sic probarunt, ut ad faciendam veritatis fidem etiam suas ei subscriptiones adjicerent.* Permagni verò in ea quæstione sunt Afrorum Gallorumque testimonia. Causæ quidem nil erat, cur Libellum ab Augustino scriberetur, si Leporio peritiæ satis fuit ad illum conficiendum. Quam detrahere Leporio, Presbyteri ad gradum evecto, non videtur esse idoneum.

Fac. l. 1. c. 4.

Augustinus Eradium sibi successorem creat.

IV. A Leporio ad Augustinum transitus est opportunus. Vitæ jam secundum & septuagesimum, Episcopatus verò trigesimum secundum agebat optimus Præsul, cùm successorem sibi deligere voluit, ne se defuncto in creando Episcopo rixæ exorirentur. Solemnitati diem dixit Septembris XXVI. Quid verò sit in ea gestum, docetur Epistola CX. *Gloriosissimo Theodosio duodecies, & Valentiniano Augusto iterum Consule, sexto Kal. Octobris, cùm Augustinus Episcopus unà cum Religiano & Martiano Coepiscopis suis consedisset in Ecclesia Pacis Hipponensium Regiorum, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnabâ, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eradio, Presbyteris, astante Clero, & frequenti populo, Augustinus Episcopus dixit, . . . Omnes in hac vita mortales sumus, & dies hujus vitæ ultimus omni homini est semper incertus. Verùm tamen in infantia speratur pueritia, & in pueritia speratur adolescentia, & in adolescentia speratur juventus, & in juventute speratur gravitas, & in gravitate speratur senectus. Utrum contingat, incertum est, est tamen quod speretur. Senectus autem aliam ætatem quàm speret, non habet. Incertum est enim ipsa senectus quamdiu sit hominis, illud tamen certum est, nullam remanere ætatem, quæ possit succedere senectuti. Quia voluit Deus ad istam civitatem cum vigore ætatis adveni, & tamen juvenis fui, & senui. Scio post obitus Episcoporum per ambitiosos atque contentiosos solere Ecclesias perturbari, & quod sæpè expertus sum, & dolui, debeo quantum ad me attinet, ne contingat, huic prospicere civitati.* Eradium ergo Presbyterum sibi successorem designat. Nitebatur exemplo Severi Milevitani Præsulis, qui futurum sibi Episcopum indicaverat, Severo defuncto creatum. Tanto Eradius fastigio non indignus erat, cujus virtutibus hoc Augustinus testimonium reddidit: *Non est opus me de laudibus ejus aliquid dicere: faveo sapientiæ & parco verecundiæ. Sufficit quia nostis eum, & hoc me velle dico, quod vos velle scio, & si ante nescirem, hodie probarem.* Quæ pauca Eradio sunt honorifica. Ut Eradii nomen auditum, *à populo acclamatum est, Deo gratias; Christo laudes, dictum est vicies ter: exaudi, Christe, Augustino vita, dictum est sexies decies. Te Patrem, te Episcopum, dictum est octies. . . . Te*

ANNO DOM. 426.

Patrem Eradium Episcopum, dictum est sexies. Ubi conticuere, Augustinus testatur, in Eradio nolle fieri, quod in se factum fuerat, qui vivo eum Valerio sederat Episcopus, quod Concilio Nicæno prohibebatur. Dixit igitur: Eradius *erit Presbyter ut est, quando Deus voluerit, futurus Episcopus. Quidquid est, quod à me perferebatur, ad illum perferatur. Ubi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium.* Gesta hæc, & celebratione Eucharistiæ, & precibus pro Augustino Eradioque firmata sunt. Mos ille creationibus designationibusve Episcoporum acclamandi sæpius haud illi absimilis, qui in nuncupandis Imperatoribus adhibebatur. Sic Taciti Imperatoris in electione refert hæc Vopiscus: *Et Trajanus ad imperium senex venit, dixerunt decies; Et Adrianus ad Imperium senex venit, dixerunt decies. . . . Severus dixit, Caput imperare, non pedes, dixerunt tricies; Animum tuum, non corpus eligimus, dixerunt vicies. Tacite Auguste, Dii te servent.* Acclamatum est & à populo, *Felicissime Tacite Auguste, Dii te servent.*

Vopisc. Tacit. c. 5.

Chronotaxis librorum, quos à designato successore ad usque obitum condidit Augustinus.

V. Ut quieti otioque vacaret, Eradium Augustinus sibi successorem designari noluit: aliud prorsus in animo volutabat. Non nescius erat, cujusvis esse hominis errare, nullius nisi insipientis perseverare in errore: ac in scriptis, quæ confecerat plurimis, non pauca esse, quibus emendatione opus erat. Diu sanè erat, cùm de Retractationibus instituendis cogitabat, ut ex sua ad Marcellinum Epistola certum est: *Si mihi Deus quod volo, præstiterit, ut omnium librorum meorum quæcunque mihi rectissimè displicent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem, tunc videbunt, quòd non sim acceptator persona mea.* Ex hoc consilio modestum Augustini cognoscimus animum & prudentem, cùm plerique hominum sint ita comparati, ut quæ temerè dixerint, aut scripserint, defendant pertinacius præ studio vincendi: quasi redire in viam, aut emendari pudor esset. Cùm igitur ex facto suo aliquantum otii à negotiis Episcopalibus sibi comparasset, Retractationibus scribendis animum admovit. Prius tamen absolvit libros de Civitate Dei, quorum meminit in libro Retractationum secundo: *Hoc autem de Civitate Dei grande Opus tandem viginti duobus libris est terminatum.* Porro ingenti huic Operi anno proximè sequente colophonem imposuit, ut ex libro XVIII. colligitur. A Consulatu quippe Manlii Theodori, qui anno CCCXCIX. gestus est, annos fermè triginta numerat: *Ex quo,* inquit, *usque ad hoc tempus per triginta fermè annos, quis non videat, quantum creverit cultus nominis Christi.* Cùm igitur quatuor adhùc libri conficiendi superessent, non incepisse quidem Retractationes videtur suas, nisi anno CCCCXXVIII. Illud etiam ex Possidio colligimus, de Retractationibus ea commemorantem: *Ante proximum verò diem obitus sui à se dictatos & editos recensuit libros, sive eos, quos primo tempore conversionis suæ adhùc Laicus, sive quos Presbyter, sive quos Episcopus dictaverat.* Quæ cùm ita sint, falli Possidius videtur, qui Vandalorum in Africam ingressum Retractationibus posteriorem esse tradit. Mentione quippe Retractationum injectâ, subjungit: *Brevi consequente tempore divinâ voluntate & potestate provenit, ut manus ingens diversis telis armata. . . . Africa influxisset.* Cùm enim Vandali anno CCCCXXVII. in Africam penetrarint, consequens ex Possidio foret, opus Retractationum præsente anno absolutum fuisse, quod nec Augustino satis consentit, nec Possidio. Porro quæ labente quadriennio ad obitum usque suum opera lucubravit Augustinus, ordine suo recensere, non erit inutile, eò magis, quod & hìc multum peccasse videatur Baronii Chronologia. Hoc quippe anno & librum de Hæresibus ad Quodvultdeum; & Hilarii Prosperique ad Augustinum Epistolas exaratas esse censet. At profectò fallitur. Honoratus Arelatensis, Patrocli, quem Barbatus labente anno occidit, successor, jam Hilario Arelatensi decesserat, cùm Prosper de Semi-Pelagianis Massiliensibus ad Augustinum scripsit. Quid his disertius? *Unum eorum præcipue auctoritatis, & spiritualium studiorum virum, Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat beatitudo tua, admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tua esse doctrina.* Est ergo Augustinianorum Operum, quæ à labente hoc anno ad usque Sancti Episcopi ultimum confecta sunt, Chronotaxis aliâ ratione disponenda, ac Baronio placuit. Ut sibi successorem Eradium constituit, quæ Operi de Civitate Dei deerant, additis libris quatuor, ea prorsus absolvit. Deinde ad Retractationes scribendas animum appulit, quæ anno CCCCXXVIII. sunt ad umbilicum perductæ. Dum porro Alypius in urbe versatur, ex octo libris Juliani, quinque à se descriptos Augustino refellendos misit, qui nobili adversario iterum concurrit. Dum totus est in coarguendo Juliano, alteram *Quodvultdei* accipit Epistolam, ut de Hæresibus tractatum ederet: petentis annuit desiderio. Cujus libri ætas non obscura est, ex verbis Augustinianis ad Quodvultdeum, libro de Hæresibus præmissis: *Duo volumina jam absolveram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosque ducentos octoginta duos esse cognovi. Restabant Epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant, & plurimas Epistolarum legeram, sed adhùc nihil inde dictaveram, cùm me isti Juliani libri occupare cœperant.* Intereà *Prosper, Hilariusque* scribunt Augustino de Massiliensium sententia. Quibus ut respondeat, anno itidem CCCCXXIX. de *Prædestinatione Sanctorum,* & *de Bono Perseverantiæ* libros fecit: *Studium,* inquit, *fraternamque dilectionem, filii charissimi, Prosper & Hilari, quâ eos, qui tales sunt, ita non vultis errare, ut post tot libros de hac re, atque Epistolas meas adhùc me desideretis hinc scribere, tantum amo, quantum non possum dicere.* Retractationes quidem libri & de Prædestinatione Sanctorum, & de Bono Perseverantiæ exceperunt, quorum non semel etiam meminere. Capite quarto verbi gratiâ de Prædestinatione Sanctorum hæc habentur: *De hoc primo duorum illorum libro in secundo Retractationum primùm locutus sum.* Dum verò in refellendo Juliano totus est, pugnam cum vita dimittit, anno CCCCXXX. Hinc Prospero scriptum: *Augustinus Episcopus, per omnia excellentissimus, moritur V. Kal. Septemb. libris Juliani, inter impetus obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens.*

Aug. Ep. 7.

Aug. Retr. l. 2. c. 43.

Aug. de Civit. l. 18. c. 54.

Possid. Vit. Aug. c. 28.

ANNO DOM. 426.

Error Baronii.

Bar. An. 426. n. 19.

Aug. l. 7. 1126.

Aug. de Præd. Sanct. c. 4.

VI. Ad nimiam ambitionem Patrocli Arelatensis mores incubuerant. Quâ factum, ut viros pietate insignes convitiis pluribus laceraret: *Erotem & Lazarum* probos Episcopos vexaret: *Proculum* Massiliensem de Ecclesia benè meritum, proscinderet, multaque tantis indigna viris, Zozimo suggereret, qui dentaria Epistolis

Patroclus Arelatensis occiditur.

eos

cos appetierat. Turpissimam profanus homo Simoniam exercebat, teste Prospero Tyrone ad annum Honorii ix. *Patroclus Arelatensis Episcopus infami mercatu Sacerdotia venditare ausus.* Ecclesiæ perturbatori, innocentiæque convitiatori non faustus expectandus erat exitus. Justo igitur numine, qui famam fratrum lacerarat, barbaris manibus discerpitur: *Patroclus Arelatensis Episcopus à Tribuno quodam Barbaro multis vulneribus laniatus occiditur. Quod facinus ad occultam jussionem Felicis Magistri Militum referebatur. Cujus impulsu, ut creditum est, etiam Titus Diaconus, vir sanctus, Romæ pecunias pauperibus distribuens, interficitur.* Non ut Titum, sic Patroclum Sancti titulo Prosper afficit. Titi memoria Diaconi in Martyrologio Rom. die Augusti xvi. celebratur. Patroclus verò nullum in eo locum invenit. Patroclo successit Honoratus, Monasterii Lirinensis Abbas, & conditor, uti ex sermone de Maximo colligitur: *Dignum*, inquit, *cui primus ille fundator gubernacula Lirinensis navis post se moderanda committeret.* Brevis fuit Honorati Pontificatus, qui solo biennio perduravit. Excessit anno ccccxxix. die Januarii xvi. quo defuncti memoria recolitur.

Prosp. Chr.

B. M. P. t. 6. p. 655.

Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus creatur.

VII. Occidente relicto, quid rerum in Oriente geratur, recenseamus. Attici, qui superiori anno excesserat, sedem complures ambiebant. Cathedræ & magnitudo, & splendor non ambitionem Laicorum modò, sed populorum quoque inflammabat dissidia, aliis alium postulantibus. Quidam *Philippum*, nonnulli *Proclum*, utrumque Presbyterum sibi cupiebant. Plebs verò universa communi consensu *Sisinnium* optabat. In suburbano Constantinopolitano, cui nomen est *Elea*, Presbyteri gradum fuerat consecutus. Situm est hoc suburbanum ex adverso urbis regiæ, & illic ex antiqua consuetudine dies festus Ascensionis Dominicæ ab universo populo celebratur. Sisinnii desiderio flagrabant Laici omnes, utpote qui celeberrimus esset, & pietatis nomine, & curâ pauperum, quibus fovendis ultra vires incumbebat. Prævalente populi studio, pridie Calendas Martii Sisinnius ad Episcopatum promovetur, Theodosio xii. & Valentiniano ii. Coss. Ad inaugurandum Sisinnium magnum in urbe regia Concilium celebratur, de quo mox pluribus. Brevis Sisinnii Pontificatus fuit, qui biennium non exhausit. Mortuo Cyzicenorum Episcopo, Proclum huic urbi Præsulem imponit. Dum eò profectionem parat, Cyziceni *Dalmatium* Monachum, Episcopum sibi constituunt, Lege contemptâ, ne præter sententiam Constantinopolitani Antistitis ulla fiat Sacerdotis ordinatio. Quam neglexere Legem, quod privilegium soli Attico concessum esse videretur. Mansit ergo Proclus in Ecclesiis urbis regiæ, ubi concionando magnam gloriam adeptus est.

Socr. l. 7. c. 26.

Socr. l. 7. c. 38.

Synodus Constantinopolitana consecrando Sisinnio. Quid in ea gestum.

VIII. Sisinnio consecrando magnam Synodum diximus esse coactam, cujus pauca supersunt vestigia, quæ Photio debentur. Concilii meminere Baronius atque Labbeus, non suo tamen loco, utpote anno Dom. ccccxxvii. repugnante Photio, qui nobis Autor est, ut eum anno ccccxxvi. conventum celeberrimum copulemus. Verba Photii referamus, quibus & nostra firmo talo stat Chronologia, & de gestis Synodi in Messalianos monemur: *Sisinnius Constantinopolitanus, & Theodotus Antiochenus communem Epistolam ad Bernianum & Amphilochium, cæterosque in Pamphilia Episcopos scripsere, cujus Epistolæ hæc inscriptio est: Deo charissimis sacrorum collegis Berniano, & Amphilochio, omnibusque adeò in Pamphilia Episcopis, Sisinnius atque Theodotus, & universa Sancta Synodus, quæ Dei gratiâ in magna urbe Constantinopoli coacta est, consecrandi causâ Deo amantissimi Episcopi Sisinnii, jussu & autoritate pientissimi & Christo chari Imperatoris nostri Theodosii, salutem in Domino.* Hic est Synodicæ titulus: pergit Photius narrare, quid Synodus in Messalianos decreverit: *In ea ipsa Epistola Neon Episcopus exclamavit, ut si quis post anathematismum ullo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo in suspicionem mala hujus sectæ incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem pœnitentibus constitutas pœnas luiturum se polliceatur. Pari cum hoc periculo, & eum subjicit, qui consentiat applaudatque sive Episcopus, sive quis alius ille fuerit.* De Messaliano suo est loco traditum. Cùm porro inaugurando Sisinnio ea Synodus coacta fuerit, apparet, in Baronio aliisque errorem esse, qui anno 427. illam assignant, quasi verò Sisinnius, qui ultimo Februarii anni ccccxxvi. electus est Episcopus, anno duntaxat sequente consecratus fuisset.

Phot. Bibl. c. 52. p. 39.

Bar. An. 427. n. 23.

Philippus Sidetes.

IX. Sisinnianæ ordinationi Philippus fuit impatientissimus, ut & consecratum & consecrantes pluribus temerè reprehenderet in sua, quam conscripsit, Historia Christiana. Quis verò fuerit ille Philippus, qui Scriptoribus Ecclesiasticis inseritur, dictu non intempestivum. *Side* Pamphiliæ urbs est, ex qua Philippus originem duxit. Muneri Diaconi gaudens, cum Joanne Chrysostomo plurimum versabatur. In studiis verò literarum multum operæ laborisque posuit. Ac cùm libros sibi complures collegisset, multa elucubravit. Juliani Imperatoris libros confutavit, Christianamque composuit Historiam, libris triginta sex constantem. Singoli verò libri tomos plures continebant: adeò ut simul omnes essent propemodum mille numero. Variam quidem eruditionem in id opus congesserat, ut doctus videretur. Geometriæ, Musicæ, Astrologiæ, Insularum, arborum, montium mentionem fecerat. Judicium tamen in eo requirebatur, cùm tantâ rerum mole laxum opus atque solutum, doctis pariter & indoctis foret inutile. Illi inanem verborum repetitionem damnabant: hi dictionis ornatum non perspiciebant. Neque ordinis observans fuit. Commemoratis enim Theodosii gestis, statim ad Athanasii tempora recurrebat. Socratis censuræ ea Photii non absimilis est, qui Historiæ Philippi tres & viginti libros legerat: *Lectum est*, inquit, *Philippi Sidetæ Opus, cujus titulus, Christiana Historia, ducto inde initio, In principio creavit Deus cœlum & terram. Et persequitur Mosaica historiæ quædam succinctè, quædam copiosè, multis ubique verbis usus. . . . Multum admodum verborum, sine ulla tamen urbanitate, aut gratia profundit. Quin & satietatem affert, aut potius molestiam, atque ostentationis plus habet, quàm utilitatis. Inseruit & plurima historiam nil attinentia, ut non tam historiam esse, quàm alienorum negotiorum tractationem, adeò ineptè effunditur, dixeris.* Melius fuit Philippi opus, quod in Julianum condidit, si qua fides Nicephoro: *Opus magnificum*, inquit, *in quo Juliani contra sacra Biblia scriptum evertit, reliquit.*

Socr. l. 7. c. 27.

Phot. Bibl. c. 35. p. 22.

Niceph. l. 14. c. 26.

Marcionitis persanandis Theodoriti labor.

X. Intereà temporis Theodoritus omni ratione dimicabat, ut Marcionitarum error ex

Anno Dom. 426.

ſus ditione pelleretur. Ac multa quidem mirabilia refert, quorum fides ſit penes Autorem. Nocte quâdam Dæmonem Syriacè clamantem audivit, *Cur bellum geris cum Marcione?* Mortem & Theodorito ſe jactabat illaturum, niſi Martyrum choro, Jacoboque Monacho cuſtoditus fuiſſet atque munitus. Quid rei eſſet & Martyrum ille chorus, & Jacobi cuſtodia, expoſuit ipſe Theodoritus: vas ſcilicet olei, cui complures benedictionem Martyres infuderant; vetuſque Jacobi indumentum, quod requieſcenti erat cervicali. Maximum Marcionitarum vicum ingreſſurus, aliquem miſit, qui Jacobum interrogaret, num Deus proficiſcenti eſſet auxilio? Percunctanti reſpondet Jacobus, dum hymnos incipit, ſe vidiſſe ſerpentem igneum, qui ab Occidente in Orientem reptabat. Peractis dein tribus orationibus, caudam anguis capiti conjunctam cernit. Fuſis rurſus precibus octo, illum aſpicit duas in partes diſſectum & in fumum reſolutum. Quæ ſigna ruentis erant Marcioniſmi. Ac manè quidem Marcionitæ Theodorito comitibuſque gladios nudos oſtendebant. Horâ diei tertiâ curam ſui duntaxat gerebant: octavâ verò diſperſi, ingreſſum in vicum permiſere: *Statim autem invenimus æneum ſerpentem, qui ab ipſis adorabatur.* Theodoriti curâ atque diligentia Marcionitæ relictis erroribus, ad frugem venere.

Theodor. H.R. c. 21.

De Templis Ethnicorum Lex Theodoſii.

Cod. Th. de Pag. LXXV.

XI. Non Marcionitarum modò, verùm etiam Ethnicorum rebus calamitas incidit. Placuit Theodoſio Idololatriæ reliquias è ditionis ſuæ finibus exterminare, Lege datâ XIX. Kal. Decembr. *Omnibus ſcelerata mentis Pagana exſecrandis hoſtiarum immolationibus, damnandiſque ſacrificiis, cæteriſque antiquarum Sanctionum autoritate prohibitis interdicimus. Cunctaque eorum Fana, Templa, Delubra, ſi qua etiam nunc reſtant integra, præcepto Magiſtratuum deſtrui, collocationeque venerandæ Chriſtianæ Religionis ſigni, expiari præcipimus. Scientibus univerſis ſi quem huic Legi apud competentem Judicem idoneis probationibus illuſiſſe conſtiterit, eum morte eſſe mulctandum.* Ethnici, qui Templa deſtrui ſua ægrè ferebant, in alios uſus mutari cupiebant, quod à Chriſtianis factum collocatâ Cruce.

Anno Dom. 427.

Anno U. C. 1180. Per. Jul. 5140. Jul. 472. Dom. 427. Theodoſ. 26. & 20. Valentin. 2. & 3. *Sol.* 16. B. *Lun.* 10. *Indict.* 10. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 6. P. 3. *April.*

Coss. *Hierius & Ardaburius.*

Bonifacius Vandalos immittit Africæ. Pietate ſuâ labitur.

I. SÆpenumerò obſervatum eſt, fortiſſimos viros in Principum ſuorum indignationem venire, poſtquam fidelitatem in ſuſpicionem adduci ſuam, meritaque in patriam ſperni, & pro nihilo haberi conſpexere, quod & Bonifacio Comiti contigit. Vir erat magnanimus, pietatemque ſe colere præferebat: ſed mutabili ratione labuntur mortalium ingenia; adeòque à priſtina virtute deſcivit Bonifacius, ut affectibus indulgens, ſuis Barbarorum furori Africam, Arianorum & furoribus & venenis Eccleſiam exponeret. Ac primùm antequam perduellem ageret, fulgida ea pietas, quæ Africæ admirationi fuerat, languere cœpit, nec perinde atque debebat, in laudis & gloriæ cupiditate verſata eſt. Mortuâ priore uxore, recentiore adhùc obitu à mundanis rebus adeò abhorruit Bonifacius, ut Auguſtino & Alypio *apud Tubunas* teſtatus ſit, ſe rebus velle publicis nuncium remittere, ut in otium ſe ſanctum conferret, *atque in ea vita viveret, in qua ſervi Dei Monachi vivunt.* Ut dolor amiſſæ conjugis evanuit, in alias ſe nuptias conjecit, ductâ *Pelagiâ*, muliere ditiſſimâ. Qua de re ipſius Auguſtini audire verba jucundum erit: *Navigaſti, uxorem duxiſti: ſed navigaſſe obedientia fuit, quam ſecundum Apoſtolum debebas ſublimioribus poteſtatibus: uxorem autem non duxiſſes, niſi ſuſceptam diſerens continentiam, concupiſcentiâ victus eſſes. Quod ego cùm comperiſſem, fateor miratus obſtupui. Dolorem autem meum ex aliqua parte conſolabatur, quòd audivi te illam ducere noluiſſe, niſi prius Catholica fuiſſet facta. Et tamen hæreſis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum prævaluit in domo tua, ut ab ipſis filia tua baptizaretur. Ipſam quoque uxorem tibi non ſuffeciſſe, ſed concubinarum neſcio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forſitan mentiuntur.* Anno ſuperiore & novo ſe alligaſſe conjugio, cùm ab Ætio nondum proditionis Bonifacius accuſaretur, & jubente Placidiâ navigaſſe, conjectura eſt. Sed & dum totus eſt Bonifacius, ut ſe à Valentiniani minis tutum faciat, Africæ ſalutem prodit, quam Auguſtinus negligentiam jure perſtringit: *Quid autem dicam de vaſtatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, reſiſtente nullo, dum tu talibus neceſſitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, unde iſta calamitas avertatur?* Vaſtabant, rapiebant, loca populis referta in ſolitudines mutabant. Se dignius quidem Bonifacius feciſſet, ſi abdicatâ omni poteſtate in privata ſe fortuna collocaſſet. Sic Placidiæ ſuſpiciones evulſiſſet, ſalutique & Africæ, & Eccleſiæ pepercisſet. Sancti monita Auguſtini cùm reſpuiſſet Bonifacius, autoritatem tueri ſuam omni ratione voluit. Geſtorum ſummam brevi Proſper complexus eſt: *Bonifacius, cujus intra Africam potentia gloriaque augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire abnuerat, publico nomine illatum eſt, Ducibus Mavortio, & Galbione, & Sinece, cujus proditione Mavortius & Galbio, dum Bonifacium obſident, interempti ſunt: moxque ab ipſo Bonifacio dolo detectus, occiſus eſt. Exinde gentibus, quæ uti navibus neſciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum eſt. Belliquo contra Bonifacium cœpti, in Sigiſvultum Comitem cura tranſlata eſt: Gens Vandalorum ab Hiſpania ad Africam tranſit.*

Anno Dom. 427.

Aug. Ep. 70.

Tempus Vandalici in Hiſpaniam ingreſſus.

II. Non neſcimus, de Vandalicæ in Africam profectionis tempore non conſtare apud Veteres. Chronicum Alexandrinum cum anno CCCCXXVIII. copulat. Idatii verò Chronicum expeditionem anno ſerius uno contigiſſe tradit, qui fuit Valentiniani quintus, Domini CCCCXXIX. At Proſperi Chronologia eſt veroſimilior, ut ea ſequentibus patebit. De celeberrima migratione hæc prodit Hiſtoria Miſcellanea: *Bonifacius ſentiens ſe non poſſe tutò Africam tenere, cernenſque ſibi periculum inſtare, in perniciem totius Reipublicæ efferveſcens, transfretans à Lybia in Hiſpaniam ad Vandalos Alanoſque venit. Cùmque Modigiſclum inveniſſet mortuum, & filios ejus Guntharium, & Genſericum, imperium moderantes, hortatus eſt, ut Heſperiam, Libyamque in tres partes dividerent.* Miſcellaneam Baronius ſequitur. Quo factum, ut cum Autore ſuo in errores inciderit, quos Idatiani ope Chronici vitare licet. Obierat Gunthericus, cùm

Miſcell. lib. 14.

Bar. Ann. 427. n. 8.

Gai-

Gaisericus in Africam migravit. Neque etiam probabilitatis habet aliquid, quòd relictâ Africâ, Bonifacius se in Hispaniam ad Vandalos contulerit. Verisimilior ea est Procopii narratio: Bonifacius ad Gaisericum *sibi conciliandum mittit.* Neque Baronio in auxilium veniunt Augustini verba, *Navigasti, sed navigasse obedientia fuit, quam secundum Apostolum debebas sublimioribus potestatibus,* quæ de Vandalis accipi nequeunt, quibus Romani Imperatoris Legatus nil obedientiæ debuit. Sed Idacium audiamus, nos ea docentem, quæ Baronium latuere:

Idac. Chron.

Gundericus Rex Vandalorum, captâ Hispali, *cùm impiè elatus manus in Ecclesiam civitatis ipsius extendisset, mox Dei judicio Dæmone correptus interiit. Cui Gaisericus frater succedit in regno. Gaisericus Rex de Bætica Provinciæ littore, cum Vandalis omnibus, eorumque familiis, mense Maio, ad Mauritaniam & Africam relictis, transit Hispaniis. Qui priusquam pertransiret, admonitus, Hermigrarium Suevum vicinas in transitu suo Provincias deprædari, recursu cum aliquantis suis facto, prædantem in Lusitaniam consequitur. Qui haud procul de Emerita, quam cum S. Martyris Eulaliæ injuria spreverat, maltis per Gaisericum cæsis, ex his quos secum habebat, arrepto, ut putavit, Euro velocius fuga subsidio, in flumine Ana divino brachio præcipitatus interiit. Quo ita extincto, mox quò cœperat, Gaisericus enavigavit.* Anni tempestatem, mensemque Vandalicæ in Hispaniam trajectionis Idacius docuit, Maium scilicet. Barbarorum nunc numerum Victor moneat Utensis:

Vict. de Pers. Vand. lib. 1.

Transiens quantitas universa calliditate Gaiserici Ducis, ut famam terribilem suæ faceret gentis, illicò statuit omnem multitudinem numerari, usque ad illam diem, quam huic luci uterus profuderat ventris. Qui reperti sunt senes, juvenes parvuli, servi vel domini octoginta millia numero. Hæc est illa Barbarorum cohors, quæ Africam sanguine, Ecclesiam erroribus inundavit: urbes, agros, populosque vastavit. Tanti casui levaminis aliquid Valentiniani rebus attulit Pannoniarum recuperatio:

Marcellin. Chron.

Pannonia, quæ per quinquaginta annos ab Hunnis retinebantur, à Romanis recepta sunt. Hæc in Occidente: in Oriente verò *instaurata sunt*

Chr. Alex.

Thermæ, olim dictæ Constantinianæ, nunc autem Theodosianæ, perficientibus opus Hierio iterum Præfecto urbi & Consulibus, quinto Nonas Octobris.

De pingenda cruce edictum Theodosii.

III. Commemoratione Constantinopolitanarum thermarum in Orientem deducti, rerum Ecclesiæ mentionem facere cogimur. Eò propenderat veneratio Crucis, ut ubique locorum pingeretur, atque sculperetur. Ne verò ea eo more irreverentiæ periculo exponeretur, Imperatorum Legibus præcautum est atque provisum: *Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quodcunque reperitur, tolli, gravissimâ pœnâ mulctando eos, qui contrarium statutis nostris tentaverint, specialiter imperamus. Data XII. Kal. Junias Hierio & Ardaburio Coss.*

Mors Sisinnii & virtutes.

IV. Sisinnius urbis regiæ Episcopus *die nono Kal. Januarii*, mortis debitum solvit, postquam annum unum, menses novem, dies viginti quinque sedisset. Vir erat ob temperantiam, vitæ sanctitatem, benignitatem erga pauperes celeberrimus. Moribus verò simplex, & à negotiis alienus, quam ob causam negotiosis hominibus in opinionem venit ignaviæ. Flebilis omnibus

Socr. l. 7. c. 38.

bonis Sisinnius esse debuit. Præsul suo munere ob virtutes pietatemque dignissimus, utpote cùm aliundè Nestorio decessierit, qui inhonestis sanè vulneribus Ecclesiam laceravit.

Isidorus Pelusiota.

V. Dum in Oriente versamur, Isidori Pelusiotæ apprehendenda memoria est, viri & pietate, & Epistolis celeberrimi. Patriâ erat Alexandrinus, ut Ephrem Antiochenus nos docet Episcopus in sua ad Zenobium Scholasticum Emisenum Epistola, cujus fragmenta Photius habet: *Hoc quidem capite, & Isidori Monachi clari Alexandrini domo,* καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν αἰδέσιμος, quæ verba perperàm Schotus vertit, *& inter Præsules illustris,* quasi Episcoporum de grege unus fuisset Isidorus, qui ad solum Presbyteri gradum evectus est. Sic ergo Græca reddi debent, *& Episcopis venerandus, Epistolas aliquot de multis adducit.* Vitam Isidorus Asceticam coluit, in qua adeò excelluit, ut omnibus foret miraculo:

Phot. cap. 228. pag. 778.

Theodosii Principatu, inquit Evagrius, *claruit Isidorus, cujus latissima est gloria, & qui cùm ob res gestas, tum eloquentiæ causâ ubique celebratur. Hic usque adeò corpus suum maceraverat, & animum arcanis ac sublimioribus doctrinis saginaverat, ut Angelorum vitam in terris duceret, & spirans quædam imago perpetuò esset tam vitæ monasticæ, quàm divinæ contemplationis.* Magni auditor Chrysostomi discipulusque fuit. Ac Magistrum tantâ benevolentiâ suum prosecutus est, ut non modò famam ipsius defenderet, sed vehementer etiam Arcadium, Theophilum, Cyrillumque perstringeret. Qua de re multa habet Nicephorus libro XIV. c. 52. Id etiam memorat apud Photium Stephanus Gobarus, p. 902. Præcipuè Epistola Isidori ad Cyrillum est observanda, quæ libri primi numero est 370. *Patris* eum nomine affecerat Cyrillus: quo titulo sapienter utitur ad rescribendum, Si *pater sum, ut ipse ais, condemnationem Eli pertimesco, propterea quòd peccantes filios non castigavit.* Cùm verò Cyrilli se filium Episcopi profiteretur, se quoque pœnâ Jonathæ terreri testatur, qui quòd patrem Pythonissam quærentem minimè prohibuerat, prior extinctus est. Subjungit, *Quamobrem ne & ego condamner, & tu divinum judicium subeas, simultates ac dissidia comprime: Nec privata ac domestica contumelia ultionem, quâ tanquam ære quodam alieno à mortalibus obstrictus es, in viventem Ecclesiam deriva.* At Doctoris sui memoriam in primis defendit sua ad Symmachum Epistola:

Evagr. l. 1. cap. 15.

Petis à me, ut divini viri Joannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim res ista superat. Si quidem insano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum quatuor sociis, imò coapostatis septum ac munitum, in medium proferens, pium virum, ac divinarum rerum doctrinâ præditum, expugnavit Ægyptus.

Isidor. l. 1. Ep. 152.

Ad Abbatis dignitatem evectus est Isidorus, *In Pelusio monte Monachis præfuit.* Invaluit opinio hæc, Pelusium eam urbem esse, quæ Gallis dicitur *Damiete.* Hinc & in Nova Bibliotheca clarissimi Du Pin legimus, *Isidore Prêtre de Damiete.* Quem sic castigat errorem Lucas Holstenius in suis ad Stephanum notis: *Tamiathis*, Ταμιαθὶς *habet notitia Provinciarum M S. nunc Damiata. Inepti enim, qui Pelusium ita nunc vocari existimant. Hinc Elpidius Tamiatheos Episcopus subscripsit Synodica Gennadii.* Alia ergo Tamiathis, *Damiete*, alia Pelusium. Illa in Delta Nili, hæc extra constituebatur. Syris Pelusium סין, quibus סין id

Nicephor. l. 14. c. 52.

ANNO DOM. 427.

id ipsum est, quod Græcis πηλὸς, magno observante Bocharto. Presbyteri quoque gradum Isidorus est consecutus, quo nomine à Facundo Hermianensi celebratur: *Vir*, inquit, *sanctissimus, & magna in Ecclesia Christi gloria, Isidorus Presbyter Ægyptius Pelusiota.*

Fac. l. 2.

Pietatem cum magnanimitate conjunctam in Presbyteratu Isidorus exhibuit, ut jura Ecclesiæ defenderet. Exemplo sit ipsius ad Cyrillum de *Martiniano* Epistola. *Martinianus* obscuro genere natus, primis vitæ temporibus servum egerat. Profugus factus, Pelusium se contulit. Ibi monachali veste indutus, probæ ac temperantis vitæ specie Clerici munus captabat. Ab *Eusebio* Pelusii Episcopo tandem Presbyterii munus impetrat: simul etiam Ecclesiæ dispensator constituitur. Quod munus dum gerit, tantis Ecclesiam incommodis afficit, quantis vix à barbarico bello pateretur. Ac sibi adeò Episcopum manciparat, ut *etiam in Ecclesiasticarum rationum libro Ecclesiam, quæ injuriâ affecta fuerat, ipsius ære obstrictam esse, subscripserit.*

Isidor. l. 2. Ep. 127.

Cùm opibus fretus, quas corraserat Martinianus, Alexandriam de emendo Episcopatu perrexisset, quid cuperet, Cyrillum Isidorus monitum voluit. Narrat eâ profectione Cyrilli famæ atque existimationi labem inferri, quasi acceptâ pecuniâ Episcopatus venderet: hortatur etiam, ut gremio Ecclesiæ Martinianum abdicatum, cogat quæ debet restituere. Ingenti Epistolarum suarum numero famam posteris suam commendavit Isidorus. Quarum duo millia numerat Facundus: *Vir, sanctissimus, & magna in Ecclesia Christi gloria, Isidorus Presbyter Ægyptius Pelusiota, quem duo millia Epistolarum ad ædificationem Ecclesiæ, multi scripsisse noverunt.*

Fac. l. 2. cap. 4.

Plures tamen Suidas recenset, ex emendatione Sirmundi in suis notis ad Facundum. Scilicet ad decem millia scripsit Isidorus, atque in his ter mille, quibus Sacra Scriptura exponebatur. De ingenti numero testis & Nicephorus: *Multa ab eo scripta sunt, varia utilitatis plena. Potissimum autem Epistolarum omnis generis, divinâ simul & humanâ gratiâ refertarum propè chiliades decem, in quibus scripturam omnem clarius exponit, & omnes omnium hominum mores instituit.*

Niceph. l. 14. c. 53.

Meminit ipse libri sui adversus Gentiles, in sua ad Herminum Comitem Epistola: *Quoniam autem rectæ doctrinæ, quantum per vires licet, opem ferre oportere censes in eo libro, quem adversus Gentiles edidimus, nos quoque pro virili nostra parte opem tulimus.*

Isidor. l. 2. Ep. 137.

Hermino Comiti orationem de fato à se scriptam, quæ plurimi fiebat, & misisse testatur.

Isid. l. 3. Ep. 153.

Libri Isidori adversus Cyrillum Cavius mentionem fecit: verùm ni fallamur animi, erravit vir doctissimus, neque Evagrius Nicephorusque aliud indicant scripsisse, quàm Epistolas directas Cyrillo. Audiatur Evagrius: *Scripsit cùm alia plurima multiplici utilitate referta, tum ad celeberrimum Cyrillum nonnulla, ex quibus manifestè colligitur, illum iisdem temporibus, quibus admirandum Cyrillum floruisse.*

Evagr. l. 1. c. 15.

In Epistolis librum Chrysostomi de Sacerdotio Eustathio legendum commendat, l. 1. Ep. 56. Neque sanè immeritò: at Scripturarum lectionem magis adhùc urget in sua ad *Crispum* Epistola, quas non perfunctoriè, sed multo labore evolvendas esse docuit. Et Paulo dicit Presbytero, *Sacrarum Scripturarum lectionem salutis viaticum esse*, l. 2. Ep. 73. Brevibus quidem verbis, sed egregiis referta est sententiis Epistola, quam Theodosio Imperatori scripsit: *Potentiam tuam mansuetudine, ac suavitate tempera, convenientique dispersione omni divitiarum leva*, l. 1. Ep. 31.

ANNO DOM. 428.

Anno CCCCXXXI. vitam etiamnùm Isidorum retinuisse, docet ipsius ad Theodosium Epistola, quem hortatur, iis interesse, quæ erant Ephesi decernenda.

Isidor. l. 1. Ep. 311.

Ephesinæ quoque Synodo superstes fuit, teste suâ ad Cyrillum Epistolâ: *Multi ex iis, qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, ut inimicitias tuas persequentem.*

Isidor. l. 1. Ep. 310.

ANNO U. C. 1181. PER. JUL. 5141. JUL. 473. DOM. 428. THEODOS. 27. & 21. VALENTIN. 3. & 4. *Sol.* 27. A. G. *Lun.* 11. *Indict.* 11. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 7. & 1. P. 22. *April.*

COSS. *Felix & Taurus.*

I. VAndalorum adventu Africa gravissimas quidem, sed meritas scelerum suorum pœnas pendebat. In omnes se voluptates, qui Christi religionem profitebantur, se prorsus effundebant: *Exceptis enim paucissimis Dei servis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus una vitiorum.* Hæc Salvianus, qui & Africanæ turpitudinis horrendam imaginem pingit: *Nullam*, inquit, *improbitatem scio, quæ illic non redundaverit, cùm utique etiam paganæ ac feræ gentes, & si habeant specialiter mala propria, non sint tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, sed pudica est. Alanorum impudica, sed minus perfida. Franci mendaces, sed hospitales. Saxones crudelitate efferi, sed castitate mirandi. Omnes denique gentes habent sicut peculiaria mala, ita etiam quædam bona. In Afris pene omnibus nescio quid non malum. Si accusanda est inhumanitas, inhumani sunt; si ebrietas, ebriosi; si falsitas, fallacissimi; si dolus, fraudulentissimi; si cupiditas, cupidissimi; si perfidia, perfidissimi.*

Afrorum Christianorum corruptio.

Salv. l. 7. 372.

De Afrorum vitiis multa subjungit, quæ legi possunt in Auctore, qui sapientissimè colligit, *Quòd Vandali ad Africam transierunt, non esse divinæ severitati, sed Afrorum sceleri deputandum.* Et paulò suprà: *Illa utique cœlestis manus, quæ eos ad punienda Hispanorum flagitia illùc traxerat, etiam ad vastandam Africam transire cogebat. Ipsi denique fatebantur non suum esse, quod facerent, agi enim se divino jussu ac perurgeri.* Christiani quidem, qui sese student præstare cæteris mortalibus, summâ ope niti decet, ne vitam transigant, veluti alieni à fidei nutritia, quos vitium ventri obedientes, voluptatibusque servientes finxit. Ac ut iterum Salviani verba usurpemus, *Quid prodesse nobis prærogativa illa religiosi nominis potest, quod nos Catholicos esse dicimus, quòd Fideles esse jactamus, quod Gothos & Vandalos Hæretici nominis exprobratione despicimus, cum ipsi hæreticâ pravitate vivamus.*

Salv. l. 7.

II. Bonifacii rebellio stupori Romanis fuerat, quem fidum imperio, officii sui tenacem, famæ virtutisque cupidum noverant. De ipsius amicis nonnulli jussu Placidiæ Carthaginem delati, eum conveniunt: *Ubi verò Ætii insidias, ac literas ab eo exhibitas conspiciunt, statim reversi, Placidiæ rem omnem deferunt. Bonifacium non suâ, sed alienâ culpâ errasse dicunt. Illa animo perculsa, cum Ætio quidem dissimulavit, nec quidquam eorum, quæ contra Imperatorem gesta erant, probra objecit, quòd exercituum rerumque summam in potestate haberet, & res in discrimine jam esset. Verùm Bonifacii amicis omnia communicavit: de Ætii fraude vehementer conqueritur: jurat sese*

Bonifacius Valentiniano reconciliatur.

Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 3.

aquam

ANNO DOM. 428.

æquam Bonifacio fore. Hac ubi ille accepit, facti illicò pœnitens, & imtam jam societatem detestans, Vandalos multis millibus nummûm tentare sæpe, uti ex eo loco discederent, quod cùm minime auscultarent, quin probris potius insultare viderentur, necesse fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium se recepit, civitatem Numidiæ maritimam ac munitissimam. Hanc Vandali Gaiserico Duce exercitu admoto obsederunt. Tempore autem longo procedente, cùm neque vi, neque conditione ulla oppidum expugnare possent, fame urgente obsidionem reliquerunt.

Ætius quis? Mores ipsius, & de Francis victoria.

Greg. Tur. H. Fr. l. 2. cap. 8.

III. Quis Ætius ille, Bonifacii æmulus, famæ celebritate posteris notus, ex *Renato Frigerido* est aperiendum: *Gaudentius pater, Scythiæ Provinciæ primoris loci, à domestica exorsus militia usque ad Magisterii Equitum culmen provectus est. Mater Itala, nobilis ac locuples fœmina. Ætius filius à puero Prætorianus, tribus annis Alarici obses, dehinc Chunnorum. Post hæc Carpilionis gener, ex Comite Domesticorum, & Joannis curam palatii gerere cœpit. Medius corpore, virilis habitudinis, decenter formatus, quo neque infirmitudini esset, neque oneri: animo alacer, membris vegetus, eques promptissimus, sagittarum jactu peritus, conto impiger, bellis aptissimus, pacis artibus celebris, nullius avaritiæ, minimæ cupiditatis, boni animi præditus, nec impulsoribus quidem pravis ab instituto suo devians, injuriarum patientissimus, laboris appetens, impavidus periculorum, famis sitisque, atque vigiliarum tolerantissimus. Cui ab ineunte ætate prædictum liquet, quanta potentia fatis destinaretur, temporibus locisque suis celebrandus.* In Scaligerano Prosperi Chronico legitur: *Ætius Magister Militum factus est ex agricola.* Qui ex Frigerido error est emendandus, monente, clari Ætium generis fuisse: non igitur agricola. Itaque in exemplaribus Prosperi, quæ Baronius Labbeusque laudant, Agricola nomen est non commune, sed proprium, quod cum versu sequente conjungitur: *Agricola Pelagianus, Severiani Episcopi Pelagiani filius.* Sic ergo Prosper debet emendari: *Ætius Magister Militum factus est.* Cum Hunnorum sexaginta millibus Joanni tyranno venerat in auxilium, magnumque cum Aspare prælium inierat: fœdereque dein cum Placidia facto, Comitis ad dignitatem anno CCCCXXV. evectus fuerat. Non se tamen dignum fecit Ætius, qui Bonifacium proditionis insimulavit, maximo imperii detrimento. Reipublicæ tamen emolumento Ætius fuit ob relatam hoc anno de Francis victoriam, de qua in Prospero mentio est: *Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam occupaverant, Ætii Comitis armis recepta.* Liceat victoriam illustrare carminibus Sidonii Apollinaris, in laudem Majoriani Augusti dictis, eo tempore Equitem agentis Ætii in exercitu:

Sidon. Carm. v.

Post tempore parvo
Pugnastis pariter, Francus quà Cloio patentes
Atrebatum terras pervaserat: hîc coëuntes
Claudebant angusta vias, arcuque subactum
Vicum Helenam, flumenque simul sub tramite longo
Artus suppositis trabibus transmiserat agger.
- - - - - Fors ripa colle propinquo
Barbaricus resonabat hymen, Scythicisque choreis
Nubebat flavo similis nova nupta marito.
Hos ergo, ut perhibent, stravit.

IV. Res Ecclesiæ nunc percurramus. Narbonensis & Viennensis Ecclesiæ statum novitatis aliquid incessit, quo religio est deflorata. Quippe Sacerdotes nonnulli, non malo quidem animo, sed in superstitionem inclinante, occasione verborum Christi, *Sint lumbi vestri præcincti*, renibus præcincti, palliatique incedebant. Quam Cœlestinus inscitiam meritò damnat in sua ad Episcopos Provinciæ Viennensis & Narbonensis Epistola, *data VIII. Kal. Augustas, Flavio Felice & Tauro Coss. Amicti*, inquit, *pallio, & lumbos præcincti, credunt se Scripturæ fidem non per spiritum, sed per literam completuros. Nam si ad hoc ista præcepta sunt, ut taliter serventur, cur non fiunt pariter, quæ sequuntur, ut lucernæ ardentes in manibus, unà cum baculo teneantur.* Crudelem & eorum morem improbat, qui morientibus pœnitentiam denegabant. Audierat & Cœlestinus, Danielem ad Episcopatus honores evectum fuisse, hominem impurum, qui sacrum prorsus ordinem infamabat: *Daniel nuper missâ relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat Virginum Monasterio, nefariis est objectionibus accusatus.* Miserat ad Arelatensem Episcopum Fortunati Subdiaconi operâ Cœlestinus Epistolam, ut reus *ad judicium Episcopale destinaretur.* Ac meritò statuit Episcopali dignitate hominis ejusmodi ordinatorem potius pellendum esse, quàm ordinato injungendum. Episcopi Massiliensis, qui in necem fratris sui taliter gratulatus, ut huic, qui ejus sanguine cruentatus advenerat, portionem cum eo habiturus occurreret, causam Episcopis delegat.

Cœlestini de erroribus Viennensium & Narbonensium Epistola.

Cœlest. Ep. 2. c. 1.

V. Eo anno mortalitatem exuisse videtur Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ambiguam de se famam reliquit. Syrum fuisse constat, patriâ verò Antiochenum existimamus. Photius quippe Theodorum dicit *Antiochenum*: in eam quoque urbem reversum esse, ex Sozomeno novimus, ubi relictâ vitâ asceticâ, ad civilem se convertit. Claro sanguine editus, magnum Chrysostomum condiscipulum habuit. Auditorem egit Libanii Sophistæ celeberrimi. Adeò tamen apud Theodorum valuere consilia Chrysostomi, ut ad simplicem, alienamque strepitu fori vitam ipsum perduxerint. Monasticam ergo disciplinam, Præceptoribus Diodoro & Carterio, amplexus est. Non diu tamen durum hoc vitæ genus toleravit. Nondum ætatis annum XIX. evaserat, cùm fœminæ, cui *Hermioni* nomen, in amorem incidit. Theodoro iniquior Baronius censet, *luxuriæ sordibus obrutum, ex eo cœno per Chrysostomum abstrahi* non potuisse. Quæ sanè & Theodori, & veritatis injuria est. Quis enim sibi persuadeat, homini voluptatibus liquescenti, & Presbyteri munus, & Episcopi honorem fuisse creditum? Neque de Theodori resipiscentia dubium faciunt animum alicujus verba Sozomeni: Theodorus quidem, *cum sacra Philosophiæ Leges primum didicisset, & sanctorum virorum contubernio usus esset, eam vivendi rationem probavit, civilem autem damnavit. Verum in eodem proposito haudquaquam perseveravit, sed pœnitentiâ ductus, ad priorem vivendi rationem abripiebatur. Cùmque propositum suum confirmasset contrariis argumentis, quæ ex Veterum exemplis desumpserat, in urbem reversus est, rectius esse judicans, id assequi quod cupiebat. Joannes itaque, cum eum negotiis vacare intellexisset, & de uxore ducenda cogitare, Epistolam ejusmodi*

Theodorus Mopsuestenus. Quo anno mortuus?

Socr. l. 6. cap. 3.

Bar. Ann. 428. n. 34.

Sozom. l. 8. c. 2.

Anno Dom. 428.

modi verbis ac sententiis conscriptam, quæ humanæ mentis captum excedant, ad eum misit. Quam ille cùm accepisset, pœnitentiâ tactus est, rursusque relictis facultatibus, & nuptiis renuntians, Joannis consilio servatus, & ad philosophicam vitam regressus est. Non ergo in *luxuria sordibus*, sic enim nuptias Baronio vocari placuit, hæsit Theodorus, qui matrimonio renunciavit. Baronium & erroris postulat Hesychius. Anno circiter 392. Theodorus Mopsuestiæ, quæ Ciliciæ urbs est, Episcopus imponitur. Sed Theodoritum audiamus:

Theodorit. l. 5. c. 40.

Interea verò sacratissimo Theodoto Antiochensem Ecclesiam gubernante, Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, totius Ecclesiæ Doctor, & qui adversus omnes Hæreticorum catervas strenuè decertaverat, vivendi finem fecit. Hic præstantissimus quidem Diodori auditor, divini autem Joannis socius, atque adjutor fuerat. Ambo quippe ex spiritalibus Diodori fontibus simul hauserant. Annis porro sex & triginta Episcopatum gessit, contra phalangem Arii atque Eunomii assidue dimicans, & Apollinarii turmam latronum more insidiantem profligans, ovibus autem Christi optimum pabulum præbens. Ejus quoque frater Polychronius Apamensem Ecclesiam egregie administravit, emendatissima vitæ splendorem cum sermonis gratia ac venustate conjungens. Magnæ eruditionis Theodorum esse, constat inter Veteres:

Sozom. l. 8. c. 2.

Vir fuit in Sacris Literis, & reliquis disciplinis Rhetorum ac Philosophorum non mediocriter eruditus. Multos & Theodorus libros edidit, quorum Catalogum exhibent Caveo & Du Pin, ex Antiquis depromptum.

Facund. l. 2. c. 2.

Joannes quidem Antiochenus unà cum Synodo Orientis, scribit Proclo, Theodorum *decem mille libros adversus hæreses* conscripsisse. De Theodoro quoque scitu jucundum recordatur Joannes in sua ad Nestorium Epistola. Docenti exciderat quiddam, quod & Nestorio, & auditoribus non satis pium, rectumque videbatur: *At non post multos dies generose in medium progressus, id quod à se non satis commode dictum fuerat, in gratiam Ecclesiæ nil quicquam veritus correxit.* Præter fragmenta Symbolumque periere omnia Autoris hujus Opera, nec mirum, cùm multis audierit Hæreticus. De ipsius stylo sic censet Photius:

Phot. Bibl. c. 38. p. 23.

Lectus Theodori Antiocheni liber est cum hac inscriptione, Interpretatio Geneseos. Libris septem tomus primus absolvitur. Stylus illi neque illustris, neque perspicuus. Fugiens verò quantum in ipso est, allegorias, & historiarum duntaxat expositionem tractans, putidè unum eadem identidem repetit, & ingratus & fastidiosus legenti est. Quin & Nestorii sententiam, quamvis illo prior fuerit, tacitè vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestia.

Bar. Ann. 423. n. 25.

Baronius Theodori obitum anno CCCCXXVII. contigisse putat. Quæ Chronologia non est accurata. Eam sanè refellit Evagrius ex Theodulo. Quo tempore Nestorius ad urbis regiæ Episcopatum proficiscebatur,

Evagr. l. 1. c. 2.

apud Mopsuestiam congressus cum Theodoro, auditâ illius doctrinâ, à recta pietate deflexit. Annus CCCCXXVIII. labebatur, cùm Nestorius Constantinopolim petit. Quo currente Theodorus, cujus colloquio usus est, vitam adhùc retinebat.

De Theodori Mopsuesteni doctrina. Nùm duas in Christo personas noverit?

VII. Gravissimorum Theodorus errorum infamatus, in Concilio Constantinopolitano secundo damnatus est: *Et postquam lecta sunt blasphemiæ Theodori Mopsuesteni, & impium ejus Symbolum, Sancta Synodus exclamavit, Hoc Symbolum Satanas composuit. Anathema est, qui hoc Symbolum composuit.* Patribus Ephesinis Symbolum à Jacobo Presbytero Quartodecimanis oblatum, Charisius exhibuit. Cujus verò fuerit, nec ipsemet dixit, nec Ephesini testati sunt. Theodori fuisse, primus M. Mercator docuit. Cui præter & Charisii, & Ephesinorum silentium Facundum opponimus:

Fac. l. 3. c. 2. 23.

Nec sibi dicitur, vel ab ipso Charisio, vel à quoquam illud Symbolum Theodori fuisse. Beatus Cyrillus scribens Orientalibus dicit, Prolata est in Sancta Synodo Ephesina definitio, velut à Theodoro deposita, sicut offerentes dicebant. Nec affirmat eam Theodori fuisse. Concedatur tamen Theodori fuisse, mysterium Dominicæ Incarnationis quod attinet, id Symboli non nobis quidem Dæmonis opus esse videtur. Pia hæc sunt,

B. M. P. c. 27. 538.

Neque duos dicimus Filios, nec duos Dominos, quoniam unus Filius secundum essentiam Verbum, Deus unigenitus Filius Patris, cui iste conjunctus, particeps unigeniti communem habet Filii nuncupationem & honorem. . . . Et propterea neque duos dicimus Filios, neque Dominos duos, quoniam in manifesto existente, qui secundum essentiam Dominus & Filius est, inseparabilem habens ad eum conjunctionem, is qui pro nostra salute adsumptus est, consertur tam nuncupationi quàm honori, & Filii & Domini. Nestorianis verò duo sunt Filii, & duo Domini. Quia alia Verbi persona, alia Christi. Marius tamen Mercator Symbolum Theodori pro *expositione pravæ fidei habet.* Fuit & infamatus Theodorus, quòd sacrum Trinitatis mysterium suo in Symbolo everteret, quæ nullius momenti accusatio est, cùm verbis expressis simul & piis venerandum hoc mysterium exponat in secunda ad Artemium Alexandrinum Presbyterum Epistola, de qua Facundus est adeundus. Liberandæ Theodori innocentiæ satis sit pauca hæc suppeditare: *Quos oportuit scire, quia Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum adoramus, in istis divinam & æternam & increatam compleri dicentes Trinitatem.* Hæc Theodorus Artemio scribit. Quo quid disertius ad fidem Theodori ab omni circa Trinitatem erroris labe purgandam? Cyrillus ipse hîc Theodoro quoque patrocinatur, dum testatur,

Facund. l. 3. c. 5.

Quoniam Theodorus adversus Arianorum & Eunomianorum hæreses viginti & amplius libros irreprehensibiliter scripsit. In Lateranensi Concilio Præside Martino Theodorus Mops. impietatis accusatur ob verba ejusmodi:

Later. Secr. v. 358.

Volo mundare, leproso dicens Salvator, ostendit unam esse voluntatem, unam operationem secundum unam eandemque potestatem productam. Sic Monothelitam egisse videtur. Excusari tamen verba possunt, distinctione adhibitâ voluntatis unius, per conjunctionem scilicet duarum in Christo voluntatum, quæ Monothelitarum nonnullis distinctio solemnis fuit, uti suo loco demonstrabitur. Contrà verò viri celeberrimi innocentiæ Theodori favent. Theodoritum jam audivimus: audiatur & Joannes Antiochenus apud Facundum: *Non solùm nos viventes tales calumnias ab his, qui conturbare volunt Ecclesias, continuè sustinemus, sed & qui benè de vita profectus est B. Theodorus, & quinque & quadraginta annis clarè in doctrina præfulsit, & omnem hæresim expugnavit, nullam alicubi detractionem ab Orthodoxis in vita suscipiens, post longi temporis hinc discessum, & post multa certamina, & post decem mille libros adversus hæreses conscriptos, & postquam in conspectu Sacerdotum & imperatorum, & populorum probatus est, periclitatur, quæ Hæreticorum sunt sustinere, & illis proximus prædicari.* Hæc Joannes cum Synodo

Anno Dom. 428.

Orientis Proclo scripsit. Theodosio verò Imperatori hæc significat: *Theodorus enim, quem quando dicimus, virum diximus in Episcopatu clarum finem habentem, & quinquaginta penè annis fortiter repugnantem cunctis hæresibus, & in expositionibus, quas in omnibus Ecclesiis Orientalibus faciebat, & quibus in regia civitate valde esse comprobatus apparet, à nullo quoquam neque majorum, neque similium judicatus est Hæreticus.* Sed & accrrimum se Theodori defensorem Facundus præbuit Hermianus, qui Justiniano hæc scribit Imperatori: *Nam si quia Theodorus, ut ajunt, Nestorii quidem Magister fuit, majore autem quàm ille impietate blasphemavit, & si quia omnia Theodori dicta adversus Christum Diaboli transgrediuntur insaniam, ideò non solus ipse justè damnatur, sed etiam quæ illum laudavit Epistola. Synodus quoque Chalcedonensis justè damnabitur, quæ non tantùm maximos laudatores ipsius Theodori prædictum Antiochenum, & cæteros Orientis Episcopos suscepit, ut Patres, verùm etiam ipsas, quibus eum laudaverunt Epistolas, secutam se fuisse, in suis definitionibus confitetur.* Ac eò sanè propendemus, ut injuria Theodoro illata sit, cui occasionem præbuit, quòd Magister fuerit Nestorio. Neque in ea re dispersos rumores, adversariorum accusationes posteriorum Synodorum anathemata moramur. Certior probatio peti debet ex libris Theodori. Egregius autem hujus Autoris locus est in libro tertio decimo de Incarnatione, quem & Facundus exscripsit: *Bonum est in hoc loco maximè concludere, quid virtutis habeant ea, quæ dicta sunt, sive conversari, sive baptizari, sive crucifigi, sive & mori, sive & sepeliri, & resurgere. Non puro alicui hæc coaptantes homini dicimus. Hoc enim in unaquaque dictorum demonstratione addere non moramur, ut nullam calumniantibus præbeamus malè loquendi occasionem, sed inhabitato quidem à Deo Verbo ab ipsa in utero matris plasmatione, inhabitato verò non secundum communem inhabitationem, neque juxta eam, quæ in multis intelligitur gratiam, sed juxta quandam excellentem, secundum quam etiam adunari dicimus utrasque naturas, & unam juxta adunationem effectam esse personam.* Hæc Theodorus apud Facundum, quo quid magis pium, magis à Nestorianismo alienum dici possit, prorsus nescimus. Verba hæc si Baronius attendisset, Theodorum *omnium malorum causam, qua occasione Nestoriana hæresis in Orientali Ecclesia contigerunt*, non dixisset. Immeritò etiam perstrinxit Liberatum Purpuratus narrantem, *Probata esse scripta Theodori Mopsuesteni à Joanne Antiocheno.* Verba sunt Liberati: *Joannes Antiochenus Episcopus Synodo congregatâ, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictavit Epistolas. Unam quidem direxit Theodosio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theodorum, & ejus exponens sapientiam.* Liberati sanè fidem ab errore liberant ipsissima verba Joannis à nobis laudata, quod & doctissimus Sirmundus observat ad hæc Liberati: Epistolæ, inquit, *prima ac tertia verba sunt, quæ hoc loco recitantur; secunda, quæ libro VII. c. 4.* Excusari tamen Theodorus non potest, dum Peccatum negat originis, quâ opinione imbutum esse, liquet ex libris ipsius, contra eos qui asserunt, homines naturâ peccare, non voluntate. Erroribus enim, quos refellit, illum etiam inserit: *Infantes tametsi recens natos, peccati immunes non esse, cum ob Adæ prævaricationem natura in peccatis constituta, ad omnes ejus posteros, peccatrix natura propagetur.* Qui Theodoro error est, id ipsum divinum est Scripturæ Oraculum. Audiatur iterum Theodorus à Photio laudatus: *Sectæ verò illius summa capita hæc ferè sunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non eâ, quâ præditus initio, conditusque est Adam, illam enim bonam, & boni Dei opus asserunt, sed eâ, quam post peccatum adeptus sit, quando per prævaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalemque pro immortali commutavit. Hâc quippe ratione naturâ quoque improbos effectos, qui antea naturâ boni fuissent, in natura jam, & non in voluntate peccatum sibi acquisivisse. Alterum deinde caput ex illo deductum: Infantes tametsi recens natos, peccati immunes non esse, cùm ob Adæ prævaricationem natura in peccatis constituta, ad omnes ejus posteros peccatrix, ut ipsi loquuntur, natura propagetur. Adferre autem ipsos & illud ait, Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & si quæ sunt generis ejusdem. Sanctum ad hæc baptisma sacrique corporis communionem in peccatorum remissionem. Quæ etiam ipsis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortalium esse justum.* Ne vel ipse Pelagius alia scriberet atque doceret. Hieronymo quoque Theodorus infensus fuit, quam verbis pingit ejusmodi: *Hunc etiam quintum Evangelium confinxisse, illudque se in Eusebii Palæstini Bibliotheca reperisse ait. Relictâ præterea divini ac V. Testamenti Versione, quam LXX. Interpretes simul convenientes ediderunt, ut & Symmachi & Aquilæ, alterumque interpretatione, propriam quandam suam, novamque conficere ausum.* Sic perstringit Hieronymum, cujus Dialogus adversus Pelagianos ipsorum bilem commoverat. Nil igitur dubii relinquitur, quin libri quinque, quibus titulus est præfixus, *contra asserentes peccare homines naturâ, non voluntate*, à Theodoro pro Pelagianis placitis in Orthodoxos editi fuerit. De Theodoro iterum suo loco. Defuncto successit Meletius. In transcursu notandum, calumniam Pelagianorum esse, quòd quintum Hieronymus Evangelium transtulerit, aut commentus fuerit. Verba, quæ accusationi occasionem præbuere, sic sonant: *In Evangelio juxta Hebræos, quod Chaldaico quidem Syroque sermone, sed Hebraicis literis scriptum est, quo utuntur usque hodie Nazaræi, secundum Apostolos, sive ut plerique autumant, juxta Matthæum, quod & in Cæsariensi habetur Bibliotheca, narrat Historia: Ecce mater Domini & fratres ejus dicebant ei: Joannes Baptista baptizat in remissionem peccatorum, eamus & baptizemur ab eo. Dixit autem eis, Quid peccavi, ut vadam & baptizer ab eo?* Non igitur in Latinum Hebræorum illud Evangelium transfudit Hieronymus, ut mentitur Julianus; neque *confixit*, ut Theodoro creditum. Libro veteri usus est, non ad *autoritatem*, sed ad *antiquitatem*.

VIII. A Theodoro Mopsuesteno ad Nestorium ipsius discipulum transeamus. Nestorius ex Germaniciorum civitate, quæ in Euphratesia Provincia sita est, duxit originem. Ac primùm vitam asceticam in Sancti Euprepii Monasterio, juxta Antiochenam civitatem extructo professus, Joanne, qui posteà Præsul Antiochenus creatus est, & Theodorito comitibus. Antiochenæ dein Presbyter Ecclesiæ constituitur. In eâ dignitate ita se comparavit, ut populorum sibi studia asciseeret: *Sordidâ quidem veste indutus,*

Facund. l. 2. c. 2.

Id. ibid.

Facund. l. 3. c. 2. pag. 23.

Bar. Ann. 435. n. 14.

Bar. Ann. 335. n. 11.

Liber. Br. cap. 10.

Sirm. N. in Fac. lib. 2.

Phot. cap. 177. pag. 395.

Hier. ad Pel. l. 3. cap. 244.

Nestorius ejus & patria & mores.

ANNO DOM. 428.

ductus, mœstus & tristis incedens, forenses tumultus devitans, corporis pallore & macie abstinentiam simulans, libris domi ut plurimum incumbens, & tacitus & quieta sibi vivens, his artibus & simulationibus plerosque alliciebat ad sui admirationem, teste ad Sporadium Theodorito. Sonora Nestorio vox erat, atque expedita facundia, quâ famæ multum apud populos sibi collegit. Mortuo Sisinnio die nono Kal. Januarii superioris anni placuit Imperatoribus, neminem ex Ecclesia Constantinopolitana ad Episcopatum promovere, licet multi *Philippum*, nec pauciores *Proclum* ordinari, summo studio contenderent. Peregrinum hominem Antiochiâ evocare visum est. Is erat Nestorius, qui die quarto Idus Apriles, Felice & Tauro Coss. ordinatur. Ita Socrates, quæ dies in sv. feriam incidit. Liberatus verò, c. 4. primam feriam Nestorii assignat consecrationi: *Ordinato ergo Nestorio, die primo mensis Aprilis, Consulatu Felicis & Tauri.* Primâ concione Nestorius coram universo populo Imperatorem alloquens, ea protulit: *Da mihi, Imperator, terram Hæreticis purgatam, & ego tibi cœlum retribuam. Mecum Hæreticos debella, ego Persas tecum debellabo.* Quæ plurium judicio levitatem animi ostendebant, cum inani gloriæ studio conjunctam. Quinto post ordinationem die accenso gliscit violentia Nestorio. Quippe Ecclesiam Arianorum, in qua occultè preces faciebant, subvertere aggressus, eos ad desperationem coegit. Nam cum Ecclesiam subverti suam cernerent, ipsi injecto igne eam combusserunt. Qui ulterius serpens contiguas etiam domos absumpsit. Quæ res tumultum in urbe excitavit. Jamque Ariani ad vindictam se parabant, cùm Deus malum ulterius progredi non passus est. Vexationibus etiam multis Quartodecumanos per Asiam, Lydiam & Cariam Nestorius affecit, ut ejus causa complures apud Miletum, & Sardes, seditione factâ interierint. Stimulatus in Paulum Novatianorum Episcopum invidiâ, ubique locorum ob pietatem celebrem, Novatianos vexare tentavit. At Principes impetum illius suis admonitionibus represſere. *Socrat. l. 7. c. 29.* Latius adhuc se diffudit furor Nestorii. In Hellesponto Antonius Germæ Episcopus Nestorio adversus Hæreticos sævientis morem gerens, Macedonianos acerbe exagitat, obtentu mandati Patriarchæ. Persecutionem aliquandiu patienter pertulere. Ubi vero Antonius eos vehementius vexavit, spe salutis abjectâ, submissis quibusdam hominibus, Antonium interficiunt. Ex eo scelere Nestorius occasionem furoris sui traxit. Suasit enim Imperatori, ut Ecclesiæ Macedonianis adimerentur. *Socrat. l. 7. c. 31.* In annum proximè sequentem Macedonianæ Ecclesiæ extra urbis regiæ muros positæ eversionem contulit Marcellinus. Autor & fuisse videtur Nestorius, ut Imperatores Legem in Hæreticos promulgarent: *Cod. Th. de Hær. L. 65.* *Hæreticorum ita est reprimenda insania, ut ante omnia quas ab Orthodoxis acceptas tenent ubicunque Ecclesias, statim Catholicæ Ecclesiæ tradendas esse non ambigant. . . . Post hæc quoniam non omnes eâdem austeritate plectendi sunt, Arianis quidem, Macedonianis, Apollinaristis, quorum hoc est facinus, quòd nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam civitatem Ecclesiam habere liceat. Novatianis autem & Sabbatianis omnis innovationis adimatur licentia, si quam fortè tentaverint. Eunomiani verò, Valentiniani, Montanistæ, seu Priscillianistæ, Phryges, Marcionistæ, Borboriani, Messaliani, Euchitæ, sive Enthusiastæ, Donatistæ, Audiani, Hydroparastatæ, Ascodrogytæ, Photiniani, Pauliniani, Marcelliani, & qui ad unam usque scelerum nequitiam pervenerunt, Manichæi, nusquam in Romano solo conveniendi, orandique habeant facultatem. Data III. Kal. Junii Constantinopoli, Felice & Tauro Coss.*

ANNO DOM. 428.

IX. Vix Nestorius sedebat Episcopus, cùm errores disseminare suos cœpit. *Nestorii doctrina.* Fama est, ex Theodori fontibus haustos fuisse: *Evag. l. 1. c. 2.* *Apud Theodorum Mopsuestiæ degens Nestorius, auditâ illius doctrinâ, pietatis naufragium fecit.* Similia narrat Cyrillus in sua ad Acacium Melitinensem Epistola: *Nec enim Theodorus Nestorii fuit discipulus, sed iste illius, & velut ex uno loquuntur ore.* Hæc tamen ex eburnea porta prodiisse existimamus, cùm nec duos Theodorus Dei Filios admiserit, quæ aberratio Nestorio tribuitur, nec originis vitium inficiatus sit Nestorius, quod Theodorus negabat. Porro in Felicis quidem, & Tauri Consulatum Prosper Nestoriani erroris refert originem: *Nestorius Constantinopolitanus Episcopus novum Ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum ex Maria hominem tantùm, non etiam Deum natum, atque Divinitatem collatam esse pro merito.* Fusius Nestorii errores Marius Mercator prosequitur: *Mar. Merc. B. M. P. c. 27. 140.* *Nestorius Verbum Dei non ut Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolativum potentia Dei efficax Verbum esse definit. Confitetur tamen idem Nestorius in Verbo substantivo Filium verò, licet argutè. Filium verò illum esse, & dici debere asserit, qui ex Maria natus est, atque ita dividit æternum à temporali: illi tanquam Deo, & Dei Verbo, quæ majestatis sunt, huic verò alteri, quæ humanæ infirmitatis sunt, deputans. Propter individuam autem atque inseparabilem connexionem dignum fuisse habitum nuncupatione Filii Dei, qui hoc ipsum pro meritis ex adoptione habeat, non ex natura. In eo igitur Paulo conjungitur, in quo habitatorem & habitaculum pro meritis separat, dividens quod unicuique eorum sit proprium ex diversitate naturæ, quod quidem illis ambobus cum Ebione, & Photino, & Galatæ Marcello commune est. In quod verò substantiale Verbum Dei confitetur, & esse id ab æterno cum Patre Deum asserit, à memoratis rectè dissentit, & fidei rectæ conjungitur.* Aliam quidem sententiam Socrates ascribit Nestorio, quæ magnam de fide quæstionem ad λογομαχίαν deducit: *Socr. l. 7. c. 33.* *Mihi quidem videtur Nestorius, nec Paulum Samosatensem, nec Photinum imitatus, neque omninò nudum hominem Christum dicere. Sed solam Deiparæ vocem velut larvam quandam reformidat.* Neque ab ea prorsus explicatione Nestorii sententia dissidet apud Theodoritum: *Christi* (verba sunt Nestorii) *appellatio duas naturas significat, Divinitatem unigeniti, & humanitatem. Vox autem Dei, si absolutè dicatur, simplicem & incorpoream Dei Verbi substantiam ostendit. Hæc autem vox homo, solam humanam naturam indicat.* Et paulò infrà: *Non peperit, ô optime, Maria Deum, sed peperit hominem Divinitatis instrumentum. Nulli est reprehensioni affinis Gentilis, qui Diis matrem inducit.* Hinc colligebat Nestorius esse necessarium, non *Deiparam*, *sed Christiparam Virginem confiteri.* Id ipsum sonare videntur verba ipsius ad Cœlestinum: *Credimus in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei incarnatum, ex Spiritu Sancto & Maria Virgine. Hæc enim vox significat naturam utramque. Id est,*

Chri-

ANNO DOM. 428.

Christus Deo Patri coëssentialis est, humana verò natura temporum lapsu ex Sancta Virgine fuit procreata, quæ propter Divinitatis conjunctionem ab Angelis & hominibus simul colitur. Unum disertè, non duos dixit Dominos: neque ob puram putam Divinitatis in carne Christi, veluti in templo habitationem ab Angelis hominibusque, natura Christi humana adoratione deberet affici. Requiritur etiam, ut sit *ἐνυπόστατος* personæ verbi, cum qua unam, quæ simul & Deus est & homo, personam constituit. Quòd si ut vulgò creditur, Nestorius aliam Verbi, aliam Christi hominis personam esse statuit, error est sanè gravissimus, ex quo consequitur, neque *Deum redemisse Ecclesiam suo sanguine*: neque à Judæis *Dominum gloria fuisse crucifixum*: quod utrumque Paulus affirmat Apostolus.

Nestorius errores suos spargit.

X. Ut errores Nestorius suos spargeret, Anastasii operâ Presbyteri utitur. Sanæ fidei non erat Anastasius, utpote Judaicorum dogmatum fautor acerrimus, qui Nestorium ad regiæ urbis Episcopatum proficiscentem fuerat comitatus. Qui dum apud plebem Constantinopolitanam concionem habet, palam & apertè dixit: *Mariam nemo Deiparam vocet, nam Maria homo fuit: fieri autem non potest, ut ex homine nascatur Deus.* Quam non modò doctrinam Nestorius non prohibuit, verùm etiam ipsius patrocinium suscepit, ut & palam jactasse diceretur: *Ego illum, qui bimestris, ac trimestris factus est, nunquam Deum appellaverim.* Sententiæ quoque suæ Nestorius defensorem habuit Episcopum Marcianopolitanum nomine *Dorotheum*, qui præsente Nestorio, cùm in Ecclesia suggestum conscendisset, maximùm inclamat: *Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit.* Quo audito, ingens populi clamor exoritur atque dissidium. Extat in Lupi Sylloge Nestorii sermo, quem auditores adeò miratos esse ferunt, ut contradicentes anathemate percuterent. Matthæi verba, *Liber generationis Jesu Christi*, sic explicatione suâ commentatus est: *Non ait, Liber generationis Dei Verbi; neque, Liber geneseos hominis. Si enim dixisset, Liber generationis hominis, purum nobis hominem videretur ostendere; si verò dixisset, Liber Geneseos Dei Verbi, Divinitatem nobis ex parte humanitatis induceret. Utrasque igitur naturas in appellatione Domini Christi complectitur.* Aliam verò concionem habuit, ex qua scandali non minimum exortum est: *Habet matrem Deus, ergo excusabilis Gentilitas, matrem Diis subintroducens? Non, vir optime, Maria peperit Deum: peperit hominem Deitatis instrumentum.* Cùm indignationem compluribus ea verba movissent, *Simplex quidam Monachus statim habitâ concione, cùm fidei studio arderet, in medium Ecclesiæ progressus, cum Synaxis celebraretur, impietatis præconem, quòd Hæreticus esset, ab ingressu prohibere conatus est.* At Nestorius cæsum Præsidibus tradidit, flagrisque denuò dissectum & publicè cæsum, præcone non absque clamore præeunte, in exilium expulit. Initia hæc fuere tragœdiæ, quâ totus penè terrarum orbis concussus est.

Evagr. l. 1. c. 2.

Lup. Syll. cap. 3.

Mar. Mer. Garn. p. 5.

Ephes. Conc. p. 30.

ANNO U. C. 1182. OLYMP. 302. PER. JUL. 5142. JUL. 474. DOM. 429. THEODOS. 28. & 22. VALENTINIANI 4. & 5. *Sol.* 18. F. *Lun.* 12. *Indict.* 12. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 2. P. 7. *April.* ANNO DOM. 429.

CUSS. *Florentius & Dionysius.*

I. AFflictis Africæ rebus Theodosius veniens in auxilium, Asparem misit Ardaburii filium. Quæ de re legitur in Procopio: *Intereà è Constantinopoli Romaque exercitu veniente cum Aspare Duce, Bonifacius Romanique, qui in Africa erant, spiritus assumentes, acriter resistere cœperunt. Verùm non melior priore fortunâ successit. Victi ad unum omnes, alii aliò fugam arripuere.*

Romani à Vandalis victi.

Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 3.

II. Ad res Ecclesiæ cognitu jucundiores veniamus. Honorato Arelatensi, quem XVI. Januarii die mors abstulit, defuncto successit *Hilarius*. Illum Baronius perperàm cum *Hilario* permiscet, qui Epistolam direxit Augustino. Quo tempore jam Episcopalis infula Hilarium tegebat Arelatensem, cujus meminit Prosper in sua ad Augustinum Epistola, anno labente scripta: *Unum, inquit, eorum præcipuæ autoritatis, & spiritualium studiorum virum, S. Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ.* Hilarius verò, cujus precibus de Prædestinatione Sanctorum liber est exaratus, Episcopum sanè non agebat, quem filii nomine Augustinus afficit: *Filii*, inquit, *charissimi, Prosper, & Hilari.* Quin etiam Augustini de doctrina nonnullæ Arelatensis Episcopi querelæ fuerunt, monente Prospero: Scias *& de hoc, quod in querelam trahit, jam pridem apud sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre.* Hilarius verò Autor Epistolæ ad Augustinum ipsius doctrinam ambabus ulnis amplectebatur. His accedat Cœlestini ad Episcopos Galliæ Epistola, Augustini post obitum anno CCCCXXXI. confecta: *Filii nostri præsentes Prosper & Hilarius sunt apud nos profecti, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare adversantia veritati.* Quibus sanè verbis Baronii sententia obruitur, scribentis, *Sanctus Prosper cum Collega Hilario Arelatensi ad Cœlestinum Romanum Pontificem profectionem instituit.* Episcopo quidem Arelatensi Hilario filii nomen Cœlestinus non imposuisset; fratris eum titulo, utpote Collegam, potius exornasset. Denique Arelatensem Hilarium non obscurè pingit Hilarius alter in sua ad Augustinum Epistola: *Illud tacere non debeo, quòd se dicant tuam sanctitatem, hoc excepto, in dictis & factis omnibus admirari*, quæ Prosperi de Hilario Arelatensi Episcopo verbis prorsus respondent. Facescat itaque Baronii sententia, Arelatensem Episcopum Hilarium invenientis, tam in Cœlestini ad Galliæ Episcopos, quàm in Hilarii ad Augustinum Epistola: ex qua & opinione factum, ut hanc Hilarii Epistolam perperàm in an. CCCCXXVI. retulerit.

Hilarius qui de Massiliensibus scripsit Augustino, est ab Arelatensi diversus.

Error Baronii.

Bar. An. 431. n. 184.

Bar. An. 426. n. 20.

III. Hilarii Arelatensis factâ mentione, de celeberrimo Episcopo nostris in Annalibus commemorare necessarium videtur. Claros Hilario contigisse natales, testatur Eucherii ad Valerianum Epistola: *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius, ambo ex illa plenissima, ut aiunt, mundanæ potestatis sede, unus in Religionis, alter*

Acta Hilarii Arelatensis Episcopi.

Anno Dom. 429.

ti Sacerdotii nomen ascendit. Lerinensis insulæ, quæ viris pietatis & eruditionis amantibus florebat, Hilarius incolatum novus fuit. Cum labente anno CCCCXXIX. Honoratus Arelatensem Episcopatum adeptus est, abeuntem Hilarius comitatur. Verùm Lerinæ suæ non multò pòst se restituit. Quæ causa est, cur sic eum compellat Eucherius: *Horum tu, mi charissime Hilari, redditus insertusque consortio, plurimum tibi, plurimum etiam illis contulisti, qui nunc pro reditu tuo alacri exultatione lætantur.* Nondum biennium præterierat, cùm imminentis sibi mortis conscius Honoratus, Hilarium accersit, quos extremos spiritus ore lecturum, majora tamen in animo volutare, ac de successore forsan providere videbatur. Quod & innuit Hilarius, Orationis de Sancto Honorato c. 28. *Ab insula, cui me derelictis Episcopatus ejus principiis, secreti amore reddideram, non audeo dicere, me sciens fortasse prasens amovere satagebat.* Eò pertinent verba Honorati Massiliensis, quæ illustrandæ prorsus Chronologiæ conducunt:

Vit. Hil. c. 3.

Emenso biennio, cùm ad meritis propriis percipiendum ex merito præmium ex vita istius cursu Beatus Pontifex vocaretur Honoratus, missis Epistolis, ut extremis suis interesse deberet, admonuit. Adfuit Hilarius morieno, atque successit. Vir multis sanè virtutibus clarus, sed laudibus longè dignior, nisi Cassiani placitis se defensorem constituisset, ne prædestinatio gratuita existimaretur. Extat ea de re locus insignis Prosperi in Epistola ad Augustinum: *Speramus non solùm tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis atque honoribus claros, caligo istius opinionis obscurat, defæcatissimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipuæ auctoritatis & spiritualium studiorum, virum sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat Beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ, & de hoc, quod in querelam trahit, jampridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre.* Cætera, quæ ad Hilarium spectant, suis temporibus dividentur.

Cassianus quis? ejus doctrina. Fons Massiliensium.

IV. Hoc anno in Gallia Semi-Pelagiani exorti sunt, de quibus Prosper Hilariusque scriptis Augustinum suis monuere. Eorum Princeps *Joannes Cassianus*, vir & pietate, & operibus celebratus, qui tamen ad hujus erroris scopulos navem allisit suam. Antequam ergo de Semi-Pelagianis dicere incipiamus, de Joanne Cassiano nobis est disserendum. Cassiani patria est in ambiguo: *Cassianus*, inquit Gennadius, *natione Scytha.* Aliam verò Photius patriam assignat

Phot. B. c. 197. p. 515.

Cassiano: *Lectus Libellus, quo Cassiani Monachi, patriâ Romani, libri duo continebantur.* Quid si potius Gallus ex Provincia fuerit, ut eruditorum fert nonnullorum sententia? Quæ quidem Cassiani verbis inniti videtur:

Cass. Coll. 24. c. 1.

Ad repetendam Provinciam nostram, atque ad revisendos parentes quotidianis animi æstibus urgebamur. Et paulò infrà: *Tum præterea ipsorum locorum situs, in quibus erat majoribus nostris habita possessio, ipsarumque amœnitas regionum jucunda, ante oculos pingebatur, quam grata, & congrua solitudinis spatiis tenderetur, ita ut non solum delectare Monachum possint secreta sylvarum, sed etiam magna victus præbere compendia.* Quæ amœnitates *Provinciæ* sunt potius, quàm *Schytiæ*. Vitam amplexus monasticam, Palæstinæ Ægyptique & deserta, & Cœnobia peragravit. A *pueritia* inter Monachos constitutum fuisse, ipse docuit in sua ad *Castorem*, quem *beatissimum Papam vocat*, Præfatione. Unà verò cum Germano Monacho complures annos contrivit in peregrinando: *Expleto*, inquit, *septem annorum numero, sponsionem nostram gratanter implevimus.* Sicque ad *Scythiotica solitudinis secreta* remeavit.

Anno Dom. 429.

Cass. Coll. 17. c. 31.

Jamâ Chrysostomi Constantinopolim evocatus, morum integritate, & castitate suâ id impetravit, ut Diaconi ad officium eveheretur. Chrysostomo in exilium pulso unà cum *Germano* Presbytero, Constantinopolitani Cleri literas attulit ad Innocentium, uti Palladii ex Dialogo novimus, p. 27. Presbyteri dignitatem adeptus ab Innocentio, post eversam anno CCCCX. ab Alarico Romam, Massiliam petiit, ubi Monasteria duo condidit, virorum unum, & mulierum alterum, teste Gennadio. Quæ causa videtur esse, quòd Castor Aptensis Episcopus patris eum nomine compellarit: *Sententiarum decore pollenti Patri Cassiano.* Fons principiumque Semi-Pelagianorum jure merito existimatur, adeò verum est, nullum tam pulchrum corpus esse, quod nævo careat. Pura puta Semi-Pelagiana hæc sunt:

Cass. Coll. 13. c. 9.

In his omnibus & gratia Dei, & libertas nostri declaratur arbitrii: & quia etiam suis interdum motibus homo ad virtutum appetitus possit extendi, semper verò indigeat adjuvari. Nec enim cùm voluerit, quis sanitate perfruitur, aut de ægritudinis morbo pro arbitrii sui desiderio liberatur. Quid autem prodest sanitatis gratiam concupisse, nisi Dominus, qui vitæ ipsius usum tribuit, etiam vigorem incolumitatis impartiat. Ut autem evidentius clareat, etiam per naturæ bonum, quod beneficio Creatoris indultum est, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen nisi à Domino dirigantur, ad consummationem virtutum pervenire non possunt, Apostolus testis est, dicens, Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Et capite XI. *Sin verò gratia Dei semper inspirari bonæ voluntatis principia dixerimus, quid de Zachæi fide? quid de illius in Cruce Latronis pietate dicimus, qui desiderio suo vim quandam regnis cœlestibus inferentes, specialia vocationis monita prævenerunt.* Alia quoque docuit, vero non satis consentanea, quòd *mendacio, veluti ellebore* uti liceat.

Cass. Coll. 17. c. 17.

Ut non sine judicio, prudentiaque ipsius Opera legi debeant. Anno circiter CCCCL. naturæ satisfecit, relictâ magnæ pietatis famâ. Gregorius Magnus in sua ad *Respectam* Massiliensem Abbatissam Epistola Monasterium laudat, *quod in honorem Sancti Cassiani consecratum est.*

Greg. L. 6. Epist. 12.

Urbanus quoque Papa V. Cassiani caput argenteâ thecâ inclusum hâc inscriptione ornari voluit, *caput S. Cassiani*, ipsiusque memoria Massiliæ colitur solemni ritu, die XXIII. Julii, ut N. Alexandro est observatum. Tanti Photius Cassiani fecit institutiones, ut hæc scripto mandarit:

Phot. B. c. 197.

Utilissima, si qua alia hæc iis sunt pronunciata, qui religiosam vitam inire cupiunt. Et verò tanta iis vis inest, ac quasi divinitas, ut & in hunc usque diem si quis Monachorum conventus hac ex forma & hisce præceptionibus gubernetur, reverà tantisper floreat, cæterisque prælucens virtutum esse officina cernatur. Post collationes ad scribendos de Incarnatione libros hortatu Leonis Diaconi, qui posteà Pontifex Rom. creatus est, animum appulit, ut Præfatione docemur, quam libris præfixit.

De Massiliensium Semi-Pelagianorum doctrina.

V. Cùm Cassiani eruditionis pietatisque fama multum increbesceret, quam de naturæ bono, bonarum voluntatum principio opinionem docuit,

ANNO DOM. 429.

docuit, ea per multorum animos pervasit. Ac eo facilius mortalium mentibus illabebatur, quòd humanæ gloriæ velificatur. Hanc sanè sententiam Arelatensis sequitur *Hilarius*; amplectuntur & Faustus Reiensis, & Vincentius Lirinensis, ab Augustini sententia diffidentes, & alii complures, quibus Massiliensibus nomen est impositum, quòd erroris hujus & tenacissimi fuerint, & veluti incunabula habeantur. Palmaris Massiliensium hic error fuit, quòd salutis initia gratiæ ascribi nolebant, sed voluntatis viribus. Fuere porro in duas classes divisi, quarum altera longius quidem, altera Pelagianis venenis propius aberat. Priorum sententiam edisserat Hilarius ad Augustinum: *Ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum, quenquam sibi sufficere posse consentiunt. Neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterritâ & supplici voluntate unumquemque ægrotum velle sanari. Quod enim dicitur, Crede, & salvus eris, unum horum exigi asserunt, aliud offerri, ut propter id quod exigitur, si redditum fuerit, id quod offertur, deinceps tribuatur. Unde consequens putant, exhibendam ab eo fidem, cujus naturæ id voluntate conditoris concessum est: & nullam ita depravatam vel extinctam putant, ut non debeat, vel possit se velle sanari, propter quod vel sanetur quis à sua, vel si noluerit, cum sua ægritudine puniatur. Nec negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum Medicum quærat, non autem quidquam ipsa jam valeat. Nam illa testimonia, ut est illud, Sicut unicuique partitus est mensuram fidei, & similia, ad id volunt valere, ut adjuvetur, qui cœperit velle, non ut etiam donetur ut velit.* Qui in ea sententia versabantur, statuebant, posse voluntatem suis viribus salutem desiderare, quomodo paralyticus in lectulo recubans sanitatem cupiebat, licet ad eam in piscina consequendam viribus esset omnibus impar. Massiliensium alii gravius licentiusque adhùc errabant, de quibus mentionem Prosper egit in sua ad Augustinum Epistola: *Quidam verò horum in tantum à Pelagiani semitis non declinant, ut cùm ad confitendam eam Christi gratiam, quæ omnia præveniat merita humana cogantur, ne si meritis redditur, frustra gratia nominetur; ad conditionem hanc velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem liberi Arbitrii, & rationalem Gratia Creatoris instituat, ut per discretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus possit suam dirigere voluntatem. Atque ad hanc gratiam, quâ in Christo renascimur, pervenire, per naturalem scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando, ut ideò accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bono naturæ benè usus, ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire.* In utraque verò sententia gratia mortalium meritis reddebatur: *Quantum ad Deum pertinet*, inquiunt apud Prosperum, *omnibus paratam vitam æternam, quantum autem ad arbitrii libertatem ab his eam apprehendi, qui Deo spontè crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Ex hoc fonte erroris plurimi manabant. Sic Dei gratiam humanæ voluntati subjiciebant. Audiatur iterum Prosper: *Nec considerant se gratiam Dei, quam comitem non præviam humanorum volunt esse meritorum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse præventas. Ac sic cum in his, qui tempus acceperunt voluntatis, duo sint, quæ humanam operentur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia; priorem volunt obedientiam esse quàm gratiam, ut initium salutis ex eo, qui salvatur, non ex eo credendum sit stare, qui salvat, & voluntas hominis divinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subjiciat voluntatem.* Sic etiam Prædestinatio prævisis meritis innitebatur, ut observatum Hilario: *Putant rationem reddi Electorum vel Rejectorum in eo, quòd unicuique meritum propriæ voluntatis adjungitur.* Sic denique quòd aliis ministretur Evangelium, aliis negetur, meritorum præscientiæ ascribebant, eodem Hilario teste: *Dicunt id præscientiæ esse divinæ, ut eo tempore, & ibi, & illis veritas annuntiaretur, vel annuntietur, quando & ubi prænoscebatur esse credenda.*

Aug. l. 7.

Ibid.

VI. Porro quam Pelagius admittebat interiorem mentis illustrationem, Massilienses, quorum de gratia Servatoris fuit opinio tolerabilior, non prorsus respuebant. Dixerat Pelagius: *Adjuvat nos Deus per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne præsentibus occupemur, futura demonstrat, dum Diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat.* Hæccine negassent Cassianus, Hilarius, Massilienses? Sic est, bonas voluntates cogitationesque nec semper gratiæ, nec semper homini tribuebant, ut ex Cassiano palam est: *Cavendum est nobis*, inquit, *ne ita ad Dominum omnia Sanctorum merita referamus, ut nihil nisi id, quod malum atque perversum est, humanæ ascribamus naturæ.* Exemplumque affert Davidis de extruendo Templo consilium, quod inditum à Deo negat, quia etsi laudabile laudatumque, *eidem negatur effectus.* In Paulo verò atque Matthæo fatetur, quia Deus miseretur, sequi bonæ voluntatis initium: *Si enim*, inquit, *dixerimus, nostrum esse bonæ principium voluntatis, quid fuit in persecutore Paulo, quid in Publicano Matthæo, quorum unus cruori ac suppliciis innocentum, alter violentiis ac rapinis publicis incubans, attrahitur ad salutem.* Cæterùm affirmabant omnes, vi liberi Arbitrii Gratiam posse vel negligi, vel amari: *Consequens putant*, (verba sunt Prosperi ad Augustinum) *ut quia prævaricator ideò dicitur, non obedisse, quia noluit, Fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuisse, quia voluit, & quantum quisque ad malum, tantùm habeat facultatis ad bonum.* Id præcipuè cavebant, ne primi voluntatis motus, salutisque desideria efficaci gratiæ ascriberentur, ne violaretur libertas arbitrii, in cujus optione consistit, *ut eligat, quem sequatur.* Ideòque præcisè negabant, credendi voluntatem certò immutabiliterque donari: *Credendi voluntate donatâ, excludi putant omnem prædicandi vigorem.*

Non omnes & cogitationes & voluntates Gratiæ deinde tribuunt Massilienses.

Aug. de Grat. c. 7.

Cass. Coll. 13. c. 12.

Cass. Coll. 13. c. 11.

Hilar.

VII. Non in Gallias modò, sed in Britannias quoque virus Pelagianum se diffundebat, nec mirum, cùm Britannum Pelagius egerit. Virus ab eo porrectum hauserat Episcopus, nomine Fastidius, cujus Gennadius meminit in Catalogo de Viris Illust. c. 55. *Fastidius Britanniarum Episcopus scripsit ad Fatalem quendam de Vita beata librum unum, & alium de Viduitate servanda, sanâ & Deo dignâ doctrinâ.* Quæ verba Gennadii gemino afficiuntur errore; *Fatalem* quippe mulierem viduam in virum mutavit. Neque sana prorsus doctrina fuit, ut clarissimo observatur Norisio. Libro enim de Vita Christiana, quem Augustino perperàm ascriptum, parenti suo Fastidio restituit Holstenius, c. 13. hæc

Germanus debellando Pelagianismo migrat in Britanniam: tempus profectionis.

Hist. Pel. l. 1. c. 19.

hæc de Adamo scripsit: *In quo nihil fuisse incredulitatis invenio præter solam inobedientiam, cujus causâ ille damnatus est, & omnes suo damnantur exemplo.* Qui purus putus Pelagianismus est. Pelagianismum quoque sonat oratio hæc Fastidii, c. 11. *Tu nosti Domine, quàm sancta, quàm innocentes, quàm pura sunt ab omni fraude, & injuria & rapina, quas ad te expando manus, quàm immaculata labia & ab omni mendacio libera, quibus tibi, ut mihi miserearis, preces fundo.* Quæ verba Pelagii ex libro ad viduam recitans Hieronymus libro 3. Dialogorum, exclamat: *Christiani est hæc, an Pharisæi superbientis oratio?* Sed & Agricola *Pelagianus, Severiani Episcopi Pelagiani filius, Ecclesias Britanniæ dogmatis sui insinuatione corrupit. Sed adactione Palladii Diaconi Papa Cœlestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice suâ mittit, ut deturbatis Hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.* Hæc Prosper in Chronico. Sed & in libro contra Collatorem expeditionis hujus meminit, postquam Cœlestini mentione factâ, *qui Cœlestium totius Italiæ finibus jussit extrudi*, ea subjungit: *Nec verò segniore curâ ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quosdam inimicos gratiæ, solum suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet servare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.* Geminam à Cœlestino legationem injunctam esse, Prosper indicat. Quæ prior est ea Germani, quæ posterior Palladii existimatur, an. Dom. CCCCXXXI. Basso & Antiocho Coss. *Ad Scotos in Christum credentes ordinatur à Papa Cœlestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.* Prosper ac Beda quidem, & Sigebertus Germani profectionem ascribunt anno CCCCXLVI. Quorum Chronologiæ accedunt viri doctissimi, Sirmundus atque Petavius, argumento ex *Genevofæ* morte ducto, quam *octuogenariam* ultimo Chlodovei anno, qui Dionysianus est DXI. excessisse, Sigebertus prædicat. Quâ ratione Genevofæ ortus in annum CCCCXXXI. incidet. Cùm igitur inter proficiscendum Germanus *Genevofam* consecrarit, in Britanniam proficisci currente anno non potuit, quo Genevofa lucem nondum aspexerat. Majoris tamen momenti est Prosperi autoritas, qui sedente Cœlestino scribebat, quàm Sigeberti: eò eò gravius Prosperi testimonium, quòd quam Germano Cœlestinus legationem imperavit, Prosper iterum recordetur. Anno verò CCCCXLVI. Cœlestinus non erat inter mortales. Neque nostræ Chronologiæ minimum præsidii ex vita Sancti Lupi Trecensis Episcopi, quem in expeditione suscepta socium Germanus nactus est. Autoris verba refert Labbeus: *Honorato adhuc Abbate, Lupus Monasterium Lerinense ingressus est, cùmque annum unum illic egisset, ad Trecensem Episcopatum raptus fuit, atque inde exacto biennio, iter Britannicum cum S. Germano suscepit.* Lupus verò anno circiter CCCCXXVIII. Episcopus creatus est. Ut Germani in Britanniam expeditio vix ob anno CCCCXXIX. divelli posse videatur. Porro quam Cœlestino Prosper Germani legationem ascribit, ea Galliæ Synodo, & à Constantio Presbytero vitæ Germani Scriptore, & à Beda vindicatur. Constantii verba sunt: *Eodem tempore ex Britanniis directa legatio Gallicanis Episcopis nunciavit, Pelagianam perversitatem in locis suis latè populos occupasse, & quàm primum fidei Catholicæ debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est. Omniumque judicio duo præclara religionis lumina universorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apostolici Sacerdotes, terram corporibus, cœlum mentibus possidentes. Et quantò necessitas laboriosior apparebat, tantò eam promptius heroes devotissimi susceperunt, celeritatem negotii fidei stimulis maturantes.* De Cœlestino ne verbum quidem: cujus non magis meminit Beda: *Hæresis Pelagiana per Agricolam illata, Severiani Episcopi Pelagiani filium, fidem Britanniarum fædâ peste commaculaverat. Verùm Britannia cùm neque suscipere dogma perversum gratiam Christi blasphemando ullatenus vellent, neque versutiam nefariæ persuasionis refutare, verbis certando sufficerent, inveniunt salubre consilium, ut à Gallicanis Antistitibus auxilium belli spiritalis inquirant. Quam ob causam collectâ magnâ Synodo, quærebatur in commune, qui illùc ad succurrendum fidei mitti deberent: atque omnium judicio eligebantur Apostolici Sacerdotes, Germanus Antisiodorensis, & Lupus Trecassinæ civitatis Episcopi, qui ad confirmandam fidem gratiæ cœlestis Britannias venirent.* Nùm ergo Prosper falsus est? Cum Constantio ad concordiam utcunque adduci potest, si dixerimus, ubi Germanus à Gallicana Synodo electus est, Cœlestinum, quò legatio nobilior esset, suam proficiscenti personam imposuisse: idque verba hæc Prosperi sibi velle, Germanum Cœlestinus *Episcopum vice suâ mittit.*

Prosp. cont. Coll. p. 414.

Lab. Conc. t. 2. 1686.

Bar. An. 439. n. 11.

Bed. H. l. 1. c. 17.

Quid Germanus egerit in Britannia?

VIII. De celebri profectione pauca ex Constantio nunc exscribamus. Germano Lupoque æquor arantibus, gravis exoritur procella, quam Constantius Dæmonum assignat invidiæ: *Cœlum diemque nubium nocte subducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aëris horrore congeminant. Ferebatur navigium oratione, non viribus: & casu Dux ipse vel Pontifex, fractus corporis lassitudine, sopore resolutus est. Tum verò quasi repugnatore cessante tempestas excitata convaluit, & jam navigium perfusis fluctibus mergebatur. Tunc B. Lupus, omnesque turbati excitant Seniorem elementis furentibus opponendum. Qui periculi immunitate constantior, Christum invocat, Oceanum increpat, & procellis sævientibus causam religionis opponit. Statimque assumpto oleo, in nomine Trinitatis levi aspergine fluctus sævientes oppressit; Collegam commonet, hortatur universos, oratio uno ore & clamore profunditur. Adest Divinitas, fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur.* Ut Britanniam ingressi sunt Germanus atque Lupus, Dei verbum & in Ecclesiis, & in triviis exponunt: quâ ratione & Catholicorum fides firmatur, & depravatorum error sanatur. Quid intereà corruptionis autores? Latebant, utique congressum cum Germano Lupoque fugientes. Tandem objecto metu, in arenam descendunt: *Procedunt conspicui divitiis, veste fulgenti circumdati, assentatione multorum, contentionisque subire aleam maluerunt, quam in populo, quem subverterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur seipsi silentio damnavisse.* Adest populus spectator futurus & Judex: *Primo in loco beatissimi Sacerdotes, præbuerunt adversariis copiam disputandi, qui solâ verborum nuditate diu inaniter & aures occupavit, & tempora. Deinde Antistites venerandi, torrentes eloquii sui, cum Apostolicis & Evangelicis tonitruis profuderunt: convincitur vanitas, & perfidia confutatur. Populus arbiter vix manus continet, judicium cum clamore testatur.*

testatur. Additis & miraculis gratiæ victoria illustratur. Vir Tribunitiæ Potestatis *decem annorum filiam cæcam finibus Sacerdotum ingerit, quam illis offerri adversarius præceperunt.* Illi verò deterriti, parvulæ curationem à Sacerdotibus precantur. Germanus invocatâ Trinitate, protinùs inhærentem lateri suo capsulam cum Sanctorum reliquiis collo avulsam, manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium *puellæ oculis applicavit, quo statim evacuatis tenebris lumine veritatis implevit.* Re benè gestâ, Germanus Apostolorum diversorumque Martyrum reliquias, quas secum habebat, S. Albani Martyris includit tumulo, massamque de loco, ubi beati Martyris sanguis effusus fuerat, secum portaturus abstulit. Dum redit, in laqueos incidit, quibus irretitus ita labitur, ut pes ipsius conteretur. Ob dolorem recubanti subitum minatur incendium, sed *hospitium sancti viri expavescens flamma transilivit*, quæ opposita sibi omnia corripuerat. Britannis quoque, quos Picti Saxonesque bello invadebant, auxilio Germanus fuit. Eosque fide imbutos, sacris undis expiat. Emensâ solemnitate Paschali, pars exercitus arma capit, cui Germanus Ducem se præsli profitetur. Appropinquantibus hostibus Germanus Britones admonet, ut ipsius voci uno clamore respondeant: *Alleluia tertiò repetitum Sacerdotes inclamant, sequitur una vox omnium.* Tum hostile agmen terrore prosternitur, quasi super se machina cœli rueret. In agro *Flintensi* juxta oppidum, Anglis *Gold* dictum, gestum bellum memorant, baptisatis in fluviolo *Aleno* militibus, ut doctissimo Usserio observatum de Britannicarum Ecclesiarum Primordiis, p. 333. Sic victis & Pelagianis, & Saxonibus, Germanus Lupusque Gallias repetunt, tranquillam nacti navigationem. Quæ brevius nos, fusius ex Suerio Baronius prosequitur.

Cœlestini ad Apulos Epistola.

IX. Hoc quoque anno Apuliæ Calabriæque Episcopos Cœlestinus adiit Epistolâ, quæ capita tria complectitur. I. Quòd Sacerdotum nulli liceat Canones ignorare. II. Quòd non oporteat Clericis Ecclesiarum contemptis, de Laicis Episcopos ordinare. III. Quòd docendus sit populus, non sequendus: *Data est* XII. *Kal. Augusti Florentio & Dionysio Coss.*

Mors Theodoti Antiocheni: ipsius mores.

Theodorit. l. 5. c. 40.

X. Narratis Occidentis rebus, ad Orientem revocamur. Anno currente mortem obiit *Theodotus* Antiochensis Episcopus. Aliquandiu Theodoro superfuisse Mopsuesteno, indicat Theodoritus: *Sacratissimo Theodoto Antiochensem Ecclesiam gubernante, Theodorus vivendi finem fecit.* Theodoti quidem obitum Baronius anno CCCCXXVII. copulavit: at in ea Chronologia biennio peccat, judice vel Theodorito, cujus historia desinit, *Theodori, Theodotique, præstantissimorum virorum in obitu.* Est autem Theodoriti historiæ terminus in anno CCCCXXX. collocandus, de quo nil mentionis egit: secus Theodosii Triennalis recordatus fuisset, Januario celebrata. Hanc supremo Theodoti anno Chronologiam egregiâ ratione statuit Pagius Acacii ex Epistola ad Cyrillum: *Pietatis tuæ Epistolam Sanctissimo Joanni Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo legi curavi. Quam ille quoque summâ attentione, nec parvo doloris sensu audivit. Nam licet recens admodum ad Episcopatum venerit, eadem tamen vult & sentit, quæ nos senes.* Quòd si Theodotus anno CCCCXXVII. naturæ satisfecit, ut Baronio creditum, Joannes, qui defuncto subinde successit, nuper Episcopatum adiisse dici non posset. Hic ille Theodotus multis à Theodorito laudibus celebratur: *Fuit gemma castitatis, vir singulari mansuetudine & exactâ vivendi ratione conspicuus. Hic Apollinaris sectatores reliquo gregi adjunxit, rogatur ut illos Ecclesiæ corpori aggregaret. Multi tamen eorum pristini erroris haud obscuram notam retinuerunt.* Illud & Theodoti ad gloriam accessit, quòd Chrysostomi nomen in Fastos Ecclesiæ Antiochenæ retulit. Defuncto successit Joannes, qui unà cum Nestorio in S. Euprepii Monasterio vitam asceticam egerat.

Theodorit. l. 5. c. 38.

Nestorii doctrina dissidia movet: à Proclo rejicitur: quo die sermo ipsius recitatus?

M. Merc. Gar. p. 8.

XI. Mentio Nestorii submonet res ipsius tractare, quæ labentem annum attinent. Vix inceperat fluere, cùm in Ecclesia concionem habuit de *Theognosia*, id est, *Dei cognitione.* Sermoni hoc est initium: *Non clamoribus probo erga me studium, sed laudo circa dogmata desiderium.* Ea verò pronunciavit, quæ notâ omni vacua esse debent: *Christus secundum quòd est Christus, indivisus est, & Filius secundum quòd est Filius, indivisus est. Non enim habemus duos Christos, vel duos Filios. Filium Dei peperit Christipara. Nam quoniam Filius Dei duplex est in naturis, peperit quidem Filium Dei, quia peperit hominem, qui est Filius Dei propter conjunctum ei Filium Dei.* Nihilominùs cùm malè jam Nestorius audiret, Eusebius, qui patronum causarum agebat, postmodum Dorylæensis Episcopus creandus, obtestationem in Nestorium publicè proposuit: *Quicunque schedam hanc accepturi sunt, eos per Sanctam Trinitatem adjuro, obtestorque, ut eamdem Episcopis, Diaconis, Lectoribus, necnon & Laicis quoque Constantinopoli habitantibus ostendant, ejusdemque exemplum ad evidentem Hæretici Nestorii confusionem iisdem impartiantur, ut qui eadem prorsus sentiat, quæ Paulus Samosatenus, ante* CLX. *annos à Catholicis Episcopis anathemate condemnatus.* Continuò Pauli & Nestorii doctrinæ comparationem instituit, quæ nostro tamen judicio multum habet dissimilitudinis. Accensi eâ obtestatione nonnulli, clam à Nestorio desciscunt. Presbyteris, qui in Ecclesia *Irene maritima* doctrinæ Nestorii adversabantur, silentium indicitur; ex quo factum, ut de plebe complures clamarent, *Imperatorem habemus, Episcopum non habemus.* De Monachorum grege unus in medium Ecclesiæ progressus, cùm Synaxis celebraretur, Nestorium quòd Hæreticus esset, ingressu prohibere conatur. Vis ea quidem erat, neque ordini consona. Itaque Monachus à Nestorio Præsidibus traditur, flagellisque dissectus, præcone præeunte in exilium ejicitur. Basilius verò, de Diaconis unus, Monachis comitatus, Episcopalem domum ingreditur, sciscitaturus, veræne essent, quæ de Nestorio jactabantur. Qui se convenientibus hæc loquitur: *Quæ vultis, ea paucis exponite.* Ubi verò ab eis audivit, quæ docebat ea rectæ fidei consentanea non esse, statim Monachos captos ad tribunal adduci jubet: ibi nudati vapulant, diuque fame vexati, custodiæ traduntur. Dum hisce dissidiis magis magisque exasperantur animi, Proclus audiente Nestorio in amplissimo cœtu de Deipara orationem habuit: neque adeò linguam repressit suam, quin diceret: *Clemens Deus ex muliere nasci non erubuit, quod enim agebatur, vita erat*: ingratumque Nestorio θεοτόκος verbum adhiberet. Procli concioni diem Martii XXV. eruditissimus assignat Garnerius,

Conc. Eph. p. 1. c. 13.

Conc. Eph. p. 1. c. 30.

ANNO DOM. 429.

quæ *annunciationis* dicitur. Perperàm tamen, si quis nos Chronologiæ odor afflavit. Die Dominicâ orationem Procli recitatam fuisse, ab Græcis Scriptoribus docemur: Ἐν μιᾷ κυριακῇ, ut narrant Theophanes, atque Cedrenus. Veterem quoque Chronologiam MS. ipsemet Garnerius laudat, ea continentem: Μίαν δὲ κυριακὴν ἑορτὴν Νεστόριος τῷ Πρόκλῳ, *unam Dominicam Proclo constituit Nestorius.* Atqui Martii quintus & vigesimus anno Dom. CCCCXXIX. secundæ feriæ cohærebat, vi & literæ Dom. F. & Epactæ Sol. 2. Conjecturam Garnerius ut fiemet suam, Græca sic vertit, *Festo solemniore.*

Garn. Præf. p. 10.

Quæ vesio si recta est, nostrum sanè perit argumentum, ex die Dominica petitum, quæ Martii XXV. non affigebatur. Verùm pro sua eruditione Garnerius exemplis aliquot versioni suæ fidem astruere debuit. Nobis vero facillimum est demonstrere, τῇ κυριακῇ Dominicam diem Patribus significari, Joannis sermonem imitantibus, cui prima feriæ κυριακὴ dicitur. Clemens Alex. τήν τε κυριακὴν ἡμέραν, *diem quoque Dominicam in decimo de Repub. sit divinat.* Canon Apostolicus LXVI. *Si quis Clericus deprehendatur,* τὴν κυριακήν, *die Dominico jejunans.* Nazianzenus Orat. 42. *Nonne prima* κυριακῇ, *Dominica Encœniorum erat*, p. 700. Epiphanius Expositione fidei Cath. p. 1105. κυριακὰς *Dominicas omnes, festas hilaresque Catholicas esse sanxit Ecclesia.* Misso ergo Garneriano acumine, Procli sermonem die sexto Januarii, qui & Dominicus fuit, & Theophaniæ consecratus, pronuntiatum esse existimamus, quod & ipse Proclus innuit: *Virginea Panegyris festâ hâc luce linguam ad laudem provocat.*

Apoc. 1. v. 10.

Clem. Str. l. 5. 437.

Nestorii sermones à Cyrillo refutantur.

XII. Cùm à cuncto consessu plausus Proclo multiplex datus esset, Nestorius extemporali ratione Procli sermonem refellit: *Qui Deum*, inquit, *simpliciter dicit, de Maria natum, primò omnium nobilitatem gentibus prostituit dogmatis, atque exponens in medium, vituperandum id ridendumque proponit. . . . Ego natum & mortuum Deum & sepultum adorare nequeo: aliud est autem dicere, quia nato de Maria conjunctus erat Deus ille, qui est Verbum Patris.* Tres iterum ea de re sermones habuit, ex quibus unus est omnium prolixissimus, in quo testatur, illatas sibi Hæreticorum contumelias, *se tanquam ranarum strepitus irridere.* Cæterùm in suis orationibus Procli nomini pepercit. Ut porro & labem erroris sibi inustam elueret, & opinionem disseminaret suam, homiliarum suarum aliquas in Ægyptum misit, quibus mota controversia est, rectène sentiret, an secus. Metuens Cyrillus, ne Nestorii in sententiam aliqui descenderent, ad Ægyptios Monachos Epistolam scribit, cujus etiam exemplaria Constantinopolitanis nonnulla direxit. Epistolæ hujus aculeis Nestorius pungebatur: *Audio exitiales quosdam rumores inter vos proseminatos, & nonnullos oberrare, qui sinceram vestram fidem demoliri studeant, & inanium vocularum turbas eructantes, utrùm Deiparam appellare liceat Sacram Virginem, in controversum vocare audeant. Præstaret sanè ejusmodi quæstionibus abstinere . . . Quia vero fit probabile, contentiosos non defuturos, qui venenum, quod semel hauserunt, veluti spicula quædam in imbecillorum animos defigere conabantur, operæ pretium facturum putavi, si pauca quædam iis de rebus ad vos differerem.* Infandi dissidii tuba hæc fuit. Ac si sincerè loquendum, aliam Cyrillus inire

Nest. Serm. 4.

Conc. Eph. p. 1. c. 2.

rationem debuit. Fratrem, Coepiscopumque in urbe regia veluti in altissima specula constitutum, datis literis prius monere debuit, quàm aculeatâ Epistolâ ad Constantinopolitanos missâ perstringere. Aliquid sanè pecceti portant Cyrilli verba, factum suum excusantis: *Quandoquidem pietas vestra ad me scribit, religiosissimum Nestorium magnam ex iis literis cœpisse molestiam, quas ad monasticam vitam agentes scripsi, fateri cogor, hoc quidquid est ægritudinis, non tam ex me, quàm ex ejus religiositate ortum esse.* Causatur quidem se, ad scribendum eò adductum fuisse, quòd anathema in eos detonantem, qui Virgini Deiparæ titulum imponebant, Dorotheum non modò non reprehendisset, sed ad mysticam quoque communionem Nestorius admisisset. Nostro tamen judicio charitatis & decentiæ legibus Cyrillus jubebatur, amicè prius Nestorio querelas exponere suas, quàm vulgatis ubique locorum Epistolis ipsius famæ detrahere. Ut auditum Nestorio, se Cyrilli literis vexatum esse, aliquid sibi reponendum esse existimavit. Quid gesserit, verbis Cyrilli doceatur: *Ad Buphum Martyrium Diaconum, qui Ecclesiasticorum negotiorum administrationi præfectus est, duas chartulas miserunt, alteram à Photio, aut alio ejus farina homine contra commentarium, quem ad Monachos scripseram compositam, alteram formâ quaternionis, cum nova planè & absurda inscriptione ad hunc modum: Adversus eos, qui propter unionem, aut unigeniti Deitatem imminuunt, aut humanitatem desiciunt.* Neque famæ Cyrilli sibi parcendum esse credidit, quam Alexandrini *homines civitatis faces*, Chæremon, Victor, Sophronas, & Flaviani puerulus deflorabant, & crebro, & tum maximè, quando Magistratus cogebantur. Variorum scelerum, furti, violentiæ convicti, pœnis Ecclesiasticis subditi fuerant. Ab ejusmodi hominibus tyrannidis Cyrillus accusabatur.

ANNO DOM. 429.

Conc. Eph. p. 1. c. 10.

Ibid.

Conc. Eph. p. 1. c. 12.

Cyrilli ad Nestorium Epistola.

XIII. Missi Nestorii in Ægyptum sermones, ad Cœlestinum quoque Romanum Episcopum directi sunt, qui majorem in agendo & prudentiam, & æquitatem, quam Cyrillus adhibuit. Cœlestinus quippe, necnon Antistites, qui ipsi adfuere, inquirendum existimarunt, Nestoriine chartulæ essent, an ab alio profectæ? Cùm porro ad Cyrillum rumor pervenisset, Nestorium nullum ipsius lædendi causâ lapidem non movere, simulque cognovisset Epistolam ad Monachos scriptam, offensioni occasionem præbuisse, is scripto Nestorium sibi esse adeuodum putat. Quem sic amicè satis compellat: *Ecquid nunc obsecro consilii capiam? Namque à tua pietate consilium petere compellor. Cœlestino religiosissimo Rom. Ecclesiæ Episcopo, cæterisque piissimis Episcopis, qui ipsi adfuere, inquirentibus, chartulæne illæ, quæ illùc ad se nescio quomodo perlatæ sunt, à tua pietate, an verò ab alio quopiam profectæ sint?* Quibus Baronii error detegitur, existimantis post Synodum Rom. anno sequente coactam, eam Epistolam exaratam fuisse. Quem verba, *cæteris Episcopis* fefellere. Atqui Synodus Rom. non ignorabat, sermones Nestorii esse. In ea quoque Epistola miratur Cyrillus, Nestorium non perpendisse animo cuncta in fide dissidia, non propter Epistolam suam, sed propter sermones, cujuscunque sint Autoris, excitata fuisse. Eò malum sensim pervenisse, ut *Christum nonnulli Deum appellari, ferè non patiantur*, sed Divinitatis instrumentum. Nestorium ergo hortatur, ut

Bar. An. 430. n. 12.

Anno Dom. 429.

ne removendo scandalo unam hanc vocem *Theotocos* largiatur. In urbe, in Oriente, in omnibus ubique gentium locis ob sermones magna volutari murmura. Acceptis literis Nestorius per *Lamponem* Presbyterum, clementer satis scribenti respondit: *Quod ad nos ipsos attinet, etsi non pauca à pietate tua designata sint fraternæ charitatis parum congruentia, scribimus animi æquitatem conservantes, & salutationis officium per literas cum charitate implentes.* Quam Epistolam cur *arrogantiâ summâ, atque tumore refertam*, Baronius dicat, prorsus nescimus. Quanti sanè probitatem fecerit, disertè testatur: *Ut quod res est fatear, non mediocrem cujuscunque Christiani probitas timorem afferre solet.* De pietate quoque Cyrilli multa jactari prædicat. Hæccine sunt *arrogantia summa plena?*

Conc. Eph. p. 1. c. 6.

Bar. An. 429. n. 32.

Nestorius de Pelagianis, & Cyrilli fautoribus Cœlestino scribit.

XIV. Cum Cyrilli ex Epistola Nestorius compertum haberet, sermones suos in urbem missos fuisse, oblatam sibi occasionem amplectitur scribendi Cœlestino, ad quem prima hæc ejus est Epistola: *Fraternas nobis invicem debemus collocutiones, velut verâ inter nos secundum Scripturas obtinente concordiâ, pugnaturi in Diabolum, pacis inimicum.* Quem locum restituit Garneriana Marii Mercatoris editio. Subjungit, Julianum, Florum, Orontium & Fabium, dicentes, se Occidentalium partium Episcopos sæpius Theodosium adiisse, suasque causas deflevisse, tanquam Orthodoxos orthodoxis temporibus persecutionem passos: sæpius tamen fuisse rejectos. Sibi verò opus esse de tali causa instrui, ne Imperator expostulantium precibus molestiâ afficiatur. Ulterius progressus Cœlestinum monet errorum, quibus Constantinopoli nonnulli laborabant: adeò ut *apertè blasphement Deum Verbum Patri ὁμοούσιον, tanquam originis initium de χριστοτόκῳ Virgine sumpsisset, cum Templo suo ædificatum esse, & carne sepultum... Sed & Virginem χριστοτόκον ausi sunt modò quidam dicere: hanc verò θεοτόκον vocantes non perhorrescunt, quando Sancti illi, & supra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de Sancta Virgine dixisse leguntur, nisi quia Dominus noster J. C. incarnatus est ex Spiritu Sancto, & Maria Virgine.* Baronius Epistolam anno CCCCXXX. assignat: perperàm ni fallimur, cùm enim labente hoc anno primam Cyrilli acceperit Epistolam, quæ de mota Cœlestino ob Nestorii sermones offensione mentionem egit, est prorsus incredibile, quòd non è vestigio ad scribendum Cœlestino Nestorius animam non appulerit.

Mar. Merc. Gar. p. 66.

Anno Dom. 430.

ANNO U. C. 1183. PER. JUL. 5143. JUL. 475. DOM. 430. THEODOS. 29. & 23. VALENTIN. 5. & 6. *Sol.* 19. E. *Lun.* 13. *Indict.* 13. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 3. P. 30. *Mart.*

COSS. *Theodosius Aug.* XIII. *& Valentinianus Aug.* III.

Suevi in Hispania vexantur.

I. SUevi, qui in Hispania morabantur, furori suo perfidiæque fines non ponebant. Barbaris id unum curæ fuit, ut ex prædis suis, violato fœdere, pecunias redigerent. Quæ scelera non sunt impune perpetrata: *Suevi sub Hermerico Rege medias partes Gallæciæ deprædantes, per plebem, quæ castella tutiora retinebat, actâ suorum partim cæde, partim captivitate, pacem quam* *reparant, familiarum quæ tenebantur, redhibitione instaurant.*

Idac. Chr.

Anno Dom. 430.

Ætius occidit Felicem.

II. In Gallia illustrabatur magnis in Rempublicam meritis virtus Ætii, qui Gothos non minimâ afficit clade, cujus meminit & Idacius: *Per Ætium Comitem non procul de Arelate quædam Gothorum manus extinguitur. Anaolso Optimate eorum capto. Juthungi per eum similiter debellantur, & Nori.* At victoriæ suæ gloriam scelere deturpavit, muliebrique sanguine. Felice ad patriciam dignitatem evecto, Ætius Magister Militum creatus fuerat. Cui Felix vitiosâ æmulatione invidens insidias struit. Hoc ubi novit Ætius, inimicum prior ferro occupat, quod Prosper memoriæ mandavit: *Ætius Felicem cum uxore sua Spadusa, & Grunnitum Diaconum, eos insidiari sibi cùm præsensisset, interimit.* Cædis scena Ravennæ fuit, Idacio teste: *Felix, qui dicebatur Patricius, Ravennæ tumultu militari occiditur.*

Vandalorum in Africa furor. Hipponem obsident.

III. At in Africa Vandali luctu, sanguine, lachrymis omnia miscebant. Nulli sexui parcebant, ætati nulli, non Sacerdotibus, non Diaconis, non Ecclesiis. Rem lugubrem exequitur Possidius, qui de Augustino tantarum cladium teste, hæc habet: *Videbat civitates excidio perditas, pariter cum ædificiis, villarumque habitatores, alios hostili nece extinctos, alios effugatos atque dispersos, Ecclesias Sacerdotibus ac Ministris destitutas, Virginesque sacras, & quoscunque continentes ubique dissipatos, & in his alios defecisse tormentis, alios gladio interemptos esse, alios in captivitate, perditâ animi & corporis integritate, ac fidei malo more & duro hostibus deservire. Cernebat enim hymnos & laudes de Ecclesiis deperiisse, & ædificia Ecclesiarum quàm plurimis in locis ignibus concremata esse. Solemnia quoque, quæ Deo debentur, de propriis locis defecisse: sacrificia ac sacramenta divina non quæri, vel quærenti qui tradat, non facilè reperiri... Vix tres superstites videbat, ex innumerabilibus Ecclesiis, hoc est, Carthaginensem, Hipponensem, & Cirtensem, quæ Dei beneficio excisæ non sunt.* Hipponem Regium Vandali obsidione cinxerant, quam fame coacti deseruerant, si Procopio fides. Ecce iterum se huic urbis obsidioni accingunt, Maioque præcipiti oppugnant. Vim Vandalicam mensibus quatuordecim civitas sustinuit. Quibus labentibus, Hipponenses barbaro ferro dirior hostis invadebat, lues scilicet acerba, ut sepeliendis defunctorum corporibus vix aliqui reperirentur. Itaque anno proximè sequente, cùm urbs Vandalorum in potestatem redacta est, *incolis destituta ab hostibus fuit concremata.* Rem exponat Possidius, qui testis obsidionis oculatus fuit: In urbis hujus *defensione fuerat constitutus Comes quidam Bonifacius, cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. Quam urbem ferè quatuordecim mensibus conclusam obsederunt, nam & littus illi marinum interclusione abstulerunt. Quo etiam nos ipsi de vicino cum aliis nostris Coëpiscopis confugeramus, in eademque omni obsidionis tempore fuimus.*

Poss. de vit. Aug. c. 28.

Mors Augustini.

IV. Ab Hipponensi obsidione facilis ad res Ecclesiæ transitus. Suæ civitatis mœnibus includebatur Augustinus, dum Barbarorum exercitu cinguntur. Optimo Præsuli non minimum doloris attulere Hipponensium calamitates, cui tamen felicitati fuit, quòd prius excesserit, quàm maximus miseriis cumulus accederet. Patienter, & ut virum Christianum decet, illatam

ANNO DOM. 430.

Africæ cladem intuebatur, ac se pulchrâ hâc sententiâ solabatur: *Non erit magnum quòd cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales*, cùm Hipponem Vandali cinxere. Fletibus atque precibus cum collegis, qui eo confugerant, cœlum tundebat. Fortè dum mensæ cum eis accumbit, hæc locutus est: *Noveritis me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, ut hanc civitatem ab hostibus circumdatam, liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos servos ad perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certe, ut me de hoc sæculo accipiat.* Neque suis Hipponensibus defuit, apud quos frequenter, *alacriter, fortiter, sanâ mente* conciones ad extremam usque ægritudinem habuit. Trimestri jam obsidione civitas premebatur, tùm dolore morboque obrutus, corpus imposuit lecto. Dum febri corripitur, miraculum ab eo patratum, scribit Possidius. Quidam cum ægroto ad decumbentem accedit, rogans ut manus imponeret, quo sanaretur. Oranti respondit Augustinus: *Si aliquid in his posset, sibi hoc utique primitùs præstitisset.* Tum homo sibi per somnium dictum esse perhibet: *Vade ad Augustinum Episcopum, ut ei manum imponat, & salvus erit.* Quo facto, sanitati æger est restitutus. In ea sententia Augustinus erat, ne vel laudatissimos, & Christianos & Sacerdotes absque pœnitentia debere mortis solvere debitum: *Itaque sibi jusserat Psalmos Davidicos, qui sunt paucissimi, de Pœnitentia scribi: ipsosque quaterniones jacens in lecto, contra parietem positos, diebus suæ infirmitatis intuebatur & legebat, & jugiter ac ubertim flebat. Et ne intentio ejus à quoquam impediretur, antè dies fermè decem, quàm exiret de corpore, à nobis postulavit præsentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi iis tantùm horis, quibus Medici ad inspiciendum intrarent, vel cùm ei refectio inferretur.* Integris & oculis & auribus, Possidio aliisque Episcopis orantibus, animam Deo reddidit. Diem Prosper eximit oblivioni: *Augustinus Episcopus, per omnia excellentissimus, moritur v. Kal. Septembris, libris Juliani inter impetus obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseverans.* De supremo Augustini anno Prospero plus est habendum fidei, quàm Marcellino, qui superiore anno vitæ curriculum ab Augustino confectum esse tradit, quod & perperàm *Capellus* statuit. Natus erat Augustinus anno Dom. CCCLIV. Idibus Novembris. Vixit ergo annos LXXV. menses novem, dies XVI. Quæ ad memoriam optimi Præsulis cohonestandam pertinent, prosequamur: *Testamentum nullum fecit, quia unde faceret pauper Christi non habuit. Ecclesiæ Bibliothecam, & omnes Codices diligenter posteris custodiendos semper jubebat. Si quid verò Ecclesia vel in sumptibus, vel in ornamentis habuit, fideli Presbytero, qui sub eodem domus Ecclesiæ curam gerebat, dimisit, nec suos consanguineos, vel extra constitutos, in sua vita & morte more vulgi tractavit. Quibus dum adhùc superesset, id si opus fuit, quod & cæteris erogavit: non ut divitias haberent, sed ut aut non, aut minus egerent.* More solito monumento conditus est, *& pro ejus commendanda corporis depositione sacrificium Deo oblatum est.* Morte præventus Augustinus, Ephesinæ Synodo, ad quam Theodosii literis invitabatur, interesse non potuit. Hæc nos Liberatus monuit: *Scripsit Imperator, & B. Augustino per Ebagnium Magistrianum, ut ipsi Concilio præstaret suam præsentiam. Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audivit à Capreolo, urbis ipsius Antistite, B. Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem literis loquentibus de obitu B. Augustini, Constantinopolim, unde venerat, rediit.* Ex Theodosii ad Augustinum Epistola apparet, ubique locorum existimatione & pietatis & eruditionis ipsius floruisse Episcopatum. Non sine Dei præsidio, dum barbari ignes Hipponem vastant, scripta Augustini eximuntur incendio, quibus & Ecclesiæ maximè profuit, Ecclesiis, Patrumque multis Sancti Præsulis memoriæ venerationi fuit. In uno certè Augustini nomine magnus extat laudum cumulus. Felix quòd debellato Pelagianismo, victricis gratiæ gloriam imprimis illustravit. Longè tamen felicior, ni in eam descendisset sententiam, quòd Principum auctoritate homines ad fidem cogi possent. Quas & Vandali machinas adversus Africæ Ecclesias admoverunt, ut ad Religionem suam Catholicos perducerent. Augustini ad commendationem facit oratio Willelmi Abbatis, in commemoratione S. Augustini ante Missæ consecrationem: *Memento, Domine, animæ famuli tui Patricii, & famulæ tuæ, & si quid pro anima filii ipsorum, Domini mei Augustini dilectissimi Confessoris tui, mihi misero peccatori licet, vel intimo cordis affectu desiderare, utinam non omnimodo inutiliter ipsa tibi mea loquatur voluntas. Scio equidem, Domine, & pro certo agnosco, esse me peccatorem & infelicissimum . . . Illum autem fuisse in hac præsenti vita sanctum, justum, pium, omnibusque virtutibus mirabiliter exornatum: nunc autem omni honore & gloriâ in conspectu tuo mirificè sublimatum, ubi magis ac magis glorificetur & magnificetur, desidero, & opto, & in quantum præsumere audeo, exoro.* Eò quoque pertinet Regis Luitprandi de Augustini reliquiis cura, quam Warnefridus memorat, in sua de gestis Longobardorum Historia, l. VI. c. 48. *Luitprandus audiens, quòd Saraceni depopulatâ Sardiniâ, etiam loca illa, ubi ossa Augustini Episcopi propter vastationem Barbarorum olim translata, & honorificè fuerant condita, fœdarent, misit eò, & dato magno pretio accepit, & transtulit ea in urbem Ticinensem, ibique cum debito tanto Patri honore condidit.*

V. Augustini mortem proximè excepit Aurelii Carthaginensis obitus, qui in annum CCCCXXXI. differri posse non videtur, cùm *Ebagnius* à Theodosio ad Augustinum missus Capreolum jam Carthagini sedentem invenerit. Eruditorum consensu rejicitur Baronii sententia, qui Genethlium, quem perperàm *Genedium* vocat, Aurelio jam ætate confecto, coadjutorem datum existimat. Episcopatum anno circiter CCCXCI. inierat, Augustinumque peculiariter foverat. Itaque cùm accepisset, Monasteria & Tagaste, & Hippone condita ab eo fuisse, vocatis Carthaginem Augustinianis, agrum ædificando Cœnobio assignavit; quamobrem Augustinus ei gratias retulit: *Agrum fratribus datum provisione & liberalitate tuâ didicimus. Omnis itaque fratrum cœtus, qui apud nos cœpit coalescere, tantâ tibi prærogativâ obstrictus est, ut locis terrarum tantum disjunctis, ita nobis consulueris tanquam præsentissimus spiritu.* Honorem ut Aurelio redderet Augustinus, plures ei libros nuncupavit. Volumen scilicet de Trinitate, librum de Opere Monachorum, & de Gestis Palæstinis. Binas adversus Pelagianos Provinciales Synodos,

Possid. vit. Aug. c. 31.

Liber. Brev. c. 5.

Mabillon. Anal. t. 1. 182.

Aurelii Carthaginensis obitus.

Aug. Ep. 64.

nodos, totidemque plenarias coëgit. Propterea laudibus à Prospero multis affectus fuit:

> *Annalium in finem potuit procedere Sanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat.*

Prosp. de Ingrat.

Non assentimur Schelstrato, aliisque eruditis, qui Aurelii obitum anno CCCCXXVI. vel sequentem contulere. Anno quippe CCCCXXIX. vitam adhùc retinebat, ut Marii Mercatoris ex Commonitorio, Orientis Imperatori anno CCCCXXIX. oblato colligitur. Cœlestius Carthaginem venit, *ibique de infrà scriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memorata urbis* accusatur. Quòd si tum defunctus fuisset, tam de Aurelio, quàm de Attico, Zozimoque dixisset utique Mercator, *sanctæ memoriæ Episcopo.* Quos ergo arctissimis amor vinculis conjunxerat, Aurelium & Augustinum, mors eodem anno obita separare non voluit. Præfuit Africæ Aurelius annos præter propter quadraginta, debellatis Donatistis, prostratis Pelagianis, Ethnicorum Templis Christianæ religioni consecratis apprime nobilis. Relatis Occidentis rebus, in Orientem migremus.

'heodori-
ıs Histo-
am ab-
›vit
ain.

VI. Scribenti offert se nunc Historia Theodoriti, quæ ad labentem usque annum perducitur. Adest ipsum Theodoriti testimonium: *Ego verò hoc loco scribendi finem faciens, ab iis qui hæc lecturi sunt, postulo, ut laborem nostrum pratibus suis remunerentur. Quinque autem & centum annorum spatium res gestas hæc Historia complectitur. Ab Arii quidem vesania ducens exordium, desinens verò in obitu præstantissimorum virorum Theodori, atque Theodoti.* Baronius aliam Chronologiam amplexus, absolutam anno CCCCXXVII. Theodoriti Historiam statuit. Orditur Historiam, inquit, *à Licinii exitu, quem occidi vidimus anno Dom. 323. Ab eo anno si incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad usque annum CCCCXXVII. pervenies.* Quin falsissima sit Baronii hæc Chronologia, nulli dubitamus. Anno CCCCXXVIII. Theodorus Mopsuestenus adhùc erat inter homines, utpote qui à Nestorio Constantinopolim properante visitatus sit, referente apud Evagrium Theodulo. Præterea anno CCCXXV. Licinius periit, est itaque ab eo principio Historia Theodoriti deducenda: *Eusebius*, inquit, *Palæstinus à Sanctissimorum Apostolorum temporibus exorsus, res in Ecclesiis gestas, usque ad Deo acceptum Constantini Principatum perscripsit.* Est autem extra dubium, Principatum illum intelligi, qui Collegæ expers fuit, cùm solus extincto Licinio Constantinus rerum potiretur. De imperio quidem, quod anno CCCVI. Constantinus adiit, Theodoritus accipi nequit. De plena consummataque Constantini monarchia anno CCCXXV. inchoata, Theodoritum locutum esse, tradit Gennadius: *Sunt & ejus decem Historiæ Ecclesiasticæ libri, quos imitatus Eusebium Cæsariensem, conscripsit, incipiens à fine librorum Eusebii, usque ad suum tempus, id est, à Vicennalibus Constantini usque ad imperium Leonis Senioris deducit.* Rectè in Vicennalibus Constantini, anno CCCXXV. cohærentibus, Theodoriti Historiæ collocat initia. Quanquam famâ duntaxat obscurâ Gennadium hujus Historiæ in notitiam venisse liqueat, quæ nec libris *decem*, sed *quinque*, continetur, nec ad *Leonis*, sed ad *Theodosii* usque tempora perducta est. Constituto Historiæ Theodoriti principio, annus quo absoluta est, facilè reperitur.

Theodorit. l. 5. c. 40.

ror
ronii.

*r. An.
7. n. 25.*

*odorit.
c. 1.*

Annos complectitur centum & viginti, qui si annis CCCXXV. addantur, in quibus Historiam Eusebius suam absolvit, ad annum CCCCXXX. perveniemus, quo manum ultimam Operi suo Theodoritus imposuit. Præclara quidem habet Theodoriti Historia. At si verum volumus, in Chronologicis non satis est elaborata. Hanc quoque sugillat Gregorius Magnus ob laudes, quibus Theodorum Mopsuestiensem affecit, licet errante calamo *Sozomeni* nomen posuerit: *In Historia autem Sozomeni de quodam Eudoxio, qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopatum arripuisse dicitur, aliqua narrantur.* Quæ cum nullo vestigio in Sozomeno reperiantur, sed disertè extent in Theodorito, quin Gregorius memoriæ vitio lapsus sit, Canus Valesiusque nulli dubitant: *Sed ipsam quoque Historiam Sedes Apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque usque diem obitus sui magnum Doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.* Memoriâ tamen Gregorium non errasse, uti Melchior Canus contendit, Baronius probat: *Multa*, inquit, *Sozomeni in Historia desiderantur, quæ exciderant, & illa ipsa tempora, in quibus de Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio.* Argumento ipsi est Sozomeni Præfatio ad Theodosium, quæ testatur, Opus ad usque Imperatoris Consulatum XVII. hoc est, annum Dom. CCCCXXXIX. progredi. Hanc tamen illustrissimi Purpurati conjecturam refellit Valesius: *Quippe Gregorii Magni temporibus Historia Ecclesiastica Sozomeni nihil amplius continebat, quàm quod nunc habemus. Certe Cassiodorus, qui diu ante Gregorium vixit, & qui Historiam Ecclesiasticam Sozomeni Tripartitæ suæ intexuit, integriores Sozomeni Codices non habuit.* Porro etsi ad annum usque CCCCXXX. Historiam Theodoritus suam perduxerit, non est tamen credendum, tum temporis absolutam fuisse. Ea quippe narrat, quæ octennio pòst gesta sunt. Chrysostomi scilicet reliquiarum translationem, anno Dom. CCCCXXXVIII. cohærentem, Theodosio XVI. & Fausto Coss. Cujus solemnitatis Theodoritus mentionem fecit libri V. c. 36. Anno quadringentesimo quinquagesimo Historiam Theodoriti conditam fuisse, ex ipsius verbis colligit Pagius: *Triginta jam elapsis annis permansit, à Magis tanquam quibusdam ventis ac turbinibus suscitata tempestas.* Firma tamen viri doctissimi conjectura non videtur. Quem enim de bello Romanos inter & Perses orto Theodoriti locum intelligit, is sanè non ad bellum, sed ad Christianorum in Perside persecutionem à Magis excitatam pertinet. Deinde cùm Theodoritus persecutionis hujus ab Isdigerdis regno ducat initium, ex Theodoriti Chronologia tricesimus, cujus ille meminit, annus in quadringentesimum quinquagesimum non incidet. Periit enim Isdigerdes anno CCCCXX. post exortam, si Theodorito fides, ob imprudens Abdæ facinus Ecclesiæ Persidis vexationem.

Greg. l. 6. Ep. 31.

Bar. An. 327. n. 30.

Theodorit. l. 5. c. 39.

VII. In urbe regia facinus perpetratum est, à multis pro malo omine existimatum. Præpotentis viri servi, gente Barbari, qui Domini sui atrocitatem experti, ad Ecclesiam confugerant, strictis gladiis ad ipsum altare prosilierunt. Qui nec precibus, nec ullâ ratione adduci potuere, ut inde abducerentur. Impedimento erant, quominus divinum celebraretur officium, & plurimis diebus evaginatos vibrantes gladios quemvis ad se accedentem ferire parati erant.

Sanguine Ecclesia Constantinopolitana polluitur.

Tandem cùm ex Clericis nnum interfecissent, alium autem vulnerassent, seipsos interemerunt. Quidam ex iis qui aderant, Templi profanationem nil boni portendere, laudatis veteris Poëtæ carminibus asseruit:

Socr. l. 7. c. 33.

Namque hac malorum signa sunt plurimum,
Cùm sacra divum Templa polluit scelus.

Hoc facinoris occasionem Theodosio præbuit conscribendi Legem de azylis: *Pateant summi Dei Templa timentibus*: quæ x. Cal. April. anno 431. data est.

Secunda Cyrilli ad Nestorium Epistola. Quando scripta.

VIII. Tempus est eorum mentionem fieri, quæ Nestorii in oegotio sunt administrata. De doctrina sua silentium egerat in Epistola, quam Cyrillo fereodam *Lampeni* dederat. Quod cùm ei admirationem effecisset, placuit iterum scripto tantum interpellare silentium: *Intelligendo quosdam*, inquit, *mea apud tuam pietatem existimatione detrahere, multaque temerè effutire*: quasi ipsius auribus oblectationis aliquid allaturi. Eorum tamen calumnias Cyrillus sprevit, ac pro nihilo habuit, persuasus maledicos coram omnium Judice causam dicturos. Ad res verò majoris momenti conversus, Nestorium monet, ut prudenter sincerèque fidei doctrinam proponat: cui præstando Patrum scripta & evolvi opus est, & magni fieri. Adhibità verò Nicæni Concilii autoritate, ostendit Dei Filium incarnatum, & hominem factum, passum esse. Dei Verbum quidem nil vulnerum accepisse: ipsius verò corpus Verbo conjunctum, plagis acceptis coopertum fuisse. Quòd si hypostaticam conjunctionem respuimus, eò prolabimur, ut duos Filios esse dicamus. Scripturâ non doceri, Dei Verbum hominis sibi personam, sed carnem ascivisse. Ex hac Epistola duos Baronio errores evellimus. Prior ille est, quòd anno superiore confectam Epistolam existimet. Atqui in Concilio Chalcedonensi, Actione primâ legimus, Epistolam datam esse Indictione XIII. Epistolæ siquidem titulus ille præfigitur: *Rescriptum Epistola religiosissimi Cyrilli Alexandriæ Episcopi ad Nestorium, mense Mechir, Indictione* XIII. Quæ notæ temporis annum non Dom. CCCCXXIX. afficiunt, sed illum ipsum, qui nunc labitur. Scripta igitur est Epistola in eo spatio, quod à Februarii XXVI. incipiens, Martii XXIV. desinit. Licentius adhùc Baronius errat, dum Cyrillo impositas fingit calumnias ejusmodi, quòd ferrum in matrem strinxerit, aurumque alienum abstulerit. Eu eo præjudicio magnis in miserum Nestorium clamoribus invehitur. Ac ut Cyrillum tantâ purget iofamiâ, in judicio Ephesino, *Ne unus*, inquit, *ausus est de his adversus Cyrillum Libellum accusationis offerre.* Nil tamen opus erat, ut Cyrillo se defensorem illustrissimus Purpuratus constitueret, cùm ea crimina oon Cyrillo quidem, sed ipsius accusatoribus objecta fuerint, teste vel ipso Cyrillo: *Homines nullâ unquam à me injuriâ affecti, sed salubriter tantùm convicti. Hic quidem, quòd cæcos egenosque per injuriam oppressisset: alius quòd ferrum in matrem strinxerit: alius quòd ancillæ præsidio aurum alienum abstulerit.* Flagitiosorum edit nomina Cyrillus in sua ad Constantinopolitanos Clericos Epistola. Quatuor erant numero, *Charemon, Victor, Sophronas*, & facinorosi Flaviani puerulus. Sophronæ quoque in nomine Baronius peccat, dum ipsum vocat *Sophronium*, qui Græcè dicitur Σωφρόνας, *Sophronas.* Non Nestorium modò, sed Clerum quoque Constantinopolitanum compellat Cyrillus, testatus se comperisse, *Anastasium* Presbyterum pacis & amicitiæ studium simulasse: dixisse se, eadem quæ Cyrillus docet, sentire: sacrum Syoodum Nicænam de voce Deiparæ nil mentionis fecisse. Clericos verò monet, ut Nestorius cum suis interrogetur, *Ubinam Christotocon aut Theodocon scriptum compererint.* Testatur & Libellum supplicem ab ipsis sibi missum, qui Imperatori porrigendus est, accepisse & legisse, hactenus tamen suppressisse: *Ne*, inquit, *adversus nos Nestorius insurgens, se per nos hæreseos apud Imperatorem delatum cavilletur. Itaque aliis verbis illum dictavimus.* Nestorii quoque studiosum pacisque amantem monitum ivit, fortunarum se omnium jacturam subiturum alacriter esse, nequid caritate prius habere videretur. Omnia verò esse fidei postponenda, quia Episcopi non pro se tantùm, sed pro omnibus Fidelibus rationem sunt reddituri.

Conc. Eph. p. 1. c. 8. — *Bar. An. 429. n. 32.* — *Error Baronii.* — *Bar. An. 429. n. 41.* — *Conc. Eph. p. 1. c. 8.* — *Conc. Eph. p. 1. c. 12.*

Conc. Eph. c. 12. — *Conc. Eph. c. 11.*

Nestorii & ad Cyrillum responsum, & ad Cœlestinum de Pelagianis Epistola.

IX. Acceptâ Cyrilli Epistolâ Nestorius, de doctrina sua agere silentium iojuriosum sibi putavit, quasi ob falsitatem in occulto fidem relinquere suam cogeretur. Vicissim ergo Cyrillum monet, ut attendat lectioni, quòd nempe Sanctorum Traditiones obiter legens, inscitiam veniâ dignam hauserit. Divinum Patrum chorum nunquam docuisse, aut patibilem Dei Verbo naturam, aut recens natam esse: sed ea verba adhibuisse, quæ naturam utramque significant: Laudat Cyrillum, quòd distinctionem quidem naturarum secundum divinitatis & humanitatis rationem, harumque in noa persona conjunctionem prædicet. Sequentia verò non cohærere ait antecedentibus: *Etenim*, inquit, *quem anteà, neque patibilem, neque secundæ generationis capacem prædicaveras, hunc ipsum rursum patibilem, nuperque nescio quomodo productum asseveras.* Gratias etiam Cyrillo refert, quòd rerum suarum curam habeat: *Verùm à Clericis fortasse tuæ pietatis, qui quòd Manichæorum hæresi infecti essent, à sacra Synodo exautorati hîc sunt, delusum te scias. Nam res Ecclesiasticæ quotidie crescunt.* Cùm porro de Pelagianis Constantinopoli degentibus Nestorius à Cœlestino responsi nil accepisset, silentem novâ Epistolâ excitare voluit: *Sæpè scripsi beatitudini tuæ propter Julianum, Orontium, & cæteros, qui sibi usurpant Episcopalem dignitatem. . . Adhùc usque scripta de his à tua veneratione non suscepimus. Condolere eis, si verè Hæretici sunt, crimen est; & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est.* Addit multum sibi laboris injunctum esse, ut Apollinaris Ariique erroribus Ecclesiam purget, quibus & illi laboraot, *qui corporis passiones audent superfundere Deitati unigeniti.* Hujus Epistolæ latos *Valerius Cubicularius.* Hîc Chronologia nostra à Garneriana dissidet, quæ hanc anno 429. Epistolam assignat. Quippe si tum scripta fuit, perit utique ratio taciturnitatis, quam Cœlestious affert, rescribens Nestorio: *Dudum sumpsimus Epistolas tuas, quibus in augusto nihil potuimus dare responsi, erat enim in Latinum sermo vertendus, quod cùm licet serò facimus, sancti fratris & Coepiscopi mei Cyrilli probatissimi Sacerdotis per filium meum Posidonium Diaconum, talia de te scripta suscepimus, quibus his, qui de tua ordinatione retulerant, periisse fuum testimonium deleremus.* Scriptæ sunt eæ literæ III. Idus Augusti, Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss. Quo casu ridicula fuisset excusatio moræ, ad vertendam Nestorii Epistolam requisitæ,

Conc. Eph. p. 1. c. 9. — *Conc. Eph. p. 1. c. 18.*

si

Anno Dom. 430.

si anno superiore ea in urbem pervenisset. Deinde dum Latinè vertitur, advenit in urbem cum Cyrilli literis Possidonius, qui non antè profectus est Alexandriâ, quàm eò afferretur posterior Nestorii ad Cyrillum Epistola, quâ monita omnia respuebat, & Cyrillum erroris arguebat. Testetur Cyrillus: *Hortatus sum illum per literas, ut à perversa illa doctrina resipisceret. Sed hactenus nil quidquam promovimus.* Jam verò nobis auditum est, monita illa Cyrilli ad Nestorium data esse mense Mechir, Indictione XIII. labente hoc anno. Secunda ergo Nestorii ad Cœlestinum Epistola anno non CCCCXXIX. sed CCCCXXX. scripta fuit. Ac sanè admitti ullâ ratione nequit sententia Garnerii de Possidonii Romam adventu, quem cum anno CCCCXXIX. copulat; quæ Chronologiâ & veritati & sibi pugnat, dicenti, *Non à Possidonio plusquam duobus mensibus expectatum, donec responderetur.* Atqui Cœlestini data responsio est Augusti mensis XI. die, anno Dom. CCCCXXX. Neque momenti est alicujus ratio Garnerii, quæ ex M. Mercatoris Commonitorio, quod obtulit, Florentio & Dionysio Coss. petitur. Quasi verò anno CCCCXXIX. præcipiti offerri Theodosio Commonitorium non potuerit, & mensibus aliquot elapsis Pelagiana cohors orbe regiâ pelli. Quod & anno duntaxat CCCCXXX. factum fuisse, ex secunda Nestorii ad Cœlestinum Epistola deprehendimus.

Conc. Eph. p. 1. c. 14.

Garn. Pref. p. 17.

Cyrilli ad Principes Libelli. Possidonium ad Cœlestinum mittit.

X. Nestorii responsione exacerbatus animo Cyrillus, machinas sibi omnes adhibendas esse putat ad opprimendum Nestorium. Ejus in Epistola ea legerat, quibus veluti aculeis pungebatur: *Imperatores propter dogmatis illustrationem in summa lætitia vitam agunt, & ut verbo concludam, illam de cunctis hæresibus Deum impugnantibus, rectâque Ecclesiæ doctrinâ vocem apud nos quotidie ad effectum deduci comperias; domus Saul attenuabatur, domus verò Davidis invalescebat.* His animadversis, nil Cyrillo deliberatius fuit, quàm ut laudibus blandimentisque partibus Theodosium suis conjungeret. Itaque elegantissimam ad eum Epistolam mittit, quâ narrat, à Deo munus illustre ad Imperatorem defluxisse, quo summæ illius majestatis vestigium, & quasi simulacrum in terris exhiberet: *Cohortes vestræ*, inquit, *bellicosissimæ militarisque disciplinæ peritissimæ, ac triumphis agendis nunquam non assuefactæ, terrarum orbem subjugarunt. Vos proinde totus Oriens, vos totus canit Occidens.* Præmissis laudibus ad explicandum Incarnationis Dominicæ mysterium accedit. Clariss. Du Pin eum Libellum, necnon tractatum ad Reginas mense *Novembri* editum fuisse putat. Non citius vulgatum existimamus; cùm nil mentionis egerit de Nestorii à Synodo Rom. damnatione, quam dubio procul non omisisset, utpote idoneam evertendo Nestorio. Verùm nil opus rationibus, cùm Theodosii ad Cyrillum Epistola, XIX. Novembris scripta, nostram Chronologiam statuat; in ea queritur Imperator sibi privatim, aliam verò Pulcheriæ, Cyrillum Epistolam misisse. Eudoxiam quoque, Pulcheriamque sibi conciliare Cyrillus constituit, missâ ad eas altissimâ Epistolâ, cujus initium est: *Sanè vos sacras, castissimasque Christi omnium nostrum Servatoris sponsas, religiosissimæ ac Deo dilectissimæ Imperatrices, orbis terrarum ornamentum, sanctissimarumque Ecclesiarum decus optimo jure quisquam appellarit.* Hocce libro Lectoribus

Conc. Eph. p. 1. c. 9.

Conc. Eph. p. 1. c. 3.

utilitatis fructum sese sperat allaturum. Probat autem, illos, qui Virginem Deiparam negant, eò adigi, ut duos Filios constituant; eumque titulum Mariæ ascribendum esse ostendit, adductis Athanasio, Attico, Antiocho, Amphilochio, Ammonio Adriopolitano, Chrysostomo testibus. Cœlestinum quoque de toto statu rerum Nestorianarum monitum voluit, quem blando patris nomine compellat, prætino Epistolæ suæ eo titulo: *Beatissimo dilectissimoque patri Cœlestino.* Narratus in Epistola, quomodo sedente Nestorio Dorotheus Episcopus in frequentissima concione clamaverit, *Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit*: plebem Constantinopolim exceptis levibus hominibus, à Synaxi abstinere: omnia penè Monasteria, Senatusque partem maximam à Nestorio divelli. Se quidem eo animo fuisse Synodicis illum literis commonefacere; non posse cum homine communionem retineri, qui talia doceret, verùm potius sibi placuisse benignam prostratis manum porrigere; per literas hortatum quidem errantem, ut resipisceret; suis tamen monitis nil promovisse. Mittere se homilias ejus, quas pro concione non infrequentes habuit. Subjungit, *Non prius autem illius communionem palam aperteque deseruimus, quàm hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde quid hic sentias præscribere, quo liquidò nobis constet, communicarene nos cum illo oporteat, an verò libero eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi doctrinam fovet ac prædicat. Porro tua integritatis mens, & super hac re sententia, piissimus Deoque devotissimus Macedoniæ Episcopus, necnon totius Orientis Antistitibus perspicuè per literas exponi debet.* Diacono Possidonio ferendæ literæ traduntur.

Anno Dom. 430.

Conc. Eph. p. 1. c. 5.

Conc. Eph. p. 1 c. 14.

Commonitorium Cyrilli de doctrina rebusque Nestorii.

XI. Commonitorium verò, quod Cœlestino per Possidonium Cyrillus misit, Nestorii doctrinam sic depingebat: *Deus Verbum cùm prænovisset eum, qui ex B. Virgine natus est, sanctum & magnum futurum, ipsum ideò elegit, fecitque ut sine viro nasceretur ex Virgine, quin & hanc ei gratiam contulit, ut suis nominibus appellaretur, atque ita diceretur Filius, Dominus, & Christus, fecitque ut pro nobis moreretur, mortuumque rursus excitavit. Propterea verò unigenitus Dei Filius, Verbum dicitur incarnatus, quia semper est cum homine illo sancto, quem Virgo peperit. Quemadmodum autem est cum Prophetis, sic est cum isto, sed majore connexione. . . . Ait insuper, Hominem esse mortuum, hominemque resurrexisse, non verò sicut dicimus, Dei Filium pro nobis mortuum esse & resurrexisse; Homo, inquit, mortuus est, & homo resurrexit, nihilque ejusmodi Deus Verbum passus est.* Et paulò infrà: Nestorius ait, *Hominis fuisse passionem, hominisque resurrectionem, & quod proponitur in mysteriis, esse hominis corpus.* Qui veritati postponunt omnia, judicent num candidè satis Nestorii doctrinam Cyrillus exposuerit. Sed de eo Commonitorio nonnulla adhùc suppeditemus. Cùm non sustineret dicere Nestorius, carnem Verbi ideò vivificatam esse, quòd sit Verbi caro, *fecit ut Cœlestinus Libellos daret adversus Presbyterum Philippum, qui ipsum arguerat, nec jam cum ipso propter hæresim volebat convenire. In his autem Libellis accusationis caput erat, quòd Manichæus foret. Deinde vocavit hominem ad Concilium. Venit ille rem agens secundum Canones promptus ad se defendendum. Quoniam verò Cœlestinus non habebat, unde probaret objectum crimen, à conspectu se removit, & ad Concilium non venit.*

Bal. Conc. t. 1. 378.

Baluz. Concil. t. 1. 379.

Cùm

Cùm non reperisset Nesterius opportunam occasionem hanc, ad aliam confugit. Dicebat enim Philippo: Aliquo consilio conventus fecisti, & in tuis adibus oblationem peregisti. Cùmque omnis Clerus diceret, Quisque nostrum in tempore, & datâ opportunitate efficit, adversus virum depositionis sententiam tulit.

Romana Synodus adversus Nestorium.

XII. Ut Cœlestino literæ Cyrilli à Possidonio Diacono redditæ sunt, rerum magnitudine commotus Pontifex, Augusti sub initia Synodum cogit. Quid in ea gestum sit, docet ipsius ad Nestorium Epistola. Testatur Nestorii decessores, & pietate, & sanctitate floruisse, Atticum scilicet, atque Sisinnium: plurimum quoque famæ sibi Nestorium olim collegisse, quam nunc erroribus deterat suis: *Tantâ antè opinione vixisti, ut tuis te aliena civitas invideret: tanto nunc horrore vitaris, ut tui in aliis videant, qualiter fuerint liberati.* Subjungit, libros ipsius ab illustrissimo *Antiocho* redditos, lectos fuisse, & in his de Dei Verbo aliter quàm fides habet omnium disputare. Audiri magnam vim sustinere Clericos Catholicos, ut *his etiam civitas interdicta dicatur.* Denique Synodicum judicium profert: *Apertè hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi de Christo Deo nostro ea prædices, quæ Romana & Alexandrina, & universalis Ecclesia tenet, & hanc perfidam novitatem intra decimum diem à primo innotescentis tibi hujus conventionis die numerandum, apertâ & scriptâ confessione damnaveris, ab universalis te Ecclesiæ communione esse dejectum.* Vice verò suâ ad illa exequenda, quibus in ea re opus erat, Cyrillum constituit.

Conc. Eph. p. 1. c. 18.

Data III. Idus Augusti Theodosio XIII. & Valentin. III. Coss. Plurimi facta est Cœlestini ad Nestorium Epistola, quæ Evagrio *sacra & admirabilis* nuncupatur. Extat porro fragmentum Synodi Cœlestini, Arnobii & Serapionis: *In conflictu Cœlestinus ait in ipso Concilio: Recordor B. memoriæ Ambrosium, in die Natalis Domini nostri Jesu Christi, omnem fecisse populum unâ voce Deo canere: Veni Redemptor Gentium, ostende partum Virginis; miretur omne seculum talis decet partus Deum. Numquid talis partus decet hominem? Et adjecit, Ergo sensus fratris nostri Cyrilli, in hoc, quod dicit θεοτόκος Mariam, valde concordat, talis decet partus Deum, Deum partu suo Virgo effudit ipso potente, qui omnipotentiâ plenus est:* Laudavit etiam Cœlestinus in Rom. Synodo verba & Hilarii & Damasi. Locus inspiciatur in Arnobio.

B. M. P. t. 8. p. 222.

Ad Clerum quoque Constantinopolitanum literas Cœlestinus direxit, quibus eum ad vigilantiam excitat, cùm quasi fluctu oppressus videatur, in quo conveniat dicere, *Domine, libera nos, perimus.*

Synodus Alex. in Nestorium.

XIII. Simulatque Cyrillo Cœlestini vices demandatæ sunt, is sibi novum robur assumens, Joanni Antiocheno scribit, quem Nestorio sciebat esse amicissimum. Narrat se Nestorio consuluisse, ut perversis quæstionibus dimissis, Patrum fidem sectaretur: fraterni moniti, nil illi curæ fuisse, imò prolixâ Cœlestinum Epistolâ convenisse, in qua hæc continentur: *citra horrorem sacram Virginem Dei genitricem appellant.* Verùm in Romana Synodo sermones ipsius, quos miserat, fuisse ludibrio: disertamque statim in illum latam sententiam, quæ & Ruso Thessalonicensi, & Macedoniæ Episcopis missa est, qui ab illius sententia nunquam discedere solent.

Conc. Eph. p. 1. c. 18.

Juvenali quoque Hierosolymitano Epistolam dedit, quâ pietatem ipsius excitat: monet & Nestorio, & Clero Constantinopolitano scribendum. Quòd si ab errore revocari nequeat, tum Imperatori Magistratuique literas esse mittendas, quibus persuadeantur, ne pietati ullâ ratione hominem anteferant. His conatibus haud contentus Cyrillus, Synodum cogit Provinciæ suæ damnando Nestorio, quem hortatur Synodicâ suâ Epistolâ, à stolidis opinionibus recedere: *Quod sanè nisi juxta tempus in literis Cœlestini sacratissimi reverendissimique fratris & Comministri nostri Romanorum Episcopi expressum præfinitumque præstiteris, certò scias, nullam tibi deinceps cum Episcopis & Sacerdotibus Dei sortem, nullam tui rationem, nullum denique inter eos locum futurum esse.* Cui quidem emendationi eas leges imponit, ut non modò Nicæno Concilio subscribat, sed etiam, ut *scripto & jurejurando* affirmet, ea se damnare, quæ scelestè hactenus sensit: *Quæ verò*, inquit, *à tua reverentia anathematis execratione condemnari necesse est, ea nostra huic Epistola in hunc modum subjiciuntur.*

Cyrilli Anathematismi: ipsius ad Monachos Constantinopolitanos Epistola.

XIV. Cùm porro non minimum offensionis multorum animis attulerint Cyrilli hi anathematismi, operæ pretium est nostris eos inserere Annalibus. I. Si quis non confitetur Emanuelem verum Deum esse, & ob id Sanctam Virginem Deiparam, genuit enim illa incarnatum Dei Verbum secundum carnem, anathema sit. II. Si quis non confitetur Dei Patris Verbum, carni secundum hypostasim unitum, & unum cum sua carne esse Christum, eundem nimirum Deum simul & hominem, anathema sit. III. Si quis in uno Christo post unionem dividit hypostases, eâque duntaxat conjunctione easdem inter se nectit, quæ est secundum dignitatem, hoc est, autoritatem & potestatem, & non ea potius, quæ est secundum naturalem unionem, anathema sit. IV. Si quis duabus personis voces attribuit, quæ in Scripturis de Christo dictæ sunt, & alias homini seorsum, alias soli verbo accommodat, anathema sit. V. Si quis dicere audet, Christum esse hominem Deiferum, & non potius Deum verum, utpote unum naturalemque Filium, anathema sit. VI. Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit, neque unum eundemque Deum simul hominem esse confessus fuerit, anathema sit. VII. Si quis Jesum Christum hominem à Deo Verbo operante motum fuisse dixerit, & unigeniti gloriâ fuisse circundatum, quasi alterum ab ipso, anathema sit. VIII. Si quis hominem assumptum unà cum ipso Dei Verbo adorandum, unà cum illo glorificandum, unà cum illo tanquam alterum in altero existentem, Deum appellandum esse, dicere ausus fuerit, & non unâ potius adoratione Emanuelem adorat, anathema sit. IX. Si quis Dominum Jesum Christum virtutem, quâ inter homines miracula operaretur, à Spiritu Sancto accepisse prædicat, & non proprium illius esse ait Spiritum, per quem divina signa edidit, anathema sit. X. Si quis dixerit, Pontificem & Apostolum non esse constitutum ipsum Dei Verbum, posteaquam caro, & homo nobis similis factum est, aut pro seipso, & non potius pro nobis solis sacrificium obtulisse affirmaverit, anathema sit. XI. Si quis Domini carnem vivificam propriam esse negaverit, sed alterius cujuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem tantum conjuncti, anathema sit. XII. Si quis non confitetur, Dei Verbum secundum carnem passum crucifixumque, anathema sit. Hæc sunt celeberrimi Cyrilli anathematismi,

qui

ANNO DOM. 430.

qui si verum volumus, & obscuri sunt, & doctrinæ Nestorii peregrini, qui unum disertè Filium atque Dominum prædicabat. Eorum & nonnulli quidem primâ specie pietatem non redolent. Verbi gratiâ, sextus: *Si quis Dei Verbum Christi Deum esse dixerit*, anathema sit. Atqui si Pater Christi Deus est, Verbum quoque Christi Deum esse necesse est, quia Pater & Verbum unus numero Deus. Jam verò Christus Patrem non semel Deum suum appellat, *Ascendo ad Deum meum, & Deum vestrum.* Neque etiam Scripturæ consentaneum est nonum Anathema, in eum qui prædicat, Christum à Spiritu Sancto vim eam accepisse, quâ miracula patrabat, cùm certo certius sit, humanam Christi naturam à Spiritu Sancto unctam fuisse: ut non satis accuratè Cyrillus distinxerit, quæ naturarum sunt, & quæ personæ; personæ quidem proprius erat Spiritus Sanctus, at non naturæ humanæ, quæ collata sibi dona Spiritui Sancto retulit. Monachis quoque Constantinopolitanis Synodus Alexandrina literas dedit, quibus monebantur, fore ut veniam si tamen eam Nestorius petat, promereatur: sin recuset, ab Episcoporum cœtu se prorsus alienum intelligat. Ex Garnerio discimus tempus, quo datæ sunt Synodicæ Epistolæ, in veteri MS. inveniri, *diem tertium Novembris.* In Collectione verò Lupi legitur: *Data mense Novemb. die* XXX. *Indictione* XIII. cap. 5. Quæ nota temporis non est erroris vacua, cùm Decembris VII. Synodica Cyrilli Epistola Nestorio à Legatis fuerit in manus tradita. Est autem impossibile, Decembris septimo Legatos Cyrilli reddidisse Epistolam, quæ Alexandriæ octiduo antè confecta fuisset. Cùm porro multis indignationem movissent Cyrilli Capitula, Andreas Samosatenus, vir magni nominis, necnon Theodoritus scriptis publicis ea confutarunt. Nec paucis Cyrilli post obitum annis ab Anatolii successore Gennadio Constantinopolitano Capitula hæc damnantur: *Væ mihi à malis! heu, heu, unde quisquam in præsenti, aliunde sumat exordium. Quales Cyrilli Ægyptii, & quantas blasphemias incurri, & quantas blasphemias audivi?* Nunquam profectò cavere Theodoritus mentem potuit, quin XII. Cyrilli Anathematismi errore afficerentur, teste ipsius ad Joannem Antiochenum Epistolâ, quam Cotelerius edidit, Monum. t. I. p. 48. *Literas Ægyptiacas invenimus consonare cum illis, quæ à nobis dicta fuerant, atque planè contraria esse* XII. *Capitulis, quæ ad præsens usque tempus tanquam aliena à pietate, impugnare non destitimus.*

Joan. 20. 17.

Facund. l. 2. c. 4.

Nestorius & Monachi Constantinopolitani Synodum ab Imperatore petunt.

XV. Dum Legati Cyrilli Alexandriâ profecti in urbem regiam navigant, datam in Nestorium sententiam allaturi, quid ille in eo statu constitutus agebat, est inspiciendum. Comprimendo, qui Ecclesiam lacerabat tumultui, Oecumenicâ opus esse Synodo ratus Nestorius, Theodosium movet, ut de ea convocanda cogitationem instituat, simulque Cyrillum, ut perturbatorem objurget. Testem audiamus Liberatum: *Cognoscens Nestorius, quòd Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus, & populos in scandalo, subripuit pio Principi Theodosio, ut sacram ad eum dirigeret, & à sua eum persecutione compesceret.* Ex altera parte Basilius Diaconus Archimandrita, necnon Thalassius Lector, Monachique complures Libellum offerunt Principi. Quærebantur pios viros in Nestorii violentiam incidere: se catenis onustos, carceri includi, ad reorum locum à satellitibus reductos, ab ea furia in faciem cædi: rogare se obnixè, non quidem ut illatas sibi contumelias vindicet Deus, verùm id in votis esse, ut fidei fundamentum stet inconcussum: *Vestra proinde majestas efficiet, ut sacra & Oecumenica Synodus, prius quoque tempore huc coeat. Illud etiam petimus ne quidquam deinceps in quempiam illi* (Nestorio) *liceat, nisi primum Orthodoxa fidei veritas enucleetur.*

Liberat. c. 4.

ANNO DOM. 430.

Conc. Eph. p. 1. c. 30.

XVI. Ab utraque parte provocatus Imperator, pro sua autoritate Concilium indicit, missis ubique terrarum Rescriptis suis ad Metropolitanos: *Pendet à Religione, quâ Deus colitur, nostra Respub. status, multaque inter hunc & illam cognatio ac familiaritas intercedit. . . . Quamobrem ne illa, quæ ad præsentem rerum tantoperè utilium inquisitionem spectant, si negligentius curentur, in pejus incrementa sumant, id quod à temporum nostrorum pietate alienum est, tua pietas Deo benè propitio operam dabit, ut Sacrosancto proximo Paschate elapso, ad ipsum sacra Pentecostes diem ad Ephesiorum Asiæ civitatem accurrat, nonnullosque, quos nimirum idoneos judicabit sanctissimos Provinciæ suæ Episcopos, simul eodem secum adducat.* Data Constantinop. XIII. Cal. Decembr. Theodos. XIII. & Valent. III. Coss. Aculeatas quoque Cyrillo Theodosius literas mittit: *Cura nobis erit Ecclesiæ tranquillitas. Scito interim magnam abs te rerum perturbationem esse excitatam.* Queritur etiam, injuriam sibi à Cyrillo illatam fuisse: *Nam nisi aliquod inter nos dissidium esse putasses, aut certe aliquid ejusmodi literis tuis orturum sperasses, cur objecta alia privatim ad nos, & ad Eudociam religiosissimam conjugem meam, alia verò ad Pulcheriam sororem meam Augustam, eandemque pietatis studiosissimam perscripsisses?* Denique Cyrillum ad Synodum invitat: *Neque prius nostram te amicitiam recuperaturum confidas, quam omni turbatione, & animorum ægritudine sedatâ, ad propositarum quæstionum discussionem ultrò accurreris.* Motus Augustini famâ Theodosius, eum quoque scriptis ad Synodum vocat. Adventum Legati fata sanctissimi Episcopi antecessere. Eò pertinentia Liberati verba referantur: *Scripsit imperator & B. Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, ut ipse Concilio præstaret suam præsentiam. Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audivit à Capreolo, urbis ipsius Antistite, B. Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Arreptis ab eo ad Imperatorem literis loquentibus de obitu B. Augustini, Constantinopolim, unde venerat, rediit.*

Rescripta cogendæ Ephesinæ Synodo à Theodosius mittit.

Conc. Eph. p. 1. c. 32.

Conc. Eph. p. 1. c. 31.

Liberat. c. 5.

XVII. Intereà Nestorio Joannis Antiocheni Epistola redditur, quâ nunciabatur, ad ipsum Cœlestini Cyrillique literas à se mitti. Ac licet Cœlestinus decem tantùm dierum intervallum ad resipiscendum dederit, rem tamen ejusmodi esse, ut uno die, imò paucis horis confici posse videatur, cùm nil facilius sit quàm congruo ad significandum incarnationis mysterium nomine uti. Vocis unius causâ Occidentem, Ægyptum, & ipsam fortasse Macedoniam de abrumpenda societate cogitationem instituere: moneri Theodori Mopsuesteni exemplo, cui exciderat, quod non satis accuratè dicebatur. Verùm non post multos dies, Theodorum generosè in medium progressum dicta correxisse sua, factâque emendatione, omnem mox calumniam adversus se commotam penitùs extinxisse: correctionem ipsius eò faciliorem, quòd is

Joannis ad Nestorium Epistola. Nestorii & ad Joannem & ad Cœlestinum literæ.

Anno Dom. 430.

is vocem duntaxat, non vocis notionem aversetur, testeturque, si viri Ecclesiastici sibi autores fuerint, Virginem se *Deiparam* vocaturum: Patrum verò neminem nomen *Theotocos* repudiasse: Addit: *Hoc nostrum quæso Concilium admitte. Nam non solus hæc dictavi, sed præsentibus multis Episcopis, videlicet Domino meo Archelao, Apringio, Theodorito, Heliade, Meletio, & Macario, qui per Dei gratiam Ecclesiæ Laodicenæ præfectus est nuperrime.* Baronius, qui integram Joannis Epistolam suis Annalibus inseruit, corruptum exemplar nactus, Macarium *Sardicenæ* præficit Ecclesiæ. Quasi verò vel Sardensis civitas, vel Sardicena pars esset Antiochenæ Diœceseos. Amicissimis Joannis literis Nestorius responsum dedit. Testatur verò ea, quæ & ad se, & ad Comitem *Irenæum*, & ad Episcopos *Musæum*, & *Helladium* scripsit, quasi tubam ipsius in se benevolentiam prædicare. Vocem θεότοκος ab Hæreticis ut suam propriamque assumi. Paratum esse se certaminibus finem imponere. Attendisse se priusquam Joannis literas accepisset, communi consensu vocis hujus intellectum esse constituendum. Non quidem, *ut vel ad modicum vocis hujus confessio differretur, sed ut nulli permitteretur occasio, qui quæ Dei sunt, minimè sapiunt.* Speravi Synodum, in qua quæ ad communem Ecclesiæ utilitatem conducunt, omnia constituentur. Porrò Joannis monitis obtemperans Nestorius, hæc Cœlestino scribit: *Didici honestissimum Cyrillum Alexandriæ urbis Episcopum, propter Libellos contra eum nobis oblatos exterritum, ac sibi venantem latebras, ad evitandam sacram Synodum propter hos ipsos futuram, quasdam alias intereà cogitationes excogitare verborum, & amplecti verba, quæ sunt θεότοκος & χριστότοκος, quorum alterum admittit, alterum vero modo quidem de Evangeliis eximit, modo vero rursus admittit, hoc est, χριστότοκος secundum quandam, credo prudentiæ nimietatem. Ego autem & hanc quidem vocem, quæ est θεότοκος, nisi secundum Apollinaris & Arii furorem ad confusionem naturarum proferatur, volentibus dicere, Non resisto, nec tamen ambigo, quin hæc vox θεότοκος illi voci cedat, quæ est χριστότοκος, tanquam prolata ab Angelis, & Evangelistis.* Cur autem vocem χριστότοκος alteri præponeret, rationem & hanc attulit: *Quia & blasphemiam Samosateni removet, quod est dictum de omnium Domino Christo, tanquam puro homine, sed & Arii & Apollinaris malitiam fugat.* Monet verò Cœlestinum de indicta ab Imperatore Synodo: *Placuit verò piissimis Imperatoribus, Domino adjuvante, etiam Synodum inexcusabiliter totius orbis terrarum indicere, propter inquisitionem rerum Ecclesiasticarum.* Hanc Marius Mercator Epistolam ab oblivione vindicavit.

Conc. Eph. p. 1. c. 25.

Bar. An. 430. n. 43.

Lup. Syll. c. 3.

Quid à Legatis Cyrilli Constantinopoli actum. Nestorii post eorum adventum concio.

XVIII. Post dies aliquot Alexandrinæ Synodi Legati Nestorii damnationem offerentes, Constantinopolim advenere. Legatorum nomina hæc sunt: *Theopemptus, Daniel, Potamon atque Macarius.* Theopemptum *Cabasorum*, Danielem *Darnensium* Episcopum fuisse, Baronius fatetur, *reliquos duos Alexandrinæ Ecclesiæ Ministros* facit. Est tamen certissimum, Baronium turpiter decipi, teste Cyrilli ad Theopemptum, Danielem, & Potamonem Epistolâ: in qua vocantur συλλειτουργοί, ipsius *Comministri*. Baronium coarguit & titulus Epistolæ: *Exemplum Epistolæ à Cyrillo Archiepiscopo scriptæ ad Theopemptum, Potamonem & Danielem, reverendissimos Episcopos Constantinopoli agentes.* Sed & Petrus Presbyter Alexandrinus, cui dubio procul Cyrilli Legati non incogniti fuere, hæc in Ephesina Synodo locutus est: *Nestorio reddita sunt ea, quæ sanctissimus piissimusque Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus Cyrillus, & universa Ægypti Synodus per Theopemptum & Danielem, & Potamonem & Macarium religiosissimos Episcopos, ad eundem destinaverant.* Quæ verò ab his Legatis Constantinopoli acta sunt, & ipsorum verbis cognoscimus: *Theopemptus Cabasorum Episcopus dixit, Die Dominico, cùm Synaxis ageretur, ad Episcopale Palatium ascendimus: ibidemque toto præsente Clero, cunctisque ferè illustribus astantibus, literas, de quibus hic sermo est, Nestorio reddidimus. Daniel Darnensium Episcopus dixit: Tunc nobis respondit, ut postero die veniremus, & privatim illum conveniremus. Porrò nobis redeuntibus aditum interclusit.* Addidit Theopemptus, *Neque etiam satisfecit literis, sed publicè pro concione eadem, quæ ante, & his quoque deteriora dogmata proposuit.* Decembris septimo, qui dies Dominicus fuit, Cyrilli literas Nestorio redditas esse, ex Mario Mercatore scimus: *Literas Cœlestini Romani Episcopi, Cyrilli Alexandrini* denuntiationis accepit VII. Idus Decembris Consulatu Theodosii XIII. Valentiniani III. *Sexto* post die, feriâ VI. Decembris XIII. habuit sermonem, de quo Theopemptus mentionem egit. In Ecclesia S. Sophiæ postquam Presbyter de charitate concionem habuit, Nestorius talia fatur: *Dulcem nobis præcedens Doctor mensam charitatis apposuit.* Deinde ad Dei charitatem, quâ Deus Gentes inter se devinxit, progressus, mirandum Verbi Dei ingreditur amorem, suscipientis naturam humanam nunquam deponendam. Tum ad Cyrillum conversus, *Quid*, inquit, *sermonem in calumniam vocas? Quid me latenter sagittis aureis jacularis? Experiamur nostra certamina ... Pius est Imperator, Regina Deum amant, esto in disputando vir fortis. Quid prohibet in disputationem venire?* De Christo verò hæc omnino recondenda profert: *Igitur ut eorum conciones etiam elegantes & sapidulas superemus, dicamus θεότοκον... Soluta sit interim hac eis & ablata, rationis speciem habens occasio: confitere utrumque, appellans Sanctam Virginem θεότοκον pariter & ἀνθρωποτόκον: tu verò noli eam θεότοκον tantummodò appellare.* Die sequente, qui Dominicus fuit, XIV. Decembr. aliam Nestorius & concionem habuit, in qua compendiosè, quia fessus erat, de scientia pietatis tractat: quam dicit rectam esse de Trinitate Incarnationisque mysterio fidem: ac ut ipsius verba ex M. Mercatore reddamus, *perfectæ divinitatis & perfectæ humanitatis in unum Filium conjunctarum* contemplationem. Hinc liquidò constat, Nestorium vel ante Synodum Ephesinam vocem θεότοκον admisisse.

Bar. An. 430. n. 50. Error Baronii.

Lab. Conc. t. 3. p. 771.

Anno Dom. 430.

Lab. Conc. t. 3. p. 504.

Ibid.

M. Merc. Gar. p. 84.

Nestorii Anathematismi.

XIX. Cæterùm Anathematismis Cyrilli Nestorius opponi suos voluit, qui cùm Latinè duntaxat supersint, multum sibi noctis offundunt. I. Si quis eum, qui est Emmanuel, Deum verum esse dixerit, & non potius, Nobiscum Deum, Matrem etiam Dei Verbi, & non potius ejus, qui Emmanuel est, Sanctam Virginem nuncupaverit, ipsumque Dei Verbum in carnem versum esse, anathema sit. II. Si quis in Verbi Dei conjunctione, quæ ad carnem facta est, de loco in locum mutationem dixerit esse factam, ejusque divinæ naturæ carnem capacem dixerit, ac partialiter unitam carni, eundemque ipsum

naturâ

ANNO DOM. 430.

naturâ & Deum dicat & hominem, anathema sit. III. Si quis non secundum conjunctionem unam dixerit Christum: ex utraque etiam substantia, tam Dei Verbi, quàm etiam assumpti ab eo hominis unam filii connexionem, quam etiam nunc inconfusè servant, minimè confiteatur, anathema sit. IV. Si quis Scripturæ voces de Christo, qui est ex utraque, accipiat tanquam de una natura, ipsique Dei Verbo tentat passiones tribuere, tam secundum carnem, quàm etiam Divinitatem, anathema sit. V. Si quis post assumptionem hominis naturaliter Filium, unum esse audet dicere, cùm sit Emmanuel, anathema sit. VI. Si quis post Incarnationem Deum Verbum alterum quempiam præter Christum nominaverit, & servi formam non ab ipso creatam & suscitatam confiteatur, anathema sit. VII. Si quis hominem, qui ex Virgine creatus est, hunc esse unigenitum dixerit, qui ex utero Patris ante Luciferum natus est, & non magis propter unitionem unigeniti appellatione confitetur participem factum, anathema sit. VIII. Si quis servi formam secundum propriæ naturæ rationem colendam esse dixerit, & non potius per societatem, quâ Domini unigeniti naturæ conjuncta est, veneratur, anathema sit. IX. Si quis formam servi Consubstantialem esse dixerit Spiritui Sancto, & non potius per illius mediationem eam, quæ est ad Deum Verbum, conjunctionem, per quam miracula patravit, anathema sit. X. Si quis Verbum se obtulisse pro nobis, & non Emmanuelem dixerit, anathema sit. XI. Si quis unitam carnem ex naturæ propriæ possibilitate vivificatricem esse dixerit, Ipso Domino pronunciante, *Spiritus est, qui vivificat, caro nihil prodest*, anathema sit. XII. Si quis confitens passiones carnis, eas quoque Verbo Dei tribuit, non discernens dignitatem naturarum, anathema sit. In versione Latina Nestorianorum Anathematum, quæ sola superest, obscuritatis multum inesse exploratum est, quam tamen editio Garneriana nonnihil removit. Ut Cyrillo persuasum, duas à Nestorio Christi personas induci, sic unam Servatori naturam à Cyrillo vindicari, creditum Nestorio. Hinc Orientalium in Cyrilliana Capitula odium. Hinc verba Theodoriti ad Alexandrum: *Judices ipsi auro conficiunt, & contendunt unam esse naturam Deitatis & humanitatis.* Dixerat Cyrillus: *Non oportet intelligere duas naturas, sed unam incarnatam.* Qui primâ specie durissimus sermo fuit, & cui explicatio necessaria, ut commodus sensus extunderetur. Neque potest negari, ex Cyrillianis nonnullos eò progressos esse, ut doloribus Divinitatem ipsam subjicerent, Acacius quidem Melitinensis in *Commentariis posuerat, passibilem esse Deitatem.* Quibus auditis, Theodosius pallium excusserat, & retrorsum cesserat, præ blasphemiæ magnitudine. Inspiciatur & Acacii ad Cyrillum Epistola, ex qua pauca hæc subjicimus: *Cogatur unusquisque publicè anathematizare Nestorii & Theodori dogmata, præcipuè hos qui dicunt, duas naturas post unitionem, propriè unamquamque operantem.* Ex Anathematismis tam Nestorii quàm Cyrilli magnum fuit Ecclesiis incendium, quod vix extingui potuit.

Lab. Conc. p. 3. 413. M. Merc. Gar. 116.

Lab. Conc. t. 3. 332.

Chalc. Syn. Act. 1. Sur. p. 38.

Lab. Conc. t. 3. 236.

Lup. Syll. cap. 83.

Doctrina Nestorii. Duasne Christo personas assignarit?

XX. Cæterùm ex Anathematismis Nestorii nascitur nobis occasio de doctrina ipsius aliquid iterum subjungendi, quod ad eam penitius agnoscendam non prorsus erit inutile. Vetus est Nestorii doctrinæ infamia, quasi duas Christi personas assereret, alteram Verbi, alteram hominis: qui sanè maximus error est. Eò tamen non laborasse Nestorium, illi fatebuntur, qui ipsius exploratâ rectè sententiâ, veritatem Conciliorum Decretis, aut adversariorum testimoniis norunt anteponendam esse. Fontem ipsius erroris putamus, quòd *idiomatum*, ut loquuntur, *communicationem* non admiserit: quam tamen à Scriptura usurpatam omninò admittere debuit. Scilicet non satis intelligebat vocem *Deus*, non in *abstracto* tantùm, hoc est, ipsam & pro *Deitate*, sed & in *concreto* sumi pro persona divina: personam verò divinam Verbi bifariam & accipi, nimirum vel ex se & simpliciter spectatam, quo casu *Verbum* purus duntaxat putusque Deus est, vel humanâ naturâ vestitum, quâ ratione persona fit una Θεάνθρωπος, humanâ simul, divinâque naturâ prædita, quarum perpetua indivulsaque copulatio procurandæ mortalium saluti requirebatur. Ex qua arctissima conjunctione, ea quæ Dei erant & hominis personæ uni, divinæ simul & humanæ ascribebantur. Hinc Paulo dictum, Deum *acquisivisse Ecclesiam suo sanguine.* Judæos *crucifixisse Dominum gloriæ.* Deum manifestatum in carne, *sursum receptum esse in gloriam.* Quæ si Nestorius perpendisset animo, in usurpanda voce *Deipara* nil scrupuli injectum habuisset. Quòd verò unum duntaxat Filium agnoverit, certissimis est testibus exploratum, depromptis scilicet locis ex monumentis ipsius. Sic Cyrillo scribit: *In eo laudo, quòd distinctionem naturarum secundum Divinitatis & humanitatis rationem, harumque in una persona conjunctionem prædicas*, c. 2. Et capite superiore ejusdem Epistolæ Paulus *subjungit nomen hoc, Christus, quòd utramque naturam, patibilem, inquam, & impatibilem, in unica persona denotat.* Quin etiam non prorsus respuit idiomatum communicationem: si quidem in laudata jam Epistola: *Rectum*, inquit, *Evangelicaque traditioni consentaneum est, ut Christi corpus Divinitatis Templum esse fateamur, illudque nexu usque adeò sublimi divinoque & admirabili ipsi conjunctam, ut dicamus divinam naturam ea sibi vindicare, quæ corporis alioqui sunt propria*, c. 3. Præterea vocem *Deipara* sæpius admisit, sano sensu intellectam. Qua de re hæc Joanni scripsit Antiocheno: Virginem *Christi vocavimus genitricem, ut hæc vox utrumque manifestè significaret, id est, Deum & hominem. Circa Evangelii voces volentibus concessi, ut piè genitricem, vel patricem Dei Virginem nominarent, id est, neque circa Apollinaris, neque secundum Arii sensum, sed nec tanquam Divinitas unigeniti ex Sancta Virgine sumpsisset initium, sed propter unitionis rationem, quæ facta est ex ipso Angeli vocum principio, quas de conceptione locutus est.* Et sermone, qui in eodem capite extat apud Lupi Syllogen: *Exclamamus quoniam Sancta Virgo & Dei genitrix, ideò quia illud Templum, quod in ea ex Spiritu Sancto creatum est, Deitati erat unitum: hominis verò genitrix, eò quòd nostra natura primitias assumpsit Deus.* Insuper priusquam de Synodo aut Romana, aut Alexandrina, quâ damnabatur, rumore aliquo afflaretur, Cœlestino scripserat: Θεοτόκος, *nisi secundum Apollinaris & Arii furorem, ad confusionem naturarum proferatur, volentibus* dicere, non resisto. Sermone quoque, qui numero XIII. cùm gratiam Impera-

ANNO DOM. 430.

Act. 20. 28.

1 Cor. 2. 8.

1 Timoth. 3. v. 16.

Lab. Conc. 3. 324.

Lup. Syll. cap. 3.

M. Merc. Garn. p. 80.

peratoris etiamnum retinens, faustum futuræ Synodi exitum sibi pollicebatur, palam hæc prædicavit: *Sanctæ Virgini, eò quòd eam Christi genitricem dicimus, nomen geminæ appellationis convenienter aptamus, id est, Θεότοκος, quod est, genitrix Dei, & ἀνθρωποτόκος, id est, hominis genitrix.* In Lateranensi Concilio, anno DCXLIX. celebrato, verba Nestorii lecta sunt, quæ unam prorsus Christi Dei & hominis personam prædicant: Nestorii *ex eodem libro, sermone* IV. *Non alius erat Deus Verbum & alius, in quo factus est homo.* Ἓν γὰρ ἦν ἀμφοτέρων τὸ πρόσωπον, *erat enim amborum una persona dignitate & honore adoranda* παρὰ *ab omni creatura.* Et in eodem Secretario ex Nestorii ad Alexandrum Hierapolitanum Epistola: *Duarum naturarum una est autoritas, una virtus, una potentia, & una persona secundum unam dignitatem.* Quòd si impia ea docuisset Nestorius, quæ ipsi affinguntur, quis credat Joannem Antiochenum Theodoritumque, aliosque complures adeò illi favisse, vel eo tempore, quo sede suâ motus exilium tolerabat? Pace Cyrilli cinerum, fidelitatem ejus desideramus in exponenda Nestorii doctrina, quam à vero prorsus alienam Possidonii operâ Cœlestino misit. Nestorius quidem ipse palam & ea de re questus est: *Dum contra Paganos loqueremur, dicentes quòd nos substantiam Dei creatam noviter ex Virgine prædicemus, non peperit optimi Maria Deitatem, sed peperit hominem Divinitatis inseparabile instrumentum: at ille vocem Divinitatis immutans fecit, non peperit optimi Maria Deum. Hic verò multum differt dicere Deum, & dicere Deitatem.... Vox autem, quâ dicimus Deum, & Templo Divinitatis est apta, quod unitate ad divinam substantiam Dei obtinet dignitatem, non tamen in divinam substantiam permutatum est.* Neque dolus ille Cyrilli Liberato ignotus, ea narranti: *Cyrillus autem deflorationes quasdam librorum Nestorii faciebat; eum perturbare volens. Erat enim, ut dicitur, ejus inimicus.* Quæ figmenta non esse, liquido docet Nestorii ad Eunuchum Imperatoris Epistola, in qua legimus: *Admiror amatricem Dei animam tuam, & certè dum firma est, & circa fallacias non expansa, quomodo fabulas approbaverit immundorum, dicentes de nobis, quòd abjuraverimus vocem, quâ Dei genitrix nominatur, quam sicut nosti, sæpius diximus. Diximus verò ita, ne aut purum hominem quis suspicaretur Dominum Jesum Christum, aut Deum humanitate nudum.* Hæc accuratè perpensis, vana deprehendentur omnia, quibus N. Alexander, aliique complures Nestorium hæreseos coarguunt.

Later. Secr. v. 318.

Lup. Syll. cap. 6.

Liberat. cap. 5.

Lup. Syll. cap. 15.

Solvuntur N. Alexandri rationes, quibus Nestorium Hæreticis inserit.

XXI. More suo N. Alexander, qui Hæreticis Nestorium inserit, syllogismis utitur, probandæ suæ conclusioni. Summa argumentorum hæc est. I. Nestorium negasse Deum natum, passum, eumque qui Virginis in utero natus est, per seesse Deum. II. Nestorium hominem in utero Virginis formatum, alium esse effutiisse ab Unigenito Dei, & Incarnationem esse meram inhabitationem Dei Verbi in homine, velut in suo Templo. III. Nestorium negasse Virginem *Deiparam* esse; ex quibus conficit, fuisse Hæreticum. Verùm enimverò futilia vanaque hæc omnia esse, docuit ipse Nestorius, qui non absolutè negavit Deiparam Virginem esse, Deum passum esse, natum esse, sed sensu duntaxat *Apollinaris*, & Arii inficiatus est. Fatebatur quidem personam divinâ humanâque naturâ præditam, & natam & passam esse. Allatis jam testimoniis unum adhuc addatur, ex ipsius sermone XIII. petitum, c. 31. *Est quidem, ut dixi, vox ista, id est χριστότοκος, significativa duarum naturarum, & Deitatis, & humanitatis: Quando autem cum simplicioribus agitur, opus est voce manifestiore. Quid impedit intellectum χριστότοκον dici, & θεότοκον, & ἀνθρωποτόκον.* Præterea aliud est negare, quoad phrases, aliud quoad rem. Principio rerum phrases quidem Nestorius respuebat ejusmodi, Deus natus est, passus, mortuus, quas simplicibus existimavit offensioni esse. Ac sanè vocem *Deus* in abstracto, ut ajunt, hoc est, pro ipsa Deitate accepisse, vincunt verba ipsius ad Cyrillum: *Missa hic facio sudorem, famem, sitim, quæ carni acciderunt, Quòd si eadem Divinitati ascribere lubeat, & falsa erunt.* Inspiciatur caput primùm Epistolæ. Rem tamen sartam tectamque retinebat, scilicet personam, quæ simul Deus & homo est, natam atque mortuam. Est autem hæresis non verborum, sed rerum. Postmodum verò ipsas etiam phrases adhibuit, sapienter intellectas, excluso Hæreticorum sensu, qui unam duntaxat naturam agnoscebant Servatoris. Objicit N. Alexander Nestorii ipsius Anathematismos, *primum* & *quintum*, sed ex Labbeana editione petitos, quæ magnâ sanè laborat obscuritate. Quòd si Garnerianam consuluisset, eâ utique ratiunculâ abstinuisset: *Si quis eum, qui est Emmanuel, Deum Verbum esse dixerit, & non potius nobiscum Deum: hoc est, inhabitasse eam, quæ secundum nos est, naturam, per id quòd est unitus massæ nostræ, quam de Maria Virgine suscepit, anathema sit.* Quo anathematismo duas Christo naturas asserit, divinam & humanam: illam Ariani, hanc Apollinaristæ inficiabantur. Quintus verò Anathematismus ex Garneriana editione hæc habet: *Si quis post assumptionem hominis naturaliter Dei Filium unum esse audet dicere, cùm sit Emmanuel, anathema sit.* Qui sanè anathematismus pius est, cùm Filium Dei unum esse *natura* neget. Quod verò duas in Christo naturas, *nexu duntaxat morali* copulatas, non sibi finxerit Nestorius, habemus ipsum docentem: *Non eandem dicimus habitationem, qualis facta est in Prophetas: non talem, qualis in Apostolos facta est.* Atqui in Apostolis conjunctio facta est interventu nexus moralis. Sed & in sua ad Cyrillum Epistola: *Observa hîc quomodo Dominum Jesum Christum unigenitum & Filium, nomina utique, quæ humanæ divinæque naturæ ex æquo conveniunt.* Ex duabus verò personis unus Filius unigenitus non intelligitur. Quid plura? Coram Ephesinis lecta sunt verba hæc Nestorii ex quaternione XVII. sic sonantia: Filius *post carnem assumptam seorsum per se Filii nomina appellari non debet, ne duos Filios videamur inducere. Sed quoniam ille unitus est, qui in principio Filius erat, & ipsi conjunctus est, non potest quod quidem ad filiationis dignitatem attinet, non quoad naturas, proptereà etiam divisionem recipere.* Jactent nunc, duorum & Filiorum, & personarum Incarnationis in mysterio Nestorium fuisse assertorem. Neque vox *Templi*, quâ Christi corpus à Nestorio efficitur, indicium est existimasse, Incarnationem puram fuisse simplicem Dei in homine habitationem. Quidni Dominicas usurpare phrases Nestorius potuit? Nonne Christus Judæis hæc loquebatur? *Destruite Templum hoc*, corporis scilicet Templum. Quem & sermonem

N. Alex. Secr. dissert. 6. p. 192.

Mar. Mercat. Garn. 89.

Lab. Conc. t. 3. 328.

Lup. Syll. cap. 6.

Lab. Conc. t. 3. 524.

ANNO DOM. 430.

nem Theodoritus imitatur in sua ad Joannem Antiochenum Epistola, à Cotelerio luci donata: *Et passionis quidem ac mutationis expers Deus Verbum, passibile verò Templum mortis tempore brevi traditum, rursusque unitis Dei potentiâ suscitatum.* Itaque quin vel ex præjudicio, vel ex malè intellecta, vel ex afficta sanè doctrina Nestorius damnatus fuerit, nulli dubitamus.

Cott. Mon. t. 1. 49.

XXII. Sub Legatorum Alexandrinorum adventum Julianum, Florum, Orontium, & Fabium, Pelagianorum Episcopos, Constantinopolitanâ urbe pulsos esse conjicimus. Ejectionis hujus mentio est M. Mercatoris in Commonitorio: *Exemplum Commonitorii, quod super nomine Cælestii Græce sermone à Mercatore datum est, non solùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ, sed etiam plurimis religiosissimis viris, oblatum quoque piissimo Principi Theodosio semper Augusto. Id ipsum ex Græco in Latinum translatum per eundem Marium Mercatorem, Christi servum, in Consulatu Florentii & Dionysii V. C. Per quod Commonitorium cognito funestissimo errore, Imperiali præcepto tam Julianus defensor & sequax ejus, cum cæteris sociis & participibus suis, quam posteà idem Cælestinus de Constantinopolitana urbe detrusi in Synodo quoque Ephesiensi CCLXXV. Episcoporum sententiâ postmodum in præsenti damnati sunt.* Anno præterito Julianum cum sociis, regio mandato urbe Constantinopolitanâ fuisse pulsos, sciscit Garnerii Chronologia, quæ extra dubium falsa est, vel Cœlestino judice, qui scripto suo sic Nestorium alloquitur: *Legimus quàm benè teneas originale Peccatum. Qualiter ipsam naturam asseris debitricem, & eum debitum meritò reddere, qui descendit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hac negando damnati? Ejicerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent.* Quibus apertè liquet, tertio Idus Augusti Pelagianos adhùc egisse Constantinopoli: id saltem Cœlestino creditum. Quam sibi persuasionem Synodus Romana non induisset, si anno præterito Pelagiani urbe regiâ ejecti fuissent. Denique Nestorii ad Pontificem Romanum Epistola, quæ numero secunda est, *Sæpe scripsi beatitudini tuæ propter Julianum, Orontium, & cæteros*, indicio est, tot ea de re Epistolas non unius ejusdemque anni fuisse. Porro & si ab errore Pelagianorum longissimè Nestorius abesset, peculiariter tamen eos lovebat, quòd sibimet ipsi assentirentur. Itaque Cœlestino rescripsit, Cyrilli Legatorum post adventum: *Honorabili & religiosissimo Presbytero Cœlestino Nestorius in Domino salutem.* Eum autem hortatur ærumnas fortiter perferre, Apostolorum exemplo: *Noli igitur à veritate deficiens eam prodere. Si quidem Epistola missa Episcopis à Concilio Occidentis, & ab Alexandrino, multis Rescriptis manifestam nobis nostram fecere sententiam, prudentibus scilicet ejusdem orthodoxæ professionis. Forsan enim utile aliquid Ecclesiis rectæ fidei provenies, Domino cooperante.*

Julianus & Pelagiani Constantinopolitanâ urbe pelluntur.

M. Merc. pag. 5.

Conc. Eph. p. 1. c. 18. 362.

M. Merc. 84.

ANNO U. C. 1184. PER. JUL. 5144. JUL. 476. DOM. 431. THEODOSII 30. & 24. VALENTIN. 6. & 7. *Sol.* 20. D. *Lun.* 14. *Indict.* 14. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 4. *P.* 19. *April.*

ANNO DOM. 431.

COSS. *Bassus & Antiochus.*

I. AD ingenium Suevi suum redeuntes, quam cum Gallæciæ populis pacem constituerant, insigni perfidiâ violant. Quid in ea re gestum sit, exponit Idacius: *Rursum Suevi initam cum Gallæcis pacem libatâ sibi occasione conturbant. Ob quorum deprædationem Idacius Episcopus ad Ætium Ducem, qui expeditionem agebat in Galliis, suscipit legationem. Vetto, qui de Gothis dolose ad Galleciam venerat, sine aliquo effectu redit ad Gothos.* Novis tum victoriis famam Ætius suam extendebat: *Ætius Dux utriusque Militiæ Noros edomat rebellantes.*

Suevorum perfidia.

Idat. Chr.

II. Dum armis Barbarorum Galliæ turbantur, harum regionum Ecclesias dissidium incessit. Massiliensibus haud probabatur Augustini de Prædestinatione sententia, quâ vim liberi extingui Arbitrii, conciones Evangelicas enervari, obtundi castigationum aculeos sibi in animum inducebant. De quæstionibus ejusmodi *Tuentius* Episcopus dubitationes suas exposuerat Cœlestino, qui consulenti eâ ratione responderat, quâ lites componi omnes posse arbitrabatur. Pacem tamen cùm non attulisset ea Cœlestini Epistola, disceptationis hujusce causa Prosper Hilariusque, qui Augustino literas direxerant, Romam ad Cœlestinum properant: de quorum adventu Cœlestini hæc verba sunt: *Filii nostri præsentes Prosper & Hilarius, quorum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantum nescio quibus Presbyteris illic licere, qui dissensioni Ecclesiarum studeant, sunt apud nos professi, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare adversantia veritati.* Quos corripi Cœlestinus jubet in sua ad *Venerium* Massiliensem, Marinum, Leontium Forojuliensem, Auxonium, Arcadium, Sillucium, & cæteros Galliarum Episcopos. Consuluit & Augustini famæ, quam ex Massiliensibus nonnulli deflorabant: *Augustinum, inquit, sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspicionis saltem rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos, etiam antè à meis decessoribus haberetur.* Photium non latuit ea Cœlestini ad Galliæ Antistites Epistola: *Scripsit ad Galliarum Episcopos de fide B. Augustini, & contra eos, qui hæresis licentiâ nimis elati insolescerent.* Laudavit Cœlestini hanc Epistolam Vincentius in Commonitorio. Sed miserè depravatam detortamque, ut & Semi-Pelagianorum opinionem à Cœlestino probatam, Augustini verò de Prædestinatione, Perseverantia, Gratiâ efficaci sententiam rejectam esse persuadeat, ut suo loco explicabimus. Hic Baronius totâ errat viâ, qui *Hilarium* Arelatensem Prospero comitem fuisse putat. Quem nos certissimis ab Hilario Augustini discipulo notis discrevimus. Licentius adhùc errat, dum Sulpitium Severum, vitæ Beati Martini Scriptorem, de Presbyteris unum fuisse censet, *quos Cœlestinus insectatur.* Quod & Chronologiæ pugnat, & veritati. Anni circiter undecim effluxerant Severi Sulpitii post obitum,

Cœlestini ad Gallos Epistola. Quos perstringit?

Cœlestin. Ep. 1.

Phot. B. c. 53. p. 43.

Error Baronii.

Bar. Ann. 431. n. 184.

Bar. Ann. 431. n. 198.

tum, qui anno Dom. CCCCXX. cohæret. Vitus quoque Pelagianum quod hauserat, egessisse Sulpitium, Gennadius testatur: *In senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitùs emendaret.*

Autoritates de Gratia Dei. Quis earum Collector?

III. Epistolæ Cœlestini subjiciuntur autoritates & Conciliorum, & Pontificum Romanorum de Gratia Dei, & libero Arbitrio. Libellus capita decem complectitur, quorum summa hæc est. I. Quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam nisi Gratiâ posse salvari, quod Innocentii ad Carthaginense Concilium Epistolâ astruitur. II. Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus, qui solus est bonus. III. Quòd nisi Gratiâ Dei continuâ juvemur, insidias Diaboli superare non possumus. IV. Quòd per Christum libero benè utamur Arbitrio. V. Quòd omnia Sanctorum merita dona sint Dei, quod demonstrat Zozimi ad totius orbis Episcopos tractoria. VI. Quòd omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo sit. VII. Quod Gratia Dei non solùm peccata dimittat, sed etiam adjuvet, ne committantur, & præstet, ut Lex impleatur, non, sicut ait Pelagius, *facile*, quasi sine Gratia Dei difficilius possit impleri. VIII. Quòd præter statuta Sedis Apostolicæ, omnes orationes Ecclesiæ Christi Gratiam resonant, quâ genus humanum ab æterna damnatione reparatur. IX. Quòd Gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cùm exorcismis & exsufflatione spiritus ab eis abiguntur immundi. X. Quòd profundiores quæstiones nec contemnendæ sint, nec penitùs asserendæ. Quis Libelli hujus Autor, adhùc ignoratur. A Fulgenti quidem ætate Cœlestino vindicatur, quam & sententiam amplectitur Binnius, cujus hæc verba sunt: *Profitetur Cœlestinus Pontifex, profundiores illas de Prædestinatione Sanctorum quæstiones ab Apostolica Sede nequaquam definitas esse.* Constat tamen, Cœlestini non esse. Quod ex Præfatione Libelli promptum est: *Necessarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerit, judicaverint.* Quæ à Cœlestino diversum prorsus Scriptorem indicant. Sed & verba capitis primi, *pronuntiante beatæ memoriæ Innocentio Papâ*, Libellum Cœlestino eximunt, qui subinde addidisset, *decessore nostro*. Similiter c. 5. *In quam nos sententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zozimi autoritas.* Ex quibus conficitur, tractatum illum Pontificum Romanorum nulli posse vindicari. Baronius Prosperi fuisse putant. Prospero tamen à Veterum nemine ascribitur. Itaque cum Sirmondo Labbeoque præstat ἐπέχειν.

Lab. Conc. t. 2. 1618.

Bar. Ann. 431. n. 185.

Palladii in Hiberniam legatio.

IV. Cœlestini Pontificatus gloriam auxit Palladii ad Hibernos legatio: *Ad Scotos in Christum credentes ordinatur à Papa Cœlestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.* Neque immeritò ea Palladio provincia mandatur, qui biennio antè, dum Diaconatu fungitur, Cœlestinum permoverat, ut Germanus Antisiodorensis ad Britanniam nigris Pelagii venenis imbutam liberandam mitteretur. Quid in ea legatione gestum sit, discamus ex vita Patricii Hibernicè scripta, cujus verba Latinè magnus nobis fœnerabit Usserius: Cœlestinus *misit Palladium eximium Diaconum cum XII. aliis ad prædicandum Hiber*nis, *cùmque in Laginiam advenisset Palladius, occurrens illi Rex illius gentis Nathi Filius Garchon*, inde eum expulit: *Paucos tamen eo in loco sacri baptismatis lavacro ille abluit, ibique tres fundavit Ecclesiolas. Primam Cellfine, ubi libros suos reliquit unà cum scrinio & reliquiis quibusdam Petri & Pauli, nec non tabula, in qua scribere consueverunt. Secundam Tech Romam*, sive ædem Romanorum. *Tertiam Domnia & Arte, quam dicavit Silvestro & Solonio: & cùm ad suos revertere statuisset, morbo correptus in terra Pictorum mortuus est.* Ea de Palladio narratio, quæ simplicissima est, nec incrustata miraculis, multum sibi verisimilitudinis assumit. Porro de tempore Palladianæ legationis Baronium, cui Bedam, ut pote à Prospero diversum, vexare placuit, perstringit Usserius. Scripserat Baronius, à Beda Palladii legationem in annum Theodosii octavum referri. Hoc displicuit illustrissimo Purpurato, quia *Pontificatus Cœlestini ab eo tempore post annos octo contigerit.* At Bedæ cum Prospero optimè convenit, quandoquidem uterque annos Theodosii ab Honorii morte deducit. Non est autem Palladius ille noster cum Palladio Galata permiscendus, ut fusius demonstratum. Porro & hîc evellendus est error Baronio, qui multos Palladio nostro libros ascribit: *Palladius*, inquit, *Diaconus apud Trithemium numeratur inter Scriptores Ecclesiasticos. Nam præter vitam Joannis Chrysostomi ab ipso scriptam, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum unum, & ad Cœlestinum Epistolarum librum unum, & alia Græco sermone ab eodem edita, idem tradit.* Baronii hanc hallucinationem Usserius vexat, cujus verba sunt: *Joanni Trithemio ea perperàm tribuit, quæ Joanni Baleo accepta erant referenda.* Neque opus erat illustrissimo Purpurato, ut in irrita vota descenderet, ob amissum, si Diis placet, *librum Palladii Epistolarum ad Cœlestinum*, qui in uno duntaxat Balæi cerebro extitit: Veterum sanè nullus Palladium Cœlestini Diaconum Ecclesiasticis Scriptoribus inseruit. Gennadius quidem, Palladii penè suppar, tantum Autorem non illaudatum prætériisset.

Prosp.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. c. 16. 812.

Bar. Ann. 429. n. 7.

Bar. Ann. 329. n. 8.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. c. 16. 811.

Mors Paulini Nolensis.

V. Ut Palladii legatio lætum, sic & lugubrem Cœlestini Pontificatum fecit Paulini Nolensis mors Episcopi. Lethali morbo correptus, jam deploratæ salutis erat, cùm Junii decimo nono à duobus Episcopis Symmacho, Benedictoque Hydruntino visitatur, quorum adventu adeò recreatur, ut benignè illos amanterque exciperet. Ac tum *jubet sibi ante lectulum suum sacra mysteria exhiberi, scilicet ut unà cum Sanctis Episcopis oblato sacrificio animam suam Domino commendaret. Simul etiam eos, quos pro disciplina Ecclesiastica à communione mysteriis extorres esse præceperat, ad pacem pristinam revocaret.* Ut sacra peracta sunt, præsentes interrogat, ubinam ipsius fratres erant? Quæ dicta de Episcopis, qui tunc aderant, intelligenda esse creditum. Ille verò de *Januario* Episcopo Neapolitanæ urbis, & Martyre, nec non de *Martino* Turonensi cogitabat. Tum extensis ad Cœlum manibus Psalmum 121. cantat, *Ad montes sustuli oculos.* Finitâ oratione, à *Posthumiano* Presbytero monitus est, pro vestibus, quæ fuerant pauperibus erogatæ, solidos deberi quadraginta: cui Paulinus leniter subridens, ait: *Securus esto, fili, crede mihi, quia non deerit, qui debitum pauperum solvat.* Non multò pòst de Lucania Presbyter, vel ab Exuperantio Episcopo missus, vel à clarissi

mo

ANNO DOM. 431.

mio fratre ejus Ursacio affert solidos quinquaginta muneri. Ex quibus decem manu suâ Presbytero, qui eos attulerat erogat, reliquos verò quadraginta mercatoribus, qui vestes pauperibus suppeditarant, distribui jubet. Expleto die, cùm ad mediam usque noctem quieti se reddidisset, recrudescente lateris dolore excitatus, multisque Medicorum ustionibus fatigatus, ad quintam usque noctis horam lassum pectus duxit. Adveniente luce, uti solebat, *matutinum ex ordine celebravit.* Ortâ die Presbyteris, Diaconis Clericisque exemplo Domini pacem dedit. Vesperâ, *lucernaria devotionis tempus agnoscens, extensis manibus, lentâ licet voce, Paravi lucernam Christo meo, decantavit Domino. Circa horam quartam noctis omnibus, qui aderant, sollicitè vigilantibus, subitò tam ingenti cellula ejus terra motu concussa est, ut hi qui lectulo ejus assistebant, exterriti atque turbati ad orationem se jactarent, nihil tamen scientibus his, qui pro foribus consistebant: neque enim publicus ille, sed privatus in cellula fuerat terra motus. Tum ille Angelicis susceptus manibus, debitum Deo spiritum exhalavit.... Obiit Sanctus Paulinus Episcopus x. Kal. Julii, Basso & Antiocho Coss.* Hæc Uranius Presbyter, qui Paulini obitum scripto mandavit. Fuit Paulinus generis claritate, opibusque illustris: se ipsum tamen pietate, divitiarumque contemptu superavit. Ambrosii, Augustini, Hieronymi laudibus celebratur. At Epistolis Poëmatibusque suis sese magis famæ commendavit.

Nestorius aliique Episcopi Ephesum proficiscuntur.

VI. Ad Synodum Ephesinam nunc convertatur oratio. Concilium indixerat Theodosius die Pentecostes celebrandum, quæ Junii VII. affigebatur. Statim ergo Nestorius post festum Paschæ diem cum ingenti promiscuæ plebis multitudine Ephesum advenit: multosque illic congregatos Episcopos reperit. Sed & ipsimet Pelagiani Episcopi, Julianus, Florus, Orontius, Fabius, aliique proficiscenti se comites addidere, quod nos Cœlestinus docuit in sua ad Constantinopolitanos Epistola: *Adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Cœlestiani iniquitatis operati, quos Hymnidics nostri persequitur manifesta sententia... Habuit ergo secum sui Magistros exilii, habuit hujusce rei perfectos tyro Doctores.* Comitabatur & Nestorium Comes Irenæus, cum eo arctissimis amicitiæ vinculis copulatus. Ubi Ephesum pervenere, cum Episcopis qui illùc versabantur, Nestorius dum miscet colloquia, dixisse fertur, *Deum bimestrem aut trimestrem appellare, nefas esse*, quæ suis auribus audita Theodotus retulit Ancyranus. Graviori adhùc accusatione ab Acacio Melitinensi oneratur. Quod ex absurdâ illius interrogatione respondentes adigebat, vel unigeniti Deitatem incarnatam inficiari, vel totam Trinitatem incarnatam profiteri. Verùm fide corruptissimos erat Acacius ille Melitinensis, qui coram Theodosio impiæ huic sententiæ se patronum constituit; *Deitas est passibilis.* Testatus etiam est Acacius, unum ex Episcopis, qui cum Nestorio versabatur, alium dixisse, Filium, qui mortem obierat, alium Dei Verbum. Ex charissimis Cyrillo amicis Acacius ille unus fuit. Dum hæc geruntur Ephesi, circa Pentecosten adfuit Cyrillus Alexandrinus die Junii primo cum Ægyptiis quinquaginta; Juvenalis verò quinto post Pentecostem die adventavit. At Joannes Antiochenus ad constitutum diem non adfuit. Non sponte suâ quidem, sed quòd Provinciæ suæ Episcopos citius colligere non poterat, cùm urbes illi subditæ duodecim dierum itinere distarent Antiochiâ, à qua Ephesus dierum & triginta itinere dissidet. Joannis verò Comprovinciales *novam Dominicam*, hoc est, quæ diem Paschatis proximè excipiebat, suis in Ecclesiis celebraverant Aprilis XXVI. Pascha enim labente anno, mensis hujus XIX. cohærebat. Capreolus Carthaginensis ad Synodum invitatus, præsentiam afferre suam non potuit: *Capreolus Archiepiscopus, propter impetus Vandalorum Africanas regiones obsidentium, universale non valens congregare Concilium, Vessulam Diaconum suum misit Ephesum ad Concilium Legatum.* Candidianus verò Comes Ephesum à Theodosio mittitur, qui sacram ejus ferret, gerendisque in Synodo ordinem constitueret. Verba sunt Imperatoris: *Candidianum præclarissimum sacrorum Domesticorum Comitem ad sacram vestram Synodum abire jussimus, sed eâ lege & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nil quidquam commune habeat. Nefas est enim, qui sanctissimorum Episcoporum Catalogo ascriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis, & consultationibus sese immiscere: verùm ut Monachos, & seculares, qui hujus spectaculi causâ vel eò nunc confluxerunt, vel in posterum confluent, ab eadem illa civitate modis omnibus submoveat: tum rursus ut diligenter prospiciat, ne qua dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta increbrescat.* Habuit & in mandatis Candidianus, ne Episcoporum aliquem abire permitteret, neque controversiam movere ullam, quæ ad *propositam dogmatis considerationem* non pertineret.

Socr. l. 7. c. 34.

Lab. Concil. t. 3. 1080.

Lab. Conc. t. 3. Act. 1. 497.

Socr. l. 7. c. 34.

Evagr. l. 1. c. 3.

Liberat. cap. 5.

Conc. Eph. p. 1. c. 35.

Ephesinorum Patrum numerus.

VII. De Episcoporum numero, qui Synodo interfuere, Veteres non conspirant. Ducentos numerat Marcellinus: Nestorius *ducentorum Sanctorum Patrum sententiâ apud Ephesum damnatus est.* Porro qui his temporibus floruit Marius Mercator, in Præfatione sui Commonitorii ad Theodosium, *ducentos septuaginta quinque* recenset Episcopos: in suo verò tractatu contra hæresim Pelagii numerum exhibet uno minorem: Pelagiani cum Nestorio, *in Ephesensi Concilio à ducentis septuaginta & quatuor Episcopis iterum iterumque damnati sunt.* Cyrillus tamen, cui non minuebantur Episcopi, qui in Nestorium damnationis sententiam tulerant, hæc Alexandrinis scribis suis: *Episcopi autem qui convenimus, ducenti circiter eramus, plus minus.* Nescimus ubi Garnerius in ea Epistola invenerit, *ferè plus minus trecenti*, quod nec in Græcis extat, nec in Latinis. Liberatus quoque ducentorum duntaxat Episcoporum meminit: *Cyrillus evocato Concilio ducentorum Episcoporum, Nestorium vocaverunt.* Non sunt de nihilo verba, quæ Episcopalibus subscriptionibus subjiciuntur: *Posteaquam hi omnes Nestorii depositioni subscripsissent, accesserunt alii Episcopi ad Sanctam Synodum, qui & ipsi quoque prapositæ damnationi subscripserunt. Episcopi itaque, qui ipsum Nestorium deposuerunt, plures quàm ducenti extitere: aliqui enim tenuerunt locum aliorum Episcoporum, qui ad Ephesiorum Metropolim venire non potuerunt.* Ut liqueat, cùm plures quàm ducenti Ephesini numerantur, illis & jam absentes includi, qui Procuratorum manu subscripsere. In Synodica sua ad Imperatores Epistola narrant Ephesini, *se ducentos & decem extitisse.* Creditu sanè difficillimum, tot adfuisse Episcopos, quot à M. Mercatore numerantur, cùm & quinquaginta

Mar. Merc. Gar. 72.

Lab. Con. t. 3. 574.

Garn. p. 6.

Liberat. cap. 5.

Lab. Conc. t. 3. 548.

Lab. Conc. t. 3. 658.

septem

septem Conciliabulo Joannis Ephesino subscripserint, & Conciliorum in editionibus sola Episcoporum CLX. nomina legantur, qui manu suâ Acta Ephesina confirmarunt.

Quis Ephesinam Synodum coegit? Num Cœlestinus?

VIII. In agitanda quæstione, quis Concilium coëgerit, operam ludere videremur, nisi eò nos adduceret Lupi, Bellarmini, Aulicorumque Romanorum protervia, qui ut Pontifici suo velificentur honori, Synodum à Cœlestino congregatam esse, ratiunculis astruere nonnullis contenderunt. Quos monumenta Veterum omnia certè refellunt. Ac ut mittamus sacram Imperatoris, quam exhibuimus, quid verbis Synodi disertius: *Post Consulatum Dominorum nostrorum, Flavii quidem Theodosii* XIII. *Valentiniani verò* III. *Augustorum*, X. *Kal. Julii Synodo congregata in Ephesiorum Metropoli, ex Decreto religiosissimorum & Christianissimorum Imperatorum.* Addidissent utique Patres, *& ex mandato Cœlestini*, Synodi quoque ad Imperatores Epistola de Cœlestino silet: *Vestra majestas ex omni Metropoli pissimos Metropolitanos, qui Episcopos adducerent, & aliquos aliarum civitatum Episcopos ad diem Pentecostes convenire jussit.* Cœlestini etiam ad Theodosium Epistola Aulicorum figmenta refellit, utpote quæ solis regiis imperiis Synodi congregationem assignet: *Huic Synodo, quam esse jussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus.* Dixisset utique Pontifex, *quam esse jussimus*, si autoritas ejus partem sibi aliquam in convocanda ea Synodo vindicasset. Quibus & verba Legatorum accedant, qui pro viribus mittentis sedem amplificant, atque dignitatem: *Cœlestinus Episcopus nos ipsius præsentiam supplentes, ad hanc Sanctam Synodum misit: quam quidem Synodum convenire jusserant humanissimi Christianissimique Imperatores.* Quis sibi seriò in mentem inducat, omissum à Philippo Presbytero Cœlestini mandatum, si ejus autoritas ad evocandos Ephesum Episcopos intervenisset? Ignotum quoque Historicis Cœlestini ea de re Decretum: ignotum Socrati, Evagrio, Liberato, qui regiorum duntaxat præceptorum meminere. Pertinaciam verò omnem expugnant Nestorii ad Cœlestinum literæ, quibus apertè liquet, Theodosium de cogenda Synodo Decretum prius emisisse suum, quàm Pontificis Romani in notitiam perveniret: *Placuit verò piissimis Imperatoribus, Domino adjuvante, etiam Synodum inexcusabiliter totius orbis terrarum indicere, propter inquisitionem aliarum rerum Ecclesiasticarum.* Ut admirationem nobis non efficere non possit Bellarmini Lupique sententia, qui repugnante Antiquitate omni Cœlestinum Patres Ephesinos cogentem videre sibi visi sunt. Porro Cœlestini Episcopis & Presbyteris in Orientem proficiscentibus, Commonitorium referre juvat, à Baluzio editum: *Cum Deo nostro, sicut credimus & speramus, autore, ad destinata vestra charitas venerit loca, ad fratrem & Coëpiscopum nostrum Cyrillum consilium vestrum omne convertite, & quidquid in ejus videritis arbitrio facietis. Et autoritate Sedis Apostolicæ custodiri debere mandamus. Si quidem & instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquuntur, ut interesse Conventui debeatis, ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire certamen. Quòd si transactam Synodum & rediisse omnes Episcopos videritis, requirendum est qualiter fuerint res finitæ. Si pro antiqua fide Catholica res gestæ sunt, & sanctum fratrem meum Cyrillum Constantinopolim didiceritis profectum, ire vobis illò necesse est, ut Epistolas nostras Principi porrigatis. Quòd si aliter actum est, & in dissensione res sunt, ex ipsis rebus conjicere poteritis, quid cum consilio supra dicti nostri fratris agere debeatis. Data* VIII. *Idnum Maiarum Basso & Antiocho Coss.*

Lab. Conc. t. 3. 443.

Lab. Conc. t. 3. 567.

Lab. Conc. t. 3. 619.

Lab. Conc. t. 3. 618.

Mar. Merc. p. 182.

Bal. Coll. t. 1. 382.

De Synodi Ephesinæ Præside. Cœlestinine vices Cyrillus impleverit?

IX. Major de Synodi Præside quæstio exoritur, utrùm scilicet Cœlestinus ei præfuerit, per Cyrillum Alexandrinum, Projectum, Arcadium & Philippum? Constat quidem damnando Nestorio, partes Cœlestinum suas imposuisse Cyrilli, cui anno superiore scripserat: *Nostrâ Sedis autoritate adscitâ, nostraque vice, & loco cum potestate usus ejusmodi, non absque exquisita severitate sententiam exequeris.* Ac nobis fit quidem vero simile, quas Cœlestinus Cyrillo partes imposuerat, ab eo in promulganda adversus Nestorium sententia fuisse retentas, ut majoris & momenti foret, & ponderis ea damnatio. Primâ si quidem Actione Synodi legimus: *Cyrillo Alexandrin, qui & Cœlestini quoque sanctissimi sacratissimique Romanæ Archiepiscopi locum obtinebat.* Actione quoque tertiâ hæc repetimus: *Considentibus in sanctissima Ecclesia, quæ appellatur Maria, piissimis Deoque dilectissimis Episcopis, Cyrillo Alexandrino, qui & Cælestini quoque sanctissimi Ecclesiæ Romanæ Archiepiscopi locum obtinebat.* Ac eò magis in Ephesino Concilio Cœlestini vices Cyrillus implere potuit, quòd commissam sibi de Nestorio damnando facultatem à Cœlestino revocatam non legimus. Convocatione quidem Oecumenicæ Synodi suspensa fuerat, abrogata non fuerat: ut rebus Nestorii ad examen revocatis causæ nil fuerit, cur concessâ sibi à Pontifice Romano autoritate non uteretur. Cæterùm vi deligatæ potestatis hujus Præsidis partes Cyrillo non imponebantur: neque de ea quidquam cogitabat Cœlestinus, cùm tertio Idus Augusti anno Domini CCCCXXX. scripsit Cyrillo. Etenim non præsagiebat animo, Concilium à Theodosio Oecumenicum cogendum esse, proindeque vices Cyrillo mandatæ, Synodi Ephesinæ Præfecturam non attinebant. Ut ergo Cyrillus Cœlestini nomine Synodo præesset, novis ea Præfectura mandatis ei injungi debuisset, quæ nusquam locorum apparent. Ea quoque frustra fuisset, conferentibus se ad Synodum tribus Sedis Romanæ Legatis, Projecto, Arcadio, Philippo.

Lab. Conc. t. 3. c. 15. 349.

Lab. Conc. t. 3. 445.

Lab. Conc. t. 3. 635.

Utrùm Cyrillus Ephesinæ Synodo nomine Cœlestini præfuerit? Præfueritne Papæ Legati?

X. Quibus accuratè perpensis, in eam faciles sententiam descendimus, ut Cyrillus præfuerit quidem Synodo, non tamen vice Cœlestini, qui ne vel per Legatos præfuit, quam more suo opinionem nervosissimis doctissimus Launoius argumentis statuit, in sua ad Antonium Faurum Epistola. Primum argumentum petitur ex Cœlestini Epistolis, unâ ad Synodum, alterâ ad Theodosium. Verba sunt ad Synodum: *Direximus pro nostra sollicitudine Sanctos Fratres & Consacerdotes nostros unanimes nobis, & probatissimos viros, Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Presbyterum nostrum, qui iis quæ aguntur intersint, & quæ à nobis anteà statuta sunt, exequantur.* Theodosium verò sic alloquitur: *Hæc, gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste, quia in vestro corde esse novimus, Deum illic esse non dubito, augustis etiam auribus per fratres & Coëpiscopos Arcadium & Projectum, & Compresbyterum meum Philippum, quos misimus, intimamus.* Cui probabile fiet, Cœlestinum Legatos suos ne prætermisso vel

Lab. Conc. t. 3. 618.

Lab. Conc. t. 3. 622.

Pres-

ANNO DOM. 431.

Presbytero memorantem, eis non inserturum Cyrillum, qui priore loco nominandus erat, si id muneris obiisset? Præterea si Vicarium Cœlestini Cyrillus egisset, titulum sibi eum imposuisset in subscribendo, quod cùm non fecerit, eam utique personam non gessit. Subscripsit

Lab. Conc. t. 3. 634.

Actioni tertiæ his verbis, *Ego Cyrillus Alexandriæ Episcopus opto vos in Domino valere.* Similiter manu suâ sextam Actionem eâ ratione muniit, *Cyrillus Episcopus Alexandriæ subscripsi, pronuncians cum Sancta Synodo.* Cæterùm de Præfectura nomine Cœlestini ne verbum quidem. Quòd si Pontificis Romani Legatum præstabat, cur non & eâ ratione subscripsit, quâ Legatos Cœlestini subscripsisse constat, qui legationis suæ mentionem egere, v. 9. Verbi gratia, *Arcadius Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus subscripsi.* III. Cyrilli Præsidis meminit Leo Epistolâ XLVII. *Prioris*, inquit, *Ephesinæ Synodi, cui sanctæ memoriæ Cyrillus Episcopus tunc præsedit, contra Nestorium specialiter statuta permaneant.* Pontificio verò nomine præluisse non dixit, nec dicere potuit. IV. Aliud est interesse Synodo, aliud præsidere: neque discriminis hujus Leo peregrinus, qui ad Marcianum eo modo scribit de Paschasino, quem primum ex Legatis suis ad Chalcedonensem Synodum, vel potius Nicænam constituerat:

Leo Ep. 47.

Prædictum fratrem, & Coëpiscopum meum, vice meâ Synodo convenit præsidere. Paria igitur & gemina Cœlestinus de suis scribere Legatis debuit: hoc est, à Theodosio flagitare, ut non adessent modò, sed ut Ephesinæ quoque Synodo capita imponerentur. V. Si Cyrillus Cœlestini nomine præfuit, cum eo gradu descendens, ut supplicis personam quartâ quintâque Actione induit, Projectus quidem Arcadiusque primas in Synodo obtinuissent, si ei præfuere. Atqui Juvenalem Hierosolymitanum Principis conventus munia tum temporis obiisse exploratum est. Juvenalis est, qui & cœtum moderatur, & primus omnium gestis earum Actionum subscribit. Post oblatum à Cyrillo Memnoneque Libellum,

Lab. Conc. t. 3. 635.

Juvenalis Hierosolymorum Episcopus dixit, Libellus à sacratissimis sanctissimisque Episcopis Cyrillo Alexandrino & Memnone Ephesino oblatus recitetur, & inter Acta referatur. Hæc verò sunt Præsidis officia. Sed & Actione quintâ Juvenalis Cœlestini Legatis in subscribendo præponitur. Egregio argumento, Arcadium, Projectumque non præfuisse:

Lab. Conc. t. 3. 654.

Juvenalis Hierosolymorum Episcopus subscripsi, Arcadius Episcopus & Apostolicæ Sedis Legatus subscripsi, Projectus Episcopus & Apostolicæ Sedis Legatus subscripsi. Non ignoramus quidem, viginti post annis irrepsisse opinionem, quæ mentes opplevit, Cœlestinum scilicet, Cyrillumque præfuisse Synodo. Ea de re testimonia doctissimus Launoius multa congessit, quæ legi possunt in Epistola ad *Antonium Faurum.* Verùm enimverò testimonia externa insitis argumentis semper postponi debent, quibus apparet, nec Cœlestinum Legati titulum Cyrillo imposuisse, nec Cyrillum in subscribendo eum sibi assumpsisse; nec usquam reperiri gentium Cœlestini monumentum aliquod, quo suus in Ephesino conventu Legatus Cyrillus crearetur. Quæ Cyrillo injuncta à Pontifice Romano provincia fuit, ea duntaxat sententiæ Romani Concilii executionem spectabat, ut Nestorius, nisi labente decem dierum intervallo doctrinam anathemate suam percuteret, se sciret à corpore Ecclesiæ segregatum. Hoc verò nil facit vel ad Præfecturam, vel ad legationem in Ephesina Synodo Cœlestini nomine obeundam. Est ergo facti error, *Euphratis* Eleutheronæ Episcopi, *Marciani* Imperatoris, *Pulcheriæ* Augustæ in testimoniis admittendus, dum Cœlestinum Synodi Præsidem dicunt: in quem facilis sanè lapsus fuit, cùm legeretur Synodi Ephesinæ in monumentis, Cyrillum Alexandrinum Cœlestini locum obtinuisse. Quod cùm de sola executione sententiæ à Romana Synodo latæ intelligendum foret, Præfecturæ tamen & legationi in Ephesino Concilio, à quo & Nestorius damnatus est, fuit accommodatum. Baronius quidem ex Synodica de Romanis Legatis relatione ad Theodosium per Eutychem Diaconum missa, sacro Patrum consessui Cœlestinum præfuisse probat, adductis verbis ejusmodi:

Bar. Ann. 431. n. 7.

Cœlestino sanctissimo piissimoque Romanæ urbis Episcopo præsente, & præsidente. At Editioni Romanæ Baronius fidem habens, & se decipit, & nos. Ad suam Labbeus Editionem hæc nos monitos voluit:

Lab. Conc. t. 3. p. 19.

Theodori Peltani S. J. eruditissimi interpretatio à Romanis Concilii hujus editoribus interpolata, atque ubi fusior nonnunquam restricta. In loco verò, quem Baronius laudat, ubi restrictior editio est, fusior utique à Romanis editoribus reddita est. Equidem sacrum illud vocabulum, *Præsidente*, cui Cœlestini in Synodo Ephesina προεδρία innititur, Græcè Latinèque desideratur. Græca sunt: Παρόντ⊙ καὶ τῆς μεγάλης Ῥώμης ὁσιωτάτε καὶ θεοφιλεςάτε ἐπισκόπε Κελεςίνε:

Lab. Conc. t. 3. p. 630.

Cœlestino sanctissimo piissimoque magnæ Romæ Episcopo, etiam præsente. Facessat ergo Baronii cum suo argumento opinio hæc, neque Cœlestinus caput Synodo Ephesinæ priori magis imponatur, quàm Leo posteriori. Atque hinc patet, meram fabulam esse, quam Balsamon refert in Nomocanone, tit. 8. c. 1. *Hujus quoque temporis Patriarcha Alexandrinus ex præsenti Edicto jus habet, ut cum Phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem sanctus Cyrillus à Romano Papa Cœlestino, quando fuit Ephesina Synodus adversus Nestorium.* Tam donati Phrygii hujus, quàm vicium suarum in damnando Nestorio Cyrillo impositarum, Cœlestinus meminisset in sua Epistola. Porro ne hîc quidem Baronii error est dissimulandus, qui *Phrygium pallium* esse putat.

Bar. Ann. 430. n. 26.

Phrygium mitra est, quâ ex illo tempore Cyrillum à Cœlestino donatum, fabulatur:

Nicephor. l. 14. c. 34.

Fama est, mitrâ illum, & Papæ appellationem, atque ut orbis universi Judex appellaretur, accepisse. Sed & in fabulosa Constantini donatione inter cætera Silvestro largitur Imperator *Phrygium, id est, mitram.* Suam Baronius explicationem à Liberato disertè refelli scire potuit, de Præsule Alexandrino ea referente:

Liberat. cap. 20.

Consuetudo quidem est Alexandriæ, illum qui defuncto succedit, excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo B. Marci pallium, & tunc legitimè sedere. Cùm Marci pallio uteretur Cyrillus, quid opus erat pallium aliud ei à Cœlestino mitti?

Cyrillus vult inchoare Synodum. Episcopi complures Joannem expectari petunt.

XI. Synodi gesta nunc ingrediamur. Dies solemnis Pentecostes initiis consessus dicabatur, Ephesumque Episcoporum pars longè maxima adventarat. Aberant tamen Joannis Antiocheni Comprovinciales, quem cum suis in itinere constitutum, ut Ephesini novere, sessionem diebus sexdecim differendam judicarunt. Desiderabantur quoque Legati Cœlestini, qui adversâ tem-

tempestate detenti, non ante Actionem secundam Synodum ingredi valuerunt. Junii septimus circiter & decimus labebatur, cùm Joannes se Ephesinæ appropinquare urbi Cyrillo significatum voluit:

Eph. Conc. p. 1. c. 36. 445.

Post multas exantlatas itineris molestias Sanctitatis tuæ precibus adjutus, præ foribus sum. Nam triginta totos dies, tot enim spatii interea pedo postulat, iter usque facio, nil quidquam quieti prorsus mihi indulgens, multis interim religiosissimis Episcopis ob itineris difficultatem graviter afflictis, neque paucis quoque jumentis ob continuum profectionis laborem extinctis. Tu igitur, Domine, Deum precibus obsecro, ut hosce quinque aut sex itineris dies sine molestia percurrere, sacrumque ac sanctum tuum caput cum gaudio nobis complecti, & exosculari liceat. Respondit Epistolæ Cyrillus, ut à Joanne monemur, hæc Imperatoribus scribente:

Lab. Conc. t. 3. 602.

Ipse quoque Cyrillus Alexandrinus biduo ante habitum ab ipsis consessum illum scripserat ad me, Antiochenum Episcopum, quod universa Synodus meum adventum præstolaretur. Neque Joannis figmentum hoc esse putamus, cùm incredibile sit, tam putido mendacio, cujus facillimè convinci poterat, periculo suo maximo Imperatorem delusum ivisse: aliundèque Joannis hoc dictum Epistolæ, quâ Cyrillum adierat, optimè respondeat. Scilicet amicissimis Joannis literis, quæ illis apta essent, non rescribere Cyrillus non potuit. Porro promissi immemor, vigesimo & secundo Junii die consessum celebrari voluit. Intercessere verò Episcopi numero LXVIII. quorum nomina Lupi exhibet Sylloge, qui Epistolâ etiam suâ Cyrillum adiere:

Lup. Syll. cap. 7.

Sumus, inquiunt, *penè omnes per divinam gratiam congregati. Deest autem præsentiæ sanctæ Synodi religiosissimus Joannes, Antiochenus Episcopus, qui & ipse jam in januis est, juxta ea, quæ nuper suis literis intimavit. Et ea, quæ per eos, quos præmisit Præfectianos, & Magistrianos nunciata sunt. Similiter etiam nonnulli ex Occidentalibus Episcopis Synodo adfuturi. Mandarunt autem vestræ reverentiæ, tanquam qui graviter habent, sustineri usque ad ejus adventum. Hujus gratiâ has ad reverentiam vestram direximus literas, ut sustineatis Deo amicissimorum Comministrorum præsentiam.* Primus omnium subscripsit *Tranquillinus*, Episcopus Antiochiæ Pisidiæ.

Multa ab Ephesinis perturbatè peracta. Candidiani ad eos Edictum.

XII. Hîc tumultuosa Synodus ostendi cœpit, ut quod cogente veritate gravatim dicimus, affectibus quidem Ephesini suis servierint, quod & in progressu magis patebit. Æqua quidem erat, & paci Ecclesiæ conducens, postulatio hæc Episcoporum octo & sexaginta, flagitantium aliquantum moræ prius concedi, quàm de Nestorio judicium institueretur. Quam præcipuè largiri opus erat Candidiano Comiti, Imperatoris Legato, cujus contestationem è tenebris in lucem vocavit Christianus Lupus, quæ nobis est proferenda, ut & intus & in cute noscatur Concilium, quod magnam apud posteros famam obtinuit, & tam Candidiani, quàm Nestorii ad Theodosium de Ephesinorum agendi ratione Epistolæ falsi, quo à multis postulantur, infamiâ liberentur:

Lup. Syl. c. 9.

Sanctissimo Episcopo Metropolis Alexandriæ Cyrillo, & reverendissimis Episcopis, qui cum eo sunt congregati, Flavius Candidianus magnificentissimus Comes devotissimorum Domesticorum. Quoniam ex quo in Ephesinam civitatem veni, nihil aliud deprecatus sum communem sanctamque Synodum vestram, nisi ut cum pace atque concordia, quæ ad fidem, rectamque glorificationem nostram pertinent, exponerentur, sicut & Dominus noster jussit, & piissimus Imperator, scit religiositas vestra. Et sufficit mihi testimonium, quod ipsa veritas præbet, quia nihil aliud egerimus præter hæc. Quoniam verò & dum congregandos vos esse in sanctissimam Ecclesiam præter aliorum cognoscerem voluntatem, nondum veniente sanctissimo Episcopo Antiochiæ Metropolis Joanne, vel his qui cum ipso sunt, non cessavi rogans, ut id fieret, quod dixi superius, & unumquemque suum contestatus ob hoc, ne fortè particularis fieri Synodus videretur. Extremo vero nihilominus cùm congregati essetis, in sanctissima Ecclesia occurrere festinavi, & ea, quæ visa sunt Domino nostro, & piissimo Principi, licet videam ea superflue facere, dum semel nosceretis hæc eadem ex literis Divinitatis ejus directis ad vos. Verùm tamen edocui dispositionem ejusdem Domini nostri, & piissimi Principis hanc esse. Velle namque eum dixi fidem nostram absque ulla discordia ab omnibus idem sapientibus roborari, & nolle particulares quasdam Synodos fieri, quòd maximè in hæreses & schismata convertere novit religionem nostram, fidemque orthodoxam. Insuper dum reverentia vestra exigeret, sacram Domini nostri & piissimi Principis, quæ directa est ad sanctam Synodum, relegi, prius quidem id facere non annuebam, nec enim dicere refutabo, eò quòd non adessent omnes, qui ad sanctissimam Synodum jussi fuerant convenire, sed quia vestra religiositas inquit, ignorare se, quæ præcepta sint a Domino nostro, & optimo Principe, necessarium mihi visum est apparere, ut etiam non præsentibus aliis reverendissimis Episcopis omnibus relegentur divinæ atque adorabiles literæ. Nihilominus verò & postquam vobis manifestavi, quæ sunt decreta divinitùs, in eadem supplicatione permansi, deprecans reverentiam vestram, & poscens nihil novum fieri, prius quàm cuncti sanctissimi Patres atque Episcopi ad Synodum convenirent, sed sustineretis quatuor tantummodò dies sanctissimum Episcopum Antiochenorum Metropoleos, cum aliis, qui pariter sunt, ut vestrâ religiositate pariter congregatâ, & omni sanctâ Synodo collectâ simul in unum, si quæ essent, quæ forsan in dubitationem venirent, à quibus nos sumus extranei, cunctis vobis præsentibus judicarentur. Et tunc cum consensu omnium vestrum ostenderetur, quis pravè & præter regulas Ecclesiasticas credere videretur: an certè rectè omnes pariter consiteri, sicut sanctorum Patrum religio habet. Hæc igitur non semel, sed etiam sæpius admonens, & suppliciter postulans, nihil profeci. Verùm quia nihil eorum, quæ a me sunt dicta, servatum est, sed à vobis injuriosè, ac violenter expulsus sum, necessarium duxi, hoc meâ contestatione vobis constituere manifestum, & per hoc Edictum clarè dicere, nullum vestrum novi aliquid facere, sed omnium sanctorum Episcoporum sustinere præsentiam, & sic communi Concilio, quæ ad Catholicam sanctamque fidem pertinent, judicari. Si quis verò ex propria voluntate ductus, ea quæ immortali & optimo vertice jussa sunt, commovere voluerit, sciat se sibi ipsi reputaturum, quidquid evenerit; præjudicium verò se alii non inferre. Non enim pigebit me, hæc eadem denuò iterare. Quoniam verò, sicut vestra sanctitas novit, hoc placuit Domino nostro & piissimo Principi, ut sub præsentia simul omnium sanctorum Episcoporum, qui ab ejus Divinitate sunt convocati, ea quæ in vocationem veniunt, dissolvantur: propterea & sacra, quæ ad sanctissimam Synodum vestram

directa

ANNO DOM. 431.

directa sunt, & qua ad me ipsum ab eorum Divinitate sunt scripta, huic Edicto praposui, ut per omnia cognoscentes, quæ à Domino nostro & optimo Imperatore pracepta sunt, à tali prasumptione cessetis. Cognoscite igitur, quod scripti hujus exemplar etiam Domino nostro piissimo Imperatori transmissum est. Propositum est decimo Kalendas Julii in Ephesina civitate. Candidiani narrationem, quâ Joanni Antiocheno nunciavit, & quos Nestorius miserat Episcopos exactos esse, & se quoque veluti qui non deberet eorum participem agere, quæ ab Ephesinis gerebantur, expulsum fuisse, falsi Labbeus arguit. Quam sanè sententiam mutasset, si volgatum à Lupo Edictum legisset, quod palam publicèque in urbe Ephesina propositum est. Neque eò impudentiæ progressus esset Candidianus, ut pura potaque mendacia fingeret, quæ Imperatoribus à Joanne, Conciliabuloque Ephesino nuntiarentur, non sine fortunæ suæ periculo. Lupi Sylloge Ephesina mysteria detegit, ulceraque tangit, quæ diuturnitate temporis, monumentorumque defectu occultabantur. Silentibus sanè nobis, ipsâ loce clarius est, perturbatione rationis, atque ordinis ab Ephesinis peccatum. Quippe Oecumenicam Synodum, quam celebrari Princepa jubebat, in particularem mutabant. Ea quippe Synodus Oecumenica non fuit, cui nec Romani Episcopi Legati, nec Antiochenus Archiepiscopus, nec Orientis aderant Antistites. Debitam Rescripto Principis exuebant venerationem, atque obedientiam narrantis, Candidianum à se missum, *ut diligenter prospiciat, ne qua dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta increbrescat, & sava tempestatis instar debacchata, sanctissima Synodi vestra consultationem exactioremque veritatis indagationem fortè obturbet, sed ut iis, qua discuntur, ritè perceptis, singuli inoffensè quod visum fuerit, in medium proponere, vel ab aliis propositum, refutare queant: ut eâ tandem ratione, ubi per singulas propositiones exceptionesque inquisitio citra ullam omninò turbam contentionemque habita fuerit, quod omnibus placitum probatumque erit, communi vestra sanctitatis sententiâ constituatur.* Reverendam & regii Legati dignitatem violabant, spernebant, pro nihilo habebant. Etenim nec justis ipsius precibus, ut expectaretur Orientalium adventus, quibus & singolos Primates, & Episcopos congregatos adiit, morem gessere. Impetrare nequivit hoc ab ipsis, *quatriduum* saltem ut concederent solum, quæ maxima Candidiani fuit injuria, æqua postulantis. Ignem facesque in Ecclesiam etiam immittebant hâc suâ festinatione præcipiti. Quænam causa fuit, cur adeò properarent? Quid detrimenti capiebant res Ecclesiæ, si quæ vigesimâ secundâ Junii Nestorianæ causæ cognitio habita est, in XXVI. differretur? Astutiam porro à Christiana simplicitate alienam adhibebant. Cùm enim à Principis Rescripti lectione Actio prima Synodi esset incipienda, Cyrillus Memnonque, ut sacram Candidianus legeret, flagitarunt, affirmantes ignorare se quid ea contineretur, ut imperatâ lectione, quam vitando tumultui Candidianus concessit, è vestigio ad judicium Nestorii, intercedente vel Augusteo Legato procederent. Scribunt & Cœlestino, Joanni non locorum intervallum impedimento fuisse, quominus ad diem constitutum veniret Ephesum, sed moram voluntariam; cùm tamen ex Evagrio, nec non ex spatio Antiochiam inter & Ephesum interjecto liqueat, dilationem non fuisse spontaneam. Neque congruum satis videbatur, Cyrillum Synodo præesse, cùm eorum unus esset, qui judicari debuere ob anathematismos, qui tam à Nestorio, quàm ab Orientalibus hæreseos accusabantur. Hæc nostrâ quidem sententiâ ab iniquitate, ab humanis affectibus defendi non possunt, nec ea dissimulare debuimus, cùm Historico præcipuè sit laborandum, ut relegato favore anteponendam omnibus veritatem candidè proferat in lucem veritatis.

Eph. Conc. p. 1. c. 35.

Lab. Conc. t. 3. 675.

XIII. Eâ ratione sic animati Ephesini spretis Candidiani monitis, primam suam Actionem inire statuunt absente Legato, qui tamen interesse debuit. Dies Junii XXII. feriâ secundâ conveniunt Episcopi in Ecclesiam Mariæ Deiparæ, Sanctumque Evangelium, quod ipsum Christum præsentem monstrabat in throno, qui medium locum obtinebat, proponunt. Memnon verò Episcopis, qui Nestorio aderant, decem numero, Basilicæ Joannis aditum præclusit, quod questi sunt in sua ad Imperatores expostulatione: Memnon *sanctas Ecclesias, sanctorumque Martyrum Ædes, & sacrosanctam Apostoli Joannis Basilicam nobis praclusit. His verò magnam Ecclesiam aperuit, idoneamque consessui sedem ibidem praparavit.* Congregatis Antistitibus, Petrus Presbyter Alexandriæ, Primicerius Notariorum monuit, se & Epistolas expositionesque Nestorii, & literas Cyrilli ad Cœlestinum per Possidonium missas habere præ manibus. Quo loco quin à veritate relinquatur Baronii sententia, nulli dubitamus, qui Petrum Presbyterum Tribunum vocat atque Notarium: *Idemque Tribunus*, inquit, *atque Notarius*. Quo jure, viderit. Presbyterum magnâ Tribuni dignitate, quæ politica fuit, ornatum esse, credere haud possumus, & in Synodo Ephesina Primicerius duntaxat Notariorum, non Tribunus appellatur, πριμικήριος νοταρίων, Ecclesiasticorum scilicet Notariorum, minimè verò Politicorum. Audito Petri sermone, Juvenalis directam ad Metropolitanos Principis sacram legi jubet. Finitâ lectione, Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus Memnonem interrogat de diebus elapsis, post Episcoporum in urbem Ephesinam adventum. Cui ut responsum, præteriisse dies sexdecim, Cyrillus dixit, satis diu expectatum Episcoporum adventum: eorum qui in civitate versabantur, alios morbo laborare, alios etiam excessisse. Chartas, quæ ad rem præsentem maximè faciunt, recitandas esse, eò magis, quòd Imperatorum Decretum per Candidianum Comitem prælectum fuerat. Vera quidem Cyrillus prædicabat: dissimulabat tamen, non eo fine lectum esse Rescriptum, ut Concilium inciperet: imò Candidianum illud prohibuisse, donec Joannes Antiochenus cum Orientalibus præsens adesset. Itaque consessui Candidianus non adfuit. Si verum intelligimus, geminâ regii Edicti violatione Synodus est inchoata, utpote & absente Imperatoria Legato, & desideratis Orientis Episcopis celebratâ.

Synodi Ephesinæ initium. Actio prima. Ubi & quando habita?

Lab. Conc. t. 3. 567.

Bar. An. 431. n. 52.

XIV. Suggerente Theodoto Ancyrano, schedarum lectione in aliud tempus reservatâ, opus esse, Nestorium Synodicis Actis adesse, *Hermogenes* Rhinocurorum, *Athanasius* Parabæ, *Petrus* Parembolorum, *Paulus* Episcopus Lampæ testantur, pridie Nestorium à semetipsis fuisse conventum, atque monitum, ne abesset

Nestorius citatur. Quid responderit Synodi Legatis?

set à confessu, respondisse verò, *Mecum deliberabo, & si venire me oportuerit, veniam.* Moniti quoque sunt, qui unà cum Nestorio versabantur Episcopi, *Fritilas* Heracleæ, *Helladius* Tarsi, *Dexianus* Seleuciæ Isauriæ, *Himerius* Nicomediæ, *Alexander* Apameæ, *Eutherius* Thyanorum, *Basilius* Thessaliæ, *Maximus* Anabarzi, *Alexander* Hierapolis, *Dorotheus* Marcianopolis, ut in consessum venirent. Auditâ Nestorii responsione, Flavianus Philippensium Præsul alios ad Nestorium Episcopos mittendos esse censuit. Synodalis ergo Syngrapha conficitur verbis ejusmodi: *Quoniam sanctitas tua in Synodo desiderata est, per Theopemptum, Anderium & Theodulum religiosissimos Episcopos, & Epaphroditum Lectorem necessariò te denuò rogamus, ut te nobis adjunges,* &c. Profecti Legati, circumdatam militibus domum inveniunt. Quibus rogatis, ut Legatorum adventus significaretur, responsum, Nestorium nonnihil quiescere, seque jussos esse, ne quemquam conveniendi ipsius causâ intromitterent. Ingressum urgentibus Episcopis, datur & à Clericis Nestorii eadem responsio. Dum persistant Legati, *Florentius* Tribunus eos paulisper expectare jubet. Qui cum Nestorii Clerico reversus, expectantes sic affatur: *Mihi quidem Nestorium videre non licuit, per alios tamen significavit, cùm omnes Episcopi simul convenerint, tum se quoque affuturum.* Relatâ responsione, monente rursus Flaviano, tertiâ & citatione accersendum esse Nestorium, ad eum mittuntur *Aaysius* Thebarum, *Domnus* Opuntis, *Joannes* Hephæstii, *Daniel* Darnensis Episcopus, qui moras nectenti significarent, Synodum ea prolaturam, quæ Canonibus sancita sunt. Legati ab inventis militibus, ne ad umbram quidem consistere permissi sunt, jussis habentibus, ne quem libet è Synodo admitti paterentur. Parata Synodus erat, quartam Nestorio legationem mittere. Verùm Juvenale dicente, Nestorii ædes satellitibus obsessas, eoque manifestum fieri, ipsum conscientiâ convictum, Synodi conspectum effugere, ad Nicænæ Synodi lectionem procedunt, ut cum ea consentiens doctrina confirmaretur, ab ea verò dissentiens rejiceretur. Ea regulis tamen quartâ hâc citatione opus erat, quia prima Synodi ante initia facta fuerat. Atque hîc tenemus Garnerium & N. Alexandrum in errore versantes, qui Nicæni Symboli lectionem Rescripti Augustei lectioni præmissam esse docent. Quæ perturbata narratio ab Actis, & Epistola Synodi ad Imperatores disertè refellitur: *Primo Altorum monumentis religiosas pietatis vestræ literas suo fulgore præfiximus, post has sacræ fidei expositionem præmisimus, quæ primò à sanctis Apostolis nobis tradita, posteà fuit à trecentis decem & octo sanctissimis Patribus in Metropoli Nicæa, à sanctæ memoriæ Constantino congregatis exposita.*

Lab. Conc. t. 3. 570.

Cyrilli. Nestorii. Capreoli literæ leguntur.

XV. Quid deinde gestum sit, exponamus. Petrus Presbyter monuit Synodum, Epistolam Cyrilli ad Nestorium, si placeret, legendam esse: Acacio Melitinensi lectionem peragendam statuente, recitatur Epistola, cujus initium est, *Intelligo quosdam mea apud tuam pietatem existimationi detrahere.* Ubi à Cyrillo petitum est, responderetne Epistola Nicænorum doctrinæ, omnium suffragio orthodoxa, piaque declaratur. Consequenter Palladius Amaseæ Episcopus Nestorii Epistolam legi jubet; quæ his verbis incipit: *Admirabilium literarum tuarum contumelias:* quæ omnium conspiratione damnatur: *Omnes Episcopi simul exclamaverunt: Quicunque Nestorium non anathematizat, anathema sit: hunc recta fides anathematizat, hunc sancta Synodus anathematizat; quicunque Nestorio communicat, anathema sit: omnes Nestorii Epistolam & dogmata anathematizamus.* E vestigio Cœlestini Epistolam legunt, quam Nestorio dederat. Eâ recitatâ, Epistola Alexandrinæ Synodi à Petro Presbytero profertur. Quærenti Flaviano, num tam Cœlestini, quàm Cyrilli literæ redditæ fuissent, illisque a Nestorio satisfactum? Theopemptus Danielque Alexandrinæ Synodi Legati, se in concionibus Nestorii longè pejora iis, quæ literis continebantur, audivisse se testantur. Theodorus quoque Ancyranus, nec non Acacius Melitinensis multa inter disputandum impia Nestorio excidisse prædicant, quòd verbi gratiâ Deum *bimestrem aut trimestrem* dicere vereretur. Imò tantarum blasphemiarum haud patientem abiisse se, Acacius asseruit. Quæ sermonibus sanè Epistolisque Nestorii, quarum fragmenta exhibuimus, non sunt consentanea. Ventum deinde ad lectionem locorum complurium, quos Patribus Cyrillus sibi collegerat. Recitantur subinde excerpta ex Nestorii sermonibus plurima: quibus veluti horrendis blasphemiis aures Episcoporum contaminari Flavianus jactavit, Philippensium Episcopus. Itum ergo ad Capreoli Carthaginensis Epistolam, quam per *Besulam* Diaconum Synodo scripserat. Absentiam verò suam gemina de causa excusabat. Una ex Africæ vastatione petebatur, quæ miseram desolationis speciem offerebat oculis. Altera ex breviore tempore ducebatur, quòd Imperatoris literæ diebus Paschæ allatæ fuerant, cùm ad usque Oecumenicam Synodum *vix duorum mensium spatium superesset, quod temporis intervallum ad Africanam Synodum cogendam vix satis erat.* Si quid autem novarum controversiarum inciderit, denuò in disputationem vocari sinit; non ea verò, quæ jam sunt dijudicata; cùm eâ ratione fides in dubium adducatur. Jubente Synodo Capreoli hæc Epistola Actis Synodi illata est.

Ephesina in Nestorium sententia.

Lab. Conc. t. 3. 533.

XVI. Lectis monumentis, quæ damnando Nestorio idonea videbantur, sententia hæc in eum promulgatur: *Cùm præter cætera impiissimus Nestorius neque nostræ citationi parere, neque sanctissimos religiosissimosque Episcopos à nobis destinatos admittere voluerit, non potuimus ad eorum, quæ impiè docuit, examinationem animum non adjungere. Deprehendentes itaque partim ex literis commentariisque ipsius, partim è sermonibus, quos nuperrimè in hac Ephesiorum Metropoli habuit, quique testimoniis comperti sunt, illum impiè sentire, & prædicare, coacti per sacros Canones, & Epistolam sanctissimi Patris nostri & Comministri Cœlestini Romanæ Ecclesiæ Episcopi, lachrymis subinde perfusi ad lugubrem hanc contra eum sententiam necessariò venimus. Igitur Dominus noster J. C. quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sanctissimam hanc Synodum eundem Nestorium Episcopali dignitate privatum, & ab universo Sacerdotum consortio, & cœtu alienum esse definivit.* Vespertino tempore à lachrymosa Synodo id judicii latum est. Ita uno solo die, & bis citatur Nestorius, & doctrina ejus ad examen revocata damnatur, quæ in re tanti momenti nimia sanè festinatio fuit. Damnationi forsan æqui species aliqua obtendi posset, si ob solam contumaciam Nestorius gradu suo motus esset. Illud verò intole-

Anno Dom. 431.

tolerandum, quòd Hæreticus, & blasphemus prius pronuncietur quàm audiretur à Synodo, cujus judicium non abnuebat, dum modò Joannes Antiochenus cum suis Comprovincialibus adesset. Ad Orientalium adventum usque cognitio doctrinæ, quæ omnes orbis tangebat Ecclesias, differri debuit. Nec laudare eam agendi rationem possumus, quod Nestorii Sermones Episto æque, quibus Mariæ titulum Deiparæ imponebat, sunt prorsus suppressæ. Sed & illud admirationem efficit, quod narrante Acacio Melitinensi, Episcoporum unum, qui Nestorio aderant, dixisse, *Alium Filium esse, qui mortem obierat, & alium item Dei Verbum*, patienter hæc Synodus habuerit, nec Episcopum illum citari jusserit: quasi ad id solum congregaretur, ut Nestorium perditum iret. Quòd si tantus Cyrillo veri amor inerat, atque pietatis, quidni de eo Episcopo, cujus nomen suppressit Acacius, inquiri jubebat? Unusne Nestorius fidei erat immolandus? Quidni quatriduum ei concedebatur, quod à Synodo flagitabat, ipso vel fatente Cyrillo? Ab æqui regulis etiam abesse putamus, quòd ad Theodoti, & Acacii testimonia damnatus sit Nestorius, à quo prius exquirendum, velletne infirmare testes, ac pro veris ea haberet, quæ objiciebantur. In Synodum Romanam, quæ Joannem Papam XII. abdicavit, eâ ratione invehitur Baronius: *Et cui reorum, quamvis vili homuncioni, non ante sententiam aliqua data à jure perendina dilatio? Sed nulla Joanni, bis vocatus, statim damnatur, eâdem qua secundâ citatus est die?* Atqui non vilis homuncio Nestorius, Regiæ urbis Episcopus, uno eodemque die & citatur, & damnatur. Præceps ea quidem Synodi sententia, & impotentem affectum animi personæ odio laborantis præ se ferebat, & gravissimum Joannis Antiocheni, Orientaliumque contemptum. Porro ubi damnatio Nestorii pronuntiata est, cives Ephesini Episcopos, Ecclesiam egressos, cum facibus & tædis usque ad diversorium deduxerunt: *Multa passim lætitia, multa etiam luminaria accensa, ita ut mulieres quoque thuribula gestantes antecederent nos*; quæ Cyrilli de prostrato hoste suo exultantis ad Alexandrinos verba sunt.

Bar. An. 963. n. 32.

Lab. Conc. t. 3. 574.

Abdicatio Nestorii publicè proponitur. Quid Candidianus egerit?

XVII. Ortâ luce, feriâ tertiâ Junii XXIII. abdicationis sententia Nestorio significatur: *Sancta Synodus Dei gratiâ juxta religiosissimorum Christianorum Imperatorum nostrorum statutum, in Ephesiorum Metropoli congregata Nestorio novo Judæ. Agnosce, te propter impias prædicationes tuas, & adversum Canones contumaciam, vigesimo secundo die mensis Junii præsentis juxta Ecclesiasticarum Sanctionum Decreta, à sancta Synodo depositum, atque ab omni gradu Ecclesiastico alienum esse.* Ignorabatur Candidiano, quid pridie in Nestorium constitutum fuerat: ubi verò rescivit, rem omnem in factorum & admirationem, & indignationem convertitur. Quid verò gesserit, est verbis ipsius exponendum: *Refixi Scripturam illam depositionis publicè propositam, & legi, quam ad piissimos Imperatores nostros misi paulò post, & publicos quoque præcones forum obeuntes, memoratique sanctissimi Episcopi Nestorii depositionem solemni pompâ ebuccinantes audio. Cùm igitur hæc rescivissem, inhibitiones ad illos misi, ne quidquam omninò præter ea, quæ à religiosissimis Imperatoribus nostris decreta fuerant, molirentur. Effeci quoque, ut sanctissimi Episcopi nostri, qui illorum congregationi non interfuerant, vestræ sanctitatis adventum præstolarentur.* Extant adhuc gemina Candidiani Edicta, ubi Nestorii de abdicatione certior factus est. Prius dirigitur Episcopis, qui nondum Nestorii damnationi subscripserant, quos per Sanctam Trinitatem, & Imperatorum salutem obsecrat, ut Synodum generalem expectent. Posterius ad Synodum missum est, quo se ob ea, quæ gesta fuerant, stupore urgeri testatur, utpote regulæ pugnantia, quam Imperatores constituerant: monere se iterum, ut & Orientis, & Occidentis expectentur Episcopi.

Lab. Conc. t. 3. 549.

Lab. Conc. t. 3. 591.

Lupi Syll. c. 12.

Abdicatio Nestorii Theodosio & Clero Constantinopolitano significatur. In eum conciones.

XVIII. Quam in Nestorium promulgaverant sententiam, ea Principi notificanda erat. Ephesini ergo quid gestum fuerat, exponunt in sua ad Imperatores Epistola. De Candidiani tamen intercessione, nec non postulatione Episcoporum LXVIII. ut non Joannis ante adventum, qui in januis erat, Nestorii res ingrederentur, altum silentium agunt. Narrant ab Alexandro Apameæ, nec non Alexandro Hierapolitano significatum fuisse, censere Joannem, ut rem propositam aggrederentur. Dum expectando dies XVI. conterunt, Episcoporum nonnullos diem obiisse, alios in morbum incidisse, itaque Nestorii causam ad examen adduxisse, quem & contumaciæ, & hæresis reum exauctorarunt. Subjungunt: *Vestram ergo Majestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, ut universam illius doctrinam è sanctissimis Ecclesiis submoveri, ejusdemque libros ubicunque locorum repertos, flammis tradi jubeat.* Clero quoque & populo Constantinopolitano scribunt, Nestorium impiæ hæreseos instauratorem, cùm Ephesum pervenisset, *in qua Joannes Theologus, & Deipara Virgo Maria, justâ Sanctæ Trinitatis sententiâ, divinoque Patrum judicio condemnatum, & omni Sacerdotali dignitate privatum esse.* Cyrillus etiam *Comario*, & *Potamioni* Episcopis, & *Dalmatio* Monasteriorum Archimandritæ literas dedit, quibus de gestis in Nestorium eos commonefaciebat. Scriptæ sunt, ut fert conjectura, biduo post exauctoratum Nestorium, utpote quæ de missis à Candidiano ad Imperatorem relationibus mentionem faciant. Num sincerè satis hæc referat, judicent quibus studium est litare veritati. *Joannem sexdecim dies expectavimus, cùm tamen tota Synodus reclamaret, asserens illum consessui interesse non velle, quòd metueret, ne fortè reverendissimus Nestorius, qui ex illius Ecclesia assumptus fuerat, loco suo moveretur.* Dissimulare tamen non potuit, Nestorium hæc dixisse: *Quatuor dierum dilationem petii, donec veniret Episcopus Antiochenus, & noluerunt concedere.* Quod verò subjungit Cyrillus, *Joannem interesse*, id sanè & experientiæ repugnat & veritati, cùm triduo post exaratam Cyrilli hanc Epistolam advenerit, & per *Magistrianos* adventum suum significarit, quæ causa fuit, cur ab Episcopis LXVIII. judicii dilatio peteretur. Addit: *Quoniam verò, ut intellexi, relationes à magnificentissimo Comite Candidiano delatæ sunt, cauti & vigilantes estote, ac docete commentarios rerum in Nestorii depositione gestarum, nondum perfectè scriptos esse.* Alexandrinos quoque suos, nec non Archimandritas docuit, pro admirabili, quam de Nestorio victoriam retulerat, gratias Deo agendas esse. Rebus pro votis suis feliciter gestis, nil aliud obruendo Nestorio Ephesinis deerat, quàm ut miser ille homo publicis concionibus infamiæ exponeretur. *Rheginus* ergo

Lab. Conc. t. 3. 571.

Lab. Conc. t. 3. 563.

Anno Dom. 432.

fessu expulsum; admonitorium, quod Episcopi ad Concilium destinaverant, legi non fuisse permissum, quæ omnia sunt Imperatori significata. Rogante Joanne sacra Imperatoris à Candidiano legitur, cujus ad lectionem Episcopi omnes consurrexere: finitâ lectione, quæsitum à Candidiano, nùm Nestorii responsionibus auditis, damnatus fuisset: negante Candidiano, dixit Joannes, quæ se & Comprovincialibus præsentibus gesta fuerant, his esse maximè consentanea: *Cùm enim oportuisset, ut illos, qui è tam longinquâ peregrinatione recens advenerant, fraterne complecterentur, pulvereque adhùc aspersos benignè & comiter exciperent, tumultuario impetu statim ad nos perturbandos irruerunt.* Falsam hanc Joannis expostulationem esse, eruditis volgò creditum, Memnonis, quam laudavimus, Epistolâ fretis. At si verum amamus, eo præcipuè fine à Synodo legatio ad Joannem missa est, ut & Nestorii abdicatio significaretur. Itaque illum in via non salutant. Milites quidem qui Joannem circundabant, adcò invenustos inurbanosque non existimamus, ut & Synodi Legatis, & Episcopis ad Joannem adeundi copiam negassent, si afferendo duntaxat honori venissent. Tum ipsis, quàm Cyrillo facilè fuisset ingredientem salutare. Itaque quàm primùm Joannem convenere, ipsique mandata Synodi exposuerunt: hoc est, *ut à Nestorii propter impietatem, quam professus fuerat, à sancta Synodo depositi, colloquio se abstineret, eum commonefacerent.* Quæ sanè mira hominis species fuit, & si absque circuitione dicendum, injuria longè maxima, cùm Joannem tam parvi fecissent, ut ne quatriduum solum expectare voluerint, ut adesset Nestorii judicio, licet ea de re à compluribus rogarentur. Sed & Joannem complures Comprovinciales sequebantur, quibus nil salutationis Legati impertierunt.

Lab. Conc. t. 3. 594.

Lab. Conc. t. 3. 762.

Synodus Joannis, Cyrillum abdicat atque Memnonem.

XXII. Ubi Candidianus egressus est, quærit à sua Synodo Joannes, quid faciendum videatur. Cui Synodus, causata Memnonem Basilicia præclusis, ne sacram quidem Pentecosten religiosissimis Episcopis celebrari permisisse; multitudine agrestium hominum coactâ civitatem turbis replevisse, missis ad Episcoporum diversoria Clericis, extrema quæque illis, qui confuso se Concilio non adjungerent, minatum esse; res Ecclesiasticas tumultibus implevisse; Imperatoris literas parvipendisse; Ecclesiæ ritus proculcasse: Cyrillum verò pravam doctrinam missis ad regiam urbem capitibus, intulisse tantorum autores malorum censet, pœnis esse subjiciendos, Joannes itaque firmatam conspiratione omnium hanc sententiam protulit: *Tu, Cyrille Alexandrine, & tu Memnon, hujus civitatis Episcope, scito vos depositos, & ab Episcopatu alienos, atque ab omni Ecclesiastico ministerio & functione esse amotos, ut qui in causa fuistis, ut Patrum Canones conculcarentur, & Imperatorum Decreta contemnerentur, omniaque confusione & turbis miscerentur, ac totius sceleris autores & duces extitistis. At vos reliqui omnes, qui seditiosè & iniquè contra Ecclesiasticas Sanctiones, Regiaque Decreta agentibus consensistis, excommunicati estis, donec agnitâ culpâ vestrâ resipiscatis, fidemque à sanctis Patribus in Nicæna civitate expositam suscipiatis, nihil extraneum aut peregrinum, attexentes; capita præterea hæretica à Cyrillo Alex. exposita, quæ Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ apertè repugnant, anathematizetis.* Datam sententiam è vestigio significant adhibitâ Candidiani operâ, palam etiam & publicè eam proponi jubent, non sine civitatis & offensione & murmure. Joannis judicium Ephesini nil pensi habuere. Cùm igitur Joannes nosceret, Cyrillum cum suis Collectas celebrare velle, accersitum ad suum cœtum die Dominicâ, Candidianum rogat, nùm quæ notificanda petierat, ea fuissent Ephesinis nunciata. Cui Candidianus, de petitione se nil indicasse quidem, quia nec ratio admonendi ulla erat: sed ad Cyrillum, Memnonem, & cæteros adiisse, quos congregatos rogavit, ne ipsimet Synaxes agerent, quia *sanctam Pentecosten & reliquas Collectas usque ad hanc Dominicam celebrare noluerant*, Clericis sacra facientibus: expectarent Principum Rescripta; velle se à neutra parte Collectas agitari schismatis metu: publicè propositam Cyrilli & Memnonis abdicationem toti civitati notam esse: à Memnone parvi fané fieri, talia jactanti, Joanni nil in se potestatis esse, multò minus in tantam Synodum. Quærente Synodo, nùm ipsius monitis obtemperassent, dixit Candidianus: *Ego in ipso Sabbato ad vesperam rogavi, & sequenti die valde diluculo vadens ad reverendissimum Episcopum Cyrillum, id est, Dominico die, non cessavi rogare atque precari, ut meæ postulationi concederet. Illi verò non acquiescentes, exierunt, Collectamque fecerunt.* Porro Joannis hæc Synodus scriptâ ad Imperatorem Epistolâ, de gestis in suo conventu, & de causa, quæ Antiocheni Præsulis adventum impediverat, certiorem faciunt. Scilicet *quadraginta mansionibus* (legendum *triginta* putamus) Antiochiam Epheso dissitam esse: detentum sn quoque fuisse calamitatibus Antiochenis, & fame, quæ urbem incessit, & pluviis insolitis, quæ torrentibus inundantibus eam in discrimen adduxerunt. Reginis quoque ea significant: *Nobis se nostrum adventum præstolari cùm scripsissent, didicissentque reliqui itinere nos abesse, tyrannico consessu constituto, res flagitiosas, illegitimas, omnique absurditate plenas ausi sunt.* Proindeque se Cyrillum & Memnonem Episcopali munere amovisse. Clero quoque Constantinopolitano, Senatui, populo suas cuique Epistolas de conventus actis dedere. Clero etiam & plebi Hierapolensi Euphratesiæ scripserunt, quam Lupus Epistolam exhibuit, LIII. Episcoporum nominibus vallatam, atque munitam. Atque hîc Baronio error nobis est evellendus, qui fraudes & fallacias Nestorianorum, ut ait, exagitans, negat ad Ephesinos directam Joannis sententiam fuisse: *Cùm ad Synodum Oecumenicam hæc appareant esse conscripta, ad eam tamen nequaquam missa fuerunt.* Quæ eruditissimus Purpuratus non scripsisset, si Candidiani cum Joanne in colloquium incidisset; ex quo novimus, Synodicam Orientalium sententiam & Memnoni notam fuisse, & Ephesi palam publicèque propositam. Postridie ejus diei, quâ abdicationis sententiam decreverant, septimâ feriâ Joanni quidem rationis nil esse potuit, cur abdicationis & Cyrilli & Memnonis judicium absconderet, eo consilio promulgatum, ut eos afficeret ignominiâ. Neque verba Cyrilli Memnonisque Baronio auxilia sunt. Dicunt quidem, *occultè nulloque nostrum quid per audaciam moliretur, omninò intelligemo.* Ea verò ad ipsum conventum, agendique rationem pertinent, quia nemine Ephesinorum vocato, eâ ipsâ die, quâ ingressus est civitatem, subitarioque judicio Joannes Cyrillum, Memno-

Lab. Conc. t. 3. 598.

Anno Dom. 431.

Lup. Syl. c. 12.

Lab. Conc. t. 3. 607.

Lup. Syl. c. 13.

Bar. An. 431. n. 77.

Memnonemque exautoravit. Non negant verò, manifestam sibi abdicationis fuisse sententiam, imò fatentur: *Eos depositionis sententia contumeliosè petit, qui in hodiernum usque diem prorsus ignorant, quamnam ut id faceret causam habuit.*

Lab. Conc. t. 3. 638.

Baronii figmentum Liberatus & relellit, c. 6. *Hanc interlocutionem suam Joannes, & qui cum eo erant, adversus Cyrillum & Memnonem Ephesi publicè proponentes, utrorumque damnationem literis suis Imperatori insinuaverunt.*

Num Synodo Orientalium Julianus cum Pelagianis Episcopis adfuere?

XXIII. Est porro hîc quæstio insignis agitanda, utrum Joannis conventui Pelagiani Episcopi interfuerint, qui Nestorium comitabantur, Julianus, Florus, Orontius, Fabius. *Adfuisse* Pelagianos, persuasum Baronio, cujus sententia viris doctissimis placuit, Usserio, Vossio, &c. Verba sunt Baronii, Joannis in conventum involantis: *Cui*, inquit, *Satanas præsedit, cui adfuerant Pelagiani, & alii ob scelera è throno antè ejecti Episcopi.*

Bar. An. 431. n. 73.

Ac primâ specie Epistolæ ad Cyrillum Synodicæ verbis ea inniti sententia videtur: *Collectis collegis hominum circiter triginta numero . . . . cum ipsis etiam Pelagianis, & Cœlestianis, ac nonnullis de iis, qui ex Thessalia ejecti fuerant.*

Lab. Conc. t. 3. 663.

Id quoque firmiter colligi videtur verbis Synodi ad Theodosium, ubi damnationis in Orientales sententia pronuntiata est: *Aliis etiam prava Cœlestini doctrina sectatores.*

Lab. Conc. t. 3. 659.

Similiter & in alia ad Imperatorem Epistola: *Apud Nestorium, & reverendissimum Joannem Episcopum Antiochenum triginta septem paulò plures relicti sunt . . . alii ex his dogmatum pravitate fœdati, utpote Pelagiani.*

Lab. Conc. t. 3. 750.

Verùm enimverò ex suspicione, cui fortè Nestorii comites occasionem præbuere, non ex veritate dicta hæc fuisse existimamus, prælucente nobis clarissimo Norisio. Gravissimum in communem sententiam nobis argumentum suppeditat Joannis ad Hierapolitanos Epistola, cui Episcopi tres & quinquaginta subscripsere, quos inter non apparent Julianus, Florus, Orontius, Fabius. Præterea in titulo ad suos Canones præfixo, Ephesini Episcopos recensent, quos pro excommunicatis habebant; in quibus Pelagianos non memorant.

Lab. Conc. t. 3. 804.

Neque magis eos reperimus in sententia post Danielis, Commodi, Timothei reditum adversus Orientales à Synodo pronunciata. In qua xxxv. Episcoporum damnatorum nomina legimus. Omisissentne Ephesini Julianum cum sociis, qui ne vel Theodorito, Alexandroque Hierapolitano, viris magni nominis pepercere?

Lab. Conc. t. 3. 654.

Julianus quem nominant, *Larissæ* Episcopus fuit, sed nec eò temeritatis aut imprudentiæ Joannis conventus processisset, ut Occidentis Episcopos, & à Synodis exautoratos, & nuper à Theodosio regiâ urbe pulsos, ad ferendum in suo Concilio judicium admitterent: quo facto, & Decreta sua contemptui, & personas suas furori Imperatoris exposuissent: neque tantam Canonum perturbationem omisissent Ephesini, additis Juliani, Orontii, &c. hominum, qui malè audiebant, nominibus. Denique id non præteriisset Marius Mercator suo in Commonitorio; ex quo didicimus, Julianum cum sociis *Constantinopolitana urbe detrusos, in Synodo quoque Ephesiensi* CCLXXV. *Episcoporum sententiâ damnatos esse.* Ex suspicione quidem Synodum Joannis in id invidiæ adductam fuisse, ex Ephesinorum verbis manifestò colligitur:

Lab. Conc. t. 3. 804.

Nestorii & Cœlestini sequi sententias manifestè ex eo sunt deprehensi, quòd Nestorium nobiscum condemnare noluerunt. Quòd si ne ipse quidem Nestorius Joannis Synodo interfuit, quia à Concilio abdicatus, quod vel illegitimum censebat, Pelagianis qui ob errores gradu suo à legitimis Synodis moti fuerant, in suo conventu locum Orientales dedisse quis credat? Audiant eruditi, quibus placet, Joannis Concilio Julianum, Orontium, aliosque Pelagianos adfuisse: audiant Concilii hujus ad Rufum Epistolam de Canone, quem ab Ephesinis violatum dicunt: *Habet is hanc perspicuam sententiam: Si quis Episcopus à Synodo, aut Presbyter, aut Diaconus ab Episcopo depositus, non expectato Synodi judicio sacris ministeriis se ingesserit, nullus se expurgandi locus, ne in alia quidem Synodo huic relictus esto.*

Lab. Conc. t. 3. 738.

Atqui nullum Synodi judicium Julianum ipsiusque socios officio suo reddiderat. Joannes igitur non eis contribuit juris aliquid sententiæ suæ in Synodo ferendæ.

Num Joannis Synodus Pelagianis faverit?

XXIV. Ex ea quæstione in aliam longè graviorem incidimus, Joannisne Concilium Pelagianismo faverit? Id visum Baronio, qui quo jure, quâ injuriâ illud miris modis infamat: Orientales, inquit, *addentes prævaricationem in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Episcoporum, restituunt, confirmantque Pelagianam hæresim, sæpius antè damnatam.*

Bar. An. 431. n. 78.

Ea tamen sententia rejicienda est, ut primum à Pelagianorum errore Nestorium alienum fuisse, Marius nos Mercator monuit, ipsi si quis alius infensissimus: *Contra Pelagii & Cœlestini pravam & impiam definitionem quamvis rectè sentiret & doceret Nestorius*, &c.

Mar. Merc. Garn. p. 73.

Estne igitur vero simile, Joannis conventum ut pergratum faceret, Nestorio errorem Pelagianum restituisse, à quo vel Nestorius ipse dissidebat? Præterea Cyrillus lecto Symbolo, quod ad eum Joannes miserat, *Orthodoxum* pronunciat. Porro de controversiis Pelagianis altum est Symboli hujus silentium. Hoccine existimasset dimisisserve Cyrillus, si Synodicâ sententiâ Joannes Pelagianum errorem ex inferis ad vitam revocasset? Nonne priusquam Joannem pro Orthodoxo haberet, expressam Pelagianismi, quem, si Baronio credimus, nuper restituerat, certamque damnationem flagitasset? Gravissimum his argumentum accedat, quòd nempe à Joannis conventu ipsimet Ephesini erroris sunt Pelagiani postulati, dum Rufo scribit: *Alios præterea de diversis etiam hæresibus accusatos, eademque sentientes cum Cœlestino & Pelagio, (Euchitæ enim sunt, sive Enthousiastæ) & ob id à suo Diœcesano, vel Metropolitano excommunicatos, Ecclesiasticâ disciplinâ contemptâ, communioni restituerunt.*

Lab. Conc. t. 3. 741.

Quâ fronte verò Pelagianam Ephesinis maculam aspersissent, si ipsi Pelagii virus restituissent? Pugnat Baronius ex autoritate Gregorii Magni, ad Anastasium Antiochenum scribentis: *Illa enim Synodus, quæ sub prima Ephesina imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cœlestini atque Pelagii prædicamenta.*

Greg. l. 7. Ep. 48.

Canonem porro affert ille ipse Gregorius in sua ad Eulogium Epistola: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset.*

Greg. l. 6 Ep. 31.

Huic Norisius objectioni præclarum responsum dedit. Scilicet non scripsisse Gregorium laudatum proximè Canonem, *Ephesi à Schismaticis insertum*, sed dixisse, *quendam Pelagianum Acta Synodi suis annotationibus correxisse, & dictum Catholicum Ephesinæ Synodi expunxisse, addito Canone Pelagiano.*

Nor. Hist. Pel. c. 9. p. 150.

Quam sanè responsionem veram esse, osten-

ANNO DOM. 431.

Greg. l. 6. e. 31.

ostendit ipse Gregorius laudatâ jam ad Eulogium Epistolâ, in qua hæc habentur: *Quia ergo perscrutantes Ephesinam Synodum, nihil in ea tale invenimus contineri, de Ravennati quoque Ecclesia vetustum valde Codicem ejusdem Synodi ad nos deferri fecimus, & ad Synodum, quam habebamus, eum ita concordare invenimus, ut in nullo discreparet: & nihil aliud contineat in definitione anathematis & reprobationis, nisi quòd duodecim capitula B. memoriæ Cyrilli reprobant.* Qui locus insignis Gregorii plurimum valet ad nostræ sententiæ confirmationem, Baronianæque confutationem. Cùm enim Canon ille Pelagianus in antiquis Orientalium Ephesinæ Synodi exemplaribus haud contineatur, à mala utique manu Pelagiani alicujus postmodum additus est. In verbis itaque Gregorii *Synodus* non significat Joannis Antiocheni Conventum, sed Synodi scriptum, quod à mala manu interpolatum fuit. Quamquam si Gregorius ex obscura falsaque fama Joannis Synodo Pelagianum virus tribuisset damni aliquid, nil inde veritas contrahere debet.

Theodosius Ephesinos perstringit. Orientalium ad eum literæ. Nestorii ad Eunuchum Epistola.

Bar. An. 431. n. 107.

XXV. Ubi Imperatori haud læta nuntia de gestis Ephesinis relata sunt, subinde Rescriptum Concilio mittit suum. Quo *die* datum fuerit, non est in medio, variantibus exemplaribus. Quòd alicubi legitur *tertio Kal. Augusti*, in XIII. *Kal. Julii* restituendum, Baronius existimat. Quam doctissimus Du Pin Chronologiam & amplectitur: quæ nostro est judicio falsissima, cùm primus Ephesinorum consessus Junii duntaxat XXII. inceperit. Quî fieri potest igitur Theodosium literis suis Junii XIX. Ephesinos tumultus accusasse, qui necdum oborti erant? Est ergo legendum, *datum tertio Kal. Julias*, ut Labbeana fert editio, licet ad oram habeat *tertio decimo*, quæ lectio prorsus est expungenda, utpote labentibus adhùc diebus XVI. qui à die Pentecostes antè fluxere, quàm consessus ullus celebraretur. Narrat verò Imperator, se à Candidiano accepisse, quædam in Ephesiorum Metropoli per tumultum, & secus quàm conveniat, esse transacta: Episcopos omnes nondum convenisse; placere sibi quæ gesta fuerant: nullius momenti esse, *his quæ ineptè ac citra ordinem gesta sunt, cessantibus doctrinam de pietate prius discuti, eamque juxta communem totius Synodi sententiam in posterum obtinere.* Non permissurum se Episcoporum aliquem Epheso discessurum, donec quispiam de palatio cum Candidiano destinatus, de iis quæ gesta sunt, inquirat, dogmataque fidei ab universa Synodo examinentur. Grata hæc fuit Orientalibus Principis Epistola. Ad eum ergo scribunt, non absque magna laudum prædicatione pia hæc Decreta sibi audita fuisse: *Orbem terrarum beatum judicavimus, cui talibus subesse sceptris, talique gubernari contigerit imperio.* Ne quid tumultus Synodum infestet, ipsius rogant majestatem, decernat duos duntaxat Episcopos adesse, cuilibet Metropolitano: non plures à se adductos. Quod nisi constituatur, vitari confusio nullâ ratione poterit: si quidem *quinquaginta sunt Ægyptii, sub Memnone, quadraginta Asiatici*, duodecim item ex Pamphilia Hæretici, Messalianitarum nomine appellati. Subjungunt, postquam & regium Rescriptum lectum est, & literæ suæ confectæ, se profectos esse ad Templum Joannis, gratias Deo persoluturos, & pro Imperatorum salute preces fusuros. Quo consilio intellecto, Basilicam sibi esse occlusam: ut foris adoratione suâ fungi cogerentur. Revertentibus cum silentio erupisse complures adversariorum famulos, qui impetu facto, *Alios quidem*, inquiunt, *nostrorum detinuerunt, nonnullis jumenta sua abstulerunt, quosdam etiam vulneraverunt, nos autem fustibus & lapidibus longo intervallo insectati sunt.* Præfectum quoque Constantinopolitanum adeunt literis, quibus exponunt, se cum extremis periculis luctari, omne Templum modico cœlo frui desiderantibus sibi præclusum esse. Per liberos, per ea quæ charissima sunt, enixè rogare se, ut Constantinopolim acciti, fidei rationem reddant, & adversariorum coarguant errores. Sed & ad *Chrysoretem* Præpositum & Scholasticum scribunt post accepta per Palladium regia Decreta, adorare Apostoli in Templo fuisse prohibitos, lapidibusque impetitos; precari se, ut suas Imperatori literas legat, compescendæ perturbationi. Quas indicabant literas, illæ rursus Imperatori significabant, quid malorum paterentur. Cyrillum, quasi regiâ gubernatione tempora hæc destituerentur, in omnem iniquitatem prolabi; nunciare se, tam eum, quàm ipsius violentiæ ministrum Synodi suæ auctoritate gradu pulsos esse: flagitare se igitur, ut augustea majestas quàm primùm impugnatæ religioni subsidium ferat. Neque his contenti, Comitem Irenæum cum literis ad Theodosium amandant, quibus de adversariorum & violentia, & erroribus expostulant. Compulsos esse se, præmittere Irenæum, qui regiam majestatem conveniat, de negotii totius serie expiicandâ, simulque exponat, *plurimos præsentis morbi curandi modos, quibus tranquillitas Ecclesiis Dei restitui queat.* Neque sibi defuit Nestorius, qui ad Scholasticum Eunuchum Imperatoris hæc scribit: *Admiror amatricem Dei animam tuam, & certò dum firma est, & circa fallacias non expansa, quomodo fabulas approbaverit immundorum, dicentes de nobis, quòd abjuraverimus vocem, quâ Dei genitrix nominatur. Quam, sicut nosti, sæpius diximus. . . . Non igitur quæso sic facilè falsis contra nos accusationibus credatis. Nos enim vocem, quâ Dei genitrix nominatur, si cum voce ponatur illa, quæ est hominis genitrix, integerrimum pietatis credimus characterem. . . . Tanquam duarum naturam, id est, Divinitatis & humanitatis significativum, Dei genitricis & hominis genitricis protulimus nomen.* His præmissis, Episcopalem honorem facillimè se contempturum profitetur, si quæ ad pietatem spectant, eorum confirmationem ab Imperatore Magnates impetrent: *Et ne forsitan de hoc me fingere arbitreris, si fuerit confirmata religio, & Orthodoxia Ecclesiis restituta, exige à me, ut hinc jam vobis per literas valedicam, & ad pristinam conversationem Monasterii valenter redeam. Ab hujusmodi enim quiete nihil est divinius, neque beatius apud me.* Eunuchum illum *Chrysoretem* existimamus esse, cui Joannis Synodus literas quoque direxit. Ex Scholastico sacri Cubiculi ad Præfecturam pervenerat.

ANNO DOM. 431.

Lab. Conc. t. 3. 710.

Lab. Conc. t. 3. 715.

Lup. Syl. c. 25.

Cœlestini Legati ingrediuntur Conventum. Quid egêgint? Actio secunda Synodi Ephesinæ.

XXVI. Redeamus ad Actiones Ephesinas, ex quibus ea decerpemus, quæ cognitu jucundiora sunt. *Sexto Idus Julii*, sedente Concilio, quos gravis tempestas tardasque navigationis progressus diu detinuerat, ingrediuntur Episcopi Memnonis in domo Arcadius, Projectus, Philippusque Presbyter, Cœlestini Legati, postulantes quas afferebant literas legi. Lectione à

Siricio Ecclesiæ Romanæ Notario Latinè peractâ, Græcè etiam requirentibus Episcopis Epistolæ recitantur, quia ex Antistitibus complures erant, qui Latinè nesciebant. Epistolâ rogabatur Synodus, unum licet ore diverso, quod Spiritus docuit proferre, ad fidem spectare, Ecclesiarum quietem defendere. Monebatur & Synodus injunctæ Arcadio, Projecto, Philippo legationis. Data erat VIII. Idus Maii Basso & Antiocho Coss. Finitâ lectione, acclamatum Cal. Episcopis: *Hoc justum judicium. Novo Paulo Cœlestino, novo Paulo Cyrillo, Cœlestino custodi fidei, Cœlestino cum Synodo concordi, Cœlestino universa Synodus gratias agit. Unus Cœlestinus, unus Cyrillus, una fides Synodi, una fides orbis terrarum.* Deinde Firmo Cæsareæ referente, quid in Nestorium constitutum fuerat, petunt Legati sibi communicari. Quas & ad Imperatorem, & ad Cyrillum Epistolas in fine Actionis hujus additas invenimus, non improbabile est lectas fuisse. Prior *Idibus Majis*, posterior Nonis Majis data erat. In priore pulchra hæc & animo recondenda leguntur: *Major vobis fidei causa debet esse, quàm regni, ampliusque pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quàm pro omnium securitate terrarum. Sequuntur enim omnia prospera, si primitus quæ sunt Deo chariora, serventur.* In posteriore id de Nestorio Cyrillum monet: *Studeo quieti Catholicæ, studeo pereunti saluti, si tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideò diximus, ne volenti se corrigere forsan deesse videamur.*

Lab. Conc. t. 3. 602.

Ubi tertia Actio Synodi peracta? Quid in ea gestum?

Bar. An. 431. n. 82.

XXVII. Postridie Julii XI. Patres rursus convenere: ubinam verò, quæstionis est. Baronius, quem sequuntur Garnerius, & N. Alexander huic Actioni, quæ tertia fuit, *Mariæ Ecclesiam* assignant. Nobis autem vero propius est, consessum in æde Episcopali Memnonis celebratum esse. Quippe secundæ Actionis verba sunt: *Sedentibus in religiosissimi Episcopi Memnonis Episcopali æde piissimis Episcopis.* Cùm igitur quæ subinde excepit Actio, hæc habeat, *Postero die, eâdem sanctâ Synodo ad eundem locum conveniente*, Memnonis domus indicatur, de qua proximè mentio agitata fuit, ut ibi de Nestorii damnatione Acta legerentur, ubi & à Cœlestini Legatis lectio gestorum flagitata fuerat. Præterea observamus Actiones omnes, quæ Mariæ in Ecclesia sunt absolutæ, quàm accuratissimè narrari, eo fuisse loco confectas: ut de prima, quarta, quinta, & septima exploratum est, in quibus disertè legimus, considentibus in Ecclesia, quæ *appellatur Maria.* Quod cùm de tertia Actione non dicatur, eam indubitanter Memnonis penatibus assignamus, in quibus sexta quoque Actio peracta est. Considentibus ergo æde in Episcopali Antistitibus, à Cœlestini Legatis quærit Juvenalis, nùm Actorum vim perceperint. Responsum ab eis, ex Actorum quidem lectione intellexisse se, *omnia Canonicè & ex Ecclesiastica disciplina esse judicata*: petere tamen, eadem sibi legantur, ut confirmari possint. Quod cùm à Memnone concessum foret, Petrus Alexandriæ Presbyter ea recitavit. Quo facto, Legati Nestorium pronunciant ab Ecclesiæ communione prorsus alienum, rogantque Cyrillo, suâ manu damnationi subscribunt. E vestigio Synodi ad Theodosium Epistola dirigitur, docens, Cœlestinum, Occidentisque Episcopos iis quæ de Nestorio statuta fuerant, assensum præbuisse: *Nunc nostram de fide sententiam magna consensu prædicarunt, eosque, qui diversa sentiunt, ab omni prorsus Sacerdotii sorte graduque alienos esse definierunt.* Ad preces deinde decurrunt, ut Episcopos à peregrinatione absolvat, *quorum alii paupertate premuntur, alii morbo detinentur, alii senectute gravantur*: item, ne quid molestiæ in suis regionibus Episcopos invadat, & sibi liceat Constantinopolitani Episcopi ordinationi incumbere.

Joannes ab Ephesinis citatur.

XXVIII. Quinto post die, *Julii* scilicet XVI. considentibus apud Sanctam Mariam Episcopis, monuit Hesychius Juvenalis Diaconus, Libellum à Cyrillo, Memnoneque Synodo oblatum esse; si placeat, recitandum. Qui legitur jubente Juvenale, tum consessus Principem agente eùm supplicis personam Cyrillus induebat. Exponebat Episcopis Libellus, Nestorii Canonicè exautorati autores cœtum collegisse, ex quibus nonnulli jam olim abdicati, alii solo nomine Episcopos agunt, nullum locum obtinentes: conventiculum triginta circiter hominum, vel Hæreticorum, vel de sceleribus accusatorum injustam sibi potestatem assumpsisse, & judicandi *majorem sedem*, & Episcopos nec vocatos, nec auditos afficiendi contumeliâ. Nemine quid rerum moliretur, intelligente, abdicationis tulisse sententiam. Rogare se Synodum, per Sanctam Trinitatem, *ut Joannem, ejusque in excitanda hac tragœdia socios accersat, quo temeritatis suæ rationem reddant.* Tum Acacius Melitinensis, declarato prius supervacaneam supplicum petitionem esse, cùm fautoribus Nestorii nil potestatis inesset in Oecumenicæ Synodi Præsides; censere tamen Archelaum Myndi Cariæ, Paulum Lampæ Cretæ, Petrum Parembolarum Palæstinæ Episcopum ad Joannem mitti, ut de suis ausis responderet. Profecti Episcopi inveniunt januam domus Joannis militibus vallatam, à quibus non sunt admissi. Secundam ergo ad eum legationem mitti placuit, quæ Timotheo Termeli, Eudociadisque, Eustathio Docimii, Eudoxio Chomatis Lyciæ Episcopo injungitur, qui inventos rogant Clericos, Joanni nuncient, ad ipsum Synodi mandata deferri. Reversi Clerici, id ad Legatos responsi afferunt: *Nos hominibus per nos depositis & excommunicatis, responsum nullum damus.* Quærentibus internuntiorum nomen dixere: *Clerici sumus, non tabelliones.* Hæc ubi relata sunt Synodo, subinde decernunt, in Actis Joannis nil roboris esse, ex illis nil præjudicii iis afferri, qui contumeliâ ab eo affecti sunt: Joannemque tertiò vocandum, & si non comparuerit, Concilii sententiâ feriendum.

Cyrilli in Joannem Libellus. Orientales excommunicantur.

XXIX. Die Julii XVII. in Sancta Maria sedentibus Episcopis, Cyrillus de contumelia sibi Memnonique illata questus est, non sine Canonum injuria ordinisque perturbatione: Joannem non decenter & modestè Synodum nullis militibus vallatam, ut facto opus erat, adiisse. Libellum inscitiâ & arrogantiâ plenum tumultuationi excitandæ proposuisse: viros à teneris unguiculis pietati innutritos, Apollinaristarum Arianorumque erroribus per calumniam aspersisse: rogare se accusatores coram Synodo suo citari, ut vel allegata probent, vel meritæ damnationi subjaceant. Annuente Concilio *Daniel* Coloniæ, *Commodus* Tripolis Lydiæ, *Timotheus* Thermæ Hellesponti Episcopus cum *Musonio* Notario Synodicam Joanni sententiam deferunt: *Quandoquidem sancta Synodus pacificè ea, quæ Canonum sunt decernere volens, secun-*

Lab. Conc. t. 3. 650.

dà

ANNO DOM. 431.

dâ citatione reverentiam tuam vocavit, neque tamen obedisti, ut te defenderes ob injurias, quas intulisti, aut saltem correctionem adhiberes, propterea sancta Synodus neque tibi, neque alicui ex iis, qui tecum sunt, ullam amodò Episcopalem functionem ex propria sententia interea permittit. Quòd si tertiâ hâc vice vocatus non parueris, nec veneris, ea in vos decernentur, quæ à Canonibus statuta sunt. Profecti Legati, Asphalium Antiochenæ Presbyterum Ecclesiæ inveniunt, qui Joannis ad ædes propius eos adduxit, Clericos etiam irruentes prohibuit. Id porro responsi per Joannis Archidiaconum redditum est: *Neque vos ad nos mittatis, neque nos quidquam ad vos mittemus: siquidem postquam Decreta nostra semel ad Imperatorem detulimus, quid opus sit facto, ut nobis præscribat, expectamus.* Auditâ responsione Orientales, qui triginta quinque numerantur, Synodi sententiâ ab Ecclesiastica communione alieni pronunciantur, nisi confestim resipiscant. Damnatis quinque viros miserunt, omissâ mentione urbis, in qua sacris præficiebantur. Danielem scilicet, Julianum, Cyrillum, Olympium, Diogenem. Quas verò Ecclesias administrarint, docuit nos Orientalium ad Hieropolitanos Epistola: *Daniel Episcopus Faustinopoleos scribitur. Julianus Episcopus, Sardicæ Metropolitanus*, Cyrillus Episcopus Adanorum, *Olympius* Episcopus Carpasiæ, *Diogenes* Episcopus Zonopolis. Est & *Julianus* alter, Episcopus Larissæ: Larissæum verò, vel Sardicensem designent, est in obscuro. Larissæum potius innui existimamus, Sardicensi obscuriorem. Porro Juvenalis, utpote Synodi Præses, sententiæ subscripsit Cœlestini ante Legatos. Judicium hoc suum Imperatori subinde mittunt, nunciantes, perabsurdum, quòd *ducentorum & decem sanctorum Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquos totus terrarum orbis consentit, triginta tantùm numero sese opponerent.* Cur verò triginta duntaxat memorent, cùm sua sententia triginta quinque exhibuerint, prorsus nescimus. Cœlestino quoque quid in ea re gesserant, fusius exponunt. Cyrillus verò pulvere adhùc aspersus, & è pugna sudore diffluens, suggestu petito, in Joannem asperius invehitur: *Licet insurgas terribilis & audax, multaque cum fastu invadas, & instar jactabundi Goliath barbaritis furoribus & insolentiis intumescas, vincet tamen Christus, vincet autem per suos milites.* Sic pari studio in ferendis injuriis Cyrillus Joannesque progrediebantur, non sine Christianorum ea dissidia lugentium indignatione. Verissimè Liberatus: *Igitur Cyrillus cum Memnone volentes se ulcisci, Joannem damnaverunt, & omnes qui eò convenerant, & multa mala pari fastu, utrique Ephesi pertulerunt.* Ex utraque parte conviciorum faces & saxa volabant. Orientales enim Nestoriani, Pelagiani Ephesinis audibant: vicissim Ephesini Orientalibus Apollinaristæ existimabantur. Aures tot conviciis defessæ requiescant.

Lup. Syl. c. 13.

Lab. Conc. t. 3. 658.

Lab. Con. t. 3. 670.

Liber. c. 6.

Actio sexta Ephesinæ Synodi. Charisii Presbyteri expostulatio.

XXX. Ad sextam Synodi Actionem progredimur, in Episcopali Memnonis æde Julii XXII. celebratam. Vehementer Ephesinos incusabat Joannes depravatæ religionis, quam ut à se injuriam averterent, Petrus Presbyter, & Dionysius Notariorum Primicerius Symbolum Nicænum legunt, cui cùm verbo duntaxat complures assentiri sese fingerent, germanum ipsius intellectum suffragio Patrum aperiunt, quæ & palam recitata, Synodi monumentis inserta sunt. Ventum deinde ad Charisii negotium. Is erat Ecclesiæ Philadelphensis & Presbyter, & Oeconomus, qui erroris nomine à sacrorum ministerio fuerat ea de causa prohibitus. Antonius & Jacobus Constantinopoli Presbyteri, Anastasii Photiique Presbyterorum Nestorio addictorum literis commendati, ex Lydia nonnullos Hæreticos in graviorem, ut ait, errorem abduxerant. Ut Philadelphiam Lydiæ urbem Jacobus pervenit, spreto Nicæno Symbolo, Clericorum simpliciores persuasit, alteri cuidam fidei expositione subscribere, in hunc modum: *Huic orthodoxa fidei assentimur.* Quartodecumanis amplectendum illud Symbolum proponebant, ad Ecclesiam redeuntibus. Jacobo Antonioque cùm obstitisset Charisius, damnationem sibi accersiverat. Quam dato Libello à Synodo rescindi petiit, oblatis & suâ confessione, & Symbolo, quod Jacobus disseminabat. Quibus lectis, hoc statuit Synodus, *Alteram fidem nemini licere proferre, aut conscribere, aut componere præter definitam sanctis Patribus, qui in Nicæa cum Spiritu Sancto congregati fuerunt. Qui verò ausi fuerint aut componere fidem alteram, aut proferre vel offerre converti volentibus ad agnitionem veritatis sive ex Gentilitate, sive ex Judaismo, sive ex qualicunque hæresi, hos quidem si sint Episcopi, aut Clerici, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clericatu decrevit: si verò Laici fuerint, anathemati subjici.*

ANNO DOM. 431.

Oblatum à Charisio Symbolum num Theodori Mopsuesteni? Num impium?

XXXI. Prolatam sententiam Conciliorum in editionibus verba hæc excipiunt: *Si qui inventi fuerint docere ea, quæ continentur in oblata expositione à Charisio Presbytero, de unigeniti Filii Dei Incarnatione, sive scelerata & perversa Nestorii dogmata, quæ & subnexa sunt, subjaceant sententiæ sanctæ hujus & universalis Synodi.* Quæ ad fusius scribendum materiam nobis aperiunt. Qui ætate Ephesini Concilii florebat Marius Mercator, oblatum à Charisio Symbolum Theodoro Mopsuesteno tribuit: *Græcus sermo Theodori est, quondam Episcopi oppidi Mopsuesteni Provinciæ Ciliciæ. Hunc ego pro facultate, quâ valeo, in Latinum sermonem verbum de verbo transferre conatus sum. Pravum ejus de dispensatione Dominica & à fide Catholica alienum, ac satis extorrem sensum, quo Nestorium Constantinopolitanæ urbis quondam Episcopum, secum malè decepit, Latinis volens auribus insinuare, cavendum modo omnibus non sequendum.* Neque ignoramus, sedente Synodo id rumoris dispersum, Theodori Symbolum esse. Cyrillus quidem in sua ad Proclum Epistola famæ hujus meminit: *Sciat tua sanctitas, quòd prolata apud sanctam Synodum expositione ab eo composita, sicut dicebant, qui protulerunt, nihil sanum habente, reprobavit quidem eam sancta Synodus, utpote perversis plenam intellectibus, & Nestorianam impietatem ὑπογύζουσαν, in modum fontis distillantem.* Cæterùm qui in hoc Symbolum bacchatur Charisius, ne verbo quidem ullo innuit fuisse Theodori. Observabilia sunt ea de re verba Facundi: *Nec ibi dicitur, vel ab ipso Charisio, vel à quoquam illud Symbolum Theodori fuisse. Beatus Cyrillus scribens Orientalibus dicit, Prolata est in sancta Synodo Ephesina definitio, vel ut à Theodoro deposita, sicuti afferentes dicebant. Nec affirmat eam Theodori fuisse, verùm neque cum ejus Scriptore, ut isti confingunt, refert esse damnatam.* Quod ergo Theodoro vindicetur, id famæ duntaxat est referendum,

Lab. Conc. t. 3. 690.

Marius Merc. p. 2. Garn. p. 290.

Fac. l. 3. c. 2. 33.

dum, quæ vix vero favet. Labentibus verò seculis magnâ penè omnium conspiratione Symbolum est Theodoro tributum. Id verò admirationem efficit, quod facto complures in illud impetu summæ impietatis damnant. Marius Mercator: *Nos tibi Catholici dicimus, qui talia ore impurissimo, & linguâ sceleratâ protulisti, incessabiliter anathema, & omnibus consentaneis tuis.* Quinta Synodus *postquam lectum est impium Symbolum, sancta Synodus exclamavit: Hoc Symbolum Satanas composuit. Anathema ei, qui hoc Symbolum composuit. Hoc Symbolum Ephesina prima Synodus una cum autore ejus anathematizavit.* Atqui præ iracundia & odio in Theodorum non erant apud se Constantinopolitani Patres, secus novissent, neque in Symboli autorem, neque in Symbolum *anathema* ab Ephesinis fuisse pronunciatum, qui id unum sanxere, ne in eo Symbolo contenta, de Filii Dei Incarnatione docerentur. Garnerius accuratè retulit, quidquid adversus Symbolum objiceretur. I. Quòd quarta in Trinitate persona induci videatur. II. Quòd tres in unam personas contrahat, quæ accusatio priori prorsus contraria in Facundo legitur. III. Quòd de Incarnatione Verbi doctrinam proferat, à vero alienam. In eo Pelagianismum deprehendisse, se Garnerius testificatur. Quas ex mentis affectibus, non ex rei veritate accusationes manasse habemus, ut & hîc usurpari queat:

Marius Merc. Garn. 235.

l. 3. c. 5. p. 26.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arquati.

Id unum certè damnarunt Ephesini Patres, quod de Incarnationibus Symbolum habet. Acutissimi quidem illi homines nec Sabellianismo, nec Pelagianismo pepercissent, si eo respersum fuisset. De Incarnationis autem mysterio Symbolum sic statuit: *Oportet nosse nos, quoniam Deus Verbum hominem suscepit, perfectum ex semine Abraham, & David, secundum Scripturarum divinarum eloquia, hoc existentem secundum naturam, quod erant & illi, quorum erat ex semine. Hominem naturâ perfectum, ex anima rationali, & carne humanâ constitutum, quemque hominem secundum nos naturaliter virtute & potentiâ Spiritus Sancti in Virginis utero figuratam, inenarrabiliter copulavit sibi atque conjunxit. . . . Et neque duos dicimus Filios, nec duos Dominos, quoniam unus Filius secundum essentiam Verbum Deus, unigenitus Filius Patris, cui iste conjunctus, particeps Deitatis, communem habet Filii nuncupationem & honorem. . . . Unum igitur Deum dicimus, & Dominum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt.* Quid impietatis sonet ea fides, necdum intelligere potuimus. Hæccine doceri vetant Ephesini, Christum esse perfectâ naturâ, & humanâ, & divinâ constantem: unum esse, & Filium & Dominum, non duos? Id potius reprehendi debuit, quod tamen non est reprehensum, de Spiritu Sancto, *quem neque per Filium existentiam accepisse putamus.* Hic quidem error est, hæresis tamen esse non potest, quæ causa fortè fuit, cur illum Ephesini tam negligenter habuerint.

Marius Merc. c. 292.

Actio septima Synodi Ephesinæ. Jus quod Antiochenus Præsulem Cyprum sibi vindicabat, ab Ephesinis abrogatur.

XXXII. Septimæ ultimæque Actionis memoriam breviter complectamur. *Pridie Kalend. Septembris* Synodus congregata dicitur, manifesto tamen errore, quia Joannis Comitis ante adventum celebrata est, quo veniente Cyrillus Memnonque Jacobo Comiti custodiendi traditi sunt, approbatâ literis Theodosii utriusque abdicatione. Pridie ergo Kal. Augusti, sedentibus Mariæ in Templo Patribus, *Rheginus* Ecclesiæ Constantiensis apud Cyprum Episcopus Libellum obtulit, tam suo, quàm Zenonis, Evagriique nomine. Expostulatio hæc erat adversus Joannem Antiochenum, qui Cypri in Ecclesias jus sibi assumebat. Audito quippe, Theodorum Episcopum ad plures abiisse, à Flavio Dionysio utriusque Militiæ Magistro literas ad Theodorum Cypri Præsidem impetrarat, quibus monebatur, ne permitteret alium in defuncti locum Antistitem suffici, absque scripto Ephesinæ Synodi, cujus in ea re consensus expectandus erat. Quòd si antequam literæ in ipsius manus pervenissent, Episcopus jam constitueretur, juberet *juxta cæleste responsum*, ut Ephesum contenderet. Secus auri libra Præsidi, eademque mulcta exercitui inferenda fisco irrogabatur. Datæ literæ Dionysii XII. Kal. Junii. Mandatum quoque Dionysii ad Clerum Constantiensem directum fuit, ne prius eligerent Episcopum, quàm de creatione ipsius ab Ephesinis constitueretur. Rogabant verò Cyprienses, ne sui mores violarentur, qui ab adulta antiquitate Præsulum Antiochenorum potestate Cyprienses eximebant, quorum Metropolitanus à Provinciæ Synodo constituebatur. Non Troilum Sabini successorem, non Sabinum, cui decesserat Epiphanius, ab Antiocheno Pontifice creatos esse demonstrabant, sed à suo proprio Concilio. Nihilominus Troilum ab Antiocheno Clero multa passum: *Et pientissimus Episcopus Theodotus vim non vulgarem pertulit, atque adeò usque ad plagas, quas nec flagriones homines ferre deceat, illicitè, absurdè, & illegitimè.* Cypriensium consuetudine cognitâ, sic statuunt: *Si non est vetus mos, quòd Episcopus Antiochenus ordinet in Cypro, sicut Libellis & propriis vocibus docuerunt religiosissimi viri, qui ad sanctam Synodum accesserunt, habebunt jus suum intactum & inviolatum, qui sanctis in Cypro Ecclesiis præsunt, secundum Canones Sanctorum Patrum, & veterum consuetudinem.* Decreto quoque generali Metropolitanorum omnium privilegia illibata esse sanciunt, *& liberum sit cuique Metropolitano, Actorum exempla ad suam securitatem excipere.* Hanc suam constitutionem egregiâ ratione muniunt: *Ne sub Sacerdotii prætextu mundanæ potestatis fastus irreperet, ne clam paulatim libertas amittatur, quam nobis donavit sanguine suo Dominus noster J. C. omnium hominum Liberator.*

a

Lab. Conc. t. 3. 788.

Lab. Conc. t. 3. 802.

Res Eustathii Pamphiliæ Metropolitani. Messaliani damnantur.

XXXIII. In ea quoque Actione de rebus Eustathii Pamphiliæ Metropolitani constitutum. Legitimè quidem ordinatus fuerat, verùm cùm usus rerum gerendarum ipsum deficeret, ut tumultuantium fatigationibus semet eriperet, suæ abdicationis Libellum obtulerat. Eustathio Theodorus substitutus est. Cum Theodoro tamen Ephesum se contulit Eustathius, lachrymis gemitibusque suis honorem Episcopatus sibi servari flagitans, quod & impetravit à Synodo, eâ lege tamen, ut *neque ordinandi ipse autoritatem habeat, neque in ulla Ecclesia ex propria sacrificet autoritate.* Exercendæ quoque potestati suæ aliam Pamphilia occasionem Synodo præbuit. In ea Provincia *Messaliani*, quibus & *Euchitis* nomen, præcipuè florebant, qui sedente *Sisinnio* in Constantinopolitana Synodo damnati fuerant, cujus exhibita à Valeriano, & Amphilochio de illis Hæreticis Decreta, nec non Acta Alexandrini Concilii

ab

ANNO DOM. 431.

ab Ephesino confirmantur. Ut qui ex ea secta fuerint, si errorem anathemate scripserint Cleri, maneant; Laici ad communionem admittantur; secus illi à Clero, hi à communione excidant: convicti quoque Monasteria habere non permittantur: quibus peragendis tam Valerianus Amphilochiusque, quàm cæteri Provinciæ Episcopi suas jubentur vires intendere. Alia quoque de re tractatum. Libellum obtulere Synodo Euprepius, Byzes, & Arcadiopolis, & Cyrillus Episcopus Cœlensis, quo docebant, prisco more in Provinciis Episcopum unum pluribus Ecclesiis præfuisse. *Cœlensem* verbi gratiâ habere Cœlan Callipolim, *Sabsadiensem* administrare Sabsadiam & Aphrodisiadem. Se verò in suspicionem conjici, quòd *Fritilas* Heracleæ Metropolitanus Nestorio addictus, veterem eam consuetudinem abrogatam velit; proindeque petere, ut illibata permaneat, ne tumultus exoriantur, Ecclesiæque, quibus instituendis maximè desudarant, Episcopis spolientur suis; responsum à Patribus: *Nihil innovandum in Europæ civitatibus, sed juxta veterem consuetudinem gubernentur ab Episcopis.*

Lab. Conc. t. 3. 810.

Ambitionem Juvenalis Palæstinæ Principatum sibi vindicantis damnant Ephesini.

XXXIV. Ad ambitionem Juvenalis Hierosolymitani mens Ephesinorum vehementer incubuit, qui nobilitate Ecclesiæ suæ fretus, non sine Metropolitani Cæsariensis injuria, Palæstinæ totius Primatum sibi vindicare voluit. Id quidem silent Acta Synodi, quod tamen ex Leonis ad Maximum Antiochenum Epistola legimus: *Subripiendi occasiones non prætermittit ambitio, & quoties ob occurrentes causas generalis congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile est, ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram moliatur appetere. Sicut etiam in Ephesina Synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ Provinciæ Principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare. Quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus meritò perhorrescens, scriptis suis quid prædicti cupiditas ausa esset indicavit, & sollicitâ prece multum poposcit, ut nulla illicitis conatibus præberetur assensio. Nam ejus exemplaria Epistolæ ad nos direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam, nos authenticam noveris reperisse.* Illud ipsum indicasse videntur Orientales in sua ad Theodosium Epistola, cujus mentem Garnerius non est assecutus; dum sibi fingit questos esse, quòd Juvenalis *conatetur Phœniciam secundam, & Arabiam in partes Cyrilli vocare.* Atqui ex Leone compertum habemus, Juvenalem in eas regiones Principatum usurpasse, quod & perstringunt Orientales: *At ex nobis quidam à pientissimo Juvenale, Hierosolymitanorum Episcopo olim ordinati, siluimus, quamvis pro Canonibus nobis certandum esset, ne videremur nostra gloriæ causâ dolere. Et nunc quoque illius studia & præstigias tales per Phœnicem secundam & Arabiam non ignoramus.*

Leo Ep. 62.

Garn. Præf. 37.

Lab. Conc. t. 3. 728.

Canones Ephesini.

XXXV. His uno tenore recensitis, ad Canones Ephesinos veniendum. In Collectionibus Joannis Zonaræ, ac Theodori Balsamonis, nec non in Codice Canonum Ecclesiæ universæ à Joanne Tilio Episcopo Briocensi, & à Christophoro *Justello* editorum extant octo Ephesini Concilii Canones, sex nimirum, qui Epistolæ ad omnes orbis Ecclesias inserti sunt, & duo alii, prior scilicet de Charisio Symbolique ab eo oblati reprobatione; posterior verò de Cypri Episcopis, Joannis quam usurpabat potestati exemptis. Qui à Dionysio Exiguo prætermissi sunt, mirante Labbeo, causamque omissionis eam fuisse putante, quòd *non universæ Ecclesiæ Decreta visa sunt Latinis, sed in peculiari, ac privata Nestorii, ejusque fautorum causa Canones pro re duntaxat nata à Patribus Ephesinis constituti.* Sex Canonibus, qui generaliores sunt, ea continentur. I. Si quis Metropolitanus aut ad Joannis consessum accesserit, aut cum Cœlestino sensit, aut senticit, ipse nihil amplius poterit agere adversus Provinciæ Episcopos, utpote qui à Synodo communionis expers sit factus. II. Episcopi qui Joannis conventui adhæsere, aut postquam Nestorii depositioni consensere, ad illum recurrerunt, Sacerdotio alieni judicantur. III. Clerici qui à Nestorianis ejecti sunt, gradum recipient, neque deficientibus à Synodo ullâ ratione subjicientur. IV. Qui quæ sunt Nestorii, aut Cœlestini, sapere ausi fuerint, Clerici deponentur. V. Qui ob turpia gesta à Synodo gradu moti sunt, li restituantur à Nestorianis, depositi manebunt. VI. Si quæ de singulis per Synodum facta sint, quis quocunque modo movere velit, si Clericus gradu cadat, si Laicus excommunicetur. Nestorianæ Pelagianæque doctrinæ, veluti tumulo Canonibus hisce sepultæ, epitaphium inscripsit Prosper carmine de Ingratis:

ANNO DOM. 431.

Lab. Conc. t. 3. 804.

Nestoriana lues successit Pelagianæ,
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima subit.

De gestis Ephesinis narratio Irenæi. Joannes Medicus Imperatoris aulam mutat.

XXXVI. Dum hæc Ephesi geruntur, de diversis gestorum relationibus Constantinopoli deliberatio habebatur. Per *Palladium* Magistrianum Synodus Principi scripserat, Candidianum res aliter quàm se habebant, retulisse in gratiam Nestorii; prohibuisse quoque, ne quid gestum esset significarent: itaque rogare se, ut & Candidianum accersat, & quinque è Synodo, qui Acta defenderent. Quod ubi impetratum, Legatos ad Imperatorem miserat Synodus, qui ipsum de ratione in abdicando Nestorio servata commonefacerent. Triduo post Legatorum adventum in regiam civitatem pervenit Comes Irenæus. Jam Legatorum narratione occupati Principum & Magnatum animi, eam sibi persuasionem induerant, legitimè Nestorium gradu suo dejectum esse. Scholastico Cubiculario id mentis indiderant: *Nestorium Ephesi ne audire quidem ullo pacto sustinuisse Deiparæ vocabulum.* Narratione Irenæi judicis mutantur. Placuit ergo, ut pars utraque præsentibus Principibus Imperatorem adiret, & ab eo audiretur. Allatis utrinque rationibus, persuasum Imperatori, *nec recto, congruoque ordine servato, Concilium convocatum fuisse ab Ægyptio, nec ei judicare licuisse, cùm unus esset ex iis, qui judicandi erant, neque omninò materiæ tractationem aggredi præter magnificentissimi Comitis Candidiani voluntatem potuisse.* Ac primum Orientalium judicium probatum est: *Ut pius Imperator Ægyptii depositionem ad sanctam Dei Ecclesiam, quam primum transmiserit, tanquam omnia tyrannicè & illegitimè Cyrillus, & qui cum eo sunt, perpetravit.* Verùm enimverò adventu Joannis, qui *Cyrillo Medicus erat, atque Syncellus*, pars Optimatum major mutatur. Quibusdam Nestorii, Cyrilli, Memnonis abdicatio placuit, aliis improbata est.

Lab. Conc. t. 3. 747.

 Non-

Nonnullis verò visum, aliquos de Episcopis accersendos esse, qui fidei doctrinam ad veritatis amussim examinent. Arte quâdam Magnatum animos Joannem sibi conciliasse, indicat Irenæus, nec falsò, si verum perspicere licet, cùm gesta Ephesina non Joanni Medico magis, quàm Synodi Legatis nota essent: quibus auditis, Cyrilli agendi ratio iniqua visa fuerat, ob propositas ab Irenæo rationes, quæ nullius non sunt momenti. Hîc in transcursu notetur error clarissimi Du Pin, qui Joannem, Cyrilli Medicum atque Syncellum, vocat, *Medecin de l'Empereur*, pag. 301.

Lab. Conc. t. 3. 718.

Joannes Comes Ephesum à Theodosio mittitur. Quid egerit?

XXXVII. Magnatum consiliis in examen adductis, ab Imperatore provisum, ut Joannes Comes cum Rescripto proficiscatur, iis quæ ad pacem conducebant, perficiendis. Ephesinis quoque scripsit, approbare se *Nestorii, Cyrilli, & Memnonis exauterationem.* Ut festinanter Joannes pervenit Ephesum, è vestigio ad diversorium Episcopos suum accersit. Primâ luce Joannem Comitem conveniunt Nestorius, atque Antiochenus Episcopus; adfuit non multò post Cyrillus cum Synodo, excepto duntaxat Memnone. Ad primum Nestorii conspectum magna perturbatio exoritur, dicentibus Cyrilli fautoribus, neque abdicati Nestorii vel aspectum esse ferendum, neque lectionem regiæ Epistolæ præsentibus Orientis Episcopis esse faciendum. Vicissim qui Joannis Antiocheni stabant à partibus, coram exautoratis à se Episcopis sacram esse negabant; in disceptationibus ejusmodi maxima diei parte contritâ, Joannes Nestorio Cyrilloque absentibus, regiam voluntatem manifestandam esse decrevit, quod vix est à Cyrilli fautoribus impetratum. Quietè modestèque ab Orientalibus Theodosii Epistolæ auditæ sunt, Ephesinis Cyrilli Memnonisque abdicationem molestissimè ferentibus. Ne tumultus magis exardesceret, Nestorium Candidianus custodiendum suscipit. Cyrillus verò Jacobo Comiti, quartæ Scholæ Præfecto servandus traditur. Absenti verò Memnoni per dispensatorem, & lictorem, & Archidiaconum Ecclesiæ Ephesinæ abdicatio significatur. His peractis ad Ecclesiam orationes fusurus Joannes Comes pergit, qui cùm novisset, Memnonem in Episcopali æde agere, Primicerium Nobilium Palatinorum ad eum misit, ut se conveniret. Qui sine mora obtemperans, quòd manè non venisset, ex morbo excusationem adduxit. Qui mox & Comiti Jacobo custodiendus traditur. Volebat ad concordiam Episcoporum animos revocare, sed immani eorum acerbitate prohibitus est. His offensus sejunctos Cyrillum & Memnonem asservari jubet, teste Orientalium ad Antiochenos Epistolâ: *Joannes in custodia munitissima Cyrillum tenet, ac Memnonem semotim quemque detrudens, & multitudinem militum præfatis domibus circumsistens.*

Lup. Syl. c. 17.

Orientalium ad Imperatorem Epistola.

XXXVIII. Cùm eò loci res essent, Joannes Comes in regiam urbem revertit non sine Orientalium literis: *Decretum*, inquiunt, *vestra pietatis, quod per magnificentissimum & gloriosissimum Comitem cunctarum largitionum Joannem promulgatum est, sat est ad vanas astutiones omnium reprimendas, si tamen velimus sobriè agere. . . . Hujus rei gratiâ literis pietatis vestra suscepti, intuentes quòd Imperii vestri intentio recta Patrum fidei conveniret, festinavimus illa, qua nuper exposita sunt à Cyrillo Capitula, Evangelica & Apostolica doctrina contraria condemnare. . . . Hac autem, sicut vestrum cognovit Imperium, & Deo amicissimus Pater noster, & Episcopus Acacius sanctam Synodum per literas edocuit, quod Apollinaris impietati conveniunt. Novit verò hac clare vir, qui centum decem vita annos explevit, omnem verò vitam in Evangelicis certaminibus desudando transegit, & Synodis multis interfuit, & eos qui Apollinaris dogmata sentiunt, semper secundum locum proximos habuit.* His fidei suæ Symbolum subjungunt, *unum Christum, unum Dominum, unum* Filium profitentes. *Secundum hunc inconfusa unionis intellectum, confitemur Sanctam Virginem Dei genitricem, propter quòd Deus Verbum incarnatus est.* Rogant etiam Imperatorem *decernere, ut Sacerdotes damnent ea, qua ad inficiendas Ecclesias introducta sunt contra orthodoxam fidem Capitula. Soli autem Confessioni subscribat, qua sanctis Patribus in Nicaa congregatis est facta.* Antiochensibus quoque nunciant, se Cyrillum & Memnonem damnasse, quos & separatim Joannes custodiæ tradidit. Acacium quoque, quem *Sanctissimum Patrem* vocant, istu monent, Epistolâ ad eum scriptâ.

Lup. Syl. c. 17.

Ephesinorum ad Imperatorem & Clerum Constantinopolitanum Epistolæ. Rescriptum Theodosii.

XXXIX. Vicissim Ephesini Epistolam dant Imperatori, quâ significabant, ab Oecumenica Synodo Cyrillum Memnonemque gradu pulsos non fuisse, proinde rogare se, ut sancto Concilio eos restitui curet. Quòd si sacræ majestati lubeat accuratius cognoscere, quæ gesta sunt, Ephesum mittat, quos probaverit. Cyrillus verò Clerum populumque Constantinopolitanum monet, quid Joannes Comes egerit de reconciliandis animis. Cui à Synodo responsum: *Fieri non potest, ut ad hoc veniamus, nisi quod contra legem ab illis factum est, dissolvatur, ac Synodo tanquam qui deliquerint, supplices accidant, & Nestorium illiusque dogmata scripto anathematizent.* Spe hâc suâ frustratus Comes, aliud rursum excogitarat, nempe ut fidei expositionem sibi Synodus exhiberet, cui Orientales subscriberent, ut reversus diceret: *Redegi illos in amicitiam, qui humanis offensis inter se dissidebant.* Nec hoc quidem benignis auribus auditum. Surgens Synodus dixit, *Nolumus nobis ipsis eam contumeliam irrogare, non enim tanquam Haretici huc vocati sumus, sed venimus ut fidem labentem & exagitatam stabiliamus.* Neque animi dolorem Concilium taciturnitate dissimulavit. Ad Clerum Constantinopolitanum scripsit, se Ephesum perinde ac carcerem incolere: *In qua*, inquiunt, *jam trimestre spatium usque adeò arctè inclusi tenemur, ut neque per mare, neque per terras liberè & absque discrimine quempiam omninò vel ad pium comitatum, vel in aliquem aliud locum amandare queamus.* Obsecrant ergo Clerum Constantinopolitanum, veluti Oecumenicæ Synodi membrum de molestiis, quas in Ephesina civitate patiebantur, certiorem Imperatorem faciant: si digni inveniantur *faciem ejus videre*, id fieri mandet, secus saltem ad Ecclesias seditum suas permittat, ne vel morbo, vel tristitiâ pereant. Suo & Commonitorio hoc inculcant: *Necamur æstibus, cùm aëres sint graves, & penè quotidie aliquis sepelitur. . . . Scire verò vestra reverentia debet, qua licet in tantum nitantur, ut omnes moriamur, non tamen fiet aliud prater hac, qua decreta per nos sunt à Salvatore nostro Christo.* Hoc eorum in animis adeò infixum erat, ut urgentibus communionem cum Joanne Antiocheno responderent: *Ecce corpore,*

Lab. Conc. t. 3. 759.

Lab. Conc. t. 3. 762.

Lab. Conc. t. 3. 770.

ra, ecce Ecclesias, ecce civitates, societatem tamen nisi propositis conditionibus omnem abnuerent. Consolatione quâdam Episcopi nonnulli, qui in regia civitate versabantur, Eulalius, Eutrechius, Acacius, Chrysaphius, Jeremias, Theodulus, Isaias afflictos sustentavere. Quin tamen mendum in titulum Epistolæ irrepserit, non existimare nobis non licet: *Exemplum Epistola, quam Episcopi quidam Constantinopolitani reperti ad sanctam Synodum Ephesinam miserunt*, XX. *mensis Mesori, Indictione* XV. Vigesima Mesori in XXII. Augusti incidit, quo labente Indictio non XV. sed XIV. numerabatur. Hâc suâ Epistolâ Episcopi testantur, se afflictionum, quibus Ephesini premebantur, participes fieri. Oportuisse quidem non animis modò, sed corporibus quoque, viris pro pietate magna certamina ineuntibus, præsentes adesse: se tamen in urbe regia inutiles non esse, utpote qui populum confirment, multorum zelum inflamment, Sacerdotibus operam præstent. Scribentibus Ephesini respondent, multum se consolationis ex ipsorum literis accepisse. Longè præsentius subsidium illos sibi Constantinopoli allaturos, quàm si Ephesum delati obsidionem unà tolerarent. Rogare, de iis quæ in urbe regia contingunt, se & certiores faciant, & res suas Imperatori notificent. Postquam Joannes Constantinopolim reversus, de rebus à se gestis Imperatorem docuit, Rescriptum Synodo subinde paratur, quo ea continebantur. Visum esse necessarium, ut & Joannes divinorum Officiorum Magister Ephesum mitteretur, & ex Synodo Legati Imperatorem convenirent, ut si quâ ratione posset, pax Ecclesiis restitueretur: *Sed quia permanet adhuc dissensio, laborem reputantes vestram religiositatem sufferre ex ipsa necessitate Concilii, reverti Epheso ad propria concessimus, universos & proprias rursum Ecclesias obtinere.* Excipiuntur Cyrillus & Memnon, quos Episcopiis eximit. Hoc tamen Rescripti ad Ephesinos non missum est, intercedentibus qui Cyrillo favebant.

Lab. Conc. t. 3. 777.

Lab. Conc. t. 3. 775.

Lup. Syl. c. 29.

Cleri Constantinopolitani de Ephesinis ad Theodosium Libellus.

XL. Cùm Ephesinorum conditionis Cleri Constantinopolitani mentem miseratio subiisset, Theodosio Libellum offerunt, quo testabantur, se cum Cyrillo & Memnone nullum discriminis experimentum detrectare, id justum sibi videri, ut à sacra majestate illorum sententia confirmetur, qui & numero plures sunt, & sedium autoritate: dum Præses Oecumenicæ Synodi Cyrillus indigna patitur, cum eo, cum Memnone, cæteros orbis Episcopos abdicationis sententiæ subjacere. Non à Principe committendum, ut regni clementissimi piissimique tempore Martyrum seculum spectandum exhibeatur: affectum ergo suscipiat erga sanctam Synodum, quam modò congregavit, ut gratiarum actiones pro ipsius imperio ipsa purè sanctèque persolvat. Eò tandem perducitur Imperator, ut ex utraque parte Legati ad regiam urbem mittantur. Ab Ephesinis amandantur Juvenalis, Arcadius, Flavianus, Firmus, Theodotus, Acacius, Evoptius, Philippus Cœlestini Legatus, cum his mandatis, ne communionem cum apotactico Joannis conventu ullam admittant. Quòd si necessitas ab Imperatore afferatur, nil societatis ineant, donec Orientales Nestoriana dogmata rejecerint, operamque dederint, ut Cyrillus Memnonque Synodo restituantur: non prius autem illis communionem spondeant, quàm Præsides sancta Synodus suos recipiat. In suo verò ad Imperatores Libello testantur, ingentes ipsis habere se & referre gratias, quòd se per Joannem Comitem hortentur, ut Legatos mittant qui rerum statum exponant. Enixè quoque eos rogant, ne ab Orientalibus perpetrata, virium aliquid obtineant, utque sanctæ Synodo suum caput restituatur. Orientalis quoque conventus de suis Joannem Antiochenum, Joannem Damascenum, Himerium, Paulum, Apringium, & Theodoritum legat, quibus liberam facit rerum gerendarum facultatem, eâ dicendi libertate & facultate, quæ ipsis inerat. Si quam Epistolam sibi Synodicam mitti opus sit, subscriptionem communem pollicentur. Id unum injungunt, ut Cyrilli anathemata *tanquam hæretica, & à Catholica Apostolicaque Ecclesia aliena* rejiciantur.

Lab. Conc. t. 3. 778.

Lab. Conc. t. 3. 783.

Lab. Conc. t. 3. 726.

Legati Synodi Orientalesque Chalcedone constituunt. Nestorius dimittitur.

XLI. Constitutum erat Imperatori, Legatos partis utriusque Constantinopolim accersere. Ab eo tamen consilio illum revocavit Monachorum petulantia quidlibet audentium. Præcipit itaque Legatis, ut Chalcedone consisterent, quod ex Theodoriti scripto ad Orientales Ephesi commorantes scimus atque tenemus: *Constantinopolim neque nos, neque adversarii nostri, intrare permissi sumus, propter seditiones bonorum Monachorum.* Dum iter accelerant, regio mandato Nestorius Epheso dimittitur. Ad Eunuchum Imperatoris scripserat suo Monasterio nil esse sibi gratius: hinc arrepta occasio eum relegandi, dum Ephesinæ sententiæ judicium in dilatione versatur. Operæ pretium est, Præfectorum Epistolam infelici homini directam nostros in Annales referre, cùm brevitate suâ Lectori fatigationi esse non possit: *Ea, qua per Synodi visa sunt geri judicium, tempore longo distulimus: licet nos multi valde culparent, & existerent importuni. Quoniam verò litera nobis tua sanctitatis reddita sunt, manifestantes fastidiosum tibi esse, quod in Ephesо remoraris, & desiderabile esse de reliquo tua religiositati, ut iter assumas; eos qui per omne iter debeant ministrare, direximus, sive navigare, seu per asinam, id est, si per Ponticam viam proficisci placuerit, ita ut usque ad Monasterium ministrent. Et angarias vobis, annonasque transmisimus, à Domino clementiam postulantes, ut incolumis eat Sanctitas tua, & ita degat, sicut desiderat ipsa. Consolationis enim te non credimus indigere, respicientes ad animam tuam, qua sapiens est, & ad multa bona millia, per qua super alios eminet.* Ad Præfectum Prætoriorum Antiochenum respondit Nestorius: *Decreti donum sumus amplexi. Nihil enim amplius honorabile est, quàm pro pietate remotio.* Discedens Ephesо dixisse videtur, quod ab eo dictum ferunt: *Dicatur, si placet, Maria Deipara, & simultas omnis conquiescat.* Hanc Nestoriani erroris summam fuisse Socrates ipse docuit, quòd *solam Deipara vocem impugnat*, quam tamen non ab eo prorsus rejectam, multis jam argumentis planum fecimus. Equidem

Nihil est
Quin malè narrando possit depravarier.

Hic ille Nestorii casus Orientales malè habuit, qui ipsi maximè favebant: *Valde*, inquiunt, *doluimus, quandoquidem verè ea qua illicitè, & absque judicio facta sunt, jam robur habere videatur.* Adeò infesto inimicoque in Nestorium animo erat & Imperator, & sacrum Consistorium, ut ad ipsius nomen penè cohorrescerent. Hinc verba Theodoriti ad Alexandrum: *De amico autem sciat tua sanctitas, quòd si quando*

Lab. Conc. t. 3. 732.

Lup. Syll. c. 24.

Lup. Syll. c. 25.

Socr. l. 7. c. 32.

Terent. in Phorm.

Lab. Conc. t. 3. 732.

ejus

ejus fateremus mentionem vel apud pientissimum Regem, vel apud illustre Consistorium defectionis notabamur, tanta sunt eorum qui intrò sunt, erga illum inimicitia, & hoc est molestissimum. Pientissimus Rex præ omnibus aliis aversatur nomen, manifeste dicens, De hoc mihi nullus loquatur. Si qua Suidæ fides, Nestorii odium habebat Imperator, à Pulcheria inflammatus, quam contumeliâ Nestorius affecerat: *Pulcheria Nestorium adeò oderat, ut qui illum amabant, rumorem spargerent, ideò Pulcheria Nestorium exosum esse, quòd Nestorius Pulcheriam criminatus fuisset, ob incestum cum fratre suo Theodosio Imperatore commissum. Et propterea illa tanto illum odio prosequebatur. Ipsam enim conviciis infectabatur, & graviter reprehendebat, ob illius temporis Magistrum, nomine Paulinum.* Relegatus Nestorius Euprepii in Monasterium se condidit, graviori posteà plectendus exilio.

Suid. v. 2. 578.

Orientales concionantur. Imperatorem adeunt.

XLII. Recensito Nestorii casu, ad Legatos Chalcedonem proficiscentes redeamus. Vertente Augusto illùc Orientales pervenere. Quartus Septembris illuxerat, cùm amicis suis hæc nuntiat Theodoritus: *Expectamus hodie, hoc est, XI. mensis Gorpai, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Rufiniana, & illic causam auditurum.* Quo loco error Baronii momento nos detinet, scribentis Gorpiæi undecimam apud Romanos undecimam Septembris esse. Sed non ita est, cum Syro-Macedonum Gorpæus incipiat Augusti XXV. Gorpæi ergo undecimus quarto Septembris cohæret. Ecclesiarum ingressus Synodi Legatis concessus, Orientalibus negabatur, qui ut pietatem populorum accenderent, conciones habuere: *In aula maxima, & quatuor habente porticus, multitudo congregata fuit, & nos supernè concionabamur è suggestu propè tectum. Verùm Clerus omnis, cum bonis Monachis valde nobis erat infensus.* Hæc Theodoritus. Accedente ad Rufiniana Theodosio, ad eum adeundi Orientalibus copia facta est. Quibus solis occurrens, dixit, *Novi quòd malè congregamini.* Hîc Theodoritus ab Imperatore quærit, æquumne foret, excommunicatis Ecclesias patere, dum illis clauduntur, qui pro pietate certabant. Ac dicenti, *Quid ego faciam*, respondit Theodoritus, præcipiendum Episcopo fuisse, neutris Ecclesias permitteret, donec regia sententia omnibus innotesceret. Respondente Theodosio, *Equidem Episcopo imperare non possum*, regessit Theodoritus, *Igitur neque nobis imperes, & accipiemus Ecclesiam, & congregabimur.* Ubi verò novit, Orientalium in conventibus neque Scripturæ lectionem, neque Eucharistiæ celebrationem, sed preces duntaxat peragi pro Augustea Majestate, & de religione colloquia, cœtus ejusmodi prohiberi deinceps noluit. Dum ex Rufinianis redibant Orientales, post institutum cum Imperatore colloquium in periculum incidunt, factâ lapidatione, quâ Laicis benè multis vulnera sunt imposita.

Lab. Conc. t. 3. 731.

Bar. An. 431. n. 156.

Lab. Conc. t. 3. 732.

Ibid.

Orientalium cum Synodi Legatis disputatio. Expositionem fidei subscribendam mittunt.

XLIII. Orientalium animus agitabatur speque metuque, cùm novs colloquia ipsorum causæ favorem Principis elicuere. Institutâ cum Legatis Synodi disputatione, ex ea victores rediere, quo successu in lætitiam conjecti suis ad socios literis eam effuderunt: *Precibus sanctitatis vestræ datus est nobis accessus ad pientissimum Regem nostrum, divinaque gratia his, qui diversa sentiunt, in certamine superiores facti sumus, quia omnia quidem nostra accepta fuere, apud Christi amantissimum Regem.* Orabant Legati Synodi, ut accerseretur Cyrillus, qui accusationibus satisfaceret, spretis precibus, id responsi tulere, Patrum fidem stabiliendam esse. Gravissima quidem Acacio Melitinensi censura inusta est: *Redarguimus & Acacium, qui in Commentariis posuerat, possibilem esse Deitatem. Quod usque adeò gravatim tulit Rex noster, ut excuteret pallium, & retrorsum cederet præ blasphemiæ magnitudine. Scimus autem & totum Consistorium nos valde habere acceptos, quòd pro pietate certamus.* Neque Magnatibus duntaxat placebant. Effusi ex urbe Regia Constantinopolitani Chalcedonem migrantes, jugiter ad Orientales accedebant, ut *strenuè pro fide pugnarent*, assiduis precibus eos inflammabant, tantoque pietatis amore deflagrabant, ut vix à tumultuatione cohiberentur: *Multum laboramus ad retinendum eos, ne videamur occasionem dedisse adversariis.* Placuerat Imperatori, fidei Confessionem sibi offerri. At Nicænæ duntaxat adhærendum, nullâque aliâ opus esse, audiit ab Orientalibus, quod & Regiæ Majestati placuit. Itaque exemplar expositionis Ephesum misere, cui subscriberetur. Quæ nuncia lætitiæ non minimum Orientalibus attulerunt. Itaque subinde Legatis rescribunt suis: *Subscripsimus in duas uniformes Epistolas, quæ à vestra sanctitate directa sunt, pro quibus, ut vos usque sanguinem quæsumus opponatis, contra eam, quæ nuper exsurrexit impietatem, pro veritate bellantes.* Nestorii ex relegatione magnam animis molestiam cepisse se nunciant, cùm incongruum sit, *ut depositio approbetur, & Capitula improbentur.* Epistolæ suæ subjungunt, quam Cyrillus ediderat, Capitulorum expositionem, à quibus adeò abhorrebant, ut ne vel propositâ morte ad illa admittenda cogi se posse profiterentur. Epistolæ *duo & quadraginta* Episcopi subscripsere. Scripto quoque Imperatores adiere, quibus ob susceptos benignè Legatos suos gratias persolvunt. Gratulantur etiam, quòd fidei Nicænæ firmiter adhæreant, denique ad has humillimas preces descendunt: *Quæsumus ac nosmet ipsos prosternimus vestigiis vestris, ut cum patientia nos humillimè supplicantes, pietas vestra suscipiat pro illa persona, cui præjudicium factum est, ab his, quæ hæretica Cyrilli Alexandrini Capitula susceperunt.*

Lab. Conc. t. 3. 736.

Lup. Syll. c. 28.

Synodi Legati Constantinopolim proficiscuntur de creando Episcopo. Undenam Principis mutatio?

XLIV. Sic velis equisque, & pro Nestorio, & in Cyrillum Orientales decertabant, speique non minimum ipsis affulgebat, fore ut Alexandrinus Præsul cum suis Capitulis regio Edicto ejiceretur; magnum de Nestorii relegatione dolori suo lenimentum. At momento hominum mutantur animi. Jubentur Synodi Ephesinæ Legati Imperatorem comitari, de sufficiendo Nestorii in locum Episcopo, Orientalibus interim Chalcedone relictis. Subitaneæ mutationis hujus causam fuisse corruptum Cyrilli pecuniâ Eunuchum, Acacius testatur Berœensis Episcopus in sua ad Alexandrum Epistola: *Discussione factâ coram piissimo, & Deo amicissimo Imperatore, cum Orientalibus sentiret ac diceret, multa pecunia, quam dedit Cyrillus, pro peccatis nostris obruit veritatem. Nam postquam mortuus est Scholasticus Eunuchus, piissimus Imperator res ejus inquirens, & aurum quod reliquerat infinitum, invenit hypomnesticum, continens quòd multas auri libras acceperit à Cyrillo. Et verò aurum tradebatur à Paulo quodam, filio fratris Cyrilli Alexandrini, qui illic Comes erat Consistorianorum.* Memoriæ

Lup. Syll. c. 41.

ANNO DOM. 431.

moriæ lapsum Acacio impegit Lupus, narranti Cyrillum Paulo patruum fuisse. Non nos fugit quidem, Isidoræ sororis Cyrilli Paulum filium fuisse, Athanasiique Presbyteri germanum. Hic tamen ille Paulus nec Consistorii Comes erat, nec Constantinopolim incolebat, sed Alexandriam, ex qua per Dioscorum pulsus est. Ut duos distingui Paulos necessarium videatur: unius avunculus, alterius patruus Cyrillus erat. Porro Acacii de corrupto Eunucho si non vera verba sunt, vero tamen sunt simillima. Non explorata quidem gestorum Ephesinorum cognitio Theodosii, Magnatumque vertit animos, cùm post auditos jam Synodi Legatos, vel enixè rogantes, ut Cyrillus defendendi sui causâ Principis in conspectum veniret, petitio hæc rejecta sit, factumque Orientalibus Consistorium prorsus faveret. Ditissimus erat Cyrillus, famæque honorisque cupidissimus, quibus retinendis pecuniâ usum esse suâ ad conciliandos sibi Eunuchorum animos, nil miri. Aliundè & Eunuchos multum opibus inhiasse, & Theodosium se turpiter Aulicis regnandum suis tradidisse, experimentis certum exploratumque est, negantemque, vel unus coargueret Chrysaphius, prima latrocinii Ephesini labes. Hoccine igitur à veri specie alienum, & honoris & fortunarum se periculo exemisse Cyrillum, & dedecus infamiamque ex ejectione sua manantem, dispensatâ pecuniâ propulsasse? Id non uni Acacio, sed Orientalium quoque Legatis persuasum, ad suos scribentibus: *Poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus suis, sic ut ille quidem cùm innumera fecerit mala, ad thronum suum cedeat.* Quòd si non ipsemet Cyrillus turpis hujus commercii autor fuerit, quidni consanguineis ejus ascribetur, ut ipsum eriperent infamiæ? *Lab. Conc. t. 3. 746.*

XLV. Ut Ephesinorum Legatorum ad regiam urbem profectione Orientalibus notum, res suas retrò sublapsas referri visum est, ne quid intentatum relinquerent, supplice Libello, Chalcedone misso Imperatorem adire. Ea petitio est, cujus initium, *Orandum erat*, &c. Baronius ejusmodi sententiæ est, permissos ipsos fuisse, ut *Chalcedone transmitterent Constantinopolim.* Quod nobis quidem improbabile est. Vigebant adhùc in urbe regia Monachorum odia, quibus Chalcedone Orientales consistere jussi fuerant, sed ex illa quoque civitate Libellos Imperatori suos direxere. Ipsi sanè Orientalium Legati Baronium refellunt atque coarguunt: *Nos, qui pro pietate tantum certamen suscepimus, neque ingredi in civitatem jussi, ut fidei periclitantis negotium ageremus.* Accessus quidem ille ad Principem, Collatioque cum Ephesinis, cujus meminere in Rufinianis, igitur est instituta. In ea vulgò opinione eruditi versantur, Libellum ab Orientalibus eo tempore missum fuisse, quo Chalcedonem ingressi sunt. A quo nos errore Lupi Sylloge liberavit, quam clariss. *Du Pin* in communem sententiam abreptum non attendisse miramur. Libello præfixus ille titulus est, qui Conciliorum in editionibus desideratur: *Contestatio prima Joannis Antiochena Sedis Patriarcha, & coliquorum sex, quam Theodosio Imperatori à Chalcedone direxerunt, quando eis illic relictis, intravit Constantinopolim, cum his missis, qui erant in legatione à B. Cyrillo, & in Synodo, qua pariter convenit in Ephesum.* Hoc suo scripto enixè Imperatorem rogant, ut si quis Cyrilli Capitulis subscribat, pœnis Ecclesiasticis subjaceat,

Orientalium varia ad Theodosium Epistolæ, dum Chalcedone morantur.

Bar. An. 431. n. 162.

Lab. Conc. t. 3. 730.

Lup. Syll. c. 32.

utque *fiant apud ipsius pietatem quastiones in scriptis*, ut peccantium error posteris innotescat. Obiter Juvenalis ambitione vexatâ, qui in ditionem suam Phœnicem secundam & Arabiam redigere tentabat, hortantur Principem, ne religionem, quam in Persidem usque propagavit, in Regia languescere sua sinat. Silentem Theodosium novo & scripto excitari placuit. Queruntur homines abdicatos, ab Imperatore jussos esse Constantinopolim venire, ut Sacerdotale munus obeuntes ordinationes peragerent. Se verò, qui pro pietate omnes labores toleraunt, periculaque omnia adierunt, ingressu regiæ urbis prohiberi: neque ad propria remeare permissos: *Sumus*, inquiunt, *in Chalcedone tristes & gementes in Ecclesia, qua exercetur schismate. Ideircò qui nullum responsum obtinemus, necessarium duximus, ut præsentibus literis doceremus vestram pietatem coram Deo, & Christo ipso, ac Spiritu Sancto: quòd si quis ordinatus fuerit, antequam discutiantur recta dogmata, ab his qui hæretica sentiunt, necesse sit, ut tota Ecclesia scindatur.* Cùm nullo responso Orientalium dolor leniretur, tertiâ Epistolâ Imperatoris aures vellunt. Narrant se perpetuam regiis Edictis obedientiam præstitisse; ex illo die, quo Ephesum ingressi sunt, ad usque præsentem suam sibi modestiam detrimento fuisse. Chalcedone detentos non dimitti, dum Sacerdotio funguntur illi, qui seditiones in Ecclesia movent, & quæ expendenda forent in usus pauperum, *in suos insumunt milites.* Non illorum tantùm, sed suum quoque Regem esse: *Non enim parva portio regni tui est Oriens, in qua semper recta fides refulsit.* Dei timentis judicium docere se regiam majestatem, *quod ii qui permissi sunt Ecclesias habere, in Ecclesiis docent, qua Apollinarius, Arius, Eunomius.* Has denique minas adhibent: *Quòd si & post hanc nostram obsecrationem, hanc, qua coram Deo data est, doctrinam non susceperit vestra pietas, nos etiam pulverem pedum excutiemus, & clamabimus cum B. Paulo, Mundi sumus à sanguine vestro.* *Lab. Conc. t. 3. 730.*

XLVI. Ne hâc quidem Epistolâ Theodosius sententiâ dimoveri suâ potuit. Ne operam ergo diutius perderent Legati, ad Orientales scribunt, se nihil profecisse, etsi quinquies Imperatorem convenerint, nec sine juramento, quòd sibi prorsus impossibile sit eum iis conjungi, qui Cyrilli Capitula amplectuntur, nec posse Cyrillum vel ea repudiantem admitti, quòd Dux impietatis fuerit: *De pientissimo & sanctissimo Episcopo Nestorio nunciant*, sermonis nil inseri potuisse, quod omnes vel ad ipsum nomen hostiliter afficiuntur. Ut porro sibi compertum, Cyrillianos tyrannide, fraudibus, adulatione, donis omnes decepisse, rogavisse Imperatorem, ut ad Orientem dimitterentur: *Placuit pientissimo Regi, post multas adhortationes, ut singuli ad propria redeamus, ad hoc ut & Ægyptius, & Memnon Ephesius in suis locis maneant.* Rescriptum Augusteum à viris doctissimis Cotelerio, Baluzioque luci donatum est. Titulus sacræ sic habet: *Divina litera ad Sanctam Synodum Ephesinam, quibus ad sua remittuntur omnes Episcopi, & sanctissimi Cyrillus ac Memnon restituuntur propriis Ecclesiis.* Decretum Imperatoris subjungimus: *Nos Ecclesiacam pacem omni negotio præferentes, non modò per nostros Magistratus, sed & per nos ipsos volumus concordiam inter vos conciliare, qui crederemus impium esse, ac nostro Imperio indignum, ut negligentibus nobis, nec omnia*

Orientalibus nil respondet Theodosius: annuit Episcopis ut abeant.

Lab. Conc. t. 3. 746.

Balux. Coll. 655.

que fieri possunt, agentibus, dividerentur Ecclesiæ. Quia verò nec ad unitatem adduci potuistis, nec ad disserendum de rebus controversis convenire voluit vestra pietas, sancimus ut Orientales Episcopi ad regiones suas, & Ecclesias revertantur, solvaturque Synodus Ephesi collecta. Cyrillus prætereà Alexandriam ingrediatur, & Memnon maneat Ephesi. Tantum enim significamus religioni vestræ, quòd quamdiu victuri sumus, Orientales non condemnabimus. In nullo enim coram nobis convicti sunt, nemine volente cum iis disceptare. Si ergo pro meis pacem habetis, eamque absque contentione capitis, notum facite nobis: sin minus statim post accepta scripta hæc de migratione vestra cogitate. Nos autores non sumus, sed Deus culpæ affines cognoscet.

Quid Cyrillus egerit Ephesi? Quâ ratione petit Alexandriam?

XLVII. Quid interim Cyrillus, qui Ephesi custodiâ detinebatur? Explicationem concinnavit suam pro duodecim Capitulis adversus Orientales Episcopos, testatus nonnullis displicere, quod vel anathematismorum sensum verè non capiant, vel sanè quòd Nestoriano errori propugnatores sese comparent: *Quia verò*, inquit, *credibile sit, non deesse quosdam illorum commentis depravatos, qui non assequantur, quomodo aut quâ ratione anathematismi illi confecti sint, operæ pretium me facturum putavi, si singulos breviter exponerem.* Ut primùm explicatio hæc Ephesi vulgata est, qui in ea civitate morabantur Orientales, veriti, ut conjectura est, Septembri illam Legatis suis Chalcedone versantibus direxere, quod suâ Epistolâ testantur: *Direximus autem sanctitati vestræ & eam, quæ nuper facta est, interpretationem hæreticorum Capitulorum ab Alexandrino Cyrillo, impietatem suam etiam per ipsam subtilius ostendente.* Optaverat non modò, ut Legatorum unus esset, qui à Synodo ad Comitatum mittebantur, sed & eorum interventu rogaverat Imperatorem, ut accersitus coram eo, de se rationem redderet. Quo non impetrato, Alexandriam reversus, eam ingreditur *Athyr tertio*, hoc est, Octobris XXX. Redeuntem *suscepit civitas cum multa exultatione & gloria.* Fugâ ab eo repetitam esse Alexandriam, scripto prodit Acacius in sua ad Alexandrum Epistola: *Depositio Cyrilli & Memnonis fuerat confirmata, & ut prædicaretur quoque convenerat. Et sic tempus inveniens, dum custodiretur in Epheso, fugâ est usus.* Excessisse quidem prius videtur, quàm à Theodosio constitueretur, ut Episcopatum retineret. Orientales in expostulationibus quidem suis, quarum duæ ordinato jam Maximiano octavo Kal. Novembris sunt exaratæ, confirmatum Cyrillo Episcopatum non queruntur. Sed & ultimâ suâ ad Orientales Ephesi consistentes Epistolâ Legati hæc narrant: *Placuit pientissimo Regi, ut singuli ad propria redeamus, ad hoc ut & Ægyptius & Memnon Ephesius in suis locis maneant.* Quæ currente jam Novembri, ut nova, & incognita Orientalibus nunciata sunt. Cyrillus verò nondum adulto Octobri, relictâ Epheso, Alexandriam petere debuit, quam trigesimo mensis hujus ingressus est. Itaque non à vero prorsus abhorret Acacii relatio. Ubi Decretum Imperatoris innotuit Cyrillo, qui Ecclesiæ suæ reddebatur, Apologeticum ad Theodosium exaravit suum, uti ex his colligimus: *Suffecit ad opem nobis ferendam Salvatoris nostri gratia, vestræque pietatis justitia. Nam velut ex ardenti camino ereptos, placidissimis vestris nutibus servastis, ut unà cum aliis, qui per universam vestram Ægyptum sparsi sunt, sanctis Episcopis & Monachis continuè pro imperio vestro, & victoria ac stabilitate gratiarum actiones sanctissimo Christo offeramus.* Exponit autem cur Imperatori Reginisque scripserit; nempe ut officii sui munus perageret, cùm Episcopis incumbat, castam puramque fidem tueri: quidve in damnando Nestorio à se gestum fuerit.

Eph. Conc. p. 3. c. 1.

Lup. Syll. c. 28.

Lab. Conc. t. 3. 1057.

Lup. Syll. c. 41.

Lab. Conc. t. 3. 746.

Lab. Conc. t. 3. c. 14. 1057.

Maximianus quis? Constantinopolitanus Episcopus creatur. Infelix Synodi Ephesinæ exitus.

XLVIII. Dandum nunc est aliquid loci *Maximiano*, Nestorii successori. Sede Constantinopolitanâ vacante, de eligendo Episcopo coibant in lites. Multi *Philippum* Sidensem, plures *Proclum* optabant. Quorum quidem suffragia prævaluissent, nisi intercessissent aliqui vi Canonis Ecclesiastici, vetantis ne is, qui civitatis alicujus Episcopus designatus fuerat, ad aliam civitatem transferretur. Cui cùm populus fidem accommodasset, deinceps conquievit. Ab ejecto Ephesinorum sententiâ Nestorio menses quatuor penè præterierant, cùm Theodosius Legatis Ephesinis, quos Chalcedone Constantinopolim secum migrare jusserat, præcipit, ut ad Ecclesiam se conferentes Episcopum creent, qui electum *Maximianum* sacris præficiunt. Monasticam primo vitam ingressus, Presbyterorum in ordinem allectus fuerat. Ac clarum sibi sanctitatis nomen comparaverat, quòd propriis sumptibus monumenta construxisset, quibus viri religiosi post obitum inferrentur. At in sermone prorsus rudis & imperitus, vitam quietam, & à negotiis alienam optabat. Octavo Calend. Novembris die Dominicâ Pontificatum adiit. Ubi electus est, Synodicam Epiri Episcopis Epistolam dirigit, cui Juvenalis, Atticus, Flavianus, Firmus, Theodotus, Acacius, Evoptius, Daniel, Philippus Cœlestini Legatus subscripsere. Verba sunt Epistolæ: *Æquum judicavimus, simulatque sanctissimus, Deoque per omnia charissimus dilectissimus Maximianus magnæ civitatis Episcopus institutus est, has literas unà cum eo ad vos transmittere . . . Ut autem sciatis, quòd non literis tantum nostris parati, sed etiam Decretis Sanctæ Oecumenicæ Synodi Ephesi congregatæ subjecimus Synodicas literas, ut vos ex illis certiores reddamini de iis, quæ contra Schismaticos, & Nestorianos decreta sunt, & qualis item pœna illis constituta est, qui cum ipsis communicare præsumpserint.* Cyrillum quoque de sua ad Episcopatum evectione Maximianus monitum voluit Epistolâ, quâ suas ipsi molestias pro pietate exhaustas gratulatur. Cœlestino verò, cum literis Presbyterum misit atque Diaconum, qui Romam ad diem Natalis pervenere. Legationis hujus Cœlestinus meminit in sua ad Theodosium Epistola, anno proximè sequente scripta: *Religiosos filios meos, Joannem Presbyterum, & Epictetum Diaconum tantæ rei nuncios cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus: & lectis in tota Christiana plebis congregatione apud Beatissimum Petrum Apostolum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro pro vobis vota persolvimus.* Ubi Orientalium Legatis Chalcedoni versantibus Maximiani innotuit ordinatio, optassent quidem regiam urbem ingredi. Intercessit verò Maximianus, ut memoriæ prodit Acacius: Maximianus *Orientalibus in Constantinopolim non permisit intrare.* Episcopos quoque, qui ipsius communionem abnuebant, adhibitâ Principis autoritate sedibus pellebat suis. Firmus in locum Eutherii Thyanensis ex assessoribus unum ordinavit, at Constantinopolitanam sententiam executioni mandaret. At Thyanenses

Lab. Conc. t. 3. 1057.

Socr. l. 7. c. 35. 37.

Lab. Conc. t. 3. 1060.

Cœlest. Ep. 12.

Lup. Syll. c. 41.

ANNO DOM. 432.

nenses ingressum cum suis Firmum apprehensum civitate ejecerunt. Saturninus quoque Marcianopolis Episcopus, in vicem Dorothei substitutus, à Plintha Militiæ Magistro introducitur. Quem sibi dari Antistitem civitas noluit. Infelicem sanè Synodi Ephesinæ exitum, qui terrarum orbem lachrymis, Ecclesiam tumultuationibus, pectora odiis implevit. Ut & hîc Nazianzeni dicto in sua ad Procopium Epistola locus esse possit, finem Concilii lætum non fuisse, quem incrementum potius malorum, quàm depulsio exceperit.

ANNO U. C. 1185. PER. JUL. 5145. JUL. 477. DOM. 432. THEODOS. 31. & 25. VALENTIN. 7. & 8. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 15. *Indict.* 15. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 3. *April.*

COSS. *Ætius & Valerius.*

Ætius Bonifacium ex Africa revocatum vincit.

Idac. Chr.

I. PRosperâ Ætius fortunâ utebatur in debellandis hostibus imperii. Arma Franci cœperant, qui clade suâ novam victori gloriam pepererè: *Superatis per Ætium in certamine Francis, & in pace susceptis, Censorius Comes Legatus mittitur ad Suevos, suprà dicto secum Idacio redeunte.* Gloria hæc Æoi inflammatâ ambitione, Bonifacii Comitis in exitium ipsum armavit. Revocatus à Valentiniano, in urbem venit novis dignitatibus ornandus, quæ graves æmulo fuere, non sine magno Reipublicæ detrimento. Audiatur Prosper in Chronico: *Totius orbis pace & consensione mirabili Bonifacius ab Africa ad Italiam per urbem venit, acceptâ Magistri Militum dignitate, qui cùm resistentem sibi Ætium prælio superavisset, paucos post dies morbo extinctus est.* Alii tamen Bonifacium ab Ætio victum esse memorant. Sic Idacius in Chronico: *Bonifacius in æmulationem Ætii per Placidiam evocatus, in Italiam ad Palatium redit. Qui depulso Ætio, in locum ejus succedens, paucis post mensibus inito adversùs Ætium conflictu, de vulnere, quo fuerat percussus, interiit.* Id ipsum tradit Marcellinus; à quo scimus, arte potius quàm Marte Ætium vicisse: Placidiæ instinctu *ingens bellum inter Bonifacium & Ætium Patricios gestum est. Ætius longiore Bonifacii telo pridie sibimet præparato, Bonifacium congredientem vulneravit illæsus. Tertioque mense Bonifacius vulnere, quo sauciatus fuerat, emoritur, Pelagiam uxorem suam valde locupletem nulli alteri, nisi Ætio ut nuberet exhortans.* Post victoriam suam Ætius in privata se fortunâ constituerat. Quid ipsi tum contigerit, Prosperi narratione executus est: *Ætius cùm depositâ potestate in agro suo degeret, ibique cùm quidam inimicus ejus repentino incursu opprimere tentasset, profugus ad urbem, atque illinc ad Dalmatiam, deinde Pannonias ad Hunnos pervenit. Quorum amicitiâ auxilioque usus, pacem Principum, & jus interpellatæ potestatis obtinuit.*

De rebus Nestorii: Cœlestini Epistolæ quatuor.

II. Commemoratis imperii rebus, quæ Ecclesiam spectant, nunc referamus. Ut Cœlestino innotuit, Maximianum ad Episcopatum Constantinopolitanum, die octavo Calend. Novembris, Basso & Antiocho Coss. evectum esse, lætitiâ repletus est, cujus signa haud obscura dedit in sua ad *Maximianum* Epistola, scripta Idibus Martiis. Maximianus de suâ electione Cœlestinum certum fecerat, missis Joanne Presbytero Epictetoque Diacono, qui ad diem, quo Christi Nativitas celebrabatur, Romam anno superiore pervenerant. Quos cum gaudio susceptos, cum *majore gratulatione* Cœlestinus remisit. Maximianum porrò hortatur inhærere veritati, magnis exemplis, quæ imitaretur, propositis: *Sequere priorum, à quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatissimi Joannis in prædicando scientiam, sancti Attici in repugnandis hæresibus vigilantiam, decessoris tui Sisinnii, cujus te successorem credimus, simplicem puritatem. Compresso olim per totum orbem Cœlestiano errore, à tua vigilantia resistatur, ut quicunque hujus dogmatis sunt sequaces, ab omni societate hominum repellantur.* Imperatori quoque ob profligatos in Ephesina Synodo errores gratulatus est Cœlestinus Epistolâ, decimo quinto Martii scriptâ: *Illata quidem fidei bella sunt, & Regis æterni sacrilegis verborum jaculis nativitas appetita. Sed vos Christo Deo nostro autore regnantes, hostes impios fidei vestræ virtute vicistis, cœlestem revocantes triumphum, per quod religioso munimen in perpetuum præstetis imperio ... Elias etiam Propheta falsa prophetantes non fuit contentus refellere, sed etiam in eos voluit vindicare, ut eos persequendo perderet, quos in perditionem viti sui populi pervideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falsa prophetantibus restitit, tu falsa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas persecutus est, tu de Christo Deo nostro prædicantes impia abigis Sacerdotes.* Temperare quoque Cœlestinus non potuit, quin de Maximiani electione quædam Imperatori subjiceret: *Debitum est fratris mei Maximiani Episcopi gloria, ut aliquem illi prælatum fuisse in hoc quod sustinuit, civitas pœniteret, & nunc electo eodem illi se integritatem fidei debere sentires.* Quippe lis & disceptatio fuerat de Episcopatu Constantinopolitano. Porro Asiæ possessionum, à *Proba* illustri fœmina pauperibus Monasteriisque alendis relictarum, reditus non ut par erat dispensabantur. Rogat igitur Imperatorem, ut *tam Ecclesiæ, quam suis Dominis sit tuta possessio.* Sed & Constantinopolitanæ Ecclesiæ literas Cœlestinus dedit, cui Nestorii abdicationem gratulatur, quem cum Juda componit: *Deliberare difficile est inter desertorem nativitatis & mortis autorem. Facti sui videlicet vacuum statim Judam pœnituit, prævenit ultimum oris supplicium proditoris. Ille statim laqueum, peccatum suum confessus elegit. Hic impietatis pertinaciâ gloriatur.* Testatur etiam de Constantinopolitana Ecclesia se sollicitum fuisse: *Quæ nos de vobis in bello intestino positis, cura atque sollicitudo tunc habuit.* Cyrillum quoque Alexandrinum plurimùm laudat, *qui nixus est labentem revocare collegam.* Subjungit magnum Sedis Apostolicæ in Nestorio curando studium: Cui, inquit, *cum ferro obtusimus fomentum,* ille verò *mortem desesperatus optavit.* Perstringit & Cœlestianos, qui Nestorio faverant: *Adsuetum inter alios, nec deseruerunt eum Cœlestiani iniquitatis operarii.* In ea tamen Epistola erroris aliquid Cœlestino incidisse videtur, existimanti Nestorium lue Pelagianâ affectum fuisse: *Habuit ergo,* inquit, *secum sui magistros exilii, habuit hujusce rei perfectos tyro Doctores, nam separare difficile est, quos scelera junxerant, quia majore ligantur glutino fœdera vitiorum.* Atqui Nestorius à Pelagii sententia alienus fuit, ut suo loco demonstratum est. Quin etiam ipse Cœlestinus Nestorio scripsit: *Legimus, quòd de originis vitio rectè sentias, quòdque naturam ipsam culpa obstrictam non neges.* Credulum se Cyrillo & Ephe-

Cœlest. Ep. 13.

Anno Dom. 432.

finis Cœlestinus præbuit, qui Nestorium Pelagianismi accusabant, ut infamatum redderent. Denique Maximianum commendat Episcopum. Eodem quoque die encyclicam Ephesinæ Synodi Patribus Epistolam direxit, quâ fidem ipsorum laudat. Unâ eâdemque relatione per Joannem Presbyterum, & Epictetum Diaconum *dejectionem justam, & exaltationem* se didicisse *justiorem* monet. Addit, se scripsisse Imperatori, ut longius Nestorius pellatur: *Didicimus namque hunc Antiochiam revertisse, atque sibi illic, unde venerat, vivendi præstitam facultatem. Innocentium exitium est, illud exilium.* De Episcopis qui Nestorio faverant, hæc censet: *Habent si resipiscunt, copiam revertendi, quod his solis non permittitur, quos propriè cum autoribus hæreseos omnium fratrum constat subscriptione damnatos.* De Joanne verò Antiocheno subjicit: *Antiochenum verò, si habet spem correctionis, Episcopum à vestra fraternitate volumus conveniri, ut nisi quæ sentimus senserit, novellam blasphemiam eodem exemplo, scripta suâ professione condemnans, intelligat de se quoque Ecclesiam, quod fides nostra respectum imperat, ordinare.* Cœlestini quatuor illæ Epistolæ eâdem die, *Idibus* scilicet *Martii* sunt consignatæ, Legatisque Constantinopolitanis Joanni Epictetoque datæ, *Ut*, inquit, *quos diebus Dominicæ Nativitatis accepimus, resurrectionis Dominicæ tempore redderemus.*

Cœlest. Ep. 11.

Cœlestini obitus.

III. Non multò post missos in Orientem Epistolas Cœlestinus pro mortali conditione vitæ immortalitatem consequitur Aprili mense. De die dubitationis aliquid est, quem *sexto* nonnulli, alii autem *nono* affixere. Sedit annos octo, menses sex, dies circiter viginti sex. Veritatis tutelarium egit, utpote qui & Nestorio, & Pelagianis totis viribus obstitit. De Cœlestino hæc habet Gennadius: *Cœlestinus urbis Romæ Episcopus Decretum Synodi adversus suprà dictum Nestorium habitum, volumine describens, ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmans duabus in Christo manentibus perfectè naturis, unam Filii Dei credendam esse personam. Huic enim sententiæ suprà scriptus Nestorius ostensus est esse contrarius.* Inter ipsius constituta illud in Pontificali legitur, *Ut* CL. *Psalmi David ante sacrificium psallerentur antiphonatim, quod antè non fiebat, nisi tantùm recitabantur Epistola Pauli Apostoli, & S. Evangelium, & sic Missæ fiebant.* Dedicasse dicitur & *Basilicam Juliæ, in qua obtulit post ignem reticum, patinam argenteam pensantem libras* XV. *scyphos argenteos duos pensantes libras decem, candelabra argentea duo pensantia singula libras* XXX.

Sixtus creatur Pontifex. Quis? Pelagianismi accusatus.

IV. Cœlestino Sixtus succedit tertius, natione Romanus, ex patre *Xisto*. Sedit Sixtus, referente Prospero, annos octo, dies XIX. Tamdiu tamen Episcopatum non retinuit, si v. Cal. Aprilis vitâ abiit, anno Dom. CCCCXL. Valentiniano Aug. v. & Anatolio Coss. Martii XXVIII. Sixti memoria recolitur in Martyrologiis, unde colligitur, eo die naturæ satisfecisse, quæ conclusio tamen non satis firma. Probabile est, labente octavo Pontificatus anno mortem invenisse. Missâ morosâ hâc disceptatione, de Sixti persona disquisitionem instituere præstat. Dum solâ Presbyteri dignitate florebat, Pelagio Cœlestinoque amicum se præbuit. Quâ conjunctione animorum erroris quoque conspiratione Pelagianis se sociasse creditum. Qui rumor est ad Africam usque diffusus. Hâc famâ impulsus Augustinus, ultrò ad Sixtum scripsit: *Quod enim*

Aug. Ep. 105.

fatendum est charitati tuæ, tristes eramus nimis, cùm fama jactaret, inimicis gratiæ Christi te favere. Sed ut hæc tristitia de cordibus nostris tergeretur, primò te priorem anathema eis in populo pronuntiasse, eadem fama non tacuit. Deinde cum literis Apostolicæ Sedis, de illorum damnatione ad Africam missis, tuæ quoque literæ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breves erant, tuum tamen vigorem adversus eorum errorem satis indicabant. Sic erroris maculam eluit. Quam & suspicionem ut magis à se removeret, longioribus se literis purgatum voluit, quarum & Augustinus meminit: *Si*, inquit, *brevissimam Epistolam tuam de hac ipsa re ad beatissimum senem Aurelium per Leonem Acoluthum direxisti, exultanti alacritate descripsimus, & quibus poteramus, magno studio legebamus, ubi nobis exposuisti, quid de illo nobis perniciosissimo dogmate, vel quid contrà de gratia Dei, quam pusillis magnisque largitur, cui est illud inimicissimum, sentias: quanta nos putas ista tua prolixiora scripta vel exultatione legisse, vel curâ ut legantur, quibus valuimus, aliis obtulisse, atque adhuc quibus valemus offerre? Quid enim gratius legi, vel audiri potest, quàm gratiæ Dei tam pura defensio adversus inimicos ejus in ore ejus, qui eorumdem inimicorum magni momenti patronus antè jactabatur?* Displicet ergo nobis Sixti famam à *Garnerio* læsam fuisse, qui virum & laudabilem, & laudatum, gratiæque Christi defensorem acerrimum Pelagianis inscrit, è quorum errore monitis Augustini evulsus est. Quam vanissimis sanè conjecturis *Sixto* calumniam Garnerius imposuit. Lupos quidem pellibus ovinis indutos gestavit in sinu. Suspiciosus non fuit, cùm veteratores ad dissimulationem compositi erroris se affines esse negarent. Ut Diospolitanos atque Zozimum, sic & Sixtum decepere. Fallentium hic error fuit, falsi non fuit, qui candidâ mente præditus, perfidos ex suis moribus æstimavit. Quæ quidem absque labe Pelagianismi ulla laudabiliter etiam facere potuit. Ordinationi Sixti Hermogenes Rhinocurorum, & Lampetius Cassii Episcopus, quos Cyrillus Cœlestino miserat, interfuere. Neque desiderabantur Orientis Presbyteri. Tantis spectatoribus claruit Sixtinæ consecrationis ceremonia, ut ordinatus in hæc verba erumperet: *Cunctos habuit fratres præsentes ordinatio nostra.*

Aug. Ep. 104.

V. Inter Sixti literas, quas Pontificatum adeptus scripsit, extat Epistola omnibus Orientalibus Episcopis, quibus gratias egit, quod ab ipsis sua in persecutione visitatus sit. Quid verò molestiæ passus sit, narratur in Epistola: *Scitote, me criminari à quodam Basso, & injustè persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus, nostrâ autoritate Synodum congregari jussit, & facto Concilio, cum magna examinatione satisfaciens omnibus, licet evadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgavi, me scilicet à suspicione & æmulatione liberans. . . . Condemnatus est autem memoratus Bassus à jam dicta Synodo, ita tamen, ut in ultima die viaticum ei non denegetur, propter humanitatem pietatis Ecclesiæ. Valentinianus quoque antè dictus Imperator scripto eum condemnavit, cum Augusta matre Placidia, & omnia prædia facultatum ejus, futuris de talibus dans hominibus formam satisfaciendi, Ecclesiæ Catholicæ sociavit. Sæpè dictus ergo Bassus nutu divino non multò post moritur. Cujus corpus, licet dignum non esset sepultura, propter misericordiam tamen sepelivi id in cubiculo parentum. Data Kal. Aprilis*

Epistola Sixti ad Orientales de sui purgatione subdita est.

Sixt. Ep. 3.

ANNO DOM. 432.

Aprilis Valentiniane & Fleriano viris clariss. Coss. Frontem perfricuisse oportet ille, qui Epistolam furfuris hujus Sixto viro & erudito, & celebri vindicavit, adeò perabsurda est. Hasne phrases, hos Barbarismos Sixtus adhibuisset? Ex quanam officina prodiit ille *Valentiniam & Fleriam* Consulatus, qui nusquam gentium in Fastis reperitur? Sed & Epistola Pontificali posterior est, utpote ex eo fabricata, cujusve verba ipsa usurpat, *cum magna examinatione*. Quæ vox sanè Sixtina non est: *Facto conventu cum magna examinatione judicio Synodico purgatus à LVI. Episcopis, & condemnatus Bassus.* Hæc Pontificale. Denique Synodus post annum primum & menses octo Sixtini Pontificatus ad damnandum Bassum celebrata, subdititia prorsus esse videtur, ut anno sequente declarabitur.

Sixtus hortatur Cyrillum, ut Orientales recipiat.

VI. Ut in Episcopali Cathedra Sixtus est collocatus, plurimam exercendæ prudentiæ materiam habuit. Cyrillus ad Cœlestinum duos miserat Episcopos, *Hermogenem* atque *Lampetium*, qui sibi Joannem excommunicanti, vicissimque à Joanne damnato opem ferrent. Jam Sixto locum Cœlestinus dederat, cùm Legati Alexandrini in urbem pervenere. Eos benignè Sixtus excepit, cujus & ordinationi interfuere. Quæ de Nestorii damnatione Patres Ephesini sanxerant, suffragio Sixtus suo corroboravit. De Joanne verò Orientalibusque statuit, eos recipiendos esse, eâ lege atque omine, ut stabilitam ab Ephesino Concilio fidem amplecterentur. Id ex ipsius ad Cyrillum literis à clarissimo Baluzio editis liquet, ex quibus hæc fœneramus: *Per sanctos Consacerdotes nostros, Hermogenem & Lampetium adsistentes nostræ ordinationi, has literas visum est mittere ad religionem tuam, quales utique ad S. Synodum misimus de sectatoribus Nestorii. Fateor igitur, valde lætati sumus, quia contigit nobis per unam & eandem opportunitatem, quæ fidei sunt, quæque ad nos ipsos pertinent, communicare. Cunctos quippe habuit fratres præsentes ordinatio nostra. Cui enim visum non adesse, quando Oriens per suos Presbyteros aderat, & spectarunt unum omnium cor, & unam in cunctis animam agnoverunt, consonamque divinæ multitudinis vocem? Sic Rom. Ecclesia unum suffragium servavit in constitutione fidei præconis, ut in ipso fidei præconio unam semper sententiam servavit. Quoniam ergo sufficit per pauca significatam esse ordinationem meam, loquendum superest nobis de iis, quæ sanctus frater noster Cyrillus immemor propriæ contumeliæ & laborum postulat.* Quid verò flagitarit, hic indicatur: *Confestim autem in naufragio laborantibus petit aperiri portum, illius solius contentus morte, qui visus esse in imperitia Doctor, vindicavit sibi Dominicæ religionis gubernacula, sed persistere in sede non potuit, docere nesciens. Solus ergo sit naufragus is, quem in tanta caligine propriorum documentorum nihil cernentem impietatis fluctus allisit scopulo depositionis. Habuit equidem cunctos una tempestas, verùm immersæ qui ista excogitavit, sanari vult cæteros.* Encyclica ea fuit Epistola. Privatim & Cyrillo Sixtus rescripsit, testatus se lætatum esse Hermogenis & Lampetii præsentiâ, quos multis & laudibus cumulat. Quorum etiam ad vota Episcopis compluribus, *suggerente Archidiacono Themisone*, literas se dedisse significat. De Joanne verò Antiocheno & Orientalibus id sibi placere dicit: *De Antiocheno autem, & reliquis, qui cum eo sectatores Nestorii fieri voluerunt, & de cunctis verò, qui contra Ecclesiasticam disciplinam Ecclesias regunt, accipientes, hoc definimus custodiendum, ut si resipuerint, & cum duce suo rejecerint omnia, quæcunque S. Synodus nobis confirmantibus rejecit, redeant in Sacerdotum consessum. Sicut enim persistentes prioribus non potuerunt in nostra esse communione, sic volumus eos propter unitatem ac pacem Ecclesiarum satisfacientes, ut diximus, suscipi: ipsi verò in seipsos inveniuntur æquam sententiam protulisse, si extra manentes ostenderint secum dejecte & expulsæ, tantæ impietatis socios atque participes.* Has Cotelerius Epistolas Græcè, Latinèque edidit, Ecclesiæ Græcæ Monumentorum T. 1.

Baluz. Collec. Conc. t. 1. 659.

Baluz. Coll. Syn. t. 1. 658.

Capreoli de Deipara ad Vitalem & Constantium Epistola.

VII. Sub hæc forte tempora *Vitalis* & *Constantius* Hispani, qui sibi *peccatorum* nomen imposuere, Carthaginensem percontantur Capreolum, dicendumne foret, *Deum natum esse?* Epistolam *Numiniano* suam ferendam dedere. Ex qua pauca hæc observentur: *Quæ prima vota sunt humilitatis nostræ, plurimum salutamus, sanctam perfectamque & venerabilem beatitudinem tuam, & sanum atque incolumem semper Deo propitio audire desideramus. Quia etsi in longinquo positi sumus, à Sancto Apostolatu vestro mari terminante, sed in præsentia vestri sumus semper in orationibus sanctitatis vestræ, Domine Pater.* Epistolæ autem subscriptio hæc est: *Incolumem venerabilitatem tuam nobis Dominus noster Jesus longiorem conservet, Domine sancte, ac venerabilis Papa.* Quantum exultasset Baronius, atque triumphasset, si humillimo eo scripto Pontificem Romanum adiissent. Atqui non à Sixto III. quid de præcipuorum fidei articulorum uno credendum sit, exquirunt, sed à Carthaginensi Episcopo. Pietati Vitalis & Constantii gratulatus Capreolus, per Numinianum rescribit: *Adverti Nestorianam hæresim, novam insandamque perniciem, sicut quibusdam locis jam cœperat pullulare, apud vos quoque velle zizania sua semina in peritorum corda jacere.* Multis verò Scripturæ testimoniis ostendit, *Dei Filium, Deum verum, & hominem verum, unius prorsus atque inseparabilis esse personæ.*

B. M. P. t. 7. p. 5.

Pseudo-Moses Cretensis Judæos decipit.

VIII. Nunc Ecclesiæ Orientalis actus exequamur. Quas Judæis fraudes impostor cogitaverat, illæ animarum multarum in salutem cessere. Rem sanè memorandam Socrates scripto complectitur. Complures ex Judæis, qui in Creta erant, Christianam fidem amplexi sunt ob hujusmodi casum. Veterator quidam Judæus Mosem sese finxit, seque missum è Cœlo, ut Judæos Cretam incolentes susciperet, eosque per mare deduceret. Se enim esse ajebat, qui olim Israëlitas per Mare Rubrum ducens servasset. Totam igitur Insulam, & singulas ejus urbes onius anni spatio peragravit. Judæos ut supellectilem prædiaque desererent omnia hortabatur, per siccum mare in Cananæam regionem à se deducendos. Quâ spe lactati, quæ possidebant ea capiendi licentiam cuivis obvio concedebant. Postquam dies ab impostore Judæo designatus illuxit, ipse quidem præire cœpit, sequebantur autem universi, cum uxoribus & parvulis. Quos in promontorium imminens mari deductos, ex eo se præcipites dare jussit. Id fecere primi, qui protinùs periere, partim scopulis illisi, partim aquis submersi. Ac multò plures periissent, nisi piscatores & negotiatores Christiani adfuissent, qui nonnullos penè suffocatos servaverunt, reliquos verò ne se in mare dejicerent prohibuere. Cognitâ fraude impostorem Judæi perditum voluere, sed eorum ex oculis evanuerat. Hanc

ob calamitatem ex Cretensibus Judæis complurea, relicto patrio cultu, ad Christi fidem se contulere.

Socr. l. 7. c. 38.

Synodus Antiochena Cyrillum abdicat. Synodi Epistola.

IX. Orientalium in Syriam reditu, inimicitiarum incendia vires non posuerant. Ac primùm ubi Tarsum ingrediuntur, Cyrillo Alexandrino, Memnoni, Juvenali Hierosolymitano, Flaviano Philippensi, Firmo Cæsareæ, Theodoto Ancyrano, Acacio Melitinensi, Evoptio Ptolemaidis munus suum abdicarunt. Deinde ut Antiochiam redit Joannes, Synodum cogit, de qua in Socrate mentio est: *Joannes Antiochiam reversus, convocatis plurimis Episcopis, Cyrillo qui jam Alexandriam redierat, Episcopatum abrogavit.* Eadem penè Liberatus habet, c. 6. *Joannes cum suis Antiochiam profectus est, ubi colligens plurimos Episcopos, damnavit iterum Cyrillum, cùm jam esset Alexandriæ.* Extat in Lupi Sylloge Epistola hujus Synodi, barbarè quidem in Latinum transfusa, ita tamen, ut horridus ille stylus nil officiat veritati. Sic ergo Imperatori scribit Synodus: *Quia omnes Orientalis Diœcesis Episcopi, & Clerici, & Populi rectis sunt salvi dogmatibus, & perseverant in fide, quæ à beatis Patribus exposita est in Nicæa congregatis. Et eligunt potius omnibus privari corporis membris, quam vel unam cocta illius confessionis syllabam prodere. Propter quod & Cyrilli capitula, tanquam valde contraria, & sanctorum Apostolorum doctrinæ, & sanctorum Evangeliorum prædicationi, & expositioni fidei, quæ in Nicæa facta est, execramur universi. Et amicam Deo vestram quæsumus summitatem, in nulla Ecclesiarum, quæ sunt sub Cælo, permittere dogma illud impium prædicari. Sed ut nefas & blasphemiam, ab universo mundo fugari præcipere.* Nec sibi defuit Theodoritus erroris infamatus, quòd Nestorio amico suo patronum se constituisset. Quam ergo amplectebatur fidem, Constantinopolitanis exponit: *Credimus unam esse Patris & Filii, & Spiritus S. Divinitatem, unam dominationem, unum regnum & potestatem. De dispensatione verò credere convenit, quia unigenitus Dei Filius, Deus Verbum, qui ante secula est, propter nostram salutem incarnatus est.* Unum quoque Christum, unum Dominum, unum Filium unigenitum prædicat.

Socr. l. 7. c. 34.

Imp. Syll. c. 39.

Lup. Syll. c. 40.

Theodoritus adversus Synodum Ephes. & Cyrillum quinque libros condit.

X. Adeò malè & in Cyrillum, & in Concilium Ephesinum animabatur Theodoritus, ut temperare non potuerit, quin in utrumque scriberet. Vulgatis quinque libris de Verbi Incarnatione, qui temporis injuriâ periere. Extant adhùc fragmenta Operis hujus in Mario Mercatore, qui miris modis illud infamat: *Epistola,* inquit, *aliquot Theodoriti Episcopi Cyri cum exceptis ex libris quinque, quos adversus B. Cyrillum Alexandrinæ civitatis Antistitem, sanctumque Concilium Ephesinum, à quo Nestorius damnatus est, Diabolo instigante conscripsit.* Ex Præfatione verò librorum Marius Mercator primum hoc excerptum suppeditat: *Priusquam Conventus apud Ephesum celebraretur, duodecim Capitulis strictam apertèque restitimus, ut præsens horum fieret intellectus etiam rudiorum & rationis expertium. Quia verò se manifestum, qui ista protulit, in Concilio declaravit, & plures eorum qui convenerant, imperiti potius, nec ullâ dogmatis imbuti notitiâ pia hæc arbitrati sunt, operæ pretium visum est, iterum contrà niti, sermonemque distendere, & succisam blasphemiam multipliciter confutare, ut ignorantibus evidentius appraheamus, quemadmodum Evangeliis declarentur adversa, quæ nunc ab istis maximè proferuntur.* Eam Theodoritus sibi persuasionem induerat, Cyrillum Apollinaristis militasse. Totis itaque nervis & viribus *permixtionem* Christi naturarum, atque *confusionem* impugnat. Quam infixam animo persuasionem ad obitum usque retinuit. In Epistola quidem sua ad Himerium Nicomediensem anno CCCCXXXIII. directa, Cyrilli literas Ægypto scriptas, Orthodoxas esse fatetur, Capitulis verò prorsus contrarias fuisse contendit: *Intentionem nostram certam tuæ facimus sanctitati, quod lectis ex Ægypto literis destinatis, & apud nos sæpè discussis, invenimus eas doctrinæ quidem congruentis Ecclesiæ, duodecim verò Capitulis contrarias esse probavimus.* Neque eò unquam Theodoritus adduci potuit, ut de Cyrillo benè existimaret, licet altum eorde odium premeret. Quæ à Theodorito in Cyrillum, & Synodum Ephesinam scripta sunt, quinta Synodus Oecumenicæ Justiniano imperante celebrata damnavit, c. 13. *Si quis defendit impia Theodoriti scripta, quæ contra rectam fidem, & contra primam Ephesinam Sanctam Synodum, & Sanctum Cyrillum, & XII. ejus Capitula exposuit, anathema sit.* Sic Ecclesia in partes miserè distrahebatur.

Marius Merc. Garn. 2. 267.

Marius Merc. Garn. 2. 275.

Orientalium Ægyptiorumque dissidia: res Rabbulæ.

XI. Quanta dissidentibus vis discordiæ fuerit, exemplis percipi potest. *Rabbulas* Edessæ Episcopus Cyrilli in partes descenderat. Eòque processit, ut Joannis in fautores persecutionem moveret. Theodorum Mopsuestenum, qui Andreæ Samosatensi beatus magnæque gloriæ Magister audiebat, anathematibus palam in Ecclesiæ obrueret, multisque conviciis oneraret, diris etiam, qui ipsius scripta legebant, aut ea ignibus inferre nollent devoveret, nec magis Orientalium, qui Cyrillo infensi erant, libris parceret. Accusabatur etiam, Christum, qui unius naturæ esset, prædicare. Quæ cùm Andreæ Samosatensi venissent in notitiam, quid agendum, Alexandrum sciscitatur Hieropolitanum. Quærebant enim, qui à *Rabbula* vim patiebantur, an non liceret ab eo divelli. Quæ à *Rabbula* gerebantur, ut Joanni Antiocheno innotuere, ad Osrhoënæ Episcopos literas dirigit, quibus illos monet, à *Rabbula* multa Apostolicæ fidei contraria perpetrari, quæ si vera sint, quid facto opus esset præcipit: *Immunes, inquit, vos ab ejus communione servetis, donec eum evocantes ad nos, & integrè discutientes, quæ ad eum pertinent, aut ignoscamus satisfacienti, aut convictum subdamus satisfactionibus regulæ.* Certum quoque Orientalibus erat, Maximiani, qui Nestorio suffectus erat, nomen Ecclesiæ tabulis non inscribere: Helladio Tarsensi à Maximiano Synodica missa erat, ut Dypttichis insereretur, quod constantissimè recusavit Helladius. Quamobrem multis à Joanne Antiocheno laudibus afficitur. Ut verò rumor increbuit, pellendum suâ sede Helladium, quòd Maximianum non suscepisset, Clèro populoque Tarsensi scribit Joannes, ut eorum fortitudinem aleret: *Si Confessionis est tempus, quæso ut fidem, quæ sola omnibus præferamus. . . Decet enim, & amicum Deo esse, ut omnis, qui apud vos perstet in ordine suo, & ætate, ostendere fortitudinem pro pietate religionis ad Deum & Sacerdote sancto, & pro civitate, quæ & magnumque dixerim quoque Paulum protulit. Illum, quem nullum periculum à Christi charitate sejunxit.* Neque minor violentia parti adversæ gliscebat, ut Theodoriti ad Alexandrum Epistolâ didicimus: *Firmus* Cæsareæ Cappadociæ Præsul in

Lup. Syll. c. 437.

Lup. Syll. c. 49.

Anno Dom. 432.

civitate Thyanensi quendam ex *assessoribus* suis in locum Eutherii consecravit Episcopum. Comes verò *Longeas* Isauros misit, qui Eutherio venirent in subsidium. Ut Firmi fautores Thyanensem urbem ingressi sunt, clausis portis, omnes cum & illo ipso, quem Firmus ordinarat, à civibus detinentur. Ille verò, qui in Episcopum creatus fuerat, negat se acquievisse ordinationi, indutâque subinde chlamyde, spectatum ludos ad theatrum se confert. Quo facto, se Episcopatum ejurare profitebatur. Ipsius autem comites fugâ Nazianzum petierunt. Neque mitiores Dorotheo Marcianopolitano homines incidere, cujus in locum *Saturninus* substituitur, quem Plintha Militum Magister Marcianopolitanis per vim imponere voluit. Qui Præsuli suo omnia postponentes, *intra intra sancta Ecclesiæ septa Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus semetipsos armantes, machinamenta adversariorum omnia, & Saturnini artes telam aranearum ostenderunt.* Mori satius sibi fore putabant, quàm Episcopum suscipere, qui unam duntaxat in Christo naturam agnoscere existimabatur. Hanc Marcianopolitanorum audaciam Constantinopolitanis Dorotheus per Martinum Presbyterum significavit.

Lup. Syll. c. 45. 46.

Theodosius ad Joannem Constantinopolitanum de pace dirigit.

XII. Cùm eo loci res essent, non sine causa Ecclesiarum Episcoporumque conglutinatio prorsus divelli videbatur. Id veritus Theodosius Maximiani Constantinopolitani, aliorumque Episcoporum consilio usus, Joannem, Cyrillumque Nicomediam venire jubet, negatâ discedendi facultate, nisi prius ad concordiam, simultate abdicatâ adducerentur. Obeundæ legationi *Aristolaus* Tribunus & Notarius deligitur. Verba sunt Imperatoris ad Joannem: *Prædicti Episcopi responderunt, Si Nestorii depositioni subscriberes, illiusque doctrinam anathematizares, fore ut omnis altercationis materia mox è medio tolleretur. Cyrillusque sanctissimus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, cum suis, tum Cælestinus quoque nobilissimæ civitatis Romanæ Episcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot ubique sunt Orthodoxæ fidei Sacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent.* Joanni verò mandat, ut se apud Nicomediam conveniat. Præcepti verba sunt ex Baluziana editione: *Festina itaque venire cum multa celeritate ad Nicomediam civitatem, nullum penitùs Episcoporum tecum deducens, nisi paucos Clericos tua ministrantium sanctitati & citra omnem dilationem festina, sciens quoniam & Cyrillum sanctissimum Episcopum, similiter illuc compelli, & concurrere eodem apparatu, sacris nostris præcipimus jussionibus, hoc declarantes, non aliter eum ad nos venturum, antequam convenientes inter vos ipsos, & alternas inimicitias deponentes, ad confirmandam pacem per propriam unanimitatem, studio omnium concordare possitis.* Quæ verba perperàm Liberatus intellexit, c. 8. *Missus est*, inquit, *Aristolaus, sacram Principis deferens Joanni & Cyrillo, in qua comminatus est utrisque Nicomediam exilium, nisi pacem haberent ad invicem.* Ut rumor legationis hujus Joannis tetigit aures, in mentem sibi induxit, ad regiam urbem sese vocari. Extemplò igitur scribit Alexandro Hierapolitano. Qui se vocet Constantinopolim, Aristolaum *jam in januis esse*: debilitate ita corpus affici suum, ut prorsus itineri suscipiendo sit impar, post Collectam, quæ Cyri fieri solebat, rogat ipsum, cum Theodorito, aliisque quotquot reperire posset Episcopis, ut sine mora adventaret.

Eph. Conc. 3. p. c. 24.

Cyrilli Capitula speciem errori aliquam obtendere: qui verò autoritate pollent, illorum proponere damnationem, *qui dicunt duas naturas.* Elias Presbyter Epistolæ hujus latorem egit. Hæc nos Lupi Sylloge monuit, c. 50. p. 121. Errabat tamen Joannes in cogitando, se in regiam urbem accersiri, qui jubebatur quantocius Nicomediam migrare. Acacio quoque Berœensi Theodosius Epistolam direxit, quâ monet cùm nil antiquius habeat, quàm ut recta fides sarta, tectaque maneat atque augeatur: id ipsi incumbere, ut reverendissimum Joannem Antiochenorum Episcopum hortetur, neque contendere, neque inhærere errori: *Decet enim*, inquit, *ut in hac senectute, & hoc certamen tua religiositas exequatur.* Hæc Lupi Sylloge, c. 51. in qua Theodosii ad Acacium Epistola non minimum ab ea discrepat, quam suis in Annalibus Baronius exhibet, cujus ultima verba hæc sunt: *Vosque probatos Romanæ religionis Sacerdotes manifesto argumento declarate.* Quibus qui late splendeat, Pontificique Romano sit honorificus pannum Baronius hunc assuit: *Vox illa Romanæ religionis, propria est Orthodoxorum. Nam non communicare Romanæ Ecclesiæ, istud ipsum erat constituere quempiam Hæreticum.* Quam ex MS. Cassinensis Bibliothecæ Codice *Lupus* Theodosii ad Acacium exhibet Epistolam, ea nihil habet, de *probatis Romanæ religionis Sacerdotibus*; neque etiam habere potest, cùm non *ad Episcopos & Anachoretas*, quod Baronius contendit, sed ad unum Acacium dirigatur. Simeoni quoque Stylitæ per Aristolaum Imperator scripsit, sperare se, quòd viri pietate abundantis precibus dissidia arte dæmonum excitata, brevi extingui possint: *Nam si Joannes piissimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus Nestorii, qui hasce controversias principio excitavit, depositioni subscripserit, fidemque fecerit, se novo dogmati in posterum non consensurum, neque anteà consensisse unquam, divulsorum membrorum conglutinatio denuò subsequetur.*

Bar. An. 432. n. 47. 48.

Error Baronii.

XIII. Cognitâ Imperatoris voluntate, Joannes cum suis ad ineundam cum Cyrillo concordiam se comparavit. Impetratâque ab Aristolao facultate, Concilium Antiochiæ cogit, de quo mentio est, in Alexandri ad Andream Samosatenorum Epistola: *Meminit sanctitas tua, quales Epistolas olim sanctissimi Episcopi destinavimus, ab Antiocheno persuasi, quando adveniente mirandissimo Aristolao, ejus literis convocati convenimus, & euntes ad Antiochiam Concilium fecimus, & multa millia pertractantes deliberavimus, ut propter Ecclesiarum perturbationem, mollemque quandam propositionem, & habentem vel modicum pietatis vestigium proponeremus Ægyptio.* Barbaram sanè versionem, quâ tamen de gestis hujus Synodi monemur. Hæc ubi decreta sunt, paci constituendæ Joannes Antiochenus, Alexander Hierapolitanus, Macarius Laodicensis, Andreas Samosatenus, Theodoritus Cyriensis, Acacio Berœensi injungunt, ea proponere Aristolao, quæ Cyrillo significaret, se in fide Nicæna permanere, quæ additamento non indigeat. Cujus mentem optimè reddidit explicuitque venerandus ille Confessor & Episcopus Athanasius in sua ad Epictetum Corinthium Epistola. Quâ constitutione Cyrilli Capitula rejiciebantur. Verissimam tamen hanc Andreas conjecturam fecit, etsi torquerentur in eos anathemata, qui & purum putum hominem Christum dicunt, & in duos Filios unum dividunt, quòd prætereà Cy-

Nova Synodus Antiochena post missum Aristolaum.

Lup. Syll. c. 58.

Lup. Syll. c. 53.

Lup. Syll. c. 62.

rillus ab Orientalibus requisitum iret, ut suam abdicationi Nestorii assensionem adjungerent: *Arbitror*, inquit Theodoritus, *quòd & subscriptionem modis omnibus exigat depositionis: aliqui verò & hoc forsitan facient. Et arbitror etiam Cyrillum, etsi omnes minimè subscribamus, illorum fore subscriptione contentum.* Neque falsus est Andreas animi. Accepto Antiochenæ Synodi Decreto, Aristolaus pacis cupidus, subinde tendit in Ægyptum: conventoque apud Alexandriam Cyrillo, nihil non movit, ut æstuantia irâ mentes ad concordiam adduceret, quod testatur ipse Cyrillus in sua ad Acacium Epistola: *Intolerabiliter dolentes propter illa, quæ contra me gesta sunt ab Orientalibus, tam ex Clero Alexandriæ, quàm cunctos Ægyptiacæ Diœcesis Episcopos religiosissimos, sic mitigavit Dominus meus admirandissimus Tribunus Aristolaus, ut mihi etiam levissimam pacis faciendæ redderet viam, & omnes venirent in hujusmodi voluntatem.* Oblatas tamen pacis conditiones prorsus respuit, quæ sibi dedecori forent, pietatique detrimento: *Absonum extra modum*, inquit, *si nos quæ pro rectâ fide scripsimus, quoniam nostra sunt, abnegemus, imò potius accusemus piam fidem. Ergo si se illa contra Nestorium rectè non habent, sive quæ contra perversa ejus dogmata scripta sunt, sine causa depositus est. Imò magis & ille quidem forsitan rectè sapit.* Queritur etiam, Sanctam Oecumenicamque Synodum Ephesinam gravissimâ ob Orientalibus injuriâ offectam esse: qui & immiti dexterâ, & in se, & in Memnonem Ephesinum gladium strinxere. Denique urget, placere Imperatori, omnes consentiant & abdicationi Nestorii & errorum damnationi. Ut verò omnem à se hæreseos suspicionem Cyrillus removeret, hæc subjungit:

Lup. Syll. c. 56.

Non illa, quæ sunt Apollinarii, sapui unquam, nec ea, quæ alterius sunt Hæretici. Neque enim inanimatum dico Christi corpus. Confiteor verò, quòd animatum sit animâ rationali. Et neque confusionem vel confermentationem, vel refusionem factam confirmo. Unum verò eundem Christum & Dominum unigenitum Dei Filium, ipsum dico passum pro nobis carne.

Cyrilli Epistola aliis placuit, aliis improbatur.

XIV. Accepto Cyrilli responso *Aristolaus*, qui morabatur Alexandriæ, Acacio misit *nobilissimum Magistrianum Maximum* cum Cyrilli Epistola. Permovebatur novis Theodosii literis Acacius, ut totis nervis viribusque ereptam Ecclesiæ tranquillitatem redderet. Hoc ipsum urgebat Romanus Episcopus, qui ea de re Acacio Epistolam direxerat: sed & ipse Cyrillus tribus quatuorve Epistolis ipsum adierat. Quam ergo *Maximus* attulerat, eam Alexandro significatum ivit. Quem in explicanda fide solertiam Cyrilli atque diligentiam inspicere jubet. Quòd si pedibus adhùc doleat, literis saltem consensum præbeat iis, quæ rescribenda erant à Concilio Joannis, Pauli, Episcoporumque apud Antiochiam cogendo. Monet etiam Alexandrum, se Theodoriti præsentiam flagitasse. Cujus adventui si Militiæ Magister sit impedimento,

Lup. Syll. c. 55.

definiendis saltem assentiretur. Alexandro indignationem movit Epistola Cyrilli. Rescribit Acacio, se peccatorem quidem esse, & in deflendis criminibus suis quadraginta se annis esse versatum; at fidem à teneris unguiculis rectam, jugiter se coluisse, ab hæresibus abhorruisse omnibus, proindeque & à Cyrillo, qui Hæreticus audit, utpote Christum unius esse naturæ prædicans. Cujus opinionem secutus Melitinensis Acacius, apud Ephesum hæc scripto consignavit: *Mentitus est Divinam Scripturam Nestorius, tanquam nativitatem mortemque non Divinitatis, sed humanitatis edoceat. Calumniatus est & sanctissimum Episcopum Cyrillum, tanquam passibilem Deum dicentem.*

Lup. Syll. c. 57.

Similis & tenoris fuit & spiritus, quam Andreæ Alexander Epistolam direxit. Orasse se, ut sibi terra ima dehisceret, desertum & periturum esse dicit, ni timoris Dei freno fuisset cohibitus, extrema denique potius passurum, se testatur, ni Cyrillus apertè confiteatur, Christum & Deum esse, & hominem: *Veniant*, inquit, *ordinent, paratus sum discedere cum omni lætitia.*

Lup. Syll. c. 58.

Alexandro assensus est & Andreas, Cyrilli in Epistola veritatis nomine hæresim contineri professus. Epistolæ verò Theodoritus æquior, Acacio fatetur, *Invenisse ea quidem, quæ à Cyrillo dogmaticè dicta sunt, contraria his, quæ olim sunt ab eo exposita, consona verò magis doctrinæ Patrum.* Displicuit verò, quòd exposita per literas, capitulaque dogmata non rejiceret, exigeretque Nestorianæ depositionis ob Orientalibus confirmationem, qui causæ hujus Judices non egerant. Imò Andreæ hæc scripsit Theodoritus:

Lup. Syll. c. 61.

Scit sanctitas tua, quia indeterminatè anathematizare præfati Deo amicissimi & sanctissimi Episcopi Nestorii *doctrinam, idem est anathematizare pietatem.* Lectâ Epistolâ Andreas nunciat Alexandro, rectum sibi videri, constituendæ paci συγκαταβάσει adhibendam. Impiam Cyrilli propositionem fugiendam esse: qui & duos Filios dicunt, & Christum purum hominem anathemate feriendos: dispensatione tamen nonnullâ amplectendam esse concordiam, cùm suâ pertinaciâ nil agant, nisi ut Orthodoxi pellantur Ecclesiis, pietasque pereat funditùs.

Lup. Syll. c. 63.

Pacem suadenti ferventer obstitit Alexander, qui pacem non istam esse, verùm impiam censuit cum Cyrillo societatem.

Paulû ad Cyrillum Legatio.

XV. Joannem Antiochenum tot jurgiorum tædebat. Dulce pacis nomen erat, & res ipsa dulcior, quam & firmatam Princeps volebat. Jam mulctæ irrogabantur Episcopis, damnatusque fuerat Archelaus *ad octo millia solidorum ab Augustino Seleucia.* Itaque Joannes Theodosio scribit:

Liber. c. 8.

Propter illa ipsius Capitula fidem meam Cyrillo dirigam, quam si suscipiens subscripserit, communicabo ei, alioqui pacificus cum eo esse non potero. Ut promissi munus Joannes impleret, ad Cyrillum legationem mittere voluit. Cui gerendæ provinciæ *Paulum* Emesenum arbitratus idoneum. Hoc consilii cum Alexandro communicatum voluit, quem honestissimis literis adit, licet ille Epistolam acerbius perstrinxisset:

Lup. Syll. c. 77.

Hoc unum, inquit, *ut placeat quæso, quia iter Domini mei religiosissimi & communis nostri fratris Pauli Episcopi non sit superfluum, sed utile & necessarium. Verisimile est enim euntem ipsum obtinere aliquid, quod non discrepet à nostra sententia. Propositiones enim meas illas decem, quas communiter composuimus, portans recessit.* Neque labori pepercit Joannes, ut consilium suum faustum exitum sortiretur. Quippe ad conveniendum Acacium, licet non satis firmæ valetudinis esset, iter suscipere voluit. Quod & ipsi gratulatur Dorotheus Mœsiæ Metropolitanus:

Lup. Syll. c. 78.

Debili corpore ad Deo amicissimum iter assumpsisti Acacium, & per eum Deo amicissimum Comministrum nostrum Emesenorum civitatis Episcopum Paulum direxisti. Gerebat Paulus Joannis ad Cyrillum Epistolam, concordiæ notis insignem: *Divisio* (verba sunt Joannis)

nis) *qua contrare, amicissime frater, in tempore facta est, pro veritate magis, non pro re aliqua corporali, nec inimicitiis, vel pusillanimitate provenit. . . Accepi discordia causam, illorum capitulorum transmissionem, qua utinam nunquam fuisset effectam. Credere enim mihi tua à Deo amabilitas debet, quia in tantum nos stuporem miserunt, ut nec pataremus tua hac esse, inter ipsa principia, sed alicujus eorum, qui non illa, qua nostra sunt, id est Ecclesia sapiunt. Et spem verò adhuc nobis prastant perfecta sanationis ea, qua nuper à te, Deo colendissime, scripta sunt. Qua directa quidem sunt ad Dominum meum Deo amicissimum, & communem patrem Acacium.* Subjungit, ea non multo indigere additamento, quod & post pacem constituram ipse pollicitus est. Gaudio delibutos Orientales esse, quòd Athanasii ad Epictetum Epistolam comprobaverit: exundantibus ubique locorum anathematismis finem imponendum esse, animosque in dubio pendentes, quoque se vertant ignorantes, conglutinandos esse.

Lup. Syll. c. 80.

Joannis hæc Epistola Cyrillum malè habuit. Ac principio quidem illam non sine indignatione recusabat, quòd qui præteritorum veniam petere debebant, illi novas contumelias facerent. Ut verò Paulus non quo Cyrillum injuriâ affectum vellent, eo scripsisse, sed puro simplicique pectore ea protulisse, jurando affirmavit, concordiæ causâ Epistolam accepit. Verùm ad synaxim non Paulum admisit, quin dato primùm Libello, & Nestorii dogmata anathemate feriret, & pro abdicato eum haberet, & Maximiani ordinationi assentiretur. Hæc ubi facta sunt, petiit Paulus, ut quod nomine Orientalium omnium subscripserat, ratum firmumque haberetur. Hoc verò prorsus renuit Cyrillus, qui misso ad Aristolaum scripto significat, tum demum reddendam Orientalibus communionem esse, si Joannes subsignaret. Quas Orientales moras nectebant, illæ nec Aristolao placebant. Instabat Paulus, Helladium Tarsensem, Eutherium Thyanensem, Himerium Nicomediensem, Dorotheum Marcianopolitanum restituendos esse, quæ adversus eos decreta fuerant abroganda: ad exitum pacem perduci non posse, nisi hæc concederentur. Illa verò sunt à Cyrillo præcisè negata. Hæc Cyrilli ipsius testimonio probentur, ad Donatum Nicopolis in

Lab. Conc. t. 3. 1153.

V. Epiro Episcopum scribentis: *Sciat & hoc quoque tua sanctitas, religiosissimum pientissimumque Episcopum Paulum initio plurimum institisse Helladii, Eutherii, Himerii & Dorothei depositorum causâ, obnixèque rogasse, ut qua contra ipsos decreta erant, abrogarentur. Ego verò respondebam, rem ipsum impossibilem conari.*

Joannis ad Cyrillum Confessionem Paulus defert.

XVI. Ut ad exitum optatæ pacis negotium perduceretur, ex Diaconis suis duos Cyrillus misit, cum Aristolao Tribuno, & Paulo Emeseno, afferentes Joanni, Orientalibusque Confessionem, concordiæ leges continentem, quibus si subscriberent, communionis litteræ redderentur. Extat ea de re ad Theognostum, Charmosynum Presbyteros, & Leontium Diaconum Cyrilli Epistola. Quo & monemur, ab Aristolao promissum, se recto cursu Constantinopolim petiturum, ut Theodosium doceret, paci nil

Lup. Syll. c. 85.

moræ afferri à Cyrillo, sed per unum Joannem stare, quominus concordia resarciretur. Responsionem cùm nonnihil Joannes distulisset, in metu Cyrillus erat, ne Orientales communicatorias literas prius accepissent, quàm de damnando Nestorio propositæ conditioni satisfecissent. Epiphanius ergo Cyrilli Archidiaconus Maximianum Constantinopolitanum literis urget suis, ut tanto negotio manus ultima imponeretur, Princepsque Joanni damnandi Nestorii onus injungeret. Imperatoris tamen mandato nil opus fuit. Quippe Joannes congregatis Episcopis, Paulum remittit Cyrillo, cum Epistola, cui fidei Confessio inserebatur, *concorditer* edita, quæ sic habet: *Confitemur, Dominum nostrum J. Christum unigenitum Dei Filium esse, Deum perfectum, & hominem perfectum, ex anima rationis compote, & corpore constitutum. Ante secula quidem ex Patre secundum Divinitatem genitum, postremis verò temporibus eundem ipsum propter nos, & propter nostram salutem ex Maria Virgine, secundum humanitatem natum. Eundem Patri Consubstantialem, secundum Divinitatem, nobis item Coessentialem secundum humanitatem. Siquidem naturarum facta est unio. Quo fit ut, unum Christum, unum Filium, unum Dominum confiteamur, & secundum hunc inconfusa unitatis intellectum Sanctam Virginem Deiparam esse profitemur, propterea quòd Deus Verbum ex ipsa conceptum & incarnatum, & homo factum est, Templumque ex illa sumptum sibi conjunxerit. Ad Evangelicas porro Apostolicasque de Domino voces quod attinet, scimus graves Theologos, alias quidem tanquam ad unam personam pertinentes, promiscuè accipere, alias verò propter naturarum diversitatem divisim usurpare: & alias quidem, utpote illas, qua in Divinitatem conveniunt, ad Christi Divinitatem, alias verò, nempe humiles, ad ejusdem humanitatem referre solere.* Hæc Orientalium fides fuit, quâ testantur, quam vocant *idiomatum communicationem*, eam pro reprobabili quidem, non verò necessaria sibi haberi. Satisque ad pietatem fuisse, si Christus persona duabus naturis inconfusis constans crederetur & prædicaretur. Qua de re litem Orientalibus nullam moveri Cyrillus voluit. Expositâ fide, Joannes & Nestorium pro exautorato habuit, & profanas ipsius novitates anathemate feriit. Maximianum quoque legitimum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Pontificem agnovit. Neque Cyrillum duntaxat, sed Sixtum quoque urbis Episcopum Joannes Epistolâ adiit, quâ hæc nunciabat: *Placuit & nobis in sacra Synodi sententia, qua Nestorium deposuit, acquiescere.* Electioni quoque Maximiani consensum præbuit.

Conc. Eph. p. 3. c. 30. Inficiatur & Liberati Breviarium c. 8.

Cyrilli cum Joanne Pauli interventu communio restituitur. Pauli sermo.

XVII. Ubi Joannis Epistolam legit Cyrillus, nullam tarditatem moramque attulit concordiæ. Quin etiam Natalis Dominici festo *Paulo* Emeseno concionandi munus concessit. Orationem itaque habuit, cujus est exordium: *Opportunè nobis hodie religionem vestram adhortari datum est, ut sacrum quendam chorum constituamus, & cum Sanctis Angelis exclamemus, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis. Nam hodie nobis parvulus natus est.* Dum prosequitur orationem, Virginem *Deipara* afficit titulo: *Peperit itaque Deipara Emmanuelem.* Hîc populus præ lætitia dicentem obturbat clamoribus: *Ecce fides eadem est, donum Dei, Cyrille orthodoxe, hoc audire cupiebamus, qui non ita loquitur, anathema sit.* Dum Pauli longius procedit oratio, duas in una Christi persona naturas professus, novum & clamorem, & gaudium excitat: *Rectè venisti, orthodoxe Episcope, dignus ad dignum: Christiani dicunt donum Dei, Cyrille orthodoxe.* Cùm autem magna populi frequen-

tia venisset, imperfectam Paulus orationem relinquere coactus est. Quam paucis pòst diebus resumpsit. Populum ergo sic alloquitur: *Nuper ad dilectionem vestram eunxim disserentes, propter fratrum nostrorum frequentiam, locique angustiam ante absolutum sermonem suggestum deserere compulsi sumus. At quamvis semel repulsi, age idem certamen denuò tentemus.* Ubi verò Cyrillo blandiens Paulus, sibi ornanti illum assiluisse dixit, nutibus suis quæ pronuntiabantur probantem. Hæc patulis avidisque auribus plebs excipiens, exclamat: *Hoc Dei donum est, Cyrille, omnes reddidisti tui similes, dignus digno conjungitur. Populus tuus dixit, Episcoporum Patrem serva, Domine; benè venisti, Episcope Orthodoxe, orbis terrarum Doctor. Qui sic credit diligitur: magna doctrina, magnum quoque encomiastes. Paulus Episcopus dixit, Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem.* Cyrillus verò brevi concione, quæ Paulus locutus erat, prorsus comprobavit.

Conc. Eph. p. 3. c. 31.

Concionis hujus fragmentum Facundus exhibet Hermianus: *Beatus Propheta Esaias prædicans suaviloquia futurorum in Christo Magistrorum, dicit, Haurite aquas cum lætitia de fontibus Salvatoris. Ecce igitur aquam de sancto fonte, dico autem de Magistro prædicante, qui Sancti Spiritus epulis illustratus, disserit nobis magnum & sacrum Salvatoris mysterium.* Atque hic Baronium in errore deprehendimus: *Vespere*, inquit, *ejus diei, rursus in eodem conventu Ecclesiastico Paulus inchoatam manè prosequitur orationem.* Atqui primam Pauli concionem inter & secundam, interjectum est octiduum. Baronium quidem potentissimè refellit titulus secundæ Pauli concioni affixus: *Ejusdem Pauli homilia in magna Alexandriæ Ecclesia Tibi, sextâ die.* Hic porro urgemur angustiis. Quippe circiter sexennio antequam prima concio Pauli haberetur, Natale Domini Januarii VI. affigebatur, teste Cassiano Collat. 10. c. 2. Itaque Baronio hîc aqua hæret: *Dicendum*, inquit, *vel titulum esse mendosum, vel Ægypti Ecclesiam usum pristinum reliquisse.* Nos indubitanter affirmamus, à prisca consuetudine Ægyptios deflexisse, ut ex titulis Pauli sermonibus affixis, apertè liquet. Quod etiam constat testimonio Liberati, Paulinum sermonem primæ feriæ affigentis: *Paulus Dominico die fecit sermonem in populo, præsente Cyrillo.* Est autem certissimum, Natali Festo sermonem esse recitatum: *Hodie puerulus nobis natus est.*

Fac. l. 1. c. 3.

Lab. Conc. t. 3. c. 32.

Lab. Conc. t. 3. c. 32. 1097.

Bar. An. 432. n. 75.

Liber. c. 8.

Cyrilli de suo cum Joanne conjunctione Epistola.

Evagr. l. 5. c. 6. Inspiciatur & Liberatus c. 8.

XVIII. Vix Paulus orationem absolverat, cùm Cyrillus eodem tempore laudatâ plurimum Joannis Epistolâ hæc ad verbum scripsit: *Lætentur Cœli & exultet terra. Dirutus enim est paries intergerinus. Sedata est querela, omnisque occasio dissidii sublata. Quippe cùm Servator omnium nostrum Jesus Christus Ecclesiis suis pacem reddiderit, & religiosissimi Deoque charissimi Imperatores ad idem ipsum nos provocarint. . . . Cùm igitur Dominus meus religiosissimus frater & Comminister Paulus Alexandriam venisset, gaudio repleti sumus, idque jure optimo, quòd talis tantusque nuncius accessisset, & labores, qui humanas superant vires, suâ sponte subire voluisset, eo consilio, ut Diaboli invidiam vinceret & divisa conjungeret, & remotis utrimque offensionibus, nostras simul ac vestras Ecclesias concordiâ & pace coronaret. . . . Istam porro Ecclesiæ dissensionem manem prorsus & levi de causa susceptam fuisse, planè nobis persuasum fuit, posquam Dominus meus religiosissimus Paulus Episcopus Epistolam attulit, quæ inculpatam fidei confessionem continebat, affirmans eam cùm à tua sanctitate, tum religiosissimis qui illic sunt Episcopis, conscriptam fuisse. Sic autem habet illa fidei expositio.* Quo firmioribus vinculis instaurata pax colligaretur, de se suspicionem Cyrillum omnem removeri voluit. Quantum verò ab erroribus Apollinaristarum abesset, his ostensum ivit: *Si sanctissimum nostri Salvatoris corpus, non ex Virgine natum, sed è Cœlo allatum asserimus, quomodo poterit illa Deipara, quod prædicamus, intelligenda.* Ad calcem verò Epistolæ habet observatu digna: *Quia verò didicimus, quosdam orthodoxam præclarissimi Patris nostri Athanasii Epistolam, quam ad B. Epictetum scripsit, adulteratam depravatamque edidisse, multosque graviter hinc lædi, rati hoc utile, & salutare fratribus fore, ex vetustis exemplaribus, quæ sincera & incorrupta apud nos extant, transcripta ad sanctitatem tuam misimus.* Sic quæ erat excussa orbi Christiano concordia, reddita est.

Conc. Eph. p. 3. c. 31.

Simeon Stylita: vitæ ejus breviarium.

XIX. Constituendæ paci cùm quas Theodosius imploraverat Simeonis Stylitæ preces, illæ auxilio fuerint, de percelebri Asceta pauca subjiciamus. Natus erat Simeon in vico, qui Euphratesiam inter & Ciliciam situs est, nomine *Sosan*, vel *Susan*. Ac primùm pastoritiam agere vitam à parentibus docebatur. Cùm oves suas die quodam coëgisset in caulis, ad Ecclesiam se contulit. Auditâ voce Evangelicâ, quæ lugentes beatos prædicat, lætantes verò miseros, ex iis qui aderant quempiam interrogat, quid sibi faciendum, ut benè esset, propositamque felicitatem adipisceretur. Cui responsum, vitam solitariam veræ sapientiæ cumulum esse; ac summi boni consequendi viam. Quibus auditis, subinde in proximam Martyrum ædem pergit. Ibi diu moratus, dulci somno corripitur. Quo dum perfruitur, jucundissimo somnio usus est. Videre sibi videbatur, fundamenta fodere: quiescenti ter quaterque dictum est, fossam facere profundiorem. Ubi mandanti paruit, audit altitudinem sufficere. Jussus est deinde ædificationem instituere, quæ citra laborem fuit. Expergefactus ad vicum *Teledam* pergens, Heliodori in Monasterio domicilium constituit. Ac jejunia mirâ quâdam ratione celebrare sibi proposuit. Totam quippe hebdomadam jejunus permanebat, ægrè ferentibus Præsidibus, quòd constitutum ordinem violaret. Contextum ex palmis funem pelli admotum, tam arctè sibi alligavit, ut ulcus nasceretur. Transactis diebus plus decem, incrudescente vulnere sanguis manabat. Tum socius ejus per vim immissâ manu, cruoris causam didicit. Re Præfecto nunciatâ, ille objurgato vix vinculum solvit. Cui nec persuadere potuit, ut vulneri remedium adhiberet. Ob hæc pulsus Monasterio Simeon, in lacum aquâ vacuum se demisit, hymnis Deum jugiter celebrans. In eo statu à duobus Monachis, quos Præfecti pœnitentiâ ducti, ad illum quærendum miserant, repertus non sine labore funibus extrahitur. Cùm in eo Monasterio novem, ut habet Evagrius, vel ut Theodoritus refert, annos decem transegisset, in vicum Telanessum venit, ubi se in parva domuncula triennio inclusit. Ac tum sibi in mentem induxit, Christum jejunantem imitari. Quadraginta ergo dies cibi expertem agebat. Primis diebus stando Deum laudabat; deinde fractus inediâ, sedebat divino officio peragendo, postremis diebus semi-mortuus jacere cogebatur.

Domun-

ANNO DOM. 432.

Domunculâ egressus, in ipso montis vertice ferreâ catenâ viginti cubitos longâ rupi se alligavit. Meletio tamen Antiocheno Episcopo id ferri supervacaneum esse monenti paruit, solvitque vinculum. Ut & in parvis ad majora se exerceret, cimicum, quos facilè interimere poterat, morsus patienter tolerabat. Quadraginta septem annos in Mandra vixit, decem in angiportu, quibus tres jam memorati includi debent, in brevioribus verò columnis septem, triginta autem annos in columna quadraginta cubitorum laborioso certamine perfunctus est. Cujus domicilii ambitus vix duorum erat cubitorum. Solitudinis incolæ adeò quæsitum miserunt, cur viam jam tritam & Sanctorum vestigiis impressam relinquens, aliam ipse novam, nullique mortalium adhùc cognitam inivisset. Simul jusserunt ut descenderet. Tum Simeon confestim alterum pedum demisit, ut præceptis Patrum obtemperaret. Quem tamen inceperat cursum, tenere permissus, his verbis: *Fortis esto, & viriliter age; statio tua à Deo est.* Ad hunc *Columellam Dominus* accessit Antiochenus: & cùm unà convenissent, Eucharistiæ sacrificio perpetrato, communionem sibi mutuò impertierunt. Porro si Simeonem scripto Theodosius adiit, ut ad extinguendos tumultus Nestorii causâ excitatos preces funderet; vicissim Simeon occasionem habuit scribendi Theodosio. Quam Judæis ademerant Christiani Synagogam, Princeps restitui jusserat. Qua de re acriter aculeatis literis à Simeone est objurgatus. Revocatâ jussione, Theodosius cuncta in gratiam Christianorum fecit, & Præfecto Prætorio, qui hæc ipsi suggesserat, potestatem abrogavit, *Petiitque nominatim à sanctissimo atque aerio Martyre, ut pro ipso Deum precaretur, suamque ipsi benedictionem impertiret.* In sua exercitatione Simeon sex & quinquaginta annos vixit, mortalitatemque exuit imperante Leone, qua de re fusius ad annum CCCCLXIV. disseremus.

Theodorit. Hist. Patrum c. 36.

ANNO DOM. 433.

ANNO U.C. 1186. OLYMP. 303. PER. JUL. 5146. JUL. 478. DOM. 433. THEODOS. 32. & 26. VALENTIN. 8. & 9. *Sol.* 22. A. *Lun.* 16. *Indict.* 1. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 7. P. 25. *Mart.*

COSS. *Theodosius Aug.* XIV. *& Maximus.*

Constantinopolitanum incendium.

I. GRavem urbi Constantinopolitanæ eadem ignis attulit. Maxima pars regiæ civitatis eo incendio conflagravit, adeò ut horrea etiam maxima, & thermæ, quæ dicuntur Achilleæ, funditùs perierint. Ignis cuncta depascens, tandem ad ipsam Novatianorum Ecclesiam, quæ juxta Pelargum sita est, accessit. Quam cùm ipsorum Episcopus Paulus periclitari cerneret, ad altare prosiliens, custodiam Ecclesiæ Deo commendavit, continuis precibus, quas & pro urbe, & pro Ecclesia fudit. Neque despectui fuere. Ignis enim, quamvis per januas fenestrasque omnes irrumperet, damni nil intulit. Ipsam Ecclesiam in medio flammarum cernere licebat de incendio triumphantem, dum vicina loca penitùs absumebantur, nec fumi quidem vestigium in lignis ejus & parietibus apparebat. Id accidit die XVI. Kal. Septembres. Ex eo tempore Novatiani servatæ Ecclesiæ suæ memoriam celebrant quotannis, Augusti die XVII. Duos dies totidemque noctes duravit incendium, tertioque exstinctum, ut ex Prosperi Chronico intelligitur: *Maxima regiæ urbis pars Septentrionalis per tres dies continuos incensa collapsaque est mense Augusto.* Hoc ingens incendium incepit à Navali.

Socrat. l. 7. c. 39.

ANNO DOM. 433.

Synodus Antiochena Joannis cum Cyrillo communionem probat.

II. At Orientis Ecclesiæ divisionis flammâ etiamnum corripiebantur, quam Joannis Cyrillique redintegrata communio non prorsus extinxerat. Iter jam carpserat Paulus, Ægypto relictâ, cùm accepto nuncio Antiochenium confessionem à Cyrillo comprobatam esse, id præcipuè destinato Legato Joannes Theodorito significatum voluit. Ut autem ex Ægypto rediit Paulus, Synodum cogit Joannes, teste Liberato: Ascendens Antiochiam *Paulus obtulit Joanni Archiepiscopo, & omni Concilio Epistolam Cyrilli. Qui ut cognoverunt eum suscepisse fidem à se directam, & in ejus subscripsisse confirmationem, pacem cum eo, & ejus fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Episcopus, dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, & posteà veritatem agnovisse, & culpantibus Joannem cur ab eo non expetierit capitulorum ejus damnationem.* Cùm in portu navigaret Joannes, de facta pace Epistolam ad Orientis Episcopos omnes direxit: *Concurrimus nos & Dominus meus Deo amicissimus Cyrillus, unam & eandem fidem secundum veram Evangeliorum regulam conservantes. Nihil enim medium, neque dubietate dignum in his, quæ ad nos de fide per Epistolam scripsit, exposuit, sed omnia clarè atque aperte, secundum nostras propositiones, satisfactioni suæ, quam nobis direxit, intexuit. Facta est igitur propitiante Deo, per hæc una communio & concordia omnium totius orbis Ecclesiarum . . . Quæ enim nos dictavimus, quædam quidem in Epheso de recta fide componentes, quædam verò hic, id est, in Antiochia, tractatu inter nos habito, hæc non solum suscepit Cyrillus sanctissimus, sed & præveniendo laudavit, voces nostras sacratissimas nominans.* Testatur etiam duas in una Christi persona naturas à Cyrillo prædicari, qui & ab *immundâ atque polluta Apollinaris impia* hæresi, quâ infamatus erat, prorsus alienum se præbuit. Theodosio quoque per Aristolaum Joannes scripsit, constitutam esse pacem, damnatum Nestorium, ratam Maximiani ordinationem, ut verò tam lætæ pacis gaudio orbis impleretur rogat, & Episcopis, qui ob has turbas expulsi fuerant, Ecclesias suas reddi.

Liber. c. 8.

Lup. Syll. c. 2.

Synodus Anabarzitana damnat & Cyrillum, & eos qui cum eo communicabant.

III. Verùm enimverò qui vel suis affectibus inserviebant, vel Nestorio injuriam inferri existimabant, hoc Joannis Cyrillique fœdus improbarunt. Quam in sua ad Cyrillum Epistola vocem *Deipara* Joannes adhibuerat, ea Hieropolitano Episcopo hæreseos arx & munimentum videbatur. Quod cùm Theodorito significasset, respondit Theodoritus, se sententiæ esse ejusmodi, ut vel Hierapolim, vel Zeugma Episcopi conveniant, ut de iis, quæ agenda essent, deliberatio institueretur. Alexandro Euphratesiæ Metropolitano ad conventum *Zeugma* eligi placuit, quo se contulit Theodoritus, qui ut eò maturet adventum, Alexandrum enixe rogat. Testatur etiam, se nullis adduci machinis posse, ut Nestorio diceret Anathema: *Anathematizaverunt dogma Domini mei sanctissimi & Deo amicissimi Nestorii. Neque ego his, qui hoc fecerunt, communicabo.* Cilices quoque pacem molestissimè tulerant. Collegerunt itaque Synodum Anabarzi, cujus hæc sententia est: *Quoniam nunc convenientes in Anabarzo Metropoli prop-*

Lup. Syll. c. 99 96.

Lup. Syll. c. 144.

ANNO DOM. 433.

tos Ecclesiasticas curas agnovimus, quod nonnulli præter illa, quæ tunc in commune placuerunt, non ejectis Cyrilli capitulis, ab eoque ea, quæ exposuit admittentes, in communionem receperunt eundem Cyrillum, placuit convenientibus nobis, ut Cyrillum quidem sic habeamus, ut habuimus & ante damnatum. Eos verò, qui eum receperunt in communionem, non respuentem per propriam communionem, hæretica quæ exposuit capitula, esse nobis à communione alienos, donec ea quæ pridem communiter placuerunt, affectu mancipentur, & anathematizet Cyrillus impia capitula sua, permaneat verò in fide trecentorum & decem & octo, qui Nicææ convenerunt, neque adjiciens ei, neque auferens aliquid. Eutherius quoque Thyanensis, & Helladius Tarsensis de Joannis & Cyrilli fœdere aculeatam Sisto Pontifici Epistolam scripsere. In ea fusè exponunt, quæ in rebus Nestorii Joannes gesserit: Cyrillum & Memnonem damnationi subjecerit, communi Decreto Episcoporum, & XXII. Metropolitanorum. Subjungunt: *Etsi blasphema illa capitula Cyrillus abjecerit, eum ne tunc quidem suscipere per sacramenta premisimus, eò quòd princeps ipse factus sit iniqua hæresis. . . . Abominamur nos Cyrilli capitula, & quæsumus universos, ut se ab insita illius malignitate custodiant.* Invehuntur in Joannem, quòd & cum Cyrillo communicarit, & Nestorium damnatione perstrinxerit. Humillimis denique verbis Sixtum compellant, ut rogantibus manum adjutricem porrigat: *Sanctis*, inquiunt, *tuæ religiositatis pedibus prævolvimur, ut auferas mundi naufragium. . . . Concurrissemus ad sanctitatem tuam nos, qui è diversis regionibus sumus, id est, ex Euphratesia, ex utraque Cilicia, secunda Cappadocia, Bithynia, Thessalia, & Mœsia, ut fontes effunderemus lachrymarum, defleremus peregrina & insueta hujus vitæ mala, nisi detineret nos luporum terror insidiantium gregibus ad rapinam & errorem, & omnem adversitatem. Unde coacti sumus, nostrâ vice dirigere religiosissimos Clericos & Monachos, qui impleant locum nostrum.*

Lup. Syl. c. 117.

Multis Cyrilli cum Joanne conjunctio displicuit.

VI. Sed nec culpæ notam effugere Cyrillus potuit. Audiatur Liberatus: *Ex altera autem parte quidam de palatio per Eulogium Presbyterum & Apocrisiarium Alexandrinæ Ecclesiæ, culpaverunt Cyrillum, cur susceperit ab Episcopis duarum confessionem naturarum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconii, & Atacis Melitinensi Episcopo hoc ipsum de Cyrillo videbatur.* Qua de causa varias ad vituperatores Epistolas scripsit. Incidit & Isidoro Pelusiotæ opinio hæc, quòd à recti tramite deflexisset Cyrillus, quem ut se virum præstaret, diligentissimè hortatur: *Te oportet, vir admirande, firmum atque constantem semper manere. Sic nempe ut nec metu cœlestia prodas, nec tecum ipse pugnare videaris. Nam si ea, quæ nunc abs te scripta sunt, cum superioribus perpendas, aut adulationi obnoxius esse videberis, aut levitatis minister.* Ecclesiarum tamen pacem adjuvit atque ædificationem ea, quam Cyrillus Capitulis dedit suis, explicatio: *Eroptius* (verba sunt Liberati) *Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus, accipiens exemplar literarum Theodoriti, quæ scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea, & sua Capitula exponeret. Quod gratissimè suscipiens Cyrillus, fecit expositionem Capitulorum suorum, & ad interpretationem duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente, & defendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua Capitula exponente, pax & unitas Ecclesiis reddita est.*

Liber. c. 8.

Isid. l. 1. Ep. 324.

Liber. c. 9.

ANNO DOM. 433.

Sixti ad Joannem Cyrillumque Epistolæ.

V. Ut de pace constituta lætum Sixtus nuncium accepit; literas & Cyrillo, & Joanni direxit XV. *Kal. Octobris.* In illa, quæ ad Cyrillum missa est, excusationem Joannis parat innocentiæ: *Non se exule vestro sanctus frater noster Joannes addiderat, non ejus blasphemâ prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negavit.* Gaudet etiam, quòd honorificis Joannem titulis Cyrillus affecerit: *Antiochenæ Ecclesiæ Sacerdotem vocari à sanctitate tua, jam nunc venerabilem virum & Dominum gaudeamus, & meritò vocatur Dominus, qui communem Dominum recognovit, qui incarnationis ejus voce Catholicâ nobiscum mysterium confitetur.* Monet denique Cyrillum, quæ gravia passus erat, ipsi in gloriam cedere: *Passus est falsitatem, ut victricem faceret veritatem, & ideò nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati.* Joanni verò testatur, universam fraternitatem, quæ ad sui natalis convenerat diem, *qualiter bona humani generis Apostolicæ Sedis se Præside gratulentur.* Nestorium dicit Luciferum illum esse, *de quo scriptum, Cecidit Lucifer.* Expertum esse Joannem negotii præsentis adventu, quid sit sentire cum Pontificibus Rom. B. Petrum Apostolum in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidisse.

Romana Synodus de Sixto à Bassi calumniis absolvendo subdita.

VI. Si Pontificali fides, gravissimi Sixtus sceleris accusatur. Res fusissimè narratur in Actis Romani Concilii, ea de causa celebrati, quæ Baronius exhibuit, quorum summa hæc est. Crescentius Ecclesiam prædiorum suorum hæredem instituerat. Ex possessionibus unum erat in Sicilia Argiaoum, quod *præstabat solidos septingentos.* Quod cùm ab *Octavio*, Mariniani servo laudaretur ob bonitatem, Marinianus sibi à Sisto concedi voluit, quod à Pontifice negatum, ne pauperibus injuria fieret. Hinc paratus Sixto adversarius. Sed & Basso Exconsuli odii causam præbuit. Bassi in domo nutritus fuerat puer ingenuus, nomine *Epiphanius*, qui conventum Sixtum orat, *ut ingenuitas ejus servaretur per Ecclesiam.* Id cùm à Basso Sixtus precibus impetratum vellet, exarsit ipsius ira, adeò ut postridie homines mitteret, qui Epiphanii prædia invaderent. Tum Marinianus aditum monet Bassum, se à Petro Sixti servo audiisse, *quòd consecratam stuprasset.* Cujus criminis Bassus Maximianusque postulant Sixtum. Testes criminis probationemque reus adduci jubet. Quod cùm Valentiniano Augusto placuisset, Senatus urbis, Presbyteri, Monachique in Basilica Heleniana congregantur. Ibi Princeps *dedit in arbitrio Sixti Episcopi, judicare judicium suum.* Aliâ die facto Concilio, Bassus Marinianusque damnantur v. *Kal. Sept.* Ut damnationis pœnâ Bassus liberaretus, prædia sua, quæ opima erant optimaque, Ecclesiæ reliquit omnis. Marinianus quoque calumniæ suæ veniam orat. Qui morte imminente communioni restituuntur. Hujus & accusationis mentio est & in Sixti ad Orientales Epistola, & in Pontificali. Quin tamen falsissima sint Acta hæc, nulli dubitamus. Lutulenta fluunt atque sordida: *Valentiniano & Anatolio viris clarissimis Coss.* Datum est judicium anno CCCCXL. Augusti XXVII. quo tempore Sixtus non amplius erat inter homines. Impostorem

ANNO DOM. 433.

rem & arguit viri clarissimi titulus, quo Valentinianus Imperator afficitur.

Maximus quis? Reiensis Episcopus creatur.

VII. Maximus vir in Gallia percelebris Reiensem Narbonensi in Gallia Episcopatum hoc anno sortitus est. A prima ætate spectatæ virtutis erat: Diuque *sub habitu seculi Christi militem gessit.* Hujus vitæ pertæsus, asceticam amplexus: *Lirinensis Insulæ sedem, imò latebram petit.* Id & Eucherius docuit in sua ad Hilarium Epistola, c. 42. *Lerinus nunc successorem ejus (Honorati) tenet Maximum nomine clarum, quia post ipsum meruit asciri.* Honorato, qui ad Arelatensem Episcopatum evectus fuerat, successor datus, Lirinensi Monasterio præfuit anno CCCCXXVI. quod & septennio administravit. Sermo Fausti de Maximo: *Quasi*, inquit, *annorum hebdomade transacta (nam plenis septem annis ibidem Christi gregem pavit,) Rachelem acquisiturus prafertur insulæ, præparatur Ecclesiæ.* Reiensem igitur Episcopatum adiit anno Dom. CCCCXXXIII. Quo insigni loco portentosa Baronii Chronologia abruitur, qui anno CCCCLXVI. Maximum Prospero in Episcopatu Reiensi successisse prædicat: *Post decessum S. Prosperi datus est Episcopus Sanctus Maximus, Abbas Monasterii Lirinensis.* Qui triginta trium annorum metachronismus est. Sed & illa Prosperi Episcopatus figmentum est, Veteribus incognitum, ut inferius declarabitur. Anno CCCCXXXIX. Concilio Reiensi primùm, deinde anno CCCCLXI. Arausicano Maximus interfuit. Magnæ pietatis fuisse, testatur Faustus, sermone in ipsius natali pronunciato: *Aromata sanctificationum & gratiarum suarum supra omnem hanc Ecclesiam, quæ est Christi corpus effudit.* Ad annum usque circiter CCCCLXII. Reiensem administravit Ecclesiam. Natale ejus Novembris XXVII. celebratur: *S. Maximi Episcopi & Confessoris, qui à primæva ætate omni gratiâ virtutum præditus, primum Lirinensis Cœnobii Pater, deinde Regiensis Ecclesiæ Episcopus, signis & prodigiis inclytus extitit.* Defuncto Faustus successor ejus suo sermone parentavit. Baronius quidem hanc *Eucherio* homeliam ascribit notis in Martyrologium ad diem Novembris 27. At Baronii errorem meritò vexat censura Norisii. Eucherius utique *non vixit sub Maximo, apud Lirinam*: degebat in Leronis insula. Sermonis verò Autor Maximi se discipulum profitetur: *Hujus ergo tanti & tam præclari, quæso, ut nos ei discipulos meminerimus & filios.* Non pertenui quidem indicio ea in Maximum funebris oratio Fausto vindicatur: *Meritò*, inquit, *se vobis imputet beata illa insula ex hoc uno, atque unico munere, licet multum erubescat ex altero.* Quæ modestiæ causâ unus Faustus usurpat, cui & in Præfectura Lirinensis Monasterii, & in Episcopatu Reiensi Maximus proximè decessit.

B. M. P. t. 6. p. 654.

Error Baronii.

Bar. An. 466. n. 14.

B. M. P. t. 6. 655.

ANNO DOM. 434.

ANNO U. C. 1187. PER. JUL. 5147. JUL. 479. DOM. 434. THEODOS. 33. & 27. VALENTIN. 9. & 10. *Sol.* 23. G. *Lun.* 17. *Indict.* 2. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

COSS. *Ariovindus & Aspar.*

Honoriæ stuprum.

Marcel. Chr.

I. Flagitium turpitudinis plenum & dedecoris, Valentiniani regiæ imprimitur. Quippe Honoria soror Imperatoris virtutis dignitatisque suæ oblita, in stupro voluntario comperitur. Quæ res & in damnum imperii cessit: *Honoria Valentiniani Imperatoris soror ab Eugenio Procuratore suo stuprata concepit, palatioque expulsa, Theodosio Principi de Italia transmissa, Attilanem contra Occidentalem Remp. concitabat.*

ANNO DOM. 434.

Frumentum Constantinopolitanis assignat Theodosius.

II. At in Oriente sublevandæ pauperum egestati Theodosii pietas allaborabat. Multos ad inopiam redegerat regiæ urbis incendium, quod mense Augusto superioris anni partem Constantinopolis non exiguam consumpserat. Ut penuriæ remedium afferret Imperator, sexcentas & undecim auri libras annonæ perpetuum inservituras addixit, geminâ pœnâ iis appositâ, qui de summa, quavis aut specie, aut prætextu, vellent aliquid imminutum. Data Lex est v. Kal. Decembri Constantinopoli, *æneisque tabulis incisa.* Illud auri *mancipibus mutui nomine datum est*, ab iisdem exceptâ omni concussione solvendum, hoc est, cum incremento pollicè aliquo reddendum.

C. Theod. l. 3. de Frum. urb.

Mors Maximiani, cui Proclus succedit.

III. Res Ecclesiæ nunc exponamus. Maximianus cùm per biennium ac menses quinque Ecclesiam pacatè administrasset, fato functus est; pridie Idus Apriles quintâ feriâ, quæ Paschatis festum proximè antecedit. In eligendo Episcopo, qui mortuo sufficeretur, tumultus erat metuendus. Vigebat quippe multorum in pectore amor Nestorii, quem repetebant. Vix enim vitâ migraverat Maximianus, cùm *coacervatæ multitudines in multis partibus civitatis Nestorium publico clamore reposcebant.* Cui prohibendo Theodosius prudentissimè prospexit. Itaque nondum deposito Maximiani corpore, Episcopis qui aderant, mandat, ut absque mora *Proclum* in Episcopali solio collocarent. In Proclum Constantinopolitani maximè propendebant, abdicatoque Nestorio, successor datus fuisset, ni Gaonis intercessisset autoritas, vetantis, ne is, qui Episcopus civitatis alicujus designatus fuerat, ad aliam transferretur. Cyzicenæ verò urbis Proclus à Sisinnio Antistes creatus, id muneris non administrabat, quia *Dalmatium* Cyziceni Episcopum sibi constituerant. Gaoni, qui Proclo opponebatur, nil virium esse, Cœlestinus ipse censuerat, literis Cyrillo Alexandriæ, Joanni Antiochiæ, Rufo Thessalonicæ Episcopo missis, quibus docebatur: *Nil obstare, quominus is, qui alicujus Ecclesiæ nominatus sit, aut re ipsâ existat Episcopus, ad aliam Ecclesiam transferatur.* Non hoc tamen anno, quod Socrates innuere videtur, scriptæ Cœlestini literæ, utpote jam extincti. Eas Pontifex exaraverat, cùm abdicato Nestorio successor dari debuit. Proclus ergo Principi, Clero, populo gratus, ad regiæ urbis Episcopatum evehitur: qui subinde corpus *Maximiani* sepulturæ tradit. Quis verò Proclus, est exponendum. Ab ineunte ætate Lectoris munus exercuerat: Rhetoricæ quoque dederat operam. Ut virilem est ætatem ingressus Atticus, quocum assiduè versabatur, eum sibi Notarium asciscit, quem & cùm magnos jam progressus fecisset, ad Diaconi gradum evexit. Exinde Presbyteri ad honorem promotus, à Sisinnio Cyzici Episcopus designatus fuerat. Vir erat optimis moribus, si quisquam alius præditus, qui educatoris sui Attici virtutes studiosè omnes imitabatur. Patientiam verò magis etiam quàm Atticus excoluit, qui interdum terribilem Hæreticis se præbuerat, cùm Proclus placidus erga omnes foret, dum Hæreticos hâc ratione potius, quàm vi ad rectam fidem adducere studeret. Quod mansuetudinis

Imp. Syll. c. 150.

Socr. l. 7, c. 11.

 depo-

depositum Ecclesiæ restituit. Gratissima Joanni Antiocheno Procli hæc ordinatio fuit, quam ipsi *Taurus* atque *Patricius* notam fecerant. Quibus rescripsit: *Scitote, magnificentissimi Domini, quia non parva viri illius experientia sit . . . & confidenter dico, quia magna Deus Constantinopolitanorum donavit Ecclesiæ per studium vestrum, & eorum Deo amicissimi Principis.*

Socr. l. 7. c. 41.

Lup. Syll. c. 123.

Orientalium cum Joanne ob pacem cum Cyrillo factam jurgia.

IV. Cum Maximiano non extincta sunt, quæ Joannis sancitum cum Cyrillo fœdus, dissidia moverat. Euphratesiæ Ciliciæque Episcopi Joanni communionem renunciarant, aliique ex aliis regionibus non pauci. Potestate quidem Joannes abusus suâ, Ecclesiæ leges perstringebat. Qua de re in ipsum Theodoriti expostulatio est, in sua ad *Meletium* Neocæsareæ Epistolâ: *Vide*, inquit, *vinea Nabotha direptionem. Vide transgressionem Canonum. Quæ ei concedit regula, ut in aliena parochia consecret?* Mariniano & Athanasio viris indignis Sacerdotium queritur esse commissum. Subjungit, idcircò *à communione talia præsumentis nos ipsos abscidimus.* Placuit Euphratesiæ Provinciæ Episcopis, facta hæc Joannis Syriæ, Ciliciæ, Cappadociæ Antistibus significari. Quibus *Helladius* Ciliciæ Metropolitanus cum suis Episcopis rescribit, propositum sibi fuisse cogere Synodum, id tamen fieri non potuisse: *Quòd Pascha festivitas instet.* Ac primum exulceratos delinire Joannes studebat. Ut verò cùm suis ad concordiam literis eos frustra invitasset, tandem Principis autoritatem, implorat extinguendæ divisioni. *Taurum* ergo & *Patricium* rogat, ut quantum eniti possent, divisionem opprimerent: *Sunt enim pauci*, inquit, *quidam effrenati, qui pacem, quam Deus donavit, & quam pius executus est Imperator, propriam duxerint læsionem, & præferant non esse sub Principe, super omne, quod expedit tam sibi, quàm cunctis Ecclesiis, dum certè omninò sit dignum, ut approbent ordinationem Domini Sanctissimi Episcopi Procli.* Facta quoque Joannes verbis adjunxisse creditus est, datâ pecuniâ, ut Theodosii Rescriptum impetraret adversus Episcopos à sua communione dissidentes. Id certè *Meletius* queritur in sua ad Episcopum Anabarzi *Maximinum* Epistola: *Audivimus quòd multum satagerit Verius, qui pro Joanne Constantinopoli laturas, & aurum multum distribuerit aliquibus, ut posset obtinere sacram, quæ nos cogeret communicare Joanni, aut exire ab Ecclesiis.* Impetrata à *Verio* Principis constitutio *Domniano* Quæstori missa est, quam tamen in notitiam proferri noluit, pro amore, quo cum *Helladio* Tarsensi conjungebatur. Neque Taurus Præfectus sacram eam vulgari permisit, qui ad Imperatorem accedens, *Futuras ex hoc eversiones obtestatus est urbium, & apertè dixit, quòd qualis est Thracia, talis & Cilicia erit, quæ penè sola remansit ad tributa solvenda, si hoc impleri permiserit.* Intereà ut Joanni potestate suâ abutenti Euphratesiæ Provinciæ Episcopi obsisterent, ad Augustas scripsere, quarum auxilium implorant adversus Joannis violentiam: *Contra Sanctorum Patrum regulas duos Episcopos ordinavit, abominabiles viros, atque perversos, & totius operatores lasciviæ. Pervasit verò & martyrium sancti & boni Victoris Sergii Martyris, quod sub Hierapolitana erat Ecclesia, & noviter illic contra morem ordinavit.* Præcipuè his Alexander offendebatur: *Joannes nonne Militum Magistros, & Judices adversus meam armavit humilitatem? Nonne Martyris Ecclesiam à me abstulit, in quam ferè trecentas auri libras expendimus.*

Lup. Syll. c. 127.

Lup. Syll. c. 130.

Lup. Syll. c. 132.

Lup. Syll. c. 124.

Lup. Syll. c. 135.

Lup. Syll. c. 165.

Sacra Theodosii in eos, qui a Joanne Antiocheno dissidebant.

V. At frustra Augustas querelis incendere suis conati sunt Alexander, Theodoritus, Abibus, Heliades, Maras, David, Acilinus, Euphratesiæ Præsules. Joannis in partes descendit *Proclus*, quod Euphratesiensibus *Dorotheus* Mœsiæ Episcopus significavit: *Proclus qui in magna illa ordinatus est civitate, scripsit contra nos literas calumniis plenas, tam ad reverendissimum Clerum, quam ad amicum Christi orthodoxum populum.* Opem quoque Joanni suam tulisse, ex Helladii ad Meletium Epistola apparet & promptum est: *Quia & orthodoxè docet Proclus, & patrocinator est, & multam habet fiduciam apud Imperatorem, & missurus est ad Antiochenum cum Sacris Synodicam suam, ut eam suscipiant omnia præparet, & quam qui non receperint, pellantur Ecclesiis.* Sacram Principio hanc fuisse, Comes testatur Irenæus: *Ecclesiarum pacem, & hanc procurantium diligenter omnimodum honorem & affectum, cunctorum causam bonorum existere, ambiguum non est. Quia enim concordia & religionis viam intactam & immaculatam custodiunt, hujus rei gratiâ honore maximo ac præcipuo fruuntur affectu. Si qui autem sub simulatione, religionis putari custodes quærunt, præcipui dogmatis corruptores rerum testimonio demonstrantur.* Sacram absque mora suam executioni mandari Theodosius voluit. Itaque à Magistro Militum Dionysio ad Comitem & Vicarium *Titum* Epistola dirigitur, quâ *quid de Helladio, & Maximino, & Alexandro, & Theodorito reverendissimis viris Episcopis desiderii censuerit imperialis clementia* monebatur. Acceptâ Epistolâ Titus ad Episcopos, quorum nomina Principis Sacra complectebatur, scriptis hæc nunciat. Principem probè noscere quantum recta sinceraque pietas prosit imperio: *Motus igitur sanctitate congruâ, dum cognovisset beatitudinem tuam, Joanni Antiochenæ civitatis Episcopo, non adesse in sanctis, neque communicare in mysteriis adorandis, cæleste Decretum dare dignatur, quod in his, quæ sunt priora præfulget, ut aut communices præfato, ac reliquis, qui cum eo consentiunt, in cælestis Divinitatis cultu, aut recedas a civitate, & Sancta Ecclesia, cui præesse dignosceris.* Principis in Rescripto Theodoriti nomen extabat. Illud igitur ipsi significatur. Quas minas ut acceperit, ex ipsius verbis audire perjucundum. His ergo verbis Epistolam texuit, ad Alexandrum missam: *Venit admirandissimus atque clarissimus Tribunus Eutricianus, cum literis magnificentissimi & gloriosissimi Comitis Titi, tam ad sanctos Monachos scriptis, quàm ad Dominum Jacobum, & Dominum Simeonem, & Dominum Baradatum, & ad nos. Quæ literæ minas continebant, ut si non acquiesceremus pacificari, mox nobis projectis, ordinarent alios. Et quidem nisi de meipso, pessimè autem me sancti Monachi afflixerunt, multa pro pace rogantes.* Ac paratus quidem Theodoritus erat relictâ & civitate, & Provinciâ, ad vitam monasticam confugere. Sed eâ oratione Cyrienses in dolorem missi, & ad Gindarum usque unà cum eo proficisci pollicentur, & Joannem convenire, ut eò se conferret de instituendo simul colloquio. Tres ergo Presbyteros Archimandritas & Joanni, & Tito Comiti misere, qui referrent, injustum esse, tot viros sanctos projici. Venire dignaretur ad Gindarum, ubi cum Theodorito Episcopo se conferrent. Quæ ut Alexandro com-

Lup. Syll. c. 137.

Lup. Syll. c. 144.

Lup. Syll. c. 140.

Lup. Syll. c. 143.

Lup. Syll. c. 146.

Anno Dom. 434.

comperta fuere, Theodorito subinde rescribit, minarum se omnium securum cum impio Cyrillo nunquam communicaturum, falsi præcone: errorem in pejus quotidie proficere, cui probando id in exemplum subjicit: *In Antiochia non unus, nec duo, nec decem tantùm de Hierapolitanis adsuerunt in Ecclesia, inter quos erat & Dominus meus amicissimus Presbyter Maranas, quando & Macedon in majori hebdomada in Cæmeterio, & Antonius Chalcidas Episcopus in Ecclesia Sancti Zachai, apertè Deopassianam hæresim prædicaverunt.* Hîc contendere Theodoritus, ut Alexandri teritatem mitiorem faceret. Ab Eutherio Helladioque se literis instructum fuisse, de Procli pietate narrat. Sibi non iniquum videri, ut Joannis pro Ecclesiæ pace conditiones suscipiantur, exclusis iis, quorum ordinatio illegitima est atque iniqua. Sibi quidem Joannis in Nestorium anathema improbari, id tamen se habere solatii, quòd non dixerit; *Anathematizamus ejus doctrinam*, sed *quæcunque ab eo alienè, sive quocunque modo dicta, vel sensa sunt præter Apostolicam doctrinam.* Quid ad hæc Alexander? Semper sui similis ait se non ob Joannis violentiam, sed ob proditam ab eo fidem ipsius communionem ejurasse, utpote cum Cyrillo *Hæretico deposito quidem prius à ferè ducentis Episcopis* fœdere conjuncti. Feroces Alexandri animos nihilominus mollire tentat Theodoritus, monens de pace facienda seriò cogitandum esse, ne inimici, qui ipsorum thronis insidiabantur, lupos in pastorum loca sufficerent. Alexandro tamen mens intractabilis fuit, quam à proposito nihil dimovere potuit. Rescribit Theodorito: *Rogo religiositatem tuam legere Epistolas, quas tibi antè transmisi, & non mihi existere importunum.* Posse quidem illum, qui pro Orthodoxo Cyrillum habeat, de pace cogitare: se verò non posse, cui Cyrillus est Hæreticus. Tum Theodoritus cum Joanne concordiam redintegrat, qui post institutum colloquium ostendit, à pietate se alienum non esse: *Collocutus sum*, inquit Helladio, *Domino meo Joanni, & inveni eum pro Orthodoxia studiosè certantem, & Ecclesiæ unitionem fieri festinantem, & depositionis subscriptionem minimè exigentem ab eis, qui nollent.*

Lup. Syll. c. 148.

Lup. Syll. c. 160.

Plerique Orientalium Joanni reconciliantur. Alexander & Meletius pacem respuunt.

VI. Tandem plerorumque relanguescere animi, eorumque pertinacia remitti cœpit, qui Joannis à societate divulsi erant. Pacem pro arbitrio Principis faciendam esse statuunt. *Maximus Anabarzi* unà cum secundæ Ciliciæ Episcopis communicatoriam Joanni Epistolam scribunt: *Suscipientes tuæ sanctitatis literas per Dominum admirandissimum Comitem Neoterium, omninò delectati sumus super expositione fidei sanctitatis tuæ.* Quâ confessione Nicæna doctrina comprobabatur, impietas Apollinaristarum damnabatur. Subjungunt: *Non nos dijudicet religiositas tua, eò quòd hactenus ad paternas tuas ulnas non pervenimus. Etenim semper nos turbaverunt illa Capitula, quæ & tua religiositas sæpius, ut prava existentia repulit.* Primæ quoque Ciliciæ Episcoporum sententia inclinavit ad pacem, & fœdus renovandum cum Joanne: quod Alexandro *Helladius* indicavit: *Omnis noster Deo amicissimus Clerus, & ferè cuncti sanctissimi Episcopi compellunt nos ad conjunctionem prospicere . . . Ego verò remansi cum duobus Deo amicissimis Episcopis tantùm, non minor zelo, ut arbitror, pietatis à tua sanctitate, deliberans unà cum eis, neque præter Domini Christi facere voluntatem, neque Ecclesiam Dei & fidelissimos & amatores Christi populos perdere.* Hic Alexander antiquum obtinens, ad omnia toleranda Helladium animat: *Tua sunt*, inquit; *ab Antiocheno commissa. Communio cum Hæretico recta fidei, anathematismus, orthodoxi hominis depositio. Quid horum quæso excusare valebimus? Non habemus pecunias, & munera, & naves plenas oneribus, quæ mittamus. Sed habemus orationes & lachrymas, & gemitus compunctionem, & ad Dominum Vigilias. His namque armatur veritas.* Cillicibus Isauri se conjungentes, Joannis & communionem amplexi sunt. At Meletius Mopsuestensis ab eo fœdere prorsus abhorruit, qui hæc scribit Alexandro: *Ex quo cognovi factam cum impio Cyrillo conjunctionem ab Antiocheno, semel tantum per Magistrianum literas ejus accepi, quas & in latoris faciem jeci, ita ut nec ipse præsumeret, à nobis reciprocas poscere, neque ille nobis ulterius scripta transmitteret.* Porro Helladius, qui de ineunda cum Joanne concordia fluctuaverat animo, Synodicam cum Ciliciæ Episcopis Principi direxit, ubi novit venire cum imperiali Decreto *Aristolaum*, de ejiciendis, qui Joanni repugnabant Antistitibus. Synodicæ verba sunt: *Juxta divinas præceptiones vestras communionem cum sancta Synodo, quæ in Epheso facta est, amplectimur, & Nestorium, qui quondam fuit felicissimæ Constantinopolis Episcopus, habemus depositum, & anathematismo subjicimus, super omnibus, quæ impiè cum Ecclesia docuit, seu in scriptis exposuit, seu sermotinus locutus est, sequentes sanctos Episcopos Sixtum Romæ, & Proclum magni nominis Constantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ, & Joannem Antiochiæ, & omnes reliquos religiosissimos Episcopos, in omnibus, quæ piè definiuntur ab eis, coanathematizantes ipsum Nestorium, & eos qui eadem, quæ ille impiè asserunt.*

Lup. Syll. c. 159.

Lup. Syll. c. 164.

Anno Dom. 434.

Lup. Syll. c. 165.

Lup. Syll. c. 155.

Lup. Syll. c. 192.

Joannes implorat Principis auxilium. Meletius & Alexander ejiciuntur.

VII. Inimicorum accensus pertinaciâ Joannes, pellendis qui sibi resistebant Episcopis Principis adhibet autoritatem. Imperatoribus supplicem offert Libellum, hæc continentem: *Quia, ô piissimi & boni victores Imperatores, eos qui obliterare volunt Patrum doctrinam, alienos à Sacerdotali existere dignitate, post nos, quibus Canones de hac re concedunt judicium, decrevistis, expelli verò à sanctissimis Ecclesiis & urbibus, in quibus videntur existere, & talis ad Orientem Sanctio vestra pervenit. Hanc promulgavimus magnificentissimo & gloriosissimo Præsidi utriusque militiæ, & Exconsuli Dionysio. Et consonans ejus accipientes præceptum, prævalere potuimus malignitati Meletii, qui pridem Mopsuestiæ Episcopus fuit, subjicientes eum depositioni. Introduximus & præfecimus ipsi populo è gregibus Christi Chromatium, Deo amicissimum Episcopum.* Rogat etiam Imperatores, ut Meletium sua in Diœcesi latitantem, officiumque post abdicationem adhuc retinentem, Edictis suis expellant. Meletii exilium cùm Joannes impetrasset, Dionysius Militum Magister Judici secundæ Ciliciæ scribit, placere Theodosio, ut *in Melitina Armenia Provincia civitate Meletius degeret.* Cum Alexandro Hierapolitano actum est urbanius: quem Titus Comes, & Vicarius blandis compellat verbis, ut societatem cum Antiocheno ineat, quòd nefas sit, debitam & Oecumenicæ Synodo, & Imperatoris Sanctionibus obedientiam exuere. Dionysius quoque Magister Equitum honorificis titulis, *Deo amicissimi & Patris*, ornatum, hortatus Alexandrum sibi consulere, initâ cum Joanne communione, ne exilium recusanti imperetur. At

Lup. Syll. c. 176.

Lup. Syll. c. 179.

non

Lup. Syll. c. 182.

non flexibilis, non mollis erat animus Alexandri. Dionysio, Titoque respondet: *Ille qui nunc contra nos quatuor imperiales has literas clementer obtinuit, & ante Ephesum, & in Epheso, & post Ephesum Hæreticum sciebat Ægyptium ... Et nunc adversum nos usque ad sanguinem pugnat, eò quòd parati simus per virtutem Dei contra Cyrilli hæresim repugnare usque in finem. Quando tibi placuerit illam persecutionis, quæ contra nos lata est, formam promulgare, mihi vestra jubeat magnitudo, ut sub silentio & absque strepitu abeam, & hoc modo, quæ jancta sunt impleam.* Quibus lectis Titus *Libiano* Euphratesiæ Judici mandat, Alexandrum, si in proposito perstiterit, loco amovere, eumque in ejus loco suscipere, quem Synodus ordinarit. Quod mandatum *decimo septimo Kalendas Maii*, per Hypatium Libiano redditum est. Quibus apertè liquet, hæc ad annum proximè sequentem esse referenda. Alexander verò, cognito mandato, Hierapoli lubens excessit. Ut quæ ad hanc tragœdiam pertinent, unâ serie absolvamus, ob amissum suum Episcopum animos in luctum Hierapolitani dedere, quod Libianus Tito significatum ivit, verbis ad commovendos affectus maximè idoneis: *Hierapolis & devotioni serviens, & pio desiderio stimulata, divino quidem motui cessit, & præcepto magnifico gemens. Nunc verò expetit misericordiam, quâ diligatur ejus desiderium, expansâ super Alexandro sene, & luctus quidem suscitans, per plateas, inundans autem lachrymis solum, & ferè in ipsam jam Divinitatem quid ausa præsumere. Nec enim consuetas actiones exhibet gratiarum, & recessus claudens sanctas Ecclesias, & tale quid agens, quale cui veniam competat impartiri.* Nullus civium erat, quem ob amissum Alexandrum vitæ suæ non tæderet, mitissimum Magistrum, cujus pietatem virtutemque mirabantur omnes, quos à pueris fide imbuerat. Eò processit luctus, ut sibi malum consciscere vellent pueri, senes, mulieres, virgines, ni suus Alexander restitueretur. Ea tamen Orientis exponi Comiti noluit. Cæterùm ne officio suo *Libianus* deesset, & Hierapolitanorum dolorem notificavit Tito, & loca sacra reseravit, ut de more sacra conficerentur.

Lup. Syll. c. 184.

Lup. Syll. c. 185.

Ut hæc ad Joannem pervenere, Hierapolitanorum dolori nonnihil indulgens, eos adiit scripto, quo restatur, robur & æs triplex Alexandro circa pectus fuisse: ne vel cum Sacerdotibus colloquia miscere, ad eum flectendum missis, unquam sustinuisse. Id unum se exoptasse, ut communionis suæ membrum fieret, Hierapolitanaque Ecclesia orbi Christiano jungeretur. Spondere se, quòd si depositâ superbiâ Alexander resipiscat, paratum se & illum excipere, & ad Hieropolitanos cum gaudio remittere. Vir fuit Alexander magnæ & famæ & eloquentiæ, cujus scintillæ micant in horrida Epistolarum ipsius versione. Martyris nomine à Suida ornatus est: *Alexander Hierapolis Episcopus & Martyr, novem capita conscripsit, in quibus docet, quid novi Christus in mundum intulerit, quæ oratio sententiis reconditis & arcanis est referta.* Vir ille illustris ad Phamatim Ægypti metallum tamdiu relegatus est, quamdiu à Joannis communione alienum se præberet.

Lup. Syll. c. 187.

Suid. t. 1. p. 164.

Volusianus quis? Fit Christianus.

VIII. Diu satis hæc nos detinuere, quia Annalibus Baronianis Historicisque prorsus incognita, qui anno 1682. antecessere, quo Christiani Lupi Sylloge in lucem edita est, quæ nobis ea fœneravit, stylo quidem barbaro, cum veritate tamen conjuncto: ad Orientis cætera progrediamur. Volusiani ad fidem conversione annus claritatem accepit. Nobilitate inter Romanos insignis erat, matre ortus Christianâ quidem, cujus tamen disciplinæ inhærere nolebat, Ethnicorum superstitioni vehementer addictus. Pergratum optimæ mulieri fuisset, filium suum ut bonorum, sic & pietatis maternæ hæredem fieri. Scripsit ergo ad Marcellinum Tribunum, & Notarium, ut informando Volusiano operam adhiberet: quod etiam pro virili Marcellinus peregit, ut nos ipse monet in sua ad Augustinum Epistola: *Est nobis cum eodem Volusiano, quotidiana pro viribus nostris, & pro ingenii paupertate disputatio. Sanctæ si quidem matris ejus precatione compulsus, cura mihi est, eum frequenter salutandi gratiâ convenire, licet vicem in hac parte reddere etiam ipse dignetur.* Ad illud opus efficiendum majoribus esse viribus opus, & Volusiani mater, & Marcellinus credidere. Augustinum ergo hortantur, ut eam ipse provinciam suscipere vellet: quam sanè neglectam noluit. Literis ergo suis Volusianum convenit: *De salute tua, quam & in hoc seculo, & in Christo esse cupio, sanctæ matris tuæ votis sum fortasse non impar.* Hortatur, *ut literarum verè certèque sanctarum studio* curam non pigeat impendere. Quòd si quid oriatur quæstionis, in quo dissolvendo videatur necessarius, scribenti operam pollicetur. Ad hæc verbis honorificis Volusianus respondit Augustino, quem *Dominum sanctum* vocat, *& venerabilem Patrem.* Narrat autem, dum cum amicis colloquium instituebat, unum è multis proposuisse, quomodo mundi Rector intemeratæ fœminæ corpus impleverit, pertuleritque decem mensium longa fastidia mater: & quâ ratione tamdiu à sedibus suis abfuerit ille Regnator. Ad quæstionum à se propositarum solutionem, ut magis Augustini animum excitaret, famæ ipsius, quæ vel apud Ethnicos non minima fuit, aculeos adhibuit: *Interest famæ tuæ, ut quæsita noverimus. Utcunque absque detrimento cultus divini in aliis Sacerdotibus toleratur inscitia. At cùm ad Antistitem Augustinum venitur, Legi deest, quidquid contigit ignorari.* Propositas quæstiones dissolvere voluit Augustinus, cujus in eo labore suscipiendo magna elucebat benignitas animi, cùm in iis quæstionibus nil esset ardui. Quæ anno circiter CCCCXII. contigere. Nil tamen literis consiliisque suis profecit Augustinus ad hominem instruendum, qui & Apollonii Tyanæi, & Apulei studiosissimus erat. Et enim Ethnicum adhùc agebat Volusianus, quo tempore Præfectus est urbi impositus, anno Dom. CCCCXXI. Hic est ille Volusianus, de quo apud Photium mentio: Constantius *Placidiæ vir, Valentiniani Minoris pater, de Cœlestino Hæretico in exilium pellendo scripsit Decretum ad Volusianum, urbis Præfectum.* At omnia tempus habent: majorque de Volusiani impietate Christi victoria fuit, qui in superstitione obfirmatum hominem, dum morti propior est, suam in potestatem redigit. Versabatur tum Constantinopoli Melania Junior, cui Volusianus avunculus erat, quo tempore veterem ille superstitionem ejuravit. Qua de re audiendus Photius, Metaphrasti anteponendus: *Dum Volusianum mors Legatum Constantinopoli agentem invaderet, ad orthodoxam fidem transiit, baptizatusque est à B. Proclo Constantinopolitano, quando & sancta huc,* Melaniæ scilicet *incidit,*

Aug. Ep. 4.

Aug. Ep. 2.

Phot. Bib. c. 53. p. 43.

Anno Dom. 434.

quæ Hierosolymis in regiam urbem advenerat. Photium sic vertendum esse putamus: non enim Schoti placet interpretatio. Quæ de literis Volusiani ad Melaniam habet Metaphrastes, ea fabulis apponimus non magis vera, quàm quæ scripto mandavit, eo tempore creatum urbis Præfectum esse.

Arabæ puellæ jejunium & sanatio miraculosa.

IX. Ut ad res Occidentis se convertat oratio, quid illud, quod Autor de promissionibus narrat, quàm memorabile: *Aspare V. C. Consule Carthagini constituto, hoc signum Diabolicum monstrosumque, quod illic accidit, quis illius patriæ civis ignorat. Quadam juvencula Araba natione, ancilla Dei habitum gestans, cùm in balneo lavans, simulacrum quoddam Veneris impudicè respiceret, & seipsam, eique se consimilans, domicilium se Diabolo præbuit. Statim ille Leo, qui rugiens circuit, quem quærebat invenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumque potum trajiciens, per septuaginta fermè dies, totidemque noctes jejunium sibi Diabolus ex capto possessoque vase exhibuit.* Quid multa? Puella offertur Episcopo, cui quod gestum fuerat narratur. Prodigio erat, virginem tot jejuniorum labore confectam, nil palloris contraxisse. Puellarum in Monasterio, cui Stephani reliquiæ includebantur, collocatur, ibique cibi potusque omnis expers, duobus hebdomadis permansit. Illucescente Dominicâ accessit Episcopus ad Eucharistiam celebrandam. Araba ad altare adducitur. Peracto sacrificio, *particulam corporis Domini tinctam à Sacerdote percipit*, quam semihora mansam trajicere non valuit: *Manu faciem ejus sustentante Sacerdote, ne sanctum projiceret, à quodam Diacono suggestum est, ut calicem salutarem gutturi ejus Pontifex applicaret. Quod ut factum est, statim ut locum illum, quem Diabolus obsederat, Salvatoris imperio reliquit, Sacramentum quod ore gestabat, cum laude Redemptoris transglutisse puella clamavit.*

Prosp. de prom. c. 6. 183.

Vincentius Lirinensis. Quis? Semipelagianusne fuerit?

Vinc. Com. 2. c. penult.

X. Anno celebritatem addit Vincentii Lirinensis Commonitorium, & primum & secundum, cujus Epocham ipse docuit: *Exemplum*, inquit, *adhibuimus sancti Concilii, quod ante triennium fermè in Asia celebratum est, viris clariss. Basso Antiochoque Coss.* Quis verò Vincentius, nostro est more disquirendum. Gennadii testimonio Gallum fuisse certum est. Tulli Leucorum primæ Belgicæ oppido, splendidâ nobilique familiâ ortum, patrem *Parrochium*, fratrem *Lupum* Episcopum Trecassinum habuisse ferunt. Ita quidem Eucherius in sua ad Hilarium Epistola c. 42. Lerinensis insulæ præconium faciens: *Hæc reverendi nominis Lupum, qui nobis illum ex tribu Beniamin lupum retulit. Hæc habuit germanum ejus Vincentium, interno gemmam splendore perspicuam.* Ac primùm militiæ navaverat operam, quâ relictâ, vitæ se monasticæ totum addixit, docente ipso in sua ad Commonitorium præfatione: *Cùm aliquandiu variis ac tristibus secularis militiæ turbinibus volveremur, tandem nos in portum religionis, cunctis semper fidissimum, Christo aspirante condidimus.* Ubi se primùm in ascetica vita constituit, Lerinensia fortè deserta non ingressus est. Verba sunt suæ in Commonitorium præfationis: *Locum autem quod urbium frequentiam turbasque vitantes, remotioris villulæ, & in ea secretum Monasterii incolamus habitaculum.* At nulla tum temporis villula apud Lerinam, quam dispersi suis in cellulis Monachi incolebant. Quòd si primùm in eam migravit, cùm Monachatum amplexus est, eâ quidem egressus erat, cùm Commonitorium edidit suum. Locorum secretiorum cupidus, Lerinam maris mediterranei exiguam, sed nobilem complurium virorum illustrium domicilio insulam petit, eòque Lirinensis cognomen adeptus est. Gennadius: *Vincentius*, inquit, *natione Gallus, apud Monasterium in Lirinensi insula Presbyter.* Bis Lerinam habitatum migrasse, ex Eucherii de laude Eremi Epistola apparet & promptum est, c. 42. *Hæc habuit germanum ejus* (Lupi) *Vincentium:* Non igitur *habebat* eo tempore, quò suam Eucherius Epistolam concinnabat. Quibus accuratè perpensis, eò sententia propendet, ut primùm Vincentius Lerinam petierit, quâ ad tempus relictâ, dum Commonitorio scribendo dat operam, eam repetierit postmodum, ubi & morti debitum solvit. Vincentii vitæ summa hæc est. Absconso porro nomine *Peregrini* titulum suo Commonitorio indidit, in quo per cuniculos B. Augustini de gratia Dei sententiam totis viribus adoritur. Diversæ Baronius sententiæ est, qui Vincentianum Commonitorium librum *aureum* vocat: Opusculum *parvum mole*, inquit Bellarminus, *sed virtute maximum*, ex quo petuntur Regulæ noscendæ firmandæque Traditioni, quod in Collatione Ratisbonensi penè totum sibi describendum Jesuitæ existimarunt. Quin tamen liber ille Augustini in sententiam editus fuerit, nulli dubitamus. Quin etiam illum ipsum Vincentium parentem putamus *objectionum Vincentianarum*, quas Prosper dissolvit. Diversæ quidem opinionis Baronium esse, haud ignoramus, scribentem *errare eos, qui Vincentianas objectiones illas Vincentii hujus existimant fuisse.* His verò rationibus innititur: Vincentius Lirinensis, inquit, *Non tantùm non impugnavit defensores S. Augustini, sed magnoperè laudavit. Capite 43. vehementer commendavit Cœlestini Romani Pontificis Epistolam in defensione Scriptorum S. Augustini.* Certa res quidem est, Cœlestini hanc Epistolam à Vincentio Lirinensi fuisse laudatam. Verba hæc sunt Vincentii: *Sed & Papa Cœlestinus, pari modo, eâdemque sententiâ. Ait enim in Epistolâ, quam Gallorum Sacerdotibus misit, arguens eorum conniventiam, quòd antiquam fidem silentio destituentes, profanas novitates exurgere paterentur: meritò*, inquit, *causa nos respicit, si silentio foveamus errorem.* At in ea ratione nil est momenti. Quippe & in alienum sensum detortam, & interpolatam Cœlestini Epistolam Vincentius laudibus afficit, ut consilio in suo serviret. Contendit enim verba hæc Cœlestini, *corripiantur hujusmodi: non sit his liberum habere pro voluntate sermonem*, non Galliæ quidem perstringere Presbyteros, qui quam Augustinus olim foverat, Semi-Pelagianorum opinionem tuebantur, sed illos potius percellere, qui in sancti Patris de Prædestinatione, Perseverantia, Gratiaque præveniente efficacissima, quæ nullis mortalium meritis redderetur, sententiam descenderant. Quod ut vincat Vincentius, verba Cœlestino fœnerat, quæ non sunt Cœlestini. Scripserat ad Episcopos Galliæ Cœlestinus: *Desinat si res ita sunt, incessere novitas vetustatem, desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbari.* Quæ sic explicatione suâ Vincentius corrumpit: *Desinat si ita res est, id est, si ita est, ut apud me quidam urbes & Provincias vestras criminantur, quod eas quibusdam novitatibus consentire, noxiâ simulatione faciatis.* Hæccine Cœlestinus scripsit?

Anno Dom. 434.

Bar. Martyr. 24. Maii.

Cœlest. Ep. 2.

Vincent. c. 43.

Anno Dom. 434.

Vincentio quinam illi sint, qui apud Cœlestinum Galliæ & Provincias, & urbes criminabantur, non est obscurum. Ad Prosperum collimabat, atque Hilarium, quos Cœlestinus laudibus affecerat: *Filii nostri præsentes Prosper & Hilarius, quorum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est.* Præterea Vincentii commentum hoc est, quòd *urbes & Provincias* Prosper & Hilarius vituperarint. Figmentum refellit Cœlestinus, qui hæc tantùm habet, *nescio quibus Presbyteris illic licere.* Presbyteros nonnullos in *urbes & Provincias* Vincentius mutare non debuit. Denique triumphatam Augustini de Prædestinatione & Perseverantia sententiam, utpote novam, Vincentius innuit: *Ergo hæc fuit B. Cœlestini sententia, non ut vetustas cessaret obruere novitatem, sed potius novitas desineret incessere vetustatem.* Quæ quomodo Cœlestini de Augustino testimonio consentiant, nulli videmus. Augustinianarum quidem præconia laudum peragit Cœlestini Epistola: *Augustinum sanctæ recordationis virum, pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus.* Sic Cassiani consecranei sui opinione usus Vincentius, officiosum ex officina sua mendacium, velut *elleborum* deprompsit, ut Semi-Pelagianismum, quem antiquam Ecclesiæ fidem esse sibi fingebat, corroboraret.

Vincentius Lirinensis Semi-Pelagianus fuit. De ipsius Commonitorio.

XI. Quòd verò Vincentius Lirinensis, & Commonitorii, & Objectionum Autor sit, persuadent nobis carissimorum Vossiorum, Norisiorumque argumenta; quibus apertè liquet, Semi-Pelagianorum lue Vincentium affiatum esse. I. Quam de Prædestinatione, Perseverantia, Gratia & speciali, & efficace, quæ bonas mortalium omnium cogitationes prævertat, Augustinus sententiam amplexus fuerat, totis viribus Vincentius concurrere conatur: *Jam verò,*

Vinc. Com. c. 37.

inquit, *illis quæ sequuntur promissionibus, miro modo incautos homines Hæretici decipere consueverunt. Audent enim polliceri & docere, quod in Ecclesia sua, id est, in communionis suæ conventiculo, magna ac specialis, ac planè personalis quædam sit Dei gratia: adeò ut ullo sine labore, sine ullo studio, sine ulla industria, etiamsi nec petant, nec quærant, nec pulsent, quicunque illi ad numerum suum pertinent, tamen ita divinitùs dispensentur, ut Angelicis erecti manibus, id est, Angelicâ protectione servati, nunquam possint offendere ad lapidem pedem suum.* Conviciis ejusmodi de Prædestinatione & Perseverantia Augustini sententia à Semi-Pelagianis proscindebatur. II. Cui & mentis oculus est integer, & veritas cordi,

Vinc. Com. c. 39.

his Augustinum telis peti ille fatebitur: *Quidquid quamvis ille sanctus & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas, & privatas opiniunculas à communis, publica & generalis sententiæ autoritate secretum sit.* III. Non semel Pelagianos Vincentius insectatur, ut ex Commonitorii c. 14, & ultimo promptum est. Quòd si opinionis Augustini fuisset, de magnis ipsius in Pelagianos certaminibus, quibus feliciter utitur Ecclesia, nil mentionis ab eo fieri quis credat? Ibat ergo Vincentius Augustinum inter atque Pelagium medius, ideòque Semi-Pelagianis militabat. Non enim in quæstionibus ejusmodi optio alia dabatur: ex tribus illis opinionibus accessus ad unam necessarius omninò fuit. Ut ergo Augustini sententiam novitatis accusaret, Commonitorium

Anno Dom. 434.

Com. c. 14.

edidit suum. Duobus libris continebatur; posterior periit, cujus duntaxat superest recapitulatio: *Jam tempus est, ut ea, quæ duobus his Commonitoriis dicta sunt, in hujus secundi fine recapitulemus.* Libri hujus meminit Gennadius: *Vincentius natione Gallus, apud Monasterium Lirinensis Insulæ Presbyter, vir in Scripturis Sanctis doctus, & notitiâ Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit ad evitanda Hæreticorum collegia nitido satis & aperto sermone validissimam disputationem, quam absconso nomine suo attitulavit, Peregrini adversus Hæreticos. Cujus Operis, quia secundi libri maximam in scedulis partem à quibusdam perditâ recapitulatione reperi, velocius paucis sermonibus sensu pristino compegi, & in uno libro edidi.* Vincentii ad debellandas hæreses axioma nonnulli esse usui, faciles largimur: *Id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est.* Est tamen certissimum, difficillimum, & immensi & temporis & laboris

Com. c. 3.

esse, quærendo investigare, quid ubique, quid semper, quid ab omnibus creditum sit. At nostris sanè seculis longè majorem difficultatem incumbere, quàm ætati Vincentii, in confesso est. Sed & hanc veri & falsi credendi, & rejiciendi, quam Vincentius constituit regulam, ea non ipsius voto feliciter cessit, cùm Augustinus ostenderit, Patrum nonnullos ipsius opinioni favere, quibus accedit, quòd de mente Patrum dubitatio sit, & disputatio. Longè brevior sanè & tutior ea via est, quam Berœenses olim secuti sunt percipiendæ veritati: ut Pastorum doctrina cum Scriptura componatur, cui consensus etiam Ecclesiæ inniti debet. Laicorum sanè vires superat omnes, ne Doctorum dicamus, exploratè cognoscere, quid ubique, quid semper, quid ab omnibus creditum sit. Porro Commonitorii hujus Autor Vincentius anno circiter CCCCXLIX. mortem obiit, Theodosio & Valentiniano imperantibus. Quodque admirationem efficit, Semi-Pelagianismi fuligine vir ille respersus, sedem habet in Martyrologio Rom. quod ipsius memoriam die Maii XXIV. celebrat, & qui ad Lerinense Monasterium in Gallia celeberrimum divertunt, Vincentii reliquias proni venerantur.

Vincentius Lirinensis Vincentianarum Objectionum Autor est.

XII. Constitutâ Vincentii opinione, nil causæ videtur esse, cur Objectiones à Prospero dissolutæ, non ipsi vindicentur. Sunt autem numero sexdecim, quas nostris non inutiliter Annalibus inseremus. I. *Quòd Dominus noster J. C. non pro omnium hominum salute & redemptione sit passus.* II. *Quòd Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint.* III. *Quòd Deus majorem partem generis humani ad hoc creet, ut illam perdat in æternum.* IV. *Quòd major pars generis humani ad hoc creetur à Deo, ut non Dei, sed Diaboli faciat voluntatem.* V. *Quòd peccatorum nostrorum autor sit Deus, eò quòd malam faciat voluntatem hominum, plasmet substantiam, quæ naturali motu non possit nisi peccare.* VI. *Quòd Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, quale est Dæmonum, quod proprio motu nihil aliud possit, vel velit, nisi malum.* VII. *Quòd hæc sit voluntas Dei, ut magna pars Christianorum salva esse nec velit, nec possit.* VIII. *Quòd nolit Deus, ut omnes Catholici in fide Catholica perseverent, sed velit ut magna exinde pars apostatet.* IX. *Quòd velit Deus, ut magna pars Sanctorum à sanctitatis proposito ruat.* X. *Quòd adulteria & corruptelæ Virginum sacrarum ideò contingant, quia illas Deus*

ad

Anno Dom. 434.

ad hoc prædestinavit, ut caderent. XI. *Quòd quando incestant patres filias, & matres filios, vel quando servi Dominos occidunt, ideò fiat; quia ita Deus prædestinavit, ut fieret.* XII. *Quòd Dei Prædestinatione efficiantur de Filiis Dei Filii Diaboli & de Templo S. Spiritus Templa Dæmonum, & de membris Christi membra meretricis.* XIII. *Quòd omnes illi Fideles & sancti, qui ad æternam mortem prædestinati sunt, quando ad vomitum suum relabuntur, vitio quidem suo hoc facere videntur; sed ipsius vitii causa est divina Prædestinatio, quæ illis latenter subtrahit bonas voluntates.* XIV. *Quòd pars magna illa Christianorum, Catholicorum, Fidelium, atque Sanctorum, quæ ad ruinam & perditionem prædestinata est, etiamsi petat à Deo sanctitatis perseverantiam, non impetrabit, eò quòd mutari non potest divina Prædestinatio, quæ illos prævordinavit, præparavit, præaptavit, ut caderent.* XV. *Quòd omnes illi Fideles & sancti, qui ad æternam mortem prædestinati sunt, posteaquam ceciderint, sic à Deo dispensentur, ne possint, vel velint per pœnitentiam liberari.* XVI. *Quòd magna pars illa Fidelium, atque Sanctorum, quæ ad æternam mortem prædestinata est, quando dicit Deo in oratione Dominica, Fiat voluntas tua, nihil aliud quàm contra se petat: id est, ut cadant & ruant, quia voluntas Dei hæc est, ut æternâ morte pereant.* Quibus quæstioonibus Prosperum labente anno satisfecisse existimamus. Id innuit ipsius Præfatio contra Collatorem, Joannem scilicet Cassianum: *Gratiam Dei, quâ Christiani sumus, quidam dicere audent à sancta memoria Augustino Episcopo, non rectè esse defensam, librosque ejus contra errorem Pelagianum conditos, immoderatis calumniis impetere non quiescunt.* Illæ certè calumniæ in Vincentianis Objectionibus deprehenduntur, quæ ejusdem cum Commonitorio ætatis esse, fit vero simile. Liber autem Prosperi de Gratia Dei contra Collatorem hoc anno conditus esse videtur, ut ex verbis ipsius colligimus: *Viginti amplius anni contra inimicos Gratiæ Dei Catholica acies hujus viri ductu pugnat, & vincit: vincit dico, quia non patitur respirare, quod vincit.* Est autem pugnæ hujus initium à Carthaginensi Synodo anno CCCCXII. celebratæ desumendum.

Prosp. Præf. lib. cont. Coll.

Prosper Aquitanus. Nùm Episcopus fuerit?

XIII. Prosperi mentio subjicit, ut de eo viro referamus. Gente Aquitanum Prosperum fuisse, tritom est atque vulgatum. Id constat ex Genoadio: *Prosper homo Aquitanicæ regionis.* Reiensem civitatem patriam habuit. At Episcopus necne fuerit, quæritur inter eroditos. Affirmant cum multis Baronius, atque Bellarminus. Satis sit audire Baronium, quem refellendum suscepimus. Anno CCCCLXVI. *Sanctus Prosper, Regiensis in Gallia Narbonensi Episcopus, ex hac vita migravit, cùm sedisset annos saltem viginti quatuor.* Nos verò eorum magis sententiæ sumus, qui *Prosperum* Laicis inserunt. Quæ sententia non spernendis rationibus fulcitur. Ac primùm Laicum fuisse, cùm Epistolam de Massiliensibus Augustino direxit suam, ex Augustini responsione liquet, qui nullo Prosperum Ecclesiastico sive Diaconi, sive Presbyteri titulo nobilem fecit. Neque magis Clerici dignitatem sibi ascivit Prosper in sua ad Rufinum de libero Arbitrio Epistola, cujus titulus hic est: *Domino fratri dilectissimo in Christo, & merito venerabili Rufino, Prosper æternam dicit salutem.* Nondum igitur Clericum agebat. Neque ad Ecclesiasticos honores ascendisse postmodum, docent

Bar. An. 466. n. 14.

Prosp. p. 347.

Anno Dom. 434.

Veterum testimonia. Victorii ad Hilarium Præfatio Paschalis Festi hæc habet: *Recensitis igitur fidelibus historiis Veterum, B. scilicet Eusebii Cæsariensis Palestinæ Episcopi, ac perinde his, quæ à sancta memoria Hieronymo iisdem Chronicis sunt adjecta Presbytero, hisque etiam, quæ à sancto & venerabili viro Prospero.* Prosperum sanè non minus quàm Eusebium aut Hieronymum Ecclesiasticâ dignitate *Victoris* induisset, si Laicorum ordine exemptus fuisset. Cur Canonem Victorii *Paschalem* clarissimus *Du Pin* vocet, *une Chronique*, prorsus nescimus: *Victorius dans la Preface de sa Chronique.* Gennadius quoque pro puro putoque Laico Prosperum habuit: *Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone Scholasticus, & assertionibus nervosus.* Quid ni Episcopi titulum imposuit Prospero, si illum gestavit? Reiensem quidem Episcopum non fuisse, quod tamen secundum Trithemium censet Baronius, ex Sidonii Eucharistico ad Faustum Reiensem Episcopum liquidò constat:

Vict. Praf. c. 7.

Fuerit quis Maximus ille,
Urbem tu cujus, Monachosque Antistes & Abbas
Bis successor agis.

Sidon. Car. 16.

Nullus ergo Maximum inter & Faustum Episcopus Ecclesiæ Reiensi impositus est. Gemini Prosperi, qui in Gallia munere Presbyteri donati sunt, à Tyrone Prospero discrepant.

XIV. Nunc vitæ ipsius breviarium oratione complectamur. Anno CCCCXXIX. de Massiliensium opinionibus egregiam Augustino Epistolam scripsit. Quæ causa fuit, cur scribendis & de Prædestinatione Sanctorum, & de Bono Perseverantiæ libris animum sanctus ille Pater admoverit. Anno CCCCXXXI. pietate accensus suâ, cum Hilario Cœlestinum convenit, ut Presbyterorum, qui dissensioni Ecclesiarum studebant, audaciam comprimeret. Vigilantiæ itaque & studio Prosperi, ad Galliæ Episcopos Cœlestini debetur Epistola, quâ & laudibus ob suam *erga Deum sollicitudinem* ornatus est. Redux in Galliam Vincentianas Objectiones elisit, Cassianique Collationes, quæ in pretio multis erant, labente hoc anno confutavit. Post annum CCCCXL. à Leone Pontifice evocatur, ut illi esset ab Epistolis, & tumultuantes in Italia Pelagianos opprimeret. Ad annum usque CCCCLXIII. vitam produxisse videtur, in quo de Prospero hæc Marcellinus habet: *Viviano & Felice Coss. Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone Scholasticus & assertionibus nervosus, multa composuisse dicitur. Epistolæ quoque Papæ Leonis adversus Eutychem de vera Christi Incarnatione datæ, ab isto dictatæ creduntur.* Quæ ex Gennadio desumpta sunt. In vita Prosperi à Joanne Antonio Flaminio Immolensi contenta: *Obiit Prosper* VII. *Kal. Julii, hoc est, quinto ac vigesimo Junii die, qui Beati Joannis Baptistæ nativitatem subsequitur, anno ab adventu Christi quadringentesimo ac sexagesimo sexto.* Nostro Prospero librum de Promissionibus & Prædictionibus ascribit Baronius. Cujus sententiam refellit Autor, qui non obscurè Carthaginensem se civem fuisse prædicat. Quo enim tempore Aurelius hujus urbis Episcopus in loco Cœlestis Cathedram habuit & sedet, Autor tum adfuisse se memorat: *Ipse tunc aderam cum sociis & amicis: atque ut se adolescentium ætas impatiens circumquaque vertebat, dum curiosi singula, quæ pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulus æneis, grandiori-*

Prosperi vitæ breviarium.

Bar. An. 334. n. 15.

Prosp. de Prom. c. 38.

-dioribusque literis in frontispicio Templi conscriptus, Aurelius Pontifex dedicavit. Quid est se Carthaginensem dicere, si hoc non est? Prosper verò Gallus fuit. Nec anno labente Carthagine morabatur, cùm miraculum est in Araba factum, cujus Autor libri de Promissionibus testis ipse fuit. In Gallia verò tum temporis versabatur. Non displicet Natalis Alexandri conjectura, Afro cuidam Prospero librum eum vindicantis. Quæ verbis Cassiodori firmari potest: *Sanctus quoque Prosper sedulâ curâ legendus est, qui tres libros totius autoritatis divinæ in centum quinquaginta tribus titulis comprehendit.* Extant hodie tres illi libri, titulo promissionum & Prædictionum, qui cùm Cassiodori testimonio sint Prosperi cujusdam, nec tamen ejus, qui Gallus erat, viro Carthaginensi, cui & Prospero nomen, jure ascribi possunt. De Vita Contemplativa libros non Prospero, sed Juliano Pomerio, qui Arelato Rhetoricam docuit, vindicandos esse, ex Isidori Hispalensis autoritate permoti, eruditi fatentur. De vocatione Gentium liber, qui vulgò & Prospero addicitur, ab eo esse abjudicandum, certissimè docent stylus ab illo Prosperi diversus, altumque de Augustino silentium. Sed de hisce satis, quæ ad Historiæ literariæ Scriptores magis attinent, qui adiri facillimè possunt.

Cass. Divin. Lect. c. 1.

Sedulius: num Presbyter? Opera ejus Paschalia.

XV. Viris illustribus, qui eâ ætate florebant, addatur *Cælius Sedulius*, Poëta Christianus. Trithemio, recentioribusque nonnullis Sedulium gente Scotum esse placuit. Quam in opinionem hoc suo præjudicio ducti sunt, quòd Sedulio Poëtæ Paulinarum Epistolarum collectanea ascribenda forent, quod Sedulii Scoti, anno circiter DCCCXVIII. florentis, Opus esse, nunc eruditi fatentur. Ignoretur ergo patria Sedulii. Munus quod attinet, non defuere qui Episcopis Sedulium insererent. Extant duæ Acrostichides, prior *Liberii* Poëtæ, posterior *Belisarii*, quarum primæ ultimæque literæ efficiunt quater, *Sedulius Antistes.* Sigeberto disertè Episcopus nuncupatur. Quin etiam Pseudo-Deater *Oretanum* in Hispania Episcopum egisse tradit. Isidoro tamen, qui Hispanus erat, Presbyter scribitur: *Sedulius Presbyter edidit tres libros dactylo heroico metro compositos.* Traditione valeat opinio hæc, quòd Presbyter fuerit: nam ex scriptis Sedulianis probari certè non potest. Imò colligitur potius, Presbyterum non fuisse. Titulus ad quinque libros Paschalis Operis soluta oratione conditos, hæc habet: *Sancto ac beatissimo Patri Macedonio Presbytero, Sedulius in Christo salutem.* Non omittendum Presbyteri titulum sibi non imponit. Macedonium, quem non tegebat Episcopalis infula, *Patris* afficit nomine, non *fratris*, quo Presbyter Presbyterum compellare debuisset. Similiter in Epistola, quam poëmati suo præfixit, de Presbyteratu suo silet: *Domino Sancto ac Patri beatissimo Macedonio Abbati, Cælius Sedulius in Christo salutem.* Neque Presbyterum sonant verba hæc Epistolæ: *Nullâ veteris scientiæ prærogativâ suffultus, tam immensum Paschalis pelagus majestatis, & viris quoque peritissimis formidandum, parvo lintro, tyro cucurrerim.* Denique fatetur, se *secularibus studiis* fuisse occupatum, *lusibusque infructuosi operis non Autori* deserviisse. Talia cogitantem Deus aspexit, *ac fatuum prudentia mortalis ingenium cælesti sale condivit.* Ne hic quidem Presbyteratus sui meminit, quem non prætermisisset vir grati erga Deum animi, ut pro tantis in se meritis honorem autori rependeret. Velut alterum Apollonium Tyaneum, fugientem sapientiam toto terrarum orbe perquisivisse Sedulium, Sixtus Senensis aliique memorant: sed incertâ & obscurâ famâ hæ peregrinationes innituntur. De Opere Paschali libros IV. stricta primum, dein lib. V. solutâ oratione scripsit. Quorum ipsemet Operum ordinem indicat: *Priores libri, quia versu digesti sunt, nomen Paschalis carminis acceperunt: sequentes autem in prosa, nullâ cursus varietate conversi, Paschalis designantur Operis vocabulo nuncupati.* Porro nostram Sedulius Chronologiam interpellare videtur, qui Theodosio Magno carmen nuncupat suum:

Hæc relegas servesque diu, tradasque minori
Arcadio.

Observat tamen Usserius, ad Theodosium Magnum carmen dedicatorium ab antiquissimis exemplaribus abesse: Sedulii quidem esse nequit, qui Macedonio Abbati, non Theodosio Principi poëma suum dicavit. Itaque sic Macedonium sibi loquentem inducit: *Cur inquies, affabilis amice, quem gratia puræ dilectionis amplector, dum me profusius niteris venerari præ cæteris ... alios tanquam neglectos offendis?* Quod Opus si Theodosio dicatum fuisset, non igitur Macedonio *præ cæteris* Sedulius honorem habuisset. Neque in sua Epistola ne verbulo quidem de Theodosio mentionem egit, licet & Ursini & Felicis, & *Sindeticis Sacræ Virginis* meminerit. His accedat, quòd poëma, cui carmen nuncupatorium Theodosio fuit præfixum, ab orbis creatione duxerit initium:

Hic tibi Mundi
Principium, formamque Poli, hominemque creatum
Expediet limo.

Mundi verò hominisque ortum in Opere Paschali non canit Sedulius. Neque fingendum primum hujus poëmatis librum desiderari. Quatuor duntaxat non quinque libris carmen constabat, ipso Sedulio teste: *Quatuor ergo mirabilium divinorum libellos, quos ex pluribus pauca complexus usque ad passionem & resurrectionem, ascensionemque Domini nostri J. C. quatuor Evangelistarum dicta congregans ordinavi: contra omnes æmulos tuæ defensioni commendo.* Usserii conjectura placet, carmen dedicatorium poëmatis vetustioris fuisse, quo deperdito, propter affinitatem materiæ atque similitudinem titulus ejus poëmati Sedulii præfixus est. Cur ei Operis Paschalis nomen imposuerit, ratio hæc est, *quia Pascha nostrum immolatus est Christus.* Extat & Sedulii breve carmen, cui titulus est: *Hymnus Acrostichis, totam vitam Christi continens.* Vox tamen *Acrostichis* delenda est, cùm ex primis versuum literis nil ominis componi queat; quod clarissimum Du Pin non observasse miramur, cui hymnus vocatur, *une hymne Acrostiche.* Collectanea Sedulii nostri non esse jam monuimus, in quibus Gennadius Constantinopolitanus & Gregorius Magnus laudantur.

ANNO DOM. 435.

ANNO U.C. 1188. PER. JUL. 5148. JUL. 480. DOM. 435. THEODOS. 34. & 28. VALENTINIANI 10. & 11. *Sol.* 24. F. *Lun.* 18. *Indict.* 3. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 2. *P.* 31. *Mart.*

COSS. *Theodosius Augustus* XV. *& Valentinianus Aug.* IV.

Ætii Victoriæ.

I. MAgnam Africa calamitatem à Vandalis acceperat. Hisce eladibus aliquid delinimenti fuit ob conciliatam cum Barbaris pacem, cujus Prosper meminit: *Pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum per Trigetium, in loco Africa Hippone III. Idus Februarii.* At in Galliis imperii dignitatem Ætius utiliter sustinebat, quas à calamitate, mirâ & fortitudine, & felicitate defendebat, ut oppressos Barbaros ad pacem flagitandam cogeret, quod & nos Prosper docuit: *Eodem tempore Gundicarium Burgundionum Regem, intra Gallias habitantem Ætius bello obtrivit, pacemque ei supplicanti dedit, quâ non diu potitus est. Siquidem illum Hunni cum populo suo ac stirpe deleverunt.*

Sebastianus Comes.

II. Vulnere, quod ab Ætio acceperat, extinctus Comes Bonifacius, generum suum *Sebastianum* dignitatis suæ hæredem reliquerat. Quem quoque superatum Ætius de palatio pepulerat. Diffidens rebus suis Sebastianus, se in Orientem receperat. Sebastianus exul & profugus effectus navigat ad palatium Orientis. *Relictâ ob insidias Constantinopoli Barcinonem petit, ex qua fugatus, ad Vandalos migrat.* Hæc Idacius in Chronico. Quid tandem profugo contigerit, narrat ad hunc annum Marcellinus: *Sebastianus Bonifacii quondam patricii gener urbe Augustâ fugit, atque in Africa interemptus est.* Non est tamen existimandum, Sebastianum anno labente mortem obiisse, quem inflammatâ jam persecutione Gaisericus occidit. Ad Arianorum communionem perducere eum Vandalus volebat, At cùm panem sibi Sebastianus mundissimum afferri jussisset, urgenti Regi respondet: *Iste panis confringatur in frusta, madidetur aquâ, & iterum conspergatur, mittatur in furnum, si melior exierit, faciam quod hortaris.* Periit Sebastianus anno CCCCXL. ut tum docebimus. Constantinopoli *forum Theodosii Imperatoris in loco, qui Heliana dicitur, ædificatum est.*

Vict. Ut. l. 1.

Nestorius ad Oasim relegatur: moritur.

III. Attingamus nunc res Ecclesiæ, ac primùm demus aliquid loci Nestoriano exilio. Permissus fuerat Nestorio post abdicationem suum ad Monasterium reditus, quod duobus circiter stadiis ab Antiochena urbe dissitum, Euprepii nomen gerebat. Ibi aliquandiu commoratus, omni honore & reverentiâ affectus fuerat. At Nestorii inimicis commodiore uti exilio videbatur. Ex ipsius & quippe præsentia, & institutione illi, qui partibus ejus studebant, Joannis Cyrillique à communione magis abhorrebant, Placuit ergo Principi, gravius exilium injungi Nestorio. Ac primùm *Petram* Arabiæ civitatem relegatur Edicto Theodosii, quod eruditorum complures latuit. Theodosiani Rescripti verba sunt, ad *Isidorum* Præf. Præt. & Consulem: *Tua proinde celebris dominatio hâc pragmaticâ Sanctione, sive peculiari auctoritate ostensa, prædictum Nestorium ob admissam à se impietatem in perpetuum exilium Petras deportari jubeat, omniaque illius bona Ecclesiæ Constantinopolitanæ addicat, quo angustissimis locis illius opes, cujus ille sacra mysteria nuper prodidit, auctiores evadant.* Petram Palæstinæ scimus, Oasim nescimus. Itaque posteriori exilio Nestorius Petrâ Oasim concessit. Porro duas Oases esse, novimus ex Palladio in vita Chrysostomi. Quòd si vera de Oasi prædicavit Olympiodorus, amœnum sanè Nestorius domicilium habuit. Narrat tam benignam loci hujus temperiem esse, ut qui sacro morbo laborant, sanitatem ibi recuperent: *Arbores perpetuò poma ferre, frumentum illic natum omni frumento esse præstantius, niveque candidius: interdum bis quotannis hordeum ibi seri, milium autem perpetuò ter; rigare incolas rusculа sua, æstate, tertio quoque die. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere.* Hæc verò sunt prorsus incredibilia, neque verosimile, loca tam amœna reis destinata fuisse. Hic miser ille Nestorius luctuosæ captivitati subditus, dimissus tamen tandem fuit à Blemmyis, quos apud captivum egerat. Narret ipse, quas passus est calamitates: *Ob quæstiones, quæ nuper Ephesi agitata sunt, de sanctissima religione Imperatoris jussu Oasim incolimus, quæ alio nomine Ibis dicitur. Postquam Oasis barbaricâ captivitate, & igni ac ferro funditùs vastata est, nos verò à Barbaris, repentè nescio quomodo misericordiâ erga nos commotis, dimissi fuimus, qui minacibus etiam contestationibus nos terruerant, ut confestim ex nostra regione excederemus, cùm Mazices post ipsos eam protinùs occupaturi essent, venimus in Thebaidem unà cum reliquiis captivorum, quos Barbari miseratione adducti, ad nos nescio qua de causa adduxerunt. Et isti quidem quo quisque voluit abire permissi sunt, nos verò palam Panopolim ingressi, nosmet ipsos exhibemus.* Rogat insuper Thebaidis Præsidem, ut suæ captivitatis curam gerat, ne posteritas proclamet, satius ut quis apud Barbaros captivus degat, quàm ut ad Romanum imperium confugiat. Ex Panopoli Elephantinam, quod oppidum est in finibus Provinciæ Thebaidis, per barbaros milites abductus erat, cùm majore itineris parte confectâ, jubente Præside Panopolim redire jussus est, Casuum acerbitate, & doloris molestiâ adhùc cruciabatur, cùm Præsidis mandato ex Panopoli ad quendam locum ei attributum deducitur, Expectabat ibi, quid de se Theodosius statueret, cùm repentè de quarto ipsius exilio Decretum componitur. Hæc addit ad commovendos affectus maximè idonea: *Sufficiat, quæso, tot exilia contra unum corpusculum decrevisse: & post relationes, quas ad Principes misit tua magnificentia, ut à nobis quoque, per quos id fieri decet, invictissimis Principibus rei veritas indicetur, humaniter permitte. Hæc nostra sunt consilia, tanquam parentis ad filium. Quòd si nunc quoque sicut anteà indignatus fueris, fac quodcunque tibi placuerit, si quidem animus tuus nullâ ratione flecti potest?* Ultima exulis fata unâ serie cum exilio connectamus. Reliquias vitæ nondum profuderat anno CCCCXXXIX. Quippe Socrates, qui eo tempore Historiam absolvit suam, Theodosio Consulatum XVII. gerente, Nestorii meminit, adhùc inter homines agentis: *Etiamnum depositus,* inquit, *& in exilium missus, Oasim incolit.* Mortis hoc genus fuit, referente Evagrio: *Edicto Theodosii, qui redire illum decreverat, loca subinde mutans, circa fines Thebaidis, & ad terram allisus, dignum anteactâ vitâ exitum sortitus est. . . . Ego verò Scriptorem quemdam legi, de illius morte ita narrantem, eam linguâ vermibus erosâ, ad graviora & sempiterna migrasse supplicia.* Nestorium

Evagr. l. 1. c. 7.

Lab. Conc. t. 3. 1060.

ANNO DOM. 435.

Phot. Bib. p. 191.

Evagr. l. 1. c. 7.

Socr. l. 7. c. 34.

Evagr. l. 1. c. 7.

Theodor. l. 2.

storium non linguâ modò, sed corpore quoque corruptum fuisse, prodit Theodorus Lector in Historia: *Nestorii corpus putredine consumptum est. Cùmque revocatus esset ab Oasi, ut in alium locum transferretur, revocationem illam fatali morte prævenit.* Quæ de infelici Nestorii morte memorant, ab inimicis ejus sparsa esse videntur. Baronio Nestorii exilium in annum CCCCXXXVI. conferri placuit, perperàm sanè, ni fallamur animi. Cùm enim Lege datâ 3. Non. Aug. Theodosio XV. Consule libri Nestorii flammis adjicerentur, incredibile est, Nestorium Euprepii Monasterium tum temporis incoluisse, homini que parcitum, dum in libros sævitum. Quibus accedat, Nestorium expressis verbis testari, *quadriennio se illic commoratum.* Quòd si anno CCCCXXXVI. in Oasim est relegatus, Monasterium plus quadriennio suum incoluisset, quod anno CCCCXXXI. post abdicationem ingressus est. Cœlestinus quidem in sua ad Patres Ephesinos encyclica Epistola, *data Idibus Martii, Ætio & Valerio* Coss. hæc scribit: *Didicimus hunc Antiochiam revertisse, atque sibi illis unde venerat, vivendi præstitam facultatem.* Censetque longius esse ablegandum. Quæ cùm XV. Martii anni CCCCXXXI. scripta sint, Nestorium utique anno superiore jam Euprepium incoluisse necesse est.

Cœlest. Ep. 21.

Libri Nestorii damnantur.

Cod. Theod. de hæret. Leg. 66.

III. Nestorii exilium damnatio librorum excepit, Rescripto quod ad Leontium Præfectum Theodosius direxit: *Damnato portentosæ superstitionis autore Nestorio, nota congrui nominis, ejus muratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur. Sed quemadmodum Ariani divæ memoriæ Constantino, ob similitudinem impietatis, Porphyriani a Porphyrio nuncupantur, sic ubique participes nefandæ sectæ Nestorii Simoniani vocentur, ut cujus scelus sunt in deserendo Deo imitati, ejus vocabulum jure videantur esse sortiti. Nec verò impios libros nefandi sacrilegii Nestorii adversus venerabilem Orthodoxorum sectam Decretaque sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habiti, scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publicè comburi decernimus. Ita ut nemo in religionis disputatione aliquam de suprà dicto nomine faciat mentionem, aut quibusdam eorum habendi Concilii gratiâ in ædibus, aut villa, aut suburbio suo, aut alioquolibet loco conventiculum clam aut apertè præbeat, quos omni conventus celebrandi licentiâ privari statuimus. Scientibus universis, violatorem hujus Legis publicatione bonorum esse coërcendum. Dat. III. Non. Augusti Constantinopoli,* Theodosio VI. Consule. Quæ Lex Græco Latinoque sermone edita est, & ubique locorum promulgata, ut ab omnibus intelligeretur. Multos Nestorius libros condidit, de quibus Gennadius: *Nestorius*, inquit, *Hæresiarches cùm in Antiochena Ecclesia Presbyter insignis in docendo ex tempore Declamator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum ὑποθέσεων. In quibus jam tunc subtili nequitiâ infudit posteà prodita impietatis venena, quæ moralis interdum occultabat suadela. Postquam verò eloquentiâ & abstinentiâ commendante, Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificatu donatus est, apertum se Ecclesiæ hostem, quem diu celabat ostendens, scripsit librum quasi de Incarnatione Domini, sexaginta & duobus divinæ Scripturæ testimoniis pravo sensu suo constructum.* Periere illi Nestorii libri, supersunt adhùc & Literæ ipsius, & fragmenta Sermonum, imò sermo integer, qui Græcè extat apud Chrysostomum, Latinè verò apud Marium Mercatorem. De quibus monumentis & Marius Mercator, & Lupi Synodicon legi possunt. Lapsu temporis Nestorii discipuli à Doctoris sui de peccato originis sententia recessere. Insitam à parentibus nostræ naturæ labem admittebat Nestorius, qui & sermonibus suis Pelagianos exagitaverat. Nestoriani verò transmissum naturæ vitium non agnoscebant, teste Photio: *Lectus est liber contra Pelagianam & Cœlestianam hæresim, cujus hæc inscriptio: Exemplar Actorum ab Occidentis Episcopis adversus Nestoriana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam & Cœlestianam hæresim.* De viribus verò liberi Arbitrii hæc addit: *Asserunt quandoquidem nostræ Christus naturæ sit particeps factus, & Deus omnes homines similiter salvos fieri velit, unum quemlibet etiam per arbitrii sui libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum se facere.* Cur verò Nestorianis jubente Theodosio Simonianorum nomen inditum sit, causa hæc esse videtur. Fingebat Simon, Helenæ de cœlo lapsæ se postmodum junxisse; Nestoriani verò censebant, Mariam peperisse hominem nudum, cujus meritis Deum provocatum in ipsum descendisse.

Phot. C. 54. 43.

Comes Irenæus Photiusque Nestoriani relegantur. Complures Episcopi pelluntur.

Lup. Syll. c. 188.

IV. Nestorii fautores involvit ipsius pœna. Comes Irenæus ad Petram Arabiæ cum Photio relegatur. Qua de re Rescriptum extat in Lupi Synodico: *Damnato Principe portentuosæ culturæ Nestorio, justum est, ut impia ejus cultura participes sentiant validissimam pœnam. Ab hoc Irenæum, qui maledictum Nestorii cultum non solum secutus est, sed & instituit, & studuit, multas cum eo Provincias, eò quòd ipse tali culturæ præesset, evertere, nudatum cunctis dignitatibus, & insuper ipsâ propriâ facultate, & Photium verò ejdem impietatibus implicatum, adæquè facultate nudatum, quæ & in publicam proficiet rationem, in Petris exiliari decrevimus, ut paupertate perpetuâ, & locorum solitudine crucientur, Isidore Pater honorandissime. Gloriosa igitur atque magnifica autoritas tua huic nostro Decreto pragmatico competenter obediet, deputato sufficienti solatio, ut ad præfatum exilii tramitem præfati religionis nostræ violatores abigantur.* Orestia Stephanusque ad Photium Irenæumque in suum exilium deducendos destinantur. Episcopi quoque complures solum vertere coacti sunt. Quorum Catalogum exhibet Irenæus: *Alexander Episcopus Hierapolis Euphratesiæ, qui exiliatus est in Phamotim, Ægypti metallum. Abibus Dolichii, quo ejecto, alter ordinatus est à Joanne. Dorotheus Marcianopolitanus, Metropolitanus Mœsiæ. Iste ejectus, exiliatus est in Cæsarea Cappadociæ. Valerianus & Eudoxius Mœsiæ, qui sub eodem Dorotheo existentes, ultrò ab Ecclesiis recesserunt. Meletius Mopsuestenus secundæ Ciliciæ. Hic exiliatus, in Melitina Armeniæ civitate defunctus est, multa millia passus ab Acacio, ejus Ecclesiæ Præsule. Zenobius Episcopus Zephyrii primæ Ciliciæ, qui ultrò quidem reliquit Ecclesiam, post hæc verò in Tiberiadem relegatus est. Sed & inde fugatus, dum se hunc ipsum denunciasset existere. Eutherius Episcopus Thyanensium, Metropolitanus Cappadociæ secundæ, qui ab Ecclesia ejectus, relegatus est quidem Scythopolim. Similiter & inde fugatus, in Tyro defunctus est. Paulianus Hypatæ, qui & ultrò cessit Ecclesiæ. Basilius Metropolitanus non acquievit, ut cum reliquis eum, qui non deliquerat, condemnaret. Julianus Metropolitanus Sardicensis, qui & ipse se insontem à fraterna punitione servans, ad multa millia pericu-*

Lup. Syll. c. 190.

lorum

lorum pervenire pralegit. Theosebius Episcopus Chu, qui erubescentibus eum ejicere, in sua est defunctus Ecclesia. Nec tamen Nestorii depositioni consensit, nec communicare ulterius pertulit his, qui Cyrillo adjuncti sunt. Acilinus Barbalissi Euphratesia: hic à Castro quidem fugatus est, dum communicare Antiocheno non acquiesceret, post hac autem communicavit quidem, non tamen & homicidio assensit. Maximinus Demetriadis Thessalia, qui mox seipsum post factam in Nestorio iniquitatem ab Ecclesia separavit.

Orientales Nestorianismo favere putantur.

V. Decreto Imperatoris pax restituta videbatur. De magnis, quos habuerat successibus, Joannes ipse gloriabatur in sua ad Proclum Epistola. Narrat, illos qui ex secunda Phœnicia venerant ordinando Theodoro Episcopo, Nestorii damnationi subscripsisse. Cilices *ab anno praterito, bis consona per* Aristolaum complevisse, Arabes per Metropolitanum suum Antiochum his acquievisse. Mesopotamiam, Osrhoënam Euphratesiam, & Syriam secundam, quæ à Joanne facta fuerant, comprobasse. Arma nunc in Gentiles Judæosque esse convertenda, quòd impii illi recutiti, *Archidiaconum mirabilem virum in theatrum deducentes punierunt.* Non dissimulat tamen, esse adhùc in Cilicia Nestorianæ factionis homines, qui Chioneo resisterent. Cæterùm per animos Rescripta Principis concordiam non infuderant. Teterrimi adhùc dissidii scintillæ relinquebantur. Neque candidam satis sinceramque Orientalium de damnatione Nestorii professionem Cyrillus existimabat, ut ex ipsius ad *Lamponem* Presbyterum Epistola perspicuum est. Æliæ degebat Cyrillus, cùm Epistolam accepit à Clericis, Monachis, Laicisque consignatam, quâ Orientis perstringebantur Episcopi, qui se Nestorio inimicos fingentes, in Theodori de Incarnatione sententiam, multò Nestorii blasphemiis deteriorem descenderant. Sed & Cyrillo *Beronicianus* Tyri Episcopus significaverat, Principis Decretum Aristolao Tribuno missum esse, quo Nestorius anathemati subjici, ipsiusque error *Simonianus* appellari jubebatur. Tum Cyrillus Aristolaum suspicionum plenum scripto adiit, ut qui Nestorium damnaverant, Confessioni, quam mittebat, subscriberent, scilicet Christi Deique hominis unam personam esse. *Quippe qui inconvertibiliter, & inconfuse incarnatus, est unigenitus.* Paria quoque & gemina nunciat Joanni Antiocheno: *Dicuntur quidam illic religiosissimorum Episcoporum impium quidem Nestorium anathematizare, & dementissima dogmata ejus; tentare verò rursus quasi ex permutatione ea, qua ejus sunt, sapere & loqui, & dissolvere consententiam fratrum, pro quibus Christus est mortuus.* Neque calumniam effugit *Theodoritus* Cyri Episcopus, à Daniele Presbytero apud Cyrillum accusatus, quòd Nestorii à doctrina non recessisset. Qua de re Cyrillus Joanni scripsit.

Lup. Syll. c. 197.

Lup. Syll. c. 106.

Lup. Syll. c. 194. 195.

Lup. Syll. c. 210.

Theodorus Mopsuestenus Nestorianismi apud Proclum accusatur, atque Cyrillum. Synodus Armeniaca.

VI. Itaque qui Nestorio infensi erant, novas fabricant machinas, quibus fautores ipsius obruerentur. Diodorum ergo Tarsensem, & Theodorum Mopsuestenum accusatum eunt, veluti autores Nestoriani dogmatis, quorum libri non erant suscipiendi. Accusationis hujus duces, Acacius, atque Rabulas Episcopus, quem oculis captum fuisse, Theodorus Lector scripto prodidit. Quid in ea re gesserint, doceat Liberatus: *Ubi hac agnoverunt Acacius Melitenus in Armenia Episcopus, &*

Liber. c. 10.

Rabula Edessa civitatis Episcopus, scripserunt Armenia Episcopis, ne Theodori Mopsuestem libros susciperent, tanquam Haretici essent, & autores dogmatis Nestoriani, insimulantibus Episcopis Cilicia; Rabulam & Acacium, quòd non ex charitate, sed ex amulatione & contentione fecissent. Congregati sunt ergo in unum venerabiles Armenia Episcopi. Ut in pauca rem contrahamus; Armeni duos ad Proclum Constantinopolitanum Presbyteros mittunt, *Leontium & Aberium, cum uno volumine Theodori Mopsuestem*, ut scirent, Theodorine an Rabulæ Acaciique doctrina vera foret. Armeniorum susceptâ legatione, prolixam Proclus ad eos de fide Epistolam misit: *Dei amantissimis & venerabilibus Episcopis & Presbyteris, & Archimandritis, Orthodoxa, Sancta per totam Armeniam Ecclesia, Proclus in Domino salutem.* Testatur autem, gravi se molestiâ affectum fuisse, ob disseminatos ipsorum in Provinciis errores. Gentes in tenebris palantes, virtutis quatuor quidem species constituisse; Paulum verò Apostolum virtutes Ethnicis ignoratas præcipua in commendatione habuisse, fidem scilicet, spem, & charitatem. Fidem, quæ bonorum caput est omnium, puram servandam esse. De Christo autem, quæ causa legationis fuit, hæc habet: *Unus est Filius, unus est Dominus, Trinitatem namque unius essentia confitemur, quartam nullatenus admittentes in Trinitate personam. . . . Non igitur alter est Christus, & alter Deus Verbum, quod absit, duos enim Filios natura divina non novit. . . . . Ut fidem faceret Verbum manens, quod erat, factus est caro, id est, infans, & homo perfectus. Tanto sacramento nulla ratione violato, idem ipse perficiebat miracula, & injurias sustinebat, per signa quidem divina; mansisse id, quod erat insinuans, per passionem autem factum, quod formaverat manifestans.* Procli hanc Epistolam Dionysius Exiguus Latinam fecit, ut *Feliciano Pastori* obsequeretur. In Græco deest annus, quo Epistola est concinnata; legitur verò in versione, *datu Constantinopoli, Consulatu piissimorum Theodosii Aug. v. & Valentiniani IV.* Neque solis Armeniis de fide Epistolam scripsit, aliam cum Libello Joanni misit Antiocheno, de quibus mentio est apud Liberatum. De tomo sic habet: *In eo posuit ad interimendum Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, unam de Trinitate incarnatum, quem & direxit Joanni Antiocheno per Theodorum Diaconum, continentem subter Capitula ab Hareticis prolata, expetens ab eo pro communi fide servanda; ut cum suo Concilio eum susciperent, & subscriberent. Joannes autem, & qui cum eo erant congregati Episcopi, legentes tomum, & ejus laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt.* Et paucis pòst lineis: *Scripsit Proclus Epistolam ipsi Joanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit, Dicentes autem passibilem Deum, id est, Christum, confitemur eum, qua est secundum quod factum sit, id est, propriâ carne crucifixum. Et ita prædicantes nullo modo fallimur. Quoniam quidem & unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & Divinitatem passibilem minimè blasphemantes.* Quæ quidem Epistola ab ea diversa est, cujus initium, *Arbitror cognoscere*; utpote Ibâ Episcopatum defuncto Rabulâ Edessenum jam obtinente. Tam tomi, quàm Epistolæ ad Joannem à Proclo missæ meminit & Cyrillus in suis ad Acacium Melitinensem literis. Venisse dicit Orien-

B. M. P. t. 6. 613.

Liber. c. 10.

tis

ANNO DOM. 435.

tis Episcopos Antiochiam, ad quos Proclus tomum direxerat suum, excerpta Theodori & Nestorii continentem, quorum damnationem flagitavit. Quam prorsus rejecere. Scripserunt & ad Cyrillum, si anathemate scripta Theodori damnentur, Athanasium, Basilium, Gregorium, Theophilum damnationi huic includi, utpote qui scripsere quædam Theodoro consona.

Lup. Syll. c. 111.

Cyrillus apud Imperatorem Theodorum accusat.

VII. Non Joanni modò, sed Cyrillo quoque Procli liber missus est. Id nos Liberatus docuit: *Basilius quidam Diaconus sumens tomum Procli, quem Armeniis scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum Libellos sive Libellum annectens, obtulit Cyrillo, ejusdem urbis Antistiti. Quibus rumoribus, ut ferunt, permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit. Tres adversus Diodorum Tarsensem, & Theodorum Mopsuestenum, quasi Nestoriani dogmatis auctores.* Accepto & Procli, & Armeniorum Libellis, dandam Imperatori Epistolam misit, quâ significabat, qui damnationem in Nestorium torserant, illos Diodori Theodorique in opiniones lapsos esse. Verba ipsa Cyrilli referamus: *Theodorus quidam fuit, & ante hunc Diodorus Episcopus. Hic quidem Tharsi, ille verò Mopsuestia. Hi patres fuerunt Nestorii blasphemia. Voluit igitur impius Nestorius ea, quæ illorum sunt, ad medium deducere. Dum verò anathematizassent, quæ ejus sunt, nonnulli Orientis Episcopi, altero modo hæc ipsa inducunt, dum ea, quæ sunt Theodori, admirantur, & eum rectè sapere dicunt, & consonè Patribus nostris, Athanasio, Gregorio atque Basilio.* Nec dissimilem Acacio Melitinensi Epistolam misit, in qua & hæc legimus de opinionibus Theodori: *Sic verò eos, qui ab Oriente sunt, affecerunt, ut & exclamationes in Ecclesiis à Populis fierent, Crescat Theodori fides. Sic credimus, sicut & Theodorus.* Turbarum fax maxima Diaconus & Archimandrita *Maximus*, qui loca omnia querelis implebat suis, quòd Orthodoxis in Oriente nil loci esset, Alexandriam migravit Orientales accusatum, quòd Nicænam Synodum perperàm interpretarentur. Querelarum Libellos ut Principibus offerrentur, Lamponi Presbytero Cyrillus mandat, in spem se venire dicens, quòd Theodori fautores Rescriptis Augusteis opprimi possent. Quod verò Principis Rescriptum Epistolâ Cyrillus suâ impetrare tentabat, illud etiam elicuit. Hoc Cyrillo Melitinensis gratulatur Acacius: *Didici*, inquit, *quòd litera Deo amantissimi, & amatoris Christi Imperatoris venerint ad clarissimum, & per omnia habentem virtutem mentis Tribunum Aristolaum, jubentes unumquemque Episcoporum compelleret in sua Ecclesia anathematizare polluta Nestorii, atque Theodori dogmata impietatis.* Cyrillum itaque rogat, ut viros pietate insignes cum Aristolaò mittat, qui unumquemque cogant publicum anathema pronunciare Nestorii & Theodori dogmatibus, eos præcipuè, qui dicunt, post conjunctionem quamlibet naturarum in Christo, quæ propria sunt, operari: *Eorum namque, qui in Germanicia sunt, aliquos experimentatus, inveni quidem duos filios dicere recusantes, at verò duas naturas dicere non abnuentes. Unde si concedatur, ut dicatur atque doceatur ab eis quia unaquaque natura per semetipsam operatur, & hæc quidem passa est, impassibilis verò illa permansit, nihil est aliud nisi duos iterum Filios confiteri, & patres induci.* Miram Acacii doctrinam, quæ ab errore gravissimo liberari nequit. Hîc tamen silet Cyrillus, non minis, non monitis peccantem ab hæresi sevocat, imò cum eo arctâ tenerâque amicitiâ conjungitur.

Lib. c. 12.

Lup. Syll. c. 198.

Lup. Syll. c. 205.

Lup. Syll. c. 206.

Lup. Syll. c. 83.

ANNO DOM. 436.

ANNO U. C. 1189. PER. JUL. 5149. JUL. 481. DOM. 436. THEODOSII 35. & 29. VALENTIN. 11. & 12. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 19. *Indict.* 4. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 3. 4. *P.* 19. *April.*

COSS. *Isidorus & Senator.*

Litorius Narbonam ab obsidione Gothica liberat.

I. QUi Gallias incolebant Gothi, adversus Romanos hostilia induebant. Ac quod ipsis solemne fuit, pacis fœdera perfidiosè, crudeliterque violabant. Audiamus Prosperum: *Gothi pacis placita perturbant, & pleraque municipia vicina suis sedibus occupant, Narbonensi oppido maximè infesti, quod cùm diu obsidione & fame laboraret, per Litorium Comitem ab utroque periculo liberatum est. Siquidem per singulos equites binis tritici modiis advectis, strenuissime & hostes in fugam vertit, & civitatem annonâ implevit.* In Oriente omnia pacata erant, Theodosianæ pietati otia faciente Deo. Princeps *Cyzicum civitatem navibus petit, multâque eidem civitati munificentiâ præstitâ, urbem Augustam renavigavit.*

Marcell. Chronic.

De Theodori Mopsuesteni fama Concilium Antiochenum.

II. Vacemus nunc Ecclesiæ negotiis. Joanni Antiocheno magnum intolerandumque dolorem inurebat, quòd Theodori Mopsuesteni memoriam complures incesserent. Ut sua defuncto fama servaretur, Concilium apud Antiochiam cogitur, cujus Liberatus meminit: *Joannes Antiochenus Episcopus Synodo congregatâ, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictavit Epistolas. Unam quidem direxit Theodosio Imperatori, altam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theodorum, & exponens ejus sapientiam.* Harum Epistolarum fragmenta extant apud Facundum. Imperatorem sic alloquitur Synodus: *Theodorus, quem quando dicimus, virum dicimus in Episcopatu clarum finem habentem, & quinquaginta penè annis fortiter repugnantem cunctis hæresibus, & in expositionibus, quas in omnibus Ecclesiis Orientalibus faciebat, & quibus in regia civitate valde esse comprobatus apparet, à nullo quoquam, neque majorum, neque similium judicatus est Hæreticus. E contrario autem ab omnibus Sacerdotibus propter eam, quæ illi aderat doctrinæ gratiam, in admiratione semper est habitus, & superiorem honorem gloria possedit, & non à Sacerdotibus tantummodò, sed à sacratissimo vestro Avo dicimus ter beato, & à Deo imperii sceptra sumente, & vobis transmittente Theodosio, qui in desiderio visionis viri factus, in Ecclesia ejus doctrinæ fuit auditor magnus ille Imperator: nec arbitratus est, alterum se talem comperisse Doctorem, super admiratus quidem ejus doctrinam, & colloquio delectatus atque obstupefactus tunc, quem nunc spernunt aliqui, tanquam sortem sumentes, probandi & reprobandi obeuntium Doctorum, quos volunt. Jam verò & à vestro imperio, pro sua reverentia & spiritali sapientia, ei sæpius attestatum est, & vestris literis honoratus est.* Et inferius: *Iste ille est Flaviani magni Antiochensium Sanctæ Dei Ecclesiæ Pontificis amantissimus discipulus, & B. Joannis Constantinopolitani Episcopi condiscipulus, cujus memoriam redivivam fecistis, maximam hinc gloriam pietatis vestræ imperio facientes.* Aliud & fragmentum addamus Epistolæ

Liber. cap. 10.

Facund. l. 2. c. 2.

hujus:

ANNO DOM. 436.

Facund. l. 8. c. 3. Inspiciatur & Facundi liber VIII. cap. 5.

hujus: *Si autem quicquam, Imperator sancte, obscurum aliquis invenire dicat in ejus, vel aliorum literis, hoc retractatione necessarium non est. Quorum enim vita in Sacerdotio & ministerio optimum habuit finem, his præclaram gloriam dedicamus, & non ex illis eos judicamus, de quibus aliqui eos atrociter accusant. Impossibile enim est, cùm homines sint, qui in Ecclesia docent, ut calumniantium vituperationes effugiant. Et quid de Ecclesiæ Doctoribus dicimus? Quoniam & ipsa Sancta Evangelia multi Hæreticorum ad suam recipiunt voluntatem, divina dicta vertentes, & in multas partes corpus Ecclesiæ discindentes. Hæc in brevi pietatem vestram nos omnes Episcopi, qui in Antiochiam Dei sumus gratiâ congregati, docuimus.*

Synodi Antiochenæ ad Proclum & Cyrillum Epistola.

Facund. l. c. c. 0.

III. Nonnulla quoque Antiochenæ ad Proclum Synodicæ fragmenta exhibeamus: *Tomum, qui ad Armenos factus est, à reverendissimo nostro filio Diacono Theodosio, qui dignus est tuis dispositionibus ministrare, ob eam, quæ inest ei super ætatem diligentiam, & percepimus, & cum omni delectatione ejus fecimus mentionem. Faciebat autem nobis delectationem non pulchritudo compositionis sola, neque argumentationum multitudo, contra utramque partem adversantium pertractata, quantum ipsa sacrorum dogmatum cautela, simul & pietas. Pietas quidem, quia regalem divinarum Scripturarum, in his, quæ dicebantur Verbum veritatis, rectè confitens, pergebat, non sine testimoniis Scripturæ præsumens aliquid ex potestate propria prædicare. Cautela verò, quia cum divinis Scripturis etiam Patrum dicta ad probandum quæ dicebantur, proponebat.* Et libri octavi c. 5. *Et quid de cætero nominis adsit doctrinis, sic admirabilibus & famosissimis viris post mortem damnatis? Non meum ergo est gloriosis eorum, qui præcesserunt opinionibus insultare, neque judicare eos, qui honoratè defuncti sunt, sed solius Judicis vivorum & mortuorum.*

Facund. l. 2. c. 2.

Quibus & hanc addere laciniam liceat: *Non solùm nos viventes tales calumnias ab his, qui conturbare volunt Ecclesias, continuè sustinemus; sed & qui benè de vita profectus est B. Theodorus, & quinque & quadraginta annis clarè in doctrina præfulsit, & omnem hæresim expugnavit, nullam alicubi detractionem ab Orthodoxis in vita suscipiens, post longi temporis hinc discessum, & post multa certamina, & post decem mille libros adversus hæreses conscriptos, & posteaquam in conspectu Sacerdotum & Imperatorum & populorum probatus est, periclitatur quæ Hæreticorum sunt sustinere, & illis proximus prædicari.* Antiochensium & ad Cyrillum Synodicæ subjiciamus particulam: *Deo amabili & sanctissimo Episcopo Cyrillo, Joannes Antiochiæ, & qui cum eo Deo amabiles Episcopi.* De Theodori inimicis autem hæc dicunt: *Nunc iidem ipsi velut ex somno exurgentes, perrexerunt ad regiam civitatem, & eam perturbantes, Ecclesiasticam pacem, quantum in ipsis est, turbaverunt. Sanctissimo enim Episcopo Proclo tomum rectè, reverà & piè habentem, quem ad Armenios scripsit, nobis destinante, & nostrum quærente consensum, omnia facta sunt à nobis, & in nullo minus fecimus. . . Aliud etiam malum est in istorum festinatione manibus extensis, & alter tomus excerpta quædam habens B. Theodori, qui fuit Mopsuestiæ Episcopus, & ea, quæ ille diversis libris dixisse videtur, volentes eis anathema inferre. Propter hoc petimus, ut mentem tuam nobis applices studiosius, quàm in aliis rebus, & dignare considerare malum opus hoc esse, nisi communi sententiâ illud extinguere labores. Dedit enim tibi Deus super velle etiam posse, ut in commune omnes juves. Sunt in illo tomo quædam incerta, & aliter quàm dicta sunt, intelligi valentia, confitemur hoc etiam nos, plurima verò eorum aperta videmus, & sine aliqua ambiguitate recta. Sed & illa, quæ putantur obscura, similia multa & à plurimis anterioribus ejus, & gloriosis Patribus dicta invenimus. . . . Excerptis enim istis similia quædam invenimus apud ter beatum & nobilem Athanasium, quædam etiam apud Beatum Basilium, quædam apud Gregorium utrumque: multa verò & apud Amphilochium sæpius dicta, non parva verò & apud communem Patrem B. Theophilum. . . . Quædam etiam ab ipso amabili Deo Proclo, in eodem ipso tomo, quem ad Armenios misit, quo multis sensibus istis decerptis concurrit.* Subjungunt, durum sibi torquere in defunctos anathemata, *& si personæ cum dictis* non damnentur: occasionem præberi perpetuam, *ut populi turbentur.* Id honorificum Nestorii defensoribus, ipsique Nestorio, *si cum isto & aliis, qui in Episcopatu vitam deposuerunt, simul anathematizetur.*

ANNO DOM. 436.

Facund. l. 8. c. 4.

Theodosii ad Synodum Antiochenam Rescriptum.

Lup. Syll. c. 219.

IV. Non minimum molestiæ dissidia hæc Theodosio attulerunt. Revocandæ paci Synodi Antiochenæ Patribus Rescriptum misit, quod ignotum Baronio, nostris inserere Annalibus erit operæ pretium: *Imperatores Cæsares Theodosius, & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, semper colendi, Augusti, Deo amicissimo & beatissimo Archiepiscopo Joanni, & sanctæ Synodo, quæ cum eo convenit. Perturbationem & tumultum, qui contigit in Oriente, nostrum cognovit Imperium à religiosissimo Patre nostro, & Episcopo Proclo. Et quia universorum quietis & pacis providentiam gerimus, maximè autem pro recta fide, quæ nos nostrumque custodit Imperium, per hanc Epistolam scripsimus vestræ Sanctitati, ut patrocinemini paci, & nullius eos momenti deputetis, qui contra salutem propriam volunt religionem saluberrimam perturbare. Illa est enim nostra Divinitatis intentio, ut cum quiete omnes homines degant. Præcipuè autem Sanctæ Ecclesiæ Dei, per quas & nos salvamur, & nostrum crescit Imperium. Hâc itaque voce quieti Ecclesiæ providete. Nos enim aliquid de vobis utilius expectamus. Deus vos multis annis conservet, venerandissimi Patres.* Sacræ meminit Imperatoris Liberatus, ab eo tamen Rescripto multum diversæ: *Ad hæc Imperator dirigens sacram Joanni, derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire judicavit.* De perturbatoribus hoc tantùm sciscit Theodosius, nullo esse loco habendos.

Liberat. cap. 10.

Procli ad Joannem de Theodoro Epistola. Ipsius & ad Maximum literæ.

Facund. l. 8. c. 2.

V. Respondit & Joanni Proclus his verbis: *Quando ego scripsi tuæ Sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicujus fieri mentionem? Sed puto, sicut ipsa litera ad tuam Sanctitatem directa clamant, nihil difficile, vel pravum Epistola continet. Sed quia oportet omni suspicione liberari, & detrahentium ora consuere, ex hoc, quod in tomo directo subscripsi, & illa capitula, quæ subjecta sunt repuli, utpote subtilitatem habentia pietatis. Neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam, qui jam defuncti sunt, scripsi tibi, Deo amantissime, aut ut anathematizetur, aut abdicetur. Sed neque carissimus Theodorus, qui à nobis directus est Diaconus, talia mandata percepit.* Maximo tantarum turbarum faci Epistolam quoque Proclus direxit: *Memor est tua reverentia, quando ad sanctissimum Antiochenum Episcopum tibi literas injungebam, quia omnia cum ejus admonitis voluntate fieri oportere, & nihil ad confusionem,*

Id. ibid.

Anno Dom. 436.

vel tumultum Ecclesiarum pacem habentium agi. Sed tomum quidem subscribi, capitula autem subdita sine nomine, hæc tanquam non habentia subtilitatem pietatis averti & abdicari. Quomodo igitur per literas didici, nunc quia Theodori Mopsuesteni, & aliorum quorumdam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cùm illi ad Deum jam migraverint, & eos, qui jam vitam reliquerunt, supervacuum est injuriari post mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Rogo ergo festina sicut filius exquirere. Sed omnia permittere auctoritati ejusdem reverendissimi Consacerdotis Joannis. Post subscriptionem autem tomi, & post abjectionem Capitulorum, quæ cujus sint ignoramus, continuò præpara Diaconum Theodorum venire ad regiam civitatem, quatenus tempestate & tumultu non impleantur Ecclesiæ urbis sanctissimæ, & doceas aliquid desiderio impii Nestorii, qui se putat multos habere similia sapientes.

Cyrilli de Theodoro ad Joannem Epistola.

VI. Joanni quoque de Theodoro Cyrillus scripsit, placere sibi, ut Theodori memoriæ parceretur, dummodò ipsius doctrina damnaretur. Exhibita est in Concilio v. Oecumenico, Actione quintâ. In ea verò Epistola hæc continentur: *Quòd prolatâ apud Ephesinam Sanctam Synodum expositione tanquam à Theodoro exposita, sicut dicebant qui protulerant, nihil sanum habente, reprobavit quidem eam Sancta Synodus, tanquam perversis plenam intellectibus: condemnans autem eos, qui ita sapiunt, dispensativè nullam fecit viri mentionem, nec ipsum nominatim anathemati subjicit: nec verò alios propter dispensationem, sicut videtur, ne fortè magnam existimationem viri, quâ mirificatur, attendentes Orientales seipsos separent à conjunctione universalis Ecclesiæ corporis. . . . At me nemo inculpet in ista verba prolatum: sed cedo existimantibus grave esse defunctis insultare, licet seculares sint, quantò magis etiam eis, qui in Episcopatu à vita discesserunt.* Hanc Epistolam anno 553. falsi accusarant Constantinopolitani Patres, sed immeritò, & omnium nunc eruditorum conspiratione vera existimatur.

Lab. Conc. t. 5. p. 483.

Anno Dom. 437.

ANNO U. C. 1190. OLYMP. 304. PER. JUL. 5150. JUL. 482. DOM. 437. THEODOS. 36. & 30. VALENTINIANI 12. & 13. *Sol.* 26. C. *Lun.* 1. *Indict.* 5. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 5. P. 12. *April.*

COSS. *Ætius* II. *& Sigivoldus.*

Hunni cum Duce Rhoa divinitùs opprimuntur.

I. DEi in auxilio, magis quàm in Romanorum exercitibus præsidium Theodosius suum collocabat. Quod præsens maximè expertus est. Quippe Hunni Duce Rhoa ad vastandas imperii Provincias sese accingebant. Attilæ suâ crudelitate super æthera noti patruus erat, Munzucci frater. Ut Barbarorum consilium intellexit optimus ille Princeps, more suo negotii totius curam commisit Deo: precibusque incumbens, brevi quod optabat, consecutus est. Rhoas fulmine percussus interiit, ut non minus de Juniore, quàm de Seniore Theodosio caneretur:

O nimium dilecte Deo, cui militat æther.

Secuta pestis maximam Hunnorum, qui Rhoæ imperio subjiciebantur, partem neci dedit. Sed & ignis è cœlo missus, multos ex Barbaris qui superfuerant, absumpsit. Quæ res metus non minimum Hunnis incussit, animadvertentibus, Deum esse stativum Theodosio præsidium. De tantæ salutis gloria omnes lætantur, ac Proclus Constantinopolitanus Episcopus, ut justissimas Liberatori gratias ageret, suggestum in Ecclesia conscendens, Ezechielis prophetiam auxilio, quod Deus attulerat, accommodavit. Verba hæc sunt Prophetæ: *Et tu, fili hominis, prophetiza super Principem Gog, Rhos, Misech, & Tubal.* Quæ allusio ad Rhoæ nomen ingenti plausu, & admiratione excepta est.

Socr. l. 7. c. 43.

Valentiniani cum Eudoxia nuptiæ.

II. Nova Theodosius gaudia percepit ob natæ suæ cum Valentiniano Augusto nuptias. Ex conjuge Eudoxia filiam matri cognominem susceperat, quam Occidentis Imperator sibi uxorem dari flagitat. Meditabantur Imperatores, utriusque imperii in limitibus nuptias celebrare, constitutâ ad solemnitatem Thessalonicâ. At Valentinianus per literas Theodosio significat, ne se fatigaret, lubenterque se conveniendo socero, Constantinopolim migraturum. Cùm partibus Occidentis idonea præsidia imposuisset, nuptiarum causâ urbem regiam ingreditur. Adventus hujus tempus Chronicum docet Alexandrinum. Ætio II. & Sigivoldo Coss. *Valentinianus Junior Aug. mense Octobri*, XII. *Kal. Novembris ingressus Constantinopolim, nuptias celebravit, acceptâ in uxorem Eudoxiâ, Theodosii & Eudoxiæ Augustæ filia, mense Octobri* IV. *Kal. Novembris.* Celebratis nuptiis Valentinianus apud *Thessalonicam, Italiam repetens, hyemavit.* Anno superiore Isidoro, & Senatore Coss. confectas nuptias esse, in Socrate legimus, l. 7. c. 44. Quin tamen lapsus in errorem fuerit, haud ambigimus, cùm magnâ conspiratione Prosper, Marcellinus, Fasti Græcorum currenti anno Valentiniani matrimonium alligarint.

Marcell.

Persecutio Africana Giserici. Mores ejus.

III. Lætitiæ hujus splendorem extinxit Africanæ calamitas Ecclesiæ, quæ Vandalicum experiri furorem cœpit. Persecutionis autor *Gisericus*, Rex Vandalorum, à Bonifacio Comite accitus in Africam. Materno sanguine ignobilis erat, ut docet Sidonii dictus Majoriano Panegyricus, carm. 57. qui Africam loquentem inducit:

Famulâ satus olim
Hic prædo, & domini extinctu, barbara dudum
Sceptra tenet tellure meâ.

Quis verò qualisve fuerit Gisericus, in Jornande reperimus: *Erat Gisericus staturâ mediocris, & equi casu claudicans, animo profundus, sermone rarus, luxuriæ contemptor, irâ turbidus, habendi cupidus, ad sollicitandas gentes providentissimus, semina contentionum jacere, odia miscere paratus.* Arianæ sectæ addicebatur, quam factis extendere oppressâ pietate voluit. Anno CCCCXXX. dum Hipporegius obsidetur, jam inflammatam persecutionem fuisse, monet Victor Uticensis, qui Martyrum etiam nonnullorum meminit: *Tunc*, inquit, *nostræ civitatis venerabilis Papinianus Antistes candenti ferri laminis toto adustus est corpore. Similiter & Mansuetus Urictensis, in porta incensus est Furnitana.* Crescente Vandalorum imperio crevit & persecutio. Illatam hoc anno Orthodoxis cladem Prosper memoret: *In Africa Gisericus Rex Vandalorum intra habitationis suæ limites volens Catholicam fidem Arianâ impietate subvertere, quosdam nostrorum Episcoporum eatenus persecutus est, ut eos privatos jure Basilicarum suarum, etiam civitatibus pelleret, cùm ipsorum constantia nullis superbissimi Regis terroribus cederet.* Subinde multo Martyrum sanguine manum Gisericus infecit suam. Pergat Prosper:

Jorn. de Reb. Get. cap. 33.

Per

Anno Dom. 437.

Per idem tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Paschasius, & Eutychius dudum apud Gisericum meritò sapientia & fidelis obsequii clari habebantur. Quos Rex, ut copulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire præcepit. At illi facinus constantissimè respuentes, & excitatæ in rapidissimam iram Barbaro, primùm proscripti, deinde in exilium acti, tum atrocissimis cruciati suppliciis, ad postremum diversis mortibus interempti, illustri martyrio miserabiliter occubuerunt. Puer autem, Paulillus nomine, frater Paschasii, & Eutychii, præ elegantia formæ atque ingenii admodum Regi acceptus, cùm à professione Catholicæ fidei nullis minis deturbari posset, diu fustibus cæsus, & ad infamem servitutem damnatus est, ideò ut apparet, non interfectus, ne superatâ sævitiâ impii Regis ætas illa gloriaretur. Arcadio Martyrum uni Antoninus Constantiniensis consolatoriam Epistolam scripsit. De scribentis homine aliquid est dubitationis, quem non Antoninum Gennadius, sed *Honoratum* vocat: *Honoratus*, inquit, *Constantinæ Africæ civitatis Episcopus, scripsit ad Arcadium quendam, qui pro Confessione fidei Catholicæ in partes Africæ exulabat, Epistolam, ad labores pro Christo ferendos hortatoriam, & exemplis præsentibus, & Scripturarum relationibus roboratam, & quòd confessionis fidei perseverantia non solùm præterita purget à crimine peccata, sed & meritum procuret martyrii.* Ac vero fit simile, Constantiniensem Antistitem, & Antonini gessisse nomen, & Honorati. Non illepida est Epistola hæc, quæ & in Baronio extat integra, & in Maxima Patrum Bibliotheca, t. 8. p. 665. *Perge, fidelis anima, perge, & Confessor unitatis gaude, quia pro nomine Christi pati meruisti contumeliam, sicut Apostoli, cùm flagellati sunt.* Ac fortè Confessoris constantiam nonnihil uxor ejus frangebat. Metuebat forsan & *Honoratus*, ne laqueos Martyri injicerent divitiæ, quas possidebat. Ad hæc itaque spernenda hortatur, adducto exemplo Jobi: *Job non attendit uxorem, & ideò vicit, non familias, non divitias, non amicos, & meritò superavit. Adam mulierem suam plus satis dilexit, & ideò tam lachrymabiliter cecidit. Quid si conditione vitæ maritus esses, uxor te aut familia habuit revocare?* Gravissimis & verbis & exemplis ad pugnam incitat Arcadium: *Et quid tibi prodest, si Diabolo consenseris, & mox corpus amiserit? Aut nescis, quia vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestim auferre potest carnem, si dereliqueris fidem?* Horum memoria Martyrum Nov. die XIII. recolitur.

Quadraginta Martyrum reliquiarum translatio.

IV. Ab Africæ Martyribus ad reliquiarum in Oriente translationem transitus est oportunus. Rem Sozomenus narrat, qui & solemnitati interfuit, quam hunc in annum conferri nil prohibet, utpote quæ contigerit, Proclo Constantinopolitanam Ecclesiam administrante. Quæ verò Sozomenus prodigia memorat, eorum fides sit penes Autorem. Celeberrima verò translatio de se silentium agi non patitur. Rem in pauca contrahamus. *Eusebia* sectæ Macedonianæ Diaconissa reliquias quadraginta Martyrum, qui imperante Licinio *Sebaste* martyrio functi fuerant, diligenter custodiebat. Moritura suæ disciplinæ Monachis locum reliquit, eâ conditione, ut Martyrum reliquias, unà cum ipsa deponerent, nec ulli rem indicarent. Cæsarius ad Consulatum & Præfecturam Prætorii evectus, sibi locum emit, ut propter conjugem sepeliretur, quæ juxta Eusebiæ loculum, condita fuerat. Hic Cæsarius *Thyrsi* Martyris in honorem Ecclesiam ædificaverat. Ferunt, ter *Pulcheriæ* Augustæ Thyrsum apparuisse ad indicandas quadraginta Martyrum reliquias, ut pari cultu quo ipse fruerentur. Ajunt etiam, quadraginta Martyres albis vestibus indutos, Placidiæ se conspicuos fecisse. Nullus tamen Clericorum Martyrea indicare poterat. Verum Presbyter, nomine *Polychronius*, revocato sibi in memoriam, Macedonianos Monachos hunc olim locum incoluisse, unum ex eis fortè superstitem rogat, nùm sciret sacras in eo loco reliquias quiescere. Tergiversanti ob dictum Eusebiæ juramentum revelationem Augustæ factam exponit. Tum ille fatetur, juxta Eusebiæ arcam jacere reliquias. Quo loco non mirari non possumus Martyrum de suo loco silentium. Quòd si Thyrsus *Martyres, qui sub terra latebant*, Pulcheriæ indicasset, quidni simul ostendebat & locum, ubi collocabantur pretiosæ reliquiæ, quâ manifestatione & desperationem inveniendi quærentibus exemisset, & novo lumine miraculum illustrasset. Fatigatur in percontando Polychronius, misellumque Monachum ad perjurium adigit. Quâ perfidiâ illum vel Thyrsus, vel Martyres ipsi liberassent, indicato suo sepulchro, cùm Pulcheriæ apparuerunt. Ad reliquiarum inventionem redeamus. Effosso circa ambonem loco, arca conjugis Cæsarii reperitur, & modico intervallo marmorea tabula, sub qua Eusebiæ loculus deprehenditur. Circa loculum Oratorium erat, albo purpurei marmoris crustis eleganter tectum. Loculi operculum instar sacræ mensæ fabrefactum erat. Tum quidam ex Imperatoris palatio, quam manu tenebat, virgam per foramen demisit. Quam retractam cum naribus admovisset, unguenti odorem suavissimum olfecit. Ut notum, Martyres intus conditos, confestim Pulcheria, Proclusque ad Basilicam Martyris accurrunt. Ac protinùs ferreis vinculis exemptis, operculum extrahitur: *Sub quo magna copia unguentorum, & in his duæ pyxides argenteæ repertæ sunt, in quibus sacræ reliquiæ erant reconditæ.* Pulcheria honoratos pretiosâ capsâ Martyres juxta Thyrsum deposuit, publica festivitate & solemni pompâ cum psalmodiis celebrata, cui Sozomenus interfuit. Iraque error est in Chronico Alexandrino, qui quadraginta Martyrum translationem anno Dom. CCCCL. alligavit, Valentiniano Augusto VII. & Albino Coss.

Sozom. l. 9. c. 2.

Cyrilli Alex. de Paschate Cyclus.

V. Ut ad cognitu utiliora convertamus animos, Cyrillus Alexandrinus anno CLIII. Diocletiano exorsus, Cyclum de tempore Paschatis celebrandi per annos XCV. edidit. Quem Buchetius vulgavit, sed manuscriptorum inopiâ mendis refertum: *Cùm dissensionibus*, inquit, *per universum orbem Paschalis regula turbaretur, Sanctorum totius Orbis Synodi consensione decretum est, ut quoniam apud Alexandrinam talis esset reperta Ecclesia, quæ in hujus scientia clareret, quotâ Calendarum vel Iduum, quotâ Lunâ Pascha debeat celebrari, per singulos annos Romanæ Ecclesiæ literis intimaret: unde Apostolicâ autoritate universalis Ecclesia per totum orbem definitum Paschæ diem sine ulla disceptatione cognosceret.* Testatur itaque Cyrillus, Theophilum Episcopum Alexandrinum à Theodosio rogatum esse, ut de Sacramento Paschæ dissereret: ut præceptis imperialibus obtemperaret, *quadringentorum octodecim annorum Circulum Paschalem* instituisse, ejusque clemen-

ANNO DOM. 437.

tiæ à *primo anno Consulatus ejus usque ad* centum calculasse, *quotâ Calendarum vel iduum, & quotâ Lunâ Pascha debeat celebrari.* Cùm annis quinquaginta septem ante editum Cyrilli prologum vulgatus Theophili Circulus vix ad paucos pervenire potuisset, Cyrillus avunculi sui Circulum *in nonaginta quinque annos breviavit.* Perstringit & methodum Latinorum Paschalem: *Lunam, quam illi tertiam vel decimam sextam, vel vigesimam tertiam impropriè nuncupant, has sanctus Theophilus primam vel decimam quartam, vel vigesimam primam Cœlo demonstrante confirmat. Pascha autem, quod ultra duodecimum* (undecimum) *Kalendas Maii celebrare formidant, sanctus Theophilus usque septimum Kalendas Maii differre non dubitat.*

Buch. Doctr. Temp. pag. 481.

ANNO DOM. 438.

ANNO U. C. 1191. PER. JUL. 5151. JUL. 483. DOM. 438. THEODOS. 37. & 31. VALENTINIANI 13. & 14. *Sol.* 27. B. *Lun.* 2. *Indict.* 6. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 6. P. 27. *Mart.*

COSS. *Theodosius Augustus* XVI. *& Faustus.*

Res Valentini: piratæ oppressi.

I. Valentinianus, qui in urbe Thessalonicensi cum Eudoxia conjuge hyemaverat, Ravennam rediit, ubi domicilium suum collocarat. Intereà *Cotradus* Insulas, locaque maritima deprædatur. Ea fuit Valentiniani infelicitas, ut cani ipso regnante non posset:

Omne fretum pelagi metuens pirata reliquit.

Biennium quippe labebatur, cum navibus onerariis absque periculo prædonum navigare non liceret. Ætio II. & Sigisvoldo Coss. *piraticam Barbari fœderatorum desertores exercebant*, & anno currente, quem Theodosius aperuit, *iidem piratæ multas insulas, sed præcipuè Siciliam vastavere.* Rapacitatis suæ supplicia luere: *Cotradus prædo cum piratis, suisque sonitibus captus, interfectusque est.* Sed & in Gallia Ætius felicitate annum oneravit, re adversus Gothos prosperè gestâ, quorum *octo millia* cæduntur, referente Idacio. Addatur & illud, nostris Annalibus inferendum de Suevorum in Hispania Rege: *Hermericus Rex morbo oppressus, Rechilam filium suum substituit in regnum, qui Andevotum cum sua, quam habebat manu, ad Singilionem Bæticæ fluvium aperto Marte prostravit, magnis ejus auri & argenti opibus occupatis. Diuturno per annos septem morbo afflictus moritur Hermericus.*

Prosp. Chr.

Marcell. Chron.

Idat. Chr.

Codex Theodosianus promulgatur.

II. Hæc in Occidente. At in Oriente celeberrimus Codex Theodosianus conditur, auspice Theodosio, qui Codicis Gregoriani, & Hermogeniani anteà recepti ad exemplum Constitutiones, Edicta, Rescripta, Epistolas Christianorum Principum ab anno Constantini Magni septimo ad usque Theodosii Junioris XXXI. hoc est, ab anno Domino CCCXII. ad usque CCCCXXXVIII. vindicavit ab interitu. Liber XVI. in Constitutionibus, quæ ad res, personasque Ecclesiasticas pertinent, exhibendis totus est. Quorum in condendo Codice consilia Theodosius adhibuerit, ipsius Novella indicatur: *Longum est memorare, quid in hujus consummationem negotii contulerit vigilias suas Antiochus, cuncta sublimis, ex Præfecto, & Consule. Quid Maximinus, vir illustris, ex Quæstore nostri Palatii, eminens in omni genere literarum. Quid Martyrius, vir illustris, Comes, & Quæstor, nostra clementiæ fide interpres. Quid etiam Sperantius, Apollodorus, Theodorus, viri spectabiles, Comites sacri nostri Consistorii. Quid Epigonius, vir spectabilis, Comes & Magister Memoriæ. Quid Procopius, vir spectabilis Comes ex Magistro Libellorum jure omnibus Veteribus comparandi.* Quonam consilio hunc Codicem condi voluerit Theodosius, ipsemet prodit, nempe quod pauci ætate suâ extiterint, *qui juris scientiâ ditarentur*, ob immensam librorum copiam: *Quamobrem*, inquit, *detersâ nube voluminum, in quibus multorum nihil explicantium ætates attritæ sunt, compendiosam Divalium Constitutionum scientiam ex Divini Constantini temporibus roboramus, nullâ post Kal. Januar. concessâ licentiâ ad forum, & quotidianas advocationes jus principale deferre, vel litis instrumenta componere, nisi ex his videlicet libris, qui in nostri nominis vocabulum transierunt, & sacris habentur in scriniis.*

ANNO DOM. 438.

Error Baronii.

Baronius communem secutus errorem, anno CCCCXXXV. Codicem conditum esse putat. Certissimis tamen argumentis doctissimus Gothofredus nobile hoc Opus anno CCCCXXXVIII. addixit: *Id efficitur*, inquit, *apertissimè ex tot Legibus, & quidem* XV. *numero, quæ per annum* 435. 436. 437. *latæ in Codicem Theodosianum relatæ, posteriorem dies & Consulum notam præferunt. Tertium argumentum ex inscriptio illi Novellæ, Florentii P. P. Orientis nomine. Anno enim demum* CCCCXXXVIII. *Florentius Præfecturam Orientis gessit, quam Isidorus per annos* 435. & 436. *adhuc gerebat. Postremo argumentum istud habeo, quòd Theodosius Junior eâ Novella Valentinianum filium suum vocat.* Verba sunt Novellæ I. *His adjicimus, nullam Constitutionem in posterum velut latam in partibus Occidentis aliove in loco, ab invictissimo Principe filio nostræ clementiæ perpetuo Augusto, Valentiniano, &c.* Atqui anno duotaxat CCCCXXXVII. Valentiniani cum Eudoxia nuptiæ sunt celebratæ, quarum causâ Theodosius Valentiniano filii nomen Theodosius indidit. Est itaque mendum in Novella, quod Baronium aliosque decepit: *Dat.* XV. *Kal. Martii Constantinopoli, Theodosio Aug.* XV. *& qui fuerit nuntiatus.* Legendum, Theodosium Aug. XVI. qui *Faustum* in Occidente Collegam habuit, anno Dom. CCCCXXXVIII.

Bar. Ann. 435 n 23.

Gothofr. Proleg. ad Cod. pag. 185.

Ossa Chrysostomi Comanis Constantinopolim transferuntur.

III. Rebus Ecclesiasticis nunc adjiciamus animum. Chrysostomi corpus *Comanis* requiescebat: molestéque ferebant illi, quibus sancti memoria Præsulis venerationi erat, defuncti reliquias ab urbe regia abesse, cui Episcopus impositus erat. *Proclus* ergo, cujus mansuetudo cum prudentia certabat, sibi in mentem induxit, *Joannitas*, qui sese ab Ecclesiæ communione sejunxerant, posse ad concordiam revocari, si sanctæ exuviæ *Comanis* Constantinopolim deferrentur. Tumultuantem Joannis causâ populum Proclo persuasisse, ut apud Principem de revocando Chrysostomo legationem obiret, scriptum Nicephoro, l. 14. c. 43. Annuente Imperatore defunctus Chrysostomus Constantinopolim rediit, *anno post ipsius abdicationem quinto & trigesimo*, initio à Dom. CCCCIII. ducto, quo Theophili ad *Quercum* Synodus ipsi munus abrogarat. Solemni pompâ magni Doctoris reliquiæ in urbem regiam translatæ sunt: Tum *populus mari, præ navigiorum multitudine instar continentis effecto, ostium Bospori ad Propontidem situm facibus obtexit.* Ac Theodosius oculos & frontem loculo admovens, pro parentibus suis supplicavit, petens, ut iis, qui per imprudentiam peccassent, Deus veniam concederet. Proclus verò defuncti corpus ingenti pom-

Socrat. l. 7. c. 45.

Theodorit. l. 5. c. 36.

ANNO DOM. 438.

Socrat. l. 7. c. 45.

Bar. Ann. 438. n. 6.

pâ per urbem traductum, Apostolorum in Ecclesia collocavit *die sexto Kalendas Februarias.* Quo prudenti facto pacati illi, qui Joannis causâ conventus seorsim agebant, ad Ecclesiæ unitatem rediere. Non à vero prorsus aliena conjectura est, Procli de Chrysostomi Laudibus sermonem Januarii vigesimo septimo pronunciatum esse, dum corpus Apostolorum in Ecclesia deponebatur. Non nobis quidem Baronii sententia probatur, existimantis sermonem prius recitatum fuisse, quàm de revocando Chrysostomo Proclus Theodosium adiret. Ac, ni fallamur animi, eam opinionem refellit Proclus: *O Joannes, tua quidem vita anxia, mors autem gloriosa, sepulchrum verò beatum, merces autem copiosa.* Vix gloriosum Chrysostomi sepulchrum dici potuit, dum optimus ille Præsul *Comanis* jacebat, regiâ urbe ejectus, honorisque expers, qui Sanctis Episcopis reddebatur. Gloriosum felixque sepulchrum fuit, cùm ipsius reliquiæ Ecclesiæ illatæ sunt, quam vivus administrarat. Ut eo reduce Procli verba hæc esse dicta videantur. Multis in eo sermone laudibus Chrysostomus extollitur: *Nullus dignè laudabit Joannem, dum non sit alius Joannes.* Extat integer ille sermo, & in Maxima Patrum Bibliotheca, t. 6. p. 612. & in Annalibus Baronii. Græci recentiores variis coloribus Chrysostomi reliquiarum translationem illustrarunt. Affert Nicephorus Theodosii ad Chrysostomum defunctum literas, quibus eum Constantinopolim revocat. Miraculum & recordatur ejusmodi. Ortâ tempestate subitâ, naves, quibus innumeris Bosphorus tegebatur, disperguntur: ea verò, quæ sacrum reliquiarum Chrysostomi thesaurum vehebat, Imperatoris triremis ad viduæ agrum appellit, ab Eudoxia ademptum. Fabulatorum commenta hæc pellantur historiâ. De prodigiis ejusmodi silentium non egissent Socrates Theodoritusque, qui tempore translationis florebant. Deliros in figmentis narrandis multos esse novimus, sed qui magis deliraret quàm ille, qui Theodosii ad Chrysostomum ante annos triginta defunctum Epistolam concinnavit, neminem vidimus.

Niceph. l. 14. c. 43.

Eudoxiæ Hierosolymam profectio.

IV. Eudoxiæ Augustæ in Orientem profectio annum quoque nobilitavit. Illa se voto obligaverat de adeunda Hierosolyma, si filiam suam nuptam vidisset. Quæ promissa ut impleret, in Palæstinam ab Imperatore mittitur. Dum ad Sanctam Urbem pergit, Antiochiam ingreditur: *Ibi cùm publicè verba fecisset ad populum, orationem suam hoc versu clausit:*

Et cupio, & lætor, vestro me ex sanguine natam.

Colonias scilicet significans, quæ illùc deductæ fuerant ex Græcia. Ex curru concionem recitatam fuisse, Chronicum nos Alexandrinum monuit: in eo tamen peccans, quòd omissâ priore Eudoxiæ Hierosolymam profectione, orationem, quam apud Antiochiam habuit, secundæ peregrinationi vindicarit, anno CCCCXLIV. susceptæ Theodosio XVIII. & Albino Coss. Hæc verò sunt verba Chronici: *Cùm Antiochiam magnam venisset* Eudoxia, *orationem habuit ad Senatum de laudibus Antiochiæ ex ipso curru, in quo quantus erat, aureo gemmatoque, & planè regio residebat.* Antiochenses porro æneâ Augustam statuâ honorarunt. Ejus quoque hortatu Theodosius maximam civitati accessionem fecit, productis muris usque ad portam, quæ ducit ad suburbanum Daphnense. Hîc Baronius in Evagrium censuram stringit, quasi id sibi voluisset Eudoxia, *Græcos è Palæstinis originem ducere, non Palæstinos è Græcia.* Nervosiorem ut censuram efficiat illustrissimus Purpuratus, affert ex Josepho Lacedemoniorum Regis ad Oniam Pontificem Epistolam. At Christophorsonianâ versione deceptus, immerentem vexat Evagrium. Quippe vocem ἀποικίας de urbe Hierosolymitana Baronius intellexit, quæ de Antiochena est explicanda, ut optimè vidit clarissimus Valesius. Antiochiæ siquidem Historiam Evagrius suam scripsit, ibique fortunarum suarum domicilium fixerat. Neque Ulpianus, Libanius, & reliqui ab Evagrio laudati Scriptores de Hierosolyma urbe scripserunt.

Evagr. l. 1. c. 20.

Bar. Ann. 338. n. 24.

Error Baronii.

ANNO U. C. 1192. PER. JUL. 5152. JUL. 484. DOM. 439. THEODOS. 38. & 32. VALENTIN. 14. & 15. *Sol.* 28. *A. Lun.* 3. *Indict.* 7. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 7. *P.* 16. *April.*

ANNO DOM. 439.

COSS. *Theodosius Augustus* XVII. *& Festus.*

Littorius à Gothis victus capitur. Pax cum Valentiniano restituitur.

I. CRuentum luctuosumque imperio annum ingredimur. Multis Ætii virtute cladibus affecti Gothi, perfidiæ temeritatisque suæ pœnas pependerant. Quibus debellandis Romani Hunnorum utebantur auxilio. Ætii gloriæ æmulus Littorius Comes præclaris & facinoribus famam extendere suam voluit, commisso juxta Tolosam prælio. Quod infeliciter vertit, teste Prospero: *Littorius, qui secundâ ab Ætio Patritio potestate Hunnis auxiliaribus præerat, dum Ætii gloriam superare appetit, dumque aruspicum responsis, & Dæmonum significationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conseruit: fecitque intelligi, quantum illa, quæ cum eodem perit, manus prodesse potuerit, si potioribus consiliis, quàm suâ temeritate uti maluisset; quando tantam ipse hostibus cladem intulit, ut nisi inconsideranter prælians in captivitatem incidisset, dubitandum foret, cui potius parti ascriberetur.* Prælii hujus & in Salviano mentio est: *Cùm Gothi metuerent, præsumebamus nos in Hunnis spem ponere, illi in Deo: cùm pax ab illis posceretur, & à nobis negaretur. Illi Episcopos mitterent, nos repelleremus. . . . Ille Dux nostræ partis, qui eandem urbem hostium, quam eodem die victorem se intraturum esse præsumpsit, captivus intravit.* Sic superstitio hominis unius cum temeritate gloriæque cupiditate conjunctâ, Reipublicæ damno fuit. Contrà verò *Theodoricus* Rex Gothorum, jejunio precibusque suis à Deo exercituum victoriam impetravit: *Ipse Rex hostium usque ad diem pugnæ stratus cilicio, preces fudit, ante bellum in oratione jacuit, ad bellum de oratione surrexit.* Ut in potestatem hostium Littorius venit, catenis vinctus barbaris, mulieribusque ludibrio fuit. Hæc ampla spolia, hi triumphi infelicis Ducis, qui imprudentiæ suæ longa passus est supplicia: *Longo tempore, & diuturnâ in ergastulo Barbarorum tabe consumptus, in hanc miseriam redactus est, ut quod plerumque homines etiam panis ipsis gravius atque acerbius putant, in miserationem hostium deveniret.* At Idacius in Chronico Tolosæ à Gothis occisum esse memorat: *Bello Gothico sub Theodoro Rege apud Tolosam Litorius Romanus Dux inconsultius cum auxiliari manu irruens, cæsis his ipse vulneratus capitur, & post dies paucos occiditur.* Ac tum Gothi suos successus urgere putabantur. Galliæ Getica pallebant ab ira:

Salv. l. 7.

Salv. l. 7.

Sidon. car. 7. 300.

Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Ætius, capto terrarum damna patebant
Littorio, in Rhodanum proprios producere fines
Theudorida fixum, nec erat pugnare necesse,
Sed migrare Getis.

Pugnâ tamen cum Littorio initâ, fracti debilitatique Gothi ad pacis se consilia convertunt: *Pax enim Gothis facta*, [Prosp.] *cum eam post ancipitis pugnæ lachrymabile experimentum humilius quam anteà poposcissent.*

Carthaginem invadit Geisericus.

II. At longè majorem Africæ calamitatem infert Vandalica perfidia, quæ dolosæ pacis obtentu Carthaginem sibi subjicit. Neque innocenti urbi pœna hæc irrogata. Sceleribus inundabatur, ac ut olim de imperio, sic de vitiorum & magnitudine nunc cum Roma certabat. Salviano præbeamus aures: [Salv. l. 7.] *Illa Romanis arcibus semper æmula, armis quondam & fortitudine, post splendore & dignitate, Carthaginem dico, & urbis Romæ maximè adversariam, & in Africano orbe quasi Romam*, quanta se in flagitia ingurgitabat: *Video*, inquit, *quasi scaturientem vitiis civitatem, video urbem omnium iniquitatum genere ferventem, plenam quidem turbis, sed magis turpitudinibus; plenam divitiis, sed magis vitiis; vincentes se invicem homines nequitiâ flagitiorum suorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate distentos, hos sertis redimitos, illos unguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, sed penè omnes unâ errorum morte prostratos, non omnes quidem vinolentiâ temulentos, sed omnes tamen peccatis ebrios.* Quod longè gravius, Carthagine vigebant proscriptiones orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces, aliaque ejusmodi multa, quæ Vandalos in Carthaginem armabant. Casum famosæ urbis paucis quidem, sed gravibus sanè verbis Prosper exponit: *Ætio rebus, quæ in Galliis componebantur intento, Geisericus, de cujus amicitia nihil metuebatur, XIV. Kal. Novembris Carthaginem dolo pacis invadit, omnesque opes ejus, excruciatis diverso tormentorum genere civibus, in jus suum vertit, nec ab Ecclesiarum despoliatione abstinens, quas & sacris vasis exinanitas, & Sacerdotum administratione privatas, non jam divini cultus loca, sed suorum jussit esse habitacula, in universum captivi populi ordinem sævus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus, ut non discerneretur, hominibus magis an Deo bellum intulisset.* Cladem Victor Carthaginensem fusius est executus. Senatores in vincula conjecit, propositoque decreto, ut quidquid auri, argenti, gemmarum, suppellectilium habebat quivis, poscenti statim offerret, opibus omnes nudavit suis. Ut nulla Charybdis tantos exhaurire gurgites posset, quantas Geisericus Carthaginensium prædas exorbuit: Divisis quoque Provinciis, [Vict. l. 1.] *sibi Byzacenam, Abaritanam, atque Getuliam, & partem Numidiæ reservavit. Exercitui verò Zeugitanam, vel Proconsularem funiculo hæreditatis divisit.* Carthaginensia, quæ ob pulchritudinem delectationi erant monumenta, eversa sunt: *Theatra, ædem memoriæ, & viam, quæ cœlestis vocabatur, funditùs deleverunt.* De die occupatæ Carthaginis nonnihil Scriptores discrepant. Marcellinus non decimo quarto, sed x Kal. Novembris Geiserici in potestatem Carthaginem cecidisse tradit.

Num Petri catenas Hierosolymis Eudoxia retulerit?

III. Sequuntur nunc res Ecclesiæ memoratu digniores. Implendis votis, quæ anno proximo Hierosolymam petierat, Eudoxia currente Constantinopolim repetit, onusta reliquiis, quibus ætas hæc maximum pretium posuit: *Eudoxia uxor Theodosii Principis ab Hierosolymis urbem Regiam remeavit, beatissimi Stephani primi Martyris reliquias, quæ in Basilica Sancti Laurentii posita venerantur, secum deferens.* [Marcell.] Ferunt & accepisse dono Servatoris fascias, quas Pulcheriæ misit. [Nicephor. l. 14. c. 8.] De Petri catenis, quibus jubente Herode vinctus fuerat, magna & est apud Reliquiarios commendatio: Earum *alteram Romam ad Eudoxiam Augustam filiam misit, alteram Constantinopoli in Ecclesia ejusdem Principis Apostolorum asservari voluit* uxor Theodosii. Hæc Baronius, an. 439. n. 4. Non ignoramus quidem, esse qui seculo sexto circiter medio, utenda ac possidenda urbi Romanæ Petri vincula hæc tradita fuisse crediderint. Hæc quippe canit Arator de Hierosolymitanis Petri catenis:

Arat. l. 2.

Manet omne per ævum
Pignoris hujus apex, & sideris obtinet instar
Corpore, quod Petrus sacravit, & Angelus ore.
His solidata fides, his est tibi, Roma, catenis
Perpetuata salus, harum circundata nexu
Libera semper eris: quid enim non vincula præstent,
Quæ tetigit, qui cuncta potest absolvere? Cujus
Hæc invicta manu vel religiosa triumpho
Mœnia, nonnullo penitus quatientur ab hoste.

Græcorum quoque Menologia instituti ob reconditam in Basilica Constantinopolitana catenarum Petri alteram Festi meminere: *Die decimâ sextâ Januarii apud urbem Constantinopolim veneratio pretiosæ illius catenæ; quâ B. Apostolus Petrus Christi causâ Herodis jussu vinctus est.* Verùm enimverò cùm solemne sit in reliquiis, confundere vera falsis, jure merito timemus, ne catenarum ille thesaurus carbones fiant, magnificisque rebus expectatis nihil nisi fumus reperiatur. Movet nos & Socratis, & Evagrii, & Marcellini de Eudocia Petrinas catenas afferente silentium, licet peregrinationis ipsius ad urbem Hierosolymitanam meminerint. Præcipuè dubitationem hanc nostram auget Marcellinus, qui ut de Stephani reliquiis, sic & de Petri catenis ab Eudocia relatis mentionem agitasset. De catenis quoque Chronicum silet Alexandrinum. Præterea pulsante Petri latus Angelo, exciderant vincto catenæ è manibus. Quòd si remanserunt in carcere, turpi posteà ministerio addictas fuisse, quis neget? Quo casu, quam impressam catenis sanctitatem putant, ea certè ex facinorosis manibus, quas colligarunt, deleta fuit. Pia quidem hîc latrocinia memorare necesse est, quòd scilicet ex Agrippæ familiaribus in Christum credens unus, tantum sibi thesaurum vindicarit. Sed ex sui seculi moribus Reliquiarii priscorum Christianorum animos æstimant. Scilicet qui crucem clavosque Christi neglectui habuere, Petri catenas abstulissent. Quo sanè facto furti se alligassent, utpote qui nil juris haberent in catenas publicas, puniendis sceleribus destinatas. Denique ne falsæ pro veris Petri catenis subjicerentur, miraculo sanè opus fuit faciendo discrimini, quale contigisse Rufinus tradit, ut signum salutare Crucis ab illis lignis, quæ ad servile supplicium sceleratis inferendum usui fuerant, distingueretur. Quòd verò ex patratis miraculis Petri catenæ discrimina dederint, Veterum nullus scripsit. Itaque vacillat certè nobis fides traditionis hujus.

Thalassius à Proclo Cæsareæ creatur Episcopus.

IV. Hoc & anno mirâ quidem ratione *Proclus* Constantinopolitanus Cæsariensibus Cappadociæ

dociæ Episcopum imposuit. Mortuo *Firmo*, in urbem regiam venere postulatum, ut defuncti in locum Antistes crearetur. Cùm Proclus dispiceret, quem ad id muneris obeundum promoveret, fortè accidit, ut ad ipsum salutandum cuncti Senatores die Sabbati in Ecclesiam venirent, inter quos erat *Thalassius*, qui Provinciarum, & civitatum Illyrici Præfecturam administrarat. Tum Proclus ei manum injiciens, pro Præfecto Prætorii Episcopum illum constituit. Rectè observatum Valesio, Nectarium cùm urbis Constantinopolitanæ Prætor esset, creatum quidem Episcopum. Verùm consensus Imperatoris prius accesserat, cùm motu proprio Proclus Thalassio manum injecerit, ad Orientis Præfecturam designato. Extat ad Thalassium Lex unica, data Constantinopoli tertio Idus Augusti Theodosio XVII. & Festo Coss. Post hunc itaque diem Thalassius à Proclo Cæsareæ Episcopus constitutus est.

Socrat. l. 7. cap. 48.

Socrates Historicus. Núm Novatianus?

Socrat. l. 5. cap. 24.

V. Thalassii ordinatione memoratâ, ultimam Historiæ suæ manum Socrates imposuit, de quo nonnulla sunt in medium afferenda, utpote inter Scriptores Ecclesiæ claro. Socrates natum in urbe Constantinopolitana, & educatum se profitetur. Anno circiter CCCLXXIX. lucem aspexisse videtur. Grammaticæ artis præceptis ab Helladio & Ammonio Alexandrinis imbutus est, qui contumeliam Deorum suorum ægrè ferentes, in urbe regia domicilium collocarant. Conjecturis non prorsus veri dissimilibus *Troilo* Rhetoricæ Magistro usum fuisse Socratem, Valesius astruit. Relictâ Troili scholâ ad forum se contulit, unde *Scholastici* cognomen habuit. Abjectis fori negotiis, ad scribendos septem Ecclesiasticæ Historiæ libros animum appulit, non sine judicio quidem, & diligentia singulari, uti ostendunt & Consulatus, & Olympiades, quas magni momenti rebus apponit. Stylo simplici usus est, quo ab omnibus intelligi posset, sublimi oratione Panegyricis relictâ. Theodoro, quem Episcopum fuisse existimamus, utpote *sacrum Dei hominem* vocatum, Historiam nuncupavit suam. Quis porro *Theodorus* ille, est in obscuro. Libris septem res gestas centum & quadraginta annorum spatio complexus est: Exoritur *ab anno primo Olympiadis ducentesima septuagesima prima, quâ Constantinus Imperator renuntiatus est*, desinit autem *anno secundo trecentesima quinta Olympiadis, quo Theodosius* XVII. *Consulatum dedit.* Cùm autem Proclo Thalassius post Augusti undecimum Episcopus creatus fuerit, apertè liquet, post hæc Historiam Socratis absolutam fuisse. De Socrate hoc est Photii judicium: *Stylus illi non admodum splendidus. Sed nec in dogmatibus valde accuratus est.* Baronio, aliisque compluribus Socrates de Novatianorum secta unus censetur. His verò de causis in eam sententiam descenderunt. Primùm Constantinopolitanorum Episcoporum, qui Novatianis præfuere, Socrates seriem atque ordinem diligenter memorat. Deinde eorum unumquemque summis laudibus effert, Agellium, Sisinnium, Chrysantum ac Paulum, cujus etiam precibus miraculum esse patratum scribit. Denique cuncta, quæ ad Novatianam sectam pertinent, tantâ curâ ac diligentiâ persequitur, ut huic sectæ addictus esse videatur. Gravissimis tamen argumentis doctissimus ille Valesius Socratem Novatianis eximit. Palmarium illud est, quod ex his verbis deducitur:

Socrat. l. 7. cap. 48.

Phot. Bibl. pag. 18.

Congruum arbitror, ea quoque commemorare, quæ apud alios gesta sunt, Arianos dico, & Novatianos, eosque qui a Macedonio, aut ab Eunomio cognomentum sortiti sunt. Quos omnes cùm Catholicis opponat, quo jure Novatianis inseri potest? Sed & capite superiore disertè scribit, *Novatianos se ab Ecclesia sejunxisse*, quæ verba non Novatianum sonant, qui in Novatianis potius quæsivisset Ecclesiam. Favit ergo Novatianis, quòd vel familiaritate iisdem conjungeretur, vel eorum disciplinam probaret, vel ægrè pateretur illos pro Hæreticis haberi, ob leviorem de peccatorum venia errorem, quorum remittendorum Ecclesiæ facultatem non concedebant. In cæteris magnam pietatem colebant atque sanctitatem. Novatianus tamen Socrates non fuit, sed cum Catholicis conjunctus permansit. Quòd verò & eos laudarit, & Episcoporum, à quibus regebantur, Catalogum texuerit, in eo non Novatiani quidem, sed diligentis Historici officio perfunctus esse videtur, qui relegatis præjudiciis, ea quæ cognitu jucunda sunt, omnia includit Historiæ. Præcipuè cùm de rebus Arianorum, qui urbem regiam incolebant, multa dixerit.

Socr. l. 5. c. 10.

Geiserici in Africa & Carthaginensi urbe persecutio.

VI. Redactâ Geiserici sub ditionem Carthagine, gravis Ecclesiam hujus urbis incessit vexatio. Prodeat Victor Utensis, ea quæ gravia passa narraturus: *Basilicam majorem, ubi corpora Sanctorum Martyrum Perpetuæ atque Felicitatis sepulta sunt, Celerinæ, vel Scillitanorum, & aliquas, quas non destruxerant, suæ religioni licentia tyrannica manciparunt. Præterea præcipere nequaquam cunctatus est Vandalus, ut Episcopos atque Laicos nobiles de suis Ecclesiis & sedibus nudos penitùs effugarent. Quòd si optione propositâ, exire tardarent, servi perpetuò remanerent. Quod etiam in plurimis factum est. Multos enim Episcopos & Laicos, claros atque honoratos viros, servos esse novimus Vandalorum. Tunc verò memoratæ urbis Episcopum, id est, Carthaginis, Deo & hominibus manifestum, nomine Quodvultdeum, & maximam turbam Clericorum, navibus fractis impositam, nudos atque expoliatos expelli præcepit. Quos Deus miseratione bonitatis suæ prosperâ navigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est civitatem. Senatorum atque honoratorum multitudinem primò exilio crudeli contrivit, posteà transmarinam in partem projecit. Pulso namque Episcopo, cum Clero venerabili, illicò Ecclesiam nomini restitutam* (legendum ut opinamur, nomine Restitutam) *in qua semper Episcopi commanebant, suæ religioni mancipavit, atque universas, quæ intra muros fuerant civitatis, cum suis divitiis abstulit. Sed etiam foris muros, quascunque voluit occupavit, & præcipuè duas egregias, & amplas Sancti Martyris Cypriani, unam ubi sanguinem fudit, aliam ubi ejus sepultum est corpus, qui locus Mappalia vocatur. Quis verò sustineat atque possit sine lachrymis recordari, dum præciperet nostrorum corpora defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perduci.* In tam gravi afflictione constitutis Episcopis, illis quibus aliquid erat fortitudinis, supplicandi causâ Regem adire placuit. Ad Massilitanum littus, *Ligula* vulgi consuetudine vocatum, exierat. Quem enixè rogant, ut saltem habitandi facultas concederetur. Ille per internuncios respondisse fertur: *Decrevi ego de nomine & genere vestro nullum dimittere, & vos audetis talia postulare.* Quos subinde in vicinum mare mersisset, *nisi à suis, diu ne hoc faceret, rogaretur.* Inter exules celeberrimus fuit Eudæ-

Vict. l. 2.

mon,

mon, quem literis ad Apellionem datis commendavit Theodoritus. Viri nobilissimi Eudæmonis filia, nomine *Maria*, cum ancilla sua à Barbaris empta in Euphratesiam Provinciam ducitur. Conditionis suæ non oblita ancilla, quam poterat dominæ benevolentiam exhibuit, pedes lavando, cubileque sternendo. Mariam dato mercatoribus pretio, Christiani milites redemere. Quod ubi Theodoritus novit, laudatis militibus majora dedit, Mariamque piissimæ Diaconissæ credidit. Audito verò Eudæmonem in Occidente Præfecturam gerere, ad illum videndum Maria se contulit, postquam decem mensibus Diaconissæ tecta incoluisset. Hæc & præsente, & futuro anno contigere.

Theodorit. Ep. 100.

Julianus Pelagianus à Sixto Ecclesiâ prohibetur.

VII. Julianus Pelagianismi defensor ille acerrimus, toties à Pontificibus Romanus orthodoxisque exagitatus Episcopis, non despondebat animos. Sperabat se viam inventurum, ut Ecclesiam, quâ pulsus fuerat, ingrederetur. Hæc Prosper narrat: *Julianus Heclanensis jactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimodâ arte fallendi correctionis speciem præferens, molitus est in communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidiis Sixtus Papa, Diaconi Leonis hortatu, vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit. Et ita omnes Catholicos dejectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primùm superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncavisset.* Aliam Baronius lectionem exhibet: *Julianus Atellanensis.* Sed perperàm. Eclanum urbs erat Episcopalis, Campaniam inter & Apuliam, Benevento viginti circiter milliaribus dissita. Neque de odio Juliani, Pelagianorumque aliquid remisit Leo, ubi Pontificatum adeptus est. Teste Autore de Promissionibus, qui Prosperi sub nomine latet: *In Italia nobis apud Campaniam constitutis, dum venerabilis, & Apostolico honore nominandus Leo Manichæos subverteret, & contereret Pelagianos, & maxime Julianum.*

Bar. Ann. 439. n. 45.

Prosp. de Prom. c. 6.

Reiensis Synodus.

VIII. Armentarii Ebrodunensis Episcopi causâ Synodo apud Regium congregandæ præbuit occasionem. Regium Lepidi Italiæ urbem perperàm hîc somniat Surius in sua Conciliorum editione. Etenim tres sunt urbes hujus nominis. *Regium* Brutiorum in finibus, ad fretum Siculum situm, quod à Græco ῥήγνυμι, *frango*, nomen invenit, quòd Veteribus persuasum fuerit, maris impetu Siciliam ab Italia avulsam esse. Plinius: *Ab hoc*, inquit, *dehiscendi argumento, Rhegium Græci nomen dedere oppido, in margine Italiæ sito.* Cantantur pueris Claudiani carmina:

Plin. l. 3. cap. 8.

Claud. de Rapt. l. 4. 142.

Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, sed pontus & æstus
Mutavere situm, rupit confinia Nereus.

Est & aliud in Italia oppidum, à Lepido instauratum, Parmâ Mutinâque non longè dissitum, vulgò *Rezo*, cui perperàm Synodus assignatur, quæ Galliæ constabat Episcopis. Est denique *Regium* in Narbonensi secunda, cui præerat *Maximus*, de Reiensibus Patribus unus, vulgò que *Ries* appellatur. Armentarius nobili sanguine ortus, Ebrodunensi Ecclesiæ Præsul impositus fuerat, illaudabili quidem ordinatione, quæ consecrandorum Episcoporum regulas omnes perfringebat, ut Synodi Præfatione docemur: *Cùm in voluntate Domini apud Regensem civitatem convenissemus, & transgressionis apud Ebrodunensem Ecclesiam habitæ, remedium quæreretur, quâ sacris Ecclesiæ Canonibus, ac reverendis Patrum constitutionibus omni parte neglectis, absque trium Episcoporum præsentia absque Comprovincialium literis, sine Metropolitani autoritate irritam ordinationis speciem à duobus temere convenientibus præsumptam esse clarebat, non minus doloris de præsumentium lapsu, quam de Ecclesiæ ipsius contemptione in pectoribus omnium diutinâ collatione versatum est.* Interfuere Concilio Episcopi XIII. Hilarius Arelat. Synodi Præses, Severianus, Audentius, Julianus Arcadius, Auspicius, Severus, Claudius, Valerianus, Nectarius, Theodorus, Maximus, Constantinus, per Vincentium Presbyterum, qui vices ejus agebat. Sub die III. Kal. Decembris Synodus est celebrata, cujus Decreta octo Canonibus continentur. I. Ut duo, qui soli ordinationem præsumpserant, ab omnibus deinceps ordinationibus & Conciliis abstineant. II. Ut Ebroduni, remoto eo, qui perperàm fuerat assumptus, alia fiat legitima ordinatio. III. Armentario, qui perperàm fuerat ordinatus, pœnâ remissâ, & Chorepiscopi nomen certis legibus indultum. IV. Clericos, quos Armentarius creaverat, abdicat; quos verò nullâ præeunte culpâ notatos abjecerat, in integrum restituit. V. Presbyteris concedit, per familias, per agros, per privatas domos benedictionem impertiri desideranti. VI. Vitandis illaudabilibus ordinationibus, prohibet ne quis ad Ecclesiam, quæ Episcopum perdidit, nisi vicinæ Ecclesiæ Præsul exequiarum tempore accedat, qui visitatoris vice eam administret. VII. De cura visitatori Episcopo mandata sancit, hæc omnia exequiarum tempore *usque ad septimam defuncti diem* esse peragenda. Exinde statim ei in Ecclesiam suam reditus præcipitur, mandatum Metropolitani cum omnibus Episcopis expectaturus. VIII. Ut bis quotannis conventus fiant.

De Armentario Reiense Decretum.

IX. Hæc Reienses. Cæterùm cùm Synodo celebrandæ præcipua *Armentarius* causa fuerit, de eo est Paulo fusius tractandum. Juvenis erat Armentarius, qui *in timore Domini* educatus, viduæ Ebrodunensi Ecclesiæ, à duobus duntaxat Episcopis inscio Metropolitano Antistes fuerat impositus. Assentatorum turbâ, ambitionisque titillatione inflammatus, vitiosæ ordinatione assensum præbuerat, cujus tamen non multò pòst pœnituit. Itaque priusquam culpæ suæ moneretur, munere discedens, privatæ se domui reddiderat, missisque ad Clerum literis, Ecclesiæ tabulis nomen eradi suum flagitaverat, professus irritam esse suam ipsius ordinationem. Quibus de causis Synodo placuit, hominem errores suos agnoscentem, damnationis vacuum abire. Decernit ergo, *Ut cuicunque de fratribus tale aliquid caritatis consilia dictaverint, liceat ei unam parrochiarum suarum Ecclesiam cedere, in qua aut Chorepiscopi nomine, aut peregrinâ communione foveatur . . . ut hoc in qualibet Provincia, præterquam in Alpina maritima liceat. Quam si in aliqua parte accesserit, ut malorum incitator, & quietis impatiens, damnationi, quam in se provocaverat, subjacebit. . . . Additur, ne unquam in Civitatibus, vel sub Episcoporum absentia, offerre præsumat, nec ordinare, vel ultimum Clericum, nec in ea quidem Ecclesia, quæ illi, cujuscunque misericordia fuerit attributa: nec ulli Episcoporum vel succedenti ætate assumpto, in rudimentis suis huic in aliquo, quasi pro ætatis reverentia*

Syn. Reiens. c. 4. 5.

Anno Dom. 439.

cedere liceat: nec usquam ipsi quidquam de Episcopalibus officiis usurpare præterquam in Ecclesia, quam cujusquam misericordiâ fuerit indeptus, in qua ei solum Neophytos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur. . . . In Ecclesia quoque, in qua ordinatus fuerit, consecrandi Virginem, sicut confirmandi Neophytum jus habebit. Et per omnia ut sit multa indulgentia testimonium, semper se inferiorem Episcopo, superiorem Presbytero agat. Novis Baronius Decretia Synodum Reiensem exornat. Illustrissimi Purpurati verba audire perjucundum est: *Præterea autem, quæ de ordinatione perperàm facta Episcopi Ebrodunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis, qui ex hæresi, vel schismate ad Ecclesiam redirent, qui quo loco habendi essent, Patres maturâ consultatione definierunt. Egerunt & de exequiis defunctorum Episcoporum.* Hæc & de redeuntibus ad Ecclesiam Episcopis, & de Præsulum exequiis Reiensibus in Actis contineri, Baronio tam confidenter affirmanti, & in magno Annalium Opere referenti, quis fidem detractum iret? Pace tamen illustrissimi Purpurati, nostris potius oculis quàm ipsi credimus: neque de Antistitum exequiis, aut Episcoporum, vel ex schismate, vel ex errore reditu verbulum est ullum in Reiensi Concilio.

Bar. Ann. 439. n. 44.

Rabbulas obiit: Ibas ei succedit.

X. Hoc anno lucis usuram amisisse videtur Rabbula, Edessenus Episcopus. Quod mirum, cæcus erat, haud tamen mentis luminibus captus. Ephesinæ Synodo cum Orientalibus interfuerat, ac quo erat fervore animi, in Memnonem, Cyrillumque anathemata strinxerat, Ægyptiosque Episcopos, ut fidei impuros odio prosequebatur. At tandem odium favore permutavit, ut Nestorius vix acriorem inimicum perferret. Hoc Andreas Samosatenus Alexandro Hierapolitano significavit: *Hi qui pro recta fide laborant, scripserunt mihi ab Edessa, quia Rabbulas apertissimè declinavit à dogmatibus veritatis, & persequitur rectæ fidei defensores; ita ut Theodorum quidem beatum, rectæ glorificationis Magistrum, præsumeret anathematizare in Ecclesia, & multa mala contra eum diffunderet. Anathematizaret verò & illos, qui ea, quæ illius sunt, legunt. Insuper & quæ illa, quæ scripsimus: & quicunque veniunt, & non portaverint ad combustionem Theodori codicem.* Quibus cognitis, Joannes Antiochenus Synodi suæ ad Osrhoenæ Provinciæ Episcopos contra Rabbulam id Decreti miserat: *Si vera sunt ista, quæ hic diffamantur à pluribus, immunes vos ab ejus communione servetis, donec eum evocantes ad nos, & integrè discutientes, quæ ad eum pertinent, aut ignoscamus satisfacienti, aut convictum subdamus satisfactionibus regulæ.* Munus tamen retinuit suum ad mortem usque, quam sub anni hujus initia obiisse conjicimus. Rabbulæ successit *Ibas*, cujus initia hunc in annum esse conferenda, monent verba ipsius ad Samuelem accusatorem *in* conventu Berytensi anno CCCCXLVIII. celebrato: *Communicasti mihi annis decem.* Vix adierat Pontificatum, cùm Nestorianismi accusatur. Qui rumor cùm Procli Constantinopolitani tetigisset aures, subinde Joanni Antiocheno Epistolam direxit: *Multi reclamant hîc, religiosissimum Edessenorum Episcopum Ibam, non solùm quidam Clerici Edesseni & Monachi, sed etiam Primates & clari militiâ, quibus rectæ fidei calidus zelus accenditur, quod tantum diligit Nestorii insaniam, ut & quædam capitula, quæ supposui, scripto à nobis ad Armenos tomo, & direxi tuæ reverentiæ, quæ sunt stulta & profana, & omni plena impietate transferret stylo Syrorum, & transmitteret ubique. . . . Quæ quando per lectionem cognoveris, festinare digneris cum omni alacritate eum compellere, tomo quidem scripto ad Armenos subscribere.* De Iba plura in sequentibus.

Lup. Syll. c. 43.

Lup. Syll. cap. 44.

Syn. Chalc. Action. 1.

M. B. P. t. 6. 617.

Anno Dom. 440.

ANNO U. C. 1193. PER. JUL. 5153. JUL. 485. DOM. 440. THEODOS. 39. & 33. VALENTIN. 15. & 16. *Sol.* 1. G F. *Lun.* 4. *Indict.* 8. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 1. 2. *P.* 7. *April.*

COSS. *Valentinianus Aug.* v. *& Anatolius.*

Theodosii temperantia.

I. RES imperii non despiciebat Theodosii providentia: ac pro benignitate sua totus erat, ut miseris lenimenti aliquid afferret. Hoc anno contigisse videtur illud memoratu dignum, quod Sozomeni in Præfatione legimus. Heracleam urbem Ponti temporis diuturnitate collapsam, cùm & visitare & instaurare studeret Theodosius, æstivo tempore per Bithyniam iter fecit. Sudore diffluenti, pulvereque consperso unus de protectoribus phialam obtulit, gratissimâ potione impletam, cui frigidam superfudit. Princeps sumpto calice, propensum erga se protectoris animum collaudavit quidem: at cùm milites universi poculo inhiarent, illud offerenti reddidit, jubens ut liquore pro arbitrio suo uteretur.

Geisericus Siciliam vexat. Panormum obsidet.

II. *In* Occidente verò Valentinianus miseram fortunam trahebat. Ducum ejus rara concordia erat. Eò progrediebantur Ætii Albinique dissidia, ut iis componendis opus foret *Leonis* operâ, qui tum Diaconi munere in Ecclesia Romana fungebatur, eaque de causa in Gallias profectus erat. Intereà Geisericus jam victor Africæ, Carthaginisque dominus, ad majora nitebatur. Armatam classem deducit *in* Siciliam, quam graviter afflixit. Panormum diu obsessum deserere coactus ad Hispanias appellit: *Accepto nuncio de Sebastiano, ab Hispania ad Africam transit, tum celeriter Carthaginem redit, ratus periculosum sibi ac suis fore, si vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuisset.* In defendenda Sicilia multum operæ adhibuit *Cassiodorus*, Aurelii Cassiodori Scriptoris avus: ut constat ex Theodorici Regis ad Senatum Romanum Epistola: *Avus Cassiodorus, illustrissimatus honore cinctus, qui ejus generi non poterat abnegari, à Vandalorum incursione, Siciliam Brutiosque armorum defensione liberavit, ut meritò primatum in illis Provinciis haberet, quas à tam sævo & repentino hoste defendit.* Non impedire tamen potuit, quin *Paschasinus* Lilybetanus Episcopus captivitatem pateretur, cujus ipsemet meminit in sua ad Leonem Epistola, quadriennio pòst exarata: *Apostolatus vestri scripta Diacono Panormitanæ Ecclesiæ Sipiano deferente percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis, quas amarissimâ captivitate faciente incurri, solatium in omnibus atque remedium attulerunt.* Stupendâ Baronius Chronologiâ Paschasini captivitatem anno Domini CCCCLIV. assignat, n. 22. Quem in errorem eò delapsus est, quòd huic & anno Paschasini Epistolam ascripserit. Hinc & eidem anno assignat à Vandalis illatas Siciliæ clades, quæ in currentem revocanda sunt. Inflammatum jam satis adversus Orthodoxos Geisericum magia accendit Sicula hæc expeditio, ut testatur

Prosp.

Cassiodor. Var. L. 1. Ep. 4.

Leon. Ep. 63.

ANNO DOM. 440.

Idacius: Geisericus *damnati à Catholicis Episcopis Maximum apud Siciliam Arianorum Ducu adversum Catholicos præcipitatur instinctu, ut eos quoque pacto in impietatem cogeret Arianam.*

Sebastianus Comes a Geiserico occiditur.

III. Fatalis & Sebastiano Geiserici reditus fuit. Fidum Vandalo se præstiterat, neque Rex ipse diffitebatur, qui Sebastianum sic compellaverat: *Sebastiane, scio quia fideliter nobis adhæsero jurasti, cujus veritatem sacramenti labores tui vigilantiaque demonstrant.* Hæc Victor Utensis, in quo & de Sebastiani virtute legimus: *Fuit Comes Sebastianus, acer consilio, strenuus in bello, cujus Geisericus sicut consilia necessaria habebat, ita & præsentiam formidabat.* Hæc est scilicet tyrannorum vita, in qua nulla fides, nulla charitas, nullis stabilis benevolentiæ potest esse fiducia. Omnia semper suspecta atque sollicita sunt. Itaque Geisericus Sebastianum obtentu religionis antehàc voluerat perditum. Trinitatis cultor assiduus erat Sebastianus, quem sic alloquitur: *Ut nobis connexa semper jugisque maneat, hoc placuit præsentibus Sacerdotibus nostris, ut ejus efficiaris cultus religionis, quam & nos, & noster populus veneratur.* Ad hæc panem sibi mundum afferri cùm Sebastianus jussisset, talia fatus erat: *Hic panis, ut ad tantum decorem veniret, & mensæ regiæ necessariis haberetur, discussa spuria furfuris, ex massa similaginis conspersus, per aquam transivit & ignem, idcircò & aspectu clarus, & esu suavis habetur. Ita & ego molâ Catholicæ matris commolitus, & cribro examinationis, ut similâ mundâ purgatus, rigatus sum aqua baptismatis, & igne spiritus coctus.* Hàc responsione & Geiserico os occluderat, & fraudes eluserat. At cùm suspectior Geisericus, quàm antè fieret, fortissimum virum, perfidiæque omnis purum occidit. De ipsius morte pauca hæc apud Prosperum: *Ille amicum se magis quàm hostem videri volens, diversa omnia apud barbarum animum quàm præsumpserat, reperit. Eaque spes causa illi maxima calamitatis & infelicissimæ mortis fuit.* Serius tamen mors Sebastiano contigit, si fides Idacio, quam in XXVI. Valentiniani annum contulit, qui Domino est 450. *Sebastianus exul factus, perniciosam sibi, sicut pòst exitus docuit, Geiserici confugit potestatem, parvo pòst tempore quàm venerat, per eum jubetur occidi.* At Idacio Prosperum anteponimus.

Vict. de Pers. Vand. lib. 1.

Sixtu Papæ obitus.

IV. Ad res Ecclesiæ transgredimur. Sixtum Pontificem mors assequitur quinto Calendas Aprilis, ut communior fert opinio. Ædificiis oblationibusque nonnullis nomen posteris commendavit suum, si Pontificali fides: *Fecit Basilicam Sanctæ Mariæ, quæ ab Antiquis Liberii cognominabatur, juxta macellum Libyæ, ubi & obtulit hoc altare argenteum purissimum, pensans libras* 300. *pateras argenteas tres, pensantes libras* 60. *Fecit in Basilica Constantiniana ornamentum super fontem, quod antè ibi non erat, id est, epistilia marmorea, & columnas porphyreticas erexit.* Eo sedente Petrus Episcopus Sanctæ Sabinæ Basilicam condidisse dicitur, ubi & fontem construxit.) Sedis ab anno CCCCXXXII. quo Cœlestino successit, ad usque CCCCXL. quo XXVIII. Martii mors ejus affigitur: *Sepultus est in via Tiburtina, in crypta juxta corpus Sancti Laurentii.*

De Leonis Episcopatus diuturnitate. Quis Leo?

V. Defuncto Sixto, *quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine Antistite fuit, mirabili pace atque patientiâ præstolans Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Ætium & Albinum amicitia redintegranda Gallia detinebant. Quasi ideò longius esset abductus, ut electi meritum, & eligentium judicium probaretur. Ideò Leo Diaconus legatione publicâ accitus, & gaudenti patria præsentatur, quadragesimus tertius Romanæ Ecclesiæ Episcopus ordinatur.* Leo, qui perperàm dicitur Pontificali, *natione Tuscus*, patre Quintiano ortus est. Leoni cum Cassiano magna familiaritas fuerat, qui monitis ejus in componendis de Incarnatione Christi libris septem invigilavit, teste Præfatione: *Vicisti propositum ac sententiam meam, laudabili studio & importunissimo affectu tuo, mi Leo venerande, ac suscipienda charitas mea Romanæ Ecclesiæ, ac divini ministerii decus.* Jam in gloria Leo erat ob prudentiam, & eruditionem. Itaque electus erat, ut diffidentes Ætium & Albinum ad concordiam adduceret, quam superiore anno provinciam ceperat. Ex Prosperi calculo Maii circiter septimo Pontificatum ingressus est, cùm à Martii XXVIII. ad usque Maii septimum numerentur quadraginta illi dies, quibus Roma Episcopi expers fuit. Labebatur annus CCCCLXI. cùm Leo naturæ satisfecit, qui Pontificatus ejus primus & vigesimus fuit. Quoto verò mense obierit, quæritur inter eruditos. Baronius *omnium sententiam esse* dicit, quòd Leo *vitâ functus sit mense Aprilis*, diemque assignat *tertium Idus*. At spretâ communi opinione, doctissimus Quesnellus supremum Leonis diem in Octobris trigesimum contigisse statuit. Vetus Calendarium, quod ex MS. Corbeiensi desumptum tomo decimo Spicilegii sui Dacherius edidit, hæc habet: *Tertio Kal. Novembris depositio Sancti Leonis Papæ.* Sed & Hilarius, qui Leoni successit, Novembri anni CCCCLXI. Pontificatum adeptus est. Non est autem probabile, per pacatissima illa Ecclesiæ Romanæ tempora decessoris post obitum diu dilatam esse successoris electionem. Si verum tamen volumus, in rationibus ejusmodi præsidii nil satis est, ut cursim hanc in sententiam descendamus. Vetus quidem Calendarium à Rosweido luci donatum, Junii XXVIII. mortem Leonis affixit, his verbis: *IV. Kal. Julii Romæ Leonis Papæ.* Plus speciei est in argumento ex electione Hilarii petito, qui XII. Novembris Leoni successit. Neque tamen tanti est, ut necessarium assensum impetret. Pacatissima erant Ecclesiæ Romanæ tempora sedente Julio, qui ex Chronico Damasi Bucheriano extremum diem confecit *pridie Idus Aprilis*, *Constantio* V. *& Constantio Cæsare Coss.* hoc est, anno Domino CCCLII. Liberius verò, qui Julio proximè successit, non ante XI. Cal. Junias in Cathedra Episcopali collocatus est. In tranquillis ergo Ecclesiæ Romanæ temporibus quæcunque causa fuerit, quadraginta dierum Interpontificium agnoscitur. Quidni & is casus intervenire potuit, qui Hilarium inter & Leonem Interpontificium ejusmodi constituerit, cujus ratio nobis ignoratur? Itaque non satis certa exploratave est Quesnelliana Chronologia, quam tamen probabiliorem opinionum esse omnium, faciles largiemur. Quæ notabilia in Pontificatu Leo gesserit, in progressu docebimus.

ANNO DOM. 440.

Prosperi Chron.

Bar. Ann. 461. n. 3.

Ex Leonis Epistolis tres ab eo abjudicantur.

VI. Complures Leonis sunt Epistolæ, eruditorum ferè omnium consensu germanæ. Quibus verissimis geminæ insitæ sunt, quæ pro nothis haberi debent. Prior est LXXXVIII. *Leo Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedis Episcopus, universis Germaniarum regionum Episcopis salutem.*

Hàc

ANNO DOM. 440.

Hâc autem Epistolâ queritur, *Quòd quidam Germanicarum & Galliarum urbium Episcopi frequenter Chorepiscopos, qui juxta Canones Neocæsarienses, sive secundum aliorum Decreta Patrum, iidem sunt, qui & Presbyteri, vel Presbyteros destinarent, qui absente Pontifice altaria erigerent, Basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros.* Auctor Epistolæ longam laciniam assuerat ex Leonis Epistola 87. quæ à Surio, aliisque à Leoninis Epistolis est resecata. Qui verò hanc de Chorepiscopis Epistolam cum Hispalensis Synodi secundæ Canone septimo de Agapio Cordubensi componet, si candidâ sit mente præditus, illam ex eo Canone desumptam esse fatebitur, vix lac lacti similius, eadem & in Canone, & in Epistola verba reperiuntur. Præterea Leonem antiquæ disciplinæ tam peregrinum fingere non possumus, ut Presbyteros Chorepiscoposque Patribus eosdem esse, pro certo affirmaret. Quasi verò Presbyteris concessum fuerit, Lectores, Subdiaconos, Exorcistas constituere, quæ ordinatio Chorepiscopis permittebatur, imò etiam Presbyterorum, Diaconorumque consecratio, consentiente Episcopo, ut apparet ex Neocæsariensi Canone XIII. Antiochenoque Canone X. Ut mirum sit, Petavium de Chorepiscopis Epistolam addixisse Leoni, dum fatetur Chorepiscopos *amplius quiddam esse quàm Presbyteros, & si verum quærimus, Episcopos fuisse.* Neque Epistola XXVI. Leoni est ascribenda: *Dominis fratribus merito beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Chariatoni, Desiderio Episcopis, & Presbyteris omnium Ecclesiarum, quæ sunt intra Provinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eustachius, Episcopi.* Censent Episcopi ex Clero illum abjiciendum esse, *Si prætermisso Sacerdotum judicio, sæcularem adierit potestatem.* Ac primò constat titulum in mendo cubare, legendumque non *intra Provinciam Thraciam*, sed *intra Provincias Gallicanas.* Quippe Chariato, Leo, Victorius, Eustachius Episcopi Galliarum erant, qui Synodo Andegavensi anno CCCCLIII. celebratæ interfuerunt. Deinde Leo, ex Autoribus Epistulæ unus, non idem est cum Pontifice Romano. Quanam de causa urbis Episcopus cum duobus Galliarum Antistitibus nomen conjunxisset suum, ut ad Galliæ Antistites Epistolam dirigeret? Neque stylus Epistolæ Leonis similis est. Est ergo *Leo* ille Bituritensis Præsul, ut Blondello nostro sapienter observatum. Si verum etiam amamus, Epistola LXXXV. ad *Septimium Altinum Episcopum* Leoni eximi debet. Probibet Epistola, *Ne quisquam de Pelagianorum & Cœlestianorum consortio veniens, in communione Catholica, sine professione legitimæ satisfactionis habeatur.* Notham verò arguunt Epistolam verba hæc, *Ad Metropolitanum Episcopum Provinciæ Venetiæ.* Rectè quidem doctissimo Quesnello observatum, sedente Leone nullum Provinciæ Venetiæ Metropolitanum fuisse: sed & *Provincia Venetia*, phrasis est ætati Leonis prorsus incognita.

Petav. animad. in Epiph. pag. 279.

Sozomenus: ejus patria. Num Novatianus? Ipsius Historia.

VII. Iis temporibus florebat Sozomenus, Ecclesiasticæ Scriptor Historiæ. Imperante Juliano cùm ubique locorum Christiani dispergerentur, Sozomeni avus eorum unus fuit, qui se fugæ mandarunt. Ac patre quidem Ethnico natus erat, ipse tamen cum universa domo, omnesque simul qui ex sanguine erant Alaphionis, primi fidem suscepere, *Bethellæ* Gazæorum vico, ubi Pantheon erectum. Ad pietatem verò Alaphion ea de causa convertitur. Vexabatur à Dæmone, quem nec incantamentis Judæi suis, nec Ethnici magicis superstitionibus expellere valuerant. Illum Dei nomine invocato Hilarion Monachus ejecit. Quo miraculo tam Alaphion, quàm Sozomeni avus perciti, Christi religionem amplectuntur. Ac Sozomeni avus eleganti erat ingenio, arithmeticæ, disciplinarumque non imperitus, & exponendis sacris Voluminibus idoneus. Ex Alaphionis familia viri sancti Sozomeni ad ætatem usque pervenere, quibuscum adolescens versatus est. Eorum unus *Salamanes* dictus, Sozomeno id nominis fœnerasse videtur. Quippe nomina hæc gerebat, *Salamanes Hermias Sozomenus.* Est sanè falsissimum, Sozomenum ex oppido Cypri Salamine hausisse Salaminii appellationem, ut Nicephoro, aliisque placuit. Etenim Palæstinus erat Sozomenus, non Cyprius; ut vero proxima sit eruditissimi sententia Valesii, à *Salamane* Monacho id nominis Sozomenum accepisse. Conjecturam Valesii veram esse, apparet ex Photio: *Lecta est* Σαλαμάνου, *Salamani Hermiæ Sozomeni Scholastici Historia Ecclesiastica.* Quæ verba perperàm Schotus reddit, *Hermiæ Sozomeni Salamini.* Sozomenus Salamanis meminit in Historia: *Salamanes, Phuscon, Malchio, & Crispo fratres degebant juxta Bethelam.* Horum in Monachorum veluti sinu gestatus Sozomenus, ardentissimum illum vitæ asceticæ amorem hausisse videtur, quem passim ostendit in Historia. Relictis Monasteriis Jus Civile didicit Beryti; inde Constantinopolim se transtulit, ut causidicum præstaret. Meminit quidem Aquilini, *Viri*, inquit, *qui hodie mecum unà versetur, & in eodem foro causidicinam exercet.* In ea arte constituto, multum otii ex causarum penuria contigisse, eò liquet, quòd ad Historiam scribendam se converterit. Ac primùm, quæ ab ascensu Dominico ad exautorationem usque Licinii Ecclesiis contigerat, duobus libris complexus erat, quod Opus nunc desideratur. Historiam deinde condidit, libris novem comprehensam, quod Opus à tertio Consulatu Crispi & Constantini Cæsarum ad usque Theodosii decimum septimum progreditur: hoc est, ab anno Domini CCCXXIV. ad usque CCCCXXXIX. Nonus tamen liber mancus est, atque mutilus. Historiam Theodosio suam nuncupavit, Sanctorum apparitionibus, miraculisque refertam, quæ credulum sanè Lectorem flagitant. In scribendo præstantiorem Socrate Sozomenum fuisse, censet magnus ille Criticus Photius; Sozomenus porro & judicio, & diligentiâ vincitur à Socrate, quem tamen appositè satis à Sozomeno in nonnullis emendatum esse fatemur. Novatianis Sozomenum Baronio inseri placuit. Eâ ratione fretus, quòd *Novatianis suis* miracula Sozomenus multa vindicet. Quin tamen injuriam Sozomeno illustrissimus Purpuratus fecerit, nulli dubitamus. Hanc sanè maculam eluit ipse Sozomenus, dum de Novatiano, Novatianisque hæc scribit: *Novatus, qui ejus αἱρέσεως, sectæ autor fuit, Pœnitentes quidem ad communionem minimè admisit, idque solùm ab eo innovatum est.* Et paucis pòst lineis de Constantinopolis, Nicææ, Nicomediæque Novatianorum Antistitibus subjungit: *Illos Novatiani, velut arbitros ac moderatores habent eorum, quæ in Ecclesia & secta ipsorum geruntur.* Quòd si Novatiani de grege unus fuisset

ANNO DOM. 440.

Sozom. l. 5. c. 15.

Phot. Bibl. pag. 18.

Sozom. l. 6. c. 32.

Sozom. l. 2. c. 3.

Bar. Ann. 439. n. 39.

Sozom. l. 6. c. 24.

ANNO DOM. 440.

fuisset Sozomenus, neque novatoris in loco Novatianum habuisset, neque odiosum *αἱρέσεως*, *hæresis*, sectæve titulum Novatiani discipulis imposuisset. Illud quoque de Sozomeno Baronius persuasum habuit, censuram ipsius Historiæ à Gregorio Magno actam esse. Constat quidem, hæc apud Gregorium legi: *Ipsam quoque Sozomeni Historiam Sedes Apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestia nimium laudat.* Verùm enimverò cùm de Theodori laudibus nil mentionis fiat à Sozomeno, nobis certum est, errante memoriâ *Sozomenum* à Gregorio pro *Theodorito* fuisse positum. Quid in errorem Gregorium duxerit, conjecturâ hâc exponit Valesius: *Pro certo habeo, Gregorium Magnum non alibi legisse Sozomenum, quàm in Historia Tripartita. Porro in libro x. Hist. Tripart. c. 43. ita scriptum est: Eo autem tempore, quo Theodotus sacratissimus Antiochenam regebat Ecclesiam, Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, sed totius Doctor Ecclesiæ. Id cum legisset olim Gregorius, ex Sozomeno desumptum esse existimavit, eò quòd nullum Scriptoris nomen, nec hujus, nec multorum præcedentium Capitulorum titulo sit præfixum. Hinc factum est, ut memoriæ vitio Sozomenum scripserit pro Theodorito.*

Gregor. lib. 6. Ep. 31.

ANNO DOM. 441.

ANNO U. C. 1194. OLYMP. 305. PER. JUL. 5154. JUL. 486. DOM. 441. THEODOS. 40. & 34. VALENTINIANI 16. & 17. *Sol.* 2. E. *Lun.* 5. *Indict.* 9. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 3. *P.* 23. *Mart.*

Cos. *Cyrus.*

Hispania à Suevis vastata. Gensericus Theodosio terrori est.

I. GEisericus captâ Carthagine, vastatâque Siciliâ, non Occidenti modò, sed Orienti quoque terrori erat. Vandalicas ergo victorias misso exercitu interpellari Theodosio placuit. Quæ tamen expeditio ex mora Ducum non fuit emolumento: *Theodosius Imperator bellum contra Vandalos movet, Ariobindo & Ansilâ atque Germano Ducibus cum magna classe directis, qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quàm præsidio fuere.* Occidentis cladibus non sufficiebat Vandalus. Hispanias Suevi miserè lacerabant. Neque Legatorum jura, quæ intemerata omnibus esse debent, Barbarorum perfidiæ impedimento fuere: *Censorius* Comes, inquit Idacius, *qui Legatus missus fuerat ad Suevos, residens Mirtyli, obsessus à Rechila in pace, se tradidit.* Belli hoc classicum fuit. Hermerico Suevorum Rege, qui per septennium gravi morbo cruciabatur, defuncto, filius ejus *Rechila* Hispalim obtinet, Bæticam Carthaginensemque Provincias in suam potestatem redigit. Hisce cladibus nutrimenta dabant Christianorum dissidia, qui bellis domesticis Barbarorum successibus viam aperiebant. Hispali scilicet factiones Ecclesiæ jura pervertebant, monente Idacio: *Sabino Episcopo de Hispali factione depulso, in locum ejus Epiphanius ordinatur fraude*, non jure. Graviter Vandalicâ manu animadvertenda ea peccata fuere, quæ non præcavebantur. Neque cladium expers omnium ditio Theodosii. *Hunni* finibus suis egressi, Romanorum sola vastant. Quibus repellendis mittuntur *Anatolius & Aspar, Magistri Militiæ, pacemque cum eis unius anni fecerunt. Joannes natione Vandalus, Magisterque Militiæ Arnegisili fraude in Thracia interemptus est.* Sic privata odia, turpesque affectus animi victoriis Barbarorum ancillabantur.

Prosp.

Marcellin.

II. Factâ mentione rerum imperii, ad illas Ecclesiæ convertimus animum. Sub hæc tempora Joannes Antiochenus animam effudisse videtur. Anno CCCCXXIX. defuncto Theodoto Antiochenæ Ecclesiæ præfectus fuerat. Errat sanè Baronius, qui biennio citius Joannem ordinatum esse putat: quòd repugnante Theodorito Theodoti obitum cum anno CCCCXXVII. copularit. Quam admittere Chronologiam clarissimus Du Pin non debuit. Ab adolescentia Joannes Euprepii in Monasterio educatus, rebus sacris admoverat animum, usus familiariter contubernalibus Nestorio, atque Theodorito. Itaque cùm de Nestorio rumor dispergi cœpit, quasi absona docente, ipsum amicis verbis monuerat, ne ob voces quasdam pacem disturbaret Ecclesiæ. A Principe ad Synodum Ephesinam venire jussus, constitutæ diei non adfuerat: non morâ quidem spontaneâ, sed quòd Provinciæ suæ Episcopos citius colligere non potuerat. Itaque Cyrillo Libellum suis nominibus consignatum Episcopi sexaginta octo miserant, pridie quàm Nestorius damnaretur, rogantes, ut Joannis, qui vix tridui spatio aberat, adventus expectaretur. Quod cùm impetratum non fuisset, Synodum celebravit Ephesi, Episcopis tribus & quinquaginta constantem, quæ Cyrillo, Memnoni, aliisque munus suum abdicavit. Ac diu satis amicum se Nestorio præbuit, ut redux Antiochiam convocatâ Synodo, iterum & anathematibus Cyrillum suis percuteret. Ut verò Rescriptis Theodosianis ad pacem cum Cyrillo ineundam invitatus est, paulatim mansuefactus, misso Alexandriam Paulo Emeseno, conditiones pacis amplexus est: in tantum deinde mutatus, ut & Nestorio diceret Anathema, & ipsius fautores autoritate & civili, & Ecclesiasticâ vexaret, uti fusè temporibus suis ostensum est. Supersunt adhùc Joannis Epistolæ, & Græco-Latinæ in Labbeana Collectione, & Latinæ Lupi in Sylloge, quarum fragmenta exhibuimus ad illustrandam historiam idonea. Defuncto Joanni *Domnus* substituitur.

ANNO DOM. 441.

Joannes Antiochenus. Mors ejus. Domnus & sufficitur.

Error Baronii.

Bar. An. 427. n. 25.

III. Joanni consanguineus Domnus erat ex ipsius sorore genitus. Monasterio quod incolebat, egressus, ut à Nestorii partibus Joannem revocaret, à Sancto Euthymio Abbate hæc audisse fertur: *Tolerantia contemptis cogitationibus, tentabis à Laura discedere. Obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet avunculus, sed eam tibi rursus auferent mali homines, & præstigiatores, cum ab illis prius fueris seductus ignorantiâ.* Hæc Cyrillus Monachus in vita Euthymii, cap. 51. Quòd si eam Euthymius vaticinationem fudit, eventui quidem fides non defuit. Ut Domnus Episcopatum adiit, amplam fusamque materiam invenit exercendæ charitati. Inter exules Carthaginenses eminebat *Cælestianus*, qui Senatorem egisse videtur. Uxore filiisque comitatus, errabundus ubique locorum pervagabatur. Ingressus Euphratesiam, in Theodoritum inciderat, cui ob eximiam in tolerandis afflictionibus constantiam admirationi erat. Sua tamen calamitas Cœlestiano lucro fuit: cùm quam professus erat impietatem exuerit, thesaurisque fidei sibi comparatis, fluxas caducasque mundi opes pro nihilo putarit. Illustrem virum *Domno* commendavit Antiocheno Theodoritus: *Tua*, inquit, *sanctitatis est, ut alienam patriam illi suam*

Domnus Joanni succedit. Cœlestianus ei commendatur.

Theodorit. Ep. 32.

patriam

Anno Dom. 441.

patriam efficias, & hortaris illos, qui divitiis abundant, consolari eos, qui quondam ejusdem fuere fortunæ.

Cyrus Consul. Quis? Vitæ ipsius breviarium.

IV. Dum in Oriente versamur, Cyri memoria est apprehendenda Consulis, qui solus annum aperuit, cujus varia fortuna nostris erit Annalibus ornamento. Cyrus Poëta fuit Ægyptius, ex urbe Panopoli. Qui cùm Eudoxiæ Augustæ carminum studiosissimæ pergratus esset, ipsius favore ad dignitates promovetur: *Cyrus*, inquit Evagrius, *ad supremum Præfectorum culmen pervenit. Fuit etiam Magister Militum in Occidente, quo tempore Carthago capta est à Vandalis, quibus præerat Gensericus.* Consulem egit, & Patriciam. Ubi verò ex Palatio recedens Eudoxia, in Orientem profecta degit Hierosolymis, *Cyrus insidiis appetitus, creatur Episcopus sacrorum, quæ erant in urbe Phrygis Cotyato, & vitam produxit usque ad Leonem Imperatorem.* Hæc Suidas, pag. 1555. Plura, nec scitu injucunda de Cyro Chronicum nos Alexandrinum docuit, ex Prisco Historico: *Cyrus Præfectus Prætorio, & in sella Præfecti urbis collocatus, duas enim Præfecturas quatuor totis annis administrarat, eò quòd summâ vir esset innocentiâ, curavit instaurari luminum officina, cùm vespertina, tum nocturna. Et acclamarunt illi factiones in Circo toto die, Constantinus* condidit, *Cyrus instauravit. Iratus illi Imperator ob has acclamationes, suffecto altero, bonisque ejus publicatis, Clericum fieri cogit: misitque Smyrnam, ut Episcopum ibi ageret, & in Asia occideretur. Smyrnenses enim jam quatuor Episcopos interfecerant. Cyrus cùm Smyrnam ipsis Domini nostri J. Christi Natalibus venisset, suspicantibus civibus hominem paganum fide ad se missum esse ab Imperatore, petierunt ab eo verba fieri pro concione. Coactus ergo ab illis in concionem ascendit, cùmque pacem eis imprecatus esset, in hanc sententiam dixit: Fratres, Natalis nostri Jesu Christi silentio colatur, quia solo auditu in sancta Virgine conceptus, erat enim Verbum. Ipsi gloria in secula amen. Et cum fausta continenti acclamatione descendit, mansitque ibi usque ad mortem.* Favore Theodosii Cyrus excidit, & Smyrnam missus est, anno Dom. CCCCL. Ex Chronico Alexandrino Suidas emendetur, qui Cyrum Cotyatensi Ecclesiæ in Prygia Episcopum imponit.

Evagr. l. 1. c. 19.

Eucherius Lugdunensis Episcopus.

V. In Occidente pietate, eruditioneque suâ Gallias illustrabat Eucherius Lugdunensis Præsul. Eucherium natalibus clarum fuisse, perspicuè testatur ipsius ad Valerianum cognatum Epistola: *Quamvis in maximos seculi apices, patre soceroque claros, illustribus, ex utroque titulis ambiatis, ego tamen longè superiora in te honoris fastigia concupisco.* Ex uxore duos filios suscepit, *Veranium* & *Saloninum*, quibus & libros nuncupavit: Veranio *librum Formularum spiritalis Intelligentiæ*: Salonino verò duos, priorem de Quæstionibus difficilioribus Veteris & Novi Testamenti; posteriorem de Hebræorum nominum interpretatione. Amore solitudinis captus Eucherius, Lirinensem Insulam petiit, piis eruditisque viris nobilem. Ea de causa Lirinum dixit suam in Epistola ad Hilarium de laude eremi, cap. 42. *Cunctis*, inquit, *eremi locis, quæ piorum illuminantur secessu reverentiam debeo, præcipue tamen Lirinum meam honore complectens, quæ procellis naufragiis mundi effusos piissimis ulnis receptat venientes.* Maximo, Vincentio, Caprasio usus familiariter, in vicinam Leronis Insulam; cui Divæ Margaritæ nomen, concessit vitæ solitarioris studio. Inde Honorato Arelatensi, Lirinensis Monasterii conditori, Epistolam scripsit, quæ multis à recipiente laudibus est exornata. Hoc nos Hilarius Arelatensis docuit in vita Honorati: *Splendidus mundo, splendidior Christo, æmulus virtutis ejus B. Eucherius, cùm ab eremo in tabulis, ut assoles, cerâ illitis, in proxima ab ipso degens insula literas suscepisses, mel*, inquit, *suum ceris reddidisti.* Amicissimo Cassiano usus est, qui & honorificam de illo mentionem egit suis in Collationibus: Collationes, inquit, *septem alias beato Episcopo Honorato, sancto quoque famulo Christi Eucherio, dedicavi.* Hæc in Præfatione Collat. XVIII. & paucis pòst lineis capite primo Collocationis hujus, impulsore Eucherio, se ad Collationes septem scribendas permotum fuisse testatur: *Post conspectum atque colloquium trium illorum senum, quorum collationes sancto fratre nostro Eucherio compellente, utcunque digessimus.* Ad Episcopatum Lugdunensem evectus, illum feliciter administravit. Quoto quidem anno ad plures abierit, non constat inter eruditos. Labbeus, Cavius, aliique complures ad annum usque CCCCLII. Eucherium vitam extendisse putant. Quæ nobis Chronologia displicet. Vita jam abierat, cùm anno CCCCLII. Herculano & Sporatio Coss. ad Episcopos Galliæ Leo quinquagesimam secundam Epistolam direxit. Inter Episcopos XLIII. quas Pontifex exhibuit, Eucherius nullus apparet. Quod si fuisset adhùc inter homines, Præsulis utique, & sedis dignitate, & pietate nobilis sine dubio meminisset. In Gennadio legimus: *Eucherius Lugdunensis Ecclesiæ Episcopus . . . moritur Valentiniano & Marciano regnantibus.* Unde colligimus, naturæ satisfecisse anno Dom. CCCCL. qui Marciano imperium attulit. Non ultra quidem annum CCCCLI. nondum adultum Eucherii mors differri potest, cùm laudata à nobis Leonis Epistola data sit Calend. Febr. quo tempore noverat, Eucherium vixisse. Fama apud posteros non minimum inclaruit. Ad cœlum usque laudibus à Claudiano Mamerto Viennensi Eucherius evectus est: *Haudquaquam Eucherium prætereerim, mihi nunc viventem, doctrinâ & præsentaneis coram disputationibus cognitum, qui scilicet viridis ævi, maturus animi, terræ despuens, cœli appetens, humilis spiritu, ardens merito, ac perinde ingenii subtilissimus, scientia plenus, eloquii profluus, magnorum sui seculi Pontificum longè maximus, editis in rem fidei multivagis variorum Operum voluminibus, ad populum quoque super animæ statu multa nobiliter concionatus est.* Scriptorum celebritate Eucherius posteris innotuit, de quibus Gennadius: *Scripsit ad Valerianum propinquum suum de Contemptu mundi, & secularis Philosophiæ Epistolam unam, scholastico sermone & rationabili. Disseruit etiam ad personam filiorum, Urani & Salonii, posteà Episcoporum, obscura quædam sanctarum capitula Scripturarum. Sed & Cassiani quædam opuscula, lato tensa sermone, angusto verbi resolvens tramite, in unum volumen coëgit, aliaque tam Ecclesiasticis quàm monasticis studiis necessaria.* Palmam Operum Eucherianorum omnium sibi vindicat Epistola ad Valerianum elegantissima. Quâ docet, primum hominis officium esse, ut Conditorem noscat: Secundum, ut animæ salutisque curam habeat: carnem animis ancillari: quod breve est, magnum duci non debere: mortalium vitâ nil calamitosius

Cass. Coll. 18. c. 1.

Mamert. de Stat. Anim. l. 2. c. 9.

esse;

ANNO DOM. 441.

esse: vitia ex divitiis nasci: aliaque ejusmodi multa, quæ pietati conducunt. Non accurata est eruditorum nonnullorum crisis, *qui Hilarii nomen depravatum ex Valeriano* fuisse, apud Isidorum statuunt, dum mentionem facit unius Opusculi *de Laude Eremi ad Hilarium Arelatensem*. Quod quidem Opus ab Epistola ad Valerianum prorsus diversum, manibus omnium teritur. Periere & ex Cassiano Eucherii Epitome, & Sermones, quorum Mamertus meminit. Qui ex titulo Eucherio vindicantur, libri Commentariorum & in Genesim, & in libros Regum, eruditorum consensu omnium non sunt Eucherii, sed Autoris, qui Gregorio Magno recentior est, quem scilicet laudat: *Lege moralia S. Papæ Gregorii, ubi exposuit, quomodo Beatus Job maledixit diei suo.* Alius à nostro Eucherius est Lugdunensis etiam Episcopus, qui sexto seculo floruit, ut suo tempore demonstrabitur. Eucherii memoria Novembris XVI. in Martyrologio Romano recolitur.

B. M. P. t. 6. p. 955.

Synodus Arausicana: ipsius Canones.

VI. Relatis Eucherii rebus, commodè sese offert Synodus Arausicana, cui sanctus ille Episcopus interfuit. Congregata est in Ecclesia Justinianensi, *sub die sexto Idus Novembris*. Constabat Episcopis XVII. Hilario Arelatensi, qui & Concilio præfuit, Claudio, Constantino, Audentio, Agrestio, Julio, Auspicio, Theodoro, Maximo, Eucherio, Nectari, Ingenuo, Ceretio, Justo Augustali, Salonio, Claudio altero, cujus vices agebat Superventor, *qui pro patre & Episcopo* subscripsit. Canones triginta ab Arausicanis conditi sunt, quorum summa hæc est. I. Hæreticos moribundos absente Episcopo à Presbyteris cum Chrismate & benedictione consignari placuit. II. Qui baptisandi munus recepit, nusquam sine chrismate abeat: de baptisatis chrismate non delibutis in confirmatione Sacerdos moneatur; quia Arausicanis non iteratur chrismatis ceremonia. Variæ Canonis hujus Lectiones acerrimæ Aurelium inter & Sirmondum pugnæ occasionem ministrarunt. Legit ex complurium MSS. fide Sirmondus, *ut non necessaria habeatur repetita chrismatio*. Nonnulla vero MSS. habent, *ut necessaria*, suppressâ voculâ *non*. Quam tamen retinendam esse, scopus verbaque Canonis antecedentia declarant, quia non ut Romanis, qui geminam unctionem adhibebant, sic & Gallis duplex chrismatio fuit, unâ duntaxat contentis. III. Canon sancit, morientibus Pœnitentibus sine reconciliatoria manus impositione præbeatur Eucharistia, eâ lege, ut si superstites fuerint, stantes Pœnitentium in ordine, legitimam cum reconciliatoria manus impositione communionem recipiant. IV. Desiderantibus Clericis pœnitentia non negetur. V. Qui ad Ecclesiam confugiunt non tradantur. VI. Mancipia Clericorum, qui pro suis ad Ecclesiam confugientibus occupaverit, damnatione feriatur. VII. In Ecclesia manumissos vel per testamentum Ecclesiæ commendatos, qui in servitutem redigere tentaverit, animadversione Ecclesiasticâ coerceatur. VIII. Qui alibi consistentem Clericum ordinandum putaverit, non prius ordinet, quàm & cum ipso habitaverit, & ejus Episcopum consuluerit. IX. Qui alibi consistentes ordinaverint, à nullo accusatos, aut ad se eos revocent, aut Episcoporum, cum quibus habitant, ipsis gratiam impetrent. X. Si quis præmissâ ædificandi licentiâ in aliena Diœcesi Ecclesiam statuat Episcopus, non ideò præsumat dedicationem, quæ territorii Episcopo reservatur, perinde atque Clericorum in ea ministrantium constitutio, quorum tamen designatio ædificatori permittitur. XI. Episcopus ei, quem alius excommunicaverit, non communicet, excommunicationis cognitione ad Synodum reservatâ. XII. Subitò obmutescenti danda pœnitentia, si nutibus petat, aut verbis olim petierit. XIII. Amentibus, quæ pietatis sunt conferantur. XIV. Energumenis baptizatis, qui de purgatione sua curant, Eucharistia præbeatur. XV. Energumeni Cathecumeni ad baptismum admittantur. XVI. Energumeni ad sacros ordines non promoveantur; qui verò jam consecrati sunt, removeantur. XVII. Cum capsa calix offerendus est, & admixtione Eucharistiæ consecrandus. XVIII. Catechumenis legantur Evangelia apud omnes Provinciarum Ecclesias. XIX. In baptisterium Catechumeni non ingrediantur. XX. Catechumeni à Fidelium benedictione etiam inter domesticas orationes segregentur, & se signandos, & benedicendos seorsim offerant. XXI. Si Episcopi duo Episcopum invitum creaverint, autoribus damnatis, eorum alteri, qui vim passus est, substituatur, si dignus est. Si voluntarium duo fecerint, & ipse damnetur. XXII. Deinceps Diaconi conjugati non ordinentur, nisi continentiam professi fuerint. XXIII. Qui post acceptam Leviticam benedictionem cum uxore incontinens invenitur, officio removeatur. XXIV. Qui prius ordinati uxoribus utuntur, ad majores ordines non promoveantur. XXV. Probatiores viri geminarum nuptiarum non ultra Subdiaconatum evehantur. XXVI. Diaconissæ deinceps non ordinentur; quæ verò consecratæ sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant. XXVII. Viduitatis professio coram Episcopo in Secretario habita, impositâ ab Episcopo veste viduali indicetur. Talium raptor damnetur. XXVIII. Professæ castitatis desertores pœnitentiæ subjiciantur. XXIX. Synodi Decreta rata esse jubentur. Nullus conventus sine alterius Synodi denuntiatione solvatur: sequente anno, die XV. Calend. Novembr. Luciano Arausico territorio conventus indicatur. XXX. Episcopus, qui aut in mentis hebetudinem inciderit, aut officium oris amiserit, ea quæ non nisi per Episcopum geruntur, agi permittat: sed Episcopum evocet, cui quod in Ecclesia agendum fuerit, imponat.

ANNO DOM. 441.

ANNO U. C. 1195. PER. JUL. 5155. JUL. 487. DOM. 442. THEODOSII 41. & 35. VALENTIN. 17. & 18. *Sol.* 3. *D. Lun.* 6. *Indict.* 10. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 4. *P. 12. April.*

ANNO DOM. 442.

COSS. *Eudoxius & Dioscorus.*

Attila quis? In Thraciam & Illyricum impetum facit.

I. Hunnorum irruptione tristis imperio annus fuit. Atque hinc coorta tempestas cum magno fragore, quæ regiones Romanorum densis calamitatum nimbis operuit. Irruptionis autor *Attila*, qui ingentem crudelitatis famam sibi collegit. Itaque operæ pretium facturi sumus, si Principem, qui factis suis *flagelli Dei* nomen adeptus est, Veterum verbis depingamus: *Patre genitus erat Munzucco, cujus fuere germani, Octar, & Rhoas.* Parente defuncto,

cum

ANNO DOM. 442.

Jornand. de Reb. Get. c. 35.

cum Bleta germano Hunnorum imperio potitur: *Erat superbus incessu, huc atque illuc circunferens oculos, ut elati potentiâ, ipso quoque motu corporis appareret. Bellorum quidem amator, sed ipse manu temperans, consilio validissimus, supplicantibus exorabilis, propitius in fide semel receptis. Formâ brevis, lato pectore, capite grandiori, minutis oculis, rarus barbâ, canis aspersus, simo naso, teter colore, originis suæ signa restituens. Qui quamvis hujus esset naturæ, ut semper magna confideret, addebat ei tamen confidentiam gladius Martis inventus, apud Scytharum Reges semper habitus. Quem Priscus Historicus tali refert occasione detectum. Cum pastor quidam gregis unam buculam conspiceret claudicantem, nec causam tanti vulneris inveniret, sollicitus vestigia cruoris insequitur, tandemque venit ad gladium, quem depascens herbas bucula, incautè calcaverat, effossumque protinùs ad Attilam defert. Quo ille munere gratulatus, ut erat magnanimus, arbitratur se totius mundi Principem constitutum, & per Martis gladium potestatem sibi concessam esse bellorum.* Nondum eo sceleris progressus erat, ut Bleba sanguinem funderet. Imò junctis viribus fratres in Thraciam impetum faciunt, atque Illyricum, quasi majoris belli tyrocinium vastant. Qua de expeditione Marcellinus: *Hunnorum Reges numerosis suorum cum millibus in Illyricum irruerunt. Naissum, Singidunum, aliasque civitates, oppidaque Illyrici plurima exciderunt.* Obstitere vastantibus Adrianopolis atque Heraclea. Tot cladibus perculsus Theodosius, quas Ariobindâ, Ansilâ, Germanoque Ducibus in Siciliam copias miserat, revocare cogitur, Prospero teste: *Hunnis Thracias & Illyricum sævâ populatione vastantibus exercitus, qui in Sicilia morabatur, ad defensionem Orientalium Provinciarum revertit.* Minimum tamen auxilii his in legionibus fuit. Ignominiosam igitur emere pacem Theodosio opus fuit, ut in Mis-

Misc. l. 14.

cellanea proditum: *Cogitur Theodosius legationem Attilæ mittere, & sex millia librarum auri pro recessu præbens, mille librarum annuum tributum persolvere pollicetur.* Hæccine legatio fuit, quæ Prisco Historico injuncta est, pro certo affirmare non possumus. Id unum scimus, *Priscum* à Theodosio Legatum Attilæ missum esse, post annum CCCCXXIX. Theodosio XVII. & Festo Coss. ut à vero non abludat, ea de legatione Miscellaneam esse capiendam. Prisci verba re-

Jornand. de Reb. Get. c. 34.

ferre juvat: *Ingentia flumina, id est, Tysiam, Tibisiamque, & Driccam transeuntes, venimus in locum illum, ubi dudum Vidicula Gothorum fortissimus Sarmatum dolo occubuit. Indeque non longè ad vicum, in quo Rex Attila morabatur, accessimus: vicum, inquam ad instar civitatis amplissimæ, in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata reperimus, quarum compago ita solidum mentiebatur, ut vix ab intente posset junctura tabularum comprehendi. Videres triclinia ambitu prolixiore distenta, porticusque in omni decore dispositas. Area verò curtis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipsa regiam aulam ostenderet. Hæ sedes erant Attilæ Regis, Barbariam totam tenentis. Hæc captis civitatibus habitacula præponebat.*

Africa cum Geiserico divisa. In Vandalum conspirationes.

II. At in Africa Vandali bello fessi, in fœdera pacis cum Valentiniano veniunt, cujus meminit Prosper: *Cum Geiserico ab Augusto Valentiniano pax confirmata, & certis spatiis Africa inter utrumque divisa est.* Geisericus ex victoria, quæ vulgò insolens est, & superba, lætoque pace, quam de Romanorum Imperatore ex-

ANNO DOM. 442.

torserat, in arrogantiam præcipitatus, tanto Magnatum odio fuit, ut conspiratione factâ de medio Regem suum tollere cogitarent, quod tamen conjuratis damno fuit. Testetur Prosper: *In Geisericum de successu rerum etiam apud suos superbientem, quidam Optimates ipsius conspiraverunt. Sed molitione detectâ, multis ab eo suppliciis excruciati atque extincti sunt. Cùmque idem audendum etiam ab aliis videretur, tam multis Regis suspicio exitio fuit, ut hâc sui curâ plus virium perderet, quàm si bello superaretur.*

Geisericus Ecclesiam persequitur.

III. Quantum Geiserici in suos sævitia gliscebat, tantum erga Christianos miseratio arcebatur. Nusquam orandi, nusquam sacrificandi locus gementibus concedebatur. Sed & in vectigalibus Regi Provinciis nefas erat, tyranni alicujus efferre nomen; quia maledictorum telis appeti Geisericus videbatur, ut à Victore pro-

Vict. l. 1.

ditum: *Diversæ calumniæ non deerant quotidie etiam illis Sacerdotibus, qui in his regionibus versabantur, quæ palatio tributa pendebant. Et si forsitan quispiam, ut moris est, dum Dei populum admoneret, Pharaonem, Nabucodonosor, Holofernem, aut aliquem similem nominasset, objiciebatur illi, quòd in personam Regis ista dixisset, & statim exilio trudebatur. Hoc enim persecutionis genus agebatur, hìc apertè, alibi occultè, ut piorum nomen talibus insidiis interiret. Qua de re plurimos Sacerdotum tunc novimus relegatos, sicut Urbanum Girbensem, Crescentem Metropolitanum Aquitanæ civitatis, qui centum viginti præerat Episcopis, Habetdeum Tendalensem, Eustratium Suffetanum, Tripolitanos duos, Vicesabratensem, & Crescontium Oensem, & Adrumetinæ civitatis Felicem Episcopum, ob hoc quòd suscepisset quendam Joannem Monachum transmarinum, sed & alios multos, quos longum est enarrare. Quibus tamen in exilio positis dum obitus advenisset, non licebat alios eorum civitatibus ordinari.* Hæc Victor, qui Chronologiæ securus, Confessorum benè multorum, quas memorat vexationes, annis suis non reddidit.

Petrus Chrysologus quis?

IV. Dum ex Africa in Gallias migramus, de Synodo Vasensi, hoc anno coacta, memoriam acturi, Petri Chrysologi, tum Ravennæ florentis, in transcursu debita proposito nostro mentio est. Petrus apud Forocornelium, vulgò Imolam, Cornelio urbis hujus Præsule, ortus esse videtur, ut ex ipsius sermone de *Projecti* Episcopi

Pet. Chrys. Serm. 165.

Forocorneliensis consecratione colligimus: *Corneliensi Ecclesiæ inservire peculiariùs, ipsius nominis amore compellor. Cornelius namque memoriæ beatissimæ vitâ clarus, cunctis virtutum titulis ubique fulgens, Operum magnitudine notus, universis, Pater mihi fuit. Ipse me per Evangelium genuit, ipse pius piissimè nutrivit, ipse sanctus sanctâ instituit servitute, ipse Pontifex sacris obtulit & consecravit altaribus. Et ideò mihi clarum, colendum, mirabile Cornelii nomen.* Quæ verba geminæ nativitati, corporeæ scilicet, & spirituali aptari possunt. Prior his indicatur Cornelius, *Pater mihi fuit, pius piissimè nutrivit.* Anno circiter CCCCXXXIII. ad Episcopalem Petrus dignitatem evehitur. Fabulam verò redolet, quod Ecclesiæ Ravennensis in monumentis ab Hieronymo Rubeo illustratis legitur. In locum defuncti Præsulis sui alium Ravennatenses substituerant. Qui cùm de impetranda electi confirmatione Romam venissent, præter spem Sixtum Pontificem prorsus renitentem invenere. Cur verò Ravennatibus Sixtus obsisteret, cau-

fam

Anno Dom. 442.

sam hanc fuisse ferunt. Per visum Petrum intuitus erat Apostolum, sancto Apollinare, & suo discipulo, & primo Ravennatensium Episcopo comitatum, à quo & monitus fuerat, quis Ravennensi Ecclesiæ Antistes imponi debuit. Is Petrus erat, qui ut ad Sixtum visitandum cum Cornelio Episcopo Diaconus accessisset, Sixtus illum ipsum esse novit, quem Petrus Apostolus ostenderat. Ut cœlesti visioni obtemperaret, monet illum adesse, qui Ravennatibus præficiendus erat. Quibus urgentibus, non moris esse ex alterius Ecclesiæ Clericis Ravennatensi Episcopum dari, Pontifici maximo cœlestia jussa patefacienti, tandem acquievere. Parcant nobis Baroniani cineres, Ravennatensiaque monumenta, si nostram huic narrationi fidem non astringimus. Nulli Veterum testimonio traditio hæc innititur: neque talem Petro Apostolo laborem esse putamus, ut è cœlo delapsus Romam de monendo Sixto veniret, quis Episcopus creari debuit Ravennatibus. Inurbana quoque Petri Apostoli profectio hæc fuit, quæ ad perfringendas Ecclesiæ leges, rectasque consuetudines violandas instituta fuit. Itaque Petri Chrysologi in ordinatione nil miraculi contigisse putamus. Vir fuit virtutibus, diligentiâque in instituendo maximâ laudabilis. Quandiu vixerit, non satis constat. Obiit certè quidem sedente adhùc Leone, cujus extat ad *Neonem* Epistola, Petri Chrysologi successorum, quæ in Leoninis septima est & trigesima. Titulus Epistolæ sic habet: *Leo Episcopus Neoni Episcopo Ravennatensi salutem.* Abhorret itaque prorsus à vero eruditorum nonnullorum sententia, qui Concilio Romano, quod Symmachi Pontificia & Theodorici Ostrogothorum Regis jussu indictum est, Petrum Chrysologum interfuisse statuunt. Alter à Chrysologo Petrus ille fuit, qui Romanæ Synodo subscripsit. Petri facundia, ipsi Chrysologi nomen peperit, quæ tamen, si verum amamus, admirationem non efficit. Sermones CLXXVI. edidit, fideique patrocinium adversus Eutychetem, Abbatem suscepit, ad quem scripsit Epistolam, pulcherrima hæc continentem: *Triginta annis humanæ leges humanas adimunt quæstiones, & Christi generatio, quæ divinâ lege scribitur inenarrabilis, post tot secula disputatione temerariâ ventilatur.* Excessit anno circiter CCCCL. secundo Decembris, quo in Martyrologio Romano memoria ejus recolitur. Sepulrum fuisse ferunt juxta corpus gloriosi Martyris *Cassiani*.

Bar. An. 433. n. 24.

Synodus Vasionensis. Ejus Canones.

V. Ravennâ *Vasionem* progredimur ad Synodum, hoc ipso anno in ea urbe celebratam. Baronio placuit atque Binio, secundam dici Vasionensem, quæ Sirmondo autore prima vocari debuit. Baroniani erroris causas vir ille doctissimus aperit in suis notis: *Qui pro duobus Conciliis Vasensibus tria fuisse contendunt, frustra se torquent. Duo quippe in omnibus antiquis exemplaribus leguntur, suis aptè distincta Canonibus: hoc primum sub Leone Papa, & alterum post annos ferè XC. sub Felice IV. Neque in his ulla, quod putant, est confusio. Sed ut tertium his antiquius Vasense Concilium fingerent, impulit falsa opinio, quâ sibi Concilium Arelatense II. in quo Synodi Vasensis mentionem fieri videbant, multò ante hæc tempora celebratum persuaserant: cùm ex Vasensis contra Synodi mentione, atque in Arausicanis Canonibus, qui in eo inserti sunt, posterius his fuisse Arelatense, colligi debuerit. Fucum etiam fecit Chronici Adonani locus, qui antiquiorem quandam sub Nectario Episcopo Synodum Vasensem exprimere videtur.* Porro usus obtinuit, ut Vasense Concilium dicatur: quòd si originem spectemus, Vasionense potius dici debuit, quia Vasio civitas est Vocontiorum. Coactum est apud Auspicium, Episcopum Ecclesiæ Catholicæ, sub die Iduum Novembr. Dioscoro Consule. Extant Synodi hujus Canones decem. I. Episcopi de Gallicanis Provinciis venientes inter Gallias non discutiendi, quia inter circum cohabitantes, ac sibi penè invicem notos, tanto testimonio non opus est. II. Pœnitentium, qui sine communione inopinatâ morte excedunt, oblationem recipiendam, & eorum funera, ac deinceps memoriam Ecclesiastico affectu prosequendam. III. Presbyteri à propriis Episcopis per annos singulos chrisma per Subdiaconum petant, appropinquante solemnitate Paschali. IV. Qui oblationes defunctorum Fidelium detinent, & Ecclesiis tradere demorantur, ut infideles, sunt ab Ecclesia abjiciendi. V. Qui Episcopi sententiæ non acquiescit, recurrat ad Synodum. VI. Ex Epistola Clementia ab iis averti debent, qui subsunt, à quibus qui præest, aversus est. VII. Accusandi licentia etiam in Episcopis reprimenda. VIII. Episcopus, qui se tantum alieni sceleris conscium novit, quamdiu probare non potest, nihil proferat: sed cum ipso ad compunctionem ejus secretis compunctionibus elaboret. IX. Expositos, qui calumniarum metu non colliguntur, pueros, si quis collegerit, *Ecclesiam contestetur, contestationem colligat: nihilominus de altario Dominico die Minister annunciet, ut sciat Ecclesia, expositum esse collectum, ut infra dies decem ab expositionis die expositum recipiat, si quis se comprobaverit agnovisse Collectori pro ipsorum decem dierum misericordia, prout maluerit, aut ad præsens ab homine, aut in perpetuum cum Deo gratia persolvenda.* X. *Si quis post hanc diligentissimam sanctionem expositorum hoc ordine collectorum, repetitor vel calumniator extiterit, ut homicida Ecclesiasticâ districtione feriatur.*

Error Baronii.

Lab. Conc. t. 3. 1459.

Anno U. C. 1196. Per. Jul. 5156. Jul. 488. Dom. 443. Theodos. 42. & 36. Valentiniani 18. & 19. *Sol.* 4. C. *Lun.* 7. *Indict.* 11. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 5. P. 4. *April.*

Anno Dom. 443.

Coss. *Maximus II. & Paterius.*

I. HOrrendo frigore annus nobilis fuit, ea de causa animantibus hominibusque fatalis: *Tanta nix cecidit, ut per sex menses vix liquescere potuerit. Multa hominum millia frigoris rigore confecta perierunt.* Constantinopoli dedicatæ sunt Thermæ Achilleæ tertio Idus Januarii. Theodosio in Asiam expeditionem instituere placuit, ex qua in urbem Regiam rediit mense Augusto VI. Cal. Sept.

Hyems sæva.

Chron. Alex.

II. Hispanias non Vandalica duntaxat clades premebat, à *Bacaudarum* quoque tumultuantium factione vastabantur. Quæ calamitas anno superiore exorta fuerat. Cui comprimendæ Asturio provincia data: *Asturius Dux utriusque Militiæ ad Hispanias missus, Tarraconensium cadit multitudinem Bacaudarum.* Hæc Idacius, qui seditiosis quid mali contigerit, anno Valentiniani XIX. memorat: *Asturio Magistro utriusque Militiæ, genere ipsius successor ipsi mittitur, Merobaudis*

Bacaudæ ab Merobaude deleti.

Chron. Idac.

ANNO DOM. 443.

baudis natu nobilis, & eloquentia merito vel maximè in poëmatis studio Veteribus comparandus, testimonio etiam provehitur statuarum. Brevi tempore potestatis sua Arcellitanorum frangit insolentiam Bacaudarum. Mox nonnullorum invidiâ perurgente, ad urbem Romam sacrâ praceptione revocatur.

Leonis ad Campaniæ Episcopos Epistola.

III. Tempus est & eorum mentionem fieri, quæ à viris Ecclesiasticis sunt administrata. Ac primùm se scribentibus offert Leonis Pontificis Epistola ad universos per Campaniam, Picenum, &c. constitutos. Constat Epistola capitibus quinque. I. Ut nullus Episcopus servum alterius ad officium Clericatus promoveat. II. Ut quicunque ad Sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numerosa conjugia promoti fuerint, ab Ecclesiasticis officiis arceantur. III. Quòd usuras non solùm Clerici exigere non debeant, sed nec Laici. IV. Ut Clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat. V. Ut si quis Sacerdotum contra interdicta fecerit, à suo submoveatur officio: *Data est sexto Idus Octobris, Maximo & Paterno viris clariss. Coss.*

Leo Ep. 1.

Leo Manichæos inquiri jubet. Notæ Manichæorum noscendorum.

IV. Pulsi ex variis regionibus Manichæi, latibulum, & quasi perfugium exilii sui in urbe quæsiverant. Quod ut innotuit Leoni, qui latebant Catholico nomine, maximâ, quâ potuit diligentia, angues investigari curat. Quid eâ perquisitione factum fuerit, nos Prosper doceat: *Hoc tempore plurimos Manichaos intra urbem latere, diligentiâ Papa Leonis innotuit. Qui eos de secretis suis eruit, & oculis totius Ecclesia publicatos, omnes dogmatis sui turpitudinem & damnare fecit, & prodere, incensis eorum Codicibus, quorum magna moles fuerant intercepta. Qua cura viro sancto divinitùs, ut apparuit, inspirata, non solùm Romana urbi, sed etiam universo orbi plurimum profuit. Si quidem confessionibus in urbe captorum, qui Doctores eorum, qui Episcopi, quive Presbyteri, in quibus Provinciis, vel civitatibus degerent, patefactum est. Multique Orientalium partium Sacerdotes industriam Rectoris imitati sunt.* Ut latentes facilius deprehenderentur, populum concionibus monitum ivit, ut in larvatis Christianis detegendis invigilaret. Ac ut plebis curam magis accenderet, eorum errores grandiore quasi buccinâ prædicat. Quòd scilicet *Christi nativitatem secundum carnem negant, passionem & resurrectionem ejus simulatam fuisse dicunt, & non veram, baptismum regenerationis totius gratia virtute dispoliant.* Romanis hanc præcipuè diligentiam incumbere dicit, quòd Evangelium à Petri Paulique ore didicerant, proinde huic & eleemosynarum sacrificio palmam operis hujus esse adjungendam. Hæc extant de Collectis sermone quarto. Ut verò facillimè à Christiania Manichæi dignoscerentur, qui sese Fidelibus permiscebant in Ecclesia, signa ad eos detegendos hæc esse dixit: *Nemo ambigat esse Manichaos, qui in honorem Solis ac Luna die Dominico, & secundâ feriâ deprehensi fuerint jejunare. Uno enim perversitatis sua opere bis impii, bis profani sunt, qui jejunium suum, & ad syderum cultum & ad resurrectionis Christi instituere contemptum.* Cùm verò vel Catholicis in more positum esset, superactia Petrinæ Basilicæ gradibus, quibus ad suggestum superioris areæ ascenditur, converso ad nascentem Solem corpore, curvatis cervicibus, *in honorem se splendissimi orbis* inclinare, id consuetudinis, quod Ethnicam superstitionem redolebat, abjici jussit. Alias quoque Manichæorum notas Leo exhibere pergit: *Cùm ad tegendum infidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in sacramentorum communione sese temperant, ut interdum tutius lateant. Ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinem autem redemptionis nostra haurire declinant.* Quo insigni sanè loco apparet atque extat, neque plebi Rom. id moris fuisse, ut sacro Eucharistiæ calice abstineret, secus eâ notâ Orthodoxus à Manichæo dignosci non potuisset: neque Transubstantiationis articulo erevisse, tum Ecclesiæ Romanæ fidem: cùm extinctâ vi consecrationia vini substantia, à qua Manichæi prorsus abhorrebant, nil causæ ipsis fuisset, cur à sacro calice temperarent.

Leo Serm. 7. in Natal.

ANNO DOM. 443.

Leo Serm. 4. de Quadrag.

Theodoritus calumniam patitur. Diœcesim solam curare jubetur.

V. Sub ea quoque tempora Theodoritus Cyri Episcopus, qui Antiochiæ versabatur, gravem calumniam patitur, quod Eusebio Ancyrano significatum voluit. Apud Theodosium accusatur, quasi Christum duos in Filios partiretur. Alia quoque mendacia fingebant. Scilicet à Theodorito frequenter apud Antiochiam Synodos cogi: id permolestum nonnullis esse. Ipsi non committendum, ut res, quæ ad Diœcesim ejus non pertinebant, tractaret. Ac Theodoriti quidem adversarii non id effecere, quod optabant, ut sanctus Præsul damnaretur erroris. Rescriptum tamen impetrarunt, ut Theodoritus sorte contentus suâ, sibi commissarum duntaxat Ecclesiarum curam susciperet. Quod Principis Decretum Theodorito pergratum fuit. In his verò, quæ hactenus scripserat, erroris, quo postulabatur, immunem se fuisse gloriatur. Librorum hac in Epistola suorum Catalogum texuit, qui emolumenti aliquid affert Chronologiæ: *Prophetas*, inquit, *omnes exposui, & Psalterium, & Apostolum; & contra eos, qui Arium sequuntur; & eos, qui Macedonii morbo laborant; & adversus Apollinaris imposturam, & adversus Marcionis rabiem jam scripsimus. Et in singulis, qua edimus Operibus, divinâ ope, Ecclesia sanus sensus & mens mihi conspicitur, & splendet. Mysticum etiam scripsimus librum, & de Providentia, alia, & ad interrogationes Magorum alia, & de vitis Sanctorum, & prater hac alia multa, ne singula recenseam.* Quæ omnia nullâ hæreseos labe contaminata fuisse contendit. Epistolam hoc anno scriptam esse testatur nota temporis. Eorum enim meminit, quæ scripsit, & ante & post Ephesinam Synodum, *duodecim ab hinc annis.*

Theodorit. Ep. 82.

ANNO U. C. 1197. PER. JUL. 5157. JUL. 489. DOM. 444. THEODOSII 43. & 37. VALENTIN. 19. & 20. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 8. *Indict.* 12. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 6. 7. P. 23. *April.*

ANNO DOM. 444.

COSS. *Theodosius Aug.* XVIII. *& Albinus.*

Eudoxia à Theodosio sejuncta migrat Hierosolymam. Ibi moritur.

I. TRistia dictu, memoriâque horrenda Theodosii in palatio tempestas erupit, ex zelotypia Principis orta. Rem fusius exequitur Chronicum Alex. Epiphaniorum festo Paulinus Palatii Magister, pede æger, prodeuntem ae Templum Imperatorem comitari non poterat. Obtulit intereà pauper quidam Principi pomum Phrygium, inusitatæ magnitudinis, quam Theodosius, Senatusque mirati sunt. Tum Princeps remunerans doni meritum, statim centum & quinquaginta aureos pauperi solvit; pomum verò uxori suæ Eudoxiæ misit, quod ea

subinde Paulino largitur. Paulinus, quem latebat, id muneris ab Imperatore ortum esse, ipsi è Templo egredienti offerri jussit. Quod cum clam Augusta accepisset, eam subinde vocatam rogat, malum ubi sit, quod Ipsi dederat. Illa jurejurando cùm affirmasset, se pomum edidisse, nec alteri alicui dono missum, extemplò Imperator illud afferri jubet. Secutum inde dissidium, torique separatio. Baronius Langii versione deceptus, pomum in ovem mutat. At

Bar. An. 450. n. 13.

μῆλον Φρύγιον, non *ovem Phrygiam* significat, quam Eudoxia quidem non comedisset. Vox æquivoca, quæ & ovem, & pomum significat, ex circumstantiis *pomum* verti debuit. Nec multò pòst Paulinus, qui formosus erat juvenis, velut suspectus observatur, tandemque jussu Principis occiditur. Quod cùm Eudoxiæ in contumeliam redundaret, impetratâ facultate Loca Sancta adeundi, Hierosolymam proficiscitur. Ut illùc pervenit, mœnia civitatis instaurat, Davidis verba sibi accommodans, *In bona voluntate tua ædificentur muri Hierusalem*; quæ ad nomen Eudoxiæ, quod gerebat, allusio fuit. Monasteria quoque multa ædificavit. Templum splendore ac pulchritudine eximium in honorem Martyris Stephani statuit, uno circiter stadio ab urbe distans. Cum Monachis frequentia & colloquia miscuit. Eudoxiæ in Orientem profectionem huic anno alligant Marcellinus atque Chronicum Alex. Quæ serius tamen contigisse debuit, si vera prædicat Nicephorus, Flaviano Constantinopolitanam Ecclesiam administrante, imperii regimine cessisse Pulcheriam, Eudociæ calumniis appetitam. Accedit alia calamitas exuli, quam Marcellinus memorat: *Severum Presbyterum & Joannem Diaconum Eudoxia Regina apud Æliam urbem ministrantes, missus ab Imperatore Theodosio Saturninus Comes Domesticorum occidit. Eudoxia nescio quo excita dolore, Saturninum protinus obtruncavit. Statimque mariti Imperatoris nutu regiis spoliata ministris, apud Æliam civitatem moritura remansit.* De supremo Eudoxiæ anno fusius suo loco.

Chron. Alex.

Evagr. l. 1. c. 21.

Niceph. l. 14. c. 47.

Marcell. Chr.

Eudoxiæ scripta.

II. Non augusteo duntaxat diademate, sed scriptis quoque suis Eudoxia famam posteris mandavit, quæ doctissimi Photii laudes meruere. Octo Scripturæ libros, qui V. Testamenti primi sunt, strictâ oratione illustrat. Verba Photii afferamus: *Lecta est Metaphrasis Octateuchi, heroïco carmine condita, libris octo, pro translatorum scilicet numero, ac divisione librorum. Inscriptio autem Codicis ab Eudoxia Augusta elaboratum, hoc carmen affirmabat, quod tum, quia mulieris, & quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeò est, admiratione sane dignum judicatur. Etenim illustris est hic labor, ut in heroïco carmine si quis unquam alius. At dum in artis legibus altum immergitur, in hoc uno, maximo tamen illo ad eorum laudem, qui proprius libros vertendos censent, ab arte deficit.* Dysthichio se carminis hujus Auctorem Eudoxia professa est:

Scripsit divina deductum hoc lege volumen
Eudoxia, illustri Regina è stirpe Leonti.

Condidit & Eudoxia metricam in Zachariam, Danielemque Paraphrasim, & in Cyprianum libros tres. Primus res Justinæ prosequebatur. Secundus Cypriani, jam inde à pueritia discendæ artis magicæ cupiditatem complectebatur. Ut in Ægyptum Indiamque se contulerit, ac apud Antiochiam pro Deo habitus fuerit. Tertius exponebat Cypriani, Justinæque martyrium, imperante Diocletiano. De qua Eudoxiæ narratione nostram suo loco sententiam ostendimus. Eudoxiæ quoque ascribuntur Homerocentones, quibus Christi narratur historia, initio à lapsu Adami ducto. Sunt & Homerocentones Pelagio Patricio, viro eruditissimo vindicati, qui imperante Zenone floruit, à quo, & per causam Ethnicismi extinctus est. Pelagii potius esse, quàm Eudociæ hoc Operis, creditur eruditis. Augustæ vindicatum, quòd condito Epigrammate laudibus illud extulerit. Photius sanè de Homerocentonibus Eudoxiæ prorsus silet. Quòd si ab ea laudati sunt, imperante Theodosio à Pelagio condi debuere. Hactenus de Eudoxia. Nonnulla & Orienti contigere, memoratu non indigna. Domui Regiæ luctum attulit mors Arcadiæ; nimbi verò nonnullis imperii Provinciis detrimento fuere. Quæ summatim Marcellinus exhibet in Chronico: *Theodosius Princeps nona Quinquennalia dedit. Arcadia soror Theodosii vivendi finem fecit: aliquanta Bithyniæ oppida atque prædia, continuatarum vi longâ pluviarum, & fluviorum inundatione crescentium, sublapsa dissolutaque perierunt.*

Phot. Bibl. c. 183. p. 414. &c.

Bletam fratrem occidit Attila.

III. Ab Oriente in Occidentem profecti, attingamus nunc monumenta, & quasi cunabula crudelitatis, ambitionis, atque perfidiæ. Inito cum Theodosio fœdere, Attila ab externis bellis otiosus, in fratrem rabiem convertit. Quod scelus Prosper paucis complectitur: *Attila Rex Hunnorum Bletam fratrem, & consortem suum perimit, ejusque populos sibi parere compellit.* Paulò fusius rem Jornandes est executus: *Ut ante expeditionem quam parabat, par foret, augmentum virium parricidio quærit, tendens ad discrimen omnium nece suorum. . . . Bletâ enim fratre fraudibus perempto, qui magnæ parti regnabat Hunnorum, universum sibi populum subjugavit, aliarumque gentium, quas tunc in ditione tenebat, numerositate collectâ primas mundi gentes, Romanos, Visigothosque subdere peroptabat.* Hoc scelere magna Attilæ rebus virium accessio facta, quas in imperium Romanum effundet postmodum.

Jorn. de Reb. Goth. c. 35.

Florus impostor.

IV. De rebus Ecclesiæ summatim nunc disseramus. Exoritur in Italia impostor quidam, nomine *Florus*, qui Martyrum virtute sibi vindicatâ animas pervertebat. Quod nobis ex Auctoris testimonio innotuit, qui Prosperi sub nomine latet, libro de Promissionibus: *In Italia nobis apud Campaniam constitutis, dum venerabilis & Apostolico honore nominandus Papa Leo, Manichæos subverteret, & contereret Pelagianos, & maximè Julianum, ambiens tum quidam Florus nomine, spiritu seductionis arreptus, virtutum & meritum sibi sancti Sosii Martyris assignans, cùm haud procul à Neapolitana civitate in subversionem animarum quædam promitteret, faceretque illicita germano venerabilis Nostriani Episcopi, & Herio Presbytero, simul cum Clericis prædictæ Ecclesiæ & civibus, sic à præfata Provinciæ liminibus pulsus est.*

Prosp. de Prom. c. 6.

Paschasini de Paschate ad Leonem Epistola.

V. Cùm de Paschate ritè celebrando Leonem cura sollicitaret, Paschasino Lilybetano Epistolam scripserat, quam *Diacono Panormitanæ Ecclesiæ Sylvano* referendam dederat. Rescribit Paschasinus ærumnis, quas amarissimæ captivitatis incurrerat, Leonis literas remedium præbuisse. Rem quod attinet, id verum deprehendisse testatur, quod Cyrillus observarat: *Nam cùm Romana supputatio, quæ Cyclo concluditur, cujus ipse, de quo agitur, erit annus LXIII. qui cœpit à Consulatu Antonini & Syagrii, nobis* dubita-

dubietatem afferret, eò quòd VII. *Cal. Aprilis, & die Dominicâ, Lunâ* XXI. *incurreret, & iterum* IX. *Kal. Majarum die, ut res veritas habet, Dominica dies & Luna* XIX. *obveniret, in hoc ambigue fluctuanter, ad Hebraeorum, hoc est, legalem supputationem nos convertimus, quæ cùm à Romanis ignoratur, facilè errorem incurrant. Cœpit ergo Ogdeas Consulatu virorum clariss. Ætii iterum & Sigisvuldi, qua cluditur anno, de quo quæstio videtur exorta*, hoc est, ab anno Dom. CCCCXXXVII. ad usque CCCCXLIV. Patratorum & miraculorum Paschasinus meminit, quibus Occidentalium de tempore Paschatis error emendaretur. Nempe quòd aquâ more solito fontem non explevisset, ut baptizandi absque Sacramento recesserint. Atque hîc gravissimum in errorem incidisse Baronius deprehenditur, qui Paschasini Epistolam anno CCCCLIV. concinnatam esse putat: *Extant*, inquit, *ipsæ literæ Paschasini, quas datas anno sequenti ex eo potest certo cognosci, dum de sequentis anni Paschatis die tradit esse dubitatum.* Verùm enimverò cùm à Consulatu Antonini & Syagrii anno Dom. CCCLXXXII. gesti, Paschasinus ipse numeret annos LXIII. Decennii quidem metachronismo peccat Baronii Chronologia. Hoc quoque probat *Ogdeas* Consulatu Ætii inchoata atque Sigisvuldi, qui annum Dom. CCCCXXXVII. afficit. Itaque in auctiore Chronico Prosper ad annum CCCCXLIV. hæc habet: *Hoc anno Pascha Domini* IX. *Kal. Maii celebratum est, nec erratum est, quia in die* IX. *Kal. Maias dies Passionis fuit, ob cujus reverentiam natalis urbis sine Circensibus transiit.* Qui de ea quæstione plura scire cupit, adeat & eruditum Bucherii in Victorii Canonem Paschalem Commentarium, & egregiam clarissimi Norisii de Paschali Latinorum Cyclo dissertationem. Baronius porro ab eo errore in alium trahitur. Anno quippe 453. n. 22. videre sibi visus est, Vandalos ex Sicilia prædam agentes, Paschasinumque tantarum cladium causâ gemendum cogentes, annorum XIII. metachronismo.

Buch. p. 75.

Bar. An. 453. n. 37.

Synodus Romana adversus Manichæos: eorum flagitia.

VI. At cura longè major Leonis & animos remordebat, nempe ut Manichæos venenis urbem suis inficientes opprimeret. Congregatâ Synodo, qui ex ea secta reperti fuerant, electos ad confessionem provocavit. Quid in eo conventu sub anni principia gestum fuerit, docet ipse Leo de jejunio decimi mensis, sermone quinto: *Residentibus mecum Episcopis ac Presbyteris, ac in eundem consessum Christianis viris, ac nobilibus congregatis, electos & electas eorum jussimus præsentari. Qui cùm de perversitate dogmatis sui, & de festivitatum suarum consuetudine multa reserarent, illud quoque scelus, quod eloqui verecundum est, prodiderunt, quod tantâ diligentiâ investigatum est, ut nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes personæ, per quas infandum facinus fuerat perpetratum, puella scilicet ut multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipsam nutrierant, & huic sceleri præparaverant. Præstò erat etiam adolescentulus vitiator puellæ, & Episcopus ipsorum detestandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & una confessio, & patefactum est execratum, quod aures nostræ vix ferre potuerunt.* Scilicet referente Augustino, *coguntur electi eorum velut Eucharistiam conspersam cum semine humano sumere, ut etiam inde, sicut de aliis cibis, quos accipiunt, substantia divina purgetur.* Non omnium tamen Manichæorum fuit impura ceremonia hæc, sectæ cuidam propria fuit, quæ *Catharistarum* nomen habuit, ex qua orta erat *Margarita Sanctimonialis*, quæ ob infandum mysterium illud & ipsum passa fuerat. Quæ in Romano conventu gesta fuerant, Leo Episcopis per Italiam constitutis significavit; quo majore odio in Manichæos inflammarentur. Verba sunt Epistolæ: *Plurimos impietatis Manichææ sequaces, & Doctores in urbe investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas & censura coërcuit. Quos potuimus emendare, correximus, & ut damnarent Manichæum, cum prædicationibus, & discipulis suis publicâ in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione compulimus. Et ita de voragine impietatis suæ confessos pœnitentiam concedendo levavimus. Aliquanti verò, qui ita se demerserant, ut nullum his posset remedium subvenire, subditi legibus, secundum Christianorum Principum constituta, ne sanctum gregem suâ contagione polluerent, per publicos Judices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in Scripturis, quàm in occultis traditionibus suis habent profana, vel turpia, ut nosset populus, quid refugeret, aut vitaret, oculis Christianæ plebis certâ manifestatione probavimus? Adeò ut ipse, qui eorum dicebatur Episcopus, à nobis tentus, proderet flagitiosa in suis mysteriis, quæ tenerent, sicut gestorum vos series potest edocere.* Per *Acolythum* missa est Epistola, data tertio Calend. Februarii Theodosio XVIII. & Albino Coss. Leonis & Epistola ad Hispanos dirigitur, monente Idacio: *Per Episcopum Romæ tunc præsidentem, gesta de Manichæis per Provincias diriguntur.* Annoque proximè futuro literæ Hispanis innotuere. In Asturicensi urbe Gallœciæ quidam Manichæi deteguntur, gestaque ab Idacio & Turibio, qui eos audierant, ad Antonium Emeritensem Episcopum directa sunt.

Aug. de Hær. de c. 46.

VII. Chronologiæ obscuritate involutum tempus est, Arelatensis Synodi, cui præfuit Hilarius. Constat quidem Surium, Caranzamque falli, qui sedente Silvestro Papâ celebratam esse putant, Volusiano & Anianio Coss. quasi verò Hilarii Episcopatus Silvestri Pontificatui coætaneus esset, & anno Dom. 314. alligandus. Neque Baronii nobis sententia probatur ad annum CCCCXLV. scribentis, *Sed & Ecclesiasticis Legibus* Arelate *illud olim consecuta fuerat dignitatis, ut ad Arelatensis Ecclesiæ Episcopum pertineret Synodum in Provincia congregare.* Ut tantum antiquitatis Arelatensi Conventui ascriberetur, fecisse videntur Canones X. & XI. de iis, qui lapsi in persecutione sacrificarunt. Attendi tamen Canon XVII. de Bonosiacis debuit, quorum nulla mentio est ante Siricii Pontificatum. Quin hoc Concilium, & Arausino anni CCCCXLI. & Vasensi anni CCCCXLII. posterius sit, vix ambigendum, quorum ex Canonibus Arelatenses ex parte contexti sunt, ut rectè doctissimus Sirmondus observat: Canon quidem XLVII. disertè constitutionis Synodi Vasensis meminit. Ægrè tamen patimur, ab eruditis compluribus, qui sententiam amplectuntur, Sirmondi Concilium hoc in annum CCCCLII. conferri. Est enim creditu difficillimum, post Epistolam Leonis, anno CCCCXLV. Viennensis Provinciæ Episcopis missam, Hilarium Synodum æquè numerosam coëgisse, ac Arelatensis fuit. Observatu digna sunt verba Pontificis Romani: *Suis una quaque Provincia sit contenta Conciliis, nec ultra Hilarius audeat Conventus indicere Synodales.*

De tempore Synodi Arelatensis? Num Provincialis fuerit?

Bar. An. 445. n. 12.

Leo Ep. 89. c. 6.

Neque

Anno Dom. 444.

Marcado Concord. l. 5. c. 32.

Neque forsan aberrat à vero conjectura, quòd Synodus Arelatensis complurium Provinciarum Episcopis constans, verbis hisce Leoninis ansam præbuerit. Quæ & virorum doctissimorum Marcæ, Baluziique sententia est. Itaque non inconditè Chronologia nostra annum CCCCXLIV. assignat Arelatensi Conventui. Ad Concilia Provincialia vulgò relegatur, cùm tamen ad majorem sanè dignitatem assurgat, ut meritò generalibus Galliarum Synodis inseratur. Hoc innuit Canon XVIII. *Ad Arelatensis Episcopi arbitrium Synodus congreganda, ad quam urbem ex omnibus mundi partibus, præcipuè Gallicanis sub sancti Marini tempore legimus celebratum fuisse Concilium atque conventum.* Perabsurdè quidem Provincialis Synodi cogendæ Arelatensi Episcopo autoritas contribueretur, quam ex dignitate sua Metropolica jam obtinebat. Quam ergo facultatem huic Episcopo concedunt Arelatenses, ea spectat generaliores Galliarum Conventus. Tantam sanè Hilario autoritatem Synodus Provincialis adjicere non potuisset. Quid argumentis opus, cùm huic Synodo ex variis Galliæ regionibus Episcopi, Metropolitanique complures adfuerint? Porro antequam Canones referamus, de Arelatensis Episcopi autoritate nobis est disserendum. Quam magnam fuisse, eò liquet, quòd ad ipsius arbitrium Synodus Galliarum generalis cogeretur.

Quibus gradibus ad Metropolitani autoritatem Arelatensis Præsul ascendit?

VIII. Principio rerum tantâ autoritate Arelatensis Præsul non potiebatur, cujus civitas nullâ sive politicâ, sive Ecclesiasticâ Metropolitani dignitate fruebatur. Anno CCCXIV. Marinus magno Arelatensi Concilio subscripserat: *Marinus Episcopus, de Civitate Arelatensi, Provinciâ Viennensi*, quibus luce clarius est, ad Metropolitanæ urbis honorem nondum ascendisse Arelatum: ac si verum quærimus, post annum CCCXCVIII. eo dignitatis pervenit. Ambiebat quidem Primatum Ecclesiasticum, cùm Synodus Taurinensis est celebrata, quæ de re lis magna exorta erat. Hinc Taurinensium Decretum: *Illud deinde inter Episcopos urbium Arelatensis & Viennensis, qui de Primatus apud nos honore certabant, à sancta Synodo definitum est, ut qui ex eis approbaverit suam civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ honorem Primatus obtineat, & ipse juxta Canonem præceptum ordinationem habeat potestatem.* De eo capite quid controversiæ esse potuisset, si Metropolitanam, vel politicam, vel Ecclesiasticam dignitatem induisset? Id sanè vel pueris, qui nondum ære lavantur, venisset in notitiam. Politicam quidem non ignorassent, utpoté sedem Præfecti Prætorio. Neque magis de Ecclesiastico Primatu in dubio fuissent, quem à Trophimi usque ætate in Provincie Narbonensi tam prima, quàm secunda Arelatenses Episcopi exercuisse dicuntur. Quam obtinendo juri rationem Taurinensibus Arelatensis Antistes non attulit. Imò *Proculus* Massiliensis in secunda Narbonensi ordinationes peragebat. Quid ergo causæ fuit, cur Arelatensis jus sibi Primatûs assumebat? Amplificata erat urbis hujus gloria ob celebratum anno CCCXIV. generale Concilium. *Constantina* à Constantino Magno nomen duxerat: morâ Imperatorum nobilitata erat: Constantius anno CCCLIII. magnificos ibi ludos celebrerat: *Arelate hyemem agens Constantius, post theatrales ludos atque Circenses ambitioso editos apparatu, die VI. Idus Octobres, qui imperii ejus annum XXX. terminabat.*

Marcell. l. 14. c. 5.

Hæ causæ fuisse videntur, cur anno CCCCXVIII. Primatum Arelatensis Antistes sibi vindicarit. Biennio circiter post Synodum Taurinensem translatâ sede Præfecti Prætorio Treveris, Arelatum crevit gloria urbis hujus, quæ septem Provinciis caput imponitur. Itaque Honorii in Rescripto, anno 418. promulgato statuitur, ut quot annis septem Provinciarum conventus *in Metropolitana, id est, in Arelatensi urbe* fiant. Decretum Honorii suo est loco à nobis exhibitum. Præcipue Arelatensis Episcopi gloriam intendit Zozimus Papa, qui Patroclo, homini ambitioso credulus, hæc suâ Decretali constituit: *Jussimus præcipuam, sicut semper habuit Metropolitanus Episcopus Arelatensium civitatis, in ordinandis Sacerdotibus teneat autoritatem. Viennensem, Narbonensem primam, & Narbonensem secundam Provincias ad Pontificatum suum revocet.* Ut autem specie aliquâ id juris Arelatensi tribueretur, adductus est Trophimus, *cujus ex fonte tota Gallia fidei rivulos acceperunt.* Hæc fuit credita Patroclo autoritas, quam cùm Honorati post obitum Hilarius sibi vellet transcribi, & eam exercuit, non sine Leonis indignatione, & magnam Synodum sua in urbe coëgit.

Zozim. Ep. 7.

Canones Arelatensis.

IX. Synodi Arelatensis Canones sex & quinquaginta numerantur. Non levis tamen nos incessit suspicio, variorum potius Conciliorum eos esse farraginem, quàm unius Synodi constitutionem. Conjecturæ favet observatio Labbei, post Canonem XXV. *In quibusdam calamo exaratis Codicibus, qui sequuntur Canones, hoc titulo, à vigesimo quinto præcedentibus secernuntur. Capitula de Synodo, quæ territorio Arausica celebrata est.* Neque opus fuisse videtur, silentibus persecutionibus, ut Canonem X. delapsis in persecutione conderent. Age Canones nunc proferamus. I. Ad Diaconatum Sacerdotiumve Neophytus non ordinetur. II. Ad Sacerdotium non assumatur in conjugii vinculo constitutus, nisi promissa sit conversio. III. A gradu Diaconatus, qui mulierem præter aviam, matrem, filiam, neptem, vel conversam secum sororem habere præsumpserit, communione alienus habeatur. IV. Puellæ ad cellarium Clerici non admittantur. V. Episcopus sine Metropolitani Epistole, & tribus Comprovincialibus non ordinetur. VI. Qui sine conscientia Metropolitani constitutus est Episcopus, officio pellatur. VII. Qui se abscindunt, ad Clerum non perveniant. VIII. Qui alterius excommunicatum receperit, causam in Concilio reddet. IX. Novatiani nisi damnato errore, non recipiantur. X. Lapsis in persecutione tempus pœnitentiæ præscribit. XI. Qui dolore victi sacrificarunt, duobus annis inter Catechumenos, triennio inter Pœnitentes habeantur. XII. Pœnitentium nullus communione vacuus excedat: oblatio ejus suscipiatur. XIII. Nullus Clericus suam relinquat Ecclesiam, si invito Episcopo suo sit ordinatus, irrita sit ordinatio. XIV. Clericus nec fœnus, nec mercaturam exerceat. XV. Diaconus in Secretario inter Presbyteros non sedeat, nec corpus Christi tradere præsente Episcopo præsumat. XVI. Photiniani & Paulianistæ baptizentur. XVII. Bonosiaci, qui perinde atque Ariani in Trinitate sunt baptizati, cum Chrismate, & manus impositione in Ecclesia recipiantur. XVIII. Ad Arelatensis Episcopi arbitrium Synodus congregetur. XIX. Qui ad Synodum adesse neglexerit, aut ante-

antequam Synodus dissolvatur discesserit, communione alienus habeatur. XX. Theatrici, qui sunt fideles, à communione separentur. XXI. Qui pœnitentiam professi fuerint, si nubunt, Ecclesiæ liminibus arceantur. XXII. Pœnitentia conjugatis non nisi ex consensu detur. XXIII. Si Infideles, qui aut faculas accendunt, aut arbores, fontes saxa, venerantur, Episcopus impedire neglexerit, sacrilegii reus habeatur. XXIV. Quicunque fratribus suis capitalia falsò objecerint, non nisi ad exitum communicent. XXV. Qui religionem professam deserunt, vel post pœnitentiam habitum secularem sumunt, nec sine pœnitentia ad communionem admittantur, neque ad Clericatum promoveantur. XXVI. Hæreticus moriens, qui Catholicus esse desiderat, absente Episcopo à Presbytero cum Chrismatis benedictione consignari placet. XXVII. Qui baptizandi officium accepit, sine Chrismate non procedat. XXVIII. Pœnitentibus in extremis, sine reconciliatoria manus impositione communio reddatur. Si accepto hoc viatico supervixerint, stent in ordine Pœnitentium. XXIX. Pœnitentia desiderantibus Clericis non negetur. XXX. Qui ad Ecclesiam confugerint, tradi non oportet. Qui exeuntibus pœnam intulerint, Ecclesiæ inimici habeantur. XXXI. Clerici, qui relictâ Synodo ad patrocinia secularia confugerint, excommunicentur; Episcoporum judicio causæ Clericorum terminentur. XXXII. Si quis mancipia Clericorum pro suis mancipiis ad Ecclesiam confugientibus occupet, damnatione feriatur. XXXIII. Si quis manumissum servitute oppresserit, animadversione Ecclesiasticâ coërceatur. XXXIV. Si quis in Ecclesia manumissum crediderit ingrati titulo revocandum, prius probet reum esse. XXXV. Qui alienum Clericum ordinandum putaverit, ne faciat sine consultatione Episcopi, cujus erat. XXXVI. Ecclesia in Episcopi territorio constituta, ab eo consecretur, reservata ædificatori Episcopo hæc gratia, ut quos desiderat Clerici ordinentur. XXXVII. Quicunque Ecclesiam ædificaverit, & aliam magis Episcopum, quàm eum, in cujus territorio ædificat, invitandum putaverit, tam is quàm Episcopi, qui ad hujusmodi dedicationem invitantur, Conventu abstinebunt. XXXVIII. Subitò obmutescens baptizari potest; amentibus, quæ sunt pietatis, ministrentur. XXXIX. Energumenis baptizatis communio non negetur. XL. Energumenis Catechumenis de baptismo consulendum. XLI. Arreptitii Clero non ascribantur, qui ordinati sunt, ab officio repellantur. XLII. Si duo Episcopi absque Metropolitani Epistola Episcopum creaverint, ordinatus cum ordinatoribus excludatur. XLIII. Diaconi conjugati non ordinentur, nisi professi fuerint castitatem. XLIV. Si quis acceptâ benedictione Leviticâ, cum uxore sua incontinens inveniatur, ab officio ejiciatur. XLV. Clerici, qui in duplicata matrimonia inciderunt, non ultra Subdiaconatum promoveantur. XLVI. Professæ viduæ, quæ raptoribus consenserint, cum raptoribus damnentur. LXVII. Secundum constitutionem Synodi Vasensis, quicunque oblationem Fidelium suppresserit, aut negaverit, ab Ecclesia, cui fraudem fecit, excludatur. XLVIII. Qui Episcopi sui sententiæ non acquiescit, Synodi Legibus audiatur. XLIX. Qui à communione Sacerdotali fuerit autoritate suspensus, hunc non solùm à Clericorum, sed etiam à totius populi colloquio, atque convivio placuit excludi. L. Qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis conventibus removendi, donec ad pacem recurrant. LI. Expositum colligens, contestationis ponat Epistolam, & si intra decem dies quæsitus agnitusque non fuerit, securus habeat, qui collegit. LII. Puellæ, quæ se voverunt Deo, si post xxv. annos ætatis ad terrenas nuptias spontè transierint, cum his, quibus se alligaverint, communione priventur. LIII. Si quis famulorum se percusserit, ad Dominum sceleris alieni non pertinebit invidia. LIV. In ordinatione Episcopi tres ab Episcopis nominentur, de quibus Clerici & cives erga unum eligendi habeant potestatem. LV. Si quis secularium se ad quemcunque Sacerdotum crediderit conferendum, ipse sibi eum vindicabit. LVI. Nihil contra magnam Synodum Metropolitani sibi æstiment vindicandum.

Causa Celidonii. Fueritne Vesontinensis Episcopus?

X. Sub ea quoque tempora de Celidonii Projectique Episcoporum causa videtur esse tractatum. Alioquin citius Leonis implorassent auxilium, quod anno demum sequente consecuti sunt. Ex Leonis ergo ad Viennensis Provinciæ Episcopos colligere licet, non ita pridem *Projectum* Celidoniumque ab Hilario affectos injuriâ fuisse: Celidonius accusabatur, *interruptam suo adhibuisse consortio, & seculari administratione perfunctum, capitali aliquos condemnasse sententiâ.* Cujus verò urbis Episcopatum gesserit, non est in medio. In fragmento Vitæ S. Romani Abbatis Celidonius *Vesontiensis* Episcopus appellatur. At rationibus non spernendis doctissimus Quesnellus fragmento fidem detrahit: Baroniique descendens in sententiam, Viennensis Provinciæ Episcopis Celidonium apponit. Quippe si Celidonius Vesontiensem Præsulem egisset, Arelatensis Episcopi ditioni nequaquam subjiciebatur. Vesontio enim Provinciæ Sequanorum Metropolis erat, quæ ad Viennensem Provinciam nil pertinebat. Neque Sequanorum in regionem potestatis aliquid Zozimus vel Patroclo detulerat. Jam verò Hilarii autoritati subditum fuisse Celidonium, & verbis Leonis apertissimè indicatur: *Mansisset namque in illum prolata sententia, si objectorum veritas extitisset.* Quòd si nil in Celidonium juris Hilario fuisset, licet vera fuisset Celidonii accusatio, Hilarii quidem rescindi judicium debuisset, utpote à homine, cui nil in reum potestatis erat, promulgatum. Ipsamet Hilarianæ vitæ Scriptoris verba audiantur: *Ubi ejus adventus innotuit, flammata ad utrumque nobilium & mediocrium studia convolaruet, astruentes Celidonium interruptam suo adhibuisse consortio, quod Apostolica Sedis autoritas, & Canonum prohibent statuta. Simul ingerentes, seculi administratione perfunctum capitali aliquos condemnasse sententiâ. Tanta rei novitate permoti, testes imperant praeparari. Conveniunt ex aliis locis probatissimi Sacerdotes. Res omni ratione prudentiâque discutitur, accusatio testimoniis confirmatur. Adhibetur vera simplexque definitio, ut quem Scripturarum regulæ removebant, voluntate propriâ se removere deberet. Ille urbem credidit expetendam, ibique se in justo rigore astruit condemnatum.*

Leo Ep. 89. c. 3.

Lab. Conc. t. 3. 1462.

Causa Projecti Præsulis.

II. Projecti causa hæc fuit, narrante Leone. Projecto Episcopo ægrotare liberum non fuit, ejus tamen Sacerdotium in alium præter noti-

tiam translatum est, & tanquam in vacuam possessionem ab Hilario perversore hæres viventis inductus. In civium, quibus Projectus præerat, literis hæc continebantur: *Insperatum nescientibus supervenit, & improvisus abscessit, cursu, ut didicimus, celeri itinera multa conficiens, & per longinquas Provincias tantâ immaturitate discurrens, ut videatur gloriam de scurrili velocitate potius, quàm de Sacerdotali moderatione captasse.... Antè abscessit, quàm nos venisse nossemus. Non est hoc redire, sed fugere, nec salubritatem impendere diligentia pastoralis, sed vim inferre latronis & furis.* Quin etiam, si Leoni fides, Magistratuum autoritate armabatur Hilarius, ut obedientiam extorqueret: *Militaris manus, ut didicimus, per Provincias sequitur Sacerdotem, & armatis præsumptione suffultum, ad invadendas per tumultum, famulatur Ecclesias, quæ proprios amiserint. Traduntur ordinandi ad hoc officium his, quibus præficiendi sunt civitatibus ignoti.* Ejectus sede suâ Celidonius Romam petit, ut de illatis sibi injuriis querelas apud Leonem exponeret, quem sciebat adultam hanc autoritatem, effusamque Hilarii potentiam molestè ferre. Neque sibi *Projectus* defuit, qui & Leonem appellavit. Quo successu, annus nos proximè secuturus docebit. Intereà quid rerum in Oriente geratur, paucis complectatur oratio.

Leo Ep. 89. c. 4. 5.

Mors Cyrilli Alex. Fueritne ex sorore, vel fratre Theophili genitus?

XII. Vitæ cursum Cyrillus implet Alexandrinus, magnis laboribus in Ecclesia administranda defunctus. Theophilo successerat anno CCCCXII. Honorio IX. & Theodosio V. Coss. Triduo post decessoris obitum Pontificatum adierat, Octobris XVIII. Socratis à Chronologia Baronio discedere placuit, qui *undecimo Kal. Novembris* Cyrillum Episcopum creatum esse contendit. Quibus verò de causis antiquo Scriptori, qui Cyrillo coætaneus fuit, illustrissimus Purpuratus pugnet, prorsus nescimus. Nobis verò in animo est, Socratem sequi, Cyrilli de ordinatione narrantem: *Tertio post obitum Theophili die Cyrillus ordinatur.* Excesserat autem Theophilus *Idibus Octobris.* Neque accurata quoque est clariss. Du Pin Chronologia, qui Cyrilli creationem cum Octobris XVI. copulavit, nisi forsan in numeros error irrepserit. Cyrilli obitum in quintum Idus Junii Græci referunt in suo Menologio: *Natalis S. Cyrilli Alexandrinæ civitatis Episcopi eruditissimi, & Catholicæ fidei propugnatoris egregii*, &c. Quâ ratione sedit annos XXXI. menses VII. dies XXIII. Cyrillo tamen annos XXXII. vindicant Liberatus, atque Nicephorus, lib. 14. c. 47. qui de annis sunt incompletis intelligendi. Consanguineum Theophilo Cyrillum fuisse, in confessum omnibus venit. Utrùm verò patruum habuerit Theophilum, vel avunculum, est in obscuro, cùm vox ἀδελφιδοῦς, quam Socrates, Theodoritusque adhibuere, tam fratris, quàm sororis filium significet. Cyrillo patruum fuisse Theophilum, prodit Nicephorus: *Cyrillus*, inquit, *Joannem hostiliter oderat, quòd ille à Theophilo patruo dissensisset.* Contrà verò Facundus materni sanguinis vinculis Cyrillum cum Theophilo conjunctum fuisse putat, licet perperàm *consobrinum* dixerit: *Theophilus consobrinus ac decessor ejus in condemnatione Joannis Constantinopolitani hominum gloriam requisivit.* Eò magis inclinat propenderque sententia, quòd maternum genus Cyrillum cum Theophilo copularit. Sororem quippe Theophili scimus, fratrem nescimus. Testati sunt Petrus atque Isidorus, *Sororem Theophili à nescio quo hæredem scriptam fuisse.* Hæc Sozomenus. Postremum Constantinopolitani Cyrillum videre, qui hoc ipso anno in regiam urbem navigaverat, ex qua cum Proclo literas Domno dedit pro Athanasio Parenorum Episcopo. Si qua Theodorito fides, hanc de accusando Domno profectionem Cyrillus instituerat. Quæ enim Joannis nomen habet, ea ad Domnum Epistola scripta est, Librariorum errore Domno in Joannem mutato. Sic censet doctissimus ille Norisius, cujus conjectura maximè nobis arridet. De Cyrillo Epistolæ verba sunt: *Somniavit, sicus dicunt, & regiam perturbare, & tuam sanctitatem accusare.* In defunctum concione apud Antiochiam habitâ, Theodoritum insultasse fama est, de qua sententiam nostram peragemus.

Socr. l. 7. c. 7.

Bar. An. 444. 29.

Socr. l. 7. c. 7.

Niceph. l. 14. c. 25.

Facund. l. 2. c. 4.

Sozom. l. 8. c. 12.

Cyrilli mores. De Cyrilli thesauro: num multus?

XIII. Multis jam Cyrilli pictura nobis innotuit. Liceat tamen & addere nonnulla, quibus animum ejus in prospectum Lectorum, quasi in brevi tabella producamus. Excelsæ mentis Cyrillus fuit, sed in ambitionem dominandique cupidinem propensioris, ut potestate Theophilum ipsum superavit. Gradum Episcopi supergressus, vix eam dignitatem adeptus erat, cùm Novatianorum Ecclesiis sacra vasa, ornamentaque abstulit: deinde illorum Episcopum Theopemptum omnibus facultatibus suis nudavit. Vindictæ quoque dabat habenas, qua de se objurgatorem Isidorum Pelusiotam tulit: *Multi ex iis, qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, ut tuas inimicitias persequentem.* Multis & Chrysostomi memoriam conviciis non satis verecundè insectatus est, quem penè pro *Juda* habuit in sua ad Atticum Epistola. Quod adeò *Facundo* displicuit, ut maximum exclamarit: *Hæc amarissima verba, Cyrilli verba, Christianis mentibus aversanda, quæ contra suavissimum Ecclesiæ Patrem melle Attico dulciorem sui oblitus Cyrillus effudit.* Neque moderatione pectus satis instructum ostendit in Ephesina Synodo adversus Nestorium, quem non expectato Joannis adventu, Epheso propioris, multis vel repugnantibus Episcopis damnavit. Neque piis unquam probabitur, quòd Ammonium seditiosum illum Monachum, qui *Orestem* Alexandriæ præfectum lapide percusserat, post debitum, quo affectus erat supplicium, Martyribus inseruerit. In scriptis Cyrilli fuere nonnulla, quæ non omnibus placerent, quo Joannes Presbyter in suo adversus Eutychianos tractatu refellit, teste Gennadio: *Impugnat aliquas Cyrilli Alex. Episcopi sententias, docens incautè ab illo adversum Nestorium prolatas, quæ nunc fomentum sunt, & robur addunt Timotheanis.* Sed Constant. Præsulis fuerunt in Cyrilli doctrinam querelæ: *Væ misero mihi à malis. Heu, heu, unde quisquam in præsentis aliundè sumat exordium. Quales Cyrilli Ægyptii, & quantas blasphemias audivi.* Cyrilli vitia magnis fuere virtutibus redempta: scriptisque compluribus clarum sibi peperit. Nonnullorum egit Gennadius, quæ desiderantur: *Cyrillus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus edidit variarum ὑποθέσεων tractatus. Homilias etiam composuit plurimas, quæ ad declamandum à Græciæ Episcopis memoriæ commendantur. Præterea libri ejus sunt de Synagogæ defectu, de Fide adversum Hæreticos, & peculiari intentione adversus Nestorium compositus, qui intitulatur ἔλεγχος, in quo omnia Nestorii occulta panduntur, & prodita confutantur.*

Socr. l. 7. c. 7.

Isidor. l. 1. Ep. 310.

Facund. l. 4. c. 1.

Gen. c. 90.

Facund. l. 2. c. 4.

tur. Deperditorum Cyrilli librorum Catalogum exhibent Historiæ literariæ Scriptores. Porro Bellarmino Aulicisque Curiæ Rom. compluribus Cyrilli thesaurus mutilus existimatur, quia Thomas Aquinas multa ex eo protulit, quæ nusquam apud Cyrillum extant. Exempli gratiâ, hunc locum ex Cyrillo suppeditat ad caput XVI. Matthæi. *Secundum autem hanc Domini promissionem Ecclesia Apostolica Petri ab omni seductione, hæreticaque circumventione manet immaculata, super omnes Præpositos & Episcopos, & super omnes Primates Ecclesiarum & populorum in suis Pontificibus in fide plenissima, & autoritate Petri, & cùm aliæ Ecclesiæ quorumdam errore sint verecundatæ, stabilita inquassabiliter ipsa sola regnat, silentium imponens, & omnium obturans ora Hæreticorum, & nos necessariò salutis non decepti superbiâ, neque vino superbiæ inebriati, typum veritatis, & sanctæ Apostolicæ traditionis unà cum ipsa profitemur & prædicamus.* Bellarminus quoque ex libro Thesauri hæc laudat: *Debemus nos, ut qui membra sumus, capiti nostro Romano Pontifici, & Apostolicæ Sedi adhærere.* Quæ ex Thoma desumpsit atque Gennadio Scholario. Ut autem loca hæc Cyrillo vindicet: *Constat*, inquit, *multos libros Thesauri periisse. Nam citatur in sexta Synodo, Actione decimâ liber XXXII. Thesauri Cyrilli, cùm non extent hoc tempore libri nisi XIV.* Verùm enimverò omissâ morosissimâ quæstione, nùm pars Thesauri Cyrilli aliqua perierit, ascriptos Cyrillo locos Cyrilli non esse contendimus, quod certissimis doctissimus Launoius argumentis planum fecit in sua ad Antonium Faurum Epistolâ. Quippe verba, quæ Thomas affert, cum opinione, quæ Cyrilli ætate obtinebat, adversâ fronte pugnant. Nemini tum venerat in mentem, quòd *Ecclesia Apostolica Petri inquassabiliter ipsa sola regnet.* Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius religionem eam edicunt amplectandam, quam Damasus, & Petrus Alex. profitentur. Extat & in Codice, & apud Facundum Imperatorum Rescriptum, quo jubentur Ecclesiæ tradi iis, qui cum Nectario, Timotheo, Pelagio Laodicensi, Diodoro Tarsensi, &c. communione junguntur. Quid Edicto Theodosiano disertius? *Episcopis tradi omnes Ecclesias mox jubemus ... quos constabit communione Nectarii Episcopi Constantinopolitanæ Ecclesiæ Timothei, nec non intra Ægyptum Alexandrinæ Urbis Episcopo esse sociatos. Quos etiam in Orientis partibus, Pelagio Episcopo Laodicensi, & Diodoro Episcopo Tarsensi in Asia, nec non Proconsulari atque Asiana Diœcesi, Amphilochio Episcopo Iconiensi, & Optimo Episcopo Antiocheno, in Pontica Diœcesi Helladio Episcopo Cæsariensi, & Otreio Militeno, & Gregorio Episcopo Nysseno, Terentio Episcopo Scythiæ, Marmarico Episcopo Marcianopoli communicare constiterit.* Cæterùm de communione cum Pontifice Rom. quasi totius Ecclesiæ capite verbum nullum. Ubinam igitur id regni, quod soli Ecclesiæ Rom. à Pseudo-Cyrillo contribuitur? Apage nugas! Nolumus tamen falsi crimen Aquinati impingere, quem non fallentem quidem, sed falsum profitemur. Fruatur per nos candidâ mente, modò concedatur errante. Excusatio placet N. Alexandri, quâ Thomæ suo patrocinatur: *Ex fide aliorum, qui ante ipsum scripserant, ipsa laudavit S. Thomas, cùm fontem ipsum adire non posset, quia libros Cyrilli præ manibus non habebat. Tanta enim erat iis temporibus librorum penuria, ut S. Doctor Homilias S. Joannis Chrysostomi in Matthæum dono sibi dari optaret, illudque urbe Parisiensi pluris æstimaret unum.* Nostro judicio inter Opera Cyrilli eminent libri decem, quos contra Julianum Imperatorem edidit. De Cyrilli stylo censeat Photius: *Lectum est B. Cyrilli Alexandrinæ Episcopi adversus blasphemias Nestorii libri quinque. Servat in his quoque suum dicendi characterem, & sermonis proprietatem. Clarior verò est quàm ad Hermiam scribens, aut in libris de Adoratione in spiritu. Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti solutum, numerosque negligens metrum.* D. Cyrilli thesaurus inspiciatur & Photii caput 136. pag. 311. Cæterum ne illud quidem est prætereundum, quod in suo Odego refert Anastasius Sinaita ab Alexandrinis sibi relatum: *Post tempora B. Eulogii Papæ Alex. fuisse Præfectum Augustalem Severianum, qui satis diu XIV. Librarios ejusdem secum sententiæ habuerit ac aluerit, quibus id negotii dabat, ut Patrum libros falsarent, maximè S. Cyrilli. In cujus Epistolam ad Successum cùm incidissemus, dictum illud*, Duas in Christo naturas dicimus, *nonnullis in Alexandrinis sincerum ac incorruptum invenimus, sed quædam habebant*, Duas naturas unitas dicimus. *Alia duas naturas considerari dicimus. Et cum in magno mærore versaremur, protulit nobis Dominus Isidorus Bibliothecæ Patriarchæ Præfectus librum, in quo Cyrilli sententia habebatur incorrupta.* Ex eodem Anastasio liquet, *Severi Sectatores scripta Cyrilli ad extremum unguem excutere, sursum ac deorsum testimonia illius volvere: aliorum verò exiguam rationem ducere.*

Bellarm. l. 2. de Rom. Pont. c. 15.

Cod. Th. de Fid. Cath. l. 3.

N. Alex. Sec. 5. p. 602.

Phot. c. 49. p. 38.

Anast. Odeg. c. 10.

XIV. Cyrillo successit Dioscorus, monstrosissima bestia ad dissipandam Ecclesiam nata. Splendente fuco, quam in corde malitiam gerebat, adeò involverat, ut tantæ sedi administrandæ haberetur idoneus. Vix Pontificatum inierat, cùm Cyrilli consanguineos miris modis vexat. Verba sunt Liberati: *Simul ac ad thronum evectus est, opprimens Cyrilli hæredes, & per calumnias multas ab eis auferens pecunias, pistoribus & cauponibus civitatis dedit, ut mundissimum panem, & pretiosissimum vinum viliori pretio populis exhiberent.* Ac dum his plebeculæ benevolentiam sibi conciliat, in amicos decessoris crudelius invehitur. *Theodorum* Diaconum ejicit Ecclesia, *Ischyrionem* eodem officio fungentem pellit. Quæ violenter gessit, paucis, sed gravibus verbis ostendit Ischyrionis Libellus. Aliquorum prædia vastata sunt, excisis arboribus; aliorum domus eversæ; alii in exilium pulsi; aliis mulcta irrogata. Frumentum ab Imperatoribus tam ad conficiendam Eucharistiam, quàm ad peregrinos pauperes alendos Libycis datum Ecclesiis, tempore famis magno vendidit. Non crudelem modò, sed ingratum etiam Cyrilli memoriæ se præbuit, qua de re est Athanasii Presbyteri adversus Dioscorum expostulatio. Sororem habuerat Cyrillus, nomine *Isidoram*, quæ marito filios pepererat duos, Athanasium, & Paulum. Testamento Cyrillus suo Legata successori, quisquis foret, multa reliquerat, magnis hortationibus adhibitis, vel per veneranda mysteria, ut suos consanguineos foveret, neque molestiæ incommodis eos aspergeret. Quæ vel initio Episcopatus pro nihilo ducens Dioscorus, Paulo Athanasioque struit insidias, mortemque intentans, miseros relictâ Alexandriâ, ad regiam sese urbem conferre coëgit. Neque mori-

Cyrillo succedit Dioscorus. Mores ejus.

moribus Dioscori fides laudabilior fuit. Quæ sunt Origenis sapiebat, Trinitatique conviciabatur. Qua de re oblatis ad Chalcedonenses Patres Libellis palam accusatus est: *Quæ contra sanctam & homousion Trinitatem ab ipso sæpè contumeliosè dicta sunt, omnia nominatissimo illius civitatis populo, nec non etiam venerabili Clero, reverendissimis quoque Monachis sunt.* Hæc Ischyrio.

Chalc. Syn. Act. 3.

Anno U. C. 1198. Olymp. 306. Per. Jul. 5158. Jul. 490. Dom. 445. Theodos. 44. & 38. Valent. 20. & 21. *Sol. 6. G. Lun. 9. Indict. 13. Epact. 4. Epact. Sol. 1. P. 8. April.*

Coss. *Valentinianus Augustus VI. & Nomus.*

Seditio & morbus Constantinopoli.

I. Ut magna, sic & tumultuosa Constantinopolis minimo momento ad seditiones impellebatur, in quas hoc anno incidisse, testatur Chronicum Marcellini: *Apud Byzantium populari ortâ in Circo seditione, multi sese invicem occiderunt, multaque intrinsecus hominum pecudumque morbo corpora perierunt.* Suas & clades patitur Occidentis imperium: *Vandali navibus Turonio in littore Gallæciæ repentè advecti, familias capiunt plurimorum.*

Idat.

Hilarius Romam petit.

II. Res Ecclesiæ ingressuris ab Hilario Arelatensi faciendum initium. Qui Romam adventarat *Celidonius*, injusto se judicio dejectum esse querebatur. Sicque fortunâ & specie supplicis Leonem commovebat, qui Hilarii de autoritate deterrendi occasionem libens amplectebatur. Hilarius ubi novit Celidonium ad Pontificem Rom. perfugisse, mente corporeque institit ad reum sequendum. At quo apparatu? non ambitioso quidem comitatu septus, non impedimentis onustus, non rhedæ, non equo insidens. Pedibus duntaxat iter conficit, ut humili eâ specie certum faceret, se non gloriæ cupidine ductum, sed boni rectique causâ hanc provinciam suscepisse: *Pedibus iter aggrediens, Romam sine equo, sine sagmario festinus intravit.* Ut primùm Romam pervenit, Apostolorum Martyrumque memorias visitavit, deinde ad Leonem adiit, *cum reverentia impendens obsequium, & cum humilitate deposcens, ut Ecclesiarum statum more solito ordinaret: astruens aliquos apud Gallias publicam merito excepisse sententiam, & in urbe sacris altaribus interesse.* Venisse se non accusatorem, non ut causam diceret, sed ut doceret legitimam in Celidonium dictam fuisse sententiam: *Rogat atque constringit, ut si suggestionem suam libenter excepit, secretò jubeat emendari. Se ad officia, non ad causam venisse, protestandi ordine, non accusandi, quæ sunt acta suggerere; porro autem si aliud velit, non futurum esse molestum.* Quo Hilarius erat animo, à disceptationibus prorsus alieno, moræ impatiens, exitum judicii non expectavit, quod Clero Rom. offensioni fuit.

Lab. Conc. t. 3. 1462.

Synodus Romana adversus Hilarium Arelatensem.

III. At Leoni ingrata hæc erat Hilarii firmitudo: neque oblatam sibi occasionem omitti voluit, & autoritatem suam promovendi, & invisam Hilarii frangendi potentiam. Synodus ergo Romana quidquid *Celidonii, Projectique* in causa factum fuerit, irritum esse jubet: ut Leonis monemur Epistolâ. Ac primùm asperioribus verbis in Hilarium invehitur: *Tramitem semper inter majores nostros, & benè tentum, & salubriter constitutum Hilarius, Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum novis præsumptionibus turbaturus excessit, ita sua vos cupiens subdere potestati, ut se B. Apostolo Petro non patiatur esse subjectum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vindicans, & debitam Metropolitanis Sacerdotibus in suum jus transferens dignitatem. Ipsius quoque beatissimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cùm præ cæteris solvendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ovium cura specialis mandata est.* Scilicet debitam Petro Apostolo obedientiam cavit ille, qui excelso animo Ecclesiæ suæ jura ac privilegia defendit. De Celidonii causa hæc memorat: *Quæ apud nos in causa Celidonii Episcopi gesta confecta sint, & quæ Hilarius dixerit, dum cum eodem præsente suprà dicto Episcopo audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Ubi postquam Hilarius rationabile, quod in sanctorum Concilio Sacerdotum posset respondere non habuit, ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt, quæ nullus Laicorum dicere, nullus Sacerdotum posset audire.* Quam benè cum verbis Honorati hæc consentiant, judicent illi, quibus veritas cordi est. Celidonius ergo sedi suæ restituitur: *Absolutus est Celidonius Episcopus, quoniam se injuste Sacerdotio fuisse dejectum, manifestâ testium responsione, ipso etiam præsente monstraverat, ita ut quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, non haberet.* Finitâ Celidonii lite, Synodus Projecti negotium ingreditur, cui ægrotanti successorem Hilarius dederat. Concilii verò hæc sententia fuit, quæ Episcopis per Viennensem Provinciam constitutis significata est: *Nos quod vobis credimus, Deo Judice placiturum, in commune cunctis fratribus consulentes, & malè ordinatum submoveri, & Episcopum Projectum in suo Sacerdotio permanere debere decrevimus, id statuentes, ut quisquam fratrum nostrorum in quacumque Provincia decesserit, is sibi ordinationem vindicet Sacerdotis, quem illius Provinciæ Metropolitanum esse constiterit.* Denique autoritatem, quam Viennensi in Provincia exercuerat, abdicant Hilario: *Suis unaquaque Provincia sit contenta Conciliis, nec ultra Hilarius audeat Conventus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini judicia se interserendo turbare, qui non tantùm noverit se ab alieno jure depulsum, sed etiam Viennensis Provinciæ, quam malè usurpaverat, potestate privatum.* Ne verò Synodos convocanti Hilario Galliarum Episcopi obtemperarent, alius designatur, cui ea potestas deferretur, non pro Leonis quidem arbitrio, sed pro Gallorum Antistitum consensu: *Quoniam honoranda est semper antiquitas, fratrem & Coëpiscopum nostrum Leontium, probabilem Sacerdotem hâc, si vobis placet, dignitate volumus decorari, ut præter ejus consensum alterius Provinciæ non indicatur à vestra Sanctitate Concilium, & à vobis omnibus quemadmodum vetustas ejus & probitas exigit, honoretur, Metropolitanis privilegii sui dignitate servatâ.* Quia verò veluti ex vaticinatione dixerat Hilarius, nempe omnem hanc nunc autoritatem Leonis hùc redire denique, ut Episcoporum sibi omnium ordinationes vindicaret, quod ut temporum lapsu verissimum fuisse deprehenditur, huic obviam timori Leo ivit voluit: *Non vobis ordinationes vestrarum Provinciarum defendimus, quòd potest forsitan ad depravandos vestræ sanctitatis animos Hilarius pro suo more mentiri. Sed vobis per vestram sollicitudinem vindicamus, ne quid ulterius liceat novitati, nec præsumptori locus ultra jam pateat privilegia vestra cassandi.* Hic Synodi Romanæ exitus fuit, quo illustris ille Præsul magnam capitis diminutionem

Leo Ep. 89.

Anno Dom. 445.

Sardic. c. 5.

tionem passus est, *ut sua tantum civitatis illi Sacerdotium pro Sedu Apostolica pietate servaretur.* In transcursu observetur, Canonem Sardicensem eo judicio à Leone esse violatum: *Si appellaverit, qui dejectus & confugerit ad Episcopum Romana Ecclesia, & voluerit se audiri; si justum putaverit, ut renovetur judicium, vel discussionis examen scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quòd si is qui rogas causam suam iterum audiri, deprecatione suâ moverit Episcopum Rom. ut de latere suo Presbyteros mittat, erit in potestate Episcopi quid velit & quid æstimet. Etsi decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes ejus autoritatem, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio.* Hisce conditionibus nullus satisfecit Leo, qui sibi causam reservat in urbe judicandam.

Quid Hilarius gesserit, ut urbe reversus est? Leonem sibi conciliare tentat.

Lab. Conc. t. 3. 1462.

IV. Obrutus injuriis, etsi verum volumus, convitiis, quibus ut superbus, violentus, perturbator Ecclesiæ, mendax proscindebatur, Hilarius ad sua revestitur. Quid verò posteà gesserit, verbis *Honorati* exponamus: *In civitatem regressus licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione sanctus, & pietate promptissimus, totum se ad placandum tunc animum S. Leonis inclinatâ humilitate convertit. Misit primitùs S. Ravennium tunc Presbyterum, postmodum proprium successorem, deinde S. Nectarium sanctumque Constantium præcipuos Sacerdotes. Et quia quanta in hac causa dictaverit, huic operi nullâ possum ratione connectere, Auxiliaris tunc Præfecti quæ fuerit sententia, credidi inserendam, cujus hæc verba sunt: Sanctos Nectarium & Constantium Sacerdotes de beatitudinis tuæ parte venientes, dignâ admiratione suscepi. Cum his sæpius sum locutus de virtute animi atque constantia, contemptuque rerum humanarum, qui inter fragilitates nostras semper beatus es. Nam quid potest in hac corporea vita esse secundum, quæ cùm sit misera, tamen non potest esse perpetua. Locutus sum etiam cum S. Papa Leone. Hoc loco credo aliquantum animo perhorresceris, sed cùm propositi tui tenax sis, & semper æqualis, nulloque commotionis felle rapiaris, sicut nullis extolleris illecebris gaudiorum, ego nec minimum quidem factum beatitudinis tuæ memini contagione fuscari. Sed impatienter ferunt homines, si sic loquamur, quomodo nobis conscii sumus. Aures præterea Romanorum quâdam teneritudine plus trahuntur, in quam si se sanctitas tua dimittat, plurimum tu nihil perditurus acquiris. Da mihi hoc, & exiguas nubes parva mutationis serenitate compesce.* Hæc ubi Hilarius accepit, *totum se orationi, prædicationi, operationi, velut incipiens mancipavit.* Miram intereà animi fortitudinem adhibuit, utpote qui securus Leoninæ potentiæ, Celidonii communionem refugerit. Adducantur ea de re verba Honorati: *Hoc breviter tetigisse sufficiat, quòd solus tantos sustinuit, quòd nequaquam minitanter expavit, quòd inquirentes edocuit: quòd altercantes vicit, quòd potentibus non cessit, quòd in discrimine vitæ positus communioni ejus, quem cum tantis viris damnaverat, conjungi nullatenus acquievit.* Porro in muneris sui exercitio se totum collocavit, donec mors anno CCCCXLIX. ipsius clauderet animam.

Lex Valentiniani in gratiam Leonis Papæ.

V. Dejecto Hilario gradum invenit Leo, quo favore Valentiniani ad majorem potestatem ascenderet. Qua de re extat Imperatoris Rescriptum *Ætio* apud Gallias agenti missum, quod etiam est atque etiam considerandum: *Certum est nobis, & imperio nostro unicum esse præsidium in superna Divinitatis favore, ad quem promerendum præcipuè Christiana fides, & veneranda nobis religio suffragatur. Cùm igitur Sedis Apostolicæ Primatum, S. Petri meritum, qui Princeps est Episcopalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, sacra etiam Synodi firmarit autoritas, ne quid præter autoritatem Sedis istius illicitum præsumptio attentare nitatur: tunc enim demum Ecclesiarum pax ubique servabitur, si Rectorem suum agnoscat universitas. Hæc cum hactenus inviolabiliter fuerint custodita, Hilarius Arelatensis, sicut venerabilis viri Leonis Romani Papæ fideli relatione comperimus, contumaci ausu illicita quædam præsumptione tentavit, & ideò Transalpinas Ecclesias abominabilis tumultus invasit, quod recens maximè testatur exemplum. Hilarius enim, qui Episcopus Arelatensis vocatur, Ecclesiæ Romanæ urbis inconsulto Pontifice indebitas sibi ordinationes Episcoporum solâ temeritate usurpans invasit. Nam alios incompetenter removens, indecenter alios, invitis & repugnantibus civibus ordinavit. Qui quidem quoniam non facile ab his, qui non elegerant, recipiebantur, manum sibi contrahebat armatam, & claustra murorum in hostilem morem, vel obsidione cingebat, vel aggressione reserabat, & ad sedem quietis pacem prædicaturum per bella ducebat. Et talibus contra Imperii majestatem & contra reverentiam Apostolicæ Sedis admissis, per ordinem religiosi viri Urbis Papæ cognitione discussis, certa in eum ex his, quos malè ordinaverat, lata sententia est. Et erat ipsa quidem sententia per Gallias etiam sine Imperiali Sanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis autoritate in Ecclesias non liceret? Sed nostram quoque perceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, quem adhùc Episcopum nuncupari, sola mansueti Præsulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri arma miscere, aut præceptis Romani Pontificis liceat obviare. Ausibus enim talibus fides & reverentia nostri violatur imperii. Nec hoc solum, quod est maximi criminis, submovemus, verùm ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo minui religionis disciplina videatur, hâc perenni Sanctione decernimus, ne quid tam Episcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum contra consuetudinem Veterum liceat, sine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ autoritate tentare, sed illis omnibusque pro lege sit quidquid sanxit, vel sanxerit Apostolicæ Sedis autoritas. Ita ut quisquis Episcoporum ad judicium Romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per moderatorem ejusdem Provinciæ adesse cogatur, per omnia servatis, quæ divi parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt Ætii, pater carissime Auguste. Unde illustris & præclara magnificentia tua præsentis edictalis Legis autoritate faciet, quæ sunt superius statuta servari, decem librarum mulcta protinus exigenda ab unoquoque Judice, qui passus fuerit præcepta nostra violari. Divinitas te servet permultos annos, parens carissime. Datum VIII. Idus Junii Romæ, Valentiniano Augusto VI. Consule.* Pace majestatis Valentiniani, multa à vero aliena hoc in Edicto continentur. Quid illud Concilii, cujus autoritate Pontificis Primatus in orbis totius Ecclesias firmatur? Ubinam vestigia consuetudinis hujus, ne Episcopis Occidentis sine Papæ autoritate aliquid tentare liceat? Hæc quidem sine testibus affirmantur, sine probatione idonea, imò repugnante experientiâ, ut ex Marciani, Basilidis, Apiarii, Antonii Fussalensis

Anno Dom. 445.

Novell. Tit. 24.

sis Historia liquet, & suo loco demonstratum est. Ex eo deinde Rescripto consequitur, autoritatem Ecclesiæ Rom. à Synodis ortum habuisse. Quod etiam docuit Gelasius Papa in sua ad Faustum Epistola: *Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri, ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt.* Ex Decreto quidem Leonis in Hilarium formam accepit Lex hæc Valentiniani, quæ vel gravioribus verbis in Hilarium invehitur, quàm fuerunt illa Leonis. Denique inconsultis Imperii Occidentis Episcopis, ipsis suam autoritatem eripit, quos à Romano Antistite evocatos, Leonis adesse tribunali jubet. Cæterùm non juri divino, sed consuetudini privilegia hæc Episcopi Rom. à Valentiniano vindicantur.

Leonis ad Dioscorum de ordinationum & Missæ celebratione Epistola.

VI. Dum res Leonis exequimur, mentio facienda est Epistolæ, quam ad Dioscorum dixit Alexandrinum. In annum quidem proximum illam retulit Baroniana Chronologia: nos ad præsentem potius pertinere putamus, utpote quæ data sit *Kal. Julii*, quâ temporis notâ anno superiori caimitur. Cùm enim quinto *Idus Junii* hominum numero substractus fuerit Cyrillus, impossibile prorsus est, post dies XXI. Cyrilli ab obitu Dioscoro successori ejus Leonem literis esse gratulatum. Leo Epistulam dedit, duo capita complectentem; alterum, ut ordinationes Presbyterorum, Diaconorumque die Dominicâ celebrentur: alterum, ut si Missæ celebratio populis non suffecerit, nulla sit dubitatio iterari sacrificium. Testatur autem Dioscoro, velle se *ipsum initia* fundare: nefas esse credere, quòd sanctus discipulus Petri Marcus, *qui Alexandrinam primus Ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum suarum Decreta formaverit.* Vult ergo ab Alexandrinis custodiri, *ut non passim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur, sed post diem Sabbati ejus noctis, quæ in primo Sabbati lucescit, exordia deligantur.* Quodque in tanto Pontifice admirationem efficit, hanc consuetudinem ex Apostolica venire doctrina censet, repugnante, ut observavimus alibi, experientiâ, quæ vel Pontificum Romanorum ordinationes aliis quàm primæ feriæ diebus assignabat. De altero verò capite longè sapientius docet: *Cùm solemnior festivitas conventum populi numerosioris indixerit, & ad eam tanta Fidelium multitudo convenerit, quam recipere Basilica simul una non possit, sacrificii oblatio indubitanter iteretur. Data Kal. Julii.*

Leo Ep. 81.

De Narbonensi Rustici Inscriptione, ex qua initium Episcopatus ejus ostenditur.

VII. Claudamus res Occidentis Inscriptione, quæ eruditorum ingenia exercuit:

Deo & Christo miserante limen hoc collocatum est, anno quarto, Consule Valentiniano VI. tertio Kal. Decembris, XIX. Episcopatus Rustici.

Rusticus Episcopus, Episcopi Bonosi filius, & Episcopi Aratoris de sorore nepos, Episcopi Veneris socius in Monasterio, Compresbyter Ecclesiæ Massiliensis anno XV. Episcopatus sui, die anni quintâ, tertio Idus Octobris, cum Urso Presbytero, Hermete Diacono, & eorum sequentibus. Cœpit deponere parietem Ecclesiæ dudum exustæ. Trigesimâ septimâ die quadratum in fundamento poni cœpit. Anno secundo, VII. Idus Octobris, absidem poni fecit Montanus Subdiaconus. Marcellus Galliarum Præfectus, Dei cultor prece exegit Episcopum hoc onus suscipere, impendia necessaria promittens, quæ per biennium administrationis suæ præbuit artificibus mercedem solidorum sexcentorum ad operas, & solidos mille quingentos -- hinc oblationes S. Episcopi Veneris solidos C -- Episcopi Diani L. Oresii -- CC Agræcii I. Deconia -- saluti. Extat Inscriptio hæc Narbonæ Episcopali in Palatio, quâ docemur, quo anno Rusticus Episcopatum inierit. Placet enim doctissimi Quesnelli explicatio, quartum annum non à sexto Consulatu Valentiniani, sed à jactis Basilicæ fundamentis numerari. Rusticus ergo significatum ivit, per quatuor annos Basilicam Narbonensem ædificatam esse: *Quare Rusticus anno Dom.* CCCAAVII. *die nonâ Octobris ordinatus est Episcopus, annoque* CCCCXLI. *die decimâ tertiâ præfati mensis, quæ quinta erat anni* XV. *ejus Episcopatus Basilicæ Narbonensis fundamenta fecit. Tandemque anno* CCCCXLV. *Valentiniani sexto Consulatu notato, qui quartus erat à jactis fundamentis absolutus, quintusque à die* XIII. *Octobris inchoatus: illius verò Episcopatus decimus nonus limen collocatum fuit, tertio Kal. Octobris.* Res Orientalis Ecclesiæ nunc ingredimur.

Pag. Diss. Hyp. pag. 322.

Dioscorus Cyrilli vexat consanguineos.

VIII. Primus Dioscori Alexandrini annus nondum expletus erat, cùm quem hactenus occultaverat, crudelem aperuit animum. Maximam sibi benignitatis famam olim collegerat, ob quam sunt ad illum Theodoriti laudes in Epistola, quâ eum salutatum ivit: Ad Christum *tu etiam, Domine, respiciens, non intueris subditorum numerum, non throni celsitudinem, sed naturam consideras humanam, & instabiles hujus vitæ mutationes, & divinas sequeris leges, quarum observatio Cœlorum regnum nobis lucratur.* Dioscorum quoque rogarat, ut ad se literas rescriberet. Quam Theodoriti urbanitatem fastidioso silentio remuneravit. At longè graviora Cyrilli in hæredes molitur. Paulo & Athanasio Isidoræ Cyrilli sororis filiis mortem minitatus, eos ex urbe Alexandrina pulsos Constantinopolim tanquam ad miserorum aram perfugere coëgit. Porro Dioscorus Epistolis Chrysaphio atque Nomo Consuli missis effecit, ut exules in carcerem conjicerentur: *Illicò*, inquit Athanasius, *cùm in Regiam urbem pervenissemus, sperantes mereri auxilium, sub custodia diversis sumus pœnis subjecti, quousque omnia, quæ in mobilibus habebamus, daremus, ita ut cum tormentis non sufficeremus, quasi pro remedio cogeremur cum gravissimis usuris multos fœnerateros inquirere: ita ut noster quidem frater clarissimæ memoriæ Paulus, non sustinens cruciatus & injurias, humanis rebus excederet.* Defuncto superfuere Athanasius, ipsius matertera, uxor, Paulique filii, quibus ob fœneratorum metum procedere non licebat. Exulum quoque domus in Ecclesias converti voluit, licet in quarto tecto jacens Athanasii habitatio locum Ecclesiæ non præberet idoneum. Exuit & Sacerdotio Athanasium, indictâ causâ. Miserrima quidem profugorum conditio fuit, qui anno integro passim & ubique locorum errantes in Ecclesiis Monasteriisve à Dioscoro habitare non permittebantur. Ut pervenit Athanasius ad Alexandriæ suburbanum, cui olim Cænopo *Metanœa* nomen fuerat impositum, prohibuit Dioscorus, ei neque publicum balneum exhiberi, neque panem transmitti, neque cibi aliquid vendi, ut fame extingueretur. Quantum verò pecuniarum Consul hujus anni *Nomus* exegerit, verbis docemur Athanasii: Pecuniæ *usque ad mille quadringentas plus minus auri libras extenduntur.* Sororibus Cyrilli im-

Theodorit. Ep. 60.

imposuit auri pondo octoginta quinque, Paulique defuncti relictam, & filios, auri pondo quadraginta solvere coëgit.

Chalced. Syn. Act. 3.

ANNO U. C. 1199. PER. JUL. 5159. JUL. 491. DOM. 446. THEODOS. 45. & 39. VALENTINIANI 21. & 22. *Sol.* 7. F. *Lun.* 10. *Indict.* 14. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 2. P. 31. *Mart.*

COSS. *Ætius* III. *& Symmachus.*

Fames Constantinopoli.

I. AD ingentem acervum frumenti colligendum vigilabat Principum cura, qui Constantinopolis potiebantur. Magna quidem tritici copia Ægypto advehebatur, ex illo tempore; quo Constantinus Magnus civitatem sui nominis condiderat. Opposita tamen cibi penutiæ hæc obstacula non suffecere pellendæ fami, quæ in urbe regia regnavit: *Magna fames Constantinopolim invasit, pestisque illicò subsecuta.* Ab igne quoque damni aliquid patitur: *Templum Regia Civitatis igne crematum.*

Marcel. Chron.

A Scotis Pictisque Britannia miserè vexatur.

II. In Occidente graviores adhùc calamitates Britanniam vexabant. Scotorum Pictorumque greges, *furciferos magis vultus pilis, quàm corporum pudenda, pudendisque proxima vestibus tegentes*, superato muro, præsidiisque dejectis, omnia vastabant. Uncinatis nodorum telis miserrimi cives de muris tracti, solo allidebantur. Relicta itaque urbibus fugam atripiunt, eo necessitatis adacti, ut deficientibus alimentis ad latrocinia direptionesque se converterent. Hoc unum miseris solatium erat *ars venataria*, quâ ærumnosæ vitæ reliquias tuebantur. Comparando sibi auxilio ad Ætium scribunt: *Ætio ter Consuli gemitus Britannorum. . . Repellunt nos Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hac oriuntur duo genera funerum, aut jugulamur, aut mergimur, nec pro his quidquam adjutorii habentes. Intereà fames dira ac famosissima vagis ac nutabundis haret, qua multos eorum cruentis compulit pradonibus, sine dilatione victas dare manus, ut pauxillum ad refocillandam animam cibi caperent.* Hæc Gildas de excidio Britanniæ. Quod ab Ætio flagitarant auxilium, non assequentur, quem vicini hostes detinebant. Adfuit verò divinum, ubi humanum cessavit auxilium, quo tamen Britanni ad frugem non rediere: *Quievit parum per inimicorum audacia, nec tamen nostrorum malitia. Recesserunt hostes à civibus, nec cives à suis sceleribus. Moris namque continui gentis erat, sicut & nunc est, ut infirma esset ad retundenda hostium tela, & fortis esset ad civilia bella, & peccatorum onera sustinenda, infirma inquam ad exequenda pacis & veritatis insignia, & fortis ad scelera & mendacia.* De Britonum post quietem ab hoste momentaneam verba Bedæ sunt notatu dignissima: *Cessante autem vastatione hostili tantis frugum copiis insula, quantis nulla retrò atas meminit, affluere cœpit, cum quibus & luxuria crescere, & hanc continuò omnium lues scelerum ac celeravit, crudelitas pracipuè & odium veritatis amorque mendacii. Et non solùm hac seculares viri, sed etiam ipse Grex Domini ejusque Pastores egerunt, ebrietati, animositati, litigio, contentioni, invidia, caterisque hujusmodi facinoribus sua colla, abjecto levi juga Christi subdentes. Intereà subitò corrupta mentis homines acerba pestis corripuit, qua in brevi tantam ejus multitudinem stravit, ut ne sepeliendis quidem mortuis vivi sufficerent.*

Gildas B. M. P. t. 8. 709.

Bed. Hist. Angl. l. 1. *c.* 14.

III. Ad res Ecclesiæ nunc se convertit oratio. Huic anno Antiochenum de Sabiniani causâ Concilium alligare, Chronologiæ regulis non prohibemur. Athanasius Perrenorum in Euphratesia Provincia Episcopus de magnis criminibus fuerat interpellatus, quod sacra suppellectilia, *columnasque argenteas subtraxerat.* Conventus ea de re Athanasius, judicio se sistere noluerat. Causam Panolbio Hieropolitano Domnus delegarat: neque Athanasio causæ fuit aliquid, cur id judicii declinaret, cùm *Panolbio* amicissimo uteretur. Ter tamen vocatus, vadimonium deseruerat. Imò scripto testatus fuerat, Episcopatu relicto, perpetuum in silentium se descensurum promissa ut impleret, Samosatenâ regione egressus, propria prædia incoluerat, ex quibus Samosatorum in civitatem reversus, inde Episcopatu repetito, Clericorum ordinationes peregerat. Ne verò adesset, tribunali Joannis Hierapolitani Metropolitani, qui Panolbio successerat, Constantinopolim profectus erat, compositâque ad permovendos animos fabulâ, Synodo in regia urbe congregatæ lachrymas excusserat. Querebatur, Clericos suos eò audaciæ processisse, ut immerentem Sacerdotio ejicerent, expulsis rerum Ecclesiasticarum dispensatoribus, alios sufficerent, autoritate suâ de sacris Dypticis ipsius nomen auferent. Hæc ubi Proclo exposita sunt, ab eo literas ad Domnum impetravit, quibus monebatur, suum Athanasio Metropolitanum suspectum esse: consentaneum igitur, ut Judices præficerentur audiendæ causæ, eò magis quòd supplicis, civitas magno ab Antiochia spatio divideretur. Tenoris & ejusmodi à Cyrillo Alexandrino Epistolam obtinuerat, quâ Domnus rogabatur, ut coram constitutis Judicibus Athanasii inimici se sisterent, ea perpessuri, si rei deprehenderentur, quæ in Episcopum suum perpetrarant, hoc est, legitimam abdicationis pœnam. Acceptis literis, Domnus Synodum coëgerat, cujus & ipse meminit: *Quando suscepi literas Deo amantissimorum Episcoporum, Procli & Cyrilli memor sum, quia & eum huc evocavi, & Deo amantissimos Episcopos Provincia, ut hac causa potuisset examinari.* Neque tamen præsentiam Athanasius suam exhibuerat. Annos circiter tres lis ea perduraral, cùm susceptis Athanasii literis Concilium, de quo nunc tractamus, apud Antiochiam Domnus congregavit. Adfuere Theodorus Damasci, Valerius Anazarbi, Pompeianus Emesæ, Polychronius Epiphaniæ in secunda Cilicia, Damianus Sidonis, Jamblichus Chalcidis, Theoctistus Berœæ, Geruntius Seleuciæ, Joseph Heliopolis, Timotheus Dolychis, Benetius Bybli, Epiphanius Archæ, Paulus Ptolemaidis, Stephanus Epiphaniæ in Syria secunda, Phosphorus Orthosiadis, Thomas Mopsuestiæ, Jordanes Abilæ, Paulus Antaradi, Baranes Alexandriæ, Mara Urimorum, Saba Palti, Mara Anazarthæ, Joannes Theodosiopolis, Daniel Carrensium, Sophronius Constantiæ, Uranius Hymerorum, Marianus Jotapatæ, Episcopi numero 28. qui in Secretario Antiochenæ Ecclesiæ coacti sunt. Quibus congregatis, *Tatianus* Diaconus, Nectariusque dixerunt, adesse, qui Libello offerrent adversus Athanasium, Parenses Clericos, Isacium Primicerium Lectorum, Joannemque Subdiaconum. Quibus ingressis, qui ad litem spectabant, Libelli leguntur, ea continentes, quorum summatim facta relatio est. Re in delibera-

De Athanasio Perrenorum Episcopo Antiochena Synodus.

Synod. Chalced. Act. 14.

Synod. Chalced. Act. 14.

tionem adductâ, communi consensu Athanasium Episcopatu moveri statuunt. Tum collectis suffragiis Domnus Synodi Præses dixit: *Mei quidem voti non fuit, talem adversus Episcopum proferre sententiam; quia verò Sancto Concilio dignè complacuit, alienum existere Athanasium, secundum Ecclesiasticas Sanctiones ab Episcopatu, tanquam sæpius quidem, & in multis magnisque criminibus accusatum; semper verò judicium & examinationem negotii fugientem, confirmo hoc etiam ego, & in his, quæ omnibus communiter placuerunt, concors existo, judicans eum alienum esse à Pontificatu. Et præcipio Deo amantissimo Episcopo Joanni, & ipsius Provinciæ religiosissimis Episcopis, alium pro eo Perrhenorum Sanctæ Dei Ecclesiæ Episcopum ordinare.* Abdicati in locum *Sabinianus* sufficitur. Quâ ratione pulso Sabiniano, Athanasius in Ephesina Synodo, cui Dioscorus præfuit, sedem recuperarit suam, deinceps narrabitur.

Procli obit. & Opera.

IV. Vitæ cursum hoc anno Proclus implevit Constantinopolitanus Episcopus. Quæ Nicephoriani Chronici sententia est, Proclo annos XII. menses tres vindicantis. Nicephorus quidem in Historia Procli Episcopatum XI. annorum spatio terminat: *Divinus Proclus*, inquit, *undecim annis in Constantinopolitana Sede claruit.*

Niceph. l. 14. c. 47.

Nos Chronico magis assentimur, cui Græcorum & Menologia favent. Die circiter sextâ sanctioris hebdomadæ designatus à Theodosio Episcopus fuerat, anno Dom. CCCCXXXIV. Ariovindo & Aspare Coss. Periit ergo mense Julio currentis anni. Ejus tamen memoria in Martyrologiis Octobris XXIV. celebratur. Sed & Græci in suo Menologio hæc habent: *Commemoratio S. Patris nostri Procli, Patriarchæ Constantinopolitani, qui Sacrarum Literarum peritiâ, & probitate morum insignis, cùm annos XII. & menses tres Episcopatum benè rexisset, in pace migravit ad Dominum hâc die XXIV. Octobris.* Hæc tamen Chronologia veritati pugnat, cùm initium Episcopatus Procli in sanctam hebdomadam incidat. Maximiano *pridie Idus Apriles* defuncto, Proclus subinde Episcopus eligitur, ne turbarum aliquid oriretur. Itaque Maximiani corpus sepulturæ tradidit. Quòd si hominum numero XXIV. Octobris Proclus exemptus est, post emensum annorum XII. & mensium trium in Episcopatu curriculum, utique mense Julio præcipiti, Pontificatum adiisset. Quod Socrati non consentit, cujus testimonium magni certè ponderis est: *Ne rursus de eligendo Episcopo ambigeretur, atque res in Ecclesia tumultum excitaret, absque ulla cunctatione nondum deposito Maximiani corpore, Episcopis, qui aderant Theodosius mandavit, ut Proclum in Episcopali solio collocarent.*

Socr. l. 7. c. 40.

Spectatâ virtute vir fuit, qui mirâ & mansuetudine mores condiebat suos. Virtutes quidem Attici imitatione prosequebatur, patientiam verò magis quàm Atticus excoluit: utpote qui *Hæreticos hâc ratione potius quàm vi ad veram fidem adducere studeret.* Scriptis quoque suis nominis memoriam celebravit. Extant Autoris Homiliæ viginti. Multis laudatur de fide ad Armenos Epistola, quam rogante *Feliciano Pastore* in Latinum Dionysius transfudit Exiguus. Sunt & Procli Epistolæ quatuor minoris momenti, necnon tractatus brevis de traditione divinæ Liturgiæ, in quo precibus Eucharistiam confici docet: *Per preces Spiritus Sancti adventum spectabant, ut ejus divina præsentia propositum in sacrificium panem & vinum aquâ permixtum, ipsum illud corpus & sanguinem Servatoris nostri J. Christi efficiat.* Pietate verò se remittente, inquit, homines Liturgiæ prolixitatem pertæsi, vix ac ne vix quidem adduci potuerunt, ut verborum Dominicorum recitationi interessent. Cui malo Basilius ut remedium inveniret, methodum recitandi quàm brevissimè posset, tradidit. Posteà verò Chrysostomus breviorem peragendi modum præscripsit. Utrùm tamen Procli hoc sit Opusculum, in quæstione ponitur ab eruditis.

Socr. l. 7. c. 41.

Flavianus Proclo succedit. Voluerit-ne Theodosius Pulcheriam ab eo Diaconissam creari?

V. Proclo *Flavianus* successit, vir magnæ virtutis & famæ: *Erat*, inquit Nicephorus, *Sacrorum Donariorum magnæ Ecclesiæ Custos, dignitate Presbyter, vitâ autem cælesti præclarus.* Creato Flaviano, Chrysaphius Eunuchus, qui plurimum apud Theodosium pollebat, cùm minus gratam haberet ordinationem ejus, suggerit Imperatori, ut Patriarchæ significaret, consecrationis gratiâ aliquid sibi muneris daret. Cui cùm puros Flavianus panes misisset, Chrysaphius flagitabat aurum. Ille respondit, non sibi esse talium rerum copiam, nisi fortè ad hoc sacris Templi donariis uteretur: satisque scire Chrysaphium, Ecclesiæ vasa Dei pauperumque esse. Quibus verbis offensus Chrysaphius, Flavianum infenso habuit animo. Subdit Nicephorus multa, quæ à Chronico Alex. Marcellinoque non minimum dissident, Chrysaphius cùm nullum non moveret lapidem, ut Flavianum è sede sua deturbaret, nec id impetrare posset, rerum summam administrante Pulcheriâ, *Eudoxia Augusta*, quæ nondum in Palæstinam reversa erat, persuadet, ut Præpositum domus Pulcheriæ sibi ascisceret. Renuit Theodosius, ne sorori Augustæ inferret injuriam. Spe frustratus suâ Chrysaphius, aliam viam aggreditur. Eudoxiæ persuadet, à Theodosio obtinere, ut Flavianus Pulcheriam Diaconissam creet. Quod cùm ab Imperatore Eudoxia tandem impetrasset, ille cum Flaviano consilium communicat suum. Ac Flavianus in ea re quidem operam pollicetur suam: clam verò Pulcheriam monet, quid ipsi mali constitueretur. His auditis, Pulcheria tradito Eudoxiæ domus suæ Præposito, ad *Septimum* divertit, privatam illic vitam actura. Qua ex re, cùm Theodosius Eudoxiaque intellexissent, sua consilia Pulcheriæ venisse in notitiam, in Flavianum odia convertunt. Sunt in ea Nicephori narratione nonnulla quidem, quæ dubitationem injiciunt. Ac primùm Marcellinus, Chronicumque Alex. posteriorem Eudoxiæ in Palæstinam profectionem tum anno CCCCXLIV. appellant. Quâ Chronologiâ admissâ, Nicephori narratio funditùs perit. Flaviani ordinatione prorsus innixa, quæ posteriorem tamen Eudoxiæ in Palæstinam profectionem excepit, si qua Marcellino fides, atque Chronico Alex. Deinde non satis veritatem sapit, quòd in vitæ Pulcheriæ Augustæ munus Diaconissæ imponi potuerit. Viri quidem clarissimi ad Episcopatum repugnantes evehebantur. At quod in privatos locabat, id utique in mulierem, & re, & munere Augustam non licuit, ut vel invita ad munus Ecclesiasticum promoveretur. Neque Flaviani pietati satis consonum, quod id flagitanti Theodosio consiliis saltem, precibusque non intercesserit, operamque suam ore pollicitus sit, quam & corde, & re prorsus abnuit. Aliis ergo de causis Theodosii in odium incidit. Quin etiam narrationis Nicephori nullum est vesti-

Niceph. l. 14. c. 47.

ANNO DOM. 447.

vestigium Veterum in monumentis, non in Evagrio, non in Marcellino, non in Fastis Alex. quòd scilicet Eudoxiæ ad preces Theodosius Pulcheriæ Diaconissæ munus voluerit injungi, Flavianoque id mandati dederit.

ANNO U.C. 1200. PER. JUL. 5160. JUL. 492. DOM. 447. THEODOS. 46. & 40. VALENTIN. 22. & 23. *Sol.* 8. E. *Lun.* 11. *Indict.* 15. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 3. *P.* 20. *April.*

COSS. *Ardabures & Calipius.*

Terræ motus ingens: eo Constantinopolitana urbs vexatur.

I. FUnestum annum ingredimur, variis cladibus insignem. Ac primùm vehementissimo concussu agitata Constantinopolitana regio faciem penè suam mutasse videtur. Sexto Novembris incepisse motum, ex Chronico Alex. colligimus, quo discimus, XIII. *Idus Novembris*, solemnes quotannis ea de causa supplicationes esse decretas. Sed & totus penè Oriens eo motu succussus est, narrante Evagrio: *Ingens & gravissimus, & qui cunctos superiores magnitudine superavit, per universum propemodum terrarum orbem factus est terræ motus. Adeò ut multæ ex turribus Regiæ urbis collapsæ sint, & longus murus Cherronesi simul corruerit; terraque hiatu multis in locis facto, complures pagi absorpti fuerint, multi quoque ac propè innumerabiles casus terrâ marique contigerint. Nam & fontes aliquot penitùs exaruerunt, & aliis in locis aquarum copia subitò erupit, in quibus anteà nulli fuerant fontes. Alibi arbores integræ cum suis radicibus in sublime vibratæ sunt, multisque tumulis coacervatis, montes subito extiterunt. Mare verò pisces mortuos ad terram projecit, multæque ejus insulæ superfusis aquis inundatæ sunt. Naves quoque in arido destitutæ sunt, aquis retrocedentibus. Multa porro loca in Bithynia atque Hellesponto, & in utraque Phrygia gravibus damnis affecta sunt. Hæc clades satis diu per orbem terrarum grassata est; non tamen tantâ vehementiâ perseveravit, quanta cœperat: sed paulatim minuebatur, donec penitùs desiit.* Terribilis quoque motus non indignas observatu circumstantias subjicit Marcellinus: *Plurimi urbis augustæ muri recenti adhùc ædificatione constructi, cum LVII. turribus corruerunt. Saxa quoque ingentia in foro Tauri dudum super sese in ædificio posita, statuæque plurimæ, sine ullius videlicet læsione collapsæ sunt. Plurimis nihilominus civitatibus collapsis, fames, & aërum pestifer odor multa millia hominum jumentorumque delevit.* Tantus terror Constantinopolitanorum mentes occuparat, ut relictis ædibus sub dio agentes, dies & noctes precibus & litaniis vacarent. Mirum dictu, mortalium nemo tanto motu extinctus est. Qua de causa publicæ supplicationes indictæ, quæ ad longam ætatem perdurarunt: *Anniversaria memoria etiam hodie peragitur. Litaniarum in Tribunco VIII. Idus Novembris, pro clementia Dei in genus humanum patientia, cum in tantis minis cœlestibus neminem tamen morti dederit.* Itaque bini testes Baronianam in Chronologiam, motum eum anno superiori ascribentem, Marcellinus Chronicumque Alexandrinum excitantur, qui in præsentem contulere. Quo tempore tremor ille per viscera terræ currebat, aiunt puerum ad cœlestia usque loca raptum, Angelicum hymnum, quem & Proclo retulit, audivisse. Quæ traditio nostris posteà ponderibus examinabitur.

Evagr. l. 1. c. 18.

Chronic. Alex.

Error Baronii.

Atila in Daciam impetum facit.

II. Terræ motibus gravius malum accessit, *Atilâ* cruentissimi belli æstus commovente, de quo Marcellinus: *Ingens bellum & priore majus per Attilam Regem nostris inflictum, penè totam Europam, excisis invasisque civitatibus atque castellis conrasit.* Barbarorum Reges plurimi Hunnorum Principi militabant. *Andaricus* Rex Gepidarum, *Walamir* Gothorum, Marcomanni, Suevi, Quadi, Heruli, Turcilingi cum suis Regulis erant auxilio. Multis igitur Barbarorum copiis comitatus Atila constrictum gelu Danubium superat. Magnoque in Dacia Ripensi prælio commisso, *Arnegiscus Magister Militiæ juxta Utum amnem ab Atila Rege, viriliter pugnans, plurimis hostium interemptis, occisus est.* Deus tamen ad Romanos victoriam transtulisse videtur, cùm in Chronico Alex. legatur: *Ardaburio & Alypio Coss. Marcianopolis recepta est.* Hoccine anno componendæ paci legationem apud Atilam Priscus obierit Historicus, an superiore bello, nobis non liquet. Vim suam incendia belli posuerunt, donec anno CCCCL. meliore flammâ reviviscerent.

Marcellin.

De Priscillianistis Turibii Epistola. Pervincum ad Leonem mittit.

III. Rebus imperii illas Ecclesiæ subnectamus. Totis nervis Leo allaborabat, ut Manichæos in Ecclesia specioso Christiani nomine latitantes expelleret. Literasque ea de re in Hispanias miserat. Priscillianistas perstringebant hæ literæ, *partem Manichæorum de turpitudine.* Ad visitandas Hispaniarum Ecclesias longam *Turibius* Asturicensis Episcopus peregrinationem susceperat. Ut in patriam reversus est, quos extinctos putabat errores, germinasse reperit, quam rem *Idacio, Ceponioque* Episcopis gravi Epistola queritur, à Baronio tota suos in Annales relata. Ea fuere Priscillianistarum venena, qui corruptissimo judicio libris Canonicis apocryphos anteponebant. Turibii verba hæc etiam atque etiam sunt observanda: *Illud autem specialiter in illis Actibus, qui S. Thomæ dicuntur, præ cæteris notandum, atque execrandum est, quòd dicat, eum non baptizare per aquam, sicut habet Dominica prædicatio, atque traditio, sed per oleum solum, quod quidem isti nostri non recipiunt, sed & Manichæi sequuntur, quæ hæresis eisdem libris utitur, & eadem dogmata & his deteriora sectatur. Ita execrabilis universis per omnes terras ad primam professionis suæ confessionem, nec discussa, damnetur oportet, per cujus Auctores, vel per maximum Principem Manem, ac discipulos ejus libros omnes apocryphos, vel compositos, vel infectos esse manifestum est. Specialiter autem Actus illos, qui vocantur S. Andreæ, vel illos, qui dicuntur S. Joannis, quos sacrilego Leucius ore conscripsit, vel illos, qui dicuntur S. Thomæ, & his similes, ex quibus Manichæi, & Priscillianistæ, vel quæcunque illis est secta germana, omnem hæresim suam confirmare nituntur, & maximè ex blasphemissimo illo libro, qui vocatur Memoria Apostolorum, in quo ad magnam perversitatis suæ auctoritatem doctrinam Domini mentiuntur, qui totam destruit Legem Veteris Testamenti.* Quorum errorum ad extirpationem Hispaniarum Episcopos hortatur. Neque hisce monitis contentus, ad Leonem Epistolas misit, quas *Pervincus* attulit, Turibii Diaconus, cujus nomen ignoratum Baronio, nos Idacius docuit. Periere tam Epistola, quàm Commonitorium Turibii, de quibus mentio est Leonis in Epistola: *Epistola sermo & Commonitorii series, & Libelli tui textus demonstrant, Priscillianistarum fœtidissimam apud vos recaluisse sentinam.*

Bar. Ann. 417. n. 6.

Anno Dom. 447.

Leonis de Priscillianistis ad Turibium Epistola.

IV. Rogatus ut adversus nefandum errorem *Leo* auxilii aliquid afferret, gravissimam Turibio Epistolam direxit, XVII. capitibus constantem, quorum summa hæc est. I. Contra Priscillianistas, qui Sanctam Trinitatem non personis, sed tantùm nominibus distingunt. II. Adversus id, quòd Dei Filium posteriorem credunt quàm Patrem. III. Adversus id, quòd dicunt, ideò unigenitum dici Christum, quia solus de Virgine natus est. IV. De Natali Domini, quòd in eo Priscillianistæ jejunia celebrent. V. Adversus id, quòd aiunt, animam hominis ex divina esse substantia. VI. Contra id, quòd aiunt, Diabolum ex se, vel ex Chao esse, & propriam habere naturam. VII. Contra illud, quòd nuptias & procreationes filiorum astruant esse peccatum. VIII. Contra id, quòd corpora humana Diaboli dicunt esse figmenta, & à Dæmonibus in utero formari. IX. Contra id, quòd filios repromissionis ex Spiritu Sancto dicunt esse conceptos. X. Quòd animas in Cœlestibus peccare dicunt, & secundum qualitatem peccati in hoc mundo accipere sortem, vel bonam, vel malam. XI. Contra id, quòd fatalibus stellis dicunt animas hominum obligatas. XII. Contra id, quòd sub aliis potestatibus partes animæ, sub aliis corporis membra describunt. XIII. & XIV. Contra id, quòd duodecim signa, quæ Mathematici observant, per corpus omne distinguant. XV. De Apocryphis eorumdem Priscillianorum. XVI. De libro Dictynii. XVII. Docet, Christi carnem verè mortuam resurrexisse.

Galliciæ adversus Priscillianistas Synodus.

Leo Ep. 94. c. 17.

V. Quò magis Priscillianistarum errores evellerentur, Synodum in Hispania generalem Leoni cogi placuit: *Dedimus literas ad fratres, & Coëpiscopos nostros Terraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisque Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis sollicitudinem pertinebit, ut nostræ ordinationis auctoritas ad prædictarum Provinciarum Episcopos deferatur. Si autem aliquid, quod absit, obstiterit, quominus possit celebrari Concilium Galliciæ, saltem in uno conveniant Sacerdotes, quibus congregatis, fratres nostri Idacius & Ceponius imminebunt, conjuncta cum eis instantia tua, quò citius vel Provinciali Conventu remedium tantis vulneribus afferatur.* Pervinco ferenda ad Turibium Epistola traditur:

Idac. Chron.

Leonis scripta per Episcopi Turibii Diaconem Pervincum contra Priscillianistas ad Hispanienses Episcopos deferuntur. Inter quæ ad Episcopum Turibium de observatione Catholicæ fidei, & de hæreseon blasphemiis disputatio plena dirigitur, quæ ab aliquibus Gallæcis subdolo probatur arbitrio. Leoni jussio Hispani obtemperarunt, celebrato adversus Priscillianistas Concilio, de quo mentio est in Bracarensi Synodo, anno tertio Regis Ariamiri, Dom. verò 563. Calendis Maji coacta: *Eo tempore, quo in his regionibus nefandissima Priscillianæ sectæ venena serpebant, beatiss. Papa urbis Romæ Leo, qui quadragesimus ferè Apostoli Petri successor extitit, per Turibium Notarium Sedis suæ ad Synodum Galliciæ contra impiam Priscillianæ hæresis sectam scripta sua direxit. Cujus etiam præcepto Tarraconenses & Carthaginenses Episcopi Lusitaniæ quoque & Bæticæ, facto inter se Concilio, regulam fidei contra Priscillianam hæresim, cum aliquibus Capitulis conscribentes, ad Balconium tunc hujus Bracarensis Ecclesiæ Præsulem direxerunt.*

Brac. Syn.

Quærit Baronius, quamobrem Turibio, qui Asturicanum Episcopum agebat, Notarii titulus à Bracarensibus fuerit impositus? Ac eò inclinat, Turibium Apostolicæ Sedis Notarium vocari, *quòd curæ illi esset, quæ in Hispaniarum Ecclesiis gererentur, Romano Pontifici nota facere.* Quæ, ni fallamur animi, vocis hujus significatio prorsus insolens. Admirationem auget, quòd nobiliorem Episcopi titulum *Turibio* non addiderint. Itaque Bracarenses vel memoriâ erraverunt, vel certè Leoni Notarius fuit, nomine Turibius, ab Episcopo diversus.

Anno Dom. 447.

Bar. An. 447. n. 12.

Pelagianos renascentes opprimit Leo.

VI. Tanta libido Pelagianos debellandi Leonem invaserat, ut labori non parceret. Quam Marte non poterant, arte fidem prosternere conabantur fraudulenti homines. Photium audiamus: *Cùm temporis progressu secta hujus homines absque hæresis suæ abjuratione Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit. Verùm Septimius Episcopus renascentem luem antequam longius serperet, coërcuit, datis ad Leonem, Romanæ Ecclesiæ eo tempore Præfectum literis, qui fervente zelo contra impietatem illam pugnavit.* Extat inter Leoninas Epistolas una ad Septimium Altinum, in qua testatur, se ad Metropolitanum Provinciæ Venetiæ scripta direxisse, *quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum & Cœlestianorum consortio veniens, in communione Catholica sine professione legitima satisfactionis habeatur.* Cæterùm Epistolam nobis suspectam esse non dissimulamus, ob actam de *Metropolitano Provinciæ Venetiæ* mentionem. Ab ea saltem expungi debent verba hæc, quia Leonis ætate Metropolitanus Provinciæ Venetiæ nullus fuit. At in Epistola ad Nicetam Aquileensem, quæ est LXXXVI. de Septimii Episcopi literis mentio est: *Relatione sancti fratris & Coëpiscopi nostri Septimii, quæ in subditis habetur, agnovimus quosdam Presbyteros, Diacones, ac diversi ordinis Clericos, quos Pelagiana, sive Cœlestiana hæresis habuerit implicatos, ita in vestra Provincia ad communionem Catholicam pervenisse, ut nulla ab eis damnatio proprii exigeretur erroris.* Cui malo persanando Leo jubet, ut congregatâ Synodo Sacerdotum, Clerici omnes de Pelagianorum secta *damnent apertis professionibus suis superbi erroris autores, & quidquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur.* Photio haud incognita fuit ea Leonis Epistola, de qua hæc habet: *Scripsit Leo Rom. Pont. de Pelagianistis conversis, oportere si jam redeuntes recipi velint, scriptis tabulis errorem suum detestari.* Hinc patet, Baronium in errore versari, scribentem, *Hæc S. Leonis Papæ scripta desiderantur.* Extant adhùc quidem in sua ad Nicetam Aquileensem Epistola, &, ut compluribus placet, in Epistola ad Septimium Altinum. Debellandis Pelagianis operæ non minimum à Prospero est collocatum, quod nec Photium latuit: *Post non diu rursum veluti existere atque enasci è mala radice impudenter cùm cœpisset, Romæ etiam quidam pro hæresi liberè locuti sunt, quos Prosper, homo sanè divinus, Libellis adversus eos in vulgus editis, facilè dissipavit, extinxitque, Leone etiamnum Romanam Sedem gubernante.*

Phot. Bibl. c. 54. p. 46.

Leo Ep. 85.

Leo Ep. 86.

Phot. Bib. c. 53. p. 43.

Bar. An. 444. n. 8.

Baptismi celebrationem Paschæ & Pentecostes feriis Leo Siculis imperat.

VII. Non Hispaniæ modò, sed Siciliæ quoque Episcopos Leo consiliis ad Romanum disciplinam suis instruxit: *Baptismi Sacramentum numerosius in die Epiphaniæ, quam Paschali tempore celebrabant.* Id Leonem commovit, quasi ordinis legitimi perturbatio esset, atque confusio, cùm non minimum discriminis sit *inter diem,*

quo

quo adoratus est Christus à Magis, & diem, quo resurrexit à mortuis. Sancit ergo, regenerandis hominibus illud tempus electum esse, *in quo per similitudinem, formamque mysterii ea, quæ geruntur in membris, his quæ in ipso sunt capite gesta, congruerent.* Subjungit, Petrum die Pentecostes baptismum pœnitentibus Judæis impertivisse. Duo itaque hæc tempora, Paschæ nimirum, & Pentecosten à Romanis Pontificibus ad Baptismum esse constituta, nisi imminente vel morte, vel persecutione, quo casu salutare quidem sacramenti remedium nemini est denegandum. Denique jubet, ut de Sicilia semper annis singulis tres de Episcopis ad diem tertium Calendarum Octobrium, *fraterno Concilio sociandi occurrant.* Data est Epistola XII. Calend. Nov. Alipio & Ardabure viris clariss. Coss. De ea quæstione legatur & Epistola 80.

Leo Ep. 4.

Num Paschæ Pentecostesque feriis Apostoli baptismum alligarint?

VIII. Cæterùm cùm & Siculorum in disciplinam fuerint Leonis aculei, & bonus ille Pontifex de ministrando Paschæ Pentecostesque feriis baptismo consuetudinem ex *Apostolica autoritate* deduxerit, liceat nobis in ea quæstione paululum immorari. Antiquissimam disciplinam eam esse, cujus observationem urget Leo, nobis est exploratissimum. Celeberrima sunt verba Tertulliani: *Diem baptismo solenniorem Pascha præstat, cùm & passio Domini, in qua tingimur, adimpleta est. Nec incongruenter ad figuram interpretabitur, quòd cùm ultimum Pascha Dominus esset acturus, missis discipulis ad præparandum, Invenietis, inquit, hominem aquam bajulantem, Paschæ celebrandæ locum de signo aquæ ostendit. Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est.* Non inficiamur, id consuetudinis plurimas Christiani orbis regiones pervasisse. Hinc Cyrilli Hierosolymitani Catecheses Quadragesimæ temporibus habitæ, quibus ad baptisma suscipiendum Catechumeni instituebantur. Hinc Hieronymus adversus errores Joannis Hierosolymitani: *Nos scindimus Ecclesiam, qui ante paucos menses, circa dies Pentecostes cùm obscurato Sole omnis mundus jamjamque venturum Judicem formidaret, quadraginta diversæ ætatis & sexus Presbyteris tuis obtulimus baptizandos . . . An non tu potius scindis Ecclesiam, qui præcepisti Bethlehem Presbyteris tuis, ne Competentibus nostris in Pascha baptismum traderent?* Hinc Chrysostomus in Genesim Homiliâ XXXII. eorum meminit, qui Paschalibus feriis *baptismi gratiam* acceperunt. Hinc Augustinus libro de Cura pro mortuis, c. 12. *Venit Pascha, dedit nomen inter alios Competentes.* Neque ullum latent Siricii ad Himerium, Leonis ad Siculos, Gelasii ad Campaniæ Episcopos literæ, quibus Paschatis & Pentecostes festivitati baptismus alligabatur. Itaque in Presbyteros, qui alio tempore baptismum ministrabant, pœna à Patribus fuit Agathensibus constituta, c. 18. *Non licet absque Paschæ solemnitate ullo tempore baptizare, nisi illos, quibus mors vicina est, & quicunque Presbyter ipsos extra nostrum permissum recipere præsumpserit, tribus mensibus à communione Ecclesiæ sequestratus sit.* Genitores verò, qui *post interdictum* hoc infantes suos ad Ecclesias baptizandos deferebant, non recipiebantur *usque ad satisfactionem.* Ea quoque ceremonia Germaniam opplevit, teste Triburiensis Synodi Canone XII. adeò tot sibi populos Romanorum Præsulum autoritas subjecerat, ne propriis antiquisque ritibus suis Ecclesiæ uterentur. Inspicistur etiam & Canon IV. Gerundensis, & Matisconensis secundi c. 3. Ac in Thessalonicensium medullis & visceribus adeò hærebat Paschalis ille baptismus, ut ne vel mortalium imminente obitu, ab eo se ritu deflecti paterentur. Testis Socrates: *Aliam quoque consuetudinem in Thessalia vidi. Solis diebus Paschæ illic baptizant; ex quo fit, ut plerique apud illos absque baptismo moriantur.* Neque, si Paschasino fides, defuere miracula, quæ baptismi Paschalis consuetudinem firmarent: *Nocte sacrosanctâ Paschali baptizandi horâ, cùm nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omninò vicina, fons ex se repletur, paucisque qui fuerint consecratis, cum deductorium nullum habeat, ut venerat aqua ex sese discedit.* Ac decentiam, venustatem, atque ordinem in eo ritu oculi patronorum ipsius invenere. Quæ Leonis ratio fuit: *Dum in Baptismatis regula & mors intervenit, interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis elevatio resurgentis ad instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet, celebrandæ generaliter gratiæ eum esse legitimum diem, in quo ortu est & virtus muneris, & species actionis.* Commentus & argumenti est aliquid Aquinas, quod antiquo ritui foret præsidio. Baptismum, inquit, differre usque ad aliquod tempus *necessarium est, ad quandam reverentiam sacramenti, dum in solemnitatibus præcipuis, scilicet Paschæ & Pentecostes, homines ad baptismum admittuntur, & ita devotius sacramentum suscipiunt.*

Tertull. de Bapt. c. 19.

Hieron. Ep. 61. n. 16.

Socr. l. 5. c. 22.

Leo Ep. 4. c. 3.

Thom. Sum. Q. 68. a. 3.

Paschæ Pentecostesque feriis baptismus non fuit ab Apostolis affixus.

IX. Verùm enimverò hæc tanti non sunt, ut ex Apostolica traditione ritum manasse putemus illum, qui clavis veluti trabalibus baptismi extra mortis periculum administrationem Paschatis Pentecostesque feriis affigebat. Ac primùm Catechumenos, nullâ earum solemnitatum ratione habitâ ab Apostolis baptismum consecutos esse, ex Scriptura liquet, utpote qui post editam suæ fidei professionem subinde abluebantur. Exempla sunt in Scriptura plurima. Sic Eunuchus Candaces, Cornelius Centurio, Simon Magus, Commentariensis, Lydia, aliique complures extemplò baptizati, nullâ morâ sacramentum inter & Christi confessionem interpositâ. Solemnia baptismi fusè satis exposuit Justinus ille Martyr, qui festivitatum nil meminit. Quòd si quispiam post elapsos Pentecostes dies fidem mox adjunxisset Evangelio, ad usque Pascha proximè futurum sacramentum dilatum esse, non innuit Justinus, imò contrarium potius innuit. Editâ fide suâ, orare, jejunare docentur, *deinde adducuntur ubi aqua est.* Neque Tertullianus Paschatis Pentecostesque baptismum institutioni Apostolicæ vindicat, congruentius utique laudandæ, quàm quæ allata est, ratiunculâ ex homine petitâ, aquam bajulante, dum Pascha celebrandum fuit. Imò ceremoniæ necessitatem, quæ postmodum invaluit, & à Pontificibus Rom. quàm maximè urgetur, prorsus elidit: *Cæterùm omnis dies Domini est, omnis hora, omne tempus habile baptismo; si de solemnitate interest, de gratia nil refert.* De moribundis quidem Septimius non mentionem egit. Leoninæ verò disciplinæ ministrando baptismo non omne tempus habile, quæ extra necessitatem, *hæc duo tempora*, Pascha scilicet, & Pentecosten *esse legitima* sanciebat, *ut nullos alios dies*, inquit, *huic observantiæ misceatis.* Profectò hæc inter se maximè pugnant, quòd *omne tempus baptismo habile sit*, & duo duntaxat, Paschæ scilicet,

Just. Apol. n. 93.

Tert. de Bapt. c. 19.

scilicet, & Pentecostes tempora legitima sint Non sunt illi dies sacramento habiles, qui sunt illegitimi. Illud & memoriâ recondendum, quòd ætate Tertulliani totum illud spatium, quod à Paschate ad Pentecosten usque currebat, baptismo dicebatur, ut ex ejus verbis exploratum est: *Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est.* Si Pentecoste diem illum Dominicum duntaxat significasset, qui à resurrectione quinquagesimus numeratur, latissimum sanè spatium dici non posset. Num Dominica Pentecostes eâ Paschatis laxior? Prætereà gravissimus ille Theologus Nazianzenus censet, omnia tempus habere, excepto baptismo:

Naz. Or. 40. p. 646.

At verò, inquit, *salutis tuæ negotium semper, atque omne tempus ad Baptismi susceptionem tibi certum & definitum esse existima.* Siccine Siricius, Leo, Gelasius? Neque illud prætereundem, quod eadem in oratione legimus de baptismi

Naz. Or. 40. p. 654.

cunctatoribus: *Hoc & illud causaris, atque excusas excusationes in peccatis. Luminum diem expecto, Paschatis festum pluris facio, Pentecosten expectabo. Cum Christo baptizari præstat, cum Christo in resurrectionis die ad vitam redire, Spiritus adventum honorare.* Quo insigni loco luce meridianâ clarius est, tria Græcis solemnia fuisse baptismi tempora, Epiphaniæ scilicet, Paschatis, Pentecostesque diem. Ut & hîc Apostolica Leonis traditio, solemnitatem baptismi duobus duntaxat festivitatibus addicentis, evanescat prorsus, atque diffluat. Sed & ex Gregorii testimonio apparet & promptum est, cum à Pontificum Romanorum abhorrere sententia, cùm optimus ille Pater sibi in mentem induxerit, ne vel ad tria solemnia tempora baptismum esse differendum, sed statim suscipiendum, veluti clypeum, qui igneis Dæmonum telis foret objiciendus, à qua mente prorsus alienus extitisset, si solos dies Paschatis & Pentecostes ab Apostolis baptismo dicatos esse, persuasum habuisset. Neque Latinarum Ecclesiarum pluribus de ea Apostolorum institutione quidquam suboluit, à qua sanè non recessissent, ut aliis festivitatibus baptismum ministrarent, quod tamen fecere. Prodeant in primis Ecclesiæ Siciliæ, quæ occultatæ Leonis Epistolæ ansam præbuere. Episcopo autem Siciliæ universos sic alloquitur:

Leo Ep. 4. c. 1.

Cùm mihi de charitatis vestræ actibus fraternâ affectione sollicito, certis indiciis innotuerit, vos in eo, quod inter Sacramenta Ecclesiæ principale est, ab Apostolicæ institutionis consuetudine discrepare, ita ut baptismi sacramentum numerosius in die Epiphaniæ, quàm Paschali tempore celebretis. In ipsa vel Italia Episcopi per Campaniam, Samnium, & Picenum constituti, sese necessitati eximebant, sacramenti diebus duntaxat Paschatis & Pentecostes celebrandi. Quorum consuetudinem sic

Leo Ep. 80.

perstringit Leo: *Audent non aliquâ humanæ infirmitatis necessitate cogente, sed solâ indisciplinati arbitrii libertate jus baptismatis vindicare & in Natalibus Martyrum.* In Africa quoque Epiphaniorum diebus baptisma celebratum esse, docuit nos Victor Vitensis, qui nocte proximâ cæco visum contigisse refert: Vade ad Eugenium,

Vict. de Pers. Vand. l. 2. p. 683.

& illâ horâ, quâ benedicet fontem, ut baptizentur accedentes ad fidem, continget oculos tuos, & aperientur. In Ecclesia quoque Hierosolymitana extra Paschatis Pentecostesque ferias baptismum celebratum esse, docet Sozomenus l. 2. c. 25. die scilicet Encœniorum Templi Hierosolymitani: *Ex eo tempore solemnem quotannis festivitatem Hierosolymitana celebrat Ecclesia, adeò ut Baptismi sacramenta eo die tradantur.* In Hispania constat & Natali, & festivitatibus Apostolorum dispensatum esse baptismum. Quem Siricius morem vult abrogari in sua ad Himerium Epistola, c. 2.: *Solâ temeritate præsumitur, ut passim, & liberè Natalitiis Christi, seu apparitionis, & Apostolorum, seu Martyrum festivitatibus innumeras, ut asseris, plebes Baptismi mysterium consequantur.* In Gallia quoque ea vel invitis Pontificum Romanorum disciplina Rescriptis obtinebat, ut Natali die Catechumeni sacris undis abluerentur. Quò sanè tempore Chlodovæus Rex Fidelibus ascriptus est, ut ex Alcimi Aviti Epistola ad Clodovæum constat, quæ XLI. numero est: Chlodovæi *splendorem congruè nativitas Domini inchoavit, ut consequenter eo die ad salutem regenerari ex unda vos pateat, quo natum redemptioni suæ Cœli Dominum mundus accepit.* Hibernica de solemni baptismo disciplina ab illa Leonis & discrepabat. Canon XIX. Synodi secundæ Sancti

Lab. Conc. t. 3. 1484.

Patricii: *Octavo die Catechumeni sunt, postea solemnitatibus Domini baptizantur: id est, Pascha & Pentecoste, & Epiphania.* Diu in Galliis mos ille viguit, ut Martyrum Natalibus ministraretur. Quam anno 585. consuetudinem Synodus Matisconensis II. abrogatum ivit c. 3. *Relatione quorumdam fratrum comperimus Christianos non observantes legitimum diem Baptismi, ne per singulos dies, ac Natales Martyrum filios suos baptizare, ita ut vix duo, vel tres reperiantur in S. Pascha, qui per aquam & Spiritum S. regenerentur.* Præcipiunt ergo, ut in Quadragesima infantes *sacri olei liquore peruncti*, die Paschatis baptismum adipiscantur. Qui eo festo non abluebantur ad Ecclesiastica munera non promovebantur, ut ex verbis laudati Canonis colligitur: *Quo possint & honoribus, si vita comes fuerit, sacerdotalibus fungi, & singularis celebrationis solemnitate frui.* Lapsu temporis tandem Ecclesia à servitute temporum sese in libertatem asseruit, qua de re observatu digna sunt verba Ruperti:

Rupert. de Div. Off. l. 4. c. 18.

Postquam Christianitas crevit . . . quia periculosum erat, tantam multitudinem differre propter occasiones mortis, quæ in multitudine hominum multæ sunt, maximè propter turbam infantum, ex Christianis parentibus succrescentium, quorum tenera vita persæpè levi occasione succiditur, visum est Sanctæ Ecclesiæ, passim indulgentia baptizandi concessa, imò oblata cuncta antevenire pericula, Baptismi tamen solemnitatem vel in paucis cum Dominica resurrectione, cui similis est, celebrare. Ex Vasquezio tamen discimus,

Vasq. t. 6. Disp. 150. p. 361.

Romæ ad hæc usque tempora mos ille perseverat baptizandi aliquem numerum adultorum quotannis in Sabbato Sancto.

Bassianus à Synodo Constantinopolitana Episcopatu Ephesino ejicitur: qua de causa? ei substituitur Stephanus.

X. Ad Leonem redeamus, qui hoc ipso anno Bassianum Ephesinæ Ecclesiæ Episcopum exauctoravit. Quod tamen non est ab uno Leone perpetratum, quasi solus regnaret. In Bassianum sententiam quoque dixerunt cæteri orbis Christiani Patriarchæ, teste Stephano ipsius æmulo:

Syn. Chalc. Act. 11.

Expulsus est à Sanctis Patribus, & à sanctissimo Regiæ civitatis Romæ Leone, & à beatissimo sanctæ memoriæ Flaviano Constantinopolitanæ urbis & ab Alexandrino, & Antiocheno. Quæ verba invitant nos Bassiani Historiam nostros in Annales referre. A juvenili ætate Bassianus pauperum curâ susceptâ, Ptochotrophium condiderat, in quo lectulis septuaginta collocatis, ægrotos ulceribusque scatentes exceptos, benignè fovebat. Quod cùm Memnonem, Ephesinum illum

An-

ANNO DOM. 447.

Antistitem, qui Nestorium damnarat, ad invidiam commovisset, Bassianum ab omnibus dilectum ex ea civitate ejicere statuit. Hoc ut honestius efficeret, Bassianum *Evasorum* Episcopum creari voluit. Reluctanti à tertia ad sextam horam usque coram altari plagæ imponuntur, ut vel ipsum altare sanguine respergeretur. Quibus ita gestis, nunquam eam civitatem Bassianus ingressus est; nil etiam communionis cum Ecclesia coluit, cui violenter præfectus erat. Defuncto Memnoni Basilius suffectus erat, qui convocatâ Provinciæ Synodo, haud ignarus eorum quæ Bassianus passus erat, & ipsi tam communionem, quàm honorem Episcopatus reddidit, & alium Evasensibus Antistitem imposuit. Ut vitâ dimissus Basilius est, Clerus populusque Ephesinus non sine vi quadam Bassianum in Episcopali Cathedra collocant, suffragantibus Episcopis. Quam Theodosius sibi notam, dato Commonitorio ratam ordinationem fecit: *Posteà direxit sacram per Eustathium Silentiarium* firmando Episcopatui. Bassianum quoque Constantinopoli versantem, & benignè Princeps exceperat, & Proclo amicum reddiderat. Itaque cum eo, Episcopisque omnibus, qui tum in urbe regia morabantur, communionem inierat. Quin etiam *Proclus* Synodicam civitati Ephesinæ Episcopis, Clericisque Epistolam direxit, quâ pro legitimo Episcopo Bassianus habebatur. In eo statu pacatè quadriennio manens, decem Episcopos, Clericosque non paucos ordinarat. Constantinopoli currente anno conventus Episcoporum agebatur, cùm Imperatoris afferuntur Epistolæ Ecclesiæ pacem gratulantes, quibus lectis omnes in Dei laudes erupere, quòd servandæ paci Principes invigilarent. Hoc tranquillitatis tempus fœda tempestas excepit: *Crastinâ die*, inquit Bassianus, *Missas celebravimus omnes simul, & post Missas manus injicientes incluserunt me, & cum vi abripuerunt pallium Sacerdotii, & omnia bona mea, & sumentes unum ex ipsis, Stephanum fecerunt eum Episcopum.* Tribus totis mensibus inclusus Bassianus permansit: neque quæsitam sibi aquam præbuerunt. Cassianum quoque unum de Bassiani Presbyteris in baptisterium introductum, porrectis Evangeliis ad jurandum adigunt Meonius atque Stephanus, ut ipsorum communioni jungeretur. Quem & multis vulneribus opertum, semi-mortuum reduxere domum. Qui ne pejeraret, quadriennio errans, in urbe regia victum sibi mendicavit. Cur verò Bassiano Episcopatus abdicatus, causa hæc fuit. Non satis legitima videbatur ipsius electio. In Ecclesiam ingressus fuerat *cum gladiis & arenariis*, & sic in throno Ephesino collocatus fuerat. Neque consecratio ejus ad regulas Ecclesiæ magis quadrabat. *Olympius* Theodosiopolis Episcopus, Cleri Ephesini literis accersitus in hanc se urbem contulerat, ut defuncto Basilio successor constitueretur. Post triduum suo in hospitio adventum expectabat Episcoporum, qui creando Metropolitano requirebantur. Nemine veniente, ecce *Holosericus* quidam, plebe multâ comitatus, ad Olympium in hospitio agentem, nudo gladio accessit; abreptumque eum portant in Ecclesiam: *Et ita*, inquit, *cum ducentis & trecentis hominibus, & me, & ipsum levarunt ad sedem, & sic inthronizatio celebrata est.* Sed & iniquitatis Bassianus postulabatur: *Misit sanctæ memoriæ Imperator Theodosius Eustathium Primicerium Silentariorum, ut cognosceret inter eum, & Clerum, & pauperes, qui ab eo injustitiam fuerant passi.* Ephesum profectus Eustathius, tres menses in cognoscenda causa consumpsit. His de causis Leo scripta Epistola, Bassianum Episcopatu movit, eum quoque damnant Dioscorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus. Quibus cognitis, Synodus Episcopatu Bassianum ejicit, cui Stephanus substituitur. Neque successoris magis quàm decessoris ordinatio legitima. Quatuor annis cum Bassiano Eucharistiam Stephanus celebrarat, & ipsâ die, quâ Bassianus inclusus est, cum eo communicaverat. Ac mox dum vi raptus detinetur Bassianus, ab ipsis, quos ordinaverat Episcopis, Stephanus consecratur. Currente anno & Bassiani abdicationem, & Stephani creationem contigisse, his monemur: *Hodie quatuor anni sunt, & Romanus Episcopus eum deposuit*, quæ à Stephano Chalcedonensi in Synodo sunt pronuntiata. Magnæ hæ lites à Patribus Chalcedonensibus compositæ sunt, ut videbimus.

Syn. Chalc. Act. 11.

XI. In horrendo terræ motu, quo urbs Regia hoc anno concussa fuit, insigne quidem miraculum contigisse traditur, quod cum ad res Ecclesiæ præcipuè pertineat, huic loco à nobis est reservatum. Rem exequatur Damascenus, qui anno DCCXXX. floruit: *Cùm Constantinopoli supplicationes faceret populus, ob minas quasdam divinitùs sub Proclo Archiepiscopo factas, aiunt raptum fuisse puerum è populo, & sic didicisse Angelico quodam magisterio, trisagium Hymnum, Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis. Et mox reddito puero, quod edoctus fuerat annunciante, omnem multitudinem cantasse hymnum, & hoc pacto minas resedisse.* Miraculi iterum meminit in sua ad Jordanem Archimandritam de Trisagio Epistola, p. 508. Damasceno antiquior Felix Papa III. ad Petrum Gnapheum: *Denique cùm terra motu Constantinopolis quateretur, infantulus toto populo spectante cum Proclo civitatis Episcopo, in cœlum per unam horam raptus est, ibique hujusmodi didicit hymnum.* Prodigium fusius narrat Nicephorus pro conditione traditionum ejusmodi, quæ vires acquirunt eundo. Scilicet ubi pueri cœlo reducis de Hymno Angelico narrationem audivit Proclus, *statim ad eum modum populum psallere jussit, & terræ motus statim etiam constitit, omninòque quievit. Imperator verò Theodosius, & in fœminis admiratione omnium digna Pulcheria, tanto miraculo perculsi, constitutione Imperiali confestim, ut per orbem omnem Hymnus divinus iste concineretur decreverunt. Puer eorum verborum mysterium executus, statim vitâ functus est, & in magna Ecclesia, quæ Pacis nomen obtinet, conditus. Locus autem, in quo ille in sublime actus est, posteà ὑψωμάτιον, id est, divina exaltatio vocatus est.* Traditionem hanc ambabus ulnis Baronius amplectitur, cui etiam ex complurium Autorum testimonio præsidium quærit. Quod magis miramur, Valesius, qui Baronio naris fuit longè emunctioris, fabulæ etiam fidem adjungit suis in Evagrium Annotationibus, p. 99. Nos verò illum pueri raptum, Hymnumque Angelicum, quem puer audierat, Proclo significatum, vetularum commentis apponimus. Primùm omnium traditio hæc Chronologiæ pugnat. Etenim anno Procli post obitum uno horrendus ille motus exortus est. Proclus

Nùm raptus ad cœlum puer ex eo Trisagium attulerit?

Damasc. Orth. Fid. l. 3. c. 10.

Fel. Ep. 5.

Niceph. l. 14. c. 46.

ANNO DOM. 447.

clus enim vitâ dimittitur anno CCCCXLVI. motus verò Constantinopolim incessit anno CCCCXLVII. Quo argumento ne Baronius obrueretur, Marcellinum testem adducit, prædicantem, quòd ingens ea terræ agitatio atque succussio anno CCCCXLVI, contigerit, Proclo adhùc agente inter homines. Atqui & decipit illustrissimus Purpuratus, & decipitur. Marcellinus enim, Fastique Græci motum illum cum anno CCCCXLVII. copulant, quo tempore Proclus non amplius vitâ fruebatur, teste vel utriusque Nicephori, atque Menæorum Chronologia. Deinde tam celebre, tam perpetuâ mortalium memoriâ dignum miraculum datumne oblivioni fuisset Evagrio, Marcellino, Chronico Alex. à quibus tot horrendæ agitationis circunstantiæ literis prodita sunt? Silentione præteriissent cantatissimum prodigium, nempe puerum divinâ vi quâdam ad cœlum usque raptum, Hymnum Angelicum didicisse? Eò magis miraculi Chronicum Alex. meminisse debuit, quòd *Litaniarum in Tribunco* VIII. *Idus Novembris* cantatarum mentionem egerit, quòd in tantis minis cœlestibus nemo tamen morti missus sit. 3°. Non eo impudentiæ progredi potuisset Petrus Fullo, Antiochenus Episcopus, ut Trisagio additum vellet, *crucifixus pro nobis*, si famâ constantissimâ notissimâque puerilis ille raptus ubique locorum deportabatur. Hoc præcipuè urget Damascenus coarguendæ hominis hujus temeritati: *Ridiculum est, & verè ludibrium, Hymnum per Angelos edoctum, & inductarum munarum cessatione creditum, & tot Sanctorum Patrum concordia roboratum, Gnaphei irrationabilis opinione, quasi conculcatum iri, & demum corrigi, tanquam ipse Seraphim superexedat.* Quòd ergo Gnapheus tremori Constantinopolitano coævus, Trisagium interpolare, & veluti denuò figere voluerit, certissimum indicium est, de puero in cœlum rapto nondum emersisse fabulam. Ad commenta quoque relegetur Theodosii Decretum, ut Hymnus ille divinus ubique locorum cantaretur, unde novum exurgit argumentum. Ipsa enim ratio connexi, si conceditur miraculum, cogit & Theodosii Rescriptum concedere. Jam verò de divino hymno cantando nullum extat Veterum in memoria vestigium: nullum in Codice, nullum in Evagrio, nullum in Marcellino: ut facillimè nobis liceat, cum Lege Theodosii subditum miraculum, per jocum irridere. Denique nil cœlesti rapto opus erat, ut Hymnus ejusmodi conderetur: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus & immortalis, miserere nostri.* Sufficiebat animus Sacræ Scripturæ peritus, in qua voces istæ omnes divisæ reperiuntur, quibus colligendis pius quivis erat idoneus. In iis verò, quæ indubitata sunt, illud invenimus, quod absque necessitate non sint fingenda miracula. Cæterùm sub finem primæ Actionis Legis Theodosianæ Chalcedonensis id Trisagii ab Orientis Episcopis pronunciatum reperitur. Neque antiquioribus in monumentis fortè deprehenditur. Unde hanc facimus conjecturam, Trisagium ex Antiochena potius quàm Constantinopolitana civitate originem accepisse.

Damasc. Orth. Fid. l. 3. c. 10.

ANNO U. C. 1201. PER. JUL. 5161. JUL. 493. DOM. 448. THEODOS. 47. & 41. VALENTIN. 23. & 24. *Sol.* 9. D C. *Lun.* 12. *Indict.* 1. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 4. & 5. *P.* 11. *April.*

ANNO DOM. 448.

COSS. *Zeno & Postumianus.*

I. Rechila Suevorum Rex, qui multis clarus præliis Bæticam & Carthaginensem Provincias in potestatem redegerat suam, fato fungitur, relicto filio Rechiario, regni quidem sui successore, non verò religionis, quam suscepto Christianismo Ethnicam repudiavit, ut nos docuit Idacius: *Rechila Rex Suevorum Emerita Gentilis moritur, mense Augusto, cui mox filius suus Catholicus Rechiarius succedit in regnum: nonnullis quidem sibi de gente sua æmulis, sed latenter, obtento tamen regno, sine mora ulteriores regiones invadit ad prædam.* Gloria hæc Christi fuit, quòd ad ipsius genua Barbari abdicatâ superstitione caderent, quanquam Suevorum Princeps perfunctoriè satis divinæ religionis munus conficeret, quæ quam extinguere debuisset, vastam ambitionem non abolevit. Itaque tandem amissâ libertate in custodiam redactus, Suevorum in Hispania regno finem imposuit, ut suo tempore observabitur.

Rechilæ Suevorum Regi succedit Rechiarius.

Idac. Chron.

II. Ab imperio defecerant Aremorici, quorum insolentia motus Ætius, Alamannorum operâ utitur ad contundendam superbæ regionis insolentiam. *Eocharich* ergo ferocissimo Alamannorum Regi vastando loca permisit, progrediebatur cum equitatu Barbarus, cum Germanus Antissiodorensis Episcopus legatione susceptâ occurrit eunti. Quid ab Eocharich impetrarit, Constantii verbis exponamus: *Armato Duci inter suorum catervas opponitur, medioque interprete primum preces supplices fundit, deinde increpat differentem, ad extremum manu injectâ freni habenas invadit, atque in eo loco universum sistit exercitum. Ad hæc Rex ferocissimus admirationem pro iracundia, Deo imperante concepit. Stupet constantiam, veneratur reverentiam, auctoritatis pertinaciâ permovetur. . . . Ad stationem quandam Rex exercitusque se recepit. Pacis securitatem fidelissimam pollicetur, eâ conditione, ut venia, quam ipse præstiterat, ab Imperatore, vel ab Ætio peteretur. Interea per intercessionem, & meritum Sacerdotis Rex compressus est, exercitus revocatus, Provincia à vastationibus absoluta.* Pollicitus erat Germanus, se apud Valentinianum Augustum legationem obiturum, ut conditionum confirmationem ab eo impetraret. Suæ promissionis muneri conficiendo Ravennam petit. Aremoricisque veniam & securitatem obtinuisset, *nisi titubationis perfidia mobilem & indisciplinatum populum ad rebellionem pristinam convocasset.* Fuere hæc ultima in terris egregia Germani facinora, qui obitâ legatione in urbe Ravennensi cœlestibus additus est, ut mox narrabitur. Atque hîc nostra Chronologia multum à Baroniana dissidet, quæ Germani mortem cum anno Dom. CCCCXXXV. copulat. Quin falsa sit illustrissimi Purpurati sententia, nulli dubitamus, cùm ex vita Hilarii liqueat, quo tempore ad Germanum Antissiodorensem Hilarius accedebat, Chelidonium Episcopum, variorum scelerum accusatum, ab eo damnatum fuisse anno CCCCXLIV. Nondum ergo Germanus naturæ satisfecerat,

Aremoricæ rebellio: preces Germani pro reis.

cujus

ANNO DOM. 448.

cujus obitus anno CCCCXLVIII. est alligandus.

Irenæus Tyri Episcopus deponitur.

III. In res Ecclesiæ stylum delabi nostrum permittamus. Nestorii fautoribus infensissimus Theodosius, Decretum promulgat, quo Episcopi Clericive sectæ hujus ex Sanctis Ecclesiis continuò pellantur, Laici verò anathematis vinculo constringantur, potestasque cuivis Orthodoxo concedatur, hujusmodi homines liberè citra ullam cujuscunque detrimenti formidinem deferendi, publicèque redarguendi. Quæ Cyrilli Alexandrini expositioni haud consentiebant scripta, comburi jubebantur. Præcipuè Imperatoris in indignationem incurrebat *Irenæus*, qui post secundas nuptias Tyriorum Episcopus creatus fuerat, is ejectus Episcopatu, in patrio solo privatam vitam agere permissus est. Libri quoque à Porphyrio contra Christianam religionem editi quàm primùm incendi jubentur. Acceptum Rescriptum Provinciarum Præsides palam proponunt. Signa tamen temporis nonnihil corrupta, quæ sic restitui debent: *Lecta sunt hæc in Ecclesia Solitariorum vigesimâ tertiâ Pharmuthi, hoc est, Aprilis* XXIII. *Indictione primâ, anno Diocletiani centesimo sexagesimo quarto.* Æra hæc Diocletiani, quæ & Martyrum nuncupatur, anno CCLXXXIV. ab Augusti mensis XXIX. initium duxerat, cui tempori si anni CLXIV. addantur, Dominicæ nobis Epochæ annus nascitur *quadringentesimus quadragesimus octavus.* Irenæum Theodoritus ordinarat, virum magnarum virtutum, orthodoxæ fidei, nec refugientis B. Virgini Deiparæ nomen imponere, ut Domno significavit. Non inficiabatur quidem, bigamum esse. Majorum verò exemplis in consecratione hujusmodi peragenda se usum fuisse testatur: *Beata enim, & pia memoria Alexander, qui Apostolicam hanc Sedem rexit, cum beatissimo Acacio Berœensi Episcopo, beata memoria Diogenem ordinavit bigamum existentem; similiter etiam beatus Praylius Dominnum, Cæsareæ Episcopum bigamum. Consuetudinem itaque secuti sumus, & homines insignes tum doctrinâ, tum vitâ celebres. Multa etiam alia hujusmodi beatæ memoriæ Proclus Constantinopolitanus Episcopus edoctus, & ipse ordinationem suscepit & laudavit.*

Lib. r. t. 3. 1216.

Theodorit. Ep. 110.

Eutyches ab Orientalibus accusatur erroris.

IV. In abdicatione Irenæi non tam amor consuetudinis, quæ ubique ferè locorum bigamos Episcopali dignitate pellebat, quam scintillæ apparebant odii, quo Nestorii adversarii Diodorum Tarsensem, Theodorumque Mopsuestenum prosequebantur. Veroque proximum est, Theodosium à Chrysaphio impulsum, Irenæum Episcopatu movisse. Applicarat verò sese Chrysaphius ad Eutychetis Archimandritæ familiaritatem, arctâ cum Dioscoro amicitiâ conjuncti, unamque agnoscentis in Christo naturam. Anno superiore, si *Victori* Tununensi creditur, errori suo januam patefecerat: *Calypio & Ardabure Coss. Eutyches Presbyter Archimandrita, cujusdam Monasterii Constantinopolitani apparuit, qui sui nominis hæresim condidit.* Neque à vero abludit Chronologia, cùm hoc ipso anno ab Orientalibus accusatus fuerit. Extat ea de re apud Facundum Domni Antiocheni Synodica ad Theodosium Epistola: *Vestram docere cogimur pietatem, quoniam Apollinaris Hæresiarchæ impietatem Eutyches Presbyter renovare pertentat, & Apostolicas labefactare doctrinas mysterii incarnationis dogma corrumpens, & Divinitatem Unigeniti, & humanitatem unam naturam vocans, commixtionemque & confusionem asserens, sanctam & salutarem passionem ipsi incontaminabili Deitati adnectens & hos, qui columnæ veritatis, & propugnatores pietatis fuerunt, & adversus omnem hæresim clarè virtutem exercuerunt, Diodorum & Theodorum anathematizare præsumit.* Sed & in Concilio Constantinopolitano mense Novembri Eusebius Dorileensis Episcopus adversus Eutychem accusationem instituit. Ac primùm ut ab errore evelleretur, monitorem Eusebium habuerat. Quod cùm frustra factum fuisset, palam & publicè interpellatus hæreseos: *Quem*, inquit Liberatus, *audiens talia docentem & prædicantem, Eusebius, Episcopus Dorylæna civitatis Provinciæ Phrygia Salutaris, cùm esset Orthodoxus & purus, etiam amicus, prohibuit eum talia sapere, & docere, sed pertinaciter Eutyche audire nolente, retulit Eusebius causam ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum.*

Facund. l. 8. c. 5.

Liberat. cap. 11.

Eutychesne naturarum in Christo confusionem rejecerit?

V. Antequam de Synodi Constantinopolitanæ Actis dicere instituerimus, pullulat ordo rerum, ut quis infelicis Eutychis error fuerit, exponatur. Eutycheti & Presbytero, & Archimandritæ id opinionis insederat animo, in duos Filios dividi Dei Filium, si geminæ in eo naturæ intelligerentur. Hinc hujus hominis scitum, *unam scilicet Verbi incarnati naturam.* Quod quâ ratione dixerit, est accuratius inspiciendum. Extitere siquidem Scholasticorum recentiorum de grege Theologi, *Alphonsus de Castro*, atque *Vasquesius*, qui Eutychetis in opinione eam sibi mentem vidisse videntur, ab ea prorsus diversam, quam in eo Antiquitas intellexit: *Eutychetem docuisse, in Christo post unionem mansisse unam naturam per compositionem, ex duabus permanentibus in ipso, non per conversionem unius in aliam, rectè notavit Alphonsus de Castro adversus hæreses, verbo Christus, hæresi quartâ.* Hæc Vasquesius. Quæ explicatio si vera est, hæresi Eutyches prorsus est liberandus. Quippe ut ex duabus naturis affectiones retinentibus suas, mente scilicet & corpore, una hominis natura constituitur, sic ex Verbi persona, atque natura humana conjunctus, unus Christus agnoscitur. Quibus separatis, non magis Christus esse potest, quàm homo suam retinere naturam potest, si mens, vel corpus ab eo dividatur. Scilicet Jesus mundi Servator tam *Deus est manifestatus in carne*, quàm homo definitur, substantia simul extensa atque cogitans. Alia ergo *compositionis* conjunctio est, alia *confusionis*. In illa res copulatæ suas affectiones non exuunt. Mens ratione prædita est, immortalis est, invisibilis est: corpus verò est compositum, extensum, mortale, conspicuum. Quæ qualitates utriusque substantiæ in homine absque commutatione ulla, aut perturbatione remanent. Quòd si Eutyches opinionis fuit hujusmodi, in uno Christo imperturbatas inconfusasque permansisse naturas, ut unaquæque, quod suum est, munus exequeretur, quid sanè peccaverit, nulli videmus. Flavianus sanè Constantinopolitanus in sua ad Theodosium Confessione hæc loquitur: *Et unam quidem Dei Verbi naturam, incarnatam tamen & inhumanatam dicere non negamus, eò quòd ex ambobus unus atque idem sit Dominus noster Jesus Christus.* Dixerat & hæc Cyrillus, recitante apud Chalcedonem Eustathio Berytensi: *Non oportet intelligere duas naturas, sed unam incarnatam.* In eo igitur erravit, quòd naturam humanam à divina quasi æstu quodam gloriæ cœlestis absorptam

Vasq. t. 5. Q. 2. Disp. 14. pag. 109.

Liberat. Brev. c. 11.

Chalced. Act. 1. pag. 38.

Anno Dom. 448.

tam esse voluerit. Hoc eumdem Eranistes confitetur in Dialogo, cui apud Theodoritum Inconfuso nomen: *Ego dico mansisse Divinitatem, humanitatem autem ab ipsa absorptam esse, ac devoratam. . . . Ut mare, quod mellis guttam absumpsit, illa enim gutta statim evanescit, aquæ maris permixta.* Neque nos movent, quæ Vasquesii & Alphonsi à Castro explicationi defendendæ afferuntur. Objiciunt Gelasium de duabus in Christo naturis: *Adhùc autem illud adjiciunt, ut sicut ex duabus rebus constat homo, id est, ex anima & corpore, quamvis utriusque rei sit diversa natura, usus tamen loquendi singulariter pronuntiet, simul utrumque complectens, ut humanam dicat naturam, non humanas naturas. Sic potentiam in Christi mysterio, & unitionem Divinitatis atque humanitatis unam dici vel debere vel posse naturam.* Hæc ita Vasquesius, laudata in disputatione. Cujus & argumentum Eutychianorum apud Facundum verbis intendi potest: *Dicunt sicut ex duabus naturis, id est, ex anima & carne una composita est natura humana, sic ex Deitate, & humanitate una composita est Christi natura, & ideò ex duabus quidem, sed non in duabus naturis Christum confitemur.* Verùm enimverò licet subtiliores Eutychis discipuli adducta corporis cum anima conjunctionis comparatione fucum facerent, humanæ tamen naturæ in divinam conversionem admittebant. Hinc Eranistes: *Si impermixta, inquit, manserunt, quæ sunt naturarum propria, quomodo anima unà cum corpore nutrimentum appetit. . . . Vides esse animæ, sitire & esurire, & quæ sunt his similia.* Atque maximus hic Eutychetis error fuit, naturam Christi humanam in divinam migrasse, quo quidem fides perit funditùs.

Theodorit. Inconf.

Fac. l. 1. cap. 5.

Theodorit. Inconf.

VI. Hanc infelici homini opinionem insedisse, Veterum ex monumentis certum exploratumque est. Theodoritus hæc de Eutyche prædicat: *Ultimam omnium infaustam Eutychianorum hæresim invidus Dæmon introduxit, per quam quæ sunt in universo terrarum orbe, Ecclesias afflixit, cùm suæ improbitatis capax instrumentum miserum Eutychem invenisset. Et quæ jam olim exaruerat, Valentini hæresim rursus fecit pullulare. Arius enim solum corpus, Apollinaris solam animam assumptum fatebatur. Hic autem etiam corpus assumptum esse negabat. Dicebat enim Deum Verbum nihil humanum ex Virgine sumpsisse, sed ipsum immutabiliter conversum, & carnem factum solum per Virginem trajecisse.* Leo quoque, qui Eutychianæ opinionis imperitus fingi nequit, illam eo nomine coarguit, quòd & unam in Christo naturam statuat, & nil nisi vanam corporis umbram ei relinquat. Hoc autem constat ex Epistolis, quas ea de re complures scripsit. Ad alia festinantibus, satis sit hæc pauca proferre. In Epistola ad Flavianum ea reperimus: *Cùm autem ad interrogationem examinis vestri Eutyches responderit, dicens, Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem, post adunationem verò unam naturam confiteor.* In Epistola verò ad Julianum Coensem Episcopum hæc narrat. *A recto tramite etiam iste descisset, qui unigenitum Dei Filium sic de utero B. Virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis speciem gesserit, sed humana carnis veritas Verbo unita non fuerit. De quo prodigio falsitatis quis non videat, quæ opinionum monstra nascantur?* Sed cùm in agnoscendis hominum sententiis insita argumenta pluris sint facienda, quàm externa testimonia, quid monstri in mente sua Eutyches aleret, in medium ipsemet proferat. Hæc autem Joanni Presbytero defensori locutus est: *Se post nativitatem Jesu Christi unam naturam adorare. . . . Ex duabus autem unitis naturis secundum subsistentiam factum fuisse Dominum nostrum Jesum Christum, neque didicisse in expositionibus Sanctorum Patrum, neque suscipere, si contigerit ab aliquo ei tale aliquid legi, quia divinæ Scripturæ meliores sunt Patrum doctrinis.* Quod si naturam nostræ similem, Dei Filio conjunctam permansisse statuisset, quid rationis habuit, cur à duarum in Christo naturarum confessione abhorreret? Sapienter enim Facundus: *Equidem nulla causa est, cur etiam unusquisque homo in duabus negetur esse naturis, in carne scilicet, atque anima.* Quin etiam si absque confusione ulla duas naturas in unam coaluisse existimasset, quâ personâ θεάνθρωπος constitueretur, hoccine Eusebius Dorylensis, qui Eutychi amicus erat, tam acriter apud Concilium accusasset? *Non semel autem, nec secundo, inquit, sed sæpius eum conveni, & locutus sum cum eo, & inveni eum non recta sapere, & monui & docui; sed instabat, dicens ea, quæ aliena sunt a nostra fide.* Denique ubi in prædatoria Synodo Ephesina lecta est Eusebii interrogatio hæc, *Confiteris duas naturas, Domine Archimandrita, post Incarnationem, & Consubstantialem nobis esse dicis Christum secundum carnem, an non?* Ephesini latrones subinde voce maximâ exclamant: *Tolle, incende Eusebium, iste vivus ardeat, iste in duo fiat; sicut partitus est, partiatur.* Eutychis ergo patronis haud sapiebat, Christum nobis Consubstantialem dici, qui tamen dici debuit, si natura humana suis induta proprietatibus in eo permansit. Præcipitem ergo corporis Christi exinanitionem sibi fingebat delirus homo. Absque eo foret, imprudenter quidem & falsò Leo Pontifex in sua ad Julianum Epistola, tot absurdis ipsius sententiam onerasset. Humanæ carnis veritate negatâ, non solùm *homo natus denegatur, sed etiam quòd crucifixus est, & mortuus ac sepultus, quòdque die tertio à mortuis resurrexit, & quòd ad dexteram Dei Patris sedens ad judicandos vivos & mortuos in eo corpore sit venturus, in quo est judicatus, ad mortem abnuitur.* Quæ quidem Eutychis ex opinione manare non possunt, nisi in Divinitatem humana Christi natura resoluta esse fingatur. Aliud erroris Eutychi objiciebatur, quòd nempe carnem ex Virgine susceptam negaverit. Quam ipsi opinionem Veterum affingunt nonnulli. Liberatus: *Eutyches*, inquit, *urgente Satanâ, prædicabat Dominum nostrum Jesum Christum Consubstantialem nobis non esse secundum carnem, sed de cælo corpus habuisse.* Hunc & errorem Vigilius Tapsensis huic sectæ impingit: *In id impietatis prolapsa est errore, ut non solùm Verbi & carnis unam credat esse naturam, verùm etiam hanc eandem carnem non de sacro Mariæ Virginis corpore assumptam, sed de cælo dicat, juxta infandum Valentini & Marcionitarum errorem fuisse deductam.* At quidquid sit de discipulis Eutychis, quorum nonnulli in eam sententiam delabi potuerunt, Eutyches sanè ab eo errore absolvendus videtur, à quo palam alienum se esse professus est, dum à Joanne Presbytero, Andreaque Diacono ad Concilium invitatur: *Adjiciebat contumelias adversus se ab aliquibus dictas, quasi dixerit, Verbum carnem secum è cælo detulisse; se innoxium ab ejusmodi contumelia.*

Eutyches Christum Consubstantialem nobis esse negavit. Carnem J. C. ex Virgine fassus est.

Theodorit. H. F. l. 4. cap. 13.

Leo Ep. 10. cap. 6.

Leo Ep. 11.

Anno Dom. 448.

Chal. Syn. Act. 1.

Fac. l. 1. cap. 4.

Syn. Chalc. Act. 1.

Leo Ep. 11.

Liberat. cap. 11.

Vig. l. 3.

Syn. Chal. Act. 1.

melia. Neque hoc erroris Eutychi Flavianus imposuit, ex quo potius discimus, Mariam pro Christi genitrice ab eo fuisse habitam: *Dicebat, Virginem quidem, quæ eum genuit, secundum carnem Consubstantialem nobis esse; ipsum autem Dominum non suscepisse ex ea carnem Consubstantialem nobis, & corpus Domini, non esse quidem corpus hominis; humanum verò corpus esse, quod est ex Virgine.* Hæc Flavianus in priore sua ad Leonem Epistola, c. 3. Eadem quoque leguntur in posteriore. Denique ipsemet Eutyches in sua & ad Leonem Epistola, & fidei expositione anathemate eos ferit, *qui dicunt, carnem Domini nostri Jesu Christi è cœlo descendisse, & non è Spiritu Sancto & Sancta Virgine Maria.* Cùm verò naturam Servatoris humanam evacuaret Eutyches, nil sanè refert, utrùm ex Cœlo, vel Virginis ex utero eam deduxerit. Hæc sunt monstra, quæ in sui Monasterii tenebris infelix homo peperit, quibus Ecclesiæ viscera laniarentur. Ad gravitatem erroris accessit, quòd septuagenario longa vetustus obstabat, ne infelicem partum ederet. Hunc sanè *imperitum senem* vocat Leo in sua ad Theodosium Epistola XII. Eutyches ipsemet de sua ætate hæc scripsit Leoni, se *in continentia & omni castitate* LXX. *annos vitam peregisse.*

Synodus Constantinopolitana adversus Eutychem: ab Eusebio accusatur. Synodi Actio prima & secunda.

Liberat. cap. 12.

VII. Intellecto Eutychis errore, de Constantinopolitana Synodo, in qua fuit accusatus, nunc est dicendum. Conventui causam præbuerat *Florentii* cum duobus Episcopis negotium, quod brevioribus verbis Liberatus exposuit: *Concilium collectum fuerat pro Florentio, Sardorum Metropolita adversus Episcopos sub eo constitutos, Joannem & Cosinum.* Synodi tempus nos Præfatio docuit: *Coss. Flaviis Zenone & Posthumiano, Viris clariss. sub die sexto Idus Novembris in Christianissima & regia urbe Constantinopoli*, feriâ secundâ. Episcopis compluribus constitisse, eò liquet, quòd *magnæ Synodi* nomen habuit. Episcopale in Secretarium omnes confluxere, quibus Flavianus præfuit. Ac primùm directa à Florentio Sardensi relatio legitur, præsentibus Clericis, qui & ea de re Libellos attulerant. Quibus confectis, Dorylæus legendum Libellum offert Synodo, precibus adhibitis, ut Actis Concilii insereretur. Acceptum Flavianus Libellum, *Asterio Notario* palam legendum tradit. Cujus Libelli summa hæc fuit. Eutychem Presbyterum Archimandritam, Dei oblitum, in mundi Redemptorem Jesum Christum *blasphemam linguam movere, & Patres, qui inter Sanctos connumerantur, Hæreticos nominare*: se Dorylæum fidei integrum errorisque purum, Decretorumque & Nicænorum, & Ephesinorum sectatorem ab Eutyche hæreseos fuisse postulatum: itaque obsecrare se, ut conventus homo coràm Synodo se sistat iis responsurus, de quibus accusatur. Quod ut facilius à Patribus impetraret, eos adjurat per Sanctam Trinitatem Christianissimorum Imperatorum conservatricem, reverentiamque Theodosio & Valentiniano perpetuis Augustis debitam. Tum Flavianus Eusebium hortatur prius cum Eutyche convento de fide disputationem instituat: Quòd si à religione diffideat, in Concilium deinceps vocetur. Ad hæc Eusebius regerit, se olim Eutychi amicissimum, sæpius eum convenisse, neque de retinenda fide monitis unquam suis advertisse animos; imò ea respondisse, quæ à pietate essent prorsus aliena; quod compluribus, qui præsentes adfuerant, testibus ostendi posset. Flaviano cùm metum afferret gratia, quâ apud Chrysaphium, Aulicosque pollebat Eutyches, Eusebium rursus urget, ut ad illum monendum accedat, ne turbatum aliquid Ecclesiæ pacem eripiat. Quod cùm pertinacius abnuisset Eusebius, ne frustra eâ fatigatione susceptâ novis aures odiosas blasphemiis afferret, Synodus *Joannem Presbyterum & defensorem, Andreamque* Diaconum mittit, qui porrectum ab Eusebio Libellum legerent Eutychi, eumque monerent adesse Concilio. Prima hæc Conventus hujus Actio fuit. In secunda Actione *pridie Idus Novembris* Eusebius & Cyrilli Epistolas legi, & Synodi monumentis inseri flagitat, unam Nestorio, alteram Joanni, Antiochenæque Synodo scriptam, quibus ea de Dominica Incarnatione continebantur, quæ credendi essent regulæ. Quæ roganti à Flaviano conceduntur. Ut Antistitum omnium calculo Epistolarum doctrina commendata est, Eusebius Dorylei eos commonefacit, Episcoporum, qui Constantinopoli versabantur, nonnullos, sive valetudine, sive alia de causa impeditos, Conventui non adfuisse: itaque petere se, ut per *Asterium* Presbyterum & Notarium, Diaconosque de gestis absentes docerentur, ut iis consensum quoque præberent, quod est à Flaviano decretum.

Constantinopolitanæ Synodi Actio tertia: accersitur Eutyches. quid responderit.

VIII. Actione tertiâ, *secundâ feriâ* XV. *die Novembris* Eusebius dixit, quartum excessisse diem, ex quo petiit Eutychis præsentiam, ut coram Synodo violatæ fidei argueretur: igitur rogare se, quid Legati à Patribus ad eum directi responsi afferant. Ingressus Joannes Presbyter, refert se cum Andrea Eutychis ad Monasterium contulisse Libellos, quibus accusabatur, ei & legisse, & tradidisse, accusatoris nomen edidisse, simulque præcepisse, ut in Synodo compareret. Addit, Eutychem adventum negasse suum, quòd sibi in animo constitutum diceret, Monasterium nunquam exire, in quo veluti in sepulchro degebat. Cæterùm Eusebium sibi infensissimum esse, eaque de causa hanc calumniam sibi imponi: paratum esse se, Nicænis Ephesinisque Decretis subscribere. Quòd si in re quapiam aberraverint, id neque se reprehendere, neque subsignare: *Solas autem Scripturas scrutari, tanquam firmiores Sacrorum Patrum expositionibus. Post Incarnationem verò Verbi Dei, hoc est, post nativitatem Domini nostri Jesu Christi unam naturam adorare, & hanc Dei incarnati, & inhumanati.* Ex libro, quem protulerat, hæc se legisse. Subjungebat, se fuisse infamatum, quasi dixerit, *Verbum carnem secum è cœlo detulisse*; se tamen innoxium ab ejusmodi contumelia. Confiteri tamen, Christum *perfectum Deum esse, & perfectum hominem, qui natus est de Maria Virgine, non habentem carnem Consubstantialem nobis.* Hæc non præsentibus modò Legatis, Joanne & Andreâ, sed coram etiam *Athanasio*, Basilii Seleucensis Episcopi Diacono, locutus est. Qui jubente Flaviano, cùm in Synodum intromissus fuisset, eadem quæ Legati testatur. Hîc mansueti viri officio fungitur Eusebius, qui supplicibus verbis orat, Eutychem secundò vocari. Idcircò Presbyteri duo designantur, *Mammas & Theophilus*, qui contumacem monerent, justam Patribus offensionem moveri, ob & insitam ipsi erroris maculam, & impiam fidei, quam amplectebatur, professionem, audientibus Joanne Presbytero, & Andreâ, Athanasioque Diaconis.

Esse tamen Synodi in benignitate præsidium, si ejuratâ impietate in viam redeat, resipiscat, rectæque Patrum fidei assentiatur. Ut verò solemnius reo vadimonium constitueretur, ipsius sistendi denuntiatio scripto mandatur, quod postquam rogante Eusebio lectum est, Synodi monumentis infertur: *Sancta & magna Synodus secundum Dei gratiam degens in Christianissima, & Regia Constantinopoli, nova Roma, reverendo Presbytero & Archimandritæ Eutychi. Et nunc secundâ te istâ vocatione vocamus per Mammam & Theophilum, reverendos Presbyteros, ut occurras absque dilatione ad satisfaciendum Sancto Concilio, accusatus à Deo amantissimo Episcopo Eusebio, sicut qui aliena à fide sapuisti & sapis, & ad aliquos ex eis locutus es. Veni ergo ad conventum, nihil differens, ne ut subterfugiens in faciem convinci, subjaceas divinarum regularum severitati.* Congruam hanc negant excusationem esse, quòd Monasterio suo non egredi decreverit. Dum *Mammas* & *Theophilus* Eutychem adeunt, Eusebius Synodum monet, nil intentatum ab eo homine relinqui; utpote qui missis ad Monasteria Libellis ad seditionem Monachos excitet. Rogare se, ut Martyrii, quod in Septimo extructum est, Presbyter, testari vellet, an non Eutyches directo voluminí subscriptiones adjungi velit? Ingressus *Abrahamus* (id nominis gerebat *Septimi* Presbyter) interrogatus à Flaviano, cùm audiisset, quæ Eusebius dixerat, respondit, *Etiam per vestigia tua.* Subjunxit, Emanueli Presbytero & Archimandritæ Eutychem direxisse Libellum de fide, cui subscriberet. Ac ab Emanuele Asterio se Presbytero fuisse missum, qui hæc nunciaret. His auditis, sapienter est ab Eusebio requisitum, ut ad alia quoque Monasteria mitterentur, qui sciscitarentur, an non & ad ea Libelli ab Eutyche directi sint, quasi fides in contemptum venisset? Erat æqua quidem illa postulatio, cui Flavianus concessit: *Pergant*, inquit, *ad Monasteria civitatis quidem Petrus reverendus Presbyter, & Patricius reverendus Diaconus; Sycas verò, Rhetorius Presbyter, & Eutropius Diaconus Chalcedonem, Paulus & Joannes Presbyter*, qui cognoscerent, misissetne Eutyches fidei Libellos, quibus subscriberetur. Dum legatio hæc à Flaviano dirigitur, Ætius Diaconus & Notarius reduces nunciat adesse Legatos, Theophilum & Mammantem, qui Eutychem convenerant. Ut jussi sunt, quæ audierant loqui, Mammas quid gestum fuerit, Patribus refert. Cùm ad Monasterium pervenissent, stantes ante januam Monachos se reperisse, unàque cum eis ingressos, adventus causam exposuisse. Dicunt Archimandritæ, se à Synodo amandatos, cum eo velle loqui. Respondentibus Monachis, suum Abbatem ægrotantem videri non posse, dicerent ergo, quæ nuncianda haberent; Legatos haud assensos, utpote ad illum ipsum directos. Ingressos verò in Monasterium, Monachos adduxisse *Eleusinium* quendam, cui decumbente Eutyche suam legationem exponerent. Nec id Legatis placuisse, qui Monachos urgent dicere, num Archiepiscopi, Synodique Legatos suscipere velit Eutyches, an non. Monachorum animos cùm hæc oratio turbasset, ut hærentibus si ductæ aliquid incuterent, hæc se locutos: *Quid conturbamini, nihil est durum: quæ scripta sunt, non sunt occulta: dicimus & nos, quid Scriptura contineat.* Denuò vocatus sistat se coram Synodo, ut de iis, quibus accusatur, cumulatè satisfaciat. Quibus auditis, ab Eutyche se susceptos, mandante porrectam sibi Synodi Epistolam legi. Ubi lecta est, talia referunt locutum: Mihi certum est non exire Monasterium: novit Sancta Synodus me senem esse, & effœtum; si aliquid agere voluerit, quidquid lubet agat: hoc unum peto, ne tertiâ vice ad me mittant: est enim constitutum, non egredi Monasterio. Voluisse etiam Eutychem ferendum Concilio Epistolam sibi tradere: se tamen eam non suscepisse, imò ne ejus lectionem sustinuisse. Itaque subscriptam manu suâ Epistolam ad Synodum se missurum professum esse. Hæc ubi Concilio Mammas Theophilusque retulere, Eusebius illud hortatur, potestatem adhibere suam ad servandas Ecclesiæ regulas: Eutychemque vel invitum ad veniendum compellere. Synodus verò contumacem tertiò moneri jubet, ut præsentiam exhibeat suam. Tum Flavianus *Memnonem* Sacrorum Vasorum Custodem, *Epiphanium*, & *Germanum* Diaconum Eutychem adire jubet, qui adventum imperarent. Scriptum quoque ei significant, quo monebatur, quid in contumaces Regulæ Ecclesiasticæ constituerent, qui ter vocati non obtemperarent. Quartâ ergo feriâ Novembris XVII. præsentiam exhiberet Synodo.

Constantinopolitanæ Synodi Actio quarta & quinta. Eutyches tertiò conventus adventum pollicetur.

IX. Ad alias Synodi Actiones progredimur. Decimâ sextâ Novembris, feriâ tertiâ Diaconus Notariusque *Asclepiades* Patribus nunciat, adesse Abrahamum Presbyterum & Archimandritam, nec non Monachos ab Eutyche missos, *Eleusinium* scilicet, *Constantinum*, & *Constantium* Monasterii Diaconos, qui petebant in Conventum intromitti. Quod ubi factum est, Abrahamus dixit, se ab ægrotante amandatum Eutyche, qui Flaviani sermonibus vexatus, insomnem totam noctem gemendo transegerat. Quo audito, Flavianus cognitionem causæ intermittendam esse, donec convalesceret decrevit. Ad hæc Abrahamus: *Mihi*, inquit, *per vestigia tua, & alia aliqua mandavit, quæ si interrogatus fuero, dico.* Improbatum tamen Flaviano alium pro reo respondere: eòque magis Eutychi pro se ad satisfaciendum incumbere, quòd in Synodum Nestorio pugnaturus fuerat ingressus. Quantò æquius, ut & pro se, & pro veritate compareret. Sic prorogatum Eutychis negotium. Postquam Patres surrexere, Eutychis Legatis Flavianus hæc loquitur: *Cognoscitis zelum accusatoris: & monui, & rogavi, dicens, Noli, obsecro, intermittere. Cum autem immineret, quid eram facturus? Numquid ego dispersionem vestram volo? Inimicorum est dispergere, Patrum autem conservare.* Decimâ septimâ Novembris quintam Synodus Actionem ingreditur. Monente Ætio Diacono adesse Presbyteros, *Memnonem*, Sacrorum Vasorum Custodem, atque *Epiphanium*, nec non *Germanum* Diaconum, qui Eutychem tertiâ vice vocandum convenerant: ab eis quæsitum, quid responsi dedisset. Hoc verò se ab eo audivisse testati sunt. Nempè se Abrahamum misisse ad Synodum, qui suo nomine iis assentiretur, quæ à Patribus Nicænis, Ephesinisque decreta sunt. Hic Flavianum Eusebius compellat, se non de futuris, sed de præteritis Eutychem accusasse: fuisse forsan aliquos, qui exhibitâ fidei confessione ob necessitatem ei subscribere compulerint. Interpellanti responsum à Flaviano, promissam ab Eutyche subscriptionem non detrimento futuram esse. Reo, si convictus fuerit,

fuerit, de præteritis esse satisfaciendum. Brevi hâc interlocutione finitâ, adjecit Memnon, cùm urgeretur Eutyches, ut purgandi sui causâ ad Synodum veniret, pollicitum esse, feriâ secundâ sequentis hebdomadæ se ad Synodum accessurum. Rogare se Legatos, ut à Flaviano id sibi concedi moræ peterent. Finitâ Legatorum narratione, Petrus Presbyter, & Patricius Diaconus, qui ad urbis Monasteria missi fuerant, dicere jubentur quæ didicerant. Audierant, Martinum Presbyterum, & Archimandritam profitentem, die XII. Novembris, feriâ VI. ab Eutyche directum sibi fuisse Libellum ministerio Constantini Diaconi. Subscriptionem tamen requisitam repudiasse: *Non meum est*, inquit, *subscribere, sed Episcoporum.* Similiter *Faustus* Presbyter, & Abbas à Constantino, & Eleusio subscribere Libello rogatus est. Quod ad faciendum ut permoverent, affirmabant, expositionem esse fidei tum Nicænæ, cùm Ephesinæ. Ut verò Faustus Libelli tractandi copiam periit, ne additamenti aliquid in eo contineretur, Diaconi subinde recessere, dicentes, *Nos & Ecclesiæ Filii sumus, & unum Patrem post Deum habemus Archiepiscopum.* Jobo nil Libelli directum, id unum dictum, Noli tomo subscribere, quem Archiepiscopus tibi missurus est. Nil Emanueli, nil Abrahamo aut missum, aut dictum. Probationum satis erat, ut legitimè suâ dignitate Eutyches spoliaretur, utpote qui & fidem adulteraret, & Ecclesiam in tumultum conjiceret. Placuit expectari, num promissum ad diem XXII. Novembris adventum afferret.

Actio sexta & septima Constantinopolitanæ Synodi. Quid dixerit Eutyches? Damnatur.

X. Sequitur nunc Actio VI. in qua Eusebius rogat Synodum, ut *Narseti*, Eutychis & Presbytero, & Syncello, *Maximo* Abbati, *Constantino* Diacono & Eutychi à Secretis, *Eleusio* Diacono dies constitueretur: quorum præsentia opus erat convincendo reo. Addit & Eusebius, à Mamma & Theophilo, qui partem eorum, quæ Eutychis ex ore audierant, silentio dissimulaverant, omnia proposita Evangeliis esse proferenda. Aberat Mammas. Theophilus verò fassus est, voluisse Eutychem disputationem inire. Quam cùm abnueret Mammas, qui non ad disputandum, sed ad evocandum reum venerat, Eutyches præsente Narsete, Maximo & Monachis petierat, *In qua Scriptura jacent duæ naturæ?* Cui cùm reponeretur, ubinam locorum Consubstantialis reperiretur, respondissetque, non in Scriptura quidem, sed in Patribus esse, ipsius interrogationi simili ratione factum est satis. Ad hæc delirus Abbas falsâ modestiâ ea locutus est: *Absit à me dicere, ex duabus naturis esse Christum, aut de natura loqui, seu disputare Dei mei.* Exautorent me, si velint, mea mens Patrum in fide immota manebit. Quærenti Flaviano, cur silentio hæc involverat, respondit Theophilus, se ad vocandum Eutychem, non ad ea omnia, quæ audierat referenda, fuisse directum. Superfluum itaque putasse, ea nunciare, de quibus non interrogabatur. Eandem Mammas & excusationem ubi rediit, silentio sibi suo paravit. Illuxit tandem feria secunda, quæ Novembris XXII. cohærebat, cui Actio Synodi VII. destinabatur. Flavianus per *Philadelphum*, *Cyrillumque* Diaconos, Eutychem quæri jubet: qui non multò pòst redeuntes, ipsum quæsitum quidem, at non inventum esse memorant. Subinde alii Diaconi amendantur, *Crispinus* & *Diogenianus*, ut ubicumque locorum esset, repertum adducerent. Reversi dixerunt, se hominem quidem non invenisse, audivisse tamen brevi venturum, magnâ militum, Monachorumque catervâ comitatum. Dum hæc loquuntur, *Joannes* Presbyter & defensor nunciat adesse Eutychem, stipatum militibus, Monachis, apparitoribus Præfecti Prætorio, qui profitebantur, non permissuros se, ut in Synodum Eutyches intraret, nisi ipsius restitutio promitteretur. Aderat & magnus Imperatoris Silentiarius, qui ut admissus est, narrat se Imperatoris attulisse mandatum, coram Patribus legendum, quo significatum ibat; placere sibi, Decreta & Nicæna, & Ephesina intemerata servari: proindeque velle se *Patritium Florentium*, virum, cui recta fides laudis plurimum afferebat, interesse Synodo. Ad hæc omnium ore dictum: *Multos annos Imperatori: magna fides Imperatorum: custodibus fidei multos annos pio & orthodoxo, piu Imperatori, Pontifici Imperatori: audite, Sancti Patres, gratias agimus orthodoxis Imperatoribus.* Ipse Eutyches interrogatus, placeretne sibi Florentium adesse, respondit: *Quod vult Deus, & Sanctitas vestra faciet.* Ut Florentius à magno Silentiario accersitus, est in Synodum admissus, stantibus in medio accusatore, & accusato, ab Ætio Diacono, quæ negotium attinebant, Acta leguntur. Postquam ex Epistola Cyrilli ad Orientales scripta verba hæc pronuntiavit: *Confitemur Dominum Jesum Christum Consubstantialem Patri secundum Divinitatem, & Consubstantialem nobis secundum humanitatem*, dixit Eusebius, Eutyches *per vestigia vestra hoc non confitetur.* Ad hæc Florentius: *Si placet*, inquit, *vestræ Sanctitati, interrogetur Papa Eutyches, utrùm his consentiat.* Hic Eusebio timor injicitur, ne Cyrilli sententiæ Eutyches dolosè præberet assensum. Patres igitur rogat, paterentur legi omnia: sibi accusatori in damnum verti non debere consensum ejusmodi: non latere Episcopos, *Meliphthongum*, *Jovinum* & *Julianum*, quid erroris Eutyches in mente gereret: sibi pauperi exilium esse metuendum, quod etiam suâ fretus & potentiâ, & opibus Eutyches minabatur ad Oasim relegando. Convicto calumniæ amissionem atque Episcopatus paratam esse. Hunc solvere corde metum cùm Flavianus jussisset, pollicitus, ex præsente Eutychis consensione nil mali esse accusatori ingerendum, sic reum urget Eusebius: *Confiteris duas naturas, Domine Archimandrita, post Incarnationem, & Consubstantialem nobis esse Christum dicis secundum carnem, an non?* Eâ interrogatione motus Eutyches dixit, se non disputandi quidem, sed quid saperet, aperiendi causâ venisse: flagitare se, quam chartulæ mandaverat fidei suæ expositionem, palam legi. Jussus à Flaviano legere, respondet, *Non possum.* Regerente Flaviano, *Dic per teipsum, quid opus habes chartâ?* hanc confessionem edidit: *Adoro Patrem cum Filio, & Filium cum Patre, & Spiritum Sanctum unà cum Patre & Filio: confiteor incorporatum eum perfectè propter nostram salutem.* Manca mutilaque confessio hæc Flavianum malè habuit. Rogat ergo Eutychem, num Patri secundum Divinitatem, hominibus secundum humanitatem Consubstantialem Filium fateretur. Expectationem Judicum ut eluderet, respondit, se de gloriosa Trinitate mentem aperuisse suam; rogare se, ut novis Patres interrogationibus parcerent, instanti tamen Flaviano, *Num Christum*

Anno Dom. 448.

ſtum confiteris ex duabus naturis, ingenuè faſſus eſt, ſe Chriſtum nobis Conſubſtantialem nunquam dixiſſe. Tum Baſilius, ſi Chriſti mater, ut ais, Conſubſtantialis eſt nobis, debet & ipſe Conſubſtantialis eſſe. Ad hæc Eutyches, *Quoniam modò dicitis, omnibus conſentio.* Coactam hanc Confeſſionem indignatus Florentius, ait, *Conſubſtantialem, & ex duabus naturis poſt Incarnationem Dominum noſtrum, qui ex Virgine eſt, dicis, an non.* Reſpondet Eutyches, ſe quidem ante conjunctionem Duas naturas, poſt conjunctionem verò unam Chriſti naturam profiteri. Præcipiente Synodo, ut anathemate dogmata percuteret, quæ lectis contraria inveniebantur, non aſſenſus eſt imperitus ille ſenex: *Si anathematizavero, væ mihi, quòd Patres meos anathematizo.* Cùm cantilenam eandem perpetuò caneret, poſt conjunctionem ſcilicet, Patres unam Filii dixiſſe naturam, hancque Athanaſii Cyrillique fuiſſe mentem, Florentius pertinaci damnationem minatur, ni duas poſt copulationem naturas prædicaret. Baſilius quoque ex una poſt conjunctionem natura admiſtionem ſequi, & confuſionem oſtendit. Cùm in tantum eorem extorqueri ab Eutyche non poſſent anathemata, Florentius ſuffragio ſuo contumacem Hæreticum damnatum ivit: *Qui non dicit duas naturas, non credit rectè.* *Tum ſurgens Synodus exclamat, Quæ ex neceſſitate eſt fides, non eſt. Multi anni Imperatorum Catholicorum: Imperatorum multi anni. Florentius vir illuſtris dixit, Fides veſtra ſemper vincit. Synodus dixit, Non conſentit, quid illi perſuades?* Omnium ore & conſpiratione cùm damnaretur Eutyches, Flavianus ſententiam pronuntiat: *Decrevimus per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ab eo blaſphematum, extraneum eum eſſe ab omni officio ſacerdotali, & à noſtra communione, & Primatu Monaſterii, ſcientibus hoc omnibus, qui poſteà colloquentur ei, & ad eum convenerint, quoniam rei erunt & ipſi pœnæ excommunicationis.* Synodo ſubſcripſere Epiſcopi XXXII. & Archimandritæ XXIII. Longè tamen ab Abbatum ſubſcriptione illa Epiſcoporum diverſa eſt. Subſcribunt Epiſcopi: *Baſilius Epiſcopus N. judicans ſubſcripſi.* Abbates verò, N. Presbyter & Archim. *Subſcripſi* depoſitioni Eutychis. Abſolutâ Synodo, quid in ea geſtum fuerat, Flavianus Leonem monitum voluit, ne cum damnato Hæretico literarum quiſpiam ſocietate jungeretur. Conſtat Epiſtola capitibus quatuor. I. De ſubdoli hoſtis Diaboli inſidiis. II. De fraudulenta ſubtilitate Hæreticorum. III. De blaſphemiis Eutychetis. IV. De excommunicatione ejus juſtiſſima: *Miſimus*, inquit, *ad beatitudinem veſtram literas, quibus docemus & Presbyterio illum eſſe nudatum, & juſſimus eum cum Monaſteriis nullam habere rationem, & excluſimus eum à communione noſtra, ut Sanctitas veſtra cognoſcens quod circa illum actum eſt, omnibus Epiſcopis ſub beatitate veſtra degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem, ne neſcientes aliqui, quid ille ſenſerit, quaſi ad Orthodoxum, vel per literas, vel per aliquam conjunctionem loquantur.* Anno duntaxat ſequente ſcripta hæc fuere, utpote quæ Leonis in notitiam nondum venerant, *Kal. Martiis Aſterio & Protogene Coſſ.* teſte Leonis ad Theodoſium Epiſtolâ, quæ numero ſeptima eſt.

Syn. Chal. Act. 1.

Eutyches damnatus Imperatoris implorat auxilium. Leoni mendacia ſcribit.

XI. Acceptâ damnationis ſententiâ Eutyches, terrâ marique conquirit auxilium. Crimenque ſuum, quod lachrymis abſtergere debuit, fraudibus, mendaciis, tumultuque cumulat. Ac primùm fidem, autoritatemque Imperatoris implorat, ut nos Flavianus monuit: *Eutyches paſſus juſtam Canonicam damnationem, cùm debuiſſet ſecundis ſalvare priora, & per pœnitentiam perfectam, multaſque lachrymas placare Deum, non ſolùm non fecit, ſed etiam per omnia conturbare ſanctam, quæ apud nos eſt Eccleſiam feſtinavit, propoſitiones injuriarum publicè proponens, & maledictionibus plenas, ſuper hæc & preces offerens piiſſimo & Chriſti amantiſſimo noſtro Imperatori, & eaſdem arrogantiâ & petulantiâ plenas per omnia divinas regulas conculcare conatus eſt.* Quam Flavianus Epiſtolam anno CCCCXLIX. Leoni miſit. Pontificem quoque Romanum Eutyches ſibi in auxilium vocat, ſcriptâ Epiſtolâ, quam tenebris ſepultam *Chriſtianus Lupus* in lucem protulit. Queritur, Euſebium Dorylenſem Flaviano Libellum dediſſe, quo Eccleſiæ perniciem moliebatur: *Vocabar ad reſponſionem accuſationis ab ipſorum ſanctitate, ſed gravi ægritudine ſuper ipſam ſenectutem retentus, occurri ad purgationem, non ignorans compoſitam factionem contra ſalutem meam. Et quidem Libellu ſtatim ſubſcriptione meâ his addita obtuli ſcripta, oſtendens de ſancta fide profeſſionem meam. Sancto autem Flaviano Archiepiſcopo neque Libellum ſuſcipiente, neque ut legeretur jubente, audiente tamen & reſpondente me, ipſis verbis fidem, quæ Nicæa expoſita eſt à Sancta Synodo, confirmata verò apud Epheſum, expectabat duas naturas fateri, & anathematizare eos, qui hoc negarent. Ego autem metuens definitionem à Synodo, nec adimere, nec addere verbum contra expoſitam fidem à Sancta Synodo Nicæna; ſciens verò ſanctos & beatos Patres noſtros, Julium, Felicem, Athanaſium, Gregorium Sanctos Epiſcopos recuſantes duarum naturarum vocabulum, & non audens de natura tractare Dei Verbi, qui in carnem venit ultimis diebus in uterum Sanctæ Virginis Mariæ immutabiliter, quo modo voluit & ſcit, in veritate, non in phantaſmate homo factus, anathematizare ſupra dictos Patres noſtros, rogabam ut innoteſcerent iſta Sanctitati veſtræ, & quod vobis videretur judicaretis, profitens omnibus modis me ſecuturum, quæ probaſſetis. Sed nullo eorum, quæ à me dicebantur audito, abruptâ Synodo, publicaverunt dejectionis ſententiam, quam adverſus me calumniæ factione inſtruebant, ut & ſaluti meæ diſcrimen incumberet, niſi citò operâ Dei, orationibus Sanctitatis tuæ, militaris manus me ab incurſione rapuiſſet. Tunc Duces aliorum Monaſteriorum cogere cœperunt in dejectionem meam ſubſcribere, quod nunquam nec in eos, qui ſe Hæreticos profeſſi ſunt, vel adverſus ipſum Neſtorium factum eſt.* Ut autem & pro orthodoxo ſeſe Leoni venditaret, & emendicatum ipſius favorem in reſtitutionis auxilium ſibi aſciſceret, ſubjungit: *Ad vos igitur, Religionis defenſores, & hujuſmodi factiones execrantes confugio, nihil & nunc novum inducens contra fidem jam inde nobis ab initio traditam, ſed anathematizans Apollinarium, Valentinum, Manem, & Neſtorium, & eos, qui dicunt, carnem Domini noſtri Jeſu Chriſti Salvatoris è cælo deſcendiſſe, & non è Spiritu Sancto & Sancta Virgine Maria, & omnes hæreſes uſque ad Magum Simonem: & nihilominus tanquam Hæreticus de vita periclitor. Et obſecro nullo mihi præjudicio facto, ex his, quæ per inſidias contra me geſta ſunt, quæ viſa vobis fuerit, ſuper fidem proferre ſententiam, & nullam deinceps permittere à factioſis contra me calumniam procedere, & non exciti & exi-*

Lup. Syll. c. 222.

mi

mi de numero Orthodoxorum eum, qui in continentia & omni castitate septuaginta annos peregit, ita ut in ipso exitu vitæ naufragium patiatur. Epistolæ addidit & Libellum institutæ ab Eusebio accusationis, & eum, quem purgandi sui causâ Synodo obtulerat. Fidei verò suæ expositio hæc habet: *Testor vos coram Deo, qui cuncta vivificat, & Christo Jesu, qui sub Pontio Pilato testificatus est optimam illam confessionem, ne quid ad gratiam faciatis.* Ubi verò se constitutam à Nicænis Ephesinisque Patribus fidem amplecti significavit, subjungit: *Anathema autem dico Nestorio, & Apollinari, & omnibus Hæreticis, qui dicunt carnem Domini Jesu Christi è cælo descendisse. Ipse enim, qui est Verbum Dei, descendit de cælo sine carne, & factus est caro in utero Sanctæ Virginis, ex ipsa carne Virginis incommutabiliter & inconvertibiliter, sicut ipse novit & voluit. Et factus est, qui est semper Deus perfectus ante secula, idem & homo perfectus in extremis dierum propter nos & nostram salutem.* Hæc excusandi sui causâ fecit, scripsitque Eutyches, qui splendido tamen mendacio veritatem contaminabat, cùm de appellatione ad Leonem ne verbum quidem ullum protulerit in Synodo, ut Flaviani ex Epistola exploratum est: *Literæ nobis datæ sunt vestræ Sanctitatis per admirabilem Comitem Pansophium, per quas sumus edocti, quia idem Eutyches Libellos direxit vobis, plenos omni fallaciâ, & calliditate; dicens judicii tempore Libellos se dedisse appellationis, & nobis, & huic convenienti sancto Concilio, & appellasse vestram Sanctitatem, quod nequaquam ab eodem factum est. Sed etiam & in hac parte mentitus est, tanquam per fallaciam mendacii subrepere se sanctis vestris auribus putans.* Impetus etiam, quem in se factum narrabat Leoni, mendacium fuit. Quam vim Florentii Exconsulis, & Expræfecti præsentia utique inhibuisset. Ut omnia hæc fingeret Eutyches, occasionem ea præbuere, quæ Florentio Patricio locutus erat, dissolutâ post pronuntiatum judicium Synodo. Silenter quippe, & quasi in ipsius aurem garriens, dixerat appellare se Romanum, Ægyptium, & Hierosolymitanum Concilium. Qua de re Flavianus à Florentio monitus fuerat. Epistolam quoque ad Petrum Chrysologum Ravennensem direxit Eutyches, Flaviani judicium accusans. Quis verò tam facundus, & tam rerum, & verborum copiâ instructus existet? Quæ oratio tantâ affluentiæ ubertate decurrens, ut ea mala meritò deploret, quæ impurus ille homo intulit orbi. Prostrata religio est, Episcopi ad errorem firmandum violenter adacti, Flavianus miserè vexatus, ut sequentibus declarabitur.

Lup. Syll. c. 123.

Ibas à suis Presbyteris accusatur. Quid ea de re Antiocheno in Conventu actum?

XII. Dum in Oriente versamur, de rebus *Ibæ* mentio est agitanda. Ineunte anno à Presbyteris quatuor, quos excommunicatione percusserat, *Samuele*, *Cyro*, *Mara* & *Eulogio*, Ibas apud Domnum Antiochenum fuerat accusatus. Acceptis Libellis, Domnus Ibæ præsentiam postulaverat. Verùm cùm dies Quadragesimæ laberentur, post festum dilata est causæ cognitio. Rescripsit ergo Domnus, ut Presbyteris vincula solveret. Ibas lectis literis, rem Metropolitano Antiocheno omnem permisit, qui propter festum excommunicatos absolvit; eâ tamen conditione, ne Antiochiâ egrederentur, donec causæ finis imponeretur. Quòd si prius discederent, graviori pœnæ subjicerentur. Interim Synodus celebratur. Quâ non expectatâ, antequam Antiochiam Ibas perveniret, Samuel & Cyrus relictâ civitate proficiscuntur ad comitatum. Lectis in Concilio accusatorum Libellis, duo tantum adesse reperiuntur, quibus interrogatis, quâ de causa, & ubinam Samuel, & Cyrus promissione violatâ profecti fuerint, responsum est, calumniarum metu discessisse, ac, ut fama ferebat, Constantinopolim migrasse. Quæ res Domno non minimum admirationis effecit. Calumnias cur metuerent causæ nil fuit hominibus, quos Domnus excommunicatione liberarat, impedimentum non opponente Ibâ; quique eâ lege soluti fuerant, ut justas violatæ disciplinæ pœnas penderent, si ante abirent quàm controversiæ finis constitueretur. Itaque in Samuelem Cyrumque judicium à Domno pronuntiabatur, veluti & throni Apostolici, & excommunicationis contemptores. Sententiæ subscripserant Domnus, Simeon Amidæ, Stephanus Hierapolitanus, Constantinus Bostræ, Theoctistus Berrœæ, Thomas Mopsuestiæ, Placus Gerasenæ, Evoltius Zeugmatis, Daniel Carrensium, Dadas Batenorum. Ut redux Antiochiâ Ibas Edessam ingressus est, *omnis civitas suscepit eum cum cereis & luminibus.* Hoc ipsum Eulogius de accusatoribus ejus unus, Berytensi Conventui locutus est. Hæc sunt monumenta Conventus Antiocheni.

Syn. Chal. Act. 10.

Judices à Theodosio dantur Ibæ. Num ea de causa binæ hoc anno Synodi coactæ?

XIII. Interpellatus à profugis Imperator, Damascio Tribuno & Notario scribit, ut unà cum Photio Tyriensi, Eustathio Berytensi, Uranio Himeriorum civitatis in Osrhoëne Episcopo causæ hujus cognitionem susciperet. Atque hîc in difficilem nodum incidimus. Baronius quippe, cujus in sententiam Conciliorum editores, Petavius, eruditique ferè omnes descendunt, *hoc eodem anno duo habita Concilia in causa Ibæ, alterum Tyri, mense Februarii; Byrti verò alterum, mense Septembri*, sibi in mentem induxit. Ac in eam quidem opinionem propendebamus, donec Norisius eruditione suâ magis quàm purpurâ clarior, nos ab eo errore revocasset. Primâ specie umbram veri aliquam sibi assumit adversariorum sententia, cùm arbitrorum de Iba in urbe Tyriensi judicium datum legatur: *Periti die decimâ, secundum Romanos autem Februarii XXV. Indictione primâ*; quæ annum sanè CCCCXLVIII. afficit. Verùm enimverò eruditi non adverterunt animum corrupto Indictionis numero, qui ex aliis temporis notis, judiciique circunstantiis emendari debuit. Si verum igitur amamus, duo non fuere in causa Ibæ Concilia, quorum prius currentis anni Februario, posterius Septembri affigitur. Sed unum idemque Concilium fuit, post mensem Septembrem anno CCCCXLVIII. inchoatum, annoque sequente absolutum mense Februario. Quod certissimis argumentis demonstratur. Primùm enim incredibile est, Damascium, Photium, Eustathium, Uranium de una eademque causa geminum judicium dedisse, cùm æquitati haud consonum sit, parti læsæ illos ipsos Judices iterum contribui, de quibus querelæ sunt institutæ. Quòd si Maras, Eulogius, Cyrus, & Samuel, Damascii, Photii, Eustathii, Urani sententiam Tyriorum accusarunt, fuissetne congruum, septem post mensibus illos ipsos rursus ad litem retractandam arbitros deligi? Alios saltem his quatuor Theodosius addidisset. Insuper verba Tyriensis judicii Baronianam opinionem refellunt prorsus atque coarguunt: *Post Consulatum Flavii Zenonis, & Posthumiani, veneran-*

Bar. An. 448. n. 57.

Error Baronii.

Syn. Chalc. Act. 9.

Anno Dom. 448.

dorum virorum Consulum, sub die v. Kal. Martiarum, in Colonia Tyri clarissima Metropoli Consulari, anno quingentesimo septuagesimo quarto, mensis Perithii die decimâ, secundum Romanos autem Februarii quintâ & vicesimâ, Indictione primâ. Cùm annum CCCCXLVIII. aperuerint Zeno & Posthumianus, verbis *post Consulatum Zenonis & Posthumiani*, aliusne annus designatur, quàm CCCCXLIX. qui Protogenis & Asterii Consulatu insignitur? Quod & ostenditur Tyriorum Epochâ, clarissimo observante Norisio: *Annus ibi notatus Tyriorum 574. idem judicium anno Christi 449. peractum demonstrat. Primus annus Epochæ Tyri cœpit per autumnum A. U. Romæ 628. Quare annus Tyriorum 574. die 10. Peritii, sive Februarii 25. concurrebat cum anno, qui fuit à Parilibus Romæ conditæ 1202. Christi verò 449.*

Nor. de Epoch. Syr. Mac. pag. 405.

Ex quo conficitur, legendum non, ut Codices habent, *Indictione primâ*, sed *Indictione secundâ*: cùm longè facilius sit, numerum Indictionum mutari, quàm & Consulatum, & Tyriensem Epocham, quorum auxilio error Indictionis emendari debet. Denique Clerus Edessenus Libello suo Judices rogat, ut Ibas festinanter suæ reddatur Ecclesiæ, *maximè salutiferâ sancti dici Paschatis imminente, in quo & propter Catechismos, & propter eos, qui digni sint sancto baptismate, opus est ejus præsentia.* Quid illud Paschatis est? Non ea sanè festivitas, quæ anno CCCCXLVIII. Aprilis est undecimo celebrata, judice vel Baronio, quia Clericorum Edessenorum Libellus oblatus est peractâ eâ solemnitate: neque olli hactenus in mentem venit Berytensem de Iba Conventum, Martio anni CCCCXLVIII. esse affigendum. Clerus igitur Edessenus Pascha illud indicat, quod anno CCCCXLIX. Martii XXVII. est agitatum. Quo luce clarius Ibæ judicium eo ipso anno fuisse à Photio, Eustathio, Uranioque finitum.

Chalc. Syn. Act. 10.

Quid in Conventu Tyriensi Berytensique gestum sit in Ibæ causa?

XIV. Agedum nobilem historiam è confusione atque tenebris in lucem ordinis proferamus. Profecti Constantinopolim Samuel & Cyrus Ibæ Presbyteri Rescriptum ab Imperatore impetrant, datum *sexto Calendas Novembris*, Damascioque Tribuno & Notario Prætorianorum directo: *Visum nobis est, ut tu pergas cum Uranio reverendo Episcopo Himeriorum civitatis ad partes Orientales, & cooperantibus per singula loca Judicibus inducas reverendum Ibam Edessenæ civitatis Episcopum, & Danielem, reverendum Carrhenorum civitatis Episcopum, & Joannem reverendum Theodosiopolitanum Episcopum in Phœnicum properare Provinciam, & ibi inquiri, quæ moventur à reverendis prædictarum Clericis civitatum tam apud prædictum religiosissimum Uranium, & Photium reverendum Episcopum Tyri Metropolis, quàm Eustathium reverendum Berytiorum civitatis adversus suprà memoratos religiosissimos Episcopos.* Regiis jussis ut obtemperarent, omnes se Tyrum conferunt, anno jam ad exitum properante. Judicibus additus est *Eulogius*, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus. Ubi verò de causa tractari cœptum, Tyriensibus ea lis offensioni fuit, accusatoribus Ibæ palam passimque vociferantibus impia verba hæc ab eo fuisse prolata: *Non invideo Christo facto Deo, in quantum enim ipse factus est, & ego factus sum.* Placuit ergo Judicibus, Tyro litem transferri Berytum, ut nos Photius docuit, qui hæc Chalcedonensibus Patribus est locutus: *Nos tanquam mediatores, & pro timore blasphemiarum, & pro*

Chalced. Syn. Act. 10. 169.

importunitate Monachorum, & Presbyterorum jussimus egredi eos a Tyro. Scandalizabatur enim civitas, quæ nunquam tale aliquid vel intellexerat, vel audierat. Ut Judices Berytum venere, de lite accuratè cognoverunt: *In Colonia Christi amica Beryto, considentibus Photio, Eustathio, Uranio, religiosissimis Episcopis, in novo Episcopio Beryti, sanctissima nova Ecclesia, præsidente & Damascio, &c.* Chronologiam tamen hanc nostram turbant verba Actioni Berytensi præmissa: *Post Consulatum Flavii Zenonis & Posthumiani Vir. clariss. sub die Kal. Septembris, Indictione secundâ.* Baronio ea sic recudi placet, *sub Consulatu Zenonis.* Quæ emendatio non est usui, cùm Theodosianum Edictum, quo Conventus ille Berytensis celebratur, datum sit VI. Kal. Novembris. Vera ergo est clarissimi observatio Norisii, notas illas Chronologicas alienâ manu assutas esse: perperàm hunc annum *Indictione secundâ* fuisse notatum; cùm tertia à Calendis Septembris jam esset in cursu: Actaque legitima his verbis incipere, *in colonia Christi amica Beryto.* Ad rem ipsam nunc veniamus. Ubi Judices consedere, dixit Damascius, se ab Imperatore delegatum, ut quæ constituta forent, ea executioni mandaret. Testatus est & Eulogius Diaconus, Flaviano placuisse, ut causam Uranius, Photius, Eustathius recognoscerent. Verba Eulogii etiam atque etiam sunt consideranda: *Adeuntibus reverendissimis Clericis, Samuele, Cyro, Eulogio, Marâ, Ablabio, Joanne, Anatolio, Cajuma & Abibo, Deo amantissimum Episcopum nostrum, in sanctissima Ecclesia regia Civitatis Constantinopolis, Novæ Romæ, & accusantibus Ibam, Joannem & Danielem reverendissimos Episcopos, approbavit ejus Sanctitas, vestram religiositatem audire negotium, & ex hoc literas dedit vestræ Sanctitati.* Quam amplissimè Baronius triumphasset, si Ibæ accusatores Leonem adiissent. Ecce ex ultimis orbis Romani partibus, ex Osrhoëne Clericos, qui summi Ecclesiæ Pastoris implorant auxilium. Hic ille est, qui Judices huic negotio præficit, Legatumque mittit suum, qui intersit judicio. Præstat tamen Flavianus hæc omnia, cui nil in Ibam, Joannem, Danielem juris, ut ex perfugiis ejusmodi Pontificiæ autoritati nil prorsus accrescat, quâ ad summum gradum ascendat. Sed Berytensia gesta persequamur. Ac primùm rogatur Ibas exponere, quid in Antiochena Synodo factum fuerit. Ille verò gesta Notariis legenda tradit, de quibus inserta mentio. Ventum deinde ad Libellos, ab accusatoribus oblatos. Qui cùm generalem accusationem complecterentur, suarum accusationum capita sigillatim Libellis consignare jubentur. Objiciunt ab Ibæ fratre, & calicem gemmis ornatum, & sex solidorum millia redimendis captivis destinata, fuisse intercepta. *Abrahamum* quendam Diaconum Edessenum, Joanni malefico amicum, ideòque excommunicatum; fuisse tamen ab Iba Episcopum absque satisfactione prævia Batenensibus impositum. *Balleum*, qui & pueros inibat & mulieres, creatum Presbyterum; Danielem filium fratris Ibæ, adolescentem spurcissimum, qui *Challoam* hominis cujusdam uxorem palam circunducebat, ad Episcopales honores à patruo esse promotum. Cruces aureas & argenteas consanguineis ejus fuisse traditas. Dum memoria Martyrum celebrabatur sacrificio peragendo, nil vini ministratum; villum populo distributum. Alia ejusmodi multa Ibæ

Chalc. Syn. Act. 10.

Anno Dom. 448.

affin-

Anno Dom. 448.

affingebantur. Hic Judices rectè monent, quæ à Legibus divinis, & Ecclesiæ regulis prohibebantur, esse tractanda. Rectæ fidei esse debere eos, qui Sacerdotio funguntur: immunesque avaritiæ, ut ne vel lucri causâ pietatem prodant. Ad Ibæ ergo religionem accusandam conversus Maras, horrenda hæc objicit, à se audita: Dixit, *Non invideo facto Deo, si voluero & ipse, ut ille fieri possum.* Rogatus à Judicibus Ibas, hæccine protulisset, respondit, *Anathema ei, qui dixit; & ei, qui calumniatur.* Testes accusatorum unus Samuel, tres Diaconos excitat, Davidem, Maram & Sabam, quos Ibas repulit. Maram, quòd post Libellos apud Antiochiam porrectos, unà cum eis Constantinopolim perrexerat. Samuelem verò refellit, quòd secum annis decem communione conjunctus, ab illo die permanserat, quo suis ipsum monitis instruxerat, dicentem, *Vita mortua est.* Ut Ibam Maras coargueret erroris, sic eum compellat: *B. Cyrillum non vocasti Hæreticum?* Id non prorsus inficiatus est quidem, ut id à se factum dixit, cùm Orientis Concilium in Cyrillum torsit anathema. Urgente Marâ, an non ab eo dictum fuisset, Cyrillum non esse recipiendum, nisi sua Capitula damnasset. Fassus est Ibas, se nil societatis unquam cum Cyrillo initurum, nisi Capitula fuisset interpretatus. Quod ubi factum est, tantâ se cum Cyrillo amicitiâ conjunctum ostendit, ut & ad illum literas dirigeret, & ab eo vicissim acciperet. In eo causæ cardo ponebatur, nùm Cyrillum defunctum hæreseos infamasset. Quam ut accusationem dilueret, Epistolam legendam præbuit, à se ad Marim Persam scriptam, in qua de Joannis cum Cyrillo reconciliatione mentio est. Sunt autem verba hæc plurimum observanda, utpote quæ scribentis innocentiæ patrocinentur: *Communicantibus invicem contentio de medio est ablata, & pax in Ecclesia facta est.* Epistolæ quoque suæ, & Joannis ad Cyrillum, & Cyrilli ad Joannem Epistolas adjunxit, ut planum fieret, dissidia omnia esse prorsus extincta. Obtulit & Cleri Edesseni Libellum, quâ quid calumniæ patiebatur, ostensum voluit. Testabantur omnes, impia hæc, *Non invideo Christo facto Deo*, nunquam ab ore sui Episcopi audita esse: diris se devovere capita sua, si noverint sermonem tam impium, tam à fide disjunctum quandoque prolatum esse: ultimo se addicendos esse supplicio, si homini talia loquenti conjuncti fuissent, ipsiusque sacrificio ministrassent. Complurium Clericorum subscriptionibus Epistola muniebatur, quia florentissimus erat numerosissimusque Edessenus Clerus, qui plus minus hominibus *ducentis* constabat.

Ibæ cum Presbyteris suis dissidium componitur.

XV. Cùm tres adducti ab Ibæ accusatoribus testes exceptionem paterentur, quia cum Ibæ inimicis habitabant, Photius cum collegis curat, certis conditionibus Ibam inter & Presbyteros pacem componi: *Multis usi consiliis, pietatem ubique præponentes, præparavimus religiosissimum Ibam Episcopum, quod & ipse amplexus est ad satisfactionem eorum, qui læsi dicebantur, ex scripto dare, quod sentit, vel sapit de nostra fide, quod & fecit.* Promisit etiam Nestorio, & iis, qui libris ejus utebantur, anathema se dicturum: accusatores Clericos pro filiis habitos benignè amplexurum: ad reditus item Ecclesiasticos administrandos, constitutis de Clero œconomis rationem Ecclesiæ Antiochenæ, formamque adhibiturum: ac si quas meruerint pœnas Cyrus, Samuel, Maras, Eulogius, eas se ex Antiocheni Episcopi sententia persecuturum. Ut partibus conditiones illæ placuerunt, Judices cum litigantibus Beryto relictâ, Tyrum repetunt, nec sine causa. Cùm enim ea jurgia huic civitati scandalo fuissent, visum est redintegratâ ibi concordiâ offensos in lætitiam conjici. Tyri ergo scribuntur pacis leges, *sub die Kalendarum Martiarum quinto*, post Consulatum Zenonis & Posthumiani, hoc est, anno CCCCXLIX. Laudibus afficitur Ibas à Judicibus, quòd qui in suspicionem ipsius doctrinam adduxerant, iis satisfactum voluerit: ac ab omni accusatione liber pronunciatur. Conditionibus, quas ratas habebant, Samuel, Cyrus, Maras, & Eulogius subscripsere. Sed verba Photii audire præstat: *Venerunt tres quidem cohabitatores ipsis Clericis injuriantibus, & litigantibus, contra eum dicere testimonium. Nos diximus, quia non possunt cohabitantes inimicis suscepti(?) ad testimonium comprobari. Fecimus ergo eos amicos, & sancta munera rursus in Episcopio communicaverunt invicem Presbyteri & ipse.* Initâ concordiâ Ibas Edessam repetit celebrando Paschati ad diem Martii XXVII. Verùm pax ea sex pòst mensibus in Ephesino Conciliabulo violata est, ubi Ibas absens damnatur. Paucis tristia Ibæ fata nos Liberatus docuit: *Ibam Edessenum Episcopum, ne Synodo adesset, per illum filium suum, quem superius dixi Chrysaphium, in multas mansiones Eutyches relegarat exilio.*

Chalc. Syn. Act. 9.

Id. ibid.

Liberat. cap. 12.

De inordinata Epicarpii Presbyteri promotione Leonis ad Dorum Epistola.

XVI. Anno celebritatem addent geminæ Leonis Epistolæ. Prior ad *Dorum* Beneventanum Episcopum ea de causa scripta est. Presbyterorum ordinem luxatum turbaverat Beneventanus Præsul, dum juniorem *Epicarpium* antiquioribus præponit. Quæ cùm *Pauli* Presbyteri injuria esset, is de ea questus est, oblato Pontifici Libello: *Libello*, inquit, *Pauli Presbyteri tui, qui in subditis habetur, cognovimus apud te novo ambitu, fœdoque colluvio, Presbyterii ordinem fuisse turbatum.* Propterea gravi Dorus censurâ à Leone vexatur: *Miramur te, quem auctoritatum Apostolicæ Sedis observantissimum esse convenerat, tam negligenter ac potius insolenter egisse, ut traditarum tibi Legum non custos, sed transgressor existeres.* Statuit itaque Leo, Presbytero cuique gradum suum esse servandum, illis exceptis, qui cum præposito sibi Epicarpio *indignos se honoris sui ordine sunt professi, ultimi inter omnes Ecclesiæ Presbyteros habeantur.* Data Idus Martii, Posthumiano viro clariss. Consule.

Leo Ep. 5.

Leonis ad Eutychem Epistola.

XVII. Epistolâ posteriore Leo Eutychem adiit Abbatem, in quem Eusebius se nondum accusatorem intenderat. Incredibili odio in Nestorii fautores Eutyches inflammabatur. Illisque, ut videtur, homines includebat, qui Diodori Tarsensis, & Theodori Mopsuesteni honori velificabantur, quos per cuniculos lacessebat. Scripserat ergo Leoni, *quòd Nestoriana hæresis quorumdam rursum studiis pullularet.* Rescribit Leo: *Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuisse rescripsimus, quoniam index animi tui est sermo, quem sumpsimus. Unde non ambigimus, auctorem Catholicæ fidei Dominum tibi omnibus affuturum.* Auxilium verò suum pollicetur, ubi illi, *quorum hoc improbitate fiat*, sibi venient in notitiam. *Datum Kal. Junii Posthumiano & Zenone viris clariss. Coss.* Falsum tamen Leonis omen esse, exitus docuit, cùm post sex menses impurus ille Eutyches ob fraudes, & hæresim in

Constantinopolitana Synodo gradu suo motus fuerit.

Germani Antisiod. in Britannias profectio: reditus: mors.

XVIII. Suâ in Britannias profectione anno CCCCXXIX. susceptâ, Germanus Antisiodorensis lethale Pelagianismo vulnus inflixerat. Recuperatis post Sancti Præsulis in Gallias reditum viribus, sursum convaluerat. Germanum igitur iterum adire placuit, ut gliscenti errori remedium adhiberet. Petitioni Britannorum Germanus annuit, repetitâ insulâ anno proximo. Quid verò emolumenti si rei rebus expeditio hæc attulerit, Constantius Presbyter edisserat: *Adjuncto Severo, Episcopo totius sanctitatis viro, qui tunc Treveris ordinatus Episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat, Parisios iterato dum expetit, totius plebis plausu, ut tantum virum decebat, excipitur.* Ad itineris tranquillitatem conspirantibus elementis, navem fluctusque ventique prosequebantur. Ut fama Germani nunciavit adventum, *Elaphius*, cujus filio cruris usus negabatur, obviam it Præsuli. *Elaphium Provincia tota subsequitur. Veniunt Sacerdotes, occurrit inscia multitudo. Confestim benedictio & Sermonis divini doctrina profunditur. Recognoscit populum in ea, quam reliquerat, credulitate durantem: intelligunt culpam esse paucorum, inquirunt auctores, inventosque condemnant.* His peractis, Germanus Elaphii filio dexteram medicam adhibet, *salubremque tactum sanitas festina subsequitur.* Vix Insulam reliquerat Germanus, ut in Gallias rediret, cùm ad Eocharich Alamannorum Regem legationem obiit, de qua mentio facta est. Nec multò pòst morte extremum clausit diem. Ravennam petierat, ut concessæ Aremoricis pacis conditiones firmarentur, benignèque à Valentiniano exceptus fuerat: *Ad diversorium Sacerdotis Regina venerabilis, vas argenti amplissimum refertum cibis delicatioribus, sine ulla carnis admixtione transmisit. Quod susceptum ea ratione distribuit, ut cibos ministris suis traderet, ipse verò vendicaret argentum, remittens loco muneris patinulam ligneam, panem hordaceum continentem. Quod illa utrumque cum gaudio ingenti complexa est, quod argentum suum transmisisset ad pauperes, & escam illam beati viri cum ministerio abjecti vasculi suscepisset. Nam & lignum posteà auro ambiit, & panem multis remediis, & virtutibus reservavit.* In ea civitate Germanus & laborum, & vitæ finem invenit. Dum nocturnus sopor irrigat artus, videre sibi visus est Dominum, qui peregrinationis viaticum porrigebat. Peregrinationis causam requirenti, responsum: *Ne metuas, ad patriam, non ad peregrinationem te dirigo, ut habebis pacem & requiem sempiternam.* Non multò pòst morbo afficitur, quo ingravescente ad cœlum properabat. Regina Placidia deposito imperiali supercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quidquid ab ea beneficii postulat. Peculiariter sanè petit, quod illa invita concessit, ut gleba corporis sui patriæ redderetur. Septimo incommodi die ad cœlum anima felix & beata transfertur. Defuncti bonorum hæredes relicti. Placidia capsulam cum reliquiis accepit; cucullam cum interiori cilicio Petrus habuit Ravennensis Episcopus: ex Antistitibus unus pallium, alter cingulum possedit, duo tunicam, duo sagulum diviserunt: *Acholius corpus aromatum constrictione solidavit, Regina vestivit.* Gallia ad corpus sibi redditum excipiendum magnificentiam adhibuit. Sedit Germanus annos & dies viginti. Sepultus est in sua Ecclesia Kal. Octob. Mors Germani die Julii x. ultimo celebratur in Martyrologio Romano: *Ravennæ transitus S. Germani Antisiodorensis Episcopi, genere, fide, doctrinâ, & miraculorum gloriâ clarissimi, qui Britanniam à Pelagianorum hæresibus penitùs liberavit.* Non recto talo stat Baronii Chronologia, qui Germani mortem cum anno Dom. CCCCXXXV. copulat. Quem refellit Honoratus Massiliensis in vita Hilarii. Luce etiamnum fruebatur Germanus eo tempore, quo Chelidonii causa est agitata, anno 444. *In excursibus autem quis ut dignum est explicabit, quantum ejus præsentiâ profectum contulerit civitatibus Gallicanis, S. Germanum sæpius expetendo, cum quo Sacerdotum Ministrorumque vitam, nec non profectum excessusque tractabat. Ubi ejus adventus innotuit, flammata ad utrumque nobilium & mediocrium studia convolarunt.* A Præfectura seculari ad Sacerdotium raptus erat Germanus anno CCCCXVIII. Quippe decessor ejus Amator obierat Kal. Maii, feriâ quartâ, qui character est anni CCCCXVIII. jubente Cyclo Sol. 7. F. Defuncto suffectus Germanus annis XXX. Antisiodorensem Ecclesiam administravit. Animam ergo reddidit anno Dom. 448. Julii XXXI. feriâ septimâ. Multis Constantius miraculis Germani gloriam illustravit, quæ *Patienti* Episcopo Lugdunensi, & *Censorio*, Germani successori significavit. Quibus etiam testatus est, se potius de miraculis ipsius detrivisse, quàm eorum splendorem amplificasse. Quin prodigia hæc candido sinceroque calamo scripserit Constantius, nulli dubitamus. Utrùm verò explorata ipsi, diligenterque cognita fuerint, jure in ambiguo ponitur. Constitutâ firmatâque ubique locorum Christi religione, quid tantis miraculis opus? Sapienter Seneca:

Lab. Conc. t. 3. 1462.

Contemne famam, fama vix vero favet. *Trag. 4.*

Pollicitus erat Severo Presbytero Germanus, se Ecclesiam S. Stephani, quam ille pro foribus Viennæ extruebat, post reditum consecraturum. Die dedicationis antequam officia inciperent, Germani corpus, quod efferebatur, transeundo in eam Ecclesiam invehitur, ut fide liberatâ, quam vivus non poterat, defunctus consecraret.

Ado Chron.

ANNO U. C. 1202. OLYMP. 307. PER. JUL. 5162. JUL. 494. DOM. 449. THEODOS. 48. & 42. VALENT. 24. & 25. *Sol.* 10. B. *Lun.* 13. *Indict.* 2. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 6. *P.* 27. *Mart.*

Anno Dom. 449.

COSS. *Protogenes & Asterius.*

Mors Marinæ Principis.

I. Luctum Imperio attulit mors Marinæ, sororis Theodosii, quam Latini Græcique Chronologi hunc in annum contulere. Marcellinus: *Marina*, inquit, *Theodosii Regis soror fati munus implevit.* Diem, quem ultimum in terris egit, Chronicum Alex. exemit oblivioni, licet perperàm pro *Valentiniani uxore*, Marinam nobis obtrudat: *Naturæ debitum solvit, mense Loo, tertio Nonas Augusti.* Annos implevit XLVII. menses v. dies XXIV. Extructâ *Marinæ* domo, insignique pietate, quâ virginitatem exornavit suam, perpetuæ famæ mulier ea se commendavit. Filia natu minor erat Arcadii, qui ex Eudoxia Augusta eam susceperat, *quarto Idus Februarii*, anno Dom. CCCCIII. Theodosio & Rumorido Coss. Illustribus viris annos

quoque

ANNO DOM. 449.

quoque fatalis fuit: *Ariabinda & Taurus communi vitâ defuncti sunt.*

Marcell.

Saxonum in Britanniam adventus.

II. Britanniæ rebus maximè labente anno clades incidit, ex Anglorum in insulam adventu, quæ quos adjutores speraverat, oppressores habuit. Ad annum Christi CCCCXLIX. hæc Beda scribit in Epitome: *Angli à Britonibus accersiti, Britanniam adierunt.* Cujus expeditionis causas memorare juvat. Lacessiti ab Hibernis Pictisque Britanni, nec ad prædonibus resistendum viribus idoneis instructi, cum Rege suo *Vortigerno* consilium ineunt de vocandis sibi in auxilium Saxonibus, qui grassantes Scotos, Pictosque repellerent. Primâ pugnâ Saxones de hostibus victoriam referunt: *Quod ubi domi nunciatum est, simul & Insulæ fertilitas ac segnitia Britonum, mittitur confestim illò classis prolixior, armatorum ferens manum fortiorem, quæ præmissa adjuncta cohorti, invincibilem fecit exercitum. Susceperunt ergo qui advenerant, donantibus Britannis locum habitationis inter eos, eâ conditione, ut hi pro patria pace & salute contra adversarios militarent; illi militantibus stipendia conferrent. Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii, & Vectuarii: hoc est, ea gens, quæ Vectam tenet Insulam, & ea, quæ usque hodie in Provincia Occidentalium Saxonum Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam Insulam Vectam. De Saxonibus, id est, eâ Regione, quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria, quæ Anglia dicitur, & ab eo tempore usque hodie manere deserta inter Provincias Vitarum, & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merci, tota Nordhumbrorum progenies, id est, illarum gentium, quæ ad Boream Humbri fluminis inhabitant, cæterique Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi, duo fratres, Hengistus & Horsus.*

Bed. H. Angl. l. 1. c. 15.

Clades Britannis à Saxonibus immissa.

III. Crescente confluentium Saxonum exercitu, cœperunt indigenis esse terrori: *Tum subitò inito ad tempus fœdere cum Pictis, quos longius jam bellando pepulerant, in socios arma vertere incipiunt. Et primùm quidem annonas sibi eos affluentius ministrare cogunt, quærentesque occasionem divortii, protestantur, nisi profusior alimentorum copia daretur, se cuncta Insulæ rupto fœdere loca vastaturos. Neque aliquando segnius minas effectibus prosequuntur. Siquidem, ut breviter dicam, accensus manibus Paganorum ignis justas de sceleribus populi Dei ultiones expetit, non illius impar, qui quondam à Chaldæis succensus, Hierosolymorum mœnia, imò & ædificia cuncta consumpsit. Sic enim & hîc agente impio victore, imò disponente justo Judice, proximas quasque civitates, agrosque depopulans, ab Orientali mari usque ad Occidentale, nullo prohibente, suum continuavit incendium, totamque propè Insulæ pereuntis superficiem obtexit. Ruebant ædificia publica simul & privata: passim Sacerdotes inter altaria trucidabantur: Præsules cum populis sine ullo respectu honoris ferro pariter ac flammis absumebantur; nec erat, qui crudeliter interemptos sepulturæ traderet.* Longum est, nec necessarium de Saxonum crudelitate & pugnis afferre plura. Quod verò ad historiam maximè intelligendam conducit, sciendum est, Anglo-Saxones præter Pictorum Regionem, Britanniam inter se partitos esse, prout fortissimus quisque partem sibi aliquam vindicare potuit. Hinc septem in Britannia regna à totidem administrata Regulis. I. Cantianum, eas regiones complectebatur, quæ Cantuarensi & Roffensi Diœcesibus continentur. II. Australium Saxonum fuit, cujus fines illi esse putantur, quos Vintonienses & Cicestrienses Diœceses complectuntur. III. Orientalium Anglorum erat, eo spatio circumscriptum, quod Nordovicensi & Elyensi Diœcesibus continetur. IV. Orientalium Saxonum, per Thamesim à Cantiano separatum, cui Londinensis Episcopatus includitur. V. Merciorum vocabatur, Lincolniensi, Conventrensi, Lichfeldiensi, Vigorniensi Diœcesibus terminatum. VI. Northumbrorum dicebatur, Eboracensi, Carliolensi, & Dunalmensi Diœcesibus contentum, ex ea parte, quâ ad Angliam spectabat, gaudente nomine *Deira*. Pars verò altera, quæ *Bernicia* nuncupabatur, in Pictorum tractus extendebatur. Septimum denique Regnum, quod Occidentalium Saxonum fuit, Bathonensem, Vellensem, Sarisberiensem, & Exoniensem sibi Diœceses vindicabat. Horum Regnorum mentio est Bedæ in historia. Theodori in Synodo, anno DCLXXX. congregata, quatuor ex illis Regnis Reguli interfuere: *In nomine Domini J. C. Salvatoris, imperantibus Dominis piissimis nostris, Ecbfrido Rege Humbronensium, anno X. Regni ejus sub die XV. Kal. Oct. Indictione VIII. & Edilredo Rege Mercinensium anno VI. Regni ejus, & Aldulfo Rege Est-Anglorum anno XVII. Regni ejus, & Lodihario Rege Cantuariorum Regni ejus anno VII.* Porro Britannis, qui ex patriæ excidio evaserant, portio data est, quæ *Wallia* nomen habet. Ejus verò incolæ Valli nuncupati, quia Germani *omnes externos, qui aliam habeant linguam, sermone patrio vocant Walsman, id est, peregrinos homines, pro quibus Insulæ dominatum jam adepti, habebant eos Britannos, qui cædibus superfuerant.*

ANNO DOM. 449.

Bed. H. Angl. c. 4. c. 17.

Polyd. H. Angl. l. 3. 82.

Petri Chrysologi ad Eutychem Epistola: Cujus lacinia in dubium vocatur.

IV. Ad res Ecclesiæ progressuri, in magno motu Episcoporum, in conversione ac perturbatione disciplinæ, pietatisque versamur. Tantarum Dux calamitatum Eutyches, pestilentissimus ille Archimandrita, qui cœlum terramque movebat, ut prolatam in se Constantinopolitanæ Synodi sententiam abrogaret, Ravennensi Episcopo Petro Chrysologo, nec non Leoni de iniquo, uti vocabat, Flaviani judicio literas scripserat. Querulo, qui ululatibus suis implebat orbem, sapienter respondit Petrus ille Chrysologus: *Tristis legi tristes literas tuas, & scripta mœsta mœrore debito percurri: quia sicut nos pax Ecclesiarum, Sacerdotum concordia, tranquillitas plebis gaudere facit gaudio cœlesti, ita nos affligit & dejicit fraterna dissensio, præsertim cùm talibus oriatur ex causis.* Temerariis de Christi generatione disputationibus improbatis, rectè subjungit, se plura rescripturum, si sibi Flavianus scripti aliquid ea de causa misisset: *Justus mediator non est, qui sic unam partem audit, ut nihil alteri parti reservet.* Suspicionem solitam nobis injiciunt, quæ sequuntur: *In omnibus autem hortamur, te frater honorabilis, ut his, quæ à beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* Desiderantur hæc in duobus MS. ut à Gerardo Vossio fuit observatum. Non satis quadrant ad alia verba Epistolæ: *Incolumem tuam dilectionem Dominus tempore longissimo conservare dignetur, carissime & honoratissime fili.*

B. M. P. t. 7. p. 979.

Hic filius à Chrysologo dicitur, rectè & appositè, utpote Episcopo, Presbyterum alloquente. Non satis ergo consonum, ut paulò suprà, Eutychem titulo *fratris* officiat. Denique verba, quibus Romanam Sedem extollit, apertè indicant, celeberrimam Leonis de Eutychetis hæresi ad Flavianum Epistolam Petro Chrysologo jam in notitiam venisse. Quo tempore creditu difficillimum, ignoratam Petro Flaviani Epistolam, quam de Eutychis & erroribus, & perfidia, unà cum gestis Constantinopolitanæ Synodi direxerat. Cui quidem Epistolæ suæ, quæ numero decima est, Leo responsum voluit. Quas enim de tumultu, erroreque Eutychiano Flavianus Epistolas Leoni misit, illæ cum Italiæ Episcopis erant communicandæ. Acceptæ autem prius fuerant, quàm insignis de erroribus Eutychis Epistola conficeretur. Atqui Petrus Chrysologus ignotum adhuc sibi fuisse Flaviani aliquod de Eutyche Rescriptum, apertè testatur.

De Eutyche Leonis & ad Theodosium, & ad Flavianum Epistola.

V. Quantâ poterant diligentiâ, tam Theodosius, qui ope Chrysophii Eutychi favebat, quàm ipsemet Eutyches Epistolis Leonem adierant, ut ipsius favorem consiliis, quæ agitabant, elicerent. De iis ergo, quæ in Eutychem anno superiore gesta fuerant, Leo ignarus atque insolens, scripta ut accepit, Theodosio rescribit, atque Flaviano. Ac Principi quidem *non solùm Regium, sed etiam Sacerdotalem animum messe* gratulatus, subjungit: *Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis acciderit, quòd ita fratrem & Coëpiscopum nostrum Flavianum potuerit commovere, ut Eutychem Presbyterum communione privaret, nondum potuimus evidenter cognoscere. Quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem Apostolicam per Libellum doloris sui querimoniam miserit, breviter tamen aliqua prælibavit, asserens se Nicænæ Synodi Constituta servantem, frustra in fidei diversitate culpatum. Eusebii autem Episcopi accusatoris ejus Libellus, cujus exemplaria ad nos prædictus Presbyter misit, de objectionis evidentia nihil habebat.*

Leo Ep. 7.

Irarum aliquid Leoni excitavit Flaviani hoc silentium, ut temperare non potuerit, quin dolorem ea de re suum Principi exponeret: *Ad prædictum*, inquit, *Episcopum literas dedi, quibus mihi displicere cognosceret, quòd ea, quæ in tanta causa gesta fuerant, etiam nimio silentio reticeret, cùm studere debuerit primitùs, nobis cuncta reserare. Data est ad Kalend. Martias, Asterio & Protogene viris clariss. Coss.* Quam verò Flaviano Epistolam misit, ea sic habet: *Cùm Christianissimus est clementissimus Imperator, sancta & laudabilis fidei pro Ecclesiæ Catholicæ pace sollicitus ad nos scripta transmiserit, de his, qui apud vos perturbationis strepitum moverant, miramur fraternitatem tuam, quidquid illud scandali fuerit, nobis silere potuisse. & non potius procurasse, ut primitus nos insinuatio magis tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum fide posset ambigere. Accepimus enim Eutychetis Presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio Episcopo immeritò communione privatum, maximè cùm evocatum se adfuisse testatur, nec sui præsentiam denegasse, adeò ut in ipso judicio Libellum appellationis suæ se asserat obtulisse; nec tamen fuisse susceptum, quâ ratione compulsus sit, ut contestatorios Libellos in Constantinopolitana urbe proponeret.* Tantarum verò rerum se notitiâ instrui debere significat, quod nil possit *incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire*: flagitet Ecclesiæ tranquillitas, ut amputatis dissensionibus fides inviolata servetur. Cui nil difficultatis esse videtur, cùm Eutyches Libello suo professus sit, *Paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum.* Huic Epistolæ ea temporis nota addita est: *Datum duodecimo Kal. Maii*, Asterio & Protogene Coss. Est in ea tamen manifestissimus error, quem Baronianam solertiam latuisse miramur. Cùm enim Epistolæ hujus mentio in ea sit, quam primo Martii die Imperatori Leo direxit, absonum atque est, illam ad Flavianum *Aprilis* duntaxat *vigesimo* confectam fuisse. Unâ saltem eâdemque temporis notâ utraque consignari debuit.

Leo Ep. 8.

Eutyches de corruptis Actis queritur: ejus ea de re Libellus.

VI. At in Oriente longè majores quàm in Occidente fluctus Eutyches movebat. Nil appellationis quidem, sive judicii tempore, sive sedente Synodo Constantinopolitanâ, interjecerat. Contendebant tamen ipsius fautores ab eo fuisse provocatum. Hinc verba Constantini Diaconi ad Synodum Constantinopolitanam, labente anno congregatam: *Eutyches dum legeretur damnatio, appellavit sanctum Concilium Episcopi Romani, & Alexandrini, & Hierosolymitani & Thessalonicensis.* Florentii quidem auribus ea de re aliquid ingesserat, ut testatum apud posteros ipse reliquit: *Turbâ factâ, & dissoluto Conventu, dixit ad me silenter, appellans Romanum, Ægyptium, & Hierosolymitanum Concilium. Et ego indecens esse, hoc latere sanctissimum & reverendissimum Archiepiscopum Flavianum, abscedens dixi ei.* Quòd si quæras quispiam, cur Antiochenum Eutyches Concilium non appellaverit, germana causa hæc est, quòd Domnus adversus Eutychem anno proximo sese accusatorem constituerat, scriptâ ad Theodosium Epistolâ: *Vestram docere cogimur pietatem, quoniam Apollinaris Hæresiarchæ impietatem Eutyches Presbyter renovare tentat.* Thessalonicensis verò Episcopus è præcipuis Antistibus unus erat, & secundum Patriarchas eminebat. Cùm porro hujus appellationis Eutychianæ nil vestigii esset in gestis Synodi, occasionem invenisse se putavit veterator ille, quâ Libello ad Principem dato, damnationis suæ Acta rescinderentur, quæ palam falsi insimulabat. Hæc nos summatim Liberatus docuit: *Eutyches obtulit preces Imperatori, questus de falsitate gestorum, quasi aliqua à Notariis superaddita fuissent; aliqua verò dicta, nec gestis inserta.* Eleusinius quoque Diaconus, publicè hæc omissa questus est: Eutyches, *ut coactus est per se confiteri, dixit, Quòd stans in conspectu Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quem adoravi, & adoro, & adoraturus sum, quia ita sapio, quemadmodum Sancti Patres trecenti decem & octo sanxerunt, qui in Nicæa, sed & sanctissimus Conventus confirmavit in Epheso, & hæc in gestis inserta non sunt.* His de causis veteratori in mentem venit, apud Theodosium Acta Synodi accusare, oblato Libello, quem nostris inserere Annalibus haud superfluum existimamus: *Piissimis & fidelissimis amicis Christi Imperatoribus nostris Theodosio & Valentiniano, Patribus Patriæ, Augustis, Eutyches Archimandrita. In omnibus mihi post Deum & salutis & veritatis manifestatio facta est vestra pietas, in nulla re prætermittens inquisitionem facere eorum, quæ vel de fide, vel adversùm me calumniosè mota sunt. Gesta enim, quæ sunt composita à reverendissimo Archiepiscopo Flaviano adversùm me, legi hesterno die, & reperi contraria his, quæ acta sunt, contineri in chartis. Nec enim quæ ipse ad me*

Facund. l. 8. c. 5.

Liberat. c. 11.

me locutus est, jacebant in eis, atque qua ego locutus sum, inseruerunt eidem monimento. Supplico igitur vestra serenitati, consuete orthodoxa fidei patrocinanti, & mea parvitatis opinioni, ut dignetur pracipere beatissimos Episcopos, qui in hac causa tunc resederunt, & Notarios reverendissimi Episcopi Flaviani, & reverendos Clericos, qui ad me directi fuerant, vocantes ut occurrerem, & reverendum Diaconum Athanasium reverendissimi Episcopi Basilii convenire in prasentia sanctissimi Episcopi Thalassii, quatenus interrogati dicant omnia cum veritate mandatum scriptis quid noverint, ut hoc consecutus, more solito laudans, gratias agam Domino & Deo nostram Christo, & vestra semper pietati. Supplicis votis facillimè id largitus Princeps, Libello jussionem hanc suam apposuit: *Deponant apud reverendissimos Episcopos non solùm qui dudum convenerant, verùm etiam & apud reverendum Episcopum Thalassium, ut omnibus his prasentibus, quos supplicatio loquitur, negotii veritas inquiratur.*

Chalc. Syn. Act. 1.

Synodus Constantinopolitana: Acta nuperi Concilii exhiberi jubentur.

VII. Concilii Constantinopolitani causæ hæ fuerant, ad quod Episcopi numero triginta confluxere, quibus præfuit Thalassius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus. Mutato nomine *Theodosium* pro *Thalassio* Baronius præficit Synodo, repugnante pro. suis Liberato. Aderant Eusebius Ancyræ, Constantinus Melitinæ, Basilius Seleuciæ, Saturninus Martianopolis, Marinianus Synnadis, Seleucus Amasiæ, &c. Convenere omnes in baptisterio majoris Ecclesiæ, primâ die Aprilis. Florentius Patricius, qui in superiore Conventu Judicis partes obtinuerat, in hoc etiam eas implevit. Præsens erat Mamantus Comes, nec non *Macedonius* Tribunus Notarius & Referendarius, qui in Synodo, jubente Theodosio Inquisitoris munere fungebatur. Ad cujus prosecutionem præcipiente Florentio, Eutychianarum precum lectio est inchoata, quibus eò tendebat versutus homo, ut Legati sui audirentur. Exquirente Patrum sententiam Florentio, Eusebius Dorylæensis talia fatur: *Si per Procuratorem dicit, me jubete recedere.* Neque Eutychis postulatio Meliphtongo Juliopolitano arridebat, sapienter monenti, accusato præsentiam exhibere suam opus esse, præcipuè cùm accusationes ejusmodi non instituantur sine periculo. Ea de re consulendum esse Principem, cui non placebat, & fidem, quam ex avita traditione colit, violari, & sanctas Ecclesiæ Leges perstringi. Ut à Macedonio auditum hanc Imperatori voluntatem esse, ut Eutychis Legati introducerentur, è vestigio Eleusinius Constantinus Constantinusque Monachi in Conventum recipiuntur. Quibus stantibus, Macedonius prolatis Evangeliis, Episcopos rogat, in hæc verba juramentum faciant, veræne forent legendorum monumentorum professiones, ab utraque parte allatæ. Nova & inopinata Episcopis petitio hæc fuit, itaque Basilius Seleucensis exclamat: *Hactenus juramentum Episcopis nescimus oblatum.* Stantibus ante altare, Deique timorem præ oculis habentibus, religioni esse, quæ recordarentur, candidè exponere. Omisso quod requirebatur juramento, quem Eutychius obtulerat Imperatori Libellus, cùm additâ jussione sacrâ præcipiente Florentio lectus est. Tum dicente Flaviano, *Diaconi & Notarii, Asterius, Ætius, Nonnus, Asclepiades, Procopius præstò sint*, subinde vocantur. Quibus introductis, Ætius omnium nomine hæc loquitur: *Nescimus per vestigia vestra, cur vocati fumus.* Causam adventus mox Florentius docuit, Actorum superioris Synodi exhibitionem. Ad hæc tergiversari Diaconos, tempus respondendi flagitare, ea proferrent necne? Æquam esse postulationem suam: sibi periculum imminere, quòd falsi crimine apud Imperatorem accusentur. Justum esse accusationes proponi, ut coram Synodo diluerentur. Tum Flavianus ipse Diaconos hortatur, quæ vera sunt in lucem proferre, nec ullo ea contaminare mendacio, quod & requirente Ætio à Synodo mandatur.

Gesta Synodi Constantinopolitanæ.

VIII. Prolatis ab utraque parte Synodi monumentis, petit Ætius authentica necne forent, quæ à Monachis exhibebantur, cujus manus essent, à quo data, nùm à Notariis edita? Quæ justè requiri, si prototypa extypis non consentirent, Florentius edixit. Dum gesta superioris Synodi omnia legebantur, quibus hæc continebantur, *Magnificentissimus & gloriosissimus Patricius Florentius dixit, Qui non dicit ex duabus naturis, & duas naturas, non credit rectè.* Florentius negavit, hanc se inter locutionem protulisse, cujus discendæ non erat idoneus. Quibus auditis, Flavianus Notarios monet, id certaminis ipsorum esse, ac ea de re diligentius esse requirendum. Hîc Notarii, ut ab omni fraudis suspicione liberarentur, reponunt adesse Episcopos, qui ex ore Florentii verba hæc audierant: lectioni quoque gestorum magnificentissimum Patricium interfuisse, qui nil in Notariis reprehendit. Querenti Acta sibi non esse data ad legendum, respondit Ætius, à nullo id Notariis mandatum esse. Omissis aliis accusationibus, quæ ne vel nauci sunt, ad graviorem est veniendum. Dixit Constantinus: *Eutyches dum legeretur damnatio, appellavit sanctum Concilium Episcopi Romani, Alexandrini, Hierosolymitani, & Thessalonicensis, & hac in gestis non sunt inserta.* Ac Florentius dissoluto quidem Conventu, hæc sibi submissâ voce dicta esse testatur, quam rem Flavianum ipsum monuerat: neque id inficiatus est Episcopus, hæc à Florentio sibi post solutam Synodum in superiora domus ascendenti nunciata esse. Addidit Basilius, sedente adhùc Synodo proponenteque, diceret Eutyches, duas Christi naturas admistione non fuisse confusas, se scire ab eo responsum: *Si praceperint mihi Patres, Romanus & Alexandrinus, dico hoc ipsum.* Episcopi verò omnes, qui sessioni interfuerant, uno ore atque conspiratione certum fecere, de provocatione ne verbum quidem ab Eutyche in Conventu esse prolatum. Lectis Synodi Constantinopolitanæ gestis Ætius sic Patres alloquitur: non in reprehensionem Notarios incurrisse: verùm cùm jam diu sit, quòd Asterius, qui & Presbyteri & Notarii munere fungebatur, chartas omnes abstulit, atque authentica monumenta consonum esse; si de præsente negotio, iterum quid moveatur, se liberos esse.

Acta Constantinopolitana à Monachis falsi postulantur.

IX. Artibus suis nondum eò processerat Eutyches, ut Acta superioris Synodi infirmarentur. Novos ergo dolos machinasque ad eam commolitur. Die quinto Kalendarum Maiarum Flavius Arsovindus, Martialis Comes & Magister Sacrorum Officiorum, sacrâ jussione cognitor litis constitutus, in Synodum venit, Castorio sacri Scrinii à Libellis comitatus. Ingressis Macedonio Tribuno, magno Silentiario, Constantinoque Diacono & Monacho, Constantinus rogat, ut oblatæ Principi ab Eutyche preces legerentur,

rentur. Quæ jubente Martiali per Evithium sacri Scrinii Libellorum Exceptorem sunt recitatæ. Libelli summa hæc fuit: magnum Silentiarium, qui supplici custos ab Imperatore datus fuerat, dum ad domum Episcopi tendit, ut adventum ipsius in Synodum nunciaret, de damnatione quædam audivisse, quæ veritatis in lucem proferri deberent; juberet ergo Princeps, Silentiarium testem audiri. Postulationi facillime Theodosius annuit, cujus & jussio lecta est. Tum magnus Silentiarius testationibus suis comprehensa hæc affert. Sæpenumerò ab Imperatore ad Flavianum missum esse, ut Florentius Synodo interesset, in Episcopali domo apud Constantinopolim celebrandæ. Dilatione tamen usum esse Flavianum, eo prætextu, ne magnificus ille Patricius fatigatione afficeretur: neque ipsius adventu opus esse, quòd jam Eutyches damnatus erat, qui vocatus iterum, obtemperare noluerat. Subindeque oblatam sibi chartam esse, quæ damnationem ipsius complectebatur. Magni Silentiarii hæc declaratio Synodi gestis inseritur. Instante rursus Constantino, ut Macedonius ab Asterio Presbytero audita referret, dixit, obvium sibi factum Asterium, Abrahamium Notariosque accusasse, quòd in Actis Synodi nonnulla immutassent. Id & in Acta relatum.

Chalc. Syn. Act. 1.

Flaviani fidei Confessio oblata Theodosio.

X. His ad Principem relatis, Flaviani pietas in dubio cœpit esse. Quam suspicionem ut expurgaret, fidei suæ Confessionem edere jussus est, quam manu suâ & scriptam, & subscriptam misit Imperatori: *Flavianus Episcopus Constantinopolitanus amatori Christi, Imperatori nostro Theodosio, salutem. Nihil ita convenit Sacerdoti Dei, & dogmatibus erudito divinis, quàm paratum esse ad satisfactionem omni petenti rationem de spe, quæ in nobis est, & gratia. . . . Quia ergo & nos misericordia Regis omnium Christi Dei, Sacerdotium tale sortiti sumus, sapimus rectè, & inculpabiliter semper Scripturas divinas, sequentes expositionem Sanctorum Patrum, qui in Nicæa convenerant, & centum quinquaginta, qui hic congregati sunt, & qui in Epheso sub sanctæ memoriæ Cyrillo, qui fuit Alexandrinorum Episcopus, & prædicamus Dominum nostrum J. C. ante secula quidem ex Deo Patre sine principio natum secundum Divinitatem, in novissimis autem diebus eundem propter nos, & propter nostram salutem ex Maria Virgine secundum humanitatem. Ex duabus utique naturis confitentes Christum post Incarnationem ex Sancta Virgine & humanatum, & in una subsistentia, & in una persona, unum J. C. unum Filium, unum Dominum confitemur. Et unam quidem Dei Verbi naturam, incarnatam tamen & inhumanatam dicere non negamus, eò quòd ex ambabus unus atque idem sit Dominus noster J. C. Eos verò, qui aut duos Filios, aut duas subsistentias, aut duas personas annunciant, & non unum eundemque Dominum nostrum J. C. Filium Dei vivi prædicant, anathematizamus, & alienos esse ab Ecclesia judicamus: & ante omnes Nestorium impium anathematizamus.* Ac veluti futurorum imagine sibi præmoneretur, eâ ratione Confessioni subscripsit suæ: *Domine J. Christe adjuva nos.* Et iterum: *Hæc scripsi manu meâ ad satisfactionem vestræ potestatis, ut confundantur calumniam facientes nostræ simplici conversationi.*

Liberat. Brev. c. 10.

Flavianus Leonis accipit Epistolas, cui & rescribit.

XI. Intereà Flaviano redditur Leonis Epistola, in qua nonnullæ cum ipso expostulationes erant, quòd gesta adversus Eutychem involvisset silentio. Datæ sunt literæ *per admirabilem Comitem Pansophium*, quibus Flavianus monebatur, quid Eutychetis scripto exponebatur; nempè *judicii tempore Libellos se dedisse appellationi Synodo.* Leoni ut satisfaceret Constantinopolitanus Antistes, eam scripsit Epistolam, cujus initium est, *Pietate & rectâ prædicatione Verbi veritatis nihil honorabilius Sacerdotibus*; quæ licet alteri Flaviani postponatur in editionibus, antiquitatem tamen sibi vindicare videtur, teste capite quarto hujus Epistolæ: *Ne multa dicens, longam faciam Epistolam, olim quidquid egerimus, misimus ad beatitudinem vestram.* Quæ certum respectum habent ad Epistolam, quæ vulgò posterior existimatur: *Eutychem occurrentem in sanctum Concilium, & voce suâ sectam propriam detegentem, alienumque existentem à recta fide damnavimus, sicut docebant vestram Sanctitatem omnia, quæ super eo sunt gesta, quæque direximus sub nostris literis.* Porro suis coloribus Eutychis & doctrinam & mores egregiè pingit Flavianus: *Naturarum*, inquit, *proprietates in unione confundit. Adjecit autem & aliam impietatem, quòd ex Maria ortum est corpus Domini, non esse nostræ substantiæ, neque humanæ materiæ.* Impii verò hominis mores sic perstringit: *Connisus est sanctissimam hujusce loci Ecclesiam conturbare, tabulas publicè proponens contumeliarum & maledictorum plenas, & insuper has preces offerens piissimo nostro Imperatori, easque arrogantiâ refertas, in omnibus divinos Canones conculcare tentans.* Sed & falso ad Sedem Apostolicam appellationis commento Leonem Eutyches illusum ivit: *Edocti sumus, Eutychem Libellos ad vos misisse plenos omni fallaciâ & astu, dicentem se tempore judicii Libellos appellationis tradidisse nobis, & sanctæ Episcoporum tunc præsentium Synodo, atque appellasse ad vestram Sanctitatem, quod nequaquam ab eo factum est.* Flavianus igitur compellatum multo honore Leonem sibi adversus Eutychis errores in auxilium adsciscit: *Commotus itaque, sanctissime Pater, in his omnibus, quæ ab eo præsumpta sunt, & ob ea, quæ in nos, & sanctissimam Ecclesiam facta sunt, atque fiunt, pro consueta fiducia fidenter age, secundum quod Sacerdotio competit, propriamque faciens communem causam, & sanctarum Ecclesiarum disciplinam, simul decernere damnationem adversus eum regulariter factam, & per propria scripta dignare, confortare autem & piissimi, & Christo dedicatissimi nostri Imperatoris fidem. . . . Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turba, quæ propter eam facta sunt, facillimè destruentur, Deo cooperante per vestras sacratissimas literas. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur.* Quid hoc Concilii? Ephesinum proximè futurum intelligimus. Vix enim Constantinopolitano verba hæc aptari possunt. Responsio est Epistolæ Leoninæ, non ante Kalend. Martias Româ scriptæ. Quî igitur Pontificis Romani ad Theodosium literæ, quæ hanc responsionem excepere, Constantinopolitanæ Synodo, primo Aprilis die celebratæ, impedimentum inferre valuissent? Sed & Leonis ad Theodosium Epistola elapso jam mense post Conventum Constantinopolitanum fuit exarata, *octavo* scilicet *Kal. Junias.* Acceptis Flaviani literis Leo adversus Eutychem auxilium pollicetur suum, Epistolâ per illustrem virum *Rhodanum* missâ. Imperatorem quoque scripto aditum rogat, ut intra Italiam jubeat haberi Concilium: ut perversum Nestorii dogma, sic horum & impieta-

ANNO DOM. 449.

Leo Ep. 9.

pietatem, qui naturam humanam Christo abjudicant, damnationis necessitate obstringeret. Meminit & literarum: *Quas*, inquit, *clementiam vestram jam dudum per famulum vestrum Epiphanium Tribunum, qui pro hac causa missus est, arbitror vos accepisse.* Flaviani verò persolvit Epistolis, toto terrarum orbe celeberrima, notissimaque Epistola, quâ docuit, Scripturarum ignorantiâ Eutychem in hæresim incidisse, ac in eos invehitur, qui & in duos Filios Christum scindere moliuntur, & doloribus Filii Divinitatem subjiciunt, & naturarum ipsius mixturam profitentur, & cœlestem substantiam affingunt naturæ ipsius humanæ, & post conjunctionem naturam unam comminiscuntur. Initium hoc est Epistolæ: *Lectis dilectionis tuæ literis, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum Episcopalium ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contigerit, atque contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus.* Data est *Idibus Junii.* Nùm verò ipsemet Leo insignem Epistolam condiderit, non immeritò in dubium adducitur. Ex Veteribus quidem nonnulli Prospero, qui Leonis à secretis erat, Epistolam vindicandam putaverunt, Marcellinus ad annum CCCCLXIII. Viviano & Felice Coss. hæc habet: *Epistola Papæ Leonis adversus Eutychem de vera Christi Incarnatione data, ab isto dictata creduntur.* Quæ totidem ferè verbis apud Gennadium leguntur in vita Prosperi.

Theodosius de rebus Eutychis Synodum cogi statuit.

XII. Dum prosternendo Eutychi Orientis Occidentisque pietas allaborat, erroris fautores rescindendæ Constantinopolitanæ sententiæ omnes navare operam, & studium volebant. Chrysaphius Eunuchus, qui idem cum Eutyche sentiebat, impositarum opinione suæ contumeliarum impatiens, iram in Flavianum suam maximè auxit. Dioscoro scripserat Alexandrino, se illi in rebus, quæ ei placitæ essent, gratificaturum omnibus, si Eutychi defensorem se constitueret. Eunucho facillimum erat, Principem, cujus gratiam sibi maximam conciliarat, ad sua consilia perducere. Addit Nicephorus, à Chrysaphio Eudoxiam Augustam concitatam, iis narratis, quæ ei à Pulcheria acerba accidissent, quòd Flavianus rem secreto sibi traditam tectam tacitamque non servasset: *Hi ambo Theodosium permovent, ut alteram Ephesi Synodum, qua Eutychis & Flaviani causam disceptaret, celebrari jubeat.* Hanc tamen de Eudoxia Nicephori narrationem admittere non possumus, Hierosolymis ante Conventum Ephesinum versantem. Neque ullâ etiam ratione cum Leonis Epistolis consentit. Ad Eudoxiam quippe de rebus Eutychis & Flaviani scripsisset, si adhùc in administratione rerum Constantinopoli floruisset. Imò ex Leonis ad Pulcheriam literis, quæ *Idibus Junii* datæ sunt, Nicephori narratio potentibus veluti telis obruitur. Configebat enim tum curas suas in Reipublicæ salute, à cujus administratione abductam fuisse, tradit Nicephorus, ei duntaxat reddita, postquam Flavianus sede sua à Dioscoro pulsus est. Quæ sanè ac geminas Leonis ad Pulcheriam literas quadrare non possunt, prius scriptas, quàm prædatoria Synodus cogeretur. Persuasus à Chrysaphio Theodosius in congregandi Concilii cogitationibus volutabat animum, mentemque ea de re suam jam ostenderat ante Constantinopolitanum Conventum, ut ex Meliphtongi Episcopi verbis discimus: Princeps *si jusserit in criminali causa alterum pro altero decertare, &*

Niceph. l. 14. c. 47.

Synod. Chalc. Act. 1.

hoc suscipimus, præcipuè quia universalem præcepit fieri Synodum. Id quoque mentis Theodosio Dioscorus indiderat, Eutychis fautor acerrimus, teste Liberato: *Agebat apud Principem, universalem fieri Synodum, ut probaretur judicium Flaviani. Scripsit ergo Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliam fieri Synodum generalem oporteret, & ut fieret, persuasit Eutyches. Annuit Imperator.* Rescriptis ergo suis Theodosius Antistites Ephesum venire jubet, ad Synodum Calendis Augusti celebrandam.

Liberat. c. 12.

Theodosii ad Dioscorum de Ephesina Synodo celebranda Epistolæ.

XIII. Extat Imperatoris Dioscorum ad Synodum invitantis Epistola: *Imperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores ac Triumphatores maximi, semper venerabiles, Augusti, Dioscoro. . . . Imperium divino nutu fortiti, subditis pro pietate & mansuetudine similiter necessariò plurimam sollicitudinem impartimus, quatenus & vera religio, & nostra Respublica cultu Dei purissimo, & pietate firmâ præfulgeat.* Sic animato Theodosio placere sibi dicit, in unum convenire sacros Antistites de componendis ob religionem dissidiis, ne si tantis malis nil remedii afferretur, ea negligentia Deo contumelias inferre videretur. Subjungit, *Igitur & tua Sanctitas, sumptis secum decem reverendissimis Metropol. Episcopis, qui sub tua degunt Diœcesi, & aliis similiter decem sanctis Episcopis, sermone & vitâ ornatis, qui in doctrina & scientia recta & immaculata fidei præ cunctis apud cunctos eminent, proximis Kalendis Augusti Ephesum Metropolim Asiæ, convenire absque ulla dilatione festinem.* Abnuentibus adventum nil excusationis apud se futurum interminatur. De Theodorito verò, erga quem malè affectus erat, sic statuit: *Theodoritum sanè Episcopum Cyri civitatis, quem pridem jussimus sua soli vacare Ecclesia, sancimus non prius ad sanctam Synodum convenire, nisi universo sancto placuerit convenienti Concilio, & ipsum concurrere, & pariter interesse.* Data est Epistola *tertio Kal. Aprilis.* Alteram quoque ad Dioscorum de *Barsuma* Abbate Epistolam texuit, quâ significabat, ad suam notitiam pervenisse, Monachorum plurimos cum Episcopis nonnullis Nestorianâ lue laborantibus de fide certamen iniisse, placere ergo sibi, *religiosissimum Presbyterum & Archimandritam Barsumam, puritate vitæ, & Catholicâ fide probatissimum, adesse Ephesinæ civitati, & tenentem locum cunctorum Orientalium Archimandritarum*, cum Episcopis in Synodo considere. Data est *Idibus Maii.* Ipsum quoque Barsumam per literas monitum voluit, Ephesum pergeret, ut cum Episcopis, quæ Deo placerent, constitueret. Leonem & Theodosius invitavit, ut præsens adesset, qui hanc ad Pulcheriam excusationem misit: *Augustissimus verò & Christianissimus Imperator cupiens quàm celerrimè turbata componi, Episcopali Concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breve & angustum tempus indixit, diem Kal. Augustarum præstituendo Conventui, cùm à tertio die Iduum Maiarum, quo serenitatis ejus scripta suscepimus, major pars reliqui sit temporis absumenda, ut profectio Sacerdotum, qui negotio sufficiant, valeat ordinari. Nam, illud quod pietas ejus etiam me credidit debere interesse Concilio, etiamsi secundum aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam posset impleri: quia rerum præsentium nimis incerta conditio à tanta urbis populo me abesse non fineret, & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si per occasionem causæ Ecclesiasticæ viderer*

Leo Ep. 13.

patriam & Sedem Apostolicam velle deserere. Data est Epistola *Idibus Junii.*

Legatos ad Synodum mittit Leo. Quis Julius? Num à Juliano Coensi diversus?

XIV. Ad vicem ipsius, qui propius accederent, Legatos Pontifex mittere statuit. Qua de re Imperatorem literis monuit: *Quamvis ad diem Concilii Episcopalis, quem pietas vestra constituit, occurrere me ulla ratio permittat, cum nec aliqua ex hoc exempla praecesserint, & temporalis necessitas me non patiatur deserere civitatem, praesertim cùm tam evidens fidei causa sit, ut rationabilibus causis ab indicenda Synodo fuisset abstinendum: tamen in quantum Dominus juvare dignatur, meum studium commodavi, ut clementiae vestrae statutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis scandalis pro causa aequalitate sufficiant, quique praesentia mea impleant vicem.* Data decimo Kalendarum Juliarum. Legatorum verò omissa hîc nomina in aliis Epistolis non semel reperimus, illis scilicet, quae & ad Flavianum, & ad Pulcheriam scriptae sunt. Verba sunt ad Pulcheriam: *Ne autem piissimi Principis dispositioni, quâ Episcopale Concilium voluit congregari, nostra videretur praesentia defuisse, fratres meos, Julianum Episcopum, Renatum Presbyterum, filium meum Hilarium Diaconum misi, qui vicem praesentia mea implere sufficerent.* Illa & ipsa nomina edidit in sua ad Theodosium Epistola XII. At ex melioribus MSS. clarissimus Quesnellus ostendit, non *Julianum Coensem*, sed *Julium* Puteolanum Episcopum à Leone fuisse legatum. Quod gravissimo & argumento patet. Illâ quippe ipsa die, quâ Pulcheriae significavit, se Legatos Ephesum amandasse, Juliano Coensi scripsit Epistolam, quae in vulgatis editionibus numero est XI. Quis verò sibi persuadeat, legationis, quam Juliano Coensi imposuisse dicitur, in eo scripto non meminisse? Quod verò nos maximè movet, Julianum Coensem certum facit, se fidei causâ jam Legatos amandasse: *Licet per nostros, quos ab urbe pro fidei causa direximus, plenissimas ad fratrem Flavianum literas miserimus contra nimia impietatis errorem.* Nullo ergo numero Coensis inter Legatos fuit. Eò gravius argumentum, quòd in Epistola XIX. quae ad Coensem dirigitur, trium Legatorum suorum nomina posuit: *Quia clementissimum Imperator pro benevolentia ac pietate animi sui, de statu hujus, qui antè honorabilis videbatur, diligentius voluit judicari, atque ob hoc incidendum credidit Episcopale Concilium, per fratres nostros Julianum Episcopum, & Renatum Presbyterum, sed & filium meum Diaconum Hilarium, & quos ex latere meo vice meâ misi ad fratrem nostrum Flavianum.* Non ergo Julianus Coensis Legatus ille fuit, de quo suis in Epistolis Leo commemoravit. Synodo quoque partes Leonis implevisse Julium, testatur Evagrius. *Adfuit Julius item Episcopus, qui Leonis Episcopi Romani vices gerebat.* Sed & Mariani in Chronico Legatus ille *Julius* dicitur; ut justa suspicio sit, errante calamo à Baronio scriptum fuisse, apud Marianum Scotum legi in Chronico, *Julianus Episcopus Puteolanus.* Nobis autem à Juliano Coensi diversus est omninò Julius ille, cùm Florentium, Lydiae Episcopum interpretem adhibuerit, quo Juliano Coensi, utpote Graeco, nil opus fuisset, sed & absque ullo interpretis ministerio proximis, quae Constantinopoli celebrata erant, Conciliis adfuerat. Hîc Baronium inconstantiae reum tenemus, qui cùm anno CCCCXLIX. *Julianum Episcopum Puteolanum* scripserit, ad annum tamen CCCCLV. n. 78. haec habet: *Julianus Coensis Episcopus agens & ipse vices S. Leonis.* Renati Presbyteri ne vel umbra quidem in Synodo. Breviculus historiae Eutychianistarum tradit: *Presbyter Renatus in Delo insula morte praeventus est.*

Leo Ep. 17.

Leo Ep. 18.

Leo Ep. 11.

Evagr. l. 1. c. 10.

Bar. An. 349. n. 38.

Lab. Conc. t. 4. 1079.

Theodosii ad viros illustres de Synodo Ephesina secunda celebranda Epistola.

XV. Rescripta quoque sua ad viros illustres Theodosius mittit, Elpidium scilicet, Comitem Sacri Consistorii, Proclumque Asiae Proconsulem, qui in acceptis literis inclusa ea verba reperit: *Quoniam altera iterum contra divinam fidem excitata est dubitatio, secundam hanc Ephesi fieri Synodum sancimus, mali radicem omninò exscindere cupientes. . . . Ideò igitur & Elpidium virum spectabilem, Comitem Sacri nostri Consistorii, & Eulogium virum spectabilem, Tribunum & Notarium ad hanc causam eligimus, sicut dignos hoc administrare negotium, & idoneos multorum testimonio comprobatos, quibus volumus necessarium à te conferri praesidium, per quod omnis ab his, quae aguntur conturbatio repellatur, & ex nostra serenitatis jussione nullus tumultus fieri permittatur.* Id porro Elpidio injungit oneris, ne civilis ulla causa prius tractetur, quàm de fide constitutum sit. Synodo quoque haec nunciat. Quandoquidem Flavianus, licet saepius à se rogatus, ab Eutychianis litibus discedere noluerit, necessarium duxisse, ut Episcopi unà confluentes, motis quaestionibus finem imponant, Nestorii sectatores ab Ecclesiis pellant; fidemque Catholicam firmam inconcussamque custodiant, quòd salus imperii ex sanctis Antistitum & orationibus, & fide pendeat. Ad Dioscorum verò sigillatim scribit, vetuisse se Theodoritum Synodo interesse, utpote qui olim contraria iis protulerit, quae de fide Cyrillus tradiderat. Ac se suspicione assecurum, Nestorii fautores omnem curam collaturos, ut adesset Synodo, necessarium ideò duxisse, ut Dioscorus caput Synodo praeficeretur: persuasum quoque habere se, Juvenalem Hierosolymitanum, Talassiumque Caesareae Episcopum ipsi sanctitate & pietate radianti consensuros; eos verò, qui de Nicaena Ephesinaque Synodo aliquid imminutum detractumque vellent, se autoritate omni privare ferendi suffragii.

De die, quo Synodus incepit Ephesina. Praesides Synodi. Num Episcopus à Leone legatus Dioscoro consederit.

Bar. An. 449. n. 77.

Error Baronii.

XVI. Octavo Augusti die Ephesini Antistites in Conventum prodeunt. In vulgatis editionibus legitur, *quarta Idus Augusti*, cui Baronius etiam Synodi alligat initia. Hunc tamen errorem suum, simulque communem lectionem, ex ipsa Praefatione emendare debuit, quae primam Conventus diem *Mesori quinta decima* assignat. Prima autem Mesori in Julii XXV. incidit, proindeque *decima quinta* Augusti octavae cohaeret. Sic ergo restituenda Synodi Praefatio: *Tempore Protogenis & Asterii, venerabilium Coss. sexto Idus Augusti, secundum Aegyptios Mesori XV. Indictione 2. Synodo congregata Ephesi Metropoli, ex praecepto religiosissimorum & Christianissimorum, Deo amicissimorum, & amantium Christum Imperatorum, & residentibus in sancta, quae vocatur Maria, reverendissimis & sanctissimis Episcopis, Dioscoro Alexandria, & Juliano (Julio) Episcopo agente vices, & tenente locum sanctissimi, & beatissimi Episcopi Romana Ecclesia Leonis, & Juvenale Hierosolymorum, & Domno Antiochia, & Flaviano Constantinopolis, Stephano Ephesi, Thalassio Caesarea Cappadociae primae, &c.* Interfuere Episcopi centum & triginta, qui ex Aegypti, Orientis, Ponti, Asiae, Thraciae Dioecesibus Ephesum

ANNO DOM. 449.

sunt confluxerant, ut ad formam, numerum, dignitatem Præsulum nil requireretur, quominus pro Concilio Oecumenico haberetur. Synodo Leonis Legatos adfuisse, nec tamen præfuisse liquet, Conventus Principem agente, Dioscoro Alexandrino. *Julius*, sive *Julianus*, quocunque nomine vocetur, secundum duntaxat locum obtinuit, etsi Romani Pontificis vices impleret. Quin etiam *Hilarius* Diaconus Rom. & *Dulcitius* Notarius, quos Leo ad Synodum miserat, Episcopis omnibus postponuntur. Renato Presbytero nil loci assignatum, quia mortem obierat. Quem in eo Conventu locum obtinuere Legati Romanæ Sedis, Aulicos malè habet. Itaque hoc inficiatur N. Alexander, in *consessum admissos* fuisse, aut *Dioscoro consedisse*. Præsidium opinionis hujus in *Liberato* collocatur: *Sedentibus in Basilica Dei genitricis Mariæ, illis Episcopis, Ecclesiæ Rom. Legati vices habentes Papæ Leonis assidere non passi sunt, eò quòd non fuerit data præsessio sanctæ Sedi eorum. Insuper etiam, quod non lecta fuerat ad Flavianum Epistola, in Eutychis damnatione à Papa Leone scripta. & recitata fuerat Epistola per suprà memoratos Legatos ad ipsam Synodum directa.* Attamen falsum fuisse Liberatum, ipse Leo testis est. Ac primùm cùm in sua ad Theodosium Epistola de perturbatione, iniquitateque Synodi graviter expostulet, ne verbulo quidem uno queritur, Legatos suos ad consessum admissos non fuisse, etsi Episcoporum à Dioscoro rejectorum meminerit: *Alios*, inquit, *rejectos*, *alios didicimus intromissos, qui pro suprà dicti Sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivae manus dederent.* Hoccine igitur involvisset silentio, Julianum neque Hilarium *non consedisse, ut Sedis Apostolicæ dignitati consuleretur*? Præterea Legatos suos Conventui interfuisse, diserte Leo profitetur verbis proximè sequentibus: *Quod nostri ab Apostolica Sede directi, adeò impium & Catholicæ fidei contrarium esse viderunt, ut ad consentiendum nullâ potuerint oppressione compelli, constanterque in eadem Synodo, ut decuit, fuerint protestati, nequaquam id, quod construebatur, Sedem Apostolicam recepturam.* Neque de fide adhùc tractatum. Quantò magis de injuria suæ dignitati illata, questi fuissent. Denique qui rerum spectatores Legati esse potuissent, si ipsi debitus honos non servatus fuisset, quo violato, Synodum quidem subinde deseruissent. Quin ergo aliquandiu secundo loco sederit Julius Leonis Legatus, nulli dubitamus. Illodque etiam ex verbis Orientalium Episcoporum, Chalcedone versantium colligitur, qui *Beroniciano* hæc recitante, *Juliano Episcopo agente vices, beatissimi Episcopi Rom. Ecclesiæ Leonis*, è vestigio exclamarunt, *Ejectus est*, quod non Synodi sub initia factum est, teste & Legatorum Romanorum memoratâ intercessione, cùm Dioscorus suspectos sibi Episcopos excludebat, & Hilarii ad Synodum sermone, qui Augustei Rescripti lectionem excepit. Animo igitur custodiatur Theodosium Vicariis Leonis primas in Synodo non detulisse. Leonem de ea re apud Imperatorem non questum esse: Chalcedonense Concilium id molestè non tulisse, licet impatienter audiverit, locum Flaviano suum non esse contributum. Orientales enim subitò exclamarunt, ubi novere, post Juvenalem, & Domnum Flavianum sedisse, *Flavianus in proprio loco quare non sedit? Quidni* similiter vociferabantur Julius Leonis Legatus,

N. Alex. Sec. 5. 146.

Liber. c. 12.

Leo Ep. 25.

In proprio loco quare non sedit? Cur Synodi Principem non egit? Nondum quidem eo fastigii ascenderat Pontifex Romanus, ut ipsius Legati Patriarchis omnibus in Synodis Oecumenicis præponerentur. Porro, si verum intelligimus, licet à N. Alexandro negatum, extitere quidem multi Præsides Synodi hujus, quæ nulla ordinis perturbatio fuit, atque confusio. Primus omnium *Dioscorus* ex Principis mandato: secundus Juvenalis. Sed & ipse Thalassius Cæsariensis Præsidis munere functus est, quod liquet ex Dioscori interlocutione: *Non mihi soli sacratissimus noster Imperator commisit judicium, sed & beatissimo Juvenali, & sanctissimo Episcopo Thalassio autoritatem Synodi dedit.* Itaque in Chalcedonensi Synodo tres illi Episcopi à Judicibus sunt interrogati, quanam de causa Leonis literæ non sunt recitatæ? Quibus respondit Thalassius: *Unum scio ego, quia neque prohibui, neque verò tantum autoritatis habebam, ut solus ego de lectione disponerem.* Quæ Præfecturæ obscura non sunt indicia. Quam etiam in Epistola Theodosii ad Dioscorum agnoscimus: *Reverendissimus Archiepiscopus Hierosolymorum Juvenalis, & venerabilissimus Archiepiscopus Thalassius, & omnis talis fervens amator & æmulator orthodoxæ fidei consentanei erunt tuæ beatitudini, taurantis per Dei gratiam, honestate vitæ & Catholicâ fide. . . .* Nùm ex tot Præsidum multitudine plus perturbationis oritur in Synodo, quàm in suprema Curia? Ubi servato tamen ordine plures exercere Senatus Principes exploratum est. Præcipuè N. Alexandri de uno Præside sententiam damnat ipsemet Leo, Epistolâ 21. ad Pulcheriam, c. 3. *Penè omnes, qui in consensum Præsidentium aut traducti fuerant, aut coacti, rescindendo quod statutum fuerat ab illis. . . . Apostolicæ pacis gratiam sunt adepti.* Quid Leoni venit in mentem, si unus duntaxat Synodi Ephesinæ Præses fuit, vocem adhibere pluralem *Præsidentium*? Sed plures quoque Synodi Præsides numerantur in Breviculo historiæ Eutychianistarum, quæ de Conciliabulo Ephesino hæc habet: *Adsunt ferè* CXL. *Episcopi, Principibus Dioscoro Alex. Episcopo, Juvenali Hierosolymorum, Thalassio Cæsariensi, Eustathio Berytensi, Eusebio. Ancyritano. Basilio Isauriæ.*

Chalc. Act. 1.

Lab. Conc. t. 4. 1079.

XVII. Ubi consedere Præsules; Joannes Presbyter & Primicerius Notariorum dixit, Imperatoribus placuisse, sanctam & magnam Synodum cogi, ut motæ de fide Catholica quæstiones radicitùs evellerentur, ideòque & Nicæna, & Ephesina Decreta esse diligentissimè custodienda. Postquam jubente *Dioscoro* Rescriptum Theodosii de convocanda Synodo lectum est, *Julius*, qui Leonis partes implebat, Florentio Sardensi Episcopo Interprete usus, Leonem eodem tenore ab Imperatoribus ad Synodum vocatum esse, testatus est. Subjungit Hilarius Diaconus Sedis Rom. Legatus alter, Leonem quidem à Theodosio invitatum fuisse, cujus pietati id placere potuit, si extent inter exempla Pontificum Romanorum profectiones ejusmodi. Verùm ea illis neminem unquam Orientalibus Conciliis adfuisse, non Nicænæ, non Ephesinæ. Leonem ergo morem consuetudini gerentem Legatos misisse, qui vice suâ fungerentur. In suis Legatis præsentem esse, quibus exploratè cognita erant omnia, quæ agenda forent, tum fidei defendendæ, cùm debitæ Sancto Petro Apostolo reverentiæ servandæ. Per

Gesta Synodi Ephesinæ secundæ.

Legatos ergo suos reverendissimis Præsulibus Epistolas direxisse, quæ & suscipi debent, & recenseri. Cur Julio Legato verba hæc clarissimus do Pin ascripserit, prorsus ignoramus: *L'Evêque Legat fit les excuses de St. Leon, de ce qu'il n'étoit pas venu lui même au Concile.* Atque non à Julio, sed ab Hilario Discono Leonis sunt allatæ excusationes. Ubi orationem absolvit suam, Dioscorus dixit: *Suscipiantur quæ scripta sunt ad hanc sanctam, & universalem Synodum à sanctissimo fratre nostro, & Coëpiscopo Leone.* Atque hic N. Aleaandrum nobis compellare liceat, negantem Leonis Vicarios Dioscoro consedisse, *puri putique mendacii* verba hæc accusantem, *Residentibus sanctissimis Episcopis, Dioscoro Alexandriæ, & Juliano Episcopo agente vices, & tenente locum sanctissimi & beatissimi Episcopi Rom. Ecclesiæ Leonis.* Quippe hæc si falsa sunt, consequens etiam est, falsum itidem Julium, Hilariumque & interfuisse, dum Theodosii literæ legebantur, & Hilarium absentiam excusasse Leonis, ipsiusque literas Synodo reddidisse. Quis enim fingat animo, hæc ab eo dicta fuisse, si loco non suo Julius Episcopus positus fuisset, cùm præcipuè id testetur Hilarius, Leonis Legatos ea acturos, *quæ ad S. Petri Apostoli pertinent reverentiam?*

Eutyches Libellum offert Synodo: absolvitur unà cum suis Monachis.

XVIII. Porrectis Leonis literis Joannes submonet, Imperatoris literas Dioscoro redditas, quarum lectione opus erat. Quæ jubente Juvenale recitantur. Hoc erat mandatum, ut *Barsumas* in Conventum admitteretur. Lectis Epistolis, quibus formam Synodus accipiebat suam, Thalassius Præsulibus significat, Imperatoris in animo id insidere, ne quidquam prius ageretur, quàm de fide constitueretur, quod *Julius* Leonis Legatus benignis auribus auditum comprobavit, qui Interprete Florentio dixit, *Neque enim aliud præceptum est.* Suffragio quoque suo propositum hunc ordinem, ut de fide prius ageretur, commendavit Elpidius Comes. Hic Dioscorus interfatur: Imperatorem de dissidiis nuper in regia urbe exortis Synodum convocasse: fidem à Patribus expositam denuò exponendam non esse: id unum agitandum, ut nempe quæratur, quæ emerserunt, Patrum statutis essentne consentanea: *nemo ordinat ordinata:* ad hæc Synodus, *Hæ sunt voces Sancti Spiritus: custos regularum, per te vivunt Patres, custos fidei.* Quæ tamen dicta unquam fuisse, Theodorus Claudiopolitanus Chalcedone inficiatus est. Ventum è vestigio ad res Eutychis, monente Elpidio. Ingressus Eutyches, Patres citat fidei suæ testes, pro qua in priore Ephesino Concilio totis viribus certaret: cujus fidei proferre se Libellum ait, palam recitandum, Synodique monumentis inserendum. Verba Libelli hæc erant: *Gratias ago per omnia Sancto Deo, præsenti die, in qua per vos pietas excepit fiduciam, & edoceo vestram sanctam Synodum, quæ in me, magis autem contra rectam fidem commissa sunt. Propositum quidem mihi fuerat à pueritia, in silentio absque ullo negotio usque ad decrepitam senectutem degere, & absque ulla conturbatione consistere. Non sum autem permissus tali frui proposito, sed & pessimis periculis insidiantium circundatus sum, quòd secundum definitionem prioris vestri hîc congregati Concilii non acquievi contra eam, quæ in Nicæa à sanctis Patribus fides est exposita, sapere.* Quibus Symbolum Nicænum addit, quod à majoribus acceptum, à teneris unguiculis se amplexum esse tradit. Nihilominus se pium, se priscæ fidei tenacem ab Eusebio Dorylensi apud Flavianum, Episcoposque complures, qui privatis de causis in urbe regia degebant, accusatum fuisse hæreseos. Ipsis in mentem venisse, sese quasi egredi Monasterio non ausum, ut contumacem posse damnari: Constantinopoli versantem à magno Silentiario audivisse, ante negotii sui discussionem jam decretam esse damnationis sententiam. Noluisse tamen præsentiam suam negare; dicenti sibi placere Nicæna Ephesinaque Decreta, injunctum esse alia profiteri, flagitantique, ut futuræ Synodo innotescerent, quæ prius scriptis mandabatur, subitò lectam fuisse damnationem: caniciem suam, multaque commissa cum Hæreticis prælia Flaviano despectui fuisse, à quo & abscissus ab Ecclesia, & Presbyterio motus, & Monasterii Præfecturâ ejectus fuit. In diversis & Oratoriis, & Monasteriis sententiam fuisse promulgatam: se sollicitis igitur precibus Synodum ambire, ut tantarum calamitatum Duces Ecclesiasticis regulis subdere velit. Ad hæc Flavianus, Eusebium, qui accusatoris nomen sustinebat, adesse jubet. Verùm intercessit Elpidius Comes, eâ ratione, quòd qui de ea causa judicandi provinciam jam obierant, non possent iterum Judices existere: ideò Patres convenisse, ut de ipsismet Eutychis judicibus judicium institueretur. Cùm Episcopis omnibus placuisset, Constantinopolitana de Eutychis abdicatione Acta legi, Dioscorus ad Julium Leonis Legatum conversus ab eo quærit, placeretne prius quæ in urbe regia facta sunt, recitari? Julius adhibitâ Florentii Sardensis ad interpretandum operâ, dixit, *Eâ ratione volumus gesta legi, ut prius Papæ legatur Epistola.* Quibus Hilarius, Legatus Leonis alter hæc addidit: *Quoniam & sanctissimus Episcopus Romanæ Ecclesiæ, relictis sibi istis monimentis, quorum nunc quæritis lectionem, transmisit Epistolam, eam legi jubete.* Priusquam Synodus postulatum perageret, Eutyches interfatur, injectam sibi de Legatis esse suspicionem, utpote qui unà cum Flaviano in conviviis in tecto fuerant, à quo etiam muneribus donati. Dioscoro visum est, prius Acta legi quàm Leonis Epistolam. Impudenter more suo Eutyches contendit, Acta Constantinopolitana corrupta fuisse. Frustra fuit Flavianus, qui ut vera esse demonstraret, regerebat acta hæc esse, Thalassio, Eusebio, magno Silentiario præsentibus, factoque examine, nil falsi inventum esse; præsentes, qui adfuerant Episcopos, quæ audierant, Deo teste prædicasse. Prævaluit magni Silentiarii falsum testimonium. Non eo consilio Synodus cogebatur, ut veritati litaret. Actis igitur recitatis, Episcopi Eutychi quasi misero & innocenti, restitutionis auxilium attulerunt. Dioscorus addito suo suffragio, sancit Eutychem in Presbyteris numerandum, suoque ut prius esse Monasterio præficiendum. Sic Eutyches de Flaviano, de Constantinopolitana Synodo, de veritate triumphavit, eo prætextu, quòd & Nicænæ, & Ephesinæ doctrinæ assentiebatur. Vix sententia pronuntiata erat, cùm adfuere Monachi Eutychis cum Libello, cui Monachi XXXVII. subscripserunt, in quibus erant Diaconi XIII. & tres Subdiaconi. Oblatus Episcopis Libellus jubente Eusebio Ancyrano susceptus, à Joanne recitatur. Libello hoc suo exponebant, Flavianum Abbati suo calumnias ingessisse, quòd non edebat cum eo blasphemias,

Anno Dom. 449.

phemias, præter & Nicænum, & Ephesinum Concilium. Injunctum sibi per *Theodotum* Presbyterum fuisse, ut à suo Pastore recederent: secus scirent, à sacrorum communione se prohibitos: ea de causa sanctum altare sex antè menses, quàm contra Eutychem conjurarent, ab ipso Flaviano consecratum, inutile ad sacrificium remansisse. Eò lachrymantes invenisse Natalis Dominici festivitatem, atque Epiphaniorum diem: supervenisse passionis tempus, sacram noctem Paschæque celebritatem, in qua peccatoribus Ecclesiastica vincula solvuntur, facinorosisque à Principe catenæ eximuntur: nil tamen clementiæ ab Episcopo suo fuisse consecutos: flagitare se ereptam injustè sibi communionem reddi; quod à facili Synodo impetrarunt.

Flavianus damnatur. Vis illata Episcopis impetrandæ ipsius abdicationi.

XIX. Præludium hoc fuit atque portentum majoris tragœdiæ. Flavianus enim Chrysaphio, Eutychique victima destinabatur, quæ ut non sine specie rationis aliqua mactaretur, lectâ Ephesinæ Synodi Actione sextâ Dioscorus magnus magnorum, & scelerum & dolorum machinator dixit, à Nicænis Ephesinisque Patribus decretum esse, si quis præter ea, quæ constituerant, dixerit, sapuerit, aut quæsiverit, pœnæ subjaceat: itaque rogare se Episcopos, sententiæne sint ejusmodi. Cùm omnium ore, atque conspiratione & Nicæna, & Ephesina fides comprobaretur, Hilarius Leonis Legatus interprete Florentio dixit, hanc fidem Apostolicæ Sedi venerationi esse, quam & literis suis inseruit, *quas si jusseritis recitari, cognoscetis consonas esse veritati.* Dum Actio Ephesinæ Synodi legeretur, eâ fuit sagacitate Onesiphorus Iconii Episcopus, ut submissâ voce sibi considentibus dixerit, Regula ista propter nil aliud legitur, nisi ut Flavianus damnetur Episcopus. Cui Epiphanius Pergensis, *Absit*, inquit, *sed si aliqua fortè indignatio procedat, contra Eusebium utique futura est.* Lectis Ephesinis monumentis Dioscorus confestim jubet adesse Notarios, qui Flaviani damnationem attulere. Tum Dioscorus benè dissimulatam fraudem indicat. Scilicet Flavianum quondam Constantinopolitanæ urbis Episcopum, Eusebiumque Dorylei, qui sanctissimis Ecclesiis scandalo fuere, *Synodicis olim à sanctis Patribus definitis damnationibus subjacere: unde & nos Flavianum, & Eusebium ab omni Sacerdotali & Episcopali dignitate esse judicavimus alienos.* Interfatur Flavianus his verbis, *Appello* à te. Sic vetus versio: Græca tamen aliud sonant: *παραιτοῦμαί σε, te recuso*, non dixit *ἐπικαλοῦμαι, appello* sive Leonem, sive Concilium. Quia tamen ab injusta Dioscori sententia à Flaviano est appellatum, nil pugnamus, quin antiqua versio retineatur: eò magis, quòd ante sententiam multa Dioscorus fecerat, quibus in suspicionem adducebatur. Imò questus erat Flavianus, sibi loqui negatum. Pronuntiante judicium Dioscoro, Hilarius quoque Ecclesiæ Romanæ Diaconus dixit, *Contradicitur.* Onesiphorus Iconiensis, Marinianus Synnadensis, Nunnechius Laodicenus, aliique Dioscori genua amplexi, rogabant eum, ne qui Presbyteros haberet, Presbyteri unius causâ damnaret Episcopum. At immotâ mente dixit, *Etiamsi lingua mihi præcidatur, aliam vocem non emitto.* Advoluti tamen superbi Præsidis genibus permanebant, ut precibus eum flecterent, cùm hanc vocem emisit, *Ubi sunt Comites?* Qui ingressi, adducunt *Proclum* Proconsulem, magnâ hominum catervâ cum catenis comitatum. Irruunt milites in Ecclesiam cum armis; instant Monachi, Duce *Barsuma*, sui nominis homine. Quidni enim deduceretur à vocibus Hebraicis בר שוה quæ *filium desolationis* sonant? Notarii quoque Dioscori, furoris Dominis sui participes, indigna perpetrant, teste Stephano Ephesino, cujus hæc verba sunt: *Excipiebant Notarii mei Julianus, qui nunc est reverendissimus Episcopus Lebedi, & Crispinus Diaconus. Et venerunt Notarii reverendissimi Episcopi Dioscori, & deleverunt tabulas eorum, & digitos eorum penè fregerunt, volentes tollere & thecas eorum.* Oblata Episcopis pura charta est, cui subscriberent, teste Acacio Ariarathiæ Episcopo: *Puræ chartæ subscripsimus, compulsi & violenter, & multa mala perpessi, & per potentiam oppressi.* Eò vis processit, ut ad vesperam usque Ecclesiæ includerentur Episcopi. Languidis exeundi facultas nulla præbebatur: gladiis, fustesque à Monachis militibusque intentati, subscriptionem extorquebant. Si qui paulò generosiores repugnabant, postridie mutatis subscripsere, quod nos Stephanus monuit Ephesinus: *Si qui Episcoporum non scripserunt, ego eos in fide mea suscepi, & alio die subscripserunt.* Hilarius ne Leonis Legatus subscribere cogeretur, effugit. Verba ipsius audiantur ad Pulcheriam Augustam: *Dioscorus posteaquam injusta ejus voluntati, atque sententiæ communicare non potui, ad aliud Concilium terroribus atque insidiis me evocare conatus est, quatenus me, quod absit, aut seductionibus faceret consentire ad condemnandum sanctissimum Flavianum Episcopum, aut resistentem teneret, ut mihi non esset licentia ad pietatem vestram Constantinopolim percurrere, aut ad Ecclesiam Romanam remeare.* Id periculi tamen effugit Hilarius: *Omnibus derelictis exinde discessi, per incognita & invia loca Romam veniens, ut reverendissimo Papæ omnium, quæ in Epheso gesta sunt, nunciator existerem.*

Anno Dom. 419.

Ibæ, aliorumque damnatio.

XX. Postridie Dioscorus sui semper similis, inauditum absentemque Ibam Edessenum damnationis obruit sententiâ. Miris modis Eutychi favebat *Uranius* Himerorum Episcopus, qui in ejus gratiam accusatores adversus Ibam comparârat. Quò facilius profligaretur, Eutyches prohibuit, ne in Conventum admitteretur. Per quadraginta mansiones, per diversos sibi succedentes ordines ductum, viginti & amplius carceres Ibam mutare coëgit, quasi carceribus vacua esset Antiochia. Eò pertinent verba Liberati, quibus quæ summatim Ephesini prædones in Episcopos complures constituere, continentur. Itaque nostris Annalibus ea inseremus, non minimo Lectorum compendio: *Synodus jussione Dioscori Ibam Edessenum damnavit, ut absentem, multis nescientibus Episcopis, quid de illo actum fuisset. Et tertiò vocatum, tanquam contemptorem, & non occurrentem ad sanctum Concilium, damnavit absentem. Clamabatur autem, quoniam testimonium contra eum perhibebatur ab adversariis, tanquam dixisset, Non invideo Christo facto Deo, quoniam si volo & ego fio: & quasi dixisset, hodie Christus factus est Deus, & alia hujusmodi, & propter Epistolam ad Marim ab Iba directam. Iterùm Synodus autore Dioscoro Theodoritum Episcopum Cyri damnavit absentem, & nec egressum de sua civitate, propter illa, quæ scripsit contra duodecim anathemata Cyrilli, & propter Epistolam missam ab eo Clericis & Monachis & Laicis, contra primam Ephesi Synodum ante Ecclesiæ*

Liberat. c. 12.

pacem. *Ad hæc damnavit memorata Synodus Eusebium Episcopum Dorylei, eò quòd dixerat duarum naturarum perfectarum Christum. Et cum eo damnavit similiter Flavianum Constantinopolitanum Episcopum, quasi malè damnantem Eutychem, & quia dixerit, in duabus naturis cognosci Christum. . . . Deposuit quoque & Sabinianum Episcopum Perrensium. Post autem omnes & Domnum Antiochenum, remanentem ab Orthodoxorum dispositione, quia particeps factus Dioscori in depositione Orthodoxorum, & Eutychetis absolutione. Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensit in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus Epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim Cyrilli capitula scripserat, eò quod essent obscura, damnavit ægrotum & absentem illa die.* Iniqua quidem fuit hæc Dioscori sententia: eâ tamen dignum se præbuit ignaviâ suâ Domnus, cujus audita vox in Ephesino Conventu, stolida & propè vecors, dum & Eutychem absolvit, quem apud Theodosium erroris scripto ipsemet accusaverat, & Flavianum innocentem damnat. Domno autem Maximus, Ibæ Nonnus, Sabiniano Athanasius sufficiuntur. In vicem Theodoriti, & Eusebii nulli, si fides Liberato, substituti sunt: *Pro Theodorito*, inquit, *& Eusebio nullus ordinatus est.* Flaviani locum accepit *Anatolius Diaconus, Apocrisiarius Dioscori.* Ut in throno Episcopali collocatus est, Maximi Antiocheni ad ordinationem processit, quod Leoni Papæ displicuit: *Post illa ordinationis tuæ non inculpata principia, post consecrationem Antiocheni Episcopi, quam tibimet contra Canonicam regulam vindicasti*, &c. De Anatolio porro non illepida est historia, ex Actione prima septimæ Synodi Oecumenicæ petita. Anatolium Ecclesiæ Alexandrinæ Apocrisiarium, cum Eutyche Missas celebrantem Dioscorus elegerat: *Cui Anatolius facetè dixit, ignorabat enim quid facturus esset Dioscorus, Cuncta, ad quæ venisti, loca sanctificasti. Agebantur autem hæc Consulatu Protogenis & Asterii.* Hic Ephesini Conciliabuli exitus fuit, quo Theodosii memoriæ labis non minimum aspersum est. Flaviani damnatione, quasi funere veritas elata est: Ecclesia, quæ pietatis ara, armatorum militum impetu facto violatur: prostratæ æqui justique regulæ, ut absentes opprimerentur; nec ex tot Episcopis unus fuit, qui pietati sanguinem dare vellet. Ignavi omnes, qui semiviri Chrysaphii Eunuchi toti in adulationem compositi, quidquid conscientiæ, fortitudinis, religionis Episcopis inesse debuit, gratiæ, vel timori immolarunt. Quorum licet mentes vecordes, quasi furiis agitarentur, nil tamen resipiscentiæ ostenderunt, donec extincto Theodosio, Marcianus imperaret. Eant nunc, & jactent Oecumenicarum Synodorum *ἀναμαρτησίαν.*

Liberat. c. 12.

Theodorit. Lect. 580.

Flaviani provocatio. Fueritne ad unum Leonem, vel ad Concilium?

XXI. Dolos violentiamque Ephesini Conciliabuli scrutati, Flaviani casibus stylum injiciamus. Ut damnationis sententia à Dioscoro pronuntiata est, è vestigio Flavianus provocavit. Vocalis appellatio hæc fuit: cui posteà institit, dato Libello, ut scripto mandavit Liberatus: *Flavianus autem contra se prolatâ sententiâ, per ejus Legatos Sedem Apostolicam appellavit Libello.* Potentiori adhuc testimonio Flaviani hæc appellatio nobis innotescit: Valentiniani scilicet Augusti, hæc Theodosio scribentis: *Constantinopolitanus Episcopus Flavianus eum* (Leonem) *per Libellos appellavit, propter contentionem, quæ orta est de fide.* Hic ille Libellus Legatis est Leonis traditus, ut ipse Imperatori significavit: *Nostri fideliter reclamarunt, & eisdem Libellum appellationis Flavianus dedit.* In verbis & Liberati & Valentiniani triumphant Bellarminus, N. Alexander, illique omnes, qui Pontificiæ majestati præsidio sunt. Frustra sunt tamen cum hac sua ratione. Etenim bifariam Leo spectari potest: ut Episcopus scilicet, vel ut pars præcipua Oecumenicæ Synodi. Ac priore illo respectu quidem Leonem appellatum non fuisse liquet. Ephesina judicia sententiâ non rescidit suâ, quibus ausis fuisset Orientalibus ludibrio: imò ut abrogarentur, totis viribus enixus est Synodum Oecumenicam impetrare. Ad Leonem ergo aliâ ratione Flavianus provocavit, ut ad membrum futuræ Synodi præcipuum, cui convocandæ plurimum poterat, ob gratiam, quâ apud Valentinianum, Placidiamque pollebat. Doceat Liberatus, ut exploratum fiat, quid sibi voluerit Flaviani ad Sedem Apostolicam appellatione: *Fortissimus Leo audiens Legatorum suorum suggestionem, & Theodoriti querelas suscipiens, literis suis Theodosium Imperatorem & Pulcheriam petit, ut fieret intra Italiam generale Concilium, & aboleretur error fidei, per violentiam Dioscori factus.* Extant adhùc Leonis ad Theodosium literæ, in quibus hæc memoriæ custodienda reperimus: *Obsecramus coram unius Deitatis inseparabilis Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipsa vestri sit custos & auctrix imperii, & coram sanctis Angelis Christi, ut omnia in eo statu manere jubeatis, in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregetur.* Quòd si satis sibi autoritatis esse Leoni persuasum fuit, ut absque ope Oecumenicæ Synodi Ephesina Decreta abrogaret, quid opus erat ad tam humilea preces descendere impetrando Concilio? Quidni pro autoritate sua, quam summam fingunt, & Apostolicam, jubebat ipsemet, ut omnia *in eo statu manerent*, in quo fuerunt ante Ephesinam sententiam. Facillimum utique Leoni fuisset, in ea Epistola, quam Hilarii Legati sui post reditum Flaviano scripsit, nunciare à se, ipsius damnationem cum tota Ephesina Synodo infringi, ne roboris aliquid haberet. Præterea judicium flagitant Synodi generalis tam Valentinianus, quàm Eudonia Augusta. Ille Rescripto suo ad Theodosium de Leone: *Conjuranti salutem nostram communem annuere non negavi, quatenus ad tuam mansuetudinem petitionem meam ingererem, ut prædictus Sacerdos congregatis ex omni orbe etiam reliquis Sacerdotibus, intra Italiam omni præjudicio submoto, à principio omnem causam, quæ vertitur, sollicitâ probatione cognoscens, sententiam ferat, quam fides & ratio veræ Divinitatis expostulat.* Hæc Valentinianus. Eudonia verò patrem suum sic compellat: *Salutans justa posco, quatenus his literis curam vestra tranquillitas præbere dignetur; & quæ malè gesta sunt, emendari præcipiat donec omnibus, quæ etiam definita sunt, revocatis ex integro, causa fidei & Christianæ religionis, quæ mota est in partibus Italiæ, congregato Concilio perquiratur.* Quid plura? *Galla Placidia* Valentiniani mater, flectendo Theodosio hæc significat, quòd Flavianus *Libellum ad Apostolicam Sedem miserit, & ad omnes Episcopos harum partium.* Quo quid clarius dici possit demonstrando, Flavianum non ad solum Leonem, sed & ad Concilium provocasse. Atque ea ipsa de causa post mentio-

Anno Dom. 449.

Leo Ep. 25.

Liberat. c. 12.

Leo Ep. 25.

Id. ib.

mentionem appellationis Flaviani Leo Theodosium rogat, jubeat *generalem Synodum intra Italiam celebrari.* Cùm verò appellatione Flaviani lis ad superiorem Judicem deferretur, non utique ad solum Leonem devolvebatur, Synodo Oecumenicâ non majorem. Judicem ergo petiit, quem & ipse Leo impetratum voluit, *generale* videlicet *Synodum*, cui & causæ hujus cognitionem assignari flagitavit. Animadvertatur obiter error Launoii, qui in sua ad *Jacobum Boëtium* Epistola censet, *Placidiam* Theodosio matrem fuisse, quæ tamen Arcadii Theodosii Junioris patris soror fuit. Doctissimum virum verba hæc Placidiæ fefellerunt: *Domine sacratissime fili, venerabilis Imperator.* Quæ tenerum duntaxat, ac veluti maternum mentis indicant affectum, cùm ex historia certum exploratumque sit, *Placidiam* Theodosio amitam fuisse, genitricem non fuisse. Poscimus eos, qui Flavianum ad unum Leonem provocasse fingunt, cur suo ipsa molimine gravis Synodus Oecumenica à Valentiniano, Eudoxiaque desiderabatur, si Leo in sua Cathedra sedens solus infirmare, & diluere Ephesinum de Flaviano judicium potuit? Cui bono tantum & laboris, & temporis, ut à cunctis Romani orbis Episcopis Conventus celebraretur, si unus Leo Flavianum restituere potuit? Quid Flaviano opus erat, mittere Libellos ad omnes Occidentis Episcopos, si appellatio ad unum Leonem deferebatur? Novum certè, inauditumque illis temporibus fuit, Concilii Oecumenici, quale Ephesinum fuit, majestatem autoritati unius Episcopi Romani subsidere, ut suo nutu duntaxat atque arbitrio illius Decreta refigeret.

Flaviani casus. Mortemne currente anno obierit?

XXII. Hæc illa Flaviani ad Synodum appellatio provocanti fuit exitio, qui indignis modis à Barsuma Monacho vexatus est, quod Stephanus Episcopus Cyzici, Chalcedone prædicavit: *Barsumas, qui inter alios intravit, occidit B. Flavianum. Ipse instabat, & dicebat, Occide.* Finierat Stephanus, dictis modò Episcopi annuerunt, clamantes, *Omnem Syriam Barsumas evertit, duxit super nos mille Monachos.* Perturbationum omnium faci Dioscoro, veluti causæ principi, Flaviani cædes est vindicata: hinc *Quintus* Phocensis Episcopus magnâ voce clamavit coram Chalcedonensibus: *Quando sanctum virum Flavianum Catholicæ fidei custodem interfecit, neque Canones protulit, neque lecti sunt, neque aliquo Ecclesiastico ordine usus est, sed propriâ autoritate eum damnavit.* Itaque *novi Caii* titulum perfidus ille Dioscorus est assecutus, qui ipsi à *Saba* Episcopo Palti inditus est. Ad facinoris indignitatem accessit, quòd in ipsa Ecclesia, quæ vel ipsis reis perfugium esse solebat, Flavianus complurium ictuum impetum exceperit; &, quod mirum, si Evagrio fides, ab ipso Dioscoro. Eusebius Dorylei *aiebat, Flavianum à Dioscoro pulsum, & calcibus appetitum, miserabili modo interfectum esse.* Quæ tamen jubente, vel autore Dioscoro perpetrata sunt, ea ipsi vindicantur, qui Monachorum ministerium adhibuit. Sic Ecclesiâ per vim ejectus, carceri includitur: *Flavianus quidem & Eusebius custodiæ mancipantur . . . Casus Flavianus, & multis injuriis affectus, dolore plagarum migravit ad Dominum.* Difficilis verò quæstionis est, ubi, & quando Flavianus mortalium numero exemptus fuerit? Constantinopoli periisse, traditum Nicephoro: *Flavianus, vir sanctissimus, post ejusmodi illegitimam damnationem turbulentis impulsionibus, & calcium ictibus à Dioscori & Chrysaphii factione è Synodo ejectus, tertio pòst die vitam feliciter finivit: cum ille ipse Dioscorus calcibus in ventrem etiam veritatis ipsius propugnatoris insiluerit?* Nicephori in opinionem descendit Marca, qui Flavianum *post triduum à damnatione obiisse* memorat. Hæc tamen ad invidiam Dioscoro movendam tradita existimamus. Prosper in Chronico auctiori Flavianum in exilium pergentem, cœlestem Deo animam reddidisse prodit: *Inter manus eorum, à quibus in exilium ducebatur, glorioso ad Christum fine transiit.* Nobis autem verosimilius est, Flavianum in urbe Lydiæ *Epypa*, ad quam relegabatur, vitam cum morte commutasse. Id testatur Breviculus causæ Eutychianistarum: *Ducitur in exilium Flavianus, & apud Epypam, quæ est Lydiæ civitas, seu superveniente, seu ingestâ morte defunctus est.* Consentit & Marcellinus: *Flavianus in Epypam exulatus est.* Mense Augusto obitum Flaviani contigisse, Baronii sententia est in Notis ad Martyrologium, Februarii XVIII. At, si quid nostra conjectura valet, ea Chronologia est respuenda. Quippe quo tempore Valentiniani, Placidiæ, Eudoxiæ literis respondit Theodosius, nondum vitâ abiisse Flavianum, ea verbis Imperatoris colligimus. Ad Valentinianum scripsit: Flaviano *remoto, pax & omnis concordia regnat in Ecclesiis.* Ad Placidiam verò, quam *sacratissimam matrem* vocat, *Flavianus*, inquit, *princeps contentionis hujus, sacrâ sententiâ ab Ecclesiasticis rebus expulsus est.* Eudoxiæ verò nunciat, *Memoratus Flavianus sacro judicio ab Ecclesiasticis rebus ablatus est.* Nondum igitur naturæ debitum solverat sanctissimus Episcopus, secus gravissimam hanc Theodosius rationem non omisisset, ut & collegæ, generique, & amitæ, filiæque suæ oblatas pro Flaviano preces urbanius recusaret. Jam verò literæ hæ Theodosii, post Octobris XIII. exaratæ, utpote posteriores Epistolæ Leonis XXV. quæ hâc ipsâ die Româ cum Valentiniani & Augustarum Rescriptis missa est, Theodosius memoratis Epistolis responsum dedit, labente jam adulto Novembri. Præterea ipsemet Leo in sua ad Constantinopolitanos Epistola, data Idibus Octobris: *Quisquis*, inquit, *incolumi atque superstite Flaviano Episcopo vestro Sacerdotium ejus fuerit ausus invadere, nunquam in communione nostra habebitur.* Quòd si ad fata mense Augusto Flavianus venisset, scripsissetne Leo Octobris XV. Flavianum adhùc incolumem esse? Placidia quoque Augusta paucis pòst XV. Octobris diebus de Flaviano, ut inter homines adhuc agente loquitur. Theodosium quippe rogat, *ut in statu Sacerdotii illæsus per omnia maneat Flavianus.* Itaque Chronologiæ jura à nobis violari haud putamus, si annum usque sequentem Flaviani obitum differimus, de quo tum commemorabimus. Ut leviores Flaviano dolores essent, Leonis fecit Epistola, tertio Calendis Octobris scripta. Flavianum verò sic alloquitur: *Quæ & quanta dilectio tua pro Catholicæ fidei defensione patiatur, per Diaconum, qui ab Epheso furtim est lapsus, cognovimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratia sua virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur.* Quæ ad communem causam necessaria erat, sese non omissurum, & ipse pollicetur. Ad patientiam deinde optimum pietatis Martyrem hortatur: *Fortiter interim*

Chalc. Act. 4. 445.

Chalc. Act. 3.

Evagr. l. 2. c. 3.

Liberat. c. 12.

Niceph. l. 14. c. 47.

Marc. de Concord. l. 4. c. 4. n. 4.

tua dilectio tua toleret, qua sibi ad æternam gloriam non dubitat profutura. Data 3. Kal. Octob. Asterio & Protogene viris clar. Coss.

Leo Ep. 27.

Theodoritus Leonis implorat auxilium.

Theodorit. Ep. 116.

XXIII. Perfugio quoque ad Leonem usus est Theodoritus, quem impia Ephesinorum cohors inauditum, absentemque damnaverat. Ut sibi Leonis auxilium implorantis faveret, ad Renatum Ecclesiæ Rom. Presbyterum sic scribit: *Ex his, qui posthac damnati fuere, unus ego sum, ne illò irem, regiis literis prohibitus, & tamen absens condemnatus. Post sex enim & viginti Episcopatus annos, post infinitos labores, post suscepta pro pietate certamina, post obiatas omnium Salvatori multas Hæreticorum a pristino abductas errore myriadas, Sacerdotio me spoliarunt, ejiciuntque ex civitate, nec senectutem reveriti, nec canos in pietate nutritos. Quam ob causam oro Sanctitatem tuam, sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo persuadeat, ut Apostolicâ potestate utatur, & ad Concilium vestrum advolare præcipiat.* Miserrima tum Theodorito fortuna fuit. Ingratus erat Imperatori: ipsius Metropolitanus Domnus damnationi ejus consenserat: sententia ab Oecumenica Synodo fuerat promulgata. Quid ageret ergo, tot calamitatum quasi fulminibus prostratus? Restabat aliud nihil, nisi ut tabulam de naufragio arriperet, implorato Leonis auxilio. Ad eum ergo Presbyteros misit, qui supplices literas ferrent. Sed & Anatolium patricium obsecrat, à Theodosio sibi in Occidentem iter concedi, ut sua in Concilio causa retractaretur: *Magnitudinem tuam obtestor, hanc à victore Augusto gratiam petat, ut in Occidentem veniam, ibique à Deo carissimis ac sanctissimis Episcopis judicer.* Quod ut impetraret, præcipuè favorem Leonis implorat, cujus magna erat in Occidente autoritas. Ubi multis sedem Leonis laudibus onetavit, ob urbis excellentiam, atque majestatem, quæ & imperio florebat, & Petri Paulique sepulchris, subjungit: *Alexandrinorum quippe justissimus Antistes haudquaquam contentus fuit iniquâ hâc & injustissimâ depositione sanctissimi Deoque charissimi Constantinopolitanorum Episcopi Domini Flaviani, neque ipsius animam explevit consimilis strages aliorum Episcoporum: sed me quoque absentem calamo similiter jugulavit, nec in jus vocatum, nec præsentem accusatum, nec interrogatum de Dei ac Salvatoris nostri Incarnatione, quid sentiam. Et homicidas quidem, ac sepulchrorum effractores alienarumque nuptiarum invasores, non prius condemnant Judices, quàm vel ipsi objecta crimina confessione suâ firmaverint, vel ab aliis fuerint apertè convicti. Nos autem hic in divinis Legibus innutritos, triginta mansionibus distantes condemnavit, ut voluit. Neque nunc tantùm hoc fecit, sed anno etiam superiore, cùm eò profecti essent duo viri, Apollinaris morbo infecti, & calumnias in nos texuissent, consurgens in Ecclesia nos anathemate confixit, idque cùm ad eum scripsissem, & quæ sentirem, per literas exposuissem. Ego verò Ecclesiæ sanè tempestatem defleo, cæterùm quieti studeo . . . At ergò Apostolicæ vestræ Sedis expecto sententiam, & oro atque obtestor Sanctitatem tuam, ut rectum ac justum tribunal vestrum invocanti opem ferat, jubeatque ad vos venire, & doctrinam meam Apostolicis vestigiis inhærentem ostendere . . . . Ante omnia ut à vobis docear oro, an me oporteat in hac injusta depositione acquiescere, an non; vestram enim sententiam expecto. Quòd si in judicatis manere me jusseritis, manebo; neque ulli hominum deinceps molestus ero, sed rectum Dei Salvatorisque nostri judicium expectabo. Hæc per reverendissimos Presbyteros Hypatium, Abrahamium & Alypium Sanctitati vestræ suggessi, quandoquidem ne ad vos contenderem, regiarum literarum vincula retinuerunt.* Theodorito sedem Leo suam restituit, non ea quidem sententia, quæ Decreta Ephesina dilueret, quæ ad usque Chalcedonensem Synodum in Oriente obtinuerunt, nil Episcopalis muneris intereà peragente Theodorito: sed eo judicio, ut pro vero Episcopo Occidentalibus haberetur, prædonumque Ephesinorum placita contemptui essent. Itaque ipsa hæc Leonis de Theodorito sententia à Patribus Chalcedonensibus est retractata, quorum judicio sua Theodorito Cathedra deinum reddita est.

Domnus, quis? Num damnationi suæ diu superfuerit?

XXIV. De Domno quid actum sit, est in obscuro. Ignaviæ pœnas dederat, substituto in ipsius locum Maximo, cujus ordinatio Chalcedonensibus rata fuit. Unde subit animum, jam ad plures abiisse Domnum; cùm Synodus Chalcedonensis est celebrata. Si qua Cyrillo, Euthymii vitæ Scriptori fides, Domnus auditâ abdicatione Antiochiam revertitur: *Et cùm illic fuisset, omnia quæ ei prædicta fuerant, effectum sunt sortita. Ille que posteà magnâ ductus pœnitentiâ, quòd non obedisset, ad ipsum* (Euthymium) *revertitur gravi dolore visceribus cruciatus, & acerbè deplorans.* Quis verò Domnus, monet nos Cyrillus in vita Euthymii. Antiochiâ ortus erat, Joannis illi Præsulis ex sorore nepos. A Juvenale Hierosolymitano Diaconus creatus fuerat, anno circiter 429. Ubi compertum est, Joannem Antiochenum Nestorio favere, Domnus rogavit Euthymium, *ut ei permitteretur ire Antiochiam, quo supplantatum avunculum restitueret, jamque velut jacentem erigeret. Ille autem prævidens non futurum illic tutum adventum, sed ei potius inutilem, & incommodum, nequaquam, inquit, ô fili, non oportet te à Laura discedere. Neque enim ille tuâ opus habet præsentiâ, sed etsi paulum à sana fide declinavit, Deus tamen, qui novit cordibus, rectè se habere, ipse convertet ipsum, reducetque ad bonum.* Monenti tamen Domnus non obtemperaverat, verùm spreto Euthymii consilio, cùm ne vel ei valedixisset, Antiochiam profectus, Cleri consensu civitatis hujus sacris præficitur. Dioscori tyrannide Domnum adductum esse, ut Flaviani damnationi subscriberet, refert Zonaras: Domnus, *cùm & ipse in tumultu illo subscripsisset, posteà in Dioscorum vociferatur, ejusque sententiam ut impietate plenam proscindit.* Num hæc causa fuit, cur ejiceretur Episcopatu? Porro sedente Chalcedonensi Concilio Domnum vitam adhùc retinuisse, legitur in veteri monumento: cui hic titulus appositus est: *Actio de Domno Antiocheno, quæ inventa est in Codice Patrum Julia membranaceo, transcripta ex Codice vetusto chartaceo, & dicitur ipsa fuisse Proculi & Albini Germanorum Scholasticorum.* Verba sunt monumenti hujus: *Residentibus universis ante cancellos sancti altaris, Maximus reverendus Episcopus Antiochiæ dixit, Deprecor magnificentissimos & gloriosissimos Judices, sanctam hanc & universalem Synodum humanitatem exercere in Domnum, qui fuit Antiochiæ Episcopus. Dignemini & statuere ei certos sumptus de Ecclesia, quæ sub me est.* Id postulationis conspiratione omnium probatum est, concessumque Maximo, ut quantum vellet, pro æquo & bono Domno erogaret. Legatorum & Leonis sermo hic fuit: *Si quidem memoratus*

Euth. Vit. c. 57.

Euth. Vit. c. 56.

Zon. An. l. 13.

Chalc. Act. 7. 164.

vir Episcopus Maximus, suo arbitrio Domno voluerit esse consultum, ut sumptus ei de sua Ecclesia, miserationis intuitu, prout æstimaverit largiatur, ut contentus alimoniis quiescat in posterum. At enim id monumenti falsi suspicione non immeritò aspergitur. Rationi quidem non satis consonum esse videtur, quòd Maximus de suppeditandis Domno alimentis Oecumenicam Synodum fatigare voluerit, quasi consensus tot Episcoporum beneficentiæ huic necessarius fuerit. Refellit & narrationem Zonaras, qui libro XII. Annalium hæc habet: *Pro Joanne Domnus electus, annos octo posteà vixit.* Eâdem & Chronologiâ utitur Nicephorus in Antiochenfium Præsulum Catalogo: *Domnus*, inquit, *qui Ephesinæ secundæ prædatrici Synodo interfuit, sedit annos octo.* Id octennii initium ducit Joannis Domni decessoris ab obitu, qui anno Dom. CCCCXLI. contigit. Concilium vero Chalcedonense decennio pòst celebratum est, jam extincto Domno, cui proinde Maximi liberalitate nil opus erat.

Leo variis Epistolis malis Ephesinis medetur. Synodum Romæ cogit.

XXV. Antequam quas expectabat, res Ephesinæ Leoni afferrentur, silentio Flaviani in admirationem conjiciebatur: *Epistolam* ergo ad ipsum misit, *Ut*, inquit, *totâ celeritate ad scripta nostra respondeas, nosque subinde de tuis actibus, nostrorumque & totius causa absolutione facias certiores, ut sollicitudinem, quam nunc pro fidei defensione gerimus, prosperioribus nunciis molliamus. Data tertio Idus Augusti.* Serius tamen scribi debuit, cùm octavo duntaxat Augusti Synodus Ephesina inceperit. Quo casu tribus post inchoatum Conventum diebus Leo dicere non potuerit: *Auget sollicitudinem nostram taciturnitas tua.* Ubi ipsius ad aures Ephesinæ iniquitatis tristissima nuncia retulit Hilarius, nil antiquius Pontifici fuit, quàm tantis malis remedium afferre. Ut ergo consolatione aliquâ Flavianus sustentaretur, eam adhibuit Pontifex, suavissimis literis tertio Cal. Octobr. datis. Quid verò auxilii misero comparare vellet, non commisit chartæ: *Perlator sanè brevis hujus Epistolæ fideli sermone poterit enarrare, quidquid illud est, quod adjuvante Domino studio fidei & charitatis intendimus.* Clericos quoque Constantinopolitanos literis solatus est, quos monet, ut pro fidei defensione perfidorum nequitiæ resistant, nullæque minæ, nulla formido à Sacerdote suo divellant: superstite Flaviano nullum inter Episcopos esse numerandum, ac ut Nestorium, sic & illos, qui in Christo veram carnem esse negant, pari execratione damnari, sperare se Ephesinos ausus Christiano Imperatori non placituros. Faustum etiam, Marianum, Petrum Magnum, & Eliam Presbyteros Archimandritas Constantinopolitanos scripto adit, quos hortatur, adhærere firmiter Evangelio. Quæ Ephesi gesta sunt, *contra justitiam, vel Canonum disciplinam per unius hominis potentiam* à fidei ratione rata esse prohiberi. Data est Epistola VIII. *Idus Octobris.* Ipsum quoque Imperatorem tertio Idus Octobris literis allocutus dicit ad Ephesinum Concilium Legatos tam instructos esse missos, *ut si scripta, quæ vel ad Sanctam Synodum, vel ad Flavianum Episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset Antistes; ita manifestatione purissimæ fidei, quam divinitùs inspiratam & accepimus, & tenemus, omnium concertantium strepitus quievisset, ut nec imperitia ultra desiperet, nec occasionem nocendi æmulatio reperiret.* Verùm tam perturbatè, tam iniquè res agitatas esse, ut Sedis Apostolicæ Legati *ad consentiendum nullâ potuerint oppressione compelli.* Rogare se Imperatorem, ut omnium Apostolorum coronas, cunctorumque Martyrum palmas attendat, *quibus alia non fuit causa patiendi, nisi Confessio veræ Divinitatis, & veræ humanitatis in Christo.* Obsecrare se, ut omnia in eo statu maneant, in quo fuerunt ante judicium, *donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregetur.* Ut verò magis Theodosium permoveret, subjungit: *Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem Libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum.* Postridie Leo Pulcheriam Augustam, cujus magna & pietas erat, & autoritas, scripto convenit, *de habendo intra Italiam Concilio, & locus constitueretur & tempus, omnibus querelis & præjudiciis partis utriusque suspensis.* Eamque verbis supplicibus rogat, ut apud Imperatorem preces suas adjuvet. Idibus verò Octobris nomine Synodi tum temporis in urbe coactæ, Clero populoque Constantinopolitano direxit Epistolam, cui titulus est: *Leo Episcopus & sancta Synodus, quæ in urbe Roma convenit, Clero, Honoratis, & plebi consistenti Constantinopoli.* Gravi eâ Epistolâ Leo testatur, mœrorem, quo ob gesta Ephesina affectus fuerat, se gaudio diluisse, cognitâ ipsorum pietate: se per Epiphanium & Dionysium Ecclesiæ Notarios ipsis olim scripsisse, ne pollucrentur impietate Manichæorum. Arium quoque, Photinum, Apollinarem perstringit, qui Christum Deum simul & hominem, alterâ suarum naturarum, vel earum parte aliquâ spoliabant. Denique his verbis Epistolam claudit suam: *Quoniam oportet, vos post divinum auxilium etiam Catholicorum Principum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite, ut petitioni nostræ, quâ plenariam indici Synodum postulamus, clementissimus Imperator dignetur annuere, quò citiùs adjuvante misericordiâ Dei, & sanis fortitudo augeatur, & morbidis, si curare acquiescunt, medicina præstetur.* In eo ipso Concilio Synodus Ephesina videtur esse rejecta. Hilarius quidem Diaconus in sua ad Pulcheriam Epistola hæc narrat: *Vestra itaque clementia cognoscat, à præfato Papa Leone cum omni Occidentali Concilio, reprobari omnia, quæ in Epheso contra Canones per tumultus & odia secularia à Dioscoro Episcopo gesta sunt, & nullâ ratione hæc in his partibus suscipi posse, quia per potentiam prædicti* (Dioscori) *non sine læsione fidei, & præjudicio sanctissimi viri innoxiique Flaviani commissa sunt.* Constitutum quoque fuit, ut Episcopi Valentiniano supplicarent, quod & factum, dum Petri Basilicam ingrediebatur. Quâ ratione id actum sit, exequamur.

Leo Ep. 21.

Leo Ep. 27.

Leo Ep. 22.

Leo Ep. 24.

Leo Ep. 23.

Leo Valentiniani opem implorat adversus Synodum Ephes.

XXVI. Injuriâ, quâ Ephesini prædones veritatem insignesque Episcopos affecerant, commotus Leo, se ad Valentinianum contulit, ut tanto deprecatore interposito, Synodus Oecumenica à Theodosio impetraretur. Quo verò Valentiniani affectus magis excitaret, prostravit se, & demisso animo ei supplicavit. Audiatur Liberatus: *Valentinianum Imperatorem & Eudoxiam ejus uxorem ad memoriam B. Petri cum mul-*

Liberat. cap. 12.

ANNO DOM. 449.

multis Episcoporum genibus provolutus Romanus Pontifex deprecatus est, ut Imperatorem Theodosium hortarentur aliam fieri Synodum ad retractandum illa, quæ à Dioscoro male acta atque perpetrata fuerant, in damnatione Flaviani Episcopi, & Orthodoxorum Episcoporum depositione. Quo loco doctissimi Præsulis Marcæ observationem silentio involvere nolumus, Perroniana somnia refellentis. Scripserat Perronius, Synodum Ephesinam à Leone quidem in irritum missam, ab eo tamen imploratam esse *secularem potestatem*, quæ necessaria videbatur, ad rescindendam priorem Legem, quâ Theodosius Acta illa Ephesina & Flaviani damnationem confirmaverat. Quid ad hæc Marca? *Non ob eam rationem summus Pontifex à Theodosio Decretum illud suspensionis postulavit, cùm nondum relatione ullâ accepisset, Synodum Ephesinam à Principe confirmatam.* Rectè & sapienter. Imploravit ergo Pontifex Valentiniani auxilium, quia exorandus erat Theodosius, sine cujus consensu Oecumenica indici Synodus non potuit, quæ necessaria sanè fuit, ut servatis Ecclesiæ regulis Decreta Ephesina abrogarentur. Tam humili deprecatione Leo, Valentiniani, & Eudoxiæ literas impetrat, quibus Theodosium enixè rogant, juberet Synodum indici. Valentiniani verba sunt: *Cùm advenissem in urbem Romam ad Divinitatem placandam, sequenti die ad Basilicam Apostoli Petri processi, & illic post venerabilem noctem diei Apostoli, & à Romano Episcopo, & ab aliis cum eo ex diversis Provinciis congregatis, rogatus sum scribere vestræ mansuetudini de fide, quæ cùm sit conservatrix omnium Fidelium animarum, dicitur perturbata . . . Huic itaque postulanti salutem nostram communem annuere non negavi, quatenus ad tuam mansuetudinem meam petitionem ingererem, ut prædictus Sacerdos, congregatis ex omni orbe etiam reliquis Sacerdotibus, intra Italiam omni præjudicio summoto, à principio omnem causam, quæ vertitur, sollicitâ probatione cognoscens, sententiam ferat, quam fides & ratio vera Divinitatis expostulat.* Ejusdem ferè tenoris literas quoque Theodosio Galla Placidia direxit: *Dum in ipso ingressu civitatis antiquæ hanc curam habuissemus, ut cultum B. Petro Apostolo redderemus, in ipso adorando altari Martyris reverendissimum Leo Episcopus, paululum se post orationem retinens, propter Catholicam fidem apud nos deflevit, ipsum similiter summum Apostolorum, quem nuper adieramus, testem objiciens, Episcoporum multitudine circumseptus, quos ex innumerabilibus civitatibus Italiæ pro Principatu proprii loci, seu dignitate collegit, & verbis permiscens lachrymas, nostros quoque gemitus provocavit.* Rogat autem, quandoquidem Flavianus *Libellum ad Apostolicam Sedem miserit, & ad omnes Episcopos harum partium, ut in statu Sacerdotii illæso manente per omnia Flaviano ad Concilii & Apostolicæ Sedis judicium transmittatur.* Placidiæ quoque visum est, *Pulcheriam* precari, cujus in rerum administratione autoritas magni momenti erat, cui narrat, gemitibus lachrymisque, magis quàm verbis Leonem significasse, Catholicam fidem esse turbatam ab Ephesino Concilio, *in quo nullus ordinem Sacerdotum custodivit.* Laboret itaque, *ut quidquid in illo tumultuoso miserrimoque Concilio constitutum est, omni virtute removeatur.* Ut paternos & affectus evocaret, Licinia Eudoxia Theodosio scripsit de gestorum Ephesinorum emendatione: *Datis omnibus, quæ etiam definita sunt, revocatis ex integro, causa fidei &* *Christianæ religionis, quæ mota est, in partibus Italiæ congregato Concilio perquiratur.*

Marc. de Concord. l. 4. c. 4.

ANNO DOM. 449.

Theodosius rejectis Valentiniani precibus, Synodum Ephesinam confirmat.

XXVII. Vigilans gravisque & veritatis, & Flaviani, quæ Leonem cura tangebat, multis sanè laudibus est cumulanda. Id dolendum, quòd frustra fuerit, cùm excellentes tot Epistolæ Theodosium de suo Concilio, statuque dimovere non potuerint. Rescribit Valentiniano, se de ipsius incolumi in urbem reditu ipsi gratulari quidem, se verò in nulla parte à paterna religione resiliisse. Velle se antiqua sacramenta inviolabiliter custodiri. Ephesi integrâ veritate indignos Sacerdotio remotos esse: Flaviano, qui reus inventus est, expulso pacem in Ecclesiis lætam regnare. Placidiæ dicit, in Ephesina Synodo posteriore nil decretum esse, quod à Nicænorum Ephesinorumque Patrum placitis alienum foret. Flavianum contentionis principem, sacrâ sententiâ ab Ecclesiasticis rebus ejectum. Eudoxiæ verò filiæ significat, Flavianum sacro judicio ab Ecclesiasticis rebus remotum esse, ut ab Ecclesia contentio omnis tolleretur. In Theodosii verba non accuratè satis penetravit Liberatus, qui in illis Flaviani mortem invenit. Rescripsit, inquit, Theodosius: *Flavianum lasibilis novitatis reum, dignum mortis debitum suscepisse, & ideò omnis pax & concordia in Ecclesia regnaret, principe contentionis sacro judicio humanis rebus ablato.* Ex quibus sequeretur à Theodosio mortem Flaviano esse imperatam. Sed non ita est, *Ecclesiasticis* duntaxat rebus, non humanis ablatus est. Porro ne deprecatoribus spes aliqua mutationis restaret, hæc addit Theodosius: *Nihil ulterius post hæc definire possibile est, cùm jam ista semel decisa sint.* Ac firmioribus ut repagulis Ephesina scita clauderentur, eâ autoritate suâ muniri voluit, editâ Lege: *Et nos igitur ejusdem sanctæ Synodi Decreta laudamus, atque confirmamus, hanc orthodoxam fidem putantes, atque nominantes, quæ à trecentis decem & octo Patribus exposita est, & firmata in sanctis Conciliis, quæ Ephesi congregata sunt . . . omninò autem nullus, qui Nestorii, & Flaviani, & eorum, qui ejusdem hæresis sententiâ detinentur, ullo modo Episcopus ordinetur.* Viguit igitur in Oriente Concilium Ephesinum, donec & Chalcedonensium Patrum, & Marciani autoritate abrogaretur. In Occidentis verò Provinciis nullius pretii fuit, quod Hilarius Diaconus Pulcheriæ significatum ivit: *Vestra itaque veneranda clementia cognoscat, à præfato Papa cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Epheso contra Canones per tumultus & odia secularia à Dioscoro Episcopo gesta sunt, & nullâ ratione hæc in his partibus suscipi posse, quæ per potentiam prædicti non sine læsione fidei, & præjudicio sanctissimi viri innoxiique commissa sunt.* Quibus apparet, non à Leone solo, sed à Synodo, neque vi potestatis alicujus, quæ superioribus in inferiores Judicibus competit, prædatorium Concilium esse abrogatum, sed rejectione atque contemptu: quo factum, ut Episcopi à Dioscoro exautorati Occidentalibus pro veris Antistitibus haberentur, licet nullo loco Orientalibus essent, donec autoritate Chalcedonensium suis Ecclesiis restituerentur. Itaque magna Ecclesiarum divisio inducta est, uti à Liberato scripto proditum: *Soluto ergo illo Concilio, & ad suas sedes reversis Episcopis, scissio facta est inter eos, qualis antea nunquam contigerat. Ægyptii, Thraces, & Palæstini Episcopi Dioscorum sequebantur. Orientales, Pontici,*

Chalced. Act. 3. p. c. 1.

&

ANNO DOM. 449.

& Asiani sanctæ memoriæ Flavianum. Quod schisma permansit usque ad obitum Theodosii Principis. Eò processit Dioscuri impietas, ut Leonem excommunicationis gladio feriret. Id Theodorus questus est in suo ad Chalcedonenses Libello. Excommunicationi subscripsere Episcopi numero decem, quos minis ad Leonis damnationem adegit.

Chalc. Act. 3.

Hilarii Arelatensis obitus. Fama ejus & libri.

XXVIII. Hoc ipso anno vitæ cursum implevit Hilarius Arelatensis, vir magni nominis, quemque sua cum Leone jurgia famæ commendarunt. Eo defuncto, concepta adversus illum ira Leonis adeò deferbuit, ut mortuum nonnullis & laudibus affecerit, *sanctæ memoriæ* virum eum appellans. Magnâ apud Gallos gloriâ fuit Hilarii nomen, de quo Gennadius: *Hilarius Arelatensis Episcopus, vir in Sanctis Scripturis doctus, paupertatis amator, & erga inopum provisionem non solùm mentis pietate, sed & corporis sui labore sollicitus fuit. Nam pro reficiendis pauperibus etiam rusticationem contra vires suas homo genere clarus, & longè aliter educatus exercuit. Sed nec in spiritualibus neglexit: nam & in docendo gratiam habuit, & absque personarum acceptione omnibus castigatum opus prædicationis ingessit: ingenio verò immortali, aliqua & parva edidit, quæ eruditæ animæ, & fidelis linguæ indicio sunt, in quibus præcipua & ad multorum utilitatem necessaria opera, vitam S. Honorati decessoris sui composuit.* Neque Galliæ modò, sed Italiæ quoque Hilarii eloquentia admirationi fuit, teste *Auxilii* Præfecti ad ipsum Epistola: *Dictu difficile est, quanti mihi pretii fuerint literæ Sanctitatis tuæ, in quibus ita expressam facundiam recognovi, sicut tenes in aliis modestiam, morumque operibus Principatum. Ignosce de te studiosè minora dicenti, quia semper in prædicatione sui virtus erubescit, cum hoc ipsum verecundiæ genus pars magna virtutis sit.* Quin etiam eò famæ processit, ut eâ laude à *Livio* ejusdem ætatis Poëta fuerit ornatus: *Si Augustinus post Hilarium fuisset, judicaretur inferior.* Defuncti cineres hoc Epitaphium illustravit:

Gemma Sacerdotum, plebisque orbisque Magister.

Nostræ Gennadius Chronologiæ pugnat, qui Hilarii obitum cum Martiani imperio conjungit: *Moritur Valentiniano & Martiano Imperatoribus.* Errasse tamen Gennadium, certissimis ex Leone indiciis constat, *Ravennii* quippe, quem Hilarius successorem habuit, meminit in sua ad Arelatensis Provinciæ Episcopos Epistola scripta XI. Cal. Septemb. Asterio & Protogene Coss. *Quod in Arelatensium civitate, defuncto sanctæ memoriæ Hilario, virum etiam nobis probatum, fratrem Ravennium, secundum desideria Cleri, honoratorum, & plebis, unanimiter consecrastis, bonum fraternitatis vestræ opus nostro judicio roboramus.* Ex Hilarii monumentis ea supersunt. Brevissima ipsius ad Eucherium Epistola, cui titulus est: *Domino beatissimo merito suspiciendo, & in Christo devinctissimo Papæ Eucherio, Hilarius.* Est & poëma in Genesim, quod Hilarii Pictaviensis Operibus inseritur:

Leo Ep. 106.

Dignum opus & justum est, semper tibi dicere grates,

Omnipotens mundi genitor, &c.

B. M. P. t. 7. 1229.

Est & vita S. Honorati, qui decessit Hilario.

Ravennius Hilario Arelatensi succedit.

XXIX. Ravennius, qui defuncto Hilario ad Episcopatum Arelatensem evehitur, hujus Ecclesiæ Presbyterum egerat. Ferventibus Episcopi sui cum Leone litibus Romam de pace constituenda amandatus Leoni in notitiam venerat. Ut Cleri Populique suffragio ad Sacerdotium promotus est, ejus electio Pontifici Romano significatur, qui Arelatensis Provinciæ Episcopis, Constantio, Audentio, Rustico, Auspicio, Nicetæ, Nectario, Floro, Asclepio, Justo, Augustali, Hymatio & Chrysaphio rescribit, justam gaudii causam offerri, ubi noscitur à Sacerdotibus ea geri, quæ regulis, & Apostolicis institutis congruunt. Novo quoque Episcopo bene precatus, hæc loquitur: *Utatur Dei munere memoratus Antistes, & secundum consonantia omnium ordinum vota, quid ex ipso devotionis expectetur, intelligat, ut dispensationis sibi creditæ diligens ac temperans executor, vestro testimonio non inferior, & nostro favore per omnia sit dignior. Data XI. Kal. Sept. Asterio & Protogene Coss.* Peculiari quoque scripto Ravennium Leo adire voluit: *Provectionem dilectionis tuæ, quæ summi Sacerdotii adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, ut non solum tibi de honoris augmento, sed etiam Arelatensi Ecclesiæ, cui te Dominus præposuit, respondeamus.* Pulcherrimis quoque monitis novum Præsulem instruit: *Modestiam igitur tuæ non auctoritas constantiam, sed mansuetudo commendet; justitiam bonitas temperet; patientia contineat libertatem, & declinata superbia, cui proximum est, ut decidat; amotur humilitas, cui semper debetur, ut crescat.* Augusti XXII. ea scripta sunt. Quatriduo pòst novam Ravennio Epistolam direxit, de veteratore quodam, qui pro Leonis Diacono in Gallia se venditabat: *Petronianum quendam vagum, & semper erroneum certà nos Clericorum tuorum suggestione didicimus, per Gallias se nostrum esse Diaconum jactitasse, & sub hujus honoris obtentu diversas ejus Provinciæ Ecclesias circuire.* Quem jubet, ne amplius aliquos fallat, ab omnium Ecclesiarum communione expelli. *Data sub die VII. Kal. Septembr.* Asterio & Protogene Coss.

Leo Ep. 106.

Leo Ep. 90.

Leo Ep. 107.

ANNO U. C. 1203. PER. JUL. 5163. JUL. 495. DOM. 450. VALENTIN. 25. & 26. MARCIANI 1. *Sol.* 11. A. *Lun.* 14. *Indict.* 3. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 7. P. 16. *April.*

ANNO DOM. 450.

COSS. *Valentinianus Augustus VII. & Gennadius Avienus.*

I. IMperii Romani procella, pacisque tempestas, Hunnorum Rex *Attila* inertia Principum sibi utendum ratus, nil nisi bellum anhelabat. Cujus mentem jam satis ad vastandum orbem paratam magis inflammat Geisericus, qui Africæ potiebatur. Nec ambitione solô Vandalus permovebatur: in metu erat, ne Theodoricus Visigothorum Princeps illatam filiæ suæ injuriam ulcisceretur. Hunnerico Geiserici filio ea matrimonio jungebatur, quod olim non minimâ Geisericum lætitiâ affeceret. At ut erat ille vel in suos pignora truculentus ob suspicionem veneni ob ea parati, naribus privatam, patri in Gallias remiserat, ut turpe funus miseræ semper offerret, ne immanis crudelitas, quâ vel alieni movebantur, patris vindictam efficacius impetraret. Id metuens Vandalus, missis muneribus propensum jam satis Hunnum ad bella præcipitat. Attilæ ad commoda sua intelligenda non deerat astutia. Legatos ergo ad Valentinianum misit, qui Romanos inter & Gothos discordiam concitarent, ut quos prælio non poterat, mutuis

Attila Gothos inter & Romanos vult discordiam serere: fœdus ineunt.

odiis opprimeret. Honorificis blandisque salutationibus plena erat directa ad Imperatorem Epistola, quâ Hunnus testabatur, sibi contra Gothum certamen esse. Simili arte Theodoricum scripto adiit, ut à Romanorum societate discederet. Ut fraus Attilæ intellecta, Valentinianus legationem Theodorico mittit, quâ monebatur viro ad orbis perniciem nato concurrendum esse; Reipublicæ auxilia præbenda esse, cujus partem tenebat. Legatis Valentiniani responsum: *Habetis, Romani, desiderium vestrum: fecistis Attilam, & nobis hostem. Sequimur illum quocunque vocaverit, & quamvis insletur de diversis superbarum gentium victoriis, norunt tamen Gothi confligere cum superbis. Nullum bellum dixerim grave, nisi quod causa debilitat, quando nihil triste pavet, cui majestas arriserit.* Permagno quidem auxilio Gothi Romanis fuisse, sequens annus declaratum ibit.

Jornand. c. 36.

Attilæ excursiones.

II. Porro de Attilæ excursionibus egregium Priscus monumentum perhibet in suis selectarum Legationum historiis: *Intereà in animo proposuit Attila in Occiduas regiones bellum inferre: nec solùm in Italiam, ut Honoriam cum suis opibus & juribus nancisceretur, verùm etiam in Franciam, hoc proposito, ut Gesericum demereretur. Prætextus autem, quem obtendebat Francici belli, ex interitu Francorum Regis oriebatur, cujus occasione liberi, quos superstites reliquerat, mutuo bello de Regno decertabant, eo quidem, qui natu major erat, se Attila adjungente; qui verò minor, cum Ætio belli societatem ac fœdus ineunte . . . Hunc juniorem Romæ conspeximus, legatione pro Attila fungentem, cui pra juventa nondum lanugo creverat, flavâ cæsarie spectabilem, cujus prolixitas humeros ejus obtegebat, eumque Ætius sibi in filium adoptarat, muneribusque cumulatum, ad Imperatorem ob negotiandam belli hujus societatem direxerat. Diversa ex parte Attila sibi familiaritate junctos ad eundem delegaverat Romanum Principem, ut ab illo Honoriam poscerent, Attila ipsi nuptuiram, quæ pridem hujus connubii fidem dederat, ejusque in pignus annulum transmiserat, quo ostenso Valentinianum Legati interpellarent, ut dimidiâ imperii parte cederet, quam sibi per injuriam sororis Honoria, cui æqua successionis paternæ pars debebatur, arrogaverat. Cùmque petitio illa ab Occiduis Romanis rejecta fuisset, novo habito militum delectu, bellum adversus eos apparabat, eidemque propositum erat, post subactam Italiam bellum, indè à se denunciatum, in Orientis imperium transferre, hoc jure, quia conventum mutuò inter se & Theodosium, fœdere tributum, minimè persolverent.* Ex hoc insigni fragmento, quod doctissimo Cabassutio debemus, discimus *Clodionem*, quem absque prole defunctum existimant Gallicanæ Scriptores Historiæ, binos sibi filios superstites reliquisse, quorum natu minor *Merovæus* Ætio militabat.

Attila pensitationem petit à Theodosio: Constantinopolitanum incendium.

III. De rebus Orientis paucis. Compressâ Dacico prælio Hunnorum superbiâ, Attila nonnihil tractabilior evaserat. Itaque quam superbè spreverat, auri pensitationem non rejiciendam esse putavit. Legatos ergo misit, qui à Theodosio despectas olim pecunias flagitaret. Intereà fama Theodosii ad remotissimas Orientis regiones extendebatur. Qua de causa *Indus Theodosio Principi tigrim domitam pro munere misit.* Regiæ urbi cladis aliquid ignis intulit: *Utramque porticum Troadensem, turresque portarum utrasque ignis subitus consumsit, quarum ruinâ continuò repurgatâ Antiochus Præfectus Prætorio in pristinam erexit speciem.*

Chron. Marcel.

IV. Maximo & Imperii, & Ecclesiæ damno Placidia Augusta ultimum annum in terris egit: cujus obitum in Consulatum Protogenis & Asterii Baronius perperàm confert, unius anni prochronismo: Placidiam, inquit, v. *Kal. Decembr. diem obiisse, sepultamque esse Ravennæ*, fidem facit Rubeus. Illustrissimi Purpurati sententiam damnat Idacius, qui annum Valentiniani XXVIII. Placidiæ fatalem fuisse tradit. Neque Augustæ fœminæ tam maturum contigisse obitum, ac Baronio creditum, Veterum ullus tradit. Prosper, qui tum Romæ versabatur, in auctiori Chronico scribit, Placidiam anno Dom. CCCCL. quinto Kal. Decembris mortem obiisse. Neque Ravennæ, sed Romæ vitæ finem invenit: *Valentiniani Imper. mater Placidia moritur apud Romam.* Insigni & prudentiâ & religione mulier fuit, cujus consiliis stare Valentiniani fortuna videbatur. Pietate exemplisque suis optima mater lascivientem filii, petulantemque animum cohibebat. S. Pauli in Basilica Gallæ Placidiæ memoriam extare, docent ea carmina:

Mors Placidiæ Augustæ.

Bar. An. 449. n. 167.

Idac. Chron.

Placidia pia mens operis decus hoc faciebat,
Suadet Pontifices studio splendere Leonis.

Bar. An. 449 n. 167.

V. Hæc in Occidente. Sed & Orienti annus funebris fuit morte Theodosii, quam ingens terræ motus antecessit, de quo in Chronico Alex. mentio est. *Valentiniano* VII. *& Avieno*, quem perperàm Albinum dicit, *Constantinopolis magnam labem accepit ex terræ motu, mense Januario, sexto & vigesimo die, noctu à Troadesis porticibus usque ad æream Tetrapylum fat diu durante, ita ut nemo auderet domi suæ manere, sed omnes fugerent in campum, diesque noctesque continuarent preces. Ipse Imperator cum Senatu & Populo, Cleroque nudus pedes, multis diebus Deum votis propitiabat. Ingens enim terror, qualis nunquam fuerat, omnes perculerat. Quidam affirmabant, se ignes in cælo vidisse. Unde anniversaria memoria precum celebratur etiam hodie in campo, ad Dei clementiam in genus hominum laudandam. In tanta enim malorum trepidatione nemo extinctus est.* Missis Nicephori fabulis, qui & Pulcheriam hoc anno rerum administrationi redditam, & Eudoxiam ad urbem Hierosolymitanam migrare permissam, & Theodosium Ephesum instituisse profectionem, ut sibi Joannis in Templo oranti, quem successorem habiturus esset, nunciaretur oraculo, aliaque furfuris ejusmodi narrat, quæ de Theodosiano obitu certiora videntur, afferamus. Ad venationem egressus Princeps, cùm in *Lencum* fluvium abreptus esset, effusus equo, vertebram spinæ luxavit, lecticâque in urbem regiam illatus, nocte sequente vitâ obiit quinto Kal. Augusti, non verò *quarto*, ut Baronio placuit. Natus erat Arcadio & Eudoxiâ anno Dom. CCCCI. Aprilis decimo, Fravitâ & Vincentio Coss. Vixit ergo annos XLIX. menses quatuor, dies XIX. In quibus initio à paterna morte ducto, quæ primo Maii, anno CCCCVIII. contigit, regnavit annos XLII. menses tres, dies XXVIII. Pietatem coluit, quæ magna erat in animi mansuetudine, temperantia, clementia, tum in religione maxima. Multum gaudebat Aristotelis syllogismis. Decolorationem tamen aliquam virtutibus induxit suis ex superstitione, credulitate, imprudentia. Superstitionis fuit, quòd cùm

Motus terræ Constantinopoli. Mors Theodosii.

Bar. An. 450. n. 10.

Con-

Anno Dom. 450.

Constantinopoli Episcopus Chebronensis fuisset mortuus, sagum ejus valde sordidum quæsierit, & eo circumamictus sit, credens aliquid se ex defuncti sanctitate promereri. Credulitatis, quòd se regendum Eunuchis tradiderit, atque Chrysaphio, (Paul. Diac. l. 14.) cujus consiliis usus, Flavianum virtutis magnæ Præsulem Sede suâ pulsum in exilium ejecerit, impiumque Conciliabulum Ephesinum Edictis suis corroborarit. Imprudentiæ verò, quòd Libellis, quos non legebat, de more subscriberet. Quod cùm Pulcheria animadverteret, callidè per causam petendi muneris scheda oblata flagitabat, sibi in servitutem tradi Eudoxiam ejus conjugem. Theodosii mortem protinùs excepit Chrysaphii obitus. Variant quidem Historici de ratione mortis. Sunt qui superstite Theodosio ob illatam, cujus pœnitebat, Flaviano injuriam, dignitate excidisse memorant, ac spoliatum fortunâ, in Insulam fuisse relegatum. Ea (Niceph. l. 14. c. 49.) tamen Theodosii resipiscentia figmentum nobis esse videtur, ut memoriæ ejus honos habeatur. Ac Ephesinum sanè Conciliabulum mordicùs tuebatur, mense Martio, quo labente & ad Pulcheriam, & ad Martianum, Faustumque Presbyteros Epistolas direxit Leo, ut Synodus Oecumenica celebraretur. Quin etiam ex Leonis ad Theodosium Epistola XVII. Cal. Augusti data apparet, nullam confirmati Conciliabuli fuisse (Leo Ep. 33.) Principi pœnitentiam. Quòd si de sententia decessisset, Rescriptis sanè suis Ephesina Decreta rescidisset, aut propensum saltem ad ea resigenda animum ostendisset, quod prudentissimum sanè consilium Marcianus Pulcheriaque non involvissent silentio. Itaque nullam ex Ephesino Conventu dolorem Theodosius accepit, ut ea de causa in Chrysaphium indignationem suam effunderet. Sequimur ergo Chronicum Alex. Chrysaphii de interitu: *Eodem anno interfectus est Chrysaphius, Spatharius ad portam Melantiadis.* Itaque Theodosii obitum verba hæc excipiunt in Chronico. Sed & Marcellinus Chrysaphii mortem ascribit Pulcheriæ: *Chrysaphius Eunuchus, Pulcheria Theodosii sororis nutu sua cum avaritia interemptus est.*

(Marcianus Imperator creatur. quo die? Anni ejus, moresque.) VI. Theodosiani imperii successor, & hæres *Marcianus*, fuit vir suis virtutibus purpuræ ornamento, conspiratioque omnium atque suffragio eligitur, ut ipsemet testatur in sua ad Leonem Epistola: *Ad hoc maximum Imperium venimus Dei providentiâ, & electione Senatus excellentissimi, cunctæque militiæ.* Ex Thracia oriebatur, patre militari. Qui cùm paternam sequi vitam cuperet, Philippopolim perrexit, ut militaribus numeris ascriberetur. Facienti iter apparet recens cæsi hominis cadaver, cujus casum miseratus, diu illùc substitit, ut defuncto justa persolveret. Quod cùm Magistratui Philippopoleos nunciaretur, comprehensum Marcianum de cæde interrogant. Cùmque indicia plus quàm veritas, aut lingua cædem pernegantis valuissent, jam Marcianus homicidii pœnas daturus erat, nisi repentè Deus cædis autorem prodidisset. Ex tanto servatum periculo milites libentissimè susceperunt, neque postremo loco, sed in gradu nuper defuncti, cui nomen *Augustus*, ascripserunt albo suo. Ut jam appellatione futuram dignitatem portenderet, privatusque nuncupationem acciperet, quam cum purpura Imperatores induunt. Alio & omine Marcianum imperio destinatum esse conjecerunt. Sub Aspare in Africa militabat, cum Romanis ingenti prælio victis, captus offertur Geiserico, qui captivorum multitudinem spectare gestiebat. Fortè sole subardenti Marcianus humi procumbens, somnos carpebat, cùm aquila volatu Solis radiis opposito, instar cujusdam nubis quiescenti umbram attulit. Quo prodigio obstupefactus Geisericus, quid futurum esset conjiciens, accitum ad se Marcianum, libertate donavit, gravibus prius sacramentis astrictum, ut postquam imperium adeptus esset, fidem servaret Vandalis, nec adversus eos expeditionem moveret. Tribuni munus agebat, cùm à mo- (Evagr. lib. 2. c. 1.) riente Theodosio coram Aspare & Senatu accitus esse fertur, cui Theodosius: *Divinitùs mihi* (Chr. Alex.) *significatum est, te mihi in imperio successurum.* At (Miscell. l. 14.) in Miscellanea legitur: *Pulcheria nondum cuiquam fratris morte Theodosii Imperatoris compertâ, Marciano accersito, in religione ac pudicitia conversante, sene videlicet, & idoneo viro, dicit ei: Quoniam Imperator mortuus est, & ego te elegi tanquam bene placentem ex omni Senatu, da mihi verbum, quòd custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, & pronunciabo te Imperatorem. Quod illo sacramento pollicente, accersito Patriarchâ Anatolio, pariter & Senatu, pronunciavit eum Imperatorem Romanorum.* Quacunque ratione creatus sit, Marcianum Theodosio successisse constat. Diem imperii natalem Chronicum Alex. exemit oblivioni: *Martianus in Hebdomo ab exercitu mense Augusto VIII. Kal. Sept. die Jovis imperare jussus est.* Errat tamen in die, qui non *Jovis*, sed *Veneris* fuit. Itaque suis initiis Marciani imperium non reddit Baronius, qui *biduo vel triduo* ante Calend. Augusti electum Marcianum esse tradit, mensis fere unius errore. Baronium (Bar. An. 450. n. 19.) in hanc sententiam impulit Lex de Apostatis scripta, quæ data dicitur *Kal. Augusti.* Quin tamen falsa sit ea temporis nota, nulli dubitamus, permoti autoritate Fastorum Græcorum, quibus fides in ea re immeritò detraheretur. Neque adversus Eutychem lata videtur à Marciano damnationis sententia, antequam Constantinopolitana post Leonis Legatorum adventum Synodus cogeretur, quæ primo Augusti certè posterior est, cùm Romæ adhùc versarentur Julii XX. Breve nimis fuit imperium Marciani. Pridie Calendas Februarias anno Dom. CCCCLVII. Constantino & Rufo Coss. Marcianus mortis debitum solvit. Imperavit ergo annos sex, menses quinque, dies septem. Itaque de sexto mense incompleto Marcellinus est intelligendus: *Imperavit annos VI. menses VI.* Probi Marciano mores fuere, ut imperium ipsius virtuti præmium accessisse videretur: *Fuit erga Deum pius, in subditos autem justissimus. Divitias veras existimans, non eas, quæ reconditæ sunt, aut quæ ex tributis colliguntur, sed eas solùm, quæ indigentium penuriam sublevare possunt, & locupletibus tutas ac securas opes suas præstare. Formidabilis non tam propterea quòd puniret, quàm quòd metuebatur, ne puniturus esset.* Uxorem Pulcheriam duxit, quam tamen pro sorore habuit, promissi sui memor, se virginitatem ipsius nunquam violaturum. Stetit & pactis, quæ cum Geiserico fecerat, qui modis omnibus & Imperium (Evagr. l. 2. cap. 1.) lacerabat, & Ecclesiam. Auspicatò vir ille optimus rerum potitus est, ut à Conciliabulo Ephesino illata Religioni mala suâ & autoritate, & pietate averteret.

(Flaviani obitus. Honores defuncto redditi.) VII. Rebus Ecclesiæ nunc stylum insiciamus. Ac Constantinopoli versantibus offert se nobis

Anno Dom. 450.

hujus urbis Episcopus Flavianus, qui vi prædonum suâ sede pulsus excessit Epipæ, Februarii XVIII. quo memoria ejus in Ecclesiæ monumentis recolitur. Numerum auxit Martyrum optimus ille Præsul, qui defendendæ veritati vitam dedit erroti: non tortorum manibus, sed Monachorum; non Edictis Ethnicorum Principum ex superstitione insanientium, sed Christiani mandatus Imperatoris, superbæ Eunuchi potentiæ obnoxii: non Sacerdotum idolis deditorum consilio, sed Episcoporum Domini altaribus ministrantium suasione atque impulsu. Ærumnis oppresso, ictoque plagis more accessit, quæ miseræ, quam trahebat, vitæ reliquiae exhausit. Quam diu Theodosius imperavit, Flaviani memoria contemptu & oblivione sepulta jacuit, nec nomen ejus diptychis illatum, nec reliquiæ in urbem regiam translatæ. Id pietati Marciani debebatur, ut defunctus Flavianus locum in Ecclesia recuperaret, ex qua vivus ejectus fuerat. Honorificè ergo exuviæ ipsius flagitantibus Constantinopolitanis annuenteque Marciano urbi regiæ redditæ sunt. Id Pulcheria Papæ Leoni testatum voluit: *Constantinopoli sanctæ memoriæ Flaviani corpus allatum est, & in Basilica Apostolorum, in qua consueverunt prædecessores Episcopi sepeliri, competenter est positum.* Quo utique nuntio Leo in lætitiam conjectus est, qui & ea de causa Marcianum laudibus cumulavit, Epistolâ datâ quinto Idus Junii, Adelphio Consule, qui annus est Dom. CCCCLI.

Leo Ep. 44.

Ut reliquiis beatæ memoriæ Flaviani digno honore susceptis, impietatem suam condemnator ejus agnosceret, vestra virtutis titulus, vestra pietatis est fructus. Ipsemet quoque Marcianus in suo de infirmandis iis, quæ contra sanctæ memoriæ Flavianum sunt injustè prolata, magnis laudibus veluti maximâ hostiâ defuncto parentare, pietati esse adjunctum putavit:

Syn. Chal. Act. 3. 335.

Cùm falsâ invidiâ & improbè concinnatâ calumniâ religiosæ ac venerabilis recordationis Flavianus, hujus almæ urbis Episcopatu fuisset pulsus, (quamvis hoc fuit plenius retinere Sacerdotium, fidem, quam acceperat conservare; is enim solus est, qui esse meretur Episcopus) tamen ita ejus reliquias & expetiit hæc sacratissima civitas, & recepit, ut beatior omni viventi videretur, & exitus ille, qui putatus acerbus, optandus credatur fuisse, quo illam immortalem mercatus est laudem. Quæ Constitutio data est, anno CCCCLII. Sporatio & Herculano Coss. Est & in Codice Justiniani Lex ejusmodi, *Flavianus venerabilis recordatio relevetur.* Extant Flaviani geminæ ad Leonem Epistolæ, nec non fidei Confessio, de quibus suo loco mentio acta est.

Cod. l. 1. Tit. 3. l. 23.

Anatolius Constantinopolitanus, quibus conditionibus à Leone recipitur.

VIII. Flaviano successorem Anatolium dederant Ephesini latrones: Theodosio charum, & ab eo Leoni commendatum, ut Veteris Novæque Romæ Episcopi firmis concordiæ vinculis copularentur. Leoni tamen non satis arridebat ordinatio hæc, quæ magnum Ephesinæ violentiæ erat indicium. Ac diligentiâ curâque, quantâ poterat maximâ, subruere Conciliabulum conabatur, cujus ruinis Anatolius obrueretur. Ea de causa Pulcheriæ Augustæ misit Epistolam, XVII. Kal. Aprilis datam, quâ docebat, religionis fundamenta convelli, si Christus negetur de Virginis utero veram carnem sumpsisse; rursumque instabat, ut coactâ Synodo Oecumenicâ Ephesina Decreta abolerentur. Ut verò urgenti cum Anatolio communionem Theodosio faceret satis, sub certis conditionibus concordiam componi voluit, missis Legatis, qui eas proponerent: *De ordinatione ejus, qui Constantinopolitana cœpit Ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram tibi partem temerè rescribendum putavi, non dilectionem negans, sed manifestationem Catholicæ veritatis expectans . . . . Agat clementia vestra devotissima fidei, ut quàm primum ad nos Constantinopolitani Episcopi qualia debent, probati & Catholici Sacerdotis scripta perveniant, apertè & scilicet dilucidè protestantia, quòd si quis de Incarnatione Verbi aliquid credat, aut asserat, quam Catholicorum omnium, & mea professio protestatur, hunc à sua communione secernat, ut ei fraternam in Christo charitatem meritò possimus impendere. Ut autem salubribus curis velocior pleniorque auxiliante Domino per vestra clementiæ fidem præstetur effectus, ad pietatem vestram fratres & Coëpiscopos nostros Abundium & Asterium, sed & Basilium & Senatorem Presbyteros, quorum mihi devotio est probata, direxi, per quos, quæ nostra forma sit fidei, manifestatis instructionibus, quas misimus, possitis dignanter agnoscere, ut si Constantinopolitanus Antistes in eandem Confessionem toto corde consenserit, securi, ut dignum est, de Ecclesiastica pace lætemur.* Preces quoque & suas & Synodi Rom. ingerit, ut *Concilium universale intra Italiam* cogatur. *Data XVII. Kal. Augusti, Valentiniano VII. & Avieno Coss.* Anatolius quoque de sua electione Leonem certum fecerat, nullâ fidei suæ injectâ mentione, quod Pontificem malè habuit, ut ex ipsius Epistola ad complures Archimandritas scripta nobis innotuit: *Cùm clementissimus Imperator talia ad nos scripta direxerit, quibus sollicitudinem suam pro pace universalis Ecclesiæ demonstraret, ipse Constantinopolitanus Episcopus, & hi, qui eum consecrarunt, præter id, quod ad ordinationem novi Antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis, vel abdicatis erroribus indicarunt, quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla extitisset offensio, aut non hinc præcipuè fuerit ordinati meritum demonstrandum, si aliena à se, quæ Catholicorum sensibus sunt adversa, docuisset.* Faustum ergo, Martianum, Petrum, Manuelem, alios denique Presbyteros Archimandritas rogat, suâ diligentiâ Legatos à se Constantinopolim missos adjuvent, ut extinctis erroribus læta pax ubique floreat. *Data XVI. Kal Augusti, Valentiniano Augusto VII. & Avieno* Coss. Ejusdem ferè tenoris Epistolâ Pulcheriam adiit Augustam, cui de Legatis à se missis mentionem inserit, ut quid fidei Constantinopolitanus amplecteretur Episcopus, quem nunquam nomine suo nominat, sciri posset. Petit etiam, ut universale Concilium haberi intra Italiam jubeat. Data XIII. Kal. Augusti.

Anno Dom. 450.

Leo Ep. 33.

Leo Ep. 34.

Leo Ep. 35.

Anatolius convocatâ Synodo Eutychem damnat. Leoni scribit.

IX. Teneris affectibus Leonis Legati à Constantinopolitanis excipiuntur, nec mirum, cùm paulò ante ipsorum adventum Theodosius naturæ satisfecisset. Imperabat Marcianus, vir si quis alius erroris purus, pietatique deditus. Anatolii quidem rationibus non conducebat, Dioscori adhærere communioni, licet Apocrisiarium ejus, Diaconumque egisset, & ab eo in Constantinopolitana Cathedra fuisset collocatus. Itaque ut integritati fidei suæ testimonium redderet, utàque Leoni pergratum faceret, ex Episcopis, qui tum in urbe regia versabantur, Synodum cogi placuit, cui adessent Pontificis Romani Legati. Extat Synodi hujus fragmentum, à Baronio donatum luci: *Anatolius Episcopus Constantinopolitanus Nova Roma, acceptâ Epistolâ*

Bar. An. 450. n. 29.

S. Leo-

ANNO DOM. 450.

S. Leonis Papæ, de confirmatione Catholicæ fidei contra vesaniam Hæreticorum congregavit Concilium omnium Episcoporum, Archimandritarum, Presbyterorum, Diaconorum, & ante conspectum omnium recitata est Epistola S. Leonis Papæ, quam beatus Abundius coram omnibus præsentavit. Concordantibus testimoniis Romanorum Patrum ac Græcorum, Anatolius Episcopus Constantinopolitanus huic Epistolæ S. Leonis, continenti Catholicæ fidei veritatem, concordantibus etiam testimoniis Patrum ab eadem Apostolica Sede decretorum plenâ devotione consensit, & subscripsit, anathema dicens Eutycheti, & Nestorio, & ipsorum dogmati, cum sectatoribus eorum. Id ipsum fecere omnes, qui aderant Episcopi, Presbyteri, Archimandritæ & Diaconi. Mox sanctus Abundius, Asterius Episcopus, Basilius & Senator Presbyteri, dixerunt Omnipotenti Deo gratias. Anathema quoque dictum Eutychi. Alia quoque in eo Conventu decreta esse, Leonis ad Anatolium ex Epistola scimus, de meticulosis illis Episcopis, qui & damnationi Flaviani, & erroris receptioni assensum præbuerant: *Illud quidem*, inquit, *quod præsentibus & agentibus nostris constitutum est, approbamus, ut suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti.* Insuper Leonis Legati flagitarunt, ut Ecclesiæ tabulis *Dioscori Juvenalisque nomina expungerentur. De nominibus autem Dioscori, Juvenalis, & Eustachii, ad sacrum altare non recitandis, dilectionem tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constituti faciendum esse dixerint.* Fidem quoque Anatolius suam Leoni significatum ivit. Quod & Pulcheria ei testatum voluit: *Sanctissimus gloriosæ Constantinopoli Episcopus Anatolius in eadem fide permansit atque religione, & tuarum literarum Apostolicam Confessionem complectitur, illo errore sublato, qui ab aliquibus nunc ortus est, sicut ex ejus quoque literis clarius tua Sanctitas agnoscere poterit. Et Epistolæ similiter Catholicæ fidei, quam ad sanctæ memoriæ Flavianum Episcopum tua beatitudo direxit, sine aliqua dilatione subscripsit.* Quam tamen Epistolam anno duntaxat sequente exaratam esse putamus.

Leo Ep. 44.

Marcianus Eutychem damnat: Synodum generalem Leoni pollicetur.

X. Sic Conciliabuli Ephesini impetus, qui

Ut rapidus montano flumine torrens,
Sternit agros, sternit sata læta, boumque labores,

subinde exaruit, operâ non Ecclesiæ duntaxat, sed Principum etiam autoritate. Synodi Constantinopolitanæ de damnatione Eutychis Constitutionem excepit Marciani Rescriptum: *Eos qui Catholicarum Ecclesiarum Clerici, vel orthodoxæ fidei Monachi, relicto verò orthodoxæ religionis cultu, Apollinaris, vel Eutychetis hæresim, & dogmata abominanda secuti fuerint, omnibus pœnis, quæ prioribus Legibus adversus Hæreticos constituta sunt, jubemus teneri.* Non probamus tamen, quòd Rescriptum Kalendis Augusti consignetur, quo tempore necdum Marcianus imperabat. Cùm autem unumquodque eo modo, quo colligatum est, dissolvi etiam debeat, quem Eutychis errorem Conciliabulum Ephesinum probarat, is prius à Synodo damnari debuit, quàm regiis Edictis tantæ impietatis fautores opprimerentur. Suis quoque Marcianus Rescriptis cavit, exules fidei causâ Præsules esse revocandos, uti legitur Pulcheriæ ad Leonem Epistolâ: *Hos similiter Episcopos, qui propter eandem causam, quoniam cum sanctissimo Flaviano ad concordiam fidei Catholicæ concurrerant, exilio deportati sunt, reverti debere, robore pragmatico suo præcepit.* Ut verò Oecumenicæ Synodi clypeus, quo sese Hæretici tegebant, eriperetur, Leonis precibus de alio generali Concilio congregando annuere Marciano placuit. Hæc ergo Leoni scribit: *Tuam Sanctitatem Principatum in Episcopatu divinæ fidei possidentem, sacris Literis in principio justum credimus alloquendam, invitantes atque rogantes, ut pro firmitate, & statu nostri imperii æternam Divinitatem tua Sanctitas deprecetur, ut & tale propositum atque desiderium habeamus, quatenus omni impio errore sublato, per celebrandam Synodum te autore maxima pax circa omnes Episcopos fidei Catholicæ fiat, ab omni scelere pura & incontaminata consistens. Actum Constantinopoli, Consulatu Domini Valentiniani perpetui Augusti.* Extant Epistolæ in Synodi Chalcedonensis præludia.

ANNO DOM. 450.

Mors Petri Chrysologi.

XI. Germano Antisiodorensi non diu superstes fuit Petrus Chrysologus, Ravennensis Episcopus, de quo multa jam diximus. Dum brevis esse laborat, obscurus quidem non fit: in eo tamen desiderantur, quæ Chrysologi titulo digna sunt, abundant nimirum sonantibus verbis, uberibusque sententiis eloquentiâ. Jejuna est macilentaque ejus explicatio, quæ Theologica duntaxat delibat, in ea verò non penetrat. Verbi gratiâ de fremitu Servatoris Lazarum à mortuis revocantis, *Fremuit Christus*, inquit, *debellans mortem, quia non potest non fremere, qui singularem rapit de hoste victoriam.* Tam justos, quàm injustos Christi ante adventum inferis inclusos esse putat, *& discretos locis tantum, non regionibus.* Lepidis tamen sententiis quandoque sermones aspergebat suos. Non ingrata sunt, quæ habet de Oratione Dominica: *Christus breviter orare docuit, qui citò vult postulata præstare: aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit.* Defuncto successit Neo, quem anno sequente Leo Epistola compellabit, ut prorsus absona sit eorum sententia, qui Petri Chrysologi vitam extendunt Symmachi ad Pontificatum usque.

Petr. Chrys. Ser. 65.

Chrys. Serm. 66.

Chrysol. Serm. 67.

De Arelatensis & Viennensis Episcopi litibus Leonis judicium.

XII. Conservandæ pietati studium Leonis Pontificis Romani vigilabat sine fine. Celeberrimam ergo, quam Flaviano olim miserat, de Domini Incarnatione Epistolam, in Galliis quoque legi voluit, quam idcircò *Ravennio* Arelatensi reddi curavit: *Diu*, inquit, *filios nostros Petronium Presbyterum, & Regulum Diaconum in urbe tenuimus. . . . . Volumus enim eos interesse tractatui, & universa cognoscere, quæ per te cupimus ad omnium fratrum & Consacerdotum nostrorum notitiam pervenire, charissimæ hoc dilectioni tuæ specialiter delegantes, ut sollicitudine vigilantiæ tuæ Epistola nostra, quam ad Orientem pro fidei defensione direximus, vel sanctæ memoriæ Cyrilli, quæ nostris sensibus tota concordat, universis fratribus innotescat. Data III. Nonas Maii*, Valentiniano VII. & Avieno Coss. Eodem quoque tempore Comprovincialibus Ravennii, Constantino, Armentario, Audentio, Severiano, Valeriano, Urso, &c. mentem significavit suam de mota Arelatenses inter & Viennensem quæstione. Quam sibi Leonis gratiam Ravennius conciliaverat, ea causam præbuit Comprovincialibus ejus, ut antiqua Ecclesiæ Arelatensi jura restitui, vehementer desiderarunt. Præmissis igitur officiis, quæ Leonis *Apostolatui* jure deberi censent, quæ *ad privilegia dignitatis antiquæ pro tempore diminuta* recuperanda, momenti alicujus esse poterant, Pontifici viribus ingerunt. Aiunt, quòd prima intra Gallias

Arela-

Arelatensis civitas, missum à beatissimo Petro Apostolo Sanctum Trophimum, *habere meruit* Sacerdotem. Episcopalem prius urbem fuisse, quàm Viennam, quæ *nunc impudenter Primatus exposcit indebitos*: civitatem à gloriosissimæ memoriæ Constantino peculiariter honoratam, *præter proprium nomen, quo Arelas vocitatur, Constantina nomen* accepisse. Hanc clementissimæ recordationis Valentinianum & Honorium Principes, *matris Galliarum* appellatione decorasse: hanc, sublimissimam Præfecturam; hanc reliquæ Potestates velut communem omnium patriam semper incoluisse: *Unde factum, ut non solùm Provinciæ Viennensis ordinationem, sed etiam trium Provinciarum contemplatione Sancti Trophimi, Arelatensis Ecclesiæ Sacerdos ad sollicitudinem semper suam, curamque revocaverit. Cui id etiam honoris dignitatisque collatum est, ut non tantum has Provincias potestate propriâ gubernaret, verùm etiam omnes Gallias sibi Apostolicæ Sedis vice mandata sub omni Ecclesiastica regula contineret.* Per nomen ergo Domini petunt, ut sua Arelatensi Ecclesiæ jura reddi præcipiat. Ut voti sui compotes forent, officii causâ adituros se Leonem testantur, nisi aliis infirmitas, aliis anni penuria fuisset impedimento. Legatos ergo misere *Petronium* Presbyterum, *Regulumque* Diaconum, qui suam Pontifici petitionem offerrent. Rerum quoque suarum satagebat Viennensis Episcopus, qui missis Legatis Arelatensem Vasatensis Præsulis ordinationem sibi vindicasse querebatur. Magna hæc lis Judice Leone sic secatur: *Viennensem civitatem, quantum ad Ecclesiasticam justitiam pertinet, inhonoratam penitùs esse non patimur, præsertim cùm de receptione privilegii, autoritate jam nostræ dispositionis utatur. Quam potestatem Hilario Episcopo ablatam, Viennensi Episcopo credimus deputandam. Qui ne repentè semetipso factus videatur inferior, vicinis sibi quatuor oppidis præsidebit. Id est, Valentia, Tharentasia, & Geneva, & Gratianopoli, ut cum eis ipsa Vienna sit conjuncta, ad cujus Episcopum omnium prædictarum Ecclesiarum sollicitudo pertinebit. Reliquæ verò civitates ejusdem Provinciæ sub Arelatensis Antistitis autoritate, & ordinatione consistant. Data 3. Non. Maji* Valentin. August. VII. & Avieno Coss.

Leo Ep. 109.

Marius Mercator.

XIII. Cujus sæpius à nobis mentio facta est, Marius Mercator hoc fortè anno naturæ satisfecit. Obscuritate involutus diu latuerat hic Autor, cùm velut umbra prodiit è pulvere Bibliothecarum, curâ præcipuè Garnerii, è Societate Jesu, eruditissimi Presbyteri. Non ignotus tamen Augustino Marius Mercator, qui ab egregio Doctore literas accipere meruit. De Latinis unum fuisse, ipsemet docuit sua Præfatione in varios sermones Nestorii, his verbis: *Scripta ex Græco in Latinum sermonem fervore Catholicæ fidei incitatus, curavi transferre à fidelibus linguæ meæ fratribus, cognoscenda atque vitanda.* Cujus verò regionis fuerit, est dictu difficillimum. Romam quidem incolebat. Hoc ipsemet Mercator innuit Subnotationum capite VII. *Meminimus enim*, inquit, *eo tempore, quo præsens in urbe Roma, cum Principibus hujus amentissimi erroris tui in nonnullis simplicioribus Ecclesiam ventilabas, qualiter interrogabas.* Quæ verba sunt hominis auribus suis Juliani interrogationes excipientis. Non ex eo tamen consequitur, vel Romæ, vel in Italia lucem aspexisse Mercatorem, cùm ex diversis imperii Provinciis complures in urbem migrarent: rudis certè & durus Autoris stylus non sonat Italum. Clericorum in ordinem non allectum fuisse, indicant verba ejus ad *Pientium* de Subnotationibus suis in scripta Juliani: Quoniam *Subnotationes in unum corpus redigere me debere, tu quoque, venerande Presbyter Pienti, jussisti parum imperans.* Laicum igitur agebat, linguæ tamen Græcæ peritus doctissimis Episcopis utebatur. Præcipuè in urbis Pelagianis Augustinum consuluit. Epistolæ ad ipsum scriptæ sanctus ille Pater meminit, in suo de octo Quæstionibus ad Dulcitium Libello: *De illis autem, qui rapientur in nubibus, in quadam Epistola, quam scripsi ad filium meum Mercatorem*, &c. Anno CCCCXVIII. liber ille conditus est, quo tempore jam sibi nomen Mercator pepererat. Acerrimum porro se fidei adversus Pelagianos patronum constituit. Itaque anno CCCCXXIX. non Constantinopolitanæ Ecclesiæ modò, sed Theodosio quoque Commonitorium de Cœlestio suum obtulit, quo & impetravit, ut Julianus, ejusque socii regiâ urbe ejicerentur. Anno CCCCXXXI. nondum damnato à Patribus Ephesinis errore Pelagiano, librum Subnotationum in verba Juliani conscripsit. Neque lata adhùc erat adversus Nestorium damnationis sententia, cùm refellendis Nestorii in Cyrillum Anathematismis operam collocavit. Indicioque est altum de Nestorii abdicatione silentium, quo apparet abdicationem eo scripto posteriorem fuisse: saltem Mercatoris in notitiam necdum pervenisse. Optimum factu ratus, in Nestoriano bello fortunam pugnæ tentare, cum Theodoro Mopsuestensi nobili adversario confligere statuit, ejus Symbolo confutato. Sed & Theodoritum adortus est, in quem tela verborum amarissima torsit, causatus ipsum adversus Concilium Ephesinum *Diabolo instigante* scripsisse. Quod Opus prius editum est, quàm Theodoritus erroris à Chalcedonensibus Patribus absolutus, Ecclesiæ suæ redderetur: secus ab ejusmodi conviciis abstinuisset, ne injuria magnæ Synodo fieret. Placet itaque cum Garnerio anno CCCCL. in arenam descendisse, ut Theodorito concurreret. Exinde vocalis esse desiit, ut liceat opinari, viro in Hæreticos pugnaci mortem indixisse silentium. Abundabat Mercator amore veritatis. Non satis extructam tamen atque fundatam disciplinæ Theologicæ notitiam habuit; ut nervosè suos adversarios refelleret: nil etiam elegantiæ stylus ejus præ se fert. In historicis quoque labitur. Verbi gratiâ, cùm Juliani libros posteriores, *singulis responsionibus suis ad singula capitula subjectis*, Augustinum confutasse tradit. Multa de Pelagianis nobis ignorata reseravit.

M. Merc. p. 3.

M. Merc. p. 31.

Aug. ad Dulcit. Q. 3.

Anno U. C. 1204. Per. Jul. 5164. Jul. 496. Dom. 451. Valentin. 26. & 27. Marciani 1. & 2. *Sol.* 11. G. *Lun.* 15. *Indict.* 4. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 1. P. 8. *April.*

Anno Dom. 451.

Coss. *Marcianus Aug. & Adelphius.*

Attilæ superbia: Aurelianum obsidet.

I. Infesta Dei providentia Attilam cœlesti custodiâ liberatum, velut fulmen aliquod injicit Galliæ. Tanta superbo regi erat audacia, ut insolenter Valentiniano per Legatos nunciaret: *Imperat tibi per me Dominus meus, & Dominus tuus Attila, ut sibi palatium Romæ adornes.* Superbi Regis animos excitabat *Sangibanus* Rex Ala-

Chr. Alex.

ANNO DOM. 451.

Jorn. c. 37.

Alanorum, qui tanto apparatu perterritus, *Attila se tradere pollicetur, & Aurelianam civitatem, ubi tunc consistebat, in ejus jura transducere.* Aurelianensi Ecclesiæ tum præerat *Ananus*, qui adventum Hunnorum veritus, Arelatum profectus erat, Ætii imploraturus auxilia. Erat Ananus *Lupo par, Germano non impar*, qui ubi reversus est, vaticinatione quâdam civitatem in Hunnorum potestatem non venturam cecinerat. Obsidionem admoverat Attila, dignamque memoratu historiam scriptis mandare Sidonius Apollinaris inceperat. Quem inchoati Operis pœnituit. Id ergo summatim scribit in sua ad Prosperum Epistola: *Exegeras mihi, ut promitterem tibi Attilæ bellum stylo me posteris intimaturum. Quo videlicet Aurelianensis urbis obsidio, oppugnatio, irruptio, nec direptio, & illa vulgata exauditi cælitus Sacerdotis vaticinatio continebatur.* Quid id vaticinii, Gregorius Turonensis innuit, Inclusos cives monet *in oratione prosterni, & cum lachrymis præsens semper in necessitatibus Domini auxilium implorare. Denique his, ut præceperat, deprecantibus, ait Sacerdos, Aspicite de muro civitatis, si Dei miseratio jam succurrat. Suspicabantur enim per Domini misericordiam Ætium advenire. . . Aspicientes autem de muro, neminem viderunt. Et ille, Orate, inquit, fideliter, Dominus enim liberabit vos hodie. Orantibus autem illis, ait, Aspicite iterùm, & cùm aspexissent, neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertiò, Si fideliter petitis, Dominus velociter adest. At illi cum fletu & ejulatu magno Domini misericordiam implorabant. Exactâ quoque oratione, tertiò juxta senis imperium aspicientes de muro, viderunt à longè quasi nebulam de terra consurgere. Quod renunciantes, ait Sacerdos, Domini auxilium est.* Gravissimo tum metu cives concutiebantur. Effractis portis, stratisve ariete muris, hostis jam urbem habebat, quam veniente Ætio nullâ direptione læsam deserere cogitur.

Sidon. l. 8. e. 15.

Greg. Hist. l. 2. c. 15.

Ætii cum Attilæ prælium Catalaunicum.

II. Adfuit pugnæ memorabilis dies. Ætio militabat cum Gothis suis Theodoricus, qui quatuor filiis domi relictis, Friderico, Turico, Rotemero, & Himmeric, Thorismondum & Theodoricum natu majores secum adductos, participes sui laboris esse voluerat. Diffidens rebus suis Attila, consultos haruspices de pugnæ exitu interrogat. Qui inspectis victimarum fibris, Hunnis infesta denunciant: *Hoc tamen quantulum prædixere solatii, quòd summus hostium Ductor de parte adversa occumberet, relictâque victoriâ suâ morte triumphum fœdaret.* Consistebant exercitus in campis Catalaunicis, qui & *Mauricii* nominantur: *centum leugas in longum* tenentibus, *& LXX. in latum.* Locus erat declivi tumore, collis in modum excrescens, qui cùm utilis primo occupanti foret, ab utroque exercitu cupiebatur. Dextram Hunni, sinistram Romani tenebant. De jugo certamen initur. Suos mittit Attila, qui cacumen invaderent. At præventi ab Ætio & Thorismondo facilè deturbantur. Circa nonam diei horam commissa pugna, primus in hostes telum Attila torquet: nunquam pertinacius certatum ferunt: *Si senioribus credere fas est, rivulus memorati campi humili ripâ prolabens, peremptorum vulneribus sanguine multo provectus, non auctus imbribus, ut solebat, sed liquore concitatus insolito, torrens factus est, cruoris augmento.* Theodoricus Rex excussus equo, dum excitandum discurrit exercitum, pedibus

Jorn. c. 37.

suorum conculcatus, vitam maturâ, simulque gloriosâ senectute claudit: *Alii dicunt interfectum telo Andagis de parte Ostrogothorum*, qui Attilam sequebantur. Visigothi impetu in Hunnos facto, penè Attilam occidissent, nisi arreptâ fugâ plaustrorum munimentum insequentibus opposuisset. Thorismondus agmina sua subire putans, *nocte cæcâ ad hostium carpenta ignarus incurrit. Quem fortiter dimicantem quidam capite vulnerato, equo dejecit.* Sed à suis periculo eximitur. Ætius verò, qui inter medios hostes vagabatur, *tandem ad socia castra perveniens, reliquum noctis scutorum defensione transegit.* Luce ortâ, cùm stratos cadaveribus campos Romani cernerent, nec audere Hunnos erumpere, victoriam veluti suam amplectuntur. In ea celeberrima pugna *ab utrisque partibus* CLXII. *millia cæsa feruntur.* Intereà quid cum debellato Attila agendum deliberant. Quem annonæ copiâ laborantem obsidione fatigari placuit. Quippe sagittarii intra castrorum septa locati, telorum nimbo vetabant accessum, ut invadentibus periculum maximum immineret. Cæterùm Theodoricus ubique locorum quærebatur. Gothi reperto inter densissima funera Regis sui corpore, *cantibus honoratum, inimicis spectantibus retulerunt.* Ut defuncto justa solverent, armis sonantibus eum efferunt, patris exequias Thorismondo prosequente. Quibus peractis, cupidus Hunnorum reliquias parentis sui manibus immolare, Ætium rogat, quid agendum. Is veritus, ne Hunnis funditùs peremptis, Gothi Romanum imperium lacesserent, Thorismondo suadet, paterna regna repetere, ne à fratribus occuparentur. Quod & sibi utile consilium secutus, relictis Hunnis Tolosam repetit. Discessu fœderatorum Attila gravi metu liberatur, quem deploratis in rebus aiunt *equinis sellis construxisse pyram*, ut si Romani irrumperent, sese flammis injiceret, ne Rex potentissimus hostium in manus veniret, aut eorum armis inflicto vulnere violaretur. Hæc ex Jornandis historia summatim descripsimus. Quæ verò à Gregorio Turonensi fabulas prorsus redolentia narrantur, de Stephano Protomartyre, qui visus cum Petro & Paulo miscere colloquia, necnon de senibus ebrio homini, ubi crapulam edormivit, Petri in Basilica conspicuis, quorum major de Ætio hæc loquebatur, *Obtenui immensam pietatem pro vita illius*, nec moramur, nec memoramus. Hæc sunt historiæ non ornamenta, sed ludibria, quibus pace Baronii etiam inserimus, de guttis *chrystallo clarioribus* Templi camerâ cadentibus, quæ infirmis sanitatem afferebant, Sigeberti traditionem. Quod miraculum contigisse refert, postquam urbs Vasatensis ab Hunnica obsidione fuisset liberata: *Porro Hunni cum Rege suo Attila, relictis Gallis post certamen Italiam petunt.* Hæc Idacius in Chronico, qui juxta Mettim prælium contigisse tradit, in quo tria fermè millia hominum cecidere. Nos Jornandi potius assentimur.

III. Ad rerum Ecclesiasticarum memoriam nos trahit historia. In omni honore atque integritate incolumem haberi fidem, Leo maximè cupiebat: in eo ergo casu, quo à perfidis Eutychianis violabatur, per ubique locorum Episcopos sartam conservari voluit, missâ ad eos insigni de Incarnatione Epistola, cui subscriberent. Itaque coactâ Provinciæ suæ Synodo Eusebius Mediolanensis, viginti Episcopis constan-

Synodus Mediolanensis Leonis probat Epistolam;

ANNO DOM. 451.

Anno Dom. 451.

se, Leoni gratulatur egregios Legatorum successus, qui Constantinopoli reversi erant. Præmissæ gratulationi subjungit: *Advenientis ergo fratribus, & Coepiscopis meis, habitoque Conventu, vestrarum formam tenuimus literarum. Nam recensens Epistolam beatitudinis vestræ in Sacerdotum Domini Concilio, quam sanctus frater & Coepiscopus Abundantius, & Compresbyter meus Senator detulerant, agnitaque eorum narratione, sicut scripta vestra signaverant, rerum gestarum ordine cautiùs requisita, recitataque Epistola, quam fidei assertione plenè digestam ad Orientem dudum Sanctitas vestra transmiserat, quæ ad nos ex vestra admonitione sancto fratre & Coëpiscopo nostro Cyriaco mutuante pervenit, claruit, eam plenam fidei simplicitate fulgere, Prophetarum etiam assertionibus, Evangelicis auctoritatibus, & Apostolicæ doctrinæ testimoniis nitore quodam lucis ad veritatis splendorem radicare, omnibusque sensibus convenire, quæ B. Ambrosius de Incarnationis Dominicæ mysterio suis libris Spiritu Sancto excitatus inseruit.* Epistolæ subscripsere Episcopi viginti numero, qui & Leonem rogant, ut autoritate suâ Dominicæ Incarnationis violatores persequatur.

Leo Ep. 53.

Leonis de custodienda fide variæ Epistolæ. Epistola ad Neonam.

IV. Variis quoque, quas in Orientem misit Epistolis, Leo gaudium, quo exultabat, testatus est, ob fidem Catholicam, *ab insidiis inimicorum suorum defensam.* Qua de re extat ad Martianum Augustum Epistola, data Idibus Aprilis. Pulcheriæ quoque Augustæ præconium tribuit, quæ & diligentiâ, & pietate suâ Eutychis obsistebat errori, ut & olim Nestorio repugnarat: *Secunda ergo hac vobis de perempto Eutychetis errore victoria est, quem si quid sani cordis habuisset, dudum in autoribus suis percussum, ultroque prostratum facilè poterat declinare, ne de sepultis cineribus tentaret incendia commovere.* Augustam quoque rogat, ut & Juliano Episcopo, & Clericis Constantinopolitanis qui B. Flaviano faverant, benevolentiam omnem præstaret. Data est Epistola Idus Aprilis. Eâdem & ipsâ die scripto Anatolium adit Constantinopolitanum Antistitem, quatuor capita complectente. I. De ipsius fide, quam Epistolis testatam claramque maximè probat. II. Ut hi, qui metu in hæresim lapsi sunt, conversi recipiantur. III. Negat, Dioscori Alexandrini, Juvenalis Hierosolymitani, Eustathii Berytensis nomina ad sacrum altare esse recitanda. IV. Julianum, Clericosque Constantinopolitanos, qui Flaviano adhæsere, commendat Anatolio, quem & monet, Eusebium & *secum demereri, & in sua communione nunc persistere: cujus*, inquit, *Ecclesiam tuâ sollicitudine volumus esse defensam.* Eodem & tempore literas Juliano direxit, quem ob exantlatos pro fide labores multis laudibus afficit: dolentibus ignaviam suam reddi communionem jubet; contumacibus verò meritas pœnas irrogari. Antequam alias Leonis memoremus Epistolas, quæ ad Synodum Chalcedonensem respectum habent, de ipsius ad Neonam mentio est agitanda, ne dicendorum ordo interrumpatur. Ad eruditissimi Quesnelli sententiam accedere haud possumus, qui anno CCCCLVIII. hanc Epistolam assignat. Cui Chronologiæ repugnant affixæ Epistolæ notæ, *data nono Kalendas Novembris, Consulatu Marciani Augusti.* Quem nullo jure in *Majorianum* mutat. Rectè, siquidem à Pagio observatur, Leonem in *temporariis notis exprimendis sæpe stylum mutasse. Decem Epistolas Ætii, & Studii Consulatu, qui in annum* CCCCLIV. *cadit, notavit, & tamen undecimo eodem anno data, hanc formulam post Consulatum Opilionis anno superiore* CCCCLIII. *Consulis præfert, rursumque duas sequentes, quæ ordine sunt,* CX. & CXI. *Ætii & Studii Consulatu notantur.* Quid igitur miri, si Leo unius Consulis, qui Augustus erat, nomine tempora consignarit, cùm ex ipso Marciano exemplum habuerit, quod sequeretur, qui quam anno superiore ad Leonem scripserat Epistolam, eâ ratione clausit: *Actum Constantinopoli Consulatu Domini Valentiniani perpetui Augusti*, omisso Avieno, qui Valentiniano Collega fuit. Constituto Epistolæ anno, de ea paucis: *Nuper in Synodo novum & inauditum anteà genus consultationis* exortum esse testatur, videlicet captivorum aliquos *ad sedes suas, libertatemque redeuntes* in ignorantia versari, nùm baptismi compotes, quia *in captivitatem illa ætate pervenerint, quæ nullius rei firmam poterant habere memoriam.* Consulta Synodus diligens examen adhibuit: *In Synodali Cœtu*, inquit, *formam hujuscemodi consultationis accepimus, quam diligentius discuti, & pro uniuscujusque sensu sollicitâ volumus ratione tractari, quo ad veritatem adhibitâ cognitione multorum certius pervenire possemus.* In eo casu sapienter constitutum est, administrandum esse baptismum, quia *nihil est, in quo peccatum possit obrepere, cùm in hac parte conscientia nec ille reus sit, qui consecratur, nec qui consecrat.* Proinde, qui *solâ manitur suspicione* prohibetur, *accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cujus in se nullum scit esse vestigium.* Ejus verò, quem ab Hæreticis baptizatum esse constiterit, baptismus nullâ ratione *iteratur*, solâ duntaxat Episcopalis manus impositione ille virtutem Sancti Spiritus consequatur.

Anno Dom. 451.

Leo Ep. 39.

Leo Ep. 41.

Ibid.

Pag. Dissert. Hyp. p. 311.

Leo Marciano, ad Synodum ipsum vocanti, respondet.

V. Ad celeberrimi Concilii Chalcedonensis historiam nunc progrediamur. Scripserat Leoni Marcianus: *Si placuerit tuæ beatitudini, in has partes advenire, & Synodum celebrare, hoc facere religionis affectu dignetur: nostris utique desideriis vestra Sanctitas satisfaciet, & sacræ religioni, quæ utilia sunt, decernet. Si verò hoc onerosum est, ut tu ad has partes advenias: hoc ipsum nobis propriis literis tua Sanctitas manifestet, quatenus in omnem Orientem, & in ipsam Thraciam, & Illyricum sacræ nostræ literæ dirigantur, ut ad quemdam definitum locum, ubi nobis placuerit, omnes sanctissimi Episcopi debeant convenire, & quæ Christianorum religioni atque Catholicæ fidei prosint, sicut Sanctitas tua secundum Ecclesiasticas regulas definiverit, suâ dispositione declarent.* Similis penè tenoris Placidia Leoni direxit Epistolam, in qua etiam mentio est & Flaviani corporis, Apostolorum in Basilica conditi, & revocatorum Episcoporum, qui in exilium deportati fuerant. Epistolas anno superiori assignandas esse, creditum Baronio, n. 23. Cujus à Chronologia diffidemus, non inerti ratione freti, quòd Marciano non ante diem Aprilis tertium & decimum Pontifex responderit. Est autem creditu difficillimum, Leonem, qui eâ, quâ debebat veneratione, Marcianum prosequebatur, tamdiu responsionem distulisse suam, si Augustorum Epistolæ anno superiore ad eum missæ fuissent. Acceptis per Tatianum urbis Præfectum Marciani Epistolis, ipsi rescribit breviter primùm per Anatolii Clericos significans, se gratias agere maximas clementiæ Augustæ ob beneficia, quæ Ecclesiæ contulit: pleniora verò, quæ ad Ecclesiæ concordiam faciant, per Legatos dirigere.

ANNO DOM. 451.

gere. Data est Epistola *Idib. Aprilis.* Brevi postmodum nova sequitur Epistola, *data IX. Kal. Maji*, quâ testatur, compleri se gaudio ob ipsius erga pacem Ecclesiæ studium. Paucorum pertinacia atque *insipientia* prorsus iniquum esse, ad nova bella Episcopos provocari, *tanquam reparatâ disceptatione tractandum sit, utrùm Eutyches impiè senserit, & utrùm impiè Dioscorus judicarit.* Sic verò suam claudit Epistolam: *Pissima sollicitudini vestræ, quam de indicenda Synodo habere dignamini, per legationem, quæ confestim ad clementiam vestram Deo annuente perveniet, quidquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere, plenius atque opportunius suggeretur.* Hanc Epistolam è vestigio excipit alia *sexto Kal. Junii.* Poposcerat Synodum, quam ad reparandam Ecclesiæ pacem Marcianus necessariam judicaverat, *ut liberioribus ab omni perturbatione animis hi quoque Episcopi, quos hostilitatis metus detinet, convenirent.* Ubi verò agnovit, humanis negotiis divina à Marciano præponi, voluntati ejus obtemperans, rogat, ne fidem antiquam patiatur quasi dubiam redivivis conatibus retractari. Placere quoque sibi testatur per Legatos adesse Concilio: *Cùm in his fratribus*, inquit, *quos direxi, id est, Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio, & Basilio Presbyteris, sed & in fratre meo Juliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit æstimanda præsentia.* Cæterùm cùm non satis Leoni placeret ea Synodi convocatio, quam Orientis in partibus futuram esse noverat, aliâ Marcianum Epistolâ convenit, septimo Idus Junii scriptâ. Rursusque innuit Imperatori, Synodo quam ab eo poposcerat, Sacerdotes Provinciarum omnium prohiberi, ob bellum, quod Attila gerebat, ab Ecclesiis abscedere suis vetitos. Quam *opportuniori tempori* reservari cupit, cùm securitas erit restituta. Biduo pòst Anatolio scribit, se *Lucentium* direxisse Episcopum, *Basiliumque* Presbyterum, quibuscum cupit ipsum societate conjungi, *ut nihil in his, quæ ad universalis Ecclesiæ statum pertinent, aut dubiè agatur, aut segniter.* Idibus verò Junii *Pulcheriam* literis suis compellat Augustam, ut sicut Nestoriana impietas, ita & Eutychiana blasphemia ab omnium consortio eliminetur, quod ut facilius impetret, de fonte impietatis hujus hæc orat Augustam: *De Eutyche autem totius scandali & pravitatis autore hoc clementia vestra præcipiat, ut ab eo loco, qui Constantinopolitanæ urbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatiis eorum, quos ad impietatem suam traxit, utatur. Monasterio quoque ipsius, cui perniciosè indignèque præsedit, Catholicum Abbatem jubete præponi, qui illam servorum Dei congregationem, & à pravo dogmate liberare, & institutis veritatis possit imbuere.*

Leo Ep. 43.

Leo Ep. 46.

Leo Ep. 45.

Marcianus Nicææ Synodum indicit. Leo Legatos à se ad eam mitti significat.

VI. Infixus in Religionis amore Marcianus, cùm à congregandæ Synodi sententia dimoveri non posset, Rescriptum Episcopis misit suum, ut Nicæam properarent: *Imperatores Cæsares Valentinianus, & Marcianus, Victores, & Triumphatores maximi semper Augusti, ad omnes ubique reverendissimos Episcopos . . . Quia dubitationes quædam circa orthodoxam fidem motæ sunt, sicut indicant & literæ sanctissimi Archiepiscopi felicissimæ Romæ Leonis, placuit nobis, sanctum Concilium fieri in Nicæa Bithyniæ civitate, quatenus cunctis concordantibus, veritate examinatâ, & vacante omnium studio, quo quidem jam abusi, Religionem turbaverunt orthodoxam, vera ac saluberrima fides sic omni mundo manifestetur, ut de cætero omnis quæstio, & dubitatio auferatur. Unde tua Sanctitas cum quantis approbaverit reverendissimis Episcopis sub suo Sacerdotio constitutis Sanctarum Ecclesiarum . . . ad memoratam Nicænam civitatem proximis Kalend. Septembris advenire festinet.* Sacræ quoque ad Anatolium literæ missæ sunt, tenoris ejusmodi, datæ *decimo Kal. Juniarum.* Bonis omnibus Synodo Nicæa constitui videbatur, cujus nomen à *victoria* ductum, de erroribus triumphum innuebat, ut quam olim eò loci veritas de Ario victoriam erat adepta, eam quoque de Eutyche referret. Acceptis de loco temporeque Synodi Marciani literis, Leo hæc ipsi rescribit: *Quia vos amore Catholicæ fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem & Coepiscopum meum Paschasinum de ea Provincia, quæ videtur esse securior, evocatum, qui vicem præsentiæ meæ possit impleri, direxi, Bonifacio fratre nostro, & Compresbytero sociato, & his, quos anteà miseramus, adjunctis, consortem illis fratrem quoque meum Julianum addentes Episcopum.* Rerum quoque suarum Leo satagens, hæc addit: *Quia verò quidam de fratribus, quod sine dolore non dicimus, contra turbines falsitatis non valuere Catholicam tenere constantiam, prædictum fratrem & Coepiscopum meum vice meâ Synodo convenit præsidere.* Scripta est Epistola VI. Cal. Julii. Pridie verò futuro Concilio literis nunciat, se ab Imperatore esse invitatum, ut venerabili Synodo præsentiam præberet, quod cùm necessitas temporis, nec ulla consuetudo permittat, in Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio Presbyteris, *Me*, inquit, *Synodo vestra fraternitas existimet præsidere, nec sejunctam à vobis præsentiam meam consideat, qui nunc in Vicariis meis adsum.* Vult autem & ad suam de Incarnationis mysterio Epistolam Episcoporum fidem dirigi, & pulsis Episcopis sedes suas restitui, & statuta à Cyrillo Decreta adversus Nestorium firma & inconcussa manere. Proficiscentibus Legatis suis, Leo *decimo quarto Calendas Augusti* Marcianum scripto sic compellat: *Sanctum clementiæ vestræ studium, quo ad reparationem pacis Ecclesiasticæ Synodum habere voluistis, adeò libenter accepi, ut quamvis eam fieri intra Italiam poposcissem, & aptius expectari tempus optassem, quo scilicet plurimi possent Episcopi etiam de longinquis Provinciis evocari, mox tamen, ut pietatis vestræ scripta sunt tradita, & Bonifacium de Compresbyteris meis ab urbe direxerim, & de Episcopis fratrem meum Paschasinum de Sicilia fecerim navigare, qui vicem meam sufficienter implerent.* Postridie, Julii scilicet vigesimo, Pulcheriam adiit Augustam, cui penè paria scribit, Ephesini non judicii, sed *latrocinii* vim questus, resipiscentibus veniam concedendam esse censet, ut etsi nonnihil deflorato quidem, Episcopatus tamen sui honore potiantur. Porro irrepsit in Epistolam vox *Chaldonensem*, quæ est expungenda: *Quòd ergo Synodum Chalcedonensem haberi clementia vestra præcepit.* Quippe decimo tertio Cal. Augusti nemini adhùc in mentem venerat indictum primo Septembris apud Nicæam Concilium, Chalcedonem esse transferendum. Imò Episcopi diu satis Nicææ versati sunt, expectantes Imperatoris præsentiam. Testatur & Evagrius, Leonem de Legatis, quos ad Concilium miserat scribentem, literas inscripsisse suas: *Ad Episcopos, qui Nicæa convenerant.*

ANNO DOM. 451.

Leo Ep. 49.

Leo Ep. 47.

Leo Ep. 50.

Leo Ep. 51.

Evagr. l. 2. c. 2.

ANNO DOM. 451.

Episcopi Nicæam veniunt. Monachi tumultum minantur. Synodus Chalcedonem migrat.

VII. Regiis jussis obtemperantes Episcopi, Nicæam die constituto convenerant. Postquam verò aliquandiu Marcianum expectarunt, qui præsentiæ suæ spem ipsis injecerat, redduntur sacræ Literæ, quibus absentiam Imperator suam excusabat: *Quia volumus interesse Sancto Concilio, retinent verò nos publica & necessaria utilitates, in expeditione dignetur vestra religio, non arbitrari grave nostra tranquillitatis absentiam sustinere: sed orare quatenus ea, qua inter manus habemus, Deo auxiliante, benè disponentes, illùc venire possimus, ut nostrâ pietate præsente decernantur, qua omnem discordiam quæstionemque submoveant.* Intereà Monachorum genus, inquies atque indomitum, Clericique nonnulli & Laici, qui Eutychi favebant, Nicæam petentes, tantos tumultus excitant, ut terroris non minimum Patribus exoriretur. Ubi tumultuosum Imperatoria ad aures nuncium pervenit, Monachos infestis animis ad oppugnandam Synodum venisse, confestim ad Proconsulem Bithyniæ *Strategium* literas mittit, quibus jubebatur, obviam ire perturbationibus. Verba Legis audiamus: *Quia secundum nostram Sanctionem reverendissimi quidem Episcopi convenerunt, expectantes potestatis nostra præsentiam, qua non post multum Deo cooperante aderit. Quidam autem sicut agnovimus, cùm sint soliti conturbare & confundere Deo placitam disciplinam, supervenientes in Nicæa Clerici, ac Monachi, atque Laici, tumultus facere temant, contendentes absque his, qua nobis placuerant. Necessarias has pias literas ad tuam direximus claritatem, quatenus cum omni virtute eos, si præter nostram evocationem, aut permissionem suorum Episcoporum ibidem commorantur. .. Clericos ... vel Monachos, atque Laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omni modo debeas de civitate, & ipsis locis expellere.* Tumultuosis quoque certam Imperator pœnam minatur. Quam pollicitus erat præsentiam, cùm Marcianus rebus publicis detentus afferre non posset, vel tædio moræ, vel morbo affecti Episcopi, Principem rogant, ut Concilii celebratio iniretur. Respondit Marcianus, Leonis Legatos flagitasse, ut Augusteâ præsentiâ Synodus decoraretur, secus non venturos ad Conventum. Itaque licet curæ rerum sibi venire cupienti moras injiceret, omni tamen se festinatione ad Synodum properare: moneri itaque Patres, ut quàm citò Nicæâ Chalcedonem migraret: *Illic enim*, inquit, *præcurremus, licet hîc nos publica causa retineant.* Cùm ne vel regiis literis adventus sui cunctationem Synodus abjiceret, placuit Imperatori, novis Concilium literis Chalcedonem transferri: *Quæ in Illyrico*, inquit, *contigerunt, & ad vestras aures pervenisse confidimus, qua licet Dei voluntate competenti vindictâ contigerint, tamen publicarum rerum utilitas exigebat ad Illyricum nostra tranquillitatis profectionem.* Cùm autem res imperii fidei conservationi postponeret, hortatur Episcopos, ut dilatione omni remotâ, Chalcedonem petant. Ingrata ipsis ea civitas erat, Eutychianæ factionis metu. Quem ut eximeret, ea timentibus nunciat: *Quoniam Atticus Diaconus Regia civitatis sanctissima, & Catholica Ecclesia referente nostra tranquillitati, cognovimus vestram Sanctitatem formidare, ne forte Eutychetis sectatores, aut alter aliquis seditiones, aut tumultus aliquos præparare pertentent, quâ gratia significamus vobis, ut prædictam causam nullatenus formidantes adveniatis in Chalcedonensium civitatem. Datum decimo Kal. Octobris, Heraclea.* Acceptis literis, timore deposito Synodus regia mandata accelerans, Chalcedonem proficiscitur.

ANNO DOM. 451.

De tempore, locoque Chalcedonensis Synodi. Num in choro Ecclesiæ congregata?

VIII. Emensis celeberrimi Concilii præludiis, debitum superest opus, ut gesta cognitu digniora nostros in Annales referamus. Ac primùm de tempore, loco, Præside, autore Conventus, more nostro ad historiam illustrandam est disserendum. Tempus Synodi Præfatione docetur: *Consulatu Flavii Marciani perpetuò Augusti, sub die octavo Idus Octobris, Indictione* IV. Ut mira sit de tempore Synodi hujus Bellarmini fluctuatio, qui Christi anno vel 454. juxta Palmerium, & Holoandrum, vel 452. juxta Marianum Scotum, vel 451. juxta Onuphrium illam assignat. Atqui particulæ disjunctivæ *vel* nullus hîc locus esse debet, cùm solus Onuphrius sit audiendus. Incepit enim Synodus octavo Octobris, feriâ secundâ anno CCCCLI. Verùm nota hæc temporis errorem indicat, qui irrepsit in Indictionem, quem sagacissimus ille Baronius non deprehendit. Quippe Indictio *quinta* jam in cursu erat, sive Constantinopolitana, quæ à Calendis Septembris; sive Cæsarea, quæ ab VIII. Calend. Octobris incipiebat.

Bellarm. de Conc. l. 1. c. 5.

Locus Synodi fuit in Basilica Euphemiæ Martyris, sita in loco amœno, & molliter acclivi, & stadiis geminis à Bosphoro distante. Ut de ea re constat inter omnes, sic de speciali loco, quo Synodus sedebat, difficultatis aliquid exoritur. Baronius hîc Ecclesiæ *Secretarium* sibi videre visus est; *Moris*, inquit, *namque fuit, ut in Basilicarum Secretariis Concilia Episcoporum celebrarentur.* Id quidem faciles illustrissimo Purpurato largimur, Synodos Ecclesiarum in Secretariis complures coactas fuisse; illud verò præcisè negamus, quòd Euphemiæ in Secretario Chalcedonenses sederint. Quippe ante cancellos sanctissimi altaris non intra quidem, sed extra locum illum augustiorem, ubi Eucharistia consecrabatur, Patres cum Judicibus consedere. Hîc verò Ecclesiæ Secretaria nec debent quæri, nec possunt. Ædificia Templorum erant, in quibus sacra ministeria recondebantur: hinc cantata Paulini carmina:

Bar. An. 451. n. 61.

Hic locus est, veneranda penus, quâ conditur, & quâ
Promitur alma sacri pompa ministerii.

Ampla quidem Secretaria fuisse tenemus: vehemens tamen nos incessit suspicio, Secretarium Euphemiæ non ejus amplitudinis fuisse, ut Synodus Chalcedonensis, Episcopis amplius sexcentis constans, unà cum Judicibus, Notariisque eo commodè contineretur. Denique loco, quem occupavit Concilium, Secretarii nomen inditum fuisse, credat Baronius, non nos: *Residentibus magnificentissimis & gloriosissimis Judicibus, & amplissimo Senatu in medio ante cancellos sanctissimi altaris.* Erant ergo non intra Sacrarium, sed extra collocati, cancellis & consessum, & altare separantibus, utpote inter utrumque mediis. Concedatur ergo, chorum Ecclesiæ, sive Sanctuarium quandoque *Secretarium* dici, Synodus tamen non eo loci sedebat, quia Judicibus, utpote Laicis, in choro sedere non dabatur. Extra chorum quidem Synodum sedisse, patet ex Evagrio. Condendo quippe fidei Symbolo rogati sunt Judices ab Episcopis, *ut intrarent in Oratorium Sanctæ Martyris Euphemiæ.* Id quoque jusserat Imperator, ut eò convenirent. Quid rei verò est illud Oratorium, nisi chorus, ubi

Evagr. l. 2. c. 18. 327.

stabat

stabat altare, sacræque Euphemiæ reliquiæ requiescebant? Neque virium est aliquid in rationibus Baronii. Liberati verbis innititur: *Adveniens Marcianus Imperator ad Secretarium cum Judicibus.* Quo Liberati exemplari usus fuerit illustrissimus Purpuratus nescimus, in germanis quidem Liberati exemplaribus ea non legi, scimus atque tenemus. Verba hæc sunt genuina:

Liber. c. 13.

Sexto autem Secretario adveniens Martianus Imperator ad Concilium. In Concilium dixit, non in *Secretarium.* Neque magis Baronianâ conjecturâ movemur, quòd *Liberatus* è loco mutuatus nomen, *singulas sessiones ibidem habitas Secretaria nominavit.*

Bar. An. 451. n. 61.

Allusum potius putamus ad Judicum sessiones, quæ in secreto fiebant, hoc est, foro judiciali, quod Græcis ἀπόῤῥητον δικαστήριον nuncupatur. Petrus Valvomeres, *tanquam in judiciali secreto exaratis lateribus, ad Picenum ojiceretur.* De officio Rectoris Provinciæ Constantinus Magnus: *Non sit venale Judicis velum, non infame licitationibus Secretarium.* Placuit ergo Liberato, Chalcedonensium sessionibus *Secretarii* nomen imponi, licet extra Ecclesiæ Secretarium habitis, utpote ea complectentibus, quæ à Judicibus Synodoque fuerant constituta.

Marcell. l. 15. c. 7.

C. Th. l. 1. Tit. 7. p. 39.

A Marciano, non à Leone Synodus Chalcedonensis coacta.

IX. Ad Synodi veniamus autorem. Quâ ratione hoc absurdum aliquorum in mentem inciderit, jussie Leonis Chalcedonenses convenisse, prorsus ignoramus. Id verò falsissimum esse scimus. Leoni Augusto sic scribunt secundæ Mœsiæ Episcopi: *In Chalcedonensium civitate multi Episcopi convenerunt per jussionem Leonis Romani Pontificis, qui verè caput est Episcoporum.* Ejus quoque autoritati magni Concilii deberi convocationem, Gelasius somniavit in pace ad Dardaniæ Episcopos Epistola: *Apostolica Sedes pro veritate, ut Synodus Chalcedonensis fieret, sola decrevit.* Hæc sunt Aulicorum, Bellarminique argumenta, quibus hanc suam sententiam probant, *esse reverà Pontificis, non Imperatoris, congregare Synodum generalem.* Ea tamen sententia à veri vestigiis abest quàm longissimè. Citentur Chalcedonenses, clarissimi testes Conventus, quem Regiæ ascribunt autoritati, non semel, non obiter, sed in tribus primis Synodi Actionibus: *Conveniente sacro & universali Concilio secundum sacram præceptionem.* Id Leoni ipsi in confesso fuit, qui Marcianum sic alloquitur:

Bellarm. de Concil. l. 1. c. 12.

Sanctum clementiæ vestræ studium, quo ad reparationem pacis Ecclesiasticæ Synodum habere voluistis, adeò libenter accepi, &c. Et sequente ad Pulcheriam Epistolâ: *Quòd ergo Synodum haberi vestra Clementia præcepit, cùm à me ut in Italia haberetur, mansuetudo vestra retineat postulatum, ut omnes nostrarum partium convocati Antistites, si securitas temporis suppeteret, convenirent, adeò tamen non aspernanter accepi, ut binos de Coëpiscopis meis, & Compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere sufficerent.* Quid disertius? Non dixit Leo, *Synodum habere* volui, *præcepi*; imò non scripsit, *volumus, præcepimus,* quasi regiæ potestati conjuncta Pontificis autoritas accessisset ad Conventum efficiendum. Scripsit *voluistis*, ut indicaret, Synodum Imperatoris nutu & arbitrio coactam esse. Sabinianus quoque Parrænorum Episcopus, in suo ad Chalcedonenses Libello verbis expressis dicit, Deum

Leo Ep. 50.

congregasse Angelicum Concilium per piissimos Imperatores, nullâ Leonis mentione factâ. Quid multa? Audiatur Marciani Valentinianique Rescriptum ad Episcopos: *Quia dubitationes quædam circa Orthodoxam fidem motæ sunt, sicut indicant & literæ sanctissimi Archiepiscopi Romæ Leonis, placuit nobis propriè Sanctum Concilium fieri in Nicæa Bithyniæ civitate.* Quòd si Leonis ab autoritate accepisset originem, dixissent utique Imperatores, placuit & nobis, & Leoni, Concilium apud Nicæam celebrari. Probè quidem noverat Pontifex, suæ potestatis non esse, Synodum Oecumenicam indicere, qui Valentiniano ad genua cadens, verbis lachrymisque impetravit Rescriptum ad Theodosium, quo rogabatur, in Italia Concilium fieri. Quid tantis ad eum exorandum machinis opus, si unius diplomatis sui jussu Leo Oecumenicam cogere Synodum potuit, quâ Ephesina latrocinia abrogarentur? Profectò si Pontificis arbitrio stetisset convocatio ejusmodi, & literas ubique locorum Episcopis suas misisset; &, quod maximè cupiebat, eos in Italia congregasset, & Synodum in aliud tempus distulisset, quam *aliquantisper* differri à Marciano postulatum ivit. Argumenta verò Bellarmini nullo loco ducimus, utpote quæ experientiæ repugnent, atque veritati. Falsò Mœsiæ Episcopi, falsò Gelasius *jussionem* Leonis crepant, & *Sedem Apostolicam*, ut Chalcedoni Synodus cogeretur.

Syn. Chalc. Act. 14.

X. Ne Præsidum quidem Synodi memoria à nobis est prætereunda, qui duplicis generis fuere: politici scilicet, atque Ecclesiastici. Politici Præsides illi fuere, qui quæ ordinis erant, in Synodo constituebant: silentium imponebant tumultuosis: quæ decentiæ erant consentanea, proponebant: neque superfluum erit ipsorum & nomina edere, & dignitates: *Congregatis in Ecclesia sancta ac Triumphatricis Martyris Euphemiæ, gloriosissimis Judicibus, id est, magnificentissimo & gloriosissimo Magistro Militum, & Exconsule ordinario ac Patricio Anatolio, & magnificentissimo & gloriosissimo Præfecto sacrorum Prætoriorum Palladio: & magnificentissimo & gloriosissimo Præfecto urbis Tatiano: & magnificentissimo & gloriosissimo Magistro sacrorum Officiorum Vincomalo: & magnificentissimo & gloriosissimo Exmagistro Martiali: & magnificentissimo Comite devotissimorum Domesticorum Sporatio: & magnificentissimo Comite, rerum privatarum Genethlio. Appositis etiam ex glorioso & amplissimo Senatu, id est, magnificentissimo & gloriosissimo Exconsule ordinario ac Patricio Florentio: & magnificentissimo & gloriosissimo Exconsule & Patricio Senatore: & magnificentissimo & gloriosissimo Exmagistro Officiorum & Exconsule ordinario, ac Patricio Nonio, & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto & Exconsule ordinario ac Patricio Protogene: & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto urbis Theodoro: & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto urbis Apollonio: & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto sacri Cubiculi Romano: & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto Illyrici Theodoro, & magnificentissimo & gloriosissimo Expræposito sacri Cubiculi Artaxerxe: & magnificentissimo & gloriosissimo Expræfecto Illyrici Eulogio.* Judicibus, qui Augusteam majestatem referebant, locus est honoratior assignatus: *Residentibus magnificentissimis & gloriosissimis Judicibus, & amplissimo Senatu in medio ante cancellos sanctissimi altaris, & ex læva quidem parte sedentibus sanctissimis & reverendissimis Episcopis, & Vicariis Deo amicissimis, sanctissimi & reverendissimi Leonis Antistitis priscæ urbis Romæ, & Anatolio religiosissimo Archiepiscopo Constantinopolitanæ regiæ civitatis,*

Synodi Chalcedonensis Præsides Laici. Cur Leonis Legati sinistri sedebant?

Syn. Chalc. Act. 1.

Syn. Chalc. Act. 6. p. 14.

vitatis, & Maximo religiosissimo Episcopo Antiochiæ, & Thalassio religiosissimo Episcopo Cæsareæ Cappadociæ, & Stephano religiosissimo Episcopo Ephesi, & cæteris religiosissimis Episcopis Orientis & Ponti, & Asianæ & Thraciæ regionum, exceptis Palæstinæ. Ex dextera verò parte similiter considentibus Dioscoro religiosissimo Archiepiscopo Alexandriæ, & Juvenali religiosissimo Episcopo Hierosolymorum, & Quintilio religiosissimo Episcopo Heracleæ primæ Macedoniæ, & agente vices Anastasii religiosissimi Episcopi Thessalonicensis, & Petro religiosissimo Episcopo Corinthi, & reliquis Ægyptiacæ Diœcesis & Illyrici; insuper etiam & Palæstinis religiosissimis Episcopis, antepositis in medio sacrosanctis & venerabilibus Evangeliis. Ex ea descriptione apertè liquet, Judices in honoratiore fuisse loco, utpote qui versarentur inter Episcopos medii, ab utroque latere ab eis tecti. In medio consessu Evangelia collocabantur, Christi veluti imaginem in sublimiori solio sedentis exhibentia, Patresque docentia, ex sacris Codicibus fidei oracula esse petenda, Dominumque iis adesse, qui in ipsius nomine congregantur. Cæterùm difficilis exoritur quæstio, cur Leonis Legati, Anatoliusque, qui primas in Synodo habuere, Judicum dextræ, quæ gentium penè omnium consensu honoratior est, non assiderent: sed lævam occuparent. Eruditis assentiri nonnullis, *Edmundoque Richerio* non possumus, Græcis lævam fuisse dexterâ honoratiorem: neque placet nobis Baronii sententia, in Ecclesiasticis sinistram nobiliorem extitisse. Anno siquidem DXXV. Philoxeno & Probo Coss. Joannes Papa, qui Constantinopolim venerat, *dexter dextrum Ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri Resurrectionis plenâ voce Romanis precibus celebravit.* Existimamus ergo, Paschasinum Anatoliumque sinistros Judicibus assedisse, quia sacræ mensæ propinquiores erant, qui locus honoratior fuit: verùm de ea quæstione fusè tractatum est anno XXXIII. Dexteræ in honorem addimus ex abundanti verba Hermæ, Autoris antiquissimi: *Cùm vellem sedere ad dexteram partem, annus non est passa, sed annuebat mihi manu, ut ad sinistram partem sederem. Cogitante autem me, & mœsto existente, quòd non sivit me ad dexteram partem sedere, ait mihi, Quid mœstus es, Hermas? Locus, qui est ad dexteram, illorum est, qui jam meruerunt Deum.* Et in Constantinopolitana Synodo Præside Mennâ, *à dextera quidem parte* consederunt Sabinus Canusii, Epiphanius Esculanorum Episcopus, Theodorus Pelagiusque Diaconi, Sedis Romanæ Legati.

Marcell. Chron.

Herm. Vis. 3.

Legati Leonis Chalcedonensi Synodo præfuere. Actioni tamen XII. Anatolius præfuit.

XI. Non immemores propositi nostri hæc nos fecere, Ecclesiasticos quoque Præsides Synodo fuisse impositos, jam monuimus: qui verò fuerint illi, nunc expendamus. Suevius noster primas Anatolio vindicavit, verbis Legatorum Leonis fretus: *Paschasinus reverendissimus Episcopus dixit, Ecce nos Deo volente, Dominum Anatolium primum habemus. Hi quintum posuerunt beatum Flavianum.* At erudito viro observandum erat, verba hæc Synodi non fuisse, sed Paschasini, qui sibi quidem Anatolium non præponebat, sed cæteris Synodi Episcopis. Itaque cum doctissimo Launoio distinguendum putamus. Actioni si quidem duodecimæ non Leonis sanè Legatos, sed Anatolium præfuisse, nobis est exploratum. Quærentibus Judicibus de Bassiani, Stephanique litibus, num hic, aut ille pro Episcopo Ephesino esset habendus, primus sententiam Anatolius dixit: *Mihi placet, si etiam sancto Concilio videtur, neutrum horum illius esse civitatis Episcopum.* Finierat Anatolius, cùm Paschasinus judicium protulit suum, quod Lucentii deinde, postea verò Juliani Coënsis excepit sententia. Ubi verò monita hæc prolato in medium Evangelio Judices ingessere, quæ decentia sunt, *Ecclesiæque utilia*, à Synodo esse statuenda, Anatolius iterum de Bassiano, Stephanoque excludendis ante Paschasinum suffragium tulit. Denique in eo dissidio Judices Anatolium præponunt Paschasino: *Quoniam*, inquiunt, *placuit universis interlocutio Dei amantissimi Archiepiscopi regiæ Constantinopolis Anatolii, & reverendissimi Episcopi Paschasini, obtinentis locum Leonis, &c.*

Chalc. Act. 1. Sur. 20.

Cur verò Actioni huic singulari potius præfuerit Anatolius, quàm Leonis Legati, non est in medio. Disciplinam Anatolio quàm Paschasino notiorem fuisse, Nat. Alexandri sententia est. Launoius verò censet, dissidii causâ, quod Bassianum inter & Stephanum movebatur, Concilium indictum non fuisse: *Disciplina res est, quam Nicæna Synodus suis regulis asseruit, & Chalcedonensis Concilii Patres, ac Sedis Apostolicæ Legati eam ob causam Anatolio reservatam esse crediderunt.* Quantum conjecturâ intelligimus, consentaneum fuit, huic Anatolium Actioni præesse, quia Ephesus ad ipsius Diœcesim pertinebat. Chrysostomus quidem Ephesi congregatâ LXX. Episcoporum Synodo, huic urbi Episcopum præfecerat, & Metropolitani Ephesini consecrationem Anatolio Chalcedonenses suo Decreto confirmant. Incongruum ergo fuisset, Legatos Leonis in Constantinopolitani Præsulis jura involare: neque eò Chalcedonem missi fuerant, ut Ecclesiæ consuetudines perfringerent, sed ut pessimè in Conciliabulo Ephesino sancita rescinderent. Bassiani igitur & Stephani de Ephesino Episcopatu contendentium in causa primas tenere ipsorum Archiepiscopum Anatolium, non Paschasinum, rationi consentaneum fuit. Atque ea videtur causa fuisse, cur Sardiana Synodus in sua ad Leonem Augustum Epistola duos Concilii hujus Præsides agnoverit: Concilio Chalcedone collecto, inquit, *regulariter præsederunt, & maximè Romæ sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus Leo, per venerabiles Episcopos directos & Clericos, necnon & regiæ Constantinopolis sanctissimus, & venerabilis Archiepiscopus Anatolius.*

Laun. Ep. 6. 725.

Chalc. p. 3. c. 43.

XII. Reliquas Synodi Actiones quod attinet, illis libentissimè Leonis Legatos præficimus. Etenim Concilii Principatum Leo literis à Marciano suis petierat, de Paschasino scribens: *Prædictum fratrem, & Coepiscopum meum meâ vice Synodo convenit præsidere.* Quod & ab eo impetratum est. Hinc in sua ad Synodum Epistola legitur: *In his fratribus, Paschasino, & Lucentio Episcopis, Bonifacio, & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo vestra fraternitas æstimet præsidere.* Præterea Legatorum nomina omnibus Episcoporum nominibus præponuntur, Synodi in actionibus. Sed & Actione sextâ, cui Marcianus interfuit Augustus, Paschasinus fidei definitioni his verbis subscripsit: *Paschasinus Episcopus Vicarius Domini mei, atque universalis Ecclesiæ Episcopi, urbis Romæ Leonis, Synodo præsidens, statui, consensi, & subscripsi.* Propterea Leo Chalcedonensis Synodi *autor* dicitur Facundo l. 5. c. 5. quâ voce Præses est intelligendus. Evagrius quoque, ut Anatolium Dioscoro, sic Leonis Legatos præponit

Exceptâ Actione XII. cæteris Actionibus Leonis Legati præfuere.

Leo Ep. 49.

Leo Ep. 47.

ANNO DOM. 451.

ponit Anatolio: cujus ordinis nulla fingi ratio potest, quàm quòd Synodi Principes egerint. Aliquid etiam causæ fuit, cur Leonis Vicariis Præsidum munus concedi debuit. Dioscorus Alexandrinus reum agebat. Retractanda erat Constantinopolitana Synodus, cui Flavianus præfuerat, Anatolii decessor. Maximus Antiochenus à prædonibus Ephesinis creatus fuerat, quorum gesta malè audiebant. Itaque & Constantinopolitanum & Antiochenum Episcopum, qui alioquin præfuissent, jure suo cedere consentaneum fuit.

Chalcedonensium numerus.

XIII. Magnam Episcoporum multitudinem Chalcedonem confluxisse, cuique tritum est atque obvium. Variant tamen de numero Scriptores. Pauciores sexcentis fuisse, in ipso Leone reperimus, qui hæc ad Gallos scribit: *Sexcentorum ferè fratrum, Coëpiscoporumque nostrorum Synodus congregata*, nullum eloquium differendi, contra fundamentum fidei permisit. *(Leo Ep. 52.)* Auxere numerum Liberatus, atque Marcellinus in Chronico, cujus hæc verba sunt: *Leone Pontifice, Sedem B. Petri regente*, DCXXX. *Patrum sancta & universalis Synodus contra Eutychem nefandissimorum Præsulem Monachorum apud Chalcedonem in Basilica S. Euphemiæ firmata est.* Neque ingens ille numerus sufficit Nicephoro: Marcianus, inquit, cum Constantino Magno *de gloria certans, sacrum illum Conventum duplicavit pro trecentis decem & octo, sexcentis triginta sex Patribus coactis.* *(Nicephor. l. 15. c. 2.)* Actis tamen trecenti & quinquaginta circiter subscripsere, creditque difficillimum est, plusquam sexcentos ex Oriente Episcopos interfuisse. Nugatur Zacharias Rhetor, Nestorium ad illud Concilium evocatum fuisse. Fabulam optimè refellit Evagrius, ex Eustathii Berytensis Epistola, quæ de gestis Synodi hæc habet: *Occurrentes denuò ii, qui Nestorii reliquias postulabant, contra Synodum vociferati sunt. Qua de causa viri sancti anathemate damnantur? Adeò ut Imperator indignatione commotus, Protectoribus suis mandaverit, ut eos procul expellerent.* *(Evagr. l. 2. c. 2.)*

De Actionum Synodi ordine. Fueritne Dioscorus in secunda abdicatus?

XIV. Sexdecim Actiones Chalcedonensium vulgò numerantur; de aliquarum tamen ordine lis est, atque disceptatio. Quippe Evagrius, qui antiquissimis exemplaribus utebatur, pro secunda Actione illam habet, quæ tertia nostris in Codicibus nuncupatur. Narratis enim Actionis primæ gestis, è vestigio subjungit: *Hunc in modum finità hâc Actione, cùm religiosissimi Episcopi ad alteram Actionem soli convenissent, Eusebius Episcopus Dorylæi Libellos porrexit pro se, & pro Flaviano, quibus Dioscorum accusabat, quòd eadem cum Eutyche sentiret.* *(Evagr. l. 2. c. 18. pag. 314.)* Itaque Evagrio ea Actio, quæ nunc tertia est, proximè cum prima conjungitur. Affert & clarissimus Valesius rationes, quibus exemplariorum Evagrii ordo quasi legitimus constituitur. Prima ab Antiquitate petitur, quam adultissimam sanè obtinent exemplaria Evagriana. Addere potuit & exemplaria, quæ Facundi Evagrio antiquioris in manus pervenere. Secunda ex serie rerum ducitur. Facto causæ Dioscori examine, Judices Actione primâ deponendum illum esse pronuntiaverant, nil igitur aliud restabat, nisi ut Dioscorus Canonico ab Episcopis judicio damnaretur: *Proinde Actio, in qua Dioscorus ab Episcopis Synodali sententiâ depositus est, primam Actionem sequi debet.* Meritò tamen Valesius perpensis omnibus, stat pro nostro ordine, qui tertiæ, non secundæ Actioni ascribit Dioscori damnationem. Neque infirmum est, quod in eam rem adhibet argumentum, nempe quòd in fine Actionis secundæ Illyriciani clamaverint Episcopi: *Omnes peccavimus, omnibus indulgete, Dioscorum in Synodo, Dioscorum in Ecclesiis.* Quod post exautoratum Dioscorum, cujus abdicationi subscripserant, proferre nunquam ausi fuissent. Nostram quoque sententiam statuunt Judices, qui in prima Actione ea protulere: *De recta quidem, & Catholica fide perfectius sequenti die.* Quo quid clarius ad demonstrandum, non tertiâ quidem, ut in antiquis & Facundi, & Evagrii exemplaribus habetur, sed secundâ Actione de fide esse deliberatum. Pugnamus & nos autoritate Facundi, disertè testantis, ordinem legitimum in Codicibus esse mutatum: *In secunda quoque*, inquit, *Actione, quæ in Codicibus quidem post tertiam scribitur... fuit autem eodem Consulatu... sexto Idus Octobris....* Et paulò infrà: *In Actione verò tertia, in qua Dioscorus est damnatus, quæ fuit eodem Consulatu, tertio Idus Octobris, quæ etiam absque Judicibus & Senatu celebrata est, & primæ conjuncta in Codicibus invenitur, propterea, sicut existimo, quia in Actione prima judicatus erat idem Dioscorus Episcopatus honore privandus, ut ejus condemnatio proxima sequeretur.* *(Facund. l. 5. c. 3.)* Quæ Facundi verba etiam atque etiam sunt observanda, utpote quibus docemur & de genuino Actionum ordine, quo tertia Actio suo loco legitimè servatur, & de caussis interrupti ordinis, ut judicium scilicet condemnatio Dioscori continuò exciperet. Actio quidem Octobris decimo celebrata, eâ prior esse debet, quæ in XIII. incidit. Jam verò quæ nostris in exemplaribus secunda est, Octobris decimo, quæ tertia verò Octobris XIII. ab ipso Facundo assignatur. Facundi verba si suis ponderibus doctissimus Du Pin examinasset, eum utique autorem illis non inferuisset, qui secundæ Actioni Dioscori damnationem inferunt. *(Du Pin Sec. 5. pag. 347.)* Denique Liberatus nostræ penitùs sententiæ favet: *Secundo Conventu soluto, tertio quoque Secretario, Libellos obtulit Eusebius Dorylei Episcopus adversus Dioscorum.* *(Liber. c. 13.)* Ut vix poni possit in dubio, quin reverà tertia hæc Actio sit, quæ vel in antiquis Codicibus secunda collocata fuit.

Gesta Actionis primæ Chalcedonensis. Theodoritus Synodum ingreditur. Dicta Dioscori.

XV. Ad explicanda primæ Actionis gesta nunc ingredimur. Vix altaris ante Cancellos Episcopi, ordine quem recensuimus, consederant, cùm Leonis Legati, ægrè ferentes Dioscorum in Judicibus numerari, dixerunt, ab Episcopo Romano sibi mandatum, ne Dioscorus unà cum Episcopis in Concilio sederet, alioquin se protinùs Conventu excessuros. Quæ Latinè dicta, Beronicianus Sacri Consistorii à secretis Græcè est interpretatus. Quærentibus Judicibus, quid peccasset Dioscorus, Lucentius dixit, judicii sui necesse esse, eum dare rationem, qui absque Sedis Apostolicæ autoritate ausus est Synodum facere: neque se passuros unquam, tantum injuriæ & sibi, & Concilio inferri, ut is sedeat, qui judicandus venit. Ad hæc prudenter Judices reponunt, qui Judicis partes tenet, eum accusatoris officio fungi prohiberi. Quibus dictis, cùm Dioscorus in medium processisset, Eusebius Dorylæensis talia fatur, *Per sanctam Trinitatem vos adjuro, quæ custos est Principum, quam colitis, & in qua baptizati estis, & cujus invocatione salvamini, jubete preces meas legi. Clementissimi Judices, per salutem vos adjuro Imperatorum. Flavianus iniquè occisus est; Clemen-*

mentissimi Judices miseremini, & adestote fidei, qua violata est à Dioscoro. Precibus Eusebii cùm Judices annuissent, Beronicianus Libellum legere cœpit, quo docebatur, & pietatem à Dioscoro Eutychis fautore violatam, & turbam seditiosorum incompositam collectam esse: itaque opus esse lectione Ephesinorum monumentorum, quibus tantorum scelerum arguebatur. Postquam à Judicibus mandatum juxta tam Dioscori, quàm Eusebii petitionem gestorum Ephesinorum lectionem iniri, Dioscorus orat, quæ fidem attinebant, prius tractari, cui responsum, de instituta in ipsum accusatione agendum esse, ideòque Actorum ad lectionem, quam & ipse postulaverat, procedendum. Dum Acta Ephesina leguntur, recitatâ Theodosii Epistolâ, quâ Theodoritus adesse Conciliabulo vetabatur, nisi Episcopis placuisset, subinde Judices ipsum adesse jubent: *Ingrediatur & reverendissimus Episcopus Theodoritus, ut sit particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum sanctissimus Archiepiscopus Leo, & sacratissimus & piissimus Imperator sanxit, eum adesse Synodo.* Ubi Theodoritus ingressus est, subinde Ægyptii, Palæstini, Illyriciani Episcopi exclamant: *Miseremini, fides perit: istum Canones ejiciunt, hunc foras mittite, Magistrum Nestorii foras mittite.* Ut clamores, quibus Templum resonabat, compescerentur, Judices Theodoritum nomine accusatoris ingressum esse dicunt: ejus præsentiam præjudicio futuram esse nemini, cùm semper locus esset accusationibus: Theodorito pietatis à Maximo Antiocheno testimonium reddi. Postquam in medio sedit, exclamant Orientales, *Dignus, dignus.* Contrà verò Ægyptii, *Non est Episcopus, impugnatorem Dei mittite, Judæum foras mittite. Cyrillum iste anathematisavit, Cyrillum Theodoritus accusavit. Cyrillum ejicimus, si Theodoritum accepimus.* Cùm odioli quidem & molesti his clamoribus forent, Judices silentium prudentiâ suâ indixere: *Acclamationes,* inquiunt, *istæ populares neque Episcopos decent, neque partes juvant. Patimini ergo universorum fieri lectionem.* Repugnarunt tamen Ægyptii, vociferantes, *Unum ejicite, & omnes audimus, pro pietate clamamus.* Imperato iterum à Judicibus silentio, tandem acquievere, Constantinusque agens in rebus, Codicis Ephesini lectionem continuavit. Quæ dum peragitur, sæpius est obturbatum, Episcopis instantibus, nec recitatam esse Leonis de Incarnatione Dominica Epistolam, cujus tamen adhibito juramento, Dioscorus lectionem promiserat, nec Acta sincera esse, cùm puræ chartæ subscribere Episcopi vi adhibitâ adacti fuissent. Dum Eutychis Confessio recitabatur, quâ Servatoris carnem de cœlo descendisse negabatur, Basilius Seleucensis interfatur: Rogavimus Eutychem, inquit, *sicut memorat Dominus Eusebius, & Sozon Philippensis, ut diceret Incarnationis modum,* ea tamen prosecutio rejecta est. Questus & est Eusebius, qui ut Eutychis accusator, in Conventum admitti Ephesinum debuit, se tamen ingressu fuisse prohibitum, frustra repugnante Flaviano. Quod cùm juri æquitatique pugnaret, rogatus à Judicibus Dioscorus, quâ ratione Eusebius non admittebatur, respondit, testatum Elpidium fuisse, quòd ab Imperatore è Cœtu excludebatur. Quæ excusatio Judicibus non fuit idonea, sapienter dicentibus: *In judicio fidei non est ista defensio.* Atque hîc Dioscorus versutiæ non immemor suæ, violata à Judicibus jura esse contendit: *Qua custodiuntur,* inquit, *regula, cùm Theodoritus ingressus est?* Aderat tamen ut accusator, & inter Episcopos tam sedere debuit, quàm Dioscorus, qui accusabatur. Cùm ad Cyrilli Epistolam est processum, lectione finitâ, exclamant Illyriciani, *Cyrilli æterna memoria.* Ipse Theodoritus assensum præbens Epistolæ, illi dixit anathema, qui duos Filios prædicat. Ad hæc Orientales: *Flavianus sic credebat, pro his Flavianus damnatus est, Eusebius Nestorium deposuit, Dioscorus fidem corrumpit.* Quin etiam Judices, Senatus, Episcopi exclamant, *Imperator sic sapit, Augusta sic sapit, omnes sic sapimus.* Ne id quidem est prætereundum, dum Eustathii Berytensis prolata Ephesο verba legerentur, *Non oportet igitur intelligere duas naturas, sed unam naturam Dei Verbi incarnatam,* ex Orientalibus hanc vocem erupisse, *Ista Eutyches dixit, hæc Dioscorus dixit.* Qui subinde interfatus, inquit, *anathema dicenti, aut confusionem, aut conversionem, aut commixtionem.* Quærentibus verò Judicibus, num Epistolæ Cyrilli dictum Eustathii foret consentaneum, Eustathius in medium cum Cyrilli libro procedens, exclamat: *Si malè dixi, ecce Codex, liber Cyrilli anathematizetur, & anathematizer.* Et lectis, quæ sunt laudata verbis, hæc addidit: *Qui dicit, unam naturam ad negationem carnis Christi, quæ Consubstantialis est nobis, anathema sit, & qui dicit, duas naturas ad divisionem Filii Dei, anathema sit.* Quam & doctrinam suffragio Flavianus suo comprobarat in sua Confessione, jussu Theodosii edita. Hic Eustathium Judices interpellant: *Cur ergo Flavianum reverendæ memoriæ deposuisti?* Tum errasse se Eustathius ingenuè profitetur. Quærentibus à Synodo Judicibus, num Flavianus peccasset in fide? Ubi à Leonis Vicariis Anatolio, Maximo Antiocheno, aliisque probata Flaviani doctrina, regessit Dioscorus, reliqua verba ipsius esse legenda, in sequentibus non constare sibi duas post conjunctionem dicenti naturas; idcircò Flavianum damnatum esse: habere se præ manibus Athanasii, Gregorii, Cyrilli testimonia, quibus demonstraretur, factâ naturarum conjunctione, non duas, sed unam Dei incarnati naturam esse dicendam. Quæ Dioscori doctrina adeò Chalcedonensibus displicuit, ut vel ipsi Ægyptii vociferarentur, *Ista Pharaonis sunt; anathema, qui ista dixerunt.* Lectis monumentis Ephesinis, quibus Acta Constantinopolitanæ Synodi includebantur, suam Judices sententiam protulere. Quandoquidem constat, neque à Flaviano, neque ab Eusebio Dorylensi in fide peccatum, proindeque injustam ipsorum esse abdicationem æquam videri, si placuerit Imperatori, *eidem pœnæ Dioscorum Reverendissimum Episcopum Alexandriæ, & Juvenalem Reverendissimum Episcopum Hierosolymorum, & Thalassium Reverendissimum Episcopum Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebium Reverendissimum Episcopum Ancyræ, & Eustathium Reverendissimum Episcopum Beryti, & Basilium Reverendissimum Episcopum Seleuciæ Isauriæ, qui potestatem & Principatum tunc Synodi tenuerunt, subjacere, & à sancto Concilio secundum regulas ab Episcopali dignitate fieri alienos, omnibus, quæ consequenter acta sunt, ad sacrum apicem referendis.* Placuit maximè ea Orientalibus sententia, qui subinde exclamarunt: *Hoc justum judicium, multos annos Senatui. Sanctus Deus, sanctus fortis,*

Chalced. Act. 1. Sur. p. 38.

tis,

Anno Dom. 451.

tis, sanctus immortalis, miserere nobis, multos annos Imperatoribus: impius semper fugit. Dioscorum Christus deposuit. Illyriciani verò dixerunt, *Omnes erravimus, omnes veniam meremur.* Deinde Judices jubent Episcoporum unumquemque, scriptis sine metu exponere, quid fidei amplectantur: ac persensum habere, Imperatorem Decretis & Nicænis, & Ephesinis, Expositionibusque Patrum Gregorii, Basilii, Hilarii, Athanasii, Ambrosii & Cyrilli prorsus adhærere, existimareque Leonis ad Flavianum de Incarnatione Epistolam Catholicæ doctrinæ esse consentaneam.

Gesta Actionis secundæ. Lecta Leonis Epistola scrupulum injicit.

XVI. Actione secundâ, quæ sexto Idus Octobris est celebrata, Judicibus Episcopisque solito loco sedentibus, illis duntaxat exclusis, qui superiore Cœtu munere suo indigni pronuntiati fuerant, dixere Judices, priore quidem Conventu Flavianum Eusebiumque crudeliter & injustè damnatos, multis esse documentis ostensum: de fide nunc quærendum. Præsulibus cogitandum, & pro se, & pro Laicis omnibus rationem Deo esse reddendam: placeat Patribus, ut Patriarchæ ex qualibet Provincia vel unum, vel duos Episcopos eligerent, ut quæ arriderent omnibus, manifestò constituerentur, ambiguitati omni eximendæ. Id negatum ab Episcopis clamantibus: *In scriptis expositionem non facimus. Regula vult, aliam expositionem non fieri.* Florentius Sardensis docuit, tam subitò fidei Confessionem edi haud posse, temporeque ad eam rem opus esse. Subjungit *Cecropius* Sebastopolitanus, à Patribus Nicænis sectè fidem constitutam esse, & ab Athanasio, Cyrillo, Cœlestino, Hilario, &c. corroboratam. Rogare se, ut & Symbolum Nicænum, & Leonis Epistola recitetur. Hæc ubi recitata, *ad resolvendum conditionis nostræ debitum natura inviolabilis naturæ est unita passibili, ut quod nostris remediis congruebat, unus idemque Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus & mori posset ex uno, & mori non posset ex altero*, dubii aliquid & Illyricianis, & Palæstinis Episcopis motum. Sed qui de variis Epistolæ Leoninæ locis scrupuli injiciebantur, eos Ætius adductis Cyrilli verbis exemit. Ipse Theodoritus ex Cyrilli loco Leonis doctrinæ præsidium attulit: *Et factum hominem non mutantem quod proprium est.* Ad ea Judices dixere, *Post hæc omnia adhuc quis dubitat?* Episcopi clamarunt, *Nemo dubitat.* Cùm porro hæsitarent adhùc nonnulli, Atticus Nicopolitanus petiit temporis aliquantum concedi, ut tam Leonis, quàm Cyrilli ad Nestorium Epistolam Antistites legendo scrutarentur, ut paratiores forent ad disceptandum. Ad quintum ergo diem Actio relegatur, intereàque Anatolius jubetur adiri, ut quidquid dubitationis mentibus insidebat, evelleretur. Anatolio quoque permissum, ex iis, qui Leonis Epistolæ subscripserant, aliquos eligere, qui dubitantibus facerent satis. Concessam à Judicibus quinque dierum dilationem perperàm N. Alexander Actioni quartæ vindicat. Eo videtur fuisse deceptus, quòd secundæ Actionis gesta in quarta relecta sunt. Cæterùm nonnullorum de sua Epistola dubitationem ingeniosè admodum in gloriam Leo suam vertit, anno CCCCLIII. Theodorito scribens: *Ne aliarum sedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus statuit præsidere, consensus assentationis videretur, aut alia qualibet subrepere posset adversa suspicio, inventi prius sunt, qui de*

Leo Ep. 63.

judiciis nostris ambigerent. Postquam quæ evellendis dubitationum aculeis necessaria videbantur, constituta sunt, visum nonnullis remotos; qui Leonis sententiæ erant, Episcopos debere restitui. Clamant itaque, *Patres Synodo reddite consentaneos Leoni. Has voces Imperatori, has preces Catholico, has preces Augustæ. Omnes peccavimus, omnibus indulgeatur.* Orientales autem vociferabantur, Ægyptium in exilio, Clerici quoque Constantinopolitani ingeminabant, *Dioscorum in exilio, Dioscorum Christus damnavit.* Illyriciani verò, *Omnes peccavimus, omnibus indulgete, Dioscorum in Synode, Dioscorum in Ecclesiis.*

Anno Dom. 451.

Tertia Actio. Dioscorus tertiò accersitus præsentiam negat: ejus tergiversatio.

XVII. Ad tertiam est Actionem perventum, Tertio Idus Octobris Episcopi Euphemiæ Basilicam ingressi, absentibus Judicibus & Senatu Dioscori causam recognovere, monente Ætio Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archidiacono, Notariorumque Primicerio, Libellumque Eusebii Dorylensis legente, accusationis ea capita complectentem. Dioscorum scilicet à pietate deficientem, Eutychis ad errores lapsum esse: pecuniâ suâ seditiosos collegisse, quorum operâ bonos Antistites ejecit Sacerdotio: quæ in Conventu Ephesino nunquam dicta sunt, ea monumentis inseruisse, in puris chartis Episcopos adhibitâ vi ad scribendum coëgisse, Patribus ergo placeat, quæ à Dioscoro tam iniqua gesta sunt, irrita fieri; Episcopos nullo jure abdicatos dignitati suæ restitui; sceleratum Eutychis dogma damnari; pietatem corroborari; debitas sonti pœnas irrogari, ut omnibus sit exemplo, qui ipsius Acta imitari conantur. Lecto Libello, Eusebius rogat Dioscorum vocari. Tum Ætius narrat, *Domninum*, & *Cyriacum* Diaconos convenisse tam Dioscorum, quàm damnatos Episcopos: respondisse verò Dioscorum, sibi quidem libitum præsentiam afferre Concilio suam, verùm à custodibus detineri. His auditis, Epiphanius, Elpidiusque Presbyteri facto circa Basilicam circuitu, Dioscorum quærere jubentur. Quæsitum cùm non invenissent, proponente Anatolio Synodus Constantinum Bostrensem Metropolitanum, Acacium Ariarathirensem, Atticum Zeliensem ad Dioscorum mittit, qui ei præciperent adesse Concilio. Ubi ad Alexandrinum accessere, ultrò citròque habitos sermones chartis illevit Himerius, Lector & Diaconus, quorum summa hæc est. Monitum Dioscorum, ut in Synodum veniret, respondisse, paratum quidem esse se, ut eò se conferret, sed custoditum à *Magistrianis & Scholaribus* egressu prohiberi. Descendentibus cum Himerio Episcopis, Eleusinium gloriosissimi Magistri sacrorum Officiorum Adjutorem occurrisse: tum sibi fuisse consilium, ut ad Dioscorum reversi ipsum de adeunda Synodo commonefacerent. Quam si vellet ingredi, ab Eleusinio permitti. Respondisse verò, rogare se ut Judices, Senatusque, qui primæ cognitioni adfuerant, secundæ etiam præsentes essent, quo ipsis consciis integra causa tractaretur: audivisse se à Legatis Synodi, quòd adversus semet ipsum Eusebius Libellos porrexerat: itaque flagitare se iterum, præsentibus Judicibus accusationes probari: adventum quidem si à custodibus permitteretur, suum promisisse, quia putabat, Judices adesse Synodo: at nunc scire se, eos desiderari. Rogante Eusebio Dioscori responsio hæc Conciliì monumentis inseritur.

Posteà Maximo Antiocheno consulente, nova iterum à Patribus Dioscoro legatio dirigitur, quam Pergamius Antiochenus, Cecropius Sebastopolitanus & Rufinus Samosatenus obiere. Quas verò Synodi literas Dioscoro reddidere, illæ sic habebant. Causam ipsius præsentibus Judicibus, jam à Synodo discussam fuisse: neque placere ea, quæ ventilata erant, rursus tractari: verùm de instituta nunc ab Eusebio accusatione examen faciendum esse: proinde dilatione omni remotâ veniat ad Consessum. Hîc Dioscorus morbum sibi esse causatur, qui amplius invaluerit: prætereà poscere se, atque urgere, ut judicio Senatus adesset. Instanti Rufino, ea saltem præsens Synodo diceret, quærit, veneritne ad Concilium Juvenalis, Thalassius, Eusebius, Basilius, Eustathius? Cui Pergamius negat, mandatum Legatis esse, tali interrogationi responsum ut darent: non esse porro justam ei causam, cur vellet & Judices, & accusatos Episcopos adesse, cùm ipsum unum criminis postulet Eusebius. Jussis Synodi obtemperandum, ut res secundum regulas agitetur. A pertinacia tamen sua Dioscorus dimoveri non potuit; itaque Legatis respondit: *Semel dixi, quæ dixi, & ultra hæc compendiosius quid dicam, non habeo.* Hæc ubi ab Hypatio lecta sunt, Eusebius Dorylensis testatus, se adversus unum Dioscorum intendere accusatorem, rogat, tertiò ad veniendum compelli. Intereà Ætius monet Archidiaconus, adesse ex orbe Alexandrina & Clericos, & Laicos cum Libellis adversus Dioscorum; qui obsecrabant per Sanctam Trinitatem, Imperatorumque salutem ingressum sibi concedi.

Accusationes Theodori. Athanasii, Sophronii in Dioscorum.

XVIII. Admissi Alexandrini, *Athanasius* Presbyter, Ischyrio, Theodorusque Diaconi Libellos offerunt, quibus titulus ejusmodi præfigebatur: *Sanctissimo & Deo amantissimo, & universali Archiepiscopo, & Patriarchæ Magnæ Romæ, Leoni, & sanctæ & universali Chalcedonensi Synodo.* Quæ expostulatio prima legitur, ea Theodori fuit. Querebatur, se annos plus minus viginti duos Magistrianorum in schola absque reprehensione ulla versatum, à Cyrillo, cui in Ephesina Synodo ministrarat, Diaconi munus impetrasse: inter Clericos egisse annos quindecim absque labe ulla; nihilominus à Dioscoro nullâ vel scripto, vel sermone accusatione institutâ, gradu suo motum esse. Nullas tantæ iniquitatis causas afferri posse, quàm ingens illud odium Cyrilli in consanguineos, affinesque conceptum. Cæterùm Dioscorum blasphemiarum in augustissimam Trinitatem expertem non esse, non homicidii, non ferri, non violentiæ, quâ arbores exscindebat, incendia faciebat, domos destruebat; non luxuriæ: gladium excommunicationis in Leonem strinxisse. Testes tantorum flagitiorum laudari, Agorastum, Dorotheum, Eusebium, Joannem Notarium custodiendos, donec ea omnia proferrent in lucem veritatis. Ventum deinde ad Ischyrionis Libellum, quo nunciabatur, triticum, quod propter ariditatem in Libya non nascitur, ab Imperatoribus, & celebrando Eucharistiæ sacrificio, & alendis pauperibus huic Provinciæ concessum, fame regnante à Dioscoro immani pretio fuisse venditum. *Peristeriam* fœminam clarissimam, quæ testamento suo pecuniæ multum Xenodochiis, Ægyptique pauperibus reliquerat, voti sui compotem non fuisse, Dioscoro scortis, scenicisque, nomine eleemosynæ eas opes profundente: luxuriam Præsulis indignam toti Ægypto non ignorari, non versantes in Episcopali domo, & in balneis impudicas fœminas, non celeberrimam *Pansophiam, quæ cognominatur Orini*, Dioscori delicias. A Cyrillo quidem ob magna in ipsum merita ad Diaconi munus se olim evectum, gravissimâ tamen injuriâ à Dioscoro affectum esse, qui immissis Monachis, flammis domum suam abolevit, prædiaque incendit, ut mendicando alimenta sibi quærere cogeretur: neque hæc suffecisse furori: destinatam & in se Clericorum fuisse catervam Ducibus *Mennâ* Presbytero, *Petroque Harpocrationeque* Diaconis, ut morti missus, vel inimici coram oculis adduceretur. Diebus Paschalibus raptum se per *Harpocrationem*, scelerum ejus ministrum, & Xenodochio infirmorum inclusum esse à satellitibus, quos eò amandaverat occidendum, nisi Xenodochii incolæ periclitanti fuissent auxilio. Rogare se ergo, tot indigna passum, ut & probationibus accusationis locus daretur, & officio suo restitueretur. Finitâ Ischyrionis Libelli lectione, ad expostulationis Athanasii Presbyteri recitationem itur: neque levior accusatio hæc fuit: se scilicet ex Cyrilli sorore natum, unà cum germano fratre *Paulo*, Alexandriâ pulsum, ad regiam civitatem tendisse de reperiendo subsidio. Carceres tamen invenisse Chrysaphii, Nomique jussis, ad quos Dioscorus scripserat, non defuturam tanto officio gratiam: libertatem magno constitisse sibi: domum suam in Ecclesiam mutatam esse; pulsum esse Presbyterio, nullâ prius accusatione appositâ; errare se jam septennio, creditores fugientem: à se, suisque mille quadringentas plus minus auri libras Nomo solutas esse: precari ergo, ut Patres veniant auxilio, pecuniamque Nomo datam, fœneratoribus reddendam recipiat. Non Clerici modò, sed Laici quoque de Dioscoro questi sunt. Aderat *Sophronius*, qui in suo Libello *Christiani* sibi titulum imposuit, cujus accusatio ab *Asclepiade* Diacono lecta est. Narrabatur Sophronii uxorem *Theodoram*, ex qua liberos susceperat, à Macario Alexandriæ Curiali, raptam & retentam fuisse. Acceptam in se magnam contumeliam ut elueret, Constantinopolim properasse, impetratisque Præfectorum Decretis, & eorum executore *Theodoro*, ex amplissimo officio Alexandriam repetiisse. Quod ubi Dioscoro notum, Isidorum Diaconum cum rusticis in se immisisse, quem ex hominum numero evellerent, simulque Theodorum abigerent. Neque eâ contentum injuriâ, Dioscorum, Isidori ministerio suas, quas in navibus, aliisque rebus possidebat, facultates abstulisse. Itaque rogare se Patres, Agorastum Dioscori Syncellum, de ministris furoris ejus unum adduci jubeant, ut allegata probentur.

Dioscorus tertiâ vice vocatur: quid responderit?

XIX. Accusationibus auditis, constitutum à Patribus, ut Dioscorus tertiâ vice vocaretur. Legantur ea de re Francion Philippipoleos Metropolitanus, Lucianus Byzetanus Thraciæ, & Joannes Germaniciæ cum Palladio Diacono, & Notario. Epistolâ Synodicâ, cujus latores erant, ea Dioscoro significabat. Ipsum in responsionibus varium esse: affirmare se modò à Magistrianis teneri: aliquando necessariam Judicum esse præsentiam: tum morbo affici: subinde ab Imperatore petiisse, ut Juvenalis, Thalassius, Eusebius, Basilius, & Eustathius adsint

Con-

Consessui. Quæ cùm veritati rationique minimè sint consentanea, opus esse, ut omoi dilatione dimissâ, adventum maturet suum, responsurus & Eusebii Dorylecnsis accusationibus, & Alexandrinorum Libellis. Quòd si tertiâ hâc vocatione cootemptâ præsentiam neget, sciat se pœnam contra pertinaces constitutam luiturum. Hæc ubi Dioscoro innotuere, superbè respondit: *Quæ dixi, dixi, quibus addere non possum.* Hîc pertinacem prudentibus sanè verbis alloquitur Joannes, Legatorum unus. Judices pronuntiasse abdicationis sententiam, si placeret Synodo: datum tamen reo tempus, itaque si purâ conscientiâ utatur, magno Concilio respondere dignetur. Ne hîc quidem Ægyptii contumacia flecti potuit. Urgente Joanne, prudenterque hæc monente, *Delicta Sacerdotum communis est turpitudo. Si igitur scit tua Sanctitas, calumniam se ab aliquibus pati, non est longè sancta Synodus: fatigare, ut convincas mendacium*, nil aliud Dioscori ex ore auditur, *Quæ dixi, dixi, & hæc mihi sufficiunt.* Quæ à Legatis Concilio referuntur.

Synodi in Dioscorum sententia.

XX. Cùm Synodi ad monita rebellaret Dioscori insolentia, Paschasinus ad Patres conversus talia fatur: *Iterum rogamus vestram beatitudinem. Ecce tertiò à sanctis fratribus, & Coëpiscopis nostris vocatus, & contemnens, & non veniens, quo dignus est? Quid placeat vestræ Sanctitati, volumus discere? Lucianus Episcopus dixit, A beatissimo Patre nostro & Episcopo Cyrillo in sancta Ephesina Synodo contra Nestorium quædam acta sunt. Ipsam insistentes formam, quæ placuerit, date. Paschasinus Episcopus dixit, Jubet religiositas vestra, ut ultione Ecclesiasticâ contra eum utamur? Consentitis? Sancta Synodus dixit, Omnes consentimus, quæ regulis sunt placita in eo fieri. Paschasinus Episcopus dixit, Jubet religiositas vestra, ut Ecclesiasticâ sententiâ adversus eum utamur? Sancta Synodus dixit, Etiam consentimus.* Ut communi omnium ore, suffragioque Dioscorum damnari placuit, à Legatis Leonis sententia pronuntiatur, quam elegantibus Valesii verbis reddemus: *Quæ Dioscorus antehac Episcopus magnæ civitatis Alexandriæ, contra ordinem Canonum, & contra disciplinam Ecclesiasticam attentavit, manifesta sunt, tam ex his, quæ examinata sunt in primo Consessu, quàm ex his, quæ hodie sunt gesta. Hic enim, ut plurima alia prætermittamus, Eutychem eadem cum ipso sentientem, regulariter à proprio depositum Episcopo, sanctissimo scilicet Patre nostro, & Episcopo Flaviano, propriâ autoritate contra Sacros Canones in communionem suscepit, priusquam Ephesi consedisset, unà cum reliquis Deo carissimis Episcopis. Sed istis quidem Apostolica Sedes veniam concessit, ob ea, quæ illis ab iisdem non spontè gesta erant. Qui quidem hactenus permanserunt sanctissimo Archiepiscopo Leoni, & sanctæ universali Synodo obsequentes. Qua de causa eos, utpote ejusdem cum ipso fidei assertores, in communionem suam recepit.... Præterea Epistolam beati Papæ Leonis, quam ille ad sanctæ memoriæ Flavianum scripserat, legi minimè permisit. Idque quamvis sæpius rogatus esset ab iis, qui Epistolam attulerant, & quamvis ipse adjecto jurejurando pollicitus esset, se eam recitari jussurum. Quâ minimè perlectâ, sanctissimas per universum orbem terrarum Ecclesias scandalis & detrimentis complevit. Sed tamen quamvis tot ac tanta ab eo præsumpta sint, propositum nobis erat, ob prius ejus impium facinus clementer eum ac benignè tractare, sicut & reliquos Deo dilectos Episcopos, licet ii non eandem ac ille judicandi potestatem habuissent. Sed quoniam priorem injustitiam posterioribus factis longè superavit: ausus quippe est excommunicationem dictare adversus sanctissimum ac religiosissimum magnæ Romæ Archiepiscopum Leonem. Præterea cum Libelli pleni criminum & flagitiorum sancto & magno Concilio contra illum oblati essent, semel, iterum, ac tertiò vocatus, juxta Canonum præscripta per Dei amantissimos Episcopos, minimè obtemperavit, propriâ videlicet conscientiâ ipsum pungente. Eos denique, qui à diversis Synodis justè depositi fuerant, illegitimè in communionem suscepit; contra semetipsum sententiam protulit, Ecclesiasticis Legibus sæpius proculcatis. Ideircò sanctissimus & beatissimus Magnæ & Senioris Romæ Archiepiscopus Leo per nos, & per præsentem Synodum unà cum beatissimo & omni laude dignissimo Petro Apostolo, qui petra & basis est Ecclesiæ Catholicæ, rectæque fidei fundamentum, Episcopali eum dignitate exuit, & ab omni sacerdotali officio alienum censuit. Sancta igitur & magna hæc Synodus, ea, quæ Canonibus placita sunt, super memorato Dioscoro decernat.* Hæc Vicariorum Leonis sententia fuit, quâ apertissimè liquet, Pontificis Romani Decreta Edicta oon esse Prætoria, quæ cæcam obedientiam injungant, sed Synodi suffragiis opus habere, ut firma sint. Cùm porro æquissima esset ea Legatorum sententia, in eam à Patribus pedibus itum: *Anatolius Archiepiscopus Regiæ Constantinopolis Novæ Romæ dixit: hæc eadem Apostolica Sedis per omnia sapiens, concors efficior sententiæ super damnatione Dioscori.* Una & cæteris Præsulibus mens eademque fuit. Omnibus solemniter peractis, quæ ejiciendo Dioscoro necessaria erant, Synodus suum Imperatoribus judicium Epistolâ notificat, cujus est exordium, *Magna ægritudines & medicamine forti, & Medico indigent sapiente.* Pulcheriæ quoque literas dedit, quarum hoc est initium: *Multa tibi bona præst[illegible]ur, quæ donante digna sunt Salvatore, quæ amas Christum, filia Augusta.* Damnationis quoqoe sententia in urbe Chalcedonensi publicè proponitur. Quia Dioscorus olim Alexandriæ Episcopus vulgat, se *rursus Sacerdotium recepturum*, sancta Synodus edicit, abdicato nullam restare spem restitutionis, cùm *eo projecto, unà quietis & scandalum.* Dioscoro etiam sua damnatio significatur: *Scias te ob despectum sacrorum Canonum, & ob contumaciam, quâ usus es erga hanc sanctam & universalem Synodum, eò quòd præter alia crimina, de quibus convictus es, tertiò vocatus, ab hoc sancto & universali Concilio juxta sacros Canones, ut accusationibus responderes, minimè occurristi, Octobris mensis præsentis die tertio decimo à sancta & universali Synodo depositum esse, & ab Episcopatu, omnique Ecclesiastico munere submotum.* Sic superbus ille Ægyptius, qui multa io Deum, multa & io homines nefaria fecerat, meritis pœnis affectus, in urbem Paphlagoniæ Gangram relegatur, ut Flaviani, quem injuriâ pulsum Epipam amandarat, manes aliquâ ratione placarentur: *Expleto magno & venerabili Chalcedonensi Concilio in XII. Secretariis, & sexdecim Actionibus, Dioscorus quidem exulare in Gangrana civitate præceptus est.*

Evagr. l. 2. c. 4.

Evagr. l. 2. c. 18.

Liberat. cap. 14.

Episcopi qui ob malè acta in Ephesina secunda ejecti fuerant, restituuntur.

XXI. Ad quartam Synodi veniamus Actionem, quæ eodem loco, Octobris die XVII. est celebrata. Lectis secundæ Actionis, cui Judices interfuerant, gestis, quærunt à Concilio, quid de fide statuendum doceatur. Responsum dedere Legati Leonis, hanc fidei suæ regulam esse, quæ & à Nicænis, & à Constantino-

ANNO DOM. 451.

politanis Patribus fuit constituta. Leonis quoque Epistola, quæ credenda forent, exhiberi. His verò nil addendum. Quæ Legatorum professio, ubi à *Beroniciano* Græcè reddita est, unâ voce clamatum, *Omnes sic credimus.* Instantibus Judicibus, concordine consensu Nicæna, Constantinopolitanaque Synodus, & Leonis Epistola conjungeretur? id constanter à Patribus affirmatum. Ex quibus nonnulli quoque testati sunt, dubitationes, quas sibi moveat Leonis Epistola, & à Legatis, & ab Anatolio remotas esse, utpote quæ anathemate eos feriret, qui naturam Christi humanam à divina divellebant. Leonis Epistolæ subscripserant Juvenalis Hierosolymitanus, Thalassius Cæsareæ, Eustathius Beryti, Eusebius Ancyræ, Basilius Seleuciæ: quos loco reddi suo Synodus flagitat. Ad hæc Legati referunt, se Imperatoris responsionem expectare de Dioscoro, quem & Principe, & Judicibus ignorantibus abdicarant, nec non de quinque Episcopis, quos precibus commendarant suis. Tum acclamatum ab omnibus, *Dioscorum Deus deposuit.* Allatâ Imperatoria responsione, quâ Synodi potestati & arbitrio quinque Episcopi depositi permittebantur, subinde Concilii vox audita: *Ut illi ingrediantur rogamus, qui idem sentiunt, Synodo reddantur.* Qui mox consensu Judicum in Cœtum admittuntur. Quam benignitatem acclamationes excepere: *Unus Deus, qui hæc fecit, multi anni Imperatorum, multi anni Senatus.*

Ægyptii Episcopi nolunt Leonis Epistolæ subscribere, donec haberent Metropolitanum.

Evagr. l. 2. c. 18.

XXII. Octobris die XVI. Ægyptiaci Episcopi Marciano Libellum obtulerant, in quo inter alia hæc legebantur: *Sentimus quemadmodum* CCCXVIII. *Patres Nicææ exposuerunt, & B. Athanasius, & sanctæ memoriæ Cyrillus anathemata damnantes omnem hæresim, Ætii scilicet atque Eunomii, Manetis item ac Nestarii, & eorum, qui dicunt, carnem Domini nostri è cœlo esse, non autem ex Sancta Deipara, & semper Virgine Maria.* Supplicum hæc fuere nomina, Hieracus Oasforum, Sabinus Tuccitorum, Apollonius Taneorum, Parmius, Januarius, Eulogius, Joannes, Isaac, Iron, Stephanus, Theophilus, Isidorus. Agnitâ subscriptione, lectoque Libello, *Patres clamaverunt omnes, Cur Eutychis etiam dogma isti minimè damnarunt? Epistola Leonis subscribant.* Ægyptii ore Hieracis dixerunt, qui præter Confessionis suæ contenta saperet, sive Eutyches, sive quisquis alius, eum anathema esse. Antequam verò Leonis Epistolæ subscriberent, expectandam sibi dicunt Archiepiscopi sui sententiam, quam in omnibus sequebantur, Nicænâ Synodo jubente, ne quidquam absque eo gereretur. Quam nonnulli excusationem falsi postularunt, cæteri verò pro nihilo habuerunt: ut Paschasinus palam Latinè diceret: *Tot annorum Episcopi in Ecclesia senescentes usque ad hoc tempus fidem rectam & Catholicam ignorant, & expectant adhuc alienam sententiam.* Tum enixius Ægyptii rogant, ut Patres senectutis misererentur suæ, ac ut eorum affectus magis permoverent, sese humi ad pedes Synodi prostravere, dicentes, *Estote clementes, miseremini nostri.* Nam si ante electionem Archiepiscopi sui quidquam egerint, cunctos Ægyptiacæ Diœcesis incolas impetum in se facturos: tollant sedes suas illi, quibus gratum est, id unum se petere, ne morti opponerentur. Pertinacius contendente Synodo, ut & Leonis Epistolæ, & Dioscori damnationi subscriberent, Judicibus placuit, misericordiæ aliquid supplicibus ostendi, nempe ut dilatio concederetur, quo ad usque Alexandrinis Episcopus imponeretur, eâ lege tamen, ut oblatis fidejussoribus, vel dato juramento futuri Præsulis Ægyptii expectarent ordinationem. Ex Ægyptiis Episcopis quatuor posteà, & Dioscori Eutychisque damnationi, & Leonis Epistolæ subscripserunt. Athanasius Busirios, Nestorius Paphlagoneos, Auxonius Sebennitensis, Macarius Cabasenoensis, quibus finitâ Synodo injunctum à Marciano, ut repetitâ Ægypto Præsulem Alexandriæ imponerent.

Liberat. cap. 14.

Carosus & Dorotheus petunt restitutionem Dioscori.

XXIII. Finito Ægyptiacorum Episcoporum negotio, res Carosi, Dorothei, sociorumque Monachorum Synodus ingreditur. Marciano Libellum obtulerant, quo postulabant, ereptam Ecclesiæ pacem restitui, fidem sartam tectamque servari. Id tanti Principis gloriæ deberi, ut disceptationes ipsius autoritate omnes componantur. Rogare se, Synodum Oecumenicam cogi, neque à Monasteriis, à Martyris Basilica, ab Ecclesiis ejici quempiam, donec justum Synodi hujus judicium promulgaretur. Ut jubente Senatu Monachi ingressi sunt, Gerontio & Calepodio Eunucho comitati, Presbyteri munere fungentibus, antequam recitarentur petitiones, Anatolius suggessit, damnatis olim Calepodio, & Gerontio Presbyteris ingressum concessum non esse. Itaque dixit Ætius, ad Calepodium accedens, *Exi ut Hæreticus.* Subjiciente tamen Calepodio, ut sua, sociorumque petitio legeretur, id à Judicibus imperatum. Lecto, cujus summam retulimus, Libello, alium Carosus Dorotheusque obtulerunt. At Patribus molestum erat, adesse *Barsumam*, sacrilegum illum, incendiariumque Monachum. Dixit quidem Diogenes Cyzici Episcopus, Barsumam occidisse *Flavianum: illum clamasse, occide.* Contra fas ingressum esse hominem, cujus nomen in Libello non reperiretur. Post hæc ab universis Episcopis acclamatum est: *Syriam omnem Barsumas devastavit: mille Monachos contra nos immisit.* Caroso Dorotheoque rogantibus, ut oblatus à se Libellus recitaretur, Synodus ingeminat: *Homicidam Barsumam foras, anathema Barsuma, Barsumam in exilium.* Silentium imposuit Judicum de Libellis Archimandritarum recitandis mandatum, in quibus inter cætera continebatur, ut Dioscorus, & qui cum illo erant Episcopi, Concilio interessent. Quibus auditis, exclamarunt omnes Episcopi: *Anathema Dioscoro. Dioscorum Christus deposuit. Istos foras projice: tolle injuriam Concilii, tolle violentiam Concilii, has voces Imperatori.* Contrà verò Monachi inclamarunt, *Tolle injuriam Monasteriorum.* Imperata reliquorum Libellorum recitatio clamorem sustulit. Qui quidem suggerebant, Dioscori depositionem non rectè, neque ordine factam esse, & propositâ fide, eum ad Consessum admitti oportere: *Quod nisi ita fieret, excussuros se vestimenta sua, & à communione Episcoporum, qui congregati erant, recessuros.* Addebatur & Symbolum, & Decretum Ephesinum in Nestorium, quo probatum volebant, à fide se non alienos esse. His recitatis, Ætius Canonem legit de iis, qui semetipsos ab Episcoporum consortio separant, & seditiones commovent, à Magistratu corripiendos. Rogantibus Judicibus, vellentne Synodi doctrinæ assentiri, Nicæna quidem, Ephesinaque Decreta comprobarunt; urgente verò Ætio, ut Eutychem damnarent, Carosus id re-

sponsi

Anno Dom. 451.

ſponſi dedit, ſcriptum eſſe, *Non judices, ne judiceris: Epiſcopi ſedent, & tu cur loqueris?* Ad hæc Ætius nomine Synodi, aſſentiris Oecumenicæ Synodo, an non? Cui Caroſus, *Si non credit Eutyches, ſicut credit univerſa Eccleſia, anathema ſit.* Ventum poſteà ad lectionem precum Fauſti, Catholicorumque Archimandritarum, quibus petebant ab Imperatore, ne amplius ſuſciperentur Monachi, qui rectis dogmatibus paulò antè fuerant adverſati. Hîc Dorotheus Monachus, *Orthodoxus*, inquit, *eſt Eutyches, ei calumnia imponitur.* Quo loco rejicienda eſt doctiſſimi verſio Valeſii, *Eutychem Orthodoxum appellaverat.* Imò *appellavit ἀκέλαγχα*, quia hæc à Dorotheo in Conſeſſu dicta poſt lectum Fauſti, Martini, Petrique Libellum. Hîc Judices interfati ſunt, negare Eutychem, corpus Dominicum naturæ noſtræ eſſe, *tu verò quale confiteris?* Quibus rotundè Dorotheus profitetur, ſe Leonis Epiſtolæ non ſubſcripturum. Ad deliberandum cùm triduum pertinaci Monacho conceſſiſſent, reſpondit, ſe ne vel ad latum unguem ab Epheſinis, Nicænisque Decretis receſſurum. Caroſus verò triduo opus ſibi non eſſe prædicavit, quidquid vellent, ſubinde facerent.

Caroſus fruſtra Libellum offert Marciano Dies triginta dantur Monachis ad pœnitendum.

XXIV. In Græcis editionibus Actio reperitur, quæ & in antiqua Chalcedonenſis Concilii verſione, & in Evagrio, Liberatoque deſideratur, qui *quintus* Conſeſſus meritò appellari debet, utpote XIII. Kal. Novembris celebratus. In eo de *Caroſi*, nec non de *Photii* Tyrienſis Epiſcopi negotio tractatum: quæ brevi ſunt oratione percurrenda. Tanta eruditionis ſuæ Eutychianos Archimandritas fiducia tenuit, ut Libellum Marciano offerrent petentem, vel coram ipſo cum Catholicis de fide diſputationem habere permitterentur. Quid reſponſi Marcianus dederit, per Alexandrum Presbyterum, Eccleſiarumque viſitatorem, & Joannem Decurionem ſignificari voluit. Notabilia ſunt verba Imperatoris, & noſtris ſanè Annalibus digniſſima: *Si voluiſſem ego ſedere inter vos, atque alios Monachos, & audire inter utroſque vos, non hîc ſanctam & univerſalem Synodum fatigaſſem. Sed cùm ipſi conveniſſent, & nos de vobis certiores feciſſent, dixi ut vos adeſſetis, & ea, quæ neſcitis, cognoſceretis, & interrogando ea, quæ non noſtis, addiſceretis ab eis. Juſtum igitur decrevimus, vos ad Concilium abire. Nam ut ſciatis, quæcunque definierit ſanctum & univerſale Concilium, ac mihi in ſcriptis dederit, ea ſequor: his contentus ſum, his fidem habeo. Hoc habete, nec à me aliud reſponſum accipitis.* Synodus cum plauſu verbis pulcherrimis acclamavit, multoſque annos optavit Imperatori. Rogante Senatu conceſſæ Caroſo, Dorotheo, Barſumæ, pertinacibuſque Monachis triginta dierum induciæ, quibus elapſis ad eos Clerici mitterentur, monituri cederent Oecumenicæ Synodi placitis; quos ſtatuebant errores, deſtructum irent, ſecus dignitate ſuâ, & communione ejiciendos. Solitâ verò tergiverſatione utentibus certam pœnam à Principe irrogandam eſſe, contumacibus debitam.

Lis Euſtathii cum Photio: poteſtas Metropolitani Euſtathio abdicatur.

XXV. Eâdem die, quæ Octobris vigeſima fuit, feriâ VII. magnæ Photii cum Euſtathio lites dirimuntur, quibus cauſam præbuit Berytenſis ambitio Præſulis, qui per ſubreptionem à Theodoſio Metropolitani dignitatem impetrarat. Extat ejus Reſcriptum in Juſtinianeo Codice: *Propter multas juſtaſque cauſas Metropolitanæ nomine, & dignitate civitatem Berytum decernimus exornandam, jam ſuis virtutibus coronatam. Igitur hæc quoque Metropolitanam habeat dignitatem. Tyro nihil de jure ſuo derogetur. Sit illa mater Provinciæ majorum noſtrorum beneficio, hæc noſtro.* Regio hoc Decreto munitus Euſtathius, invaſione in Tyrienſis Metropolitani ditionem factâ, evulſas ſex civitates poteſtati ſuæ ſubdiderat, Byſilum, Botrim, Tripolim, Orthoſiada, Arias, & Antaradum. Quo loco non ſatis accurata eſt Baronii narratio, qui ex pragmatica Imperatoris Sanctione eas urbes ditioni Berytenſis Epiſcopi ſubditas eſſe putat. Quem ſanè refellit laudatum Theodoſii Reſcriptum. Quippe ſi ex regia Phœniciæ diviſione ſex memoratæ urbes Euſtathii in jus conceſſiſſent, utique non dixiſſet Theodoſius: *Tyro nihil de ſuo jure derogetur.* Uſurpatione igitur, non Principis donatione eas urbes obtinuit Euſtathius. Sibi fautorem Euſtathius Anatolium invenerat. In urbe regia Maximus Antiochenus verſabatur, cùm Anatolii Concilium celebratum eſt: cui tamen non interfuit, allatæ verò ſibi chartæ ſubſcripſit. Photius more ſolito ordinationes in ſua Diœceſi peregerat: *Atque inde*, inquit, *primùm miſſa eſt mihi excommunicatio, ac manſi excommunicatus centum viginti duos dies: ac duos rurſum ordinavi Epiſcopos. Eos depoſuit, Presbyteroſque fecit.* Latam excommunicationis ſententiam miſerat Conſtantinopolitana Synodus, fatente Anatolio, cujus verba ſunt: *Quædam egit nullo more, atque ordine. Hîc indignata Synodus, & juxta regulas commota, excommunicationem ei miſit.* Quærentibus Judicibus, licuiſſetne Anatolio, mittere abſenti Photio excommunicationem, Eccleſiaſque nonnullas ejus poteſtati eximere, & an Synodum appellare oporteat Conventum illum Epiſcoporum, qui in regiâ urbe diverſantur, ſubinde à Concilio acclamatum, *Nemo abſentem condemnat.* Purgandi ſuî causâ Anatolius oſtendit, dudum viguiſſe morem, ut pro re nata Epiſcopi, qui Conſtantinopoli morabantur, de rebus Eccleſiaſticis cogerentur, ad quæſita Epiſcoporum reſponderent, ac ſingula definirent. Id quidem rectè defendebat, excuſare tamen non potuit, quòd & Photium abſentem damnaſſet, & permiſſas ditioni ipſius civitates diſtraxiſſet. Placuerat Judicibus, non Auguſteorum Reſcriptorum, ſed Canonum præſcriptione litem dirimi, quorum & lectionem juſſerant: *Omni ceſſante è ſacris pragmaticis definitione, Canones de hoc Capitulo editi legantur.* Subinde ad Patres converſi, *Dicat Sancta Synodus, utrùm ei placeat, ex regulis Patrum hujus cauſæ quæſtionem examinari, an ex ſacris pragmaticis.* Reſpondit Synodus, *Non licet hoc, eſt præter regulas.* Photius ergo requiſitis Patribus, petit, Acta Conſtantinopolitanæ Synodi, cui præfuerat Anatolius, irrita fieri, utpote & regulis pugnantia, & adverſus abſentem conſtituta: quod & impetravit, fruſtra excuſante ſe Euſtathio. Rurſus Epiſcoporum à ſe ordinatorum, ab Euſtathio verò in ordinem redactorum reſtitutionem Photius flagitavit. Lecto Canone Nicæno IV. ut Provinciæ unius Metropolitanus unus eſſet, Euſtathii exceptio, *hac licere Imperatori, jubere quod vellet*, parvi eſt exiſtimata. Requirentibus enim Judicibus, quid cenſeret Concilium: *Utrùm placeat, ſecundum Canonem CCCXVIII. Patrum, unum Metropolitanum Epiſcopum eſſe, qui in ordinationibus reverendiſſimorum in unaquaque Provincia civitate*

Cod. Juſt. lib. XI. Tit. 31.

Anno Dom. 451.

Error Baronii.

Bar. Ann. 451. n. 98.

Episcoporum potestatem habeat, an duos, ita ut liceat separatim in civitatibus ordinationes facere: sancta Synodus dixit, unum juxta regulas Sanctorum Patrum postulamus esse Metropolitam. Quibus auditis, eam Judices sententiam tulere: *Juxta regulas* CCCXVIII. *& juxta sententiam totius sanctæ Synodi, Photius reverendissimus Episcopus totius Tyriorum Metropolis omnem potestatem ordinandi in universis civitatibus primæ Phœnices Provinciæ habebit. Eustathius reverendissimus Episcopus à sacro pragmatico typo nihil amplius sibi vendicet, quam reliqui Episcopi ejusdem Provinciæ. At an his consentiat sancta Synodus, doceat? Sancta Synodus exclamavit, Hoc justum judicium, hæc justa sententia; multos annos imperatoribus, multos annos Augustæ, multos annos Judicibus.* E vestigio Cecropius Sebastopolis Episcopus rationem servandi juris postmodum suggessit, ut nempe ubique locorum Rescriptum Theodosianum, quo de regulis non minimum delibatum, cederet Canonibus. Hoc ubi Patribus placuit, pronuntiatur à Judicibus: *Ex sententia sanctæ Synodi, in aliis quoque omnibus Provinciis regulæ teneant.* Neque vim constitutionis hujus infregit inditus Eustathio titulus, Octobris XXV. dum Actione VI. Berytiorum Metropoleos Episcopus scribitur. Erat enim nomine duntaxat, non re Metropolitanus. Quomodo & contemplatione Synodi apud Chalcedonem celebratæ, eam Marcianus civitatem ad honores Metropolitanos evexit: *Chalcedonensium civitatem, in qua sanctæ fidei Concilium gestum est, Metropolis privilegia habere facimus, nomine tantum. Salva videlicet Nicomediensium civitati propriâ dignitate.*

Syn. Chalc. Act. 7.

Confessio fidei proponitur. Multa ex ea jurgia nata componuntur.

XXVI. Die Octobris XXII. habetur Consessus, qui vulgo *quintus* dicitur, meliore quidem nomine *sextus* appellandus. Petentibus Judicibus, quæ de fide decreta erant, palam prædicari, *Asclepiades* Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus definitionem recitavit. Pridie condita definitio omnibus quidem placuerat, ea tamen accuratius perpensa, Leonis Legatis, Orientaliumque nonnullis postridie non arrisit. Joannes Germaniciæ Episcopus definitionem primus omnium respuit his verbis: *Non benè habet definitio, sed debet integrè fieri.* Hîc Baronius in Anatolium invehitur, veluti fraudis *architectum*, necdum *Dioscori sui, cujus fuerat Apocrisiarius, oblitum.* Pace tamen illustrissimi Purpurati, hoc ipsius judicium à temeritate defendi nequit; cùm paucissimis exceptis, toti Synodo ea fidei Confessio placuerit, pro qua veluti pro aris & focis pertinaciter etiam pugnavit: *Omnes reverendissimi Episcopi præter Romanos, & aliquos Orientales clamaverunt, Definitio omnibus placet, hæc fides Patrum; qui præter ista sapit, Hæreticus est.*

Bar. Ann. 451. n. 104.

Fitne vero simile, tot Episcopos vel naris adeò obesæ fuisse, ut fraudes, si quæ essent, Anatolii non intelligerent, vel omnes conjurasse, ut in fidem eâ viâ grassarentur? Altius adhùc dormitat Baronius scribendo, Anatolius *temerè eam effutire sententiam non est veritus, Dioscorum non propter fidem damnatum esse.* Ea quidem Anatolio temeritas non fuit, cùm lata in Dioscorum Concilii sententia non hæreseos, sed contumaciæ, sacrorum Canonum contemptionis, variorumque duntaxat criminum meminerit. Ubi Patres ferè omnes ingeminarunt, *Definitio omnibus placuit; aliter non credimus; definitio Deo placuit; ista fides Orthodoxorum; Sancta Maria Theotocos scribatur.*

Error Baronii.

Contrà verò Leonis Legati profitentur, si Epistolæ consensus negaretur, relictis omnibus, se in Occidentem profecturos ad celebrandum Concilium. Revocandis ad concordiam animis proponunt Legati, *Epistolam sanctissimi Leonis suscipitis?* Affirmantibus Episcopis, suggessere Judices, *Ergo quæ in ea inseruntur, inserantur definitioni.* Quo dicto adeo Patres commoventur, ut suis hisce clamoribus aër resonaret: *Altera definitio non fit, nihil deest definitioni, Epistolam definitio firmavit.* Ipse Eusebius Dorileensis Dioscoro infensissimus, pro retinenda definitione pugnavit. Confessionis rejectionem cùm patienter Synodus non audiret, visum Judicibus clamores Marciano significari per *Beronicianum*, qui paulò pòst reversus, nunciat placere sacræ Majestati, sex Orientis Episcopos, tres à Pontica, tres ab Asiana, tres à Thraciæ, tres ab Illyrici Diœcesi, præsentibus & Anatolio, & Legatis Leonis Sanctæ Euphemiæ in Oratorium convenire de fidei Confessione constituenda, quæ nil dubii relinqueret: vel si minus placeret, singuli saltem per suum Metropolitanum professionem conderent, quâ discordia omnis extinguatur, secus in Occidente Synodus congregaretur. Id Confessionis patronis maximè placuit, quòd Marcianus præcipiebat, ut plurimos ipsi annos precarentur. Quin etiam ab Illyrici Episcopis dictum: *Qui contradicunt, Nestoriani sunt: qui contradicunt, Romam ambulent.* Hic Judicum prudentia viam invenit, qua fluctus animorum componerentur. Patribus proponunt, quem sequerentur, Leonem, an Dioscorum? Affirmantibus verò omnibus, Eutychianos esse, qui à Leone dissentirent, id dant consilii: *Ergo addite definitioni secundum judicium sanctissimi Patris Leonis, duas esse naturas unitas in Christo, inconvertibiliter, inseparabiliter, & inconfuse.* Quod cùm Synodo mirè placuisset, rogantur Judices, cum Episcopis, quibus adornandæ Confessionis provincia imponebatur, Euphemiæ in sacellum se conferre. Constitutâ Confessione ad Synodum redeuntes, jubent adesse Patres cum silentio, dum definitio legeretur. Approbatione Nicæni, Constantinopolitanique Symboli, nec non Epistolarum, tam Leonis, quàm Cyrilli ad Nestorium & ad Orientales præmissa, hæc subjiciunt.

XXVII. *Sequentes igitur sanctos Patres, unum eundemque confiteri Filium Dominum nostrum Jesum Christum constanter omnes docemus, eundem perfectum in Deitate, eundem perfectum in humanitate. Deum verum & hominem verum, eundem ex anima rationali & corpore, Consubstantialem Patri, secundum humanitatem per omnia nobis similem absque peccato. Ante secula quidem Patri genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria Virgine Dei genitrice secundum humanitatem: unum eundemque Christum Filium Dominum unigenitum, duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum; nusquam sublata differentia naturarum propter unitionem, magisque salvâ proprietate utriusque naturæ in unam personam, atque subsistentiam concurrentis. Non in duas personas partitum atque divisum: sed unum eundemque Filium unigenitum Deum Verbum, Dominum Jesum Christum, sicut antè Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudivit, & Patrum nobis Symbolum tradidit.* Aliam porro condi, proferri, doceri

Confessio Chalcedonensis Euphemiæ in choro constituta.

fidei

fidei Confessionem severissimè prohibent Clericis abdicatione, Laicis verò Monachisque excommunicatione propositâ. Illustri miraculo hoc de fide judicium hæreticâ pravitate rejectâ, à Sancta Euphemia corroboratum fuisse, in Nicephoro legimus. Sacro Martyris corpori, veluti incorrupto veritatis testi, tam Catholici, quàm Eutychiani fidei suæ arbitrium committentes, utrique seorsum fidei formulam in Libellum suum relatam, & chartam utramque claufulis atque sigillis obfirmatam ad Martyris pedes deposuere. Et nocte proximâ precationibus consumptâ, postridie venerunt, & monumenti operculo remoto, Orthodoxorum Libellus perquam tenaciter Martyris manibus continebatur: alter autem tanquam res nullius pretii, *ad pedes illius projectus jacebat.* Hanc nos narrationem fabulis apponimus, de qua profundissimum est & in Evagrio, & in Liberato silentium. Neque ullam Eutychianorum cum Synodo disputationem excitatam esse, ex laudata jam à nobis Eutychianorum ad Libellum Marciani responsione palam est. Ea tamen disceptatio fundamentum est, in quo fictum miraculum collocatur.

Nicephor. l. 15. c. 5.

Septima Actio Marciano & Pulcheria Synodum ingrediuntur.

XXVIII. Octobris xxv. feriâ quintâ, sextam, quæ septima potius est nuncupanda, Concilii Actionem præsentiâ Marcianus suâ nobilitavit. Celebritati decus & lumen addidit dies, Euphemiæ sacer, cujus in Basilica Concilium sedebat: *Adveniens in eadem sanctissima Ecclesia divinissimus & piissimus Dominus noster Marcianus, perpetuus Augustus, sub die sanctissimorum Martyrum Sancti Callinici & Euphemiæ, præsente ex divino zelo & fervore fidei, etiam piissima & Christianissima Regina, Augusta Pulcheria.* Atque hic Baronius notâ affici debet, qui Imperatorem Actioni primæ præsentem & Patres alloquentem sibi videre visus est. Quo casu bis Concilium fuisset ingressus. Neque negamus, id Suriana in editione legi, quæ Bellarminum quoque decepit. Illustrissimi tamen Purpurati pro sua sagacitate Chalcedonensium monumentorum perturbationem hic olfacere debuissent. Evagrius, *Sexto*, inquit, *Consessu Marcianus Imperator ad Concilium venit.* Quòd si primo quoque interfuisset, id sanè nunquam Evagrius præteriisset. Baronii quoque sententiam refellit Liberatus: *Sexto autem Secretario adveniens Martianus Imperator ad Concilium, cum Judicibus & sacro Senatu, allocutionis verba fecit in Concilio.* Quòd primo *Secretario* Concilium ingressus Marcianus, illud allocutus sit, prorsus silet Liberatus. Quid verò rationis habuit, cur in sexto potius quàm in primo *Secretario* præsentem exhiberet Imperatorem, si utrique interfuit? Quòd igitur unius duntaxat Marciani ingressus meminerit Liberatus, causa hæc est, quòd non primæ quidem, sed soli Actioni septimæ adfuerit. Præcipuè id nos docent gesta Synodi. Quis enim sibi fingat animo, Imperatorem eandem orationem habuisse & in primo, & in sexto Consessu? Adeòne rusticus, bardus imperitus Marcianus, ut sibi opus esset, unam numero concionem Patrum in aures bis infundere? Quod est admittendum, si gemino ingressu ad Chalcedonenses adierit. Cœtum quoque moderatus fuisset Marcianus, ut eo jubente, & silentium imponeretur, & Libelli legerentur, quod & jam ab eo in sexta Actione factum. Atqui primo Consessu partes illæ à judicibus implebantur. Num in prima Actione mutus, elinguisve Marcianus, qui in sexta frequenter vocalis fuit? Cur in illa siluisset, qui in hac crebrò loquitur? Denique finis Actionis primæ perspicuè docet, ab ea Marcianum prorsus abfuisse, dum de Dioscori abdicatione, & Synodi gestis Imperatori significandis Judices Patribus hæc loquuntur: *Videtur nobis justum esse, si placuerit divinissimo & piissimo Domino nostro, eidem pœna Dioscorum, Juvenalem, &c. subjacere, & à sancto Concilio secundum regulas ab Episcopali dignitate fieri alienos, omnibus, quæ acta sunt, ad sacrum apicem referendis.* Eâ verò relatione nil opus erat, si testis gestorum Marcianus adfuisset.

Bar. An. 451. n. 70.

Evagr. l. 2. c. 18.

Liberat. cap. 13.

Syn. Chalc. Act. 1.

Oratio Marciani ad Chalcedonenses.

XXIX. Semel ergo Synodum ingressus Imperator, hæc verba facit: ubi primùm rerum potitus est, sibi nil antiquius, quàm ut vera intemerataque fides omnium animis insideret. Ea de causa Synodum indictam esse, ut errorum omnium nube detersâ, veritatis luce religio splenderet. Remotis ergo studiis, affectibus, avaritiâ, cunctis veritas innotescat. Pulcherrima verò hæc verba sunt: *Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam aliquam exercendam, exemplo religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse volumus, ne vel ulterius Populi pravis persuasionibus separentur. Facilè enim simplicitas quorumdam hactenus nonnullorum ingeniis atque superfluâ verbositate decepta est, & constat diversorum pravis insinuationibus dissensiones & hæreses natas. Studium autem nostrum est, ut omnis populus per veram & sanctam doctrinam unum sentiens, in eandem religionem redeat, & veram fidem Catholicam colat. . . . Erit autem divinæ majestatis id, quod sancto animo desideramus, in æternum firmiter custodire.* Regiæ huic orationi magnus plausus datus est, quam Latinè, postmodumque Græcè habuit. Finitâ oratione ad Imperatorem conversus *Ætius*, dixit Oecumenicam Synodum Principe jubente congregatam, nec diligentiæ parcentem, nec tempori fidei Confessionem ab omni errore alienam, Scripturarumque autoritate munitam, ad perpetuam imperii ipsius gloriam, legentiumque institutionem prædicasse, si placeat sacræ majestati recitandam. Ubi dictum ab Imperatore, *Lege confessionis à nobis relatæ lectionem*, Ætius ingreditur. Eâ peractâ, quærit Princeps, communine omnium consensu definitio facta fuisset? Responsum à Synodo, *Omnes sic credimus; hæc fides orbem terræ salvavit. Martiano novo Constantino, novo Paulo, novo David multos annos . . . Pulcheria, nova Helena*, &c. Acclamationes excepit sermo Principis: *Licet laborem vestræ reverentiæ, fatigationemque fecerimus, tamen maximas gratias agimus omnium Salvatori Deo, qui multorum errantium circa fidem, amputatâ discordiâ, in unam eandemque religionem omnes nunc unâ voluntate convenimus, sperantes celerrimam vestris ad Divinitatem precibus pacem nobis à Deo donari.* Hîc novæ Patrum acclamationes toto Consessu percrebuere. Mox edixit Imperator perturbatoribus, cujuscunque conditionis sint, sive privatæ, sive Clericalis, pœnam certè certòque esse irrogandam, Laicos urbe regiâ pellendos, Clericos suo gradu movendos. Quod Marciani dictum universi faustis acclamationibus prosequuntur.

Regulæ tres statuendæ Chalcedonensibus à Marciano proponuntur.

XXX. Modesti Principis atque pii officio fungens Imperator, exin Capitula proposuit, quæ à Synodi potius autoritate, quàm à sua constitui

ANNO DOM. 451.

stitui voluit. Tria numero erant, quorum lectio Beroniciano Consistorii à secretis mandatur. I. Nullum Monasterium ædificetur præter voluntatem Episcopi civitatis, neque in fundo collocetur ullo absque consensu Domini, cujus fundus est. Subjiciantur Monachi omnes Episcopo; attendant animum orationi, atque jejuniis, neque rebus se Ecclesiasticis immisceant, nisi jussi ab Episcopo: potestatem non habeant suscipere servos in Monasterium præter Dominorum voluntatem. II. Clerici, qui vel prædiorum conductores, aut secularium Procuratores agunt, ab eo temperare officio debent, nisi permittente Episcopo Ecclesiasticarum possessionum curam suscipiant. III. Alicujus Ecclesiæ Clerici in aliam non migrent, exceptis duntaxat illis, qui amissis Provinciis, ea necessitate ad aliam se Ecclesiam contulere. Qui constitutionem deinceps violabit, tam suscipiens, quàm susceptus excommunicationi subjacebit. Ad hæc multis Synodus benedictis Imperatorem cumulavit: *Ecclesias tu erexisti, victor bellorum, Doctor fidei.* Quò verò plus honoris Concilio haberetur, ad Metropolitanam dignitatem Chalcedonem evehi voluit: *Ad honorem Sanctæ Martyris Euphemiæ, & vestræ pariter Sanctitatis Chalcedonensium civitatem, in qua sancta fidei Concilium gestum est, Metropolis privilegia habere sancimus, nomine tantùm. Salva videlicet Nicomediensium civitati propriâ dignitate.* Dignum Sanctâ Martyre Imperatoris judicium ut professi sunt Episcopi, rogant, subinde dimitterentur quisque in Ecclesiam suam. At Imperator eos jussit ad quatriduum manere, donec omnia perficerentur, & unusquisque, quod vellet, id proponeret coram Judicibus.

Consensus Maximi & Juvenalis de tribus Palæstinis Hierosolymitano subjiciendis firmatur.

Liberat. cap. 13.

XXXI. Ad octavum, qui septimus vulgò dicitur, Synodi Consessum transgrediamur, in quo feriâ VI. tres causæ sunt agitatæ, quarum summam brevi Liberatus complexus est: *Septimo Secretario tres acta sunt causæ, propter quòd tres ejus computantur Actiones. Prima est, quâ firmata sunt, quæ convenerunt inter Maximum Antiochenum, & Juvenalem Hierosolymitanum Episcopum, ut duæ Phœnices, & Arabia dependerent Sedi Antiochenæ, Hierosolymitanæ verò tres Palæstinæ Provinciæ. Alia quoque celebrata est Actio, in qua Theodoritus Episcopus Cyri, quem Dioscorus expulerat, Orthodoxus judicatus est, & dignus sede sua. Tertia verò Actio, ubi causa Ibæ Edesseni Episcopi, qui similiter fuit per violentiam Dioscori ab Episcopatu depositus, legitur esse discussa, in alterum diem finali dilata sententiâ.* Ex his causis, licet uno eodemque die tractatis, tot exoriuntur Actiones, quas paulò quàm Liberatus fusiore oratione complectemur. Octobris XXVI. feriâ sextâ, primâ Actione molestissimæ Antiochenum inter & Hierosolymitanum Episcopum controversiæ diriruntur. Percitus ambitione *Juvenalis*, tres sibi subjicere Palæstinas attentaverat. Lite tamen suâ in Ephesino Concilio exciderat. Disertissima sunt verba Leonis ad Maximum Antiochenum: *In Ephesina Synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo percuilit, Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ Provinciæ Principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare.* Fessi tot disceptationibus litigantes, tandem ad concordiam adducti fuerant eâ conditione, quam Chalcedonensibus Maximus exhibet: *Placuit mihi, & reverendissimo Episcopo Juvenali, ut se-*

Leo Ep. 62.

des quidem Antiochensium maximæ civitatis B. Petri habeat duas Phœnicias, & Arabiam; sedes autem Hierosolymorum habeat tres Palæstinas. Hanc suam conventionem suffragio Synodi corroborari cùm petiissent, id facile impetravere.

ANNO DOM. 451.

Theodorito sua sedes restituitur.

XXXII. Eâdem ipsâ die, sed aliâ quidem Actione de Theodoriti negotio tractatur. Ab eo requirebatur, ut Nestorium anathemate percuteret; illi verò in optatis erat, ut sua fidei Confessio legeretur, quod constanter Patres rejecere: *Nil relegi volumus, modò anathematiza Nestorium.* Urgebat ille, poscebat, flagitabat, ut de fide Patribus faceret satis. Dicebat se de civitate, de honoribus nullam cogitationem suscepisse, ut Chalcedonem veniret. Eò se contulisse, ut impositam sibi calumniam elueret; Orthodoxumque se præberet. Omnes Hæreticos, Nesturiumque Eutychemque, & quemvis duos Filios dicentem se libenter damnare. Talia loquentem Synodus interpellat: *Dic apertè anathema Nestorio, & illis, qui ea, quæ ejus sunt, sapiunt.* Ad hæc Theodoritus: *Ego nisi exposuero quomodo credo, non dico, credo autem. . . .* Hîc obturbant Episcopi, clamantes, *Iste Hæreticus est, iste Nestorianus est, Hæreticum foras mitte.* Tum sine mora Theodoritus: *Anathema Nestorio, & ei, qui non dicit Dei genitricem Virginem Mariam, & qui in duos Filios partitur unum Filium unigenitum. Ego autem & fidei definitioni subscripsi, & Epistolæ sanctissimi & Deo amantissimi Archiepiscopi Domini Leonis, & sic sapio. Salvete.* His auditis, Judices suggerunt, de Theodorito nullum dubitandi locum esse relictum. Nestorium coram Synodo damnavit, à Leone susceptus est, & Synodi definitioni, & Leonis subscripsit Epistolæ. Restabat igitur aliud nihil, nisi ut Ecclesiam suam recuperaret. Judicum in sententiam absque mora à Concilio pedibus itum. Tum Judices promulgarunt: *Secundum Decretum sancti Concilii, Theodoritus sanctissimus Episcopus Ecclesiam civitatis Cyri recipiet.* Suam Theodorito restitutionem gratulatus est Leo, *Epistolâ datâ IV. Idus Junii, Opilione Consule. Benedictus Deus noster, cujus invincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te secundum Sedis Apostolicæ judicia demonstravit. . . . Nam quòd Deus omnium calumniosorum fallacias solvit, maximam beatissimi Petri curam pro nobis cunctis agnoscimus, qui postquam suæ Sedis judicium in fidei definitione firmavit, nec circa cujusquam vestrûm, qui nobiscum pro Catholica fide laboratis, personam quidquam reprobum videri permisit.*

Leo Ep. 63.

Synodus negotium Ibæ ingreditur.

XXXIII. Actione decimâ, die VII. Kal. Novembris, Ibas Edessenus de facta sibi ab Eutyche injuria expostulat. Pseudo-Synodo Ephesinâ quadraginta mansionibus ille aberat, cùm in absentem data est damnationis sententia. Implorato igitur Concilii auxilio rogat, advertatur, quid sit à Clericis nonnullis calumniæ passus? Quibus Eutychis in gratiam ab Uranio injuriis affectus? Quæ absente se à Dioscoro illegitimè sunt perpetrata rescindantur, Ecclesiaque sua sibi cum Episcopatu reddatur, à nefaria impietate, cujus accusatur, alienissimo. Mandato Judicum ea proferuntur, quæ in Berytensi, Tyriensique Conventu ad annum CCCCLIX. acta sunt, Præside Damascio, quæ loco suo fusè sunt exposita.

Ibas restituitur. Nestorium damnat.

XXXIV. Postridie Octobris XXVII. feriâ septimâ, Actione undecimâ suggerit Ibas, falsis se Eutychis accusationibus petitum, ingressu

Synodi

ANNO DOM. 451.

Synodi Pseudo-Ephesinæ prohibitum, viginti amplius carceres mutasse, quasi carcer non esset Antiochiæ. Potestatis esse Concilii, injustam sententiam penitùs infringere. Ad hæc vociferantur omnes, *Malefecerunt, qui eum præter Canones dudum damnaverunt.* Quin etiam *Patricius* Tyanensis Episcopus, nec non Orientales reddendum Ibæ Episcopatum censebant, tùm à nonnullis est intercessum. Foris aderant accusatores, qui intromitti cupiebant. Theophilo Diacono, Euphrasio, Abrahamio & Antiocho introductis, dixit Theophilus, testes accusationibus quidem non adesse, præstò tamen monumenta esse gestorum & in Berytensi, & in Chalcedonensi Conventu; interesse quoque præsentes Thalassium Cæsareæ, Eusebium Ancyræ Episcopum. Obsecrante Theophilo, *Constantinus* Magistrianus jussus à Judicibus, Tyriensium, Berytensiumque de Iba gestorum lectionem ingreditur; quâ absolutâ Judices talia fantur: *Ea quidem, quæ relicta sunt, clarent: ut autem nihil desit justè judicare debentibus, relegantur, quæ in Epheso de Iba gesta sunt.* Obstitere verò Leonis Legati omnes, Paschasini ore testati, superfluam esse lectionem Actorum nefandæ Synodi: adeundum esse Principem, ut lege prohibeat, ne vel Concilium ejusmodi nominetur. Addit Anatolius, rescissa esse Pseudo-Synodi Decreta, exceptâ Maximi Antiocheni ordinatione, cui Leo consensit. Subjunxit *Cecropius* Sebastopolitanus: *Illud Concilium dicere non debemus, quia nec Apostolicâ autoritate coactum est, nec ritè peractum.* Rejectâ Conciliabuli Ephesini lectione, Ibæ negotium à Synodo perficitur. Ac primùm Legatorum Leonis judicio innocens pronunciatur: *Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum Episcoporum, Ibam reverendissimum innoxium approbari. Relictâ enim ejus Epistolâ, agnovimus eum esse Orthodoxum: & ob hoc decernimus ei honorem Episcopatus restituendum.* In eam & sententiam est ab omnibus itum, eâ lege tamen, ut in Nestorium, Eutychemque torqueret anathema. Quod adeò lubenter ab Iba factum, ut dixerit, Anathematizo Nestorium decies millies. *Anathema & Nestorio, & Eutychi, & unam dicenti naturam.* Synodi Decreto calculum Judices suum addidere. Restabat adhùc una de *Nonno* difficultas, qui ejecto Ibâ sacris Edessenis præfectus fuerat. Visum Patribus, ut negotium Maximo Antiocheno permitteretur, cujus ad Diœcesim pertinebat: ut cum suis Comprovincialibus de Nonni ordinatione, legitima necne foret, constitueretur. Additur huic Actioni de Domno Maximi decessore negotium, ut abdicato etiamnum superstiti de propriis reditibus Maximus alimenta suppeditaret. Sublestæ tamen esse fidei hoc monumenti, utut vetustate conditi, cum eruditis nonnullis existimamus. Quantum conjecturâ possumus assequi, Domnus naturæ prius satisfecerat, quàm Synodus Chalcedoni celebraretur.

Bassiani Stephanique judicium: expelluntur Ephesino Episcopatu.

Liberat. c. 13.

XXXV. Venimus nunc ad duodecimam Actionem, quarto Cal. Novembris secundæ feriæ cohærentem. Negotio Bassiano Stephanique ea destinatur, cujus summam ex Liberato proferri haud inutile: *Nono Secretario acta est Actio, ubi Bassianus, qui ad civitatem Evazentium Episcopus ordinatus est, & Ecclesia incubuerat Ephesina, & Stephanus, qui & ipse malè ordinatus, prædictum Bassianum de Epheso expulerat, judicati sunt ambo removendi, & ut alius ipsi Ecclesia ordinaretur. Sed quia fuit aliquorum diversa sententia, causa terminus in sequentem dilatus est Actionem.* Bassiani historiam fusè satis anno CCCCXLVII. scripsimus, quid in eo sit negotio à Chalcedonensibus decretum, nunc exponamus. Comitatus Cassiano Presbytero suo Bassianus in Concilium intromissus, sacras Imperatoris literas legendas offert Beroniciano, quæ cùm breves sint, expedit nostros in Annales referri: *Imperatores Cæsares Valentinianus & Marcianus, Victores & Triumphatores maximi, semper colendi Augusti, sancto Concilio, quod sacro nostro Decreto Calcedone collectum est. Bassianus reverendissimus, multa incongrua passus, quæ precibus ejus, in nostris divinis Literis subdita continentur, petit à vestra Sanctitate hæc discuti. Festinet igitur vestra reverentia, has nostras suscipiens literas, causam discutere, & formam, quæ vobis fuerit visa, proferre.* Lectus est & Libellus supplex Bassiani, de illata sibi injuria expostulantis, & gravia, quæ à Stephano passus erat, exponentis. Causæ suæ summam Stephanus in eo collocabat, quòd Bassianus à Memnone Episcopus Evazorum creatus, administrandæ Ecclesiæ suæ, non præsentiam, non laborem contulerat. Erat verò Canonibus definitum, Episcopum, qui absque perfecta Synodo vacantem Sedem occupasset, ab ea expellendum. Cui Canoni alius subjiciebatur, numero XVII. Episcopum, qui ad Ecclesiam sibi creditam non proficiscitur, donec acquieverit, excommunicandum esse. Itaque jactanti Bassiano, se quadriennio pacatè Ephesinum Episcopatum obtinuisse, regessit Stephanus, *ut tyrannum, non ut Episcopum.* Deliberatione factâ, clamant Episcopi: *Justitia Bassianum vocat, regula valeant.* Judicibus aliter visum, scilicet neque Bassianum dignum Episcopatu Ephesino, *quoniam ex invasione violenta Episcopatum sibimet vindicavit, neque Stephanum, qui per conjunctiones Episcopatum sibimet acquisivit. Justum esse, ut eligatur alter, qui & fidem integrè sciat, & vitâ noscatur ornatus.* Acclamationibus suis Judicum in sententiam Concilium descendit. Huic Decreto Asiani Præsules interloquentes, prostrati supplicesque orant, ut suorum filiorum Synodus misereretur: si Chalcedone Bassiano successorem dari contingat, de Ephesina civitate esse actum funditùs. Asianorum expostulatio hæc Judices permovet ad quærendum, ubinam locorum Canones mandabant Episcopum Ephesinum ordinari? Asiani contendebant, in Ephesina civitate consecrationem esse peragendam. Ac à Timotheo ad usque diem præsentem viginti septem Episcopos in urbe Ephesina creatos. Constantinopolitani verò Clerici, Philippus Presbyter, Ætiusque Diaconus reponebant, *Castinum* Chalcedone esse ordinatum: Heraclidem *cum voluntate Archiepiscopi* Constantinopolitani inauguratum, Basilium à Proclo consecratum: petere se igitur, ne concessa à CL. Patribus Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegia perirent, ordinatioque de more à suo Archiepiscopo perficiatur. Ea quæstio digna Judicibus visa est, quæ in deliberationem postridie adduceretur.

Judicium de Stephano Bassianoque firmatur.

XXXVI. Actione igitur XII. Octobris trigesimo, feriâ tertiâ, Bassiani negotio ad examen revocato, Judices testati, se diu à Reipublicæ curis abduci non posse, quærunt à Synodo, deliberaveritne de Ephesina Ecclesia, utrùm alius ei Episcopus imponi, an verò suum Bassianus,

Anno Dom. 451.

aut Stephanus Episcopatum recuperare debeat? Patrum omnium sententia constitit, ejectis Bassiano, & Stephano, præter Canones sibi Episcopatum asserentibus, alium Episcopum ordinandum esse. Dignitate tamen Præsulis servatâ, ex facultatibus Ecclesiæ ipsis alimenta esse præbenda. Judices auditis Patrum suffragiis edicunt. Ex reditibus Ephesinæ Ecclesiæ *nutrimenti gratiâ & consolationis annis singulis solidos ducentenos accipiant*: novique Episcopi ad ordinationem procedatur. Quæ verò Bassiano ablata fuerant, ei restitui jubentur. Hic Evagrius fœdè corruptus, tradit Bassiani in locum Stephanum esse substitutum: Ἐξενεχθῆναι αὐτὸν, καὶ Στέφανον ἐισαχθῆναι. Locum verò optimè restituit doctissimus ille Valesius, Ἐξενεχθῆναι αὐτὸν καὶ Στέφανον, ἕτερον δὲ εἰσαχθῆναι: *Statutum est, ut tam ille, quàm Stephanus deponentur, & alius in eorum locum substitueretur.*

Evagr. l. 2. c. 18.

Eunomii Nicomediensis, & Anastasii Nicæni dissidium. Metropolitani potestas Eunomio servata.

XXXVII. Eâdem ipsâ die Actio XIII. celebratur, cui *Eunomius* Nicomediensis materiam præbuit. Obtulerat Imperatori Libellum, ut Nicomediæ privilegia Metropolitana sarta tectaque remanerent. Eunomii quippe in jura Anastasius Nicænus illa invaserat, titulo Metropolitani gaudens, quam huic civitati Valentinianus, & Valens indiderant, Rescripto suo Nicænis misso: *Permaneat in perpetuum vestra ista consuetudo, ut civitas vestra sit Metropolitana, consuetudine tamen in processu Bithyniæ Judicis permanente. Nullus enim aufert aliquid aliorum. Ergo voluntate Dei vestra civitatis dignitas augeatur.* Sed & à Juliano Imperatore privilegii aliquid obtinuerat Basilinopolis, à *Basilina* Juliani matre nomen suum adepta: *Imperator quidem Julianus* (verba sunt Anastasii) *fecit eam civitatem, & sumens ex Nicæa Curiales, ibi constituit, & consuetudo ex tunc hactenùs observatur. Et si fortè defuerit in Basilinopoli Curialis, de Nicæa mittitur.* Itaque semel iterumque ea in civitate ordinationes Nicænus peregerat. Nitebatur & Chrysostomi literis ad Proclum Nicænum datis, quibus monebatur, Basilinopolim profectus, *emendaret Ecclesiam, tanquam sibimet competentem.* Cùm suæ ditionis esse Basilinopolim contenderet Anastasius, Clericos Basilinopolitanos excommunicationis pœnâ mulctaverat. Hinc illæ lachrymæ, quòd ex antiquo more subditam suæ potestati Basilinopolim haberet Eunomius. Neque damno sibi esse referebat, vel quòd surreptione quâdam fortè contigerit, unum aut alterum Episcopum à Nicæno Ecclesiæ Basilinopolitanæ esse impositum: vel quòd Antistite tum viduata erat Nicomedia. Quæ nec Nicomediensia quidem minuere, nec Nicæna augere jura ullâ ratione poterant. Dirimendæ liti jubentibus Judicibus Nicænus Canon, qui numero quartus est, recitatur à Beroniciano, quo ordinandi facultas in singulis Provinciis Metropolitano asserebatur. At sibi Canonem contrarium non esse, ajebat Anastasius, utpote ad Metropolitani dignitatem evectus, Valentiniani Valentisque Rescripto, cujus & lectio à Constantino Magistriano peragitur. Cui Constitutioni aliam eorumdem Principum opponit Eunomius, quam Beroniciano legendam præbuit. Epistola fuit Nicomediensibus missa: *Circa privilegia civitatis vestræ, quæ olim fuerunt, prisca consuetudo servabitur. Neque enim honoris adjectio Nicænorum civitatis jus vestrum lædere poterit, dum quando augeatur dignitas Nicomediensium civitatis, secundum quòd illa secundo loco existat, Metropolis nomine constituta.* Secundum tabulas Nicomediensis Præsulis judicium datur, ut ad ipsum Provinciæ suæ Episcoporum ordinationes pertinerent.

Anno Dom. 451.

Athanasii & Sabiniani causa.

XXXVIII. Ultimo die Octobris, feriâ IV. *Sabinianus* Perrenorum in Euphratesia Episcopus ab Ephesinis latronibus Sede suâ anno CCCCXLIX. pulsus, quem Marciano obtulerat Libellum, Concilio exhibuit, qui à *Constantino* legitur. Eo exponebatur, Marcianum Numinis favore Imperium terrarum adeptum esse, ut obscuratam ab impiis fidem nitori restitueret suo, seditionesque ubique locorum in Ecclesiis excitatas comprimeret. Rogare se igitur, causam suam examine subjici præciperet. Monachum se, & de Episcopatu nil cogitantem, à Provinciæ suæ Metropolitano creatum Antistitem in locum Athanasii, gravibus de causis ejecti, Perrenensi Ecclesiæ fuisse impositum: eâ tamen à Dioscoro Alexandrino nullo jure esse expulsum postmodum. Pro sua igitur innocentia supplicare se sacræ Majestati, ut eâ præsente id negotii ad disquisitionem vocaretur. Alium & Sabiniani Libellum Concilio datum, Beronicianus legit, referentem injurias, quibus Dioscori tyrannis, expostulantem affecerat, se Ecclesiæ lachrymis illatam Episcopo suo vim lugentis madentem, fluctibusque dolorum oppressum ad Synodi autoritatem, quasi ad tranquillissimum portum confugere, ut rescisso iniqui judicii Decreto, Episcopatui redderetur. Quid ad hæc responderet Athanasius, à Judicibus interrogatus, dixit dudum esse, quòd ea causa agitaretur, Cyrillo, Procloque olim innotuisse, quid persecutionis in se motum esset: ea de re Domno Antiocheno literas direxisse: qui spretis tantorum Episcoporum monitis, se vocatum ad Synodum sede suâ deturbarat. Lectis & Cyrilli, & Procli Epistolis, nec non Antiocheni Concilii Decreto, de quibus anno CCCCXLVI. mentionem egimus. Quærunt ab Athanasio Judices, cur ter ab Antiocheno Concilio vocatus non obtemperasset, id unum respondit, Domnum Synodi Præsidem sibi inimicum fuisse. Quibus auditis, Judicibus visum, legitimam Sabiniani ordinationem esse, neque detrimento illi esse debere, quòd nec vocatus, nec auditus à Dioscoro exauctoratus esset. Itaque quiescendum Athanasio: intentatam verò ei litem *intra octo menses à præsente die numerandos*, à Maximi Antiocheni Concilio discutiendam esse, eâ conditione, ut si Athanasius impositorum sibi criminum reus deprehenderetur, non à Sacerdotio duntaxat ejiceretur, sed publicis quoque legibus subjiceretur. Quòd si intra tempus constitutum coargui non posset, Sedi suæ à Maximo restitueretur: Sabinianus verò dignitatem Episcopalem retinens, Perrenorum Ecclesiæ sumptibus aleretur. Judicum consilio lubens assensum Synodus præbuit: *Nihil justius, nihil integrius: hæc justa sententia. Quæ disposita sunt, effectui mancipentur, quia cum Deo vos judicatis.* Tum Judices verbis ejusmodi Actionem absolvunt: *Ea, quæ à nobis approbata sunt, disposita verò à sancto Concilio, firma consistant.*

Ætius Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegia custodiri petit.

XXXIX. Actionem Synodi decimam quintam ingredimur, in qua ultimo Octobr. Canones sunt constituti. Egressis Judicibus, quorum constituendis Canonibus præsentia non requirebatur, eò minus, quòd ex iis, quæ jam aut placuerant, aut proposita fuerant, desumebantur,

Ætius

ANNO DOM. 451.

Ætius Archidiaconus talia fatur: *Confitendum est, quia formam ea, quæ de fide sunt congruam susceperunt. Consuetudo autem est in Synodis, postquam ea, quæ sunt omnium præcipua, fuerint definita, & alia quædam necessaria exercere atque formari. Habuimus, hoc est, Constantinopolitana sanctissima Ecclesia certa quædam, quæ agere deberemus. Rogavimus Dominos Episcopos de Roma, ut communicarent iis gestis: refutaverunt, dicentes, non, sed alia se suscepisse mandata.* Quid rei in animis Constantinopolitani Clerici agitarent, Leonis Legatos non latebat. Bassiani & Stephani in negotio Constantinopolitani Clerici Actione XI. clamaverant. Ea, quæ Sanctorum Patrum CL. sunt, teneant, privilegia Constantinopolis ne depereant. Sed & Actione XIII. hæc constituerant Judices: *Quæcunque Sedi Constantinopolitanæ sanctissimæ Ecclesiæ de ordinationibus Provinciæ competunt, hæc per ordinem proprium coram sancto Concilio examinabuntur.* Pro sua itaque prudentia Paschasinus Lucentiusque facillime Ætii mentem intelligebant, manibusque pedibusque conantis, ut ad ampliores dignitatis gradus sua Ecclesia eveheretur. Noluerunt igitur præsentiam huic Actioni suam conferri. Quo loco verba Liberati sunt etiam atque etiam in observatione ponenda: *Et aliâ* (Actione) *in qua post discessum Judicum, & Senatorum, & Legatorum Apostolicæ Sedis regula constituta sunt Ecclesiastica, & quædam privilegia deputata Constantinopolitanæ Ecclesiæ, usurpante sibi hoc Anatolio, ejusdem urbis Episcopo, occasione acceptâ ex Dioscori damnatione.* Quibus palam apertèque Baronius erroris insimulatur, qui Chalcedonenses Canones *clanculò scriptos* esse prodit. Scilicet ea clanculò gesta sunt, quæ à sexcentis penè Episcopis sunt constituta! *Clandestinè & dolosè* tractata sunt, quæ absentibus solis tribus Leonis Legatis à Conventu omnium Synodorum florentissimo, & numerosissimo decreta sunt.

Liberat. c. 13.

Error Baronii.

Bar. An. 451. n. 134.

Canones Chalcedonenses.

XL. Referamus nunc Canones, qui à Latinis editionibus octo & viginti duntaxat, à Græcis verò triginta numerantur. Primus anteriorum Synodorum Canones statuit. II. Episcopus, qui acceptâ pecuniâ Episcopum, Chorepiscopum, vel Clericum ordinarit, vel Oeconomum promoverit, gradu moveatur: eidem pœnæ ordinatus subjicitur. III. Clericis prohibet Monachisque, vel possessiones conducere, vel secularibus possessionum administrationibus sese ingerere. Qui fecerit, ei pœnæ Ecclesiasticæ irrogantur. IV. Qui verè vitam monasticam colunt, honore afficiantur. Nullus absque voluntate Episcopi Monasterium extruat, aut sacellum. V. Clerici, qui de civitate in civitatem migrant, Canonibus pœnas solvant. VI. Nullus absolutè ordinetur, secus invalida erit ordinatio. VII. Nullus sive Clericus, sive Monachus ad dignitatem, sive politicam, sive militarem veniat. VIII. Clerici Ptochotrophiorum & Monasteriorum, Episcoporum sub potestate permaneant. IX. Clericus, qui cum Clerico negotium habet, relicto Episcopali judicio, ad seculare non excurrat, secus pœnis Ecclesiasticis obnoxius esto. Clericus litem habens cum Metropolitano, vel Diœcesis Exarchum adeat, vel Constantinopolitanum Archiepiscopum. X. Clericus eodem tempore in duarum Ecclesiarum Catalogum non referatur, qui hoc faciunt, illi Ecclesiæ restituantur, in qua ab initio fuerant ordinati. Qui ad majorem Ecclesiam translati sunt, nihil in prioris Ecclesiæ rebus communicent: secus gradu suo excidant. XI. Pauperibus literæ duntaxat pacificæ præbeantur, non commendatitiæ, quæ solis suspectis dantur. XII. Ne per sacra Rescripta duo eadem in Provincia Metropolitani creentur, quæ per literas Imperatoris civitates Metropolis nomine honoratæ sunt, solo honore fruantur. XIII. Clerici in aliena civitate sine proprii Episcopi literis nullo modo ministrent. XIV. Non licet cum Hæreticis aut Judæis matrimonio conjungi, liberi ex eo suscepti in Ecclesia Catholica baptizentur & instituantur. XV. Diaconissa ante annum XL. non ordinetur: quæ post ordinationem matrimonio se tradiderit, unà cum illo, qui ei conjunctus est, anathematizetur. XVI. Deo dicata Virgo, nec Monachus nubant. XVII. Parrochiæ eorum sint Episcoporum, qui triginta annis eas sine vi administrarunt: quod si intra id temporis fuerit de iis controversia, lis apud Synodum Provinciæ moveatur. Si quis verò injustâ afficiatur à Metropolitano, apud Exarchum Diœcesis, vel Constantinopolitanam Sedem litiget. Si Civitas Imperatoria autoritate innovata est, civiles formas, Ecclesiasticarum quoque parrochiarum ordo consequatur. XVIII. Clerici, Monachive, qui seditiones adversus Episcopos conflant, gradu excidant. XIX. Bis in Provinciis quotannis fiat. XX. Qui alium Clericum ut suum suscipit, à communione ejiciatur. XXI. Eorum, qui accusant Clericos, accusatio non admittatur, nisi eorum existimatio prius examinata sit. XXII. Clericis non liceat defuncti res rapere, secus de proprio gradu in periculum venient. XXIII. Clerici Monachique, qui absque sui Episcopi mandato in regiam urbem se conferunt, à defensore Ecclesiæ moneantur, ut ad propria loca redeant; si impudenter remaneant, ab eo pellantur. XXIV. Monasteria non fiant secularia domicilia: qui id fieri permittunt, Canonicis pœnis subjiciantur. XXV. Episcoporum ordinationes intra tres menses peragantur: viduæ verò Ecclesiæ reditus ab Oeconomo interea custodiatur. XXVI. Episcopalis Ecclesia quælibet ex proprio Clero Oeconomum habeat. XXVII. Qui nomine conjugii mulieres rapiunt, vel raptoribus auxilium præbent; si Clerici gradu, excidant; si Laici, excommunicentur. Constantinopolitanæ Ecclesiæ eadem privilegia atque Romanæ vindicantur. XXIX. Episcopus in Presbyteri gradum non deducatur, utpote qui justè remotus, ne Presbyteri quidem loco dignus sit. XXX. Ægyptiaci Episcopi in regia urbe remaneant, donec ordinatus fuerit Archiepiscopus Alexandrinus. Cæterùm, non est hîc prætereundum, Dionysium Exiguum septem & viginti duntaxat Canones Latinitate donasse, quem & numerum Theodorus Lector exhibet: *Expositi sunt Canones XXVII.* Octavum vigesimum quidem expunxisse Græci videntur, ut Latinis pergratum facerent. Duos verò sequentes Canones quod attinet, probabile est, non à Patribus in Sessione XV. conditos esse, sed ex aliis Synodi Actionibus haustos, additos fuisse postmodum. Quæ causa est, cur & Dionysio Exiguo & Theodoro ignorentur.

Nùm excepto Canone XXVIII. Leo Chalcedonensia Decreta probaverit.

XLI. Inter eruditos controversia est, Chalcedonensium scita hæc fuerintne Leonis consensu firmata? Ea de quæstione sic censet Baro-

ANNO DOM. 451.

Bar. An. 451. n. 134.

Leo Ep. 61.

nius: *Nihil præter fidei definitionem esse firmatum*, *Leo posteà testatus est in Epistola data ad Episcopos Synodi Chalcedonensis.* Eadem Bellarmino sententia fuit, l. 2. de Rom. Pont. c. 22. Nituntur verò Leonis ad Episcopos Chalcedonenses verbis, quæ primâ specie verisimilitudinis aliquid huic opinioni conciliant; *Fraterna universitas, & omnium Fidelium corda cognoscant, me non solùm per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium propriam vobiscum junxisse sententiam, in sola videlicet fidei causa, quod sæpè dicendum est, propter quam generale Concilium ex præcepto Christianorum Principum, & ex consensu Apostolicæ Sedis placuit congregari.* Nos vero persuasissimum habemus, Canones Chalcedonensium omnes, vigesimo octavo duntaxat excepto, Leonis assensum impetrasse. Quod vel ex laudata Leonis Epistola apparet & promptum est. Primùm enim id unum Leonem urebat, quòd *jura Ecclesiarum, sicut ab illis 318. Patribus divinitus inspirata fuerant*, à Chalcedonensibus violata putaret. Quæcunque igitur cum Nicænis Decretis non pugnabant, ea Leo facilis admisit, nec causam habuit ullam, cur rejiceret. Deinde sic Episcopos alloquitur: *Quantumlibet exterius assentationibus se se inflenat vanitatis elatio, & appetitus suos Conciliorum æstimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit, quidquid à prædictorum Patrum Canonibus discrepavit.* Firmos igitur ratosque Chalcedonensium Canones habuit, qui adjunctam Nicænis concordiam servabant. Hoc ipsum docet Epistola ad Maximum Antiochenum de

Leo Ep. 62. Nicænis Decretis: *Quod ab illorum regulis constitutioneque discordat, Apostolicæ Sedis nunquam obtinebit consensum.* Illis ergo Canonibus assensum præbuit, qui Nicænis concordes, aut minimè repugnantes reperiebantur. Quibus accedat, quòd si solum Chalcedonensium de fide Decretum à Leone probatum fingamus, fatendum est, neque assensum præbuisse cæteris Synodi gestis; non Ibæ absolutioni, non Theodoriti in integrum restitutioni, cui tamen gratulatus est Epistolâ sexagesimâ tertiâ. Leonis in mentem optimè penetravit Facundus, quam explicatione suâ sic aperuit: *Ita etiam beatissimus Leo scribens, non sententiam super Epistolam Ibæ prolatam, neque Episcopatum prædicto Ibæ redditum, & cætera, quæ in Synodo Chalcedonensi de quibusdam personis decreta sunt: neque Canones salubriter illic à sanctis Patribus constitutos attendit, cùm diceret, ut sanctam Synodum ad extinguendam solam heresim, & ad confirmationem fidei Catholicæ studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, & his similia; sed superbam potius elationem Constantinopolitani Episcopi, sicut ipsa verba ejus indicant. Nam nec aliud invenitur in eisdem suis Epistolis arguisse.* Egregiâ ratione Facundus hanc suam explicationem

Fac. l. 5. c. 4. p. 42. statuit: *Sic nobis intelligenda sunt verba Romani Leonis . . . si nolumus omnes Canones militer à sanctis Patribus in eadem Synodo constitutos, & cætera, quæ in specialibus quorumcunque causis ibi firmata sunt, in majorem, quam nunc patimur, conturbationem Ecclesiæ commovere.* Quæ igitur à Chalcedonensibus de fide concepta erant, Leo conceptis verbis quidem, Canones verò, excepto octavo & vigesimo, tacito consensu silentioque corroboravit.

Canon XXVIII. frustra intercessere Legati Leonis, quibus invitis obtinuit.

XLII. Canon XXVIII. de quo immensæ exoriuntur quæstiones, oculis est subjiciendus: *Sanctorum Patrum Decreta ubique sequentes, & Canonem, qui lectus est, centum & quinquaginta Dei amantissimorum Episcoporum agnoscentes, eadem quoque & nos decernimus ac statuimus de privilegiis sanctissimæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Novæ Romæ. Etenim Antiquæ Romæ throno, quòd illa urbs imperaret jure, Patres privilegia tribuere. Et eâdem consideratione moti centum quinquaginta Dei amantissimi Episcopi, sanctissimo Novæ Romæ throno æqualia privilegia tribuere: rectè judicantes, urbem, quæ & Imperio, & Senatu honorata sit, & æqualibus cum antiquissima Regina Roma privilegiis fruatur, etiam in rebus Ecclesiasticis non secus ac illam extolli & magni fieri, secundam post illam existentem: ut & Ponticæ, & Asianæ, & Thraciæ Diœcesis Metropolitani soli, præterea Episcopi prædictarum Diœceseon, quæ sunt inter Barbaros, à prædicto throno sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ ordinentur: unoquoque scilicet prædictarum Diœcesium Metropolitano cum Provinciæ Episcopis, Provinciæ Episcopos ordinante, quemadmodum divinis Canonibus est traditum. Ordinari autem, sicut dictum est, prædictarum Diœcesium Metropolitanos à Constantinopolitano Archiepiscopo, convenientibus de more factis electionibus ad illum relatis.* Actione XVI. non quinto Calendis Novembris, ut perperàm in vulgatis editionibus legitur, sed primo Novembris, feriâ V. Paschasinus & Lucentius Judices ita compellant: *Hesternâ die, postquam potestas vestra surrexit, & humilitas nostra vestigia vestra secuta est, quædam gesta facta dicuntur, quæ nos, & præter Canones Ecclesiasticos, & disciplinam æstimamus effecta. Poscimus ergo, ut vestra magnificentia celegi hæc præcipiat, ut omnis fraternitas inspiciat, utrùm justa, an injusta sint ea, quæ gesta sunt.* Jubentibus Judicibus Beronicianus laudati Canonis lectionem peregit. Quâ factâ, Lucentius queritur, Episcopos ad scribendum esse coactos. Ad hæc Synodus clamat, *Nemo coactus est.* Aliâ ratione huic Canoni Paschasinus concursum voluit: *Accedit ad cumulum, quòd trecentorum decem & octo Constitutionibus postpositis centum quinquaginta, qui in Synodicis Canonibus non habentur, mentionem tantum fecisse noscuntur, quæ dicunt, ante octoginta penè annos constituta fuisse. Si nunquam usi sunt, quare requirunt?* Prolatum est & à Bonifacio Presbytero mandatum Leonis, quod exhiberi Judices postulaverant: *Sanctorum quoque Patrum Constitutionem nullâ patiamini temeritate violari. . . . Ac si qui forte civitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentaverint usurpare, hoc, quâ dignum est constantiâ, retundatis.* Propositis ex utraque parte Canonibus, Paschasinus ex Codice suo Nicænorum Canonem VI. his verbis profert: *Quòd Ecclesia Romana semper habuit Primatum.* Quæ tamen videntur Paschasini potius esse quæstionem ponentis, quàm Codicis, quo utebatur. Constantinus quoque ex Codice ab Ætio sibi ministrato eundem Canonem legat absque Primatus Ecclesiæ Rom. mentione ulla. Constantinopolitanæ Synodi Decretum & attulerunt, quod regiæ urbis privilegia amplificabat. Tum à Ponti Asiæque Antistitibus Judices requirunt, libenterne, vel impositâ sibi necessitate subscripsissent. Qui uno ore responderunt, nil coactionis intervenisse, quâ ad subscribendum inviti impellerentur. Imò testatus est Petrus Gangrorum Episcopus, se quartum esse, qui à Constantinopolitanis Antistitibus ordinatus erat: *Ante me tres sunt ordinati à Sede regia civitatis, & ego post tan-*

ANNO DOM. 451.

Chalc. c. 28.

Anno Dom. 451.

tos similiter. Quæ tamen non satis erant vero consentanea. Eusebius enim Ancyranus Petri decessores ab Ancyranis Episcopis consecratos esse demonstravit. Privilegii tamen ordinandi securus, cæteris assensus est. Nullo non numero est Eusebii Dorylæensis testimonium: *Spontè subscripsi, quoniam & hanc regulam sanctissimo Papa in urbe Roma ego relegi, præsentibus Clericis Constantinopolitanis, eamque suscepi.* Ut extra dubium sit, Constantinopolitanum Canonem ne vel Ecclesiæ Rom. incognitum fuisse. In metu quidem Leo versabatur, ne Constantinopolitanæ Sedis honores augerentur, ut ex laudatis ipsius verbis exploratum est. Agnitâ conspiratione Ponti Asiæque Præsulum, atque consensu, ut Metropolitani à Constantinopolitano Archiepiscopo ordinarentur, Judices perspicuè Synodo proponunt, placeretne rata hæc esse. Extemplò acclamatum, *Hac justa sententia, hac omnes dicimus, hac omnibus placent, hoc justum Decretum. Quæ constituta sunt, valeant.* Hic à Lucentio, Leonis Legato est intercessum, dicente, Sedem Apostolicam præsentibus Vicariis ejus non esse proculcandam: quæ hesternâ die absentibus contra Canones acta fuerant, irrita esse debere: sin minus, intercessionem hanc suam Actis esse inserendam, ut ad Leonem referant, *& ipse de sua Sedis injuria, aut de Canonum eversione possit ferre sententiam.* Nullius tamen momenti hæc intercessio fuit; neque à sua sententia Patres dimoveri potuere. Itaque pronunciatum à Judicibus, *Quod interlocuti sumus, tota Synodus approbavit.* Decretum Synodi executioni mandatum, frustra tumultuante, fugienteque Leone. Qua de re notabilia sunt verba Liberati: Legatis *requirentibus à Concilio, quid pridie fuerit ordinatum, lectis gestis, cognoverunt, quid Anatolius consentiente Concilio egerat, & obtinuerat. Quibus ejus præsumptioni contradicentibus, à Judicibus & Episcopis omnibus illa contradictio suscepta non est. Et licet Sedes Apostolica nunc usque contradicat, quod à Synodo firmatum est, Imperatoris patrocinio permanet quodammodo.* Eo Canone ascensum est in Capitolium, & nisi strepant anseres, actum de re Romana. Vertit se in omnes partes Baronius, ut Canonem evertat. Constantinopolitanum Decretum falsi insimulat: *Negat prærogativam Sedium ex dignitate civitatum esse sanctam.* Stricto tamen gladio verberat umbras. Patrum CL. Constantinopolitanorum Canonem genuinum esse, suo est loco demonstratum. Illius sanè meminere, & Socrates l. v. c. 8. & Sozomenus, l. VII. c. 9. Neque argutiolis efficient suis Aulici Curiæ Romanæ, quin id opinionis Chalcedonensium in animis insederit, quòd dignitas Sedis Romanæ ex urbis majestate ortum habuerit. Ecclesiæ ergo Catholicæ, quam Synodus Chalcedonensis repræsentabat, sententia hæc fuit, Episcopi Romani splendorem ex dignitate Veteris Romæ manasse, quæ causa fuit, cur & Novæ Romæ eadem privilegia contribuerit. Ac licet Leo, Gelasiusque Decreto pugnarint, à posterioribus saltem Pontificibus ei consensum est, teste Innocentii tertii in Concilio Lateranensi Constitutione, ut inde constet, Leonem non aliorum jura, quod fingebat, tueri, sed ambitioni suæ metuere.

Liberat. c. 13.

Bar. An. 381. n. 141.

Synodus Leoni scribit. Marcianum alloquitur.

XLIII. Decretorum gestorumque suorum Leonem Synodus participem esse voluit, scriptâ ad eum Epistolâ, cui titulus ille præfigitur: *Sancta & magna & universalis Synodus, quæ per Dei gratiam, & Sanctionem piissimorum, & amatorum Christi Imperatorum nostrorum collecta est in Chalcedonensium Metropoli, Provinciæ Bithyniæ, sanctissimo & beatissimo Romanorum Archiepiscopo Leoni. Repletum est gaudio os nostrum.* Narrant verò, quibus de causis Dioscorum Episcopatu ejecerint. Exinde subjungunt, quænam de disciplina sanxicint, pro Ecclesiarum quiete, quæ ipsi quidem pergrata fore, compertum habent: *Eam namque consuetudinem, quæ ex longo jam tempore permansit, quam habuit Constantinopolitanorum sancta Dei Ecclesia ad ordinandum Metropolitanos Provinciarum tam Asiana, quàm Pontica, vel Thracia, & nunc Synodali Decreto, non tantum firmavimus, sed aliquid Constantinopolitana præstantes, quantum Metropolitanis urbibus ad quietem congruere visum est, eò quòd frequenter Episcopis vitam finientibus multa turba nascuntur, absque Rectore Clericis & populis remanentibus. . . . Confirmavimus autem & CL. sanctorum Patrum, qui in Constantinopoli congregati sunt, regulam sub pia memoria majore Theodosio, quæ præcipit, post vestram sanctissimam Sedem honorem habere Constantinopolitanam, quæ secunda est ordinata. . . . Rogamus igitur & tuis Decretis, nostrum honorari judicium; & sicut nos capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic & summitas tua filiis quod decet, adimpleat.* Marcianum quoque Patres allocuti, quid in suo Conventu gestum fuisse memorant. Ac laudatâ ipsius pietate, quæ imperii sui initia erroribus debellatis decoravit, quid de sancto Incarnationis mysterio credendum exponunt, hinc Nestorium vexantes, qui Virgini Deiparæ titulum invidebat, illinc Eutychem damnantes, qui impietate armatus, doloribus nulli mutationi obnoxiam Divinitatem, & affectibus subjiciebat. Hanc verò suam fidei professionem Athanasii, Basilii, Nazianzeni, Ambrosii, &c. testimoniis vallant ad demonstrandum, Christum secundum carnem *Consubstantialem* nobis esse. Synodi hic finis fuit, quæ magnum ubique locorum apud pios viros autoritatem habuit. Græcorum tamen Codicem fidem infirmare Pontifices Romani conati sunt. Queritur sanè Gregorius Magnus in sua ad Narsem Comitem Epistola, Synodum à Græcis esse corruptam: *Existimamus, quia sicut Chalcedonensis Synodus in uno loco ab Ecclesia Constantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina factum est. . . . Romani autem Codices multò veriores sunt, quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

Greg. l. 5. Ep. 24.

XLIV. Porro Dioscorus Alexandrinus Ecclesiæ perturbator, tantarumque fax calamitatum, nequitiæ pœnas suo exilio pendere jussus est: *Expleto ergo magno & venerabili Chalcedonensi Concilio in duodecim Secretariis, & sexdecim Actionibus, Dioscorus quidem anulare in Gangrena civitate præceptus est.* Ea fuit urbs Paphlagoniæ. Divinæ humanæque naturæ mixturam, confusionemve admiserit Dioscorus, non satis scimus, nec audacter affirmare valemus. Ea illius ætatis infelicitas fuit, ut ille, qui duas in Christo naturas prædicaret, pro Nestoriano haberetur, qui verò unam Dei Verbi incarnati naturam diceret, subinde Eutychianismi damnaretur. Alienum quidem à confusione naturarum animum se gerere, palam apertèque coram Chalcedonensibus Dioscorus professus est: *Neque, inquit, confusionem dicimus, neque divi-*

Dioscorusne naturarum in Christo confusionem admiserit? Ac Synodi sententiâ hæreseos damnatus sit?

Liberat. cap. 14.

ANNO DOM. 451.

sionem, neque conversionem, aut commixtionem. Neque huic Confessioni pugnant, ut eruditi opinantur, quæ hâc suâ interlocutione protulit: *Manifestè idè damnatus est Flavianus, quoniam post adunationem duas dixit naturas. Ego autem testimonia habeo sanctorum Patrum, Athanasii, Gregorii, Cyrilli multis in locis, quia non oportet dicere, duas naturas, sed unam naturam Dei Verbi incarnatam. Ego cum Patribus ejicior, ego defendo Patrum dogmata.* Id sibi volebant, qui hanc phrasim adhibuere, ex duabus naturis, divina & humana, absque confusione tamen ulla unam constitui Servatoris naturam; quomodo ex mente & corpore conjunctis, absque conversione ulla una hominis natura exoritur. Phrasim admiserat Cyrillus, admiserat & Flavianus in sua ad Theodosium Confessione. Porro cujuscunque opinionis fuerit Dioscorus, eruditis non assentimur, qui *Hæreseos* nomine à Chalcedonensibus damnatum esse putant. Etenim licet à Patribus Dioscorus Hæreticis apponeretur, ut tameo eo respectu *Canonicè* damnaretur, ejus opinio prius in disquisitionem venire debuit, quæ Chalcedonensi io Concilio non fuit instituta. Sapienter nostro judicio Leontius libro de Sectis: *Respondemus, si veritatem quis consideraverit, non propter fidem abdicatum esse Dioscorum, nec illam fuisse depositionis ipsius causam. Quippe nec adiit propterea Synodum, ut hoc nomine de ipso judicaretur.. Sed quoniam reapsè tertiò vocatus, venire recusavit. Si tamen venisset, etiam propter fidem fuisset abdicatus.* Concedamus, falsam non fuisse hæreseos accusationem, ut saltem damnatio temeraria non esset, audiri utique Dioscorus, rogarique debuit, utrùm orthodoxæ fidei subscribere, aut vellet, aut recusaret. Itaque Anatolius, qui pars magna Synodi Chalcedonensis fuit, palam apertèque dixit, nemine vel contradicente, vel loquentem accusante, *Dioscorum non ob fidem depositum fuisse, sed quia Leonem excommunicaverat, & ter vocatus ad Concilium non venerat.* Rectè & verissimè, quia in damnando culpam erroris pro ratione non attulerunt. Quòd si hæreseos causâ ejectionis pœnam Chalcedonensibus dedisset, id contineri debuit in lata adversus reum sententia. Absonum enim fuisset, præcipuam damnationis causam silentio prætermitti, neque reo significari. Atqui de hæresi Dioscori nil mentionis in judicio: *Scias te ob despretum sacrorum Canonum, & ob contumaciam, quâ usus es, erga hanc sanctam & universalem Synodum, eò quòd præter alia crimina, de quibus convictus es, tertiò vocatus, ab hoc sancto & universali Concilio juxta sacros Canones, ut accusationibus responderes, minimè occurristi, ab universali Synodo depositum esse.* De hæresi quidem nondum convictus erat. Anoo circiter CCCCLXV. sua Dioscorus fata implevit in exilio. De cujus obitu Julianus Coensis certum Leonem fecit.

Chalc. Syn. Act. 1. 4.

Leont. de Sect. Act. 6.

Evagr. l. 2. c. 18. 327.

Evagr. l. 2. c. 18.

ANNO DOM. 452.

ANNO U. C. 1205. PER. JUL. 1565. JUL. 497. DOM. 452. VALENTSNSANS 27. & 28. MARCIAN. 2. & 3. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 16. *Indict.* 5. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 23. *Mart.*

COSS. *Herculanus & Sporatius.*

Attila Aquileiam expugnat. Italiam vastat.

I. DIrum Europæ fatum Attila in campis Catalaunicis anno superiore ab Ætio fusus, præter spem ingenti periculo liberatus, resumptis animis cruentus adhùc Italiam petit. Ruenti primùm obstitit Aquileia civitas munitissima, *cujus ab Oriente muros Natissa amnis, fluens à monte Picis, elambit.* Quid Huonus egerit in obsidendo, Jornandis verbis exequamur: *Cùm diu multoque tempore obsidens, nihil penitùs prævaleret, fortissimis intrinsecus Romanorum militibus resistentibus, exercitu jam murmurante, & discedere cupiente, Attila deambulans circa muros, dum utrùm solveret castra, an adhùc moraretur deliberat, animadvertit candidas aves, id est, ciconias, quæ in fastigio domorum nidificant, de civitate fœtus suos trahere, atque contra morem per rura forinsecus comportare. Et ut hoc, sicut erat sagacissimus inquisitor, persensit, ad suos, inquit, respicite aves futurarum rerum providas, perituram relinquere civitatem, casurasque arces periculo imminente deserere.* Quibus dictis cùm militum in præcordia virtus rediisset, adhibitis sine mora tormentis, invadunt civitatem, spoliant, vastant, ut via obscura quædam urbis vestigia relinquerent: *Et hinc jam audaciores, & necdum Romanorum sanguine satiati, per reliquas Venetum civitates Hunni bacchabantur. Mediolanum quoque Liguriæ Metropolim, & quondam regiam urbem pari tenore devastant: nec non & Ticinum æquali sorte dejiciunt, vicinaque loca sævientes allidunt, demoliunturque penè totam Italiam.* Non injucundum Attilæ factum Mediolanensi in civitate versantis Suidas scripto prodidit: *Cùm in pictura vidisset Romanorum quidem Regis in aureis thronis sedentes, Scythas verò cæsos & jacentes ante pedes ipsorum, pictorem à se quæsitum, jussit se pingere, sedentem aureo in solio. Romanorum verò Reges ferentes saccos in humeris, & ante suos pedes aurum fundentes.*

Jorn. de reb. Get. c. 42.

Suid. t. 2. 155.

Leo Attilam de pace convenit. Fœdus cum Hunnis pangitur.

II. Victoris Attilæ obversabatur animo Romanæ urbis expugnatio, quâ nominis sui amplitudinem posteris commendaret. Talia agitantis mentem retardant Hunni, non eo quidem consilio, ut Romæ, cui infensi erant, parcitum; verùm Alarici objicientes exemplum, qui cladi Romanæ diu non superfuerat. Itaque Principis sui fortunam veriti, cum ab urbis obsidione deterrent. Dum regius animus est in dubio, Leo Pontifex Legatus Imperatoris accessit ad Attilam, *ubi Mincius amnis commeantium frequentatione transitur.* Legationis mentio est in Cassiodori Chronico: *Herculano & Sporatio Coss. Attila redintegratis viribus Aquileiam magnâ vi dimicans introivit, cum quo à Valentiniano Imperatore Papa Leo directus, pacem fecit.* Leonis in comitatu erant viri nobiles, quos inter eminebant *Carpilio* Ætii filius, Cassiodorusque, Cassiodori Scriptoris pater, qui ad fœdera pacis constituenda non minimum contulit: *Erigebas constantia sua partes timentes, nec imbelles sunt crediti, qui Legatis talibus videbantur armati. Pacem retulit desperatam. Cujus legatio quid profecerit, datur intelligi, quæ tantum est grasanter excepta, quantum & videbatur optata.* Quæ Theodorici Regis verba sunt ad Senatum Romanum. Eâ legatione ad mansuetudinem Hunnus redactus, *deposito exercitus furore, & rediens quà venerat, id est, ultra Danubium, promissâ pace discessit.* Certis tamen legibus Attila hoc in fœdus descendit: *Illud præ omnibus denuncians, atque interminando discernens, graviora se in Italiam illaturum, nisi ad se Honoriam Valentiniani Principis germanam filiam Placidiæ Augustæ, cum portione sibi regalium opum debita mitteret. Ferebatur enim,*

Cassiod. Var. l. 1. c. 4.

Jorn. de reb. Get. c. 42.

ANNO DOM. 452.

enim, quia hæc Honoria, dum propter aulæ decus, ac castitatem teneretur, intra fratris inclusa, clandestino Eunucho misso Attilam invitasset, ut contra fratris potentiam ejus patrocinio uteretur. Prorsus indignum facinus, ut licentiam libidinis, malo publico compararet. Tantis natalibus indigna Honoria *ab Eugenio Procuratore* suo fuerat stupro polluta transmissaque ad Theodosium contra Occidentis Imperium Attilam concitabat, ut Marcellinus scripto prodidit. Dum Occidentem Attila vastat, expensas à Consulatus candidatis factas prudenter Marcianus inhibuit: *Marcianus Augustus suis statuit Decretis, ut hi, qui Consules fieri cupiebant, nihil æris in populum spargerent, sed statutam pecuniam ad reparandum urbis aquæductum dependerent. Hoc tempore tres magni lapides è cælo in Thracia ceciderunt.*

Marcellin.

Valentiniani Lex de Episcopali judicio, num iniqua?

III. Debitum nunc rebus Ecclesiasticis locum reddamus, quibus non immeritò Valentiniani Novellam apponimus *de Episcopali judicio.* Principis hujus memoriam Baronius infamiâ respersit ob promulgatam Legem ejusmodi: *Indignam planè,* inquit, *Christiano Principe Sanctionem.* Scilicet germani verique Principis munus ille non implet, qui Rescriptis suis Episcoporum ambitionem frenat, in Magistratuum jura involantium. Sed Valentiniani verba repræsentemus, ut de censura Baroniana æquum judicium feramus: *Imperator Valentinianus A. Firmino P. F. P. & Patricio. De Episcopali judicio diversorum sæpè causatio est. Ne ulterius querela procedat, necesse est præsenti Lege sanciri. Itaque cùm inter Clericos jurgium vertitur, & ipsis litigatoribus convenit, habeat Episcopus licentiam judicandi, præeunte tamen vinculo compromissi, quod & de Laicis, si consentiat, autoritas nostra permittit. Aliter eos Judices esse non patimur, nisi voluntas jurgantium, interpositâ, sicut dictum est, conditione præcedat. Quoniam constat Episcopos, & Presbyteros forum Legibus non habere: nec de aliis causis, secundum Arcadii & Honorii Divalia constituta quæ Theodosianum corpus ostendit, præter religionem posse cognoscere. Si ambo ejusdem officii litigatores nolint, vel alteruter agant publicis Legibus, & jure communi. Sin verò petitor Laicus, seu in civili, seu criminali causa cujuslibet loci Clericum adversarium suum id magis eligat, per autoritatem legitimam in publico judicio respondere compellat. Quam formam etiam circa Episcoporum personam observari censemus. Data XVII. Kal. Maii Romæ Herculano V. C. Conf.* Politicum sanè tribunal Magistratibus, non Episcopis Christus assignat, quibus opus est, non civilibus, sed Ecclesiasticis negotiis animum attendere; ut æquitate prudentiâque Valentiniani Lex ea condiatur.

Bar. Ann. 452. n. 50.

Cod. Th. t. 6. Nov. tit. 12. p. 26.

Nullis adduci literis potest Leo, ut Canoni XXVIII. Chalcedonensi assentiretur.

IV. Ut collatis Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegiis Leonis assensus impetraretur, legatio injuncta fuerat Episcopo *Luciano*, *Basilioque* Diacono, qui Anatolii, Marciani, & Pulcheriæ literas Romam afferrent. Leonis indignationem commovit ea legatio: Chalcedonensiumque Decretum nil pensi habuit. Anatolium suâ perstringit Epistolâ, datâ XI. Kal. Junii: *Decessore*, inquit, *tuo beatæ memoriæ Flaviano propter defensionem Catholicæ veritatis ejecto, non immeritò credebatur, quòd ordinatores tui contra sanctorum Canonum constituta, viderentur sui similem consecrasse. . . . Post illa itaque ordinationis tuæ non inculpata principia, post consecrationem Antiocheni Episcopi, quam tibimet contra Canonicam regulam vindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, ut sacratissimas Nicænorum Canonum Constitutiones conareris infringere, tanquam opportunè se tibi hoc tempus obtulerit, quo secundi honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amiserit, ut his locis juri tuo subditis omnes Metropolitani Episcopi proprio honore priventur.* Eadem penè Pontifex Rom. Marciano ingessit Imperatori: *His, propter quæ tanta facta est congregatio Sacerdotum bono & optabili fine compositis miror & doleo, quòd pacem universalis Ecclesiæ divinitùs reformatam ambitionis rursus spiritus inquietet. . . . Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana civitas gloriam suam, ac protegente dextrâ Dei, diuturno clementiæ vestræ fruatur imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium, alia divinarum, nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit ulla constructio. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit, quòd prædicto vestræ pietatis auxilio, & mei favoris assensu Episcopatum tantæ urbis obtinuit. Non dedignetur regiam civitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem.* Scripta est Epistola XXII. Maii. Uno tenore in scribendo ad Pulcheriam fluxit Leonis iracundia. Quin etiam tantum fiduciæ & spiritus modesto benignoque Pontifici accessit, ut in magnifica verba hæc eruperit: *Consensiones verò Episcoporum, sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unitâ nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittemus, & per autoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Nil ergo suâ legatione promovit Anatolius, nil Marcianus, nil Pulcheria, ut Chalcedonensia de concessis Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegiis Decreta à Leoni rata haberentur: *Frater autem & Coëpiscopus noster Lucianus, & filius noster Basilius Diaconus, quantum in ipsis fuit, studiosè his, quæ eis injunxeras, adfuere, sed actioni eorum justitia negavit effectum.* Neque temperare Leo potuit, quin amicissimum sibi Julianum Coensem coargueret, qui datis Luciano literis concessos Constantinopolitanæ Sedi honores firmari petierat: *Miror talia, te per fratrem & Coëpiscopum nostrum Lucianum dirigere scripta potuisse. . . . Quantumlibet autem te affectione complectar, nullo tamen modo poteris obtinere, ut me in excidium Ecclesiastici status, vel suadendo impellas, vel supplicando traducas.* Data XI. Kal. Junii.

Leo Ep. 53.

ANNO DOM. 452.

Leo Ep. 54.

Leo Ep. 55.

Leo Ep. 53.

Leo Ep. 105.

Nullus idoneis rationibus Leo Canoni XXVII. Chalcedonensium intercessit.

V. Egregiam pulchramque rationem recusationi huic suæ obtendere Leo videbatur. Veneranda scilicet Nicænorum Patrum Decreta; dignitatem Alexandrinæ Sedis, *quam per S. Marcum Evangelistam beati Petri discipulum meruit*; Antiochenæ splendorem Ecclesiæ, *in qua primùm prædicante B. Apostolo Petro Christianum nomen exortum est*; jura Metropolitanorum, quæ paci retinendæ inviolata esse debent, perpetuò crepabat. Egregiam verò Leonis curam, & in æquitate tranquillitateque custodienda diligentiam! Atqui Antiocheni Alexandrinique Præsules, quos præcipuè Chalcedonensia Decreta tangebant, non perinde atque Leo commovebantur. Imò ne conatu vel minimo ea convellere tentabant. Si verum volumus, adhibito autoritatis Nicænæ velo, Leo res suas agebat. Sacri Concilii hujus securus fuerat, cùm Valentiniani Rescriptum anno CCCCLXV. impetravit, quo tam Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum Episcopis prohibetur, *ne quid liceat*

sine

sine viri venerabilis Papa urbis aterna autoritate tentare; mandaturque, ut *ad judicium Romani Antistitis evocati veniant.* Quæ Nicænis quidem Decretis non erant consentanea. Ut apparet Can. 4. & 5. Quòd si & Romano throno Constantinopolitanum Marcianus subjici voluisset; ut Anatolius pro lege haberet quidquid Leo sanxisset, Anatoliique successores ab urbis æternæ Episcopis consecrarentur, siluissent sine dubio Canones Nicæni, ac pro sua modestia regiis Edictis Leo tacitus obtemperasset. Neque Nicænis Canonibus congruum erat, quòd tres Palæstinæ ditioni Hierosolymitanæ subderentur, cui Constitutioni suffragium Leonis Legati suum tribuere. Quam etiam sacræ Synodi laudabat Constitutionem; ea ad speciem duntaxat, non ad rem sanè faciebat. Intemerata quidem, quæ fidem attinent Nicænorum Decreta, venerandaque omnibus esse debent. Quæ verò Ecclesiæ disciplinam spectant, ea, si bonum æquumque requirat, mutationem admittunt: nec eò autoritatis processit Nicæna Synodus, ut Conciliis Oecumenicis potestatem eriperet refigendi leges, quæ mutatis rerum vicibus non cedunt amplius in bonum Ecclesiæ. Quòd si Constantinopolitana civitas ætate Patrum Nicænorum ad Novæ Romæ dignitatem ascendisset, utique secundum Constantinopolitanæ Ecclesiæ gradum faciles concessissent; ex consuetudine posita, ut Ecclesiarum honores urbium majestatem sequerentur; quâ unâ ratione Antiochena Ecclesia Alexandrinæ postposita est: quia urbs Alexandrina dignitate Antiochenam superabat. Ex ea ergo disciplina consentaneum erat, Novæ Romæ primatum honoris concedi, quem & à Constantinopolitanis Patribus ea de causa impetraverat, absque ulla sive Antiocheni, sive Alexandrini Præsulis intercessione. Jus verò, quod in Ponticam, Asiaticamque Diœcesim est concessum, ut earum regionum Metropolitani à Constantinopolitano consecrarentur, argumentis idoneis innitebatur, ratione moris obtinentis habitâ: *Eò quòd*, inquiunt Chalcedonenses, *frequenter Episcopis vitam finientibus multa turba nascantur: absque Rectore Clericis ac populis remanentibus, qui per easdem sunt civitates, & Ecclesiasticam confundentes ordinem, quod nec vestram latuit Sanctitatem. quam maximè propter Ephesios, unde quidam vobis sæpius importuni fuerunt.* Neque ulla ulli fiebat injuria, cùm collatis Constantinopolitanæ Sedi honoribus Præsules, quorum intererat, lubentes consenserint. *Nunechius* quidem Laodiceæ Phrygiæ Episcopus palam hæc in Concilio locutus erat: *Gloria Sedis Constantinopolitana gloria nostra est. Hujus enim honoris nos sumus quoque participes, quoniam sollicitudines nostras suscepit.* Neque honores ante annos LXX. Sedi Constantinopolitanæ collati, Leoni ignorabantur. Eusebius quidem Dorylensis, quem mendacii insimulare religio nobis est, id Chalcedonensibus testatus est: *Hanc regulam*, Patrum scilicet CL. Constantinopoli congregatorum, *sanctissimo Papa in urbe Roma ego relegi, præsentibus Clericis Constantinopolitanis.* Sed & Pontifices Romani suos in urbe Regia *Apocrisiarios* habuere, à quibus non moneri non potuere, quid autoritatis Constantinopolitanus Præsul exerceret. Quid ergo Leonem impulit, ut tantos fluctus moveret Decreti Chalcedonensis causâ, quâ de Alexandrini Antiochenique Præsulis potestate nil delibatum?

Synod. Chalc. Act. c. 6.

Vera hæc ratio fuit, Leoni suspecta Anatolii dignitas: nec ille ferebat parem, nec hic superiorem, tanquam duos tantæ autoritatis fortuna non caperet. Cupiebat Leo Valentiniani Legem, ut in Occidente, sic & in Oriente servari: & gliscenti ambitioni contributa Novæ Romæ Præsuli autoritas erat impedimento. Plus tamen valuit Chalcedonense Decretum, quàm intercessio Leonis: sibique concessis honoribus Constantinopolitanus usus est. Hoc ipso anno Rustico, Ravennio, Venerio, cæterisque Galliarum Episcopis Epistolam Leo direxit: *Fratres mei, qui vice meâ Orientali Synodo præsederunt, qua vota retulere significo, confirmata Catholicâ fide, & glorificata Apostolica prædicationis triumpho.* Dum in Occidente versamur, de Synodo Hibernica mentio nobis est agitanda.

Leo Ep. 94.

Patricius Hiberniæ Episcopus. Vitæ ejus breviarium.

VI. In Hibernia incerti & loci, & temporis Synodus à *Patricio* celebratur, quam in hunc annum referre licet. Antequam verò Conventus hujus Decreta exhibere instituamus, quis ille *Patricius*, paucis expediendum. Natale Patricii solum inter castrum Dunbritannicum, & civitatem Glascuensem in Britannia constituitur. Itaque à Patricio, *Kirk Patrick* nomen habuit. Urbi *Nemthur* natales ejus assignant illi, quibus res Patricii sunt accuratius cognitæ. Itaque Baronio non *Scotus*, sed Britannus dici debuit. Clericali sanguine ortus, patrem habuit Calpurnium Diaconum, Potiti Presbyteri filium. Patricio mater *Conchessa*, quæ Baronio, nonnullisque Martini celeberrimi Turonensium Episcopi soror Jocelino verò sororis filia rectius fuisse traditur. Anno circiter CCCLXXI. Patricius lucem aspexit. In baptismo *Succat* nomen accepit, quod linguâ Britannicâ *Deum belli*, vel *fortem bello* significari ferunt. Anno CCCLXXXVIII. cum duabus sororibus suis, *Lupait*, & *Tigris*; Scoticis piratis captus in Hibernia venditur. Ipse verò in potestatem Regis venit, nomine *Milue*, à quo missus est pascendo pecori. Quo in opere dum versatur, labitur sexennium. Eâ captivitate liberatus, in aliam post annos complures incidit, sed brevissimam, utpote bimestrem. Quâ solutus, in Gallias profectus ad avunculum suum B. Martinum accedit, ut magno pietatis Magistro uteretur. Hic avido haustu disciplinam asceticam traxit. Inde Galliâ Italiâque peragratâ, Romam advenravit, ubi & diu commoratus, exquisitiorem Sacræ Scripturæ notitiam sibi comparavit. Consumpto in peregrinatione septennio à Tyrrhenicis insulis, & continente Italiæ, ad Gallicas oras, Patricium pertraxit fama Germani Antisiodorensis, à quo & Presbyteri munus accepisse nonnullis placuit. Ab *Amatore* Episcopo ad Pontificatum evectus esse dicitur. Quo loco Usseriana censura Baronium non immeritò vexat, existimantem, Amatorem illum esse, de quo Constantius mentionem egit in vita Germani. Unus quidem idemque Amator esse non potest cum illo Amatore, cujus in vita Patricii Probus meminit. Quippe Patricius ante Germanum Magistrum suum Episcopus creatus esset, cùm Amator Germano decesserit. Auditâ morte Palladii Episcopi, quem apud Scotos Martyrio concessisse ferunt XVIII. Kal. Januarii, Patricius à Cœlestino Papa, Germanoque Antisiodorensi, anno CCCCXXXII. in Hiberniam amandatur. Addunt fabulatores monita & Angeli, cui *Victoris* nomen. Quod hactenùs gesserat, relicto nomine *Succat*, Pa-

Bar. An. 431. n. 191.

Error Baronii.

Bar. Martyr. Mai. 1.

Anno Dom. 452.

tricibus appellatur, indito ut memorant, ab ipso Pontifice vocabulo, felici quodam omine, quòd *civium Pater* evaderet, quam Glastoniensis Monachus etymologiam his carminibus lusit:

Sonat Patricius jam Pater civium,
Multorum civium & Pater plebium,
Hibernensium & Glastonensium
Sortitus meritò tale vocabulum.

Novâ appellatione insignitus in Britanniam invehitur, *Auxilio* Presbytero, & *Isernino* Diacono comitibus. Cùm paucis diebus concionibus vacasset, faventibus ventis relictâ Britanniâ, Hiberniam ingressus difficultates supervadere omnes, feritatem etiam Scotorum, atque superstitionem vincere, præceptis suis aggreditur. Concionanti potentissimum cœlestis gratiæ auxilium adfuit. Ponunt ferocia Hiberni corda volente Deo, ut anno circiter CCCCLII. vel ut aliis placet, CCCCLVI. Concilium coëgerit, cui titulus: *Presbyteris & Diaconibus, & omni Clero, Patricius, Auxilius, & Isserinus Episcopi, salutem.* Quæ de Patricio summatim exhibuimus, ea nobis fœneravit doctissimus Usserius, qui res Patricii quàm fusissimè tractat de Britannicarum Ecclesiarum Primordiis, c. XVII.

Canones Hibernicæ Synodi.

VII. De Hibernica Synodo nunc est agendum. Canonibus constat XXXIV. quorum nonnulli temporis injuriâ mutili sunt. I. De captivo in quæstionem, qui mancus est. II. Itidem mancus de Lectoribus. III. Clericus non sit vagus in plebe. IV. Si quis permissionem acceperit, & collectum sit precium, non plus exigat, quàm quod necessitas poscit. V. Si quid supra manserit, ponat super altare Pontificis, ut detur alii indigenti. VI. Quicunque Clericus ab Ostiario usque ad Sacerdotem sine tunica visus fuerit, atque turpitudinem ventris, & nuditatem non tegat, & si non more Romano capilli ejus tonsi sunt, & uxor ejus, si non velato capite ambulaverit, pariter à Laicis contemnentur, & ab Ecclesia separentur. VII. Clericus, qui ad Collectas manè, vel vespere non occurrerit, alienus habeatur, nisi fortè jugo servitutis sit detentus. VIII. Clericus, qui Gentilis fidejussor est, si ab eo fallatur, solvat debitum, *nam si armis compugnaverit cum illo, meritò extra Ecclesiam computetur.* IX. Monachus & Virgo in uno hospitio non commaneant, nec in uno curru à villa in villam discurrant. X. Qui psallendi officium intermisit, & comam habet, ab Ecclesia excludendus, nisi se priori officio reddiderit. XI. Qui Clericum ab alio excommunicatum susceperit, coæquali pœnitentiâ utantur. XII. *Quicunque Christianus excommunicatus fuerit, nec ejus eleemosyna recipiatur.* XIII. Eleemosyna Gentilium in Ecclesia non recipiatur. XIV. *Christianum qui occiderit, aut fornicationem fecerit, aut more Gentilium ad aruspicem meaverit, per singula crimina annum pœnitentia agat: impleto cum testibus veniat anno pœnitentia, & posteà resolvetur à Sacerdote.* XV. Qui *furtum fecerit dimidium, pœniteat viginti diebus cum pane*, & repræsentatis si potest raptis in Ecclesiam revertatur. XVI. Christianus, qui crediderit *esse lamia in speculo*, anathematizandus. XVII. Virgo, quæ se voverit Deo, si matrimonium contrahat, excommunicetur, donec convertatur: dimisso adultero, ne vel in una villa cum eo habitet. XVIII. Excommunicatus *nec noctе Pascharum* Ecclesiam ingrediatur, donec pœnitentiam recipiat. XIX. Mulier, quæ relicto viro suo, adultero se matrimonio junxerit, excommunicetur. XX. Qui fraudat debitum, excommunicetur, donec solvat debitum. XXI. Qui Christianum provocat in judicium, & *non in Ecclesiam, ut ibi examinetur causa, alienus sit.* XXII. Pater filiæ suæ nuptæ in amore illicito consentiens, Ecclesiâ excludatur. XXIII. Presbyter, qui Ecclesiam ædificavit, *non offerat antequam adducat suum Pontificem, ut eam consecret, quia sic decet.* XXIV. Advena non antè baptizet, offerat, consecret, Ecclesiam ædificet, quàm permissionem accipiat ab Episcopo. XXV. Religiosorum dona diebus illis, quibus Pontifex in singulis habitaverit Ecclesiis, ab eo administrabuntur. XXVI. Clericus, qui dona invadere deprehensus fuerit, ab Ecclesia sequestretur. XXVII. Clerico novo Episcopi ingressione baptizare & offerre non licet. XXVIII. Clericus excommunicatus solus orationem faciat, si in domo, vel cum fratribus oret, aut offerat, dupliciter vindicetur. XXIX. *Si quis fratrum accipere gratiam Dei voluerit, non antè baptizetur, quàm ut quadragintesimum agat.* XXX. *Episcopus quilibet, qui de sua in alteram progreditur parrochiam, nec ordinare præsumat, nisi permissionem acceperit ab eo, qui in suo Principatu est, die Dominicâ offerat tantùm susceptione, & obsequi hic contentus sit.* XXXI. Clericus, qui ad interficiendum hostem Clericidam conducit, alienus sit. XXXII. Clericus non furto, sed suo precio captivam liberet. XXXIII. Clerico, qui de Britannia venit absque Epistola, ministrare non liceat. XXXIV. Diacono, qui inconsulto Abbate suo, sine literis aliò se confert, *nec cibum ministrare decet*, per pœnitentiam vindicetur.

Alia Hiberniæ Synodus.

VIII. Connexione & rerum & locorum, memoratæ Synodo altera adhæreat, anno incerto à sancto quoque Patricio celebrata. Constat Canonibus XXXI. ad disciplinam spectantibus. I. Cum fratribus peccatoribus non est habitandum. II. Oblationes peccatorum rejiciantur. III. Post ruinas lugubri cum veste sub custodia, pœnitentia, sive brevis, sive longa remittatur *cum temperamento.* IV. Excommunicatum à communione, & mensa, & Missa, & pace, & si Hæreticus est, post unam correptionem de vita. V. De suspectis causis. VI. De vindictis Ecclesiæ. VII. De baptismis incertis. Lapsi à fide per impositionem duntaxat manuum recipiantur. VIII. Persuadendum Judicibus, ut spirituali morte occidant, qui ad Ecclesiam confugiunt. IX. Clericus, qui peccavit, contentus solo nomine, amittat ministerium. X. *Desideratur: vel errarunt Amanuenses in numero Canonum assignando.* XI. De separatione sexuum post lapsum. XII. Pro defunctis excommunicatis non est orandum. XIII. In nocte Paschæ sacrificium foras non feratur, sed Fidelibus deferatur. XIV. Christi adventum nullas ratas leges inventat jejunii. XV. Patria prius per exemplum doceatur; deferatur, si non proficiat. XVI. Episcopus illegitimè creatus gradu dejiciatur. XVII. Monachi à viginti annis constringi debent ad votum perficiendum. XVIII. Centesimum Episcopi, sexagesimum Clerici & viduæ continentes, tricesimum Laici, qui perfectè Trinitatem credunt; ferunt in messe Domini: Monachi centesimis junguntur. XIX. *Octavo die Catechumeni sunt posteà solemnitatibus*

Domini baptizantur, id est, Pascha, & Pentecoste, & Epiphania. XX. De Parrochiis. XXI. De retinendis vel dimittendis Monachis. XXII. Eucharistia post *examinationem carceris sumenda est, maximè autem in nocte Pascha, in qua, qui non communicat, Fidelis non est.* XXIII. De juramento. XXIV. De contentione duorum absque testibus, *ut per quatuor Sancta Evangelia antequam communicet, testatur quid probatur, & deinde sub Judice, fama relinquatur.* XXV. Fratris defuncti uxor in matrimonium à fratre non accipiatur. XXVI. *Non licet viro dimittere uxorem, nisi ob causam fornicationis; ac si dicat, ob hanc causam, unde si ducat alteram, velut post mortem prioris, non vetant.* XXVII. Voluntas Virginis requiratur à patre in nuptiis contrahendis. XXVIII. Eadem ratione prima vota, & prima conjugia observarentur. XXIX. De consanguinitate in conjugio intelligatur *quid Lex loquatur, non minus, nec plus.* XXX. Mancus est. Titulus habet, de vindicandis assuetis. XXXI. Remittuntur quidem omnium peccata in Baptismo, sed qui cum fideli conscientia in fidelem tempor . . . vixit: *ut fidelis, peccator judicandus est.*

Lab. Conc. t. 3. 1481.

Chalcedonense Concilium à Marciano firmatur.

IX. Res Orientis nostra nunc complectatur oratio. Ut regiâ autoritate Chalcedonensis Synodus coacta fuerat, sic Edictis Marcianus suis ejus Decreta confirmatum ivit, ut pœnis & Ecclesiasticis, & civilibus illi subjicerentur, qui temeritate non ferendâ debitam sanctis præscriptionibus obedientiam exuerent. Extat Imperatoris Rescriptum in Justinianeo Codice, alieno tamen Consulatu obsignatum. *Datum Constantinop. Patricio Consule, & Richomere.* Qui annus est Dom. CCCCLI. quo tempore Marcianus excesserat. Est ergo restituendus Consulatus, Datum VII. *Kal. Febr. Sporatio viro clariss. & qui fuerit nuntiatus Coss.* ut Actione tertiâ Chalc. Synodi legitur, in qua integrum extat Edictum, cujus partem Justinianeus Codex exhibuit: *Nemo Clericus, vel militaris, vel alterius cujuslibet conditionis, de fide Christiana publicè turbis coadunatis, & audientibus tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus & perfidia occasionem requirens. Nam & injuriam facit judicis reverendissima Synodi, si quis semel judicata, ac rectè disposita revolvere & publicè disputare contenderit, cum ea, qua nunc de Christiana fide à Sacerdotibus, qui Chalcedone convenerunt, per nostra pracepta statuta sunt, juxta Apostolicas Expositiones, & Instituta sanctorum Patrum CCCXVIII. in Nicaa, & CL. in hac Regia urbe definita esse, noscantur.* Varias autem tumultuantibus pœnas imponit. Clericis abdicationem, militibus cinguli spoliationem, liberis hominibus è regia urbe ejectionem, servis supplicia. Tanta Eutychianorum pertinacia fuit, ut eo Edicto morem gestum nollent. Opus ergo Imperatori fuit, novo Rescripto tumultuantium comprimere contumaciam: *Eutyches*, inquit, *qui plura affirmabat illicita, cum sua assertione dejectus est, ne decipiendorum ulterius ei hominum praberetur facultas.* Clementiâ, quam in coërcendis peccatis maximam adhibuit, usus, *pœnam nocentium differendam* putat, eâ lege, *ut in futurum à prohibitis omnes abstineant.* Datum 3. Idus Martii. Edicti hujus exemplar *Palladio* Prætori Orientis, *Valentiniano* Prætori Illyrici, *Tatiano* Præfecto urbis, *Vincomalo* Magistro Officiorum & Consuli designato missum, ut immorigeri meritis pœnis afficerentur.

Cod. Just. l. 4. de sum. Trin.

Synod. Chalc. Act. 3.

Theodosius Monachus. Adversatur Chalcedonensi Synodo: Ejus violentia.

X. Importuna Monachorum compluribus veritas, Chalcedonensibus vallata Decretis, eorum mentibus gravissima odia inseverat. Eminebat inter eos *Theodosius*, nefarius homo, tantoque nomine indignus, qui cum sociis Chalcedonem venerat excitandæ seditioni. Antiquum perditus ille obtinebat. Quippe à proprio Episcopo, in maleficiis deprehensus, Monasterio expulsus fuerat. Cùmque Alexandriam venisset, Dioscorum adortus, in debitam seditiosis pœnam incurrerat. Multis quippe concisus verberibus, & camelo impositus, per universam urbem, instar malefici traductus fuerant. Majorum tragœdiarum hæc fuere tyrocinia. Seditionibus, quas Eutychis in gratiam Theodosius Chalcedoni commotas voluit, iverat obviam Marciani prudentia. Decreto Patrum accensus nebulo, in furias, ignemque ruit: ac se dignis sceleratis comitatus, in Palæstinam reversus, fidem proditam questus, satellitium Monachorum omne commovet. Egregiis coloribus Theodosium pingit Euthymii vita, c. 73. Theodosius *habitu quidem Monachus, moribus verò præstigiator exitiosissimus, & mente corruptus veniens in Palæstinam præter expectationem, & hac similiaque improbè de Synodo commentus, quòd everteret quidem recta fidei dogma, introduceret autem potius atque revocaret Nestorii sententiam, cepisset Augustam Eudoxiam, qua tunc in Palæstina versabatur, & per eam omnem induxisset Monachorum ordinem.* Seditioni ergo vires addidit Eudoxiæ Augustæ Theodosii relictæ autoritas, quam impurus ille Theodosius deceptam suas in partes pertraxerat. Furentium ea prima cura fuit, ut Juvenalis, qui recuperatâ Sede Hierosolymam Chalcedone concesserat, latam in Eutychianos Patrum sententiam rescinderet. Recusanti ultima minantur. Hierosolymam hostili impetu ingressi, venerandum Diaconum morti mittunt. Eòque processit furoris impietas, ut defuncti corpus communi sepulturâ privatum, publicè tractum injuriis subderetur. Civitatis portæ clauduntur, ignis domibus admovetur, carceres violenter aperiuntur, & veluti re benè gestâ, seditiosa Monachorum cohors quasi propriis legibus civitatis muros custodit. Alia perditorum facinora verbis regiis referamus: *Proficientibus ad pejora, postremi minora fuisse pracedentes demonstrantes, Juvenalem sanctissimum, & alios reverendissimos Sacerdotes per quendam ad hoc destinatum interficere voluistis. Cùm verò is, qui missus fuerat, fuisset suâ spe deceptus, sine effectu suam vesaniam, & eorum, à quibus missus fuerat, esse non sinens, Severianum sancta memoria Episcopum gladio percutiens, neque his, qui cum eo erant, pepercit.* Episcopus erat Scythopolitanus ille Severianus, Theodosii furoris victima, quem cùm ipsius impietati suffragari nollet, oppido exactum interemit. Persecutionem quoque Hierosolymis movit: *Quosdam tormentis excruciavit, aliquibus opes ademit, aliorum adibus ignem injecit, ut à Barbaris urbs capta videretur.* Fortissimi constantia Martyris, cujus obiter meminimus, fusiori est oratione prædicanda. Anastasii nomen gerebat, & scelera patrante Theodosio, vocem illam præclaram emisit: *Desine, Theodosi, tantam cadem committere, desine Christo bellum inferre, & gregem ejus in predonum morem è divino ovili ejicere, & aliquando tandem benevolentiam erga verum, germanumque Pastorem nostrum cognosce.* Monitorum præmium mortem cruentam retulit. Vi

Evagr. l. 2. c. 5.

Synod. Chalc. p. 3. Sur. 120.

ex

Niceph. l. 15. c. 9.

ex Ecclesia tractus, flagris multis cæditur; postremò ferro vitam amisit. Corpus canibus esca projicitur. Juvenalis arreptâ fugâ, vitæ suæ consuluit: magnis itineribus Constantinopolim contendit, acceptarumque injuriarum immemor, eò clementiæ processit, ut obortis lachrymis Imperatoris & indulgentiam Monachis, & Rescripta impetravit.

Theodosius per nefas Episcopatum Hierosolymitanum invadit. Marciani ad Monachos literæ.

Evagr. l. 2. c. 5.

XI. Quid interea Theodosius? Ambitionis œstro percitus, projectis Sanctorum cadaveribus, quasi gradibus utitur, ut Episcopatus ad honorem ascenderet, Eudoxiæ Monachorumque favore prædonis more thronum Hierosolymitanum occupat. Qui Chalcedonensi Concilio adversabantur, furenti Monachi lubentes erant auxilio. Ornatum Archiepiscopi dignitate Theodosium, multi ex urbibus trium Palæstinarum convenientes, Episcopos ab eo sibi ordinari curant. Inter quos fuit *Petrus* quidam, oriundus ex Iberia, cui Majumæ Episcopatus commissus est. Mirum dictu, doctrinæ à Patribus constitutæ contradicentes, unam duntaxat Christo naturam esse contendebant; simul tamen Eutychem impietatis hujus patronum anathemate feriebant. Quasi Theodosius, cujus disciplinæ se tradiderant, meliora saperet, & cum deliro illo sene Valentinianiorum, Apollinaristarumque erroribus ob fidem eversam triumphum non decerneret. Quam prudenter Marcianus contradictionem ipsis objecit. Cùm Eudoxiam sibi conciliassent, aditum quoque ad Pulcheriam sibi facilem putant: ad eam igitur mittunt Epistolam, ut regios animos corrumperent, simulque docerent, se tumultuum, incendiorum, homicidiorum autores non fuisse, id mali à Hierosolymitanis civibus, peregrinisque ortum duxisse: Samaritasque *adversus sanctas Ecclesias crudelia & nefanda commisisse.* At pietate pectus Augustæ instructius erat, quàm ut pugnantes rectæ fidei errores admitteret. Eò persuasionis venerant Monachi, quòd duos Christos, duosque Dei Filios suis Constitutionibus Chalcedonenses proponerent. Hinc verba Pulcheriæ ad Palæstinos, & Monachos, &

Synod. Chalc. p. 3. Sur. 522.

Archimandritas: *Vestras animas falsa percussit opinio, quia sancta Chalcedonensis Synodus congregata docuerit, aut tranquillitas nostra crediderit, duos Filios, aut duos Christos per duas naturas intelligendos, sed non ita veritas habet.* Ex falsa hac opinione orti immanes illi furores, quibus Palæstinenses Ecclesiæ vastabantur. Quas brevibus quidem, sed tragicis verbis exponit Euthymii vita. Cùm Sedem Theodosius Hierosolymitanam invasisset, *bellum gerit adversus divinos Canones, & Leges. Inde homines quidem probi atque moderati à sedibus & sacris expellebantur. Fuerunt & qui ab eo occisi sunt, nec non manus sceleratus ille Pontificum heu! sanguine polluit. Malefici autem & præstigiatores & pestes, potiusque digni carceribus quàm Sedibus Sacrorum Interpretes, & Sacerdotes creabantur.* Ut verò magno sectam suam præsidio cingeret, Euthymium, qui communionem ejus, ut piaculum adversabatur, sibi jungere voluit. Quem non unâ quidem, sed repetitâ legatione conventum accersit. Mittit Eu-

Euth. Vit. c. 74.

thymio *Elpidium & Gerontium, quorum ille quidem magni Passarionis, hic verò beatæ Melaniæ erat successor, ut si ad ipsum venire nollet, convenirent tamen ambo in locum aliquem, & de iis, quæ uterque haberet, dissererent inter se. Ille verò ad hæc graviter lamentatus, Absit, inquit, ut aut in injustè fuso sanguine Sacerdotum, aut in hæresi communicem cum Theodosio. Illi autem, Sed necesse est, inquiunt, ut communices Nestorii Sectatoribus, quoniam & is duas tuetur naturas; quod ne in hodiernum quidem ab aliquo accepimus: atque iis adhæsit Chalcedonensis Synodus.* Dum in pessimum eum locum res deducuntur, *Juvenalis*, qui in urbem regiam venerat, boni Pastoris partes implet. Etenim injuriarum sibi illatarum immemor, apud Marcianum pro Monachis deprecatorem agit, ut & Imperatoris, & Augustæ literas impetrarit. Scripsit Marcianus, indignum esse, Monachos, qui vacare quieti debent, Episcopisque docentibus morigeros se præbere, intolerandâ audaciâ Magistrorum sibi munus vindicasse, quibus omnes attendere debeant. Errores suos cumulasse mendaciis, dum perpetrata à se incendia & scelera, peregrinis, civibusque Hierosolymitanis ascribunt. Congregato prædonum satellitio pacem eripuisse Palæstinis: ab institutis Apostolorum non modò, sed à moribus quoque descivisse, dum per cædes & facinora animos erudiri volebant. Immeritò ad duarum naturarum voces inductâ novitate turbari: naturarum quidem in Symbolo Nicæno mentionem non haberi, quia id quæstionis non movebatur; Chalcedonense Concilium ab Constitutionibus Ephesinis nil sanxisse disjunctum atque contrarium; imò Nestorium damnavisse. Subjungit hæc memoratu dignissima, Principibusque omnibus imitanda: *Nostra clementia nulli penitùs necessitatem præcepit imponi, quatenus aut subscribat, aut consentiat, si noluerit. Non enim terrere, aut violentiâ aliquos volumus ad viam trahere veritatis.* Contrà verò vi illatâ multos ab ipsis coactos, ut & errori subscriberent, Synodumque, Leonemque anathemate prosternerent. Porro præcepisse se Comiti Dorotheo, ut accuratâ disquisitione institutâ, quæ dirempta sunt, & Ecclesiis, & hominibus, qui ea perdiderant, restituerentur, tantorumque autores malorum meritis pœnis subjicerentur. Præcipuè Theodosio omnium pejori debita tam à Christo, quam à Principe supplicia expectanda esse. Denique ipsos monet, ne à recta fide discedant, orationi suis in Monasteriis vacent, neque Collectas Canonibus contrarias celebrent. Clementiam à se nullam pœnitentibus negari; sancit quoque, ut ipsorum Monasteria equis missuibusque referta, qui Hierosolymitanæ urbi venerant auxilio, eâ molestiâ liberarentur. Egregiam Marciani Epistolam, qui simul & Patris, & Doctoris, & Principis ostendebat animos. Monachis quoque Pulcheria responsum dedit, quo eadem penè, quæ nunciarat Imperator continentur. Tragœdiæ Palæstinensis finem annus secuturus docebit.

Synod. Chalc. Act. 3. Sur. 228.

Decreta Marciani in Eutychianos. Flaviani memoria honore afficitur.

XII. Ut Eutychianismus omnibus modis extingueretur, Marcianus Lege sanxit, qui eo errore decipiebantur, illos *nullum Episcopum, nullum creare Presbyterum, nullos habere, vel appellare Clericos, ipsumque Eutychetem nomine Presbyteri, quo & indignus & spoliatus est, in totum carere.* Qui regiæ Constitutioni immorigeros se præbebant, honorum jacturâ perculsi, exilio perpetuo damnantur. Condendi Monasteria facultas eis eripitur. Ac ut de Eutyche Flavianus vel post obitum suum triumpharet, mors sancti Præsulis gloriosa prædicatur, Theodosianaque Constitutio, quâ ipsius memoriæ ignominiâ inurebatur, prorsus abrogatur: *Quoniam venerabilis*

Synod. Chalc. Act. 3.

ANNO DOM. 452.

rabilis recordationis Flavianus tanto ac tali decoratus est testimonio, ut Entyches, qui contra sensérat, cum sceleratis dictis suis ab omnibus uno ore damnaretur, aboleatur illa Constitutio, qua subscriptione sceleratorum post obitum sanctæ memoria Flaviani adversus eum lata cognoscitur. . . . Expulsâ itaque illâ Sanctione, retineat vita gloriaque, quam meretur, perpetuam laudem, cæteris constantia erga fidem futurus exemplum. Porro in Codicem Justinianeum oculos Baronius deposuisse non videtur: *Quæ*, inquit, *post hac sequuntur, relata etiam habentur in Justinianeum Codicem.* At in Lege *Quoniam* nulla quidem sive Eusebii Dorylencensis, sive Theodoriti mentio est, ut illustrissimo Purpurato creditum. Ut Flaviano contributæ laudes, sic & vituperio Eutyches afficitur: *Aboleatur quidem Eutychetis damnosa memoria, Flaviani autem laudabilis recordatio relevetur.* Flaviani exemplo se solentur, qui pietatis integri scelerisque puri, hæreseos nomine crudeliter vexati sunt, atque proscripti. Erit, erit profectò illud tempus, & illucescet aliquando illa dies, quæ miseros innocentiæ suæ honorique restituet.

Bar. An. 452. n. 47.

Just. Cod. l. 1. tit. 3. l. 13.

Proterius Episcopus creatur Alexandrinus. Seditio ob ejus electionem.

Liberat. c. 14.

XIII. Quid rerum Alexandriæ post Ægyptiorum Episcoporum reditum agerretur, nunc est videndum. Historiæ summam Liberatus perspicuis verbis complectitur, qui ea de causa nobis est exscribendus: *Reversi sunt Alexandriam, qui cum eo venerunt Episcopi, & Clerici. Athanasius Busirios Episcopus, & Nestorius Paphlagoneos, & Auxonius Sebennitensis, & Macarius Chabasenensis, qui consiacrant in Chalcedona, & anathematizaverunt Entychem, & ejus dogma cum Dioscori damnatione Epistola Papæ Leonis subscribentes, ut eum omnium civium voluntate eligerent ordinandum Episcopum, sacris ob hoc literis præcedentibus ad Theodorum tunc Augustalam. Collecti sunt ergo nobiles civitatis, ut eum, qui esset vitâ & sermone Pontificatu dignus, eligerent. Hoc enim & Imperialibus Sanctionibus jubebatur. Cùmque super hoc multa dubitatio præcessisset, volentibus civibus neminem penitùs ordinare, ne adulteri viderentur, Dioscoro quippe vivente, novissimè in Proterium universorum sententia declinavit, utique cui & Dioscorus commendavit Ecclesiam, quis & eum Archi Presbyterum fecerat. Ordinatus ergo Proterius, præsentibus suprà memoratis Episcopis, qui in Synodo subscripserant, inthronizatur.* Ordinationi Proterii alios etiam Ægypti Antistites interfuisse, ex verbis Evagrii colligitur: *Proterius communi totius Synodi suffragio Alexandrinum Episcopatum sortitur.* Anno CCCCLIII. Proterii ordinationem assignat Victor Tununensis: *Opilione & Vincomalo Coss. Dioscoro Gangrâ exilio relegato, Proterius Alexandrina Ecclesia suscepit Præsulatum.* Ex serie tamen historiæ probabilior nostra Chronologia, quam statuit & Nicephori Chronographia: *Proterius Orthodoxus, qui in divina piscina occisus est, sedit annos sex.* Perniciosâ seditione furere cœpit Alexandria, ubi Proterium vidit, in Episcopali sede collocatum, aliis Dioscorum requirentibus, aliis verò Proterium defendentibus. Eò tumultus processit, ut Prisco Rhetore teste oculato, plebs in ipsos Magistratus impetum faceret: milites seditionem inhibere volentes, lapidibus petitos in fugam verteret, perfugiumque, Serapidis quod olim fuerat in Templo, quærentes, vivos concremasset.

Evagr. l. 2. c. 5.

Evagr. l. 2. c. 5.

Comprimendæ seditioni Marcianus milites mittit: à Floro extinguitur.

XIV. Proterio periculi non minimum ex ea seditione creabatur, ut militari custodiâ egeret, quâ ab injuriis tutus foret. Tristi hoc nuncio ad Imperatorem perlato, duo millia militum, qui recens conscripti erant, Alexandriam missi sunt, qui secundo vento usi, adeò prospere navigarunt, ut sextâ pòst die in eam urbem appulerint. Et cùm milites petulantius illuderent uxoribus & filiabus Alexandrinorum, multò graviora quàm antehac sunt perpetrata. In annum usque sequentem prorogata seditio, cùm Theodorus Augustalis, qui Alexandriam administrabat, eo tempore, quo Proterius inauguratus est, Floro decessit. Ut tumultum ulcisceretur Florus, qui & rei militaris Ducem, & Præfectum Alexandrinum agebat, annonam, quæ Imperatorum munificentiâ civibus erogabatur, ademit. Dudum erat, quòd Alexandrinis frumenta Cæsares erogarant, cujus annonæ Dionysius meminit Alexandrinus, imperante Gallieno scribens, Hieraci adscriptos esse *ad annonam ex publico accipiendam*, annos XIV. natos usque ad octogenarios. Pro liberalitate Imperatorum crescebat annona: *Diurnos centum & decem modios alimoniis Alexandrinæ civitatis addi*, decreverat Theodosius, anno CCCCXXXVI. Isidoro & Senatore Coss. Irrogata à Floro pœna ferociam Alexandrinam domuit. Itaque anno CCCCLIII. populus in Circo congregatus, Florum rogat, ut ablatam sibi annonam restituat, balnea, spectacula, & quæcunque erepta fuerant ob tumultus concitatos. Id se facturum *Prisci* consilio Florus pollicitus, seditionem paulatim dissolvit. Alia quoque remedia tantis vulneribus Marcianus adhibuit, misso ad Alexandrinos Joanne Decurione, qui & Chalcedonensi Concilio adfuerat, & explicandæ fidei peritus erat. Laicum agebat, sed eò gratior Alexandrinis fuit, quibus in suspicionem adulteratæ pietatis Episcopi adducebantur. Literis quas afferebat Marcianus, Chalcedonensem Synodum purgabat, quæ *circa Apostolicam fidem nil penitùs innovavit*. Eutychis blasphemias, Apollinaristarum doctrinam sapientis, Nestoriumque damnavit; necnon Symbolum Nicænum stabilivit. Porro Proterius non tranquillam placidamque vitam in Episcopatu suo traduxit: & anno CCCCLVII. ubi mors Marciani est Alexandriæ cognita, gratissima inimicis victima sanguine suo nefarium ipsorum odium saturavit.

Eusob. Hist. l. 7. c. 21.

Evagr. l. 2. c. 5.

ANNO U. C. 1206. OLYMP. 308. PER. JUL. 5166. JUL. 498. DOM. 453. VALENT. 28. & 29. MARCIAN. 3. & 4. *Sol.* 14. D. *Lun.* 17. *Indict.* 6. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 4. P. 12. *April.*

ANNO DOM. 453.

COSS. *Vincomalus & Opilio.*

I. TRistia & Imperii, & Ecclesiæ fata Pulcheriam Augustam labente anno mersorunt. Id Chronologis constat, de suprema verò illustris fœminæ die non minimum diffidunt. Baronius, eujus autoritate decipiuntur complures, *undecimam* Septembris Pulcheriæ ultimam putat. Quæ sententia ab illa Veterum variat atque diffidet, Pulcheriam citius mortis solvisse debita existimantium. Chronicum Alexandrinum: *Vincomalo & Opilione Consulibus natura satisfecit Pulcheria Augusta, imperantibus Valentiniano & Marciano Augustis, mense Februario, XII. Kal. Martias, mediâ Quadragesima hebdomade.* Labente Julio ad plures abiisse Pulcheriam,

Mors & laudes Pulcheriæ.

Bar. An. 453. n. 20.

ANNO DOM. 453.

riam, in Idacio legimus: *Tertio regni anno Principis Marciani Regina moritur Pulcheria, mense Julio.* Rejiciatur ergo Baronii Chronologia, quamvis in dubio sit animus, Idaciumne sequamur, an Chronicum Alex. licet magis in Idacium propendeamus, cùm Martii decimo Leo Pulcheriam scripto adierit. Lucem aspexerat Pulcheria Januarii XVIII. anno Dom. CCCXCIX. Manlio Theodoro, & Eutropio Coss. Itaque ad annos LV. vitam extendit. Illustris fœmina fuit, omni laudum beata cumulo, pietate, liberalitate, castitate, prudentiâque in administranda Republica incredibili. Ingeniosissimam artem adhibuit, ut inconsideratam Theodosii socordiam emendaret, qui non lectis Libellis subscribebat. Quo animadverso, per suum Libellum Imperatori oblatum, Eudoxiam ejus uxorem in servitutem sibi dono datam accepit. Pietatem ejus redolet testamentum, quo cuncta bona sua moriens pauperibus reliquit, quod Marcianus memoriæ ipsius cultor infirmari nolens, ad perficienda cuncta, quæ illi mandaverat, libenter sumptus subministravit. Ecclesias plures ædificavit, suæ pietatis indicia. Eam scilicet, quæ in Blachernis; aliam, quæ est in Chalcopratiis; tertiam, quæ dicitur *Hodegorum.* Cujus appellationis rationem Baronius non est assecutus, quam sic explicat, *via Ducum.* Cui credulus Sueurius vertit, *La rue des Ducs.* Verius etymon ex Codino affert doctissimus ille Valesius: *Dicta porro est hæc Basilica Hodegorum, eò quòd cæci meritis beatæ Virginis, cujus illic imago erat deposita, visum recuperarent, nec amplius ὁδηγῷ, id est, ductore opus haberent.* Ratio hæc appellationis fuit, etsi quæ miracula ob merita Virginis ibi patrata dicuntur, nos præstare nolimus. Hoc in Templo Pulcheria, *ut quarta quoque hebdomadis die pervigilium & supplicatio ad lucernas & lampades fieret, constituit, quam & ipsa pedes frequentare solita erat.* Erexit quoque Martyris Laurentii delubrum, adventarumque sepulchra constituit. Quod verò in *Chalcopratio*, hoc est, *fabrorum foro*, veluti *thesaurum Deiparæ zonam depositam* esse, tradit Nicephorus, à fabularum amatoribus quidem, non à nobis sanè fidem impetret. Magnum quoque sui monumentum reliquit Pulcheria in sua ad *Bassulam*, Virginum Monasterio in Palæstina Præfectam Epistola, de qua mox mentio est agitanda. Porro tot vallata virtutibus fœmina Princeps, ne vel invidos famæ dentes effugere potuit; accusata scilicet incestus consuetudine cum Theodosio fratre, censurâque Nestorii vexata ob *Magistrum Paulinum*, quam fuisse causam prædicant, cur tanto Nestorium odio prosequeretur. Locum invenit in Martyrologio Pulcheria, die tamen ab ultimo suo longè diverso, decimo scilicet Septemb. in quo legitur: *Constantinopoli sancta Pulcheria Augusta Virginis, religione, & pietate insignis.*

Theodorit. Lect. l. 1.

Bar. An. 453. n. 22.

Niceph. l. 15. c. 14.

Suid.

Attila in Gallia à Thorismundo debellatur.

II. Dum Pulcheriam Marcianus luget, adventant Attilæ Legati, qui testabantur, factam à suo Principe Provinciarum vastationem contigisse, quòd promissa à Theodosio minimè persolveret. Hæc tamen agens, ut erat versutus & callidus, alibi minatus, alibi arma sua commovit. Alanorum ergo partem trans Ligerim considentem, aggredi statuit. Quid eâ expeditione factum, dicat Jornandes: *Ab Dacia, & Pannonia Provinciis, in quibus tunc Hunni cum diversis subditis nationibus insidebant, egrediens Attila, in Alanos movit procinctum. Sed Thorismundus Rex Visigothorum fraudem Attilæ non impari subtilitate persentiens, ad Alanos totâ subtilitate prius advenit, ibique supervenientis jam Attilæ motibus præparatus occurrit: conserto que prælio, penè simili eum tenore, ut prius in campis Catalaunicis, à spe removit victoriæ, fugatumque à partibus suis, sine triumpho remittens, in sedes proprias fugere compulit.* Sic Rex ille superbus, qui tot laboribus susceptis, tot periculis aditis, mercedem rerum gestarum gloriam desiderabat, amisso quod sperabat præmio, inglorius recessit, vitam anno sequente sua cum ambitione relicturus.

Jorn. de reb. Get. c. 43.

ANNO DOM. 453.

Ærius Archidiaconus remotus ab Anatolio, officio suo restituitur.

III. Hactenus de Imperio, rebus Ecclesiæ nunc attendamus animum. Offenso ob concessa Anatolio privilegia Leoni acuendis iræ aculeis nova materia suppeditatur. *Ætium* Archidiaconum, qui Chalcedonensi Conventu in debellandis Eutychianis multum desudarat, atque laboraverat, gradu suo removens Anatolius, Andream ipsius in locum suffecerat, hominem, qui Eutychis factioni fuerat olim patrocinatus, Ætianæ summam historiæ complectitur Leonis ad Marcianum Epistola: *Quæ causa, aut occasionis emerserit, ut virum Catholicæ fidei, & Nestorianis atque Eutychianis Hæreticis constantem etiam adversum Archidiaconem sub honoris specie degradaret, & dispensationem totius causæ, & curæ Ecclesiasticæ in Andream Eutychianistem repentè transferret, adeo nimiâ commotione turbatus, ut consecrationem, quam pro injuria dabat, sextâ Sabbati traditionis Apostolicæ, aut nesciens, aut oblitus inferret. Quasi non ad Episcopum magis quàm ad Presbyterum ordinationis illius vitium pertineret. Qui non inveniens, quod argueret in fide, quod improbaret in moribus dejectionem innocentis, per speciem provectionis implevit, addens sententiæ illud injuriæ, ut eum cœmeterio deputando condemnaret exilio.* Propterea Marcianum rogat, ut Anatolium increpare dignetur, qui *Andream*, magnâ licet satisfactione purgatum, Catholicis tamen præponere non debuit. Significat & Marciano, se vices Juliano Coensi suas delegasse contra Hæreticos. Scripta est Epistola decimo Martii. Illo ipso die Pulcheriam ea de re literis convenit. Postridie eadem ingerit Juliano Coensi: *Dum Ætius*, inquit, *ab officio Archidiaconatus per speciem provectionis amovetur, & in locum ejus Andreas, qui ob Hæreticorum societatem fuerat abjectus, assumitur, dum beatæ memoriæ Flaviani accusatoribus honor redditur, & pussimi Confessoris participes, aut discipuli conteruntur, nimis apertè quid Episcopo Ecclesiæ ipsius placeat, demonstratur.* Anno sequente rediit Ætius in gratiam cum Anatolio, qui id & Leoni significatum voluit. Pergratum hoc Pontifici nuncium fuit, ut suâ Epistolâ, IV. Kal. Junii Ærio & Studio Coss. scripta, testatus est: *Quod in Constantinopolitana Ecclesia quædam in officiis Clericorum correcta significat, ut & Ætium Presbyterum in gratiam tuam, affectionemque revocaveris, & Andream Archidiaconi actione submoveris, nobis placuisse rescribo, quia existimationem tuam, ut optabam, plurimum erigit, & commendat.*

Leo Ep. 57.

Leo Ep. 71.

Leo testatur se fidei Chalcedonensium assentiri. An sibi concessa jura Anatolius repudiarit?

IV. Percrebuerat in Oriente fama, Leonem Chalcedonensi Concilio assensum non præbuisse, ex eo ut videtur orta, quòd Constitutioni de honoribus Sedi Constantinopolitanæ collatis, totis viribus pugnabat. Quam sibi labem rumor asperserat, eam datis ad Episcopos, qui Synodo interfuerant, literis Leo detersam voluit. Id qui-

Anno Dom. 453.

quidem ex Epistolis, quas post Legatorum suorum reditum ad Anatolium miserat, sciri potuisse testatur, si responsionem Sedis Apostolicæ manifest[illegible] voluisset. Ut verò malignis interpretibus eat obviam, affirmat se in sola fidei causa gestis Synodalibus calculum addere. Velle

Leo Ep. 61.

se tamen, ut jura Ecclesiarum, *sicut ab illis* CCCXVIII. *Patribus divinitus suspirata sunt, ordinata permaneat.* Sed & Marciano significat, utroque se pollice certum facere, miris sibi modis placere, quæ de fide Chalcedone decreta sunt, quod per *Lucianum* Episcopum, directis ad ipsius majestatem scriptis ostenderat. Eadem fere habet Epistola ad Pulcheriam, quæ necdum defuncta erat. Datæ sunt Epistolæ XII. Kal. Aprilis. Cæterùm ex verbis Leonis ad Marcianum nobis cum Baronio lis est. Scripserat

Leo Ep. 59.

Imperatori: *Mihi multum fiducia, Deo per vos operante, sollatum est, quod probasse vos observantiam meam de custodia Canonum paternorum pietatis vestræ affectibus indicastis. Et meritò geminatur gaudium meum, cùm robu religiosissimè placere cognosco, ut & fides Nicæna suam teneat firmitatem, & privilegia Ecclesiarum illibata permaneant.*

Bar. An. 453. n. 5.

Quid ad hæc Baronius? *Gratulatur Imperatori, quòd irrita prorsus voluerit, quæ in favorem Sedis Constantinopolitanæ Anatolius ab Episcopis extorsisset.* Itaque sibi in mentem illustrissimus Purpuratus induxit, data consensu omnium Sedi Constantinopolitanæ privilegia ab Anatolio esse repu-

Bar. An. 454. n. 14.

diata: *Quod ad illam de Primatu causam pertinet, ab ea infamia resipuisse Anatolium, laudat.* Quam hanc suam opinionem verbis Leonis fulsit, Ana-

Leo Ep. 71.

tolio scribentis: *Abjiciatur penitùs inconcessi juris, qui dissensionem fecerat, appetitus.* Quæ ovans Baronius legit, eo majore cum gaudio, quo prope metum fuerat, ne concessis Anatolius privilegiis uteretur. Itaque exultans exclamat:

Bar. An. 454. n. 15.

Leo solus irritum reddit, quod Concilium sexcentorum Patrum sententiis comprobasset. Atqui hæc dormiens Baronius per somnium sibi videre visus est. Nolumus quidem prorsus inficias ire, Leonem hanc sibi fortè persuasionem induisse, quòd Anatolius pro pacis amore concessos sibi honorea tandem repudiarit. Id sibi velle videtur, scri-

Leo Ep. 17.

bendo ad Anatolium: *Gratum mihi, frater charissime, est, quòd dilectio tua id profitetur, sibi displicere, quod tunc etiam placere non debuit.* Non id tamen mentis Anatolio fuit, ut concessos sibi ab Oecumenico Concilio honores repudiaret, neque repudiasse unquam, certissimum est. Imò Orientalibus maximè displicebat in rejiciendo ipsorum Canone pertinacia Leonis, cujus rugitibus non movebantur. Hoc cùm non nesciret Julianus Coensis, Episcopis apud Constantinopolim agentibus verba Leonis, quibus Canoni XXVIII. Chalcedonensium intercedebat, legere noluit, ne forent offensioni. Non lecta quidem fuisse, verbis expressis ipsemet Leo docuit: *Miratus sum, quòd reliqua, quæ secuta fuerant, non pariter in notitiam eorum, quibus sunt lecta, prolata sunt. Cùm maximè omnibus innotescere debuisset, improbum a vobis ambitum notatum fuisse, ut novis usurpationibus constituta, inviolata, ut semper scripsimus, servarentur.* Ex eadem etiam Epistola constat, Anatolium juri

Leo Ep. 68.

suo nunquam cessisse: Marcianus, inquit, *aliam quoque ad nos Epistolam dedit, interveniens pro Anatolio Episcopo, ut nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem ejus promittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei observantiam pertinent.* De repudiatis honoribus ne verbum quidem: nec in ea re satisfactum Leoni. Id unum testatus est Anatolius, Canonem XXVIII. Chalcedonensium absque sua vel inductione, vel impulsione esse conditum, seque ab honorum cupiditate semper alienissimum extitisse. Basiliscus quidem Imperator, licet timore perculsus, encyclicis tamen literis suis Chal-

Evagr. l. 3. c. 7.

cedonensem Canonem corroboravit: *Provincias, quarum ordinationem Sedes hujus regiæ, & gloriosæ urbis habuerat, reverendissimo ac sanctissimo Patriarchæ, & Archiepiscopo Acacio restitui jubemus.* Jus ergo in Asiam Pontumque Constantinopolitanus exercebat Acacius ante Basilisci constitutionem, quâ Synodo Chalcedonensi autoritas abrogabatur. Itaque *Ephesina Ecclesia jus Patriarchiuum, quod illi ademptum fuerat, à Chalcedonensi Synodo*, à Timotheo Alex. esse redditum, testatur ille ipsemet Evagrius, lib. 3. c. 6. Quid multa? privilegia vel invitis Episcopis Romanis sua retinuisse Constantinopolitanos Antistites, monuit nos Alcimus Avitus, in sua ad Joannem Constantinopolitanum Epistola, quam Sigismundus Legatus attulit. Joannem ve-

Avit. Ep. 7. B. M. P. t. 9. 570.

rò sic alloquitur, præmisso *Papa* nomine: *Adjecit vir illustris Laurentius honorem vestri, animis nostris indicans, apicibus suis omne nubilum, quod quietem Orientalium populorum ambiguo caligante fuscaverat, redintegratæ pacis serenitate detersum: & eam cum Romano Antistite vos habere concordiam, quam velut geminos Apostolorum Principes mundo assignare conveniat.* Potuitne clarius indicari, inter orbis Episcopos, & Romanum, & Constantinopolitanum eminere, ut cæterorum Principes, quibus Alexandrinus Antiochenusque assurgerent?

De Paschate anni 455. Leo Marcianum consulit.

V. Dum in rebus Anatolii Leo defixus est, cogitanti aliud objicitur animo. Non ita committendum putabat, ut Pascha alio in Orientis, alio in Occidentis partibus tempore celebraretur. Schisma quoddam in Ecclesia pertimescebat, non ignarus Victorianorum cum Asianis de Paschali solemnitate dissidiorum. Pro sua ergo sagacitate periculo maturè occurrendum existimat. Anno CCCCLV. Alexandrinis, Lunæ Cyclus XIX. Litera Dominicalis B. numerabatur. Quâ regulâ terminus Paschalis Aprilis XVII. cohærebat: proindeque festum Resurrectionis Aprilis XXIV. celebrari debuit. Latinis verò, qui alio Cyclo utebantur, Paschalis solemnitas Aprilis XVII. agitanda fuit, octidui discrimine. Quasi cardo religionis in ea re verteretur, visum est Leoni, Marcianum Augustum consulere, cujus in conservanda Ecclesiæ disciplina maxima semper cura fuit. Eum itaque sic compellat: *Non improbè cupio Clementiæ vestræ studiis adjuvari, ut in ea observantia, quæ certâ semper ratione variatur, nil possit erroris incurri. Paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanæ maximè continetur, quamvis in primo semper mense celebrandum sit. Ita tamen est Lunaris cursus conditione mutabilis, ut plerumque sacratissimi diei ambigua currat electio: & ex hoc fiat plerumque, quod non licet, ut non simul omnis Ecclesia, quod nisi unum esse oportet, observet.* His præmissis, Leo ad difficultatem progreditur, præmissâ mandari à Patribus Alexandrino Episcopo dati mentione, ut Astronomiæ suæ peritiâ erroris omnis occasionem auferret: *Sed sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, cùm hujus observationis annos centum numero collegis-*

legisset, septuagesimo sexto Paschale festum longè aliter quàm alii decreverant, tenendam esse co-stituit, a primo Augusta memoria Theodosii Consulatu succedentes sibi sacra observantia ordines ponens, ut longioris temporis ratio ejus literis teneretur ascripta, cujus complexionis septuagesimus & quartus est annus, in quo pridie Idus Aprilis sanctum Pascha celebravimus. Sequenti verò anno, pridie Nonas Aprilis, eadem propitio Deo erit habenda festivitas, sicut regulariter centenaria annorum rationis ordo declarat. Sed in anno, qui erit LXXVI. *Pascha dies invenietur ascriptus, quem à Passione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit autoritas. Nam diem octavum Kal. Majarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus constitutum excedit, cùm alii quintum decimum Kal. Majarum huic festivitati deputaverint diem.* Hæc ergo difficultas Leonis ante oculos cùm obversaretur, Marcianum rogat, *Ægyptii, vel si qui sunt alii, qui certam hujus supputationis videntur habere notitiam, scrupulum hujus definitionis absolvant. Data* XVI. *Cal. Julii.* Scripsit & Eudoxiæ Augustæ, religiosissimo Principi suggerere dignetur, ut *indissimulanter jubeat Ægyptios admoneri, ne in summa festivitatis die, aut dissensione aliquâ, aut transgressione peccetur.* Non tantum sibi juris assumit Leo, ut Episcopo Alex. imperaret. Causas porro difficultatis, quæ Leonis quietem sollicitabant, anno 455. exponemus. Leonis precibus concessit Marcianus, ut *Nectarium agentem in rebus Alexandriam mitteret*, qui Clerum de mota difficultate consuleret. Consulenti respondit *Proterius*, cujus Epistolam anno sequente exhibebimus.

Leo Ep. 64.

Leo Ep. 65.

Leonis ad Proterium Epistola.

VI. Leoni lætitiæ non minimum dedit Proterii legatio Alexandrini, cujus literas attulit *Nestorius*, Phragoneos Episcopus. Rescripsit Proterio Pontifex pietatem ei gratulatus. Extat nunc doctissimi Quesnellii curâ atque diligentiâ integra Leonis hæc ad Proterium Epistola, cujus fragmentum duntaxat in Beda legebatur: *Lætificaverunt me literæ dilectionis tuæ, quas frater & Coëpiscopus noster Nesterius pio adportavit officio; oportebat enim, ut ab Alexandrina Præsule Ecclesia talia scripta ad Sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent, Magisterio Beati Petri Apostoli hoc ab initio per Beatum Marcum ejus discipulum didicisse Ægyptios, quod constat credidisse Romanos.*

Synodus Andegavensis.

VII. Dum in Occidente versamur, Andegavensi Synodo tradendus est animus. Synodo occasionem præbuit ordinatio *Thalassii*, ut nos Præfatio monet: *Cùm ad ordinandum Episcopum in Civitate Andegavorum convenissent, & Thalassius esset Episcopus ordinatus, omnibus pariter residentibus, Leone, Eustochio, Charitatone, Rumorido, Vincentio, Victorio, & Thalassio Episcopis, pari consilio atque tractatu decisionem, quam verbis decreverant, etiam scriptura mandare voluerunt, ut hâc die, hoc est,* IV. *Nonas Octobris, Opilione V. clar. Consule hæ regulæ servarentur, quæ à Senioribus juxta autoritatem Scripturarum jam fuerant constituta.* Ea Præfatio Synodi & membra, & locum & tempus nos docuit; quid in ea constitutum sit, nunc videamus. Extant Canones numero XII. I. Non liceat Clericis inconsultis Sacerdotibus sæcularium judicia expetere, nec sine commendatitiis Sacerdotum suorum literis aliò commeare. II. Ut Diaconi Presbyteris noverint, omni humilitate deferendum esse. III. Ut à violentia & crimine abstineant. IV. Familiaritatem extranearum fœminarum Clerici vitent. Qui post interdictum ab eis se revocare noluerit, gradu altiori non donabitur, etsi jam ordinatus, non ministrabit. V. Ne vel conviviorum participes erunt, qui acceptâ pœnitentiâ resiliunt, aut Virginitatis professione excidunt. VI. Qui alienis uxoribus, superstitibus maritis conjugii nomine utuntur, alieni communione habeantur. VII. Clerici, qui ad secularium militiam se contulerint, ab Ecclesia, quam reliquerunt, removeantur. VIII. Monachi, qui per regiones vagantur, si se non emendaverint, ad communionem non recipiantur. IX. Aliorum Clericis gradum angere Episcopis non liceat. X. *Quicunque autem vel de Laicis, vel de Clero Ministri fuerint ordinati, & observare noluerint: si Laicus, communicare non liceat, nisi fortè reprobaverint criminosos.* Quæ tantâ obscuritate sunt involuta, ut vix Oedipus ab ea se expedire valeat. XI. Non nisi unius uxoris, quæ & virgo fuerit, vir Clericus ordinetur. XII. Pœnitentiæ locus omnibus pateat, quibus perspectâ qualitate peccati, secundum æstimationem Episcopi erit venia largienda.

Theodosius Monachus fugam arripit. Juvenalis restituitur.

VIII. Tempus est eorum quoque mentionem fieri, quæ spectant ad Orientem. Scelestus ille *Theodosius*, qui Hierosolymitanum Episcopatum arripuerat, vastatorem magis, quàm Pastorem agebat. Præstabat viris bonis mori, quàm hunc pati latronem in se grassari. Afflictorum auxilio subiit Dorotheos Comes. In Moabitide regione bello adversus Barbaros detinebatur, cum ut audiit, quæ Hierosolymis gerebantur, summâ celeritate cum exercitu rebus præsentibus consulturus accurrit. At Theodosii Eudoxiæque satellites, clausis portis, non prius eum admisere, quàm pollicitus esset, Monachorum exemplo se quoque ad eorum partes defecturum. Jussis Marciani ut obtemperaret Dorotheus, diligentiam adhibuit omnem, ut Theodosium suam in potestatem redigeret. Id tamen fieri non potuit, quia impius ille, gnarus quid supplicii mereretur, Synæum in montem profugit, postquam viginti menses tyrannidem in Sede Hierosolymitana exercuit. Qui partibus ejus faverant, tam plebei, quàm Monachi tormentis subditi sunt. Agnitâ Theodosii fugâ, Juvenalis in thronum suum restitutus, omnibus, quos ille consecrarat, dignitatem ademit. Post adventum Juvenalis multa tristia atque acerba contigerunt, cùm ex utraque parte fierent, quæcunque furor ipsis suggerebat. Duæ voculæ faces præbuerunt turbarum incendio. Voculæ ἐν & ἐκ, *in*, & *ex*, quæ unâ literulâ inter se distant. Catholici quidem Christum in duabus naturis confitebantur. Hæretici verò ex duabus naturis eum constare prædicabant, sed quæ in unam coaluissent. Has tamen voces adeò disjunctas & separatas arbitrabantur, ut quodvis mortis genus subire mallent, quàm veritati consensum accommodare.

Niceph. l. 15. c. 9.

Evagr. l. 2. c. 5.

Leo scribit Monachis & Eudoxiæ, ut seditiones extinguerentur.

IX. Tanta mala mollibus primùm remediis curanda esse, visum Leoni. Audierat à Juliano Coensi, cui vices apud Marcianum suas demandarat, quantum turbarum Monachi in Palæstina moverent. Varias igitur adornat Epistolas, ut morbi contagio hæc sanaretur. Monachos benignis literis adit. Ipsorum offensionem Interpretum ascribit aut malitiæ, aut imperitiæ, qui non valuerunt in Græcum eloquium, aptè & propriè Latina transferre: *Quod tamen*, inquit,

quit, *adeò apud me profecit, ut dum ea, quæ Catholicæ fidei conspuit, improbatis, intelligamur vos veris amiciores esse, quàm falsis, & id meritò refutare, quod ex antiqua institutione doctrinæ etiam ipse detestor.* Deinde variis argumentis ostendit, tam Nestorium, quàm Eutychem jure damnatos esse, quibus propositis, subjungit:

Leo Ep. 83. c. 8. *Doleo, vos Evangelica, & Apostolica doctrina, ut audio, resultare, exagitando seditionibus civitates, conturbando Ecclesias, nec solum injurias, sed etiam cædes Presbyteris, atque Episcopis inferendo, ut præ furore & sævitia propositi vestri, & professionis sitis immemores.* Quibus emendari debet Epistolæ titulus, *Leo Episcopus universis Episcopis per Palæstinos constitutis.* Legendum *Monachis*, cùm nec in hæresim Episcopi Palæstini incidissent, nec vim aliis Antistitibus ullam inferrent, sed à Monachis paterentur. Amantissimis quoque literis Eudoxiam adortus est, cujus autoritas permagni momenti erat Monachis commovendis:

Leo Ep. 66. *Obsecro Dominum, ut me tuam incolumitatem in causa fidei, in qua quorumdam intra Provinciam Palæstinam Monachorum fuerant corda turbata, magis magisque faciat adjuvare, ut tantum quod pietatis studio fieri potest, hæretica perversitati omnis fiducia substrahatur.* Data VII. Cal. Jul. Dulcibus hisce literis Eudoxiam & Augustam, & doctissimam fœminam à tumultu revocat, ut & voce, & exemplo, quibus plurimum apud Monachos valebat, eos ad frugem reduceret. Jam monachalis ille furor à Pontifice literas elicuerat ad Imperatorem, datas XII. Cal. April.

Leo Ep. 59. Per fratrem meum *Julianum Episcopum innotuisse significo, quàm pio dignati fueritis responso imperitorum Monachorum animos cohibere pariter & docere, ut si illos non penitùs deseruit divina misericordia, sentiant se & didicisse quod credant, & agnovisse quod timeant.* Eâdem ipsâ die Pulcheriæ gratulatur ob literas ad Monachos scriptas:

Leo Ep. 60. *Quibus*, ait, *insanam imperitiam Monachorum dignati estis parcendo plectere, & docendo punire, ut si eos ad pœnitentiam miseratio divina converterit, multis lachrymis, & à nefandis cædibus, & ab Hæreticorum blasphemiis diluantur.* Porro in Imperatoris cura ad sanandos Monachos, tumultusque comprimendos multum emolumenti fuit, ne dirumperetur ea, quæ maximè secundum religionem Christianorum est, societas. In eoque exultavit ipse Leo in sua ad Julianum Epistola, quinto Idus Januarii anno sequente concinnata:

Leo Ep. 68. Marciani *post Deum beneficiis hoc debetur, quòd Hierosolymitanus Episcopus est receptus, & Monachos, quos perfidia hæretica falsitatis invaserat, ad sanitatem Augusta autoritas revocavit.* Neque non ad eam rem conduxit Epistola Pulcheriæ ad *Bassam*, Æliensi Monasterio Præfectam, quam monuit calumniarum impuri Theodosii, & Simonis, ut eum vocat, imitatoris, & Antichristi præcursoris, qui eo impudentiæ processit, ut Chalcedonenses accusaret proditæ pietatis; quasi repudiato Symbolo Nicæno, duos Filios, duosque Christos adorandos esse sanxissent. Quas calumnias ut potentius refelleret, de Domini persona brevem Confessionem addidit: scilicet Christum *de Spiritu Sancto & Maria Deipara natum esse: unum & eundem Filium, Deum perfectum, & hominem perfectum eundem, nullo modo divisum, aut separatum, aut conversum.* Ultima hæc fuit Epistola, quam præstantissima Augusta mulier scripsit inter homines agens, cùm non multò pòst luteum diadema cum immarcessibili gloriæ corona commutarit. Cæterùm seditiones Monachorum extinguere regia autoritas potuit; mentes erroribus purgare suis, & persanare omnes non potuit. Eudoxia quidem Augusta nonnisi post aliquot annos errores Eutychianorum ejuravit.

De capitis Joannis inventione.

X. Gloriam anno addidisse perhibetur capitis Joannis Baptistæ inventio. Verùm ne quid dissimulemus, de ea traditione multis dubitationum pungimur aculeis, uti jam monuimus ad annum CCCXCI. Quasi Joannes Baptista biceps fuerit, de translato ipsius capite hæc narrat Marcellini Chronicum: *Joannes præcursor Domini Baptista caput suum, quod olim Herodias impiâ nefandâque postulatione ab humeris amputatum, & in disco positum accepit, proculque à truncato ejus corpore sepelivit, duobus Orientalibus Monachis ob adorandam apud Hierosolymam Christi Domini Resurrectionem introeuntibus revelavit, ut ad Herodis quondam Regis habitaculum accedentes admonitis requirerent, fideliterque humo extollerent.* Ut paulò longiorem Marcellini narrationem in pauca contrahamus, *Emisenæ figulus civitatis* noctu à Joanne monitus, sacras, quas gestabat exuvias, arreptâ fugâ furatur, quæ deinceps in *Eustochii* Ariani Presbyteri potestatem venere. Tanti thesauri possessor indignus, quæ beneficia Joannis ministerio Christus infirmæ plebi largiebatur, suis meritis vindicabat. Improbitate detectâ, Eustochius *Emisenâ civitate expellitur.* Volventibus annis cùm antrum, in quo sacrum caput collocatum fuerat, Monachi incoluissent, Marcellus Monasterii Præsul cœlestibus monitis tanti thesauri fit hæres: *Hoc igitur venerabile caput sub Uranio memorata Episcopo civitatis per præfatum Marcellum Presbyterum constat inventum, Vincomalo & Opilione Coss. mense Februario, die XXIV. mediâ jejuniorum Paschalium septimanâ, Imperatoribus verò Valentiniano & Marciano regnantibus.* (Marcellini Chron.) Expendant illi, quibus verum placet, quâ ratione illud Marcellini *constat* constare queat, cùm inventionem capitis Joannis Baptistæ in Theodosii Magni imperium referat Sozomenus, l. 7. c. 21. Si germanum Joannis Baptistæ caput *in suburbano urbis Constantinopolitanæ, quod Septimum vocatur*, à Theodosio depositum est, falsum utique Joannis Baptistæ caput illud est, quod labente anno CCCCLIII. à Marcello Presbytero inventum esse traditur. Concilient hæc pro viribus, qui reliquiis delectantur. In Marcellini narratione nonnulla quoque sunt, quæ fidem non impetrant. Ac primùm quî fieri possit, Joannis caput Hierosolymis Herodis in palatio sepultum esse? Si à Regibus discesserimus, nulla defunctorum corpora, nullæ cadaverum partes in Urbe sancta sepeliebantur. Sub Christi quidem tempora ne vel ipsi Judæorum Reges in Palatio suo Hierosolymis condebantur. Non sanè Herodes Magnus, pater Antipæ, à quo Joannes Baptista morti missus est. Herodio-Castro sepultum esse, Josephus docuit. Deinde quis sibi fingat animo, Herodiadem, quæ asperrimo adversus Joannem odio flagrabat, voluisse in mariti sui regia Hierosolymitana defuncti, quem occiderat, caput honorificè recondi? Hoccine passi quoque fuissent Sacerdotes Hierosolymitani? Insuper quæ causa fuit, cur caput Joannis apud Machærontem decissum, in civitatem longè Herodis à ditione remotam atque dissitam transferretur. Quòd si Joannis caput Hierosolymis

sepultum

ANNO DOM. 453.

sepultum non fuit, perit funditùs de translato Joannis capite traditio. Cur etiam Joannes tamdin caput suum in obscuro latere voluit? Quidni potius Helenæ, Sanctisve peregrinis, qui imperante Constantino Hierosolymam ingrediebantur, quàm ignotis Monachis caput suum revelasset? Prodeunt exuviæ illis temporibus, quibus insano reliquiorum amore homines capiebantur, quo vel uno nomine Joannis capitis revelatio in dubium adducitur. His accedat, Rufini ætate Historici creditum, Joannis Baptistæ sepulchrum apud *Sebasten* Palæstinæ urbem jacere. Neque alibi truncum, alibi caput sepultum esse, Rufinus indicat. Quòd si caput Joannis Sebaste requiescebat, de narratione tum Sozomeni, quàm Marcellini actum est omninò. Insuper si venerabile Joannis caput à Marcello inventum est, quis in antro, ubi jacebat, relictum fuisse, sibi inducat in animum? Pro more hujus ætatis sacrum caput ex spelunca sua in Templum translatum fuisset plaudentibus populis. Atqui anno duntaxat 760. id honoris accepit, ut in Theophane legitur: *Anno* XX. *Constantini Imperatoris translatum est caput Sancti Joannis à Monasterio Spelei in Templum suum Emesa situm, quòd esset illustre.* Denique tempora inventi capitis ad Chronologiæ regulas non quadrant. Chronici Alex. verba sunt: *Vincomalo & Opilione Coss. regnante Valentiniano & Marciano Augustis, mense Peritio* XII. *Kal. Martias, mediâ hebdomade jejuniorum, anno Syro-Macedonum* DCCLXIII. *Antiochenorum* DI. & CCCCXXV. *ex quo Joannes Baptista capite truncatus fuerat, sacrum ejus caput in Emesena urbe repertum est.* Si Chronico Alex. fides, Joannis caput *Februarii* 18. inventum est; si Marcellino credimus, Februarii die XXIV. revelatum est. En Scriptorum concordiam! Quibus accedat, quòd tam in Marcellini Chronico, quàm in Alexandrino repertum fuisse Joannis caput dicatur *mediâ Quadragesima hebdomada.* Nil aliud quidam sonant verba hæc, *mediâ hebdomade jejuniorum*, & Marcellinus ipse habet, *mediâ jejuniorum Paschalium septimanâ.* Est autem illud absurdissimum. Anno CCCCLIII. Pascha Aprilis XII. celebratum est. Itaque Quadragesima si septem hebdomadibus constabat, Februarii XIII. inceperat, aderat ergo dies jejuniorum Paschalium secunda, non vero pars media; vel si Quadragesima solas sex hebdomadas complectebatur, ea nondum inceperat. De inventi capitis Joannis traditione Decreti, quod Gelasianum nuncupatur, verba sunt in observatione ponendo: *Scripta de inventione Crucis Dominica, & alia scripta de inventione capitis Joannis Baptista, novella quadam relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legunt. Sed cùm hæc ad Catholicorum manus pervenerint, B. Pauli pracedat sententia, Omnia probate.* Mirum est, viros eruditos, Cangium, Leonem, Allatium, aliosque oleum operamque posuisse in asserenda de invento Joannis capite traditione. Ad alia nos scitu utiliora properamus.

Ruf. l. 2. c. 28.

Miscel. l. 22.

ANNO U. C. 1207. PER. JUL. 5167. JUL. 499. DOM. 454. VALENTIN. 29. & 30. MARCIAN. 4. & 5. *Sol.* 15. *C. Lun.* 18. *Indict.* 7. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 5. *P.* 4. *April.*

ANNO DOM. 454.

COSS. *Æsius & Studius.*

I. QUem cæcum fortunæ suæ magnitudo fecerat Hunnorum Regem Attilam, is miserrimâ morte extinguitur, ut tanto exemplo Principes abdicatâ superbiâ ad modestiam erudirentur. Magni Regis lamentabilem casum Jornandes exequatur: *Extinctionis sua tempore puellam, Ildico nomine, decoram valde, sibi in matrimonium post innumerabiles uxores, ut mos erat gentis illius, socians: ejusque in nuptiis magnâ hilaritate resolutus, vino somnoque gravatus, resupinus jacebat, redundansque sanguis, qui ei sollicitè de naribus effluebat, dum consuetis meatibus impeditur, itinere ferali faucibus illapsus, eum extinxit. Ita glorioso per bella Regi temulentia pudendum exitum dedit. Sequenti verò luce, cùm magna pars diei fuisset exempta, Ministri Regis triste aliquid suspicantes, post clamores maximos fores effringunt: inveniuntque Attila sine vulnere necem, sanguinis effusione peractam, puellamque demisso vultu, sub velamine lachrymantem. Tunc ut illius gentis mos est, crinium parte truncatâ, informes facies cavis turpavere vulneribus, ut praliator eximius non fœmineis lamentationibus & lachrymis, sed sanguine lugeretur virili.* Cruentâ morte ad sepulchrum Attilam descendisse, sunt & qui referant: *Attila noctu mulieris manu, cultroque confoditur.* Præ cæteris nobis Jornandes audiendus, qui *Prisci*, Autoris Attilæ coætanei Historiam legerat. Mulieris facinus Ætio vindicari, ex Marcellino Baronius tradit, n. 23. At verba hæc *Ætii hortatu*, in melioris notæ exemplaribus desiderantur. Quàm populis suis charus Attila fuerit, mœrore splendoreque funeris indicatum est. Lectissimi de tota gente equites circa cadaver, facto circuitu, præclara ejus facinora cecinere: *Pracipuus Hunnorum Rex Attila, patre genitus Mundzuco, fortissimarum gentium Dominus, qui inauditâ ante se potentiâ solus Scythica & Germanica regna possedit, necnon utraque Romana urbis imperia, captis civitatibus terruit, & ne prada reliqua subderent, placatus precibus, annuum vectigal accepit. Cùmque hoc omnia proventu felicitatis egerit, non vulnere hostium, non fraude suorum, sed gente incolumi, inter gaudia latus, sine sensu doloris occubuit. Quis ergo hunc dicat exitum, quem nullus æstimat vindicandum?* Exinde comessationibus celebratis, noctu cadaver terrâ secretò condiunt: *Cujus fercula primùm auro, secundò argento, tertiò ferri rigore communiunt, addunt arma, hostium cadibus acquisita, phaleras vario gemmarum fulgore pretiosas, & diversi generis insignia.* Ut verò tantis divitiis avaras manus arcerent, qui sepeliendo Regi operam collocarant, *detestabili mercede trucidant.*

Jam cinis est, & de tam magno restat Attila
Nescio quid, parvam quod non benè compleat urnam.

Maximis imperiis adeò terribilis fuerat, ut mors ejus loco muneris divini haberetur. Eodem penè funere regnum ipsius elatum est. Inter successores Attilæ de imperio contentio exoritur, & dum inconsultè imperare cupiunt cuncti, omnes

Mors Attilæ.

Marcellin.

Jorn. de Reb. Get. c. 49.

Mutam. l. 22.

ANNO DOM. 454.

omnes simul Imperium perdidere: *Filii Attilæ, quorum per licentiam libidinis penè populus fuit, gentes sibi dividi, æquâ forte poscebant.* At Gepidarum Rex Ardaricus molestè ferens, tot gentes quasi vilissima mancipia tractari, contra filios Attilæ primus insurgit. Anno CCCCLV. prœlium in Pannonia committitur, juxta flumen, cui nomen *Netad.* Post multos graves que conflictus *favit Gepidis inopinata victoria. Nam triginta ferè millia tam Hunnorum, quàm aliarum gentium, qua Hunnis ferebant auxilium, Ardarici gladius conspiratorumque peremit. In (quo prælio filius Attilæ major natu, nomine Ellac occiditur, quem tantum pater super cæteros amasse perhibebatur, ut eum cunctis diversisque filiis suis in regno præferret.* Eo occiso, fratres ejus fugantur juxta littus Pontici maris. Populi verò, qui inviti Alanorum imperio serviebant, missis ad Marcianum Legatis gratissimè suscepti, sedes, quas incolerent, accepere. Gepidæ Daciæ potiti, *à Romano Imperio nisi pacem & annua solemnia* postulavere. Gothi verò, qui ab Imperatoribus terras petierant, Pannoniam accepere.

Jorn. de Reb. Get. c. 50.

Mors Ætii.

II. Attilæ metu liberatus Valentinianus, ad perdendum Ætium, Imperii fortunam atque præsidium, convertit animas. Cur verò fortissimo viro, & de Republica benè merito mortem moliretur, *Maximus* in causa fuit, ut faciliore vindictâ illatam sibi à Valentiniano injuriam ulcisceretur. Maximus Maximi tyranni, quem de medio Theodosius sustulerat, sanguine editus, uxorem egregiâ formâ præditam duxerat, cujus cum pulchritudine castitas certabat, atque prudentia. Mulieris ut potiretur Valentinianus, ejus amore inflammatus, fraudes cogitat: *Maximum jussit ad se in palatium venire, quo cum talis colludens, auro certo proposito, annulum ejus victor nactus est. Hunc clam ad uxorem mittit, viri nomine, ut quàm primùm signo perspecto, in palatium salutatum Eudoxiam Augustam veniat. Illa subitò paret, quam certi, quibus res nota & mandata erat, protinùs in aula excipientes, longè in gynæceum duxerunt, ubi Valentinianus occurrens vim ei attulit. Illa post hæc mœsta domum regressa, calamitatem fatumque suum flere, virumque magnoperè detestari cœpit, ut qui occasionem huic rei dederit. Maximus verò dolore ingenti perculsus, de insidiis contra Imperatorem secum meditatur.* Ut verò consiliis suis prosperos successus daret, Ætium Valentiniani columen in suspicionem adducit: gestorum omnium ipsius laudes obscurat atque merita: corruptorum Eunuchorum ope persuadet Imperatori, studere novis rebus Ætium; potuisse ab eo facillimè Attilam opprimi. Quibus credulus Valentinianus, mortem imperat Ætio. Ab eo quidem consilio Principem Romanorum unus revocare conatur, dum interroganti, utilisne foret mors Ætii, respondisse fertur, hoc ipse videret, benè, an malè: *Se tantùm scire, quòd sibi dexteram alterâ manu incideret.* Quæ de illustris viri obitu à Prospero narrantur, audire non injucundum: *Inter Valentinianum Aug. & Ætium Patricium post promissa invicem fidei sacramenta, post pactum de conjunctione filiorum, dira inimicitia convaluerunt: & unde fuit gratia charitatis augenda, inde exorsit fomes odiorum incentore, ut creditum est, Heraclio spadone, qui ita sibi Imperatoris animum in sincero famulatu astrinxerat, ut eum facilè in quæ vellet impelleret. Cum ergo Ætius placita instantius repetit, & causam filii communis agit, Imperatoris manu & circumstantium gladiis crudeliter confectus est, Bœtio Præfecto Prætorii simul perempto, qui ei multâ amicitiâ copulabatur.*

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 4.

Horrendum, quòd ipsemet Valentinianus percussorem egerit: sic enim Sidonius Apollinaris in Majoriani Panegyrico:

> *Principis interea gladio lachrymabile fatum*
> *Clauserat Ætius.*

Sidon. car. 5. 305.

Cum Ætio Hesperium concidit Imperium, nec amplius erigi potuit. Præmia hæc servati Imperii Duci Romanorum omnium fortissimo insanus Valentiniani furor detulit. Sic proprio sanguine secures, fascesque suos imbuit miser ille, quo intelligi debuit, cœleste Numen pugione Valentiniani injuriarum Bonifacii pœnas ab insidiatore repetere: feraque licet, fontibus tamen tandem extare supplicia. Filium reliquit, nomine *Gaudentium*, qui anno proximè futuro à Geiserico Carthaginem ducitur. Gaudentii & mentio est in Sidonii Panegyrico, quem Majoriano nuncupavit:

Idat. Chron.

> *Parvus super hoc Gaudentius hujus*
> *Calcatur fatis.*

Sidon. car. 5. 205.

Fame & peste Oriens laborat.

III. Suis quoque cladibus, gravibus sanè Oriens afficitur. Cùm ingens siccitas utrique Phrygiæ, Galatiæ, Cappadociæ, & Ciliciæ incubuisset, penuriâ adiguntur homines ad noxios cibos, quos pestis excepit. Ex alimentorum mutatione in morbum delapsi, corporibus ob nimiam inflammationem tumescentibus oculos amittebant, simulque tussi vexati, tertio die moriebantur. Ac nullum quidem contra vim pestis remedium inveniri potuit. Auxilium verò contra famem Dei providentia suppeditavit. Manna quippe, si fides Evagrio, è cœlo depluit, non secus atque olim Israelitis. Insequente autem anno tellus suâ sponte maturos fructus protulit. Palæstinam quoque, & alias regiones ea calamitas depasta est.

Evagr. l. 2. c. 6.

Proterii adversus Timotheum Synodus.

IV. Nos ad lætiora transgrediamur, ea recensentes, quæ sunt Ecclesiæ. In Oriente verò versantibus offert se Synodus Alexandrina, Præside *Proterio.* Concilii hujus mentio est in Epistola Ægyptiorum Episcoporum, & Cleri Alexandrini ad Leonem Imperatorem Timotheus indignus tanto nomine, Presbyter Alexandrinus, Dioscoroque amicissimus, totis viribus Chalcedonensium scitia obluctatus, ea destrui cupiebat. Itaque vix ad Episcopatum conscenderat *Proterius*, cùm infelix ille *Timotheus* Clero Alexandrino societatem renunciat. De eo schismate Liberatus: *Timotheus quidem, cognomento Ælurus, & Petrus Moggus Diaconus, qui de ordinatione fuerunt Dioscori, ab Alexandrina Ecclesia se separaverunt, nolentes communicare Proterio.* Sed Ægypti Episcopos res suas narrantes, audire præstat: *Dum tranquilla pax orthodoxæ plebis tum apud nos, tum in urbe Alexandria esset, rursus turbæ excitatæ sunt, cùm Timotheus statim post sanctum Chalcedonense Concilium, quo tempore duntaxat Presbyter erat, ab Ecclesiæ Catholicæ communione, & pace separasset se, & præcidisset, unà cum quatuor, aut quinque quondam Episcopis, & paucis Monachis, qui pestifero Apollinaris & Eutychis errore, perinde ac ipsi implicati tenebantur. Quam ob causam tunc Canonicè depositi, à beatæ memoriæ Proterio & ab universo Concilio Episcoporum Ægypti, imperialem quoque meritò vindictam exilii experti sunt.* Nondum Alexandrinæ ea Synodus

Liberat. c. 15.

Evagr. l. 2. c. 8.

Leonii

ANNO DOM. 454.

Leoni Pontifici innotuerat, cùm quinto Idus Martii de pietate & virtutibus Proterii scripsit ad Marcianum. Dissidiorum tamen Alexandrinorum rumor Romam afflaverat. Quæ causa Leoni fuit, cur Marcianum rogaret, ut sua de Incarnationis mysterio Epistolæ Græcè ab hominibus linguæ hujus peritis redderetur, Alexandrinis mittenda. Recitentur ipsamet verba Leonis: *Obsecro venerabilem Clementiam vestram, ut eandem Epistolam per fratrem meum Julianum Episcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus Pietas vestra delegerit, in Græcum sermonem jubeatis integrè diligenterque translatam, per idoneum latorem sub vestri signaculi impressione deferri, tradendam Judicibus Alexandrinis, qui eam Clero, & Plebi ipsius Civitatis cum prædictorum Episcoporum prædicationibus,* (Athanasii scilicet, Theophili, Cyrilli,) *qui & meo scripto consentiunt, faciat recitari.*

Leo Ep. 69.

Proterius suam de die Paschatis opinionem firmat in sua ad Leonem Epistola.

V. Celebrem quoque de Paschate *Proterius* Leoni Epistolam misit, ex qua excerpta quædam intelligendæ quæstioni necessaria sunt proferenda. Difficultatis erat, nùm Pascha Aprilis vel vigesimo quarto, vel septimo & decimo celebranda foret, anno proximè secuturo, qui Dom. est CCCCLV. Prius affirmabant Alexandrini, posterius Latini. Hærebat Leo, & vix quò se verteret, non habebat. Anno præterito ad Marcianum, & ad Eudoxiam ea de quæstione scripserat. Dubius adhùc animi anno labente, *quinto Idus Januarii* Juliano Coensi hæc literis significarat: *De præsentis anni Pascha nulla dubitatio esse nobis potuit, sed de futuro, quod Theophilus Alexandrinæ urbis Episcopus IX. Kal. Maiarum die, quod nunquam ita à tempore Dominicæ Resurrectionis celebratum est, credidit ascribendum. Unde sollicitius congruit hoc requiri, ut omnis occasio tollatur erroris.* Martiano quoque gratulatur Epistolâ, datâ VII. Cal. Martii, quòd *confestim Nectarium agentem in rebus, Alexandriam mitteret de errore removendo, quem sanctæ memoriæ Theophili Constitutio videtur inferre.* Dum ita fluctuatur Leonis animus, consultus ea de quæstione Proterius sic dubitanti respondet: *Piissimus & fidelissimus Imperator noster Marcianus literis ad nos nuper venerabilibus usus est, quibus asseruit, æstimare quosdam, non diligenter ascriptam diem festi Paschalis, quæ per octavam Indictionem futuram, Domino præstante celebranda est. Verùm tamen non velut à se commotus hoc indicavit, sed quia scripta tuæ Sanctitatis acceperit.* Status hic est quæstionis, quo monemur, anno non CCCCLV. ut Cavius putat, sed currente quidem Epistolam confectam esse, labente adhùc Indictione VII. Alexandrinorum verò disciplinam his *Proterius* argumentis astruit: *Dominus plenitudo Legis existens, quando dignatus est homo fieri, V. feriâ, decimâ quartâ Lunâ mensis primi in Cœnaculo cum discipulis Pascha manducans, paulò pòst à Juda traditur, & sequenti die XV. Lunâ crucifigitur, id est, sextâ feriâ: & ad inferos descendens, ac dispensationes salutis nostræ perficiens vespere Sabbati lucescente Dominico, resurrexit à mortuis, in quo die Lunam XVII. primi mensis juxta Hebræos extitisse manifestum est. Nos ergo Christiani non solùm XIV. Lunam in Pascha requirimus, hoc enim Judæi facientes, sine festivitate sunt, sed etiam Resurrectionis diem Redemptoris nostri, qui est XVII. Lunâ præfati mensis novorum, sollicitius observamus. . . Quia verò Lunæ cursus ad Solis cursum inæqualis est, & XIV. Luna Paschalis in die Dominico sæpè contingit, non est autem possibile, tunc festum celebrare, sed nec pridie, Sabbati Luna XIII. jejunium solvere, in septimanam sequentem differendum est, maximè cùm habeamus intra eam Lunam XV. quando scripsit Apostolus, Pascha nostrum immolatus est Christus. . . Quia ergo in solemnitate futura Paschali per octavam Indictionem XXII. die Dominico Pharmuthi, mensis novorum, qui est XV. Kal. Maji, occurrit XIV. Lunâ die Dominico, in septimanam convenit differre sequentem.* Exemplis quoque Alexandrinorum disciplinam Proterius firmat. Anno Diocletianeo LXXXIX. qui Dionysianus est CCCLXXIII. cum XIV. Luna Paschalis XXVIII. die Phamenot, id est, XXIV. Martii primæ feriæ cohæsisset, in sequentem hebdomadem translata festivitas, Martii est XXXI. celebrata. Anno & Diocletiani XCIII. Domini CCCLXXVII. cùm XIV. Luna Paschalis, Pharmuti die XIV. hoc est, Aprilis IX. primâ feriâ contigisset, Pascha in XXI. Pharmuti, sive XVI. Aprilis translatum est. Hinc colligit Proterius, anno CCCCLV. Luna XIV. incidente in diem Aprilis decimum octavum, Pascha esse Aprilis XXIV. agitandum. Neque ex eo consequens est, Pascha in secundum mensem transferri, quia tum temporis Luna erit XXII. Hujus verò disciplinæ regulam affert, *Decemnovennalem computum*, cujus institutionem ascribit Spiritui Sancto. Acceptis Proterii literis, Leo Orientalium, & Imperatoris sententiam amplexus, Pascha proximè futurum in VIII. Cal. Maias indixit. Extat ejus Epistola ad Episcopos Galliarum, Hispaniarumque scripta, V. Cal. Augustas post Consulatum Opilionis, hoc est, anno Dom. CCCCLIV. Marciano *rescribente*, inquit, VIII. *Kal. Maias definitus est dies. Quia ergo studio unitatis & pacis, malui Orientalium definitioni acquiescere, quàm in tanta festivitatis observantia dissidere, noverit fraternitas vestra, die VIII. Kal. Maias ab omnibus Resurrectionem Dominicam celebrandam, & hoc ipsum per vos aliis fratribus esse intimandum: ut divinæ pacis consortio, sicut unâ fide jungimur, ita unâ solemnitate feriemur.*

Leo Ep. 68.

Leo Ep. 70.

Bucher. Com. p. 82.

Leo Ep. 95.

Deogratias Episcopus Carthagini imponitur.

VI. Alexandriam egressi, Carthaginem petamus, cui densa inter nubila radius lucis illuxit. Anno Dom. CCCCXXXIX. Theodosio XVIII. & Festo Coss. cùm fraudulentâ pace usus Gisericus Carthaginem occupasset, *Quodvultdeum* civitatis hujus Episcopum expulerat. Miserrima tum exuli fortuna fuit, cui unum in Numine auxilium collocabatur. Verba sunt Victoris de Sancto Præsule: *Memoratæ urbis Episcopum, Deo & hominibus manifestum, nomine Quodvultdeus, & maximam turbam Clericorum navibus fractis impositam, nudos atque expoliatos expelli præcepit, quos Dominus miseratione bonitatis suæ prosperâ navigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est.* Tribus circiter lustris Antistite urbs viduata permanserat. Labente anno Dei munere Episcopum accepit. Verba Victoris referamus: *Post hæc factum est, supplicante Valentiniano Augusto, Carthaginensi Ecclesiæ post longum silentium desolationis Episcopum ordinari, nomine Deogratias. Cujus enarrare quisquam, quæ per illum Dominus fecerit, paulatim exequi, antè incipient verba deficere, quàm ille aliquid valeat explicare.* Carthaginensibus Deogratias tantum fata ostendere, qui annis duntaxat *tribus* Sacerdotio functus est. At quæritur inter eruditos, triennii hujus

Vict. l. 1.

Vict. de Pers. Vand. l. 1. 677.

unde ducendum sit initium. Ac Baronius ab anno CCCCLII. repetendum esse putat. Ea tamen Chronologia non satis respondet Victori Utensi, indicanti quidem, non multò post *Deogratias* ordinationem direptam à Geiserico urbem Romanam fuisse, quæ clades in annum CCCCLV. incidit. Sed & Romæ funetibus ad annum saltem superfuisse Deogratias, ex Victore colligitur. Multa enim erga captivos officia, & urbicorum benevolentiam, & Arianorum odia sibi comparavit: *Pergebat excurrens per singulos lectos, sciscitans qualiter quisque haberet. Quo livore Ariani accensi, dolo eum quàm plurimos voluerunt enecare.* Quòd si anno CCCCLII. Deogratias Episcopatum adeptus est, jam fato functus erat, cùm Geisericus Romanos Carthaginem captivos duxit. Pridie Idus Junias anno CCCCLV. *Maximus* periit: *Tertiâ die postquam occisus est, Geisericus Romanam urbem ingreditur, & per* XIV. *dies cunctis opibus nudat, secumque inde Valentiniani filias & uxorem, & captivorum multa millia tollit.* Vix ergo ante Julium mensem adultum Carthaginem ingressi sunt, qui triennali Deo gratias Episcopatui includi nequit, si initium ejus anno CCCCLII. affigitur, nedum Præsul optimus in miseria jacentibus captivis tanta beneficia conferret.

Bar. An. 452. n. 66.
Vict. Ut. l. 1.
Idat. Tun.

Leonis ad Mauritaniæ Episcopos Epistola.

VII. Ad Ecclesiarum curas animum, oculos, manum Leo in alta specula constitutus, attendebat, ut ne vel Mauritania expers monitorum esset ipsius. Dum igitur in Africa versamur, Epistolæ ad Episcopos Africanos per Mauritaniam Cæsariensem constitutos missæ mentio est agitanda. Vices *Potentio* Episcopo suas in Cæsariensi Mauritania commiserat, à quo didicerat, *per occasionem temporis impacati, aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse popularem, ut indignis quibusque, & longè extra Sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio Ecclesiæ crederetur.* Scilicet non solum *Laici, sed etiam secundarum uxorum viri, aut viduarum mariti* ad officium pastorale provecti fuerant. Laicis verò munus retinere suum permittit, alios verò gradu movendos esse statuit. Capite secundo Epistolæ decernit, *Episcopalia gubernacula* non in quibuslibet aut locis, aut castellis, sed in frequentioribus civitatibus imponantur, ne tantum munus numerositate vilescat. Hoc & à Restituto flagitatum testatur, ut defunctis Episcopis *loca ipsa ad jus Antistitis redigantur, cujus fuerant antè priora.* De *Lupicino* autem Episcopo, cui ad se provocanti communionem reddiderat, causam in Mauritania audiri jubet. Tertio capite *Donatum* Salicinensem ex Novatianis cum sua plebe conversum, vult gregi suo præsidere, eâ lege, ut ad se Libellum Catholicæ fidei mittat: neque repellit Episcopatu de grege Donatistarum *Maximum*, qui ex Laico creatus Præsul fuerat, vult tamen ut Libello suo se Catholicum præbeat. Capite quarto *Aggarum*, & *Tiberianum* ex Laicis ordinatos, Episcoporum judicio committit. Ultimo capite censet Dei famulas, quæ oppressione barbaricâ *integritatem pudoris* perdidere, laudabiliores fore *in humilitate atque verecundiâ, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus*, quamvis peccatum voluntatis sit, non corporis. Data est Epistola IV. *Idus Augusti.* Consulum quidem nomina desiderantur, illibatâ tamen Chronologiâ anno labenti Epistola jungi potest.

Eutychi longius exilium imperari Leo curat.
Leo Ep. 70.

VIII. Catholici, ne fide suâ ab Eutychianis spoliarentur, suis & literis, & consiliis suis Leo diligentissimè providerat. Cùm autem in metu esset, ne Eutyches complurium perverteret animos, Ecclesiæ commodis profuturum putavit, si delirus ille Hæreticus in remotiora loca pelleretur. His de causis Marciano scribit, cognovisse se ex Juliano Episcopo, *Eutychem impium pro suis quidem meritis exulare. Sed in ipso suæ damnationis loco multa adversus integritatem Catholicam blasphemiarum desperatius venena profundere: & quod in illo totus mundus horruit, atque damnavit, impudentiâ majore, ut innocentes decipere possit evomere. Plenum itaque rationis æstimo, ut vestra clementia ad longinquiora loca eum jubeat, & secretiora transferri. Monasterio verò ejus Constantinopoli constituto, in quo habitatores ipsius Monachi Evangelicâ, Apostolicâque doctrinâ crebrius sunt & plenius roborandi, salubriter, ut arbitror, fiet, si is, qui ipsi Monasterio præpositus esse dicitur, à societate venerationis vestri Juliani Episcopi, quem in speculis propter fidem illic esse constitui, non recedat: cujus assiduâ visitatione profectus servorum Dei illic habitantium possit augeri. Data* XVII. *Kal. Martias.* Miram Eutychis pertinaciam, quam nec innumera Scripturæ oracula, nec Ecclesiæ consensus, nec Oecumenicæ Synodi Decreta expugnare valuerunt:

Longo caput extulit antro
Cæruleus serpens, horrendaque sibila misit.

Metam. l. 3. f. 9.

Quid de Eutyche postmodum actum fuerit, jacet in oblivione atque silentio. Agebat annum LXXVI. ut credibile sit, exilio, dolore, annisque confectum non multò pòst abiisse vitâ.

ANNO U. C. 1208. PER. JUL. 5168. JUL. 500. DOM. 455. MARCIAN. 5. & 6. *Sol.* 16. B. *Lun.* 19. *Indict.* 8. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 6. P. 24. *April.* ANNO DOM. 455.

COSS. *Valentinianus Aug.* VIII. *& Anthemius.*

Valentinianus occiditur.

I. QUi Valentiniani amorem vultu simulabat Maximus, dolorem gravissimum ob illatam uxori suæ contumeliam corde gerebat. Ut sibi ad vindictam, quam meditabatur, viam aperiret, *Ætium*, Reipublicæ decus & ornamentum, de medio suis consiliis sustulerat. Eâ cæde perpetratâ, Principem contumeliæ suæ autorem adortus, ad facinus perpetrandum satellitibus Ætii utitur, vindicandæ sui Domini morti promptis atque paratis. Marcellinum audiamus: *Valentinianus Princeps dolo Maximi Patricii, cujus etiam fraude Ætius perierat, in campo Martio per Optilam & Thraustilam, Ætii satellites, jam percusso Heraclio Spadone, truncatus est.* De miseri Principis obitu extant & in Prospero scitu non injucunda: *Magna quidem imprudentia Ætii amicos sibi sociarat: Qui concepti facinoris opportunitatem dissimulanter aucupantes, egressum extra urbem Principem, & ludo gestationis intentum, inopinatis ictibus confoderunt; Heraclio simul, ut erat proximus, interempto, & nullo ex multitudine regia ad ultionem tanti sceleris accensa.* Martii XVII. vitam cum sanguine fudit. Ea libidinis suæ merces fuit, Maximi conjuge per vim constupratâ, quam maritus injuriam solo sontis sanguine elui posse credidit. Natus erat Valentinianus V. Non. Julias, anno Dom. CCCCXIX. Monaxio & Plinthâ Coss. Periit XVI. Cal. Aprilis. Vixit igitur annos XXXV. menses VIII. dies XV. Imperavit annos XXIX. menses tres, dies XXIII. qui à doctis-

Anno Dom. 455.

Bar. An. 455. n. 3.

doctissimo omitti Norisio non debuere in annis Valentiniani Augusteis. Non ergo accuratu satis Baronii Chronologia, Valentiniani imperio *annos* XXX. *minus mensibus septem & diebus sex vindicantis.* Pessimè moratus ille Princeps Reipublicæ dedecori fuit: nullis pugnis, aut Augusto dignis virtutibus redemptus, ut jam observatum. Brevi quidem, sed egregiâ tabellâ Valentinianum depingit Sidonius Apollinaris carmine hoc suo:

Ætium Placidus mactavit semivir amens.

Placidus Valentiniano cognomen fuit.

Maximus creatur Imperator.

II. Defuncto Valentiniano, è vestigio imperium arripit *Petronius Maximus*, Maximi, quem Theodosius Magnus v. Calend. August. anno CCCLXXXVIII. debellaverat, sanguine cretus. Vir erat gestis dignitatibus nobilis, utpote *qui tu arcem Præfectoriam, Patritiam, Consularemque intrepidus ascenderat, eosque, quos gesserat Magistratus, ceu recurrentibus orbitu inexpletus iteraverat.* Vix ad summam potestatem ascenderat, cùm suscepti fastigii eum pœnituit, ut eleganter narrat Sidonius Apollinaris in sua ad Serranum Epistola:

Sidon. l. 2. Epist. 13.

Ille, cujus anterius epulæ, mores, pecuniæ, pompa, litera, fasces, patrimonia, patrocinia florebant: cujus ipsa sic denique spatia vitæ custodiebantur, ut per horarum dispositas clepsydras explicarentur, ù nuncupatus Augustus, ac sub hac specie Palatinis liminibus inclusus, ante crepusculum ingemuit, quòd ad vota pervenerat. Ut diadema, sic & Valentiniani uxorem Eudoxiam possidere voluit, quam invitam sibi nubere coëgit, extinctâ antehàc conjuge suâ, cui Valentinianus vitium obtulerat. Indecora sanè hæc Principatus initia, cùm Imperatoris sui relictæ, illustrique Theodosii sanguine ortæ, funestum mariti sui exitum lugere non permitteret. Celebratis nuptiis, *filio suo ex priore conjuge Palladio, quem Cæsarem fecerat, Valentiniani filiam in conjugium tradidit*, si creditur Idacio: matrimonio tamen consummatio defuisse videtur.

Maximus Avitum creat Militiæ Magistrum.

III. Magni tum motus timebantur Imperio, cui Barbari undique minabantur, ut Sidonius canit Apollinaris in Aviti Panegyrico:

Sidon. car. 7. 360.

Vixque tuo impositum capiti diadema, Petroni,
Illicò barbaries, necnon sibi capta videri
Roma Getis.
Quin & Armoricus piratam Saxona tractus
Sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum
Ludus.

Quid ageret Maximus, & furiarum facibus, & magnorum, quos verebatur, motuum perturbationibus agitatus? Virum nobilem, cui Avito nomen, Magistrum Militum creat, artis bellicæ non imperitum:

Sidon. car. 7. 375.

Perdita cernens
Terrarum spatia, Princeps jam Maximus unum
Quod fuit in rebus, Peditum Equitumque Magistrum
Te sibi, Avite, legit.

Atque hîc, ni fallamur animi, Baronium in errore versantem deprehendimus: *Avito*, inquit, *injunxit Maximus legationem ad Barbarorum Reges, ad fœdera cum illis paciscenda.* Apud Gothos quidem Gallicis Regionibus insidentes, Avitus Legatum egit; Alamanni verò ultrò legationem misere, Aviti famâ, gloriâque perculsi:

Bar. An. 455. n. 5.

Sidon. car. 7. 388.

Ut primum ingesti pondus suscepit honoris
Legas, qui veniam poscant, Alamanne, furoris.

Maximus occiditur.

IV. Dum Tolosæ de pace cum Gothis tractanda moratur *Avitus*, momentaneo Maximus excidit imperio. Novæ conjugis vacabat amoribus, cùm imprudentiâ non ferendâ patratum in Valentiniano crimen fatetur ipsius possidendæ causâ. Exacerbata jam mulier ad vindicandum facinus magis accenditur: *Ubi illuxit, Carthaginem mittit, rogatum Geisericum, ut viri necem ab impio tyranno interfecti, ulcisci velit, ipsam indigna ab eodem pati. Imperium occupatum omnia perditum iri. Afflictis auxilium ferat, cùm in amicitia societateque Valentiniani esset.* Geisericus avaritiâ permotus ingenti classe in Italiam navigat. Vandalici adventus ut rumor dispersus est, Maximus cunctis recedere volentibus licentiam tribuit: ipse verò de fuga capessenda cogitat. Consilia hæc prævertit populi furor: *Priusquam fugam assumeret, occisus, membratimque concisus, in Tiberim fluvium projectus est.* Percussus primùm fuit à Romano milite, cujus nomen Jornandes ab oblivione vindicavit: *Maximus verò fugiens, à quodam Ursu, milite Romano interemptus est.* Pridie Idus Junias vitâ simul & Imperio spoliatur. At Victor Tununensis, *Maximus*, inquit, *ex Consule, & Patritio sumit imperium diebus* LXVII. Qui certè error est vel Autoris, vel Librariorum, cùm diebus LXXXVIII. regnaverit, à Martii scilicet XVII. ad usque Junii XII. Hinc Sidonius Apollinaris in eleganti ad *Serranum* Epistola: *Requite in suprà dicto viro prioris gratiam, potentiam, diuturnitatem, èque diverso Principatus paulò amplius quàm bimestris, originem, turbinem, finem; profectò invenies, hominem beatiorem prius fuisse, quàm beatissimus nominaretur. . . Namque cùm cæteros aulicos honores tranquillissimè percurrisset, ipsam aulam turbulentissimè rexit, inter tumultus militum, popularium, fœderatorum, quod & exitus prodidit, novus, celer, acerbus, quem cruentavit fortuna diu lenocinantis, perfidum finis, quæ virum, ut scorpius, ultimâ sui parte percussit.*

Vict. Tun.

Jorn. de Reb. Get. c. 45.

Sidon. l. 2. Ep. 13.

Geisericus Romam vastat. Eudoxiam captivam ducit. Deogratias Romanis opitulatur.

V. *Tertiâ die postquam* Maximus occisus est, Junii XV. feriâ IV. *Geisericus Vandalorum Rex Romanam urbem ingreditur, & per* XIV. *dies cunctis opibus nudat: secumque inde Valentiniani filias, & uxorem, ac captivorum multa millia tollit. Ut autem ab incendio, tormentis, & gladio abstineret, Papæ Leonis intercessio facit.* Itaque errat Evagrius, qui urbem à Geiserico incensam esse tradit. Flammis pepercit Barbarus, contentus ingenti prædâ, quod & eleganter lusit Sidonius in laudato carmine:

Vict. Tun.

Sidon. car. 7. 447.

Montesque Quirini
Marmarici pressere pedes, rursusque revexit
Quæ captiva dedit, quondam stipendia Barce.

Sed & Historia Miscellanea exarmatum Leonis precibus Geisericum narrat: *Geisericus continuò vacuam præsidio civitatem capit, & occursu Leonis Papæ mitigatus, ab incendio, cædibus atque suppliciis urbem immunem servavit.* Triste tamen spectaculum, quo furor suus Eudoxiæ odio esse debuit, quæ ut vindictæ inserviret, sese familiam regiam, patriamque vinculis Barbarorum immisit:

Paul. Diac. l. 15.

Exilium Patrum, Plebis mala, Principe cæso,
Captivum Imperium.

Præmium vindictæ suæ furens fœmina tulit. Gaza imperatoria, ac si quid erat Romæ decorum, dimidia Jovis Capitolini, tegularum ex ære auratarum pars navibus Carthaginem ferenda immittitur. Regia quoque ornamenta in Africam sunt abducta, unàque cum iis periit Imperii majestas, cujus Roma sedes fuerat. Quid au-

augusteis insignibus opus erat urbi, quæ Imperium orbis excesserat? Umbram enim, & cadaver duntaxat Imperii Roma postmodum habuit. Remansisse urbi *integra vasa à Constantino majoribus Basilicis donata*, ex Pontificalis Rom. libro Baronius sibi in mentem induxit. Contrarium verò patet ex emendatioribus MSS. Libri ejus à clarissimo Luca Holstenio prolatis: Leo *renovavit post cladem Vandalicam omnia ministeria sacrata argentea, per omnes titulos conflata. Hydrias sex, duas Basilica Constantiniana, duas Basilica B. Petri Apostoli, duas Basilica B. Pauli Apostoli, quas Constantinus Augustus obtulerat, qua pensaverunt singula libras centum, qua omnia vasa renovavit sacrata.* Quid eâ renovatione opus erat, si vasa integra remansissent? Unam ex navibus, ubi statuæ fuerunt, tempestate periisse dicunt, cæteris salvis. Ut captivi ad littus Africanum appulere, calamitati novus dolor accessit, dum mariti ab uxoribus, & liberi à parentibus separantur, Carthagine *Deo gratias* Episcopus, cujus in nomine magnum solatii miseris præbendi omen extabat, seipsum superavit liberalitate: quasi ad eam beneficentiam flebili tempore Sacerdotium post longum Interpontificium suisset adeptus. Ministerii vasa aurea & argentea distraxit, *ut conjugia fœderata manerent, & pignora genitoribus redderentur.* Nulla loca sufficiebant continendis captivis: *Basilicas Fausti, & Navarum cum lectulis & straminibus deputavit.* Ægrotos, quorum ingens numerus *cum Medicis circuibat, sequentibus cibis, ut inspectâ venâ, quid cui opus esset, illo præsente daretur.* Nocturnis horis pergebat *per singulos lectos, sciscitans, qualiter quisque haberet*, nil defessis membris parcens, *cariosaque senectuti.*

Bar. An. 455. n. 13.

Pontif.

Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 5.

Vict. de Pers. Vand. l. 1.

Legatio Aviti ad Gothos: pacem ab eis impetrat: creatur Imperator.

VI. Intereà Legatus apud Gothos *Avitus* agebat:

Posthinc germano Regis, hinc Rege retente
Palladiam implicitis manibus, subiere Tolosam,

cùm nuncii, & literæ de morte Maximi, illataque urbi clade afferuntur. Eo tempore Thorismundi frater *Theodoricus* Gothis imperabat, quem oratione ad ciendos affectus per quam idoneâ *Avitus* ad pacem impellit:

Sidon. car. 7. 435.

Ha flentem tenuere manus, si forsitan altrix
Te mihi cùm nolles, lactandum tolleret: ecce
Advenis, & prisci repetis modò pignus amoris.
Si tibi nulla fides, nulla est reverentia patrii,
I durus, pacemque nega.

Sidon. car. 7. 482.

Finitâ concione Theodoricus Avitum ad capessendum Imperium hortatur, eâque conditione auxilium suum pollicetur:

Roma sum, Duce te, amicus;
Principe te, miles; regnum non præripis ulli.

Sidon. car. 7. 511.

Captivitatis LXXV. *die* Imperium ab Avito sumptum esse in Victore Tununensi legimus, citius tamen ad rerum summam evectum esse, docet vetus Chronicum à Cuspiniano primùm editum: *Levatus est Imperator in Galliis Avitus sexto Idus Julias*, post Interregnum dierum XXVIII. Tolosæ primùm creatus Imperator, pacem cum Gothis firmat. Ubi Tholosâ discessit, *Ugerni* congregati Optimates reluctantem adhùc, auro, quidem pauperem, sed meritis divitem, vocant ad purpuram:

Fragor atria complet,
Ugerni, quo forte loco pia turba Senatus
Detulerat vim, vota, preces. Locus hora, diesque
Dicitur Imperii solii.

Tertiâ pòst luce, aggere composito, mœsto Principi *donant insignia regni*. Avitum Arelato Augusti titulum adeptum esse, in Idacio legitur: *In Galliis Avitus, Gallus civis ab exercitu Gallicano, & ab Honoratis primùm Tolosa, dehinc apud Arelatum Augustus appellatus, Romam pergit, & suscipitur. Avernus* erat Avitus, ac de Romanis Senatoribus unus. Vir *totius simplicitatis* à Victore Tununensi nuncupatur. Magnis dignitatibus ornatus erat:

Idac. Chron.

Emeritam fateor semper fovisse quietem,
Ex qua militia post munia trina superbum
Præfectura apicem quarto jam culmine rexit.

Sidon. car. 7. 461.

Sed fata interitum Imperii partibus in Occiduis urgebant: neque gratus Romanis *Avitus* odio Maximi, à quo Militum Magister fuerat creatus. Itaque anno sequente abibit Imperio.

VII. Rebus Ecclesiasticis nunc stylum injicimus. Pugnantibus & Alexandrinorum, & Latinorum Canonibus, nihilominus magnâ conspiratione Pascha Aprilis XXIV. celebratur, quod tamen Prospero displicuit, antiquæ Latinorum consuetudinis tenaci, quæ XV. *Calendas Maias* huic festo dicabat, variantibus Alexandrinis; qui Paschati Aprilis quartum & vigesimum assignabant, quorum in disciplinam & ab ipsis Latinis itum. Unde verò Orientalis Occidentalisque ea de re dissidium exoriretur, paucis est aperiendum. Unà cum seculis, ætateque hominum inveteravit opinio hæc, componendæ de Paschali festo discordiæ à Patribus Nicænis frenum Dominicis Paschalibus injectum esse, quem Cyclum *Novemdecennalem* putant. Ejusmodi quidem sententiæ fuit Ambrosius Mediolanensis in sua ad Æmiliæ Episcopos Epistola: *Non mediocris esse sapientia diem celebritatis definire Paschatis, & Scriptura divina nos instruit, & traditio Majorum: qui convenientes ad Synodum Nicænam, inter illa fidei, ut vera, ita admiranda Decreta, etiam super celebritate memoratâ, congregatis peritissimis calculandi, decem & novem annorum collegere rationem: & quasi quendam constituere circulum, ex quo exemplum in annos reliquos gigneretur. Hunc circulum Enneadecaterida nuncupaverunt.* Nil his quidem verbis clarius afferri potest. Ambrosio assentitur Dionysius Exiguus: *Paschalis festi rationem explicare curavimus, sequentes per omnia venerabilium* CCCXVIII. *Pontificum, qui apud Nicæam Bithyniæ contra vesaniam Arrii convenerunt; etiam rei hujus absolutam, veramque sententiam, qui quartas decimas Lunas Paschalis observantia per novemdecim annorum redeuntem semper in se circulum, stabiles immotasque fixerunt.* Vano tamen Nicænæ disciplinæ nomine elusum Dionysium, elusum Ambrosium, elusos omnes, qui eam opinionem amplexi sunt, multis est argumentis anno 325. jam comprobatum. At quò magis sententiæ hujus falsitas deprehendatur, simulque diversæ in agitando Paschate consuetudinis causæ aperiantur, ostendamus brevi, non Enneadecateridem ad regenda tempora, sed alium Cyclum esse à Latinis adhibitum. Quo gravissimo sanè argumento compertum habemus, de Enneadecateride nil à Nicænis esse constitutum, secus Cyclum eum Latini maximâ veneratione susceptum retinuissent. Quis enim fingat, eos tam projectæ audaciæ fuisse, ut Enneadecateridem ad legitimum Paschæ diem inveniendum maximè idoneam respuerent, si magnâ Nicænorum auctoritate amaretur. Atqui ad annum usque Dom. CCCCLVII. Novemdecennalem Cyclum Latinis

De hujus anni Paschate. Ad illud observandum Latini non Enneadecateride utebantur.

Ambros. Ep. 83.

Dionys. Ep. 1.

ANNO DOM. 455.

nis in usu non fuisse, certis rationibus demonstratur. Ac primùm Prosper in suo Chronico Labbeano apertissimè significat, ingratum sibi fuisse, quòd Alexandrinæ disciplinæ de labentis anni Paschate Leo assensus suos præbuisset: *Prosp. Chr.* *Eodem anno Pascha Dominicum* VIII. *Kalendas Maias celebratum est, pertinaci intentione Alexandrini Episcopi, cui omnes Orientales consentiendum putarunt, cùm Sanctus Papa Leo* XV. *Kalendas Maias potius observandum protestaretur. In quo nec in ratione plenilunii, nec in primi mensis limite fuisset erratum. Extant ejusdem Papæ Epistolæ, ad clementissimum Principem Martianum datæ: ex quibus Ecclesia Catholica instrui potest, quòd hæc persuasio studio unitatis, & pacis tolerata sit potius quàm probata, nunquam deinceps imitanda, ut quæ exitialem attulit offensionem, omnem in perpetuum prodit austeritatem.* Quòd si Novemdecennalis Cyclus Leoni fuisset usurpatus. Non Aprilis quidem XVII. sed cum Alexandrinis Pascha Aprilis XXIV. affixisset, neque dissidii aliquid Latinos inter & Orientales obortum fuisset. Id unâ de causa motum, quòd varios Cyclos Paschalibus curriculis regendis adhibuerint. Aliud argumenti nobis Leo suppeditat in sua ad Galliæ *Leo Ep. 64.* Hispaniæque Episcopos Epistola: *Cùm autem in quibusdam ascriptionibus Patrum futurum proximè Pascha Domini ab aliis in diem* XV. *Cal. Maias, ab aliis in diem* VIII. *Cal. easdem inveniretur adscriptum, tantum me diversitas ista permovit, ut clementissimo Principi Marciano curam hac de re animi mei panderem.* Cùm itaque aliâ Oriens, aliâ Occidens regulâ uteretur, nullus Nicænis Cyclus est ascribendus, quem constanter, communique consensione Ecclesiæ retinuissent, quibus maxima erga Nicænos observantia erat. Atqui Alexandrini Enneadecateridem adhibebant; non igitur eam admittebant Latini, quibus fatente Leone alia regula usurpabatur, quæ septiduo citius Paschæ solemnitatem imperabat. His accedat Paschasini ad Leonem Epistola: *Nam cùm Romana supputatio, quæ Cyclo concluditur, cujus ipse, de quo agitur, erit annus* LXIII. *qui cœpit à Consulatu Antonini & Syagrii, nobis dubietatem asserret, eò quòd* VII. *Kal. Aprilis, & die Dominicâ, Luna* XXI. *incurreret, & iterum* IX. *Kal. Maiarum die, ut rei veritas habet, Dominica dies, & Luna* XIX. *obveniret, in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc est, legalem supputationem nos convertimus, quæ cùm à Romanis ignoratur, facile errorem incurrunt.* Hinc certè certòque colligitur, peculiarem Latinis & Cyclum, & supputationem fuisse, quæ idcircò *Romana* dicebatur, quia illis propria fuit. Absonum quidem fuisset, Alexandrinam supputationem *Romanam* vocari. Neque admissâ Enneadecateride in dubium Latini incidissent, quo Leo non semel agitatus est. Nunquam profectò ulla Alexandrinis de Paschate dubitatio mota, ex quo Cyclum Novemdecennalem admisere. Quid argumentis opus, cùm demonstratorem hujus rei Fastos Consulares habeamus, à doctissimo Norisio editos, cum Feriis, ac ætate Lunæ Calendis Januariis, annis etiam Bissextilibus designatis, juxta methodum Cycli annorum LXXXIV. Incipiunt Fasti ab anno U. C. CCXLVI. ad usque MCVII. Constantio VII. & Constantio Gallo III. Coss. anno Dom. CCCLIV. Exhibent verò Cyclos *decem*, quorum novem completi sunt, ultimus verè incompletus, quos pro sua eruditione clarissimus Norisius doctissimis Dissertationibus illustrans, Latinis non Enneadecateridem, sed Cyclum *Ogdoecontatessaraeteridem* asseruit.

ANNO DOM. 455.

Cur Paschæ hujus anni tot Leoni scrupulos moverit?

VIII. Elucet nunc, quid causæ fuerit, cur Pascha labentis anni biennio antè tot scrupulos Leoni injecerit, ut propterea Marcianum sibi adeundum esse putarit. Germana ratio hæc est, quòd diversis Cyclis ad Paschales curriculos administrandos Christiani uterentur. Ac primùm Latinis inserviebat Cyclus Hippolyti annorum XVI. qui anno Dom. CCXXII. conditus est, Heliogabalo & Severo Alex. Coss. Verùm paucos intra annos hic ille Canon à cœlestibus Lunæ motibus diversus apparuit. Cùm porro juxta Nicænum Decretum Pascha ante vernum Æquinoctium agitari non debuerit, annorum LXXXIV. Cyclus inventus est, ad cujus regulam Paschata Latini sua direxere. Hinc Alexandrinorum, Latinorumque dissidia. Latinis Neomenias Paschales à die quinto Martii ad diem usque Aprilis secundum, viginti novem dierum spatio extendi placuit, ut Victorio observatum: *Latini à tertio Nonas Martii usque in tertium Nonas Aprilis, diebus scilicet* XXIX. *observandum maximè censuerunt, ut quocunque eorum die Luna fuerat, nata efficiat primi mensis initium.* *Victor. Præf. c. 4.* Alexandrini verò citimam Neomeniam ab octavo die Martii auspicabantur, tardissimam verò in diem quintum Aprilis extendebant. Ex diversa hac utriusque Ecclesiæ regula factum, ut Latinis Lunæ quatuordecim Paschales à die XVIII. Martii ad diem XV. Aprilis. spatio mensis Lunaris cavi diffunderentur. Contrà verò Alexandrini, qui triduo tardius citimam Neomeniam sciscebant, Lunas quatuordecim Paschales à die XXI. Martii ad XVIII. Aprilis, pari cum Latinis numero dierum XXIX. servato protrahebant. Præterea Latinis religio erat, & Dominicam Passionem ante Lunam XIV. inchoare, & Lunâ XV. Resurrectionis solemnitatem agitare: cujus disciplinæ ratio hæc est, quòd Lunâ XIV. Christi in sepulchro jacentis memoria celebranda fuisset, simulque Lunâ XIII. Passio Dominica recolenda: quod præposterum putabant, cùm ea Lunâ cruci donatus non fuerit, vitam retinebat adhùc Lunâ XIV. quâ Pascha cum discipulis suis celebravit. Victorium rursus audiamus Præfationis in Canonem cap. 4. *Nec minus ejusdem Dominicæ Resurrectionis peragendo mysterio destinarunt, quàm decimam sextam, nec amplius quàm vigesimam secundam Lunam aliquando recipiunt, eligentes potius in Lunam* XXII. *diem Paschalis festi extendi, quàm Dominicam Passionem ante Lunam* XIV. *ullatenus inchoari.* Alexandrini verò etiam Lunâ XV. Pascha peragebant, nec illud ultra Lunam XXI. transmittebant. Denique post Æquinoxium vernum à Nicænis XXI. Martii affixum, Latini Dominicas Paschales intra diem XXII. Martii ac XXI. Aprilis claudebant, ut triginta dierum spatio Lunaris mensis ratio servaretur. Verùm Alexandrini Dominicas Paschales quatriduo ultra Latinos extendebant, à die scilicet Martii XXII. ad diem XXV. Aprilis, laxiori XXXIV. dierum spatio, quia in Neomeniis, ac variis Lunæ XIV. diebus designandis Lunaris mensis terminos nequaquam transgrediebantur. Variæ hoc in Paschali mense dirigendo regulæ, varia Orientalem inter & Occidentalem Ecclesiam dissidia non parere non potuerunt. Imò ne ipsi quidem Latini secum de festo Paschali consentiebant: sive quòd Alexandrinos

Anno Dom. 455.

drinos Canones sequerentur, quos utique Mediolanensis amplectebatur Ecclesia, ut constat Ambrosii ad Æmiliæ Episcopos Epistolâ, sive quòd peculiares Cyclos admitterent. In Synodo quidem Carthaginensi anno CCCXLVII. Cæsario & Attico Coss. primo Canone sancitur: *Placuit in principio, propter errorem, qui sæpè solet oboriri, ut omnes Africanæ Provinciæ Episcopi observationem Paschalem ab Ecclesia Carthaginensi curent accipere.* Hinc de Paschate dubia quietem turbarunt animorum, annis & CCCLXXXVII. & CCCCXIV. & CCCCXLIV. & maxime CCCCLV. qui nunc labitur, & CCCCLVII. anno. De ea quæstione satis. Legantur, si placet, virorum doctissimorum Bucherii, Norisiique ea de re lucubrationes, quæ facem nobis prætulere.

Julianus Eclanensis: ejus obitus.

IX. Dum in orbe Latinorum versamur, Juliani Eclanensis Episcopi memoria est apprehendenda, quem paulò Valentiniani ante obitum excessisse putamus. Nostræque Chronologiæ Gennadius est præsidio: *Julianus moritur Valentiniano Constantii filio imperante.* Pulsus Occidente Julianus, in Orientem migraverat, famâque Theodori Mopsuesteni permotus, ad eum audiendum in Ciliciam tenderat, si nos non fallit Marius Mercator: Admoneo, inquit, *Julianum ex Episcopo oppidi Eclanensis, Hæreticum Pelagianum, seu Cælestianum, hunc secutum esse Theodorum, ad quem peragratis terris, & exarato mari, atque Oriente lustrato, cum sociis, & participibus & συλλαλητήρσι suis magno nisu tanquam ad Christianorum dogmatum prædicatum Magistrum tetendit, ut de hæresi Pelagiana, seu Cælestiana, quam defendendam, & sequendam susceperat, ab ipso confirmaretur, atque inde velut instructior, octo contra fidem Catholicam potius, quàm contra sanctæ memoriæ Augustinum volumina illa, ut putat, prudentissima conderet.* In concinnandis hisce libris operæ multum temporisque posuit. Eorum exemplaria Romæ anno duntaxat CCCCXXVII. ab Alipio reperta, ad Augustinum refutanda missa sunt. Horum librorum Marius Mercator mentionem egit. Floro de Pelagianorum grege Episcopo nuncupabantur. Hîc commeliarum plaustris Augustinum Autor oneravit, quem Philosophastrum, pistillo obtusiorem, vituperatorem Sanctorum, Patronum asinorum appellat. Libris respondit Augustinus, &, si Mario Mercatori creditur, octo omnes confutavit: *Sanctus sæpè dictus Episcopus Augustinus sex suis libris quatuor priores illius evertit: octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subjectis, sic vanos & plumbeos pugiones malleo Catholicæ veritatis obtudit, imò confregit.* Possidio non satis hæc consentiunt, neque Prospero. Restabant adhùc Juliani libri Augustino refutandi, cùm scribentem mors occupat. Itaque in Indiculo Possidii Opus contra Julianum *imperfectum* dicitur. Sed ex Prospero quoque novimus, periisse Augustinum inter Vandalorum impetus, dum libris Juliani respondebat. Cùm libri Juliani Marii Mercatoris in manus pervenissent, summam tanti laboris in eo positam advertit, ut conficeretur, *Adam videlicet, & Evam transgressionem eos non fecisse mortales, nec noxam eorum ad posteros originariâ successione transisse; solâ autem imitatione illorum, qui divina mandata contempserit, effici reum.* Hinc huic Autori arrepta occasio, post Augustini tubam *palearem fistulam* assumendi suam, ut Julianum refelleret. Subnotationes autem suas rogante *Presbytero Pientio* in unum corpus redegit convitiorum Juliani securus. Constantinopoli anno CCCCXXX. versatus Julianus, Nestorii amicitiam sibi comparavit, quem & Ephesum comitatus est. Obrutus & Ephesini Concilii, & Cœlestini, quæ in Pelagianos torserant, fulminibus, anno CCCCXXXIX. in Ecclesiam irrepere conatus est: *Dudum amissi Episcopatus intemperans cupido agitabat* hominem, verùm hortante *Leone*, qui tum Sixti Diaconum agebat, ingressu Ecclesiæ prohibitus est. In Sicilia mortalitatem exuisse creditur in ignobili vico apud Pelagianos, ex Episcopo Ludimagister. Defuncto tumulum posuerunt cum hac inscriptione: *Hic in pace quiescit Julianus Episcopus Catholicus.* Vir fuit excellentis ingenii, quod malè sana doctrina corrupit: magnâ & pauperum curâ tangebatur, quâ plurimos in errorem impulit, teste Gennadio: *Julianus eleemosynis tempore famis, & angustia indigentibus omnibus suis prorogatis, multos miserationis specie nobilium præcipuè religiosorum illiciens, hæresi sociavit.*

Marius Merc. Symb. Theodor. p. 95.

Marius Merc. Commonit. p. 31.

Concilium Arelatense tertium in causa Theodori & Fausti.

X. Hoc circiter anno, Octobris XXX. dirimendæ Fausti Lirinensis Abbatis, & *Theodori* Forojuliensis Episcopi controversiæ Synodus apud Arelatum congregatur. Epistolam Episcopis miserat *Ravennius*, quâ monebantur, causam, *quæ inter Sanctum Episcopum Theodorum, & Sanctum Valerianum, vel Sanctum Maximum Episcopos, atque Abbatem Faustum*, necnon & reliquos fratres Insulæ Lerinensis non posse differri: *Ad hoc itaque remediandum scandalum orationibus vestris tertium Cal. Januarias audientiæ dies est constitutus.* Arelatum confluxere Rusticus, Nectarius, Florus, Constantius, Asclepius, Maximus, Justus, Salonius, Ingenuus, Inantius, Zoticus, Chrysanthus, ut cum Ravennio de distrahenda controversia cogitarent. Ubi in Secretario Arelatensis Ecclesiæ sederunt, Theodorum rogant, ut Fausto culpæ veniam indulgeat, injuriarumque immemor, ut *antiquus Abba, & Episcopus*, ei solatia necessaria ministret. Has verò concordiæ leges scribunt, litigantibus observandas: *Hoc tamen sibi tantummodò vindicaturus, quod decessor suus sanctæ memoriæ Leontius Episcopus vindicaverat, id est, ut Clerici atque altaris Ministri à nullo nisi ab ipso, vel cui ipse injunxerit, ordinentur: peregrini Clerici, absque ipsius præcepto in communionem, vel ad ministerium non admittantur. Monasterii verò omnis Laica multitudo ad curam Abbatis pertineat; neque ex ea sibi Episcopus quidquam vendicet, aut aliquem ex illa Clericum, nisi Abbate petente præsumat.*

Lab. Concil. t. 4. 1024.

ANNO U. C. 1209. PER. JUL. 5169. JUL. 501. DOM. 456. MARCIANI 6. & 7. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 1. *Indict.* 9. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 7. 1. *P.* 15. *April.*

Anno Dom. 456.

COSS. *Varares & Joannes.*

Avitus Consul processit: a Romanis suscipitur.

I. SÆpenumerò moris erat illis, qui ad Imperii dignitatem evehebantur, annum proximè sequentem aperire, sumpto Consulatu. Ab hujus consuetudinis curriculo non deflexit Avitus, licet in Fastis desideretur. Quid Sidonii Apollinaris Panegyrico, qui Avito Augusto dictus est, disertius?

Felix tempus nevere sorores,
Imperio, Auguste, tuo, & Consulis anno
Fulva volubilibus duxerunt sæcula pensis.

Sidon. car. 7. v. 605.

Et

ANNO DOM. 456.

Et initio ferè carminis Roma :

Modò Principe surget
Consule. Nempe Patres collatos cernere fasces
Vos juvat, & sociam sceptris mandasse curulem.

Defuit tamen promissis fides, cum hoc ipso anno purpurâ Avitus abierit. Miseri Principis historiam paucis percurrat oratio. Ubi apud Arelatum Augustus est appellatus, in urbem profectus à Patribus suscipitur. Negat id quidem Baronius : *Romano populo, Senatuique petu sensus redditus, haud ab eo receptus est Imperator.* Errantem tamen refellit Idacius in Chronico : Avitus *Romam pergit, & suscipitur.* Repudiatum primò non fuisse, argumento est Sidonii Panegyricus, Romæ Aviti in honorem, & ut vero proximum, Calendis Januar. dictus. Quin etiam in Idaciano Chronico legitur : *Per Avitum, qui à Romanis & evocatus, & susceptus fuerat Imperator, Legati ad Marcianum pro unanimitate mittuntur Imperii.* Prima deinde Avito Imperatori cura fuit, ut ad Regem Suevorum Legatos mitteret. Audiatur iterum Idacius : *Per Augustum Avitum Fronto Comes Legatus mittitur ad Suevos.* At antiquum obtinentes Barbari, violatis juris regulis Tarraconensem regionem, Romanis servientem invadunt, quam Gothi perfidiam è vestigio ulciscuntur, ut mox declaratum ibimus. Porrò cùm dolos Avito moliretur Richomer, Vandali, qui ipsius impulsu Carthagine cum LX. navibus in Gallias, Italiamve moverant, Aviti virtute debellantur.

Error Baronii. Bar. An. 456. n. 3.

Idac.

Avitus ejicitur Imperio moritur.

II. Involuta omnine amicitiæ Romanorum erant in Avitum odia. Nullis quidem meritis eam sibi indignationem contraxerat. Moribus erat probis, honestisque : neque bellicæ virtutis expers, vir multorum stipendiorum, quique ad magnos militiæ honores ascenderat. Id unum Romanis displicebat, quòd percharus Maximo, cujus nomen infame erat, ob illatam à Vandalis urbi cladem, cujus causam defuncto referebant. Ad Avitum igitur regno pellendum utuntur operâ Richomeri, qui Patritius, & Comes erat. Auxiliares Gothos sibi futuros sperabat Avitus, quod & promiserant, promissa tamen non impleverre. Itaque resistendo Richomero impar, ipsius in potestatem venit. Avitu parcitum, *at occisus est Messanius Patritius ejus, XVI. Cal. Junias.* Quantum ex Victore Tununensi colligere fas est, ventum ad pugnam, quæ Richomero victoriam attulit. Victoris verba sunt: *Richomerus Patritius Avitum superat, cujus innocentia parcens, Placentia civitatis Episcopum facit.* In ea civitate captus à Duce Romanorum, purpuram, quam invitus sumpserat, lubens exuit, ne ingratum sibi Imperium sanguine, bellisque retineret : *Luxuriosè agere volentem à Senatoribus ejectum*, Gregorius Turonensis scripto prodidit, l. 2. c. 11. Aviti tamen hæc est injuria, quem vitæ integrum Veteres prædicant. Neque, qui pollentium morum fuisset, hominem Placentiæ sacris imposuissent : ordinationive ipsius Leo Pontifex assensum præbuisset. Mense circiter Martio purpurâ spoliatus est, quod & indicat Evagrius ; *Post Maximum Avitus Romæ imperavit menses octo.* Creatus fuerat anno superiore, sexto Idus Julias. Diutius tamen imperasse, Idacio tradiitum, cujus verba sibi non constant. Legitur enim in MS. teste Valesio : *Tertio anno Avitus septimo mense, posteaquam à Gallis, & à Gothis factus fuerat Imperator, caret Imperio, Gothorum promisso destitutus auxilio, caret & vitâ.*

Evagr. l. 2. c. 7.

Idacii ad Chronologiam respectu habito, expungi quidem debet, *septimo mense.* Cùm & eumdem annum tam & Marciano, quàm Avito fatalem, & post XV. Cal. Novembris rerum adhuc potitum Avitum fuisse tradat. Vix tamen dubitandum, quin anno CCCCLVI. abdicatum sit Imperium Avito, quod apparet extatque Evagrii, Cassiodori, Victoris Tununensis, Anonymique testimonio. Placentinum Episcopatum Avitus diu non retinuit, peste, quâ extinctus est, & vitâ, & munere suo pulsus. Obitum sic narrat Gregorius Turonensis : *Apud Placentiam urbem Episcopus ordinatur. Comperto autem, quòd adhuc indignans Senatus vitâ eum privare vellet, Basilicam Sancti Juliani Arverni Martyris cum multis muneribus expetivit. Sed impleto in itinere vitæ cursu obiit, delatusque ad Brivatensem vicum, ad pedes dicti Martyris est sepultus.* Brevi Avitiana fata Idacius memorat : *Gothorum promisso destitutus auxilio, caret & vitâ*, omissâ mentione Episcopatus, quem administrasse ferunt. Magnis antequam purpuram indueret, honoribus Avitus functus erat. Etenim sic ipsum loquentem Sidonius inducit :

Greg. Tur. Hist. l. 2. c. 11.

Emeritam fateor semper fovisse quietem,
Ex quo militiæ post munia trina superbum
Præfectura apicem, quarto jam culmine texi.

Sidon. car. 7. v. 461.

Aviti ad famam accessit, quòd *Papianillâ* filiâ in matrimonium collocatâ, Sidonium Apollinarem, virum nobilitate, virtutibus, Episcopatu clarum pro genero habuerit.

Rechiarius Suevorum Rex à Gothis debellatur.

III. Celebritatem anno attulit & Suevorum clades, quâ ipsorum Imperium extinctum est. Frontoni Comiti, qui Aviti apud Suevos Legatum agebat, Theodoricus Romano fidus imperio suos junxerat, ut tam Gothis quàm Romanis *jurati fœderis promissa servarent.* Hoc eò faciliùs impetrari posse, Theodoricus putabat, quòd cum Suevorum Principe Rechiario cognatione copulabatur. Remissis utriusque partis Legatis, *atque omni juris ratione violatâ, Suevi Tarraconensem Provinciam, quæ Romano Imperio deserviebat, invadunt.* Rursum novi à Gotho Legati ad Suevos mittuntur, quorum post adventum *Rechiarius* impetu in Tarraconensem regionem facto, prædæ multum, captivorumque in Gallæciam abegit. Quin etiam, ut Jornandes narrat, Theodorici Legatis Domino suo nunciare jubet : *Si hîc murmuras, & me venire causaris, Tolosam, ubi tu sedes, veniam ; ibi, si vales resiste.* Quibus commotus Theodoricus, Burgundionum Regibus, Gundiaco, & Hilperico usus auxiliaribus, in Suevos arma movet. Eventus belli satis ex sententia Theodorici processere, quos Idacianis verbis memorabimus : Theodorico *cum multitudine Suevorum Rex Rechiarius occurrens, duodecimo de Asturicensi urbe milliario ad fluvium, nomine Urbicum, tertio Nonas Octobris die, sextâ feriâ, initio mox certamine superatur, cæsis suorum agminibus, aliquantis captis, plurimisque fugatis, ipso ad extremas sedes Gallæcia plagatus, vix evadit, ac profugus. Theodorico Rege cum exercitu ad Bracaram extremam civitatem Gallæciæ perpendente, quinto Cal. Novemb. die Dominico, etsi incruenta, sic tamen satis mœsta & lacrymabilis ejusdem direptio civitatis. Romanorum magna agitur captivitas captivorum. Sanctorum Basilica effractæ ; altaria sublata atque confracta ; Virgines Dei exin quidem abductæ, sed integritate servatâ, Clerus usque ad nuditatem pudoris exutus, promiscui sexus cum parvulis de locis refugii sanctis,*

Idac.

Idac. Chron.

ANNO DOM. 456.

populus omnis abstractus, Jumentorum, pecorum, camelorumque terrore locus sacer impletus. Rechiarius ad locum, qui Portucale appellatur, profugus Regi Theodorico captivus adducitur. Quo in custodiam redacto, cæteris, qui de priore certamine superfuerant, tradentibus se Suevis, aliquantis nihilominus interfectis, regnum destructum & finitum est Suevorum. Occiso Rechiario, mense Decembri, Rex Theodoricus de Gallæcia ad Lusitaniam succedit. Anno Dom. CCCCIX. Hispanias ingressi Suevi, Rege Hermerico, Rechiarii avo, annos duntaxat XLVII, in Hispaniis imperium tenuere. Catholicam fidem profitente Principe id imperii extinctum est, perfidiæ genti innatæ pœnas expetente Christo. Suevicæ reliquiæ *Massilia filium, nomine Maldram, sibi Regem constituunt.*

Geisericus Eudoxiam Constantinopolim mittit. Acta Marciani.

IV. Hispanias egressi, Carthaginem petamus. Direptis Romanis opibus, anno superiore Geisericus Eudoxiam cum filiabus in Africam abduxerat. Quæ illata regio sanguini contumelia Marcianum ad indignationem provocarat. Ut Imperatoris iram placaret Geisericus, Placidiam matre Eudoxiâ comitatam, cum regio cultu & satellitio Constantinopolim misit. Major natu Eudoxia Hunnerico Geiserici filio in matrimonium collocata est, Placidia verò jussu Marciani nupsit Olybrio, qui inter Senatores Romanos nobilissimus, captâ urbe Constantinopolim se receperat. Dum Eudoxiam secuti Constantinopoli versamur, de gestis Marciani mentio facienda ex Alex. Chronico: *Marcianus Imperator studiosissimus erat Venetæ factionis, non solum Constantinopoli, sed ubique terrarum, unde à Prasina factione tumultus excitatus est, cujus causâ Imperator sanctissime edixit, ut Prasini intra triennium & à civilibus honoribus, & à militia ad triennium excluderentur.* Cæterùm peccatis mortalium infensus Deus eos ulciscitur. Quippe Phrygiam pressit importuna locustarum clades, referente Marcellino: *Varano & Joanne Coss. innumera locustarum agmina fructum Phrygiæ vastaverunt.*

Evagr. l. 2. c. 7.

Eudoxia Eutychianismum ejurat, à Monachis edocta.

V. A rebus Imperii ad illas Ecclesiæ pergamus. Eudoxiæ Augustæ Palæstinam incolenti profuit Eudoxiæ filiæ calamitas. Corrupta Theodosii venenis, Chalcedonensia Decreta respuebat. Errantem reduxit in viam Valentiniani generi casus, familiæque calamitas, quâ cœlesti manu adhibitas sibi virgas arbitrabatur. Accendebatur & Bassæ monitis, quæ Virginum Præfecta Monasterio pietatem colebat. Decrevit ergo sanctorum Patrum admittere institutiones. Accito Chorepiscopo Anastasio Simeoni Stylitæ per illum scribit, complexuram se, quod ille decrevisset. Consulenti in hæc verba rescribit: *Scito, filiola, quòd Diabolus virtutum tuarum divitias cernens, te expetivit, ut cribraret sicut triticum. Et exitiosus ille Theodosius vas & instrumentum illius mali factus, Dei amanti animæ tuæ tenebras offudit, eamque conturbavit. Sed confide, non enim deficiet fides tua. Ego quidem illud valde admiratus sum, quòd cùm fontem apud teipsam haberes, eumque ignorans, longius aquam peteres. Habes igitur divinum virum Euthymium, hujus doctrinam & præcepta sequere, & salva eris.* Lectis Epistolis, ubi novit Eudoxia Euthymio vetitum ad civitatem aliquam accedere, turrim ædificat, ut nullo prohibente Euthymii colloquio frueretur. Ad eum verò quærendum *Cosmam Crucis custodem*, Anastasiumque mittit, qui Euthymium tandem persuasum ad turrim adducunt. Provolutæ ad ejus genua, ut benedictionem impertiis, diligentius rebus divinis attendere jubet. Ideò tot tantasque ipsi molestias accidisse, quòd cum impuro Theodosio communionem iniverit, Relegatâ contentione omni, Decretis Nicænis contra Arium, Constantinopolitanis contra Macedonium, Ephesinis contra Nestorium acquiescendum esse: susceptoque Chalcedonensi Concilio, rejecto Dioscoro ad Juvenalem accedendum. Hæc ubi dicta dedit Euthymius, fusis pro Eudoxia precibus in Mandram revertitur. Eudoxia verò, petitâ Hierosolymâ, in Ecclesia pietatis munere fungitur. Quo exemplo complures provocati ex plebejis Monachisque, qui Theodosii errorem secuti fuerant, sacram communionem percepere. Qui verò exemplum ejus imitari noluerunt, ob amorem, quo eos prosequebatur, non verò propter fidei societatem solita adhùc Eudoxiæ munera receperunt.

ANNO DOM. 456.

Niceph. l. 15. c. 13.

Deogratias fato fungitur.

VI. Hæc in Palæstina. Ac in Africo Carthagini vitæ finem implet optimus ille Præsul Deogratias, postquam *triennio* in administranda Ecclesia vacasset. Ordinatorem ejus Episcopum esse, nomine *Thomam*, Baronius scriptum reliquit. Victoris tamen verba, quibus innititur, in accuratioribus editionibus non apparent, in quibus legimus, *ordinatur quidam in Sacerdotium, nomine Thomas.* Quæ multum à Baroniana lectione discrepant: *Ordinator quidam memeratur Sacerdotis, nomine Thomas.* Magna in fovendis captivis Deogratias diligentia Arianis indignationem moverat, ut sæpius ei mortem molirentur. Versantem in medio turbine lethi Christus felici obitu ereptum voluit. Doloris multum tristis ille casus Romanis attulit: Deogratias *exitum ita urbis captivi planxerunt, ut tunc se putarent magis tradi manibus Barbarorum, quando ille perrexit ad Cœlum. Functus est autem Sacerdotio annis tribus. Cujus amore & desiderio populus attentus potuerat membra digni corporis rapere, nisi consilio prudenti dum mora vacatur, nesciente multitudine sepeliretur.* Defuncti Natale Martii XXII. in Martyrologio Rom. celebratur. Ex quo Baronius intelligere potuit suam de initiis, fineque Episcopatus Deogratias Chronologiam accuratam non esse, cùm anno superiore, quem Deogratias ultimum fuisse putat, Geisericus mense, non *Martio*, sed *Junio* urbem ingressus vastaverit.

Vict. de Pers. Vand. l. 1. B.M. p. 677.

Bar. An. 455. n. 17.

Vict. Vit. l. 1. 677.

Persecutio Africana imperante Geiserico recrudescit.

VII. Exundantem Geiserici furorem vi precum suarum Deogratias cohibuerat. Eo defuncto mansuetudinis clementiæque omnis repagula perfregit, ut Africanas Ecclesias opprimeret. Persecutioni occasionem Thomas subministravit Episcopus: *Qui dum variis ab eis insidiis sæpius attentaretur, quodam tempore venerabilem senem in publica facie catomis ceciderunt.* Catomus virgæ genus est, ut ex veteri Juvenalis interprete ad Satyr. 3. colligitur: *Quia aut catomis cadebantur, aut quia manibus vapulans cunei per civitatem.* Victoris & phrasis instrumentum quoddam innuit, dolori inferendo idoneum: perinde atque phrasis, virgis cædi. Minus placet eruditorum sententia, quòd Thomas in cervice plumbatis cæsus fuerit, ut *catomus* locum plagarum designet: in humeros eum potius quàm in cervicem feriissent. Thomas inusta sibi verbera *non ad opprobrium, sed ad mercedem computans gloriæ suæ, in Domino lætabatur: unde factum est, ut post obitum Episcopi Carthaginis Zeugitanæ & Proconsularis Provinciæ Episcopos interdiceret ordinan-*

Anno Dom. 456.

dinandos, quorum erat numerus centum sexaginta quatuor. Sed etiam martyria quàm plurima esse probantur, Confessorum autem ingens & plurima multitudo. Vandalo cuidam serviebant *Martinianus*, Saturianus, duoque ipsorum germani, necnon virgo quædam *Maxima*, quam Dominus ejus Martiniano nuptum collocari voluit. Ubi ventum ad secreta cubiculi silentia, jura matrimonii exercere cùm Martinianus voluisset, dixit *Maxima*, corpus se suum Deo dicasse, tantumque suis consiliis effecit, ut monasticam ingredi vitam & Martiniano persuaderet: qui eam quoque fratribus suis mentem indidit. Sic animatis placuit relicto Domino suo, de nocte Andreæ Monasterium ingredi. Maxima verò Virginum Cœnobium incolit. Factum celari non potuit. Servos itaque suos repetit Vandalus, quos non ad nuptias modò, sed ad novum quoque baptismum cogi voluit. Ipse Geisericus nullum cruciatibus modum imponi jussit, donec præcipienti Monachi obtemperarent. Miracula hìc multa narrat Victor, quorum fides sit penes Autorem: Confessorum *dum sanguis efflueret, & dissipatis carnibus viscera nudarentur, sequenti die, Christo medente semper incolumes reddebantur.* Lignorum ingentium, quibus alligabatur Maxima, *putrescens soluta est fortitudo.* Nondum quidem nobis Victor persuasit, Monachos voto suo legitimi se Domini sui potestati exemisse, vel quòd *Christi mancipia essent*, eò non amplius essent Vandali. Subjungit Victor: Geisericus *mittit Proculum in Provinciam Zeugitanam, qui arctaret ad tradendum ministeria divina vel libros cunctos, Domini Sacerdotes ut primò armis nudaret, & ita facilius inermes hostis callidus captivaret.* Negata ab Episcopis violenter Proculus rapuit, *& de pallis altaris camisias sibi, & femoralia fecit. Valerianus* Abensis civitatis Episcopus, qui ne sacramenta traderet, fortiter dimicarat, *in strata publica multo tempore nudus jacuit sub aëre*, prohibente Geiserico, ne quis in agrum, domumve senem reciperet. Paschali celebritate Ecclesiam sibi clausam Catholici cùm aperuissent, *Andiot* Arianorum Presbyter, impetu facto hominibus suæ factionis comitatus, multos occidit. Lector, qui de pulpito *alleluiaticum melos canebat*, sagittâ percussus, cadente de manibus Codice mortuus procubuit. Sic sanguine infecta, cadaveribusque referta Ecclesia triste spectaculum exhibuit, eòque miserabilius, quòd vel ipsis nocentibus erat azylo. Alia & alibi flagitia perpetrantur. Thunazudæ, Galibus, aliisque in locis *corpus Christi, & sanguinem pavimento sparserunt, & illud pollutis pedibus calcaverunt.* Armogastem Theodoricus Regis filius diris cruciatibus vexatum, capite plecti jusserat. Supplicium tamen prohibuit *Jocundus* Presbyter, ne gloriam Martyris Armogastes adipisceretur: *Poteris*, inquit, *eum diversis afflictionibus interficere. Nam si gladio peremeris, incipient eum Romani Martyrem prædicare.* Ad fodiendas ergo scrobes in Byzacenam à Theodorico relegatur. Multas Confessorum pugnas ejusmodi Victor memorat Utensis: sed opus est, scibendi facere compendium; nec quæ de ea persecutione tradita sunt, anni hujus spatio circumscribi debent.

Vict. de Pers. Vand. l. 1.

Anno Dom. 457.

Anno U. C. 1210. Olymp. 309. Per. Jul. 5170. Jul. 502. Dom. 457. Leonis I. *Sol.* 18. F. *Lun.* 2. *Indict.* 10. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 2. P. 31. *Mart.*

Coss. *Constantinus & Rufus.*

I. GLoriosam Marciani vitam pia mors exornavit. Ad supplicationes, quæ XXVI. Januarii in *Campo* fiebant, processerat, ac quinto pòst die Januarii ultimo mortalitatem exuit. Quem optimo Principi supremum fuisse, ex Theophane rectè colligitur. Etenim cùm in ipsius Chronico legatur, Marcianum obiisse *pridie Kalendas Maias*, apparet locum sic esse restituendum, *pridie Kalendas Februarias*, cùm paulò pòst scripserit, mense *Februario* Leonem Marciano fuisse substitutum. Natus erat Marcianus annos LXV. ut Chronicum habet Alexandrinum. Ad imperium evectus fuerat Augusti XXV. anno Dom. CCCCL. Regnavit ergo annos sex, menses quinque, dies septem: itaque sextus Marcellino mensis incompletus est, scribenti: Marcianus *imperavit annos sex, menses sex.* Non est igitur accurata Baronio Chronologia, qui annos *sex, menses sex, & dies duos* Marciano vindicat, unius penè mensis errore. Non immeritas optimo Principi laudes Marcellinus dedit scribendo, Marcianum *bonis Principibus* esse comparandum: in eo scilicet pietas, justitiaque viribus æquis certabant. Religionis simul & modestiæ specimen exhibuit, à Theodoro Lectore non prætermissum: *Marcianus ad supplicationes, quæ fiebant in campo, pedes extra civitatem progressus, multas pecunias pauperibus erogavit. Anatolium verò urbis Episcopum hortatus est, ut juxta morem Episcoporum urbis Regiæ à Tauro usque ad Campum lecticâ vectus, ad supplicationem procederet. Verùm ille cùm Marcianum pedibus incedentem vidisset, ipse quoque pedes processit.* Porro clarissimo assentiri Valesio nobis non licet, qui ultimam Marciani ad Campum processionem illam esse putat, quæ celebrabatur ob ingentem telluris motum, Theodosio imperante, anno CCCCXLVII. exortum, Ardaburio & Alipio Coss. quem & instituendo Trisagio occasionem præbuisse ferunt. Contigit ille motus *octavo Idus Novembris*, non *Januario* mense, quo se Campo Marcianus intulit, quinque diebus ante ipsius obitum.

Mors & mores Marciani.

Bar. An. 457. n. 1.

Theodor. lib. 1.

II. Vacuum Leo replevit imperium, ad illud evectus *septimo* Februarii, feriâ v. *Creatus est ab exercitu Imperator Leo Magnus, mense Peritio, septimo Idus Februarii.* Hæc Chronicum habet Alexandrinum. Ex Thracia ortus erat, dignitate Tribunus. Candidus verò Historicus apud Photium de Leone sic scribit: *E Dacia Illyrica oriundus, cùm militari agmini, Selymbrianisque cohortibus præesset, Asparis studio imperium adeptus est.* Neque in privata fortuna constitutum deserebat afflictorum miseratio, si vera prædicat Nicephorus, cujus in narratione multa sunt, quæ fidem nostram non impetrant. Deambulabat solus, cùm in hominem cæcum totâ viâ errantem incidit: ejusque calamitatem miseratus, oculi ei vicem præstans, titubantis gressus per loca plana direxit. Itinere aliquantò confecto, cæcus siti plurimum conficiebatur. Ducem ergo suum rogat, ut siti mederetur, & viæ laborem in umbra quapiam aliquantulum recrearet. Hoc quidem credi potest, & quòd post mul-

Leo Marciano succedit. Quis? Ejus anni.

Phot. c. 79. p. 174.

Niceph. l. 15. c. 25.

multam fatigationem densâ sylvâ perlustratâ, præbendam sitienti tandem aquam invenerit. Quòd verò B. Virgo Leoni compellato, Imperium promiserit, mandaveritque & limosum cœnum accipere ad cæci ungendos oculos, quo luci restituerentur, & sibi loquenti Templum excitare, in quo suaviter deambulans, illud adeuntibus optata præstaret omnia, suave Nicephori somnium esse putamus. Cæterùm magna conspiratione, & Senatus, & exercitus Imperator salutatus, ab Anatolio diademate coronatur. Obiit Leo anno Dom. CCCCLXXIV. mense Januario, Leone Juniore Consule. Imperavit ergo annos sexdecim, menses XI. diesque insuper aliquot, qua de causa Theodoro scriptum: *Fiunt anni ejus imperii septemdecim.* Quot annos Leo natus esset, cùm purpuram sumpsit, Baronio numerari placet: *Imperator*, inquit, *creatus est anno suæ ætatis* LIV. Rectè quidem ex Christophorsiana versione, quæ telluris motum Antiochenum contigisse dicit, *regnante Leone, sexto & quinquagesimo anno.* At Græca aliter habent: Ἕκτῳ κ̀ πεντηκοστῷ, *sextum & quinquagesimum.* Phrasis quidem Evagrii, narrationisque series non patiuntur, Leonis annos intelligi, qui Æræ potius Antiochenæ significantur.

Theodor. l. 2. 568.

Bar. An. 458. n. 28.

Mores Leonis.

III. Erant egregiæ Leoni virtutes. Rectæ fidei favebat; pulcherrimis Legibus pietatem adjuvabat eruditis; stipendia libenter erogabat. Qua de re nobile dictum ejus celebratur. *Eulogio* Philosopho stipendium dari jusserat. Quo audito, Eunuchorum unus testatus est, hanc pecuniam in milites impendendam esse. Ad hæc Leo, *Utinam ætate meâ contingat, ut stipendia militum in Doctores conferantur.* Fortitudine suâ Barbaris & timori erat, ad quos ipsius fama pervenit, ut omnium Imperatorum, qui ante ipsum fuerunt, felicissimus videretur. Non mediocribus tamen vitiis tenebatur. Ardebat amore pecuniæ, quæ causa fuit, ut subditorum fortunas diripiens, & sycophantas mercede conducens, quod ex universo terrarum orbe aurum colligebat, sibi reponeret. Sic urbes spoliatæ vix solvendis tributis pares erant. Malchus in Byzantina sua Historia affirmabat, *Leonem omnis improbitatis diversorium fuisse, qui & Hyperechium Grammaticum in exilium egerit.*

Suid. t. 2. 43.

Majorianus fit Imperator. Quot Anni ejus.

IV. Ne Occidentis imperium funditùs periret, distractis lacerisque ejus reliquiis consensu Leonis Julius Valerius Majorianus imponitur. Creatur Augustus *Kalendis Aprilis*, accedente omnium conspiratione:

Sidon. carm. 5. 387.

Ordo omnis regnum dederat, plebs, Curia, miles,
Et Collega simul.

Lugdunensem Majorianum fuisse, monuit nos Sidonii Panegyricus:

Id. vers. 576.

Lugdunumque tuam dum præteris, aspice victor.

Avum maternum, nomine *Majorianum* habuit, utriusque Militiæ imperante Theodosio Magno Magistrum:

Sidon. carm. 5. 109.

Nam Theodosius, quo tempore Sirmi
Augustum sumpsit nomen, per utramque Magistrum
Militiam, ad partes regni venturus Eoas
Majorianum habuit.
Hunc socerum pater hujus habet, vir clarus, & uno
Culmine militiæ semper contentus.

Cùm uxor Ætii Majoriano nostro invideret, eò tandem maritum perduxit, ut militiâ illum solveret:

Rure jubet patrio suetos mutare labores,
Ne solum militis artem
Possit ad imperium.

Id vers. 294.

Marcellin.

Ravennæ purpuram sumpsit: *Leonis voluntate apud Ravennam Cæsar est ordinatus.* Præclaris optimisque virtutibus ornatus, ad imperium promotus est, quod exangue jam atque exanime restituere potuisset, nisi Richomeri fraude prohiberetur. Anno quippe CCCCLXI. ejectus est imperio Augusti mensis decimo, Severino & Dagalapho Coss. ut ab Anonymo Cuspiniani scripto proditum: *Depositus est Imperator Majorianus à Patricio Richomere, Dertona IV. Nonas Augusti.* Regnavit ergo annos quatuor, menses totidem, diesque decem. Prima imperii sui initia sanguine Vandalico Majorianus nobilitavit. Sororis Geiserici maritus cum classe ad Campaniam prædis agendis appulerat, qui à Principe fusus est:

Sidon. carm. 5. 435.

Clamant hoc vulnera primi
Prædonum tum forte Ducis, cui Regis avari
Narratur nupsisse soror.

Leo Papa ad Leonem Augustum scribit.

V. Ad se nunc nos vocant res Ecclesiæ. Leoni Augusto à Leone Pontifice honores reddendi erant. Dum literis novo Principi suis gratulatur, ut attentos animos ad Ecclesiæ conservationem teneret, eum obsecrat enixius: *Officiis, quæ ad gratulationem imperii vestri pertinent persolutis, etiam hanc paginam necessariæ supplicationis adjeci, quâ Catholicæ fidei divinitùs præparatum favoris vestri posco præsidium. Nam talia in Alexandrina Ecclesia perpetratâ fratris mei Anatolii relatione cognovi, ut omnis Christiana Religio sentiat, se impeti, atque violari, nisi universalis fidei vestra devotione prospiciatur, & memorata Ecclesia, quæ anteà Catholicis fuit clara Doctoribus, reddatur Christiana libertas, ut cessantibus Hæreticorum impugnationibus, Evangelica doctrina, quæ illic ante Dioscorum viguit, unita cum totius Ecclesiæ pace reparetur.* Ut verò splendori suo Alexandrina restitueretur Ecclesia, Leoni Augusto id consilii ministrat, quod est in observatione ponendum: *Per Catholicos Sacerdotes talem provideri jubete Pontificem, in quo, & in ætatum probitate, & in fidei perfectione nihil possit reprehensibile reperiri.* Tantum potestatis sibi non assumit Leo Papa, ut Alexandrinis Pontificem imponeret. Data est Epistola *quinto Idus Junii.*

Timotheus Ælurus creatur Episcopus.

VI. Cæterùm non abs re quidem ad eas preces Leo descendebat. Tulerat Alexandrina Ecclesia tragici sceleris exemplum, ut tædio & furoris, & erroris maturius veniret auxilium. Præ cæteris populis Alexandrini obscurâ, promiscuâque hominum fæce abundantes, & præcipitis audaciæ abrepti impetu, eo tempore, quo *Dionysius* Dux rei militaris in superiore Ægypto morabatur, Timotheum, cognomento Ælurum, schismaticum illum Presbyterum, quem anno CCCCLIV. Synodus Alexandrina exauctorarat, ad Episcopatum evehunt. Sacerdotii cupiditate flagrans, equis velisque conabatur, ut ejecto *Proterio*, locum ejus occuparet. Versipellem ergo se faciens, Angelicam sibi personam aptabat, ut Monachorum ad se converteret animos. Jucunda ea de re Theodori narratio est: *Timotheus Ælurus, antequam Proterius occideretur, præstigiis quibusdam ac machinamentis usus, noctu cellas Monachorum circuibat, singulos Monachos nominatim appellans. Cumque is, qui nominatus erat, respondisset, ipse unum ex Angelis se esse dicebat, ad hoc missum, ut singulis denunciaret, ne*

Theodor. l. 1. 552.

Pro-

Anno Dom. 457.

Proterio communicarent, sed ut Timotheum Ælurum Episcopum eligerent. Timotheum *fuligine, nigroque colore oblitum, noctu circa Monachorum cellas obambulasse, singulosque nominatim appellasse per calamum scirpeum excavatum*, legitur in Nicephoro, l. 15. c. 16. Sapienter tamen & rectè Valesius monet, fuliginem nigrumque colorem Angelis non convenire, quorum unum Timotheus sese tingebat. Itaque Græcum μελανία, quod in Theodoro, quem Nicephorus exscripsit, reperitur, Valesius mutat in μαγγανία, ut legitur in Chronico Theophanis. Ea de causa Timotheus *Æluri* cognomen sibi comparasse visus est, quòd felis instar noctu ambulare solitus esset. Hactenus ludificatio Timothei, quæ risum movet. Sequitur nunc tragœdia, dignissima lachrymis. Auditâ morte Marciani, *impius vocibus ac maledictis nomen illius impudenter incessens, tanquam nullis legibus subjectus, sanctum præterea & universale Concilium perfrictâ fronte anathematizans, multitudinem hominum venalium, ac seditiosorum post se trahens, quos contra divinas regulas, & Ecclesiasticam Disciplinam, contra Leges, & Rempublicam armaverat, in Sanctam Dei Ecclesiam irrupit, quæ Pastorem & Doctorem tunc temporis habebat, Archiepiscopum Proterium, qui tum solemnes Collectas celebrabat.* Unico die elapso, cùm Proterius in Episcopali domo moraretur, Timotheus assumptis Clericis, qui exilio damnati fuerant, nec non *Eusebio* Pelusii, & *Petro* Episcopo Majumæ, qui exauctorati fuerant, ad majorem Ecclesiam, quæ *Cæsaris* dicitur, tendit, ibique ordinatur. Violatio hæc Canonum fuit, jurisque Ecclesiastici perturbatio, cùm Præsul Alexandrinus à duobus duntaxat Episcopis constitui non posset.

Evagr. l. 2. c. 8.

Proterius mactatur. Vis ejus illata cadaveri.

VII. Animo Proterii tempestas formidolosissima cùm offerretur, ad baptisterium confugit, ut earum, qui ad cædem faciendam irruebant, impetum declinaret. Immaculata septa tamen asylum fugienti non præbuere. Quippe nec loci, nec diei sanctitatem veriti scelerati homines, insontem Proterium occidunt, eumque eo sex alios crudeliter mactant. Negat Petri vitæ Scriptor, Proterium ab effrenata plebe occisum esse. Cædis autor miles quidam, quem Timotheus occupatâ jam Sede submiserat. Quisquis percussor fuerit, constat, optimum Præsulem Timothei ambitioni sanguinem dedisse. Dies ille nefastus *festus Pascha salutaris* dicitur Ægyptiorum Episcoporum in Epistola ad Leonem Augustum. Pascha autem intelligunt non ἀναστάσιμον, quo Domini Resurrectio celebratur, sed σταυρώσιμον, quo divinissimus Dei agnus immolatus est. Qui *Pascha* dies à Tertulliano vocatur, hunc in diem cecidisse Proterium, testatur & Victor Tununensis, licet mendosè *sextus* Kalendarum Aprilium dicatur, quartus certè certòque potius appellandus: *Proterium populus Dioscorianus seditione factâ, Timotheo autore, cognomento Æluro interfecit IV. Kal. Aprilis, sextâ feriâ ultima jejuniorum hebdomada die, quâ noster Salvator & Dominus à Judæis est crucifixus. Tunc enim Pascha Dominicum quarto est Kal. Aprilis celebratum.* At feriâ quintâ Martii octavo & vigesimo Proterium occisum esse, tradit Liberatus: *Ante triduum Pascha, quo Cœna Domini celebratur, ab ipsis turbis concluditur in Ecclesia sancta memoria Proterius, quo se timore contulerat. Ibique eâdem die in baptisterio occiditur.* Cedere tamen Liberatus debet Ægyptiacis Episcopis, qui labente anno Epistolam Leoni suam direxere, in qua disertè affirmant, Proterium *festo Pascha salutari* interemptum fuisse: qui cùm de die Dominica Resurrectioni Servatoris celebrandæ dicata capi nequeat, utique ad Pascha σταυρώσιμον referri debet, quod feriæ sextæ alligabatur, Martii vigesimo nono. Gloriosum Proterio fuit, Timothei Eutychianorumque furori se præberi victimam, illâ ipsâmet die, quâ Christus à Judæis est immolatus: ut servus coronam martyrii gestaret, cùm Dominus sceleratâ inimicorum manu spinis coronatus est. Ad cædis indignitatem accessit, quòd Proterii *cadaver undequaque vulneratum, circumducentes per cuncta fere civitatis loca raptam, atrociter mactandum in modum et insultantes, & corpus sensus omnis expers absque ulla misericordia verberantes, ac membratim secantes. Ac ne quidem veriti sunt, ferarum more viscera illius degustare, quem paulo ante inter Deum atque homines interpretem & sequestrum habere videbantur. Postremò quod reliquum erat corporis, cùm in rogum conjecissent, cinerem in ventos sparserunt.* Locus, in quo defuncti corpus fune ligatum, & suspensum illudendo cunctis ostentabant, *Tetrapylum* vocabatur. Hic quasi ampla spolia retulissent, vociferabantur, *Proterium esse eum, qui occisus fuisset.*

Evagr. l. 2. c. 8.

Violentia Timothei. Ægyptiaci Episcopi confugiunt ad Leonem.

VIII. Ut honorem viro, cui vitam abstulerat, ereptum iret Timotheus, sacris Dypticis expungit Proterii nomen, cujus in locum suum substituit. Inseruit & illud Dioscori à Chalcedonensibus damnati. Clericos, quibus & Proterii memoria chara, & Decreta Chalcedonensia venerationi erant, expulit Ecclesiæ communione. Theophilus, Cyrillusque unà cum Proterio anathemate feriebantur. Qui ab Orthodoxis ordinati erant Clerici ejiciebantur, ut Hæreticis locum darent. Aderant Timotheo quinque Episcopi, qui impietatis ipsius ministri per urbes Ægypti fidei cultores persequebantur. Ut tantis afferretur malis remedium, ejecti Episcopi ad regiam urbem iter convertunt. Summatim quidem, perspicuè tamen rem Liberatus exponit: Ad Leonem *tanti facinoris querela pervenit, ascendentibus ad Imperialem Civitatem cum Clericis aliquantis Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopis, qui erant à Timotheo Sedibus suis pulsi.* Oblato Libello ea fusissimè exponunt, quæ sunt à nobis relata. Libelli autem initium sic habet: *Pio & Christi amantissimo, & à Deo designato Victori ac Triumphatori & Augusto Leoni preces oblata ab universis Episcopis Ægyptiaca Diœcesis vestra, & à Clericis maximæ & sanctissimæ Ecclesiæ Alexandrinorum vestrorum. Cùm cœlesti gratiâ tanquam eximium quoddam munus orbi terrarum concessus fueris, jure merito quotidie post Deum Reipublica providere non cessas, omnium Imperator sanctissime Auguste.* Rogant verò Principem, scribat Episcopis Romæ, Antiochiæ, Hierosolymæ, Thessalonicæ, quid mali sit à Timotheo perpetratum: ut ab eis discat, quid à Canonibus in flagitia ejusmodi decernatur: pellat tyrannum Præsulem Sede Alexandrinâ: jubeat secundum regulas B. Proterio Episcopum suffici: Synodum, si opus est, indicet, non fidei quidem causa, de qua non dubitant, sed propter impia Timothei facinora: Timotheum sacerdotalibus functionibus prorsus arceat: jubeat Ecclesiasticorum bonorum, quæ ad Ecclesiam Alexandrinam pertinent, administrationem, ipsius

Liberat. cap. 15.

Evagr. l. 2. c. 8.

Liberat. cap. 15.

Conc. Chalc. p. 3. c. 30.

Clero tribui. Clericos à Timotheo suis Ecclesiis pulsos, ad eas redire mandet. Libello subscripsere & Episcopi quatuordecim, quorum primus *Nestor*, Flagonitorum Episcopus, & Ammonius, & Timotheus, Presbyteri Oeconomique Alexandrinæ Ecclesiæ. Libelli verò verba sunt: multo itineris labore suscepto, se laboribus ac canis formidolosiorem agere vitam propter Timothei calumnias, & tanquam ad serenissimum portum ad Imperatoris accedere vestigia. Scripserunt & Anatolio Constantinopolitano, quid à Timotheo perpetratum: cujus eò furor processit, ut Pontificales Sedes, in quibus *Proterius* sederat, fractas igni traderet, aquâque marinâ sacra altaria elueret, affines ejus vexaret, facultates ipsius vastaret. Obsecrant ergo, & pietati, & afflictis Ecclesiis auxilio esse dignetur. Profugos Ægypti Episcopos literis Leo Papa suis solatus est, ut ipse monet in sua ad Anatolium Epistola, pridie Idus Octobris data:

Leo Ep. 76.

Opportunum credidi, ut ad ipsos quoque scripta dirigerem, quæ illos possint in communis fidei proposito roborare, & quid pro patientia sua supernâ remuneratione mereantur, agnoscant. Perstringit & Anatolium, quòd ex ipsius Clericis nonnulli *adversariorum connivere pravitati* dicerentur.

Libellus Timothei. Rescriptum Imperatoris ad Episcopos de litibus Timothei.

IX. Ex parte quoque Timothei Æluri missæ sunt ad Imperatorem Epistolæ, quibus ei gratias referunt, quòd Alexandrina & civitas, & Ecclesia, Monasteriaque pace utentia feliciter gubernentur. Quam verò profitebantur fidem, hanc Leoni significant, scilicet Nicæno se Symbolo adhærere, absque immutatione ulla, sive addendo, sive detrahendo. Communicare se Ephesinis Conciliis, tam ei scilicet, cui Cyrillus præfuit, anno CCCCXXXI. quàm Conciliabulo, cujus Dioscorus caput agebat. Chalcedonensem verò Synodum à se prorsus respui: *Synodum Chalcedonensem Ecclesia maxima civitatis Alexandrinæ non suscepit.* Populum verò Alexandrinum, Magistratum, cives, naviumque gubernatores Timotheum sibi Antistitem petere profitentur. Acceptis Libellis Leo Augustus scribit Anatolio, sibi semper in votis fuisse, ut & urbes Imperii, & Ecclesiæ altissimâ pace fruerentur. Nec quidquam intercederet, quo turbaretur. Gravissimo tamen motu Alexandriam concussam esse: cujus causas ut cognoscat, à se ad eum mitti exemplaria Libellorum, quos & Episcopi Ægyptiaci, & Timothei internuncii sibi obtulere:

Niceph. l. 15. c. 18.

Itaque, inquit, *pietas tua Orthodoxos omnes, & sanctos Episcopos, qui nunc in hac regia civitate degunt, & religiosissimos Clericos confestim ad se convocet, & rebus omnibus, cum cura, & fide tractatis, & deliberatis, quandoquidem hoc tempore Alexandrina civitas turbulenta, & status ejus, tranquillitasque nobis maximè curæ est, nobis sententiam suam de Timotheo ipso, & Concilio Chalcedonensi, timore humano omni, gratiâ, etiam & odio semoto, solum omnipotentis Dei motum ob oculos ponens significet.* Ad hunc modum Imperator ad omnes ubique Episcopos scripsit. In eandem quoque sententiam literas dedit ad illustriores Monachos, Simeonem Stylitem, Varadatum, Jacobum Nisibenum, quem perperàm Nicephorus illum esse putat, cujus mentio est Theodoriti in Philotheo. Ubi missos sibi, & Episcoporum Orthodoxorum, & Timothei internunciorum Libellos Leo legendo percurrit, Imperatori subinde scribit, Principis curâ & vigilantiâ dignum esse, ut Chalcedonensia Decreta autoritate suâ muniat; nec patiatur ullâ ratione perfringi: *Debes*, inquit, *incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam.* Rectè & Imperatorem monet, in precibus, *quæ Catholicorum sunt deplorantium, subscriptionem contineri, quâ dignitas sui honoris aperitur.* In illis verò Hæreticorum cœtum nomen retrahi, *ne non solùm paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur.* Queritur etiam per Timothei sævitiam apud Alexandriam omne cœlestium sacramentorum lumen extinctum:

Leo Ep. 75.

Intercepta est sacrificii oblatio, defecit Chrismatis sanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria. Nec ullo modo ambigi potest, quid de his decernendum sit, qui post nefanda sacrilegia post sanguinem probatissimi Sacerdotis effusum, & concremati corporis cinerem in contumeliam aeris cœlique dispersum, audent sibi jus persuasæ dignitatis expetere, & Apostolica Doctrina inviolabilem fidem ad Concilia provocare. Subjungit, ornamento futurum ipsius diademati, si à tyranno Alexandrino Ecclesiam liberet. Data est Epistola Calend. Decemb. Leonis hæc Epistola ab Imperatore ad Timotheum Alexandrinum mittitur per *Diomedem* Silentiarium, regalium bajulum Præceptorum. Sed & singularum Ecclesiarum Episcopis scripsit Leo:

Liberat. cap. 15.

Quid fieri oporteret, vel de ordinatione Timothei, vel de terminis Synodi Chalcedonensis, & direxit per totum Orientem, Magistrianos. Misit & Anatolius Episcopus Asclepiadem Diaconum suum, per quos omnes illi Episcopi, qui Chalcedone fuerant congregati, quid Alexandria gestum fuit, agnoscerent. Rescripsit Imperatori Timotheus, Chalcedonensem Synodum, & Leonis Epistolam reprehendens:

Evagr. l. 2. c. 10.

Aliarum verò civitatum Episcopi Decretis Chalcedonensis Synodi firmiter adhæserunt, & ordinationem Timothei uno consensu omnes condemnarunt. Solus Amphilochius Episcopus Sidæ in Epistola, quam scripsit ad Imperatorem, Timothei quidem ordinationem graviter reprehendit, Chalcedonensem autem Synodum non admisit. Extant Metropolitanorum Epistolæ XXXVII. Leoni Augusto redditæ, quibus album se Chalcedonensi Concilio calculum addere testantur, quarum pars labente quidem, pars verò anno proximè futuro est concinnata.

Victorius Paschalem Cyclum condidit.

X. Ad gloriam decusque hujus anni Victorius Canonem suum edidit, cujus ad regulam Paschalia Latinorum curricula dirigerentur. Anno CCCCLV. Alexandrinæ de Paschate celebrando disciplinæ Leo Pontifex suam accommodarat. Ne quid verò in posterum simile contingeret, juxta Latinorum regulas Canonem novum edere constituit, illi, quem Theophilus condiderat, opponendum. Id oneris Victori humeris imposuit Hilarus, Leonis tum Archidiaconus, & in Episcopato successor postmodum. Brevi Victorium Epistolâ adiit Hilarus his verbis: *Dilectissimo & honorabili sancto fratri Victorio Hilarus Archidiaconus urbis Romæ, cùm pleràque de ratione Paschali, tam de Græco translata, quàm à Latinis condita recenserem, discrepare inter se utroiumque sententias, atque sibi invicem resultare perspexi, ut utra pars dum impugnatur ab altera, putetur evidenter astruere hujus observantiæ disciplinam.* Petit igitur à Victorio, ut de tantæ diversitatis causa per otium diligenter inquirat. Atque hìc parentis erroris damnandus est Baronius, qui jam sedente post defun-

Bar. Ann. 463. n. 2.

ctum

ANNO DOM. 457.

ctum Leonem Hilaro, anno CCCCLXIII. Victorii Cyclum conditum esse putat. Quem refellunt & laudatæ à nobis Epistolæ, quæ titulo duntaxat *Archidiaconi* Hilarum ornant, & verba hæc Victorii: *Ex tempore Dominicæ Passionis, diebus Kal. Jan. & nominibus Consulum, à duobus Geminis, Rufo scilicet, & Rubellio usque ad Consulatum Constantini & Rufi diligenti annotatione collectis, per CCCCXXX. annos, cum Lunis atque temporibus, ac deinceps sine Coss. per annos centum, & duos futuros: ut DXXXII. annis omnis summa consistat, patefacere properavi.* Constantini & Rufi, non sequentium Consulum Victorius mentionem egit, quia nondum designati erant, cùm Periodum edidit suam. Itaque non mandato Hilari Papæ, non anno 463. ut Baronius somniat, sed precibus Hilari Archidiaconi anno 457. prodiit Cyclus ille Victorii. Aquitanus Lemovix *Victorius* erat, &, ut fert conjectura, de Ecclesiæ Romanæ Clericis unus. Quin sacris ordinibus ornatus fuerit, in dubium non adducitur, cùm Hilarium sic compellat: *Domino verò sancto ac venerabili in Christo fratri, Hilaro Archidiacono Victorius.* Muneris tamen quod gessit, nil mentionis Veteres agitarunt, quos apud non minimum famæ consecutus est: *Victorius, homo natione Aquitanus, Calculator scrupulosus, invitatus à Sancto Hilaro Urbis Romæ Episcopo, composuit Paschalem recursum indagatione cautissimâ, post quatuor priores, qui composuerunt: id est, Hippolytum, Eusebium, Theophilum, & Prosperum, & protendit annorum seriem usque ad annum DXXXII. Ita ut quingentesimo tricesimo tertio anno Paschalis reincipiat solemnitas, eodem mense & die, eâdemque Lunâ, qua primum Passionis ac Resurrectionis Dominicæ anno facta est.* Ut autem Cyclum, quàm posset, accuratissimum conderet, Enneadecateridem ad Latinorum Canones partim inflexam per XXVIII. Solis Cyclos circunductam, in Periodum annorum convertit: effecitque, ne Latina Ecclesia uno prius mense, quàm Orientales Pascha celebraret. Multiplicatis enim & XIX. Cyclis Lunaribus per XXVIII. Solares, & XXVIII. Solaribus per XIX. Lunares, varietates Lunæ XIV. omnes, feriarumque in diversos dies incidentium, utroque Cyclo invicem multiplicato, eodem ordine restaurari posse putabat. Extincta quidem eo Cyclo fuit, quæ de mense Paschali Latinos inter & Alexandrinos movebatur discordia, veteres tamen de die Paschali contentiones reliquit. Cùm enim juxta Latinorum Canones Lunam XV. à Paschali celebritate excluserit, quoties diei Dominicæ in suo Cyclo cohærebat, Pascha unâ hebdomade tardius, quàm Alexandrini designavit. Rursus cùm metam Neomeniis Paschalibus in die tertio Aprilis, biduo citra Alexandrinos posuerit, Pascha quandoque citius Alexandrinis indicit: ut in toto Cyclo bis ac trecies, diverso ab Alexandrino Cyclo die, Pascha denuntiet. Verùm de hisce satis, qui plurimum cupidus est, legat Dissertationem secundam Illustrissimi Norisii de Paschali Latinorum Cyclo, p. 134. Bucheriique Commentarium, c. 8. Victorii Canonem sibi ad Paschata celebranda constituere Patres Aurelianenses anno DXLI. *Placuit Deo propitio, ut Sanctum Pascha secundum Laterculum Victorii ab omnibus Sacerdotibus uno ore celebretur. Quæ festivitas annis singulis ab Episcopo Epiphaniorum die in Ecclesia populis denuntietur.* Displicuit tamen ille Cyclus Columbano, teste ipsius Epistolâ: *Plus credo Traditioni Patriæ meæ, juxta Domin. & calculum LXXXIV. annorum, & Anatolium ab Eusebio Ecclesiæ Historiæ amore, Episcopo, & Sancto Catalogi Scriptore Hieronymo laudatum, Pascha celebrare, quam juxta Victorium nuper dubiè scribentem.*

Victor. Præf. c. 10.

Gennadius de Viris illustribus cap. 88.

Aurel. 4. cap. 1.

Columb. Ep. 2.

Gothi Gallæciæ vastant Ecclesias.

XI. Magnis Gallæcianæ Ecclesiæ cladibus Gothorum impetu turbantur. Theodoricus debellato Rechiario nobilis, dum Gallias repetit, perfidiâ gloriam deflorat suam. Facinus exponat Idacius, cujus tamen diem quod attinet, Chronicum in mendo cubat: *Post dies Pascha, quod fuit quinto Kal. Aprilis.* Quæ verba de Pascha θεοδέσιμω sunt intelligenda, quomodo & in Victore Tununensi, narrante ad hunc annum: *Pascha est XV. Kal. Aprilis celebratum.* Quibus & illustratur, & emendatur Idacius, in quo legendum, quarto Kal. Aprilis, quo Dominicæ Passionis memoria celebrabatur. Quid sub ea tempora factum sit, dicat Idacius: *Theodoricus adversis sibi nunciis territus, mox post dies Pascha, quod fuit quarto Kal. Aprilis, de Emerita egreditur, & Gallias repetens, partem ex ea, quam habebat, multitudine variæ nationis, cum Ducibus suis ad campos Gallæciæ dirigit, qui dolis & perjuriis instructi, sicut eis fuerat imperatum, Asturicam, quam jam prædones ipsius sub specie Romanæ ordinationis intraverant, mentientes ad Suevos, qui remanserant, jussam sibi expeditionem ingrediuntur pace fucatâ, solitâ arte perfidiæ. Nec mora, promiscui generis reperta illic cæditur multitudo: sanctæ effringuntur Ecclesiæ, altaribus ereptis & demolitis, sacer omnis ornatus, & usus aufertur. Duo illic Episcopi inventi, cum omni Clero abducuntur in captivitatem. Invalidior promiscui sexus agitur miseranda captivitas, residuis & vacuis civitatis domibus datis incendio, camporum loca vastantur. Palentina civitas simili, quo Asturica per Gothos, perit exitio. Unum Coviacense castrum, tricesimo de Asturica milliario à Gothis diutino certamine fatigatum, auxilio Dei hostibus & obsistit & prævalet. Quàm plurimis ex eorum manu interfectis reliqui, revertuntur ad Gallias.*

Chron. Idac.

Juvenalis obitus: ejus mores, vitæque breviarium. Anastasius ei succedit.

XII. In majoribus Orientis Episcopis vita morabatur, donec Chalcedonensi Concilio confirmato veritati litarent, barbaramque Timothei ordinationem rescinderent. Quo facto, morti solvere debitum. Juvenalis Hierosolymitanus Episcopus illorum unus fuit, qui naturæ satisfecere, teste Cyrillo: Sabas *venit Hierosolymam, decimum octavum ætatis annum agens, sub finem regni Marciani, pii Imperatoris, & Pontificatus Juvenalis Hierosolymis.* Multas Juvenali laudes contulit Basilius Seleucensis in sua de Protomartyre Stephano oratione: *Nunc gloriosum ac spectabilem Jacobi thronum Juvenalis Episcopus ornat, vir, in quo doctrina, mores, vita, puritas, claritas ac pietas Jacobi sunt superstites, ut qui illius religionis imago accurata existat, qui & gloriosam, & salutarem Domini Nativitatem celebrare cœpit.* Nos in vita Juvenalis nil reperimus, quamobrem laudetur tantoperè. Abreptus ambitione, per fas & nefas Antiocheni Episcopi ditionem invaserat. Quam anno CCCCXXXI. in injuriam Orientales questi sunt in sua ad Theodosium Augustum Epistola: *Nos verò olim quidem, dum quædam præsumpta sunt, à reverendissimo quondam Hierosolymitanorum Juvenali quievimus, dum certè quæ debeamus debellare pro regulis videremus, tunc quasdam festinationes, & fantasias ejus hujusmodi contra utramque Phœniciam, &*

Vit. Sab. cap. 8.

B. M. P. t. 8. 494.

Lup. Syll. cap. 32.

Ara-

ANNO DOM. 457.

Arabiam minimè ignoramus. In eo homine fraus cum superbia certabat, testemque Leonem damus in sua ad Maximum Antiochenum Epistola: *Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ Principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare.* Iisdem furiis agitatus Juvenalis, in Conciliabulo Ephesino adversus Sanctum *Flavianum* militavit Dioscoro, ut furta sua Ægyptii ope retineret, Domnusque Antiochenus, qui ambobus odio erat, Sede sua ejiceretur. Qua de causa à Chalcedonensibus gradu suo motus est. Impetratâ veniâ, tandem consentiente *Maximo* Antiocheno, cui inhiabat, prædæ partem abstulit, redactis in suam ditionem tribus Palæstinis, quod constituendæ paci à Patribus Actione octavâ sanctum est. Denique quæstuosissimam figmentorum officinam egit. Pulcheriæ de B. Virginis corpore quæstionem moventi, respondit, ex antiquis, verisque traditionibus constare; imminente Virginis obitu sublimes in aere Apostolos Hierosolymam venisse; hymnos Angelorum auditos ad tertium usque diem; juxta monumentum voci haud parentes stetisse spiritus cœlestes: recluso tumulo, sacrum corpus repertum non fuisse. Hic tamen ille Juvenalis *magnus, divinoque afflatus numine vir* audit Nicephoro, l. 1. c. 23. Pulsus à Theodosio Monacho, postquam Chalcedone Hierosolymam rediit, ad regiam urbem se recepit, Marciani imploraturus auxilium. Quo impetrato, fugam arripiente Theodosio, Ecclesiæ suæ redditus, vitam cum morte commutavit anno vertente CCCCLVII. Leoni anno 454. Epistolam scripsit, quam *Andreæ* Presbytero, & *Petro* Diacono ferendam dedit. Periit temporis injuriâ. Extat Latinè duntaxat Epistola Synodica ad Presbyteros Archimandritas, Palæstinæque Monachos, quâ & suo, & Episcoporum suorum nomine, Chalcedonensia Decreta statuit. Brevis est, eaque monentur, ne vel ad latum unguem à Decretis & Nicænis & Chalcedonensibus discedant. Trium Palæstinarum Episcopi Epistolæ subscripsere. Extant duntaxat nomina *Juvenalis* Hierosolymitani, *Irenæi* Cæsariensis, *Pauli* Paralientis. Ex Nicephori Chronologia Juvenalis vixit in Episcopatu annos XXVIII. ex Cyrillo tamen in vita Euthymii, c. 96. discimus, quòd *Juvenalis Patriarcha quarto & quadragesimo sacri Principatus ex hac vita abiit.* Defuncto succedit *Anastasius*, qui XLVIII. Præsul Hierosolymitanus numeratur. Chorepiscopum & Sacrorum Vasorum Custodem agebat, cùm famâ Euthymii permotus, ad eum in ipsius Monasterio videndum profectus esse fertur. Ingredientem veluti Hierosolymorum Patriarcham suscipit Euthymius. Quod miratus Chrysippus, hæc auribus Euthymii ingerit: *Non est apud nos Patriarcha, ô venerande Pater. Hic autem est Sacrorum Vasorum Custos Anastasius, vides quisnam sit ejus vestitus, ostendens ejus vestes, ea autem erant splendida, & serica, quæ quidem, inquit, non est fas Hierosolymitanum Patriarcham induere.* Chrysippo respondit Euthymius: *Mihi crede, fili, hunc vidi hactusque candidâ veste amictum, & quasi superindui decet Patriarcham.* Evectus ad Episcopatum Anastasius desiderio Euthymium videndi flagrans, ad eum proficiscitur. Accedentem ad Monasterium rogat Euthymius, parcere ingressui, ne si eum reciperet, alios amplius repellere non posset.

Leo Ep. 62. cap. 4. — *Niceph. lib. 15. c. 14.* — *Leo Ep. 72.* — *Lab. Conc. t. 4. 809.* — *Euthym. Vit. c. 61.* — *Euthym. Vit. c. 96.*

ANNO U. C. 1211. PER. JUL. 5171. JUL. 503. DOM. 458. LEONIS 1. & 2. MAJORIANI 1. & 2. *Sol.* 19. E. *Lun.* 3. *Indict.* 11. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 3. P. 20. *April.*

ANNO DOM. 458.

COSS. *Leo Aug. & Majorianus Aug.*

I. MAjoriani laudes egregio Panegyrico Sidonius ineunte anno celebrat:

Concipe præterea, Respublica, mente triumphos,
Imperium jam Consul habet, quem purpura non plus,
Quàm lorica operit.

Imperator tum temporis Ravennæ versabatur, unde egregiam Senatui Romanorum Epistolam scripsit de ritu regni sui, quod non spontè, sed obsequio susceperat, ne aut sibi soli viveret, aut ingratus esset Reipublicæ: *Dicatis quoque Jano Kalendis, suscepti feliciter Consulatus evehimus fasces, ut præsens annus nascentis Imperii nostri incrementa suscipiens, nostro etiam nomine signaretur. Favete nunc Principi, quem fecistis, & tractandarum rerum curam participate nobiscum, ut Imperium, quod vobis adnitentibus datum est, studiis communibus augeatur. Data Idib. Januarii Ravennæ.* Pulcherrimas quoque Leges complures promulgavit: de defensoribus civitatum, qui bonis moribus esse debent, VIII. Idus Martii. De indulgentiis reliquorum tributorum, quæ fessæ Provincialium fortunæ solvere non poterant, data VII. Idus Martii. Inter cæteras, quæ legi possunt, illa eminet, quæ Sanctimonialibus & viduis, & de successionibus earum est constituta. Vetat autem, *Non antè suscepto honorato capitis velamine consecrari, quàm XL. annos ætatis emensa talibus infulis inoffensâ meruerunt observatione decorari.* Qui ante definitum temporis spatium Sanctimonialem velari permiserit, *tertiâ bonorum parte mulctatur.* Data Ravennæ VII. Kal. Nov.

Majoriani Leges optimæ. — *Sidon. carm. 5.* — *Novel. Maj. t. 3.* — *Novel. Maj. t. 8.*

II. Cùm magnæ virtutis Majorianus esset, ægrè quidem ferebat, Vandalos Africâ potiri; classibus immissis, de Italia prædas agere; insulas vastare. Itaque Genserico bellum inferre statuit. Expeditionem hunc in annum confert Cassiodori Chronicum: *Leone Aug. & Majoriano Coss. Majorianus in Africam movit procinctum.* Ut verò propriis oculis Vandalica consilia, viresque deprehenderet, incredibile quidem facinus aggreditur. Legati speciem induens, vultu nomineque mutato, crines sibi flavo colore infecit. Eo habitu ad Geisericum profectus, amanter à Vandalo suscipitur, ductusque in penitiora tecta, arma, thesaurosque lustrat oculis. Exploratis quæ volebat, ad exercitum in Liguria collocatum redit. Proditorum fraude successu expeditio caruit, de qua sic Idacius: *Mense Majo Majorianus Hispanias ingreditur Imperator. Quo Carthaginensem Provinciam pertendente, aliquantas naves, quas sibi ad transitum adversum Vandalos præparabat, de littore Carthaginensi commoniti Vandali per proditores abripiunt. Majorianus ita à sua ordinatione frustratus, ad Italiam revertitur.* In CCCCLX. tamen annum eam Majoriani expeditionem contulit Idacius: quæ ob Autoris antiquitatem Majoriano coævi, Chronologia illi Cassiodori fortè est anteponenda. Nonnihil expeditione hâc sua Reipublicæ Majorianus profecit: *Geisericus Rex à Majoriano Imperatore per Legatos postulat pacem.*

Majorianus in Africam migrare volens, fraude suorum ab eo consilio revocatus. — *Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 7.* — *Idac. Chron.* — *Id. ibid.*

ANNO DOM. 458.

De tempore Antiochenæ succussionis. Evagrii Characteres examinantur.

III. Hæc in Occidente. At in Oriente tristissima clades iocidit Antiochiæ: qua de calamitate priusquam dixerimus, designata ab Evagrio cladis hujus tempora accuratè sunt examinanda: *Accidit*, inquit, *ingens ille terra motus anno secundo Imperii Leonis, quingentesimo sexto à condita urbis Antiochia, circa horam noctis quartam, die quartodecimo mensis Gorpiæi, quem Romani Septembrem vocant, imminente die Dominico, Indictione* XI. Si verum retinere sententia est, pugnant inter se Evagriana hæc criteria. Si annus Leonis Augusti secundus labebatur, falsissimum est, motum telluris Antiochenum die decimo quarto Septembris incidisse, Indictione XI. Leo creatus est Augustus septimo Februarii anno CCCCLVII. secundus ergo Leonis annus incepit septimo Februarii anno 458. cui sanè laudati characteres accommodari haud possunt, licet doctissimi viri Valesius, Petavius, Scaliger, &c. eos obtorto ad illum collo trahant. Septembris XIV. qui Dominico diei imminet, in septimam feriam incidit. Ea verò est anni CCCCLVII. quem ducebat Litera Dominicalis F. Cyclus Sol. 18. Proindeque anno CCCCLVIII. Septembris quartus & vigesimus diei non Sabbati, sed Domini cohærebat. Præterea Indictio XI. Kalendis Septembris incipiens, annum & designat quadrigentesimum quinquagesimum septimum. Id mihi Ambrosius ostendit in sua ad Episcopos Æmiliæ Paschali Epistola: *Hic autem mensis & primus est, secundum Ægyptiorum proventum, & secundum Legem, & octavus, secundum consuetudinem nostram. Indictio enim Septembri mense incipit: octavo igitur mense Kalenda Aprilis sunt.* Quòd si ab XXIV. Septembris Indictionum duci deberet initium, octavus mensis paucis diebus exceptis, *Maio* quidem, non Aprili ascriberetur. Anno igitur CCCCLVIII. labente XIV. Septembris duodecima currebat Indictio. Fatendum itaque, ex Evagrianis temporum notis succussionem Antiochenam cum anno CCCCLVII. esse copulandam, ad quem & pertinere, clarissimo Pagio creditum. Atqui annus Leonis secundus nondum numerabatur. Quem solvere nodum Pagius non potuit, stricto gladio facillimè secuit: *Loco*, inquit, *anno secundo Imperii Leonis, legendum anno primo Imperii Leonis.* Verùm enimverò quin rectè scriptum sit anno Leonis *secundo*, nulli dubitamus, ut correctio Pagiana corruptio sit Evagrii, non emendatio. Mittamus nullo exemplari hanc Evagrii mutationem inniti. Ex Nicephoriano Chronico scimus Basilium Antiochenum præsulem jam Acacio decessisse, cùm succussio terræ exorta est: XLI. *Basilius annis duobus*: XLII. *Acacius, quo præsidente urbs corruit.* Atqui nondum texerat Acacium infula, dum currebat September anni CCCCLVII. Denique Encyclicis Leonis literis respondisse Basilium Antiochenum, ad quem Imperator scripserat, certum exploratumque est. Extat Episcopi hujus Epistola inter illustrium virorum literas pro Chalcedonensi Concilio: *Sacratissimo & piissimo amatori Christi, Augusto Imperatori Leoni, Basilius, Maximus*, &c. Quòd si terræ motus Antiochenus anno CCCCLVII. contigit, eo quidem posteriores fuere Basilii literæ, quæ ante XIV. Septembris adornari non potuerunt. Leonis Papæ Epistola Encyclicis Imperatoris responsoria data est *Kal. Decembris.* Laudatæ autem Basilii literæ citius confici non potuere. Jam verò quòd Episcoporum responsiones terræ motus Antiochenus exceperit, apertè indicat Evagrius, qui eas motui præmisit, secutus temporum seriem. Cùm igitur ἀσυγχλῶσα composuerit Evagrius, magis placet in annum reverà secundum Leonis Augusti, Christique 458. cladem Antiochenam incidisse, falsasque notas *Dominica imminentis*, & Indictionis *undecima* de suo Evagrium addidisse, quæ clarissimi Norisii sententia est. Conjecturæ robur incutit, quòd alios prorsus characteres Antiochenæ succussioni apposuit Joannes Malela: *Imperante autem Leone divina ira vicissitudinem quartam passa est Antiochia magna, Septembris* XIII. *illucescente die Dominica, anno Æra ejusdem Antiochena quingentesima sexto, sub Consulatu Patricii.* Si Evagrio fides, die XIV. Septembris, horâ noctis quartâ contigit; si Malelæ credimus, accidit Septembris XIII. sub auroram. Conveniunt autem in duobus, nempe quòd & in annum Æræ Antiochenæ CCCCCVI. & in mensem Septembrem horrenda clades inciderit. In eo verò peccarunt, quòd annum à condita urbis Antiochiæ DVI. dicunt, qui DVII. dici debuit.

Evagr. l. 2. c. 12.

Ambros. Ep. 83.

Pag. de Per. Græc. n. 86.

Chalced. Syn. 3. p. fer. 237.

Marcellin. Chron.

Motu terræ Antiochia vastatur.

IV. Succussionis vidimus tempus, nunc succussionem ipsam videamus: *Hic terra motus universas propemodum Ædes subvertit urbis nova, qua quidem incolarum multitudine abundabat, nec ullam partem habebat vacuam aut neglectam, sed magnoperè exculta erat atque ornata, ob superiorum Imperatorum magnificentiam, qui se invicem ea in re superare contenderant. Palatii quoque prima & secunda ædes corruit. Reliqua verò incolumes mansere unà cum vicino balneo, quod cùm antea inutile fuisset, hujus calamitatis tempore abluenda civitati necessario inservit. Ob ruinam videlicet reliquorum balneorum. Eversa sunt etiam porticus, qua erant ante palatium, & quod post illas erat Tetrapilum. Ceciderunt etiam turres Circi, qua erant juxta portus, & quadam porticus, qua ad turres illas ducebant. In veteri autem urbe domus quidem & porticus ruina prorsus expertes fuerunt. Balneorum verò Trajani, Severi, Adriani exigua pars concussa & eversa est.* Urbi restituendæ mille auri talenta ab Imperatore civitati remissa sunt, remissæ quoque civibus pensiones ædium, quæ terræ motu prostratæ fuerant. Publicorum reficiendorum curam Imperator suscepit.

Evagr. l. 2. c. 12.

Num Leo Encyclicas hoc anno suas ad Monachos miserit? Baradati & Simeonis Epistolæ.

V. Ad res Ecclesiæ nunc accedimus. Encyclicas Imperator literas ad Episcopos, Monachosque celebriores anno superiore miserat. Miramur itaque clarissimum Norisium scribentem: *Imperator Leo pro tomo Chalcedonensi Encyclicas ad omnes Metropolitas misit, semet & Majoriano Augustis Coss.* Constat enim Encyclicis à Leone Papa responsum esse, Kal. *Decembris* anni præteriti. Neque Baronio etiam assentimur, hoc demum anno ad Anachoretas celebriores, Simeonem Stylitem verbi gratiâ, aliosque notissimæ famæ Monachos à Leone scriptum esse. Quam Evagrius opinionem refellit, dum ea narrat de Imperatoria Encyclica: *Et has quidem Epistola missa est ad Anatolium. Similia verò Imperator scripsit, tum ad reliquos Episcopos, tum ad celeberrimum quemque eorum, qui tum temporis vitam à materia remotam, omnique apparatu destitutam agebant: ex quorum numero fuit Simeones, qui primus stationem in columna excogitavit. Inter illos fuerunt etiam Baradatus, & Jacobus Syri.* Leonis quidem in Encyclica post Episcoporum nomina reperimus, *Simeoni Monacho,*

Nor. de Epoch. Syr. 215.

Bar. Ann. 458. n. 47.

Chalc. p. 3. n. 21.

Anno Dom. 458.

nacho, Baradato Monacho. Neque geminæ legationis hujus ulla in Veteribus vola est, vestigium ullum. Eam prætermittit Liberatus. Longèque vero similius est, Magistrianos, quos Episcopis Leo miserat, simul & Monachis Imperatoris Encyclicam reddidisse. Incumbebat igitur Episcopis & Monachis, responsum dare Imperatori. Ab eorum nonnullis quidem superiore, ab aliis verò labente anno scriptum, quid de Timothei ordinatione, Chalcedonensique Synodo statuerent. Epistolarum verò pars maxima præsente anno exarata est: quæ causa fuit, cur in Marcellino legamus ad Consulatum Leonis, & Majoriani: *Leo horum omnium Episcoporum ita conspirantes suscepit Epistolas, ut eas putaret uno tempore unius viri eloquio fuisse dictatas.* Immani quidem lapsu Victor Tununensis eas responsiones, in annum CCCCLXVIII. confert. Anthemio II. Consule, Baradato Imperatoris literas *Eutropius Magistrianus* reddiderat. Rescribens verò Imperatori, eam salutationem impertit: *Terra marisque, & totius generis humani Domino, orbis terrarum Victori, & piissimo Augusto Leoni Imperatori, pauper Baradatus in Domino salutem.* Est tamen in subscriptione mendum: *Hæc cum tremore scripsi vestræ pietatis imperio, septimâ & vicesimâ die Augusti mensis, anno secundo Imperii, Indictione decimâ.* Indictio quidem XI. jam erat in cursu: neque dubitamus, quin citius Baradatus Imperatori responderit.

Syn. Chalc. 3. c. 61. p. 976.

Cujus Epistolæ meminit Simeon Stylites, ad Basilium Antiochenum scribens. Est autem creditu difficillimum, Simeonem, qui iisdem ferè temporibus atque Baradatus respondit Imperatori, nonnisi labente Augusto mense Basilium scripto adiisse. Quo casu Acacii, cui decessit, Pontificatui nil foret loci relictum; cùm in Antiochena succussione periit Acacius, Septembris XIV. Porro Baradati Epistola est quidem orthodoxa, sed stylo monachali condita, perpetuò ludens in voce *Leonis*, quo nomine Princeps appellabatur: *Amice Leo, rugies, fiasque ei valde terribilis.* Scripsit & Imperatori Simeon Stylites, cujus Epistola desideratur. De illa mentionem faciunt literæ, quibus & Antiochenum Basilium adiit: *Ego humilis, & exiguus abortus Monachorum, animi mei sententiam imperiali ejus Majestati significavi, de fide sexcentorum triginta Sanctorum Patrum, qui Chalcedone congregati sunt, persistens & fundatus in ea fide, quæ à Sancto Spiritu revelata est. Etenim si Servator noster, ubi duo tresve in nomine ipsius congregati sunt, adest in medio illorum, quomodo fieri posset, inter tot ac tantos Sanctos Patres, ut Spiritus Sanctus cum illis non esset.*

Evagr. l. 2. c. 10.

Res Attici Presbyteri, & de illo Leonis ad Anatolium Epistola.

VI. Non immeritò ad extinguendum Eutychianismi incendium tam Princeps, quàm Episcopi junctis suffragiis allaborabant. Erroris scintillæ ubique locorum micabant, quibus majore impetu flamma reviviscere poterat. Constantinopoli Atticus Presbyter malè audiebat, quòd Hæreticis faveret. Cujus rei rumor cùm Leonis Papæ aures tetigisset, negligentiæ Anatolium accusaverat, quam ille censuram ægrè tulit, directis ad Pontificem Romanum literis per *Patritium* Diaconum. Sublatum ut Anatolium placaret, el rescribit Leo, se amore famæ ejus hisce monitis usum fuisse, ne existimatio ipsius læderetur. Quòd si Atticus Chalcedonensi Symbolo subscriptionem non addat suam, quæ vel in Ecclesia *Christiano Populo præsente* recitetur, sententiam Synodi recepturus est. Data XV. *Kal. Aprilis.* In illa ipsa urbe regia superbè agentes Eutychis Dioscorique discipuli, petebant, ut cum eo, quem Apostolica Sedes damnaverit, *diligentior, tanquam nihil fuerit ante definitum, tractatus habeatur, & quod totius mundi Catholici Sacerdotes in Sancta Chalcedonensi Synodo probant, gaudentque firmatum, in injuriam etiam sacratissimi Concilii Nicæni efficiatur infirmum.* His auditis, Leo per Philonem agentem in rebus Imperatori hæc sibi scribendum putat XI. Kal. Aprilis: *Quamvis multum per omnia de pietatis vestræ corde confidam, & per inhabitantem in vobis Spiritum Dei satis vos instructum esse perspiciam, ne fides vestra ullus possit error illudere, præceptum tamen vestræ in ea adantur obedire, ut aliquos de fratribus meis, dirigam, qui apud vos præsentiæ meæ instar exhibeant, & quæ sit Apostolica fidei regula, licet ut dixi, vobis bene sit nota, demonstrent.* Negat quidem, Legatos, quos missurus erat, in disputationem cum Hæreticis venturos; infirmis tamen auxilio futuros pollicetur. Rogat & Imperatorem, ne Alexandrinam Ecclesiam sub tyrannide *prædonis, & parricidæ* Timothei diutius gemere patiatur.

Leo Ep. 77.

Non est alienum à vero, promissos Leonis Legatos ad Imperatorem detulisse egregiam Epistolam, quâ & ex sacris Codicibus, & è Patrum monumentis, Hilarii, Athanasii, Ambrosii, Chrysostomi, Augustini, &c. probat, Christum personam unam esse, duabus naturis constantem. Dum de Leone sermo est, de alia & ipsius Epistola hoc anno condita, meritò agitetur.

Leo Ep. 97.

Leonis ad Nicetam Epistola.

VII. Pridie quàm Imperatori scriberet Pontifex, à *Niceta* Aquileiensi Episcopo per *Adeodatum* Romanæ Ecclesiæ Diaconum de variis capitibus consultus, ad ea respondit. I. Debent fœminæ, quæ captis viris nupserant aliis, regressis de captivitate, viris prioribus copulari, ut quod suum est, unusquisque recipiat. II. Non probatur esse culpabilis, qui uxorem captivi in matrimonium videtur esse sortitus. III. Ut si viri de captivitate regressi, intemperantiâ uxoris offensi non fuerint, & voluerint eas in conjugium recipere, liberam habeant facultatem. IV. Si mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut impiæ Ecclesiæ communione privandæ sunt. V. Captivis aut terrore, aut veneratione cibos immolatitios edere compulsis, pœnitentia concedenda est. VI. Qui ad iterandum baptismum, vel metu, vel errore traducti sunt, in Ecclesiam recipiantur, per pœnitentiæ remedium, & per impositionem Episcopalis manus. VII. Catechumeni, qui ab Hæreticis baptizati sunt, solâ invocatione Spiritus Sancti per impositionem manuum confirmandi sunt. Data XII. Kal. Aprilis.

Leo Ep. 79.

Anatolii Constantinopolitani obitus. Gennadius ei succedit.

VIII. Labente anno naturæ satisfecit Basilius Antiochenus, cui Acacius successor datur. Nusquam tamen Acacii mentio est, nisi in Nicephoriano Chronico. Victor Tununensis ad annum CCCCLXXI. Leone VI. & Probiano Coss. hæc habet: *Antiochena Ecclesia post Alexandrum Martyrius.* Non igitur Basilio proximè successit Martyrius, ut vero simillimum fiat, Nicephori Acacium Victoris Alexandrum esse. Obscura Acacii memoria, quia ad breve tempus Episcopatum tenuit extinctus Antiochenâ succussione. Vitæ quoque curriculum confecit Anatolius Constantinopolitanus, cui Gennadius sufficitur, Ecclesiæ Constantinopolitanæ

Pres-

ANNO DOM. 458.

Presbyter. Nonnullorum suffragiis & ornatus est Acacius, Orphanotrophii Præpositus. Gennadius tamen primas tulit, vir, qui pietatis suæ causâ in ore erat Constantinopolitano populo: *Petro Gennadius Oeconomum Ecclesiæ constituit Marcianum, qui ex Catharorum secta ad Ecclesiam Catholicam transierat. Hic simul atque Oeconomus factus est, decrevit, ut quæ in unaquaque Ecclesia offerebantur, Clerici ejusdem Ecclesiæ acciperent, cum ad id tempus magna Ecclesia universa accipere soleret.* Multum Gennadius sibi laudis comparavit in administrando Episcopatu: *Neminem ordinabat, qui Psalterium non sciret memoriter.* Avaritia quidem fidem, pietatem, disciplinam, bonas artes subvertebat, ac pro his Simoniam, superbiam, Christum negligere, omnia venalia habere edocuerat. Quæ quantum niti potuit, Gennadius emendavit. Multa Gennadio tribuuntur miracula. Pictoris cujusdam manus exaruerat, qui Christum Jovis specie depingere ausus fuerat: *Sed Gennadius Pictorem precibus suis mox sanavit.* Hæc Theodorus Lector, l. 1. Sed plura de Gennadio in sequentibus.

Mora Theodoriti. Varia ejus fortuna.

IX. Sub ea tempora Theodoritus Cyri Episcopus vitam reliquit, vir multis magnisque laboribus defunctus. Ac Marcellinus quidem in Chronico Theodoriti vitam ad annum usque CCCCLXVI. extendit, dum narrat: *Leone VI. Consule Theodoritus Episcopus Cyri civitatis scripsit de Incarnatione Domini adversus Eutychem Presbyterum, & Dioscorum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum, qui humanam in Christo carnem fuisse denegabant.* Verùm cùm citius suum *Eranisten* condiderit, refellendo Eutychi nil sanè virium est, in eo Marcellini loco ad ætatem Theodoriti inveniendam. Jacobo Monacho, jam senio confecto, quo cum tenerrimâ amicitiâ copulabatur, sepulchrum paraverat. Verùm Jacobum sibi superstitem reliquit, teste Theodoro Lectore: *Theodoritus arcam magno Jacobo ad sepulturam paraverat. At Theodoritus ante Jacobum excessit.* Solutâ Synodo Chalcedonensi, docto se otio tradiderat: ac ut morem gereret *Sporatio*, qui de illustrissimis Concilii Judicibus unus erat, à quo discedens rogatus erat, ut de Hæreticis Fabulis tractatum ederet, manum admoverat operi. Quantum solitudine delectaretur, vincunt verba ipsius ad Joannem Oeconomum, Epistolâ 147. *Mihi grata est quies, & vita curis libera. Propterea sanè & Monasterii atriensem januam obstruxi, & amicorum congressus devito.* In eo secessu à Leone Papa Epistolam accepit, cujus meminimus. Grande quoque Opus in suo otio movit, uti Garnerio observatum in Historia Theodoriti. Operis in Photio mentio est: *Scripsit Explanationem in Octateuchum, quæ inscriptionem nacta est Operi congruentem, in obscura, & abstrusa Scripturæ loca. In quibus sunt & ad libros Regum, & in Paralipomena. Utilissimum autem in primis hoc Opus.* Annos circiter LXXII. natus, animam Deo reddidit. In paucis & pium, & eruditum Theodoritum existimamus, de quo Photii hoc est judicium: *Theodoritus vir sanè doctus, non Hippolyto modò, verum etiam aliis multis Propheticorum Sermonum interpretatione, atque explanatione longè antecellit. Dictio ejus commentationis, si cujusquam alius, aptissima... vocum item ejus delectus, atque ipsa compositio ab Attica elegantia origine non refugit*, &c. Qui vivens variam fortunam expertus erat, non dissimili defunctus usus est, quasi inspicere tanquam in speculum in sancti viri, & vitam, & fatum juberemur, atque ex iis sumeremus exempla, & solatia nobis. Anno DXX. Theodoriti imago in curru collocata, specie triumphi quâdam Cyriensi civitati invehitur. Rem narratur Collatione VII. quintæ Synodi: *Priusquam Sergius reverendissimus Cyrestenam civitatem accederet, quidam, id est, Andronicus Presbyter, & defensor, & Georgius Diaconus, accipientes imaginem Theodoriti, qui undique culpatur propter fidei errorem, in currum eam imposuerunt, & in Cyrestanam civitatem introduxerunt, psallentes & ostendentes, quod ejusdem illi sectæ sunt.* Hæc cùm Eutychianos, quibus Theodoritus odio erat, graviter commovissent, rem ad Præsidem deferunt. Exinde ea & Imperatori Justino nunciatur, qui de eo facto subinde inquiri jubet, Præfecto Orientis hæc scribens: *Ne quid autem ex his, quæ à nobis lecta sunt, suam magnitudinem lateat, jussimus eadem gesta, quæ Cyri confecta sunt, & ad nos relata, nec non Rescripta eorum, quæ Antiochiæ confecta sunt, tibi transmitti, ut post confecta omnia, quæ jussimus, iterum nobis remittantur ipsa, quæ in Cyro confecta sunt. Pro hac etenim causa destinavimus Thomam devotissimum agentem in rebus, & subadjuvam. Datum VII. Idus Augusti Constantinopoli, Rustico V. C. Consule.* Quid in eo negotio factum sit, prorsus ignoratur. Porro de fama Theodoriti vehementius imperante Justiniano disputatum, qui autoritate tandem perfecit suâ, ut in quinta Synodo Theodoriti famæ labes inureretur, dum scripta ejus adversus Cyrillum anathemate damnantur, ut suo loco explicatum ibimus, quæ gravissima piæ viri de Ecclesia bene meriti memoriæ injuria fuit.

Theodor. lib. 2.

Phot. Cod. 214.

Phot. Cod. 203. p. 526.

ANNO U. C. 1212. PER. JUL. 5172. JUL. 504. DOM. 459. LEONIS 2. & 3. MAJORIANI 2. & 3. *Sol.* 20. D. *Lun.* 4. *Indict.* 12. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 4. P. 7. *April.*

ANNO DOM. 459.

COSS. *Patricius & Richomer.*

Theodosius urbis Præfectus condit Augusteum.

I. DE rebus Imperii in Oriente altum est in historia silentium. Referemus quid ad hunc annum in Chronico Alexandrino legitur: *Creatus est Præfectus urbi Theodosius, qui ad latus Ecclesiæ magnæ condidit Augustaum. Eodem anno cœpit Aspar Præfectus Militiæ fodere Cisternam maximam, juxta antiquum murum urbis.*

Synodus Constantinopolitana in Simoniam.

II. Res Ecclesiasticas ingressuris offert se Concilium Constantinopolitanum. Simoniaca lues miserè depascebat Ecclesiam, quod malum divinis Ecclesiasticisque Legibus, & prohibebitur perpetuò, & honorum cupiditate perpetuò retinebitur. Decreto Chalcedonensium ad persanandum hoc vitium optimè provisum erat; verùm Gennadio novis & remediis gliscenti morbo occurrere placuit. Episcopis *tribus & septuaginta* constitisse, creditum Baronio. Nos verò à clarissimo Baluzio monemur, Præsules Conventui *octoginta duos* interfuisse, quorum extant subscriptiones. Titulus Epistolæ Synodicæ ita habet: *Religiosissimo & sanctissimo in sacris Comministro N. Gennadius, & quæ in Christi amante regia civitate Constantinopoli coacta est Sancta Synodus.* Præmissis verò & Scripturæ Oraculis, & secundo Canone Chalcedonensi in Simoniam condito, hæc addunt: *Pulcherrima, & valde piæ sunt hujus Canonis Sanctorum Patrum præcepta, qui omnem invasionem Satanicam, Diabolicamque conatum,*

Lab. Conc. t. 4. 1025.

natum, qui in donum spirituale intenditur, repellit & rescindit. Nullo enim modo vult ordinationis promotionem pecuniis aut fieri, aut suscipi, nec ab eo, qui illam exercet, nec ab eo, qui ordinis promotionem accipit. Sed nec ante tempus ordinationis, nec post dari pecunias concedit. Omnium enim in hac quoque re esse sordes, munerumque corruptionem pronuntiat. Quoniam tamen ut ita apertè prohibitis, quidam sunt in Galatarum Ecclesia deprehensi, propter turpe lucrum & avaritiam hæc salutaria & humana præcepta negligere, & transgredi, ea quoque ipsa nobis renovare visum est, cum hac Sancta Synodo, quæ in hac regnante Nova Roma nunc agit.

Acta Gennadii Constantinopolitani.

III. Ut in pellenda Simonia, sic & in custodienda disciplina Gennadius multum operæ conferebat. Eò pertinet vetus narratio quædam, cujus fama Scriptores obtinet. Cæterum fides ejus rei penes Autores erit. Charisius, qui Eleutherii Martyris in Basilica Lectorem agebat, vitam Clerico indignam ingressus, magiæ, cædibusque vacabat. Quorum flagitiorum rumor cùm Gennadii aures tetigisset, accersitum ad se Charisium, ad viam reducere tentat. Cùm objurgationibus nil suis proficeret, contumacem excommunicatione ferit. Cùm ne vel eo remedio emendaretur, quid agit Gennadius? Eleutherio Martyri scripsit in hunc modum: *Miles tuus disciplinam non servat. Tu igitur aut emenda illum, aut dele. Statimque mortuus est Clericus, utpote qui malis moribus esset praditus.* Hæc Moschus in Prato spirituali, c. 115. Theodorusque Lector, l. 1. Narrationis fides sit penes Autores.

Baradatus Monachus.

IV. Anno superiore Baradati mentionem egimus, qui scriptâ ad Leonem Augustum Epistolâ album Chalcedonensi Concilio calculum addiderat. Itaque non intempestivum erit, de viro celeberrimo nonnulla nostris Annalibus intexere, ex Theodorito petita. *Baradatus* Syrus erat, qui novas exercendæ tolerantiæ rationes excogitavit. Ut rerum divinarum contemplatione frueretur, primum domunculæ semet inclusit, occupatâ deinde rupe, parvulam arcam, ne justâ quidem proportione corpori respondentem, ex lignis extruit. In ea vitam degens, pronus curvusque terram spectare cogebatus. Cùm asseribus compago nulla foret, nec à pluviæ impetu, nec à radiis Solis tutus erat. Ac diu importunum domicilium incoluit, donec jussu Theodoti, cui Episcopatus Antiochenus obtigerat, illud egrederetur. Stabat assiduè manus in cœlum extendens, pelliceam tunicam indutus, quæ circa os, nasumque modicum aëri ingressum permittebat, ut illum respirando acciperet. Hic est ille Baradatus, qui anno superiore Leoni scripsit Augusto. Perpetuis Epistola metaphoris scatet. Adductâ leonis historia, qui Prophetam occiderat, infert: *Decet namen pietatis vestræ, terribilia ferre præcepta in omni terra contra omnes, qui præsumunt divina mandata corrumpere. Isti enim sunt filii Timothei, qui latenter egit utiquè, necavit hominem, & tulit ejus uxorem.* Concilium Baradatus Chalcedonense firmavit.

Theodor. Hist. Patr. cap. 27.

Chalc. Syn. p. 3. 239.

Jacobus Monachus.

V. Baradato comes addatur Jacobus, qui & Imperatori consultus responderat. Particeps nominis Jacobi Nisibeni Episcopi, ipsius & virtutum expers esse noluit. Ac primùm domunculâ utebatur. Ubi verò se aliquandiu exercuit, ædibus tabernaculisque valere jussis, pro tecto cœlum habuit: æstus frigorisque patiens, modò glacie constringebatur, modò Solis flammâ adurebatur, quasi in alieno corpore vitam degeret, naturamque ipsam corporis suâ alacritate superaret. Collum & lumbos ferteæ catenæ vinciebant. Duæ aliæ ex circulo circa collum antè pendebant, duæ itidem ponè, quæ literæ x. figuram reddentes, ante & pone duos circulos colligabant. Manus quoque circa cubitos habebant vincula ejusmodi. Coctis in cibum lentibus utebatur, solo eo alimento contentus. Tres sæpè dies, & totidem noctes nive delapsâ ita fuit obrutus, dum pronus jacens Deum orat, ut ne parum quidem ex ipsius indumento videretur. Celebrantur viri hujus miracula. Aqua, quæ illius dexterâ benedicebatur, fiebat salutare pharmacum. Pater, qui plures filios immaturo funere amiserat, natorum ultimum Deo dicat, si vita ei suppeteret. Exactis annis quatuor, moritur puer. Cujus corpus à patre Jacobi ante pedes ponitur. Qui flexis genibus Deum orans, defunctum ad vitam revocavit: qui editâ voce patrem appellavit. Hæc Theodoritus, qui Jacobo, quem maximè diligebat, arcam ad sepulturam paraverat. Verùm Theodoritus ante Jacobum è vivis excessit. Nihilominus tamen in ea arca positus est.

Theodorit. Philoth. cap. 21.

Theodor. Lect. l. 1.

Leonis de temporibus baptismi. Confessioneque publica Decreta.

VI. Hæc in Oriente. In urbe verò Romana Leo ad Episcopos per Campaniam, Samnium, & Picenum, constitutos de Baptismi tempore, & Confessione peccatorum à Pœnitentibus publicè peracta Epistolam dirigit, *pridie* Nonas Martii: *Magnâ indignatione commoveor, & multo dolore contristor, quòd quosdam ex vobis comperi ita esse Apostolicæ traditionis oblitos, & studio sui erroris intentos, ut præter Pascha festum, cui sola Pentecostes solemnitas comparatur, audeant sibimet non aliqua humanæ infirmitatis necessitate cogente, sed solâ indisciplinati arbitrii libertate, jus Baptismatis vindicare, & in Natalibus Martyrum, . . . regenerationis celebrare mysteria.* Grande scelus quidem, ad quod totus cohorrescere Leo debuit! Admonet ergo reos tanti flagitii, ne baptismus non nisi Paschatis, Pentecostesque solemnibus administretur, secus loco suo movendi erant. Prohibet & eadem Epistola morem inverecundum, qui irrepserat, *Ut de singulorum peccatorum genere Libellis scripta professio publicè recitaretur: Sufficit*, inquit, *illa Confessio, quæ primùm Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis Pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia peccatoris.*

Leo Ep. 80.

Salvianus, Massiliensis fueritne Episcopus?

VII. Commemoratione Leonis in Europam deducti, viri celeberrimi, qui tum temporis florebat, præconium facere jubemur. Is *Salvianus* fuit. Coloniæ Aggrippinæ ortum duxisse *Salvianum*, non veri specie caret. Verba sunt Epistolæ primæ, cujus initium desideratur: *Adolescens, quem ad vos misi, Agrippinæ cum suis captus est, quondam inter suos non parvi nominis . . . & de quo aliquid fortasse amplius dicerem, nisi propinquus meus esset.* Sororem habuit, nomine *Catturam*, ad quam & Epistolam dedit. De dignitate Salviani non constat inter eruditos. Baronius anno CCCCVI. n. 54. Bellarminusque in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis *Salvianum* Episcopis inserunt. In Præfatione quidem Salviani ad libros octo de Gubernatione Dei legitur: *Sancto Episcopo Salonio Salvianus Episcopus*

Salv. Ep. 1. 377.

salu-

Anno Dom. 459.

salutem in Domino. Nobis verò persuasissimum est, mendosum esse titulum, ac Presbyteri duntaxat honore Salvianum ornatum fuisse. Documento sit Gennadius, cui Salvianus notissimus fuit: *Salvianus*, inquit, *Massiliensis Presbyter, divinâ & humanâ literaturâ instructus.* Neque alio titulo decoratur ab Hilario Arelatensi in Sermone de Sancto Honorato: *Egregius, & in Christo beatissimus vir Salvianus Presbyter.* Similiter Ado in Chronico: *Salvianus Presbyter apud Massiliam.* Neque alios sibi titulos imposuit in suis & ad Eucherium, & ad Salonium Episcopum literis. Posterioris hujus Epistolæ titulus est observatu dignissimus: *Domino ac beatissimo discipulo, filio, & patri: per institutionem discipulo, per amorem filio, per honorem patri: Salonio Episcopo Salvianus.* Vir fuit ætate suâ eloquentissimus, vitiorumque, quibus Christiani religionem deturpabant suam, censor acerrimus. Ad exitum ferè seculi hujus vitam produxisse videtur, cùm anno CCCCXCV. Gennadius de eo scripserit: *Vivit usque hodie in senectute bona.* Scriptis suis Ecclesiæ profuit, quorum Catalogum docebit Gennadius: *Salvianus Massiliensis Presbyter, divinâ & humanâ literaturâ instructus, & ut absque invidia loquar, Episcoporum Magister, scripsit Scholastico, & aperto sermone multa, ex quibus ista legi: De Virginitatis Bono ad Marcellum Presbyterum libros tres. Adversum Avaritiam libros quatuor. De Præsenti Judicio libros quinque, & pro eorum Merito Satisfactionis ad Salonium Episcopum librum unum: & Expositionis extremæ partis Ecclesiastis ad Claudianum Episcopum Viennensem librum unum, Epistolarum librum unum. Et in Mosem de principio Geneseos usque ad conditionem hominis composuit versu, quasi Hexameron librum unum. Homilias ad Episcopos factas multas. Sacramentorum verò quantas nec recordor.* Nonnullis in exemplaribus legitur, *Homilias Episcopus factus multas.* Sed perperàm, ut ex ipso Gennadio liquet, qui nomine Presbyteri eum affecit initio capituli hujus. Quem titulum quidem haud ipsi indidisset, si Episcopum egisset. Qui hodie extant de Gubernatione Dei libri octo, non sine probabilitatis specie illi esse putantur, quos *Salonio* scriptos Gennadius perhibet. Libri quatuor, qui *Timotheus* inscribuntur, putant eruditorum nonnulli, *quatuor esse adversum Avaritiam.* Primus quidem de Avaritia tractat, neque ab ea prorsus materia cæteri dissident. Supersunt & nonnullæ Salviani Epistolæ. Pulcherrima Salviani sententia hæc est, ex libro secundo Timothei ad Ecclesiam: *Quidquidlibet homo pro Deo perferat, solvi omninò non potest, quod Deus pro homine perpessus est.* (B. M. P. t. 8. 386.) Christum Virginei uteri claustra nascendo reserasse, non obscurè docet eodem libro: *In carne processit humiliatus usque ad humani exordii pudorem, & pannorum illuviem.*

Anno Dom. 460.

ANNO U. C. 1213. PER. JUL. 5173. JUL. 505. DOM. 460. LEONIS 3. & 4. MAJORIANI 3. & 4. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 5. *Indict.* 13. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 6. *P.* 27. *Mart.*

COSS. *Apollonius & Magnus.*

Clericos invitos creari Majorianus vetat.

I. IMprobitate Christianorum, contemptuque disciplinæ id moris inveteraverat, ut homines vel inviti ad Clericale munus eveherentur. Hanc religionis labem, libertatisque mortalibus insitæ eversionem Lege pulcherrimâ *Majorianus* deletam voluit. Versatur Arelato Imperator, cùm id Rescripti Richomero utriusque Militiæ Magistro misit: *Ad suscipiendum Clericatus officium unicuique nos optionem dedisse, non legem, quia quamlibet sanctum onus, ut volentibus patiamur imponi, ita ab invitis jubemur arceri. Ei, qui vim pertulit, decem libras auri Archidiaconus cogatur inferre, dehinc si ille desistit, accusatoris censibus, & civitatis ordini profuturas. Ille suæ reddatur voluntati, qui coactus non potuit consecrari. Et quia ab hujusmodi ausu nec Episcopum a verecundia esse convenit alienum, ad Apostolicæ Sedis devocetur Antistitem. In illa reverendissima Sede notam illicitæ præsumptionis incurrat. Sanè quia non injusta suspicio est, huic operi parentum collusionem plerumque misceri, dum liberis aliis amore nimio gratificantur, & alios injustâ sententiâ persequuntur, æquè patres & matres, si comprobati fuerint, invitos filios præfato oneri subdidisse, bonorum suorum tertiam jubemus adstingi, ipsius filii censibus profuturam.* Coactam tamen Episcoporum ordinationem non rescindit: *Si qui sane Episcopus invitus fuerit ordinatus, hanc consecrationem nullâ violari accusatione permittimus. Data V. Kal. Aprilis Arelato, Magno & Apollonio Coss.* Cur porro Arelato moraretur Majorianus, bellum Gothicum causa fuit, ut ex Idacio colligitur: *Legati à Nepotiano Magistro Militiæ, & à Sunierico Comite missi, veniunt ad Gallæcos, nunciantes, Majorianum Augustum, & Theodericum Regem firmissima inter se pacis jura sanxisse, Gothis in quodam certamine superatis.* Inde Mense Maio Hispanias ingressus, Vandalis bellum moliebatur, cum captis per proditores navibus per Gallias in Italiam iter convertit.

Maldras Suevicum arripit Imperium: ejus scelera.

II. Destructum in Hispania à Gothis Suevorum Imperium *Maldras* excitare tentaverat. Historiam scitu non injucundam ab origine repetamus, Idacium secuti. Anno superiore *Aiulfus* Suevici regni cupidus, *mense Junió fata* impleverat. Divisi in partes Suevi varios sibi Principes imposuere: pars *Frontanem*, pars *Maldram* Regem dixerat: *Jubente Maldrâ Suevi in solitam perfidiam versi, regionem Gallæciæ adhærentem flumini Durio deprædantur. Quinto Idus Junias die, quartâ feriâ, ab hora quarta in horam sextam ad speciem Lunæ quintæ, vel sextæ, Sol de lumine orbis sui minoratus apparuit.* Anni CCCCLIX. nota hæc est, teste, quæ illum regebat, literâ Dominicali D. & Cyclo Solis 20. Ambitione percitus *Maldras*, naturæ jura perfringens, *germanum suum fratrem interficit, & Portucale castrum idem hostis invasit.* Defuncto diu homicida non superfuit, qui anno insequente manibus fratris sanguine suo litavit: *Maldras in fine mensis Februarii jugulatus, merito perüt interitu.* Itaque Calvisii eruditorumque nonnullorum Chronologia non est accurata, qui mensi Maio labentis anni Maldræ obitum affixere. Cum Maldræ perfidia Suevorum seditio non extinguitur. Audiatur iterum Idacius: *Per Suevos, Luco habitantes, in diebus Paschæ Romani aliquanti cum Rectore suo honesto natu, repentino sunt de reverentia dierum occiduntur incursu.* (Idac. Chron.) Grassantibus Suevis id facinoris non suffecit: *Frumarius cum manu Suevorum, quam habebat impulsus, capto Idacio Episcopo VII. Kalend. Augusti in Aquæflaviensi Ecclesia, eundem Conventum grandi evertit excidio.* Idacius tribus mensibus captivitatis impletis, mense Novembri redit ad Flavias.

Mors Eudoxiæ Augustæ. Templa multa condidit.

III. In Oriente gravissimâ clade Cyzicus urbs nobilis vastatur, narrante Marcellino: *Cyzicus civitas terra motu concussa, murorumque suorum ambitu interrupto, sese suosque diu deplanxit.* Mors Eudoxiæ Augustæ, Theodosio relictæ anno celebritatis & aliquid addidit. Templa multa excitaverat, nec non Gerontochomia, Ptochotrophiaque innumera, quæ famam ejus posteris commendavere. Inter Basilicas eminebant, Petri & Apostoli cum cisterna ad usus Ecclesiæ necessaria, & Stephani Protomartyris Templum, quod stadio distabat Hierosolymis, in eo loco conditum, ubi à persecutoribus ille lapidibus obrutus ferebatur. Misso Gabriellio rogaverat Euthymium celeberrimum Monachum, ut sibi ad eum accedere permitteretur, quo ejus & doctrinâ, & sermone frueretur: cujus & lauræ redditus assignare alendis Monachis habebat in animo. Narrant Euthymium talia cogitanti maudasse, ut sibi potius pararet, quæ proximo funeri erant necessaria. Hæc post ubi audivit, petitâ Hierosolymâ Anastasium accersit Episcopum, cui narrat quæ prædixerat Euthymius: *Et primum quidem Stephani Protomartyris Christi Templum, quod nondum erat planè constructum, dedicat quinto decimo mensis Januarii. Deinde cùm ei etiam multum tribuisset reditum, & ejus curam dedisset Gabriellio, neque alias quoque neglexit Ecclesias. Cùm quatuor autem menses jam præteriissent post dedicationem, ipsa quoque humanâ vitâ relictâ, excedit ad Dominum.* Hæc Cyrillus in vita Euthymii, c. 99. Moritura verò Eudoxia, *juravit se extra crimen esse, de quo Paulini causâ accusata fuerat.* Stephani in Templo deposita est. Anno Leonis Augusti quarto Eudoxiam, annos LXVII. natam, periisse tradit Nicephorus. Fortuna hæc fuit Eudoxiæ, quæ humili genere orta, pulchritudine suâ, ingeniique dotibus ad summam dignitatem gradum sibi fecerat. De Eudoxiæ scriptis actum est ad annum Dom. CCCCXLIV.

Chron. Alex.

Niceph. l. 14. c. 99.

Timotheus Ælurus libellum offert Imperatori ad decipiendum. Ejicitur sua sede.

IV. Res nunc videamus. Dum summâ conspiratione orbis Episcopi ferè omnes, missis ad Leonem Augustum Epistolis, ordinationem Timothei, & doctrinam damnant, sibi non deerat astutus, juxta ac nefarius homo, qui dato ad Imperatorem Libello, Proterii fautores malis Nestorii venenis imbutos esse jactabat. Qua de re Gennadii verba referre operæ pretium est: *Timotheus, ne contra legem factus meritò abjiceretur, ad gratiam plebis, quæ Proterium exosum habuerat, omnes quibus ille communicaverat, Nestorianos esse pronuntiavit: & maculam conscientiæ temeritate abluendam præsumens, scripsit ad Leonem Imperatorem Libellum valde suasorium, quem pravo sensu Patrum testimoniis in tantum roborare conatus est, ut ad decipiendum Imperatorem, & suam hæresim confortandam penè Leonem urbis Romæ Episcopum, & Chalcedonensem Synodum, ac totos Orientalium Episcopos illorum adminiculo Nestorianos ostenderet. Sed favente Deo à Chalcedonensi Concilio hostis Ecclesiæ coargutus est, & confutatus. Hunc ipsum Libellum cognoscendi gratiâ ego rogatus à fratribus, in Latinum transtuli, & cavendum prætitulavi.* Non ab iis tamen, quæ vera, claraque erant, per sacros Codices, Episcoporumque literas Timothei præstigiis & captionibus Leo depulsus est. Itaque Sedis Alexandrinæ invasori exilium mandat, quod in hunc annum contigisse, Victor Tunnensis ostendit: *Magno, & Apollonio Coss. Timotheus Episcopus, interfector Proterii Episcopi, Leonis Principis præcepto, vi à Sede Alexandrina raptus Ecclesiæ, Chersona exilio relegatur.* Stila Dux Alexandriæ omnibus Timotheum modis pellere Episcopatu jubetur. Non statim tamen est *Chersonam* relegatus. Urgentibus, qui ei favebant, in regiam urbem venire permittitur, specie suæ hæreseos ejurandæ. Id constat ex Leonis ad Gennadium Epistola, data XV. Kalend. Julias: *Dilectionis tuæ literis, & fratrum Coëpiscoporumque nostrorum Domitiani & Geminiani sermone agnovi, Timotheum postquam Ecclesia Alexandrina civitatis expulsus est, Constantinopolis (nonnullis hoc fidei adversariis agentibus) venire permissum, ut quantum datur intelligi, quia universorum Domini Sacerdotum sententiis coarctatus, invitus saltem ad Catholicum se dogma convertat: ut tanquam propter hanc tantummodò culpam videatur ejectus, hæretica perversitatis errore damnato, doctrina Apostolica, ut ad Alexandrinam redeat Ecclesiam, acquiescat. Cùm illi etiam si Catholicus probaretur, hoc vehementer obsistat, quòd vivente Episcopo tantæ Sedis invasor est, ausus apparuit manditæ crudelitatis admissa.* Gennadium itaque monet sedulò, *ne cum tam nefario homine sermo aliquis privatim, vel publicè misceatur,* omnibusque enitatur, ut spes Timothei suffragatoribus adimatur, *& Alexandrinis ex Clero suo Catholicus Episcopus secundum morem veterem per Orthodoxos Episcopos consecretur.* Per Philoponem agentem in rebus ea Epistola missa est. Eodem & latore usus Pontifex, XV. Cal. Juliarum literas Leoni Imperatori dirigit, quibus ei ob pulsum Timotheum gratulatur: *Sciat clementia vestra, omnes Ecclesias Dei cum laude vestra exultare pariter, & lætari, quòd ab Alexandrina Ecclesia jugo improbus parricida depulsus est, & populus Dei, cui prædo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, potest jam in salutis viam fidelium Sacerdotum prædicatione revocari, cùm videat omne fomentum venenorum in ipso autore projectum. Nunc ergo, quia hoc constanti proposito, & magnâ mente peregistis, consummata operi fidei illud adjungite, ut de Catholicæ civitatis illius Præsule, quod Deo placeat, decernatis, qui nullâ damnata toties impietatis sit infectus aspergine.* Leonis literis accensus Imperator, Timotheum relegat: *In Gangrensium civitate perinde atque Dioscorus jussus est degere.* Hæc Evagrius, l. 2. c. 11. cui consentit Nicephorus. At Timothei exilio Liberatus locum assignat: *In exilio relegatur Timotheus Ælurus Chersona arctâ custodiâ, & cum eo Petrus Hæreticus.* Utrumque verissimum: Gangram primum ejicitur, quæ urbs est Paphlagoniæ, aliam enim Stephanus *Gangram* in Arabia Felice collocat, deinde *Chersonam*. In Breviculo Historiæ Eutychianæ ea reperimus: *Mittitur in exilium Timotheus Chersona, qui locus est in Ponto abditus.* Quibus verbis docemur, quis locus *Chersona*, nobilioribus Geographis ignotus. Chersonæ meminit & Miscellanea LXIX. sub finem: *Educunt Justinianum in Hippodromum, nasoque illius & linguâ rescissâ, exulem faciunt apud Chersonam.* Exulem Timotheus egit, dum Leo sceptrum cum vita retinuit.

Leo Ep. 100.

Leo Ep. 99.

Liber. c. 15.

Lab. t. 4. Concil. 1081.

Timotheus Albus Æluro sufficitur.

V. Ejecto Timotheo alius ejusdem nominis, at fidei longè diversæ Alexandrinis Præsul imponitur: *Alexandrini alterum Timotheum Proterii successorem elegerunt, quem alii quidem Basilicum, alii verò Salophaciolum nominabant.* Id & cognominis Timotheus habet in Liberato:

Evagr. l. 2. c. 11.

ANNO DOM. 460.

Liberat. c.16.

Pro Proterio Timotheus, cognomento Salophaciolus, sive Albus Episcopus constituitur. Postquam Timothei Albi electio Leoni Pontifici innotuit, ad eum scribit xv. Cal. Septembr. *De eo, quòd instinctu fidei in fraternitatem tuam, Cleri & plebis, atque omnium Fidelium egit electio, universam mecum Ecclesiam Domini gaudere rescribo, atque hoc benignitas divina pietatis multiplicatâ gratiâ confirmet exopto.* Deinde illum hortatur, ut benignitate, precibusque suis, qui veritati restitere, illos sibi conjungat, bonum imitatus Pastorem, qui errantem, non flagellis ovem coërcuit, sed ad ovile suis humeris reportavit, neque *vel Nestoriani dogmatis, vel Eutychiani errore ullum in Dei populo possit vestigium reperiri.*

Leo Ep. 101.

Presbyteris quoque & Diaconis Ecclesiæ Alexandrinæ literas dedit, ut *quos cujuslibet ordinis Christianos impia Hæreticorum conturbavere mendacia*, leniter corripiant, *ne difficultas veniæ cunctationem faciat tardiorem.* Eâdem ipsâ die ad Theophilum, Joannem, Athanasium, Abrahamum, Danielem, Joabum, Paphnutium, Musæum, Panulvium, & Petrum, Episcopos Ægyptios Epistolam misit, quâ & benignitatem in reducendis ad viam, qui erraverant, commendat, & fidei integritatem, *sine qua nullæ possunt prodesse virtutes.*

Leo Ep. 103.

Timotheus illis instructus animi dotibus erat, quæ germano sunt Episcopo consentanea, *probitate morum, & integritate Catholicæ fidei.* Tranquillè & placidè in administranda Ecclesia vitam traduxit Timotheus, donec Basiliscus occupato Imperio Zenonem ad fugiendum compelleret: *Timotheus Catholicorum Episcopus vixit quidem sine seditione quietè in Alexandrina Ecclesia, omni tempore Leonis, & omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidem, Zenone in Isauriam fugiente.*

Liberat. c.16.

ANNO DOM. 461.

ANNO U. C. 1214. OLYMP. 310. PER. JUL. 5174. JUL. 506. DOM. 461. LEONIS 4. & 5. *Sol.* 22. *A. Lun.* 6. *Indict.* 14. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 7. *P.* 16. *April.*

COSS. *Severinus & Dagalaifus.*

Richomer quis? Majorianum occidit. Defuncti mores.

I. SI quæ fata aspera rupisset Majorianus, ruentis quidem imperii restitutor fuisset. Verùm cùm haud addicentibus avibus Richomerum ad utriusque Militiæ Magistri dignitatem evexisset, perfidiâ ejus morti missus est Princeps optimus, qui quem sibi fidissimum putabat, crudelissimum proditorem habuit. Getico sanguine ortus erat *Richomer*, ut nos socer ejus Anthemius docet Augustus, qui Episcopum Ticinensem *Epiphanium*, sic alloquitur: *Quis hoc namque veterum retrò Principum fecit unquam, ut inter munera, quæ Pellito Getæ dare necesse erat, pro quiete communi filia posceretur.* Patre Suevo tamen editum Richomerum canit Sidonius, & Valliæ Regi consanguineum, ideòque Geiserico odio habitum:

Sidon. car. 2. 361.

Nam Patre Suevus
A genitrice Gethes, simul & reminiscitur illud,
Quod Tartesiacis, avus hujus, Vallia terris
Vandalicas turmas, & juncti Martis Alanos
Stravit,

Cùm materno magis quàm paterno genere clarior esset, pro Gotho sese venditabat: eò magis quòd Gothorum, quàm Suevorum nobilius Imperium erat. Militari virtute Richomer magnum sibi nomen emerat. Magnâ erat vi & animi, & corporis. Corpus patiens inediæ, vigiliæ, algoris: supra quam cuiquam credibile est, animus audax, subdolus, varius, cujuslibet rei simulator ac dissimulator, immoderata, nimis alta semper appetens, imperare volebat, relictis duntaxat legitimo Principi Imperii & titulis, & insignibus. Richomeris mores depingat jam laudatus Anthemius: *Quotiens à nobis majoribus donis cumulatus est Richomer, totiens gravior inimicus apparuit? Quanta contra Rempublicam bella præparavit? Quantos externarum gentium per illum vires furor accepit? Postremò etiam ubi nocere non potuit, nocendi tamen fomenta suggessit.*

Ennod. Vit. Epiph. B. M. P. t. 9. 386.

Armatus his vitiis Richomer ad extinguendum optimum Imperatorem sese comparat. Majorianus amissis, quas in Vandalos parabat navibus, Hispaniâ relictâ in Gallias concesserat, ubi Sidonius Apollinaris Epigramma offert Imperatori, ut suis ruinis exoneratæ Lugduno vitam redderet:

Sidon. car. 31.

Hoc te Sidonius tuus precatur,
Sic te Sidonio recocta fuco,
Multos purpura vestiat per annos.
Sic lustro imperii perennis acto,
Quinquennalia fascibus dicentur.

Ingressus est quidem quintum annum imperii, & mensis quintus jam labebatur, cum meditatum nefas perpetrat Richomer, de quo Idacius in Chronico: *Majorianum de Galliis Romam redeuntem Richomer livore percitus, & invidorum consilio fultus, fraude interficit circumventum.* Funestum diem memoriæ commendavit Autor Chronici Cuspiniani: *Depositus est Imperator Majorianus à Patricio Richomere Dertona, quarto Nonas Augusti, & occisus est ad fluvium Hyram septimo Idus Augusti.* Regnavit annos IV. menses totidem, diesque duos: quinque diebus post abdicationem inter homines versatus est: Historia fallitur Miscellanea, cujus verba sunt: *Majorianus apud Dertonam Hispaniæ civitatem occiditur.*

Paul. Diac. l. 15.

Nulla quidem in Hispania Dertona, quæ urbs est Insubrii, & *Colonia*, docente Plinio. Dertosam similitudine vocis cum Dertona Autor permiscuisse videtur. Vili sepulchro Majorianus conditus est, quod obscurum, tantoque Principe dignum nobilitavit Ennodius Epigrammate 135.

Cùm perstat gravior bustum fortuna petitum
Condidit exuvias, Majoriane, tuas.
Nunc indignis pyramidum sors prospice moles,
Vilia Principibus linque sepulchra piis.

Cum optimo Principe concidit Imperium, quod lacertos jam movere cœperat. Virtutibus, pietate, Legibusque pulcherrimis famæ mandavit nomen suum. Inter eas extat Rescriptum de Adulteriis, *datum* XV. *Kal. Mai Arelate, Richomere & Clearcho viris clariss. Coss.* Quos inter ordinarios Consules nulli reperimus: suffectum ergo Consulatum gessisse intelliguntur. Directa ea Lex est *Rogatiano Consulari* Tusciæ suburbicariæ. Convictum confessumque Ambrosium in nefario crimine, relegatione dignum censuerat: exilii tamen locum reus defugerat: qua de re consultus Majorianus, deportatione adjectâ continuò, & bonis ejus omnibus fisci utilitatibus vindicatis, eum à congressu totius Italiæ submovet.

Major. Novel. t. 9.

Severus Majoriano succedit: ejus anni.

II. Extincto Majoriano purpuram sumit Severus, natione Lucanus. Quem ad Imperium promovit Majoriani percussor, cujus vasta potentia

Anno Dom. 461.

tentia erat: *Romanorum* XLV. *Severus Roma Augoſtus appellatur.* Locum ubi Auguſtus nuncupatus eſt, Caſſiodorus monuit: *Majorianus in mſione Richomeri extinguitur, cui Severum natione Lucanum, Ravennæ ſuccedere fecit in regnum.* Diem verò novimus ex Anonymo Cuſpiniani: *Levatus eſt Imperator Dominus Severus* XIII. *Kal. Decembris.* Fuit igitur menſium trium, dierumque ſeptemdecim Interregnum, quo elapſo nomen Imperii potius, quàm Imperium *Severus* ingreditur. Regni umbram tenuit annos tres, menſes novem, & dies XXVII. à decimo nono ſcilicet Novembris labentis anni ad uſque Sept. XIV. anni CCCCLXV. Baſiliſco & Hermenerico Coſſ. Richomeri, quem extulerat, perfidia ſuſtulit. Pauca ſui monumenta reliquit Severus. Extant in Novellis promulgatæ ab eo Leges, de quibus ſuo tempore mentionem inſeremus.

Leonis Papæ obitus.

III. Res Eccleſiæ Leonis ab obitu incipimus, qui funeſtum annum reddidit. Vitâ abiiſſe tertio Idus Aprilis, communis vulgataque ſententia eſt, in quam Baronius, Onuphriuſque deſcenderunt. Quam ſpecioſis tamen argumentis refellit Paſchatius Queſnellius, quorum præcipuum ex Hilari ſucceſſoris conſecratione Novembri peractâ deſumitur, cùm incredibile penè videatur, in pacatis Eccleſiæ temporibus Leonem inter, & Hilarum menſium ſeptem Interpontificium interjectum fuiſſe. Conſtat verò, menſe Novembri Hilarum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum eſſe impoſitum, ut mox probatum ibimus. Non igitur abhorret à vero, *trigeſimo Octobris* Leonem ad plures abiiſſe. Cui & Chronologiæ præſidium affert Calendarium vetus Dacherianum, in quo legitur: *Tertio Kal. Novembris depoſitio Sancti Leonis Papæ.* Sed difficillimâ de ſupremo Leonis die quæſtione relegatâ, hoc ſaltem extra dubium ponimus, quòd Pontifex ille annos XXI. ſederit: ab anno ſcilicet CCCCXL. ad uſque CCCCLXI. quo mortis ſolvit debitum. Non inficias imus, quin de pietate optimè ſit meritus, dum Manichæos, Eutychianos, Neſtorianos, Pelagianoſque profligat. Diſſimulari tamen non poteſt, quin vitium, quod propius virtuti eſt, ambitio animum ipſius exercuerit. Gloriam, honorem, majeſtatem Sedis ſuæ vehementius exoptans, à Valentiniano Legem impetravit, quâ Occidentis Epiſcopi omnes ſibi ſubjiciebantur. Egregia ejus facinora benè multa paucis complectitur

Pont. Holſten. 1. 473.

Pontificalis, cujus verba ſubjiciemus: *Hic renovavit poſt cladem Vandalicam omnia miniſteria ſacrata argentea, per omnes titulos conflata. . . . Hic fecit cameram Baſilica Conſtantiniana, & aliam cameram Baſilica B. Petri ornavit, & Baſilicam B. Pauli renovavit. Fecit autem & Baſilicam B. Cornelio Epiſcopo, & Martyri juxta cœmeterium Calixti, viâ Appiâ. Hic propter nomen Romanum ſuſcipient legationem, ambulavit ad Regem Hunnorum, nomine Attilam, & liberavit totam Italiam à periculo hoſtium. Hic conſtituit Monaſterium apud B. Petrum Apoſtolum, quod appellatur Sanctorum Joannis, & Pauli. Hic conſtituit, ut intra actionem ſacrificii diceretur, ſanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam.* Quæ de Leone narrant, & brandeum allatis forficibus incidente, *ut ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit*, & Petri Apoſtoli utente præſentiâ, dicentis, *Oravi pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata omnia*, fabularum amantibus relinquimus. Qui bellularum narrationum hujuſmodi cupidus eſt, adeat Gregorium, libro 3. Epiſtolâ 30. Pratumque Spirituale, c. 149.

Anno Dom. 461.

Hilarus Pontifex creatur. Quis? Ejus anni.

IV. Leoni ſuccedit Hilarus, *natione Sardus, ex patre Criſpino.* Archidiaconum agens ad Synodum Epheſinam, Præſide Dioſcoro celebratam, à Leone Legatus fuerat. Ne verò à prædonibus B. damnare Flavianum cogeretur, Epheſo diſcedens, per incognita, & invia loca Romam conceſſerat. Quæ res impedimento fuit, ne Pulcheriam Auguſtam ſalutaret, ut ipſi literis ſuis anno CCCCXLIX. datis, ſignificatum ivit. Anno CCCCLVII. cùm ob diverſum Paſchatis celebrandi morem variis aculeis pungeretur, Victorio ſcripſerat Aquitano, ut dubia animi ſui removeret. Poſt ubi moribus ſuis dignus viſus eſt, qui Leoni ſuccederet, menſe Novembri ordinatur, repugnante quantumvis Onuphrio, qui Hilari conſecrationem XIII. Calend. Maiarum affigit. De die porro difficilis quæſtio eſt. Baronius, quem Schelſtratus & Alexander ſequuntur, Novembris XII. aſſignant Hilarianæ conſecrationi. Quam Chronologiam firmare videtur dies Dominica, quæ tum labebatur. Sed & Marianus Scotus pridie *Idus Novembris* factam Hilari ordinationem, ſcripto prodidit. Verùm enimverò die XVI. *Kal. Decembris* conſecrationem eam potius peractam eſſe, ex Lupi Sylloge colligi videtur. Hilari quippe Epiſtolâ monemur, illâ ipſâ die, quâ ordinatus eſt, Synodum in urbe fuiſſe coactam. Sic enim ſcribit Aſcanio: *Lectis ergo in Conventu fratrum, quos Natalis mei feſtivitas congregarat, literis veſtris.* Eſt autem ea Synodus Novembris decimo ſexto celebrata, ut ex ejus titulo apparet & promptum eſt: *Incipiunt regula Papæ Hilari, Flavio Baſiliſco, & Hermenerico, viris clariſſimis, ſub die* XVI. *Calendas Decembris, reſidente viro venerabili Papâ Hilaro in Baſilica ſanctæ Mariæ.* Quod ad monumentum ſi loquamur, Hilari conſecratio non *prima* quidem feriæ, ſed *quinta* cohærebit. Quò conſequens foret, trabali clavo necdum diei Dominicæ affixas Epiſcoporum Romanorum ordinationes. In vulgatis Concilii hujus Codicibus die ſerius uno celebratum dicitur, ſcilicet XV. Cal. Decembrium feriâ VI. Autoritate Concilii hujus freti Du Pin, atque Queſnellius, Hilari ordinationem aſſignant Decembris XVII. Verùm enimverò creditu difficillimum eſt, Hilari natale in feriam à prima diverſam incidiſſe, cùm mos jam obtineret, ut Pontificum Romanorum ordinationes diei Dominicæ affigerentur. Quod adeò verum eſt, ut Queſnellius incuriâ tanto viro indignâ, XV. Cal. Decembris feriæ primæ aſſignarit: *Si quidem*, inquit, *litera F. eo anno Dominicam deſignabat.* Atqui vel pueri ſciunt, literam Dom. A. labentem annum duxiſſe. Itaque ſi Hilarus XVII. Decembris ordinatus eſt, inauguratio ejus feriæ ſextæ cohæreret. Magis ergo *Mariani* ſententiæ ſumus, ut XII. Novemb. qui in diem Dominicum incidit, Hilarus ordinatus ſit. Neque unus idemque dies, ut perperàm Queſnellius arbitratur, & Natali Hilari, & initiis Synodi Romanæ aſſignatus eſt. Incepit Synodus XVI. Novembris feriâ V. quatriduo poſt Hilariani Natalis celebrationem feriâ primâ agitatam, ut fuſius ſuo loco explicabimus. Sexennio Epiſcopatum Romanum Hilarus tenuit ad annum uſque CCCCLXVII. Puſæo & Joanne Coſſ. Loquatur Idacius: *Hilaro defuncto, ſex Sacerdotii ſui annis expletis,* XLV. *Romana Eccleſia Simplicius Epiſcopus ordinatur.*

Lup. Syll. c. 127.

Sed

Anno Dom. 461.

Synodus Turonensis. Canones ejus.

Sed & Marcellinus Hilarum *vixisse annos sex*, scriptum reliquit.

V. Anno celebritatem addidit Turonensis Synodus. Præside *Perpetuo*, cui interfuere Victurius Cenomanensis, Leo Bituricensis, Eusebius Nannetensis, Amaodus Catalaunicæ civitatis, Germanus Rhotomagensis, Artemius Rhedoneosis, Mansuetus Britanoorum Antistes, Jocundinus Presbyter. Congregati sunt die XIV. Calend. Decembris, cùm *ad sacratissimam festivitatem, quò Domini Martini receptio celebratur*, convenissent. Peragebatur eâ die Martini reliquiarum translatio, cujus occasione Episcopi Turonensium ad civitatem se contulere. Quibus simul placuit, de rebus Ecclesiasticis tractari. Tredecim ad ergo disciplinam pertinentes regulas posuere. I. Sacerdotibus Diaconisque continentiam imperat, ut Fidelibus sint exemplo, & omni momenco parati sint ad sacrificium Eucharistiæ offerendum, baptismaque ministrandum. II. Patrum Constitutionem mollit, quæ Sacerdotes, Diaconosque liberis operam dantes, *communione Dominicâ abstinebat*: negat tamen ipsis altiorem gradum, & Sacramentorum celebrandorum facultatem. III. Clerici cum mulieribus extraneis non habitent. IV. Clericus, cui datur nobendi licentia, nuptam non accipiat. V. Clericus, qui ordine suo relicto, laicam vitam ingreditur, excommunicatur. VI. Qui sacris se Virginibus miscuerit, vel propositum professæ religionis dereliquerit, communione sit alienus. VII. Homicidis penitùs non communicandum, donec per Confessionem pœnitentiæ ipsorum crimina deleantur. VIII. Qui post acceptam pœnitentiam ad seculares illecebras fuerit reversus, à commonione Ecclesiæ, & convivio Fidelium habeatur alienus. IX. Episcopus, qui Diœceses alienas invadit, aut Clericos, Sanctimonialesve promovere præsumit, à Consacerdotum communione alienus efficiatur. X. Ordinationes illicitas irritas esse denunciat. XI. Clericus, qui absque Episcopi sui permissu Ecclesiam relinquit suam, communione habetur alienus. XII. Clerici absque Episcoporum commendatione ad alias civitates non tendant. XIII. Clericus usuras non accipiat. Hactenus de Canonibus, de anno Turonensis Synodi nunc est agendum.

Epocha Turonensis Synodi: ob reliquiarum Martini translationem celebrata.

VI. A Baronii, Bioniique Chronologia multum nostra dissidet. Annum assignant Conventui Toronensi illum, qui Christi numeratur CCCCLXXXII. Fastos quidem tum reseravit *Severinus*, Collegâ *Trocondo*. Non potest tamen Synodus in hoc tempus differri, cùm Venetico Concilio adfuerit Nunechius, cui Eusebius Namneticæ civitatis Episcopus decesserat. Turonensi verò Conventui interfuit Eusebius. Huic porrò Concilio præbuit occasionem Martini reliquiarum translatio in elegantiorem Basilicam, quam Perpetuus extruebat. Templi hujus Gregorius meminit: Perpetuus tùm *virtutes assiduas ad sepulchrum ejus fieri cerneret, cellulam, quæ super eum fabricata fuerat, videns parvulam, indignam talibus miraculis judicavit. Quâ submotâ magnam ibi Basilicam, quæ usque hodie permanet, fabricavit: quæ habetur à civitate passus* DL. *Habet in longum pedes* CLX. *in latum sexaginta: habet in altum usque ad cameram pedes quadraginta quinque. Fenestras in altario triginta duas, in capso viginti: columnas quadraginta unas: in toto ædificio fenestras* 52. *columnas* 120. *ostia octo, tria in altario, quinque in capso.* Quid porrò *capsum*, non omninò promptum est. Capsum definiente Baronio, *erat ea Basilica pars amplior, incipiens à cancellis primarii altaris usque ad januas, quibus Fideles ingrediuntur in Ecclesiam.* Hæc tamen explicatio ad Gregorii descriptionem non quadrat, quæ *capsum* exhibet *altario* minus, ut ex fenestris liquet: *Fenestras*, inquit, *in altario triginta duas, in capso viginti.* Est autem Ecclesiæ *navis* longior altario. Vero similior est doctissimi explicatio Cangii: *Capsum intelligi debet de ea Ædis sacra parte, qua retrò altare est, & editior olim erat.* Explicationem adjuvant verba Gregorii de Numatio Avernorum Episcopo, qui Ecclesiam *fabricavit, habentem in longum pedes* CL. *in latum pedes* LX. *in altum infra capsum usque cameram pedes* L. Verba hæc, *infra capsum*, etiam atque etiam sunt observanda: quibus liquidò constat, capsum editius in Ecclesia fuisse, quod de *navi* dici nequit. Perpetui Basilicam & strictâ & solutâ oratione Sidonius memoriæ commendavit: *Basilicam sancti Pontificis, Confessorisque Martini Perpetuus Episcopus, dignissimus tanto prædecessore successor, multum priori, quæ hactenus fuit, capaciorem novavit. Magnum est, ut ferunt, opus, nominandumque, quod in honorem talis viri factum talis vir fecisse debuerit. Hujus me parietibus inscribere suprà dictus Sacerdos hoc epigramma compellit.* Epigramma verò, quod & Lucontio misit, sic sonat:

Bar. An. 482. n. 47.

Greg. hist. l. 2. c. 14.

Bar. An. 482. n. 49.

Gregor. Tur. hist. l. 2. c. 15.

Sidon. Ep. l. 4. 18.

Martini corpus totis venerabile terris,
In quo post vitæ tempora vivit honor,
Texerat hic primum plebejo machina cultu,
Quæ Confessori non erat æqua suo;
Nec desistebat cives honorare pudore
Gloria magna viri, gratia parva loci;
Antistes sed, qui numeratur sextus ab ipso,
Longam Perpetuus sustulit invidiam,
Internum removens modici penetrale sacelli,
Amplaque tecta levans interiore domo, &c.

Ad translationis Martini solemnitatem, feriâ septimâ, Novembris XVIII. coacti Episcopi Concilium celebrarunt. Hic verò Gregorius non nihil turbat: *Solemnitas ipsius Basilicæ triplici virtute pollet, id est, dedicatione Templi translatione corporis sancti, ordinatione ejus Episcopatus. Hanc enim quarto Nonas Julias observabis, depositionem verò ejus tertio Idus Novembris esse cognosces.* Atqui Turonenses non tertio Idus Novembris, sed XIV. Cal. Decembris Martini receptionem celebrarunt. At enim geminæ translationes Martini sunt distinguendæ. Ac prior illa quidem anno CCCCLXI. Novembris XVIII. facta est, cùm Ecclesiæ fundamenta ponerentur, eaque semel celebrata: posterior verò contigit, ubi Basilica consummata est. Gemina hæc translatio in verbis Gregorianis deprehenditur: Perpetuus *summotâ Basilicâ, quam prius Bricius Episcopus ædificaverat, super sanctum Martinum ædificavit aliam ampliorem, miro opere, in cujus absida beatum corpus ipsius venerabilis Sancti transtulit.* Dum Bricci Basilica removetur, opus erat, sacras Martini exuvias transferri. Perfectâ verò Perperui Basilicâ, alia iterum Martini reliquiarum translatio, & in absida collocarentur. Posterior verò ista translatio *tertio Idus Novembris* peracta est.

Gregor. Hist. l. 2. c. 16.

Gregor. Hist. l. 10. c. 31.

Anno U. C. 1215. Per. Jul. 5175. Jul. 507. Dom. 462. Leonis Imp. 5. & 6. Severi 1. & 2. *Sol.* 23. G. *Lun.* 7. *Indict.* 15. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 1. *P.* 1. *April.*

Coss. *Leo Aug.* II. *& Severus Aug.*

Num Collegam Consulatus Leo habuerit?

I. FAstos hujus anni unum reserasse Leonem, perperàm & sibi, & posteris persuasit Marcellinus, præmisso titulo: *Leone Augusto* II. *solo Cos.* Severum Consulatus Collegam Leo Imperator habuit. Extant geminæ Hilari Pontificis Epistolæ, eo Consulatu signatæ: prior, quæ v. numero est, data VIII. Cal. Februarias D. N. Severo Consule: posterior, quæ octava numeratur, *data tertio Nonas Decembris Gl. P. Severo Consule.* Sed & in Fastis tam Anonymi Cuspiniani, quàm Cassiodori legitur: *Leo Augustus* II. *& Severus Augustus.* Neque error est Alexandrini Chronici, dum Consules proponit *Leonem* II. *& Serpentinum.* Quia unus idemque *Severus & Serpentinus.* Severus nomine, Serpentinus cognomine. Theophanes in Chronico: *Levatus est Severus, qui & Serpentinus.*

Leo ægrotat: Jacobus Medicus eum curat.

Marcellin. Chron.

II. Cùm morbum concepisset Leo Augustus, ad se sanandum peritissimum Medicum vocat, de quo jucundissimam ex Marcellino historiam audire voluptati est: *Jacobus, natione Achivus, religione Paganus, Medicinæ artis peritiâ tam ingenio, quàm literaturâ perclarus. Hic ob medendum Leonem Augustum, febre defatigatum, sacrum Palatii Cubiculum vocatus intravit. Statimque in sella juxta torum imperialem posita, sine ullo Augusti nutu consedit, sicque medicas adhibuit manus. Porro meridie ad eundem sacrum pulvinar reversus, sublatum sui propter solium, in quo matutinus resederat, protinus intellexit, spondamque thori regiam intrepidus supersedit, veterumque studii sui repertorum præceptionibus monitum, id se gessisse, non temere præsumpsisse ægrotantem docuit Principem.*

Gothi ab Ægidio Comite debellati.

III. De rebus Occidentis paucis. Ostentorum ferax Gallicia fuit, si creditur Idacio: *In Provincia Gallæcia prodigiorum videntur signa diversa. Ærâ quingentesimâ, sexto Nonas Martias pullorum cantu, ab occasu Solis Luna in sanguinem plena convertitur. Idem dies sexta feria fuit.* In Gallia Gothi promissorum fœderum haud tenaces, totis viribus nitentes Romanæ ditionis urbes suam in potestatem redigere, privatas inimicitias in sua commoda vertebant: quo factum, ut Narbonæ potirentur. Summatim rem refert Idacius; *Agrippinus Gallus & Comes, & civis Ægidio Comiti, viro insigni inimicus, ut Gothorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theuderico.* Narbonæ jacturam ingens in Armorica Gothorum clades compensat. Audiatur adhùc Idacius: *Adversus Ægidium Comitem, utriusque Militiæ virum, ut fama commendat, Deo bonis operibus complacentem, in Armoricana Provincia Fretiricus frater Theuderici Regis insurgens, cum his, cum quibus fuerat, superatus occiditur.*

Hilari ad Leontium, & Leontii ad Hilarum Epistolæ.

IV. Res Ecclesiæ nunc ingrediamur. Ab Hilaro Pontifice initium, qui Novembris superioris anni Episcopatum adierat. Januarii XXV. encyclicis literis consecrationem Episcopis suam significatum ivit Epistolâ, quæ numero quinta est, tertia potius dicenda, utpote cui nulla Pontificalis antecesserit. Leontium Arelatensem sic compellat: *Sacerdotes cùm volumus de nostra ordinationis primordiis gratulari, opera quæ in nos divina pietatis dignatio ostendit; Sanctitati tuæ duximus indicanda, ut ipso primùm pro eo, quem nobis invicem semper impendimus, præstante Domino fraterni affectu. Deinde ut dispositione tua fraternitatis omnibus per universam Provinciam fratribus, & Consacerdotibus innotescat, quòd humilitatem meam dextera Domini visitare dignata sit, & mihi Apostolicæ Sedis regimen non pro merito, sed pro sua gratiæ abundantissima largitate commiserit.* Hanc suam inaugurationem vult à Leontio Antistitum in notitiam deferri. Hanc Hilari Epistolam Leontii Literæ prævenerant. *Concordius* Arelatensis Ecclesiæ Diaconus in urbe præsens erat, cùm ad honoris culmen Hilarus evectus est. Quod nuncium cùm accepisset Leontius, Hilaro Pontificatum gratulatur, rogatque, ut Arelatensia tueri jura velit: *Quod Leonem sanctissimum prædecessorem tuum mors abstulerit, contra hæreses invigilantem, & lolium in agro Domini hereticum fruticans eradicantem docemur: quòd de tua Sanctitate reparaverat, gratulamur. Nam gaudet filius de honore matris, & cum Ecclesia Romana sit omnium mater, fuit nobis gaudendum, quòd in tantâ consternatione rerum, & infirmitate seculorum super eam te erexerit, ut judices populos in æquitate.* Neque sui oblitus est Leontius, qui hac suâ gratulatione Hilari sibi conciliari favorem voluit, ut novis honoribus, quam tenebat Sedes fulgeret: *Cæterùm cùm Ecclesia nostra Arelatensis semper ab Apostolica Sede amplis favoribus, & privilegiis fuerit decorata, rogamus Sanctitatem tuam, ut per eam nihil nobis decedat, sed potius augeatur, ut & collaborare tecum in vinea Domini Sabbaot valeamus, & invidorum conatus infringere. . . . Data Severo Consule.* Respondet Epistolæ Hilarus: *Dilectioni meæ, quæ circa Ecclesias Gallicanas, omnesque in eis Domini Sacerdotes, etiam in inferiori gradu positos abundat, multum accedit augmenti, quòd per virum spectabilem Pappolam, filium nostrum sermonis tui ad me sunt delata principia. Ex quo tamen conjicio, paginam meam, quam dudum de Episcopatus primordiis misi, necdum tibi traditam fuisse cùm scriberes; de qua utique non siluisses, nisi perlatorem aliqua causa tardasset. Unde quod & consuetudo poscebat, & caritas, jam pridem me executum fuisse significo.* Spondet verò se allaboraturum, ut & Canones serventur, & Sacerdotes omnes concordiâ conjuncti, quæ sunt Christi, ea obtinere studeant.

Lab. Conc. t. 4. 1039.

Lab. Conc. t. 4. 1848.

Lab. Conc. t. 4. 1040.

Leontius quis? Num Æonio decesserit? Arelatensis est, cui Faustus libros suos inscripsit.

V. Ex Hilari, Leontiique Epistolis intelligimus, Ravennium Arelatensem, qui anno CCCCXLIX. Pontificatum inierat, satisfecisse naturæ. Defuncto proximè successerat Leontius sub annum CCCCLX. Hinc eripi Baronius errori debet, qui Leontium debito sibi ordine pepulit: *Nec statim*, inquit, *post Hilarum sedit Cæsarius, sed Ravennius, & post Ravennium Æonius, & post eum Leontius, cui tandem est subrogatus Cæsarius.* Atqui Leontium Æonio decessisse, non Æonium Leontio, pro certo habendum. Testis Ruricii ad ipsum Æonium Epistola: *Domino suo peculiari in Christo Domino patrono, Æonio Episcopo Ruricius. Agnito transitu sancto & venerabilis apud me recordationis Domini mei decessoris vestri Leontii, animo & mente confusus, diu multumque tristatus sum.* Et sub finem Epistolæ: *Peculiari prece deposco, ut mecum ægre tanto habeatis affectu, ut Dominum Leontium præmisisse, & commutasse potius, quàm perdidisse cogno-*

Error Baronii.

Bar. An. 441. n. 13.

Bar. Ep. l. 1. 15. B. M. P. t. 8. 563.

ANNO DOM. 462.

cognoverim. Ea falsa sua de initiis Leontii Chronologia Baronius in alium errorem delapsus est. Quippe Leontium Forojuliensem in Leontio Arelatensi quærit: *Leontius Episcopus Forojuliensis, ad quem etiam Faustus libros illos suos inscripsit.* Atqui Leontius ille non *Forojuliensis* est, cui geminas labente hoc anno Hilarus literas misit. Stupendus ille error ut coarguatur, in observatione ponendum, Leontium Forojuliensem illum esse, cui Cassianus decem priores Collationum libros nuncupavit: *Has interim decem Collationes summorum Patrum, id est, Anachoretarum, qui in Eremo Scythie morabantur, quas ille incomparabili flagrans studio sanctitatis simili sibi jusserat sermone conscribi, non perpendens præ multitudine charitatis, quanto infirmas cervices pondere prægravaret, vobis potissimum, ô beatissime Papa Leonti, & sancte frater Helladi, credidi consecrandas.* Præterea Leontius Forojuliensis anno CCCCXLV. à Leone Metropolitani potestate fuerat indutus, quia magnâ senectute provectus: *Coëpiscopum nostrum Leontium Sacerdotem hâc, si vobis placet, dignitate volumus decorari, ut præter ejus consensum alterius Provinciæ non indicatur à vestra Sanctitate Concilium, & à vobis, quemadmodum vetustas ejus & probitas exigit, honoretur.* Hinc colligitur, Leontium illum, ad quem Faustus professionem suæ fidei direxit, à Leontio Forojuliensi alterum esse: Arelatensem scilicet, qui tum temporis florebat. Est quidem incredibile, Forojuliensem ad annum usque CCCCLXXVI. vitam extendisse, quo ea Fausti professio edita est, quæ Concilii & Arelatensis, & Lugdunensis mentionem egit. Verba hæc igitur Fausti, *Domino beatissimo ac amantissimo Leontio Papæ Faustus*, non Forojuliensi, qui anno circiter CCCCX. Episcopus creatus est, sed Arelatensi diriguntur. Quod Baronii solertiam effugisse mirum, qui Hilari Papæ ad Leontium Arelatensem Epistolas suos in Annales retulit.

Bar. An. 490. n. 30.

Praef in Collat.

Leo Ep. 89. Cassian.

VI. Cui literis Hilarus suis amanter blanditus erat, Leontium ipsum nonnihil perstringit, Epistolâ datâ tertio Nonas Novembris. Censuræ præbuit occasionem *Hermetis* temeritas. Quæ qualis, quantaque fuerit, exponit Hilarus: *Et rumore cognovimus, & quantum diligenter à Diacono Joanne, qui à magnifico viro, filio nostro Friderico literis suis nobis insinuatus est, requisivimus, quòd iniquissimâ usurpatione quidam Hermes Episcopatum civitatis Narbonensis execrabili temeritate præsumpserit. Quam rem decuerat Sanctitatem tuam, ut nobis in vestigio indicares. Qua de re, frater carissime, monemus, ut si fides adhibeatur assertis, sepositâ excusatione, ad nos tam tuæ dilectionis, quàm fratrum nostrorum, aut per portitorem literarum, aut per quem ipsi elegeritis, subscriptam manuum vestrarum relationem transmittatis, ut quod definire possimus, recurrente paginâ positis agnoscere.* Distracta ea controversia fuit in numerosa Synodo Romana, Novembris circiter decimo sexto celebrata. A partibus legatio utrinque directa fuerat. Contendebat *Hermes*, se à Narbonensi Ecclesia jure suscipi, quia indignè à Biterrensibus, quibus ordinatus est, dicebat excludi. Non tamen probatos satis mores induerat, aut ad Canones suum in Narbonensem Ecclesiam ingressum direxerat. Quantum Hilari ex Epistola conjecturam facere conceditur, Hermetis æmulus Biterrensem Episcopatum invaserat. Quo temerario

De Hermete Narbonensi Decretum Synodi Romanæ, Epistolaque Hilari.

Hilar. Ep. 7.

vel exemplo, Hermes licitum sibi putaverat, ut in Narbonensem Cathedram involaret. Hilari quidem verba id prorsus innuunt: Hermes *erubescat sibi animus, quòd in altero laudabiliter improbarit.* De sua Synodo Hilarum ipsum loquentem audiamus: *Præsidente fratrum numeroso Concilio, & ex diversis Provinciis ad diem Natalis nostri in honorem B. Petri Apostoli, per Dei gratiam congregato, Præsidentibus fratribus, & Coëpiscopis Fausto, & Auxanio, atque agentibus plurimis, quæ vigorem respiciunt, auctoritatemque judicii, id à nobis pacis amore est constitutum, ut in sententia, quam sub adversione utriusque legationis inde directa, Christo Domino nostro inspirante promimus, neque charitas Evangelica indulgentiæ, neque Apostolica virga defuerit disciplinæ. Namque in totum nec remittere nos fecit indulgentia, nec affectio coercere.* Clementiæ id fuit, quòd Hermes Narbonensibus sacris præfici permitteretur; severitatis, quòd consecrandorum Antistitum facultatis expers pronuntiaretur. Sententiam ipsemet Hilarus dicit: *Et qui nunc Ecclesiæ Narbonensi præsidere permittitur, ordinandorum Episcoporum ob hac, quæ prave facta sunt, sustulimus potestatem. Quam ita ad fratrem & Coëpiscopum nostrum Constantium, Ucetiæ Ecclesiæ Antistitem, qui ævo honoris Primas esse dicitur, pertinere censuimus, ut si superstite Episcopo defunctus fuerit, illum hæc cura respiciat, quem repererit Episcopalis ordinatio Primatem. Hermete autem Episcopo deficiente, faciendorum mos Antistitum Narbonensi mox reddatur Ecclesiæ, quam non civitas, sed causa præsumptionis amisit.* Ut disciplinæ perturbationes vitarentur, jubet Epistola, per annos singulos Concilium cogi, *ita ut opportunis locis atque temporibus secundum dispositionem fratris & Coëpiscopi nostri Leontii, cui sollicitudinem in congregandis fratribus delegavimus, Metropolitanis per literas ejus admonitis celebretur.* In dirimendis verò gravioribus causis, quæ in Provinciis terminari non poterunt, Apostolicæ Sedis sententia consulatur. Insuper de parochiis Ecclesiæ Arelatensis, quas repetebat Leontius, Provinciæ Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis primæ & secundæ, Alpium Peoninarum Episcopis judicium remittit. Denique statuit, ne prædia Ecclesiastica alienentur, nisi apud Concilium alienationis causa prius doceatur: *Data III. Nonas Decembris glorioso Principe Severo Consule.*

VII. Fausti commemoratio, qui Synodo huic Romanæ interfuit, submonet, res ejus ad disquisitionem vocare. Repellatur primùm Baronii sententia, qui Fausti ordinationem confert in annum Dom. CCCCLXXII. *Ad Faustum*, inquit, *nuper creatum Regiensem Episcopum scribens Sidonius, ipsum valde laudavit.* Indignam sanè tanto Chronologiam, qui Hilari Epistolam & manibus trivit, & oculis perlustravit suis, in qua Fausti Episcopi mentio est. Cavius tamen errantem Baronium secutus, Faustum Abbatis munere functum esse ad annum usque CCCCLXXII. in sua historia literaria tradit. Gallum fuisse Faustum, ex Facundi contra Mocianum Scholasticum tractatu cuipiam videri potest: *Aliquando etiam Faustus Gallus in quæstione libri Arbitrii, malè intellectis, & incongruè adhibitis, ipsius B. Augustini sententiis fallebat.* Verba tamen Facundi de patria *habitationis*, non *originis* sunt explicanda, cùm ex Sidonio Apollinari, cui Faustus & amicissimus fuit, & notissimus, Britannum fuisse

Faustus Reiensis: Quis? Patria: quando Præsul ordinatus? Semi-Pelagianus fuit.

Bar. An. 472. n. 15.

B M. P. t. 10. 109.

sciamus: *Legi volumina tua, quæ Riochatus Antistes ac Monachus, atque istius mundi bis peregrinus, Britannis tuis pro te reportat.* Vocem suis de patria accipiendam esse, apertè quidem demonstrant verba Epistolæ hujus:

Sidon Ep. l. 9. 9.

Seculo prædicatus tuo, desiderandus alieno, utrâque laudabilis actione decedas, te relicturus externis, tua proximis. Galliæ ergo, quæ defuncti corpus possessura erat, Faustus externus erat. Suæ quoque relegationis Faustus ipse meminit in sua ad Felicem

B. M. P. t. 8. 552.

Epistola: *In hac relegatione nostra artifex Dei nostri misericordiâ gemina exercet officia.* Et in alia

B. M. P. t. 8. 556.

Epistola ad Ruricium: *Gratiæ ad vos dum vobis de patria scribimus, qui nobis patriam in peregrinatione fecistis, qui indefessâ liberalitate patriæ desideria temperastis.* Quibus de gemina Fausti patria monemur: originis scilicet, atque habitationis. Quam & distinctionem Alcimus adhibet Avitus in sua ad Gundobaudum Regem Epi-

B. M. P. t. 9. 568.

stola, quæ numero quarta est: Faustum, *quem etiam gloria vestra noverat, ortu Britannum, habitaculo Regiensem.* Philosophiæ primùm, deinde foro animum Faustus appulit, ut Sidonius

Sidon. Ep. l. 9. 9.

indicat: Philosophia *ab annis vestra jam dudum pedissequa primoribus: hæc tuo lateri comes inseparabilis, sive Palæstrâ exerceretis urbanâ, sive in abstrusis macerare solitudinibus.* Maximo successor datus, Lirinensi Monasterio Præfectus impositus est anno CCCCXXXIII. Quâ provinciâ ita functus, ut admirationi omnibus esset, atque pietatis exemplo. Huic tamen homini provido, sagaci, rerum caducarum contemptori, cœlestium amatori, quæ omnibus insita est, vis ambitionis persuasit, ut cum Theodoro Forojuliensi Episcopo litigaret, cui subditus esse debuit. In ea controversia non extra omnem culpam sese posuit Faustus. Itaque Arelatenses, qui componendæ liti unà convenerant anno CCCCLV. Theodorum rogant, ut Fausto culpæ veniam indulgeat. Anno labente CCCCLXII ad Reiensem Episcopatum è Lirinensi Præfectura evehitur: ut ratâ quidem sorte bis Maximo succederet, in Monasterii scilicet, & in Ecclesiæ regimine, quod non injucundè cecinit Sidonius Apollinaris:

Quæ gratia patrem
Mansit Honoratum: fuerit quis Maximus ille
Urbem tu cujus, Monachosque, Antistes & Abbas
Bis successor agis.

Quod carmen Eucharisticum labente anno conditum videtur, cùm Episcopatum Faustus ingressus est. Hinc vota Sidonii:

Veni nunc, Spiritus, oro,
Pontificem dicture tuum.

Elegantibus verò versibus Sidonianum carmen clauditur:

Sidon. carm. 16.

Quidquid agis, quocunque loci es, semper mihi Faustus,
Semper Honoratus, semper quoque Maximus esto.

Quæ ad nomina tam propria, quàm adjectiva lepida allusio est. Vix in Episcopali Cathedra Faustus collocatus erat, cùm Gallorum nomine ad Synodum, quæ in urbe honorandis Hilari natalibus celebranda fuit, cum *Auxano* missus est. Dignus & inventus est, qui in gravissima Leontii cum Mamerto lite anno proximè secuturo arbiter diceretur. Durum illud, simplexque vitæ genus, quod in Monasterio tenuerat, Episcopalis non mutavit infula, ut Ascetam & exhiberet in Præsule: qua de re multis à Sidonio suo

Sidon. l. 9. Ep. 3.

laudibus est celebratus: *Animam malè sibi conscian, & per horas ad recordata pœnalis vitæ debita contremiscentem, frequentissimis tuis illis, & valentissimis orationem munerare suffragiis, precum peritus insulanarum, quas de Palæstra congregationis eremitidis, & de Senatu Lirinensium cellulanorum in urbem quoque, cujus Ecclesiæ sacræ superinspicis, transtulisti, nihil ab Abbate mutatus per Sacerdotem. Quippe cùm nova dignitatis obtentu rigorem veteris disciplinæ non relaxaveris.* Ut virtutibus suis admirationem spectatoribus movebat, sic dulcedine concionum aures mentesque oblectabat. Testis ille ipse Sidonius, qui sæ-

Sidon. l. 9. Ep. 8.

pius è suggestu dicentem audivit: *Licet prædicationes tuas nunc repentinas, nunc ratio cùm popossisset, elucubratas, raucus plausor audierim, tunc præcipuè cùm in Lugdunensis Ecclesiæ dedicatæ festis hebdomalibus Collegarum sacrosanctorum rogatu exoraveris, ut perorares.* Neque concionibus, quibus sæpe vim incutit vox Oratoris canora, grataque species, sed scriptis quoque suis Faustus alliciebat animos. Hinc scriptum Sidonio: Faustus, *qui non senescit, quique viventibus non defuturus, post sepulturam fiet per ipsa, quæ scripsit, sibi superstes.* Librum Britannis Fausti popularibus ferebat *Riochatus.* Hoc ubi cognovit Sidonius, pernicibus equis abeuntem insecutus, sarcinas solvit, quæsitum volumen invenit, producit, lectitat, excerpit, *magna ex magnis capita defrustans.* Quis liber ille fuerit, non est in medio. Baronius non dubitat, quin tractatus *de Gratia Dei, & humanæ Mentis libero Arbitrio* sit intelligendus:

Bar. An. 490. n. 15.

Nemo jure, inquit, *inficias ire possit, alium aliquem à Sidonio Fausti exprimi Commentarium, quàm qui duobus libris partitus de Gratia Dei, & humanæ Mentis Arbitrio inscriptus habetur.* Sententia tamen nostra ab illa Baronii

Error Baronii.

dissidet, & jure inficiamur, Sidonium de iis libris esse capiendum:

Sidon. Ep. l. 9. 9.

Legimus Opus operosissimum, multiplex, acre, sublime, digestum titulis, exemplisque congestum, bipartitum sub dialogi schemate, sub causarum themate quadripartitum. Dialogi verò nil est in tractatu *de Gratia Dei, & humanæ Mentis libera Arbitrio:* neque etiam causarum themate *quadripartitus* est, sed potius bipartitus. Quanti à Gallis fieret Faustus, indicio sunt Ruricii ad ipsum Epistolæ. In prima legitur:

B. M. P. t. 8. 559.

Adhæsit, Doctor eximie, anima mea post te. Posterioris verò verba sunt: *Habes, Pater optime, Pastor egregie, meam culpa mea spontaneam confessionem.* Porrò etsi magnam in gloriam assurgat Fausti fama, illam nonnihil deflorat propensus Semi-Pelagianorum in opiniones ipsius animus. Sectæ huic acerrimum se defensorem, & quasi caput præbuit, librumque suum de Gratia Dei, & humanæ Mentis libero Arbitrio edidit, ut tam Augustinum quàm Pelagium refelleret. Augustinus quidem his Fausti verbis vapulat:

Faust. de lib. Arbit. l. 1. c. 4.

Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserant, deputatus est, sicut quidam Sanctorum dixit, non judicandi nascimur, sed judicati. Verùm de ea quæstione fusius in sequentibus. Satis erit nunc, Adoniani Chronici verba referre: *Faustus ex Abbate Lirinensis Monasterii apud Rhegium Galliæ Episcopus factus, Pelagianum dogma destruere conatus in errorem labitur, unde qui ejus sensus in hac parte prædicant, sicut Gennadius de illustribus Viris scribens, omninò errant. Ita enim liberum Arbitrium tam Augustinus, quàm cæteri Catholici in Ecclesia Dei docent, ut illuminatio, virtus, & salus illi à Christo per Christum, & cum Christo: Faustus verò iste ita liberum Christianum Arbitrium docere conatur,*

ANNO DOM. 462.

natur, ut illuminatio ejus virtus, & salus non à Christo, sed natura sit.

Studius Joannis Baptistæ Templum extruit: alia ipsius opera.

VIII. A rebus Occidentis ad illas Orientis pergamus. Labente hoc anno extructum est Constantinopoli Divi Joannis Templum, si Theophani fides: *Hoc anno præcursoris Templum Studius extruxit, & traductos ex Acoemetarum Monasterio Monachos in eo posuit.* Ædificii hujus extructionem non satis accurate in annum CCCCLIX. Baronio referri placuit. Nobilis ædificii meminit Theodorus Lector:

Theodor. Lect. l. 1.

Gennadii temporibus Studius Ecclesiam sancti Joannis extruxit, & Monachos ex Acoemetensibus in ea collocavit. Gratissimus vero Præpositus sacri Cubiculi extruxit Ecclesiam sancti Cyriaci, in qua etiam Monachi vestem assumpsit, simulque Præpositi munus implere non destitit. Ædificatorem Studium illum ipsum esse, qui anno 454. Consul cum Ætio processerat, est vero simile. Neque hoc uno ædificio nomen ejus inclaruit. Alterum jam prius extruxerat, quàm fasces erigeret. Id nos Suidas docuit, qui non apto satis titulo *Dynastam* Studium vocat: *Studius Dynasta ædem Archistrategi, sive summi Prætoris Nacoliæ condidit, in qua sunt & versus heroici:*

Studius illustrem ædem condidit, celeriter verò
Suorum laborum præmium invenit, adeptus Consularem Fascem.

Consummatâ perfectâque *Archistrategi* Æde, ad extruendum Præcursoris Templum se convertit:

Suid. t. 1. 808.

Studius Dynasta, qui celeberrimum illud Monasterium condidit. Studitarum Monasterium olim fuit Ecclesia Catholica, posteà verò mutatum est in Monasterium. Acoemetarum Monasterium Marcellus construxerat, quod prius incolebant, quàm sancti Joannis in Templo collocarentur. Cur verò *Acœmetæ*, sive *insomnes* dicerentur, causas Nicephorus aperit. Quia in eo Monasterio

Nicephor. l. 15. c. 23.

perpetuis carminibus nunquam non hymni Deo canerentur, ... sodalitate Monachorum eam ob rem in tres cœtus divisâ. Itaque pars cantando vigilabat, parte aliâ quiescente, ut hymnis Templum perpetuò resonaret.

Templum Anastasiæ, num à Marciano Presbytero conditum?

IX. Hunc in annum celeberrimæ Ecclesiæ, cui *Anastasia* nomen, dedicationem contulit Pagius, quam anno CCCCLIX. Baronius alligarat. Admisso quidem Marcianum, qui ex Novatiano Catholicus, Ecclesiæ Oeconomus à Gennadio Constantinopolitano creatus fuerat. Anastasiæ Templum excitasse, à vero prorsus abhorret Baronii Chronologia. Anno quippe CCCCLVIII. cùm Gennadio decesserit Anatolius, incredibile est, Marcianum nuper ex Novatiano Catholicum tam citò Templum magnificum extruxisse, ut anno insequente consecraretur. Cæterùm quæ de Anastasia Acta Sanctorum memorant, ea falsi scrupulos benè multos injiciunt, quos Lectoribus exponemus. Ferunt, Anastasiæ Templum in Martyris hujus nominis honorem esse conditum. Duæ verò Anastasiæ in Martyrologiis celebrantur. Prior Romæ mortem obiisse dicitur, imperante Valeriano, ejusque memoria Octobris XXVIII. celebratur. Posterior furente Diocletiano morti missa est, ejusque natale Decembris XXV. recolitur. Geminæ illæ Anastasiæ Nicephorum non latuere.

Niceph. l. 7. c. 14.

Meminit Anastasiæ, *quæ Romæ membris est mutilata; alteriusque ei cognominis, quam post supplicia alia tolerata ignis tandem consumpsit.* Prior illa Anastasia, apud Constantinopolitanos multum celebritatis habuit. Hujus verò reliquias sedente Gennadio, regiæ urbi illatas esse prædicant:

ANNO DOM. 462.

Niceph. l. 14. c. 10.

Gennadio Ecclesiam Constantinopolitanam curante, reliquiæ etiam sanctæ Anastasiæ incantatricis ex Sirmio allatæ, in martyrio ejus sunt repositæ. Annus erat mundi secundum Alexandrinos 5950. qui Calendis Septembris anni Dionysiani CCCCLVII. incipit, cùm si Theophano fides, sanctæ Anastasiæ corpus delatum in ejus Templo deponitur. Quæ verò in Encæniis Templi hujus à Marciano, ut ajunt, politi contigere, multa mirantium oculis prodigia obtrudunt. Confluentibus ad Encænia Principibus, Senatu, civitate, pauper fame laborans ad Marcianum accedit remedium quærens. Cùm vir sanctus nil haberet, quod erogaret, in abdita loca recessit. Unicamque, quâ tegebatur, tunicam exuens, dat eam egeno: restitit igitur in veste duntaxat Sacerdotali, atque penula. Sacrificium jussus dum celebrat, mira species offertur oculis. Marcianum vident *indutum eximiâ quâdam veste regiâ, & auro nitenti intertexta.* Ad Gennadium accedunt invidi gloriæ Marciani, quæ eum scire maximè volebant, ei nunciant: deinde sacrificanti & vestem detrahere conantur. Finito sacrificio, Marcianum Gennadius reprehendit, quòd vestibus uteretur, quæ Imperatores potius, quàm Sacerdotes decerent. Negabat factum Marcianus, dicens deceptos fuisse oculos. Postquam vestem relaxavit Patriarcha, aurea, quæ antè videbatur tunica, nusquam erat; nudus apparet Marcianus, exceptis sacerdotalibus indumentis.

Gennadio sedente Anastasia nec condita, nec consecrata fuit.

X. Baronii Monachorumque animis prodigiorum horum credulitas irrepat, ab ea quàm longissimè nos abesse profitemur. Neque vel relegatis fabulis placet, quòd & imperante Leone à Marciano Presbytero Templum Anastasiæ conditum & dedicatum fuerit, aut Anastasiæ Martyris in honorem positum. Fabulam telis suis configit Sozomenus, licet pleno ore affanias non sorbeat solùm, sed etiam concoquar. De Anastasiæ Templo hæc scripto prodidit:

Soz. l. 7. c. 5.

Præ cæteris Regiæ urbis Ecclesiis illustris hæc fuit est: & nunc quoque non solum ob structuræ elegantiam, atque amplitudinem, verùm etiam ob assiduas, quæ ex divini Numinis præsentia illic percipiuntur utilitates. Etenim divina vis tam vigilantibus, quàm in somnis manifestam ibi se exhibens, multis sæpenumerò, qui vel morbo, vel diversis casibus premebantur, suppetias tulit. Quo tempore hæc chartis mandabat Sozomenus, Anastasia jam quidem consecrata, jam in gloria erat, imò & diu satis fuerat, ut abundè ea verba testantur: *Ecclesia illustris hæc fuit, & nunc quoque est.* Quòd si, uti volunt, Gennadio sedente Anastasia extructa est, vel dedicata, annus saltem Domini labebatur CCCCLVIII. quia eo tempore Gennadius Pontificatum adiit. Concedamus ergo, Decembri ejus anni Anastasiam consecratam esse, ab eo quidem tempore decennium, ut minimum labi debuisset, ut scriberet Sozomenus *præ cæteris regiæ urbis Ecclesiis illustris hæc fuit, & nunc quoque est.* Hæc quippe antiquitatis aliquid huic vindicant Ecclesiæ. Quo concesso, ut necessariò concedi debet, conficitur, septimum Sozomeni librum anno 468. scriptum fuisse. Quod est sanè absurdissimum, cùm suam Theodosio Juniori Historiam nuncupaverit, Theodosius verò anno CCCCL. perierit. Neque Pagii opinionem nobis admittere licet: *Templum illud quando Sozomenus Historiam suam pu-*

blicavit, ædificatum quidem fuit, at nondum dedicatum. Existimat autem, Sozomenum Historiam *in lucem dedisse circa annum* CCCCXLIX. Miracula sanè, quæ in Anastasia Sozomenus patrata memorat, splendorque ille, quo cæteras regiæ urbis obscurabat Ecclesias, certissima sunt factæ jam dedicationis indicia. In Ecclesia nondum consecrata *Sacra Virgo Maria*, quam exhibuisse credebatur, præsentiam sæpenumerò suam non attulisset. Ante dedicationem locus communis erat, in quo pietatis sacra confici non poterant: ante dedicationem igitur eam obtinere celebritatem non potuit Anastasia, quâ cæteras Ecclesias eminebat. Novum in vulgatam traditionem argumentum nobis Sozomenus suppeditat. Etenim si in honorem Martyris Anastasiæ Templum à Marciano fuit extructum, ab ea quidem nomen suum ducere debuit. Dicta est Anastasia, quia & memoriæ Divæ hujus dicabatur, & reliquias ipsius continebat. Atqui Sozomenus, cui probè nota erat Ecclesia hæc, quam sortiebatur appellationem, non quærit in Martyre Anastasia. Aliam prorsus nominis rationem affert: *Hanc*, inquit, *Ecclesiam Anastasiam nominant, ob id, meâ quidem sententiâ, quòd Nicænæ Synodi doctrina per potentiam Hæreticorum oppressa, jam, utque ita dicam, intermortua, Gregorii concionibus in eo loco suscitata revixerit. Sive ut ex aliis audivi, qui se verum dicere asseverabant, eò quòd dum populus Collectas ibi celebraret, mulier quædam prægnans ex superiori portica delapsa, illicò expiravit. Factâ autem ab omnibus oratione super ejus funere, confestim revixit, & unà cum fœtu servata est.* Non igitur Anastasia vocabatur, quòd à Marciano Anastasiæ Martyris in honorem condita sit, quod Sozomenum Anastasiæ coætaneum latere non potuisset. His accedat, quòd pugnantia connectunt traditionis hujus Scriptores: scilicet Leone imperante, Gennadioque Constantinopoli sedente Anastasiam consecratam fuisse, & Martyris tamen reliquias anno CCCCV. huic Templo illatas esse. Quin vel consecrata jam foret, vel sanè consecraretur Anastasia, dum corpus Martyris Anastasiæ in ea Ecclesia ponitur, in dubium revocari nequit. Jam verò labentibus annis CCCCLV. & CCCCLVI. Marcianus imperabat, Anatoliusque sedebat. Nullus adhùc Leo Augustus, nullus Gennadius Pontifex: ut traditio de Marciano Presbytero Anastasiæ Martyris in honorem Ecclesiam Anastasiam excitante undique diffluat. Ut nostra fert conjectura, vox *Anastasia* commento occasionem præbuit. In morem perducebatur, ut Martyrum nomina Ecclesiis imponerentur. Cùm itaque Martyr Anastasia famæ multum sibi collegisset, fabulatoribus creditum, ab illustri ea fœmina Ecclesiam Anastasiam suum nomen accepisse. Ornando figmento sanctum Marcianum exhibuerunt, & Templum Divæ Anastasiæ ponentem, & die consecrationis aureâ tunicâ, cùm nudus esset, spectatorum oculis illudentem. Porrò non à Martyre Anastasia Templum appellationem habuit. Dictum est *Anastasia*, quòd quæ Arianorum furore cooperta vulneribus pietas penè extincta jacebat in eo loco, curâ & diligentiâ Gregorii Nazianzeni è sepulchro fuisset ad vitam revocata.

Soz. l. 7. c. 5.

ANNO U. C. 1216. PER. JUL. 5176. JUL. 508. DOM. 463. LEONIS 6. & 7. SEVERI 2. & 3. *Sol.* 24. F. *Lun.* 8. *Indict.* 10. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 2. P. 21. *Mart.*

COSS. *Vivianus, & Basilius.*

I. TUrbavit Fastos minus accurata Marcellini Chronologia, quæ Vivianum, & Felicem Consules profert. Marcellini *vestigia* secutus erat Pagius in sua dissertatione Hypathica. Ab ea tamen sententia meritò se revocavit in Præfatione ad Dissertationem. Fasti quidem omnes adversantur Marcellino. *Vivianum & Basilium* exhibent Cassiodorus, Autor Chronici Alex. Cuspiniani Anonymus, & quod majus est, Basilii Consulatu Epistolas Hilarus Papa suas consignat. Quam labente anno ad Leontium direxit, ea data est VI. *Idus Octobris, Basilio viro clarissimo Consule.* Quam verò anno proximè futuro misit, illa notam exhibet ejusmodi: *Data sexto Kal. Martias post Consulatum Basilii viri clarissimi.* Basilius quidem haud omitti debuit. Vir erat virtutibus suis spectatissimus, cui præconia Sidonius multa contribuit: *Servatâ pace reliquorum, duo fastigatissimi Consulares, Gennadius, Avienus, & Cæcina Basilius præ cæteris conspiciebantur. Hi in amplissimo ordine, sepositâ prærogativâ, partis armatæ facilè post purpuratum Principem Principes erant.* Ad munus amplissimum *Basilius virtute pervenerat.*

Quis Viviano Collega? Felixne an Basilius? Basilius quis?

Hilar. Ep. 9.

Hilar. Ep. 11.

Sidon. Ep. l. 1. 9.

II. Urbi Regiæ dirissima fames mœstitiam attulit. Tanta fuit tritici penuria, ut panis unus trecentis denariis Romanis, hoc est, præter propter Gallicis libris sexaginta constiterit: *Coss. Bibiano & Basilio defecit in urbe res frumentaria, adeò ut unicus panis tribus follibus venderetur.*

Fames dira Constantinopoli.

Chr. Alex.

III. Ad res Ecclesiæ convertamus animum. Concilio, quod apud urbem Arelatensem celebratur, occasionem præbuit *Mamertus*, Viennensis Episcopus, qui duce virtute suâ maximam in Gallia famam erat consecutus. Diensibus invitis Mamertus Episcopum præfecerat, quæ res Hilarum ad indignationem adduxit. Leontio igitur Arelatensi sexto Idus Octobr. Epistolam scripsit, cujus aculeis Mamertus pungebatur, quasi sacerdotalem modestiam excessisset: *Quantum filii nostri, viri illustris Magistri Militum Gundiaci sermone est indicatum, prædictus Episcopus invitis Diensibus, & qui ad Ecclesiarum ejus numerum, quem ei Apostolicæ Sedis deputavit autoritas, sicut in scriniis nostris legimus, minimè pertinebant, hostili more, ut dicitur, occupans civitatem, Episcopum consecrare præsumpsit.* Est quidem in confesso, *Deam* non urbibus includi, quas Episcopo Viennensi Leo Pontifex anno CCCCL. assignarat. Quatuor duntaxat fuere numero, Valentia, Tharentasia, Geneva & Gratianopolis. Itaque commotus Hilarus hæc præcipit Leontio: *In Conventu Synodali, qui secundum statuta nostra, annis singulis te sibi præsidente est congregandus, discutere quæ sunt acta debebis, & à prædicto rationem facti sui, sub universo Cœtu fraternitatis exigere, ac deinde omnium literis nostra intimare notitia, ut quod Sancto Spiritu dictante est faciendum, ad comprimendos conatus illicitos ordinemus.* Acceptis Pontificis literis, Leontius Synodum cogit Episcoporum viginti, quorum hæc sunt nomina: Victurus, Ingenuus, Idatius, Eustasius,

De ordinatione Deensis Episcopi Synodus Arelatensis.

Hilar. Ep. 9.

Leo Epist. 109.

Hilar. Ep. 9.

ANNO DOM. 463.

Basius, Fontejus, Viventius, Eulalius, Veranus, Faustus, Auxanius, Proculus, Ausonius, Paulus, Memorialis, Cœlestius, Projectus, Eutropius, Avitianus, Ursus, & Leontius. Ut hinc liqueat, non ex Arelatensi Viennensique Provinciis duntaxat, in quibus tot Episcopi non reperiebantur, sed ex Lugdunensi quoque, & Narbonensi prima & secunda, & Alpibus Penninis, Synodum constitisse. Cujus hic ille exitus fuit, ut consecrati à Mamerto, Deensis Episcopi confirmatio Arelatensi Præsuli relinqueretur: *Illius autem confirmationem, quam Viennensis Episcopus alienam, & ad se minime pertinentem, graviter ordinare præsumpsit, fratris & Coepiscopi nostri relinquimus voluntati, quem confidimus, non præter humanitatem pensare quæ justa sunt.* Per *Antonium* Episcopum scripta hæc Synodo direxit Hilarus, cui præcipit, ut annuæ congregationes admonitis Metropolitanis ordinante Leontio celebrentur. Ut quæ Mamerti ad rem pertinent, unâ serie absolvamus, Synodus ferendas Pontifici literas Antonio dedit, & clementes satis, ut acerbos Arelatenses Viennensis Episcopus non habuerit. Leontio quidem commotiorem in ea re se Hilarus præbuit, qui superbiæ Mamertum insimulavit. Post ubi iram omnem in illum evomuit, dum indignatio recens erat, hæc Arelatensibus scribit anno 464. redeuntibus de Mamerto querelis futurum, ut Viennensis Ecclesiæ privilegia ad Arelatensem transferrentur, quod & ipsi per Veranum Episcopum significatum voluit: *Necesse est autem, si nullum correctionis ejus indicium sumpserimus (quod illû est professione retinendum, quâ definitionem Sedis Apostolicæ periculo ordinis sui semper conservandam, sine ulla deinceps transgressione testetur) ad Arelatensem Ecclesiam easdem quatuor civitates, quarum non fuit, aut non fuerit Mamertus Episcopus ordinatione contentus, esse revocandas.* De Episcopo verò Deensi à Mamerto consecrato sic censet, ut Sacerdotium ejus *Leontii confirmetur arbitrio, à quo ritè debuit consecrari. Data VI. Kal. Martias, post Consulatum Basilii viri clarissimi.* (Hilar. Ep. 11.)

(Mamertus Viennensis. Rogationes instituit. Quamobrem?) IV. Non juvat abire à Mamerto donec viri, qui ob pietatem in ore erat Gallis omnibus, præcipua, quæ nobis innotuere, facta retulerimus. Constat, ab eo *Rogationes* institutas esse, occasionem præbente Numinis irâ, quæ horribilia Viennensibus minabatur. Rogationes autem tridui jejunium est, ante festum Ascensionis unà cum Litaniis celebratum. Venerat Vienna eversionis in periculum, quod Sidonii verbis referri placet: *Non latet nostram sciscitationem, primis temporibus harumce supplicationum institutarum civitas tibi cælitùs credita, per ejusmodi prodigiorum terriculamenta vacuabatur. Non modò scena mœniorum publicorum crebris terræ motibus concutiebantur: nunc ignes sæpè flammati, caducas culminum cristas, superjecto favillarum monte tumulabant: nunc stupendo foro cubilia collocabat audacium pavenda mansuetudo cervorum: cùm tu inter discessus Primorum, popularimque statu urbis exinanito, ad nova celer veterum Ninivitarum exempla decurristi, ne divinæ admonitioni tua quoque desperatio conviciaretur.* (Sidon. Ep. l. 7. 1.) De hisce prodigiis paulò aliter Alcimus loquitur Avitus in sua de Rogationibus Homilia: *Quis videns certè videre se putans, pavidos naturaliter cervos per angusta portarum usque ad fori lata penetrantes, non imminentem solitudinis sententiam formidaret?* In dubio relinquit Avitus, *domestica silvestrium ferarum species obversaretur, an ludificans oculis, an adducta portentis?* Pergat Avitus de tempore calamitatis docere: *Tracta sunt hæc inter timores publicos, & rumores privatos usque ad imminentem solemnium vigiliarum noctem, quâ celebrari festum Dominicæ Resurrectionis annua consuetudo deposcebat.* Neque sacra nox, quod expectabatur, remedium attulit: *Ædes namque publica flammis terribilibus conflagrare crepusculo cœpit.* Perstitit altaribus Mamertus, qui *flumine lachrymarum permissam ignibus potestatem incendio absumente compescuit.* Tum conceptis animo Rogationibus eligit triduum: *quòd inter Ascensionis sacra cultum, diemque Dominicum* est interjectum: *Ad Basilicam, quæ tunc mœnibus vicinior erat civitatis, orationem primæ processionis indicit.* Hinc liquet, temeritate multâ Binnio negatum, Rogationum institutionem deberi Mamerto, etsi annus, quo primum constitutæ sunt, in obscuro jaceat. Labbeus invento huic annum CCCCLXXIV. assignavit. Diserta satis Aviti verba, sed longè disertiora Sidonii, Rogationum institutionem Mamerto vindicantis: *Quidquid illud est, quòd vel otio, vel negotio vacas, in urbem tamen, ni fallimur, Rogationum contemplatione revocabere. Quarum nobis solemnitatem primus Mamertus Pater, & Pontifex, reverendissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit. Erant quidem prius, quod salvâ fidei pace sit dictum, vaga, tepentes, infrequentesque, utque sic dixerim, oscitabunda supplicationes, quæ sæpe interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur, maximè aut imbres, aut serenitatem deprecaturas: at quas, ut nihil amplius dicam, figulo pariter atque hortulano non oportuit convenire. In his autem, quas suprà fatus Sacerdos & protulit pariter, & contulit, jejunatur, oratur, psallitur, fletur.* (Sidon. Ep. l. 5. 14.) Id ergo constituit Mamertus, ut statis certisque diebus supplicationes fierent, psalmis jejuniisque comitantibus, quod novum sanè fuit eo tempore, quo celebrabantur. Erat quippe in more positum, institutoque Majorum, ut dies, qui à Paschate ad Pentecosten usque labebantur, jejuniis eximerentur. Epiphanius in Expositione fidei Catholicæ: *Quinquaginta diebus Pentecostes neque genua flectuntur, neque jejunium indicitur.* (Epiph. Expos. n. 22. 1105.) Ipsi vel Monachi eo labente spatio jejunia prorsus solvebant. Hinc mota quæstio ab Abbate Theona apud Cassianum: *Cùm diebus Quinquagesimæ nos in nostra cellula visitasset, vespertinâ orationum solemnitate transactâ, humi paululum considentes, cœpimus diligentius percontari, cur apud eos tantâ observantiâ caveretur, ne quis penitùs toto Quinquagesimæ diebus vel genua in oratione curvaret, vel usque ad horam nonam jejunare præsumeret.* (Cassian. Coll. 21. c. 11.) Nempe hoc temporis spatium lætitia delibutum cum mœstitia, cujus jejunium indicium est, copulari ritè non potuit. Gaudio Christiani cumulabantur, qui excitati è mortuis, cum suo capite Christo exultantes ac triumphantes adventum Sancti Spiritus expectabant. Quæ ratio quidem ingruentibus calamitatibus cedere debuit, ut penè jam vibrata fulmina Dei manibus, vi jejuniorum, lachrymarumque extorquerentur. At Periodicum Rogationum institui jejunium non debuit, ut orbe confecto quotannis celebraretur, quod non nisi destruratâ veteris Ecclesiæ disciplinâ fieri potuit. Suis sanè temporibus jejunia sunt apte dividenda, ne amara dolorum lætitiam diluant.

V.

ANNO DOM. 463.

Rogationum jejunium multi imitantur.

V. Mamerti hanc institutionem imitatione dignam Galliæ putaverunt, quam Avernenses primi sunt amplexi. Quod adversus Gothorum incursiones remedium adhibuere, ut Mamerto disciplinæ hujus inventori Sidonius declaratum ivit: *Solo invectarum te antore Rogationum palpamur auxilio. Quibus inchoandis, instituendisque Populus Arvernus, etsi non effectu pari, affectu certè non impari cœpit initiari, & ob hoc circumfusis, nec dum dat terga terroribus.* Lapsu temporis de Galliarum Ecclesiis aliæ eam & disciplinam tolucre, ut nos Avitus monuit: *Secuta sunt succiduo tempore quadam Ecclesia Galliarum, rem tam probabilis exempli: sic tamen, quod hoc ipsum non apud omnes iisdem diebus, quibus nos institutum fuerat, celebraretur... Tamen cum dilectione Rogationum crescente concordiâ, ad unum tempus, id est, ad præsentes dies universalis observantia cura concurrit.* Addantur & verba Gregorii Turonensis, quæ vir antiquitatis peritissimus Matthæus Larroquanus perperàm ascribit Avito: *Cessantibus exinde terroribus per cunctas Provincias dispersa facti fama, cunctos Sacerdotes imitari commonuit, quod Sacerdos fecit ex fide, qua usque nunc in Christi nomine per omnes Ecclesias in compunctione cordis, & contritione spiritus celebratur.* Quæ libera ad annum usque D X I. Rogationum celebratio fuerat, ex Aurelianensium Patrum Decreto necessitatem contraxit: *Rogationes, id est, Litanias ante Ascensionem Domini ab omnibus Ecclesiis placuit celebrari: ita ut præmissum triduanum jejunium in Dominica Ascensionis festivitate solvatur. Per quod triduum servi & ancillæ ab omni opere relaxentur, quò magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstineant, & Quadragesimalibus cibis utantur.* Quin etiam Alpes transgressa ceremonia hæc, Ecclesiæ Romanæ ritus pervasit, nomine *Litaniæ minoris: Tres dies Rogationum, qui celebrantur ante Assensionem Domini, juxta morem Gallicanæ Ecclesiæ constituit sanctus Mamertus Viennensis Episcopus, ob incursionem scilicet malarum bestiarum, quæ tunc temporis gravissimè affeciebant Populum Domini. Qua consuetudo apud nos usque hodie pro diversis calamitatibus diversè recolitur. Nullus autem his diebus vestimenta pretiosa induatur, quia in sacco & cinere lugere debemus. Prohibeantur ebrietates, & comessationes, quæ fiunt in vulgari plebe. Nemo ibi equitare præsumat. Sed discalceatis pedibus omnes incedant. Nequaquam mulierculæ ducant choros, sed omnes in commune Kyrie eleison decantent.* Gallicarum tamen Ecclesiarum nonnullæ Rogationum observandarum immunitatem sibi dedere. Observat ex Dacherio clarissimus Larroquanus, Metensem Diœcesim Rogationum Legi astrictam non fuisse. Crodegandus hujus urbis Episcopus Canonicis suis *bis in die se reficere sivit, nisi Pœnitentes, ac præter quartam, sextamque feriam.* In Ebrodunensium, Acquensiumque Ecclesiis Rogationum dies non erant esuriales: solis processionibus, Litaniisque nobiles. Si verum intelligimus, Periodica Rogationum disciplina veteris Ecclesiæ ritus evertebat, atque perstringebat.

Sidon. Ep. l. 7. 1.
B. M. P. t. 9. p. 591.
Lar. Advers. pag. 178.
Greg. Tur. l. 2. c. 34.
Aurel. 1. c. 27.
Ord. Rom. p. 89.

Mamerti Viennensis pietas. Ferreoli & Juliani reliquias reperit. Annus ipsius ultimus.

VI. De Mamerto Rogationum inventore verbum adhùc unum addamus. Tantæ fuit pietatis, ut ad ipsius preces vires suas deponerent incendia. Hoc miraculi extat Sidonii ad Mamertum Epistolâ: *Cùm vice quâdam civitas conflagrare cœpisset, fides tua in illo ardore plus caluit, & cùm in conspectu pavidæ plebis objectu solo corporis tui ignis recussus in tergum fugitivis flexibus sinuaretur, miraculo terribili, novo, inusitato assuit flamma cedere per reverentiam, cui semire desuit per naturam.* Sacras Ferreoli Julianique Martyrum exuvias à se repertas Mamertus transtulit: *Quia tibi soli concessa est post avorum memoriam, vel Confessorem Ambrosium, duorum Martyrum repertorem, in partibus orbis Occidui, Martyris Ferreoli solida translatio, adjecto nostri capite Juliani, quod istinc turbulento quondam persecutori manus retulit cruenta carnificis; non injuriam est, quod pro compensatione deposcimus, ut nobis inde veniat pars patrocinii, quia vobis hinc redit pars patroni.* Quâ verò ratione inventæ sint Martyrum reliquiæ, scriptum reliquit Gregorius Turonensis. Rhodano imminebat Basilica Ferreoli, cujus porticus cùm rapidissimi amnis fluctibus tunderetur, veritus *Mamertus*, ne rueret, aliam eleganti opere Basilicam exruit, in quam Martyris corpus transferret. Ad celebritatem Abbatum Monachorumque multitudo confluxit. Postquam fodêre, tria oculis sepulchra offeruntur, quibus visis, spectatores stupor incessit, dubitantes quis foret Ferreolus. Dubia eorum unus solvit, nuncians auditione, famâque accepisse se, *caput Juliani Confessoris in sepulchro retineri Martyris.* Factâ oratione, ubi tertius tumulus apertus est, Mamertus *invenit in eo virum jacentem, illæso corpore, integro vestimento, qui desso capite, caput amplexus aliud, brachio retinebat. Tunc Antistes gaudio magno repletus, ait, hoc esse cadaver Ferreoli, hoc caput esse Juliani Martyris, dubium non habetur. Tunc cum magno psalterio, plaudente populo, in loco, ubi nunc adoratur, Domino annuente perducitur.* Inscripti versiculi locum reliquiarum posteros docuere:

Heroas Christi geminos hac continet aula,
Julianum capite, corpore Ferreolum.

Hic est ille Mamertus, cui se durum Hilarus præbuit, quasi illustrium Gallorum fata hæc essent, ut Pontificum Romanorum crudelibus flagris immerentes vexarentur. Leonis ab exemplo Hilarus recedere noluit, ac ut ille Hilarium Arelatensem, sic & hic Mamertum Viennensem severissimè tractavit. Injuriam patientiâ leviorem Mamertus fecit, qui pietatia suæ id præmii tulit, ut Cœlitibus adderetur. Quo tempore fata sua impleverit, nobis est in obscuro. Episcopatum prius obtinuit Sidonius, quàm Mamertus naturæ satisfaceret, ut liquet ex ipsius Epistola, non semel à nobis laudata, cujus titulus est, *Sidonius Domino Papa 8.* Quam Episcopali manu sciptam esse, verba hæc ostendunt: *Primùm igitur, & iis paucis nostri ordinis viris indicis jejunia.* Annus porro CCCCLXXIII. labebatur, cùm Sidonius ad Sacerdotium evectus est. Mamertus ergo excessit postmodum: ejus memoria in Martyrologio Romano Maii XI. recolitur. De censura porrò, quam Mamerto irrogavit Hilarus, animo recondenda sunt verba Baronii: *Quis nesciat sæpè accidere, ut falsis accusationibus, & subreptionibus aures Pontificum repleantur, & cùm putant agere quod justum, exagitent innocentem.* Egregium verò tribunal, cujus autoritati mortales velint omnes subjici! Tribunal, in quo *sæpe* calumniis innocentia obruitur.

ANNO DOM. 463.
Sidon. Ep. l. 7. 1.
Greg. Tur. Mir. l. 2. c. 2.
Bar. Ann. 464. n. 8.

Claudianus Mamertus Presbyter. ejus scripta.

VII. A Mamerto Præsule ad *Claudianum Mamertum* venire lubet, pietate magis, quàm sanguine illi conjunctum. Mamerti Episcopi frater erat, & in ipsius Ecclesia Presbyteri munere

ANNO DOM. 463.

nere fungebatur. Quo nomine à Sidonio carminibus celebratur :

Sidon. Ep. l. 4. 11.

Antistes fuit ordine in secundo ,
Fratrem fasce levans Episcopali ,
Nam de Pontificis tenore summi
Ille insignia sumpsit , hic laborem.

Sidonio erat amicissimus , ut documento est Epistola ad eum scripta , in quo silenti lepidè minatur : *Si peccaris ultra reticendo , ego protinus ulciscar scribendo.* Sed & Sidonio de Statu Animæ libros nuncupavit suos , quos in Faustum Reiensem Episcopum adornavit. Libellum scripserat Faustus adversus & Arianos , & Macedonianos , & illos , qui dicunt esse in creaturis aliquid incorporeum, quam soli Deo gloriam ascribebat. Operi nomen suum Autor non addiderat. Hinc Mamertus : *Percunctor de nomine , nec responso , nec scripto proditur.* Cùm offendisset Claudianus quosdam , qui librum eum *studiose lectitabant* , non abnuit ille in chartulam oculos deponere. Legentem commovere verba hæc : *Deus nil sensit patientis sensu , sed sicut compatientis affectu.* Tres ergo libros de Statu Animæ condidit, Sidonio suo dicandos , quorum initium est : *Magnum in genere humano , Solli Sidoni , frater amantissime , multorum vitium est arrogans imperitia.* Quibus liquet , ad Episcopatum needum ascendisse Sidonium , secus non *fratris* quidem , sed Patris eum nomine affecisset. Ante igitur annum CCCCLXXIII. libri illi exarati sunt , diu tamen prius quàm Sidonius insulâ tegeretur , in lucem prodiere, cùm in responsoria sua ad Claudianum Epistola tractatus hujus meminerit. Persolvebat verò Claudiani Epistolæ , cui titulus est : *Claudianus Sidonio Papæ salutem* , excusabatque se , quòd *à stylo & pugillaribus diu* temperasset , quæ prima Sidonii Epistola fuit , ex quo librum de Statu Animæ sibi dicatum accepit. Multis verò librum laudibus extulit Sidonius : *In quo* , inquit , *dum ad meum nomen præmiaris , hoc munus potissimum cepi , ut mea fama persona, quam opera pretium non erat , librorum suorum titulis inclarescere , tuorum beneficio perpetuaretur. At quod, Deus magne , quantumque Opus illud est : materiâ clausum , declamatione conspicuum , propositione obstructum , disputatione reseratum , & quanquam propter hamata Syllogismorum puncta tribulosum , vernantis tamen eloquii flore mollitum.* Sunt tamen in eo Opere nonnulla , quæ sensum non commodum satis , aut pietati aptum fundunt : videlicet , quòd Deus à Christo moriente discesserit : *Sicut ergo illocalitas Deo non admittur , quòd hominem Christum discedendo deseruit , sic anima illocalitatis privilegium non amittit , cum corpore moriente discedit.* Non solutâ duntaxat , sed strictâ etiam oratione sese posteris Mamertus commendavit. Extat carmen ejus contra Poëtas vanos ad Collegam , quem monet , sanctiorem chelym tendere , castioribus litare Camœnis :

Sidon. Ep. l. 4. c. 2.

Mamert. de Stat. An. l. 1. c. 2.

Sidon. Ep. l. 4.

Mamert. de Stat. An. l. 3. c. 4.

B. M. P. t. 6. 1074.

In quibus & linguam exercens , mentem quoque sanctam
Erudiens , laudem simul vitamque capesses.

Hymnum quoque condidit à suo Sidonio laudatum : *Jam verò de hymno tuo , si percuncteris quid sentiam , commaticus est , copiosus , dulcis elatus , & quoslibet lyricos dithyrambos amœnitate poëticâ & historicâ veritate supereminet.* Hymnum eum nonnulli eum esse putant, qui tempore Passionis cantatur :

Sidon. Ep. 4. 3.

Pange lingua gloriosi prælium certaminis.

Gennadio unus Mamerti ex Operibus tractatus de Statu Animæ in notitiam venit : *Claudianus Viennensis Ecclesiæ Presbyter , vir ad loquendum artifex , & ad disputandum subtilis , composuit tres de Statu , vel de Substantia Animæ libros , in quibus agit intentionem , quatenus ostendat aliquid incorporeum præter Deum.* Quo usque vitam Claudianus extenderit suam , compertum non habemus. Id unum scimus, inter homines adhùc fuisse , anno CCCCLXXIII. Sidonio jam Pontifice qui & defuncto parentavit , datâ ad Protejum , cui Claudianus avunculus erat , Epistolâ. Vir fuit providus , prudens , doctus , eloquens , acer , & hominum ævi , loci , populi sui ingeniosissimus : quique indesinenter salvâ religione philosopharetur : *& licet crinem , barbamque non pasceret ; pallium & clavam nunc irrideret , nunc etiam execraretur , à collegio tamen Complatonicorum solo habitu , ac fide dissociabatur.* Morienti non adfuit Sidonius , ossa tamen defuncti non lachrymis conspersit modò ; sed Epitaphio quoque decoravit :

Gen. Catal.

Germani decus & dolor , Mamerti
Mirantum unica pompa Episcoporum,
Hoc dat cespite membra Claudianus ,
Triplex bibliotheca , quo Magistro
Romana , Attica , Christiana fulsit.

Sidon. Ep. l. 4. 11.

Quo carmine discimus, Mamertum Episcopum ; etsi majorem natu , Claudiano fratri superstitem fuisse.

VIII. In Gallia versantibus Venetici Concilii memoria est apprehendenda. Tempus celebrationis , licet non accuratè noscatur , non invitâ tamen Chronologiâ hunc in annum referri potest , cùm non diu post Turonense coactum sit , teste Veneticorum ad *Victorium* Cœnomanensem, & *Thalassium* Andegavensem Epistolâ , qui Turonensibus Decretis subscripserunt. Non defuere , qui Venetiis celeberrimæ in Italia urbi Conventum assignarent. Quos inter Surius nomen profitetur suum Conciliorum in editione. Quæ sententia ex Episcopis , qui Synodo interfuere , Gallicanas Ecclesias administrantibus perspicuè refellitur. Est ergo *Venetia* tractus Armorici intelligenda , Gallicè *Vennes.* In Lugdunensi quidem Gallia Plinius *Venetos* collocat , lib. 4. c. 18. Celebrem in Commentariis Cæsaris urbem : *Naves* , inquit , *in Venetiam , ubi Cæsarem primùm bellum gesturum esse constabat . . . quam plurimas possunt , cogunt.* Sex Synodo Antistites adfuere : *Perpetuus* Turonensis Conventus Præses , *Paternus* Albinus , *Athenius* Rhedonensis , *Nunechius* Nannetensis , & *Liberalis.* Cur Venetiam se contulerint , causa fuit Præsulis huic Ecclesiæ imponendi consecratio. Datâ verò occasione de disciplina tractarunt , ut ipsi testantur sua in Epistola : *Quoniam nos in Ecclesia Venetica causa ordinandi Episcopi congregavit , rectum esse credidimus , de regula Ecclesiastica , . . . statutis celeberrimis sanciremus.* Canones sexdecim condidere.

Veneticum Concilium.

Cæs. de Bel. Gal. l. 3. c. 2.

IX. Primus , Homicidæ & falsi testes communione Ecclesiasticâ submoveantur , nisi pœnitentiâ crimina diluerint. II. Qui relictis uxoribus suis , sine adulterii probatione alias duxerint , communione arceantur. III. Qui desertâ , quam susceperant , pœnitentiâ , vitæ se seculari reddiderint , & à communione Sacramentorum , & à conviviis Christianorum arceantur. IV. Virgines professæ , & quæ benedictionem per manus impositionem fuerunt consecutæ , in adulterio deprehensæ , cum adul-

Veneticæ Synodi Canones.

teris communione arceantur. V. Clerici sine commendatitiis Epistolis non vagentur, secus à communione habeantur alieni. VI. Monachi sine commendatitiis literis non vagentur, quos si verborum increpatio non emendaverit, verberibus coërceantur. VII. Monachi sine licentia Abbatis solitarias cellas non petant. VIII. Uni Abbati plura Monasteria habere non liceat. IX. Clerici nisi permittentibus Episcopis, secularia judicia non adeant. X. Episcopi alienos Clericos non promoveant. XI. Clerici, quibus ducendi uxores licentia non est, nuptiarum convivia vitent. XII. Clerici Judæorum convivia vitent, nec eos ad convivium quisquam accipiat. XIII. Clerici ebrietatem fugiant. Ignorantia ex ebrietate contracta non potest non subjacere pœnæ, quam ex voluntaria amentia manasse constiterit. XIV. Clericus, qui à matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis defuerit, septem diebus à communione alienus habeatur. XV. Idem ordo sacrorum, & psallendi observetur intra Provinciam. XVI. Clericus, qui quas vocant sortes, detectus fuerit, vel consulere, vel docere, ab Ecclesia habeatur extraneus.

ANNO DOM. 464.

ANNO U. C. 1217. PER. JUL. 5177. JUL. 509. DOM. 464. LEONIS 7. & 8. SEVERI 3. & 4. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 9. *Indict.* 2. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 3. 4. P. 12. *April.*

COSS. *Rusticus*, *& Olybrius.*

Suevorum res in Galloecia.

I. SUevis ad perniciem Hispaniæ natis non satis inter se convenicbat. Pars *Remismondum*, pars *Frumarium* Regem volebat, quæ dissidia memorat Idacius anno CCCCLX. *Inter Frumarium & Remismondum oritur de regni potestate dissensio.* Primas tamen Remismondus obtinebat, qui ad Theodoricum Gothorum Regem anno superiore Legatos miserat. Qui cùm in Cyrilam ad Gallœciam venientem incidissent, eum in Lucensi urbe susceperant. Colloquentibus inter se pax Gallœciæ stabilita videbatur. Verùm perfidiam Suevi suam exuere non poterant. Cyrilæ post egressum, mox *immemores promissionum suarum, ut semper fallaces, & perfidi, diversa loca infelicis Gallæcia solito deprædantur.* Dum his fluctibus jactatur, mors Frumarium occupat, anni labentis initio. Frumarii obitum pacis excipit umbra, *Frumario mortuo, Remismondus omnibus Suevis in suam ditionem regali jure revocatis, pacem reformat elapsam.* E vestigio Legatos ad Theodoricum dirigit, *qui similiter suos ad Remismondum remittit, cum armorum adjectione, vel munerum, directâ & conjuge, quam haberet.* Intereà Suevi *Conimbricam doloso ingressi familiam nobilem Cantabri spoliant, & captivam abducunt matrem cum filiis.*

Idac. Chron.

Ægidii Comitis mors. Quis Ægidius?

Idac. Chron.

II. Erat in Gallia Gothicæ ambitioni propugnaculum, oppositum atque objectum Comes Ægidius, qui morte suâ viam pandit Gothis, ut de Imperio multa decerpèrent: *Ægidius moritur, alii dicunt insidiis, alii veneno deceptus. Quo desistente mox Gothi regiones invadunt, quas Romano nomini tuebatur.* Hæc insigni criterio designavit Idacius, additâ Solis defectione: *Decimo tertio Cal. Augusti die, secundâ feriâ, in speciem Lunæ quintæ, Sol de lumine suo ab hora tertia in horam sextam cernitur minoratus.* Labente anno Julii dies xx. secundæ feriæ cohærebat, vi literæ Dominicalis D. Hic est ille Ægidius, quem Regi suo Childerico Franci suffecerant. Immoderatè intemperanterque autoritate usus suâ Childericus, ne à nobilissimis quidem matronarum corporibus abstinuerat. Quâ licentiâ brevi se invisum suis reddiderat. Veritus ne sibi vitam cum regno eriperent, ad Thoringos profugerat, *Winomado*, cui plurimum fidebat, domi relicto, qui exasperatos absenti Francorum animos reconciliaret. Quod & arte suâ perfecit. Ejecto Rege, Franci Ægidium sibi Principem imposuerant. Eligendo plurimum Winomadus auxilii attulerat, eoque beneficio devinctum Ægidium facilè adduxit, ut nobiliores gentis, quos à Childerico maximè abhorrere noverat, quasi suspectos occideret. Octennio imperarat, cùm Franci cædium harum causâ à novo Principe alienatis, suadente Winomado Childericum ab exilio revocant. Ægidium ab eo superatum, & in oppidum Suessonum compulsum esse ferunt. Fata hæc Ægidii fuere, meliore fortunâ digni, cujus virtutes pietatemque fulgore suo ad usque Hispanias relucentem, commendavit Idacius.

Alani à Richomere delentur.

III. Alani quietis impatientes, superatis Alpium jugis, Italiam ingressi, sedes in ea occupandas sibi quærebant; Duce *Beorgore*, qui tum temporis imperium in eos habuit. Conatibus Barbarorum obstitit Richomer Patritius, vir bellicis virtutibus clarus, ut pro terris, quas cupiebant, in Transpadana Italia sepulchrum invenirent. Alanicam summatim cladem refert Cassiodorus: *Rustico & Olymbrio Coss. Rex Alanorum Beorgor apud Bergomum à Patritio Richomere peremptus est.* De Richomeri victoria paulò fusius Jornandes de rebus Geticis, cap. 45. Anthemius *veniens illicò Richomerem generum suum contra Alanos direxit, virum egregium, & penè tunc in Italia ad exercitum singularem. Qui multitudinem Alanorum & Regem eorum Beorgum, primo statim certamine superatos, internecione prostravit.* Est tamen in his verbis Jornandis error, cùm nondum purpuram Anthemius induisset.

Lupus Trecensis. Vitæ ipsius breviarium.

IV. Hactenus de Imperio: ad res Ecclesiæ paulò celebriores veniamus. Sub ea forte tempora scripta est de solemnitatibus, & de bigamis Clericis Lupi Tricassini ad Thalassium Andegavensem Epistola, cujus annus certus est in obscuro. Verùm antequam quæ observatu digniora habet, retulerimus, quis ille *Lupus*, cujus gloria maximè inclaruit, prius memoremus. Tulli Leucorum splendidâ familiâ natus, patrem *Epirochium* habuit, fratrem Vincentium Lirinensem, quem suum *adversus profanas omnium Hæreticorum novitates* Commonitorium illustrem reddidit. Nuptiali fœdere Hilarii Arelatensis sororem, nomine *Pimeniolam*, sibi junxerat, cùm exacto septennio ruptis continentiæ amore, conjunctionis vinculis venerem sibi omnem abdicavit. Allectus Lirinensium Monachorum famâ, ad eam Insulam gressus convertit, quam & aliquandiu præsentiâ suâ decoravit. Hinc Eucherii verba ad Hilarum in sua de Laude Eremi Epistola, cap. 42. Lerina *habuit reverendi nominis Lupum, qui illum nobis ex tribu Benjamin Lupum retulit.* Vix Lerinam incoluerat, cùm post annum ad Trecensem Episcopatum rapitur, quo tempore, non satis claret eruditis. Pervulgata sententia est, quam & Baronius amplectitur, Lupum ad Episcopales hono-

Bar. Ann. 472. n. 14.

res

Anno Dom. 464.

res anno 427. promotum esse. Cui Pagius intercessit, contendens, anno serius uno Lupum sedere cœpisse, hoc est, CCCCXXVIII. Hanc verò verbis Sidonii Chronologiam probari suam existimat: *Cùm post desudatas militia Lirinensis excubias, & in Apostolica Sede novem jam decursa quinquiennia, utriusque Sanctorum ordinis quendam te conclamatissimum primipilarem spiritalia castra venerentur.* Observat præter morem, Episcopatus Lupi annos per *quinquiennia* hîc à Sidonio numerari: quam & scribendi rationem retinet alia in Epistola: *Cùm satis tibi, & quidem meritò, (quid enim simile) in omnibus cedam, quippe qui in alio genere virtutum, jam per quinquennia decem non aquævis Sacerdotibus tantùm, verùm & antiquis quoties collatus antelatusque sis.* Quid verò causæ fuit Sidonio, ut decursa Episcopatus Lupi spatia per quinquiennia numeraret? Eam esse conjicit Pagius, quòd Cæsarei imperii Valentiniani in quinquiennalia, anno CCCCXXVIII. celebrata, initium Episcopatus Lupi inciderit. Neque in ea sanè conjectura aliquid absoni. Quæ si admittatur, Eucherii ad Hilarium de Laude Eremi Epistola non ante annum CCCCXXVIII. exarata est, desiderato jam à Lirinensibus Lupo, qui relictâ Insulâ Tricassensibus sacris Præfectus fuerat. Biennium exegerat in Episcopatu Lupus, cùm ad magnam obeundam Provinciam eligitur. Ad Trecensem Episcopatum raptus, *exinde biennio exacto*, Germanum Antisiodorensem comitatur in expeditione Britannica, quæ anno CCCCXXIX. suscepta est. Verba hæc *biennio exacto*, quæ sunt Autoris vitæ Lupi, in causa videntur esse, cur Episcopatus ejus initium anno CCCCXXVII. alligetur. Verùm enimverò Græcis solemne est atque Latinis, tempus labens pro exacto habere, eâ figurâ, quæ incompletum sive annum, sive diem pro completo numerat. Sic Pharisæi apud Matthæum referunt, Christum dixisse, *Tertio pòst die suscitabor*. LXX. Interpretes, μετὰ ἑπτὰ ἔτη, post *septennium* dicunt, quæ labente eo septennio facta. Homerus Odyss. x. scripsit, μετὰ δαῖτα, quod Latini dicerent, *inter prandendum*. Et Jurisconsultis, *post diem decimum Kalend. Aprilium* idem sonat atque *ante decimum*: quia phrasis ante decimum Martii XXIII. completum innuit, *post decimum* verò incompletum significat: unum itaque diem, sed variâ ratione intellectum, phrasis hæc, utut contraria videatur, maximè designat: itaque locutioni de Lupo usurpata, *exacto biennio* nil repugnat quidem, quòd Lupus & anno CCCCXXVIII. creatus sit Episcopus, & insequente Comes Germano additus, ad Pelagianos debellandos in Britanniam migrarit. Susceptâ feliciter eâ expeditione victor, & de errore triumphans ad suos Trecenses revertitur. Anno CCCCLI. Gallias vastante flagello Dei *Attilâ*, Lupi virtus supra modum eminuit, quasi Hunni eò se contulissent, ut novâ sanctum Præsulem gloriâ vestirent: *Hunni erumpentes & per totam Galliam diffusi, partim simulatæ pacis arte tenebant urbes, partim vi expugnabant. Ubi ad Trecensem infesto agmine venero civitatem, patentibus campis sitam, nec armis munitam, nec muris, sollicitus pius Antistes ad usitata se recipiens præsidia, solus ad Deum fusis precibus, supernæ opis auxilio eam defendit. At immanis ille & ferus Attila fidem sancti viri, & altiori sensu suscipiens, pro sua exercitusque sui salute, & incolumitate secum eum vult proficisci ad Rhenum usque, pollicens ei ubi eo ventum sit, seipsum dimissurum. Mox copia offertur ab eo loco revertendi, non negatur reditus, iter quoque indicatur. Orat tyrannus obnixè sanctum virum, ut velit pro ipso Dominum deprecari, interprete usus Hunigasio. Reversus autem vir Dei, ut vidit so desperatione suorum turbatum, ad montes perfugium Latisconem cæteris solertior festinavit, ut ex eo transferret plebem, quam orationum suarum suffragiis discrimini subjacentem, inter excidia publica & arma desenderat. Illud perfugium distat ab urbe miliaribus quinque & XL. Manens verò illic biennii spatio, offensus raritate suorum eò venientium, Matisconem sibi censuit expetendum.* Quantum sibi famæ Lupus collegerit, abundè testantur Sidonii Apollinaris, viri sanctitate, eruditione, natalibus illustris ad ipsum Epistolæ. Audiatur præcipuè, quæ libri sexti numero prima est: *Benedictus Spiritus Sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quòd tu Pater Patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter seculi tui Jacobus de quadam specula charitatis, nec de inferiore Jerusalem tota Ecclesia Dei nostri membra superinspicis, dignus qui omnes consoleris infirmos, quique meritò ab omnibus consularis.* Ac tanti quidem Lupum faciebat Sidonius, cùm *Anianum* Aurelianensem efferre laudibus summis vellet, paucis de ipso multa magnaque hæc dixerit, fuisse nimirum *Lupo parem, Germanoque non imparem.* Quinquaginta annos Lupum in Episcopatu vixisse, cùm laudatam jam Epistolam ad eum Sidonius scripsit, scimus atque tenemus. Annus erat Christi CCCCLXXVIII. Biennio pòst ad plures abiisse, docuit nos Adonis Martyrologium ad Julii nonum & decimum: *Eodem die depositio sancti Lupi Episcopi de Trecas. Qui cum Germano venit Britanniam, & quinquaginta duobus annis Sacerdotio functus est.* Excessit itaque anno CCCCLXXX. quarto Kalendas Augusti, flebilis omnibus bonis, Sidonio præcipuè venerationi fuit, cui Episcopatus ejus dicitur *eminens Apostolatus*. Multis nominibus celebratus est, sed præcipuè magnâ pietate suâ, quâ omnibus exemplo fuit, atque admirationi. Autor vitæ ipsius apud Surium, *Erat*, inquit, *pollens ingenio, clarus eloquio, sanctitate præcipuus.* Patrata ad ipsius tumulum miracula refert Gregorius Turonensis de Gloria Confessorum, cap. 67. &c. quorum fides sit penes Autorem.

Sidon. l. 6. Epist. 1. — Sidon. Ep. l. 9. 11. — Matth. 27. 63. — Deut. 31. 10. — Vit. Lup. Sur. Jul. 29. — Sidon. Ep. l. 8. 15. — Sidon. Ep. l. 6. 4.

Lupi ad Thalassium Epistola.

V. Præmissâ Lupi historiâ, ipsius Epistolam ingredimur, cujus titulus est: *Epistola Sanctorum Episcoporum, Lupi Trecassini, & Euphronii Augustodunensis* ad Talassium, Episcopum Andegavensem. Misso Thalassius Archontio Subdiacono consilium à Lupo, Euphronioque petierat, cujus respondent interrogatis. Primum erat de Vigiliis: *Vigilia Natalis Domini longè alio more quàm Paschæ vigilia celebranda, quia hic Nativitatis lectiones legendæ sunt, illic autem Passionis. Epiphaniæ quoque solemnitas habet suum specialem cultum. Quæ vigiliæ vel maximè aut perpete nocte, aut certè in matutinum vergente curandæ sunt, Paschalis autem vigilia à vespere tardè in matutinum usque perducitur. Deinde in vigilia Paschæ diversorum librorum lectiones sunt recensendæ, quæ tota habeant aliquid de præfiguratione, aut vaticinio Passionis. Antedicta autem vigilia, prout visum fuerit, inter psallendum & legendum, sive de Prophetis, sive de N. Testamento, quod quisque voluerit, non legali, sed voluntariâ lectione præsumet.* Quæstionis caput alterum fuit de Clericorum nuptiis, cui sic persolvunt: *De Clericis biga-*

bigamis usque ad Ostiarios Ecclesia permittit & patitur, & quam quis Sacerdotum regulam pro districtione sua assumpserit, jure custodiet. Exorcistas verò, aut Subdiaconos à secundis nuptiis penitùs excludit. Generationem verò filiorum ab his, quos conjugatos assumimus, melius esset, si fieri possit, arceri. Subdiaconis concedunt, ad pacem inter se in Sacrario accedere, & in altario, dum porrigunt pallas Diacono, ad pacem autem nequaquam eis permissum. Extat & Lupi ad Sidonium Apollinarem Epistola apud Dacherii Spicilegium, T. v.

Lab. Concil. t. 4. 1048.

Simeonis Stylitæ obitus. Templum ipsius nomini consecratum.

VI. In Oriente multorum ore celebratus Simeon Stylita hoc anno naturæ satisfecit: *Rustico & Olybrio Coss. migravit è vita S. Simeon Stylita, cum esset Attaburias Comes Orientis, filius Asparis Præfecti Militiæ. Clamantibusque & petentibus Antiochenis corpus illius justi misit Artaburius, Gothicum præsidium, & sacrum pignus Simeonis detulit magnam Antiochiam, & conditum est illi magnificum Templum.* Hæc Chronicum Alexandrinum. Quibus Baroniana emendari Chronologia debet, quæ Simeonis obitum in annum CCCCLX. confert. Verba Chronici Alex. titubantem & Cavii Chronologiam firmassent, si ad ea advertisset animum. Obiit Simeon, inquit, *inter annos, ut videtur*, 460. & 467. Ad usque CCCCLXIV. duntaxat Simeon vitam extendit. In sua exercitatione Simeon annos LVI. vixit: ex quibus in brevioribus columnis septem, triginta autem in columna quadraginta cubitorum laborioso certamine perfunctus est. Antiochenum Martyrius Episcopatum administrabat, cùm corpus mortui in eam civitatem translatum est. Milite opus fuit, ne à finitimis civitatibus subriperetur. Ferunt miracula ab eo patrata fuisse multa, cùm efferretur. Petierat Leo Augustus, sacrum corpus sibi concedi. Intercessere Antiochenses, misso ad Principem supplice Libello: *Quoniam nostra civitas muros non habet, corruerunt enim ob indignationem divini Numinis, sanctissimum corpus huc importavimus, ut nobis pro muro, munimentoque esset.* Rogantium precibus cessit Imperator. Adjacebat capiti catena ferrea, quam Simeon collo gestaverat. Templum, cui ipsius nomen inditum, situm erat in montis vertice, Antiochiâque distabat stadiis circiter trecentis. Templi fabrica formam crucis referebat, ex quatuor lateribus porticibus ornata. Atrii in medio stabat columna XL. pedum, in qua vitam egerat, cujus ad latus sinistrum rustici saltabant. Ac viri quidem locum liberè cum suis jumentis ingressi, columnam sæpius circumeunt. Cavetur autem diligentissimè, ne mulieres in Templo vestigia ponant. Diebus festis, quibus Simeonis memoria quotannis recolitur, stella videbatur immensæ magnitudinis, in fenestrâ discurrens & radians, crebrò evanescens, ac subitò apparens; cujus prodigii testem oculatum Evagrius sese profitetur. Tanti reliquiæ Simeonis fiebant, ut per vim cadaveri dentes evellentur, quorum possessione veluti thesauro gloriarentur. Multis nobilem virtutibus Simeonem fatemur. Quid verò ad pietatem afferrent emolumenti, & columna pro domicilio, & gravissimi ponderis catena, pedum alteri subnexa, & immoderati jejunii affectatio, aliaque ejusmodi benè multa, quæ à Christo Apostolisve nec observata sunt, nec imperata, prorsus nescimus. Sanctitatemne deflorasset suam, si ulceri, quod ex statione contraxerat, fomenti aliquid adhibuisset? Epistolis nonnullis famam posteris suam commendavit. Primam ad Theodosium scripsit, qui ablatam ab Antiochensibus Christianis Judæorum Synagogam restitui voluit. Eâ Epistolâ tam acriter Imperatorem objurgavit, ut jussa sua revocaverit. Anno circiter CCCCLVI. ad Eudoxiam Epistolam direxit, ut ad Eutychianos errores propendentem ad pietatem revocaret. Leonem quoque Augustum anno CCCCLVIII. scripto adiit, quo Chalcedonensia de fide Decreta potentissimè confirmavit. Literas etiam Basilio Antiocheno ea de quæstione direxit. Patrum in Bibliotheca extat brevis de Morte sermo, cujus initium est: *Animadvertite, fratres mei, quem metum, quod certamen, quam necessitatem habeamus, sustinere in hora exitus nostri ex hac vita.* Simeoni Stylitæ Bellarminus cum nonnullis ascribendum sermonem esse putat. Alteri tamen Simeoni, qui senioris & vitam exprimere voluit, potius vindicandum existimamus.

Error Baronii.

Bar. An. 460. n. 17.

Evagr. l. 1. c. 13.

B. M. P. t. 7. 1228.

Anno U. C. 1218. Olymp. 311. Per. Jul. 5178. Jul. 510. Dom. 465. Leonis 8. & 9. *Sol.* 26. C. *Lun.* 10. *Indict.* 3. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 5. *P.* 28. *Mart.*

Anno Dom. 465.

Coss. *Basiliscus & Hermenericus.*

Mors Severi Imperatoris. Leges ab eo latæ.

I. Severus Augustus, cujus obscura vita est, nec regio satis nomine digna, Annales illustravit editâ Lege, quâ capita Legis Majoriani nonnulla abrogavit: de Sanctimonialibus scilicet, de viduis, de hæreditatis tertia, &c. Ex ea verò Lege retinuit, *ut post viri obitum sponsalia in usumfructum tantum mater habeat, & à filiis alienare non possit, sive in altas nuptias venerit, sive non venerit. Data x. Kal. Martii Romæ.* Aliam quoque Legem tulit, *Si qui, vel quæ ex corporibus publicis, vel ex corporatis urbis Romæ servis, vel colonis se crediderint copulandos, agnationem eorum ad eos Dominos pertinere, quorum inquilinus vel colonus fuisse constiterit.* Hæc Lex ea fuit, quam ultimam in terris promulgavit: quippe, *ut dicitur, Richomeris fraude Severus Romæ in palatio veneno peremptus est.* Chronologis certus est ultimus annus Severi, de die non constat. Lex quippe *de corporatis* hanc subscriptionem habet: *Data* VII. *Cal. Octobris, Hermenerico, & Basilisco Coss.* Anonymus verò Cuspinianeus Severi mortem mense Augusto contigisse memorat: *Defunctus est Imperator Severus Romæ,* XVIII. *Cal. Sept.* dierum XL. discrimine. In Anonymi tamen Chronologiam magis inclinat animus, cùm Severi ætate floreret, & sæpenumerò mendosæ reperiantur Legum Augustearum subscriptiones. Severi obitum excepit Interregnum, ad usque XII. April. anni CCCCLXVII. quo Anthemius Occidentis Imperio impositus est. Regnavit Severus annos tres, menses octo, dies XXVIII.

Genserici excursus. Piratam agit, à Richomere pellitur.

II. Dum Imperii umbram etiamnum Severus tenet, Gensericus Archipiratam potius, quàm Regem exercebat. Anno superiore Siciliam adortus, cladis non minimum acceperat, de qua mentio est in Idaciano Chronico: *Vandali per Marcellinum in Sicilia cæsi, effugantur ex ea.* De navalibus Genserici incursionibus observabilia sunt verba Procopii: *Post mortem Valentiniani, aliquot annos veris initio continuo longas*

gas fecit prædando, ac populando excursiones, nunc in Siciliam, nunc in Italiam, civitates insuper partim diripiendo, partim solo æquando. Ubi verò omnia delevit, ad Orientem conversus Imperium, Illyricum omne simul, & Peloponesum, insque adjacentes Insulas cum reliqua Græcia invidit. Ad Italiam rursus Siciliamque revertens, si quid erat reliqui, diripuit. Ferunt quondam, cùm à Carthaginis portu velis passis soluturus esset. Interrogatus à nauclero, quò tendere populabundus vellet, respondisse, *Quò Deus impulerit*, adeò ex nulla causa in obvios quosque hostiliter ferebatur. Repulsum à Richomero Gensericum, cecinit Sidonius in Panegyrico, quem Anthemio nuncupavit:

Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 5.

Sidon. carm. 2. v. 348.

Hinc Vandalus hostis
Urget, & in nostrum numerosâ clade quotannis
Militat excidium, conversoque ordine fati,
Torrida Caucaseos infert mihi Byrsa furores:
Prætereà invictus Richomer, quem publica fata
Respiciunt, proprio solus vix Marte repellit
Piratam per rura vagum, qui prælia vitans
Victorem fugitivus agit.

Incendium Constantinopolis.

III. Dum Roma flet Severum, clades suas Constantinopolis lugere cogitur. Calamitati occasionem præbuit injusta Menæ cædes, Præfecti Vigilum, qui sceleris in Circo postulatus, dum à Senatu interrogatur, puer illum in faciem abjecit. Quem cùm populus cœpisset trahere, Præsides metu correpti recedunt. Menam verò plebs ad domum usque *Studii* pertraxit, ubi Gothus quidam impacto ad aures lapide eum occidit. Neque morte miseri plebis extinctus furor, quæ cadaver in mare projecit: *Post dies viginta ex vindicta Numinis conflagrarunt in urbe octo regiones, mense Gorpiæo, secundâ Septembris, die Mercurii Indictione 3. cùm celebraretur memoria S. Mamantis.* Ita Chronicum Alex. In die tamen error est, qui primus, non secundus Septembris dici debuit. September enim incepit à IV. feria ob literam Domin. C. Horrendum quidem incendium est à paupere muliercula ortum: quæ cùm lucernam ad forum rerum venalium detulisset, tanquam salsamenta sibi emptura esset, depositâ ibi lucernâ, protinùs abscessit. Cùm ignis stuppam corripuisset, momento tota domus comburitur. Victor ignis subinde alia ædificis corripuit, nec ullâ ratione extingui potuit, cùm in quartum usque diem perseverasset: *Totum civitatis meditullium à septentrionali latere ad meridianam partem, longitudine quidem stadiorum quinque, quatuordecim verò latitudine ita consumptum est, ut tam ex publicis, quàm ex privatis ædibus nihil omninò remanserit, non columnæ, non lapidei fornices, sed prædura omnis materia, perinde ac stipula concremata sit. Porro hæc clades in septentrionali quidem parte, in qua sunt urbis navalia, grassata est, à Bosphoro usque ad vetus Apollinis Templum. In meridiana autem regione à portu Juliani usque ad domos, quæ haud procul absunt ab Ecclesia, quæ dicitur Homonoea. In media autem urbis parte à Constantini foro usque ad forum Tauri, miserabile & horrendum cunctis spectaculum reliquit. Nam quæcunque ornamenta urbis eminebant, aut incomparabili quâdam magnificentiâ exculta, aut publicis, privatisve usibus accommodata, in montes coacervata sunt, ac tumulos inaccessos, atque impervios, omnique materiæ genere refertos, ac priorem urbis speciem deformantes.* Ferunt Marcianum Presbyterum, cùm ignis Anastasiam corriperet, sacris acceptis Evangeliis in summum tectum ascendisse, stantemque ad preces nobilem Ecclesiam exemisse incendio. Ingentem sanè fiduciam ac miraculi magnitudini prorsus æquandam. In eo tamen & facto, & miraculo fides nostra nutat. Illud quidem omisit Evagrius, qui rem admirandam silentio nunquam præteriisset. Sed & pietate suâ Marcianus prohibebatur, sese in flammas immittere. Valeant ergo Acta Marciani, quæ pace Baronii, referta commentis esse putamus. Incendii meminit Lex Zenonis Adamantio Præfecto Urbis. Ut verò ab igne domus tutiores forent, edixit, *duodecim pedes oportere relinqui ab eo, qui ædificaturus est, inter propriam & vicini domum.*

Evagr. l. 2. c. 13.

Niceph. l. 15. c. 22.

C. Just. l. 8. tit. 10. l. 12.

Synodus Romana Hilari. Quo die est celebrata?

IV. Res Ecclesiæ nunc exequamur. Ac primùm scribentibus offert se Synodus Romana, Præside Hilaro: cui occasionem præbuit Hilariani Natalis celebratio. Quot Episcopi interfuerint, non satis liquet. In editione Lupi, extant XLV. quos inter desideratur *Probus Episcopus*, qui tamen in Synodo sententiam dixit. Labbeana verò Collectio addit *Palladium* Salpinatem, *Romanum* Albanensem, *Servumdei* Nomentanum. Baronio XLVIII. Conventus Antistites numerantur. Ex Africa venerant *Restitutus* & *Octavius*. Inter Antistites verò eminebat Maximus Taurinensis, qui & secundum Hilarum primas tenens, principem sententiam dixit. Recolebatur memoria consecrationis Hilari die Novembris XII. qui sextæ feriæ cohærebat. Quem perinde, atque biduum sequens cultui divino dicant. Esurialis quippe dies erat XIII. Novembris ex Romana disciplina: prima verò feria sacris est conficiendis destinata. Itaque à secunda feria Synodus initium duxisse videtur, triduo post peracta natalitiorum Hilarianorum solemnia, quæ nec in XVI. nec in XV. Cal. Decemb. cecidere. Anno quippe CCCCLXI. quo Hilarus successit Leoni, Novembris XVI. feriæ quintæ, decimus septimus verò feriæ sextæ cohærebat. Quarum neutra Pontificali erat ordinationi idonea, quæ eo sæculo Dominicæ diei affigebatur. Quòd verò pridie XVI. Cal. Decembr. Romana Synodus inceperit, ex verbis Hilari colligitur: *Quoniam religiosus S. Spiritu congregante Conventus hortatur, ut quæcunque pro disciplina Ecclesiastica sunt, curâ diligentiore tractemus.* Quæ cùm dicta sint Novembris XVI. apparet jam antè de his rebus fuisse deliberatum, quæ nunc ad accuratius examen revocantur. Quibus observatis liquidò constat, Synodi tempus non idoneum viris clarissimis *Quesnellio* & *Du Pin* argumentum fuisse, cur Hilari ordinationem Novembris XVII. addicerent. Editio Labbeana Concilium Romanum XV. Cal. Decembr. affigit, quod diei superiori Lupi Sylloge alligavit. Baronius verò XVIII. *Calendas Decembris* Synodum habitam esse putat. Est tamen creditu difficillimum, quòd primâ feriâ celebrata sit, & erratum in numeris vero similius, ut legi debeat, XVII. *Cal.*

Bar. An. 465. n. 17.

Gesta in Synodo Romana Hilari.

V. Quid in eo Conventu actum sit, nunc proferamus. Princeps Synodi Hilarus Episcopos sic alloquitur: *Cavendum in primis, ne ad sacratos gradus, quod gestis prioribus antè præscriptum est, quisque qui uxorem non virginem duxit, aspiret. Repellendi etiam quique in secunda uxoris nuptias contra Apostolica præcepta convenerint. Inscii literarum, necnon & aliqua membrorum damna perpessi: & hi, qui ex Pœnitentibus sunt, ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis ta-*

linm coasecrator extiterit, factum suum ipse dissolvet. Ab universis Episcopis & Presbyteris acclamatum: *Exaudi, Christe, Hilaro vita, dictum sexies: hac confirmamus, hac docemus, dictum octies: hac tenenda sunt, hac servanda sunt, dictum quinquies: doctrina vestra gratias agimus, dictum decies,* &c. Facto silentio, quantum perturbationis Ecclesiasticam Hispaniæ disciplinam incessisset, Hilarus monuit. Quod ut Patribus innotesceret, Hispanorum literas legere Paulum Notarium jubet. Prioris titulus erat: *Beatissimo & Apostolicâ reverentiâ à nobis in Christo colendo Papa Hilaro Ascanius, & universi Episcopi Tarraconensis Provinciæ.* Scopus scribentium erat, ut *Irenaus* Nundinario substitueretur. Loquentes audiamus: *Episcopus Barcinonensium civitatis sanctus Nundinarius sortem explevit conditionis humana. Hic Episcopo venerabili fratri nostro Irenao, quem ipse anteà in Diœcesi sua nobis volentibus constituerat, derelinquens ei, quod potuit habere paupertas, suprema voluntatis arbitrio in locum suum ut subst itueretur, optavit. Sed defuncti judicium in ejus meritum non vacillat.* Legentem interpellat *Probus* Episcopus, qui è consessu surgens, dixit: *Illud licuit, hoc non licuit. Successores Deus dat: autoritate vestrâ resistite huic rei per Apostolatum vestrum.* Jubente Hilaro, quæ cœperat Notarius literas percurrere pergit: quibus Pontifex rogabatur, Irenæo Barcinonensem Episcopatum tribuere, eâ præcipuè ratione, quòd Ecclesia, in qua ordinatus fuerat, ad Barcinonensis Ecclesiæ Diœcesim pertineret: *Ergo,* inquiunt, *suppliciter deprecamur Apostolatum vestrum, ut humilitatis nostra Decretum, quod justè à nobis videtur factum, vestrâ autoritate firmetis.*

De Silvani negotio. Hilari ad Tarraconenses Epistola.

VI. De Silvano Calagorritano Antistite dudum & Hilaro scripserant, qui cùm nil respondisset, iterum ea de re ad Pontificem literas direxere. Querelæ causa hæc fuit: *Silvanus quidam Episcopus Calagorra in ultima parte Provintia nostra constitutus, divinationes suas indebitas usurpando humilitatem nostram ad hoc usque perduxit, ut contra ejus vanam superstitionem Sedis vestra unicum remedium flagitemus. Hic namque jam ante septem aut octo amplius annos, postponens Patrum regulas, & vestra instituta despiciens, nullis petentibus populis Episcopum ordinavit.* Licentius adhùc *Silvanus* peccaverat: quippe alterius Episcopi Presbyterum, vel invitum Præsulem creaverat. Quam temeritatem ut emendaret Cæsaraugustanus Episcopus, operam adhibuerat omnem, ne se Schismatico adjungerent. His auditis, sexies ab Episcopis Presbyterisque acclamatum, *Ut hac emendantur rogamus.* Epistolam ergo ad Tarraconenses Hilarus misit, datam *tertio Kal. Januarii*, ea capita complectentem. I. Ut nullus sine consensu Episcopi Metropolitani ordinetur. II. Ut nullus Episcoporum relictâ propriâ Ecclesiâ ad aliam transeat. III. Ut Irenæus remotus à Barcinonensi Ecclesia ad propriam revertatur. IV. De removendis Episcopis, qui illicitè ordinati sunt, & ne in una Ecclesia duo Episcopi habeantur. V. De damnatione Irenæi, si ad suam Ecclesiam non revertatur.

De Natali Episcoporum: ejus initium & celebrandi ratio.

VII. Cùm ad Hilari natalitia celebranda Romanum hoc Concilium congregaretur, operæ pretium facturi sumus, si ea de ceremonia, quæ rerum Ecclesiasticarum pars non est minima, perscripserimus. Inveteraverat consuetudo, Augustorum πανηγυρισμοῖς multâ solemnitate celebrari, quasi melior ex fortunæ quidem, quàm ex vitæ suæ natali dies affulsisset. Natalitia quoque Martyrum, qui caducam, mutabilemque conditionem cœlesti mutarant, sæculi tertii sub initia agitabantur. Placuit & Episcopis, diem quo summum Sacerdotium consecuti erant, gratâ quotannis memoriâ recoli. Ni fallamur animi, moris hujus inventor Damasus, Romanus Pontifex, qui anno CCCLXVI. sedere cœpit. Extat luculentum ritus ejusmodi testimonium in Præfatione ad Libellum Faustini & Marcellini, ubi de Italiæ Episcopis ea leguntur: *Quos etiam cùm ad natale suum solemniter invitasset, & nonnulli convenissent ex eis, precibus apud eos molitur & pretio, ut sententiam in sanctum Ursinum ferant.* Ex illo tempore mos introductus à Damasi successoribus arctè custoditus fuit: Anastasius quidem amantissimis Paulinum Nolensem literis ad eam solemnitatem vocavit: *Interposito tempore etiam ad natalem suum, quod Consacerdotibus suis tantum deferre solet, invitare dignatus est: nec offensus est excusatione nostrâ, sed officium sermonis nostri, quod invicem præsentia reddideramus, accipiens, animo nos paterno, & absentes recepit.* Sunt & inter sermones Leonis nonnulli *in anniversario die Assumptionis* suæ recitati, qui secundum & tertium locum obtinent. Quid plura? Hilarus noster ad Episcopos Terraconensis Diœcesis hæc habet: *Lectis ergo in Conventu fratrum, quos natalis mei festivitas congregarat, literis vestris.* Romanorum Antistitum exemplum alii Præsules & imitati, natali suo honorem haberi voluerunt. Ambrosius ad Felicem Comensem Episcopum: *Natalem tuum prosequamur nostris orationibus, & tu nostri in tuis votis ne obliviscaris.* Æmula Romæ Carthago ordinationis Episcoporum suorum dies festivitate nobilitari voluit, teste B. Augustini sermone apud Carthaginem habito: *Quod novit charitas vestra suggerimus, dies anniversarius Domini senis Aurelii crastinus illucescit. Rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram, ut ad Basilicam Fausti devotissimè venire dignemini.* Verba, quibus Episcopi ad eam solemnitatem à Pontifice Romano vocabantur, à Libro Diurno Pontificum Romanorum per Joannem Garnerium edito, apponere juvat: *Dei nostri misericordiâ favente ille dies, in quo Episcopatus mei est natalis, adproperat, ad quem ex more missis à me literis invitatus. Decet enim, frater charissime, ut ejusdem particeps festivitatis existas, & fraterna congregationis præsentiam tua dilectionis accommodes, ut ea internos, qua mos Ecclesiasticus exigit, confirmemus.* Eo cultu Episcoporum natalitia enitescebant, quo festivitatis illustrabantur. Conciones habebantur, Sacra Scriptura legebatur; Dei laudes cantabantur. In transcursu observandum, duorum generum Episcopos ad natalitia vocatos esse, illos scilicet, qui Ecclesias suburbicarias administrantes, Antistiti Romano subjacebant, quos jure suo accersebat; alios verò, qui Metropolitanis suberant, privilegio vocabat. Ex Africa quidem celebrando natali Hilariano in urbem migrarunt Restitutus atque Octavius. Quòd si quis Episcopus invitatus, morbo causâque legitimâ adesse prohibebatur, excusatoriæ ad ipsum literæ à Pontifice mittebantur, quæ in Diurno jam laudato titul. 13. continentur: *Scripta fraternitatis tua, qua transmisisti, oblata nobis relegimus, veniamque imbecillitati, ac senectuti fraternitatis tua, quam expetisti,*

B. M. P. t. 5. 652.

Paulin. Ep. 16.

Hilar. Ep. 2.

Ambros. l. 1. Ep. 5.

Aug. de Verb. Dom. Serm. 32.

Lib. Diurn. Rom. Pont. tit. c. 111.

Anno Dom. 465.

tisti, ob id, quòd venire non potuit, concessimus: cognoscentes, quia non studio excusationis peractum est, ut ad nos minimè fraternitas tua pervenisset. Consulatus doctissimus *Tentzelius*, qui perquàm cumulatè fusèque de ea ceremonia disseruit.

Maximus Taurinensis: ejus scripta.

VIII. Synodo ad Hilariana natalitia coactæ adfuerat *Maximus* Taurinensis, qui rumore claro est apud posteros. In Arausicano Concilio, quod anno CCCCLXI. celebratum fuit, reperitur Maximus, qui à Taurinensi non videtur diversus. Eusebii Mediolanensis Conventui anno CCCCLI. interfuerat, & anathema iis dixerat, qui de *Incarnationis Dominicæ sacramento impia senserunt*. In Episcopatu senuit, quæ causa fuit, cur post Hilarum primas in Synodo Romana obtinuerit. Itaque gravis est Bellarmini, eruditorumque nonnullorum error, qui Honorio & Theodosio imperantibus Maximum obiisse putant, cùm ad usque Leonis Augusti ætatem annos suos extenderit. Quos sanè decepit mendum, Librariorum culpâ Gennadio illatum: *Moritur Maximus Honorio & Theodosio Juniore regnantibus*. Legendum *floruit*, cùm certo sit certius, Maximum anno CCCCLXV. in Romano Conventu sententiam dixisse. Non multò pòst vitam reliquit, & fortè anno insequente, Junii XXV. quo memoria ipsius in Martyrologio Romano celebratur: *Taurini Natalis sancti Maximi Episcopi, & Confessoris, doctrinâ & sanctitate celeberrimi*. Adjungamus defuncto laudes ex Gennadio: *Maximus Taurinensis Ecclesiæ Episcopus, vir in divinis Scripturis satis intentus, & ad docendam ex tempore plebem sufficiens. Composuit in laudem Apostolorum tractatus, & in Joannis Baptistæ, & generalem omnium Martyrum homiliam. Sed & de capitulis Evangeliorum, & Actuum Apostolorum multa sapienter exposuit. Fecit & duos de sancti Eusebii Vercellensis Episcopi, & Confessoris vita tractatus, & de sancti Cypriani speciale. De baptismi Gratia librum edidit. Scripsit de Avaritia, de Hospitalitate, de Defectu Lunæ, de Eleemosynis, de eo, quod scriptum est in Esaia, Caupones tui miscent vino aquam, de Passione Domini, de Jejunio servorum Dei generali, de Jejunio speciali Quadragesimæ, & quòd non sit in eo jocandum. De Juda traditore, de Cruce Domini, de Sepulchro ejus, de Resurrectione ipsius, de accusato & judicato Domino apud Pilatum, de Calendis Januariis. Scripsit etiam homilias de Natali Domini, homilias de Theophania & de Pascha, & Pentecoste multas, de Hostibus carnalibus non timendis, de Gratiis post cibum Deo agendis, de Pœnitentia Ninivitarum, & multas alias ejus homilias de diversis causis habitas legi, quæ nec retineo.* Brevissimæ sunt Maximi orationes, ob pietatem plurimi faciendæ: cui verò *elegantes* N. Alexandro dicantur, nulli videmus, cùm sive styli, sive eruditionis ratio habeatur, nil est cur laudentur tantoperè. Sunt tamen in Maximo non illepida quandoque nonnulla. Verbi gratiâ Homilia de Natali tertia: Christus *benè in præsepio ponitur, ut ad pabula perennis vitæ spiritualium ovium greges Agni cælestis balatus invitet*. Laudem & habet ejus observatio homiliâ sequente de mirandis Nativitatibus: *Prima est quidem, quòd Adam figuratus ex limo est; secunda, quòd mulier formata est de masculo; tertia, quæ & cœlestis est, quòd Christus processit ex Virgine.* Ejusmodi Maximus sententiæ est, Christum jejunio suo nobis *venerabilem Quadragesimam dedicasse*.

Max. Hom. 3. de Quadr.

Anno Dom. 466.

ANNO U. C. 1219. PER. JUL. 5179. JUL. 511. DOM. 466. LEONIS 9. & 10. *Sol.* 27. B. *Lun.* 11. *Indict.* 4. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 6. P. 17. *April.*

COSS. *Leo Augustus* III. & *Tatianus*.

Nùm Leo solus Consul processerit?

I. CHronographos benè multos Tatiani Consulatus latuit. Omittitur à Cassiodoro & Victore Tununensi: imò & Marcellinus, & Alexandrinum Chronicum disertè habent: *Leone Augusto* III. *solo Consule*. Itaque amplissimo Magistratu *Tatianum* Baronio ejici placuit, vexarique præstantissimum Chronologum Onuphrium, qui Fastis Fabium Tatianum suis inclusit. Fallitur tamen Baronius scribendo, *sine teste*, aut *conjecturâ verosimili* Tatianum proponi. Quippe nec Anonymo Cuspiniani, nec Mario Aventicensi Tatianus ignoratur.

Error Baronii.

Gothorum error Hispanias afficit.

II. Inter cætera mala, quæ Gothi in Gallias invexerant, illud non minimum fuit, quòd Arianus error caput efferret. Quæ pestis gravem & Hispaniæ luem sparsit, Remismondi Suevorum Regis patrocinio. Tanti causa mali nefarius homo, *Ajax* nomine, qui ejuratâ fide, patulis faucibus errorem hausit, ut scripto prodit Idacius: *Ajax, natione Galata, effectus apostata, & Senior Arianus, inter Suevos Regis sui auxilio hostis Catholicæ fidei, & divinæ Trinitatis emergit. De Gallicana Gothorum habitatione hoc pestiferum inimici hominis virus advectum.*

Idac. Chron.

De asylis in Ecclesia Lex Leonis.

III. Confugis, qui in Ecclesiis præsidia quærebant, Leo Augustus asyli privilegia Lege suâ ad *Erythrium* Præt. Præt. missâ, servari voluit. Neque auxilii hujus expertes debitores publici. Quod etiam primâ specie æquum videbatur, locum dari clarigationi, aut represaliis ullum noluit. Referantur verba Legis: *Præsenti Lege per omnia loca valitura, exceptâ hâc urbe regiâ, in qua nos Divinitate propitiâ degentes, quoties usus exegerit, invocati, singulis causis, atque personis præsentanea Constituta præstamus, nullo penitùs cujuscunque conditionis sint, de sacrosanctis Ecclesiis orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas, nec pro iis venerabiles Episcopos, vel religiosos Oeconomos exigi, quæ ob ipsis debeantur: his, qui hoc moliri, aut facere, aut nudâ saltem cogitatione, atque contractu ausi fuerint tentare, capitali, & ultimi supplicii animadversione plectendis, &c. Data pridie Cal. Mart. Leone Augusto* III. *Cons.* Quâ Constitutione Lex Theodosii Magni anno 392. promulgata, Arcadio II. & Rufino Coss. abrogabatur: *Publicos debitores, si ad confugiendum ad Ecclesias crediderint, aut illicò extrahi de latebris oportebit, aut pro his ipsos, qui eos occultare probantur, Episcopos exigi.*

Cod. Just. L. 1. Tit. 12. l. 6.

Cod. Th. L. 9. t. 45. l. 1. p. 358.

Nùm asyla probanda?

IV. Porro datâ occasione, non inutiliter quæstio agitabitur de asylorum jure, quod plenè cumulatèque laudatâ Lege est à Leone stabilitum. Ab ipso Numine ortum asyla duxisse suum, scita Mosaica satis superque testantur, à quibus sex perfugis urbes assignabantur, tres cis, & tres ultra Jordanem. Quod privilegii & altari concessum ob loci majestatem atque sanctitatem. Verba sunt Mosis: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Quibus consequens est, innocenti homicidæ, qui nec volens, nec lubens aliquem interfecerat, altare fuisse auxilio. Neque novum aut inauditum sibi præsidium comparabant Adonija, Joabque, qui

Exod. XXI. 14.

altare

ANNO DOM. 466.

ſltare Salomonis iræ opponendum eſſe putarunt. Mos iſte & in Ethnicos eſt derivatus, qui Templa ſua miſeris aſyla conſtituere. Tale celeberrimum Junonis templum, de quo Pauſanias in Corinthiacis: *Apud Phliaſios huic Deæ cùm alii honores tribuuntur, tum potiſſimum quoad domeſticos attinet. Impunitatem enim concedunt iis, qui huc ſupplices confugerint. Quique liberati è vinculis fuerint, ad eas arbores, quæ in loco ſunt, catenas ſuſpendunt.* In Peloponeſo quoque Templum Minervæ aſylum univerſæ regioni præbuit & qui in illud ſe recepiſſent, ne poſtulatum quidem eſt, ut dederentur. Quem latent Maronis carmina?

Pauſ. l. 2. 102.

Junonis aſylo
Cuſtodes lecti, Phœnix & dirus Ulyſſes
Prædam aſſervabant.

Virg. Æn. l. 2.

Neque Simulacra Deorum duntaxat, ſed & Principum ſtatuæ verſa ſunt in aſylum: *Servis ad ſtatuam licet confugere, cùm in ſervum omnia liceant.* Sed & domus Flaminis Dialis erat aſylo: *Vinctum, ſi ædes ejus introierit, ſolvi neceſſum eſt, & vincula per impluvium in tegulas ſubduci, atque inde foras in viam demitti.* Chriſtianorum & Eccleſias fecit religio. Opulenta vidua, quam Judicis aſſeſſor invitam ad nuptias pertrahebat, ad ſacram menſam confugit: ſupplicem Judex depoſcebat: Baſilius verò magnus ille Cæſareæ Epiſcopus omni vi retinebat. Similiter uxor filiaque Rufini, ne cum illo perirent, ad Eccleſiam perfugerunt. Vandalis tam ſacra fuerunt Eccleſiarum azyla, ut Hunnericus, monſtrum ſanguine conflatum, ne violare quidem auderet: *Gamus, qui ad Eccleſiam eorum confugerat, occidere non potuit.* Quin etiam in Gregorio Magno legimus, *Equitii* ſepulchrum azylum factum eſſe. Ac Theodoſio Juniori Legibus ſuis azylorum ſpatia circumſcribi placuit: *Uſque*, inquit, *ad extremas fores Eccleſiæ, quas oratum geſtiens populus primas ingreditur, confugientibus aram ſalutis eſſe præcipimus.* Præcipit & Clericis, ut ſpatia deſignent, quæ confugis in *Eccleſiaſticis ſeptis eorum tuitioni ſufficiant*: abducentibus capitali pœnâ propoſitâ. Neque nobis quidem diſplicet, in ſacris locis miſeris portum eſſe atque præſidium: ut divinæ Menſæ honor habeatur: neve infelicitati accedat ad cumulum, quòd in gremio Eccleſiæ ſaluti afflictorum nil tutelæ reperiatur. At non arridet ſanè, quòd jura Eccleſiaſticorum azylorum adeò invaluerint, ut publicis debitoribus, reis flagitiorum eſſent præſidio. Quos Clerici ſpecie quidem pietatis, ſi verum tamen volumus, everſione juris omnis totis viribus defendebant, non facto duntaxat, ſed editis quoque Conſtitutionibus. Arelatenſium Sanctio hæc eſt: *Eos, qui ad Eccleſiam confugerint, tradi non oportet: ſed eos Dominis ſuis promiſſâ interceſſione, exire perſuadeant. Quòd ſi ab Eccleſia exeuntibus pœnale aliquid intulerint, ut Eccleſiæ inimici habeantur excommunes.* Inſpiciantur & Toletanæ XII. c. 10. & Ilerdenſis c. 8. Periclitantibus quidem, non autem injuſtè agentibus aræ præſidio ſunt: quæ cauſa fuit, cur Deus, cujus exemplum eſt imitandum, altari ſuo homicidas evelli præceperit. Non liceat Eccleſiæ, quod nec Romulo licuit, dum ejus urbi incolæ deſunt: *Erat in proximo lucus, hunc azylum facit, & ſtatim mira vis hominum.* At quod azylum? Infame quidem vel ipſis Ethnicis Judicibus. Juvenalis ſanè Romanorum in ſuperbiam ſic invehitur:

Senec. l. 1. de Clem. c. 18.
Naz. Or. 20. 353.
Vict. Vit. de Perſecut. Afr. l. 2.
Greg. Dial. l. 1. c. 4.
C. Th. l. 9. t. 45. l. 4. 363.
Arel. 3. c. 20.
Flor. l. 1. c. 1.

Ab infami gentem deducis azylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo.

Juv. Satyr. 8.

Cedro digna eſt C. Ceſtii Senatoris oratio: *Principes quidem inſtar Deorum eſſe. Sed neque a Diis, niſi juſtas ſupplicum preces audiri: neque quemquam in Capitolium, aliave urbis Templa perfugere, ut eo ſubſidio ad flagitia utatur. Abolitas leges, & funditus verſas, ubi in foro, in limine Curiæ, ab Annia Ruſilla, quam fraude ſub Judice damnaviſſet, probra ſibi, & minæ intendantur: neque ipſe audeat jus experiri ob effigiem Imperatoris oppoſitam.* Itaque prudentiſſimis Principum Legibus azylorum jura meritò circumſcripta ſunt. De Tiberio Suetonius, cap. 37. *Abolevit & jus, moremque azylorum, quæ uſquam erant.* Quæ verba tamen ſunt limitanda, ut ſignificent, modum huic rei adhibitum, non jus omne penitùs ſublatum. Narrat quidem Tacitus: *Conſules ſuper eas civitates, quas memoravi, apud Pergamum, Æſculapii compertum azylum retulerunt, cæteros obſcuris ob vetuſtatem initiis niti.* Lex Honorii, data VI. Kal. Aug. anno CCCXCVIII. jubet, *Ut Oeconomi Eccleſiæ ad eam debiti vel publici, vel privati redhibitionem amotâ dilatione cogantur, in qua eos obnoxios eſſe conſtiterit, quos Clerici defenſando receperint, nec mox crediderint exhibendos.* Cui Legi ut fieret ſatis B. Auguſtinus, *Faſtium*, qui ad Eccleſiam confugerat, ne à creditoribus aliquid injuriæ pateretur, mutuâ acceptâ pecuniâ liberavit. Neque peccarunt Judices, qui facinoroſos abſtraxerunt Eccleſiis, ut debitas ipſis pœnas irrogarent, quod *Apronianum* feciſſe novimus. Secretiora quædam Legibus interdicta docendum filium ſuum Hilarinus Auriga venefico tradiderat: *Qui laxius retinente carnifice, ſubitò lapſus, confugit ad ritus Chriſtiani ſacrarium: abſtractuſque exinde, illicò abſciſſâ cervice conſumptus eſt.* Quin etiam Arcadius, capto à Salomone exemplo, Gainæ perfidos milites, qui ſaluti ſuæ tuendæ azylum in Eccleſia quæſiverant, tecto diruto, lignis accenſis opprimi juſſit. Pulcherrima ſunt doctiſſimi Maſii de azylis verba in caput XX. Joſuæ, Quæſt. 10. *Et haberent quidem fortaſſis iſta tam frequentia azyla majoris miſericordiæ ſpeciem, ſi innoxiorum hominum ſalutis gratiâ inſtituta eſſent. Verùm quòd homines cuivis flagitio obnoxios, imò omnibus ſceleribus coopertos tuentur, id mihi certè videtur longè indigniſſimum, & Romuli inſtituto, quàm Dei Legibus iſtis magis conſentaneum.* Rectè & ſapienter. Sint ergo miſerorum, non ſceleratorum azyla, quæ Uliari haſtato meritò conceſſa ſunt. Dum in avem telum dirigit, Joannem retrò in colle conſiſtentem ferit. Quo vulnere mortuus eſt. Uliares mœſtus in Templum confugit.

Tacit. Ann. l. 3.
Tacit. An. l. 3. c. 12.
C. Th. lib. 9. t. 45. l. 3. p. 361.
Aug. Ep. 215.
Marcellin. l. 26. c. 3.
Zozim. l. 5. c. 19.
Procop. de Bel. Vand. l. 2. c. 3.

ANNO U. C. 1220. PER. JUL. 5180. JUL. 512. DOM. 467. LEONIS 10. & 11. ANTHEMII 1. *Sol.* 28. A. *Lun.* 12. *Indict.* 5. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 7. 1. P. 5. *April.*

ANNO DOM. 467.

COSS. *Puſæus & Joannes.*

I. EXtinctum Severum Interregnum exceperat: nullus labente anno ſuperiore Princeps partes Occidentis rexerat, neque hoc ſine Reipublicæ incommodo. Anthemium ergo virum illuſtrem ſibi Imperatorem dari, Roma cupiebat, quod & à Leone Auguſto impetravit.

Anthemius fit Imperator. Quis? quo die creatur?

Ete-

ANNO DOM. 467.

Etenim Sidonius Romam sic loquentem inducit:

Sidon. carm. 2. v. 477.

Sed si fortè placet, veteres sopire querelas,
Anthemium concede mihi, sit partibus istis
Augustus, longum Leo mea jura gubernet,
Quem petii.

Clarus erat natalibus Anthemius, patre *Procopio* genitus, viro, cui licet juveni,

Reparatio credita pacis
Assyria.
Suscipit hinc reducem duplicati culmen honoris
Patricius, nec non Peditum Equitumque Magister
Praficitur castris.

Anthemii filiam duxerat, viri & Consulatu, & Præfecti Prætorio dignitate nobilis, quam imperante Arcadio exercuerat,

Huic socer Anthemius, Prafectus, Consul & idem.

Anno nimirum CCCCV. cum Stilicone fasces erexerat. Itaque non *paternum*, ut Baronius indicare videtur, sed maternum Anthemii Augusti avum senior Anthemium egit. Neque à paterna avitaque virtute degenerabat Junior Anthemius, qui præclaris in Dacia factis, obsidione Sardicensi, præliisque cum *Hormisda*, Scytharum Duce gestis, famæ multum sibi pepererat. Consul anno CCCCLV. processerat, virtutibusque suis dignus iuventus fuerat, cui Marcianus Augustus unigenitam filiam nuptum collocaret:

Sidon. carm. 2. v. 194.

Princeps, cui mundus ab Euro
Ad Zephyrum tunc sceptra dabat, cui nobilis atque
Unica purpureos debebat nata nepotes,
Elegit generum.

Tot nominibus clarus Anthemius, Leoni Imperatori Collega ascitus est. Quis novo Principi natalis dies contigerit, ponitur in sententiis. Idacius, qui eâ ætate Chronicum scribebat suum, *De Constantinopoli*, inquit, *à Leone Augusto Anthemius frater Procopii* (legendum potius *filius*) *cum Marcellino, aliisque Comitibus, viris electis, & cum ingenti multitudine exercitus copiosi ad Italiam Deo ordinante directus ascendit. Romanorum* XLVI. *Anthemius octavo milliario de Roma Augustus appellatur, anno Leonis imperii octavo, mense Augusto.* At Aprili Anthemium purpurâ indutum fuisse, tradit Cuspiniani Anonymus: *Levatus est Imperator Dominus Anthemius Roma, pridie Idus Aprilis.* Quæ & Chronologia Idacio anteponenda videtur, cùm natalis Anthemiani diem ab oblivione vindicarit Autor, quo diligentem accuratumque se præbuit. Anthemium dum Lupercalia agebantur, quæ Februario XIV. cohærebant, in urbem venisse, docuit nos Gelasius. Quo & Anonymi Cuspinianei sententia firmatur. Vix enim verisimile, non nisi sexto post suum in urbem adventum mense Anthemium Imperatorem esse nuncupatum. Regnavit annos quinque, menses tres, ad annum scilicet CCCCLXXII. quo Julii XI. à Richomero genero occisus est. Locus, ubi suscepit Imperium, Cassiodoro *Brontotas* vocatur, tertio ab urbem milliario, non octavo, uti Idacius habet. Egregii novo Principi mores fuere, quibus sanè paucis præconii multum Sidonius præbuit: *Cumulus accedit laudibus Imperatoris, quòd amaro palam licet & capite damnatos.*

Sidon. Ep. l. 1. c. 7.

Infelix Anthemii in regnum ingressus.

II. Cæterùm non addicentibus avibus Anthemius Imperium sortitus est. Ejus adventum gravissima pestis subsequitur, teste Gelasio in suo adversus *Andromachum* Senatorem tractatu: *Quando Anthemius Imperator Romam venit, Lupercalia utique gerebantur, & tamen pestilentia tanta subrepsit, ut toleranda vix fuerit. Numquid per Campaniam Lupercalia gerebantur, qua sublata morbos illic, & pestilentiam procrearent.* Mox anòquo Anthemius imagines suas laureatas Constantinopolim misit, *qua per Pheremium Prafectum urbi illata sunt.*

Lab. Conc. t. 4. 1236.

Chr. Alex.

Richomeri cum Anthemii filia nuptiæ.

III. Neque faustior Anthemii cum Richomero affinitas. Constitutum erat, ut Euphemiam Imperatoris filiam duceret, quo firmissimis nuptiarum istarum ope vinculis socer generque jungerentur. Hymenæum carmine celebravit Sidonius:

Sid. car. 2. 481.

Patrio vestiri murice natam
Gaudeat Euphemiam, sidus divale parentis:
Adjice prætereà privatum ad publica fœdus;
Sit socer Augustus genero Richomere beatus.

Nuptiis interfuit Sidonius Apollinaris, ut *Heronio* suo significatum ivit. Dum Romam petit, febrim contrahit, *seu Calaber Attabulus, seu pestilens regio Tuscorum spiritu aeris venenatis flatibus inebriato corpus infecisset.* Priusquam urbis pomeria contingeret, *triumphalibus Apostolorum liminibus affusus, Omnem*, inquit, *protinùs sensi membris malè fortibus explosum esse languorem.* Paucis dein additis subjungit: *Interveni nuptiis Patricii Richomeris, cui filia perennis Augusti in spem publica securitatis copulabatur.* Quæ lætæ spes istæ omnibus affulserant, perfidiâ ambitioneque Richomeri evanuerunt: ut ex nuptiis non generum, sed parricidam Anthemius invenerit:

Sidon. Ep. l. 1. 5.

Metam. l. 6. f. 7.

Non pronuba Juno,
Non Hymenaus adest, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas,
Eumenides stravere torum.

Theodoricus à fratre occiditur: mores Theodorici.

IV. Non unius Richomeri ex animo extirpata humanitas. Dirissimo crimine *Euricus*, Theodorici Gothorum Regis frater testatur, flagrantibus ambitione frustra opponi sanguinis, atque naturæ jura. Paucis & crimen Eurici, & Theodorici fata nos Idacius docuit: *Per Theudericum Salla Legatus mittitur ad Remismundum Regem Suevorum, qui reversus ad Gallias, eum à fratre suo Eurico reperit interfectum. Euricus pari scelere, quo frater, succedit in regnum, qui honore provectus, & crimine, Legatos ad Regem dirigit Suevorum, quibus sine mora remissis ejusdem Regis Legati ad Imperatorem, alii ad Vandalos, alii diriguntur ad Gothos.* Imperator ille Anthemius est, cujus inaugurationem proximè memoraverat. Quod nobis Baronianum errorem retegit, Theodorici mortem cum anno CCCCLXIV. copulantis, triennii prochronismo. Cùm in assignandis *Eurici* initiis peccasset illustrissimus Purpuratus, nil miri, si *viginti annos* imperio ipsius assignet, qui septemdecim duntaxat numerari debent, anno 484. completi, quibus menses aliquot addi possunt, quibus labentibus multum Euricus & sanguinis fudit, & prædæ egit: *Euricus statim bello desavit, partesque Lusitania depradatur: qui prius captâ Pampilonâ, Casaraugustam invadit: totamque Hispaniam superiorem obtinuit. Tarraconensem etiam nobilitatem, qua ei repugnaverat, exercitus irruptione peremit. In Gallias autem regressus, Arelatum & Massiliam urbes capit, suoque regno utramque subjecit.* Portò Theodorico virtute Euricus longè inferior fuit, etsi par in scelere, atque felicitate. Ferali ambitione Theodoricus Thorismundum fratrem jugula-

Idac. Chron.

Error Baronii.

Bar. Ann. 464. n. 1.

Isidor. Chr. Got.

Anno Dom. 467.

gularat. Vitia tamen hæc sua multis virtutibus redimebat, quas fusè Sidonius exequitur in sua ad *Agricolam* Epistola: *Vir est, & illis dignus agnosci, qui eum minus familiariter intuentur, ita personam suam Deus arbiter & ratio naturæ consummatæ felicitatis dote sociata cumulaverunt. Mores autem hujuscemodi, ut laudibus eorum nihil ne Regni quidem defraudet invidia.* Dein longâ descriptione progreditur, regii ad corporis formam, & animi indolem depingendam. Ex ea satis sit nonnulla referre, quibus Theodoricus innotescet: *Antelucanos Sacerdotum suorum cœtus minimo comitatu expetit, grandi sedulitate veneratur: quanquam si sermo secretus possis animadvertere, quod servet istam pro consuetudine potius, quàm pro religione reverentiam. Reliquum mane regni administrandi sibi cura deputat. Circumsistit sellam armiger, pellitorum turba satellitum ne absit admittitur, ne obstrepat eliminatur, sicque pro foribus immurmurat, exclusa velis, inclusa cancellis. Inter hæc intromissis gentium legationibus audit plurima, pauca respondet: si quid tractabitur, differt; si quid expedietur, accelerat. Hora est secunda, surgit e solio, aut thesauris inspiciendis vacaturus, aut stabulis . . . Si in convivium venitur, quod quidem diebus profestis simile privato est, non ibi impolitam congeriem liventis argenti, mensis cedentibus suspiriosus minister imponit. Maximum tunc pondus in verbis est; quippe cum illic aut nulla narrantur, aut seria . . . Cibi arte, non pretio placent; fercula nitore, non pondere*, &c. Vixit Rex tantus, cinis, & manes, & fabula factus, magnumque posteris exemplum præbens, ne immensa coronæ cupido æqui jura resolvat: cùm quod ad regnandum, extincto germano scelus perpetrarat, fratris quoque sui Eurici pari crimine fuerit vindicatum.

Sidon. l. 1. Ep. 2.

Mors Hilari Papæ: ejus in resistendo Macedonianis constantia.

Gelas. Ep. 13. 1208.

V. Res Ecclesiasticas ingredi jam tempus est. Pietate, fortitudineque suâ ultima vitæ suæ tempora nobilitavit Hilarus, dum Macedonianorum conatibus, in urbe Conventicula agitare volentium, impedimentum opposuit. Rem scitu non injucundam memoriæ commendavit Gelasius in sua ad Episcopos Dardaniæ Epistola: *Sanctæ memoriæ quoque Papa Hilarus Anthemium Imperatorem, cùm Philotheus Macedonianus, ejus familiaritate suffultus, diversarum Conciliabula nova sectarum in urbem vellet inducere, apud B. Petrum Apostolum palam ne id fieret, clarâ voce constrinxit in tantum, ut non ea facienda cum interpositione sacramenti, idem promitteret Imperator.* Hac suâ gloriâ sepelitur Hilarus, qui non multò pòst rogatum juramento Principem naturæ satisfecit Pontificatus anno sexto, ut nos monet Idacius: *Hilaro defuncto sex Sacerdotii sui annis expletis, XLV. Romanæ Ecclesiæ Episcopus ordinatur.* Simplicius, quem tamen obitum non accuratè satis cum Anthemii anno secundo copulat, qui Dom. est CCCCLXVIII. Baronio supremus Hilari dies *quarto Idus Septembris* affigitur: nullo teste idoneo: cùm ne vel acta Pontificalia hic sibi constent. Antiqui verò, qui sex Hilaro annos ascribunt, Idacius atque Marcellinus dies mensesque Pontificatus omiserint. Ignoretur ergo ultima Hilari dies. Multa huic Pontifici opera vindicantur, de quibus mentio est in Actis Romanorum Episcoporum: *Fecit Oratoria tria in Baptisterio Basilicæ Constantinianæ. S. Joannis Baptistæ, & Joannis Evangelistæ, & sanctæ Crucis, omnia ex argento & lapidibus pretiosis. Confessionem S. Joannis Baptistæ fecit ex argento, quæ pensabat libras centum. Et Crucem auream, & Confessionem S. Joannis Evangelistæ fecit ex Argento, quæ pensabat libras centum; & crucem auream; & in ambobus Oratoriis januas æreas & argento clusas*, &c. Sed & Oratorium S. Stephani in Baptisterio Lateranensi, & Bibliothecas duas in eodem loco fecisse dicitur.

Anno Dom. 467.

Simplicius Papa creatur.

VI. Simplicius, natione Tiburtinus, ex patre *Castino*, succedit Hilaro. Diu Pontificatum tenuit, ad usque scilicet annum CCCCLXXXII. labente Episcopatus decimo sexto: primus tamen ultimusque ipsius & mensis, & dies habetur in incerto. Ut Leoni innotuit Augusto, *Simplicium* ad Pontificales honores promotum esse, summâ operâ nisus est, ut dignitas Constantinopolitano Præsuli à Chalcedonensibus concessa, assensu Pontificis firmaretur. Qui Leonis vestigiis incedens, suffragium abnuit suum eo obtentu, ne de sacris Nicænorum Constitutionibus aliquid decerperetur. Hoc Gelasius testatur in sua ad Episcopos Dardaniæ Epistola: *Itaque nihilominus etiam sub sanctæ memoriæ Papa Simplicio Legatum Sedis Apostolicæ, sanctæ memoriæ Probum, Canusinæ urbis Episcopum Leone Principe tunc petente præsente, docuisse, nullatenus posse tentari, neque his prorsus præbuisse consensum: atque ideò non ad civitatis cujuslibet respiciant qualitatem, sed modum dispensationis Ecclesiasticæ paternâ traditione firmatum, convenienter observent.*

Lab. Conc. t. 4. 1207.

Anno U. C. 1221. Per. Jul. 5181. Jul. 513. Dom. 468. Leonis 11. & 12. Anthemii 1. & 2. *Sol.* 1. G. F. *Lun.* 13. *Indict.* 6. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 1. 2. P. 31. *Mart.*

Anno Dom. 468.

Coss. *Anthemius solus.*

Sidonius Panegyricum Anthemio dicit.

I. Anthemiò Consulatum, Augusteâ purpurâ jam nobilem, clariorem adhùc fecit Apollinaris Musa Sidonii. Romam venerat Sidonius, Arvernorum Legatus, ut popularibus suis aliquid à Principe impetraret. Utebatur quàm familiariter Cæcinâ Basilio, viro Consulari, cujus laudes in sua ad *Heronium* Epistola fusissimè exequitur: Intereà imminebant *Calendæ Januariæ, quæ Augusti Consulis non futuri, repetendum Fastis nomen operiebantur.* Sidonium igitur Basilius hortatur, ut *in obsequium novi Consulis veterem Musam exerceret*: *Præbebo*, inquit, *admittendo aditum, recitaturoque solatium, recitantique suffragium.* Jubenti Sidonius paruit, edito Panegyrico, cujus initium est:

Auspicio & numero fasces, Auguste, secundos
Erige, & effulgens trabealis mole metalli
Annum pande novum, Consul vetus, ac sine fastu
Scribere bis fastis.

Sidon. carm. 2.

Egregium carminis præmium tulit Sidonius, juvante Basilio: *Favorem ille non substraxit injunctis, & imposita devotionis astipulator invictus egit cum Consule meo, ut me Præfectum faceret Senatui suo.*

Sidon. Ep. l. 1. 9.

Arvandi rebellio: in exilium ejicitur.

II. Læta hæc Sidonii amaris temperavit casus *Arvandi*, sibi olim amicissimi. Infelicis hominis historiam summatim referemus. Geminam in Gallia Præfecturam Arvandus *per quinquennium, repetitis fascibus rexerat.* Primam gubernarat *cum magna popularitate, consequentemque cum maxima populatione.* Oppressus ære alieno, metu creditorum *successuros sibi Optimates æmulabatur.* Ad Regem quoque Gothorum scripserat, ne cum Græco Imperatore pacem face-

faceret: *Britannos* supra Ligerim sitos impugnari, cum Burgundionibus jure gentium Gallias dividi debere: *Odiis publicis mole vallatus, & prius cinctus custodiâ, quàm potestate destitutus*, Arvandus captivus Romam ducitur. Custodiebatur in Capitolio à *Flavio Asello*, Comite sacrarum Largitionum, dum Legati Galliæ *Tonantius Ferreolus* Præfectorius, Afranii Syagrii Consulis ex filia nepos, *Thaumastus* quoque, & *Petronius* reum publico nomine accusaturi sequuntur. Sidonius cum Auxanio ad Arvandum accedens, suadet, *nil quasi leve fatendum*. Tum in convicia erumpens, *Abite degeneres*, inquit, *& Præfectoriis Patribus indigni, cum hac superforanea trepidatione. Mihi quia nihil intelligitis, hanc negotii partem sinite curandam. Satis Arvando sua conscientia sufficit, vix illud dignabor admittere, ut advocati mihi in actionibus repetundarum patrocinentur*. Temerariam hominis confidentiam non multò pòst pœna corripit, cujus securus ignarusque, gemmas, preciosaque trapezitarum involucra quasi mercaturus inspiciebat. Adveniente judicii die *Curiam paulò antè detonsus, pumicatusque ingressus*, mediis propè Judicum finibus ingeritur. Prolatâ, cujus meminimus Epistolâ, Arvandus nec dum interrogatus, se dictasse proclamat. Subinde publico carceri addicitur, *Miser, nec miserabilis, quia sub atratis accusatoribus exornatum, politumque* se Judicibus intulerat, delibutum mox latomiis, aut ergastulo includendum: *Judicio vix per hebdomadem duplicem comperendinato, capite multatus, in Insulam conjectus est serpentis Epidauri*. Triginta dierum vitam post sententiam trahens, uncum & gemonias singulis horis expectabat. Crimine tamen major fuit Augusti clementia, quæ publicatis bonis in exilium damnavit *Arvandum*, anno CCCCLXIX. Cassiodoro teste: *Marciano & Zenone Coss. Arabundus* (lege *Arvandus*,) Imperium tentans, jussu Anthemii deportatur.

Sidon. Ep. l. 1. 7.

Aspar cum Ardaburio à Leone occiditur.

III. Hæc in Occidente. Orientem verò magni motus incessebant. Aspar, genere *Alanus*, à pueritia militiam secutus, Reipublicæ fuerat emolumento. Hic est ille Aspar, filius Ardaburi, qui Theodosiano exercitui præfectus Joannis tyranni in potestatem venerat. Magna Asparis erat in Imperio autoritas, cui Augusteam Leo purpuram præcipuè debuit. Complures Aspari filii erant, Ardaburius, Patricius, Hermenericus, ab eo fortè non diversus, qui anno CCCCXLV. Consul processerat. Ternis eos conjugiis pater cum duabus filiabus susceperat, ut nos apud Photium *Candidus* docuit. Et suâ, & filiorum virtute subnixus Aspar, rerum penè potiebatur, quod Leoni, qui ab ipsis regebatur, dolori erat. Itaque non semel inter se altercati fuerant, ut strictim ex Candido retulit Photius: *Narrat*, inquit, *Asparis, liberorumque ejus potentiam, & Leonis per Asparem electionem. De urbis conflagratione exorta, quæque hic ab Aspare Reip. commodo gesta sint. De Titiano & Viviano, atque de illis Aspar cum Imperatore contenderit, & quæ, & qualia inter eos tum verba jacta fuerint. Imperatorem ea de causa cum Isaurorum gente societatem iniisse, per Tarasicodissam Rasumbladeoti filium, quem etiam Zenonem mutato nomine vocatum, generum sibi asciverit, cùm is priorem conjugem mortalium lege amisisset. Ardaburium item, quo Imperatori adversaretur, Isauros æquè suarum partium facere constituisse, atque Martinum quemdam Ardaburii familiarem Tarasicodissæ indicasse, quæcunque in Imperatorem machinarentur*. Exinde asperius indies crescentibus mutuis suspicionibus, difficillimum fuit, quin dissidiorum, odiorumque maturitas in cladem erumperet. Cui latius sese aperiendæ Vandalicum bellum, quod Leo moliebatur, occasionem præbuit. Aspar cum filiis religione Arianus erat, quæ Constantinopolitanis maximum odium movebat. Arii disciplinam cùm coleret & Gensericus, palam aspertèque Aspar prædicabat, Vandalo superatum iri Leonem, cujus Religio Deo ingrata erat, quod & Nicænæ, & Chalcedonensis Synodi partes sibi tuendas suscepisset: *Atque ut vera dicere viderentur, clam cum Basilisco congressi, sceptrum ei se daturos pollicentur, si Genserico victoriam concederet*. Porrò sive arte aulicâ, ut Asparem cum familia facilius perditum iret, sive ut benevolentiam ejus sibi conciliaret Leo, *Patricium* de Asparis filiis novum Cæsarem creatum, desponsatâ ei, quam ex Verina Augusta susceperat, Ariadne filiâ, sibi generum facit. Fama est, nihilominus dolos Principi machinatum. Quod ubi Constantinopolitani noverunt, conviciis tam Asparem, quàm filios ejus asperius in Hippodromo proscindunt. Illi plebem metuentes, Chalcedone exercitu omnibus consequente petitâ in Templum Euphemiæ Martyris confugerunt. Imperator Patriarchâ ad eos misso, se fidem eis servaturum esse, si ex Ecclesia discederent, pollicetur: *Ipsi verò se loco eo excessuros, nisi Imperator ipse adesset negaverunt. Proinde Leo eò concessit, & veras eos præter rationem ad se attrahit, & ad mensam suam adhibuit. Alia ex parte Zenoni Isauro, qui fidus ei maximè videbatur, ut is illis per balneas in regiam venientibus subito impetu capita resecaret, præcepit. Zeno Ardaburio primùm caput amputavit. Quod ubi Aspar vidit, indoluit, magnâ voce exclamans, Dignum, inquit, fert exitum senex canus, qui frustra gloriatus est, neque unquam admonitioni meæ audiens fuit. Persæpè enim dixi: Prius leonem devoremus, quàm ille nos filis suprandio apponat. Hæc ubi dixit, & ipse ferro cæsus, vitam amisit*. Patricius Cæsar acceptâ plagâ salvus evasit. Alius item ex Aspari filiis Hermenericus, quòd abesset tum fortè à patre, cædem effugit. Ardaburi Asparisque corpora in frusta concisa sunt, si Chronici Alex. Scriptori fides, qui hoc etiam addit, Gothos ob eam cædem tumultuantes, motum in urbe regia concitasse, Ostrumque Comitem de amicis Asparis unum, in palatium cum aliis Gothis irrupisse, initoque certamine multos occidisse, & cùm se victam animadverteret, arreptâ Asparis pellice Gothâ, elegantis formæ muliere, in Thraciam fugisse, cujus agros populatus est. Hinc jactatum Constantinopolitanis: *Nemo amicus mortui, nisi solus Ostrus*. Factum hoc Leonis nobis probari non potest, flagitii scilicet plenum, & dedecoris. Zeno Ariadnem uxorem pro sceleris præmio habuit, depositoque priori nomine, exercitus Orientis Dux creatus est. Nostræ Chronologiæ Baronius adversatur, qui Asparis obitum cum anno CCCCLXX. copulavit. Huic verò sententiæ suæ in auxilium Marcellinum vocat, à cujus tamen Chronico discedit, quod in annum CCCCLXXI. Asparis obitum refert, Leone IIII. & Probiano Coss. Quorum in Consulatu legitur: *Aspar primus Patriciorum, cum Ardaburio & Patriciolo filiis, illo quidem olim Patricio, hoc autem Cæsare, generoque Leonis Principis appellato, Arianus cum Arda-*

Phot. Bibl. c. 78. p. 174.

Nicoph. l. 15. c. 27.

Phot. c. 13. 274.

na prole spadonum ensibus in palatio vulneratus interiit. Marcellino assentitur & Cassiodorus, quorum ab errore nos revocat Idacius. Quippe in ultimo sui Chronici anno, qui Dionysianus est CCCCLXVIII. de tristi infelicis Asparis casu mentionem egit: *Legati, qui ad Imperatorem missi fuerant, redeunt nuntiantes, Asparum degradatum ad privatam vitam, filium ejus occisum adversum Romanum Imperium, sicut detecti sunt, Vandalis consulentes.*

Idac. Chron.

Leonis in Gensericum magna simul infelixque expeditio.

IV. Dum ea tragœdia Constantinopoli peragitur, *Basiliscus* Verinæ Augustæ frater cum sua classe Carthaginem petebat. Leoni indignationem moverat Genserici audacia, qui archipiratam agens navibus suis maria insulasque infestabat. Ac superiore anno Vandalum adoriri, Leo sibi constituerat in animo: quod tamen consilium frustra fuerat, Idacio teste: *Expeditio ad Africam adversus Vandalos ordinata, metabolarum commutatione, & navigationis inopportunitate revocatur.* Dilata in labentem annum videbatur, ut majoribus quidem viribus collectis Gensericus prorsus obrueretur. Spem lætæ victoriæ alebant omnia. *Marcellinum* Patricium sibi Leo asciverat. Vir erat Ethnicus, sed magnæ exploratæque virtutis, qui Ætio interfecto in Dalmatiam concesserat: neque ulla ratione ad Valentinianum redire voluerat. Aeres novas excitando tantæ potentiæ fuit, ut nemo ei resisteret. Quem Leo sibi conciliavit, ut ejus opera in Barbaros uteretur. Romanæ classi mille & centum naves erant, quibus non pœnitendæ copiæ imponebantur: *In eam classem mille & ducenta centenaria auri pondera Leo impendisse, eidemque supra septem millia remigum attribuisse dicitur.* Expeditionis hujus sumptus accuratius memorat Candidus: *Per Præfectos quidem Prætorio impensa sunt auri librarum* XLVII. *millia, per Comitem verò Largitionum impensa sunt auri librarum septemdecim millia, & argenti librarum septingenta millia, cum sumptus abunde supperterent, partim ex bonis proscriptorum, partim ex Ærario Imperatoris Anthemii.* Gemebant sub tot navium pondere maris fluctus, credebaturque non immeritò Africa in Romanam ditionem iterum reditura. Sed partim Basilisci socordiâ, partim ipsorummet Romanorum perfidiâ ingens ille apparatus in fumi umbram vertitur. Ac primùm à Marcellino res in Sardinia feliciter gesta, quæ Vandalicâ tyrannide facillimè liberatur: at enim virum fortissimum tela non hostilia quidem, sed fœderata ingenti proditione peremerunt. Ubinam locorum perierit Marcellinus, dubium Scriptores fecere, qui multa variant. Cassiodori Chronicum: *Anthemio Augusto* II. *Consule in Sicilia Marcellinus occiditur.* Contrà verò Chronicum Marcellini ipsum in Africa periisse tradit, quod est & vero similius: *Marcellinus Occidentis Patricius, idemque Paganus, dum Romanis contra Vandalos apud Carthaginem pugnantibus, opem auxiliumque fert, ab iisdem dolo confoditur, pro quibus venerat pugnaturus.* Basiliscus verò cum tota classe ad parvum oppidum à Carthagine non minus CCLXXX. stadiis distans, applicuit, ubi Mercurii templum antiquitùs conditum fuit. Quòd si minimè cunctatus indè è vestigio Carthaginem advolasset, ipsam procul dubio cepisset. Victoriæ, quam penè amplectebatur, occasionem amisit Ducis sive tarditas, sive ignavia, seu etiam proditio. Cùm Basilisci moras animadverteret Gensericus, *In primis subditos omnes velociter cum navibus, quibus potest, armat, partim viris vacuas mittit, ut repentè adnavigantes cum instrumentis ac munitionibus sint præstò parati: interimque Legatos ad Basiliscum mittit, rogatum ut quinque dierum spatio prælium supersedeat, donec quidnam facturus sit, tempus habeat deliberandi, an Imperatori obtemperet.* Dum somno milites capiuntur, Gensericus classem incendit, & cùm vehementior ventus flammam in sublime tolleret, naves aliæ ab aliis ignem concipiunt. Si qui milites ignem evadebant, Vandali subinde contis eos perimebant. Ex tanta classe vix ac ne vix quidem navis una superstes fuit. Basiliscus cum paucis ægrè arreptâ fugâ Constantinopolim ingressus, ad magnam Ecclesiam confugit. Soror Verina eum periculo liberatum, in Perinthum Thraciæ, ut ibi degeret, misit.

Procop. l. 1.

Niceph. l. 15. c. 27.

Procop. de Bel. Vandal. l. 1. c. 6.

Niceph. l. 15. c. 27.

Idacius Lucensis: ejus Chronicum.

V. Res Ecclesiæ non diu nos detinebunt. Labente anno non CCCCLXX. ut Suerio creditum, sed CCCCLXVIII. Idacii Chronicum terminatur: *Provincia Gallicia natus in Lemica civitate*, ad Episcopatum promotus fuerat. Vulgò popularibus sacris impositus esse creditur: itaque Sigeberto, aliisque *Lemica* scribitur Episcopus. Cavio autem *Aquaflaviensis* Præsul dicitur. Quæ sententia in verbis Idacii collocata videtur: *Frumarius cum manu Suevorum, quam habebat impulsus, capto Idacio Episcopo*, VII. *Kal. Augusti, in Aquaflaviensi Ecclesia, eundem Conventum grandi evertit excidio.* Reverà tamen his in verbis nil est præsidii, cùm Aquæflavia urbs non esset Episcopalis. Præficiatur ergo *Lucensi* civitati, cujus meminit Plinius. Famâ utcunque clarus erat Idacius, quem in sua ad Turibium Epistola Leo in commendatione habet: *Si autem aliquid, quod absit, obstiterit, quo minus possit celebrari generale Concilium, Gallaciæ saltem in unum conveniant Sacerdotes, quibus congregatis, fratres nostri Hydatius & Ceponius imminebunt.* Ardens pietatis amore Manichæos in Asturicensi urbe Gallæciæ latentes detexerat, ac quæ in ipsis interrogandis gesta fuerant, *Antonio* Emeritensi direxerat. Captus in Aquæflaviensi Ecclesia Vandalicam, trium mensium captivitatem passus, abrea liberatus fuerat. Chronicum condidit ab anno primo Theodosii, qui Dom. est CCCLXXIX. ad usque secundum Anthemii, qui in CCCCLXVIII. incidit. Quorum testis fuit, illa quidem Chronologiæ usui sunt, quæ verò ex aliorum monumentis, vel fama accepit, multis sunt erroribus respersa. Prodigia autem varia narrat, quorum fides difficillima. Exemplo sint ea, quibus Chronicum absolvit: *Prodigia in locis Gallaciæ pervidentur. In flumine Minio de municipio Lais capiuntur pisces quatuor, novi visu, & specie, sicut retulere qui ceperant Christiani, & religiosi, Hebræis & Græcis literis, Latinis autem Ærarum numeris insigniti, ita* CCCLXV. *anni circulum continentes, pari mensium intervallo. Haud procul de suprà dicto municipio in speciem lenticulæ viridissimorum, ut herba quadam, formâ granorum, plena amaritudine, defluxit è Cœlo, & multa alia ostenta, quæ memorare prolixum est.*

Chr. Idac. pag. 27.

Leo Ep. 93.

ANNO DOM. 469.

ANNO U. C. 1222. OLYMP. 312. PER. JUL. 5182. JUL. 514. DOM. 469. LEONIS 12. & 13. ANTHEM. 2. & 3. *Sol.* 2. E. *Lun.* 14. *Indict.* 7. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 3. P. 13. *April.*

COSS. *Zeno & Marcianus.*

Incendium & calamitates urbis Constantinopolitanæ.

Chron. Alex.

Evagr. l. 2. c. 14.

I. LEonis in perfidiam, qui spretâ sacramenti religione Asparem Ardaburiumque morti miserat, vehementer est vindicatum regiæ urbis incendio. Tantum extitit, quantum anteà nunquam: *Arsit enim civitas à mari ad mare. Territus ergo Leo Imperator, contulit se Peram ad S. Mamantem, fecitque portum, & porticum, qui locus ita vocatur hodie, Nova Porticus.* Pro imbre cinis depluit, & quatuor digitos altus tegulas insedit, adeò ut omnes perculsi se in preces darent. Quod Novembris die XI. contigit. Cinerea pluvia hæc ex terræ motu ortum duxisse videtur, quo Thracia & Hellespontus concussæ sunt: *Ionia quoque, & Insulæ Cyclades eandem calamitatem sunt expertæ, ita ut in Cnido & Co Insulis pleraque ædificia corruerint.*

Alani Thraciam invadunt. Filius Attilæ occiditur.

II. Leonis in Vandalos expeditio, innumeris & navibus & militibus constans, inermem nudamque Thraciam barbaricis excursionibus exposuisse videbatur. Commodam ergo *Hunni* occasionem amplectuntur, Orientis Imperium lacessendi. Belli autor Attilæ filius *Dengisicus*, qui laceræ paterni regni partis potiebatur. Ac nescimus, an non sit ille ipse *Dinzio*, de quo Jornandis in Geticis mentio est: quod nomen non multum differt à *Dinzio*, quâ appellatione Thraciæ invasor Attilæ filius à Marcellino donatur. Sed & mores locaque congruunt. Contra *Satagas*, qui interiorem Pannoniam possidebant, Gothi arma moverant: *Quod ubi Rex Hunnorum Dinzig, filius Attilæ, cognovisset, collectis secum, qui adhùc videbantur, quamvis pauci, ejus tamen sub imperio remansisse, Ulzingures, Angisciros, Bittugores, Bardores, veniens ad Basianam Pannoniæ civitatem, eamque circumvallans, fines ejus cœpit prædari. Quo comperto Gothi, ubi erant, expeditionemque solventes, quam contra Satagas collegerant, in Hunnos convertunt, & sic eos suis à finibus inglorios pepulerunt, ut jam ex illo tempore qui remanserant Hunni, & usque hactenùs Gothorum arma formident.* Quòd si Densic à Dizio diversus est, prior ille impetu in Thraciam facto miserè periit. Quâ ratione obierit, in Chronico Alex. legitur: *Attilæ filius ab Anagaste Magistro Militum in Thracia cæsus est, cujus caput delatum Constantinopolim, dum Circenses agerentur, per medium Circum gestatum est, & portatum ad Xylocercum pale suspenditur. Cujus spectandi causâ multis diebus universa civitas egressa est.* Grande quidem, tristeque simul spectaculum, ut potentissimi Regis, qui Imperium penè Romanum concusserat, filius latronis instar mortalium esset ludibrio, nec capiti suo terræ tantillum haberet ad sepeliendum. Ut in mentem recurrat Horatius:

Jorn. c. 53.

Horat. Od. l. 1. 35.

Fortuna sævo læta negotio,
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores.

In annum proximum Dinsicis mortem Chronicum confert Alexandrinum: in præsentem Marcellinus, quod & nobis vero similius: *Zenone & Marciano Coss. caput Densicis Hunnorum Regis, Attilæ filii, Constantinopolim allatum est.* Hoc bellum est Scythicum contra Orientales Romanos, cujus meminit Evagrius.

Lex pulcherrima Leonis de Episcoporum electione.

III. Pulcherrimâ Lege annum Leo nobilitavit de electione Episcopi: *Si quemquam vel in hac regia urbe, vel in cæteris Provinciis, quæ toto orbe diffusæ sunt, ad Episcopatus gradum provehi Deo autore contigerit, puris hominum mentibus, nudâ electionis conscientiâ, sincero omnium judicio proferatur. Nemo gradum Sacerdotii pretii venalitate mercetur. Quantum quisque mereatur, non quantum dare sufficiat, æstimetur. Profectò enim, quis locus tutus, & quæ causa esse poterit excusata, si veneranda Dei Templa expugnentur? Itaque castus, & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus, ut quocunque locorum pervenerit, omnia vita propria integritate purificet. Nec pretio, sed precibus ordinetur Antistes. Tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quæratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi,* &c. Data est VIII. Idus Mart. Constantinopoli, *Armasioque,* sive Armato Præf. Præt. milia.

Cod. Just. l. 1. tit. 3. l. 31.

ANNO DOM. 470.

ANNO U. C. 1223. PER. JUL. 5183. JUL. 515. DOM. 470. LEONIS 13. & 14. ANTHEMII 3. & 4. *Sol.* 3. D. *Lun.* 15. *Indict.* 8. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 4. P. 5. *April.*

COSS. *Jordanes & Severus.*

Heraclii in Vandalos expeditio.

I. ROmanæ classi à Genserico immissæ clades Vandalum extulerant; ambitionique jam satis magnæ arduos spiritus attulerant. Leo verò pudore suffusus, res amissas omnibus artibus modisque reparare conabatur. Novæ ergo expeditioni Heraclium præficit, atque Marsum: nec prorsus sine successu. Heraclius Byzantio cum classe profectus in Africam, *apud Tripolim Vandalos vicit, navibusque dimissis, cum exercitu pedestri adversus Carthaginem tendit.* Perperàm posteriorem hanc expeditionem cum priore permiscet Procopius. Diversas quidem fuisse Theophanis nos Chronicum monuit. In Occidente ita comparatum fuit Anthemii regimen; ut amorem obedientiamque subditis potius suis imperaret, quàm odium atque rebellionem. Verùm cum mortalium ingenia facillimè in ambitionem, honorumque cupidinem delabantur, è Patriciis unus seditionem agitare cœpit, quæ perduellis sanguine mox extinguitur, quod paucis nos Cassiodori Chronicum monuit: *Romanus Patricius affectans Imperium capitaliter punitur.*

Procop. de Bell. Vand. l. 1. c. 6.

Commentariis scribendis vacat Gennadius.

II. Detur aliquid loci rebus Ecclesiasticis. *Gennadius*, qui pietate suâ Constantinopolitanis erat admirationi, scribendis in Scripturas Commentariis operam dabat, de quibus ad labentem annum hæc Marcellinus habet: *Gennadius Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontifex Danielem Prophetam ex integro ad verbum commentatus est, & homilias multas composuit, & Pauli Epistolas omnes exposuit.* Commentarii in Danielem nec sine laude meminit Gennadius in illustrium Virorum Catalogo: *Gennadius Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontifex, ut linguâ nitidus, & ingenio acer, tam dives ex lectione antiquorum fuit, ut Danielem Prophetam ex integro ad verbum commentatus exponeret. Homilias etiam multas composuit.*

Gen. Cat. c. 88.

Timocles Synodum Chalced. damnat.

III. Eutychiana incendia, quantis viribus poterant, Præsules addicti pietati extinguere conabantur, ne qua scintilla teterrimi erroris relin-

gister Militum, qui ductâ Ariadne Leoni Augusto gener erat, Antiochiam proficiscitur, ejus io comitatu versabatur Petrus. Tum Antiochenæ Sedis cupiditate captus, persuadet Zenoni, ut conatus ipsius adjuvet: *Conductis igitur quibusdam ex Apollinaris secta, contra fidem, & contra Martyrium Episcopum plurimos tumultus excitavit, anathemati subjiciens eos, qui non dicerent Deum crucifixum. Quam ob causam populum quoque inter se dissidere fecit. Addiderat enim Trisagio hæc verba, Qui crucifixus es pro nobis.* Martyrius sopiendo tumultui Constantinopolim pergit. Nactus Gennadium adjutorem, hanc ab Imperatore Legem impetrat, quâ Petrus non obscurè perstringitur: *Qui in Monasteriis degunt, potestatem inde exeundi non habento, vel in Antiochensi civitate, seu aliis quibuscumque civitatibus conversandi, exceptis duntaxat Apocrisiariis.* Quid verò Martyrio postmodum contigerit, dicat Theodorus Lector: Cùm *ad Imperatorem venisset, honorificè dimissus est, studio atque hortatu Gennadii. Reversus Antiochiam, cùm Antiochenses turbis ac seditionibus delectari, & Zenonem iis favere animadverteret, Episcopatui renunciavit, totam universa Ecclesia his verbis usus: Clero contumaci, & populo immorigero, & Ecclesiæ contaminatæ renuncio, servatâ mihi Sacerdotis dignitate.* Vacuam recedente Martyrio Antiochiæ Sedem è vestigio Petrus insilit. Quæ cùm Leoni nunciarentur, meritò ejus indignationem commovere: calcante & Principis, & Ecclesiæ Leges Petri impudentiâ. Imperat ergo Synodum apud Antiochiam cogi, quâ Petrus damnatur. Id patet ex Liberato, c. 18. Petrus cùm pulso Martyrio *per vilissimum populum Hæreticum Sedem illius occupasset, continuòque damnatum ab Episcopis, & Leonis Imperio Samum* (lege *Oasim*) *deportatum esse.* Adjungamus verba gestorum de nomine Acacii, quibus & Liberatus emendatur: *Continuò damnatum à Leone tunc Principe ad Oasitanum exilium esse directum. De quo lapsum Constantinopolim rediisse, ac dedisse fidem, quòd nullas ulterius turbas facere prorsus auderet.* Sed fallax nodaxque homo perfidum juramentum dixit, quod imperante Basilico anno CCCCLXXVI. violavit. Eò enim pertinent, quæ deceptus à Theodoro Lectore Baronius uno tenore narravit.

Cod. Just. l. 1. t. 3. l. 29.

Theodor. l. 1.

Lab. Conc. 4. 1082.

Gennadii Constantinopolitani mors.

IV. Labente anno Gennadius Constantinopolitanus vitæ curricula confecit. Paulò antequam mortem obiret, narrant objectum ei spectrum, cujus rei fides sit apud Autores. Fama autem, quæ plerosque obtinet, ea est: *Gennadius cùm noctu orandi gratiâ ad altare descendisset, Dæmoniacum quoddam spectrum vidit. Quod cùm objurgasset, audivit illud exclamans in hæc verba, Se quidem ipso superstite quiescere, posteà verò Ecclesiam penitùs vastaturum. Quod metuens Gennadius, cùm Deum ardentissimè precatus esset, paulò pòst è vita discessit.* Magnam de se posteris opinionem Gennadius reliquit. Literæ ipsius Synodicæ, necnon Commentariorum suo loco mentionem egimus. Cyrillo Alexandrino adversarius fuit, cujus io Anathematismos tractatum edidit, monente Facundo, qui Excerpta ex eo Opere nonnulla libris suis intulit: *Væ mihi à malis, heu heu! unde enim quisquam in præsenti aliundè sumat exordium. Quales Cyrilli Ægyptii, & quantas blasphemias incurri, & quantas blasphemias audivi, &c.* Anno CCCCLVIII. Anatolio suffectus erat, annisque XIII. Regiæ urbis Episcopatum tenuit. Defuncto successit Acacius, qui Orphanorum hospitio præfectus fuerat.

Theodor. l. 1.

Facund. l. 1. c. 4.

ANNO DOM. 472.

ANNO U. C. 1225. PER. JUL. 5185. JUL. 517. DOM. 472. LEONIS 15. & 16. *Sol. 5. B. A. Lun. 17. Indict. 10. Epact. 6. Epact. Sol. 6. 7. P. 16. April.*

COSS. *Marcianus & Festus.*

Evagr. l. 2. c. 11.

I. EUricus Rex Gothorum Romanas seditiones in commodum vertens, de Imperio partem aliquam in Gallia decerpere conabatur. Nec vires Eurico, nec audacia, nec arma defuere. Jornandem audiamus: Euricus *Gallias suo jure nisus est occupare. Quod comperiens Anthemius Imperator, protinùs solatia Britonum postulavit. Quorum Rex Riothimus cum XII. millibus veniens, in Bituriges civitatem Oceano è navibus egressus, susceptus est. Ad quos Rex Visigothorum Euricus innumerum ductans exercitum, advenit diuque pugnans, Riothimum Britonum Regem, antequam Romani in ejus societate conjungerentur, superavit: qui amplâ parte exercitus amissâ, cum quibus potuit, fugiens ad Burgundionum gentem vicinam Romanis in eo tempore fœderatam advenit.*

Euricus Britonum Regem depellit.

Jorn. de Reb. Get. c. 45.

II. Dum Rempublicam armis tuetur Anthemius, & moribus ornat, ionatâ Richomer abreptus perfidiâ, socero & Principi suo moliri mortem audet. Bellum specie pacis ab Epiphanio constitutæ, Gothus involvens ad urbem accedit: neque incruenta pugna decertatur. Tanta strages fuit, ut Roma penè sanguine inundaretur. Testis Gelasius suo in Lupercalia tractatu: *Et nuper cum Anthemii & Richomeris civili furore subversa est, ubi sunt Lupercalea? Cur istis minimè profuerunt.* Nec satis erat Richomero, Anthemium Imperio, quod daret Olybrio, ejicere, nisi & vitâ pelleret. Tempus impii facinoris extat in Anonymo Cuspiniani: *Bellum civile gestum est Romæ inter Anthemium Imperatorem, & Richomerum Patricium. Et levatus est Romæ Imperator Olybrius, occisus verò Imperator Anthemius v. Idus Julias.* Injustæ cædis miserationem cum egregia fama posteris reliquit Anthemius. Extant etiamnum ejus Edicta ad calcem Theodosiani Codicis. *Julia* quædam preces fundens altaribus, adstruxerat se cum viro, qui morum claritate libertatem meruerat, matrimonium contraxisse. Decernit igitur Imperator, ut quæ ad secundum ipsius Consulatum matrimonia ejusmodi facta sunt, *legitimâ firmitate non careant.* A Consulatu verò suo secundo, anno CCCCLXVIII. gesto, *Cum servis*, inquit, *& libertis Dominas & Patronas ineundi matrimonia facultatem habere prohibemus.* Data est x. Cal. Mart. Romæ Anthemio iterum Consule. Quo itidem anno Leonis & Leges confirmavit. Id io maximam laudem Anthemio cessit, quòd Leonem Augustum in dubiis veluti parentem consuluerit, memor quòd ab eo accepisset Imperium. Recitentur ipsa verba Leonis: *Pius ac Triumphator semper Augustus, filius noster Anthemius, licet divina Majestas, & nostra creatio pietati ejus plenam imperii commiserit potestatem, tamen prudenti, & cautâ, quâ pollet æquitate, per sacros adfatus nos credidit consulendos.* Eâ consultatione ortum Edictum, quòd vacantium bonorum donationes firmæ sint: qui verò ostenderit, ad se devoluta esse ex legitima successione, communi Legum fruatur auxilio: *Et nihil bonis licere Principibus, nisi quod liceat privatis.*

Anthemius à Richomero extinguitur: mores Anthemii.

Lab. Conc. t. 4. 1138. Leg. Nov. p. 39.

Leg. Nov. p. 39.

Aurea

Aurea sanè verba, ac digna prorsus, quæ non Annalibus duntaxat, sed Principum omnium mentibus inscribantur. Imperium Anthemius tenuit quinquennio, tribusque mensibus, à XII. scilicet Aprilis anni CCCCLXVII. ad usque Julii a 1. anni labentis. Filios reliquit superstites, *Marcianum*, Leonis Imperatoris ex filia natu minore generum; Romulum, atque Procopium. Antecedentem porrò scelestum Richomerum non pede claudo, sed citissimo quidem pœna assequitur, teste laudato Anonymo: *Defunctus est Richomer* XV. *Cal. Septembris*, octo & triginta duntaxat post Anthemium diebus. Barbaricâ autoritate Sanctæ Agathæ Ecclesiam ad radices Quirinalis montis positam, usurparat Richomer, parvam quidem, sed Salvatoris & Apostolorum imaginibus ornatam, cum ea Inscriptione:

Fl. Richamer, vir illustris, Magister utriusque Militia, Patricius & Excausul Ord. pro voto suo adornavit.

Quæ Ecclesia Gregorio Magno sedente Orthodoxis reddita est. Inspiciatur Baronius, cui hanc observationem debemus. Neque diu tenuit Imperium Olybrius, quem Richomer Anthemio substituerat: *Defunctus est Imperator Olybrius Roma decima Cal. Novembris.* Umbram igitur imperii tenuit menses tres, dies XIII. eo solo clarus, quòd in purpura mortem obierit.

Vesuvii magnum incendium.

III. Non Imperatorum duntaxat funeribus, sed Vesuviano quoque incendio annus funestus fuit. Incendium horrendum, quod Chronico dignum suo Marcellinus arbitratur: *Vesuvius mons Campania torridus, intestinis ignibus æstuans, exusta evomuit viscera, nocturnisque in die tenebris incumbentibus, omnem Europa faciem minuto contexit pulvere. Hujus metuendi memoriam cineris Byzantii annuè celebrant, octavo Idus Novembris.* At tam late dispergi Vesuvii viscera, est creditu quidem difficillimum: cùm ne vel totus fortè Vesuvius in cineres redactus, par esset tanto spatio tegendo. Prohibet certè & spatii longitudo, & motus aëris corpuscula cinerea in tenuitatem invisibilem solventis, ne Constantinopolis eo pulvere tegeretur. Chronicum quidem Alexandrinum de ea celebritate nil mentionis egit: indicio Marcellini narrationem falso propius abesse. Anno quidem CCCCLXIX. Constantinopoli cineribus pluisse legitur, qui quatuor digitos alti tegulis insederunt, Novembris die XI. Et à vero non abludit, precibus diem eam perpetuò dicatam esse, quod & Chronicum Alex. subinnuisse videtur. Quod Marcellino ansam fortè dedit, cur Vesuviano incendio eos cineres ascriberet: qui tamen ad illud referri nequeunt, utpote quadriennio antè exorti, quo tempore quidem exusta viscera Vesuvius sua non vomuit. Itaque in Marcellini auxilium Baronium frustra venisse putamus: licet non nobis ignoretur, Vesuvianis incendiis cineres pumicibus mixtos, longè latèque dispergi. Quò pertinet & Plinii ad Tacitum Epistola, quæ libri VI. numero est 16. & Theodorici ad Faustum Rescriptum apud Cassiodorum, l. IV. ep. 50. *Volat per mara magnum cinis decoctus, & terrenis nubibus excitatis, transmarinas quoque Provincias pulvereis guttis compluit.* Quæ tamen si ad Africam referantur, in dubium revocantur, & exaggerationem sonant. Nostris quidem temporibus nil simile auditum est. Fruatur quisque suo judicio.

Error Baronii.

Cæterùm Baronius ne hîc quidem erroris immunis est, qui ex Marcellini, uti putat, autoritate Vesuvianum incendium anno superiori vindicat, Leone IV. & Probiano Coss. quod tamen Marciani & Festi Consulatui Chronicum alligavit.

Acacius à Simplicio Chalcedonensis Synodi confirmationem impetrare nequit.

IV. De rebus Ecclesiæ pauca sunt nobis inspicienda. Sedi Constantinopolitanæ concessa io Provinciales jura retinere non modò, sed consensu Romanorum quoque Pontificum confirmari regiæ urbis Episcopis pergratum erat. At enim, quò plus id ambiebant, eò magis & Romani Antistites intercedebant. Simplicii tentavit animos novus Pontifex Acacius, nullo tamen successu, ut monemur Gelasii ad Dardaniæ Episcopos Epistolâ: *Ea*, inquit, *nihilominus etiam sub sancta memoria Papa Simplicio Legatum Sedis Apostolica, sancta memoria Probum Canusina urbis Episcopum, Leone Principe tunc petente præsente dicimus, nullatenus posse tentari, neque his prorsus præbuisse consensum: atque ideò non ad civitatis cujuslibet respiciant qualitatem: sed modum dispensationis Ecclesiastica paternâ traditione firmatum convenienter observent.* Si verum intelligimus, non tam antiquæ consuetudinis, quàm rerum suarum Simplicius satagebat. Antiqua sanè jura Maximi Antiocheni, & Juvenalis Hierosolymitani conventio violabat, quâ *tres Palæstina* Hierosolymitanæ Sedi assignabantur. Quod pactum est à Paschasino Lucentioque firmatum, nil repugnante Leone.

Gelas. Ep. 13.

Chalc. Act. 7.

Euthymius quies ejus obitus.

V. Labente anno extremum diem clausit Euthymius, Abbas ille percelebris. Natus erat anno CCCLXXVII. Gratiano IV. & Merobaude Coss. Patriam Melitenem urbem habuit, parentes verò *Paulum*, & *Dionysiam*, quæ cùm sterilis esset, unà cum viro Polyeucti Martyris Templum ingreditur, ut fusis precibus Dionysiæ sterilitas pelleretur. Fama tenet, cœlestia verba orantium aures tetigisse: *Estote bono animo: ecce enim Deus dat vobis Filium, qui ab εὐθυμίᾳ, hoc est, bono & tranquillo animo nomen meritò accipiet.* Annos tres natus, cùm patrem amisisset, à Dionysia Melitinensi Præsuli Otreio offertur, qui prius baptizatum totondit, & in gradum Lectorum cooptat. Dionysiam verò in Diaconissarum ordinem allegit. Cùm pueritiam excessisset Euthymius, Otreius *Acacio* & *Synodio* informandum ipsum tradit. Ubi adolevit, à Melitinensi Præsule Otreii successore ad Presbyteratum invitus evectus, civitatis Monasteriis præponitur. Molesta quietis & solitudinis amanti ea cura erat. Itaque *clam ex urbe egressus, anno ætatis suæ* XXIX. Hierosolymam proficiscitur. Hinc ad Lauram Pharan sex milliaribus eâ civitate distantem pervenit: inventamque extra Lauram cellam incolens, ex ramis palmarum, quos texebat, sibi & pauperibus alimenta comparabat. Elapso quinquennio cum *Theoctista*, quem sibi amicitiâ conjunxerat, relictâ Pharan, solitudinem ingreditur, usus pro domo magnâ speluncâ. Volventibus temporum curriculis, cùm magnam sibi famam collegisset, speluncam in Ecclesiam mutat, & Cœnobium in præcipitii aditu struit. Tanta porrò ipsius concionibus efficacia inerat, ut Agarenorum multos ad fidem perduceret, quæ causa fuit, ut à Juvenale Hierosolymitano Antistite Præsulem ipsius creari requireret, qui Petrum primum Castrorum Episcopum in Palæstina consecrat, c. 39. Cùm à *Synodio*, quo Præceptore usus erat, adiisset Synodum Ephesinam adversus Nestorium cogi, Petro Sarracenorum Episcopo mandat, ut ad Cyrillum Alex. sese adjungeret. Annum 75. agebat Euthymius,

Euth. Vit. c. 2.

cùm

Anno Dom. 472.

cùm Chalcedonense Concilium celebratur, cujus doctrinæ mordicùs adhærebat, ad eamque Monachos omnes facillimè perduxisset, nisi Theodosius perfidus ille nebulo Eudoxiæ persuasisset Augustæ Nestorianismum revocari, mulierisque hujus autoritate atque ope ordinem monasticum ad rebellionem concitasset. Impuro Theodosio ut communionem jungeret, nullis Euthymius machinis adduci potuit. Ne verò Theodosii fatigationibus objiceretur, in aliam solitudinem concessit. Ejecto autem Theodosio, in suam Lauram rediit. Miraculis, quæ Euthymio tribuuntur, illud anteponimus, quod quos ipsius Lauræ Eudoxia Augusta misso Gabriele reditus assignare voluit, constanter his verbis repudiarit: *Nostri ne memineris, quantum ad reditus ullos, aut pecunias, sed recordare coram communi Domino, ubi sanè te potius nostri meminisse postulamus*, c. 99. Ad optimi senis mortem venire festinans jubet oratio: *Sabbato noctu dormiit in pace, vicesimâ die mensis Januarii*, nonagesimo & nono ætatis suæ, *decimo autem sexto imperii Leonis*, c. 109. Criteria hæc Chronologica in mendo cubant, quod à Cotelerio deprehensum non fuisse, mirum est. Januarius, qui anno Leonis XVI. includitur, anni est 472. quia Leo Martiano successit anno 457. septimo Idus Febr. Atqui anno 472. Januarii vicesimus feriæ cohæret, non septimæ. Quin etiam si annos 99. vixit Euthymius, periit imperante Zenone. Cùm autem die Sabbati excesserit, verba Cyrilli sic emendanda esse putamus: Obiit Euthymius Sabbato die Januar. 22. ætatis 96. quæ ad Leonis decimum sextum quadrant. Sic omnia nitidè fluent.

Anno Dom. 473.

ANNO U. C. 1226. OLYMP. 313. PER. JUL. 5186. JUL. 518. DOM. 473. LEONIS 16. & 17. *Sol.* 6. G. *Lun.* 18. *Indict.* 11. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 1. P. 1. *April.*

COS. *Leo Augustus solus.*

Leo Junior coronatur. Quot annos natus erat?

I. EX Ariadne Leonis Augusti filia Leonem Zeno Juniorem susceperat. Cùm porro prole masculâ non floreret Imperator, generum ad summam potestatem evehere suum statuerat. Votis ejus non annuere Constantinopolitani. Purpurâ ergo Leonem nepotem suum induit, nec invitis Optimatibus. Historiam narret Candidus:

Phot. Cod. 79. 174.

Leo multa volens molensque, quo Zenonem generum, Imperatorem renunciaret, plebe repugnante minimè id quidem efficere potuit. Sed paulò ante obitum, nepotem ex Ariadna & Zenone natum creavit. De Leonis Junioris anno natali hæret animus, & quò se vertat non habet. Baronius Marcellino, ut ait, & Cassiodoro Autoribus labente anno Leonem ex Ariadna natum esse prodit.

Bar. An. 473. n. 10.

Id tamen nullo vestigio in laudatis ab illustrissimo Purpurato Autoribus reperitur. In Chronico Alexandrino legitur Leo: *Vixit annos* XVII. quò sequeretur, Leonem Juniorem anno CCCCLVII. lucem aspexisse. Id verò falsissimum, cùm non ante annum CCCCLXVIII. Ariadnes, Zenonisque nuptiæ fuerint celebratæ. Ac in promptu erat, corrupta facili emendatione Græca posse persanari, voce ἐτῶν in μηνῶν mutatâ, *vixit menses* XVII. Emendationi tamen series historiæ prorsus repugnat. Etenim testatur *Candidus* à Leone filio patrem Zenonem diademate fuisse coronatum. Quod à puerulo mensium duntaxat octo fieri non potuit. Quam sanè ætatem non excesserat Leo, si mense imperii XVII. periit. Neque narrata à Chronico Alex. historia patitur, Leonem ætatis tam infantilis fuisse, cùm Imperium adiit. Monitum scilicet à matre Ariadne, ut à Zenone avo pro Imperatore coli curaret: quæ puerulo nondum unius anni dici non poterant. Quibus & Baronii sententia refellitur, Leonis nativitatem huic anno alligantis. His observatis Leo quinquennium circiter ingressus erat, cùm Imperator ab avo suo dictus est. Anno demum sequente Imperii fastigia Leonem suscepisse, in Marcellino legitur. Quin tamen labente anno coronatus fuerit, non cadit in dubium, argumentoque est Consulatus, quem gerit anno CCCCLXXIV. Hinc Anonymo Cuspiniano scriptum: *Domino Leone Juniore, Augusto Consule.* Ex quo intelligitur, purpuræ Augusteæ Consularem additam esse. Denique Cassiodorus ad quintum Leonis Consulatum hæc habet: *Eodem anno Leo nepotem suum Leonem consortem facit Imperii.* Ab avo Cæsar primum, deinde Augustus nuncupatus dicitur Nicephoro: *Leo magnus Imperator, Zenonis & Ariadna nata filium, Leonem minorem Cæsarem primum, deinde etiam Imperatorem Romanorum renunciavit, manibusque ipse suis Imperii insignia ei contulit.*

Niceph. l. 15. c. 29.

Leonem quidem ab avo suo Cæsarem constitutum fuisse, Marcellinus Theodorusque scripto prodidere. Non læta satis hujus Imperatoris initia, quæ sanguine respersa fuere, tristi velut omine regni brevissimi, quod morte mutatum est post aliquot menses. Seditionis labente anno motæ meminit Marcellinus: *Constantinopoli seditione in Circo ortâ, multi Isaurorum à populo interempti sunt.*

Glycerius Imperator. Gothos ex Italia muneribus in Gallias mittit.

II. Non in Oriente duntaxat, sed & in Occidente brevis ævi Imperator exoritur Glycerius, qui *Gundibalo hortante Ravenna sumpsit Imperium*, ut nos Cassiodorus monuit. Suffragiis tamen scitisque multitudinis Glycerii creatio non probabatur: *Glycerius*, inquit Marcellinus, *apud Ravennam plus præsumptione, quàm electione Cæsar factus est.* Inaugurationis tempus Cuspiniani Anonymus indicavit: *Levatus est Imperator Glycerius Ravenna, III. Nonas Martias.* Imperium verò tenuit ad usque Junium mensem anni proximè secuturi. Neque sine turbis momentaneum Glycerii regnum agitatur. Gothi, quibus bellum alimenta suppeditabat, deficientibus & cibis, & vestibus, pacem sibi funestam sensere. Concursu igitur ad Theodemirum Regem suum facto, eum rogant, ut quò vellet, exercitum duceret. Theodemir accito fratre Vindemiro, eum hortatur, ut partem Italiæ, quam Glycerius tenebat, adoriretur. Quid germani sui monitis obtemperans Videmir egerit, Jornandes exponit: *Mox Videmir Italia terras intravit, & extremum fati munus reddens, excessit rebus humanis, successorem relinquens regni, Videmir filium suum. Quem Glycerius Imperator muneribus datis, de Italia ad Gallias transtulit, quæ à diversis circum circa gentibus premebantur, asserens vicinos sibi Visigothas eorum parentes regnare. Quid multa? Videmir acceptis muneribus, simulque mandatis à Glycerio Imperatore, Gallias tendit, seseque cum parentibus jungens Visigothis, unum corpus efficitur, & sic Gallias, Hispaniasque tenentes, suo jure defendunt, ut nullus sibi alius prævaleret.* Quid verò à Theodemire gestum fuerit, paucis narretur. Superato Suavo, quiescentibus tanti Regis metu Sarmatis, Naissum urbem invadit: deinde missis Comi-

Comitibus Ulpianam villam cum opibus in deditiooem eecipit: Heracleæ, Larislæque Thessaliæ urbium potitur. Mox relictâ Naisso ipse Thessalonicam petit, ubi *Clarianus* Patricius cum exercitu morabatur. Qui resistendi impar, missis ad Theodemirum muneribus, ab urbis obsidione revocat. Inito fœdere Ceropellas, Europam, Medianam, Petinam, Bereum, Sium Gothis incolendas tradit, qui positis armis quievere. Non multò pòst Theodomir in civitate Cerras morbo correptus, Theodorico sui regni hærede dicto, rebus humanis excessit.

Jorn. de Reb. Get. c. 56.

Sidonius Apollinaris quis?

III. Res Ecclesiæ ingressuros ad se nos vocat Sidonius Apollinaris, vir insignis, in quo pietas, nobilitas, eruditio æquis penè viribus certavere. Lugdunum insignis Galliæ civitas filium alumnumque sibi Sidonium duxit, ut apertè liquet ex ipsius ad Candidianum Epistola: *Ais, gaudere te, quòd aliquando necessarius tuus videam Solem, quem utique rarò bibitar Araricus inspexerim: nebulas enim meorum Lugdunensium exprobras.* Anno circiter CCCCXXXI. editus, Caii Sollii Apollinaris Sidonii nomen accepit. Patrem habuit Prætorio Præfecti dignitate fulgentem, uti nos monet ad Nammatium Epistola: Nicetium, inquit, *audivi adolescens, cùm pater meus Præfectus Pratorio Gallicanis tribunalibus præsideret.* Nobilitatis etiam suæ meminit io sua ad *Papianillam* Epistola: Votis in commune deposco, *ut sicut nos utramque familiam nostram præfectoriam nacti, etiam patritiam divino favore reddidimus*, &c. Optimam educationem nactus, quæ & corporis & animi vires aleret, Hoenio in Poëtica, Eusebio in Philosophia Magistris usus est, tantosque progressus fecit, ut inter paucos clarus Poëta haberetur. Uxorem & sanguine & virtutibus marito non imparem *Papianillam*, Aviti, qui post Maximum Imperator creatus est, filiam duxit, ex qua liberos complures suscepit. Gratulatus enim ipsi, quòd frater Edicius ad patricium honorem ascenderat, subjungit: *Concordiam parem nostris, suisque liberis exopte.* Tres fuisse vulgò creditur, filium scilicet, duasque filias, quarum una *Roscia* vocabatur. Avito socero suo, pòst ubi Imperator dictus est, Panegyricum dicavit. Aviti partibus cùm adhæsisset adversus Majorianum, Lugdunum defendendum suscepit. Majoriani tamen viribus impar urbem obsidenti reddere coactus est:

Sidon. l. 1. ep. 8.

Sidon. l. 8. ep. 6.

Sidon. ep. l. 5. 16.

Ibid.

Fuimus vestri quia causa triumphi,
Ipsa ruina placet:

Neque quòd Lugduoum Sidonius defendisset, eò provocavit Principis indignationem, qui eum benignè excepit, ubi victor civitatem obtinuit, ut Panegyrico Majoriani laudes an. CCCCLVIII. celebrarit. Quo tempore statuam inter Poëtas meruit in fori Trajani Bibliotheca. Cujus quidem honoris meminit in sua ad Firminum Epistola:

Sidon. ep. l. 9. c. 16.

Sistimus portu, geminæ petiti
Fronde coronæ,
Quam mihi indulsit populus Quirini
Blattifer, vel quam tribuit Senatus,
Quam peritorum dedit ordo consors
Judiciorum.
Cum meis pæni statuam perennem
Nerva Trajanus titulis videret,
Inter auctores utrinsque fixam
Bibliotheca.

Non bonum duntaxat Poëtam, sed & amicum se præbuit. *Turpio*, vir Tribunitius pecuniam à Maximo acceperat fœnori. Tempus modum sortis ad duplum adduxerat. Decumbentis Turpionis precibus permotus Sidonius, Tolosam propetat, ut à *Maxima* aliquid induciarum impetraret. Qui cùm simplici restitutione contentus usuram condonasset, eleganti ad Maronis carmen allusione, quod obtinuerat, Turno Turpionis filio significatum ivit Sidonius:

Turne, quod optanti Divum promittere nemo
Auderet, volvenda dies en attulit ultrò.

Sidon. l. 4. ep. 24.

Joculare quod sequitur. Dum Majorianus Arelato agebat, à *Paanio* Sidonius accusatur, quòd satyras scriberet. Ad quem Princeps conversus, *audio, ait, Comes Sidoni, quòd satyram scribas.* Cui respondit: *Et ego hoc audio, Domine Princeps. Tunc ille, sed ridens, parce vel nobis.* Ut accusationem dissolveret, rogat Sidonius, ut accusator vel objecta probaret, vel sibi concederetur in illum scribere quæ vellet: quod & Majorianus concessit, si è vestigio versibus peteretur. Tum in promptu Sidonius:

Scribere me Satyram qui culpat, maxime Princeps,
Hanc rogo decernas, aut probet, aut timeat.

Sidon. ep. l. 1. 11.

Porro carminum amore à pauperum charitate non revocabatur. Cujus iosigne exemplum Gregorius Turonensis exhibet: *Plerumque nesciente conjuge vasa argentea auferebat à domo, & pauperibus erogabat. Quod illa cum cognosceret, scandalizabatur in eum. Sed tamen date egenis pretio, species domus restituebat.* Romam negotiorum causâ anno 467. profectus, Cæcinæ Basilio in familiaritatem venit, cujus monitis obsequens, in Anthemii laudem carmen condidit, de quo suo loco mentio facta est. Quo Panegyrico cùm Imperatoris sibi favorem conciliasset, *Præfectus Senatus* ipsius factus est.

Greg. Tur. Hist. l. 2. c. 22.

Sidon. ep. l. 1. 9.

Sidonius Episcopus Arvernæ creatur.

IV. Hactenus de nobili viro civilibus honoribus insignito: reliqua ut de Episcopo narranda sunt. Arvernæ civitatis Episcopo *Eparchio* defuncto *Sidonius ex Præfecto substituitur, vir secundum seculi dignitatem nobilissimus, & de primis Galliarum Senatoribus.* Baronius, qui eruditis quàm plurimis se ducem præbuit, Sidoniani Episcopatus initia anno CCCCLXXII. conjunxerat, non inerti, uti primâ specie videtur, argumento ex prima libri sexti ad Lupum Epistola: *Cùm primò post desudatas militiæ Lirinensis excubias, & in Apostolica Sede novem jam decursa quinquiennia, utrinsque sanctorum ordinis quendam te conclamatissimum primipilarem spiritualia castra venerentur.* Annos igitur XLV. in Episcopatu Lupus transegerat, cùm Sidonius eâ dignitate potitus est. Id certissimum. Dum verò Lupino Sacerdotio quæruntur initia, visum est, ab anno CCCCXXVII. esse ducenda, quia *exacto biennio* postquam ad Trecensem Episcopatum evectus est, Britannicæ expeditionis ao. CCCCXXIX. Comes Germano Antisiodorensi datus est. Quòd si anni XLV. ab anno XXVII. numerentur, in annum CCCCLXXII. pervenimus. At enim Pagius statuit, anno labenti potius Sidoniani Episcopatus initia ascribenda esse, quòd Episcopatum per Olympiades suum numeret. Verba hæc sunt ipsius ad Oresium: *Insuper desidia nostra verecundia comes ad hoc sententiam inclinat, ut me postquam in silentio decurri tres Olympiadas, tam pudeat novum poëma conficere, quam pigeat.* Nil autem probabilis causæ afferri potest, cur per Olympiadas Episcopatum Sidonius suum oomeret, nisi quia ab Olympiadum aliqua initium accepit. Anno autem CCCCLXXII, nulla

Greg. Tur. Hist. l. 2. c. 22.

Sidon. l. 9. ep. 12.

ANNO DOM. 473.

nulla incepit Olympias, sed CCCCLXXIII. ea principium habuit, quæ CCCXIII. numeratur. Nil igitur prohibet, quominus Sidonii Pontificatum anno labenti assignemus. In eo porro ita se gessit, ut excellentissimum Præsulem decet. Abjectè de se sentiebat. Testis ad Apollinarium Epistola, primo sui Episcopatus anno scripta: *Ego infelicis conscientiæ mole depressus, vi febrium nuper extremum salutis accessi, utpote cui indignissimo tanta professionis pondus impactum est. Qui miser antè compulsus docere, quam discere, & antè præsumens bonum prædicare quam facere, tanquam sterilis arbor, cùm non habeam opera pro pomis, spargo verba pro foliis.* Facundiâ suâ incredibili modo suos auditores afficiebat. Documento sit, quod à Gregorio Turonensi traditum legimus: *Ad festivitatem Basilica Monasterii Cyriaci invitatus accesserat. Ablato sibi nequiter Libello, per quem sacrosancta solemnia agere consueverat, ita paratus à tempore cunctum festivitatis opus explicuit, ut ab omnibus miraretur.*

Sidon. ep. l. 5. 3.

Greg. Tur. l. 2. c. 22.

Bituricensis Synodus inaugurando Simplicio.

V. Volvente anni hujus curriculo, novo adhùc Episcopatu Sidonii Bituricensis Synodus cogitur ad eligendum Simplicium. Conventus Præsidem Sidonius egit. Deficiente Episcoporum numero, qui creando in munus sacerdotale *Simplicio* requirebatur, Agrœcium Senonensem Metropolitanum Sidonius invitat: *Bituricas decreto civium petitus adveni. Causa fuit evocationis titubans Ecclesiæ status, quæ nuper summo viduata Pontifice, utriusque professionis ordinibus quoddam classicum cecinit.* Divisa quidem Senonensis Provincia ab illa Aquitanorum. Sed Aquitanicæ primæ solum oppidum Arvernum, Romanis reliquum partibus bella fecerant. Euphronium Augustodunensem ad eam electionem invitavit, non sine laude Simplicii, quem sibi populus Bituris postulabat: *Animum adverti exactissimum virum posse censeri, de quo civis malus loqui, bonus tacere non potest.* Porro Eucherius & Panoychius illustres viri habebantur superiores, & in ipsos multorum animi inclinasse videbantur, sed Canone repellebantur, *quia ambo ad secundas nuptias transierant.* Bituricensi in Ecclesia concionem Sidonius habuit, quâ multis Simplicium nominibus commendat. In laudibus posuit, quòd unà cum uxore, quæ de Palladiorum stirpe descendebat, communes filios benè & prudenter instituerit; quòd ingenium certaret doctrinâ; quòd non semel steterit ante pellitos Reges, vel Principes purpuratos, quòd parentes ipsius aut Cathedris, aut tribunalibus præsederunt: Quibus recitatis, *In nomine Patris*, inquit, *& Filii, & Spiritus Sancti Simplicius est, quem Provincia nostra Metropolitanum civitati vestra summum Sacerdotem fieri debere pronuntio.* Istam hanc suam concionem Perpetuo Turonensi, ut postulatis ipsius satisfaceret, cum Epistola direxit.

Sidon. l. 7. ep. 5.

Sidon. ep. l. 7. c. 9.

ANNO DOM. 474.

ANNO U. C. 1227. PER. JUL. 5187. JUL. 519. DOM. 474. ZENONIS I. *Sol.* 7. F. *Lun.* 19. *Indict.* 12. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 2. P. 21. *April.*

COS. *Leo Junior Augustus solus.*

Mors Leonis Augusti, & mores.

I. LEonis imperio mors finem imposuit labente Januario. Princeps fuit magnarum & virtutum, & vitiorum. Perfidè Asparem occidit, spretâ juramenti religione, unde cognomen *Macelli* sibi comparavit. Urbes opibus spoliavit, populis suis terrori fuit. Mirantibus ipsius felicitatem rectè hæc Malchus ingessit: *Ego verò felicitatem non existimo, si quis populorum imperio suo parentium fortunas diripiens, & ad hoc sycophantas semper mercede conducens & subornans, & ipso eos accusans, cùm alios non invenit, qui hoc faciant, & aurum ex universo terrarum orbe colligens, sibi soli reponit, & recondit.* Vitia tamen hæc sua virtutibus temperavit: *Honorem Clericis habuit, atque primæ feriæ Leo Imperator Lege latâ constituit, ut die Dominico cuncti feriarentur: isque dies ab omni opere vacuus esset, ac venerabilis. Constituit etiam, ut Clerici apud solum Præfectum Prætorio convenirentur.* Magnificum Virgini Templum erexit, quod *ad Fontem* vocavit, quia supra fontem extructum fuit. Tantum ædificii sub terra latebat, quantum super eam eminebat. Viginti quinque gradus marmorei ad fontem descensum præbebant, additis cancellis marmoreis, qui & pulchritudinem operi afferrent, & descendentes, ne lubrico humoris laberentur, manuducerent: tholi tanta erat pulchritudo, ut cœlo relucenti igni ardenti similis videretur. Templum accuratissimè descripsit Nicephorus, l. 15. c. 26. Rotundum & Virgini Templum construxit. Quæ verò narrat Nicephorus de veste genitricis, quam furto *Candidus* & *Galbius* sibi compararant, ibi collocatâ, fulgenteque miraculis, ad figmenta relegamus. Harum sanè reliquiarum translatio Veterum nemini nota fuit. Ut mirum sit, Pagin caosam hanc afferri, cur Leo anno CCCCLXXIII. Consulatum susceperit. Filias Leo sibi superstites duas reliquit, Ariadnem, quam ex *Verina* privatus adhùc susceperat, quæ Zenoni nupsit, & *Leontiam*, quæ Marciano, Anthemii Augusti filio fuit collocata. Hinc magni motus in Imperio, qui loco suo referentur. Imperavit Leo annos XVI. menses undecim, diesque aliquot, cùm anno CCCCLVII. Februarii septimo purpuram induerit.

ANNO DOM. 474.

Suid. t. 2. 23.

Theodor. l. 1. 553.

Niceph. l. 15. c. 24.

Theodor. l. 1. 557.

Leo Junior patrem suum Zenonem Imperatorem facit.

II. Extincto Leone Magno ad Leonem Juniorem rerum summa venit, qui cùm per ætatem tanto foret impar oneri, patrem Zenonem sibi Collegam fecit. Non consentaneum videbatur, filium regnare, patre subdito. Quâ ratione ad Imperium Zenonem evexerit Leo, in Chronico Alex. legitur: *Leo à suamet matre illustrissima Ariadne monitus, ut curaret se à Zenone avo, Magistro Militiæ pro Imperatore coli, imposuit diadema regium capiti Zenonis, & imperavit Zenon Codisseus Isaurus cum suo Leone exiguo tempore.* Vix dubitamus, quin Græca error invaserit, & pro πάππος, *avus*, legendum sit πάπας, *pater*. Id vincit Zenoni tributa dignitas Magistri Militiæ, quæ Zenoni Leonis genero collata fuerat. Neque pater Zenonis Augusti id nominis gerebat, qui *Rusumbladeotas* vocabatur, teste Candido. In Septimo à Leone *contra consuetudinem* Leonem coronatum esse, Victor Tununensis prodit. Qui sanè fallitur, cùm non insuetum esset in *Septimo* Imperatores coronari. Theodosius quidem, & Marcianus successor ejus in *Hebdomo* Augusti creati fuerant, referente Chronico Alex. Imò à Valentis temporibus in eo loco Imperatores dicebantur. Itaque emendandus Victor, *In Circo contra consuetudinem coronatur Zeno*, quod insolens fuit. Primus Zeno quidem in Hippodromo purpuram sumpsit. Verba sunt Theodori Lectoris: *Leo Junior Zenonem patrem suum in Circo Imperatorem renunciavit.* Ibi tribunal erat à Constantino constructum,

Anno Dom. 474.

B. M. P. t. 9. 386.

cerit. Rem brevi narrat Ennodius in vita Epiphanii: *Supplicante sancto viro illatam matri à ditionis suæ hominibus concessit injuriam.* Ejectus regno, non vitâ, Glycerius diadema in infulam mutat. Cuinam verò Ecclesiæ præfuerit, non convenit inter Scriptores. Ac primâ specie *Portuensem* Episcopatum administrasse, ex Marcellino colligi potest: *Glycerius Cæsar Romæ Imperium tenens, à Nepote, Marcellini quondam Patricii, sororis filio, Imperio expulsus, in portu urbis Romæ ex Cæsare Episcopus ordinatus est, & obiit.* Rectè tamen Valesius monuit, in Marcellino mutandam esse distinctionem in hunc modum: *Imperio expulsus portu urbis Romæ, ex Cæsare Episcopus ordinatus est.* Quam sanè distinctionem firmat laudatus Anonymus. Non igitur Portuensibus, sed Saloninis sacris Glycerius præfectus est. Testatur & Evagrius, cujus in textum error tamen irrepsit: Nepos *Glycerium Episcopum Romanorum apud Salonas Dalmatiæ ordinavit.* Vox Ῥωμαίων, quæ vocabulo ἐπίσκοπον postponitur, præmitti debet, ut *Romanorum*, Nepotis ad Imperium quidem, non Glycerii ad Episcopatum pertineat. Glycerius sanè nunquam urbis Episcopum egit. Urbe ergo Imperatorem Nepos expulit, non Antistitem. Ne verò spem imperii aliquam Glycerius retineret, Dalmatiæ Præsulibus apponitur. Hoc & nos Jornandes monuit: *Nepos regno potitus legitimo, Glycerium, qui sibi tyrannico more regnum imposuisset, ab Imperio expellens, in Salona Dalmatiæ Episcopum fecit.* Quibus si Baronius advertisset animum, ab errore quidem sese liberasset: Glycerium, inquit, *in Portu Romano ordinatum Episcopum, alii Jornande Autore ferunt.* Hoccine Jornandes dixit, qui verbis expressis Glycerium *Salonæ* Antistitem creatum esse memorat. Expulso Glycerio, rerum potitur Nepos Julii xxv.

Evagr. l. 2. c. 16.

Jorn. de Reg. Suc.

Error Baronii.

Bar. An. 474. n. 11.

Anno Dom. 475.

ANNO U. C. 1228. PER. JUL. 5188. JUL. 520. DOM. 475. ZENONIS 1. & 2. *Sol.* 8. E. *Lun.* 1. *Indict.* 13. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 3. *P.* 6. *April.*

COS. *Zeno Augustus* II. *solus.*

Epiphanius Ticinensis. A Nepote ad Euricum Legatus mittitur.

I. IN hoc communi, & quasi fatali Imperatorum Occidentis mutatione consolabatur se Julius Nepos, quòd non usurpatam, ut *Glycerius*, sed legitimam potestatem induisset, assensum præbente Leone Augusto, à quo Cæsarem dictum fuisse, apud Jornandem de Regnorum Successione reperimus: *Nepotem filium Nepotiani, copulatâ nepte suâ in matrimonio, apud Ravennam per Domitianum clientem suum Cæsarem ordinavit.* Nepoti virtutes inerant imperio non indignæ, quibus Sidonius laudes tribuit, paucis quidem, sed multa, magnaque continentibus: *Julius Nepos armis pariter summus Augustus, ac moribus.* Anno superiore *levatus erat*, VIII. *Kal. Julias*, ut scripto prodit Anonymus Cuspinianeus. Clavem Imperii tenenti otioso non esse licuit, belli materiam præbente Eurico, Gothorum Rege, qui reliquiis Imperii Rom. in Galliis inhiabat: *Inter eum* (verba sunt Ennodii) *& Tolosæ alumnos, quos ferreâ Euricus Rex dominatione gubernabat, orta dissensio est, dum Italici fines Imperii, quos trans Gallicanas Alpes porrexerat, novitatem spernentes, non desinerent incessere. . . Nepotis animum summovendæ dissensionis amor infudit, ut repulso simultatis veneno servaret inter Reges charitas, quod tueri arma vix poterant.* Legatio injungitur Epiphanio, Ticinensi Præsuli, qui urbe suâ profectus, dum iter ad Euricum conficit, quantum per jumentorum fatigationem licebat, eligebat secessum, nemorosa fronde conclusum, ubi fletibus terram rigabat. Ingressus Tolosam, Legationis suæ munus conficit, testatus Nepotem, *licet certamina non formidet, concordiam prius exoptare.* Oratoris officium Leoni, viro eruditione virtutibusque suis nobili, mandarat Euricus, qui Principis nomine respondet Epiphanio: *Facio, venerande Papa, quæ poscis, quia grandior est apud me Legati persona, quam potentia destinantis. Accipe nunc fidem, & pro Nepote pollicere, quòd serves intemeratam concordiam, quando te promisisse jurasse est.* Sic votis compos suis Epiphanius, perendie revertitur in Italiam, repudiatâ prece, ut regiis epulis interesse vellet.

Sidon. l. ep. 5. 16.

Anno Dom. 475.

B. M. P. t. 9. 387.

II. Est inter facta Nepotis, Edicii, Aviti, qui Imperium rexerat, filii ad honores Patricios evectio. Qua de causa Sidonius uxori *Papianillæ*, cui frater Edicius erat, gratulatur: *Hoc sanctè Julius Nepos, armis pariter summus Augustus ac moribus, quod decessoris Anthemii fidem fratris tui sudoribus obligatam, quò citerior, hoc laudabilior absolvit, si quidem iste complevit, quod ille sæpissime pollicebatur.* Ex hoc specimine facillimè credi potest, Nepotem Reipublicæ profuturum, nisi Imperio ab Oreste ejectus fuisset. Magister Militum à *Nepote* creatus erat, quod beneficium Orestes in injuriam sui Principis vertit. Suscepto quippe exercitu, eo perfidè utitur ad detrudendum regno virum, quem totis defendere viribus debuit. Ravennæ tum temporis agebat Nepos, qui ubi compertum habuit, quid rerum Orestes moliretur, vitam navali fugæ suam commisit. Lamentabilem optimi Principis casum breviter exequitur Cuspiniani Anonymus: *Intravit Ravennam Patricius Orestes cum exercitu, & fugavit Imperatorem Nepotem ad Dalmatias* v. *Kal. Septembris.* Petitâ Salonâ, ibi quinquiennio moratur: erat tum urbs ea duorum Augustorum domicilium, Glycerii scilicet, qui pulsus Imperio, Ecclesiæ præficiebatur, atque Nepotis, qui vitam Glycerio servarat, nescius ipsum non multò pòst calamitatibus suis futurum solatio. Imperium tamen Nepos ad mortem usque retinuit, si umbra hæc imperii imperium dici potuit. Hinc scriptum Evagrio: *Nepos quinque annis Imperium obtinuit Romanorum.* Periit an. CCCCLXXX. Basilio Juniore Consule, teste Marcellino: *His Coss. Nepos, quem dudum Orestes Imperio abdicaverat, Viatoris & Ovidæ, Comitum suorum insidiis, haud longè à Salonis sua in villa occisus est.* Insidiarum autor Glycerius, acceptæ memor injuriæ, si Malco creditur. Nepos à Glycerio *insidiis petitus periit.* Dum conscensâ nave Nepos Salonam fugâ petit, Orestes filio suo, *qui ante regnum Romulus à parentibus vocabatur*, Imperium parat, quod & adiit Octobris XXXI. Audiatur Cuspiniani Anonymus: *Eo anno levatus est Augustulus Imperator Ravennæ, à Patricio Oreste patre suo, pridie Kal. Novembris.* Fructu tamen perfidiæ suæ non diu Orestes potitur, quem ab Odoacro occisum annus proximè sequens exhibebit.

Nepos ab Oreste in fugam vertitur. Quàm diu imperavit? Augustulus fit Imperator.

Sidon. l. 5. ep. 16.

Evagr. l. 2. c. 16.

Phot. p. 171.

III. Factâ Nepotis mentione, qui ad patricios honores Edicium evexerat, viri pietate magis, quàm & natalibus & dignitatibus illustris, non est opprimenda memoria. Ab optimo genitore Avito, qui *Maximo* in Imperio successit,

Edicius Aviti filius: ejus virtutes.

cessit, constat Edicium procreatum esse. Patriam *Arverniam* habuit. Hinc Sidonius in Epistola sua ad Edicium, imperante Anthemio scripta, *Duo nunc*, inquit, *pariter mala sustinent Arverni tui.* Et in alia ad eundem Epistola, quâ Arvernorum erga ipsum charitatem memorat: *Seculo tuo solus fermè mortalium es, qui patria non minus desiderii nasciturus, quàm gaudii natus feceris.* Fortitudine militari nominis multum sibi peperit. Egregium ipsius facinus laudibus suis eâ & Epistolâ Sidonius prosequitur: *Non potest unquam civicis pectoribus elabi, quem te, quantumque nuper omnis ætas, ordo, sexus è semirutis murorum aggeribus conspicabatur, tùm interjectis æquoribus in adversum perambulatis, & vix duodeviginti equitum sodalitate comitatus, aliquot millia Gothorum non minus die, quàm campo medio (quod difficile sit posteritas creditura) transisti:* multisque Gothorum cæsis, nemine suorum desiderato, ovans in urbem reversus est. Cùm virtute suâ Anthemium sibi Augustum conciliasset, ab eo Patricii dignitatem sperare jussus est. Fato præventus implere promissa haud potuit. Nepos is fuit, qui decessoris fidem liberavit; cujus munere Edicii titulis honor patricius accedit. Magna est de Edicio commendatio liberalitatis, magna pecuniarum contemptus memoria, cùm *privatis viribus publici exercitum speciem* collegerit. Cum aliis virtutibus pietas Ediciana certabat, erogatis quippe pecuniis, ingentem pauperum numerum aluit dominante fame. Nobilia facti memoriam silentio non obruit Gregorius Turonensis: *Magna Burgundiam fames oppressit. Cùmque populi per diversas regiones dispergerentur, nec esset ullus, qui pauperibus alimoniam largiretur, Edicius quidam ex Senatoribus, magnam tunc rem in Deo confisus fecisse perhibetur. Nam invalescente fame, misit pueros suos cum equis, & plaustris per vicinas sibi civitates, ut eos, qui inopiâ vexabantur, sibi adducerent. At illi euntes, cunctos pauperes quotquot invenire potuerunt, adduxere ad domos ejus, ibique eos per omne tempus sterilitatis pascens, ab interitu famis exemit. Fueresque, ut multi aiunt, amplius quàm IV. millia promiscui sexus. Adveniente autem ubertate ordinatâ iterum evectione, unumquemque in locum suum restituit.* Uxorem tamen habebat atque liberos, de quibus Sidonius mentionem egit in sua ad Papianillam Epistola, labente anno scripta: Concordiam *parem nostris, suisque liberis in posterum exopto.* Votis quoque suis petit, ut ipsi, quam suscipiunt patritiam, familiam consularem faciant.

Sidon. l. 2. ep. 2.

Sidon. ep. 3. l. 3.

Greg. Tur. Hist. l. 2. c. 24.

De Prædestinatianis. Qui fuerint? Nùm Hæretici.

IV. Ex rebus Imperii ad illas Ecclesiæ vocamur, quæ sunt aliquo in momento ponendæ. Sub hæc tempora celebratum videtur Arelatense Concilium, cui *Lucidus* Presbyter mox recitandam obtulit Epistolam. Ad eum literas scripserat Faustus Reiensis, ex *Prædestinatorum* secta revocandum. Ut verò res melius intelligatur, quid ea Prædestinatorum secta nobis est exponendum. In Prosperi Tyronis Chronico ad annum Honorii XXIII. qui Dionysiano CCCCXVII. respondet, legimus: *Prædestinatorum hæresis, quæ ab Augustini libris malè intellectis, accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa est.* Ita quidem libri editi. Observat tamen Usserius ὁ πάνυ, *in duobus optimæ notæ MSS. exemplaribus, altero Bibliotheca Regia, altero Benedictini apud Cantabrigenses Collegii,* aliter legi: *Prædestinatorum hæresis, quæ ab Augustino accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa.* Fatetur

B. M. P. t. 8. 200.

Usser. Got. Hist. c. 2. c. 17.

& doctissimus Sirmondus in *Prædestinato*, quem edidit, Prosperi Chronico in Bibliotheca Sancti Victoris hæc ipsa contineri, quæ ex Usserio descripsimus. Scilicet honoris Augustini hâc suâ corruptione interpolatores consultum voluere, mutatis vocibus *ab Augustino*, quæ sunt Manuscriptorum, in illa, quæ à libris editis obtruduntur, *ab Augustini libris malè intellectis.* Quod etiam atque etiam est observandum. Ex illo tempore *Prædestinatorum* secta Gallorum in scriptis increbuit. *Faustus* Reiensis in sua ad Leontium Arelatensem præfatione, libris de Gratia Dei, & humanæ Mentis libero Arbitrio præfixa: *Quòd pro sollicitudine pastorali, beate Papa Leonti, in condemnando Prædestinationis errore, Concilium summorum Antistitum congregastis universis Galliarum Ecclesiis præstitutis.* Gennadius in Catalogi Hieronymiani de Hæresibus Appendice Prædestinatianos quoque perstringit, quorum sex articulos memorat:

B. M. P. t. 8. p. 523.

Primus. *Prædestinatiani sunt, qui dicunt, quòd Deus non omnes homines ad hoc creavit, ut omnes salventur, sed ut multitudine hominum ornetur mundus.*

Secundus. *Quòd etsi generali prædicatione dicat, Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, non tamen omnes eâ voluntate vocat, ut omnes sequantur vocantem.*

Tertius. *Sed nec omnes, qui ipso inspirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perseverantiam: sed post multos labores & justitiæ fructus, si non sint de salvandorum numero, substrahendas eis vires agendi, ne perdurent in bono.*

Quartus. *Et è contrario illos, qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiamsi in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore volutentur, accepturos occasionem, quâ & credant in Deum, & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem justorum.*

Quintus. *Tali definitione id docere student, quòd Deus personas hominum accipiat.*

Sextus. *Quòd alios etiam invitos post multa mala opera attrahat ad salutem, alios post bona opera rejiciat, & compellat in malum, quo pereant in æternum.*

De illa, si Diis placet, hæresi audiatur & Flodoardus Historiæ cap. XIV. de Gothescalco: *Si autem vestra Catholica sapientia vult scire, quæ contra Catholicam fidem ex veteri hæresi Prædestinatiana, quæ primùm in Africa, posteà in Galliis per idem tempus, quando & Nestoriana hæresis est exorta, & tempore Cælestini Papæ ipsius autoritate, & instantia Sancti Prosperi est revicta, dicere videatur, de multis pauca vobis numero, sed non pondere capitulatim significamus.* Sigebertus Gemblacensis, sic Prædestinatianorum errorem describit ad annum CCCCXV. *Prædestinatorum Hæresis hoc tempore cœpit serpere: qui ideò Prædestinati vocantur, quia de Prædestinatione, & divina Gratia disputantes asserebant, quòd nec piè viventibus prosit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: nec impiis obsit, quòd improbe vivant, si à Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quæ assertio & bonos à bonis evocabat, & malos ad mala provocabat.* Prædestinatus à Sirmundo editus, eos & Prædestinatis errores fœnerat, aliosque nonnullos, qui ex certa determinataque mortalium Prædestinatione opinionis hujus adversariis manasse videbantur: *Nonagesima hæresis, quam in Præfatione nostra diximus de*

nomine

ANNO DOM. 475.

nomine Augustini Episcapi essa mentitam, Pradestinatarum nomen accepit. Hi electianem bonorum & recusationem malorum Deo decernente desiniunt, non homine vel studeme, vel negligente. Legatur hæresis XC. Ex ea Prædestinatorum secta fuisse *Lucidum* Presbyterum vulgò existimant. De quo Baronius noster: *Lucidum*, inquit, *magni nominis virum ad pœnitentiam perduxit Faustus.*

Bar. An. 490. n. 30.

Prædestinatorum hæresis commentum est, ex Augustini doctrina ductum;

V. Verùm enimverò *Lucidum* potius habemus pro transfuga, qui deserta B. Augustini castris, in quibus hactenus militaverat, impulsore Fausto ad Semi-Pelagianorum partes defecit. Quos enim *Prædestinatos* memorant Hæreticos, illi forsan cum saltatoribus satyris ad commenta relegandi. Neque prorsus movent doctissimi argumenta Sirmondi, quibus Prædestinatum armavit suum: *Hic igitur tùm in heresewn Catalega, quem describit, Sedem suam Pradestinatis adsignet, Pradestinatorumque placita, qua ipsi videlicet tanquam ab Augustino prafecta, ex conficta sub ejus namine libra clam furtimque insinuabant, aliena esse ab Augustino, eique adversa, & suâ ipsius sententiâ, & Cœlestini Papa prajudicia canfirmet, atqua hac amnis nandum exerte Eutyche, hoc est, ante Gennadum scribat, quid certius, vel apertius salli eos, qui Pradestinatarum propriam haresim nullam fuisse cantendunt?* Quæ rationes ut solvantur, distinguenda est ab opinione veritas. Faciles quidem Sirmondo largiemur, homines fuisse, qui pro Prædestinatis haberentur ex affictitiis ipsorum sententiæ erroribus, quasi ex illa pullulassent. Quòd verò labente seculo quinto inter Christianos floruerint, qui & imbibissent animo, & palam impia dogmata defenderent, quæ Prædestinatorum esse dicuntur, id quidem nondum credere potuimus. Quis mortalium unquam tam absonum, tamque impium dogma expressis verbis professus est? *Dicunt, etiamsi voluerit bonum facere, qui ad malum predestinatus esse, ad bonum pervenire non poterit: nam qui ad bonum pradestinatus est, etiamsi negligat, ad bonum perducetur invitus.* Quia absurda hæc in animum, atque religionem admisit suam? *Adam, ajunt, quod nocuit, ita manet, ut hoc nec passie Christi, nec baptismatis sanctificatia posit auferre.* Hæc sunt tamen, quæ Prædestinatis ascribit Autor Prædestinati, hæresi XC. Quò magis ea absona sunt, eò sanè minus credere est, illis venenis animos aliquorum perfusos esse, fideique suæ articulis apposita. Ipsâ quidem experientiâ docemur, mentisque nostræ conscientiâ, neminem ad bonum faciendum invitum perduci, cùm bonum facere non possimus, nisi mente volente, secus malum erit, bonum non erit. Itaque Prædestinati non impia hæc quidem affirmabant, sed adversarii, veluti consectarium ipsorum opinionibus imputabant. More quidem positum est, quo jure, quâ injuriâ contrariam consequentibus ridiculis onerare sententiam, ac non secus, ac in Neronis persecutione, viris probis addere ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent. In hos ergo homines Prædestinati Autor incidit, qui opinionis ejusmodi erant, quæ partu suo eos fundere articulos credebantur, quos tamen mente, oreque rejiciebant. Atque ut intelligatur, non vanis quidem, sed rectis nos conjecturis ea prædicare, animo recondatur Prædestinati Autorem Semi-Pelagianâ lue afflatum esse: *Dicunt, ita antecedit Gratia liberum Arbitrium, ut antè accipiat home, quàm petat; antè inveniat quàm quarat, antè ei aperiatur, quàm pulset.* Ea porro & Augustini, & Scripturæ doctrina est. Prædestinatus Esaias: *Expositus sum eis, qui non interrogabant, inventus sum ab eis, qui non quarebant me.* Prædestinatus & Divus Paulus, qui non semel testatus est, se prius accepisse quàm peteret, utpote qui, dum fremebat in Christum ore cruento, miris modis ad eum perductus sit. Sed & in libro suo, quo Prædestinatos refellit Prædestinati Autor: *Si jam sunt vasa misericordia aptata ad vitam, ut vivant, fundamus nos annee Pradestinatianis imperia, & legem cum suis pradicataribus expellamus*, p. 561. Quid est Prædestinationis mysterium abrogare, si hoc non est? Horrendum sanè, quod de Paulo Ecclesiam vexante habet: *Pergens Damascum . . . pro fide Dei & veritate currebat*, p. 564. Unde bellam hanc conclusionem ducit: *Vides ergo, quia ubi ignorantia est, stultitia nan esse.* Cùm igitur apertum, professumque Semi-Pelagianum se præbeat Autor Prædestinati, quis non videat, quos odioso & Hæreticorum, & Prædestinatorum nomine afficit, illos ipsos Augustini discipulos esse, quibus haud minus Semi-Pelagiani infensi erant, quàm *Calestianis*. Rotunde quidem & absque circuitione ulla Prosper Tyro scribit, Prædestinatorum hæresim *ab Augustina* initia accepisse sua: perhiberi Prædestinatus ait, Augustini nomine involutam esse, Flodoardus verò erroris hujus incunabula quærit in Africa, ut vix in dubio poni queat, quin & Prædestinati, & Augustinus, hoc est, cum Doctore suo discipuli in eadem cymba navigarint.

Præd. Hist. 90.

ANNO DOM. 475.

Es. 65. 1.

Rationes Prædestinatorum hæresim astruentes solvuntur.

VI. Plus forsan in solvendo difficultatis, quod extat in Prædestinati Præfatione de subdititio Augustini libro: *Volentes ergo summum fidei nostra inter fratres dogma inducere, Catholicum supraliminare, libri sui titulum posuerunt. Qui liber velut sepulchrum fœtens, à foris quidem Augustini nomine dealbatur, intus verò scatuit vermibus mortuorum. Hunc librum aliquando sibi ablatum, beatissima memoria summus Pontifex Cœlestinus ita execratiem habuit, ut eum perpetuò juberet, damnari silentio.* Cœlestinus autem ab annò CCCCXXIV. ad usque CCCCXXXII. Pontificatum tenuit. In eo porro libro, quem suo de hæresibus tractatui Prædestinati Autor assuit, ea totidem verbis leguntur: *Pradestinasse Deum homines, sive ad justitiam, sive ad peccatum, ne videretur ipse sibi, quasi nan pravidè facere homines, qui facerent quad nolebat. . . . Unde colligimus apud animum, quos Deus semel pradestinavit ad vitam, etiamsi negligant, etiamsi peccent, etiamsi nolint, ad vitam perducentur inviti. Quos autem pradestinavit ad mortem, etiamsi currant, etiamsi festinent, sine causa laborant.* Erant ergo Cœlestini ætate Prædestinati Hæretici, in qua eorum & incunabula Prosper collocavit. Sed & ipse Autor Prædestinati, qui librum, ex quo particulam descripsimus, confutavit, ante Eutychis damnationem in Chalcedonensi Synodo anno CCCCLI. peractam, tractatum edidit suum, cùm de notissima non minus quàm impia ea hæresi nil mentionis egerit. Quam utique non prætériisset, si post annum CCCCLI. librum suum concinnasset. Speciosa tamen huic argumento sunt, quæ reponantur. Primùm pro commentis habemus, quòd de oblato Pontifici Cœlestino, & ab eo damnato sectæ Prædestinatæ libro ab Autore Prædestinati traditur. Eo sanè fulmine Faustus, Gennadiusque adversarios

B. M. P. t. 27. 558.

rios suos obruissent. Neque de ea damnatione Prosper in silentium descendisset, cui Prædestinati odio erant. Quod nos maximè movet, si librum, quem Autor Prædestinati refellit, Cœlestinus damnasset, id Arausicanos Patres latuisse, quis credat? Cùm moris esset Pontificibus, latam à se in hæreses sententiam, suæ ditionis Ecclesiis significare. Gallos igitur Episcopos Cœlestinus monuisset, Prædestinatorum se Hæreticorum dogmata execrationi habuisse: ea vitanda, damnandaque, eò magis quòd usurpato magno Augustini nomine, quod Sedi Romanæ venerationi fuit, sanctum Episcopum infamiâ respergerent. Atqui adeò Arausicanis Prædestinatorum Hæreticorum libri damnatio ignorabatur, ut fuerintne homines, erroribus, qui Prædestinatis ascribuntur, imbuti, ponant in dubio. Extat ea de re locus insignis in Canone xxv. Arausicanæ Synodi: *Aliquos verò ad malum divinâ potestate prædestinatos esse, non solùm non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione anathema dicimus.* Quibus quoque verbis apparet & promptum est, Prædestinatos Hæreticos in rerum natura nullos fuisse, quos utique Arausicani Patres non nescivissent. Deinde quem Autor Prædestinati longâ refutatione adoritur librum, interpolatum esse existimamus: ut ad ipsum consectaria doctrinæ Augustinianæ, quæ ab adversariis ex ea deducebantur, addita sint. Quod non obscurè verba hæc innuunt: *Unde colligimus, quos Deus semel prædestinavit ad vitam, etiamsi peccent, etiamsi nolint, ad vitam perducentur invitis.* Nullus quidem absque sanctitate beatus esse, & Deum videre potest: neque sanctitas ulla est, quæ voluntaria non fuerit, utpote voluntatis actus. Hæc mentibus mortalium innata, hæc inscripta sunt ab Autore naturæ: ut impossibile videatur, tantum esse deleta, ut quæ iis contraria sunt, publicæ aliquorum religioni insererentur. Gennadium quod attinet, quos nobis depingit Prædestinatorum errores, illa ipsa Gallorum capitula sunt, objecta Augustino, quibus Prosper respondit. Componantur & primus Gennadii articulus cum 13. Gallorum objectione, & 2. cum 5. & 3. cum 12. & 4. cum C. 15. Augustini de Bono Perseverantiæ, & 5. cum 4. Gallorum objectione, & 6. cum 1. Adeò verum est, Augustini discipulos in Prædestinatis esse quærendos, sed nigris coloribus respersos, ut infamiæ exponerentur. Porrò etsi vero simillimum fiat, Semi-Pelagianorum invidiâ Prædestinatianos prodiisse, præcisè tamen inficiari nolumus, quin rudes aliqui, quibus peritiæ non satis fuit, ut gratiam Dei cum libertate hominis ad concordiam redigerent, eò processerint, ut liberum nostræ mentis Arbitrium extinctum irent. Qua in sententia nonnullos versatos esse, Fulgentius testatur libro 2. de veritate Præd. *Verum tamen*, inquit, *quia plerosque novimus in quæstione gratiæ Dei & humani arbitrii non tenere discretionem, sed ita unum asserere, ut alterum nitantur auferre, cum gratiæ pietatis neutrum negari sinat.* Posset & forsan aliquis Prædestinatianis Monimum inserere, quasi existimantem, ad peccandum divinâ potestate homines prædestinari. De cujus opinione hæc Fulgentius scribit, l. 1. in Monimum, c. 3. *Hic dicta Sancti Augustini determinans, & ad tuæ intentionem tuarum dirigens literarum dicis sentire me jam, cur iterum hæc inculcas, scilicet quòd reluctante te mihi prædestinationem non tantum in bono dici, sed etiam in malo, dum in malo prædestinationem te relegisse diceres. Ipse docens, ajebam, ad pœnam debitam, non ad malum faciendum posse dici aliam prædestinationem, quod etiam tu, sicut scripsisti, confirmas. Scire tamen asseris, quid & hic respondeam, ut tuear sententiam meam, hoc est, interitum non dici nisi mortem. Et adjungis interitum legisse te hoc, & asseverasse etiam prædestinatum populum ad interitum.* Est in dubio tamen, nùm Monimus senserit, peccatores *ad hoc quod malè operantur*, prædestinari, vel hanc Augustini fuisse mentem existimarit, cùm *filii charissimi* nomine eum amplectatur. Fulgentius verâ & charitate & pietate imbuti, à qua prorsus alienus est ille, qui ad peccata homines à Deo prædestinari statuit. Quam si Monimus sententiam amplexus est, non pugnamus, quin Prædestinatus Hæreticus fuerit. Ac libenter homines sententiæ ejusmodi, quæ Deo Numinis sui & sanctitatem & æquitatem eripit, fulminibus anathematum obruimus. Quid enim turpius, quàm existimare, Deum autorem esse scelerum, quæ impellente justitiâ ulcisci tenetur?

Lucidū damnandos Faustus articulos mittit. Lucidus fit Semi-Pelagianus.

VII. Ad *Lucidum* veniamus Presbyterum, cujus causa, quæ suprà tetigimus, præmitti debuere. *Faustus* Reiensis Semi-Pelagianorum Coriphæus, in colloquium cum *Lucido* venire cùm non potuisset, literis sibi adeundum eum esse putavit, quem ab errore revocaret, ut *eum*, *inquit*, *qui Prædestinationem, excluso labore hominis asserit, cum Pelagii dogmate detesteris.* Quod ni fecerit, excommunicationis pœnam non occultè minatur. Quos verò respuendos ei articulos mittit, illi sunt.

Primus. Anathema illi, qui hominem cum fideli Confessione solemniter baptizatum, & asserentem Catholicam fidem, & postmodum per diversa hujus mundi oblectamenta prolapsum, in Adam & originale peccatum periisse asseruerit.

Secundus. Anathema illi, qui per Dei præscientiam in mortem deprimi hominem dixerit.

Tertius. Anathema illi, qui dixerit, illum, qui periit, non accepisse, ut salvus esse posset, id est, de baptizato, vel de illius ætatis Pagano, qui credere potuit, & noluit.

Quartus. Item anathema illis, qui dixerit, quòd vas contumeliæ non possit assurgere, ut sit vas in honorem.

Quintus. Anathema illi, qui dixerit, quòd Christus non pro omnibus mortuus sit, nec omnes homines salvos esse velit.

His porro articulis per latus Lucidi B. Augustinum percuti, immotamque & Prædestinationis firmitudinem, & Gratiæ victricis & necessitatem, & potentiam extingui, nemo non videt. Neque ullum tergiversandi locum, vel cunctandi moram Faustus Lucido relictum ivit: *Hujus autem Epistolæ exemplar*, inquit, *mecum retineo in Conventu Sanctorum Antistitum, si ita necesse fuerit, proferendum. Quam si suscipiendam putaverit fraternitas tua, aut subscriptam manu propriâ, mox remittat, aut sequentibus scriptis omninò se improbasse respondeas. Quòd si subscriptam, ut dixi, transmittere nolueris, apertè adhuc te in errore persistere ipso silentio comprobabis; ac proinde jam necessitatem mihi facies, ad personam tuam publicis Conventibus exponendam.* Minæ Fausti, quæ Lucido proponebantur, ipsum haud modicè angebant.

B. M. P. t. 8. 524.

ANNO DOM. 475.

gebant. Presbyter erat ditionis Fausti, qui alius Episcopi Clericum non eo modo tractasset, sed proprio potius Episcopo emendandum denuntiasset. Quid ageret miser? Fausti timebat minas, infamiam, excommunicationem. Cessit igitur, ac vel sedulò, vel simulatè, volitantibus sanè vexillis ejuratâ Augustini doctrinâ, Semi-Pelagianorum castra ingreditur, ut ex ejus anathematismis apertè liquet.

Anathematismi Lucidi; Gallorum objecta sunt.

VIII. *Damno vobiscum sensum illum, qui dicit humana obedientia laborem divina gratia non esse jungendum. Qui dicit, post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum. Qui dicit, quòd Christus, & Salvator noster mortem non pro omnium salute susceperit. Qui dicit, quòd præscientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quòd cum Dei pereant voluntate, qui pereunt. Qui dicit, quòd post acceptum legitimè baptismum in Adam moriatur quicunque deliquerit. Qui dicit, alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos. Qui dicit, ab Adam usque ad Christum nullos ex Gentibus per primam gratiam, id est, per Legem naturæ in adventum Christi non fuisse salvatos, eò quòd liberum Arbitrium in primo parente perdiderint. Qui dicit, Patriarchas, ac Prophetas, vel summos quosque Sanctorum etiam ante Redemptionis tempora intra Paradisum degisse. Hæc omnia quasi impia, & sacrilegiis repleta, condemno.* A Lucido quidem illi damnari non potuere, qui dicunt, *alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos*, quin Augustinus obrueretur, qui hoc dixerat. Eoque damnationis tela Sancti Patris jugulum peti, docet ipse Faustus in suo libro de Gratia Dei, & humanæ Mentis libero

Faust. l. 1. cap. 4.

Arbitrio: *Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, deputatus est, sicut quidam Sanctorum dixit, non judicandi nascimur, sed judicati.* Quis ille Sanctorum, nisi B. Augustinus? Qui proinde à Lucido damnatur, ut certo certius sit, eâ damnatione Sancto Patri nuntium remisisse, ut Semi-Pelagianis militaret. Quin etiam damnatarum à Lucido propositionum nulla est, cui sensus aptari pius non possit, si pauca hæc eximamus, *Præscientia Dei violenter compellit ad mortem.* Quoquo verò modo ex mente Pelagianorum intelligantur, nulla est, quæ ipsis absurda non pariat. Cùm indiscriminatim, ergo nullâque distinctione adhibitâ Lucidus, ut Fausto & Arelatensibus pergratum faceret, eos damnarit, consequens est, & veritatem ejurasse, Lucidum & errorem imbibisse; secus nonnisi explicatione propositâ, damnationem articulorum injunxissent, ne uno eodemque ictu veritas cum errore procumberet. Denique uti à doctissimis viris, Usserio, Norisio, aliisque jam observatum, Lucidi articuli illa ipsamet objecta sunt, quibus Massilienses Augustinianam de gratuita Prædestinatione sententiam infamabant, ut ex articulorum, objectionumque collatione palam est. Secundus *Lucidi* articulus, qui damnatur, hic est: *Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Gallorum verò sexta objectio hæc fuit: *Quòd liberum Arbitrium in homine nihil sit, sed sive ad bonum, sive ad malum Prædestinatio Dei in hominibus operatur.* Tertius Lucidi articulus rejectus: *Quòd Christus mortem non pro omnium salute susceperit.* Ipsissima est nona Gallorum objectio: *Quòd non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.* Quartus articulus, *Præscientia Dei hominem violenter compellit ad mortem: quòd Dei pereunt voluntate*, qui pereunt. Audiatur objectio prima Gallorum: *Ex Prædestinatione Dei, velut fatali necessitate homines compulsi coguntur in mortem.* Quintus Lucidi: *Post acceptum legitimè baptismum, in Adam moritur quicunque deliquerit.* Ea ipsa objectio est secunda Gallorum: *Quòd ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum.* Cùm itaque eadem & Lucido, & Augustino objecta proponerentur, quis meritò non existimet, eandem utrique sententiam fuisse, ex qua Lucidus discessit, ut Semi-Pelagianorum opiniones amplecteretur. Quid multa? Non nesciebat Faustus, non Lucidus, non latebat Arelatenses, Prosperum nonæ Gallorum objectioni, quòd pro omnibus Christus morti non missus fuerit, satisfecisse. Responderat: *Cùm rectissimè dicatur, Salvator pro totius mundi redemptione crucifixus, propter veram naturæ humanæ susceptionem . . . potest tamen dici, pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit.* Cùm igitur neglectâ Prosperi explicatione, eam anathemati propositionem subjiciant, *Christus non pro omnibus mortuus est*, certo certius sit, propositionem vel sensu Prosperi Lucido Faustoque pro falsa habitam esse: ac ut iterum dicamus, Lucidum Augustino valedixisse, ut Semi-Pelagianorum sese disciplinæ traderet. Ex quo conficitur, de Prædestinatorum sectæ unum non fuisse: Prædestinatosque nullos fuisse, nisi Augustini discipulos, qui pro Hæreticis odioso Prædestinatorum nomine à Semi-Pelagianis damnabantur. Hinc apertè liquet, à vero longissimè abesse Baronii dictum, quòd Faustus Lucidum ad frugem revocarit.

Quot vicibus Lucidus articulos sibi propositos damnavit. An in Synodo duntaxat Arelatensi.

IX. Perspiciamus nunc quando, & quot vicibus memoratos Lucidus damnavit articulos. Postquam Faustus Lucidum eò impulit, ut vel ejuraret, vel ejurasse se fingeret, quam olim sententiam tuebatur, quin Epistolæ sibi missæ subscripserit, vix dubitamus. Etenim & præceperat Faustus, ut manu propriâ subscriptam remitteret. Quæ causa est, cur exemplaria reperiantur, in quibus extat Lucidi duntaxat subscriptio. Cæterùm ut nobiliorem de Lucido triumphum ageret, Faustus in Synodo retractationem ejus fieri voluit. Fausti igitur Epistolæ complures Episcopi, quasi testes, unà cum Lucido subscripsere. Auxanius, Faustus, Paulus, Eutropius, Pragmatius, Patiens Lugdunensis, Eufronius, Megetius, Claudius, Leucadius, Julianus. Quænam verò Synodus illa fuerit, in dubium cadit. Ac Baronio quidem *Arelatensis* esse videtur. Quæ sententia admitti nequit, cùm in illis Episcopis Leontius desideretur, qui certè Arelatensi Conventui interfuisset, utpote & Ecclesiæ hujus Episcopus, & Apostolicæ Sedis per universam Galliam Legatus ab Hilaro constitutus. Sed & longè quidem numerosior Synodus Arelatensis eo Conventu, cujus Episcopi Epistolæ Fausti cum Lucido subscripsere: ille Episcoporum XXX. hic undecim duntaxat Præsulum fuit. Est ergo verosimilius, ab Arelatensi Concilio Conventum fuisse diversum, sive dedicandæ Basilicæ, sive privata de causa coactum. Denique sententiam adhùc suam damnavit Lucidus in Arelatensi Synodo, circa annum CCCCLXXV. celebrata. Absona quidem Binnii sententia est, quæ Concilium istud anno CCCCXXIV. affigit, quo tempore Leontius Synodi Præses, Mamertus Viennensis, Patiens Lugdunensis non amplius inter homines erant.

Error Baronii.

Bar. Ann. 490. n. 17.

Anno Dom. 475.

Baronio ad annum cccexc, illud referri placuit, quâ Chronologia à se prorsus diffidet, utpote qui sentiat, Fausti de Gratia & Libero Arbitrio libros illos ipsos esse, quos laudibus extulit Sidonius in sua ad Faustum Epistola, l. 9. Periciat verò Sidonius ante annum cccexc. Placet ergo magis Sirmondi sententia, labenti anno Arelatensem Conventum vindicantis. Huic interfuere triginta Episcopi, quibus Libellum Lucidus suum obtulit: *Dominis beatissimis, & in Christo reverendissimis Patribus, Leontio, Euphronio, Fontoio, Viventio, Mamerto, Patienti, Veranio, Auxanio, Fausto, Paulo, Megethio, Graco, Entropio, Leontio, Claudio, Marcello, Croco, Basilio, Claudio, Ursino, Pratextato, Pragmatio, Theoplasto, Leocadio, Viventio, Juliano, Amicali, Joanni, Optiliom & Licinio Episcopis, Lucidus Presbyter. Correptio vestra salus publica, & sententia vestra medicina est. Unde & ego summum remedium duco, ut prateritos errores accusando excusem, & salutiferâ Confessione me diluam. Proinde juxta pradicandi recentia statuta Concilii damno vobiscum sensum illum, qui dicit, humana obedientia laborem divina gratia non esse jungendum*, &c. Captatoria verò propositio hæc fuit, quæ sensu Augustiniano verissima sanè, Pelagiano autem falsissima fuit. Faustus enim, & qui ipsi adhærebant, humanum laborem intelligebant, quo liberi Arbitrii viribus quærebant, petebant, pulsabant, ut Gratiam acciperent. Quo casu vitari haud potuit, quin gratia merentibus tribueretur, quæ indignis prorsus erogatur. Augustinus verò eum laborem intelligebat, qui Gratiam excipit, quam Deus quidem non indulget, ut homines socordiâ torpeant: sed ut fulgore divinæ lucis illustrati, gemant, suspirent, sollicitè quærant peccatorum veniam oblatam resipiscentibus. At his involucris fucus faciendus, & pietatis obtentu pietas exterminanda fuit. Sic ampla de Augustino spolia sub Prædestinatorum larva Synodus Arelatensis retulit, Gratiaque victrix in triumphum ducta est, qua de re Faustus gloriatur in sua ad *Leontium* Epistola, libris de Gratia, & Libero Arbitrio præfixa: *Domino beatissimo, ac reverendissimo Leontio Papa Faustus. Quod pro sollicitudine pastorali, beate Papa Leonti, in condemnando Pradestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregasti, universis Galliarum Ecclesiis prastitisti.* Paulò pòst Arelatense Concilium Lugdunense cogitur. Quid in eo actum sit, ignoratur. Id unum ex Fausti Epistola colligitur, ipsi mandatum esse, ut suo de Gratia & Libero Arbitrio tractatui aliquid adjiceret: *In quo quidem opusculo*, inquit, *post Arelatensis Concilii subscriptionem novis erroribus deprehensis, adjici aliqua Synodus Lugdunensis exegit.* Quod Opus etsi Semi-Pelagianismum spiret, plurium tamen Synodorum suffragio ornatum fuit.

Lab. Conc. t. 4. 1044.

B. M. P. t. 8. 524.

Simplicius Gaudentium damnat Episcopum. Cur?

X. Annalibus nostris Simplicius Papa aliquid etiam suppeditabit. *Gaudentius* Aufiniensis Episcopus contra statuta Canonum ordinationes illicitas fecerat. Scribit ergo Pontifex ad Florentium, Equitium & Severum Episcopos, ut Severus eo fungatur officio, quo Gaudentius abusus est: *Ita ut hi, qui illicite ab eodem sunt provecti, ab Ecclesiasticis ministeriis sint remoti. Simul etiam de reditibus Ecclesia, vel oblatione Fidelium, quid deceat nescientis, nihil licere permittat, sed sola ex iis una portio remittatur. Dua Ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profutura à Bonagro Presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur, ultima inter se Clericis pro singulorum meritu dividatur.* Jubetur & Gaudentius, *tres illas portiones, quas per triennium sibi vindicarat*, prorsus restituere, eosque, qui Ecclesiæ ministeria possidebant, ad ea reddenda compellere.

Anno Dom. 476.

Simpl. Ep. 3.

Anno U. C. 1229. Per. Jul. 5189. Jul. 521. Dom. 476. Zenonis 2. & 3. *Sol.* 9. D. C. *Lun.* 2. *Indict.* 14. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 4. 5. *P.* 28. *Mart.*

Coss. *Basiliscus* II. & *Armatus*.

I. ORestes proditor ille perduellis, qui ut filium suum *Romulum* ad Imperium eveheret, abdicatâ, quam Julio Nepoti, Principi suo debebat obedientiâ, cum anno præterito fugarat, Pannoniâ ortus erat. Quis fuerit, docent nos Excerpta Valesiana de Theodorico: *Orestes Pannotos* (lege *Pannonius*) *qui eo tempore, quando Attila ad Italiam venit, se illi junxit, & ejus Notarius factus fuerat, unde profecit, & usque ad Patriciatus dignitatem pervenit*, artibusque suis tantum invaluit, ut *pridie Calendas Novembris* anno præterito filium purpura indueret. Prudentiâ insigni clarus erat Orestes in gubernando. Itaque Procopio *sapientissimus* dicitur. Sed prudentissimos dum superbiunt, & perfidè agunt, Deus it perditum, prudentiâque hâc suâ Orestes cum filio in altum sublatus est, ut mox lapsu graviore rueret. Quod quâ ratione factum est exponendum. *Ædico*, qui, ut videtur, ille ipse est Legatus Attilæ, filium genuit *Odoacrum*, de quo hæc refert Vita B. Severini: *Quidam Barbari, cùm ad Italiam pergerent, promerenda benedictionis ad eum intuitu perrexerunt, inter quos & Odoacer, qui posteà regnavit Italia, vilissimo habitu juvenis, staturâ procerus advenerat. Qui dum humillimum tectum cellula ejus suo vertice contingeret, inclinans se, à viro Dei gloriosum se fore cognovit. Cui etiam valedicenti, Vade inquit, ad Italiam, vade vilissimis nunc pellibus coopertus, sed multis citò plura largiturus. Interim ut Dei famulus ei pradixerat, mox in Italia ingressus est, regnum accepit.* Erat Odoacer *Turcilingorum* Rex, qui comitibus Scyris, Herulisque Italiam ingreditur. Orestes congressus impar Ticinum fiduciâ munitionis petit, quod urbi in cladem cessit. Victores Barbari populantur omnia. Soror Epiphanii Præsulis captiva ducitur: *Ecclesia flammis hostilibus concremantur, tota civitas quasi unus rogus, effulgurat.* Reliquiis urbis saluti fuit mors Orestis, quo extincto, *depradationis impetus conquievit*, teste in Vita Epiphanii Ennodio. Orestis, Augustulique fata doceant Excerpta de Theodorico: *Superveniente Odoacre cum gente Scyrorum occidit Orestem Patricium in Placentia, & fratrem ejus Paulum ad Pineta foris classem Ravenna. Ingrediens autem Ravennam, deposuit Augustulum de regno, cujus infantia misertus, concessit ei sanguinem, & quia pulcher erat, tamen donavit ei reditum, sex millia solidos, & misit eum intra Campaniam cum parentibus suis liberè vivere.* Locus, ad quem relegatus est, Marcellino *Lucullanum castrum* vocatur. Tantorum casuum diem nos ignorare non patitur Cuspiniani Anonymus: *Levatus est Odoacer Rex x. Kal. Septembr. & etiam eo anno occisus est Orestes Patricius, Placentia v. Kal. Septembr.* De Orestis Augustulique fato legatur Paulus

Orestes ab Odoacro occiditur. Augustulo Imperium abdicatur. Odoacer Rex creatur.

Excerp. de Theodor.

Anno Dom. 476.

Paulos Diac. lib. xvi. In ea re mirandum, quòd Romanorum regnum, ut in Romulo urbis conditore inceperat, sic & in Romulo finierit. Observat & jam Marcellinus: *Hesperium Romanæ gentis Imperium, quod septingentesimo nona urbis condita anno primus Augustorum Octavius Augustus tenere cœpit, cum hoc Augustulo perit, anno decessorum regni Imperatorum DXXII. Gothorum dehinc Regibus Romam tenentibus.* Quæ tamen non sunt accurata, cùm nec primus Imperatorum Augustus, nec Octavius regnare cœperit anno urbis 709. quo tempore Julius Cæsar vitam retinens, belli civilis reliquias in Hispania persequebatur. A quo si Imperatorum ducitur initium, ad ejectum Augustulum usque anni sunt DXXIII. Principatus quippe Cæsaris à morte Pompeji incepit U. C. anno DCCVI. Julio Cæsare II. & P. Servilio Coss. Augustulus verò relegatus est anno U. C. MCCXXIX. Deductis 706. de 1229. restant DXXIII. Imperatorum Romanorum successionibus vindicandi. A vero longius recessit Evagrius: *Romulus, cognomento Augustulus, postremus Romæ factus est Imperator, mille & trecentis ac tribus annis elapsis à regno Romuli.* Cæterùm Romulus Augustus vero nomine vocabatur, sed ob infantilem ætatem vulgò Augustulus blandè dicebatur, ut observatum Procopio: *Zenone Byzantii imperante Augustus Occidentis tenebat Imperium, quem & Augustulum ideircò vocitabant Romani, quia puer admodum regnum susceperat.* Extat Valesii in notis ad Excerpta Theodorici nummus, cum hac Inscriptione: *Imp. C. Romulus Augustus P. P. Augustus.* Petavius aliique eum vocant *Momyllum*, sed uti Valesius observat, *gravi errore.*

Evagr. l. 2. c. 16.

Procop. de Bell. Goth.

Quid Rex creatus egerit Odoacer?

Cassiod.

II. Pulso Romulo, Odoacer rerum potitur. Sed Imperatoris repudiato titulo, *nomen Regis adsumpsit, cùm tamen nec purpura, nec regalibus uteretur insignibus.* Vix Imperium adierat, cùm Sancti Severini oraculum mentem ipsius subiisse ferunt, itaque ad illum subinde misit, pollicitus multa se in gratiam ejus facturum. Referantur verba Excerptorum de Odoacro: *Eodem tempore Odoacer Rex memor factus, quòd à viro sancto prædictum audierat, statim familiariter litteras ad eum dirigens, si qua speranda duceret, dabat suppliciter optionem. Ergo vir Dei tantis itaque ejus alloquiis per literas invitatus, Ambrosium quendam exulantem rogat absolvi, cujus Odoacer gratulabundus paruit imperatis.* Annos XIV. regnavit, quod & à Severino prædictum ferunt. Paulus Diaconus lib. XVI. *Dejecto ab Augustali dignitate Augustulo, urbem Odoacer ingressus, totius Italiæ adeptus est regnum, quod cùm annis XIV. nullo inquietante tenuisset, ab Orientis nunc partibus veniens Gothorum Rex Theodoricus Italiam possessurus intravit.* Marcellini in monumentis legitur, anno sequente Bracilam ab Odoacro mulctatum fuisse: *Bracilam Comitem apud Ravennam occidit.* Perieritne hostis, an perduellis, prorsus nescimus.

Basiliscus Imperium arripit. Zeno fugâ petit Isauriam.

III. Ingens & mutatio Orientis incessit Imperium. Verinæ frater Basiliscus ob res malè gestas in Africa Perinthum relegatus, non multò pòst restitutus in integrum, Ostryn Asparis Protectorem, & Theodoricum Triarii filium, cujus Aspar sororem duxerat, à Constantinopolitana obsidione cum Zenone junctum anno CCCCLXXII. depulerat: superiore verò insurgit Zenoni. Seditionis fons & principium Verina spe adjungendi sibi Patricium *Magistrum*, qui cum ea stupri consuetudinem habebat, referente Candido. Nec difficile fuit, multos ad conjurationis societatem convocare, cùm vel propinquis Zeno suis ob vitam turpissimam invisus esset. Cognitis insidiis Zeno fugam maturat, veritusque ne opprimeretur, Chalcedonem migrat, indeque veredis usus, solum natale ingreditur, Imperio citra pugnam cedens Basilisco, qui subinde purpuram induit. Paucis quidem, sed perspicuis totam tragœdiam verbis exponunt Excerpta de Theodorico: Zenoni *insidiabatur Basiliscus ipse primus Senator.: quo cognito, Zeno aliquantis divitiis petit Isauriam. At ubi ille egressus est, mox Basiliscus, qui ei insidiabatur, arripit Imperium.* Spem mente amplectebatur Verina, fore ut Magister, quem diligebat, rerum poriretur: verùm Optimates suffragiis Basiliscum suis ad Imperium provexere. Ex Isaurica gente, qui fidi erant, fugitivo Principi incredibili strage in urbe regia sternuntur. Ariadne verò maritum omnibus anteponens, relictâ matre Isauriam petit, hybernæ navigationis periculis major fuit conjugalis amor. Quippe Zenonem *Ariadne Augusta sub hyemis discrimine navali itinere subsecuta est.* Ut Basiliscus in Campo Imperator renuntiatus est, è vestigio Marcum filium suum Cæsarem nuncupat, & *Zenonidem* conjugem suam Augustam. Ac deinde ad opprimendum in Isauria Zenonem vires animumque convertit. Porro de Basilisci initiis Scriptores variant, quæ anno superiori à Marcellino, & Victore Tun. insequenti verò à Chronico Alexandrino alligantur. Quæ Chronologia sine dubio falsa est. Extat enim in Codice Justinianeo Lex *de muliere, minore viginti quinque annis,* missa à Zenone Æliano Præfecto Prætorii, data Kal. Januar. Basilio II. & Armatio Coss. Legendum, Basilisco II. & Armato. Imperium adhùc tenebat Zeno Februario XX. quo Legem *de Legitimatione per subsequens matrimonium* Sebastiano Præfecto Prætorii direxit, datam X. Cal. Martii Basilisco II. & Armato Coss. Ut verè, & accuratè simul à Pagio observatur. Sed & Simplicius Pontifex rogavit Zenonem, ut Timotheum Ælurum, qui Alexandrinam Ecclesiam iterum occupare, & clam Constantinopoli hæreses disseminare suas conabatur, regiâ potestate cohiberet. Data verò est Epistola quarto Idus Januar. Basilisco Armatoque Coss. ut de Basilisci initiis non sit amplius dubitandum. Ut fratri suo Imperium gratulata Verina, in ejus honorem columnam extruxit, insigne odii, quo in generum flagrabat, monumentum:

Vict. Tun.

Theodor. lib. 1.

Cod. l. 5. tit. 22. lib. 18.

C. Just. lib. 5. tit. 27. l. 5.

Nec diversa trahunt unum duo nomina pectus.

Verina magni Leonis uxoris duæ columnæ fuerunt. Una quidem maximè Septentrionalis prope Sanctum Agathonicum, post ascensum graduum: altera verò in ea parte, ubi est Sancta Barbara. Atque illa quidem Sancti Agathonici adhùc vivente Leone fuit. Altera verò post ipsius obitum cùm Basiliscum fratrem suum coronavit, Zenone ipsius genero exulante.

Metam. lib. 8.

Suid. t. 1. pag. 551.

Timotheus Ælurus turbat Ecclesiam.

IV. Rerum nunc Ecclesiasticarum debita proposito nostro relatio est. Timotheus Ælurus, quem à *Stila* Duce *Chersonam* imperante Leone relegatum vidimus, totus in otio se collocans, nil turbarum in Ecclesia moverat. At scelesto audaciam attulerat mors Leonis, mutatoque Imperatore fortunam quoque suam mutari posse

Anno Dom. 476.

possit existimarat. Itaque reversus Alexandriam, anno superiore fautorum ope fuorum turbas excitarat: ac quasi furori suo incendia hæc non sufficerent, eodem igne regiam urbem, in quam clanculario ingressu penetrarat, corripi voluerat. Timothei facinora hæc misso ab Archimandritis Constantinopolitanis *Epiphanio* Diacono, Pontifici Romano nunciata sunt. De quibus docemur Simplicii Epistolâ ad Zenonem, datâ

Simpl. Ep. 4.

quarto Idus Januarias labentis anni: *Sicut in meam notitiam ferventium pro fide Catholica detulerant scripta Monachorum, comperi Timotheum parricidam, qui Ægyptiacæ pridem vastator Ecclesiæ, in morem Caini, ut lectio divina testatur, ejectus à facie Dei, hoc est, ab Ecclesia dignitate seclusus, & jam per deserta vagus, scelerata conscientia diu tormenta passurus, in exilium proprii erroris confessione abductus est, resumptis pristini furoris incendiis, conflasse nihilominus agmina perditorum, & Alexandrina urbis Ecclesiam, quam Sacerdotali prius sanguine cruentavit, ipsum denuò nunc cruentum depulsione legitimi pervasisse Pontificis. Ut cui illa relegationis humilitas inspicere debuerit ex iis, quæ impiè gesserat, acriùs pœnitendo, nutriendi potius otia tribuisse videatur atrocioris insania. Nec eo tamen scelerum fine contentus, Constantinopolitanam insuper urbem, recti semper dogmatis amore flagrantem, ne quid intemeratum populator humanæ salutis omitteret, fertur audacter ingressus, & à sua consortibus pravitatis libenter audisse, soli Christo debitam vocem, quâ planè non in nomine Domini venire benedictus, sed divini culminis usurpator evidenter est monstratus Antichristus. Qui cùm etiam à communione Catholica tam laudabiliter esset exclusus, per quorumdam privatas domos respersis humano sanguine manibus, non divina sacrificia, sed sacrilegia celebrasse memoratur.* Zenonem ergo obnixè rogat, ut Timotheum, *gladiatorem* potius, quàm Pastorem regiâ potestate cohibeat. Quò Imperatorem magis permoveret Simplicius, literas dedit Acacio urbis regiæ Præsuli, quibus auxilium ejus petebat, ne Concilium Oecumenicum, quod Ti-

Simpl. Ep. 5.

motheus petebat, celebraretur: *Quia*, inquit, *sanctæ memoriæ prædecessorum nostrorum extante doctrinâ, contra quam nefas est disputare, quisquis rectè sapere videtur, novis assertionibus non indiget edoceri, sed plana atque perfecta sunt omnia, quibus potest vel deceptus ab Hæreticis erudiri, vel in vinea Domini plantandus institui, imploratâ fide clementissimi Principis, vocem faciendæ Synodi fac respui, nec sit apud aures Imperatoris Christiani pigra suggestio. . . . Integritati sua Alexandrinam reddi præstet Ecclesiam, & B. Marci Evangelistæ Sede hostem, parricidamque propellat.* Harum literarum mentio est ea in Epistola, quæ ad Zenonem à Pontifice Romano missa est, pridieque quàm ad Imperatorem scriberet, sunt exaratæ. Sed & Clericos Monachosque Constantinopolitanos scripto adiit Simplicius, quo ipsorum constantiam commendat, quòd Timotheum ad communionem non admiserint: ostenditque Hæreticum illum sæpè damnatum non audiendum esse. Data est Epistola III. Idus Januarii. Pòst ubi auditum est, Acacium perfido Timotheo fortiter restitisse, ut ne vel ullam Constantinopoli Ecclesiam ille intrare permitteretur, hanc constantiam sibi laudibus extollendam Simplicius arbitratur. Usus ergo legatione publicâ, novam adhùc Acacio Epistolam scribit, quâ eum commendat, quòd Æluro nulla in urbe regia patuerit Ecclesia, simulque hortatur, Imperatorem moneat, ne Chalcedonensis Concilii Decreta violari sinat:

Simpl. Ep. 6.

Cùm filii nostri illustres viri, Latinus, Patricius, & spectabilis Madusius pro legatione publica mitterentur, negligere non potuimus, quod omni intentione curamus. Legationem Odoacris esse ad Zenonem, sibi in mentem induxit Binnius; sed perperàm, cùm Odoacer non ante decimum Cal. Septembris regnum in Italia susceperit, quo tempore Basiliscus imperabat. Simplicii verò Epistola concinnata est Zenone adhùc rerum Domino:

Id. ibid.

Tam Christianissimo Principi, quàm dilectioni tuæ scripsimus, ut modis omnibus resistatur, ne quid Hæreticorum contra Chalcedonense Concilium moliatur audacia. Ea igitur legatio Augustuli potius est, quàm Odoacri. Ex literis Simplicii tam *Evagrii*, quàm *Liberati* error est emendandus. Ille: *Ac primùm*, inquit,

Evagr. l. 3. c. 4.

missâ ad Basiliscum legatione quorumdam urbis Alexandrinæ Timotheum Ælurum ab exilio revocavit. Hic verò: *Timotheus*, ait, *Catholicorum Episco-*

Liberat. cap. 16.

pus vixit quidem quiete in Alexandrina Ecclesia omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidem. Quæ prorsus abhorrent à vero, cùm anno superiore, quo nondum Zeno cesserat Imperio, Timotheus Ælurus & Alexandriæ & Constantinopoli turbas moverit. Edicto quidem Timotheum Zeno non liberavit. Vix tamen negari potest, quin regiâ concessione vincula soluta sint exuli.

Basiliscus Chalcedonensia Decreta rescindit.

V. At ubi Basiliscus rerum potitus est, clariores Timotheus sibila dedit. Eutychianorum partibus favebat Zenonis Augusta, cujus impulsibus pietati vir ejus bellum indixit, ut nos

Theodor. lib. 1.

Theodorus monuit: *Statim bellum adversus fidem movere cœpit, Zenonide maximè contra Orthodoxos eum incitante.* Cujus potentiâ fretus Ælurus, qui ab anno superiore Constantinopoli morabatur, persuasit Basilisco, ut Encyclicas ad omnes ubique Episcopos literas mitteret, & ea, quæ Chalcedone gesta fuerant, Leonisque librum anathemati subjiceret. Ex ipsius Epistola ea referamus, quæ ad intelligendam Historiæ seriem sunt necessaria: *Imperator Cæsar Basiliscus, Pius, Victor, Triumphator, Maximus semper Augustus, & Marcus nobilissimus Cæsar, Timotheo reverendissimo, & Dei amantissimo Archiepiscopo magnæ urbis Alexandrinorum.* Pòst ubi Concilium Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum autoritate suâ corroboravit, subjungit:

Evagr. l. 3. c. 4.

Ea verò, quæ sanctarum Dei Ecclesiarum consensum & tranquillitatem, & totius orbis pacem disrumperunt, tomum scilicet Leonis, & cuncta, quæ Chalcedone in definitione fidei, aut expositione Symbolorum docendi, vel interpretandi, vel disputandi causâ ad innovationem supra memorati sacri Symboli CCCXVIII. *Sanctorum Patrum dicta & gesta sunt; hic & ubique per singulas Ecclesias ab universis sanctissimis Episcopis anathematizari decernimus, & ubicunque reperta fuerint, flammis absumi. . . . Qui verò post hosce nostros divinos apices, quos ex Dei sententia promulgatos à nobis esse confidimus, quippe qui optatam ab omnibus unitatem sanctissimis Dei Ecclesiis conciliant, novitatem, quæ adversus fidem Chalcedone facta est, aut inter disputandum, aut inter docendum, aut in scriptis suis, quocunque demum tempore, & modo, ac loco proferre unquam, aut omninò nominare tentaverint, eos tanquam tumultus ac seditionum sanctis Dei Ecclesiis, & universis, qui nostro Imperio parent,*

auteres,

ANNO DOM. 476.

autores, Deique, ac nostra salutis hostes . . . si quidem Episcopi sunt, aut Clerici, deponi pracipimus. Si verò Monachi, aut Laici, exilio & bonorum omnium publicationi, & extremis pœnis subjacere.

Gesta Timothei Æluri, imperante Basilisco.

Theodor. lib. 1.

VI. Qui Chalcedonensibus Decretis resistebant, eorum audaciam acuit ea tuba impietatis. Ut verò Timotheus suis exemplum daret, collectâ seditiosâ, & incompositâ Alexandrinorum turbâ, *unà cum illis ex adibus Basilisci supplicans, ad Ecclesiam processit, asino vectus. Cumque ad locum, qui Octogonus dicitur, pervenisset, graviter prolapsus est, & fracto pede cum ingenti ignominia recessit.* Hæc erant triumphantis quidem, sed mox rituræ impietatis signa. Ubi per valetudinem licuit, Constantinopoli egreditur cum Imperiali diplomate, quo Hæretici suis Sedibus restituerentur. Ac primùm Ephesum veniens, *Paulum* in Archiepiscopali Sede collocat, quâ exciderat. Reddidit etiam Ephesinæ Ecclesiæ jus Patriarchicum, à Chalcedonensibus ademptum. Illinc profectus Alexandrinam venit anno CCCCLXXVII. & à cunctis eum adeuntibus, ut Chalcedonensem Synodum anathemate ferirent, exigere perseveravit: ab eo tamen recessere complures, licet factionis ejusdem, quorum è præcipuis Theodotus Episcopus Joppæ. Porro adventante Alexandriam Æluro, *fugit Timotheus Catholicus in Canopi castellum, & in Monasterio latuit.* Petrus verò Mongus, qui cum Æluro damnationis sententiam acceperat, ei se iterum conjunxit. Brevissima ea societas fuit, cujus vincula morte Æluri anno CCCCLXXVII. soluta sunt.

Evagr. l. 3. c. 5.

Liberat. cap. 16.

Petrus Fullo Antiochenâ Ecclesiâ iterum potitur.

VII. Non unus regio Basilisci Edicto subscripsit Timotheus: alii complures & assensi sunt, sive pœnæ metu, sive in Eutychis errorem propendentibus animis. Quingenti circiter numero Antistites fuere, qui *Encyclicis* literis subscribentes, Leonis Epistolam, & Synodum Chalcedonensem damnaverunt, quorum unus fuit Anastasius Hierosolymitanus. Calculum quoque suum ipsis addidit Petrus Fullo. Metu correptus, Acoemetarum in Monasterio latibulum quæsiverat, quo egressus, ad regendam Antiochenam Ecclesiam revertitur. Ut novit Julianus Antiochenus, quid rerum movisset Basiliscus, ingenti dolore correptus, vitâ solvitur. Viduâ Ecclesiâ iterum Petrus potitur. Quid verò tum egerit, ex Gestis de nomine Acacii instruimur: *Basilisci temporibus à Timotheo illo damnato, qui Constantinopolim venerat, ad Antiochiam remissum fuisse, ut iterum illis Episcopatum teneret. Quo facto, idem Petrus Joannem quendam Presbyterum ordinat, Apamenis Episcopum, à quibus non receptus venit Antiochiam, & Petrum Episcopatus sui pellit autorem, & invadit ejus Ecclesiam.* Quibus error Baronii à Theodoro Lectore decepti emendari debet, qui hæc anno CCCCLXXI. quo adhùc Leo imperabat, facta fuisse tradit. Ut spe Episcopatum recuperandi Joannes Petrum ejiceret, coactâ Synodo eum ex sua Sede deturbat. Annus jam labebatur CCCCLXXVII. sed prædâ, quam rapuerat Joannes, diu non potitus est, cùm post trimestre spatium commune Orientalium Antistitum suffragio, quam usurparat, Cathedrâ pellitur.

Lab. Conc. t. 4. p. 1082.

Basilisci persecutio. Mors Platonis.

VIII. Non inutiles Edicto effundi suo minas Basiliscus voluit: ad persecutionem usque processit, teste Historia Eutychianistarum breviculo: *Cùm Basiliscus occupasset Imperium, damnare cœpit Chalcedonensem Synodum, & Catholicos persequi.* Neque pugna prorsus incruenta fuit, si qua Suidæ fides, qui Platonem morti mitiam tradit: *In Æde sancti Procopii magni Martyris, in testudine cujusdam Eunuchi statua stat, in cujus pectore scriptum est, qui transtulerit, locoque moverit res hic sitas, laqueo tradatur, ac stranguletur. Hac autem statua fuit Platonis Cubicularii, qui temporibus Basilisci crematus fuit. Cum autem ejus parentes postulassent ab Imperatore, ut monumenti causâ adversus eos, qui Imperatori adversabantur, Eunuchus ille Plato statuâ donaretur, qua supra columnam collocaretur, Imperator hoc non impedivit, sed ipsis concessit. Cùm verò magni Martyris Ædes renovaretur, hac statua in Circum equestrem translata est.*

ANNO DOM. 476.

Lab. Conc. t. 4. p. 1081.

Suid. t. 2. p. 603.

Acacius Basilisco Chalcedonensem Synodum abroganti resistit.

Theodor. lib. 1.

IX. Cùm in orbe Romano magna Constantinopoli Præsulis esset autoritas, Basiliscus omnibus Acacium modis flectere tentat, ut Encyclicis subscribendi foret exemplo. Non injucundam Theodorus narrat historiam: Basiliscus *generali Sanctione Chalcedonensem Synodum rejici jussit. Operam autem dabat, ut idem quoque faceret Acacius. Verùm id perficere nullo modo potuit, cùm universa civitas unà cum mulieribus & parvulis in Ecclesiam conveniens, Basilisco obstitisset. Quin etiam Acacius semetipsum, & Cathedram, atque altare nigris vestibus obtexit. Magnus autem Daniel zelo fidei succensus, è columna descendit, & unà cum plebe, & Acacio Conventus Ecclesiasticos frequentavit. Basiliscus furorem populi metuens, ex urbe regia discessit, cùm interdixisset Senatoribus, ne cum Acacio colloquerentur. Minabatur autem populus, se urbem incensurum. Daniel verò Monachus, & quibusdam ex populo secum assumptis, perrexit ad locum, in quo erat Basiliscus. Et Olympius Monachus magna cum libertate Basiliscum allocutus est.* Quid Acacii ea animi firmitudo successus habuerit, commodius anno sequente narrabitur.

ANNO U. C. 1230. OLYMP. 314. PER. JUL. 5190. JUL. 521. DOM. 477. ZENONIS 3. & 4. *Sol.* 10. B. *Lun.* 3. *Indict.* 15. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 6. P. 17. *April.*

ANNO DOM. 477.

COSS. *Basiliscus II. & Armatus, sive post Consulatum Basilisci & Armati.*

Zeno ad recuperandum Imperium auxiliare perit.

Phot. c. 79. pag. 175.

I. QUæ ad ejiciendum regio solio Zenonem Verina auxilio fuerat, ad illum Imperio restituendum multum operæ contulit. Mutandi animi causas Candidus exponit: *Patricius Magister, qui cum Verina consuetudinem habebat, indignante ipse Basilisco periit. Ea propter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum Imperium adjuvans, extrema quaque à fratre pertulit, ac nisi è Templo, Armatus eam clam subduxisset, fortè & ipsa è medio sublata fuisset.*

Duri magno, sed amore dolores
Polluto, notumque furens quid fœmina possit.

Virgil. Æn. l. 5. v. 5.

Opibus ergo adjutus socrus suæ, Zeno relictâ Isauriâ, magnis itineribus ad regiam urbem properat. Si Excerptis de Theodorico fidem adjungimus, Rex ille Gothorum à Zenone sibi in auxilium vocatur: *Zeno confortans Isauros intra Provinciam, deinde misit ad civitatem Novam, in qua erat Theodoricus Dux Gothorum, filius Walamerîs, & eum invitavit in solatium sibi adversus*

Basiliscum objectans militem. Theodorici quoque auxilium his Liberatus pingere videtur, c. 18. *Illis conjunctus Leoatio in Antiochia, expugnatur à Valamerracis.* Theodorico *Walamer* cognomen fuit, teste Marcellino.

Armatus quis? Basiliscum prodit.

II. Ubi de Zenonis reditu nuncium Basilisci tetigit aures, Armato quos omnes habebat exercitus commisit, qui sedeunri æmulo obsisterent. Cæterùm de eo homine, qui nobilis historiæ pars est non minima, pauca prius explananda sunt, quàm Basilisci casus narraverimus. Armatus ille ipse est, qui anno superiore Consul processerat, cujus historiam summatim refert Suidas: *Quoniam Basiliscus Imperator Armato, ut cognato liberam aditum ad uxorem Zenonidem permittebat, cum illa consuetudo diutius duraret, & utriusque forma non vulgaris esset, ambo mutuo amore vehementer ardere cœperunt. Oculos igitur in se vicissim conjiciebant. Hinc autem dolor ex amore natus, vultu tegebatur. Cùm autem suum morbum Danieli Eunucho & Mariæ obstetrici declarassent, & hunc ipsa coitus medicina vix sanassent, Zenonis Basilisco blandiri cœpit, ut amator principem in urbe locum teneret. . . . Armatus verò cum propter pecuniarum affluentiam, tam ob honoris amplitudinem inflatus,. neminem fortitudine se præstantiorem fore putabat. Atque hic ipsius error, & falsa opinio, quam de se conceperat, in eo tantam obtinuit, ut Achillis habitum & cultum assumeret, & equo evectus, per urbem ita circumiret.* Adulterio Zenonidis amplissimo sibi honores Armatum emisse, restatur & Candidus: *Cum Basilisci uxore Armatus adulterio perpetrato, ad summam pervenit potentiam, adeò ut tandem et bellum, quod adversus Zenonem gerebatur, creditum fuerit.* Porro quò magis operam Armati, atque fidelitatem Basiliscus sibi certam faceret, sacramento sancti baptismatis eum adigit, ne se proderet. Armatus acceptis innumeris copiis, freto superato Zenoni occurrit. Quod ubi Zeno intellexit, missâ ad eum legatione, multa pollicetur. Ad corrumpendum ipsius animum præcipuè Hilli adhibuit operam. Defectionis conditiones erant, ut Armato perpetua Militiæ Præfectura, Armati filio Cæsaris dignitas tribueretur. Quibus promissis allectus Armatus, res Basilisci prodit. Venienti quippe Zenoni non occurrit, cùm aliam ingredi viam sibi placuisset.

Suid. t. 1. p. 437.

Phot. pag. 175.

Chron. Alexand.

Mors Basilisci, & familiæ ipsius. Quandiu imperavit?

III. At Zeno cum exercitu per Isauriam profectus, ubi locum, *Poteas* dictum trajecit, ingressus Constantinopolim & palatium ab exercitibus, Senatuque recipitur. Ut novit Basiliscus, Zenonem ab omnibus, ipsaque Verina susceptum, assumptis uxore & liberis ad magnam Ecclesiam fugit, Imperialique diademate in sacra mensa posito, Baptisterium ingreditur. E vestigio Zeno certos, qui Basilisco Zenonidi, Marcoque Cæsari Principatus insignia eriperent. Ususque Armati operâ, fraudibus miseros azylo suo abstrahit. Captum ab Acacio Basiliscum Zenoni fuisse traditum, legitur in Procopio de Bel. Vand. l. 1. c. 7. Quod non fit verosimile, & Candido pugnat. Quâ morte perierint, est in obscuro, variantibus Historicis. Autor est Malchus, patrem, matrem, liberosque iniquo mandato, gladio fuisse subditos. Candidus quoque, cui assentitur & Evagrius, in Cappadociam relegatos, ibique interfectos esse, tradit. Cædis hujus locus *Acusus* dicitur Evagrio. Chronicum verò Alexandrinum de Basilisci fato hæc habet: *Amandavit illum Zeno cum suis in Cappadociam ad Lemnaeum castrum, ubi conjecti sunt in turrim quandam, cujus portam instauravit. Custoditumque est castrum, & turris à præsidio militari, & magnâ manu Isaurorum, fameque interiit Basiliscus, & uxor ejus, & liberi, ibidemque in Lemnaeum turri sepulti.* Longâ morte periisse Basiliscum indicant Theodorus Lector, Victorque Tununensis, licet de loco diffideant, qui illi *Busama*, huic *Sasemus* vocatur. Frigore extinctos esse, reperimus in Excerptis de Theodorico: Basilisco *Zeno dato sacramento, securum esse de sanguine, exiens, inclausus cum uxore & filiis intea cisterna sicca, ibidem frigore defecerunt.* Violatæ religionis pœnas Basiliscus pependit, quo facto Senatorum animos, Deique favorem à se alienavit. Perfidè tamen Zeno suâ felicitate usus est, qui spreto juramento, quo vitam Basilisco, ipsiusque familiæ pollicebatur, violentâ omnes morte peremit. *Pagius* aliique eruditi, freti Procopio, viginti menses Basilisci imperio tribuunt: *Basiliscus cùm octo menses supra annum tyrannidem exercuisset, omnibusque ob ejus avaritiam, & aulicis, & militibus infestus esset, à Zenonis tandem exercitu petitus est.* Brevius tamen imperium ejus fuisse, pro certo habemus. Septembris sub initia Zenoni Basiliscus traditus est: ut Simplicii ad Zenonem ea Epistola colligitur, qui restituto in integrum gratulatur *Octobris octavo.* Rerum adhùc potiebatur Zeno, decimo Kal. Mart. anni superioris, quo Legem *de legitimatione per subsequens matrimonium* condidit. Non igitur anni elapsi initio tyrannidem Basiliscus arripuerat, ut contendit Pagius: neque *sub hyemis discrimine navali itinere virum suum* Ariadne secuta fuisset, si ineunte anno summam Basiliscus potestatem adiisset, citius utique fugam maturasset. Quibus observatis, brevius quàm Procopius memorat, Basilisci regnum fuisse liquet. Quot ergo menses imperando condiderit, ignoratur. *Biennium* regnasse, scripto prodit Evagrius, quod incompletum esse in confessum venit.

Procop. de Bel. Vand. l. 1. c. 7.

Zeno Constantinopolim redit. Literas accipit à Simplicio.

IV. Expositis iis, quæ ad Basilisci fata pertinent, de Zenonis restitutione pauca videamus. Anno superiore insidiarum metu in fugam conversus, animos in Isauria sua resumpserat: redeunteque in præcordia virtute, obsidionem diutissimè sustinuerat. Intereà ferunt, in somnis vidisse Theclam, quæ Imperii restitutionem pollicebatur: eùmque eos, à quibus obsidebatur, pretio corrupisset, opibus Verinæ adjutus, cum exercitu Constantinopolim petit. Ubi ob Armati defectionem regiæ urbis potitus est, ante omnia Ecclesiam ingressus, Deo gratias egit, deinde in palatium pergit: ac ut tristia lætis mutarentur, velo ad usum Circi dato, conscendens hippodromum, Circenses ludos spectavit. Nec multò post reditum Simplicio literas scripsit, quibus patrocinium Religioni suum pollicebatur, quod nos Pontificis hujus Epistola monuit: *Ego quidem literis, quas vestra clementia destinavit, pignus immensam veneranda religiositatis accipiens, & ingenti gratulatione respiro, & omninò non ambigo, mentem vestram in rebus divinis gesturam longè potiora quàm cupio.* Consentaneum erat, ut regiis acceptis literis de recuperato Imperio Pontifex Zenoni gratularetur. Quo & officio functus est Epistolâ, quæ egregiis sanè præceptis Zenonem imbuit: *Latare, venerabilis Imperator, eos fuisse tuos hostes, qui extiterunt Divinitatis*

ANNO DOM. 477.

nitatis inimici: atque gaude cum Ecclesia laborasse, & cum fides Catholica libertate imperium restitutum: atque ut in omnibus doceas causam tibi cum Deo esse communem, cujus ope viriliter fretus insiste, ut per quem publicos incubatores subegit, Ecclesiæ quoque depellat tyrannos. Propositisque exemplis Augustorum, Marciani atque Leonis, subjungit: *Debes, gloriose & clementissime fili Imperator, augustæ memoriæ tantorum virorum talliumque reverentiam: debes vices muneribus Dei. Ille te ad istorum reduxit imperium: tu Deo illi similem redde famulatum.* Precatur etiam, ut Alexandrinam Ecclesiam ab Hæretico pervasore liberatam, Catholico restituat Antistiti, ac ut Rempublicam tyrannis purgavit, sic Ecclesiam Hæreticis eximat. Data VIII. Idus Octobris.

Mors Genserici. Epocha ipsius imperii.

V. Antequam res Ecclesiæ referamus, de Genserici Vandalorum Regis obitu commemoratio facienda est. Vandalici in Africa imperii initium ex illo die enumeratur, quo violatâ pace Carthaginis potitus est; is erat XV. Cal. Novembris anni CCCCXXXIX. feria IV. Theodosio XVII. & Festo Coss. Epocha Victoris ea est in suo de Persecutione Africana libro. Hinc regulam habemus, quâ Regis suis & victoriis, & Ecclesiæ vexationibus nobilis, supremum diem intelligamus, quem non satis accuratè Baronius in anno superiore collocavit. De Genserici Imperio verba sunt Victoris Utensis: *Duravit autem in regno annis XXXVII. & mensibus tribus.* Quo consequens est, Regis hujus obitum in labentis anni Januarium incidisse. De die haud satis liquet, cùm nobile fragmentum in Appendice Chronici Prosperi ex MS. Augustano hæc habeat: Gensericus *rexit eandem Africam civitatem annis XXXVII. mensibus tribus, diebus sex.* Qui dies à Victore prætermittuntur. Quòd si Chronico potius, quàm Victori assentiri lubet, periit Gensericus Januarii XXIII. feriâ primâ. Quantum calamitatis & Imperio invexerit, & Ecclesiæ, nostri Annales fusè satis docuere. Quibus & addimus verba Victoris: *Post hæc Geisericus Ecclesiam Carthaginis claudi præcepit, dissipatis atque dispersis per diversa exiliorum loca, quia Episcopus non fuerat, Presbyteris & Ministris. Quæ vix reserata est, Zenone Principe supplicante per Patricium Severum, & sic universi ab exilio redierunt. Quæ verò in Hispania, in Italia, Dalmatia, Campania, Calabria, Apulia, Sicilia, Sardinia, Brutiis, Lucania, Epiro vetori, vel Hellada gesserit, melius ibi, qui passi sunt, miserabiliter lugenda narrabunt. Sed jam persecutionis nostræ à Geiserico quantò sublimiter, tantò crudeliter gestæ iste sit finis.*

Error Baronii.

Bar. Ann. 467. n. 69.

Vict. l. 1.

Id. ibid.

Hunnericus Genserico succedit: mores ejus.

Vict. Vit. lib. 2.

VI. Quem & regni, & in Trinitatis mysterium odii sui successorem reliquit Gensericus ex eodem Victore discamus: *Mortuo igitur Geiserico, Hunnericus major filius patri succedit. Qui primordio regni, ut habet subtilitas Barbarorum, cœpit mitius & moderatius agere, & maximè circa religionem nostram: ut etiam ubi anteà sub Rege Geiserico præjudicatum fuerat, ne spiritales fierent Conventus, Conventicula concurrerent populorum. Et ut se religiosum ostenderet, statuit sollicitius requirendos Manichæos, ex quibus multos incendit, plurimos autem distraxit navibus transmarinis, quos penè omnes Manichæos suæ religionis invenit, & præcipuè Presbyteros & Diaconos Arianæ hæreseos. Unde magis erubescens, amplius in illos exarsit. De quibus repertus est unus, nomine Clementianus, Monachus illorum, scriptum habens in femore, Manichæus discipulus Christi Jesu. Propter quod magis laudabilior memoratus tyrannus videbatur, in uno displicens, quia cupiditati insatiabili vehementius inhiabat, & Provincias regni sui variis calumniis atque indictionibus onerabat, ut de illo præcipuè diceretur. Rex egens magnus est calumniator.* Imperavit annos septem, menses decem, dies XVIII. & crudelitate suâ paternum furorem adeò superavit, ut defuncti desiderium moveret:

Tristius haud illo monstrum, nec sævior ulla
Pestis & ira Dei Stygiis sese extulit undis.

Ut in progressu patebit.

Basilisci palinodia, & Antencyclicæ literæ.

VII. Reddenda est nunc Ecclesiæ rebus debita commemoratio. Persecutione Basilisci dolore perculsus Acacius, regiæ urbis Antistes, Monachos populumque adversus tyrannum hæreticum commoverat. Urbi minabantur incendium, si vim in Acacium adhiberet; quæ causa fuit, ut Basiliscus Constantinopolim egrederetur. Tum miser ille in metu poni: quibus vires incussit dispersus rumor, Zenonem ex Isauria recuperando Imperio expeditionem moliri. Serâ itaque factorum pœnitentiâ ductus, *assumptâ uxore suâ Zenonide, in Ecclesiam profectus, excusavit se Acacio, Clero, & Monachis. Sedi quoque Constantinopolitanæ jura sua restituit, alio Edicto abrogans ea, quæ prius constituerat.* Literæ verò Antencyclicæ Basilisci sunt ejusmodi: *Imperatores Cæsares Basiliscus, & Marcus. Apostolicam & Orthodoxam fidem, quæ ab initio in Catholicis Ecclesiis viguit, & quæ ad nostrum usque Imperium obtinuit, & quæ nunc sub Imperio nostro obtinet, & in perpetuum deinceps prævalitura est, in quam nos & baptizati sumus, & credimus, solam illæsam & inconcussam prævalere, & omnibus Catholicis atque Apostolicis Orthodoxorum Ecclesiis perpetuò manere decernimus, nec quidquam aliud prætereà requiriri. Hanc igitur ob causam cuncta, quæ fidei vel disciplinæ Ecclesiasticæ causâ sub Principatu nostro facta sunt, sive encyclicas, sive alias Epistolas, sive aliud quodlibet, irrita & cassa esse præcipimus, Nestorio simul, & Eutyche, & cunctis aliis hæresibus, nec non & iis, qui idem cum illis sentiunt, anathemate damnatis. Ac de hoc argumento nec Synodum fieri, nec amplius quæstionem ullam moveri volumus; sed ea firma & inconcussa remanere. Provincias quoque, quarum ordinationem Sedes hujus regiæ & gloriosæ urbis habuerat, reverendissimo & sanctissimo Patriarchæ, & Archiepiscopo Acacio restitui jubemus; manentibus scilicet in suis Sedibus, his qui nunc sunt Deo amantissimis Episcopis, ita ut post illorum obitum, nullum ex ea re præjudicium fiat, juri ordinantis, quod competit Sedi regiæ, atque inclytæ civitatis.*

Theodor. lib. 1.

Evagr. l. 3. c. 7.

Synodus Eutychianorum Ephesina: rogat Basiliscum, ne Encyclicas revocet.

Evagr. l. 3. c. 6.

VIII. Ubi Asiæ Præsules, qui Chalcedonensi Concilio adversabantur, novere, Decretum Encyclicas Basilisco suas abrogare, ut ab eo incepto eum revocarent, Ephesum migrant, coactâque Synodo Acacium abdicant, ipsiusque fautores damnant. Synodi Præsidem agebat Timotheus Ælurus, ut non obscurè innuit Evagrius: *Zacharias ait, Timotheum Constantinopoli digressum, in Ephesiorum urbem venisse, atque Paulum in Archiepiscopali Sede collocasse. Reddidit etiam Timotheus Ephesinæ Ecclesiæ jus patriarchicum, quod illi ademptum fuerat à Chalcedonensi Synodo.* Concilio quidem, nec pertenui opus erat, ut & Chalcedonensia Decreta rescinderentur, & Acacius, qui Patriarchæ dignitate

ful-

ANNO DOM. 477.

ANNO DOM. 477.

fulgebat, Episcopatu ejiceretur. Ad illud peragendum Patriarchæ & opera requirebatur. Synodi hæc Acta fuere, quorum & vestigia extant in Libello, quem Basilisco obtulere, ne suis Encyclicis robur adimeret. Libelli hujus partem retulit Evagrius: *Pijssimis & per omnia amantissimis Dominis nostris, Basilisco & Marco, perpetuis Victoribus Augustis . . . Perpetuò visi estis Imperatores pijssimi omninò, Christique amantissimi, unà cum fide, quæ odio habetur, & oppugnabatur, diversis modis oppugnari. . . . Terribilis quædam expectatio judicii, & divini ignis ardor, & serenitatis vestræ justa indignatio adversarios brevi corripiet, qui præpotentem Deum, & imperium vestrum rectâ fide roboratum superbâ quâdam dementiâ, quasi jaculis impetere conantur, nec tenuitati nostræ ullo modo parcunt; sed calumniis & mendaciis assiduè nos infectantur, quasi vi quâdam & necessitate compulsi, sacris vestris & Apostolicis literis subscripserimus, quibus tamen cum omni gaudio, & alacritate animi subscripsimus. . . . Nihil igitur præter Encyclicas literas proponi sinatis, pro certo habentes, universum orbem rursus eversum iri, & quòd mala, quæ à Synodo Chalcedonensi importata sunt, levia esse videbantur, quæ tamen innumerabiles cædes pepererunt, & Orthodoxorum sanguinem injustè, & illegitimè effuderunt.* Testantur & hæc suâ Epistolâ, Basiliscum justæ & Canonicæ damnationis immunem esse, quæ & Chalcedonensis Concilii defensoribus, & Acacio irrogata est, *deprehenso regiæ urbis Episcopatum, non ritè administrare.* His tamen precibus non cessit Basiliscus, qui Antencyclicas ubique locorum literas dispersit. Libelli, qui à Conciliabulo Ephesino editus est, partem ex Zacharia Rhetore decerpsit Evagrius. Cujus Libelli ope geminum Baronio errorem detrahimus. Ac primùm repugnante serie rerum, atque ordine Eutychianorum hoc Concilium in annum CCCCLXXVI. retulit. Non enim antè coactum est, quàm noverint constitutum Basilisco, suas Encyclicas revocare, neque in eo consilio animum ille volutavit, donec audiret ad se deturbandum cum exercitu Zenonem adventare, quod labente anno contigit. Alterum, quem in Baronio damnemus errorem, is est, quòd Zachariam Rhetorem pro *Eutychiano* habeat. Quæ quidem Zachariæ injuria est, quam sibi impositam verbis ipsemet suis eluit: *Simul atque edita sunt Encyclica Imperatoris litera, eos qui Eutychis phantasiam in urbe regia sectabantur, celeri cursu ad Timotheum se contulerunt.* Hoccine ab Eutychiano scribi potuit? Doctorisne sui opinionem pro Φαντασία Zacharias habuisset?

Evagr. l. 3. c. 5.

Error Baronii.

Bar. Ann. 426. n. 42.

Evagr. l. 3. c. 5.

IX. At Zeno regio solio redditus, quæ à Basilisco, & in Republica, & in Ecclesia perperàm gesta fuerant, Decretis suis rescindit: *Zeno autem Lege latâ, cuncta quæ à Basilisco tyranno in Encyclicis literis constituta fuerant, abrogavit.* Hæc Evagrius, l. 3. c. 8. Legem eam esse putamus, quæ etiamnum extat in Codice Justinianeo: *Decernimus ut antiquatis, ac infirmatis funditus his, quæ contra ipsum orthodoxæ religionis Deum quodam modo facta sunt, in integrum restituantur universa, & ad suum ordinem revocentur, quæ ante professionem nostræ mansuetudinis de orthodoxa religionis fide, & sanctissimarum Ecclesiarum & Martyriorum statu firmiter obtinebant: his, quæ contra hæc tempore tyrannidis innovata sunt, tam contra venerabiles Ecclesias, quarum Sacerdotium gerit beatissimus ac religiosissimus Episcopus, Patriarcha nostræ pietatis Pater Acacius, quàm contra cæteras, quæ per diversas Provincias collocata sunt, nec non & reverendissimos earum Antistites, seu de jure sacerdotalium creationum, seu de expulsione cujusquam Episcopi, à quolibet his temporibus facta seu de prærogativa in Episcoporum Concilio, vel extra Concilium ante alios residendi, vel de privilegio Metropolitano, vel Patriarchico sub iisdem impiis temporibus penitùs antiquandis. Ut cassatis & rescissis quæ per hujusmodi sceleratas jussiones, aut pragmaticas Sanctiones, aut constitutiones impias, sive formas subsecuta sunt, quæ à divæ recordationis retrò Principibus ante nostrum Imperium, & deinceps à nostra mansuetudine indulta, vel constituta sunt, super sanctis Ecclesiis, & Martyriis, & religiosis Episcopis, aut Monachis inviolata serventur. Sacrosanctam quoque hujus religiosissimæ civitatis Ecclesiam, & matrem nostræ pietatis, & Christianorum orthodoxæ religionis omnium, & ejusdem Regiæ urbis sanctissimam Sedem, privilegia & honores omnes super Episcoporum creationibus, & jure ante alios considendi, & cætera omnia, quæ ante nostrum Imperium, vel nobis imperantibus habuisse dignoscitur, habere in perpetuum firmiter Regiæ urbis intuitu judicamus, & sancimus. Datum XVI. Kal. Januarii, Armatu Cons.* Fidenter dicimus, Baronium Legis hujus in mentem non penetrasse, qui ad annum CCCCLXXII. eam retulit, quo tempore nec Zeno, cui ascribitur, imperabat, nec Armatus Consulem agebat. Bacchatur in Acacium illustrissimus Purpuratus: *Hæc Leo*, inquit, *sed Acacii fastu tumentis procul dubio verbis concepta, & stylo superbiæ exarata.* Scilicet Leo Legem conscripsit, quæ *Sebastiano* Præfecto Prætorii missa est. Atqui eo munere Sebastianus fungebatur imperante Zenone, ut discimus ex Lege *de legitimatione per subsequens matrimonium*, data X. Kal. Martii anni proximè elapsi. Sed & verba hæc, *tempore tyrannidis innovata sunt*, Basilisci Encyclicas indicant, quibus Concilium Chalcedonense rescissum fuit: nullâ verò ratione Leonis temporibus aptari possunt. Abrogat ergo Zeno Ephesini, cujus meminimus, Conciliabuli Statuta, quibus & Acacius Episcopatu abdicatus erat, & dignitas Sedi Constantinopolitanæ à Chalcedonensibus concessa, revocata fuerat. Paulo Ephesino ad Archiepiscopales honores erecto, autoritas Chalcedonensis Synodi prorsus extincta jacebat. Cæterùm non accuratè satis Dionysius Gothofredus laudatam Legem ascribit anno CCCCLXXVI. Quo tempore Zeno Isauriæ rupibus includebatur. Sed & innovatio illa contra venerabiles Ecclesias, quarum curam Patriarcha gerebat Acacius, quam Zeno percellit, Ephesini Conciliabuli Constitutio fuit, non elapso quidem, sed labente anno coacti. Non advertit Gothofredus, Armati Consulatu, & superiorem & præsentem annum consignatam fuisse.

Lex Zenonis, qua Basilisci acta abrogantur.

C. Just. lib. 1. Tit. 2. leg. 16.

ANNO DOM. 477.

Error Baronii.

Bar. Ann. 472. n. 4.

X. Ad hoc Rescripti impetrandum Simplicius operam collocavit suam, ut ex ejus Epistola Holstenii curis edita colligimus. Sic Acacium alloquitur Pontifex: *Clementissimi Imperatoris auxilium duximus implorandum . . . ut ii, qui sibi crediderint sacerdotale ministerium damnati hominis præsumptione conferri, promulgatâ imperiali Constitutione, etiam à Conventu hominum segregandi jubeantur excludi.* Aderant tum temporis complures regia in urbe Episcopi, qui eò venerant,

Litera Simplicii Holsteniana. Quando scripta.

ANNO DOM. 477.

rant, ut & Imperatori gratularentur, & suas injurias exonerent. Quorum precibus permotus Acacius, à Simplicio petiit, ut Principis ad rescindenda tyrannorum gesta auxilium imploraret. Nulla temporis nota Epistolæ huic affigitur, ut hic Chronologicus labor eruditis incumbat. Clarissimus Du Pin eam anno CCCCLXXVI. assignat, sed certè immeritò, cùm scripta sit Zenone jam in integrum restituto, cujus & opem implorat ut abrogetur, quod *sub occasione tyrannica dominationis, & per absentiam Christianissimi Principis invasor Alexandrina Ecclesia lapsus exilium irrogavit.* Hinc optat, ut *Timotheus cum sequacibus suis ad irremeabile dirigatur exilium*, ne illo, ut *Chersonâ* egrediatur. Est ergo Epistola labente anno exarata, cùm & vita adhuc *Æluro* maneret, & Zeno rerum potiretur. Neque satis erat Simplicio, exilium Timotheo perpetuum imperari. Optat etiam, factionis hujus socios sedibus expelli, Paulo non excepto, qui in Ephesino Conciliabulo Archiepiscopus creatus fuerat. Pontificis verba referantur, quibus historia luce nonnullâ respergitur: *Cum quo* (Æluro) *Paulus de Ephesina Ecclesia, & Petrus ab Antiochena civitate depulsus, atque omnes, qui ab eo se vel his, quos illicitè fecerat, astimant Episcopos ordinatos eâdem debent Lege percelli. De Antonio autem, qui eorum, quos contra Ecclesiam tyrannos miserat, antesignanus existens, sicut scriptum est, Inimicus & defensor apparuit. De Joanne quondam Constantinopolitano, qui ab Hareticis Apamenum Sacerdotium, quod et, qui Presbyter aliunde fuerat, vel à Catholicis sumere non licebat, se Hareticum publicavit: & quod in se perperàm factum est, improperium retorsit in autorem, expellens ab Antiochia Petrum pervasorem ipsius, eandem Ecclesiam ipse pervasit, sub Anathemate à Christianorum consortio, vel ipsâ appellatione removemus: nec unquam his satisfactionis patefaciendus est locus.* Cæterùm prudenter Acacium Pontifex id monuit: *Diu autem fratres & Coepiscopos nostros apud Constantinopolim non convenit demorari, nunc pracipuè, cùm propter concussionem persecutionis, qua mota fuerat, sollicita atque attonita sunt in suprà scriptis Ecclesiis civitates.*

Simpl. Ep. Lab. Conc. t. 4. 1039.

Episcopi qui Basilisci Encyclicis subscripserant, veniam ab Acacio petunt.

XI. Summæ potestatis ea vis est, ut huc vel illùc mortalium impellat animos. Imperante Basilisco certatim Episcopi Encyclicis tyranni subscripserant, negabantque, se ad id faciendum ullâ necessitate compulsos. Quingenti circiter numero adversus Concilium Chalcedonense conjurarant. At restituto Zenone, subinde quasi contrario flatu complurium mutantur animi, ut qui Acacium Sede suâ expulerant, veniam vel ab offenso peterent. Testis Evagrius: *Episcopi Asia, ut Acacium placarent, excusatione apud eum usi sunt, veniamque petierunt, missis ad illum pœnitentia Libellis, quibus asseverabant se necessitate adactos, non autem suâ sponte Encyclicis literis subscripsisse, jurabantque rem ita se habere, nec se aliter, quam juxta Chalcedonensis Synodi formulam credere nunc, nec anteà credidisse.* Mens ea est literarum, quas ad eum direxere, quibus ablatam ipsi Patriarchalem dignitatem restituunt. Epistolæ suæ ad Acacium titulus hic est: *Acacio sanctissimo ac religiosissimo Patriarcha, sanctissima Ecclesia regia urbis Constantinopoleos, Nova Roma.*

Evagr. l. 3. c. 9.

Æluri mors. Mongus ei sufficitur.

XII. Cum Basilisci rebus Timothei Æluri potestas concidit omnis, nec non animus. In mente quidem habebat Zeno, Timotheum Alexandriâ expellere, sed cùm à quibusdam moneretur, jam grandævum propediem fatali sorte periturum, sententiâ decessit. Eo loco constitutus Timotheus, ærumnosæ vitæ reliquias trahens, amissæque dignitatis impatiens, mortem sibi optat. Inerant huic homini non spernendæ dotes animi. Suo loco mentionem inseruimus *Libelli valde suasorii*, quem Leoni obtulerat Augusto, in quo adductis Patrum testimoniis, Leonem Pontificem, Chalcedonenseque Concilium, Nestorianis partibus addicere conabatur. Agente adhuc apud Chersonam exule, ipsius librum rogantibus fratribus in Latinum Gennadius transfudit. Cæterùm ut veritati suus honos reddatur, etsi acerrimum se in hostem Chalcedonense Concilium Timotheus intenderit, à naturarum tamen in Christo confusione prorsus alienus erat, si qua Zachariæ Rhetori fides, cujus autoritati non videtur temerè detrahendum: *Simul atque edita sunt Encyclica Imperatoris Litera, eos qui Eutychis phantasiam in urbe Regia sectabantur, & monasticum vita genus profitebantur, cùm insperatum quoddam lucrum sibi obvenisse in Timotheo, & per Encyclicas literas maximam se utilitatem percepturos esse sperarent, celeri cursu ad Timotheum se contulisse. Cùmque à Timotheo convicti essent, Verbum Dei nobis quidem Consubstantiale esse secundum carnem, Patri verò Consubstantialem quoad Divinitatem.* Ut fortè ad λογομαχίαν ingens illa disputatio rediisse videatur, quasi duarum confessio naturarum duas & Servatoris personas constitueret. Dioscorus sanè, cui Timotheus maximè conjunctus erat, à confusione naturarum se prorsus abhorrere, audientibus Patribus Chalcedonensibus testatus erat. Addatur ex Liberato nostris Annalibus miseri fatum hominis: *Postquam Imperator Zenon reversus est ad Imperium, Timotheus Ælurus, metuens zelum, quem habebat circa Chalcedonense Concilium, optavit sibi mortem. Et istud perseveranter orans, ab humana vita hausto veneno solutus est. Dicunt verò, sequaces ejus prascisse eum diem mortis sua. Et reverà, quia se veneno parabat interficere, fiebat.* Sic justo Numine ille, qui præsens & discordiæ & erroris virus animis comparaverat, veneno sibi mortem conscivit. Discipulos reliquit, quibus *Timotheanis* nomen fuit, quos Samuel Edessenæ Presbyter Ecclesiæ sermone Syriaco confutavit. Ostendit *Timotheanis, ita Verbum carnem factum, ut manente Verbo in sua substantia, & homine in sua natura, societate, non immixtione unam Filii reddidisse personam.* Hæc de Samuele Gennadius, c. 81. Florebat Samuel anno 467. & deinceps, teste Gennadio: *Vivere adhuc*, inquit, *apud Constantinopolim dicitur. Nam initio collati Anthemio imperii, & scripta ejus, & esse cum in carne cognovi.*

Evagr. l. 3. c. 11.

Gen. Cat. cap. 71.

Evagr. l. 3. c. 5.

Liberat. cap. 16.

Mongus creatur Episcopus.

XIII. Defuncto Timotheo non extinguitur divisionis incendium. Cui inhiabat Episcopatum, subinde arripit Petrus Mongus Archidiaconus, violatis prorsus Ecclesiæ regulis. Profanam impuri hominis consecrationem Simplicio significatum ivit Acacius Epistolâ, vertente anno scriptâ: *Petrus noctis existens filius, & operum Dei lucentium alienus apparens, omninò tenebras ad latrocinium peragendum congruas, earum cooperator inveniens, mediâ nocte adhuc jacente cadavere illius, qui paternos Canones subverterat, insepulto, subrepsit in Sedem, sicut ipse arbitratus est,*

Lab. Conc. t. 4. 1080.

est, uno & solo præsente, & eo, qui consors illius insistebat insania, ita ut propter hoc majoribus supplicus subderetur. Omnis & decentiæ, & ordinis perturbatio fuit, quòd & nondum sepulto Timotheo Æluro, & ab uno Præsule consecraretur. Quod & factum esse narrat Gelasius, vel quisquis Autor est Gestorum de nomine Acacii: *Timotheo damnato, morte pravento, Petrus consors ipsius ab uno Haretico Alexandrinis Episcopus ordinatur.* Tam insolens, tamque inordinata ordinatio valere non poterat. Ex laudatis de Petri inauguratione locis corrigatur Evagrius, qui errore, ut videtur, Librariorum in mendo cubat: *Cùm Timotheus natura debitum persolvisset, Episcopi Alexandrinæ Sedis subjecti Petrum quendam, cognomento Mongum, suâ sibi autoritate Episcopum eligunt.* Rectè monet Valesius, legi debere, ὁ τῆς Ἀλεξανδρίων ἐπισκόπου, non verò ἐπίσκοποι, quod de Alexandrini Antistitis suffraganeis dici nequit. Neque à pluribus, sed ab uno duntaxat Episcopo Petrus Mongus est consecratus. Sunt tamen, qui tradant, Petrum à duobus Antistitibus esse creatum. Ipsi quidem Ægyptii hoc disertè fatentur apud Evagrium: *Petrus à duobus solùm Episcopis, eandem cum illo haresim profitentibus creatus est.*

Lab. Conc. t. 4. 1081.

Evagr. l. 3. c. 11.

Evagr. l. 3. c. 20.

Timotheus Salophaciolus redditur Ecclesiæ Alexandrinæ.

XIV. Latebat intereà Timotheus Salophaciolus, qui turbas Æluro movente, arreptâ anno 475. fugâ, Canopi Castellum petens, latebras in Monasterio quæsiverat. Viro & venationibus suis, & fide integrâ de Ecclesia benè merito reddendus thronus erat. Quod & mandante Zenone factum est. Historiam reditus Timothei sic narrat Liberatus: *Morabatur tunc Timotheus Catholicus, in Campo Castello. Et cognoscens Imperator Zenon calliditatem Haereticorum, scripsit Anthemio Augustali, ut Petrum quidem Sacerdotio privaret, Timotheum verò in Episcopatum reduceret, & autores inthronizati Petri puniret. Anthemius verò acceptâ Imperiali jussione, expulit Sacerdotio Petrum, tanquam adulterum & contra Leges Ecclesia Catholica factum, & in Episcopalem Sedem Timotheum Salophaciolum revocavit. Qui Episcopatu recepto, misit quosdam Clericos, gratias agens Imperatori.* Petri ordinatione ad indignationem adeò Zeno permotus est, ut illum morte mulctandum censuerit. Iratum tamen sententia vertit, vitaque Mongo relicta est. Narrant Petavius & N. Alexander, ab Evagrio tradi, Mongum à Zenone occisum esse. Hoccine dixit Evagrius, qui disertè narrat, ejecto Talaiæ Mongum Zenonis consensu suffectum, Henotico subscripsisse? Stetit ergo intra minas ira Principis. Ut lætus Timothei Salophacioli reditus Acacio innotuit, gratum Simplicio nuncium significatum ivit: *Timotheus Paternorum Canonum custos, qui Davidica mansuetudinis exemplo subditur, & usque in finem patiens, atque potestati propria restitutus à Christo, propria Sedis honore lætatur. Attentius igitur oret vestra beatitudo, & pro Christianissimo honore, & pro nobis.* Acacio rescripsit Simplicius, lætari se quidem de Timothei felicitate: opus tamen esse, ut Acacii monitio ad constantiam tanto Præsule dignam Timotheus, cui non satis firmitudinis erat, animaretur: *Sicut in reditu fratris, & Coepiscopi nostri Timothei gratulamur, ita eum commonente dilectione tuâ cupimus irreprehensibilem reperiri, quia meminisiti hoc, cum jam dudum fidelis Præsulis non habuisse constantiam, quando ei, ut damnati Dioscori nomen inter altaria recitaretur,*

Liberat. cap. 16.

Evagr. l. 3. c. 33.

Simpl. Ep. 9.

exterum est. Data tertio Idus Martii, Illo viro clarissimo Consule. Ex Simplicii hic Epistola intelligitur, labente anno Timotheum Ecclesiam recuperasse suam, nec iis assensum esse præbendum, qui ipsius restitutionem anno sequenti assignant.

ANNO U. C. 1231. PER. JUL. 5191. JUL. 523. DOM. 478. ZENONIS 4. & 5. *Sol.* 11. *A. Lun.* 4. *Indict.* 1. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 7. *P.* 9. *April.*

COS. *Illus solus.*

Mors Anastasii.

Saba Vit. c. 37.

I. ANastasio Hierosolymorum Episcopo mortem hic annus attulit, quam Chronologiam nos Cyrillus docuit. Principio quadragesimi Sabæ anni Anastasius quidem, *post impletos* XI. *in Patriarchatu annos vivendi finem fecit, Martyrio in successorem relicto.* Periit ineunte Januario, ut in vita Euthymii legitur, c. 113.

Timothei Salophacioli ad Simplicium legatio. Quid ab eo petiit?

Simpl. Ep. 12.

II. Redditus Sedi suæ Timotheus Salophaciolus, Simplicium & legatione & literis sibi adeundum existimat. Cujus memoriam Pontifex celebrat in sua ad Acacium Epistola: *Frater & Coepiscopus noster Timotheus, persecutione probabilior factus, pristini non immemor instituti; per fratrem, & Coëpiscopum Esaiam, & filios nostros, Nilum Presbyterum, & Martyrium Diaconum Alexandrina Ecclesia solemnia scripta direxit, quibus & illud, quod antè perterritus de Dioscori nomine fecerat, se destruxisse memoravit, & remissionem ipsius erroris expetit, nosque de quiete fecit Ecclesia gratulari.* Direxit & Timotheus exemplar Libelli eorum, quos Ælurus, & Petrus Mongus injecto damnationis terrore à pietate abduxerant, qui veniam sui criminis petebant. Sed & Timotheus Pontificem rogabat, ut adversus Mongum Alexandrinæ facem Ecclesiæ subiret auxilio. Id legitur in Gestis de nomine Acacii: *Scripsit ad Papam Simplicium Timotheus,* dicens, Petrum olim in *Diaconio esse damnatum, nunc etiam Christianâ societate semotum, mandans per Esaiam Episcopum, rogans ut scriberetur Imperatori de Petro, qui latebat in Alexandrina civitate, & insidiabatur Ecclesia, ut ad longinquum deportaretur exilium.* Naucratenæ civitatis Episcopum agebat *Esaias*, qui quod petebat, impetrat à Simplicio.

Lab. Conc. t. 4. 1081.

Timotheus Saloph. Legatos ad Zenonem mittit.

III. Redditus Ecclesiæ suæ Timotheus maximè allaboravit, ut quos Timotheus Ælurus ejecerat, ad Sedes suas revocarentur. Eorum unus Gennadius, majoris Hermopolis Episcopus, qui Alexandrino Præsuli affinitate conjungebatur. Caput ille fuit legationis, quam de gratiis Zenoni referendis Constantinopolim miserat, de qua *Liberatum* audire juvat: *Episcopatu recepto, misit quosdam Clericos, gratias agens Imperatori. Cum quibus erat Joannes ex Oeconomo Presbyter factus Tabennesiotis, cognomento Talaia, & Gennadius Episcopus inferioris* (lege *majoris*) *Hermopolis, sanguine proximus Salophacioli, quem expulerat quidem Episcopatu Ælurus, restituit verò Salophaciolus. Cùmque hi, qui fuerant missi, gratias egissent Imperatori, Gennadius quidem ibi remansit, ut cum aliis faceret responsa Archiepiscopo.* Dum Joannes Talaia in urbe regia moratur, ad *Illi*, viri in regia potentissimi accedit amicitiam: quæ res magnis in Ecclesia motibus occasionem præbuit. Prima mali hujus ea labes fuit: *Porro Joannes ex Oeconomo* ami-

Liberat. cap. 16.

ANNO DOM. 478.

amicus factus est Ello Magistro, qui cum reliquis descendit Alexandriam. Factusque est iterum Oeconomus, habens causas omnium Ecclesiarum. Qui multa & pretiosa xenia direxit Ello Magistro, despiciens Gennadium parentem Archiepiscopi, & Præsulem Acacium Constantinopolitanum. Scintilla hæc est, quâ non multò post magno Ecclesiæ orbis inflammantur incendio.

Simplicius Mongum pellere conatur.

IV. Intereà Petrus Mongus Principis iram veritus, in populosa Alexandrinorum civitate latebat. Nec quiescebat homo impatiens otii, equis velisque conatus, turbas ciere. Quod ubi Simplicio innotuit, *Acacium* litteris adit, datis XVI. Calend. Novembris, quem rogat omni ratione efficiat, ut Ecclesiæ perturbator Alexandrinâ civitate pellatur. Pontificis verba sunt: *Hortor, frater carissime, ut rebus per clementissimum, & Christianissimum Principem, Deo auctore compositis, diligentia sollicitudo non desit. Sed Petrus ab indebito sibi honore dejectus, in Alexandrina regione non sinatur habitare, sed procul extra terminos patriæ, sicut etiam nos poposcimus, frequenti eum postules suggestione relegari; ne quos Imperatorum pravitatis suæ persuasione seducat, & à Catholica tramite veritatis avertat.* Ea ipsa de causa Simplicius Principem literis conventum voluit, datis *decimo Kalendas Novemb. Illo Consule.* Commendato Timotheo, qui pro pietate certarat, subjungit: *Decernatis piissimis constitutis, Petrum Sedis ipsius pervasorem, cui nec in Diaconatu suus potuit ordo constare, longius à tam præclara civitate relegari, ne infirmiores fidei aliquos fortè seducat, & in eadem Ecclesia, quod absit, quæ sepistis scandala, rursus exagitet.*

Simpl. Ep. 13.

Simpl. Ep. 12.

Petrus Gnapheus Joannesque Sede Antiochena pelluntur. Stephanus eligitur.

V. De Joanne Constantinopolitano Presbytero, qui Petro Gnapheo ejecto, Sedem Antiochenam invaserat, hanc Simplicius sententiam tulerat, ut vel ab ipsa Christianorum appellatione removeretur. Cùm ne Presbyteri quidem nomine dignus esset, Episcopatu tribus duntaxat mensibus tenuit, teste Nicephori Chronographiâ. Nil causæ Evagrio fuit, cur Joanne prætermisso Petro Gnapheo Stephanum sufficeret: *Ejecto autem Petro, Stephanus Antiochensis Ecclesiæ Episcopatum sortitus est.* Non Petro igitur, sed Joanni proximè successit Stephanus labente anno. Qui è vestigio inaugurationem Acacio suam significat, simulque Petri Fullonis, Joannisque damnationem. Quod ubi compertum Acacius habuit, convocatis subinde qui Constantinopoli versabantur Episcopis, Petrumque, Joannemque damnationis fulmine obruit. Quo facto, ad Simplicium scribit, ut nullum damnatis in Sede Apostolica perfugium pateret. Acacii petitio hæc extat in nomine de Gestis Acacii: *Quos iterum damnatos dicit Acacius, petens ab Apostolica Sede, ut si fortè ad eam confugerent, nec visu dignos haberet, etsi jam aliquam indulgentiam fortè impetrassent, irritam esse debere, nec eorum pœnitentiam recipiendam.* Gemina ferè leguntur in *Liberato.* Brevis Stephani Pontificatus fuit, qui ad id muneris evectus esse videtur, ut eo quasi gloriæ gradu ad martyrii lauream ascenderet, quam anno insequente consequetur.

Evagr. l. 3. c. 10.

Lab. Conc. t. 3. 1082.

ANNO U. C. 1232. PER. JUL. 5192. JUL. 524. DOM. 479. ZENONIS 5. & 6. *Sol. 12. G. Lun. 5. Indict. 2. Epact. 23. Epact. Sol. 1. P. 15. Mart.*

ANNO DOM. 479.

COS. *Zeno Augustus III. solus.*

Sabinianus.

I. ORientalis Imperii rebus vir magni nominis Sabinianus erat auxilio, ut vel solam nominis sui gloriam, veluti clypeum Romanorum hostibus objiceret. Marcellini relatione viri illustris nobis innotuit, ad hunc Consulatum scribentis: *Sabinianus magnus Illyricianæ utriusque Militiæ Ductor creatur, Curiam fragilem, conlapsumque justum Reipublicæ censum, vel præpaventem fovit, vel dependentem tutatus est. Disciplinæ præterea militaris, ita optimus institutor coërcitorque fuit, ut priscis Romanorum Ductoribus comparetur. Theodericum idem Sabinianus Regem, apud Græciam debacchantem, ingenio magis, quàm virtute deterruit.*

Odoacri Acta.

II. Qui Italiæ dominabatur Odoacer, mores Barbarorum non induerat: neque Arianâ religione, quam colebat, à Sacerdotum Orthodoxorum veneratione prohibebatur. Multa Epiphanio Ticinensi roganti concessit, nostris Annalibus non indigna: *Directâ legatione ad Odoacrem, quinquennii vacationem fiscalium tributorum impetravit. . . . Dum hæc tamen geruntur in perniciem Liguriæ possessorum, Pelagii, qui eâ tempestate Prætorio Præfectus erat, repositum malitiæ ardor efferbuit. Nam coëmptionum enormitate gravissima tributa duplicabat, reddebatque omne geminum, quod simplex sustinere non poterat. Unde mox ad sanctum virum oppressorum turba confluxit; qui latus succurrendi occasiones amplectitur, & pro cunctorum necessitate alacer ambulavit, poposcit, obtinuit.* Quorum tempus licet ignoremus, non repugnante Chronologiâ hunc in annum retulimus.

Ennod. Vit. Epiph. 387.

Stephanus Antiochenus occiditur.

III. Ad res transgrediamur Ecclesiæ. Qui anno superiore Pontificatum inierat Antiochenum Stephanus, adversariorum invidiâ crudeli morte perimitur. Egregium quippe virum Antiochensium pueri calamis instar telorum præacutis interfecere. In ipso Ecclesiæ Sacrario confossum, Stephanum indicat Simplicii ad Zenonem Epistola: *Actum est, ut quemadmodum perhibetis inter altaria non jam plebs persuasionibus eorum, sed ipsi quoque Præsules, & prædicatores fidei perirent funestis gladiis Sacerdotes.* Ne verò furori deesset aliquid, cruentum Stephani cadaver in Orontem, qui urbem eam præterfluit, conjecere. Sancti memoria Martyris Aprilis XXV. recolitur in Martyrologio Romano: *Antiochiæ Sancti Stephani Episcopi & Martyris, qui ab Hæreticis Synodum Chalcedonensem impugnantibus, multa passus, in Orontem fluvium præcipitatus est, tempore Zenonis.* Tres Stephano Pontificatus annos vindicat Baronii Chronologia: neque nos latet, id ipsum à Nicephoro tradi in sua Chronographia. Quin errent tamen, non ponendum in dubio. Anno elapso Episcopatum Stephanus sortitus erat. Labente siquidem anno CCCCLXXVII. Petrus Fullo, & eo ejecto Joannes Cathedram Antiochenam tenuerant. Vix ergo tredecim menses Stephanus Antiochenis præfuit, cùm mors ipsius Simplicio nota fuerit Junii XXII. quo literas Zenoni dedit, de successore Stephani mentionem agentes.

Evagr. l. 3. c. 10.

Simpl. Ep. 14.

Error Baronii.

Petrus Fullo Pityunta relegatur.

IV. In facinus Antiochensium, qui sanguine Pon-

ANNO DOM. 479.

Pontificali incruentas Christi aras resperserant, justâ commotus indignatione Princeps, meritis pœnis sontes afficit, qua de causa Simplicius vindici laudes tribuit: *De Ecclesia Antiochena venerandos mihi semper vestræ pietatis apices gavisus accepi, quibus ingenito vobis studio, Catholicæ religionis post defensionem fidei, quæ vos servat ac custodit, impietatis audaciam & facinora apud Antiochiam perpetrata, coercita reperimus. Exultantes vobis inesse animum fidelissimi Sacerdotis, & Principis, ut Imperialis autoritas & juncta Christiana devotionis acceptabilior Deo fieret, & appareret integritas, cum hi, qui in Episcoporum neces sacrilegâ cæde versati sunt, dignis jubentur perire suppliciis.* Hinc occasionem amplectitur urgendi Imperatorem, quod Acacio scripserat, executioni mandaretur, ut scilicet & *cæteri, qui per occasionem tyrannicæ dominationis invaserant Ecclesias Dei, extra metas vestri pellerentur Imperii, ne pestiferis sensibus quibusque simplicioribus virus infunderent.* Simplicii consiliis morem gerens Imperator, Petrum Fullonem Pityunta tristem in Ponto locum misit exulem.

Simpl. Ep. 14.

Stephanus Junior Antiochiæ creatur Episcopus.

V. Defuncto Stephano alius ejusdem nominis succedit Antistes, vir eo munere dignissimus. Ordinatur eâ ratione, quæ regulis non consentiebat, absque ulla tamen Canonum injuria, cùm ea inauguratio necessitati deberetur. Contendebant inter se Antiochenses, nec fumante adhùc Ecclesia sanguine Stephani idoneus locus erat, ut necessarium inaugurando Stephano Concilium Antiochiæ cogeretur. Vitandæ ergo confusioni Stephanus Junior ab Acacio in urbe regia consecratur, qui si profitenti credendum, non sine hæsitatione ad id functionis processit, & si augustis mandatis ad illud impelleretur. Id apparet atque extat verbis Simplicii: *Jussu ejus* (Zenonis) & *studio quietis Antiochensibus non tuâ usurpatione Antistitem consecrasti. In quo tuæ delectionis non irrationabilem cognoscimus fuisse famulatum: quia Ecclesiarum jura respiciens, diu te immeritò suspendisse testaris, ne videreris ambire, quod tanto Principi, & in tam gravi causa non poteras abnegare.* Imperatori verò hæc scribit: *Quoniam seditiones Antiochenas religiosissimo proposito sedandas non aliter existimastis, nisi præter præjudicium venerandi illius Concilii Nicæni apud Constantinopolim iisdem petentibus ordinaretur Antistes, quod in ejus tantummodò persona sic memorastis assumptum: ut deinceps secundum definitiones Patrum, Orientali Synodo creatio Antiocheni Pontificis reservetur. . . . Tenet hanc pietatis vestræ beatus Petrus Apostolus sponsionem, & Christianissimi fidelissimique Principis mentem, in hæc verba jurasse, quod post hæc in Antiochena urbe veteri more servato, à Comprovincialibus suis Episcopis ordinetur: ne quod nunc frater, & Coëpiscopus meus Acacius vobis est jubentibus executus, in usum posteritatis veniat, & statuta Patrum, quæ præcipuè præstastis illæsa confundat. Data x. Kal. Julias, post Consulatum Illi viri clarissimi.*

Simpl. Ep. 14.

ANNO DOM. 480.

ANNO U. C. 1233. PER. JUL. 5193. JUL. 525. DOM. 480. ZENONIS 6. & 7. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 6. *Indict.* 3. *Epact.* 4. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 13. *April.*

COS. *Basilius Junior solus.*

Terræ motu Constantinopolis agitatur.

I. MAgno telluris motu Constantinopolim labente anno concussam fuisse, Marcellini in Chronico legitur: *Urbs regia per* XL. *continuos dies assiduo terræ motu quassata, magnoperè sese afflicta deplanxit. Ambæ Troadenses porticus corruerunt, aliquanta Ecclesiæ vel scissa sunt, vel collapsa. Statuta Theodosii Magni in foro Tauri super Cochlidem columnam posita corruit, duobus fornicibus ejusdem collapsis, hunc formidolosum diem Byzantii celebrant* VIII. *Kal. Octobr.* Sunt tamen, qui ingentem eam terræ succussionem anno CCCCLXXVII. referant.

ANNO DOM. 480.

Eugenius permittente Hunnerico creatur Carthaginis Episcopus.

II. Carthaginensi Ecclesiæ coruscus jucundâ luce hic annus fuit. Viginti quatuor annis vidua *Deogratias* Episcopum lugebat suum. Nec defuncto suffectus adhùc ullus, qui mœrentis lachrymas abstergeret. Mortuo Geiserico, *Hunnericus* labente anno Carthaginensibus Antistitem creandi facultatem concessit. Itaque post longum Interpontificium, ab anno scilicet CCCCLVII. quo Deogratias cœlestem spiritum Christo reddiderat, ad præsentem usque, tandem Eugenius Carthaginensium sacris præficitur. Non nos quidem latet, Eugenii Pontificatum à Victore Tununensi cum anno CCCCLXIII. copulari: *Viviano V. C. & Basilio Coss. Carthaginensis Ecclesiæ post Capreolum Quodvultdeus, Eugenius Episcopus ordinatur.* Quin tamen gravissimus error Chronicum invaserit, non est ambigendum. Cùm exploratum sit eruditis, non Quodvultdeo, sed Deogratias Eugenium proximè successisse, defuncto jam Geiserico, qui labente anno Dom. CCCCLXIII. vitam etiamnùm retinebat. Fatendum ergo, multò serius Eugenium datum esse Carthaginensibus Episcopum. Quâ ratione id factum fuerit, *Victoris* verbis memoremus: *Dedit licentiam, Zenone Imperatore, atque Placidiâ relictâ Olybrii, rogantibus, ut Carthaginensis Ecclesia sibi quem vellet Episcopum ordinaret, quæ jam per* XXIV. *annos tali ornamento fuerat destituta. Mittit ergo tunc ad Ecclesiam Alexandrum illustrem hujusmodi legationem ferentem, ut præsentiâ ejus Catholicus populus dignum sibi peteret Sacerdotem, destinans quoque per Notarium suum, nomine Witared, Edictum, quod publicè legeretur, hunc continens modum: Jussit vobis Dominus noster dici, quia Imperator Zenon, & nobilissima Placidia per Alexandrum virum illustrem scripserunt, petentes, ut Ecclesia Carthaginis religionis vestræ proprium Episcopum habeat. Hoc fieri præcepit, atque eis rescripsit, vel Legatis ab eis directis dici jussit, ut sicut petierunt, vobis Episcopum quem volueritis ordinetis: eo sub tenore, ut nostræ religionis Episcopi, qui apud Constantinopolim sunt, & per alias Provincias Orientis, ex ejus præcepto liberum arbitrium habeant, in Ecclesiis suis, quibus voluerint linguis populo tractare, & Legem Christianam colere, quemadmodum vos hic vel in aliis Ecclesiis, quæ in Provinciis Africanis constituta sunt, liberum arbitrium habetis in Ecclesiis vestris Missas agere, vel tractare, & quæ Legis sunt, quemadmodum vultis facere. Nam si hoc circa eos non fuerit observatum, tam Episcopus, qui ordinatus fuerit, vel Clerici, sed & alii Episcopi cum Clericis suis, qui in Africanis Provinciis sunt, jubebuntur inter Mauros mitti.* Lectum est Edictum XIV. Kal. Juliarum, feriâ IV. Quod Clericis dolorem movit, probè intelligentibus, eâ sibi constitutione dolos parari. Itaque Legato dixerunt, *Interpositis his conditionibus periculosis, hæc Ecclesia Episcopum non delectatur habere.* Vicit tamen populi desiderium, Episcopum sibi maximè cupientis, nec à clamoribus temperavit, donec postulatis ejus satisfieret.

III.

ANNO DOM. 480.

Eugenius Carthaginensis: vitæ ipsius breviarium.

III. Eligitur ergo *Eugenius*, lætantibus sexus utriusque adolescentibus, qui Episcopum in throno sedentem hactenùs non viderant. Gaudium accendebant viri merita, apud omnes gratiosi, adeò ut ipsius annos de suis augeri quisquis lubentissimè vellet. Multis Eugenium laudibus Victor onerat. Tot tantasque egentibus eleemosynas erogabat, ut supra fidem essent, cùm dominantibus Barbaris, Ecclesia ne vel unius duntaxat nummi facultatem habere videretur: *Humilitatem in illo, charitatem, pietatem divinitus condonatam si quisquam incipiat laudare, non poterit explicare. Pecuniam apud eum nunquam mansisse probatur, nisi fortè tali horâ offerretur, quando jam Sol diei explicans cursum, nocturnis tenebris daret ordinem, & locum. Tantum sibi reservabat, quantum diei sufficeret, non quantum cupiditas expetisset.* Tanta pietatis suæ famâ *Eugenius* Arianis invidiam movit, ut omni ratione, quâ possent, perditum eum vellent. Præcipuè *Cyrila* Ariani Episcopi calumniis appetebatur, qui ut fictis religionem suam miraculis stabilitum iret, id fraudis excogitasse ferunt: *Cirola Arianus Episcopus in Africa adversus Eugenium Carthaginensem Archiepiscopum, aliosque Catholicos miraculis claros, zelo ductus, quendam è suis pecuniâ corruptum, cæcitatem simulare jussit, ut eum coram Rege se invocantem, quasi per fidem suam illuminaret. Cui cùm coram omnibus manus imposuisset, verâ mox divinitùs cæcitate percussus, dolum aperuit, conversusque à sanctis Episcopis Eugenio, Vindemiale, & Longwino, rursum illuminari promeruit.* Hæc Hermannus Contractus in Chronico, & Gregor. Turonensis, quorum fides sit penes Autores. Anno CCCCLXXXIV. accensâ crudelius persecutione, ab Hunnerico Eugenius in exilium pellitur. Testis Gennadius, qui iis temporibus floruit: *Eugenius Carthaginensis Africæ civitatis Episcopus, & Confessor publicus, admonitus à Hunnerico Vandalorum Rege Catholicæ fidei expositionem, & maximè Verbi homousion proprietatem differere, cum consensu omnium Africæ, & Mauritaniæ, & Sardiniæ, atque Corsicæ Episcoporum & Confessorum, qui in Catholica permanserunt, composuit librum fidei, solum Scripturarum sententiis communitum, & per Collegas Confessionis suæ porrexit. Jam verò asportandus pro fidelis linguæ remuneratione in exilium; Epistolas velut commonitorias fidei, & unius satri, & conservandi baptismatis ovibus suis, quasi Pastor sollicitus dereliquit. Altercationes quoque, quas cum Arianorum Præsulibus per internuncios habuit, conscripsit & Regi legendas, per majorem domus ejus transmisit. Similiter & preces pro quiete Christianorum, eidem velut apologias obtulit. Vivere adhùc ad confirmationem Ecclesiæ dicitur.* Anno CCCCXCII. benigniorem cùm in Catholicos mentem Gunthamundus accepisset, ab eo Eugenius reditum exulibus Episcopis impetravit, ut in Sigeberto legitur: *Gunthamundus Rex in Africa Ecclesias aperuit, & omnes Sacerdotes petente Eugenio Carthaginensi Episcopo ab exilio revocavit.* Pacis tamen hæc umbra fuit cum anno Dom. CCCCXCV. furenti adhùc persecutioni Eugenius resisteret. Quo nomine magnis à Gelasio in sua ad Dardaniæ Episcopos Epistola laudibus celebratur: *Ecce nuper Honorico Regi Vandalicæ nationis, vir magnus, & egregius Sacerdos Eugenius Carthaginensis Episcopus, multique cum eodem Catholici Sacerdotes restiterunt sævienti, cunctaque extrema tolerantes, hodieque persecutoribus resistere non omittunt.* Persecutores verò Arianorum Antistites intelligimus, non Vandalorum Regem *Gunthamundum*, qui in Catholicos benigno fuit animo, ut suo loco declaratum ibimus. Narrat Gregorius Turonensis, ab Hunnerico mandatum, Eugenio caput decuti, eâ lege tamen, ut si constànter Arianam fidem respueret, in exilium mitteretur. Vincente gladii minas Confessoris fortitudine ad Gallias amandatur: *Suspenso gladio, apud Albigensem Galliarum urbem exilio deputatus est, ubi & finem vitæ præsentis fecit.* Hæc tamen non *Hunnerico*, sed Thrasimondo regnante contigerunt. Anno circiter CCCCXCVI. mortali vitâ egressum, ad cœlestem migrasse Eugenium, Schelstratus opinatur. Quem Victor Tununensis refellit, dum ad Theodori Consulatum, anno Dom. quingentesimo quinto gestum, hæc scribit: *Theodoro V. C. Coss. Eugenius Carthaginensis Episcopus, Confessor moritur.*

Vict. Ut. de Pers. l. 2.

Gen. Cat. c. 93.

Lab. Conc. t. 4. 1208.

Gregor. Hist. l. 2. c. 3.

Mors Lupi Trecensis.

IV. Fato tandem concessit vir pietate, virtutibusque suis maximi faciendus, *Lupus* Trecensis Episcopus, cùm in Pontificatu annos LII. transegisset. Cujus gloriæ id splendoris accessit, quòd dignos Doctore suo discipulos reliquit: *Multos autem habuit vir beatissimus, præclarâ virtute discipulos, insigni miraculorum gloriâ illustres.* Hos inter eminent Polychronius Virdunensis, Severus Treverensis, Albinus Catalaunensis: *Successit autem ei dignus illo honore Sacerdos Camelianus, ejus morum imitator. Jam annis quinquaginta duobus sanctus Lupus gloriosæ memoriæ Antistes Sacerdotio functus erat, cùm vitæ præsentis debitum persolvens, spiritum misit ad superos, dignus in terra laudibus celebrandus.*

Sur. t. 4. 19. Aug.

ANNO U. C. 1234. OLYMP. 315. PER. JUL. 5194. JUL. 526. DOM. 481. ZENON. 7. & 8. *Sol.* 14. B. *Lun.* 7. *Indict.* 4. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 4. P. 6. *April.*

ANNO DOM. 481.

COS. *Placidus solus.*

Marciani in Zenonem rebellio. Presbyter creatus relegatur.

I. SUperstites sibi filios Anthemius Imperator reliquerat *Marcianum*, Romulum, atque Procopium, quorum major natu Marcianus *Leontiam* Leonis Augusti filiam duxerat. Quæ ambitioni magna nutrimenta dabant. Pudebat Imperatoris & filium, & generum in privata vita constitui. Conjurationis prætextum arripuit Marcianus, quòd *Leontia* ipsius uxor Leone Imperium adepto nata erat: *Ariadne* verò, Zenonis conjux, Leontiæ soror Leone privato ortum ducebat. Fratrum igitur auxilio Marcianus Zenonem solio deturbare aggreditur. Commissâ gravi circa palatium pugnâ, pluribus ex utraque parte cæsis, Marcianus adversarios in fugam vertit. Eodemque impetu palatium occupasset, nisi re in crastinum dilatâ, opportunitatem amisisset. Vincere sciebat, uti victoriâ nesciebat. Postridie à suis proditus, confugit ad Ecclesiam Sanctorum Apostolorum. Unde per vim extractus, Cæsaream Cappadociæ relegatur. Ibi cùm se Monachis quibusdam aggregasset, posteà fugam meditari deprehensus est. Quam ob causam ab Imperatore Tarsum Ciliciæ deportatus, detonsâ comâ Presbyter ordinatur. Nulli tamen Ecclesiæ, ut sacra conficeret, Marcianus addicitur. In castellum *Papyrii* adducitur, captivitati perpetuæ destinatus. At carcere dilapsus suo, circa Ancyram Galatiæ turbas movit, donec captus in Isauriam amandaretur.

Evagr. l. 3. c. 37.

Phot. c. 79.

Anno Dom. 481.

Procopius & Romulus, cùm Zeuxippi balneo lavarent capti, elapsi fugâ in Occidentem se receperunt. Procopius teste *Candido*, Theodoricum in Thracia agentem adiit. In eo tumultu Zenonis rebus *Illus* maximo fuit auxilio, qui seditionem oppressit. Hinc emendanda Baronii Chronologia, qui Marciani rebellionem anno CCCCLXXXII. alligavit, quo tempore vel salvente ipso, Theodoricus perierat; de cujus casu nunc est commemorandum.

Theodoricus Triarii filius Constantinopolim aggreditur. Quâ morte perierit?

Error Baronii.

Bar. An. 482. n. 2.

II. Erat Theodoricus *Triarii* filius, teste non Marcellino duntaxat, sed etiam Jornande, quem utique Baronius immerentem censurâ vexat: *Jornandem*, inquit, *redarguas, dum non Theodericum Triarii filium fuisse narrat.* Hem Jornandes Theodoricum Triarii filium non dixit! Atqui bis Jornandes dixit: *Theodoricus Triarii filius, cognomento Strabo*, quæ leguntur in libro de Regnorum Successione. Eadem tradit in suo tractatu de Rebus Geticis, capite 52. Hic ille Theodoricus *de genere Gothico erat, aliâ tamen stirpe, non Amalâ procreatus*, amicitiâ cum Romanis conjunctus fuerat. Sed fragilior vitro Gothorum fides. Itaque Italiam ingressus erat:

Jorn. de succ.

Theodoricus Triarii filius, cognomento Strabo, Rex Gothorum à Scitis suis usque ad Apulum quarto urbis milliario armatus adveniens, nullis tamen Romanorum noxius, continuò est reversus. Labente anno ubi novit Constantinopolim Marciani motibus agitatam, specie quidem Zenoni subeundi auxilio, severà tamen ad urbem occupandam ingentes in Thracia copias contraxerat. Quid in ea expeditione gesserit, recitet Evagrius: *Cùm cuncta, quæ obvia erant, usque ad fauces Ponti latè vastasset, parum abfuit, quin ipsam regiam urbem caperet. Cepissetque omninò, nisi quidam ex ejus familiaribus, donis corrupti, ipsum interficere moliti essent. Itaque ille cognitâ suorum malevolentiâ, retrò abscessit.* Non multò pòst ingenti metu liberavit Imperium, cùm tristi casu vitam morte commutasset, quam cum Placidi Consulatu copulat Marcellinus in Chronico. Mortis genus ita se habuit:

Evagr. l. 3. c. 25.

Hasta amentata ante illius tabernaculum suspensa erat, more barbarico. Fortè igitur cùm corpus exercere vellet, equum sibi adduci jussit. Cùmque strateris auxilio haudquaquam uti soleret, ipse in equum insilit. Equus verò, utpote indomitus & ferox, cùm Theodoricus ipsum ambabus tibiis nondum amplexus fuisset, anterioribus pedibus in sublime elatis, posterioribus duntaxat insistere atque ingredi cœpit. Adeò ut Theodoricus cum equo suo certans, ac neque illum freno retrahere ausus, ne retractus supra ipsum caderet, hastæ cuspidem impelleret. Quæ in eum obliquè impacta, latus ejus vulneravit. Inde igitur in lectum delatus, cùm paucos dies supervixisset, ex eo vulnere decessit. Suâ morte Theodoricus *Reipublicæ diem festum donavit*, ut non invenustè Jornandes scribit. Exultantem compressit lætitiam obitus illustris viri, qui Imperii fuit propugnaculum:

Marcellin.

Sabinianum magnum mors, quæ huic peccanti mundo meritò imminet, antè eum ademit, quàm integrum defatigatæ Reipublicæ subsidium foret.

Ambrosius Britanniam adversus Saxones tuetur.

III. Hæc in Oriente. Quid in Occidentis partibus rerum gereretur, nunc est videndum. Quam à Saxonibus Britannia calamitatem acceperat, ea lenimenti aliquid habuit. Miserrima infelicis Insulæ calamitas erat, cujus magnitudinem pauca hæc Gildæ satis superque depingunt: *In medio platearum uno cardine avulso, murorumque celsorum saxa, sacra altaria, cadaverum frusta, crustis purpurei cruoris tecta, velut in quodam horrendo torculari mista viderentur, & nulla esset omnimodis præter domorum ruinas, bestiarum, volucrumque ventres in medio sepultura. Post ubi Saxones repetitâ domo recessere, tristes Britonum reliquiæ vires capessunt, Duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus fortè Romanæ gentis, tanta tempestatis collisione, occisis in eadem parentibus, purpurâ nimirum indutis superfuerat, cujus nunc temporibus nostris soboles magnoperè avitâ bonitate degeneraverit.* Ut certamen cum victoribus ventum est, Britannis ex voto victoria cessit. Labente anno Aurelianum purpuram sumpsisse, ut Anglo-Saxonibus Britanniam ereptum iret, ex Frisiacis Annalibus observatum *Calvisio*. Itaque non accurata satis est Baronii Chronologia, qui Ambrosii Aureliani ad purpuram evectionem in annum CCCCLXXVII. refert.

Gild. de Exc. Brit. 711.

Evaricus Arverna potitur: captivitatem civitatis Sidonius luget.

IV. Egressi Britanniâ in Gallias migremus. Arvernæ Rex Gothorum Evaricus, cupidissimè inhiabat: nec virtute suâ obsessum non semel oppidum unquam ditioni suæ subjicere potuerat. Quod arte non valebat, indecoræ pacis legibus impetravit. Quoto anno Gothorum in ditionem reducta sit Arverna, definire haud possumus. Anno Imperii Evarici XIV. Præfectum huic civitati Victorium fuisse in Gregorio legimus. Quòd verò tum inceperit ejus potiri Evaricus, non dixit Gregorius, cujus calculo si adhæremus, ab anno CCCCLXXI. Gothica fuisset Arverna: *Evaricus Gothorum Rex Victorium Ducem super septem civitates præposuit anno XIV. regni sui. Qui protinùs Arvernos adveniens, civitatem addere voluit.* Baronius, qui anno CCCCLXXX. Arvernam Gothis subjicit, non sanè sibi constat, utpote qui ab anno CCCCLXIV. Evarici regni deducit initia: quo casu, si Arvernam anno Imperii sui XIV. sibi subdidit Evaricus, eâ jam potiebatur currente anno CCCCLXXVIII. Neque etiam præsidium in Gregorio ullum invenit, ut anno 481. Arvernam Evarico assignaret, imò sibi resistentem Gregorium invenit. Cæterùm cùm in annis Evarici Regis erraverit Gregorius, & aliundè multa narret, quæ ad Imperii Evarici diuturnitatem non quadrant, cui XXVII. quidem anni concedendi forent, si postquam Arvernis Victorius novennio præfuit, Evaricus quadriennio adhùc imperasset, satius est, tempus quo Arvernensis deditio facta est, ignorantiæ mandari. Quàm incertus servitutis Arvernensis annus, tam urbis hujus miseria, quam verbis tragicis Sidonius luget Episcopus, qui cum *Græco* Massiliensis urbis Antistite de conditionibus tam probrosæ pacis expostulat:

Gregor. Hist. l. 2. c. 20.

Propter hujus inclytæ pacis expectationem avulsas muralibus rimis herbas in cibum traximus, crebrò per ignorantiam venenatis graminibus infecti. . . . Pro his tot tantisque devotionis experimentis nostri, quantum audio, facta jactura est. . . . Parum in commune consulitis, & cùm in Concilium convenitis, non tam curæ est, publicis mederi periculis, quàm privatis studere fortunis. Cùm impendentia ex hac deditione civitati suæ mala præsentiret Sidonius, humillimas unàque tristissimas preces descendit: *Si medicari nostris ultimis non valetis, saltem hoc efficite, prece sedula, ut sanguis vivat, quorum est moritura libertas. Parate exulibus terram, capiendis redemptionem, viaticum peregrinaturis.*

Sidon. l. 7. Ep. 7.

V.

ANNO DOM. 481.

Hunnerici in suos crudelitas. Persecutionis initia ponit.

V. Relictis Galliis, petenda nunc est Africa, ut quid rerum gereret Hunnericus, percipiamus animo. Qui hactenùs imperando mansuetus fuerat, subitò multum mutatus, mortalium ferissimus apparuit. Fons crudelitatis paternum filiis suis Imperium relinquendi cupido. Qua de causa & *Theodorici*, & *Gentonis* fratris filios crudeliter vexare cœpit: *Primò sciens uxorem Theodorici fratris astutam, credo ne fortè maritum, aut majorem filium (quia prudens & sapiens videbatur) consiliis acrioribus adversus tyrannum armaret, crimine apposito eam interfici jubet. Post occiditur & ille filius, magnis literis institutus, cui secundum Constitutionem Geiserici, eò quòd major omnibus esset, regnum inter nepotes potissimum debebatur.* Filio & matre interfectis, Theodorico imperat exilium. Gentonis majorem filium cum uxore relegat, ne concesso quidem auxilio servuli. Falsis criminibus Comites occidit. Quos pater moriens sacramento interposito commendaverat, immemor fidei datæ variis pœnis morti demisit. Præpositum regni *Helditam*, veteranum & annosum capite plectit. Fratrem ejus *Gamut*, quem in Ecclesia asylum quærentem occidere non potuerat, dio latrinis inclusit. Heldicæ uxorem cum alia fœmina, nomine *Teucaria*, in media civitate comburi jussit. Eò processit crudelissimi furor Principis, ut ne vel Episcopis parceret suis. *Jocundum*, quem Patriarcham vocabant, flammis comburendum tradit, quòd Theodorico fratri suo gratissimus foret. Morte tot miserorum irritabatur potius quàm sedabatur sitis hauriendi sanguinis: & justa timendi causa fuit, ne qui Arianorum suorum vitæ non parcebat, in Orthodoxos magis sæviret. Ac initia quidem persecutionis atque semina, permittente Deo, furori regio concessa sunt. Eugenio præcipitur, ut *quoscumque mares, vel fœminas in habitu barbaro incedentes, in Ecclesia conspiceret, prohiberet.* Respondit ille, *Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus poterit repellere.* Erant Catholicorum complures Vandalico ritu vestiti, quia regiæ ministrabant. Auditâ ergo Eugenii responsione, Hunnericus statuit, in portis Ecclesiæ collocari tortores, *qui videntes fœminam, vel masculum in specie suæ gentis ambulantes, illicò palis minoribus dentatis jactis in capite, crinibusque in eisdem colligatis, ac vehementius stringentes, simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant.* Prælu-

Vict. Uti. l. 2.

dia hæc fuere gravissimæ persecutionis; quæ anno CCCCLXXXIV. Africanas Ecclesias corripuit, ac monitis signisque quibusdam, veluti classico denunciata. Quæ licet fermè biennio vexationi antecesserint, connectendæ rerum seriei commodius temporibus illis reservabuntur.

Talaiæ ad Zenonem legatio de successore Timothei designando.

VI. Ad res Ecclesiæ præcipuè se convertit oratio. Annis provectus Timotheus Salophaciolus, moribundo succedendi multis desiderium inflammabat. Præcipuè Joannes, *qui apud Illum plurimum poterat*, Pontificatui Alexandrino inhiabat. Consilio igitur amicorum legationem apud Imperatorem obiit, cujus meminit Evagrius: *Joannes Presbyter, & Oeconomus venerabilis Ecclesiæ Sancti Joannis Baptistæ, consilio quodam Alexandrinorum Legatus missus est Constantinopolim, petiturus à Principe, ut si fortè Episcopus ipsorum è vivis abiisset, liceret civibus Alexandrinis eum, quem vellent Episcopum eligere. Hic tamen, sicuti Zacharias scribit, Episcopatum sibimet ipsi ambire ab Imperatore deprehensus est. Cùm*

Evagr. l. 3. c. 12.

qui se jurejurando obstrinxisset, nunquam se Alexandrinam Sedem affectaturum esse, in patriam reversus est. Imperator verò Lege latâ sanxit, ut post mortem Timothei is esset Episcopus, quem Clerus & populus suffragiis suis elegissent. Joannis & legationem memorant Gesta de nomine Acacii; in quibus reperiuntur nonnulla, quæ in Evagrio desiderantur. A Timotheo scilicet Joannem esse missum, rogante, *ut si quid humanitus sibi foro contingeret, juberet pietas ejus, Catholicum à Catholicis ordinari. Ad cujus petita responsum est, & tam ipsi, quàm Clericis scriptum, atque in iisdem sacris Joannes Oeconomicus multis laudibus prædicatur, ut jam pene omnibus Alexandrinis Episcopalis putaretur officii candidatus.* Spretor promissi sui, mentisque superbæ Joannes Præsulem se Alexandrinum creari curat, ubi Timotheus fato concessit.

Lab. Conc. t. 4. 1081.

Mors Timothei Salofacioli. Quandiu sederit? Mores ipsius.

VII. Vitæ finem labente anno implevit *Salosaciolus*. Quæ Victoris Tununensis Chronologia est, dum ad Consulatum, qui proximè illum Trocundii anno CCCCXXXII. gesti, hæc refert: *Post Consulatum Zenonis III. Timotheus, cognomento Salosatiatius, Synodi Chalcedonensis defensor moritur; & pro eo Alexandrina Ecclesia Joannes Tabennesiota Presbyter & Oeconomus, Synodi Chalcedonensis defensor, Episcopus ordinatur.* Hic vero turbat Liberatus, quem Baronius, & N. Alexander sequuntur. Liberati verba sunt: *Post breve verò tempus moritur Timotheus Salophaciolus, anno Episcopatus sui XXIII. mense sexto.* Quæ si vera sunt, anno quidem CCCCLVIII. Pontificatum adiisset: quod à veri vestigiis alienum est, cùm gratulatoria Leonis ad ipsum Epistola XV. Kal. Septembr. anno CCCCLX. scripta fuerit, Magno & Apollonio Coss. *De eo, quòd instinctu fidei in fraternitatem tuam Cleri & plebis, atque omnium Fidelium egit electio, universam mecum Ecclesiam Domini gaudere rescribo.* Quòd si anno CCCCLVIII. Timotheus ad Pontificatum evectus fuisset, ab eo tempore electionem suam Leoni significatum ivisset, cui semper & fide, & amicitiâ conjunctus fuit, citiusque Epistolis ipsius Leo responsum dedisset, non expectato integro biennio. Neque Baronius ipse Timothei Pontificatus initia ab anno CCCCLX. divellenda putavit: quo casu pugnantia conjungit, ut Timotheus annos *viginti tres, mensesque* sex sederit, & tamen anno CCCCLXXXII. vitam exuerit. Annis ergo XXII. Episcopatum Timotheus tenuit. Rectæ fidei observantissimus fuit, cui etiam persecutionibus suis album calculum addidit. Mores in eo laudabantur mitissimi, cujus causa non omnem vituperationem effugit. Audiantur verba Liberati: *Quoniam Timotheus sic mitissimus erat in Episcopatu, ut etiam à suis communicatoribus accusaretur Imperatori, tanquam nimis remissus, & circa Hæreticos placidus, ita ut ei scriberet Imperator, ut neque Collectas, neque baptismata sineret Hæreticos & celebrare, ille tamen mansuetè agebat. Dum ergo tali modo gubernaret Episcopatum, amabant eum Alexandrini, & clamabant ei in plateis, & in Ecclesiis: Vel si non tibi communicamus, tamen amamus te.* Non benignitatem animi culpamus quidem, in qua plus ad alliciendos animos momenti est, quàm in sævitia positum. Est tamen cavendum, ne mansuetudo in timiditatem degeneret, ut Timotheo contigit, qui Christi in altaribus Dioscori dirissimi Ecclesiæ vastatoris nomen, formidine ductus palam, publicèque recitavit.

Liberat. c. 16.

Leo Ep. 101.

Liberat. c. 16.

VIII.

ANNO DOM. 481.

Joannes Talaia Alexandrinus Episcopus imponitur. Quid Simplicio scribit.

VIII. Timotheo Joannes successit, cognomento *Talaia*: quod vocabulum Valesio, aliisque eruditis corruptum, non immeritò videtur *Thladia*, hoc est, *Eunuchus*. Electionem ipsius impediebat juramentum Imperatori datum, se Pontificatum Alexandrinum nunquam ambiturum. Neque Joannis promissio hæc pro figmento haberi debet. Scripsit Imperator *Apollonio Augustali, & Duci Pergamio, ut Joannem ab Alexandrina Sede, quasi eam contra suum jusjurandum, quod in regia civitate dedit, arripuisset*, expelleret. Id ipsum à Zenone scribitur Simplicio, qui sacris permotus literis, à confirmando Joannis Episcopatu semet ipsum cohibuit. Aliis quoque de causis ab Episcopatu repellebatur. Objiciebatur, quòd *vivente Timotheo Catholico tractaverit exire de Ecclesia, & ab ipso suaderetur idem Timotheus, suscipere Dioscorum in Diptychis post mortem*. Neque falsa videtur accusatio, cum Dioscori nomen certè certòque sit in sacra Mensa recitatum à Timotheo, apud quem magna Joannis fuit autoritas. Testatur & Zacharias Rhetor, datâ pecuniâ, quâ tantæ Ecclesiæ Oeconomus abundabat, Antistitem fuisse constitutum. Cætera Talaia orthodoxæ fidei patrocinabatur. Eaque de causa complures sui fautores invenit. Testatur sanè Simplicius in sua ad Acacium Epistola XVII. se *ab Ægyptia Synodo, quæ & numero plurima, & fidei Catholicæ esset communione suffulta, atque ab ipso omni propemodum Clero Alexandriæ Sedis* se relationem accepisse, quòd *consona Fidelium voluntate* Joannes Timotheo suffectus esset. De ea & ordinatione Liberatum audiamus: *Ordinatur à communicatoribus ejus, Episcopis, & Clericis, & Monachis, qui ejus noverant fidem & gubernationem, Joannes, ex cognomento Talaia. Verùm Joannes Talaia de ordinatione sua neglexit per suos Synodicas literas Acacio Episcopo Constantinopolitano destinare. Habens enim amicum Illum suprà dictum Magistrum, ei de sua quidem ordinatione scripsit. . . . Cumque Magistrianus, qui fuerat à Joanne missus, non invenisset Illum Magistrum, neque Acacio, neque Imperatori literas obtulit, sed perrexit Antiochiam. Post hæc Acacius audiens de ordinatione Joannis, & contristatus, quia Synodicas Epistolas non direxisset, & una faciens cum Gennadio Episcopo, parente beati Timothei, volentes ei nocere trahebant apud Zenonem, & accusabant eum, habentes adjutores patronos Petri Mongi, quasi opportunus Episcopatus non esset Joannes.* Sic Joannis superbia, qui regiæ urbis Episcopum pro nihilo habuit, gravissimis sanè malis causam præbuit. Acacius enim, qui se videbat contemni, illudi, despici, pulso *Talaiâ*, *Mongum* in Sedem Alexandrinam introducere manibus pedibusque conatur. At Joanne erga Simplicium observantia non defuit, quem honestâ legatione convenit, ut Gesta de nomine Acacii sendidere: *Cùm de consuetudine majorum ad Apostolicam Sedem Synodica per Isidorum Presbyterum, & Petrum Diaconum scripta misisset, superveniente Uranio Subadjuva, & contra Joannem jam Episcopum, sacra Principis deferente, ab Episcopatus illius confirmatione suspensus est.* Quæ partim ad labentem, partim ad sequentem annum pertinentia unâ serie recitavimus, ne historiæ de Talaiæ ordinatione series divelleretur.

Liberat. c. 17.

Id. ib.

Id. ib.

Lab. Conc. t. 4. 1081.

ANNO U. C. 1235. PER. JUL. 5195. JUL. 527. DOM. 482. ZENON. 8. & 9. *Sol.* 15. C. *Lun.* 8. *Indict.* 5. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 5. P. 25. *April.*

ANNO DOM. 482.

COSS. *Trocundus & Severinus.*

Verinæ, & Zenonis conspiratio adversus Illum.

I. VErina magno *Illum* odio prosequebatur, quod adeo inflammatum est, ut misso percussore vitæ ipsius insidiaretur. Conspiratio tamen Verinæ in damnum cessit, referente Candido: *Alanus quidam occidere Illum conatus, cùm eum percussisset, ab Epinicio, qui erat Verinæ domesticus, subornatum se ad cædem ait. Itaque traditus Illo Epinicius est, qui datâ fide & oblivionis, & præmiorum, ordine cuncta enarravit, quæ in Illum Verina moliretur. Quare Zeno Verinam Illo tradidit, qui eam in Cilicia castellum ablegavit, atque ita tutum se reddidit.* Leve vulnus *Illus* accepit, quo ipsius auricula amputata est. Ab Ariadne Augusta structas *Illo* insidias, quòd sibi infensum Zenonem reddiderat, in Jornande legimus, cujus narratio ad fabulam accedit. Græcis, & Jornande antiquioribus, & rerum suarum peritioribus plus fidei habemus. Neque à Verina duntaxat, sed a Zenone quoque *Illus* appetitus est. De quibus insidiis hæc Eustathius narrat: *Zeno eum, quem ad interficiendum Illum submiserat, Illo necandum tradidit, capitis amputationem mercedis loco ei rependens, quòd conatu excidisset.* Ut insidias illustri viro comparatas magis occultaret, Magistrum Orientalis Militiæ ipsum renunciat. Porrò injuriæ memor *Illus*, traditâ sibi autoritate usus est, ut *Leontium* ad purpuram eveheret, uti anno sequente narrabitur.

Phot. c. 79. 175.

Evagr. l. 3. c. 27.

Zenonis Henoticum. Cur conditum?

II. Res Ecclesiæ fusiore stylo prosequamur. Qui pacis Ecclesiasticæ Zenoni amor inerat, ipsum permovit, ut rationem quæreret, quâ orbi Christiano tranquillitatem redderet. Quam invenisse se putavit, constituto celeberrimo Decreto, cui *Henotico* nomen, quod & ab Evagrio, & à Liberato, cap. 18. est ab oblivione vindicatum. Conscribendi verò Henotici causa hæc fuit: *Occurrerunt quidam à Petro, volentes quasi fieri unitatem, quos jucundissime suscepit Acacius.* Qui *auxilio patronorum Petri persuasit Zenoni, ut fieret Henoticon, ad cujus perlationem, seu professionem suscepit communicantes sibi Clericos Petri, Hæreticos, & Laicos inventos Constantinopoli.* Celeberrimi vero Henotici titulus est: *Imperator Cæsar Flavius Zeno, Pius, Victor, Triumphator, maximus semper Augustus, reverendissimis Episcopis, & Clericis, & Monachis, & Populis per Alexandriam, & per Ægyptum, & Libyam, ac Pentapolim constitutis.* Exponit verò, preces sibi à religiosissimis Archimandritis, & Eremitis, & aliis reverendis hominibus, qui cum lachrymis supplicabant, oblatas esse, ut conjunctio fieret Ecclesiarum, quâ cessante, tot absque sacramentis excesserant, multæque cædes patratæ fuerant: *Quapropter*, inquit, *scire vos volumus, nec nos, nec eas, quæ ubique sunt Ecclesias, aliud Symbolum, aut Mathema, aliamve definitionem fidei, aut fidem, præter suprà memoratum sanctum Symbolum CCCXVIII. sanctorum Patrum, quod à CL. sanctis Patribus confirmatum est, habuisse, habere, vel habituros esse, nec sciri quosquam qui habeant. Quòd si quis habeat, hunc extraneum esse judicamus.* Nestorium verò simul cum Eutyche Anathemate feriens, Cyrilli capi-

capitulo XXI. suscipit. Subjungit verò: *Confitemur unigenitum Dei Filium, & verè hominem factum, Dominum nostrum J. C. Consubstantialem Patri secundum Deitatem, eundemque nobis Consubstantialem, quoad humanitatem. Qui descendit & incarnatus est, ex Spiritu Sancto de Maria Virgine, ac Dei genitrice unum esse, non duos. . . . Eos verè, qui dividunt, aut phantasiam introducunt, nullatenus suscipimus.* Declaratâ fide ad communionem ineundam dissidentes hortatur: *Sanctissima mater nostra Ecclesia vos tanquam proprios filios expectat, ut amplectatur, & post diuturnum tempus suavem vocis vestræ concentum audire desiderat. Festinate igitur concito cursu. Quòd si feceritis, tum Domini & Servatoris, ac Dei nostri J. C. benevolentiam vobis conciliabitis, tum à nostra majestate maximam laudem referetis.* His perlectis, Alexandrini Ecclesiæ se Catholicæ conjunxerunt.

Evagr. l. 3. c. 14.

Improbandumne Zenonis Henoticum? Affirmantium rationes solvuntur.

III. Displicuit nonnullis Zenonis *Henoticum*, non illud admisit Simplicius, & in id quidem asperè Facundus invehitur: *Ea verò, quæ postcà Zeno Imperator, calcatâ reverentiâ ordinis Dei, pro suo arbitrio ac potestate decrevit, quis accipiat, quis attendat? In quibus potestas inconsiderata, non quod expediret, sed sibi liceret attendit. Nec intellexit, quòd non confusio faciat unitatem. Nam si unitas non Hæreticorum conversione, sed contagio & commixtione facienda est, cur Acephali tantum, & non omnes Hæretici admitterentur in Ecclesiam, suis erroribus non antè damnatis.* Hæc verò sunt, quæ reprehenduntur in Henotico. I. Zeno, quem diadema Laicorum numero non eximebat, de fide statuit, quod est Laico illicitum. II. Quod per cuniculos evertat Synodum Chalcedonensem his verbis: *Quicunque verò aliter sentit, aut sensit, vel nunc, vel quandocunque alias, sive Chalcedone, sive in alia qualibet Synodo, eum anathematizamus.* III. Quòd Leonis Epistolam Chalcedonensium ornatum suffragio, silentio premat. IV. Quòd voces Leonis, *ex duabus*, & *in duabus naturis*, quibus Eutychiana hæresis jugulabatur, oblivione obruat. Quòd non ejuratis erroribus Hæreticos in communionem sucipiat. Hæc Zenonis in Henotico damnanda esse, censet N. Alexander. Facundus verò illud eo nomine respuit, quòd *Acephalos* vocet Orthodoxos. Hoc verò ex Henotici titulo colligit, quòd *Orthodoxis* dirigitur, quos tamen monet, Ecclesiæ matri conjungi. Nos verò quid Zeno peccarit, necdum intelleximus. Sive res enim spectetur, concordia scilicet animorum, Ecclesiæque tranquillitas; sive ratio pacem conciliandi per Rescriptum, sive causa, quæ ad conjunctionem animos invitabat, nil est, quod jure reprehendi posse videatur. Zeno quidem non fidei regulam constituebat suo Henotico, sed illam ipsam, quam & sacra Oracula, & Patres statuerant, inculcabat & commendabat: *Hæc*, inquit, *scripsimus vobis, non innovantes fidem, sed ut vobis satisfaciamus.* Neque Henoticum proponendo suum justum Principis officium transgrediebatur, cujus est, & pietatem Edictis suis mentibus indere, & concordiam fovere. Itaque si nil novum, nil fidei contrarium Henotico continetur, terminos sanè sibi præfixos Zeno non excessisse videtur. Neque doctrinam Synodi Chalcedonensis evertit, aut Leonis, quam verbis expressis corroboravit, damnato Eutyche, definitoque, Christum & Patri Consubstantialem, & nobis esse. Quin etiam nec Hæreticos errorem retinentes suum suscepit, cùm omnes disertè damnet, qui Christum & verum Deum; & verum hominem inficiabantur. Quicunque igitur in diversum olim affecti Henotico suscribebant, professione hâc suâ hæresim & damnabant & ejurabant. Neque culpandus Zeno, si voces Leonis, quæ nonnullis indignationem movebant, habitâ ratione concordiæ omiserit, dummodò rem ipsam in suo Henotico retineret; quam retinuisse perspicuum est. Imò & à prudentia quidem, & à charitate recessisset, si voculæ unius causâ odia permanere, gliscereque permisisset. Denique momenti nil est in Facundi rationibus. Primum enim falsum est, *Acephalos* titulo Henotici ad communionem Ecclesiæ fuisse invitatos, cùm eo tempore nulli adhùc extarent Acephali, qui post latum quidem Henoticum exorti sunt, non verò antecessere Henotico; ut mox declaratum ibimus; Deinde Zeno *Orthodoxos* non immeritò illos nuncupat, quos ad amplectendum Henoticum invitat, utpote qui subscribendo Confessioni Catholicæ Orthodoxos se profitebantur: cùm qui diversæ sententiæ forent, subjacerent damnationi.

Facund. l. 12. c. 4.

Talaia fugit Alexandriâ. Illum petit & Calendionem.

IV. Magnas Alexandrinorum in Ecclesia mutationes Henoticum Zenonis attulit. Petri Mongi fautores, præcipuèque Acacius, atque Gennadius Imperatoris auribus perpetuò ingerebant, *Petrum amabilem in populo, & posse eum in communionem populum congregare.* Joannem verò, ut perfidum Episcopatu pellendum; quod tandem Zenoni placuit. Quod quâ ratione gestum sit, scripto mandat Liberatus: *Imperator putans, quòd Joannes Episcopus non sanè saperet de Concilio Chalcedonensi, sed omnia simulatè ageret, consilio Acacii scripsit literas Pergamio Duci, & Apollonio Augustali, ut pellerent quidem Joannem Talaiam, inthronizarent autem Petrum, suscipientem Henoticum.* Evagrius verò Henoticum Pergamio traditum memorat, cujus ante adventum Joannes fugâ sibi consulendum esse putavit. Elapsus Alexandriâ Antiochiam proficiscitur, ut *Illum* sibi amicum, qui tum temporis in Oriente agebat, salutaret: *Cui cùm narrasset, quæ sibi evenerant, ejus consilio ingressus est ad Calandionem, Antiochenum Patriarcham, & sumptis ab eo intercessionis Synodicis literis, Romanum Pontificem Simplicium appellavit, sicut & beatus fecit Athanasius, & suasit scribere pro se Acacio Constantinopolitano.* Intereà dum permotus Ægyptiacæ Synodi literis Simplicius, assensum electioni Talaiæ præbere suum cogitat, sacris Zenonis Rescriptis ne faceret prohibetur: *Ecce*, inquit, *mihi talia disponenti tranquillissimi Principis scripta sunt reddita, quibus memoratum tanquam perjurii reum, quod fraternitati tuæ non esse diceretur, incognitum, Sacerdotio perhiberet indignum. Illicò retraxi pedem, & meam revocavi super confirmatione sententiam, ne quid contra tantum, ac tale testimonium præproperè fecisse judicarer.* Simplicio verò rescribit Acacius, se Episcopum Talaiam nescire. Dum ita sunt eo loci, Talaia Romam ingressus, benignè à Simplicio excipitur. Tum causis sui doloris expositis, queritur se, & Leonis, & Chalcedonensis Synodi defensorem acerrimum, Sede deturbatum suâ; sceleratum verò hominem, pietatis eversorem sibi fuisse substitutum.

Liberat. c. 18.

Liberat. c. 15.

Simpl. Ep. 17.

Evagr. l. 3. c. 15.

Núm ad Simplicium Talaia provocarit?

V. Cæterùm agitata inter eruditos quæstio nos momento detinet, núm Joannes Talaia ad Simplicium provocarit? Affirmant Petrus Marca,

Anno Dom. 482.

ca, N. Alexander, Christianus Lupus, &c. Quorum sanè sententia rectè in Liberati testimonio videtur extructa, perhibentis, Joannes *Romanum Pontificem Simplicium appellavit*. Canonicæ tamen appellationis neque vola hîc est, neque vestigium. Primùm appellationi nil loci erat, cùm Joannes à Synodo non damnaretur, sed à Principe quidem perjurii causâ ejiceretur. Novum verò & inauditum, ut Episcopis ob crimen cum naturæ, civilisque potestatis legibus pugnans damnatis, ad Pontificem provocandi licentia concedatur, quæ si admittatur, quid superest, nisi Romani Episcopi super cruentos Reges vecti carpento, ad summum Imperium ascendant: ac rerum ut Ecclesiasticarum, sic & politicarum arbitri, dominique constituantur? Canonicam itaque appellationem hîc fingere non licet, quæ vi Sardicensis Synodi ad Pontificem, quo jure, quâ injuriâ devolvi posset renovando judicio. Neque Gelasius ipse in suo de gestis Acacii Libello Talaiæ provocationem sibi videre visus est: *Supervenit*, inquit, *sanctus Joannes Episcopus, qui sicut decebat, ab Apostolica Sede susceptus est. Nam & priores ejus, similiter Romanæ Ecclesiæ tempore persecutionis suffugium poposcerunt.* Talaiæ ergo perfugium ad Simplicium fuit, provocatio non fuit. Quid incendii miscuerit id perfugii, sequentibus docebimus.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Mongus Alexandriæ præficitur.

VI. Quâ ratione pulso Talaia Mongus in Alexandrina Sede fuerit collocatus, nunc est narrandum. Suis Zenonem consiliis Acacius eò permoverat, ut Petrum Episcopatui redderet, eâ lege, ut Henoticum suo calculo comprobaret: *Persuasit* Imperatori *cooperaretur Petro Mongo, ut remaneret in Sede. Neque tamen prius hoc faceret, nisi susciperet Henoticum Principis; & Synodicas destinaret Epistolas Constantinopolitano Acacio, & Simplicio Romano, & cæteris Archiepiscopis. Acacius verò promittente facere unitatem, nec adhùc implente legitimè, nomen ejus in Diptychis recitari permisit, tanquam jam Alexandrini Præsulis in Sede Catholica positi.* Ut res executioni mandaretur, migrant Alexandriam, *Abbas Ammon, & qui cum illo erant, pro Petro deferentes apices Imperiales: & quidem Petrus inthronizatur ab omnibus.* Suadente quoque Pergamio & Henotico subscripsit, & eos, qui à se diffidebant, illud suscepturum pollicetur: *Nec multò post cùm publica festivitas ageretur Alexandriæ, & Zenonis Henoticum omnes communi consensu amplecterentur, Petrus Proterianos quoque in communionem recepit.* Ut sua Petro dignitas firmior esset, Imperator sacris Simplicii suffragium suis petiit. Quæ admirationis Pontifici non minimum effecere, ut Epistolâ *Idibus Julii* ad Acacium datâ testatus est, quâ queritur, nullas ab ipso literas accepisse, quæ factis Zenonis adjungerentur, & Principem Petro Hæretico Alexandrinum Episcopatum petere. Loquenti præbeantur aures: *Illud me non mediocriter fecit attonitum, quòd iisdem literis suis Petrum, qui Hæreticorum socius dudum extitisse probatur & Princeps . . . ad præfata Ecclesiæ regimen existimet provehendum. Cùmque promittat rectæ fidei definitionibus convenire, à cujus utique consortio tam degit extraneus, quàm ab ejus communione discretus est, ad quam si nunc redire contendit, nisi per satisfactionem Christianis regulis competentem non potest introire, ac proinde non ad fastigium sacerdotalis dignitatis accedere.* Denique Acacium rogat, monet Imperatorem, ne Hæretico jam damnato favere velit.

Liberat. c. 17. 18.

Evagr. l. 3. c. 13.

Simplicio rescripsit Acacius, cujus Epistola desideratur. Quid ea contineretur, summatim vobis Liberatus: Rescripsit, inquit, *Quia Joannem quidem Alexandriæ ignoraret Episcopum; Petrum verò Mongum suscepisset in communionem ex Zenonis Principis auctore, & quòd hoc titulo ejus gessisset sententiam propter unitatem Ecclesiarum Principis jussione.* Doluit non minimum Simplicio attulit ea Acacii Epistola. Sentiebat se neglectum, atque contemptum: ac in metu versabatur, ne grex Alexandrinus lupo committeretur. Itaque temperare nequivit, quin animi sui tristitiam ostenderet Acacio. Desideratur nunc Epistola, cujus summam à temporis injuria Liberatus vindicavit: *Simplicius suscipiens hujusmodi literas, contristatus adversus Acacium, eique rescribit, quòd non bene fecerit, contra sententiam Apostolicæ Sedis ad communionem hæreticum hominem suscipiens. Oportebat enim communi Decreto damnatum tanquam adulterum, communi Concilio à damnatione liberari. Ad hæc autem, quia non sufficeret Petro confiteri communicatorem se ipse Ecclesiæ Catholicæ secundùm Edictum, sed oporteret eum secundùm terminum Chalcedonensis Concilii, & secundùm Epistolam Papæ Leonis, Ecclesiæ amplecti communionem. Unum enim duorum necessariò agere debet, aut suadere Petro purè suscipere terminum Synodi, aut se removere ab ejus communione.* Cæterùm ne vel Imperatoris observantiâ Simplicius adigi potuit, ut suffragio suo Episcopatum Mongo firmaret; quâ pertinaciâ indignationem Principi movit, uti nos monent gesta de nomine Acacii: *Et quia in iisdem sacris de restituendo Petro, quem ipse damnavit, fecerat mentionem, hac parte omninò est abnegata; unde videtur clementissimus Imperator offensus.*

Liberat. c. 18.

Anno Dom. 482.

Acta Mongi. Chalcedonensem Synodum damnasse dicitur.

VII. Quomodò in administrando Episcopatu se gesserit, nunc exponamus. Mirus simulandi artifex ille fortunæ & temporibus, animum, religionemque suam accommodabat. De grege Eutychianorum nonnullos urebat, quòd anathemate Chalcedonensem Synodum non percelleret: itaque ab ipsius communione disjunxere. Quos ut placaret, facinus sodax, & primâ specie incredibile aggreditur. Rem paucis expedit Victor Tununensis, licet extra locum suum, nempe anno superiore post Consulatum Zenonis III. Petrus *confestim favore Zenonis Principis Synodum Chalcedonensem de pulpito coram populo damnat: nomina Proterii, & Salafattatu (lege Salofacioli) de Ecclesiasticis Diptychis tollit, & Dioscori, & Æluri, qui Proterium interfecit, scribit, corpusque præfati Timothei Salofacioli de Ecclesia ejiciens, in loco deserto foris civitatem projecit.* Horrendum sanè dictu, quòd Episcopus, qui Chalcedonensem Synodum amplexus erat, eò crudelitatis processerit, ut decessoris sui corpus tam impiè tractaret, neglectâ Principis irâ. Id quidem à Timotheo perpetratum narrat & Liberatus: *Timothei Catholici corpus de terra levavit, & foras projecit, qui inter Episcopos Catholicos sepultus fuerat.* Quæ ex Felicis ad Acacium Epistola desumpta videntur. Ea quippe Felix objicit Petro: *Petrum violantem sanctæ memoriæ Timothei sepulturam, sicut ad nos certiores nunc quoque nuncii detulerunt per Misenum & Vitalem, credideris excusandum.* Facinus tamen tam impium inficiatur Mongus, ac conviciis, calumniisque apponit: *Aiunt, quòd sancti Patris nostri Archiepiscopi B. Timothei reliquias alium in locum transtulerimus. Quod quidem facinus nec Deo acceptum,*

Fel. Ep. 6.

Evagr. l. 3. c. 17.

ANNO DOM. 482.

ceptum, nec Legibus consentaneum. Qui verò Chalcedonensem Synodum impudenter negavit à se damnatam, potuit & eâdem audaciâ impium scelus à se perpetratum inficiari. Quibus verò de causis ad damnandum Synodum Chalcedonensem Mongus fuerit impulsus, ex fama narrat Liberatus: *Petrus Mongus ab Abbate Ammone, & Joanne Episcopo Magilcos, & ab Abbatibus Monachorum inferioris Ægypti bella passus, & seditione ei in Cæsarea Basilica, ut dicitur, factâ, anathematizavit Synodum Chalcedonensem, & tomum Leonis.* Ubi narratum Acacio, Petrum eò insolentiæ progressum, ut publicè Synodum Chalcedonensem rejiceret, eo nuntio non minimum turbatur. Quosdam igitur mittit Alexandriam, qui rei veritatem inquirerent: *Quibus cum Petrus persuadere vellet, nihil ejusmodi a se factum esse, Acta confici curavit, in quibus quidam testati sunt, nihil ejusmodi, quod quidem scirent, à Petro factum fuisse.* Ex partibus Timothei testes illi fuere, quos vel corruptos necesse est, vel ignorasse, quòd sancti corpus Præsulis effossum esset, & Concilium Chalcedonense damnatum. Epistolâ quoque Petrus Acacio se purgatum voluit, quam refert Evagrius: *Deus altissimus Sanctitati tuæ mercedem rependet pro tantis laboribus ac molestiis, quas per tot annorum curricula sustinuisti, Sanctorum Patrum fidem conservans, quam quidem assiduè prædicans confirmasti.* Synodum Chalcedonensem venerationi sibi esse testatus, subjungit: Certissimis argumentis nobis persuasisti, *nihil contra hac actum esse in sanctissima, & universali Synodo, quæ Chalcedone congregata est, utpote quæ cum sanctis Patribus, olim Nicææ collectis, consentiat.* Crimina, quorum postulabatur, quod & Timothei reliquias aliò transtulerit, & Synodum Chalcedonensem damnarit, eâ ratione diluit, quòd prius Legibus pugnet, posterius verò, quòd Synodum veneretur: *Quo enim modo sanctam Chalcedonensem Synodum anathematizare potuimus, cui credimus, & quam confirmavimus.* Denique convicia hæc levitati & populorum, & Monachorum, novis rebus studentium ascribit. Innocentiæ verò suæ testes adhibet illos, qui secum Conventus celebrabant: *Ut persuaderemus, & satisfaceremus simplicioribus, curavimus ut idem diceretur ab iis, qui unà Conventus agunt.* Legatorum suorum inquisitione, literisque Mongi de ipsius innocentia Acacium persuasum esse, nil miri, cùm & eo loci nos ponant, ut de Petri crimine incertiores simus multò, quàm dudum. Cùm vel artibus ejusmodi penè impossibile sit, quin scelera, quibus accusabatur, venirent in notitiam & Imperatori, & Orientis Episcopis. Ab Orthodoxis sanè omnibus, qui Alexandriæ degebant, *Mongus* desertus fuisset, non patienter laturis, quòd & damnatione Chalcedonensia Decreta obruerentur, & Timothei, qui vel ab Heterodoxis amatus fuerat, corpus tam indignis modis tractaretur. Neque sive Ægyptiacorum Præsulum, sive Clericorum Alexandrinorum ullus communionem cum eo colere voluisset. In solitudinem Ecclesia mutata fuisset: neque vitari unquam potuisset, quin tantæ perturbationis fama ad Principis aures volaret, qui subinde Petrum perpetuo damnasset exilio. Itaque hîc nobis aqua hæret, etsi celebratam Historicis historiam negatam nolimus. Cæterùm Zenonis Henotico Alexandrina dissidia non prorsus extincta sunt. Quæ tanta fuere, ut suo strepitu Simplicio innotescerent. His motus scripsit Acacio per *Restitutum: Mirum est, dilectionem tuam tot emensis temporibus, & tot opportunitatibus inde venientibus, nihil nos de Ecclesia Alexandrina, quæ tam graviter quater quatitur, instruere voluisse, cùm monere te nec increpatio nostra desisterit.* Eum obnixius hortatur, ab Imperatore impetret, ut Alexandrinæ Ecclesiæ pax optata reddatur. Data est Epistola *octava Idus Novembris.*

Liberat. c. 18.

Evagr. l. 3. c. 16.

Evagr. l. 3. c. 17.

Simpl. Ep. 18.

VIII. Tranquillè Petrus & placidè vitam non traducebat apud Alexandrinos suos, qui Chalcedonensibus infensiores erant: molestè quidem ferebant, Synodum à Mongo firmatam esse. Igitur ab ipsius communione sese abjunxerunt. Hinc ea secta ortum duxit, cui *Acephalorum* nomen est impositum. Quorum originem verbis Leontii exponere lubet: *Conjunctione per Henoticum factâ, Petrus apud Alexandrinos in honore præcipuo erat, probatoque Henotici scripto solio potitur Alexandrino, nec jam amplius occultè, sed palam erat Episcopus. Quidam tamen nimio contra Synodum Chalcedonensem odio impulsi, secessionem à Petro faciunt, nec cum illo communicabant, ob eam causam, quòd Henotico probato, Synodum anathemate manifesto non fuisset execratus. Atque hi vocantur Acephali, (id est, capite carentes,) quòd Patriarcham suum minimè secuti seorsum communicarent. Hinc Petrus, qui populum multipliciter scindi videret, tandem palam Synodum anathematizare cogitur, quò fiebat, ut pariter & Henoticum susciperet, & palam anathemati Synodum subjiceret. Verum ne sic quidem Acephali cum eo communicabant, quia ab initio Henoticum approbasset, non anathematizatâ Synodo.* Quibus liquidò constat, Facundum in errore esse, qui Acephalos ante Henoticum exortos fuisse tradit, qui sane postquam à Petro probatum est, lucem aspexere. Ad sectæ notitiam confert, quod in Nicephoro legitur: *Episcopis & Sacerdotibus apud eos defunctis, neque baptismus juxta solemnem & receptum Ecclesiæ morem apud eos administratur, neque oblatio, aut res divina facta, mysteriumve Ecclesiasticum, sicuti mos est, celebratur. Communionem verò illi à plurimo tempore asservatam habentes, feriis Paschalibus in minutissimas incisam partes præbent convenientibus ad se hominibus. Quo tempore quam quisque voluisset, placitam sibi sumebat potestatem.* Hinc magna postmodum hæreseum seges, Tritheitarum, Agnoetarum, Theopaschitarum, Jacobitarum, Armeniorum, Severitarum, Aphartodocitarum. In ea secta præcipuè eminuit *Severus* Antiochenus, qui unam Verbi & carnis naturam prædicabat. Cæterùm eò loci error est eripiendus Baronio, qui Acephalos cum Hæsitantibus permiscet: *Hæsitantes,* inquit, *qui & ipsi, quòd capite carerent, Acephali dicti esse reperiuntur.* Quippe teste Leontio, Acephali Synodum Chalcedonensem non modò non recipiebant, sed etiam palam apertèque damnabant. Imò ne vel cum Athanasio Mongi successore communicabant, quod de Hæsitantibus dici nequit. Neque Zenonis Henoticum admittebant Acephali, quod tamen Anastasius suscipiebat Augustus, quem Baronius Hæsitantibus apponit.

Acephali ex facto Mongi orti.

Leont. de sect. Act. 5.

Niceph. l. 18. c. 45.

Bar. Ann. 492. n. 45.

IX. Stephano Juniore Sancto Præsule, qui anno CCCCLXXIX Antiochensibus præfectus erat, defuncto, Calendion eligitur. Cujus tamen in creatione regulas non tenuerunt, quæ erant in more majorum, ut scilicet ab Orientis Synodo constitueretur. Etenim Constantinopoli

Calendion Præsul Antiochenus eligitur.

Anno Dom. 482.

poli creatus, Antiochiam mittitur. Hoc nos Candidus monet in secundo Historiæ suæ libro. Erraute calamo doctissimus ille Valesius tertium dixit illum, in quo apud Photium hæc invenimus: *Cùm Petrus ille impius*, Gnapheus scilicet, *Orientis turbaret Ecclesias, misit Zeno Imperator Calendionem, ut Episcopus esset Antiochiæ.* Neque ea res in dubio, cùm Gelasius id ipsum disertè testetur in suo de Gestis nomine Acacii Libello. Inter Acacii facinora numerat, *quod Petrum Antiochenum ejecto Catholico Calendione, quem ipse ordinaverat, ad Antiochenam misit Ecclesiam.* Cur autem neglectâ consuetudine ab Acacio Calendion in urbe regia consecratus fuerit, necessitati tribuendum ob perturbatum Petri Gnaphei artibus Ecclesiæ Antiochenæ statum. Id sanè sonuit Simplicii ad Acacium Epistola: *Miramur, nihil nos de statu Antiochenæ Ecclesiæ te instruente, didicisse, quam nunc ita habere se comperimus, ut improbi per occasionem obitus sanctæ memoriæ Timothei eandem Ecclesiam conentur habere captivam.* Hinc concedens necessitati Simplicius, pro legitima Calendionis ordinationem habuit: *Faciles excusationis, quam necessitas fecit, extitimus, quia quod voluntarium non est, vocari non potest in reatum.* Ubi Antiochiam pervenit Calendion, congregato more Concilio, Epistolâ Synodicâ suam Simplicio ordinationem significari curavit: *Antiocheni exordium Sacerdotis quâ ratione fuerit serius indicatum, quamvis minime nos latere non potuerit, tamen & ipse, vel Synodus ipsius indicavit.* Data est Epistola *Idibus Julii.* Cùm Joanne Talaia communione conjunctus Calendio, literas ejus suscepit, ut scriptum à Liberato: *Episcopus quidem Antiochenus suscepit Synodicam Joannis Talaiæ, quam per Magistrianum miserat.* Confugientem quoque ad Simplicii tribunal *intercessionis Synodicis literis* auxilio fuit, quæ res Calendioni in damnum esset, utpote qui causâ societatis, quam cum *Talaia* retinebat, anno 484. Oasim fuerit relegatus. Antequam porrò Calendionis electio Antiochenis innotesceret, coactâ Synodo, defuncto Stephano successorem substituunt, nomine *Joannem Codonatum.* Id Victoris in Chronico legitur, licet loco non suo, ad annum scilicet CCCCLXXXVIII. *post Consulatum II. Longini.* Calendionis ordinationem *Orientales Episcopi tanquam nescientes, Joannem cognomento Codonatum, eidem Antiochenæ Ecclesiæ consecrant Episcopum.* Quæ ob missum à Zenone Calendionem ordinatio nullo loco fuit.

Phot. Bibl. p. 275.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Simpl. Ep. 16.

Id. ib.

Joannes Ravennensis ob violentam Gregorii Episcopi creationem vexatur.

X. Rebus Orientis fusè narratis, illis & Occidentis debita narratio est. Pontificiæ censuræ præbuit occasionem Joannis Ravennatis Episcopi temeritas, qui adhibitâ vi *Gregorium* creatat Episcopum. Quam æqui bonique perturbationem meritò Simplicius perstringit: *Ubi ista didicisti, quæ in fratrem & Coëpiscopum nostrum Gregorium non electione, sed invidiâ perpetrasti, quem inexcusabili violentiâ pertrahi ad te passus es, atque vexari, ut ei honorem tantum non per animi tranquillitatem, sed per amentiam, sicut dicendum est, irrogares.* Ad Mutinensem Gregorius Episcopatum provectus erat. Injuriæ verò ob eam promotionem sibi illatæ memor, à Pontifice Romano hæc impetravit, ut nullam cum Joanne *causam habiturus*, Mutinensem gubernet Ecclesiam: *Cui si quid negotii forsitan emerserit, nostrum ab eo, vel contra eum petatur examen.* Ob necessitates etiam, quas vi Joannis sustinere compulsus est, possessio in Bononiensi triginta solidorum Gregorio conceditur, quæ post ipsius obitum ad Ravennensem Ecclesiam redibit. Quòd si postmodum Episcopum, Presbyterum, Diaconum Joannes invitum creaverit, ordinationes Ravennatensis Ecclesiæ, vel Æmiliensis sibi noverit auferendas. Data *tertio Kalend. Junii.*

Anno Dom. 482.

Simpl. Ep. 2.

Severini Abbatis obitus.

XI. Labente anno extremum diem clausit vir magni, & suâ, & futurâ ætate nominis *Severinus*, Noricorum Apostolus. *Bataris* est oppidum Rhenum inter & Danubium constitutum, ubi Severinus cellulam paucis Monachis solito more fundaverat. Dum mora imminet, Rugorum Regem *Febam* cum uxore ipsius *Gisa* crudelissima fœmina accersit. Febam verò monet, ut ita cum subditis agat, ut pro statu regni sui rationem Deo redditurus. Ad *Gisam* vero conversus, ab ea quærit, pluris ne maritum, an aurum faceret? Respondenti Gisæ se maritum cunctis opibus anteponere: *Ergo*, inquit, *desine innocentes opprimere, ne illorum afflictio vestram magis dissipet potestatem.* Quæ propius ad Severini obitum spectant referamus: *Nonis Januarii cœpit tenuiter lateris dolore pulsari. Quo durante per triduum medio noctis tempore fratres adesse præcepit.* Ubi eos paternis monitis informavit, deque corpore suo præcepta dedit, *cunctos per ordinem ad osculum suum jussit accedere, & sacramento communionis percepto, fleri se penitùs prohibet, totumque corpus signo crucis sentâ manu consignans, ut psallerent imperavit. Quibus mœroris suffusione cunctantibus, ipse Psalmum protulit ad canendum, Laudate Dominum in sanctis ejus: & dicto, Omnis Spiritus laudet Dominum, sexto Iduum Januariarum die in hoc versiculo nostris vix respondentibus, quievit in Domino.* Defuncti corpus loculo ligneo conditum est. Hæc Eugippus. Mortui reliquiæ in Lucullanum prope Neapolim postmodum translatæ sunt. Dies ejus natalis in Martyrologio octavo Januarii recolitur: *Apud Noricos sancti Severini Abbatis, qui apud eam gentem Evangelium propagavit, & Noricorum dictus est Apostolus.* Corpus ad Lucullanum delatum, inde posteà ad Monasterium sancti Severini translatum est.

De non alienandis bonis Ecclesiæ Odoacri Constitutio.

Lab. Conc. t. 4. 1334.

XII. Sub ea fortè tempora, sedente quidem adhùc Simplicio, nomine Regis Odoacris Decretum constituitur, quod secutis temporibus, Ecclesiæ Romanæ Episcopis non minimum displicuit. Quid eo contineatur, est referendum: *Cùm in unum apud B. Petrum Apostolum resedissent, sublimis & eminentissimus vir, Præfectus Prætorio, atque patricius, agens etiam vices Præcellentissimi Regis Odoacris, Basilius dixit: Quanquam studii nostri, & religionis intersit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur Ecclesiæ, ne per occasionem seditionis status civitatis vocetur in dubium, tamen admonitione beatissimi viri Papæ nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum, & venerabilis Ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cujuslibet celebretur electio. . . . Quare si amplitudini vestræ, vel Sanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri Antistitis electionem respiciunt, religiosâ veneratione servemus, hanc Legem specialiter præferentes, quam nobis, hæredibusque nostris Christiana mentis devotione sancimus.* Sequuntur alia Constitutionis capita. I. *Ne unquam*

Anno Dom. 482.

quam prædium, seu rusticum, seu urbanum, vel ornamenta, aut ministeria Ecclesiarum, quæ nunc sunt . . . ab eo, qui nunc Antistes sub electione communi fuerat ordinandus, & illis, qui futuris seculis sequentur, quocunque titulo atque commento alienentur. Si quis verò aliquid eorum alienare voluerit, inefficax atque irritum judicetur, sitque facienti, vel consentienti, vel accipienti anathema. II. *Et is, qui prædium rusticum, vel urbanum, jure Ecclesiastici fuerit consecutus, noverit, se nullâ Legis præscriptione munitum. Sed sive is, qui alienaverit, sive is, qui consequentet voluntate contrariâ prædium hujusmodi alienatum revocare tentaverit, id cum fructibus restituat, qui illud fuerit consecutus.* III. *Planè quæcunque in gemmis, vel auro atque argento, nec non & vestibus, minus apta usibus, vel ornatui videbuntur Ecclesiæ, quæ servari ac diu manere non possunt, sub justa æstimatione vendantur, & erogationi religiosa proficiant.* Lex ea anno DII. *Flaviano Avieno Consule* in Romana Synodo Symmachi est abrogata. Mortuo Simplicio, in eo Interpontificio, quòd Felicis creationi antecessit, illam Legem conditam fuisse, Baronio creditum: ex his, ut videtur, *quæ ad futuri Antistitis electionem respiciunt*, in eam opinionem adductus: *Tempore*, inquit, *Sedis Simplicii vacantis, quæ præsumpta sint, per Basilium in medium adducamus.* Attendere tamen debuit, Legem futuro tempori inserviendam conscriptam quidem fuisse, sed vivente adhùc Simplicio, ut ea his liquet: *Si eum de hac luce transire contigerit.* Neque defunctum adhùc fuisse, ex his perspicuum: *Admonitione beatissimi Papæ nostri Simplicii.* Dixisset Basilius, Simplicii *beatæ memoriæ*: neque etiam pronomen *nostri* mortuo Papæ convenit.

Error Baronii.

Bar. An. 483. n. 10.

Anno Dom. 483.

ANNO U. C. 1236. PER. JUL. 5196. JUL. 528. DOM. 483. ZENON. 9. & 10. *Sol.* 16. B. *Lun.* 9. *Indict.* 6. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

COS. *Faustus solus.*

Illi rebellio: autori suo fatalis.

I. Quas *Illo* Imperator struxerat insidias, ad rebellionem virum illustrem adegerunt. A Scriptoribus *Illus* multis laudibus celebratur: *Multa Illus Romanæ Reipublicæ contulit, cum militia rebus fortiter gestis, tum domi honestis studiis, ac justitiæ cultu.* Hæc Candidus. Armatum, cui suos exercitus Basiliscus tyrannus crediderat, Zenoni conciliaverat, Marciani seditionem oppresserat. Quorum Zeno meritorum oblitus, *Illum* impulit fraudibus suis, ut vindictæ consiliis obsequeretur. Ac Marsi operâ *Pamprepio*, homini impio, factus carus, de rebellione cogitat, cui movendæ Zeno imprudens occasionem subministravit, creditâ *Illo*, quem læserat, Orientis militiâ. Is adscito sibi in societatem Leontio, & Marso viro egregio, ac Pamprepio, anno superiore Antiochiam pervenerat. Labente verò palam apertèque defectione factâ, cùm Tarsum venisset, Verinam Augustam è Castello Pagyrio, in quo detinebatur, liberatam permovet, ut Leontium Consulem ad Imperium eveheret, Tarsi Leontius Augustus creatur. Quo facto remissâ Papyrium Verinâ, ipsi Antiochiam proficiscuntur. Non addicentibus tamen avibus purpuram Leontius induit. Theodoricus Gothorum Princeps cum exercitu à Zenone in rebelles missus, eos debellat: *Post multa prælia Hillus atque Leontius per quatuor conti-*

Theodor. l. 2.

nuos annos intra castellum Papyrium clausi, tandem proditione fratris uxoris Trocundi, quem Zeno ex urbe Regia ad id submiserat, capti sunt, & capite truncati. Suo sanguine annum CCCCLXXXVIII. resperserunt; cui miserorum & supplicium Marcellinus alligat: *Dinamio & Sifidio Coss. Leontius interea Rex, & Illus tyrannus in Papyrio Isauriæ castello capti decollati sunt. Capita eorum Constantinopolim allata præfixa hastilibus tabuere.* Quod Zenonem in invidiam adduxit, dum crudelem mortem iis pro mercede rependit, qui multâ ipsum benevolentiâ complexi fuerant. At præmia sua fortitudinis tulit Theodoricus, qui anno CCCCLXXXIV. Fastos volente Zenone reserabit.

Anno Dom. 483.

Evagr. l. 3 c. 27.

II. Cæterùm Theodorici mentio submonet, virum illustrem, nostrisque Annalibus ornamento futurum verbis depingere. Rege Gothorum editum esse, constat inter Autores: quid verò nominis gesserit pater, variantibus Scriptoribus non adeò liquet. *Theodemirus* Jornandi perpetuò vocatur. Excerpta verò de Theodorico hæc habent: Theodorici *pater Walamir dictus Rex Gothorum, naturalis tamen ejus fuit. Mater Ererliva dicta Gothica Catholica quidem erat, quæ in baptismo Eusebia dicta est.* Jornandi, utpote antiquiori, de patris Theodorici nomine magis assentimur. Filium verò suum Leoni obsidem Imperatori miserat, à quo remissum, cum magnis muneribus grato recepit animo. Erant in adolescente magna virtutis semina. Annum XVIII. ingressus, conjunctis sibi viris sex mille, inscio patre, *Babai* Sarmatarum Regem aggreditur, eoque occiso, spoliis onustus ad patrem revertitur, ereptamque Sarmatis Singedonensem urbem, quam Romanis exemerant, suæ ditionis fecit. Ut ad fata venit Theodemir, in oppido Certas Theodoricum regni hæredem reliquit, quod in Pannonia tenebat. Cùm armis & rumore clarus esset, à Zenone in auxilium sibi vocatum esse, sunt qui memorent: *Zeno misit ad Civitatem Novam, in qua erat Theodoricus Dux Gothorum filius Valameris, & eum invitavit in solatium sibi adversus Basiliscum.* Excerpt. de Theod. Posteà verò, sive innatâ Gothis levitate, sive quòd promissa fortè munera non solverentur, si qua Marcellino fides, Zenoni infestus, anno CCCCLXXXII. impetum in ipsius Provincias fecit: *Trocundo & Severino Coss. Theodoricus, cognomento Valamer, utramque Macedoniam, Thessaliamque depopulatus est, Larissam quoque Metropolim deprædatus.* Quem non spernendum & amicum, & hostem Zeno fuerat expertus, muneribus sibi conjungendum utile duxit. Hinc verba Marcellini: *Idem Theodoricus Rex Gothorum, Zenonis Augusti munificentiis penè pacatus, Magisterque præsentis Militiæ factus, Consul quoque designatus creditam sibi Ripensis Daciæ partem, Mœsiæque inferioris cum suis satellitibus pro tempore tenuit.* Zenonis exercitibus præfectus Leontium, Hillumque fudit. Ad hunc & annum pertinere videtur, quod Jornandes memoriæ prodit: *Theodoricum verò gentis suæ Regem audiens ordinatum Imperator Zeno, gratum suscepit, eique evocatoria destinata ad se in urbem venire præcepit, dignoque suscipiens honore, inter Proceres sui Palatii collocavit. Et post aliquod tempus ad ampliandum honorem ejus in arma, sibi eum filium adoptavit, de suisque stipendiis triumphum in urbe donavit, factusque est Consul ordinarius . . . nec tantùm hoc, sed etiam*

Theodoricus Rex Gothorum quis.

Jorn. de Reb. Get. c. 57.

equestrem statuam ad famam tanti viri ante regiam palatii collocavit.

Mors Simplicii.

III. De rebus Ecclesiæ loquamur. Labente Martio Simplicius vitæ finem implevit. Qui ab anno CCCCLXVIII. eoque jam adulto ad usque præsentem sedit, Pontificatus decimum sextum ingressus. Non Marcellino credimus, qui Simplicii obitum anno superiori alligavit. Sepultus est in Basilica Petri, VI. *Nonas Martii.* Quid gesserit in Episcopatu memoriâ dignum, suse satis expoluimus: addantur ex Pontificali nonnulla: *Simplicius dedicavit Basilicam S. Stephani in Cœlio monte in urbe Roma, & Basilicam B. Andreæ Apostoli juxta Basilicam B. Mariæ, & aliam Basilicam S. Stephani juxta Basilicam S. Laurentii, & aliam Basilicam intra urbem juxta Palatium Licinianum, B. Martyris Bibianæ, ubi corpus ejus requiescit. Hic constituit ad S. Petrum Apostolum, & ad S. Paulum Apostolum, & ad S. Laurentium Martyrem hebdomadam, ut Presbyteri manerent ibi, propter Pœnitentes & Baptismum,* &c. Andreæ in Basilica carmina hæc musivo opere legisse se Platina testatur:

Hæc tibi mens valide decrevit prædia, Christe,
Cui testator opes detulit ille suas,
Simpliciusque Papa sacris cœlestibus aptans
Effecit verè muneris esse tui,
Ne quod Apostolici deessent lumina nobis,
Martyris Andreæ nomine composuit, &c.

Felix Episcopus Romanus creatur.

IV. Defuncto Simplicio successit Cœlius Felix III. *natione Romanus, ex patre Felice Presbytero, de titulo Fasciola.* Felicis consecrationi *septimum Idus Martii* doctissimus assignat Onuphrius, sed immeritò, cùm ætate Felicis Pontificales ordinationes diei Dominicæ assignarentur. Nonnus verò Martii quartæ feriæ cohærebat. Paulùlum ab Onuphriana Chronologia recedens Baronius, *die octavâ Martii* Felicem Pontificem creatum esse statuit. Cujus sententia eâdem ratione, quâ & illa Onuphrii obruitur. Dies scilicet octava Martii anno labente in tertiam feriam incidit, quâ Felicem ordinatum esse, non sit vero simile. Longè satius esset, Martii sexto affigere Felicis inaugurationem, quod ex Pontificali, Holstenii curis emendato, colligi potest: Simplicius *sepultus est in Basilica Petri Apostoli sexto Nonas Martii, & cessavit Episcopatus dies sex;* à primo scilicet Martii, quo diem obiit, ad sextum usque, quo vacua Sedes à Felice repletur. Ut primus, sic ultimus Felicis dies Chronologiæ obscuris involvitur. *Felix III. sedit annos octo, menses XI. dies XXIII.* Hæc emendatum Holstenii Pontificale. Quâ Chronologiâ Februarii XXVIII. anni CCCCXCII. obiisset. Sed supremus Felicis dies, quem Baronius cum Onuphrio *quintum Kalendarum Martiarum* putat, relinquatur in incerto. Ad utiliora, cognituque jucundiora accedimus.

Bar. An. 483. n. 16.

Epistolæ Græcæ Felicis sunt subditæ.

V. Extant Epistolæ complures, nomine Felicis ornatæ, quæ benè multis eruditorum, Baronio scilicet, Binio, Labbeo, Cavio, &c. omnes legitimæ videntur. Neque dissimulandum antiquitatis multum eas sibi vindicare, cùm in quinta Synodo Oecumenica imperante Justiniano celebrata recitentur. Valesius verò à Felice tres abjudicat, quæ Græcè Latinèque Collectores Conciliorum exhibuere. Prima, quæ tertia numeratur, ex Synodo Romana ad Petrum Fullonem dirigitur, eo titulo insignita: *Felix Episcopus Petro Episcopo Antiochiæ.* Summa Epistolæ hæc est. Petrum Fullonem non solùm in Valentiniani, Manichæi, Arii, Sabellii, Apollinaris, & Eutychetis hæreses, verùm etiam in errores Ethnicorum, utpote plures Deos asserentem incidisse. Deinde monet, ut resipiscat, neque addat in Trisagio, *Crucifixus propter nos.* Secunda Episcopatum abdicat Petro: *Quoniam importabilibus verbis impie garrulasti, & non judicasti cedere prædictis sanctis Patribus, qui ornarunt Sedem beatæ memoriæ multum triumphantis Ignatii Martyris . . . propter hoc Deus destruet te in finem . . . & firma sit hæc tua depositio, à me . . . & ab Acacio, Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pastore.* Tertia, quæ quinta numero, ad Zenonem scripta est. Quem monet de Synodica Petri Fullonis damnatione, ut & ab ipsius communione abstineat, & depositum Antiochenâ expellat Ecclesiâ. Quarum sanè Epistolarum falsitas multis argumentis deprehenditur. Mittamus stylum barbarum, & à Felice prorsus alienum, quia regeri posset, ex Græca versione in Latinum Epistulas esse transfusas. Absona quidem hæc sunt, & amore Pontificum Romanorum in scribendis Epistolis usurpato prorsus aliena: *Sit in te hæc fixa damnatio à me, & ab his, qui sub me constituti, Episcopales Sedes gubernare noscuntur.* Atqui Episcoporum in Concilio suo sedentium Pontifices Romani mentionem suis in Epistolis non agitabant. Huc ipse Felix testatur in Epistola ad Clericos, & Monachos Orientales Synodica: *Quoties intra Italiam propter Ecclesiasticas causas, præcipuè fidei colliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo retinetur, ut successor Præsulum Sedis Apostolicæ, ex persona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum, juxta sollicitudinem sibi Ecclesiarum omnium competentem, cuncta constituat.* Argumento hoc Valesiano nostrum & addimus. Literis, quibus Patriarcham Felix damnabat, Consulatum, quo latæ sunt, apponebat, ut damnatio certior evaderet. Testis Epistola, quâ & munere Sacerdotali, & Fidelium communione Acacium ejicit: Quæ *data est V. Kal. Augusti, Venantio viro clarissimo Consule.* Similiter de damnatione Petri Gnaphei Epistolam Felix Consulari notâ insignem fecisset. Præterea veris pugnat, quòd anno CCCCLXXXIII. in Romana Synodo Petrum Fullonem Felix fulmine damnationis percusserit; quo tempore Calendion sedebat Antiochiæ, qui anno duntaxat 484. expulsus est. Neque verius, quod ea Epistola indicatur, quo tempore Gnapheus à Felice damnabatur, eo & ab Acacio abdicatum esse: *Firma sit hæc tua depositio à me, & ab his, qui unà mecum Apostolicum thronum regunt, & ab Acacio Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pastore, & à venerabilibus Episcopis sibi subjectis.* Refellant hæc Gesta de nomine Acacii: *Acacii audacia deteriora committens, etiam Petrum Antiochenum, ejecto Catholico Calendione, quem ipse ordinaverat, ad Antiochenam misit Ecclesiam.* Denique à vero diffidet, quòd Felix suis fulminibus Petrum Fullonem fuerit jaculatus, quia in Trisagio addidit, *Crucifixus pro nobis.* Quam sanè clausulam à Felice damnatam, nunquam probasset Alcimus Avitus: à quo tamen laudatam esse, constat in sua ad Regem *Gundobadum* Epistola: *Quis Fidelium non jure moveretur, audiens, Crucifixo pro nobis, ut misereatur, minimè supplicandum?*

Lab. Conc. t. 4. 1067.

Lab. Conc. t. 4. 1126.

Fel. Ep. 6. 1074.

Lab. Conc. t. 4. 1067.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Avit. Ep. 2.

Talaia Libellum offert Felici, qui legationem mittit Constantinopolim.

VI. Exterminatis è finibus veritatis tribus illis, quæ Felici ascribuntur Epistolis, ad gesta ipsius procedat oratio. Talaiâ vitam adhùc retinente

ANNO DOM. 483.

Liberat. c. 18.

tinente Simplicio, Romam veluti salutis suæ portum ingressus, persuaserat Pontifici ad Acacium scribere, quod & lubenter fecerat: *Et quidem ad hoc Simplicius praparati animi & voluntatis fuit.* Ut mirum sit, nonnullis in mentem venisse, quòd sedente jam Felice Talaia in urbem advenrarit. Expostulationis suæ Libellum Simplicio offerendum paraverat. Id consilii ne executioni mandaretur, Simplicii mors prohibuit: decessori ergo destinatus, successori Libellus offertur. Id constat ex Acacii citatione, in qua sic Felix loquitur: *Superveniens frater & Coëpiscopus noster Joannes fugatus ab Hareticis, pervasoribus Sedis Alexandrina, Libellum nobis, quem sancta memoria decessori paraverat, porrigendum, quantum ex subjectis agnosces ingessit. Quem morem majoris sui beata memoria exemplo, & priorum nostrorum non potuimus refutare.* Quid Joannis Talaiæ Libello continetetur, etsi perierit, judicatu facillimum est. Nempe se innocentem, rectæque fidei tenacem pulsum esse, ut sibi impius Legum eversor, & Chalcedonensis Synodi contemptor substitueretur. Stomachabatur etiam, & molestè ferebat, quòd Joannes Antiochenæ invasor Ecclesiæ ab Acacio Tyriensibus sacris fuisset impositus, uti in Gestis de nomine Acacii legitur: *Joannes Alexandrinus tacere non potuit, quod illum Joannem, quem damnaverat cum Petro, & sine remedio pœnitentiæ fecit ab Apostolica Sede damnari, post tot damnationes Tyriorum miserit Ecclesia prasidere.* Hinc gravi Baronius errori eximitur. Censet enim, post celebratam anno CCCCLXXXIV. Romæ Synodum Joannem Tyriensibus esse præfectum. Quo facto Acacii pertinaciam exaggerat. Atqui in suo Libello, anno labente Felici oblato, Talaia queritur, Joannem Tyriensibus præsidere, quibus anno 482. imponi debuit, ut id accusaret Episcopatus Felicis sub initia. Lecto Talaiæ Libello, visum Felici missa legatione, tam ad Imperatorem, quàm ad Acacium Epistolas dirigi. Episcopi deliguntur *Vitalis* Truentinus, & *Misenus* Cumanus, quibus Felix defensor additus est, quod & significatum Acacio: *De Collegio nostro fratres, & Coëpiscopos nostros, Vitalem, & Misenum, cum quibus illum à latere nostro fidelissimum nostrum Felicem defensorem, sancta Ecclesia Romana ordinatione direximus.* Acacium verò vexat, & de affectato diu silentio, & de superbia, & de tacita cum Hæreticis conspiratione: *Atque ideò*, inquit, *cum ita sit, moneo, hortor, & suadeo, ut qua commissa sunt, corrigas, & sequentibus studiis de te facias meliora sentire.* Gravissimis quoque verbis Zenonem rogat Augustum, ut Ecclesiæ Alexandrinæ misereatur, *ne Sedes B. Evangelista Marci à doctrina Magistri sui vel communione separaretur.* Petri Confessio, inquit, voce maternâ instans exclamat: *Christiane Princeps, cur me à curriculo caritatis, quo Ecclesia universalis astringitur, permittis incidi? Cur in me rumpis totius orbis assensum?* Et paulò infrà: *Unicum in te superest Prisci nomen Imperatoris. Ne quaso, nobis salutem tuam, pie Imperator, invideas, ne fiduciam pro te minuas supplicandi.* Ut verò id Mongum dejiciendum impelleret Imperatorem, subjicit: *An non ipse est, per triginta annos Catholica desertor Ecclesia, inimicorumque ejus Sectator, & Doctor, & ad fundendum sanguinem semper velox fuit & promptus?*

Error Baronii.

Bar. Ann. 384. n. 15.

Lab. Conc. t. 4. 1096.

Lab. Conc. t. 4. 1097.

Felic. Ep. 1.

Felic. Ep. 2.

Citationis Libelli à Felice ad Acacium missi, germani sunt.

VII. Epistolas comitabantur Libelli duo; unus citationis per Legatos Acacio transmittendus, alter de Decreto Concilii Imperatori dirigendus. Utrumque ad subdita Felici scripta relegare, clarissimo Du Pin placuit in sua Bibliotheca, pag. 260. eâ duntaxat ratione freto, quòd Felicis & ad Zenonem, & ad Acacium in Epistolis neque vola sit Libellorum, neque vestigium: *Quand Felix envoya Vital, & Misene, il n'avoit aucun dessein de faire venir Acace à Rome.* Nobis verò pulcherrima hæc antiquitatis monumenta falsi incusare, religio est. Primùm testatur Evagrius, à Felice Vitalem & Misenum ad Zenonem legatos esse, *ut Petrus tanquam Hareticus expelleretur, atque Acacius Romam mitteretur, rationem redditurus eorum, qua Joannes ei objiciebat.* Insuper & materia, & stylus, & gestorum series inam Libellis firmitudinem asserunt ac veritatem, in quibus exponitur, quid Joannis ad expostulationem sit actum à Felice, quosve Legatos miserit. Libellis & fidem astruunt gesta de nomine Acacii: *Felix electis Vitale Episcopo Truentinate, ex Picena regione, & Miseno Cumana Ecclesia Episcopo ex regione Campania, sub hac instructione direxit, ut Petrus de Alexandrina pelleretur Ecclesia, & ut Libello Sancti Joannis Episcopi Alexandrini responderet Acacius, atque ipsi denuntiaretur Acacio, ut anathema diceret Petro.* Neque mirum, quòd in Epistola de citando Acacio Felix mentionis nil inseruerit: cùm ad eam rem Libellus evocationis sufficeret. Testatur hæc quidem ipse Felix in sua ad Acacium Epistola: *Quia non opus fuit literis universa congerere.* Citationis verba fuere: *In Conventu fratrum & Coëpiscoporum nostrorum respondere festina, ut in alterutram partem, quod justitia paraverit, ordinantes, amotis scandalis Ecclesiarum, quas scindi videmus, reparatâ concordiâ, & servatâ integritate fidei, puris mentibus acceptissimas faciamus placationis hostias, quas pro omni populo Christiano, & salute gloriosissimi Imperatoris offerimus.* In suo verò ad Zenonem Libello narrat, conceptam de obruto tyranno lætitiam, qui literis suis Chalcedonensis Concilii autoritatem everterat, mœrore mutatam esse, quòd Petrus Alexandrinæ præficeretur Ecclesiæ: *Quod fratrem, & Coëpiscopum meum Constantinopolitanum respicit Sacerdotem, adversus quem in Conventu mihi ab eo, cujus Sedem prafatus fertur tenere, Libellus oblatus est, quem deplorationibus mea humilitatis annexui, ut idem frater, & Coëpiscopus Acacius, sicut Ecclesiasticis necesse est, & vestris Legibus fieri decet, ad hac, qua de se pervidet intimari, apud beatissimum Petrum Apostolum diluere, obedienter procuret, nec ullo modo existimet differendum.*

Evagr. l. 3. c. 18.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Lab. Conc. t. 4. 1097.

Lab. Conc. t. 4. 1098.

VIII. Dum in urbem regiam Vitalis Misenusque proficiscuntur, *Cyrillus* Acoemetensium Præpositus quosdam cum literis Felici misit, de ejus cunctatione expostulans, cùm tam gravia adversus fidem committerentur. Quibus lectis, Felix Legatis scribit suis, ne quidquam agerent, donec cum Cyrillo collocuti, quid faciendum esset discerent. Literis quoque Zenonem adiit, quibus & de Chalcedonensi Synodo, & de persecutione Hunnerici monebatur. Respondit Zeno, frustra verbis Joannis Talaiæ Felicem perturbari, qui neglecto de non ambienda Sede Alexandrina juramento, nullum non sacrilegii genus admisisset: Petrum non sine diligenti examine promotum fuisse: *Pro certo*, inquit, *habere debes, & pietatem nostram, & suprà memoratum sanctissimum Petrum, & universas sacrosanctas Ecclesias sanctissimum Chalcedonense Concilium*

Legati Felicis carceri includuntur.

Evagr. l. 3. c. 19. 20.

Anno Dom. 483.

lium amplecti, atque venerari, quod cum fide Concilii Nicæni prorsus consentit. Ad Legatos redeamus, qui ubi Abydum venere, ab Imperatoris satellitibus capti, carceri mancipantur. Heracleæ ad defectionem invitatos esse prodit Anastasius: *Dum introissent in civitatem Heracleam corrupti sunt pecuniâ.* Anastasio Theophanem anteponimus. N. que carcere ad impetrandum assensum opus erat, quem pretio sollicitati jam præbuissent. Captivis chartæ auferuntur, *ne Catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur.* Quid egressi custodiam egerint, anno sequente docebimus.

Liberat. cap. 18.

Synodus Constantinopolitana in Gnapheum ab Acacio coacta, subdita est.

X. Invenitur inter Concilia Synodus Constantinopoli hæc anno adversus Petrum Gnapheum celebrata, quòd Trisagio, Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis hoc blasphemiæ addidisset, *qui passus es pro nobis*, quasi crucis doloribus divina Trinitas fuisset obnoxia. Ajunt etiam, cùm post ejectum Calendionem Gnapheus Antiochenæ Sedi redditus fuisset, refertamque blasphemiis Epistolam Acacio rescripsisset, Acacium tantæ impietatis horrore perculsum Concilium coëgisse suum, ut Petrum anathematum telis obrueret. Addit Baronius: *Tanta blasphemia tonitrus, qui Orientem feriendo concussit, non sine horrore in Occidente auditus est.* Invigilavit ergo Felicis diligentia, ut suis quoque fulminibus Gnapheum feriret, coactâ Synodo, de qua mentio est in Epistola ad Petrum: *Hæc tibi scripsi unà cum præsente Synodo, conveniens te coram Deo & Sanctis Angelis, ut ea doceas, ea nobiscum sentias, ut illibata fides nostra permaneat in Dei gloriam.* At jam Felicis ad Petrum Epistolis, quibus ea Synodus innititur, fidem detraximus, quarum ruinis Romana ea in Gnapheum Synodus obruitur. Nihilo certior est, quæ ab Acacio in urbe Constantinopolitana coacta perhibetur, quam cum eruditissimo Valesio figmentis apponimus, unà cum literis compluribus à diversis Præsulibus ad Petrum directis. Prima est *Acacii*, secunda *Antheonis* Episcopi Arsinoes, tertia *Fausti* Apolloniadis, quarta *Pamphili* Abydaium, quinta *Asclepiadis* Trallium, sexta *Quintiani*, septima *Justini Episcopi in Sicilia*, octava *Flacciani* Rhodonensis. Asclepiadis Epistolæ adjunguntur octo anathemata cum articulo, in quo legitur: *Cognosce, & abscinde, in quibus inique locutus es.* Quintiani verò Epistola duodecim damnationes in Petrum torquet. At enim, quæ Felicis ad Petrum Epistolis fidem rationes abrogant, illæ ipsæ & Constantinopolitanam Synodum, & Epistolas octo variorum Præsulum ad Petrum datas falsi coarguunt. Anno sanè CCCCLXXXIII. nondum expulsione suâ Calendio Petro locum dederat. Neque opus erat ob additum Trisagio, *qui crucifixus es pro nobis*, Concilium anno 483. ab Acacio cogi, cum anno CCCCLXXI. ea ipsa de causa & damnatus Petrus fuisset, & in exilium pulsus. Literas quod attinet, illæ dicuntur Pontificum, qui nullius sanè sunt in historia nominis, nullius Autoris testimonio commendatorum. Absurdissimus quidem est Epistolæ Justini titulus: *Epistola Justini, Episcopi in Sicilia ad Petrum Fullonem.* Denique ab Ecclesiæ, quod tum temporis obtinebat, instituto abhorret, modicarum urbium Episcopos ab Antiochena Diœcesi valde dissitos, adversus Petrum damnationis literas concinnasse, anathematismis munitas. Id officii Metropolitanis incubuit. Dixerat Baronius, quæ in *Flacciani* Rhodonensis Epistola reperiuntur: *Olim scripta ab ipso Petro ad Acacium, cum se simulavit Catholicum esse.* Verba sunt Epistolæ: *Quis est igitur, qui procellas excitavit hæreseon, nisi tu, qui sollicitasti aures Principis innocentis, & falsis literis contra Pontificis erexisti, id est, Acacii, ut ad communionem te susciperet, dicendo, non mihi fiat ulterius crucem apponere Trinitati, prædicando tantum Christum crucifixum.* Illustrissimum verò Purpuratum perstringit Valesius, demonstrando ex verbis Gelasii nil cum Gnapheo communionis Acacio fuisse: *Quâ Synodo Calendionem idem expelli fecit Acacius. Nihilominus eidem Petrum, tam manifestum Hæreticum, ut eidem palam nec se communicare prætenderet, suâ passus est dispositione substitui.* Falsa ergo prædicat subditus ille Flaccianus in Epistola ad Gnapheum.

Lab. Conc. t. 4. 1066.

Lab. Conc. t. 4. 1098.

Bar. Ann. 483 n. 63.

Lab. Conc. t. 4. 1107.

Gelas. Epist. 13. Lab. 1205.

Anno U. C. 1237. Per. Jul. 5197. Jul. 529. Dom. 484. Zenon. 10. & 11. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 10. *Indict.* 7. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 7. I. P. 1. *April.*

Anno Dom. 484.

Coss. *Theodoricus & Venantius.*

Basiliscus Armati filius, Cæsar creatur. Armatus occiditur.

I. Insigni perfidiæ magnum Zeno crudelitatis facinus addidit, occiso Armaro, à quo multis beneficiis afficiebatur. Ut sceleri vires incuteret, *Basiliscum* Armati filium Cæsarem creat, sederuntque simul Imperator, & Cæsar. Basilisci hæc inauguratio in urbe Nicæa peragitur. Quid verò ad cædem eam perpetrandam Zenonem impulerit, Chronicum aperit Alexandrinum. Revocato in memoriam Armatum, Basilisco tyranno jurasse, se Zenoni eum non esse traditurum, quem neglectâ tamen sacramenti religione occidendum dedit, his in cogitationibus animum subinde volutat: *Quomodo fidem Imperio meo servabit? Paulò pòst enim ubi adoleverit filius ejus Cæsar, omninò in me perfidus existet.* Minister cædis *Onulphus* eligitur, ut undique perfidia triumpharet, ingratique vitium animi. Quippe Onulphum, & pauperem, & à Barbaris nuper venientem humaniter susceptum, primùm quidem Comitem Armatus fecerat, deinde verò Præfectum Illyriorum, & ad convivia multum pecuniæ præbuerat. Ille verò barbaricam sanguinariâ manu perfidiam benevolo pro gratia retulit. Hæc Suidas, qui Armatum perperam *Armatium* vocat, quasi ab Armato diversum. Ubi verò interfectus est, Chronicum narrat Alex. *Palatii in gradibus occiditur Armatus, uti exploratum est, cùm ad ludum equestrem spectandum proficisceretur.* Sic Græca vertenda existimamus, cùm non placeat versio *Raderi*: *In speciem, quòd Armatus circumspectandi causâ ascenderit.* Sic sanguine suo regiam respersit miser, ut Zenonis ante oculos sui sceleris imago perpetuò obversaretur. Defuncti & in cadaver sævitum, quod in frusta discerpitur, narrante Candido. Sic Armati crudelitas, perjuriumque geminis sceleribus vindicantur. Quippe imperante Leone *quoscunque de Thracibus, qui seditionem moverant cepisset, eos manibus amputatis dimiserat.* Magnis dignitatibus fulgebat, utpote & Consularis, & Militiæ Magister, & pater Cæsaris, & Verinæ cognatus. Constantinopolitanis mors ejus lætitiam attulit, quibus ob superbiam, & adulteria odio erat. Filius Armati *ex Cæsare inter Lectores in Blachernis profiteri cœpit*, uti nos Candidus docuit. Addit Chronicum Alex. Basiliscum Cæsarem, quòd

Evagr. l. 3. c. 24.

Suid.

regiam

ANNO DOM. 484.

Justusæ Samaritani rebellio & mors.

regiam adhùc purpuram gestaret, *Cyzico Hellesponti Metropoli Episcopum à Zenone præfectum esse*. Armati bona omnia in fiscum rediguntur.

II. Zenonis crimen ulciscuntur Samaritani defectione suâ. Rebelles Ducem latronum, nomine *Justusam* sibi Principem imponunt, qui Cæsaream ingressus ludos spectavit. Dum Palæstinæ imperat, multos interficit. Templum sancti *Probi* incendit, Timotheo Antistite Cæsareensem Ecclesiam administrante. E vestigio Palæstinæ Dux *Asclepiades*, ut prædonum insectator, venit cum satellitio suo: adest & Cæsareæ Præfectus cum *Arcadianis*, prælioque facto *Justusa* capite plectitur, quod cum diademate ad Zenonem mittitur. Qui quàm primùm Synagogam illorum *Gargaeidam* in formam & usum Templi ingentis, Deiparæ Virgini Mariæ convertit. Instauravit & Procopii Templum: edixit etiam, ne Samaritæ militarent, bonis potentiorum omnibus proscriptis, unde ingenti metu exorto pax conficitur.

Chr. Alex.

Regis Evarici mors. Quis? Ecclesiæ persecutor.

III. Hæc in Oriente. In Occidente verò annus *Evarici* Gothorum Regis obitu est insignitus. Quam Chronologiam astruit Concilium Agathense, *Messalâ* Consule, & Alarici Regia, cui Avaricus decessit, anno secundo & vigesimo celebratum. Quòd si ab anno Dom. DVI. auferantur XXII. supersunt CCCCLXXXIV. Evarici regno annos *viginti* Baronius tribuit, ab *anno* CCCCLXIV. imperii hujus ducens initia. Verùm enimverò Idacius, qui ætate Evarici floruit, Theodoricum, cui Euricus successit, anno CCCCLXVII. fraternâ manu periisse scribit. Annos ergo XVIII. imperando condidit, quorum primus ultimusque pro completis habentur. Qui porrò germani sui sanguine regni consecrarat initia, bonis quidem omnibus metuendus fuit: neque immeritò, cùm fidei inimicus gravissimam Orthodoxis persecutionem moveret. Id verebatur Sidonius, ut ex ipsius ad Basilium Epistola intelligimus: *Quod fatendum est, præfatum Regem Gothorum, quanquam sit ob virium merita terribilis, non tam Romanis mœnibus, quàm Legibus Christianis insidiaturum pavesco. Tantum ut ferunt ori, tantum pectori suo Catholici nominis acet, ut ambigas, amplius ne sua gentis, an sua secta teneat Principatum. Ad hoc armis potens acer animis, alacer annis, hunc solum patitur errorem, quòd putat sibi tractatuum consiliorumque successum tribui pro religione legitima, quem prorsus assequitur pro felicitate terrenâ.* Gloriæ sibi ducebat, ut Romanorum in Galliis Imperium, sic & fidem evertere. Defunctis Catholicis Antistitibus alios substitui negabat. Hinc illæ Sidonii lachrymæ: *Burdegala Petrocorii, Ruteni, Lemovicas, Gabalitani, Elusani, Vazates, Convenæ, Auscenses, multòque jam major numerus civitatum summis Sacerdotibus ipsorum morte truncatis, nec ullis deinceps Episcopis in defunctorum officia suffectis, per quos utique minorum ordinum ministeria subrogabantur, latum spiritualis ruina limitem traxit.* Ad inficiendos Arianâ luc animos *Modabarius* operam Regi commodabat suam. Tandem res ad sanguinem venit, teste Gregorio Turonensi: *Evarix Rex Gothorum gravem in Galliis super Christianos intulit persecutionem. Truncabat passim perversitati sua non consentientes. Clericos carceribus subigebat; Sacerdotes verò alios dabat exilio, alios gladio trucidabat. Nam & ipsos sacrorum Templorum aditus spinis jusserat obsecari, scilicet ut raritas ingrediendi obli-*

Bar. An. 484. n. 130.

Sidon. Ep. l. 7. 6.

Id. ibid.

Greg. l. 2. c. 25.

vionem faceret fidei. Hæc Evarici paulò ante obitum gesta ad annum usque proximum continuata videntur. Etenim addit Gregorius: *Sed persecutor non post multum tempus ultione divinâ percussus interiit.*

IV. Rerum Ecclesiæ nunc mentio introducatur. Eustathii imperante Constantino Magno Antiochensium Episcopi reliquiæ in Macedonia quiescebant, quæ Ecclesiæ olim suæ ex introducto more debebantur. Quas permittente Zenone Calendion urbi Antiochenæ intulit. Quando translatio contigerit, habetur in incerto. A Victore Tununensi in annum CCCCXC. refertur. Biennio citius Pagius factam esse putat, *Dynamio & Sifidio* Coss. ob Zenonis scilicet Quindecennalia, quæ Chronologicam, ut ait, *litem diriment.* Hoc tamen admisso, consequens est, anno CCCCLXXXVIII. nondum Antiochiâ expulsum Calcodionem fuisse, quod non sit vero simile, etsi Theophani probatum, huic tempori translationem assignanti. Sed Calendionis, quem annos quatuor sedisse existimat, initia malè collocavit, quæ cum anno CCCCLXXXII. conjungi debent, teste Simplicii ad Acacium Epistolâ XVI. Ut mirum sit, Theophanis auctoritatem à Pagio fuisse adhibitam, quo *Dynamii* Consulatui Eustathianarum reliquiarum evectionem assignet. Exulem tum temporis apud Oasim agens Calendion, transferendis sane Eustathii reliquiis non erat idoneus. Hoc igitur, vel superiore anno exuviarum evectionem ascribemus. Audiantur Scriptores, qui hujus meminere: *Calendio, cùm id ab Imperatore postulasset, Eustathii reliquias à Philippis urbe Macedoniæ, in quam olim relegatus, & in qua mortuus erat Eustathius, Antiochiam deportavit. Eas Antiocheni maximo cum honore exceperunt, omnisque propemodum ætas extra urbem effusa, ad octavum decimum milliarium obviam eis processit.* Sic gratâ rerum vice vir, qui anno CCCXXVIII. turpiter Antiochiâ expulsus fuerat, abhinc annis CLIV. ovans post obitum suam civitatem ingreditur.

ANNO DOM. 484.

Eustathii reliquiæ Antiochiæ inferuntur.

Theodorit. l. 2.

V. Qui Eustathium defunctum luæ reddiderat Ecclesiæ, Calendion Antiochiâ ejicitur. Molestè quidem ferebat, Mongum Alexandrinis præesse. Itaque & ad Zenonem, & ad Acacium literas misit, quibus Petrum *adulterum* vocabat, & Chalcedonensis Concilii hostem, ab eo palam publicèque apud Alexandriam anathematibus percussi. Non multò post Episcopatu pellitur. Ac *Illi*, Leontii, Pampepii partibus favisse putabatur, quæ causa quidem cur exilium ipsi imperaretur, fuisset idonea. Quin seditiosis patrocinaretur, Gelasius prorsus non ivit inficias: *Esto*, inquit, *Calendion Imperatoris nomen abstulerit.* At enim speciosâ hac ratione germana relegationis causa involvebatur, quam Liberatus aperit: *Calendion Archiepiscopus Antiochenus deponitur. Accusatur in aperto, tanquam inderotus, Principi mittens Populum in rebellionem cum Illo. Latenter autem, quia se non suspenderet, & à Felicis Papa, & à Joannis communione.* In exilium ergo pellitur ad locum jam multorum virorum illustrium relegatione nobilem, Oasim scilicet Ægyptiacam. Hinc agitata inter eruditos quæstio facillimè deciditur. Quàm diu nimirum Calendion Antiochenis præfuerit? Constat anno CCCCLXXXII. Pontificatum iniisse. Verba sunt Simplicii ad Acaciom: *Necessariò fratris & Coëpiscopi nostri Calendionis Sacerdotium gremio Apostolica Sedis amplexi, in consortium nostrum per gra-*

Calendion Episcopatu pellitur. Cur? Quamdiu sederit?

Gelas. Ep. 13. 1209.

Liberat. c. 18.

Evagr. l. 3. c. 16.

Simplic. Ep. 16.

ANNO DOM. 484.

gratiam Christi Dei nostri santæ urbis Antistitem Collegii unione numeramus. Data est Epistola Idibus Juliis, *Severino Consule.* Anno verò labente Calendion, qui ferventibus Acacium inter & Felicem odiis, Joannis Talaiæ, Pontificisque Romani communionem retinebat, loco suo motus est. Itaque post memoratam Vitalis & Miseni ab officio ejectionem breviculus historiæ Eutychianistarum statim subjungit: *Acacii audacia deteriora commutrens, etiam Petrum Antiochenum, ejecto Catholica Calendione, quem ipse ordinaverat, ad Antiochenam misit Ecclesiam.* Ut sit non constet Valesius, qui medium spatio Calendionem Sacerdotio perfunctum esse tradit, dum ejus & initia anno CCCCLXXXII. & finem anno labente jam adulto collocat.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Gnapheus Antiochenæ Sedi redditur. Num Autore Acacio?

VI. Petrus, quem Antiochenâ sede bis pulsum vidimus, & à Leone Augusto Oasim relegatum, infaustis avibus Episcopatum recuperat. Magnâ olim Zenoni conjunctus amicitia fuerat, cujus ope pulso Martyrio ipsius Ecclesiam invaserat. Placuit ergo Zenoni, Sacerdotium huic homini reddi, qui sine mora & Henotico subscripsit, & Synodicas ad Petrum Alexandrinum literas dedit. Si gestis de nomine Acacii credimus, ab ipso *Acacio* Gnapheus Antiocheno est Episcopatui restitutus. Id etiam scriptum reperimus in Epistola Synodica Concilii Romani ad Presbyteros Constantinopolis & Bithyniæ: *Calendione Episcopo sancto, quemadmodum cognovimus, nuper ejecto, Petrum reus, & à se antè damnatum in ejus immisit Ecclesiam.* Exaggeratam tamen orationem esse putamus, quod restitutioni Petri Acacius impedimenti nil opposuerit, ut Principis voluntati aliquo modo morem gestum iret. Cur sic existimemus, Autor est ipse Gelasius in sua ad Dardaniæ Episcopos Epistola, quâ excusationes Acacianas refellit; *Sed*, inquiunt, *Acacius Principi obviare non potuit. Cur Basilisco, quia voluit, obviavit. Cur ipse Zenoni, ne palam Petro Antiocheno, quamvis latenter hoc fecerit, communicare videretur, non commodavit assensum.* Quæ verba certè certòque testantur, Acacium autorem non fuisse, cur Petrus Antiochenis Præsul imponeretur: *Principi obviare non potuit*, hoc est, restitutioni non intercessit. Quod & alio nobis argumento indicatur. Etenim si *Gnapheum* ad Antiochenam Ecclesiam misisset Acacius, publicam cum eo communionem fovisset, quod tamen facere noluit: *Nihilominus eidem Petrum tam manifestum Hæreticum, ut eidem palam nec se communicare prætenderet, suâ passus est dispositione substitui.* Sic est, aulicus homo noluit Principis indignationem repugnando commovere: ac eò facilius, quòd in Gnapheo sciebat, se Romani Pontificis consiliis adversarium invenisse. Displicuere hæc Felici, qui fulmineo calamo ea prorsus dissipare tentavit.

Evagr. l. 3. c. 16.

Lab. Conc. t. 4. 1126.

Lab. Conc. t. 4. 1210.

Gelas. Ep. 13. 1205.

Misenus & Vitalis Mongo communicant.

VII. Verùm antequam quid Petri in causa Romæ factum fuerit, exposuerimus, de legatione Vitalis, & Miseni tractandum. Ignaviæ exemplum præbuere, cui vix comparari possit aliud. Tædio sui carceris, vel promissis muneribusque corrupti, Acacio ad Ecclesiam proficiscenti sese comites addunt. Variis & Acacii artibus illusos esse, Gelasius tradit in sua ad Dardaniæ Episcopos Epistola: *Legationem Sedis Apostolicæ blandimentis, præmiis, perjuriisque deceptam, quibus ei cum Imperatore promisit, integram Præsulis Apostolici causam de omnibus esse servandam; Petri communione pollutam redire perfecit.* Quippe ipsis præsentibus Mongi, veluti Catholici nomen palam, altâque voce recitatur. *Quos*, inquit Liberatus, *iterum Acacius post hæc de custodia ejiciens, secum fecit procedere, ut quasi confirmato Petri Sacerdotio dimitterentur.* Quo facto Mongus, quem Episcopali Sede dejectum ibant, amplissime honestissiméque triumphat. Etenim Legatorum ante adventum nomen ejus in Diptychis occultè recitabatur, exindè verò palam proferri cœpit, cùm Misenus Vitalisque ei communicassent. Hinc de plebe persuasit complures, Mongum à Felice in communionem esse susceptum. Noluerunt etiam Legati cum eorum ullo, qui Petro obsistebant, miscere colloquia. Ignaviam hanc Legatorum accusant gesta de nomine Acacii: *Qui quamvis hostili more detrusi in custodiam, chartas amiserint, tamen perfidiæ Hæreticis, atque damnatis, accommodare non debuerant, quæ sola negari potuit voluntatem. Non solum ergo Hæreticis communicaverunt, confirmationem Petri Episcopatus, ad quem pellendum missi fuerant, deserentes, atque contumelias in Episcopum Joannem Acacio dirigente portantes.* Intereà Felix defensor regiam urbem ingreditur. Majore quidem animi firmitudine præditus erat. Sed accedendi sui copiâ illum prohibuit Acacius, ut in ipsum sunt querelæ Felicis: *Felicem defensorem fidelissimum nobis, necessitate faciente serius subsecutum indignum tuis consuisti oculis.* Quin etiam ut Ecclesiasticæ pacis perturbator, Principis mandato in carcere conditur: *Felix defensor Ecclesiæ, qui cum Legatis directus fuerat, impediente infirmitate, cum ipsis pergere non potuit. Sed postquam Vitalis & Misenus à custodia Constantinopolis sunt regressi, perrexit cum chartis Ecclesiasticis Constantinopolim, passusque est & ipse gravissimam custodiam.*

Evagr. l. 3. c. 20.

Lab. Conc. t. 4. 1082.

Lab. Conc. t. 4. 1090.

Liberat. cap. 18.

Vitalis & Misenus in Romana Synodo damnantur.

VIII. Infamiâ onusti ob malè administratum munus suum Legati, compluribus in contemptum venere. Regerebant qui fidem proculcatam existimabant, pietatis injuriam hanc esse. Itaque eò progrediuntur, ut protestatione sibi utendum constituerent. Tres ea de causa Libelli parantur: primum funiculo ad baculum alligatum, Legatorum uni suspendunt; secundum Codici immiserunt; tertium olerum cophino insitum Legatis misere. Sic regiâ urbe egressi, Italiam repetunt. Verùm redeuntes ignaviæ suæ rumor antecesserat. Acoemetenses quippe Monachi maximâ, quâ poterant, celeritate festinantes, quid gestum fuerat, exponunt Felici, qui socordiâ Vitalis & Miseni commotus, hæc scribit Acacio: *Peccasti, ne adjicias, & de prioribus supplica.* Quæ monita cùm nil pensi haberet, congregatâ Synodo Felix ad judicium tam de Legatis, quàm de Acacio sese accingit. Adorant incluso Felice, qui Conventum Principem agebat, Episcopi LXVIII. qui Petri in Basilica coguntur, Julii XXVIII. feriâ septimâ, ut ex damnatione Acacii colligitur: *Data V. Kal. Augusti Venantio viro clariss. Consule. Simul LXVII. Episcopi absque Papa subscripserunt.* Intromissi Vitalis & Misenus, ut Legationis rationem exponerent, ignaviæ suæ excusationes parant: *Isti coram vobis inter altaria veneranda non solùm Acacio, quod vetitum fuit contraria perpetranti, sed iisdem ipsis ad quos directi fuerant evitandos, se nescientes communicasse dixerunt: nec Catholicis Episcopis, & Clericis, quos persequebatur Acacius, callidâ seductione transfixis, subvenire voluerunt.*

Liberat. c. 18.

Felic. Ep. 6.

Ep. Syn. ad Cleric. Ori. Lab. Conc. t. 4. 1125.

Et

Anno Dom. 484.

Et cùm se universa, sicut illis mandata sunt, mentirentur egisse, lectis Acacii literis, quas ipsi detulerant, manifestum est, eos sine excusatione vidisse, unum atque idem Petrum, Acaciumque sentire. Coarguendis Legatis Simeon Monachus Acoemetensis Romam à Cyrillo missus introducitur, qui demonstrat, utrumque cum Hæreticis communicasse, Petri nomine in sacris Diptychis publicè recitato. Inductus est & *Sylvanus* Presbyter, qui unà cum Miseno & Vitale versatus fuerat Constantinopoli, qui quæ narravimus de Legatorum prævaricatione, suo testimonio confirmavit. Lecta est & in Synodo Acacii ad Simplicium Epistola, quâ narrabatur, Petrum jampridem depositum, & filium noctis esse. His de causis Misenus ac Vitalis Sacerdotio pulsi, & à mystica communione remoti sunt. Disertè verò in Mongum hæc pronuntiantur:

Evagr. l. 3. c. 21.

Petrum Hæreticum, qui olim sacræ Sedis Decreto damnatus, excommunicatus & anathematizatus est, Ecclesia Romana non recipit. Cui etiam si nihil aliud objiceretur, vel hoc unum sufficeret, quòd ab Hæreticis ordinatus, Orthodoxis præesse non potuit. Acacii verò damnationem præterit Evagrius, utpote Constantinopolitanæ Ecclesiæ ignominiosam. Hìc Baronius duas Synodi sessiones comminiscitur. Ac in priore quidem Legatos, in posteriore Acacium damnatum tradit: *Aliâ*, inquit, *Sessione cognita est Acacii causa.*

Bar. An. 484. n. 13.

At duabus ad utramque damnationem Sessionibus nil opus erat. Et liquet ex Evagrio, lectam prius Acacii ad Simplicium Epistolam, quàm Vitalis & Misenus gradu suo moverentur, nedum eâ damnatione peractâ, Acacii causam Synodus ingrederetur.

Evagr. l. 3. c. 21.

Figmentum & Baronii refellit Synodi ad Presbyteros Constantinopolis & Bithyniæ Epistola: *Vitalem atque Misenum à Sacerdotali collegio, & sacrosancta communione suspendimus. Acacium quoque . . . inter Episcopos sanctos, atque inter Christianos judicavimus non haberi.*

Lab. Conc. t. 4. 1125.

Quæ verba unâ serie recitantur. Hinc novus & error Baronio eripitur fingenti, post latum de Acacio judicium *eum rursum literis Synodalibus admonitum esse, ut resipisceret.*

Bar. Ann. 484. n. 15.

Imò post primam, quam in Acacium Julii 28. damnationem torserant, alteram primâ Augusti die jaculantur. Neque verba Liberati, quibus nititur Baronius, *peccasti*, &c. probant Acacium jam damnatum esse. Ea quippe scripta sunt ante Legatorum adventum.

Acacius bis à Felice damnatur.

IX. Prolatam damnationis sententiam Felix subinde ad Acacium mitti noluit. Ardua res erat, regiæ urbis Episcopum Imperatoris autoritate fultum, anathematis pœnæ subjicere. In spem & fortè venerat, damnationis metu Acacium Mongo communionem renuntiaturum. Dum ea in expectatione versatur, tristia nuncia afferuntur, de Calendionis expulsione, ut ejecti in locum Gnapheus substitueretur. Tum Pontifex qui in urbe versabantur Episcopos, numero duos & quadraginta Petri in Basilica colligit: iteratâque damnatione ferit Acacium. Secunda hæc damnatio, cujus ætate Baronii monumenta adhùc latebant, illustrissimo Purpurato ignorabatur. Sunt & eruditi, qui post edita à clarissimo Sirmondo gesta in causa Acacii, unam ipsius duntaxat damnationem fuisse sibi persuadeant, quos inter *Du Pin* in sua Bibliotheca nomen profitetur suum. Idcircò Synodicam rejicit Epistolam, ut subdititiam, cujus titulus est:

Du Pin N. B. 5. Sec. 261.

Sancta Synodus apud B. Petrum Apostolum congregata universis Presbyteris, & Archimandritis Orthodoxis, Constantinopoli & Bithynia consistentibus. Saltem, inquit, pars hujus Epistolæ posterior pro notha habenda est. Hanc verò sententiæ suæ rationem affert, *Il n'est parlé en aucun autre endroit de ces deux condamnations.* Quæ viro doctissimo, & Veterum in scriptis versatissimo excidisse mirum est, cùm gemina Acacii damnatio Felicis ad *Vetranionem* in Epistola, quam vel ii se pro germana habet, totidem verbis legatur; ut observatum Valesio:

Felic. Ep. 15. 1093.

Meritò prædictus Acacius Apostolica Sedis, qua nunc executrix utique sæpè dicti Chalcedonensis Concilii pro fide Catholica tuns probati non defuit, iteratâ excommunicatione depulsus est, ne per eum, quod absit, nos quoque reddamus complices perditorum. Quid clarius? Nobis igitur de gemina Acacii damnatione non videtur dubitandum, duabus & in Synodis prolata. Priore Episcoporum LXVIII. Julii XXVIII. posteriore Antistitum XLII. Calendis Augusti celebrata, ut nona Felicis ad Zenonem Epistola indicatur, data primâ Augusti die, Venantio Consule. In fine quippe Synodi hujus Epistolæ scriptum legitur:

Lab. Conc. t. 4. p. 1127.

Candidus Tiburtina civitatis Episcopus Petro Alexandrina Ecclesia pervasori, & Acacio quondam Ecclesia Constantinopolitana, necnon etiam Petro Antiocheno, ab Episcopatus & Christianorum numero, olim jure, & merito segregatis, omnibusque sequacibus eorum, sequens autoritatem Sedis Apostolica, secundum nostrum juxta Ecclesia statum Catholicâ deliberatione prolatam, anathema dicens, subscripsi. Quæ non obscura dant discrimina geminæ & damnationis Acacianæ, & Synodi Romanæ: cùm in priore nullum Gnapheo anathematis telum fuerit infixum. Denique Synodi in Epistula apparent certa iteratæ Acacii damnationis vestigia. Priorem his referunt: Acacium *jam nunc è corpore Ecclesiastico, ut partem putridam anathematizamus, sententiâ memoratâ abscissum.* Quæ prioris sunt Concilii. Sequitur deinde posterior, ut verba hæc indicant:

Lab. Conc. t. 4. 1125.

Post illam sententiam, qua in Acacium perturbatorem totius Orientis Ecclesia dicta est, his quoque nunc congregatis addicimus literis. Ac non multo pòst hæc adsciscunt: *Sic autem Acacius impietatem pestifera damnationis tetendit, ut etiam dejectus insultet, ut scissus sævire non desinat. Et cum omninò extra corpus habeatur, ejus tamen membra dilaceret . . . . Condemnationem secunda mortis incurrit, qui Calendione Episcopo sancto, quemadmodum cognovimus, nuper ejecto, Petrum totiens & à se damnatum, in ejus immisit Ecclesiam.*

Felix damnationis sententiam Acacio mittit. Talaiam Nolensi præficit Ecclesiæ.

X. His constitutis Felix temperare non potuit, quin fulmen mitteret, damnationem scilicet, quinto Calendis Augusti, Episcoporum LXVIII. subscriptionibus munitam: *Felix Episcopus sancta Ecclesia Catholica urbis Roma Acacio. Multarum transgressionum reperiris obnoxius, & in venerabilis Concilii Nicani contumeliâ sæpè versatus, alienarum tibi Provinciarum jura temerè vindicasti, Hæreticos pervasores, atque ab Hæreticis ordinatos, & quos ipse damnaveras, atque ab Apostolicâ petisti Sede damnari, non modò communioni tua recipiendos putasti, verùm etiam aliis Ecclesiis, quod nec de Catholicis fieri poterat, præsidere fecisti.* Quæ exemplis firmat. Videlicet Joannem à Catholicis Apameæ non receptum, *pulsumque de Antiochia*, Tyriis præficit Acacius. *Humerium* & Diaconi officio, & Christiani nominis appellatione privatum, ad Presbyteri munus promovit. Mongum & Chalcedonensia Decreta dam-

Felic. Ep. 6.

damnantem, & Timothei sepulchrum violantem multis præconiis extulit: ad processionem protractos præmiis Legatos corrupit. Quibus recensitis subdit: *Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex sententia præsenti, quam per tua tibi direximus Ecclesiæ defensorem. Sacerdotali honore & communione Catholicâ, necnon etiam à Fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen, & munus ministerii Sacerdotalis agnosce, Sancti Spiritus judicio, & Apostolicâ auctoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis exuendus. Cælius Felix Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ subscripsi.* Ni verò conjectura aberret, verba hæc, *per tua tibi direximus Ecclesiæ defensorem*, in mendo cubant. Literas quidem ejusmodi non accapisset Constantinopolitanæ defensor Ecclesiæ, quæ suo Præsuli dedecus imprimebant. Neque *Tuto* Ecclesiæ Romanæ defensore opus fuisset ad notificandas literas, quæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ defensori traditæ fuissent, *Tuto* potius in Orientem naviganti credendas. Itaque pronomen *tua*, nobis in proprium nomen *Tutum* videtur mutandum. Quinque post diebus, Kalendis scilicet, Augusti Felix Zenoni dirigit Epistolam, quâ de vi Apostolicæ Legationi illata queritur, ad communicandum cum Apocrisiariis Petri de custodia productæ. Legatorum libertatem, quæ jure gentium intemerata esse debuit, à Christiano Principe inviolatam fuisse servandam. Ita sese comparasse Ecclesiam Romanam, ut Mongo nil communionis unquam præbuerit, aut sit præbitura. Imò per *Tutum Romanæ Ecclesiæ defensorem* Acacium à communione Apostolica *legitima severitate separasse*. Imperatori profuturum, si Ecclesiæ, quæ ipsi regnum restituit, Legibus uti suis permittat. Data Kal. Augusti. Sub ipsa quoque tempora Clero & plebi Orthodoxæ Constantinopolitanæ Felix scriptum mittit, quo monebantur, Vitalis & Miseni prævaricatione non turbari, qui *nullâ contestatione præmissâ* Petro *Hæretico, & parricidarum socio* communicarunt. Acacium vitent, Petri Eutychianistæ damnationis participem: *Salomoni Presbytero, quem Acacius, ut placeret Hæreticis*, inquit, *privare putavit gradu, gradum proprium sententia vestra conservet, vel omnes, qui fortè à memorato propulsi, in locis suis, & in nostra communione manere pronuntiet.* Epistolâ quoque Orientalis Imperii Antistites omnes adiit, ut excommunicatorum à se societatem vitarent. Desideratur quidem Epistola: ejus tamen mentionem Victor Tunnunensis egit: *Felix Romanæ Ecclesiæ Præsul Monachis & Clericis per Orientem, Ægyptum & Bithyniam commorantibus scribit, ut Petrum Alexandrinum Episcopum, Chalcedonensis Synodi obtrectatorem, & ejus communicatores tanquam Hæreticos vitent.* Dum verò de ejiciendis Patriarchis Felix cogitat, de alio Episcopatu Joanni Talaiæ, præcipuæ tantorum motuum causæ pro sua liberalitate providet: *Joannes verò Talaia habens Episcopi dignitatem, remansit Romæ, cui Papa Nolanam dedit Ecclesiam, quæ est in Campania regione, in qua plurimos residens annos, in pace defunctus est.* Non ipsius tamen cupiditati ea sufficiebat Ecclesia. Inhiabat semper Alexandrinæ Cathedræ. Itaque Felicis post obitum Anastasium Imperatorem, quocum olim amicitiâ conjunctus fuerat, anno 494. convenit, ut Alexandrino Episcopatui redderetur: *Asterio & Præsidio Coss. Joannes Episcopus Alexandrinus à Romana Ecclesia veniens, Anastasio Imperatori supplicat, ut eum throno suo pro antiqua amicitia reddat. Sed hoc pro defensione Chalcedonensis Synodi dum non impetrat, Romam furtim, unde venerat, remeavit.*

Felic. Ep. 9.

Felic. Ep. 10.

Liberat. c. 18.

Vict. Tun. 1115.

Quid Tutus in sua Legatione egerit? Corrumpitur ab Acacio.

XI. Vestigia nunc *Tuti* sequamur, Ecclesiæ Romanæ defensoris in Orientem migrantis, ut Acacio damnationis sententiam significatum iret. Periculorum plena erat legatio, cùm in urbe regia Edictum Felicis palam & publicè foret proponendum. Id porrò Edictum inter & sententiam interest, quòd reo sententia, *Edictum* verò plebi notificaretur, ut sciret, cujus à consortio divelli debuit. Edictum sic se habet: *Acacius, qui secundò à nobis admonitus, statutorum salubrium non destitit esse contemptor, meque in meis credidit carcerixandum, hunc Deus cælitùs prolatâ sententiâ, de Sacerdotio fecit extorrem. Ergo si quis Episcopus, Clericus, Monachus, Laicus post hanc denunciationem eidem communicaverit, anathema sit, Sancto Spiritu exequente.* Cæterùm non minima nos difficultas circumcludit, qui *secundò* Acacius à Felici admonitus fuerit, uti suo in Edicto prædicat? Ac doctissimus ille Valesius priorem Felicis ad Acacium in Epistola, posteriorem in citatione admonitionem quærit. Solutio tamen minus placet, cùm à Legatis & Epistola, & citatio, simul eodemque tempore reddita videantur. Ut pro una eademque admonitione haberi debeant. Probabilius literæ Felicis intelliguntur, quas Legatorum ante reditum misit Acacio, ubi à Monachis novit, quid Constantinopoli gestum fuisset: *Peccasti, ne adjicias, & de prioribus supplica.* Neque in mentem inducere valemus, quod Valesio creditum, Liberatum hic in hallucinationem incidisse: cùm propria Felicis verba repræsentet. Porrò quomodo in munere suo administrando *Tutus* se gesserit, nunc est audiendum ex Liberato: *Tutus datis Acacio* Felicis *literis, eas non suscepit, patrocinio fultus Imperatoris, ita ut cogerentur, qui eas detulerunt, per quendam* ignotum *Monachum Acoemetensem ipsam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda sacra, suspendere in ejus pallio, & discedere.* Complures Monachos ad id operam collocasse suam, Victor narrat Tunnunensis: *Acacius Constantinopolitanus, Petrus Alexandrinus, Petrus Antiochenus Episcopi, Chalcedonensis Synodi inimici, à Felice Romanæ Ecclesiæ Præsule & Synodo in Italia facta damnantur, & ipsa damnatio Acacio Constantinopolim Legatis missis per Monachos Monasteriorum Acoemetensium, Basiani atque Dii ingeritur.* Tragœdiæ scena sanguine respergenda erat, ut nihil calamitati deesset. Neque sanè incruentam fuisse, ex Basilio Cilice novimus. Post significatam Acacio in sanctiore Sacrario abdicationis sententiam, ope Monachorum, qui *Dii* Monasterium incolebant, Acacii fautores ex Monachis multos occiderunt, alios vulneribus operuerunt, nonnullos inclusere carceri. Securus damnationis hujus Acacius Felicis nomen sacro albo eximit. Sic lamentabili divisione Orientis Ecclesiæ ab illis Occidentis divelluntur. Martyrio Episcopo Hierosolymitano, Petro Antiocheno, Acacio Constantinopolitano Synodicas ad Petrum Alexandrinum Epistolas mittentibus. Quid Tutus intereà? Promissis expugnatus Acacii ipsi pollicetur, se quæcunque adversus eum Romæ gerebantur, nunciaturum, quòd cùm Felicis in notitiam venisset, proditorem officio suo removit. Id liquet

Lab. Conc. t. 4. 1083.

Liberat. cap. 18.

Niceph. l. 16. c. 17.

ANNO DOM. 484.

Felic. Ep. 11. 1085.

quet Felicis ea Epistola ad Rufinum, & Thalassium Archimandritas: *Tutus se quidam dementiâ, imò ardore pecuniæ, postquam nostris satisfactum est Constitutis, inimicis fidei vendidisse, convictum est, atque confessus. Lecta sunt enim literæ ipsius in conventu fratrum, qualiter pacte interposito, per senem Maronam condemnatæ ei, cui sententiam portarat, inhæsisse creditur, quas proprias esse cognoscens, non potuit diffiteri. Unde eum fidei & Sedis Apostolicæ proditorem officio defensoris, quod ei ad tempus dederamus, exuimus, eumque sacrosancti mysterii communione privatum præcepimus.*

Quid Acacii in causa Talaiæ peccarit?

XII. Judicio arbitrioque nostro, si Talaiæ, Acacii, Felicis lites deciduntur, hæc erit sententia:

Iliacos intra muros peccatur & extra.

Talaia quidem perjurii purus non videtur. Id quidem & Simplicio, & Felici scripsit Imperator, quem talia non semel disertis verbis affirmantem, mendacii postulare, nobis religio est, tantique hanc accusationem Simplicius fecit, ut Talaiæ Episcopatum confirmatum nollet, quo tempore jam sese parabat ad confirmandum:

Simplic. Ep. 17.

Ecce secundum consuetudinem mihi talia disponenti, tranquillissimi Principis scripta sunt reddita, quibus memoratum, tanquam perjurii reum, quod fraternitati quoque tuæ non esse diceretur incognitum, Sacerdotio prohiberet indignum. Illicò retraxi pedem, & meam revocavi super ejus confirmatione sententiam, ne quid contra tantum & tale testimonium præproperè fecisse judicarer. Tales quidem tantique Talaiæ de perjurio testes, Romanus scilicet Imperator & Archiepiscopus Constantinopolitanus non facilè sublevantur, & credibilius est, illum fuisse reum, quàm hos esse mentitos. Neque Talaiam perjurii Gelasius absolvit, qui crimen patitur in dubio esse: *Esto*, inquit, *Calendion Imperatoris nomen abstulerit. Joannes Principi mentitus fuisse jactetur.* Prætereà & perturbatione Canonum, & insigni in Acacium contemptu Talaia peccabat. Regulis moreque Ecclesiæ invaluerat, ut de sua electione quisquis Patriarcharum creabatur, Collegas suos commonefaceret. Idque eò magis à Talaia peragi debuit, quòd Decretis & Constantinopolitanis & Chalcedonensibus assentiebatur, quibus Sedes Constantinopolitana, utpote regia in civitate collocata, ad secundum gradum evecta fuerat, non repugnante Alexandrinâ. Intolerandâ verò superbiâ de sua ad Pontificatum evectione Acacio nil literarum misit, licet ea de re *Ille* homini Laico Epistolam direxisset. Affirmat quidem N. Alexander, Joannem literas Acacio Synodicas de sua ordinatione scripsisse, quas ipsi reddendas Illo miserat. Quo tamen Autore hæc tradiderit, prorsus ignoramus: non sanè Liberato, cui omninò repugnant: *Joannes Talaia de ordinatione sua neglexit per suas Synodicas literas Acacio Episcopo Constantinopolitano destinare. Habens enim amicum Illum, ei de sua ordinatione scripsit. Scribens etiam Principi, quatenus per Illum Magistrum omnis ejus causa disponeretur, putans eum Constantinopoli permanere.* En literæ & Imperatori, & *Illo* directæ; nullæ verò apparent Acacio scriptæ, quas ad eum si dedisset, *Illi* vel manibus reddendas, non dixisset Liberatus: *Joannes neglexit Synodicas literas Acacio destinare.* Porro quòd adeò sollicitè *Illi* favorem Joannes ambiebat, ut Episcopatus Alexandrini potiretur, est quidem indicio, *Illi* potentiâ

Gelas. Ep. 13. 1209.

N. Alex. Sec. 5. Dissert. 19. 416.

Liberat. cap. 18.

sibi opus fuisse, ne perjurium suæ cupiditati esset impedimento. Pulsus Episcopatu Talaia, non rectà Pontificis Romani tribunal confugit, *Illum* petit, jam defectionem molientem, atque *Calendionem*, Præsulem Antiochenum, cujus consiliis Romam petit, auxilio Simplicii implorando. Si quid ergo nostra sententia valet, nec perjurii, nec superbiæ, nec violatorum Canonum crimine Talaia absolvi potest.

ANNO DOM. 484.

Acacius non fuit Hæreticus sive opinione, sive communione.

XIII. Multæ in Acacium causæ congeruntur. Ac primùm hæresis ei imponitur. Bacchatur in eum Hormisdæ Pontifica, ut Eutychianum: *Nonne ille est Acacius, qui cum Petri & Eutychis dogmate, & communione pollutus, dum copularetur, immersus est . . . Ab illo per Orientales Ecclesias fermentum nefandi erroris inolevit.* Omnibus modis Acacius Hormisdæ est Hæreticus: non initâ duntaxat cum Heterodoxis societate, quam fidei integer vitare debet, verùm etiam erroris consensu, quo mens ipsius corrumpebatur. Eodem & in Acacium modo Liberatus est animatus: *Ubi ergo ad plenum detectus est Acacius Hæreticus, Papa Felix*, &c. Nobis verò persuasissimum, Acacium nullâ hæresis contagione fuisse pollutum. Quòd si certis argumentis probatum dederimus, quin præceps temerariaque fuerit Felicis in Acacium damnationis sententia, nulli dubitandum. Acacium & *dogmate*, & *communione* pro Hæretico habuit Hormisdas. Utroque modo nos Hæreticis eximimus. Concilii quidem Chalcedonensis adeò tenax erat, ut illud evertenti Basilisco tyranno palam publicèque obstiterit, ac *semetipsum, & Cathedram, atque altare nigris vestibus obtexerit*, uti nos Theodorus monuit Anagnostes. Sic suo habitu funus Synodi Chalcedonensis lugebat. Hæccine facta sunt hominis afflati Eutychiano dogmate? Candidas potius vestes lætitiæ suæ testes ob proculcatum à Basilisco Chalcedonense Concilium induisset. Itaque Euphemio dicenti Acacium Hæreticum non fuisse, respondet Gelasius: *Sed Acacius, inquis, nihil contra fidem, sicut Eutyches, & successor ejus legitur ubicumque dixisse. Quasi non sit deterius, & non ignorasse veritatem, & tamen communicasse veritatis inimicis.* Quibus perspicuum fit, fateri Gelasium, veri notitiâ Acacium imbutum, in hæresim delapsum non fuisse, cùm hæresis omnis veritatis notitiæ contraria sit. Ac faciles quidem *Felicis* patroni fatebuntur, Acacium *dogmate* quidem non fuisse Hæreticum, *communione* verò talem existimabunt. Hoc sanè, non illud accusat Felix in sua damnationis Acacianæ sententia: *Hæreticos pervasores, atque ab Apostolica petisti Sede damnari, non modò communioni tuæ recipiendos putasti, verùm etiam aliis Ecclesiis, quod nec de Catholicis fieri poterat, præsidere fecisti.* Verùm enimvero ne sic quidem Hæreticus appellari Acacius potest. Quod ut intelligatur, observandum Hæreticorum aliòs *occultos* esse, alios *manifestos*. Illi corde, hi opere errores tuentur, damnatâ veritate. Fuerint, si placet, & Mongus, & Gnapheus intus Hæretici, lupique rapaces ovinâ pelle tecti; id Acacium non attinet, cui non dabatur cordis arcana penetrare, soli Deo sapienti, atque omniscio subdita. Ad *manifestos* igitur Hæreticos est veniendum. Atqui tales fuisse Gnapheum, & Mongum, respectu saltem ad Acacium habito, negamus & pernegamus. Cum illis quidem communionem iniit, qui ejuratis erroribus Eutychem damnarunt, qui Zenonis Henotico ap-

Hormisd. Ep. 11. 1449.

Liberat. c. 18.

Gelas. Ep. 1. 1159.

Felic. Ep. 6. 1073.

Anno Dom. 484.

ὀρθοδοξοτάτῳ subscripsere, qui Chalcedonense Concilium venerati sunt. Itaque cùm rumor Acacö ad aures pervenisset, Concilium palam publicèque à Mongo fuisse damnatum, gravi perturbatione commotus, subinde certos Alexandriam misit de inquirenda veritate, qui accusationem falsam esse retulerunt: Actis exhibitis, quæ testabantur, nil ejusmodi à Mongo factum esse. Quin etiam manu suâ purgatum se Mongus voluit, certum facirodo se Chalcedonensium placitorum custodem esse: *Quo enim modo sanctam Chalcedonensem Synodum anathematizare possumus, cui credidimus, & quam confirmavimus.* Illud ipsum testatur Liberatus verbis ejusmodi: Mongus *permansit in Episcopatu, scribens Acacio, quia esset Synodi communicator.* His accedit, quòd Zeno Augustus Felici scripsit, Petrum Mongum *sanctissimum Chalcedonense Concilium amplecti, atque venerari.* Qui verò Actis publicis, voce, manu, palam publicèque testatur, Chalcedonensia se scita amplecti, ille quidem, respectu ad homines habito, Eutychianus audire non potest, cùm extrinsecus Orthodoaus videatur. Porrò cum homine ejusmodi societate conjungebatur, Acacius igitur ne vel *communione* fuit Eutychianus. Mongum sanè Hæreticum nesciebat, neque ignorantia ea fuit affectata, cùm diligentiam adhibuerit omnem, ut de Mongi fide veri notitiam sibi compararet. Quem nisi positâ omni charitate, prudentiâ, ratione, post tot testimonia publica contemptorem Chalcedonensium existimare non licuit. Neque Mongum pro Hæretico habuit Euphemius, vir fidei puræ servantissimus. Id patet Gelasii ad ipsum Epistolâ: *An Petrum dicitis fuisse purgatum, cui communicavit Acacius. Veris assertionibus edocete, hoc ostendite.*

Evagr. l. 3. c. 17.

Liber. c. 18.

Evagr. l. 3. c. 20.

Gelas. Ep. 1. 1160.

Acacius ad Felicis citationem Romam petere non debuit.

XIV. Neque etiam culpandus Acacius, quòd se accersenti Felici non obtemperarit. Urget quidem Gelasius in sua ad Dardaniæ Episcopos Epistola: *Hoc ipso satis ostendit, reum se esse confessum, qui ad legitimum judicium postulatus, adesse contempsit.* Crepat & Felix, Rescripta Principum, atque Canones, quorum vi Acacius tenebatur, citationi parere, Romamque petere, ut ab accusationibus Talaiæ purgaretur. *Libellum*, inquit, *misi, ut frater & Coepiscopus meus Acacius, sicut Ecclesiastica necesse est, & vestris Legibus fieri decet, ad hæc, quæ de se pervidet intimari apud beatissimum Petrum Apostolum, diluere obedienter procuret, nec ullo modo existimet differendum.* Quas verò Leges dicit? Sardicenses sanè, atque Valentiniani, suo loco redditas. Atqui his Legibus non tenebatur Acacius, cùm Sardicense Concilium, Valentinianique Rescriptum, qui Occidenti duntaxat imperabat, in Oriente non susciperentur. Neque Canonis vel Sardicensis exercendi locus ullus fuit, utpote de Episcopis conditus, qui sunt à Concilio judicati: quo casu Sardicenses sciscunt, ut *scribatur Julio Romano Episcopo, etsi judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det Judices.* Nullo autem Synodi judicio Talaia damnatus erat. Quia perfidum dixerat juramentum Imperator, regiâ potestate hominem ejecerat. Neque etiam Sardicenses Canones jubebant, *apud Petrum Apostolum* in urbe Episcopos causam dicere. Id Antistiti Romano duntaxat permittebant, ut scriberet his Episcopis, *qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut juxta fidem veritatis definiant.* Nullis ergo Legibus jubebatur Acacius adesse Felicis tribunali: imò Canone XXVIII. Chalcedonensi prohibebatur, qui æqualia Constantinopolitanæ Sedi cum Romano throno tribuerat. Ut nil Felici esset juris ad citandum Acacium, quem eâ ratione de dignitate sua dejiciebat. Ad gloriam sanè suam extollendam Felix non minimum conducere existimabat, quòd regiæ urbis Episcopus coram suo tribunali accusationes, quibus petebatur, dissolveret. Neque etiam culpandus videtur Acacius, quòd ad incendia Alexandrina extinguenda Mongum errores suos ejurantem ad Pontificatum promoveri permiserit. Obversabantur ipsius ante oculos altaria sanguine respersa, fumantes Ecclesias, bella inter Christianos plusquam civilia. Quibus removendis Mongus Alexandrinorum benè multis pergratus, videbatur maximè idoneus, ac eò magis quò suscepto Concilio Chalcedonensi, quod olim infamaverat, gloriosè de erroribus, & amplissimè veritas triumpharet. Nolumus tamen Acacium ab omni parte integrum esse. Displicet quòd privatis injuriis indulgens contemptum magis suum, quàm Talaiæ perjurium ulcisci voluerit. Gravius & illud, quòd inconsulto Episcopo Romano Mongum Alexandrino præficiendum esse curaverit, non sine Canonum injuria. Vera quidem prædicat Felix in sua ad Fravitam Acacii successorem Epistola: *Absolvi autem Petrus nullâ ratione potuit sine Apostolicæ Sedis assensu, quâ fuerat mandante seclusus, sicut de recipiendis talibus forma Veterum testatur Antistitum.* Id tamen tanti non fuit, ut Felix, tanquam in Hæreticum detonaret, latâque excommunicationis sententiâ terrarum orbem turbaret, corpus Ecclesiæ laceraret, & ad fundendum cruorem materiam furori præberet. Quæ unâ duntaxat ratione excusari possent, si Acacius vel dogmate, vel societate fuisset Hæreticus. Quo crimine cùm ipsius liberaverimus innocentiam, apparet non satis æquam Felicis fuisse sententiam, qui hæreseos exterminandæ obtentu illatam sibi injuriam ultus est, occasionemque quæsivit potestatem suam amplificandi, dum regiæ urbis Antistes constituto vadimonio, Romani Pontificis ante tribunal discendæ causæ velato quasi capite exhibetur. Equidem cùm Felici scripsisset Imperator, & aliundè noscere posset, Mongum specie saltem Chalcedonensem fidem profiteri, suis parcere fulminibus debuit, donec missis Aleaaodriam usque inquisitoribus, quid rerum ab Petro Mongo gereretur, perspicuè exploratèque nosceret. Ea Vitali, Misenoque provincia potius injungenda fuit, quàm legatio ad citandum Acacium, quæ non ingrata Imperatori non esse potuit.

Anno Dom. 484.

Felix. Ep. 13. 1090. Videatur & Simplicii Ep. 17. & Gelasii 13.

Lab. Conc. t. 4. 1098.

Gelas. Ep. 13. 1202.

Sard. c. 5.

Tumultus ob Zenonis Henoticum.

XV. Intereà magno in motu temporum, atque conversione rerum Oriens versabatur. Complures quidem Zenonis Heootico Episcopi subscripserant. In illud tamen nonnulli se adversarios intendebant. Qui ea de causa ejectionis ab Episcopatu pœnam sustinuerunt. Rem sic exponit Evagrius. Invalescente schismate Alexandriæ, Petrus cùm Leonis Epistolam, & Acta Chalcedonensis Concilii, eosque, qui Dioscori ac Timothei scripta minimè susciperent, iterum sub anathemate damnavisset, Episcopis quibusdam, & Archimandritis persuasit, ut sibi communicarent, & quoniam aliis idem persuadere non potuerat, plurimos Monasteriis suis exegit. Quas ob causas *Nephalius* ad urbem regiam profectus, rem Zenoni omnem nunciavit,

ANNO DOM. 484.

Evagr. l. 3. c. 12.

Liberat. c. 18.

vit. Abbatem Nephalius agebat, de quo & mentio est in Liberato: *Scandalizabat autem Imperator & illos, qui a parte Nephalii Abbatis erant, & qui circa Joannem Episcopum Egumenum, Monasterii Diolchon, & agens contra ipsum Joannem Præposituram ei abstulit, & eam tradidit Monasterio Abbatis Amonis.* Nunciis Nephalii graviter commotus Imperator, *Cosmam* unum ex Protectoribus, misit Alexandriam, qui minas Petro intentaret, quòd asperitate suâ dissensionem excitasset. Cosmæ tamen nil ex voto successit: itaque Monachis, qui expulsi fuerant, in sua domicilia restitutis, Constantinopolim revertitur. Rursus Imperator *Arsenium* mittit, quem Præfectum Ægypti, & Ducem rei militaris simul promoverat, qui unà cum Nephalio verba fecit de concordia. Quam cùm resarcire non posset, nonnullos Constantinopolim misit, qui multa coram Zenone de Concilio Chalcedonensi disputarunt absque successu. Hæc à nobis minus intelligi profitemur. Ecce iterum Mongum, qui Chalcedonensia Decreta rescindit. Qui nuncius ut affectus Imperator, geminam legationem mittit, quæ de rebus inquirat. Neque Mongus expellitur, quod sanè mirum est, si Hæreticus Eutychianus deprehenditur, palam publicèque Chalcedonensem Synodum proculcans. Quo facto Zenonis indignationem in se provocasset. Hæc sanè sibi non constant, cùm id Concilii Zenoni venerationi esset, teste ipsius ad Felicem Epistolâ, à qua *Sanctissimum* Concilium vocatur. Neque ab illo dissentiebat *Henoticum.* Qui ergo fieri potuit, Zenonem patienter tolerasse Mongum, si nobis naturâ humanâ Consubstantialem Christum inficiabatur? Quo casu & Henotico, quod Imperatori cordi erat, & Concilio Chalcedonensi adversatus fuisset. Iterum dicimus, multa hic narrantur, quorum est fides difficillima. Neque satis capimus, quî Evagrius scribere potuerit, *Zeno Chalcedonensi Concilio minimè assentiebatur*, cùm capite XX. Zenonis Epistolæ partem retulerit, memorantes, Petrum sanctissimum Chalcedonense Concilium amplecti, atque venerari. Una fortè contraria hæc conciliandi ratio est, si dixerimus, fuisse ex Orthodoxis nonnullos, quibus persuasum erat, Synodum Chalcedonensem autoritate ab Henotico, cujus observationem Mongus cùm urgeret, proposito dissentientibus anathemate, à vestigio ingeminabant, Chalcedonense Concilium esse damnatum. Nostram Liberatus conjecturam firmat:

Liberat. c. 18.

Mongus *permansit in Episcopatu, scribens Acacio, quia esset Synodi communicator, & fallens Alexandrinos, quia non communicaret Synodo: ita ut quidam communicatorum ejus Clerici, Monachi, & Laici cognoscentes ejus fallaciam, separaverint se ab ejus communione.* Atqui non *quidam* duntaxat, sed omnes omninò Orthodoxi communionem utique Mongo renunciassent, si palam & publicè anathema Chalcedonensi Synodo dixisset. Rigidiorum ergo Orthodoxorum ex opinione, non ex rei veritate Synodum anathemate feriebat. Quæ ut magis illustrentur, minimo recondenda sunt verba Libelli, quam Dioscorus, & Chæremon Alexandrinæ Ecclesiæ Apocrisiarii *Festo* Senatori, & Legatis Anastasii Papæ II. Germano, & Cresconio obtulere. Accusabantur Eutychianismi Dioscorus, Ælurus, atque Mon-

Lab. Conc. t. 4. 1285.

gus: *Vestra reverentia illud etiam asserebat, hanc fidem Dioscorum, Timotheum, Petrumque sensisse, nostra quidem civitatis Archiepiscopos, nec deberi in Diptychis eorum nomina recenseri. Nos contra poposcimus, aut perduci adversus eos, qui astruunt, talesque demonstrent, aut si non reperiuntur, qui eos convincere possint, nobis pro eorum persona satisfacientibus, acquiescant: demonstrantibus, & approbantibus, quod hanc fidem tenuerint, docuerint, cunctisque, quos informaverint, tradiderint, præfati parentes nostri, & Archiepiscopi, Timotheus, Dioscorus & Petrus.* Testantur & Dioscorus & Chæremoni errores, qui in Græca Leonis Epistolæ versione continebantur, causam præbuisse divisioni utriusque Ecclesiæ, Alexandrinæ scilicet, & Romanæ.

ANNO DOM. 484.

Crudelitas Hunnerici in Orthodoxos.

XVI. Digna quidem lachrymis ea dissidia; at lamentabiliora fanera edit in Africa dol sa rabies Hunnerici, qui persecutioni suæ colophonem imposuit. Quæ anno superiore lenius calonibus urebat Ecclesiam, ea grandioribus incendiis languentem corripuit, ut in cineres penè tota redigeretur. Malum signa multa portendisse ferunt: Antè fermè *biennium*, quàm persecutionis vis incumberet, *vidit quidam Fausti Ecclesiam in ornatu fulgentem, cereis quoque fulgentibus, palliorumque velamine, ac lampadibus rutilantem. Et dum lætaretur candore tanti fulgoris, subitò, ait, luminis illius comprehensibilis extinctus est fulgor, ac tenebris succedentibus adversarius nimbus natus est fœtor, omnisque illa beatorum turba expellentibus quibusdam Æthiopibus minata est foras.* Alius eandem Basilicam porcis caprisque refertam sibi videre visus est. Anno superiore multa Hunnericus adversus Orthodoxos iniqua constituerat. Ut nemo scilicet in palatio militaret, aut publicas causas ageret, nisi se Arianum profiteretur. Defunctorum Episcoporum opes fisco addicebantur. Ut defunctorum alicui succederetur, Regio quingenti solidi fisco dari jubebantur. Sacras Virgines ab obstetricibus, Vandalisque inspici jusserat, quarum & mamillis candentes ferri laminas apponebant, jubentes, *Dicite quomam Episcopi vobiscum concumbunt, & Clerici.* Episcopos, Presbyteros, Diaconos, aliosque de Ecclesia quatuor mille, & 965. numero in exilium ejecerat. Crudelitatem superat omnem, quòd qui ob senium, debilitatem, lassitudinem amplius progredi non possent, *ligatis pedibus, ut cadaver animalis mortui* per aspera petrarum traherentur. Sed parcendum orationi. Inspiciatur Victor Vitensis libro secundo.

Hunnerici mandato Episcopi Carthaginem vocantur.

XVII. Ut propius ad labentis anni perfectionem veniamus, Hunnerici Decretum est referendum, quo Episcopi Africæ omnes Carthaginem confluere jubentur. Die Ascensionis Domini anni CCCCLXXXIII. *Regino* Lenonis Imperatoris Legato præsente, Hunnericus legendum Eugenio Rescriptum mittit, quod & *veredis currentibus* ad universam Africam dirigitur: *Rex Hunnericus Vandalorum & Alanorum, universis Episcopis Homousianis. Non semel, sed sæpius constat esse prohibitum, ut in sortibus Vandalorum Sacerdotes vestri Conventus minimè celebrarent, ne suâ seductione animas subverterent Christianas. Quam rem spernentes plurimi, nunc reperti sunt contra interdictum, Missas in sortibus Vandalorum egisse, asserentes se integram regulam Christianæ fidei tenere. Et quia in Provinciis a Deo nobis concessis scandalum esse nolumus, ideò Dei providentia cum consensu Sanctorum Episcoporum nostrorum, hoc nos statuisse cognoscite, ut ad diem*

Vict. de Pers. Afr. l. 2.

Calen-

ANNO DOM. 484.

Calendarum Februariarum proximè futurarum, amissâ omni excusatione formidinis, omnes Carthaginem veniatis, ut de ratione fidei cum nostris venerabilibus Episcopis possitis inire conflictum, & de fide Homousianorum, quam defenditis, de divinis Scripturis propriè approbetis, quò possit agnosci, si integram fidem teneatis. Hujus autem Edicti tenorem universis Episcopis tuis, per universam Africam constitutis direximus. Data sub die XIII. *Kal. Junias, anno* VII. *Regis Hunnerici.*

Episcopi Catholici Carthaginem veniunt. Eorum numerus.

XVIII. Latè strepens ille tonitrus orthodoxa pectora, timoribus implet, neque dubitabant, quin certa sibi ruina impenderet. Quid tanta in perturbatione consilii capiunt Præsules? Eugenio dant Libellum Hunnerico offerendum, ut ad Collationem de communi fidei causa habendam transmarini quoque Episcopi vocarentur. Sapiens erat postulatio hæc. Non deerant quidem Africæ Episcopi, qui eruditione suâ Religionem defensum irent. At & majorem animis fiduciam indidissent Episcopi ex Principum ditionibus coacti, & certi testes fuissent calamitatum atque calumniarum, quibus Ecclesiæ Africanæ opprimebantur. Conditionem respuit Vandalus, in quo astutia & crudelitas æquis viribus certabant. Hæc ergo per *Obadum*, Regni sui Præpositum Eugenio mandat: *Subde mihi universum orbem terrarum, & facio, Eugeni, quod dicis.* Appropinquante Collationis die adsunt Episcopi, & Africæ, & Insularum, quæ Hunnerici sub ditionem venerant, numero treceni & quadraginta, octo ex quibus CCCII. per Africæ Provincias dispersi terram colebant; quadraginta verò sex in Corsica insula ligna cædebant. Hinc cognoscere licet, quantum mali intulerit Africæ Vandalorum ingressus. Anno CCCCXI. Carthaginensi in Collatione, DLXX. Cathedræ Episcopales numerabantur. At anno labente inclusis vel Sardiniensibus, octo extabant duntaxat CCCCLXVI. additis scilicet eorum multitudini, qui Carthaginem venerant, & octoginta octo, qui ante Collationem naturæ satisfecerant, & viginti octo, qui fugæ se mandarant, & Confessorem unum, & Martyrem. Labentibus igitur annis circiter LV. imperante Vandalo Sedes Episcopales defecerant *centum & quatuor*. Quæ lamentabilis sanè ruina fuit. Nomina porrò Episcoporum, qui Collationi interfuere, exhibet Notitia Provinciarum, & Ecclesiarum Africæ, anno MDCXXX. à Sirmondo edita, & libro IV. *Victoris* addita, Patrum in Bibliotheca Maxima. Nomina eorum, qui adfuere, vel in exilium missi sunt, ex Provincia Proconsulari LII. ex Numidia CXXIII. ex Byzacena CVII. omissis sex, quæ Episcopos non habuerunt: ex Mauritania Cæsariensi CXX. prætermissis sex, quæ Præsulibus caruerunt: ex Sitifensi XLIV. ex Tripolitana quinque, ex Sardinia octo: *Et sic*, inquit Notitia, *sunt omnes Episcopi diversarum Provinciarum numero* CCCCLXVI. *Ex quibus perierunt numero* LXXXVIII.

Collatio Carthaginensis Arianorum cum Catholicis. Edictum Hunnerici.

XIX. Cruenta Collationis fuere præludia. De grege Doctorum unus, nomine *Latus*, post diuturnos carceris labores igni traditur, ut cæteris metus incuteretur. Tandem ad disputationem itur, in eo ipso loco, quem Ariani constituerant. De Orthodoxis electi decem numero, qui pro omnibus responderent: *Collocat sibi Cyrila cum suis satellitibus in loco excelso superbissimum thronum, astantibus nostris.* Cyrilæ Vandali Patriarchæ nomen indiderant, quæ causa fuit, cur *Eugenius*, uti videtur, (nam exemplaria mutila sunt) quæreret: *Legatur nobis, quo concedente istud sibi nomen Cyrila assumpsit.* Hic adversarii calumniari, tumultuari, adeò ut Laici Orthodoxi, qui aderant, juberentur *centum fustibus tundi*. Ad hæc Eugenius clamat, vim eam esse, atque persecutionem. Subinde Episcopi ad Cyrilam conversi, *Propone*, inquiunt, *quod disponis*. Hic verò Latinæ linguæ imperitum se profiteri, diversis & tergiversationibus, & cavillis uti. Quo viso, quem antè paraverant Libellum, de sua fide offerunt, *Die Kal. Majarum* XVII. *per Januarium Zattarensem, Villaticum de casis Medianis, Episcopos Numidiæ, & Bonifacium Foratinensem, & Bonifacium Gratianensem, Episcopos Provinciæ Byzacenæ.* Libelli Autor Eugenius, teste Gennadio, c. 93. Eugenius *composuit librum fidei, solum Scripturarum testimoniis communitum, & per Collegas Confessionis sua porrexit.* Dum Hunnerico legitur liber, quo variis Scripturæ testimoniis unius ejusdem essentiæ Trinitas demonstratur, furentes Ariani suo Regi suggerunt, Collationem Catholicorum strepitu interpellatam fuisse: qui absque mora, quod jam in animo constituerat, mandat executioni. Missis occultè per diversas Provincias hominibus Decreto suo, *unâ die universa Africa Ecclesias clausit, universamque substantiam Episcoporum & Ecclesiarum suis Episcopis munere condonavit.* Datum Edictum sub die VI. Kal Martias, quo exponebatur, Orthodoxis propositum, ut *Homousion* ex divinis Scripturis probarent, aut illum Ariminensium exemplo damnarent. Neutrum verò ab ipsis factum, qui suis potius clamoribus populos ad seditionem inflammarunt. Ideòque Imperatorum suorum Rescripta in semetipsos vertenda: scilicet ne ullas sive in urbibus, sive in vicis Ecclesias haberent: facultates Ecclesiæ Arianorum Episcopis nullâ baptismi ministrandi, ordinandive autoritate Episcopi pollerent, &c. Pœnis & omnes subjicit, qui *intra diem Kal. Juniarum* Vandalicam religionem non amplexi fuerint. Ubi promolgatum est Edictum, congregatos Carthagine Episcopos spoliari, spoliatosque extra muros propelli jubet: *Non animal, non servus, non mutanda quæ ferebant vestimenta, penitùs dimittuntur.* Exutis miserationis aliquid exhiberi prohibebat, hospitium, alimenta, propositâ non obtemperantibus incendii pœnâ. Extra Carthaginis muros dum sub Jove frigido jacent, Hunnericus ad piscinas ambulatum processit. Ad quem dum accedunt, quæsitum quibus de causis tectis, opibus spoliati, fame nuditateque extingui juberentur, ille nondum loquentes torvis oculis aspiciens, præcipit super eos *cum sessoribus equos dimitti*, ut pedibus proculcarentur. Quo impetu multi conteruntur. Post hæc jubentur ad *ædes Memoriæ* cogi: congregatisque Ecclesiarum domorumque suarum restitutio promittitur, eâ lege, ut jurarent, se quod chartula continebatur, fideliter præstituros. Omnium nomine respondentibus *Hortulano* & *Florentiniano* Episcopis, chartulam se nescire, temerarium juramentum imperari, quid peteretur, ministri Regis aperiunt: *Jurate, si post obitum Domini nostri Regis ejus filium Hildericum desideratis esse Regem: vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas Epistolas diriget, quia si sacramentum hujus rei dederitis, restituet vos Ecclesiis vestris.* Hîc Antistites fluctuare: pars jurandum censebat, ne populi quæterentur, vitio Sacerdotum Ecclesias

ANNO DOM. 484.

Vict. de Pers. l. 3.

ſias non fuiſſe reſtitutas. Prudentiores fraude intellecta juramentum abnuunt, dicentes ſibi prohibitum Evangelicâ autoritate, *Ne jurate omninò*. Tum qui jurare volebant, mandato Miniſtrorum ſe cedentibus, ubi à Notariis quid quis diceret, & ex qua civitate exceptum eſt, idemque ſimiliter factum de iis, qui jurare nolebant, pars utraque cuſtodiæ mancipatur. Jurantibus dicitur, *quare contra præceptum Evangelii jurare voluiſtis?* Jubet Rex, *ut relegati colonatus jure ad excolendum agros acciperent*, eâ lege, ne pſallerent, orarent, ſacramenta miniſtrarent. Non jurantibus verò dictum: *Quia regnum filii Domini noſtri non optatis, idcircò jurare noluiſtis. Ob quam cauſam juſſi eſtis in Corſicam Inſulam relegari, ut ligna profutura navibus Dominicis incidatis.* In Notitia Eccleſiarum Africæ ea leguntur, hiſtoriæ illuſtrandæ perquàm idonea: *Fiunt omnes Epiſcopi diverſarum Provinciarum numero* CCCCLXXXVI. *Ex quibus perierunt numero* LXXXVIII. *id eſt, de Proconſulari numero* IV. *de Provincia Numidia numero* XXXIV. *de Provincia Byzacena numero* II. *de Provincia Mauritania Cæſarea numero* XXXII. *de Provincia Mauritania Sitifenſis numero* VIII. *Permanſerunt numero* 378. *Corſica relegati* XLVI. *hic relegati numero* CCCII *fugerunt numero* XXVIII. *paſſus numero* I. *Confeſſor numero* I. Quibus addi poſſunt de ea perſecutione verba Marcellini: *Exulatis diffugatiſque plus quàm* CCCXXXIV. *Orthodoxorum Epiſcopis, Eccleſiiſque eorum clauſis, plebs Fidelium variis ſubacta ſuppliciis, beatum conſummavit agonem.*

Vict. de Perſ. l. 4.

Eugenii ad gregem ſuum Epiſtola. Relegatur.

XX. Ne hic quidem prætereunda eſt Eugenii Carthaginenſis ad gregem ſuum Epiſtola, dum exulatum proficiſcebatur, cujus meminit Gennadius: *Aſportandus pro fidelis linguæ remuneratione in exilium, Epiſtolas velut commonitorias fidei, unius ſacri, & conſervandi baptiſmatis civibus ſuis, quaſi Paſtor ſollicitus dereliquit.* Epiſtolam Gregorius Turonenſis exemit oblivioni: *Dilectiſſimis & in Chriſti amore dulciſſimis filiis, & filiabus Eccleſiæ mihi à Deo commiſſæ Eugenius Epiſcopus.* Omnes verò hortatur, *per Dei majeſtatem, & per tremendum judicii diem*, ut firmiter teneant Catholicam fidem, *aſſerentes Filium Patri eſſe æqualem, & Spiritum Sanctum eandem habere cum Patre & Filio Deitatem.* Unius baptiſmi gratiam retineant, & *Chriſmatis unctionem*: Se abſentiæ ſuæ mœrorem ſolentur: *Ego, inquit, vos nec longinquitate aliquâ obliviſcor, nec morte à vobis divellor. Scitote, quia quocunque me ſecerint dividi agones, mecum eſt palma. Si ad exilium abiero, beati Joannis Evangeliſtæ exemplum: ſi ad mortis exitum, vivere mihi Chriſtus eſt, & mori lucrum: ſi rediero, fratres, implebit Deus deſiderium veſtrum. Attamen ſufficit modo, quod vobis non tacui, monui, inſtruxi, quomodo potui, ideòque immunis ſum à ſanguine omnium pereuntium, & ſcio quia adverſus eos legentur literæ iſtæ, ante tribunal Chriſti, cùm venerit reddere unicuique ſecundum opera ſua. Si reverſus fuero, fratres, videbo vos in hac vita: ſi non reverſus fuero, videbo vos in futura. Dico tamen vobis, valete, orate pro nobis, & jejunate, &c.* Sanctus ille Eugenius Tamallunenſem civitatem in confinio Tripolitanæ ſitam relegatur. Ibi crudeliſſimus homo, *Antonius* nomine, Arianorum Epiſcopum agebat: cujus ſævitia cùm Hunnerico probè nota eſſet, in ipſius eremi partibus exulem Eugenium collocat. Quem cùm cuſtodiendum accepiſſet Antonius, nulli ad ipſum concedere aditum voluit. Structis & compluribus inſidiis, morti eum mittere conatus eſt. Dum aſpero cilicio indutus Eugenius, in nuda humo cubilia ſua collocat, paralyſim ſibi contrahit. Tum Antonius eum tollere cogitat, quem ſupereſſe nolebat. Ac nolentibus ſenis optimi faucibus acerrimum acetum ingerit. Cujus aſperitate morbi vis invaluit. Aliis tamen præliis reſervatus Eugenius, Deo favente in integram valetudinem reſtituitur.

Gennad. Catal. c. 93.

Greg. Tur. l. 2. c. 3.

Vict. de Perſ. l. 5. 695.

Crudelis Hunnerici perſecutio.

XXI. Pulſis Epiſcopis, quâ ratione Hunnericus manus Fidelium ſanguine ſuas cruentarit, paucis narremus. Nondum Præſules in exilium dirigebantur, cùm Orthodoxos carnificibus deſtinat. Hos fuſtibus, illos ſuſpendio, alios ignibus necabant: mulieres præcipuè nobiles oculis nudas exponebant. Eminet inter eas *Dionyſia*, quam celſiori loco veſtimentis exutam conſtituunt. Quæ cùm filium unicum teneræ adhùc ætatis, metu ſuppliciorum correptum videret, oculorum nutibus increpatum ita animavit, ut matre multò fortior redderetur: *Cùm inter crudelia verbera conſtituto, ita dicebat: Memento, fili mi, quia in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati ſumus.* Glorioſam quoque victoriam retulit mulier ſui nominis *Victoria*. Quam dum pendebatur, ſic perditus ipſius ſponſus alloquebatur: *Quid pateris, conjux? Si me deſpicis, vel horum miſerere, quos genuiſti, impia, parvulorum . . . Reſpice, quæſo, filios ac maritum, & regiæ juſſionis implere feſtina præceptum, ut & imminentia adhuc tormenta luceris, ſimul & nobis doneris, & liberis noſtris.* Mentem immotam flectere non potuit condita veneno dulcis hæc oratio: itaque tam crudeliter cruciatur, ut pro exanimata relinqueretur: mox tamen Dei ope reſtituitur. Ut in *Victoriana* ſimile nomen, ſic & ſimilis fortitudo fuit, *Victoriæ* non impar magnanimitati. Divitiis abundabat, fideliſſimumque ſemper Hunnerico ſe præſtiterat. Quem cùm magnitudine promiſſionum Rex expugnare vellet, admiranda hæc reſpondet: *Subigat ignibus, adigat beſtiis, excruciet generibus omnium tormentorum: ſi conſenſero, fruſtra ſum in Eccleſia Catholica baptizatus.* Nec præſin incerto exitu ad Martyrii lauream feſtinat. Mirabilior ſequentis caſus narratio. Urbis Typſaſenſis, quæ in majore Mauritania ſita eſt, cives audientes Cyrilam Arianum, ex Notario Epiſcopum ſibi deſtinari, navali fugâ Hiſpaniam petunt, relictis pauciſſimis, quos Arianus Præſul blandimentis primùm, deinde minis compellere cœpit, ut errorem amplecterentur. Qui minarum ſecuri publicè myſteria divina in una domo congregati celebrarunt. Miſſâ relatione, cùm hoc Regi innotuiſſet, Comitem dirigit cum præceptis, ut congregata in foro Provincia *linguas eis, & manus dexteras radicitùs abſcinderet*: quo facto *Spiritu Sancto præſtante ita locuti ſunt & loquuntur, quo modo anteà loquebantur. Sed ſi quis incredulus eſſe voluerit, pergat nunc Conſtantinopolim, & ibi reperiet unum de illis Subdiaconum Reparatum, ſine ulla offenſione loquentem.* Ea de cauſa & Zenoni, & Auguſtæ venerationi erat. Miraculi hujus ſe ſpectatorem narrat Marcellinus: *Ex hoc Fidelium contubernio aliquantos ego religioſiſſimos viros, præciſis linguis, manibus truncatis apud Byzantium integrâ voce conſpexi loquentes.* Crudelitatem Regiam, unit magnam, Clericorum tamen ſævitia ſuperavit: *Illo tempore crudelius Arianorum Epiſcopi, Presbyteri, & Clerici, quam Rex & Vandali ſæviebant. Nam ad perſequendum*

Vict. l. 5.

Vict. de Perſ. l. 5.

Anno Dom. 484.

ipsi cum suis Clericis ubique gladiis accincti currebant, sicut quidam Episcopus inter illos cæteris crudelior, Antonius nomine. Sermo nos longius detineret, si de cæteris Martyribus mentionem agitaremus. Hæc sufficiant ad Africanorum Martyrum gloriam prædicandam &, Vandalicam crudelitatem demonstrandam.

Hunnericus crudeli morte extinguitur: quot annos regnarit?

XXII. Dum diris cruciatibus Ecclesiam Africanam laceraret Hunnericus, sensit non mortalibus, sed Christo injuriam se fecisse, elementis ipsis primùm ad pœnas impio irrogandas festinantibus. Pluviâ negatâ, remansit arida terræ facies: nullis arbores frondibus, nullis segetibus tellus cooperiebatur. Lues gravem animalibus, & hominibus cladem immittebat. Juvenum, senum, adolescentium, adolescentularum, puerorum agmina simul & funera passim diffundebantur. Catervatim Carthaginem confluebant animata cadavera. Miseros ea urbe pelli Rex è vestigio jubet, *ne contagio deficientium commune pararet etiam exercenti ejus sepulchrum.* Neque multò pòst regio corpori horrenda pœna irrogatur, quam Victoris verbis referemus: *Tenuit sceleratissimum Hunnericus dominationem regni, annis septem, mensibus decem, meritorum suorum mortem consummans. Nam putrefactum & ebulliens vermibus non corpus, sed partes corporis ejus videntur esse sepulta.* Itaque graviter errat Calvisius, qui & Carthaginensem Arianorum cum Orthodoxis Collationem, & Hunnerici tam persecutionem, quàm obitum anno 485. alligavit. Multa de suo, vel ex falso rumore petita, tragicæ Hunnerici morti addidit Gregorius Turonensis: *Honoricus post tantum facinus arreptus à Dæmone, qui diu de Sanctorum sanguine pastus erat, propriis se morsibus laniabat. In quo etiam cruciatu vitam indignam justâ morte finivit.* Porrò Hunnerici regno dies XVIII. addit fragmentum in Appendice Chronici Prosperi. Ab anno igitur CCCCLXXVII. Januarii die XXV. ad usque labentis anni Decembris XII. Imperio potitus est. Dirum magni Regis supplicium ubique locorum clamat

Vict. de Pers l. 5.

Gregor. Hist. l. 2. c. 3.

Discite justitiam moniti, nec temnite Christum.

Anno Dom. 485.

Anno U. C. 1238. Olymp. 316. Per. Jul. 5198. Jul. 530. Dom. 485. Zenon. 11. & 12. *Sol.* 18. F. *Lun.* 11. *Indict.* 8. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 2. *P.* 21. *April.*

Cos. *Symmachus solus.*

Eclipsis Gregoriana, num labentis anni fuerit?

Greg. Tur. l. 2. c. 3.

I. Eclipsi nobilis annus fuit, quam pro Solis, Africanæ Ecclesiæ clades lugentis, quasi dolore Gregorius Turonensis habuit: *Tunc & Sol teter apparuit, ita ut vix ab eo pars vel tertia eluceret. Credo namque pro tantis sceleribus, & effusione sanguinis innocentis.* Eclipsis observante Calvisio *contigit hoc anno, die XXIX. Maii, feriâ quartâ, horâ 7. post meridiem Lutetiæ.* Quæ causa fuit, cur vir ille doctissimus Collationem Carthaginensem, cruentamque Hunnerici persecutionem anno labenti affigeret. De Eclipsi tam vera est observatio Calvisii, quàm falsa de Collatione Arianorum, & Catholicorum Chronologia. Eclipsim quod attinet, ejusmodi opinionis clarissimus Norisius olim fuerat, Calvisium in errore versari, illamque non secus ac persecutionem in annum CCCCLXXXIV. retulerat, Historiæ Pelagianæ l. 2. c. 21. Verùm enimverò in addendis Calvisio cumulatè satisfecit, cujus & sententiam amplectitur. Itaque hic & à Baronio peccatum, qui Gregorii Eclipsim cum anno superiore conjungit. Fuit tamen sua & huic anno Eclipsis, sed à Gregoriana prorsus diversa: *Apparuerunt autem ante finem anni prodigia, velut Solis defectus adeò perspicuus, ut nocte atque interdiu perduraverit. Obscuritas enim profunda ingruit, & Stellæ conspectæ sunt. Defectus autem contigit in Capricorno, plagam versus Orientalem.* Hæc Marinus Philosophus, de quo mentio est Photii in Bibliotheca, c. 242.

Sidonii ad Orelium Epistola. Sancti Præsulis obitus.

II. Non in Galliis hærebat fama Sidonii: ad Hispanias usque volabat, unde ad eum scripsit *Oresius*, sibi petens Sidoniana carmina. Oresium Hispanis addicimus, ductâ ex his conjecturâ: *Venit in nostras à te profecta pagina manus, quæ trahit multam similitudinem de sale Hispano in jugis caso Tarraconensibus.* Nova roganti poemata Sidonius abnuit: *Postquam, inquit, in silentio decurri tres Olympiadas, tam pudeat novum poema conficere, quam pigeat. Tenebimus igitur quippiam medium, & sicut epigrammata recentia modo nulla dictabo, ita literas si quæ jacebunt versu texta, scilicet ante præsentis officii necessitatem mittam tibi.* Annus labebatur duodecimus ab eo tempore, quo Sidonius Episcopatum adierat, ineunte Olympiade 313. anno Dom. 473. Quæ probabilis videtur esse ratio, cur Olympiadum curriculis Episcopales annos numeret suos. Per invidiam tamen inimicorum viro sancto quietam tranquillamque vitam degere non licuit. Historiam narrat Gregorius: Sidonius *cum ad officium Dominicum fuisset mancipatus, & sanctam ageret in seculo vitam, surrexere contra eum duo Presbyteri, & ablatâ ei omni potestate à rebus Ecclesiæ, arctum ei victum & tenuem relinquentes, ad summam eum contumeliam redegere.* Sidonii gloriæ ea injuria profuit. Presbyterorum unus, *signum ad matutinas audiens esse commotum*, surgit, habens in animo ea, quæ decreverat efficere. Ut vero latrinas ingressus est, Arii more, egestis in secessum visceribus fato fungitur. Ferunt & conjurationis socium paucis diebus superfuisse Sidonio, cujus throno inhiabat. Dum convivio accumbit, *elapso de manu calice reddidit spiritum.* Sidonii porrò obitum sic Gregorius narrat: *Beatus Sacerdos uno adhùc manente nihilominus inimico, sua restituitur potestati. Factum est autem post hæc, ut accedente febre ægrotare cœpisset, qui rogat suos, ut eum in Ecclesiam ferrent. Cùmque illùc illatus fuisset, conveniebat ad eum multitudo virorum ac mulierum, simulque etiam infantium plangentium atque dicentium, Cur nos deseris, Pastor bone, vel cui nos, quasi orphanos derelinquis?* Flentibus respondisse fertur: *Nolite timere, ô populi, ecce frater meus Aprunculus vivit, & ipse erit Sacerdos vester.* Animam Cœlo reddidit die Augusti XXI. qui exinde anniversariæ ipsius memoriæ apud Arvernos dicatus est. Liberos ex Papianilla reliquit, *Apollinarem* filium, & filias duas, *Rosciam* & *Severianam.* De supremo Sidonii anno non satis liquet: cùm verò extremum munus ipsius in Epistola ad Orelium, labente anno scripta reperiatur, conjectura est, diu inter homines Sidonium non egisse postmodum. Vir fuit pietate, eruditioneque non minus, quàm origine nobilis, ut hoc experimento constet, viros illustres, qui sacris præficiuntur, cæteros animi & firmitudine, & modestiâ longè ut plurimum superare.

Sidon. l. 9. Ep. 12.

Greg. Hist. l. 2. c. 23.

Sidonii laudes, & fama. Epitaphium.

III. Scripta, quæ ab omnibus magni fiebant, Autori contemptui erant. Ipse unus de se modicè

ANNO DOM. 485.

modicè sentire, ne parum sibi satisfacere videbatur. Quæ caussa fuit, cur multa supprimeret, & quædam adorsus, ut Attilæ bellum operis pertæsus abjiceret. Historiam sui temporis ut scriberet, hortante Eurici Regis à consiliis *Leone* eâ ratione detrectavit, quòd scribendæ historiæ munus Clerico non conveniret. Si verum tamen amamus, scripta Sidonii obscuritate laborant, quod fatetur & Ruricius Lemoviecensis Præsul in sua ad Apollinarem Epistola: Sidonii *lectio*, inquit, *sicut mihi antiquum, ita præ obscuritate dictorum non accendis ingenium.* Sidonii memoria die Augusti 23. in Martyrologio Romano recolitur: *Arvernis sancti Sidonii Episcopi, doctrinâ & sanctitate conspicui.* Sidonianum natale tamen in XII. Kal. Sept. potius consignari debuit, quo die & Arvernis colitur: *Religiosè asservantur sacra ejus ossa in Basilica Genesiana, quo jam olim ex vetere S. Saturnini ædicula, in qua primùm conditus fuerat, translata commemorant.* Hæc Sirmondus, qui Sidonii quoque Epitaphium nobis fœneravit, carminum XVIII. quorum ultimi sic sonant:

Ruric. Ep. l. 2. 21.

Quisquis hic dum lachrymis Deum rogabis,
Dextram funde preces super sepulchrum:
Nulli incognitus & legendus orbi
Illic Sidonius tibi invocetur.

XII. *Kal. Septemb. Zenone Imperatore.*

Cum laude C. Sollii Sidonii Gennadius meminit in suo de Viris Illustribus Catalogo, c. 92. *Sidonius Arvernorum Episcopus scripsit varia & grata volumina, & sana doctrina. Homo siquidem tam divinis, quàm humanis ad integrum imbutus, acerque ingenio, scripsit ad diversos diverso metro, vel prosâ compositum insigne volumen, in quo quid in literis posset ostendit. Verùm in Christiano vigore pollens, etiam inter barbara ferocitatis duriciem, quæ eo tempore Gallos oppresserat, Catholicus Pater & Doctor habetur insignis. Floruit eâ tempestate, quâ Leo & Zeno Romanis imperabant.*

ANNO DOM. 486.

ANNO U. C. 1239. PER. JUL. 5199. JUL. 531. DOM. 486. ZENONIS 12. & 13. *Sol.* 19. E. *Lun.* 12. *Indict.* 9 *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 3. P. 6. *April.*

COSS. *Longinus & Decius.*

Longinus quis?

I. Absque Collega Longinum amplissimo Magistratu functum esse, Marcellini in Chronico reperimus. Fallitur tamen, cùm Longino Decius in Consulatu socius fuerit, quem etiam agnoscunt & Fasti Græcorum, & Cassiodori Chronicum. Erat autem Longinus Zenonis frater, de quo ad annum superiorem Marcellinus: *Longinus Zenonis frater Augusti post decennalem custodiam, quam eidem Illus apud Isauriam inflixerat, ad germanum suum Constantinopolim advenit.* Sordes carceris sui Consulari purpurâ detersit.

Zeno Imperatoris filius moritur.

Suid. t. 1. 1128.

II. Erat Zenoni Imperatori filius, quem ad spem Imperii nutriebat. Sed improbum juvenem pessimis moribus imbutum Deus acerbo funere mersit. Suidam audiamus: *Zeno Romanorum Imperator, qui Zenonem filium admodum adolescentem Imperii successorem relinquere cupiens, per varias dignitates provehebat, & corpus exercere jubebat ad incrementum staturæ. Sed Imperatorii Proceres nacti potestatem fisci abundè exhauriendi, operam dabant, ut adolescens ille Sybaritico more, crapula & fœdis voluptatibus indulgeret, & sui lenocinii conciliantes ipsi ejusdem ætatis puberes, quibuscum versabatur, ipsum incipiter instituerunt, ut in marium amores furore correptus ferretur. Cùm igitur vitæ genus in voluptate & superbiâ traduceretur, ab omnibus studiis honestis remotas, & succensam arrogantiam ob Imperii expectationem è vultu elucentem præ se ferens, summis pedum digitis incedere, & sublimem cervicem erigere, & cum omnibus hominibus, ut cum servis agere cœpit. Sed ille rerum omnium inspector, naturalem & edoctam ipsius improbitatem contemplatus, ipsum justè punivit. Ita at ventris profluvio, & sine sensu per dies multos in lecto alvum exonerans, immaturâ ætate ex humanis rebus excederet.*

ANNO DOM. 486.

Joannes Presbyter Eutychianos refellit.

III. Eo anno florebat Joannes, Eutychianorum inimicus, quos scriptis suis confutavit, Marcellino teste: *Joannes Antiochena Patriarcha, ex Grammatico Presbyter, scripsit adversus eos, qui in una tantum substantia adorandum asserunt Christum: nec acquiescunt duas in Christo confitendas esse naturas.* Ad Gallias usque Joannis hujus fama pervenit, de quo mentio est in Gennadio, qui sua Marcellino verba fœneravit, quibus hæc addit: *Docens secundùm relationem Scripturarum unam in illo Dei, & hominis esse personam, non unam carnis, & Verbi naturam. Simul & impugnat aliquas Cyrilli Alexandrini Episcopi sententias; docens incautè ab illo adversùm Nestorium prolatas, quæ nunc fomentum sunt, & robur addunt Timotheanis, quod valdè mirum dicit. Vivere adhuc dicitur, & eo tempore declamare.*

Gennad. c. 90.

Vigilius Tapsensis.

IV. Non unus sub ea tempora Joannes Presbyter in Eutychianos arma convertebat. Impugnabantur & à Vigilio, Tapsensi Episcopo, de quo aliquid est commemorandum. Byzacenæ Provinciæ urbs Tapsensis erat, cui Vigilius Præsul est impositus. Anno CCCCLXXXIV. ne debitam Regi suo obedientiam exueret, ad imperatam Arianorum & Orthodoxorum Collationem Carthaginem migrarat. Provinciæ suæ Antistitum junior erat, utpote qui in Notitia Ecclesiarum Africæ Byzacenorum ultimus recenseatur. *Vigilius Tapsitanus* cum Collegis suis in exilium ejectus est. Ipsius ætate Nestoriani, Eutychianique Orientem, Ariani verò Africam cruentis manibus lacerabant. Visum itaque Vigilio exultantes hæreses comprimere. Cassander, aliique sæculi Scriptores editos contra Eutychem quinque libros Vigilio Tridentino ascripserant: omninò perperàm, cùm extet etiamnum Vigilii Tridentini ad Simplicianum Epistola de Sisinii, Martyrii, & Alexandri martyrio, anno CCCCXCVII. scripta. Ideòque diu ante exortum Eutychem Vigilius Tridentinus excesserat. Non igitur Chalcedonensis se Concilii, Epistolæque Leonis defensorem constituere potuit, quod à Vigilio librorum quinque adversus Eutychem Autore factum esse novimus ex fine libri tertii: *Nunc ad defensionem Leonis Epistolæ, & Concilii Chalcedonensis convertamus officium.* Tractatus complures Vigilius edidit. Est enim & Autor Dialogi contra Arianos, Athanasio, Ario, & Probo Judice interlocutoribus, duobus libris comprehensi. Se quoque Autorem profitetur adversus Arianos, Photinianos, Sabellianos Dialogi, in quo & Athanasium, Probumque loquentes inducit. Verba sunt Præfationis: *Ne singulorum prosecutione in dubium nullo examinante venirent, arbitrum quendam, nomine Probum, autoritate judiciariâ functum, interesse feci. . . . Sabellium ergo, Photinum, Arium, atque ad nostras partes Athanasium introducens, ut veritas summo*

B. M. P. t. 8. 753.

Anno Dom. 486.

confligentium certamine eliquata, ad omnium notitiam perveniret. Tres libros complectitur ille Dialogus. Quòd verò Athanasio vindicari nequeant, capite quinquagesimo libri secundi ostenditur: *De his*, inquit, *omnium quæstionum capitulis latius & plenius beatus noster disputavit Ambrosius.* Autor igitur & Latinus fuit, & Ambrosio Junior, quod de Athanasio prædicari nequit. Sunt & Athanasii nomine Vigilii de Trinitate libri XII. Liber contra Felicianum Arianum de Unitate Trinitatis, qui inter Augustini Opera reperitur, Vigilio quoque nostro vindicatur; perinde atque contra *Varimadum* Arianum Diaconum tractatus, qui tribus libris absolvitur, Autore Isidoro Claro. *Varimadus* anagramma est nominis *Marivadus*, qui Diaconus erat, Hunnerico percharus. Quem Vigilius tractatum edidit, dum *Neapoli* versabatur, ut ipsemet testatur in sua ad hunc librum Præfatione. Quacunque porrò de causa Vigilius alienas suis tractatibus personas induxerit, sive ut plus autoritatis scriptis conciliaret suis, sive ut expanso veluti velo melius lateret, nobis quidem probari haud potest, quòd primo contra Arium Dialogo *sacram* Constantini commentus sit, Probo Judici directam, *Constantinopoli* datam XII. *Cal. Januar.* quâ præcipit, *ut inter Arium venerabilem Presbyterum, & Athanasium ejusdem erroris Episcopum hujus negotii examen faciat agitari.* Sed pro nostro instituto de Vigilio satis. Inspiciantur Chifleti Vindiciæ Operum Vigilii, & Historiæ literariæ Scriptores.

Anno Dom. 487.

ANNO U. C. 1240. PER. JUL. 5200. JUL. 532. DOM. 487. ZENONIS 13. & 14. *Sol.* 20. D. *Lun.* 13. *Indict.* 10. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 4. P. 29. *Mart.*

COS. *Anicius Manlius Severinus Boëtius.*

Clades Constantinopolitanorum: eis minatur Theodericus.

I. QUam terræ motibus vim Numinis jam experta fuerat urbs regia, labente quoque anno sentit. Cladis Chronicum meminit Alexandrinum: *Hoc anno rursum Constantinopoli irato Numine ingentem labem accepit à terra motu, & hoc jam secundum, Gorpiæo mense XXVI. Septembris, brevi intervallo ad Taurum usque.* Accessere calamitati, si Marcellino fides, Theodorici Gothorum Principis minæ, quas Constantinopolitanis intendit. Ac primâ specie non facilè fidem impetrat, quòd Theodoricus, qui & tantis à Zenone beneficiis affectus erat, & ei in Leontium, Illumque fideliter militarat, tam perfidè egerit, neque satis Marcellini narratio cum Jornande consentit. Cæterùm cùm honorum insatiabilis animus quiescat nunquam, & aliundè ea memoret Marcellinus, quæ suâ ætate contigerunt, non est ei temerè detrahenda fides: *Theodoricus Rex Gothorum Zenonis Augusti nunquam beneficiis satiatus, magnâ suorum manu usque ad Regiam civitatem, & Melentiadam oppidum infestus accessit, plurimisque locis igne crematis, ad Novensem Mœsiæ civitatem, unde advenerat, remeavit.*

Odoacri de Rugis victoria.

II. Insignem Odoacro victoriam de Rugorum Principe annus attulit, quâ & Chronicum Cassiodorus suum nobilitavit: *Boëthio Consule Odoacer Phœbâ Rege Rugorum victo, captoque potitus est.* Odoacri quoque in manus venit Phœbæ uxor, nomine *Gisa*, impotentissima sanè mulier, in qua crudelitas & superbia ambiguum fecere utra emineret. Perfidiæ Arianæ addicta, baptismo Catholicos ablui suo nonnullos voluerat: *Sed ob sancti reverentiam Severini, non consentiente viro à sacrilega quantocius intentione defecit.* Cladis hujus suæ ab eodem Severino, dum mors imminebat, monitam fuisse ferunt. Aderant Phœba Gisaque, quibus hæc locutus est: *Hùc usque regnum vestrum autore Domino prosperatum est, jam ex hoc vos videritis.* Futuri eventus minæ erant, quo regia dignitas captivitate mutatur. Phœbæ filius *Fredericus*, qui defuncto Severino relictas pauperibus vestes, calicem argenteum, cæteraque altaris ministeria abstulerat, in turpissimam fugam patre debellato vertitur. Hæc Eugippus. Insignem adeptus victoriam Odoacer, Romam reversus, die Novembris XIV. de victis triumphum egit.

Victor Utensis suam edit Historiam.

III. Labente anno Victor Utensis Historiam de Persecutione Africana suam edidit. Uticensibus sacris præfectum fuisse, olim existimabatur, eoque titulo à *Bellarmino* est insignitus. Quam opinionem falsam esse, nos docuit Provinciarum Ecclesiarumque Africæ notitia. Sita erat *Utica* in Proconsulari Provincia; urbisque hujus Episcopum præstabat *Florentinus* eo tempore, quo Collatio Carthaginensis præcipiente Hunnerico est instituta. Etenim in Notitia legitur, *Florentinus Uticensis Corsica.* Vitensis verò civitas Byzacenæ Provinciæ est. Huic igitur urbi Victor Antistes impositus est, neque cum Collegis Carthaginem migravit, ut Collationi interesset. Verba sunt Notitiæ: *Victor Vitensis non occurrit.* Præsagâ fortè mente quid Hunnericus moliebatur senserat. Diræ procellæ

Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.

Fugæ sese commendarat, Dei consilio reservatus, ut cruentæ persecutionis Historiam posteris legendam traderet, quæ Martyribus, qui & fraude & sævitiâ Hunnericos olim invenirent, foret solatio. Cæterùm labente anno prodiisse Victoris Historiam, planum fit ex ipsius initio: *Sexagesimus nunc, ut clarum est, agitur annus, ex quo populus ille crudelis ac sævus Vandalicæ gentis Africæ miserabilis attigit fines.* Vandalorum verò ingressus in Africam contigit, labente Æræ Dionysianæ anno CCCCXXVII. *Hiero, & Ardaburio Coss.* teste Prospero, qui ad hunc Consulatum scribit: *Exinde gentibus, quæ uti navibus ne sciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum est.* Libris quinque Victoris Historia continetur, ex quibus multa nostros in Annales transtulimus. Anonymo nuncupatur B. Diadochi Pontificis discipulo, cujus sapientiam multis laudibus effert. Illud porrò non est silentio prætereundum, quòd fine libri quinti, dum Victor ruentibus Ecclesiæ Africanæ rebus Cœlitum implorat auxilia, de Sancta Virgine ne verbulum ullum proferat: *Adestote*, inquit, *Angeli, deprecamini Sanctissimi Patriarchæ, orate Sancti Prophetæ, estote Apostoli suffragatores ejus.* Petrum, Paulum, Andream, disertè memorat, non Mariam Christi matrem. Ubi verò Historiam Victor suam exararit, non satis scimus. Constantinopoli constitutum scripsisse Victorem, Cavius secundum Chiffletum existimat. Quæ conjectura admitti haud potest, si in exilium à Hunnerico ejectus sit, qui in loca duntaxat ditionis suæ subditos relegare potuit. Neque adhùc Veterum in monumentis reperimus, Victorem fuisse ab Hunnerico extra Africam relegatum, ut in Veteri Epiro Historiam adornaret suam, ut Cotelerio existimatum. Non prorsus

prorsus à veri specie abest, Victorem in Africa scripsisse, in qua versabatur, cùm *die* XIII. *Kal. Junias annos* VII. *regni Hunnerici* ferale de Collatione apud Carthaginem instituenda Edictum promulgatur: *Cognoscentes igitur*, inquit, *qui aderamus, simulque legentes contrita sunt extemplò corda nostra.* Eugenii Professioni fidei Catholicæ Victorem *subscripsisse*, Cavio traditum. Qua de re non levis nos incessit dubitatio, cùm in Africanorum Episcoporum Notitia, qui Carthaginem venere, verbis expressis legatur, *Victor Vitensis non occurrit.*

Vict. l. 3. p. 682.

ANNO U. C. 1241. PER. JUL. 5201. JUL. 533. DOM. 488. ZENON. 14. & 15. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 14. *Indict.* 11. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 17. *April.*

COSS. *Dynamius & Sifidius.*

Fridericus Rugorum Princeps debellatur Odoacri militibus.

I. GLoriam Odoacer suam novis successibus auxit. Fridericus Phœbæ filius, qui debellato patre fugæ salutem commiserat suam, paterna regna labente anno repetierat. Quod ubi auditum Odoacro, *Onulfum* fratrem mittit, qui redeuntem debellaret. Neque inglora Onulfi expeditio hæc, teste Eugippo: *Post audiens idem Odoacer, Fridericum ad propria revertisse, statim fratrem suum misit cum multis exercitibus Onulphum. Antequam denuò fugiens Fridericus ad Theodoricum Regem, qui tunc ad Novam civitatem Provinciæ Mœsiæ morabatur, profectus est. Onulphus verò præcepto fratris admonitus, universos jussit ad Italiam migrare Romanos. Tunc omnes incolæ tanquam de domo servitutis Ægyptiæ, ita de quotidiana barbarica frequentissima deprædatione educti, Sancti Severini oracula cognoverunt.*

Theodoricus de occupanda Italia cogitat.

II. At Friderici fugâ ad occupandam Italiam Theodoricus fortè commovetur, quam Odoacro ereptam sibi servaret. Hic Jornandes, Paulusque Diaconus ea memorant, quæ cum Theodorici Zenonis in Imperium anni superioris excursibus ad concordiam redigere difficile reperitur. Paulina verba recitentur, utpote illis Jornandis elegantiora: *At verò dum hujuscemodi Theodoricus deliciis apud Constantinopolim afflueret, gens illius, id est, Ostrogotha, dum eis per fidei sanctionem prædas agere more solito non liceret, nec tamen ab Imperatore oblata stipendia sufficere possent, cœpere non minimam egestatis penuriam pati. Execrantur fœdus compositum: vituperant inutilem pactionem, mittuntque continuò ad Theodoricum, qui dicerent, quod cùm ipse Græcorum epulis superflueret, illi inopia miserias sustinerent. Hortantur, ut si suis, sibique consulere velit, citius videat, ne cuncta gens pessundetur, & novas ad habitandum sedes exquirant. His Theodoricus cognitis, ad Augustum Zenonem confestim accedit; questus insuper penuriamque suorum exponit. Italiam sibi postulat; absolutionem efflagitat, adjiciens, quòd si superare Odoacrem posset, Italiamque obtinere, ad ejus redundaret gloriam, à quo directus fuisset. Si in bello superatus foret, nihilominus lucris accresceret, quandoquidem quotidianorum stipendiorum exactoribus careret... Talia Zeno audiens, contristatus quidem est, eò quòd nollet eum dimittere. Attamen deliberato consilio, Reipublicæ utilitati prospiciens, ejus petitionibus annuit, Italiamque ei per Pragmaticum tribuens, sacri etiam velaminis dono confirmavit. Senatumque illi, populumque Rom. commendans, abire permisit.* Fretus autoritate Marcellini, Baronius pro commento habet, Zenonem Theodorico Italiam concessisse *ab Erulis vindicandam.* Ipsius tamen sententiam Gothi refellunt in sua ad Belissarium Oratione: *Zeno*, inquiunt, *Theodorico facilè suadet, etsi obsessurus is Byzantium erat, ut depositis erga se odiis, ex Odoacre pœnas ob injuriam Augustulo Imperatori illatam exigeret.* Comperta igitur ipsis ea fuere, quæ Marcellinus narrat: *Theodoricus usque ad regiam civitatem infestus accessit.* Consiliis tamen & rationibus Zenonis persuasus, ferocia corda posuit, volente Deo, ut Odoacrum deturbaret. Itaque nil pugnat, quominus Imperator occupandam Gothis Italiam concesserit. Est tamen in confesso, in *Jornandis* Paulique narratione multa reperiri, quæ à vero dissident. Quod scilicet versantem Zenonis in aula Theodoricum, Imperator Italiæ cupidum ægrè dimiserit.

Paul. Diac. l. 16.

Bar. An. 487. n. 7.

Proc. de Bel. Goth. l. 1. c. 5.

Theodoricus in Italiam proficiscitur.

III. Ambitione suâ permotus Theodoricus, ac pro diplomate, jureque gladium habens, suum collectis viribus Italiam versus, iter dirigit, quam anno sequente ingreditur. Dynamio & Sifidio Coss. inquit Marcellinus, *Theodoricus Rex omnium suorum multitudine assumptâ Gothorum, in Italiam tendit.* Dum proficiscitur, plurimos sibi adversantes vincit victoriæ majoris tyrocinio: *Attamen prius quàm ad Italiam adventaret, Trafilam Gepidarum Regem insidias sibi molientem, bello superans extinxit. Busamque Bulgarorum Regem magnâ cum suis agminibus cæde prostravit. Egressus itaque Mysiâ, cum omni Ostrogothorum multitudine, universâque suppellectili per Sirmium Pannoniasque iter faciens, ad Italiam venit.*

Paul. Diac. l. 16.

Synodus Romana Præside Felice.

IV. Relatis Reipublicæ casibus, legentibus sese offerunt res Ecclesiæ. Est inter Concilia Synodus Romana, quæ, si Consulatui fides, anno superiore celebrari debuit: *Flavio Boëthio v. clarissimo Consule, sub die tertio Iduum Martiarum in Basilica Constantiana, residente venerabili viro Papâ Felice, unà cum Candido Tiburtino,* &c. Vehemens tamen nos suspicio incessit, in ea verba mendum irrepsisse, cùm in hoc Concilio lecta sit Epistola, quæ ad Episcopos in Sicilia constitutos dirigitur, cujus initium est, *Qualiter in Africanis regionibus*, &c. Jam verò data est *Idibus Martiis Dynamio & Siphidio viris clariss. Coss.* Incredibile verò fit omninò, Epistolam, ubi in Synodo & lecta est & approbata, anno integro Romæ fuisse detentam. Cur eam tamdiu retinuisset Felix? Quo consilio, cui bono? Decrantne cursores, qui Epistolam ferrent, quâ præceptis ejus illi quidem informarentur, ad quos dirigebatur? Ut legendum videatur non *Flavio Boëthio Consule, sed post Flavii Boëthii Consulatum v. clar.* Quod Concilium *tertio Idus Martias* labentis anni congregatum congruenter sanè dabit Epistolam, Idibus Martii, *Dynamio & Siphidio v. cl. Coss.* Adfuere Synodo Episcopi XLIV. quos inter Afri quatuor, Victor scilicet, Donatus, Rusticus, Pardalius Antistites numerabantur. Presbyteri LXXVI. & præsentes erant cum astantibus Diaconis. Quibus Felix Synodi Princeps hæc locutus est: *Communis dolor, & generalis est gemitus, quòd intra Africam rebaptizatos etiam Episcopos, Presbyteros, Diaconosque cognovimus, de quo quid observari debeat, ordinare nos convenit.* Tantus quidem furor Arianorum fuerat, ut non volentes duntaxat, sed invitos etiam baptizarent. *Amonius* Tamallumensis Antistes, fax ac turbo Hunnerici violentiæ longè maximus, Episcopum, nomine *Habetdeum* pedibus mani-

Lab. Conc. l. 4. 1149.

Vict. de Pers. l. 5.

manibusque ligatis, vinculis ingentibus arctaras, oreque obturata, ne lingua clamaret, aquam corpori rebaptizationis sparserat.

Felicis Papæ ad Siculos Epistola.

V. Statuendum ergo fuit, quâ ratione, qui sponte Ariano baptismo Catholicum à se susceptum polluerant, ad Ecclesiam admitterentur. Porrò Epistolæ titulus non unus idemque est in exemplaribus. In multis habetur: *Dilectissimis in Christo Jesu fratribus, universis Episcopis per diversas Provincias constitutis.* At in Codice Justelli legitur duntaxat, *per Siciliam*, qui titulus videtur anteponendus. Provincias quidem Felix designasset, ad quas scribebat, neque vago, confusoque nomine significasset. Sauciorum autem vulneribus ea mandat adhiberi remedia. Episcopis, Presbyteris, Diaconis rebaptizatis, seu optantibus, seu coactis, ad vitæ finem usque agenda est pœnitentia, quibus *communio tantùm Laica in morte reddenda est. Nec orationi non modò Fidelium, sed ne Catechumenorum omnimodis interesse conceditur.* De Clericis autem, & Monachis, aut puellis Dei, aut secularibus servari præcipit Nicænam de lapsis regulam, ut *tribus annis inter Audientes sint, septem autem annis subjaceant inter Pœnitentes manibus Sacerdotum: duobus autem annis oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantùmmodò popularibus in oratione socientur. Pueris autem, quibus quod adhùc imberbes à pubertate vocabulum est, seu Clericis, sive Laicis, aut etiam similibus puellis, quibus ignorantia suffragatur ætatis, aliquandiu sub manus impositione detentis, reddenda communio est.* Catechumenis verò, qui ab Arianis baptizati sunt, Regula Nicæna servanda præscribitur, ut *tribus annis sint inter Audientes.* Qui verò extra Ecclesiam aut baptizati sunt, aut rebaptizati, ad Clerici munus promoveri non permittuntur. Neque conceditur Pœnitentibus, ab aliis quàm à suis Episcopis Presbyterisve suscipi.

De inventis S. Barnabæ reliquiis.

VI. Famâ celebratur Sancti Barnabæ reliquiarum inventio: quem verò ad annum pertineat, controversia est inter eruditos. Baronio, quem multi sequuntur, anno CCCCLXXXV. eam inventionem addici placuit. Quæ Chronologia quidem à Victore Tununensi damnatur: *Post Consulatum II. Longini v. c. corpus Sancti Barnabæ Apostoli in Cypro, & Evangelium secundum Matthæum, ejus manu scriptum ipso eodem revelante inventum est.* Annum CCCCLXXXVI. Longinus aperuerat: qui secundus igitur ab illo numeratur, in CCCCLXXXVIII. incidit, quo Dynamius, Sifidiusque Coss. processere. Silentio eam traditionem non obruit Theodorus Lector: *Barnabæ Apostoli reliquiæ in Cypro sub arbore siliqua reperta sunt, super cujus pectore erat Evangelium Matthæi, ipsius Barnabæ manu descriptum. Id Evangelium Zeno deposuit in palatio, ἐν τῷ ἀγίῳ Στεφάνῳ.* Quæ verba cùm in mendo jaceant, eruditis assentimur legentibus, ἐν τῷ ἀγίῳ Στεφάνῳ, *in æde S. Stephani*, quæ erat in palatio Constantinopolitano: nisi magis placeat doctissimi Le Moine correctio ἐν ναῷ. Narrat Alexander Monachus, Anthemium, Salaminensis Ecclesiæ Præsulem de nocte à Barnaba monitum, fodere sub arbore siliquæ, arcam illic esse, cui corpus suum includebatur, cum Evangelio, quod à Matthæo ipso exceptum propriis manibus scripserat. Cœlestibus visis obsequentem Anthemium multo apparatu, & Cruce prælatâ ad eum locum contendisse; inventas reliquias esse, gratissimum odorem spirantes: quibus supra pectus Matthæi Evangelium imponebatur, quod allatum Constantinopolim Imperatori oblatum est. Gratum id muneris Zenoni fuit: *Evangelium illud Imperator in manibus sumpsit, & deosculatus, auroque multo exornatum, in palatio suo reposuit, ubi ad hodiernum usque diem servatur: & in magna quinta Paschæ feria quotannis in palatii Oratorio Evangelium ex eo libro recitatur. Episcopum verò Anthemium magnis honoribus prosecutum, pecuniis multis donatum ad Insulam Cyprum remisit, eique mandavit, ut Sancto Apostolo Barnabæ Templum in eo loco erigeret, ubi veneranda ipsius reliquiæ inventæ fuerant.* Anthemius extructo Templo, reliquias cum arca sua *in dextera sacræ aræ parte collocavit, qui locus multo argento, & marmoreis columnis ornatus erat.* Junii XI. Festum Barnabæ celebratur. Cæterùm de Theodori Alexandrique Monachi, de inventis Barnabæ reliquiis traditionem anno Dom. quinquagesimo excussimus. Quam piis Reliquiariorum fraudibus non apponere non possumus. Quod Barnabas quidem lucidâ veste indutus, ter Anthemio de nocte conspicuus factus sit, eique ut ambitionem Episcopi Antiocheni contunderet, hæc locutus fuerit, *& mea Sedes Apostolica est, nam & Apostolum habeo in patria mea*, credulis quidem persuadeatur, non nobis. Neque traditioni Veterum satis illa consentit, quibus creditum, Evangelium Mathæi Hebraicè fuisse conditum, cùm tamen Græcum illud fuerit, quod Barnabæ in sinu requiescebat, ut apertè Alexander indicat, ex quo scilicet quinta Paschæ feria Evangelium quotannis in Palatii Oratorio legebatur. Græcè verò, non Hebraicè legebatur. Non inficias tamen imus, quin corpus aliquod inventum sit, cujus in manu inerat Evangelium Matthæi. Alexandro Monacho Barnabam se conspicuum reddidisse, ut cadaver suum cum Evangelio sepultum manifestaret, id nobis est creditu difficillimum.

Num in Constantinopolitana Synodo Anthemius cum Gnapheo disputarit. Mors Gnaphei.

VII. Est & in Alexandri Monachi Barnabæ Encomio, Petrum Fullonem eò impietatis simul & ambitionis progressum, ut in Provincias, quæ ad illum minimè pertinebant, manus injiceret: sicque animatum, *Cyprios sectæ sententes, omnimodò vexare cogitasse*, licet haud ignoraret, quid de Cypri Ecclesiis Ephesini Patres Cyrillo Præside decrevissent. Jussus Anthemius Salaminensis Episcopus ad regiam urbem se conferre, coram Patriarcha causam dicturus, metu constringebatur, Gnaphei insidias suspectas habens. Dum tantarum curarum æstu fluctuat Anthemius, de nocte adest Barnabas, auxilium gementi pollicitus. Eo promisso factus audacior, Constantinopolim petit. Coactâ Synodo Petrus Fullo, Anthemiusque coëunt in lites. Antiochena Ecclesia, quòd Patriarchalis esset, sibi Cyprum vindicat. Regerit Anthemius, Sedem quoque suam Apostolicam esse, cùm habeat Apostolum, integro corpore constantem. Hæc Alexander, quæ lis nobis sanè scrupulos injicit. Ephesinum quippe Concilium Eutychianis venerationi erat, & Zeno in suo Henotico, cui Gnaphius subscripserat, illud autoritate suâ muniebat. Decretum autem est Canone VIII. ne Antiocheni Præsulis ditioni Cyprus subderetur, cujus & Episcopis tribuitur, ut per semetipsos ordinationes peragant. Fingamus, Gnapheum ambitione cæcum Ephesina Decreta nil pensi habuisse. At Constantinopolitana Synodus, quam de ea lite constam dicunt, Ephesinæ honorem

ANNO DOM. 488.

norem habuit, cujus Decreto de jure Cypriorum Præsulum ignorare non potuit. Si verò Alexandrinæ narrationi creditur, Petrus Fullo, vel illi, qui ejus vices implebant, Episcopis, qui Concilio Constantinopolitano aderant, rationi consentanea dicere videbantur, donec Anthemius sibi corpus Barnabæ assereret: quo audito, Judices Anthemio victoriam addixere, licet de Ephesinorum Constitutionibus ne verbum ullum protulisset, quod sane mirum est, cùm magnum in illis inveniret suæ causæ præsidium. Itaque lis ea Gnaphei & Anthemii ficta nobis videtur, ut reliquiarum Barnabæ inventioni autoritas tribueretur. Cæterùm lucro nobis est ea narratio ad coarguendam Baronii Chronologiam, qui Gnaphei obitum cum anno 486, n. 3. copulavit. Cùm enim vivente etiamnum Petro Fullone Barnabæ corpus inventum prædicetur: apparet non ante ann. CCCCLXXXVIII. Gnapheum mortem obiisse, quo tempore Barnabæ repertas esse reliquias, ex Victore Tununnensi scimus atque tenemus. Hic est ille ipse annus, in quem & Petri Fullonis mors incidit, eodem Victore teste: *Post Consulatum secundum Longini Petrus Antiochenus sub damnatione moritur.* Gravis sanè est Theophanis & Cedreni error, fingentium Gnapheum superfuisse Mongo, quem Gelasius evellit in sua ad Orientales Epistola: *Docete igitur Petrum Alexandrinum ab Antiocheni Petri unquam communione desiisse, & non usque ad diem, cùm Antiochenus Petrus in hac luce versatus est, individuum utrisque fuisse consortium.* Porrò Theodoro Lectore referente, Petrus Fullo *instituit, ut sacrum chrisma in Ecclesia coram populo consecraretur, utque invocatio super aquas die Festo Theophaniorum fieret sub vesperam. Item ut in omni precatione nomen Deiparæ proferretur. Denique, ut in singulis Collectis Symbolum recitaretur.* Defuncto successit Palladius.

Error Baronii.

Gelas. ep. 15. 1220.

Theodor. l. 2.

ANNO DOM. 489.

ANNO U. C. 1242. OLYMP. 317. PER. JUL. 5202. JUL. 534. DOM. 489. ZENONIS 15. & 16. *Sol.* 22. A. *Lun.* 15. *Indict.* 12. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 7. P. . . .

COSS. *Eusebius & Probinus.*

Theodoricus Odoacrum vincit.

I. FElicibus auspiciis Theodoricus, qui anno superiore in Italiam tenderat, labente regiones ejus ingreditur. Testis Cassiodorus: *Probino & Eusebio Coss. felicissimus atque fortissimus Dominus Rex Theodericus intravit Italiam. Cui Odoacer ad Isontium pugnam parans, victus cum tota gente fugatus est. Eodem anno repetito conflictu Verona vincitur Odoacer.* Quæ fusiore stylo sunt recitanda. Paulum audiamus Diaconum: *Ac primùm Theodoricus juxta Isontium flumen, quod non longè ab Aquileia labitur, castra componens, dum uberrimis quæ eo loco habentur pascuis, fatigata aliquantulum ex itineris longitudine jumenta reficeret, ibi mox ei cum grandi suorum exercitu totius Odoacer Italiæ viribus occurrit. Quem Theodoricus alacriter excipiens, magno superatum prælio, postremò in fugam convertit.* Victus Odoacer Veronam abiit, *& fixit fossatum in campo minore Veronense, quinto Kal. Octobris*, ut in Excerptis Valesianis legitur, quibus de prælii ad Isontium commissi tempore monemur, Septembri jam præcipiti pugnatum. Fugientem Odoacrum Theodoricus insequitur: *Exinde Theodoricus movens, cùm Veronam venisset, iterum adversus eum Odoacer non minori quàm prius bello se apparatu opponit. Contra quem Theodoricus haud procul Veronensi urbe confligens, nimiâ ejus exercitum cæde contrivit, ipsumque pariter, & omnem illius multitudinem dare terga coëgit. Qui dum fuga metu se præcipitet in Athesim fluvium mergunt, ex magna parte rapidissimis ejus gurgitibus implicati suffocantur. Theodoricus verò, dum ipso impetu subsequitur fugientes, Veronam illicò pavore civibus consternatis invadit.* Pugnæ hujus tempus Valesianis in Excerptis indicatur: *Superatus Odoacer fugit Ravennam, pridie Cal. Octobris.* Non rectâ tamen Ravennam petit, sed Romam: *Odoacer autem cum iis, qui evaserant fugiens, Romam contendit. Sed obseratis continuò portis exclusus est, qui cùm sibi denegari introitum cerneret, omnia quæ attingere potuit, gladio, flammisque consumpsit. Inde quoque egrediens, Ravennam ingressus est.*

Paul. Diac. l. 16.

ANNO DOM. 489.

Ibid.

II. At Theodoricus Veronâ egressus, Mediolanum venit, ubi dum consistit, magna ad eum multitudo militum pluresque Italiæ populi convenere. Pars Odoacri exercitus in castra Theodorici concesserat. Quod & ipsi in damnum cessit. Excerptis Valesianis præbeamus aures: *Tradiderunt se illi maxima pars exercitus Odoacrii, necnon & Tufa, Magister Militum, quem ordinaverat Odoacer cum Optimatibus suis, Cal. Aprilis. Eo anno missus est Tufa, Magister Militum à Theodorico contra Odoacrem Ravennam. Veniens Faventia Tufa, obsedit Odoacrem cum exercitu, cum quo directus fuerat. Et exiit Odoacer de Ravenna, & venit Faventiam, & Tufa tradidit Odoacri Comites Patricii Theodorici, & missi sunt in ferro, & adducti Ravennam.* Ea res Theodoricum intantum perterruit, ut se, suumque exercitum apud Ticinensem urbem muniret. Civitatis autem Episcopus Epiphanius Gothis vallatus, ita se gessit, ut *inter dissentientes Principes solus esset, qui pace frueretur amborum. Supplicationibus illius pretio reddebantur sui, quos auri redimere non potuisset effusio.* Quas Epiphanio laudes tribuit Ennodius.

Proditus Theodoricus Ticinum concessit.

III. Dum funesti belli incendio corripitur Italia, Acacius Constantinopolitanus Antistes mortalitatem exuit. Ejus obitum in annum superiorem congerit Baronius, cujus Chronologia à Victore Tununnensi refellitur: *Eusebio V. C. Consule Acacius Constantinopolitanus Episcopus sub damnatione moritur.* Nec à veri limitibus abesse Victorem, testis est Felicis Papæ ad *Thalassium* Epistola, Cal. Maii anni CCCCXC. Longino & Fausto Coss. in Interpontificio Constantinopolitano exarata: *Non prius tua dilectio, vel congregatio, quàm gubernas Constantinopolitana Ecclesia, vel quicunque ejus futurus est Pontifex communicandum esse decernat, quam ad notitiam Sedis Apostolicæ cuncta referantur, vel ipsius literis qui fuerit creatus Episcopus, vel tua dilectionis alloquiis.* Quid autem hoc Interpontificii, nisi illud, quod Fravitam inter & Euphemium interjicitur. Paucis verò mensibus, tribus scilicet, vel quatuor, Flavita Episcopatum tenuit. Porrò etsi Acacius ob magnam Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ dissociationem Latinis, Baronioque impius audiat, in eo tamen fuere virtutes non spernendæ, quibus sua etiam præconia reddita sunt. Suidam ea de re testem excitabimus: *Acacius Patriarcha Constantinopolitanus vir fuit, si quisquam alius venerandus. Cùm enim pupillorum educator, & curator fuisset*

Acacii Constantinopolitani obitus.

Error Baronii.

Felic. ep. 14. 1092.

fuisset, & pupillorum res rectè administrasset, omnibus gratus fuit. Quin etiam familiaritate cum Leone Imperatore contractâ supra modum ipsi placebat. Et cùm hoc primo semper omnia & privata, & publica negotia communicabat, eumque primum de his consulebat. Et quando Senatum convocabat, hunc etiam simul accersebat, & omnis consultationis initium ab ipso faciebat. Cùm verò magna laudum cupidine Leo vinceretur, ejus animum sibi conciliavit Acacius, facta regia cum admiratione prædicans: *Quamobrem ipsum dicto audientem, ac sibi obtemperantem facile habebat, & ipsius iram facilè comprimebat, & multis, qui Principem offenderant, & quibus Imperator ob aliquam offensam indignabatur, salutem accurate procurabat, & illos, qui perpetuum exilium sustinebant, quo fuerant damnati, in patriam revocabat.* Magnam Ecclesiarum curam gessit, quæ ipsius potestati subjiciebantur, qua de causa picturas ejus in Templis collocarunt. Hinc à pluribus existimatum, ut suæ ambitioni litaret, hanc sibi imaginum dedicationem imperasse. Ac cùm in Templo ad navale sito, quod Gennadius perfecerat, in insigni loco ejus speciem calculis effinxissent, & hunc inter & alios ibi pictos ipsum Servatorem collocarunt, Gennadio dicentem: *Solvito Templum hoc & in eo, post te excitabo Acacium.* Ob hujusmodi imagines Acacius, *quamvis esset liberalis, beneficus, ad sua bona aliis impertienda promptus, & officiosus, ad afflictos suo patrocinio protegendos, semper paratus, tamen insana gloriæ cupiditate flagrare visus est.* Negatum quidem nolumus, quin hoc vitio laboraverit. In eo tamen fastigio, quod consecutus erat, difficillimum sanè fuit, laudis amore non inflammari. Annos XVIII. Episcopatum Acacius tenuit, à CCCCLXXI. scilicet ad usque labentem, quo mense circiter Septembri ad fata venit.

Suid.

Flavita succedit Acacio. Num chartæ puræ ab Angelo scribi successoris nomen optaret Zeno?

IV. Defuncto Acacio succedit *Flavita*, quem Victor Tununensis, & Liberatus *Flavianum* vocant: *In his turbis Ecclesiâ constitutâ, moritur Acacius, & ordinatur post eum Flavianus Presbyter, qui fuit à Sancta Thecla.* Rumore sanctitatis Flavita inclaruerat, ut ex Felicis ad ipsum Epistola mox recitanda discimus. De ipsius electione rem prorsus incredibilem prodit Nicephorus, ex fabulatorum, ut videtur, officina exortam: *Zeno chartam puram in sacro reposuit altari, atque in charta alia per scriptum Deo supplicavit, ut per Angeli manum, quæ in hominum conspectum non veniret, nomen ejus ascriberet, quem cœlesti calculo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificem præfectum vellet.* Impetrando miraculo dierum XL. jejunium indixit. Hoc ubi Flavita novit, Templi custodem auro corrumpit, ut chartæ puræ ipsius nomen inscriberet, quam rursus & Imperatoris sigillo obsignaret. Resignatâ chartâ, cœlesti quasi gloriâ fulgens Flavita ob divinam electionem in throno Pontificali collocatur. Qui cùm ob breve Sacerdotium ne dimidiam quidem pecuniæ partem, quâ Episcopatum sibi emerat, corradere potuisset, fœneratores hæredibus defuncti instare, datamque pecuniam repetere. Qui cùm solvendo non essent, arcanum Zenoni produnt: custodem muneribus corruptum, pretiumque revelatæ fraudis petunt à molestis creditoribus liberationem. Tum Zeno attonitus, pecuniam Flavitæ creditam jubet custodem ære suo dissolvere fœneratoribus. Jucundam sanè fabulam, quæ credulo Baronio placet, in miserum Flavitam invehenti,

Liberat. c. 18.

Niceph. l. 16. c. 18.

Bar. An. 284. n. 8.

quòd *malis hisce artibus* Episcopatum sibi comparavit. Commentum tamen arguit altum Evagrii, Victoris, Liberati silentium: neque eo insaniæ Zeno progressus esset, ut haud promissa à Deo miracula in designando Pontifice expectaret. Eò minus in eam spem adduci potuit, quòd in geminum peccatum hoc suo facto delapsus fuisset. Etenim & postulato, quo opus non erat, miraculo Deum tentasset, & leges de Episcoporum creatione ab Apostolis constitutas, prorsus evertisset, quæ Ecclesiæ quidem, non Angelis ascribunt Pastorum electionem. Quòd si tam stultum, tamque impium facinus Zeno fuisset aggressus, ei sine dubio Clerus intercessisset Constantinopolitanus, ut Principem insanientem, Ecclesiæque regulas perfringentem ad viam reducerent. Equidem si Felicis ad Flavitam illustrissimus Purpuratus Epistolam legisset, fabulæ Nicephori non præbuisset assensum: *Inter hæc munera tuæ caritati Domini quoque filii nostri gloriosissimi Principis, votum contulit, & favorem.* Quod si Zeno petiit, ut per Angeli manum successor daretur Acacio, & arte Flavitæ delusus id factum esse credidit, nil favoris utique, nil voti Flavitæ ad electionem contulit. Ubi Flavita consecratus est, Legatos cum Epistola ad Felicem mittit. Ac periit quidem Epistola; quid verò complecteretur, ex Pontificis Romani ad Flavitam responsione intelligimus: *Multa sunt, quæ nobis præbeant de tuæ dilectionis ordinatione lætitiam, & sperare divino beneficio cohortentur Ecclesiasticæ pacis effectum. Primum quidem, quod talem te gratia cœlestis elegerit, cujus à puero vita probabilis asseratur, & Catholicæ fidei, quòd ante omnia cupimus, prædicetur intentio. Deinde quia inter hæc munera tuæ caritati, Domini quoque filii nostri, gloriosissimi Principis votum contulit & favorem, quatenus potestatis fultus, Deo præstante, subsidio facilius valeas expetere, quæ secundum veritatem sapienter intenderis. Postremò quòd omnia propemodum, quæ tui sequuntur honoris exordium, tam benevolentiam nobis clementiæ principalis ostendunt, quam tuæ produnt speciem voluntatis. Dum scilicet ad Apostolicam Sedem regulariter destinatur, per quam largiente Christo omnium solidatur dignitas Sacerdotum... Quod denique ut amplius esse unanimes valeamus, nobiscum dilectionem tuam orthodoxæ fidei habere, velle testantur assensum.* Petrum quoque Mongum adiit Epistolâ Synodicâ suâ Flavita. Cui rescripsit Mongus. Sed ad fata prius ille venerat, quàm responsionem acciperet. Hæc narrat Evagrius: *Flavita cum Synodicas ad Petrum suas misisset, rescripsit ei vicissim Petrus.* Euphemius verò *accepit Synodicas Epistolas, quas Petrus ad Flavitam scripserat, cùmque in illis anathematizari gesta Chalcedonensis Synodi deprehendisset, magnoperè conturbatus est.*

Felix ep. 13.

Felix ep. 13. 1089.

Evagr. l. 3. c. 23.

Flavitæ ad Felicem legatio. Quid prohibuit, quo minus pax fieret?

V. Flavitæ legatione Oriens cum Occidente ad concordiam quàm facillimè redigi posse videbatur. Non successit tamen ea pacis conciliandæ ratio, cujus causas aperit laudata jam Epistola: *Nihil superesse perspeximus, nisi ut hi, qui dilectionis tuæ Synodica bajulabant, communionis Apostolicæ participatione fruerentur. Sed dum cum ipsis sollicitius ageretur, ut si mallent B. Petri Apostoli communionem fideli corde suscipere, responderent, vel se, vel dilectionem tuam ab Alexandrini Petri, Acaciique deinceps recitatione futuram, modis omnibus alienam; illi nihil sibi tale mandatum fuisse perhibentes, oblata salubriter gratia*

nostra

ANNO DOM. 489.

nostra consentire noluerunt, quâ eorum cunctatione permoti, cum literæ venientes, vel ipsa rerum dispositio aliud promittere videretur, & relatio prædictorum longè aliter quàm sperabatur efferret, communionem quidem nostram contristari diluimus, (legendum videtur, *contristari distulimus*) *quam remotis dubietatibus optabamus plenam Catholicæ fidei, & hoc, quod circa orthodoxam fidem consensum nobiscum se habere promisit, arbitramur esse venturam. Alioqui nihil nobis poterit imputari, si complectentibus fœdera caritatis, Beati Apostoli consortio Alexandrini Petri societas præferatur.* His præmissis Flavitam monet, ut *sortem infelicis Acacii perhorrescens*, Catholicorum regiæ urbis imitatorem se præbeat, Principem, conjugemque ejus exoret, ut preces rogantis admittant: *Nomen igitur Petri & Acacii tollatur è medio, nec Apocrisiariis damnati Petri misceamur, aut literis. Nobis Deo suspirante provisuris rationabiliter, ut scripsimus, si cuncta convenerint, ut eorum, quos ordinavit, vel baptizavit Acacius, salvâ Confessione Catholicâ pro caritatis Ecclesiæ redintegratione nihil pereat.* Felicis hanc Epistolam Flavita non accepit, morte præventus. Hinc Liberatus: Flavita, inquit, *non consensit, sine Romano Pontifice inthronizari, sed transmisit Synodicam Papæ Romano Felici. Qui modico vivens tempore moritur, non accipiens Epistolam ipsius.* Porrò ex Felicis ad Flavitam Epistola error Baronio eripitur, quem ex Nicephoro haustum suis Annalibus intulit. Scilicet Flavitam, dum ad Felicem scribit, *se illius communionis esse, Petri autem conjunctionem aversari significasse.* Quæ & Theophanis aberratio fuit, quam à doctissimo Valesio, qui Felicis ad Flavitam Epistolam legerat, non vexatam esse mirum est. Quid verbis Felicis potentius? *Responderent dilectionem tuam ab Alexandrini Petri, Acaciique deinceps recitatione futuram, modis omnibus alienam.* Id ergo Flavitæ Epistola non continebatur, quod à Petri Mongi conjunctione abhorreret. Imò eò suspensa Felicis cum Flavita communio, quòd Pontifici Romano ea proponenti Legati Flavitæ assensum non præbuerint. Neque in Evagrio legimus, quod in eo se deprehendisse Baronius testatur, nempe *Flavitam repertum esse hostem Concilii Chalcedonensis.* Quæ nullo vestigio extant in capite 23. libri 3. Evagrii. Fidem sanè Flavitæ Felix prædicat. Dixit Evagrius, Petri ad Flavitam in Epistola damnari Concilium Chalcedonense: de Flavitæ ad Petrum literis nil testatur ejusmodi.

Felix ep. 13.

Liberat. c. 18.

Error Baronii.

Bar. An. 488. n. 5.

Bar. An. 488.

Error Baronii.

Felicis de Flavita ad Zenonem Epistola.

VI. Non ad Flavitam modò, sed ad Imperatorem quoque literas direxit Felix, quibus ei gratulabatur in pietatem studium, postulabatque, ut Acacii, Petrique nominum damnationi assentiretur. De *Euphemio* scriptam esse Labbeus existimat, cujus in sententiam descendere non possumus, adeò respondet ea Epistola illi, quam Flavitæ miserat. In utraque Pontificem Constantinopolitanum magnis ob pietatem laudibus onerat. In utraque Sanctorum Monachorum meminit, qui legationem obierunt. In utraque narrat, à se monitos fuisse, ut à *consortio damnatorum* retraherentur: in utraque testatur, se communionem distulisse. Denique si post Euphemii legationem ad se missam hanc Felix Epistolam exarasset, utique mentionis aliquid de priori legatione fecisset, quæ ob repudiatam cum Acacio, & Mongo dissociationem Pontificiam communionem non fuisset adepta. Apparet ergo in Felicis ad Zenonem Epistola, ad legationem respectum haberi, quæ Acacii obitum proximè excepit. Ea autem Flavitæ fuit, Euphemii non fuit. Dignas porrò Deo gratias se referre testatur, quòd egregium Constantinopolitanis Pontificem imponi Zeno curaverit: *Ut scilicet firmare Catholicæ fidei cupienter unitatem, Ecclesiarumque pacem magnoperè roborari, talem studeretis præfici Constantinopolitanæ Antistitem, qui superno munere prosequente & morum probitate fulgeret, & piæ omnium orthodoxæ veritatis polleret affectu.* Deinde ostendit, Mongum legitimè non esse purgatum: *Qui Petrus tamen si verè receptus esset, veniam mereri debuit, non honorem, qui à damnatis atque Hæreticis falsum Sacerdotii nomen accipiens, Catholicæ non poterat Ecclesiæ præsidere.* Elegantia verò hæc sunt, & ad commovendos affectus idonea: *Postulationes certè gentium barbararum, venerabilis Imperator, pro quiete mundani regni publicè benignus exaudis. Quantò præstantius, quæso te, preces Apostolicæ Sedis pro sacrarum tranquillitate rerum placatus admittis? Hoc enim, hoc expedit, ut si utraque Roma pro mutuo pignore nuncupatur, fiat utraque una fides illa Romanorum, quam per universum mundum prædicari, Beatus Paulus testatur Apostolus. . . Putasne me, venerabilis Imperator, non cum lacrymis ista profundere, & velut præsentem ad tua pietatis vestigia?* Rogat etiam, ut Alexandrina Ecclesia *à pestiferi Rectoris retrahatur insidiis.* Hæc tamen monita caruere successu, cùm Acacii, Mongique nomina Diptychis retinerentur.

Felix ep. 12.

ANNO U. C. 1243. PER. JUL. 5203. JUL. 535. DOM. 490. ZENON. 16. & 17. *Sol.* 23. G. *Lun.* 16. *Indict.* 13. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 1. *P.* 25. *Mart.*

ANNO DOM. 490.

COSS. *Longinus II. & Anicius Faustus.*

I. VAticinationibus addictus Zeno Augustus, se sanguine innoxio, famamque ignominiâ respersit. Ferunt, de successore sollicitum Comitem rogasse *Maurianum*, virum sapientem, qui Principi multa jam prædixerat, quem Imperii successorem esset habiturus. Ubi intellexit, & regnum, & uxorem accepturum quendam Pelagium, qui & primum Silentiariorum gradum ascenderat, & ad Patriciorum dignitatem pervenerat, apprehendi jubet, proscriptumque custodiri, faucibusque elisis, vitâ dimitti, ne rerum potiretur. Hæc Chronicum Alex. Loci verò, ubi ad mortem Pelagius mittitur, nomen Marcellinus ab oblivione vindicavit: *Zeno Imperator gulam in Insula, quæ Panormum dicitur, laqueo frangi præcepit.* Crudele facinus viris bonis displicuit: neque Præfectus Prætorio Arcadius sibi imperare non potuit, quominus ob id convitia Imperatori multa ingereret. Quibus commotus, jussit simul ac Regiam ingrederetur, Arcadium occidi. Qui cùm se ab Imperatore accersiri intelligeret, velle se preces fundere simulans, magnam Ecclesiam ingreditur, ibique manens, acerbâ morte liberatur.

Pelagius à Zenone interficitur.

Chron. Alex.

II. Intereà Italia cruento bello agitabatur. Defectione *Tufæ* Theodoricus inclusum Ticino exercitum retinuerat. Odoacer verò Cremonâ egressus, Mediolanum venit. Impar viribus Theodoricus erat, sed Visigothi venerunt auxilio. Itaque relictis Ticino, matre, sororibus, universâque vulgi multitudine, nihil planè dubius de Epiphanii viri sanctissimi fide, cum ex-

Odoacer à Theodorico debellatur.

ANNO DOM. 490.

Excerpt. Val.

pedibus armatorum cuneis occurrit Odoacro. Commisso ad *Addum* prælio, ab utraque parte multi ceciderunt: *Occisus est Pierius Comes Domesticorum tertio Idus Augustas, & fugit Odoacer Ravennam.* Fugientem subinde Theodoricus insequitur: dumque in eo loco, cui Pinetum nomen est, non procul ab urbe, castra posuisset, biennio ferè, Odoacrum obsedit. Tantaque fames civitatem incessit, ut *sex solidis* modius tritici distraheretur. Sic fusum à Severino, ut aiunt, oraculum impletur: *Dum memoratum Regem* (Odoacrum) *multi nobiles coram sancto viro humanâ, ut fieri solet, adulatione laudarent, interrogat, quem Regem tantis præconiis prætulissent, respondentibus illis, Odoacrem, inquit, vir Dei Odoacer integer erit, inter tredecim, & quatuordecim annos videlicet, regnum integrum significans.* Creatus erat Odoacer x. Cal. Sept. anno CCCCLXXVI. cujus imperii decimus quartus cùm anno labente curiit, quo Ravennæ veluti carceri inclusus, non cum hostibus modò, sed cum fame pugnans, vix regium nomen retinebat, quod anno sequente exuet, cùm se Theodorico tradere coactus est.

Prior Epocha regni Theodorici.

III. Debellato Odoacro, Theodoricus priorem in Italia regni sui Epocham ingreditur. Ab anno quidem superiore eam Pagio deduci placuit, Prolegomenis ad Dissertationem Hypaticam. Cujus ad sententiam accedere non possumus. Etenim in Excerptis Valesianis anno superiore Patricius dumtaxat vocabatur, neque ante Fausti, Longinique Consulatum, præsente anno gestum, Theodoricus ad Zenonem legationem misit de purpura sibi comparanda. Valesianorum Excerptorum verba sunt: *Et mittens legationem Theodoricus, Festum caput Senati ad Zenonem Imperatorem, & ab eodem sperans, vestem se induere regiam.* Ab eo igitur tempore ducenda sunt regia Theodorici initia. Miserrima tam Italiæ conditio, quæ dum armis Odoacri, & Theodorici undique laceratur, novæ calamitati subjicitur: *Talium rerum varietates Burgundionum Rex Gundobadus aspiciens, Liguriam cum ingenti exercitu ingressus, cuncta quæ reperire poterat, pro voluntate diripiens, infinitam secum ad Gallias captivorum multitudinem adduxit.*

Paul. Diac. l. 16.

Theodorici magna & ignorantia & prudentia.

Val. Exc. p. 722.

IV. Victor Odoacri Theodoricus magnis sanè virtutibus eminebat, etsi crassâ ignorantiâ laboraret. Mirum dictu, quod Valesianis in Excerptis reperitur: *Rex Theodoricus illiteratus erat, & sic obruto sensu, ut in decem annos Regni sui quatuor literas subscriptionis Edicti sui discere nullatenus potuisset. De qua re laminam auream jussit interrasilem fieri, quatuor literas Regis habentem, ut si subscribere voluisset, positâ laminâ super chartam, per eam pennam duceret, & subscriptio ejus tantum videretur.* Tantæ tamen sapientiæ fuit, ut Edicta constitueret, quæ pro oraculis haberentur. Prudentiæ exempla videamus, Salomonicæ simillima. Puerulus matrem nesciens, amisso patre in aliam Provinciam ductus ibi educatur. Ad genitricem posteà reversus, eam invenit alteri viro sponsam. Ac primùm maternâ charitate venientem amplectitur. Ubi verò sponsus ingressus, novit mulieris filium esse, tum repetito arrhabone dixit, *Aut nega filium tuum esse, aut verò abscedo hinc.* Tum mulier sponsi magis quàm filii amore tacta, *Vade*, inquit, *juvenis de domo mea, quia peregrinum te suscepi.* Repudiatus filius Theodoricum implorat. Illa perpetuò negare filium, peregrinum fateri. Cui Rex: *Ecqua est facultas tua, mulier? Quæ respondit, usque ad mille solidos. Et cum, aliud se Rex non esse facturum, sub jusjurandum pollicitus est, nisi ipsum alium non acciperet maritum.* Tum pudore victa mulier, filium agnovit. Feruntur & non illepidæ Theodorici sententiæ: *Aurum*, inquit, *aut Dæmonem qui habet, non eum potest abscondere.* De Gothis divitibus Romanisque pauperibus: *Romanus miser imitatur Gothum, & utilis Gothus imitatur Romanum.*

ANNO DOM. 490.

Exc. Val. 720.

Excerpt. Val. 719.

Mors Flavitæ.

V. Res Ecclesiæ nunc repetamus. Flavita, qui Acacio Constantinopolitano Præsuli successor datus fuerat, post ubi Pontificatum tribus mensibus tenuit, quartum ingressus, ad plures abiit. Quæ & Evagrii, & Nicephori Historici Chronologia est. Sed & in Nicephori Chronographia legitur: *Flavita Presbyter Sanctæ Theclæ, menses tres, dies XVII.* Tertio promotionis suæ mense diem ultimum obiisse narrant Victor Tunnunensis & Theophanes. Nicephori nobis est sententia verosimilior. Ubi notum Felici, Ecclesiam Constantinopolitanam viduam esse, ab eo literæ Thalassio diriguntur, viro qui communione cum Ecclesia Rom. conjungebatur, ne eorum electioni assentiatur, qui Acacii memoriæ favebant: *Caritatem tuam duximus admonendam, ut etiam si præstante Deo nostro nomina damnatorum, id est, Alexandrini Petri, & infelicis Acacii fuerint de Ecclesiastica recitatione sublata, ut similes perditionis eorum Sacerdotii non permittantur præsumere dignitatem, non prius tua dilectio, vel congregatio, quam gubernas, Constantinopolitana Ecclesia, vel quicunque ejus futurus est Pontifex communicandum esse decernat, quam ad notitiam Sedis Apostolicæ cuncta referantur, vel ipsius literis, qui fuerit creatus Episcopus, vel tuæ dilectionis alioquin. Quia sicut per professionem Catholicam Sedis Apostolicæ formam secutus es, ut te à damnata communione suspenderes, ita Beati Petri sequi debetis exemplum. . . Expectet ergo dilectio tua Sedis Apostolicæ jussionem, & sic Ecclesia Constantinopolitana sacrâ se communione conjungat, si in participatione B. Petro & Catholicæ caritatis desiderat permanere. Data Cal. Maias, Probo, & Fausto V. V. C. C. Coss. Indictione XIII.* Sed non accurata est ea Consularis consignatio: in locum Probi substituendus est *Longinus*. Ex ea Felicis Epistola discimus, nondum Euphemium ad Pontificatum evectum esse, qui Flavitæ loco ordinatus est: nec rectam Baronii Chronologiam stare, qui Euphemii inaugurationem in annum CCCCLXXXIX. retulit.

Error Baronii.

Petri Mongi nomen expungit Euphemius, & illud Felicis Diptychis inserit.

Evagr. l. 3. c. 23.

Niceph. l. 16. c. 19.

VI. Ubi Euphemius in Sede Constantinopolitana collocatus est, accepit literas Mongi Synodicas, quas ad Flavitam scripserat: *Cùmque in illis anathematizari gesta Chalcedonensis Synodi deprehendisset, magnoperè conturbatus est, seque à Petri communione sejunxit.* Ut porro majore Petrum ignominiâ afficeret, propriis quidem manibus de Diptychis ipsius nomen delet, uti nos Nicephorus monuit: *Euphemius simul atque Episcopatum iniit, nihil moratus suis ipse manibus de sacris tabulis Petri Mongi nomen expunxit, & Felicis appellationem reposuit: atque in sacro suggestu considens, Synodales, more recepto, Epistolas Romam ad Felicem dedit. Porrò Papa scripta quidem illius recepit, & Euphemio velut Orthodoxo favit. Sed illum in Episcopalem communionem non admisit, quòd Acacii quoque, & Flavitæ nomen de sacro libro non deduxisset.* Illatâ ergo sibi contumeliâ Petrus ad indignationem

com-

commetus, ultionem parabat non sine gravi Ecclesiæ calamitate, novis istis dissidiis miserè laniandæ. Quod malum Mongi fata prævenere: *Cùm igitur Euphemius, ac Petrus adversus se invicem contenderent, & Synodos alter contra alterum convocare jam pararent, Petrus fatali morte præripitur; eique succedit Athanasius.* Mortalibus ereptum labente anno Mongum, testatur Victoris Chronicum: *Post III. Consulatum Longini, Petrus Alexandrinæ incubator Ecclesiæ sub damnatione moritur.* Qui Consulatus illum Eusebii proximè excepit, non est tamen in Victore accurata Consulatus hujus designatio, cùm non ter, sed bis amplissimo Magistratu Longinus fungeretur. Cæterùm Euphemius ortus erat Alexandriâ. Quæ causa videbatur idonea, cur cum Petro communione conjungeretur. Vincula tamen omnia pietati postposuit: *Factus est Euphemius Episcopus, genere Alexandrinus, qui & suscepit à Papa Romano scripta.*

Evagr. l. 3. c. 23.

Liberat. c. 18.

VII. Diptycha, quibus Euphemius Mongi nomen exemit, monent nos de instrumentis in Historia Ecclesiastica celeberrimis aliquid offerre, quo ipsorum notitiâ mens nonnihil informetur. Quid sint πτυχία, notum filiis Grammaticorum, quæ Latinis *tabellæ* dicuntur, quarum meminit Juvenalis Satyrâ IX.

Diptycha quæ? eorum usus.

Et blanda, assiduæ, densæque tabellæ
Sollicitent.

Inde igitur τὸ δίπτυχον idem, quod δίθυρον, *Diptycha: duplex amiculum habentia, ita ut alterum quidem sit substratum, alterum verò super injectum*, describente Suidâ. Erant autem vel profana, vel sacra. Profanorum mentio est in Lege Theodosii Magni, data anno CCCLXXXIV. Richomere & Clearcho Coss. *Exceptis Consulibus ordinariis, nulli prorsus alteri auream sportulam Diptycha ex ebore dandi facultas sit.* De Diptychis Consularibus eburneis egregia sunt Claudiani de laudibus Stiliconis carmina, l. 3. prope finem:

Cod. Th. l. 15. Tit 8. l. 9. 381.

Dentes
Qui secti ferro, in tabulas, auroque micantes,
Inscripti rutilum cælato Consule nomen
Per Proceres & vulgus eant, super omnibus Indis
Plurimus, ereptis elephas inglorius errat
Dentibus.

Ac quia hisce Diptychis Consulis nomen inscribebatur, hinc & Fastorum sibi appellationem peperere, quâ à Sidonio donantur in sua ad Nammatium Epistola: *Ut primum brevi peracta, nec brevis sportula, denique Fasti.* Ex utraque parte tabella Consulis imaginem exhibebat. Hinc verò Catalogi Episcoporum nomen Diptychorum sumpsere, quodque primum Consulare fuit, sacrum dein evasit. Neque tamen, ut appellationem, sic & Consularium Diptychorum subinde materiam Ecclesiastica sibi vindicarunt: etsi crescente quàm solitò magis magno luxu, Diptychis eburneis suus in Ecclesia locus fuerit, ut omni penè ratione splendorem Consulum imitaretur. Quò pertinent Fortunati de B. Martini Natali die carmina:

Sidon. l. 8. ep. 6.

Nomina vestra legat Patriarchis atque Prophetis,
Cui hodie in Templo Diptychus edit ebur.

Fort. l. 10. carm. 7.

At primùm Diptycha sacra membranis constabant. In Actis Mopsuestenæ Synodi, quæ in urbe Constantinopolitana imperante Justiniano recitantur, Joannes Presbyter & Cimeliarcha hæc loquitur: *Secundum Jussionem vestræ Sanctitatis inter sacra vasa, quæ à me servantur, habentes Diptycha, ista protuli, & ad recitationem porrigo. Habeo autem & alios duos membraneos quaterniones, vetustiores istis, quæ nunc & recitantur, quos & ipsos protuli, sicut videtis.* Diptycha ex Ambone à Diacono legebantur, ut ex Actione prima Synodi V. Oecumenicæ liquet. Dum enim Amboni Joannes Patriarcha appropinquabat, à populo clamatum: *Diptycha Amboni, Diptycha modò porta.* Et ubi dimissi sunt Catechumeni, *Januis clausis, ac sanctâ lectione juxta consuetudinem lectâ, tempore Diptychorum cucurrit omnis multitudo, cum magno silentio circumcirca altare, & audiebant: & cum solum lecta fuissent à Diacono appellationes prædictarum Sanctarum quatuor Synodorum, & sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Euphemii, & Macedonii, & Leonis, voce magnâ clamaverunt, Gloria tibi, Domine.* Diptychis thura adoleta fuisse, ex Chrysostomi Liturgia colligit Norisius: *Diaconus circumiens suffit sacram mensam & Diptycha.* Non satis accuratè tamen verba hæc expendit vir ille doctissimus; cùm subinde legatur, τὰ δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων, *& defunctorum ac vivorum Diptycha, ut illis lubet, percurrit.* Itaque mensam duntaxat thurificat, Diptycha verò legendo percurrit.

Syn. V. Coll. V.

Tom. III.

Nor. Dissert. de Syn. V. p. 84.

VIII. Diversi generis sacra Diptycha celebrantur: vivorum scilicet, & mortuorum, qui variis sanè libris inscribebantur, ut palam est ex Attici ad Cyrillum Alexandrinum Epistola: *Magna est*, inquit, *inter defunctos, & superstites differentia, ita ut etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conservatur, statum discreti sunt.* Paginis compluribus constabant utriusque generis Diptycha, in quibus sive defunctorum, sive vivorum nomina non confusâ ratione ordinabantur. In una pagina Episcopi, in alia Presbyteri, in diversa Diaconi, in aliis Laici ponebantur. Qui sanctitate suâ Episcopi inclaruerant, ita Diptychos post obitum inferebantur, ut species veluti *Canonizationis* esset, quâ in Cœlites allegebantur: quod verbis Pseudo-Areopagitæ Dionysii eximiè declaratur, licet verba ejus non ad solos Pontifices pertineant: *Sacrarum porrò tabularum, quæ post pacem adhibetur recitatio, deprædicat eos, qui sanctè vixerunt, atque ad probæ vitæ perfectionem constanter pervenerunt, nos quidem eorum imitatione ad beatissimum illum statum, quietemque Deiformem adhortando, ac manu ducendo; illos verò, seu viventes celebrando, quippe ut Theologia docet, nequaquam mortuos, sed ex morte ad vitam divinissimam translatos.* Itaque qui hæresi, aut impietate suâ Cœlo indigni habebantur Episcopi, Diptychis delebantur. Sic sacro albo & Acacii, & Theodori Mopsuesteni nomen erasum. Sic magna extitere jurgia de Chrysostomi nomine in sacras tabulas referendo, cui totis viribus Cyrillus resistebat. Similiter qui Episcopatui idonei non existimabantur, viventium tabulis eximebantur, quibus & Felicis Acacius, & Mongi nomen Euphemius pepulit. Ex illis porrò Diptychis, qui inter cæteros eminebant, eorum nomina intra sacra Eucharistiæ solemnia disertè recitabantur, obscuriorum factâ duntaxat generaliori mentione. Extat apud Jacobum Goar formula commemorationis vivorum, quam oculis subjicere tædio non erit: *Memento mei, & cunctorum, & cunctarum; Joseph sanctissimi & universalis Patriarchæ, Philothei Alexandriæ, Marci Antiochiæ, Theophili Hierosolymorum, & pro offerente Domino Deo Sancta dona N. honorando Sacerdote Sacerdotum etiam adstantium,*

Diversa vivorum & mortuorum Diptycha.

Niceph. l. 14. c. 26.

Dionys. Hier. c. 3. n. 9.

Goar in var. Lect. Litur. Chrys. p. 97.

tium, venerandi Presbyterii, ministerii in Christo, & omnis sacri ordinis cœtus. Pro salute, victoria, permanentia devotissimorum, & Christum diligentium Imperatorum nostrorum. Devotissima, & Christum amantis Domina nostra, Hypomenes, Monialis: devotissima, & Christum amantis Domina nostra Eugenia Monialis: devotissimarum, & Christum diligentium Imperatorum nostrorum, Joannis, & Mariæ. Pro pace & consistentia totius mundi, & Sanctarum Dei Ecclesiarum: pro redemptione fratrum nostrorum captivorum: prosperitate & firmitate Christum diligentis exercitus: residui populi salute, & cunctorum & cunctarum. Silentio prætermittimus ea Diptycha, in quibus baptizandorum nomina ponebantur. Qui de sacris Diptychis plura volet, Bonam adeat, Norisium, Cangium, qui fusè simul & eruditè eam materiam tractarunt.

Anno U. C. 1144. Per. Jul. 5204. Jul. 536. Dom. 491. Anastasii 1. *Sol.* 24. F. *Lun.* 17. *Indict.* 14. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* x. *P.* 14. *April.*

Cos. *Olybrius solus.*

Mors Zenonis Imperatoris: homo fuit libidinosus.

I. ZEno, qui Pelagium, virum bonis artibus, ac virtutibus nobilem, anno elapso morti miserat, defuncto diu non superfuit. Correptus comitiali morbo, absque liberis extinguitur. Dysenteriâ affectum ad plures abiisse, Joanni Malelæ placuit, & Chronico Alex. Probabile quòd utroque morbo laboranti mors inciderit. Ferunt conscientiæ motibus agitatum, identidem Pelagii nomen appellantem è vita excessisse. Morbus tamen, quo defunctus est, vocalem eum esse non sinebat. Minus adhuc credibile, quod Cedrenus scripto prodidit, cùm putaretur mortuus, sepulchro conditum esse, & à satellitibus per duas noctes auditum, talia proferentem, *Miseremini, & aperite mihi.* Cùm illi dicerent, alium jam imperare, respondisse, *Nil curo, in Monasterium me adducite*; aliquantò post monumentum fuisse reclusum, inventumque in eo Zenonem, qui præ fame suos & lacertos, & caligas ederat. Figmenta hæc sunt Græculorum, Victori Tununensi, Evagrio, Marcellino prorsus ignota, nec rationi sanè consentanea, cùm in sepulchro obstructo, nec diu vita retineri possit, nec vox loquentis audiri. Mensem diemque Zenonis supremum ab Antiquis non fuisse proditum, scripsit Baronius. Quod illi condonandum, qui Chronicum Alexandrinum, Joannemque Malelam nondum editum ignorabat. De mense Chronicum: *Aprili Zeno correptus dysenteriâ, diem suum obiit, natus annos* LXV. *dies* IX. Diem verò recordatur Malela, qui tamen de diuturnitate vitæ Zenonis à Chronico diffidet: *Imperator Zeno dysenteriâ correptus, fatis concessit, annos natus* LX. *& menses* IX. *die nono mensis Xanthici, anno Antiochiæ* DXXXIX. *Indictione* XIV. Periit ergo nono Aprilis, feriâ tertiâ, cùm annos XVII. menses duos, & dies aliquot imperasset. Princeps fuit libidinosus, qui & pigmentis faciem fucabat, qua de causa *Leontio* Monacho dedit ludibrium, qui cùm in Clementis Alexandrini locum incidisset, quo viros deridet, qui faciem meretricio more pingunt, Monachis suis dixit: *An verò est aliquis præter Imperatorem, qui capillos pingat, & faciem fucet?* Quam vel ipsi Ethnici molliciem viris indignam arbitrabantur. Philippus Alexandri

Error Baronii.

Bar. An. 491. n. 1.

Magni pater Antipatrum quendam de suis amicis, quem in Judicum numerum retulerat, cùm vidisset tingere, & fucare barbam & comam, à judicio removit, dicens, *In capillis infidum, in rebus gerendis fide dignum esse ne puta.* Ministris quoque suis Zeno obnoxius erat, præcipuè *Sebastiano*, qui suo illum arbitratu, quovis impellebat, nec quicquam in aula, sine precio confici sinebat. Omnes itaque dignitates vendebat, quorum pretium partim sibi reservabat, partim cum Principe communicabat. Mortuo *Illo*, dissimulatam metu improbitatem patefecit.

Suid. t. a; 22.

Zenoni succedit Anastasius: ejus anni.

II. Zenoni sufficitur Anastasius. Defuncti frater *Longinus*, qui ad magnam potentiam pervenerat, in spem quidem adducebatur, Imperium facillimè à se occupandum esse. Sed voti compos non fuit, Anastasio quippe diadema imposuit *Ariadne*, viro in Senatores nondum allecto, quique adhùc in Silentiariorum in schola militabat, Epidamno, quæ & Dyrrachium dicitur, Albaniæ ad mare Adriaticum civitate ortus, favore Ariadnes Augustæ ad Imperium evehitur, Aprilis XI. Id liquet ex Chronico Alexandrino, quod perperàm vertit Raderus: *Anastasius Dicorus ex nova Epiro Provincia oriundus, è schola Silentiariorum, Olybrio Consule Ariovindi filio inauguratus est, mense Xantico, sive quinto Aprilis, Hebdomade majore.* Hinc Pagius censuræ suæ gladio Chronicum verberat: *Errat*, inquit, *nam ea feria hoc anno in* XVIII. *Aprilis diem incidit.* At Raderiani erroris pœnas Chronicum dare non debuit, cujus Græca sunt, τῇ ε̄ τῆς μεγάλης ἑβδομάδ☉, *quinto die majoris Hebdomadæ*: alius verò quintus Aprilis, alius quintus majoris Hebdomadis. Quintus Aprilis feriæ sextæ cohærebat, vi & literæ Domin. F. & Epactæ Solaris x. quintus verò majoris hebdomadæ ad diem Jovis pertinebat. Admirationem quoque nobis efficit Pagii incuria, qui cùm Fastos & tempora regat, quintam majoris hebdomadæ diem in XVIII. Aprilis transtulit, quatuor sanè diebus post Paschatis celebrationem XIV. Aprilis alligatam, ut tam ex termino Paschali, quàm ex Epacta à nobis repræsentata apparet & promptum est. Coronatur igitur Anastasius XI. Aprilis. Imperavit annos XXVII. menses duos, dies XXIX. Obiit quippe anno DXVIII. die Julii nonâ, feriâ secundâ.

Pag. Diss. Hyp. p. 295.

Anastasii mores.

III. Hæreticos in lætitiam conjecit Anastasii ad summum fastigium evectio: *Manichæi & Ariani ob Anastasii promotionem sibi gratulabantur. Manichæi quidem eò quòd mater illius sectæ ipsorum cultrix esset studiosissima. Ariani verò propterea quòd Clearchum Avunculum Anastasii idem cum ipsis sentientem haberet.* Quæ fortè causa fuit, cur totis viribus ipsius creationi obsisteret Euphemius Pontifex Constantinopolitanus: *Hæreticum illum vocans, & indignum, qui Christianis imperaret. Ariadne tamen, & Senatores vim inferentes, Euphemium assentiri coëgerunt. Ille non aliâ conditione id se facturum promisit, quàm si Confessionem scripto comprehensam ab eo suscepisset, quo profiteretur, se pro definitione fidei amplecti ea, quæ in Chalcedonensi Synodo decreta fuerant. Quod quidem Anastasius præstitit.* Susceptum Euphemius *chirographum in Archivo Ecclesiæ reposuit.* Dum privatam Anastasius vitam egit, moribus suis honestatis multùm prætendit: adeò ut laus ipsius in omnium ore versaretur. Ac Romam usque manarat, tantæ species virtutis, quod testatur Papa Gelasius in sua ad ipsum Epistola:

Theodor. l. 1.

Theodor. Lect. l. 2.

Vid. Tom.

Nec

ANNO DOM. 491.

Gelas. ep. 8. 1183.

Suid. c. 2. 1055.

Error Baronii.

Bar. An. 491.

Nec me latet, Imperator Auguste, quòd pietatis tua studium fuerit in privata vita. Optasti semper fieri particeps promissionis aterna. Fama tenet, quòd ante galli cantum Templum adire solebat, dimissâ concione stabat adhùc, ut preces funderet; frequenter jejunabat; bona sua pauperibus erogabat. Itaque ubi regiâ veste indutus, primùm in Circo sedit, populus maximum clamavit, *Sicut vixisti, ita etiam impera, Domine.* Eutychianorum tamen in opinionem propendere putabatur eo tempore, quo inter Silentiarios militabat. Quò pertinet Suidæ narratio: *Anastasius Silentiarius, qui posteà creatus est Imperator, sub Euphemio Patriarcha Constantinopolitano, Cathedrâ sibi constitutâ, cum quibusdam cætus agitabat; Euphemius verò cum minis ei dicit, at vel Ecclesiam frequentet cum ea consentiens, vel ne prorsus in eam ingrediatur ad pervertendum imperitiores. Sin secus, inquit, feceris, resecto tuo capillo apud populos te circumducam in triumpho.* Quæ verba gravissimum in errorem Baronium Græcorum securum induxerunt. Quippe versione deceptus, hæc Anastasio jam ad Imperium evecto ab Euphemio dicta fuisse putat. Hinc nata verba ea magnifica, quibus Pontificum autoritati velificatur: *Vidisti quantâ sibi autoritate Sacerdotii sumat Euphemius, ut abrogationem Imperii magnâ animi celsitudine intrepidus publicè comminatus fuerit Imperatori.* Scilicet Pontificibus id juris erit, ut comâ Principibus ablatâ, eos ad Monachatum redigant. Id tamen privilegii in Suida certè haud innititur, cujus verba ad Anastasium nondum Imperatorem quidem, sed ad privatum adhùc pertinent: quod Græcis perspicuè indicatur, *ὁ μετέπειτα βασιλεύσας, qui imperavit postmodum.* Hæc ergo Silentiario locutus est Euphemius, non Imperatori: nec si privatum ideò & Principem Monasterio includere potuit. Cæterùm liberalitatem Anastasii summa dignitas obruit, si Suidæ fides: *Anastasius in deterius mutatus, universum imperium in Aristocratiam mutavit, omnes Magistratus vendens, delinquentibus ignoscens, inexplebili pecunia paranda cupiditate flagrans.* Chrysoteliam excogitavit, & militarem sumptum gravissimo pretio taxavit in damnum Provinciarum. Laudes tamen sibi comparavit, dum Chrysargyrum sustulit. Sed Anastasii & virtutes & vitia, quæ in progressu dicentur, accuratissimè repræsentabunt.

Evagr. l. 3. c. 42.

Seditio Constantinopoli.

IV. Porrò ubi Anastasius creatus est Augustus, Imperium simul, & uxorem Zenonis Ariadnem accepit. Sanguine verò respergunturregni ipsius initia ob seditionem Constantinopoli exortam, cujus Marcellinus meminit: *Bellum plebeium inter Byzantios ortum, parsque urbis plurima atque Circi igne combusta.* Cui fortè seditioni occasionem præbuerunt Isauri, qui Longino Zenonis fratri favebant. Id & innuit Evagrius: *Ac primùm quidem Longinum Zenonis fratrem, qui Magistri dignitatem gerebat, quem Antiqui Præfectum Officiorum Palatii appellabant, in patriam amandavit. Multis item aliis Isauris, qui id ab ipso petierant, ad suos redeundi copiam fecit.* Longinus quidem anno sequente palam factâ defectione rebellabit.

Evagr. l. 3. c. 29.

Odoacer à Theodorico victus. Ravennæ se includit.

V. Hæc in Oriente. At in Italia Odoacer, qui Ravennæ obsessus tenebatur, regni sui cadaver omni quâ poterat ratione tuebatur: *Odoacer,* inquit Cassiodorus, *cum Erulis egressus Ravennam, nocturnis horis ad pontem Candidianum, à Domino nostro Theodorico Rege memorabili certamine superatur.* Victus tamen à Gothis fortiter resistentibus, Ravennam repetere cogitur. Pugna hæc Valesianis in Excerptis fusiore stylo narrata reperitur: *Olybrio Consule exiit Odoacer Rex de Ravenna, nocte cum Erulis ingressus in Pineta, in fossato Patricii Theodorici, & ceciderunt ab utraque parte exercitus, & fugiens Levila, Magister Militum Odoacris, occisus est in fluvio Vetento, & victus Odoacer fugit Ravennam Idibus Juliis. Igitur coactus Odoacer, dedit filium suum Thelane obsidem Theodorico, acceptâ fide, securum se esse de sanguine.* Ea tamen Odoacri deditio non contigit Olybrio Consule. Ipsemet Excerptorum Autor narrat obsessam esse *triennio* Ravennam. Corrigendus igitur est ea Cassiodoro, qui Albino Consule, hoc, est anno CCCCXCIII. Theodorici Ravennam ingressum memorat. Victoriâ porrò suâ Theodoricus multum inclaruit, cujus & fama Vandalos ita terruit, ut ad humillimas de impetranda pace preces descenderent: *Vandali pace suppliciter postulatâ, à Sicilia solita depradatione cessarunt.* Sed & Gothi Principis sui mirati virtutem, non expectato Imperatoris assensu, ipsius in Italia regnum calculo suo firmatum voluere: *Theodoricus in legationem direxerat Faustum Nigrum ad Zenonem. At ubi cognitâ morte ejus, antequam legatio reverteretur, ut ingressus est Ravennam, Gothi sibi confirmaverunt Theodoricum Regem, non expectantes jussionem novi Principis.* Tum suæ gentis veste depositâ, *insigne regii amictus, quasi jam Gothorum Romanorumque regnator assumit.*

ANNO DOM. 491.

Cassiodor.

Excerpt. Vales.

Jorn. de Reb. Get. c. 57.

Perpetui Turonensis obitus: Ecclesiastica ipsius instituta.

VI. A rebus Imperii ad illas Ecclesiæ pergamus. *Perpetuo* Turonensi Episcopo annus mortem attulit. Sextus à Gratiano numerabatur, vir & opum ditissimus, & sanguine Senatorio ortus, ut perhibetur. Amicitiâ cum *Sidonio* conjungebatur, qui ad ipsum suam & Orationem apud Bituricenses habitam, cùm Simplicium eis præficeret Episcopum, & Epistolam miserat. Præfuerat & Perpetuus Turonicæ Synodo, anno circiter CCCCLXI. coactæ. Ex Gregorii Turonensis Chronologia labente anno naturæ concessit: *Sedit* quippe, *annos triginta, & sepultus est in Basilica Sancti Martini.* Quid memoriâ dignum fecerit, ex Gregorio discamus: *Instituit jejunia, vigiliasque, qualiter per circulum anni observarentur, quod hodieque apud nos tenetur scriptum, quorum ordo hic est, de jejuniis post Quinquagesimam quarta & sexta feria usque ad Natale S. Joannis. De Calend. Septembris usque Calend. Octobris bina in septimana jejunia: à depositione Domini Martini usque Natale Domini terna in septimana jejunia: de Natali S. Hilarii usque medium Februarium bina in septimana jejunia.* Vigiliis quoque auxit Ecclesiæ disciplinam: *De Vigiliis Natali Domini in Ecclesia: Epiphania in Ecclesia,* majore scilicet, ubi sedebat Episcopus: *Natali Sancti Joannis ad Basilicam Domini Martini: Natali S. Petri Episcopatus ad ipsam Basilicam. Sexto Cal. April. in Resurrectione Domini nostri ad Basilicam Domini Martini: Pascha in Ecclesia: die Ascensionis in Basilica S. Martini: die quinquagesimâ in Ecclesia: passione Sancti Joannis ad Basilicam in Baptisterio: Natali Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ad ipsam Basilicam. Natali S. Martini ad ejus Basilicam: Natali S. Symphoriani ad Basilicam Domini Martini: Natali S. Litorii ad ejus Basilicam: Natali S. Hilarii ad Domini Martini Basilicam.* Præter Martini Basilicam,

Anno Dom. 491.

de qua ad annum CCCCLXI. mentionem fecimus, alias etiam ædificavit, S. Petri scilicet, & S. Laurentii, &c. Quod tot Ecclesiarum extructioni anteponimus, facultates Ecclesiis suas testamento reliquit: *Condidit testamentum, & deputavit per singulas civitates quod possidebat, in eis ipsis scilicet Ecclesiis non modicam & Turonicæ tribuens facultatem.* Defuncto succedit *Volusianus.*

Greg. Tur. Hist. l. 10. c. 31.

Ruricius Lemovicensis Præsul.

VII. Dum in Gallia versamur, illustris Episcopi, qui eo tempore florebat, memoria apprehendatur. Is *Ruricius* est, Lemovicensis Antistes, quem clari generis fuisse satis testatur Epithalamium ipsi, *Iberiaque* conjugi à Sidonio Apollinari nuncupatum, quò eleganti fictione Cupidinem suæ matri hæc loquentem exhibet:

Nova gaudia porto
Felicis prada genitrix, calet ille superbus
Ruricius nostris facibus, dulcique veneno
Tactus votivum suspirat corde dolorem.

Pulchritudine suâ *Iberia* multum à Sidonio laudatur, qui Veneri id carminis fœnerat:

Sidon. carm. 11.

Me quoque Rhutea damnasset pastor in Ida,
Vincere vel si optas, istam da, malo, puellam.

Quanti verò Ruricii eloquentiam fecerit Sidonius, datâ ad ipsum Epistolâ testatur: orationi tamen vitam virtutibus fulgentem longè anteponit: *Cùm tibi sermone pulchro vita sit pulchrior, plus mihi indulges, si mei causâ orare potius velis, quàm perorare.* Hic ille Ruricius sacris Lemovicensibus præficitur, sive mortuâ jam Iberiâ, sive facto ad ineundum Sacerdotium divortio. Anno DVI. ad Concilium Agathense à Cæsario Arelatensi vocatus, valetudine infirmâ adesse prohibitus, absentiam excusavit suam, datâ *Capillate* Presbytero Epistolâ, in quâ testatur, se *hyeme*, quàm aliis anni tempestatibus esse robustiorem: *Æstivis diebus etiam in hospitio meo, & locis frigidis ipsam consuetudinariam infirmitatem sustentare vix valeo.* Scripsit ad diversos complures Epistolas, quæ duobus libris continentur. Sidonium faciebat plurimi, & ejus Opera studiosè legebat, fatebatur tamen, nec immeritò, illa obscuritatis nebulis involvi: *Cujus,* inquit, *lectio sicut mihi antiquum restaurat affectum, ita præ obscuritate dictorum non accendit ingenium.* Distinguendi causâ Ruricius Senior vocatur, quia nepotem habuit & nomine Ruricium, qui Limovicensibus Episcopus dein impositus est.

Sidon. l. 8. ep. 10.

Rur. ep. l. 2. 32.

Rur. l. 2. ep. 25.

Anno Dom. 492.

ANNO U. C. 1245. PER. JUL. 5205. JUL. 537. DOM. 492. ANASTASII 1. & 2. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 18. *Indict.* 15. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 3. 4. P. 5. *April.*

COSS. *Anastasius & Rufus.*

Longini in Anastasium rebellio.

I. LOngino Imperatoris Zenonis fratri, multisque dignitatibus nobili, molestum erat, & ad privatam fortunam redigi, & Anastasio subjici, viro nec genere, nec muneribus gestis insigni. Ubi in patriam, quò relegabatur, pervenit, factâ conjuratione Imperium invadere molitur. Populati suo favebant Isauri, quibus & odium moverat Anastasius, quòd *Illius tyrannus ille adjecerat donativum, & Zenon reconciliationis gratiâ invitus largitus est, ab isto fraudantur,* uti Jornandes memorat. Ex offensis ergo collecto quindecim millium militum exercitu, aperto Marte cum Anastasio dimicare statuit. Longini in castris versabatur *Conon*, Apameæ in Syria olim Episcopus, qui pedum pastorale in gladium verterat. Caruit tamen successu ea Longini rebellio, autori suo fatalis: ac primo congressu infelicis quidem exitus omen habuit: *Dum bellum paratur Isauricum, dumque Isauri Imperium sibi vindicare nituntur, in Phrygia juxta Cotiaum civitatem undique confluunt, ibique Lilingis segnis quidem pedes, sed eques in bello acerrimus, à Romanis primus in prælio trucidatur, omnesque simul Isauri fuga dediti, per montana asperaque loca Isauriam repetunt. Hoc bellum Isauricum per sex annos tractum est.* Anastasii exercitibus præerant *Joannes Scytha*, & *Joannes Gibbo.*

Evagr. l. 3. c. 35.

Marcellin.

Dissidia Ecclesiæ ob Chalcedonense Concilium.

II. Non Orientis Ecclesia fuit, quàm Respublica tranquillior. Anastasio decretum quidem erat, ut cuncti, qui ipsius imperio parebant, altissimâ pace fruerentur, omni contentione ab Ecclesiis amandatâ; sed res ex voto non successit, cujus causa & aperienda. Non eâdem ratione omnes in Synodum Chalcedonensem animabantur. Præsulum nonnulli ipsius Decretis mordicùs adhærentes, in illis ne vel unius syllabæ, aut literulæ mutationem admittere sustinebant. Alii Chalcedonensia Decreta Leonisque Epistolam anathematibus obruebant. Multi verò Zenonis *Henotico* contemplatione pacis inhærebant. Itaque palam Synodum nec rejiciebant, nec admittebant. Qui his argumentis permoti, Chalcedonensia Decreta non recipiebant. Primum, quòd Synodo homines sibimet ipsis dissimiles interfuerint. II. Quòd Dioscorus rectè de fide sentiens, perperàm loco motus suo fuerit. III. Quòd Theodoritum & Ibam recepisset, ne vel postulato, ut prior ea scripta damnaret, quæ adversus XII. B. Cyrilli Capitula condiderat. Hæc summatim ex Leontio de Sectis, Actione sextâ colligimus. Hæsitantibus Anastasium Augustum Leontius inserit. Constat quidem, Henotico decessoris mordicùs adhæsisse, quò pertinet Liberati narratio: Post Mongum ordinatur Athanasius, *qui & ipse in Edicto Constantinopolitana & Antiochena & Hierosolymitana communicavit Ecclesia. Cùmque scandalizarentur in eo populi, eò quòd nomen Petri haberet in Diptychis, ascenderunt quidam, & adversantium & communicantium ei, ad Imperatorem Anastasium. Et dum haberent contra Principem contentionem, aliis quidem proponentibus anathematizari Synodum, & ita communicare; aliis verò pacatis, in unitivo Edicto adjici ea, quæ satisfacerent, his qui communicaverant Petro, considerans Imperator, quòd si adjectionem Edicto faceret, tumultum moveret Ecclesia, & anathematizari Synodum esset impossibile, persuasit eis sufficere unitivum Edictum, ut communicarent ad invicem sibi, sicut & cæteri Ecclesiarum Episcopi. Et cùm non obedirent hoc agere, nihil impetrantes dimisit.* Hinc dissidiis Ecclesiæ divellebantur. Quod malum sanè gravissimum, nec satis deplorandum scripto prodit Evagrius. Totius orbis Ecclesiis divisis, ne Antistites quidem ipsi sibi mutuò communicabant: *Hinc multa dissidia in Orientis & Occidentis partibus, & per Africam extiterunt: cùm nec Orientales Episcopi Occidentalibus, & Afris sociarentur, nec isti vicissim coirent cum Orientalibus. Quin etiam ad majorem absurditatem res progressa est. Nam nec Orientales Antistites inter se ipsi communicabant.*

Liberat. c. 18.

Evagr. l. 3. c. 30.

Felicis Papæ obitus: ubi ipsius anima Tragillæ conspicua fuerit.

III. *Felix* anno Pontificatus sui nono, mense Februario mortalem vitam cœlesti mutavit. Februarii XXV. ejus Natale dicatur, quo die terras & reliquisse creditur. Sic scicit Romanum

Anno Dom. 492.

num Martyrologium: *Romæ natalis S. Felicis Papæ tertii, qui S. Gregorii Magni atavus fuit.* De supremo tamen die Felicis silet vetus Rosuedi Calendarium. Victori Tunnunensi magis assentimur, qui in annum labentem Felicis confert obitum, quàm Marcellino, qui anno proximè futuro ipsum alligat. In Basilica Pauli Apostoli sepelitur. Gregorii Magni atavus fuit, de quo jocularem sanè fabulam narrat ipse in suis Dialogis. Gregorii patri tres sorores fuere, Trasilla, Gordiana, Æmiliana; Trasillæ verò atavus Felix conspicuus fuit. Testes miraculi si quærantur, ea ipsa est Trasilla, quæ visionem retulit: *Per visionem* (verba sunt Pontificis) *atavus meus Felix, hujus Romanæ Ecclesiæ Antistes apparuit, eique mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens, Veni, quia in hac te lucis mansione suscipio. Quæ subsequenti mox febri correpta, ad diem pervenit extremum.*

Gregor. Dial. l. 4. cap. 16.

Patiatur Gregorius, narrationibus ejusmodi à nobis fidem detrahi. Neque cœlestium animæ gloriâ suâ descendunt visitandis mortalibus, neque visibiles sunt, ut sui sensum faciant, utpote nec colore, nec figurâ præditæ. Tarsillæ ergo somnium fuit, nec vel satis Scripturæ consonum, cùm Christi cœlo imperantis partes sint, Fidelium animas in æterna luce suscipere, quod & Stephanus Protomartyr persuasum habuit, qui hæc moriens loquebatur, *Domine Jesu, spiritum meum suscipe*, quod cum Felice munus communicatum ignoramus, ut suæ nepti diceret, *In hac te lucis mansione suscipio.* Ex fabula id ad nos lucri redit, quod flammas expiatorias Tarsilla non subierit.

Gelasius Papa creatur. Aſternè fuerit?

Bar. Ann. 492. n. 6.

IV. Gelasius defuncto successor datur: quo verò die consecratus sit, jacet in obscuro. *Die secundâ Martii* Gelasium creatum esse, Baronio placuit. In diem verò sequentem Gelasianam ordinationem refert Onufrius. Neuter tamen ad verum accessit, cum secunda Martii diei Lunæ, tertia verò diei Martis cohæreret. Quibus sanè feriis Gelasii ætate Pontificum Romanorum ordinationes non peragebantur. Testis Leonis ad Dioscorum Alexandrinum Epistola 81. Ex Pontificali colligimus potius, Kalendis Martii Gelasium inauguratum fuisse. Defuncto Felice *cessavit Episcopatus dies quinque:* quorum primus & ultimus pro incompletis habendi, quia parte labente sui aliquâ Interpontificium fuit. Quòd si completi existimentur, ut Gelasii creationem inter & Felicis obitum dies quinque numerentur, abhorret utique à disciplina Romana calculus; Gelasiique inauguratio in Martii octavum differenda, ut in diem Dominicum incidat. Sed Natale Gelasianum ignorari præstat, quod certis historiæ monumentis non exhibetur. Gelasium porrò *Afrum* dicunt ex patre *Valerio*. Qua de re non immeritò dubitatur, vel autore Gelasio, qui ad Anastasium Augustum scribit: *Gloriose fili, te sicut Romanus natus, Romanum Principem amo, colo, suscipio.* Sunt, qui scribant *Romæ*, quæ sanè lectio concinnior est. Pontificatus annum quartum ingressus est, quem cum vita exuit anno CCCCXCVI. Magnam Gelasius modestiam præ se tulit, utpote qui de se hæc loquatur: *Ego quidem sum omnium hominum minimus, satis immeritus ad tantæ Sedis officium, nisi quòd superna gratia semper operatur magna de parvis. Quid enim de me sentiam, cùm hoc ipse de se Magister Gentium testetur, qui se ultimum, & non dignum vocari Apostolum profitetur.*

Gelas. Ep. 8. p. 1182.

Gelas. Ep. 1. p. 1158.

Anno Dom. 492.

Scribentem de Ecclesiæ concordia Euphemium repudiat Gelasius.

V. Ubi in urbe regia innotuit Pontificatum adiisse Gelasium, magna Euphemium cupido incessit, medicas manus adhibere ad vulnera, quibus Ecclesia operiebatur. Resarciendæ igitur Veteris Novæque Romæ conjunctioni, Gelasium adiit Epistolâ per *Sinclitum Diaconum* missâ, quam tempus edax rerum nobis invidit. Ex responsione Gelasiana colligimus questum esse, quod nil communicatoriæ Epistolæ acceperit, cum more Ecclesiastico ad Pontificatum evecti promotionem Collegis suam significatum irent. Deinde omnes adhibuisse machinas, ut Episcopum Romanum ad concordiam adduceret. Cui respondet Gelasius, neminem ad Sedis Apostolicæ communionem se posse admittere, qui Acacii nomen non damnaverit: *Quomodo*, inquit, *depositionis Apostolicæ antiqua fœdera præbeamus bonitatibus communionis extranea? Quemadmodum vobis ordinationem renunciatura est, cui vestro etiam testimonio Hæreticos damnatos prapositus?* Affirmabat etiam Euphemius, se Eutychem damnationis telis obruere. Regerit Gelasius, *Hoc si verum est, aut eos, qui communicaverunt Eutychetis successoribus pariter abdicate, aut aliorum quoque Hæreticorum successoribus communicantes admittite. Sed Acacius, inquis, nihil contrà fidem, sicut Eutyches, & successor ejus legitur ubicunque dixisse: quasi non sit deterius, & non ignorasse veritatem, & tamen communicasse veritatis inimicis. Itaque ille vester Acacius, qui Eutychianis Hæreticis detestabilis communione factus est particeps, ab eadem Synodo sine dubitatione damnatus est, quæ Eutychen Dioscorumque cum successoribus eorum, hisce communicantes Synodico tenore prostravit.* Denique urgebat Euphemius, *populum Constantinopolitanum non permittere submoveri* nomen Acacii: rogare se, ut ab Ecclesia Romana dirigantur, qui plebem *eam valeant mitigare*. Quibus opponit Gelasius, & se, & Euphemium ad pavendum Christi tribunal venturos: *Ibi certè dilucidabitur, utrùm ego, sicut putatis, acerbus, asper, & nimis durus difficilisque sim vobis.* Id quidem judicabit sapientissimus ille omnium Judex Christus: intereà nostra sic fert sententia, immitem nimis se præbuisse Gelasium, qui Ecclesiam scindi mallet, quàm Acacii nomen Diptychis relinqui, qui nec Hæreticus fuerat, nec cum manifesto Hæretico communionem coluerat.

Gelas. Ep. 1.

VI. Alias & labente anno Gelasius Epistolas exaravit. Ad Laurentium de *Lignido* Confessionem fidei mittit, quam omnes sequantur in Macedonia. Cui testatur etiam, ipsius literis in lætitiam se conjectum esse, quòd ad lectionem Epistolæ Felicis omnes Acacio dixerint anathema. Gelasio Dardaniæ Episcopi scripserant, ipsius præcepta se per Tryphonem accepisse, & antequam in suas manus venirent, *Petri Acaciique consortium, veluti quadam pestifera contagia vitasse.* Titulus Epistolæ hic est: *Domino sancto Apostolo, & beatissimo Patri Patrum Gelasio, Papæ urbis Romæ, humiles Episcopi Dardaniæ.* Simili titulo secundi, tertiique seculi Episcopi Pontificibus Romanis honorem non habuere: utpote qui ad eam dignitatem necdum ascenderant, quam Lege Valentiniani sunt consecuti. Dardaniæ Episcopis respondet Gelasius per *Ursicinum* Episcopum, literarum latorem, quibus ipsos monet, se in Apostolica Sede esse collocatum: Catholicæ fidei Libellum ipsis à se transmitti. Quos & hortatur, ut & cum Eutychia-

Aliæ Gelasii Epistolæ.

Gelas. Ep. 2.

Gelas. Ep. 3.

tychianis ne communicent, & muneri suo invigilent.

ANNO U. C. 1146. OLYMP. 318. PER. JUL. 5206. JUL. 538. DOM. 493. ANASTAS. 2. & 3. THEODORIC. 1. *Sol.* 26. C. *Lun.* 19. *Indict.* 1. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 5. P: 18. *April.*

COSS. *Eusebius* II. & *Albinus.*

Odoacer occiditur. Num Theodorico struxerit insidias?

Excerpt. Val.

Procop. de Bel. Goth. l. 1. c. 1.

I. EQuis velisque ruens regnum sustinere suum Odoacer conabatur. Triennio Ravennæ obsidium tolerarat, cum fame, hostibusque pugnans. Ubi tandem necessitatis ad deditionem impulsus, *Thelane* filium Theodorico obsidem tradit, *acceptâ fide securum se esse de sanguine.* Alia prædicat fœdera Procopius: Conventum scilicet Ravennæ, Antistitis interventu, *Theodoricus Odoacerque siquâ, ac amili sorte ea in urbe, ut viverent, pariterque potirentur imperio.* Ea tamen narratio nil probabilitatis habet, cùm ad incitas Odoacer redigeretur, Italiæque totius jam Theodoricus potiretur. Ignota quoque pactio hæc Latinis Autoribus, qui de rebus Theodorici Procopio sunt anteponendi. De Odoacro Jornandes: *Tantum ille solus cum paucis satellitibus, & Romanis, qui aderant, & fame & bello quotidie intra Ravennam laborabat. Quod dum nihil proficeret, missâ legatione veniam supplicat.* Procopio tamen Baronius assensum præbet. Victor Theodoricus Ravennam ingreditur, nec multò pôst Odoacrum occidi jubet. Innocens, reusne perierit, est in ambiguo. Procopius: *Theodoricus,* inquit, *per caussam, quòd sibi machinabatur insidias, Odoacrum ad epulas fraudulenter vocatum occidit.* Neque conjurationis Odoaeri meminit: & notum furens, quid ambitio possit, quæ vel ab exarmatis hostibus sibi metuit. Paulus quidem Diaconus apertè Theodorici perfidiam incusat: Odoacer in *fide susceptus* à Theodorico *truculentè peremptus* est. At Cassiodorus Scriptor illorum temporum proditionis Odoacrum postulat: *Dominus Rex Theodoricus Ravennam ingressus, Odoacrem molientem sibi insidias interemit.* Eò quidem propendet ultro, ut gravissimas vindicet injurias, & Odoacro manere potuit altâ mente repostum, adempta sibi regna esse, quæ quovis modo reperita volebat. Insidiarum & Excerpta Valesiana meminere, quæ à Procopio non minimum dissident: *Post aliquot dies, dum Theodorico* Odoacer *insidiaretur, detectus cautè ab eo, præventus in Palatio, manu suâ Theodoricus eum in Lauretum præveniente gladio interemit. Cujus exercitus in eadem die jussu Theodorici omnes interfecti sunt, qui ubi potuit reperire cum omni stirpe sua.* Cum magnæ Theodorico virtutes essent, ægrè nobis persuaderetur, tantam Erulorum stragem edidisse, nisi conjurationis reos deprehendisset. Itaque vel repugnante Baronio, Odoacrum potius perfidiam egisse, quàm Theodoricum existimamus. Magni sanè ponderis est Cassiodori viri & Patricii, & Odoacro coætanei testimonium, qui verbis expressis Odoacri insidias memorat. Utut res sese habeat, cruentâ morte periit Odoacer *tertio nonas Martias*, ut in Cuspiniani Anonymo legitur.

Jorn. de Reb. Get. cap. 57.

Procop. de Bel. Got. l. 1. c. 1.

Paul. Diac. lib.

Posterior Odoacri Epocha. Theodorici æquitas.

II. Occiso Erulorum Rege posterior Theodorico nascitur Epocha, cùm absque rivali totius Italiæ potitus sit. Ac diu satis sempiternæ gloriæ sese commendavit, justitiâ non minus, quàm fortitudine clarus: *Præclarus & bonæ voluntatis in omnibus regnavit annos* XXXIII. *cujus temporibus felicitas est secuta Italiam per annos* XXX. *ita ut etiam pax pergentibus esset. Nihil enim perperò gessit. Sic gubernavit duas gentes in uno, Romanorum & Gothorum, dum ipse quidem Ariana secta esset, tamen militia Romanis, sicut sub Principes esse præcepit. Dona & annonas largitus quanquam Ærarium publicum ex toto fœneum invenisset, suo labore recuperavit, & opulentum fecit, nihil contra religionem Catholicam tentans: exhibens ludos Circensium, & Amphitheatrum, ut etiam à Romanis Trajanus, vel Valentinianus, quorum tempora sectatus est, appellaretur, & à Gothis secundum Edictum suum, quem eis constituit, Rex fortissimus in omnibus judicaretur.* Ipsius æquitatis adjungamus exemplum, quod perperàm Chronicum Alex. anno CCCCLXXXVI. affigit, Symmacho Consule. Patricia fœmina, nomine *Juvenalia*, Theodoricum docuit, se jam triennio cum Senatore *Formo* in litibus versari: Rex accersitis Judicibus, *At nisi*, inquit, *crastino die litem finieritis, vos capite plectam.* Biduo in causa cognoscenda consumpto, ex Legum norma Judices sententiam ferentes, litigantes dimittunt. *Juvenalia* accensis cereis Regi gratias egit, quòd lis sua componeretur. Tum indignatus vocatis ad se judicibus, ea loquitur: *Quare quod uno biduo fecistis, in triennium protraxistis?* Ac subinde utrumque Judicem securi percussit: quâ severitate timor in alios manavit. Porò ultimo regni sui triennio multum Theodoricus degeneravit, ut suo loco videbimus.

Excerpt. Valef. 719.

Theodorici ad Anastasium legatio.

III. Ubi sine æmulo Italiæ Theodoricus potitus est, ad Anastasium Imperatorem Legatos mittit, *Faustum*, & *Irenæum*: quorum nomina nos Gelasius monuit in sua ad *Anastasium* Epistola: *Famuli vestræ pietatis filii mei, Faustus Magister, & Irenæus, viri illustres, atque eorum comites publicâ legatione fungentes, ad urbem reversi*, &c. Extat apud Cassiodorum Theodorici Epistola, quâ multum honoris Anastasio se habere profitetur: *Oportet nos, clementissime Imperator, pacem quærere, qui causas iracundiæ noscimur non habere . . . & ideò, piissime Principum, potentia vestra convenit & honori, ut concordiam vestram quærere debeamus, cujus adhùc amore proficimus. Vos enim estis regnorum omnium pulcherrimum decus, vos totius orbis salutare præsidium, quod cæteri dominantes jure suspiciunt, quia in vobis singulare aliquid inesse cognoscitur: nos maximè, qui divino auxilio in Republica vestra curam didicimus, quemadmodum Romanis æquabiliter imperare possimus . . . Hortamini me frequenter, ut diligam Senatum, Leges Principum gratanter amplectar, ut cuncta Italiæ membra componam.* Gothorum Principum pectoribus tam altè infixa Imperatorum veneratio, ut ab ipsis Consules petere, Romanis permitterent. Athalaricus quidem Justiniano gratulatur, quòd pater ejus *Eutharicus* à Justino Augusto purpuram Consularem accepisset: *Vos genitorem meum in Italia palmatâ claritate decorastis.* Sed & diu satis muneribus urbis publicis non Gothi sanè, sed Romani præficiebantur, teste Procopio: *Omnibus præcereà urbanis antehàc Magistratibus Romani perfungebantur, Gothus vir nemo eorum particeps factus.*

Cassiodor. Ep. l. 1. 1.

Cassiodor. lib 8. Epist. 1.

Proc. de Bel. Goth. l. 2. c. 5.

Seditio Constantinopoli.

IV. Non si extincto Odoacro pax Italiæ infundebatur, ea & Orienti dominabatur. Intestino

Anno Dom. 493.

testino bello Constantinopolis inflammabatur, ut conjectura fert, autoribus, qui Longino favebant. Summatim seditionis casus retulit Marcellinus, cujus verba repræsentabimus: *Bella civilia adversus Anastasii regnum apud Constantinopolim gesta sunt: statuaque Regis Reginaque funibus ligata, atque per urbem tracta. Julianus Magister Militia nocturno pralio pugnans, Scythico ferro in Thracia confossus interiit.*

Gelasii ad Anastasium Epistola.

V. Ad res Ecclesiæ progredimur. Quos Anastasio Legatos Theodoricus miserat, Faustus & Irenæus, ubi Romam reversi sunt, Gelasium monuere, displicere Imperatori, quòd nullas ad ipsum Epistolas direxerat. Silentium hoc suum Gelasio excusari placuit: *Clementiam vestram quasisse dixerunt, cur ad vos mea salutationis scripta non miserim. Non meo fateor instituto, sed cùm directi dudum de partibus Orientis, vel videndi me licentiam, sibi vestris praceptionibus abnegatam, totâ urbe dispersorint, à literis credidi temperandum, ne onerosus potius quam officiosus existerem.* Præmissâ excusatione expatiatur in Sedis suæ privilegiis: *Si cunctis generaliter Sacerdotibus, rectè divina tractantibus, Fidelium convenit corda submitti, quantò potius Sedis illius Prasuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus, & Divinitas summa voluit praeminere, & subsequens Ecclesia generalis jugiter pietas celebravit?* Eò etiam processit Gelasius, ut Sedi suæ concessam divinitùs non errandi facultatem indicare videatur: *Hoc est, quod Sedes Apostolica magnopere cavet, ut quia mundo radix est Apostoli gloriosa Confessio, nullâ rimâ pravitatis, nullâ prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus avertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proveniret, unde cuiquam resistere auderemus erreri, vel unde correctionem errantibus posceremus?* In summo itaque autoritatis fastigio, in quo se collocatum putabat, ad restituendam Orientis & Occidentis communionem Acacii nomen Diptychis eradi jubet: *Tollatur ergo nomen è medio, quod Ecclesiarum discretionem procul à Catholica communione operatur, ut sincera pax fidei communionisque reparetur, & unitas.*

Gelas. Ep. 8.

Seneca Pelagianismum renovat. Quis? damnatur à Gelasio.

VI. Qui & Imperatorum Edictis & Patrum scriptis Pelagianorum error extinctus videbatur, scintillas & in Dalmatia, & in Piceno dispersit. Huic se opinioni defensorem præbuit victus delirusque *Seneca*, quem Gelasius hisce coloribus pingit: *Oblatus est nobis miserabilis senex, Seneca nomine, qui non modò totius est eruditionis alienus, sed ipsius quoque intelligentia communis prorsus extraneus, in Pelagiana voraginis cæno, sicut de quibusdam in Apocalypsi legimus, velut una ranarum impudenter immersus, inque illa face horribiliter volutatus, nullatenus inde qualiter emergere posset inveniens.* Impar tamen erat ferendo Pelagianis auxilio: *Reverà enim sic ejus stolidus & obtusus est animus, ut de his veniens, qua malè hausit, & vomuit, nullam rationem vel accipere valeat omninò, vel reddere.* Ac Episcopum egisse videtur, utpote qui Presbytero communione interdixerit: *Quis audiat, quis ferat, passos esse Pontifices, ut cadaver nescio quod indignum, Presbyterum sibi non acquiescentem audire, communione privaret?* Hinc quidem apparet, Presbyteris fuisse præpositum, ut Abbatem sanè, si non ut Antistitem. Dederat & Leges, *ut servi Dei cum puellis sacris congregatione dedecorissimâ miscerentur.* Eòque & petulantiæ progressus fuerat, ut *B. memoria Hieronymum, atque Augustinum, Ecclesiasticorum lumina Magistrorum, laterare contenderet*, vel sub conspectu Sacerdotum. His accensa Gelasii diligentia malo emergenti intercedendum putat, ne ignis assumptis viribus majora daret incendia. Ad Honorium ergo Dalmatiæ Episcopum literas dirigit, datas v. Kal. Augusti, quibus de suscitatis erroribus dolorem pandit suum: *Nuntiatum nobis est, in regionibus Dalmatiarum quosdam recidiva Pelagiana pestis zizania seminasse, tantumque illic eorum pravalere blasphemiam, ut simplices quosque mortiferi furoris insinuatione decipiant.* Honorium ergo monet, hortetur Episcopos, ut totis viribus gliscenti se errori opponant, quem à tot tantisque Pontificibus damnatum, revocari nullâ est ratione permittendum: *An fortasse nescitis, hanc haresim, de qua loquimur, & ab Apostolica dudum Sede per B. memoria Innocentium, ac deinde Zozimum, Bonifacium, Cælestinum, Sixtum, Leonem continuis & incessabilibus sententiis fuisse prostratam? Nec tantum Ecclesia Catholica Legibus, sed Principum quoque Romanorum eo tenore damnatam, ut nec usquam terrarum vivendi locum sectatores ejus habere sinerentur. Data v. Kal. Augusti Fausto V. C. Consule* perhibetur. Mendosa tamen est nota hæc Consularis, cùm sedente Gelasio nullus annum *Faustus* aperuerit. Anno quidem cccCxc. Faustus Consul processerat, sed Felix eo tempore Romanam administrabat Ecclesiam. Legatur ergo *Albino V. C. Consule.*

Gelas. Ep. 7.

Anno Dom. 493.

Gelas. Ep. 5.

Gelasius Pelagianos refellit.

VII. Sed & ad Episcopos per Picenum constitutos Gelasius dirigit Epistolam, quâ Pelagianorum errores refellit. Scilicet & parvulos sine peccato nasci, & hos pro solo Peccato originali non damnari, & Gratiam non esse necessariam, & secundum merita mortalium dari. De infantibus, qui baptismi experte mortem obeunt, observatu digna sunt Gelasii verba hæc: *Nihil est, quod dicant* Pelagiani, *quòd non renati infantes tantummodò in regnum Cælorum ire non valeant, non autem perpetuâ damnatione puniantur, dum sine baptismo corpus & sanguinem Christi nec edere valeant, nec potare. Sine autem hoc vitam in seipsis habere non possent; sine vita verò, non nisi mortui sunt futuri. Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciant, locum.* Porrò non errores modò, verùm etiam inordinatam Senecæ disciplinam Gelasius emendat, irrogatâ & delinquenti excommunicatione: qui verò ab ejus societate non discedunt, *ab Ecclesiastico remoti servitio, devotâ ultione plectantur.* Virorum verò mulierumque contubernia prohibet: *Discreta suis habitationibus virorum atque fæminarum, sicut sanctum propositum decet, exerceatur circunspecta devotio.* Data est Epistola *Kal. Novembris*, Albino Consule.

Gelas. Ep. 7.

Anno U. C. 1247. Per. Jul. 5207. Jul. 539. Dom. 494. Anastas. 3. & 4. Theodoric. 2. *Sol.* 27. B. *Lun.* 1. *Indict.* 2. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

Anno Dom. 494.

Coss. *Prasidius & Asterius.*

Terræ motus.

Marcellin.

I. Terræ motibus annus nobilitatur, quibus complures Orientis civitates eversæ: *Laodicea, Hierapolis, & Tripolis, atque Agathicum uno tempore, unoque terra motu collapsa sunt.*

Epiphanii Ticinensis legatio ad Theodoricum, atque Gundobadum.

II. Extincto Odoacro, nec dum causæ irarum sævique dolores Theodorici exciderant animo. Qui Erulorum Regi militarant, eorum osur-

Anno Dom. 494.

usurpabat cum indignatione memoriam. Decretum ergo promulgat, quo in mœstitiam Italia conjicitur, scilicet, *Ut illis tantùm Romanæ libertatis jus tribueret, quos partibus ipsius fides examinata junxisset. Illos verò, quos aliqua necessitas diviserat, ab omni jussit & testandi, & ordinationum suarum, ac voluntatum licentia submoveri.* Ad præsidium commune miserorum festinant illi, quos tangebat Edictum, ad Epiphanium scilicet, quem rogant, ut susceptâ ad Regem legatione, afflictis sit solatio. Postulatur & auxilium *Laurentii* Mediolanensis. Episcopi simul profecti Ravennam veniunt: orandi munere fungitur Epiphanius in legationibus, quas complures obierat, exercitatissimus, qui sapienter Theodoricum monet, se ibi servorum ipsius causas agere, *ubi solebat immaculatæ hujus solus possessione gaudere*: *Habes*, inquit, *plurimum Christo Redemptori nostro, quod debeas: pro quibus rogamus; ipse largitus est.* Epiphanii oratione ad clementiam incitatus Theodoricus, *virum illustrissimum Urbicum, qui Ciceronem eloquentiâ, Catonem æquitate præcesserat*, accersitum jubet, ut scripto Edicto omnibus indulgentiam promulget. Quo subinde facto, Rex vocato clam Epiphanio, de redimendis captivis apud Gundobadum legationis onus injungit. Quam impositam sibi provinciam lubens suscipit Ticinensis Antistes, eâ conditione, ut Victor Taurinensis Episcopus comes itineris adjungeretur. Acceptâ redemptionis pecuniâ, mense Martio, *qui glaciales fluminibus frænos imponebat*, Alpium juga superat. Lugdunum venienti trans Rhodanum occurrit *Rusticius*, urbis hujus Præsul, qui artes Regis aulicas ipsum docuit. Constituto die Epiphanius cum Gundobado sermonem instituens, *Certate*, inquit, *Duces invictissimi, & alterutrum vos exequenda præcepta mystica superate . . . Redimere capta ille captivos, tu sine pretio redde genitalibus glebis.* Ubi peroravit Epiphanius, Gundobadus vocato *Laconio*, quem & *avorum natales*, & virtutes propriæ ad magnas dignitates promoverant, imperat, Italos omnes, qui sponte, sive captivitatis metu, sive famis necessitate Burgundionum in ditionem concesserant, gratuitò reddi: qui verò à militibus facto impetu capti fuerant, soluto pretio dimitti, *ne quos discrimina sustinuerint, lucra non sentiant.* Fuere in Gallia Nobiles, qui de suis thesauris ad liberandos Ligures pecuniam suppeditarent: quos inter multis laudibus celebrantur *Avitus* Viennensis Episcopus, illustrisque matrona *Syagria*, quæ Ennodio *thesaurus Ecclesiæ* vocatur: *Auro illorum ex maxima parte actum est, ut Galliæ diutius servitium pubes Ligurum duceretur.* Genevam quoque properat Epiphanius, quam frater Gundobadi *Godigisclus* incolebat, qui fraternum exemplum imitatus, Ligures libertati suæ restituit. Sic *plusquam sex millia animarum terris propriis* redduntur. Constat, *quadringentos homines die unâ de sola Lugdunensi civitate ad Italiam fuisse dimissos.* Spectaculum oculis pulcherrimum, liberatorum agmina redeuntem Epiphanium sequebantur, ut gloriosissimi triumphi speciem spectantibus ingererent. Cum ejusmodi trophæo Ticinum revertitur Epiphanius, qui ne quasi sui laboris præmium à Theodorico præsentiâ flagitare suâ videretur, quæ à se gesta fuerant, Epistolæ commisit. (Ennod. vit. Epiph. 389.)

III. Res Ecclesiæ nunc nobis sunt referendæ. (Gelasii Constitutiones.) Belli furores, quibus misera lacerabatur Italia, Canonibus silentium indixerant: Ecclesias complures ministri deficiebant: ut tristis rerum facies mentes horrore simul & dolore perfundebat. Quam rem à Joanne Ravennensi monitus Gelasius, pro tempore de regulis nonnihil relaxare statuit. Constitutionem ergo promulgat quinto Idus Martias, quam Lucaniæ, Brutiæ, Siciliæque Episcopis mittit, capita XXVIII. complectentem, quorum summa hæc est. I. De constitutis Ecclesiasticis pro temporis conditione moderandis. II. Monachus ad Clericatum promoveatur, si vitæ integer, si *secundam non habuit uxorem*, nec à marito relictam, si pœnitentiam publicam non gessit; nec ullâ parte corporis vitiatus apparet; si servili conditioni non est obnoxius, si assecutus est literas, sine quibus vix Ostiarii possit implere ministerium. His fultus Lector, vel Notarius, aut certè defensor factus, post tres menses existat Acolythus, sexto mense Subdiaconi nomen accipiat, nono mense Diaconus, completoque anno sit Presbyter. III. Ut si qui de Laicis eliguntur ad Clericum, multò sollicitius in his ea, quæ de Monachis dicta sunt, inquirantur: *Quorum & promotionibus*, inquit, *super anni metas sex menses adolescentius subrogamus, quoniam distare convenit inter personam divino cultui deditam, & de Laicorum conversatione venientem.* IV. Basilicas noviter institutas nisi petitis ex more præceptionibus dedicare non audeant. V. Nulla de baptizandis, consignandisque Fidelibus precia exigantur. VI. Ut Presbyteri modum debitum servent: non Chrisma conficiant, non consignent: nec præsente quolibet Episcopo, nisi jubeantur ab ipso, vel orare, vel sedere præsumant, nec Acolythum, vel Subdiaconum faciant. VII. Ut Diaconi mensuram propriam juxta Patrum Decreta custodiant: absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi necessitas extrema compellat. VIII. Diaconi in Presbyterio residere non possint, nec sacri corporis prærogationem præsentibus debent usurpare Presbyteris. IX. Quod Apostolica Sedes paternos Canones pio studio devotoque custodiat. X. Ut præter Paschale tempus, & Pentecosten nemo baptizare præsumat, nisi eos tantùm, quos ægritudo extrema compulerit. XI. Ordinationes Presbyterorum, & Diaconorum quarti mensis jejunio, septimi, & decimi, sed etiam Quadragesimalis initii, ac medianâ Quadragesimæ die Sabbati jejunio circa vesperam noverint celebrandas. XII. Devotis Deo Virginibus, nisi aut in Epiphaniarum die, aut in albis Paschalibus, aut in Apostolorum Natalitiis sacrum minimè velamen imponant. XIII. Viduas velare Pontificum nullus attentet. XIV. Nullus Præsul, vel Ecclesiæ, vel Monasterii servum, aut originarium nolentibus Dominis sub nomine religioso defendat.

IV. XV. Clerici nulla negotia inhonesta, nec turpia lucra sectentur. (Aliæ Gelasii Constitutiones.) XVI. Nemo literas nesciens, vel aliquâ parte corporis minutus provehatur ad Clerum. XVII. Qui seipsos abscindunt, Clero excludantur. XVIII. Ad Clerum criminosi nequaquam promoveri, & in Clero positi, si in flagitiis inventi fuerint, officio arceantur. XIX. Dæmoniacis, similibusque passionibus irretitis ministeria sacra tractare non licet. XX. Qui se sacris Virginibus sociant, communicare non possunt, nisi actâ pœniten-

nitentiâ publicâ. XXI. Viduæ, si professam continentiam calcaverint, pro se rationem Deo sunt redditura. XXII. Secunda conjugia sæcularibus non negantur, quibus ad Clerum venire non conceditur. XXIII. Qui susceperit Ecclesiæ propriæ desertorem, & in aliquam dignitatem provexerit, utrique pœnis subjaceant. XXIV. Si qui ex Monachis, aut Laicis absque necessitate ad Clerum eligitur, antiqua instituta serventur, si sacrum pretio dignitatem emerint, deponantur. XXV. Absque præcepto Sedis Apostolicæ nemo Ecclesias, vel Oratoria sacrare præsumat: nulla Basilica sub defunctorum constructa nomine dedicetur. XXVI. Nefas sit, fœminas sacris altaribus ministrare, vel aliquid ex his, quæ virorum sunt officiis deputata præsumere. XXVII. In unaquaque Ecclesia, cui Episcopus præest, tam de redditibus, quàm de Fidelium oblationibus quatuor debeant fieri portiones, ut una sit Episcopi, alia Clericorum, tertia pauperum, quarta Ecclesiæ fabricis applicetur. XXVIII. Episcopus, Presbyter, & Diaconus à quocunque Clerico veraciter accusatus, quòd adversus hæc Constituta fecerit, potest sine dubitatione percelli, sui etiam honoris periculum Episcopus subiturus, si hæc omnia Ecclesiæ noscenda tacuerit.

Variæ Gelasii Epistolæ.

V. Sunt & aliæ Gelasii Epistolæ labente anno confectæ. Prima data *Idibus Maii*, ad Episcopos Siciliæ scripta mandat, Ecclesiæ facultates ab Episcopis, Clericis, & pauperibus esse distribuendas. Bona Ecclesiæ, quæ annis a a x. Episcoporum in possessione fuerunt, non eis esse eximenda. Secunda ad Dardaniæ Episcopos dirigitur, per Cyprianum & Macarium, Diaconos lata, quâ ipsorum pietatem laudibus onerat, quos & monet, ne cum Dioscoro, Timotheo Æluro, Petro Alexandrino, Acacio ullâ communione jungantur. Prætereà ipsis notum facit, Thessalonicensem Episcopum, qui favebat Acacio, Ecclesiæ Romanæ communione prorsus excidisse: *Noverit vestra fraternitas, Ecclesiæ Thessalonicensis Antistitem, nostris adhortationibus sæpius incitatum, contagia communionis externæ nunquam declinare voluisse, nec apud nos nomen Acacii vel cæterorum similium perfidorum, hisce communicantium, congruâ professione damnasse.* Acacium defunctum excommunicatione solvi non posse profitetur. Data est Epistola *tertio Nonas* Augusti. *Æonium* quoque Arelatensem scripto adiit, ministerio *Euphronii* Presbyteri, & Restituti viri religiosi, qui Italiam petierant: *Omni voto*, inquit, *dilectionem tuam duximus admonendam, quatenus & vigere apud nos alterna viscera gratiæ, fratres & Coepiscopi nostri per Gallias constituti, caritate tuâ vulgante cognoscerent.* Data est x. Cal. Sept. Errorem in Epistolæ titulum irrepsisse, sibi persuasit Baronius, *ejusque loco restituendum esse Cæsarium.* Scilicet Felicis ad Cæsarium Epistolam ad annum CCCCLXXXVIII. exhibitam, Felicis esse, qui Gelasio decessit, existimabat. Sed suus Epistolæ titulus relinqui debet, *Ad Æonium Arelatensem Episcopum*, cùm Felicis ad Cæsarium Epistola illius sit, qui sexto seculo Joanni Papæ successit, ut meliore imbutus Chronologiâ fatetur illustrissimus Purpuratus, in tomi x. Recognitionibus.

Gelas. Ep. 12.

Bar. Ann. 494. n. 26.

Gennadius Massiliensis. Num Episcopus?

VI. In Provincia versantibus *Gennadio* Massiliensi suus honos est reddendus, qui labente circiter anno suum de Viris illustribus Catalogum obtulit Gelasio. Ejusmodi sententiæ Baronius fuit, Gennadium ex Semi-Pelagiano Catholicum redditum, Massiliensibus Antistitem datum esse. Hanc verò suam opinionem probat Adriani Papæ ad Carolum Magnum Epistolâ: *Sanctissimorum Pontificum hæc oblata sunt testimonia, id est, Sancti Gennadii Massiliensis Episcopi, qualiter veneranda sunt corpora & reliquiæ Sanctorum, capite* XL. Verùm non ut Apotheosi defunctos donare, sic & Episcopalibus eos honoribus ornare Adriano licuit. Itaque Gennadius solâ Presbyteri dignitate fulsit. Quo tempore quidem Catalogum edidit suum, sedente, cujus meminit, Gelasio *Honoratus* Massiliensem administrabat Ecclesiam: *Honoratus*, inquit, *Massiliensis Ecclesiæ Episcopus, vir eloquens*, quo testimonio suo Catalogo colophonem imposuit. Neque titulus *Sancti*, quo ab Adriano decoratus Gennadius, argumentum est, quæ fingitur, emendationis, cùm Faustus Reiensis in Divos relatus, etiamnum à popularibus colatur, quem tamen Semi-Pelagianorum erroribus addictissimum fuisse liquet. Quos & spirant, & ubique diffundunt scripta Gennadii. Cassianum quidem Semi-Pelagianorum Principem Sanctis opponit, licet in nonnullis exemplaribus vox ea desideretur. De Eucherio: *Sed & S. Cassiani quædam Opuscula, lato tensa eloquio . . . in uno coëgit volumine.* Sed & palam in Augustinum invehitur, c. 38. *Multa loquenti accidit, quod dixit per Salomonem Spiritus Sanctus. Ex multiloquio non effugies peccatum.* Quo sanè convicio Augustini de Prædestinatione, Gratiaque, & præveniente & efficaci opinionem respersit. Quòd si *Gelasii præcepto*, ut sibi in animum Baronius inducit, Gennadius scripta Semi-Pelagianorum erroribus sua purgasset, utique & Augustini, & Prosperi longè honorificentiorem mentionem fecisset; ea saltem delevisset, quæ Augustini cultoribus offensioni non esse non poterant. Expunxisset & laudes, quas Fausti Reiensis libro contulit: *Edidit quoque Opus egregium de Gratia Dei.* Quos porrò libros condiderit Gennadius, ipse doceat: *Ego Gennadius Massiliæ Presbyter scripsi adversus omnes hæreses libros octo, adversus Nestorium libros sex, adversus Pelagium libros tres, & tractatus de mille annis, & Opus de fide mea misi ad Beatum Gelasium urbis Romæ Episcopum.* Tabulæ de naufragio duntaxat supersunt, Catalogus illustrium virorum, nec non liber de Ecclesiasticis Dogmatibus, cui nomen, Augustinique persona perperàm imposita est. Cur verò labenti anno Gennadii Catalogum assignemus, nos movet ipse Gennadius, qui de Theodulo mentionem agens, hæc habet: *Moritur hic Scriptor ante triennium, regnante Zenone.* Periit autem Zeno anno CCCCXCI. Ex quo intelligitur, post annum CCCCXCV. hoc Operis lucem non aspexisse, secus triennio majus esset spatium, quod memorat. Aliundè jam sedebat Gelasius, & in gloria erat, cùm ad eum Opus de fide suum Gennadius misit. Gelasius autem Pontificatum iniit anno CCCCXCII. labente. Ut certum sit, in eo spatio, quod annis CCCCXCII. & CCCCXCIV. includitur, Catalogum prodiisse. Quo tempore vitâ Gennadius abierit, juxta scimus cum ignarissimis.

Semi-Pelagianismum-ne exuerit? Librum de Scriptoribus Ecclesiasticis edit.

Bar. Ann. 490. n. 46.

Gen. Cat. cap. 63.

Cat. c. 85.

Honoratus Massiliensis.

VII. Gennadii mentio laborem nobis injungit, de *Honorato* commemorandi, qui Catalogo Virorum illustrium finem imponit: *Honoratus Massiliensis Ecclesiæ Episcopus, vir eloquens,* &

Gennad. Cat. c. 96.

Anno Dom. 494.

& absque ullo impedimento ex tempore in Ecclesia declamaret, & quia à pueritia in timore Dei nutriens, etiam in negotiis Ecclesiasticis exercitatus est, ac suum quasi armarium Scripturarum aperit, & in Homiliarum modum ad utilitatem legentium multa composuit, maximèque ad tolendam fidei rationem, & revincendam Hæreticorum perversitatem. In cujus libera prædicandi constantia non solùm vicinarum civitatum Sacerdotes, & Populi delectantur; sed & longè positi, cùm ad eos necessariò pergit, summam et docendi in suis Ecclesiis rogantes rejungunt. Sanctus quoque Papa Gelasius Romanæ urbis Pontifex per Scripturam agnoscens, ejus fidei integritatem Rescripto suo probatam indicavit. Sanctorum Patrum vitas ad ædificationem posteriorum coaptat ipse legendas, præcipue nutritoris sui Hilarii Arelatensis Episcopi. Letanias ad supplicandam Dei clementiam cum plebe sibi credita pro viribus agit. Exceptâ vitâ Hilarii Opera hæc omnia desiderantur. Cæterùm Augustini discipulum tantis quidem laudibus Gennadius non cumulasset. De grege ergo Semi-Pelagianorum *Honoratus* fuit. Et in capitibus purissimæ doctrinæ malè audisse, satis innuit Gennadius, à quo discimus, sui purgandi causâ Honoratum fidei, quam amplectebatur, Confessionem ad Gelasium misisse.

Gundabundus Rex Vandalorum, Num Ecclesiæ persecutor?

VIII. Africanas Ecclesias nocti calamitatum immersas Deus gratissimâ luce complevit. Hunnericus Decembri anni CCCCLXXXIV. Gundabundo Vandalorum Regi decesserat, qui in Christianos persecutione dispersos, atque pallentes, benignam Deo volente mentem accepit. Gundabundum & sceptri, & odii in Ecclesiam Hunnerici successorem nobis Procopius pingit: *Honorico extincto, Gundabundus Genzonis fratris filius successit, qui propior genere Gizericum attingebat. Cum Aphris pluribus decertavit præliis. Christianos mulctatione suorum, suppliciis etiam majoribus afficit.* Ecclesiæ quoque persecutoribus Gundabundum Baronius apposuit, cujus verba sunt: *Abripuit Deus è vita hominem, cùm intermissam aliquandiu persecutionem instauraret.* Contrà verò ex vetustissimo Codice Appendicis Prosperiani Chronici clarissimus Norisius verba refert, quibus Baronius postulatur erroris, utpote quæ Gundabundum persecutorum numero eximant: *Gundabundus tertio anno regni, cœmeterium S. Martyris Agilei apud Carthaginem Catholicis dari præcepit, Eugenio Carthaginensi Episcopo jam de exilio revocato. Decimo autem anno regni sui Ecclesias Catholicorum aperuit, & omnes Dei Sacerdotes petente Eugenio Carthaginensi Episcopo de exilio revocavit.* Labente anno id beneficii in Christianos collatum esse, eodem Codice monemur: *Ex die VII. Idus Februarias usque ad decimum annum Gundabundi in diem IV. Idus Augusti compleri sunt anni decem, menses sex. . . . Qui memoratus Gundabundus Rex postmodum vixit annos duos, mensem unum.* Codicis auctoritatem firmat Hermannus Contractus, *Gundaboodus Rex Vandalorum, persuadente Eugenio Episcopo, tandem post decem annos omnes Catholicos Episcopos de exilio revocavit, & diu clausas Ecclesias pace redditâ aperuit.* Et ad annum, quem Dom. CCCCXCVI. vocat: *Gundabundo Rege defuncto Thrasimundus XXVI. paulò plus annis regnat pro eo. Qui item Catholicis infestus, Ecclesias post aliquot annos clausit.* Quòd si à Thrasimondo clausæ sunt Ecclesiæ, consequens est, apertas etiamnum fuisse, cùm fato Gundabundus implevit: at quæ de ipsius persecutione prædicant, commentum esse purum, quo optimi Principis fama læditur. Eo beneficio Christiani mœrorem gaudio mutarunt, quibus loca patebant, ut Deo suo laudes canerent, sacraque religionis conficerent. Nihilominus infensos sibi Arianos reperiebant, qui pietatis odio Orthodoxos Regis ad arbitrium non sese componentes lacessebant. Atque sic intelligenda esse verba Gelasii, nobis persuasissimum: *Ecce nuper Hunerico Regi Vandalica nationis, vir magnus & egregius Sacerdos Eugenius Carthaginensis Episcopus, multique cum eodem Catholici Sacerdotes constanter restiterunt sævienti, cunctaque extrema tolerantes: hodieque persecutoribus resistere non omittunt.* Cur ut Hunnerici, sic & Gundabundi si persecutorem egit, Gelasius non meminit? Scilicet non erat inter persecutores: imò clausa Templa pandi permiserat. Episcopi verò, Magistratus, plebsque furori suo servientes, Orthodoxis sæpenumerò molesti esse pergebant:

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 8.

Bar. An. 495. n. 25.

Error Baronii.

Nor. Hist. Pelag. l. 2. c. 11. p. 206.

Herm. Chron.

Gelas. Ep. 13. c. 1207.

Usque adeò nulla est sincera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis intervenit.

Met. l. 7. fab. 8.

Imperante ergo non Gundabundo, sed Thrasimondo Eugenius solum secunda vice vertet.

IX. Labente hoc anno fato fungitur *Salustius* Præsul Hierosolymitanus, ut nos Cyrillus monet Scythopolitanus: *Postquam Archiepiscopus Salustius obtentâ Sede Hierosolymorum per octo annos, mensesque tres in Christo dormisset, mense Julio XXIII. die, Indictione secundâ, Elias in Patriarchatu successit LVI. Beati Sabæ ætatis anno.*

Sab. Vit. cap. 31.

ANNO U. C. 1248. PER. JUL. 5208. JUL. 540. DOM. 495. ANASTAS. 4. & 5. THEODORIC. 3. *Sol.* 28. A. *Lun.* 2. *Indict.* 3. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 7. P. 26. *Mart.*

Anno Dom. 495.

COS. *Viator solus.*

Euphemius Constantinopolitanus in Anastasii odium incidit. Cur?

I. ANastasio Augusto invisus erat Euphemius Constantinopolitanus Episcopus, qui Chalcedonensem Synodum apertè venerabatus, quam & jam congregato suo Concilio, anno CCCCXCII. corroborarat, Anastasio & Rufo Coss. ut à Victore Tununensi memoriæ proditum: *Euphemius Constantinopolitanus Episcopus Anastasii Imperatoris calliditate prævisâ, Synodum congregat. Synodi Chalcedonensis Decreta confirmat.* At graviores indignationis accessere causæ. Isauricum bellum fervebat adhùc, non sine tædio Imperatoris, qui pacis cupidus arcanum Euphemio suum credit. Quid deinde gestum sit, Theodorus exponat Lector: *Anastasius belli pertæsus, arcanum suum aperuit Euphemio Constantinopoleos Episcopo, se nimirum pacem optare, jussitque, ut Episcopos, qui in urbe regia morabantur, colligeret, & pro Isauris apud Imperatorem supplicaret. Euphemius verò verba Anastasii retulit Joanni Patricio, qui socer erat Athenodori, unius ex Principibus Isaurorum. Ille confestim accurrens, cuncta Imperatori nuntiavit. Et ea res Anastasium Euphemio infensum reddit.* Itaque cùm de clade Isaurorum nuncium accepisset Imperator, misso Eusebio Officiorum Magistro, hæc Euphemio significavit: *Preces tuæ, ô magne vir, amicos tuos fuligine impleverunt.*

Theodor. lib. 2.

Euphemius post abdicationem relegatur: quandonam obiit?

II. Qui Principis ad nutum atque arbitrium sese fingebant, Euphemio insidias parant. Itaque percussorem subornant, qui Euphemium feriret è regione *metatorii*, hoc est, Secretarii, è quo Patriarcha procedebat ad altare, & ad illud redi-

Anno Dom. 495.

reddebat officio peracto. Percussor stricto gladio Euphemio infligit ictum. At Paulus defensor Ecclesiæ, qui procero corpore erat, vulnus pro Euphemio excipiens, mortis periculum subiit. Eum verò, qui gladium distrinxerat, vir quidem de Clericorum grege, acceptâ serâ interficit. Porrò cùm insurorum motus Imperator ascriberet Euphemio, congregat Episcopos, qui Constantinopoli morabantur, ut illum Episcopatu ejicerent. Qui ut Anastasio pergratum facerent, abdicationis sententiam in Euphemium ferunt. Cùm plebem molestè haberet ea Patriarchæ damnatio, gravem seditionem excitat, ut quasi metu tumultus Anastasium de sententia deduceret. Ubi verò vidit, eâ ratione nil impetrari, ad preces decurrit, Principe ad Circum convento: verùm nec supplicantibus ea via profuit, vincente Anastasii pertinaciâ. Itaque *Euchaïta* relegari Euphemium jubet. Qui fidem sibi dari per Macedonium postulat, se absque insidiis in eum locum abductum iri. Cùmque permitteret Imperator, ut Macedonius securitatem daret roganti, rem laude dignam gessit. Pallio Episcopali induebatur, quod sibi auferri Diacono mandat: sicque ad Euphemium Ecclesiæ in Baptisterio adhùc commorantem accedit. Quo facto Macedonius indicabat Euphemio, adhùc intra Ecclesiam consistente nolle se pro Episcopo haberi, cujus insignia præsente decessore deponebat. Labente anno hæc contigisse, docuit nos Marcellinus in Chronico: *Euphemius Augustæ civitatis Antistes falsò ab Anastasio Principe accusatus, atque damnatus, in exilium ductus est. Locum Euphemii Macedonius tenuit.* Euphemii expulsione creverant Ecclesiæ dissidia. Quippe Elias Episcopus Hierosolymitanus iis, qui Euphemium Sede suâ expulerant, assentiri noluit, quem præter regulas ejecerant. Obiit Euphemius anno DXV. teste Victoris Chronico: Anthemio & Florentio Coss. *Eo tempore Euphemius Constantinopolitanus Episcopus apud Ancyram Galatiæ de hac vita transiit.*

Macedonius Constantinopolitanus Episcopus creatur.

III. Macedonius, ut perhibetur, Gennadio Constantinopolitano Pontifici erat ex sorore nepos, ejusque curâ educatus, maximam & temperantiam, & pietatem præ se ferebat. Eunuchum quidem fuisse constat, quo argumento conflatas in se incontinentiæ accusationes diluit. Sacrorum Vasorum Custodem agebat, atque Presbyterum, quem ejecto Euphemio, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Anastasius præfici voluit. Ut verò Imperatoris benevolentiam sibi conciliaret, Zenonis Henotico subscripsit. Id quidem negat Baronius, fretus Cyrilli Monachi autoritate. Sed Baronium redarguit Evagrius, à quo discimus, Xenaiæ satellites à Macedonio fidei Confessionem postulasse, *qui affirmavit, se trecentorum & octodecim Sanctorum Patrum, & centum & quinquaginta fidem solam nosse, Nestorium verò & Eutychem anathemati subjiciens, eosque, qui duos Filios, & duos Christos asserunt, aut qui naturas dividunt, nullâ tamen mentione factâ nec Ephesinæ Synodi, quæ Nestorium deposuit, nec Chalcedonensis, in qua depositus est Eutyches.* Itaque non pugnat quidem, quòd Macedonius & Henotico assentiretur, & rectæ fidei patrocinaretur. Baronium quoque Liberatus refellit, qui de Joanne Niciota Alexandrino Episcopo hæc loquitur: *Cùm ei Imperator scripsisset, ut uniretur Constantinopolitano Episcopo, hæc rescripsit, quòd non susciperet ei ad perfectam unitatem, eò quòd non anathematizaret Synodum.* Excidit & Macedonius gratiâ Imperatoris, à quo suâ Sede pulsus est anno DXI. Felice & Secundino Coss. uti narrabitur.

Theodor. lib. 2.

Error Baronii.

Bar. Ann. 495. n. 14.

Evagr. l. 3. c. 31.

Liberat. cap. 18.

Anno Dom. 495.

Gelasii Sedem Romanam extollentis, & Constantinopolitanam deprimentis Epistola.

IV. Multis displicebat Felicis severitas, qui magno Ecclesiæ malo Acacium communione ejecerat. Jactabant ideò *Acacium non jure damnatum, quòd non speciali Synodo videatur fuisse dejectus, præcipuè Pontificem Regiæ civitatis.* Quæ cùm Gelasii ad aures pervenissent, fusiore Epistolâ Dardaniæ Episcopos adit, quâ Sedis Apostolicæ judicio Acacium rectè damnatum esse contendit. Laudat ille Sedis suæ privilegia, *Quæ & unamquamque Synodum sua autoritate confirmat, & continuatâ moderatione custodit, pro suo scilicet Principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesiâ nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.* Deinde longius progressus Episcoporum neminem suo tribunali eximit: *Licet Synodus iteranda non esset, tamen congrueret, ut cujuslibet civitatis Episcopus primæ Sedis judicium non vitaret.* Hinc Acacium reum fuisse colligit, quia ad legitimum judicium vocatus adesse contempsit. Quin etiam id facultatis Sedi suæ tribuit, ut damnet absolvatve, sive post, sive ante Synodi alicujus judicium: *Sed nec illa præterimus, quòd Apostolica Sedes frequenter, ut dictum est, more majorum, etiam sine ulla Synodo præcedente, & absolvendi, quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nullâ existente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem.* Quod adductis, & Athanasii, & Chrysostomi exemplis probat. Imò si ipsi creditur, *pro veritate, ut Synodus Chalcedonensis fieret, sola decrevit, in qua Pontificibus commonitis, qui latrocinio corruerant Ephesino, veniam poscentibus, sola concessit.* Ne verò magnus regiæ civitatis Episcopi titulus prædicaretur, Constantinopolitanam Sedem quantum potest deprimit: *Si certè de dignitate agitur civitatum, secundæ Sedis & tertiæ major est dignitas Sacerdotum, quàm ejus civitatis, quæ non solùm inter Sedes minimè numeratur, sed nec inter Metropolitanorum jura consistit.* Denique eos flammis æternis addicit, qui ab Acacii communione recedere nolunt: *Necesse est velint nolint, tam de fidei, communionisque Catholicæ sinceritate neglecta, quàm de paternis Canonibus evidenter irruptis recipiant, quod meremur, nisi dum hîc tempus admittit, hac damnationis æternæ pericula, correctis mentibus studeant declinare, ut possint non tales permanere, quibus insolubilis est lata sententia.* Datum Cal. Februarii *Victore* V. Cl. Cos.

Gelas. Ep. 13.

Synodus Romana Misenum absolvit.

V. Eodem anno Synodus Romana de absolutione Miseni celebratur. Cogitur *tertio Idus Maii.* Aderant, si titulo fides, Episcopi LV. Attamen trium & quadraginta duntaxat nomina referuntur. Presbyteri etiam interfuere LVIII. nec non Diaconi, qui solito more stabant. Libellum obtulerat Misenus Cumanus Antistes, qui ad citandum Acacium à Felice missus fuerat, talia complectentem: *Datum à famulo vestro Miseno, die Octavo Idus Martiarum, Victore V. Cl. Cos. Quantum ad me pertinet infelicitatis, errori meo quâlibet ratione consensi, definio non esse parcendum.* Pontificis tamen in clementia sibi rogæ esse præsidium: *Duo sunt, quæ me ad hos supplicitèr implorandum venire constringunt; ut vel ego desperatione magis perpetuis cruciatibus sim dignus addictis, Judæ prevaricatoris exemplo, & quòd tanta est ineffabilis illa clementia, quæ Apostolicâ*

Anno Dom. 495.

licâ potestate universum facinus possit absolvere. Hanc igitur solam meo negotio, Papa venerabilis, vocem miserandus effundo: parce prostrato, porrige manum jacenti. Ubi Libellus ab Anastasio Diacono lectus est, Misenum Gelasius adesse jubet. Postquam ingressus est, *prostratus in terram*, aliud petitorium obtulit, datum IV. Idus Martias, quod & ab Anastasio legitur, in quo verba hæc continebantur: *Toto corde, atque ore protestor sub divinæ contemplationis intuitu, me omnes quidem hæreses, & quidquid inimicum est Catholicæ & Apostolicæ fidei, communionisque sincera propriâ mente refutare, tum præcipue Eutychianam hæresim, cum suo scilicet autore Eutychete, & ejus sectatore Dioscore, vel successoribus ejus, atque communicatoribus, Timotheo Æluro, Petro Alexandrino, Acacio Constantinopolitano, Petro Antiocheno, cunctisque eorum complicibus & communicatoribus respuere, damnare, & anathematizare perpetuò.* Lecto Libello, dixit Gelasius: *Quid videtur fraternitati vestræ statuendum, vestri quoque consilii participatione desideramus agnoscere.* Tum *levaverunt se omnes Episcopi & Presbyteri, rogantes & dicentes, Exaudi Christe, Gelasio vita, dictum vicies. Quod vobis Deus dedit in potestate, præstate, dictum duodecies*, &c. Absolutionis ergo sententiam pronunciat Pontifex: *Professus ergo Misenus regulariter se omnes hæreses, Eutychianam præcipuè cum Eutychete, Dioscore, Timotheo Æluro, Petro Alexandrino, Acacio Constantinopolitano, Petroque Antiocheno, vel cunctis eorum successoribus, sectatoribus & communicatoribus detestari, eosque Anathemate ferire perpetuo, communionis Apostolicæ & Sacerdotalis gratiam, quam Catholicâ traditione percepit, recipiet dignitatis.* Sententiâ pronunciatâ, omnes Episcopi & Presbyteri clamaverunt: *Exaudi Christe, Gelasio vita, dictum quindecies; Domine Petre, tu illum serva, dictum duodecies; cujus Sedem & annos, dictum septies. Vicarium Christi te videmus, dictum sexies, cujus Sedem & annos, dictum septies trigesies.* Si quæratur, cur eâdem indulgentiâ Vitalem Gelasius non fuerit prosecutus: ratio hæc est; naturæ satisfecerat, teste Gelasii ad Synodum oratione: *Tulerit Vitalis sortem divini judicii, cui etiam cùm magnoperè vellemus, non potuit subveniri: huic saltem prosint, dum copia viventis admittat, in remediis assequendis, alterius experimenta repente subtracti.* (Lab. Conc. t. 4. 1269.)

Anno Dom. 496.

Anno U. C. 1249. Per. Jul. 5209. Jul. 541. Dom. 496. Anastasii 5. & 6. Theodoric. 4. *Sol.* 1. G. F. *Lun.* 3. *Indict.* 4. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 1. 2. P. 24. *April.*

Cos. *Paulus, Anastasii frater.*

(Donativum Anastasii militibus.) I. Largitionibus publicis & annum, & germani sui Consulatum illustrari Anastasius voluit Augustus. Quod donativum Marcellino *Augustaticum* vocatur: *Augustatico suo dudum Anastasius militibus præstito, donativum quoque hoc fratre Consule tribuit. India Anastasio Principi elephantem, quem Plautus Poëta noster Lucabum nomine dicit, duasque Camelopardalas pro munere misit.* (Marcell.)

(De Francorum origine, & moribus.) II. At Chlodovæi Francorum Regis baptismo majorem annus celebritatem induit, quam ceremoniam antequam tractaverimus, de nobilissimæ Monarchiæ initiis in transcursu est differendum. Illorum sententiæ accedimus, qui Francorum nomen non unius gentis esse volunt, sed populorum complurium, qui communi consensu ad libertatem aspirantes, Romanorum jugum exuerunt. Qua de causa Francorum sibi nomen pepesere. Hos esse putant Bructeros, Chamavos, Chattos, Usipios & Teucteros, illos denique populos, qui regiones eas incolebant, ubi nunc Westfalia, Frisia, Saxonia, Turingia, Hassia, Misnia, & Franconia, quæ à Francis nomen habuit. Ac rectè quidem ad mentem Hieronymi, qui de Constantii Imperatoris candidato quodam, quem Dæmone liberavit Hilarion, ea scripto prodit: *Inter Saxones, & Alamanos gens ejus non tam lata, quam valida apud Historicos Germania, nunc verò Francia vocatur.* (Hier. Vit. Hilar. pag. 95.) Cladibus suis Aureliani ante Imperium Franci Historicis innotuere. Nondum purpuram sumpserat, cùm in ipsius laudem, quos regebat, milites cantilenam condidere: *Mille Francos, mille Sarmatas semel occidimus.* Egregium Aureliani facinus narrat Vopiscus: *Aurelianus apud Moguntiacum Tribunus legionis sextæ Gallicanæ Francos irruentes, cùm vagarentur per totam Galliam, sic afflixit, ut trecentos ex his captos, septingentis interemptis sub corona vendiderit.* (Vopisc. Aurel. c. 7. 433.) Inter gentes, quas in triumpho suo duxit Aurelianus, numerantur & *Franci.* Excursibus suis, qui cis Rhenum habitabant, sæpenumerò fuere molesti, teste Eumenii Panegyrico. Fortitudine suâ, quàm fide clariores evasere. Quod vitium ipsis Vopiscus exprobat, Proclum hosti suo perfidè prodentibus: Probus Proculum *cupientem in Francorum auxilium venire, à quibus originem se trahere ipse dicebat, ipsis prodentibus Francis, quibus familiare est, ridendo fidem frangere, vicit & interemit.* (Vopisc. p. 762.) Perfidiam tamen hanc suam virtutibus nonnullis redimebant, teste Salviano: *Franci mendaces, sed hospitales.* (Salv. l. 7. 3722.) Lapsu temporis à vitiis ad honestatem se converterunt, ut paucos æquales habuerint, superiorem certè neminem. Neque patriæ olim nostræ amor falsas nobis laudes extorquet. Audiatur Agathias: *Et sanè hi mihi, & si cætera Barbari, moribus tamen videntur quàm optimis præditi, & maximum in modum civiles, nec quicquam habere, quod à nobis faciat alienos, præter vestitus barbariem, & vocis innatæ sonum linguæque. Quos equidem cùm ob eorum virtutes, tum ob in cæteros æquitatem, interseque concordiam, mirum in modum admiratione ac laudibus prosequor, & magni facio.* (Agath. l. 1. c. 4.) Egregiam veterum Francorum descriptionem habemus Majoriani in Panegyrico:

Hic quoque monstra domat, rutili quibus arce
cerebri
Ad frontem coma tracta jacet, nudataque cervix
Setarum per damna nitet, tum lumine glauco
Albet aquosa acies, ac vultibus undique rasis,
Pro barba tenues perarantur pectine cristæ.
Strictius assuta vestes procera coërcent
Membra virum; patet his altato tegmine poples
Latus, & angustam suspendit balteus alvum.
Excussisse citas vastum per inane bipennes,
Et plagæ præscisse locum, clypeosque rotare,
Ludus.

(Sidon. carm. 5. v. 238.)

(De primis Francorum Regibus.) III. Regesne Francis olim fuerint, est in obscuro. Sulpitius quidem Alexander, qui de eis multa commemoravit, Regibus omissis, Ducum duntaxat meminit, quibus regebantur anno CCCLXXXVIII. cùm Maximus in Aquileensi urbe obsidebatur. Verba Sulpitii extant apud Gregorium Turonensem: *Eo tempore Genobal-* (Greg. Tur. l. 2. c. 9.)

nobaldo, Marcomero, & Sunnone Ducibus, Franci in Germaniam prorupere, ac pluribus mortalium limite irrupto cæsis, fertiles maximè pagos depopulati, Agrippinensi etiam Coloniæ metum incussere. Quod ubi Treveros perlatum est, Nannius & Quintinus militares Magistri, quibus infantiam filii & defensionem Galliarum Maximus commiserat, collecto exercitu, apud Agrippinam convenere, &c. Francorum hisce Ducibus nomen *Subregulorum* à Sulpitio imponitur. Fama tenet, in Thoringia Francos *juxta pagos, vel civitates duos Reges crinitos super se creavisse, de prima nobiliori suorum familia.* Primus in Regum serie & appellatione Pharamondus Francorum Annalibus collocatur, cujus Prosper in Pithœana editione imperium cum Honorii anno XXVI. copulat, Æræ Dionysianæ CCCCXX. *Feramundus regnat in Francia.* Aliis triennio ante Pharamondi initia cœpisse putant, qui occupatâ Treveri posteris nomen commendavit suum. Anno circiter 428. Successorem suæ potestatis Clodionem reliquit, de quo hæc paucis Gregorius: *Ferunt etiam tunc Chlogionem, utilem ac nobilissimum in gente sua Regem Francorum fuisse, qui apud Dispargum castrum habitabat.* Qui dilatandi regni cupidus Gallias ingressus, earum partem sibi aliquam occupat. Virtute tamen Ætii repressus, quod usurparat amisit. Ad Felicis & Tauri Consulatum hæc Prosper habet: *Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam occupaverunt, Ætii Comitis armis recepta.* Post annos circiter XVIII. ad Atrebatum regiones usque regnum propagavit. Quo tempore & à Majoriano non minimum cladis accepit, quam in Panegyrico Sidonius memorat:

Post tempore parvo
Pugnastis pariter, Francus quà Cloio patentes
Atrebatum terras pervaserat.

Dum convivia Franci agitant nuptiarum occasione, cæduntur à Romanis:

Sidon. carm. 5. 210.

Nubebat flavo similis nova nupta marito,
Hos ergo ut perhibent stravit.

Nihilominus, si Gregorio fides, *Chlogio missis exploratoribus ad urbem Cameracum perlustrat omnia. Ipse secutus Romanos proterit, civitatem apprehendit, in qua paucum tempus residens usque Summam fluvium occupavit.* His defunctus laboribus, cùm Francis annos XX. imperasset, Meroveo sceptrum reliquit affini suo. Merovei initia cum Theodosii anno XXV. ab Honorii morte ducto, à Prospero copulantur: *Meroveus regnat in Francia.* Annus erat Dionysianus 448. qui exiguis regni sui limitibus haud contentus, avulsâ Galliarum parte, illud amplificavit, quo spectare videntur Sidonii carmina in Panegyrico, quem Avito nuncupavit:

Sidon. carm. 7. 372.

Francus Germanum primum, Belgamque secundum
Sternebat.

Ad annum usque decimum Meroveus imperium tenuit, quo labente fato fungitur, relicto *filio* Childerico suæ potestatis hærede, qui regiâ potestate ad licentiam abusus, subditorum sibi odia comparavit. Diffluens quippe libidinibus, ne à nobilissimis quidem matronarum corporibus abstinebat. Ob ea flagitia regno ejectum, cùm interficere vellent, ad Thoringos fugit, Winomado, cui multum fidebat, domi relicto, qui absenti Francorum reconciliaret animos. Ac divisi aurei partem amico dederat, partem verò secum abstulerat. Convenerat, ut missâ sibi aurei parte, regnum repeteret suum. Postquam consilio Winomadi Ægidius Comes, quem Franci ejecto substituerant, Optimates, qui à Childerico magis abhorrebant, ut suspectos morti misit, à novo Principe abalienatis persuasit, uti Childericum ab exilio revocarent. Sic regno suo restituitur. Intereà Regis hospitis uxor *Basina*, relicto suo viro ad Childericum adit. Cui quærenti, cur relictâ patria se convenisset respondisse fertur: *Novi utilitatem tuam, quòd sis valde strenuus, ideòque veni ut habitem tecum. Nam noveris, si in transmarinis partibus aliquem cognovissem utiliorem te, expetiissem utique cohabitationem ejus.* Inito matrimonio, ex ea Chlodovæum suscepit. Porro vitia Childericus sua non reduxit in patriam, qui ex molli & dissoluto Principe in virum illustrem mutatus, præclaris facinoribus gloriam famæ suam commendavit, regno ab Ambiancoli civitate ad Andegavum usque propagato. Obiit anno CCCCLXXXI. Ethnicoque ritu sepelitur.

Greg. Tur. l. 2. c. 12.

IV. Defuncto succedit Chlodoveus, qui paternæ & superstitionis, & potestatis hæres relinquitur. Hactenus horrenda Francorum erat Idololatria: *Non prorsus agnovere Deum: sibique silvarum atque aquarum, avium bestiarumque, & aliorum quoque elementorum finxere formas, ipsasque ut Deum colere, eisque sacrificia delibare consueti.* Avitæ Idololatriæ Chlodoveus immergebatur. Childerico natus erat anno 466. ætatisque circiter quintum & decimum ingressus erat, cùm paterni regni hæres factus est. Quinquiennio Francis imperaverat, cùm Syagrium Ægidii filium, qui Augustam Suessionum tenebat, adoritur. Commissâ Syagrius pugnâ oppressum cernens exercitum, arreptâ Tholosam versus fugâ, ad *Alaricum* pervenit. Qui victricia ferocis juvenis arma veritus, bellum minitantis, ni Syagrius poscenti daretur, vinctum Legatis tradit. Quem receptum custodiæ mancipat, & post acceptum ipsius Principatum gladio clam percuti jussit. Ac Ecclesiarum spoliis non temperabant milites, Ethnicâ superstitione polluti. Episcopus ad Chlodoveum Legatos mittit oratum, ut saltem Ecclesiæ suæ urceum reciperet. Vasculum Remigii Remensis Episcopi fuisse memorant. Legatos sequi se Suessiones jubet, ubi præda dividenda erat, ac postulatis Præsulis tum satisfacturum pollicetur. Positâ in medium prædâ, suos rogat, ut extra debitam sibi partem vas concederetur. Annuentibus qui prudentiâ pollebant omnibus, petulans unus alto bipenni urceum percutiens, ait: *Nihil hinc accipies, nisi quæ tibi sors vera largitur.* Acceptum Rex urceolum Legato reddit, servans tamen abditum sub pectore vulnus. Elapso anno militibus imperat in campum Martium descendere, ostendendo armorum nitori. Ubi ad urcei percussorem venit, securim ejus, utpote rubiginosam, in terram projecit: tum ad colligendam eam inclinato ictum validum impingens, sic ait, *Tu apud Suessionas in urceo illo fecisti.* Anno CCCCXCI. qui regni Chlodovei decimus erat, bello Thoringis illato eos Francis vectigales fecit. Intereà nuptias Chrotildis adipisci conatur. Gundeucho Burgundionum Regi, qui Athanarico Ecclesiæ persecutori ortus erat, quatuor filii fuerant, Gundobaldus, Godegesilus, Chilpericus, & Godomar. Natu major Gundobaldus Chilpericum interfecerat, & ad majorem crudelitatem provectus, uxorem ejus ligato ad collum lapide

Chlodovei vitæ breviarium ad ipsius baptismum usque.

Greg. Tur. l. 2. c. 10.

de aquis immerserat: defunctæ verò filias in exilium ejecit, quarum senior *Mucarruna*, junior *Chrotildis* vocabatur. Quæ cùm in conspectum venisset Legatorum, sæpenumerò à Chlodoveo ad Gundobaldum missorum, illi Regi suo Chrotildis & sapientiam nunciant, & pulchritudinem. Extemplò legatio proficiscitur, quæ uxorem Chlodoveo quæreret, quam Gundobaldus petitam recusare noluit. Ex eo matrimonio nascitur filius, quem sacris undis expiari mater cupiebat. Ecclesiam ergo velis ornari atque cortinis jubet, ut mysteriorum pompâ Rex ad credendum adduceretur. Puerulo *Ignimeri* nomen imponitur, *qui in ipsis, sicut regeneratus fuerat, albis obiit*. Quâ morte ingenti Chlodoveus dolore percutitur, existimans in vita Ignomerum fuisse permansurum, si suis numinibus dicaretur. Alterum posteà Chrotildis filium suscipit, quem lustralibus aquis ablutum, Chlodomerem vocat. Qui cum ægrotare cœpisset, tristitia correptus Rex: Necesse est, inquit, ut & is *baptizatus in nomine Christi vestri protinùs moriatur*. Orante tamen matre infans convalescit.

Gregor. Tur 62. cap. 29.

Chlodoveus fit Christianus.

V. Porrò nullum tempus Chrotildis, curas nullas intermittebat, ut Chlodoveus ejuratâ superstitione fidem amplecteretur. Frustra omninò, cum teneræ conjugis precibus non flecteretur. Advenit tandem occasio, quâ Christi & favorem expertus, & potentiam de pertinacia demum decessit. Ad Tolbiacum in Ubiis cum Alamannis bellum gerebat. Inclinatus regius exercitus internecioni jam propior erat, cum suffusos lachrymis oculos ad cœlum tollens: *Te nunc*, inquit, Christe *invoco, & tibi credere desidero, tantum ut eruar ab adversariis meis*. Cùm hæc oraret, hostes terga vertunt, interfectoque Rege suo, Chlodovei ditioni sese subjiciunt. Domum reversus, Reginæ narrat, quam invocato Christo victoriam fuerat adeptus. Tum Chrotildis clam Remigium jubet accersi, qui pietatis notitiâ Regem informaret. Quem Sacerdos accersitum monet, ut relictis & numinibus, & lapidibus, quos venerabatur, Orbis Conditorem adoraret. Monenti recta facilem Rex assensum præbuit, restabat tamen adhùc una difficultas superanda, ut nempe Francis superstitionis suæ tenacibus, Dei religio infunderetur. Ad eos ergo Rex accedit, quos dictis flecteret suis. At regiam orationem victrix Dei gratia prævenerat. Unâ & voce, & mente clamant, *Mortales Deos abigimus, pie Rex, & Deum, quem Remigius prædicat Immortalem, sequi parati sumus*. Grata hæc nunciantur Antistiti, qui subinde *lavacrum* parari mandat: *Velis depictis adumbrantur platea, Ecclesia, cortinis albentibus adornantur, Baptisterium componitur, balsama diffunduntur, micant flagrantes odore cerei, totùmque Templum, Baptisterii divino respergitur ab odore*. Ubi Rex baptismum flagitavit, ingresso dixit Pontifex: *Mitis depone colla, Sicamber, adora quod incendisti, incende quod adorasti*. Rex omnipotentem Deum in Trinitate confessus, baptizatus est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, delibutusque *sacro Chrismate cum signaculo Crucis Christi*. Tria quoque millia de ipsius exercitu baptismo potiuntur. Abluitur & Regia soror *Albofleda*: *Lantbildis* vero de sororibus ipsius una Arianorum in errores delapsa, postquam trium divinarum personarum prædicavit æqualitatem, sacro Chrismate perfunditur. Repentina illa Francorum ad fidem accedentium mutatio paternæ avitæque superstitionis vincula non exuit.

Greg. Tur. Hist. l. 2. cap. 32.

Evangelio per annos circiter XLIV. innutriti fuerant, nihilominus si Procopio fides, vetere instituto hostiis utebantur humanis; studebant vaticiniis; occisorum & mulierum & liberorum corpora, ceu belli primitias in flumen jaciebant. Samaritanorum similes, qui & Israëlis vero Deo, & Numinibus suis unà serviebant. Neque falsa Procopius prædicasse videtur, cùm Gregorius Papa anno 597. ad *Brunichildem* scripserit de Francis det operam, *ut Idolis non immolent, cultores arborum non existant*.

Procop. Goth. l. 2. cap. 20.

Greg. l. 7. Ep. 5.

De tempore baptismi Chlodovei.

VI. Remensis Ecclesiæ gloria hæc fuit, quòd Rex potentissimus in ejus sinu renatus, longam Principum seriem Christiano nomini primus consecraret. In Occidente quidem hæresis ubique locorum, Principum in solio sedens potentissimè dominabatur. Gundobaldus in Burgundia, Alaricus in Aquitania, Theodoricus in Italia, Guntabundus in Africâ, Suevorum Principes in Hispania Arii disciplinæ addicebantur. De die, quo baptismum adeptus est, variant Scriptores. Anno DCCCLXIX. id opinionis invaluisse novimus, sacro Sabbato Chlodoveum cœlestibus undis ablutum esse, quòd eâ quidem ætate ex more Ecclesiæ Romanæ Paschatis, Pentecostesque vigiliâ solemni baptismo dicaretur. Hinc in Capitularibus Caroli Calvi legimus: *Dominus Ludovicus Pius, Imperator Augustus, ex progenie Ludovici, Regis Francorum inclyti, per B. Remigii Francorum Apostoli Catholicam prædicationem, cum integra gente conversi, & cum tribus Francorum millibus, exceptis parvulis, & mulieribus, vigiliâ Sanctæ Paschæ in Remensi Metropoli baptizati, & cœlitùs sumpto Chrismate, unde adhuc habemus, peruncti, & in Regem sacrati*, &c. Verba hæc sunt Hincmari Metensi in Ecclesia publicè pronuntiata, cùm Carolus coronaretur, anno 869. Quibus duo extra dubium Hincmarus ponit, scilicet, Paschatis vigiliâ, Aprilis XIII. Chlodoveum & baptismo consecratum esse, & allato divinitùs Chrismate delibutum. Utrùmque verò in falsis habendum esse contendimus. Primum quod attinet, non Paschali quidem vigiliâ, sed Natali die, feriâ quartâ Chlodoveum ablutum esse, Alcimus nos Avitus docuit in sua ad Regem Epistola: *Cujus*, inquit, *splendorem congruè Redemptoris nostri Nativitas inchoavit, ut consequenter eo die ad salutem regenerari ex unda vos pateat, quo natum redemptioni suæ Cœli Dominum mundus accepit. Igitur qui celeber est Natalis Domini, sit & vestri, quo vos scilicet Christo, quo Christus ortus est mundo, in quo vos animam Deo, vitam præsentibus, famam posteris consecratis*. Ex ea Aviti Epistola novimus quoque, complures Episcopos baptismo Chlodovei interfuisse, quo solemnior redderetur: *Conferebamus, nobiscumque tractabamus, quale esset illud, cùm adunatorum numerus Pontificum manus sancti ambitione servitii, membra regia undis vitalibus confoveret*. Ac ad ceremoniam præsentiâ suâ illustrandam se etiam invitatum fuisse, Avitus indicare videtur: *Cujus ministeriis etsi corporaliter non accessi, gaudiorum tamen communione non defui. Quandoquidem hoc regiminibus nostris divina pietas gratulationis adjecit, ut ante baptismum vestrum ad nos sublimissimæ humilitatis nuntius perveniret*. Baronius Chlodovei baptismum anno CCCCXCIX. alligavit. Cujus Chronologiam eruditi meritò respuunt. Anno si quidem regni sui XV. Chlodoveus baptismum

Cap. Reg. Franc. t. 1. pag. 120.

Avit. Ep. 41.

adeptus

Anno Dom. 496.

adeptus est. Francis verò præfectus fuit anno CCCCLXXXII. qui Childerici supremus. Potentiore adhuc argumento Baronii Chronologiam refellit Anastasii Papæ ad Chlodoveum Epistola: *Tuum, gloriose fili, in Christiana fide cum exordio nostro in Pontificatu contigisse gratulamur.* Quibus sanè verbis unum eundemque annum, & Pontificatum sibi, & baptisma Chlodoveo attulisse testatur. Anastasius porrò labente anno CCCCXCIV. Chlodoveo scribere non potuit, cùm 498. naturæ satisfecerit. Francorum Regi baptismum gratulatus est suum Anastasius Epistolâ anno insequente scriptâ.

Lab. Conc. t. 4. 1282.

Núm ampullam columba attulerit ad ungendum Chlodoveum?

VII. Novis coloribus regium Chlodovei baptismum Hincmaro illustrari placuit. Sedente & Rege, & Reginâ, *repente lux coelestis totam replevit Ecclesiam, ut claritatem Solis evinceret, & cum luce vox pariter audita, Pax vobis, ego sum, nolite timere, manete in dilectione mea. Et post hæc verba lux, quæ advenerat recessit, & incredibilis suavitatis odor in eadem domo remansit, ut patenter ostenderetur, illuc autorem lucis & pacis, atque civitatis venisse.* Accessit aliud miraculum, quod Baronio videtur *Apostolorum temporibus dignum*, nempe *ampullam Chrismatis columba ore cœlitùs advenientis allatam, quâ tum fons ipse more solito, tum etiam Rex Chlodoveus sacratus est.* Non inficiamur quidem, quin Hincmarus portenta hæc posteris narraverit. Quæ à credula plebe patulis & auribus, & animis excepta sunt: ut sancta ampulla, quâ Galliarum Reges inaugurantur, etiamnum quasi cœleste donum sit venerationi. Quibus verò studium est, omnia veritati postponere, illis sanè Hincmari traditiones pro fabula habebuntur. Et enim cui credibile fiet, Gregorium Turonensem, qui & seculo Chlodovei floruit, & Gallus in Gallia scripsit, tot tantaque prodigia prætermissurum, si facta fuissent, cùm alias exploratum sit, Gregorium talium utique commentorum conquisitorem esse diligentissimum? Neque silentio duntaxat hoc suo, sed narratione quoque Hincmarum refellit: *Rex omnipotentem Deum in Trinitate confessus, baptizatus est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, delibutusque sacro Chrismate cum signaculo Crucis Christi.* Sacrum illud Chrisma confirmationis est mysterium, cujus materia Pontificali benedictione consecratur, non verò cœlo sanctificata delabitur. Eodem igitur unguento & *Lantildis*, quæ *chrismata* est, & Chlodoveus perfunduntur: hoc est, liquore à Pontificibus sanctificato, ut baptisari de more perficerentur. Præterea cùm nisi instante necessitate fiant miracula, quid columbâ opus fuit cum ampulla cœlo delapsa, ut ea Rex ungeretur? Num deficiebat Chrisma Ecclesiæ celeberrimæ? Erat quidem in Baptisterio, quod novus ille Constantinus Chlodoveus ingressus est, Remigius cum omni ea suppellectile, quæ renovando Regi necessaria fuit, sacris nimirum undis, & Chrismate. Ne comminiscantur *Clericum, qui ampullam ferebat, in qua Chrisma continebatur, populi multitudine interclusum* occasionem præbuisse miraculo. Tam Diaconus, quàm Antistes ad Baptisterium viam invenire potuit. Neque ponendum in dubio, quin vitandæ in Ecclesia confusioni regiis mandatis cautum fuerit atque provisum. Ac cùm ex Avito constet, complures Chlodovei baptismo Antistites adfuisse, cui cordato probabitur lepidum sanctæ ampullæ patronorum inventum, quod interclu-

Greg. Hist. l. 2. c. 31.

so ob plebis multitudinem, qui *Chrisma* ferebat Diacono, ad cœleste unguentum ministrandum columbæ cum ampulla deorsum fuerit necessarius? Quin etiam terreno, non cœlesti unguento respersum esse Baptisterium, tradit Gregorius: *Baptisterium componitur, balsama diffunduntur*, ut sacrâ ampulla nil opus esset Fonti parando. His accedat, Chlodovei unctionem non eo consilio factam fuisse, ut Rex crearetur, quâ dignitate ab hinc tribus lustris jam potiebatur, verùm ut Christianus evaderet, cui peragendo inutile prorsus fuerat auxilium ampullæ, abundante, quod in Ecclesiis perpetuum erat, confirmationis Chrismate. Neque inaugurandis Christianis Regibus unctio tum temporis erat usui. Soceri sui Aviti ad imperium evectionem cecinit Sidonius Apollinaris, absque ulla unctionis mentione. Quem

Aggere composito, statuunt, ac torque coronant
Castrensi mæstum, donantque insignia regni.

Sidon. carm. 5. 577.

Ne vel labente quidem anno 573. Francorum Reges unctione inaugurabantur. De Sigeberto Gregorius: *Veniente autem illo ad villam, cui nomen est Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impositoque super clypeo sibi Regem statuunt.* Gregorii & silentio, & narratione sacræ descensus ampullæ potenter refellitur: at longè potentius adhuc Aviti Epistola ad ipsum Chlodoveum scripta obruitur. Notitia rerum, quæ in Francorum Principis baptismo gesta fuerant, instruebatur Avitus, ex quo uno discimus, quando fuerit administratus. Hæccine ergo dissimulasse prodigia, & Christum luce coruscum, Regi & Reginæ dicentem, *Pax vobis*, & columbam niveam rostro suo ferentem ampullam adungendum? Hæccine prætermisisse in ipsismet literis, quibus baptisma Chlodoveo suum gratulabatur? *Quid jam*, inquit, *de gloriosissima regenerationis solemnitate dicatur?* Verbulo saltem uno de miraculis commemorasset, ut & laudes Deo caneret, & Regem ad pietatem tanto beneficio magis accenderet. Multum sanè Gallia Græciam superasset, utpote quæ Principem non Christianum modò, sed tot etiam prodigiis Christo dicatum habuisset. Neque prætereundum, celebritatem Chlodoveani baptismi ab Avito maximè commendari, quod Natali Domini die contigerit: *Cujus splendorem congruè Redemptoris nostri Nativitas illustravit.* Quantò magis gloriam Chlodovei intendisset ex miraculoso columbæ descensu, sacrum Chrisma afferentis? Quo Christi ad similitudinem propius accedebat, cui dum baptizaretur, Spiritus Sanctus specie columbæ insidens, cœleste gratiarum omnium oleum instillarat. Hæc nullâ quidem oblivione delenda prædicasset Avitus. De quibus cùm in profundum silentium descenderit, luce clarius est, figmenta hæc esse omnia. Neque magis Hincmarianorum miraculorum vestigia agnoscuntur Anastasii Pontificis in Epistola, quam Chlodoveo per *Eumerium* misit Presbyterum, ubi Romæ auditum est, Regem factum esse, suscepto baptismate Christianum. Sanctam ampullam ab Anastasio prætermissam, quis credat, ut tanto Regem miraculo ad pietatem magis inflammaret. Equidem si verâ certâque traditione hæc accepisset Hincmarus, non tam turpiter errasset in constituendo baptismi Chlodovei die. Ut ab eodem fonte hauserit baptismi & tempus, & miracula: ex fabulosa scilicet commentorum officina.

Greg. l. 4. cap. 51.

Mors Gelasii.

VIII. Qui Chlodoveum Ecclesiæ; Gelasium Cœlo donavit annus. Gelasii obitus in XI. Kalend. Decembr. transfertur, non pugnante Chronologiâ. At citius extingui debuit, si verè prædicat Pontificale, quòd eo die sepultus sit, aut sanè sepultura ejus in XXII. Novembris est differenda, cùm eodem die & mortuus non non videatur, & sepultus. Eo sedente inventam Ecclesiam S. Angeli in monte Gargano fabulantur. Vero propius, quod de eo commemorant, repertos in urbe Manichæos deportari præcepisse, eorum Codices ante fores Basilicæ S. Mariæ incendio cremavisse: amatorem fuisse pauperum, liberasse à periculo famis civitatem Romanam. Quæ in Pontificali leguntur. Compluium Basilicarum dedicatione nomen & illustravit suum: *Dedicavit Basilicam S. Euphemiæ Martyris in civitate Tiburtina, milliario vigesimo ab urbe Roma. Dedicavit & Basilicam SS. Nicandri, & Eleutherii, via Lavicana in villa Pertusa, & aliam Sanctæ Mariæ via Laurentina in fundum Crispini, milliario ab urbe Roma vigesimo.* Labente quarto sui Pontificatus anno ad fata venit. Sepultus est in Basilica S. Petri Apostoli, XI. Cal. Dec. Benigniorem Gelasio mentem erga memoriam Acacii non optare non possumus; cùm hâc suâ severitate Euphemio Ecclesiæ concordiam quærenti, conjungi noluerit. Nobis & assentitur Du Pin, in sua Bibliotheca: *Gelase temoigna beaucoup de fermeté dans l'affaire d'Acace, qu'il soustint contre ce qu'on lui put opposer, sans vouloir se relâcher en aucune maniere pour le bien de la paix, qu'il eût procuré facilement à l'Eglise, en n'exigeant pas si severement la condamnation d'Acace. En quoy il semble qu'il y ait eu un peu trop de fermeté de la part des Papes.* De scriptis Gelasianis nunc dicamus.

Bibl. t. 5. 271.

Num Decretum Gelasianum de Apocryphis hoc anno conditum sit?

IX. Historiæ monumentis celebratur Concilium Romanum, *quo à septuaginta Episcopis Libri Sacri, & Authentici ab Apocryphis sunt discreti, sub Gelasio anno Dom.* CCCCXCIV. *Asterio atque Præsidio Coss.* Sacris Veteris Testamenti libris apponit Sapientiæ librum, Ecclesiasticum, Tobiam, Judith; *Maccabæorum librum unum.* In eo Decreto miris modis Romana Sedes extollitur: *Quamvis universa per orbem Catholica Ecclesia unus thalamus Christi sit, sancta tamen Romana Catholica & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis constitutis, cæteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri Primatum obtinuit, Tu es Petrus, inquientis.* Quatuor Oecumenicas Synodos suscipit, *& si quæ sunt Concilia à sanctis Patribus instituta.* Apocryphis inserit *Revelationem, quæ appellatur Stephani.* Canonibus Apostolorum perpetuum vulnus inurit: *Liber Canonum Apostolorum Apocryphus.* De reliquiarum inventione consilium est Decreti prudentissimum: *Scripta de Inventione Crucis Dominicæ, & alia scripta de inventione capitis Joannis Baptistæ novellæ quædam relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legant. Sed cùm hæc ad Catholicorum manus pervenerint, B. Pauli præcedat sententia, Omnia probate.* Cæterùm de ejusmodi Decreto geminam in quæstionem incidimus. Quarum prior est, admisso Decretum Gelasii esse, fueritne anno CCCCXCIV. constitutum? Posterior verò, utrùm reverà sit Gelasii? Priorem quod attinet, Baronius quidem, Conciliorumque editores Decretum in annum CCCCXCIV. retulere. Observant tamen eruditi, quibus tractandorum Decreti hujus exemplarium benè multorum copia fuit, nullum quidem esse, quod annum exhibeat. Vulgatus sanè titulus hic est: *Ordo librorum Veteris Testamenti, quem S. & Catholica Romana suscipit & veneratur Ecclesia, digestus à Beato Gelasio Papa Primo cum* LXX. *Episcopis.* Observat & Labbeus, in vetustissimo Conciliorum MS. Codice hæc reperiri: *Notitia Sacrarum Scripturarum, seu librorum Canonicorum, cum descriptione vel adnotatione Gelasii Papæ.* Præterea Baroniana hæc Chronologia, quam editores Conciliorum amplectuntur, gravi & argumento refellitur. Scriptis quæ Romana suscipit Ecclesia, Sedulii carmen apponitur: *Venerabilis viri Sedulii Paschale Opus, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude preferimus.* Erat ergo in laude, & in notitia mortalium Sedulii hoc Opus, cùm Decretum conditum est. Atqui jacebat in situ & tenebris labente anno CCCCXCIV. cùm ab Asterio Exconsule, qui Fastos eum resecavit, fuerit luci donatum, ut pridem viri magni observarunt Usserius atque Sirmondus. In MS. Thorneiensis & Remensis Bibliothecæ hæc adnotatio præfigitur: *Hoc Opus Sedulius inter Chartulas dispersum reliquit. Quod recollectum adornatumque ad omnem elegantiam divulgatum est à Turcio Rufio Asterio V. C. Consule ordinario, atque Patricio.* Quibus sanè nominibus distinguitur ab illo Asterio, qui unà cum Protogene annum CCCCXLIX. aperuit. Sed & in Remensi Codice post Sedulii ad Macedonium Epistolam hoc Epigramma subjicitur:

Sume sacer meritis, veracia dicta Poeta,
Quæ sine figmenti condita sunt vitio.
Quo caret alma fides, quo sancti gratia Christi,
Per quam justus ait talia Sedulius,
Asteriique tui semper meminisse jubeto,
Cujus ope & cura edita sunt populis,
Quem quamvis summi celebrent per secula Fasti,
Plus tamen ad meritum est, si viget ore tuo.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. cap. 16. 775.

Denique Synodi Romanæ anno CCCCXCIV. coactæ Veterum in monumentis neque vola est, neque vestigium. Non etiam anno CCCCXCV. Gelasianum de libris Canonicis & Apocryphis Decretum factum fuit. Celebratur quidem Synodus, tertio Idus Maii ad *Misenum* absolvendum, verùm Episcopis non septuaginta, sed *quinquaginta quinque* duntaxat ea constabat, teste titulo *Concilium Romanum* II. *quo à Gelasio, & Episcopis* LV. *Misenus absolvitur.* Ac dici forsan posset errorem in numeros irrepsisse. Ea tamen conjectura prolatis exemplaribus firmari debuit. Neque vel minimum in ea Synodo indicium est, constitutum temporis à Gelasio de libris Canonicis, & Apocryphis Decreti. Itaque si hujus Autor est Gelasius, in labentem annum CCCCXCVI. conferri debet, quo tempore Sedulii & carmen à Turcio Asterio vulgatum, celebritatis aliquid habere potuit. Obstat tamen, quòd & nulla temporis notâ Decretum consignetur, contra Synodorum ætate Gelasii celebratarum morem, & nullum sit labente hoc anno Concilii in urbe coacti vestigium.

Num de libris Apocryphis Decretum fuerit Gelasii?

X. Porrò controversia etiam est inter eruditos, Gelasiine fuerit illud Decreti. Primus, ut nostra memoria est, vir magnæ eruditionis inficiatus est Joannes Pearson in suis Vindiciis Ignatianis, quas dum inter suæ Britanniæ Presbyteros adhuc agebat, plaudentibus Doctorum omnium manibus in lucem edidit. Pearsonio assentitur & vir celeberrimus Guillelmus Cavius.

Pace tamen tantorum virorum, illis argumentis pognarunt, quæ uno forsan excepto facillimè dissolvi possunt. Plurimi quidem facienda ratio esset ex scriptis de inventione capitis Joannis Baptistæ petita, si constaret, iis verbis perstringi *tractatum de Revelatione capitis B. Joannis Baptistæ.* Autor quippe tractatus Marcellini Chronicum laudat, quòd non paucis post Gelasium defunctum annis editum est: *Si quis amma plenius voluerit scire; Chronicum Marcellini Principis legat.* At cum in Gelasiano Decreto tractatum indicare, quâ tandem ratione nobis demonstratum ibunt? De capitis Joannis inventione multi scripserunt. Quin *Marcellus* Lucianum imitatus Presbyterum, qui de repertis Stephani reliquiis Epistolam exararat, de invento à se Baptistæ capite scripti & aliquid condiderit, nulli dubitamus: id apertè satis indicat Marcellinus ad annum CCCCLIII. *Hoc igitur venerabile caput sub Uranie memorata Episcopa civitatis, per præfatum Marcellum Presbyterum constat inventum, Vincomale & Opilione Coss.* & liber etiam rerum in natura reperitur. Nonne Sozomenus etiam, qui imperante Theodosio Juniore Historiam vulgavit suam, translati à Theodosio M. Baptistæ capitis meminit, quam Chronicum Alex. ceremoniam anno CCCXCI. alligat, Tatiano & Symmacho Coss. Non igitur aut necesse est, aut etiam vero simile Decreto Gelasiano illum vexari tractatum de revelatione capitis B. Joannis, cujus partem protulimus. Scriptorum sanè à Gelasiano Decreto laudatorum titulus ab illo diversus est, qui tractatui præfigitur. In Decreto legimus *scripta de inventione capitis Joannis Baptistæ.* At tractatus hoc titulo gaudet, *de Revelatione capitis B. Joannis Baptistæ*: & illud ab Autore est editum, qui non ante nonum seculum floruit, cùm Pipini Regis Aquitaniæ mentionem egerit: *Nuntiatum est Pipino Regi Aquitanorum, quòd gens Vandala regnum ejus invaderet.* Hoccine ergo probabile, de eo tractatu Gelasianum Decretum commemorasse? In hujus argumenti solutione nonnihil immorari libuit, quod doctissimi viri Pearsonius, Caviusque maximè urgent, ut Gelasio Decretum abjudicent. Cæterùm duo sunt præcipuè, quæ movent ad cohibendum assensum. Primùm quòd in vetustis exemplaribus non Gelasio, sed Hormisdæ id Decreti vindicetur, quæ Balusius & Chiffletius manibus oculisque triverunt. Quòd si in Concilio Romano, & cui Gelasius præfuisset, Decretum conditum est, difficillima sanè fuit, Veteribus in Manuscriptis titulum mutari, quia Præsidis Synodi nomen habuisset. Quod ergo in autographo repertum erat, in exemplaria quoque migrasset, ideòque Gelasii nomen & in apographis retentum fuisset. Prætereà Gelasius Scriptorum Honorati Massiliensis mentionem Decreto inseruisset. Id sanè fieri debuit, cùm infamatæ rumoribus suæ fidei Confessionem ad Gelasium miserit: *Sanctus quoque Papa Gelasius Romanæ urbis Pontifex per Scripturam agnoscens ejus fidei integritatem, Rescripto suo probatam indicavit.* Quibus & accedat, nullo loco in Decreto Gennadium reperiri, à quo tamen discimus, sua ad Gelasium scripta fuisse directa: *Opus de fide mea misi ad B. Gelasium urbis Romæ Episcopum.* Denique eximie Faustum laudat Gennadius atque Cassianum, quorum scripta Decretum Gelasianum vexat: *Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum Apocrypha, Opuscula Fausti Regiensis Apocrypha.* Neque fingi potest, Gennadiana scripta Decreto posteriora fuisse: & enim frontis tam perfrictæ non fuisset Gennadius, ut magnis laudibus extolleret libros, quos Romanus Pontifex cum sua Synodo atro carbone notasset. Sed & aliundè liquet, Gennadii Catalogum anno CCCCXCIV. posteriorem non fuisse, ut suo loco vicimus. Ostendimus verò ex honorifica Sedeliani carminis mentione, à Turcio Asterio Exconsule editi, post annum quidem CCCCXCIV. Decretum Gelasianum esse promulgatum. Edisserant ergo illi, qui pro germano illud habent, quid causæ fuerit, cur ne verbulo quidem Gennadiana Opera memoravit? Quid multa? Creditu sanè difficillimum, Faustum à Reiensibus in Divos fuisse relatum, si Gelasius ipsius scripta ad Apocrypha relegasset. Quibus perpensis, de Autore Decreti pendemus animi. Neque unius ejusdem hominis videtur esse, cùm pugnantia loquatur: *Historia Eusebii Pamphili Apocrypha.* Quid disertius? At paulò suprà: *Chronica Eusebii Cæsariensis, & ejusdem Ecclesiastica Historia libros, quamvis in primo narrationis suæ libro tepuerit, & postea in laudibus atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum, propter rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus renuendos.* Contraria hæc sunt Eusebii de Historia judicia. Si Apocrypha est, non est suscipienda. Si *usquequaque* recipienda; Apocryphis ergo, *quæ non recipiuntur*, haud est inferenda: potuitne unus Autor in uno eodemque Opusculo tam diversam proferre de uno eodemque libro sententiam?

Cypr. p. 408.

Gennad. Catal. c. 96.

XI. Extat inter Opera Gelasii Romani Episcopi *liber de duabus Naturis in Christo adversus Eutychen, & Nestorium*, de quo magna inter eruditos controversia, sitne Gelasio tribuendus. Ac Bellarminus *Gennadii esse, vel Gelasii Cæsariensis Episcopi, cujus meminit Hieronymus, circa finem Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum* expressis verbis docet. Baronius verò adductis conjecturis nonnullis, Gelasio Cyziceno Opus vindicat, ac quasi hoc egregiè demonstrasset, *Lector*, inquit, *exultes, germanum Operum Autorem inventum.* Baronii in sententiam descenderunt Perronius, Natalis Alexander, & alii, qui librum eum Gelasio Papæ abjudicant: sed immeritò, cùm Autores Gelasio & coætanei, & suppares illum laudent, nomine Gelasii Papæ, quod argumenti in rebus ejusmodi est longè potentissimum, utpote in antiqua & constante fama subnixum. Locuples testis est doctissimus Sirmondus, in melioris notæ MS. inter certas Gelasii Epistolas descriptum inveniri. Deinde à Fulgentio Ruspensi, qui duodecimo Gelasii post obitum anno Episcopus creatus est, disertè Gelasio Pontifici vindicatur in suo de quinque Quæstionibus ad Ferrandum tractatu, Q. 18. *Hoc etiam beatæ memoriæ Papa Gelasius, . . duas Naturas in Christo inconfusas atque inseparabiles esse confirmat.* Ac subinde quatuor affert loca, quæ libro Gelasiano totidem verbis continentur. Respondent Fulgentium nominis æquivocatione fuisse deceptum. Scilicet sagaciores erunt Fulgentio Baronius atque N. Alexander, in judicando de monumentis antiquis! Esto. At quâ ratione fieri potuit, ut Gelasii Cyziceni Opus, quod in Eutychianus conditum esse ferunt, Gelasio Pontifici tribueretur? Græcus erat Cyziceni liber, Pontificis Latinus. Neque in Ne-

Nùm de duabus Naturis liber sit Gelasii Papæ?

Bell. de Rom. Pont. l. 4. c. 10.

Bar. An. 496. n. 8.

B. M. P. t. 9. 187.

ANNO DOM. 496.

storianos gladium strinxit Cyzicenus. Quem verò tractatum Gelasii Papæ laudat Fulgentius, is tam Nestorianos, quàm Eutychianos refellit, testibus & titulo & verbis Opusculi: *Has easdem necessarium est proferri sub uno eodemque persona, sic indifferentes, atque inseparabiles, illâ unitione constare, ut permaneant esse, quod sunt.* Denique cui attento animo cogitanti probabile fiet, Gelasii Cyziceni, obscuri hominis, in Oriente degentis Opus, Fulgentio Africano notius esse, quàm illud Pontificis Romani? Neque unus Fulgentius librum de duabus Naturis in Christo Gelasio Pontifici tribuit; ascribit & Joannes Papa secundus Epistolâ suâ ad Senatores, quæ tertia numero est: *Gelasius ex libro adversus Nestorium, & Eutychem. Propterea quòd ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei: ex te nascetur ait, ut proprietatem de matre sumendam nostra conditionis exprimeret. His igitur evidenter ostensum est illustres & magnifici Filii, quid speraverit Imperator, quid Romana sequatur, & colat Ecclesia.* Dicentne et Fulgentium, sic & Joannem fuisse deceptum. At Joannes, inquiunt, *Gelasium quidem appellat hujus libri Autorem, sed Romanum Episcopum, aut decessorem suum non vocat.* Siccine verò. Atqui nec Leonem, quem laudat, aut Episcopum Romanum decessorem suum dixit. Cur potius talibus Gelasium titulis affecisset? Ex circumstantiis verò Gelasium pingi Papam, liquidò constat. Quasi vero Joannes Papa Cyzicenum Gelasium, quem utrum absumve nesciebat, potius laudarit, quàm decessoris sui librum, qui anno DXXXV. Ecclesiæ Romanæ in scriniis recondebatur, & diu servatus est, si qua Pontificali fides: *Gelasius fecit libros adversus Eutychem & Nestorium, qui hodie in Bibliotheca & Ecclesia Archivo reconditi tenentur.*

Lab. Conc. t. 4. 1753.

Denique in Baroniana sententia multa sunt postulata, nulla probabilitatis colore respersa, primùm Gelasii Cyziceni Opus adversus Nestorianos fuisse conditum: deinde tantâ celebritate floruisse, ut in Latinum transfunderetur: ad hæc versionem per Africam, Italiam, Gallias discurrisse, exemptamque temporis injuriæ in nostras tandem manus pervenisse, dum Gelasii Pontificis liber, quem Gennadius sanè legerat, & cum laude memorat, profundâ oblivione deletus est. Hæc Baronio, hæc Perronio, atque N. Alexandro prius probanda, quàm librum de duabus Naturis in Christo Gelasio Cyziceno addicant.

Respondetur eorum rationibus, qui de duobus naturis librum evellunt Papæ Gelasio.

XII. Affetunt tamen conjecturas opinionis suæ. Gennadius de Viris illustribus de libro Gelasii hæc habet: *Scripsit adversus Eutychem grande & præclarum Volumen.* Qui verò extat in Bibliotheca Patrum, non est ejusmodi. 2°. Testatur se *Catholicorum subjecta testimonia* recensere, in quibus Eusebium Cæsariensem numerat, cujus Opera Gelasius ad Apocrypha relegat in suo de Autoribus Ecclesiasticis Decreto. 3°. Autor præter Ambrosium & Damasum Latinorum neminem, sed Græcos duntaxat profert. 4°. Hippolytum Episcopum, & Martyrem vocat, *Episcopum Metropolis Arabiæ*, qui tamen Portuensis Antistes fuit. Ita secundum Perronium N. Alexander, Sec. 5. p. 458. inspiciatur & Bellarminus libro IV. de Rom. Pont. c. 10. Hæc verò momenti non sunt alicujus, ut librum evellant Gelasio Pontifici. Gennadio grande & præclarum Volumen fuit ratione non molis, sed excellentiæ, quia fidem egregiè, & ratione, & autoritate Veterum astruebat, ac optimis adversarios argumentis obruebat. Iisdem & laudibus Gelasii opus affecit Facundus contra Mocianum: *Scripsit S. Gelasius Romanus Episcopus adversus Acephalos magnum Opus.* Quod objiciunt in libro de duabus Naturis Eusebium laudari, quem Gelasianum Decretum inserit Apocryphis, non difficulter solvitur. Quippe utrum Decretum de Ecclesiasticis Autoribus sit Gelasii, necne, ponitur in dubio: vix saltem negari potest, quin ei multa sint addita, quale illud est, *Historia Eusebii Pamphili Apocrypha*, cùm in superioribus eam non rejecerit. *Chronica Eusebii Cæsariensis, & ejusdem Ecclesiastica Historia libros usquequaque non dicimus renuendos.* Præterea quos Gelasius Eusebii libros laudat, Expositionem Psalmi XVII. & Evangelicæ Præparationis librum septimum, illi Apocryphis ab Autore Decreti non inseruntur. Qui cùm rectam de duabus in Christo Naturis sententiam contineant, nil causæ fuit, cur eis Gelasius non uteretur, eò magis, quòd magna in Oriente Eusebii gloria fuit. Ad tertium dicimus, Gelasium paucis adductis Latinorum testimoniis sapienter verbis Græcorum Patrum usum esse, ut errores, qui Græcam lacerabant Ecclesiam, exterminaret. Denique nil miri, Gelasium ignorasse, Hyppolytum Portuensem Episcopum egisse, cùm id latuerit & Hieronymum, & antiquiorem Gelasio, & doctiorem: *Hippolytus*, inquit, *cujusdam Ecclesiæ Episcopus, nomen quippe urbis scire non potui.* Neque prorsus deceptus est Gelasius, cùm in Arabia primùm, & in Italia postmodum Sacerdotio Hippolytus fungi potuerit. Porrò cujuscunque Autoris Gelasianus ille liber existimetur, Joannis Papæ II. & Fulgentii Ruspensis autoritate ipsius de Eucharistia opinio comprobatur, quæ materiam consecrationi statuit esse superstitem. Insignis ille locus referatur: *Certè sacramenta, quæ sumimus, corporis & sanguinis Christi divina res est, propter quod & per eadem divinæ efficimur consortes naturæ, & tamen esse non desinit substantia, vel natura panis, & vini. Et certè imago & similitudo corporis, & sanguinis Christi in actione mysteriorum celebrantur. Satis ergo nobis evidenter ostenditur, hoc nobis in ipso Christo Domino sentiendum, quod in ejus imagine profitemur, celebramus & sumimus, ut sicut in hanc, scilicet in divinam transeant, Sancto Spiritu perficiente substantiam, permanente tamen in sua proprietate natura; sic illud mysterium principale, cujus nobis efficientiam virtutemque veraciter repræsentant, ex quibus constat propriè permanentibus unum Christum, quia integrum, verumque permanere demonstrant.* Hæccine oratio est hominis, qui persuasum habet, vini panisque substantiam, abiisse in nihilum? Quis hodie sustineret Doctorem palam publicèque in urbe Romana prædicantem, *esse non desinit substantia, vel natura panis & vini:* ac quæ sacramento incidit, mutationem esse ejusmodi, ut *natura tamen proprietas permaneat?* Quòd si Eucharistiæ materiam in nihilum recidisse putasset Gelasius, Eutychianis, quos adoriebatur, arma ministrasset, qui subinde regessissent, ut in sacramento natura panis evanuit, sic & in mysterio Incarnationis, hominis substantia prorsus diffluxit. Extant Gelasii tractatus de Anathematis Vinculo: de Lupercalibus non revocandis adversus Andromachum; de Pelagianorum hæresi, adversus quos demonstrat, hominem non

B. M. P. t. 10. 109.

Hier. Catal.

B. M. P. t. 8. p. 703.

vivere

Anno Dom. 496.

vivere sine peccato. Quos cùm Gelasii esse omnibus in confessum veniat, in eis non immorabimur. Fecisse dicitur *tractatus & hymnos* ad imitationem Ambrosii.

Anastasius Pontifex creatur.

Error Baronii.

Bar. An. 496. n. 55.

XVIII. Gelasio sufficitur Anastasius II. *natione Romanus, & patre Petro, de regione quinta, caput Tauri.* Porrò Anastasii initia in *vigesima octava Novembris* collocat Baronius. Errat tamen illustrissimus Purpuratus, cùm dies hæc in quintam feriam inciderit. More verò tenebatur Ecclesia Romana, ut eo seculo Episcoporum ordinationes die Dominicâ, aut festo solemni fierent. Neque accuratior Onuphrii Chronologia, quæ Anastasii creationem quinto Cal. Decembris alligat. Eò potius inclinat animus, ut XXV. Decembris Pontificatum adierit, quæ Natali Christi celebrando dicabatur. Id innuunt verba ipsius ad Chlodoveum: *Tuum, glorioso fili, in Christiana fide, cum exordio nostro in Pontificatu contigisse gratulamur.* Christianum verò Chlodovei Natale cum Decembris XXV. copulabatur, quæ dies ob adjunctam Dominicæ Nativitatis festivitatem ordinationi Pontificali fuit idonea. Brevis fuit Anastasii Episcopatus, quem anno CCCCXCVIII. cum vita exuit.

Anast. Ep. 2. 1282.

Epiphanii obitus. Vitæ ipsius breviarium.

XIX. Dum in Italia versamur, Epiphanio Ticinensi Episcopo, viro & pietate, & legationibus insigni, honorificâ commemoratione nobis est parentandum. Nondum exacto post reditum ex legatione Burgundica biennio novam adhùc suscipere cogitur: *Infirmus Ligurum, & labantibus humeris vix ferenda tributorum sarcina mandabatur.* Adeunt igitur Epiphanium, ut levando oneri supplex interveniret. Qui Theodorici ad colloquium admissus, quod petebat facillimè impetrat: *Duas præsentis Indictionis fiscalis calculi partes cedemus, tertiam tantummodò suscepturi, ne aut ætatis nostri angustia Romanis pariat majora dispendia, aut supplicatio tua expectata patria gaudia non reportet.* Hæc oranti Theodoricus. *Nonguidò ab ire* Ravennâ egressus Epiphanius, ut Parmam venit, *catarrho* afficitur. Ingressus Ticinum, *ægrum se ipsâ die significat, alterâ graviorem.* Crescens in dies morbus, vires novas acquirit Medicorum imperitiâ. Septimo die valetudinis accelerante morte, sereno vultu Davidis carmina repetebat: Misericordias tuas, Domine, in æternum cantabo. In generatione & progenie pronuntiabo veritatem tuam in ore meo. In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: *Ut hymnis & canticis, & in morte resonans ad Sedem suam cœlestis anima remearet.* Obiit anno ætatis LVIII. ex quibus triginta transegit in Sacerdotio: natus erat anno CCCCXXXVIII. Patre *Mauro*, matre *Focaria.* Sub *Crispino* Pontifice ipsius decessore annorum fermè octo *Lectoris Ecclesiastici suscipit officium.* Octavo & decimo ad Subdiaconi munus evehitur. Dum eo fungitur, ad jurgium dirimendum, quod diu perduraverat, eligitur. De agro, cui *Summas* nomen, *Burco* quidam cum Clericis diffidebat. Inter colloquia *Burco* Epiphanium *ita fuste percutit, ut sanguis protinùs ebulliret.* Ne vel dolore, injuriâque commotus optimus juvenis, *attonitum percussorem blandissimo delinibat affectu.* Anno vigesimo ad Diaconi *evehitur infulas:* octennio pòst defuncto Crispino Episcopus sufficitur. Summa hæc est vitæ Epiphanii, qui tertio post obitum die sepelitur, cujus sanctæ reliquiæ tanto, ut aiunt, lumine atque decore vestitæ apparuerunt, ut splendorem vitæ vulgus defuncti significaret. Epiphanii memoria Januarii XXI. celebratur.

Anno Dom. 496.

Ennod. 392.

Mors Regis Gundabundi.

Error Baronii.

XX. Dum virorum illustrium recensemus obitum, attingamus breviter *Gundabundi*, Vandalorum Regis, quam Baronius in annum superiorem retulit. Ostendit tamen doctissimus Norisius, eam cum labente esse conjungendam ex veteri Manuscripto, cujus verba sunt: *Ex die VII. Idus Februarias usque ad decimum annum Gundabundi, in diem IV. Idus Augusti completi sunt anni decem, menses sex. . . . Qui memoratus Gundabundus Rex postmodum vixit annos duos, mensem unum.* Obiit XXIV. Septembris, cùm annos regnasset XI. menses IX. dies XI. Mitissimum Orthodoxis Gundabundi regnum fuit, quibus Ecclesias aperuit, revocatis ad Eugenii Carthaginensis preces, exilio suo Antistitibus, quos etiam Sedibus restituit suis. Ut non sine veritatis injuria persecutoribus apponatur. Thrasimundus defuncto successit, qui sopitos persecutionis ignes maximâ violentiâ suscitavit.

Nor. Hist. Pel. l. 2. c. 11. 206.

Anno U. C. 1250. Olymp. 319. Per. Jul. 5210. Jul. 542. Dom. 497. Anastas. 6. & 7. Theodoric. 5. *Sol.* 2. E. *Lun.* 4. *Indict.* 5. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 3. F. 6. *April.*

Anno Dom. 497.

Cos. *Anastasius II. solus.*

De Isauris Anastasii victoria.

I. Quod sexennio protractum fuerat cum Isauris bellum, labente anno finitum est, neque sine magno malo rebellium. Rem sic exequitur Evagrius: *Isauri, qui unà cum Longino militaverant, omnes ad internecionem cæsi. Longini verò ac Theodori capita ab Joanne Scytha Constantinopolim missa sunt. Quæ Imperator contis suffixa circumferri, & in suburbano Sycensi, quod ex adverso Byzantii, suspendi jussit. Quod spectaculum Constantinopolitanis gratissimum fuit ob mala, quæ à Zenone, & Isauris perpessi fuerant. Alter verò Longinus, cognomento Selinuntius, præcipuum robur tyrannicæ factionis, & cum illo Indes, ab Joanne, cognomento Gibbo, vivi capti sunt, & ad Imperatorem Anastasium missi. Quæ res & Imperatorem, & populum Constantinopolitanum magnoperè recreavit, cùm Longinus, & Indes tanquam in triumphali pompa per vicos urbis, & in Circo traducerentur, catenas ferreas collo ac manibus circumjectas gestantes.* Isauricam cladem in Consulatum Anastasii secundum retulit Marcellinus. Athenodori tamen caput non in suburbano Sycensi, sed in Cicilia suspensum esse memorat: *Athenodorus Isaurorum primus in Isauria captus, decollatusque est. Caput ejus Tarsum civitatem allatum, pro portis hastili fixum extabuit.* Longinus verò Selinuntius anno sequente captus est: *Joanne Scythâ & Paulino Coss. Longinus Isaurus, cognomento Selinuntius apud Antiochiam, Isauriæ civitatem à Prisco Comite captus, Constantinopolim missus est. Catenatusque per Agentem circumductus, Anastasio Principi & populo ingens spectaculum fuit, variisque deinde cruciatibus, apud Nicæam Bithyniæ civitatem expensus est.* Imperatoris ærarium ea victoria sublevat: *Ex eo tempore munera, quæ vocabantur Isaurica, in Principis ærarium inferri cœpere. Id erat aurum, quod Barbaris quotannis pendebatur, librarum scilicet quinque millia.*

Evagr. l. 3. c. 35.

Marcel. Chron.

Evagr. l. 3. c. 35.

Theodorici ad Clodoveum Epistola.

II. Ut relatæ à Chlodoveo de Alamannis victoriæ rumor Theodoricum afflavit, officii sui putavit esse, Epistolâ Regi gratulari, quem *Ludoin* vocat: *Gloriosa quidem vestra virtutis affinitate*

Cassiod. Var. l. 2. 41.

nitate gratulamur, quod gentem Francorum priscâ ætate residentem, feliciter in nova prælia concitastis, & Alamannicos populos causis fortioribus inclinatos victrici dextrâ subdidistis. . . . Vestra siquidem salus nostra gloria est, & toties regnum Italiæ proficere judicamus, quoties de vobis læta cognoscimus. Citharœdum etiam arte suâ doctum pariter destinavimus expetitum, qui ore, manibusque cantando gloriam vestræ potestatis oblectet. Magni Principis ad magnum Regem Epistolam nostris in Annalibus omitti nefas duximus.

Xenaias quis? ejus doctrina.

III. Ad res Ecclesiasticas transire cupientibus nobis occurrit Constantinopolitana Synodus à *Macedonio* coacta, cui motus à *Xenaia* excitati occasionem præbuisse videntur. Involuta obscuritate Chronologiæ historia est, quam pro viribus nostris illustrare conabimur. Incipiamus à *Xenaia*, turbarum autore. Xenaias genere Persa erat, & fortunâ servus, qui sub Calendionis Episcopatu cùm ab hero suo fugisset, ad Ecclesiam accessit, pro Clerico se venditans, licet divino regenerationis lavacro nondum initiaretur. At Calendio, qui malitiæ signa in eo multa deprehenderat, illum ab Ecclesia expulerat. Ex Theodoro novimus, *Xenaiam* Ecclesiastica dogmata adulterantem, & vicos evertentem, non Ecclesiâ modò, sed regione etiam ejectum esse. Ubi pulso Calendioni Petrus successit Gnapheus, receptum Xenaiam, necdum sacris undis purgatum Hierapolis Episcopum creat, mutato in *Philoxenum* ipsius nomine. Gnapheus verò, ubi intellexit baptismi expertem Philoxenum esse, dixisse fertur, *Sufficere ei pro baptismo consecrationem.* Anno circiter 485. Philoxenus Hierapolitanæ Ecclesiæ præfectus est. Erat imaginibus, non imaginum quidem cultu necdum exorto, Philoxenus infensissimus. Quod quasi venenatum crimen in illum jecit Joannes Diacremonius in Nicæna Synodo secunda. Indecorum existimabat, Angelos incorporeos effigie corporeâ simulare. Christum aiebat pingendum non esse, sed mente duntaxat, & spiritu adorandum: puerile esse, Spiritum Sanctum columbæ imaginibus adumbrare. Itaque & Angelorum imagines projecit, & illas Servatoris omnes, quas colligere poterat, in uno loco recondit. Qua de causa odio est picturarum cultoribus. Nos alia in Philoxeno potius culpanda reperimus. Flavianum quippe Antiochenum Præsulem ob susceptas ignotâ causâ inimicitias, tanquam Nestorianum calumniis appetit. Insidiæ tamen non successere detractori.

Niceph. l. 16. c. 27.

Xenaiæ in Flavianum accusationes: turbæ ob Synodum Chalcedonensem.

IV. Etenim cùm *Flavianus* & Nestorium, & ejus opinionem anathemate damnasset, *Xenaias* relicto Nestorio ad Theodorum, Theodoritum, Ibam, Cyrum, Eleutherium, Joannem transgressus: *Hos*, inquit, *omnes Nestoriani dogmatis assertores nisi anathematizaveris, Nestorianus es, licet Nestorium millies cum doctrina ipsius anathemate ferias.* Scriptis etiam ad fautores Dioscori & Eutychis literis suasit, ut sibi adversus Flavianum auxilio essent, exigerentque ab eo, non quidem, ut ipsam Synodum Chalcedonensem, sed nominatos viros damnarent. Diu multumque restitit Flavianus: post ubi in se *Eleusinius* Cappadociæ secundæ Episcopus, *Nicias* Laodiceæ Syriæ, & ex aliis locis alii insurrexere, ille contentioni cessit, quieturos arbitratus, scriptoque in præfatos Episcopos anathema torquens, Libellum Imperatori suum misit. Neque eâ re contentus *Xenaias*, iterum à Flaviano flagitat, ut & Synodum ipsam, & eos, qui duas in Christo naturas prædicaverant, alteram carnis, alteram Deitatis, anathemati subjiceret. Quod cùm facere recusasset, rursus ut Nestorianum Flavianus accusatur. Qui multis ultrò citròque agitatis, cùm expositionem fidei edidisset, in qua Synodum Chalcedonensem, Nestorii & Eutychis abdicationem quod attinet, suscipere se profitebatur; minimè verò quantum ad fidei doctrinam, rursum illum tanquam Nestoriano dogmati occultè faventem insimularent, nisi ipsam quoque Synodum anathematibus obrueret. Isauros præthereà multiplici verborum fraude deceptos, in sententiam suam pertraxerunt, damnatâ Synodo Chalcedonensi. Fidei & Confessionem ab Episcopo Hierosolymitano flagitant, quam acceptam corrumpunt. Quippe nulla Hierosolymitanus Antistes damnationis fulmina in Synodum miserat. Quam verò ipsius Confessionem Xenaiæ satellites & miserunt Imperatori, & proferebant, anathemata quidem continebat eorum, qui duas in Christo naturas prædicabant. Neque id mirum, cum solemne istis hominibus esset, Patrum scripta corrumpere, Hæreticorumque scripta Orthodoxis vindicare: multos siquidem *Apollinaris libros Athanasio, & Gregorio Thaumaturgo, & Julio falsò ascripserunt.* Sed & à Macedonio Chirographum fidei suæ postularunt: *Qui quidem eam exposuit, affirmans se trecentorum & octodecim Sanctorum Patrum, & centum & quinquaginta fidem solam nosse. Nestorium verò & Eutychem anathemati subjiciens, eosque, qui duos Filios, & duos Christos asserunt, aut qui duas naturas dividunt, nullâ tamen mentione factâ nec Ephesinæ Synodi, qua Nestorium deposuit, nec Chalcedonensis, in qua depositus est Eutyches.* Hæc in annum DXII. contulit Baronius, cujus Chronologia non placet. Quippe ista in Victore Tununensi legimus: *Anastasio Aug. Consule Macedonius Constantinopolitanus Episcopus Synodo factâ condemnat eos, qui Chalcedonensis Decreta Synodi suscipiunt, & eos, qui Nestorii & Eutychis defendunt.* Quæ ad Macedonianam fidei expositionem, petentibus Xenaiæ fautoribus editam, respectum habent. Cæterùm non iis Macedonii artibus pax est conciliata. Ægrè tulerunt Monasteria circa Constantinopolim, neque de Ephesina, neque de Chalcedonensi Synodo à Macedonio mentionis aliquid agitatum esse: itaque ab ejus communione desciverunt. Ex altera parte Isauri, & qui Xenaiæ adhærebant, *Flaviani quidem, & Macedonii communione sese abrumpunt: cum aliis verò, qui Libello suo subscripsissent, fœderis societatem ineunt.* Tristissima tum facies Ecclesiæ, quam concordia reliquerat:

Evagr. l. 3. c. 31.

Error Baronii.

Evagr. l. 3. c. 31.

Nunc quoque ne lassum teneat privata senectus,
Bella nefanda parat.

Lucan. l. 1. 324.

De damnando Acacio Anastasii Papæ ad Imperatorem Epistola.

V. Vulnera hæc Ecclesiæ, ut restitutâ Orientem inter & Occidentem pace sanarentur, Anastasius Pontifex *Cresconium* Episcopum Tudertinum, Germanumque Capuanum Antistitem ad Anastasium Augustum Legatos mittit. Quam ferebant Epistolam, ea sic habet: *Exordium Pontificatus mei, primitùs oblatâ populis pace pronuncians, & consequenter pro fide Catholica humilis pietatis tuæ precator occurro.* Rogat enixè, obsecratque, ne *propter unum mortuum diutius illa tunica Salvatoris desuper contexta per totum mala sortis patiatur incertum.* Epistolæ octo capita numerantur, quorum summa hæc est.

I. Quòd

ANNO DOM. 497.

I. Quòd pro Christo fungatur legatione, dum pro pace precetur Ecclesiæ. II. Quòd non sit temerè judicandum de his, qui ad Dominum migraverunt. III. Ut specialiter in Ecclesia nomen taceatur Acacii. IV. Quòd magnoperè contentio sit cavenda. V. Ut Alexandrinos Imperator admoneat, ad fidem sinceram, & ad pacem redire Catholicam. VI. Moneatur Imperator, ut Constitutis Apostolicæ Sedis obtemperet. VII. Quòd eos, quos post damnationem suam vel baptizavit, vel ordinavit Acacius, nulla portio læsionis attingat. VIII. Quòd mali bona ministrando sibi tantummodò noceant, nec Ecclesiæ Sacramenta commaculent. Impetrare tamen non potuerunt, ut Acacii nomen Diptychis deleretur. Quin etiam quas Macedonius Synodicas Anastasio literas mittere decreverat, Imperator ne dirigerentur prohibuit, si Theodoro credimus. Sic legatio successu caruit.

Festum Petri & Pauli Constantinopoli splendidius celebratur, rogante Festo.

VI. Intereà advenit Festus, Romanæ urbis Senator, ob civilia quædam negotia ad Imperatorem missus. Quem & hortatur, ut Principis Apostolorum Petri, ac Pauli memoriam magno cum honore, cultuque celebraret. Post Festi petitionem longè majori splendore ea festivitas peracta est. Ut verò ob concessa sibi postulata gratiæ aliquid Festus Imperatori rependeret, ei pollicetur, se Romano Pontifici, uti aiunt, persuasurum, ut Zenonis Henotico subscriberet. Quæ res ingentibus malis occasionem præbuit.

Theodor. l. 2. 560.

Alexandrini Romanæ Ecclesiæ communionem petunt, cur ab ea separati?

VII. Dum Festus unà cum Legatis Anastasii Papæ regia in urbe moratur, Dioscorus Presbyter, & Chæremon Lector, Alexandrinæ Ecclesiæ Apocrisiarii Libellum offerunt suum gloriosissimo atque excellentissimo Patricio Festo, & venerabilibus Episcopis Cresconio, & Germano, quo referebant, Romanos Præsules cum Alexandrinis & fidei, & charitatis concordiâ semper fuisse conjunctos. Eutychis verò temporibus Leonis Epistolam ad Concilium Chalcedonense directam, ab iis in Græcum fuisse translatam, qui cum Theodorito Nestorianam hæresim sectabantur. Pugnante verò cum Nicæno Symbolo eâ versione, Alexandrinos tantum indignationis ex Epistola concepisse, ut ab Ecclesia Romana divortio disjungi vellent. Patre alià Romanum Antistitem, qui putabat Alexandrinos adversus Apostolicam fidem conspirasse, ipsis renunciasse communionem. Fuisse in urbe Alexandrinum quendam, à rectâ fide alienum, qui ne Legati Alexandrini susciperentur effecerit, qui nec ad faciem usque salutationis admissi sunt. Verùm Photinum Diaconum ab Andrea, Thessalonicensis Ecclesiæ Præsule, ad Anastasium Pontificem missum affirmasse, de his, quæ Alexandrinos offendebant, in translatione Epistolæ sibi fuisse satisfactum, quòd in ea comprobarentur errores. Voluisse igitur ab ipsis Legatis se edoceri, veràne forent, quæ Photinus retulerat: ostensum verò sibi errores versionis esse, non Epistolæ: itaque rogare se, fidei suæ Confessionem sumerent, ut sublatis scandalis, scissa Ecclesia ad concordiam redeat. Profiteri se Christum Consubstantialem esse Patri secundum Divinitatem, & Consubstantialem nobis secundum humanitatem. Dioscorum, Timotheum, Petrumque hanc ipsam fidem tenuisse. Proindeque petere se, postquam Romam Legati reversi fuerint, chartulam nomine Ecclesiæ Alexandrinæ oblatam, Anastasio suam præbeant. Frustra tamen communionem Ecclesiæ Romanæ Alexandrini ambiebant, dum in Diptychis & Patriarcharum suorum, & Acacii nomina retinebant.

ANNO DOM. 497.

VIII. In Ecclesiæ Romanæ gloriam redundabat Chlodovei baptismus, Natali superioris anni festo celebratus. Itaque potentissimo Regi Anastasius gratulatur Epistola, ad eum labente anno scriptâ: *Sedes Petri in tanta occasione non potest non lætari, cum plenitudinem gentium intuetur ad eum veloci gradu concurrere.... Quod serenitati tuæ insinuare voluimus per Eumerium Presbyterum, ut cum audieris lætitiam patris in bonis operibus, impleas gaudium nostrum, & sis corona nostra, gaudeatque mater Ecclesia de tanti Regis, quem nuper Deo peperit, profectu. Lætifica ergo, gloriose & illustris fili, matrem tuam, & esto illi in columnam ferream, &c.*

Lab. Conc. t. 4. 1283.

Anastasii gratulatoria ad Chlodoveum Epistola.

Lab. Conc. t. 4. 1282.

IX. Sub ea circiter tempora excessit Athanasius Alexandrinus Præsul, de cujus gestis pauca in notitiam venerunt: *Athanasium cum diu multùmque laborasset, ut eos, qui inter se dissidebant, reconciliaret, id tamen perficere non potuit, partibus in varias sententias discissis. Post ea idem Athanasius, cum Synodicas literas mitteret ad Palladium Antiochenum Episcopum, qui Petro successerat, de Chalcedonensi Synodo idem fecit quod Petrus.* Quos successores habuerit, discimus ex Liberato: *Athanasio Hæretico tempus Episcopatus sui complente, post eum ordinatur Alexandrinus Episcopus, Joannes, cognomento Mela, qui & ipse secutus Petrum, & Athanasium prædecessores in Edicto unitivo communicavit aliis Sedibus, id est, Constantinopolitanæ, & Antiochenæ, & Hierosolymitanæ. In cujus Præsulatu dum Alexandrina Ecclesia divisionem habuisset Dioscoritarum, propter Petrum Mongum, quasi communicasset Synodo, tamen ipse defunctus est tempore Macedonii Constantinopolitani Episcopi. Post quem ordinatus est Joannes Niceota.* Decessit Dioscoro Joannes anno LXVII. Anastasio & Agapyto Coss. ut nos Victor Tunnensis monuit. Quo tempore Joannis vitæ brevitiatio exhibebitur.

Athanasii Alexandrini mors. Joannes ei succedit.

Evagr. l. 3. c. 23.

Liberat. c. 18.

ANNO U. C. 1251. PER. JUL. 5211. JUL. 543. DOM. 498. ANASTAS. 7. & 8. THEODORIC. 6. Sol. 3. D. Lun. 5. Indict. 6. Epact. 22. Epact. Sol. 4. P. 29. Mart.

ANNO DOM. 498.

COSS. *Joannes Scytha & Paulinus.*

I. LEvi de causa perniciosa seditio Constantinopolitanam plebem incessit. Detinebantur in carcere Lithoboli, scilicet illi homines, qui à lapidibus, quos jaciebant, id nominis sortiebantur. Dum in Circo ludi aguntur Prasinorum, cohors Imperatorem rogat, ut è vinculis dimitterentur, in quibus à Præfecto urbis detinebantur. Populus autem ne dum Imperatorem exoraret, ipsum ad iram concitat. Militibus ergo in plebem immissis, ingens tumultus exoritur. Quippe seditiosi ad sedem usque Imperatoris cùm accessissent, in ipsum saxa conjiciunt. Quos inter Maurus quidam lapidem misit, quo Anastasius occisus fuisset, nisi ictum declinasset. Tum regii excubitores spectatâ Mauri audaciâ, impetu in illum facto, membratim eum concidunt. Plebs ad angustias redacta, in Hippodromi æream domum ignem conjicit, ex quo ambitus universus usque ad Imperatoris thronum conflagravit. Quin & publica porticus ad Ze-

Seditio in Anastasium Constantinopoli.

xrippium,

naïppium, & forum Constantini tota in cineres procubuit. Cædibus ubique factis, multisque qui comprehensi fuerant, affectis supplicio, tumultus conquievit.

Chr. Alex.

Theodori Regis æquitas in religionem.

II. At in Occidente Theodoricus magna justitiæ suæ specimina cunctis præbebat. Is licet Arianæ disciplinæ addictus, non eos probabat, qui rerum humanarum contemplatione fide relictâ, ipsius religionem amplectebantur. Qua de re non illepida apud Theodorum extat historia. Theodoricus Diaconum quemdam Orthodoxum habuit, quem unicè diligebat, ac fovebat. Hic rem gratam Theodorico facturum se arbitratus, à Consubstantialis fide discedens, Arii dogma amplexus est. Quod ubi comperit Theodoricus, statim quem tantoperè diligebat, caput amputavit, his verbis usus: *Si Deo fidem non servasti, quonam pacto sinceram conscientiam homini servaturus es.* Historiam memorat & Nicephorus, cujus verba Langius perperàm vertit: *Ministrum is quendam, saniorem fidem sectantem, effictim amore insane prosequebatur, & ad voluptatem eo abutebatur.* Quæ magna est injuria Theodorici, ab præpostera venere alienissimi. Gothi quidem castitate & temperantiâ Orthodoxos eminebant, teste Salviano. Longè melius Nicephori mentem Valesius assecutus est: *Ministrum quendam Catholicæ fidei sectatorem Theodoricus Afer mirum in modum adamabat, & cuncta, quæ illi jucunda essent, promptissime tribuebat.*

Theodor. l. 2. 561.

Niceph. l. 16. c. 35.

Anastasius Acacium Diptychis revocare voluit.

III. Ecclesiæ rebus advertamus animum. In Clero Romano seditionis aliquid oboritur, cui factum Anastasii Pontificis occasionem præbuit. Rem narrat Pontificalis: *Eodem tempore multi Presbyteri & Clerici se à communione ipsius erexerunt, eò quòd communicasset sine Concilio Episcoporum, vel Presbyterorum, vel Cleri cunctæ Ecclesiæ Catholicæ, Diacono Thessalonicensi, nomine Photino, qui communis erat Acacio, & quia voluit occultè revocare Acacium, & non potuit.* Curiæ Romanæ Aulicos commovit narratio hæc. Bellarminus, *Illud verò de Photino*, inquit, *fortè est mendacium, sicut de revocatione Acacii.* Baronius verò, & qui vix ab eo recedit Binius illum de Anastasio rumorem à Schismaticis exortum esse prædicant: *Hæc scias contra Anastasium sparsa esse à Schismaticis Laurentianis.* Egregiam illustrissimi Purpurati solertiam! Atqui Laurentiani Schismatici famæ Anastasii favebant, nedum ad eum infamandum id excogitarint. Festus quippe Anastasio amicissimus, *multis pecuniâ corruptis effecit, ut præter receptam morem Romanus quidam Laurentius Episcopus eligeretur.* Hæc Theodorus Lector, l. 2. 560. Deinde cui bono id Laurentiani confinxissent Anastasii post obitum, quos vivus nec læserit, nec injuriâ affecerat? Cæterum narrationem Pontificalis verosimillimam esse multa demonstrant. Constat ex Gelasio, Acacianorum partium fuisse Andream, Thessalonicensem Archiepiscopum, uti monemur Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ: *Noverit autem vestra fraternitas, Ecclesiæ Thessalonicensis Antistitem nostris adhortationibus sæpius incitatum, contagia communionis externæ nunquam declinare voluisse, nec apud nos nomen Acatii, vel cæterorum similium perfidorum, hisque communicantium, congruâ professione damnasse.* Neque minus certum, Photini cum Anastasio fuisse conjunctionem, teste Ægyptiorum Libello, Germano & Cresconio, Anastasii Legatis oblato, cujus hæc verba sunt: *Quia verò non ante multum temporis Photinus religiosus Diaconus Sanctæ Thessalonicensis Ecclesiæ, nobiscum de pace Ecclesiarum verba conseruit, dixitque se ante spatium parvi temporis destinatum à sanctissimo Archiepiscopo Andrea Thessalonicensis Ecclesiæ ad Romanum Pontificem Anastasium: & affirmabat de his, quæ nos vehementer offendunt, in translatione Epistolæ sibi satisfactum fuisse à suprà dicto Præsule Romanæ Ecclesiæ; quòd scilicet in Epistolæ translatione comprobarentur errores.* Ut de Anastasii cum Photino communione Bellarmino suum *fortè* sit expungendum, quæ non pro mendacio quidem, sed pro re certa habenda est. Denique ex Theodoro Lectore liquet, Festum Anastasio Imperatori promisisse, effecturum se, ut Anastasius Pontifex Henotico subscriberet, quod fieri non potuit, nisi revocato in Diptycha Romana Acacio, quibus fuerat expunctus, & pedibus manibusque allaborasse, ut promissi munus conficeret. Quibus accuratè perpensis, quid est, cur de narratione Pontificalis amplius dubitetur? Neque tamen ea de causa ulla Anastasio Papæ hæreseos labes subeunda. Imò mansuetudo ejus multis est nominibus prædicanda, qui restituendæ paci Ecclesiæ Acacium nullo erroris vitio laborantem, Diptychis reponi voluerit; quod cùm Clericis Romanis, qui durioris erant inclementiorisque ingenii, displiceret, schisma à Pontificali narratum, conflatum est.

Bellar. de Rom. Pont. l. 4. c. 18.

Bar. An. 497. n. 27.

Gelas. ep. 8. t. 197.

Lab. Conc. 4. 1284.

Mors Papæ Anastasii. Schisma Laurentium inter & Symmachum.

IV. Consiliis, quæ volutabat in animo, diu non superfuit Anastasius, quem *divino nutu percussum*, per fabulas, ut videtur, sparsit Pontificalis: *Sepultus est in Basilica B. Petri XIII. Kal. Decemb.* In celebrioribus ipsius facinoribus ponitur, quòd *fecit Confessionem S. Laurentii Martyris ex argento, quæ pensabat libras centum.* Eo defuncto pax Romanam prorsus Ecclesiam deseruit, quæ gravissimo schismate concutitur. *Festus* Senator, cùm ex urbe Regia Romam venisset, Anastasium ad plures abiisse reperit. Operam ergo dedit, ut ad Pontificatum promovendus Henotico subscriberet. Multis igitur pecuniâ corruptis effecit, ut Romanus quidam *Laurentius* urbis Episcopus crearetur. A majori tamen parte ex Diaconis unus, nomine Symmachus eligitur. Hinc malorum incubuit cohors, cujus summam Paulus refert Diaconus: *Tanta propter Symmachi & Laurentii electionem Roma dissensio facta est, ut Faustus Senatorum nobilissimus & Exconsul, & alius Exconsul Probinus Laurentii partibus faventes, adversus Faustum Exconsulem, cæterosque qui Symmacho adhærebant, Pontifici bellum inferrent, multasque cædes & homicidia in medio urbis facientes, plerasque ex sacerdotali numero, multos etiam Clericorum, perplures civium Romanorum extinguerent.* Quæ contigere postmodum, uti narrabitur. Neque pars Laurentii Clericis magni nominis destituebatur: cui favebat Paschasius Diaconus, vir suis & virtutibus, & eleemosynis percelebris, qui ad extremum usque spiritum Laurentio addictus fuit. Hic est ille *Paschasius*, de quo lepidam Gregorius Papa Primus fabulam prodit. Quòd cùm Germanus Capuanus Antistes lavandi causâ thermas *Angulanas* ingressus fuisset, *Paschasium Diaconum stantem, & obsequentem in caloribus invenit.* Miratus cur vir tantus ibi loci ageret, respondit Paschasius: *Pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii contra Symmachum sensi.* Quæ utut absona, indicio sunt tamen, Paschasium in gloria fuisse. Cæterùm

Theodor. l. 2.

Paul. Diac. l. 15.

Gregor. Dial. l. 4. c. 40.

cuinam

Anno Dom. 498.

cuinam de Episcopatu contendentium infula addicenda foret, vix erat in medio. Laurentius, Symmachusque eâdem die creati fuerant, ac fautorum numero, & dignitate æquis penè viribus certabant. Audiatur Pontificalis Autor, qui vera executus esse videtur: *Symmachus sub contentione ordinatus est, uno die cum Laurentio. Symmachus in Basilica Constantiniana, Laurentius verò in Basilica B. Mariæ. Ex qua causa separatus est Clerus, & divisus est & Senatus: alii cum Symmacho, alii verò cum Laurentio. Et factâ contentione, hoc constituerunt partes, ut ambo ad Ravennam pergerent ad judicium Regis Theodorici, qui dum ambo introissent in Ravennam, hoc judicium æquitatis invenit, ut qui primò ordinatus fuisset, vel ubi pars maxima cognosceretur favere, ipse sederet in Sede Apostolica. Quod tandem æquitas in Symmacho invenit cognitionem veritatis, & factus est Præsul Symmachus.*

Symmachus quis?

V. Pro Romano ergo Pontifice Symmachum habeamus. Cœlius *Symmachus, natione Romanus, ex patre Fortunato*, de Ecclesiæ Romanæ Diaconis unus erat. Ethnicorum superstitionem olim coluerat, quâ ejuratâ, Christi religionem susceperat, uti nos ipse docuit in sua adversus Anastasium Augustum Apologia: *Roma mihi testis est, & somnia testimonium perhibent, utrùm à fide Catholica, quam in Sede B. Petri Apostoli veniens ex Paganitate suscepi, aliqua ex parte deviarim.*

Sym. Ep. 6. p. 1297.

Creatus est, ut vulgò perhibetur, decimo Kal. Decembris, qui dies Dominicus erat. Ad annum usque DXIV. sedit, Cassiodoro Senatore Consule. Itaque anno Pontificatus XVI. labente fato functus est. Quid memoratu dignum gesserit, sequentibus narrabitur.

Julianus Pomerius: quis? Ejus scripta.

Gen. Catal. c. 95.

VI. Florebat adhùc eo tempore Julianus *Pomerius*, de quo mentionem fecit suo in Catalogo Gennadius. Adducamus ipsius verba, ut viri apud eruditos celebris informatione quâdam imbuamur: *Pomerius, natione Maurus, in Gallia Presbyter ordinatus, interrogantibus & rogantibus Juliano Episcopo, & Vero Presbytero, Dialogorum more respondens, arte dialecticâ, & sermone ingenio apto, composuit de Natura Animæ, & qualitate ejus, & resurrectionis ejus specialitatu in hac vita Fidelium, & generali omnium hominum libros octo. Quorum primus continet, quid sit anima, vel qualiter ad imaginem Dei credatur facta. Secundus, utrùm anima incorporea, an corporea debeat credi. Tertius, unde sit anima primo homine facta. Quartus, utrùm anima, quæ nascituro corpori infundenda est, nova fiat sine peccato? An ex substantia animæ primi hominis, velut propage è radice producta, etiam peccatum primæ animæ secum originaliter retrahat. Quintus, Recapitulationem libri quarti, Disputationes & Definitiones, & quæ sit facultas animæ, id est, possibilitas, & quod eam ex singulari voluntate obtineat. Sextus, unde sit juxta Apostoli dictum adversitas carnis & spiritus. Septimus de Differentia vitæ, mortium, resurrectionum carnis & animæ. Octavus, de his, quæ in fine mundi futura prædicta sunt, & absolutiones quæstionum, quæ de resurrectione proponi solent. Memini me legisse olim ejus dictatum ad quendam, nomine Principium, de Contemptu Mundi, ac rerum transiturarum hortatorium, & alium de virtutibus & vitiis prætitulatum. Scripsisse & alia dicitur, & adhùc scribere, quæ ad meam notitiam non venerunt. Vivit usque hodie conversatione Deo dignâ, aptâ professioni & gradui.* Qui vulgò Prospero ascribebantur de Vita contemplativa libri tres, nostri esse Pomerii non immeritò existimantur, quos edidit suadente *Juliano* Episcopo, quem unum eundemque cum Juliano Gennadii arbitramur. Verba sunt Prologi: *Diu multumque renisus sum voluntati tuæ, Domine studiosissime Pontificum Juliane.* Quid contemplativam inter & activam vitam intersit, his verbis explicat: *Habet Activa profectum, contemplativa fastigium: hæc facit hominem sanctum, illa perfectum: hujus vita est nulli prorsus injurias irrogare, illius irrogatas æquanimiter sustinere.* Ejusmodi sententiæ est, quod in futura gloria *corporales oculos nihil visibilis creaturæ latebit, quia incorruptibilium corporum visus utique incorruptibilis erit.* Quæ corpora *sine temporis mora, aut impedimento ponderis sint, ubi esse voluerint.* Quæ nostro judicio pro certis & exploratis non sunt habenda.

L. 1. c. 12.

L. 1. c. 11.

Olympii Ariani blasphemiæ cœlitùs castigatæ.

VII. Blasphemiæ horrendum Deus supplicium constituit, quod labente anno ipsius justitiam nobilitavit. *Olympius*, sectæ Arianæ addictissimus, in Balneis *Helianis* Constantinopolitanis cùm ex illis, qui lavabantur, Orthodoxos quosdam videret, qui vocem *Consubstantialis* Filio accommodari maximè probabant, verbis ejusmodi eos compellat: *Quid est Trinitas, & quo non in pariete inscripta est? Membrisque corporis necessariis apprehensis, ecce, inquit & ego, Trinitatem habeo. Quare qui illic aderant commoti, illum etiam interfecturi, sed in vallo ambitus prohibiti sunt à quodam magno Sanctorum Apostolorum Presbytero, qui sic eos est allocutus: Justitia non latet oculum, cuncta spectantis & punientis.* Nec mora, calidis lotus Olympius ad frigidas, ut vulgò fit, egreditur, in quas cùm descendisset, confestim egreditur clamans, Misercmini. Et carnem suam unguibus dilanians, ossibus divellebat. Hunc illum, qui aderant, comprehensum linteo involvunt, & præ frigore animo deficientem reclinant. Rogantibus quidnam illi contigisset, respondet miser: *Hominem vidi candidis indutum vestibus, qui super Neraphorum incedens, tres mihi calidæ siclas infudit, dicens, Ne blasphemes.* Ubi balneo, quod Arianorum hærebat Ecclesiæ illatus est, cùm ex linteo vellent illum eximere, omnes illius carnes dilacerarunt: atque ita moriens animam efflavit. Terribilis pœnæ hujus fama Africam opplevit diu antequam à Damasceno narraretur. Etenim supplicii Olympio irrogati meminit Victor Tununensis, qui simul errorem evellit Baronio, illam ipsam historiam in annum CCCCXCIV. conferenti, quæ labente contigit, Victore teste: Joanne Scythâ, & Paulo Coss. *Olympius quidam Arianus in balneis, quæ Heliana vocantur, ad Regiam urbem, Sanctam & Consubstantialem Trinitatem blasphemans, tribus igneis siclis Angelo ministrante, invisibiliter in piscina frigida aqua perfusus, vitam impiè simulque prodigiosè finivit.*

Damasc. de imag. Or. 3. 798.

Error Baronii.

Bar. An. 494. n. 61.

Vict. Tun.

Anno U. C. 1252. Per. Jul. 5212. Jul. 544. Dom. 499. Anastas 8. & 9. Theodoric. 7. *Sol.* 4. C. *Lun.* 6. *Indict.* 7. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 5. *P.* 11. *April.*

Anno Dom. 499.

Cos. *Joannes Gibbus solus*

Chrysargyrum abrogat Anastasius.

I. Rem ad decus & gloriam insignem patravit Anastasius, remoto infami tributo, quod *Chrysargyrum* vocabatur. Impositum erat & iis, qui stipe collaticiâ victitabant, & mulierculis,

lis, quæ corpore quæstum faciebant; & masculi, qui muliebria passi, & naturam ipsam, & Rempublicam ignominiâ afficiebant. Quâ Collatione licitum cuivis erat, incestam libidinem perpetrare. Neque novum illud pensitationis genus, cùm imperante Caligulâ solveretur: *Ex capturis prostitutarum quantum quaque uno concubitu mereret, additumque ad caput legis, ut tenerentur publico, & quæ meretricium; & qui lenocinium fecissent.* Pendebatur & illud vectigal regnante Alexandro Severo, quod tamen ærario suo optimus Princeps inferri noluit: *Lenonum vectigal, & meretricum & exoletorum in sacrum ærarium inferri vetuit: sed sumptibus publicis ad instaurationem theatri, amphitheatri, & ærarii deputavit.* Impium quæstum exactores qui colligebant, quinto quoque anno ineunte ad Præfectum Prætorio deferebant, qui propria scrinia habebat, & numerarios, qui vectigalibus ejusmodi præessent. Tributum terrori solventibus erat, ut ex insigni Libanii loco in Oratione contra Florentium observat Valesius: *Jam verò dicamus etiam malum illud, quod reliqua cuncta superat. Id autem est tributum intolerabile, Chrysargyrum scilicet, quæ fit, ut singula lustra, quoties jam propinqua sunt, terrorem animis injiciant. Et nomen quidem hujc Collationi speciosum est ex mercatoribus. Sed cùm isti mari utantur ad merces suas divendendas, iis quibus manus ægrè panem suppeditant, fundi in pereunt. Nec immunis ab hoc malo sutor: quos quidem ego sæpius vidi, scalpro ad cœlum sublato, jurantes in eo sua omnia reposita esse.* Ac lenonum quidem vectigal jam sustulerat Theodosius anno CCCCXXXIX. Florentius, inquit, *suggessit ad injuriam nostrorum temporum pertinere, si aut lenones in hac liceret urbe versari, aut eorum turpissimo quæstu ærarium videretur augeri. Ac licet nos illud averteret execrari, etiam cessante vicariâ oblatione vectigalis, tamen ne ullum ad ærarium incommodum perveniret, propriam possessionem obtulit, ex cujus reditibus posset accedere, quod prædictum pessimum genus consueverat pensitare. Data VIII. Idus Decembr. Constantinopoli, Theodosio A. XVII. & Festo V. C. Coss.* Hoc tamen Rescripti in urbe duntaxat Regia videtur, ut ex pœna Legi addita colligitur: *Gravissimè verberatus, hujus urbis finibus, in qua vetitum nefas crediderit exercendum, ad exemplum omnium emendationemque pellatur.* Anastasius verò infame vectigal ubique locorum extinguere, instrumentaque omnia ad illud colligendum necessaria, ut gratum Deo holocaustum immolare decrevit. Cui perficiendo prudentiæ non minimum adhibuit. Ac primùm dolere se simulat, quòd non sine detrimento Reipublicæ tantum vectigal à majoribus institutum, & tam diuturni temporis spatio confirmatum, temerè & inconsideratè sustulisset: velle se igitur tam necessarium tributum restituere: at nescire se quid agendum, chartis omnibus, ex quibus vectigalis notitia percipi poterat, igne consumptis. Constituto itaque præmio, exactores qui abrogatum vectigal querebantur, mittit ad conquirendas chartas. Quibus reversis, rogat num ex hujusmodi monumentis quidquam superesset. Illis verò per Principem jurantibus, nullam in toto Imperio chartam superesse, ex qua vectigalis hujus notitia percipi posset, accenso igne schedas omnes in eum conjectas flammis abolet, cineresque mergi jussit, ut ne favilla quidem, vel tenue combustarum chartarum monumentum relinqueretur. Pompeji & Avieni Consulatu, qui annum DI. insignivit, abrogatum esse Chrysargyrum, Theophanes docet in Chronico: *Hoc anno Chrysargyrum tributum, & venationes, sive pugnas cum bestiis publicas Anastasius abolevit, & Magistratus qui anteà venales erant, gratis contulit.* Cujus Chronologiam Pagius amplectitur, Dissert. Hypath. p. 297. At Sabas, qui Anastasii ætate floruit, anno DXII. Anastasio hæc locutus est: *Universa Romanorum Respublica vestra serenitati gratias agit, quòd jam ante tredecim hosce annos ab iniquissimo Chrysargyri vectigali liberata fuerit.* Tanto testimonio innixa nostra firmissimo talo stat Chronologia, eaque Theophanis, & Pagii refellitur.

Suet. Cal. c. 40.

Lampr. Alex. cap. 24.

Novel. Tit. 18.

Evagr. l. 3. c. 39.

Vit. Saba. c. 54. 303.

Bulgares Thraciam vastant.

II. Cladibus Imperio lugendis tractus Illyricianus vastatur. Rem brevi Marcellinus exequitur: *Aristus Illyriciana Ductor Militiæ, cum XV. millibus armatorum, & cum DXX. plaustris ad præliandum necessariis armis oneratis, contra Bulgares Thraciam devastantes profectus est. Bellum juxta Zurtam fluvium consertum, ubi plusquam quatuor millia nostrorum, aut in fuga, aut in præcipitio ripæ fluminis interempta sunt, ibique Illyriciana virtus militum periit, Nicostrato, Innocentio, & Aquilino Comitibus interfectis.* Calamitates quoque suas regio Pontica patitur. *Joanne Gibbo Consule ingens terræ motus Ponticam concussit Provinciam.*

Marcellin.

Synodus Romana contra Simoniam Præside Symmacho.

III. Veniunt nunc in manus res Ecclesiæ. Theodorici sententiâ Symmacho, cui complures favebant, Episcopatus Romanus adductus fuerat. Quod ubi factum est, Synodum Pontifex cogit suam, ut Episcoporum suffragio legitimus urbis Antistes agnosceretur. Tempus locusque Synodi præfatione docetur: *Post Consulatum Paulini viri clarissimi Calendis Martii in Basilica B. Petri Apostoli, Synodo præsidente beatissimo Papâ Symmacho.* Patres numero LXXII. Presbyteri verò LXVII. aderant, qui postquam consedere, Fulgentius Archidiaconus Symmachum sic compellat: *Beatitudo vestra directis antehàc per Provincias auctoritatibus frequentem Italiæ Sacerdotum Synodum convocavit, quorum præsentia in vestris videtur vultu constituta. Nunc beatitudo vestra, quæ ad Ecclesiasticas indemnitates, vel ad pacem totius Ecclesiæ pertinent, sive concordiam, dignetur inviolabiliter ordinare.* Acclamatum est ab omnibus Episcopis, & Presbyteris: *Exaudi, Christe, Symmacho vita.* Tum Symmachus Synodum sic alloquitur: *Concilium dilectionis vestræ, neglectâ hyemis asperitate, sollicitudo nostra pro Ecclesiastica indemnitate specialiter congregavit, ut Episcopalem ambitum, & confusionis incertum, vel popularem tumultum, quem per subreptionem Diaboli usurpatione aliquorum, tempore ordinationis meæ constat exortum, communicato pariter tractatu in futurum possimus robustè ac vivaciter amputare.* Rogat ergo Patres, ut secum unà tractent, quid circa Romani Episcopi ordinationem debeat custodiri. Symmachi orationem acclamationes subinde exceperunt, Æmilianusque Notarius Synodi Decreta promulgat, scilicet, *ut si Presbyter, aut Diaconus, aut Clericus, Papa incolumi, & eo inconsulto aut subscriptionem pro Romano Pontificatu commodare, aut pittacia promittere, aut sacramentum præbere tentaverit, aut aliquod certè suffragium polliceri, loci sui dignitate, atque communione privetur, pari severitate feriendo eum, qui hoc, vivo Pontifice quolibet modo fuerit ambiisse convictus.* Additur deinde, ut si Papa præventus morte, non potuerit antè de sui successoris electio-

ANNO DOM. 499.

electione decernere, is ordinetur Antistes, quem cunctus Clerus, aut certè pars major elegerit. Ut verò rei ambitus hujus facilius detegerentur, sancit Synodus, si quis ambientium prodiderit, non solùm purgatus videatur esse, si fuerit particeps, verùm etiam remuneratione dignissimus æstimetur. Hisce Decretis subscripsere Episcopi omnes, atque Presbyteri, quos inter reperitur *Cælius Laurentius*, Archipresbyter tituli Sanctæ Praxedis: *His*, inquit, *subscripsi, & consensi Synodalibus Constitutis, atque in hac me profiteor manere sententia.* Erat Laurentius ille Symmachi rivalis.

Lab. Conc. 4. 1312.

De litibus Viennensis & Arelatensis Episcopi Symmachi Epistola.

IV. Ubi Symmacho Pontificatus firmatus est, tollendis Diœcesis dissidiis admovit animum. Curæ huic atque diligentiæ, materiam præbuere *Æonii* Arelatensis cum Viennensi Præsule lites. Ab Anastasio Symmachi decessore in Galliarum disciplina fuerat innovatum, Æonius illatam Sedi suæ injuriam questus, Epistolam à Pontifice accipere meruit, tertio Calend. Novembris datam, cujus verba sunt: *Movit equidem nos, quod dilectionis tuæ relatio declaravit: nempè contra regulas Ecclesiastici Constituti, & adversus reverendorum Canonum tractatum per subreptionem, Viennensis Ecclesia Pontificem de Apostolica, præsidente prædecessore nostro, Sede, culpabiliter aliqua meruisse.* Componendæ liti jubet ut tam *Æonius*, quàm *Avitus* certos in urbem homines mittant, qui de disceptationis causa instructi, Sedi Apostolicæ allegVanda suggerant: *Illud etiam dilectionem tuam facere debere præcepimus, ut fratrem & Coepiscopum nostrum, Viennensis urbis Antistitem, misso nuntio, & Scripturâ commoneat, ut constitutis diebus is quoque hominem proprium dirigat, qui partis ejus allegationes competenter insinuet, ut depromptis ab utraque parte suggestionibus, securius quæ in perpetuum servanda sint disponantur.* Quid à Symmacho in ea lite decretum, anno proximè futuro dicetur. Labente quoque anno Symmachus Liberio Patricio dirigit Epistolam, de electione Aquileensis Episcopi sibi significatam; cui & suffragium suum addit: *Jungo & ego, amplissime, partibus vestris pro modulo exiguitatis propriæ, vobis cœlo obsequente consensum.* Cæterùm Symmachi sit necne, in dubio poni potest, cùm Ennodii in Epistolis reperiatur, libri quinti prima numero: nec Pontificis Romani majestatem sonent ejusmodi, *pro modulo exiguitatis propriæ.* Cujuscunque sit, sive Ennodii, sive Symmachi Baronius quidem anno CCCCC. Epistolam ad *Liberium* vindicare non debuit: Patritio & Hypatio Coss. inquit, *Indictione octavâ, data legitur Epistola Symmachi ad Liberium.* Atqui ex temporis nota colligere debuit, anno labente scriptam fuisse: *Data* XVIII. *Kal. Novembr. die, Indictione* VIII. A Septembri Indictiones initium ducebant suum.

Sym. Ep. 2. 1292.

Error Baronii.

Bar. An. 500. n. 13.

Lab. Conc. 2. 4. 1293.

Aviti cum Arianis Collatio.

V. Ne hic quidem prætereunda est Aviti Viennensis Episcopi cum Arrianis Collatio. Heterodoxorum, Catholicorumque dissidiis hiantia Ecclesiæ vulnera conglutinari complures cupiebant: hoc ut consequerentur, ad rectam viam errantes erant reducendi: *Quod ut melius fieret, videreturque id non consilio accidisse, sed occasione, Dominus Stephanus scripsit ad Episcopos multos, & invitavit illos ad festivitatem S. Justi, quæ instabat. . . . Venerant itaque de Vienna Avitus, de Arelate Æonius, de Valentia Apollinaris, de Massilia . . . & plures alii omnes Catholicæ professionis.* Incidit S. Justi Episcopi Lugdunensis anniversaria solemnitas in IV. Nonas Septembres. Ad ipsius sepulchrum libenter conveniebant, teste Sidonii ad Eriphium Epistolâ: *Conveneramus ad S. Justi sepulchrum, sed tibi infirmitas impedimento, ne tunc adesses. Processio fuerat antelucana: solemnitas anniversaria; populus ingens sexu ex utroque, quem capacissima Basilica non caperet.* Episcopi verò omnes *Sarbiniacum*, ubi tum agebat, salutando Regi Gundobaldo proficiscuntur. Cui Avitus non ætate quidem, non dignitate, sed sapientiâ & eruditione major, nunciat paratum se cum sociis esse, perspicuè demonstrare, quam colebant fidem esse rectissimam. Jubeat ergo de Arianis aliquos extare, qui Collationem instituant. Quibus Rex ea refert: *Si vestra fides est vera, quare Episcopi vestri non impediunt Regem Francorum, qui mihi bellum indixit, & se cum inimicis meis sociavit, ut me destruerent.* Instanti Avito, solutâ religione sæpenumerò Reges everti solio, proindeque Burgundionibus fidem amplectendam esse, regerit Gundobaldus: *Nonne Legem Dei profiteor? Sed quia nolo tres Deos, dicitis, quia non profiteor Legem Dei.* Tum Avitus exponens augustum Trinitatis mysterium, ostendit non pugnare quidem, quin Deus naturâ unus, trinus sit personis. Quo facto Regi ad genua cadens, eaque amplexus, lachrymis rigabat. Procubuerunt simul & Episcopi omnes, quibus Rex inflexus, supplicibus responsum pollicetur. Crastinâ die, ut per Sagonam Lugdunum venit, *Stephanum* accersit atque Avitum, quibus significat, Sacerdotes ejus paratos esse ad demonstrandum, *quòd nullus potest esse coæternus & Consubstantialis Deo.* Sessio indicitur ad festum S. Justi, cujus ad sepulchrum Episcopi pernoctarunt, *ut illo intercedente, obtinerent à Domino petitiones cordis.* Die constitutâ Episcopi Presbyteris, Diaconisque, nec non Placido, & Lucano, *qui erant de præcipuis militiæ Regis* comitati, Regiam subeunt. Trinitatis mysterio Scripturæ testimoniis autoritatem afferens Avitus, *Bonifacium* Arianorum Oratorem adeò oppressit, ut ne vel hiscere posset. Unum erat ad conviciis perfugium, quibus Catholicos, ut complurium Deorum cultores proscindebat. Itaque Rex in futuram lucem Bonifacii responsionem pollicitus, Conventum solvit. Crastinâ die Catholici Regiam ingressi, *Aredium* inveniunt, qui Collationem multis inhibere conatur, utpote nullius usus, nisi fortè ad commovendos animos. Spretis Aredii monitis, qui specie Orthodoxus clam Arianis favebat, ubi sedere omnes, Avitus Bonifacii convicia tam perspicuè diluit, ut responsioni nil loci superesset. More solito Bonifacius contumeliis pugnabat, adeò ut Rex vultu indignationem ei ostenderet. Silentibus Arianis, Avitus audacioribus verbis usus, ad miracula provocat: *Si rationes nostræ non possunt illos convincere, non dubito, quin Deus fidem nostram miraculo confirmet. Jubeat sublimitas vestra, ut tam illi, quàm nos eamus ad sepulchrum hominis Dei justi, & interrogemus illum de nostra fide similiter, & Bonifacius de sua, & Dominus pronuntiabit per os servi sui, in quibus complacent.* Annuere Rex videbatur, sed Ariani obstitere: dicentes sibi sufficere Scripturam, præstigiis omnibus potentiorem. Tum Rex Stephanum Avitumque suum ad cubiculum deductos amplexus, rogat ut pro se orent. Ac Religionem quidem retinuit suam, Arianorum tamen complures susceptâ pœnitentiâ, sacris undis expiantur. Qui insigne hoc antiquitatis monu-

Sidon. l. 5. Ep. 17.

Lab. Conc. 1. 4. 1319.

Anno Dom. 499.

monumentum edidere Dacherius, atque Labbeus, Collationis annum expiscari non conati sunt. Quem nos deprehendisse existimamus ex verbis Collationis cum Marii Aventicensis Chronico comparatis: *Rex medius inter Dominum Stephanum, & Dominum Avitum adhùc multa locutus est contra Francorum Regem, quem dicebat sollicitare fratrem suum contra se.* Marius verò Aventicensis nos docuit, bella Chlodoveum inter & Gundobaldum, anno D. exorta esse, Patricio & Hypatio Coss. ut non immeritò huic tempori Aviti Collatio hæc affigatur, quo Godesilus Gundobaldi frater ob rebellionem morti necdum missus erat, neque Chlodovei in partes migraverat.

Anno Dom. 500.

Anno U. C. 1253. Per. Jul. 5213. Jul. 545. Dom. 500. Anastas. 9. & 10. Theodoric. 8. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 7. *Indict.* 8. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 6. 7. P. 2. *April.*

Coss. *Patricius & Hypatius.*

Triumphalis Theodorici Romam ingressus.

I. Theodoricus Ravennam incolens, hactenùs pedem in urbe non posuerat. Quod olim orbis, nunc regni sui caput labente anno ingredi voluit. Ac pace constitutâ Symmachum inter & Laurentium, Nuceriæ creatum Antistitem, invitabatur ad veniendum, ut Romanorum lætitiam præsentiâ suâ magis accenderet, Triumphi speciem exhibuit excellentissimi Principis adventus; de quo summatim hæc refert Cassiodorus: *Hoc anno Dominus Rex Theodoricus cunctorum votis expetitus advenit. Et Senatum mirâ affabilitate tractans, Romanæ plebi donavit annonas, atque admirandis mœnibus, deputatâ per annos singulos maximâ pecuniæ quantitate subvenit. Sub cujus felici imperio plurimæ renovantur urbes, munitissima castella conduntur; consurgunt admiranda palatia, magnisque ejus operibus antiqua miracula superantur.* Ingressûs pompam fusius exequuntur Excerpta Valesiana: *Facta pace in urbe, Ecclesiæ ambulavit. Rex Theodoricus Romam, & occurrit B. Petro devotissimus, ac si Catholicus. Cui Papa Symmachus, & cunctus Senatus, vel populus Romanus cum omni gaudio extra urbem occurrentes; deinde veniens ingressus urbem, venit ad Senatum, & ad Palmam populo allocutus, se omnia Deo juvante, quod retro Principes Romani ordinaverunt, inviolabiliter servaturum promittit. Per Tricennalem* (lege *Decennalem*) *triumphans populo ingressus palatium, exhibens Romanis ludos Circensium. Donavitque populo Romano & pauperibus annonas singulis annis, centum viginti millia modios, & ad restaurationem palatii, seu ad recuperationem mœnia civitatis singulis annis libras ducentas de arca vinaria dari præcepit.... Verba promissionis ejus, quæ populo fuerat allocutus, rogante populo in tabula ænea jussit scribi, & in publico poni.*

Excerpt. Val. 720.

Amalafridæ cum Thrasimundo nuptiæ.

II. Dum Romæ Theodoricus moratur, ipsi Theodorus ea de causa struit insidias: *Liberium Præfectum Prætorii, quem fecerat in initio regni sui, fecit Patricium, & dedit ei successorem in administratione Præfecturæ. Itaque Theodorus filius Basilii Odoin Comes ejus insidiabatur ei. Dum hæc cognovisset, in palatio, quod appellatur Sessorium, caput ejus amputari præcepit.* Sub ea quoque tempora *Amalafridam* Thrasimundo nuptum collocavit, teste Autore Excerptorum de Theodorico: *Amalafrida germana sua in matrimonium tradens Regi Vandalorum Thrasimundo.* Qua de re extat ad eum Theodorici Epistola: *Quamvis à diversis Regibus expetiti, pro solidanda concordia, aut neptes dedimus, aut filias, Deo nobis inspirante conjunximus, nulli tamen æstimamus nos aliquid simile contulisse, quam quod germanam nostram, generis Amali singulare præconium vestrum fecimus esse conjugium.* Sunt tamen Theodorici in Thrasimundum querelæ, quòd Gasaleicum inimicis ejus faventem & susceperit, & opibus juvarit: petitque, ut expostulanti affini satisfaciat, ne pax, quam firmam esse cupit, perturbetur. Meminit & earum nuptiarum Jornandes: *Amalafridam germanam suam, matrem Theodati, qui postea Rex fuit, Africa Regi, Vandalorumque, conjugem dirigit Thrasimundo.*

Anno Dom. 500.

Cassiod. Var. l. 5. 43.

Jorn. de Reb. Get. c. 58.

Amalbergæ cum Turingorum Rege nuptiæ.

III. Relictâ urbe Theodoricus *sexto mense revertens Ravennam, Amalabergam neptem suam Turingorum Regi consociat Hermenfredo.* Perperàm quidem Excerptorum Autori *Amalaberga* Theodorici *germana* dicitur. Amalabergam multis afficit laudibus Theodoricus in sua ad *Herminafridum* Epistola: *Habet Felix Thoringia, quod nutrivit Italia, literis doctam, moribus eruditam, decoram non solùm genere, quantum & fœmineâ dignitate.* Amalafridæ filia erat Amalaberga, referente Jornande: indicio Amalafridam ex priore viro liberos antè suscepisse, quàm Thrasimundo jungeretur: *Equos argénteo colore vestitos, quales decent esse nuptiales*, à Hermenfredo ad se missos magni fecit Theodoricus.

Cassiod. Var. l. 4. Ep. 1.

Miraculum ad impium Barbæ Ariani baptismum.

IV. Quantâ possumus curâ res Ecclesiæ nunc referemus. Historiæ monumentis celebratur miraculum, quod Ariana impietas elicuit. Verba Victoris Tununensis memorantis afferamus: *Patricio & Hypatio Coss. Barbas, quidam Ariani erroris Episcopus, dum præsumit contra regulam supra baptizandum dicere, baptizat te Barbas, in nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto, protinus aqua, ex qua futurus erat baptizare hominem, nusquam comparuit, vas verò ipsum, in quo aqua erat, confractum est. Quod considerans, qui baptizandus erat, protinùs ad Catholicam currit, & baptismum regulariter sumit.* Verba baptismi solemnis à *Barba* alio fuisse modo pronuntiata, Pauli Diaconi historia legimus: *Baptizo te ego Barbas in nomine Patris majoris, & Filii minoris, in Spiritu Sancto.* Porrò Autore Victore Tununensi Baronianos Annales errore purgamus, in quibus Barbæ hæc impietas miraculumque, quo confutata est, ad annum Domini DVI, refertur quinquiennii metachronismo.

Paul. Diac. l. 17.

Error Baronii.

Bar. An. 506. n. 14.

Lis Arelatensem inter & Viennensem Ecclesiam terminatur.

V. Anno superiore Æonii ad expostulationem Symmachus mandatum dederat suum, ut partes dissidentes certos homines Romam mitterent, quo lis ea componi posset. Labente anno illa, quæ Anastasius Papa in Viennensi controversia innovarat, à Symmacho rescissa novimus. Extat ea de ipsius ad Æonium Arelatensem Epistola: *Dilectionis tuæ literas mandataque filio nostro Crescentio Presbytero internuntio deferente suscepimus, quibus constat, inter Arelatensem & Viennensem Ecclesiam aliquod de ordinandis Episcopis in vicinis civitatibus ortum luctamen. Illâ te videlicet faciente, quòd decessor noster sanctæ recordationis Anastasius tractans confusionem Provinciæ, aliqua contra veterem consuetudinem jusserit observari, decessorum suorum videlicet ordinationem, quod non oportebat, sub qualibet necessitate transgrediens.* Negat autem jura antiqua violanda esse, ratione geminâ. Prior hæc est, quòd *ad Trum-*

tatis

Anno Dom. 500.

tatis instar, cujus una est, atque indivisa potestas, unum sit per diversos Antistites Sacerdotium: posterior verò, quòd debita Vicariis beatissimi Petri reverentia deflorabitur, *si quæ in Sacerdotio præcipiunt, eisdem transeuntibus, dissolvantur.* Quibus permotus hæc præcipit Symmachus: *Dilectionem tuam enixissimè commonemus, ut in ordinandis per singulas urbes Sacerdotibus, cana ac reverenda servetur antiquitas, nec novella constitutio vetusta Sanctionis robur imminuat.* Symmachi hanc ad Æonium Epistolam anno elapso alligari Baronio placuit. Cujus Chronologiam Epistolæ Consularis nota refellit: *Data* III. *Kal. Octobr. iterum post Consulatum Paulini Junioris.* Anno CCCCXCVIII. *Paulinus* Fastos referarat: biennio pòst igitur ea Epistola exarata est, cujus & titulum illustrissimus Purpuratus perperàm emendat, substituto in Æonium *Cæsario.*

Sym. Ep. 1. 1291.

Fulgentii vitæ breviarium ad labentem annum usque: fit Monachus.

VI. Dum in Italia versamur, Fulgentii viri illustris meminisse juvat, qui labente anno Romam ingressus, triumphalis Theodorici pompæ spectator adfuit. Fulgentius, quem anno DVIII. Ruspensi Ecclesiæ Antistitem præfectum videbimus, *parentes habuit ex numero Carthaginensium Senatorum. Gordianus* avus ipsius Geiserico Carthaginem invadente in exilium lubens proficiscitur, ne amissis facultatibus libertatem quoque perderet. Eo defuncto duo ex filiis ejus spe hæreditatis paternæ recuperandæ Africam anno 477. repetunt. Carthaginem tamen incolere non licuit, quòd ipsorum domus Arianis Sacerdotibus dono data in potestatem venisset. Facultatibus ex parte per Regiam autoritatem repetitis, Byzacium pergunt. Eorum unus, nomine *Claudianus*, ex conjuge *Mariana*, honestaque fœmina, in Tellepteusi civitate Fulgentium suscepit. Annus erat Dom. 468. cùm editus est, ut ex Autore vitæ ipsius colligitur, c. 30. *Beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit, annum sui Episcopatus agens* XXV. *vita autem totius* LXV. Obiit verò, ut suo loco probabitur, anno DXXXIII. A puero Fulgentium *Marriana* suum nobiliter institui curavit: *Quem religiosa mater moriente celeriter patre, Græcis literis imbuendum primitùs tradidit. Et quamdiu totum simul Homerum memoriter reddidisset, Menandri quoque multa percurreret, nihil de Latinis permisit literis edoceri.* Grammaticæ operam dabat, cùm necessitate actus, paternæ domus gubernationem suscipit. Quam provinciam tam sapienter administravit, ut crescente indies famâ ejus, potestatibus gratus evaserit, à quibus & *Procurator* creatus est. Dum in exigendis pecuniis crudelitatem adhibere jubetur, cepit eum vitæ hujus tædium, cognitisque Monachorum moribus, eorum disciplinam amplecti voluit, quam & privatim colere instituit. Verùm B. Augustini in Psalm. XXXVI. disputatione commonitus tandem, *publicare statuit suum votum.* Ad Faustum igitur Episcopum, qui ab Hunnerico relegatus, Monasterium sibi construxerat, accessit, quid secum agitabat in animo expositurus: repudiantem se rogat, ut ipsius vestigiis inhærere sibi permitteret, quòd & impetrat. Audiit Marriana filium vitæ asceticæ consortem, familiæ regendæ curam abjecisse. Eo turbata nuncio ad Monasterium properans, Fausto convitia facit: *Redde filium matri, redde Dominum servis:* at ne vel filii sui videndi à Fausto licentiam impetrare potuit: *Tum illa magnis ante januam Monasterii clamoribus ejulabat*, Fulgentium inclamans, qui maternum despiciens dolorem lugentem convenire noluit. Porrò sic parcè tenuiterque vitam tolerabat, ut præ inediæ magnitudine diversa cuti ulcera induceret: delicati & corporis pulchritudinem impetigo fœdabat, nec ea tamen molestia constantem animi juvenem de regulis asceticis deflectere valuit. Ut verò fratris junioris Claudiani superbiam comprimeret, quas facultates habuit, matri suæ dono reliquit, *ut qui nolebat esse humilis propter pietatem, disceret propter hæreditatem.* Exortâ Thrasimundi persecutione, in suo Monasterio securè agere Fausto haud licuit, qui *per diversas latebras commigrare* cogitur.

Fulg. Vit. c. 2.

Fulg. Vit. c. 4.

Fulg. Vit. c. 5. 6 7.

Fulgentius fit Collega Abbatis Felicis: ab Arianis Vexatur.

VII. Veritus ergo illuc remanere Fulgentius, *consulto prius Episcopo Fausto, vicinum Monasterium petit*, cui *Felix* præerat. Felici non ignorabantur Fulgentii virtutes: cui ideò & Abbatis munus deferre voluit. Quod cùm repudiasset Fulgentius, post *multa certamina pietatis* Felicis Collega fieri assensus est. Dum eo fungitur officio, subitâ Barbarorum excursione fugam arripere coguntur ac & regionis fertilitate, & Christianorum benignitate invitati, in regione Siccensi suas Sedes statuunt. Erat in fundo *Gabardilla* Presbyter quidam Arianus, *Felix* nomine, re verò ipsâ infelix, qui postquam comperit inclarescere Fulgentii nomen, qui quos Ariana lues infecerat, persanabat, non Monachum eum, sed Sacerdotem veste monachali indutum arbitratur. Ambulabant unà Felix Abbas atque Fulgentius, cùm distributi à Felice Ariano custodes incautos invadunt, junctos dividunt, divisos ligant, ad barbarum Presbyterum adducendos. Felix Abbas paucos solidos, *unde fratrum sustentabatur inopia*, metu correptus projicit, eos divinæ curæ committens. Parantur virgæ ad viros cædendos: tum Felix, Parcite, ait, *Fulgentio, qui non potest tormenta perferre. Convertatur in me crudelitas, ego scio quid confitear.* Tum Presbyter removeri paulisper Fulgentium jubet, atque Felicem gravius cædi, qui verberibus gaudens subditur, quòd Fulgentium illis eximi putaret. Sed Fulgentio etiam virgæ admoventur postmodum, qui doloris acerbitatem cùm ægrè ferret, peregrinationis suæ historiam Presbytero narrat, qui dicentem crudelius flagris cædi mandat. Quo facto *deformiter decalvatos, ablatis etiam omnibus vestimentis, ex domo sua nudos projecit.* Hoc ignominiæ & Fulgentio in gloriam cessit, & demonstrandæ clementiæ suæ occasionem ministravit. Quippe Arianorum apud Carthaginem Episcopus mactatum tali carnificinâ Fulgentium dolet, quòd & parentes ipsius noverat, & Fulgentium Laicum dilexerat. Suadebant multi vexato, ut de injuria expostularet, qui christianissimè simul & benignissimè respondit: *Novit Dominus, quomodo servorum suorum defendat injurias. Iste Presbyter, si gravissimi sceleris inter homines me agente receperit ultionem, patientia nos apud Deum perdimus retributionem; maximè quia multos parvulos scandalizare poterit, si Episcopi Ariani judicium, qualiscunque peccatet, tamen Catholicus & Monachus quæram.*

Fulg. Vit. c. 10. 11.

Fulgentius ex Africa in Siciliam, dein in urbem se confert.

VIII. Injuriâ ab Ariano furore affectis, placuit Mauros potius habere vicinos. Igitur juxta civitatem *Ididi* extruunt Monasterium. Parvâ temporis morâ interjectâ, Fulgentius Ægyptiorum Monachorum institutis in admirationem raptus, in eas regiones navigare statuit. Petitâ

Anno Dom. 500.

Carthagine, ad navem Alexandrinam *Redempto* socio comitatus ascendit, ventisque prosperis usus Syracusam appellit, cujus Ecclesiam administrabat *Eulalius*, cui quærenti, cur ex Africa venisset, *Parentes*, inquit, *meus requiro, quos illis in partibus vivere peregrinos audivi.* At eâ profectione ab Eulalio prohibetur, quòd ab Ecclesiæ Romanæ communione Ægyptus separaretur. Consilio igitur deposito, apud Syracusam paucis mensibus degit, victum & hospitium præbente Eulalio. Annus tum Dom. CCCCXCIX. labebatur. Transactâ hyeme ad *Rufinianum* Episcopum, qui persecutionem fugiens Africanam, in brevi Insula morabatur, accedit, à quo & monetur, ut omissâ peregrinatione Ægyptiaca ad Monasterium potius suum redeat. Quod tamen non antè repetere voluit, quàm in Urbe Apostolorum Memoriam ingrederetur: *Postquam sacra Martyrum loca venerabiliter circuivit, omnesque servos Dei, quorum in brevi capere notitiam potuit, humili obsequio salutavit, in loco, qui Palma aurea dicitur, Theodorico Rege concionem faciente, Romana Curia nobilitatem, decus, ordinemque distinctis decoratum gradibus aspectaret. . . .* Nugis illis seculi spretis præsentes fratres hæc monuit: *Quàm speciosa potest esse Jerusalem cœlestis, si sic fulget Roma terrestris.* Urbis splendore ad repetendum Monasterium magis accensus, in Africam velociter per Sardiniam navigavit. Ubi & quando creatus est Episcopus, suo loco narrabitur.

Fulg. Vit. c. 13.

Concilium Romanum quod labente anno coactum dicit Anastasius, subditum est.

IX. Anno labente Concilium Romæ celebratum esse, in Pontificali legitur: *Beatus Symmachus congregavit Episcopos* CXV. *& factâ Synodo purgatur à crimine falso, & damnatur Petrus Altinus invasor Sedis Apostolicæ, & Laurentius Nucerinus, quia vivo Episcopo Symmacho pervaserunt Sedem ejus. Tunc ab omnibus Episcopis, & Presbyteris, & Diaconis, & omni Clero, vel plebe redintegratur Sedi Apostolicæ B. Symmachus, ut cum gloria apud B. Petrum sederet Præsul.* Autoritate Pontificalis freti editores Conciliorum, atque Baronius, Concilium hoc numerosissimum anno CCCCC. alligarunt. Quin tamen ad commenta sit relegandum, nulli dubitamus. Ejus sanè meminisset Ennodius, ut defensionem pararet Symmacho. Neque etiam in Autoribus Symmacho, sive coætaneis, sive suo paribus ulla extant hujus Synodi monumenta. Quæ enim affert ex Ennodio Baronius, ea quidem ad Concilium pertinent anni proximè futuri.

Anno Dom. 500.

Talmud Babylonicum editur.

X. Sub hæc tempora integrum Judæorum Talmud absolvitur, quod Dei ipsius ore manasse putant. Fingunt quippe, dum Moses per dies XL. Dei colloquio uteretur, primùm Legem scriptam esse traditam, quæ toto deinde illo temporis spatio Numinis ipsius voce exposita est. Sic sanctus Hebræorum Legislator mysteriis causisque præceptorum instructus omnium, תורה שבעל פה *Legem oralem* tradidit Josuæ, & LXXII. Senioribus, à quibus perpetuæ incorruptæque Traditionis viâ ad Zachariam & Malachiam Prophetarum novissimos pervenit. Post vastatum Templum Hierosolymitanum anno Dionysiano LXX. dum nulla salutis spes Judæis affulget, imperante, ut aiunt, Antonino, Rabbi *Juda*, qui Hakkadosch, id est, Sancti cognomen adeptus est, ne Lex oralis ex hominum animis deleretur, eam scripto mandari voluit. Cui Commentario משנה *Mischna*, sive *secunda Legis* nomen indidit. Absolutus est liber, & ab universa Synagoga receptus anno Dom. 219. Postmodum exoritur Rabbi *Jochanan*, qui Hierosolymis per 80. annos Rector Academiæ fuerat. Hic Mischnam, quæ in sex partes generaliores dividebatur, non minimum auxit, anno, uti putant 230. Hinc confectus liber Talmudi Hierosolymitani. Verùm quia Mischnajot, licet linguâ Hebræâ purâ, omnibusque obviâ scriberentur, sermonis brevis concisique causa non ab omnibus intelligebantur, incepit Rabbi *Asse* illas exponere. Ac professionis quidem suæ curriculo bis Mischnarum expositionem absolvit, tractatus tamen duntaxat *triginta quinque* posteris reliquit. Professionem verò suam inchoaverat anno Dom. 367. Defuncto successit anno 427. *Maremar*, cujus Collega *Mar* filius Rabbi Asse; qui opus suum simul exorsi sunt, ubi Asse substiterat. Cùmque rem ad umbilicum perduxissent, Mischnis ultima tandem manus imposita. Quod verò ad Mischnas accesserat, *Gemara*, seu *complementum* est nuncupatum. Itaque ex Mischnis, Gemaraque corpus Talmudicum constituitur, quod *Talmudis Babylonici* nomen est consecutum. In condenda Gemara Maremar, & Mar 73. annorum labore perfuncti, anno Dom. 500. integrum consummatumque Talmud vulgarunt; cujus præceptis universa Judæorum gens in rebus & sacris & politicis hactenùs regitur. Hic arcana Legis, quæ per duo annorum millia apud Hebræos latuerant, in lucem, si Diis placet, prodidere.

Buxtorf. Syn. c. 3.

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI

Annorum DCXLV. à Cæſare Auguſto ad Phocam uſque.

In quibus res Imperii Eccleſiæque obſervatu digniores ſubjiciuntur oculis, erroreſque evelluntur Baronio.

SECULUM SEXTUM.

ANNO DOM. 501.

ANNO U. C. 1254. OLYMP. 320. PER. JUL. 5214. JULIANO 546. DOM. 501. ANASTAS. 10. & 11. THEODORIC. 9. *Sol.* 6. F. *Lunæ* 8. *Indict.* 9. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 1. *P.* 22. *April.*

ANNO DOM. 501.

COSS. *Pompejus & Avienus.*

Seditio Conſtantinopoli.

I. LEvi de cauſa Regiam gravis calamitas urbem inceſſit, quam Marcellini verbis repræſentabimus: *Conſtantio Præfecto urbis ludos theatrales meridiano tempore ſpectante, pars in eodem ſpectaculo Cerealis partis diverſa cærulea occultas præparavit inſidias. Nam enſes, ſaxaque in vaſis incluſa fictilibus, eademque arma diverſis pomis deſuper cumulata, ſub theatri porticu vitis vendentium ſtatuit. Dum reſidente Conſtantio ex more civium concrepant voces, antè viſa, quàm audita arma excutiuntur, ſaxaque in incautos cives inſtar imbrium jaciuntur, enſeſque vibrantes in amicorum, inque vicinorum ſanguine obliti, ſuis cum percuſſoribus debacchantur. Nutat & congemiſcit Theatri cavea, & refugientium hùc atque illùc ſuorum pedibus conculcata, occiſorumque fœdata cruore deplangit. Plus enim quàm tria millia civium ſaxis, gladiiſque compreſſionibus & aquis proſcenii amiſſos, urbs anguſta deflevit.*

Chlodovei cum Gundobado bellum hortante Godegeſilo.

II. Quid in Galliis gereretur, paucis referamus. Superiore anno grave bellum Chlodoveum inter & Gundobadum exortum fuerat. Gundobadi frater *Godegeſilus*, more ingenii humani, quò plura habebat, eò ampliora cupiens, pietatis oblitus germano molitur inſidias: *Gundobaldus, & Godegeſilus fratres regnum circa Rhodanum aut Ararim cum Maſſilienſi Provincia retinebant: . . Cùmque ſe invicem impugnarent, audiens Godegeſilus Chlodovei Regis victorias, miſit ad eum legationem occultè, dicens: Si mihi ad perſequendum fratrem meum præbueris auxilium, ut eum bello interficere, aut de regno ejicere poſſim, tributum tibi quale tu ipſe velis injungere, annis ſingulis diſſolvam.* Godegeſili promiſſis accenſus Francorum Princeps, Gundobado bellum infert. Suſtinendo Chlodovei impetui Burgundus fratris implorat auxilium, quod infeliciter vertit. Prælium ad *Oſcaram* fluvium committitur, cujus eventum fuſius Gregorius Turonenſis, brevius Marius Aventicenſis exequitur: Patricio, inquit, & Hypatio Coſſ. *pugna facta eſt Divione, inter Francos & Burgundiones, Godegeſelo hoc doloſè contra fratrem ſuum Gundobagaudum machinante. In eo prælio Godegeſelus cum ſuis adverſus fratrem ſuum cum Francis dimicavit: & fugatum fratrem ſuum Gundobadum, regnum ipſius paulisper obtinuit: & Gundobagaudus Avenione latebram dedit.* Victoriâ potitus & regno fraterno Godegeſilus, exultans triumphanſque Viennam ingreditur: Chlodoveus verò auctis viribus, occidendum Gundobadum inſequitur. Cui timore perciro *Aridius*, vir ſtrenuus juxta ac prudens perſuadet, ut ſe transfugæ titulo Francum adire ſinat: hanc unam rationem eſſe, quâ graſſanti Chlodoveo Burgundia poſſit evelli. Nec mora interpoſita: conventum Chlodoveum Aradius, ſapientiâ ſibi ſuâ conciliat. Gundobadum Avenione incluſum Chlodoveus obſidebat, cui Aradius: *Cur*, inquit, *retines exercitum, cùm loco firmiſſimo tuus reſideat inimicus? Depopularis agros, prata depaſcis, vineas diſſipas, oliveta ſuccidis, omneſque regionis fructus evertis . . . Mitte potius legationem, & tributum, quod tibi annis ſingulis diſſolvat impone, ut & regio ſalva ſit, & tu tributa diſſolventi perpetuò dominueris, quòd ſi noluerit, tunc quod libuerit facies.* Regi cùm id conſilii placuiſſet, miſſâ legatione Gundobado tributum imponit, quod is & in præſenti ſolvit, & deinceps ſe ſoluturum eſſe pollicetur. Poſt hæc reſumptis viribus, neque promiſſa Franco implet, neque fratrem diutius imperare patitur: quem Viennæ agentem obſidet. Deficientibus alimentis, Godegeſilus viliores plebis ejicit civitate. Pellitur inter cæteros artifex, qui aquæ-

 ductus curam gerebat. Qui ejectionem indignatus suam, Gundobado rationem ostendit, quâ Viennæ potiretur. Artifice duce immissis per aquæductum copiis, clangente buccinâ obsidentibus portæ aperiuntur: *Cùmque inter duas has acies populus urbis ab utroque exercitu cæderetur, Godegesilus ad Ecclesiam Hæreticorum confugit, ibique cum Episcopo Ariano interfectus est.* Francis Godegesilo militantibus, qui in turrium unam confluxerant, parcitum quidem, comprehensi tamen Alarico Tholosam mittuntur. Burgundiones verò, qui partes Godegesili sequebantur, multis exquisitisque tormentis Gundobadus exterminari jubet. Hanc Godegesili cladem anno superiore alligat Marius in Chronico. Vix tamen patitur rerum series, ut tot tantæque gesta sint Patricio & Hypatio Coss. Itaque pars tanti belli in præsentem Consulatum conferenda videtur: *Regnumque quod perdiderat, cum eo, quod Godegesilus habuerat, receptum, usque in diem mortis suæ feliciter gubernavit* Gundobadus. Tum genti suæ Leges constituit, quas *Avieni* Consulatu notatas promulgavit.

Greg. Tur. Hist. l. 2. c. 33.

Mar. Chr.

Ad Avitum de judicio Papæ querentem Symmachi Epistola.

Sym. Ep. 12.

III. Imperii rebus succedant Ecclesiasticæ. Quæ in Æonii Arelatensis gratiam Symmachus Papa constituerat, *Avito*, qui læsum se putabat, dolorem commoverant. Neque temperare potuit, quin Pontifici datis literis indignationem suam ostenderet. Querenti respondet Symmachus Epistolâ *datâ* III. *Idus Octobres*: *Non debuit caritatem tuam offendere, quòd ad fratrem, & Coëpiscopum nostrum Æonium nuper rescripsimus. Non enim juri tuo, dilectissime frater, præjudicatum fuit, cùm nos inauditâ parte, & absque competenti instructione non posse judicare respondimus. Unde fraternitati tuæ salvum est, allegare quod putaverit allegandum . . . Nam licet confusionem Provinciæ à prædecessore nostro sanctæ memoriæ Anastasio Episcopo præter Ecclesiæ consuetudinem, & antiqua prædecessorum nostrorum statuta factam esse diximus, & non esse tolerandam; attamen si ea quæ fecit, rationabiliter fecisse fraternitas tua docuerit, gaudebimus nihil esse ab eo contra Canones attentatum, quia quod fit præter regulam, modò fit ex justa causa, non infringit regulam, quam sola pervicacia, & antiquitatis contemptus lædit*, &c.

De Symmacho, qui adulterii postulabatur, Synodus Romæ cogitur.

Ennod. Apolog.

IV. At querelæ longè majores, quàm illæ Aviti fuere, in Symmachum exoriuntur. Variorum quippe criminum ab adversariis postulabatur: præcipuè adulterii, ut ex accusatorum apud Ennodium verbis indicatur: *Dicitis impugnatores summi Pontificis non auditos, qui cœlestis mandati memores, partem suam à consortio adulteri subduxerunt.* Quæ causa fuit, cur Theodoricus Synodum ex variis Provinciis in urbe cogendam indiceret. Ac Liguriæ, Æmiliæ, Venetiarumque Episcopi, quibus consulendi Regem necessitas incubuit, ab eo quærunt, quid causæ habuit, cur voluisset *ætate fractos, debilitate corporis invalidos congregari.* Quærentibus respondet, *plura ad se de Papa Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in Synodo oportere, si vera esset inimicorum ejus objectio, judicatione constare.* Hîc Episcopi queri ordinis perturbationem: Pontificiæ facultatis esse, Concilium convocare, *quia ejus Sedi primum Petri Apostoli meritum vel Principatus, deinde secutâ Jussione Domini, Conciliorum venerandorum auctoritas ei singularem in Ecclesiis tradidit potestatem, nec antèdictæ Sedis Antistitem minorum subjacuisse judicio.* Tum Theodoricus egerit, non invito Symmacho imperatum esse Concilium: *Potentissimus Princeps ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam literis demonstrasse significavit*, quas & Episcopis ostendit. Acta hæc sunt Ravennæ, quâ egressi Præsules Romam petunt, mense Julio. Quid in prima sua Sessione fecerint, non satis liquet. Extat Theodorici Præceptio, missa per *Germanum & Carosum* Præsules, cunctis Episcopis in urbe residentibus, dataque v. *Idus Augusti*, quâ monet, Concilium non Ravennam, uti sperabant, esse revocandum: Imò, inquit, *rursum ad Kalend. Septembris diem eundem consuetum Sacerdotum numerum convenire, qui dudum fuerat convocatus.* Sexto Kal. Septemb. novo Synodum Rescripto adit, quo Patrum in mentem revocat, *matrem confusionis esse discordiam*: Itaque velle se, ne vel minima turbationis scintilla in urbe remaneat: comprimendis ergo factionibus, *Gudilam*, ait, *& Bedulphum sublimes viros, majores Domus nostræ, quos de præsente misimus, cum Conzatrierno.* Qui Legati jubente Rege juramentum præstitere, *ut vocatus ad Concilium citra urbem & molestia metu securus occurrat.* Accepto eo Rescripto Synodus magnas Principi gratias refert per *illustrem virum Agerium*, simulque nunciat, Symmachum penè mactatum nolle amplius se sistere judicio. Rescripsit Theodoricus sub die Kal. Octobris, *ut pax Senatus, Populoque Romano submotâ omni confusione reddatur.* Demum ultima Sessio Octobris XXIII. celebratur, in qua quæ Symmachi in negotio facta sunt, referuntur, cujus ex monumentis hæc subjicimus, suis, ut monuimus, temporibus dividenda. Mense Julio Symmachus primâ vice Synodum ingressus, *Julii in Basilica coactam, & de evocatione Synodali clementissimo Regi gratias retulit, & rem desiderii sui evenisse testatus est.* Verùm Petro Altinati Præsuli, quem ut seditionibus occurreret, visitatorem Ecclesiæ Romanæ Theodoricus assignarat, Judicum ex ordine recedendum esse contendit: æquum etiam, omnia quæ per inimicorum suggestiones amiserat, à Concilio sibi reddi, eâque lege se accusatorum objectis responsurum pollicetur. Id rationi consentaneum Patribus videbatur: absque regia notitia tamen sententiam proferre suam non audent. Synodi votis non respondit Theodorici Decretum: *Jussus est Regis Præceptionibus Papa Symmachus ante patrimonii, vel Ecclesiarum quas amiserat, receptionem, cum impugnatoribus suis in disceptatione confligere.* Cognitâ Principis voluntate, *dum esset Synodus in Jerusalem Basilica Sessoriani palatii constituta*, placuit Patrum nonnullis, ut accusatorum Libellus à Synodo susciperetur. Quo lecto, ea continere deprehenditur, quæ & veritati inimica essent, & Canonibus. Quippe in eo referebatur, crimina Symmachi *apud regiam constitisse notitiam*, quod falsum esse claruit, cùm eo casu Princeps judicium Synodo prorsus non commisisset. Neque magis Ecclesiasticis consona regulis accusatorum petitio, ut propria Symmachus mancipia traderet, quæ adversus dominum suum testimonium dicerent: *Quæ res & Canonibus, & ipsis publicis erat Legibus inimica, cùm Patrum statuta sanxissent, ut quos ad accusationem leges seculi non admittunt, iis dicendi in cognitione, vel accusandi aliquid denegata esset licentia.* Intereà ea res accidit, quæ ad causam dicendam primâ die Septembris Symmachum impellit: *Qui ab irruen-*

ANNO DOM. 501.

ruentibus turbis æmulorum suorum ita tractatus est, ut multis Presbyteris, qui cum ipso erant, per cadem ipsam mortis fuisset occasio, quod probant recentium adhuc vestigia vulnerum, nisi illustris vir Comes Algernat, & sublimes viri Gudila, & Vedeulfus, majores domus Regia prospexissent: quos secum unde egressus fuerat, ad B. Petri Apostoli sep'a convexerat. Ortâ confusione visum Episcopis, Theodoricum legatione esse adeundum, quæ Symmachi consilium caponeret. Scilicet de Pontificis fastigio descendisse se purgandi sui studio: at dum judicium petit, penè ab inimicis oppressum: *Dominum Regem habere quod vellet jus faciendi, sed invitum justitia renitentem statutis Canonibus non posse compelli.* Ad hæc Theodoricus respondet, *In Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotiis pertinere, committens etiam potestati Pontificum, ut sive propositum vellent audire negotium, sive nollent, quod magis putarent utile, deliberarent, dummodò venerandi provisione Concilii, pax in civitate Romana Christianis omnibus redderetur.* Agnitâ voluntate Principis, *Rufo Magno Fausto Avieno, viro clarissimo Consule*, quæ Justelliani Codicis lectio omnibus est anteponenda, *sub die decimo Kal. Novembris*, Synodos monito prius Senatu, *causas Dei ipsius judicio esse committendas, qui valet corpus occidere, & animam mittere in Gehennam* statuit, ut *Symmachus Papa Sedis Apostolicæ Præsul ab hujusmodi propositionibus impetitus, quantum ad homines respicit, (quia totum causis obsistentibus superius designatis, constat arbitrio divino fuisse dimissum) sit immunis, & liber, & Christianæ plebi sine aliqua de objectis oblatione in omnibus Ecclesiis suis ad jus Sedis suæ pertinentibus, tradat divina mysteria, quia eum ob impugnatorum suorum impetitionem propter superius designatas causas obligari non potuisse cognovimus. Unde secundum principalia præcepta, quæ nostræ hoc tribuunt potestati, ei quidquid Ecclesiastici intra sacram urbem Romam, vel foris juris est, reformamus, totamque causam Dei judicio reservantes, universos hortamur, ut sacram communionem, sicut res postulat, ab eo percipiant, & Dei & animarum suarum meminerint, quia ipse & amator pacis est, & ipse pax est.* Sententiæ *Laurentius* Mediolanensis, qui Synodo præerat, cum Episcopis LXXV. subscripsit.

Lab. Conc. t. 4. 1323.

Romanam hanc de Symmachi absolutione Synodum in annum DII. Baronio conferri placet: temerè quidem, ut ex Avieni Consulis prænomine apertè liquet. Rescriptum quippe Theodorici Synodo missum est *Festo Avieno* Consule. Avienus verò Junior, qui annum DII. aperuit, *Flavianus Avitus* nuncupabatur. Porrò multis improbata fuit Concilii sententia: quæ scripto Libello impugnata est, *cui titulus, Adversus Synodum absolutionis incongruæ.* Hæc est illa Synodus, cui *Palmari* nomen. Quod cur acceperit, est in obscuro. Baronius aliique eruditi id appellationis sortitam esse putant, quòd in porticu Basilicæ Petri coacta fuerit. Porticus autem illa Palmaria nuncupabatur, teste Anastasio in vita Honorii: *In Porticu B. Petri Apostoli, quæ appellatur ad Palmaria.* At si inde Synodus nomen hausit, *Palmaria* quidem, non *Palmaris* dici debuit. Est etiam in incerto, quòd Apostoli Petri in porticu Concilium coactum sit: & longè verisimilius, Ecclesiæ in Secretario fuisse congregatum. An non potius Palmaris, quia palmâ digna ob restitutum Sedi suæ atque dignitati Symmachum? Sic *palmaris* sententia, *palmaris* statua, *palmare* facinus eleganter Latinis usurpatur. Cæterùm absolutio hæc Symmachi multo sanguine constitit: *Eodem tempore Festus, caput Senatus, Exconsul, & Probinus Exconsul cœperunt intra urbem Romam pugnare cum aliis Senatoribus, & maxime cum Fausto Exconsule, & cædes & homicidia in Clero ex invidia fiebant. Qui verò communicabant B. Symmacho juste, publicè qui inventi fuissent intra urbem, gladio occidebantur. Etiam & sanctimoniales mulieres, & virgines deponentes de Monasteriis, vel de habitaculis suis denudantes sexum fœmineum, cædibus plagarum afflictas vulnerabant, & omni die pugnas contra Ecclesiam in medio civitatis gerebant. Etiam multos Sacerdotes occiderunt, inter quos dignissimum Gerdienum Presbyterum ad Vincula S. Petri Apostoli, & ad Sanctus Joannem & Paulum, quos fustibus & gladio interfecerunt, & multos alios Christianos, ita ut nulla esset securitas, die vel nocte de Clero in civitate ambulare.*

ANNO DOM. 501.

Pontif.

IV. Anno quoque celebritatem attulit Ecclesiæ Deiparæ consecratio, quam à Saba conditam Elias Hierosolymorum Præsul dedicavit. Rem sic narrat Cyrillus Scythopolitanus: *Sabas primò quidem construxit in Laura pistrinum cum Nosocomio, atque desuper ædificavit magnam Ecclesiam celebratissimæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quòd illa à Deo condita Ecclesia congregationem amplificatam coarctaret, multiplicatique essent Armeni, & in parvo Oratorio angustarentur. In medio autem ambarum Ecclesiarum atrium fecit, ubi prius columna ignis ab eo visa est. Fecit etiam receptacula magna in torrente aquarum ergò. Magnâ itaque Ecclesiâ ædificatâ, omnique ornatu decoratâ, in Lauram descendit prædictus Elias Archiepiscopus, tum eam dedicavit, tum in eadem sanctificatum defixit altare, mense Julio, primo die, nonâ Indictione, agente magno Sabâ annum ætatis* LXIII. Dedicata igitur Ecclesia fuit feriâ septimâ, quæ Julium labentem duxit.

Templum B. Mariæ a Saba conditum Elias dedicat.

Sab. Vit. c. 32.

ANNO U. C. 1255. PER. JUL. 5215. JUL. 547. DOM. 502. ANASTAS. 11. & 12. THEODORICI 10. *Sol.* 7. F. *Lun.* 9. *Indict.* 10. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 2. P. 17. *April.*

ANNO DOM. 502.

COSS. *Flavianus Junior, & Probus.*

I. CAvadis Persarum Regis ambitione pax Romanum inter & Persicum Imperium constituta violatur. Non ab eo fidem Anastasius expectare debuit, qui debitam & patruo, & Principi suo obedientiam nefariâ rebellione exuerat. Quippe cùm *Bassum* patruum excæcasset, regnum Persicum occupaverat. Partum iniquitate regnum injustitiâ ac tyrannide amiserat, constitutâ lege, ut uxores inter Persas communes forent. Quam honestati pugnantem cùm ferre non possent, conditore legis pulso, *Blesem* sibi Principem constituerant. Dum in vinculis habetur Cabades, uxor ejus quæ insigni pulchritudine fulgebat, Commentariensem in amorem conjecit. Quod ubi Cavadi compertum, uxorem amanti suo morem gerere jussit, ut quovis tempore, nemine prohibente ipsa ad maritum accederet. Qui sumptis uxoris vestibus, dum pro fugiente in carcere remanet, ad Hunnos velocissimo cursu pervenit, quorum ope & viribus regnum recuperavit suum. In suam dignitatem restituto, ab Anastasio Imperatore pe-

Cavades Imperium vastat: Amidam capit.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 5.

Theodor. l. 2.

Evagr. l. 3. c. 37.

cuniam flagitare placuit. Petenti responsum est, *Si mutuam accipere vellet, cautionem scriberet. Sin minus, nihil se daturum esse.* Hinc belli causæ. Rupto igitur fœdere, Persæ relictis propriis sedibus, primùm quidem in Armeniam cum exercitu invaserunt. Cùmque oppidulum Theodosiopolim cepissent, *Amidam* versus, quæ urbs Mesopotamiæ est, iter fecere. Labente anno Amidam expugnatam esse, nos Marcellinus monuit: Probo & Avieno Coss. *Amidam opulentissimam civitatem, Monachorum ejus æstu proditam, Cosdis Rex Persarum, quinto mense, quàm expugnare eam cuperat, irrupit, proditoresque ejus Monachos obtruncavit.* Obsidionem fusè narrat Procopius. Amideni arte non minus, quàm marte urbem defendentes suam, subter mœnia cuniculos fecerant. Qui militum ad mœnia properantium ponderi cedentes, ruinis eos suis sepeliunt. Pereuntium casu perterritus Cabades, obsidionem relinquere statuerat, cùm Amideni metu soluti Persas probris ingessunt. Quin & meretrices quædam sublatâ veste pudenda Cabadi propè astanti in contumeliam ostenderunt. Quâ injuriâ accensus, instat obsidioni. Fortè Monachi festum annuum celebrantes, largioribus se poculis invitarant. Dum in crapula constituti alto somno corripiuntur, Persæ per tugurii ingressum brevi tegmine coopertum, in turrim ascendentes, Monachos, quibus loci hujus custodia credebatur, vino somnoque sepultos interficiunt. Non ideò tamen Amideni despondent animos. Scalis dejectis, interfectisque Persarum compluribus, superiores jam videbantur, nisi Cabades stricto gladio ad scalas accurrens, recedentibus mortis proposuisset supplicia. Ab irruentibus urbs capitur, non sine magna civium strage, cui Sacerdos quidam adhibitâ audaciâ finem imposuit. Festinans enim Cavadis ad occursum per plateas adequitantis, exclamat, *O quàm regium captos interficere.* Cui Cabades, *Cur mihi resistere audetis.* Hic statim excipiens, *Quoniam,* inquit, *Deus non nostrâ voluntate, sed tuâ virtute Amidam tibi tradere voluit.*

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 5.

Aquam Theodoricus Ravennam perducit.

II. In Occidente pauca sunt memoratu digna. Referantur quæ Avieni Junioris, & Probi ad Consulatum Cassiodorus narrat: *Dominus Rex Theodoricus aquam Ravennam perduxit: cujus formam sumptu proprio instauravit, qua longis antè fuerat ad solum redacta temporibus.*

Libello adversus Synodum, quæ Symmachum absolvit, Ennodius refellit.

III. Res Ecclesiasticas ingressuris offert se Libellus adversus Synodum absolutionis incongruæ, quo Symmachi absolutio perstringebatur. Has verò rationes asserebat impugnandæ sententiæ, ut Ennodii in Apologetico legitur: *Non omnes, inquiunt, Sacerdotes Regis ad Concilium asciruit autoritas.* 2°. *Post hac asseritis, adversarios Papæ Romani dici non debuisse, qui prædictum prolatis petitionibus accusabant.* 3°. *Testis est Romana civitas, si omnes Episcopi senes, & debiles convenerunt.* 4°. *Quis Regi debuit dicere, Papam Synodum oportuisse convocare.* 5°. *Cur, inquiunt, ad Principem convenistis, si audirè non licebat impetitum.* 6°. *Aiunt, si vera est Episcoporum assertio, Sedis Apostolicæ Præsulem minorum nunquam subjacuisse sententiæ, cur ad judicium districtâ conventione productus est?* 7°. *Dominum & Redemptorem servorum subisse judicia, hoc etiam B. Petrum, hoc Paulum Apostolum non horruisse narratis.* 8°. *Quare Papa sine exempli instituto præcedentis Synodum convocavit, ut de criminum ejus objectione cognosceret?* 9°. *Arguitur stylo splendidissimo Papa Symmachus, quare conventionem præveniens, cum populorum cœtibus examen intravit, & posteà judicia cùm evocatus quater fuisset, sprevit.* 10°. Addebant, *Ergo Concilia Sacerdotum Ecclesiasticis Legibus quotannis decreta per Provincias, quia præsentiam Papa non habent, valetudinem perdiderunt.* 11°. *Visitatores, inquiunt, & aliis Episcopis ipse dedit, & justum est, ut facti sui lege teneatur.* Argumenta accusatorum verbis suis, ut extant Ennodii in Apologetico, referri voluimus. Quid ad hæc Ennodius? Ait, Papæ *arbitrium esse Collectionem Synodalem.* Expressa esse Canonum verba, *quicunque Clericorum ab Episcopo suo ante sententiæ tempus pro dubia suspicione discesserit, manifestam in eum remanere censuram.* Lubenter non quidem, at necessariò Athanasii ad exemplum, qui se Tyriensibus tradiderat, sic & Symmachum semet judicandum Romanæ obtulisse Synodo: *Judicia & iste voluit, attraxit, ingressus est, & quod posset Fidelium corda doloris justi aculeis excitare, venerando Concilio autoritatem etiam contra se, si mereretur, indulsit.* Majora si quidem negotia Sardicensi Canone tertio Sedis Apostolicæ arbitrio reservata fuisse: *Si quis Episcoporum judicio provinciali depositus fuerit, Romanum Papam, si placet, rursus appellet, & ipse, si videtur, reparet judicia in opitulatione damnati.* Denique tantus amor majestatis Pontificiæ Ennodio innatus erat, ut pro libero, & ab omnibus Ecclesiæ Legibus soluto Papam habeat, qui uni Deo pœnas dare debeat; *Aliorum fortè hominum causas Deus voluerit per homines terminare. Sedis istius Præsulem suo sine quæstione reservabit arbitrio.* Miram sanè disciplinam! Ut si Pontifex totus flagitiis cooperiatur, Ecclesiæque sit scandalo, nullis legum humanarum repagulis cohiberi, nullâ Concilii autoritate solio deturbari queat:

Profundat, perdat, pereat, nil ad nos attinet. Adelph.

Pace Ennodii, si Symmachus adulterii convictus fuisset, quin jure loco moveri suo debuisset, nulli dubitamus, cùm Paulina lex ea sit, oportere Episcopum quemvis inculpatum esse, secus munere excidit suo. Nolumus tamen, *Laurentium & Petrum* Altinatem peccati prorsus expertes esse, dum à Symmachi communione sese prius segregarunt, quàm legitimo judicio convictus damnaretur, cùm in suspicione nil satis rationis esse videatur, cur schisma inferatur Ecclesiæ. Non unus Symmacho patrocinatus est Ennodius. Ipsius & defensionem suscepit Alcimus Avitus in sua ad Faustum, & Symmachum, urbis Senatores Epistola, quâ nonnihil & Synodum perstringit; quod de Pontifice Romano judicium instituisset. Loquentem audiamus: *Perlata est sollicitudini nostræ ab Italia in exemplaribus Sacerdotalis formula Decreti, quam de Papa Symmacho apud urbem collectis Italiæ Antistites ediderunt. Quam Constitutionem, licet observabilem, numerosi, reverendique Concilii reddat assensus, intelligimus tamen, sanctum Symmachum Papam, si seculo primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius quàm recipere debuisse judicium: quia sicut subditos nos esse terrenis potestatibus jubet Arbiter Cæli, statutos nos ante Reges & Principes in quacunque accusatione prædicens, ita non facilè datur intelligi, quâ vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur. Nam cùm celebri præcepto Apostolus clamet, accusationem vel in Presbyterum recipi non debere, quid in Principatum generalis Ecclesiæ criminationibus liceret consen-*

dum

Anno Dom. 502.

dum est? Quod Synodus ipsa venerabilis laudabili Constitutione prospiciens, causam quam, quod salvâ ejus reverentiâ dictum sit, penè temerè susceperat inquirendam, divino tutius servavit examini. Afferit & Ecclesiæ Gallicanæ statum nutare, in lacessito vertice, & si *Papa urbis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare.* Monet itaque, ut soluta concordia restituatur, cujus nuntium expectat per *Symmachum* Presbyterum, quem eo consilio Romam miserat.

Lab. Conc. t. 4. 1362.

Odoacri Lex abrogatur à Synodo Romana: alienationes prohibentur.

IV. Complurium suffragio redditus Cathedræ Symmachus, Synodum cogit sub die nono, vel *octavo Iduum Novembris*, in Basilica Petri Apostoli, quæ Episcopis LXV. constabat, quos inter *Laurentius* Mediolanensis, *Petrus* Ravennensis, post Symmathum Concilii Præsidem eminebant. Sedebant & in Conventu Presbyteri XXXVI. adstantibus Diaconis IV. Consilium erat, Regis Odoacris Constitutionem Ecclesiasticæ libertati pugnantem abrogare. Sic ergo Patres alloquitur Symmachus: Schismaticis *misericordiam, quam Deus mandat universis, impendi non negastis, si duritia cordis eorum non sibi acquirat pœnam, dum contemnit oblata remedia, quorum excessus enarrare difficile est. Unum tamen quod occurrit, venerando ordini vestro intimare non differo. Dixerunt inter alia, Scripturam quandam illustris memoriæ Basilium, quasi pro Ecclesiastica amore substantiæ conscripsisse, in qua nullus Romanæ Ecclesiæ nec interfuit, nec subscripsit Antistes, per quem potuisset sortiri legitimam firmitatem.* Abrogatâ, cujus suo loco mentionem agitavimus, Odoacris Lege, ne ab iis hominibus, qui prædæ inhiabant, honestatis repagula repudiarentur, Decretum est à Synodo constitutum: *Sancimus, ut nulli Apostolicæ Sedis Præsuli à præsenti die, donec disponente Domino Catholicæ fidei manserit doctrina salutaris, liceat prædium rusticum quantacunque fuerit magnitudinis vel exiguitatis, sub perpetuâ alienatione, vel commutatione ad cujuslibet jura transferre.* Domus in urbibus constitutæ, quarum status non modicis expensis sustentantur, conduci permittuntur. Pari lege ac Pontifex, qui sunt per urbis titulos, Presbyteri astringuntur. Subjungunt etiam, *qui petierit, aut acceperit, vel qui Presbyterorum, aut Diaconorum, seu defensorum danti subscripserit, anathemate feriatur.* Neque id modò, sed facultas quoque conceditur Ecclesiasticis, *cum fructibus alienata* reposcendi.

Lab. Conc. t. 4. 1333.

Anastasium Symmachus excommunicat: num differtè? Vis hujus excommunicationis.

V. Sub ea fortè tempora Apologeticum Symmachus scripsit suum adversus Anastasii Imperatoris Libellum, quo Pontificem ob latam in se excommunicationis sententiam proscindebat. Asperè quidem in Symmachum invehebatur, qui eum pro Manichæo habebat. Dicis esse me Manichæum: *Numquid ego Eutychianus sum, vel Eutychianos defendo, quorum furor maximè Manichæorum suffragatur errori?* Consentiente Senatu Romano fulmen Symmachus in Augustum Principem torserat, hoc cùm damnatus quereretur, factum quidem non negat Symmachus: *Dicis quòd mecum conspirante Senatu excommunicaverim te. Ista quidem ego, sed rationabiliter factum à decessoribus meis sine dubio subsequor. Dicis quòd malè te Romanus tractet Senatus. Si nos te malè tractamus, suadentes, ut discedas ab Hæreticis, tu nos benè tractas, quos vis sociare præcipitanter Hæreticis.* Utrùm verò Imperator nominatim excommunicatione ictus fuerit, non satis scimus. Dubitationis sanè aliquid injiciunt verba Symmachi: *Nos non te excommunicavimus, Imperator, sed Acacium. Tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis. Tu te noli miscere excommunicationi ejus, & non es excommunicatus à nobis.* Quibus Pontifex innuit, Anastasium iden excommunicatum esse, quòd Acacii fautores gladio excommunicationis omnes ferierat. Utut sese res habeat, jus Symmachus suum tuetur, ostenso Pontificiam dignitatem Imperatorum vel majestatem æquare: *Tu, Imperator, à Pontifice Baptismum accipis, sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremò tu humana administras, ille tibi divina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè æqualis honor est.* Porrò, quod est memoriâ dignissimum, ob latam excommunicationis sententiam Symmachus Anastasium diademate spoliatum, ad privatam rediisse fortunam haud existimabat. Regiam adhùc in excommunicato dignitatem venerabatur: *Quid facies, Imperator, in divino judicio? An quia Imperator es, nullum Dei putas esse judicium?* Porrò post annum DI. Epistolam scriptam esse, certè post Synodum, à qua Symmachus est suæ Sedi restitutus, apertè his demonstratur: *Inter imbres lapidum totus evasi.*

Sym. Ep. 6.

Anno Dom. 503.

ANNO U. C. 1256. PER. JUL. 5216. JUL. 548. DOM. 503. ANASTAS. 12. & 13. THEODORIC. 11. *Sol.* 8. E. *Lun.* 10. *Indict.* 11. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 3. *P.* 30. *Mart.*

COSS. *Dexicrates & Volusianus.*

Infelix Romanorum in Persas expeditio. Amida recipitur.

I. POstquam novit Anastasius, Amidam à Persis oppugnari, maximâ quâ potuit diligentiâ exercitum impediendæ urbis expugnationi idoneum misit, cui Duces quatuor præficiebantur: *Ariobindas* scilicet, Olybrii olim Augusti filius, qui Orientis Prætorem agebat; *Celer*, Ordinum in Palatio Præfectus; *Patritius* ex Phrygia ortus; nec non *Hypatius*, cui Anastasius Imperator patruus erat. Additi his Justinus, Anastasii successor, & Patriciolus cum Vitaliano filio, *Pharesmanas*, Calchus genere, vir belli præstans; Godidasclus & Messas, Gothi, claro sanguine orti, artisque militaris peritissimi. Universi exercitus dispensator *Appion* Ægyptius, vir inter Patritios illustris, & in rebus agendis solertissimus, cui sumptuum erogandorum facultas data erat. A tanto exercitu, cui tot clari Ductores imperabant, sperabatur nil nisi boni Reipublicæ. At cùm procederet gradu lento, quasi gravis sarcinis Persas non invenit, qui post victoriam loca populati omnia, cum ingenti præda domos redierant. Quæ obsidendæ Amidæ requirebantur, Romanis non erant in promptu. Placuit igitur separatim, uti procedebant, hostium in regionem impetum facere. Quod ubi Cavades, qui non longè aberat, didicit, Romanis celeriter fit obviam. Castra posuerat Ariobindus apud oppidum *Arzaniorum*, qui postquam audivit Cavadem, cum omnibus copiis adversus se contendere, arreptâ fugâ Constantianam cursu pervenit. Nudatorum castrorum facillimè compotes Persæ, ad alium Romanorum exercitum è vestigio properant, quem Patritius, Hypatiusque ducebant. Barbarorum copiis DCCC. *Eathalitæ* antecedant, quos omnes cùm Romani internecione delevissent, veluti victores securi arma deponunt: carnes ad prandium assant, imò quasi in maximo otio agerent, nonnulli proje-

ANNO DOM. 503.

ctis vestibus, pleni sudoris ac pulveris in præfrigidam rivi aquam se projiciunt. Nec Romanorum quisquam erat, qui Cavadis sentiret adventum. Rex ex aqua turbida hostes imparatos esse conspiciens, inermes citato cursu aggreditur. Patricius, & Hypatius irruptionis ab initio fugam capiunt. Milites partim interfecti, partim de monte, quem petierant, præcipites acti. Rex vocatus Byzantium Ariobindus; qui Romanorum ex exercitu supererant, Duce *Patricio* ad obsidendam Amidam se convertunt. Rusticus, qui aves, fructusque clam urbi inferebat, *Glonem Toparcham* cum Persis Patricio se traditurum recepit, si qua ex eo spes muneris esset. Promisso munere rusticus fienti similis, Gloni narrat, à prædonibus, alimenta se plurima afferentem spoliatum esse. Multum prædæ abduci posse, si ipse venatum iret, prædonibus quæsitis, & quatenus eunctibus, ut pluribus in locis grassarentur. Credita res. Cum ducentis equitibus Glones ad assequendos prædones proficiscens, qui in insidias, quas Patricius monente rustico paraverat, incidens, à Romanis, qui numero superiores erant, cum suis occiditur. Paterna clade Glonis filius ad iram provocatus, ut defuncti manibus utcunque parentaret, sancti Simeonis Templum, ubi genitor perierat, flammis abolet: & acceptis mille auri libris Romanis Amidam restituit. Dexicratis & Volusiani Consulatu gesta hæc esse, nos Marcellinus monuit: *Tres Romanorum Ductores, Patricius, Hypatius & Areobinda, qui cum* XV. *millibus armatorum olim in Persas missi fuerant pugnaturi, juxta Sysilim castellum cum iisdem Persis sine victoria conflixerunt; multis tunc militibus ductoribus de prælio fugientibus cæsis. Numeroso dehinc auri pondere hostibus dato, captam rebusque vacuam Amidam civitatem iidem nostri redemere ductores. Celere Magistro Officiorum sibi cum duobus millibus bellatorum in subsidium destinato.*

Procop. de Bel. Perf. l. 1. c. 6.

Marcellin. Chr.

Synodus Romana Ennodii Apologeticum probat.

II. Rebus Imperii egresso occurrit Synodus Romana, quæ Ennodii pro Concilio Symmachum absolvente Apologeticum calculo suo comprobavit: *Post Consulatum Avieni, cum in unum convenientes Domino ante Confessionem B. Petri Apostolorum Principis resedissemus; sancta Synodus dixit; Libellus, qui Synodali autoritate contra eos, qui adversus quartam nostram Synodum, quæ habita est Romæ Palmaris, inaniter præsumpserunt, ab Ennodio conscriptus est; coram omnibus deferatur, & in præsentia omnium legatur atque roboretur. Quo recitato, & ab omnibus consona voce comprobato; sancta Synodus dixit; Hæc futuris temporibus reserventur, atque ab omnibus teneantur, atque inter quartæ & quintæ Synodi nostræ actiones interponantur, & ita sicut eorundem Synodorum Decreta habeantur, quia Synodali autoritate conscripta est & roboretur. Ad quæ ter beatissimus Papa respondit, Juxta vestram omnium sum voluntatem; & ut judicatis, Apostolica tribuatur autoritate, & inter Apostolica, quæ dicitur, interponatur Decreta; & sicut cætera Apostolica ab omnibus recipiatur; ad quæ omnes ter una voce responderunt, dicentes, Ut fiat rogamus. Postque clamatum est ab omnibus Episcopis, & Presbyteris, Illi, qui Papam Symmachum accusaverunt, & damnationem ei inferre tentaverunt, & illi, qui eum judicaverunt, aut contra nostram Synodum garrire, aut scribere præsumpserint, ut damnentur rogamus.* Hic interlocutus Symmachus; dixit circa accusatores mitius agendum, nil necesse esse nova cudere, sed vetera recitare: *Est enim à multis antecessoribus nostris Synodis decretum atque firmatum, ut oves, quæ Pastori suo commissæ fuerint, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitaverit, præsumant, nec ullatenus pro quacumque re alia, nisi pro sua injustitia accusare audeant.* Monente Papa sancitum etiam est, *nullos Episcopos suis rebus exspoliatos, vel a Sedibus vi, aut dolo, aut quocunque ingenio pulsos, sicut & vos de nobis judicastis, aut ad Synodum tam provincialem, quàm generalem posse convocari, aut in aliquo judicari, antequam cuncta, quæ eis ablata sunt, Legibus potestati eorum pacificè per omnia redintegrentur.* Ex his liquet, Synodum *palmarem* eam esse, in qua Symmachus anno DI. absolutus est; Ennodiique Apologeticum hanc Synodum inter & subsequentem, quæ Flaviano Avieno Juniore Cos. habita est, esse collocandum.

ANNO DOM. 503.

Cæsarius Arelatensibus Præsul imponitur.

III. Labente anno Æonius Arelatensis Præsul concessit ad superos, Augusti die tertio, cui *Cæsarius*, quem moriens commendarat, suffectus est. Ut à vero prorsus aberret tam Chronologia Baronii, qui Cæsarium anno CCCCLIII. Arelatensi Synodo in Annalibus præfecerat, quàm Bellarmini, qui Cæsarium ad annum usque 499. pervenisse tradit, quo tempore necdum Episcopatum induerat. Ut de Cæsarii annis accuratior Chronologia constituatur, *Messani*, qui ipsius Notarius fuit, verba etiam atque etiam sunt observanda: *Cùm semianimem ipsum redderet conspectibus nostris infirmitas, & inter hæc* LXXIII. *gereret totius vitæ transitis annum, è quibus quadragesimum in Pontificatu verteret circulus gyrum, & animadverteret per spiritum imminere sibi transitus diem*, &c. Obiit verò anno DXLIII. his verbis consignato, *iterum post Consulatum Basilii*. Hinc natalis tam vitæ, quàm dignitatis Cæsarii annus eruitur. Natus est anno CCCCLXX. Episcopatum ingressus est anno DIII. mortuus est anno DXLIII. Unum est, quod objiciatur. Extare scilicet Symmachi ad Cæsarium Arelatensem Epistolam, quæ numero sexta est, *datam Idus Novembris, Probo viro clarissimo Consule*. Observant autem Conciliorum editores, Probi Consulatum in annum DII. incidisse; quæ communis & sententia est. Errant tamen quicumque in eam descendere. Probus ille, cujus meminit Epistola, annum aperuit DXIII. *Clementino* Collegâ. Etenim omisso Occidentis Consule, illo Orientis Symmachum Epistolam consignasse suam quis credat? Anno autem DII. Probus in Oriente Fastos aperuerat, Collegâ Avieno Juniore, cujus & Consulatu Romana Synodus est notata. Avieni igitur potius quàm *Probi* nomen designandis Epistolæ suæ temporibus Symmachus usurpasset. Cæsarius, gente Gallus, Cabillone ad Ararim ortus, erogatis in pauperes, quas sibi licuit, nobilium parentum facultatibus, à Silvestro Cabillonensi Episcopo Clericis allegi voluit. Amore severioris disciplinæ in Lerinense Monasterium concessit, cui Porcharius præerat, ut tanto pietatis Doctore informatus, ad majores sapientiæ gradus ascenderet. Quo jubente relictâ Lerino Arelatum petiit, ut à *Juliano Pomerio* Rhetoricâ imbueretur. Cùm Æonio Præsuli in familiaritatem venisset, in ipsius domo excipitur: ab eoque postmodum Cœnobio, quod Arelati in vicinia stabat, præficitur, Æonio defuncto Arelatensibus sacris imponitur. Audiantur verba Cypriani, qui Cæsarii discipulus fuit: *Æonius cœpit ergo juvenem*

ANNO DOM. 504.

Sur. 27. Augusti. c. 3.

Cæsarium, non jam ut peregrinum, vel extraneum, sed attentiori obtutu interni cordis oculo contemplans, itaque ab Abbate Porcharino illum expetens, & licet ab invito etiam impetravit: illud primùm Diaconum, deinde Presbyter ordinatur ... Defuncto autem in suburbana Civitatis Insulæ Abbate, ab Episcopo Æonio ob Cæsaream mittitur, ut Monasterium Rectore destitutum, ipse in eadem reverentia auctoritate succedens, monasticâ disciplinâ informaret. Itaque in suburbano Monasterio libens eam complectitur vitæ rationem.

ANNO U. C. 1257. PER. JUL. 5217. JUL. 549. DOM. 504. ANASTASII 13. & 14. THEODORICI 12. Sol. 9. D. C. Lun. 11. Indict. 12. Epact. 28. Epact. Sol. 4. 9. P. 19. April.

COS. *Cethegus solus.*

Romanorum in Persidem impetus.

I. Quum homines Romani Amidam recuperarent, Cavades impedimento esse non poterat. In regnum ejus Hunnis invadentibus, reverti coactus, diuturnum cum ea gente bellum in Septentrione gerebat. Hinc facilius Anastasii Ducibus impetum in Persidem facere. Audiamus Marcellinum:

Marcellin. Chr.

Intereà Celer Magister Officiorum per Callinicum Mesopotamiæ civitatem armatam ducens militiam, ad devastanda Persarum rura discurrit. Plurimos agrestes rusticis intentos laboribus manu propriâ trucidat. Pastores diversorum pecorum cum numerosis jumentis abducit. Castella inter utraque confinia invadit usque ad Pontem ferreum, sic nomine dictum, cuncta vastanda progreditur: omnique prædâ potitus, ad communia castra ditatus milite remeat. Aliquanto dehinc ad pacem ineundam fœdus cum Persis deliberat, missi ad se pro pepigendo fœdere Armonio à sociis.

Sirmium à Theodorico capta.

II. In Occidente armis famam Theodoricus suam extendebat. Evulsum Romanorum ditioni Sirmium sibi subjicit, quam Cassiodorus victoriam celebrat in Chronico: *Cethego Consule virtute Domini nostri Regis Theodorici, victis Bulgaribus Sirmium recepit Italia.* Theodorici victoriam fusius narrat Jornandes:

Jorn. de Reb. Get. c. 58.

Petiam in suum Comitem inter primos electum, ad obtinendam Sirmiensem dirigit civitatem. Quam ille expulso Rege ejus Trasarico, filio Trasstilæ, retentâ ejus matre obtinuit. In ea civitate recuperanda non minimum profuit virtus Tolonici, quem Athalaricus Rex multis exornat laudibus in sua ad Senatum Romanum Epistola:

Cassiodor. Var. Lect. 8. Epist. 10.

Tolonici, inquit, ut cæpit ætas adolescere, teneriusque anni in robustam generis audaciam confirmari, ad expeditionem directus est Sirmiensem, ut quod ab illo Martio viro didicerat verbis, in campestri libertate monstraret. Egit de Hunnis inter alios triumphum, & vincit a incoha primis congressibus auspicatus, novi dedit Bulgares, tunc orbe terribiles. Italiæ in commodum cessit ea Theodorici victoria, quam & Ennodius multum celebrat in suo Panegyrico:

Ennod. Paneg. 374.

Sirmiensium civitas olim limes Italiæ fuit, in qua seniores Domini excubabant, ne concervata illinc finitimarum vulnera gentium in Romanum corpus excurrerent. Hæc postea per negligentiam neglectum in Gepidarum jura concessit: hinc quotidiana insultatio, & in composita legationum frequentia mittebatur. Vivebant animosi Principis dolosi blandimenta commenti: & circa alios Gepidas, quorum Ductor est Gunderit, intempestiva Traserici familiaritas.

Theodoricus Magos pœnis subjicit. Basilius Magus.

III. Gloriam magis suam amplificavit Theodoricus, dum Magiam, cujus amore viri illustres tenebantur, legibus exterminari fuit voluit. Sceleris hujus accusabantur *Basilius*, atque *Prætextatus* apud *Argolicum* Præfectum Urbi. Cui hæc mandat Theodoricus:

Cassiodor. Var. l. 4. Ep. 22.

Decernimus, ut quinque Senatoribus, id est, magnificis, & Patritiis viris Symmacho, Decio, Volusiano, atque Cœliano, nec non illustri viro Maximiano hanc causam legitimâ examinatione perficis. Arigerno quoque Comiti scripsit Theodoricus, ut Basilium, atque Prætextatum *ubicunque repertos, ad judicium Quinquevirale duceat.* Erant Basilius & Prætextatus de Senatorum grege: judicandis ergo iis viri Patritii eligi debuere. Basilii cujusdam Magi in Dialogis meminit Gregorius, qui Monachi habitu Valeriam fugâ petiit, quem Equitio Abbati sanandum commendavit Amiternensis Antistes. Cui Abbas: *Pater, ego non video eum Monachum esse, sed Diabolum.* Cùm virginem speciosissimam Basilii præsentiam flagitaret impensius, uti remedium suæ sanitati conducens, Magus subinde Monasterio pellitur: qui non diu post Romæ *exardescente zelo Christiani Populi, igne crematus est.*

Greg. Dial. l. 1. c. 14.

Missâ Gregorii traditione, quæ in multis fide laborat, Basilius ille Magus cum Basilio Senatore unus fuerit necne, est in ambiguo.

Synodus Romana in rerum Ecclesiasticarum invasores.

IV. Nunc rebus Ecclesiæ detineamur. Adversus invasores rerum Ecclesiasticarum à Symmacho Romæ Petri in Basilica Concilium cogitur, quod sic Pontifex alloquitur: *Communis dolor, & generalis est gemitus, quòd intra Ecclesiam nostris, & retrò actis temporibus de invasione rerum Ecclesiasticarum, & vexatione Sacerdotum cognovimus, quæ res non nos solos, sed omnes Domini tangit Sacerdotes.* Placuit ergo Patribus, *ut oblationes Fidelium à nemine præsumantur absque consensu & voluntate Episcopi, in cujus dignoscuntur esse parrochia & potestate.* Sed & anathemate feriunt, qui res Ecclesiæ detinuerint, ubi à Pontifice fuerunt admoniti. Synodi Actis Episcopi CIV. subscripsisse leguntur. Est tamen creditu difficillimum, tot Præsules adfuisse, quos inter *Theodosium Nazianzenum*, & *Dorotheum Neocæsariensem* reperimus. Quin igitur subscriptiones corruptio incesserit, vix dubitandum. Sic censet & Labbeus: *Ut fatear, inquit, quod res est, & Episcoporum, & Ecclesiarum nomina adeò corrupta videntur, ut vix sanari possint.*

Lab. Conc. t. 4. 1378.

Persecutio Thrasimundi.

V. In Africa calliditate Thrasimundi Vandalorum Regis Ecclesia lento igne consumebatur, plusque valebant ad corrumpendos animos subdola ipsius munera, quàm accensi rogi. Qua de re notanda sunt verba Procopii:

Proc. de Bel. Vand. l. 1. c. 8.

Christianos non pœnis corporeis, aut suppliciis, velut illi, sed præmiis ac honoribus omnibus ad deserendam fidem invitavit: non auscultantes verò minimè plectebat. Si quos magnis criminibus obnoxios vidisset, seu fortunâ, seu voluntate, hos non dare præteritorum pœnas, sed præmiis muneribusque meliorem induere mentem cogebat. Intereà non Principis quidem jussis, sed Magistratuum, Episcoporumque Arianorum furore ad violentiam ventum est. Testis Autor vitæ Fulgentii, qui præmissâ Hunnerici persecutione, hæc addit:

Fulg. Vit. c. 8.

Nascitur rursus talis persecutio fidei, quæ sanctæ memoriæ Faustum Episcopum cogeret, per diversas latebras commigrare. Est illud & in confesso, eò processisse Thrasimundum, ut Ecclesiis Episcopos præfici vetuerit:

Fulg. Vit. c. 16.

Sed quia tunc regalis autoritas Episcopos ordinari prohibuerat, nec viduatis plebibus providere Pastores licebat. Neque exules Episcopos Thrasimundus

Anno Dom. 505.

mundus revocavit: amissâ patriâ, *Eugenius* Carthaginensis Episcopus in Gallia versabatur.

Anno U. C. 1258. Olymp. 321. Per. Jul. 5218. Jul. 550. Dom. 505. Anastas. 14. & 15. Theodor. 13. *Sol.* 10. B. *Lun.* 11. *Indict.* 13. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

Coss. *Sabinianus & Theodorus.*

Defensores Ecclesiarum ex Christianis institui jubet Anastasius.

I. MOre ab Episcopis Africanis instituto, Ecclesiis defensores instituti erant, quibus & ingredi Judicum Secretaria facultas concessa erat. Huic officio homines à Christiana orthodoxaque Religione alienos præponi erat incongruum. Quod & Lege suâ firmum esse, Anastasius voluit Augustus. Hæc ergo scribit Eustachio Præfecto Prætorii: *Jubemus eos tantummodò ad Defensorum curam peragendam ordinari, qui à sacrosanctis orthodoxa religionis imbuti mysteriis, hoc in primis sub gestorum testificatione, præsente quoque religiosissimo fidei orthodoxa Antistite, per depositiones cum sacramentis religione celebrandas patefecerint. Ita enim eos præcipimus ordinari, ut reverendissimorum Episcoporum, nec non Clericorum, & Honoratorum, ac possessorum, & Curialium Decreto constituantur. Datum Kal. Maii.* Quin etiam qui Christiani non erant, eos militiâ exclusit Imperator: *Nemo militet, qui non apud Acta testificatus cum tribus sit, propositis sacrosanctis Evangeliis, se esse Orthodoxum. Fiantque Acta ad eum Magistratum, sub quo militaris est, & duo tantùm aurei pro ea re præbeantur.*

Cod. de Episc. Aud. l. 1. c. 4. l. 19.

Getæ gravem Romanis cladem inferunt.

Marcellin.

II. Imperio cladis non minimum intulit Romanorum Ducum temeritas. Res sic narratur à Marcellino: *Sabinianus, Sabiniani Magni filius, Ductorque Militia delegatus contra Mundonem Getam, arma construxit: decem millia armatorum sibimet ascitorum, plaustraque armis atque commeatibus onerata secum trahens, pugnaturus accessit: commissoque ad Horreum Magnum prælio, multis suorum militibus in hoc conflictu perditis, & in Margo flumine enecatis, amissis præterea plaustris, in castellum, quod Nato dicitur, cum paucis fugit. Tanta in hoc lamentabili bello spes militum cecidit, ut quantum apud mortales nunquam potuerit reparari.*

Anno Dom. 506.

Anno U. C. 1259. Per. Jul. 5219. Jul. 551. Dom. 506. Anastas. 15. & 16. Theodoric. 14. *Sol.* 11. A. *Lun.* 13. *Indict.* 14. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 7. P. 26. *Mart.*

Coss. *Ariobinda & Messala.*

Statuam Anastasius suam collocat.

I. STatuarum ope Imperator sui nominis memoriam consecrari voluit, nec tamen sine nonnulla Theodosii Magni injuria. Quippe ubi celeberrimus ille Princeps statuam olim suam erexerat, ibi Anastasius suam jubet collocari. Hæc Marcellinus scripta reliquit, quæ errante memoriâ Pagius Autori Chronici Alexandrini vindicat: *Anastasii Principis statua in eodem loco, quo dudum Theodosii Magni steterat, super immanem columnam in foro Tauri statuta est.*

Alaricus in unum volumen Codicis Theodosiani Leges colligit.

II. In Gallia Alaricus majus opus movebat. Contractas explanatasque Codicis Theodosiani Leges in unum volumen compegit, *ut omnis Legum Romanarum antiqui juris obscuritas, adhibitis Sacerdotibus, ac nobilibus viris in lucem intelligentia melioris deducta resplendeat, & nihil habeatur ambiguum, unde se diuturna, aut diversa jurgantium impugnet objectio.* Ordinante *viro illustri Goiarico Comite* id Operis ab *Aniano* editum est: *Anianus vir spectabilis, & præceptione Domini nostri gloriosissimi Alarici Regis, hunc Codicem de Theodosiani Legibus, atque sententiis juris, vel diversis libris electum, Aduris anno XXII. eo regnante edidi atque subscripsi. Recognovimus. Dat. sub die IV. Non. Febr. anno XXII. Alarici Regis, Tolosæ.* Liber ille ex thesauris Regiis Timotheo, V. S. Comiti, *pro distringendis negotiis* destinatur. Annus Alarici XXII. in Messalæ Consulatum incidit.

Cod. Theodos. t. 1.

Synodus Agathensis. Quot Canones ediderit?

III. Eodem anno permittente Alarico, Synodus Agathensis celebratur. Urbs erat Narbonensis Provinciæ, veteribus Geographis Straboni, Ptolemeo, Plinio non ignota: *Agatha quondam Massiliensium.* Timosthenes apud Stephanum in dimensione terræ per stadia eam *bonam fortunam* appellat. Agatha quidem respondet Græco ἀγαθῇ. Congregatum est Concilium quarto, vel tertio Idus Septembris in *sancti Andrea Basilica.* Constabat Episcopis XXXV. quibus præfuit *Cæsarius* Arelatensis, qui primus & omnium subscripsit. Post Cæsarium eminebant *Cyprianus* Burdegalensis, *Clarus* Episcopus Elusensis, *Tetradius* Bituricensis, Metropolitanâ dignitate illustres; *Heraclianus* Tolosensis, *Sophronius* Agathensis, &c. Memoriâ recondenda sunt verba Agathensium Patrum, Alarico Regi suo, licet Ariano fausta precantium: *Cùm in nomine Domini ex permissu Domini nostri gloriosissimi, magnificentissimique Regis in civitate Agathensi sancta Synodus convenisset. Ibique flexis in terram genibus, pro regno ejus, pro longævitate, pro populo Dominum deprecaretur, ut qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum ejus Dominus felicitate extenderet, justitiâ gubernaret, virtute protegeret.* In vulgatis editionibus Canones Agathensium LXXI. vulgò numerantur. Observatum tamen Sirmondo, antiquis in exemplaribus extare duntaxat XLVIII. *Ut dubium minimè videatur, non plures hoc numero conditos primùm à Synodo ipsa fuisse: reliquos verò XXV. qui supra hunc numerum excurrunt, aliundè postea, sed ex Eponensi potissimum Synodo depromptos, atque in hanc Synodi cujuspiam alterius autoritate insertos esse.*

Plin. l. 4. c. 4.

Sirm. Adm.

Reliqui Agathenses Canones.

IV. Quibus observatis, nunc summam Canonum referamus. I. Bigami aut internuptarum mariti, quanquam aliud Patrum statuta decreverint, ut qui hùcusque ordinati sunt, habitâ miseratione Presbyterii, vel Diaconatus nomen tantum obtineant. II. Contumaces Clerici ab Episcopis corrigantur, etsi superbiâ communionem contempserint, aut Ecclesiam frequentare, peregrina eis communio tribuatur. Ita ut cùm eos pœnitentia correxerit, in matricula gradum suum recipiant. III. Episcopi, qui innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, & ad gratiam festinantes, recipere fortasse noluerint, à vicinis Episcopis moneantur. Et si parere noluerint, communio illis usque ad tempus Synodi à reliquis Episcopis non negetur, ne excommunicati fortè obitu excommunicantis peccatum augeatur. IV. Clerici, vel seculares, qui donationes parentum retinuerint, velut necatores pauperum, quousque reddant, Ecclesiis excludantur. V. Clericus, qui furtum Ecclesiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur. VI. Quæ ab extraneis donan-

Anno Dom. 506.

donantur Pontificibus, inter facultates Ecclesiæ computantur, quia hoc ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodo Sacerdotis probatur offerre. Quidquid tamen nomine fideicommissi donatur, Pontificibus in proprium cedit. VII. Casellas, mancipiolave Ecclesiæ Episcopi nisi urgente necessitate non distrahant, quæ apud duos, vel tres Comprovinciales prius probata, eorum subscriptione roboretur. Quos tamen servos manumiserit Præsul, illi libertatem concessam retinebunt cum datis munusculis: modò viginti solidorum in terrula non excedant. VIII. Clericus, qui ad secularem Judicem confugerit, & is defensionem impendit, tam hic, quàm ille pellatur Ecclesiâ. IX. De Presbyteris & Diaconis ad torum uxorum redeuntibus, Innocentii Siriciique Constitutio servetur, scilicet, *ut omni Ecclesiastico honore priventur.* X. Nullus Clericorum cum extranea muliere familiaritate jungatur. XI. Ancillæ & libertæ cum Clericis non maneant. XII. Omnes Ecclesiæ filii in Quadragesima die Sabbati jejunent. XIII. Symbolum ante octo dies Dominicæ Resurrectionis publicè in Ecclesia Competentibus tradatur. XIV. Altaria non solùm unctione Chrismatis, sed etiam Sacerdotali benedictione sacrentur. XV. Pœnitentes, quo tempore pœnitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium super caput consequantur: si comas non deposuerint, aut vestimenta non mutaverint, abjiciantur. Viaticum omnibus in morte positis non negandum. XVI. Episcopus Diaconum xxv. annis minorem non ordinet. Si conjugati juvenes consenserint ordinari, uxorum voluntas requiratur. XVII. Presbyter non xxx. annos natus haud ordinatur. XVIII. Secularis, qui Natali Domini, Paschate, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur. XIX. Sanctimoniales ante annum ætatis suæ xl. non velentur. XX. Clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiacono inviti detondeantur; vestimentis & calceis utantur, quæ religionem deceant. XXI. Oratoria in agris vitandæ familiarum fatigationi permittuntur. Pascha tamen, Natale, Epiphania, Ascensionem Domini, Pentecostem, Natale S. Joannis Baptistæ, vel si qui maximi dies in Festivitatibus habentur, in civitatibus, aut parrochiis celebrent. Clerici, qui festis diebus in Oratoriis nisi permittente Episcopo Missas celebrarint, à communione pellantur. XXII. Diœcesani Presbyteri res Ecclesiæ vendere, aut donare non præsumant, secus de facultatibus, si quas habent proprias, indemnem Ecclesiam reddant. XXIII. Episcopus posteriorem priori non anteponat, nisi elatus superbiâ, quòd pro necessitate Ecclesiæ Episcopus jusserit, implere contemnat. Si qui senior est, officium Archidiaconatus implere nequeat, ille ordinationi Ecclesiæ, quem elegerit, Episcopus præponatur. XXIV. De pueris expositis Vasensis Synodi Canon ix. observatur.

Reliqui Agathenses Canones.

V. Ad alios Canones pergamus. XXV. Seculares, qui prius uxores quàm judicio damnentur, abjecerint, à communione Ecclesiæ excludantur. XXVI. Si quis Clericorum documenta Ecclesiæ supprimat, vel adversariis tradat, quidquid per absentiam documentorum damni Ecclesiæ illatum est, de propriis facultatibus reddat, & communione privetur. XXVII. Monasterium nisi Episcopo permittente nullus fundare præsumat. Monachi vagantes, nisi eis testimonium Abbas suus reddiderit, non ordinentur. Monachorum nullus nisi Abbate suo permittente retineatur, aut ordinetur. XXVIII. Monasteria puellarum longius à Monasteriis Monachorum collocentur. XXIX. Libertos Ecclesia tueatur, quos si quis ante audientiam expoliare præsumpserit, ab Ecclesia repellatur. XXX. Ubique locorum post Antiphonas Collectiones per ordinem ab Episcopis, vel Presbyteris dicantur: & hymni matutini, vel vespertini diebus omnibus decantentur, & in conclusione matutinarum, vel vespertinarum Missarum post hymnos capitella de Psalmis dicantur: & plebs collecta in oratione ad vesperam ab Episcopo cum benedictione dimittatur. XXXI. Qui post vetus odium à Sacerdotibus moniti ad pacem non redeunt, excommunicatione feriantur. XXXII. Clericus inconsulto Episcopo neminem apud Judicem secularem pulset. Si pulsatus fuerit, respondeat. Si quis Laicorum per calumniam Clericum fatigans, victus est, nisi resipuerit, ab Ecclesiæ liminibus arceatur. XXXIII. Episcopus, qui filios, aut nepotes non habens, alium quàm Ecclesiam reliquit hæredem, si aliquid de Ecclesia absque necessitate distraxit, irritum habeatur. Qui filios habet, de bonis, quæ reliquit, ab hæredibus ejus indemnitatibus Ecclesiæ consulatur. XXXIV. Judæi, qui fidem amplecti voluerint, octo mensibus inter Catechumenos versentur. Quòd si intra præscriptum tempus infirmitatis in periculum inciderint, baptizentur. XXXV. Episcopi, qui ad ordinationem summi Pontificis, aut ad Synodum à Metropolitano invitantur, ad constitutam diem adesse non differant, secus Ecclesiæ communione priventur ad proximam usque Synodum. XXXVI. Clerici stipendia sanctis laboribus debita à Sacerdotibus consequantur. XXXVII. Homicidæ & falsi testes à communione Ecclesiastica submoveantur, nisi pœnitentiâ crimina diluerint. XXXVIII. Clerici absque commendatitiis Episcopi sui literis non vagentur: in Monachis par sententia servetur: quibus & privatæ cellulæ negantur, nisi fortè probatis post emeritos labores. Abbatibus quoque diversas cellulas, aut plura Monasteria habere non liceat. XXXIX. Presbyteri Clericique, quibus ducendi uxores licentia non est, nuptiarum evitent convivia, ne auditus & obtutus sacris mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur. XL. Clerici, Laicique Judæorum convivia vitent. XLI. Clericis vitetur ebrietas: quem ebrium fuisse constiterit, triginta dierum spatio à communione statuimus submovendum, aut corporali subdendum supplicio. XLII. Qui student auguriis, & per eas, quas Sanctorum sortes vocant, divinationis scientiam profitentur, ab Ecclesia habeantur alieni. XLIII. De Pœnitentibus nullus Clericus ordinetur. Quod si ex illis per ignorantiam consecratur quispiam, non ministrare, si Diaconus; non altare consecrare, si Presbyter, præsumat. XLIV. Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut Pœnitentem in Ecclesia benedicere, Presbytero penitùs non liceat. XLV. Terrulas exiguas, aut longè positas Episcopus sine consilio fratrum, si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.

XLVI.

Anno Dom. 506.

ANNO DOM. 506.

XLVI. Fugitivi servi, qui ne vel revocati teneri possint, ab Episcopo, si voluerit, distrahintur. XLVII. Ante Missam expletam; Sacerdotisque benedictionem egredi populus non præsumat. Qui sic fecerint, ab Episcopo publicè confundantur. Hactenùs Canones Agathenses, qui deinde sequuntur usque ad Canonem LXX. etsi pro Agathensibus agniti sint à Gratiano, & ab aliis in antiquissimis tamen exemplaribus non extant: adjectique posteà huic Synodo videntur ex Canonibus maximè Concilii Epaonensis. Itaque ab iis exscribendis supersedemus.

Joannes Diaconus, qui Laurentio adhæserat, à Symmacho suscipitur.

Collect. Baluz. t. 2. 1464.

VI. Clementiam erga illos, qui *Laurentio* adhæserant, adhibendam esse statuerat Symmachus in Synodo Rom. anni DIII. Quo beneficio usus Joannes Diaconus, Pontifici Libellum obtulit, quem ex editione clarissimi Baluzii, quæ Labbeana longè est emendatior, suppeditamus: *Cælius Joannes Diaconus Ecclesiæ Romanæ. Quia me ad tempus ab Ecclesia separavi, agnoscens errorem meum; spero misericordiam beatitudinis vestræ, & redintegrari me unitati consentiens, qua veneranda Synodus judicavit, atque constituit. Anathematizans Petrum Altinatem, & Laurentium Romanæ Ecclesiæ Pervasorem, & Schismaticum. Quòd si aliquando similia obtentavero, in ea causa, de qua veniam ab Apostolatu vestro merui, tunc Ecclesiasticæ subjaceam ultioni. Quod manu meâ scriptum obtuli sub die* XIIII. *Kal. Octobrium, Messalâ viro clarissimo Consule.* Quænam verò fata Laurentii fuerint Symmacho æmulis, paucis nos docuit Theodorus Lector. Theodoricus, qui Symmacho Episcopatum confirmarat, Laurentium cujusdam urbis, quæ Nuceria dicitur, Episcopum constituit: *Laurentius tamen haudquaquam quievit, sed Episcopatum urbis Romæ adhuc ambire non destitit. Quam ob causam eum deponi, & in exilium mitti curavit Symmachus. Atque hoc modo seditio consopita est.*

Theodor. l. 2. 560.

ANNO DOM. 507.

ANNO U.C. 1260. PER. JUL. 5220. JUL. 552. DOM. 507. ANASTAS. 16. & 17. THEODORIC. 15. *Sol.* 12. G. *Lun.* 14. *Indict.* 15. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

COSS. *Anastasius Aug.* III. *& Venantius.*

Seditio Constantinopoli. Longus murus ab Anastasio constituitur.

I. SEditionum ferax Imperium Anastasii magnos in urbe Regia labente anno motus attulit. Quos breviter tangit Marcellinus: *Seditio popularis in Circo facta est: multi & armatis obsessi. Gradus Circi septentrionalis, sua cum fornice incensi collapsique sunt, Anastasio Cæsare in processibus commorante.* De seditione plura nos docet Chronicum Alexandrinum, licet tenebras ei lacuna induxerit: *Fugit Ariovindus Peram, solusque posteà Anastasius ascendit in Regiam sellam Circi sine diademate. Quod ubi populus novit, totus in Hippodromum properavit, & per compellationem totam sibi urbem conciliavit.* Longi muri, qui Anastasianus vocatus est, ædificatione Imperator famæ nomen mandavit suum. Nobile ædificium describit Evagrius. Extructum erat in Thracia: *Distat Constantinopoli stadiis plus minus ducentis octoginta: utrumque complectitur mare, ac 425. stadia instar freti cujusdam excurrens, & urbem Regiam ex peninsula ferè insulam efficiens, eosque qui trajicere voluerint, à Ponto ad Propontidem, & ad mare Thracium commodissimè transportans. Barbaros quoque, qui ex Ponto Euxino, & ex Colchide ac Mæotide palude ex locis supra Caucasum sitis excursiones faciunt; eos item, qui ex Europa effundi solent, objectu suo repellit.*

Evagr. l. 3. c. 38.

Chlodoveus intendit bellum in Alaricum.

II. In Gallia Chlodoveus immensa honorum ambitionisque cupiditate inflammatus, Alarico Gothorum Regi absque causa idonea bellum inferre statuit. Victoriis Francorum sibi metuens Alaricus, Legatos ad Chlodoveum de faciendo fœdere miserat: *Si frater meus velit, insederat animo, ut nos Deo propitiò pariter viveremus.* Votis annuens Chlodoveus ad Alaricum accesserat, ac Ligeris in Insula *juxta vicum Ambaciensem territorii urbis Turonicæ*, instituto simul & convivio, & colloquio, conglutinatâ amicitiâ ad sua recesserat. Sanctè hoc fœderis coluerat Alaricus, cùm Chlodoveus Gothico regno inhians, suos sic alloquitur: *Valde molestè fero, quòd hi Ariani partem teneant Galliarum. Eamus cum Dei adjutorio, & superatis, redigamus terram in ditionem nostram.* Ad bellum se accingenti literas Remigius dirigit Rhemensis Episcopus: *Rumor ad nos pervenit, administrationem vos secundam rei bellicæ suscepisse. Non est novum, ut cæperis esse, sicut parentes tui semper fuerunt.* Plena est Epistola consiliorum, quæ magno sint Principibus usui: *Consiliarios tibi adhibere debes, qui famam tuam possint ornare. . . Cives tuos erige, afflictos releva, viduas fove, orphanos nutri, ut omnes te ament, & timeant. . . Prætorium tuum omnibus pateat, ut nullus exinde tristis accedat. Paternas quascumque opes possides, captivos exinde liberabis, & à jugo servitutis absolves. Si quis in conspectu vestro venerit, peregrinum se esse non sentiat. Cum juvenibus jocare, cum senibus tracta, si vis regnare, nobilis judicari.* Ubi Theodorici pervenit in notitiam, quid rerum Chlodoveus moliretur, ad eum literas scripsit, quibus à bello revocabat: *A parentibus, quod quæritur, electis Judicibus expectatur. Absit ille conflictus, ubi unus ex vobis deleri poterit inclinatus. Abjicite ferrum, qui in meum pugnare vultis opprobrium. Jure patris vobis interminor, & amantis. Ille nos & amicos nostros patietur adversos, qui talia monita, quod non opinamur, crediderit esse temnenda.*

Greg. Tur. l. 2. c. 37.

Lab. Conc. t. 4. 1402.

Cassiod. Var. l. 3. ep. 4.

Alaricus à Chlodoveo debellatur.

III. Cùm Francis sui Regis consilium valde placuisset, ad Pictaviensem civitatem, ubi tum Alaricus morabatur, iter convertunt. Ut summam, quâ B. Martinum colebat, observantiam Chlodoveus ostenderet, severissimè prohibet, ne quis de Turonensi ditione quidquam acciperet, præter herbam & aquam. Fortè rustici fœnum quasi herba foret, miles vi adhibitâ abstulerat. Quod ubi Rex audivit, nudato subinde gladio militem necat, *Et ubi erit spes victoriæ*, inquit, *si B. Martinus offenditur.* Egregiam sanè Principis religionem, qui rusticum fœno privari suo nolebat, dum immeritum Regem, sibique fœdere conjunctum coronâ suâ spoliandum aggreditur. Intereà superstitione ductus, bellum sine auspiciis incipi noluit. Missis ergo ad Martini Basilicam muneribus, qui ea ferebant ingressi, Primicerium audiunt, qui Antiphonam incipiebat: *Præcinxisti me virtute ad bellum. Supplantasti insurgentes in me subtùs me, & inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.* Læti hoc oraculo ministri ad Dominum suum redeunt, clarissimæ veluti omen victoriæ portantes. Cùm ad flumen Vigennam pervenisset, quod extra modum intumuerat, Rex hærebat, ignarus vadi. Ortâ luce cerva miræ magnitudinis fluvium ingressa, ductricem exercitui

se

ANNO DOM. 507.

se præbuit, ostenso loco, quo transiturus erat. In Vocladensi campo decimo ab urbe Pictaviensi milliario prœlio Gothos inter Francosque commisso, Chlodoveus victoriam adipiscitur: *Rex enim fugatis Gothis Alaricum Regem interfecisset, duo ex adverso subitò advenientes, cum contis utraque ei latera feriunt. Sed auxilio tam loricæ quàm velocis equi, ne periret exemptus est.* Periere Arverni complures, Senatoresque, qui cum Apollinare Regem suum secuti erant. Obiit Alaricus labente regni sui anno XXIII. Ipsius morte pars regni maxima Francorum potestati subditur. Chlodoveus verò Burdegalensi in civitate hyemans, reconditos Tholosæ Alarici thesauros sibi comparavit. De ea pugna diversa prorsus Procopius narrat. Francis, quos *Germanos* vocat, Carcasionem obsidentibus occurrisse Alaricum, cujus cunctationem cùm milites accusarent, coactum suorum importunitate in aciem prodiere. Gregorium tamen Procopio faciles anteponimus, Gallicarum rerum haud satis perito, multaque à vero aliena referenti. Ut porrò clementiæ laudes cum fortitudine Rex jungeret, de captivis & Clericis, & Laicis Episcoporum arbitrio relaxandis Antistitibus scripsit: *Dominis sanctis, & Apostolicâ Sede dignissimis Chlodoveus Rex. Enuntiante famâ quid actum fuerit, vel præceptum omni exercitui nostro, priusquam in patriam Gothorum ingrederemur, beatitudinem vestram præterire non potuit. In primo quoque de ministerio Ecclesiarum omnium præcepimus, ut nullus ad subripiendum in aliquo conaretur, neque de Sanctimonialibus, neque de viduis, quæ in religione Domini devotæ esse probarentur. Simili conditione & de Clericis, vel filiis suprà dictorum, tam Clericorum quàm viduarum, qui cum illis in domo ipsorum consistere videbantur. Idem & de servis Ecclesiarum, quos de Ecclesiis tractos per Episcoporum sacramenta constiterit, præceptum est observare, ut nullus ex ipsis aliquam violentiam, vel damnum pateretur.* Captivos ex Laicis, qui extra pacem in vincula inciderant, Episcopali concedit arbitrio, qui verò in pace tam Clerici, quàm Laici subrepti fuerint: *Si veraciter*, inquit, *agnoscitis vestras Epistolas de annulo vestro intra signatas, sic ad nos omnimodis dirigatis, & parte nostrâ præceptionem latam noveritis esse firmandam.* Epistolam ad Aurelianense Concilium scriptam fuisse, Baronius cum multis opinatur. Egregiè tamen fallitur, ut jam à doctissimo Sirmondo est observatum. Etenim huic Epistolæ cum Synodo commune nil esse, facilè deprehenditur, cùm post expeditionem Gothicam, quadriennio ante Concilium Aurelianense susceptam edita sit. Neque ad Synodum, sed ad universos generatim Episcopos de captivis missa fuit.

Gr. Tur. Hist. l. 2. c. 37.

Proc. de Bello Goth. l. 1. c. 12.

Lab. Conc. t. 4. 1402.

Error Baronii.

Bar. An. 507. n. 14.

IV. Ecclesiæ rebus, quæ sunt aliquo in momento ponendæ, admoveamus animos. Scribentibus primùm occurrit Cæsarii Arelatensis exilium, quod Alaricus agens adhùc inter homines illi imperavit. *Licinianus* Cæsarii Notarius, homo nequam, ipsum proditionis apud Regem accusat. Interpositâ enim illorum ope, qui Alarico erant à secretis, suggerit *beatissimum Cæsarium, è Galliis genus ducentem, totis in id viribus incumbere, ut deditionem faciat, & urbem Arelatensem Burgundionibus prodat, cùm ille Pastor præstantissimus flexis genibus pacem gentium, urbium tranquillitatem diebus ac noctibus à Domino precaretur.* Nec mora: pulsus Arelato Cæsarius, Burdegalam in exilium mittitur. Tum specie miraculi accusato Deus testimonium innocentiæ præbuisse ferunt. Correptâ igne vehementiori civitate, periculum erat ne prorsus vastata abiret in cineres. Accurrunt consternati metu cives ad Cæsarium clamantes, *S. Cæsari, precibus tuis extinguas ignem sævientem*, qui subitò de ad preces conversus igneos globos abigit. Cùm ille degeret, Regibus justa præcipientibus subditos morigeros esse monebat: *Sed in Ariano Principe contemnere dogmatis pravitatem.* Ubi Alarico sancti exulis innocentia comperta est, rogat, ut Ecclesiæ suæ præsentiam exhiberet. Cujus reditus postquam Arelatensibus innotuit, *omnes utriusque sexus cum crucibus & cereis processere obviam, psallentes, & ingressum ejus operientes.* Reduce optimo Præsule pluvia, quæ nubibus excessisse videbatur, arentes longâ siccitate terras perfudit. Cæterùm Cæsarii accusatorem *Licinianum* Alaricus lapidibus opprimi jussit. Ad saxa currente populo, regium Cæsario mandatum persettus: *Properat illicò, & suâ intercessione maluit accusatorem suum servare pro agenda pœnitentia, quàm justâ admonitione puniri.*

Cæsarius ab Alarico in exilium mittitur.

Vit. Cæs.

V. Sub ea quoque tempora Quintianus Rutenorum Episcopus in civium suorum odium incidit. Multorum in votis erat, apud Gallias Francorum Regi, qui rectam fidem colebat, in potestatem venire. Quibus favere Quintianus putabatur. Quem ea de causa Gothi gladio occidere constituerunt. Quod cùm ei nunciaretur, nocte cum fidelissimis ministris suis civitatem egressus, Arvernos petit. Cui *Euphrasius* urbis hujus Antistes benignè suscepto & retento, domos, agros, vineasque largitur: *Sufficit*, inquit, *hujus facultas Ecclesiæ, ut utrumque sustineat. Tantum charitas, quam B. Apostolus prædicat, permaneat inter Sacerdotes Dei.*

Quintianus Rutenorum Episcopus mittitur in exilium.

Gr. Tur. l. 2. c. 36.

ANNO U. C. 1261. PER. JUL. 5221. JUL. 553. DOM. 508. ANASTASII 17. & 18. THEODORIC. 16. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 15. *Indict.* 1. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 6. *April.*

ANNO DOM. 508.

COSS. *Celer & Venantius.*

I. THeodorici gloriam torvis Anastasius oculis intuebatur, Romanum Imperatorem male habebat, quòd ex gente Gothica Barbarus urbi, quæ caput orbis olim fuerat, Italiæque dominaretur. Quem justo bello deturbare non poterat, eum prædatoriis excursionibus piratâ potius quàm Imperatore dignis lacessere statuit. Rem sic Marcellinus narrat: *Romanus Comes Domesticorum, & Rusinus Comes Scholariorum cum centum armatis navibus, totidemque dromonibus, octo millia militum armatorum secum ferentibus, ad devastanda Italiæ littora processerunt, & usque ad Tarentum antiquissimam civitatem aggressi sunt, remensoque mari, inhonestam victoriam, quam piratico ausu Romani ex Romanis rapuerunt, Anastasio Cæsari reportarunt.*

Anastasii classis Italiæ litora vexat.

Marcell. Chron.

II. Dignius se quidem opus moliebatur Anastasius, dum Daras urbem extruit, ut Persarum excursibus impedimentum objiceret. Fundatæ civitatis annus non satis exploratè cognoscitur. Finito jam bello Persico condi cœpisse, discimus ex Evagrio, ut immanis certè sit Chronici error Alexandrini, dum Daræ ædificationem anno CCCCXCVIII. alligat, Joanne Scythâ & Paulino Coss. Anno DIIII. Cethego Consule missus à Persia Armonius de faciendo fœdere,

Daras urbs conditur.

ANNO DOM. 508.

dere, postmodum igitur Daras ædificata est: *Anastasius locum quendam Mesopotamia, Daras dictum, situm in finibus Imperii Romani, ac veluti confinium Romana ac Persica ditionis, in agro urbem fecit, cum & firmissimis mœnibus eam cinxisset, & variis ædificiis mira venustatis exornasset. Ecclesiarum scilicet, & aliarum ædium sacrarum, porticuum item & publicarum balnearum, reliquorum deinceps operum, quibus illustriores urbes gloriari solent. Porrò aiunt nonnulli, locum istum Daras ideircò esse nominatum, quòd Alexander Macedo Philippi filius illic Darium fundetùs devicerit.* Extollendæ urbi addunt fabulatores miracula: Dara *ædificata Bartholomæum Apostolum in somnis vidit, suscepisse se urbis custodiam. Quare Anastasius Bartholomæi reliquias illuc misit, & in ea urbe deponi præcepit.* Traditionis hujus ignarus est Evagrius; neque promissum Bartholomæi præsidium obstitit, quo minus Chosrois in ditionem Daras dein veniret, cujus cives crudeliter mactati sunt.

Evagr. l. 3. 37.

Theodor. l. 2. 567.

Chlodoveus Turonos regressus, ab Anastasio Consul creatur.

III. Hæc in Oriente. At in Gallia Chlodoveus victo Alarico superbus, relictâ, ubi hyemaverat, Burdegalâ, Gothicis thesauris onustus, Engolismam properat. Ejus adventu quasi lapides victorem venerarentur, muri urbis spontè corruunt. Pulsis Gothis civitas in Francorum potestatem redigitur. Turonos regressus, multa Martini Basilicæ munera offert. Hic Anastasii Imperatoris celeræ de Gothis victoriæ gratulationem accipit: *Ab Anastasio Imperatore Codicillos de Consulatu accepit, & in Basilica S. Martini tunicâ blatteâ indutus est, & chlamyde, imponens vertici diadema. Tunc ascenso equo, aurum argentumque in itinere illo, quod inter portam atrii, & Ecclesiam civitatis est, præsentibus populis manu propriâ spargens, voluntate benignissimâ erogavit, & ab ea die tanquam Consul, & Augustus est vocitatus. Egressus autem à Turonis Parisios venit, ibique Cathedram regni constituit.* Consularem dignitatem à Chlodoveo repudiatam esse, Baronius statuit, repugnante Gregorio: *Cùm de Chlodoveo, qui literis Anastasii fuerat designatus, nusquam mentio, plane opinari licet respuisse Chlodoveum oblatos ab Anastasio hæretico Imperatore Codicillos, quos miserat Consulatus.* At quænam Chlodoveo causa fuisset, cur Codicillos potius quàm Anastasii munera repudiaret? Quæ sibi mittebantur, vel tota accepit, vel tota recusavit. Itaque lubentes fatemur, non ordinario quidem, sed honorario & Consulis & Augusti titulo Chlodoveum insignitum esse. Gregorium sanè, seculi hujus Autorem latere vix potuit, utrùm Chlodoveus Augustus diceretur, necne. Ab eo gestatum *diadema* fuisse, tam expressis verbis Gregorius prædicat, ut *hoc* extra dubium ponendum videatur. Moris erat, Codicillorum missione dignitatem conferri. Evagrius Historicus à Tiberio Augusto *Codicillos Præfectura* nactus est. Constantini Magni Lex est de Codicillis honorariis ad Severum: *Si quis judicio nostro se adeptum Codicillos astruxerit, & idem vel superna Codicillorum impressio, vel scriptura adstipulatur interior*, &c. Quippe Codicilli, vel imagines dignitatum Provinciarum, titulosque exterius inscriptos habebant, vel nudi exhibebantur. Erant verò aut eburnei, aut aurei, quos ideò *σφυρήλατους* vocat in *Sophista* Themistius, à quo discimus, Philosophiæ Professoribus Codicillos etiam missos esse: *Audet tamen aliquis falsos illos esse Codicillos dicere.*

Gr. Tur. Hist. l. 2. c. 38.

Bar. An. 508. n. 1.

C. Theod. l. 6. Tit. 22.

Themist. Or. 31. 352.

IV. Porrò Chlodovei de Alarico victoria Theodorico, qui defuncti socer erat, non minimum indignationis movebat. Fortissimum Regem pudebat, Gothos, qui potentiam Romanorum non semel fregerant, à Francis esse superatos. Exercitum ergo parat mittendum in Gallias. Cui Edicto publico diem & expeditionis constituit: *Per Nandium Sajonem nostrum admonendum curavimus, ut ad expeditionem in Dei nomine, more solito, armis, equis, rebusque omnibus necessariis sufficienter instructi, VIII. die Kal. Juliarum proximè venientes, modis omnibus, Deo favente moveatis.* Quo successu, testetur Cassiodorus: *Venantio & Celere Coss. contra Francos à Domino nostro destinatur exercitus: qui Gallias Francorum depradatione confusas, victis hostibus ac fugatis, suo acquisivit imperio.* Ductor exercitus *Hibba* Comes erat, non ipse Theodoricus, ut scriptum Procopio. Si Jornandi fides, commisso prælio Francorum *triginta millia* cecidere. Quos varia prœlia vitæ exemere, in unum forte contulit. Narrat Procopius, Gothorum veniente exercitu, Carcasionis obsidionem Francos præcipitanter solvisse. Constat quidem, bellum penè deploratum à Theodorico penè restitutum. Neque tamen minus verum est, Aquitaniam Francis cessisse. Itaque Gallia in partes divisa, quarum una Chlodoveo, altera Theodorico obtemperabat. Multum noctis assumit sibi Gothici belli cum Francis historia. Itaque ad res Ecclesiæ veniendum.

ANNO DOM. 508.

Theodorici in Gallias expeditio.

Cass Var. l. 1. ep. 24.

V. Labente forsan anno Concilium Tolosanum celebratur. Superiore quidem vix cogi potuit, cùm totis Galliа viribus in bellum consurgeret Francis, Gothisque & Imperio, & victoriæ pari cupiditate inhiantibus. Itaque hìc à Labbeana Chronologia discedere cogimur. Tolosanum verò Concilium facilè eo intervallo celebrari potuit, quo ante exercitus Theodorici adventum Gallicanæ regiones ab armorum strepitu feriabantur. Scripsit Cæsarius ad Ruricium: *Indico pietati vestræ, quia filius vester Eudomius, si potuerit hoc laborare, desiderat, ut superveniente anno Tolosa Synodum Christo propitio habeamus, ubi etiam si potuerit, Hispanos vult Episcopos convenire.* Ad quæ rescripsit *Ruricius*, se æstivis diebus suam vix posse valetudinem sustinere: si igitur desideretur adventus suus, sibi hoc significetur: *Etsi nos ad tempus aliud, quod intimatis, si Deus vitam contulerit, venire volumus, nobis per hominem vestrum facilius indicetis.*

Tolosana Synodus.

Baluz. Collect. 1465.

VI. Fulgentius, qui fulgore famæ longissimè resplendet, suscepto Episcopatu decus addidit anno. Nostra verò Chronologia ex Fulgentii vita probatur: *Die Calendarum Januariarum post peractam vesperam beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit, annum sui Episcopatus agens XXV.* Annus erat DXXXIII. ut ex *Feliciani*, cui Fulgentius decesserat, consecratione liquet: *Dum ei successor idoneus quæreretur, discordantibus Laicis, & Clericis annum prope integrum prolixitas contentionis exegit, & illo die sanctitas tua super Cathedram ejus sedet, quo ipse defunctus est.* Cùm in Africa Episcoporum ordinationes eo seculo die Dominicâ peragerentur, Felicianus Episcopatum ingressus est anno DXXXIV. quo Calendæ Januariæ feriæ primæ cohærebant, Cyclo Solis XI. A. Ex quo intelligitur, Fulgentium cœlestem animam Deo reddidisse anno DXXXIII. Calendis Januar. Cyclo Sol. X. Erat annorum XXV. Episcopus, cùm

Fulgentius creatur Præsul Ruspensis.

Fulg. Vit. c. 30.

ANNO DOM. 508.

cùm mortem obiit, qui si ab DXXXIII. removeantur, supersunt DVIII. quorum ultimo Ruspensi Ecclesiæ præfectus est, ut quadriennii prochronismo laboret Baronii Chronologia, qui anno 504. ornatum Antistitis iosulâ Fulgentium nobis obtrudit. Constituto Fulgentianæ ordinationis tempore, quâ ratione Pontificales ad honores ascenderit, paucis expediamus.

Error Baronii.

Qui ratione Fulgentius electus est in Episcopum?

VII. Thrasimuudus, ut sensim Religionem in Africa perditum iret, Episcopos ullos ordinari prohibuerat. Intellecto periculo Pontificea, qui remanserant, communicato inter se coosilio, ubique locorum ordinationes celebrare decreverant: id io animo cogitaotca futorum, ut vel Regis furor mitigaretur, vel ut Christi victimæ coronareotur. Tum certatim Diaconi, Presbyterique properavere ad consecrationem, *ne in tali studio tardus, aut novissimus inveniretur.* Unus Fulgentius fugiendo eligentium vota præveniens, latebris incertis abscondebatur: *Repleta jam fuerat Provincia Byzacena novis Sacerdotibus, & penè vix paucarum plebium Cathedra remanserant destituta. Regis quoque commota sævitia, cunctos jam decreverat exilio mancipandos, in ipsum primitùs ordinatorem, id est, Primatem, nomine Victorem, procedente sententiâ, qui jam à servis Regis exeuntibus captus ad Carthaginem ducebatur.* Fulgentius, qui ordinationem evasisse se putabat, latebris egressus suis, ad Monasterium revertitur: *Erat adhùc Ruspe, nobile oppidum, clarissimis habitatoribus prorsus illustre, cui nullus fuerat Episcopus ordinatus: quia Diaconus quidam, Felix nomine, qui ambire voluerat honorem Pontificis, repudiatus, in illo loco nec ipse merebatur, nec alterum recipere patiebatur.* Ipsius quippe ambitioni vires ministrabat fratris favor, quo pollebat apud Procuratorem. At ubi auditum, Fulgentium adhùc Presbyterorum in numero collocari, Ruspenses Primatem Victorem in itinere adeunt, ut vicinis Episcopis Fulgentium ordinandi licentiam concederet: *Repentè B. Fulgentius dolens oculos, in cella propria reperitur. Invaditur, tenetur, ducitur, & Pontifex esse non rogatur, sed cogitur. Inde ad Episcopum, qui admonitus fuerat ordinationem celebrare, perductus, ignoti populi constituitur Pater.* Tum Felix Diaconus sævire, viamque quâ Fulgentius veniebat obsidere. At spiritu quasi duce alteram vism populus, qui Fulgentium aotecedebat ingressus, eum io Cathedra collocat. Celebratisque Sacramentis, Fulgentii de manibus populus Eucharistiam lætus accepit. Felicem verò revertentem tam clementer Folgentius excepit, ut posteà Presbyterum ordinaret. Is tamen intra aonum moritur: Procurator autem qui ipsi patrocinabatur, ad penuriam redigitur. Porrò Fulgentii mores, disciplinamque oon mutavit Pontificalis apex. Sui semper similis, non preciosa vestimenta quæsivit: noo quotidiana jejunia prætermisit: non orario, sicut Episcopi ornabatur: non zonâ preciosâ, sed pelliceo cingulo cingebatur. Carnibus perpetuò abstinuit, & vioo, quo modico urgente duntaxat valetudine utebatur. Vix tantùm Ruspensis Ecclesia Præsulem salutaverat, cùm mandatis regiis ex ejus amplexibus siouque divellitur. Comitantibus & Clericis, & Laicis Carthaginem ducitur, nudusque corpore navem ascendens, io Sardiniam pellitur: *Sexaginta & eo amplius Episcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua, & ingenium beatus Fulgentius Episcopus fuit.* Hinc liquet, accuratam Baronii

Fulg. Vit. c. 16. &c.

Error Baronii.

Chronologiam non esse, qui Fulgentii exilium in annum DIV. contulit.

ANNO DOM. 509.

ANNO U. C. 1262. OLYMP. 322. PER. JUL. 5222. JUL. 554. DOM. 509. ANASTAS. 18. & 19. THEODORIC. 17. *Sol.* 14. D. *Lun.* 16. *Indict.* 2. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 4. *P.* 22. *Mart.*

COS. *Importunus.*

I. INcendia Regiam urbem frequentissima depascebant, quorum & vires labente anoo experitur: *Orto Augustâ urbe incendio, utramque porticum à fore Constantini usque ad Perdica tenuissimam statuam ignis in pulverem redegit. Permis Julians undis suis, rotalibus machinis prius exhaustus, cœnoque effuso purgatus est.*

Incendium Constantinopoli.

Marcellin.

II. Alamundarus Sicices arrepto io Saracenos Imperio, impetum cum suis in Palæstinam facit. Eâ excursione Monachis non minima clades illata, quam in vita Euthymii Cyrillus narrat: *Barbari incursione factâ, & magnâ solitudinis parte depopulatâ & vastatâ, everterunt ipsa quoque Agarenorum tabernacula, quæ non ita pridem eis magnus fixerat Euthymius. Deinde horum insigniores alia sibi excitant circa Monasterium Martyrii Monachi, & Templa erigunt. At Barbari secundâ in eos iterum usi expeditione, alios quidem interimunt, alios verò abducunt captivos, aliquos autem in alia oppida compellunt, nempe eos, qui ex inopinato superiores hoc periculo evasere, cùm magna & admodum gravis illic fuisset hæc Barbarorum incursio.*

Alamundari in Palæstinam impetus.

Eut. Vit. c. 125. 307.

III. At in Occidente Gallia Francorum armis atque Gothorum, inter se certantium miserè lacerabatur: *Mammo Dux Gothorum partem Galliæ depradavit*, teste Mario Aveoticensi. Ex altera parte Arelatum Franci expugoare conabantur. Protracta est in aonum usque sequentem obsidio, quâ perdurante virtus Cæsarii calumniæ telis exponitur. Rem sic exequitur Cyprianus Tolonensis: *Francis & Burgundionibus urbem Arelatensem obsidentibus, Alarico Rege à fortissimo Chlodoveo in conflictu perempto, Theodoricus Italiæ Rex missis Ducibus suis in eam Provinciam ingressus erat. In hac ergo obsidione Monasterium, quod sorori ejus S. Cæsariæ, & cæteris virginibus construebatur, magna ex parte destructum est, tabulis, & cœnaculo Barbarorum ferocitate direptis & eversis. Cùm autem vir Dei laborem, quem ipse accelerari jussisset, suâque manu, & sudore promovisset, subrui videret, gemino quodam dolore correptus est. Tunc enim Clericus quidam, civis & cognatus ejus se captum iri metuens, juvenili levitate permotus, funiculo sese noctu è muro submisit, & proximâ luce ultrò se dedit hostibus urbem obsidione prementibus. Quod ubi Gothi, qui erant intra oppidum, comperetunt, incurrunt in sanctum virum. Populus, & in primis Judæi impotenter insultant: motâque seditione vociferantur, Antistitem urbis prodendæ causâ concivem suum ad hostes noctu ablegasse. Itaque ex Ecclesia domo extrahitur Antistes, atque in Palatio arctissima custodia traditur, ut noctu in Rhodanum demergatur, aut certè in castro Ugernensi detineatur, donec exilio mulctatus, prolixiores det pœnas.* Taoòs in periculis constituto Christi numen affert auxilium. Judæorum unus, qui civitatis in muro excubias agebat, ligatam saxo Epistolam in hostium castra coojicere conatur. Expresso & nomine & religione suâ, illos hortatur, ut noctu eo loco, quo

Arelatum Franci obsident. Cæsarius in carcerem conjicitur.

ANNO DOM. 510.

ipsi excubarent, scalas admoverent, eâ conditione, ut pro tanto beneficio id redderent Judæis, ne quisquam eorum aut caperetur, aut rerum suarum jacturam faceret. Inventa ab obsessis Epistola palam publiceque profertur. Judæus proditionis manifestæ convictus, meritas dat sanguine pœnas: præsentique supplicio Cæsarius liberatur.

ANNO U. C. 1263. PER. JUL. 5223. JUL. 555. DOM. 510. ANASTASII 19. & 20. THEODORIC. 18. *Sol.* 15. *C. Lun.* 17. *Indict.* 3. *Epact.* 4. *Epact. Sol.* 5. *P.* 11. *April.*

COSS. *Anicius Manlius Severinus Boëtius, & Eutharicus.*

Incendium Constantinopoli.

I. IN urbe Regia ignis, quasi factis à se tot incendiis superbus, vires adhuc exercuit suas. Flammis correpta statuarum una, quæ ornamento erat, partibus suis mutilatur. Exscribamus Marcellinum, qui notabiliora Orientis summatim refert: *Simulacrum æneum in foro Strategii, super fornicem residens, & cornu copia Fortuna residens, incendio proflammatum est, combustumque amisit brachium, quod tamen statuarii continuo solidarunt. Apius Patricius exulatus est. Constantinus olim Magister Militiæ, Episcopus Laodiceæ ordinatus.*

Epocha Theodorici in Hispania.

II. Labente anno incepit Epocha Theodorici in Hispania Regni, quam nonnulla Concilia adhibuere. Tarraconensis Synodus *habita est anno sexto Theodorici Regis*, Consule Petro, qui anno DXVI. aperuit. Anno sequente Gerundensis celebrata est *anno VII. Theodorici Regis*, Agapeto Consule.

Regulorum Principatus invadit Chlodoveus.

III. Clodoveus, qui in rebus celebratissimis ore omnium versabatur, crescente Imperio suam & ambitionem crescere unà sentiebat. Vicinos habebat Regulos, quorum & Principatus suo adjungi voluit. Ambianenses regebat *Chararicus*, qui pugnante adversus Syagrium Chlodoveo evocatus ad auxilium, neutri favens, rerum expectarat eventus. Cum altâ mente reposita maneret injuria hæc, patrem filiumque dolis captos, vinctosque totondit, *Chararico* inter Presbyteros, filioque ejus inter Diaconos allecto. Dum sortem pater suam luget, generosiori animo filius mœrentem sic genitorem solatur: *In viridi ligno hæ frondes succisæ sunt, nec omnino arescunt, sed velociter emergent, ut crescere queant: Utinam tam velociter, qui hæc fecit intereat.* Quæ Chlodovæi ad aures ut pervenere, jussit utrumque capite plecti: ac subinde defunctorum & regna, & thesauros sibi comparavit. Eâ prædâ Chlodovæi ambitio irritata, Regnacarii, qui Cameraco imperabat, regno inhiat. Farronem effrenis luxuriæ hominem, qui ipsius erat à consiliis, Regnacarius adeò ardebat, ut si quid sibi vel muneris, vel cibi offerretur, solens diceret, *Hoc sibi, suoque Farroni sufficere.* Quo Magnates offensi, acceptis à Francorum Rege armillis æreis, quæ aureâ superficie tegebantur, Principi suo moliuntur insidias. In Chlodoveum suos Regnacarius exercitus transtulerat, cùm ad eorum cladem fugæ se mandat. At comprehensus ab exercitu, ligatis post tergum manibus, cum Richario fratre ad Chlodoveum adducitur. Cui ille: *Cur humiliasti genus nostrum, ut te vinciri permitteres? melius enim tibi fuerat mori. Et elevatam securim capiti ejus defixit.* Subinde ad Richarium conversus: *Si tu,* inquit, *auxilium fratri tulisses, alligatus utique non fuisset.* Quem & similiter securi percussit. Quibus defunctis proditores demum intelligunt, aurum, quod à Rege acceperant, adulteratum esse. Quamobrem cùm deceptos se fuisse quererentur, id responsi tulerunt: *Meritò tale aurum accepit, qui Dominum suum ad mortem propriâ voluntate deducit.* Defunctorum frater *Rignomerus*, qui Cenomanensi urbi dominabatur, clementiore Chlodoveo non utitur, cujus & mandato occisus est. Sic affinium suorum sanguine respersus, eorum thesauris regnisque potitur.

ANNO DOM. 510.

Greg. Tur. l. 2. c. 42.

Insidiæ struuntur Macedonio: tumultus à Monachis Constantinopoli excitatur.

IV. Ad se nunc nos vocant res Ecclesiasticæ. Macedonius Constantinopolitanus Præsul, dum Sacrorum Vasorum Custodem agebat, commendatam sibi ab Euphemio decessore chartam servaverat, quâ Anastasius pollicebatur, illibatam se fidem retenturum, nec novi quidquam in Ecclesiam invecturum, si imperii compos fieret. Postquam Episcopatum adiit Macedonius, cautionem Anastasius sibi suam reddi voluit, ne Imperio contumelia fieret, si scriptum ejusmodi in scriniis Ecclesiæ reconderetur. Anastasii petitionibus strenuè resistenti Macedonio parantur insidiæ. Ferunt Anastasium ab eo flagitasse, ut Chalcedonensem in Synodum anathemata torqueret. Joannes quippe Præsul Alexandrinus auri libras duo millia se Imperatori soluturum spoponderat, eâ conditione, ut Chalcedonensem Synodum damnaret. Anastasius instans Macedonium urgebat, ut Joanni communicaret, qui Synodum nec respuebat, nec probabat. Cui totis viribus Macedonium obstitisse dicunt, professum nemini se communionem impartiturum suam, qui pro Magistro Concilium Chalcedonense non haberet. Fortè dum eunti cum Severo Monachi regiam urbem ingrediuntur: *Quos cùm honorificè Imperator excepisset, cœperunt illi turbas movere. Ergo Schismatici cum perditorum turba mercede conductâ, die Dominico ingressi sunt in ædem Archangeli, quæ est in palatio. Cùmque Psaltæ hymnum Ter sanctum canerent, ipsi cum appendice illa, Qui crucifixus es pro nobis, respondentes cecinerunt. Sequente idem Dominicâ in magna Ecclesia idem fecere, cum baculis ingressi. Populus verò zelo succensus, primò quidem voce tenus clamantibus reclamare, & convicianitibus convicia regerere cœpit. Posteà verò plagis eos ac verberibus affecit. Post hæc Imperator apertè Macedonium impugnans, nunc Schismaticis Monachis, nunc Magistratibus auctor fuit, ut turpibus conviciis inclamantes, Episcopum appeterent.* Ac plebs cum liberis & uxoribus, adjunctis etiam sibi Orthodoxorum Monachorum Præfectis, per vicos urbis conclamabat: *Christiani, tempus adest martyrii, nemo Patrem deserat.* Conviciabantur Imperatori, Manichæum illum vocantes. Tunc Imperator metu perculsus, portas Palatii undique occlusit, & navigia palatio admoveri jussit ad fugam capessendam. In eo metu constitutus, securus juramenti, se nunquam in conspectum Macedonium admissurum esse, missis ex palatio nonnullis eum hortatur, ut ad se salutandum accederet. Proficiscentem clamoribus suis populus prosequebatur: *Patrem nostrum nobiscum habemus.* Milites præterea Scholarum Palatii, per quos transibat Macedonius, cum faustis acclamationibus exceperunt. Tandem verò cùm ad Anastasium venisset, eum tanquam hostem Ecclesiæ coarguit. Atque ille objurgationi ac-

Theodor. l. 2. 562.

quiescere

Anno Dom. 511.

quiescere visus, placabiliorem se præbens, cum Ecclesia, Macedonioque communionem habuit. Simulatio hæc erat, cujus exitus anno proximè secuturo docebitur.

Anno U. C. 1264. Per. Jul. 5224. Jul. 556. Dom. 511. Anastas. 20. & 21. Theodoric. 19. *Sol.* 16. B. *Lun.* 18. *Indict.* 4. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 6. P. 4. *April.*

Coss. *Felix & Secundinus.*

Felix Consul. Quis?

I. Qui annum aperuit Felix, vir erat multis virtutibus insignis, quas veluti transmissum, à parentibus hæreditatem habebat. Anno superiore cùm designabatur Consul, Anastasio Imperatori à Theodorico fuerat commendatus: *Felix à Consule sumat annus auspicium;* quæ ad Consulis nomen allusio non est illepida: *Dignus planè largitatibus nostris, qui in ipso pueritiæ flore maturis moribus lubricam frenavit ætatem. Amborum judicio dignus est eligi, quo tantis fascibus mereretur augeri.* Felicem quoque & suis, & avitis meritis insignem fuisse, Senatui testatus est. Ex Gallia porrò *Felix* ortum ducebat. Hinc Theodoricus ad Anastasium: *Agnoscat Curia Transalpini sanguinis decus.* Matrem habuit, nomine *Atticam*, religiosam mulierem, quæ in Ecclesia S. Laurentii aliquid operis construxerat, additis carminibus:

Cassiod. Var. l. 2. ep. 1.

Attica Felicis Magni clarissima conjux
Sumptibus hoc propriis ædificavit opus.

Filius erat *Magni Felicis* maximâ charitate cum Sidonio Apollinare conjuncti, cujus ad ipsum est excusatorium, ne, quod petebatur, carmina sua in unius libri formam redigeret:

Sidon. carm. 9.

Dic, dic, quod peto, Magne, dic amabo,
Felix nomine, mente, honore, famâ,
Natis, conjuge, fratribus, parente.

Error Baronii.

Magnus Felix Consulis pater Patricium egerat, & Prætorio Præfectum. Purpuram tamen Consularem nunquam induit, quod perperàm persuasum Baronio ex verbis Theodorici ad Senatum: *In ore rumoris est, quondam Felicis adhùc vivere Consulatum.* Atqui Magnus Felix prius quàm ad Consulatum perveniret, pater ejus religiosam vitam amplexus erat. Hinc de Fausto Gennadius: *Scripsit ad Felicem Præfectum Prætorio, & Patriciæ dignitatis virum, filium Magni Consulis, jam religiosum, Epistolam ad Domini timorem hortatoriam.* Amplissimi quidem Magistratus meminisset Gennadius, si Magnus Felix eo functus fuisset. Avitum ergo Consulatum innuit Theodoricus verbis laudatis, ut ex sequentibus apparet: *Cujus ut antiquam prosapiam, satiati veterum copiâ transeamus, est adhùc in oculis omnium candidati nobilissimus pater.*

Bar. An. 511. n. 1.

Cassiod. Var. l. 2. ep. 3.

Theodorici concessa Arelatensibus indulgentia.

II. Concessâ Arelatensibus indulgentiâ, Theodoricus liberalitatem ostendit suam. Biennio Francorum, Burgundionumque obsidionem pertulerant: quâ solutâ, fortissimis civibus, qui in defendendis mœniis suis desudarant æque ac laboraverant, tributa remisit: *Arelatensibus*, inquit, *qui nostris partibus perdurantem gloriosæ obsidionis penuriam pertulerunt per indictionem quartam, nostra relaxat humanitas, ita ut futuro tempore ad solitam redeant functionem. Injustum est, ut viles pecunias exigamus ab illis, qui gloriosas conscientias obtulerunt.*

Cassiod. Var. l. 3. ep. 32.

Mors Chlodovei.

III. Tot regnorum helluo Chlodoveus necdum satiatus videbatur. De illorum fortunis, qui fortè defunctorum mortem lugebant, novos extruere thesauros cogitabat. Mirus ergo simulandi artifex de consanguineis, quos interfecerat, dixisse perhibetur: *Mihi, qui tanquam peregrinus inter extraneos remansi, væ, & non habeo de parentibus, qui mihi, si venerit adversitas, possit aliquid adjuvare.* Quæ dolosè proferebat, ut si quem adhùc vivum reperiret, interficeret. Intereà pietati inserviebat, imperato Turonensi Concilio, cujus Canones mox referemus. Nondum annus elapsus erat, cùm vitæ morbo eripitur: *His ita transactis, apud Parisios obiit, sepultusque in Basilica Sanctorum Apostolorum, quam cum Chrotilde Regina ipse construxerat. Migravit autem post Vocladense bellum anno quinto. Fueruntque omnes dies regni ejus triginta anni. Ætas tota quadraginta quinque anni.* Obiit igitur vel labente, vel insequente anno. Neutram sanè Chronologiam Gregoriana verba respuunt, cùm Uncladiensis pugnæ annus, ut pars quinquennii numerari queat. Mense Julio vitam adhùc retinebat, ut ex Synodica Aurelianensium Epistola colligitur. Probabile est admodum, Chlodoveum labentis anni Novembris die XXVII. ad fata venisse, quo etiamnum anniversariæ pro defuncto preces Lutetiæ in Cœnobio S. Genovefæ, ubi is sepultus est, celebrantur. Baronius supremum Chlodovei annum illum putat, qui Christi est DXIV. Quæ Chronologia cum Gregoriana militat. Anno DVII. Anastasio III. & Venantio Coss. Vocladiensis pugna commissa est. Quòd si ad annum usque DXIV. vitam retinuisset Chlodoveus, anno non quinto, sed *septimo* post prælium Vocladense occubuisset. Sed & Chronicum Sancti Vincentii Metensis præsenti anno Chlodovei mortem affigit, observante clarissimo Sirmondo. Neque ratione Baronianâ movemur, ex ultimo B. Martini anno petita, qui supremum Chlodovei diem annis CXII. antecessisse dicitur, cùm hoc argumenti in falso fundamento nitatur, quòd nempè Martinus anno CCCCII. excesserit. Obiit sanctus ille Turonum Antistes anno CCCXCVII. Ut Gregorianos numeros biennii in mondo cubare sit concedendum. Neque sibi constat Baronius, qui Gregorii autoritate utitur ad probandam Chronologiam suam: *Cùm anno quinto ab occubitu Alarici, Regis Gothorum, Chlodoveum ex humanis desisse testetur Gregorius Turonensis, qui eosdem annos numerat à prælio Vocladensi, nullum relinquitur dubium, anno* DXIV. *Chlodoveum esse defunctum.* Scilicet pugnam Vocladiensem Baronius ipse in anno DVII. collocavit. Quo admisso, ante annum DXIII. Chlodoveus concedere debuit. Gloriæ multum fortitudine suâ Rex ille sibi comparavit. Hinc Dagoberti in Epitaphio apud Fortunatum:

Greg. Tur. l. 2. c. 40.

Error Baronii.

Bar. An. 514. n. 21.

Belligeri veniens Chlodovei gente potentis,

Ambitione tamen splendorem virtutum suarum non minimum defloravit. *Defuncti uxor Chrotildis Regina post mortem viri sui Turonos venit. Ibique ad Basilicam S. Martini deserviens, cum summa pudicitia atque benignitate in hoc loco commorata est omnibus diebus vitæ suæ, rarò Parisios visitans.*

Greg. Tur. l. 2.

Synodus Aurelianense.

IV. A Chlodoveo tempestivus ad Synodum Aurelianensem transitus videtur. Jubente Rege sexto idus Julias, Felice Consule celebratur. Interfuere Episcopi duo & triginta, quibus præerat Cyprianus Burdegalensis. Eminebant *Tetradius* Bituricensis, *Licinius* Turonensis, *Leontius*

Elu-

ANNO DOM. 511.

Elusanus, *Gildaredus* Rothomagensis, qui Metropolitani erant. Baronius anno DVII. Concilium assignat, quadriennii prochronismo, quem Felicis Consulatus refellit, qui multis in Codicibus ab antiquitate non destitutis Præsulum subscriptionibus præfigitur. Concilii præfatio hæc est: *Cum autore Deo ex evocatione gloriosissimi Regis Chlodovei in Aurelianensi urbe fuisset Concilium summorum Antistitum congregatum, communi omnibus collatione complacuit, ut hoc, quod verbis statuerint, etiam Scripturæ testimonio roborarent.* Canones XXXI. condidere.

Error Baronii.

Canones Aurelianenses.

V. Primus, Homicidas, adulteros, fures ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi abstrahi non liceat, nec aliter consignari, nisi ad Evangelia dictis sacramentis, de morte, de debilitate, & omni pœnarum genere fiot securi. Qui juramentum violarit, à communione Ecclesiæ non solum, sed etiam à Catholicorum convivio separetur. Si reus timore ab Ecclesia discesserit, à Clericis non quæratur. II. Si raptor cum rapta ad Ecclesiam confugerit, & vim fœmina passa sit, statim de potestate raptoris liberetur; raptor verò serviendi conditioni subjectus sit, aut redimendi se habeat facultatem. Si quæ rapta patrem habens consenserit, patri excusata reddatur, & raptor satisfactioni sit obnoxius. III. Servos, qui pro culpa qualibet ad Ecclesiam confugerit, Domino reddatur, eâ conditione, ut juramento pœnæ eximatur. Quam si Dominus ei imposuerit postmodum, communione & convivio Catholicorum extraneus habeatur. IV. Nullus sæcularium ad Clericatus officium promoveatur, nisi cum Regis jussione, aut Judicis voluntate. V. Oblationes & agri a Rege Ecclesiis concessi, resarciendis Ecclesiis, alendis Clericis, & pauperibus, & redimendis captivis impendantur. Antistes, qui officii hujus securus fuerit, publicè à Comprovincialibus confundatur. VI. Si quis ab Episcopo, vel de Ecclesia, vel de proprio jure crediderit aliquid repetendum, si nihil criminis objecerit, eum pro sola conventione à communione Ecclesiæ non liceat submoveri. VII. Abbatum, Clericorumve nulli sine commendatione Episcoporum ad Principem venire non liceat, secus loci sui honore, & communione ille careat, donec per pœnitentiam satisfecerit. VIII. Servus, si nesciente Domino Presbyter, aut Diaconus ordinetur, Episcopus, qui conditionem ordinati novit, geminum Domino pretium solvet, si servum nescierit, qui consecrationem ejus petierunt, mulctæ hujus erunt obnoxii. IX. Presbyter aut Diaconus, qui crimen capitale commiserit, & officio, & communione pellatur. X. De Hæreticis Clerici, qui convertunt officium, quo eos Episcopus dignos esse censuerit, cùm impositæ manus benedictione suscipiant, Gothorumque Ecclesiæ eo modo, quo Catholicæ innovari solent, consecrentur. XI. Quicunque susceptâ pœnitentiâ ad secularia relabuntur, placuit eos tam à communione, quàm à Catholicorum convivio suspendi. XII. Si Diaconus, aut Presbyter ab altaris communione sub Pœnitentis professione sese submoverit, exortâ necessitatis causâ poscenti baptismum ministret. XIII. Presbyteri, vel Diaconi *relicta*, quæ se cuicunque matrimonio junxerit, nisi à viro separetur, excommunicatione plectatur. XIV. Eorum, quæ in altario Fidelium oblatione conferuntur, medietatem sibi Episcopus vindicet, & medietatem dispensandam sibi secundum gradus Clerus accipiat, prædiis Episcoporum in potestate permanentibus. XV. De his, quæ Parochiis, in terris, vineis, mancipiis Fideles offerunt, omnia Episcopi in potestate consistant. De his, quæ in altario accesserint, tertia Episcopis pars deferatur. XVI. Episcopus pauperibus & infirmis pro facultate sos victum, & vestitum largiatur. XVII. Basilicæ in ejus Episcopi, cujus in territorio sitæ sunt, potestate consistant. XVIII. Ne frater torum defuncti fratris ascendat, neve se uxoris sorori audeat sociare. Si fecerint, Ecclesiasticâ districtione feriantur. XIX. Abbates in Episcoporum potestate consistant, & semel in anno in loco, ubi Episcopus elegerit, acceptâ vocatione conveniant. Reum Abbas se futurum esse sciat, qui vagantem Monachum non castigaverit, aut alienum susceperit. XX. Monacho uti Orario in Monasterio, vel *tsangas* habere non liceat. XXI. Monachus, qui post acceptum pallium uxori sociatus, officium Ecclesiasticum nunquam suscipiat. XXII. Nullus Monachus, relicto Monasterio, cellulam nisi permittente tam Episcopo, quàm Abbate construat. XXIII. Si Episcopus vineolas, vel terrulas Clericis, vel Monachis præstiterit excolendas, nullum Ecclesia præjudicium patiator, *nec secularis Legis præscriptis, quæ Ecclesiæ aliquid impediat, opponatur.* XXIV. Ante Paschæ solemnitatem non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur. XXV. Ut nulli civium Paschæ, Natalis, vel Quinquagesimæ solemnitatem in villa liceat celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse. XXVI. Populus non antè discedat, quàm Missæ solemnitas compleatur, & ubi Episcopus fuerit, benedictionem accipiat Sacerdotis. XXVII. Rogationes, id est, litanias ante Ascensionem Domini ab omnibus Ecclesiis placuit celebrari, ita ut præmissum jejunium in Dominicæ Ascensionis festivitate solvatur. Per quod triduum servi, & ancillæ ab omni opere relaxentur, quò magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes carnibus abstineant, & Quadragesimalibus cibis utantur. XXVIII. Clerici, qui ad hoc opus sanctum adesse contempserint, secundum arbitrium Episcopi Ecclesiæ suscipiant disciplinam. XXIX. De extraneis mulieribus Episcopi Clericique Canones custodiant. XXX. Quicunque auguria crediderit observanda, vel sortes, quas mentiuntur esse Sanctorum, quibuscunque putaverint intimandas, cum his, qui eis crediderint, ab Ecclesiæ communione pellantur. XXXI. Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesiæ, cui proximus fuerit, die Dominico non absit.

ANNO DOM. 511.

VI. His constitutis, Concilium Regi dirigit Epistolam: *Domino suo Catholicæ Ecclesiæ filio Chlodoveo, gloriosissimo Regi omnes Sacerdotes, quos ad Concilium venire jussisti. Quia tanta ad Religionis Catholicæ cultum gloriosæ fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus necessariis tractaturos, in unum colligi jusseritis, secundum voluntatis vestræ consultationem, & titulos, quos dedistis, eâ, quæ nobis visum est definitione respondimus. Ita ut si ea, quæ nos statuimus, etiam vestro recta esse judicio comprobentur, tanti consensus Regis ac Domini, majori autoritate servandam, tantorum firmet sententiam Sacerdotum.*

Synodi ad Chlodoveum Epistola.

Lab. Conc. 4. 1404.

VII. At in Oriente Ecclesia Constantinopolitana

Macedonius Epis.

Anno Dom. 511.

copam Constantinopolitano ejectus relegatur. Ubi, & quando mortuus est.

politana illorum, qui Macedonio indignabantur, tragœdiis perturbabatur. *Ascholium* excitant, qui Præsulem districto gladio impeteret. Quæ injuria læso clementiæ patefaciendæ occasionem præbuit, cùm vel inficiatori munera dari jussit. Cæterùm Anastasius, qui periculi metu cum Macedonio gratiæ reconciliationem simularat, postmodum accusatores in eum mercede conduxit: *Inducuntur in judicium pueri calumniatores, qui tum se, tum Macedonium turpis flagitii accusarent. Verùm ubi deprehensum est, Macedonio abscissa esse genitalia, ad alias artes conversi sunt.*

Evagr. l. 3. c. 32.

Tunicâ subductâ calumniam Macedonius repulisse dicitur. Aliud ergo consilium capit Anastasius. Per Celerem Aulæ Præfectum Libellum confici jubet, in quo omissis & Ephesinâ, & Chalcedonensi Synodo, Nicæna duntaxat, atque Constantinopolitana Concilia continebantur, quæ se recipere profitetur. Quod cùm

Niceph. l. 16. 26.

Macedonio probaretur, reprehensione non caruit. Porrò veritus Imperator, ne si Macedonius judicaretur, ut innocens à plebe defenderetur:

Theodor. l. 2. 563.

Noctu violenter eum abduxit Chalcedonem, atque inde Euchaita illum deduci jubet. Iram Anastasii inflammavit Macedonii constantia, qui authenticum Chalcedonensis Synodi exemplar petenti dare noluit:

Marcellin. Chron.

Macedonius Augustæ urbis Episcopus, licet olim Anastasii Imperatoris dolis fallaciisque circumventus, pravorum testimonio eidem accusatus. quoniam tomum Sanctorum Patrum apud Chalcedonem sanctâ dudum subscriptione roboratum, eidem Principi dare distulit, ab eodem Euchaita in exilium deputatus est. E vestigio Acta Chalcedonensia, quæ paulò ante discessum Macedonius in sanctiore ara deposuerat, per hominem, *Calepodium* nomine, furtim sublata, concisaque Imperator igni tradit, abductoque damnationis sententiam misit. Quantum assequi conjecturis datur, exul Nestorianismi postulabatur. Rem sic

Niceph. l. 16. c. 26.

Liberat. c. 19.

tradit Liberatus: *Macedonius Constantinopolitanus Episcopus ab Imperatore Anastasio dicitur expulsus, tanquam Evangelia falsasset, & maximè illud Apostoli dictum, Quia apparuit in carne, justificatum est in Spiritu. Hunc enim mutasse, ubi habet ὅς, hoc est, qui, monosyllabum Græcum literâ mutatâ, o in ω vertisse, & fecisse ὡς, id est, ut esset Deus, apparuit per carnem, tanquam Nestorianus ergo culpatus, expellitur per Severum Monachum.* Hormisdæ quidem Legatis, Ennodio & Fortunato id in mandatis datum:

Lab. Conc. t. 4. 1493.

Si dixerit Imperator, De Macedonio dicitis, intellige subtilitatem vestram, Hæreticus est, nullâ ratione revocari potest, respondetis, Domine Imperator, nullum personaliter indicamus. Synodum in urbe regia à Timotheo coactam esse, ad Macedonium exauctorandum innuit Libellus Synodicus, quod & vero proximum. Sententiæ latores cùm interrogasset, Macedonius an illi, qui se damnassent, Chalcedonensem Synodum recepissent. Id ubi inficiati sunt, sic illos alloquitur: *Si Ariani, aut Macedoniani condemnationis Libellum ad me miserunt, nùm recipere eum possum?* Quâ ratione fato concesserit, est subjungendum. Hunnis, qui *Saberi* vocantur, per Caspias angustias irrumpentibus, correptus metu Macedonius *Gangram* recessit. Quod ubi movit Anastasium, missis persecutoribus eum trucidavit. Defuncti corpus in Templo *Callinici* Martyris reconditum est, & si credere fas est, multis miraculis inclaruit. Macedonii fautores gravis persecutio vexavit. Quidam exilio, nonnulli relegatione, aliqui accusationibus iniquis, alii bonorum afflictione afflicti sunt. Multi etiam, qui fugâ sibi consuluerunt, Romam pervenere. Obiit Macedonius anno DXV. quo Hunni Caspias portas ingressi, Cappadociam & Pontum vastavere, Anthemio & Florentio Coss.

Anno Dom. 511.

Niceph. l. 16. c. 26.

De Macedonii obitu hæc Libellus Synodicus habet: *Anastasius Macedonium, & Euphemium, quòd ad Gothos confugissent, & seipsos invisissent Patriarchas, gladio punivit.*

Timotheus Macedonio succedit.

VIII. Ejecto Macedonio Timotheum suffecit Anastasius. Presbyterum & Vasorum Custodem Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Ob flagitia sua turpia sibi cognomina compararat: *Quippe vulgò Litrobulbes, & Celon vocabatur, ob facta quædam his nominibus respondentia.* Die illâ, quæ Macedonii caepit exilium, Timotheus ab Anastasio designatus, meridiano tempore ordinatur Antistes. Tanto decessoris memoriam odio prosequebatur, ut quamcumque Ecclesiam ingrederetur, nunquam Missarum solemnia celebrarit, nisi prius Macedonii imagines detraherentur. Quin etiam Symbolum Nicænum in singulis Collectis recitari præcepit in Macedonii injuriam, quasi ab eo fuisset alienus. Id Symboli anteà quotannis semel recitabatur die Dominicæ Passionis, dum Episcopus baptizandos catechismo informabat. Mutationis & aliud attulit ceremoniis Ecclesiæ, quas auxit, pietatis obtentu: excogitatis supplicationibus, quæ die Parasceves fierent in Ecclesia Deiparæ, quæ est in Chalcopratiis. Erat tamen insignis veterator, qui flexile in omnes partes ingenium versabatur. Exemplo sit, quod ab eo factum est, dum defuncti in locum *Studitarum* Monasterio præfectum substituit. Qui ordinandus erat, ingenuè Timotheo fassus est, ordinationem se suscipere non posse ab homine, qui Synodum Chalcedonensem anathemate feriebat. His auditis, subinde Timotheus, Anathema, inquit, omnibus, qui illam aversantur. Hoc modo, qui consecrandus erat, ordinationem suscipit. Tum Joannes Archidiaconus, qui Manichæus audiebat, conviciatus Timotheo, quæ dixerat, nunciat Imperatori, qui accersitum ad se Timotheum gravi ignominiâ afficit. At ille dictum negans, exclamat,

Theodor. l. 2. 563.

Anathema omnibus, qui Chalcedonensem Synodum suscipiunt. Quas in Palæstinam literas misit, illæ ab Elia Episcopo Hierosolymitano susceptæ sunt:

Evagr. l. 3. c. 33.

Macedonii tamen ejectio repudiata fuit. Labente Episcopatus sui septennio Timotheus fato concessit, anno scilicet DXVII. Anastasio IV. & Agapito Coss. Quippe literæ Monachorum Palæstinensium, quæ vertente eo anno, vel ineunte DXVIII. scriptæ sunt, Constantinopolim pervenere Joanne, regiæ urbis Episcopatum administrante, ut ex vita Sabæ discimus:

Vit. Sab. c. 57. 320.

Exemplar harum precum Patres nostri miserunt ad Joannem, qui eo tempore Episcopus Constantinopoleos, mortuo Timotheo ordinatus fuerat.

Anastasius Archiepiscopis Orientis irascitur. Sabæ ad Imperatorem legatio.

IX. Cùm Synodicis Timothei assensum præbuissent Flavianus Antiochenus, necnon Elias Hierosolymitanus Antistes, nec tamen Macedonii depositioni assentirentur, commoto vehementer Imperatore, magna in utramque Ecclesiam tempestas ingruebat. Accersitum ergo Sabam Elias rogat, ut in urbem regiam proficisceretur conservandæ Ecclesiis suæ tranquillitati. Septuaginta trium Sabas annorum erat, cùm eam legationem suscepit. Eliæ Epistola, quâ Imperatorem adiit, erat ejusmodi: *Selectos Dei servos, bonos ac fideles, totiusque Eremi Principes,*

atque

atque in iis Dominum Saban, solitudinis nostræ frequentatorem, gubernatorem & patronum, totiusque Palæstinæ luminare misi ad placandum Imperium vestrum. Ubi Sabas cum Patribus unà missis ad Regiam urbem pervenit, adventu suo indicato jubetur ingredi. Omnibus ad locum, qui dicitur Silentiarium progressis, qui ostio præponebantur, omnes admittunt, excepto Sabâ, quem ut mendicum vilissimum, utpote sordidis, multarumque suturarum centonibus indutum repulere. Interea Sabam quærebat Imperator, quem Silentiarii inventum in angulo, & apud se Davidis Psalmos recitantem, introduxerunt intra velum. Ubi jubente Anastasio Abbates omnes consedere, quæsitum à Saba, quare is, qui nil cupiebat, tantum molestiæ in itinere conficiendo suscepisset. Cui Sabas: *Huc veni ad adoranda pietatis vestræ vestigia, dum adhuc sum in hocce corpore: deinde verò, ut exorem vos pro sancta Dei Urbe Hierusalem, sanctissimoque ipsius Archiepiscopo, quo sanctis regionis nostræ Ecclesiis pacem donetis, Sacerdotesque earum absque turbatione maneant. Nam per pacem Ecclesiarum dum in quiete degimus, in qua virtutes excoli solent, noctu, dieque pro vestra serenitate preces fundemus, ut vestris acquiescentes legibus.* Ad hæc Imperator jussit mille nummos afferri, quos Sabæ offerens, dixit: *Accipe hos, Pater, & pro nobis ora.* Cùm porro Sabæ placuisset, in urbe Regia hyemem transigere, id ei lubenter concessum. Non accurata est Baronii Chronologia, qui Sabæ in Regiam urbem adventum anno insequenti alligat. Natus erat Sabas mense Januario, Theodosio XVII. Consule, Dom. CCCCXXXIX. proindeque Sabæ LXXIII. cum Dionysiano DXI. æquis penè passibus graditur.

Vit. Sab. c. 50. &c. 299.

Synodus Sidonensis.

X. Interea Orientis Episcopi jussu Imperatorio Sidone Concilium celebrant. Quippe Anastasius per *Eutropium* Tribunum Flaviano, & Eliæ mandaverat, ut apud Sidonem coactâ Synodo, *anathematismis Chalcedonensem subjicerent.* Pauca sunt, verùm tristia Conventus hujus monumenta, de quo Marcellinus in Chronico: *Redintegratâ Anastasius pravitate, infamem & irridendam Synodum apud Sidonem civitatem, cujus de nomine in ridiculis nomina præponuntur, octoginta fermè perfidorum Episcopis adversum Orthodoxorum Episcopum fieri imperavit.* Prudentiâ Flaviani atque Eliæ, quæ in fidem fabricata erat, machina dissolvitur: *Cùm Flavianus, & Elias Patriarcha Sidonem venissent, literasque blandas, ac dispensatorias ad Imperatorem misissent, Synodumque Sidoniam, quæ contra rectam fidem congregata fuerat, dissolvissent, ad proprias Sedes revertuntur.* Anastasio scribunt, in Synodo hæreses omnes novi aliquid adversus fidem inducentes, rejectas esse. Nec admissa quoque gesta Chalcedonensia, propter exorta inde scandala. Sic elusa Hæreticorum consilia. Viderit ergo Baronius, ubi legerit, *Flavianum Sidone ab impiis fuisse damnatum.* Id sanè Imperator non præteriisset in suo cum Saba colloquio. Neque in Synodico Libello vola est aliqua latæ à Sidonio Conventu Flavianæ damnationis: Synodum, inquit, *Elias re infectâ dimisit. Quapropter Patriarchis vehementer Imperator succensuit.*

Lab. Conc. t. 4. 1414.

Vit. Sab. c. 56.

Bar. An. 512. n. 69.

Anno U. C. 1265. Per. Jul. 5225. Jul. 557. Dom. 512. Anastas. 21. & 22. Theodoric. 20. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 19. *Indict.* 5. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 7. 1. P. 22. *April.*

Coss. *Paulus & Mucianus.*

I. DUm Sabas Constantinopoli commoratur, ad se accersitum eum sic Imperator alloquitur. Elias Archiepiscopus propugnatorem se Chalcedonensis Synodi constituit, quæ nefariam Nestorii opinionem suffragio firmavit suo. Neque id solum, sed Flavianum quoque Antiochenum suam in sententiam perduxit. Quæ doctrina cùm à Concilio Sidonensi anathemate percutienda foret, solus ipse prohibuit, re cum Flaviano compositâ. Sed & sibi illusum queritur Anastasius ab Eliæ Epistola: *Omnem hæresim, quæ adversus rectam fidem novi quidpiam inducit, rejicimus, nec admittimus etiam, quæ Chalcedone gesta sunt, propter scandala inde exorta.* Quibus cum deceptum se fateretur Anastasius, Synodum infecto negotio dirimi jussit. Subjungit autem: *Verùm non latuit nos, neque nunc, neque prius, quando Decretis, per quæ Euphemius, & Macedonius Nestoriani depositi sunt, assentiri recusavit, quòd Chalcedonensis Concilii, totiusque Nestorianæ hæreseos propugnator sit. Quocirca eum uti vides, decernimus Episcopatu expelli, hominemque orthodoxum, sanctâque illâ & Apostolicâ Sede dignum promoveri, ne venerabilia illa quæque Deum susceperunt loca, dogmatibus Nestorii inquinentur.* Tum Sabas Archiepiscopi sui innocentiæ patrocinatus, professus est, ipsum Cyrilli Alexandrini dogmata spirare, iis inimicos anathemate percutere: ac tum Nestorii divisionem, tum Eutychis confusionem ex æquo rejicere. Itaque Imperatorem rogat enixius, ne Ecclesiæ Hierosolymitanæ status perturbetur, expulso Præsule. Quibus sedatus Imperator, contemplatione Sabæ nil adversus Eliam constitutum iri pollicetur. Egressus ab Imperatore senex ad Augustam Ariadnem adiit, quam post impertitam benedictionem hortatur, ut patris sui Leonis Augusti fidem intemeratam retineat, atque tueatur. Cui illa, *Rectè mones, bone senex, si esset qui audiret.* Fugiendo urbis tumultui Sabas Rufini in Suburbio apud *Demostratum* migrat habitatum. Post aliquot dies iterum accersitus ab Imperatore pro Hierosolymis supplicat. Qui Palæstinæ tributa colligebant publicani, auri libras centum, quæ ab egenis solvi non poterant, in Hierosolymitanos rejecerant: quo factum, ut sancta resurrectio, venerabiles loci, eorumque incolæ describerentur. Hoc onerosum vectigal supprimi Sabas cùm petiisset, precibus ejus cessit Anastasius. *Zoticum* Præfectum Prætorio vocatum jubet, tributum auferre è Palæstinæ scrinio, & Sanctæ Urbi eam indulgentiam concedere. Eo impetrato Sabas rogat, ut in Palæstinam dimitteretur: *Acceptisque de manu Imperatoris aliis mille nummis, ad Palæstinam enavigavit, mense Maio, VI. indictionis.*

Synodum Sidonensem solvit Anastasius. Eliæ Hierosolymitano irascitur: placatur à Saba.

Vit. Sab. c. 52. p. 301.

II. Cùm Eutychianorum spes Flaviani, Eliæque literis concidisset omnis, in furorem excitantur. Factionis Ductores *Sotericus*, & *Philoxenus* Hierapolitanus ad iram movent Imperatorem, quasi Patriarcharum fraude deceptus fuisset: *Unde acceptâ quam volebant potestate, multum auri Antiochenæ plebi tribuendo, variis modis Flavianum affligunt.* Tragœdiam lachrymis dignam fusius

Seditio in Flavianum Antiochenum. Relegatur Petrus.

Vit. Sab.

fusius exequitur Evagrius. Philoxenus Monachos regionis, quæ Cynegica dicitur, & quotquot in prima Syriarum Provincia Sedes habebant, ad seditionem cùm excitasset, illi subitò Antiochiam irrumpunt cum maximo tumultu, ut Chalcedonensem Synodum & Leonis Epistolam anathemate damnaret: *Quod cùm Flavianus ægrè admodum ferret, & Monachi maximo impetu instarent, plebs insurgens adversus Monachos, plurimos eorum interfecit, adeò ut ingens eorum numerus Orontem fluvium pro tumulo sortitus sit. Accidit & aliud quidpiam, priore illo nequaquam levius. Monachi enim Syriæ Cœlei, quæ nunc secunda Syria appellatur, cùm impensè faverent Flaviano, proptereà quòd ii in Monasterio quodam, quod situm erat in agro, qui Tilmognus dicitur, monasticam egisset vitam, subitò Antiochiam advolarunt, ut Flavianum defenderent: ita ut tum quoque non exigua evenerint mala.* Tanti tumultus in Flaviani caput cecidere. Sede suâ pulsus, *Petras* oppidum in finibus Palæstinæ situm relegatur. Exilii sui comitem habuit Joannem Paltensium Antistitem: *Flavianus Antiochiæ Catholicus Patriarcha, & Joannes Palteusium oppidi Pontifex, quoniam hunc cœtum sacrilegum refellerant, in castellum, quod Petra dicitur, exules missi sunt. Ibi Flavianus Confessor Christi in Domino requievit.* Ejecto Flaviano, Severus sub mensem Novembrem anni labentis sufficitur, de quo postmodum tractabimus, ut unâ serie scelesti hominis res exhibeantur.

Evagr. l. 3. 34.

Marcellin. Chron.

III. Dum bonorum virorum in gemitu lætantur Eutychiani, atque triumphant, defectione *Mamæ* ipsorum gaudia luctu miscentur. Erat *Mamas* Monachorum *Aposchistarum* circa Eleutheropolim Archimandrita, qui unà cum Severo Constantinopolim adversus fidem anno circiter DX. profectus erat. Quem cum eodem Severo acerbius contendentem hortatur Sabas, ut relicto Acephalorum errore, cum Ecclesia sese copularet. Monitis ejusmodi compluribus adhibitis Sabas illum adducit ad Eliam Hierosolymitanum: tantumque suis persuasionibus valuit, ut admissâ Synodo Chalcedonensi, communionem Ecclesiæ amplecteretur: *Eutychem ac Dioscorum anathemate percuteret, multosque suo exemplo ad idem faciendum perduceret. Quod non mediocriter Imperatorem in Eliam concitavit.*

Mamas ad fidem convertitur.

Vit. Sab. c. 55.

IV. Intereà nullum furori suo modum Anastasius ponebat, qui regiam urbem dolore luctibusque implebat. Quartâ Novembris, feriâ primâ hymno Trinitatis cùm verba malè sana addita fuissent, in seditionem itur, quam verbis Marcellini referemus: *Die Dominico, dum jubente Anastasio Cæsare per Marinum, perque Platonem in Ecclesia pulpito consistentes, in hymnum Trinitatis Deipassianorum quaternitas additur. Multi Orthodoxorum pristinâ voce psallentes, perfidosque præcones clamoribus objurgantes, in ejusdem Ecclesiæ gremio cæsi sunt, ductique in carcere perierunt. Alterâ nihilominus die in atrio sancti Theodori, majori cæde Catholici pro fide unica perculsi sunt. Quapropter commota Orthodoxorum agmina die sequenti, id est, VIII. Idus Novembr. in quo die memoria cineris, dudum totam Europam tegentis, apud Byzantios celebratur, in forum Constantini undique confluunt. Quorum alii quidem, cæteris die noctuque hymnum Trinitatis Christo Deoque psallentibus, totam peragrant civitatem, & Anastasii Cæsaris monastico habitu assentatores ferro flammisque interimunt. Alii claves portarum, omniaque signa militaria ad forum, quo religionis castrametati fuerant, deferunt, ibique Anastasio Cæsare in processibus degente, Areobindam sibi Imperatorem fieri clamitant. Imaginibus deinde, statuisque Anastasii in terram dejectis, Celerem & Patricium Senatores ad se supplicandi sibi, vel satisfaciendi gratiâ missos, jactis pluviæ instar lapidibus repulerunt, domibus Marini, & Pompeji succensis. In Circum ad Anastasium venientes, & ante suum solium consistentes, hymnum Trinitatis juxta morem Catholicorum concinentes, coruscansque Evangelium, Crucemque Christi ferentes, è foro plurimi convenerunt; Marinum Platonemque, pravitatis ejus autores, feris subjici, conclamantes: Hos cives idem Anastasius Cæsar solitis perjuriis, simulatisque vocibus, sese facturum cuncta promittens, tertio die quàm in forum advenerant, sine ullo rerum effectu ad sua fecit habitacula repedare.* Fallitur tamen Autor Chronici, qui Conventum Sidoniensem seditioni posteriorem esse tradit, cujus finem Anastasius Sabam prius docuerat, quàm labente Maio Palæstinam repeteret. Seditionis hujus meminit etiam Evagrius. Tanto plebs furore agitabatur, ut reperto rustico, qui in ædibus Marini Syri monasticam vitam excolebat, caput amputat, quasi ejus consilio Trisagium fuisset immutatum; cruentum verò caput conto præfixum circumferens, illudendo clamabat, *Hostem Trinitatis illum esse.* Quin etiam Imperator, necessitate compulsus absque diademate ad certamen, quod in Circo edendum erat, accessit, præconesque ad populum misit, qui proclamarent, se quidem Imperio libentissimè cedere, verùm fieri non posse, ut omnes imperarent. Quibus auditis, repentè populus consilio mutato, hortatur Anastasium, ut coronam capiti imponeret, pollicitus se deinceps quieturum.

Constantinopolitana seditio ob addita verba Symbolo.

Marcellin. Chron.

Evagr. l. 3. c. 44.

V. Cùm multa gravia Ecclesiæ Orientis paterentur, officii esse sui Symmachus existimavit afflictis admonitionis aliquid adhibere. Efficit igitur ad Orientales Epistolam, ex qua hæc illustrandæ historiæ idonea suppeditamus: *Nullus stupeat, servatum hactenùs nos nunc solvisse silentium, cùm prudentissimi Salomonis ista vox personet, Tempus loquendi, & tempus tacendi, quia taciturnitatem præsens tempus expugnat. Nam inter cætera, quæ accidunt, nunc silere, nec fidei stimulis excitari, magni constat esse fastidii.* Propositis deinde Nestorii, Eutychis, Timothei, Acacii, &c. nominibus, nulla ait majora fidei documenta esse, quàm ubi temporis ratio suadet, vitam subdere passioni: *Unusquisque ergo exilia, & peregrinationes tanquam domum, patriamque respiciat, ne desideriis retentus humanis, Christi societate privetur.* Auxilium tamen suum negare se profitetur vel illis fidei Confessoribus, qui in Anastasium pro Chalcedonensi Concilio pugnantes, cum Acacio communionem retinebant, servato in Diptychis suis ipsius nomine: *Sicut illos, qui se à suprà scriptorum, hoc est, Eutychetis, Dioscori, Timothei, Petri, & Acacii venenis dissociant, libenter amplectimur; ita circa istorum sectatores cura & sollicitudo nostra, ne subrepere possint, semper invigilat. Data octavo Idus Octobris post Consulatum Felicis viri clarissimi.*

Symmachus Orientales solatur: illis tamen negat auxilium Acacii causâ.

Lab. Sym. epist. 8.

VI. Aliundè Orientales afflictionum sub pondere suarum gementes, Symmachum rogant, ut sibi laborantibus in subsidium veniat, seque in communionem recipiat. Quem ut ad misericordiam adducant, monent, Cathedram Petri tenen-

Orientales Symmachi implorant auxilium.

Anno Dom. 512.

tenentem, *debere totum propè plagarum habitabilis mundi* dolore tangi. Paulique ad Macedonum periclitantium salutem properantis exemplum imitari: *Tu autem assecutus es in filiis pater non visione, sed in veritate spiritualibus carneis oculis pereuntes in prævaricatione Patris nostri Acacii, noli remorari*... *Si propter Alexandrinorum, aut magis Eutychianorum amicitiam qui aversantur, & anathematizant sanctissimum & beatissimum Papam Leonem, vel in Chalcedone Synodum habitam anathematizatus est Acacius, quare nos à vobis æstimamur Heretici, & in anathemate sumus nos, qui amplectimur solam illam Epistolam, & quæ dicta sunt in sancta Synodo?* Auxilium vero quasi sibi debitum petunt: *Festina juvare Orientem, ex quo vobis duo grandia dei lumina, Petrum & Paulum, ad illuminationem totius mundi Salvator direxerit.* Proponunt etiam Leonis exemplum, qui *ad barbarum Attilam per se currere non duxit indignum.* Symmacho autem magis adhùc festinandum esse, ut bello occurrat, quod non corpora quidem, sed animas vastat: Epistolam denique claudunt suam, editâ fidei Confessione Catholicâ, quâ augustissimæ Trinitatis mysterium, duasque in una Christi persona naturas profitentur. Nil tamen Orientalium gemitus à Symmacho auxilii impetrarunt, quòd suis Acacium tabulis non delerent, quam ferream pectoris duritiem laudare non possumus.

Anno Dom. 513.

Anno U. C. 1266. Olymp. 323. Per. Jul. 5226. Jul. 558. Dom. 513. Anastas. 22. & 23. Theodor. 21. *Sol.* 18. F. *Lun.* 1. *Indict.* 6. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 2. P. 7. *April.*

Coss. *Clementinus & Probus.*

Severus Antiochenus, quis?

I. Pulso ex Antiochena Sede Flaviano *Severus* Monachus sufficitur. Patriam habuit *Sozopolim*, unam ex urbibus Pisidiæ. Ac primùm *Beryti* foro operam dederat. Relicto verò juris studio, in B. Leontii venerandi Martyris Ecclesia, quæ in urbe Tripolitana extructa erat, baptismum consecutus est. E vestigio monasticam vitam amplexus, Cœnobium ingreditur, quod *Gazam* inter & *Majumam* positum est. Eo relicto in Ægyptum concedens, Monasterium incoluit, cui præerat *Nephalius.* Ac partibus Eutychianis primùm addictus, in eorum dein castra transierat, qui Chalcedonensi Concilio favebant. Fortè quodam die disputatione habitâ, congressus cum Nephalio Severus, Monasterio ejicitur. Qui mox ad Regiam urbem perrexit, tam pro se, quàm pro illis, qui unà expulsi fuerant, legationem obiturus. Hoc modo Anastasii Imperatoris ad notitiam pervenit. Hæc Evagrius ex vita Severi ab Anonymo conscripta. Diversa verò Liberatus tradit: *Severus cùm sederet prius in Monasterio, non suscipiebat Zenonis Edictum, nec Petrum Mongum. Deinde sedens in Abbatis Romani, & Mamme, qui post eum præfuit, Monasterio, exinde missus est permanere Constantinopoli Apocrisiarius, & sit inter eos, qui Petri Mongi erant. Dumque objiceretur ei, quomodo prius anathematizabat Petrum? dicebat, Quia Petrum anathematizavi Apamenum. Hic Severus apud Constantinopolim Synodo derogabat, & affirmabat, quia eâ anathematizatâ, omnes communicarent, ita ut ob hoc scriberet & ipsi Flaviano, sicut ejus significatur Epistolis, & ad Maronem Lectorem & Eleusinum & Euthimium Episcopos, & ad Oecumenicum Scholasticum Isauriæ.* Hæc tamen cum Evagrio forsan componi possunt, si post expulsum à Nephalio Severum contigisse dicamus. Ægypto profectus, in regiam urbem contenderat, ut tam suas, quàm sociorum, qui secum expulsi fuerant, res ageret. Quibus peractis, alia Monasteria ingreditur. Anno quidem DX. cum ducentis Monachis in urbe Regia ab Anastasio honorificè susceptus est. Ut liqueat, plures apud Imperatorem legationes à Severo obitas fuisse. Quarum in ultima consectaneorum sibi Orientis Monachorum Apocrisiarium egit. Astuto simul & ambitioso homini inerant pravi mores, quos ab adolescentia excultos, nec sacra baptismi unda, nec asceticæ disciplinæ austeritas extinxerat. Questi sunt Patres in Synodo Constantinopolitana, *Severum* in veneficiis deprehensum fuisse, & in civitate Berytensi Dæmones cultu prosecutum.

Evagr. l. 3. c. 33.

Liberat. c. 19.

Anno Dom. 513.

Severus Antiochenus Præsul creatur.

II. Ejusmodi indolis hominem, qui Principis ad arbitrium sese fingere paratus erat, Anastasius censuit idoneum, qui nobilissimæ Antiochensium Ecclesiæ præficeretur. Est tamen ab eo cautum atque provisum, ne Severus Concilium Chalcedonense anathematibus percuteret. Itaque juramentum scripto comprehensum à Severo accipit, quòd si ad Episcopatum Antiochenum ascenderet, Synodum damnationi non subjiceret. Juramenti tamen immemor, ipso ordinationis suæ die, conscenso pulpito, fautoribus ejus requirentibus, Synodum anathemate ferit. Hìc porrò in gravissimam de mense Severianæ ordinationis difficultatem incurrimus, quam non attenderunt, ne dum solverent viri doctissimi: non Baronius, non Valesius, non Cotelerius, rerum antiquarum peritissimi. *Novembri* Severum ordinatum fuisse, legitur in Evagrio: *Ejecto igitur Flaviano, Severus ad Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ promotus est, anno urbis Antiochiæ quingentesimo sexagesimo primo, mense Dio, Indictione sexta currentis tunc circuli.* Cyrillus verò in vita Sabæ Severum labente Maio jam Episcopum inducit: *Severus iterum Synodicas suas mense Maio, sexta Indictionis mittit Hierosolymam.* Quòd si posteriores Synodicæ Severi ad Eliam directæ sunt, Maio labente satis intelligitur, *Severum*, dum Aprilis currebat, jam Antistitem egisse. Non igitur, uti narrat Evagrius Episcopatum ingressus est, mense Novembris. Itaque quod pro sua solertia probè clarissimus intellexit Norisius, Severi ordinatio anno Dom. non DXIII. sed DXII. est affigenda, secus pugna Evagrium inter, & Cyrillum maxima foret. Imò errore verba Evagrii afficerentur, qui VI. Indictionem cum anni DXIII. Novembri copulare non potuisset, currente jam septimâ. Annus Epochæ Antiochenæ DLXI. incepit, ante Novembrem anni DXII. sextâ jam Indictione signatum. Quo tempore Pontificatum Antiochenum Severus induit. Quod & Malela testatur, qui *mense Novembri, die sextâ, anno juxta Antiochenos* DLXI. Severianam ordinationem contigisse tradit. Maximi verò sunt in ea re ponderis, & Evagrii Antiochiæ inquilini, & Malelæ urbis hujus civis testimonia, & Marcellino anteponenda, qui Severi ordinationem cum Clementini, & Probi Consulatu copulat. Denique cùm anno superiore Flavianus Cathedrâ sua pulsus, *Petram* relegatus sit, non satis verisimile, Anastasium expectasse Novembrem anni præsentis, ut Severum Ecclesiæ Antiochenæ Præsulem imponeret.

Theodor. l. 2. 563.

Vit. Sab. c. 56.

III. Au-

ANNO DOM. 513.

Severi vis in patronos Synodi Chalcedonensis. A Cosma excommunicatur.

Vit. Sab. c. 56. 308.

III. Audiimus nunc Cyrillum, ea quæ proximè Severi consecrationem excepere, scripto mandantem: *Severus arrepto Patriarchatu, multa quidem mala iis, qui nollent cum eo communicare, intulit. Missis verò Synodicis ad Archiepiscopum Eliam, nec admissus ad communionem, ad iram commovet Imperatorem. Iterumque easdem Synodicas suas mense Maio sexta Indictionis mittit Hierosolymam, cum quibusdam Clericis & Imperatoris copiis. Eâque recognitâ, Sanctus pater noster Sabas in Sanctam Civitatem ascendens, una cum aliis Eremi Hegumenis, tum eos, qui venerant cum Synodicis Severi, a sacra civitate expulit, tum multitudine Monachorum undique collectâ ante Sanctam Calvariam cum Hierosolymitanis clamabant, dicentes anathema Severo, usque, qui cum eo communicant, cùm præsentes adhùc essent, & audirent Magistriani, Duces atque milites, quos miserat Imperator.* Quantum vero malorum à Severo, sui nominis viro sit perpetratum, ut impotenti suæ tyrannidi Episcopos renitentes subjiceret, Monachorum in Epistola ad *Alcisonem* Nicopolitanum reperimus. Marinus Beryti Episcopus in fraudem inducitur. Alii necessitate compulsi, assentiuntur Severi Synodicis, quibus Anathema dicebatur & Synodo Chalcedonensi, & iis, qui duas in Christo naturas profitebantur. Nonnulli assensum constantissimè negant, quorum ex numero *Julianus* Episcopus Bostræ, & *Epiphanius* Tyri, quibus fortitudinis pietatisque suæ causa, expressâ nominis mentione, debitus honos reddi debuit. Præsulum quoque nonnulli, quorum nomen latet, veritati fidem præstitere. Quidam ex iis, qui Severo subjiciebantur, Episcopi & Clerici, relictis propriis Ecclesiis aufugerunt, ex quibus *Julianus* Episcopus Bostræ, & *Petrus* Damasci, qui Palæstinorum in Monasteriis latibula quæsiverunt. Fuere & nonnulli adhùc audaciores, qui spreto Severi fastu, atque fastigio abdicationis dicam ei scripsere. *Cosmas* Epiphaniæ, *Severianus*que Arethusiæ Episcopus Synodicis Severi literis commoti, cùm ab ejus communione sese abrupissent, Libellum, quo exauctorabatur, per *Aurelianum* Epiphaniensis Ecclesiæ Archidiaconum ad ipsum mittunt. Severi potentiam cùm reformidaret Aurelianus, arte officium exequi suum voluit. Simul atque Antiochiam venit, amictus muliebri veste, lasciviendo ad Severum accessit. Demissoque ad pedes usque capitis velo, altum gemens, specie Libelli supplicis procedenti abdicationem tradit. Arreptâque mox fugâ, salutem quærit, priusquam Severus scripta Libelli legendo cognovisset. Quæ ubi in ejus notitiam pervenere, ea spernens, Episcopatum retinuit. Ludicra hæc, nec gravitati Ecclesiasticæ disciplinæ satis apta, aut conditioni fidei laborantis idonea. Cæterùm ubi Imperatoris ad notitiam pervenit, quid Severo accidisset, subinde mandat *Asiatico*, Duci Phœnices, ut *Cosmam* & *Severianum* Sedibus suis expelleret, qui abdicationis Libellum Antiocheno Præsuli miserant. Qui cùm multos Cosmæ & Severiani doctrinæ fautores invenisset, urbesque sciret pro suis Episcopis pugnare paratas, retulit ad Anastasium, absque cæde Episcopos pelli non posse. Cui cedro digna ex rescripsit Anastasius: *Nolle se quidquam ad exitum perduci, quamvis magnum atque eximium, si vel gutta sanguinis effundenda esset.* Errantium tamen monitis extimulatus Imperator, exilium abdicationemque Episcopis sibi obsistentibus minabatur. Quibus malis Dorotheum optimum Præsulem opportunus eripit obitus: *Dorotheus Ancyra civitatis venerandus Antistes Anastasio Principi propter unicam Orthodoxorum fidem jugiter adversarius finem vivendi, quem sibi misso contra se à Cæsare Magistriano ipse prædixerat, in dicto tempore fecit.*

Evagr. l. 3. c. 33.

Evagr. l. 3. c. 34.

Ibid.

ANNO DOM. 513.

Marcellin. Chronicon.

Severi doctrina.

Vit. Sab. c. 56. 309.

IV. Monstra benè multa alebat Severi doctrina, quam Cyrilli Scythopolitani verbis referre lubet: *Impiissimam, latrociniique maximem Synodum secundam Ephesinam recipit, patemque affirmat priori, quæ Ephesi congregata fuit, tum æquales in Doctoribus esse affirmat Deiferum, seu divinum Cyrillum, Alexandrinorum Episcopum ac Dioscorum, qui ad communionem admisit Eutychem Hæreticum, ut ejusdem secum sententiæ. . . . Atque ita impietate progressus idem Severus in blasphemiam Dei exacuit linguam suam, & in suis sermonibus ac libris unam indivisamque in Trinitate Divinitatem divisit. Nam affirmans esse hypostasim naturam, naturam hypostasim, nullamque differentiam in his nominibus agnoscens, sanctam, adorandam, & Consubstantialem divinarum hypostaseon Trinitatem naturarum, Divinitatum ac Deorum Trinitatem dicere ausus est.* Extant in Severi scriptis, quorum fragmenta leguntur Agathonis in Epistola, vestigia doctrinæ ejus: *Severus Hæreticus in prosphonetico sermone facto in Daphne in Martyrio Sanctæ Euphemiæ sic ait, Anathematisamus autem Synodum Chalcedonensem, sed & tomum Leonis Præsulis Romanæ Ecclesiæ, & eos, qui dicunt, vel dixerunt in duabus naturis unum Dominum nostrum J. C. post ineffabilem & incomprehensibilem unitionem, & sequenter earum duas operationes ac proprietates. Item ejusdem Severi ad Sergium Grammaticum, ubi ait: Quoniam igitur unus est operans, unus est ejus operatio & motio operatoria.* Sed & in Lateranensi Concilio, Secretario v. laudantur verba Severi ex Epistola ad Eleusinium: *Anathematizamus ergo eos, qui in duabus naturis definierunt unum Christum, & singularum naturarum opera propria profitentes.* Non est tamen dissimulandum, Severum nil confusionis in naturis & proprietatibus Christi induxisse. Quod & fatetur Anastasius Sinaïta, qui Severi verba hæc retulit: *Quemadmodum unius in homine naturæ alia pars est anima, alia corpus, sic & in Christo, ejusque una natura, unam partem esse Divinitatem, alteram corpus.* Severo nobilissimus Antiochiæ Episcopatus committitur, quem quinquiennio administravit, donec imperante Justino eo pelleretur, uti suo loco narrabitur. Tantorum errorum fautori Severo Isauri patrocinabantur. Verùm ad sanam tandem mentem reversi, repudiatâ hæresi Severum cum sectatoribus suis damnaverunt.

Anast. Odeg. c. 18. Inspiciatur & c. 23.

V. Dum rebus asperis Oriens perturbatur, Severique violentia Præsules de gradu dejiciuntur, vertuntur in fugam, aut ad ipsius jugum adiguntur, ecce doloris delinimenta quædam objiciuntur animis. *Alamundarus* Saracenorum Princeps, qui suis excursibus Palæstinæ Monachos olim vexaverat, Christi ad disciplinam adducitur, quasi illata ob Eutychianis damna additis fidei novis cultoribus Servatoris gratia resarciret. Nolebat Severus, tantam sibi prædam eripi. Duos igitur ad illum Episcopos misit, qui erroris labe eum inficerent. Deo tamen providente factum est, ut à Concilii Chalcedonensis fautoribus Alamundarus sacris undis ablueretur. Postquam igitur Severi Legati doctrinam pietati contrariam ipsius animo instillare conati sunt,

Alamundarus Arabum Dux fidem amplectitur. Severianos rejicit.

Anno Dom. 513.

sunt, commento non illepido errorem confutavit. Finxit se literas accepisse, quibus nuntiabatur, Michaëlem Archangelum fato functum esse. Respondentibus id esse prorsus impossibile, subinde regerit, *quonam igitur modo Christus Deus tantùm existens, crucis mortem sustinuit, si duas naturas non habuit, cùm ne Angelus quidem pati, vel mori possit.* Quo dicto Severiani pudore suffusi, insalutato Alamundaro recessere.

Theodor. l. 2. 565.

Cæsaria soror Cæsarii Monasterio præficitur. Fratris ad ipsam Epistola.

VI. Sequuntur nunc res Occidentis. Erat Cæsario Arelatensi soror, tanto viro digna, quæ ut nomen, sic & pietatem ejus referebat, *Cæsaria* nuncupata. Cujus tanta apud posteros fama fuit, ut Fortunati carminibus celebraretur, de *Virginitate* poëmate:

Venant. l. 8. v. 4.

Has inter comites conjuncta Cæsaria fulget,
Temporibus nostris Arelatense decus,
Cæsarii monitis luci sociata perenni,
Si non martyrii, virginitatis ope.

Charissimæ sorori Cæsarius Monasterium extruere cœperat, anno DIX. quod à Burgundionibus, Francisque, Arelatum obsidentibus eversum fuerat. Ubi Pacis aura captata est, renovatum labente anno Monasterium dedicatur: uti Cypriani verbis colligitur: *Erant constitutionis Monasterii ipsius eo tempore anni pleni triginta, sexto Kal. Septembrium, & post diem dedicationis Monasterii sui beatam animam lætus emisit ad Christum.* Excessit Cæsarius anno DXLIII. Dedicatum igitur est mensis Augusti die XXVI. anni præsentis, qui Dom. est DXIII. Extant geminæ Cæsarii ad sororem suam Epistolæ, postquam Monasterio præfecta est. Quarum tempus nos fugit. Prior sic incipit: *Coëgisti me, famula Dei, ac venerabilis in Christo soror, & crebris petitionibus extorsisti potius quàm rogasti, ut qualemcunque sermonem exhortatorium tibi scribere deberem, non quod ad scientiam vel ad perfectionem tibi quidquam conferre possim, sed in quo magis providentiam meam facilè deprehendere queas.* Testatur Cæsarius, Cæsariam *divinis Voluminibus assiduâ meditatione vacare.* Itaque optimis pudicum ipsius animum præceptis informat. Præcipuè monet, fictam humilitatem fugere: *Umbram enim hujus virtutis multi, veritatem autem sequuntur pauci.* Posterioris Epistolæ titulus hic est: *Cæsarius Episcopus, minimus omnium servorum Dei famulus, Cæsariæ sanctæ sorori, Abbatissæ, vel omni Congregationi suæ in Christo æternam salutem.* Præceptis abundat ad pietatem conducentibus. Pulcherrima sententia hæc est: *Omnia crimina, vel peccata citò ad nos revertuntur, si non quotidie bonis operibus expugnantur.* Et paulò infrà: *Vestes seculares deponere, & religiosas assumere, hujus horæ momento possumus; mores verò bonos jugiter retinere, vel contra maledulces voluptates seculi hujus, quamdiu vivimus, Christo adjutore laborare debemus.* Contemplatione Monasterii hujus Regulam *Teridio* dictasse dicitur, Sanctimonialibus mittendam. Verba hæc sunt Præfationis: *Sanctis, & plurimùm in Christo venerandis sororibus, in Monasterio, quod Deo inspirante, & juvante condidimus, constitutis, Cæsarius Episcopus. Quia nobis Dominus pro sua misericordia inspirare, & adjuvare dignatus est, ut vobis Monasterium conderemus, quomodo in ipso Monasterio vivere debeatis, secundùm statuta antiquorum Patrum, monita spiritualia ac sancta condidimus, quæ Deo adjuvante custodire possitis.* Sequuntur Regulæ præcepta, numero quadraginta tria, quæ Patrum in Bibliotheca Maxima

B. M. P. t. 27. 347.

legi possunt. Hæc enim referre nostri nec otii est, nec instituti.

Anno Dom. 513.

Symmachi ad Cæsarium Epistolæ, quo anno scriptæ?

VII. Non Monasteria duntaxat regere, sed ex veterum quoque Canonum præscriptione Episcopatum administrare suum Cæsarius cogitabat. Symmachum ergo consulit de capitibus nonnullis, quæ Ecclesiæ disciplinam attinebant atque spectabant. Interroganti respondet Symmachus, Epistolâ *datâ, octavo Idus Novembris, Probo viro clarissimo Consule.* Quam Baronius Epistolam anno DII. conditam esse putat. Ea Binnio Chronologia placuit, Labbeoque in Conciliorum editione. Innituntur verò *Probi* Consulatu, qui cum *Avieno* Juniore Consul processit anno DII. Verùm enimverò non perpenderunt animis, Cæsarium nondum Episcopatum iniisse, ad quem anno duntaxat DIII. promotus est. Præterea moris non erat Pontificibus Romanis Consule Occidentis prætermisso, illum Orientis adhibere consignandis Epistolis suis. Sic quæ ad Æonium à Symmacho anno est CCCCXCIX. directa, Consulatu *Paulini*, qui annum 498. cum Joanne Scytha aperuerat, insignitur. Sic etiam Epistola anno DXII. ad Orientales scripta, Occidentali Consulatu notatur, *post Consulatum Felicis.* Similiter, quas Symmachus ad Cæsarium literas anno DXIV. misit, illæ subscriptionem habent ejusmodi: *Data III. Idus Junias, Flavio Senatore, viro clarissimo Consule.* Ex quo intelligitur, *Probum*, cujus nomen geminis Symmachus Epistolis apposuit, Occidentis quidem, non Orientis Consulem egisse, consequenterque *Probum* illum esse, qui cum Clementino Consularibus Fastis inscriptus est, Epistolamque, de qua mentio fit, anno non DII. sed DXIII. esse tribuendam. Constitutâ nostrâ de duabus Symmachi Epistolis Chronologiâ, ipsarum tenorem summatim exhibeamus. Prioris, quæ *sexto Novembris* est exarata, capita sex numerantur. I. Ut res Ecclesiasticæ non alienentur, nisi necessitas suaserit, sic tamen, ut non perpetuò, sed ad tempus possessores quoad vixerint, perfruantur. II. Ut Clericorum nemo honorem præmiis accipiat. III. Ut Laici per gradus ad Sacerdotium promoveantur. IV. Ut raptores viduarum, vel virginum ab Ecclesiæ communione pellantur. V. Ut viduæ, vel virgines continentium professæ non nubant, *quas annis plurimis in Monasteriis ætatem peregisse contigerit.* VI. Ut nullus per ambitum ad Episcopatum accedat. Symmachi Epistola posterior Galliæ ad Antistites dirigitur, de Leonis Constitutione firmanda Arelatensem inter atque Viennensem Episcopum: *Valentiam, Tarantasiam, Genevam, atque Gratianopolim oppida Viennensis Antistes juri suo vindicet: nec quidquam amplius, ab his, quæ semel ab Apostolica sibi Sede concessa sunt, æstimet præsumendum. Alias verò Parrochias vel Diœceses cunctas privilegio & honore suo Arelatensis Episcopus sub temporum continuatione defendat. Data Idibus Novembr. Probo viro clarissimo Consule.*

Error Baronii.

Symm. Ep. 5.

Symm. Ep. 8.

ANNO U. C. 1267. PER. JUL. 5227. JUL. 559. DOM. 514. ANASTAS. 23. & 24. THEODORIC. 22. *Sol.* 19. E. *Lun.* 2. *Indict.* 7. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 3. *P.* 30. *Mart.*

Anno Dom. 514.

COS. *Aurelius Cassiodorus Senator.*

Vitaliani rebellio.

I. AMbitio, quæ crebrò nimis pietatis sibi larvam imponit, specie Religionis magnos

gnos in Oriente motus excitat. Assuta Trisagio lacinia hæc, *Qui crucifixus est pro nobis*, populos extra modum inflammarat: neque rectè amantibus quidem placebat, Chalcedonense Concilium, cui venerationem habebant, reverentiam non peperisse Anastasii in animo. *Vitalianus* ergo, quem *Scytham* Marcellini Chronicum, *Thracem* verò dicit Evagrius, magno exercitu comitatus ad Regiam urbem properat, caussatus laboranti se pietati in auxilium venire. Audiamus

Marcellin. Marcellinum: *Vitalianus Scytha, assumptis Romanorum equitum peditumque plusquam LX. millibus armatorum intridno congregatorum, auxilio in locum, qui Septimus dicitur, advenit, ibique castrametatus est, dispositisque à mari in mare suorum ordinibus, ipse ad usque portam, quæ Aurea dicitur, sine ullius accessus dispendio, scilicet pro Orthodoxorum se fide, proque Macedonio urbis Episcopo incassum ab Anastasio Principe exulato Constantinopolim accessisse asserens. Porrò Anastasii simulationibus, atque perjuriis per Theodorum internuncium illectus, atque illusus, octavo die, quàm urbem accesserat, remeavit. Hinc Odissum (lege Odessum) Mysiæ civitatem Vitalianus pernoctans, astu ingressus est. Cyrillum lenocinantem magis quàm strenuum militiæ Ductorem, inter duas pellices Vitalianus reperit dormientem: eumque abstractum, mox cultro Gotico jugulavit, hostemque se Anastasio Cæsari palam apertèque exhibuit.* Quæ caussa fuit, cur ad *Hormisdam* Symmachi successorem Anastasius Epistolam suo loco recitandam direxerit.

Cæsarius Ægidium Romam mittit, ut sua sibi privilegia serventur.

II. Hormisdæ mentio monet nos, ut ultima Symmachi Papæ gesta referamus. Cæsarius Arelatensis servandis Ecclesiæ suæ privilegiis cùm diligenter incumberet, *Ægidium* Abbatem, nec non *Messianum* Notarium in urbem misit, qui Pontifici Libellum offerrent. Legationi occasionem præbuit Aquensis Episcopi pertinacia, qui literis Cæsarii, quibus & ad Synodum, & ad ordinationes faciendas vocabatur, detrectabat obsequium. Ut igitur sarta tectaque remaneret Arelatensis Antistitis autoritas, Symmacho Cæsarii nomine Libellus ejusmodi porrigitur: *Quantum in omnibus Ecclesiarum Pontificibus, quæ in toto orbe diffusa sunt, Apostolica Sedes sibimet vindicat Principatum, & Synodalibus Decretis firmior ejus præcellit autoritas; tantùm potestatis suæ provisione dudum à sese concessa, debet inconvulsa servare, quatenus Arelatensis Ecclesia fruatur privilegiis suis, quæ nunc per Antistitem Cæsarium servi sua petitionis insinuat, & quam hactenus habuit potestatem, vestrâ depositi autoritate firmari, ut quod veneranda Sedes quondam perenni Sanctione custodiri præcepit, & pragmaticis specialiter Decreta sunt constituta, beatitudinis vestræ præceptis suis etiam nunc confirmet autoritas. Aquensis etiam civitatis Episcopum Sanctitatis vestræ muneri præcipuè constitutis, ut dum à Metropolitano Antistite Ecclesiæ Arelatensis, ad Synodale Concilium fuerit evocatus, vel aliqua ordinationis causa eum sibi postulet collegio divina necessarium, minimè venire frustretur.*

Symmachus Cæsarii ditionem amplificat.

III. Petitioni annuit Symmachus, qui Cæsarii quoque ditionem amplificavit, concessâ ei in Hispanias autoritate: *Rationabile est, ut sancta Arelatensis Ecclesia propriis privilegiis perfruatur, & quod vetustas præstitit, & Patrum autoritas roboravit, nova non debet violare præsumptio.*

Sym. Ep. 10.

Sit tamen, ut cæterarum Ecclesiarum privilegia temporibus acquisita non titubent, quia nec potest firmum esse, quod generalitati ingerit injuriam. Manentibus si quidem his, quæ Patrum Constituta singulis Ecclesiis concesserunt, decernimus, ut circa ea, quæ tam in Gallia, quàm in Hispania Provinciis de causa religionis emerserint, solertia tuæ fraternitatis invigilet. . . . Etsi tam Ecclesiæ Aquensis Antistes, vel alius quilibet Metropolitano Pontifici juxta Canonum definitionem vocatus, obtemperare noluerit, noverit subdendum se, quod non optamus, Ecclesiasticæ disciplinæ. Et in hac parte magnoperè te volumus esse sollicitum, ut si quis de Gallicana, vel Hispana regionibus Ecclesiastici ordinis, atque officii ad nos venire compulsus fuerit, cum fraternitatis tuæ notitia iter peregrinationis arripiat. . . . Data tertio Idus Junias, Flavio Senatore, viro clarissimo Consule.

Mors Symmachi.

IV. Ultimæ hæ sunt Symmachi literæ, cujus mors à recentioribus Chronologis, præeunte Pontificali, Julii XIX. affigitur, sententiâ Variat Marcellini Chronicum, Hormisdæ ordinationem in annum DXV. conferentis. Marcellinum tamen refellit Anastasii Imperatoris ad Hormisdam Epistola, *data V. Kal. Januarii, Senatore V. C. Consule.* Ad eundem quoque Pontificem literas direxit, datas pridie Idus Januarii, Anthemio & Florentio Coss. ut in dubium revocari nequeat, quin anno DXIV. Symmachus excesserit, licet supremus ejus dies sit incerto, diffidentibus Catalogis. Catalogus Reginæ Sueciæ, ad exemplar Bibliothecæ Colbertinæ emendatus narrat, Symmachum sepultum esse XIV. Cal. Augusti, quem Pontificalis assignat morti. Labente anno sui Episcopatus XVI. Symmachus ad plures abiit, qui multis sanè memoriam famæ suam commendavit. Manichæorum & simulacra omnia, & Codices ante fores Basilicæ Constantinianæ cremavit, ipsosque mulctavit exilio. Basilicam B. Petro in fundo Paciano dedicavit: *Constituit, ut omni die Dominico, vel Natalitiis Martyrum hymnus diceretur Angelicus, id est, Gloria in excelsis Deo.* Quod multò pluris faciendum, Episcopis Africæ exulibus, aut

Pontif.

egentibus missâ pecuniâ auxilio fuit: *Omni anno per Africam, vel Sardiniam ad Episcopos, qui in exilio erant retrusi, pecuniam, & vestes ministrabat.* Petri in Basilica sepelitur. Ea fuit Episcopatus ejus infelicitas, ut tentata sæpius reconciliatio Laurentiani dissidii ad exitum non perduceretur.

Hormisda Pontifex creatur.

V. Symmacho Romanus Clerus Hormisdam sufficit, *natione Campanum, ex patre Justo, de civitate Frisinone.* Diaconum agebat, cùm Pontificatus apicem adeptus est. Eâ electione populus Clerusque Romanus ad pristinam concordiam revocatur, quæ Laurentii tumultu desiorata fuerat. Hanc & suo Consulatu felicitatem Cassiodorus gratulatur, & Theodorico: *Me Consule in vestrorum laude temporum, adunato Clero & populo, Romana Ecclesia rediit optata concordia.* Hormisdæ inaugurationis diem Baronius *Julii vigesimum sextum* esse putat. Id quidem tradit Anastasius: *Symmachi*, inquit, *cessavit Episcopatus dies septem*, quam illustrissimus Purpuratus Chronologiam amplexus, hæc habet: *Clerus Romanus septimo Calendas Augusti Pontificem creant Hormisdam.*

Bar. Ann. 514. n. 13.

Profectò tamen decipitur, cùm Julii XXVI. feriæ sextæ cohæreret, quæ ex disciplina hujus ævi Pontificum ordinationibus non erat idonea, utpote die Dominico celebratis. Quòd si Julio mensi Hormisdæ consecratio est affigenda, in XXVIII. potius conferri debet. At ordinationis hujus mensis perinde atque dies

est in incerto. Panvinius quidem ei Augusti XIII. assignat. Perperàm utique diem quod attinet, qui Mercurii dicebatur. Satius est itaque, & mensem, & diem Hormisdæ Pontificatus natalem in obscuro relinqui. Sedit Hormisda ad Consulatum usque *Anicii Maximi*, quo annus Dom. DXXIII. insignitur: ideòque periit nono sui Pontificatus anno. Vetus est traditio, quam ex Pontificali, & Hincmaro haustam, Baronius Binniusque Lectoribus propinant, sedente Hormisdâ venisse *regnum cum gemmis preciosis à Rege Francorum Chlodoveo Christiano donum B. Petro Apostolo*, coronam scilicet auream, gemmis ornatam. Quam sanè traditionem ad fabulas lubentes relegamus. Id regii muneris, quo Hormisdam Chlodoveus feriisse dicitur, Gregorio Turonensi ignorabatur: neque ab eo Rege quidem mitti potuit, qui integro triennio prius mortem obiit, quàm infulâ Pontificali Hormisda tegeretur. Sedente adhuc Symmacho Chlodoveum excessisse, testatur Hermannus Contractus, cujus Chronologiam multa, quæ jam proposita sunt, argumenta demonstrant. Neque doni hujus vel minimum est vestigium Hormisdæ in Epistola ad Remigium, quam impostor fabricavit. Argumento Hincmari traditionem necdum extulisse caput, cùm ea Epistola est exarata.

Bar. Ann. 514. n. 14.

Hormisdæ ad Remigium Epistola falsa est.

VI. Hormisdæ literæ complures sunt, de quibus commemoratio suis temporibus est instituenda. Quæ verò ad Remigium prima numeratur, à nobis nullo loco habetur, & si germana, sinceraque Baronio existimetur, qui integram suis Annalibus illam inseruit, quasi ornamento futuram. Baronio assensum præbens clarissimus du Pin, Epistolam ad Remigium Hormisdæ tribuit. Verùm falsitatem adeò spirat, ut mirum sit, emunctæ Baronii nares eam non olfecisse, Chronologiæque suæ labenti anno Chlodovei mortem addicentis Epistolam pro fundamento collocasse. Epistolæ summa hæc est, quòd Remigio ob præclaram meritorum excellentiam, & nobilissimæ Sedis prærogativam vicariam Sedis Apostolicæ Præfecturam in Gallia Hormisda delegarit: *Vices itaque nostras, per omne regnum dilecti, & spiritualis filii nostri Ludovici, quem nuper adminiculante supernâ gratiâ, plurimis, & Apostolorum temporibus æquiparandis signorum miraculis prædicationem salutiferam comitantibus, cum gente integra convertisti, & sacro dono baptismatis consecrasti, salvis privilegiis, quæ Metropolitanis decrevit antiquitas, præsenti autoritate committimus.* Si Epistolæ fides, tum temporis in Chlodoveo vita manebat, quem Hormisdas *spiritualis filii* titulo afficit, qui vivi sanè, non mortui Principis est. Excesserat autem Chlodoveus anno vel DXI. præcipiti, vel DXII. ineunte. Prætereà quis sibi finget, Hormisdam, qui Chlodoveo coætaneus fuit, Chronologiæ tam hospitem, ut anno DXIV. ad Remigium scriberet, *Chlodoveum nuper* cum Francorum gente fuisse conversum? Chlodoveum, qui anno CCCCXCVI. hoc est, Hormisdæ ante Pontificatum annis XVIII. baptismo ablutus fuerat. Tertiò, subditam arguit Epistolam vox *Ludovici*, quâ Hormisdæ ævo Chlodoveus non afficiebatur, quem utique Gregorius Turonensis constanter *Chlodoveum* vocat, quo nomine etiam à Remigio, Avitoque designatur, & qui Theodorico Regi *Luduin*, non *Ludovicus* appellabatur. *Ludovici* quidem nomen non decet ætatem *Chlodovei*. Denique tertio *Idus Junii* Consule *Senatore* Symmachus Galliæ, Hispaniæque Provinciis Cæsarium Arelatensem præfecerat. Symmachi verba sunt: *Decernimus, ut circa ea, quæ tam in Gallia, quàm in Hispania Provinciis de causa religionis emerserint, solertia tua fraternitatis invigilet.* Quis ergo credat, Hormisdam eodem ipso anno *per omne regnum* Chlodovei vices Remigio suas commisisse, non sine gravi tam Symmachi, quàm Cæsarii injuria?

Horm. Ep. 1.

Sym. Ep. 2.

Hormisdam ad Heracleense Concilium vocat Anastasius.

VII. Ut Constantinopoli nuntium auditur, extincto Symmacho Hormisdam successisse, subinde missâ Epistolâ Anastasius Imperator eum invitat, ut Synodo Heracleensi, de qua ad componendas in Scythia fidei quæstiones congreganda cogitabat, præsentiam fœneret suam: *Omnibus negotiis divinæ res præponendæ sunt. Deo etenim omnipotente propitio Rempublicam & conservandam & meliorandam esse confidimus. Quia igitur dubitationes quædam de orthodoxa Religione in Scythiæ partibus videntur esse commota, id specialiter Clementiæ nostræ placuit, ut venerabilis Synodus in Heracleotana civitate Provinciæ Europæ celebretur. Quapropter Sanctitas tua, cum quibus placuerit, reverendissimis Episcopis, quos de Ecclesiis sub sui Sacerdotii curâ constitutis, idoneos & instructos erga orthodoxam Religionem esse probaverit, ad præfatam Heracleotanam civitatem, intra diem Kalend. Juliarum venire dignetur. Data V. Kal. Januarii Constantinopoli, Senatore V. C. Consule.*

Lab. Conc. T. 4. 1425.

ANNO U. C. 1268. PER. JUL. 5228. JUL. 560. DOM. 515. ANASTAS. 24. & 25. THEODORIC. 23. *Sol.* 20. D. *Lun.* 3. *Indict.* 8. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 4. P. 19. *April.*

ANNO DOM. 515.

COSS. *Anthemius, & Florentius.*

Amalasunthæ cum Eutharico nuptiæ.

I. AMalasunthæ Theodorici Regis filiæ nuptiis annus celebris evasit: *His Coss. Dominus noster Rex Theodoricus filiam suam, Dominam Amalasuntam, gloriosi viri Domini Eutharici matrimonio, Deo auspice, copulavit.* Hæc Cassiodorus, quæ Jornandis narratione sunt illustranda: *Theodoricus comperit, Eutharicum Witerichi filium, Beremundi & Thoresmundi nepotem, Amalorum de stirpe descendentem, in Hispania degere, juvenili ætate, prudentiâ, & virtute, corporisque integritate pollentem, ad se eum facit venire, eique Amalasuntham filiam suam in matrimonium jungit.* Hic est ille Eutharicus, qui anno DXIX. Fastos reserabit.

Jorn. de Reb. Get. cap. 58.

Vitaliani cum Anastasianis pugnæ. Pax constituitur.

II. At Oriens tripudiante Italiâ lugubria induebat, ambitionem novis ignibus suam excitante Vitaliano, qui post occisum in Odessa civitate Cyrillum, ferro flammisque cuncta devastans, ad Sycas usque pervenerat. Liceat Marcellini verba referre: *Vitalianus Anastasio Imperatori immanior factus est inimicus. Præmissis quippe suorum equitibus, armatisque naviculis sinistro sibi littore decurrentibus, ipse peditum armis stipatus, Systhense prædium ingressus est, totiusque loci palatium habuit mansionem.* Ingenti pugnâ dimicatum fuisse, Autor est Evagrius. Sycis cùm Vitalianus tabernaculum suum fixisset, *Marinus* Syrus Præfectus Prætorio cum classe ab Imperatore mittitur, cum eo pugnaturus. Stabant ambo exercitus sibi oppositi: alter à tergo Sycas habebat, alter Constantinopolim: *Post aliquot excursus, & missilium utrinque jactus navale prælio acriter commisse, circa loca, quæ dicuntur Bythatia,*

Evagr. l. 3. c. 43.

ria, Vitalianus conversâ puppe fugam arripuit, cùm multos è suo exercitu amisisset. Idem factum est ab iis, qui partes illius sequebantur tanta cum celeritate, ut postridie nemo ex hostibus circa Anaplum, aut ad ipsam urbem Regiam repertus sit. Ad victoriam Anastasianorum non minimum conduxit Procli egregii Mathematici industria, quem ex ære specula fabricasse ferunt, eaque de muro, è regione hostilium navium suspendisse. In quæ cùm Solis radii impegissent, ignem inde fulminis instar erumpentem naves hostium combussisse. Est tamen creditu difficillimum, vim speculorum ad tanta diffundi spatia posse. Pugnam pacis fœdus excepit, cujus mentio est apud Marcellinum: *Missi sunt ad Vitalianum à Cæsare Senatores, qui pacis cum eo leges componerent, nonaginta auri pondo, exceptis regalibus muneribus, pro pretio tunc accepit Hypatii. Jam mille centum auri libris cum Urano captura sibi à suis in Sozopoli oblatis. Magister Militum Vitalianus per Thraciam factus, Hypatium, quem captivum catenatumque apud Acras castellum tenebat, reversus suo remisit avunculo.* Post hæc Vitalianus aliquanto temporis spatio in Anchialo Ciliciæ civitate commoratus, quiete se continuit. Quam Magistri Militum dignitatem Vitalianus induerat, diu non retinuit, quâ anno sequente spoliabitur: *Mutatâ fide Anastasius Imperator Vitaliano succedit, eidemque Rufinum destinat successorem.*

Zonar. l. 14. c. 55.

Marcellin. Chronic.

Evagr. l. 3. c. 43.

Chronic. Marcellin.

Hunni vastant Orientem. Portæ Caspiæ.

III. Eo pacis fœdere Oriens necdum quieti redditus est, Hunnis, qui per Portas Caspias transgressi erant, Provincias Imperii vastantibus. Caucasus mons in multas regiones protensus, angustiis, quibus Portis Caspiis nomen, dividitur, quas egregiè describit Procopius: *Ascendenti Iberorum montes semita quadam in angustias multa, stadiis supra quinquaginta producitur. Ea si quidem via in abrupto quodam, ac penitùs invio loco desinit. Exitus autem nusquam apparet, præterquam porta quadam à natura inventa.* Quem locum, ut Barbarorum excursibus impedimenta opponeret Alexander Magnus, præsidio muniebat. Hinc campi sunt, equis pascendis apti, aquisque multis absque arte referti, quos Hunni incolunt, qui Portarum Caspiarum, præsidiique ibi extructi potentes, Romanorum & Persarum in fines quotiescunque libuit, exibant, usi equis pernicissimis. Ea loca, nec non Hunnicos excursus memorat Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ: *Ecce subitò discurrentibus nuntiis, Oriens totus intremuit: ab ultima Mæotide inter glacialem Tanaim & Massagetarum immanes populos, ubi Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina.* Imperante Anastasio *Aribazares* Hunnis præerat, qui labente anno Imperii in regiones exundant. Gravissimus Barbarorum impetus ille fuit: *Eâ tempestate Hunni Armeniâ transmissâ, totam Cappadociam devastantes, usque Lycaoniam pervexerunt.* Addit & Victor Tunnunensis, *Galatiam, Pontumque graviter vexatum.*

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 7.

Hieron. Ep. 30. c. 5.

Marcellin. Chron.

Mors Ariadnes Augustæ. Num affecta hæresi?

IV. In novo luctu Oriens fuit Ariadnes Augustæ Imperatricis obitu, quæ in regia urbe auram communem amisit: *Ariadne Augusta, sexaginta annis in palatio exactis, vitâ decessit.* Defunctæ memoriam multis Baronius labefacit; cui *nequissima fœmina est, malorum omnium conciliatrix, in detrimentum Ecclesiarum omnium.* Cur Augustæ honori tantum labis inferat, juxta scimus cum ignarissimis. Ariadnem rectæ fidei potius quàm errori favisse, ex vita Sabæ colligimus: *Egressus ab Imperatore senex ad Augustam Ariadnam introiit, eamque post benedictionem impertitam hortatus est, ut fidem Sancti Patris ipsius, Leonis Magni Imperatoris tuendam susciperet. At illa dicit ei, Benè mones, bone senex, si esset qui audiret.* Si malorum, quibus Orientis Ecclesia vastabatur, Ariadne fons omnium fuisset, neque impertitâ prius benedictione, Sabas ad patrocinium fidei suscipiendum illam hortatus fuisset, neque ea respondisset, quibus aulæ pertinaciam se dolere testabatur. Obiere quoque tum Euphemius *Ancyræ*, & Macedonius *Gangræ*. Sic qui & Episcopatum Constantinopolitanum administrarant, & exilio è regia urbe ab Anastasio Imperatore ejecti fuerant, majore adhuc casuum similitudine eodem quoque anno mortem invenerunt. Quæ de Alexandrinis & pueris, & mulieribus, dum à Dæmonibus vapulant, latratum edentibus, Græci recentiores memorant, fabulis propiora videntur. Qui narrationum ejusmodi, quas patulis faucibus Baronius sorbet, cupidus est, Miscellaneam adeat Historiam, l. 16, atque Cedrenum.

Marcellin. Chron.

Bar. Ann. 519. n. 48.

Vit. Sab. c. 53 301.

Mediatorem rebus Scythiæ Hormisdam constituit Anastasius.

V. Ecclesiæ res ingrediamur. Anno præterito ad componenda religionis dissidia Hormisdæ Anastasius scripserat Augustus, ut ad Heracleotanam civitatem, quos vellet Episcopos mitteret, qui Synodo ad mensem Julium congregandæ interessent. Placuit Imperatori, ea ipsa de causa literas iterum dirigere, *pridie Idus Januarii* confectas. Ac primum cùm rupto silentio Pontificem adeat exponens, subjungit: *Ante hoc si quidem duritia eorum, quibus Episcopatus, quem nunc geritis, erat sollicitudo commissa, temperare nos à transmittendis faciebat Epistolis. Nunc autem currens de vobis suavis opinio ad memoriam nostram, bonitatem paternæ affectionis addaxit, ut illa requiramus, quæ Deus & Salvator noster Sanctos Apostolos divino sermone docuit, ac maximè B. Petrum, in quo fortitudinem Ecclesiæ suæ constituit. His igitur præfatis initiis hortamur, ut ad ea quæ de Scythiæ partibus mota sunt, unde & Concilium fieri convenire prospeximus, mediatorem se Apostolatus vester faciat, ut contentionibus amputatis unitas sancta restituatur Ecclesiæ.* Missa per Patricium Epistola v. Kal. Aprilis suscipitur. Responsum dedit Hormisdas pridie Nonas Aprilis, lætari se de *prosperitate* Imperatoris, considereque ad exoptatam unitatem Ecclesiam *reverti posse*: hanc quidem perpetuam decessorum suorum orationem fuisse: de Concilio congregando mentem sibi ab Imperatore expositum esse: *De qua re*, inquit, *tunc plenissimum poterimus præbere responsum, cùm causam Congregationis nos volueris evidenter cognoscere.* Acceptis Pontificis Epistolis, rescribit Imperator, Reipublicæ in commodum cedere, *si negotii omnibus orthodoxæ fidei causa præponatur.* Desideratur quidem Epistola; quam verò ei responsionem dedit Hormisdas, ea extat inter ipsius Epistolas: *De his verò* (Pontificis verba sunt) *quæ pro Synodali Congregatione præcepistis, quid fieri oporteat, per fratres, & Coepiscopos meos, qui properè subsequentur, gloriæ vestræ insinuanda mandavi. Data VIII. Idus Julii.* Hormisdæ quoque scripserat Vitalianus, religionis amorem præ se ferens, cui ferendam Legatis quoque suis Epistolam dedit.

Hormisd. Ep. 2.

Hormisd. Ep. 4.

Legatis Hormisdæ data mandata.

VI. Qui Constantinopolim mittebantur, illi quinque numero fuere. *Ennodius* Ticinensis, *Fortunatus* Tudertinus Episcopi, *Venantius* Presbyter,

byter, *Vitalis* Diaconus, & *Hilarus* Notarius, quibus de ratione agendi cum Imperatore Monitorium, quod ad amussim sequerentur, creditum est. Scilicet ut Græcorum Episcopos, qui vellent Legatis occurrere, quâ decet veneratione susciperent: cùm invitantibus tamen ad convivia non accumberent, ea responsuri: *Orate, ut primùm mysticam illam mensam mereamur habere communem, & tunc nobis erit ista jucundior.* Victualia si quæ offerant, ne suscipiant. Postquam Constantinopolim pervenerint, secedant ubi ordinaverit Imperator: quem prius salutant, quàm ulli dent ad se veniendi licentiam, *præter quos pietas ejus miserit.* Intra palatium admissi sic Anastasium salutando compellant: *Salutat vos Pater vester, Deum quotidie rogans, & intercessionibus Sanctorum Apostolorum, Petri, & Pauli vestrum regnum commendans, ut Deus, qui vobis tale desiderium dedit, ut pro causa Ecclesiæ mitti, & consulere ipsius beatitudinem eligentis, ipse & perfectionem tribuat voluntatis.* Post lectas ab Imperatore literas, dicant se ad Vitalianum literas Pontificis habere, quas si petierit Imperator, id sibi à Papa inhibitum esse testentur. Nil in eis contineri, nisi preces Anastasii *ad pietatem directas*, ut accommodet *animum pro unitate Ecclesiæ*, posse secum jungi *personam, quâ præsente tradita sibi literæ relegantur.* Quærenti, *Hoc tantùm est, quod in literis continetur?* Respondeant: *Simplex est S. Papæ legatio, & omnibus nota ipsa ejus petitio, ipsæ preces, ut Constituta Patrum non corrumpantur, ut Hæretici de Ecclesiis removeantur, præter ista legatio nostra nil continet.* Urgeant præcipuè, ut Chalcedonense Concilium admittatur cum Leonis Epistola: *His adjicite preces, & lachrymas, rogantes, Domine Imperator, considerate Deum, ponite ante oculos futurum ejus judicium.* Neque rerum suarum negligens Hormisda, qui præcautum in Commonitorio atque provisum ivit, ut Episcopi Romani autoritas amplificaretur: *Si Imperator dixerit, Sine Episcopo debet esse civitas mea? Hoc vobis placet, ut ubi ego maneo, Episcopus non sit? Respondendum, Prædiximus duarum personarum intentionem esse in civitate. . . . Multa sunt remedia, multa inventa, per quæ pietas vestra sine communione esse non possit. Si dixerit, Quæ sunt ista remedia? Respondebitis, Suspensa causa de aliis Episcopis, persona quæ consentit Confessioni pietatis vestræ, & Constitutis Sedis Apostolicæ: interim usque ad eventum cognitionis teneat locum Constantinopolitani Sacerdotis, si cum Dei adjutorio voluerint se accommodare Sedi Apostolicæ.* Hâc arte Constantinopolitani Pontifices ex nutu, & autoritate Papæ pendebant, dum ille dignitate suâ excideret, qui cum Hormisda communione non conjungeretur, aut placitis ipsius negaret assensum. Ne verò, quia moris erat, à Constantinopolitano Præsule ad Imperatorem Episcopos adduci, à Timotheo Legati introducerentur, dicere jubentur: *Mandata talia nobis dedit, & præcepta, pater pietatis vestræ, ut sine aliquo Episcoporum clementiam vestram videamus:* quòd si inopinatè *Timotheus* colloquio adfuerit, apertè dicant, suggestionibus ipsorum præsentem esse non posse.

Epistola Hormisdæ ad Anastasium.

VII. Habebant & Legati literas Anastasio reddendas, quarum summa hæc fuit. Novum esse, Pontificem ab Imperatore ad Concilium vocari; se tamen iturum, si Chalcedonensis Concilii Decreta in dubium non revocentur: *Licet in his nullum seculi præcedentis existat exemplum, neque senioris facti qualitas, aut commissa libris, aut memoriis inserta teneatur, nihil ad nos, quibus dulce est beneficio Dei, Pietate vestrâ invitante, inchoare meliora; & hoc, quod non accepimus à parentibus tam clari operis institutum, nobis ipsis imponere, quia totum pro redintegratione fidei, & Ecclesiarum pace facere libenter amplectimur, si tamen majorum nostrorum definitio, & Sanctorum Patrum in suis radicibus inconcussa permaneat.* Hanc etiam conditionem proponebat, ut Dioscori, Eutychii, Timothei, Petri, Acacii memoria deleretur. Data est Epistola III. Idus Augusti. Hormisd. Ep. 5.

Hormisdæ Capitula Græcis oblata.

VIII. Subscribenda Orientalibus Capitula hæc Legati obtulerunt. I. Ut Synodus Chalcedonensis, & Epistolæ Leonis Papæ serventur. II. Consentientes etiam Episcopi in Ecclesia, præsente plebe Christianâ prædicent. Amplecti se sanctam Chalcedonensium fidem, & Epistolas S. Leonis Papæ, quas scripsit contra Hæreticos, Nestorium, & Eutychem; & Dioscorum, vel etiam contra sequaces eorum, Timotheum Ælurum, Petrum, vel contra eos, qui in ipsa causa tenentur obnoxii, simul etiam & Acacium, qui quondam Constantinopolitanæ Ecclesiæ fuit Episcopus; Petrum etiam Antiochenum anathematizent propriâ manu. III. In exilium pro causa Ecclesiastica deportatos, ad audientiam Sedis Apostolicæ revocent, ut judicium de his haberi possit. IV. Si qui sacræ Sedi Apostolicæ communicantes, fidem prædicantes, fugati sunt, vel in exilio detinentur, ante omnia revocentur. V. Ut si contigerit Libellos porrigi adversus Episcopos, qui persecuti sunt Catholicos, de his judicium Sedi Apostolicæ reservetur. Sic Ecclesiæ Orientalis ruinis quasi gradibus ad splendorem autoritatis Romana Sedes ascendebat. Lab. Conc. t. 4. 1419.

Acaunensis Monasterii dedicatio.

IX. Labente anno Gundobadi, Burgundionum Regis ditione dedicando *Acaunensi* Monasterio Synodus celebratur. In dubium quidem Synodus revocari nequit, cùm & more teneretur consecrandis Ecclesiis, Monasteriisque Præsules cogi; & supersint etiamnum fragmenta concionis, quam in Acaunensis Monasterii dedicatione Alcimus habuit Avitus, Viennensis Episcopus. Concionis hic est titulus: *Dicta in Basilica Sanctorum Acaunensium, in innovatione Monasterii ipsius, vel passione Martyrum.* In fragmentis verò legitur: *Multa sunt, pissime Præsul, in tribunali, aliquibus junior, in altario, omnium prior; multa sunt, inquam, in operibus tuis, quibus nos hactenùs gratias debuisse dicamus. Dicati donis pauperes verbis percepimus magna, pauca persolvimus. Ornasti Ecclesias tuas gazarum cumulo, numero populorum: struxisti sumptibus, quæ muneribus cumulares altaria. Nunquam quidem contulimus verba virtuti: sed cùm ad præsens Psalmisonium solemne perventum est, parum puto, si dicam, verba nostra vicisti hodie insuper, & opera tua.* Cætera in loco laudato inspiciantur. Tempus verò dedicationis hujus Marius Aventicensis ignorari haud patitur, dum tradit in suo Chronico: *Florentio & Anthemio Coss. Monasterium Acauno à Rege Sigismundo constructum est.* B. M. P. t. 9. 594.

Error Baronii.

Itaque gravis est Baronianis in Annalibus error, in quibus Acaunense Monasterium anno DXXVI. fundatum esse dicitur, decennii & eo amplius metachronismo. Concilio adfuisse Episcopos LX. in monumentis legitur: *Domino nostro Sigismundo* Bar. Ann. 526. n. 44.

ANNO DOM. 515.

Lab. Conc. t. 4. 1561.

mundo Pio sub die pridie Calendis Maii à L X. *Episcopis, totque Comitibus habito Concilio in Dei nomine Agauni. Maximus* Genevensis, *Victor* Gratianopolitanus, *Viventiolus* Lugdunensis, *Umbdemarus* Comes, aliique Aulici monumentis subscripsere, sub die Idus Maii. Quod tamen mirandum præteritur Avitus, qui & Archiepiscopus erat, & concione in ea dedicatione habitâ plurimum eminebat.

Chronicum S. Benigni de Acaunensi Monasterio.

Lab. Conc. t. 4. 1828.

X. Cur à Sigismundo hoc Monasterii fuerit extructum, narrat Chronicum S. Benigni Divionensis, cujus verba referre juvat: *Sigismundus filium, nomine Sigericum, quem ex priore conjuge habebat, noverca insidiis jussit interfici, unde posteà pœnitentiam agens, Monasterium Sanctorum Acaunensium miri operis construxit. Cùmque ibi in orationibus persisteret, jejuniis & eleemosynis intentus, revelatum est ei ab Angelo, ut ad instar cœlestis militia psallendi choros institueret. Quo divinitùs accepto consilio, Episcopos & alios religiosos viros consulunt, utrum salubriter cogitaret. Quâ interrogatione Sancti Antistites inter se ventilatâ, licet inusitatum opus, tamen Domino annuente unanimiter corroboraverunt.* Condendi Monasterii causas has fuisse prædicant. Synodi verò monumenta Theodorum Sedunensem Episcopum talia dicentem inducunt: *Instantia cordis mei est, ut proferat sermonem vestris salubribus consiliis, quid agendum sit, de Beatorum Martyrum corporibus, id est, Mauritii, cum suis commilitonibus, qui pro Deo à Maximiano peremti sunt, & inhumati jacent. Nescio quis sit homo, qui prævaleat, secundum merita eorum, singulis fabricare Ecclesias?* Tum Rex Sigismundus in fletus erumpens, ac illustris certaminis gloriam coronæ suæ anteponens, sic Antistites alloquitur: *Auxiliante Deo videte, quomodo honorificè accipiant sepulturam.* Qui communi consilio Regem sic alloquuntur: *Visum est nobis bonum esse, ut hi tantùm, quorum nomina comperta sunt, id est, Mauritii, Exuperii, Candidi, Victoris, infra ambitum Basilica, quam clementia Regis ad hoc opus ornare jussit; reliqua verò corpora congerantur, in tutissimo loco atque aptissimo, in uno condantur loco, & sub eximia custodia sanctissimi custodes deputentur, ne fortè, quod absit, falsato ex eis furentur; & constituatur officium psallendi, die noctuque indesinenter.* Monasterio verò præficiunt *Hymnemondum*, qui cum Acino, Ambrosio, Proto, & sanctis viris, qui de *Monasterio Granensi venerant*, officium & psallendi, & sacras exuvias custodiendi suscepere. Quæ ad victum vestitumque Monachorum requirebantur propter aëris inclementiam, Abbatis creduntur arbitrio. Multa sancti Mauritii Monasterio prædia Sigismundus dono dedisse dicitur.

De Acaunensi Monasterio Chronicum subditum est.

XI. Ut de Acaunensi Monasterio nostram nunc sententiam ostendamus, Florentio quidem & Anthemio Coss. & conditum, & Synodum eo dedicando coactam esse, persuasum habemus, Autoribus & Alcimo Avito, & Mario Aventicensi. Quas verò statuendi Monasterii hujus causas memorat S. Benigni Chronicum, cædem Sigerici à genitore suo Sigismundo patratam, nec non Angelica monita, homicidam ad id operis suscipiendum permoventia, fabulatorum ad nugas relegamus, posterorum credulitati miserè illudentium. Profectò somnia hæc argumento potentissimo prorsus discutit Marius Aventicensis, atque dissolvit, qui anno D X X I I. septennio post extructum Acaunense Monasterium Sigerici mortem alligat: *Symmacho & Boëthio Coss. Sigericus filius Sigismundi Regis, jussu patris sui injustè occisus est.* Quî igitur mors Sigerici pœnitenti Sigismundo excitandi Acaunensis Monasterii præbere occasionem potuit, Sigerici ante obitum diu conditi? Commentum delet & Gregorius Turonensis, licet non satis accuratè Monasterii Acaunensis natale memoret: Sigismundus *ad sanctos Acaunenses abiens, per multos dies in fletu & jejuniis durans precabatur.* Monasterii igitur extructionem excepit mors Sigerici. Neque melioris notæ sunt Synodi monumenta. Quis credat, si germana forent, Alcimum Avitum, qui huic Concilio & interfuit, & præfuit, & suggestum conscendit, ab illis fuisse prætermissum? Illa quidem oblivio novitatem spirat. Præterea verba sunt Sigismundi in Synodo præsentis: *Ego Sigismundus gratiâ Dei Rex Burgundionum, Christo auspice consideravi unà cum suprà dictis* L X. *Episcopis & Comitibus de jam dicto Monasterio, quod vocatur Acaunum, quod nunc Domino adjuvante infra regnum nostrum Burgundionum construximus.* Quibus luce clarius est, Actorum conditori infixum animo fuisse, patrem Sigismundi Gundobadum filio jam suo decessisse eo tempore, quo Acaunense Monasterium fundatum est. Celebrata quoque Synodus dicitur regnante non *Gundobado*, sed *Domino nostro Sigismundo Pio.* De Gundobado sanè ne μυ quidem, utpote quem veterator ille, qui Synodi monumenta cudit, jam mortuum putabat. Atqui anno D X V. quo *Monasterium Acauno* Sigismundus statuit, Gundobadus adhùc erat inter homines, nec nisi *Consule Petro*, anno D X V I. è vita obiit. Neque Sigismundus Rex creatur, nisi post parentis obitum, ut nos Marius docuit Aventicensis: *Petro Consule Rex Gundobadus obiit, & levatus est filius ejus Sigismundus Rex.* Hic accedat, quòd incredibilia narret Synodi monumentum. Scilicet Martyrum Thebeorum, quos à Maximiano interemptos dicunt, corpora *inhumata jacere*, nondum donata sepulchro. Concesso Thebeam legionem pro Christo sanguinem fudisse suum, eone & negligentiæ, & feritatis labente ducentorum, & eo amplius spatio Christiani processissent, ut sacris debitam exuviis sepulturam inviderent?

Greg. Hist. l. 3. c. 5.

Lab. Conc. t. 4. 1560.

De Illyricana Synodo.

Baluz. Coll. Conc. t. 1. 1466.

XII. Illyriciano Concilio annum floruisse, clarissimi est sententia Baluzii in nova sua Conciliorum Collectione: *Constat*, inquit, *Synodum eo anno habitam fuisse, quo mortua est Ariadna Augusta.* Quid verò gestum in ea fuerit, nobis ex Anastasio fœnerat: *Sanè Thessalonicensi Episcopo, communicante ob metum Imperatoris, Timotheo Constantinopolitano Episcopo quadraginta Episcopi Illyrici, & Græcia convenientes in unum, per professionem in scriptis factam, ut à proprio Metropolitano discesserunt ab eo, & Romam mittentes, Romano communicare in scriptis professi sunt.* Verùm enimverò cùm in uno *Theophane* Concilii Illyriciani fundamenta collocentur, Autore, res antiquas quod attinet nullius ferè pretii, scrupulos sanè nobis ea Synodus injicit, quam penè pro subdita habemus. Quippe extat Epistola *Dorothei* Thessalonicensis Episcopi ad Hormisdam, data die V. Cal. Aprilis, & per *Patricium* missa, quâ Pontificem eximiè laudat, quòd servandæ Ecclesiæ unitati invigilet, seque cupere ait, ut Hæreticis damnatis, honos Romanæ Ecclesiæ debitus servetur. Amantissimis sanè verbis Hormisdam compellat: *Scribo & alloquor beatum vestra Sanctitatis caput, significans* col-

ANNO DOM. 515.

collatari nos beatæ Sedi sacratissimi Petri Apostoli, quod tali regitur manu, quæ suscepit, non qui honorem raperet, sed qui raperetur ab eo, & sicut sermo multiplex tradit, & nos ita se habere credimus, nutritorem pacis, & rectæ fidei curatorem, & humanitate mentis & caritate, quæ circa cunctos est, tanquam pretiosis lapidibus coronatum. . . . Scribe igitur, in cunctis beate, tanquam unanimi & optanti animam quoque offerre pro fide orthodoxa, & Ecclesiarum pace sanciatum, & ut custodiantur veneranda Sedi in omnibus beati Petri convenientia.

Horm. Ep. 3.

Dorotheo rescripsit Hormisda, ipsius ut pietatem laudaret, atque studium in Romanam Sedem. Fitne igitur verisimile, à Dorotheo sic in Hormisdam animato, Episcopos Illyrici convocatâ Synodo discessisse, & Romam misisse, ut se prorsus ipsius Pontifici adhærere profiterentur? Neque fingi potest, post scriptas literas suas Dorotheum correptum metu, Timotheo communicasse. Quippe timendi minus causæ suberat post scriptas literas cum blandissima Epistola, Hormisdam ad Synodum de pace constituenda invitatet. Præterea Alcisoni Nicopolitano suffectus Joannes anno DXVI. hæc scribit Hormisdæ; *Votum autem mihi est, vestram sequi doctrinam, sicut inter Sanctos prædecessor meus Alcyson existerat. Rogo autem plenius atque perfectius, quæ servari oportet commonere, & a quibus abstinere debeam, vestris custodibus literis intimare.*

Lab. Conc. t. 4. 1438.

Hoccine ignorare potuisset, si anno superiore Illyricanæ Synodi Præsules, repudiato suo Metropolitano, Romano se Pontifici jungi testati fuissent? Quin etiam de Illyriciano Concilio altum in Synodica Epiri ad Hormisdam Epistola, profundumque silentium. Est autem anno DXVI. missa. Quid plura? Hormisdæ ad Synodum Epiri literæ Illyricanam confingunt: *Benedictus Deus, qui maligno instigante divisos sub eadem, quâ olim fuerunt, facit soliditate conjunctos.* Argumento, nil Synodicæ conjunctionis Illyricanis cum Hormisda fuisse, donec Epiri Concilium eam anno DXVI. expeteret, misso Rufino Diacono. Laborat sanè fides, ut Illyricianum Concilium fuisse credamus.

Horm. Ep. 8.

ANNO DOM. 516.

ANNO U. C. 1269. PER. JUL. 5229. JUL. 561. DOM. 516. ANASTASII 25. & 26. THEODORIC. 24. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 4. *Indict.* 9. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 3. *April.*

COS. *Petrus solus.*

Gundobadi mors. Vitæ ipsius breviarium. Sigismundus ei succedit. Scribit Anastasio.

I. GUndobado, Burgundionum Regi finem lucis annus attulit. *Gundeves* filius erat, regiis virtutibus non ignobilis. Ereptum sibi fraternâ proditione regnum recuperarat, Abieno & Pompeio Coss. qui in Dionysianum annum D I. incidit: & ab eo tempore feliciter imperarat, teste Mario Aventicensi, ut omninò fabulosa sit de Burgundionibus historia Procopii, nempè Gothos inter & Francos inita esse fœdera, ut everso Burgundionum regno, illud sibi subjicerent. Pacta ut implerent, Franci hostibus occurrunt. Tum Theodoricus verbis quidem ad expeditionem se parare, de industria tamen tempus in belli eventum extrahere futuram fortunam opperiens. Prælio commisso, tandem Burgundis fugam maturantibus, Gothi præsentiam sui faciunt: moram excusant ex locorum difficultate, pactam pro pœna victoribus pecuniam solvunt, terras Burgundionum, uti conventum fuerat, cum Francis dividunt. Hæc Procopius, quæ Petavius anno DXXIII. alligat: nos ad commenta relegamus, Autore Mario Aventicensi, cujus in ea re autoritas illi Procopii procul dubio præponderat: Patricio & Hypatio Coss. *Gundobadus regnum, quod perdiderat, cum eo, quod Godegeselus habuerat, receptum, usque in diem mortis suæ feliciter gubernavit.*

Procop. de Bello Goth. l. 1. c. 12.

Mar. Chron.

Potuitne Procopiana de pactio Francos inter & Gothos Burgundionum regno fabula disertius refelli. Gloria ergo sua Gundobadus anno labente sepelitur. Marium rursus audiamus: *isto Consule Rex Gundobadus obiit, & levatus est filius ejus Sigismundus Rex.* Fluctuaverat animo Gundobadus, incertus fideine Catholicæ, aut Arii erroribus adhæreret. Cor ipsius perculerat Alcimi Aviti cum Arianorum Antistibus Collatio: paternæ tamen religionis tenax, ad extremum usque spiritum Arianismum specie saltem retinuerat. At Sigismundus melior factus, genitoris in solio secum pietatem collocavit. Hoc testatur Ado Viennensis in Chronico: *Avitus Sigismundum Regem in fide pietatis erudivit, qui agente illo postmodum Monasterium Sanctorum Martyrum Agaunensium, Mauritii sociorumque ejus construxit.* Ad Sigismundi in pietate rudis instructionem Avito docente, pertinent verba Agobardi ad Ludovicum Pium: *Avitus ipso Gundobado in sua perfidia perdito, successorem ejus Sigismundum Regem ad fidem Catholicam convertit; in cujus conversione recitavit homiliam, in Populo sensuum suavitate plenissimam, & verborum compositione dulcissimam.* Septennii prochronismo Gundobadi obitum, Sigismundique ad regnum evectionem Baronius in annum DIX. contulit. Quâ Chronologiâ maximum Annalibus damnum intulit. Sic Epaunense Concilium cum anno DIX. copulavit: sic Acaunensis Monasterii extructionem in DXXVI. conjecit. De duello, ut ex latebris veritas prodiret in lucem, conscripsit Legem Gundobadus, quam in suo ad Ludovicum Pium Libello multis Agobardus argumentis refellit. Bellicosi Principis verba sunt ad Avitum, certamina ejusmodi improbantem: *Quid est, quod inter Regna & Gentes, vel etiam inter personas sæpè singulas, dirimenda prælii causa, divino judicio committuntur, & ei maximè parti, cui justitia competit, victoria succedit?* Ubi porrò regni paterni compos Sigismundus factus, subinde Anastasio Imperatori Epistolam misit, quæ est ab Avito condita: *Post obitum devotissimi fidelissimique vobis patris mei, Proceris vestri, cui ad felicissimos integrâ prosperitate successus, id quoque contigit divino favore votivum, ut latam florentemque Rempublicam vobis orbem regentibus ferret, vosque dominos nationum placido receptus fine derelinqueret. Ad hæc intimanda, vobisque commendanda, quin etiam militiæ meæ rudimenta, quæ genitore quidem meo superstite mutuistis, sed magis magisque post eum cumulo sacræ dignationis augebitis, sicut debebam, vel optare par fuerat, unum de Consiliariis meis, qui quantum ad ignorantiam Gallicanam cæteros præire literis æstimatur, venerandi comitatus vestri auribus offerebam, specialiter securitate conceptâ, quòd Rector Italiæ de pace vestra publicè plauderet, & rumore disperse redditam sibi Orientis gratiam celebraret. Interclusum est ergo, atque prohibitum, relationibus destinatis, iter arreptum,* &c.

B. M. P. t. 14. c. 13. p. 266.

Error Baronii.

Bar. Ann. 509. n. 12.

B. M. P. t. 14. 266.

Avit. Ep. 84.

Anastasius Confessionem fidei mittit Hormisdæ. Concordiæ impedimentum.

II. Anastasius, cui Sigismundus tantum honoris habebat, pacis studiosissimum ut se præberet,

ANNO DOM. 516.

beret, fidei Confessionem Hormisdæ Catholicam misit: *Cum omnibus*, inquit, *Orthodoxis impiissimos Nestorium atque Eutychetem vitamus pariter & horremus. Eorum condemnantes, & anathematizantes & personas, & dogmata, detestabilibus sacrilegiis comparanda.* Chalcedonense verò Concilium à se maximè probari profitetur: *Miramur autem quamobrem de beatissimis Patribus, qui in Chalcedone convenerunt, aliqua nobis scribere voluistis, dum ea, quæ ab his fuerant constituta, prædecessorum nostrorum multiplicibus Decretis confirmata monstramus. Et cùm nec alia Synodus facta fuerit, per quam quæ ab illa disposita sunt, redderentur infirma, nec lex à nobis processerit, cujus novitate statuta præfati Episcopalis Concilii solverentur: maximè cùm ipsa Synodus dixerit, anathema esse debere, quicunque aliam fidem, quàm apud Nicæam CCCXVIII. venerabiles Patres constituerunt, docere vel immutare voluerit: ad hoc etiam eos, quos superius comprehendimus, id est, Nestorium & Eutychem damnaverunt, quos nos quoque damnamus.* Unum ergo duntaxat oppositum erat reconciliationi impedimentum. Acacii & damnari memoriam, & Diptychis expungi nomen Hormisda cupiebat. Flagitanti obstitit Anastasius: *De Capitulo verò, quod solum videtur esse residuum, nostra voluntas petitioni vestra fortasse propter unitatem Ecclesiarum conveneral, nisi alia venerabilibus Ecclesiis ex hoc removeri* (legendum videtur *moveri*) *scandala crederemus. Nunc universa quæ sint facienda perpendite, quia grave esse clementia nostra judicat, de Ecclesiis venerabilis propter mortuos vivos expelli, nec sine multa effusione humani sanguinis scimus posse ea, quæ super hoc scribitis, ordinari.*

Lab. Conc. t. 4. 1431.

Legatio Anastasii ad Hormisdam.

III. Per Ennodium Fortunatumque ea Epistola mittitur. Quo verò pacis se desiderio moveri Anastasius, Ecclesiæque concordia nil sibi antiquius esse magis ostenderet, Theopompum *virum illustrem, Comitem Domesticorum, agentem sacri Palatii Scholam*, & *Severianum virum clarissimum, Comitem sacri Consistorii* ad Hormisdam dirigit cum Epistola, data XVIII. Cal. Augustas, Constantinopoli. Verba sunt Epistolæ: *Agnoscentes, quod ejus primam nobis gratiam condonavit, ut missa ad nos legatio ad beatitudinem tuam feliciter remearet, ad secundam processimus, ut dirigeretur à nobis promissa legatio, per quam & commemoratio fieret eorum, quæ cum sanctissimo viro longâ deliberatione consulimus, & inde Deo auspice, tam nostræ petitionis, quàm vestræ gratiæ ad integrum lux serena resplendeat, & toti orbi gaudia expectata donentur.* Consilio tam salubri Legatorum dignitas pondus addere videbatur. Ut verò quam toto pectore concordiam exquirebat, facilius obtineret, suum quoque Senatui Romano desiderium significatum ivit verbis ejusmodi: *Oportet sanctissimum cœtum vestrum solerti studio, ac provido labore contendere, tam apud excelsum Regem, cui regendi vos potestas, & sollicitudo commissa est, quàm apud venerabilem Papam, cui intercedendi apud Deum facultas est præstita, ut in ea parte animi sui bonitatem dignentur impendere, in qua utriusque Reipublicæ membra speratâ sanitate salventur. Data quinto Kal. Augusti Chalcedone.*

Hormisdæ & Senatus ad Anastasium responsio.

Hormisd. Ep. 6.

IV. Neque honorificâ legatione, neque regiis literis Hormisdæ flecti animus potuit, ut retento in Diptychis Acacii nomine pax iniretur. Rescribit Pontifex: *Consequens est, ut qui eorum detestatur Principes, oderit Sectatores. Execrabile habetur in flore, quod damnatur in semine. Offerte hoc munus Deo, pro vestris precor, offerte temporibus. Jam diu hanc à vobis hostiam, pro tantis, quæ vobis contulit Christus, beneficiis expectat. Quid opus est apud illum preces adhibere, qui supplicat? Vos Senatus urbis Romæ, ut me ad pacem hortetur, injungitis. Ego non solùm cum his ad vos supplicationis verba converto, sed vestigiis vestris pro universali advolvor Ecclesia. Audite me, pro Christo legatione fungentem. Non patiamini ab improbis vanis in Christi membra discerpi. Quæ insanabilia videtis, abscindite, & quæ ægra curate.* Senatus quoque Romanus Imperatori responsum dedit: *Indubitanter agnosces sacra Justitiæ oracula, quantâ Senatus vestri fuerint gratulatione suscepta, maximè cùm ad hoc & animus Domini nostri invictissimi Regis Theodorici filii vestri, mandatorum vestrorum obedientiam præcipientis accederet, & sciamus super omnia beneficia vestra, tunc magis nos erigi, cum dignos credit, quibus debeat imperari. Mox igitur sacra studio Justitiæ implenda, beatissimum Papam Hormisdam credidimus deprecandum.* Obstitit semper nomen Acacii, ne redintegratione amicitiæ Ecclesiæ vulnera sanarentur. Hinc verba Senatus: *Quid est, quod retinet Catholico ardore festinos. Quid est, quod delinquentis Acacii impedit Christum videre personam?*

ANNO DOM. 516.

Lab. Conc. t. 4. 1427.

V. In bello illo Ecclesiastico partes Illyricanorum Episcoporum non desiderabantur, quorum multi se communioni Hormisdæ conjunxerant, ejusque Legatos Constantinopoli convenerant. Hoc nos monet Epiri Episcoporum Epistola: *Plurimi ex nobis in regnante fuere Constantinopoli, cùm vestri sanctissimi Vicarii, Ennodius, & Fortunatus Episcopi, Venantius Presbyter, Vitalis Diaconus, & Hilarus Notarius degerent pietatis agonem. Nobiscum autem fuit inter Sanctos factus Pater atque Archiepiscopus Alcyson, qui cum omni præsumptione supplicibus utens Libellis, apud vestram beatitudinem dignus effectus est Apostolica Sede vestra communicare vobiscum.* Illyricani jussis regiis evocati male excipiuntur, uti in Marcellino legimus: Petro solo Consule Anastasius *Laurentium Lychnidensem, Domnionem Sardicensem, Alcisum Neapolitanum* (lege *Nicopolitanum*) *Gaianum Naissitanum, & Evangelum Pautaliensem, Catholicos Illyrici Sacerdotes suis Anastasius præsentari jussit obtutibus. Alcisus & Gaianus Episcopi apud Byzantium vitâ defuncti sunt, unoque sepulchro reconditi. Domnione & Evangelo ad sedes proprias ob metum Illyriciani Catholici militis exemplò remissis, solus Laurentius Anastasium Imperatorem in palatio pro fide Catholica sæpè convincens, apud Comitatum, ac si in exilio relegatus, retentus est: nobiliorque demùm corpore, quàm Constantinopolim advenerat, effectus. Nam septimo infirmitatis suæ anno idem Laurentius fide suâ, sed Christi gratia in atrio Cosmæ & Damiani sanatus est: pedibusque sistere proprios, gressibusque meruit confirmari, suaque dein patria incolumis reddi, ubi major octogenario requievit.*

Illyricani Episcopi Constantinopolim evocantur. Quamobrem?

Lab. Conc. t. 4. 1440.

Marcellin. Chron.

VI. *Alcyson*, quem Marcellinus non satis accuratè *Alcisum* vocat, vir erat magni nominis. Fama ejus Orientem repleverat. Hic est ille *Alcyson*, ad quem de Macedonio ac Flaviano Palæstinæ Monachi literas dederant, quarum partem historiæ suæ Evagrius inseruit. Defuncto Joannes suffectus Nicopoli, Epiri Metropoli Antistes imponitur. Eo munere dignum se virtutibus ostendebat suis, quas Synodus Epiri prædicat

Epiri Synodus de creando Joanne Metropolitano.

dicat in sua ad Hormisdam Epistola: *Qui consolatur humiles, consolatus est etiam nos per vestras orationes, demonstrans Nicopolitanæ civitati in cunctis sanctissimum Joannem, qui à pueritia in Ecclesia sine culpa nutritus, imò laudabiliter in ea degens, ita ut neque eum in his quisquam temporibus antecellat: zelo autem circa orthodoxa, juxta Apostolicas admonitiones nulli omninò cedens.* Egregiis hisce dotibus ornatus ab Epiri veteris Synodo Ecclesiæ Nicopolitanæ præficitur. Faciendæ ordinationi septem adfuere Præsules, *Matham* Episcopus Burhroti, *Constantinus* Hadrianopolitanus, *Christophorus* Anciasmii, *Hilarius* Photices, *Philippus* Photicensis, *Julianus* Dodoneo, *Chrysippus* Circines. Qui omnes cum Joanne Metropolitano suo Hormisdam Epistolâ adierunt: *Hunc ergo*, inquiunt, *Dei providentiâ ordinavimus Præsulem Nicopolitanorum sanctissimæ Ecclesiæ: & rogamus, ut juxta antiquam consuetudinem hunc quoque complectamini paternis visceribus vestris, nobisque, aut ipsi Dei gratiâ efficiamini arma inexpugnabilia commonitionibus vestris, atque doctrinis.* Ferenda *Rufino* Diacono Epistola traditur, cui suâ manu eo modo Joannes subscripsit: *Incolumem me ora in Domino, sanctissime ac beatissime Pater Patrum.* Privatam quoque Joannes Hormisdæ dirigit Epistolam, eo titulo insignitam: *Domino meo per cuncta sanctissimo, ac beatissimo Patri Patrum, Comministro ac Principi Episcoporum Hormisdæ Joannes in Domino salutem.* Cujus Epistolæ hæc sunt observatu digna. Episcopum Romanum Ecclesiarum habere curam omnium profitetur: *Ego . . . decenter ad vestras orationes concurro, at juxta consuetudinem Apostolicæ Sedis vestræ, quæ cunctarum Ecclesiarum curam habet, & Nicopolitanorum habere dignamini, secundum antiquam spiritualem dispositionem vestram. . . . Votum autem mihi est vestram sequi doctrinam, sicut inter Sanctos prædecessor meus Alcyson extiterat: & anathematizo Dioscorum, ac Timotheum, appellatione Ælurum, & Petrum horum successorem, & Petri communione cum his permixtum Acacium, & Petrum, qui Antiochenam perturbavit Ecclesiam, sequens in omnibus Synodicas & Apostolicas Epistolas scriptas à vero Præsule Romanæ Ecclesiæ Leone.* Rogat etiam Hormisdam, ut se dignetur erudire, ut melius instructus Hæreticorum machinis obsistat. Joannis hæc agendi ratio à veteribus institutis prorsus abhorrebat, quibus de ordinatione sua ad Dorotheum *relationem secundum prisca exempla* mittere tenebatur. Quo neglecto in calamitates incidit. Porrò tam Epiri Synodo, quàm Joanni Pontifex responsum dedit. Ac in sua ad Synodum Epistola multis laudibus effert *Eugenium*, qui eo tempore, quo Proterius, Timothei Æluri factione peremptus est, perutilem pietati & operam, & fidelitatem præbuerat: *Tunc beatus Eugenius, Parœcia vestra obtinens Principatum, cum subjecta sibi sancta Synodo, zelum quendam qualis fide esset, Deo commendatus ostendit.* Deinde Eutychianos insectatus, subjungit: *Timotheus & Petrus horum sequaces, homines mente corrupti, & pestis quadam nominis detestanda Catholici, quorum communionem in Petro complexus Acasius, similiter quoque meruit subire sententiam, qui tantum malum quasi parvi æstimans, & propositum nunquam ad meliora convertens, ne ab illis quidem se, quæ in Antiochia detestamur, abstinuit. Ibi quoque transgressori Petro communione connexus, in Apameam nihilominus hostiliter versatus, Ecclesiam Tyriam quoque non eâ, quâ decuit integritate disponens.* Data est Epistola XIII. Cal. Decembr. Illâ ipsâ quoque die Pontifex Joanni Nicopolitano scribit, per *Polionem* Ecclesiæ Romanæ Subdiaconum se Libellum mittere, cui Comprovincialibus ejus subscribendum erat: *Pro nostra sollicitudine, & illorum integra nobiscum conjunctione Libellum direximus, in quo eos oportet subscribere, quia & omnes Sacerdotes vestrarum partium, qui ab Sede Apostolica communionem reversi sunt, in eadem professione subscripserunt.* Summa Libelli hujus hæc est: *Quia in Sede Apostolica immaculata est semper servata religio, ab hac ergo spe & fide separari minimè cupientes, & Patrum sequentes in omnibus Constituta, anathematizamus omnes Hæreticos, præcipue Nestorium,* Eutychem, Dioscorum, Timotheum, Petrum, *Acacium, qui in eorum communione permansit.* Probantur & Leonis Epistolæ omnes, *quas de religione Christiana conscripsit.* Quibus dein subjungitur: *Non consentientes Sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria.* Polioni verò, quid in Nicopolitana Ecclesia esset agendum, indiculo præcipitur. Scilicet ut Episcopis Parœciæ suæ convocatis, Joannes Nicopolitanus jubeat omnes subscribere Libello: *Si tamen dixerit prædictus Episcopus, esse laboriosum Episcopos colligere, dirigat tecum personas per singulos Episcopos, ut te præsente subscribant prædictum Libellum.* Hormisdæ Epistolæ palam publicèque legantur. Quòd si nolint Episcopi, præsentibus saltem Clericis recitentur. Scriptaque tam Joannis, quàm Præsulum à *Polione* ad Pontificem referantur.

Horm. Ep. 17.

Horm. Ep. 8.

Lab. Conc. t. 4. 1444.

Synodus Tarraconensis.

VII. Hactenùs Epiri de Synodo, iisque legationibus, quæ illam excepere. Ad aliam Synodum nos convertimus, in Hispania celebratam. *Colonia Tarraco, Scipionum opus*, Hispaniæ urbs est, cujus nobilitatem auxit Concilium, ab ea civitate Tarraconense nominatum. Congregatum est *Consulatu Petri, sub die octavo Idus Novembris*, Annus erat sextus *Theodorici*, in Hispania regnantis, ab eo tempore ductus, quo Amalarico, suo ex filia nepoti, Alaricique nato tutorem se præbuit. Synodo interfuere Præsules decem; *Joannes* Tarraconensis, Synodi Præses; *Paulus* Impuritanæ civitatis, *Hector* Carthaginensis, *Frontinianus* Gerundensis, *Agritius* Barcinonensis, *Ursus* Dertosanus, *Orontius* Eliberitanus, *Vincentius* Cæsaraugustanus, *Candidus* Ausonitanus, *Nebridius* Bigerrensis. Canones XIII. edidere. I. Clerici, Monachique consanguineis quæ sunt necessaria præbeant. Post salutationem verò ipsis impertitam diu ibi non maneant: ad eos visitandos non pergant, *ni ætate probatum adhibeant secum.* Qui hæc contempserit Clericus, *loci sui dignitate privetur*: Monachus verò in Monasterii cella reclusus, panis & aquæ duntaxat alimento ab Abbate percipiat. II. Clericus *emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur*: gradu suo excidat, qui id negotii exercuerit. III. Clericus, qui pecuniam mutuò dedit, de vino, vel frumento eam accipiat: *Si speciem non habuerit necessariam, ipsum quod dedit, sine ullo augmento recipiat.* IV. Clericorum nullus diebus Dominicis causis judicandis vacet, aliis verò diebus, *exceptis criminalibus negotiis*, judicia exercere potest. V. Episcopus, qui à Metropolitano suo non fuerit ordinatus, post duos ab ordinatione menses coram eo se sistat, ut sui officii moneatur. VI. Epis-

ANNO DOM. 516.

Episcopus, qui à Metropolitano est ad Synodum invitatus, si venire spreverit, cæterorum Episcoporum communione privatur, ad Synodum usque proximè futuram. VII. In Diœcesanis Ecclesiis Presbyteri, Diaconique suâ quisque hebdomadâ officium divinum alternis celebrent, eâ lege, ut Sabbato Clerus omnis de celebranda Dominica ad vesperam conveniat. VIII. Annuis vicibus Ecclesiæ Diœcesanæ ab Episcopo suo visitentur. Quæ Basilica destituta reperitur, reparetur. IX. Qui vel Lectorum, vel Ostiatiorum adulteræ miscetur, eam relinquat, aut à Clero alienus habeatur. X. Nullus Clericorum pro impenso patrocinio munera accipiat, nisi in Ecclesia gratuitò, & impellente pietate offerantur, secus pro fœneratore damnabitur. XI. Monachi extra Monasterium officio Ecclesiastico non fungantur, nisi permittente Abbate. Aut forensia procurent negotia, nisi poscente Monasterii utilitate. XII. Post obitum Episcopi, qui intestatus excessit, rerum ipsius breve à Presbyteris, & Diaconis fideliter conficiatur. Qui ex iis aliquid occultè tulisse convictus fuerit, restituat universa. XIII. Metropolitani literæ non Presbyteros Cathedralium duntaxat, aut Diœcesis ad Concilium vocent, sed aliquos etiam de secularibus, qui intersint Synodo.

ANNO DOM. 517.

ANNO U. C. 1270. OLYMP. 324. PER. JUL. 5230. JUL. 562. DOM. 517. ANASTAS. 26. & 27. THEODORIC. 25. *Sol.* 22. A. *Lun.* 5. *Indict.* 10. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 7. *P.* 26. *Mart.*

COSS. *Anastasius Aug.* IV. *& Agapitus.*

Gothorum in Macedonias excursus.

I. IMperii Provincias Gothorum equitatus incursans, maximis eas cladibus afficit: *Dua Macedonia, Thessaliaque vastata est, & usque Termopylas, veteremque Epirum Geta equites deprædati sunt.*

Marcellin. Chron.

Mille tunc librarum auri denarios per Paulum Anastasius Imperator pro redimendis Romanorum captivis Joanni Præfecto Illyrici misit. Deficiente pretio, vel inclusi sua cum domunculis captivi Romani tenti sunt, vel pro muris clausarum urbium trucidati.

Avitus de Ennodii legatione Hormisdæ scribit. Pontificis responsio.

II. Illud eâ calamitate gravius, quòd duræ hominum mentes tot tantisque malis ad resipiscentiam non adducerentur, neque Ecclesiæ dissidia componerentur. Parabat Hormisda legationem alteram, quæ Avito Viennensi occasionem præbuit, cur Epistolam per *Alexium* Presbyterum & *Venantium* Diaconum scriberet, quæ III. Kal. Februarii Romam pervenit. Pontificalibus literis per Arelatensis Ecclesiæ Clericos redditis, anno superiore monitus fuerat Avitus, Dardaniæ, Illyrici, Thraciæ Provincias Ecclesiæ Romanæ communionem iniisse: *Sed*, inquit, *illud nos modò suspensos multum redigit, & anxios, quòd cum pendere nos ad effectum legationis secundò Constantinopolin destinata, omni expectationis studio jusseritis, nec quid filius vester, sanctus frater meus Ennodius retulerit, nec utrum secura redierit indicastis, & promissionem vestram tantâ silentii diuturnitate suspenditis, ut non minus modò prædicatoris taciturnitas reddat attonitum, quàm anteà fecerat legationis morâ suspectos.*

Avit. Ep. 87.

Dum ergo eâ sollicitudine urgetur Avitus, *totius Viennensis Provinciæ nomine Alexium* mittit, & *Venantium*, qui referrent, *utrùm fervet schismatum, qui intra Constantinopolim urbem vitio perniciosa obstinationis exarserat*, quique Alexandrinam atque Antiochenam Ecclesiam corripuerat, restinctus foret. Quo loco res essent, responsione suâ Pontifex Avito, Viennensibusque Antistitibus significatum ivit. Ait, Græcos *ore potius* præferre *pacis vota, quàm pectore. Nam unde est, quòd cum per Ennodium fratrem, & Coepiscopum nostrum Sacerdotales viros ad confirmanda ea, quæ Sedes Apostolica poposcerat, directuros se esse promisissent, multa quoque, quæ ad correctionem pravitatis suæ à nobis quæsita fuerant, pollicentes, non solum non religiosos viros, penes quos causæ illius plena esse posset instructio, secundum constituta propria non miserunt, verùm etiam quasi res prava gereretur, Laicos, & alienos ab Ecclesiastico corpere destinantes, non se studuerunt de cœno, quo immersi tenentur, evolvere, verùm etiam Catholicæ fidei claritatem fulgentem, suâ, quod absit, se posse crediderunt obscuritate fuscare.* Theopompum scilicet & Severianum, quasi injunctæ legationi impares perstringit. Itaque cognitâ perversitate, *Græcos à Thracibus, Dardaniæ, Illyricis* prorsus desertos esse, nuperque Metropolitanum Epiri *Joannem* cum Synodo sua *segregatum ab impiis*, ad Apostolicam se communionem contulisse. Nihilominus officii sui memorem, illos se repetitâ legatione convenire. Data v. Cal. Martias.

Horm. Ep. 10.

ANNO DOM. 517.

De concordia Anastasio & Timotheo Hormisda scribit. Anastasii responsio.

III. Quam Pontifex legationem ad Anastasium Imperatorem parat, ea Ennodio Ticinensi, & Peregrino Misenati imponitur, comite Epistola, in qua hæc veniunt consideranda: *Primus innocentiæ gradus est, odisse culpanda; sed veritatis interest, Domine fili, & Catholicæ disciplinæ, ut sectatores etiam eorum atque participes oderitis, quorum execrandos Principes judicatis. Non in damnandis sola, id est, certa nomina, sed in hic etiam, qui damnatos sequuntur, sunt crimina persequenda. Hoc ideò ne facilè putet vestra clementia, Acacii prætereundam esse personam. Nonne ille est Acacius, qui cœno Petri, Dioscori, & Eutychetis dogmate, & communione pollutus, dum copulatur, immersus est?* Urget ergo, instatque Pontifex, Diptychis deleatur Acacius, ut concordia restituatur, quasi in ea re prora puppisque religionis consisteret: *Ad hæc nostris lacrymis, nostris precibus alleganda, Ennodium, atque Peregrinum fratres & Coepiscopos nostros vice nostrâ pro exhibenda etiam honorificâ salutatione direximus.*

Horm. Ep. 11.

Data est Epistola III. Nonas Aprilis. Neque Timotheum Constantinopolitanum Hormisda prætermissum voluit, utpote ad redintegrandam communionem plurimum valentem: quem sic alloquitur: *Non mirabitur dilectio tua rationem præteriti silentii mei, si quæ præcesserint, universa consideret: non mirabitur præsens alloquium, si quæ sit vis caritatis, expendat. Sed quem optem reducem, cur differam vocare tardantem? Movere Patrum monitis, & insistens fidelibus sine lapsu, aut errore vestigiis, præcedentia dilue per futura. Adjacet tibi modò ad justa populos incitando, modò pro fide principalibus vestigiis supplicando, dirigere quod devium est, solidare quod dubium.*

Horm. Ep. 12.

Aprilis tertio Commonitorium Hormisda suum Orientis ad Episcopos misit: *Recordemur*, inquit, *quâ Catholicorum frequentiâ Sacerdotum illa, quibus nitimur, celebrata didicerimus esse Concilia: quantos nec debilitas impedivit, nec senectus onerosa tardavit . . . . Diligite & vindicate sententias probatas piis, infidelibus inimicas.* Sic Hæreticos Antistites compellabat: hæc verò diri-

Horm. Ep. 13.

gebat ad Orthodoxos; quorum constantiam, pietatemque multis laudibus effert: *Repetitâ vice Ennodium atque Peregrinum, fratres & Coepiscopos nostros mandatâ legatione direximus; rationem, adhortationem, preces, lachrymas ingerentes, ut ab impiorum contagione separati, ad veram fidem iisdem; quibus vos modis; & Apostolica sit Sedes, se conferant, aut certè non nos defuisse prædicationi, sed illos propriæ saluti mundus agnoscat.* Africæ Episcopum *Possessorem*; qui pro fide in urbe regia exulem agebat, literis hortatus est, ut in fide prædicanda perseveret: *Libellum dilectionis tuæ de Confessione rectæ fidei per Legatos nostros remeantes accepimus, & in eo sinceritatem tuæ fraternitatis agnovimus, quæ quod rectè credit, sub attestatione publica prædicare non distulit. Data tertio Nonas Aprilis.* Illâ ipsâ die Populum Monachosque regiæ urbis de vitandis Hæreticis monitum ivit: *Recordamini, carissimi, quæ fuerunt Basilisco Palatinæ aulæ incubante tentata, & temporum illorum acta, vel visa, vel audita revolvite. Quàm scelesta tunc fuerit Timothei, cognomento Æluri, quam imprudens & monstruosa præsumptio: quantus etiam per universum orbem fidei se fervor ostenderit.* Ea Ennodii Peregrinique legatio successu caruit. Hormisdæ duritiem improbante Anastasio, qui scribenti respondit, misericordiæ Christum omnibus exemplum sese præbuisse, cujus à clementia alienum Pontifex animum ostendebat: *Nos autem*, inquit, *non eâ credimus ratione, ut immisericordes esse putemus, qui misericordiam didicerunt: sed postulationem nostram à præsenti tempore taciturnitate comprimimus, irrationabile judicantes, illis precum adhibere bonitatem, qui rogari se nolunt, contumaciter respuentes. Injuriari enim & annullari sustinere possumus; juberi non possumus. Data v. Idus Julii Constantinopoli, Anastasio Aug. IV. & Agapito viro clarissimo Coss.*

Horm. Ep. 14. — Horm. Ep. 15. — Horm. Ep. 16.

Joannes Nicopolitanus ab Anastasio vexatur.

IV. Cùm rigidiore mente reconciliationem negasset Hormisda, iram Imperatoris non minimum exasperarat. Itaque severitatis adhibuit aculeos in Joannem Nicopolitanum, Epiri Metropolitanum, qui cùm sua Synodo Pontificis Romani ad societatem accesserat. *Dorotheus* Thessalonicensis, cui Joannes Nicopolitanus odio erat, quòd missâ Synodicâ Ecclesiæ Romanæ communionem se, ut conjectura est, inconsultò expetiisset, in ipsum Anastasii mentem instigarat. Vexationibus itaque oppressus Nicopolitanus, Diaconum, qui & Ennodio, Peregrinoque Constantinopolim properantibus in itinere occurrerat, misit Hormisdæ. Cur ita Joannes affligeretur, causam Hormisda memorat in sua ad Ennodium & Peregrinum Epistolâ: *Obtulit nobis Epistolam Joannis Episcopi sui, & aliam Synodi sibi subjacentis, Ecclesia Nicopolitana, quâ queruntur ab Episcopo Thessalonicensi excitatas adversum se tam principales, quàm judiciarias potestates: concussionibus & dispendiis se vehementer affligi, propter hoc, quia de ordinatione sua ad Episcopum relationem secundum prisca exempla non miserit.* Id verò ab Hormisda concedi sibi Joannes postulabat, ut pro more ad Dorotheum *relationem destinaret*. Id petenti præcisè negatum, *ne per illum, si ab eo, qui à communione nostra alienus est, confirmationem petiisset, nostra quoque communio contagium sustineret. Data pridie Idus Aprilis.* Ut porrò vexationibus Hormisda Joannem eximeret, quid agendum Ennodio Peregrinoque præscribit: *Ubi Thessalonicam Deo juvante veneritis, Epistolas nostras, quas in hac causa misimus, Episcopo Thessalonicensi tradite, illum quidem ordinem in ejus salutatione servantes, quem scitis à nobis esse mandatum circa eos, qui cum Sede Apostolica, hoc est, Ecclesia Catholica non communicant. Traditis autem Epistolis, instanter agere debetis, ut se ab ejus Ecclesiæ concussione suspendat; quia non potuit reversus ad communionem & corpus Ecclesiæ, cum illis, qui necdum reversi sunt, quidquam habere conjunctum. Nos non solvere à prædecessoribus nostris concessa privilegia, si ipse Ecclesiastica instituta non deserat.* Quòd si à Legatis res componi nequeat, apud Imperatorem causam sic agant, dicentes: *Alcyson Episcopus Nicopolitanus satisfecit Ecclesiæ Catholicæ, susceptus est, & ad communionem reductus. Hujus successor Joannes Episcopus, & Deum ante oculos habens, & de salute sua cogitans, & prædecessoris sui bonum exemplum sequens, condemnatis Hæreticis, vel transgressoribus, ad Sedem B. Petri misit, & susceptus est. Hunc nunc Episcopus Thessalonicensis insidiatur, & eum concutit.* Ut faciliore Imperatorio patrocinio Joannes uteretur, Anastasio ipsum Pontifex commendat, rationibus adhibitis ejusmodi, quâ Legatis suis exposuerat. Consolationibus Joannis & patientiam sustentavit, quem monet, molestiam ipsius diuturnam esse haud posse. Allaborandum ei, ut Comprovinciales hortationibus firmet. Pro virili verò se effecturum, ut benignis Epirensium rès Præsulum oculis respiciat Anastasius: *Cogitamus, ut ad Imperatorem clementissimum pro generalitatis quiete preces nostræ perveniant.* Data v. Nonas Martias. Synodo quoque, cui Joannes præerat, literas misit, datas *pridie Idus Aprilis*. A Pontifice petierant, sibi liceret scriptis adire Dorotheum, ut placabilem se præberet. Id ab Hormisda negatum: *Sane hoc me fateor fuisse miratum, quòd inter allegationes religiosæ prudentiæ vestræ hæc potuit cura subrepere, ut à me sub consolationis colore dirigendi ad Thessalonicensem Episcopum solitas literas licentia posceretur. Egone hujus rei auctor existerem, quam, si inscio me cognoscerem factam esse, culparem.* Id verò pollicetur, se per Legatos Dorotheum admonuisse, ut ab eorum infestatione cessaret. Neque Dorotheum Hormisda prætermissum voluit, ad quem scripsit Aprilis XII. Joannem affligi dispendiis, *quod à transgressorum societate divisus, postquam communionem Sedis Apostolicæ emeruit, ad Thessalonicensium Ecclesiam ordinationis suæ initia non direxit.* Culpabilem quidem Joannem fateretur, ni fidei jura Dorotheus violasset: *Non igitur consuetudo est neglecta, sed vitata contagio.* Pergit, *Quo pudore rogo, privilegia circa te, illorum manere desideras, quorum mandata non servas, & reverentiam, quam non exhibes fidei, cupis tibi Ecclesiasticâ potestate deferri.*

Horm. Ep. 17. — Horm. Ep. 18. — Horm. Ep. 20. — Horm. Ep. 21. — Horm. Ep. 22.

Elias Hierosolymitanus Aialam relegatur.

V. At in Palæstina tumultus longè majores, quàm in Epiro exoriuntur. Pedibus manibusque combatur Imperator, ut Severus Antiochenus ab Elia Hierosolymitano in communionem reciperetur. Detrectante Eliâ accensus irâ Anastasius, *Olympium* Palæstinæ Præfectum misit, simul Epistolam Sidone scriptam, quâ professus erat Elias, Synodum Chalcedonensem haud admittendam esse. Imperatoris militibus comitatus Olympius, *multisque modis, atque artibus & machinis usus, Eliam quidem ab Episcopatu expulit, & in Aialam relegavit.* Est autem *Aiala* urbs Arabiæ non longè à Mari Rubro dissita, monente

Vit. Sab. c. 56. 310.

Philo-

ANNO DOM. 517.

Philostorgio, lib. 3. c. 6. Cujus & nobis mentio est Procopii in Persicis: *Civitas Mala* propè Maris Rubri littus, *ubi desinens, fretum quoddam valde angustum fit.* Atque hic, ni fallamur animi, Baronium in errore versantem deprehendimus, qui Eliæ relegationem cum anno DXIII. copulavit. Quod simplex non est peccatum, cùm ea sua Chronologia illustrissimus Purpuratus in eundem quoque annum conferat & *Joannis*, qui successit exuli, ad Episcopatum Hierosolymitanum evectionem; & initium quinquennalis famis, quâ Palæstina laboravit: hæc enim eodem simul anno contigisse, in confessum venit. Atqui à Cyrillo Scythopolitano monemur, Joannem ab Olympio creatum Episcopum esse, *tertio Septembris mensis, initio undecimæ indictionis.* Cujus Indictionis Initium est ducendum à primo die Septemb. anni DXVII. At anno DXIII. quo Eliæ exilium Baronius alligat, Indictio VII. ineunte Septembri currebat. Est igitur in Annalibus quadriennii prochronismus. Exilii molestias diu non toleravit Elias, qui anno proximè futuro naturæ concedet.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 15.

Error Baronii.

Bar. An. 513. n. 9.

Vit. Sab. c. 56. 310.

VI. Eliæ sufficitur *Joannes*, Marciani filius, qui & Chalcedonense Concilium se damnaturum, & Severum in communionem admissurum pollicebatur. Sacris ergo Hierosolymitanis præficitur tertio Septembris, qui diei Dominico cohærebat, sic jubente Literâ Dom. A. Epactâque Solari F. Ubi Joannis promissa Sabæ in notitiam venere, ipse cum Monachis ad eum accedens, obsecrat, ne Severum ad communionem recipiat: adeat potius pro Synodo Chalcedonensi periculum, ut qui cunctos sibi socios, & auxiliatores haberet. Sic quæ Joannes promiserat, Monachorum reverentia non implevit. Quod ubi comperit Anastasius, in furorem versus, amoto *Olympio*, Pamphili filium *Anastasium* Palæstinæ præficit, ut Joannes vel Severum ad communionem susciperet; Synodumque Chalcedonensem anathemate prosequeretur; vel gradu suo pelleretur. Præfectus Archiepiscopum de improviso adortus, in publicum carcerem conjicit, quod Hierosolymitanis pergratum fuit, Eliæ causâ, cujus proditor fuerat. At Zacharias, qui Cæsariensium Magistratum exercebat, clam in custodiam ingressus, captivo consilium dat, ut se paratum cum Severo communionem inire simulet: *Sed ne*, inquit, *quidam dicant, me per necessitatem ac vi fecisse, educat hinc, & post duos dies, proximâ Dominicâ, quæ jubetis alacriter peragam: quo sermone persuasus Dux, Joannem restituit Ecclesiæ.* Dimissus Archiepiscopus Monachos omnes undique collectos, circiter decem mille numero noctu Hierosolymam convocat. Cùm tantæ multitudini continendæ Ecclesia foret impar, sancti Stephani in Templum tot hominibus recipiendis idoneum, die Dominico confluunt. Adfuit & Anastasius Præfectus, & Zacharias Consularis, quibus præsentibus Joannes ambonem conscendit, Theodosio, & Sabâ comitatus. Tum uno ore populus per multas horas clamat: *Hæreticos anathemati subjice, Synodum confirma. Statim igitur ex consensu, unâque voce, tres illi anathematizant Nestorium, Eutychem, Severum, Soterichum Cæsareæ Cappadociæ, omnemque qui Synodum Chalcedonensem non reciperet.* Quo facto cùm ex ambone descendissent, reversus Abbas Theodosius, hanc ad populum vocem emisit: *Si quis quatuor Synodos non admittit, sicut quatuor Evangelia, anathema sit.* Multitudine Monachorum territus, Dux Anastasius, fugâ Cæsaream petit. Aderat præsens Hypatius, Imperatoris ex sorore nepos, quem accepto pretio Vitalianus avunculo remiserat, qui juramento id persuasit Monachorum Patribus: *Huc veni, non quod cum Severo communicem, sed properavi, ut vestrâ communione dignus habear. Tum auri centum libras offert sanctæ Resurrectioni, & sanctæ Calvariæ, ac venerabili Cruci singulis singulas: deinque Theodosio, & Sabæ totidem alias, ut in regione Monachos partirentur.* Intereà Palæstinæ Monachi illatarum sibi ab Eutychianis afflictionum pondere pressi Epistolam ad Imperatorem dirigunt, cui Abbates numero XXV. Presbyteri verò & Diaconi simul centum septuaginta subscripsere, quorum preces cum ab Anastasio spernerentur, Hormisdam ut communem parentem interpellant. De Monachorum Epistola, quæ anno sequente Pontificis in manus perveniet, Hormisdæque ad eam responsione simul mentionem agitabimus.

Joannes Eliæ succedit: à Saba communionem cum Severo inire prohibetur.

ANNO DOM. 517.

Vit. Sab. c. 56. 311.

VII. Dum in Oriente versamur, migrandum nobis est Alexandriam, ut Dioscori Præsulis intersimus ordinationi, quæ Joannis Patriarchæ excepit obitum. Nostræ verò Chronologiæ Victor Tununensis præsidio est, qui illam quoque Baronii coarguit, dum non satis accuratè, & Joannis excessum, & Dioscori consecrationem cum anno superiore copulat. De Joanne pauca nobis innotuere. Cognomento aliis *Machiota*, aliis *Niciota* dicebatur; de quo hæc in Liberato legimus: Joannis Malelæ post obitum *ordinatus est Alexandriæ Joannes Machiota, qui etiam ipse suos priores secutus est, suscipiens quidem unitivum Zenonis Edictum, non autem Chalcedonense Concilium, & Epistolam Papæ Leonis, tanquam non communicantes Flaviano Antiocheno, & Eliæ Hierosolymorum Episcopis, & Timotheo Constantinopolitano... Dicebat enim imperfectè Edictum se habere, nec ad unitatem sufficere, quòd non in anathemate Synodi fuisset factum. Denique cùm ei Imperator Anastasius scripsisset, ut uniretur Constantinopolitano Episcopo, hæc rescripsit, quia non sufficeret ei ad perfectam unitatem, eò quòd non anathematizaret Synodum. Et tamen etiam ita sapiens, separatos habuit Dioscoritas, non suscipientes Petrum Mongum.* Labente anno Episcopatus sui undecimo Joannes Sedem Dioscoro vacuam reliquit: *Agapito Consule Joannes Alexandrinus Episcopus moritur, & pro eo Dioscorus ordinatur.* Erat Dioscorus Timotheo Æluro consanguineus, virorumque principum autoritate ad Pontificatum evectus est.

Joannes Præsul Alexandrinus obit Dioscorus ei succedit.

Bar. An. 516. n. 40.

Liber. c. 18.

Vict. Tun.

VIII. Morte Joannis Dioscoritarum quidem extinguuntur tumultus, quibus hactenus Ecclesia Alexandrina lacerabatur. Eâ tamen ordinatione turbarum multum illatum est civitati: quæ summatim à Liberato referuntur: *Mortuo Joanne Alexandriæ ordinatur Dioscorus Junior, sub quo interfectus est à populo Theodosius Augustalis, filius Calliopi. Hic enim Dioscorus proponente Ipsocrate Scholastico Acta facere ante defensorem, in electione Synodi Henoticum suscipere in damnationem Synodi, unitivum suscepit Edictum, sicut ipsa ostendunt gesta, quæ apud defensorem civitatis coram eo confecta sunt. In quibus testatus est in expulsione Synodi, se suscipere Edictum. Unde cum satisfactum fuisset his, qui propter Petrum Mongum extra illam Ecclesiam communicabant, uniti sunt ei. Nam usque ad ipsum Dioscorum in divisione erat Alexandrina Ecclesia.* De Dioscori ordinatione nonnulla

Dioscorus Alexandrinus. Turbæ in ipsius ordinatione.

Liberat. c. 18.

nulla leguntur in Anastasio, observatu dignissima, quòd nempè à rusticis sit ei intercessum: ut extinguendo tumultui novâ Dioscoro consecratione opus fuerit. Anastasii verba audiantur: *Cùm Dioscorus manus impositionem accepisset, defuncto Joanne Episcopo Alexandrino Hæretico (hic Dioscorus fuit consobrinus Æluri Timothei) recessere à Dioscoro multitudines populorum, dicentes, quod nisi secundum quod Sanctorum Apostolorum continent Canones, fiat, non recipiatur Episcopus. Principer enim inthronizaverant eum. Dioscorus autem venit ad Sanctum Marcum, & venientes Clerici induere eum secundò, & iterum consecravere, & ita veniens ad Sanctum Joannem, perfecit Collectam. Cùm autem esset illic Theodosius, filius Calliopii Augustalis, & Acacius Magister Militum turba turbata cœperunt injuriis afficere Augustales. Cùm ergo jurgium motum fuisset, insilientes quidam à sede deposuerunt filium Augustalis, & interemere eum. At verò Acacius Magister Militum, quotquot capere potuit, interfecit, & audiens Imperator, iratus est adversus eos. Porrò Dioscorus interveniens, mitigavit eum.* Verba hæc Anastasii refert Anselmus Lucensis libro 2. Perperàm tamen tumultus ille Alexandrinus anno Anastasii Imperatoris vigesimo assignatur ab Anastasio Bibliothecario: sextus & vigesimus jam labebatur, ut ex Tununensi Chronologia jam auditum est.

Mors Timothei Constantinopolitani. Joannes ei succedit.

IX. Fatalis & Timotheo Constantinopolitano hic annus fuit. Pontificatum sexennio tenuit: quo labente prius vivendi confecit curriculum, quàm Hormisdæ literas susciperet. Quippe obiit *Nonis Aprilis*, biduo post missam ad ipsum Pontificis Romani Epistolam. Timothei obitum refert Victor Tununensis verbis ejusmodi: *Timotheus Constantinopolitanus Episcopus, obtrectator Synodi Chalcedonensis, quinto die mensis Aprilis occubuit.* Versatilis erat ingenii, qui facilè animum ad ea, quæ hominibus placita erant, convertebat. Joanni Cappadoci Presbytero, defunctique Syncello Pontificia dignitas traditur: *Hunc Anastasius ante ordinationem suam, ut Synodum Chalcedonensem prædamnaret coëgit.* Brevis ævi fuit Timothei successor: referente Nicephoro, anno duntaxat *uno*, mensibusque *decem* Episcopalis dignitatis potitur. Fallitur tamen, cùm anni DXX. Januario inter homines adhùc versaretur, utpote qui XIV. *Kalendas Februarii* Hormisdæ Epistolam scripserit.

Vict. Tun.

Id. ibid.

Lab. Conc. t. 4. 1521.

Joannes Tarraconensis Legatus Hormisdæ fit in Hispania.

X. Hæc Orientis in Ecclesiis; quid in Occidente gereretur, nunc videamus. Joannes Tarraconensis Antistes Italiam ingressus, de adventu suo per Diaconum suum *Cassianum* Hormisdam monitum voluit. Adventum scribenti gratulatus Pontifex, plenius Joannis & præsentiâ, & colloquio gaudium sibi accessurum fuisse testatur. Petierat *Joannes*, ut quæ negligentius, & irreligiosius in disciplina perpetrabantur, institutione & autoritate Pontificis emendarentur. Hæc desideranti rescribit Papa Epistolâ, *datâ* IV. *Nonas Aprilis: Salutantes caritatem, quâ jungimur, per Cassianum Diaconum tuum significamus, nos direxisse generalia Constituta, quibus vel ea, quæ juxta Canones servari debeant, competenter ediximus, vel circa eos, qui ex Clero Græcorum veniunt, quam habere oporteat cautionem, sufficienter instruximus.* Urbanitatis simulque pietatis suæ præmium Joannes retulit, cui vices in Hispania suas Hormisda commisit: *Et quia per insinuationem dilectionis tuæ hujus nobis est via patefacta providentia, remuneramus sollicitudinem tuam, & servatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apostolicæ Sedis eatenus delegamus, ut inspectis istis, sive ea, quæ ad Canones pertinent, sive ea, quæ à nobis sunt nuper mandata, serventur, sive ea, quæ de Ecclesiasticis causis tua revelatione contigerint, sub tua nobis insinuatione pandantur.* Quam ad universos Hispaniæ Episcopos de servandis Canonibus Epistolam misit, ea capitula tria complectitur. I. Sacerdotii gradus saltu quodam passim Laicis transferantur. II. Ne pro Episcopatu præmium accipiatur. III. De Concilio per annos singulos celebrando.

Horm. Ep. 24.

Horm. Ep. 25.

Synodus Gerundensis.

XI. Ubi *Joannes* Tarraconensis relictâ Italiâ in Hispaniam reversus est, Concilium apud *Gerundam* Cataloniæ urbem cogit, septimo Junii Æræ Anno DLV. qui Dionysianus est DXVII. Synodo interfuere Episcopi numero septem. *Joannes* Synodi Princeps, Frontinianus, Paulus, Agritius, Ciniellus, Nebridius, Orontius, qui Canones decem condidere. Primo constituitur, ut in omni Tarraconensi Provincia Missæ psallendi, ministrandi consuetudo servetur, qui in Metropolitana fuerit. II. Statuit ut expletâ solemnitate Pentecostes, sequenti septimanâ à quinta feria usque in Sabbatum per hoc triduum abstinentia celebretur. III. Edicit, ut secundæ litaniæ fiunt Kal. Novembris, eâ conditione, quòd si eo die Dominica intercesserit, à quinta sequentis hebdomadæ feria incipiant, Sabbati vespere Missa facta finienda. IV. Jubet, Catechumenos in Paschæ & Pentecostes solemnitate baptizari, nisi infirmitate laborent, quibus quocunque tempore baptismus non est negandus. V. Pueruli, qui lac maternum non appetunt, eâdem die, quâ nati sunt, si oblati fuerint, baptizentur. VI. Qui à Pontifice ad Subdiaconum usque ex conjunctis matrimonio fuerint ordinati, sine conjuge habitent. Quòd si simul habitare velint, fratris utantur auxilio, qui continentiæ testimonium reddat. VII. Qui cælebs ordinatur, mulieres extraneas in domo non habeat, sed matrem duntaxat atque sororem. VIII. Laicus, qui uxore defunctâ mulierem cognoverit, in Clero nullatenus admittatur. IX. *Qui ægritudinis languore depressus, pœnitentiæ benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & postmodum reconvalescens, caput pœnitentiæ in Ecclesia publicè non subdiderit, si prohibitis vitiis non detinetur obnoxius, admittatur ad Clerum.* X. Omnibus diebus post matutinas, & vespertinas Oratio Dominica à Sacerdote proferatur. Synodus *habita est Gerunda, anno* VII. *Theoderici* VI. *Idus Junias, Agapeto viro clarissimo Consule.*

Synodus Epaonensis.

XII. Hispaniam egressi, Galliæ petendæ sunt, ut rerum in Epaonensi Synodo gestarum spectatores adsimus. Ac primùm refellatur Baronii de eo Concilio Chronologia, illud cum anno DX. copulantis, septennii prochronismo. Certum genuinumque celebrationis tempus exhibet Aviti, qui Synodo præfuit, subscriptio: *Avitus Episcopus Constitutiones nostras, id est, Sacerdotum Provinciæ Viennensis relegi, & subscripsi die* XVII. *Kalendas mensis octavi, Agapito viro clarissimo Consule.* Quæ subscriptio in Codice Corbeiensi, Lugdunensi, Tiliano, Fossatensi, & aliis reperitur, observante Sirmundo. Concilii locus est in obscuro. Eruditis assentimur, quibus ille vocatur *Eponse*, non longè distans Agauno, Gallicè *saint Maurice*. Celebratum est XVII. Kalendas Octobris ab Episcopis XXV.

Bar. Ann. 501. n. 23.

quo-

quorum nomina hæc sunt: *Alcimus Avitus* Viennensis, Conventus Præses, *Ventivolius* Lugdunensis, *Silvester* Cabillonensis, *Gemellus* Vasensis, *Apollinaris* Valentinus, *Valerius* Segestericæ, *Victurius* Gratianopolitanus, *Claudius* Vesontionensia, *Pragmatius* Augustodunensis, *Constantius* Octodurensis, *Catulinus* Ebtedunensis, *Sanctus* Tarantasiensis, *Maximus* Genavensis, *Bubulcus* Vindonissæ, *Secularius* Deensis, *Julianus* Carpentorensis, *Constantius* Vappincensia, *Florentius* Arausicanus, *Florentius* Tricastinensis, *Philagrius* Cabellicensis, *Venantius* Vivariensis, sive civitatis Albensium, *Prætextatus* Aptensia, *Tauricianus* Nivernensis, *Peladius* Presbyter, *Salutaris* Avennicensis Legatus. Hi simul XL. Canones Epaonensi in Ecclesia condidere. I. Episcopi ad Concilium, vel ordinationem à Metropolitano vocati veniant. II. Ne digami Presbyteri, aut Diaconi ordinentur. III. Pœnitentes Clerici non fiant. IV. Episcopia, Presbyteris, Diaconis canes ad venandum, vel accipitres habere non liceat. V. Ne Presbyter inscio Episcopo suo in aliena Ecclesia constituatur. VI. Presbytero, vel Diacono, sine Antistitis sui literis ambulanti communionem nullus impendat. VII. Parrochiarum Presbyteris alienare nihil liceat. VIII. *Presbyter dum Diœcesim tenet*, hoc est, parrochiæ Præfectum agit, de his, quæ emit, scribi curet instrumenta Ecclesiæ nomine, aut ejus administratione excidat. Mancipia Monachis donata ab Abbate non manu mittantur. IX. Abbas uni tantum Monasterio præsit. X. Nova Monasteria sine Episcopi notitia non fiant. XI. Clerici secularia judicia absque licentiâ Episcopi non adeant, pulsati respondeant. XII. Episcopus res Ecclesiæ sine Metropolitano vendere non potest, commutare potest. XIII. Clericus falsi testimonii convictus, reus capitalis criminis censeatur. XIV. Si Clericus in alia civitate Episcopus fuerit ordinatus, Ecclesia donum ipsi præstitum recipiat. XV. *Si superioris loci Clericus Heretici cujuscunque Clerici convivio interfuerit, anni spatio pacem Ecclesiæ non habebit. Quod juniores Clerici, si præsumpserint, vapulabunt.* Judæorum epulis Laico accumbere non licet. XVI. Presbyteri decumbentibus Hæreticis, si conversionem subitam petant, Chrismate subveniant, quod sani ab Episcopo noverint expetendum. XVII. Testamenta Episcoporum, qui de bonis Ecclesiæ legaverunt, abrogat, nisi damnum ex propriis facultatibus resarciverint. XVIII. Clerici Ecclesiæ præjudicium diuturnitate possessionis non faciant, licet bona absque precatoriis possederint, ex remuneratione Ecclesiæ cum autoritate Principis. XIX. Abbas si in culpa reperiatur, & innocentem se asserens, ab Episcopo suo noluerit accipere successorem, ad Metropolitani judicium res deducatur. XX. Clericis horis meridianis, vel vespertinis ad fœminas probibetur accessus. Si causa fuerit, Clericorum testimonium adhibeatur. XXI. Diaconissarum consecratio abrogatur, sola eis pœnitentiæ benedictione, si converti ambiunt, imponenda. XXII. Presbyter aut Diaconus, qui crimen capitale commisit, detrudatur in Monasterium, solâ communione quamdiu vixerit concessâ. XXIII. Qui susceptam pœnitentiam deserunt, excommunicantur. XXIV. Laicus Clerico verum crimen objicere non vetatur. XXV. Sanctorum reliquiæ villarum in Oratoriis non ponantur, nisi Clerici vicinæ parrochiæ, *sacris cineribus psallendi frequentia famulentur.* Proprii non antè ordinentur, quàm eis competens victus & vestitus deputetur. XXVI. Altaria nisi lapidea chrismatis unctione non sacrentur. XXVII. Officium Metropolitani Comprovinciales observent. XXVIII. Ab Episcopo damnatos successori licet absolvere. XXIX. Lapsis, qui in hæresim transierunt, biennii pœnitentia imponitur, ut tertiâ die sine relaxatione jejunent. Ecclesiam studeant frequentare, in Pœnitentum loco stent, & orent, cum Catechumenis abscedant. Quæ si observaverint, admittantur ad Eucharistiam: si nolint, statuta Canonum complebunt. XXX. Incestis nil veniæ conceditur, nisi cùm adulterium separatione sanatum fuerit. Pro incesto habetur, qui *relictam fratris, quæ penè prius soror extiterat, carnali conjunctione violaverit; si quis frater germanam uxoris suæ accipiat. Si quis novercam duxerit*; si relictam avunculi vel patrui, si privignam, si consobrinam. XXXI. Homicidæ, qui seculi leges evasere, secundum Ancyranos Canones imminente morte Eucharistiam accipiant. XXXII. Relicta Presbyteri, & Diaconi, quæ nupserit, ab Ecclesia pellatur, donec à conjunctione illicita separetur. XXXIII. Basilicæ Hæreticorum à sacris usibus removeantur. Quas abstulerunt, illæ revocari possunt. XXXIV. Qui servum sine conscientia Judicis suum occiderit, biennio excommunicetur. XXXV. *Cives superiorum natalium* nocte Paschæ, & Natalis Domini Episcopos adeant ad benedictionem accipiendam. XXXVI. Pœnitentibus morte ingruente, constituta pœnitentiæ tempora relaxentur: eâ conditione, ut si ægrotus *accepto viatico* convalescat, statuti temporia observet spatia. XXXVII. Laicus nisi præmissâ religione non ordinetur. XXXVIII. Monasteria puellarum non nisi probatæ vitæ, & ætatis provectæ Clerici ingrediantur. Qui ad celebrandas Missas ingressi fuerint, exeant statim, peracto ministerio. XXXIX. Servus atrocis flagitii reus, qui ad Ecclesiam confugerit, corporali duntaxat supplicio liberetur: *De capillis verò, vel quocunque opere placuit à Dominis juramenta non exigi.* XL. Si quis Antistitum statuta Synodi violaverit, reum se futurum agnoscat.

XIII. Non multò pòst Lugduni Concilium celebratur, à *Ventivolio* congregatum, cui XI. Episcopi interfuere, qui suam & Epaonensi præsentiam attulerant: *Ventivolius* Synodi Princeps, *Julianus*, *Sylvester*, Apollinaris, Victurius, Claudius, Gregorius, Maximus, Secularius, Florentius, Philagrius. Occasionem Conventui præbuit vir, nomine *Stephanus*, qui cum *Palladia* incestis se nuptiis polluerat. Sigismundus Rex, cui Stephani damnatio displicebat, à Sacerdotum se communione suspenderat. Nihilominus Episcopi facto Conventu, Decreto suo firmitudinem incutiunt, conditis sex Canonibus, quorum summa hæc est. I. Quòd, quæ de Stephano Palladiaque decreta fuerant, *inviolabiliter servarentur.* II. Si quis Antistitum ea de causa in molestiam incurrat, reliqui ejus calamitate afficiantur animo. III. Si Rex se ab Ecclesia, & Sacerdotum communione *ultra suspenderit*, Antistites se in Monasteriis absque dilatione recipiant, donec pacem integram Rex pro sua pietate restituat. Nec ullus de Monasterio discedat, quam cunctis pax fuerit promissa, vel

Lugdunense Concilium.

ANNO DOM. 517.

vel reddita. IV. Episcopos alienas Dioceses, aut ordinationum jura usurpantes, à communione Sacerdotali removet. V. Nullus in viventis Episcopi locum subeat, secus tam ordinatus, quàm Antistites, qui ipsius ordinationi interfuere, perpetuæ excommunicationis sententiâ feriuntur. VI. Qui regulas eas violaverit, sciat se Concilio reum esse. Domini quoque gloriosissimi Regis sententiam secuti, id temperamenti præstant, ut Stephano, atque Palladiæ usque ad orationem plebis, quæ post Evangelia legitur, orandi in locis sanctis spatium concedatur.

Lab. Conc. t. 4. 1582.

ANNO DOM. 518.

ANNO U. C. 1271. PER. JUL. 5231. JUL. 563. DOM. 518. JUSTINI 1. THEODORIC. 26. *Sol.* 23. G. *Lun.* 6. *Indict.* 11. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

COSS. *Magnus, & Florentius.*

Terræ motus urbes evertunt. Gravis fames in Palæstina.

Marcellin. Chr.

I. CUm plerisque Imperii in partibus Christiani ruerent in vetitum nefas, ac pro pietate superstitio, pro charitate, concordia, virtute, audacia, ambitio, vitia vigerent, dedere ocius pœnas, quas meruere pati. Ac primùm urbes cum incolis telluris hiatus exorbent, ut à Marcellino traditum: *In Provincia Dardania assiduo terræ motu,* XXIV. *castella uno momento collapsa sunt. Quorum duo suis cum habitatoribus demersa, quatuor dimidia ædificiorum suorum, hominumque amissa parte destructa: undecim tertiâ domorum, sociâdemque populi clade dejecta: septem quartâ tectorum suorum, tantaque plebis parte depressa vicina verò metu ruinarum despecta sunt. Scupus namque Metropolis, licet sine civium suorum hostem fugientium clade, funditùs tamen corruit. Uno in castello regionis Canisa, quod Sarmunto dicitur, ruptis tunc terræ venis, & ad instar torridæ fornacis exæstuans, diutinum altrinsecus fervementemque imbrem evomit. Plurimi totius Provinciæ montes hoc terræ motu scissi sunt, saxaque suis evulsa compagibus, devolutaque arborum crepido, per triginta passuum millia patens, & in* XII. *pedum latitudinem dehiscens, profundam aliquantis voraginem, civibus, castellorum saxorumque ruinas, vel adhuc hostium incursiones fugientibus jussa paravit.* Cælestibus quasi buccinis Deus homines à peccatis revocatos, ad resipiscentiam invitabat. Neque gravissimorum expers malorum Palæstina, cui dira fames incubuit, de qua mentio est in vita Sabæ: *Simul ac in exilium missus fuit Archiepiscopus Elias, clausum est cælum, ut quinque annis non plueret. Et præter siccitatem, etiam locustarum ingens multitudo extitit: tum bruchus sine numero, atque omnem terræ superficiem delinxit.* Anno superiore ea calamitas inceperat, quo Elias solum vertere jussus est. Præsente verò, qui famis dominantis secundus est, *ingruit alia locusta, aërem texit, omniaque ligna agri depasta est, oritque est valida fames, & crebra mors: adeò ut dicerent Hierosolymitæ, propter peccatum, quod commissum fuerat in Archiepiscopum Eliam, hæc mala supervenisse.* In tantis angustiis eò penuriæ Monasteria Palæstinæ redigebantur, ut maximæ Lauræ Oeconomus Sabæ dixerit: *Non possum, Pater, hoc Sabbato, vel Dominico die* χεῖσμα *pulsationem signi, ad synaxim facere, quia nihil habemus, ne vel dilutum, pro Patribus qui conveniunt.* De divino tamen auxilio Sabæ fiduciam Providentia numinis non destituit. Jusserat Abbas, preciosius vendi suppellectile, emendis quibus opus erat, dum ipse cum suis Monachis ad Liturgiam recitandam se componit die Parasceves, ecce caupones Hierosolymitani cum *equis triginta afferunt vinum multum, panes, frumentum, oleum, mel, caseum ac reliqua.* Cyrillo pugnat Scythopolitano Baronii Chronologia, qui atrocissimæ famis initia cum anno DXIII. copulavit, quinquiennii prochronismo.

ANNO DOM. 518.

Vit. Sab. c. 58 321.

Error Baronii.

Bar. An. 513. n. 33.

De Anastasio Græculorum fabulæ.

II. Ut quæ ad Imperium attinent, unâ serie referamus, ad Anastasii fata veniendum. Infelix ille Princeps multorum sibi odia collegerat. Furorem populi Constantinopolitani plus semel expertus, inimicos metuebat. Dum in iis cogitationibus versatur, insidiarum rumore tangitur. Quibus nunciatis, multos comprehendit, atque unà cum eis Justinum, & Justinianum, qui posteà rerum potiti sunt. Dum vinculis detinentur, ac de ipsorum supplicio cogitat, ab ea mente somnio revocatum esse ferunt: *Cùm vir terribilis ei astitisse visus esset, ac dicere: Justino, & Justiniano ne quid mali feceris, nam uterque suo tempore Deo inserviet.* Quam ad somnia narrationem relegari per nos licet. Commenti est ejusdem, quod in Chronico Alexandrino legitur. Videre sibi visum, virum quemdam eximium, splendidâ veste indutum, è regione stantem, *qui Codicem scriptum ferebat, Codicisque paginas quinque volvebat. Lectoque Imperatoris nomine, dixit, En propter tuam inexplebilem avaritiam deleo* XIV. *annos, & suo digito delevit.* Territus somnio Anastasius, Amantio visum exponit, qui & Imperatori fassus est, eâdem ipsâ nocte pone se vidisse porcum ingentem, qui rostro trahebat oram clamydis ipsius. A quo & in terram projectus, miserè laceratus, voratus est. Somniorum interpretationem cùm à *Proclo* insigni & Philosopho, & Mathematico expetiissent, respondit quærentibus, velox fatum imminere, quod talibus somniis portendebatur. Ad fabulas amandentur vaticinationes ejusmodi. Quæ si vel à Proclo editæ fuissent, tutis auribus creditæ, in vulgus utique non manassent. Neque coætanei Anastasio Autores, Marcellinus, Cyrillus Scythopolitanus, Evagrius verbulo ullo horum somniorum meminere, quæ ex Græculorum officina, mendaciorum fœcunda prodiere.

Zonar. l. 14. c. 57.

De supremo Anastasii die mortisque genere. Mores defuncti.

III. Quàm Chronologis, Historicisque exploratus est supremus annus Anastasii, tam & fatalis dies, & genus mortis ignoratur. De ipsius fato hæc Marcellinus habet: *Anastasius Imperator subitâ morte præventus, major octogenario periit.* Ictu fulminis excessisse non dixit: neque id memorat Evagrius, cujus verba sunt: *Ad alteram vitam migravit.* At complures fulmine percussum obiisse tradunt. Quin etiam, si Zonaræ fides, aruspicum responsa id cecinerant: *Quia fatale sibi esse ex oraculo didicerat, ut fulmine interiret, Tholorum ædificium construxit, in eoque degit, sed frustra. Nam cùm aliquando tonitrua horrendum in modum resonarent, & fulgura multa viderentur, atque ipse perterritus, è cœnaculo in cœnaculum descenderet, & alios atque alios thalamos subiret, in quodam regis cubiculo mortuus est inventus.* De morte Anastasii paria geminaque Cyrillus tradit in vita Sabæ. Fulmine ictum Anastasium in Magnauræ palatio, clamantem, *A ω μάνα Σαὶ ἄυρας ἀπολλύμαι*: hincque Magnauræ nomen palatio inditum scribit Codinus, utpote quod in superiore regiæ urbis parte conditum fuit. Quantum conjecturâ assequi possumus, aut horrido tonitruum fragore exanimatus, aut vehemen-

Zonar. An. l. 14. 57.

ANNO DOM. 518.

hementiori aëris agitatione respirandi vim prohibente percussus animam, Anastasius exhalavit. Quippe si fulgurum jaculo petitus fuisset, in cineres abiisset, non secus ac Tullus Hostilius Rex Romanorum tertius, *qui fulmine ictus cum regia conflagravit*. Testatur tamen Victor Tununensis, illis accedens, qui *coruscationis jaculo* Anastasium periisse narrant, quòd *defuncti corpus sepulchro conditum fuerit: Cum ignominia absque consuetis exequiis ad tumulum ducitur.* De supremo quoque defuncti die non minimum variant. Petavius, Theophanem secutus, censet Anastasium *Aprilis* x I. *die, feriâ* v. mortem obiisse. Cui Chronologiæ favere videntur & Evagrius, & Chronicum Alexandrinum, à quibus Justini Imperium *Julii nono* alligatur, quem Cyrillus in vita Sabæ, Marcellinusque pro Anastasii supremo habent. Est autem creditu difficillimum, unum eundemque diem & *Anastasio* exitum, & *Justino* Imperium attulisse, eùm defuncto Anastasio Amantius Sacri Cubiculi Præpositus magnam pecuniæ vim Justino distribuendam dederit, ut Theocrito purpuram emeret, quam sibi conciliavit, redemptâ & populi, & excubitorum benevolentiâ. Quæ omnia decem horarum spatio peragi vix potuere. Porrò cùm supremum Anastasii diem Julii *nonum* dicunt Cyrillus atque Marcellinus, qui tum temporis florebant, in eorum potius Chronologiam propendemus. Anastasius *regnavit annos* XXVII. *menses* II. *dies* XXIX. Cujus imperii initia ab XI. Aprilis, feriâ v. majoris Hebdomadis, anni Dom. CCCCXCI. sunt deducenda, eùm eo tempore Anastasius creatus sit Augustus. Menses itaque duo, & dies viginti novem, quas de labente imperii sui XXVIII. delibavit Anastasius, Julii nono terminantur. Non moramur quidem Eliæ visiones, quas Cyrillus chartis mandavit. Nihilominus rebus Chronologicis illæ sunt usui: Elias *non à mensis Julii die, egressus circa horam sextam noctis dixit collachrymans, hâc horâ migravit è vita Anastasius Imperator . . . Beatus Sabas, notato die, reversus Hierosolymam, agnovit nocte decima diei Julii mensis Imperatorem Anastasium fuisse prostratum occisumque.* Cùm igitur optimè sibi consentiant Cyrillus atque Marcellinus, eorum Chronologiam aliis omnibus anteponimus. Periit ergo Anastasius eâ nocte, quæ nonum Julii inter & decimum media est: quæque pro vario putandi more, vel ad primam feriam pertinet, vel ad secundam. Major erat octogenario, utpote qui annos natus LXXXVIII. excesserit, teste Victore Tununensi: *Ad tumulum ducitur, anno vitæ suæ octuagesimo octavo.* De Anastasii fama judicium est difficillimum, eùm plures nactus sit adversarios, qui honori ipsius labem intulere. Egregiis sanè virtutibus præditum ostendunt eum ejus ad Atticum Epistola, quâ ne magnam quidem tranquillitatem subditorum cruore emi voluit, cùm abrogatio Chrysargiri. Neque mirum, si quandoque exarsit ipsius iracundia, cùm miserè laceraretur, veluti hostis Concilii Chalcedonensis infensissimus, cujus tamen doctrinam venerationi sibi esse prædicabat. Audiatur Evagrius: Anastasium *nonnulli cùm Synodi Chalcedonensis inimicum esse judicassent, nomen ejus ex sacris tabulis expunxerunt. Hierosolymis verò etiam vivus & spirans, anathematizatus est.* Defuncti de salute benè tamen speravit Evagrius, qui scribit: *Anastasium ex hac luce ad meliorem sortem esse translatum.* Nolumus tamen inficiari, quin sæpenumerò lapsus sit credulitate suâ, Aulicorumque potentiâ. Neque prudentiam ejus laudaremus, si quod Procopius refert, oblatas sibi ab *Aribazate* Hunnorum Principe Portas Caspias repudiasset. In dubium tamen narrationem adducimus utpote quæ, eùm Hunnorum in regiones Orientis excursibus non satis aptè cohæreat.

Vict. Tun. — *Marcellin. Chr.* — *Vit. Sab. c. 60. 325.* — *Evagr. l. 3. c. 34.* — *Evagr. l. 4. c. 1.* — *Proc. Pers. l. 1. c. 7.*

IV. Post Anastasium Justinus rerum potitur, cujus patria non satis agnoscitur. *Thracem* egisse, secundum Evagrium complures tradidere Procopius verò Illyricensem ex oppido *Bederiana* Justinum dixit. Parentibus ortus erat ignobilibus, & obscuris, ut ipsemet agricolam subulcumve quandoque exercuerit, si Zonaræ fides: *Ipse principio agricola fuit, aut armentarius, & porcarius.* Animo ad artem militarem adjecto, primum Tribunus, dein excubitorum Comes creatur. Erant Anastasio consanguinei, quibus Imperium destinabatur, ut scripto proditum legimus in Excerptis Valesianis de Theodorico: *Habebat Anastasius Imperator tres nepotes, id est, Pompeium, Probum, & Hypatium. Cogitans quem de ipsis faceret post se Imperatorem, quâdam die jussit eos secum prandere, & intra palatium post prandium meridiare, & singula lecta eis sterni, & in uno lecto jussit à capite regnum poni, & quis de ipsis in eodem lecto elegisset dormire, in hoc se deberet cognoscere, cui regnum posteà traderet.* Cùm nullus in lecto, cui diadema recondebatur, se collocasset, conjecturam duxit, ex consanguineis sibi successurum neminem. Imò Excubitorum Comiti Imperium destinari subintellexit, cui eùm festinanter juxta Anastasium transiret, calcanti chlamydem ejus dixit, *quid festinas?* Id minus quidem constat: illud tamen est certissimum, contra omnium expectationem ad summa rerum fastigia, Justinum evectum, licet Anastasii in propinquis viri nobiles, nec purpurâ indigni reperirentur. Artibus verò suis Justinus Imperium sibi conciliat. Amantius Sacri Cubiculi Præfectus, vir erat summæ potentiæ. Ipsum tamen, utpote eunuchum sua conditio ab Imperio repellebat. Theocrito igitur, quem sibi fidissimum existimabat, diadema imponi voluit. Ac Justino accersito, multum pecuniæ tradit, illis distribuendæ, qui Theocrito ad Imperium obtinendum auxilio esse poterant. Verùm Justinus sibi magis, quàm alteri Imperium tradi maluit. Redemptâque ex Amantii opibus, & populi, & excubitorum benevolentiâ, creatur Imperator. Nono Julii die purpuram induisse, in Evagrio, Chronicoque Alexandrino legitur. Verùm tam à Marcellino, quàm à Cyrillo monemur, non ante VI. Iduum Julii Anastasium ad plures abiisse. Itaque labente duntaxat decimo Julii, feriâ secundâ, Justinus ad imperium evehitur, quod ad usque Calendas Augustas anni DXXVII. tenuit. Itaque imperavit annos novem, diesque tres & viginti.

Justinus creatur Augustus: ejus origo. & anni. — *Zon. An. l. 14. c. 5.* — *Excerpt. p. 721.*

V. *Justinus à Senatu electus, Imperator continuò ordinatus est.* Neque id in dubium vocari potest, cùm *Julii die* XV. qui Dominicus erat, populus in magna regiæ Urbis Ecclesia fausta & Imperatori & Augustæ precatus sit: *Vincit fides Imperatoris, vincit fides Augustæ; novi Constantini multi sint anni, nova Helena multi anni . . . Justine Auguste, tu vincis.* Vix imperium ingressus erat, cùm uxori suæ nomen mutavit, ut in ejus regeneratione digniore quidem appellatione ornaretur: *Uxorem Lupicinam, mutata ejus nomine*

Justinus uxorem creat Augustam. Amantium opprimit. — *Marcel. Chr.* — *Syn. 5. Act. 5.* — *Zonar. An. l. 14. 58.*

mune in Euphemiam, diademate ornavit, & Augustam appellavit. Id à Constantinopolitanis factum, minus rectè tradit Victor Tununensis, à quo discimus, Ephemiam Justiniani amitam fuisse. Novum porrò Principis diadema sanguine respergitur. *Amantius* Palatii Præpositus populo in odium venerat. Julii XVI. labebatur, cùm magnis in Ecclesia clamoribus Amantium palam pelli petiit: *Novum Tsumam ejice foras, Novus Tsumas Amantius est. Nugatorem ejice de palatio.* Erat & Amantius Justino infensissimus, quòd ægrè ferret, ab eo se turpiter esse delusum, conversâ in proprios usus pecuniâ, quam ad emendam Theocrito purpuram largissimè præbuerat. Hinc illæ lachrymæ, & simul conjuratio in Justinum, quæ tamen insidiatoribus in damnum cessit. Miserorum crimen, unàque supplicium narret Marcellinus: *Amantius Palatii Præpositus, Andreas, Misaël, & Ardabur Cubicularii, Manichæorum fautores, & Justini deprehensi sunt proditores. Quorum duo, Amantius, & Andreas ferro trucidati sunt. Misaël, & Ardabur Sardicam in exilium missi. Theocritus Amantii satelles, quem idem Amantius Præpositus ad regnandum clam præparaverat, comprehensus, & in carcere saxis contusus ingentibus periit, salsoque in gurgite jactus, sepulturâ quoque cum Imperio, cui inhiarat, caruit.* Nocentes supplicium quidem lusse Justino & Eutharico Coss. Marcellinus prædicat. Est tamen vero longè similius, suo crimini sanguinem dedisse anno labente; cùm plebeios involasset animos cupido Amantiani supplicii sex duntaxat diebus, postquam Justinus Imperio potitus est. Refert & Evagrius, Justinum subinde Amantium, & Theocritum cum aliis nonnullis è medio sustulisse. Non multò post Julii XVI. Amantium periisse, ex Joannis Patriarchæ Synodica ad Metropolitanum Tyri, Epiphanium missa colligitur, quæ lecta est *anno Tyriorum 643. die XVI. Septembris, Indictione XII.* hoc est, anno Dom. DXVIII. Etenim in acclamationibus hæc prædicat populus: *Mortuus est Amantius, rebellis Trinitatis.*

Syn. Constantinopol. Act. 5.

Revocavit & Justinus Patricium Apionem, & Diogenianum Magistrum Militiæ, & Philoxenum: *Atque Apionem creavit Præfectum Prætorio, Diogenianum Magistrum Militiæ Orientis.*

Chron. Alex.

Placuit & Imperatori, Chalcedonensium Decretorum tenaci, *Vitalianum*, qui pro iis certaverat, virum artis bellicæ peritissimum, exercitibus imponere: *Vitalianus Scytha Justini Principis pietate ad Rempublicam revocatus, Constantinopolim ingressus est, septimoque receptionis suæ die Magister Militiæ ordinatus.*

Marcellin. Chron.

Palæstinorum de suis vexationibus ad Hormisdam Epistola. Pontificis responsio.

VI. Non patiuntur nos gravioris momenti res Ecclesiæ illis Imperii diutius insistere. Anno superiore secundæ Syriæ Archimandritæ, & Monachi Imperatori exposuerant, quæ ab Eutychianis pro fide patiebantur. Cùm repulsam tulissent, Hormisdam sibi adeundum statuunt, oblatâ relatione, quæ ipsius in manus pervenit anno ineunte, ut Pontificis ex responsione liquet. Viginti quinque Abbatum, Presbyterorum verò, & Diaconorum centum & septuaginta subscriptionibus Libellus munitus est. Eminebant præcipuè *Alexander*, sancti *Maronis* Archimandrita, qui & primus subscripsit, Simeon & Procopius. Cruentæ seditionis faces accusant Severum Antiochenum, Petrumque Apameensem: *Qui autem sint isti, & quibus hos adversum nos armaverint, audisti utique, beatissime. Severus ille, & Petrus, qui nunquam in Christianum numero reputati sunt, qui per singulos dies sanctam Chalcedonensem Synodum, sanctissimum Patrem nostrum Leonem publicè anathemate impetunt.* Nefariorum Præsulum cohortationibus incitati furoris ministri, injectis plagis Monachos adigebant, ut Chalcedonensia Decreta pedibus proculcarent, ex illisque complures interfecere: *Euntibus namque nobis ad Mandram Domini Simeonis, pro causa Ecclesiæ insidiati sunt nobis in itinere, prædicti coinquinati, & supervenientes, occiderunt ex nobis CCCL. viros, quosdam autem vulneraverunt: alios verò, qui potuerunt, ad colenda altaria confugere, ibidem peremerunt, & altaria incenderunt, per noctem mittentes multitudinem inquietorum hominum. . . . Ad singula autem delata ad vestram beatitudinem instruent chartæ; à venerabilibus fratribus Joanne & Sergio, quos misseramus Constantinopolim, sperantes vindictam fieri de his, quæ commissa sunt. Sed eos nec verbo dignatus est Imperator, sed etiam cum grandi contumelia expulit, comminatus eis, qui ista porrigerent.* Rogant ergo Hormisdam, utpote *omnium caput*, fidem contemptam, Canones misere conculcatos, Patres contumeliâ affectos tueatur. Quod ut facilius impetrent, Nestorium, Eutychem, Petrum Mongum, Petrum Fullonem, & Acacium anathemate feriunt.

Lab. Conc. t. 4. 1461.

Lecto Libello responsum Hormisda suum dedit V. *Idus Februarii.* Gravis ea est ad patientiam exhortatio, propositis Scripturæ oraculis, atque exemplis, præcipuè Maccabeorum, qui in decus & gloriam martyrii pro pietate certaverant. Monet non illos modò, quos damnaverant, sed Xenaiam Hierapolitanum, Cyrum Helladensem, Petrum Apameensem non *jam pro sua tantùm, sed pro aliorum quoque damnatione damnandos.* Perstringit & Imperatorem, etsi ipsius nomini parcat: *Sed numquid ideò negligenda est justitiæ via, quia errores suos diligit cum obstinatione perfidia?*

Hormisd. Ep. 13.

Monachorum Palæstinæ Epistola ad Anastasium.

VIII. Olympius Palæstinæ Dux, audito Joannem Hierosolymitanum, Abbatibus Theodosio, & Sabâ comitatum, Anathematis tela in Severum, Sotericumque ex ambone conjecisse, fugam in Cæsariensem civitatem anno elapso arripuerat. Quæ cùm Imperatoris ad notitiam pervenissent, inflammatus irâ, Joannem, Theodosium, & Sabam in exilium mittere voluit. Re cognitâ, Theodosius & Sabas congregatis Monachis, unâ mente atque animo preces suas chartis mandatas mittunt Anastasio: Epistolæ titulus hic est: *Imperatori religiosissimo, & piissimo, Dei gratiâ Augusto, & Dominatori, Flavio Anastasio, Christi studioso, preces à Theodosio, & Sabâ Archimandritis, cæterisque Monasteriorum Præpositis, atque omnibus Monachis, qui in Sancta Dei urbe, totaque circa eam solitudine, & ad Jordanem habitant.* Adeò verum est, ne vel mutatâ fide regium characterem eripi Principibus. Narrant verò, mirari se, quòd in urbe Hierosolymitana tantus tumultus extiterit, *ut omnium Ecclesiarum mater, & sancta Dei, Servatorisque nostri Resurrectio refugium & asylum omnium ex toto mundo injuriâ affectorum, ac salutis indigentium evaserint in publicum forum, locumque commune.* Qui precandi causâ ad sancta Loca adeunt, pro pietatis, quod sperabant, emolumento, scandalis repletos, suam in patriam remeare. Doctrinam, quæ Hierosolymitanorum fidei inducitur, per venerabilia loca veritatem palpantium, Antichristi doctrinam esse. Tantorum calamitatum autorem, opificemque esse

ANNO DOM. 518.

Severum ab initio, & *Acephalum*, & *Apochistam*, Deo ob mortalium peccata permittente, ad Episcopatum Antiochiæ promotum. Quatuor Synodos summâ se & veneratione, & amore amplecti, quarum à doctrina, ne vel tormentis, morteque propositâ, se divelli unquam sustinebunt: nunquam se cum *Aposchistis* communionem inituros: *Prius omnium nostrum sanguinem sponte effusum iri, cunctaque sancta Loca igni esse consumenda, quàm hujusmodi quidpiam in sancta hac urbe committatur.* Mittitur Epistola hæc Monachorum ad Joannem Constantinopolitanum successorem Timothei: *Libellum supplicem ubi Anastasius Imperator accepisset, detentus à Vitaliani barbaricis motibus, consilium capit in ea re quietem & silentium tenendi. Atque hoc modo Joannes à Sede Hierosolymitana dejectus non fuit.*

Vit. Sab. c. 57. 316.

Eliæ Hierosolymitani mors, vitæque breviarium.

VIII. Hierosolymitani illi tumultus nobis in Palæstina versantibus in memoriam revocant Eliam Patriarcham, qui anno superiore Sede suâ pulsus, *Aialam* exul concesserat. Monachorum in animis ipsius laudes nomenque manebant. Placuit ergo Sabæ, Præsulem quondam suum visitatum salutare: neque tempestatis æstu ab eo quidem consilio deflexit: *Octogesimo ætatis anno circa æstivum solstitium, Indictione* XI. Aialam ad Archiepiscopum proficiscitur, Stephano Monasterii Euthymii Præfecto & Euthalio, qui Lauram, quæ Eliæ fuit, regebat, comitatus. Peregrinos cum lætitia susceptos, Elias apud se diebus aliquot tenuit: *A dimissione quidem lucernarii usque ad horam nonam ipsis non se reddebat conspicuum. Circa horam autem nonam egrediebatur, & cum illis communicabat atque vescebatur, post lucernarium recedebat. Dum ergo ita ageret, contigit, ut nonâ mensis Julii die pro solito non exiret. Illis autem expectantibus, & neque communicantibus, neque quidquam gustantibus, egressus circa horam sextam noctis, dixit, Vos cibum sumite, non est enim mihi otium. Cumque S. Sabas teneret eum, & quodam modo cogeret ad dicendum, quod haberet, collachrymans respondit, hâc horâ migravit è vita Anastasius Imperator, oportet me prorsus post decem undecim excedere, & cum eo disputare, ac judicari . . . Octo diebus post visum superstes, solâ communione, & mixto liquore contentus, agrotavit parumper. Cum autem Sabas, & qui cum eo erant, non discessissent ab ipso per tres dies, vigesimo mensis Julii post communionem, & preces, dictoque Amen, in pace dormivit, & requievit totius vitæ annis octoginta octo decursis.*

Vit. Sab. c. 60. 324.

Ortus Cappadociâ Elias, ex monte Nitriæ profectus ad celeberrimum illum Euthymium, ei sese excolendum tradiderat. Quo dein relicto, juxta Hiericuntinam urbem, ubi cellam ædificarat, quæ lapsu temporis in Monasterium mutata est. Ab Anastasio Hierosolymitano Patriarcha Presbyter creatus erat, sub annum Dom. CCCCXC. labente Leonis Augusti XVI. Hæc Cyrillus Scythopolitanus in vita Euthymii, cap. 94. & 12. Hiericuntinorum Monasteriorum Præfectus erat Elias, cùm ad Episcopatum Hierosolymitanum evectus est, relicto successore *Euthalio*, cui post obitum Nestabum, & Zachariam suo quemque tempore substitui voluit. Hierosolymitanæ Sedi anno CCCCXCIV. impositus est, mense circiter Augusto, quam annis XXIII. administravit, uno forte, alteroque mense excepto. Non satis Sidonensi in Conventu se magnanimum præbuit, datis ad Anastasium Epistolis, quibus testabatur, se Chalcedonensis gesta non admittere, *propter scandala inde exorta*, quæ labem famæ ipsius aliquam intulere. Maculam hanc eluit postmodum factus pietatis Confessor, pro qua Episcopatu, spoliatus in exilium ejectus est. Inter laudabilia ipsius opera nova Deiparæ Ecclesia numeratur, quam ab eo fundatam, Justinianus rogante Sabâ perfecit, & exornavit. Insignis quoque temperantiæ cultor fuit, de qua Moschus in Prato spirituali, quod Cotelerius edidit, capite XXV. hoc scriptum reliquit: *Dicebat Abbas Polychronius, de Abbate Elia, Archiepiscopo Hierosolymorum, quod vinum non biberit Monachus cùm esset, nec postquam factus est Patriarcha, sed eandem servaverit regulam.*

ANNO DOM. 512.

Vit. Sab. c. 27.

Severus instante plebe à Joanne Constantinopolitano damnatur.

IX. At Constantinopoli quinque diebus Eliæ ante obitum, cùm populus non nesciret, Chalcedonense Concilium Imperatori venerationi esse, Julii XV. die Dominico magnam ingressus Ecclesiam, coram Joanne Patriarcha, totoque Clero, repetitis clamoribus, & Synodi confirmationem, & Severi damnationem flagitat; *Multi anni Imperatoris: Justine Auguste, tu vincis. Synodum Chalcedonensem modo prædica. Justinus regnat, quem times? Severum Manichæum foras ejice. Synodum Chalcedonensem modo prædica. Qui non anathematizat Severum, Manichæus est. Ejice foras Severum: novum Judam ejice foras.* Hæc, multaque ejusmodi cum vociferarentur, Joannes Patriarcha regerit: *Hæc patienter sustinete, fratres, ut prius adoremus sanctum altare, & post hoc do vobis responsionem.* Postquam Clerici ingressi sunt ad altare, populus clamores ingeminat suos: *Hodie hinc non exibis, nisi anathematizes Severum: anathema Severo aperte dic: hæc res sera.* Tum Joannes ambonem conscendens, altâ voce prædicat: *Scitis labores meos, dilectissimi, quos & in antiquitate existens subivi, & nunc sustinui pro fide, & sustineo usque ad mortem. Non opus ergo est turbatione, aut tumultu.* Ac uno tenore Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, Chalcedonensem Synodum suffragio suo comprobavit. Avido Severianæ damnationis populo ea non suffecere. Hoc igitur addidit, *Non descendes, nisi anathematizes.* Prædicationem simul & Concilii Chalcedonensis petit: *Nisi responsionem accepero, usque serò hic sum.* Itaque *Samuel* Diaconus die proximè sequente, feriâ secundâ in eodem loco Conventum indicit de corroboranda Synodo. Cùm perstaret incepto, constans animi populus dicens, Severum *aut anathematiza, aut nihil*, consensu Episcoporum qui aderant, Joannes altâ voce pronunciat, Severum ab Ecclesia separavit: *Sequentes itaque, inquit, & nos divinos Canones, ac sanctos Patres, alienum ipsum putamus, & à divinis Canonibus per suam blasphemiam condemnatum, anathematizamus & nos.*

Lab. Conc. t. 5.

Instante plebe Joannes Constantinopolitanus Synodum Chalcedonensem, & Leonem Diptychis inserit.

X. Die Lunæ, qui Julii XVI. numerabatur, cùm Episcopi, populusque in Ecclesiam convenissent, ac amboni Patriarcha appropinquaret, clamosis iterum vocibus plebs insistit: *Reliquias Macedonii Ecclesiæ restitue. Justine Auguste, tu vincis; Euphemia Augusta, tu vincis. Eos, qui sunt in exilio propter fidem, Ecclesiæ restitue. Exhumentur ossa Nestorianorum: exhumentur ossa Eutychianistarum. Manichæos ejice foras . . . Severum Judam ejice foras . . . Novum Thomam ejice foras. Novus Thomas Amantius est: fugatorem ejice de palatio . . . Quatuor Synodos Diptychis; Leonem Episcopum Romanum Diptychis. Sancta Maria Dei genitrix est.* Ut clamoribus finis imponeretur,

ANNO DOM. 518.

tur, populo significatur; adhærescendum esse Symbolo, in quo omnes baptizati sunt, cuique calculum album addidere Chalcedonenses. Neque ob ea silentium populos egit, cui in clamoribus permanenti à Patriarcha responsum est: *Quoniam omnia Canonicè, & bono ordine fieri oportet, permittite nos congregare Deo amantissimos Episcopos, ut secundum divinos Canones omnia proveniant, consilioque & jussu piissimi Imperatoris nostri. Omnes enim acclamationes vestras ipsius serenitati aperiemus.* Eò processit incondita populi religio, ut Antistibus clauderent Ecclesiæ portas, ne prius quàm rogantibus cumulatè satis fieret, Templo egrederentur. Itaque Joannes quatuor Oecumenicas Synodos, nominaque Leonis, Euphemii & Macedonii in Diptychis collocari jussit. Tum uno ore populus clamavit: *Benedictus Dominus Deus Israël, quia visitavit & fecit redemptionem populo suo.* Deinde ubi cantatum est Trisagium, psallentibus benignas aures præbuit. Tempore verò, quo post dimissos Catechumenos Diptycha legebantur, festinanter cum magno silentio altari se circumfudit: *Et cùm solùm lectæ fuissent à Diacono appellationes prædictarum sanctarum quatuor Synodorum, & sanctæ memoriæ Archiepiscoporum, Euphemii Macedonii, & Leonis voce magnâ universi clamaverunt, Gloria tibi, Domine.* Deinceps modestè se gessit, dum sacra mysteria celebrantur. Vitandus est Latini interpretis error, qui proclamationem Synodorum expletâ Missâ factam esse tradit. Sed non ita est: cùm enim lecto Evangelio januæ clauderentur, post recitatum de more Symbolum Diptychorum lectio incipiebat.

Conc. Syn. 1. Act. 5.

Synodus Constantinopolitana. Libellus Monachorum ei oblatus in Severum.

XI. Progressus longè majoris spem omnibus injiciebant læta hæc initia. Julii vicesimo, feriâ sextâ Concilium in orbe regiâ cogitur, Episcoporum XLIII. cui Archimandritæ, Monachique Constantinopolitani Libellum offerunt, multa à Patribus flagitantem. Prima petitio hæc fuit, ut rescissis omnibus, quæ adversus Euphemium patrata fuerant, ipsius nomen Diptychis insereretur. Ubi Patres diligenter examinarunt, quibus de causis ejectus fuerat Euphemius, nec idoneæ viderentur, cùm perfectus expletusque numeris & partibus, quæ Episcopo sunt requisitæ, reperiretur, sacris eum Diptychis restituerunt. Secundâ petitione suâ volebant, omnes prorsus, qui Euphemii causâ in exilium pulsi fuerant, revocari: quibus & suppetias, ut ab Imperatore restituerentur, ferendas esse constituunt. Denique tertiâ suâ petitione Monachi urgebant, ut quatuor Oecumenica Concilia stabilirentur: quod facilè à Synodo est impetratum, cujus Decreto sacris Diptychis apposita sunt. Quartum Libelli Capitulum hoc fuit, ut Leonis nomen sacris Libris insereretur, utpote qui non minus quàm Cyrillus Alexandrinus pro fide egregiè certarat. Quinta Monachorum petitio fuit, ut illata Synodo Chalcedonensi injuria damnaretur. Multa quippe *Severus* Antiochenus Anathemata in Concilium torserat, quæ recitata sunt: *Quæ à Synodo eo tempore in Chalcedone congregatâ, formata fuerant & stabilita, & eos, qui pro ipsa pugnant, anathematizamus.* Quæ injuria in ipsius Severi caput tandem recidit, Patribus ea sancientibus: *Non solùm tanquam blasphemum, sed & tanquam calumniatorem, & omnibus sanctis Synodum injuriantem, prædictum Severum, omni honore destitutum esse statuentes, anathematis subjicimus.* Sic de pietate cum populo Constantinopolitano Monachis certantibus, pax Ecclesiæ intermortua revocatur. His decretis, Joannes Constantinopolitanus Joanni Hierosolymitano scribit, quæ in Synodo gesta fuerant, ut assensum eis suum præberet. Ejusdem planè argumenti Epistolam direxit *Epiphanio*, Tyriensi Metropolitano. Observetur in transcursu Libellus supplex Clericorum, & Monachorum Antiochensium, qui Joanni Constantinopolitano insignem *Oecumenici* titulum indidere, qui Pelagio, Gregorioque Pontificibus Romanis iras movit: *Sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo, Oecumenico Patriarchæ Joanni, & sanctæ Synodo congregatæ supplicatio.* Non id tamen Græcis mentis fuit, orbis totius Episcopos Constantinopolitani Patriarchæ auctoritati subditos esse. Quid eo titulo sibi voluerint, narrarunt Anastasio Bibliothecario, qui illum, utpote superbum improbabat. Audiatur Anastasius: *Cùm apud Constantinopolim positus, frequenter Græcos hoc vocabulo reprehenderem, & fastus, vel arrogantiam redarguerem, asserebant quòd non ideò Oecumenicum, quem multi universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quòd universi orbis teneat Præsulatum, sed quòd cuidam parti præsit orbis, quæ à Christianis inhabitatur.* Verùm de eo titulo fusius suo loco.

Bar. An. 787. n. 6.

Synodus Palæstinæ adversus Severum.

XII. Officio Archiepiscopus Hierosolymitanus suo non defuit. Justini sacram prius acceperat, quàm Joannis Synodicam. Augusti VI, quo festum Transfigurationis recolitur, Rescriptum Imperatoris Hierosolymæ publicatur, de Concilio Chalcedonensi Diptychiæ inferendo. Post hæc trium Palæstinarum Synodus à Joanne cogitur, cui Sabas interfuit. Quid in ea gestum fuerit, Joannis ad Constantinopolitanum Præsulem Epistola declaratur: *Abominationem illam desolationis monstrum pestiferum Severum dicimus, qui iniquitatem in altum locutus est per sua verba blasphema contra sanctam, magnam, & Oecumenicam Chalcedonensem Synodum dicta. Cujus neque principium cognitum est nobis, neque quis sit: qui Antiochenam fidem iniquè ac tyrannicè, ac contra Ecclesiasticos Canones subripuit, & qui, secundum illum Ægyptium in Actibus concitavit, & induxit in eremum sicarios, anathemati subjecit, & alienum fecit ab omni Sacerdotali collegio, & dignitate & honore.* Joannem quoque rogat, ut secum B. Virginis imploret auxilium, quo pro pace Ecclesiarum, Imperatorisque victoria supplicare dignetur.

Synodus Tyriensis adversus Severum.

XIII. Tyri quoque Synodus celebratur *anno Tyriorum* DCXLIII. *die* XVI. *Septembris Indict.* XII. Variorum scelerum Severum postulat Ephanius in sua ad Joannem Constantinopolitanum Synodica. Quòd ligatis ab aliis Præsulibus excommunicationis vinculo Clericis, Ecclesiastico fungi ministerio permiserit: Presbyteros Diaconorum in ordinem redegerit: in alienis Diœcesibus Episcopos ordinarit: ministerio Stephani Orthosiensis Episcopi unus fuerit, ut in Antaradiensi Diœcesi, superstite adhùc Theodosio Canones violaret, usurpatâ potestate, quæ proprii Episcopi fuit: sacram Ecclesiæ Antiochenæ thesaurum dissiparit: seditiones ubique locorum concitarit in Ecclesiis, in Monasteriis, adhibitâ illorum operâ, qui *ex provisionibus utuntur.* Addebat, quòd Joannes, Tyriensis Ecclesiæ *Paramonarius*, Severo addictus, in eam grassatus, Crucem lapidarit. Quid & Antiochenæ Ecclesiæ Severus cladis intulerit, questi sunt Cle-

ANNO DOM. 518.

Clerici, datis ad Patriarcham Constantinopolitanum literis: *Columbas aureas, atque argenteas super divina lavacra, & altaria appensas*, Severus in proprium usum convertit: cædem Monachorum imperavit, ex quibus amplius trecenti nudi & insepulti canibus & avibus lacerandi projecti fuerant. Rogant ergo Patres, ut qui pietatis causâ ejecti sunt, eos sui & civitatibus, & ordinibus restitui curent Decretis Synodi Constantinopolitani, quasi vasto clangore omnes penè Orientis regiones in Severum excitantur, atque Petrum Apameæ Episcopum, prædonem potius vocandum, Severique satellitem. Tantus Synodi Chalcedonensis fautorum numerus exortus est, ut Rusticus Diaconus in sua adversus Acephalos disputatione ea scripto mandarit: *Licet sufficeret tibi unica autoritas Synodi universalis, quæ numero superat universas, quæ toties cunctarum Ecclesiarum consona sententia confirmata est, tam per Encyclicas, regnante Leone, quàm per Libellos Sacerdotum forsan duorum millium & quingentorum, imperante Justino, post schisma Petri Alexandrini & Acacii Constantinopolitani.*

B. M. P. t. 10. 382.

Petrus Apameensis: ejus vitia & mores.

XIV. Petri mentio Apameensis, cum Severo impietate conjuncti movet nos, ut de nefario homine nonnulla proferamus. Monstrum fuit, impudicitiâ, blasphemiâque conflatum, si vera sunt omnia, quæ Clerus Apameensis prædicat in Libello, quem Episcopis secundæ Syriæ obtulit. Petri impudicitiam accusant: *Productâ Stephanâ, nuncupatâ Pterovolâ, scenicâ muliere, & in Monasterium introductâ privatim, & nullo alio præsente, permagnam partem cujuslibet diei circa illius indecentem adulationem, & blanditias consumsit.* In Oratorio domus Deiparæ sæpius *Mariam* scenicam in sanctum baptisterium introduxit, privatimque cum ea loquebatur: Quin etiam ut ipsius colloquio solus frueretur, Presbyter Diacono dixit, *Tolle communionem, & distribue in Diaconico, quoniam magnus alloqui vult hic Mariam Emisenam.* Dum Eucharistiam celebrans, mulieres intuetur, *sputis conspersit venerabilis altaris pannum rubeum.* Superbiæ in domicilio collocabatur: quæ causa fuit, cur indueret stolam albam, *tanquam esset in ordine Apostolorum.* In voces blasphemas erumpebat crebrò. Lectoribus majorem gradum appetentibus vocem hanc emisit: *Nisi tacebitis, in Subdiaconos vos ordinabo; & ipse qui crucifixus est, descendens non liberabit vos à manibus meis.* Quæ dicta sunt anno 518. *secundo Paschate, Indict.* XI. Chalcedonensi Synodo erat infensissimus. Itaque in Ecclesiæ parietibus pinxit Dioscorum & Timotheum, Episcoporum verò complurium, quibus ea Synodus venerationi erat, nomina Diptychis erasit. Diaconum, nomine *Julianum*, loco movit, quòd in Chalcedonensia Concilii inimicos anathema torsisset. Ab Ecclesia Romana, necnon Synodo, quæ Præside Joanne in urbe regia congregata est, Petrus Severi fautor, & socius damnatur: graviore adhùc anathemate anno DXXXVI. feriendus à Constantinopolitano Conventu, cui Mennas præfuit.

Lab. Conc. t. 5. 218.

Justini in Eutychianos Decreta. Hierosolymæ prædicantur.

XV. Dum Anathematibus Eutychianos elidit Ecclesia, Edictis Justinus suis eos etiam obruit, ut undique opprimerentur. Ineunte imperio Constitutiones misit suas pro recipienda Chalcedonensi Synodo, revocandisque Orthodoxis, quos fidei causâ Anastasius in exilium ejecerat. Latæ sunt quidem post Julii XVI. quo plebs cupidissimè flagitans, ut Chalcedonensis Synodus Diptychis insereretur, hoc à Joanne Patriarcha responsi tulit, Imperatorem consulendum, ut ex ejus imperio ritè omnia peragerentur. Ubi verò Justinus Chalcedonense Concilium Diptychis insertum esse novit, subinde feriâ fortè *tertiâ*, Julii XVII. Rescripta ubique locorum sua dispersit, de recipienda Synodo. Itaque à Baronio peccatum est, qui post lectum Libellum Clericorum, & Hierosolymitanorum, *pro ipsorum voto primum* Justini *Edictum* promulgatum esse censet. Ante Synodi Constantinopolitanæ celebrationem Rescriptum quidem vulgatum est, utpote *sexto* Augusti mensis, feriâ secundâ Hierosolymis recitatum, teste Cyrillo: *Defuncto Anastasio, statim Justinus Imperium assumpsit, Leges tulit, quibus jubebatur, ut omnes ab Anastasio in exilium pulsi revocarentur, item Synodus Chalcedonensis sacris Diptychis insereretur. Quæ Justini jussa, posquam Hierosolymam delata fuissent, infinita multitudo Monachorum, & Laicorum congregata est. Concurrit quoque sanctus Sabas, & Episcoporum Concilium. Celebratoque festo sexta Augusti mensis, promulgata sunt divina Jussiones, & quatuor Synodi in sacris Diptychis reposita sunt.* Rogante Hierosolymitano Præsule Sabas cum Archimandritis onus accipit proficiscendi Cæsaream, atque Scythopolim, ut & sacras Imperatoris patefaceret, & Concilia quatuor Oecumenica Diptychis insererentur. Ingredientibus Cæsaream occurrit Pontifex urbis hujus, Joannes Chuzibita: expletis quæ injuncta fuerant, Scythopolim tendunt. Quibus cives obviam procedunt cum Metropolita Theodosio. Egressi sancti Thomæ Templum, ad quod prodierant, Synaxim vetere in Ecclesia celebrarunt, ubi & sacræ Literæ prædicantur, quatuorque Synodi in Diptycha referuntur.

ANNO DOM. 518.

Bar. Ann. 518. n. 57.

Vit. Sab. c. 60.

Vit. Sab. c. 61.

In Severum accusationem instituit Vitalianus. Severus apprehendi jubetur.

XVI. Quid intereà Severus, tot calamitatum architectus? Hactenùs suis erroribus, furoreque sæviebat, animas ut perderet. Chalcedonensem Synodum anathematum aculeis quotidie configebat, præcipuè in Epistolis *enthronisticis*, hoc est, quas Episcopatus sui exordio vicissim Præsules sibi mittebant, & in responsionibus, quas ad Patriarchas dirigebat. Neque Imperatoris metu à sua petulantia est revocatus: imò solens more suo Synodum Chalcedonensem infamans, debitum Justini sacris negat obsequium. Ac sæpenumerò in Vitalianum bacchatus fuerat. Qui cùm gratiâ apud Imperatorem plurimum pollere videretur, Severi linguam ab eo poposcisse dicitur, quòd in concionibus multis ab eo conviciis appeteretur. Quacunque porrò de causa impulsus fuerit, sive ut pietati litaret, aut propriæ contumeliæ, Vitalianus quidem adversus Severum sese accusatorem apposuit. Rem narret Liberatus: *Justino facto Imperatore Severus à Vitaliano Magistro Militum, viro religioso, & orthodoxo accusatur, quòd despiceret Imperatoris Jussionem, & Synodum non susciperet. Justinus Imperator misit Magistrianum, ut Severus Constantinopolim adduceretur, & redderet causam tractatuum suorum, quos fecerat contra Synodum. Jam enim ab ipso pio Imperatore Julianus Halicarnassaus Episcopus pro eadem sancta Synodo, eò quòd eam non reciperet, pulsus fuerat Sede.* Comprehendendi Severum mandatum datur Irenæo Orientis Comiti, qui Antiochiæ morabatur. Principis jussa ut exequeretur Irenæus, vias diligenti custodiâ omnes intersepsit, ne Severo fuga panderetur. Periculo intellecto, Severus

Liberat. cap. 10.

Evagr. l. 4 c. 4.

gnarus

Anno Dom. 518.

gnarus quid sibi immineret, *clam nocte descendit Seleuciam, & navim conscendens, fugit Alexandriam, ad quam civitatem & Julianus fugerat.* Fugæ comitem Severus petulantiam habuit suam, utpote qui in literis, quas ad cives Antiochenos scripsit, fugæ modum exponens, multis Irenæum probris incessit.

Liberat. c. 19.

Evagr. l. 4. c. 4.

Quo tempore fuga Severi contigerit?

XVII. Quòd Severi fugam in annum Dom. DXVIII. contulerimus, compluribus quidem pro Chronologico errore habebitur. Nobis utique adversantur Valesius, atque Baronius, qui fugæ Severianæ annum proximè futurum assignant. Ac primâ fortè specie id innuit Evagrius: *Ex Antiochena Sede fugit Severus mense Gorpæo, quem Romani Septembrem vocant, anno urbis Antiochiæ* DLXVII. Hinc Baronius Chronologiam statuit suam: *Ac proinde*, inquit, Evagrius *ubi dicit id primo Justini anno factum, constat ipsum quidem exactum numerasse annum, cum ipsius sententia liqueat, id accidisse secundo ipsius Principis anno.* Quæ mira est Evagrii explicatio. Imò Evagrius verbis expressis Severi fugam in primum Justini annum confert: *Primo autem imperii sui anno Severum comprehendi jussit Justinus, & linguæ abscissione plecti.* Cùm itaque *Julii nono* secundum Evagrium Justinus Imperium adierit, si Sept. anni DXIX. Severi fugam affixit Evagrius, primo quidem Justini imperii anno illam assignare non potuit. Præterea Germani, & Joannis Episcoporum in Epistola ad Hormisdam legimus: *Orate ut Antiochenam quoque similis felicitas illustret Ecclesiam, de cujus Antistite adhuc tractatus mutare conspicitur, quoniam inter diversa vota populorum de persona electione non constat.* Quæ Legatorum Pontificis Romani verba scripta sunt, labente Martio anni DXIX. teste eâdem Epistolâ: *Quintâ feriâ, hoc est, in Cœna Domini ad Palatium in generali Conventu venit Episcopus: & perfecto Libello consentiens, cum summa devotione subscripsit.* Eo verò tempore Severus non amplius versabatur Antiochiæ. Mensis igitur September, quo in fugam se conjecit, ille quidem esse nequit, qui partem anni DXIX. aliquam constituit. Denique institutâ rectè Antiochenorum Epochâ, luce clarius est, labente anno Severum in Ægyptum fugam maturasse. Quippe cùm anni Antiocheni à Septembri initium ducant, ille, qui numero est DLXVII. incipit labente anno, primo Justini cohærens, qui, quod non observavit Baronius, duobus duntaxat mensibus, cum anno Antiochensium DLXVI. copulatur, à nono Julii scilicet ad usque primum Sept. Pars verò reliqua anni primi Justini, quæ major est, octavo Julii anni Antiochensium DLXVII. terminatur, labente anno Dom. DXIX. Hæc doctissimè more suo Norisius explicuit, qui nobis facem prætulit, ut Severi fugam cum Magni, Florentiique Consulatu conjungeremus.

Evagr. l. 4. c. 4.

Error Baronii.

Bar. An. 519.

Evagr. l. 4. c. 4.

Lab. Conc. t. 4. 1488.

Justinus Hormisdæ scribit. Confirmationem Imperii à Pontifice non petit.

XVIII. Justino non satis erat, Legibus suis Eutychianismum in Orientis regionibus exterminare: ejectam & Ecclesiæ finibus pacem, exulemque revocare voluit, redintegratâ Orientis cum Occidente concordiâ. Ut primus Augusti dies illuxit, creatum se Imperatorem, literis Hormisdæ suis significatum ivit: *Sanctitati vestræ per has declaramus Epistolas, quòd primùm quidem inseparabilis Trinitatis favore, deinde amplissimorum sacri nostri Palatii & sanctissimi Senatus, nec non electione firmissimi exercitus ad Imperium nos, licet nolentes, ac recusantes, electos fuisse atque firmatos. Precamur proinde, ut sanctis orationibus vestris divina Potentia supplicetis, quatenus initia nostri roborentur imperii.* Data Kal. Augusti Constantinopoli Magno, V. C. Consule. Non en tamen consilio scripsit Pontifici, ut ab eo electionis consecrationisque suæ confirmationem obtineret. Quod ineptè fingit Binnius, repugnante quidem Epistolâ, quæ de ea petitione ne verbulum quidem unum habet. Neque electi consecratio, & confirmatio magis apparet Hormisdæ in Epistola ad Justinum, cui significat, sperare se, ut illo imperante pax restituatur Ecclesiæ: *Debitas*, inquit, *B. Petro Apostolo Imperii vestri primitias reddidistis, quas hâc ratione devoti suscepimus, quia Ecclesiarum per vos proximè futuram credimus sine dubitatione concordiam. . . . Superest, ut ab eo electis, sicut & credimus, Ecclesiæ, quam laborare cernitis, manu vestra solatia porrigatis.* Viro clarissimo Alexandro ferendam Hormisdæ Epistolam tradit.

Anno Dom. 518.

Horm. Ep. 27.

Joannis Constantinopolitani ad Hormisdam de concordia literæ. Pontificis responsio.

XIX. Benè in Ecclesiæ concordiam, atque tranquillitatem animato Justino faces admovent Constantinopolitanæ Synodi Patres, ut missâ legatione pacem requireret, quam suâ quoque ad Hormisdam Epistolâ flagitabant. Joannes Patriarcha suæ Synodi nomine, missis cum fidei Confessione per Gratum Comitem literis, Papæ notificat, à se nomen ipsius in Diptychis descriptum esse: *Saluto vestram Sanctitatem, charissime in Christo frater: & salutans prædico, quoniam recta fidei salva est, & caritas fraternitatis firmata est. . . . Scribere igitur Apostolicè, & Rescripta suscipere fraternè Dei amore dignemini.* Addit se fidei à Nicænis, Constantinopolitanis, Ephesinis, Chalcedonensibus Patribus stabilitæ assentiri: Leonis & Hormisdæ nomen, *in sacris Diptychis tempore consecrationis propter concordiam affixisse:* rogare se, ut Pontifex Legatos Apostolicâ Sede dignos mittat, quo pax Ecclesiæ constituatur. Data est Epistola VII. Idus Sept. Joannis hanc Epistolam regio Justinus Rescripto commendavit, quo declaratum ivit, se ad petitionem Concilii Constantinopolitani per *Gratum* Comitem flagitare, ut Pontifex restituendæ paci legationem decernat, quæ ad Comitatum veniat: *Joannes, vir beatissimus, hujus regiæ urbis Antistes, & cæteri viri religiosi Episcopi, de diversis locis, & civitatibus hîc reperti nostram serenitatem docuerunt, pro concordia veram & orthodoxam fidem colentium, proque unitate venerabilium ejus Ecclesiarum, literas tuæ sanctitati offerendas confecisse: ac magnoperè postularunt, nostras etiam Epistolares paginas super hoc ad eam emanare.* His de causis docet Gratum se legasse, *sacri Consistorii Comitem, & Magistrum Scrinii & Memoriæ.* Imperatoris, nec non Patriarchæ literas Justinianus, qui tum Comitis dignitate ornabatur, suis & comitari voluit, quibus Hormisdam rogabat, ut si minus se Constantinopolim velit conferre, Legatos saltem dirigat: *Absque quadam dilatione vestrum expectamus adventum, quem si qua tarditas, quod fieri non debet, forsitan retinuerit, interim vel Sacerdotes idoneos destinare festinet, quia totus mundus partium nostrarum conversus ad unitatem moras non patitur.* Acceptis literis Hormisda commendat Justini de concilianda pace sollicitudinem: *Hæ sunt valida Imperii vestri fundamenta, quæ in ipso nascentis regni principio divinam universis præferunt sanctâ dispositione culturam.* Hortatur pergere, ut incœpit, *Episcorumque vota*, precesque sibi effusas gratanter amplecti testatur. Ad Joannem verò rescribit,

Lab. Conc. t. 4. 1472.

Lab. Conc. t. 4. 1475.

ANNO DOM. 518.

scribit, se ipsius affectum commendare quidem, lætari etiam, quòd & Concilium Chalcedonense, & Leonis Epistolas veneratione complectatur: majorem Principi de hac pace, quàm de quibuslibet prælis triumphum parari. Unum tamen adhùc requiri ad reconciliationem necessarium, ut scilicet expungatur nomen Acacii: *Quia recipere Chalcedonense Concilium, & sequi Sancti Leonis Epistolas, & adhùc nomen Acacii defendere, hoc est, inter se discrepantia vindicare. Quis Dioscorum, & Eutychetem condemnans, innocentem ostendere possit Acacium? Quis Timotheum, & Petrum Alexandrinum, & alium Petrum Antiochenum, & sequaces eorum declinans, sicut diximus, non abominetur Acacium, qui eorum communionem secutus est.*

Herm. Ep. 29.

Illyrici Antistites cum Hormisda communionem ineunt.

XX. Quod haberet istius concordiæ initium, & lætabilius, & gloriosius Dardaniæ, & Illyrici Antistites cum Sede Romana redintegratione communionis, animorum vulnera sanaverunt. Cujus gaudii Cæsarium Arelatensem Hormisda participem esse voluit: *Justum est, ut qui Catholicâ communione lætamini, nobiscum de Ecclesiæ, si qua provenit, gaudeatis. . . . . Ergo Episcopi tam Dardaniæ, quàm Illyrici penè omnes, ne sint errore condemnandi præterito, petentes Beati Petri Apostolorum Principis communionem, & scriptis & legationibus destinatis, se Apostolicæ Sedis regulis obedire confirmant. Pro quibus quantum nos oporteat gratulari, soli quorum fides fervet, intelligunt.* Petri Mongi, Timothei Æluri, Petri Gnaphei, Eutychianorum denique omnium, nec non Nestorianorum damnatione Hormisdæ communionem redemerunt. Testatur quoque, in Orientem Legatos à se missos esse, ut Christus, *qui pro pietate sua prosperum donavit initium, similem concedere dignetur effectum.* Urbano Sedis Apostolicæ defensori ea Epistola ad Cæsarium reddenda traditur, sexto Idus Septemb. Florentio V. C. Consule.

Herm. Ep. 30.

ANNO DOM. 519.

ANNO U. C. 1272. PER. JUL. 5232. JUL. 564. DOM. 519. JUSTINI 2. THEODORIC. 27. *Sol.* 24. F. *Lun.* 7. *Indict.* 12. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 2. *P.* 31. *Mart.*

COSS. *Justinus & Eutharicus.*

Magnificentia Eutharici ad honorandum suum Consulatum.

I. QUi Fastos reseravit Eutharicus, Theodorici gener, ad amplissimum munus Justini favore promotus est, quod & *Athalaricus* Eutharici filius profitetur in sua ad Justinum Epistola: *Vos genitorem meum palmatâ claritate decorastis.* Illustrando Consulatui varii ludi exhibiti, de quibus Cassiodori in Chronico mentio est: *Eo anno multa vidit Roma miracula: editoribus singulis stupente etiam Symmacho Orientis Legato, divitias Gothis, Romanis donatas dignitates. Diversi generis feras, quas præsens ætas pro novitate miratur, exhibuit. . . . Cunctis itaque eximiâ laude completis, tanto amore civibus Romanis insedebat, ut ejus præsentiam desiderantibus, Ravennam ad gloriosi patris remearet aspectus, ubi iteratis editionibus, tanta Gothis Romanisque dona largitus est, ut solus potuerit superare, quem Roma celebraverit Consulatum.* In Eutharici Consulatu Chronico Cassiodorus suo finem imposuit. Prudenter satis, cùm primos gloriosi regni sui annos postmodum defloraverit Theodoricus, qui sui dissimilis, ex optimo Principe in tyrannum mutatus est.

Cass. Var. 68. Ep. 1.

Cassiodor. Chr.

Eutharicus malè in Orthodoxos animatus. Lis Judæos inter & Christianos.

II. In Orthodoxos malè animatus erat Eutharicus, si Excerptorum Autori de Theodorico creditur: *Eutharicus nimis asper fuit, & contra fidem Catholicam inimicus. Post hæc Theodorico Veronæ consistente, propter metum gentium facta est lis inter Christianos & Judæos Ravennæ. Quare Judæos baptizatos nolentes, dum irrident, frequenter oblatam in aqua fluminis jactaverunt. Dehinc accensus est populus, non reservantes neque Regi, neque Eutharico, aut Petro, qui tunc Episcopus erat, consurgentes ad Synagogas, mox eas incenderunt, quod & in Roma eadem similiter contigit. Mox Judæi currentes Veronam, ubi Rex erat, currente Triwane Præposito Cubiculi, & ipse Hæreticus favens Judæis, insinuans Regi factum adversus Christianos, qui mox jussit propter præsumptionem incendii, ut omnis populus Romanus Ravennenses Synagogas, quas incendio cremaverant, datâ pecuniâ restituerent. Qui verò non habuissent, undè dare fustati per publicum sub voce præconis ducerentur. Data præcepta ad Eutharicum Ciligam, & Petrum Episcopum: secundum hoc tenore præcepit; & ita adimpletum est.*

Excerpt. Val. 722.

Hormisda pacem respuit, ni Acacii nomen Diptychis deleatur.

III. Pacem, quam Justinus obtulerat Augustus, quam Orientis Episcopi cupiebant, non admittebat Hormisda, nisi Diptychis *Acacii* nomen expungeretur; quod Ecclesiæ Constantinopolitanæ in dedecus vergebat. Itaque Legatis suis Germano Capuensi & Joanni Arminensis, nec non *Blando* Presbytero, Felici, & Dioscoro Diaconis Epistolam Justino ferendam dat, quâ Acacii damnationem flagitabat: *Tanta magnanimitati gratias agentes, quantâ possumus petitione deprecamur, ut Acacii nomen cum sequacibus suis, quod plena unitatis Ecclesiarum surpedit gaudium, damnationis ordine sit remotum.* Acceperant & indiculum Legati, quem de agendi cum Græcis ratione sequerentur: scilicet ut Episcopis, qui Libello Hormisdæ subscriberent, præberent *sancta communionis consortium*: secus non sit cum illis mensa communis, hospitalitatem duntaxat, & subvectionem accipiant. Constantinopoli secedant in domicilium, quod Imperator ipsis assignarit: ne Constantinopolitanum Patriarcham videant, nisi anathemate prius Acacium percusserit, prædecessorumque nomina Diptychis eraserit. Libellum curent præsente populo legi: hoc si fieri non potuerit, saltem in Secretario præsentibus Clericis, & Archimandritis. Justinum Imperatorem longiore Epistolâ adiit, quem laudibus effert multis; & monet, ut illos, qui admissis Concilii Chalcedonensis Decretis, Acacium tamen damnare nolebant, prorsus vitet; & rogat, ut Legatos benignè suos excipiat. Eò ad Imperium Justinum dicit, ut tandem Ecclesia pace floreret: *Hoc religioni, hoc fidei, hoc serenitati vestræ specialiter mandatur officium.* Urget præcipuè Acacii damnationem, ne opprobatio Synodi Chalcedonensis simulata videatur: *Quis non intelligat, simulatè dici, Sanctorum Patrum sequimur dogmata, sed non diligimus facta? Quæ à sancta Synodo Chalcedonensi constituta sunt, & quæ B. Leonis Epistola continet, fovemus, veneramur, amplectimur, sed Acacio, qui damnatorum communionem secutus est, impendimus vota.* Euphemiæ quoque Augustæ Epistolam misit, quâ ad restituendam pacem eam hortabatur. Quo facto Helenæ gloriam superabit: *Magna vestri sexus parata est laudis occasio, si vobis instantibus Ecclesiæ suæ Christus, quæ divisa fuerant membra conjungat. Nec ejus major est gloria, quæ humana salutis lignum servatæ est,*

Herm. Ep. 31.

Herm. Ep. 33.

ANNO DOM. 519.

& sola crucem, quam omnis veneratur mundus, invenit. Ut Joannes Pontificiæ communionis particeps fieret, quid agendum foret eum, monitum voluit. Scilicet ut damnato Acacio, fidei suæ professionem Legatis tradat: *Si nobiscum universa prædicas, cur nobiscum non universa condemnas.* Justiniano quoque Domesticorum tunc Comiti scriptum dirigit, testatus se in spem venire, quòd ejus operâ pacem adipiscatur Ecclesia: *Munus vestrum veneranda Sacraria susceperunt: quod amplius B. Petro facietis acceptius, si per vos optatam Ecclesiæ recepetis unitatem.* Ut quantum eniti potuit, concordiam Hormisda restitueret, varias & Epistolas contexit, illis mittendas, qui ad proficiendum quod moliebatur opus, auxilio esse poterant; *Theodosio* Archidiacono Constantinopolitano, *Celeri & Patricio*, clarissimis Aulicis, quos rogat, ut in causa pacis subsidium Legatis ferant; *Anastasiæ* item, & *Palmatiæ*, fœminis Senatoriis, quæ tempore Anastasii Imperatoris pro fide Catholica inconcussæ steterant.

Horm. Ep. 34.

Horm. Ep. 37.

Horm. Ep. 40.

Quid à Legatis factum sit in suo Constantinopolim prætectione. Diptychis delectur Acacius.

IV. Onusti hisce literis Legati, iter in regiam urbem convertunt. Aulonitanam civitatem ingressi, ab Episcopo amanter excepti sunt, qui & *hæc promisit, ut cum Metropolitano suo faceret Libellum.* Periit Legatorum relatio, quâ hæc continebantur. Ubi verò *Scampum* pervenere, *Troius* hujus urbis Episcopus, cum suo Clero, & plebe venientibus occurrit: *Propè omnes cum cereis, viri cum mulieribus, milites cum crucibus in civitate nos susceperunt.* Præsentibus Legatis Libellum Clero suo, & nobilibus civitatis Troius subscriptum porrexit, qui à *Petro* Ecclesiæ Romanæ Notario relectus est in Basilica Petri, in qua *Germanus* Missam celebravit. Dum *Scampo* versantur, horâ cœnatoriâ venere *Stephanus*, Vitaliano Militiæ Magistro consanguineus, & *Leontius*, quibus Imperator in mandatis dederat, ut in Italiam usque Legatis irent obviam. Scampo profecti *Lignidum* pervenere, cujus Episcopus *Theodoritus* Libellum similiter dedit, qui & in Ecclesia legitur. Data est Epistola hæc *die Nonarum Martiarum.* Relictâ Lignido *Thessalonicam* adveniunt. Quid verò cum Episcopo urbis hujus actum sit, per *Pollionem* Subdiaconum Dioscorus Legatorum unus Hormisdam docuit: *Post multa certamina præfatus Episcopus ratione convictus, Libellum subscribere voluit. Sed quia Episcopi, qui sub ejus sunt ordinatione constituti, omnes aderant, in præsenti hoc convenit, hoc promisit, ut post dies sanctos uno ex nobis à Sede Constantinopolitana urbis directo, Episcopis congregatis, qui in ejus sunt Diœcesi constituti, Libellum subscriberent, quod cum Dei adjutorio credimus esse complendum.* Quanto porro honore in urbe regia Legati suscepti sunt, narrat ille ipse Dioscorus: *Vestris orationibus commendati, ad Constantinopolitanam pervenimus civitatem, feriâ secundâ hebdomadis authenticæ. Decimo ab urbe prædicta milliario sublimes & magnifici viri nobis occurrerunt, inter quos fuit Magister Militum Vitalianus, Pompejus, & Justinianus, & alii Senatores, omnesque Catholicæ fidei ardore ac desiderio redintegrandæ pacis ardebant. Aliâ die, quæ est tertia, piissimi Principis præsentamur aspectibus. Cunctus illic aderat Senatus: in quo Conventu erant & Episcopi quatuor, quos Episcopus Constantinopolitanus pro sua persona direxerat.* Hortatus Imperator Legatos, ut Joannem Patriarcham salutatum irent, quo de omnibus pacifico ordine ratio redderetur, responsi hoc dedere: *Se non ad certamen venisse; præ manibus habere Libellum, si Princeps jubeat, legendum, cui reconciliationis amantes subscribere debeant.* Lecto Libello interrogati Episcopi quatuor, qui Senatui intererant, *Si hæc, quæ in Libello leguntur, gestis Ecclesiasticis minimè continerentur?* Responderunt, *Omnia vera esse.* Quibus Imperator: *Et si vera sunt, quare non facitis.* Quintâ feriâ ad palatium in generali Conventu venit Joannes Constantinopolitanus: *In primis quasi tentavit Epistolam potius facere, quàm Libellum. Sed non post multa certamina hoc convenit, proœmium modicum facere, & subjungere tuum Libellum, quemadmodum vestra beatitudo dictavit. Post factum Libellum nomen Acacii de Diptychis est deletum, similiter & Phraxitæ, Euphemii, Macedonii, & Timothei. Similiter deleta sunt de Diptychis Zenonis, Anastasii nomina. Episcopi diversarum civitatum, quanti inventi sunt, Libellum similiter obtulerunt. . . . Pari modo & omnes Archimandritæ fecerunt: apud quos Archimandritas & certamina nos habuisse suggerimus: dicentibus illis, Sufficit, quia Archiepiscopus noster fecit, nos factum ejus sequimur. Quid amplius? Post multa certamina ipsi quoque ratione convicti, Libellos omnibus modis obtulerunt. Post hæc omnia Deo juvante in Ecclesiam processimus.* Præsentibus Legatis Acacius Diptychis deletus est, Zenonis similiter & Anastasii nomina ab altaris recitatione remota: mirum, absque tumultu, qui timebatur, omnia facta sunt: *Nihil est subsecutum secundum vota inimicorum, non seditio, non effusio sanguinis, non tumultus, quod velut terrentes nimium antea prædicebant.* Itaque Pascha cum omni lætitia agitatum est Constantinopoli, ultimo Martii.

Lab. Conc. t. 4. 1489.

Joannis Constantinopolitani ad Hormisdam de pace facta literæ.

V. Illo ipso die, quo Joannes regiæ urbis Præsul Libello subscripsit, qui in XXVIII. Martii feriam V. incidebat, mittendam Hormisdæ Epistolam adornat, quâ refert, per *Gratum*, clarissimum Comitem, nunc verò per *Germanum*, & *Joannem* Pontificis literas sibi prius redditas esse: *Illam Sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ civitatis unam esse*, definire se: assentiri quoque Synodis Oecumenicis: anathemate prosequi Eutychetem, & Dioscorum, Timotheum Ælurum parricidam, Petrum Alexandrinum, *similiter Acacium, quondam Constantinopolitanæ urbis Episcopum, complicem eorum, & sequacem factum.* Amplecti se quoque Leonis omnes, quas de fide Epistolas scripsit: *Quòd si*, inquit, *in aliquo à professione mea dubitare tentavero, his quos condemnavi, per condemnationem propriam consortem me esse profiteor.* Aprilis labente vigesimo secundo iterum Joannes Hormisdæ scribit, nuncians Ecclesiæ pacem initam esse: lætantibus animis exoptatam felicitatem accipiendam esse: gratias verò se ipsi maximas agere, quòd tales Clericos miserit, *pacificos viros, & Sede Apostolicâ dignos.* Justinus quoque Augustus ex concordia triumphans, sacris Hormisdam suis adeundum sibi putavit, quem monuit, fidem à Joanne Catholicam suscipi, expunctumque nomen Acacii: *Negatum est inter divina mysteria, memoriam in posterum fieri Acacii, prævaricatoris quondam urbis hujus Episcopi, nec non aliorum Sacerdotum, qui vel primi contra Constituta venerunt Apostolica, vel successores erroris facti sunt, nullâ usque ultimum diem suum pœnitentiâ correcti.* Subjungit verò, se in omnibus Imperii sui partibus Rescripta misisse, ut quod Constantinopoli factum erat, Ecclesiæ omnes imitatione prosequerentur:

Anno Dom. 519.

Lab. Conc. t. 4. 1491.

rentur: *Ut exemplum imitentur civitatis Regia, destinanda ubique principalia Decreta duximus.* Componendæ ubique locorum discordiæ Rescriptis quidem Augusteis opus erat. Complures involutam nomine pacis inimicitiam gerebant, quorum ex mentibus non ita facilè quàm ex Diptychis Acacii memoria expungi potuit. Quod de novi Epiri Synodo *Andreas* Prævalitanus Episcopus testatum reliquit in sua ad Hormisdam Epistola: *Commendans me humillimè vestigiis vestris pissimis, indico propter Synodum Epiri novi, quoniam finxerunt anathematizare intra semetipsos aliquas personas. Hoc tantummodò ingenio usi sunt, ut nos in sua malitia caperent, quibus restitit divina Trinitas, per vestras sanctas preces. Et cùm deprehensi fuissent in sua malitia, nunquam potuimus Archiepiscopo suadere, ut ad viam veritatis, & ad vestra præcepta verteretur.*

Lab. Conc. t. 4. 1485.

Variorum de pace inita ad Hormisdam Epistolæ.

VI. Complures viri illustres ob initam concordiam gratulabundi Hormisdæ scripserunt. Extat Justiniani Epistola, hoc ornata titulo: *Domino meo sanctissimo Hormisda, primo Archipontifici, & Papa urbis Roma, Justinianus Comes salutem.* Brevis Epistolæ summa hæc est, cùm Ecclesia pace fruatur, pro Imperatore ad Deum preces fundendas esse. Condidit & Epistolam *Pompejus*, eo titulo insignitam: *Domino meo beatissime, & Apostelico Patri Hermisda, Archiepiscopo universalis Ecclesia, Pompejus.* De prostrata perfidia, paceque Orientalis Ecclesiæ constituta Pontifici gratulatur. Juliana quoque Anicia, mulier insignis sese gaudentibus apposuit: quod & Hormisdæ significatum voluit. Summatim eâ Epistolâ hæc continentur. Legatorum præsentiâ dissidia composita esse omnia: quibus nonnisi firmatâ prorsus pace reditus non est permittendus. Scribentibus addidit se *Anastasia*, nobilis mulier, quæ Hormisdam rogat, pro piissimi Imperatoris salute precetur, ut egregium quod inchoavit opus, ad exitum perductum, consummatum reddatur. At obsequio omnes superavit, & blandimentis *Theodoritus* Lignidensis, qui gratulatoriæ ad Hormisdam Epistolæ suæ ea verba præfixit: *Domino sancto, beato, prædicabili, & adorando Apostolico Patri Hormisda, Papa urbis Roma, humilis famulus tuus Theodoritus.* Apta est Epistola titulo, quâ testatur, *parvulis & exigui chartis* Hormisdæ *prædicandis & adorandis* sese *præsentare vestigiis*, quem & rogat, ut in ipsius & memoria, & orationibus vigeat. Ex ea pace magna triumphandi nascebatur Ecclesiæ Romanæ materia, nec omninò sine regiæ urbis injuria, cujus multi Præsules diris devovebantur: ut usurpare potuerit,

Metam. l. 6. fab. 5.

Per funera quinque
Efferor, exulta, victrixque inimica triumpha.

Quinque Pontificum nomina è sacris tabulis erasa sunt, Acacii, Phravitæ, Euphemii, Macedonii, Timothei. Quòd si fortè ad ulciscendum Acacium, qui Felici Papæ dixerat Anathema, simili pœnâ ipsum Hormisda affici voluit, quid meruere Euphemius, & Macedonius, qui fidei causâ in exilium pulsi, Timotheo Æluro communione conjuncti non fuerant? Cæterùm longæ divisioni reconciliatio hæc finem attulit, paxque ex tenebris in lucem est revocata. De ingenti eo dissidio Facundus in suo contra *Mocianum* libro hæc habet: *Quia suprà dictus Zeno Sedis Apostolica Decreta contemnens, prædicto Acacio communicabat, & omnes Ecclesias in sui regni finibus constitutas idem facere compellabat, Anastasio*

B. M. P. t. 10. p. 109.

deinde in Imperium & in præsumptionem similem succedente, omnis Oriens, præter admodum paucos, qui in illa multitudine occultè latebant, à communione Sedis Apostolica per XLIX. fermè annos usque ad tempora Justini permansit. Quòd si annos schismatis hujus accuratius putemus, annos XXXVI. ad anno scilicet Dom. CCCCLXXXIV. ad usque DXIX. perduravit.

Anno Dom. 519.

Hormisdæ ad Legatos suos Epistola mendo afficitur.

VII. Dum sanctâ Hebdomade, quæ concordiæ redintegrationi maxime idonea fuit, erepta Ecclesiæ pax restituitur, Hormisda incertus, quid rerum ageretur, Legatis scribit suis, de ipsorum & valetudine & negotiis sollicitus: *Ut de omnibus, quæ gesta sunt, nostram plenius possitis instruere notionem, à quibus personis, vel in quibus locis benè, sicut credimus, suscepti fueritis, vel ubi, aut sub qua festivitate Resurrectionis Dominicæ caritas vestra tenuerit diem: & quid deinceps egeritis, per omnia Rescriptis currentibus declarate. Data VII. Kal. Maias.* Iterum ad eos scribit, *ante diem Ascensionis Dominica* ipsorum literas se expectasse, desiderare instrui rerum, quæ gerebantur, notitiâ. Paulinum porrò, Ecclesiæ Romanæ defensorem se legasse, cum literis tam Principi quàm singulis quibus oportuit, reddendis. *Data dicitur Epistola III. Kal. Maias*, quæ subscriptio ab errore defendi nequit, cùm pugnet Epistolæ: *Ante diem Ascensionis Dominica literas vestras credebamus nos posse suscipere.* Quibus liquet, jam Ascensionis festum præteriisse, cùm Epistola exarata est. Quòd si data est Aprilis XXIX. causæ nil fuit, cur spem deposuisset literarum à Legatis suis accipiendarum ante Ascensionis solemnitatem, quæ non nisi post decem dies erat agitanda, Maii scilicet *nono*, qui à Resurrectione quadragesimus erat. Itaque non ante Ascensionis diem Epistola condi debuit. Errorem, quo subscriptio Epistolæ afficitur, ab eruditis deprehensum non esse miramur: non à Baronio, non à Binnio, non à Labbeo. Eodem tempore per Symmachi Magistrianum Legatis literas suis direxit, nuncians velle se moneri de iis, quæ agebantur. Stephanum negotiatorem, qui suarum semper partium fuit, ipsis commendat.

Horm. Ep. 41.

Horm. Ep. 42.

Horm. Ep. 43.

Hormisdæ ad Imperatorem & Joannem Epistolæ de pace gratulatoriæ.

VIII. Ubi per Legatorum literas Pontifex certior factus est, quid Acacii in causa Constantinopoli factum fuisset, lætus scribit Imperatori, cui gratulatur, quòd ejus operâ pax in regia urbe vigeat: hortaturque, ut id ipsum Antiochiæ & Alexandriæ faciendum curet: *Hæc prima sunt vestri fundamenta Principatus, Deum placasse justitiâ, & ascivisse vobis excellentissima majestatis auxilia, dum adversarios ejus velut proprios comprimitis inimicos. Quid superest adhuc vobis Alexandrina, atque Antiochena, & aliarum Ecclesiarum nullomodo negligenda correctio: in qua si suam curam clementia vestra immiserit, spes est, quo autore bona cuncta credimus incipi, eodem celeriter auxiliatore compleri.* Data VII. Idus Julii, Eutharico viro clariss. Consule. Eo ipso die scripto Joannem adiit Patriarcham, quem magnis laudibus afficit, quòd ad Ecclesiæ redierit unitatem. Rogat, hortetur Justinum, *ea perficere, quæ regalibus literis dignatus est polliceri, ut missis ad eos Edictis, quos ab Ecclesia matris uberibus etiam nunc devius error abducit, diabolicam fraudem & autoritate religionis, & moderatâ potestate compescat Imperii.* Commendat & Legatos, quos ad se vult remitti, *ut plenam referre queant de restituta universis Ecclesiis pace lætitiam.* Justiniano quoque literas dirigit, quibus eum laudat,

Horm. Ep. 44.

Horm. Ep. 45.

ANNO DOM. 519.

laudat, quòd in pace reddenda Justino adjumento fuerit: *Habebit gloriosus Imperator de hac causa triumphorum titulos, non quibus oblivia se mortalitatis interserat, sed quos Divinitatis gratia super perpetuitate confirmet: & vobis quoque cœlestis remunerationis non deerit præmium, qui adjuvistis boni Principis institutum.* Persolvit & illustrium Epistolis, Pompeji, Juliæ, Aniciæ, Anastasiæ: quas laudat, quòd pacis se studiosas ostenderint, simulque hortatur ad operam navandam, ut perfecta tranquillitas Ecclesiæ addatur. Hispaniæ quoque Episcopis Joannis Constantinopolitani fidei Professionem misit, propter Orientis Episcopos, qui eorum communionem desiderabant.

Horm. Ep. 51.

Multis displicuit illata Constantinopolitanis Antistitibus injuria. Episcopis, qui se Hormisdæ junxerant, lis intenditur.

IX. Cæterùm non ubique locorum Ecclesiæ pax explorata habebatur. Molestum nonnullis erat, tot Præsulum Constantinopolitanorum, quorum vel aliqui Confessorum titulis insignes erant, nomina Ecclesiæ tabulis esse deleta, ut Pontificia Romani gloriæ immolarentur. Itaque crimina intenduntur Thomæ, Eliæ & Nicostrato Episcopis, qui primi se Hormisdæ communioni dederant. Hoc queritur Pontifex in sua ad Germanum Epistola: *Præcipuè Eliæ, Thomæ, atque Nicostrati, fratrum & Coëpiscoporum nostrorum causa nos commovet, qui primi mundo necessariam secuti concordiam, Ecclesiarum suarum privatione perculsi, cum venerabilium quoque Canonum contumelia deprimuntur, sitque illis propria reconciliationis gloria causa difficultatis, quasi ipsi magis pertinaci mente restiterint, & aliis ad Sedis Apostolicæ redeuntibus unitatem, ipsi Ecclesiæ membra dispersèrint.* Neque Constantinopoli honore affecti fuerant. Non solum enim loca ipsis debita amiserant, sed & à communione suspensi fuerant. Id negotii sibi negligendum Pontifex esse noluit. Scribit ergo Thomæ, & Nicostrato, se de eorum rebus esse sollicitum, cùm à *Mena* Ecclesiæ suæ Notario didicerit, ipsos *adhuc observationum molestias sustinere.* Dioscoro Diacono Legatorum uni causam pulsorum Sedibus suis Antistitum commendat. Justinum rogat Augustum, ut Ecclesiis Eliam, Thomam, Nicostratum suis restituendos curet: *Clementiam vestram mixto etiam precibus fletu deposcimus, ne gaudia vestra, quæ de Hæreticorum quotidie conversione prostatis præstatorum, abjectio intoleranda conturbet.* Obsecrat Euphemiam Augustam, *ut tandem de venerabilibus fratribus & Coëpiscopis nostris Elia, Thomæ, atque Nicostrato, quod sacratissimorum Canonum dictat autoritas, vobis decernentibus impleatur.* Ne quid intentatum relinqueret, Justinianum, & Germanum Comitem, qui magnâ apud Imperatorem gratiâ erant, rogat commendatis Episcopis faverent. Ut intereà dolores Nicostrati, Thomæ, Eliæ leviores efficeret, quid ageret, ut mœrentibus solatii aliquid afferret, ipsos monitos voluit. Quibus significat, se & Imperatori, & viris illustribus de illorum causa scripsisse. Afflictis non multum profuit Hormisdæ auxilium, cùm in Epistola sua ad Legatos tertio Decembris scripta, Nicostrati, Eliæ Thomæque causam Legatis commendet suis, *Non leviter*, inquit, *nos res ista contristat, si ab iis, qui Sedis Apostolicæ prædicationem sequuntur, negligamur, qui in ejus fide, & consensu recepti sunt.* Seriem historiæ hujus annus sequens docebit.

Horm. Ep. 69.

Horm. Ep. 56.

Horm. Ep. 57.

Horm. Ep. 58.

Horm. Ep. 61.

Horm. Ep. 63.

Tumultus Thessalonicæ Joannes vulnus accipit. Quis ille Joannes?

X. Levia hæc fuere præ iis, quæ Thessalonicæ contigerunt, ubi sanguine pax Ecclesiæ polluta est. Constitutum fuerat Hormisdæ Legatos inter atque Dorotheum Thessalonicensem Episcopum, ut rebus in urbe regia compositis, ea Legatis unus ad eum mitteretur, post susceptos Libellos cum illo Missas celebraret. Quod etsi tardius, tamen factum est. Amandant igitur Joannem Episcopum, *Epiphaniumque Presbyterum: Germanus venerabilis & illustris Episcopus erat cum eis, & Licinius Comes Scholæ ex ordinatione clementissimi Imperatoris.* Audito legationis rumore biduos prius quàm Thessalonicam pervenirent, duo hominum millia Dorotheus baptizavit: *Sacramenta tanta erogavit in populo, quæ possent ipsis ad tempora sufficere, significans plebi, quia recta fides mutatur.* Ubi civitatem ingressi, Dorotheo nunciatur per *Licinium*, Legatos adesse, qui subinde duos cum Aristide Presbytero Episcopos misit. Concordiæ conditionibus cùm maximè adversarentur, de Libellis cum Legatis Romanis in certamen venire cupiunt, *dicentes, Sunt Capitula, quæ debent emendare.* Ad hæc responsum: non posse hæc fieri. Cùm Dorothei Legati recessissent, *ad aliam diem convenere*, emendationem Libelli iterum proponentes. Hæc gravis populi seditio sequitur, quæ Joanni Præsuli penè vitam eripuit: *Subitò populus insanus irruit super ipsum, & duos pueros occiderunt Episcopi, caput etiam fregerunt Episcopo in duabus partibus, & renes ejus dissipaverunt, & nisi misericordia Dei, & defensio Sancti Marci Basilica eruisset eos de manibus eorum, ibi perierant. Post hæc Dorotheus ipsum Libellum, quem fecerat cum Episcopis, ante populum scidit, dicens, Ego istud usque ad mortem meam nunquam facio, nec facientibus consentio.* Eò processit plebeius ille furor, ut virum & orthodoxum, *Joannem* nomine peremerit: *Occiderunt & Joannem venerabilem Catholicum, qui nos venientes susceperat in domo sua.* Joannem & Stephanum, qui latibulum in Baptisterio quæsiverant, specie eos liberandi *in navi mittere voluerunt, ut hâc occasione in mari præcipites darentur.* Aliâ quoque die nova à plebe seditio movetur. Legatorum Romanorum suggestionem antecesserat fama, quæ Hormisdæ seditionem Thessalonicensem nunciarat, quâ factum, *ut extincto primum eo, qui hospitium venienti præbuerat, ipse quoque non dissimili cæde mactatus, & vix sacri fontis reverentia vindicatus evaserit.* Eâ tragœdia commotus Hormisda, Legatis scribit suis, curent ut Dorotheus, & Aristides Romam mittantur: *Suggestione vestra supplicationis peragite, ut Thessalonicensis Episcopus, qui sub interrogationis obtentu Ecclesiasticam pacem protractio in longum mitetur dissipare negatio, quoniam à vobis suscipere noluit, à Principe ad urbem directus, ab Apostolica percipiat Sede doctrinam: & quidquid sibi dubium patet, hic veniens præsens à nobis inquisitione condiscat.* Postquam verò gestorum Thessalonicensium ab ipsis Legatis nuntium accepit, ipsis rescripsit, ne Dorotheus, qui jussu Principis Constantinopolim evocatus fuerat, Thessalonicam redeundi facultatem impetret: sed ejectus Episcopatu, *ab eodem loco ac Ecclesia longius relegetur, vel certè hinc ad urbem sub prosecutione congrua dirigatur.* Provideant etiam *ne in locum ejus Aristides, totius mali incentor & conscius, quibuslibet subreptionibus ordinetur.* Data VII. *Nonas Decembris.* Purus tamen seditionis Dorotheus esse videbatur, qui vel pro Joannis salute sese periculis objecit. Itaque suæ Sedi restitutus est, uti narrabitur. Quis porrò Joannes ille, qui à furentibus Thessaloni-

ANNO DOM. 519.

Lab. Conc. t. 4. 1510.

Lab. Conc. t. 4. 1513.

Horm. Ep. 62.

Id. ibid.

Horm. Ep. 63.

salonicensibus mactatus est, paulò diligentius examinandum. Clarissimi Du Pin sententia hæc est, Patriarcham Constantinopolitanum ab eo Joanne non esse diversum: *Dorothée poussa son ressentiment si loin contre Jean de Constantinople, qu'il excita le peuple de Thessalonique, qui se jetta sur lui, & le blessa si grievement qu'il en mourut.* Quæ viro rerum Ecclesiasticarum peritissimo opinio prorsus est indigna. Quippe Joannes Patriarcha ad Thessalonicensem Episcopum directus non fuerat, neque labente anno obiit, cùm XIV. Kal. Februarii anni secuturi de Dominicæ Resurrectionis die ad Hormisdam scripserit, Vitaliano & Rustico Coss. Vir ille, qui peremptus est, *Joannes* quidem vocabatur. Verùm aut Episcopus non erat, aut certè Constantinopolitanus non erat, teste Hormisdâ: *Graviter nos Joannis Catholici affligit interitus, quem Hæretici Dorothei vesaniâ perhibetis extinctum.* Joannem *Catholicum* nuncupat non Episcopum, quo utique titulo eum affecisset, si Præsulis dignitate ornatus fuisset. Joannem Episcopum, qui Thessalonicæ vulnus accepit, *fuisse unum ex Apostolicæ Sedis Legatis*, statuit Baronius. Id quidem primâ specie colligi videtur ex Dorothei Epistola ad Hormisdam scribentis: *Pro Joanne viro reverendissimo, qui paulò ante à vestra venerabili corona directus est, prodestinavi me periculis, & mortem sustinui, & meam pro ejus salute me objecisse animam.* Sunt tamen argumenta, quæ subdubitationis aliquid injiciant. Verba sunt Legatorum: *Erat constitutum post ordinationem sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, unum ex nobis ad ipsum* (Dorotheum) *dirigere, quia hoc sperabat prædictus, ut unus ex nobis post susceptos Libellos cum ipso Missas celebraret. Etsi tardè, factum est tamen.* Jam verò non unus, sed gemini Sedis Apostolicæ Legati missi fuissent, si Joannes eorum unus fuit, quia Germanus Thessalonicam profectus, Hormisdæ Legatorum primus fuit. Sed & Pontifex illatam suo Legato, cui cruentum vulnus impressissent, injuriam accusasset, quâ jus gentium Ecclesiæque prorsus violabatur: neque multum probabilitatis habet, quod ex Græcis Præsulibus ad constituendam, quæ promittebatur Thessalonicæ, pacem nullus amandatus fuerit cum Epiphanio Presbytero, solique Sedis Apostolicæ Legati interfuerint. Aliud prorsus innuunt ipsorum verba: *Venerabilem Joannem Episcopum ad ipsum* (Dorotheum) *dirigentes.* Qui sunt illi *dirigentes*, nisi Episcopi, qui cum Joanne Patriarcha in urbe regia versabantur? Quibus in Legatos Hormisdæ nil juris fuit, ut eos dirigerent: itaque *Germanus*, qui unà cum Joanne & Epiphanio Thessalonicam profectus est, amandatus non fuisse perhibetur. Cæterùm qui seditionis accusabantur, pecuniâ onerati maximâ Constantinopolim profecti sunt, quod Joannem Episcopum, & Epiphanium in terrorem conjecit: *Tantas*, inquiunt, *pecunias secum detulerant, ut non homines, sed possint Angelos excæcare.* Suo petunt indiculo, ut in *conspectu Senatus* sibi liceat, reis hæreseos crimen intendere: duobus ante Legatorum adventum hebdomadis Thessalonicense Concilium statuisse, *ne quis Missas foras civitatem teneret.* Tanta Sacramenta confecisse, *ut canistra plena omnibus erogarent, ne imminente, sicut dicebant persecutione, communicare non possent:* Propterea à *Candido* Vicario Magistri Militum Prætorianorum facinoris fuisse postulatos.

Novæ Bibl. 56. 18.

Horm. Ep. 63.

Bar. An. 519. n. 127.

Lab. Conc. t. 4. 1538.

Lab. Conc. t. 4. 1509.

Lab. Conc. t. 4. 1523.

Dorotheus Thessalonicensis Heracleam accusatus deducitur.

XI. Quem exitum habuerint res Dorothei, qui Thessalonicensis *motor* seditionis existimabatur, paucis videamus. Jussis regiis Constantinopolim fuerat accitus, facti sui redditurus rationem. Instabant, urgebant Hormisdæ Legati, ut reus pœnis subderetur: *Secuta est vindictæ promissio, adeò ut Dorotheus Thessalonicensis Episcopus ad Heracleam deduceretur custodiendus, donec causa terminum reperiret.* Quantum enim potuerant, pro mandatis, quæ acceperant, conabantur Dorotheum Romam mitti cum *Aristide*, ut *doctrinam Catholicæ puritatis* perciperent. Hoc ab Imperatore negatum: *Qui respondit, causam non esse, pro qua Romam delegarentur audiendi; ubi sine accusatorum controversia sese possent liberius excusare. Sed repentè dum hæc geruntur, ab Heracliensi, quantum agnovimus, in qua tenebatur, dimissus est civitate: quem ob causam, vel quâ ratione, aut conditione, vel quibus agentibus ignoramus.* Petitione hâc suâ Hormisda miris artibus potestatem extendebat suam: quasi verò opus fuisset Imperatoris subditos pietate informandos in urbem mitti: nec Constantinopoli, aut in Oriente essent Orthodoxi, qui errantem Dorotheum ad viam veritatis revocarent.

Lab Conc. t. 4. 1522.

XII. Quæ Christianum orbem laceravérant dissidia, penè extincta videbantur ob restitutam Orientalis Ecclesiæ cum Occidentali concordiam, cum novi motus regiam urbem incessunt. Scythicorum Monachorum Præfectum agebat *Joannes*, cognomento *Maxentius*. Cujas, quibusve parentibus ortus fuerit; juxta scimus cum ignarissimis. Quin etiam Dioscorus Diaconus Hormisdæ Legatus *Maxentium* quasi pro fungo recèns exorto habuit: *Maxentius, qui sub Abbatis vocabulo dicit, se congregationem habere, si interrogetur, aut cum quibus Monachis vixit, aut in quo Monasterio, aut sub quo Abbate Monachus factus est, dicere non potest.* Quæ tamen nobis non exaggerata videri non possunt. In *Tomitana* Diœcesi Monasterium Maxentii fuisse constitutum, indicant ipsius cum *Paterno* Tomitanæ civitatis Antistite dissidia. Neque dubitamus, quin magnus ille Usserius in errorem lapsus sit, qui Adonis Chronicum secutus, Maxentium Antiochiæ Presbyterum dixit. Verba hæc Confessionis Maxentii, *Paternus* hujus urbis Episcopus, regiam indicant. Utrùm verò unus & idem homo fuerit cum Joanne Scythopolitano, de quo in *Sophronio* mentio est, Cavius in incerto reliquit. Nobis verò exploratum, ab eo diversum esse, Autore Photio: *Acephalorum sententiam refellit & B. Joannes, Episcopus Scythopolitanus, qui doctè, & piè de Synodo Chalcedonensi scripsit.* Jam verò inauditum est, Joannem Maxentium ad Episcopatum fuisse promotum. Dum porrò Monachis præsuis est, quæstio de phrasi quadam vehementissima contentione animorum agitatur. Erat inter Monachos vir, nomine *Leontius*, Vitaliano consanguineus, ut nos Dioscorus Diaconus docuit in sua ad Hormisdam Epistola: *Isti Monachi, inter quos est Leontius, qui se dicit esse parentem Magistri Militum.* Is sententiam hanc inculcabat, *unus de Trinitate pro nobis passus est carne.* Maxentius cum suis huic phrasi patronum se præbuit. Cui fortiter repugnabat *Victor* Diaconus, ac plerique alii, quibus nova phrasis scandalum movebat. Scythiæ tamen Monachis plurimum Vitalianus favebat: *Vitaliano magnifico viro subrepserunt* (Legatorum verba sunt) *ut & talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcumque potuit, impe-*

Joannes Maxentius quis? Professio Monachorum Scythiæ, Adversarios habens Hormisdæ Legatos.

Lab. Conc. t. 4. 1519.

Phot. Bibl. c. 231. p. 890.

Lab. Conc. t. 4. 1513.

dementa afferret, cujus immutationem omnis nobiscum defles Ecclesia. Tanto quidem favore eos Vitalianus prosequebatur, ut ipsorum causâ cum *Paterno* Tomitano Episcopo in jurgia descenderit. Contrà verò adversabatur Justinianus. In regiam se civitatem contulerant ex Monachis complures cum Maxentio, qui cùm fidei suæ infamiam imponi intelligerent, Hormisdæ Libellum offerunt. Legatos ipsos audiamus, Pontifici suo ea loquentes:

Lab. Conc. t. 4. 1514.

Isti de sua Provincia Episcopos accusant, inter quos est Paternus, Tomitana civitatis Antistes. Petitiones obtulerunt, & coacti piissimi Principis, & Domini Vitaliani Magistri Militum jussione, frequenter ad audientiam causa convenimus. . . . Et quia nobis diu laborantibus, & illis nullam suscipientibus rationem nihil proficiebat in eo, quo tendebamus, clementissimus Imperator in Conventu publico, ubi & nos interfuimus, Paternum prædictum Episcopum, & magnificum virum Vitalianum reduxit ad gratiam: accusatores quoque ejus suo præcepit Episcopo supplicare. Monachi verò cùm similiter ad concordiam quærerentur, fugâ lapsi, maluerunt de civitate discedere, quàm ad concordiam pervenire. Extat Professio fidei Monachorum, cui titulus præfigitur: *Dominis viris beatissimis, Germano & Joanni Episcopis, Felici & Dioscoro Diaconis, Blando Presbytero, & universa legationi Sedis Apostolica, ab exiguo Maxentio, & omnibus, qui mecum sunt, salutem.* Diluunt crimina, quæ sibi imponebantur, quasi adderent nova fidei, aut Chalcedonensis Synodi Decreta everterent: *Tunc*, inquiunt, *adjectio verborum vitanda est, quando non explanationem, sed corruptionem, aut contrarietatem fidei operatur.* Addunt, explicationibus S. Cyrillum ad destruendam Nestorii sententiam Symboli mentem perspicuam fecisse. Multa esse, quæ neque à Scriptura, neque à Synodo dicebantur, quæ cùm ratio postulaverit, proferantur, qualia sunt & *Trinitatis* & *ingeniti* vocabula. Confessio hæc Antiochiâ non est à Maxentio missa, ut placuit Usserio, cui verba Confessionis non sunt præsidio:

B. M. P. t. 9. 534.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. cap. 14. 481.

B. Flavianus hujus urbis Episcopus. Etenim Flavianus ille Constantinopolis Antistes fuit, ubi Maxentius versabatur, cùm Libellum Sedis Apostolicæ Legatis suum obtulit. Cæterùm Legatos Ecclesiæ Romanæ adversarios patiebantur Monachi, quorum phrasis, ut nova, & scandalis movendis apta, à Dioscoro Diacono maximè improbabatur. Qua de re sententiam Hormisdæ sic suam ostendit:

Lab. Conc. t. 4. 1513.

Est in ipsis inter cætera, ubi volunt dicere, unum de Trinitate crucifixum, quod est nec in sanctis Synodis dictum, nec in Epistolis S. Papa Leonis, nec in consuetudine Ecclesiastica. Quòd si permittitur fieri, mihi videtur dissensiones & scandala non mediocria nasci inter Ecclesias. Istud Anastasius Imperator magnoperè Catholicis imponere festinavit. Illud & Eutychis discipuli in Synodo Chalcedonensi proposuerunt. Cæterùm non accuratè satis quacunque de causa impelleretur, Dioscorus Monachorum sententiam retulit Hormisdæ. Profectò non simpliciter affirmabant, *unum de Trinitate crucifixum.* Vaga confusaque propositio hæc est, quæ non magis secundam, quàm primam, tertiamve Trinitatis personam designat: & divinam quoque naturam affectibus, pœnisque subjicere videtur. Alia mens Monachorum, alia & phrasis erat, ut ex Joannis Maxentii fidei Confessione liquidò constat:

B. M. P. t. 9. 536.

Non secundum id, quòd unus est Deus, & una Divinitas Trinitatis, sed secundum, id quòd tres sunt, id est, Pater, & Christus, & Spiritus Sanctus unus Deus, Christus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne. Quod quid magis pium, exploratum, perspicuumve dici posset, nulli videmus. Eâ Confessione ambigua removebantur omnia, quia secunda Trinitatis persona in natura humana, quam induerat, crucis supplicio affecto fuerat. Sed de Maxentii Monachorumque fide commodius fusiusque anno sequente differemus. Cùm in Legatorum judicio nullum sibi fore præsidium Scythici Monachi intellexissent, Hormisdam conventum volunt. In urbem ego tendunt Achilles, Joannes, Leontius atque *Mauritius*, experturi quid de sua Confessione à Pontifice statueretur. *Mauritium* Baronius in *Maxentium* mutat, absque legitima ratione, cùm Maxentium Constantinopoli remanserit. Mense Junio profecti sunt, ut ex Legatorum ad Hormisdam suggestione intelligimus, data III. Cal. Julias.

Bar. An. 519. n. 96.

Discedentibus Monachis infensus Justinianus, subinde scribit Hormisdæ, ut Româ ejiciantur:

Lab. Conc. t. 4. 1516.

Quoniam comperimus quosdam, nomine Monachos, quibus magis discordia in studio est, quam charitas & pax Dei, cupientes quædam turbare, ad Angelum vestrum hinc discedentes iter arripuisse, quos beatitudo vestra præsentibus scriptis, causam livoris eorum cognoscens, ita ut merentur suscipere, & à se longè pellere dignetur. . . . Sunt autem nomina eorum, Achilles, Joannes, Leontius, & Mauritius.

De causa Monachorum Justiniani ad Hormisdam Epistolæ. Hormisdæ responsio.

XIII. De ea severitate animi Justinianus nonnihil remisisse videtur. Mollius sanè spirabant Epistolæ, quas de Monachis subinde ad Pontificem Romanum direxit, quibus petiit, ut expedito ipsorum negotio, Joannem & Leontium ad se remittat. Vitalianus quoque per *Paulinum* Ecclesiæ Romanæ defensorem Hormisdæ scripsit, ut ea perficeret, quæ pacem concedant Ecclesiis. Non multò pòst iterum Justinianus Pontificem scripto adiit, ut statuat, dicendumne sit, unum de Trinitate carne esse cruci fixum?

Lab. Conc. t. 4. 1517.

Post semel divinâ misericordiâ donatam Ecclesia Catholica unitatem, quidam asserunt, Christum Filium Dei pro nostra salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari. Quod si suscipiendum sit, paternâ provisione reverentia vestra cautissimo suo Rescripto, quid sequi, quidve super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur, quoniam verba videntur facere dissensionem: nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur. Eulogio agenti in rebus Epistola ferenda traditur. Rescripsit Hormisda:

Horm. Ep. 65.

Monachos, quos venisse Romam significastis, literis vestris ad propria mox voluimus reverti. . . . Sed quia sub testificatione potentia divina dicebant, per insidias in itinere paratas vita sustinere se posse discrimen, volentes redire Constantinopolim, passi non sumus violenter expelli. Quapropter necesse habuimus, venientibus Legatis nostris inquirere, quâ verè facientu causâ inter eos fuerit commota discordia. Data IV. Nonas Septembris. Acceptis, quas *Eulogius* deferebat, literis, Hormisda rursus Justiniano scribit:

Horm. Ep. 67.

Significamus Scythas Monachos allegasse plurima, qua nos relinquere indiscussa non possumus. Sed Legatorum nostrorum, Deo juvante, festinemus adventum: pro qua re eos in urbe credimus retinendos, à qua nos ipsi ordinatione dissentiunt. Testatur etiam, ipsos vehementes sese accusatores apposuisse in Victorem Diaconum. *Per quatuordecim penè menses* Monachi in urbe reman-

ANNO DOM. 519.

Collatio Monachorum cum Joanne Constantinopolitano.

remanserunt, Hormisdæ communione utentes, quibus elapsis, repulsam passi Romam exierunt.

XIV. Achillis, Joannis, Leontii, Mauritii, discessu Constantinopolitani motus non sedabantur. Legatis per *Eulogium* scripsit Hormisda, placere sibi Monachorum causam Constantinopolitano Patriarchæ delegari, *ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur, audiret*: contestationem à supplicibus datam esse, ne Dioscoro Hæretici jungerentur. Conveniunt Judices in domum Episcopi Constantinopolitani, quibus Maxentius cum suis Libellum offert contra Victorem Diaconum, quo cum vehementem acremque contentionem habuerant *de uno ex Trinitate in carne crucifixo*, de Christo composito, aliisque Capitulis. Joannes Constantinopolitanus lectis Chalcedonensibus Decretis, inquit: *Præter ista nihil mihi aliud dicatur. Qui sequitur ista, potest inter Catholicos esse.* Tum Victor Sacramento adhibito testatus est, se similiter & Leonis, & Cyrilli Synodales Epistolas suscipere, ac præter ista nil prædicare. Urgebant Scythæ, addendum, *& unus de Trinitate.* Cui Judices: *Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in Epistolis B. Papæ Leonis, nos nec docere possumus, nec addere.* Instabant Scythæ, Nestorianis damnandis Chalcedonense Concilium haud sufficere, cujus mens eo exponi modo debuit, ac explicabant: neque negandum sanè, phrasi Monachorum, *unus de Trinitate pro nobis passus est carne*, obrui eorum sententiam, qui aliam Verbi, aliam Christi personam esse contendunt. Octobri Collationem eam institutam esse, ex nota suggestionis Dioscori colligimus: *Data Idibus Octobris Eutharico, Consule.* Hæc Constantinopoli: res Antiochiæ paucis videamus.

Lab. Conc. t. 4. 1519.

Paulus Severo Antiocheno sufficitur. Ubi ordinatus?

XV. Severus, qui anno præterito fugâ dilapsus Alexandriam petierat, viduam Ecclesiæ Antiochenæ Sedem reliquerat. Aderat festum Resurrectionis, neque adhuc de Episcopo nobili Ecclesiæ provisum. Junio mense tandem laboranti Præsul imponitur, nomine *Paulus*, quod Legati Hormisdæ significatum eunt, Epistolâ XII. *Kal. Junias* datâ. Ex qua conficitur, Severi fugam Septembri mense initam, in præsentem annum conjici non posse. Quâ ratione Paulus electus fuerit, Legatorum verbis exponemus: *Post multas afflictiones, & penè in tres menses à Patribus protracta certamina, piissimus Imperator suâ autoritate, Paulum nomine, Presbyterum de Ecclesia Constantinopolitana elegit Episcopum fieri in Ecclesia Antiochena, dicens inter alia & hoc testimonium de ipso, quia duobus annis in Antiochia positus, non mediocriter resistebat Severo Hæretico: similia & omnes Catholici consonabant.* Id mentibus Græcorum Præsulum fixum sedebat, ut Paulus Constantinopoli ordinaretur. Cui consilio vehementer intercessere Legati, ne Patriarchæ regiæ urbis gloriæ decus adderetur, exemplisque ejusmodi jus ordinationum Antiochenarum ei tribueretur. Verba sunt Dioscori: *Paulum hunc honori aptissimum, Imperatoris testimonio comprobatum voluerunt, & tentaverunt hic ordinare. Ego jussionis vestræ non immemor, contradixi, dicens, Jussit Dominus noster beatissimus Papa, secundum antiquam consuetudinem ibi eum Episcopum ordinari: hoc obtinuit, quod præcepisti.* Paulo datum in mandatis, Chalcedonense Concilium prædicare. Biennio circiter Ecclesiam

Lab. Conc. t. 4. 1514.

Lab. Conc. t. 4. 1518.

Antiochenam administravit, quo labente ita se gessit, ut omnibus odium moveret. Cùm ob flagitia judicium metueret, victus conscientiæ morsibus, spontè abiit Episcopatu anno DXXI. Justiniano & Valerio Coss.

ANNO DOM. 519.

Lab. Conc. t. 4. 1555.

Justinianus à Papa petit Apostolorum reliquias.

XVI. Dum hæc in urbe regia geruntur, in reliquiarum cultum ruebant animi. Justinianus in Sanctorum exuvias adeò propendebat, ut magnum veluti thesaurum, misso Romam Eulogio Apostolorum petierit reliquias. Apostolorum Basilicam tum temporis Justinus extruebat, cujus Procopius meminit: *Principio Divis Petro & Paulo Templum extruit, juxta regiam aulam ab Hormisda olim agnominatam, ubi priusquàm imperaret, domicilium fovebat.* Eas Justinianus reliquias tanti faciebat, ut Hormisdæ scriberet: *Nullum nobis majus beneficium, nec munus præstare potestis, Domine beatissime Pater, quàm si hanc nostram petitionem adimpleveritis.* Legatorum & operam adhibuit, ut voti sui compos fieret. Precibus Justiniani annuentes Legati, ipsius desiderium Papæ significant, laudatâ petentis pietate, quâ merebatur quidquid à Sede Apostolica deposceret impetrare: *Si & beatitudini vestræ videtur, Sanctuaria beatorum Apostolorum, Petri & Pauli, secundum morem ei largiri præcipite; & si fieri potest, ad secundam cataractam ipsa Sanctuaria deponere, vestrum est deliberare. Petit & de catenis Sanctorum Apostolorum, si possibile est, & de craticula B. Laurentii Martyris.* Est verò cataracta cancellus ferreus, in modum chlatræ compactus, quo Petri sacellum muniebatur. Erat autem cataracta gemina, ut ex verbis Legatorum intelligitur: prior exterius, posterior interius monumentum ambiebat. Petri Paulique reliquias enixè cupienti concessit Hormisda: *Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli Sanctuaria, sicut religiosissimo quæsitis affectu, per harum portitores sub omni veneratione transmisimus, optantes orationibus eorum, ut mentis vestræ oblatio & desideria gratia sint Divinitatis accepta.* Data est Epistola IV. Nonas Septembr. Baronius in mentem sibi induxit, *Ecclesiam illam titulo Hormisdæ fuisse nominatam.* Sed error est, cui sanè Procopius non patrocinatur, nisi fortè ex prava versione Latina. Incredibile quidem prorsus est, Justinianum Apostolorum Basilicæ imposuisse Hormisdæ titulum. Itaque non Ecclesia quidem, sed *aula*, quam incolebat Justinianus, Hormisdæ nomine vocabatur, uti ex Collatione Constantinopolitana anno DXXXIII. cum Severianis habita scimus atque tenemus: *Evocavit sanctissimum Archiepiscopum tranquillissimus Imperator in venerabili palatio suo, quod vocatur Hormisda.*

Procop. de Ædific. Justin. l. 1. 674.

Lab. Conc. t. 4. 1516.

Lab. Conc. t. 4. 1516.

Horm. Ep. 66.

Error Baronii.

Bar. An. 519. n. 97.

Lab. Conc. t. 4. 1763.

ANNO U. C. 1273. PER. JUL. 5233. JUL. 565. DOM. 520. JUSTINI 3. THEODORIC. 28. Sol. 25. E. D. Lun. 8. Indict. 13. Epact. 4. Epact. Sol. 3. 4. P. 29. April.

ANNO DOM. 520.

COSS. *Vitalianus & Rusticus.*

Vitalianus occiditur.

I. COnsulatum, quem Vitalianus purpuram induerat, tamen erat crucem mortis, quâ Justino, qui fortitudinem ipsius metuebat, est immolatus. Multis eum Imperator honoribus affecerat, ut securum, ac veluti oscitantem facilius perditum iret, uti nos Evagrius monuit. In Thracia degentem Constantinopolim evocare, potentiam ejus, peritiam rei militaris,

litaris, pervulgatam apud omnes nominis ejus famam, & adipiscendi Imperii cupiditatem reformidans. Magistrum Militiæ Consulem quoque creatat, quo specie favoris perdendum deciperet: *Vitalianus igitur Consul factus cùm in palatium venisset, ad quandam interiorem januam fraudulenter casus occubuit, malorum, quibus Imperium Romanum per summam contumeliam affecerat, has pœnas persolvens.* Defuncti mortem accelerasse Justinianus creditur, ut narrat Victor Tunnunensis, licet loco non suo. Sub Consulatu non Symmachi, ut clarissimus tradit Norisius, sed *Maximi*, qui annum DXXIII. referavit, *Vitalianus Constantinopoli intra palatium loco, quem Delphicum Græce vocabulo dicunt, Justiniani Patritii factione dicitur interfectus fuisse.* Verebatur ne sibi ad consequendum Imperium foret impedimento. Quippe Vitalianus erat in ore omnibus Christianis, & in Apameensi Synodo acclamatum fuerat: *Vitaliani Stratelatis multi sint anni, Vitalianus dignus Imperatore.* Imperii rivalem, & veluti candidatum vitâ pellendum esse, Justinianus è re putat sua. Julio mense ambitioni inimicorum mactatur, teste Marcellino: *Vitalianus Consul septimo mense Consulatus sui, sexdecim vulneribus confossus in Palatio, cum Celeriano, & Paulo satellitibus suis interemptus est.* Facinus indignum, cùm in Justinum nil rebellionis Vitalianus moveret: cujus cruentum cadaver XVI. vulneribus, quasi tot oribus Dei justitiam implorabat:

Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido.

Evagr. l. 4. c. 3.

Marcellin. Chr.

De die Paschatis Græcorum, & Latinorum concordia.

II. De celebrandæ Paschalis solemnitatis die magna Constantinopolitanæ Ecclesiæ cum Romana conspiratio fuit, quòd Hormisdam Legati Sedis Apostolicæ monuerunt: *De Paschali die vestra beatitudo cognoscat, concordare Orientalium cum Apostolica Sede sententiam, ut XIII. Kalendarum Maiarum die festivitas celebranda speretur; sicut Joannis quoque Constantinopolitani Antistitis relatione clarebit.* Legatorum Epistolam anno superiore conditam esse, Baronio creditum. Cujus opinionem verba Legatorum refellunt, qui de Joannis Patriarchæ Epistola mentionem fecere, quæ non elapso quidem, sed labente anno exarata fuit: *Instantis autem Dominicæ Passionis numerum, qui vestris continetur literis, ex repositis apud nos dies Paschalis Annalibus rectè habere significamus, & antè quidem scientes, & nunc scrupulosius requirentes sine dubitatione mundi, Festivitatem incolumes nos celebrare XIII. Kal. Maiarum die optamus, qui est propriè nonus decimus dies futuri mensis Aprilis.* Data est autem Epistola XIV. *Kal. Febr.* Vitaliano & Rustico Coss.

Lab. Conc. t. 4. 1522.

Error Baronii.

Bar. An. 519. n. 141.

Lab. Conc. t. 4. 1521.

Mors Joannis Constantinopolitani: virtutes ejus.

III. Ultimum Joannis hoc scriptum fuit, qui non multò pòst naturæ satisfecit. Legatorum quidem Epistola, quæ defuncto Epiphanium successisse tradit, Romæ accepta est, VII. *Idus Aprilis.* Pontificatus sui triennium ingressus erat, quem adierat labente anno DXVII. defuncto Timotheo, qui XVI. Aprilis excesserat. Gloriosam posteris famam reliquit, ut Sophronii Hierosolymitani Præsulis Epistolâ Synodicâ legimus: *Joannes Constantinopolitanus, genere, & cognomine Cappadox, homo verè virtutis domicilium.* Pontificatum ipsius illustravit Orientalis Ecclesiæ cum Occidentali reconciliatio.

Phot. Cod. 231. pag. 890.

Epiphanius Joanni succedit consensu omnium. De ipsius ordinatione literæ ad Hormisdam.

IV. *Epiphanius* Constantinopolitanus Presbyter defuncto sufficitur. Ac fortè à vero non aberrabit, qui ab Epiphanio cum Joanne Præsule, anno superiore Thessalonicam amandato, diversum eum non esse existimabit. Joannis Syncellus erat, & regiæ urbi probitate morum gratissimus. A Synodo Episcoporum viginti ordinatur Epiphanius, quos inter eminebant, *Theophilus* Heracleensis Metropolitanus, qui & Synodo præfuit, *Basilisusque* Zicnitensium Metropolitanus, & *Stephanus* Nicomediensis. Ubi Epiphanius electus est, Concilium de ipsius ordinatione Hormisdam monitum ivit Epistolâ Synodicâ, cujus titulus est: *Domino nostro, sancto ac beatissimo Patri Patrum, Archiepiscopo, & Patriarchæ Hormisdæ, Theophilus, Basilisus, Isaias, Anastasius, Paternus, Marcianus, & cætera Synodus, quæ in Constantinopolitana est civitate congregata.* *Isaias* Rhodiæ civitatis, *Anastasius* Nicæensium, *Paternus* Tomitanæ urbis, *Marcianus* Chalcedonensis Metropolitanus erat. Multis verò laudibus onerant Epiphanium, ut suo munere dignum: *Post obitum sanctæ recordationis quondam Archiepiscopi, & Patriarchæ Joannis Constantinopolitanæ civitatis, Deus, qui propriam Ecclesiam in petra rectæ fidei incorrupta fundavit, & portas inferni non prævalere ei decrevit, dedit nobis sanctum Pastorem & Patriarcham Epiphanium, virtutibus, correctionibus, & meditatione divinarum florentem Scripturarum, rectam quoque tenentem fidem, & ovium paternam regentem sollicitudinem.* Præmissis Epiphanii laudibus, eâ se impleri spe testantur, ut firmissimis cum Hormisda charitatis vinculis conjungantur. Synodi verba hæc perpendenda sunt accuratius: *Communem lucrum existimantes, quod per vos, & vestrum germanum, & commministratorem, nostrum autem Dominum, & Patriarcham pacem totius orbis Ecclesiarum esse provisam.* Ex Imperatoris, Augustæ, Procerumque sententia Epiphanius in Sede Constantinopolitana collocatur. Ipsius ordinationem Ecclesiæ Romanæ Legati Hormisdæ nunciarunt, nec sine laude: Joannis *in locum Epiphanius quidem Presbyter, quondam Syncellus ejus successit, cujus initia bona videntur: nam rationabilia loquitur, & promittit Patrum se regulas servaturum, pacem unitatemque ordinatam non dissipare, sed magis augere.* Quos literas quartâ *post ordinationem* Epiphanii *die*, repertâ occasione, Romam transmisere. Addunt, *Necdum cum eo communicavimus, non quasi resistentes, sed quia adhuc ab eo non sumus invitati.*

Lab. Conc. t. 4. 1542.

Lab. Conc. t. 4. 1523.

Hormisda queritur sibi Epiphanium non scripsisse. Cur?

V. More invaluerat, ut Episcopus Constantinopolitanus ad dignitatem evectus suam, Legatos Romam mitteret. Quam labente magno satis temporis spatio consuetudinem cùm non observaret Epiphanius, id miratus Hormisda, ad munus hujus officii persolvendum negligentem provocavit: *Decuerat*, inquit, *frater charissime, te Legatos ad Apostolicam Sedem inter ipsa tui Pontificatus initia destinasse, ut quem tibi debemus affectum, benè cognosceres, & vetustæ consuetudinis formam ritè compleres.* Nihilominus Hormisda privatæ amicitiæ officia Epiphanio solvere voluit. Cur verò legationem expectaret, eam rationem reddit, quæ Pontificiam majestatem non spectat: *Legationem autem tuam, & ea, quæ dudum gratia sustinemus, & fulti veteribus Constitutis exigimus, ut quantum gaudii fructum vel de tui Pontificatus honore capiamus, vel quas tibi gratias referri conveniat, pro impensis in negotio propagandæ unitatis officiis evidentius exprimamus.*

Horm. Ep. 71.

Epiphanii ad Hormisdam literæ & legatio. Justinus à Papa petit, ut nominibus fautorum Acacii parcatur.

VI. Amicitiæ consuetudinique non defuit Epiphanius, qui rupto silentio Epistolam Hormisdæ

ANNO DOM. 520.

misdæ mittit, quæ de sua electione, & fide ipsum doceret. Testatur ergo, Joannis se post obitum, *sententiâ & electione Christianissimi, & justissimi Principis Justini, & piissima Regina* in Constantinopolitana Cathedra esse collocatum, Synodos Oecumenicas, nec non Leonis *Epistolae pro recta fide conscriptas* suscipere se atque amplecti; maximâ quoque se unà cum Hormisda benevolentiâ conjungi: *Quantus enim circa vestram venerabilem fraternitatem in omnibus sit amor, jubete perpendere, quia quos vestra Apostolica Sedes condemnant in sacris Diptychis, non recitare jussit, eos nec ego inter sacra facto nominari mysteria.* Quod & Sedis Romanæ Legatis erat obvium. Priore hâc non contentus, posteriorem Præsuli Romano Epistolam mittit, quâ significat, ipsius Legatos si redeant incolumes, indicaturos, nil à se prætermitti, quod conducat ad concordiam: *Annuntient igitur vobis, quia non pauci nobis subjecti Sacerdotes, nec rursus sub eorum ordinatione Episcoporum, parva est subdita multitudo, qua bonum hujus capta unitatis amplectitur.* Erant tamen complures, qui nullâ ratione adigi poterant, ut sacris tabulis eorum, quibus Acacius decesserat, nomina delerent, quod Hormisdæ *Justinianus* declaratum voluit: *Pars Orientalium non exilio, nec ferro, flammisque compelli potest, ut Episcoporum nomina post Acacium defunctorum condemnet: quæ difficultas generali concordia metas nectit. Sanctitas itaque vestra, cælitùs inspirata temporum, rerumque qualitatem consideret, & condemnatis hujus erroris auctoribus, id est, Acacio Constantinopolitano, Petro, & Timotheo Æluro, & Dioscoro Alexandrinis, Petroque Antiocheno, finire dignetur inveteratum certamen, de cæterorum nominum quæstione sopitâ.* Ejusmodi quoque tenoris literæ ab Imperatore adornantur, qui & *Gratum* misit Hormisdæ, ut pertinacem in rejiciendis Acacii successoribus animum flecteret, ne Ecclesiis pax rursus pelleretur: *Veniam itaque nominum postulamus, non Acacii, non utriusque Petri, non Dioscori, non Timothei, quorum vocabula ad nos data tua sanctitatis Epistola continebant, sed quos in aliis celebravit civitatibus Episcopalis reverentia, & hoc exceptis urbibus, ubi vestra beatitudinis Libellus jam in plenum admissus est, nisi hanc quoque partem benevolentia statueris vestra mitius corrigendam.* Quod ut facilius impetraret, exemplum attulit Anastasii Papæ, qui Imperatori Anastasio scripserat, *Satis esse pacem affectantibus, si nomen tantùm reticeat Acacii.* Data est Epistola *Idibus Septembr. Chalcedone.* Paria quoque & gemina Hormisdæ nunciat Epiphanius. Ac Ponti, Asiæ, maximéque Orientis Præsules paratos esse omne potius subire periculum, quàm dum mysteria celebrantur, Sacerdotum suorum tacere nomina. Porrò quam exoptarat legationem Pontifex, ea sibi ab Epiphanio mittitur. Tres numero Legati erant, quibus mandatum, ut Episcoporum in retinendis defunctorum nominibus constantiam indicarent: *De his autem omnibus summo vobis supplicentur affectu, Joannes sanctissimus Episcopus multos nobiscum sudores in præsenti deponens certamine, & Heraclianus reverendissimus Presbyter sancta nostra majoris Ecclesia, & cohabitator noster, & Constantinus reverendissimus Diaconus, ejusdem majoris Ecclesia, per quos & nostra Synodalia secundum Ecclesiasticas vestra beatitudini destinavimus Leges.* Muneribus etiam, quæ suæ in Hormisdam amicitiæ pignora certa forent, ferendis Legatos onerare voluit: *Indicia autem nostra secundum Christum Dominum charitatis, per viros reverendissimos destinavimus ad administrationem divina cultura, & Sancta Apostolica vestra Ecclesia calicem aureum, gemmis circundatum, patenam auream, & alium calicem argenteum, vela serica duo, qua suscipere vestram beatitudinem supplicamus cum illa charitate, quam vos habere secundum Deum non dubitamus.*

Lab. Conc. t. 4. 1536. — *Lab. Conc. t. 4. 1542.* — *Lab. Conc. t. 4. 5138.*

VII. Tempus est redire ad Thomam, Eliam, Nicostratum Episcopos, qui suis pulsi Sedibus machinas adhibebant omnes, ut restituerentur. Cæsariensibus remoto Eliâ alius Episcopus præfectus erat, qui benevolentiam sibi conciliarat omnium, à quibus absque ingenti tumultu evelli non poterat, quod Justinianus Comes, missâ VI. *Idus Junias* Epistolâ indicavit Hormisdæ: *In præsenti Pontificem Cæsariensium, urbis favor tutatur omnium, quem ob instituta pulcherrima, non soli in incolæ validissimè retinendum arbitrantur, sed propè cunctus Oriens, sine dubio veneratur: & qui prior in eodem fuit Sacerdotio, injuriâ esse remotum queritur. Visum est itaque convenire, ut nec faciamus impetum contra infinitarum vota multitudinum, aut homo integritate nobilis Sede dejiciatur, quâ se dignum exhibet, nec anteriori spem prorsus adimi patiatur, reperendi locum denuò, quo se spoliatum sine causa confirmat.* Ubi mortis debitum solvcrit, qui Cæsariensem administrabat Ecclesiam, tum ad Sedem Elias suam redibit. De Thoma verò & Nicostrato nunciat, pace firmatâ ipsos Ecclesiis suis esse restituendos. *Data VII. Idus Junias.*

De Eliæ, Thomæ, Nicostrati causâ Justiniani ad Hormisdam literæ.

VIII. Intereà Dorotheus seditionis in urbe Thessalonicensi motæ incentor existimatus, Heracleam missus, criminis, quo postulabatur, sese purgatum voluit, itaque Sedi suæ restituitus innocentiam Hormisdæ suam testificatum ivit: *Sanctissimo ac beatissimo Patri, ac Comministratori Hormisda Dorotheus in Domino salutem. Propositi nostri, & orationis est summum studium, per omnia beatissime & ter beate Pater, & scribere frequenter ad vos sanctissimos, & mutua mereri colloquia, & nullo tempore extorrem me ab hujusmodi lætitia esse condecet.* Causas verò tumultus in adversarios conjicit, *Qui*, inquit, *nihil à nobis læsi sunt, sed sine causa, & superfluè adversum nos armati sunt. Deo tamen & vestra satisfacio sanctitati, quia pro Joanne viro reverendissimo Episcopo, qui paulò antè à vestra venerabili corona directus est, prædestinavi me periculis, & mortem sustinui, & meam pro ejus scio me objecisse animam: & hoc ostenditur gestis, & ex his, qui quanquam per meam absentiam, acerrimè videantur esse defensi.* Affirmat etiam, de erga Hormisdam observantia se cum omnibus omninò certasse, cujus Episcopatum *commune gaudium totius mundi esse* judicavit: neque ab eo tempore se prætermisisse quidquam, quod ad Sedis Apostolicæ honorem redundaret. Rescripsit Pontifex, se de correctionis Dorothei mora ingemiscere: qui ipsius innocentiam nesciunt, cum à *Christianitatis simul credant tramite deviasse*: in votis esse, *ut Episcopi ad pacem redeuntes Catholicam, à crudelitate & criminibus contingat semper innoxios comprobari. Expectamus igitur, si non desunt fraternitati tua veritatis Deo nota præsidia, ut & tanti sceleris à te repellas invidiam, & in reconciliatione fides tandem eorum, qui reversi sunt, sequaris exempla. Data V. Kal. Novembr.* Quis huic negotio finis impositus fuerit, docet nos Hormisdæ ad Epiphanium Epistola,

Lab. Conc. s. 4. 1526.

Dorotheus Thessalonicensis scribit Hormisdæ: Sedi restituitur.

Lab. Conc. s. 4. 1539.

Horm. Ep. 72.

Anno Dom. 520.

Herm. Ep. 90.

stola, VII. Kal. Aprilis, anno DXXI. scripta, Valerio Consule: *De Thessalonicensibus, quorum ad nos Legati sub clementissimi & fidelissimi Principis filii nostri ordinatione venerunt, ne quid omisisse credamur, nosse nos volumus secundum hoc, quod Domino nostro J. C. inspirante placuerit, causam omnem nostri dispositione esse tractandam, & si quod oportet impleverint, ordinanda hæc per fratrem nostrum, & Coëpiscopum venerabilem virum Joannem, sed & filios nostros, Heraclidnum Presbyterum, & Constantinum Diaconum, Ecclesiastico honore dignissimos.* Ad Maxentium Scythiæque Monachos redeat oratio.

Possessor Episcopus de libro Fausti Hormisdam consulit.

IX. Faustus ille Reiensis Episcopus, gente Britannus, habitatione Gallus, magnus Semi-Pelagianorum patronus, librum ediderat, qui veris gratiæ cultoribus erat offensioni. In regiam civitatem usque perveniens, Fausti hoc opus effecit, ut discordiarum vulnus, quod obductum cicatrice putabatur, recrudesceret, aliis Faustum damnantibus, aliis defendentibus. Qua de causâ Possessor, Africanorum Antistitum exulum unus, qui Constantinopoli morabatur, à contendentibus consulitur Augustini disciplinæ meritò Maxentius eum suis adhærebat, aliis dissentientibus. Loquentem audiamus *Possessorem*, qui Fausti de genere non satis instructus, Gallum fuisse tradit: *Cùm quorumdam fratrum animus de Codice Fausti cujusdam, natione Galli, Regiensis civitatis Episcopi, qui de diversis rebus, & frequentius de gratia Dei disertè visus est disputasse, in scandalum moveretur, aliis ut se habent humana studia, in contrarium renitentibus, me crediderunt consulendum.* Quod solvendæ quæstioni conduceret, nil est à *Possessore* responsi datum. Dixit tantùm, *ea quæ a tractatoribus pro captu proprii ingenii disputantur, non ut Canonica recipi, aut ad Synodalium vicem pro Lege servari.* Ea verò certa esse, quæ *veteri Lege, & novâ conscripta, & generalibus Patrum sunt Decreta judiciis ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem.* Cùm hæc non satisfacerent, ac quæstionis explicationem tam Vitalianus, quàm Justinianus expeterent, visum Possessori, Hormisdam misso Justino Diacono consulere: *Accepta est Epistola V. Kal. Augusti.* Consulenti hæc respondit Hormisda: *Hi, quos vos de Fausti cujusdam Galli Antistitis dictis consuluisse literis indicastis, id sibi responsum habeant. Neque illum recipi, neque quemquam, quos in autoritate Patrum non recepit examen Catholicæ fidei, aut Ecclesiasticæ disciplinæ ambiguitatem posse gignere, aut religiosis præjudicium comparare.* De libertate verò mentis humanæ Ecclesiam Romanam Augustini sententiæ prorsus adhærere testatur. Observabilia sunt verba Pontificis: *De Arbitrio tamen libero, & Gratia Dei, quod Romana, hoc est, Catholica sequatur, & asseveret Ecclesia, licet in variis libris B. Augustini, & maximè ad Hilarium, & Prosperum possit cognosci; tamen in scriniis Ecclesiasticis expressa Capitula continentur, quæ si tibi desunt, & necessaria creditis, destinabimus. Quanquam qui diligenter Apostoli dicta considerat, quid sequi debeat, evidenter cognoscat. Data Idibus Augusti.* Possessorem Fausto favisse tradit Maxentius, sententiæ Augustini defensor acerrimus: *Evidenter*, inquit, *clareat, libros Fausti esse hereticos: sicque confundantur omnes, qui eos hactenùs defendunt Catholicos. Quorum Princeps & Autor est Possessor, Africanus Episcopus.* Quam Maxentius Epistolam labente anno condidit, ut vi-

Lab. Conc. t. 4. 1530.

Herm. Ep. 70.

ctricem Dei gratiam meritis sanè laudibus cumularet.

Anno Dom. 525.

B. M. P. t. 9. 543.

Maxentii Schytharumque Monachorum Confessio Orthodoxa fuit.

X. Majores adhùc motus exardescebant de quæstione à Scythis motâ, dicendumne foret, *unum de Trinitate in carne passum esse.* Non fideliter satis Dioscorus, Legatorum unus, Monachorum sententiam verbaque expresserat, quæ in ea mutaverit, *unum de Trinitate crucifixum.* Baronius, Binnius, aliique nonnulli asperè in Maxentium, Monachosque invehuntur, quos pro larvatis Hæreticis habent. Credulus Legatis Baronius, Monachorum verba hæc fuisse, *unum de Trinitate crucifixum* existimans, pluribus ostendit, *panem esse veneno corruptum.* Scilicet Anastasium Chalcedonensi Concilio inimicum id ipsum conatum, ut diceretur, *unus de Trinitate passus.* Addit Ferrandi rationes Carthaginensis Diaconi, prima, *ne alia esset Trinitas, & alius, qui unus esset de Trinitate.* Secunda, *ne divina substantia fieri passibilis videatur.* Tertia, *si unus est Filius de Trinitate, vel unus est Trinitatis, Filiorum est Trinitas, & Trinitatis est Filius.* Argutiis ejusmodi fidei Maxentii dedecus imprimit. At frustra stricto mucrone *vir illustrissimus* verberat umbras, cùm certo certius sit, Scytharum ea verba non fuisse, quæ fuisse dicuntur. Neque congruum est Dioscoro magis, quàm ipsi Monachorum assentiri Libello, in quem si vigilantes Baronius oculos conjecisset, Monachorum utique famæ pepercisset, & se errore liberasset. Libelli hæc verba sunt: *Si secundum ipsos, quicumque dixerit unum ex Trinitate Christum, qui pro nobis est carne passus, divisionem facere deprehenditur Trinitatis, ergo quicunque Deum ex Deo dicit, divisionem efficit Trinitatis. Quòd si Deum ex Deo dicere, divisionem non facit Divinitatis; multò magis unum ex Trinitate dicere, divisionem non facit Trinitatis: quia non secundum id, quòd unus est Deus, & una Divinitas Trinitatis, sed secundum id, quòd tres sunt, id est, Pater, & Christus, & Spiritus Sanctus, unus Deus, Christus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne.* Est inter errores Baronii, quòd desideratam in Confessione, quam Monachi, & Constantinopoli, & Romæ exhibuerunt, vocem *Verbum* in sua ad Antistites in Sardinia exules Epistola illam opposuerint. Quod illustrissimus Purpuratus Scytharum assignat *astutiæ*. Quibus nos magis ac magis persuademur, Libellum à Maxentio in urbe regia Legatis oblatum, nictantibus oculis à Baronio lectum fuisse. Quid enim his Maxentii disertius? *Restat, ut unus de Trinitate sit Verbum, qui de Virgine secundum carnem natus est, & homo factus, passus est carne pro nobis.* Quæ non semel in Confessione leguntur. Falsum ergo, in Libello Sedis Apostolicæ Legatis oblato, Monachos *simpliciter* scripsisse, *unum de Trinitate esse passum in carne.* Falsum similiter, in eo Libello vocem *Verbum* desiderari, quo sanè vocabulo, quænam Trinitatis persona cruci suffixa fuerit, certè certòque indicatur, confusione omni remotâ.

Bar. An. 519. n. 103.

Error Baronii.

B. M. P. t. 9. 535.

Bar. An. 519. n. 113.

B. M. P. t. 9. 536.

Justinianus Monachorum, & Maxentii Confessionem probat. Urbe ejiciuntur.

XI. Maxentii in sententiam descenderant Orientis Antistites. Imò Justinianus ipse, qui pro perturbatoribus Ecclesiæ Scythas olim habuerat, quos & ab urbe pellendos Hormisdæ scripserat, in eorum tandem opinionem concesserat. Quod utrumque in ipsius ad Pontificem Romanum Epistola reperimus: *Ut præsset illud etiam magis magisque deposcimus, ut tua Sanctitas conceptâ gratiâ cœlesti, quæ prætendunt Orientales*

ANNO DOM. 520.

tales Episcopi tractare dignetur, eorumque fidei competentem præbere consensum. Nobis etenim videtur, quoniam Filius Dei vivi, Dominus noster J. C. ex Virgine Maria natus, quem prædicat summus Apostolorum carne passum, rectè dicitur unus in Trinitate, cum Patre, Spirituque Sancto regnare. Rogat ergo Pontificem, quæstionem solvat, *ne quid dubitationis relinquatur in posterum.* Imò compositio eisdem duobus Capitulis, videlicet tam de retinendis fautorum Acacii nominibus, quàm de phrasi, *unus de Trinitate passus est carne, universos*, inquit, *Sacerdotes istius Reip. libenter amplecti vestram communionem novit. Accepta XV. Kal. Octobris.* Verùm de Decreto Pontificio nil spei restabat, cùm exacerbatus in Monachos Hormisda, eos ut Hæreticos urbe ejecisset. Suam ipsi queruntur injuriam Maxentii calamo: *Postquam à loco, quemadmodum acceperant, pro mandato ejusdem Romani Episcopi fuerant expulsi, in publico consistentes, ubi casu Regum imagines fuerant, quòd petitioni sua audientia denegaretur, populo contestati sunt.* Nigris porrò coloribus Monachos Hormisda depingit in sua ad Possessorem Epistola: *Ubi non varia tentationis aculei? Quales per hunc ferè jugem annum quorumdam Scytharum, qui Monachos præ se ferebant, specie, non veritate, professione, non opere, subtili tectas calliditate versutias, & sub religionis obtentu, famulantia odiis suis venena pertulimus, sindentes eos ab interno vulnere medicabili patientia.* Eorum superbiam accusat, quasi soli regnare vellent, omnibusque credendi regulam imponere: *Contempteres*, inquit, *autoritatum veterum, novarum cupidi quæstionum solam putantes scientiæ rectam viam, quælibet conceptâ facultate sententiam: eò usque tumoris elati, ut ad arbitrium suum utriusque orbis putent inclinandum esse judicium: nec in numero Fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ, si sua viderint cedere nolle sententiæ: docti crimina serere, obtrectationum venena componere, integrum Ecclesiæ corpus odisse, seditiones instruere, invidiam concitare, & pro obedientia, quæ in Cœnobiis Principatum regularis obtinet disciplina, obstinationem pertinacis amare superbiæ.* Turbas & ob ipsis in urbe concitatas queritur: *In publicum usque prodiere Conventum ad concussionem quietis, circa Regum etiam statuas inclamantes: & nisi fidelis populi constantia restitisset, per Diabolica semina nefanda zizania apud illos dissensionem & discordiam commovissent, per quos adjutorio Dei de religione eorum est pulsa dissensio.* In transcursu observetur, tam in Baronianâ, quàm in Labbeano Hormisdæ Epistolæ Editione legi: *concursionem quietis.* Quæ lectio est absona: scribendum, *concussionem pacis*, ut habet Epistola Maxentii. Porrò Monachorum moribus & factis Hormisda *Possessorem* instrui voluit, ne si fortè urbem regiam repeterent, verborum simulatione aliquos deciperent. Monachis quoque insurrexit Presbyter, nomine *Trifolius*. Faustus, quem Præfectum Prætorio egisse eruditi putant, de Scytharum Monachorum sententia, *Trifolium* consuluerat. Quærenti respondet Trifolius: *Mandare mihi dignatus es, Monachos Scythas à Constantinopoli advenisse, qui unum de Trinitate prædicant crucifixum, sperans à parvitate mea, si tale aliquid in doctrina Patrum reperirem; Ista doctrina de fonte Arii prodivit, & est conveniens omnibus hæresibus.* Lepido verò Trifolius utitur argumento, ut vincat, Monachorum sententiam non esse ferendam: *Si unus de Trinitate passus est in carne, caro mansit impassibilis. Qui unum de Trinitate Filium dicunt passum, duos, aut tres Filios colunt, ex quibus unus passus est, duo manent impassibiles.* Objicientibus Procli autoritatem, scribentis, *unus de Trinitate passus est*, respondet, *Si Epistolas Patrum, Athanasii, Cyrilli, & Leonis, quæ per universales sanctas Synodos relecta & confirmata sunt, Hæretici fraudaverunt, quantò magis Epistolas Procli, quæ nec in unius Synodi definitione posita est?* His, aliisque multis ejusmodi præmissis, decretoriam tandem sententiam profert: *Sedes Apostolica Romana super fidem Synodi Chalcedonensis nunquam permisit unam syllabam, aut unum apicem addi, aut minui.* Miseram veritatis sortem, quæ mortalium exposita præjudiciis, erroris specie involuta damnatur. Mirum ni Trifolius eam quoque sententiam atro lapillo notasset, *Deus Ecclesiam acquisivit suo sanguine.* Quæ Trifolianis sanè telis non minus petitur, quàm phrasis Maxentii.

Lab. Conc. t. 4. 1536.

B. M. P. t. 9. 543.

Horm. Ep. 70.

ANNO DOM. 519.

Lab. Conc. t. 4. 1590.

Maxentius in Hormisdam scribit.

XII. Illatam Monachis injuriam silentio ferre Maxentius non potuit. Primum Hormisdæ moras accusat, *quòd Monachis responsum quærentibus, Romanus Episcopus dare omninò distulerit, eosdemque post multa maris pericula, longique itineris vexationem, nec non etiam afflictionem prolixi temporis, quo eos apud se detinuit, vacuos, & sine ullo effectu ad has partes venire compulerit.* Ubi verò Hormisdæ in Epistolam conjecit oculos, subinde & innocentiæ, & pietati fratrum suorum defensionem parat. Ac primùm in dubium revocat, quòd talis Epistola fuerit ab Hormisda condita: *Non est facile credendum, hanc esse Epistolam, cujus fertur nomine titulata, præsertim cùm in ea nihil, ut diximus, rationis, aut consequentiæ reperiatur, sed tota criminationibus, obtrectationibusque vanis, quæ solent ex rancore adversantis procedere animi, videtur referta.* Epistolæ Autorem labe hæreseos pollutum esse contendit. Verba hæc erant Hormisdæ: *Proficiemus inter adversantes propriis bonis, si erroribus non involvamur alienis.* Quæ Maxentio odium commovere, qui Autorem sic compellat: *Te splendore suo detegit Catholica veritas, & juxta cætera mala etiam superbissima Pelagiana perfidia involutum erroribus, cunctorum oculis anteponit, qui inter adversarios, non Dei munere, sed propriis bonis proficere posse, tumidâ elatione confidit.* Eò tandem processit Maxentius, ut ipsi Hormisdæ erroris notam imprimeret: *Verùm tamen sive ab hoc, sive à quolibet alio hæc sit scripta Epistola, non est dubium, Autorem ejus esse Hæreticum, qui contentionem verborum, subversionemque audientium, judicat Christum Filium Dei vivi unum fateri ex Trinitate.* Denique multis argumentis victricis gratiæ vires, necessitatemque demonstrat. Quibus expositis, hic Epistolam claudit suam: *Certas sententias, tam ex Præfatione errorum Fausti, quàm etiam ex Capituli primi, & septimi prioris libri inserere, hoc loco necessarium consideravi. Quia se idem Possessor ita solet callidè excusare, quòd non amplius nisi octo Capitula libri primi legerit, ut sic saltem confusus aliquando resipiscat, ea quæ proprio ore legisse se asserit, Catholica nefariè ausus pronuntiare.* Hic est ille Maxentius, quem Labbeus *Eutychianâ fuligine tinctum* existimat; quo jure, viderit: nisi pro *Hæretico* forsan eum habuerit, quòd & Semi-Pelagianis adversatus fuerit, & Pontificem Romanum hæresim docere crediderit. Non inficiamur tamen, quin pio sensu ab Hormisda scriptum fuerit, *proficiemur inter adver-*

Ep. Max.

adversantes propriis bonis: quia quæ Deus vel nobis largitur, ea propria sunt; neque phrasis à B. Paulo repudiatur, magno Dei gratiæ præcone: *Unusquisque*, inquit, *mercedem accipiet, secundum suum proprium laborem.*

1 Cor. 3. 8.

Scythæ Afros Antistites in Sardinia conveniunt. Eorum Libellus est orthodoxus.

XIII. Ut imponerent sibi calumniam Scythæ prorsus eluerent; Africæ Antistites, qui exilium in Sardinia tolerabant, sibi adeundos putant, quos centum linguis fama sua celebrabat. Inter Legatos *Petrus* eminebat Diaconus, qui oblato Libello prior subscripsit. Libelli verò titulus hic est: *Dominis sanctissimis; & cum omni veneratione nominandis, Datiano, Fortunato, Albano, Orontio, Boethio, Fulgentio, Januario, & cæteris Episcopis, & in Christi Confessione decoratis, exigui, Petrus Diaconus, Joannes Leontius, Joannes, & cæteri fratres in causa fidei Romã directi.* Quo fine vero Libellum hunc suum obtulerint, his declarant: *Suppliciter petimus, & obsecramus beatitudinem vestram, quatenus diligenti examinatione ea, quæ inferius continentur, discutientes, ut decet verissimos, & intrepidos Christi prædicatores, scriptis sententiam vestram nobis patefacere jubeatis; ut si Deo præstante Catholicæ fidei conveniens, & Apostolicis traditionibus nostra apud vos, sicut non diffidimus, fuerit expositio comprobata, & facile tantorum virorum probatissimorumque Sacerdotum autoritate muniti, iniqua loquentium ora obstruere valebimus: & in fide S. Patrum perseverantes, Deo, qui vos sanctissimæ suæ Confessione glorificavit, gratias referamus Domini sanctissimi & Deo dignissimi.* Capitulis octo constat Monachorum ille liber. II. Christum in *duabus naturis unitis, & inconfusis* personam unam esse confitentur. III. Dicunt, Mariam *proprie & secundum veritatem esse Theotocon*, quod peperit verè & propriè Deum incarnatum. IV. Narrant, Trinitatis mysterium illo Incarnationis non evelli, *quia idem Deus Verbum, etiam cum propria carne, unus est ex Trinitate.* V. Duas Christi nativitates fatentur; ideòque *Deus factus est Christus, non autem Christus factus est Deus.* VI. Explicant qualis Adam sit factus, & quâ ratione per peccatum mutatus sit; *qui amissâ libertate propriâ, sub peccati servitio mancipatur.* VII. Affirmant *ex una massa perditionis, alios salvari gratiâ Dei, alios justo occulto judicio derelinqui.* VIII. Statuunt, *omnem bonarum cogitationum originem, earumque confessionem, & voluntatem ex Deo, & per Deum esse.* Summa hæc est Libelli Africanis Antistitibus oblati. Porrò Scythiæ Monachi pro *circulatoribus, Hæreticis impostoribus* habentur Baronio, qui elegantibus hisce titulis eos ornavit. Quam utique maculam delent Confessione suâ, omni ex parte orthodoxâ, & Præsulum etiam Africanorum calculo comprobatâ: Responsionis sanè titulus iniquum de Monachorum fide Baronii judicium prorsus rescindit: *Dilectissimis, & in Christi fide ac gratiâ plurimum amplectendis, sanctis fratribus, Petro Diacono, Joanni, Leontio, & alii Joanni, cæterisque fratribus*, &c. Hisne titulis Hæreticos, impostores, circulatores affecissent Africani Confessores? Eosne ut *sanctos fratres* amplexi fuissent? Aliud adhùc peccat Baronius, qui suo in Monachos odio turbatus, ait ipsos ea dixisse, quæ nusquam dixerunt: *Considera*, inquit, *consuetam Hæreticorum arrogantiam, dum pauci Scythiæ Monachi totius Orientalis Ecclesiæ pro se ferunt esse Legatos.* Ubinam locorum hæc præ se tulerint? Nil aliud affirmant, quàm in *causa fidei, ad Afros Romà sese directos.* Pro Orientalis Ecclesiæ Legatis sese nunquam, nusquamve venditarunt. Nomine porrò Episcoporum omnium, ut Monachis responderetur, insignem Fulgentius tractatum edidit, *de Incarnatione, & Gratia Domini nostri J. C. ad Petrum Diaconum, & alios, qui ex Oriente in causa fidei Romam missi sunt.* Constat capitibus XXXI. quibus materia hæc non minimum illustratur. Capitibus Epilogus additus est: *Habetis dilectissimi fratres, tam de Incarnatione Domini nostri J. C. quàm de gratia paucis expressam fidei nostræ, Confessionisque sententiam.*

B. M. P. t. 9. p. 196.

Error Baronii.

Bar. Ann. 519 n. 113.

B. M. P. t. 9. p. 199.

Anno Dom. 521.

ANNO U. C. 1274. OLYMP. 325. PER. JUL. 5234. JUL. 566. DOM. 521. JUSTINIAN. 4. THEODORIC. 29. *Sol.* 26. C. *Lun.* 9. *Indict.* 14. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 5. P. 11. *April.*

COSS. *Justinianus & Fl. Valerius.*

Liberalitate Consulatum Justinianus suum illustrat.

I. SPlendorem Consulatus sui editis magnificè muneribus Justinianus nobilitavit. Quam Marcellinus pompam depingit: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus Consul, omnium Orientalium Consulatu profecto magnificentior, his liberalitatibus edidit. Nam ducenta octoginta octo millia solidorum in populum, inque spectacula, sive in spectaculorum machinam distributa, XX. leones, triginta pardos, exceptis aliis feris exhibuit. Numerosos præterea, phaleratosque in Circo caballos, jam donatis quoque impertivit aurigis, uno duntaxat ultimaque mappa insanienti populo denegata.* Corrupto exemplari usus Baronius, legit 288. *solidorum sestertia*, nullo sensu.

Hormisdæ & ad Synodum Constantinopolitanam, & ad Epiphanium Epistola.

II. Omnium suffragio ornati ad Pontificatum Epiphanii evectionem, missis *Joanne* Episcopo, *Heracliano* Presbytero, *Constantino* Diacono, Hormisdæ Constantinopolitana Synodus notificarat. Ne officio igitur suo deesset Romanus Episcopus literis Concilio gratulatur ob electum Epiphanium: *Tantò majus pro autoritate nuntii nascitur gaudium, quantò non est, quod de testimonio disputetur. . . . Quapropter sanctis fecistis, fecistis religiosè, fecistis piè, quòd veritati testimonium impendistis, quòd præmium benè meritis non negatis.* Data est Epistola VII. *Kal. Aprilis.* Illo ipso die literis & Epiphanium adiit, quem laudat, quòd ad *Sacerdotium dignè pervenerit.* Sibi gratum & fuisse testatur, quòd missâ legatione ipsius promotio sibi nunciata fuerit. Suâ verò manu hæc addit: *Suscepimus calicem aureum, patenam argenteam, & alium calicem argenteum, & vela duo, ministerio Basilicæ B. Petri Apostoli profutura, à caritate tua directa.*

Hormisd. Ep. 76.

Judicium de phrasi Orientalium differt Hormisda.

III. Quos Epiphanius Romam Legatos miserat, illi diutius ab Hormisda detinebantur. Pedibus manibusque conabantur, ut læta pax ubique locorum adesset, quod impetrari non poterat, si Præsulum, pietate fideque de Ecclesia benè meritorum nomina Diptychis hac una de causa delerentur, quòd cum Acacio communionis Ecclesiasticæ vinculo jungerentur. Concordiam quoque turbabat damnatio sententiæ hujus, *quòd unus de Trinitate in carne passus fuerat.* Cùm moras nectens Hormisda, judicium interponere suum cunctaretur, Justinianus ad eum scribit, petens, ut Legatos rebus benè gestis redire quàm primum curet: se pro virili ea fecisse, quæ ad promovendam religionem conducerent;

Lab. Conc. t. 4. 1546.

cerent: *Sed ignoramus*, inquit, *qua dissensio provenias, ut minime sopirentur hactenus ea, qua videntur esse levissima. Salutantes ergo vestram reverentiam, petimus, ut nulla prabeatur occasio, quâ de sua quisquam possit ambigere voluntate.*

Hormisda petit à Justino, ut severitatem adhibeat in Orientales.

IV. Non mentis erat ejusmodi Papa Romanus, ut clementiam erga eos adhiberet, qui cum Acacii successoribus conjuncti fuerant. Anno elapso scripserat ad Hormisdam Imperator: *Priora vestra Sedis Constituta sequitur, qui non omnes memorias mortuorum judicat contemnendas, ut indignum habeatur, & incongruum, si non plenior omnibus non solum defunctis, sed etiam superstitibus vestra divulgetur in omni fine terrarum lenitas. Et hoc quidem non dubitaverimus ita gratiosum vobis futurum, ut pacifico statim responso latior mundus reddatur.* Quæ pridie Kal. Decembris Pontificis in manus Epistola pervenerat.

Lab. Conc. t. 4. 1542.

Præsentis anni *vigesimus sextus* Martii labebatur, cùm Epistolam Justino suam Hormisda direxit. In ea quidem multis Imperatorem laudibus afficit: *Salve, Ezechias præsentis atatis. Nam etsi fuerunt ante eum Reges Juda, bonum qui facerent, nullus tamen eorum dissipavit excelsa. Tu quoque schismatum & superbia dissipator, & cultus veteris restitutor, prasume tibi similitudine illius annorum augenda curricula, qui operum ejus imitaris exempla.* Petitioni tamen Augusteæ non respondit, quam potius eludit. Imò Justinum accendit, ut potentiam adhibeat suam iis coercendis, qui fautorum Acacii nomina expuncta nollent: *Durum est, ut efficacior sit eorum pertinacia, qui dividunt pacem, quàm qui afferunt unitatem. . . . An non aquum est, ut religiosi Principis subdantur Imperia, qui non moventur exempla? Fortè inter initia locus esse potuit unitati: male, sicut notum est, per accessus pracedentium temporum, errorum augmenta creverunt.* Tandem sese ita comparasse innuit, ut misericordiæ aliquid exhiberet: *Quamquam his urgemur angustiis, tamen propter mansuetudinis tua considerationem, & venerabilium Legatorum Joannis Episcopi, Heracliani Presbyteri & Constantini Diaconi allegatio nos non inhumana permovit, qui innocentibus, aut ignaris causa remedia credidit esse poscenda, ad fratrem & Coëpiscopum nostrum Epiphanium scripta transmisimus, ut memor fidei, memor religionis, quos dignos susceptione esse crediderit, & alienos à communione, quam respuimus, sicut asseritur, innocentes eos ad societatem sua communionis admittat, Libelli tamen, qui à nobis interpositus est, tenore servato.* Data VII. Kal. April.

Hormisd. Ep. 78.

Postulat rerum series atque ordo, ut quid Epiphanio fuerit scriptum, uno tenore exponamus: *Habet & Ecclesiarum ordo regularum, & ipsius forma justitia, ut medicina rationabilis benigne & fideliter sperantibus non negetur. Nec quisquam ita est ab humanitate discretus, quem non à rigore discretionis inclinet incauta simplicitas. Sed ut cautè hoc citra querelam, aut erroris alicujus nævum valeat expediri, dilectissime frater, personam meam & in hoc oportet inducere, scientem & in hujusmodi causis, sicut pradictum est, quid faciendum sit, quid cavendum: ita omnia providenda, ut non ambigas rationem dispensationis hujus Deo esse reddendam: ita tamen, ut eos, qui fuerint vobis communione sociati, vel per eos Sedi Apostolica vestra nobis scripta declarent, quibus etiam continentia librorum, quos obtulerunt, inseratur: Sic enim & Severi, vel complicum ejus, vel similium absolvemus errores, nec eorum, qui sanari poterint, dispendia patiemur.* Objectis hisce nebulis, non satis exploratum habemus, isne contigerit, quem de Episcopis, qui cum Acacio communicaverant, eventum optaverat Imperator, ut eorum scilicet, qui Orthodoxi fuerant, nomina in Diptychis retinerentur. Illo ipso die, quo ad Epiphanium Hormisda scripsit, gravem sanè de Trinitatis, & Incarnationis mysterio direxit Epistolam, datam VII. Kal. April.

Hormisd. Ep. 80.

Paulus Episcopatu Antiocheno abit. Cur? Euphrasius et succedit.

V. Stylum ad res Antiochiæ delabi nostrum nunc permittamus. *Paulus*, qui ejecto Severo successerat, expertem pacis vitam suo in Episcopatu degebat. Scelerum Præsule indignorum accusabatur, quod regiis Justini verbis exponere non erit injucundum: *Paulus Sacerdotio praditus Antiochena civitatis, ita versatur esse dicitur in multis causis, qua religiosis aliena sunt Episcopis, ut Clericorum suorum proditione, habitatorum etiam dicta civitatis, aliorum insuper frequentium incusaretur, non tantùm Legatis vestra Sanctitudinis in has regia positis urbe, verum post eorum recessum.* Hæc Justinus nunciat Hormisdæ, *Kalendis Majis.* Eò res processit, *ut multis ipsius urbis habitatoribus, sicut dixerunt aliqui, à Catholica sese separantibus, & assiduas interpellationes tranquillissimo & fidelissimo Principi ingerentibus*, de accusationibus inquisitionem fieri postularent. Pondere ergo conscientiæ oppressus Paulus, discessionem ab Episcopatu petit. Quæ de re verba sunt Epiphanii: *Amabilis Deo Paulus prodesse sibi hoc existimans, per Libellos proprios designata civitatis desertionem & Episcopatus elegit, & universalem quietem, & à causis alienationem se praferre monstravit.* Quod tam à Justino, quàm ab Epiphanio est Hormisdæ significatum. Discedenti successor datur Euphrasius, de civitate Hierosolymitana Clericus, ut nos Evagrius monuit: *Paulus quidem cùm suâ sponte Antiochiâ discessisset, tandem peracto vita sua cursu, fatali morte interiit. Euphrasius verò post illum ex urbe Hierosolymitana veniens, Episcopatum obtinuit.*

Lab. Conc. t. 4. 1550.

Evagr. l. 4. c. 4.

Quandonam Dioscoro Timotheus Alexandrinus suffectus est?

VI. Antiochiâ profecti Alexandriam petamus. Dioscoro Juniori successisse Timotheum, omnibus est in confesso. Quo verò tempore Timotheo decesserit Dioscorus, jacet in obscuro. Si qua fides Evagrio, jam sedebat Timotheus, dum Severus Antiochenam Ecclesiam adhùc administrabat: Severi, inquit, *Epistola suscepta sunt dumtaxat à Joanne, qui priori Joanni successerat, & à Dioscoro, ac Timotheo, & ad nostram usque atatem servata sunt.* Quibus non Constantinopolitanum quidem, sed Alexandrinum Timotheum pingi, luce clarius est. Hinc conficitur, Timotheum Ecclesiæ Alexandrinæ præfectum prius fuisse, quàm anno DXVIII. Severus fugâ sibi consuleret. Ut ergo Severi communicatorias Timotheus Epistolas susciperet, eo quidem tempore Pontificatum adire debuit, quo Severus dignitatem etiamnum suam retinebat. Itaque non est accurata Baronii Chronologia, qui Timotheum anno DXIX. Dioscoro suffectum esse tradit. Victor verò Tununensis cum labente anno mortem Dioscori copulat: *Valerio & Justiniano Coss. Alexandrina Ecclesia Dioscoro Episcopo mortuo Timotheus succedit.* Placet nobis Evagrii Chronologia, quam & Liberatus astruit: ut prius sederit Timotheus, quàm relictâ Antiochiâ Severus Alexandriam migraret habitatum, anno DXVIII. Cæterùm anno labente, ut conjectura est, turbæ in Alexandrina civitate à Severo, Julianoque

Evagr. l. 4. c. 4.

Anno Dom. 521.

Liberat. cap. 19.

que moventur, dum de qualitatibus corporis Christi dissident: *Sub isto Timotheo de corruptibili & incorruptibili apud ipsam Ecclesiam mota est, hoc modo. Requisivit quidam Monachus Severum, quid oporteret dicere, corpus Domini nostri J. C. corruptibile an incorruptibile? Ille respondit ei, Sanctos Patres illud corruptibile dixisse. Hoc audientes quidam Alexandrinorum, cùm requisissent Julianum in alio loco sedentem, quid & ipse diceret de eadem quæstione? Ille dixit, Sanctos Patres contraria dicere. Horum itaque singuli statuere responsum proprium volentes, scripserunt libros adversus alterutrum. Qui venientes in multitudinem civitatis, Ecclesiam illam diviserunt. Et alios quidem fecerunt Corrupticolas appellari, verum incorruptibilitatis assertores, Phantasiastas. Timotheus verò magis sententiam Severi secutus est. Cui cùm diceret Themistius Diaconus ejus, si corpus Christi corruptibile est, debemus eum dicere aliqua ignorasse, sicut de Lazaro. Hoc Timotheus negavit dicendum. A cujus communione Themistius desciscens, schisma fecit. Et ab ipso dicti sunt in Ægypto Themistiani.* Miserum Ecclesiæ hujus statum! cujus viscera cruentis complurium manibus lacerabantur:

Sævitque animis ignobile vulgus,
Jamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.

Num Asterius Episcopus Alexandrinorum. Acta Arethæ subdita.

VII. Sedente impio Timotheo Justinus, si Baronio creditur, non ita sibi committendum putat, ut florentem Ecclesiam esurienti lupo vastandam permitteret: *Hoc*, inquit, *anno jussu Justini Imperatoris datus est Catholicis Alexandrinæ Ecclesiæ Catholicus Antistes, Asterius nomine.* Id autem probat ex Arethæ Martyris Actis, quorum summa hæc est. Rex Homeritarum *Dunaan*, Hebræus Apostata, Christianis erat infensus. Urbs *Nagran*, quæ in ipsius ditione fuit, fidem ætate Constantini Magni susceperat.

Bar. Ann. 521. n. 40.

Quam dolo expugnatam miseris modis vastat: Christianorum sanguinem fundit. Præcipuè Arethas nobili certamine ex naturæ humanæ finibus exterminatur. Neque tot innocentium victimarum cruore satiabatur Rex impius. Scripsit etiam Persarum Principi & Alamundaro, ut subditos sibi Christianos simili modo perditum irent. Quod cùm Justini venisset in notitiam, *ille sine mora scripsit ad Asterium, Alexandriæ Episcopum, ut incitaret Regem Æthiopum ad movendum arma adversus Homeritas.* Ex ea Baronius officina Asterium Alexandriæ Præsulem fabricavit. Ac Garnerius in sua de v. Synodo Dissertatione *Asterium* Timothei cognomen esse putat, quem *Timotheum Asterium* vocat. Neminem tamen invenimus Veterum, qui eo Timotheum cognomento affecerit, & in Arethæ Actis Asterius non cognomen, sed nomen potius hominis esse videtur. Itaque nos Acta Arethæ, cum Asterio Alexandrino Antistite ad Græculorum fabulas relegamus. Quæ malùm incuria fuisset Scriptorum, qui Alexandrinorum Antistitum Catalogum texuerunt, Episcopum prætermittere Orthodoxum, dum ne vel Hæreticos tradunt oblivioni? Nullum autem nobis obtrudunt *Asterium* Catholicis Præfectum, sedente Timotheo. Ac Chronicum Nicephori *intercisum* esse contendit Baronius, suum ut Asterium tueatur. Quid verò Liberato respondebit, Alexandrinorum Præsulum, qui imperantibus Zenone, Anastasio, Justino, Justiniano floruerunt, res accuratè satis narranti, cui tamen ignotus Asterius ille. Alexandrinorum Episcoporum Indiculum extat apud Leontium, qui Timothei seculo vixit. De Asterio verò ne verbum quidem habet: Petro Mongo *successit Athanasius, qui scripto unionis suscepto, Anathemati Synodum subjiciebat, post Athanasium Joannes fit Episcopus, & rursus Joannes alter, inde Dioscorus, & tandem Timotheus.* Num etiam mutilus Leontii Indiculus, qui de Asterio silet? Alio quoque argumento Arethæ Acta veris pellimus. Narrant, *Dunaam* Homeritarum Regem scripsisse Alamundaro, ut suæ ditionis Christianos opprimeret. Atqui prius quàm Justinus rerum potiretur, Anastasio imperante Alamundarus Christi Religionem susceperat, teste Theodoro Lectore. *Severus*, qui Antiochenam administrabat Ecclesiam, duos Alamundaro miserat Episcopos, qui erroris labe eum inficerent. Sed jam à patronis Synodi Chalcedonensis Alamundarus baptismum erat consecutus. Est autem prorsus ridiculum & impossibile, Dunaam Alamundaro & Christiano, & Orthodoxo literas dedisse, ut Christianos perditum iret. Denique in sexti seculi Scriptoribus nullum est narrationis, quam Arethæ Acta exhibent, omninò vestigium, licet scriptione magnoperè dignæ. In Nonnosi Historia apud Photium Cod. 3. mentio est & Arethæ, cujus nepos *Kaisus* Præfectus erat Saracenorum, & *Abraami* ad Alamundarum Oratoris. At nec ille Martyr, nec hic Presbyter vocatur.

Bar. Ann. 522. n. 66.

Anno Dom. 521.

Leont. de Sect. Act. 5.

Theodor. l. 2. 564.

Fulgentii de Fide liber.

VIII. Sub ea tempora Fulgentius librum de Fide ad Petrum confecit. Fulgentio direxerat Epistolam Petrus Diaconus, ut de vera pietate instrueretur. Cui respondit optimus ille Præsul: *Epistolam, fili Petre, tuæ charitatis accepi, in qua te significasti, velle Hierosolymam pergere, & postulasti te literis nostris instrui, quam debeas in illis partibus veræ fidei regulam tenere, ut nullius tibi possit sensus hæretica subrepere falsitatis.* Consilium Petri maximè probavit Fulgentius, quia fides bonorum est omnium fundamentum. Constat liber capitibus XLV. quorum XL. veræ fidei regulam statuunt, de qua hæc sancit: *Hæc interim XL. Capitula ad regulam veræ fidei firmissimè pertinentia, fideliter crede, fortiter tene, veraciter patienterque defende.* Dignus per plura secula liber ille visus est, qui B. Augustino ascriberetur. Illud tamen Fulgentii in articulis durum, quòd infantes, qui baptismi expertes ad fata veniunt, supplicio æterno addixerit: *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, parvulos, qui sine Sacramento Sancti baptismi, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, de hoc seculo transeunt, ignis æterni sempiterno supplicio puniendos.*

Fulg. de Fid. ad Petr. c. 44.

Fulg. de Fide, c. 27.

Fulgentius a Thrasimundo accersitur. Ipsius objectiones solvit.

IX. Labente fortè anno *Fulgentius* à *Thrasimundo* Carthaginem Sardiniâ accersitur. Specie decipiendi vulgi Rex cupidinem ostendebat noscendæ religionis: *Proponebat multarum ineptarum tendicula quæstionum: & quis ei respondere voluisset, aut despiciebat, aut repellebat, imò quasi patienter audiens, satis sibi non posse fieri jactabat.* Requirenti dimum nunciatur, inter exules Episcopos Fulgentium esse, in quo cum virtutibus scientia de laude certabat. Protinùs Rex ex Ministris unum mittit, qui Fulgentium adduceret: nec mora, Carthaginem subinde pervenit: Ibi *in hospitiolo proprio venientes ad se Catholicos Orthodoxos diligenter docere cœpit. Alios jam rebaptizatos errorem suum plangere docebat & reconciliabat: alios autem, ne suas animas pro terrenis commodis perderent admonebat.* Dum his incum-

ANNO DOM. 521.

incumbit, objectiones decem solvendas ei mittit Thrasimundus, *responsionem sibi flagitans reddi*. Fulgentius mandato obsecutus, eam petenti dirigit, qui quidem *laudat sapientiam, miratur eloquentiam, prædicat humilitatem*, veri tamen notitiam haud assequitur. Ne verò fingeretur, aut noluisse Fulgentium, aut non potuisse regiis quæstionibus satisfacere, libros tres ad Thrasimundum condit. Quibus os disputanti Principi adeò compressum est, ut interrogationes quidem omnes omiserit. Unus ex Antistitibus ejus, nomine *Pinta, quasi respondere conatus, tacere potius voluit, quàm respondere aliquid potuit*. Pintæ scriptum illicò Fulgentius confutavit: *De Spiritu Sancto interrogante Presbytero Abragila* ostendit, Spiritum cum Patre, Filioque Deum esse. Cupienti Thrasimundo diutius Fulgentium Carthagini retinere, obsistunt Ariani, suggerentes adeò doctrinâ suâ illum valere, ut vel de *regiis Sacerdotibus jam aliquos reconciliasset*. Itaque cùm novum Fulgentio exilium Thrasimundus imperasset, *intempestâ nocte* ad navim, populo ignorante perducitur: *Sed resistentibus ventis, super littus tantas passus est moras, ut per dies plurimos omnis penè illuc civitas conveniret, & de manu ejus vale faciens, communicaret*: *Juliateo* autem, viro pio, discessum ipsius acerbius lugenti, clam dixit, *Flere noli, citò revertemur ad vos*. Favente tandem aëris tranquillitate, relatus in Sardiniam exulibus Coëpiscopis lætitiam reddidit.

Fulg. Vit. c. 21. &c.

ANNO DOM. 522.

ANNO U. C. 1275. PER. JUL. 5235. JUL. 567. DOM. 522. JUSTINI 5. THEODORIC. 30. *Sol.* 27. B. *Lun.* 10. *Indict.* 15. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 6. P. 3. *April.*

COSS. *Symmachus & Boëthius.*

Boëthius Symmachi Collega: quis?

I. SUnt eruditi, qui Symmachi Collegam Boëthium, celeberrimi Boethii, cui jubente Theodorico vita erepta est, filium fuisse putent. Cur sic censeant, argumentum inveniunt in verbis Boëthii libro 2. de Consolatione Philosophiæ, cap. 4. *Quid dicam liberos Consulares, quorum jam ut in id ætatis pueris, vel paterni, vel aviti specimen elucet ingenii?* Hine clariss. Du Pin scriptum in Nova sua Bibliotheca: *Boëce eut la joye de voir ses deux enfans élevez à cette dignité, en l'année* DXXII. Est tamen incredibile, *pueris* amplissimam dignitatem esse contributam. Neque gemini Boëthii annum DXXII. referarunt Unus Boëthius Collegâ Symmacho Consul processit. Boëthium igitur illum esse existimamus, qui Symmacho gener erat. Liberi verò Boethii *Consulares* appellantur, quia parente Consule procreati fuerant.

Tsathius Lazorum Princeps fit Christianus.

II. Gratissimo spectaculo regia urbs in lætitiam conjicitur. *Tsathius Zamnaxi* Lazorum Regis filius, defuncto genitore illicò Constantinopolim proficiscitur, Justinum rogaturus, ut Christianum factum se Regem renunciaret, ne à *Cavade* Persarum Principe, cui parebat, inauguratus, more gentis sacrificia perpetrare cogeretur. Receptus à Justino *Tsathius*, sacro fonte lustratus, Valeriam duxit uxorem, *Oninii* Patricii, & Curopalatæ filiam. Lazorum Rex à Justino creatus, gestavit diadema Romanum, chlamydem albam, holosericam, pallamque auream, imagine Imperatoris insignitam, zonamque margaritis distinctam, soccosque more Persico gemmis ornatos. Multisque muneribus onustus, in regnum cùm uxore suum reversus est. Græcorum securus Baronius corruptum à Miscellanea Lazorum Regi nomen imposuit, quem *Zatum* vocat, qui Zonaræ, quem legere potuit, Τζάθ@, & à Chronico Alexandrino Τζάθι@, non Ζατ@ nuncupatur. Porrò *Lazi* Iberorum Caspias Portas incolentium vicini populi sunt, quibus Tsathius præerat. Religionis rudes lucos & sylvas pro Diis habebant. Eos ad pietatem Justinianus traduxit, missis viris sacris, qui Barbaros religione imbuerent: *Extructâque præclarâ æde Deiparæ, & Sacerdotibus in ea collocatis à vita planè barbarica ad mores Christianorum convertit*.

ANNO DOM. 522.

Zon. l. 15. cap. 100.

Cavades Hunnos sibi jungit: pacem cum Justino firmat.

III. Cavades Tsathii de inauguratione certior factus, Justino hæc nunciat: Tu amicitiâ & pace inter nos factâ, hostilia tamen moliris: *En Lazorum Regem mihi subditum inaugurasti, cùm sub Romanorum Rege fuerit nunquam, semper autem sub Persarum*. Ad hæc Justinus respondet, se subditorum ipsius neminem ad defectionem impulisse, aut *Tsathium* hortatum, ut sua manu diadema acciperet. Indecorum tamen fuisse, Principem numinum superstitionem, impiaque sacra ejurantem impediri: Christianis sacris purgatum in suam regionem esse remissum. Hinc Romanos inter & Persas odium recruduit: quo percitus Cavades, Hunnorum Regem, nomine *Zilgnin*, sive *Zeliobem* impulit, ut Romanis bellum inferret. Persis itaque cum viginti mille militibus venit auxilio. Quod ubi Justinus audiit, tristitiæ se tradit, ob perfida Hunni verba, quem missis muneribus, ictoque fœdere prior sibi conciliarat. Amandatis igitur Legatis Hunnicam Cavadæ proditionem significat, Zeliobem acceptâ à Romanis pecuniâ de prodendis Persis datâ occasione cogitare: ac pollicitum dato signo, se Romanorum ad partes protinùs accessurum. Tutius esse atque decentius, ut redintegratâ potius priore amicitiâ, à communi proditore sibi non illudi patiantur. Tum Cavades Hunnum percontatus, num ad bellum in Persas gerendum à Romanis invitatus, munera accepisset, non inficias quidem eunrem occidit: immissisque per noctem suorum copiis, multos de *Zeliobu* exercitu peremit, cæteris fugâ sibi consulentibus. Quo facto Cavades misso *Brio* Legato, fœdus cum Justino renovat. Hæc Chronicum habet Alexandrinum ad Consulatum Symmachi atque Boethii. Sic Justinus prudentiâ suâ imminentem belli crudelissimi procellam dissipavit.

Vandali à Cabaone delentur.

IV. Oriente relicto, nobis est in Africam migrandum. Thrasimundus, qui Christo bellum indixerat, seras quidem, sed debitas tamen, justasque persecutionis suæ pœnas pendere cœpit. Tripolitanum Præfectum, nomine *Cabaon*, belli peritum, animoque vafrum Rex Vandalorum bello petebat. Quod ubi Cabaon intellexit, subditos jubet suos, ab omni injuria cibis lautioribus, mulierumque usu abstinere. Tum gemino vallo constituto in altero se cum exercitu suo, in altero mulieres conclusit omnes, pœnâ mortis propositâ, si quis ad eas accederet. Post hæc certos misit exploratores, cum mandatis, si Christianorum Templum Vandali aliquod profanaverint, contrarium prorsus agant: ac ubi statim discesserint, illud suis sordibus purgent. Etenim, inquit, si quem Christiani Deum colunt, *bonus est, par est, ut iniquos, ac ei contumeliam inferentes plectat, famulantibus verò præstò sit*. Exploratores humili habitu, & specie Vandali-

Anno Dom. 522.

dalicum, qui Tripolim petebat, exercitum secuti, vident multa indigna ab eo patrari. Quippe milites cum equis suis Christianorum in Templis sese collocant, Sacerdotes, Æditunsque colaphis percussos, vilium servorum more sibi ministrare cogunt. Tum ubi discessere, Cabaonis exploratores Templa purgant, relicta stercora egerunt, odores incendunt, Sacerdotibus honorem exhibent, pauperibus, qui juxta Templa mendici sedebant, pecuniam largiuntur. His quasi machinis Cabaon proterit hostes. Etenim exercitu Vandalorum in occursum ducto camelos pro munimento circa vallum constituit, cum fortissimis quibusque militibus, qui scutis armabantur. In medio exercitus imbellem puerorum & mulierum turbam cum thesauris collocat. Vandalis nulli pedites erant, tela nulla: hastis duntaxat & gladiis armabantur, quibus cominùs adversariis nocere non poterant: neque equi camelorum aspectu territi, progredi audebant. Itaque obruti telorum nimbo Vandali, pluribus suorum amissis, cum dedecore recedunt. Quam Thrasimundus cladem accepit non multò ante obitum suum, qui anno proximè futuro contigit.

Procop. de Bell. Vand. l. 1. c. 8. Evagr. l. 4. c. 15.

Sigismundus Segericum filium occidit.

V. Tristissimus ille casus, in quem suâ credulitate incidit Burgundionum Rex, bonus cætera Princeps, de se silentium agi non patitur. Amissâ priore conjuge, Theodorico Italiæ Rege natâ, ex qua filium *Segericum* susceperat, alteram duxerat, quæ novercarum more, genitoris in filium odia suscitabat. Die solemni cùm defunctæ vestibus noverca tegeretur, temperare juvenis non potuit, quin exclamaret: *Non eras digna, ut hæc indumenta tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ, id est, matris meæ fuisse noscuntur.* Illa furore accensa, Segericum perduellionis apud Sigismundum accusat, ut paterni regni cupidum, qui illatâ genitori morte ad coronam ascenderet, ac junctis & Sigismundi, & Theodorici regnis ditionem suam amplificaret. His incitatus, grande scelus molitur, quo natura ipsa extinguebatur: *Sopitum vino dormire post meridiem filium jubet: cui dormienti lorum sub collo positum, ac sub mento ligatum, trahentibus ad se invicem duobus pueris, suffocatus est.* Paternum animum subiit sera pœnitentia. Cadaver amplexus exanime lachrymis rigat; ad quem senex dixisse fertur: *Te plange modò, qui per consilium nequam factus es parricida sævissimus: nam hunc, qui innocens jugulatus est, necessarium non est plangi:*

Metam. l. 2. fab. 9.

Pœnitet heu serò pœna crudelis amantem,
Seque quod audierit, quod sic exarserit, odit.

Greg. Tur. Hist. l. 3. cap. 5.

Profectus ad Sanctos Agaunenses per multos dies in fletu & jejuniis vitam ducens, *veniam precabatur, psallentium ibi assiduum instituens. Lugduno regressus est, ultione divinâ eum prosequente. Hujus filiam Rex Theodoricus accepit.* Segerici mortem labenti anno affigendam, Marii Chronico docemur: *Symmacho & Boethio Coss. Segericus filius Sigismundi Regis, jussu patris sui injustè occisus est.* Hinc apparet, absonam extra modum esse Baronii Chronologiam, qui lamentabilem Segerici casum in annum DXXVI. retulit, triennio Sigismundi post obitum. Periit enim Sigismundus Consule Maximo, Indictione primâ, qui Dom. annus est DXXIII. Neque etiam admittenda Baronii Chronologia, existimantis, Acaunense Monasterium anno DXXVI. à Sigismundo extructum esse, quod utique anno DXV. Florentio & Anthemio Coss. conditum fuisse, à Mario Aventicensi audivimus.

Error Baronii.

Bar. An. 526. n. 45.

Anno Dom. 522.

Quid Fulgentius iterum in Sardiniam relegatus, egerit?

VI. De rebus Ecclesiæ pauca nos annus suppeditat. Fulgentius in Sardiniam à Thrasimundo iterum amandatus, de Monasterio ædificando cogitat, juxta Basilicam Sancti Martyris Saturnini, impetratâ prius à *Brumasio* Calaritanæ civitatis Antistite facultate. Neque ordinandis duntaxat lapidibus incumbebat, multas quoque dignas lectione Epistolas conficiebat; ad *Gallam* scilicet, ad *Theodorum* Senatorem, ad *Probam*, aliaque opuscula ejusmodi. Grandius tamen opus movit, occasione datâ ex offensione, quam compluribus meritò dederant libri Fausti Reiensis, *quos contra Gratiam subdolo sermone composuit, favens occultè Pelagianis.* Qui cùm nonnullis Catholicus videretur, *Constantinopoli offensi à plurimis fratribus ad B. Fulgentium probandum diriguntur. Quibus ne occultum serperet virus, septem libris ipse respondit, plus laborans exponere, quàm convincere.* Legatos agebant, *Joannes* Presbyter & Archimandrita, & *Venerius* Diaconus, qui magnum iter emensi, Africanos, quos Fulgentius eminebat, Antistites, quasi oraculum sibi consulendum putaverunt. Qui porrò anno labente inceptus est egregius ille tractatus, sequente absolvetur. Audiamus Fulgentii vitæ Autorem: *Magnus planè hujus operis labor mercedem debitam cito suscepit. Mox enim, ut est dictatio ipsius finita, protinus est longissima captivitatis catena disrupta. Mors enim Thrasimundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesia Catholica per Africam constituta libertatem restituens, Carthaginensi plebi proprium donavit Antistitem.*

Vit. Fulg. c. 28.

ANNO U. C. 1276. PER. JUL. 5236. JUL. 568 DOM. 523. JUSTINI 6. THEODORIC. 31. *Sol.* 28. A. *Lun.* 11. *Indict.* 1. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 7. P. 16. *April.*

Anno Dom. 523.

COS. *Maximus.*

Scelerati supplicio affecti Constantinopoli. Pœna mortis in Manichæos statuitur.

I. CONstantinopoli in sceleratis magnum gaudente populo exemplum constituitur, quod Marcellinus in Chronicum retulit suum: *Plerique lapidatorum, percussorum, urbisque depopulatorum sua ob scelera deprehensi, ferro, igni, suspendioque expensi sunt, gratum bonis civibus spectaculum exhibentes.* Mortis quoque pœnas Manichæis Justinus irrogari voluit, cæteri verò Hæretici, Arianis duntaxat exceptis, publicis muneribus prohibentur: *Manichæi undique expelluntur, & capite plectuntur. Reliqui autem Hæretici (Hæreticus est omnis non Orthodoxus) & Græci, seu Pagani, & Judæi, & Samaritæ prohibentur Magistratum gerere, & dignitatem habere, aut jus dicere, aut defensores, aut Patres civitatum fieri, ne habeant licentiam, vexare aut judicare Christianos aut Episcopos; item militare quoque prohibentur, præterquam si ex genere Cohortalinorum sunt. Hi enim manent, onera quidem sustinentes, non offendentes autem, neque in Orthodoxos quid exequentes in publicis vel privatis causis. Qui autem tentaverit quid horum facere, præterquam quod factum pro infecto erit, dabit etiam viginti libras, & qui publicis ipsos descriptionibus inserere conati fuerint, etiam viginti; & Præsides quinquaginta, & omnes hæ privatis rebus inferuntur. Excipiuntur Gothi, qui sunt fœderati, & aliter prout visum Imperatori fuerit honorantur.*

Marcellin.

Cod. l. 1. tit. v. l. 12.

II.

Anno Dom. 523.

Manichæi in Perside vexati. Cur?

Zonar. l. 14. p. 60.

II. Ad perniciem Manichæorum annus fatalis fuit, cùm non minus in Persico, quàm in Romano Imperio extinguerentur. Paucis eorum casus Zonaras exequitur: *Cavades Manichaos sua ditionis omnes occidit, eorumque Episcopum & libros combussit, quòd unum ex filiis suis in detestandam illam hæresin pellexissent.* Miserorum cladem fusiore stylo Miscellanea prosequitur. Ipsorum Episcopus, nomine *Indagarus*, cum multis sectæ suæ millibus uno die ea de causa perimitur. Cavadi filius erat, qui *Phatuarsan* vocabatur. Quem cùm à pucro instituissent, regnum ipsi pollicebantur, fratri à patre destinatum: *Possumus*, inquiunt, *per orationes nostras suadere patri suo, abrenunciare Imperio, & te promovere, ut ubique confirmes dogmata Manichæorum.* Ab ambitioso juvene quod cupiebant, quàm facillimè impetrant: ei ergo lege Manichæorum disciplinam amplexurum se pollicetur, modò regnum desideranti concilient. Pactum ubi novit Cavades, Conventum fieri jubet, specie *Phatuarsan* creandi Regem. Præcipit & Manichæis, ut unà cum Episcopo suo *Indagaro*, mulieribus atque liberis adessent Conventui. Similiter & *Principem Magorum Glonazem, & Christianorum Episcopum Boazanem*, ob medicinæ peritiam Cavadi dilectissimum. Tum Manichæos Cavades allocutus, filium suum Phatuarsan, utpote ipsis consectaneum, libenter se traditurum pollicetur: à turba igitur segregent se, ad eum recipiendum. Cui præcepto læti cùm obtemperassent, Rea vocato satellite omnes ad unum interfecit.

Miscellan. lib. 15.

Sigismundi tristis obitus. Chlodomiro interfectori fatalis.

III. Illustres viros annus demisit sepulchro. Perpetrati sceleris motsus maximum *Sigismundo* dolorem incusserat, ut si vera prædicat Gregorius, Agauno prostratus, coram Legionis Thebeæ sepulchris precabatur, *ut quacunque deliquerat, in hoc ei seculo divina ultio retribueret.* Neque vota Principis cecidere, cùm à Burgundionibus suis traditus Francorum Principibus, miserè perierit. Lamentabilem Regis hujus casum in Gregorio Turonensi legimus. Superstites quatuor filios Chlodoveus Rex sibi reliquerat, Theodoricum, Chlodomerem, Childebertum, atque Chlotarium, quos Chrotildis, Chlodovei relicta, vindictæ indulgens suæ, sic alloquitur: *Non me pœniteat, charissimi, vos dulciter enutrisse: indignamini quæso injuriam meam, & patris matrisque mea mortem sagaci studio vindicate.* Talibus dictis accensus, cum ambitione filiorum Chrotildis furor Sigismundo, & Gundomaro fratribus bellum inferunt. Inclinatâ Burgundionum acie, Gondomarus terga vertit: *Sigismundus verò, dum ad saltus Agaunos fugere nititur, à Chlodomere captus, cum uxore & filiis captivus abducitur, atque intra terminum Aurelianensis urbis in custodia positus detinetur.* Godomarus resumptis animis atque viribus regnum recuperat. Cui dum Chlodomirus concurrere statuit, Sigismundum morti destinat. Talia cogitantem Avitus Nutiacensis Abbas, vir magni tunc nominis, à nefario consilio Regem avertere tentat, propositis simul & pœnis, & præmiis. Nempè si Sigismundo parcas, præclaram quidem de hostibus suis victoriam; secus, malè consulto infelix exitium portendit. Optimi consilii securus Chlodomirus, non tutum sibi fore ratus, si hostem à fronte habens, alterum à tergo relinqueret, è vestigio Sigismundum cum uxore & filiis *apud Columnam Aurelianensis urbis vicum*, interfectum, in puteum mitti præcipit. Quam tulit annus tragicam Sigismundi historiam, Baronius cum anno DXVI. copulavit, non sine magna labe Chronologiæ. Nostram verò Marius statuit Aventicensis: *Maximo Consule Sigismundus Rex Burgundionum, à Burgundionibus Francis traditus est, & in Francia in habitu monachali perductus, ibique cum uxore & filiis in puteo est projectus.* Miserandum Sigismundi casum multis Avitus lachrymis prosecutus est: *Sigismundum captum à Francis occisum vehementissimè doluit.* Hæc Adonis Chronicum. Defuncti corpus jubente Chlodomire Acaunensi Monasterio illatum est, teste Gregorio: *Captus ab Chlodomero Rege cum filiis, interfectusque ejus jussu ad eundem locum delatus, sepultura mandatus est: quem in consortium Sanctorum adscitum, ipsa res, quæ geritur manifestat. Nam si qui nunc Frigoritici in ejus honore Missas devote celebrent, ejusque pro requie Deo offerant oblationem, statim compressis tremoribus, restinctis febribus, sanitati pristinæ restaurantur.* De patratis à Sigismundo miraculis fides sit penes Autorem. Defuncto frater Godomarus anno securuto sufficietur.

Error Baronii.

Gregor. Tur. Gl. o. Mr. l. 1. c. 75.

De Thrasimundi mortis tempore.

IV. Qui in Gallis Sigismundo, in Africa quoque annus Thrasimundo funestus fuit. Testem damus Victorem Tununensem: *Maximo V. C. Consule Trasimundus Vandalorum Rex Carthagine moritur, cujus uxor Amalafrida fugiens ad Barbarus, congressione factâ Capsa juxta Eremum capitur, & in custodia moritur.* Quoto verò mense perierit Thrasimundus, non adeò liquet. Victor Tununensis, nec non Isidorus Thrasimundum de regni sui vigesimo octavo menses aliquot delibasse tradunt. Ad Consulatum Anastasii secundum, anno CCCCXXVII. gestum hæc Victor habet: *Thrasimundus regnat annos XXVII. menses IV.* Ea tamen Chronologia Bonifacii Carthaginensis Episcopi Epistolâ potentissimè refellitur, imperante jam successore Thrasimundi Hilderico scriptâ. Verba sunt Bonifacii ad *Juncensis* Synodi Episcopos: *Intimamus Resurrectionis Dominica Sacramentum, septimo Iduum Aprilium die adfuturum fore.... Data die XVII. Kal. Januarias anno primo*, regnante scilicet Hilderici. Scripta igitur à Bonifacio Epistola decimo sexto Decembris labentis anni, quia Pascha indicatum anni est DXXIV. Aprilis septimo celebratum jubente Cyclo Solis I. G. F. Lunæ XII. Quo tempore regnasset adhùc Thrasimundus, si menses quatuor ultra XXVII. annum imperavit, quia Gundabundus, qui Thrasimundo decessit, anno CCCCXCVI. die Septembris XXIV. naturæ satisfecit. Ex fragmento Augustano M S. clarissimus Norisius Thrasimundo annos XXVI. menses octo, dies quatuor vindicat, ut excesserit *die vigesimo octavo Maii* labentis. Verùm gravissimâ difficultate ea Chronologia premitur. Etenim Epistola Africanorum Episcoporum Synodica Joanni & Venerio missa, Hormisdæ post obitum scripta est, uti liquidò constat ex capite XVII. Augustini librorum *mentionem beata memoria Hormisda, Sedis Apostolica gloriosus Antistes in Epistola, quam consulenti se sancto fratri, Consacerdotique nostro Possessori rescripsit, cum magno praconio Catholica laudis inserunt.* Mors autem Hormisdæ in Augustum mensem vulgò confertur. Jam verò si Thrasimundus, Maio mense ad plures abiit, soluti fuissent exilio, cùm suam Hormisdæ post obitum Epistolam confecere. Quippe

Lab. Conc. t. 4. 1645.

Nor. Hist. Pel. l. 2. c. 21.

ANNO DOM. 523.

pe defuncto Thrasimundo priusquam regnaret, Hildericus exules Episcopos Sardinia revocavit. Exule manu tamen ad Joannem & Venerium Afrorum Epistola exarata est, teste capite secundo: *Accepimus vestræ caritatis Epistolam, quæ nostrum ex parte relevavit, ex parte mortificavit exilium.* Unum est, quod dici fortè posset cum doctissimo Norisio, Scytharum quidem Epistolam in exilio acceptam fuisse. Responsionem verò Præsulum adornatam, postquam liberati sunt exilio. Nihilominus solutioni aqua hæret. Cur exilii sui jam in Africam revocati meminissent? Cur saltem liberationem præteriissent suam, de qua ne verbum quidem in Epistola? Denique si a reversis in Africam Epistola condita est, præteritum utique non perfectum, sed imperfectum usurpassent: dixissentque *mortificaverat exilium*, non *mortificavit*. Ex quibus intelligitur, prius Hormisdæ, quàm Thrasimundi obitum Afris venisse in notitiam: proindeque diu post Majum Vandalorum Regem mortis solvisse debitum. Itaque donec obscurus Thrasimundi supremus dies magis innotescat, curius illum in obscuro relinquere existimamus. Hildericus, quem ex Valentiniani filia *Eudoxia* Hunnericus Geiserici natus susceperat, Thrasimundo succedit. Verùm non ut sceptri, sic & in Christianos odii hæres fuit, quos ab exilio in Africam revocavit, ut mox declaraturi sumus. Thrasimundi mortem anno DXXII. affigit Baronius, non sine injuria Chronologiæ. Sic Afri exules anno superiore ex Sardinia à Hilderico in patriam revocati. Sic Hormisdæ Thrasimundoque non unus idemque annus fatalis fuit. Quos sanè errores purgant & Victoris Tununensis Chronicum, & Bonifacii ad Juncenses Epistola, cujus verba exhibuimus. Quibus & addatur ipsius Bonifacii ad *Messorem* Epistola, *data* VI. *Idus Januarias*, *anno secundo regni* videlicet Hilderici. Annus erat Dom. DXXV. ut ex Paschate, quod Bonifacius notificat, certum exploratumque est: *Tempus sanè Dominicæ Passionis, tertio Kal. Apriles die anniversariâ solemnitate celebrandum, secundum priscam consuetudinem nunciamus.* Anno DXXV. Pascha Martii XXX. alligabatur, quia Cyclus Solis currebat 5. D. Lun. 14. Quod si Hildericus defuncto Thrasimundo successit, anno Dom. DXXII. utique non *secundus*, sed *tertius* Hilderici jam numerabatur, labente Januario anni DXXV.

Lab. Conc. t. 4. 1592.

Bar. An. 590. n. 9.

Lab. Conc. t. 4. 1631.

Mors Hormisdæ & Acta.

V. Ex Thrasimundi funere ad illud Hormisdæ procedamus, qui nono sui Pontificatus anno lucem amisit. Maximo quidem, non Symmacho Consule Hormisdam excessisse, docet manca mutilaque Inscriptio, quam doctissimus exhibet Norisius:

Nor. Hist. Pel. l. 2. c. 21.

Fl. Maximo V. C. Con. concessum locum Po . . .
Bonus ex Trib. . . Volup. . . & conjugi
ejus Joan. Papa Hormisda & Tra. . .
Præpos. Basi. Beati. Petri.

Octavo Idus Augusti Hormisdam ad fata venisse vulgò creditur. Vir fuit excelsi animi, qui quantum enìti potuit, Sedi suæ decus & lumen attulit. Eò felicitatis processit, ut gravissimum schisma illud, quo Christianus orbis concutiebatur, oppressum extinctumque viderit. Epistolis octoginta adversus scriptis famam posteris commendavit suam. Facta ipsius plurima celebrat Anastasius: *Invenit Manichæos, quos etiam discussit cum examinatione plagarum exilio deportavit, quorum Codices ante fores Basilicæ Constantinianæ incendio concremavit.* Multa à Justino Imperatore dona ad Hormisdam missa memorat, quorum vestigium non est ullum Hormisdæ in Epistolis, quæ de muneribus duntaxat Epiphanii mentionem egere. Narrat & Anastasius, quòd Petro Apostolo Theodoricus Rex obtulerit *cerostata argentea duo, pensantia libras* LXX. Ne verò dum ab aliis ornantur Ecclesiæ, Hormisda nil symbolæ offerret, fecisse dicitur *in Basilica Constantiniana arcum argenteum ante altare, qui pensabat libras* XX. *Canthara argentea* 16. *pensantia singulas libras* XV. *Item ad Paulum fecit arcus argenteos duos, pensantes singulos libras* XX. *Canthara argentea* XV. *pensantia singula libras* XV. *Amas argenteas tres, pensantes singulos libras* X. *Scyphos argenteos stationales sex, cum ducibus, pensantes singulos libras* VI. Petri in Basilica sepultus est.

ANNO DOM. 525.

Hormisdæ Joannes succedit.

VI. Hormisdam Joannes excepit, *natione Tuscus, ex patre Constantio*, qui Pontificatum mense Augusto adiit. Quo die, non satis liquet. De Joanne Primo Holstenius hæc habet apud Schelstratum in dissertatione secunda, cui titulus, Antiquitas Ecclesiæ: *Joannes I. cœpit die* XII. *Augusti, sedit annos* II. *menses* IX. *dies* VII. *usque ad diem obitus; usque ad diem depositionis dies* XVII. Quæ Chronologia, Joannis initia quod attinet, non est accurata: cùm more, quem Romana tum temporis Ecclesia tenebat, Pontificum ordinationes die Dominicâ peragerentur. Dies verò Augusti XII. septimæ feriæ cohærebat, quia anni hujus literæ Dominicalis erat A. Epacta Solaris VII. Rectius quidem cum Vaticano Codice Joannis consecratio Idibus Augusti affigeretur: Hormisda *sepultus est in Basilica B. Petri Apostoli* VIII. *Idus Augusti Consulatu Maximi, & cessavit Episcopatus dies* VI. Vulgati Codices habent, *dies* VII. quæ lectio in errore cubat, cùm Joannis consecratio in secundam feriam incidisset. Admissâ verò MS. lectione, *dies sex* Joannis ordinatio diei Dominicæ cohærebit. Quid labente Joannis Pontificatu memoratu dignum contigerit, suis temporibus dividetur.

Afrorum Epistola.

VII. Constantinopolitanis, quorum nomine Joannes Presbyter & Venerius Diaconus legationem apud Afros in Sardinia exules obierant, Epistolâ Synodicâ responsum est. Titulo contenta Præsulum nomina reperiuntur, Datianus, Fortunatus, Boethius, Victor, Scholasticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Januarius, Victorianus, Photinus, Quodvultdeus desiderater, Fulgentius. Constat capitibus XXXI. quibus quæstiones ad Prædestinationem, Peccatum originis, liberum Arbitrium pertinentes, admodum piè explicantur. Verba capitis XXIV. observanda veniunt: *Quæstionem animarum aut tacitam debemus relinquere, aut sine contentione tractare, quia sive ex propagine veniant, sive nova singulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum autoritas non manifestè pronuntiat, cum cautela debet inquiri: maximè quod sine fidei detrimento potest à Fidelibus ignorari.*

Hildericus Episcopos revocat in Africam: lætus ipsorum reditus.

VIII. Thrasimundi funus Africanam Ecclesiam luce gaudioque complevit. Exorta quippe Hilderici illuminata, Antistites longo damnatos exilio suos recipit. Errori suo mordicùs adhærens Thrasimundus, omni quâ poterat ratione providerat, ne pietas restitueretur. Audiatur Victoris Chronicum: Hildericus *sacramento*

ANNO DOM. 523.

mento à decessore suo Thrasimundo obstrictus, ne Catholicis in regno suo aut Ecclesias aperiret, aut privilegia restitueret, priusquam regnaret, ne sacramenti terminos praeteriret, praecepit & Sacerdotes Catholicos ab exilio redire, & Ecclesias aperire: & Bonifacium cum dogmatibus divinis satis strenuum, ad postulationem totius urbis, Carthaginensis Ecclesiae Episcopum consecravit. Bonifacii ordinandi munus Januario Masculitanae Provinciae Antistiti injungitur, ut Missoris ad Bonifacium Epistolâ colligitur. Miram rerum conversionem, gementibus Afris fortè prorsus desperatam! Verùm

Metam. l. 8. fab. 7.

Immensa est, finemque potentia Cœli,
Non habet: & quidquid Superi voluere, peractum est.

Magni operis, quod in Gratiae Divinae defensionem moliebatur Fulgentius, merces haec fuit, ut patrono suo Christi favor illuceret: *Mox enim ut est dictatio ipsius finita, protinùs est longissima captivitatis catena disrupta. Mors enim Thrasimundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesiae Catholicae per Africam constitutae libertatem restituent, Carthaginensi plebi proprium donavit Antistitem, cunctisque in locis ordinationes Pontificum fieri, clementissimâ auctoritate mandavit. Beatus itaque Fulgentius, postquam sapienter expugnasset Pelagianos, laetificatos meruit videre Catholicos.* Triumphi speciem exhibuit gratissimus exulum Antistitum reditus. Dispositi per littus populi reduces toto pectore expectabant, praecipuè *Fulgentium*, cujus imago ipsorum in mentibus inhaerebat: *Sic universus populus expectabat ardenter, quem viderat in conspectu suo pugnasse viriliter, ut aliis Episcopis ante ipsum descendentibus, silens multitudo super littus staret, oculis & mentibus inter omnes Episcopos B. Fulgentium, quem familiariter noverat, quaerens, & eum à cunctis navibus expetens. Ubi verò facies ejus apparuit, immensus nascitur clamor, altercantibus omnibus, quis primus salutaret agnoscendum, quis caput benedicenti supponeret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis procul stantem. Resonabat enim divina laus ex omnibus linguis. Ad sancti quippe Agilei Basilicam sequens populus, & praecedens Confessorum beatorum triumphum nobilem celebrabat.* Dum Ecclesiam petunt, copiosus imber procedentes inundat. Neminem tamen pluvia haec immensa terruit, quam potius pro cœlesti benedictionis rore habuerunt, materiaque pietatis manifestandae: *Ut planetis suis super B. Fulgentium gratanter expansis repellerent imbres, & novum tabernaculi genus artificiosâ charitate componerent. . . . Vix ergo appropinquante vespere sanctae memoriae Bonifacio Episcopo repraesentati, benedixerunt omnes, & laudaverunt communiter Deum.*

Vit. Fulg. cap. 28.

Fulg. Vit. c. 29.

Virtutes Fulgentii Episcopales.

IX. Debitum Fulgentii pietati testimonium reddatur, qui ex oblata gloria humilius de se sentiebat. Carthagine egressus, reperit in occursum suum populos venientes, *cum lucernis & lampadibus, & arborum frondibus. Per Ecclesias tanquam proprius Episcopus suscipiebatur. De ejus reditu Byzatena Provincia, velut plebs una gaudebat.* Fulgentium gloriae hujus non extulit magnitudo, quem ad majoris potius humilitatis studium provocavit. Postquam in Cathedra sedit, inter Monachos adhùc habitare voluit, dominatione relegatâ, ne Felicem Abbatem in mœrorem fortè conjectum iret: *Ut exhibens supervenientibus hospitalitatem, si quando vel multiplicari panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas expetisset, Abbatis primò Felicis consilium requisivisset.* Ne id quidem praetereatur, quod est miraculis omnibus anteponendum. In Juncensi Concilio Fulgentius Episcopo, nomine Quodvultdeo praelatus est. Tacuit quidem, ne auctoritatem Synodi minuere videretur. Ubi verò post Concilium dolere sensit Episcopum, in Suphetano Conventu *precem supplicem coram omnibus fudit, ut sibi rursum se volente, Quodvultdeus Episcopus praeferretur, ut nomine suo posterius recitato, laetus deinceps viveret, Consacerdotis animo reconciliato.* Felices Episcopi, si de humilitate potius quàm dignitatibus, honoribusve certarent, Dominique sui actus imitarentur, qui regio Filii Dei titulo ornatus, peccatoribus simul & piscatoribus, servi instar ministrare voluit. At pauci sunt, & ferè nulli in orbe Christiano Fulgentii.

ANNO DOM. 523.

Fulg. Vit. c. 29.

Juncensis Synodus. Quo anno celebrata?

X. Juncense, cujus meminimus, Concilium, quod egregio Fulgentii facinori occasionem praebuit, labente anno celebratur. Doctissimo quidem Labbeo aliter visum, qui in annum DXXIV. illud retulit: sed perperàm, ut apertè liquet ex Epistola Bonifacii: *Dilectissimis & desiderabilibus sanctis fratribus & Consacerdotibus, seni Liberato, & caeteris, qui in Concilio Juncensi adfuistis, Bonifacius.* Epistola verò data est *die XVII. Kal. Januarias, anno primo* imperii Hilderici. Sed & Pascha quod indicat, anni est DXXIV. *Intimamus Resurrectionis Dominicae Sacramentum VII. Iduum Aprilium fore.* Anno DXXIV. Paschalis solemnitas septimo Aprilis est agitata, jubente Cyclo Solis I. G F. Lunae XII. Decembris igitur XVI. quo Bonifacii ad Juncenses Episcopos Epistola data est, ad annum DXXIII. necessariò pertinet. Canones edidit Juncense Concilium, qui omnes periere, uno duntaxat excepto, cujus mentio est Ferrandi in Breviario, c. XXVI. *Ut in plebe aliena nullus sibi audeat Episcopus vindicare.* Extat & Synodica *Liberati*, Primatis Byzaceni Epistola, Juncensium nomine ad Bonifacium scripta: *Ea*, inquit, *quae merito Maximianensium tua Sanctitas scribere dignata est, advertimus. Quaeso autem, ut quae sanctis fratribus & Coepiscopis nostris, Pontiano, & Restituto Sanctitati tuae mandavimus allegandae, & clementer audire & sapienter ordinare tua beatitudo dignetur.* Id porrò Legati in mandatis habebant: *De Sasifense plebe Umbrianense, & Vilaminorense. Et ut Vincentius Episcopus Girritanus, Provinciae Tripolitanae plebes, quas Tamallumensibus invasisse videtur, admoneatur ut restituat. Et ut in Pronuntio Epistolarum aliquid honorificentiae addatur, & de Monasterio Petri abbatis.* Ac fortè in Juncensi Concilio eâ excommunicatione Petri Monasterium à Liberato percussum est, de qua sunt in eum querelae, anno DXXV. oblatae Carthaginensi Synodo. Acceptae Idibus Decembris Epistolae responsum dedit Bonifacius XVII. Kal. Januar. A Juncensium Legatis rogabatur, ut statuta quaedam rescinderentur. Quod verbis est honestis à Bonifacio negatum: *Illud autem, dilectissimi & desiderabiles sancti fratres, quod sinceritas vestra per memoratos Coepiscopos nostros verbo mandare dignata est, fateor valdè mihi difficillimum. Neque enim poterimus statuta mutare, quae per tot Sacerdotes instinctu divino servata noscuntur.* Diem quoque Paschatis proximè futurum Juncenses docuit ex Africanae Ecclesiae disci-

Lab. Conc. t. 4. 1645.

Lab. Conc. t. 4. 1627.

Lab. Conc. t. 4. 1644.

Anno Dom. 523.

disciplina, quâ constitutum, *ut à sancta Carthaginensi Sede diversis Provinciis Africanæ petentibus, Pascha dies intimetur.* Ad Legatorum verò mandata respondet, de Sasisense plebe, Umbrianense, & Villaminorense extare documenta, quæ suo tempore ostendantur necesse est. Vincentii Girvitani res ex Patrum Constitutione esse terminandas: de Procemio ea esse facienda, quæ literis significatæ sunt. De Monasterio Petri Abbatis justum esse, ut à Juncensibus ordinatio fieret. Deliberationem hanc Carthaginensis Synodi fuisse anno DXXV. coactæ, clariss. du Pin creditum: *On delibera dans le Concile sur ces quatre affaires.* Sed non ita est: responsio hæc Concilio Carthaginensi antecessit, ut ex ipsius verbis liquet: Redemptiolus *item recitavit. Quæ autem per memoratos Episcopos remandata sunt, sequentia monstrant*, ea scilicet, quæ memoravimus. Sed & post factam mandatorum mentionem, quæ Legatis Juncensibus data erant, verba hæc leguntur: *Ad quæ omnia sic rescriptum est.* Sequuntur proximè tam Bonifacii ad Liberatum Epistola, quàm data mandatis responsio. Ea sanè recitabat Redemptiolus, quæ scripta erant ante Carthaginense Concilium.

Lab. Conc. t. 4. 1645.

Id. ibid.

N. B. Sec. 6. 168.

Anno Dom. 524.

ANNO U. C. 1277. PER. JUL. 5237. JUL. 569. DOM. 524. JUSTINI 7. THEODORICI 32. *Sol.* 5. G. F. *Lun.* 12. *Indict.* 2. *Epact.* 18. *Epact Sol.* 1. 2. P. 7. *April.*

COSS. *Justinus Augustus* II. *& Opilio.*

Mors Chlodomeris.

I. RElatâ de Sigismundo victoriâ exultans Chlodomir, defuncti regno inhiabat, verùm pro coronæ cruentam miser mortem invenit. Nostræ porro Chronologiæ præsidio est Marii Chronicum Aventicensis: *Justino & Opilione Coss. Godomarus frater Sigismundi, Rex Burgundionum ordinatus est. Eo anno contra Chlodomerem Regem Francorum Viseruntia præliavit, ibique interfectus est Chlodomeres.* Quibus Marii verbis Baroniana Chronologia purgatur, quæ post annum Dom. DXXVI. Chlodomirem morti missum prædicat. Superbi Regis casum fusiore stylo prosequamur. Ut Burgundionum ditionem Imperio facilius adderet suo, Chlodomir Theodoricum fratrem temerè sibi auxiliarem poscit. Sigismundi quippe soceri sui casum indignatus Theodoricus, Burgundiam petenti fraudulentum se comitem addit. Collato apud Viseruntiam prælio, Gondomarus Francorum impetus impar, fugam arripit. Quem insecutus Chlodomirus, dum suos inter & sese spatii non minimum relinquit, Burgundi usurpatâ hostium tesserâ, clamant, *Huc huc convertere, tui enim sumus.* Dictis fidem Rex adhibens, in medios hostes irruit, qui amputatum ipsius caput in altum tollunt, affixum conto. Uxorem defuncti *Guntheucham* Chlotharius sine mora duxit. Superstites Chlodomiri filios, Theodovaldum, Guntharium, Chlodovaldum Chrotildis avia ad se recepit, infelicem vindictæ suæ sortita fructum, quem nati sui sanguine emit. At Franci reparatis viribus, debellati Gundomari regnum sibi subjiciunt.

Error Baronii.

Greg. Tur. l. 3. c. 6.

A virtute degenerat Theodoricus. Boëthium carceri includit.

II. Theodoricus Rex Italiæ ad Consulatum usque Justini & Eutharici Princeps inter paucos illustris, ab anno, qui Dom. DXIX. numerabatur, sui dissimilis multùm, à perenni & contestata virtute degeneravit. Ac primùm nonnullas Orthodoxorum Ecclesias subvertit, ut Valesianis in Excerptis legitur. *Invenit Diabolus locum, quemadmodum hominem bene Rempublicam sine querela gubernantem subreperet. Nam mox jussit ad fonticulos . . . in proastio civitatis Veronensis, Oratorium Sancti Stephani, ibidem situm altarium subverti. Item, ut nullus Romanus arma usque ad cultellum uteretur, vetuit.* Anno ut videtur DXXIII. Theodoricus convertit se in Romanorum indignationem. Audiantur rursus Excerpta: *Post hæc cœpit adversus Romanos Rex subinde fremere inventâ occasione. Cyprianus, qui tunc referendarius erat, posteà Comes Sacrarum & Magister, actus cupiditate, insinuans de Albino Patricio, eò quòd literas adversus regnum ejus Imperatori Justino misisset. Quod factum dum revocatus negaret, tunc Boëthius Patricius, qui Magister Officiorum erat, in conspectu Regis dixit, Falsa est insinuatio Cypriani. Sed si Albinus fecit, & ego, & cunctus Senatus uno consilio fecimus. Falsum est, Domine Rex. Tunc Cyprianus hæsitans, non solum adversus Albinum, sed & adversus Boëthium ejus defensorem deducit falsos testes. Sed Rex dolum Romanis tendebat, & quærebat, quomodo eos interficeret, plus credidit falsis testibus, quam Senatoribus.* Porrò cùm omnia sint veritati postponenda, licet Boëthii casum lugeamus, meliore sorte digni, Cypriani accusatio nobis non prorsus falsa videtur. Boëthium quidem Ariani Principis tyrannidem molestè ferentem, clancularias Græcis literas misisse, atque urbem & Senatum ex impiis Theodorici manibus eripere, Justinique patrocinio subdere conatum, docet nos antiquus Prologus à clarissimo Mabillonio editus, Itinerario Italico, p. 221. *Quintus Fabius Consul fecit hunc Prologum, vel Boëthius ipse, vel quidam Scotigena, id est, discipulus Boëthii. Tempore Teotrici Regis insignis Autor Boëthius claruit, qui virtute sua Consul in urbe fuit. Cùm verò Teotricus Rex voluit tyrannidem exercere in urbe, ac bonos quosque in Senatu neci dare, Boëthius ejus dolos effugere gestiens, quippe qui bonis omnibus necem parabat, videlicet clam literis ad Græcos missis nitebantur, urbem & Senatum ex ejus manibus impiis eruere, & eorum subdere defensioni. Sed postquam a Rege reus majestatis convictus est, jussus est retrudi in carcerem, in quo repositus, hos libros per Satyram edidit, imitatus videlicet Martianum Felicem Capellam, qui primus libros de Nuptiis Philologiæ & Mercurii eâdem specie Poëmatis conscripserat. Sed iste nobiliore materiâ & facundiâ præcellit, quippe qui nec Tullio impar sit, nec Virgilio in metro inferior claruit.*

Anno Dom. 524.

Excerpta Val. 723.

III. His de causis Boëthius crudeli morte interficitur, labente anno. Verùm antequam viri illustris fata retulerimus, quis fuerit prius memorandum. Flavius Anicius Manlius Torquatus Severinus Boëthius, cum Romanis omnibus de nobilitate certabat. Aniciorum quidem, de quorum sanguine procreatum fuisse docet quod gerebat nomen, antiqua nobilitas fuit atque claritas, teste Hieronymi ad Demetriadem Epistolâ: *Nunc mihi Proborum, & Olybriorum clara repetenda sunt nomina, & illustris Anicii sanguinis genus: in quo aut nullus, aut rarus est, qui non meruerit Consulatum.* Tres in Fastis reperimus Boëthios ab anno CCCCLXXXVII. ad usque DXXII. Primus annum CCCCLXXXVII. secundus annum DX. tertius annum DXXII. aperuit. Utrùm verò diversi Boëthii, unusne fuerit, in dubitationem cadit. Carum uni eidemque

Quis Boëthius? Virtutes ejus.

Hieron. Ep. 8. 18.

Anno Dom. 524.

que viro tres illos Consulatus assignat: cui sententiæ pugnat expressius absque nota numerali Consulatus in Fastis quotquot legimus, quæ dubio procul omissa non fuisset. Itaque probabilius nobis est, Boëthium illum, qui annum CCCCLXXXVII. retulit, nostro Boëthio patrem fuisse. Boëthius, qui iræ Theodorici sanguinem dedit, puer adhuc bonis disciplinis informandus Athenas mittitur, ubi annos octodecim commoratus, non spernendum sibi eruditionis thesaurum comparavit: ut complures Autores Græcos in Latinum transfusos, Romanis suis legendos traderet, quod ei gratulatur Theodoricus: *Quascumque disciplinas vel artes fecunda Græcia per singulos viros edidit, te uno Autore patrio sermone Roma suscepit. Quos tantâ verborum luculentiâ reddidisti claros, tantâ linguæ proprietate conspicuos, ut potuissent & illi opus tuum præferre, si utrumque didicissent. Tu artem prædictam ex disciplinis nobilibus datam, per quadrifarias mathesis januas introisti. Tu illam in naturæ penetralibus considentem, autorum libris invitantibus, cordis lumine cognovisti.* Symmachi viri Consularis filiam, nomine *Rusticianam* duxit, ex qua *Patricium & Hypatium* filios suscepit. Vir erat æqui servantissimus, qui dignitate suâ insontes calumniis oppressos regebat. Id de se quidem profitetur in suo libro de Consolatione Philosophiæ: *Quoties ergo Congiastum in imbecillis cujusque fortunas impetum facientem obvius excepi? Quoties Triguillam Regiæ Præpositum domus, ab incepta & perpetrata jam prorsus injuria dejeci? Quoties miseros, quos infinitis calumniis impunita Barbarorum semper avaritia vexabat, objectâ periculis autoritate protexi. Nunquam me à jure ad injuriam quisquam detraxit. Provincialium fortunas tum privatis rapinis, tum publicis vectigalibus pessumdari, non aliter quàm qui patiebantur, indolui.*

Cassiod. Var. l. 1. Ep. 45.

Boeth. de Consol. l. 1. c. 4.

A quibus Boethius accusatus? Quâ morte periit? Uxor & liberi.

IV. Quâ ratione vir illustris perierit, nunc est ordine narrandum. In eum proditionis accusationem instituunt, non *Trigilla & Congiastus*, uti censet Cavius, sed Basilius, Opilio, & Gaudentius, ut reus ipse monuit: *Ne Albinum Consularem virum præjudicata accusationis pœna corriperet, odiis me Cypriani delatoris opposui. Satisne in me magnas videor exacerbasse discordias? . . . Quibus autem deferentibus perculsi sumus? Quorum Basilius olim regio ministerio depulsus, in delationem nostri nominis, alieni æris necessitate compulsus est? Opilionem verò, atque Gaudentium, cùm ob innumeras atque multiplices fraudes in exilium Regia censura decrevisset, cùmque illi parere nolentes, sacrarum sese Ædium defensione tuerentur, compertumque id Regi foret, edixit, ut nisi intra præscriptum diem à Ravenna urbe discederent, notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic severitati posse astrui videretur? Atqui eodem die deferentibus eisdem, nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur? nostrane artes ita meruerunt? An illos accusatores justos fecit præmissa damnatio?* Accusatur, quòd delatorem, *ne documenta deferret, quibus Senatum læsæ Majestatis reum faceret*, impediverat: *Tunc Albinus & Boëthius ducti in custodia ad Baptisterium Ecclesiæ.* Relegatur Ticinum, anno DXXII. mulctatus dein bonis omnibus, in vinculis biennio circiter detinetur. Intereà operam dabat scribendis libris, quos omnes eminet ille de Consolatione Philosophiæ: *Nunc*, inquit, *quingentis passuum millibus procul moti atque indefensi, ob studium propensius in Senatum morti, proscriptionique damnamur.* Hoc ergo crimen objectum reo, quòd Senatum pristinæ autoritati restitui voluerit. Cui probando fictas Boëthii ad Justinum tabellas prolatas esse ferunt. Decussum Boëthio caput traditio memorat; unde nata, quam ambabus ulnis Baronius amplectitur, lepida sanè fabula: *Cùm Regius spiculator lethale vulnus intulisset, utrâque manu divulsum caput sustinuisse. Interrogatumque à quonam se percussum existimaret? ab impiis; respondisse; atque ita cùm in vicinum Templum venisset, & flexa genibus ante altare percepisset, post paululum expirasse.* Hic Baronius summam Dei potentiam miratus atque sapientiam, hæc narrat: *Qui peritiâ literarum Dionysio, magno illi Areopagitæ Athoniensi, jure fuit absque invidiâ comparandus Boëthius, & illud à Deo accepit, ut & genere mortis, insuper & insigni operatione miraculi, eidem fuerit exæquandus.* Subtiliter quidem & lepide: num etiam verè? Nil minus, cùm eo mortis genere Boëthius non perierit, quo Parisiensium Dionysium obiisse ferunt. Quo vel uno quidem argumento potentissimè fabula refellitur. Sic est, gladio non occiditur Boëthius, sed *fustibus*, ut nos Valesiana de Theodorico Excerpta monent: *Rex verò vocavit Eusebium Præfectum urbis Ticini, & inaudito Boëthio protulit in eum sententiam. Qui mox in agro Calventiano, ubi in custodia habebatur, misit Rex, & fecit occidi. Qui acceptâ chordâ, in fronte diutissimè tortus, ita ut oculi ejus creparent, sic sub tormenta ad ultimum cum fuste occiditur.* Facessat ergo commentum in fabulosa recentiorum officina excusum. In Miscellanea quidem, necnon vita Joannis Papæ ab Anastasio scripta legitur, Boëthium *gladio* periisse, nil tamen de lepida Baronii narratione mentionis agunt. Porrò lamentabile Boëthii exitium hunc in annum conferimus, prælucente Mario Aventicensi: *Justino II. & Opilione Coss. interfectus est Boëthius Patricius in territorio Mediolanensi.* Quâ observatione error evellitur Baronio, qui Boëthii mortem cum anno DXXVI. copulavit biennii metachronismo. Uxorem, duosque sibi superstites filios reliquit Boëthius, quorum meminit in suo de Consolatione Philosophiæ libro 2. c. 4. *Vivit uxor ingenio modesta, pudicitia pudore præcellens, & ut omnes ejus dotes breviter concludam, patri similis. Vivit, inquam, tibique tantum, vita hujus exosa, spiritum servat, quo uno felicitatem minui tuam vel ipsa concesserim, tui desiderio lacrymis atque dolore tabescit. Quid dicam liberos Consulares, quorum jam, ut in id ætatis pueris, vel paterni, vel aviti specimen elucet ingenii.*

Anno Dom. 524.

Bar. An. 526. n. 17.

Error Baronii.

V. In Oriente mors Joannis Patriarchæ Hierosolymitani celebritatis aliquid anno addit: *Dum Pater noster Sabas annum agit ætatis octogesimum sextum, Joannes Archiepiscopus post peractos in Patriarchatu septem annos cum novem mensibus, obiit, reliquitque in Episcopatu successorem beatissimum Petrum, genere Eleutheropolitanum.* Quibus Baronianus error coarguitur, qui Joannis obitum cum anno DXXV. copulat, unius anni metachronismo. Ineunte quippe anni hujus Januario sextus & octuagesimus Sabæ labebatur. Petrus verò Joannis successor viginti annos Episcopatum Hierosolymitanum administravit.

Joannis Hierosolymitani mors.

Vit. Sab. c. 68.

VI. Compluribus Synodis annus decoratur. Incipiamus ab Arelatensi quarta, quæ octavo Idus

Synodus Arelatensis IV. ejus Canones.

Junias celebratur. Ac olim Baronius Concilium cum anno CCCCLIII. copulandum censuerat, motus nomine *Opilionis*, qui tum unà cum Vincomalo Consulem egerat. Monitus verò à doctissimo Jacobo Sirmundo, meritò errorem exuit, suisque temporibus Concilium accommodavit, Justino & Opilione Coss. Ut mirum sit, Sueurium nostrum, cum anno DXXVI. illud Concilium junxisse, quo tempore nullus Opilio Consul processit. Conventui occasionem præbuit Sanctæ Mariæ Basilicæ dedicatio, uti nos Concilii Præfatio monuit: *Cùm in voluntate Dei ad Basilica Sancta Maria in Arelatensi civitate Sacerdotes Domini convenissent.* Decens & ipsis visum est, de Ecclesiæ disciplina Canones condere. Aderant Episcopi XIII. *Cæsarius* scilicet, qui Synodo præfuit, Contumeliosus, Philagrius, Prætextatus, Maximus, Julianus, Florentius, Florentius alter, Cyprianus, Montanus, Cœlestinus, Porcianus, Eucherius. Interfuere Presbyteri quatuor, qui suorum Antistitum absentium partes implebant, *Cataphronius* ab Agrœcio, & Severo Episcopis directus, *Desiderius* Joannis Legatus, Leontius à *Constantio* missus, Emeritus vices Gallicani gerebat. Canones quatuor condidere. I. Ne Diaconus ante viginti annos ordinetur. Episcopatum verò Laicorum sortiatur nemo, vel Presbyterii honorem ante *&* *præmissam conversionem*, & annos ætatis triginta. II. Ne ex Laicis ad Diaconi, Presbyteri, Episcopi munus promoveatur ullus, nisi anno integro præmissa fuerit conversio. III. Pœnitentes & Digami non ordinentur. Qui deinceps Clero eos inseruerit, anno integro Missas facere non præsumat. Quòd si eas celebrare ausus fuerit, ab Episcoporum communione alienus habeatur. IV. Qui alienum Episcopum susceperit, communione privetur.

Lab. Conc. 1611.

Ilerdense Concilium: ejus Canones.

VII. Galliis egressi, Pyreneos montes superemus, ut Ilerdensi adsimus Conventui. Ilerda Hispaniæ Tarraconensis urbs est, quam fluvius Sicoris alluit. Octavo Idus Augusti ibi Episcopi novem per se, vel per Legatos interfuere, quorum hæc sunt nomina, *Sergius*, qui & Concilii Principem egit; Justus, Casonius, Joannes, Paternus, Maurelio, Taurus, Februarius Ilerdensis Antistes, Gratus Presbyter, Staphili Legatus Episcopi. Annus erat Theodorici XV. cùm sexto Augusti Sanctæ Eulaliæ in Basilicam confluxere, ut Canones XVI. sancirent. I. Clerici, qui Christi corpus & sanguinem tradunt, sacraque vasa contrectant, ab omni humano sanguine, etiam hostili abstineant. Qui in hoc inciderint, duobus annis tam officio, quàm communione priventur. II. Qui conceptos ex adulterio fœtus occidunt, illis post septem annos communio tribuatur. Ita tamen, ut omni tempore vitæ suæ fletibus insistant. Clerici officium amittant suum, in choro tamen psallentium à tempore receptæ communionis intersint. III. Monachi Abbate consentiente, ordinentur: oblatæ Monasteriis facultates ab Episcopia non contingantur. IV. Incesti usque ad Missam duntaxat Catechumenorum in Ecclesiis admittantur, neque cibum cum illis Christianorum ullus sumat. V. Clerici, qui in flenda carnis fragilitate corruerint, si seriò resipiscant, diu sacris non arceantur ab Episcopo: ad majores tamen gradus non promoveantur. VI. Qui viduæ pœnitenti, vel virgini sacræ vim intulerit, Christianorum à communione segregetur, si ab ea divelli noluerit. VII. Qui interposito juramento, ne ad pacem redeat, sese obligavit, pro perjurio anno uno Eucharistiâ abstineat. VIII. Nullus Clericorum servum, aut discipulum suum, qui Ecclesiam confugit, extrahat. Quod si fecerit, donec pœniteat, à loco, cui honorem non habuit, segregetur. IX. Qui rebaptizati sunt, septem annis inter Catechumenos orent, duobus inter Catholicos, clementiâ dein Episcopi Eucharistiam participent. X. Qui post admissam culpam Ecclesiâ egredi contempserit, tardius ad veniam recipiatur. XI. Clerici, qui in mutuam cædem prorumpunt, habitâ dignitatis ratione, à Pontifice graviori pœnâ afficiantur. XII. Qui contra Canones ordinati sunt, deponantur. XIII. Catholicorum, qui filios Hæreticis baptizandos obtulerunt, oblatio in Ecclesia non recipiatur. XIV. Cum rebaptizatis Fideles cibum non sumant. XV. Qui cum extraneis mulieribus habitant, si contemptâ geminâ admonitione perseverent, removeantur officio, si resipiscant, ministerio restituantur. XVI. Ne Pontificis defuncti domum quisquam irruat ad diripiendum. Qui exequiarum tempore Sacerdos adest, diligenter omnia muniat. Cui domus commissa est, is ad tempus Antistitis constituendi omnia accurate conservet, consueto Clericis alimento ministrato.

Lab. Conc. t. 4. 1611.

Valentina Synodus: ejus Canones.

VIII. Eodem anno, die secundo Nonas Decembris, Valentinum in Hispania Concilium celebratur, quod perperàm Binnius in Symmachi tempora retulit, cùm Episcopi, qui ei interfuere, dicant, *anno* XV. *Theodorici* se Valentiæ fuisse congregatos. Est autem Hispaniæ civitas, de qua Plinius: *Valentia, Colonia* III. *mille passibus à Mari Mediterraneo remota.* Interfuere Conventui Episcopi sex, unà cum Marcellini Antistitis Archidiacono: *Celsinus* Synodi Præses, Justinus, Reparatus, Setabius, Benagius, Ampelius, Salustius Archidiaconus, à quibus sex Canones conditi. I. Sacrosancta Evangelia ante munerum illationem in Missa Catechumenorum post Apostolum legantur. II. Defuncto Episcopo res vel ipsius, vel Ecclesiæ nemo usurpare præsumat. III. Propinqui morientis Episcopi de facultatibus ejus nihil usurpent, sine Metropolitani, & Comprovincialium conscientia. IV. Ægrotantem Episcopum visitet Antistes, ut de ordinandis rebus suis ipsum admoneat, ac mortuum, post oblatum in ejus commendatione sacrificium mox sepulturæ tradat. Quòd si subitaneâ morte Præsul excesserit, nec Episcopi ob locorum distantiam adesse potuerint, uno die tantùm cum nocte corpus Sacerdotis maneat exanimatum, ac non sine psallentium excubatione servetur à Presbyteris, nec statim humo condatur, ut invitato undecunque Pontifice solemnes defuncto exequiæ persolvantur. V. Vagi Clerici, qui Episcopi, à qua ordinati fuere, præcepto non obtemperarint, ut in sua Ecclesia officio fungantur, quoad resipiscant, communione, & honore priventur. VI. Nullus alienum Clericum sine Episcopi sui consensu audeat ordinare.

Plin. l. 3. c. 3.

Lab. Conc. t. 4. 1617.

ANNO DOM. 525.

ANNO U. C. 1278. OLYMP. 326. PER. JUL. 5238. JUL. 570. DOM. 525. JUSTINI 8. THEODORICI 33. *Sol.* 2. E. *Lun.* 13. *Indict.* 3. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 3. P. 30. *Mart.*

COSS. *Probus & Philoxenus.*

Symmachum Theodoricus interficit.

I. ANnum sanguine suo infecit vir illustris, Patricius & Consularis Symmachus, cui Boëthius gener erat. Id solatii in carcere morti jam proximus habuerat Boëthius, quòd sibi superstitem relinquebat socerum, qui & Senatui ornamento, & filiis suis foret præsidio: *Viget incolumis illud præstantissimum humani generis decus Symmachus socer, & quod vita pretio, non segnis emeres, vir totus ex sapientia, & virtutibus factus, suarum securus, tuis ingemiscit injuriis.* At Symmachi cum Boëthio affinitas occasionem Theodorico præbuit, cur generi cineres soceri cruore respergi vellet: *Symmachus caput Senatus, cujus Boethius filiam habuit uxorem, deducitur de Roma Ravennam. Metuens verò Rex, ne dolore generi aliquid adversus regnum ejus tractaret, objecto crimine jussit interfici.* Labente anno periisse Symmachum, disertè docet Marius Aventicensis: *Probo Juniore, & Philoxeno Coss. occisus est Symmachus Patricius, Ravennæ.* Morti quoque missum fuisse, dum Joannes Papa apud Justinum Augustum legatione fungitur, ex Excerptis de Theodorico apertè colligitur: *Dum hæc aguntur*, Symmachus occiditur. Error ergo Baronii Chronologia, quæ Symmachi mortem ad annum usque DXXVI. distulit. Refellitur etiam cantata & Gregorio Magno, & Miscellaneæ tabula, cui se Baronius credulum præbuit. Quòd Theodorici anima Joannem Papam inter & Symmachum in ollam Vulcani deducta fuerit, cùm integro anno ante Theodoricum, & Joannem Symmachus perierit. Quo labente temporis spatio Symmachi anima Theodorici Regis obitum in terris non expectabat, ut miserum Regem in Vulcani ollam deturbandum deduceret. Sed de ea fabula pluribus suo loco. Fama fert, Theodoricum tardi doloris aculeis confixum, Symmachi mortem doluisse:

Boëth. de Cons. l. 2. c. 4.

Excerpt. Val. pag. 724.

Error Baronii.

Gemitus altò de corde petitos
Edidit, haud aliter quàm cùm spectante juvencâ
Lactentis vituli, dextra libratus ab aure
Tempora discussit claro cava malleus ictu.

Procop. de Bello Goth. l. 1. c. 2.

Procopium audiamus: Theodoricus *paucis post diebus cœnanti sibi cùm miræ magnitudinis piscis ministri decoctum caput apposuissent, Symmachi nuper occisi caput illi visum est, præfixis & extantibus inferiore in labra dentibus, & torvè intuentibus oculis, furibundè sibi & acerbius comminari: unde monstri novitate territus, membrisque præter modum tremebundus & rigens, in cubiculum statim citato gradu secessit, identidemque jubendo, togarum ut sibi magnam vim ingererent, lecto decubuit, & parum perquievit. Elpidio deinde Medico omnibus quemadmodum accidissent, diligentius explicatis, in Symmachum Boëthiumque patratum à se scelus deflebat.* In ipsa quidem conscientia perperàm factorum magnam vim esse scimus ad permovendos animos. Dubitationis tamen aliquid injicit Procopii narratio, quæ Chronologiæ non aptè connectitur. Scelere in Boëthium & Symmachum deplorato Theodoricus *ex accepta calamitate dolore ingenti affectus, haud longè post moritur.* Atqui Boëthio per biennium, Symmacho per annum Theodoricus superfuit. Magnorum virtutum fuit Symmachus, & ad ornandam urbem natus, ut ex Theodorici ad ipsum Epistola liquet: *Cùm privatis fabricis ita studueris, ut in laribus propriis quædam mœnia fecisse videaris, dignum est, ut Romam, quam domorum pulchritudine decorasti, in suis miraculis continere nuscaris. Fundator egregius fabricarum, earumque compositor eximius, quia utrumque de prudentia venit, & aptè disponere, & extantia competenter ornare.*

Cassiod. Var. l. 4. epist. 51.

Joannes Papa à Theodorico ad Justinum mittitur. Quamobrem?

II. Ea est superstitionis errorisque indoles, ut quò magis vergunt in senium mortales, eò potentius dominetur animis. Ut Arianis Theodoricus suis esset auxilio, Joanni Pontifici legationem injungit apud Justinum. Anastasius in vita Joannis narrat, Imperatorem religionis amore Ecclesias Arianis suas ereptum ivisse: *Joannes vocatus est a Rege Theodorico Ravennam, quem ipse Rex rogans, misit in legationem Constantinopolim ad Justinum Imperatorem Orthodoxum, quia eodem tempore vir religiosus, summo ardoris amore religionis Christianæ voluit Hæreticos extricare. Nam summo fervore Christianitatis hoc consilio usus est, ut Ecclesias Arianorum Catholicas consecraret. Pro hac causa Hæreticus Rex Theodoricus audiens hoc, exarsit, & voluit totam Italiam gladio extinguere.* Verùm enimverò vix credimus, Justinum eò processisse, ut Arianos Ecclesiis suis expelleret. Gothos quidem sibi fœderatos honore afficiebat, uti apparet ex ipsius Decreto, quod est anno DXXIII. exhibitum. Aliam tunc legationis causam afferunt Excerpta de Theodorico, & Marcellinus. Excerptorum verba sunt: *Rediens Rex Ravennam, tractans non ut Dei amicus, sed Legi ejus inimicus, immemor factus omnis ejus beneficii & gratiæ, quam ei dederat, confidens in brachio suo, item credens, quòd eum pertimesceret Justinus Imperator, mittens & evocans Ravennam Joannem, Sedis Apostolicæ Præsulem, dicit ad eum: Ambula Constantinopolim ad Justinum Imperatorem, & dic ei inter alia, ut reconciliatos Hæreticos in Catholica restituat religione. Cui Papa Joannes ità respondit: Quod facturus es, Rex, facito citius. Ecce in conspectu tuo adsto, hoc tibi ego non promitto me facturum, nec illi dicturus sum. Nam in aliis causis, quibus mihi injunxeris, obtinere ab eodem annuente Deo, potero.* Id ergo flagitabat Theodoricus, ut, illi qui Orthodoxorum, quos pro Hæreticis habebat, gregi sese ex Arianis inseruissent, sectæ quam deseruerant, redderentur. Catholica religio hæc est Theodorico, qui ut piam sanctamque Arii fidem amplectebatur. Similiter Marcellinus: *Joannes Romanæ Ecclesiæ Papa LI. Theodorico Rege pro Arianorum suorum ceremoniis reparandis laborante, solus duntaxat Romanorum sibi decessorum, urbe digressus, Constantinopolim venit.* De restituendis Arianorum Ecclesiis ne verbum quidem ullum Marcellinus habet. Concedamus tamen suas Arianis Basilicas ereptas esse, ne Auctoribus benè multis id affirmantibus concurramus.

Anastas.

Joannis Papæ Constantinopolitana legatio.

III. Joanni haud satis arridebat Legati munus sibi à Theodorico impositum. Integrum tamen non erat, debitum potentissimo Regi exuere obsequium. Cum comitibus ergo navem conscendit, Constantinopolim profecturus. Quinam verò simul cum Joanne legationis munus obierint, in Excerptis de Theodorico legimus: *Jubet Rex iratus navem præparari; & superimpositum eum cum aliis Episcopis, id est, Ecclesium Ravennatem, & Eusebium Fanestrem, Sabinum Campanum, & alios*

ANNO DOM. 525.

alios duos simul, & Senatores Theodorum, Importunum, Agapitum, & alium Agapitum. Sed Deus, qui fideles cultores suos non deserit, cum prosperitate perduxit. Variis legationem miraculis illustrare Gregorio Magno placuit, mortalium ferè omnium credulissimo. Primum in equo patratum est: quid ni, cùm azina Balaami sessorem objurgarit suum? An non & æquum fuit, ut equus, cui summus Pontifex insidebat, tanto onere superbus, sessores quosvis alios fastidiret atque respueret? In Corinthi partes veneras Joannes, cùm vir nobilis *equum, quem pro magra consuetudine ejus conjux sedere consuerit*, iter expedienti obtulit. Ubi alium Joannes equum reperit, illum, quo usus fuerat, ad dominum suum remisit. Equus verò, cum nobilis viri uxor more solito conscendere voluisset, flatibus, fremitu, motibus suis ostendit, se post Pontificem ferre mulierem non posse. Itaque ad Joannem subinde equus remittitur, quem sedendo Pontifex sibi proprium dicarat. Quòd si cantherii omnes, quibus vectus est, eo modo affecti fuere, Joannes utique magnâ equorum comitante catervâ in urbem ex sua legatione rediisset. Quod sequitur longè mirabilius, nam & mansuetoribus equis sua nonnunquam bilis inest, mutabilisque natura, ut equo Gregoriano non opus sit, sive intelligentiam, quâ Pontificem agnoscebat, sive miraculum ascribere. At ubi ad Constantinopolitanam portam, quæ Aurea vocatur, Joannes accedit, *in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit*. De hisce miraculis silent Marcellinus, Anastasius, Excerptorum de Theodorico Autor, ut ad commenta facillimè amandari possint.

Gregor. Dial. l. 3. c. 2.

Ibid.

Honos Joanni Papæ Constantinopoli redditus.

IV. Venienti Joanni multum honoris Justinus habuit: Joannes *urbe digressus, Constantinopolim venit, miro honore susceptus est. Dexter dextrum Ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri Resurrectionis plenâ voce Romanis precibus celebravit.* Hæc summatim Marcellinus in Chronico. At pompam ingressionis fusiore stylo Anastasius prosequitur: *Occurrerunt B. Joanni milliario* XII. *omnis civitas, cum cereis & crucibus in honorem Beatorum Apostolorum, Petri & Pauli. . . . Tunc Justinus Augustus dans honorem Deo, humiliavit se pronus, & adoravit beatissimum Joannem.* Quæ de procedente cum cereis & crucibus civitate narrat Anastasius, faciles quidem admittimus, declaræ verò à Justino Joanni adorationi fidem prorsus detrahimus, cùm nondum id moris invaluisset, ut adorationis honos Pontifici Romanis ab Imperatoribus exhiberetur. De immoderata hac veneratione altum in Marcellino, altum in Excerptis de Theodorico, altum in Paulo Diacono silentium. Neque Joannes id adorationis sibi deferri pati debuisset, Petri memor Apostoli, Cornelio ad genua ipsius cadenti, hæc loquentis, *Surge, homo sum.* Quid in legatione sua Joannes egerit, narret Autor Excerptorum: Joanni *Justinus Imperator venienti ita occurrit, ac si B. Petro: cui datâ legatione omnia repromisit facturum, præter reconciliatos, qui se fidei Catholicæ dederunt, Arianis restitui nullatenus posse.* Quibus addantur verba Pauli Diaconi: Legati *pervenientes ad Augustum, cùm ab eo dignè, ut competebat, suscepti essent, magnis cum de sua, suorumque salute solliciti, fletibus postulant, ut sua legationis seriem, quanquam esset injusta, libenter exciperet, Italiæque peritura consuleret. Quorum fletibus Justinum permotus, iis, quod petebatur, concessit, Arianosque suo juri reliquit.* Dum in Oriente versatur Joannes, in consecrandis Arianorum Ecclesiis operam collocasse suam, creditum Baronio. Neque inficias imur, id ipsum Joannis in Epistola ad Episcopos Italiæ reperiri. Verba sunt Epistolæ: *Quando fuimus Constantinopoli, tam pro religione Catholica, quàm & pro Regis Theodorici causa & negotiis suadente atque hortante, Arianosque extirpante piissimo atque Christianissimo Justino, Orthodoxo Imperatore, quascunque illic in partibus Ecclesias reperire potuimus, Catholicas eas Domino opem ferente, consecravimus.* At licet nil argumentorum suppeteret, refellendæ larvati Joannis Epistolæ, illud sanè sufficeret, ut eam à Pontifice abjudicaremus. Sed de Joannis Epistolis anno sequente commodius tractabitur.

Paul. Diac. l. 17.

ANNO DOM. 525.

Joan. ep. 2.

Synodus Carthaginensis sub Bonifacio.

V. Dum Theodorici Legati in urbe regia versantur, *Bonifacius* Carthagini Synodum celebrat, *anno secundo Regis Hilderici, Nonis Februariis, in Secretario Basilicæ Sancti Martyris Agilei*. Interfuere Episcopi sexaginta incluso Synodi Præside Bonifacio. Qui florentissimus sanè Conventus splendidum Jubar spargebat in Africa, post recentem persecutionem, quæ obscurâ nocte Ecclesiam involverat. Ac primùm ubi Deo benedixit Bonifatius, lecta est ipsius ad *Missorem* Epistola, quâ rogabatur, ad Concilium mittere *Firmum* Tipassentem, *Marianum* Tulliensem, *Felicem* Zactarensem Calend. Febr. Monebatur etiam, Pascha tertio *Cal. Apriles die anniversariâ solemnitate celebrandum.* Data erat IV. Idus Januar. anno secundo imperantis Hilderici. Peractâ hujus Epistolæ lectione, Missoris responsionem, rogante Bonifacio Notarius Redemptiolus legit, quâ narrabatur, *rebelles* Antistites nonnullos reperiri, qui *calcatis Canonum statutis*, honori Bonifacii *contumeliam* intulerant, prioribusque sese anteponere voluerant. Quàm Bonifacius injuriam patienter tulerat, licet multa Carthaginensi Ecclesiæ privilegia concessa fuissent. Nunciat etiam præter Episcopos, quorum præsentiam requirebat Bonifacius, se insuper misisse *Florentianum*, plebis Vicopacatensis Præsulem, Provinciæ Numidiæ, ut quæ ad ordinem Ecclesiæ conducunt, peragantur: *Age ergo*, inquit, *nunc nostri decus honoris, ut Ecclesiastici ordines erigantur, qui variis oppressionibus longâ intercapedine temporum jacuerunt. Tuis itaque privilegiis vindica quod debetur, & redde cæteris, quod te debere non nescis.* Missor Numidiæ Primas erat. Posteà *Redemptiolus* Missam Proconsularis & Tripolitanæ Provinciæ Antistitibus Epistolam legere ingreditur, quâ ad Concilium vocabantur: *Date operam, dilectissimi fratres, ut* XIX. *Cal. Februarii die, matris vestra Secretario præsentati, generali festinantis adesse tractatui, quidquid emendare volumus, piâ nobiscum sollicitudine diligentius audituri.* Data III. Cal. Januar. anno secundo. Lectione literarum peractâ, ad Felicis Numidiæ Legati prosecutionem sancitus à Canonibus Provinciarum ordo legitur. Primum Proconsularis locum, secundum Numidia, tertium Byzacena, quartum Mauritania Sitifensis, quintum Tripolitana obtinebat. Hinc ortum Bonifacii Decretum: *Quisquis perturbare statutum ordinem quandocunque tentaverit, honoris sui judicabitur pati jacturam.* E vestigio proponente Bonifacio, Symbolum Nicænum recitari jubetur, quod Græcè ab Attico per Innocentium Presbyterum missum, Latinè redditum fuerat.

Lab. Conc. t. 4. 1631.

Lectio-

Anno Dom. 525.

Lectionem peregit *Agileius* Diaconus. Actis Symbolum inseritur, Antistitumque omnium subscriptionibus firmatur. Ventum dein ad Canonum Africanorum lectionem, quorum multi Ecclesiæ Carthaginensi Primatum asserebant. Exemptâ diei parte majore, cætera in crastinum relegantur.

Petri Abbatis adversus Liberatum Episcopum expostulatio. Vult Carthaginensi Præsuli suum Monasterium subdi.

VI. Die nonâ Idus Februarii in Secretario Agilei sedentibus Episcopis, Petrus Abbas cum Monachis nonnullis introductus, Libellum offert, in quo adversus Liberatum, Byzacenæ Primatem gravis expostulatio continebatur, dolore vincente patientiam. Illud Petrus querebatur: *Sanctus Liberatus Episcopus primæ Sedis Provinciæ Byzacenæ congregationibus Sacerdotum sæpè collectis, in perniciem nostram multa & multipliciter machinatur, dum in nobis quasi quandam materiam suæ assumptionis invenimus, post audientiæ præfixum diem, post pacificæ disputationis facultatem datam, atque concessam, Monasterium nostrum gravi excommunicatione percutere voluisset.... Succurrite igitur tandem aliquando, & à nostris cervicibus jugum, quod neque nobis, neque patribus nostris quisquam superponere aliquando tentavit, excutite.* Præceps temerariaque fuit Liberati hæc excommunicatio, cùm Monachi nil contra fidem, nil contra bonos mores, nil contra Canones admisissent. Contendebat Liberatus, *quòd à proprio Subdiacono Monasterium esset fundatum.* Regerebant verò Monachi: *Etsi forsitan alicui Episcopo aliquando Subdiaconus, nobis tamen Monachus fuit, nec nos hæredes honoris Ecclesiastici, quem eum habuisse nescimus, sed sanctissimæ professionis extitimus.* Displicuit Bonifacio cæterisque Episcopis, quòd Monasteriorum silentia Liberatus turbasset. Ut verò jurgia extinguerentur omnia, causam sibi ante oculos omnem poni jubent. Petitio Petri suorumque hæc fuit, ut Monasterium Carthaginensis Episcopi ditioni subjiceretur: *Tui Apostolatus orationibus nos commendantes, poscimus ut nostrum Monasterium facias tuæ beatitudinis regimini subjacere. In absentia enim Sacerdotis Carthaginensis Ecclesiæ de proximo Bonifacium Gratianensem Sanctum Episcopum primæ Sedis Provinciæ Byzacenæ petimus, ut quam diu huic sanctæ Ecclesiæ Carthaginensi Rectorem Dominus concessisset, nobis, qui divina ministeria celebrarent, ordinaret.* Defuncti tamen Primatis successor potestatis hujus non erat. Lectis & Juncensis Synodi ad Bonifacium literis, & Legatorum, cujus meminimus mandato, & Bonifacii ad Liberatum responsione, datâ anno DXXIII. *decimo septimo Cal. Januar.* Redemptiolus Petri petitionem legendo significat. Motam scilicet à Liberato de Monachis ad Bonifacium querelam in notitiam venisse, quasi conditione Byzacenæ Provinciæ tenerentur obstricti. Constare tamen, *se de diversis locis Africanis*, vel de transmarinis ad hunc suum locum confluxisse. Addunt, *Monasterium, in quo Domino protegente esse videmur, sumptu parentum nostrorum, vel aliorum religiosorum fundatum esse firmamus, à Sancto Reparato Episcopo Puppianensi, Provinciæ Proconsularis dedicatum esse non silemus.* Referunt *Monasterium de Praesidu*, prætermisso Leptiminiensis Ecclesiæ Episcopo, qui vicinus erat, ab Aterlensis Ecclesiæ Præsule, qui in *longinquo positus est*, *consolationem habere.* Baccense Monasterium Maximianensi Ecclesiæ vicinum ad Byzacenam se Provinciam conferre. Adrumetinum Monasterium, prætermisso Episcopo de transmarinis partibus sibi semper Presbyteros ordinasse, Valentinum, Epiphanium, Victorianum, Paulinum. Bonifacium Bagaliensem primæ Sedis Episcopum Virginibus scripsisse: *Per hanc vos autoritatem duximus commonendas, ut licentiam habeatis, unde volueritis spiritalem sumere cibum, liberam in omnibus facultatem habentes.* Quæ Epistola scripta est anno XXI. Thrasimundi, Dom. DXVII. Afferunt & Arelatensia monumenta in causa Insulæ Lerinensis, cui Faustus Abbas præerat. Quid à Carthaginensibus decretum fuerit, ignoratur, quia manca mutilaque sunt MS. quibus Holstenius utebatur. Extat vetustissimus Bibliothecæ Vaticanæ Codex, qui Concilio Carthaginensi id Decreti ascribit: *Erunt igitur omnia omninò Monasteria sicut semper fuerant, à conditione Clericorum modis omnibus libera, sibi tantùm & Deo placentia.* Persuadere tamen nobis poterit nemo, Carthaginenses hæc sanxisse, quæ pugnant Synodo Chalcedonensi, Marciani Capitula corroboranti, quorum primum hoc fuit: *Monachos, qui per singulas civitates sunt atque Provincias, subjici Episcopo.* Neque Petro Abbati ea concessit Bonifacius, quæ non flagitabat. Nolebat sanè Episcoporum eximi omnium potestati. Imò Carthaginensis Episcopi regimini subjici voluit: *Congregationem*, inquiunt, *nostram, sicut credimus, & speramus, fovere & consolari digneris, ut tantæ Sedis, quæ Primatum totius Africanæ Ecclesiæ tenere cognoscitur, defensione muniti, Creatori nostro Domino laudes debitas referamus.*

Anno Dom. 525.

Lab. Conc. t. 4. 1649.

Chalc. Act. 6. 619.

Lab. Conc. t. 4. 1644.

ANNO U. C. 1279. PER. JUL. 5239. JUL. 571. DOM. 526. JUSTINI 9. *Sol.* 3. D. *Lun.* 14. *Indict.* 4. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 4. P. 19. *April.*

Anno Dom. 526.

Cos. *Olybrius solus.*

Tempus vastatæ à terræ motu Antiochiæ.

I. ANtiochenæ civitatis schismatibus, hæresibus, pallentibus moribus corruptæ, tandem Dei justitia consurgit in pœnam, ut domus ipsæ quasi tantâ contagione corruptæ, flammis abolerentur. Verùm antequam lamentabilem casum retulerimus, tempus cladis est accuratè constituendum, quod ab Evagrio sic indicatur: *Anno imperii Justini septimo, mense decimo, mensis Artemisii, quem Maium Romani vocant, die nono ac vigesimo, feriâ sextâ Hebdomadis, æstu meridiei ferventissimo, succussio & terræ motus urbi supervenientes, penè universam prostraverunt.* Quæ criteria simul pugnant. Etenim anno Justini septimo, Maji vicesimus nonus *sexta feria* non cohærebat. Litera Dominicalis fuit E. Cyclus Solis II. Epactæ Solaris III. quia Justini septimus est Domini DXXIV. decimo Julii scilicet currens, ad usque nonum anni DXXV. Initium ergo Maius duxit à die Jovis, proindeque in similem diem incidit mensis hujus nonus & vicesimus. Assignata igitur ab Evagrio Criteria non elapsum sane, sed labentem annum afficiunt, insignitum Cyclo Sol. III. D. Epacta Solari IV. quibus Maji & primus, & XXIX. feriæ sextæ assignantur. Itaque mendum est in Evagrio, qui quem Justini *septimum* vocat, *octavum* dicere debuit. Deceptus ab Evagrio Baronius cladem Antiochenam in annum DXXV. retulit. Annus ille quidem Justini fuit septimus, sed inchoatus, cujus terminis Maius, qui ad annum Justini septimum pertinet, includi nequit. Iraque Chronologici characteres apertè Baronium arguunt erroris. Nullis sanè fidibus, aut machi-

Evagr. l. 4. c. 5.

Bar. An. 525. n. 23.

Error Baronii.

machinis anno Domini DXXV. Maji vicesimus nonus in sextam feriam duci poterit. Marcellinus quoque Baronianam Chronologiam refellit, nostramque firmat, qui ad Consulatum non Philoxeni, & Probi, sed Olybrii cladem Antiochenam memorat: *Olybrio Consule totam Antiochiam Syriæ civitatem septimo, mox prandendum terræ motus invasit.*

Gravis Antiochiæ calamitas.

II. Ingens ea clades fuit, cujus magnitudine urbs insignis, totiusque caput Orientis penè in cineres abiit. Terræ motum secutus est ignis, quasi calamitatem cum illo partitus esset. Quæcunque enim loca à succussione, & terræ motu subversa non fuerant, ignis depasceus, in cinerem & favillas redegit: *Occiduam urbis, magnamque ejus partem sinistris mox ventis undique flantibus, flammasque coquinarum pro tempore æstuantes ruentia in ædificia miscentibus, duplex torridumque excidium importavit.* Sic coinsurgebant in miseræ urbis eversionem elementa omnia. Trecenta hominum millia eo motu periere, si Procopio fides. Quodque magis dolendum, periit *Euphrasius* Patriarcha ruinâ oppressus, quo funere aucta calamitas, cùm nemo superesset, qui res necessarias provideret. Quâ ratione perierit Euphrasius, tradit in Chronico Marcellinus: *Euphrasium quoque totius urbis Episcopum, adempto ejus capite, combusto simul obruit sepulchro, obelisco Circi inverso, & humi defosso.* Prodigium de Zozima narrat Evagrius, cujus fides sit penes Autorem. Quo tempore subvertebatur Antiochia, *repentè mutato vultu ingemiscens, atque altum suspirans, tantam lachryarum copiam effudit, ut solum madefaceret. Simul thuribulum poposcit, perque universum locum, in quo stabant, thus adolevisset, humi se prostravit, precibus ac supplicationibus Deum placaturus.* Sciscitanti Arcesilao, viro virtutibus magis suis, quàm gestis muneribus insigni, quidnam esset, quòd adeò turbaretur, respondit, *Fragorem ruentis Antiochiæ auribus suis modò insonuisse.* Funera Antiochena gravi luctu Justinus Imperator prosecutus est. Diademate posito, & pullâ veste sumptâ, luctui se dedit. Urbs regia Principem suum imitata, nigris induta vestibus, ingentem & calamitatem luxit. Justini dolorem fusius narrat Miscellanea: *Ista de clade Antiochena cùm Justinus Imperator accepisset, præ dolore sacco indutus, aspersitque cinere: exutus purpurâ, & diademate, multos dies in lecto sedens, solitarius transegit, etiamsi dies festi adessent, quibus solitus esset cum splendore procedere ad Ecclesiam, posteà verò magnâ vi auri miseris præstò fuit.* Euphræmii Comitis Orientis diligentiâ provisum est, ne semimortuæ urbi ex rebus necessariis quidquam deesset. Dum Ephræmius in reparandis ædificiis diligentiam adhibet suam, visum ei contigisse dicitur; quod fabulæ propius debet tamen referri: *Videt Episcopum dormientem, & ab eo ad Cœlum usque pertingentem columnam ignis ipsi superpositam.* Ignorabat Ephræmius, unum ex operariis, qui architectis ministrabat, *Episcopum* esse. Inerat ei *coma squalida, sordida vestis*, quasi homini ad ultimam prorsus paupertatem redacto. Quærenti quisnam esset, respondit Episcopus: *Unus ego sum istius civitatis pauperum, nec habens unde me alam, in operas incumbo.* Cùm his credulus non esset Ephræmius, dato silentii juramento, à Præsule tandem verum extorquet: *Ego Episcopus sum, & propter Deum relinquens Episcopatum meum, huc veni, ut ad ignotum locum. Verùm tu, quantum potes adjice ad eleemosynam. Hisce enim diebus Deus attollet te ad Apostolicum thronum hujus Theopolitanæ Ecclesiæ, ut pascas populum suum.* His auditis, exclamat Ephræmius: *Quantos occultos servos habet Deus, qui ipsi soli noti sunt.* Historiæ fides sit penes Autorem. Constat verò, Ephræmium anno labente ad Antiochensem Episcopatum evectum esse.

Evagr. l. 4. c. 5.

Marcellin. Chron.

Evagr. l. 4. c. 7.

Niceph. l. 17. c. 3.

Miscell. l. 15.

Moschus Cotel. c. 27.

Aliarum civitatum clades.

III. Calamitates Orientalis Imperii auxit nobilium quoque civitatum ruina: *Dyrrachium, quæ olim Epidamnus dicebatur, terræ motu subversa est. Similiter & Corinthus, quæ sita est in Achaia. Anabarzus quoque metropolis secundæ Ciliciæ, quartò id genus calamitatis experta. Edessa civitas Osrhoenæ, maxima & opulentissima Scirti torrentis, qui eam præterfluit, inundatione submersa est, adeò ut plurima ædificia, & innumerabilis hominum multitudo aquarum vi abrepta, funditùs interierint.* Eas Justinus urbes magnâ pecuniarum vi erogatâ instauravit; mutatoque Anabarzi & Edessæ nomine, ex suo deinceps Justinopolim eas vocari jussit.

Evagr. l. 4. c. 8.

Mors Theodorici: ejus virtutes & vitia.

IV. Occidentalis Imperii nunc res attingamus. Extremum vitæ diem Theodorico Italiæ Regi annus attulit. Cujus obitus circumstantias multis ignoratas Excerpta nos Valesiana docuere, ad restituendam sanè Chronologiam perquàm idoneas. Gliscente quàm solitò magis magno erroris amore, Theodoricus facultatem Arianis concedit suis Orthodoxorum Basilicas invadendi. Excerptorum audiamus Autorem: *Igitur Symmachus Scholasticus Judæus jubente non Rege, sed tyranno, dictavit præcepta die quartâ, feriâ septimo Kal. Septembris, Indictione quartâ, Olybrio Consule, ut die Dominico adveniente Ariani Basilicas invaderent. Sed qui non patitur fideles cultores suos ab alienigenis opprimi, mox intulit in eum sententiam Arii, autoris religionis ejus, fluxum ventris incurrit, & dum intra triduo evacuatus fuisset, eodem die, quo se gaudebat Ecclesias invadere, simul regnum & animam amisit.* Periit Ravennæ Theodoricus die tricesimâ Augusti, feriâ primâ. Emendetur ergo Baronius, qui Theodoricum secundâ Septembris excessisse tradit. Anastasii quoque Chronologia rejiciatur, qui Augusti XXIV. Theodoricum ad fata venisse narrat. Verba sunt Anastasii: *Joannes defunctus est Ravennæ in custodia XV. Kalend. Junii, Martyr. Post hoc factum nutu Dei omnipotentis nonagesimo octavo die, postquam defunctus est beatissimus Joannes in custodia Theodoricus Rex subitò interiit.* Maji XVIII. Joannis quoque mortem alligat Reginæ Sueciæ Pontificum Catalogus, verùm defuncto Theodoricum dies duntaxat XLVIII. superstitem fuisse refert, quò casu IV. Julii naturæ satisfecit. Cùm de supremo Joannis die sibi non constent Historici, incerta prorsus regula est ad constituendum obitum Theodorici, quem ex Valesianis Excerptis didicimus. Famâ populari deceptus Gregorius Tur. percussores à Theodorico in Italiæ regiones directos esse prodit: Joannes *cùm ad Episcopatum venisset, summo studio Hæreticos execrans, Ecclesias eorum in Catholicas dedicavit. Quod cùm Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset sectæ Arianæ deditus, jussit gladiatores per Italiam dirigi, qui universum quotquot invenissent, Catholicum populum jugularent.* Commentum hoc delent Excerpta Valesiana: neque in Anastasio, aut Miscellanea ullum est hujus cruentæ persecutionis vestigium. Cæterùm insignes, dum vitæ potiebatur,

Error Baronii.

Bar. An. 526. n. 20.

Greg. de Glor. Mart. c. 40.

tur, monumentum sibi Theodoricus construxerat, de quo mentio est in Exceptis: *Se autem vivo fecit sibi monumentum ex lapide quadrato, mira magnitudinis opus, & saxum ingentem, quem superponeret inquisivit.* Defuncto Odacro imperavit tres & triginta annos, tantâ felicitate, si tres ultimi removeantur, ut pax esset in Italiam pergentibus, cujus ad gloriam natus esse videbatur. Multis enim ornamentis eam decoravit. Extant adhùc gloriosissimi Principis optimæ Leges. Ut res Ecclesiæ tueretur, *Adila* Comiti scribit: *Beatissimi viri Eustorgii Episcopi sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ petitione permoti, præsentibus te affatibus admonemus, ut prædiis vel honoribus illius Ecclesiæ intra Siciliam constitutis, tuitionem studeas salvâ civilitate præstare.* Neque excelsos Rescriptum est prætereundum, quo vectigalibus eximebantur illi, qui pauperibus ministrabant. Mediolanensia Ecclesiæ defensores unum ex negotiatoribus suis, qui emptoris officio fungeretur, publicis liberari oneribus flagitabant. *Fauste* igitur Præposito hæc mandat: *Illustris & præcelsa magnificentia tua unum ex iis, quem sibi visi fuerint eligere deputabit, qui ita commercium negotiationis exerceat, quatenus nec monopolii, nec siliquatici, nec auraria aliquid pensionis impendat, vel quodlibet gravamen ex permissa nundinatione sustineat.* Illud dolendum, quòd Princeps inter paucos numerandus, sive moralium, sive politicarum, sive bellicarum ratio virtutum habeatur, Arianorum disciplinæ adhæreret, quâ sensim in tyrannum mutatus est.

Cassiod. Var. L. 2. ep. 29.

Cassiod. Var. L. 2. ep. 30.

De Theodorico à Joanne Papa & Symmacho in ollam Vulcani jactato fabula refellitur.

V. Lætitiæ non minimum Orthodoxis attulit mors Theodorici, quæ perquàm opportunè accidit, ne Basilicæ Catholicæ Arianis prædæ forent. Verùm non placent fabulæ, quibus Gregorius Magnus Dialogos suos contaminavit. Autorem bonus ille Pontifex laudat *Julianum*, Ecclesiæ Romanæ secundum defensorem, à quo lepida hæc, & digna, quæ aniculis infantibusque placeant, accepisse se memorat: *Theodorici Regis temporibus pater soceri mei in Sicilia exactionem Canonis egerat: & jam ad Italiam redibat, cùm navis appulsa est ad Insulam, quæ Liparis appellatur. Et quia illic vir quidam Solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nautæ navis armamenta repararent, visum est prædicto patri soceri mei ad eundem virum Dei pergere, seque ejus orationibus commendare. Quos vir Domini cùm vidisset, eis inter alia collocutus, dixit: Scitis quia Rex Theodoricus mortuus est? Cui illi protinùs responderunt: Absit, nos eum viventem dimisimus, & nil tale ad nos de eo nunc usque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens, Etiam mortuus est. Nam hesterno die, horâ nonâ inter Joannem Papam, & Symmachum Patricium discinctus & discalceatus, & vinctis manibus deductus in hanc vicinam Vulcani ollam jactatus est. Quod illi audientes, sollicitè conscripserunt diem, atque in Italiam reversi, eodem die Theodoricum Regem invenerunt fuisse mortuum, quod de ejus exitu atque supplicio Dei famulo fuerat ostensum.* Festivam Gregorii narrationem admittunt Baronius atque Petavius, quam nos rationis funera, pietatisque ludibria esse putamus. Unus anonymus rei tam gravis momenti testis reverà Solitarius adducitur, qui ne vel in lite pecuniaria esset idoneus, divinis, humanisque Legibus geminos ad fidem faciendam testes requirentibus. Neque Juliano, aut Gregorio id curæ fuit, ut diem nos docerent, quo Monachus de morte Theodorici affini Juliani nuncium attulit. Astutè, ne scilicet ex historiæ monumentis refelleretur. Verùm unde novit Monachus ille Liparienfis, reum, quem Joannes & Symmachus deducebant, Theodoricum esse, quem, ut vero sit simillimum, de facie non noverat: indecorum quippe fuisset, *hominem discinctum & discalceatum* regiis adhùc insignibus, sceptro fulgere, purpurâ, atque coronâ. Fingamus tamen benè notos, & Joannis Papæ, & Symmachi Patricii, & Theodorici vultus Liparienfis Solitarii animo infixos esse. Quid causæ fuit, cur miser ille Vulcani ad ollam deduceretur? Hoccine os inferorum, ut eo præcipitandus Theodoricus traheretur? Annon alia patebat, eaque compendiosior via, ut in Avernos lacus deturbaretur. In fabulis quidem Poëtarum legimus, certum locum esse, antrum scilicet horrendum, quo in Stygii Regis Imperia tendebatur:

Gregor. Dial. l. 4. c. 36.

Spelunca alta fuit, vastoque immanis hiatu,
Scrupea tuta lacu nigro, nemorumque tenebris.

Æneid. l. 6. v. 237.

Hoc antro Sibylla furens se immisit aperto, quam illicò secutus est Æneas:

Ille ducem haud timidis vadentem passibus æquat.

Hic potius Theodoricus à Symmacho, Joannéque duci debuit, qui à suo Virgilio didicerant, ibi esse viam Erebi, quàm bonus ille Liparienfis Asceta, Maronis ut videtur, ignarus, prorsus nesciebat. Nos, qui novimus, ex omnibus terræ partibus patentem ad inferos aditum esse, credere non possumus, jaciendum in flammas tartareas Theodoricum in ollam Vulcani raptum fuisse. Cùm vel in ipsa urbe Ravenna, ubi Theodoricus obiit, domus Ditis defuncto aperiretur. Itaque longis morosisque excursibus opus nil fuit, ut in Liparensem Insulam tenderet. Ridemus forsan credulitati illudentes. Nunc superstitionem lugeamus, quæ de sanctitate sacrorum Codicum delibat. Nempe pietati non satis consonum, quòd subinde post obitum Theodoricus ad vitam revocatus, ante ultimum judicium corpore in æternos ignes missus fuerit. Quod tamen prorsus admittendum, si Gregoriana narratio vera est. Quippe Theodorici non anima sed ipsummet corpus solitarii ad oculos appulit: *Discinctus & discalceatus & vinctis manibus* Theodoricus deducebatur. Qui solutæ vinculis corporeis animæ status non fuit, quam discalceatam & vinctam manibus fingere delirium est. Corpore ergo & mente, si Gregorio credimus, Theodoricus æternis suppliciis addicitur. Quæ & Scripturæ, & veritatis injuria est. Denique in eo fabula innititur, quòd Symmachus eodem, quo Theodoricus anno mortuus est. Etenim si anno integro Theodorici obitum ille Symmachi antevertit, insanum prorsus est, Symmachi animam expectasse tamdiu in terris, ut excederet Theodoricus; neque probabilius, illam ipsam animam Cœlo delapsam, ut ad deducendum Theodoricum lictoris officio fungeretur. Ut Gregorio suo patrocinetur Baronius, innuit Solitarii *visum* fuisse: *Existimare licet*, inquit, *ostensos in visu illos* (Joannem scilicet, & Symmachum) *novissimè à* Theodorico *injustè damnatos*. Verùm enimverò visum respuunt verba Gregorii, *Horâ nonâ inter Joannem Papam & Symmachum Patricium* Theodoricus *discinctus & discalceatus, & vinctus manibus deductus in hanc vicinam Vulcani ollam jactatus est.* Visi non meminit alicujus, aut somnii; rem gestam narrat verbis expressis, & significantibus. Neque mentali visioni *Vulcani olla* necessaria fuit: *Horâ nonâ* Theodoricus

Bar. An. 526. n. 18.

in Vulcani ollam jactatus est. Quid est factum narrare & affirmare, si hoc non est? De Dagoberto Francorum Rege ea narrantur, quæ Gregorianæ de Theodorico traditioni sunt simillima: Nempè Joanni Monacho *apparuisse haud procul in pelago teterrimos spiritus, vinctum Regem Dagobertum in lembo per spatium maris agitantes, atque ad Vulcania loca ictibus insuper vulneribus trahentes.* De eo viso Natalis Alexander judicium protulit suum: *Visio commentum existimatur à viris eruditis fretis silentio Fredegarii, qui suum Chronicum scripsit post annos viginti à morte Dagoberti, aliisque non infirmis momentis.* Quæ visio si falsa est, causæ nil est, cur illa Gregorii de Theodorico verior credatur.

Du Chesf. Gest. Dag. p. 587.

N. Alex. H. sec. 7. p. 198.

VI. Morti proximus Theodoricus, Athalarico suo ex filia Amalasuntha nepoti regnum reliquit: *Antequam exhalaret, nepotem suum Athalaricum in regnum constituit.* Fusius rem Jornandes prosequitur: Theodoricus *convocans Gothos Comites, gentisque suæ Primates, Athalaricum infantulum adhuc, vix decennem filium, filiæ suæ Amalasunthæ, qui Eutharico patre orbatus erat, Regem constituit, eisque in mandatis dedit, quasi testamentali voce denuntians, ut Regem colerent, Senatum populumque Romanum amarent, Principemque Orientalem placatum semper, propitiumque haberent.* Annos duntaxat octo Athalarico ascribit Procopius. Ea Principi necdum ephebis egresso felicitas contigit, ut matrem excelsi animi insignisque prudentiæ haberet auxilio: *Quamdiu hæc imperio præfuit Romanorum, neminem vel corporis pœna affecit, vel rerum jactura. Quin etiam Gothos ipsos, etsi lacessendorum Romanorum cupidos, his nullo pacto injuriam permittebat inferre, quin potius Symmachi & Boetii liberis paterna bona restituit. Animo præterea destinarat, Romanorum ex institutis, ac Principum more vitam de cætero, ut filius duceret. Jamque ad literarium ludum hunc ut ventitaret, coegerat, tribus Gothorum è Senioribus lectis, qui sapientiâ cæteris & humanitate præstarent, jussisque Athalarico continenter assistere, & unà victitare.* Maternos affectus justâ prudentique severitate Amalasuntha temperabat. Itaque delinquentem in cubiculo puerum, frenandi & castigandi gratiâ manu quandoque percutiebat. Quod Gothis displicuit, qui ad se venientem & lachrymantem Athalaricum conspicati, rem adeò molestè tulerunt, ut Amalasunthæ licentius convitiarentur. Dicebant pervelle hunc puerum perditum ire, ut mox ipsa alteri viro nubat, cum eoque Gothis simul, & Italiæ imperet. Missis ergo ad Amalasuntham viris, qui facundiâ pollebant, queruntur, *nec rectè sibi Regem, nec decenter erudiri.* Eruditionem longissimo intervallo à fortitudine, & magnanimitate abesse: scientiisque animum effeminari potius, & ad timiditatem traduci. Principem, qui ad gloriam aditum sibi quærit, Præceptoris jugo debere eximi, ut armis studeat. Theodoricum, cujus omnes prudentiam mirabantur, existimasse nunquam, Gothorum pueros Ludimagistris esse mittendos, quòd quos ferulæ metus jam invasisset illi, gladios parvifacerent. Amandatis Pædagogis, pares ætate Athalarico dandos esse, qui eum ad virtutem, artesque Principe dignas impellant. Hæc quantumvis sibi molesta, voluptati tamen esse, verita Barbarorum insidias Amalasuntha simulando profitetur, filiumque suum Gothorum arbitrio permisit. Quæ res malè vertit. Quippe postquam pubertatem Athalaricus ingressus est, scortationibus temulentiâque mores adeò corrupit suos, ut vel matri contumacem se præberet.

Athalaricus ab avo Rex dictus Theodorico succedit. Cura Amalasunthæ in filio instituendo.

Excerpt. Jorn. de Reb. Get. c. 59.

Proc. Goth. l. 1. c. 2.

Procop. de Bello Goth. l. 1. c. 2.

VII. Ubi avitum solium conscendit Athalaricus, subditos de suâ dignitate suos monitum ivit. Literas ergo Senatui Romano direxit, quarum initium est: *Plenissimum gaudium constat esse P. C. cognoscere dominantis exortum.* Ad eos *Sigismerem* misit Comitem, qui juraret ipsius nomine Legibus obsequium: *Quia*, inquit, *inviolabiliter servare cupimus, quod publicâ autoritate promittimus.* Ad populum quoque Romanum scripsit: *Si vos externus hæres Imperii suscepisset, dubitare forsitan poteratis, ne quos prior dilexerat, invidendo subsequens non amaret.* Nunciat etiam, suum Principatum tanto gaudio susceptum fuisse, ut Theodoricus fatali sorte substractus non videretur. Similis penè tenoris scripta Romanis per Dalmatias, Italiamque constitutis dirigit. Suos quoque Gothos adit Epistolâ: *Avus noster nos hæredes regni sui Deo sibi imperante substituit, ut successione sanguinis sui, beneficia vobis a se collata faceret esse perpetua. . . Cujus ordinationi adhuc eo superstite in Regia civitate, ita sacramenti interpositione cunctorum vota sociata sunt, ut unum crederes promittere, quod generalitas videbatur optare.* Liberio quoque Galliarum Præfecto Prætorio mandat, ut qui in Galliis suæ ditioni subjiciebantur, Gothorum, Romanorumque exemplo se novo Principi fidos pollicerentur. Sed Provincialibus per Gallias constitutis hæc mandat: *Ut Gothi Romanis præbeant jusjurandum, & Romani Gothis sacramento confirment, se unanimiter regno nostro esse devotos.* Quid plura? *Victorino* scripsit Episcopo, Theodoricum adhùc in successore, nepoteque vivere: *Favete nunc orationibus sacris, nostris libenter auspiciis, ut Rex cœlestis humana nobis regna confirmet, gentes externas atterat, peccata absolvat, consolidet & conservet propitius, quod parentibus nostris dignatus est præstare gloriosius.* Justini quoque requisivit amicitiam. Extat quidem Athalarici Epistola ornata Justiniani nomine. At in veteribus schedis legi nomen Justini, ab eruditis monemur. Et vero propius est, Theodorici nepotem avitorum consiliorum memorem, ubi regium solium conscendit, missâ Constantinopolim legatione Justini sibi favorem conciliasse: *Perpendite*, inquit, *quid à vobis mereatur successor bonorum. Vos avum nostrum in vestra civitate celsis curulibus extulistis. Vos genitorem meum in Italia palmatâ claritate decorastis. Desiderio quoque concordiæ factus est per arma filius.*

Variis Epistolis suam multis dignitatem Athalaricus significat.

Cassiod. Var. L. 8. ep. 2.

Cassiod. L. 8. ep. 3.

Cassiod. L. 8. ep. 8.

Cassiod. Var. L. 8. ep. 1.

VIII. Rebus Ecclesiæ nunc tradamus animum. Ruinis obrutus Antiochenis *Euphrasius* Patriarcha, vacuam successori Cathedram reliquerat. Miserrima erat Ecclesiæ conditio, quæ orba suo Pastore manum non inveniebat, quæ manantes ex oculis lachrymæ abstergerentur, miserisque præberentur solatia. Clementiâ Christus suâ afflictis succurrit, excitato *Ephræmio*, Orientis Comite, qui cùm omni curâ & diligentiâ providisset, ne ex rebus necessariis quidquam civitati deesset, cunctorum in se oculos animosque convertit. Ipsum ergo mirati, Episcopum communi suffragio constituunt: *Igitur Ephræmius Apostolicam Sedem tanquam præmium & mercedem suæ erga urbem illam providentiæ sortitus est.* In ea dignitate constitutus, propagandæ pietatis amore abundavit. Qua de re mira, & sanè mira in Moscho legitur Historia, cujus

Ephræmius Antiochiæ Episcopus creatur.

Evagr. l. 4. c. 6.

veri-

ANNO DOM. 526.

veritatem præstare nolumus. Audivit Ephræmius Stylitam esse de Severianorum grege, in Hieropolitana regione commorantem. Quem conventum rogat cum Orthodoxis communionem inire, Respondet Stylita: *Ego Synodo non communicabo temerè.* Rogat pertinacem Euphræmius, quâ viâ sibi ostendi vellet, Ecclesiam sordibus erroris esse liberam? Tum Stylita: *Accendamus ignem, Domine Patriarcha, & ingrediamur ego atque vos, quique illæsus exierit, is Orthodoxus est, eumque sequi debemus.* Præsuli conditio placuit. Dixit igitur astantibus: *Benedictus Dominus, afferte huc ligna.* Quæ cùm ante columnam accensa essent, Stylitam ad descensum invitat, ut juxta decretum ambo in ignem ingrederentur. Repugnante Monacho, quod gestabat humeris omophorium, Patriarcha in medium ignem projicit, additis precibus, ut veritatem ostendere Deus dignaretur. Cumque ignis trihorio circiter perdurasset, omophorium ex igne salvum recipitur.

Mosch. Total. c. 28.

Joannes Papa in carcerem ducitur: ibi moritur.

IX. Peractâ apud Imperatorem legatione suâ, Joannes Romanus Antistes in Italiam revertitur, regiis donis à Justino onustus, de quibus hoc habet Anastasius: *Justinus Imperator obtulit patenam auream cum gemmis, pensantem libras viginti, calicem aureum cum gemmis, pensantem libras v. Scyphos argenteos quinque, pallia auro texta quindecim, quæ ipse Joannes detulit Apostolis beatissimo Petro & Paulo, & ad S. Mariam & ad S. Laurentium.* Cæterùm benigno Theodorico Joannes reversus non utitur. Quâ ratione exceptus sit, Excerpta monemur: *Revertens igitur Joannes Papa a Justino, quem Theodoricus cum dolo suscepit, & in offensa sua eum esse jubet: qui post paucos dies defunctus est.* In carcerem ductum fuisse Joannem, non tradit Autor ille, Joanni suppar, quod tamen in aliis Autoribus scriptum legitur: *Rex Theodoricus Hæreticus cum grandi dolo, & odio suscepit Papam Joannem, & Senatores, quos etiam gladio voluit interficere, sed metuebat indignationem Justini Augusti, quos tamen in custodiam omnes afflictos cruciavit, ita ut beatissimus Joannes Episcopus primæ Sedis Papa in custodia afflictus deficiens moreretur.* In carcere etiam Joannem obiisse, prædicat tam Adonis Usuardique, quàm Romanum Martyrologium. Quod de vitæ spatio à Joanne post reditum acto, Excerptis de Theodorico non satis consentit: *Natalis S. Joannis Papæ, & Martyris, qui à Theodorico Rege Ariano Ravennâ evocatus, ibique propter orthodoxam fidem in carcere diu maceratus, vitam finivit.* Excerpta verò memorant, quòd *post paucos dies* Joannes defunctus est. Cæterùm de supremo Joannis die variant Autores. Rosuedi vetus Calendarium Joannis obitum alligat Maji XXVIII. *Quinto Kalendas Junii Joannis Papæ.* Quem ipsius quoque morti diem assignat Adonis Martyrologium: *Quinto Kal. Junii, Natalis S. Joannis Papæ*, Martyrologium verò Romanum secundum Usuardum, pridie Joannem ad fata venisse tradit, sexto scilicet Cal. Junias. Citius naturæ satisfecisse, in Anastasio legitur: *Joannes defunctus est Ravennæ in custodia* XV. *Cal. Junii.* De die consentit & Catalogus Reginæ Sueciæ, ut difficillimum sit, certam de supremo Joannis die notitiam sibi comparare. Sufficiat ergo de mense ultimo nos instrui, quem prælucentibus Scriptoribus *Maium* dicimus, quo ad plures abiit Joannes, labente tertio sui Pontificatus anno. Cùm corpus ipsius efferretur, miraculum

Anastas.

Martyr. Rom. 27. Maji.

contigisse ferunt, cujus fides sit penes Autorem: *Euntes populi ante corpusculum ejus, subitò unus de turba abreptus Dæmonio cecidit. Et dum pervenisset cum lectulo, ubi lectus erat usque ad hominem, subitò sanus surrexit, & præcedebat in exequias. Quod videntes populi & Senatores, cœperunt reliquias de ejus veste tollere. Sic cum summo gaudio populi deductum est corpus ejus foris civitatem.* Quæ tradita ab Excerptorum Autore præterire noluimus. Romæ sepultum Maji vigesimo septimo monuit Anastasius, quæ fortè causa fuit, cur Joannis obitus diei huic assignaretur: *Joannis corpus translatum est de Ravenna, & sepultum est in Basilica B. Petri Apostoli sub die sexto Kal. Junii Olybrio Consule.* De Joanne gravis error videtur clarissimi du Pin, asserentis, Joannem Primum cognomento *Catelinum* fuisse: *Jean, surnommé Catelin, si l'on en croit Evagre.* Atqui Joannes Catelinus ille est, qui post Vigilium sedit: testemque damus Evagrium: *Joanne igitur, qui & Catelinus dictus est, post mortem Vigilii Episcopatum Romanæ urbis administrante.*

N. Bibl. p. 45.

Evagr. l. 4. c. 39.

Cur Joannes Papa vexatus à Theodorico?

X. Quidnam causæ Theodoricum impulerit, cur Joannem ex sua legatione redeuntem tam asperè tractaverit, in quæstione ponitur. Quam sic Baronius solvit. Quod Italiæ Episcopos hortatus sit Joannes, *adversus Arianos fidem defendere, Ecclesiasque ab eis usurpatas, sacro ritu Catholicas reddere.* Neque imus inficias id totidem verbis in Epistola legi, quæ Joanni tribuitur. Nos verò, qui pro spuria Epistolam habemus, uti mox probatum ibimus, huic acquiescere rationi non possumus: neque eam & attulit sive Adonis Martyrologium, sive Miscellanea: *Natalis S. Joannis Papæ, quem quia Orthodoxus erat, & à Justino Imperatore Orthodoxo Constantinopolim veniens, gloriosè susceptus fuerat, Theodoricus Rex Arianus revertentem in Ravennam, in custodia tentum, ad mortem usque cum aliis æque Catholicis viris perduxit.* Similia tradit Miscellanea: *Theodoricus malitiâ commotus, quòd cum Justinus Catholicæ pietatis defensor honorificè suscepisset, eum simul cum sociis carceris afflictione peremit.* De indignatione Theodorici in Joannem ob scriptas Italiæ Episcopis literas Veterum quidem nulli suboluit. Regi ergo iram eò commotam fuisse putamus, quòd verebatur, ne Joannes ab Imperatore honorificè exceptus, ad eum deficeret, modisque omnibus tentaret urbem Imperio Romano restituere, uti Boëthius cogitarat. Gratum id fortè Joanni videbatur, ne Sedes Petri, orbisque olim caput Ariano, Barbaroque Principi servire cogeretur. Joannis opera numerantur multa, quæ Ecclesiæ fuere commodo: *Fecit cœmeterium B. Martyrum Nerei & Achillei, viâ Ardeatinâ. Item renovavit cœmeterium Felicis & Adaucti, item renovavit cœmeterium Priscillæ, viâ Salariâ.*

Bar. An. 526. n. 4.

Adon. Martyr. 28. Maji.

Misc. l. 16.

Anastas.

Joannis Papæ Epistolæ subditæ sunt.

XI. Extant geminæ Epistolæ, Joannis ornatæ nomine, quæ Baronio, Petavio, N. Alexandro germanæ sunt: nobis verò notæ putantur. Prior Zachariæ Archiepiscopo dirigitur, de non accusandis Episcopis, quia *oves, quæ Pastori suo commissæ fuerint, eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitaverit, debent, & nullatenus accusare possunt.* Data est XV *Cal. Novembris, Maximo & Olybrio, viris clariss. Coss.* Quæ omnia mercium Mercatoris odorem spirant. Nescire quidem Joannes non potuit, Olybrium anno labente Collegæ expertem fuisse, & cum Maximo, qui annum DXXIII. aperuit, Olybrium

ANNO DOM. 526.

brium non posse conjungi, cùm Maximus Fastos solus referarit. Denique constat Epistola laciniis Zachariæ Papæ Primi, Innocentii, Prosperi, Synodique Romanæ, sedente Symmacho celebratæ. Posterior, quæ dicitur Joannis Epistola ad Italiæ Episcopos, monitum est de fide Catholica adversus Arianos defendenda, deque Ecclesiis eorum sacro ritu consecrandis: *Ecclesias Arianorum ubicunque inveneritis, Catholicas eas divinis precibus, & operibus absque ulla mora consecrate, quia & nos quando fuimus Constantinopoli tam pro religione Catholica, quàm & pro Regis Theodorici causa, & negotiis, suadente atque hortante, Arianosque extirpante, piissimo atque Christianissimo Justino Orthodoxo Imperatore, quascunque illis in partibus eorum Ecclesias reperire potuimus Catholicas, eas Domino opem ferente consecravimus.* Data est *tertio Idus Junii, Maximo & Olybrio, viris clarissimis Coss.* Egregiis hisce monumentis innixus Baronius, Joannis adversus Arianos pugnas comminiscitur: mitum etiam ni fabulatores nobis exhibeant, Episcopos Italiæ, ut suo Pontifici morem gestum irent, Arianorum Ecclesias sibi asserentes. Hæc verò pura pura somnia sunt, quæ à veritate & historiæ, & Chronologiæ relinquuntur. Monuimus jam, Consularem notam esse falsissimam, nullumque annum reperiri, quem simul Maximus & Olybrius referarint. Ridiculum etiam, quòd Joannes post suum ex Oriente reditum *tertio Idus Junii* Epistolam condiderit, utpote qui labente Maio vitæ curriculum morte confecerit. Est & illud falsissimum, quòd Arianos *extirparit* Justinus, dum Joannes Constantinopoli versabatur. Longè diversa narrat Miscellanea, quæ temerè rejiciuntur, cùm legationi Joannis sint prorsus consentanea: *Legatorum fletibus permotus, eis quod petebant concessit, Arianosque sui juris reliquit.* Miscellaneæ assentitur & Anastasius: *Papa Joannes, & Senatores religiosi omnia meruerunt, & liberata est Italia à Rege Theoderico.* Falsum ergo, quòd Joannes in Oriente Ecclesias Arianorum consecrarit. Quo fungi quidem officio non potuisset absque fraude atque perfidia, cùm ratione legationis, quam susceperat, pacem Arianis impetrare teneretur, ut promissis suis staret. Denique simili Epistolâ Joannes Italiæ Episcopos ad seditionem inflammasset. Furentis quidem non Pastoris hæc verba sunt: *Ecclesias Arianorum absque mora consecrate:* cùm nec ratio, nec prudentia sinat, Basilicas, quæ regiâ autoritate muniuntur, & defenduntur, suis possessoribus eripi. Neque eò processit insaniæ Joannes, cui vis & potentia Theodorici probè nota fuit, ut ad invadendas Arianorum Ecclesias Italiæ Episcopos impelleret, quo præpostero sanè mandato gravissimæ in Orthodoxos persecutioni ansam præbuisset. Sic non Arianorum Basilicas Episcopi suæ ditioni comparassent, qui suas potius amisissent.

Miscell. l. 15.

XII. Extincto Joanne, Interpontificium fuit, cujus diuturnitas non satis est explorata. In MS. Reginæ Sueciæ legitur: *Cessavit Episcopatus dies decem.* Est tamen Anastasii Chronologia verosimilior: *Cessavit Episcopatus dies* LVIII. sed & diutius regnasse Interpontificium, probabilius existimamus. Constat enim, magnos de eligendo novo Pontifice motus in Ecclesia Romana exortos esse, qui Theodorici autoritate componi debuere, qui suffragio suo Felicem creavit. Hoc nos Athalarici monuit ad Senatum Epistola: *Gratissimum nostro profitemur animo, quòd gloriosi Domini avi nostri respondistis in Episcopatus electione judicio. Oportebat enim arbitrio boni Principis obediri, qui sapienti deliberatione pertractans, quamvis in aliena religione, talem visus est Pontificem delegisse, ut nulli meritò debeat displicere, ut agnoscatis illum hoc optasse præcipuè, quatenus bonis Sacerdotibus Ecclesiarum omnium religio pullularet. Recepistis itaque virum, & divinâ gratiâ probabiliter institutum, & regali examinatione laudatum. Nullus adhùc pristinâ contentione teneatur.* Legatum Athalarico *Publianum*, virum illustrem misere, qui significaret, se assensos esse regiæ voluntati, Felicemque ad Pontificatum electum esse. Natione Felix *Samnius erat, ex patre Castorio.* Quo die Pontificatum adierit, nobis non liquet. Baronianæ quidem Chronologiæ calculum album addere non possumus, qui Julii *XXIV.* pro Natali Felicis haber. Quippe dies ille feriæ *sexta* cohærebat, cùm Pontificum Romanorum ordinationes die Dominico, non Veneris de more peragerentur. Neque postridie ejus diei octavo Cal. Augusti, ut vult Onuphrius, Felix inauguratur, quia hæc ordinatio septimæ feriæ cohæsisset, vi literæ Dominicalis D. quæ annum regebat. Nec recipienda Anastasii Chronologia, Felicis consecrationem Julii XV. assignantis, quæ feria quarta fuit. Julii *XII.* Pontificatum induisse Felicem Schelstratus existimat, non repugnante die, qui ad *primam* feriam pertinebat. Si nostram proponere sententiam licet, mense Augusto jam adulto Felicem inauguratum esse, eò conjecturam facimus, quòd Senatus legatio de Felicis ordinatione significanda, defuncto jam Theodorico Ravennam pervenerit, ut Athalarici literis liquet. Obiit autem Theodoricus Augusti trigesimo. Quòd si Felix mense Julio ordinatus fuisset, diu satis Theodorici ante obitum *Publianus* Ravennam pervenisset. Labente quarto Pontificatus anno Felix excessit.

Interpontificium Joanne mortuo. Felix Papa ei succedit.

Cassiodor. Var. l. 8. ep. 15.

Bar. An. 526. n. 22.

ANNO U. C. 1280. PER. JUL. 5240. JUL. 572. DOM. 527. JUSTINIAN. I. ATHALARICI I. & 2. *Sol.* 4. C. *Lun.* 15. *Indict.* 5. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 5. P. 4. *April.*

ANNO DOM. 527.

COS. *Mavortius solus.*

I. DEfuncto Vitaliano, vasta ipsius potentia ad Justinianum Comitem redierat, cujus regimen Aulicis erat gratissimum. Aditum ergo Imperatorem rogant, ut Justinianum sibi Collegam ascisceret. Rem Zonaras referat: *Justiniano post Vitalianum eadem Magistro Militum creato, rerum omnium administratio ei incumbebat. Cùm autem Principes aliquando Imperatorem orarent, ut Magistrum Militum Collegam asciscerct, purpurâ prehensâ vobis, inquit, optandum est, ne hanc junior aliquis induat. Ac tum quidem preces eorum sic elusit. Illi verò parvo tempore interjecto, nobilissimi titulum Justiniano decreverunt, & ab Imperatore impetrarunt, ut id Decretum suis literis comprobaret. Neque multò pòst in valetudinem incidit ex vulnere cruris, morboque in spe vitæ dubia invalescente, Patriarchâ Epiphanio, & Primoribus advocatis, Justinianum nepotem Imperatorem decernit, & suis manibus ejus capiti diadema imponit.* Calendis Aprilis labentis anni Justinianus Imperator creatus est, cùm Justinus, si accuratè putemus, annos octo, menses totidem, dies

Justinianus Justiniani Collega assumitur. Cur? Mors Justini. Quamdiu vixit?

Zonar. An. l. 14. 60.

dies tres & viginti in administranda Republica condidisset. Purpuram quippe sumpserat Julii non *nono*, ut Evagrius Chronicumque Alexandrinum habent; sed *decimo*, cùm Anastasius non excesserit ante septimum Idus Julias, ut ex Cyrillo Scythopolitano, Marcellinoque audivimus, Aprilis igitur primus, quo Justinus Collegam assumpsit, ab ineunte ipsius imperio, annos octo, menses totidem, diesque tres & viginti exhibet: ut errori Evagrius eripi nequeat, dum scribit: *Cum Justinus annum Imperii octavum transegisset, ac prætereà menses novem, & dies tres Justinus sororis ejus filius unà cum illo imperavit, Augustus nuncupatus Kal. Aprilis.* Frustra quidem Pagius Evagrio auxiliatùs adest. Concedamus, si lubet, *primum* Justini *mensem, qui nono Julii cœpit, incompletum numerandum esse.* Dies tres nullo sanè vestigio reperiri possunt, quos Evagrius adusque primum Aprilis numerat. Post assumptum sibi Collegam Justinus diu terras non incoluit, cùm primo Augusti fata impleverit, miseræ vitæ reliquias trahens. Quod Chronicum refert Alexandrinum: *Intereà accidit, ut Imperator Justinus ex ulcere pedis, quod ex ictu sagitta in bello natum est, extingueretur, Augusti die primo sub horam diei tertiam.* Cyrillus quoque in vita Sabæ hæc habet: Justinus *Justinianum Imperatorem promovet, καὶ τεσσάρων μηνῶν διελθόντων, ac elapsis mensibus quatuor vivendi finem fecit.* Emendetur ex Græcis error versionis, ortus Librariorum incuria: *ac post tres menses.* De quadrimestri regno, quod cum Justiniano Justinus tenuit Alexandrino, consentit Marcelli Chronicum: Justinus *Justinianum ex sorore sua nepotem, jamdudum à se nobilissimum designatum, participem quoque regni sui, successoremque creavit Kal. Aprilis, ipse verò ab hac vita discessit anno imperii IX. mense II.* Fallitur tamen Marcellinus, qui putat, Justinum de anno regni sui decimo menses duos delibasse. Ad verum propius accedit Evagrius: *Justinus ex hoc regno ad cæleste Imperium migravit, fatali morte defunctus, primo die mensis Loi, id est, Cal. Augusti, cùm imperasset unà quidem cum Justiniano menses quatuor; in universum verò tam solus quam cum Collega, per annos novem ac dies tres Imperium obtinuisse.* Quanquam in eo quoque calculo error deprehendatur. Dies quippe viginti summæ huic addi debuere. Itaque regnando annos novem, diesque tres & viginti Justinus exhausit, incluso Augusti primo, qui ei mortem attulit. Natus erat anno CCCCL. ut ex Chronico Alexandrino colligitur, dum Justino annos 77. vindicat.

Evagr. l. 4. c. 9.

Vita Sab. c. 68.

Evagr. l. 4. c. 9.

II. Justinus Princeps quidem magnarum virtutum fuit; eas tamen imperandi cupiditate detrivit, quâ Vitalianum ambitioni suæ immolavit: credinisque sibi ab Amantio pecuniis, ut ad Imperium *Theocritus* promoveretur, suffragia Aulicorum empta in res suas vertit. Cæterùm ea horum temporum fata fuere, ut Principes ævi hujus illustriores, Theodoricus Italiæ Rex, & Justinus Orientis Imperator, literarum prorsus expertes, audirent analphabeti. De Theodorico id ex Valesianis Excerptis jam est à nobis observatum. De Justino quidem id novum & inauditum videbatur: donec Procopii Anecdota in lucem prodirent, in quibus legimus: Justinus, *quod antehàc Romanis non evenit, adeò literarum expers, & quod dicitur analphabetus*, ut perpolitæ tabulæ primis quatuor sui nominis literis incisis, eâdemque tabellâ Libello superpositâ, calamus atramento imperatorio tinctus, Justino in manum tradebatur, quam alii præhensantes, & per tabellæ incisuras circumagentes, paginas subsignabant. Eandem quoque Justini ignorantiam accusat Suidas, qui a Librariis corruptus, *Justinianum* pro *Justino* habet: *Justinianus Romanorum Imperator, rectissimè sentiens de religione. Fuit autem omnium literarum imperitus, & quod vulgò dicitur, analphabetus.* Hæc in vulgatis editionibus. Verum clarissimus nos monet Nostilius, in Codice Vaticano pro Justiniano haberi Ἰουστῖνος, *Justinum*: ac verissimam lectionem esse, ex ipso Suida colligitur. Indignus quippe eâ laude Justinianus, quòd *de religione rectè senserit*, utpote qui Edictum condiderit, in quo Christi corpus ante Resurrectionem eo modo affectum fuisse prædicat, ac tunc, cùm ad vitam est revocatum. Neque magis sequentia Suidæ verba Justinianum attinent: *Hic & autem triclinium in palatio condidit, & S. Paulum, quod est Orphanotrophium.* Quod opus in illis Justiniani non numeratur. Ædificium Justini Junioris hoc fuit, quem perperàm cum Justiniani decessore Suidas permiscuit. Hinc tamen liquet, ea non Justiniano, sed Justino à Suida esse vindicata. Cæterùm expertem eruditionis Justinum nativa quædam sagacitas atque prudentia non deficiebat, quâ luce multâ Imperium respersit suum.

Justini mores. Fuit analphabetus.

Procop. Anecd. p. 18.

III. Illustre nunc Imperium ingredimur, quod multis egregiisque facinoribus Justinianus nobilitavit. Gente Illyricus, *Sabbatium* patrem, *Biglenizam* Justini Augusti sororem, matrem habuit. Tauresii in Dardania lucem aspexit; quo tempore non satis liquet. Annos natum XLV. Imperatorem ab avunculo dictum fuisse, in Zonara legimus. Juniorem Procopius innuit, dum tradit admodum juvenem ad gerendam Rempublicam accessisse. Ac omnes ferè militiæ gradus prius obiit quàm ad Magistri Militum dignitatem promoveretur, quod & Fortunatus cecinit:

Justinianus quis? Quot annos imperavit?

De tyrone Duces veniunt, de milite Princeps;
Ut reliquos taceam, Justinianus erat.

Fort. l. 10. carm. 25.

Sub annum DXIX. militibus præficitur. Cùm liberis careret ipsius avunculus, veluti ad spem Imperii alebatur. Cupienti oberat Vitalianus, vir magnæ in Republica & potentiæ & dignitatis, omnium ferè votis summæ rerum jam præpositus. Id metuens Justinianus, autor fuit, ut ad amplissimum Magistratum Vitalianus veheretur, ut graviori lapsu ruens, fasces sanguine respergeret. Quò facilius incautum deciperet, promissa ipsi & fide & amicitiâ, ad sacram mensam sanguinem, corpusque Domini sumpsit, quasi hisce pignoribus firma perpetuaque in fœdera venisset. Religionis & juramenti ludibria hæc fuere, ambitionique Justiniani Vitalianus mactatus. Annum proximè sequentem, Dionysianum scilicet DXXI. Justinianus aperuit, eâque ratione variis honorum gradibus ad Imperium ascendit. Erat enim Patricius Magister Militiæ, Consularis, ac currente anno Dom. DXXVII. purpuram, cui inhiabat, primo Aprilis induit. Justinus in spe vitæ dubia constitutus, *Patriarchâ Epiphanio, & Primoribus advocatis, Justinianum nepotem imperatorem decernit, & suis manibus ejus capiti diadema imponit. Cùmque populus in equestre theatrum convenisset, Justinianus coronatus ingreditur, & ab omnibus faustis acclamationibus exceptus, in regiam revertitur.* Calendis Aprilis Natale suum Justinianus affixit, Novellâ

Zonar. An. l. 14. p. 60.

vellâ 47. quæ sanxit, ut Imperatoris nomen publicis instrumentis præponeretur. Ipsius verba sunt: *Ex primo verò die ineuntis mensis Aprilis, quo Deus Romanorum nos Reipublicæ præfecit, duodecimum scribent.* Illum quoque diem, ut Justiniano Natalem, in Chronico consignavit Marcellinus: Justinus *Justinianum regni sui successorem creavit Kal. Aprilis.* Cui consentit in arcana Historiæ Procopius: *Suscepere Principatum Justinianus ac Theodora, tertio ante festum Paschatis die, quando scilicet nulli dicere salutem, vel pacem fas est.* Ut certè certòque lapsus sit Theophanes, qui Justiniani inaugurationem in festum Paschatis transtulit Aprilis IV. Neque explicatio Pagii videtur admittenda, alium scilicet coronationis, alium creationis fuisse diem, cùm referente Zonarâ, Justinianus simul & creatus, & coronatus fuerit. Neque duobus diebus utramque ceremoniam dividit Theophanes, qui introductam ab ipso Justiniano Epocham deserere non debuit. Imperium tenuit ad usque Novembris diem XIII. labente anno DLXV. ut suo loco probatum ibimus. Itaque regnavit annos XXXVIII. menses VII. dies XIII.

Justiniani mores.

Zonar. An. l. 14. p. 62.

IV. Justinianus variis Princeps moribus fuit, atque ex vitiis, virtutibusque conflatus. Eò pertinent verba Zonaræ: *Fuit hic Imperator aditu facillimus, ad pœnam irrogandam æquè promptus atque ad accusationes audiendas: pecuniam & temerè profudit, & per fas ac nefas comparavit: aliam in ædificia, aliam ad exequenda consilia sua, aliam in rem bellicam, & contentiones eorum, qui voluntati ipsius aversabantur, insumendo. Ita factum ut cùm pecuniâ semper egeret, eam rationibus parum honestis compararet, ac gratiam haberet iis, qui colligendi argenti vias ostenderent.* Acres tamen ad pietatem impetus habere videbatur, quod innumeris Edictis testatum reliquit, quibus Ecclesiæ, & fidei, & disciplinæ consuluit. Quin etiam cultor religionis adeò vehemens fuit, ut ex jejuniis & vigiliis suis morbos & valetudinem sibi contraheret: *Omnibus illis diebus, qui Paschalem solemnitatem præcedunt, jejunio addictus, duram quandam vitam egit. Per duos dies cibis abstinebat. Summo mane identidem è lecto surgens, Reipublicæ invigilavit, cujus negotia verbo & opere pertractans, matutinum, meridianum, & non minus nocturnum tempus impendit. Nam in seram noctem lectum petens, mox surrexit, quasi plumarum pertæsus. Cibi appetens, vinum, panem, & id genus alia cibaria abesse voluit. Agrestes duntaxat herbas, longo tempore, sale & aceto maceratas edebat. Potus aqua erat sola, neque ea ad saturitatem utebatur.*

Procop. de Ædif. Justin. l. 1. p. 677.

Theodora Augusta nuncupatur: ejus mores.

V. Ubi Justinianus rerum potitus est, illicò uxor ejus *Theodora* Augusta appellatur. Orta Cypria erat, quam à scenicis artibus & meretricio questu ad legitimas nuptias ob formæ excellentiam abductam, ad tantam dein potentiam evexit, ut ambitiosæ fœminæ minister potius, quàm Imperator videretur. De Theodoræ natalibus hæc in arcana Procopii Historia reperimus: *Acacius*, munere *Ursarius*, tres superstites sibi filias reliquit, *Comitonam*, *Theodoram*, & *Anastasiam*. Quas Veneti bestiarum altoris officio præficiunt. Postquam Theodora ad maturitatem pervenit, scenæ destinatur, statimque in prostibulis, quas Antiqui *Planipedes* vocabant, collocatur. Cùm Hecebolio Pentapolis Præfecto placuisset, cum eo in eam regionem migrat, ac dein ab eo ob offensionem exturbata, Alexandriam primùm, & Oriente dein peragrato, Byzantium se postmodum contulit. Ibi formæ ejus excellentiâ Justinianus capitur: *Erat Theodora venustâ facie, & alioqui pergrata, staturâ brevi, pallore suffusa modico ac temperato, acribus oculis.* A Justiniano in amoris præmium Patritiam dignitatem accipit, ac quoad vixit Euphemia Augusta, quæ nuptiis resistebat, ut amasia Justiniano copulabatur. Defunctâ Euphemiâ, eò Justinum Justinianus impellit, ut abrogatâ lege, uxorem ducendi meretricem licentia haberetur. Porrò Theodoræ mores corruptissimi erant. Cùm maritum potentiâ superaret, novos variosque questus solertissimè cogitabat. Alii ut perperàm de religione sentientes mulctabantur, alii ut immodestè petulanterque viventes, facultatibus spoliabantur: nonnulli ob contentiones inter sese, pecuniæ emungebantur, eâque ratione non uni, sed geminis inexplebilis avaritiæ Dominis Imperium serviebat.

Fueritne Justinianus Analphabetus?

Bar. An. 528. n. 2.

VI. Cæterùm antequam facta Justiniani Augustea recenseamus, agitanda quæstio est, nùm analphabetus, aut indoctus fuerit. Cui sic persolvit Baronius: *Cùm Justinianus homo fuerit penitùs illiteratus, adeò ut nec alphabetum aliquando didicisset, cujus rei gratiâ, ut inquit Suidas, dictus est analphabetus, par est credere, omnes Ecclesiasticas Justiniani Constitutiones Epiphanii fuisse Constantinopoli Episcopi*, &c. Re tamen accuratius pensitatâ, illustrissimus Purpuratus paulò plus peritiæ Justiniano concedit, quem *non solùm legisse, sed etiam suis literis subscribere consuevisse* fatetur. Tantæ tamen liberalitatis pertæsus, ob quam maximas ei gratias Justinianus retulisset, analphabetis exemptus, rursum crassæ ignorantiæ maculam honori Justinianeo imprimit. Invectus enim asperè in *Theodorum* Cappadocem, *Fecit*, inquit, *analphabetum Imperatorem, palliatum repentè apparere Theologum.* Itaque Justinianus, qui suis saltem literis subscribere poterat, quia sic Baronio parum sui memori placuit, *nunquam legere scivit, vel ipsum foris inscriptum sacrorum titulum Librorum.* Quam nos maximam & veritatis, & Justiniani injuriam esse putamus. Testimonium Suidæ, cui Baronius innititur, jam est à nobis explicatum, ostenso ad Justinum prorsus pertinere, Justiniani & avunculum, & decessorem. Quod Justiniani in sacris peritiam maximè spectat, Baronium utique refellunt tam Justiniani ipsius, quàm *Possessoris* Afri Episcopi literæ. Cùm Scythiæ Monachi dissidia ob eam quæstionem movissent, unusne de Trinitate in carne passus dici debuit, hisce litibus Justinianus sese immiscuit, scriptâ ad Hormisdam Epistolâ: *Verba videntur facere dissensionem: nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur.* Sed & Fausti Regiensis doctrinam Justinianus scrutatus est, Possessore rogato, ut de ea Hormisdæ scriberet. Quem Possessor consulit, quod *filii quoque Magistri Militum, Vitalianus, & Justinianus præcipuè super hac re Rescripto beatitudinis vestræ similiter informari desiderant.* Cui credibile fiet, hominem, qui ne vel ipsum foris inscriptum sacrorum Librorum titulum legere potuisset, in has arduas sanè quæstiones penitùs descendisse ad Pontificem Romanum literas ea de re misisse, *Possessoremque* consuluisse? Præterea ut ad rebellionem Artabanum Arsaces potentius moveret, hæc de Justiniano ingerebat: Justinianus *& incautus semper, & sine custodibus, nugando & fabulando* ad

Bar. An. 528. n. 3.

Bar. An. 551. n. 4.

Lab. Conc. t. 4. 1517.

Lab. Conc. t. 4. 1530.

Procop. de Bell. Goth. l. 3. c. 16.

ANNO DOM. 527.

ad multam noctem sedet, circumstantibus sacratis quibusdam, & effœta ætatis viris, Christianorum scriptis miro studio revolvendis intentus. Cum in maximis occupationibus Justinianus nunquam intermitteret studia Theologica, eâne crassâ ignorantiâ laborabat, ut ne vel sacrorum Librorum titulos legere posset? Quin etiam eò peritiæ provectus est Justinianus, ut libros conderet. Testis Liberatus, qui eo imperante floruit. Petentibus Theodori, Ibæ, Theodoriti damnationem Justinianus annuit: *Et relinquens operis sui studium, unum in damnationem trium Capitulorum condidit librum, pro delictis nostris, nobis omnibus notissimum.* Quis unquam homini analphabeto librum ascripsit? De Justiniani eruditione audiatur & Victor Tununensis, qui cum illo de religione disputavit: *Anno* XXXVIII. *Imperatoris ejusdem, Musicus, Brumasius, Donatus & Chrysonius Episcopi de Africa, & Victor ac Theodorus Episcopus, similiter ex Ægypto ad urbem regiam imperiali præcepto evocantur. Qui dum eidem Justiniano Principi præsentes præsenti, & positâ Regiæ urbis Episcopo altercantes, novæ superstitioni resistunt, ab invicem segregati, per Monasteria ejusdem urbis custodiæ mittuntur.* Quis unquam analphabetum cum Theologis disputantem audivit. Agapetus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus egregia Justiniano monita suggerit, quorum XVII. hæc habet: *Nostris temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex Veteribus futurum, cùm vel Philosophi regnabunt, vel Reges philosophabuntur. Nam tum philosophando digni habiti regno estis, tum verò regnando à Philosophia non descivistis.* Egregium verò Philosophum, qui esset analphabetus! Laudibus quidem ejusmodi Justiniano Agapetus illusisset. Satisne testium? Addatur & ipse Justinianus in suo contra Capitula Edicto: *Et hæc quidem sufficiebant supra memoratas, & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quòd oportet etiam post mortem Hæreticos condemnari.*

Liberat. cap. 24.

B. M. P. t. 9. 792.

Chlodomiris filii à patruis occiduntur.

VII. Oriente relicto, Gallias petamus. Anno vel elapso, vel labente *Clotarius* pupillorum Chlodomeris fratris filiorum ditioni inhians, initis cum Childeberto consiliis, innocentes crudeliter occidit. Horrendam lectu historiam posteris mandavit Gregorius Turonensis, quam summatim referemus. Nepotes suos Chrotildis, Chlodovei relicta, amore tenerrimo prosequebatur. Veritus ergo Childebertus, ne tanto patrocinio ad regnum promoverentur, nuncios ad Chlotarium clancularios mittit, qui eum invitarent, ut Lutetiam veniret, consilium capturus, quid de Chlodomeris filiis fieret. Chlotarius absque mora Lutetiam advolat. Rumorem spargi Childebertus jusserat, convenire fratres, de filiis Chlodomiris ad regiam dignitatem evehendis. Chrotildi confestim certi mittuntur, nunciaturi, pueri dirigerentur, ad summam rerum promovendi. Falsâ lætitiâ tum correpta Chrotildis, filium, quem lugebat, è morte atque tenebris, ad lucem revocatum videre sibi videbatur, substitutis in defuncti parentis locum nepotibus suis. Ubi patruorum in manus pueri pervenere, illicò ad Reginam cum gladio, & forcipe legatur Arcadius, qui tristem ei optionem daret: *Voluntatem tuam, ò gloriosissima Regina, filii tui, domini nostri expetunt, quid de pueris agendum censeas, utrùm incisis crinibus eos vivere jubeas, an utrumque jugulari.* Illa nuncio exterrita, confestim exclamat, mortuos malle se, quàm tonsos. Quæ regibus postquam relata sunt, Chlotarius furore accensus, *Theobaldum* decennem, natuque majorem, humi prostratum, immisso crudeliter in axillam gladio interficit. Guntharius junior Childeberti ad genua cadens, flendo vociferabatur: *Succurre, piissime pater, ut & ego peream, sicut frater meus.* Cujus tam immitem animum septennis pueri vox ea ad misericordiam non adduxisset? Childeberti ex oculis jam manabant lachrymæ, puero vitam concedi flagitantes. Additæ preces, promissa etiam pro pueri salute munera. At barbari Chlotarii mens immota manet: id unum loquitur, Mitte puerum, *aut pro eo morere.* Cur, rei inceptor à fide resilis? Repulsus ergo Guntharius, adacto in latus gladio transfigitur: educatores etiam cum regiis pueris morte mactantur. Tertius erat Chlodomiris filius, nomine *Chlodovaldus*, qui à viris fortibus percussorum manu eripitur, qui amputatis sibi capillis, Presbyter postquam adolevit creatus est, non sine laude sanctitatis. Tanti sceleris securus Chlotarius, quasi re benè gestâ, carnificis auctus titulo, conscensis equis discessit. Corpora nepotum suorum feretro composita, immenso luctu ad Petri Basilicam usque Chrotildis prosequitur. Chlodomeris regnum fratres inter se æquâ lance diviserunt. Id consilium agitabant, propositâ regiorum puerorum tonsurâ, ut ad privatam fortunam redirent amotâ Principatus notâ, ut ex Agathia colligitur: *Nefas erat Francorum Imperatoribus, comam tondere, sed à pueris intonsi manent: atque adeò ut à tergo his desinant crines, nam à fronte discriminatis utrimque feruntur. Nec sanè Turcarum more, aut Barbarorum, impexi & squalidi sordidioresque capilli his sunt . . . sed varia iis super infundunt unguenta, & diligenter pectendo expoliunt. Idque perinde præcipuum & regium decus constitutum est, solis ut Regibus permittatur. Nam subditi circumtonsi sunt omnes, nec prolixior his coma conceditur.* Non igitur de pueris inter Monachos collocandis Chlotarius Childebertusque cogitabant. Id unum flagitabant, ut comâ depositâ ad privatos relegarentur.

Tom. III.

ANNO DOM. 527.

Gregor. Tur. l. 3. cap. 18.

Agath. l. 1. c. 5.

Carpentoractensis Synodus.

VIII. In Gallia versantibus res Ecclesiasticæ à *Carpentoractensi* Concilio nobis sunt tractandæ. A Cæsario Arelatensi congregatur VIII. *Idus Novembr.* Mavortio Consule. Episcopis XVI. constabat, quorum hæc sunt nomina: *Cæsarius*, qui Synodo præfuit; Contumeliosus, Eucherius, Lupercianus, Constantius, Alethius, Julianus, Prosper Vindemialis, Porcianus, Heraclius, Philagrius, Uranius, Cyprianus; Gallicanus, Principius, qui modestiæ causâ assumunt plerique Peccatoris titulum. Unicus ab eo Conventu Canon est constitutus, de eo scilicet, quod Parrochiis est à Christianis collatum. Canonis verba hæc sunt: *Quia Carpentoractæ convenientes, hujusmodi ad nos querela pervenit, quod ea, quæ à quibuscumque Fidelibus parrochiis conferuntur, ita ab aliquibus Episcopis præsumantur, ut aut parum, aut propè nihil Ecclesiis, quibus collata fuerant, relinquatur, hoc nobis justum & rationabile visum est, ut si Ecclesia civitatis ejus, cui Episcopus præest, ita est idonea, ut Christo propitio nihil indigeat, quidquid parrochiis fuerit derelictum, Clericis, qui ipsis parrochiis deserviunt, vel reparationibus Ecclesiarum rationabiliter dispensetur.* Quòd si parrochiarum largiores

ANNO DOM. 527.

giores facultates sunt, quod Clericis, reparationibusque sufficiat, residuum Episcopo, cui expensæ multæ sunt faciendæ, reservetur. Sequente anno *in vico Vasensi, octavo Idus Novembr.* Synodum indicunt. Epistolâ quoque *Agræcium* Episcopum Antipolitanum adeunt, cujus absentiam censurâ vexant nonnullâ, cùm adesse debuisset, ut ordinationis, quam fecisse dicebatur, rationem redderet: *Quapropter hoc communi in Christo deliberatione sanximus, ut quia filium nostrum Protadium statuta Canonum per vos infecta, & vos simili sententiâ constringunt, usque emenso anno Missas facere non præsumas.*

Lab. Conc. t. 4. 1663.

De litibus Clericorum Lex Athalarici. A judicio Papæ provocatio.

IX. Superatis Alpium jugis, quid rerum in Italia gereretur, paucis inspiciamus. De Clero Romano Diaconus à *Sajo* in carcerem ductus fuerat: Presbyter quoque hujus Ecclesiæ pro levibus, ut dicebant causis, *criminaliter impetebatur.* Quæ res Ecclesiam urbis malè habuit. Inveteraverat mos quidam, Principum Christianorum favore introductus, *ut si quis sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ servientem, aliquâ crederet actione pulsandum, ad supra dictæ civitatis Antistitem negotium suum dicturus occurreret, ne Clerus forensibus litibus profanatus, negotiis potius secularibus occupetur.* Illatam ergo & consuetudini, & Clero Romano injuriam questi, Libellum supplicem suum offerunt Athalarico, qui Legem promulgat: *Considerantes Apostolicæ Sedis honorem, & consulentes desideriis supplicantium, præsenti autoritate moderato ordine definimus, ut si quispiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem, in qualibet causa probabili crediderit actione pulsandum, ad beatissimi Papæ judicium prius conveniat audiendus. Ut aut ipse inter utrosque more suæ sanctitatis agnoscat, aut causam deleget, æquitatis studio terminandam. Et si fortè, quod credi nefas, competens desiderium fuerit petitoris elusum, tunc ad secularia fora jurgaturus occurrat, quando suas petitiones probaverit, à suprà dictæ Sedis Præsule fuisse contemptas.* Hinc luce clarius est, Pontificis Romani tribunal summum non fuisse, cùm ab ipsius judicio ad Judices Regios provocatio permitteretur.

Cassiod. Epist. l. 8. 42.

ANNO DOM. 528.

ANNO U. C. 1281. PER. JUL. 5241. JUL. 573. DOM. 528. JUSTINIANI I. & 2. ATHALAR. 2. & 3. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 16. *Indict.* 6. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 6. 7. *P.* 26. *Mart.*

COS. *Justinianus Augustus* II.

Justinianus Circum magnificentiorem facit.

Chr. Alex.

Marcellin.

I. IMperii sui initia & munificentiæ, & regiæ urbi ornandæ Justinianus consecrari voluit: Calendis Januariis *tantam vim pecuniæ sparsit in populum, quantam nullus unquam ante Imperator in Consulatu sparserat.* Quid verò labente anno decoris Constantinopoli additum fuerit, prodit Marcellinus: *Regium vestibulum, prisciumque in eo solium, ob aspicienda probandaque in Circo certamina structum, Victor Justinianus Princeps eminentius, clariusque quàm fuerat, & utramque Venetorum ex more spectantium porticum, solitâ magnanimitate redintegravit, bonis quidem agitatoribus præmium, ignavis autem severitatem inserens.* Regiæ urbis annus numerabatur CXCVIII. Nova quoque magnificentiæ suæ specimina edidit. Suburbium è regione Constantinopolis, Sycas prius appellatum, instauravit, addito jure civitatis, nomineque *Justinianopolis*. Excitavit & pontem, per quem Sycis Constantinopolim pedibus iri posset. Absolvit & publicum balneum, quod Anastasius Imperator in Dagisthæis cœperat. Condidit & Meticolum, Basilica *Illi*, cisternam magnam, in quam Arcadianum aquæductum valuit immittere.

ANNO DOM. 528.

Chr. Alex.

Justinianus Tsathio Lazorum Regi fert suppetias: belli eventus.

II. Intentum ædificiis Justinianum excitat *cruento Bellona flagello.* Cavadem urebat, Tsathii Colchorum Principis factum, qui anno DXXII. Symmacho & Boëthio Coss. coronam Justini manibus suscipere voluerat, quæ ex antiquo more à Persarum Rege imponi debuit. Aliis Cavades distractus bellis, indignationi satis facere suæ necdum potuerat. Labente anno occasionem nactus, Tsathium bello adoritur, ut nos Chronicum Alexandrinum monuit: Justiniano II. Consule, *Persa Tsathio Lazorum Regi bellum intulere, quòd ad Romanos se contulisset. Quare Tsathius misso Legato, supplex rogavit Justinianum auxilia. Misit ergo Imperator exercitum cum tribus Ducibus, Belissario, Cyrico, & Irenæo Pentadias. Commisso prælio, magna pars Romani exercitus caditur. Indignatus Justinianus contra Duces, quòd per æmulationem sese mutuò prodidissent, & alter alterius consilia Persarum Regi prodidisset, exauctoratis substituit Petrum Ducem, ex Imperatoris unum, qui accepto exercitu, aggressus cum Lazis Persas, magnum eorum numerum interfecit.* Iniqua igitur videtur Baronii in Cedrenum censura, eadem cum Alexandrino Chronico referentem. Neque illustrissimo Purpurato Procopius præsidio est, qui belli hujus non meminit, sed illius, quod in Iberos Cavades intendit imperante Justino. Cùm impar resistendo esset *Gurgenes*, Iberorum Princeps cum uxore, filiis, fratribus, Optimatibusque Lazorum in fines confugerat, quibus regionem custodire suam nolentibus præsidium Justinus miserat. Cui cùm viæ initio necessaria ministrassent, deincepsque prorsus negassent, revocato præsidio Lazorum regionem Persæ nullo negotio receperant. Hæc Procopius. Quæ non ad Justiniani regnum pertinent, cujus initia Cholchicum bellum nobilitavit. Verè ut dicamus, Baronii de bello Persico Chronologia omninò perturbata est, quòd anno DXXVII. affixit, Mavortio Consule, biennii prochronismo, Marcellino teste, qui Consule Decio, anno DXXIX. narrat, Parthis bella moventibus Romanos exercitus arma parasse.

Bar. An. 527. n. 53.

Error Baronii.

Procop. de Bell. Pers. l. 1. c. 8.

Antiochia terræ motu concutitur: Theopolis nomen accipit.

Evagr. l. 4. c. 6.

Niceph. l. 17. c. 3.

III. Faciles ad excidium urbis Antiochenæ terræ motus novam veteri cladem addidere. Ephræmii curâ è tenebris ad lucem revocari cœperat, cùm biennio sexque mensibus post horrendam, quam imperante Justino succussionem passa fuerat, Novembris XXIX. iterum concutitur. Cladis meminit Evagrius: *Elapsis triginta mensibus terræ motibus* Antiochia *denuò quassatur.* Perduravit concussio horam integram cum incredibili mugitu. Corruerunt ædificia noviter extructa: periere homines 4870. Unum sistendæ cladi reperitur remedium, cùm vir pius hæc verba foribus inscribere præcepisset: *Christus nobiscum, state.* Hinc partum novum civitati nomen, quæ *Theopolis* est appellata. Resarciendæ omni curâ & diligentiâ Justinianus prospexit.

Justinianus fidem Edicto firmat.

IV. Nec minorem Justinianus diligentiam adhibuit, ut grassantes hæreses opprimeret. Itaque promulgat Edictum, quo & veram fidem firmaret, & Hæreticos pœnis afficeret. Adhærens

ANNO DOM. 528.

Cod. l. 1. Tit. 1. l. 5.

rens ergo Apostolorum, Ecclesiæque traditioni, hæc statuit: *Credentes in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unam essentiam in tribus hypostasibus, seu subsistentibus personis adoramus unam Deitatem, unam potestatem, Trinitatem Consubstantialem. In ultimis autem diebus confitemur unigenitum Dei Filium, Deum de Deo, Filium ex Deo ante secula, & sine tempore, ex Patre natum, coaternum Patri, ex quo omnia. & per quem omnia, descendisse de Cœlis, incarnatum esse, &c. Hæc igitur cum ita se habeant, anathematizamus omnem hæresim, præsertim verò Nestorium Anthropolatram, dividentem unum Dominum nostrum J. C. Filium Dei, & Deum nostrum . . . . Neque verò Nestorium solùm, & Eutychem mente captum, phantasiam inducentem, negantem autem veram ex sancta semper Virgine & Deipara Maria Incarnationem . . . Simili modo & Apollinarem animicidam, seu Psychophthoron . . . sed & omnes, qui idem cum eis sentiunt. Si enim aliqui post hanc nostram præmonitionem, certò & liquidò id cognoscentibus & comperientibus locorum Episcopis Deo amantissimis, inventi fuerint posthàc in contraria his opinione esse, nullam indulgentia expectent veniam. Jubemus enim tales, tanquam confessos Hæreticos, competenti animadversioni subjugari.* Hanc Justiniani Constitutionem cum anno superiore Baronius copulat. Quæ nostro judicio Chronologia non est accurata. Longè satius est, id Edicti anno labenti vindicare, ut ex Victore Tununensi colligimus: *Justiniano Aug. Consule, Orientales Ecclesiæ ejusdem Principis Jussione, quatuor Synodos, Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem, præsentibus sacrificiis, publicâ voce suscipiunt.*

Episcopi absque necessitate ad regiam urbem non accedant. Leges Justiniani.

V. Alias & Justinianus leges rogavit, ad disciplinam Ecclesiæ custodiendam idoneas. Dulce videbatur Episcopis, Ecclesiis suis relictis in regiam sese urbem conferre. Quod ut ordini, decentiæque repugnans, autoritate suâ impediendum esse, Justinianus existimat. Rescriptum ergo suum Epiphanio Archiepiscopo misit, datum x. Cal. Martias Constantinopoli: *Non decet aliquem ipsorum, vel qui in aliis Provinciarum civitatibus sub Metropolitano ordinati sunt, Episcoporum, secundum propriam voluntatem, absque divina nostra speciali jussione, relinquere quidem gubernatam à se sanctissimam Ecclesiam, in hanc verò felicem commeare civitatem, qualiscunque emergat res. Sed mittere huc oportet unum aut duos, ex sibi subjecto pro Clero, & facere manifesta nostra pietati ea, quibus opus habent.* Qui violaverit Edictum, si Metropolitanus est, ab Epiphanio Patriarcha: si Episcopus, à Metropolitano excommunicatione feriatur. Mulctæ nil irrogatur delinquenti, ne Ecclesiæ onerentur. Calendis Martii aliam tulit Legem, quam *Atarbio* Prætorio misit, de Episcopis, ut illi ordinentur, quibus *nec liberi sint, nec nepotes*, ut omnem cogitationem circa divinam Liturgiam Præsules consumant. Neve de rebus suis testandi, vel donandi facultatem habeant, exceptis duntaxat his, quæ antè Episcopatum habuerunt. Defunctis Episcopis Ecclesiarum Oeconomi rationes reddant earum, quæ illis relictæ sunt rerum. Nosocomiorum, Brephotrophiorum, Ptochotrophiorum Curatores licentiâ careant de acquisitis rebus, post susceptas hujusmodi curationes quidquam in alios transferendi, exceptis quæ prius habuerant. Vetat etiam, ne quis Clericus per largitionem ordinetur. Sancit quoque, ut omnes Clerici per seipsos psallant, nocturnâ, matutinâ, vespertinâ, ne ex sola rerum Ecclesiasticarum consumptione Clerici appareant. Secus extra Clerum erunt constituendi.

Cod. l. 1. Tit. 3. l. 43.

ANNO DOM. 528.

Cod. l. 1. Tit. 3. l. 42.

Felicis Papæ ad Cæsarium Epistola.

VI. Dum in ordinanda Ecclesiæ disciplina Constantinopoli Justinianus invigilat, Romæ Felix IV. Pontifex literis providet suis, ne Laicorum aliquis ante probationem ad Ecclesiæ munia evehatur. Extat ea de re ipsius ad Cæsarium Arelatensem Epistola: *Legi quod inter fraternitatem vestram est constitutum, non licere ex Laica conversatione ad officium Sacerdotale ante probationem temerè promoveri: de qua re etiam ad nos pervenit opinio, aliquos post ordinationem ad vitæ secularis mores fuisse transgressos.* Allatis impediendo huic malo variis & rationibus, & Scripturæ locis, Felix summatim hæc præcipit: *Quapropter communi consensu, sub observatione venerabilium Canonum ordinandum eligite Sacerdotem, ut de nostra salute simus solliciti, & illorum utilitatibus consulamus, qui fuerint ad hunc ordinem diligenter asciti . . . . Data tertio Nonas Februarias post Consulatum Mavortii, viri clarissimi.* Baronius ex mendosa Consulari nota deceptus, Felici tertio ascripsit Epistolam, quam anno CCCCLXXXVIII. editam esse existimavit. In Codice si quidem ad se transmisso legebatur: *Post Consulatum Manlii Severini Boëthii.* Atqui non ante annum DIII. Arelatensi Ecclesiæ Cæsarius Antistes impositus fuit: quo tempore Symmachus Romanam administrabat Ecclesiam. Restitutâ ope clarissimi Sirmundi ex Codice Arelatensi verâ lectione, discussæ sunt tenebræ, errores fugati, germanoque parenti suo Epistola redditur Felici quarto, qui Justiniano iterum Consule, anno DXXVIII. Epistolam confecit. Agebat tum Cæsarius annum Sacerdotii sui XXV.

Lab. Conc. t. 4. 1657.

Error Baronii.

Duæ Felicis Epistolæ subditæ.

VII. Ex germana Felicis IV. Epistola nascitur nobis occasio, in duas inquirendi Epistolas, quæ huic Pontifici vulgò assignantur. Quas indubitanter subditis apponimus. Prior ad omnes Episcopos scripta constat binis capitibus. Primum, quòd Missarum celebratio alibi quàm in Deo dicatis locis non debeat fieri, nisi magna compulerit necessitas. II. Quid agendum cùm de Ecclesiæ consecratione dubitatur. Data est Kalendis Martii, Lampadio & Oreste Coss. Posterior ad *Sabinam* directa est, in eaque laudat studium ipsius in Ecclesiam, quòdque stirpis honores, vanamque pompam religioni posthabeat. *Data est* XII. *Kal. Nov. Lampadio & Oreste Coss.* Neutra germana est. Prior constat ex variis locis Epistolarum Leonis, ut certum exploratumque fiet, si in Epistolam & LIV. & XCII. conjiciantur oculi. Posterior verò à Felice exarata eo tempore dicitur, quo Bonifacio jam decesserat. Exeunte quippe Octobri sedebat non *Felix*, sed *Bonifacius*.

ANNO U. C. 1282. OLYMP. 327. PER. JUL. 5242. JUL. 574. DOM. 529. JUSTINIANI 2. & 3. ATHALARIC. 3. & 4. *Sol.* 6. G. *Lun.* 17. *Indict.* 7. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

ANNO DOM. 529.

COS. *Decius solus.*

Cavades bellum Romanis infert.

I. GRave Persarum cum Romanis bellum hunc in annum erupit. Odii jam præbuerant materiam res Tsathii, quod novus adhùc casus inflammat. Cabades, qui filiorum natu minimo regnum tradere suum cupiebat,

à Justiniano postulat, ut eum sibi filium adoptaret, ratus eâ ratione firmius Chosroï regnum esse parandum. Suadente *Procla*, qui Justiniano Quæstor assidebat, repulsam passus Cavades, longè majus in Romanos odium concipit. Quod ut satiaret, infesta arma movet. Tum Imperator infensissimo hosti obsistere statuit. Atrox bellum verbo uno retulit Marcellinus, quo tamen ipsius initia nos docuit: *Decio solo Consule, Parthis bella moventibus, arma Romanus paravit exercitus, suosque suos rebellans tutatus est. Hæc expeditio nostrarum penè per quinquennium tenuit.* Hinc apertè liquet, belli Persici initium à Baronio perperàm in anno DXXVII. fuisse collocatum, biennii prochronismo. Persis adjumento erat Alamundarus, Saracenorum Regulus, qui in primam Syriam impetu facto, ad locum usque, qui *Litargis* nuncupatur, eam populatus complures morti misit. Quod ubi Romanorum Optimatibus in notitiam venit, hostibus subinde obviam eunt. Quo comperto, Persæ, Saracenique cum sua præda mox sese fugæ mandarunt. Contigit irruptio hæc XII. *Kal. Aprilium septimæ Indictionis*, ut libro XVI. Miscellaneæ legitur. Ut porrò Persarum impetus cohiberentur, Justinianus ante omnia Belisario mandat, arcem apud *Mindonem* munire, locum, qui Nisibim euntibus finitimus est. Belisarius omni studio & diligentiâ Imperatoris mandata executus, turrim multis fabris adhibitis inexpugnabilem construit. Persæ non verbis modò, sed re etiam minitantur, se ædificationi intercessuros. Belisario cùm copiarum non satis foret, ut Persas inde amoveret, eò Cuzen, & Buzen, exercituum apud Libanum Præfectos Princeps tendere jussit. Fratres erant ambo juvenes, nec ad pugnandum imbelles. Hostibus utrinque armatis ad ædificium consistentibus, ad manus ventum. Persæ victoriam adepti, Romanorum complures occidunt, alios capiunt, quorum unus Buzes fuit, perpetuis speluncis includendos, turrimque solo exæquant. Tum Belisarium Orientis Ducem constitutum, Justinianus ulterius progredi jubet. Additur ei Hermogenes, dignitate Magister, qui quondam Vitaliano adversus Anastasium rebellanti assessor fuerat. Rufinus Constantinopoli missus jubetur Hierapoli apud Euphratem se continere, donec quid agendum ab Imperatore moneretur. De pace tamen utrinque sermones serebantur, cùm Belisario & Hermogeni subitò nunciatur, hostes parare se ad invadendam Romanorum ditionem, Daramque civitatem exscindendam. Eò superbiæ processit *Perozes*, Persicorum Præfectus exercituum, ut misso Mirrhane nunciaret Belisario, uti balneum sibi pararet, in quo postridie sese lavaret. Persæ id fiduciæ indiderant militum, quibus abundabant, copiæ: quadraginta enim millia numerabantur, cùm soli viginti quinque mille starent à partibus Romanorum. Victoriæ præludium fuit egregium Andreæ facinus, dum singulari certamine duos ex hostibus, qui Romanos ad duellum ordine provocabant, prostratos occidit. Repetita Andreæ victoria Persis metum incusserat, cùm milites mille, qui supplemento venerant, plus animi timentibus addidere. In pacem verò inclinatus Belisarius, ad Mirrhanem ea de re literas mittit, quibus belli calamitates referebat. Pacis dulce nomen esse, rem ipsam salutarem. Contrà verò superbâ nimia responsione Mirrhanes pacem repudiat: *Tuis literis permotus profectò obtemperassem, nisi Romanorum Epistola fuisset, quibus promittere promptum est: promissis autem quanquam juramento firmatis, minimè stare.* Posterioribus etiam literis insolenter admodum in urbe Dara, & balneum sibi & prandium parari jubet. Pugnâ commissâ, ventus Barbaris adversus, sagittarum, quos torquebant, impetum frangebat. Laborantes sinistro cornu Romani, ubi ad manus ventum est, Cadisenis magnâ vi in eos invadentibus, fugam arripiunt. At qui cum Sunica & Agia erant Eruli, adorti Cadisenos, eos dissipant. Sequitur dein magna Barbarorum strages, quorum in dextro cornu tria millia ceciderunt. Immortalium quos vocant Ducem *Barsemam*, Sunicas interficit. Quo viso, superbus ille Immortalium titulus fugam sistere non potuit, quos insecuti Romani ad quinque millia interfecere. In eo tumultu hostium pedites projectis scutis, nullo ordine capti ac interfecti sunt. Superbiæ verò suæ pœnas Mirrhanes anno DXXXI. dedit. Pluribus suorum apud Daras amissis, victus cùm ad Persas se recepisset, maximâ à Cavade ignominiâ affectus. Ornatu suo, auro, margaritisque insigni, quo crines redimere solebat, privatur. Nullus verò apud Persas annulum aureum monileve gestare potest, nisi Rex concesserit. Hæc pro nostro instituto de bello Persico satis, ad utiliora cognitu transgrediamur.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 10.

Evagr. l. 4. c. 12.

Marcellin.

Justinianus Codicem instituit.

II. Dum armis Justinianus suis fines Imperii contra Persas tuetur, jus civile, quo res forenses dirigebantur, excoli voluit. Regium ipsius animum ea cogitatio subierat anno proximè elapso, quo ad Senatum Constantinopolitanum scripserat: *Hæc, quæ necessariò corrigenda esse, multis retrò Principibus visa sunt, interea tamen nullus eorum ad effectum ducere ausus est; in præsenti rebus donare communibus auxilio Dei omnipotentis censuimus, & prolixitatem litium amputare, multitudine quidem Constitutionum, quæ tribus Codicibus, Gregoriano, Hermogeniano, atque Theodosiano continebantur.* Mentem hanc suam Idibus Februarii se iterum Consule, Patribus Conscriptis aperuerat. Gregorianus Codex Rescripta Cæsarum ab Adriano ad Valerianum, Hermogenianus Constituta à Claudio ad Diocletianum, Theodosianus latas à Constantino ad Theodosium Juniorem usque Leges continebat. Uno autem Codice tam memoratorum trium Codicum, quàm Novellas suo nomine Justinianus componi voluit. Operi condendo viros prudentiâ & dignitate insignes præfecerat; *Joannem* virum excellentissimum, ex Quæstore Palatii Consularem atque Patricium; *Phocam* virum eminentissimum, Magistrum Militum, Consularem atque Patricium; *Basilidem*, virum excellentissimum, ex Præfecto Prætorio Orientis, atque Patricium; *Thomam* virum gloriosissimum, Quæstorem sacri Palatii Exconsulem; *Tribonianum* virum magnificum, Magisteriâ dignitate inter agentes decoratum; *Constantinum*, virum illustrem, Comitem sacrarum Largitionum; *Theophilum* Comitem sacri Consistorii, jurisque in urbe Regia Doctorem; *Dioscorum* & *Præsentinum*, disertissimos togatos, fori amplissimi Prætoriani. His decem viris tantorum laborum fastigium commissum est. Ex quibus nonnulli moribus suis posteritati innotuere. *Joannes* Cappadociâ ortus, disciplinæ omnis expers fuit, utpote qui ab initio malas literas, & has malè scribere didicerat, si Procopio fides; improbus, pessi-

Anno Dom. 529.

pessimus, quem nec Dei, nec hominum observantia in officio retinebat. Urbes fortunasque mortalium evertere ei curæ fuit, ex quo multas brevi opes consecutus est. Ebrietati gulæque vomitibus occurrebat. Naturæ vi tamen omnium vehementissimus erat, ac nosse opportuna idoneus. De *Triboniano* ambigua fama. Eum multis Procopius laudibus afficit. Vir erat moribus, & omnium artium disciplinâ nulli secundus. Singulis diebus Leges aliquas aut antiquabat, aut condebat, ut ex usu esse videbatur. Cæteras tamen virtutes avaritiæ nubeculâ obscurabat. Alio Suidas penicillo Tribonianum pingit: *Tribonianus Macedoniani filius à Diagoris Hyparchus. Iste Tribonianus fuit Græcus, & impius, à Christianorum fide prorsus alienus, adulator & impostor, qui conabatur persuadere Justiniano, eum non moriturum, sed cum carne in Cœlos assumptum iri. Fuit autem Justiniani Quæstor. Hic & ingenii facultate utebatur, & ad summam eruditionem pervenerat, nemine suæ ætatis inferior. Pecuniæ verò mirum in modum erat studiosus, & quæstus causâ jus vendebat. Facundus cætera, & suavis erat, & avaritiæ morbum eruditionis amplitudine occultare aptissimè norat. Phocas vir erat* prudentissimus & servantissimus æqui, quem Præfectum Prætorio Justinianus postmodum constituit. *Basilides* mansuetudine & æquitate inter Patricios clarus erat.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 19. & 21.

Suid. t. 2. 940.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 19.

Codex Justiniani.

III. Codicem, multâ curâ & studio collectum, decem viri Imperatori labente anno obtulerunt, qui referente Chronico Alexandrino, Decio Consule absolutus, *publicâ auctoritate probatur* XVI. *Kal. Apriles*: dein Mennæ Præfecto Prætorio dirigitur. Verba sunt Principis: *Omnia quæ eis mandavimus, cum sedula & pervigili industria, moderataque digestione, cum Dei auxilio ad prosperum tulerunt terminum, & eundem novum Justinianeum Codicem nobis obtulerunt, ita compositum, ut & rebus profuturus esset communibus, & nostro convenisset Imperio.* Aliis uti Codicibus in cognitionalibus certaminibus prohibet, *falsi criminis subdendus iis, qui contra hoc facere ausi fuerint.* Denique Mennæ præcipit, ut Codicem in omnes Imperii Provincias mittat, *ut eo modo ad omnium notitiam ejusdem nostri Codicis Constitutiones valeant pervenire, & ut extantibus festis diebus, id est, ex die* XVI. *Kalend. Maii præsentis, septimæ Indictionis, Consulatu Decii viri clarissimi recitationes Constitutionum ex eodem nostro Codice fiant. Datum* VII. *Idus Apriles Constantinopoli, Decio viro clarissimo Coss.* Hinc Chronologicus error Marcellino eximendus, qui ad annum Dom. DXXXI. hæc habet: *Post Consulatum Lampadii & Orestis Codex Justinianus orbi promulgatus est*: biennii sanè metachronismo. Porrò Codici Justinianeo novâ emendatione opus fuit. Itaque anno Dom. DXXXIV. Justiniano IV. & Theodoro Paulino Coss. secunda ipsius editio adornata est. Constat Codex libris XII. in quibus præclaræ Leges multæ, juris scientiam, Ecclesiæque disciplinam spectantes continentur.

Cod. Just.

Samaritæ in Christianos persecutionem excitant.

IV. A rebus politicis ad Ecclesiasticas transeamus. Gravissimam in Palæstina seditionem Samaritani adversus Christianos concitarunt. Gens odio suo indulgens, non semel piorum se sanguine polluerat. Imperatore Zenone tumultu subitaneo in Neapolitanam civitatem irruentes; multos Christianorum, Pentecostes solemnitatem agitantium, in Ecclesia trucidarant, & Episcopum, *Terebinthum* nomine, sacra obeuntem, gladio vulnerarant, resectis manuum digitis. Qui Constantinopolim profectus, à Zenone impetrarat, ut pulsis Samaritanis, mons Garizim Christianis restitueretur. Anastasio rerum Domino, Samaritanorum nonnulli à muliercula persuasi, conscenso montis vertice, Templum ingressi, custodes interfecerant. Frustra tamen suos in auxilium sibi vocaverant, veritos ne tantum nefas meritis pœnis afficeretur. At malè dissimulata rabies in Justiniani tempora gravius erupit. De persecutionis hujus anno variant Auctores. Chronicum Alexandrinum eam anno proximè futuro alligavit, quæ & Baronii Chronologia est. Peccat tamen unius anni metachronismo, ut ex vita Sabæ exploratum habemus, quæ notas & vestigia temporis certa reliquit Samaritanæ persecutionis hujus: *Ineunte anno, ætatis Patris nostri Sabæ nonagesimo primo, sanctus Abbas Theodosius finem vitæ sortitus est, mense Januario, die undecimâ, senex ac plenus dierum. Quarto igitur post Theodosii obitum mense, Palæstinæ Samaritani, gens tota, bello aggressi Christianos, multa nefaria perpetrarunt, dum incidentes Ecclesias deprædantur, igneque tradunt, incurrentes Christianos variis suppliciis crudeliter necant, integras villas incendunt, maximè in locis, quæ Neapolim cingunt, ubi tyrannide assumptâ Regem sibi coronaverunt Julianum quendam, suæ gentis hominem. Tunc certè Episcopum quidem Neapoleos Ammonam jugularere, quosdam verò Presbyteros comprehensos, atque concisos, unà cum reliquiis Sanctorum Martyrum frixerunt, multaque hujusmodi atrocitatis perpetrarunt, adeò ut viæ, quæ Regia vocantur, inaccessæ, ac imperviæ Christianis fierent.* Natus est Saba anno Dom. CCCCXXXIX. mense Januario: primus igitur & nonagesimus ipsius annus in labentem DXXIX. incidit, cui rebellio Samaritana est alliganda, quæ Maii undecimo exorta est. Baronius perturbatè admodum eam historiam tractat, utpote qui & rebellionis initia, & Juliani cladem, & Sabæ in urbem Regiam profectionem in unum annum conferat, quæ tamen sunt duobus annis dividenda. Exortus rebellionis, morsque & Ammonis Præsulis, & Presbyterorum crudeliter mactatorum, ad labentem annum pertinet: mors verò Juliani tyranni, Sabæque Constantinopolitana peregrinatio anno DXXX. cohærent, qui VIII. Indictione regebatur. De Samaritanorum clade dicamus, ut uno tenore crimen, suppliciumque memoremus, reservatâ suo tempori Sabæ ad Justinianum legatione, quæ fusam ad scribendum materiam nobis suppeditabit.

Anno Dom. 529.

Procop. de Ædif. Just. Or. 5. 729.

Error Baronii.

Vit. Sab. c. 70.

Julianus Samaritanorum Dux occiditur.

V. Ad Lampadii Orestisque Consulatum anno Dom. DXXX. gestum, hæc apud Chronicum Alexandrinum legimus: *Hoc anno Samaritanis tumultuantibus, sibique Regem, & Cæsarem creantibus, Irenæus Pentadiæ Dux exercitus missus est, qui multos interfecit. Quidam ex illis sibi metuentes, urgente necessitate se ad Christianam Religionem contulerunt, qui recepti sacro fonte tincti sunt, hodieque utramque religionem confectantur. In speciem quidem propter severitatem Præsidum, se subdolè & perfidè Christianos mentiuntur: nacti verò Magistratus avaros, & in Religione remissos, Samaritæ sunt: pessimèque oderunt Christianos: itaque vivunt ac si Christum nescirent, & Provinciarum Procuratores pecuniâ corrumpunt, ut Samaritanis faveant.* Cæterùm non Irenæo Pentadiæ creditum Samaritanos ulciscendi munus, sed

Theodoro, & Joanni, si fides Cyrillo: cujus & narratio vero similior: nisi fortè in concordiam veniant Cyrillus, & Chronicum, ut Joannis Theodoríque Legatum egerit Irenæus. Cyrillum audiamus, gestorum testem penè oculatum. Quæ à Samaritis perpetrata fuerant, ubi Imperatoris ad aures pervenere, *Jussi sunt Theodorus, & Joannes, viri clarissimi, exercitum cogere, & contra Samaritanos bellum gerere. Conflictu igitur facto, occisus est Julianus, pariterque cum eo ingens Samaritanorum numerus. Tunc sanè Silvanus, quasi tempore pacis, Scythopolim absque Imperatoris mandato ingressus, per Christianos arripitur, atque in medio urbis comburitur. Et completa est erga illum sancti Patris nostri Saba Prophetia, quam in Episcopali æde ad Joannem Expellenta protulerat. Quidam porrò Arsenius, incensi Silvani filius, qui illustris dignitatem obtinebat, tuncque Constantinopoli commorabatur, multumque nescio unde aditum habebat, apud nostrum à Deo Protectum Imperatorem, & Theodoram Imperatricem, utriusque pietatem falsis relationibus circumventam, in iram adversus Christianos Palæstinæ habitatores concitavit.* Sic magnus ille tumultus Samaritanus, qui torrentis instar, magno fluentis impetu Palæstinam inundaverat, anno postquam incœpit, sedatus est.

Vit. Sab. c. 70.

Mors Abbatis Theodosii. Quis? Error Baronii.

VI. Theodosius Abbas, cujus mors persecutionis Samaritanæ ortum nos docuit, silentio non est prætereundus, tum ob viri pietatem, tum ad restituendam Baronii Chronologiam, septennii metachronismo laborantem. In Ecclesia *Cathismatis*, seu sessionis aliquandiu versatus, sub Marino Monasterii Phorini conditore, & Luca Metopino, quos celebris ille Euthymius pietate informarat, ad perfectionem Monacho convenientem, provectus fuerat. Triginta stadiis locum à Laura dissitum incoluit, ubi Cœnobium illustrissimum extruxit. Itaque nomen sibi adeptus est, Principis & autoris Cœnobiorum eremi, teste Cyrillo in vita Euthymii, cap. 14. Non vitæ asceticæ austeritas, non incultorum locorum solitudo, non promissa barba, sordidæque vestes nativam ejus comitatem, hilaritatemque efferaverant. Cujus specimen exhibet annus DXVIII. postquam revocatis à Justino Imperatore exulibus, Chalcedonensis Synodus Diptychis inserta est. Convivium instruxerat Joannes, Hierosolymitanus Patriarcha, cui Theodosius unà cum Saba accumbebat. Tunc Theodosius ad Joannem & Antonium Ascalonis Præsulem lepidè dixit: *Dominus Sabas adeò esurit, ut ambo vos, qui post Deum Palæstinam in hac potissimum fame pascitis, magno labore contenderitis ad subministrandum illi cibum.* Ludicra hæc: at anno DXVII. egregium facinus patravit, Anastasio obsistens, qui spurcissimum Hæreticum *Severum*, Antiochiæ Præsulem pro Orthodoxo existimari volebat. Quippe præsente *Anastasio*, Imperatoris Legato, ambonem cum Archiepiscopo conscendens Theodosius, anathema Severo intonat. Postquam verò ex ambone ad populum reversus est, hanc vocem emisit: *Si quis quatuor Synodos non admittit, sicut quatuor Evangelia, anathema sit.* Ferunt, magnam illam succussionem, quâ anno DXXVI. penè eversa est Antiochia, Theodosio fuisse prænunciatam. Eò inclaruit ejus pietas, ut Cyriacus ipsius cilicium, veluti solidissimam loricam telis omnibus impenetrabilem induerit, ad bellum contra Persas gerendum profectus. Theodosii Abbatis obitum insigni errore Baronius cum anno DXXXVI. copulat, septennii metachronismo: *Vivebat adhuc quidem Theodosius ipse*, &c. Illustrissimi Purpurati Chronologiam verbis expressis refellit Cyrillus: *Ineunte anno ætatis sancti Patris nostri Sabæ nonagesimo primo, sanctus Abbas Theodosius finem vitæ sortitus est, mense Januario, die undecimâ, senex ac plenus dierum.* Natus erat Sabas anno CCCCXXXIX. Theodosio Augusto XVII. & Festo Coss. Primus igitur & nonagesimus Sabæ incepit mense Januario anni DXXIX. qui Theodosio mortem attulit.

Vit. Sab. cap. 29.

Vita Sabæ, cap. 64.

Vita Sab. c. 56.

Bar. An. 536. n. 52.

Vit. Sab.

Theodoræ persecutio.

VII. Theodora Augusta mulier impotens, Eutychianis erroribus imbuta, autoritatem adhibuit suam, ut ubique locorum phrasis ea, *unus de Trinitate passus est*, simpliciter reciperetur. Quod turbas movit in Ecclesia, id nos Victor Tununensis monuit: *Decio V.C. Consule, Theodora Augusta factione unum de Trinitate passum non asserens, secundum quid, sed absolutè suscipiendum, cunctis generali lege imponit: & à Clericis atque Monachis subscriptiones violenter exegit. Qua de causa plurimi se ab Ecclesia subtraxerunt, & Monachi à propriis Monasteriis recesserunt, asserentes sibi sufficere fidem eorum, qui in præfatas sanctas IV. Synodos convenerunt.* Sic muliebris ille novandi pruritus multis ob phrasim unam damnis affecit Ecclesiam.

Nicetius Trevirensis Episcopus creatur. Ejus virtutes.

VIII. Dum hæc moventur in Oriente, in Occidente Ecclesia non ignobili Præsule ornata est. Is est *Nicetius*, quem Treverensibus sacris præfecit Theodoricus, Clodovei filius. Nicetii vitam conscripsit Gregorius Turonensis, ex qua hæc Annalibus inserimus, non imperatâ in omnibus Lectorum fide: *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore Clericus designatus est. Nam cùm partu fuisset effusus, omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantium, à capillis nudum cernebatur: in circuitu verò modicorum pilorum ordo apparuit, ut putares ab eisdem coronam Clerici fuisse signatam. Exinde à studiosissimis enutritus parentibus, literis institutus, Abbati cuidam in Monasterio commendatur, in quo loco ita se devotum Deo exhibuit, ut migrante Abbate ipse succederet.* Theodorico percharus erat ob causam, quæ Principum potius excitat odia. Monitis quippe suis atque censuris Theodorici vitiis, quantum potuit, occurrebat, ut ad disciplinam laudabiliorem, & Principe Christiano digniorem dirigeretur. Defuncto Trevirensi Episcopo successorem Nicetium dicit, qui *dato consensu populi*, à viris honoratis adducitur. Dum occidente sole Treveris appropinquant, nobiles illi laxatos equos confestim pauperum per segetes dimittunt. Quod indignatus Nicetius, jubet quantocius equos removeri, propositâ excommunicationis pœnâ. Cui nobiles: Necdum *Episcopalem apicem es adeptus, & jam excommunicationem minaris?* Ille verò, citato cursu profectus, equos à segetibus abigit, & sic pietatem ipsius cum fortitudine conjunctam mirati, ad civitatem deducunt. Cathedræ impositus, dum lectionibus aures præbet, *sensit nescio quid grave super cervicem suam. Cùmque bis aut ter manum clam ad tentandum injecisset, nullius rei causam invenire potuit, quæ hoc pondus inferret, divertensque caput ad dexteram & lævam, odoratus est odorem suavitatis: intellexit quoque hoc onus esse Sacerdotis ipsius dignitatem.* Præclaris initiis respondit cursus Episcopatus, quem tantâ gravitate, firmitudineque administravit, ut iniquè agentem Theodebertum,

Gregor. Vit. Patr. c. 17.

tum, Theodorici filium censuris perstringeret, probè intelligens, de potentium non minus quàm de pauperum salute se rationem esse Deo redditurum.

Liberius Præfectus Prætorio. Virtutes ejus. Synodum Arausicanam II. cogit.

IX. Dum in Galliis versamur, scribentibus sese offert nobilis materia, Annalibusque nostris dignissima, Arausicana videlicet Synodus II. cujus telis cecidit Semi-Pelagianismus, ut victricem Christi Gratiam veneraretur & suspiceret. Verùm antequam ipsius Canones proferamus, de Concilii hujus & anno, & occasione prius est disserendum. Baronio, Bellarmino, Vasquesio hoc Concilii temporibus Leonis vindicari placuerat, anno CCCCXLIII. Secundis verò curis Baronius in errorem se delapsum esse probè novit. Itaque suo tempori Synodum reddidit, quod ex Cæsarii subscriptione compertum habetur: *Cæsarius in Christi nomine Episcopus, Constitutionem nostram relegi & subscripsi. Not. sub die v. Nonas Julias, Decio Juniore V. C. Consule.* Consulatus ille annum Dom. DXXIX. afficit, quo Concilium Arausicanum secundum *Julii tertio* celebratur. Synodo occasionem præbuit Ecclesiæ dedicatio, quam Petrus Marcellinus Felix Liberius, vir clarissimus & illustris, Præfectus Prætorii Galliarum, atque Patricius extruxerat. Vir erat virtutibus suis, quàm dignitate longè major, quibus sanè egregium Cassiodorus præconium tribuit in sua ad Senatum urbis Epistola: *Respicite Patritium Liberium Præfectum etiam Galliarum, exercitualem virum, communione gratissimum, meritis clarum, formâ conspicuum, sed vulneribus pulchriorem laborum suorum munera consecutum, ut nec Præfecturam, quam benè gessit amitteret, & eximium virum honor geminatus ornaret.* Hic est ille Liberius, cui anno DXXVI. Theodorici post obitum Athalaricus scripsit, ut qui Gothorum regno in Gallia devoti erant, ad servandam fidem inducerentur. Extat Liberii Inscriptio sepulchralis Arimini posita, quam Baronius integram retulit. Hæc observasse sufficiat:

Cassiod. l. 11. Ep. 1.

Cassiod. l. 8. Ep. 6.

Ausoniis populis Gentiles ritè cohortes
Disposuit, sanxit fœdera, jura dedit.
Cunctis mente pater, toto venerabilis ævo,
Ter denis lustris, proximus occubuit.

Hic ille Liberius, ut testatam omnibus pietatem faceret, extruxerat Ecclesiam, cui dedicandæ Episcopos anno labente in Arausicana civitate coëgit, uti narrant in suæ Synodi Præfatione: *Cùm ad dedicationem Basilicæ, quam illustrissimus Præfectus, & Patricius, filius noster Liberius in Arausicâ civitate fidelissimâ devotione construxit, Deo propitiante, & ipso invitante convenissemus, & de rebus, quæ ad Ecclesiasticam regulam pertinent, inter nos spiritualis fuisset oborta Collatio, pervenit ad nos esse aliquos, qui de Gratia & libero Arbitrio per simplicitatem minus cautè, & non secundum fidei Catholicæ regulam sentire velint. Unde id nobis secundum admonitionem, & autoritatem Sedis Apostolicæ justum ac rationabile visum, ut pauca Capitula ab Apostolica Sede nobis transmissa, quæ ab antiquis Patribus de Sanctarum Scripturarum voluminibus, in hac præcipuè causa collecta sunt, ad docendos eos, qui aliter quàm oportet, sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus.* Interfuere Synodo Præsules XIII. Cæsarius Synodi Præses, Julianus, Constantius, Cyprianus, Eucherius, Heraclius, Principius, Philagrius, Maximus, Prætextatus, Alethius, Lupercianus, Vindemialis. Subscripsere & viri illustres Liberius, Syagrius, Opilio, Pantagathus, Deodatus, Cariatto, Marcellus, Namatius.

Canones Arausicis Patribus Romà missi.

X. Canones octo à Sede Apostolica missi fuerant. I. Qui per peccatum Adæ non secundum corpus & animam dicit hominem commutatum, sed illæsâ animæ libertate corpus tantum corruptioni obnoxium, Pelagii errore decipitur. II. Qui per peccatum Adæ mortem tantum corporis, quæ pœna peccati est, non peccatum quod mors est animæ, in posteros transiisse statuit, injustitiam Deo dat. III. Gratia Dei non ad invocationem datur, sed ipsa facit ut invocetur. IV. Ut à peccato purgemur, Deus voluntatem nostram non expectat, sed præparat *per Sancti Spiritus infusionem, & operationem.* V. Et augmentum, & initium fidei, & credulitatis affectus per inspirationem Spiritus quæ corrigit voluntatem, oritur. VI. Sine Gratia Dei credentibus & petentibus misericordia non confertur, cùm Gratia ipsa faciat, ut credamus, & petamus: ut hæc omnia sicut oportet, agere valeamus, per infusionem & inspirationem Spiritus Sancti in nobis fieri fatendum est. Ut obedientes & humiles simus, ipsius Gratiæ donum est. VII. Per naturæ vigorem bonum aliquid salutare cogitare, aut eligere non possumus, absque illuminante Spiritu. VIII. Si quis alios misericordia, alios verò per liberum Arbitrium ad baptismum venire posse contendit: aut ita læsum arbitrium, ut quidam valeant sine revelatione Dei salutem per semetipsos posse conquirere, Scripturæ pugnat.

Sententiæ Patrum de Gratia ad Arausicanos missæ.

XI. Quæ sequuntur, non propriè Canones sunt, sed sententiæ ex Patribus excerptæ, quæ cùm momenti sint ad gratiam Servatoris illustrandam maximi, summatim eas referemus. IX. Divini muneris est, quod benè & cogitemus, & agamus. X. Adjutorium Dei semper renatis est implorandum. XI. Nemo quidquam Domino rectè voverit, nisi ab ipso acceperit. XII. Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono. XIII. Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per Gratiam potest reparari. Quod amissum, nisi à quo potuit dari, non potest reddi. XIV. Nullus de quacumque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordiâ prævenitur. XV. Adam in pejus mutatus est per iniquitatem suam, Fidelis in melius mutatur per Gratiam. XVI. Ex eo, quod habemus, non est gloriandum, cùm ex Deo sit. XVII. Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Dei caritas facit. XVIII. Gratia quæ non debetur, præcedit merita. XIX. Integritatem suam nisi Deo adjuvante homo non servasset: itaque nemo sine Gratia salutem, quam accepit, conservare potest; aut reparare, quod perdidit. XX. Multa Deus in homine bona facit, quæ non facit homo, nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præstat, ut faciat homo. XXI. Si per naturam justitia est, Christus frustra mortuus est. XXII. Nemo habet de suo nisi peccatum, si quid habet veritatis atque justitiæ, à Deo est. XXIII. Suam homines voluntatem faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Cùm ei serviunt, illius voluntas est, à quo & præparatur, & jubetur, quod volunt. XXIV. Palmites viti nil conferunt, sed inde accipiunt unde vivant, mane-

re

re in Christo, discipulis prodest, non Christo. XXV. Donum Dei est diligere Deum. Ipse ut diligeretur, dedit, qui non dilectus diligit. His & sententiis, & Canonibus à Sede Apostolicâ directis, assensum Arausicani præbuere. Itaque consequenter sanciunt Capitula quatuor.

Synodi Decretum.

XII. *Sic secundum suprà scriptas Sacrarum Scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante, & prædicare debemus, & credere.* I. Quòd per peccatum hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum Arbitrium, ut nullus posteà, aut diligere Deum, sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est possit, nisi eum gratia misericordiæ divinæ prævenerit. II. Quod acceptâ per baptismum Gratiâ omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere. III. Aliquos ad malum divinâ potestate prædestinatos esse, pro impio dogmate habendum, cui cum omni detestatione dicunt anathema. IV. In omni bono opere non nos incipimus, & posteà per Dei misericordiam adjuvamur. Sed ipse nobis nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem sui prius inspirat. Itaque, & Latronis, quem Dominus ad Paradisum revocavit, & Cornelii, & Zachei fides non fuit de natura, sed divinæ largitatis donum. Quæ Arausicanorum definitio, non Episcoporum duntaxat, sed virorum etiam illustrium subscriptione corroborata fuit.

Decreti sui confirmationem Arausicani à Papa flagitant.

XIII. Hoc suum Decretum Arausicani, Felicis Papæ suffragio muniri volunt. Eò quidem id magis necessarium videbatur, quòd Sacerdos quidam Gallus, Semi-Pelagianismi odore afflatus, Epistolam Cæsario transmiserat. Cæsarius ergo, qui Bonifacii, Clerici Romani ad amicitiam sese aggregarat, ad eum, tam Semi-Pelagiani Antistitis, quàm scriptam à se Epistolam per *Armenium* dirigit, ut doctrinæ Catholicæ assensum Pontificis impetraret, atque confirmationem. Nesciebat adhùc Cæsarius, Felicem ad fata venisse. Itaque successori ipsius Bonifacio II. Cæsarii Epistola reddita est. Ex Bonifacii ad Cæsarium responsione de ea legatione monemur: *Per filium nostrum Armenium Presbyterum, & Abbatem literas tuæ fraternitatis accepimus, quas ad nos, ut apparet, inscius adhùc Sacerdotii mihi commissi, sub ea, quâ tenemur in Deo caritate, direxeras, quibus credideras postulandum, ut id, quod à beatæ recordationis decessore nostro Papa Felice pro Catholica fidei poposcerat firmitate, mea explicaretur instantia.*

Lab. Conc. t. 4. 1687.

Vasensis Synodus.

XIV. Arausicanum Concilium excepit Vasensis Synodus *secunda*, Nonis Novembris labente anno celebrata, ut Cæsarii ex subscriptione liquet: *Cæsarius in Christi nomine Episcopus chartulam hanc definitionis nostræ relegi, & subscripsi. Not. sub die Nonas Novembris, Decio Juniore V. C. Consule.* Interfuere Episcopi XI. Cæsarius Synodi Præses, Contumeliosus, Constantius, Cyprianus, Maximus, Porcianus, Heraclius, Eucherius, Gallicanus, Prosper, Vindemialis, ex quibus octo postremi Peccatoris sibi titulum indidere. Anno DXXVII. Mavortio Consule in Carpentoractensi Conventu, ad annum proximè futurum, in vico Vasensi, *octavo Idus Novembris* Synodus indicta fuerat. Cujus Conventus nullum prorsus extat vestigium. In eo fortè constitutum est, ut labente anno in eum locum Patres *quinto Novembris* convenirent. Hoc ubi factum, maximas Deo gratias referunt, quòd de relectis Veterum regulis nullus delibasset, ut impellente duntaxat charitate, *tantùm pro desiderio se videndi ad Synodum convenirent.* Ne verò sine *aliqua definitione discederent*, Canones quinque condunt. I. Ut more Italiæ, juniores Lectores quam diu conjugii expertes erunt, à Presbyteris in Parrochiis constitutis alantur, ut divinis lectionibus instituantur. II. Ut Presbyteris per Parrochias prædicare liceat, ac his infirmitate præpeditis, sanctorum Patrum homiliæ à Diaconibus recitentur. III. Quia in sede Apostolica, Orientis, Italiæque Ecclesiis, Kyrie eleison dicitur, placuit, ut sancta ea consuetudo & ad matutinum, & ad Missas, & ad vesperam intromittatur, & in omnibus Missis Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine, quomodo ad Missas publicas dicitur, dici debeat. IV. Nomen Domini Papæ in Ecclesiis recitetur. V. Quia in Sede Apostolica, Oriente, Africa, Italia propter Hæreticos, qui Filium semper cum Patre fuisse negant, in omnibus clausulis *pòst gloria, sicut erat in principio* dicitur, in suis & Ecclesiis dicendum statuunt.

Lab. Conc. t. 4. 1679.

Felicis Papæ obitus.

XV. Finem lucis hujus ad quartum circiter Idus Octobris, labente anno, Felix invenit. Communis Chronologia est ex Anastasio hausta, Felicem periisse Lampadio & Oreste Coss. qui annum Dom. DXXX. aperuere: neque ab ea dissidet Baronius. In ea tamen opinione errorem esse, apertè liquet. Etenim post celebratum tertio Julii Conventum Arausicanum, Armenius Presbyter à Cæsario ad Bonifacium mittitur, ignaro adhùc mortis Felicis. Quis verò sibi inducat in animum, post annum integrum ad Ecclesiam Romanam scripsisse Cæsarium; se in Arausiaca civitate Synodum coëgisse? Præterea Bonifacii ad Cæsarium responsio data est *octavo Kalend. Februarias, Lampadio & Oreste Coss.* Jam ergo Bonifacius sedebat labente Januario anni DXXX. Felix igitur aut excessit Octobri mense, aut certè Decio Consule naturæ satisfecit. Brevem Episcopatum illustravit Basilicarum extructione: *Fecit Basilicam Sanctorum Cosmæ & Damiani in loco, qui appellatur Via Sacra. Hujus temporibus consumpta est incendio Basilica S. Martyris Saturnini, Viâ Salariâ, quam à solo refecit.* Sepultus est in Petri Basilica. Una duntaxat ad Cæsarium Epistola scriptis memoriam commendavit. Duas, quæ ipsius nomine ornantur, & ad omnes Episcopos, & ad Sabinam Epistolas, falsi prorsus coarguit Consulatus Orestis & Lampadii, qui defuncto jam Felice amplissimum Magistratum adierunt.

Error Baronii.

Anastas.

Bonifacius II. Felici succedit. Dioscorus Antipapa creatur.

XVI. Felici successit Bonifacius II. *natione Romanus, ex patre Sigisbuldo*, cujus nomen Gothum sonat, ut vero simile sit, Bonifacii majores Gothici fuisse sanguinis. Tumultu non caruit electio Bonifacii. Rivalem Cathedræ, *Dioscorum* habuit, illum fortè Diaconum, qui *Hormisda* Legatum egerat. Schisma verbis expressis memorat Anastasius: *Bonifacius cum Dioscoro ordinatur contentione. Qui Dioscorus ordinatur in Basilica Constantiniana; Bonifacius verò in Basilica Julii, & fuit dissensio in Clero, & Senatu dies XXIX. Eodem tempore defunctus est Dioscorus.* Malis artibus suffragia Cleri plurima sibi emisse Dioscorum, innuit Athalarici ad Joannem Papam Rescriptum: *Sanctitas vestra statuisse nos præsenti definitione cognoscat, quod etiam ad universos*

Anastas.

Cassiod. l. 9. Ep. 15.

ANNO DOM. 529.

versus Patriarchas, atque Metropolitanas Ecclesias volumus pertinere, ut à tempore sanctissimi Papæ Bonifacii, cùm de talibus prohibendis suffragiis, Patres Conscripti senatusconsulta nobilitatis suæ memores condiderunt, quicumque in Episcopatu obtinendo, sive per se, sive per aliam quamcumque personam aliquid promisisse declaratur, ut execrabilis contractus cunctis viribus effatetur. Morte Dioscori schisma non prorsus extinctum videtur. In defuncti memoriam asperè invectus Bonifacius, ipsum Simoniæ damnavit, non sine Dioscorianorum invidia. Tragœdiam narrat Anastasius: *Ipsis diebus Bonifacius zelo & dolo ductus, cum grandi amaritudine sub vinculo anathematis & chirographi reconciliavit. Clerum, quem chirographum Ecclesiæ Archivio reclusit, quasi damnans Dioscorum, & congregavit Clerum, cui tamen in Episcopatu nullus subscripsit, dum plurima multitudo fuisset cum Dioscoro.* Ad usque Decembrem anni DXXXI. Cathedram tenuit Bonifacius, qui de tertio Episcopatus sui anno aliquid delibavit.

ANNO DOM. 530.

ANNO U. C. 1283. PER. JUL. 5243. JUL. 575. DOM. 530. JUSTINIAN. 3. & 4. ATHALARIC. 4. & 5. *Sol.* 7. F. *Lun.* 18. *Indict.* 8. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 2. P. 31. *Mart.*

COSS. *Lampadius & Orestes.*

Getæ à Mundone debellati.

I. GEtæ prædis assueti, more suo in Illyricum impetum facientes, clade afficiuntur, Mundonis virtute, qui in illis regionibus militibus imperabat. Quod ab oblivione Marcellinus vindicavit: *Mundo Illyriciana utriusque Militiæ Ductor, dudum Getis Illyricum discursantibus, primus omnium Romanorum Ducum incubuit: eosque haud paucis ipsorum interemptis fugavit. His autem deinde Coss. idem Dux, audacia sua secundus in Thraciam quoque advolans, prædantes eam Bulgares feliciore pugnâ cecidit, quingentis eorum in prælio trucidatis.*

Marcellin. Chronicon.

Romani Persas delent. Frustra Justinianus Legatos de pace mittit.

II. Intereà bellum Persicum ducebatur. Reparandis cladibus suis Cavades in Armeniam exercitum ex Persarmeniis & *Sunitis*, gente Alanorum vicinâ constantem misit, cum quo Hunnorum, quibus *Isadeus* nomen, tria millia militabant. Exercitui *Mermeroes* Persa præficiebatur. Armeniam administrabat Dorotheus, vir artis bellicæ peritus, insignisque prudentiæ. Armeniarum verò copiarum Sittas Ductor erat. Ubi Persæ Armeniam ingressi sunt, Sittas, Dorotheusque duos equites exploratum misere, qui hostilia castra subeuntes, omnia contemplantur. Dum redeunt, eorum alter, *Dagaris* nomine, vivus capitur, alter maturatâ fugâ ad Romanos revertitur. Quibus cùm ea, quæ viderat nunciasset, protinùs Barbaros adoriuntur, quorum complures occidunt, castraque diripiunt. Mermeroës coacto omni exercitu, qui militum numero Romanis superior erat, ad *Satalam* urbem accedit. Manente civitatis intra muros Dorotheo, Sitta cum mille militibus post collem latitat. Neque insidiæ frustra fuere. Quippe Barbari dum juxta muros sequente die consistunt, Sittam ex monte descendentem intuiti, in cumulum sese colligunt. Tum Romani urbem egressi, hostes adoriuntur. Præerat exercitibus Florentius Thrax, qui in medios Persas irruens, prætoria signa rapuit, quam morte suâ gloriam sibi peperit. Hæc tamen Romanæ causa victoriæ fuit. Quippe cùm in tumultu signorum prospectus Persis ademptus fuisset, terrore correpti multos suorum amisere. Posterâ luce domos suas repetunt, non sine dedecore, quòd tot florentes copiæ hostiles regiones ingressæ nil dignum memoriâ patrassent, imò ab exercitu longè minore victæ fuissent. Majori adhùc emolumento fuit sua Romanis victoria; *Zani* quippe Barbari, olim *Sani* vocati, qui latronum more de vicinorum facultatibus prædas agentes, cùm in Romanos incidissent, prælio vincuntur. Quos mansuetudine suâ Sittas Romanis conciliatos, ex agresti & barbaro ad mitiorem cultum traduxit, ut vel contra Imperii hostes forent adjumento. Sub id tempus *Narses* & *Atatius* fratres ex Persarmeniorum gente, unà cum sua matre ad Romanos transfugerunt. Quæstor à Justiniano Narses creatus, gentes quoque suas pecuniâ corrupit. Quod ubi *Isaces* minor natu frater novit, Bolum arcem, Theodosiæ civitati proximam tradit. Romanis, quorum & in potestatem Pharangium venit, unde aurum Persarum Regi ferendum effodiebatur. Nihilominus læti tot successus Justinianum à pacis desiderio non revocabant. Ad Cabadem igitur de ea conficienda Rufinus mittitur, qui id unum responsi retulit: *Persas arma non posituros, nisi Romani Portas Caspias tectè atque ordine custodiant, vel urbem Daram evertant.* Porrò hanc nostram Chronologiam Procopii auctoritate fulcimus: *Hyems interea desinit, simul & quartus Justiniani imperii annus.* Quartus Justiniani annus Kalendis Aprilis labentis anni inceperat. Qua & observatione liquet, perturbatam esse de belli Persici initio Baronii Chronologiam.

ANNO DOM. 530.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 11.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 12.

Thoringios debellat Theodoricus: causa belli: filiorum Chlodovei perfidia.

III. Dum Romanorum arma in Oriente strepunt, Theodoricus Chlodovei filius, ad bellum se accingit, illatas sibi à Thoringiorum Rege injurias ulturus. Quas sanè gravissimas Gregorius Turonensis memorat: Thoringi Francorum *obsides diversis mortibus peremerunt. Irruentes super parentes nostros, omnem substantiam abstulerunt: pueros per nervum femoris ad arbores appendentes, puellas amplius ducentas, crudeli nece interfecerunt . . . Alios verò super orbitas viarum extensis, sudibusque in terram confixis, plaustra desuper onerata transire fecerunt, confractisque ossibus, canibus, avibusque eas in cibaria dederunt.* Cùm hæc injuria Theodorici non excidisset animo, Clotharii poscit auxilium, ut *Herminefredum* Thoringorum Regem unà bello adorirentur. Adversarios Thoringi suos primum dolis excipiunt, foveis paratis in loco certaminis, quas cespitibus texerant. Inito prælio, Francorum equites multi in eas incidunt. Cognitâ fraude cùm sibi magis cavissent, Thoringi cum suo Rege fugam capiunt: tantaque ex eis facta cædes, ut *Onestrudi* fluminis alveus cadaveribus repleretur, quæ insequentibus loco pontis fuere, ut in ulteriorem ripam transirent. Sic Thoringiorum regio Francorum in potestatem venit. Perfidè Theodoricus usus est victoriâ suâ. Primùm fratri ad colloquium vocato insidias parat. Cùm brevius esset tentorium, apparent percussorum pedites. Quod ubi novit Clotharius, cum satellite domum ingreditur. Tum Theodoricus, mirus simulandi artifex, variis sermonibus delinito fratri discum argenteum muneri dedit. Recedente Clothario, Theodoricus queritur amissum catinum, missoque Theodeberto filio, ut datum patruo munus repetat, præcipit, quod

petenti facillimè concessum. Neque candidius cum Herminefredo egit, quem interpositâ fide securum ad se venire jubet. Dum per murum civitatis Tulbiacensis sermones serunt, ab homine quodam de muro deturbatus Herminefredus, ad terram allisus, ibi animam exhalat. Clotharius germano moribus dissimilis non videbatur. Radegundam filiam Bertharii Regis, qui Herminefredo frater erat, captivam abductam matrimonio sibi sociavit. Ipsius verò fratrem missis percussoribus occidit postmodum. Cùm Radegundi permisisset asceticam vitam ingredi, eam libenter est amplexa: *Illa ad Deum conversa, mutatâ veste Monasterium sibi intra Pictaviensem urbem construxit, quæ orationibus, jejuniis atque eleemosynis prædita, in tantum emicuit, ut magna in populis haberetur.* Sic Principibus pietatem simulantibus religio eatenus inserviebat, ut in maxima fortuna licentius peccandi facultatem sibi compararent. Perfidus sanè impiusque Christianus Ethnico benè morato non præstat, imò graviores Deo pœnas luet.

Gregor. Tur. l. 3. c. 7.

Bonifacii in Semi-Pelagianos ad Cæsarium Epistola.

IV. Ad res Ecclesiæ convertatur oratio. Acceptis, quas anno superiore Cæsarius per Armenium miserat, literis Bonifacius Papa scribenti respondit: *Quia id voluntas superna disposuit, ut quod per nos ab illo speraveras, à nobis potius impetrares petitione tua, quàm laudabili fieri sollicitudine concepisti, Catholicum non distulimus dare responsum. Indicas enim, quod aliqui Episcopi Galliarum cum cætera jam bona ex Dei acquieverint gratia provenire, fidem tantùm, quâ in Christo credimus, naturæ esse velint, non Gratiæ: & hominibus ex Adam, quod dici nefas est, in libero Arbitrio remansisse, non etiam nunc in singulis misericordiæ divinæ largitate conferri, postulans, ut pro ambiguitate tollenda Confessionem vestram, quâ vos è diverso fidem rectam in Christo, totiusque bonæ voluntatis initium juxta Catholicam veritatem, per prævenientem Dei gratiam singulorum definitis sensibus inspirari, auctoritate Sedis Apostolicæ firmaremus. Atque ideò cùm de hac re multi Patres, & præ cæteris beatæ recordationis Augustinus Episcopus, sed & majores nostri, Apostolicæ Sedis Antistites ita ratione probentur disseruisse latissimâ, ut nulli ulterius deberet esse ambiguum, fidem quoque nobis ipsam venire de gratia supersedendum duximus responsione multiplici.* Gravissima autem ea sententia Semi-Pelagianismum obruit: *Certum est enim, atque Catholicum, quia in omnibus bonis, quorum caput est fides, nolentes nos adhùc misericordia divina præveniat, ut velimus, insit nobis cùm volumus, sequatur etiam, ut in fide duremus, sicut David Propheta dicit . . . His itaque breviter assignatis, contra reliquas Pelagiani erroris ineptias, quas illa videtur Epistola continere, quam à quodam tibi mandasti Sacerdote transmissam, respondendum non duximus, quia speramus de misericordia divina, quod ita per ministerium tuæ fraternitatis atque doctrinam in omnium, quos dissentire mandasti, dignabitur cordibus operari, ut ex hoc omnem bonam voluntatem non ex se, sed ex divina credant Gratia proficisci, cùm se senserint id jam velle defendere, quod nitebantur pertinaciter impugnare. Data VIII. Kal. Februarias, Lampadio & Oreste V. C. Coss.*

Lab. Conc. t. 4. 1687.

Bonifacii ad Eulalium Epistola subdita est.

V. Germana hæc est, unicaque Bonifacii II. Epistola. Non ignoramus quidem extare adhùc Epistolam, de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ ad Eulalium scriptam, quæ Bonifacii II. nomine est insignita. Eulalium sic alloquitur: *Carthaginensem Ecclesiam ad communionem nostram rediisse, Domino propitiante, tradentibus significamus aloquiis, & mandatorum, quæ Legatis nostris dedimus, seriem in omnibus fuisse completam. De qua parte, ut ad dilectionem tuam plenum perfectè gaudium perveniret, Libelli Eulalii fratris, & Consacerdotis nostri, Carthaginensis Episcopi, & Justiniani clementissimi Principis Orientis, sacrarum exemplaria credidimus destinanda, indicantes nihilominus per Orientis partes plurimos sic fecisse.* Verùm eruditorum nullus est, qui hodie Epistolam imposturæ non damnet. Veteratori quidem frons perierat, qui Epistolam ejusmodi Bonifacio vindicavit. Falsum enim sedente Bonifacio II. Episcopum Alexandrinum *Eulalii* gestasse nomen; tùm ne vel inter Alexandrinos Antistites ullus reperiatur Eulalius. Falsum redintegratam fuisse Ecclesiæ Africanæ cum Romana concordiam, quæ non dissiluerat; imò arctissimis vinculis continebatur: falsum *Aurelium* Episcopum in Romanos Præsules rebellionem movisse, quod narrat Epistola: *Aurelius enim præfatæ Carthaginensis Ecclesiæ olim Episcopus, cum Collegis suis, instigante Diabolo, superbire contra Romanam Ecclesiam cœpit.* Falsum denique sedente Bonifacio II. Carthaginensi Ecclesiæ Eulalium præfuisse. Sedebat Bonifacius, qui anno DXXXV. Belisario Consule vitam amisit, Victore Tununensi teste. Ejusmodi farinæ est exemplum precum Eulalii, & Justiniani, ad Bonifacium II. quod & à malè sano veteratore confictum est. *Datum VIII. Kal. Octobris Justiniano tertium & Oreste V. C. Coss.* Fictus sanè Consulatus, cùm Justinianus tertium absque Collega Consulatum gesserit. Neque vitam retinebat Bonifacius, cùm Justinianus tertio Consulatu functus est, anno DXXXIII. Excesserat mense Decembri anno DXXXI. integro ferè biennio ante notam ad istam Libello.

Lab. Conc. t. 4. 1684.

Andegavensis Synodus.

VI. Andegavensi Synodo annus insignis fuit, de qua pauca in notitiam venere, quæ sunt à Labbeo observata: *Convenerunt simul vir Dei Melanius, & electus Dei Albinus, sanctusque Victor, atque Launus, & sanctus Marsus in Andegava civitate, intra Basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ. Ibique Melanius ex communi consensu, Missam celebravit, in capite jejunii Quadragesimæ, post cujus celebrationem antequam recessissent ab invicem, dedit eis beatus Pontifex Eulogias in caritate, cum Dei gratia & sua benedictione.* Melanius Rhedonum, Albinus Andegavorum, Victor Cenomanum, Launus Constantiensium, Marsus Nannetensium Præsul erat.

Lab. Conc. t. 4. 1819.

Sabas Constantinopolim proficiscitur. Causæ itineris.

VII. Rerum Ecclesiasticarum quæ Orientem attinent, nunc mentio est agitanda. Silvani à Christianis Scythopolitanis ambusti cineres Arsenio defuncti filio dolorem inusserant. Illustris titulo fulgens, Constantinopoli morabatur, frequensque ad Justinianum Theodoramque venienti aditus concedebatur. Regias itaque aures falsis rumoribus implens, in Christianos Palæstinæ iram accendit: *Tunc ergo Archiepiscopus Petrus, eique subjecti Episcopi hortati sunt sanctum Sabam Constantinopolim proficisceretur, ac preces offerret Imperatori, ut primæ & secundæ Palæstinæ publicorum tributorum remissionem concederet, propter cædes & vastationes à Samaritanis factas. Ac senex hortationibus summorum Sacerdotum cedens, Constantinopolim pergit ad mensem Aprilem octavæ Indictionis.* Prima hæc fuit proficiscendi causa, cui subsidiaria accessit altera, quam

Sab. Vit. c. 70.

ANNO DOM. 530.

ex Cyrillo extundimus. Origenianismi scintillæ favillis coopertæ, flammis palam micantibus reviviscebant. Magnum olim apud omnes nomen Origenis illustres patronos, Rufinum atque Melaniam nacti, mortalium deleri omnium pectore non poterat: *Inter Monachos, qui cum Saba erant, quidam Byzantinus genere, nomine Leontius, unus eorum, qui unà cum Nonno in novam Lauram post Agapeti Hegumeni mortem suscepti fuere, inventus est Origenis dogma defendere. Nam simulando Concilii Chalcedonensis tuitionem cum Origene sentire agnitus est. Unde ubi audisset Pater noster Sabas, & beati Agapeti sermones in memoriam revocasset, ipsum ac Theodori sectatores severitate usus rejecit, & à suo ablegavit consortio.* Eò igitur libentius Sabas Constantinopolitanum iter confecit, ut de extinguendo Origenianismo persuasionem immitteret Imperatori. De tempore profectionis hujus eruditi diffident. Doctissimus ille Norisius: *Sabas*, inquit, *quo validiori Nonni machinas frangeret, circa annum DXXVIII. Constantinopolim ad Justinianum proficiscitur.* Hic tamen totâ errat viâ viri maximi Chronologia. Annum DXXVIII. signabat Indictio sexta. Octava verò labebatur, cùm Sabas Constantinopolim iter contendit. Audiatur iterum Cyrillus, qui profectionis hujus tempus in luce collocavit: Sabas *hortationibus summorum Sacerdotum cedens, Constantinopolim pergit ad mensem Aprilem VIII. Indictionis.*

Vit. Sab. c. 72.

Nor. de Syn. V. c. 1. 3.

Quid Sabas cum Principibus egerit?

VIII. Miserat Imperatori literas Episcopus Hierosolymitanus, quibus Sabæ significabat adventum. Id nuncii Justiniano lætitiæ plurimum attulit, qui venientis ad occursum regios dromones misit, *quibuscum egressi sunt Patriarcha Epiphanius, Eusebius Papa, & Hypatius Episcopus Ephesi cum suis.* Si Cyrillo creditur, Sabâ intra velum consistente, supra caput ipsius Justinianus *coronam intuetur, quæ radios solares emitteret*, quod prodigium needum nobis Cyrilli persuasit autoritas. Admittimus verò libenter, quòd Princeps Sabam *reverenter salutarit, & cum gaudio & lachrymis ejus caput deosculatus sit, benedictioneque ab ipso acceptâ de ejusdem manu susceperit preces è Palæstina missas.* Exinde ab Imperatore monetur, ut salutatæ Theodoræ benediceret, quæ cum lætitia susceptum, illum sic alloquitur: *Ora pro me, Pater, ut det mihi Dominus filium.* Cui id unum Sabas dixit: *Deus gloriæ in pietate & victoria Imperium vestrum conservet.* Quâ oratione Imperatrix mœrore afficitur. Ob Theodoræ tristitiam, qui Sabæ comites erant, initâ disceptatione ab eo quærunt, cur petitas preces Augustæ negasset: Cui senex, *Credite mihi, Patres, non ex ventre illius fructus egredietur, ne Severi dogmatibus lactetur, pejusque quàm Anastasius Ecclesiam perturbet.* Nihilominus Sabas cum suis in Palatio remanere permissus est.

Vit. Sab. c. 71.

Hæreticos & Origenistas opprimi Sabas ab Imperatore flagitat.

IX. Libello Sabæ multum mutatus Justinianus, iram in Samaritanos convertens, *Legem tulit, ut Samaritanorum Synagogæ tollerentur: ipsi ab omni Republica administratione propellerentur: suorum hæreditatem non adirent, neque jus per donationes ad se mutuò transmitterent. Sancivit præterea, ut interimerentur maximè ipsorum Primores ac seditiosi.* Quin etiam *Arsenio* mortem minabatur, qui se ad tempus occuluit: posteà verò ad Sabam confugiens, baptismo ipse cum suis donatus est. Elapsis diebus aliquot accersitum Sabam Justinianus jubet, assignandos Monasteriis ab eo constitutis reditus petere. Quibus repudiatis, utpote divino auxilio contentus, ad stabiliendas Ecclesias Palæstinæ, resarciendasque Basilicas, quas incendia Samaritana vastarant, alendasque miseras Christianorum reliquias, concessionem tributorum flagitat: *Ad hæc*, inquit, *ut unum in sancta civitate Nosocomium construatis rogamus, in peregrinorum ægrotantium curam: atque illic ante aliquod tempus ab Archiepiscopo Elia fundatam novam Deiparæ Ecclesiam ædificetis atque exornetis, hoc quippe maximè vestram decet pietatem. Tum propter Saracenorum incursiones, vestram oramus serenitatem, uti clarissimo Summo jubeat, castrum ex ærario condere in solitudine intra Monasteria, quæ mediocritas mea construxit. Et credo atque confido, Deum pro iisce quinque ipsi gratis operibus adjuncturum Imperio vestro Africam & Romam, omnemque reliquam Honorii ditionem. Insuper uti vos Arianam hæresim cum Nestoriana, & illa Origenis, è medio tollatis, atque à hac harum trium hæreseon liberetis Ecclesias.*

Tom. III.

ANNO DOM. 530.

Vita Sab. c. 72.

Justinianus jubet Ecclesias restaurari & Nosocomia & Deiparæ Ecclesiam extrui.

X. Petitionibus Sabæ illicò Justinianus annuit: *Emittuntur divina mandata ad Archiepiscopum Petrum, & Palæstinæ Rectores, quæ decernebant, ut Antonius Episcopus Ascalonis, & Zacharias Episcopus Pellæ inspicerent villas primæ & secundæ Palæstinæ, à Samaritanis incensas, atque ex pecunia publica Indictionis nonæ & decimæ, juxta damnum unicuique loco illatum concederent auri centenaria tredecim. Rursusque eosdem inspicere jussit oratorias ædes, quæ combustæ fuerant, & considerare, quænam danda essent ad uniuscujusque venerabilis loci instaurationem, eaque aut ex ærario, aut ex Samaritanorum facultatibus præbet per Stephanum clarissimum Comitem . . . Sed & secundum tertiam divini senis petitionem, præcepit Nosocomium condi in medio sanctæ civitatis, primo quidem centum grabbatorum. Præstituitque ei reditum purum annorum solidorum mille octingentorum quinquaginta, dein verò ducentorum grabbatorum Nosocomium fieri imperavit, adjecitque totidem nummorum reditum purum & non caducum . . . Misit & Hierosolymam Theodorum quemdam architectum, qui novam beatæ Deiparæ, semperque Virginis Mariæ Ecclesiam ædificaret, ac præcepit Palæstinæ tractatoribus, uti aurum ad ædificium subministrarent. Tum Petro Archiepiscopo summam ea in re autoritatem tribuit. Barachium autem Bacathorum Episcopum ædificationibus præesse mandavit.* Veterum ædificiorum pulchritudinem obscurare se omnem ea Deiparæ Ecclesia perhibetur. Assignavit & mille aureos in castri constructionem, necnon præsidium militare, quod ex publica pecunia aleretur, Sabæque Monasteria custodiret. Novam Deiparæ Ecclesiam accuratè Procopius describit. Columnis stabat, quæ ex proximis montibus erutæ, flammam colore imitabantur: atrium, vestibula, fores rapiebant in admirationem. In via, quâ ad Templum itur, stant xenones duo, uno peregrini, altero pauperes ægroti recipiuntur. Quod Templum magnis Justinianus reditibus locupletavit.

Vita Sab. c. 73.

Proc. de Ædif. Just. Or. 5.

Damna à Samaritanis illata reparantur. Cyrillum Sabas sibi discipulum facit.

XI. Ad Sabam redeat oratio. Relictis in urbe regia Leontio Byzantino, illisque qui Theodoro Mopsuesteno adhærebant, *in Palæstinam appulit, mense Septembri, Indictione nonâ, & Hierosolymam profectus divina præcepta manifesta fecit, quodque ex Byzantio detulerat aurum, Monasteriis suis distribuit.* Post promulgata Justiniani Rescripta, rogantibus & Petro Patriarchâ, & Episcopis, Sabas Cæsaream, Scythopolimque

Anno Dom. 530.

que proficisceretur, ac regia quoque jussa ibi publicaret. Venienti Scythopolim obviam processit Metropolita Theodosius cum omni plebe. Aderat & Cyrilli Scythopolitani pater, *tunc temporis Episcopi Curator, & Metropolitani assessor.* Ductus in Episcopale Palatium Sabas, in ædibus S. Procopii Martyris mansit. Ibique benedictum crocitumque, qui ad ipsius genua ceciderat Cyrillum, Sabas sibi discipulum fecit, quem & Theodosio commendavit, qui Cyrillum benedictione donatum ac tonsurâ, in principio Ecclesiasticorum graduum constituit. Interea dominis, quæ contigerant consideratis, primæ Palæstinæ, quæ totam Samariam continet, duodecim centenariorum, ex publicis vectigalibus remissionem fecerunt: *Finibus verò Scythopoleos unius tantum centenarii remissionem donandam Episcopi censuerunt, quòd illic non multæ grassationes contigissent. Pro Ecclesiis autem, quæ incensæ fuerant, Episcopi Palæstinæ acceptâ sufficiente auri summâ quamlibet combustam Ecclesiam ampliter; prout decuit, erexerunt.*

Sab. Vit. c. 75.

Anno Dom. 531.

ANNO U. C. 1284. PER. JUL. 5244. JUL. 576. DOM. 531. JUSTINIAN. 4. & 5. ATHALARIC. 5. & 6. *Sol.* 8. E. *Lun.* 19. *Indict.* 9. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 3. P. 20. *April.*

COSS. *Post Consulatum Lampadii & Orestis.*

Infelix Belisarii cum Persis pugna.

I. INfelix Mirrhanis expeditio Cavadem ad anxietatem redegerat, Persisque, clade suâ territis, minus ad pugnandum inerat animi, cùm Alamundarus Saracenorum Princeps fractum Regis erigit animum. Spes penè suas Alamundari in auxilio Persæ collocabant, neque immeritò, cùm viri hujus magnæ foret solertia, magna fortitudo, magna celeritas, quam magna quoque felicitas æquabat. Annis quinquaginta Romanas regiones vastaverat, à finibus Ægypti ad Mesopotamiam usque, incendebat ædificia; homines sæpe numerò ad decem millia abducebat, quorum plures nulla de causa interficiebat, reliquos accepto ingenti pretio liberabat. *Demostratum* Rufini fratrem, Joannemque Lucæ filium victos ceperat, nec antè reddiderat, quàm opes ipsorum immodicas assequeretur. Hujus metu Justinianus Aretam Gabalæ filium, qui in Arabia Saracenis imperabat, regiâ dignitate ornatum, tribubus præfecerat. Impar tamen Alamundaro viribus, sæpius ab eo superatus fuerat. Itaque obsistente nemine res Romanorum gravius afflixerat Alamundarus, qui Orientis regionibus terrori erat. Ad Christi tamen disciplinam sese converterat, quod Procopium latuit, qui cultorem num num ipsum exhibet, ad Persas concionantem. Porrò id consilii Cavadi dedit, ut Antiochiam militum præsidio destitutam, spectaculis voluptatibusque deditam adoriretur. Placuere regi monita, qui illicò quindecim mille militibus electis, Azarethum præficit, virum longo bello exercitatum: qui Duce itineris Alamundaro, subitò in Comagenam invasere. Hoc ubi Belisarius accepit, hostibus occurrendum statuit, dispositis prius in qualibet civitate præsidiis, ne Cavades incustodita Mesopotamiæ loca reperiret. Superato Euphrate, ipse peditibus equitibusque xv. mille comitatus ad Persas festinat. Proficiscenti addit se *Arethas* cum suis Saracenis. Postquam Calcidem venit Belisarius, ibi castrametatus, spatio distantem cx. stadiorum ab hostibus discessit, qui apud *Gabbulam* constiterant. Cùm Romanorum adventus Persis metum incussisset, retrò domum se recipiunt. Quos Belisarius sic insequitur, ut ibi pernoctaret, ubi superiore nocte constiterant. Quippe nondum cupiebat cum hostibus ad manum venire, contentus Alamundarum è ditione Imperii in proprias ipsius regiones re infectâ repulisse. Pernoctarant Romani apud *Sureorum* civitatem. Inde moventes hostem deprehendunt prælio se accingentem. Imminebat Paschæ dies festus, illucescente jam Aprilis xix. feriâ v s a. quam jejunio Christiani ad multam noctem prorogato celebrant. Quos cùm pugnæ cupidine accensos Belisarius intueretur, eos ab ea revocare sententia conatur. Fugientes hostes ad prælium non esse cogendos: incertam victoriam, quâ amissâ, regionem utique indefensam Persis patere: jejunio exercitum esse debilitatum; neque omnia etiam copias adesse. Hæc iniquis auribus audiebantur, ut prorsus milites non mussitando quidem, sed palam & apertè Belisarium ignaviæ coarguerent. Quibus accensus ad pugnam se parat, collocatis ad flumen peditibus, ad dextram Saracenis cum Areta, ipse cum equitatu in exercitu medius constitit. Atrox pugna committitur cum cæde utrinque plurima. Ad duas diei partes pugna protrahebatur, cùm Persarum fortissimi in Aretam impetum faciunt, qui cum suis fusus fugam arripit. Romani vià, labore, inediâ fatigati, ex utraque parte oppugnari, vel in proximi fluminis insulas se recipiunt, vel fortiter pugnando procumbunt, quos inter virtute suâ *Ascan* involutus, multis prius Persarum interfectis, coopertus vulneribus occiditur. Isauri ferè omnes cum Ducibus suis periere, qui belli inexpertes, pugnæ tamen extra modum cupidi, Belisarium timiditatis primi coarguerant. Ad extremum virium Persis instantibus Belisarius restitit. Ubi verò suos vidit partim cæsos, partim in fugam versos, peditum in aciem se recepit, quo pauci cum Petro adhùc pugnabant. Ac equo relicto, cum suis, qui idem fecerant, peditibus subiit auxilio. Prohibebantur fluvio Persæ Romanorum impugnare terga, quos frustra equitibus perturbare suis contendunt. Nocte superveniente Persæ in castra recedunt. Belisarius verò onerarium navigium nactus, ad proximi fluminis insulam navigat. Sequenti die vigesimo Aprilis, quo Pascha celebrabatur, ipse cum suis in navim Callinico venientem ingressus, ad eam civitatem appulit.

Procop. de Bello. Pers. l. 1. c. 14.

Cladis Romanæ tempus: cruenta Persis victoria.

II. Persæ spoliatis cadaveribus domum revertunt, cruentam adepti victoriam, quæ in Azaretham Cavadis indignationem movit. Cujus causam scitu non injucundam Procopius prodit. Persis in bellum ituris mos est, ante Regem in solio sedentem, sagittam quemlibet unam in arculas ad hoc paratas conjicere, quæ regio sigillo munitæ custodiuntur. Ubi rediere milites, sagittam quisque suam accipit. Subindeque nunciatur Regi ex vacantibus sagittis, quot in bello occubuerint. Interrogatus à Cavade Azarethas, num Romanorum cepisset oppidum, aut cum Alamandaro Antiochiam eversurus exiisset, Ille *nullam expugnasse civitatem*, ait, *verùm Belisarium se vicisse.* At Rex ex sagittis superstitibus damnosam victoriam intelligens, Azaretham de gradu suo motum in contemptu habuit. Ea Belisarii clades in quintum Justiniani annum incuntem est conferenda. Verba Procopii referamus:

Proc. de Bell. Pers. l. 1. c. 15.

ANNO DOM. 531.

ramus: *Hyems intereà desinit, simul & quartus Justiniani Imperii annus. Veris autem initio exercitus Persarum Azarethe Duce, Romanorum in regionem cum equitibus XV. millibus incurrit, cum quibus Alamundarus cum magna Saracenorum manu aderat.* Azarethis ergo victoria quinto Justiniani anno cohæret, qui Calendis Aprilis anni DXXXI. inceperat. Unde colligimus, quale Pascha fuerit ab Evagrio indicatum, summatim Procopii historiam referente: Procopius, inquit, narrat, *quemadmodum Belisarius cogente ipsum exercitu, Persas in regionem suam redeuntes, juxta ripam Euphratis aggressus sit, imminente die festo Paschæ.* Anno labente Pascha Aprilis vigesimo celebratum, quia terminus Paschalis in diem Aprilis XVII. incidebat, literaque Dominicalis E. & Epacta Solaris 3. currenti anno dominabantur. Porrò belli pertæsus Justinianus, Hermogenem de pace Legatum Cavadi misit. Re tamen infectâ rediit, Persis suâ victoriâ non minimum intumescentibus. *Sitas* dum revocatus Belisarius Constantinopolim redit, Orientis ad custodiam mittitur.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 12.

Evagr. l. 4. c. 13.

Hildericus Vandalico regno pellitur. A quo?

III. Intercà magnos in Africa motus concitarat ambitio Gelimeris, qui privatâ sorte non contentus, Hilderici Imperium rapit. Cujus rebellionis & causas, & tempora sunt exponenda. Defuncto Thrasimundo, *Amalfreda* ipsius uxor, fugiens ad Barbaros, anno DXXIII. capta, custodiæ tradita fuerat. Infelici mulieri non illustris origo, non cum magno Theodorico Italiæ Rege, cujus germana fuit, affinitas, non regia dignitas profuerat, ne in vinculis diem extremum clauderet. Supremus Amalfredæ annus nobis ignoratur: at non nescimus, triste fœminæ Principis fatum Athalaricum Italiæ Domino indignationem movisse. Itaque Vandalorum Regi scripserat aculeatas literas: *Quis nesciat divæ recordationis Amalfridam, generis nostri decus egregium, violentem apud vos reperisse lucis occasum, & quam habuistis pridem Dominam, passi non estis vivere nec privatam. Hæc si contra fas parentela gravis esse videbatur, remitti ad nos debuit honorabilis, quam magnis supplicationibus expetistis. . . . Si successio debebatur alteri, numquid fœmina in eo ambitu potuit inveniri? Mater quinimò haberi debuit, quia vobis regna profudit. Nam & hoc nobilitati vestræ fuisset adjectum, si inter Hasdirigorum stirpem retinuissetis Amali purpuream dignitatem.* Hæc Athalaricus per legationem, literasque significarat, postulans etiam, ut eos traderet Hildericus, *per quos facta res debeat elucere.* Probabilis conjectura est, Athalaricum Hilderico infensum, Gelimero ad invadendum Imperium adjutorem fuisse. Quo tempore rebellaverit, est constituendum. Gelimerianæ tyrannidis initia cum anno Dom. DXXX. Baronio copulari placuit. Perperàm tamen, ut nos Victoris Chronicum monuit: *Post Consulatum Lampadii & Orestis Geilimer apud Africam regnum cum tyrannide sumit, & Carthaginem ingressus, Hildericum regno privat, & cum filiis custodia mancipat, atque Oamerdigum, multosque Nobilium perimit.* Labente igitur anno Hildericus regno pulsus est, imperii sui octavo.

Cassiodor. Ep. l. 9. 1.

Error Baronii.

Gelimer tyrannidem arripit. Quis?

IV. *Gelimer* Gensonem, Geiserici filium, patrem habuit, & post Hildericum regnaturus sperabatur. Rei militaris peritissimus erat, gravis judicii, pecuniâ viribusque abundans, qui moræ impatiens regnum rapere, quàm expectare maluit. Itaque Hildericum accusare apud Vandalos, ignaviam atque imperitiam damnare, calumniis onerare, quòd Vandalorum Justiniano Imperium tradere vellet. Creduli Vandali Gelimerum Principem creant, *Hildericumque post annos regni septem, simul cum Amere, ejusque fratre Evagene custodiæ tradunt.* Hæc Justiniano doloris non minimum intulere. Quippe vetustâ cum Hilderico amicitiâ conjungebatur, ab eo tempore natâ, quo ob gravem Justini senectutem Rempublicam administrarat. Legatos ergo ad Gelimerum misit, qui officii ipsum monerent: ne regnum in tyrannidem mutaret, imperii saltem imaginem Hilderico relinqueret. Gelimer horum consiliorum securus, Legatos re infectâ remisit: Amerem excæcat, Hildericum & Evagenem arctiori custodiæ tradit. Quem & illudendo hortabatur, uti ad Imperatorem fugeret. Postquam ea Justiniano nunciata sunt, missis iterum Legatis, Gelimero scribit: Tibi habe, quod fortuna tribuit: *Tu autem Hildericum, & Amerem luminibus cassum, ejusque fratrem ad nos mitte, solatium habituros, quale poterunt. Quod ni feceris, nos profectò coges fœdere, quod cum Geiserico ejusque successoribus gessimus, soluto, te non solùm armis petere, sed pœnâ quali possumus persequi.* Minas intendenti superbè respondet Gelimer: Se regni raptorem non esse, cui ex lege, ætateque ad imperandum vocato Vandali sceptra tribuerant: pulso Hilderico, qui nova moliebatur. Justinianum verò curiosè nimis, injustèque facere, qui scrutetur aliena. Solventi fœdera obstiturum, totis se viribus expostulantem obtestantemque Zenonis juramentum. Posterior ea Justiniani legatio ad annum DXXXII. est referenda, quo etiam tempore Gelimer dignum tyrannicis initiis regnum administravit, quod illustri sanguine respersit. Testis Victor Tunonensis. Qui ad annum Christi DXXXIII. hæc habet: *Justiniano Augusto III. Coss. Gelimer tyrannus multos Nobilium Africæ Provinciæ crudeliter extinguit, multorumque substantias per Bonifacium tollit.* Rapto diu non potitus est Gelimer, qui quarto suæ tyrannidis anno fusus, captusque à Belisario, Constantinopolim missus est, uti narrabitur.

ANNO DOM. 531.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 9.

Amalaricus a Childeberto deletur: belli causa.

V. Non soli Hilderico, Amalarico etiam Visigothorum in Hispania Regi, Theodorici Magni nepoti funestus annus fuit. Ad annum labentem hæc Victoris in Chronico legimus: *His Coss. Amalaricus Rex cum Eidiberto Francorum Rege in Gallia superatus Narbonensi in prælio, Barcinonem fugiens venit, ibique à Franco angone percussus interiit.* Miseri Principis lamentabilem historiam Gregorius Turonensis memoriæ prodidit: Chlodovei filiam Chrotildem duxerat, quæ ob pietatem, cujus tenacissima fuit, maximas à viro suo injurias patiebatur. Neque regiæ dignitatis, neque fidei conjugalis memor, Ariano errore cæcus, Catholicam in uxore sua Religionem persequebatur: *Plerumque procedente illa ad sanctam Ecclesiam, stercora & diversos fœtores super eam projici imperavit. Tantâ eam crudelitate dicitur cecidisse, ut infectum de proprio sanguine sudarium fratri transmitteret.* Sororis injuriam indignatus Childebertus, Hispaniam cum exercito petit. Quo cognito, Amalaricus naves sibi ad fugam parat. In quas cum vellet ascendere, gemmæ, quas in thesauro relinquebat, in memoriam incurrunt. Ad eas igitur auferendas in civitatem regressus, ab exercitu hostili portâ excluditur. Ademptâ sibi fugiendi viâ, Ecclesiam

petit. Verùm priusquam ad limen perveniret, *anus emissâ manu lanceâ, tum mortali ictu sauciavit, ibique decedens reddidit spiritum.* Post mensem Maium anno imperii quinto periit Amalaricus, qui inter homines etiamnum versabatur, cùm Synodus Toletana XVI. Cal. Junias est celebrata. Childebertus cum Amalarici thesauris sororem in Gallias abducit. Illa verò cùm in itinere obiisset, Parisios elata juxta Chlodoveum sepelitur. Amalarici in thesauris erant sexaginta calices, quindecim patenæ, viginti Evangeliorum capsæ; quæ omnia auro & gemmis ornata magnâ liberalitate Rex Ecclesiis divisit.

Synodus Romana Præside Bonifacio. Legem suam comburit.

VI. Ad res Ecclesiæ se nunc convertat oratio. Bonifacius II. Papa, tumultuum pertæsus, qui ipsius ordinationem turbaverant, Legem fieri curat, autoritate Synodi, quam coëgerat, firmatam, ut sibi de successore providere liceret. Id scripto prodidit Anastasius: (*Anastas.*) Bonifacius *congregavit Synodum in Basilica B. Petri Apostoli, & fecit Constitutum, ut sibi successorem ordinaret. Quo constituto, cum chirographis Sacerdotum, & jure jurando ante Confessionem B. Apostoli Petri in Diaconem Vigilium constituit.* Id quidem & Canonibus pugnabat & pietati, cùm eâ ratione consanguineos Episcopi Romani suos dignitatis & Cathedræ suæ hæredes scribere potuissent. Imò Christi, Apostolorumque Instituta eâ Bonifacii Lege prorsus violabantur, quæ Episcoporum electionem Cleri, Ecclesiæque suffragiis vindicant. Itaque labis aliquid Vigilii fama contraxit, qui vivente adhùc Bonifacio Cathedræ Romanæ inhiabat. Quod Vigilio Silverium probro vertisse aiunt, in suo adversus illum anathemate: (*Silver. Ep.*) *Quia contra jura Canonica temporibus sanctæ memoriæ Bonifacii Papæ, ipso vivente designari conabaris, nisi tibi amplissimi Senatus obviasset justitia. Tunc providentiâ pastorali ac Pontificali autoritate tuâ execranda jam debuerant auspicia detruncari. Sed dum pravum vulnus in te neglectum est, insanabile accrevit apostema.* Nobis tamen nutat hujus anathematis fides, de quo fusè suo loco disseremus. In ea quoque Synodo Dioscorus, Bonifacii rivalis, anathemate percussus est, quod postmodum flammis ab Agapito traditum est: (*Anastas.*) *Hic in ortu Episcopatus sui Libellos anathematis, quos invidia dolo extorserat Bonifacius Presbyteris & Episcopis contra Dioscorum, in medio Ecclesiæ congregatis omnibus, incendio consumpsit, & absolvit totam Ecclesiam ab invidia perfidorum.* Prava insanaque Bonifacii Lex vigere non debuit, quâ & jura Ecclesiæ evertebantur, & Athalarici Regis majestas violabatur, cujus & in creando Pontifice autoritas interveniebat. Itaque coactâ iterum Synodo, Bonifacius iniquam ipse Legem abrogare cogitur. Id memoriæ prodit Anastasius in vita Bonifacii: (*Id. ibid.*) *Eodem tempore, factâ iterum Synodo, hoc cassaverunt Sacerdotes omnes, propter reverentiam sanctæ Sedis, & quia contra Canones hoc fuerat factum. Et quia culpa eum respiciebat, ut successorem sibi constitueret, ipse Bonifacius Papa reum se confessus est majestatis, quòd Diaconem Vigilium sui subscriptione chirographi ante Confessionem B. Petri successorem constituisset. Ac ipsum constitutum in præsentia omnium Sacerdotum, & Cleri & Senatus incendio consumpsit.* Quo vel uno exemplo liquet, Papam summo jure Ecclesiæ non imperare, neque honorem ducere subjectionis omnis exortem, sed Canonibus Ecclesiæ, Decretisque Conciliorum, cùm imprudenter & iniquè se gerit esse obnoxium.

Stephanus Larissæus implorat auxilium Bonifacii. Synodus Romana.

VII. Dum Romæ versamur, tertii Concilii, quod labente anno est in urbe celebratum, memoriam apprehendamus. Conventui occasionem præbuit Stephanus Larissæ civitatis Metropolitanus, qui misso Theodosio Episcopo querebatur, se nullo jure à Constantinopolitano Patriarcha Epiphanio gradu suo motum esse, simulque Bonifacii implorabat auxilium. Episcopis duntaxat quatuor, Presbyterisque quadraginta Synodus constabat, quæ Decembris septimo in Consistorio S. Andreæ ad S. Petrum in Vaticano congregatur. Quærebatur olim à Pontificibus Romanis, Concilia in urbe celebrantibus, vicinia reliquiarum Petri, ut veluti coram eo haberentur, uti observatum Leoni in sua ad Siciliæ Episcopos Epistola: (*Leo Ep. 4. cap. 7.*) *Cùm coram B. Apostolo Petro semper in communione tractatum fueris, ut omnia Instituta Canonumque Decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant.* Ipsamet Synodi verba referamus, quæ ex Barberina Bibliotheca edidit vir doctissimus Lucas Holstenius: *Post Consulatum Lampadii & Orestis, virorum clariss. die III. Iduum Decembr. in Consistorio B. Andreæ Apostoli, præsidente venerabili viro Papâ Bonifacio, unà cum Sabino Canusinæ civitatis, Abundantio Demetriadæ civitatis, Caroso Centumcellæ civitatis, Felice Numentanæ civitatis Episcopis, residentibus etiam Sanctulo, Mercurio, &c. Presbyteris, adstantibus quoque Tribuno, Agapio, Donato, & Palumbo Diaconibus, Tribunus Archidiaconus dixit: Theodosius vir venerabilis Thessaliæ Provinciæ, Echiniensis civitatis Episcopus, adstans præ foribus ingredi desiderat, quid præcipitis?* Admissus jubente Bonifacio *Theodosius*, per interpretem dixit, se Stephani Larissæi nomine legendum Libellum offerre, quem *Mennas* Notarius præcipiente Papâ recitavit. Libelli hic titulus fuit: *Domino meo, ac per omnia beatissimo & verè venerando Patri Patrum, universali Patriarchæ Bonifacio, Stephanus exiguus Episcopus.* In eo scripto exponit Stephanus, quâ ratione ad Episcopatum ascenderit. In provinciali ordine militiæ constituebatur, cùm defuncto Proclo Larissæ Episcopo eorum consensu, penes quos eligendi Præsulem facultas fuit, tres designantur eo more, quorum unus suffragiorum multitudine Proclo substitueretur. Omnibus antelatus Stephanus, coactâ Larissæ Synodo, in ea civitate ordinatur, factum probante *Probiano*, Demetriadæ Episcopo. Neque ob Stephani consecrationem turbarum aliquid in Ecclesia fuerat exortum, cùm *Antonius* Presbyter & dispensator, *Probianusque* ille, qui Stephani olim laudes cecinerat, Demetrius quoque Sciatensis civitatis Antistes, suarum subscriptionum obliti, ad regiam urbem illicò proficiscuntur: *& quandam componentes accusationem, sanctissimo ejusdem civitatis Archiepiscopo Epiphanio querelas deposuerunt, dicentes,* Stephani *ordinationem sanctis Canonibus minimè convenire.* Tum Epiphanius misso Commonitorio, Stephanum à sacro ministerio recedere jubet, utpote contra Canones ordinatum, & alimentis, quæ ex Ecclesiæ reditibus sibi comparabat, penitùs privat. Sententiæ Epiphanii executio Andreæ mandatur, qui absente Stephano Thessalonicam petente, coacto Clero Commonitorium legit, brevique de vasis, rebusque Ecclesiasticis facto, à Stephani potestate eas removet. Exinde Thessalonicam profectus Andreas,

Anno Dom. 531.

dreas, ibi latam abdicationis sententiam Stephano notificat, qui hæc interloquitur: *Si oportetet me ad aliquem accusantem respondere, aut de mea ordinatione aliquid judicare dignatur, causam mo dicere necesse est, sed alibi apud quem sacrorum Canonum Lex custoditur, & usque hactenùs consuetudo servatur, memoriam faciens vestri sancti capitis, & Apostolicæ Sedis.* Ea verba Stephano non fuere præsidio, quem invitum Constantinopolim deduxere. Adhibitis tamen sponsoribus, qui ipsius præsentiam promitterent, carceres & vincula non passus est. Lecto Stephani Libello Abundantius Demetriadæ *surgens è consessu, dixit: Is, quo agitur Probianus ipse est, qui meam Ecclesiam invasit.* Alterum & Libellum Stephanus Theodosii manu obtulit, quo nunciabat, post lectam Epiphanii sententiam ad Bonifacii tribunal se confugisse. Quâ provocatione commotiores Judices facti, quasi de jure Ecclesiæ regiæ urbis aliquid decerperetur. Itaque relictâ sententiâ, mox in custodiam Ecclesiæ defensoribus Stephanus datur. Quo verò in loco reo ipsius forent, bis aperit: *Sed aliqui Deum timentes, & meam miserantes miseriam, quòd esset undique destitutus, in sua fide susceperunt: multam pro me quantitatem pecuniæ promittentes, quia non recederem, sed observatum esse in regia civitate.* Nescimus ubi clarissimus Du Pin invenerit, qu'Etienne *s'étoit sauvé, & qu'il venoit implorer le secours du S. Siege.* Eo sane facto Stephanus in perfidiam incidisset. Non igitur excessit urbe regiâ, Bonifaciique auxilium haud ipsemet imploravit, sed adhibitâ Theodosii operâ. Constantinopoli quidem Stephanus Patritii manu usus est, ut Libello Elpidii, & Timothei subscriberet: *Patritius exiguus Presbyter, Sanctæ Dei Laminanensis Ecclesiæ, ad regiam urbem veniens, pro persona Stephani sancti Episcopi mei, ipso jubente supplicans subscripsi.*

Lab. Conc. t. 4. 1692.

N. Bibl. Ser. 6. p. 191.

Lab. Conc. t. 4. 1699.

Elpidii, Timothei, Stephani Libellus Synodo Romanæ oblatus.

VIII. Quinto Iduum Decembrium, feriâ IV. dum rursus Andreæ in Consistorio Romana Synodus cogitur, Theodosius interprete usus, nomine & Elpidii Thebanæ Ecclesiæ, & Timothei Dicæarientis Antistitus Stephani Libellum offert, ea continentem: *Sanctissimus regiæ urbis Ecclesiæ Præsul, & quæ cum eo fuerat sancta Synodus, in pristina voluntate persistentes, eripuerunt à nobis Stephanum, Dei amatorem, Pastorem nostrum, & S. Larissea Ecclesiæ, quæ est Metropolitana civitas Provinciæ Thessaliæ, condemnationis sententiam componentes, sicut eis complacuit, adjecerunt non licere eum ad Thessaliam proficisci Provinciam. Sed prædictus Dei amator vir sapius inter Acta contestatus est, sanctissimum regiæ urbis Præsulem, & Synodum, quæ cum eo convenerat, quia non licet eos istam audientiam assumere, & quam maximè aliquid decernere, sed Apostolicæ Sedis id convenire beatitudini. Illi autem contemnentes ejus contestationem, & quàm maximè inde amplius incitati, immisericordem sententiam protulerunt.* Rogant ergo Bonifacium, Sedi suæ restituat Stephanum, neve patiatur Provinciam suam ditioni Constantinopolitani Episcopi obnoxiam esse. Elpidii dolore manus laborantis, nomine subscripsit Joannes Presbyter. Lecto Libello subjicit Theodosius: *Constat venerandos Sedis vestræ Pontifices, quamvis in toto mundo Sedes Apostolica Ecclesiarum sibi jure vindicet Principatum, & solam Ecclesiasticis causis undique appellare necesse sit, specialiter tamen gubernationis suæ Illyrici Ecclesias vindicasse.* Prolatæ Pontificum Romanorum Epistolæ à Menna Notario recitantur. Damasi scilicet ad Acholium geminæ, Siricii ad Anisium, Innocentii ad Anisium binæ, unaque ad Rufum, tres itidem Bonifacii ad Rufum, duæ Bonifacii ad Episcopos in Thessalia constitutos, exemplar Epistolæ Honorii ad Theodosium datæ anno 422. Rescriptum Theodosii ad Honorium, Epistola Cœlestini ad Perigenem, ac monumenta ejusmodi plurima, quibus non Constantinopolitanorum quidem, sed Romanorum utique Præsulum potestati Illyricum permittebatur. Quem sortita sit exitum lis Stephani, compertum non habemus, cùm Synodi Romanæ exemplaria mutila sint.

Mors Bonifacii Papæ II.

Error Baronii.

Bar. An. 531. n. 6.

IX. Concilio Romano diu non superfuit Bonifacius, qui vertente Decembri lucem amisit. Citius ad plures abiisse, creditum Baronio: *Die decimâ septimâ mensis Octobris ex hac vita migrasse, Bibliothecarius habet.* Quæ & Onuphrii Chronologia est. Prius tamen obiisse Bonifacium, quàm Baronio creditum, innuit Anastasius, dum Bonifacium in Basilica Petri, *sub die* XVII. *Octobris sepultum* esse refert. Uno die saltem funeri mors antecedere debuit. Cæterum tam Baronii, quàm Anastasii Chronologia falsa est, cùm *nono Decembris* Bonifacius Romanæ Synodo præfuerit, ut à nobis est observatum. Anno DXXIX. circa Novembrem Felici successerat, proindeque tertio sui Pontificatus anno labente extinctus est. Extat unicum ipsius monumentum in Epistola ad Cæsarium, quâ victrici Dei Gratiæ plurimum rectèque patrocinatur. Successorem habuit Joannem Mercurium, qui anno proximè futuro Cathedram Romanam conscendet.

Toletana Synodus.

X. Italiâ egressi Hispaniam penetremus, quid rerum in Toletano Synodo geratur observaturi. Octo constabat Episcopis, *Montano* Toletano Præsule, Conventus Præside, *Paucario*, Nebridio Agragensi, Cannonio, Paulo, Domitiano, Maracino, Justo Urgelitano. Locum tempusque Synodi ipsi docent: *Synodus habita in civitate Toletana apud Montanum Episcopum, sub die* XVI. *Kal. Junias, anno quinto regni Domini nostri Amalarii Regis, Æra* DLXIX. Quibus congregatis placuit, *ut si qua in antiquis Canonibus minimè commemorata sunt, salubri tractatu ac diligenti consideratione instituantur. Si qua verò in anterioribus Conciliis sunt decreta, sed abusione temporum hactenùs sunt neglecta, redivivæ ordinationis censuram obtineant.* Canones quinque condiderunt. I. Qui à primis infantiæ annis Clericorum mancipantur, mox detonsi in domo Ecclesiæ, sub Episcopi præsentia à Præposito erudiantur. Ubi XVIII. ætatis suæ compleverint annum, coram Clero, plebeque voluntas eorum de expetendo conjugio exquiratur. Qui continentiam promiserint, Diaconatum à vigesimo anno suscipiant; vigesimo quinto Diaconatum. Quòd si ad furtivos concubitus, aut nuptias currant, ab Ecclesia habeantur extranei. II. Qui sic educantur Clerici, ad aliam Ecclesiam non transeant: Episcopus, qui ea susceperit, ab Antistitum communione alienus esto. III. Clericorum nullus cum extranea muliere habitet. IV. Qui de prædiis Ecclesiæ Clericus possederit, ea post obitum Ecclesiæ restituat, nec relinquat hæredibus. V. Qui se consanguineis in gradu prohibito conjunxerint, Ecclesiæ communione pellantur. Qui hasce regulas spernere, aut violare ausus fuerit, Episcoporum societate alie-

nus

Anno Dom. 532.

nus existimetur. Montano quoque Metropolitano facultas tribuitur, de congreganda Synodo dirigendi literas. Ille ipse Montanus fratribus territorii Palentini Epistolam misit, quâ Presbyteri Chrismatis conficiendi munere prohibentur, adducta Oziæ, Core exemplis, qui cœlestem iram provocarunt: *Cùm tempus Paschalis festivitatis advenerit*, inquit, *si vobis ad petendum impossibile est, datis literis vestris indicare debebitis, & nos sacri hujus liquoris ultrò pretermus transmittere gratiam.* Vetat etiam, ne consecrandis Ecclesiis alienæ sortis Episcopos invitent. Denique Palentinos meritò vexat, quòd *perdissimam Priscillianistarum sectam tam actis, quàm nomine* multo honore afficiant. Theoribio quoque Provinciæ, uti videtur, Præfecto, multis laudibus ornato, scribit, ut autoritate suâ Palentinorum errores cohibeat.

Anno U. C. 1285. Per. Jul. 5245. Jul. 577. Dom. 532. Justiniani 5. & 6. Athalar. 6. & 7. *Sol.* 9. D. C. *Lun.* 1. *Indict.* 10. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 4. 5. *P.* 11. *April.*

Coss. *Iterum post Consulatum Lampadii & Orestis.*

Horrenda seditio Constantinopoli nomine *Vince*. Causæ motus?

I. Levi de causa Constantinopoli sæviens animis ignobile vulgus, Justinianum cum urbe regia penè opprimit. Tantâ simul & violentiâ, & mobilitate tumultus exortus est, ut speciem maris referret, cujus fluctus nullo ordine à ventis agitati, contrariis motibus hùc illùcque rapiuntur. Eò accuratius ingens seditio narranda est, quò nulla ejus extant Baroniana in Annalibus vestigia, licet vix pars historiæ sit aliqua memoratu dignior. Mensis Januarii Idibus, labente adhùc anno Justiniani quinto, horrendus ille tumultus accenditur. Ingressis Circum aurigarum factionibus, quæ populi pars Prasinis studebat, ea clamores effundit in Calepodium

Chr. Alex.

Cubicularium: *Multos annos; Justiniane, vincas; indigna patimur, ô solus bone, non ferimus, testis Deus: non audemus nominare. Infeliciter rem geret. & nos periclitabimur. Calepodius Spatharius & Cubicularius is est, qui nos injuriâ mactat.* Inde multis conviciis inter geminas Venetorum & Prasinorum factiones jactatis, Imperatori quoque calumniati Prasini, Circum egressi, Imperatorem cum Venetis relinquunt in spectaculo. Inimicis oculis factiones illæ sese intuebantur, commune utrique studium, ut altera vinceret alteram: quod hostile odium suas & in conjunges transmittebant, quæ licet aliàs alteatri expertes, cum viris tamen, si opus erat, in certamen descendebant. Plebeis clamoribus excitatus Imperator, Basilidem, Hermogenem & Constantiolum misit, qui indicto silentio quærunt, quænam sit causa tumultuandi. Illicò vociferantur, contra *Joannem* Cappadocem Præfectum Prætorio, *Rufinum* Quæstorem, urbis Præfectum. Quæ cùm Imperatori nunciarentur, extemplò exautorato Joanni Phocam substituit: amoto Rufino successorem dat Basilidem: Felici Tryphonem sufficit, Magistri Palatii officio fungentem. Componendis animorum fluctibus frustra fuit ea Imperatoris benignitas. Plebs amore prædæ incitata in Palatium irrumpere conabatur. Quo cognito, Belissarius cum Gothorum globo in seditiosos invadens, eorum multos ad vesperam usquè trucidat. Gravissimam Zonaras Barbaros inter & cives pugnam memorat: *In loco, qui Milium dicitur, & multis utrinque cadentibus, Ecclesiastici bellum & seditionem sedare cupientes, cum sacratissimis divinorum Evangeliorum Codicibus, & Servatoris nostri venerandis imaginibus, in medium agmen præliantium penetrarunt, ratis eos verecundiâ sacrarum rerum, positis armis, pugnam omissuros.* Barbari verò, qui ne vel sacris Ecclesiæ ministris parcebant, nova seditioni nutrimenta dedere. Quam ulturi injuriam & viri, & mulieres lapides & testas in Barbaros jaculantur. Qui furore perciti ignem ædibus injiciunt, unde feriebantur. A

Zonar. An. l. 14. 61.

furente populo, uti Chronicum narrat Alexandrinum, facibus armato nobiliora regiæ urbis ædificia consumuntur. Abit in cineres vestibulum Palatii, nomine *Chalcostegum*: exuritur unà cum porticu domus Scholarium Protectorum candidatorum. Comburitur & Senatus, quod Augusteum vocabatur, & Sophiæ Ecclesia tota cum stupendis columnis. Seditiosis signum hoc fuit, *Vince*, quod tumultui id nominis peperit. Inde plebs ad Juliani portum currens, Probi domum petit, quem & Imperatorem dicit, injectoque in Probi Patricii tecta igne, cum aliis nonnullis eum opprimit. Die Veneris, qui Januarii XVI. erat, populus in Prætorium venit, admotoque igne regiarum ædium duas porticus consumit. Venti ad perniciem regiæ civitatis conjurati, flammas transferunt in scrinia: balneum Alexandri Severi, Xenodochium Eubuli, Sanctam Irenem corripiunt. Nosocomium Sampsonis, cum ægrotis in eo decumbentibus crematur. Die Sabbati, Januarii XVII. milites, qui ex Hebdomo & Calabria venerant, conjuncti populo, passim & ubique homines mactant, quorum corpora in mare jaciunt.

Chr. Alex.

Hypatius creatur Imperator factione turbæ.

II. Die Dominicâ, Januarii XVIII. Imperator progressus in Circum, sedit in solio, gestans manu Sanctum Evangelium, quo debitæ erga Principem obedientiæ rebelles monebantur. Confluenti in Circum plebi Justinianus adhibito juramento hæc loquitur: *Per hoc Imperium meum condono vobis hanc offensam, nec ullum ex vobis jubeo comprehendi. Quiescite modò, nulla enim apud vos culpa residet, sed apud me. Peccata enim mea fecere, ut vobis negarem, quod à me in Circo petivistis.* Ad hæc multi ex populo clamant, *Auguste Justiniane, vincas.* Alii contra, *Pejeras Asine.* Egressus Circo Princeps in Palatium redit, missisque illicò Senatoribus, jubet singulos propriis ædibus cavere. Tum populus festinans ad Hypatium, Anastasii ex sorore nepotem, turbido clamore vociferantur, *Hypati Auguste, vincas.* Sunt Scriptores, qui Hypatium pro fautore, autoreque seditionis hujus habeant, cujus initia Januarii XIII. affigunt. Id in Marcellino legimus: *Hypatius, & Probus, genera consobrini, divique Anastasii nepotes, Imperium, quod sibi singuli indignâ ambitione exoptabant, Idibus Januariis, jam plerisque Nobilium conjuratis, omnibusque seditiosorum turbâ, armis donisque ministratis illectâ, dolis invadere tentaverunt, atque per quinque continuos dies urbem regiam rapinis, ferro, igneque per sceleratos cives, sine certa interrega discursantes, hostili impietate ipsi se fideles in Palatio dissimulantes, depopulati sunt. Quintâ*, aut quod verius existimamus, *sextâ seditionis* die arreptum Hypatium, & regiâ chlamyde indutum in forum Constantini deducunt.

Mariæ

Mariæ Hypatii uxori, prudentissimæ fœminæ, hæc displicebant, quæ apprehenso viro suggerebat, ipsum non ad Imperium, verùm ad mortem trahi. A plebe repulsæ Hypatium relinquere cogitur, quem in forum Constantini productum in regiam revocant. Cùmque diadema ad manus non haberent, auro in ipsius capite posito, Imperatorem dicunt. At Hypatius, quæ sibi probè nota erat, populi levitatem veritus, clam Ephræmium mittit, petiturum ab Imperatore, quid fieri vellet. Palatium ingredi cupienti occurrit *Thomas* Justiniani Medicus, qui narrat, intus esse neminem, fugâ Justinianum excessisse. Eo nuncio accepto, Hypatius Imperium sibi destinari ratus, in regio Circi folio audacius se collocat, neque invitus audit faustas in se populi acclamationes, convitiaque in Justinianum & Theodoram.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 19.

Chr. Alex.

Seditionis autores puniuntur. Hypatius & Pompejus. Ingens Constantinopoli strages.

Procop.

III. Quæ gerebantur ubi Imperatoris aures tetigere, triclinium ingressus, pone Circi tribunal, æreis portis bene firmatis, à *Mundo*, Constantiolo, Basilide, Belisario quærit, quid agendum? Ponebatur in sententiis, manere, an fugere potius expediret. Verùm *Theodora*, excelsi mulier animi, censet honestam exilio mortem anteponendam esse. Placere sibi antiquum illud proverbium, *Insignem pulchrumque esse vel in sepulchro Imperatoris titulum.* Firmatis animis, Narses quosdam ex Veneta factione corruptos pecuniâ, ad se pertraxit, qui à Prasinis divisi, maximum exclamant, *Auguste Justiniane, vincas.* Contrà verò Prasini impetum in illos saxis fecere. At Belisarius & Mundus, qui Justiniano fidi erant, seditiosos adorti in Circo, stragis multum edunt, non civibus, non peregrinis parcitum, quos inter Antiochiæ Prætor *Antipater* occubuit. Nemine resistente, *Boraides* & *Justus*, fratris Justiniani filii, Hypatium è throno raptum, simulque Pompejum sub veste lorica tectum, ad Imperatorem adducunt: cujus ad genua illi provoluti hæc dixisse feruntur: *Nos multum laboravimus, ut hostes Imperatoriæ majestatis tuæ in Circum cogeremus.* Quibus respondit, Si vobis jubentibus paruerunt, quare id prius non fecistis, quàm universa civitas conflagraret. Tum subinde *Eulalio* præcipit, ut reos carceri inclusum iret. Ac *Pompejus* adversam ferre fortunam nescius, lachrymis se dabat, & lamentis muliebriter. Flentem verò objurgabat *Hypatius*, non oportere, eos qui injustè pereunt, lachrymas fundere, à populo coactum Imperium se suscepisse. Die Lunæ Januarii XIX. ambo à militibus percussi intereunt, deinde in mare projiciuntur, ut piscium visceribus sepelirentur. Hypatii verò corpus cùm ad littus appulisset, inter illos collocatur, qui noxii periere: jubenteque Imperatore defuncto tabula imponitur, cum ea inscriptione: *Hic situs est Imperator Luppa.* Paucis pòst diebus consanguineis conceditur corpus inferre sepulchro, quod in Æde sanctæ Mauræ conditum est. Pompei corpus nusquam apparuit: reorum bona publicata. Thomæ Medico caput amputatum. Patricii, qui Hypatio favebant, arreptâ fugâ, vel in Monasteria, vel in sacras Ædes sese abdiderunt. Deprehensi omissis bonis proscripti sunt: Ephræmius Alexandriam relegatur. Sic Imperium antè perdidit Hypatius, quàm habuerit: triginta millium hominum, & eo amplius morte seditio constitit. Januarii vigesimo Constantinopolis sedata quievit: apertæ officinæ, ut egentibus alimenta præstarent: verùm cives diu spectaculis, & Circo abstinuerunt. Tanto Justinianus periculo defunctus, intra Palatium horrea pistrinaque condidit, nec non cisternas seditionum metu. Majore verò studio magnam Ecclesiam, Palatium, publicaque civitatis ædificia reparavit. Anno Imperii sui decimo, qui Dom. est DXXXVII. splendidum S. Sophiæ Templum immensis sumptibus instaurare exorsus est.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 19.

Chr. Alex.

Prasina factio à Veneta vexata, in omnes grassatur.

IV. Multas Constantinopolitana seditio, ut ut sopita, calamitates traxit. Veneta factio debellando Hypatio maximo adjumento fuerat. Hinc furoris initium, quo Justinianus belluarum immanitatem superasse dicitur. Quippe Venetianis ex illo tempore adeò favit, ut ipso meridie in media civitate adversæ factionis homines interimerent, nullo supplicii metu, imò præmii quoque adeptione: *Lubebat illis etiam in domos irrumpere, opes in illis reconditas deprædari, miseris salutem suam pretio vendere. Quod si ex Magistratibus quispiam eos coercere tentasset, de suo ipsius capite periclitabatur. Quidam certè, qui Comes erat Orientis, cum aliquot seditiosos nervis cædi jussisset, ipse in media urbe nervis cæsus, ac circumductus est.* Callinicus Ciliciæ Rector, quòd Paulum & Faustinum, qui in ipsum irruentes interficere voluerant, capitali supplicio affecisset, in crucem actus est. Hinc factum, ut Prasiniani relictâ suâ patriâ, cùm à nullo mortalium susciperentur, viatoribus insidias struerent, cædesque & rapinas perpetrarent. Sic loca sceleribus omnia complebantur: Interdum Justinianus *in contrariam sententiam versus, Venetianos occidit, Legum vindictæ subjiciens eos, quibus anteà more barbarico per singulas urbes grassandi potestatem dederat.*

Evagr. l. 4. c. 32.

Mors Cavadis. Cosroës ei succedit. Ejus mores.

Agath. l. 4. c. 14.

V. Extinctæ Hypatianæ seditionis gaudio aliud & Justiniano accessit, ex morte Cavadis Persarum Regis. Ad fata quidem venisse labente anno Justiniani quinto, in Agathia legitur. Ubi graviter ægrotare cœpit, Mebodem unum inter Persas fidissimum advocans, cùm eo de successore communicat, Cosroëque successore relicto, mortem obiit. Postquam justa defuncto reddita, Cosroës illicò regnum adire volebat, nisi Mebodis consilium prohibuisset, affirmantis, quo Imperium firmius esset, de Optimatum sententia capiendum esse: qui congregati, Cavadis virtutum memores, Cosroëm Regem dicunt. Hinc ad pacem cum Romanis faciendam via panditur. Martyropolim Persæ oppugnabant, cui Buzes & Bessas præsidio aderant. Sed machinæ & alimenta obsessis deerant, neque Sittas Dux Romani exercitus civitatis expugnatione impedimento esse poterat. Rem itaque prudentiâ tractandam, Hermogenes Sittasque cogitant. Legatos ergo *Chanarangi* Persicis exercitibus Præfecto mittunt, qui obsides de pace ineunda nobiles offerrent. Venerat eo tempore nuncius de morte Cavadis, Cosroisque ad imperium evectione. Itaque res novas simulque Hunnorum eruptionem veriti, Oratorum sermones jucundius audiunt, statimque Martino & Senecio obsidibus acceptis, solutâ obsidione domum repetunt. Pacis præludia hæc fuere, quæ anno proximè secuturo constituetur. Porro Cosroës, qui solium Persicum conscendit, fax Imperio fatalis fuit. Vir erat omnium versutissimus, mirusque simulandi artifex, qui commodi causâ omnia pollicebatur, paulòque pòst promissa ludibrio habebat. Comparandæ sibi pecuniæ

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 17.

ANNO DOM. 532.

cuniæ ad omne nefas promptissimus erat. De hominis versuria mirum extat exemplum in Procopio. Post *Suram* anno DXL. expugnatam Barbarus nobilem feminam per vim trahebat, dextera filiolum, quem tenebat, dimittere nolentem. Cum puerulum pavimento miles allisisset, tristem casum indignatus Cosroës, iosletus eripit, præsenteque *Anastasio* Justiniani Legato Deum oravit, ut Imperatorem tantarum calamitatem causam plecteret. Lacrymosus ille Princeps primus nulla de causa pacem fregerat.

Procop. de Bello Pers. l. 2. c. 5.

De anno Sabæ supremo.

VI. Imperii rebus illas Ecclesiæ jungamus. Ac primùm ab iis ordiamur, quæ ad Orientem spectant, vertente anno cœlestem Sabas animam Deo reddidit. Baronio, Norisio, eruditisque placuit, Sabæ obitum cum anno DXXXI. esse copulandum. Nos verò à vita Sabæ, quam Cotelerius integram edidit, meliore Chronologiâ instruimur. Audiamus Cyrillum: Sabas *abiit ætatis suæ anno nonagesimo quarto, post Consulatum Lampadis & Orestis secundo, sexto præsentis à Deo protecti Imperii*, quod Justinianus administrabat. Natus erat Januarii sub initia anno CCCCXXXIX. Theodosio XVII. & Festo Coss. Itaque Sabæ nonagesimus quartus cum Decembri labentis anni finem accipit, qui & Justinianei est imperii sextus, & ab Orestis & Lampadii Consulatu secundus currit. Quæ in anno DXXXI. notæ frustra quæruntur. Mensem quoque accuratissimè consignat Cyrillus, est tamen in Indictione peccatum: *Sabæ mors contigit quinto Decembris mensis, Indictione decimâ.* Ab ineunte Septembri Indictio undecima jam erat in cursu. Cùm mortem Sabæ Baronius tempori suo non reddiderit, vitare quidem non potuit, quin dissidia Origeniana, quæ Sabæ obitum excepere, perperàm collocaret.

Vita Sab. c. 77.

Error Baronii.

Mors Sabæ. Quâ die obierit?

Vita Sab. c. 76.

VII. Anno ultimo Sabæ constituto, quâ ratione optimus ille Abbas excesserit exponamus. Impleto ministerio, quod rogante Patriarchâ Petro susceperat, Hierosolymam reversus, *venerabilia loca cùm adorasset, usque quasi valedixisset, in suam Lauram maximam profectus est. Ubi pauco tempore transacto in morbum incidit. Quod comperiens sanctissimus Archiepiscopus Petrus, ad eum visitandum descendit. Cernensque nihil omnino habere solatii in cella, præter siliquas paucas & veteres palmulas impositum lecticâ, ad Episcopalem domum adduxit, ejusque ibi curam gerebat, propriisque manibus ipsi ministrabat. Porrò aliquot diebus interjectis revelationem accepit, videtque Pater noster Sabas, quæ ipsius obitum indicabat, non post multos dies fore. Quam ubi Archiepiscopo renunciavit, hortatus est, ut dimitteretur. Tum Archiepiscopus, quod vellet omnibus modis ei satisfacere, misit eum sum convenienti curatione in Lauram suam. Qui senex in propria discumbens cubicula, initio mensis Decembris, convocatis Lauræ Patribus, dedit illis quendam Præpositum, Berytium genere, appellatione Melitam, adhortatus eum, ut Constitutiones suis Monasteriis traditas inviolatas servaret, quas ei scriptas tribuit. Cùmque dies quatuor transegisset, nihil sumendo, & cum nullo congressus, vespera Sabbati petitâ communione, atque acceptâ, postquam postremo dixit, Domine, in manus tuas commendabo spiritum meum, animam dedit.* Cæterùm si vesperâ Sabbati excessit, non utique quinta Decembris. Littera Dom. Bissextilis erat B. C. Epacta Solaris 4. & 5. Primus ergo Decembris feriæ v. cohærebat, ergo Sabbatum tertio Decembris assignabatur. Affirmat tamen Cyrillus, Sabam v. *Decembris* ad plures abiisse. Quam doctissimus Cotelerius difficultatem neque solvit, neque vidit. Cui nos sic occurrendum existimamus. Græca sunt ὀψὲ Σαββάτου, quæ verti non debent, *vespere Sabbati*; sed *post Sabbata*, quam adverbium ὀψὲ significationem induit, Matthei XXVIII. VI. ut est à nobis observatum. Utitur autem Cyrillus plurali Σαββάτων, ut feriam tam septimam, quàm primam significet, utramque sacram & solemnem Orientalibus. Itaque *die Lunæ* post Sabbata, quinto Decembris Sabas vitam cum morte commutavit. Sic constabunt omnia. Ubi Sabæ mors innotuit, immensa & Monachorum, & Laicorum multitudo cum Petro Patriarcha, & Episcopis astuit, ut defuncto justa solverentur, qui in maxima Laura depositum est inter duas Ecclesias. Diu salvum corpus ipsius servatum est, teste Cyrillo: *Nam*, inquit, *pretioso loculo adaperto ad deponendum corpus Beati Cassiani descendi, ut divini senis corpus adorarem, nulloque sum illud integrum & insolutum manere.*

Vita Sab. c. 78.

Sabæ vitæ breviarium.

VIII. Natus erat Sabas, Theodosio Consule XVII. qui annum Dom. CCCCXXXIX. aperuit. Januarii sub initia lucem aspexit, *Joanne & Sophiâ* parentibus ortus, in Cappadociæ vico, nomine *Mutalasa*, sub Metropoli Cæsariensium constituto. Ætate circiter quinquennis Sabas à patre, qui in copias Alexandrinas allectus erat, apud avunculum *Hermiam* relinquitur. Qui cùm pravorum morem haberet uxorem, Sabas in Gregorii patrui domum recessit. De facultatibus ipsius, ortâ avunculum inter & patruum lite, in *Flaviana* Monasterio se condidit, ubi brevi Psalterium, & cœnobiticæ vitæ regulas accuratè didicit: nec ab eo unquam instituto à consanguineis, ipsum ad nuptias provocantibus revocari potuit. Annis decem in Monasterio actis, Hierosolymam proficiscitur natus annos duodecim, sedente adhùc Juvenale; Serapionisque in Monasterium, cui Elpidius præficiebatur, ingreditur. Cùm autem compulsus magnâ Euthymii famâ, quæ ubique locorum spargebatur, sanctum virum adeundi desiderio teneretur, ad eum accessit, orans cum lachrymis, ut in numero discipulorum ipsius poneretur. Quem juventutis causâ ad Theoctistum amandat. Hic socios laboribus superans, tres quotidie fasces sectos in Lauram deferebat, ac nihilominus Liturgiæ alacriter ministrabat. Cùm à Joanne quodam Alexandriam petenti, ut paternas facultates disponeret, comes electus fuisset, *Sabas* in matrem patremque incidit, qui mutato nomine *Canon* vocabatur. Isaurorum cohorti tum imperabat, à quo, ut initâ militiâ numeri primus fieret, invitatur. Neglectis parentum precibus, terrestri militiæ vitam asceticam antetulit. Quin etiam viginti nummos, quos redeunti ad sumptus faciendos offerebant, prorsus repudiat. Ne verò tristibus dolorem adderet, tres duntaxat accipit, quos reversus Theoctisto tradit. Defuncto Theoctisto, cui post *Marim* Longinus successerat, Sabas annos jam natus triginta, eum rogat, ut sibi in spelunca degere permitteret: precanti concessum, ut quinque diebus singulâ hebdomade eo loci ageret: *Annos quinque ibi transegit, hâc usus vivendi ratione. Ad vesperam, quæ Dominicam subsequitur, exibat è Monasterio, cum ramis palmularum in hebdomadæ usum, & quinque diebus perseverabat, absque ullo planè cibo; Sabbato autem manè veniebat in Cœnobium,*

Vita Sab. c. 10.

Anno Dom. 532.

bium, fectumque ferebat, quæ per quinque dies manibus elaboraverat, quinquaginta videlicet sportulas plenas & integras. Completo anno ætatis XXXV. mutatam Cœnobii disciplinam intuitus, in desertum ad *Cutilam* secessit: dum in eo versatur, tribus Saracenis occurrit, fame laborantibus, quibus ea obtulit, quæ in ovilla gestabat, melagria, & arundinum medullas. Satiati posteà explorant, in quanam *Ruba* speluncâ maneret. Loco cognito, *panes & caseos, cum palmulis ei attulerunt.* Tum Sabam id cogitationis incessit, quod omnibus sive fictis, sive veris, quæ ab eo patrata feruntur, miraculis anteponimus: *Heu, mihi, anima mea, quantum Barbari isti adhibuerunt studium referendi gratiam de accepto nullius pretii beneficio? Quid autem sumus nos miseri, & ingrati, qui tot tantisque divinis charismatibus, ac donis quotidie perfruentes, sic tamen in negligentia & segnitiê nostram vitam consumimus, nec studemus donatori Deo per executionem præceptorum ejus placere?* c. 13. Anno ætatis XLV. Dom. CCCCLXXXIII. animarum curam suscepit. Dum eo munere fungitur, Joanne Conone defuncto, Sophia uxor ejus, Sabæ mater, venditis quæ possidebat, auro multo onusta Hierosolymam venit. Quas post ipsius obitum divitias, Sabas Lauræ suæ addixit, ex quibus Jerichuntis Xenodochium comparavit unà cum hortulis. Lauræ quoque condidit Xenodochium ad Patrum ministerium. Quæ gessit in Præfectura sua ad historiam illustrandam memoratu digniora, suis jam locis retulimus. Ascribuntur multa Sabæ miracula, quibus fidem adjungere prohibemur. Pistoris vestes in furnum admodum accensum insiliens retulit, nil ab igne passus. Joculare est, quòd ad eum leo venerit, accidendo pedem suum ostendens, nutuque rogans, ut claudicantem sanaret. Quod cùm impetrasset, *per dies quadragesimales senem sequebatur, benevolam servitutem impendendo*, c. 49. Multò festivius est miraculum sanatæ mulieris, sanguinis profluvio laborantis, quæ cùm Sabæ auxilium implorasset, roganti ille manum præbet, ut parti laboranti imponeret. Quam apprehensam mulier *apposuit loco abscondito, atque statim fluxus sanguinis ejus stetit.* Scatet prodigiis ejusmodi vita Sabæ. Sunt in ea tamen multa, quæ & historiæ, & Chronologiæ lucis plurimum fœnerant.

Vita Sab. c. 25.

Vita Sab. c. 6.

Vita Sab. c. 62.

Joannes Papa Bonifacio II. sufficitur.

IX. Qui Sabæ fatalis fuit, Joanni Papæ secundo natalis existimatur. Ac Baronius quidem, qui decimâ septimâ mensis Octobris anni elapsi, Bonifacii consignat obitum, eidem quoque anno ad Pontificales honores Joannis evectionem tribuit. Verùm cùm ex Synodo Romana certum exploratumque sit, nono Decembris Bonifacium huic Concilio præfuisse, Joannis Papæ creatio non elapso quidem, sed labenti est alligenda. Frustra est cum sua Inscriptione illustrissimus Purpuratus, ut suam Chronologiam præsidio cingat:

Error Baronii.

Salvo Papa N. Joanno, cognomento Mercurio, ex sce Ecclesiæ Rom. Presbyteris, ordinato, ex titulo sci Clementis ad gloriam Pontificalem Promoto, Beato Petro Ap. Patrono suo; à vinculis ejus, Severus Pr. Ofrt. & it. P. C. Lampadi & Orestis VV. CC. Urbiculus Cedrinus.

Ex ea Inscriptione liquet quidem, anno currente Joannem Romanam Ecclesiam administrasse; minimè verò consequens est, Joannem anno superiore infulam adeptum esse, cùm nota hæc Consularis, *iterum post Consulatum Lampadii &* *Orestis*, annum non DXXXI. sed DXXXII. designet. Rectius sane Onuphrius Joannis consecrationem in currentem annum retulit. Nostrum tamen non impetrat assensum, quòd XI. *Kal. Februarii* ordinatus sit, licet doctissimus ille Norisius in eam Chronologiam propendeat. Quippe Januarii XXIII. in diem Jovis incidebat, jubente literâ Dom. Bissext. D. E. Die verò Jovis Pontificales ordinationes non peragebantur. Itaque Natalem Joannis annum scimus, diem nescimus. Joannes, cognomento *Mercurius, natione Romanus, ex patre Projecto, de Cœlio Monte*, Sancti Clementis Ecclesiæ Presbyter, Bonifacio secundo sufficitur. Joannes brevis ævi fuit, quod ad usque DXXXIV. extendit. Periit labente tertio sui Pontificatus anno.

Anno Dom. 532.

X. Insignitas etiam celebritatis notas anno impressit *Dionysius*, cognomento Exiguus, dum Cyclum suum Cyrillianeo succidaneum condit, ab anno Dom. DXXXII. incipientem. De quo prius quàm dixerimus, pauca de Dionysio sunt observanda. Gente Scytha, moribus doctrinâque cultus erat; quem sibi amicissimum Cassiodorus multis laudibus afficit in suo de Institutione divinarum Scripturarum libro, c. 23. *Fuit nostris temporibus & Dionysius Monachus, Scytha natione, sed moribus omninò Romanus, in utraque lingua valde doctissimus, reddens actionibus suis, quam in libris Domini legerat, æquitatem, qui Scripturas divinas tantâ curiositate discusserat atque intellexerat, ut undecunque interrogatus fuisset, paratam haberet competens sine aliqua dilatione responsum; qui mecum dialecticam legit, & in exemplo gloriosi Magisterii plurimos annos vitam suam Domino præstante transegit.* Hæc de eruditione Dionysii: de moribus verò subjungit: *Fuit in illo cum sapientia magna simplicitas, cum doctrina humilitas, cum facundia loquendi parcitas, ut in nullo se vel extremis famulis anteferret, cùm dignus esset Regum sine dubitatione colloquiis. . . . Inter reliquas virtutes hoc habuisse probatur eximium, ut cùm se totum Deo tradidisset, non aspernaretur sæcularium conversationibus interesse. Castus nimis, cùm alienas quotidie videret uxores: mitis, cùm ferè gentium vesano turbine pulsaretur. Fundebat lacrymas, motus compunctione, cùm audiret garrula verba lætitiæ. Jejunabat sine exprobratione prandentibus; & ideò conviviis gratanter intererat, ut inter corporales epulas inquisitus, spirituales copias semper exhiberet.* Longum est, & non necessarium, laudes ipsius referre. Cùm ea tam Græcæ, quàm Latinæ linguæ peritiâ floreret, ut *quoscunque libros Græcos in manibus acciperet, Latinè sine offensione transcurreret, iterumque Latinos Attico sermone legeret*, in vertendis Canonibus, quibus Apostolicis nomen, operam dedit, cujus Operis meminit & Cassiodorus: *Dionysius petitus à Stephano, Episcopo Salonitano ex Græcis exemplaribus Canones Ecclesiasticos moribus suis, ut erat planus atque disertus, magnæ eloquentiæ luce composuit, quos hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur.* Frequenter à *Laurentio* compulsus fuerat, antiquæ translationis confusione compulso, ut in eo opere suscipiendo desudaret. Maluit tamen Præsulis precibus acquiescere. Est porrò vitandus Sixti Senensis error. Canones Apostolicos, inquit, *Dionysius quidam vetustus Interpres, precibus Laurentii fratris adductus ad Stephanum Papam Latinos fecit.* Stephano non Papâ, sed Salonitano Præsule rogante Dionysius Canones Latinè vertit. De sua autem versione Stephano

Dionysius Exiguus. Quis? Canones Apostolicos vertit.

Cassiodor. div. Inst. l. 4. c. 23.

Sixt. Bibl. l. 2. c. 59.

Conc. Lab. t. 1. p.

hæc scripsit: *In principio itaque Canones, qui dicuntur Apostolorum, de Græco transtulimus, quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum ignorare vestram nolumus Sanctitatem: quamvis posteà quædam Constituta Pontificum ex ipsis Canonibus assumpta esse videantur.* Non plures quàm quinquaginta Canones à Dionysio in Latinum esse translatos, jam olim observavimus.

Cyclus Paschalis Dionysii, quando scriptus? Ejus initium.

XI. Hic ille Dionysius à *Petronio* rogatus Episcopo, ut Cyclum Paschalem Romanæ conderet Ecclesiæ, qui tot de Paschate controversiis finem imponeret, morem amico suo gerens, Cyclum annorum XCV. confecit, qui proximè Cyrilliano succederet. Cyclus Cyrilli anno Æræ Diocletianæ CCXLVII. qui Domini est DXXXI. finem accepit suum. Itaque Cyclus Dionysianus incepit anno præsente, qui Domini est DXXXII. Dionysium ipsum audiamus ad Petronium scribentem: *Nonaginta quinque annorum hunc Cyclum studio, quo valuimus expedire contendimus ultimum ejusdem beati Cyrilli, id est, quintum Circulum, quia sex adhùc ex eo anni supererant, in nostro hoc opere præferentes. Quia verè S. Cyrillus primum Cyclum, ab an. Diocletiani CLIII. cœpit, & ultimum in CCXLVII. CXLVII. terminavit: nos à CCXLVIII. anno ejusdem tyranni potiùs, quàm Principis inchoantes, noluimus Circulis nostris memoriam impii & persecutoris innectere; sed magis elegimus ab Incarnatione Domini nostri J. C. annorum tempora prænotare, quatenus exordium spei nostræ notius nobis existeret, & causa reparationis humanæ, id est, Passio Redemptoris nostri evidentiùs eluceret.* Porrò sex annis prius quàm Cyclus inciperet, Dionysius eum descripsit, anno scilicet DXXV. cùm *sex adhuc anni* ad Cyrilliani Cycli exitum superessent, qui anno DXXXI. terminabatur. Eruditissimus Petavius in notis ad Epistolam Dionysii observat, se in veteri Codice Regio post eandem Epistolam statim legisse: *Incipit Cyclus Decemnovennalis . . . in præsenti namque tertia Indictio est Consulatu Probi Junioris, tertius decimus Circulus Decemnovennalis, decimus Lunaris est.* Probi verò Junioris Consulatus & tertia Indictio notæ sunt vestigiaque anni DXXV. Est igitur accuratè in Cyclo distinguendus annus compositionis ab anno inceptionis. Prior ad DXXV. posterior verò ad DXXXII. pertinet. Ex quibus errorem Baronii intelligimus, ea scripto prodentis: *Sub Consulatu Mavortii magnus ille Dionysius, cognomente licet Exiguus, Paschalem Cyclum exorditus ad nonaginta quinque annorum curricula perduxit.* Annus Dom. DXXVII. Consulatu Mavortii est insignitus. Itaque biennio serius quàm oportuit tempus, quo scribendo Cyclo Dionysius admovit animum, Baronius consignavit. Hujus quoque Cycli ignoravit exordia, quæ septennio pòst incipiunt, quàm Dionysius Cyclum concinnavit: Nos, inquit, à CCXLVIII. *anno* Diocletiani *inchoantes*, qui Domini est DXXXII. Quod & Cyclo Dionysiano principium assignatur in laudato regio MS. cujus verba sunt: *Dionysius Paschales scripsit Circulos, incipiens ab anno Dominicæ Incarnationis DXXXII. qui annus est Diocletiani CCXLVIII.*

Bar. An. 527. n. 67.

Num Cyclum 532. annorum Dionysius condidit?

XII. Existit autem hoc loco quæstio subdifficilis, nùm Cyclum annorum DXXXII. Dionysius condiderit. Id vulgò eruditis creditum, primus in dubitationem adduxit *Petavius*, eo fretus argumento, quòd in sua ad Petronium Epistola Dionysius Cycli duntaxat annorum XCV. meminerit. Petavio opposuit se Pagius, clari nominis Chronologus, laudatis Dionysianis verbis, quibus & permotus Scaliger existimat, totam Periodum à Dionysio ad annum MLXIII. fuisse continuatam, quod & à Beda observatum esse tradit. Hæc verò loquitur Dionysius: *Hoc monemus, quod Cyclus iste XCV. annorum, quem fecimus, non per omnia in seipsum revertitur. Et ideò post expeditionem XCV. annorum, non ad quintum Cyclum S. Cyrilli, qui incepit Cyclos suos ab anno CLIII. Diocletiani, quorum quintum Cyclum necessariò nobis præposuimus, sed ad nostrum primum Cyclum, quem nos ab anno CCXLVIII. ejusdem Diocletiani incepimus, Lector accurrat.* At doctissimus ille Norisius communem, quæ Scaligeri Pagiique est, sententiam falsi postulat, gravibusque contendit argumentis, unum duntaxat à Dionysio Cyclum esse conditum, qui annorum nonaginta quinque fuit. Primum ducit ex Ceolfridi in Anglia Abbatis ad Naitanum Regem Pictonum literis: *Cujus computum Paschalis Theophilus Alexandriæ Præsul in centum annorum tempus Theodosio Imperatore composuit. Item successor ejus Cyrillus seriem nonaginta quinque annorum in quinque Decemnovennalibus Circulis comprehendit. Post quem Dionysius Exiguus totidem alios pari schemate subnexuit, qui ad nostra usque tempora pertingebant. Quibus termino appropinquantibus, tanta hodie calculatorum exuberat copiâ, ut etiam in nostris per Britanniam Ecclesiis plures sint, qui mandatis memoriæ veteribus illis Ægyptiorum argumentis, facillimè possint in quotlibet spatia temporum Paschales protendere circulos, etiam si ad quingentos usque & triginta duos voluerint annos.* Non duorum Cyclorum, sed unius duntaxat mentionem egit Ceolfridus. Quòd si alterum etiam annis DXXXII. constantem Dionysius adornasset, termino Cycli XCV. annorum appropinquante, calculatoribus quid opus erat, veterum Ægyptiorum adhibere methodum, ut Paschales, si vellent, Circulos ad DXXXII. annos protenderent, cùm eo onere Cyclus eos levasset Dionysianus, quem tot annos complexum esse, prædicant. Verba hæc, *Si ad quingentos usque & triginta duos voluerint annos, Paschales protendere Circulos*, certissimo utique argumento sunt, eos Dionysianam non habuisse regulam, quâ id docerentur. Prætereà testatur ipse Beda, periodum ad annum usque MLXIII. se perduxisse: *Placuit eundem plenarie ordine Circulum præsenti opusculo proponere, sumpto exordio à DXXXII. Dominicæ Incarnationis anno, ubi primùm Dionysius Circulum cœpit, & perducto opere usque ad millesimum sexagesimum tertium ejusdem sanctæ Incarnationis annum, quatenus legentes quique non solùm præsentem, vel futurum prospicere, sed præteritum omnem Paschalis statum temporis inenarrabilem possint intuitu respicere.* Quòd si Dionysius ab anno DXXXII. ad usque MLXIII. Cyclum Paschalem descripsisset, jam Beda provinciam non suscepisset, utpote qui inani labore actum egisset. Denique exhibet doctissimus ille Norisius Cyclum Paschalem annorum XCV. ab anno Æræ Christi DXXXII. ad usque DCXXVI. extantem Ravennæ in Camera Ecclesiæ Metropolitanæ, *Cartilegio* denominata, qui totus Dionysianus est. Ad argumentum Scaligeri Pagiique ex verbis Dionysianis petitum, respondet Norisius, *primum suum Cyclum*, quem Dionysius dixit, non illum esse DXXXII. quem ipsi perperàm ascribunt, sed *eum, qui in digesta ab se annorum XCV. periodo, erat primus*

Scalig. de Emend. l. 5. p. 162.

Pag. Differ. de Per. n. 14.

Bed. Hist. Angl. l. 5. c. 22.

Beda de Rat. Temp. c. 63.

Decem-

Anno Dom. 532.

Decemnovennalis, quem alii quatuor itidem Decemnovennales consequebantur, ut patet in marmore Ravennate. Hanc suam explicationem eâ ratione firmat, quòd in *Cyclo annorum* DXXXII. *nulli anni titubant, sed certissimâ ac invariabili, uti putabant, methodo Lunas* XIV. *ac dies Dominica Resurrectionis iterum repetito Cyclo exhibebant.* At in Cyclo XCV. annorum nulli quidem in annis communibus, verùm in Bissextilibus titubatio oriebatur, atque variatio. Quo casu, inquit Dionysius, *ad primum nostrum horum diligens scrutator recurrat, & ordine, quo diximus, per eos, qui firmum cursum retinent, eorum progressum, qui videntur titubare sustentet.*

Nor. Diss. 3. de Cyclo, c. 2.

Anno Dom. 533.

Anno U. C. 1286. Olymp. 328. Per. Jul. 1246. Jul. 578. Dom. 533. Justinian. 6. & 7. Athalar. 7. & 8. *Sol.* 10. D. *Lun.* 2. *Indict.* 11. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 6. P. 27. *Mart.*

Cos. *Justinianus solus.*

Pax cum Persis constituitur à Justiniano.

Marcellin.

I. DE pace Persicum inter & Romanum Imperium multus jam sermo fuerat, quæ feliciter anno labente constituitur. Pacis summam brevi Marcellinus retulit: *Justiniano Augusto III. Cons. post diuturnum, immanemque laborem contra Medos Romanis gestum sudoribus, tandem per Rufinum Patricium perque Hermogenem Magistrum Officiorum, utrumque Legatum a Principe nostro missum, pax cum Persis depacta est. Sponsionem percussi fœderis ab utroque Imperatore invicem sibi munera in concordiam missa secuta sunt.* Fusius rem Procopius exequitur. Rufino & Hermogeni Alexander & Thomas Comites dati, qui ad Tigrim cùm venissent, obsides illicò Cosroës missos facit. Blanditiis Legatorum atque assentationibus, quæ Romanam majestatem non satis decebant, captus Cosroës, pacem annorum centum & decem eâ conditione constituit, ut exercituum Præfecti non amplius apud Daras, sed ut olim apud Constantinam urbem morarentur, Pharangium & Bolum arces Persis redderentur: auri centum libræ solverentur, ne Dara everteretur, ac communes cum Persis sumptus Romani facerent ad custodiendas Caspias Portas. Quæ pacis leges cùm à Rufino ad Justinianum delatæ fuissent, his omnibus assensum præbet. Pax igitur sine termino facta est anno imperii Justiniani septimo: *Ac Romani Pharangium & Bolum arces cum pecunia Persis tradidere. Ex parte alia Persa Romanis oppida apud Lazos, præterea Dagarim reddidere, alium pro eo virum recipientes.* Sic Justinianus belli Persici curis liberatus facilius rebus Vandalicis animum advertere potuit. Septennio duntaxat pax ea perduravit, quam invitatus à Vitige Cosroës, impetu in Imperium facto, anno DXL. violabit.

Procop. de Bello Pers. l. 1. c. 17.

Nonnus quis? Spargere Origenianismum cœpit.

II. Dum in Oriente versamur, res Ecclesiasticæ civiles subsequantur. Sabas, qui superiore Decembri fato functus est, maximum propagando Origenianismo impedimentum opposuerat. Quo remotò, non secus ac fluvius, qui ruptis aggeribus victor ubique locorum diffunditur, error in Palæstina spargitur. Id in Cyrillo legimus: *Nonnus, & sectatores ipsius Patris nostri Saba in occasionem arrepto, errores, quos in imo corde occultabant, divulgaverunt. Neque solùm cunctos nova Laura peritiores ad impuram suam hæresim attraxerunt, sed etiam eos, qui martyrii Monasterium, & Firmini Lauram incolebant, jam eorum patribus mortuis, Firmino ac Sozomeno, beatis, qui divini senis discipuli & concertatores fuerant. Neque hoc tantùm, verùm etiam brevi tempore in maximam Lauram, cæteraque solitudinis Monasteria pravam valuerunt Origenis doctrinam spargere.* Itaque origo tumultuum, qui ob Origenianismum Palæstinam involverat, hoc anno est assignanda. Ac lapsu temporis motus crescentes quàm solitò magis magni, sub annum DXXXVII. gravius exarsere. Nonnus fax & turbo hujus incendii, genere Palæstinus erat, qui sedente Eliâ Hierosolymorum Antistite, clam Origenianismi semina spargere cœpit. Audiamus Cyrillum: *Agapetus susceptâ Nova Laura Præfecturâ, quatuor invenit in Congregatione Monachos à simplicissimo Paulo, eorum ignaro illic admissos, qui occultè Origeniana dogmata susurrabant. Quorum Princeps erat vir quidam Palæstinus, Nonnus nomine, qui Christianismum sectari præ se ferens, & pietatem simulans, impiorum Gentilium, Judæorum, & Manichæorum dogmata in animo habebat, quæ ab Origene, Evagrio, & Didymo de præexistentia fabulosè fuere prolata. Unde veritus Agapetus, ne ad alios hæreseos lues transmitteretur, ex prædicti Archiepiscopi Eliæ sententiâ & permissione ipsos è nova Laura ejecit. Illi expulsi ad locum campestrem abierunt, ubi prava sparserunt zizania.* Eliæ *Ailam* relegato cùm Joannes suffectus fuisset, enixius à Nonno rogatur, ut in Nova Laura cum sociis sibi manere concederetur. Ubi verò è Saba & Agapeto intellexit, Origenianâ labe affectos esse, apertè prædicavit, *Bona & Deo placentia statuisti.* Repudiatus à Joanne Nonnus, planiciem cum suis repetit. Verùm extincto Agapeto, ab ipsius successore *Mamma* cum comitibus Nonnus clam in Laura recipitur. Manebat tamen in pectoribus error, quem ne vulgaretur, Sabæ metus prohibuit. Sabâ defuncto erupit doctrina Origenis.

Vita Sab. c. 36.

Acœmetarum de phrasi Deipara turbæ Constantinopoli. Justinianus Papam consulit.

III. Turbas & in urbe regia dedit Acœmetarum Monachorum protervia, quasi commovendæ Ecclesiæ Nonni temeritas non sufficeret. Sedente Hormisdâ à Scythiæ Monachis quæstio agitata fuerat, dicine deberet, *unum de Trinitate esse passum in carne:* ac judicium ita interposuisse suum Hormisda videbatur, ut Joannem Maxentium cum fautoribus percelleret. Hinc ob *Acœmetis* occasio errandi arrepta, qui sic colligebant: *Si non est passus unus de Trinitate in carne, ergo neque natus est idem in carne: ergo neque verè dici potest, Mariam verè & propriè esse Dei genitricem.* Quin etiam eò audaciæ processere, ut ad Joannem urbis Antistitem Legatos, Cyrum & Eulogium mitterent, rogatum, ne sententiam illam admitteret, quam Hormisda semel exploserat. Hoc ubi Justinianus novit, *Hypatium* Ephesinum, & *Demetrium* Philippensem, quos de Collatione cum Severianis instituenda Constantinopolim accersiverat, in urbem cum literis Joanni reddendis amandat. Ac primùm præfatus, se Papam ut patrem honore prosequi, *ac omnes Sacerdotes Orientalis tractus & subjicere, & unire Sedi* Apostolicæ in votis habuisse, subjungit: *Manifestum igitur facimus vestræ sanctitati, quod pauci quidam infideles, & alieni sanctâ Dei Catholicâ atque Apostolicâ Ecclesiâ contradicere Judaicè atque Apostaticè ausi sunt adversus ea, quæ ab omnibus Sacerdotibus secundum vestram doctrinam rectè tenentur.* Deinde pia orthodoxeque de Christi persona, quam unam divinâ humanâque naturâ constantem fatetur, Confessione, nec

ANNO DOM. 533.

Lab. Conc. t. 4. 1743.

non veneratione proposita, qua Synodos quatuor Oecumenicas prosequitur, hæc addit: *Omnes ergo Sacerdotes sequentes doctrinam Apostolica Sedis vestra, ita credunt & confitentur, & prædicant, unde properavimus hoc ad notitiam deferre vestra Sanctitatis, per Hypatium & Demetrium beatissimos Episcopos, ut nec vestram Sanctitatem lateant, qua a quibusdam paucis Monachis malè, & Judaicè secundum Nestorii perfidiam denegata sunt. Petimus ergo vestrum paternum affectum, ut vestris ad nos destinatis literis, & ad sanctissimum Episcopum hujus almæ urbis, & Patriarcham fratrem vestrum, . . . manifestum nobis faciatis, quod omnes, qui prædicta rectè confitentur, suscipit vestra Sanctitas, & eorum, qui Judaicè ausi sunt rectam denegare fidem, condemnat perfidiam.* Data est Justiniani hæc Epistola octavo Idus Junii. Justinianeæ legationis meminit & Liberatus, à quo discimus quas Hypatius & Demetrius Ecclesias administrabant: *Defuncto Bonifacio, Papa Romanus Joannes, cognomento Mercurius, Sedis Apostolica suscepit Præsulatum, ad quem missi sunt ab Imperatore Justiniano Hypatius Ephesiorum Episcopus, & Demetrius à Philippis, consulere Sedem Apostolicam, contra Legatos Acœmetarum, Cyrum & Eulogium, negantes esse confitendam B. Mariam verè & propriè Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum, & carne passum.* Quid exitus id negotii consecutum est, annus proximè lapsurus Joannis cum Epistola exhibebit.

Liberat. c. 10.

Collatio Constantinopolitana cum Severianis.

IV. Hypatius, quem Justinianus Legatum Joanni misit, Constantinopolim accersitus erat, ut Collationi interesset, quæ jubente Imperatore cum Severianis est instituta: cujus summam Innocentius Maroniæ civitatis Episcopus *Thomæ* ti Presbytero direxit. In urbem Regiam venere Episcopi sex, *Hypatius* Ephesi, *Joannes* Versinæ, *Innocentius* Maroniæ, *Stephanus* Seleuciæ, *Anthimus* Trapezuntinæ civitatis, *Demetrius* Philipporum Antistes. Quos in suo Palatio, qui *Hormisda* nomen, cum Epiphanio Archiepiscopo convocatos Justinianus sic alloquitur: *Eò quòd pro his, qui cum Severo Episcopo ab Ecclesia desciverunt, convocavi vos, ut de his, quibus ambigunt, conferatis cum eis cum omni mansuetudine & patientia, sicut decet Orthodoxos & sanctos viros.* Etsi enim *illi exasperati fuerint, vos tanquam Dei amatores cum omni mansuetudine & tranquillitate eis satisfacite.* Disputationum ejusmodi licet Justinianus valdè cupidus foret, Collationi tamen huic adesse noluit, ne Severiani *in contemptum venirent*; præcepit ergo Strategio, qui Magistri Officii munus gerebat, ut cum Collatoribus resideret. Dictus Conventui locus, nomine *Heptaconchus*, quem ex Catholicis quinque, ex Severianis sex ingrediuntur: *Sergius civitatis Germanicia, Philoxenus Dulichii, Petrus de Theodosiopoli, Joannes Constantina, Nonnus Cerefina, & reliqui tam Clerici, quàm Monachi.* Cum Episcopis verò Catholicis adfuere, *Eusebius Presbyter, & Cimeliarcha sanctissima majoris Ecclesia, & viri reverendissimi Presbyteri, & Syncelli beati Archiepiscopi Epiphanii Heraclianus, atque Laurentius: Antiochena civitatis venerabiles Presbyteri & Oeconomi, atque Apocrisiarii, Hermogenes, Magnus, & Aquilinus, unà cum Leontio, viro venerabili Monacho, & Apocrisiario, Patrum in sancta civitate constitutorum.* Sedentibus omnibus *Strategius* Largitionum Comes, Orientalibus ingerit, *Appium* patrem suum, Ægypto ortum, Alexandrinorum sectæ addictum, dubitasse communicare majori Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Ab Impermoribus verò persuasum, Chalcedonenses Antistites fidem à Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina diversam non edidisse, Ecclesiæ tandem Catholicæ communicasse. Dubia ergo sua modestè, ut viros graves decet, & à contentione alienos adversariis proponant.

ANNO DOM. 533.

Lab. Conc. t. 4. 1763.

Primi diei Collatio.

V. Monita Strategii Orientalium excepit Severianorum responsio, in Libello de fide sua exposuisse se Imperatori ea omnia, quæ dubia erant, scandalumve movebant. Quibus Hypatius, qui Catholicorum nomine loquebatur, dixit se Libellum legisse, quo Concilium Chalcedonense criminarentur; velle se scire, quid de Eutyche à Chalcedonensibus damnato existimarent. Hic Orientales ingenuè professi sunt, pro Hæretico, hæresisque architecto Eutychem à se haberi; Dioscorum verò ab Ephesinis damnatum, Orthodoxum existimari. Disjuncta hæc esse & maximè contraria, ostendit Hypatius, quia Dioscorus Eutychem erroris absolverat, Flavianum Eusebiumque damnarat: neque resipiscentem Eutychem susceperat, quem ipsi Severiani anathemate feriebant. Opus ergò fuisse Concilio, quod Conciliabuli Ephesini scita rescinderet, quæ injusta erant, & cæcitatis plena. Neque id à Severianis negatum dicentibus: *Benè quidem & necessariè congregatum est, si & justum finem suscepit.* Primi diei ea Collatio fuit.

Quid Severiani in Synodo Chalcedonensi reprehendebant.

VI. Secundo die, cùm rursus convenissent, postquam Collationis summa Severianorum in mentem ab Hypatio est revocata, ab eis quæsitum quid in Concilio Chalcedonensi reprehenderent. Respondent, *Ante omnia duarum naturarum novitatem. Beato enim Cyrillo, & antecessoribus ejus ex duabus naturis, unam naturam Dei Verbi incarnatam, post unitionem prædicantibus, illi in duabus naturis innovare præsumpserunt.* Hanc suam opinionem non unius Cyrilli duntaxat, sed Athanasii etiam, Felicis, Julii, Gregorii Thaumaturgi autoritate probant, & quod memoriâ recondendum, Dionysii Areopagitæ suffragio: *Beato enim Cyrillo . . . & Dionysio Areopagitâ unam naturam Dei Verbi decernentibus post unitionem, hos omnes transgressi illi, post unitionem præsumpserunt duas naturas prædicare.* Regessit Hypatius, Epistolas Cyrilli interpolatas fuisse, qui cùm in Synodo Ephesina Patrum benè multorum testimonia adduxisset, nullum tamen de *una natura* protulit. Ad hæc Severiani: *Quid ergo suspicamini, quia nos ea falsavimus?* Id criminis à seipsis intendi negat Hypatius, verùm in suspicionem adducit *antiquos Hæreticos Apollinaristas.* Athanasii verò ad Epictetum Epistolam à Nestorianis corruptam esse prædicat. Urgentibus Severianis, ea legi testimonia *in libris* Cyrilli *adversus Diodorum, & Theodorum editis*, hanc instantiam exceptione excludit Hypatius, *illos adversus Diodorum & Theodorum libros ambiguos* esse, utpote *adversus mortuos prolatos.* Severianis ad *antiqua Rescripta, & Archiva* Alexandrina provocantibus, ea duntaxat Hypatius admisit, quæ *Proterii, Timotheique* Salophacioli temporibus extitere; cætera verò, quæ penes Hæreticos erant, sibi suspecta esse; testimonia verò Dionysii Areopagitæ Veteribus esse omnibus incognita. Eò pertinent verba Liberati, c. 10. quæ referre non erit inutile: *Ut ferunt rumores, permotus Cyrillus quatuor libros scripsit: tres adversus Diodorum, & Theodorum, quasi Nestoriani dogmatis autores, & alium de Incarnatione*

Anno Dom. 533.

ne librum. In quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ Romani, Dionysii Areopagitæ Corinthiorum Episcopi. . . . contra quos Catholicæ veritatis defensores sic Acephali responderunt, illos libros non esse Cyrilli. Hic Severiani interfantur, cur Chalcedonenses de duodecim Capitulis Cyrilli Epistolam Ephesino Concilio insertam non recepissent. Objicientibus sic satisfecit Ephesinus Præsul: *Illa Epistola duarum subsistentiarum intulit mentionem, propterea proprie eam nominare distulerunt, ut non invenirentur aut illi, aut sibi esse contrarii. Sed magis illam alteram Epistolam ejus proposuerunt, quæ super consensu Symboli Nicæni laudata est, & eam, quæ ad Orientales scripta est.* Cùm mentio vocabuli subsistentiæ fuisset injecta; de eo multa ab Hypatio dicta sunt, cui contradicentes reponunt, discriminis esse plurimum inter has phrases *ex duabus naturis*, & *in duabus naturis*. Quam illi differentiam sic ostendunt: *Quod ex duabus quidem naturis dicere significat, Dei Verbi naturam incarnatam secundum beatum Cyrillum & S. Patres. In duabus autem naturis, duas personas & duas subsistentias significant.* Hoc Severiano præcise ab Hypatio negatum, quibus refellendis affert exemplum Flaviani, qui in sua Confessione Theodosio oblata, *unam naturam Dei Verbi incarnatam non renuit.* Reponentibus Severianis, se Cyrilli Epistolas proferre, *in quibus duas subsistentes naturas confiteri post unitionem abdicat*, regerit Ephesinus Præsul: *Nos ea, quæ Epistolis ejus Synodicis consentiunt, suscepimus. Quæ autem non consentiunt, neque damnamus, neque velut Legem Ecclesiasticam sequimur.* In Epistolis verò suis tam ad Nestorium, quàm ad Joannem Antiochenum, Cyrillum duas in Christo naturas confiteri. Ad hæc contradicentes postulant, legi ad Eulogium, ad Soccessum, aliasque Cyrilli Epistolas, quod cùm absque *præjudicio* concessum fuisset, ex verbis ad Eulogium, *ubi unitio dicitur, non unius rei declaratur Conventus, sed duarum vel plurium dissimilium secundum naturam*, Hypatius Severianos quasi suo gladio jugulat.

Concilia Diptychis inserta esse queruntur.

VII. Ad aliam se quæstionem Severiani convertunt: quod non sine Ecclesiarum dissidio Concilia Diptychis inserta fuissent: *Concilia pro unitate Sanctarum Ecclesiarum in divinis Diptychis intexta fiunt, aut pro majori divisione.* Quibus sic occurrit Hypatius, quòd Episcoporum in Diptychis nomina ponerentur, quantò magis Concilia inseri debuere; neque scandali rationem habendam esse, quod à solis Hæreticis accipitur, secus fides omnis extingueretur, cùm Arianis Nicænum, Macedonianis Constantinopolitanum indignationem moverint. Reponentibus Severianis, Ibam & Theodoritum ut Episcopos rectæ fidei in Diptychis recitari, responsum, ut anathema dicentes Nestorio à Chalcedonensibus esse susceptos. Nullâ Concilium injuriâ à Theodorito clamanti, *Valeto*, affectum fuisse. Ipsum Cyrillum ad Orientale Concilium, cujus pars Theodoritus fuit Epistolam direxisse. Imò mutuò sibi invicem scripsisse Theodoritum, atque Cyrillum, nec sine benevolentiæ signis. De Theodorito cum hiscere contradicentes non possent, de Iba, quem Chalcedonenses susceperant, accusationem instituunt. Ostendit verò Ephesinus Antistes, Ibam à Berytensi Conventu innocentem repertum esse. Ibæ ad Marim Epistolam, quæ Cyrillo ignominiam imponebat, non fuisse impedimento, quominus concordia redintegraretur: neque prius Ibam à Chalcedonensibus susceptum, quàm Anathema diceret Nestorio, quod Synodi monumentis insertum est.

Anno Dom. 533.

Justinianus Severianos alloquitur: Collationis eventus

VIII. Soluto Conventu, Imperator accersito *Epiphanio*, Collatores Orthodoxos cum eo ingredi jussit; Patriarchâque post colloquium dimisso, Collatores cum Senatu retinuit. Vocatos dein Severianos in scamno sedere jubet, Antistitibus in alia sede cum Senatu collocatis. Facto silentio, sermones pietate mansuetudineque conditos complures habuit, ut ad concordiam omnes adduceret. Clam verò Imperatori per quendam Severiani suggesserunt, adversarios suos minimè fateri, Deum passum carne, vel unum esse de Sancta Trinitate. Ingressis ergo Palatium Epiphanio, & Hypatio, hæc ab eis sciscitatur: *Non confitemini ejusdem personæ Domini nostri J. C. tam passiones quam miracula? Vel Deum esse, qui in carne passus est, atque unum eum esse de Trinitate?* Cui Epiphanius fatetur, unius ejusdemque personæ hæc esse omnia, non tamen ejusdem naturæ, quod etiam Nazianzenus in sua ad Cledonium Epistola, & Ephesini Chalcedonensesque Patres testatum reliquere. Aliâ die ingressis Præsulibus dixit: *Postquam locuti estis cum Orientalibus Episcopis per duos dies, tertio die convocatis tam vobis, quam illis, antequam susciperimus vos, ingressus sum in Oratorium gloriosi Michaelis Archangeli, quod est in Cochlio, & rogavi Dominum, dicens, Qui si in veritate unire habent nobis, magis autem Sanctæ tuæ Ecclesiæ, compunge eos velociter consentire nobis; sin autem nolunt, præpedi eos, ut ex ipsis magis culpa nascatur, & non ex nobis.* Non omnis successus expers fuit Justiniani hæc oratio. *Philoxenus* enim Episcopus à veritate victus ad Catholicos accessit, dum aliorum Antistitum corda magis ac magis obdurescunt: *Plurimi etiam Clericorum & Monachorum, qui cum his convenerunt, ad sanctam communionem cum gaudio remearunt in Ecclesiis suis ac Monasteriis. Ex quibus quidem linguâ Syriacâ per interpretes locuti sunt nobis, dicentes, Quia ab illis decepti, & nos eversi sumus, & multas animas evertimus.* Hæc Innocentius Maroniæ Episcopus *Thomati* per literas nunciavit. Collationem Baronius anno superiori alligat: est tamen longè probabilius, labente anno fuisse habitam, eâque finitâ Hypatium & Demetrium, qui disceptationis causâ in regiam urbem venerant, inde ad Joannem Papam, susceptâ legatione profectos. Collationem quidem verba hæc Justiniani apertè satis innuunt: *Omnes Sacerdotes universi Orientalis tractus, & subjicere & unire Sedi vestræ Sanctitatis properavimus.*

Lab. Conc. t.4. 1763.

Lab. Conc. t.4. 1743.

De ultimo anno Fulgentii.

* IX. Dum Severiani Orientis lacerant Ecclesias, mors Fulgentii Africam vocat in luctus. Baronius fatalem Fulgentio annum illum dicit, qui Domini est DXXIX. n. 3. Quæ Chronologia non est accurata, & à vita Fulgentii coarguitur: *Postremo die Kal. Januar. post peractam vesperam beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit.* Feliciani verò, cui Fulgentius decessit, ordinatio in eundem diem anno peracto incidit: *Illo die Sanctitas tua super Cathedram ejus sedit, quo ipse defunctus est.* Cùm autem die Dominicâ ordinationes in Africa celebrarentur, Felicianus Pontificatum eo anno adiit, qui à prima feria incipiebat. Is verò est DXXXIV. cujus Cyclus Solis erat XI. Lit. Dom.

Vita Fulg. cap. 30.

Anno Dom. 533.

Dom. A. Periit ergo Fulgentius Kal. Januar. anni DXXXIII. feriâ septimâ, quæ notæ in anno DXXIX. frustra quæruntur. Neque *Felicianus* Cal. Januar. anno 530. ordinari potuit, quæ à tertia feria incipiunt, vi literæ Dom. F. Cycloque Solis 7. Est ergo Baronii in Chronologia prochronismus quadriennii.

Mors Fulgentii, & Opera.

X. Constituto Fulgentiani tempore, suprema morientis verba factaque referamus: *Ante annum fermè quàm de isto seculo raperetur, profundâ cordis compunctione permotus, reliquit subitò Ecclesiasticas occupationes. Et de ipso quoque Monasterio suo secretò recedens, ad Insulam Circinam, paucis comitantibus fratribus, navigavit. Ubi in quodam brevi scopulo, cui nomen est Chilmi, ubi jam Monasterium fabricari mandaverat, lectioni, & orationi, & jejuniis vacans, veluti sciret appropinquare sibi novissimum diem, sic ex toto corde suo pœnitentiam gessit.* Cùm Pastoris sui absentiam multi indignè ferrent, rediit ad Monasterium, solita munia obiturus. Elapsis diebus aliquot, corripitur morbo acerrimo, quo septuaginta propè diebus vehementer cruciatur. Decumbentis frequentes hi sermones erant: *Domine, da mihi modò hic patientiam, posteà indulgentiam.* Suadentibus Medicis, ut balneis adversus vim morbi uteretur: *Numquid balnea,* inquit, *facere poterunt, ne homo mortalis expleto vita sua tempore moriatur?* Ubi intellexit, mortem sibi imminere, vocatis Clericis Monachisque, hæc loquitur: *Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus apud vos forsitan & difficilis extiti. Et ideò obsecro vos, ut ignoscat mihi, quisquis aliquid dolet. Et si forsitan severitas nostra modum transgressa est debitum, orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum.* Hæc cùm lacbrymas gemitusque omnibus excussissent, imperato silentio paululum requievit: deinde requisitâ summâ pecuniæ, de qua quotidie pauperibus ministrabat, totam jussit expendi, memoriter recolens indigentium nomina, quibus quid singulatim daretur, ipse constituit: *Sed nec suos Clericos debitâ benedictione fraudavit; ipsorumque paupertati misericorditer consulens, ac secretè omnia praordinans, erans jugiter, & intrantes singulos benedicens, usque ad extremam horam sanâ mente permansit.* Postremo die Calend. Januar. *post peractam vesperam,* cœlestem Deo animam reddidit, *annum sui Episcopatus agens vicesimum quintum, vita autem totius sexagesimum quintum. Ipso autem die sanctum corpus ejus sepeliri minimè potuit. Sed in Oratorio Monasterii constitutum, totâ nocte illâ in Psalmis, Hymnis, & Canticis spiritualibus vigilare Monachos simul & Clericos invitavit. Manè verò postquam multitudo maxima populorum de locis finitimis ad exequias venit, Sacerdotum manibus ad Ecclesiam civitatis, quæ Secunda dicitur, ubi etiam reliquias Apostolorum constituerat, deportatus, sortitus est honorabile monumentum. Primus planè in eadem Basilica Pontifex poni meruit, ubi nullum mortuum, neque Sacerdotem, neque Laicum sepeliri consuetudo sinebat antiqua.* Sic magnum Africæ & ornamentum, & præsidium eripitur. Precibus sanè suis Fulgentius Maurorum impetus à sua Ecclesia avertebat, qui non multò post ejus obitum strage, sanguine, cadaveribus Ruspensem Ecclesiam opplevere. Africæ suæ gloria erat & decus, Arianismique pernicies, cujus cùm *Fabianus,* vir inter suos magni nominis, patrocinium suscepisset, decem libris eum confutavit, ex quibus duntaxat fragmenta supersunt, à Chiffletio ex MS. Codice Lingonensi in lucem edita. Sed & adversus *Pintam,* Episcopum Arianum pro fide Catholica calamum strinxit. Victricis Dei Gratiæ acerrimum contra Semi-Pelagianos defensorem se præbuit, *tribus,* non duobus, ut Isidorus habet, libris de veritate Prædestinationis & Gratiæ Dei editis, nec non libro de Prædestinatione & Gratia Dei. Paratus semper erat Fulgentius se consulentibus respondere. Exemploque est insignis ad Ferrandum de quinque Quæstionibus Epistola, capitibus XLII. constans, quibus quærenti satisfecit. Non videmus tamen, qui sibi constet, in solvenda quæstione de scientia animæ Christi: Nam si *plenam* habet notitiam Divinitatis, *sic suam Deitatem novit, quemadmodum seipsa Divinitas novit.* Porrò dum quæstionem tractat, quam ipsi Comes *Reginus* proposuerat, corruptibile necne fuerit corpus Domini, & scriptis, & vitæ suæ finem imposuit, ut ex *Fulgentio Ferrando* novimus: *Quia semplens Libelli imperfecta dictatio nihil huic tua interrogationi cognoscitur respondisse, (principia enim gloriosi operis primam quæstionem literarum tuarum diutius ventilant) utrum caro Christi corruptibilis, an incorruptibilis fuerit, unde adhuc disputans Doctor ille egregius, antequam fideliter ratione fidei redditâ, de actibus militaribus cum pietate tractandis inciperet loqui, transivit ad æterna beatitudinis immortalia gaudia ... importabilem sarcinam super humeros debiles ponis, ut me jubeas tanti viri quasi hæreditarium debitum solvere.* Extat illa Fulgentii ad Reginum Epistola, quatuor capitibus constans, de qua mentionem egit Ferrandus.

Ferr. Paraenet. cap. 2.

B. M. P. t. 9. 178.

Aurelianensis Synodus II. Quot Episcopis constiterit?

X I. Ex Africa nos in Gallias vocat Aurelianense Concilium secundum, labente anno celebratum. Ac Baronius quidem illud affigit anno Dom. DXXXVI. qui metachronismus est triennii, ob ultimum annum Chlodovei malè constitutum. Cùm verò melior nos Chronologia docuerit, Chlodoveum anno DXI. ad fata venisse, Childeberti Regis annus XXII. quo labente id Concilium cogitur, à currente divelli non debet: *Nono Kalendas Julias* habitum est. Adfuere sex & viginti Præsules, Presbyterique quinque, qui Episcoporum suorum vices gerebant: insignis sanè Cœtus, cujus caput Honoratus Bituricensis, qui primus omnium subscripsit. Cæterorum Antistitum nomina hæc sunt: *Leontius* Aurelianensis, *Aspasius* Elusensis, *Eleutherius* Antisiodorensis, *Importunus*, *Chronopius* Petrocoriensis, *Injuriosus* Turonensis, *Lupicinus* Incolismensis, *Flavius* Rothomagensis, *Agrippinus* Æduorum, *Ætherius* Carnorensis, *Eumerius* Nannetensis, *Callistus*, *Amelius* Parisiensis, *Marcus*, *Sustratius* Cadurcensis, *Perpetuus* Abrincatensis, *Eusebius*, *Præsidius* Convenarum, *Passivus* Sagiensis, *Proculeianus* Ausciensis, *Clarentius*, *Julianus* Viennensis, *Innocentius*, *Marcellinus*, *Lauto* Constantiensis, *Orbatus* Presbyter pro Leone Senonensi, *Asclepius* Presbyter pro *Adelphio* Rauracensi, *Laurentius* Presbyter pro *Gallo* Arvernorum, *Eledius* pro *Sebastio*, *Præsidonius* pro Artemio. Hinc error Baronii emendandus, scribentis, Synodo *interfuerunt Episcopi triginta, licet per Vicarios nonnulli.* Ritè calculis impositis adfuere unus & triginta. Cùm *præceptione gloriosissimorum Regum* Sacerdotes Aurelianum venissent, Canones XXX. ad disciplinam spectantes condidere.

Error Baronii.

Bar. Ann. 536. n. 124.

Id. ibid.

X I I.

Anno Dom. 533.

Aurelianensis II. Canones.

XII. *Primus*: Nullus Episcoporum à Metropolitano monitus, adventum suum vel ad Concilium, vel ad Collegæ ordinationem abnuat. II. Metropolitani quotannis Comprovinciales ad Synodum vocent. III. Episcopi de ordinationibus nil accipiant. IV. Qui Sacerdotium pecunià emerit, abjiciatur. V. Antistitum nullus ad sepeliendum Episcopum venire non recuset, nec pretii aliquid *pro fatigatione deposcat*. VI. Episcopus, qui ad Præsulem sepeliendum venerit, vocatis Presbyteris, descriptam Ecclesiæ domum relinquat. VII. Metropolitanus à Comprovincialibus Episcopis, Clericis vel populis electus, congregatis in unum omnibus Comprovincialibus ordinetur. VIII. Diaconus, qui in captivitate uxorem duxerit, ministerio removeatur. IX. Presbyterorum nullus cum secularibus habitet, nisi permittente Episcopo: secus communione pellatur. X. Nullus novercæ suæ ullâ copulatione jungatur. Quod si fecerit, anathemate feriatur. XI. Contracta matrimonia accedente infirmitate non solvantur. Qui ex conjugibus fecerint, communione priventur. XII. *Ne quis in Ecclesia votum suum cantando, bibendo vel lasciviendo dissolvat, quia Deus talibus votis irritatur.* XIII. *Abbates, Martyrarii, reclusi, vel Presbyteri Apostolia dare non præsumant.* Qui Canon cùm in obscuro jaceat, paucis est illustrandus. Martyrarii sacrarum Reliquiarum Custodes vocabantur. Quam Gregorius Turonensis vocem non semel adhibet: *Conjuncti Clerici cum Leubaste Martyrario & Abbate, cum magno apparatu Arvernum* petebant. Meminit etiam *Proseris Martyrarii*, quod vitio Librariorum scribitur *Martyris*. Vox etiam Canonis *Apostolia* corrupta est. Legendum *Epistolia*, ut ex Turonensi Canone perspicuum est: *Ut nullus Clericorum, vel Laicorum, præter Episcopum Epistolia facere præsumat.* Epistolia verò literæ sunt pacificæ, quas etiam *Formatas* vocabant, de quibus fusè satis suo loco disseruimus. Est tamen *Epistolia* inter & literas commendatitias aliquid discriminis. Quippe Epistolia pauperibus, vel opem Ecclesiæ implorantibus Episcopi præbebant. Commendatorias verò Epistolas viris honoratioribus dabant, ut ex Chalcedonensium Canone liquet: *Omnes pauperes, & qui auxilio indigent, cum examine cum solis literis pacificis Ecclesiasticis iter carpere statuimus, & non cum Commendatoriis, quoniam Literas Commendatorias solis personis, quæ sunt in existimatione, præberi oportet.* Aurelianensium igitur mens ea est, solos Episcopos pacificas dare Literas posse, non Abbates, non Reliquiarum Custodes, non Presbyteros. XIV. Clerici, qui officium non implent suum, aut vice suâ ad Ecclesiam venire detrectant, dignitate priventur. XV. Oblationes defunctorum, qui in crimine fuerunt interempti, recipiantur, nisi sibi mortem intulerint. XVI. Presbyter, Diaconusque indoctus, vel qui baptizandi nesciat ordinem, non ordinetur. XVII. Fœminæ, quæ benedictionem Diaconatus contra Canones acceperunt, si matrimonium ineant, communione pellantur. Quo dissoluto, post actam pœnitentiam communioni restituantur. XVIII. Nulla mulier Diaconissæ benedictionem accipiat postmodum. XIX. Conjugia Christianorum cum Judæis prohibentur, utpote illicita: qui ab ejusmodi consortio se separare distulerint, communione removeantur. XX. Catholici, qui vel ad Idolorum cultum redeunt, vel Idolothyta, vel suffocatis utuntur, Ecclesiæ cœtibus arceantur. XXI. Abbates, qui Episcoporum præcepta despiciunt, nisi deposita prius contumacia ad communionem non admittantur.

Greg. Hist. l. 4. c. 11.

Greg. Glor. Mar. l. 2. cap. 46.

Tur. 2. cap. 6.

Chalc. cap. 11.

Remigii Rhemensis mors & historia.

XIII. Remigius celebris ille Rhemensium Episcopus, peragratis multis in obeundo munere suo annorum curriculis, Januarii decimo tertio mortalitate intercipitur. Hauserat lucem labente superioris seculi anno circiter XXXVII. genitore *Æmilio*, matre *Ciliniâ*. *Pagus Laudunensis* sancti viri natalibus non minimum inclaruit. Si qua famæ fides, Montano Monacho somni otia capienti Deus nunciarat, Gallicas se miserias faventibus oculis respexisse, filium Ciliniæ nasciturum, nomine *Remigium*, qui navem Ecclesiæ mundi salo fluctuantem, felicibus remis tranquillitatis ad portum impelleret. Ferunt alii, *Remedium* esse nuncupatum, quòd solariis suis Galliæ morbos leniturus esset. Ne verò vacillaret oraculi fides, Montanus asserit cæcitatem oculorum Ciliniæ lacte esse sibi eximendam. Editus infans *Balsamiæ* nutrici alendus creditur, qui ubi adolevit, amore solitudinis Laudunensi se Monasterio inclusum ivit.

Flod. l. 1. cap. 10.

Remigii Episcopatus.

XIV. Anno CCCCLVIII. qui Remigio secundus & vigesimus currebat, Bennadio Remensi Præsuli defuncto conspiratione plebis sufficiendus eligitur, dum voces incassum jactat, vim inferri sibi, ordinem perturbari, Canonum autoritatem violari, nec posse ætatis adeò immaturæ virum sacris præfici. Vicit detrectantem plebis pertinacia, consensuque Remensis Provinciæ in Episcopum creatur. In tanto dignitatis fastigio, quæ hactenùs solitudinis velo tegebantur, Remigii virtutes maximo fulgore coruscarunt, quas Flodoardi verbis prædicabimus: Erat *refuga voluptatis, appetitor laboris, patiens abjectionis, impatiens honoris, pauper in pecunia, dives in conscientia, humilis ad merita, superbus ad vitia.* Exemplum sanè Episcopalium morum venerabile, & omnibus imitandum, cunctisque miraculis, quæ à Remigio patrata feruntur, longè anteponendum. Sancti Præsulis honori decus addidit Chlodovei baptismus Regis, qui antiquâ superstitione abdicatâ, Christi se religioni insitum voluit. Nec ignobilius est, quod de ipso ad Galliæ Synodum vocato facinus prædicatur. Aderat Arianus disputandi peritus, qui tricis Logicæ suæ superbus, ingredienti Remigio assurgere noluit. Expectabant Præsules, ut loco suo Hæreticus loqueretur: vocis facultas dicere volenti prorsus abfuit. Cui Remigius: *In nomine Domini nostri J. Christi, veri Filii Dei vivi, si sic de eo rectè sentis, loquere, & de illo, sicut Catholica credit Ecclesia, crede & confitere.* Quo sermone quasi ictus fulmine, tremens sinceram de Incarnationis mysterio fidem professus, in ea se perpetuò perseveraturum pollicetur.

Flod. Hist. l. 1. c. 11.

Flod. Hist. l. 1. c. 16.

Mors Remigii.

XV. Labebatur annus DXXXIII. cùm quem votis omnibus expetebat, excessum imminere sibi novit. Itaque justam voluntatis suæ sententiam de eo, quod post mortem fieri cupiebat, condito testamento declaratum ivit. Hæredes bonorum reliquit Remensem Ecclesiam, *Lupum* Suessonensem Episcopum, Principii fratris natu majoris filium, *Agricolam* Presbyterum, ipsius nepotem. Tabellis quoque testamentoriis argenti libras sex, Ecclesiæ Martyrum *Timothei & Apollinaris*, ubi sepultum se voluit, dono dedit.

Anno Dom. 533.

Flod. l. 1. cap. 17.

dit. Quâ verò ratione cœlestem Deo animam reddiderit, verbis Flodoardi recitabimus: *Sciens adesse sui transitus diem, per Missarum celebrationem, & sacræ communionis participationem valefaciens, & dans pacem filiis suis, postquam septuaginta quatuor annos in Episcopatu religiosissime fidelis servus & prudens Domino ministraverat, nonagesimo sexto ætatis suæ anno, Idibus Januarii, cursu sancti operis consummato, fide servatâ, cum multiplici bonorum operum fructu, & animarum lucro, ut diu desideravit, anima cœlos penetrans terræ corpus reliquit.* Optato tamen sepulchro Remigius non potitur, prohibente, uti ferunt, prodigio. Quippe funus dum Timothei & Apollinaris in Ecclesiam effertur, nullâ ob gravitatem arte moveri potuit. Itaque Ecclesiâ Christophori Martyris in honorem extructâ, probante Numine sepelitur. Defuncto successit *Romanus*, Romano *Flavius*, qui Arvernensi Synodo anno DXXXV. celebratæ & interfuit, & subscripsit.

Scripta Remigii.

XVI. Ingenii monumenta sui reliquit Epistolas, numero quinque, ex quibus hausta quædam nostris Annalibus inseruimus. Nulla verò in eis eloquentiæ vestigia deprehendimus, quam pleno ore laudat in Remigio Sidonius Apollinaris. Arvernensis quidam, pretio vel officio Remigii Bibliopolæ nonnullis domini sui scriptis enumeraverat, quæ redux in patriam, Apollinari ea emere sibi volenti muneri dederat. Declamationes erant, de quibus hanc Apollinaris sententiam ostendit suam: *Omnium assensu pronunciatum est, paucos nunc posse similia dictare. Etenim rarus aut nullus est, cui meditatio par assistat dispositio per causas, positio per literas, compositio per syllabas. Ad hoc opportunitas in exemplis, fides in testimoniis, proprietas in epithetis, urbanitas in figuris, virtus in argumentis, pondus in sensibus, flumen in verbis, fulmen in clausulis.* Quid de Cicerone majus prædicari potuit?

Sidon. l. 9. Ep. 7.

Anno Dom. 534.

ANNO U. C. 1287. PER. JUL. 5247. JUL. 579. DOM. 534. JUSTINIAN. 7. & 8. THEODATI 1. *Sol.* 11. A. *Lun.* 3. *Indict.* 12. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 7. P. 16. *April.*

COSS. *Justinianus Aug.* IV. *& Decius Theodorus Paulinus.*

Paulinus Consul. Quis? Latinorum Consulum ultimus.

I. MUnere Athalarici ad amplissimum Paulinus Magistratum promovetur. Venantium Patricium patrem habuit, de veterum Deciorum sanguine ortum. Hinc regia ad Paulinum Epistola: *Nihil vobis ætas longa subduxit. Antiquos in te Decios Roma cognovit. Decios inquam, priscis seculis honoratam prosapiam, libertatis auxilium, Curiæ decus, Romani nominis singulare præconium.* Juvenis adhuc erat, cùm insigni eâ dignitate ornatus est, ut ex Athalarici ad Senatum Epistola comperimus: *Patres Conscripti, alumnum vestrum Paulinum, antea dignitate vestimus, ut juventus ejus, quæ fulget meritis, trabeâ quoque resplendeat triumphali.* Tempus gerendi Consulatus designat Athalarici Epistola, anno superiore ad exitum vergente ad Paulinum scripta: *Quod Deo auspice dictum est, per Indictionem XII. sume insignia Consulatus: honorem quidem arduum, sed familiæ vestræ domesticum.* Fuit is Occidentalium Consulum ultimus, bellis Gothicis alios eo Magistratu prohibentibus.

Cassiodor. Var. L. 9. Ep. 22.

Cassiodor. Var. L. 9. Ep. 23.

Cassiodor. Var. L. 9. Ep. 22.

Anno Dom. 534.

Cassiodorus. Quis?

Cassiodor. Var. L. 9. Ep. 24.

II. Virum & virtutibus insignem, Cassiodorum Senatorem ad Præfecti Prætorii munus evexit Athalaricus, qui Rescripto hoc suo, viro benè de Gothorum Principibus merito hanc dignitatem tribuit: *Juvante Deo, quo autore omnia prosperantur, ab Indictione duodecima in Præfectura Prætoriana te suggestu atque insignibus collocamus. Ut probatum Judicem sine metu Provinciæ suscipiant, quas hactenus improborum cognovimus actione fatigatas.* Hinc apparet, ab initio Septembris anni DXXXIII. eam Cassiodoro dignitatem fuisse collatam, quia tunc incepit Indictio XII. Porrò Marcus Aurelius Cassiodorus Senator, cujus fama apud posteros inclaruit, stirpe Romanus, in Brutiis sub annum CCCCLXX. lucem aspexerat. *Scylacium* pro patria habuisse ferunt, urbem Plinio non ignotam, sed & in Virgilio legimus: *Caulonisque arces, & navifragum Scylaceum.* Hodie *Squilaci* nuncupatur. Mortuo Odacro, cui percharus fuerat, Theodorico venit in notitiam, qui ipsius sapientiâ intellectâ, ad magnas dignitates variis eum gradibus evexit. Quod & indicat Athalaricus: *Cum Domini avi nostri innumeris provectibus, magnoque judicio glorieris, inconveniens res est disceptationi subdere, quem vix possumus sub admiratione prædicare.* Quibus ille muneribus præcipuè floruerit, paucis tangit Athalaricus, quæ referemus, ne vir pietate, scriptisque insignis debitis honoribus fraudetur. Cassiodorum igitur Theodoricus *primævum recipiens ad Quæstoris officium, mox reperit conscientiâ prædictum, & Legum eruditione maturum.* A secretis Theodorici creatus, tam rectè provinciam administravit: *Te in dictationibus amicum, te ad justitiam rigidum, te habuit cupiditatibus alienum.* Hanc spartam cùm egregiè exornasset, Magister Officiorum renunciatus erat: *Veniamus ad Magisteriam dignitatem, quam non pecuniæ dignitate, sed morum nostrorum suffragio consecutus.* Anno DXIV. Consul processerat. Itaque tot præclaris muneribus functo, restabat aliud nihil, nisi ut & ab Athalarico Præfectus Prætorio crearetur, quod etiam impetravit. Hinc evellendus error Petavio, scribenti, *Cassiodorum Senatorem, Theodorico Rege mortuo Classiensis Cœnobii Monachum factum esse.* Præfectum Prætorio Cassiodorus agebat, cùm obiit Athalaricus, Theodorici successor. Sed de Cassiodoro iterum suo loco. Cæterùm ut creditum sibi munus Cassiodorus lautius administraret, Joannis Papæ precum sibi auxilia postulat, *Ut, inquit, quæ verè sunt media sequar; quæ vitanda refugiam. . . . Talem denique Judicem excipiat publicum actum, qualem filium Catholica mater Ecclesia.* Monumenta hæc sunt egregia animi pietati devoti, qui & Pontificum in precibus non minimum virium inesse putabat: *Ecclesiasticis siquidem jejuniis fames est exclusa popularis: decoris lachrymis tristitia fracta discessit, & per sanctos viros acceleratum est, ne traheretur diutius quod gravabat.*

Id. ibid.

Pet. Rat. l. 7. c. 8.

Cassiodor. Var. L. 11. Ep. 2.

Lex Athalarici in Simoniam.

III. Inter egregia Athalarici facta numerandum est Rescriptum, quod de Pontificum Romanorum & aliorum Antistitum creatione promulgavit, & ad Joannem direxit. Cur illum sic adiret, causæ fuit aliquid, quod nimirum Bonifacii secundi æmulus Dioscorus ambitus Simoniæque postulabatur. Senatusconsulto illi, qui infamis commercii hujus rei deprehendebantur, Ecclesiasticis muneribus pellebantur. Id Decreti Athalaricus autoritate suâ stabilivit:

Sancti-

Sanctitas vestra statuisse nos præsenti definitione cognoscat, quod etiam ad Patriarchas atque Metropolitanas Ecclesias volumus pertinere, ut à tempore Sanctissimi Papæ Bonifacii, cùm de talibus prohibendis suffragiis, Patres Conscripti, Senatusconsulta nobilitatis suæ memores condiderunt, quicunque in Episcopatu obtinendo, sive per se, sive per aliam quamcunque personam aliquid promisisse declaratur, ut execrabilis contractus cunctis viribus effœtetur. Senatusconsulti verba hæc erant, incipientis à pronomine *quicunque.* Mulctam autem Athalaricus accipientibus hanc irrogat: *Et quia omnia decet sub ratione moderari, nec possunt dici justa, quæ nimia sunt, cùm de Apostolici consecratione Pontificis intentio fortasse pervenerit, & ad palatium nostrum producta fuerit altercatio populorum, suggerentes nobis intra tria millia solidorum cum Collectione chartarum censemus accipere.* De ordinationibus Patriarcharum qui aliquid acceperit, *duorum mille solidorum* mulcta irrogatur. In civitate verò sua tenuissimæ plebi quingentos duntaxat solidos distribuet. Id Decreti labente vel elapso anno promulgatum fuit. Hìc Baronius exclamat, Regem *non audere in dantes Clericos pœnam convertere*, quasi civili potestati eximerentur. Quòd mulctam Clericis non irroget Athalaricus, regiæ bonitatis munus fuit, non autoritatis defectus. Ab imponenda ea pœna credidit temperandum, quia Clerici Canonibus Simoniacos officio suo removentibus subjiciebantur: *Dantes*, inquit, *Canonum severitas persequatur.* Illos ergo pœnâ affici geminâ noluit. Quòd verò Clerici regio imperio subjicerentur, ex ipsa Athalarici Lege promptum est: *Si quis autem in hoc scelere deprehenditur fuisse versatus, nullam relinquimus vocem, verùm etiamsi aut repetendum, aut quod acceptum est, non reddendum esse crediderit, sacrilegii reus protinùs habeatur, accepta restituens, compulsione Judicis competentis.* Quibus non minus Laici, quàm Clerici involvuntur. Presbyter quidem, qui acceptâ pecuniâ suffragium eligendo Pontifici dedisset, ad eam restituendam tenebatur.

Cassiodor. Var. L. 9. Ep. 15.

Bar. An. 533. n. 36.

Mors Athalarici.

IV. Legi suæ diu superstes non fuit Athalaricus, qui labente anno vitam reliquit, vix annos XVIII. egressus, ut ea Jornande colligimus, *Decennis* ab avo suo Rex constitutus erat anno DXXVI. Imperio verò suo octennio potitus est: *Dum ergo ad spem juventutis Athalaricus accederat, tam suam adolescentiam, quàm matris viduitatem Orientis Principi commendavit. Sed in brevi infelicissimus, immaturâ morte præventus, rebus humanis excessit.* Si quid bonæ in Athalarico indolis fuit, libidinibus corruperat. Quippe ab æqualibus ad compotationes scortaque compulsus, adeò depravatus est, ut vel debitum matri obsequium exueret. Voluptatibus, quibus juvenile corpus liquescebat, mortem sibi conscivisse, narrat Procopius: *Cùm lascivia ac temulentia se penitùs addixisset, morbo corripitur, quo absumptus emoritur, cùm in Imperio octenos jam annos vixisset.* Hæc intemperantiæ merces fuit.

Jorn. de Reb. Get. c. 519.

Procop. de Bello Goth. L. 1. c. 3.

Amalazuntham Gothi spernunt.

V. Maximos in regno Gothico motus suscitavit mors Athalarici. In muliebri sexu renitentes Amalazunthæ virtutes Gothorum Optimatibus venerationi non erant, ferocibusque animis innata barbaries fœminæ spernebat imperium, ac eò usque processerant, ut conspiratione in Amalazuntham factâ, eam è regia abscedere impudenter jussissent, rerum habenas tenente adhùc Athalarico. Verùm illa ne vel tantæ procellæ cedens, tres Gothorum & facundissimos, & seditiosissimos viros in ultimos Italiæ fines per causam ejus regionis tuendæ protinus ablegaverat. Qui amicorum operâ longius iter emensi, in unum convenientes, consilia adversus Amalazuntham inibant. Quæ cum diutius ferre non posset, anno DXXXII. è suis fidum, Justiniano mittit, rogatum, liceretne Amalazunthæ Theodorici filiæ, Constantinopolim ire, Italiam egredi cupidæ. Eo nuncio lætus Imperator, illicò certos legat, qui Palatium Epidamni pararent precanti, quæ post aliquantum moræ in regiam urbem deveheretur. Est autem Epidamnum urbs propter inauspicatum nomen à Romanis Dyrrachium appellata. Accepto Imperatoris responso, ea protinùs suos thesauros navi impositos, Dyrrachium amandat, eâ lege tamen fidissimis datâ, ne in civitatem quidquam efferrent, donec quid agendum per nuncios significaret. Percussores etiam mittit, qui tres Gothorum Optimates sibi insidias struentes interficeret. Patratâ cæde, Amalazuntha naveos subinde Dyrrachio revocat, Principatuque pro votis firmato, Ravennæ permansit. In eo statu res erant, cùm Hypatius & Demetrius Episcopi ad Joannem Justiniani Legati accessere. Ubi verò sensim deficere videt vires in Athalarico, desperatis rebus id consilii capit, ut Justiniano Italorum Gothorumque concederet Imperium. Audierat Justinianus, missâ Dyrrachium nave Amalazuntham Ravennæ adhuc moras trahere. Quarum causam noscere cupidus, Alexandrum sub Oratoris specie injurias questum mittit, per Gothos, Lilybeis illatas suis, decem transfugas ea exercitibus Augusteis receptos, *Gratianam* urbem Illyriorum in finibus oppressam. Respondet illa, se beneficiis compluribus Justinianum affecisse: tendenti in Vandalos exercitui se nil impedimenti attulisse. Clam verò Italiam in manus Imperatoris se traditurum pollicetur.

Procop. de Bello Goth. L. 1. c. 3.

Theodatus quis? Ad regnum ab Amalazuntha evehitur.

VI. Mutatâ tamen sententiâ, Theodatum Gothis præficere cogitat. Theodorici nepos erat, ex sorore *Amalfreda*, ætate provectus, Latinarum quidem literarum Platonicorumque dogmatum peritus, verùm rei bellicæ penitùs ignarus, & accumulandis divitiis prorsus incumbens, quod à viro Principe prorsus alienum est, qui maris instar, fluctus suos ad orbis utilitatem effundentis, opes spargere suas debet in miserorum commoda. Agebat in Thuscia Theodatus, ex qua complures Amalazuntham adeuntes, ipsum rapacitatis accusaverant. Quem ad se accersitum, & ab accusatoribus convictum, quæ per vim rapuerat, Amalazuntha reddere cogerat. Defuncto autem Athalarico, de evehendo ad Imperium Theodato consilium capit. Sperabat injuriarum memoriam ab ingentis beneficii Collatione abolendam esse. Igitur ad se vocatum, blando sermone compellat. Solas illustris Theodorici sanguinis reliquias infamiâ se purgare voluisse, ac pro æquitate castigasse, *ne de cætero essent, qui à Theodato acceptam injuriam questi se circumsisterent, vel neminem habere se dicerent Principem, cui occursura sibi in dies referrent, vel fortè pro Rege se hostem fuisse, cui vi pareant nactos.* Itaque vitiis purgatum, totis se viribus juvaturam, ut regnum adipiscatur, modò juramento se gravissimo obstringat, regio duntaxat nomine contentum, potestatem fautrici,

trici relictum iri. Illicò Theodatus fraudulenter per sacra jurat, omnia se libenter facturum: tanti manebant altâ mente reconditæ injuriæ, quibus affectum sese existimabat. Itaque contemptâ religione occasionem amplectitur indulgendi & vindictæ, & ambitioni suæ. Promissis Theodati delusa mulier, eum in Regem constituit, missâque in Orientem legatione, hæc Justiniano nunciat: *Perduximus ad sceptra virum nobis fraternâ proximitate conjunctum, qui regiam dignitatem communi nobiscum consilii robore sustineret, ut & ille avorum suorum purpureo decore fulgeret, & animos nostros solatium prudentis erigeret. Jungite nunc vota felicia. Ut sicut nos Imperio pietatis vestræ omnia fieri prospera desideranter experimus, ita nobis favere vestram benevolentiam comprobemus*, &c. Significat & Senatui Amalazuntha, regni se in consortia Theodatum ascivisse: *Post flebilem filii nostri divæ recordationis occasum vicit animum pia matris generalitatis affectio, ut non mœroris sui causas, sed vestra potius gaudia cogitaret. . . . Elegimus Deo auspice consortem regni nostri felicissimum Theodatum. Ut qui hactenus Reipublicæ molem solitariâ cogitatione pertulimus, nunc utilitates omnium junctis consiliis exequamur.* Scripto quoque Justinianum adiit Theodatus: *Novis Regibus mos est, per diversas gentes provectus sui gaudia nunciare, ut acquirant affectam Principis externi de ipsa communione concordiam.* Amalos dicit semper cum Imperio vinculis amicitiæ fuisse conjunctos, faveat ergo Justinianus judicio Amalazunthæ: *Nam si me diligitis, Regem quodammodo pariter efficietis.* Ad Senatum verò scribit: *Divina nobis beneficia, Patres Conscripti, pervenisse feliciter nunciamus: dominam rerum toto orbe gloriosam, consortem me regni sui largâ pietate fecisse, ut nec illi deesset fidele solatium, & nobis avitum congrue præstaretur Imperium*, &c.

Cassiodor. Var. L. 10. Ep. 1.

Cassiodor. Var. L. 10. Ep. 3.

Cassiodor. Var. L. 10. Ep. 2.

Cassiod. Var. L. 10. Ep. 4.

Amalasuntha à Theodato occiditur.

VII. At splendente fuco Theodati & promissa, & tributa Amalazunthæ prætoria tegebantur. Ingratum pectus, innata avaritia, vindictaque exstimulant, ut illustrem & fœminam & fautricem iret perditum. Reductis Gothorum, quos Amalazuntha interfecerat, propinquis, occisisque viris, qui Reginæ sanguine jungebantur, illam subinde carceri tradit. Est lacus in Tuscia, *Bolsinus* dictus, intus Insula una existit, & hæc quidem brevissima, præsidium habens satis munitum: in eo Theodatus Amalazuntham asservari jubet. Veritus autem ne Justinianum offenderet, *Liberium*, *Opilionemque* Senatores cum tribus aliis Constantinopolim legat, factum suum excusaturos, testaturusque, nil molesti adhuc Amalazunthæ contigisse, licet multa in se gravia commisisset; cogit & Reginam talia Justiniano nunciare. Verum illorum consanguinei, quos occiderat, cùm Theodato persuasissent, nec ipsi quidem, nec sibi vitam in tuto fore, nisi quàm primum ea morti mitteretur, permittente Theodato ipsam dein interficiunt. Lamentabilem illustris fœminæ casum sic Jornandes memorat: Theodatus *immemor consanguinitatis post aliquantum tempus à Palatio Ravennate abstractam, in Insulam laci Bulsiniensis eam exilio relegavit. Ubi paucissimos dies in tristitia degens, ab ejus satellitibus in balneo est strangulata.* De mortis genere Jornandi Paulus assentitur Diaconus, l. 17. Annum currentem lugubrem fecit funestus ille obitus, uti ex Marcellino compertum habemus: *Justiniano Aug. IV. & Paulino Coss. Theodahadus Rex Gothorum Amalasuentham Reginam, creatricem suam de regno pulsam, in Insula laci Bulsiniensis occidit. Cujus mortem Imperator Justinianus ut doluit, sic & ultus est.* Impellente Theodorâ Augustâ, quæ ne sibi Amalazuntham Justinianus præferret verebatur, tragœdiam eam esse commotam, in Anecdotis testatur Procopius. Eò temeritatis & insipientiæ processit Theodatus, ut Amalazunthæ interfectores in honore haberet. Cœli terræque indignationem eo facinore sibi Theodatus provocavit. Petrus, qui à Justiniano Legatus in Italiam venerat, Theodato præsente, astantibusque Gothis, Deum & homines simul obtestatur, ob indignum scelus nullo cum Theodato, nullis posthàc fœderibus Imperatorem vinctum esse, sed cum eo potius totis viribus dimicaturum, quod etiam anno sequente Duce Belisario factum est. Regem Francorum & iram commovit Theodatus, si qua Gregorio Turonensi fides. Narrationis summa hæc est. Ex sorore Chlodovei Theodoricus Rex Italiæ, filiam susceperat. Quæ patris post obitum, invitâ matre, *Traguilano* servo conjungitur. Quem cùm Regina occidi jussisset, pietatis oblita mulier, *venenum in calice posuit, de quo mater communicatura erat*, quæ illicò extinguitur. Atrocitatem sceleris indignatus Theodatus, *succenso vehementer balneo, eam in eodem cum una puella includi præcepit.* Quo cognito, injuriam Reges suo sanguini illatam non ferentes, missâ legatione Theodato graviora minantur. Qui ut offensos placaret animos, *quinquaginta eis millia aureorum transmisit.* Historiæ hujus fides sit penes Autorem. Nobis sanè à veritate laborare videtur.

Jorn. de Reb. Get. cap. 59.

Marcell.

Gregor. Hist. l. 3. cap. 31.

A Francis Burgundia occupatur. Theodoricus Theodeberto decessit.

VIII. Dum in Occidente versamur, tragico Amalazunthæ fato addatur & Godomari Burgundionum Regis calamitas: *Paulino Juniore Consule, Reges Francorum Childebertus, Chlotarius, & Theudebertus, Burgundiam obtinuerunt, & fugato Godomaro Rege, regnum ipsius diviserunt.* Hæc Marius Aventicensis. Paucis expeditionem narrat Gregorius: *Chlotarius & Childebertus in Burgundiam dirigunt, Augustodunumque obsidentes, cunctam fugato Godomaro Burgundiam occupaverunt.* Victoriam in dedecus sibi vertit Theodebertus, qui cùm in Ruthenis castro, nomine *Capraria*, potitus esset, *Deuteriam* loci dominam ejus pulchritudine captus, in cubile recepit. Dum vetitis utitur amoribus, affertur nuncius, de Theodorici sui patris gravi morbo. Crudelitatem Theodoricus suam ad extremum usque spiritum retinuerat. Paulò ante obitum occiso consanguineo *Sygivaldo*, clam ad Theodebertum nuncios misit, ut defuncti filium Gyvaldum secum versantem morti mitteret. Ne verò innocenti sanguine sese pollueret, Theodebertus paterna præcepta cùm repudiasset, Gyvaldo, quem de sacro fonte susceperat, Theodorici ostendit Epistolam, simul præcipiens, ut salutem fugæ suam committeret. Dum hæc aguntur, accepit literas, ut quàm celerrimè posset, ad moribundum parentem festinaret, ne regno à patruis excluderetur. Ubi reversus est, illicò Theodoricus vitâ abiit, anno regni sui XXIII. Theodeberti regnum patruis rapere volentibus, impedimentum Leodienses opposuere, à quibus & jam in regno constituitur. Nec multò pòst regiam dignitatem adulterio contaminavit, missis qui Averno Deuteriam ad se addu-

Gregor. Hist. l. 3. cap. 11.

Gregor. l. 3. c. 23.

Anno Dom. 534.

adducerent, quam sibi matrimonio junxit, vivente ipsius viro, qui Biterris agebat.

Num bellum Vandalicum anno 534. inceperit?

IX. Majoris momenti rebus ad Orientem vocamur. Justiniano indignationem moverat Gelimeri perfidia, qui pulsum regno Hildericum in vinculis detinebat. Itaque tyrannum, nobilium complurium cruore respersum adoritur, missâ classe, cui præficiebatur vir magnæ famæ Belisarius. Verùm de belli initiis difficultatis aliquid exoritur. Veteres quippe Chronologi, Marcellinus, Victor Tunnunensis, Marius Aventicensis Africanam Justiniani expeditionem labenti anno alligant: quorum Chronologiam amplexus clarissimus Valesius, Baronii repudiat sententiam, qui in anno proximè elapso belli hujus initia collocaverat. At Baronii Chronologia verissima est, Valesii autem falsissima, cùm certissimis argumentis tam ex Procopio, qui expeditioni interfuit, quàm ex Rescriptis Justiniani ductis compertum habeamus, anno superiore bellum Vandalicum inchoatum, præsente fuisse confectum, quæ causa esse potuit, cur Marcellinus, Victor, Mariusque, qui summatim suis in Chronicis hoc belli retulere, in labentem annum conjicerent, quod magnis eventibus exhaustum triumphum Belisario peperit. Primum in Valesium argumentum suppeditat Procopius: *Justinianus anno septimo Principatus, veris initio, navim Prætoriam ad latus juxta regias ædes deduci jussit: sicque Belisarius cum uxore Antonina solvit, cum Procopio.* Atqui non septimo quidem Justiniani, sed octavo, qui à Kalendis Aprilis incipiebat, Belisarius transmisisset in Africam, si ab anno demum præsente Vandalicæ expeditionis petantur initia. II. Constat, Justinianeam classem ad Carthaginenses portus appulisse, imminente festo Cypriani Martyris, quod Septembris XIV. agitatur, uti testatum Procopius reliquit: *Postquam autem Justiniani classis advenit, dies erat secuturus, in quo festum consuetum revertebat.* Anno verò DXXXIV. Cypriani natale haud esse poterat. Alioquin repugnantibus Marcellino & Victore, Gelimer quarto Justiniani Consulatu Constantinopolim missus non fuisset, sed anno duntaxat DXXXV. de captivo Belisarius triumphum egisset. Verba sunt Procopii, dum Gelimer à *Phara* in monte *Papua* obsidetur: *Trium jam mensium spatio in hac mora consumpto, ac hyeme jam finitâ, Gelimer timere cœpit.* Si anno duntaxat DXXXIV. Africana expeditio suscepta est, hyems, cujus finem memorat Procopius, ad usque annum DXXXV. protenditur. Quod prorsus repudiandum, cùm Belisarius Constantinopoli antè triumpharit, quàm Kalendis Januariis anno DXXXV. Consul procederet. Insuper ante præsentis anni Cal. Septembres, Justinianus Africæ imperabat. Testis Lex *de officio Præfecti Prætorio Africæ, & de omni ejusdem Diœceseos statu.* Titulus Legis hic est, *Imperator Cæsar Flavius Justinianus. . . . Vandalicus, Africanus.* Jus ergo dicebat Africæ, Vandalosque debellarat Justinianus, cùm Lex ea conscripta est. Absurdissimum sanè fuisset, de victis Vandalis mentionem egisse, stipendiaque variis officiis Africæ assignare, nisi regio Justinianeæ ditioni subderetur. Est autem promulgata ante primum Septembris anni DXXXIV. Legis verba sunt: *Hac igitur, quæ pro dispendiis, civilibus Judicibus Africæ, eorumque officiis, id est, tam Scriniariis amplissimæ ejus Præfecturæ, quàm cohortalibus per hanc divinam Constitutionem statuimus, tua magnitudo cognoscens, ex Kal. Septembr. futuræ tertiæ decimæ Indictionis, effectui mancipari, observarique procures, atque Edictis publicis omnibus innotescat.* Decima tertia Indictio hæc à Calendis Septembris labebatur, proindeque profestum Cypriani, quo Carthaginis oris allapsa est classis Justiniani ad annum DXXXIV. pertinere nequit, sed superiori est addicendum. Prætereà misso ad Belisarium Rescripto Justinianus *civilium administrationum Judices & officia singulis Africanis Provinciis* constituit. Est autem ea Lex emissa *Idibus Aprilis Constantinopoli Justiniano P. P. Augusto IV. & Paulino V. C. Coss.* Quòd si Africana Justiniani expeditio anno duntaxat labente cœpta est, impossibile prorsus, id mandati Belisario datum fuisse, Justiniano IV. Consule, cujus classis decimo tertio Aprilis Africana litora nec dum tetigisset. Probando belli Vandalici initio Baronius Legem adhibuerat de confirmatione Digestorum, quæ Pandectarum Operi præfigitur, in qua loquitur hæc Justinianus: *Post bella enim Parthica æternâ pace sopita, postque Vandalicam gentem ereptam & Carthaginem, imò magis omnem Libyam Romano Imperio sociatam . . . benè autem properavimus, in tertium nostrum Consulatum & has Leges edere.* Jejunum tamen est argumentum ex *tertio* Justiniani Consulato petitum, cùm loco tertii quartus sit ponendus, quo Leges Africæ positæ sunt. In eo quidem Rescripto mentio fit Prætorio Præfecti Africæ, qui Justiniano IV. Consule creatus est.

Valesius Annot. in l. 4. Evagr. cap. 16.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 12.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 20.

Procop. de Bello Vand. l. 2. c. 5.

Cod. Lib. 5. Tit. 27. p. 132.

Cod. l. 1. Tit. 27. p. 116.

Error Baronii.

Bar. An. 433. n. 42.

Belli Vandalici breviarium. Græcia in Africam Belisarius navigat.

X. Initiis belli Vandalici ritè constitutis, quid in eo memoratu dignius gestum fuit, nostra nunc referat oratio. Cœlestibus visis ad hoc expeditionis suscipiendum, excitatum esse Justinianum, in Victore Tunnunensi legimus: *Justiniano IV. Consule Justinianus Imperator visitatione Læti Episcopi, ab Hunnerico Vandalorum Rege Martyris facti, exercitum in Africam, Belisario Magistro Militum Duce contra Vandalos mittit.* Parcant nobis Victoris cineres, si visis ejusmodi minus fidei habeamus, quæ Procopio belli Vandalici accurato Scriptori fuerunt incognita. Neque his sanè opus erat, ad justam Imperatoris iram in Gelimerum tyrannum acuendam. Multis non arridebat expeditio: pecunia subditis nova imperabatur, Ducum plurimos in metum adducebat consilii magnitudo, terræque, marisque periculum: milites Persico bello jam satis fatigati quietis cupido incessebat. Præcipuè Joannes Præfectus Prætorio ab incerta difficilique expeditione Imperatorem revocabat. Cujus oratione permotus, de belli hujus studio nonnihil remittebat. At Episcopus ex partibus Orientis somnium sibi noctu immissum jactat, quo impietatis Justinianus arguebatur, quòd Christianos Barbarorum è manibus non eriperet: negotium aggredienti fautorem Deum præstò esse pollicebatur. Sabas quoque Africæ Imperium in sua legatione Imperatori portenderat. Neque defuere læti successus omina. In urbe Tripolitana *Pudentius* à Vandalis deficiens, Justiniano nunciatum misit, Africam, si diligentia adhiberetur, nullo negotio superari posse. Rebus Justiniani nova fit & accessio felicitatis. *Godas*, qui Gelimero fidus putabatur, gente Gothus, animoque sagax, Sardiniæ Præfectus erat. Qui sustinendis fortunæ muneribus impar, factâ defectione Insulam occupat: missisque ad Justinianum literis, narrat non ingrati qui-

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 10.

Anno Dom. 534.

dem animi vitio, aut potestatis amore, sed crudelitatis, quam in suos Gelimer exercebat, se permotum in tyrannum rebellasse, malleque magis optimo Imperatori subjici, quàm sævissimo Principi. Goddæ Cyrillus cum quadringentis militibus mittitur, qui ei custodiret Insulam. Sed profecturus Belisarius nos ad se vocat. Anno Justiniani VII. Dom. verò DXXXIII. ineunte vere, Prætoria navis ab Epiphanio Patriarcha benedicenda juxta Prætorium adducitur, qui de more ei benè precatus, milites paulò antè baptizatos in eam introduxit. Quibus colligitur, classem vela dedisse paulò post festum Paschatis, quod anno DXXXIII. Martii est septimo & vigesimo celebratum. Ingressus Prætoriam *Belisarius*, cum *Antonina* uxore, Procopioque Historico cum classe Perinthum applicuit, inde solventes, Abydum naves veniunt, ubique triduo commorantur, dum tranquillum mare expectant. Intereà bini Massagetæ, quos ebrios ipsorum socius illuserat, irridentem interficiunt, subinde homicidas Belisarius palo affigi jubet. Supplicium suorum indignati Hunni, quos audaciores faciebant, protervi effrenatique milites, qui impunita delinquentium peccata cupiebant, expostulant cum Belisario. Nempe se Romanis subditos non esse, sed spontè versari in exercitu: moris apud se non esse, delinquentes ejusmodi coërcere supplicio. Tum Belisarius coacto exercitu magnâ animi firmitudine testatur, neminem se passurum quantâcunque fortitudine præditus sit, qui impuris manibus feratur in hostes, *cùm frustra sit fortitudo, ubi justitia defuerit.* Quos adversarios mirum ejusmodi exercitus non profligasset. Cùm prosperis ventis Methonem advenissent, aliquandiu deficientibus auris, dum ibi detinentur, perfida se prodit Joannis Prætorio Præfecti avaritia. Quò mercedis minus daret, pistoribus, qui buccellatum parabant, crudum adhùc in publicum balneum ferri jussit, ac in locum, ubi ignis vigebat, collocari: dein culeis inclusum immitti navibus. Itaque dum Methoni classis detinetur, buccellatum in farinam marcidam abit. Eo cibo contracti morbi, milites quadringentos sepulchro demittunt. Eo alimento diligentia Belisarii prohibito, probos panes in regione conquisitos dari jussit. Profectus Methone exercitus, dum tardis ventis navigat, aqua, quæ potui erat, tota putrescit, præter eam, quæ apud Belisarium erat, quam sagacitate suâ à corruptione integram Antonina servavit, vitreis lagenis aquâ refertis, in arena collocatis, quæ asseribus cingebatur. In Siciliam delatus cum classe Belisarius, in dubio erat, quâ ratione cum Vandalis unà congrederetur. Querelis militum turbabatur, apertè prædicantium, si terrestris quidem pugna iniretur, officio se suo non defuturos; si navalis verò, fugam maturaturos, cùm impares essent ineundæ cum aqua, & cum hostibus pugnæ. Dum his curis anxius est, Procopium sciscitatum mittit, nùm naves essent hostiles contra Romanos paratæ: quemve potissimum portum Africæ subirent? Simulque à Gothis Justiniano fœdere conjunctis cibos emere jubet. Incidit fortè Procopius in amicum, rebus nauticis Præfectum, à quo quæ necessaria erant accipit. Audiit etiam Præpositi servum, tertiâ die Carthagine advectum, nullas Romanorum classi insidias deprehendisse: totum Gelimeri apparatum in Goddam destinari: Gelimerum Hermione commorari, quæ civitas quatuor diebus Carthaginensi distabat. Hæc ubi novit Belisarius, carbasa dare jubet, cursuque secundo Africæ ad locum, quinque diebus Carthagini proximum deducitur.

Anno Dom. 534.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 13.

Quid à Belisario factum in Africano bello.

XI. Tum Belisario placuit subinde è navibus milites in terram exponere, castraque vallo circundare, quod tantâ celeritate factum, ut eodem die hæc omnia peragerentur. Prodigio penè fuit, quòd dum terra foditur, aquæ multum è terra erumperet, quæ equis, hominibusque potui fieret, quod nunquam in Byzacio visum, loco perpetuæ siccitati damnato. Neque minus admiranda Ducis æquitas, dum militum nonnullos, qui in agris fructus attigerant, notavit infamia. Syllectum civitas erat, quam Belisarius sibi vindicare statuit. Ubi illuxit, ex hastatis nonnulli in rusticorum urbem euntium currus ascendunt, Sacerdoti illicò, & si quid nobilitatis erat viris, qui libenter se dederint, libertatem, beneficiaque multa pollicentur. Nec mora, claves Belisario tradunt. Sed & ille, qui in civitate equis præerat, eos ipsi tradit, qui subinde missis ubique locorum veredariis, Justiniani literas perfert, Præfectis reddendas, quibus ipsos monebat, id unum sibi propositum esse, tyrannum, qui Regem in vinculis suum habeat, de medio tollere. At Gelimer gnarus hostes propius adesse, ad *Ammatem* fratrem Carthagini versantem scribit, ut Hildericum, omnesque ipsius consanguineos, quos in vinculis detinebat, interficiat: Vandalos subinde cogat, ut Romani circa suburbanum civitatis, nomine *Decimum*, duobus utrinque exercitibus conclusi doleantur. Cruenta *Ammatas* mandata executus, Hildericum & Evagenem cum Afris, qui illi studebant, mactat. Utilia & prudentiâ condita erant Gelimeri de Romanis circumcludendis consilia: verùm ipsis obstitit Dei numen, Gelimeri scelera ulcisci volentis. *Ammata* quippe cum paucis, nec fortioribus circa meridiem ad *Decimum* profectus, in Joannem Armenium incidit, virum prudentiâ & fortitudine summum, qui Romani exercitui viginti stadiis antecedebat. Ducebat ille trecentos scutigeros, bello aptissimos, ut si quid hostile animadverteret, confestim Belisario nunciaret, ne imparatus cum hoste congrederetur. Primâ acie Ammatas duodecim viros Joannis interficit, sed occubuit ipse maximo suorum damno. Septembris XIII. ea pugna commissa est, feriâ III. Ammatâ mortuo, copiæ ipsius fugam arripiunt, quæ & Vandalis, Carthagine ad Decimum venientibus, formidinem incutit. Itaque dum hosti terga dant, Joannes ad portas usque Carthaginis eos insecutus, ex illis penè duo mille trucidavit. Neque Gibamundus usus est benigniore fortunâ. Duo Vandalorum millia ad campum usque Solis duxerat, stadiis XL. à Decimo dissitum, locum uno salis proventu fertilem, cùm in Hunnos incidit, quibus id consuetudinis erat, ut ex illis unus prius in hostes incurrat, quàm aut pugnent, aut captivos abducant. Progressus ergo de more Hunnus, vir fortis, consideratis Vandalorum copiis, conversus ad suos, *Quàm*, inquit, *paratam nobis escam misit hodie* Deus. Impetum ad hæc facientibus Hunnis, Vandali omnes turpiter perierunt. Nesciebat adhùc suorum victoriam Belisarius, qui in Decimum tendebat, cùm equites, quos explorandi gratiâ miserat, Gelimerum vident cum exercitu venientem.

tem. Collis medius erat rei gerendæ idoneus, quem Vandali festinanter occupant, impetuque facto Romanos in fugam vertunt. Jam ad Uliarem pervenerant, hastatum octiogentorum scutatorum Ductorem, quem sibi auxiliarem fore putabant. Verùm ipse quoque cum suis metu correptus, ad Belisarium cursu contendit. Eâ Gelimeri infelicitas fuit, ut quam ferè amplectebatur victoriam, prorsus negligeret. Quippe si gladiis strictis Romanos insecutus fuisset, Belisarius impar congressui fuisset, cujus copiæ Barbaris numero longè inferiores suâ jam formidine vincebantur. Vel si rectà Carthaginem petiisset, Joannem cum suis penitùs oppressisset, naves cepisset, spem reditus omnem eripuisset. Sed merita ad supplicia à fatis deposcebatur. Itaque cùm è monte in planiciem pervenit, viso *Ammata* cadavere, in luctus, funerisque curam totus se convertit. Belisarius verò intellectâ Joannis victoriâ, cursu contra Vandalos fertur, qui certatim fugientes, fracti Romanorum impetu miserè pereunt: nocte prælium dirimitur. Posterâ luce Belisarius cum uxore, exercituque Carthaginem petit.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 18.

Classis Rom. Carthaginem appulit. Ariani Templis pelluntur.

XII. Nocte appetente, cum muris civitatis naves appropinquassent, Carthaginenses illicò portas aperiunt. Spe liberationis implebantur, quam Cyprianum in somnis apparentem, dolore perculsis injecisse fabulantur. Pridie Natalis Cypriani Romana classis oris Carthaginensibus allapsa fuerat. Ut à vero aberret Baronius, dum scribit, *fuisse diem* XV. *mensis Septembris, quâ natalis Sancti Cypriani anniversaria Vigilia agebantur.* In Calendario Carthaginensi XVIII. Cal. Octobris Cypriani festum celebratur. Cujus festi pervigilium Septembris XIII. recolebatur, quo die Belisarii naves Carthaginensium coram oculis adductæ sunt. Itaque bidui aberratio est Baronii in Chronologia. Eo pervigilio & Ammatas cum suis deletus est, & clarum Carthaginenses Sacerdotes facinus aggressi: *Quanquam Ammatas ad Decimum contra nostros veniret, in spem erecti, protinùs pulsis Arianis Templum recipiunt, lustrationibus curant, superstitionibus purgant, donaria, quæ pulcherrima essent, tholo suspendunt, lychnos præparant.* Nocte, quæ Cypriani festum excipiebat, classis spirante Euro ad promontorium acta à facilibus Carthaginensibus excipitur, qui ferreas catenas portus, quem *Mandracium* vocant, trahentes, aditum classi fecere. Tum inopinata miseris lux felix affulsit. Erat in domo regia carcer, ubi omnes supplicio destinati à tyranno concludebantur, quos inter mercatores fuere complures, qui Gelimerum ad bellum proficiscentem opibus juvare rogati fuerant: eâ die perituri, quæ Ammatæ mortem attulit. Commentariensis, ubi & cladem audivit Ammatæ, & classem Romanam prospexit, captivos adiit, à quibus in libertatis præmium id unum petit, ut sibi in periculis constituto omnibus viribus venirent in auxilium. Quod cùm juramento adhibito promisissent, illicò classem ostendit, & cum liberatis abiit.

Error Baronii.

Bar. Ann. 533. n. 53.

Procop. de Bello Vand. l. 1. c. 19. 20.

Belisarius Carthaginem ingreditur: quàm diu eâ Vandalis servierit?

XIII. Postridie festi Cypriani, feriâ quintâ Belisarius, cunctis è classe descendere jussis, ordinatoque exercitu, tanquam ad pugnam processurus contendit, præmissis monitis, ut in Carthaginenses, quorum saluti venerant, modestiam & mansuetudinem ostenderent. His dictis, Carthaginem ingreditur, hostiumque obvio nemine, Palatium conscendens, Gelimeri in throno se collocat, & in regia, *Delphicum* vocatâ, ubi Vandalorum Rex epulabatur, convivium instruit. Quo facto Vandalos, qui ad Templa confugerant, metum deponere jussos, in fidem accepit: neglectos civitatis muros atque pervios restituit. Magna Belisarii gloria fuit, qui nobilem civitatem, Romæ olim æmulam, Imperioque ereptam feliciter restituit. Victoriæ hujus famam posteris Chronologi mandaverunt, ex quibus Marcellinus nobis est audiendus: *Provincia Africa, quæ in divisione orbis terrarum à plerisque in parte tertia posita est, volente Deo vindicata est. Carthago quoque civitas ejus anno excisionis suæ* XCVI. *pulsis devictisque Vandalis, & Gelimero Rege eorum capto, & Constantinopolim misso, quarto Justiniani Principis Consulatu ipsius moderatione recepta est, sua cum patria firmius quam dudum fuerat, redintegrata.* Quæ tamen ad Consulatum Justiniani quartum revocat, non omnia sanè ad illum pertinent. Imperatoris in potestatem Carthago venit anno DXXXIII. Neque satis accurata est Marcellini Chronologia de annis, quibus Carthago Imperio Vandalico subjecta est. Labente anno CCCCXXXIX. Theodosio XVII. Festo Coss. in Geiserici ditionem Octobris XV. concesserat. Eâ potitus est Belisarius anno DXXXIII. Septembris XV. Vandalis ergo obtemperavit Carthago annos XCIII. de quibus dies XXXV. sunt eximendi. Ut fama Gelimero nunciavit, Belisarium Carthaginem occupasse, ad desperata furibundaque consilia se convertit. Africæ rusticos multâ pecuniâ suas in partes allectos, invitat ut dispersos Romanos aggrederentur: pro quolibet eorum capite aureum pollicitus: quâ promissione effecit, ut ex lixis & calonibus, qui prædæ avidi hìc & illìc cursitabant, complures interficerentur. Intereà Gelimer Zazoni fratri, quem ad recuperandam Sardiniam miserat, scribit, Vandalorum fortunam in Africa corruisse: maturet quàm citò poterit reditum, ut labenti Imperio adjutricas manus afferat. Præclarè res in Sardinia gesserat *Zazon*, in eam Insulam invectus. Caralim repentè ceperat, *Godamque* sustulerat. Accepto lugubri nuntio, de reditu cogitat, portuque provectus, tertiâ die ad littus pervenit, quo Mauritania à Numidia dividitur. Inde pedestri itinere ad Bulæ campum contendit, ubi Gelimer stabat cum exercitu. In congressu fraterno tot lachrymæ effusæ, tot querelæ eruperunt, ut vel hostium pectora ad misericordiam flectere possent. Belisarius verò Salomonem Constantinopolim misit, qui de Carthagine recuperata lætum Justiniano nuncium afferret.

Marcellin.

Procop. l. 5. c. 22.

Belisarius Gelimerum fundit.

XIV. Ingrediamur nunc ea, quæ deinceps gesta sunt, magnifica etiam, Belisarioque gloriosa, qui captum triumphatumque superbum tyrannum Constantinopolitanis exhibuit. Gelimer congregatis Vandalis suis Carthaginem duxit exercitum, ut rupto aquæ ductu, qui in urbem influebat, ad potus inopiam Romanos redigeret. Sed & vias obsidere atque munire decrevit, arbitratus hoc demum pacto urbem expugnari posse. Hunnorum quoque Duces ad proditionem invitat, qui cùm haud spontè Africanam expeditionem suscepissent, clam Vandalicis petitionibus annuunt, ac cùm ad pugnam ventum, contra Romanum exercitum conversuros se recipiunt. Quæ cùm Belisarii sagacitatem non laterent, Carthaginensem, nomine

Lau-

Lantrum, in proditione deprehensum affixit palo. Cæterùm hostibus occurrere statuit: commissoque Joanni signo, quod *Bandum* vocant, Carthaginem egreditur. Rivulo uterque exercitus dividebatur, quem jubente Belisario Joannes trajicit, impetum in hostes facturus. Romanos fortiter exceptos repulit *Zazon*, qui post prælium anceps cum optimis cadit. Desiderati Romanorum quinquaginta, Vandalorum octingenti. Circa serum diei Belisarius hostilia castra petit. Quem cùm venientem Gelimer fuisset intuitus, confestim equo conscenso, cum consanguineis, paucisque servorum in Numidiam fugit. Intellecto Regis sui secessu, Vandali protinùs viâ, quæ cuique obvia fuit, certatim dissipantur. Quorum ingressi castra Romani, pecuniam, opesque diripiunt, pueros fœminasque capiunt. Fugientes insequi Joanni datur in mandatis, qui cùm diebus noctibusque decem equitans, non procul abesset à Gelimero, infelici casu pugnæ impedimentum affertur. *Uliares* vino & jocis plus solito indulgens, vino gravis, sumpto arcu avem solis exortu super arbore residentem jaculari conatus, Joannem in colle retrò consistentem ferit, quo vulnere non multò pòst periit, relinquens Belisario magnum sui desiderium. Milites omisso Gelimerum insequendi studio, Joanni justa persolvunt, Belisarioque rem ex ordine omnem exponunt. Qui nuncio accepto, Joannis ad sepulchrum festinat, gemitibus, lachrymisque decorandum Uliari nil pœnæ irrogatum, cui & moriens ipsum exemerat, testatus non ex sententia id perpetratum.

Procop. de Bello Vand. l. 3. c. 3.

Infelicitas Gelimeri. Se Romanis tradit: ad Belisarium adducitur.

XV. Dum hæc geruntur, annus DXXXIII. absolvitur. Quâ ratione verò Gelimer Romanorum in potestatem anno DXXXIV. venerit, paucis est commemorandum. Erat Afer quidam, nomine *Bonifacius*, quem sibi fidissimum Gelimer existimabat. Itaque belli initio ipsum cùm thesauris suis Hipponem regium miserat, adjuncto mandato, si res malè succederet, protinùs Hispaniam peteret. Is Belisario significat, penes se regios thesauros esse, quos traditurus erat, si sibi cum facultatibus suis libera abeundi copia concederetur. Quâ impetratâ, Gelimeri gazam quærentibus dedit. Hinc Gelimerianæ calamitatis prima labes. Mons erat Numidiæ in finibus præruptus, nomine *Pappua*, quem Mauri Gelimero fœderati incolebant. Monti vicina erat urbs *Medeos*. Ad montis obsidionem *Pharam* virum virtute militari eximium Belisarius mittit, qui facinus arduum aggressus, montem ascendere tentat. A Mauris facilè resistentibus repulsus in castra se recipit, amissis decem suprà centum militibus. Verùm qui armis Pharæ expugnari non potuerat, mollicie & intemperantiâ vinci poterat. Vino, ornamentis, opiparis obsoniis, spectaculis dediti erant Vandali suprà quàm credibile sit. Mauri verò, quibuscum Gelimer versabatur, parcè duriterque vitam agebant. Nudâ humo dormiebant, laceras pannosasque vestes perpetuò induebant, incoctum triticum, hordeumve, bestiarum more, pro cibis habebant. Pharas ergo occasionem amplexus, Gelimero languenti scribens, eum ad deditionem hortatur, dignitate libertateque apud Justinianum propositâ. Negat Gelimer, se Justiniano Belisarioque infensissimis hostibus servire posse; cæterùm Pharam rogat, sibi citharam mittat, panem, vinum, & spongiam, quibus erat opus. Ex illo die, quo Pappuam ascenderat, nullum panem coctum viderat: spongiâ indigebat, quod oculorum alter lachrymarum copiâ maximè dolebat; citharam petebat, ut calamitatem demulceret suam. Fortunam rogantis misertus Pharas, ea omnia misit. Trimestri spatio in obsidione consumpto, finitâ hyeme, mente corporeque cruciatus Gelimer, eâ occasione ad deditionem permovetur, Maurusia frumentum contusum, sartagini coquendum imposuerat. Gelimeri ex fratre nepos, & Maurus cibum expectabant. Vandalus cùm massam nondum coctam, ferventemque in os conjecisset, Maurus massam è faucibus Vandali eripit. Hoc ubi Gelimer vidit, Pharæ scripsit, se suosque iis conditionibus Justiniano traditurum, quæ sibi oblatæ fuerant. Epistolam ad se missam, ubi Belisarius legit, Cyprianum illicò amandat, qui in conditiones juret. Quo facto Gelimer Carthaginem venit. Postquam Belisarii in suburbano, quod Ælas vocant, versantis in conspectu fuit, *ridere palam cœpit*, qua de re varia fuere judicia, aliis pro delirio, aliis pro firmitudine animi, fluxæ caducæque fortunæ mortalium illudentis, risum eum ducentibus.

Procop. de Bello Vand. l. 2. c. 5.

Belisarii de Gelimero triumphus: quid de victo actum?

XVI. Victoriâ hâc suâ Belisarius sempiternæ gloriæ nomen commendavit, utpote qui regnum & opibus, & militibus florentissimum tam citò evertit, cum quinque duntaxat militum millibus, portu stationeque carentium. Egregia verò hæc facinora Belisarium in invidiam adduxere, quasi rebellionem moliretur. Justinianus tamen victori vel Constantinopolim redeundi, vel in Africa remanendi optionem dedit. Ille lubens cum Gelimero in regiam urbem reversus, amplissimè triumphat, ex propria domo pedibus ad Hippodromum usque procedens, & inde ad Sedem Imperatoris. Spolia Vandalica pompæ decus addebant, throni aurei, regia vehicula, pocula gemmarum fulgore radiantia, mirandaque supellex, quam Valentiniani è Palatio Geisericus rapuerat. Inerant & preciosa monumenta, à Vespasiano olim Hierosolymis Romam translata, quæ Justinianus Ecclesiis Hierosolymitanis misit, ut essent ornamento. Triumphum ornabat Gelimer, unà cum suis consanguineis, purpureâ veste humeros amictus, qui postquam Imperatorem in solio constitutum aspexit, in has duntaxat voces erumpit, *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas:* nec mora, Justinianum supplex veneratus est. Victo prædia quædam non contemnenda ad incolendum assignantur in Galatia. Inter Patricios eum referre non licuit, quòd à secta nollet Ariana discedere. Hilderici filii & nepotes, ex Valentiniani sanguine orti, magnis ab Imperatore facultatibus donati fuere. Justinianus alium Salomoni exercitum misit, cum Theodoro Cappadoce, & Ildigero Antoninæ genero, qui neque tributa, neque censuales tabulas, utpote à Geiserico deletas, repererunt. Constantium ergo & Tryphonem ad Imperatorem mittunt, ut Afris tributa constituat, parva tamen, quia priora modum excesserant, neque solventibus tolerabilia videbantur. Potens Africæ Justinianus Leges conscripsit, quæ extant in Codice de officio Præfecti Prætorio Africæ, & de omni ejus Diœceseos statu. Id muneris *Archelao* impositum, cui præscribit Imperator, quòd unusquisque ex officio consequi debeat.

Procop. l. 2. c. 6.

Cod. l. 1. Tit. 27.

XVII.

Anno Dom. 534.

Terræ motus Constantinopoli. Chron. Alex.

XVII. De victo Gelimero gaudia diluit ingens terræ motus, quo in metum urbs regia conjicitur. Concussionis mentio est in Chronico Alexandrino: *Mense Novembri, Indictione* XII. (lege XIII.) *adeò tellus intremuit Constantinopoli, adultâ jam vesperâ, quamvis innoxiè, ut universa civitas in forum Constantini concurreret, & se in preces daret, dicendo, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis. Manseruntque totâ nocte insomnes assiduè precati. Diluculo universus Populus orans exclamavit: Vince fortuna Christianorum, Crucifixe serva nos, & urbem nostram, Augusto Justiniano, vince, tolle, exure volumen editum ab Episcopis Synodi Chalcedonensis.* Quæ nobis admirationem movent, cùm ea Constantinopolitanorum postulatio, Severianos potius quàm Orthodoxos deceat, pugnetque cum ea fide, quam sæpius professi fuerant. Imò anno DXVIII. magnis clamoribus petierant, & à Joanne regiæ Urbis Episcopo impetrarant, ut Chalcedonensis Synodus Diptychis insereretur. Itaque vacillat narrationis hujus fides, nisi plebis parti accommodetur, quæ in Eutychis errores propendebat.

Joannes Papa Acœmetas damnat.

XVIII. Ad res Ecclesiæ nunc stylum nostrum delabi patiamur. Anno proximo Justinianus de Acœmetarum negotio phrasim, *unus de Trinitate passus est*, repudiantium, Legatos Hypatium, Demetriumque in urbem miserat. Ac Joannes operam adhibuit omnem, ut errantes Monachos in viam reduceret, uti Imperatorem monuit: *Nos Cyrum cum sequacibus suis in Romana invenimus civitate, qui de Acœmetensi Monasterio sunt. Quos Apostolicis suasionibus ad rectam fidem, & velut oves, quæ perierant, errantes, ad ovile contendimus revocare Dominicum, ut agnoscant secundum Prophetam, lingua balbutientes loqui, quæ ad pacem sunt. . . . Sed obduratum est cor eorum.* Protervíam cum sententia Monachorum Joannes damnavit in Synodo, cujus summam prodit Liberatus: *Defuncto Bonifacio Papâ, Joannes, cognomento Mercurius, Sedis Apostolica suscepit Præsulatum, ad quem missi sunt ab Imperatore Justiniano Hypatius Ephesiorum Episcopus, & Demetrius à Philippis, consulere Sedem Apostolicam contra Legatos Acœmetarum, Cyrum & Eulogium, negantes esse confitendum Beatam Mariam verè & propriè Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum, & carne passum. Sed Papa Joannes nobis ibi positis hoc confitendum Epistolâ suâ firmavit, & Imperatori direxit. A cujus communione dissidentes Romæ quidam Monachi, Acœmetarum Legatos secuti sunt, & usque nunc hanc de Christo Confessionem non suscipiunt.* Extat etiamnum Joannis Epistola, cujus mentionem Liberatus inseruit: *Inter claras sapientiæ ac mansuetudinis vestræ laudes, Christianissime Principum, puriore luce tanquam aliquod sidus irradiat, quòd amore fidei, quòd charitatis studio edocti Ecclesiasticis disciplinis Romanæ Sedis reverentiam conservatis, & ei cuncta subjicitis.* Deinde ad Acœmetarum Cyri, Eulogiique pertinaciam declarandam transgressus, Augusteam in illos clementiam excitat, qui erroris sui vanitatem experti resipiscerent: *Quia gremium suum nunquam redeuntibus claudit Ecclesia, obsecro clementiam vestram, ut si proprio deposito errore, & pravâ intentione depulsâ ad unitatem Ecclesiæ reverti voluerint, in vestra communione receptis, indignationis vestræ removeatis aculeos, & nobis intercedentibus benigni animi gratiam condonetis.* Denique Legatis præconia multa tribuit: *Præterea, serenissime Principum, laudamus Legatorum vestrorum personas, Hypatii & Demetrii fratrum, & Coepiscoporum nostrorum, quos clementia vestra gratos fore, vestra manifestavit electio. Data Romæ VIII. Kal. Aprilis,* Justiniano IV. & Paulino Coss. Aliâ Joannes & Epistolâ ad Senatores Avienum, Senatorem, Liberum, Severinum, Fidelem, Avitum, Opilionem, Joannem, Silverium, Clementianum, & Ampelium missâ providit, ne Acœmetarum Monachorum contagione pollucrentur. Certamina de hisce quæstionibus mota fuisse significat: *Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit. An Deus carne pertulerit, impassibili Deitate? An propriè & veraciter mater Domini Dei nostri Maria semper Virgo debeat appellari.* Id rectissimè dici, tam Scripturæ, quàm Patrum autoritate probat, laudatis testimoniis Augustini de Civitate Dei, & libro secundo contra Maximinum, Nazianzeni de Epiphania, Nysseni ad Ablavium Epistola, Procli de ad Occidentales literis, &c. Quibus subdit: *Has autem illustres & magni filii agens gratias sollicitudini vestræ, intimare curavimus: plenius tamen directis exemplaribus poteritis cognoscere. Acœmetas verò, qui se Monachos dicunt, qui Nestoriani evidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesia, à quibus vos propter Canonem, qui cum excommunicatis Christianum nec loqui, nec communicare permittit, diligentiâ pastorali admonere non desino, ut eorum etiam simplicem collocutionem vitetis, nihilque vobis cum eis existimetis commune.*

Joan. Ep. 2. 1746.

Liberat. cap. 20.

Joan. Ep. 2.

Joan. Ep. 3.

Contumeliosus: de ejus negotio Joannis Papæ Rescriptum.

XIX. Joannis & curam accendit *Contumeliosi* negotium: Reiensis Ecclesiæ Antistes *Contumeliosus*, suis sceleribus contumeliæ multum sibi accersiverat. Quæ ubi Galliæ Episcopis innotuere, relationem Joanni suam misere. Rescripsit Pontifex, reum in Monasterium esse relegandum: *Quia hujusmodi persona sacris non potest inhærere mysteriis, ab hodierno vel officio eum nostra censet removere autoritas, ut in Monasterio constitutus, delicti veniam à Domino petere non desinat. . . . . Sed ne ejus Ecclesia destituta videatur, in ejus loco visitatorem dari, præsenti autoritate decernimus, qui se ita noverit omnia exhibenda, ut nihil de ordinibus Clericorum, nihil de Ecclesiastica facultate præsumat, sed ea, quæ ad sacrosancta mysteria pertinent, exequatur.* Contumelioso verò, ut pœnitendi habeat licentiam, Galliæ Antistitibus dare petitorium jubet, *ubi errorem suum profiteatur, sub die, & Consule.* Data VII. Idus Aprilis. Paria atque gemina Clericis Reiensibus scribit. Sed & Cæsarium Arelatensem adiit scripto ejusmodi: *Dolemus de amissione Pontificis, rigorem tamen Canonum servare necesse est.* Ei quoque jus tribuit constituendi visitatorem, donec proprium Antistitem adipiscatur Ecclesia.

Marcellini Chronicum absolvitur. Quis Marcellinus?

XX. Justiniano IV. Consule Chronicum Marcellinus suum absolvit. Incipit ab anno Dom. CCCLXXIX. Ausonio & Olybrio Coss. Annos itaque complectitur CLVI. Quos in sua Præfatione sic distribuit: *Ego verò simplici duntaxat computatione Orientale tantum secutus imperium, per Indictiones, perque Consules infrà scriptos, centum & quadraginta annos, à VII. videlicet Indictione, & à Consulatu Ausonii & Olybrii, quibus etiam Coss. Theodosius Magnus creatus est Imperator, enumerans, & usque in Consulatum Magni, Indictionis XI. colligens, eorumdem autorum operi subrogavi: itemque alios XVI. annos, à Consulatu Jus-*

Anno Dom. 535.

Justini Augusti primo usque in Consulatum Justiniani Augusti IV. *suffect. Id sunt simul anni* CLVI. *& meum rusticum opus supposui.* Cujus operis meminit Cassiodorus, à quo etiam discimus, quid muneris Marcellinus gesserit: *Marcellinus Illyricianus, qui adhuc Patricii Justiniani fertur egisse cancellos, sed meliore distione devotus, a tempore Theodosii Principis usque ad fores Imperii triumphalis Augusti Justiniani opus suum Domino juvante perduxit: ut qui antè fuit in obsequio suscepto gratus, posteà ipsius imperio copiose amantissimus appareret.*

Cassiodor. divin. Inst. cap. 17.

Anno U. C. 1288. Per. Jul. 5248. Jul. 580. Dom. 535. Justinian. 8. & 9. Theodat. 1. & 2. *Sol.* 12. G. *Lun.* 4. *Indict.* 13. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 1. P. 8. *April.*

Cos. *Belisarius solus.*

Belisarius Sicilia potitur. Theodati pacta. Clade Græcorum ea revocat.

I. Victoriæ suæ præmium, decorisque ad triumphum accessionem Belisarius Consulatum habuit, quem suâ in populum munificentiâ non minimum illustravit: *Consul creatus, curuli sellâ captivorum humeris argenteâ invectus, zonas aureas, aliasque e spoliis Vandalorum divitias populo distribuit.* Verùm ab ea dignitate ad majorem sanè gloriam gradibus veniebat. Novas illustris viri victorias summatim retulit Marcellini Continuator: *Postquam Carthago, Libyaque sua cum Rege Gelimero per Belisarium est subjugata, de Roma Italiaque deliberat Imperator: iterumque expeditio, iterumque classis paratur, idemque Ductor, qui Consul eligitur, tectaque navigio Siciliam properat: Cataneam & Syracusas sine mora, imò omnem pervadit Trinacriam.* Nobilem Procopius expeditionem stylo fusiore prosequitur. In suspicionem adductus Theodatus, à Belisario Siciliam esse petendam, cum Germanis paciscitur, ut Galliæ portionem, quæ Gothos contingeret, sibi haberent, & aureorum viginti millia acciperent, ut sibi forent auxilio. Verùm Justinianus ut faciliore victoriâ Gothi sternerentur, spargi rumorem jusserat, suum in Africam exercitum mitti: per causam commeatus Siciliam peti: arcanis verò mandatis Insulam tentari præceperat, nec in potestatem redactam unquam restitui. Belisarius ubi Siciliam appulit, illicò Cataneam cœpit; inde Syracusas deditione, mox civitates alias nullo negotio ditioni Romanæ subjecit. Una Panormus solidis firmata muris, victoriæ cursum interpellabat. Imperat ergo Belisarius, ut ad mœnia ad mare sita, defensoribus vacua, naves accedant. Extemplò lembos sagittariis complent, sublatos ad malorum fastigia, quæ civitatis propugnaculis editiora erant. Tum Gothi sagittis undique petiti, metu correpti, Panormum Belisario dedunt. Cui nil accedere felicius potuit, quàm quòd ultimo Consulatus die Siciliæ Victor Syracusas ingrederetur, à quibus cum magno plausu exceptus est. Ut fortitudinis, sic & liberalitatis suæ egregiæ specimina præbuit, sparsâ magnâ aureorum, numismatumque in plebem copiâ. In Dalmatia quoque prosperos habuere successus arma Justiniani. *Mundus* Illyricianæ Militiæ Ductor, & Gothi cum inter se manus conseruissent, fugatis hostibus Salonas occupat. Tum attonitus Theodatus, colligendis quidem thesauris, non bello strenuus, cum Petro veniens in colloquium, in has pactiones descendit, ut totam Imperatori Siciliam concederet: auream quotannis trecentarum librarum coronam mitteret, tria pro arbitratu Gothorum millia suppeditaret: neminem ad dignitates, nisi annuente Justiniano promoveret, in plebeis acclamationibus postponeretur: sibi soli nunquam statua dicaretur, sed utrisque: Imperatoris ad dextram, Theodati ad sinistram poneretur. Quas conditiones cum juramento firmatas obtulit, misso & Sacerdote *Rustico*, qui cum Petro eas Imperatori significatum iret. Verùm mutatis rerum vicibus, Theodati mutatur & consilium. Gothi Asinariâ, Gripâque Ducibus in Dalmatiam se conferunt. Venientibus cùm explorandi gratiâ Mauritius Mundi filius occurrisset, pugna committitur. Ex Gothis fortissimi cadunt, Romani verò omnes cum Mauritio desiderantur. Filii clade ingenti dolore affectus Mundus, iræque indulgens, incompositis copiis hostes adoritur, quorum pars maxima sanguine suo Mauritii manibus litat, cæteris in fugam versis, quos dum temerè Mundus insequitur, à milite percussus occubuit. Hæc ubi ad Theodatum fama detulit, perfidiâ ipsius cum inconstantia certante, Imperatoris Legatos spernit, ac pro nihilo habet; quos non minimâ detentos custodiâ servat. At Justinianus cognitis quæ in Dalmatia contigerant, Belisarium, quem ex Sicilia revocaverat, quàm celerrimè petere Italiam jubet, & Gothis pro hostibus uti. Constantinum Regii Stabuli Comitem in Illyricum misit. Constantinus copiis comparatis, cum universa classe ex Epidamno Epidaurum invehitur. *Gripa*que cum Gothis Salonas recuperarat, timore perculsus, civitatem, quam parte murorum destructa defendere non poterat, deserit. Vacuam Constantinus urbem facillimè occupat, brevique collapsa omnia in integrum restituit: abeunteque Ravennam Grippâ, cum suis militibus Dalmatiam, Liburniamque omnem in potestatem redigit. Baronius, cujus Chronologiam eruditi amplectuntur, Constantini hæc facinora in annum DXXXVI. transfert. Ab ea tamen nos sententia Procopius ipse revocat, qui narratis illis, quæ illustrissimus Purpuratus anno proximè secuturo recitat, hæc addit: *His peractis hyems jam declinabat, & belli hujus, quod Procopius historia commendavit, primus jam annus finiebatur.* Si qua igitur Procopio fides, Mundi clades, Constantinique in Dalmatiam expeditio anno est labenti affigenda.

Proc. de Bell. Vand. l. 2. 6.

Marcellin.

Proc. Goth. l. 1. c. 11.

Proc. de Bell. Goth. l. 1. c. 4. 5.

Proc. de Bell. Goth. l. 1. c. 6.

Salomonis de Mauris victoriæ.

II. Dum prosperè in Sicilia res eveniunt Belisario, Salomon Africæ Prætorio Præfectus Romanorum gloriam augebat. Mauri suo more omnia populantes, prædæ multum agebant. Id cùm malè haberet Rufinum Thracem, qui *Bandophori*, id est, Vexillarii officio fungebatur, atque Aiganum Hunnum, hastatorum fortissimum, Byzacii Præfectos, palantes Mauros aut interficiunt, aut capiunt. Quam cladem ubi Maurorum Duces intellexere, vespere appetente Romanos cum omnibus copiis petunt. Qui cùm se fortiter defendissent, telis deficientibus, Barbarorum numero opprimuntur. Aigan vulneribus coopertus cadit, cui Medisinissas Maurorum Præfectus caput amputat, fœminis ostendendum, Rufinus verò captus est. Auditâ eâ clade, Salomon coacto exercitu in Mauros movet, cum quatuor suis Ducibus apud oppidum *Mammas* castra habentes, mulieribus referta, quibus mos est, equos curare, pabulum subministrare, arma mundare & acuere. Primo congressu Romanorum equi, camelorum specie barrituque turbati,

ANNO DOM. 535.

ſeſſores excutiunt, qui nullo ordine fugam arripiunt. Tum Salomon proſpiciens quo res loco erat, quàm primùm equo deſiliens, idem alios facere jubet, ſubinde camelos adortus, eos interficit, quibus cadentibus via ad mulieres panditur. Ad hæc attoniti Barbari, in vicinum montem ſe recipiunt. Fugientes inſecuti Romani, mille circiter occidunt, fœminas, puerosque, & quidquid camelorum ſuperfuit, capiunt, reque feliciter geſtâ Carthaginem redeunt. At Barbari clade ſuâ magis ad iram provocati, reparato exercitu circa Byzacium populantur, nec ſexui parcentes, nec ætati. Quibus auditis, Salomon Barbaris *Burgaoni* monti prærupto inſidentibus occurrit. Theodoro mandat, ut cum excubitoribus ducentis, peditibuſque nonnullis de nocte montem aſcendat, orienteque ſole hoſtes telis petat, ipſe verò diluculo cum toto exercitu in extrema montis parte eos aggreditur. In medio conſtituti Barbari, abſque prælio in ſylvam profundam curſu contendunt. Amiſerunt ſuorum quinque circiter millia, Romanorum nullus deſideratus. Harum victoriarum tempus nos Procopius docuit: *In Italia verò eâdem tempeſtate Beliſarius contrà Theodatum a Juſtiniano miſſus, primo Siciliam curſu nullo labore adeptus eſt.*

Proc. de Bello Vand. l. 2. c. 9.

Proc. de Bello Vand. l. 2. c. 10.

Joannis Mercurii Papæ obitus Quandonam contigit?

III. Ad res Eccleſiæ feſtinat oratio. Dies Joannis Papæ ſupremus Veterum monumentorum taciturnitate opprimitur. Abſona eſt extra modum Anaſtaſii Chronologia; Joannes *ſepultus eſt in Baſilica B. Petri Apoſtoli, VI. Cal. Julias, poſt Conſulatum iterum Lampadii.* Qui annus Domini eſt DXXXII. quo Pontificatum Joannes adiit, nedum eo tempore morte ſuâ illum exuerit: neque placet Onuphrii Chronologia, qui *ſexta Cal. Junii anni* DXXXIV. Joannis Mercurii aſſignat obitum. Cujus ſententiam refellit Agapeti ad Reparatum Epiſtola: *Fraternitatis tuæ literis indicaſti poſt Epiſtolam deceſſori meo dirigendam, inter navigii ſuſcipiendi moras, quas hyemis continuata generabat aſperitas, ordinationem noſtram tibi omnipotentis Dei beneficio nuntiatam.* Data eſt Epiſtola *quinta Idus Septembris, poſt Conſulatum Paulini.* Quòd ſi Joannes Maii XXVII. ſuperioris anni naturæ ſatisfeciſſet, id nuncii diu ante hyemem labentis anni ad Reparatum perveniſſet. Agapetus quoque literas Paulino Conſule Reparatus direxiſſet, neque tam ſerò Agapetus *Reparato* reſpondiſſet, menſibus ſexdecim poſt *tertium Nonarum Junii* anni DXXXIV. quibus Agapeti ordinationem affigit Onuphrius. Probamus magis Schelſtrati de ſuprema Joannis Mercurii die Chronologiam: *Joannes ſecundus obiit XXXI. Martii, & ſucceſſit die XXIX. Aprilis Agapetus.* Epiſtola quidem Agapeti ad Reparatum nono Septembris exarata, quâ de ſuſcepto Pontificatu gratulanti reſpondet indicio eſt, non ante Aprilem ordinatum eſſe. Quod & oſtendit Carthaginenſis Concilii Epiſtola, ad Joannem miſſa, menſe, uti videtur, Martio celebrati, Reparato Præſide. Quòd ſi anno elapſo Joannes Agapeto deceſſiſſet, vix Carthaginenſes Patres id latuiſſet. Denique quam regiæ gratulationi Epiſtolam perſolvit Agapetus, ea data eſt *idibus Octobris* labentis anni. Atqui citius & de ipſius ad Pontificales honores promotione gratulatus Agapeto fuiſſet Juſtinianus, & Imperatori reſcripſiſſet Agapetus, ſi anno præterito inauguratus eſſet. Joannes igitur ad labentem uſque annum vitam extendit ſuam. Verùm de obſcura Chronologia ſatis eſt. Extat Joannis ad Valerium de divina & humana natura J. C. Epiſtola, *data Nonis Auguſti, Juſtiniano & Athalarico V. C. Coſſ.* Quæ nota Conſularis Epiſtolam falſi coarguit. Nullum Athalaricus Conſulatum geſſit, nedum cum Juſtiniano.

Agap. ep. 3.

Schelſtr. Antiq. Eccl.

Reparatus Carthaginenſis.

IV. Reparatus, qui Joanni ſcribit, anno labente Carthaginis Antiſtes creatus erat, ut nos Victoris Chronicum monuit: *Beliſario V. C. Conſule Reparatus Carthaginenſis Eccleſiæ Epiſcopatum poſt Bonifacium ſuſcepit.* Hic eſt ille Reparatus, qui anno DXLV. à perduelle Gonthare ad Ariobindum miſſus eſt: *Gontharis Reparatum civitatis Præſulem Ariobindæ nunciatum miſit, ut ſub fidem incolumitatis ad Palatium venire maturet.* Filium Ariobindæ divino lavacro abluit, patrique ad perfidum Gontharim abeunti Evangelium tradidit, quaſi clypeum, quo tutus eſſet à vi tyranni. Neque Epiſcopatus fortunam tutam traxit, jubente Juſtiniano in exilium relegatus anno DLIII. *Poſt Conſulatum Baſilii V. C. anno XII. Reparatus Archiepiſcopus plurimis calumniis impetitus, pro eo, quòd damnationi trium Capitulorum memoratorum aſſenſum non præbuit, officio ſumptibuſque privatus, Eucayda exilio relegatur.* Poſtquam Pontificatum adeptus eſt Reparatus, Synodum Carthagini cogit, quam non ſatis accuratè in annum DXXXIV. confert Labbeana Chronologia, quo Reparatus nondum Carthaginenſibus Præſul datus fuerat.

Proc. de Bello Vand. l. 2. c. 19.

Vict. Chr.

Synodus Carthaginenſis ſub Reparato excludit Arianos Clericatu.

V. Florentiſſima fuit Epiſcoporum numero ea Synodus, cui CCXVII. Antiſtites adfuere. Ex quibus in notitiam nobis venere Reparatus Synodi Præſes, Florentianus, Datianus, ſuarum Provinciarum Primates, Felicianus Ruſpenſis, Felix Zactarenſis, Caius & Petrus, Legati Synodi. Congregati ſunt Fauſti in Baſilica, quam gaudio lachrymantes ſuis fletibus rigarunt, ut ipſi teſtantur: *Ad univerſalem totius Africæ Synodum fideli devotione convenimus, in illa Juſtiniana Carthaginenſis Baſilica congregationis noſtræ primitias Domino conſecrantes, unde noſtros Patres tyrannus Hunnericus expulerat. Hæc Baſilica Fauſti apud nos dicitur multis Martyrum corporibus inſignita, quorum Deus exaudivit orationes, ut daret hujus rei fiduciam Sacerdotibus.* Poſtquam Patres conſedere, in quæſtione poſitum, quâ ratione cum Arianis Sacerdotibus eſſet agendum: *Utrùmne in ſuis honoribus, an in laica communione relinquerentur.* Communi quidem ſententiâ ſuâ dignitate moveri placuit: *Ex omnium quidem Collegarum tacitis moribus nemini placere ſenſimus, ut in ſuis honoribus Ariani ſuſcipiantur. Verùm tamen convenire caritati credidimus, ut quid habeat ſenſus noſter, in publicam notitiam nemo perduceret, niſi prius vel conſuetudo nobis, vel definitio Romanæ Eccleſiæ proderetur. Hac igitur noſtra ſalutationis Epiſtola per fratres & Conſacerdotes noſtros Caium & Petrum, & per filium noſtrum Liberatum Diaconum continuò deſtinavimus.* Ea Carthaginenſium legatio Joannis poſt obitum Romam pervenit. Rogante Feliciano Synodus & de Monaſteriis ſententiam dedit ſuam: *Felicianus Epiſcopus Eccleſiæ Ruſpenſis dixit: Apud Ruſpen Monaſterium eſt à Domino præceſſore meo conſtitutum. Peto Sanctitatem veſtram, ut aliquid de Monaſteriis ordinetur. Felix Epiſcopus Eccleſiæ Zactarenſis, Provinciæ Numidiæ dixit: De Monaſterio Abbatis Petri, ubi nunc Fortunatus Abbas conſtitutus eſt, quæ temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacii in univerſali Concilio nobis etiam præſentibus acta ſunt, inconvulſa permaneant. Cætera verò Monaſteria*

Lab. Conc. t. 4. 1755.

Lab. Conc. t. 4. 1785.

etiam ipsâ libertate plenissimâ perfruantur: servatis limitibus Conciliorum suorum in hoc duntaxat, ut quandoque voluerint sibi Clericos ordinare, vel Oratoria Monasteriis dedicare, Episcopus, in cujus plebe vel civitate locus Monasterii consistit, ipse hujus muneris gratiam compleat, salvâ libertate Monachorum, nihil sibi in eis præter hanc ordinationem vindicans, neque Ecclesiasticis eos conditionibus, aut angariis sobdens. In ea quoque Synodo Theodoro Ecclesiæ Carthaginensis Diacono mandata ad Justinianum legatio est, de qua in Augusteo ad Salomonem Rescripto mentio est, ut Ecclesiarum possessiones tyrannidis tempore Catholicis Episcopia ereptæ restituerentur. Quorum petitionibus Imperator annuit, *salvâ in quocunque loco tributorum solutione.*

Bar. An. 535. n. 42.

Felicianus Ruspensis Fulgentii successor.

VI. Felicianus, quo prosequente id de Monasteriis Decreti sancitum est, Fulgentio Calendis Januariis anno præterito successerat. Labebatur Pontificatus ejus annus secundus, cùm ad Synodum suam accessit. Vitio nobis fortè daretur, si quæ de Feliciano, Fulgentianæ vitæ Autor retulit, silentio premeremus. Referamus ergo quod de Feliciano reperimus: *Ne hoc interim prætereundum silentio judicavi, quod dum ei successor idoneus quæreretur, discordantibus Laicis, & Clericis, annum prope integrum prolixitas contentionis exegit: & illo die Sanctitas tua super Cathedram ejus sedit, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc privilegio meruit prima solemnitas ejus depositionis, ut multò amplius venerabilis fieret per gaudia tuæ ordinationis. Vis autem nosse quomodo non fortuitis motibus ista provenerunt, sed illis orationibus demonstrantur esse concessa? Recole visionem fidelissimam B. Pontiani Episcopi Thenitani, quam sic ipse narravit: Euntis mihi secundam præceptum Datiani Primatis, ut Ruspensi Ecclesiæ eligeretur Antistes, idem B. Fulgentius per tempus quietis apparuit, & affabilis sicut solebat aspectu, salutans amicabiliter, quò, inquit, nunc Sanctitas tua velociter ambulas? Cui respondi, ut Episcopus Ruspensi Ecclesiæ eligatur. Ille verò subridens, Jam, inquit, ordinatus est.* Feliciano Autor vitæ Fulgentii, quocunque nomine vocetur, Opus suum nuncupavit.

Vit. Fulg. c. 30.

Agapetus Papa Bonifacii in Dioscorum anathema comburit: Afris scribit.

VII. Hactenùs de Synodo, cujus Legati Joannem, cui mittebantur, Agapeto decessisse reperiunt. Natione Romanus erat, *patre Gordiano Presbytero, Clericus ad Sanctos Joannem & Paulum.* Archidiaconum egisse, prædicat Liberatus. Quo die ordinatus est, non satis liquet. Non improbabile fit, Aprilis XXII. feriâ primâ, in Episcopali Cathedra fuisse collocatum: quam diu non tenuit, utpote qui anno insequente obiit ad plures. Quàm primùm dignitate Pontificali Agapetus ornatus est, maximæ curæ habuit, Libellos Bonifacii in cineres redigere, ne ulla ipsorum vestigia superessent: *Ortu Episcopatus sui Libellos anathematis, quos invidia dolo extorserat Bonifacius Presbyteris & Episcopis contra Canones & contra Dioscorum, in medio Ecclesiæ congregatis omnibus, incendio consumpsit.* Postmodum ad res Africæ convertit animos. Ac Reparatum, Florentianum, Datianum, cæterosque Carthaginensis Concilii Præsules hâc suâ compellit Epistolâ: *Cùm literas caritatis vestræ ad prædecessorem nostrum datas accepimus, pridem gaudia concepta renovamus, benedicentes Dominum sempiternum, qui liberavit nos ab inimicis nostris. Quæ cùm ita sint, redeuntibus Caio & Petro fratribus, & Coepiscopis nostris, atque Liberato Diacono filio nostro proferimus sincerissimam consilii vestri caritatem. Quoniam sicut & sapientes facere decebat & doctos, immemores Principatus Apostolici non fuistis. Sed quæstionis illata volentes vincula dissolvere, ab ejus Sede requisivistis, sicut decebat, aditum, cui potestas est indulta claustrorum.* Quæstioni verò sic persolvit, ut Arianis Antistitibus dignitatem neget suam, *ne cum perdito volumus congregare, obnoxii cadamus in culpam.* Laudat verò, quòd *alimoniorum solem utilitatibus adjuventur.* Probat etiam maximè, quòd Clerici *sine Sacerdotum suorum literis* non suscipiantur. Data v. Idus Septembris. Eâdem die Reparato privatim scribit, qui ipsi ad Pontificatum evectionem gratulatus fuerat. Pietate conditum est votum hoc Agapeti: *Postulo misericordiam Divinitatis, ut & in vobis quietis reparata gratia fructificet, & Deus omnipotens, qui mihi Sacerdotii dedit donum, concedat & meritum.* Reparati quoque dignitatem suffragio suo stabilit: *Universa præterea, quæ inimicorum perversitas invaserat, caritatis tuæ Metropolitana jura reparantes, hortamur ut ea, quæ suo, vel aliorum nomine rescripsimus, universis debeas innotescere.*

Anastas.

Agap. ep. 1.

Contumeliosi judicium renovat Agapetus. Ad Cæsarium de non alienandis bonis Ecclesiæ Epistolæ.

VIII. Literis curæque Agapeti non Africa duntaxat, sed Gallia quoque materiam præbuit. *Contumeliosus* Reiensis Episcopus, quem anno superiore Joannes damnarat, ad Sedem Apostolicam provocabat. Placuit ergo renovari judicium, quod Agapetus Cæsario Arelatensi significatum ivit: *Delegaturi autem Deo nostro adjuvante, summus examen, ut secundum Canonum venerabilium Constituta sub consideratione justitiæ omnia, quæ apud fraternitatem tuam de hujusmodi negotio acta gestave sunt, diligentissimâ vestigatione flagitentur.* Cum porro provocatione suâ vim latæ in se sententiæ cohibuisse putans, celebrationem Missarum sibi vindicaret, id Pontifici improbatum est: *Et nos quidem, quamvis culpatus à nobis Emeritus defensor memoratum Episcopum, reversum ad Ecclesiam suam, caritatis tuæ voluntate firmaverit, usque ad exitum judicii, quod delegaverimus, Episcopum Contumeliosum, reddita sibi modò propriâ substantiâ, suspensum interim volumus ab administratione patrimonii Ecclesiastici, & celebratione Missarum. Quia id, quod sibi viderat judicio fuisse sublatum, gloriosius si ei veritas suffragatur, judicio receperit, quàm usurpationibus occuparit.* Data XV. Cal. Augusti. Illo ipso die aliam & Cæsario Arelatensi Epistolam direxit. Eâ quâ flagrabat pauperum charitate Cæsarius, de facultatibus Ecclesiæ multa pauperibus erogare cupiebat. Cui perficiendo Pontificis assensus requirebatur, quem & suis impetrare literis voluit. Respondit Agapetus, facilem quidem sibi animum esse, ut votis ipsius annuat, verùm autoritate Canonum se prohiberi, ne Ecclesiasticas opes distrahi patiatur: *Revocant nos veneranda Patrum manifestissima Constituta, quibus prohibemur, prædia Ecclesiæ, cui nos omnipotens Dominus præesse constituit, quolibet titulo ad aliena jura transferre. . . Nec tenacitatis studio, aut sæcularis utilitatis causâ hoc facere nos credatis: sed divini consideratione judicii necesse nobis est, quidquid sancta Synodalis decreti autoritas, inviolabiliter custodire.*

Agap. ep. 7.

Agap. ep. 6.

Justiniani ad Agapetum literæ: vices Sedis Apostolicæ Episcopo Justinianæ petit.

IX. Postquam in Regiam urbem de Agapeti Pontificali inauguratione nuncius allatus est, Justinianus abjectâ omni cunctatione honorem electo exhibitum voluit. Sed & aliæ causæ fuere, cur Agapetum adiret scripto. Cupiebat Impe-

rator

Anno Dom. 535.

rator Præsules Arianos resipiscentes, & suas dignitates retinere, & ad novas promoveri. Præterea *Stephano* Larissæ Metropolitano, de cujus negotio in Romana Synodo, Præside Bonifacio II. tractatum fuerat, munere suo remoto, suffectus fuerat *Achilles*, quem Patriarcha Epiphanius consecravit. Qua de re Agapeto satisfaciendum putavit Imperator, ne divulsæ Ecclesiæ concordia abiret in dissidia. Denique rogabat, ut Justinianæ civitatis Præsuli vices Agapetus suas injungeret. Sacras *Heraclius* Presbyter literas Papæ reddidit, qui suo subinde Rescripto eis persolvit. Ac primùm gratias agit Imperatori: *Licet de Sacerdotii mei primitiis pietatis divina muneribus ad referendas essem gratias multipliciter obligatus, susceptis tamen, venerabilis Imperator, per Heraclium venerabilem Presbyterum, filium nostrum vestra serenitatis affatibus, quos aterni fructus ubertate plurimos destinastis, votorum meorum sunt in Domino gaudia geminata, quòd adunatus solicitatis vestra provectibus, tali mentis gloriosa proposito terrena vobis regna subjectis, ut simul cœlestia conquiratis.* De Arianis Præsulibus respondet, ab Ecclesiæ Canonibus ipsos dignitatibus pelli suis, ne dum ad novos honores promoveantur: *Ipsas quoque regulas credidi subnectendas, qua specialiter censuerant, ne quis talium reconciliatus, aut Ecclesiastici ordinis provectibus augeatur, ut desideret honores ulterius possidere, quos se dubitare non debet culpabiliter amisisse.* De negotio verò Stephani Larissei, Achillisque sic statuit: *De Stephani Episcopi persona simul & causa non credatis alicujus nos studio defensionis impelli. . . Et ideò, quia clementia vestra salubriter offerre dignata est, ut à Legatis nostris omne negotium tractaretur: hanc operam his, quos incontinenti dirigimus, Deo autore mandamus: ita tamen, ut jam nunc communione nostrâ vir religiosus Achilles pro vestra jussione debeat gratulari.* Epiphanium tamen perstringit, quòd Achillem ordinarit: *Quòd autem clementia vestra fratris & Coëpiscopi nostri Epiphanii dignata est excusare personam, quia in prædicti Achillis consecratione vestra potius jussio, quàm illius ordinatio prævenisset, credimus quòd & ipse cognoverit jure culpatum, qui prater dicta, qua deliquit, hoc certè excusare vix poterit, quòd tam piissimo, & clementissimo Principi, B. quoque Petri privilegia defensanti, non vel opportunè, vel importunè suggesserit, quid in hac parte Sedis Apostolica reverentia debebatur.* Ad Augusteam verò petitionem de creando in urbe Justiniana Præsule, qui Romanæ Sedis Legatum ageret, respondet, mandaturum se Legatis, quos dirigebat, ut eo de negotio tractarent: *Sed & de Justiniana civitate gloriosi natalis vestri conscia, necnon & de nostra Sedis vicibus injungendis, quid servato B. Petri, quem diligitis, Principatu, & vestra pietatis affectu plenius deliberari contigerit, per eos, quos ad vos dirigimus Legatos, Deo propitio celeriter intimamus.* Datum Idibus Octobris.

Agap. ep. 4.

Theologiæ Schola.

X. Cùm in regulis Ecclesiasticis apprime eruditus esset Agapetus, eum sibi adeundum esse putat Cassiodorus, ut Theologiæ Scholam in urbe erigeret. Mirum in tanta civitate, nullos adhùc Theologiæ Professores extitisse, dum in urbibus, quæ Romæ assurgebant, viri eruditi cum laude id muneris administrarent. Testis Junilii ad Primasium Africæ Præsulem Epistola. Quærebat Primasius, *Si quis esset inter Græcos, qui divinorum Librorum studio, intelligentiâque flagraret. Ad hac ego respondi, vidisse me quendam, Paulum nomine, Persam genere, qui in Syrorum Schola in Nisibi urbe est edoctus, ubi divina Lex per Magistros publicos, sicut apud nos in mundanis studiis, Grammatica & Rhetorica ordine ac regulariter traditur.* Erant & apud Alexandrinos Doctores ejusmodi, qui in explicandis rebus Theologiæ versabantur. Optimis hisce exemplis adductus est Cassiodorus, ut Agapetum invitaret ad Scholas Theologicas in urbe instituendas. Rem bella, quibus Italia vastabatur, prohibuere. Verba ipsa Cassiodori referamus, quæ extant in ipsius de Institutione divinarum Scripturarum Præfatione: *Nisus sum cum beatissimo Agapeto urbis Roma, ut sicut apud Alexandriam multo tempore fuisse traditur institutum, nunc etiam in Nisibi civitate Syrorum, Hebræis sedulò fertur exponi, collocatis expensis in urbe Romana, professos Doctores Schola potius acciperent Christiana, unde anima susciperet aeternam salutem. . . . Sed cùm propter bella ferventia, & turbulenta nimis in Italico regno certamina desiderium nullatenùs valuisset impleri, quoniam non habet locum res pacis temporibus inquietis.*

B. M. P. t. X. 340.

B. M. P. t. XI. 1270.

Synodus Arvernensis quandò congregata?

XI. Dum in Occidente versamur, Arvernensis Synodi memoria est apprehendenda. Baronius sexennii metachronismo Concilium anno DXLI. affigit n. 30. Quæ Chronologia Episcoporum subscriptionibus disertè refellitur: *Honoratus in Christi nomine Episcopus Ecclesia Bituricæ Constitutionem nostram relegi, & subscripsi die VI. Idus Novembris, post Consulatum Paulini Junioris V. C.* Consensu Theodeberti Regis ea Synodus convocatur, ut ipsi Præsules profitentur: *Cùm in nomine Domini, congregante S. Spiritu, consentiente Domino nostro gloriosissimo, piissimoque Rege Theodeberto in Arverna urbe Sancta Synodus convenisset.* Interfuere Episcopi XV. Honoratus Bituricensis Synodi Præses, *Gallus* Arvernicæ, *Gregorius* Lingonicæ, *Hilarius* Gabalitanæ, *Ruricius* Lemovicæ, *Flavius* Remensis, *Nicetius* Treverensis, *Deuterius* Lutensis, *Dalmatius* Rutenensis, *Lupus* Catalaunensis, *Domitianus* Coloniensis, *Venantius* Vivariensis, *Hesperius* Metensis, *Desideratus* Veredunensis, *Grammatius* Vindonissæ, qui Novembris octavo Arverno coacti, Canones ad disciplinam Ecclesiæ spectantes sexdecim condidere.

Canones Arvernensis Synodi.

XII. Primus. Nullus Episcoporum aliquam prius causam suggerat, quàm ea, quæ ad emendationem vitæ, ad severitatem regulæ, ad animæ remedia pertinent, finiantur. II. *Episcopatum desiderans electione Clericorum, vel civium, consensu etiam Metropolitani ejusdem Provincia Pontifex ordinetur.* III. Ne pallis, vel ministeriis divinis defunctorum corpora obvolvantur. IV. Ne Clerici à secularibus contra Episcopos erigantur. V. Qui res Ecclesiæ à Regibus obtinent, excommunicentur, quæ obtinent irrita habeantur. VI. Matrimonia cum Judæis nulla Christiani contrahant. VII. Ne opertorio Dominici corporis Sacerdotis unquam corpus obtegatur, ne altaria polluantur. VIII. Supellex Ecclesiæ ad nuptiarum ornamenta non usurpetur. IX. Ne Judæi Christianis Judices præficiantur. X. Parochiam alienam nullus Episcoporum invadat. XI. Alienum Clericum Episcopus ne suscipiat, aut promoveat. XII. Qui relictam fratris, sororem uxoris, privignam, consobrinam, vel relictam patrui, aut avunculi carnalis contagii consortio crediderit violandam,

autoritatem divinæ Legis, ac jura naturæ perrumpit. Quamdiu in hoc scelere versabitur, à Christiano cœtu atque convivio, Ecclesiæque communione privabitur. XIII. Presbyteris & Diaconis continentia ab uxoribus servetur, secus dignitate suâ privabuntur. XIV. Munera Ecclesiæ collata qui retinuerit, post Sacerdotalia monita communione pellatur. XV. Natale, Pascha, Pentecoste, præcipuéque solemnitates à Presbyteris, & Diaconis cum Episcopo celebrentur: cives quoque majores in prædictis festis ad Pontifices veniant, secus communione pellantur. XVI. Episcopi, Presbyteri, & Diaconi extraneas secum mulieres non habeant. Canones excipit Synodica ad Theodebertum Regem Epistola, cui titulus præfigitur, *Domino illustri, atque præcellentissimo Domino, & filio, Theodeberto Regi.* Quo liquet Episcopos se Principibus subditos profiteri. Finis Epistolæ is est, ne qui aliorum Regum potestati subjacent, possessionibus spolientur, quas in ejus regno jure obtinent. Verba sunt Arvernensium Patrum:

Lab. Conc. t. 4. 1805.

Reverendissimè, ut dignum est, supplicantes, quæsumus, ut hoc nostra petitioni divino intuitu pietas vestra non deneget, ut tam Rectores Ecclesiarum, quàm universi Clerici, atque etiam sæculares, sub regni vestri conditione manentes, necnon ad Dominorum Regum patruorum vestrorum dominium pertinentes, de quòd in sorte vestra est, extraneos de quòd habere proprium semper visi sunt, non permittatis existere.

Justiniana urbs: ejus Episcopum Metropolitani dignitate Justinianus induit.

XIII. Rebus Occidentis succedant, quæ ad Orientis spectant Ecclesias. Agapeto scripserat Imperator, ut Sedis Apostolicæ vices Justinianæ novæ Præsuli committerentur. Quid hoc rei accuratius est explicandum. Justinianus nobilitando loco, ubi lucem aspexerat, urbem ædificarat, cui nomen suum imposuerat. Civitatis hujus Procopius meminit.

Procop. de Ædif. Just. l. 4. p. 704.

Apud Dardanos Europæ, qui jam post Epidamniorum terminos habitant, locus est, Taurosium nomine. Hinc Justinianus Imperator, orbis reparator, oriundus erat. Quem locum muro circundans, quadrangula figura singulis angulis turrim imposuit, effecitque, ut Quadriturrita & esset, & vocaretur. Juxta hunc locum urbem nobilissimam condidit, quam Justinianam Latinâ voce appellavit, atque hoc modo nutricationis officium altrici patriæ rependit. Fabricavit etiam canales aquarum, ut urbs aquis abundaret, & multa alia narratu digna. Non est facilè enumerare, Deo consecrata Templa, verbis comprehendere Magistratuum domos, ingentes porticus, mundà fora, fontes, vias, balnea, fora. Magna planè urbs est, & totius regionis Illyricana Metropolis, Archiepiscopum sortita, aliis urbibus ipsi, veluti magnitudine præstantiori cedentibus. Hujus civitatis Antistitem Archiepiscopali dignitate decorari Justinianus voluit. Extat in Codice Rescriptum ea de re Catelliano, quem *beatissimum Archiepiscopum primæ Justinianæ* Imperator nuncupat, datum *Belisario Consule:*

Auth. Coll. 11. Tit. vi. Nov. xi. pag. 40.

Multis & variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua primò Deus præstitit nobis ad hunc mundum, quem ipse condidit, venire, & circa Sacerdotalem censuram, eam volumus maximis incrementis ampliare, ut primæ Justinianæ patriæ nostræ pro tempore sacrosanctus Antistes, non solùm Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & cæteræ Provinciæ sub ejus sint autoritate; id est, tam ipsa Mediterranea Dacia, quàm Dacia Ripensis, necnon Mœsia secunda, Dardania & Prævalitana Provincia, & secunda Macedonia, & pars secunda etiam Pannoniæ, quæ in Bacensi est civitate. In specie verò boni publici Constitutionis hujus suæ fundamenta collocat: *Et quia homines semper bellicis sudoribus inhærentes, non erat utile Reipublicæ ad primam Macedoniam post tot spatia, tantasque etiam difficultates venire, ideò necessarium nobis visum est, ipsam Præfecturam ad superiores partes trahere, ut juxta eam Provinciæ constitutæ faciliùs sentiant ipsius medicinam. Et ideo tua beatitudo, & omnes præfatæ primæ Justinianæ sacrosancti Antistites Archiepiscopi habeant prærogativam & omnem licentiam, suam autoritatem eis impertiri & eos ordinare, & in omnibus suprà scriptis Provinciis primam habere dignitatem, summum Sacerdotium, à tua Sede creentur & solum Archiepiscopum habeant, nullâ communione ad eum Thessalonicensi Episcopo servandâ. . . Quando autem recordationis Sedis gubernatorem ab hac luce decedere contigerit, pro tempore Archiepiscopum ejus à venerabili suo Concilio Metropolitanorum ordinari sancimus, quemadmodum decet Archiepiscopum omnibus honoratum Ecclesiis provehi.* Labente anno cùm de Archiepiscopo Justinianopolitano constituisset Imperator, ut gloriam ejus amplificaret, ab Agapeto petiit, ut Vicarii Sedis Romanæ titulis quoque dinesceret, quod anno DXLI. à Vigilio impetravit. De Archiepiscopo primæ Justinianeæ verba hæc sunt Imperatoris: *Per tempus autem beatissimum primæ Justinianeæ nostræ patriæ Archiepiscopum habere semper sub sua jurisdictione Episcopos Provinciarum Daciæ Mediterraneæ & Daciæ Ripensis, & Prævalis & Dardaniæ, & Mysiæ superioris atque Pannoniæ, & ab eo hos ordinari, ipsum verò à proprio ordinari Concilio, & in subjectis sibi Provinciis locum obtinere eum Sedis Apostolicæ Romæ, secundum ea, quæ definita sunt à sanctissimo Papa Vigilio.* Data xv. Calend. Apr. Constantinopoli P. Consul. Basilii v. Sub ea fortè tempora urbem Cappadociæ *Mucissos* dignitate Ecclesiasticâ exornat Justinianus, ut nomine *Justinianopolis*, quod accepit, dignior redderetur. Tempus quidem collatæ autoritatis est in obscuro, res verò certissima, teste *Euphramâ* Thyanensi, cujus verba sunt ad Synodum v. Constantinopolitanam, Collatione v. *Sub Thyanensi civitate erat & Dobara, & Nazianzus usque ad tempora hujus pii imperii. Piissimus autem Imperator cùm Metropolitana jura dedisset civitati, quæ quondam quidem Mucissos, nunc verò Justinianopolis nuncupatur, cum aliis civitatibus, & Dobara, & Nazianzum subjecit ei.*

Leges Justiniani de Ecclesiæ regimine.

XIV. Eodem anno Leges Imperator plures conscripsit ad ordinandam Ecclesiæ politiam, quas Epiphanio direxit: Imperator *Justinianus Augustus Epiphanio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo regiæ civitatis, & universali Patriarchæ.* Priori capite Clericorum majoris Ecclesiæ numerum constituit: *Sancimus non ultra sexaginta quidem Presbyteros in sanctissima majore Ecclesia esse, Diaconos autem masculos centum, & quadraginta feminas, Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, ita ut sit omnis numerus reverendissimorum Clericorum sanctissimæ majoris Ecclesiæ, in quadringentis viginti quinque, & insuper centum existentibus iis, qui vocantur Ostiarii.* Erant & Clerici benè multi in aliis Ecclesiis, quibus Constantinopolis floruit. Beatæ scilicet Virginis Mariæ, in majoris Basilicæ vicinio posito, & à Verina ædificata, S. Theodori à Sporatio dedicata,

dicata, &c. Secundo Legis suæ capite Imperator prohibet, ne de minore Ecclesia Clerici in majorem per patrocinium transeant: neve in Ecclesiis, quarum Episcopalis ea pensas facit, *ullus ordinetur, antequam ad statutum uniuscujusque Ecclesiæ, quod antiquitùs ordinatum est, ab ædificatoribus Ecclesiarum, Presbyterorum, Diaconorum, masculorum atque feminarum, & Subdiaconorum atque Lectorum, necnon Cantorum & Ostiariorum numerus redigatur, & nullus in medio penitus adjiciatur.* Tertio Rescripti sui capite sancit, reditus Ecclesiarum in pios actus & personas verè egentes per Patriarchas & Oeconomos erogandos esse. Data XVII. Cal. April. Belisario Consule. Pauca pòst diebus Legem composuit de Monachis, novem capitibus constantem. Primum, de Monasteriis, & eorum ædificatione. II. Ne Monachi statim vestes induant. III. Ut communiter habitent & dormiant. IV. Monachus, qui Monasterium dimiserit, ut in vita se privata constituat, rationem Deo redditurus est, res autem, quæ Monasterio intulerit, ad illud pertinebunt. V. Testari ante Monachatum de suis facultatibus quilibet potest: ingredientem verò *simul sequuntur omninò res*: quarta tamen pars bonorum debeatur filiis, aut supplementum, si contigit eos aliquid accepisse, dos uxori servatur. VI. *Qui sacrum ministerium despexit, tribunalis terreni observet servitium.* Hodie verò Monachus ad suum institutum revocatur. VII. Qui ab uno Monasterio ad aliud transit, ejus facultates in priori remanebunt: mutationes ejusmodi ab Episcopis, & Archimandritis prohibeantur, quæ inconstantis animi sunt indicia. VIII. Monachus, qui Cantor, aut Lector factus est, si conjugem ducat, *excludatur modis omnibus à Clero, tanquam priorem conversationem & solitariam confundens vitam, & privatus sit de cætero.* Itaque quod nunc fit, pœnâ civili non afficiebantur Monachi, qui matrimonium inibant. IX. Creatio Abbatis ne per ordinem fiat, nec qui post primum est, defuncto succedat, sed loci Episcopus percurrat per omnes, & qui optimus apparuerit, eligatur. Data XIV. Cal. Aprilis Belisario Consule.

Novell. 3.

Novell. 5.

Epiphanii Constantinopolitani Episcopi obitus. Anthimus ei succedit.

XV. Epiphanius regiæ urbis Antistes, cui Augustea Rescripta hæc dirigebantur, anno labente jam præcipiti fato functus est. Anno DXX. Joanni successerat: periit itaque currente Episcopatus sui anno XVI. Ecclesiasticæ disciplinæ peritus erat, cui à teneris penè unguiculis innutritus, uti nos Justinianus monet Augustus, Epilogo Novellæ suæ tertiæ: *Beatitudinem igitur tuam, qua ab initio & ex infantili penè ætate, in sacro omni ordine & schemate sanctissimam ordinavit Ecclesiam, qua & ex sacro utique genere descendit, hæc custodire continuè sancimus.* Anthimus defuncto sufficitur, Episcopus erat Trapesuntinus, eorumque Præsulum unus fuit, qui Orthodoxorum cum Severianis Collationi interfuerat. Neque ritè satis Constantinopolitanis Antistes imponitur, quod & Marcellini Continuatori est observatum: *Epiphanius Episcopus regiæ urbis ante adventum Romani Præsulis moritur, cujus Episcopatum contra Canones Anthimus Trapezuntenâ Ecclesiâ relictâ invadit.* Favore Theodoræ Augustæ non meritis sanè suis id dignitatis Anthimus adeptus est, utpote qui lupum ovinâ pelle induebat, Liberato teste: *Eâ tempestate mortuo Epiphanio Constantinopolitano Episcopo, Theodora Augusta Anthimum transtulit in eandem Sedem, qui fuit Episcopus civitatis Trapesuntis regionis Ponti, latenter Chalcedonense Concilium non suscipientem.* Quin etiam cum impuro Hæretico Severo communionem coluit. Pietatis sibi larvam Anthimus imponebat, In jejunando frequentissimus. Referamus ea de re verba Anonymi, quæ in Vaticana Bibliotheca latitantia Baronius vulgavit: *Anthimus, qui relicto dudum apud Trapezuntium civitatem Episcopatu, Constantinopolim venerat, vitamque suam jejuniis commendabat, sine Patrum Decreto, sine Augusti favore, sine Procerum voto, Hæreticorum pecuniis & seditiosorum turbis fretus, in Constantinopolitanæ Ecclesiæ Sedem irruit improvisus, adulter invasit, & Apostolicum thronum ingemiscente Clero, populoque ad Cælum oculos referente, homo inimicus insedit, atque cunctis cæteris insaniam suam tacitus seminavit, stipem egenis Simoniaco ritu disseminans.* Baronius legit, *sive Patrum Decreto*, sed procul dubio legendum *sine*, secus legitima fuisset Anthimi electio, neque à Victore *pervasor*, vel si communi lectione, uti placet, *perversor* Ecclesiæ diceretur. Cæterùm etsi communi penè omnium suffragio Anthimus hæreseos postuletur, mirantes legimus Ephræmium Antiochenum Præsulem, orthodoxum sanè virum, de Anthimi opinionibus benè existimasse. Qua de re exstat apud Photium locus insignis. Ephremii tertia ad Justinianum Epistola, *Anthimi Synodalia accuratè de fidei dogmatibus, & missa & scripta esse ostendit. Altera verò ad ipsum mittitur Anthimum, post Synodalia eorum laudationem non excusans, quasi nil Anthimi impietatis in iis appareat, cæterùm Anthimum postulat recipi subtilissimum, & accuratissimum.* Verba Photii sic reddenda esse putamus. Schoti versio non placet: *Nisi quod minutissimè & accuratissimè Anthimum postulet recipi.* Græca sunt: *πλὴν προσθεῖναι τὸν Ἄνθιμον ἐξαιτεῖ λεπτομερέστερόν τε καὶ ἀκριβέστερον.* Quòd si Anthimum & de pietate laudavit Ephræmius, & recipi postulavit, eum sanè pro Hæretico non habuit. Nùm ex præconcepta opinione, aut præjudicio Hæreticis additus? Anno proximè insequente Anthimus ab Agapeto Constantinopoli agente loco suo movebitur. Extat Agapeti ad Anthimum Epistola, quâ ostendit in Christo duas perfectas esse naturas, ac contraria sentientem damnat: *Data est Calendis Maji Justiniano IV. & Theodato viris clarissimis Coss.* Magnâ conspiratione Epistolam eruditi falsi accusant. Nota sanè Consularis est absurdissima. Nunquam Justinianus Theodatum habuit in Consulatu Collegam. Anno Dom. DXXXIV. quo quartum Justinianus Consulatum gessit, Joannes adhuc Cathedram Romanam insidebat. Denique Pseudo-Agapeti Epistola hæc tota fermè desumpta est ex primo & secundo Capitulo Epistolæ Leonis, quæ numero est XCVII.

Liberat. c. 20.

Bar. An. 536. n. 60.

Phot. Bibl. c. 228. 778.

ANNO U. C. 1289. PER. JUL. 5249. JUL. 581. DOM. 536. JUSTINIAN. 9. & 10. VITIGIS 1. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 5. *Indict.* 14. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 23. *Mart.*

ANNO DOM. 536.

COS. *Post Consulatum Belisarii.*

Seditio in Africa occasione mulierum. Salomon ad Belisarium navigat.

I. GRavem in Africa seditionem excitat muliebris ambitio. Vandalorum filias uxoresque Romani matrimonio sibi junxerant, quæ viris persuadent suis, ut ea sibi loca vindicarent, quæ prius Vandalicæ potestatis fuerant. Nefas esse

Anno Dom. 536.

esse victores victis conditione inferiorea esse. Repugnabat Salomon, qui spolia opesque militibus omnes concesserat, prædia verò oppidaque Imperatoria esse volebat, à quo milites alebantur. Imminente Paschate Arianis, cui Templa erepta fuerant, præcipuè urgentibus, placuit festo Resurrectionis Dominicæ, quæ decimo Cal. Aprilis celebrabatur, Salomonem interfici. Illucescente solemni die ignarus conjurationis Salomon Ecclesiam ingreditur. At percussores, quibus injunctum negotium erat, arcanâ vi retenti, vana duntaaat murmura volutantes, à cogitata cæde remperant. Peractis sacris, conjurati suorum molliciem incusant. In diem sequentem re delatâ, similiter infecto negotio discedunt. Dum sese invicem accusant, conjurationis rumor spargitur in vulgus. Cùm itaque Carthagini remanere, seditiosi sibi haud tutum esse sentirent, plerique egressi agros, oppidaque populantur, Afrosque omnes, in quos incidebant, loco inimicorum habent. Salomonem in admirationem rapuit militum audacia: simul eos, qui in civitate remanserant, officii sui monet. Ac illi quidem primùm auscultare videbantut: verùm illucescente quintâ die in Hippodromo Salomonem conviciis onerant. Frustra Præfectus misso ad furentes Theodoro, blandis verbis ad æquum deducere conatur. Arma corripiunt, ad Palatium properant, Custodum Præpositum virtutibus clarum, cui & Theodoro nomen, interficiunt; obvios omnes, qui vel Salomoni amici erant, vel opibus affluebant, crudeliter mactant, domos diripiunt: nox furori modum imponit. Salomoni, quæ in Palatio fuit, Ecclesia latibulum præbuit: unde egressus Theodori Cappadocis domum à Martino ductus, post cœnam lembum cum quinque domesticis, Procopioque Historico conscendit. Inde ad *Misuam* Carthaginensium navale pervenit. Illicò Martinum jubet in Numidiam ad Valerianum proficisci, rogatum, ut quâcunque ratione posset, rebellione compositâ milites ad obsequium revocaret. Ipse verò ad Belisarium Syracusas navigat, quem monet, ut petitâ subinde Carthagine Imperatoris injurias ulciscatur.

Proc. de Bello Vand. l. 2. c. 10.

Joannis Stozæ rebellio.

II. Intereà milites Carthaginem diripiunt, *Stozamque* è Martini hastatis equitem, virum & magnanimum, & agendorum peritissimum, Ducem sibi constituunt: sequebantur eum octingenti milites, quibus se Vandali circiter quinque mille comites addidere. Cum hisce copiis, quibus servorum manus ingens se conjunxerat, civitati appropinquat. Illicò certos misit illis, qui Carthaginem tenebant, hortatum uti urbem dederent. Ad rebelles Theodorus *Josephium* legat, Custodum Imperatoris Scribam, qui eos rogat, ne ulterius sæviant. Ad hæc *Stozas* Josephio subinde trucidato, urbem obsidione cingit. Eo facto Carthaginenses terrefacti, urbem tradere suam Stozæ decernunt. Vespere, qui luci & imminebat, quâ posterâ civitas sese deditura erat, advolat cum Salomone Belisarius, centum hastatis equitibus comitatus. Postquam illuxit, ac Belisarius adesse nunciatur, è vestigio solutâ obsidione, nullo ordine turpem fugam arripiunt. Mira hæc fuit Belisarii felicitas, qui seditione compositâ subinde in Siciliam navigat. Celerrimæ expeditionia meminit Marcellini Continuator, sed loco non suo, anno nimirum superiore, Consule Belisario. In Trinacria *comperiens, quod in Africa civile bellum exoritur, & miles in*

Marcellin.

proprium Ducem insurgit, cum paucis ad Africam tendit, Salomoni qui praerat, subvenit, exercitum verò partim blandiendo, partim ulciscendo, inimicum tyrannum effugando, Reipublica consulit utilitati, remensoque navigio Trinacriam redit.

Anno Dom. 536.

Belisarius Neapolim capit. Quomodo?

III. Reversus in Siciliam Belisarius, compositis qui exorti erant tumultibus, relictoque Panormi validissimo præsidio, Messanâ cum exercitu Rhegium transmisit. Tum Brutiæ populi magno agmine ad eum accedere, vicique Romanis patere, ob ingens in Gothos odium, qui gravi subditos jugo premebant. *Ebremud* Theodati gener, ductâ ipsius filiâ *Theodinate*, cum suis copiis Belisario se conjunxit: ac subinde ad Imperatorem missus, post cætera præmia ad patritiam dignitatem evehitur. *Ebremud* relicto in Brutiis exercitu, ad Belisarium in Siciliam convolasse, Marcellini in Continuatore legitur. Procedente pedibus exercitu, dum classis litora præterlegens sequitur, Neapolim itur, valido Gothorum præsidio munitam. Positia juxta urbem castris, Belisarius præsidio, quod in suburbano erat, deditione potitur: civibusque permittit, ut ex suis aliquos ad se mittant, quid sibi vellent expositurus. Stephano provincia hæc adjungitur, qui ab obsidione Neapolitana temperandum esse censet, quòd Gothi arci dominarentur. Contrà verò Belisarius ostendit, Neapolitanis utile esse, Gothorum jugo liberatis, Imperatoris partibus adhærere. Reversus Stephanus civibus nunciat suis, non è re esse adversus Justinianum bellum suscipere. Talia suadenti favebat Antiochus Syrus, qui rebus maritimis intentus, non minimam apud Neapolitanos æquitatis prudentiæque laudem erat consecutus. At *Pastor*, & *Asclepiodotus* Rhetores, inter Neapolitanos facilè Principes, cum Gothis amicitiâ conjuncti, statum rerum immutari nolebant. Qui cùm viderent civitatem ad Romanos recipiendos inclinatam, ab eo consilio eam revocare conantur, propositâ Gothorum in perfidos indignatione, Belisariique severitate. Judæos & producunt, affirmantes, civitati rerum necessariarum nil deesse. Quibus mutati plebis animi, Belisarium quàm celerrimè abscedere jubent. Eâ levitate meritò offensus, civitatem obsideri jubet. Hoc opus, hic labor erat. Anxius mente verebatur, ne se hyema opprimeret, & relictâ Neapoli in Theodatum ducere cogeretur. Sed facilem capiendæ urbis fortuna occasionem attulit. Isaurum cupido incesserat aquæ ductum invisendi, quem ingressus, observat supernè foramen esse, quod labentiæ quæ transitum exhibebat. Quo comperto statim existimat, exercitum in urbem induci posse, ampliato petræ foramine. Rem ad *Paucarem* defert, Paucares verò Belisario, qui subinde manus operi admoveri jubet. *Paucares* cum Isauria suia clam aquæ ductum ingressus, instrumentorum acie foramen dilatat, ut miles loricâ armatus & clypeo facilè illud transmitteret. Rebus egregiè dispositis, Belisarium expugnatæ urbis calamitatum recordantem miseratio subit. Stephano accersito narrat, quæ gravia urbs impetu capta passura esset. Qui nec lachrymis parcens nec monitis, cives ad se dedendum suos hortatur. Illi verò Belisarium spernere, nolle Imperatoris jugo adigi. Tum Belisarius armia adoritur, quos verbis flectere non potuerat. Magnum quadringentis vitis præficit, quos extinctis luminibua in urbem per aquæ ductum immittit, cum duobus tubicinibus.

nibus. At milites periculi magnitudine territi, retrorsum deferri, dilabique passim: frustra ut se sequerentur, monente *Magno*; qui visâ suorum ignaviâ, ad Ducem se recepit. Belisarius cùm redeuntes contumeliâ affecisset, ducentos ex suis custodibus eligit, quibus *Photius* ipsius filius Ducem se præbens, in foveam, quâ eundum erat, insilit; sed paternis jussis revocatur. Tum qui periculo se substraxerant, pudore affecti, cum ducentis *Magnum* sequuntur. Intereà ne subeuntium strepitus audiretur, Bessas ingenti clamore Gothos hortabatur, ut ad Belisarium se conferrent, à quo præmiis essent benè multis donandi. Illi contrà illudere Imperatorem, Belisariumque conviciis onerare. Porrò qui aquæductum subibant, tandem ad testudinem venere, cui superstructum erat aniculæ tugurium, cujus ea fastigio olea processerat. Difficilis exitus è militibus unum movit, ut depositis armis, manibus pedibusque enitendo in tugurium perveniret. Qui vetulæ ni taceret, mortem minitatus, funis ope ad oleæ truncum alligati, sociis viam evadendi commodam præbuit. Petitis inde urbis muris, custodes duos obtruncant. Quo facto, tubarum clangoribus exercitum vocant. Admotis scalis, quas ob brevitatem binas copulari opus fuit, propugnaculis superatis in muros pervadunt. In alia urbis parte Judæi fortiter pugnantes, ipsius capiendæ spem eripiebant. At ubi illuxit, Romani qui urbem ingressi erant, impetu in ipsos facto, in fugam vertunt. Tum stragibus plateæ complentur: obvii quicunque absque ætatis, sexusque discrimine mactantur, domus incenduntur: nec Templa adversus Massagetarum furorem præsidio fuere, ne à sacris quidem manus abstinentium. Obsidio ad vigesimum usque diem protracta, hunc finem sortitur. At Belisarii clementi victori plus laudis attulit, quàm expugnatio Neapolitana. Quippe civibus sua restitui jussit, facultates, uxores, liberos, ut una eademque dies & servitutem afferret, & libertatem. *Pastor*que oratione suâ pertinaciam civibus accenderat, postquam captam urbem vidit morte citissimâ extinguitur. Asclepiodotus verò conviciis à plebe petitus, occisus primùm, ab ea deinde minutatim discerpitur.

Proc. Goth. l. 1. c. 7. 8.

Proc. Goth. l. 2. c. 9.

Theodatus regno, vitâque spoliatur.

IV. Neapolitana hæc oppugnatio Theodato imperii vitæque finem attulit, quem infelicis Regis casum nunc memorare juvat. Suâ socordiâ atque ignaviâ neque fortem ut decet, Principem exercere, neque prudenter rerum satagere suarum poterat. Postquam captam à Constantino Dalmatiam novit, intermissa ob Mundi cladem pacis consilia revocat in animum. Extant ea de re tam Theodati ad Justinianum, quàm *Gudelinæ* uxoris Theodati ad Theodoram literæ. Heracleanum Justinianus Presbyterum cum muneribus Theodato miserat, qui rescribit: *Significamus pro vestro voto ad Papam urbis Romanos literas destinasse, ut præsentium gerulo literarum, sine aliqua dilatione respondeat, quatenus qui à vobis dirigi meruit, celeritatis gratiam consequatur.* Nunciavit etiam Gundelina Theodoræ, Legati ad Imperatorem munus Agapeto injunctum fuisse: *Quapropter salutans veneratione, qua tantis debet meritis exhiberi, virum venerabilem illum, & moribus, & doctrinâ pollentem, Sanctitatis etiam honore reverendum, ad vestram clementiam legationis officio peculiariter curavimus destinandum. Quia gratas vobis illas credimus esse personas, quas divinis ministeriis judicamus acceptas.*

Cassiod. Var. L. 10. ep. 25.

Cassiod. Var. L. 10. ep. 20.

De ea legatione fusius paulò infrà tractabitur, ubi Theodati Historiam absolverimus. Crebros ad eum nuncios obsessi Neapolitani miserant, ut sibi laborantibus esset auxilio. Verùm belli exitum animo agitantem subierat cogitatio, infelicem futurum esse. Itaque adjutorii ne vel minimum Neapolitanis attulit. Tum Gothis in suspicionem venit, ne Justiniano ultrò is esset Gothorum res proditurus. Ubi verò captam Neapolim intellexere, Theodatum probris omnibus lacerant, vocatâque concione Regem sibi, & Italis *Vitigem* creant. Qua de re certior factus Theodatus, fugâ illicò strepitâ Ravennam contendit. Vitiges verò ut regno, sic vitâ pellendum Theodatum è re sua putans, *Optari* dat in mandatis, ut fugientem vivum aut mortuum capiat. Huic officio *Optares* maximè erat idoneus, utpote ea de causa Theodato infensissimus. Amplissimi patrimonii, præstantisque formæ virginem desponderat. Indignationi ergo suæ non minus quàm Vitigi morem gesturus, quâ potuit celeritate, ne noctu quidem intermisso cursu assecutum Theodatum, victimæ instar resupinatum jugulat anno regni tertio. Periit miser ille *in loco, qui dicitur Quintus, juxta fluvium Santernum.* Perturbata hic est Baronii Chronologia, qui Theodati obitum, & Vitigis ad regnum evectionem anno DXXXVII. assignat, n. 2, Evagrii quoque error non est dissimulandus, scribentis Theodatum regno se abdicasse.

Proc. Goth. l. 1. c. 9.

Marcellin.

Evagr. l. 4. 19.

Vitiges Rex creatus Matasuentam vi ducit.

V. Theodati successor Vitiges, generis obscuritatem multis egregiisque bellicis virtutibus tegebat atque illustrabat. In præliis apud Sirmium, imperante Theodorico, adversus Gepidas editis fortiter se gesserat. Postquam Gothico sceptro potitus est, Romam petit, ubi auditâ decessoris cæde *Theodesclum* defuncti filium in carcere asservandum curat. Inde Ravennam sibi petendam ratus, vocatis Gothis consilium exponit suum, cui suffragia omnes addidere, quòd in Gallia Cisalpina Gothorum vis omnis, armorumque apparatus versabatur. Discessurus Silverio, qui Agapeto Papæ successerat, Senatuique Romano revocat in memoriam iniquissimum imperium Theodorici, eosque ad servandam fidem sacramento adigit: impositisque urbi militibus quatuor mille, quibus *Leuderem* virum prudentiâ celebrem præficit, Ravennam cum exercitu contendit, abductis secum multis ex ordine Senatorio, qui obsidum loco forent. Dum per Tusciam iter dirigit, omnes Theodati opes diripit, *quas in Insula, vel in Urbe congregaverat.* Magnum humanæ cæcitatis exemplum, quæ hostibus sæpenumerò suis profuturas opes colligit:

Marcellin.

En quo divitias, tot per tormenta coactas.

Ingressus Ravennam Vitiges, *Matasuntam* Amalasunthæ filiam, eximiæ pulchritudinis virginem invitam sibi matrimonio copulat, ut ex affinitate Theodorici firmius Imperium sibi compararet. Gothos quoque suis literis de sua inauguratione monitum ivit. Audaciæ aliquid spirat Epistola: *Non in cubilibus angustis, sed in campis latè patentibus electum me esse noveritis, nec inter blandientium delicata colloquia, sed tubis concrepantibus sum quæsitus, ut tali fremitu concitatus desiderio virtute ingenita Regem sibi Martium Geticus populus inveniret.* Porrò cùm ad novum regnum, quod arma Justiniani concutiebant, stabiliendum cunctis viribus egeret, quam in Gallia obtinebat ditionem Francis concedendam putat, ne cum Belisario juncti labantem Gothorum in Italia Prin-

Proc. Goth. l. 1. c. 10.

Cassiod. Var. L. 10. ep. 31.

ANNO DOM. 536.

Principatum prorsus atttererent. Consilium Magnatibus placuit. Consultum Legati ad Childebertum, Clotharium, Theodebertumque mittuntur, qui placitura referrent, ut nempe concessis quas in Gallia Gothi tenebant Provinciis, Franci socia in Justinianum arma jungerent. Ad Francorum ditionem magna hæc erat accessio, quorum in potestatem quatuor Provinciæ veniebant, Narbonensis secunda, Alpinæ duæ, & Viennensis secunda, exceptis Diensium Vivariensiumque civitatibus. Iis conditionibus Francorum Principes suam Vitigi amicitiam faciles pollicentur. Arma quidem sua negant, utpote qui paulò antè promiserint Imperatori, se in eo bello venturos auxilio, clam tamen se ex aliis gentibus copias ministraturos promittunt. Icto fœderi Legati magnis itineribus Ravennam repetunt, Vitigesque *Marcium* Transalpinæ Ostrogothorum ditioni Præfectum ad se revocat. Sic magnum Theodorici Imperium, tot bellis comparatum, momento penè laceratur.

Proc. Goth. l. 1. c. 10. 11.

Roma Belisarii in potestatem venit.

VI. Dum hæc geruntur, Belisarius urbem petere statuit, impositoque cum trecentis militibus *Erodiano*, ad tuendam Neapolim, relictoque Cumis præsidio, ad iter se accingit. Veriti Romani ne simili atque Neapolitani clade afficerentur, Imperatoris exercitum in suam introducere civitatem statuunt, hortante præcipuè Silverio Papâ. *Fidelemque*, quondam Atalarici assessorem ad Belisarium mittunt, polliciti venienti urbem se suam tradituros. Ubi quid Romani molirentur Gothi sensere, simulque intellexere, Belisarium appropinquare urbi, permittentibus civibus Româ excepto Leudere egressi, uno agmine Ravennam contendunt. Illâ ipsâ die, quâ per portam Flaminiam excedunt, per Asinariam Belisarius intromittitur. Tempus percelebris ingressus ab Evagrio memoriæ accuratius proditum est: *Romani citra pugnam Belisario urbem tradiderunt, ac denuò urbs Roma in potestatem Romanorum venit post annos denuum sexaginta, nono mensis Appellæi, quem Romani Decembrem vocant.* Mirum, doctissimum Valesium in elegantissima sua versione diem Belisarii ingressus omisisse, quem disertè *nonum* Decembris dixit Evagrius: tertia feria erat, quia Littera Dominicalis ob Bissextum F E. Cæterùm variat hîc Veterum recentiorumque Chronologia. Evagrius secundum Procopium expressis verbis narrat, urbem anno *Justiniani undecimo* Romanorum in potestatem reduxisse. Undecimus porrò Justiniani incipit Cal. Aprilis anno DXXXVII. Itaque ex Evagrii sententia, Româ Justinianus potitur Decembri proximè futuro. Evagrii Chronologiam secutus Baronius & Neapolitanam expugnationem & Romæ deditionem, quæ uni eidemque anno contigere, in DXXXVII. confert. Est tamen unius anni metachronismus in ea Chronologia. Primum Marcellini Continuator omnia hæc anno labenti alligat: *Post Consulatum Belisarii Gothorum exercitus Theodahadum Regem habens, suspectum Vitigem in regnum ascivit, qui mox in campo barbarico regnum pervasit. Expeditione solutâ Romam ingreditur, ibique residens dirigit Ravennam. Theodatum occidit. . . . Belisarius favente Domino Romam ingreditur.* Porrò ex sua Chronologia Procopius Evagriusque refelluntur: Roma *recepta est sexagesimo anno, mense eodem postquam à Barbaris capta fuerat*; quod anno CCCCLXXVI. contigit Basilisco & Armato Coss. Quæ de re observabilia

Evagr. l. 4. c. 19.

Error Baronii.

Bar. An. 537. n. 7.

sunt verba Marcellini: *Odoacer Rex Gothorum Romam obtinuit. Hesperium Romanæ gentis imperium cum Augustulo periit, Gothorum deinde Regibus Romam tenentibus.* Si annis CCCCLXXVI. addantur LX. extant DXXXVI. quorum ultimo præcipiti Roma Justiniani in potestatem venit: Imperii ipsius non undecimo, uti Procopius, Evagriusque tradidere, sed decimo, qui mense Decembri labebatur. Porrò quod etiam atque etiam observandum, Procopius, qua de causa nescimus, duorum annorum gesta in unum retulit. Narratâ quippe Romanâ deditione, addere more suo debuisset, *Sic hyems exiit, finemque imposuit anno secundo belli, quod Procopio describebatur.* Omissâ ea clausulâ procedit ad narrandum urbis obsidionem, quam Vitiges cum militibus centum & quinquaginta mille urgebat, anno belli tertio, & Dom. DXXXVII. assignendam. Igitur belli secundo Neapoli captâ, Belisarius Româ potitus est, Vitigesque creatus in Regem. A se itaque emendari Procopius debet, dum scribit Gothicorum libro secundo, c. 3. *Exactâ hyeme, & hujus belli, quod Procopius scripsit, anno secundo jam finem adepto.* Legendum dubio procul, *anno tertio*, cùm ex ipso Procopio, Mario Aventicensi, Marcellini Continuatore exploratum sit, anno Justiniani nono, Belisario Consule captam esse Ciciliam. Porrò Belisarius Leudere Gothorum Præfecto, portarumque Romanarum clavibus, Justiniano Constantinopolim missis, faciendis muris, qui plerisque in locis collapsi erant, diligentes incubuit.

ANNO DOM. 536.

Marcellin.

VII. Dum pugnantium inter se Romanorum & Gothorum armis & clamoribus perstrepit Italia, Francorum Principes ad mutua certamina provocabat ambitio. Memorandam sanè historiam nostris in Annalibus desiderari nolumus. Clotharium socialibus armis petebant Childebertus & Theodebertus. Chlotarius tantis viribus impar, in sylvam confugiens, cæsas arbores venientibus opponit. Eo cognito, Chrotildis Martini sepulchrum adiit, *ibique in oratione prosternitur, & totâ nocte vigilat, orans ne inter filios suos bellum civile consurgeret.* Intereà obsessus Clotharius posterâ luce, morti destinabatur, cùm repentè oborta procella *tentoria dissecat, res diripit, & cuncta subvertit, immistaque fulgura cum tonitruis ac lapidibus super eos descendunt. Ipsi quoque super infectam grandine humum in faciem prosternunt, & à lapidibus descendentibus graviter verberantur.* Tum Chetebertus Theodebertusque humo prostrati, mediatri in Clotharium sceleris veniam orantes, ad Clotharium de pace Legatos mittunt: initoque fœdere Reges se in sua recipiunt. Magnoperè à vero defectit Baronii Chronologia, quæ historiam memoratu dignam anno DXL. alligavit. Fons est erroris obitus Chlodovei anno suo non redditus.

Vi procellæ Reges Francorum ad concordiam adiguntur.

Greg. Tur. l. 3. c. 28.

Bar. An. 540. n. 30.

VIII. Ad res Ecclesiæ propius accedamus. Gravi timore perculsus Theodatus, Agapeto Papæ apud Justinianum Legationem injunxerat in spem veniebat gratissimam Imperatori Christiano fore Sacerdotis personam, eâque ratione longè facilius dissidia componi posse. Crudelia Theodati mandata erant, ne Papæ esset integrum, imperatam detrectare onus: *Theodatus Rex Gothorum scribens ipsi Papæ, & Senatui Romano, interminatur non solùm Senatores, sed & uxores, & filios, filiasque eorum gladio se interempturum, nisi egissent apud Imperatorem, ut destinatum exercitum suum de Italia submoveret. Sed*

Legatio Agapeti Constantinopolim non erat par ferendis sumptibus.

Liberat. c. 21.

Papa

ANNO DOM. 536.

Papa pro eadem causa legatione susceptâ, Constantinopolim profectus est. Anno superiore in regiam urbem iter convertisse Agapetum, in Marcellini Continuatore legimus: *Belisario Consule Agapetus Romanæ urbis Episcopus à Theodato Rege Gothorum in legationem directus Constantinopolim venit.* Quæ si vera sunt, ad exitum quidem properante anno Romam egredi debuit, cùm *Idus Octobris* anni DXXXV. hujus legationis ignarus adhuc esset atque insolens, uti compertum habemus ex ipsius ad Justinianum Epistola, in qua Legatorum, quos dirigit, mentio facta est. Quæ legatio supervacanea fuisset, si novisset nomine Legati se Constantinopolim esse transmissurum. Existimamus potius anni labentis sub initia ex urbe in Orientem iter carpsisse, cùm Justinianea Confessio Pontifici oblata fuerit *decimo septimo Kalendas Apriles, Constantinopoli post Consulatum Flavii Belisarii.* Sic enim legi debet, non ut vulgò habetur, *Flavio Belisario Consule.* Novo quidem Pontificis in regiam urbem adventu Imperatoris Confessio oblata est. Cæterùm facultatum Agapeto non satis erat, ut imposito officio fungeretur. Itaque sibi opus fuit sacra vasa dare pignori, uti nos Cassiodorus monuit in sua ad *Tomacium & Petrum* Epistola: *Retinetis meminisse, fidelissimi viri, Sanctum Agapetum urbis Romæ Papam, cùm ad Orientis Principem legationis gratiâ mitteretur, Jussione regiâ datis pignoribus, à vobis tot libras auri, facto pictatio solemniter accepisse, ut cui providus dominator jussit ad subditum ejus etiam urgere excessum. Manus Papa dabat, quod ejus substantia non habebat.* Id facti quidem in suas laudes meritò vertit Agapetus; non est tamen hic Theodati æquitas prætereunda, qui vasa, quæ Pontifex oppignoraverat, cum ipsius chirographo reddi Ecclesiæ voluit: *Nostrâ præceptione commoniti, & regiâ Jussione securi, Sanctorum vasa cum obligatione chirographi, autoribus S. Petri Apostoli sine aliqua dilatione refundite. . . Rex autem vester religioso proposito reddidit vasa, quæ jure pignoris propria videbantur effecta.*

Agapet. ep. 4.

Lab. Concil. t. 4. elior.

Cassiod. Var. L. 12. ep. 20.

Agapetus ingreditur Constantinopolim: quid ibi egerit?

IX. Miracula à peregrinatore multa patrata narrantur. Pergenti *quadam die in Græciarum partibus, curandus oblatus est mutus & claudus. Celebratâ Eucharistiâ Agapetus claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo eum mox è terra in propriis gressibus erexit, cùmque ei Dominicum corpus in os mitteret, illi diu muta ad loquendum lingua soluta est.* Sublestior nobis est narrantis autoritas, & creduli, & solitarii testis, qui nec locum miraculi, nec ægri nomen suppeditat, ut hinc liqueat, vulgi rumoribus, qui plerumque aut falsi sunt, aut incerti, Agapeti hoc miraculum niti, de quo nullum in Liberato, nullum in Anastasio, nullum in Paulo Diacono vestigium. Sed ingredientem Constantinopolim sequamur. Pontificis introitum Aprilis XXII. celebrem fuisse, prodit Anastasius: *Decimo Cal. Maji ingressus, susceptus est cum gloria.* Falli tamen Anastasium ex Justiniani Confessione liquet, quæ decimo septimo Cal. Aprilis Agapeto oblata est. Igitur mense, eoque amplius in urbem regiam Agapetus prius introit, quàm narrat Anastasius. Itaque dies introitus Agapeti sit in obscuro. Quâ ratione exceptus sit, quidve egerit, edisserat Liberatus Scriptor ejus temporis: *Et primùm quidem honorificè suscipiens directos sibi ab Imperatore, sprevit tamen Anthimi præsentiam, eumque ad salutandum suscipere noluit.* Cùm porro ob Anthimi ordinationem Justinianus erroris in suspicionem venisset, Confessionem Pontifici obtulit suam, cujus initium est, *Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à traditione nullatenus deviare.* In ea damnat Eutychem, Dioscorum, Timotheum Ælurum, Petrum Alexandrinum, Gnaphæum, Acaciumque aversatur. Constantinopoli oblata ea Confessio est, *Agapeto sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo almæ urbis Romæ, & Patriarchæ.* Pergat Liberatus: *Denuo vero Principe causam agebat legationis susceptæ. Imperator autem pro multis fisci expensis ab Italia destinatum exercitum avertere nolens, supplicationes Papæ noluit audire. At ille, quod suum fuit, Christi legatione fungebatur. Denique petentibus Principibus, ut Anthimum Papa in salutatione & communicatione susciperet, ille fieri, inquit, posse, si se Libello proberet Orthodoxum, & ad Cathedram suam reverteretur. Impossibile esse aiebat, translatitium hominem in illa Sede permanere. Augusta verò clam promittente munera multa, & rursus Papa minas interminante, in hoc Papa perstitit, ne ejus audiret petitionem.* Cùm neque muneribus, neque minis constantem animi Pontificem Theodora flectere posset, Imperatoris, cui dominabatur, pertinaciam accendit. Eò pertinet narratio Zonaræ: *Imperator, qui Anthimum intercessione conjugis, Constantinopolitanum Patriarcham designarat, acta sua rescindere noluit, & divino Agapeto acrius instanti minatus, se suo arbitratu quod vellet, posse agere dixit. Cùm autem Pontifex ad minas risisset, seque eadem etiam æquo animo laturum esse respondisset, ac beatum fore, si talis sibi vitæ exitus daretur, pudore affectus Imperator, mutatâque sententiâ rem examinandam proposuit. Ac nonnulli è primoribus Sacerdotibus Agapeto Papæ Romani ex Imperatricis gratiam sunt refragati, ab eadem quoque largitionibus corrupti, quos tamen ille, qui veritatem defenderet, omnes superavit.* Quin etiam eò processit Agapeti magnanimitas, ut Theodoram excommunicatione feriret. Id quidem testatur Victor in Chronico: *Agapetus Archiepiscopus Romanus Constantinopolim venit. Theodoram Augustam ejus (Anthimi) patronam communione privat.*

Gregor. Dial. l. 3. c. 13.

Liber. c. 20.

Zon. An. l. 14. p. 67.

X. Excelsi constantisque hæc erant animi, qui nullâ ratione ab æqui proposito dimoveri poterat. Agapeti gloriam novo adhùc fulgore illustrant Paulus Diaconus, Anastasius, Miscellanea: *Sanctus Pontifex, dum Justinianum Principem adiisset, factâ cum eodem de fide Collatione, reperit eum in Eutychis dogma corruisse, à quo primitus graves beatus Antistes minas perpessus est. Sed cùm illius inconcussam in fide Catholica Justinianus constantiam cerneret, si quidem ad hoc usque verbis progressum fuerat, ut talia à Præsule audiret, Ego ad Justinianum Imperatorem Christianissimum venire desideravi, sed Diocletianum inveni. Tandem ex voluntate Dei ejus monitis acquiescens, ad Catholicæ fidei Confessionem cum multis pariter, qui similiter desipiebant, regressus est.* Novis Anastasius pigmentis traditionem ornat: *Cùmque contentio verteretur cum Augusto & Agapeto Papa, dixit ei Imperator Justinianus, Aut consenti nobis, aut exilio deportari te faciam.* Vocatus Anthimus, cùm duas in Christo naturas profiteri noluisset, & ab Agapeto victus fuisset, *tunc piissimus Augustus Justinianus gaudio repletus, humiliavit se Sedi Apostolicæ, & adoravit beatissimum Agapetum Papam.* In fabulam inclinat Baronius, cui

Narratio Pauli Diaconi de Agapeto, Justinianum Eutychianismi postulante refellitur.

Paul. l. 17.

Anastas.

Bar. An. 536. n. 19.

Evagr. l. 4. c. 10.

Niceph. l. 17. c. 19.

cui perjucundum sanè fuit, videre Pontificem à magno Imperatore adoratum. Nos verò tam Pauli Diaconi, quàm Anastasii narrationem ad somnia prorsus relegamus. Eutychis in errorem Justinianus sanè delapsus non fuerat, qui impurum Hæreticum suâ Confessione Agapeto traditâ, verbis expressis damnaverat. Calculo quoque suo Eutychianismi Justinianum purgat Evagrius: *Justinianus quidem ea, quæ Chalcedone acta fuerant, pertinaciter tuebatur.* Convulso autem Justiniani Eutychianismo, ruit undique Pauli Diaconi, Anastasiique narratio in eo fundamento collocata. Falsum etiam, quòd præsente Justiniano Agapetum inter & Anthimum Collatio sit instituta. Anastasii hoc somnium refellunt Liberatus, atque Nicephorus, à quibus discimus, Anthimum ab Agapeto adeò contemptum fuisse, ut ad se salutandum admittere noluerit. Liberatum jam audivimus, aures præbeamus & Nicephoro: *Anthimo ne in conspectum admisso, Episcopatum abrogavit.* Id sanè Monachorum in Libellis legitur, quos & Justiniano, & Synodo Constantinopolitanæ obtulerunt: *Agapetus neque ad visum suscipere voluit Anthimum furcmem adversus Canones, neque participare secum in communione divina.* Est & illud quidem absonum, quòd Justinianus Agapeto exilium minatus fuerit: Agapeto, qui Justiniano subditus non erat, quemque Legati munus, ipsis Barbaris sacrum, ab omni injuria tutum præstabat. Ridiculum etiam, Agapeto Justinianum cecidisse ad pedes, ut eum adoraret. Honores ejusmodi Pontificibus ab Imperatore exhibitos Justiniani ætas nesciebat. Apage nugas!

Anthimus ab Agapeto Pontifice Constantinopolitano ejicitur.

XI. Inter egregia Agapeti facinora illud eminet, quòd Anthimum Sede Constantinopolitana pepulerit. Anthimo, cui mulier impotens Theodora favebat, multi quoque sive metu Theodoræ, sive veneratione erant præsidio. Ipse Imperator uxorius homo, etsi fortè non pertinacius adhærebat Anthimo, ipsum tamen Patriarchalis potiri dignitatis patiebatur. Extat quidem ad Anthimum Justiniani Rescriptum, anno labente missum de *mensura ordinationum.* Novellæ titulus est: *Anthemio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo Constantinopolitano, & universali Patriarchæ.* Prohibet verò, ne effusissimæ sint ordinationes in majore Ecclesia Constantinopolitana, neve in aliis Ecclesiis ultra constitutum numerum Clerici collocentur. Error tamen in tempus latæ Legis irrepsit: *Datum Idibus Augusti, Constantinopoli post Consulatum Belisarii.* Mense Maio jam Anthimus damnatus fuerat à Constantinopolitana Synodo, Præside Mennâ. Est tamen verissimum, tempus fuisse, quo pro legitimo Regiæ urbis Episcopo ab Imperatore Anthimus habebatur: secus dignitatem integro penè anno non retinuisset, nec sacrum de ordinanda Ecclesia Rescriptum recepisset. Itaque doctissimo assentiri Blondello haud possumus, neganti Justinianum *fautorem* Anthimi fuisse. Fuerat quidem, ut allata à nobis argumenta docent, sed intellectâ veteratoris pertinaciâ, iniquâque electione, suo tandem favore ipsum destituit. At Constantinopoli complures erant, qui hominem Canones violantem, errore pollutum, Chalcedonensique Concilio inimicum, invitis oculis in Sede Patriarchali sedentem intuebantur. Ubi ergo Constantinopolim Agapetus ingreditur, indignum Sacerdotio hominem Sede movet. Verba sunt Continuatoris

Novell. XVI.

Blond. de Prim. 432.

Marcellin.

Marcellini: *Agapetus Constantinopolim de Roma adveniens, Anthimum mox Ecclesiâ pellit, dicens eum juxta Ecclesiasticam regulam adulterum, qui suâ Ecclesiâ dimissâ, ambierat alienam.* Itaque Episcopatum non ei abdicavit Agapetus, sed Cathedrâ, quam repugnantibus Canonibus invaserat, ejicit. Satis adhuc Trapezuntinis Anthimus operari poterat, si oblato orthodoxæ Confessionis Libello ad suam Ecclesiam reverteretur. Ejectus Anthimus honoris sui insignia Principibus reddit: *Anthimus verò videns se Sede pulsum, pallium quod habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, ubi eum Augusta suo patrocinio tueretur. Tunc Papa Principis favore Mennam pro eo ordinavit Antistitem, consecrans eum manu suâ in Basilica S. Mariæ.*

Liberat. c. 21.

Mennas Præsul Constantinopolitanus creatur. Quis?

XII. Mennas, docente Zonarâ, *vir summæ pietatis erat, Alexandrinus patriâ, & illustri genere ortus, Literarum non expers, Sacrarum maximè,* Presbyteri munere fungebatur, & Xenodochii Præfecti: *Fuit iste Mennas Præpositus Xenodochiis majoris, quod vocatur Samson, genere Alexandrinus, suscipiens Chalcedonensem Synodum.* De ipsius inauguratione extant in Anonymo Baroniano nonnulla observatu non indigna: *Agapeto Præsuli Mennam Presbyterum ordinandum sibi Episcopum suis vocibus commendantes, in medium proferunt. Agapetus Papa Libellum ejus instar fidei sua manu propriâ editum flagitat, scilicet Româ eum per se B. Petro Apostolo porrecturus. Edito Mennas juxtà præceptum creatoris sui, fidei Libello, & Agapeto Papa in conspectu Ecclesiæ sua ublato, ab eodem omnium Episcoporum Principe impositâ manu universalem Episcopatum adeptus est, solusque XXI. Ecclesiæ sua Episcopus à Romana Sedis Antistite meruit ordinari.* Evecto ad Patriarchatum Mennâ, Encyclicas subinde suas in Orientem Agapetus dirigit, quos monet de ejecto ex Sede Constantinopolitana Anthimo, & in ejus pulsi locum suffecto Mennâ. Missæ ad Petrum Hierosolymitanum Epistolæ hæc habet: *Voluissemus quidem, fratres dilecti, propter conjunctionem nostræ charitatis omnes Domini Sacerdotes juxta Apostolicam traditionem irreprehensibiles invenisse.* At optatis non respondit Anthimus. Pergit Agapetus: *Invenimus Sedem Constantinopolitana Ecclesiæ, contra omnem Canonum honestatem ab Anthimo Ecclesiæ Trapezundarum Episcopo inconvenienter usurpatam, cujus animam non solùm secundum istam partem, sed quod majus est, in confessionem veræ fidei è perditione reducere desideravimus. Sed Eutychetis errori insistens ad viam veritatis redire contempsit. Unde cùm ipsius in fide pœnitentiam isto modo expectemus, neque Catholico, neque sacro nomine dignum esse sententiavimus, donec omnia à Patribus tradita, per quæ vera religionis fides & disciplina custoditur, secundum congruentem satisfactionem suscipiat.* Miratur quidem Agapetus, Orientales suffragium Anthimo suum præbuisse. His de Anthimo præmissis, ad Mennam transgreditur: *Hoc autem pro excitando vestra conspiritualitatis lætitiam significo, quia Mennam fratrem, & Coëpiscopum nostrum, virum multis laudum modis ornatum, prædictæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum suscepit. Cui licet præter cæteros serenissimorum Imperatorum electio arriserit, similiter tamen & totius Cleri ac populi consensus accessit, ut à singulis eligi crederetur. Etenim alicui neque scientiâ, neque vitâ fuit ignotus, sed & fidei integritate, & Sacrarum Scripturarum studio, atque etiam piæ administrationis officio,*

Liberat. c. 21.

Bar. An. 536. n. 63.

Lab. Conc. t. 5. 47.

ficio, sic prædicta viri resplendens opinio, ut ipsi tardius venire videretur, quàm dignus erat. Et hoc dignitati suæ addere credimus, quòd à temporibus Petri Apostoli nullum alium unquam Orientalis suscepit Episcopum manibus nostræ sedis ordinatum, &c.

Libelli complures adversus Anthimum & Zoaram Agapeto offeruntur.

XIII. Magnam in lætitiam pietatis fautores conjecerat Anthimi ejectio. Attamen Constantinopolitanis Archimandritis impressum expulso dedecus fidei custodiendæ haud sufficere videbatur. Postquam ergo Mennas Patriarchali dignitate ornatus est, Libellum Agapetum suum obtulere, ut Anthimus Præsulis munere prorsus exueretur, ni Confessione exhibitâ Chalcedonensi Concilio suffragium adderet. Neque immeritò de veteratore id flagitabant, qui multis de causis, vel Agapeti ante adventum sui suspicionem moverat. Verbo quidem Chalcedonensem Synodum recipiebat, reverà damnabat:

Niceph. l. 17. c. 9.

Et cum comprobare eam, atque anathemate eos jugulare, quos illa rejiceret, adigeretur, & id ipsum facere differret, alias ex aliis causas moræ confingens, intereà accidit, ut Agapetus Veteris Romæ Præsul Constantinopolim veniret. Sic animatus Anthimus, ne vel Trapezuntanâ Cathedrâ dignus erat. Itaque conventum Agapetum Constantinopolitani Archimandritæ & suo & Orientalium nomine adeunt Libello, quo criminum complurium postulant Isacium Persam, arte magicâ imbutum, qui inventam in diversorio Imperatoris imaginem, *percussit virgâ, dicens quædam contra caput veri & orthodoxi, imò verò contra Deum, propter quæ imaginem percussit.* Aiunt à Deo, qui Romam miserat Petrum, ut Simonem opprimeret, oportunè Constantinopolim Papam amandatum esse, ut Severum, Petrum, Zoaram expelleret Ecclesiâ. Præcipuè in Anthimum bacchantur, continentiæ simiam, eâque specie egregiè hominibus imponentem, Ecclesiæ suæ desertorem, Constantinopolitanæ invasorem, Hæreticorum amicum atque fautorem. Verbis ergo ad commovendos affectus quàm maximè idoneis Agapetum compellanti:

Lab. Conc. t. 5.

Adjuramus vestram beatitudinem, licet audax quid faciamus, per Sanctam, & Consubstantialem Trinitatem, ac per Principem Apostolorum Petrum, ac salutem, & victoriam pijssimi Imperatoris nostri, non contemnere divinos Canones, qui ab isto pessundantur, neque Ecclesiam ei traditam, quæ ab ipso despicitur: sed sequendo in omnibus eos, qui ante ipsam tuam beatitudinem in Sede vestra claruerunt, facere in ipsum adhùc & contra auctoritatem Canonum invalescentem, & qui prætulit vitam degere cum Hæreticis, quàm cum propria Ecclesia, eaquo S. Cælestinum contra Nestorium liquet fecisse, assignando ei terminum, sicut & ille Nestorio: intra quem nisi occurrens prædictum Libellum Apostolicæ vestræ Sedi porrexerit, ac vestræ beatitudini, & sanctissimo Archiepiscope urbis Regiæ, & à morbo hæretico seipsum liberaverit, ne ad Trapezuntinam Ecclesiam sibi traditam proficiscatur. Neque à regiæ urbis Archimandritis pietatis amore se superari passi sunt Orientis Clerici, qui in Anthimum Agapeto similiter Libellum tradidere. Postulationis hujus titulus est: *Domino nostro per omnia sanctissimo, ac beatissimo Patri Patrum, Archiepiscopo Romanorum, & Patriarchæ Agapeto, ab Episcopis Orientalis Diœcesis, & ab his, qui sunt sub sanctis locis Christi Dei nostri, necnon Ambasiatoribus, & cæteris Clericis in hac Regia urbe congregatis.* Asperè in Anthimum invehuntur, Ecclesiasticæ disciplinæ corruptorem, erroris magistrum. Neque impuro Zoaræ Monacho parcunt, qui Conventus muliercularum celebrabat, voluptatibus impuris diffluentes, statum Ecclesiæ pessundabat, novum baptismum ministrabat. Ac quod Mariani in Libello brevissimè continebatur, crimen Isacii fusius exponunt, qui baculo, quo senectutem firmare suam fingebat, repositam in diversorio Justiniani imaginem absque intermissione percussit, *donec divisit tunicam habentem, nobilem ejus effigiem, & partem pro se tenuit, quam & igni traditam, totam exterminare non valuit.* His permotus Agapetus, sententiam de Anthimo suam fert, ut gradu suo pelleretur, nisi & sese purgaret, & Ecclesiam Trapezuntinam repeteret. Comminatio hæc fuit, non abdicatio propriè dicta, quia integrum adhùc Anthimo fuit, retinere dignitatem, impositis sibi legibus satisfaciendo. Itaque in eo negotio varii gradus sunt accuratè distinguendi. Primus expulsionis est è Sede Constantinopolitana, quam Anthimus specie quâdam adulterii occupaverat, non sine Canonum injuria. Secundus est abdicationis, non *absoluta* quidem, sed *conditionata*, quâ Episcopatu removebatur, nisi Decretis Papæ satisfaceret. Mortuo Agapeto à Synodo Constantinopolitana Anthimus simpliciter exautoratus, ad laicam prorsus conditionem redactus est. Quos varios sanè gradus observare facillimum est Justiniani in Novellâ XLII. *Quoties Sacerdotum sententiâ quosdam indignos Sacerdotio de sacris Sedibus deposuit, toties imperium ejusdem sententiæ, & ordinationis cum Sacerdotum auctoritate sunt... Quemadmodum & nuper factum esse circa Anthimum scimus, qui quidem dejectus est de Sede hujus Regiæ urbis, à sancta & gloriosa memoria Agapeto, sanctissimæ Ecclesiæ antiquæ Romæ Pontifice, eò quòd nullo modo sibi ipsi convenients, contra omnes sacros Canones se intruserat Sedi: sed & communi sententiâ ipsius sanctæ memoriæ viri primum, atque etiam sacra Synodi hîc celebrata condemnatus & depositus fuit, eò quòd à rectis dogmatibus recessit.* Profectò si Episcopali dignitate jam ab Agapeto pulsus fuisset Anthimus, nil Synodo Constantinopolitanâ opus fuisse ad eum exautorandum, quem Papæ jam in ordinem redegisset. Imò cum suo Concilio actum egisset, quod absonum. Itaque abdicatio Anthimi ab Agapeto promulgata conditionalis fuit. Ea verò est conditionum natura, ut nil influant in homines, ad id comparatarum, ut certis rem vinculis cum sua conditione copulent. Cæterùm quidquid in causa tam Anthimi, quàm Mennæ ab Agapeto perpetratum fuit, non indicium est summæ exortisque potestatis in Ecclesiam. Paria & alii fecere. A Theophilo Alexandrino Chysostomus, à Dioscoro Anatolius Constantinopolitanus Præsul creatus fuerat. Calendionem Antiochenum ordinarat & Acacius. Neque non decens fuit, secundæ Sedis Antistitem à Papa in urbe regia moranti manuum impositione consecrari. Nec Agapeti privilegium hoc fuit in Anthimum, Canonum eversorem, hæreseosque labi affectum abdicationis ferre sententiam. Timotheum Ælurum Anatolius, Mongum, Gnaphcumque Acacius Episcopatu exuerat. Imò Orientales in suo ad Agapetum Libello Anthimum excommunicatione se feriisse testantur.

Agapeti obitus & laudes.

XIV. Agapetus prolatâ in Anthimum abdicationis comminatione, de reditu in urbem constituerat, cùm repentina mors discedere volentem occupat: *Hic peractis, constituens Papa apud*

Liberat. c. 22.

 Im-

Imperatorem Apocrisiarium Ecclesiæ suæ, Pelagium Diaconum suum, dum in Italiam reverti disponit, Constantinopoli obiit. Quasi prorsus conveniens fuisset, Agapetum ibi moriendo pietatis & monumenta ponere, ubi vivendo multa, egregiaque fidei & fortitudinis specimina ediderat. Ejus obitum paulò fusius Baronianus exequitur Anonymus: *Incidit in gravissimam valetudinem, unde quod optabat, invenit, ut nos desereret, & temporum malis mox subsequentibus careret, & Domino plenius cum Sanctis Patribus jungeretur. Defecerat spiritu, & anhelans in morte animæ erumpere gestiebat, ipsumque stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes Domini convertebat. Necdum spiritum exhalaverat, necdum debitam Christo reddiderat animam:*

Bar. An. 536. n. 64.

Et jam fama volans tanti prænuncia luctus, totius orbis populos, quibus civitas repleta erat, ad exequias convocabat. Aderant diversarum Provinciarum numerosi Episcopi, & Sacerdotum, Monachorumque chori penè urbem repleverant. . . . Quodque mirum sit, nihil pallor mutarat in facie: sed ita dignitas quadam & gravitas ejus ora compleverat, ut eum non mortuum, sed dormientem putarent. Aprili mense vitam cum morte commutat Agapetus, quo die non est in comperto. Decimo Cal. Maji obiisse, Bedæ in Martyrologio narratur; Græci verò quinque diebus citius Agapetum extinctum memorant in Menologio suo: XV. *Cal. Maji S. Patris nostri Agapeti, Romani Pontificis, Justiniani temporibus Constantinopolim profecti, viri pietate & miraculis celeberrimi.* Defuncto quidem Agapeto Constantinopolitana Synodus Præside Mennâ celebratur, cujus prima Sessio secundo Maji est inchoata. Ut prorsus absona sit N. Alexandri Chronologia, qui XX. Septembris mortem assignat Agapeti. Quam & Chronologiam refellit Novella Justiniani XLII. defuncto jam Agapeto data VIII. Idus Augusti. Defuncti corpus, si Anastasio fides, *in loculo plumbeo translatum est Romam, usque in Basilicam B. Petri Apostoli, ubi & sepultus est* XII. *Cal. Octobris.* Fuit Agapetus in paucis Pontificibus numerandus, qui brevem vitæ cursum immortalis gloriæ laudibus in æternum extendit. Defuncto Silverius sufficitur, de quo antequam dixerimus, dum Constantinopoli versamur, quem exitum Anthimi res sortitæ sunt, nobis est exponendum.

Synodus Constantinopolitana Præside Mennâ, Anthimum exautorat.

XV. Dolos omnes atque machinas commoliebatur Anthimus, ne Sede Constantinopolitanâ pelleretur. Nefariis ambitiosi hominis conatibus totis viribus Theodora favebat Augusta, cujus vasta erat in Imperio potentia: ad omnia hæc opportunus erat, maximèque ex Anthimi usu Agapiti obitus, quasi cum magno Pontifice extincta fuissent, quæ adversus raptorem Patriarchatus fuerant constituta. Verùm Mennæ nec vires deerant, nec animi firmitudo, ut Ecclesiæ disciplinam sartam tectamque tueretur. Itaque de cogenda Synodo cogitat, quâ consilia Anthimi omnia opprimeret. Consensu Principis congregatur die Maji secundâ, feriâ sextâ, ut ex Actis apparet: *Sanctissimus Archiepiscopus, & tota Synodus dixit, Legantur quæ pridie gesta fuerunt. Et accipiens Macarius venerabilis Diaconus Notarius legit. Post Consulatum Flavii Belisarii clarissimi, sexto Nonas Maji, Indictione* XIV. Synodi locus ita describitur: *Præsidente Domino nostro sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarchâ Menna in Mesaulo Dutico, venerabilis domus Domina nostra sanctæ & gloriosæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam Ecclesiam.* Quid verò *Duticum*, non satis liquet. Non displicet conjectura Baronii, existimantis Monasterium esse, cui *Dio* nomen. Præfectum eo tempore habebat Agapetum, qui Libello adversus Petrum Apameensem, Severum Antiochenum Præsulem, & Zoarum Monachum oblato subscripsit: *Agapetus miseratione divinâ Presbyter & Archimandrita Monasterii Dii, subscripsi & supplicavi.* Hujus quoque Monasterii mentio est in Martyrologio Romano: *Sexto Idus Februarii, Constantinopoli natalis Sanctorum Martyrum Monasterii Dii.* Cæterum Baronii error nobis est effugiendus, qui de Agapeto, hujus Monasterii Præfecto hæc prodit: *Agapetus in ordine Archimandritarum, in datis Synodo Libellis primo loco subscriptus habetur.* Imo *secundo*, non *primo* Agapetus loco subscripsit, neque etiam subscribere potuit, quia *Mariano* primus ordine concedebat: *Marianus miseratione Dei Presbyter, & Archimandrita Monasterii sancti Dalmatii, & Primas venerabilium Monasteriorum hujus imperialis civitatis subscripsi, & tradidi.* Sequitur deinde, *Agapetus Archimandrita Monasterii Dii subscripsi.*

Syn. Constantinop. Act. 2.

Error Baronii.

Bar. An. 536. n. 74.

Syn. Constantinop. Act. 5.

Num ut Episcopi Romani Vicarius Mennas Synodo præfuerit? Ordo Episcoporum.

XVI. Aderant quinquaginta quinque Episcopi, quibus *Mennas* præerat. Ac, si Baronio credimus, Mennas *erat vicariâ Sedis Apostolicæ Præfecturâ insignitus.* Quam pro sua liberalitate illustrissimus Purpuratus Legati Pontificis Romani personam aptevit Constantinopolitano Præsuli. Principem Synodi hujus Mennam pati non potuit, nisi Agapeti nomine; quia Sedis Apostolicæ Legatos anno superiore ad componenda regiæ urbis dissidia missos eminebat, quod fastigio Romano Aulicis non satis dignum videtur. Nos verò eam Legati larvam Mennæ detrahimus, quæ nullo vestigio apparet in Synodo; non in Libellis Mennæ oblatis; non in sententia, quam in Anthimum promulgavit; non in Anathemate, quo Severum, Petrumque percussit. Actione quintâ eorum damnationi his verbis subscripsit: *Mennas Dei miseratione Episcopus Constantinopolitanus definivi.* De persona Legati Pontificis Romani sibi imposita ne verbum quidem. Post Mennam dein Legati Sedis Romanæ subscribunt: *Ego Sabinus Episcopus S. Ecclesiæ Canusinæ subscripsi.* Itaque dignitate Sedis suæ, quia Novæ Romæ Antistitem agebat Mennas, Synodo caput erat. Baronianum sanè figmentum refellit Monachorum Libellus: *Per omnia sanctissimo, & beatissimo Domino nostro Mennæ, Regiæ urbis Archiepiscopo, & sanctissimis Episcopis, qui ex Italorum regione in ipsa convenerunt, ac Deo amantissimis Archidiaconis Apostolicæ Sedis.* Honorificamne Legati Pontificis Romani dignitatem omisissent, cujus excellentia Synodi, cui Legati Sedis Apostolicæ aderant, Præfecturam Mennæ Baronius tribuit, quasi eo solo nomine gestam? Cùm nobilissimus Constantinopolitano Præsuli locus assignaretur, Itali Episcopi dextri sederunt, ita præcipiente Justiniano, quod observandum: *Et à dextra quidem parte consedentibus & coaudientibus, juxta pium jussum Christi amantissimi, & à Deo custoditi Imperatoris nostri Justiniani, sanctissimis & Deo amantissimis Episcopis, Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Asterio Salernitano, Rustico Fæsulano, Leone Nolensi.* Ad eam quoque partem sedebat Petrus Justinianopolitanus Metropolitanus cum viginti sex Episcopis. A sinistra verò parte *Hypatius*

Bar. An. 536. n. 72.

Syn. Constantinopol. Act. 5.

Anno Dom. 536.

tius Ephesinus cum XXIII. Præsulibus collocabatur.

Libelli Monachorum de Anthimo in Concilio leguntur.

XVII. Sedentibus Patribus *Euphemius* Diaconus Notariorum Primicerius in oculis conspectuque omnium ea profert, quæ à Monachis apud Imperatorem gesta fuerant. Marianum scilicet S. Dalmatii Abbatem, Monachosque, Antiocheni Hierosolymitanique Episcopi ditioni subditos, Imperatori supplices Libellos obtulisse: placuisse sacræ Majestati Conventum celebrari, cui Italiæ Episcopi cum Sedis Apostolicæ Diaconis intercessent, ut de Libellis ex disciplina Ecclesiæ judicium institueretur. Admissis jubente Mennâ, & Theodoro Tribuno & Referendario, quem Justinianus legaverat, & compluribus Archimandritis oblatæ Imperatori Monachorum preces porriguntur Synodo, quarum lectio à Diacono Notarioque *Acacio* peragitur. Precum verò hæc summa fuit. Dei numine in regiam urbem venisse Agapetum, virum sui nominis, utpote Deo hominibusque dilectum: pietate, quâ abundabat, furentem Anthimum, eversoremque Canonum in conspectum non admisisse; eum Sede, quam invaserat, ejecisse, in ea deinde Canonibus probatum, regiâque autoritate commendatum Mennam collocasse. Itaque optare se, quæ decreta sunt ab Anthimo executioni mandari: hoc est, ut suspicione erroris omnis liberatus, ad Trapezuntinam proficiscatur Ecclesiam; vel si abnuat, damnatus decretoriâ sententiâ, dignitate prorsus Sacerdotali spolietur. Sic futurum, ut defuncti Agapeti animæ honos reddatur, quæ cùm corporeis soluta vinculis, Deo propinqua sit, Imperii, Imperatorisque salutem precibus impetret suis. Lecto Monachorum ad Justinianum Libello, quærit à Theodoro Mennas, placeretne Archimandritis novi aliquid proponere. Qui Mariani Constantinopolitanorum Archimandritarum Primatis manu documentum subinde porrigunt, quod à *Christodoro* Diacono legitur. In eo rescrebatur, sæpius ab Archimandritis Constantinopolitanis rogatum Anthimum, ut quæ à Chalcedonensibus Leoneque Papa de Christi persona decreta fuerant, sine ullis ambagibus profiteretur: scilicet duabus constare naturis absque ulla sive confusione, sive divisione copulatis, Nestorio, Dioscoro, Eutychi diceret anathema. Verùm justas preces non semel à fastidioso homine elusas fuisse. Itaque Agapeto se Libellum obtulisse, ut vel liberatum prius erroris suspicione Ecclesiæ Trapezuntinæ redderet, vel viduæ tandem alius Episcopus præficeretur. Defuncto Agapeto Imperatorem à se fuisse conventum, ut huic rei finis imponeretur. Placuisse regiæ Majestati, ut pro regulis Ecclesiæ de Libello, causaque Anthimi à Synodo pronuntiaretur. Tum interrogati Diaconi Romanæ Sedis, ut quid ea de lite sibi manifestum erat, notum facerent Synodo, *Menas*, Romanæ Lector Ecclesiæ, nomine Diaconorum instrumenta obtulit Synodo, quæ ab Acacio Diacono altâ voce lecta sunt, quibus ea continebantur, quæ ex Mariani, & Orientalium Libellis de Anthimo, Petro, Severo, Zoara, Isacio suprà retulimus.

Sententia Mennæ interlocutoria.

Syn. Constantinopol. Act. 1. 45.

XVIII. His auditis sic Mennas interloquitur: *Nos implentes ea, quæ à sanctissimo Papa in Epistola Synodale data fuere, & tempus pœnitentia ipsi dantes, deputamus & destinamus Vosporium sanctissimum Episcopum Neocæsareæ Metropolitana, & Acacium sanctissimum Episcopum Metropolitana Pessinuntine, & Joannem, ac Theoclistum Presbyteros, & defensores magna Ecclesia, quia hic est; & Zachariam sanctissimum Episcopum Mitylenensem Metropolitanum, & Acacium, & Christodorum Diaconos venerabiles & Notarios hujus sanctissima Ecclesia ad notificandum ei ea, qua à nobis gesta fuerint, & invitare ipsum intra tres dies, si velit venire ad sanctam Synodum, ad faciendam super annunciatis congruam satisfactionem.* Prima hæc fuit Actio Synodi.

Anno Dom. 535.

Anthimus à Legatis Synodi quæritur.

XIX. Sexto Maji, tertiâ feriâ, cùm Patres iterum convenissent, quæ in prima Actione gesta fuerant, jubente Synodo à Diacono *Marario* leguntur. Deinde *Vosporius*, aliique ad Anthimum Legati rogantur, num imperata confecerant. Quærentibus respondet *Vosporius*, se omnia perlustrasse loca, in quibus Anthimum invenire posse suspicio erat: Fuisse in *oratoria domo gloriosi Archangeli Michaelis, qua est in Palatio, & in domibus Hormisdæ in sancto Apostolio.* A Clericis postulasse, scirentne ubi ageret Anthimus, quave in domo reperiri posset; ab universis responsum, se neque vidisse ipsum, neque scire domum ubi sit: addidisse quosdam de suis, qui cum Acacio & Christodoro Diaconis eum inquirerent. Quæsitum esse & in sua domo, & in suburbio circa sanctum Laurentium, nec tamen inventum. Ex ipsius domesticis fuisse aliquem, qui dixerit, ex quo recessit de magna Ecclesia, se neque vidisse ipsum, neque scire ubi degat. Hâc suâ occultatione Anthimus satis indicabat, sese non ita comparasse, ut Synodo satisfactum ire vellet. Placuit tamen tergiversanti aliquid temporis addi, ut ad resipiscentiam revocaretur. Itaque tres illi dies adhuc conceduntur, *intra quos requirent ipsum Petrus sanctissimus Episcopus Justinianopolitanus Metropolita secunda Provincia Cappadocia, & Thalassius sanctissimus Episcopus Metropolis Berytiorum, ac Dominus Deo amantissimus Episcopus Maximianopolitanus Provincia secunda Palæstinorum; Romanusque atque etiam Joannes Deo amantissimi Presbyteri, & Procuratores sanctissima magna Ecclesia, insuper etiam & Andreas & Calonymus venerabiles Diaconi.* Sic secundæ Actioni finis imponitur.

Proscriptio jubetur apponi ad evocandum Anthimum.

XX. Maji decimo, feriâ septimâ Synodus loco consueto congregatur, à qua Legati interrogantur, num quæsitum Anthemium reperissent. Qui unâ voce & conspiratione testantur, nec in Laurentii Martyrio, nec in Monasterio Theodosii, quo frequenter antè ire solebat, quàm Constantinopolitanum Episcopatum capesseret, nec Petri Apameensis in Prætorio, nec Theodori in Monasterio, quod sæpius frequentaverat, vitam retinente Epiphanio inventum fuisse. Quin etiam Stephanus, & Longinus, Anthimi familiares, dicto juramento testati sunt, se prorsus ignorare, ubi moraretur. Ne eâ quidem pertinaciâ commovetur Synodus, ut in contumacem damnationis judicium proferret. Itaque tertiâ ei morâ concessâ, nova ad eum quærendum legatio decernitur, quæ Theogeni Synodorum, Baccho Antiochiæ Pisidiensis, Christophoro Porphyrionis Phœniciæ Episcopo, Juliano & Ammonio Presbyteris, Paulo & Macario Diaconis injungitur. Ac reo mandatur, ut intra decem dies coram Synodo se sistat: removendoque omnis ignorantiæ prætextu, proclamatio jubetur apponi, quâ moneretur, ne adventui moram aliquid injiceret. Tertiæ Sessionis hæc Acta fuere.

XXI.

Anno Dom. 536.

Anthimi proscriptio legitur.

XXI. Maji XXI. feriâ quartâ, quæ hactenùs gesta fuerant, jubente Mennâ recensentur. Postquam prima secundaque Actio à *Macario* Diacono, tertia à *Calonymo* lecta est, Synodus doceri voluit, quid in perquirendo Anthimo actum fuerat. Narratur à Theogene Synnadorum Episcopo, Legatos petivisse domum, quam prius incolebat, cujus fores claudebantur, neque usquam scire potuisse, ubinam locorum moraretur. Addit Ammonius Presbyter, proscriptionem Synodi fuisse oppositam, ne ignorationem pertinaciæ Anthimus suæ obtenderet. Tum jubente Mennâ à Diodoro Diacono proscriptio legitur verbis ejusmodi: *Mennas Archiepiscopus Constantinopolitanus Oecumenicus Patriarcha, & tota Synodus in ipsa Deo amata Roma Constantinopoli, Anthimo venerabili. Si quidem aliqua ratio conveniens tibi fuisset, & spes pœnitentiæ de peccatis commissis, nil certè opus fuisset præsentium proclamationum. . . . Et cùm à nobis tanto tempore ad pœnitentiam evocatus fueris, non moderatior te ipso factus es, & inobedientiam tuam majorem Sacerdotali humilitate ostendisti, ut quidem, quæ à te gesta sunt, nullâ veniâ digna sint.* Adhibitâ tamen clementiâ eum jubens venire ad sanctam Synodum, intra numerum sex dierum: *Veni*, inquit, *ut opinionem, quam in rectis dogmatibus adeptus es, purâ voce ostendas. . . . Si verò & hanc nostram vocationem despexeris, tibi de cætero non in tempore locus pœnitentiæ erit.* Apposita est proscriptio mensis Maji die XV. Lectâ proscriptione à Diaconis Mennas quæsitum ivit, qua de causa sex duntaxat Anthimo dies concesserint, cùm Synodus decem ei dierum moram indulserit: Responsi hoc tulit, concesso dierum decem intervallo & inquisitionem includi, quæ triduo facta est; & proscriptionem, quam septiduum excepit.

Anthimus Episcopatu movetur Synodi sententiâ. Monachi damnationem Severi flagitant.

XXII. Cùm de Anthimi pertinacia constaret, rogante Mennâ itur ad suffragia. Tum Synodus per Hypatium, Ephesinum Asiæ Metropolitanum damnationis sententiam promulgat, cujus summa hæc est. Anthimum Patrum Leges pedibus proculcasse, Ecclesiæ statum perturbasse usurpatâ Constantinopolitana Sede, Eutychis erroribus imbutum esse; simulasse se quidem Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, Chalcedonensem suscipere, quas in sacris Diptychis habet: *Sed cùm inserta ipsis Synodis esset sanctæ memoriæ beatissimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipit, vel participat sanctissimis Dei mysteriis, nec celebritatem ipsorum prædicat, ne in hac quidem sanctissima magna Ecclesia exsiliens universaliter à rectis ipsorum Confessionibus.* Subjungit *Hypatius*, facti hujus sui Anthimum nil defensionis offerre, quâ magnis Pontificibus satisfactum est, atque Abbatibus, unde scandalum & infidelibus talia irridentibus, & fidelibus hæc lugentibus, gravissimum moveatur. Imperatori qui sibi in memoriam revocavit *sententiam Principis Apostolorum, paratos nos semper esse oportere ad respondendum, omni petenti rationem de ea, quæ in nobis est spe*, prorsus illusisse; pollicitum se *omnia facere, quæcunque summus Pontifex magnæ Sedis Apostolicæ decerneret*, & ad sanctissimos Patriarchas scripsisse, *se sequi per omnia Apostolicam Sedem.* Verùm his tandem Deum dedisse finem, veniente in urbem regiam Agapeto, qui indignum usurpatâ Sede hominem ejecit: Ecclesiæ decus suum reddidit consecrato Mennâ: paternam re[q] indulgentiam exhibuit, concessâ ad resipiscendum morâ; decrevitque ni satisfaceret iis, quæ à Patribus de doctrina & Canonibus sunt definita, ipsum non habere nomen Catholici, neque Sacerdotis. Synodum volente Imperatore coactam latenti obtulisse remedia, factâ proscriptione publicâ: *Cùmque in his omnibus ipsum ad conversionem adducere non potuerimus, apertam hanc suæ hæresis demonstrationem accipientes, sequentesque ea, quæ à beatissimo Papa benè examinata sunt, conspicimus, si hic vobis astaret, omninò ipsum tanquam membrum inutile & putridum abjici de corpore sanctarum Dei Ecclesiarum, & extra Episcopatum Trapezuntinum esse, & alienum ab omni sacra dignitate & efficacia, & juxta ipsius sanctissimi Papæ sententiam à Catholica appellatione.* Mennas Synodi Præses huic sententiæ conformem suam effecit, plura de Anthimi & impietate, & contumacia locutus: *Anthimum constitui extra Pontificatum Trapezuntinum decernimus, & ipsum alienum esse ab omni sacra appellatione simul & dignitate.* Germano Anthimi, & si verum placet, una solaque abdicatio hæc est, cùm Agapeti sententia pura non esset, & decretoria; sed ex conditione pendens, cui si obtemperasset Anthimus, Episcopatum adhùc Trapezuntinum administrasset. Cùm Synodus surrexisset, Orientales & ex aliis regionibus Episcoporum nonnulli, Monachi quoque, & Clerici è vestigio clamores sustulere: *Multi anni Imperatoris, multi anni Patriarchæ, Petrum, Zoaram, Severum modò anathematiza; Orthodoxum Imperatorem habes, quid times?* Monachis Hierosolymitanis chartam porrigentibus universi clamant: *Multi anni Patriarchæ, Libellum Monachorum modò suscipe, Libellus modò legatur: eos, qui per domum baptizant, ejice foras.* Verùm Mennas Libelli lectione in aliud tempus delatâ, clamores compescuit, ostenso nil præter sententiam Imperatoris esse faciendum, cui Clericorum petitiones exponuntur. Aliâ quoque ratione silentium clamantibus imposuit, ductâ ex suâ erga Ecclesiam Romanam observantiâ: *Nos enim, ut scit vestra charitas, Sedem Apostolicam sequimur, & ei obedimus, & cum illis, qui ei communicant, communicamus: quos verò damnat, eos etiam damnamus.* In his verbis Bellarminus triumphat: *Si totum Concilium Apostolicæ Sedi obedire se profitetur, certè Apostolica Sedes toti Ecclesiæ cum autoritate præest.* Qui error à nobis dissimulari non debet, cùm verba hæc non sint Concilii, sed Mennæ, postquam Patres surrexerant, qui motu suo absque deliberatione prævia ea protulit. Neque hîc autoritati Ecclesiæ Romanæ feritur, aut metitur, cùm quamlibet Ecclesiam recta docentem, justaque & bona sancientem sequi debeamus, quia pietati mos semper gerendus est, atque rationi. Ad utramque verò de Anthimo Agapeti Decreta ad amussim quadrabant.

Bellarm. de Rom. Pont. l. 2. c. 13.

Nùm Synodus contra Severum coacta, una, vel diversa ab ea, quâ damnatus Anthimus, dici debeat?

XXIII. Promissis Mennas suis non defuit, utpote qui quæ Imperatori se dicturum pollicitus fuerat, ea nunciarit, ut Hæretici Severus, Petrus atque Zoaras damnarentur. Justiniano quoque Libellum supplicem obtulit Paulus Apamearum Episcopus, quo & Nestorium Idololatram, qui Christum dividebat, & Eutychem cum Dioscoro se prorsus rejicere testabatur. Imperatorem & rogabat, cujus diademati pura incontaminataque veritas ornamento erat, ut suo regno eos pelleret, qui fidem à quatuor Synodis, & Leone Papa stabilitam repudiabant.

Anno Dom. 536.

Authi-

Anno Dom. 536.

Anthimum, Severum & Petrum anathemate percutiebat. Scripto quoque suo Monachi secundæ Syriæ Justinianum adierunt, ut cum Petro & Severo furentem Zoaram a Synodo, cui Episcopi Italiæ accisent, damnari juberet. Votis annuit Princeps, Synodusque pridie Nonas Junias in urbe regia cogitur. Hinc exoritur quæstio, utrùm una eademque cum illa sit, quâ Anthimus Episcopatu motus est, vel diversa debeat appellari? Unam esse vocandam, his rationibus ostenditur. Petri, Severi, & Zoaræ Anathema, cùm Clerici in Synodo, quæ est Majo labente adversus Anthimum coacta flagitassent, Conventus, qui postmodum celebratus est, cùm & iisdem Episcopis constaret, & eodem Præside uteretur, & in eadem urbe cogeretur, pro eadem potius continuata Synodo, quàm pro diversa habetur. Quibus accedit, quod in Novella Justinianus sua Anthimum cum Petro, Severo & Zoara damnaverit. Distingui tamen Concilia hæc Monachis placuit in suo ad Mennam Libello, cujus verba sunt: *In Libellis à nobis sanctissimo Papa Agapeto oblatis, & coram vestra beatitudine in prima Synoda lectis.* Existimarunt igitur, quæ in Anthimum congregata fuit, ab illa diversam esse, quæ post mensem in Petrum, Severum, & Zoaram est convocata, quia variæ utrique causæ fuerunt. Sed parum in ea quæstione momenti, cùm sive una continuata, sive altera dicatur, nullum aut Chronologiæ, aut historiæ periculum immineat, licet congruentiore fortè vocabulo posterior appellaretur, cùm in priore Anthimi negotium finem acceperit.

Const. Syn. Act. 5.

Libelli Monachorum, variique in Severum & Petrum Acta leguntur.

XXIV. Post Consulatum Flavii Belisarii, *pridie Nonas Junias*, feriâ IV. in eundem locum Patres venere, ubi damnationem elapso mense in Anthimum torserant. Eundemque jubente Imperatore ordinem sedendi habuerunt, quem in priore Conventu occupaverant. Tum *Euphemius* Diaconus Notariorum Primicerius, Synodum monet adesse pro foribus Monachos, & Constantinopolitanos & Hierosolymitanos, expectantes ut ingressus sibi concederetur. Qui jubente Mennâ unà cum Theodoro Referendario introducuntur. Rogatus Theodorus causas sui adventus exponere, dixit ab Imperatore sibi mandatum esse, ut tam Libelli, qui à Monachis regiæ Majestati oblati erant, quàm ipsi Monachi ad Synodum adducerentur. Porrectas à Theodoro preces *Dorus* legit Diaconus, Libellum scilicet Pauli Apamearum Præsulis, nec non illum, quem Monachi confecerant, de quibus mentionem egimus. Dimisso Theodoro, Diodorus oblatam Synodo Monachorum supplicationem recitare cœpit, quâ Severi, Petrique scelera continebantur. Violenti & in Abbatis, & in Sacerdotes impetus, ut vel in Chalcedonenses Præsules, atque Leonem anathema torquerent: fracturæ digitorum, quibus sancti viri altaria tenebant, ad quæ veluti asylum confugerant: homicidia in Ecclesiæ sinu perpetrata: structæ Judæorum ope adversus Monachos insidiæ. In Severum asperè etiam invehuntur, in juventute sua veneficum, & in civitate Berytensi Dæmonibus servientem. Baptismi, quem in Martyris Leontii Templo apud Tripolitanam civitatem susceperat, violatorem, cùm è vestigio Acephalorum sectæ adhæserit, neque Zenonis Henoticum admiserit. *Petrum* Mongum Diptychis Antiochenis inseruerit; *Petrum* verò Apameensem proscindunt, ut dissolutum hominem, quem luxuria sequebatur, cuique venter Deus erat. Neque *Zoaræ* parcunt, imperito nebuloni, superbiæ, omnique injustitiæ pleno, qui id unum sciebat, quòd à Magistris didicerat, nempe viros sanctos anathematibus obruere. Rogant ergo Synodum, ut Severum & Petrum, præcipue Zoaram, qui majores in Ecclesia turbas dedit, anathematibus feriant. Lecto Libello, Mennas ab Italis Episcopis requirit, quid in ea causa constitutum erat, *Minas* verò Ecclesiæ Romanæ Notarius binas Hormisdæ Epistolas legit. Priorem ad Archimandritas, & Orientis Monachos anno DXVIII. quinto Idus Febr. missam, quâ statuerat, Xenaiam Hieropolitanum, Cyrum Helladensem, Petrum Apameensem *non jam pro sua tantum, sed pro aliorum quoque damnatione damnandos.* Posteriorem Epiphanio Constantinopolitano Præsuli, anno DXXI. septimo Cal. Aprilis scriptam, in qua hæc habentur: *Personam meam, & in hoc oportet inducere, . . . sic enim & Severi, vel complicum ejus, vel similium absolvemus errores, nec earum, qui sanari potuerint, dispendia patiemur.* Peractâ Epistolarum Hormisdæ lectione, Mennas ad Ecclesiæ Constantinopolitanæ Notarios conversus, jubet illos ea manifestare documenta, quæ causæ inserviant. Quæ per *Cosmam* Diaconum Chartophylacem prolata sunt. Ac primùm legitur supplicatio Clericorum & Monachorum Antiochiæ ad Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, & Synodum contra Severum anno DXVIII. coactam: violentum Christianæ libertatis oppressorem, sacrorum Vasorum populatorem, qui *columbas aureas & argenteas super divina lavacra & altaria appensas* sibi vindicavit. Lectâ similiter Joannis Hierosolymitani Præsulis ad Joannem Constantinopolitanum Synodicâ, quâ Severi Collationem instituit cum Ægyptio illo, qui in desertum induxit quatuor mille sicarios: neque etiam prætermissa est Epistola Epiphanii Tyriensium Episcopi, labente anno DXVIII. ad Patriarcham Constantinopolitanum scripta, quâ perditi Severi mores graphicè pinguntur. Profertur etiam Epistola Episcoporum secundæ Syriæ ad Joannem Constantinopolitanum, in qua hæc reperiuntur: *Liberavimus animas nostras, & fideles nobis Ecclesias à Severi, & Petri malitia, quas & abdicavimus, tanquam Hæresiarchas, & anathemati subjecimus, separantes nos ab illorum communione.* Adducta quoque est inquisitio in Petrum Apamensem Præside *Palladio Eutychiano*, viro clarissimo. Inter cætera hujusce impietatis postulabatur, quòd cùm Constantinum Laicorum de grege Diaconum creasset, id molestè ferentibus Lectoribus dixerit: *Quod nisi tacebitis, in Subdiaconos vos ordinabo, & ipse, qui crucifixus est, descendens, non liberabit vos à manibus meis.* Quam suis Episcopis supplicationem Apameenses Monachi adversus Petrum porrexerant, ea palam est recitata. Denique & Constantinopolitanæ Synodi à Joanne celebratæ, & Epiphanii Patriarchæ Decreta proferuntur, quibus Petrus & Severus damnationi subjiciebantur. Tum in Severum, Petrum, Zoaram, Mennas sententiam pronunciat. His rationibus extructam.

Anno Dom. 536.

Horm. Ep. 23.

Horm. Ep. 80.

Constantinopolit. Syn. Act. 5.

Synodi sententia in Severum, Petrum & Zoaram.

XXV. Homines hæresis labe corruptos, Canones etiam violasse omnes, qui sapienter sanxerunt, eum, qui à Synodo damnatur, sacris non antè operari posse, quàm in alia Synodo restituatur, secus nullam ipsi restitutionis spem

ſpem relinqui. Has verò Severum, Petrum, Zoaram regulas ſprevisse: pro nihilo habuisse prolatam in ſemetipſos Eccleſiæ Romanæ ſententiam: occultè ea feciſſe, quæ Canonibus pugnant, & Conventicula per domos, Monaſteriaque celebrando, & baptiſmum miniſtrando: *Porro per hæc non ſolùm non eradicatur anathema primò impoſitum à Patribus noſtris, ſed & ex noſtra ſententia, imò verò Canonum autoritate ſpes reſtitutionis ipſis aufertur, & ut Catholici filii, cùm hoc intelligunt, fugiant illorum errorem, & hæreſim. Propterea igitur ſequentes Sanctorum Patrum noſtrorum ſententias, & Evangelicis ac paternis inhærendo Sanctionibus ſuſcipimus & ſanctiſſimos fratres & Comminiſtros, cum ab ipſis lata fuerit ſententia contra prædictos Severum, Petrum & Zoaram, & alios quicumque communicant ipſis in impietate, ac contra complices ipſorum. Et nos illos per Dominum noſtrum J. C. verum Deum noſtrum, tanquam lupos quoſdam graviter irruentes in ovile Chriſti abjicimus: & conſentanei ſumus ſanctiſſimis fratribus & Comminiſtris noſtris, & ſæpius prius nominatos Severum, & Petrum ſimili anathemate ferimus, non autem ipſos ſolum, ſed & Zoaram, & alios, qui Conventicula, & parabaptiſmata faciunt.*

Num datus Constantinopolitano Episcopo titulus Oecumenici ſoli Papæ convenıat?

XXVI. Decretis Synodi & prioris in Anthimum, & poſterioris in Severum pondus addidit Juſtiniani Reſcriptum, Mennæ miſſum, quem titulis *Archiepiſcopi & univerſalis Patriarchæ* ornat, quod Baronio diſplicuit, cùm *hoc tantùm eſſe Romani Pontificis in pluribus locis idem ipſe Imperator diſertis verbis ſignificarit.* Obſervat etiam illuſtriſſimus Purpuratus, editionem hujus Sanctionis, quæ eſt in tomo ſecundo Conciliorum, *voce illa* univerſali *carere.* Non ignoramus quidem Baronium lepidè penſum ſuum curare, ac totis viribus allaborare, ne de Pontificio Romani fulgore minima vel ſcintilla extinguitur. Rectè id quidem, dummodò fiat abſque veritatis injuria, quam utique hiſtoriæ illatam Baronio concedere non poſſumus. Anno DXVIII. Clerici Antiocheni Joannem regiæ urbis Epiſcopum dignitate Patriarchæ univerſalis affecerant: *Sanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo Oecumenico Patriarchæ Joanni.* Ipſa Synodus eodem anno Conſtantinopoli congregata, Joannem ſic compellat: *Domino noſtro ſanctiſſimo & beatiſſimo Patri Patrum, Archiepiſcopo & Oecumenico Patriarchæ Joanni Synodus in hac imperiali civitate congregata, in Domino ſalutem.* In Mennæ ſententia adverſus Severum, Petrum, Zoaramque promulgata, ea leguntur, quæ Baronius omiſit: *Sanctiſſimus & beatiſſimus Oecumenicus Archiepiſcopus, & Patriarcha Mennas dixit.* Itaque Juſtiniani Novella, quæ Conciliorum in editione vocem *univerſalis* non habet, manca utique eſt, atque mutila: cùm in Græcis reperiatur, quæ ſunt in Latinum tranſfuſa: καὶ οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. Nec mirum, Conſtantinopolitanum Præſulem titulo ejuſmodi inſignitum fuiſſe, cùm Chalcedonenſe Concilium privilegia tribuerat illis æqualia, quæ Pontifici Romano competebant. Neque Baronium latere debuit, in Epheſino Conciliabulo Dioſcorum *Oecumenici Patriarchæ* titulo ab Olympio Evaſeni Præſule decoratum eſſe: *Præſente,* inquit, *univerſali Concilio, qui Præſul & primus eſt, ſanctiſſimus Pater noſter, & univerſalis Archiepiſcopus Dioſcorus, magnæ Alexandriæ civitatis.* Quin etiam quem Taraſio Conſtantinopolitano Patriarchæ Epiſtolam Adrianus Papa ſcripſit, in antiqua Anaſtaſii verſione ea titulum habet ejuſmodi *Taraſio generali Patriarchæ.* Si verum volumus, magnificus ille titulus prius Alexandrino, quàm Romano Præſuli inditus eſt; cùm primum legi incipiat, in Libellis Athanaſii Presbyteri, Theodori, & Iſchyrionis Diaconorum, & Sophronii Laici, qui Patribus Chalcedonenſibus Actione Concilii tertiâ oblati ſunt: *Sanctiſſimo & Deo amantiſſimo & univerſali Archiepiſcopo Patriarchæ magnæ Romæ Leoni.* Atqui triennio antè Dioſcorus Alexandrinus non à Diacono, non à Presbytero, ſed ab Epiſcopo, *Oecumenicus Archiepiſcopus* nuncupatus fuerat. Verùm de eo titulo iterum ſuo loco diſſeremus.

Bar. An. 536. n. 104.

Conſtantinop. Syn. Act. 5.

Chal. Act. 1. p. 15.

Lex Juſtiniani in Anthimum, Severum, Petrum, Zoaram.

XXVII. Quæ Juſtiniani in Novella notatu digniora ſunt, nunc referamus. Verba ſunt Præfationis: *Rem non inſolitam Imperio & nos facientes, ad præſentem venimus Legem. Quotiens enim Sacerdotum ſententia quoſdam indignos Sacerdotio de ſacris Sedibus depoſuit . . . & toties Imperium ejuſdem ſententiæ, & ordinationis cum Sacerdotum autoritate fuit.* De Anthimo, qui à Synodo damnatus eſt, capite primo hoc ſtatuit: *Sententiam depoſitionis in ipſum à ſancta Synodo factam, occaſione non licita, neque a ſanctis Canonibus approbata rapins ſacrarum Sedium hujus regiæ urbis, & adverſionis à rectis & veris dogmatibus, propriam noſtrum facit imperium, & contra iſtum præſentem ſcribit Legem. Interdicimus autem ei, commorari in hac felici civitate & ejus diſtrictu, ac in quacunque alia inſigni civitate, ſancientes in quiete eſſe, eos diligere, quibus ſeipſum digne ſuppoſuit, & non aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem inteceſſorum dogmatum.* Graviores adhùc Severo pœnas minatur: *Sit itaque & ipſe ſub prædicto anathemate ſuo, quem univerſus Patriarchalis, Pontificalis ac Monachicus, noſtra ut ita dicamus, politia cœtus juſtè in ipſum induxit, de Theopolitana quidem Eccleſia ejectus . . . Univerſis interdicimus aliquid de libris ipſius poſſidere . . . nec dicta & ſcripta Severi maneant penes aliquem Chriſtianum, ſed ſint profana & aliena ab Eccleſia Catholica, igneque comburantur à poſſidenti, niſi qui iſta habent, velint periculum pati. A nemine ergo ſcribantur, . . . ſciendo quia amputatio manus his qui ſcripta ejus ſcripſerint, pœna erit.* Similiter Petro interdicit regiæ urbis ingreſſu, aut inſignium civitatum. Eadem & Zoaræ pœna irrogatur: *Si quid verò aliud in ſententia ſanctiſſimorum Epiſcoporum continetur, quæ prædictos deponit, & anathematizat, hoc firmius ponimus & damus, ac imperialibus noſtris Legibus ipſum corroboramus, ac ſi ab imperio ipſo proveniſſet.* Data VIII. Idus Auguſti.

Juſtin. Nov. 42.

Concilium Hieroſolymitanum in Anthimum, Severum, &c.

XXVIII. Mennæ dederat Imperator in mandatis, ut ſacram ſuis Metropolitanis Conſtitutionem dirigeret. Opus quoque erat, de damnatis judicium Eccleſiis manifeſtum facere, ne communionis aliquid cum perditis hominibus colerent. Epiſtolam ergo Mennas ſcripſit Petro Hieroſolymitano. Ac primùm ei ſanctitatem gratulatur, ab *Euſebio* Presbytero multis magniſque laudibus commendatam, ut Jacobi throno prorſus dignus videatur. Deinde ipſum hortatur, ut quæ nuper Conſtantinopoli decreta fuerant, iis & aſſenſum præbeat: *Sitis igitur ejuſdem ſententiæ in judicatis à nobis:* neque moram afferat ullam in damnando Severo, Petro, Zoara. Quæ geſta fuerant, ipſi quoque mittit, Epiſcopis etiam, qui Petro ſuberant,

trans-

Anno Dom. 536.

transmittenda. Acceptis literis, Petrus Synodum cogit suam, cui interfuere Episcopi XLV. Tempus Synodi his docetur: *Post Consulatum Flavii Belisarii gloriosissimi XIII. Kalendas Octobris, Indictione XV. in Colonia Ælia Metropoli & Hierosolymis, præsidente sanctissimo ac beatissimo Patriarchâ Petro . . . & assistentibus sanctissimis Episcopis trium Palæstinarum.* Tum Elisæus Petri Diaconus refert, & sacram Imperatoris, & Epistolam Mennæ ad Petrum esse missam: scripti utriusque lectione ab Elisæo peractâ, jubet Synodus, quæ Constantinopoli primùm adversus Anthimum, quæ deinde adversus Severum, Petrum & Zuaram gesta fuerant, recitari. Quo facto, Petrus contra Anthimum sententiam promulgat suam, *quòd non solùm ab Episcopatu Trapezuntino cecidit, sed & ab omni Pontificali dignitate & efficacia, cùm separatus sit ab omni corpore sanctissima Ecclesia.* Quæ sine dubio adversus Severum, Petrum, Zoaram damnatio quoque pronunciata est, ea desideratur.

Anthimo suadet Severus ut Episcopatu abeat.

XXIX. Intereà *Anthimus* continebat se in occulto, opinioni suæ, quam veram putabat, gloriam & dignitatem postponens. Quam sibi persuasionem ut firmiorem efficeret, adjumento fuit ille *Severus*, qui eo ipso anno, quo autoritate tum regiâ, tum Ecclesiasticâ obruitur, clanculum Constantinopolim ingreditur, ut ex ipsius ad Imperatorem, Theodoramque Augustam literis monemur, quarum summam oblivioni exemit Evagrius: *Scribit, se cùm venisset Constantinopolim, collocutum esse cum Anthimo. Cùmque illum cum ipso sentire, eandemque de Deo opinionem tueri deprehendisset, persuasisse illi, ut Sedem suam relinqueret. Scripsit etiam his de rebus literas ad Theodosium Episcopum Alexandria, in quibus gloriatur, quòd eidem Anthimo persuaserit, ut ejusmodi dogmata seculari gloria, & Pontificali Cathedra anteponeret.*

Evagr. l. 4. c. 11.

Nonnus pro Origene turbas in Palæstina movet. Theodorus Cæsareæ creatur Præsul. Quis?

XXX. Dum in Oriente versamur, quæ gravis Palæstinensibus Ecclesiis incubuit procella, non est oblivioni tradenda. Mortuo *Sabâ*, quinto Decembris, anno DXXXII. quem extremum agens spiritum Lauræ suæ Præfectum dixerat *Melitas*, ejus administrationem susceperat, quam & quinquiennio habuit. Quo labente fluctus Origeniani vehementer commoventur. Rem Cyrillus exequitur Scythopolitanus: *Abbate Melitâ divinum senis gregem, quem in vigore & prosperitate acceperat, regente, lupi eum labefacturi erant, nisi Principis Pastorum Christi Dei nostri visitatio conservasset.* Quam diu *Sabas* inter homines fuit, una Monasteriis omnibus fidea erat. Eo defuncto, ovile ejus ad angustias redigitur imperitiâ Pastoris: *Nonnus enim, & Sectatores ipsius, obitu Patris nostri Saba in occasionem arrepto, errores, quos in imo corde occultabant, divulgaverunt. . . . Neque solùm cunctos Nova Laura peritiores ad impuram suam hæresim attraxerunt, sed etiam eos, qui Martyrii Monasterium & Firmini Lauram incolebant, jam eorum patribus mortuis, Firmino ac Sozomene beatis, qui divini senis discipuli & concertatores fuerant. Neque hoc tantùm, verùm etiam brevi tempore in maximam Lauram, cateraque solitudinis Monasteria pravam valuerunt Origenis doctrinam spargere. Eodem porrò tempore Domitianus Monasterio Martyrii Præfectus, & Theodorus, cognomento Ascidas, Neolauritarum Dux & Princeps, uterque Origenis lue affatim infectus, Constantinopolim navigarunt, ubi simulantes pugnare se pro Synodo Chalcedonensi, ex commendatione suprà memorati Leontii Byzantini Eusebio Papa adjunguntur, ac per eum pissimo nostro Imperatori.* Cum igitur gratiâ apud Justinianum pollerent, Domitianus Ancyræ in Galatia, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopatum accipiunt. Inde Nonnus majore potentiâ pollens, studiosè per Palæstinam Origenismi semina dispergit. Dum hæc geruntur, Abbas Melitas, qui Sabæ Monasterium quinquiennio obtinuerat, fato concessit. Mors ea in labentem annum incidit, quia Melitas mense Decembri anni DXXXII. Præfecturam inierat suam. Defuncto succedit *Gelasius*. Origenistarum tumultus Synodo Oecumenicæ, quæ anno DLIII. in urbe regia celebrabitur, materiam præbuit. Cæterùm Theodorus Ascidas, in gratia apud Imperatorem positus, neglectâ Episcopatus sui curâ Constantinopoli crebrò versabatur. Hoc ei exprobrat Vigilius in illa, quam adversus Theodorum sententia tulit: *Tu, Theodore, Casarea Cappadocia civitatis Episcope, qui hactenùs ab ordinationis tua tempore, unius anni spatio in Ecclesia, cujus gubernacula susceperas, non passus es residere.* Origeni maxime favebat, Origenistarumque sectæ, quæ *Isochristorum* vocabatur, patronum se præbens, in sectam Origenistarum alteram, quæ *Protoctistarum* appellabatur, invectus est, quam etiam vexavit, teste Cyrillo in vita Sabæ, c. 89. Theodorum his coloribus Liberatus pingit: *Theodorus dilectus & familiaris Principum, sectâ Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, & Pelagio æmulus.* Existimamus tamen Theodorum Acephalis inimicum fuisse, injuriâque eorum sectæ inseri. In Edicto Justiniani quidem, cujus Autor fuit, parcit Origeni, & Acephalos damnat. Ea Episcoporum, qui tria Capitula rejiciebant, fata fuere, ut ab adversariis suis in Acephalis collocarentur.

Vita Sabæ, c. 83.

Liberat. c. 23.

Silverius Pontifex creatur. Nùm Simoniacus?

XXXI. Quid porrò rerum Romæ gereretur, ubi fama nunciavit optimum Pontificem Agapetum vivendi curriculum confecisse, nunc exponamus. Mortuo successor dandus erat; ad id honoris Silverius evehitur. Nondum vitâ abierat *Theodatus*, Rex Gothorum, cujus favore, quem datâ pecuniâ sibi emerat, Episcopatum obtinet, si Anastasio fides: *Silverius, natione Campanus, ex patre Hormisda Episcopo Romano, sedit annum unum, menses quinque, & dies XI. Hic levatus est à tyranno Theodato, sine deliberatione Decreti. Qui Theodatus, corruptus pecunia dato, talem timorem indixit Clero, ut qui non consentirent ejus ordinationi, gladio punirentur. Sacerdotes quidem non subscripserunt in eum, secundum morem antiquum, neque Decretum confirmaverunt ante ordinationem. Jam autem ordinato Silverio, sub vi & metu, propter adunationem Ecclesia & religionis, postmodum subscripserunt Presbyteri. Post menses verò duos nutu divino extinguitur Theodatus tyrannus.* Vacillat tamen hujus historiæ fides, cujus ne vel pertenue est sive in Continuatore Marcellini, sive in Liberato vestigium. Imò cum Belisarius *convocatis Presbyteris & Diaconibus & Clericis omnibus mandavit, ut alium sibi Papam eligerent*, id pro lusu habebatur. Ad pellendum Silverium satis fuisset Simoniaca illegitimaque ordinatio, neque opus insidiis, quæ ipsi quasi Gothis faventi sunt comparatæ. Cæterùm Silverius solo *Subdiaconi* munere fungebatur, cum Pontificali in Cathedra collocatur. Auditâ Agapeti morte, *Romana civitas Silverium Subdiaconum, Hormisda quondam Papa filium elegit ordinandum.* Errat Onuphrius, qui Silverii crea-

Anast.

Liberat. c. 22.

Id. ibid.

Anno Dom. 536.

creationem in XIII. Cal. August. anni superioris confert, quo tempore constat Agapetum nondum mortis solvisse debitum. Schelstratus medio secuturi anni Decembri Silverium ordinatum esse tradit. Citius tamen ad Pontificatum evectum esse censemus, quem Theodati favore consecutus est. Spatio temporis aliquo jam Episcopum egerat, cum urbem *nono Decembris* Belisarius ingressus est. Ea quoque Chronologia pugnat cum Marcellini Chronico: *Iterum post Consulatum Belisarii*, hoc est, anno Dom. DXXXVII. *Papam Silverium Belisarius ab Episcopatu summovit, & loco ejus Vigilium Diaconum ordinavit.* Mensem diemque Pontificatus Silverii natalem in obscuro jacere censemus.

Silverii ad Vigilium Epistola subdita est.

XXXII. Animi constantiâ, calamitatibusque suis, quas immeritò passus est, famam Silverius suam memoriæ commendavit. Extant geminæ ipsius nomine Epistolæ; prior ad *Vigilium*, posterior ad *Amatorem* Episcopum: priorem anno DXXXIX, ab exule scriptam fuisse, Baronius prodit. Nos utramque falsam non injuriâ existimamus. Anathematis in Vigilium fulmen torquet larvatus ille Silverius verbis ejusmodi: *Habeto cum his, qui tibi consentiunt, pœna damnationis sententiam: sublatumque tibi nomen & munus ministerii, agnosce S. Spiritus judicio, & Apostolicâ à nobis autoritate damnatus. Data* XIII. *Kal. Julii, Principe Basilio.* Sententiæ verò subscriptio hæc addita est: *Cælius Silverius, Papa urbis Romæ, huic Decreto anathematis in Vigilio pervasore facto, ad omnia statuta consensum præbens subscripsi. Pariter & quatuor Episcopi subscripserunt, id est, Terracinensis, Fundanus, Firmanus, & Miturnensis. Data est Chartula per Anastasium Subdiaconum.* Hinc argumenta nascuntur plurima ad coarguendam Epistolam. Excommunicationis verba ipsissimam damnationis à Felice II. in Acacium sententiam referunt. Falsa nota Consulatus: quid sibi vult, *Principe Basilio?* Falsum in exilio agentem Silverium Synodum congregare potuisse de damnando Vigilio. Dum Pataram incolebat, nil sanè juris habuit, ut in ea civitate quatuor ex Italia Episcopos convocaret. Postquam verò permittente Justiniano Romam rediit, è vestigio defensoribus Vigilii traditus *in Palmariam Insulam adductus, sub eorum custodia defecit inediâ.* Eo loci, quo Silverius erat, potuitne & Concilium congregare, & vigilantes custodum suorum oculos fallere? Res Silverii accuratè satis Liberatus memorat, qui de indicto ad damnandum Vigilium Conventu, quæ felix erat & splendida in narrationem materia, profundum silentium egit. Denique Vigilius ficti ab Epistola Silveriana criminis postulatur: *Quia cruentis humano sanguine manibus decessoribus nostris pervicacia tua subripiens, Leviticis præsumpseris excubare ministeriis, plerique norunt Fidelium.* Mittamus orationis barbariem indignam Silverio. Quis sibi inducat in animum, Agapetum Vigilii ministerio usum esse, ut in urbe regia Legatum ageret, si tot sceleribus astringebatur, quæ in ore erant omnibus penè Christianis.

Libérat. c. 22.

Amatoris ad Silverium, & Silverii ad Amatorem Epistola subdita est.

XXXIII. Posterior Silverii Epistola ad Amatorem, quem *Augustodunensem* Episcopum Baronius putat, sanctitate clarum, responsio est. Scripserat Amator: *Misimus parva munuscula, id est, argenti libras triginta ad vestram, vestrorumque sustentationem.* Tanta liberalitas digna certè fuit Pontificis Epistolâ: *Data est* IX. *Kal. Decembr. Justiniano* V. *& Belisario viris clariss.*

Bar. An. 539. n. 5.

Coss. Quâ vel Consulari notâ falsi Epistola coarguitur. Quin etiam Theodoram Augustam falso nomine induit, quam *Patriciam* perpetuò vocat. Synodi quoque à se in vinculis coactæ meminit, ad Vigilium anathemate feriendum. Denique pugnat Liberato, cujus verba sunt: Silverius *ad Palatium venit. Qui solus ingressus, à suis ulterius non est visus.* At larvati Silverii in Epistola legitur, Belisarius *ad primum & secundum velum retinuit omnem Clerum, & populum, qui mecum veniebat.* Neque veriorem *Amatoris* ad Silverium Epistolam putamus, cujus patrocinium immeritò Baronius suscipit. Quam barbarus sanè stylus falsi coarguit: *Precamur quoque, ut per vestram Epistolam nobis remandare non dedignemini, qualiter circa vos sit actum.* En jecur Ciceronis! En Atticam eloquentiam! Siccine *Amator*, Episcopus insignis loquebatur? Deinde Pataram Amatoris munera missa esse quis credat? Eò tamen mitti debuere, si fides Epistolæ: *A quibusdam, pater dilectissime, illis partibus adventantibus audivimus, vos a Sede Sancti Petri injustè pulsum, exilio destinatum.* Silverius sanè prius *Patarâ* dimittebatur, quàm exilii fama ad Amatorem perveniret. Audito quippe Patarensi Episcopo, subinde Justinianus Silverii solvit exilium: *Quem audiens Imperator, revocari Romam Silverium jussit.* Amator quidem exilii locum prius nosse debuit, quàm & munera, & literas mitteret exuli. Tam ergo Amatoris ad Silverium, quàm Silverii ad Amatorem Epistolam ad Isidori Mercatoris merces relegamus. Solâ igitur animi firmitudine, pietatisque amore, non scriptis famam memoriæ suam Silverius commendavit. Anno sequente in exilium à Belisario truditur.

Liberat. c. 22.

ANNO U. C. 1290. OLYMP. 329. PER. JUL. 5250. JUL. 582. DOM. 537. JUSTINIAN. 10. & 11. VITIG. 2. *Sol.* 14. D. *Lun.* 6. *Indict.* 15. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 4. *P.* 12. *April.*

Anno Dom. 537.

COSS. *Post Consulatum Belisarii* II.

Vitiges ad urbem obsidendam properat.

I. Vitiges accepto nuncio Belisarium urbis potiri, discessus sui pœnitentiâ ductus, in furorem convertitur. Sentiebat sanè Græcis Romam occupantibus, de rebus Gothicis in Italia prorsus actum. Collecto igitur numeroso exercitu, qui equitum & peditum CL. millibus constabat, armorum apparatu instructorum, Romam magnis itineribus properat. Eunti florentes copiæ spem tam læti successus injecerant, ut etiam vereretur, ne maturata Belisarii fuga adventum ejus præverteret. Itaque cùm in itinere ex Sacerdotibus unum sibi obvium habuisset, sciscitatum tradunt, nùm Romæ adhùc Belisarius ageret? Neque semel, sed iterum illud ipsum rogasse, utpote cupidum obsidendæ prius urbis, quàm Belisarius elaberetur. Ubi verò audivit Belisarius, conjunctis viribus Gothos urbi minitari, subinde Constantiano & Bessæ mandat, ut in Thuscia tantum militum relinquerent, quantum locis tuendis opus erat: ipsi verò cum cæteris copiis confestim ad se advolarent. Intereà Vitiges urbi appropinquans, stadiis ad summum XIV. aberat, cùm extructam ponti turrim invenit, præsidio defensam, ut retardato Gothorum impetu plus Belisario temporis esset ad auxilia urbi comparanda. Hærentibus Barbaris, nùm in alterum diem turrim oppugnarent, ani-

mos

mos addit *Innocentius*, qui cum transfugis equitibus viginti duobus ad eos accessit. Transire volentibus auxilio fuit præsidii ignavia, ostiu fugam capessentis præ timore, quem Gothorum multitudo incusserat. Dum Gothi flumen trajiciunt, suorum, qui in Campaniam secesserant, ignarus væcordiæ Belisarius, in hostes incidit. Tum neglecto Ductoris officio, militis in morem cum transeuntibus sibi certamen instituit. Ac transfugæ magnis clamoribus hortari, ut in *valam*, hoc est, gilvi coloris equum tela torquerent, grari cum Belisario, Justiniani fortunam, resque casuras. Periclitanti armigeri auxilio fuere, qui undique volantes sagittas clypeis suis excipiebant. In ea pugna cecidit Maxentius, inter Belisarii armigeros vir fortissimus: desiderati etiam complures militiâ præstantes, ex Gothis vero circiter mille perierunt. In novum adhùc periculum venit Belisarius. Romani, qui Gothis numero inferiores erant, circa Salariam portam ad urbis mœnia compulsi pervenerant. Veriti custodes, ne hostes intra urbem reciperentur, portam aperire fugientibus nolunt: præcipuè quia rumor erat, jam occubuisse Ducem, inter primos egregiè dimicantem. Tum Belisarium audax cogitatio subit, ut cum suis agmine facto hostes invaderet. Qui cùm in sese dispersos incompositosque impetum fieri sentirent, suspicati novos ex urbe milites laborantibus opitulatum venisse, correpti formidine, effuso omnes mox cursu fugam capessunt. Sic Belisarius cum suis in urbem recipitur.

Proc. Goth. l. 1. c. 15.

Urbis obsidio. Quo mense incepit?

II. Postero die Gothi admovent obsidionem urbi. Quo verò mense, in sententiis ponitur. *Mense Martio* obsidionem incepisse, narrat Baronius, anno DXXXVIII. n. 1. Cujus Chronologiam amplectuntur Norisius atque Petavius. Ea tamen sententia pugnat Procopio, cujus verba sunt: *Gothi de his, quæ Arimini gesta fuissent, facti jam certiores, etsi mensium trium induciæ factæ exiissent, ab urbis Romæ expeditione discedunt. Jamque se circumegerat æstas, cùm annum Barbari & dies novenos urbem circumsedissent.* Neque temporis satis fuisset à mense Decembri jam adulto, quo nuncius Vitigi allatus est, Belisarium urbis potiri ad Martium usque proximè sequentem, ut ea pararentur omnia, quæ exercitui CL. millium militum erant necessaria. Ex laudato Procopio sequeretur, obsidionem provectâ jam æstate incepisse. Ex historiæ tamen circumstantiis citius obsidio inchoata videtur. Ac eo propendet animus, ut in Procopio numeri corrupti sint. Disertè quidem Jornandes scribit: Vitigem *post* XIV. *menses ab obsidione Romanæ urbis aufugisse.* Unde probabile existimamus, Procopio & Jornande inter se collatis, labente Julio obsidionis initia contigisse. Porrò cùm Gothi Romæ amplitudinem suo exercitu complecti non possent, senis positis castris, portarum quæ in muro sunt quatuordecim, intercapedines infestant; ædificia, quibus aqua in urbem invehebatur, omnia mox interscindunt. Erant aquæductus XIV. qui defluente undâ molas exercebant, qui cùm interrupti forent, obsessos ad alimentorum inopiam adigunt. Calamitati remedium affert Belisarii industria, excogitatis machinis, quæ defluentibus per pontis fornicem aquis molas circumagebant. Quod ubi hostibus in notitiam venit, conjectis & arborum stipitibus, & interjectorum cadaveribus, machinas dissolvunt. Ne hìc suâ Belisarium solertiâ deficit, qui ferrearum catenarum objectu voluta & ligna, & corpora sistebat, quæ mox ab iis, quibus datum erat negotium, in terram trahebantur. Verùm vulgus belli insolens, cùm nec corpora balneis curare, nec sordes urbis abstergere posset, ad hæc rerum necessariarum inopiâ premeretur, aliundè Barbaros aspiceret, qui latè agros omniaque popularentur, palam Belisarium increpare, quòd viribus impar, Gothis lacessitum ivisset. Quod cùm Vitigi compertum fuisset, Oratores mittit, quorum præcipuus Sallem vocabatur, qui liberam Belisario cum suis & hominibus, & facultatibus abeundi quò vellet copiam facerent, civibus verò indulgentiam pollicerentur. Quibus magnanimitate veteri illi Romanorum non impare Belisarius respondet, futurum aliquando tempus, ut Gothis ne vel inter senticeta quidem capita occultandi ulla uspiam facultas esset. Quæ prædonum more olim invaserant, legitimis nunc dominis in potestatem rediisse: neque fieri posse, *vivens hanc Belisarius urbem ut deserat.* Jam diebus XIX. perduraibat obsidio, cum Vitiges arietes admovere jubet. At Belisarius irrisa Barbarorum vesaniâ, qui ad mœnia boves ipsorum machinas trahentes, deducere se posse sperabant, telis & homines & animantia sternit. Cùm hac viâ non successisset, aliâ aggreditur Vitiges. Adortam per Adriani molem, tenui sanè præsidio defensam, penè urbem ceperant, cùm Romani distractis marmoreis simulachris, quibus sepulchrum ornabatur, ex eorum fragmentis ingentia saxa hostium in capita devolvunt. Ludit in humanis sæpè superstitio rebus. Murorum partem fuisse aliquam B. Petri sub tutela, narrat Baronius, & ex Procopio probat. Scilicet cùm muri partem, quæ *Pinciana* portæ proxima est, Belisarius demoliri vellet, & denuò restituere, quia lapidum compages dissolvebatur, obstitere Romani, affirmantes, Petrum ejus loci tuendi pollicitum, curam se suscepturum, quod ex voto successit. Vis quippe nulla ad eum locum pervenit. Quod cùm miraculi loco habitum sit, *nec sarcire quidem in posterum quisquam, nec de integro restituere ausus est.* Ut orationi parcamus, Chronici Marcellini de Romana obsidione verba apponamus: *Tempore longo Romam obsidente Vitige, Belisarius intus mediâ, vigiliisque laborans, auxilium ab Imperatore deposcit. Cui directi sunt Martinus & Valerianus, uterque Magister Militia, nec sic tamen Vitiges obsidionem reliquit*, quam in annum usque sequentem protraxit. Narrat Procopius, Valerianum & Martinum in Ætoliæ locis & Acarnaniæ hyemasse cum classe sua. Cujus profectionem cùm Belisario Imperator significasset, id nuntii ad sustinendam obsidionem Romanorum mentibus vires addidit.

Bar. An. 538. n. 2.

Proc. Goth. l. 1. c. 18.

Proc. Goth. l. 1. c. 19.

Silverius Episcopatu ejectus Pataram mittitur.

III. Candidis animis dolorem præbent in conspicuo posita, quæ Silverio injuriæ contigerunt, non sine Belisarii dedecore, qui facto hoc suo egregia sanè facinora deturpavit. Theodoræ Augustæ angebat animum Anthimi, cui maximè favebat, abdicatio: nec ullum lapidem non movebat, ut Sedi Constantinopolitanæ restitueretur. Belisario scripserat, ut ad obtinendum Romanum Pontificatum Vigilio adjutor esset. At quam Vigilius dignitatem inhiabat, quasi esuriens lupus jam Silverius occupabat. De cupiditate sua tamen nil remisit Vigilius, quam objectum sibi impedimentum potius inflammat. Itaque premia Belisario pollicetur, si ejecto Silverio sufficiatur. Tragœdiæ hæc sunt initia,

 quam

Liberat. c. 22.

quam Liberati verbis totam exponere juvat: *Belisarius evocans Silverium ad Palatium, intentabat calumniam, quasi Gothis scripsisset, ut Romam introirent. Fertur autem, Marcum quendam Scholasticum, & Julianum quendam Prætorianum fictas de nomine Silverii composuisse literas, Regi Gothorum scriptas, ex quibus convinceretur Silverius, Romanam velle perdere civitatem. Secretò autem Belisarius, & ejus conjux persuadebant Silverio, implere præceptum Augustæ, ut tolleretur Chalcedonensis Synodus, & per Epistolam suam Hæreticorum firmaret fidem. Qui mox de Palatio egressus, quid de eo fieret, Consiliariis suis locutus est. Et veniens contulit se in Basilicam B. Mariæ Sabinæ, ibique manebat, ubi & directus est ad eum Photius, filius Antoninæ patriciæ, ut præstito sacramento invitaret eum venire ad Palatium. Qui autem Silverio astabant, persuadebant ei, ne Græcorum crederet juramentis. Ille tamen exiit, & ad Palatium venit. Et illâ quidem die pro juramento ad Ecclesiam redire permissus est: ad quem rursus mandavit Belisarius, ut ad Palatium veniret. Qui de Ecclesia exire nolebat, dolos sibi præparatos agnoscens. Sed posteà orans, & causam suam Domino commendans exiit, & ad Palatium venit. Qui solus ingressus, à suis ulterius non est visus. Et aliâ die Belisarius convocatis Presbyteris, & Diaconibus, & Clericis omnibus, mandavit eis, ut alium sibi Papam eligerent. Quibus dubitantibus, & nonnullis ridentibus, favore Belisarii ordinatus est Vigilius.* Fuere nonnulli, qui Gothis Silverium favisse tradiderunt. Id sanè in Marcellini Continuatore legimus: Vitigi *tunc faventem Papam Silverium Belisarius ab Episcopatu summovit.* Ac sanè religione juramenti sui constrictus Silverius, Gothorum in partes animum inclinare potuit. Urbe quippe discedens Vitiges, ut fidem Gothis servarent, Romanos gravissimo juramento adegerat. Causâ quoque suspicionis Silverium pulsum esse, narrat & Procopius: *Obortâ suspicione Silverium urbis Pontificem desectorum ad Gothos, hunc quidem transmisit in Græciam. Nec secus & alios quosdam, & hos Senatorios viros, cùm eadem de causa exterminasset, solutâ deinde obsidione, & recedentibus Barbaris ad propria revocavit.* Silverii abdicationi hoc addit Anastasius: *Ingressus Subdiaconus Regionarius Regionis primæ, tulit pallium de collo ejus, & duxit eum in cubiculum, & expolians eum, induit eum monachicam vestem, & abscondit eum. Tunc Sixtus Subdiaconus Regionis sextæ videns eum jam Monachum, egressus foras nunciavit ad Clerum, dicens, Quia Dominus Papa depositus est, & factus est Monachus. Quod audientes, fugerunt omnes.* Narrationis fides sit penes Autorem. Illatæ Silverio injuriæ minister Eugenius vocabatur, teste arcanâ Procopii Historiâ: qui de morte Theodosii, Antoninæ amasii hæc narrat: *Fuit illi minister sceleris quidam ex famulis, Eugenius nomine, qui commissi contra Silverium satelles fuerat.*

Proc. Goth. l. 1. c. 10.

Proc. Goth. l. 1. c. 20.

Proc. Arc. pag. 4.

Silverius Patarâ remissus Vigilio traditur, Palmariam relegatur.

Liberat. c. 22.

IV. Reliquum est, ut tragœdiæ finem audiamus ex Liberato: *Silverius autem in exilium missus est in civitatem Provinciæ Lyciæ, quæ Patara dicitur. . . . Sed Silverio veniente Pataram, venerabilis Episcopus civitatis ipsius venit ad Imperatorem, & judicium Dei contestatus est de tanta Sedis Episcopi expulsione, multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse unum sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius, à sua Sede expulsus. Quem audiens Imperator, revocari Romam Silverium jussit, & de literis illis judicium fieri, ut si probaretur ab ipso fuisse scriptas, in quacunque civitate Episcopus degeret: si autem falsa fuissent probata, restitueretur Sedi suæ. Pelagius vero currens cum voluntate Augustæ, volebat irritum facere Imperatoris præceptum, ne Silverius Romam reverteretur. Sed prævalente Imperatoris Jussione, Silverius ad Italiam reductus est. Cujus adventu territus Vigilius, ne Sede pelleretur, Belisario mandavit, Trade mihi Silverium, alioquin non possum facere, quod à me exigis. Ita Silverius traditus est duobus Vigilii defensoribus, & servis ejus. Qui in Palmariam Insulam adductus, sub eorum custodia defecit inediâ.* Cùm Liberatus, qui Silverio coætaneus fuit, verbis expressis scribat eum missum esse in *Palmariam* Thyrreni maris Insulam, quid causæ fuit Martyrologio Romano, cur in *Pontiam* Silverium relegaret? Liberatum *in nomine Insulæ* errasse, Baronius putat in Martyrologio. Quo teste? Quasi verò Liberatus ex Martyrologio recudi debeat, non Martyrologium ex Liberato. Cæterùm de Silverii in Lyciam relegatione Baronii Chronologia non est accurata, anno quippe DXXXVIII. Pataram missum esse tradit, repugnante Marcellini Continuatore: *Iterum post Consulatum Belisarii, Papam Silverium Belisarius ab Episcopatu summovit, & eo loco Vigilium Diaconum ordinavit.* Est etiam incredibile, Vigilium aridis faucibus Episcopatui Romano inhiantem, ad annum usque DXXXVIII. expectasse, ut prædâ cupitâ potiretur, cùm biennio antè Agapetus extinctus esset. Fons Baroniani erroris est, quòd anno tardius uno quàm par erat, obsidionem Romanam retulit, quæ anno non DXXXVIII. ut sibi fingit, sed DXXXVII. Joannis ante Consulatum est inchoata. Vitetur & in transcursu error Petavii, narrantis Marcellinum scribere Vigilium anno DXXXVIII. Episcopum creatum esse. Quando Silverius vitæ finem impleverit, non satis scimus. Ipsius mortem Baronius affigit anno 540. à quo & Vigilii ducit initia. Baronium sequuntur Petavius & N. Alexander: quibus argumentis prorsus ignoramus. Cùm enim in exilii tempore illustrissimus Purpuratus erraverit, vacillat etiam de supremo Silverii anno ipsius Chronologia. Porrò ærumnæ suæ Silverio in lucro fuere positæ, cum inter Martyres locum invenerit. Junii vigesimo ipsius memoria recolitur. De defuncto id in Anastasio legitur: Silverius *deficiens mortuus est, Confessor factus. Qui etiam sepultus est in eodem loco* XII. *Kal. Junii, ibique occurrit multitudo malè habentium, & salvantur.* Cui narrationi fidem prorsus detrahit Liberatus. Quippe *ad Pontianas*, ubi relegatus erat, Silverium & ultimum clausisse diem, & sepultum esse, tradit Anastasius. Quod cùm falsum esse ex Liberato audierimus, qui *Palmariam* exuli Insulam assignat, utique veritate cadit Anastasii narratio, apud solos credulos superstitiososque autoritatem habitura.

Error Baronii.

V. Vigilium, qui Silverio successor datur, gloria titillabat. Clarus erat origine, quam à viro Consulari ducebat, si Anastasio fides: *Vigilius natione Romanus, ex patre Joanne Consule.* Joannem nonnulli illum esse putant, qui cognomento *Scytha*, in Oriente Consul anno CCCCXCVIII. processerat. Sacram penè infulam gestaverat, cùm Bonifacius anno DXXXI. turbarum pertæsus, quibus ipsius ordinatio concussa fuerat, dignitatis suæ hæredem sibi Vigilium scripserat, quem Diaconum fecerat. Ex ea quasi nutricula, quæ huic homini ambitio insita erat, incrementi

Vigilius quis? Ab Imperatoribus ad Pontificatum evehitur.

multum

multum acceperat. Datâ ergo occasione, turpi simoniâ sacra omnia proculcans, pietatis jura dignitati Pontificiæ postponit. Hic testem Liberatum adhuc audire juvat, c. 22. *Augusta vocans Vigilium Agapeti Diaconum, proficeri sibi secreto ab eo flagitavit, ut si Papa fieret, tolleret Synodum, & scriberet Theodosio, & Anthimo, & per Epistolam suam eorum firmaret fidem, promittens dare ei præceptum ad Belisarium, ut Papa ordinaretur, & dari centenaria septem. Libenter ergo suscepit Vigilius promissum ejus, amore Episcopatus & auri. Et factâ professione Romam profectus est: ubi veniens invenit Silverium Papam ordinatum.* Hactenùs avarum egerat, & Hæreticum, qui abjectâ Chalcedonensi Synodo, quasi gradu utebatur, ut ad mundi honores ascenderet. Nunc scelera hæc novo crimine cumulans, Simonisque Magi in morem datâ pecuniâ, sacrum munus sibi comparato. Pergat Liberatus: Vigilius Belisario *tradens præceptum Augustæ, promisit ei duo auri centenaria, si Silverio remoto ordinaretur ipse pro eo.* Favore Belisarii, cujus cupidus erat dignitatem assequitur. Verùm stare promissis Vigilium auri sacra fames prohibuit, ut tot tantisque sceleribus perfidia etiam accederet: *Post ordinationem ergo suam compellebatur Vigilius à Belisario implere promissionem suam, quam Augustæ promiserat, & ut sibi redderet duo auri centenaria promissa. Vigilius autem timore Romanorum, & avaritiâ patrocinante, nolebat sponsiones suas implere.* His sceleribus Vigilius famam sanè suam deturpavit. Hinc Facundus contra Mocianum: *De ipsius Episcopi Romani chirographis, vel prius ambitionis impulsu, cùm fieri arderet Episcopus, vel posteà venalitate partis alteri factis, necessarium ducimus non tacere.*

Liberat. c. 22.

B. M. P. t. 10. 111.

Vigilii ad Patriarchas Epistola.

VI. Cùm egregiis hisce facinoribus ad Ecclesiæ Romanæ Cathedram evectus esset, hæreticâ Epistolâ Theodosium, Anthimum, & Severum Hæreticos adit, ut Pontificatus sui initia modis omnibus nobilitaret: *Dominus & Christus Vigilius. Scio quidem, quòd quia ad Sanctitatem vestram anteà fidei meæ credulitas Deo adjuvante pervenit. Sed quia modò gloriosa filia mea Patritia Antonina Christianissima desideria mea facit implere, quòd fraternitati vestræ præsentia scripta transmitterem. Salutans ergo vos gratiâ, quâ nos Deo nostro Christo Salvatori conjungimur, & eam fidem, quam tenetis, Deo adjuvante & tenuisse, & tenere significo, sciens quia illud inter nos prædicamus & legimus, ut & anima una sit, & cor unum Deo. Profectus mei quia vester est, Deo adjuvante vobis gaudia mactavit ex meo animo, sciens fraternitatem vestram, quæ optas, & libenter amplecti. Oportet ergo, ut hæc, quæ vobis scribo, nullus agnoscat, sed magis tanquam suspectum, hîc me sapientia vestra ante alios existimet habere, ut possim hæc, quæ concepi, faciliùs operari & perficere.* Erat in subscriptione, *Orate pro nobis Deum, mihi fratres, in Christo Domino nostro charitate conjuncti.* Ac ut dignum patellæ operculum apponeret, scripta Leonis de duabus in uno Christo naturis prorsus rescindit: *Sub hac Epistola Vigilius fidem suam scripsit, & resolvens tomum Papæ Leonis, sic dixit: Nos non duas naturas in Christo confitemur, sed ex duabus naturis compositum, Deum Filium, unum Christum, unum Dominum.*

Liberat. c. 22.

Epistola Vigilii ad Patriarchas non est subdita. Baronii solvuntur rationes.

VII. Cur ea Vigilio Epistola ascribi non debeat, nulli videmus, cùm sacrilego homine sit dignissimo, & ad facta Theodoræ promissa ad amussim quadret. Insuper Vigilio eam Liberatus tribuit Scriptor illorum temporum: neque ullum est Liberati exemplar, in quo desideretur, ne nobis obtrudant Epistolam, ab improbo quodam nebulone esse confictam. Fidem sanè Liberati liberat Victor Tununensis, qui integram Epistolam refert ad annum Dom. DXLIII. post Consulatum Basilii 11. Qui in Liberato titulus mancus est & mutilus, in Victore legitur integer: *Dominis & in Christo Dei Salvatoris nostri charitate conjunctis fratribus Theodosio & Anthemio & Severo Vigilius Episcopus.* At Surius, Baronius, Binnius Vigilii hanc Epistolam ad subdita scripta relegant: *Non Vigilii eam esse putamus*: sic Baronius sciscit, his rationibus fretus: *Nomine Vigilii ab Hæreticis scriptas fuisse literas, Synodi sexta Acta testantur.* Quid tum posteà? An ideò falsi dica scribenda est Scriptoribus Vigilio coætaneis, qui ei hanc indubitanter Epistolam tribuunt? Quæ falsa Concilium sextum perhibet, ab Epistola nostra longè discrepant: *Anathema libro, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt. Anathema Libellis, qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Justinianum & Theodoram.* Cùm igitur Vigilii ad Anthimum, Theodosium, & Severum Epistolam ad subdita Vigilio scripta non amandent, quid est, cur de ejus veritate dubitemus? Instat Baronius: *Inscriptio Epistolæ ad Dominos, ad Justinianum & Theodoram scriptam eam fuisse demonstrat.* Hinc colligit, absonum esse, quòd sive *Patrum*, sive *fratrum* nomine Imperatores Vigilius inducerit. Nos quoque inepta hæc esse sentimus: sed si Baronius Victorem Tununensem legisset, ab eo sanè argumento temperasset, quia non Principibus quidem, sed Patriarchis Epistola mittitur. Objicit denique, Autorem contraria simul jungere: *Quomodo cum Eutyche & Dioscoro negat duas in Christo naturas, & paulò inferius cum aliis anathema Dioscoro infert?* Respondemus hæc facillimè conjungi posse, cùm Dioscorus ut Canonum violator, non ut Hæreticus à Chalcedonensibus damnatus fuerit, quo etiam nomine à Vigilio anathemate percuti potuit: *Quæ Dioscorus* (Concilii verba sunt) *antehàc Episcopus magnæ civitatis Alexandriæ, contra ordinem Canonum, & contra disciplinam Ecclesiasticam attentavit, manifesta sunt.* Sententia quoque damnationis, quæ ipsi notificata fuit, de Canonum *contemptu*, ipsiusque *contumacia*, non verò de ipsius hæresi mentionem egit.

Bar. An. 538. n. 19.

Evagr. l. 2. c. 4.

Sophia dedicatur: quando? Gemina ejus dedicatio.

VIII. Occidente relicto Constantinopolim migremus, spectatores futuri dedicationis Ecclesiæ Sophiæ, quam Justinianus extruxerat. Ceremoniæ tempus docet Marcellini Chronicum: *Ecclesia major Constantinopoli ab Imperatore Justiniano singulariter in mundo constructa, dedicatur die VI. Kal. Januarias*, qui in primam feriam incidebat. Anno DXXXII. furente populo Sophia in cineres abierat, quam Præfecto Euphrata Constantius Imperator ædificarat. Ac incendium permittente Deo contigerat, ut ea Ecclesia ex favillis suis longè splendidior exitaretur. Opifices ex terrarum orbe nobilissimos acciverat Imperator, ut ædificio elegantiam adderent. Præcipuè peritia *Anthemii* Tralliani commendatur, qui omnes præsentis præteritique ævi Architectos longissimè superabat. Sophiæ Templum sic describit Evagrius: *Ædes Sanctuarii testudo est, quatuor fornicibus in sublime erecta, in tantam altitudinem sublata, ut ex inferiori quidem loco aspicientes hemisphærii fastigium,*

Proc. de Ædif. Justin. l. 1.

difficilè

difficilè possint cernere. In superiori autem loco constituti, quantumvis audaces sint, nunquam despicere conentur, & usque ad solum oculos demittere. Fornices autem vacui à solo usque ad culmen tecti eriguntur. In dextro autem, ac sinistro latere, ex adverso posita sunt columna, ex lapide Thessalico fabricata: & solaria sustinent, qua aliis item similibus columnis suffulta, iis, qui mysteria spectare voluerint, ex sublimi conspiciendi copiam faciunt. Ex hoc etiam loco Augusta diebus festis sacrorum mysteriorum solemnitati interesse solet . . . Suprà dictorum autem solariorum porticus, inferius columnis ac parvis arcubus, tantum opus absolvunt.

Evagr. l. 4. 31.

Templi verò mensura sic se habet: *Longitudo quidem, qua est è regione sacra concha, quo in loco incruentum offertur sacrificium, ad ipsam usque concham, est pedum centum & nonaginta. Latitudo verò à Septentrione ad Meridiem pedum centum & octoginta. Arcuum verò singulorum latitudo quidem est pedum . . . Longitudo verò ab ortu Solis ad occasum pedes continet ducentos & sexaginta. Latitudo verò illuminationis eorum haber pedes septuaginta quinque. Sunt praterea ad occasum Solis porticus dua admodum venusta, & atria undique mira pulchritudinis.* Ac Zonaras Cedrenusque Sophiæ fundamenta jacta esse scribunt, *mense Februario*:

Zonar. An. l. 14. 63.

Pro magna Ecclesia *Justinianus aliam novam longè majorem & illustriorem extruere aggressus est, adificationem auspicatus anno ab orbe condito sexies millesimo quadragesimo, Indictione* XV. *mense Februario.*

Error Baronii.

Hic porrò Baronius licentius errat, qui anno DLVII. Sophiam à Justiniano instauratam esse narrat. Geminam Sophiæ dedicationem illustrissimus Purpuratus ignoravit. Prior in Marcellini Chronico, posterior in Chronico Alexandrino legitur. Illa quidem anno DXXXVII. Decembris die XXVII. feriâ primâ, *ut* par erat, peracta est. Hæc verò anno DLXIII. post Consulatum Basilii XXII.

Chr. Alex.

Mense Apellao, sive XXIV. *Decembris, secundum Romanos, primâ die Indictionis* XII. *Festum dedicationis sancta magnaque Dei Ecclesia Constantinopoli secundò celebratum est.* Sic quidem Græca sonant. Verùm scrupulum corruptionis injiciunt. Quid enim sibi vult, *primâ die Indictionis* XII. Fuitne initium Indictionis alicujus, quod à Decembris XXIV. proficisceretur? An non ergo legendum ἡμέρᾳ αὐτῇ ιβ ἰνδικτιῶν, non ut in Græcis habetur, τῆς ιβ ἰνδικτιῶνος? Insuper Decembris quartus & vigesimus, anno DLXIII. feriæ secundæ cohærebat, quia Cyclus Solis erat 12. G. Nùm eâ die Sophia consecrata? Nonne in diem Dominicam potius Festum dedicationis hujus incidisset? Quo casu legendum Δεκεμβρίου κγ. non κδ. Decembris XXIII. non 24. Porrò Sophia cur iterum consecraretur, causas aperit

Zonar. An. l. 14. 68.

Zonaras: *Ecclesiâ magnâ jam absolutâ, & consecratâ, accidit, ut magnus globus versus Orientem collocatus ex terra motu caderet, eoque casu, & ciborium sacra mensa, & ipsa sacratissima mensa, & Ambo contereretur. Qua de causa Trulum etiam jussu Imperatoris demolitis, denuò instaurarunt,* XXV. *pedibus altius eductum, & ab Eutychio Patriarcha denuò consecratum.* Terræ motus, quo Sophia corrupta est, anno DLVII. contigit.

Sophiæ ornamenta.

IX. Mensam in Sophia pulcherrimam, & loci majestate, & consecrantis potestate dignissimam à Justiniano collocatam esse ferunt. Constabat auro, argento, omnisque generis lapidibus. In orbem hanc Inscriptionem habuisse dicitur:

Cedrenus.

Tua de tuis tibi offerimus servi tui, Christe, Justinianus & Theodora. Ea tu propitius accipe, Fili Dei, Verbum, qui nostri causâ carnem assumpsisti, & cruci affixus fuisti: ac nos in recta tua fide conserva: & quam nobis commisisti Rempublicam, eam ad tuam gloriam auge, & tuere, intercedente sanctâ Deiparâ Virgine.

Error Baronii.

Atque hîc etiam immanem in errorem Baronii Chronologia delabitur. Qui enim anno DLVII. mensam Christo consecrare potuit Augusta, quæ novennio prius excesserat? Anno quippe DXLVIII. Theodoram vitâ abiisse constat, & suo tempore docebitur. Egregio poëmate Paulus Florus Sophiam descripserat, ex quo hæc

Agath. l. 5. c. 5.

Agathias hausit: *Hujus ex versibus nosse insuper poteris sanctius illud sacellum, argento auroque constare, & in mysteria dumtaxat sepositum pretiosissimis rebus, & mirâ varietate ornatum.*

Eruli qui? Varia eorum fortuna. Christiani fiunt.

X. Sub ea tempora Christi Imperio nova ditio accessit, Erulis fidem amplectentibus. Gens Erulorum juxta Paludem Mæotim olim habitabat: à Græca voce ἔλη, quæ *paludes* significat, vocati primùm Eluri. Quod ex Jornande doctissimus Valesius probat: *Pradicta gens Ablabio Historico referente, juxta Maotides Paludes habitans in locis stagnantibus, quas Graci Ele vocant, Eluri nominati sunt.* Locum tamen necdum in Jornande *invenire potuimus.* Varia fuit horum Barbarorum fortuna. Cùm pace violatâ iniqui belli æstus adversus Longobardos, Rege suo Rodulpho ductore commovissent, maximâ clade affecti fuerant. In ea pugna pars militum maxima cum Rege desideratus. Cùm ne vel in patriis laribus manere de cætero possent, circa Istrum cum uxoribus suis errabant; inde in Italiam se contulere. Peste ibi oppressi, non multò pòst ad Gepidas pervenerant, qui secum habitare supplicibus permiserant. Verùm quos hospitaliter primùm exceperant, subinde hostiliter tractant, ut nil reliquum ad injuriam facerent. Violatæ Erulorum uxores, direpta bona miseros cogunt, in Imperio Romano sedes quærere. Quos benignè admissos, domicilia habere permisit Anastasius, qui rerum potiebatur. Recepti sunt anno DXIII. Clementino & Probo Coss. teste Marcellino: *Gens Erulorum in terras atque civitates Romanorum, jussu Anastasii Casaris introducta.* Sed innatâ ferè Barbaris perfidia non multò pòst variis Romanos injuriis afficiunt. Justâ indignatione permotus Anastasius, in proditores exercitum misit, à quo Eruli tantâ cæde sternuntur, ut tristes internecionis reliquiæ precariam sibi vitam poscerent, nomine Imperatoris confœderatorum, vel servituti saltem obnoxiorum. Ut primùm Justinianus suscepit Imperium, largitionibus, concessisque locis ad habitandum opportunis, Erulos anno circiter DXXVII. sibi conciliat. Ac audaciâ quidem abundantes acerrimo impetu hostes invadunt, licet loricæ galeæque sint prorsus expertes. Quibus autem armis pugnent, ex Procopio audire jucundum erit:

Proc. Pers. l. 2. c. 13.

Neque cassidem, neque thoracem, aut aliquid prorsus muniminis habent, praterquam scutum, ac tritam vilemque vestem, quâ succincti in certamen ruunt, sed ne scutis quidem eorum servi in pugna utuntur, nisi postquam viri in bello fortes fuere. Cùm nemo adeò ferus sit, ut non mitescere possit, Barbaris Justinianus persuadet, avitâ superstitione relictâ, Christi se Legibus addicere, quod eo anno, qui Vigilium Papæ Silverio suffecit, contigisse prodit Evagrius: *Sub idem tem-*

Evagr. l. 4. c. 20.

ANNO DOM. 537.

pus Eruli, qui jampridem Imperatoris Anastasii temporibus Danubium trajecerant, benigne excepti à Justiniano, & maximis opibus ab eodem locupletati, universi simul Christianam fidem amplexi sunt, & pristinâ vivendi ratione depositâ, mansuetiorem cultum induerunt. Cæterùm quem olim odorem imbuerant, Christiani facti etiamnum servaverunt. Ingenio infidi erant: habendi semper ac rapiendi cupiditatibus inhiabant, finitimos quàm maximè violare studebant, impios & detestabiles cum & masculis, & belluis concubitus impudentius exercebant. Ut ex pessimorum hominum conversione plus forsan Ecclesiæ detrimenti, quàm emolumenti rediisse videretur, nisi ex immani ea vitiorum sentina Christi misericordiâ nonnulli erepti fuissent, ne Evangelii prædicatio foret frustra.

Proc. Goth. l. 2. c. 11.

ANNO DOM. 538.

ANNO U. C. 1291. PER. JUL. 5251. JUL. 583. DOM. 538. JUSTINIAN. 11. & 12. VITIG. 3. *Sol.* 15. C. *Lun.* 7. *Indict.* 1. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 5. P. 4. *April.*

COS. *Joannes solus.*

Nùm Joannes Consulatus Collegam habuerit.

I. GEminos anno labenti Consules præfigunt Baronius, eruditique complures, *Joannem* scilicet, & *Volusianum*. Quorum sententia Vigilii in Epistola ad Eutharium nititur, cui ea Consularis nota apponitur: *Data Kalend. Mart. Volusiano & Joanne, viris clariss. Coss.* Quin tamen absque Collega Joannes Fastos reseraris, nulli dubitamus. Baronium erroris arguit Marcellini Continuator, cujus verba sunt: *Joanne solo Consule.* Unum quoque Consulem novit Marius Aventicensis: *Joanne. Hoc Consule Mediolanum à Gothis & Burgundionibus effracta est.* Quin etiam Vigilii in Epistola ad Cæsarium legitur: *Data pridie Nonas Martias, Joanne V. C. Consule.* Ut vix in dubio poni possit, quin in Vigilii ad Eutherium Epistola *Volusianus* irrepserit, quem Surius *Wisilianum* vocat. Id certè liquet ex Epistola ad Profuturum Bracarensem, quæ habet: *Data Roma III. Kal. Jul. Flavio Joanne viro clariss. Consule.* Jam verò ea ad Profuturum Epistola illa ipsa est, quæ perperàm in vulgatis editionibus Euthario inscribitur.

Error Baronii.

Fame & peste Roma affligitur.

II. Vitiges tot in obsidione Romana cladibus acceptis, pertinacius adhùc instabat. Ne verò prorsus desponderet animum, auxilio fuit ipsius victoria. *Pigripius*, vir strenuus, Pisida genere, *Tarmutus*que Isaurus, ardentibus à Belisario precibus pugnandi copiam extorquent. Periculo proposito, suos Vitiges ad officium ritè præstandum multis hortatur. Neronianis campis pugnâ in meridiem usque protractâ, Belisarii milites repentè in Barbaros impetum faciunt. Quo subitaneo territi, cùm in castra se recipere non possent, proximos colles conscendunt. Romanis militibus nautarum, servorumque ingens se multitudo miscuerat, quæ perturbationis causa fuit, utpote ordinis militiæque modi servandi prorsus ignara. Dum Gothica castra ingressa turba, in auferenda preciosa suppellectile tota est, Barbari furore accensi, impeditos auro à vehendo adoriuntur, quos partim obtruncant, partim castris ejiciunt. Dum hæc Neroniania in campis geruntur, non minimum cladis Romanis equitibus infertur, nec pedites hostilem impetum magis ferentes, cum equitibus agmine uno diffugiunt. Insequentium vim Pigritius, Tarmutusque magnâ virtute animi morantur, donec in tutum fugientes se recepissent. Cooperti tamen vulneribus, sanguine suo peditum salutem redemerunt. Pigritius moribundus in eo loco procubuit: Tarmutus vitam biduo protraxit. Intereà fames & pestis urbem invasit. Frumenta tam militibus, quàm civibus deficiebant. Jam ex jumentorum cadaveribus venalia farcimina parabantur. Belisarius ergo, ut tantis malis remedium afferret, Procopium Neapolim misit, ut frumento collecto naves compleret, Ostiam evehendo. Martinum & Trajanum cum mille militibus Terracinas abire jussit, quibuscum & Antoninam misit. Belisarii mandatis obsequens Procopius, frumentis naves complet. Neque calamitatum expertes Gothi, quorum magnum lues numerum morti misit. Dum res sunt eo loci, opportunum urbi adfuit auxilium, de quo in Marcellini Chronico mentio est: *Joanne Consule solo, adhuc Vitige in obsidione Roma morante, Joannes Magister Militum cum Barza, Conone, Paulo, Remaque illustribus, magnoque exercitu apparato ad Italiam properant, castraque ad portum Romanum collocant, laboranti Romæ subveniunt.* Quot militibus constarent copiæ, quæ obsessis in auxilium veniebant, ex Procopio tenemus: *Ex Constantinopoli copiæ ad Neapolis portum delata navigiis sunt, & hæ quidem tria millia fuere Isaurorum, quos Paulus & Conon ductabant. Ad Hydruntum verò Thraces equites octingenti numero appulere. Joannes Vitaliani tyranni ex sorore nepos, his præerat, cum eoque milites alii ex equestri ordine mille.* Ut auxiliares illæ copiæ absque periculo in urbem venirent, sagacibus Belisarius consiliis adjecit animum. Flaminiam portam, quam belli initio saxis grandioribus obstruxerat, noctu clam amolitur, & majorem exercitus partem ibidem instruxit. Atque ut primum illuxit, per Pincianam portam Trajanum Diogenemque cum equitibus mille emisit, jussos Gothicum exercitum invadere: simul ad mœnia effuso cursu contendere. Ut Barbaros suorum tergis insistere Belisarius vidit, in eos, patefactâ Flaminiâ immisit exercitum. Tum qui fugam simulabant, eâ repressâ, insequentes invadunt: tantaque secuta strages, ut Gothorum perpauci in castra se reciperent. In ea pugna mirum Trajano vulnus imprimitur. Spiculum sic totum Barbarus adegit supra dextrum oculum, ut ferrum penitiùs absconderetur, ligno teli protinùs decidente. Neque præ ardore pugnæ ictum Trajanus senserat. Post annum autem quintum suâ sponte spiculum in fronte sic eminebat, ut etiam ejus summitas facilè compareret.

Procop. Goth. l. 2. c. 4.

Auxilia mittuntur urbi: induciæ: artibus Vitiges Romam capere tentat.

III. Intereà dispersus subsidii à Justiniano missi rumor Gothos ad nova consilia impellit. De urbis expugnatione desperantes, Belisario Legatos dirigunt. Ac Oratorum Princeps nullum non lapidem movet, ut Gothicum Imperium sartum tectumque servet, quod non violenter Romanis ablatum, sed Odoacris tyrannidi ereptum possidebant. Theodoricum à Zenone Patriciis, Consulibusque ascriptum ferebant. Addebant Leges & Rempublicam decori suo se reddidisse: Religionem, quam Romani colebant, intemeratam mansisse: Urbanos Magistratus non Gothis, sed Romanis esse permissos: abeat ergo cum suis Belisarius, & nuda saltem, quæ reliqua sunt, justis Dominis relinquat. Respondet Belisarius, Theodoricum à

Zenone in Italiam missum, non ut Odoacri regnum sibi vindicaret, sed ut redderet Imperio. Non grati justique viri officio functum esse ea retinendo, quæ legitimo Principi restituere debuit. Se quod attinet, nunquam ite commissurum, ut Imperatoris loca electi unquam prodat: de conditionibus Justinianum consulendum esse.

Procop. Goth. l. 2. cap. 5.

Sequentibus diebus dum de induciis agitur, Isaurorum classis absque ullo impedimento ad Romanum portum applicuit: sed onerum in urbem evectio perdifficilis erat, bobus præ nimio labore semimortuis: navium verò actuariarum transitus ab hostibus, fluminis lævam occupantibus impediri poterat. Difficultates perrumpit omnes Belisarii prudentia, majoribus navium limbis delectis, & altius circumquaque contabulatis, ut nautæ à vulneribus tuti essent. Tum Vitiges auxilii adventum cernens, *trium mensium temporis cum Belisario pacta confirmat, suosque Legatos ad Imperatorem mittit.*

Marcell. Chron.

Extant apud Cassiodorum Vitigis ad Justinianum literæ de restauranda concordia: *Quanta sit nobis, clementissime Imperator, gratia vestra votiva suavitas, hinc omninò datur intelligi, ut post gravissimas læsiones, & tantâ effusione sanguinis perpetratas, sic videamur pacem vestram quærere, tanquam nos nemo vestrorum putetur antè læsisse. . . . Si vindicta Regis Theodati quæritur, mereor diligi, si commendatio divæ memoriæ Amalazunthæ Reginæ præ oculis habetur, ejus debet filia cogitari, quam jussis vestrorum omnium perducere decuisset ad regnum. . . . Sed potestis & nunc omnia reintegrare, quæ facta sunt, quando non est difficile illum in affectu retinere, qui gratiam constat desideranter expetere. Et ideò salutantes clementiam vestram honorificentiâ competenti, indicamus nos Legatos nostros illum atque illum ad serenitatis vestræ sapientiam destinasse*, &c.

Cassiod. Var. L. 10. ep. 22.

Hinc eximenda est errori Baronii Chronologia, quæ elapso anno Vitigis legationem assignat. Cui sanè repugnant & Marcellini Continuator, & Procopius, qui anno obsidionem excipiente, inducias factas esse prodit.

Error Baronii.

Bar. An. 573. n. 8.

Scripsit & Vitiges Magistro Officiorum, ut Imperatoris animum ad pacem impelleret. Episcopos quoque suos Vitiges monuit de missa ad Justinianum legatione, ut sibi esset ipsorum in orationibus auxilium. Intereà de violatis induciis Gothi missis ad Belisarium Legatis graviter expostulant. Recedentibus Gothis, Paulus cum Isauris portus præsidium invaserat: Centumcellas quoque Romani milites occuparant.

Cassiod. Var. L. 10. ep. 24.

Porrò Gothi faces in manibus gestantes in aquæductum portæ Pincianæ proximum sese immittunt. Custodibus cereorum fulgor oculorum lupi alicujus splendor esse videbatur. Qui rumor cùm Belisarii aures tetigisset, Theogenem aquæductum scrutari jubet, qui ex ceræ, quæ facibus exciderat vestigiis, remotoque à Barbaris lapide consilia obsidentium intellexit. Ad fraudes etiam se Vitiges convertit, corruptis pretio duobus Romanis, ut ad multam noctem cum custodibus dum potant, somniferos liquores vino infunderent. Verùm alter Romanorum cùm proditionem Belisario aperuisset, proditorem naso & auribus mutilatum hostibus misit.

Proc. l. 2. cap. 6.

IV. Dum hæc geruntur, Belisarius Joanni mandat, quàm celerrimè Picenum invadat, perpaucorum militum præsidio defensum. Cùm nil moræ Joannes attulisset, subinde armis loca multa suis occupat. Joannis victorias summatim refert Marcellini Continuator, cujus verba repræsentabimus, ne nimis crescat oratio: *Joanne verò in portu, quæ posuerat, castra deserens, Samnitum regionem ingressus est. Aterno que oppido expugnato, Tremonem Gothorum Ducem cum suis prosternit. Ortonam quoque similiter invadit. Picenum deprædans, Ariminium occupat. Quo audito, Vitiges ab obsidione urbis, in qua adhùc post turbatam pacem consistebat, relicta Româ, per Clodia aggerem, & annonariam Tusciam transit Apenninum, & in Rubiconis fluminis ripa castrametatus, Ariminium obsidet.*

Romæ obsidio solvitur. Cur?

Sic longâ obsidione Roma liberatur. Quàm diu duraverit, non constat inter Scriptores. Jornandes: *Vitigis*, inquit, *ut leo furibundus omnem Gothorum exercitum congregat, Ravennamque egressus, Romanas arces obsidione longâ fatigat. Sed frustratâ ejus audaciâ, post* XIV *menses ab obsidione Romanæ urbis aufugit.*

Jorn. de Reb. Get. c. 60.

Obsidionis tempus contrahit Petavius: *Romam Belisarius à Vitige obsessam, annum unum ac dies novem, circa æquinoctium vernum liberat.*

Petav. Rat. l. 7. c. 6.

Tempus quidem obsidionis quod attinet, illud ipsum est, quod in Procopio legitur. At graviter de anni tempestate fallitur Petavius, vel ipso teste Procopio: *Jam se circumegerat æstas, cùm annum Barbari & dies novem urbem circumsedissent.*

Proc. Goth. l. 2. c. 8.

Ac duabus quidem æstatibus Vitigem institisse urbis oppugnationi certissimum est: *Cùm in autumnum se verteret ætas, fames simul ac pestis urbem invasit.* Subjungit, & militum audacissimos *noctu in segetes haud procul ab urbe pervenisse, desectasque cum stramento, ingentis pretio Romanis vendidisse.*

Proc. Goth. l. 2. c. 3.

Quæ anno DXXXVII. facta esse nequeunt, cùm subinde narret Procopius, jussisse Belisarium, ut *Martinus Terracinas peteret.* Martinus verò in urbe non versabatur anno DXXXVII. ipso teste Procopio. Postquam enim Justinianus Belisarii literas accepit, obsessæ urbis statum exponentis, subinde Valerianum misit, atque Martinum: *Hi verò cùm in postremam Græciæ partem cum classe venissent, in Ætolia locis, & Acarnania hybernarunt.*

Proc. Goth. l. 2. c. 19.

Dum Ariminium Vitiges oppugnat, Constantinopoli Narses profectus, quem quinque militum millia sequebantur, Picenum venit, cui copias Belisarius suas circa Firmium jungit. Intereà afferuntur Joannis literæ, quibus festinum petebat auxilium. Roganti non defuere: itaque Ariminensi obsidione pulsus Vitiges, Ravennam fugit. Liberatus Joannes Narseti se, non Belisario obnoxium esse profitetur. Quæ rixarum causa fuit. Tempus esset de celeberrima oppugnatione Mediolanensi, quæ labente anno incepta est, nonnulla commemorare. Verùm cùm anno demum sequente expugnata sit, nos uno tenore quæ ad obsidionem spectant, referre juvat, præcipuè cùm militaria hujus anni facta diu nos satis detinuerint.

V. Tyrannico more, & ab Ecclesiæ regulis æquabilique jure remotissimo Romanum Vigilius Episcopatum rapuerat:

Epistola Vigilii ad Profuturum corrupta fuit.

Quid Nero, tam sæva crudaque tyrannide fecit,
quo Vigilii scelera superarentur.

Malè partum tamen munus ut non sine laude administraret, varias labente anno Epistolas scripsit, quæ emolumento essent Ecclesiæ. Quæ hactenùs Eutherio inscribebatur, ea *Profuturo* Bracarensi missa deprehenditur, uti doctissimus nos Balusius monuit. De capitibus non nullis Vigilium consuluerat Profuturus: cui gratulatur, quòd rectam Catholicamque fidem profiteretur, & ad fontes accedat, de quo rivuli manant, quibus Ecclesiæ irrigantur. Primo capite Priscillianistas, qui docti . . super-

ANNO DOM. 538.

superstitione à carnibus edendis temperabant, tam Scripturarum, quàm Patrum autoritate damnat. Secundo capite mandat, in baptismi solemnis administratione, Ecclesiæ Romanæ disciplina de trina immersione accuratè retineatur, neve dum gloria Patri cantatur, conjunctiva particula removeatur: *Illud autem nos illi esse judicamus errori, quod cum in fine Psalmorum ab omnibus Catholicis ex more dicatur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, aliqui sicut indicas, subductâ unâ syllabâ conjunctivâ perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria Patri & Filio, Spiritui Sancto.* Tertium caput statuit, Christianos, qui ab Arianis rebaptizantur, esse ad pœnitentiam recipiendos: *Quorum tamen reconciliatio non per illam impositionem manus, quæ per invocationem Spiritus Sancti fit, operatur, sed per illam, quâ pœnitentiæ fructus acquiritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur.* Quarto capite de Ecclesiæ restauratione quid faciendum sit statuit: *Nihil judicamus officere, si per eam minimè aqua benedicta jactetur.* Editio Baluzii habet: *Aqua exorcizata.* Capite quinto Pascha anni proximè futuri constituit. Sed in Surio, Baronio, vulgatisque exemplaribus gravis error irrepsit: *Pascha verò futurum nos, si Deus voluerit XI. Cal. Maiarum die celebraturos esse cognoscite.* Legendum quidem, *octavo Kal. Maias,* quia Pascha anni DXXXIX. Aprilis non XXI. quæ feriæ V. cohærebat, sed XXIV. est agitatum. Quia terminus Paschalis erat Aprilis XVIII. Litera verò Dom. B. Hinc apparet, temporis notam in Epistola non accuratam esse. Pascha enim, quod anno præsente post Calendas Martias proximè futurum est, in nullam Kal. Maiarum diem incidit, quia quarto Aprilis est celebratum. De ea difficultate ne vel per somnium Baronius cogitavit. Subjungit Vigilius: *Quoties verò Paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, vel Epiphaniæ, Sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula Capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem sanctæ solemnitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus.* Beatorum quoque & Apostolorum & Martyrum reliquias Profuturo se direxisse significat. Sequuntur adhuc duo Capitula; prius, quòd in augustissimæ Trinitatis nomine baptismus ministrari debeat: posterius, quòd *Ecclesia Romana fundamentum & forma sit Ecclesiarum.* At vix dubitamus, quin duo hæc capita subdititia sint. Capite quinto finem Epistolæ impositum esse, ex his compertum habetur: *His igitur fraternitatis tuæ inquisitioni responsis, Deum nostrum, quantum possumus, exoramus, ut omnibus Catholicæ religionis Ecclesiis circa universos, quos fideles sibi efficit, gratiæ suæ dona multiplicet.* Quæ capita sequuntur, sunt igitur ab alia manu. Id etiam probatur partim ex Consulari nota, partim ex tempore, quo Epistola data perhibetur: *Data Kal. Martias, Volusiano & Joanne Coss.* Atqui nec Calendis Martiis scripta esse potuit, cùm Pascha proximè futurum Calendas Maias assignet Epistola, quod pridie Nonas Aprilis erat celebrandum: nec Vigilius dare Joanni Collegam potuit, cujus expers prorsus fuit. Itaque in alia Epistola, quam anno labente ad Cæsarium misit, *Volusianum* prorsus omisit. Denique cùm in præfatione sua Vigilius satis superque Sedis Apostolicæ autoritatem commendasset, quid opus erat rursus in fine Epistolæ Romanæ Ecclesiæ dignitatem fusis verbis inculcare? Pro lacinia igitur Epistolæ sextum septimumque Capitulum habeantur, quod etiam ex editione Baluziana in comperto est, quæ hisce capitibus caret.

ANNO DOM. 538.

Baluz. Conc. s. 1. 1570.

De incestu Epistola Vigilii. Num Theodeberto Regi pœnitentiam injungat?

VI. Non Episcopali modò, sed Regiæ quoque interrogationi *pridie Nonas* Martii respondit Vigilius. De incestis *Theodebertus* nuptiis Pontificem consuluerat. Quæstioni persolvit scripto suo ad Cæsarium Arelatensem: *Gloriosi filii nostri Regis Theodeberti interrogationem, quâ nos per Modericum, virum illustrem, Legatum suum credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam suam desiderat informari, cujusmodi pœnitentiâ possit illius purgari delictum, qui cum uxore fratris sui illicitum præsumpsit inire conjugium. Cui nos equidem missis affatibus, quorum tenorem tua fraternitas in subjectis inveniet, hoc indicare curavimus, quoniam tale commissum non parvâ cordis afflictione valeat expiari. Sed quia, sicut charitatem tuam bene nosse confidimus, modus pœnitentiæ præsentium potius Sacerdotum inspectioni committitur, ut juxta compunctionis tuæ meritum, veniæ quoque possit indulgere remedium, tuæ hoc potius æstimationi credimus relinquendum.* Mandat etiam, ut qui hoc se incestu polluerant, seorsim habitarent. Quis verò incestus ille, prorsus nescimus. Ex Aulicis Theodeberti unum fuisse, eumque illustrem, ex regia consultatione liquet. Baronio tamen non assentimur, qui criminis hujus *Theodebertum* postulat: *Vigilius consultus de injungenda pœnitentia Theodeberto Regi Francorum, ob incestas nuptias contractas;* ad Cæsarium rescripsit. Verùm eâ sententiâ Baronius quidem errores suos cumulat. Nullus sanè Theodeberto Regi frater erat, cujus uxorem duceret. Theodorici patris ex asse hæres fuit. Adulterio quidem cum *Deuteria* se polluerat; vir tamen Deuteriæ nullâ Theodebertum consanguinitate attingebat: & diu Rex antè resipuerat, quàm sederet Vigilius. Itaque ut Historiæ, sic & Theodeberti magna injuria est Baronii hæc opinio. Inspiciatur Gregorius Tur. Hist. l. 3. c. 22.

Vig. Ep. 3.

Error Baronii.

Bar. Ann. 538. n. 18.

VII. Anno celebritatem addidit Synodus Aurelianensis tertia, quæ Maii septimo cogitur. Baronius quidem annum eI DXL. assignat, quia perperàm supremum Chlodovei annum constituit. Cùm porrò Chlodoveus anno Dom. DXI. excesserit, Concilium, quod anno Childeberti XXVII. celebratur, in biennium differri nequit. Neque Edicto Baroniano movemur: *Addita est annis Regis nota etiam Consulatus Paulini Junioris, quæ desideratur in Surio, sed adjiciendus Collega Paulinus Justino.* Nullum enim Justinus Collegam habuit, nedum Paulinum: neque temporibus designandis Patres Aurelianenses Consulem adhibuere aliquem, quia nullus tum in Occidente Consul fuit. Error igitur in Codices irrepsit, qui hæc habent: *Die Nonarum mensis tertii quarto, Paulino Juniore viro clar. Consule.* Synodo interfuere Episcopi XIX. cum Presbyteris septem, vices Antistitum suorum implentibus, qui ex variis Galliæ partibus eò confluxere. Inter Præsules præcipuè eminebant *Lupus* Lugdunensis Synodi Præses, *Arcadius* Bituricensis, *Flavius* Rothomagensis, *Leo* Senonensis, *Pantagathus* Viennensis, qui Metropolitanorum honore fulgebant. Canones tres & triginta constituerunt ad tuendam Ecclesiæ disciplinam.

Synodus Aurelianensis tertia.

Error Baronii.

Bar. An. 540. n. 27.

VIII. Primus quotannis Concilium à Metropolitano cogi jubet; quem anno integro à Missarum celebratione prohibet, nisi intra biennium convocarit; qui verò Conventui adesse ne-

Canones Aurelianensis Synodi tertiæ.

glexerint, simili pœnæ subjacent: nec ex *divisione sortis*, sive quòd varias variorum Principum ditiones incolant, excusatio absentiæ ulla parari potest. II. A *Subdiacono & suprà* Clericis uxorum usus negatur: secus, laicâ communione contenti, ab officio deponantur. Qui eos in integrum restituerit Episcopus, trimestri pœnitentiâ fungatur. III. Metropolitani, si fieri possit, à Metropolitanis, præsentibus & Comprovincialibus ordinentur. Comprovinciales verò, *cum consensu Metropolitani, Cleri & civium eligantur*. IV. Extraneis mulieribus Clerici prohibentur, quorum inobedientiâ triennii excommunicatione mulctatur. V. Oblationes Basilicis collatæ Episcopi permittuntur arbitrio, qui statuet, quid ad Ecclesiam resarciendam, quid in Clericorum alimenta cedere debeat. Oblationes verò Ecclesiarum in pagis constitutarum ex consuetudine administrantur. VI. Laicorum nullus ante *annualem conversionem*, vel ætatem legitimam, id est, xxv. annorum Diaconus, & xxx. annos natus Presbyter ordinetur. Clericus verò nullus fiat, qui bigamus est, aut Pœnitens, aut *semicorpore*, sive deformis corporis vitio, aut arreptitius. Qui homines ejusmodi consecrarit Episcopus, sex mensibus à celebrandis Missis temperabit, ordinatus verò movebitur officio. VII. Qui post liberam ordinationem Clerici matrimonia ineunt, cum ipsis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione feriuntur. Si reclamantes ordinati sunt, officio quidem, verùm communione non pelluntur. Episcopus, qui reclamantem ordinaverit, *annuali pœnitentia subditus*, Missas non celebret. Honoratiores Clerici, qui in adulterium delapsi sunt, officio moti, communione concessâ perpetuam in Monasterio vitam agant. VIII. Clericus, qui furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia sunt crimina, communione concessâ ad privatam conditionem relegatur. Perjurus Clericus biennii excommunicatione plectitur. IX. Qui defunctis uxoribus concubinas habuerunt, si per ignorantiam sunt ordinati, non privantur officio; statuit verò, ne ulterius ordinentur. X. Incestæ ante baptismum nuptiæ non solvuntur: ne quis verò deinceps sibi conjugii nomine societ *relictam patris, filiam uxoris, relictam fratris, sororem uxoris, consobrinam, relictam avunculi vel patrui*. Qui sic sociati sunt, *quamdiu se non sequestraverint, à communione Ecclesiastica pellantur*. XI. Clerici *Canonici*, hoc est, qui albo Ecclesiæ inscribuntur, si officium non implent suum, nulla ex rebus Ecclesiasticis stipendia percipiant. XII. Nullis contractibus res Ecclesiæ distrahuntur: alienatorum *intra tricenaria tempora repetitio suppetit*. Quæ acta sunt, suffragante justitiâ per publicum aut electorum judicium revocentur. Qui res Ecclesiæ retinet, communione privatur. XIII. Mancipia Christiana, quæ Judæis serviunt, si à Dominis, quod religio vetat, aliquid imponitur, ad Ecclesiam confugientia non reddantur, sed pro ipsis pretium reddatur. Christiani Judæorum conjugiis non misceantur, neque conviviis, quibus si interfuerint, annuâ excommunicatione percutiuntur. XIV. Missarum celebratio in præcipuis solemnitatibus horâ tertiâ fiat, ut ad vespertina officia Sacerdotes confluant. XV. Episcopus, qui alienos ordinare Clericos audet, per annum Missarum celebratione prohibet, abdicatis quos creaverant. Presbytere sine Episcopi sui literis ambulanti nemo communionem impendat. XVI. Raptores sacrarum & virginum, & viduarum communione perpetuò careant, viatico tantum infirmitatis periculo reservato. XVII. Quæ ex Episcoporum ad plures abeuntium munificentia à Clericis possidentur, successores non auferant, ut qui beneficiis ejusmodi afficiuntur, *officia Ecclesiæ obedientiam & affectum Sacerdotibus præbeant*. Episcopo tamen rerum ita concessarum commutatio permittitur; sed & à contumacibus & indignis beneficentiæ revocatio conceditur.

IX. Canone XIX. Clericus, qui officium implere suum negligit, laicâ duntaxat communione contentus, pro abdicato habeatur, donec satisfecerit Pontifici suo; ita tamen, ut debitis stipendiis non careat. XX. Qui ab Episcopo injuriâ se affectum esse putat, confugiat ad Synodum. XXI. Conjurationes Clericorum, sive sacramento dato, sive chartâ factas Synodus ulciscetur. XXII. Qui vel res aut Ecclesiæ, aut Episcoporum, vel defunctorum oblationes retinent; similiter etiam, qui suas revocant, communione excluduntur. XXIII. Absque sui Præsulis permissione Abbatibus, Presbyterisve de rebus, Ecclesiæque ministerio alienatio vetatur. XXIV. Ne quis benedictionem pœnitentiæ juvenibus credere præsumat: conjugatis nisi ex consensu partium ætate jam plenâ, eam dare non audeat. XXV. Qui pœnitentiæ benedictione susceptâ ad secularem habitum reversus fuerit, viatico concesso usque ad exitum excommunicatione plectatur. XXVI. Nullus aut servus, aut colonus ad honores Ecclesiasticos evehatur, nisi *constiterit absolutum*, Episcopus qui sciens servum ordinaverit, annuo spatio Missas non celebret. XXVII. Clericus à Diaconatu usuras, aut turpe lucrum non exerceat. XXVIII. Liceat die Dominico cum caballis, bobus, & vehiculis iter facere, victum præparare, quæ ad nitorem domus pertinent peragere, ab agricultura verò & vinearum sectione abstineant. XXIX. Nullus Laicorum Missas antè exeat, quàm Dominica dicatur oratio: si præsens fuerit Episcopus, ejus benedictio expectetur: Missas nemo cum armis spectet. XXX. A die cœnæ Domini ad Pascha usque Judæi cum Christianis non misceantur. XXXI. Judex, qui Hæreticum, aut Bonosiacum Sacerdotem Catholicos rebaptizantem noverit, nec puniendum ad Reges adduxerit, annoæ excommunicationi subdatur. XXXII. Clericorum nullus absque permissione Episcopi ad seculare judicium pertrahat: neque inconsulto Sacerdote Laicus ad seculare judicium deducat. XXXIII. Præsules, qui Decreta hæc violaverint, tam in divino, quàm in humano judicio se reos esse noverint. Hæc *inspirante Deo* sancita fuisse, Patres perhibent. Sunt tamen in Aurelianensium Decretis Canones rationi & decentiæ non satis consentanei; decimus scilicet, qui incesta connubia, quæ sunt ante baptismum contracta, non dirimit; quasi quis postquam sacris undis ablutus est, patris relictam retinere posset. Trigesimus secundus verò de Principum autoritate, mortaliumque jure, non minimum delibat: quasi verò Laico non liceret, Clericum sibi vel debitorem, vel injurium apud Magistratum convenire. Hoc tamen statutum, ut *memoratu dignum* Baronius extollit. Scilicet, *sanctissimi Patres illi, Clericorum ac totius Ecclesiæ immunitati prospicientes, sancire*.

Alii Aurelianensium Canones.

Bar. An. 540. n. 29.

Anno Dom. 538.

Canon sic sonat: *Clericus cujuslibet gradus sine Pontificis sui permissu nullum ad seculare judicium præsumat attrahere. Neque Laico inconsultò Sacerdote Clericum in seculare judicium præsumat attrahere.*

Timothei Alexandrini mors.

X. Aurelianensi urbe relictâ in Alexandriam migremus, Timothei Præsulis mortis spectatores futuri. Diu nobilem administravit Ecclesiam, licet initium Episcopatus ejus non satis compertum habeatur. Etenim Alexandrinis ab anno DXXI. præfectum esse, narrat Victor Tunnunensis in Chronico: *Valerio & Justiniano Coss. Alexandrinæ Ecclesiæ Dioscoro mortuo Timotheus succedit.* Sed citius sedisse, innuunt Evagrius, atque Liberatus. Evagrius Severi Epistolas à Timotheo susceptas esse tradit. Indicio nondum Episcopatu Antiocheno Severum arreptâ fugâ egressum esse, cùm ejus literas communicatorias admisit Timotheus. Antiochiam verò, Ægyptum petiturus reliquit Severus, anno Dom. DXVIII. Liberatus verò ea scripto prodit: *Eo tempore mortuo Dioscoro Juniore, Timotheus Ecclesiæ ipsius susceperat Episcopatum, à quo gratissimè suscepti Severus, & Julianus.* Quæ indicant, jam sedisse Timotheum, cùm illi se Alexandriam contulere. Quippe venientes excipiuntur, non qui dudum venerant. Quòd si Victoris, quam doctissimus Norisius amplectitur, Chronologiam aliquis sequi velit, non multum pugnabimus. Porrò vitam cum Episcopatu labente anno reliquit Timotheus, si Victori creditur: *Alexandrinæ Ecclesiæ Timotheo mortuo, qui Dioscoro Minori successerat, duo populi electione perversi ordinantur uno die Episcopi, Theodosius scilicet & Gajanus.* Hic tamen nonnihil vacillat animus, quia tardius quàm oportuit Timothei initia Victor constituisse videatur. Itaque vel citius obiit, vel diutius Episcopatum tenuit Timotheus, quàm vulgò creditur, quod & nobis probabilius. Rejicienda sanè procul est Baronii Chronologia, qui Timothei mortem anno DXXXV. affigit. Ac opportunè quidem Timotheum mors occupat, si Leontio credimus: *Cùm Imperatorem aditurus esset, vivendi finem fecit: accersitus enim ab Imperatore fuerat, vel persuasuro, Synodicè uti se conjungeret, vel hominem ab officio remoturo.* De quæstione Christi corpus corruptibilene esset an incorruptibile, Severum inter & Julianum mota, Timotheus Severi potius in sententiam propendens, corruptibile affirmabat, si Liberato fides. Leontius tamen scribit, Timotheum modò huic, modò illi patrocinatum esse.

Evagr. l. 4. c. 4.

Liberat. c. 19.

Bar. An. 535. n. 65.

Leont. de Sect. Act. 5.

Theodosius Alexandrinis Episcopus imponitur. Divisio Ecclesiæ ob Gajanum.

XI. Timotheum excepit Theodosius, de cujus electione Liberatum audire juvat: *Defuncto Timotheo Episcopo, studio & permissione Calotychi Cubicularii partis Theodoræ Augustæ Theodosius ordinatur. Qui licet haberet Cleri Decretum, contradicere volentibus non permisit certamen populi & Monachorum, quos non habuit. Hi enim pro Gajano fuerunt. Consuetudo quippe est Alexandriæ, illum, qui defuncto succedit, excubias supra defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti imponere, & sepulto manibus suis accipere collo suo B. Marci pallium, & tunc legitimè sedere. Dum hæc Theodosius pertentat, cognoverunt populi & Monasteria, quod esset factum vespere in Episcopo, studio Calotychi, & Judicum, id est, Aristomachi Ducis, & Dioscori Augustalis. Mox Theodosium persecuti sunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei. Inthronizaverunt autem Gajanum, qui fuit Archiepiscopus ex parte assertorum incorruptibilitatis; habens autem consentaneos aliquos ex Clero, & possessores civitatis, & corporatos, & milites, & nobiles, & omnem Provinciam. Permansit Gajanus in Episcopatu dies centum & tres; post hæc à Judicibus pulsus abscessit. Et post menses duos Narses Cubicularius missus ab Augusta Theodora, Theodosium quidem inthronizavit: porrò Gajanum misit in exilium. Qui adductus Carthaginem magnam, & inde quasi Sardiniam directus, quid de eo contigerit ignoratur. Mansit autem Theodosius in Sede annum unum & menses quatuor, paucis ei communicantibus. Plurimi enim communicabant ad nomen Gajani. Populi autem pugnaverunt pro Gajano multis diebus, qui casi à militibus, majorem sui partem amiserunt: sed & militum major cecidit numerus. Vincebatur Narses, non armis, sed civitatis concordiâ. De superioribus domorum jactabant mulieres super milites quidquid occurrisset. At ille igne vicit, quod ferro non potuit. Divisa est usque nunc illa civitas hoc schismate, ut Gajetanea, & Theodosiani in eo vocemur, id est, Phantasiastæ, & Corrupticolæ.*

Liber. c. 20.

Anno Dom. 538.

Theodosianæ Liberati Historiæ accedant ex Leontio scitu non injucunda: *Erant id temporis viri duo, Gajanus & Theodosius. Ille quidem Archidiaconus Timothei, Theodosius verò Scriptor Orationum. Itaque mortuo Timotheo, Clerus & urbis Primates Theodosium suffragiis suis Episcopum legunt, quo designato, plebs ingressa, cùm in solio sedentem conspexisset, usque adeò indignata est, quòd hominem odisset, ut mox eum quidam è throno dejiceret: quapropter aufugiente Theodosio, Gajanus ipsius loco factus est Episcopus.* Sic nebulonum causâ Episcopatu prorsus indignorum, studia in contraria nobilis Ecclesia scinditur. Quid porrò monstri aluerit eorum opinio, docet Anastasius Sinaita: *Gainitæ, Julianistæ, & Nagranitæ unam eandemque fidem habent, ut & Severiani, & Jacobitæ, & Theodosiani, & Dioscoritæ. Sed isti, Severiani, inquam, & Jacobitæ, licet maximè unam in Christo naturam constituant, nihilominus duas in ipso proprietates confitentur, divinam scilicet & humanam. Docent insuper, corpus Christi fuisse passibile ante passionem. At Gainitæ sentiunt corpus Christi corruptionis expers, & divinum esse ab initio unionis, unamque duntaxat proprietatem, nimirum divinam & impassibilem in eo reperiri.* Christi naturas confusionis expertes omnis fuisse, profitetur Theodosius in scripto, quod ad Theodoram Augustam misit, cujusque fragmenta Agathonis Papæ Epistolæ inseruntur: *Propria sibi faciens, quæ ejus sunt, id est, quæ carnis sunt, inserensque ei sua natura operationem. Inserere verò in ea quid est, nisi locupletari per unitionem verbi ejus Deo digna operatione, inconfusè atque incommutabiliter unitam ei animatamque carnem demonstrat.* Monumenta rerum à Theodosio gestarum annus DLX. oculis subjiciet, quo cladem regiæ urbi maximam ille fidei corruptor offeret. Peractis Alexandriæ, quæ ad stabiliendam concordiam apta videbantur, Narses Constantinopolim revertitur, inde in Italiam transmissurus, quò labente anno pervenit, ut fidem facit Marcellini Chronicon: *Arimino Vitiges proturbatus à Narsete de Constantinopoli, & à Belisario de Roma venientibus, fugit Ravennam.*

Leont. Act. 5.

Anastas. Odeg. c. 23.

Syn. Constantinopolitana 3. Act. 4. 678.

ANNO DOM. 539.

ANNO U. C. 1292. PER. JUL. 5252. JUL. 584. DOM. 539. JUSTINIANI 12. & 13. VITIG. 4. *Sol.* 16. B. *Lun.* 8. *Indict.* 2. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 6. P. 24. *April.*

COS. *Appio solus.*

Mediolanum Imperio redditur. Mors Constantiani: damno fuit rebus Justiniani.

I. MEdiolano fatalis annus insigne oppidum penè delevit. *Dacius* sacrorum Mediolanensium Antistes, Primoribus civitatis comitatus, Romam elapso anno venerat, affirmans paucis admodum copiis, Liguriam à Gothis abductam, Imperio reddi posse. Ac auxilium quidem pollicebatur Belisarius, sed rebus Romanis gravis sanè casus intervenit. Erat inter Justiniani Duces Constantianus, vir insignis, qui prœliis adversus Gothos feliciter gestis laudis multum sibi pepererat. Anno DXXXVI. Spoletum, Perusiamque ceperat, Vitigisque Duces *Unilam*, & *Pisam* cum valido exercitu fusos, Belisarii in potestatem redegerat. Verùm non æquis viribus Constantiani justitia cum fortitudine certabat. *Præsidius*, gente Romanus, nobilique familiâ, Ravennam incolebat. Gothis infensior, dum Vitiges ad urbem exercitum ducturus esset, per causam venationis fugam ceperat. Ubi Spoletum venit, ad fundendas preces Ecclesiam ingressus, duos oranti pugiones, quorum capulum auro gemmisque ornabatur, Maxentius à Constantiano missus, per vim eripuit. Ac fervente Romanâ obsidione de illata sibi injuria *Præsidius* silentium egerat. Factis verò induciis dolorem Belisario suum aperit, qui Constantiano sæpius mandat, ut turpi se notâ exsolveret, redditis suo domino pugionibus. Ille pertinaciter id se facturum negat, pugiones potius in flumen abjecturum, quàm Præsidio restitueret. Ad hæc Belisarius cùm corporis custodes ad se vocasset, ut Maxentium pugiones reddere cogerent, Constantianus, qui mortem sibi imminere putabat, nudatum gladium Belisarii in uterum adigit. Vitato ictu, correptum custodes Constantii, tum in aliud cubiculum ducunt, ibique interficiunt. Hæc anno quidem elapso contigere, teste Marcellini Chronico. Ad seriem tamen historiæ continuandam, & melius percipiendam, anno currente Constantiani casum retulimus. Audiamus Chronicum: Joanne Consule, stantibus induciis *Belisarius Campaniam redit, annonæ copiam illaturus, reversusque Campania contrarium sibi aufert de medio Constantianum Patricium.* Ac pertinaciâ quidem suâ meritam sibi mortem acceleravit: rebus tamen Justiniani ea detrimenti multum attulit.

Proc. Goth. l. 1. c. 13.

Proc. Goth. l. 2. c. 7.

Mediolani oppugnatio.

II. Ut ad Imperium Belisarius Mediolanum revocaret, promissum Dacio auxilium milites mille miserat. *Mauris Ennem præfecerat*, *Paulum* Thracibus, omnium verò imperium *Mundilæ* injunxerat. Ac Mediolano, totâque Liguriâ sine prœlio potiuntur: quod Mundilæ occasionem præbuit dividendorum militum, quos Comum, Novariam, & in alia loca distribuerat. Re auditâ Vitiges, cui Theodebertus Francorum Rex mille Burgundiones suppetias miserat, amandato cum magnis copiis Oraio, Mediolanum obsidione cingit, ut nil ex rebus necessariis urbi inferri posset. Mundilam soli tercentum milites comitabantur: quâ paucitate per vices custodias facere cives cogebantur. Anno superiore inchoata erat obsidio: Vitigis *nepos Oraio Mediolanum longâ inediâ deterrit, Mundilam Basiliumque Duces ibi positos cum suo Dato obsidens.* Quin etiam cum eo anno Mediolanensem expugnationem conjungit Marius Aventicensis: *Joanne Consule Mediolanus à Gothis & Burgundionibus effracta est, ibique Senatores & Sacerdotes cum reliquis populis, etiam in ipsa sacra Loca interfecti sunt, ita ut sanguine eorum ipsa altaria cruentata sint.* Accuratius tamen est Marcellini Chronicum, id stragis cum Apionis Consulatu conjungens. Procopius quoque hanc calamitatem confert in annum, qui post solutam urbis obsidionem primus occurrit. Ac obsessi missis Paulo & Romano Legatis auxilium misseris flagitant. Provincia hæc Martino, Uliarique à Belisario mandata fuerat. Verùm socordiâ quâdam veluti catenati, loco se suo non movent. Cui moræ ut excusationis aliquid pararet Martinus, scribit Belisario, multitudini se hostium imparem esse. Joannem ergo mittat, atque Justinum, qui suppetias paucis ferant. Illi negant se venturos, nisi Narses jubeat, qui acceptis Belisarii literis, subinde Joanni mandat atque Justino, ut obsessis subsidium accelerent. Importunus Joannis morbus cùm interpellasset auxilia, ac dum Narsetis copiæ nova ductoris sui mandata expectant, tempus incassum transmittitur: sicque cura omnis, ea-sque levamen, quod Mediolanum sperabat, prorsus amittitur. Intereà non minus cum fame quàm cum Gothis dimicabat. Canes, mures, obscœnaque alimento erant.

Tristis Mediolani à Gothis expugnatio.

III. Gothi, quibus status civitatis non ignorabatur, ad Mundilam Oratores legant, qui tam ei, quàm ipsius militibus incolumitatem polliceantur. Respondit ille, non minus civibus, quàm sibi salutem postulare. Convocatos dein milites hortatur, ut potius morituri ruant in hostes, quàm turpem deditionem faciant. Nemo tamen fuit, qui id discriminis subire vellet. Itaque & se, & civitatem Barbaris produnt: *Gothi Mediolanum ingressi, muros diruunt, prædâque potiti omnes Romanos interficiunt. Mundilam Paulumque Duces abducunt Ravennam.* Hæc summatim Marcellini Chronicum. Mediolanensium calamitates stylo fusiore Procopius exequitur: *Amplissimam urbem solo æquatam delent, in eaque virorum trecenta millia, sine ullo ætatis respectu trucidant. Fœminas verò, servorum in morem abductas, Burgundionibus dono dedere, ut pro meritas his gratias redderent, pro inita secum belli societate. Reparatum verò, qui defectionis causâ fuerat inventum, minutatim concisum, vorandum canibus objecere.* Bisuntinus similis noxæ reus, salutem fugæ committens, ex Dalmatia Constantinopolim transmisit. Neque Dacio, qui legationis Mediolanensis Principem egerat, Gothi pepercissent: sed nondum ipsius fata venerant. Itaque periculo eripitur. Ac quantum ex Gregorio colligere fas est, Italiâ relictâ Græciam petit. Dum Corinthum ingreditur, contigisse miraculum fertur, cujus fides sit penes Gregorium, in quo legitur. Domum infestabant Dæmones, qui eam, olim lautam satis, in solitudinem redegerant. Quis cum Diabolo communi ejus domicilio vellet? Dacio tamen eò pernoctare placuit, cum Dæmoniacis agminibus certamen commissurus. Tum intempestæ noctis silentio balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilus serpentum gravis auditur. Versus in iram Dacius, quòd rustici illi Dæmones quietem dormienti sibi eriperent, clarâ voce clamat: *Benè*

Proc. Goth. l. 2. c. 17.

tibi

ANNO DOM. 539.

tibi contigit, miser: tu ille es, qui dixisti, Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo: ecce per superbiam tuam porcis & soricibus similis factus es: & qui imitari Deum indignè voluisti, ecce ut dignus es, bestias imitaris. Ob increpationem ejusmodi dejecti pudore Dæmones obmutuerunt, neque deinceps domum vexarunt. Ut ad certiora convertamus animum, Belisarius ob cladem Mediolanensem dolore percitus, Uliarem, quem tantæ cladis causam putabat, in conspectum admittere noluit. Imperator verò audito Belisarii & Narsetis dissidio, hunc ad se revocat. At Eruli, qui sub Narsete militabant, in Italia amplius remanere noluerunt. Inventis in Liguria Gothis, prædam, quam abducebant, omnem tradunt, acceptâque ingenti pecuniâ, jurejurando se obstringunt, nunquam deinceps Gothos oppugnatum se venturos.

Greg. Dial. l. 3. c. 4.

Proc. Goth. l. 2. c. 18.

Fames Italiæ: Theodebertus Liguriam vastat.

IV. Malorum tum temporis conjuratio erat omnium in perniciem Italiæ, quæ non bellis modò, sed ingenti quoque fame vastabatur. Qui montes incolebant, molitâ glande panem sibi comparabant. In Piceno quinquaginta circiter hominum millia inediâ perierunt. Fuere duæ mulieres, quæ viros septemdecim interfectos consumpsere: quos ad se divertentes, dum somno utebantur, miserè mactabant. Dum eadem hospiti, qui decimus octavus erat, moliuntur, ille subitò expergefactus, utrasque obtruncat. Corporum præ inedia robur omne diffluxerat. Qui nexis in terram genibus, herbas evellere tentabant, deficientibus viribus solo moribundi procumbebant. Tantis calamitatibus alia adhùc accessit: *Theudebertus Rex Francorum Italiam ingressus, Liguriam Æmiliamque devastat.* Quippe ambitionis œstro percitus, gnarus Gothorum vires tot tantisque præliis esse debilitatas, juramenti fœderumque oblitus, quæ cum & Gothis & Romanis contraxerat, Italiam sibi occupandam putat. Contracto igitur centum millium hominum exercitu, superatis Alpibus in Liguriam penetrat. Consistentibus in Piceno Gothis, adventus ille jucundus fuit, auxilium & capiti & fortunæ submitti suæ existimantibus. Itaque Padum ut trajicerent Francis liberè permittunt, eaque omnia, quibus venientibus opus erat, benignè præbent. Tum Franci præsidio in potestatem redacto, uxores liberosque Gothorum immolare, in eos acrius sævire, corpora quasi belli primitias in flumen jacere, ex avita, quam nondum prorsus deposuerant, veterique superstitione. Multitudine suâ freti, apertum & bellum Gothorum castris inferunt, missisque securibus, magno incautos damno afficere. Castris exuti suis Gothi sese in fugam proripiunt, rectàque Ravennam citato cursu contendunt. Neque æquius cum Romanis actum: qui visâ Gothorum fugâ, Belisarium captis hostium castris sibi opitulatum venisse credebant. Agmine facto progrediuntur, ut se cum sociis copularent. Ubi verò sensere in hostes esse delapsos, Tusciam fugâ petunt. At Franci captis duorum exercituum sine milite castris, inventam rerum necessariarum copiam sanè affluentissimam, præ sua multitudine brevi absumunt. Ulterius progressus Theodebertus, *Liguriam totamque depradat Æmiliam. Genuam oppidum in littore Tyrrheni maris situm evertit ac prædat.* Mirâ hâc bellorum facie Gothorum Romanorumque scelera Francorum securibus Deus ulciscebatur. Neque Franci debitam perfidiæ & crudelitati suæ pœnam effugiunt. Vastatis quippe ferro igneque regionibus, eò inopiæ rediguntur, ut præter boves, & Padi aquas nil prorsus aliud quippiam in cibum haberent. Bovillis carnibus ingurgitatos alvi cruditas invasit. Quo morbo cùm pars exercitus maxima afficeretur, nec præ rerum inopiâ omnium remedia reperirentur, tertia pars militum miserè consumitur. Acceptis Theodebertus Belisarii literis, quibus perfidiæ postulabatur, monebaturque ne Imperatorem iniquis amplius armis lacesseret, cognitâ suâ temeritate, cum Francorum suorum reliquiis domum raptim abire contendit pro iniquæ expeditionis, & eversæ Liguriæ præmiis, laudis suæ militumque funera referens. Non erroris expers est Baronii Chronologia, qui Theodeberti expeditionem in annum proximè secuturum contulit, pugnante & Marcellini, & Marii Chronico.

Procop. Goth. l. 2. c. 16.

Marcellin. Chron.

Proc. Goth. l. 1. c. 20.

Marcel. Chron.

Bar. An. 540. n. 34.

Auximo potitur Belisarius.

V. In tantis calamitatibus Belisario fortunæ non nihil affulsit. *Auximum* obsidebat, quæ Gothorum pertinaciâ diu arma Romana detinebat. Ut verò status sui Vitigem cives monerent, Burgentii, qui Narseti miles erat, fidelitatem ingentibus promissis expugnant, ut ad Regem literas ferret. Vitiges obsessis respondet, brevi se cum exercitu venturum auxilio: durarent intereà virtutis Gothicæ memores. Mirabatur Belisarius, obsessos tot malis fractos de deditione ne verbum adhùc ullum commutasse. Ex Sclavinis ergo militi cuidam præcipit, ut structis insidiis ex Gothis aliquem interciperet, ex quo sciret, quid causæ foret, cur tantâ animi firmitudine civitas tamdiu resisteret. Dum Sclavinus humi prostratus, rubo intectus delitescit, Gothum, qui ad herbas colligendas venerat, medium arreptum ad Romanos transfert. Ille mox Burgentii gesta aperit, qui dignam scelere suo pœnam suscipiens, vivus crematur. Neque ideò de pertinacia Gothi sua remittebant. Quos in suam potestatem ut Belisarius redigeret, aquam eis adimere statuit. Armatis copiis fingit impetum in mœnia se facturum, dum Isauri quinque in aquæ alveum immissi, illum interscindere conantur. Tum obsidentium ut consilium intellexere Gothi, apertâ portâ in Isauros ruunt, quibus Romani mox adfuere subsidio. Pugnâ acri initâ, Belisarius hostili sagittâ petitur, quam manu armiger excepit. Prælium primâ luce inchoatum, in meridiem usque extrahitur, donec Gothi fugæ sese mandarent. Non profuit tamen in subruendo aquæ receptaculo Isaurorum labor, adeò firma fuit lapidum compages. Cadavera igitur, calcemque in aquam projici Belisarius jubet, certus solâ rerum penuriâ vinci obsessos posse. Tandem his conditionibus Auximi facta deditio, ut dimidia bonorum pars cederet Romanis, partem verò alteram Gothi sibi haberent, seque morigeros præberent Imperatori. De diuturnitate obsidionis Marcellini nos Chronicum monuit: *Belisarius obsidens Auximum, septimo mense ingreditur.* Fesulani quoque præsidii potitur.

Proc. Goth. c. 22. &c.

ANNO DOM. 540.

ANNO U. C. 1293. PER. JUL. 5253. JUL. 585. DOM. 540. JUSTINIANI 13. & 14. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 9. *Indict.* 3. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 7. *s. P.* 8. *April.*

COS. *Justinus solus.*

Nùm Justinus Collegam habuit? Fueritne Justinus ille, cui Justinianus decessit?

I. LAbentis anni Consulatus quæstionis aliquid habet. Fastos mutat Baronius, qui Justino Collegam fuisse putat: *Ex Actis tertii* Con-

ANNO DOM. 540.

Bar. An. 540.

Error Baronii.

Concilii Aurelianensis, Justino Consuli hunc Collegam addimus Paulinum. Verùm enimverò non Fastos quidem ex Aurelianensi Concilio, sed Concilium ex Fastis Baronius emendare debuit. Marcellini continuator, necnon Marius Aventicensis, Chronicum quoque Alexandrinum Paulinum Consulem nesciunt, imò rejiciunt disertis verbis, tam Alexandrinum, quàm Marcellinianum, dum habent: *Justino Consule solo.* Quis porro *Justinus* ille, qui labentem annum aperuit, in disceptationem cadit. Placuit doctissimo Norisio, illum Justinum esse, qui defuncto Justiniano rerum potitus est: *Anno* DLXVI. inquit, *Justinus novus Imperator Consulatum II. gessit, priori enim functus fuerat anno* DXL. Ea tamen sententia admitti non debet, testemque damus Marcellini Continuatorem, à quo discimus, Justinum, qui Consulem egit, *Germano* natum esse: *Parthi in Syriam ingressi multas urbes subvertunt: contra quos Germanus arma arripiens, Justinum filium, eumdemque Consulem in ipsis fascibus secum duxit.* Germanus verò Justiniani ex fratre nepos erat. At Justiniani successor Augusti Justinus, patrem Dulcissimum habuit, ut ex fine Victorisni Chronici comperimus: *Justinus Junior, Vigilantia sorore Justiniani Augusti filius, patre Dulcissimo natus, cum tranquillitate populi magna Imperii sumit sceptra.* Erat Justinus Consul consobrinus Justini Imperatoris, cujus jussu indignissimè periit, ut suo loco narrabitur.

Nor. dissert. de v. Syn. c. 9. Sect. 2. §5.

Instigante Vitige Cosroës in Imperium impetum facit. Suram exscindit.

II. Cùm adversam Vitiges fortunam traheret, anno elapso amicitiam cum Barbaris sociali fœdere sibi jungendam duxerat. *Bachem* Longobardorum Principem oblatâ per Legatum ingenti pecuniâ, ad arma in Justinianum movenda invitaverat. Conditiones Longobardus repudiarat, quòd fœdere junctus esset Imperatori. Cosroïs igitur Persarum Principis animum sibi tentandum è re suâ Vitiges arbitratus, binos ex Liguria Clericos pretio corruptos, ad legationem obeundam adegerat. Alter Episcopi, alter Diaconi munere fungebatur. Quam duram sanè provinciam ceperant, ea successu non caruit. Postquam intellexit Justinianus, Persas ad bellum Imperio inferendum sese accingere, Anastasium virum prudentem, qui Datâ civitate relictâ Constantinopolim venerat, cum literis ad Cosroëm misit, ut à bellorum cupiditate ad pacis artes ambitiosum Regem revocaret. Lectis literis, Cosroëa neque responsum dedit, neque remisit Anastasium. Solutâ hyeme instructis armis Imperii regiones infestus ingreditur. Labenti anno expeditionem assignandam esse, & Marcellini, & Marii Chronicum testatur. Ac primùm frustra tentatio oppido, cui Zenobiæ nomen, ad Surenorum urbem obsidendam properat. Hic mirâ superstitionis efficaciâ ad eam oppugnandam impellitur. Cùm enim equus, in quo sedebat, terram pede percutere cœpisset, hinc Magi conjecturam capiunt, in potestatem Regiam oppidum certo venturum. Interfecto Arsace, qui præsidio imperabat, posterâ luce civitatis Episcopus, humi procumbens, lachrymis veniam precatur. Ac oblata sibi munera, aves scilicet, panem & vinum, simulatâ quidem benevolentiâ Cosroëa accipit. Verùm superbo Principi, & malè in Surenos animato consilium erat, non clementiâ quidem, sed crudelitate gloriam sibi comparare. Dum enim missos à Cosroë Persas Sureni multo plausu accipiunt, Barbari in civitatem irrumpentes, omnia diripiunt; homines vel cædunt, vel vinculis onerant. Aliquid tamen humanitatis postmodum præbuit. Mulierem formâ præstantem, nomine *Euphemiam*, ex captivis unam cùm matrimonio sibi junxisset, amore, vel lucri spe permotus, captivos Sergiopolim misit, cujus sacris *Candidus* Episcopus operabatur. Cui Cosroës Surenorum millia XII. ducentis duntaxat aureis sese commutaturum pollicetur. Cùm tantum pecuniæ non haberet Episcopus, ille pœnâ duplici non solventi constituta, nec sine ejectione Sacerdotii anno sequente aurum se daturum pollicetur. Redempti tamen non multò pòst magna ex parte laboribus confecti periere.

ANNO DOM. 540.

Proc. Pers. l. 2. c. 3.

Antiochia expugnatur à Cosroë.

III. Expugnatis Surenis, retentum Cosroës Anastasium Justiniano misit, nunciatum quonam loco res essent. Auditâ irruptione, Imperator Germanum illicò in Orientem amandat. Cùm exercitum sibi promissum frustra expectasset, in metum incidit, ne Cosroës audiens Imperatoris nepotem Antiochiæ consistere, eò arma sua verteret. Civibus ergo placuit, *Magnum* Berœensem Episcopum ad Persas mittere, pericula deprecatum. Prope Hierapolim Cosroës castra imposuerat, quem Magnus suppliciter rogat, ut innocentibus parcat. Sed precibus inflammabatur magis quàm flectebatur Regis superbia. Instans tamen Magnus promissum à Cosroë extorquet, ut mille pondo auri acceptis, Romanam in Oriente ditionem metu liberaret. Reversus Antiochiam Magnus, cives hortatur, ut datâ pecuniâ communem se periculo liberarent. Verùm *Julianus*, qui Imperatori à secretis erat, pecuniam hostibus numerandam esse negat. Quo imprudenti sanè consilio maximam Antiochenis cladem peperit. Intellecto periculo, de civibus nonnulli sibi fugâ consulunt: *Euphræmius* Episcopus in Ciliciam migrat, quo non multò pòst Germanus etiam venit. Intereà Theoctistus & Malazes cum sex mille militibus Antiochiæ subeunt auxilio. Quo cæterorum civium fuga prohibetur, ut venienti Cosroï prædæ majoris sors duceretur. Juxta Orontem castra posuerat, cùm milites falsâ spe lactati sibi, civibusque persuadent, adesse *Buzen* adjutorem cum exercitu. Hic patres cum liberis, viri cum uxoribus ad portas contendunt. Tum Persæ incitatis equis jacentium corpora pedibus proculcant: scalas muris nullo resistente admovent: turres celeriter occupant. Hìc omnem Cosroës prudentiam adhibet, ut urbe opulentissimâ quàm facillimè potiretur; factâ Romanis militibus potestate fugiendi, quò vellent. Verùm complures ex juventute Antiochena Persas adorti, penè superiores videbantur. Quo successu elati animo, magnâ voce Justinianum *Callinicum*, quasi victores clamant. Ea tamen pugna civibus damno fuit, quâ ad iram concitati hostes, nulli nec ætati parcunt, nec sexui. Duas illustres fœminas fuisse ferunt, quæ ne quid à victoribus turpe paterentur, in fluvium velatis capitibus sese immiserunt. Captâ sic Antiochiâ, Cosroëa suis mandat, fugitivos caperent, bonaque omnia diriperent. Ecclesiam verò ingressus, tantum auri, argenti, gemmarumque reperit, ut vel ex eo thesauro opulentissimus recederet. Civitatem dein flammis universam deleri jubet: unique soli Templo parcitum, quod Oratores pretio se redempturum recepere. Relictæ quoque circa *Ceratium* domus multæ, non Persarum quidem mise-

ANNO DOM. 540.

misericordiâ, sed quod à cæteris disjunctæ igne corripi non potuerunt. Extra mœnia incendio cuncta vastantur, exceptis & B. Juliani Templo, & ædificiis viciois, ubi Legati diverterunt.

Proc. Perf. l. 2. c. 5.

Cosroës Apameam petit. Thomæ cum eo commercium. De cruce miraculum.

IV. Necdum calamitatum finis erat. Progressua Seleuciam *Cosroës*, aquâ marinâ lotus, Soli sacrificavit. Dein vicinam & Apameam ingredi voluit. Id ægrè Legati concessere, eâ conditione, ut argenti libras mille ferret, cæterùm nil mali inferret urbi. Inde Daphnem Antiochiæ suburbium properat, ubi Nymphis sacrificia perpetrat. Amœnissimo huic loco crudelitatis & suæ vestigia imprimere voluit. Eques Persa Templum ingressus, Antiochenum persequitur, nomine *Amachum*, arte lanium. Ille verò hominem lapide petitum, & ictu cadentem occidit: armis & auro spoliat, dein correptâ fugâ latebras sibi tutas quærit. Defunctus Cosroï benè notus erat: cujus casum Rex indignatus, Michaelis Templum cum nonnullis domibus addicit incendio; post hæc Apameam venit. Ibi pars crucis Dominicæ cubitali magnitudine, à Syro clam delata esse ferebatur: thecæ ligneæ includebatur auro gemmisque insignitæ, quæ tribus custodienda Sacerdotibus tradebatur. Magnam urbi suæ tutelam cùm id ligni esse putarent, quotannis certâ die venerabantur, nullo sanè Apostolorum sive mandato, sive priscorum exemplo. Visis Persarum exercitibus, Thomam Præsulem rogant suum, crucis lignum ostendi sibi, ut eo viso felicius morerentur. Cùm eis morem gessisset, progredientem Thomam sequebatur ingens flamma coruscans, ut locus conflagrare videretur. Ut hoc miraculi memoriæ commendaretur, dedicata est imago in lacunari ædis sacræ, quæ prodigium picturâ expressum nescientibus indicaret. Cosroïs quoque animum ut mitigaret Thomas, ludos cum eo in Circo spectare, contra Ecclesiasticum morem non recusavit. Cæterùm umbra pacis Legatorum ope Persas inter & Imperium constituitur. Certum quotannis aurum Cosroës petit, cui Legati, *Ergone Persæ vectigales sibi Romanos esse volunt?* Minimè, inquit, *sed Persarum milites deinceps sibi obnoxios Romani habebunt, ut Hunnos atque Sarracenos.* Tandem eò rediit disceptatio, ut in præsens quinquaginta millia aureorum, ac totidem singulis annis Cosroës acciperet, ne Imperium lacesseret.

Evagr. l. 4. c. 25. 26.

Procop. l. 2. c. 6.

Belisarius Ravennâ potitur. Vitiges spoliatur regno: obiit, quando?

V. Gothici belli strepitus nos ex Oriente in Italiam revocat. Gothico Imperio prorsus extinguendo Ravennam ipsius caput Belisarius petere cogitat. Vitiges navigiorum copiam longè maximam annonâ onustorum sibi comparaverat, quæ civitati inferretur. Deficientibus Padi aquis navigandi facultas intercludebatur, quasi conjurata Belisario flumina militarent, cujus in potestatem cum suis oneribus lembi venere. Itaque obsessi Ravennates frumenti inopiâ premi cœperunt. Cognito obsessorum statu, Franci ad Vitigem Oratores mittunt, de societate cum Gothis ineunda. At Vitiges postposito Francorum fœdere Imperatoris amicitiæ, Oratores re infectâ dimisit. Jam Gothorum Principes Ravennæ muris includebantur, cùm Justiniani Legati, Dominicus & Maximus pacis conditiones afferunt: ut scilicet Vitiges regiarum opum dimidiam sibi partem haberet, Transpadanisque regionibus imperaret, Cispadanæ verò Imperatoris in sortem venirent. Belisarium fœdera hæc malè habuerunt. Jam victoria ipsius in manibus erat: jam Gothica potestas ruere de culmine incipiebat: itaque planè negat, se pacis ullas cum Barbaris conditiones scripto firmaturum. Quod cùm sibi id vitio dari intelligeret, quasi autoritatis amore bello finem imponi nollet, oratione gravissimâ ostendit, intempestivam Gothis pacem offerri. Intereà cùm miseriarum ex fluctibus Gothi emergere via posse arbitrarentur, ac Vitigis in imperii tædio afficerentur, Italiæ regnum offerunt Belisario. At viro major virtus inerat, quàm ut debitam suo Principi fidelitatem perfidiâ commutaret, aut sacrâ imperandi fame laudes deterere suas. Prudentiâ tamen adhibitâ, firmatis cum Gothica conditionibus, de imperio suscipiendo apud Vitigem, Principesque juraturum se pollicetur. Eum ergo Legati hortantur, ut nullâ interpositâ morâ Ravennam tendat: postquam civitate potitus est, Vitigem honorificè custoditum servat: Gothos agris excolendis vacare jubet. Regiam pecuniam Imperatori deferendam, diligenter asservat: præsidia urbesque à Gothis occupatas in deditionem accipit. In summam invidiam adducta præclara Belisarii facinora, de fidelitate ejus materiam detrahendi inimicis præbuere, quasi viam affectaret tyrannidi. Neque fortè ab ea prorsus suspicione abfuit Justinianus, qui Belisarium ex Italia revocat, in Orientem mittendum, ut cursum Persicarum victoriarum interpellaret. De eo reditu Marcellini Chronicum hæc habet: *Belisarius Regem Vitigem, & Reginam, cunctasque opes, Gothosque nobiliores tollens secum, ad Imperatorem revertitur, evocante se Marcello Comite.* Vitiges cum uxore benignè ab Imperatore excipitur. Gothica verò gaza mirantium Senatorum oculis exponitur: negatus tamen Belisario triumphus, duabus victoriis ornatus, quales mortalium nemini contigerant: ut duos Reges cum thesauris captivos deduxerit. Pro triumpho victori laudes fuere, quæ omnibus in ore versabantur. Adversam regnando Vitiges fortunam expertus erat. Quin etiam faustis nuptiis caruit, quas cùm per vim à Mathasunta expressisset, ea viro suo infensior reddita est. Itaque cùm Joannem Ariminium venturum accepisset, clam ad ipsum nuncios misit, qui de nuptiis simul & proditione cum eo communicaret. Ad privatam Vitiges conditionem redactus, fortunam magis prosperam habuisse visus est: Justinianus Vitigi *non multò post Patricio effecto, ad ministrationem Persarum tribuit terminos: ibique Vitigis degens vitam finivit.* Hæc Historia Miscellanea, l. 16. De Persica tamen ea Vitigia expeditione Jornandes silet, qui de Vitigis Historia ea scripto prodit: Justinianus Vitigem *Patricii honore donavit. Ubi plus biennio demoratus, Imperatorisque in affectu convictus rebus excessit humanis. Mathasuntem verò jugalem ejus fratri suo Germano Patricio conjunxit Imperator. De quibus posthumus patris Germani natus est filius, item Germanus. In quo conjuncta Anitiorum gens cum Amala stirpe, spem adhuc utriusque generis Domino præstante promittit.* Jornandis ex Chronologia Vitiges anno circiter DXLIII. Constantinopoli fato concessit. Germanus non Justiniani frater erat, ut Jornandi traditum; sed ex sorore nepos.

Proc. Goth. l. 2. c. 25.

Proc. Goth. l. 2. c. 8.

Jorn. de Reb Get. c. 60.

Heldobadus repudiante sceptrum Oraio Rex Gothorum eligitur.

VI. In mentem sibi Gothi non induxerant, Belisarium pluris putare quod honestum, quàm quod utile: regnumque Gothorum datæ Justiniano posthabere fidei. Ubi verò advertunt discessum parasse, *Oraio*, quem *Vraiam* alii nuncupant,

pant, Vitigis ex sorore nepoti regnum offerunt. Ambitione tamen longè major fuit viri hujus prudentia, qui Principatum prorsus respuit. Iniquum esse, si viventis adhuc avunculi sceptra caperet: alium sè vereri se, ne sanguine cum Vitige conjunctum, calamitates etiam ejus participaret; parvi quidem hostes facturum Ducem qui nepos viri erat, cujus captivitas omnium ante oculos versabatur: necessarium potius se ducere, ut *Heldobadus* Visigothus in Principem eligatur, eum virtutibus fulgeat, atque prudentiâ, & aliundè pro avunculo *Theudam* habeat, Visigothorum Principem, qui inclinatis Gothorum rebus poterit esse subsidio. Placuit Gothis *Oraiæ* consilium. Veronam *Heldobadus* incolebat, cujus & Præfectus erat: ejus liberi apud Belisarium detinebantur: ad quem etiam Oratores miserat, illorum secuturus exempla, qui se victori subdebant. Recedente Belisario, consilii sui executione prohibetur, ut quasi libertate servatâ ad regium fastigium dignior ascenderet. Accitum ergo communi conspiratione *Heldobadum*, vesteque purpureâ indutum, Regem maximo plausu creant. Verùm labentis throni spretor censet, profecturo regnum Belisario iterum offerendum esse. Ex omnium sententia Oratores subinde mittuntur, qui & violata ei fœdera exprobrent, & voluntarium arguant mancipium, quòd imperio servitutem anteponat. Verùm virtute animi, imperia omnia superante, respondet Belisarius, *Justiniano superstite nunquam Imperatoris se nomen usurpaturum.* Sic delatum Heldobado regnum mansit, quod anno sequente cum vita deponet. Belisarius quod respuerat imperio dignus, Constantinopolim revertitur.

Proc. Goth. l. 2. c. 25.

Theodosius Alexandrinus Constantinopolim venit: relegatur.

VII. Res Ecclesiæ contemplendas nunc Lectorum oculis subjiciemus. Dum Belisarium secuti in urbe regia versamur, mentio Theodosii Alexandrini est agitanda, qui labente anno Constantinopolim se contulit. Paucos sui fautores habebat ob motam Gajani causâ à Monachis discordiam. Quæ cùm Theodosio mœrori esset, Episcopatu abire constituit: *Mansit autem Theodosius in Sede annum unum & menses quatuor, pauci ei communicantibus. . . . Novissimè Theodosius de Sede discessit, non ferens seditiones & bella, quæ contra eum exercebantur à populo. Missus est Constantinopolim cum honore, eò quòd ita Augusta scripta præciperent. Quò illo veniente promittebat Augusta Imperatori, quoniam posset Theodosius Chalcedonensem suscipere Synodum. Sed persistente, & nolente eo, cum ejus voluntate foras civitatem Regiam sexto milliario in exilium missus est, juxta Basilicam Arisphoca in via, quæ ducit ad Stomapontem. Vivitque usque nunc.* Hæc Liberatus, c. 20. A Liberato nonnihil diversus est Leontius: *Mittit Justinianus, ac Theodosium quoque removet, eique Byzantium deportato Paulum subrogat.* Verosimilior Liberati narratio est. In Theodosium labente anno anathema latum esse, ex Vigilii ad Mennam Epistola colligimus: *De his verò, quibus te memorem Libelli, quem suprà scripto prædecessori nostro* Agapeto *tradideras, & sequentes Apostolicæ Constituti doctrina in Hæreticos inferius comprehensos, id est, in Severum Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoque pervasorem Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & Theodosium Alexandrinæ civitatis, necnon & Constantinum, atque Antonium Versantanum Eutychianæ hæresis, sed & Dioscorum, qui in Chalcedonensi Synodo inter alios legitur fuisse damnatus, cum defensoribus atque sequacibus anathema dixisse cognovimus.* Adventum Theodosii Constantinopolim anno DXXXVI. contigisse, Baronii Chronologia stabilit, utpote qui sibi in animum induxerit, Theodosium anno DXXXV. Alexandrinis sacris esse præfectum. Verùm ea defendi Chronologia nequit, ex à Victore Tunonensi disertè coarguitur: *Justino V. C. Consule, Theodosius Constantinopolis Sycas relegatus, totam penè Palatium, & maximam Regiæ urbis partem suâ perfidiâ maculavit.* Ad annum usque DLXVI. vel sequentem Theodosius vitam extendit suam, teste Victore Tunonensi: *Vixit Theodosius præfatus Hæreticus usque ad primum Justini Junioris Augusti Consulatum.* Theodosii fragmenta quædam ex scripto Theodoræ Augustæ misso extant Agathonis in Epistola: *Reliquum est ut una sit operatio ex utrisque Deifica, quoniam & unius esse, & ejusdem dicimus Dei docibilia miracula & naturales omnes atque irreprehensibiles passiones . . . & unam esse eandemque unius Dom. nostri J. C. & Deo dignam sapientiam scientiamque omnium, & cognitionem secundum utrumque, id est, secundum ejus Divinitatem & secundum ejus humanitatem.*

Leont. Act. 5.

Vig. Ep. 5.

Error Baronii.

Bar An. 535. n. 66.

Theodosius Constantinopolim erroribus opplet. De Christi scientia. Qui Agnoetæ?

Leont. de Sect. Act. 5.

VIII. Cum maxima Ecclesiæ pernicie Theodosianum Constantinopolim adventum conjunctum esse, non Victor modò, sed Leontius quoque scripto tradit: *Cùm autem privatus Byzantii Theodosius degeret, Agnoetarum, sic ab ignoratione dictorum, dogma motum fuit. Nam quia Dominus ait, Neminem horam judicii scire, ne Filium quidem extra solum Patrem, quæsitum est, an Christus eam ignoraret ut homo. Theodosius Christum ignorare negabat, & adversus Agnoetas scripsit. Alii verò Christum horam ignorare tradebant, quemadmodum ipsum & dolorem sensisse dicimus. Inde divulsi sunt a Theodosianis, qui Agnoetæ vocantur. Cùmque sibi fecissent Ecclesiam, seorsum communicabant.* Nicephorus non dissimili modo Agnoetas describit: *Hi dicunt Deum quidem Verbum omnia nosse: humanitatem verò secundum substantiam ei unitam permulta ignorare.* Cæterùm ea non est hæresis, quòd Christi anima aliquid ignorarit, præcipuè diem judicii. Perperàm sanè Agnoetarum errorem describit Bellarminus, dum tradit diei judicii ignorantiam non Divinitati, sed humanitati Christi ab iis esse vindicatam. Verùm Sophronius in sua ad Sergium Epistola, quæ Actione XI. Sextæ Synodi reperitur, erroris Agnoetarum notionem consignat in animis: *Themistius, qui fuit ignorantiæ pater . . . qui Christum verum Deum nostrum diem judicii nescisse delitabat.* Quis ille Themistius, docet Nicephorus l. 18. c. 50. *Themistius Philosophus sub Valente primùm Agnoetarum sectæ præest.* Profectò Patres ferè omnes in errore versarentur, si ignorantiæ aliquid animæ Christi tribuere hæresis appellatur. Audiatur Leontius: *Sciendum tamen complures ex Patribus, ac propemodum universos videri dicere, quod ignoret. Nam cùm per omnia nobiscum unius esse substantiæ dicatur, & nos ignoremus, nimirum ignorabat & ipse. Quin & ipsa Scriptura dicit, eum profecisse tam staturâ quàm sapientiâ, discentem id scilicet, quod ignorabat.* Ac vera quidem de Patrum sententia Leontium prædicasse, persuasum habemus, quòd nempè ignorantiâ aliquâ anima Christi effecta fuerit, prælucente Scripturâ: *De die autem illa, & de hora illa nemo novit, nec etiam Angeli cœlorum, neque Filius.* Quæ verba sapienter illustrat Athanasius contra Arianos Oratione IV. *Manifestum est Christum*

Niceph. l. 18. c. 50.

Leont. de Sect. c. 10.

Marc. 13.

Anno Dom. 540.

sium etiam horam consummationis omnium, quatenùs quidem Deus est, scire: ignorate autèm, quatenùs homo. Est enim hominis proprium ignorare, maximè ea, quæ sunt hujus generis. Sed & hoc proprium est ejus amoris, quo hominem Servator complexus est. Etenim factus homo non erubuit propter carnem ignorantem dicere, non novi: ut ostenderet, se cùm sciret tanquam Deus, ignorare tamen propter carnem. Ambrosius de Incarnationis Dominicæ sacramento, c. 7. *Quomodo Christus proficiebat sapientiâ Dei? . . . Profectus est ætatis, & profectus sapientiæ, sed humanæ est.* Fulgentius ad Thrasimundum, l. 1. c. 3. *Sicut carnis est ætate proficere, sic est animæ sapientiâ & gratiâ profecisse.* Profectò cum Servatoris anima ad infinitatem non ascenderit, ipsius quidem scientia de perfectione & amplitudine Dei notitiæ prorsus concedere debet: ut à vero Theodosius aberraverit, dum negat animam Christi ullâ ignorantiâ laborasse, quâ ratione transmutatur in Deum. De diei verò Judicii cognitione distinguendum putamus. Quippe in statu exinanitionis suæ eâ quidem cognitione Christi animam expertem omnino fuisse censemus: quia & decorum servandum fuit, & humanitas Servatoris necdum summum gloriæ gradum erat adepta, & regio officio non fungebatur. In statu verò gloriæ, ultimæ mundi horæ notitiam animæ Christi indultam esse existimamus, ut & summæ obedientiæ præmium, & qualitatem regio, quod nunc exercet, muneri necessariam. Itaque si de Christi animæ scientia quæstio Agnoetas inter & Theodosianos fuisset agitata, quin priorum opinio recta fuerit, nulli dubitamus, verùm Agnoetas Victor aliis coloribus pingit in suo Chronico: *Sed & à Theodosianis aliæ duæ hæreses exierunt: una Agnoitarum & altera Tritheitarum. Agnoitæ si quidem perversitati, à qua exierunt, id adjiciunt, quòd Christi Divinitas ignoret futura, quæ sunt scripta de die & hora novissima.* Vera hæc est Agnoetarum hæresis, cujus fons Themistius, quam extinctam ex Severianis nonnulli renovarunt.

Philoponi Tritheitæ exortus. Quis?

IX. Eo tempore, quo Theodosius in urbe regia morabatur, tetrum etiam ex inferis dogma rursus revocatur. Audiamus Leontium: *Adhùc agente Byzantii Theodosio, denuò motum fuit dogma Tritheitarum, cujus sectæ Princeps Philoponus extitit. Quoniam enim objiciebat Ecclesia, si duas in Christo naturas diceret, necessariò quoque duas hypostases confessuram: respondebat Ecclesia, si natura & hypostasis idem sunt, necessariò quoque confitendam individuam. Sin aliud natura, & aliud hypostasis, quænam illa sortitio fuerit, ut naturas duas statuentes, omninò duas quoque confiteamur hypostases. Et respondebant Hæretici, planè idem esse naturam & hypostasim. Vicissim Ecclesiæ dicere, si natura & hypostasis idem sint, etiam in sancta Trinitate naturas tres esse docebant, cùm in confesso sit, eam tres hypostases habere. Hæc proferente Ecclesiâ respondebat Philoponus admittendum, ut tres naturas in Sacrosanctâ Trinitate profiteamur.*

Leont. de Sect. c. 5.

Quis verò Philoponus ille fuerit, qui à labore, cujus erat amans, cognomen habuit, ex Suida discimus: *Joannes Grammaticus Alexandrinus, cognomento Philoponus: hujus plurima sunt scripta: Grammatica, Philosophica, Arithmetica, Rhetorica & sacra Scriptura, & contra XVIII. Procli argumenta, & contra Severum. Sed tamen ab Ecclesiæ Doctoribus ut Tritheites rejicitur, & in Orthodoxorum Catalogum non admittitur.* Multum laudis in refellendo Proclo sibi comparavit. Proclus alter Porphyrius linguam in Christianos suam exercuerat. Quem vel in Græcis, quibus efferebatur, imperitum esse, eximiè Philoponus ostendit. De Philopono legatur & Nicephorus, lib. 18. cap. 50. Diu vitam retinuit Philoponus, quâ longævitate ad resipiscendum invitabatur. Joannis Constantinopoli Patriarchæ orationem anno DLXVIII. de S. Trinitate editam confutavit. Refutationis stylum laudat Photius, doctrinam detestatur, Codice LXXV. Chalcedonensi Synodo infensus, ei Nestorianismum tribuit, unde falsè *Philoponi* cognomen in illud *Mataeoponi* mutavit Photius cap. LV. Jam septimum seculum labebatur, cùm vitâ abiisse dicitur.

Suid. t. 1. 1260.

Anno Dom. 540.

Num Vigilius Pontificatu abierit?

X. Novâ Româ profecti in veterem migremus. Vigilii ambitione Silverium in Palmariam Insulam relegatum esse, suo loco nostri docuerunt Annales. Defuncto eaule, fama miraculorum ejus, quasi tuba usurpatorem excitans, miram ei cogitationem indidit, si Baronio credimus: *Se à Pontificatu abdicasse Vigilium, ex spatio vacationis Sedis Silverii ditendum omninò est.* Quòd si à Baronio quærimus, quibus machinis eam Vigilii abdicationem extunderit, respondet, mirum hoc arcanum in verbis Anastasii de Silverio se deprehendisse: *Cessavit Episcopatus ejus dies sex.* Id tamen Vigilius fecit, *tanquam repræsentaturus in scena comœdiam, non ex animo.* At miremur Dei providentiam, quæ rerum Ecclesiæ Romanæ incredibili modo satagit. Miser ille comœdus Vigilius, larvatus ille Pontifex, an potius Silverii carnifex, mortuo decessore, subinde ex Dæmone mutatur in Angelum: *Qui hactenùs ad malum Vigilius vigilasset, cœpit pro universo grege agere vigil excubias, ubi legitimus esse cœpit Episcopus.* Hæc sunt potentissima Christi miracula, Hæc summi Pastoris de grege suo cura & diligentia. Sic Petri navicula à fluctibus tuta est, atque infidâ securitate, *ne in littore otiosa consistens, cœno putrescat, & algâ sepeliatur.* Est tamen ea Vigilii abdicatio mera fabula, neque ex verbis sanè Anastasii colligitur, qui de ea ne verbum quidem ullum habet. Ac ut prætereamus, parvi esse momenti Anastasii in rebus antiquis autoritatem, neque ex quo Vigilius ad Episcopatum evectus est, ullum Interpontificium fuisse, cùm pro legitimo Antistite agnosceretur, eoque nomine à *Profuturo* Bracarensi anno elapso consultus fuerit, admissâ tamen, quam falsam putamus, Anastasii narratione, id unum sequitur, sex Silverii post obitum diebus Episcopatum Cleri suffragio fuisse Vigilio confirmatum absque ulla ipsius abdicatione prævia. Non est igitur ea fingenda, silentibus historiæ monumentis omnibus. Neque etiam credibile fit, Vigilium, qui ad invadendum Pontificatum jura pietatis omnia resolverat, auditâ morte Silverii eò abire voluisse. Quem vivente decessore usurparat, quantò magis eo defuncto retinuit? Neque sibi committendum putavit ambitiosus homo, ut suam incerto Cleri suffragio dignitatem permitteret, ne uti meruerat, ea prorsus excideret.

Bar. An. 540 n. 4.

Bar. Ann. 540. n. 6.

Literæ Vigilii ad Justinianum & Mennam.

XI. Porrò etsi pravis corruptisque moribus Vigilius præditus esset, calculo tamen suo pietatis doctrinam comprobavit. Ad eum literas Justinianus miserat, *Dominico Exconsule, atque Patricio deferente,* scribenti respondet Vigilius, pergratum sibi esse, quòd Augusteæ pietatis viribus effectum sit, doctrinam quatuor Synodis Oecumenicis contentam ubique locorum florere: non fine Severi Eutychiani, Petri Apameni,

Anthimi, Zoaræ, Theodosii Alexandrini, Constantii Laodicensis, atque Antonii Versentani anathemate. Suum quoque silentium excusat, quasi ab erroris fonte manasset, quòd nullâ hactenùs Epistolâ Imperatorem adiisset: cui etiam obnixè Sedis Romanæ privilegia commendat, quasi prora puppisque religionis in ea re niteretur. Ipsissima verba repræsentemus: *Nos, quos B. Petrus Apostolus omni poscenti rationem reddere, piâ traditione constituit, libenti animo Christianitati vestræ satisfaciendum esse perspeximus, suppliciter petentes, ut nullius subrepentis insidiis privilegia Sedis B. Petri Apostoli, Christianissimis temporibus vestris in aliquo permittatis imminui: quæ si turbentur, quod non credimus, aut minuantur in aliquo, violatæ fidei instar offendant.* Epistolam labente anno missam esse, ex illa, quam Mennæ Vigilius scripsit, colligitur. Quippe per Dominicum Patricium, ut Imperatorem, sic Mennam quoque scripto convenit, cui gratulatur, quòd quatuor Synodos, Leonisque *Constituta* custodiat: in Hæreticos, quorum mentionem in sua ad Justinianum Epistola fecerat, fert damnationis sententiam. Quòd si ex Hæreticis quispiam ejurato errore resipuerit, Sedis Apostolicæ communionem ei tribuendam statuit. Datarum Epistolarum tempus verba hæc nos monent: *Flavius Dominicus V. C. Comes Domesticorum, Exconsul ac Patricius, has schedas à beatissimo, atque Apostolico Papa Vigilio in causa fidei factas, ad Dominum nostrum Justinianum, piissimum & Christianissimum Principem, sed & ad Mennam virum beatissimum, Constantinopolitanæ Archiepiscopum civitatis relegens, conferens consentiensque subscripsi, die XV. Calend. Octobris, Justino viro clarissimo Consule.*

Vig. Ep. 4. — *Vig. Ep. 5.*

Synodus Barcinonensis.

XII. Labente anno Concilium Provinciale Barcinone celebratur. Interfuere Episcopi septem, quorum hæc sunt nomina: *Sergius* Metropolitanus, Synodi Præses, *Nibridius* Barcinonensis, *Casotius* Empuritanus, *Andreas* Ilerdensis, *Stafilius* Gerundensis, *Joannes* Cæsaraugustanus, *Asellus* Dertosanus. Canones decem edidere, Ecclesiæ ad disciplinam spectantes. I. Ut Psalmus quinquagesimus ante Canticum dicatur. II. Ut *benedictio in matutinis Fidelibus, sicut in vespera tribuatur.* Cur in matutinis benedictionem omitterent, ea fortè causa est, quòd Christus in Cœlum ascendens, discipulos benedictione suos impertierat, unde congruum videbatur, ut discedente à populis Episcopo in vespera benedictio funderetur. In matutinis autem pars officii peragebatur, ad quod iterum redeundum erat. Videatur Canon Agathensium trigesimus. III. Nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat. IV. Diaconus in consessu Presbyteri nullatenùs sedeat. V. Episcopo præsente orationes Presbyteri in ordinem colligant. VI. Pœnitentes viri tonso capite, & religioso habitu utentes, jejuniis & obsecrationibus vitæ tempus peragant. VII. Pœnitentes epulis non intersint, nec negotiis operam dent. VIII. *Qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt; si posteà convaluerint, vitam Pœnitentium peragant, exceptâ manus impositione, segregati à communione, quamdiu probabilem Sacerdos eorum vitam approbaverit.* Ea pœnitentia, ut verè scriptum Albaspinæo, peccatorum castigatio non fuit, sed expressa vitæ religiosæ species ad imitandum proposita. Videatur Epaunensis c. 12. & Turonensis secundæ c. 20. IX. *In infirmitate positi viaticam benedictionem percipiant.* X. De Monachis Chalcedonensium statuta observentur.

ANNO U. C. 1294. OLYMP. 330. PER. JUL. 5254. JUL. 586. DOM. 541. JUSTINIANI 14. & 15. *Sol.* 18. F. *Lun.* 10. *Indict.* 4. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 2. P. 31. *Mart.*

COS. *Flavius Basilius Junior.*

Basilius ultimus privatorum Consul. Num exinde nullus Consul Fastis additus?

I. INsignis nota Basilii Consulatui imprimitur, quòd privatorum novissimus Consul processerit, Fastosque reserarit. Non est tamen Baronio concedendum, quod perperàm scripto prodit: *Nec post hac amplius aliquis Consulatus reperitur additus Fastis.* Quippe novi Imperatores dum purpuram induebant, simul Consulatum adibant, qui & Fastis addebatur. Sic Marii Aventicensis in Chronico: *Anno primo Consulatus Justini Junioris Augusti, Indict. XV.* Et in Chronico Alexandrino: *Indictione XII. Tiberio Juniore Constantino Augusto primùm Consule:* & imperante Mauritio: *Indictione II. Mauritio Tiberio Aug. primùm solo Consule.* Neque uti putat Baronius, *Justinianus per Consulatus à majoribus deductam Chronologiam, suâ antiquitate venerandam, penitùs tollere voluit.* Licet enim privatorum nullus post Basilium Consul ordinarius creatus fuerit, nihilominus in annis consignandis suus adhùc Consulatuum usus fuit, adhibitâ formulâ *post Consulatum*, quæ superioribus quoque temporibus sæpenumerò viguerat. Sic annus DXLII. in Fastis eâ ratione designatur: *Post Consulatum Basilii.* Annus DXLIII. eam notam habet: *Post Consulatum Basilii II.* Ut tam Marii, quàm Alexandrinum Chronicum apertissimè docet. Cum defuncto Justiniano Justinus rerum potitus est, tum novi Imperatoris anni Consulatibus insignes prodiere. Non erat tamen ejusdem ætatis Imperii Epocha cum illa Consulatus, quæ priore posterior fuit, utpote à Calendis Januar. incipiens, cùm Augustea Epocha ab illo die inchoaret, quo novus Imperator purpuram induerat. Ac in Tribonianum, qui ob Ethnicam, quâ utebatur religionem, Consulatum adipisci non potuit, Baronius invidiam derivat, quòd *ipsi Imperatori unà cum imperio jugem inhærere voluerit Consulatum.* Verùm Baronius non erroris immunis est, dum verba Legis huic suæ conjecturæ accommodat. Verba sic sonant: *Imperatori quidem jugis & indefinens Consulatus omnibus civitatibus & populis, & gentibus in singulis, quæ placuerint distribuenti advenit, aut cùm ipse annuerit, trabea, ideòque & Imperii Consulatus, per omnia sit sequens sceptra.* Est autem ea Novella anno DXXVI. promulgata, teste Consulari notâ: *Data Constantinopoli post Consulatum Belisarii.* Abhinc verò privati quatuor Consules nomina annis sua dederunt. Joannes, Apion, Justinus Junior, & Basilius. Eâ Lege ergo gerendi Consulatus facultas privatis non eripiebatur. Ac sanè perabsurdum fuisset de Consulum & processionibus, & munificentia Decreta poni, si ad eum honorem inconcessus privatis esset aditus. Mens ergo Legis hæc est, in nutu Principis esse, ut cui voluerit, trabeam, Consularemque dignitatem concedat. Fons Baroniani erroris esse videtur, quòd Novellam de Consulibus Strategio Sacrarum Largitionum Comiti missam, anno labente con-

Error Baronii.

Bar. Ann. 541. n. 3. — *Id. ibid.* — *Bar. An. 541. n. 2.* — *Novel. 105. c. 2.*

scrip-

ANNO DOM. 541.

scriptam putarit, quæ sexennio antè fuerat promulgata.

Heldebadus Vitalium delet.

II. Postquam *Heldebadus* novus Gothorum Princeps sceptro potitus est, contractis & Barbaris, & Romanis, qui rebus novis delectabantur, omni studio nititur, amissum Gothis Principatum restituere. Ac primâ specie id factu impossibile videbatur. Regni inane potius simulachrum, quàm regnum possidebat. Unum in agro Piceno Gothis oppidum erat. Regi mille duntaxat militabant. Verùm non multò pòst incremento ingenti res augescunt, ad id conferente *Alexandri* crudelitate, quem revocato Belisario Imperator Procuratorem in Italiam miserat. Is ubi primùm Ravennam se contulit, Italos, qui regiam quidem pecuniam non attigerant, aut ne minimâ vel injuriâ Rempublicam affecerant, ad se evocatos peculatus damnabat: vilibusque præmiis egregia militum facinora remunerabat. Hinc factum, ut plures ad Heldebadum civitates confluerent. Quod incrementum ut impediret *Vitalius*, Erulorum ingentibus copiis fretus, cum Gothis apud *Tarvisium* certamen init. Quo victus fugam capessit, pluribus amissis, quos inter *Visandrus* Erulorum Præfectus desideratur. Eâ victoriâ Heldebadus cum fama vires Imperiumque suum extendit.

Proc. Goth. l. 3. c. 1.

Mors Oraio. Heldebadus occiditur. Quamobrem?

III. At non minima res Gothorum damna pertulere ex contentione muliebri. *Oraio* uxor pretiosis, quibus abundabat, monilibus, & ornamentis, nec non formæ præstantiâ Gothicas fœminas omnes supereminebat. Magno vestium apparatu cùm balneum ingrederetur, Heldebadi uxorem lineis obductam vestibus invenit. Cui non satis honoris habuit, imò etsi Reginam, sprevit. Ob illatam sibi injuriam Regina gravi dolore percussa, lachrymis suis viri iram accendit. Mox insidiæ struuntur Oraio, quem defectionis ad Romanos insimulatum Heldebadus interficit. Id mercedis pro regno sibi concesso, optimo viro rependit. Tam tetro facinore Heldebadus Gothorum odia sibi conciliat. Cassum lumine lugent, sceleris autori apertè conviciantur; & si vires cupiditatem æquassent, pœnas Deo hominibusque debitas reus persolvisset. His & casus accidit, qui Gothorum Principis fata accelerat. *Bellas*, de Gepidarum gente unus, formæ præstantiâ, quæ uxori Oraio inerat, amore capiebatur. Dum adversus Romanos proficiscitur, eam Barbaro mulierem Heldebadus collocat nuptum. Quid non improbus amor designat? Reversus *Bellas*, illatæ sibi contumeliæ impatiens, Regem interficere animo destinat, ratus pergratum se Gothis facturum. Rex stratis incumbebat ad epulum, cùm cibum adhùc tenentibus digitis inopinanti Bellas caput adimit, quod exterritis convivis ferè in mensam cadit. Rugorum factione defuncto *Ataricus* substituitur, cæteris repugnantibus, utpote spei impar, quam de recuperanda Italia amplectebantur. Ignavus ille Princeps anno sequente & regno, & vitâ spoliabitur. Ataricus Marcellini in Chronico *Erarius* vocatur: *Gothi Heldebado occiso, Erarium sibi ordinant Regem.*

Proc. Goth. l. 2. c. 1.

Salomon à Mauris occiditur. Sergius in Africæ Præfectura ei succedit.

Error Baronii.

IV. In Italia Justiniano fortuna ridebat vultu sereno satis; in Africa verò non prosperè res eveniunt, de quibus Marcellini Continuator: *Salomon in Africa interficitur. Sergius loco ejus Dux successit belli, moderatorque Provinciæ.* Hinc deprehendere licet, rectam non esse Baronii Chronologiam, qui mortem Salomonis elapso anno alligavit. Ac Procopius quidem in annum Justiniani XIV. casum eum retulit, quod Baronium fefellit, dum non attendit, Justiniani decimum quartum duobus Julianis insidere, quorum in posteriore Romani à Mauris deleti sunt. Cladem paucis expedismus. Tragœdiæ hujus primarii Actores *Sergius* atque Pudentius. Hic Pentapolim, ille Tripolim administrabat. Mauros, qui *Leucathæ* appellantur, cum maximis copiis Leptim venientes benignè Sergius excepit. Septuagintaque Barbaris in civitatem admissis, postulata se omnia præstaturum pollicetur. Querelæ habuit aliquid Maurorum oratio, quod contra jus & fas ipsorum agros Romani populati fuerant. Expostulationis spretorem, ac discedere volentem Sergium cùm Maurorum unus retinere voluisset, ab ipsius equitibus interficitur: exorto tumultu Barbari, uno excepto, qui ocyore fugâ suæ saluti consuluit, omnes prorsus mactantur. Belli hoc classicum fuit. Offensi Mauri copias adducunt maximas, quibus Leptim venientibus Sergius & Pudentius fiunt obviam. Inito certamine, Romanis victoria cessit: Barbarorum multi pereunt, uxores, liberos, supellectilem omnem amittunt. Brevi pòst tempore majore exercitu Mauri Romanis occurrunt. Exterritus hostium numero *Sergius*, auxilium petiturus ad Salomonem confugit. Is Byzaceno tumultui materiam præbuerat, ablatis primùm frumentis, quæ Antalæ Maurorum Rectori Imperator distribui jusserat, occiso dein fratre ipsius. Tot injuriis iratus Antalas, initâ cum Leucathis societate, Salomoni bellum infert. Qui hæc ubi rescivit, collectis viribus hostem petens, apud *Bastem*, sex diebus Carthagine distantem, castra ponit. Verum Barbarorum multitudine intellectâ, rem legationibus pacis sibi agendam esse credit: gravissimâ juramenta pollicetur, quòd commissa perpetuæ oblivionis velo tegeret. Promissa hæc Barbaris fuere ludibrio, dicentibus, Romanos per sacra Evangelia sua pridem jurasse: violato tamen juramento Sergium credulis perniciem intulisse: velle igitur se experiri, quidnam virium ea sacra in perjuros habeant. Posterâ luce Salomo cùm hostium partem prædam maximam agentem superasset, milites palam queruntur spolia sibi non distribui: neque dolorem abstulit promissio Salomonis, quòd exhausto bello omnia cuique pro dignitate, aut virtute dividerentur. Præ indignatione igitur militum nonnulli aciem deserunt, reliqui verò præter solitum segnes, pigrique concurrunt. Ac primò quidem anceps pugna fuit, sed superveniente magno Maurorum numero, Romanorum complures fugam capiunt. Restitit cum paucis Salomo, sed multitudine obruti, ad fluentis alveum fugiunt. Hîc equo laborante Salomon in terram cadit, quem cùm semifractum equo restituissent comites, cum suis facilè à Barbaris occiditur. Junioris Salomonis, qui Sergio frater erat, historiæ cognitio oblectationem habet. Cum patruo Salomone cecidisse putabatur, sed Maurorum in manus venerat. Juvenem quis esset cùm interrogassent, respondet se Vandalum esse, Salomonis servum, in urbe *Laribe* vicina unicam sibi Medicum esse, nomine *Pagasium*, qui libenter se redimeret. Pretium pro captivo quinquaginta aureos Pagasius paciscitur, cui subinde redditur. Tum imprudentiâ juvenili Salomon Barbaris illudit, qui tam vili pecuniâ Bacchi filium, Salo-

ANNO DOM. 541.

Bar. Ann. 540. n. 44.

Proc. Vand. l. 2. c. 16.

Anno Dom. 541.

Proc. Vand. l. 2. c. 17.

monisque ex fratre nepotem liberaverant. Hîc Mauri in furorem versi, Laribum obsident. Cives, qui ad obsidionem sustinendam necessaria urbi suæ non intulerant, ad colloquia cum hostibus veniunt, qui tribus aureorum millibus acceptis, solutâ obsidione domum repetunt. Salomoni Sergius in Africæ Præfectura succedit, magno Africæ damno. Vir erat superbus, mollis, effeminatus, opum colligendarum cupidus, qui nil Magistratibus honoris reddebat, dignitateque suâ Africæ in perniciem abutebatur. His permotus Antalas, Justiniano scribit, justam Salomonis fuisse cladem, Sergii verò administrationem ferendam non esse. Revocetur ergo, ut firma Romanos inter & Mauros pax constituatur. Sergium tamen ab officio Imperator removere noluit, ne Salomonis benè de Republica meriti manes injuriâ afficere videretur. Anno tamen DXLVI. Sergium revocabit, in Italiam mittendum, uti inferius narrabitur.

Belisarii in Persis expeditio. Silauronum expugnat.

V. Quid rerum Belisario Duce gereretur, nunc exequamur. *Joannes Zibus*, qui Justiniani in amicitiam se insinuarat ad excitandam Lazorum in regione civitatem, nomine *Petram*, eum induxerat. Joannes autem quasi in arce permanens, Lazos more tyrannico regebat. Aditu omni mercatoribus prohibito, salem, aliaque necessaria imposito uti volebat pretio, solus distrahebat. Eo jugo oppressi Lazi, ad *Cosroëm* Legatos miserant, qui de avaritia Romanorum expostularent, ipsumque rogarent, ut miseros in suam fidem reciperet. Quod etiam libentissimè fecit. Simulatâ ergo adversus Hunnos expeditione, quasi Persarum fines vastassent, Petram obsidione cingit. Secunda hæc Cosroës fuit in Romanos expeditio. Dum civitatis hujus oppugnatione detinetur, Belisarius labente anno Mesopotamiam ingressus, de capienda Nisibi cogitat. Parti exercitus, cui Petrus præficiebatur, mandaverat, ut ad pugnam parati essent, Persis circa meridiem exeuntibus. Hoc mandati cùm neglexissent, Sole medium orbem conscendente, arma deponunt: securique hostium ficus nullo ordine comedendas decerpunt. Nisibitanæ civitati præerat vir inter Persas illustris, nomine Nabades, qui cursu in Romanos inconditos & inermes invadit. Ex quibus quinquaginta interficit, vexillumque aufert signifero. Periissent quidem omnes, nisi Belisarius subsidio veniens, Persarum CL. interfecisset, reliquis intra muros se recipientibus, qui in turri ereptum Romanis vexillum loco trophæi constituunt. Cum Nisibis expugnari haud posset, Belisarius progressus ulterius, *Sisauranum* venit, cui cum octingentis equitibus *Belesmaches* præerat. Obsessis necessaria deerant. Quod ubi Belisarius rescivit, Georgium misit, qui eos impelleret, ut sese arcemque suam Romanis dederent. Sisaurano potitus, mœnia solo æquat, Christianos liberos dimisit, Persas Constantinopolim misit, qui contra Gothos pugnaturi Italiam petiere postmodum. Morbis debilitato exercitu, Belisarius à Justiniano revocatus, in regiam urbem hyematum venit. Cosroës verò, ubi novit Assyriam ab Areta vastatam fuisse, arcem Sisauranorum amissam, expugnatâ Petrâ cum captivis in Persidem revertitur.

Proc. Pers. l. 2. c. 9.

De Pauli Alexandrini ordinationis anno.

VI. Nobiliores Imperii casus commemoravimus, non remissiore nunc animo res Ecclesiæ narrentur. Pulso Theodosio Alexandrina Sedes vacabat, quæ labente anno Paulo Præsule repletur. Baronii quidem Chronologia est explodenda, qui Pauli creationem anno DXXXVI. assignat. Sexennii is est prochronismus. Nobis Victoris Tun. Chronologia probabilior est, qui ad Basilii Consulatum, anno Dom. DXLI. gestum, hæc habet: *Alexandrina Ecclesia, Theodosio atque Gaiano exulatis, Paulus Præpositus Tabennesiatorum Monachorum à defensoribus Synodi Chalcedonensis ordinatur Episcopus.* Totis quidem nervis Victoria subruere Chronologiam Garnerius tentat, Dissertationis suæ de V. Synodo c. I. *Theodosius*, inquit, *qui Timotheum excepit, dejectus est circiter annum* DXXXVIII. *Dejectus est etiam Paulus Theodosii successor post annos Sedis duos. Zoilus igitur circiter annum* DXL. *ordinatus est.* Verùm gravia hanc in Chronologiam argumenta militant. Primùm, quòd Zoilus anno DLI. loco motus fuerit, eruditis in confessum venit. Jam verò Nicephorus atque Theophanes annos solos septem assignant Zoilo. Cùm igitur eodem anno & Paulus ejectus, & Zoilus ordinatus sit, triennio serius quàm Garnerius putat, Paulus in Episcopum creatus est. Garnerianam præcipuè Chronologiam evertit Cyrillus Scythopolitanus, dum Pauli abdicationem confert in annum DXL. Constat inter eruditos, sub ea tempora, quibus Palæstinæ Monachi Origeniana in regiam urbem excerpta deferebant, Paulum abdicatum, nec multò post Justiniani adversus Origenem Edictum promulgatum esse. Vulgato Hierosolymi Edicto, Origenis filii extra modum tumultuantur. Itaque maximæ Lauræ Patres Gelasium Abbatem rogant, ut Constantinopolim contendat. Precantibus obsecutus Gelasius, *Cùm ad Amorium pervenisset, obiit mense Octobri, Indictione nonâ.* Annus Æræ Christianæ fuit DXLV. ut ea Indictione IX. certum est, quæ à Septembri proximo inceperat. Quis autem sibi fingat animo adeò seram Gelasii profectionem, si Edictum Justiniani anno est DXLI. promulgatum, ut promulgari sanè debuit, si Episcopatu suo Paulus ejectus est anno DXL.? Ex Gelasiano itinere non igitur est in dubio ponendum, quin sub annum DXLIV. Edictum Justiniani vulgatum fuerit. Ex quo intelligitur, anno superiore Pauli abdicationem contigisse. Atqui biennio Paulum sedisse in confesso est. Episcopatum ergo induit anno DXLI. quem exuit anno DXLIII.

Anno Dom. 541.

Error Baronii.

Bar. Ann. 536. n. 116.

Garn. Diss. 495.

Vit. Sab. c. 85.

Vit. Sab. c. 87. 369.

Ordinatio Pauli Alexandrini.

Liberat. cap. 22.

VII. Constituto Paulinæ ordinationis tempore, de ea nunc commemoremus, Autore Liberato: *Postquam ergo Theodosius Alexandrinus in exilium missus est, Paulus quidem unus Abbatum Tabennesium Monachorum ad Alexandrinam Sedem ordinatur Episcopus, Pelagio interveniente, Apocrisiario Romano, planè Orthodoxus, suscipiens Chalcedonensem Synodum. Ordinatus est à Menna, Constantinopoli præsente eodem Pelagio, Responsario Vigilii, & Apocrisiario Euphræmio Antiocheno, & Apocrisiario Petri Hierosolymorum. Iste Paulus spretus erat ab aliquibus Monachis suis, & venerat Constantinopolim pro se agere apud Imperatorem. Qui divino nutu Cathedram vacantem inveniens, meruit per Pelagium Diaconum Alexandriæ Episcopatum. Accepitque ab Imperatore potestatem super ordinationem Ducum & Tribunorum, ut removeret Hæreticos, & pro eis Orthodoxos ordinaret: per illos enim populi invalescebant. Qui Alexandriam descendens, timore sui, suâque industriâ omnem civitatem & omnia Monasteria adduxerat suscipere Chalcedonensem Synodum.* Porro etsi Pauli in fide

rectum

ANNO DOM. 541.

rectum esset, Dioscori tamen olim Alexandrini Præsulis à Chalcedonensi Concilio damnati memoriæ honorem habuit, ut eâ ratione exulceratos ad concordiam animos revocaret. Victor quidem ad Basilii Consulatum Paulinæ abdicationi hanc causam assignat: *Paulus Dioscori Hæretici prædecessoris sui depositionem celebrans, Palæstino Concilio deponitur.*

De Ecclesiæ disciplina Justiniani Leges.

VIII. Benè in fidem Ecclesiæque disciplinam animatus Justinianus, non Alexandrinorum modò, sed universarum etiam Imperii Ecclesiarum tranquillitati, Monasteriorumque ordini providebat, celeberrimâ Lege editâ Martii XVIII. Novellæ Præfatio hæc est: *De Regulis Ecclesiasticis, & privilegiis, aliisque Capitulis ad sacrosanctas Ecclesias & reliquas venerabiles domos pertinentibus, præsentem proferimus Legem.* Constat ea capitibus XV. Primo declarat, se quatuor Synodorum Oecumenicarum dogmata, *sicut sanctas Scripturas accipere.* II. Sancit Patriarcharum ordinem: Papam scilicet primum esse omnium Sacerdotum: Archiepiscopum Constantinopoleos Novæ Romæ secundum habere locum. III. Ditionem tribuit Archiepiscopo primæ Justinianæ. IV. Episcopo Carthaginensi, & Metropolitanis privilegia, nec non beneficia ex imperiali munificentia Ecclesiis concessa servat. V. Ecclesias Monasteriaque *sordidis functionibus, extraordinariisque descriptionibus* eximit; non *verò itineris sternendi, aut pontium ædificii* sumptibus, quibus etiam tenentur. VI. *Venerabilibus locis solam* XL. *annorum præscriptionem apponit.* VII. De ædificandis Ecclesiis mandat, ne Oratorium Monasteriumve extruatur, *nisi locorum sanctissimus Episcopus orationem ibi fecerit, & venerabilem fixerit Crucem.* Qui verò Basilicam aut resarcierit, aut condiderit, ad perficiendum opus compellatur à Præsule, aut Oeconomis. VIII. Si quis in sua domo, aut suburbano sine Clericis locorum Episcopo subjacentibus sacra celebrari fecerit, ea domus ditionis erit Antistitis, qui loco præest. IX. Legatum in nomine Dei relictum illius Ecclesiæ sit, in quo testator domicilium habet. Si verò in nomine Martyris alicujus testamentum condiderit, inveniantorque in eodem loco plura ejusdem sancti Oratoria, pauperiori domo Legatum tribuatur. X. Si quis Oratorium ædificari jussit, intra quinque annos quidem; si verò Xenodochium Ptochiumve, intra unum annum compleatur. Hæredes, quæ à testatore definita sunt, complere teneantur. XI. Si quis pro redimendis captivis, vel alendis pauperibus aliquid reliquit, non expresso nomine illius, cujus ministerium adhibet, id ab Episcopis impleatur. XII. In piis Legatis si hæres dicat, relictam sibi substantiam non sufficere, Lex Falcidia cesset. XIII. Quæ Episcopi sive mobilia, sive immobilia compararint, in neminem transferant, licentiam tamen habeant ea in pias causas expendere. Quæ ante Episcopatum habuisse probantur, quibus voluerint, ea relinquant. XIV. Hæreticorum nullus res vel Ecclesiæ, vel privatorum immobiles, quoquo titulo accipiat. Expelletur de possessionibus ejusmodi, ejusque substantia applicabitur fisco. Si quis Hæreticorum speluncam suæ incredulitatis ædificet, eam sibi Ecclesia tribuet. XV. Orphanotrophi sint tutoribus similes, & ad instar eorum inventarium conficiant. Missa est Novella hæc *Petro gloriosissimo Præfecto sacrorum*

Novella 131.

Prætoriorum. Data est Constantinopoli XV. Cal. April.

ANNO DOM. 541.

Justinianæ Metropolitanus Legatus Sedis Apostolicæ creatur à Vigilio.

IX. Est Legis hujus caput attentiore animo considerandum, ut & historia illustretur, & Baronianus error vitetur. Verba sunt Legis: *Per tempus autem beatissimum primæ Justinianæ nostræ patriæ Archiepiscopum, habere semper sub sua jurisdictione Episcopos Provinciarum Daciæ Mediterraneæ, & Daciæ Ripensis, & Prævalis, & Dardaniæ, & Mysiæ superioris, atque Pannoniæ, & ab eo hos ordinari. Ipsum verò à proprio ordinari Concilio, & in subjectis sibi Provinciis locum obtinere eum Sedis Apostolicæ Romæ, secundum ea, quæ definita sunt à sanctissimo Papa Vigilio.* Anno DXXXV. observavimus, Justinianum patriam suam *Tauresium*, nunc *Achrido* urbem in Dardania sitam, ad Metropolitanam dignitatem evexisse. Porrò urbis hujus, quam & origine suâ, & instituto Archiepiscopatu Justinianus insignem reddidit, descriptionem ex Nicephoro afferre non erit inutile: *Achrido urbs est in excelso tumulo constructa propè lacum maximum, qui Lychnedus nominatur: olim autem Dassarites vocatus est: in eo maxima vis piscium capitur. Drilus verò fluvius se inde quoque provolvit, Septentrionem versus fluens.* Consensum Pontificis Romani non expectavit Justinianus, ut loco tanti Imperatoris natalibus nobili id excellentiæ tribueret, ut Metropolis crearetur. Ut verò Justinianæ civitatis Episcopus majoribus titulis, honoribusque fulgeret, ei Sedis Romanæ Vicarii munus ab Agapeto tribui Justinianus requisiverat. Roganti hæc Pontifex responderat: *De Justiniana civitate gloriosi natalis vestri conscia, nec non & de nostra Sedi injungendis, quid servato B. Petri, quem diligitis, Principatu, & vestræ pietatis affectu plenius deliberari contigerit, per eos, quos ad vos dirigimus Legatos, Deo propitio celeriter intimamus.* Non eo tamen res processerat, ut Justinianæ Metropolitanus Agapeti vices impleret. Verùm quod ab Agapeto non acceperat, labente anno impetravit. A nostra Chronologia Baroniana quidem multum dissidet. Audiatur illustrissimus Purpuratus ad annum DLV. *Cùm fatigatus esset ærumnis Vigilius, idem Imperator ab eo inter alia extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentaverat, nec ab ejus successore Silvestro impetrare valuit, nempè ut prima Justiniana, natale solum, à se mirificè illustrata, non Episcopatus tantum, sed Metropolitana Sedis augeretur dignitate.* Ingens hîc est annorum quindecim Baronii metachronismus, quem ipsa Justiniani Novella refellit: *Data XV. Kalend. Aprilis Constantinopoli D. N. Justiniano P. P. Basilio V. C. Consule.* Eâ verò Novellâ narratur, Justinianæ Archiepiscopum *locum obtinere Sedis Apostolicæ Romæ secundum ea, quæ definita sunt, à sanctissimo Papa Vigilio.* Anno igitur DXLI. quem Basilius operuit, à Vigilio Justinianeus Præsul honorem accepit, quem ab Agapeto, Silverioque non impetrarat. Neque ut se molestiis eriperet, quas adhùc nullas passus erat, Vigilius id precibus Imperatoris annuit, cùm Romæ in otio, atque pace sederet. Anno duntaxat DLI. incepit vexatio, quam Vigilius ab Imperatore passus est. Neque Baronio quoque concedimus, Vigilii liberalitate Justinianam Metropolitanâ dignitate auctam fuisse, quâ jam ab anno DXXXV. pollebat, teste Novellâ XI. cujus titulus est: *Imperator Justinianus Augustus Catelliano, viro beatissimo, Archiepiscopo primæ Justi-*

Novella 131. c. 3.

Niceph. l. 17. c. 28.

Error Baronii.

Bar. An. 555. n. 6.

Nov. 131.

Justiniana. Verba verò Legis suo loco retulimus. Periit etiam Justiniani Constitutio, cujus tamen titulus à temporis injuria tutus remansit, quæ sine dubio eo quoque respiciebat: *Ut quæ circa Viminacium sunt Ecclesiæ, sub proprio Archiepiscopo sint, non autem amplius sint sub Archiepiscopo Thessalonicæ*. Non expectatâ igitur Pontificali sententiâ Justinianæ Archiepiscopus dignitatis suæ privilegiis fruebatur. Quem sic Justinianus compellat: *Tua beatitudo, & omnes præfatæ primæ Justinianæ sacrosanctæ Antistites Archiepiscopi habeant prærogativam, & omnem licentiam, suam autoritatem eis impartiri, & eos ordinare, & in omnibus supra scriptis Provinciis primam habere dignitatem*. Anno DXLIX. *Benenatus* nomine Archiepiscopi Justinianæ primæ præerat. Mentio ipsius est Victoris in Chronico: *Illyriciana Synodus Benenatum primæ Justinianæ civitatis Episcopum, obtrectatorem eorumdem trium Capitum condemnat*. Sed & in quintæ Synodi Actione secunda, anno DLIII. celebrata legitur: *Sabinianum Zaparenæ civitatis Illyricianæ Diœceseos* dixisse, se *non posse venire, eò quòd non præstò est Archiepiscopus ejus Benenatus*. Ut abundè Baronianæ opinionis fallitas appareat, quæ anno duntaxat DLV. Justinianei Archiepiscopatus collocat initia. Porrò Justinianæ Præsul à Papa pallium accipiebat, ut nos monet Gregorii Magni ad Joannem Epistola, l. 4. Ep. 13. 8. *Pallium ex more transmisimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere iteratâ innovatione decernimus*.

Nov. 11.

Festum Purificationis à Justiniano instituitur.

X. Aliam quoque Legem labente anno promulgat Justinianus de *Episcoporum & Clericorum ordinatione*, datam x. Cal. Mart. Constantinopoli, Basilio V. C. Consule, quæ in Novellis numero est CXXXVII. Sed & institutione festi annum nobilitavit. Nullis hactenùs festis Virginis nomen inclaruerat, licet ubique locorum Martyrum natalitia celebrarentur. Observat quidem doctissimus Thaumassinus, sub annum CCCCL. in vita Theodosii apud Surium XI. Januarii Virginis honori festum esse dicatum: *Erat dies festus, & festus Virginis Matris, in quo propterea quòd erat valde insignis & solemnis, tam magna convenerat multitudo*. Qualis verò solemnitas fuerit, ignoratur. Et si dicendum apertius, suspicionem locus injicit, cùm in monumentis Antiquitatis nullum festi hujus vestigium reperiatur.. Id saltem in confessum venit, id Festi pauca ante Justinianum loca opplevisse. Visum igitur Principi Deiparam expertem non esse publicæ festivitatis, quæ Græcis ὑπαπαντὴ, sive *occursus* vocatur, quia Simeon Virgini occurrit ad sui purificationem Templum ingredienti. Festi hujus nativitas labenti anno à Theophane affigitur: Anno Justiniani XV. *Occursus Domini mensis Februarii secundo celebrari cœpit*. Si tamen Miscellaneæ creditur historiæ, anno duntaxat insequente primùm agitata est, licet currente institueretur: *Anno XV. Imperii Justiniani, mense Octobre facta est mortalitas Byzantii. Et eodem anno Hypapante Domini sumpsit initium, ut celebraretur apud Byzantium secundâ die Februarii*. Probabilitatis habet aliquid Baronii conjectura, Lupercalium in vicem festum Purificationis institutum esse. Lupercalia XV. Cal. Mart. agitata, imperante Anthemio adhùc in usu erant, anno CCCCLXVIII. Post annos aliquot abrogata, Andromachus Senator Rom. in integrum dein restituenda esse censebat, totis viribus repugnante Gelasio, qui festi hujus superstitionem gravibus argumentis elidit. Extinctis Lupercalibus festum Purificationis sufficitur, iisque ritibus celebratur, qui Ethnicorum similes sunt. Sciunt filii Grammaticorum, Latinam vocem *Februa* purificationes significare:

Miscell. lib. 16.

Februa Romani dixere piamina Patres;
Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.

Ovid. de Fast. l. 2.

Hinc Purificationis festivitas Februario affixa est. Qua de re Hildephonsi insignem ex ipsius de Purificatione Virginis sermone locum referre juvat: *Agitur hæc festivitas mense Februario, quem Romani adhùc Pagani a Februo, id est, Plutone sic vocaverunt, quem potentissimum purgationis credebant. Februare enim purgare dicimus. Quo mense lustrabatur civitas. . . . Quam lustrandi consuetudinem congruè & religiosè mutavit Religio, cum eodem mense; hoc est, hodiernâ die in honore Sanctæ Dei genitricis, & perpetuæ Virginis Mariæ non solùm Clerus, sed & omnis plebs Ecclesiarum loca cum cereis, & diversis hymnis lustrantibus circumeunt*. Sed & in Saturnalibus, Decembri agitatis, mos invaluerat mittendi cereos, teste Macrobio: *Ætas Saturnias non mactando viros, sed accensis luminibus excolentes, quia non solùm virum, sed & lumina φῶτα significat. Inde mos per Saturnalia missitandi cereis cœpit*. Ubique locorum Purificationis festum Justinianus observari voluit: *Idem Imperator tum primùm Servatoris Hypapanthem toto orbe terrarum festo die honorare instituit*. In Ludovici Pii Capitulari, quod anno Dom. 817. constitutum est, præcipuis Ecclesiæ Festivitatibus Purificatio inseritur: *In purificatione & assumptione Sanctæ Mariæ, plenarium officium agatur, & bis reficiatur*.

B. M. P. t. 12. 589.

Macr. Sat. l. 1. c. 7.

Niceph. l. 17. c. 28.

Capit. 46. pag. 585.

Synodus IV. Aurelianensis. Canones ab ea conditi.

Error Baronii.

Bar. An. 545. n. 17.

XI. Oriente relicto, nobis est in Gallias migrandum, quò nos vocant Patres Aurelianenses, qui Conventu, Decretisque suis annum nobilitarunt. Respuenda quidem est Baronii Chronologia, quartum Aurelianense Concilium anno DXLV. assignantis. Qui error manat ex ignoratione temporis, quo Chlodoveus naturæ concessit. Tempus Synodi docet Pithœanus Codex, observante Sirmondo: *Leontius in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Burdigalensis consensi cum universis Comprovincialibus meis, Indictione IV. Basilio V. C. Consule*. Convenerunt Episcopi XXXVIII. Presbyteri XI. & Abbas unus. Synodi Principem agebat Leontius Burdegalensis. Eminebant inter Præsules *Aspasius* Elosæ, *Flavius* Rothomagensis. Canones XXXVIII. condidere: I. Pascha *secundum laterculum Victoris* ab omnibus uno tempore celebretur. Quæ festivitas quotannis Epiphaniarum die in Ecclesia populis denuntiabitur. II. Quadragesima ab omnibus Ecclesiis æqualiter celebretur: neque absque infirmitate Quadragesimalis Sabbata solvantur: solis diebus Dominicis prandium sumatur. III. Præcipui cives extra civitatem neque Pascha, neque solemniora festa celebrent. Hoc si quis implere non possit, ab Episcopo postulet commeatum. IV. In sacri calicis oblatione vinum duntaxat aquâ mixtum offeratur. V. Episcopus in Ecclesia, cui præficiendus est, consecretur. VI. Parrochiani Clerici à Pontificibus suis necessaria sibi statuta Canonum legenda percipiant. VII. In Oratoriis prædiorum domini contra votum Episcopi Clericos non intromittant. VIII. Qui accepto baptismo in hæresim labuntur, eorum & pœnitentia, & in integrum restitutio Episcopi arbi-

Anno Dom. 541.

arbitrio permittitur. IX. Episcopus, qui de suis facultatibus nil Ecclesiæ reliquit, si de bonis Ecclesiæ quidpiam distraxerit, revocetur. Quòd si servis libertatem dedit, eâ ita utantur, ut ab Ecclesiæ officio non recedant. X. Episcopus, qui bigamum, aut viduæ virum ad Presbyteratum, Diaconatumve promovit, ab officio per annum abstineat: quam si fortè sententiam spernat, ab ipsius communione cæteri Episcopi ad magnam usque Synodum divellantur. XI. Quod Dei contemplatione Abbatibus, Monasteriis, Parrochiis collatum est, non fit proprium, neque urgente necessitate distrahi potest, nisi consensu Episcopi. XII. Si de rebus terrenis inter Episcopos lis exoriatur, Epistolis Collegarum moniti, arbitros sibi constituant. Qui distulerit, fraternæ communionis alienus habeatur, *Quia injustum est, ut qui cunctis præsunt, inter se quâcunque causatione dissentiant.* XIII. Judex, qui Clericos, quorum nomina in matricula Ecclesiæ inscribuntur, *publicis actionibus applicare præsumpserit*, si à Sacerdote monitus emendari noluerit, excommunicatione feriatur: *Quod Lex seculi etiam Paganis Sacerdotibus & ministris antè præstiterat, justum est, ut erga Christianos specialiter conservetur.* XIV. Quæ Ecclesiis, aut Pontificibus relicta sunt, ab hæredibus Dei contemplatione distribuantur. XV. Baptizati, qui immolata Dæmonibus sumunt, si moniti non emendantur, communione pellantur. XVI. Christianus, *qui apud cujuscunque fera vel pecudis exta, invocatis insuper nominibus Paganorum fortasse juraverit*, nisi emendetur, ut sacrilegus Ecclesiæ communione careat.

Cæteri Aurelianensium Canones.

XII. Canone XVII. prohibet Sacerdotes & Diaconos communi cum suis uxoribus, & lecto, & cellula. Si fecerint, ab officio removeantur. XVIII. Quod mendum acceperit Clericus, si alienare præsumpserit, irritum habeatur: jus Ecclesiæ non violat longa possessio. XIX. Quod in vineolis, aut prædiolis, vel sine scripto Ecclesiæ datum est, hæredes non revocent, secus ab Ecclesiæ communione suspendantur. XX. Qui multa notatu digna continet, integer repræsentari debet: *Ut nullus secularium personarum, prætermisso Pontifice, seu Præposito Ecclesiæ, quemquam Clericorum pro sua potestate constringere, discutere audeat, vel damnare. Sed & Clericus, si pro causa ad petitionem cujuscunque fuerit ab Ecclesiastico Ordinatore commonitus, se ad audientiam spondeat affuturum, & respondere nullâ calliditate dissimulet. Sed quæcunque causatio quoties inter Clericum, & secularem vertitur absque Presbytero, aut Archidiacono, vel si quis esse Præpositus Ecclesiæ dignoscitur, Judex publicus audire negotium non præsumat. Sanè si causam habentibus placuit ire ad judicium fori, ex voluntate communi, permittente Præposito Ecclesiæ Clerico licentia tribuatur.* Si verum volumus, eo Canone Clerici Magistratus autoritati substrahuntur. XXI. Qui de locis sacris vi, vel dolo aliquem abstrahere præsumpserit, ab Ecclesiæ liminibus arceatur, donec indictâ pœnitentiâ emendatio subsequatur, abstracto prius Ecclesiæ restituto. XXII. Ne per imperium potestatis quis puellam sibi uxorem conjungat, *ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impiè copulatur, velut captivitas judicetur.* Qui fecerit, excommunicatione percutitur. XXIII. Servis Ecclesiæ *prædas & captivitates exercere non liceat.* XXIV. Mancipia, quæ sub specie conjugii ad Ecclesiæ septa confugiunt, dominis suis redduntur; qui si voluerint, propriâ voluntate conjungant. XXV. Qui potentum patrocinio fretus, spreto Pontifice res Ecclesiæ possederit, donec eas restituat, Ecclesiæ liminibus arceatur. XXVI. Clerici in Parrochiis potentum constituti, Archidiaconi potestati subsint, solvantque quod Ecclesiæ debent: quod si implere neglexerint, corrigantur secundum Ecclesiæ disciplinam. XXVII. De incestis conjunctionibus Epaunensium Canonum severitas observetur. XXVIII. Quem homicidam Princeps pœnâ absolverit, is pro modo pœnitentiæ distringendus, in Sacerdotis potestate consistat. XXIX. Mulieres in adulterio cum Clericis deprehensæ *districtioni subjaceant, & à civitatibus, ut Sacerdos præceperit, repellantur.* XXX. Mancipia Christiana, quæ sunt apud Judæos, si redimi se postulaverint, dominorum potestate oblato pretio liberentur. XXXI. Judæus, qui vel Proselytum fecerit, vel de Christianis natum sub libertatis promissione Judæum reddiderit, vel ancillam sibi sociandam putaverit, mancipiorum amissione mulctetur. XXXII. Servorum posteritas revocata studio Sacerdotis, in ea qua constituta est à defunctis, conditione permaneat. XXXIII. Qui in agro suo postulat habere Diœcesim, & terras, & Clericos deputet sufficientes, ut sacris locis reverentia tribuatur. XXXIV. Qui ex agello à Pontifice sibi concesso aliquid lucri fecerit, illud alienare non poterit. XXXV. In potestate sit Episcopi, rejicere decessoris sui voluntatem, nec Ecclesiæ in objecto veniant tempora Legibus constituta. XXXVI. Præsulis post obitum quod quis acceperat, *ad Ecclesiæ jus, de cujus facultate discesserat, revertatur.* XXXVII. Metropolitani annis singulis Synodum congregent. XXXVIII. Latæ à cunctis Constitutiones serventur, ut Ecclesiastica fulgeat disciplina.

Anno U. C. 1295. Per. Jul. 5255. Jul. 587. Dom. 542. Justiniani 15. & 16. Totilæ 1. *Sol.* 19. E. *Lun.* 11. *Indict.* 5. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 3. P. 20. *April.*

Anno Dom. 542.

Post Consulatum Basilii. Victor Tununensis contra & Chronologorum consuetudinem, & rationem his verbis labentem annum consignat: *Post Consulatum Basilii anno secundo*, qui primus dici debet.

Ataricus à Gothis occiditur.

I. Qui Gothorum ad Principatum evectus erat Ataricus, tantæ dignitati impar erat. Optabant in Rege suo consideratam periculorum susceptionem, laborumque perpessionem, quibus deficientibus, quam penè amiserant, Italiam recoperare non poterant. Apertiore illum odio prosequuntur, postquam magnarum rerum occasionem ipsis eripuit. Mittunt igitur ad Totilam, quem ad regnum capessendum hortantur. Neque oblatum sibi Principatum abnuit, dummodò Ataricum è medio tollerent. Pactorum ignarus Ataricus, vocatos Gothos pacis cum Justiniano faciendæ monet eâ lege, ut Transpadana Italia sibi remaneret, reliqua Imperatoris essent. Probato consilio, Legatos ad eum dirigit, qui omissis conditionibus, id duntaxat poscerent, ut in Patricios Ataricus allegeretur. Italiam tributi honoris mercedem futuram esse,

ANNO DOM. 542.

quam redderet totam Imperio. Dum Legati iter in Orientem accelerant, Gothi Regem suum dolis circumventum obtruncant.

Procop. Goth. l. 3. cap. 2.

Totila Gothorum Rex creatur. Ejus virtutes.

II. Atarico mortuo succedit *Totila*, qui proprio nomine *Badula* vocabatur. Heldebadi nepos erat, vir, in quo fortitudo æquis viribus cum prudentia certabat. Avunculi post obitum ad Constantinum illicò miserat, Tarvisium urbem se traditurum pollicitus. Jam constituta dies erat, quâ Constantini milites in civitatem erant recipiendi, cùm oblatum Totilæ sceptrum negotium interpellat. Inductus in regnum Gothicas res mirâ felicitate restituit. Principem magnæ & benignitatis, & æquitatis in multis se præbuit, ut nostri in progressu docebunt Annales. Satis sit nunc unum è pluribus exemplum afferre. Anno DXLIV. expugnatâ Neapoli, Calaber eò venit, unum ex ipsius armigeris accusaturus, quòd filiæ virgini vim intulisset. Gothorum Magnates, qui reo, acri quidem & strenuo viro favebant, Regem suum rogant, ut crimen condonaret. Quorum precibus justitiæ curam, Deique timorem opponit. Subinde stupratore morte affecto, bona ejus, quæcunque fuere, vitiatæ mox tradit. Annos XII. Gothis præfuit ad usque Post Consulatum Basilii XI.

Procop. Goth. l. 3. cap. 4.

At Romani Duces consilio habito, statuunt Veronam primùm suam in potestatem redigere, in agrum deinde Picenum contendere. Ac prosperi quidem successus spem ratam esse omnia jubebant. Erant in exercitu militum millia duodecim: *Marcianus* Justiniani studiosissimus, Veronam prodere nitebatur: *Artabases* vir strenuus id discriminis subire volebat, ut paucis comitatus apertam à custode corrupto oppidi portam ingrederetur. Jam Romani in civitatem recepti conscenso muro, custodes obtruncarant: jam Gothi fugâ dilapsi discesserant, cùm Ducum avaritiâ, de spoliis necdum partis litigantium, læta hæc initia retrò sublapsa referuntur. Ex vertice rupis, quam insederant, Gothi prospiciunt hostes per urbem palantes, ac veluti de præda certantes. Tum oblatam recipiendæ urbis occasionem nacti, ambabus ulnis amplectuntur, civitate repetitâ. Hic Romani in propugnacula fugere, cum Barbaris fortiter dimicare. Adventant intereà Duces, qui cùm & portas clausas, & hostes summâ vi pugnantes invenissent, confestim recedunt. Non suorum periculo, non precibus, ut tam diu morarentur, quoad se ad suos incolumes recepissent, retinentur. Itaque desperato jam auxilio è muro se præcipitant. Pars quæ in confragosis locis ceciderat, miserè periit, pars quæ molle solum offenderat, salva facta, in castra cum Artabaze se recipit.

Procop. Goth. l. 3. cap. 2.

Totila gemino prælio Romanos vincit.

III. Auditis quæ Veronæ gesta fuerant, Totila, contracto quinque millium militum exercitu Romanos aggredi statuit. Monebat eos Artabases, ut superato fluvio fortiter cum hoste prælium inirent. Verùm perniciosâ Ducum discordiâ tempus in cassum terebatur. Appropinquantibus Gothis, Uliaris, de illis unus, ad singulare certamen Romanos provocat. Occurrit Artabazes, qui adversario lethale vulnus infligit. Sed dum incautius conficere hostem contendit, Uliaris cuspis instantis ad fauces lapsa arteriam secat. Itaque victor fluxu sanguinis triduo pòst excessit, relicto Romanis maximo sui desiderio. Mors tanti viri fœdæ cladis omen fuit. Manus conserebant exercitus, cùm trecenti milites, qui jubente Totilâ insciis Romanis flumen trajecerant, post terga inopinato comparent. Tum majorem esse numerum rati, turpem in fugam sese proripiunt: quos Barbari insecuti fœdè trucidant, signa adimunt omnia, horæque momento lætam reportant victoriam.

Procop. Goth. l. 3. cap. 2.

Noverat Totila maximi celeritatem momenti esse. Subinde igitur ad Florentiam copias misit, Roderico & Uliare Ducibus. Nulli commeatus in urbe erant. Justinus ergo, qui ei præerat, noctu Ravennam mittit, oratum sibi auxilia. Advolant Cyprianus & Joannes, qui juncti Justino in hostes ducunt. Ac initio felice pugnâ Romani certabant, cùm falsus rumor per exercitum manat, ab armigeris Joannem suis interfectum fuisse. Tum Duces ipsi ad eam famam indecoram sanè fugam capiunt, in qua Gothis instantibus complures periere. Captivis cùm signa benevolentiæ multa ostendisset Totila, eos tantoperè sibi conciliavit, ut lubentes ei militarint.

Procop. Goth. l. 3. cap. 3.

Franci Hispaniam vastant.

IV. Armorum sonitu non sola Italia perstrepebat; Hispania quoque bellum incubuit. *Childebertus* cum *Clothario* eam ingressus, Cæsaraugustanam obsidet. Ingruente periculo territi cives atque consternati, ad jejunia cilicia que se convertunt: *Cum tunica B. Vincentii Martyris muros civitatis psallendo circumeunt: Mulieres quoque amictæ nigris palliis, dissolutâ cæsarie, superposita cinere, ut eas putares virorum funeribus deservire, plangendo sequebantur.* Quid id sibi vellent, Franci nesciebant, & fraudes sibi cogitari existimabant. Comprehensum fortè de civitate rusticum interrogant, quid rerum ageretur: responsum tulerunt, Vincentii circumgestari tunicam. Tum Reges timore constricti, de solvenda obsidione cogitant: *Tamen acquisitâ maximâ Hispaniæ parte, cum magnis hi spoliis in Gallias redierunt.*

Greg. Tur. Hist. l. 3. cap. 29.

Cosroës Sergiopolim obsidet. Cum Belisario fœdus facit, quod mox violat.

V. Hæc in Occidente. At in Oriente Cosroës ineunte vere, tertiâ expeditione arma infesta Romanis intulit. Sergiopolitanis infensus erat, qui promissos pro Surenorum libertate ducentos aureos necdum solverant. *Candidus* civitatis Præsul, & sibi, & gregi suo timens, ultrò sese excusans, Cosroë occurrit: qui ipsum probris omnibus affectum, in custodiam duci, duplamque pecuniam exolvi jubet. Preciosa Templi suppellex redimendæ civitati datur. Regiæ cupiditati explendæ ea non sufficiebant, utpote quæ orbi inhiabat. Verùm Saracenus, nomine *Ambrus*, Christianum agens, de nocte suadet obsessis, ne Persas recipiant. Oppugnatâ civitate, Sergiopolitani primùm fortiter resistebant. Cùm autem ducentis solis militibus uterentur de tradenda hostibus civitate cogitant. Quod consilium Ambrus etiam prohibet, monens ex aquæ penuriæ obsidionem mox solvendam esse. De Sergiopolitana obsidione mira Evagrius narrat, de quibus altum est in Procopio silentium. Post accepta sacra Ecclesiæ vasa, quærente Cosroë nihilne amplius esset, mendax quidem affirmat, alios adhùc thesauros esse, ab oppidanis occultatos. Nil tamen supererat præter arcam argenteam, cui Sergii Martyris reliquiæ includebantur. Spe prædæ majoris cùm Cosroës exercitum admovisset urbi, visa est militum multitudo, cum clypeis muros defendentium. Cùm paucos admodum in oppido remansisse Cosroës accepisset, eosque aut senes, aut pueros, *hujus miraculi autorem esse Martyrem intel-*

Evagr. l. 4. c. 28.

ANNO DOM. 542.

tellexit: atque ob id metu perculsus, admiratusque Christianorum fidem in regnum suum reversus est. Traditionem eam fictam esse, vel ex uno Procopio liquet, cui prorsus repugnat. Aquæ penuriâ, quâ Persæ laborabant, *Ambrique* consiliis, non Sergii potentiâ Martyris ea urbs est liberata. Neque solutâ obsidione Cosroës domum reversus est, qui ultrà progressus Euphrasiam ingreditur. *Candidum* quoque non dimisit Episcopum, quem sine dubio perculsus miraculis Sergii liberasset. Apage ergo Evagrii fabulam! Hic porrò Baronius culpâ tenetur erroris, qui Sergiopolitanam obsidionem cum anno DXLIV. copulat, biennii metachronismo. Obsidionem lues excepit, quæ ante annum DXLIV. orbem populata est. Cæterùm Cosroës Euphratesiam ingressus, in Palæstinam impetum facere statuit, ut Templa preciosâ suppellectile referta expilaret. Consiliis intercessit Belisarii adventus, qui veredis invectus velocissimè in Euphratesiam pervenerat. Tum non armis quidem, sed sapientiâ, quæ pulcherrima Gelimero, Vitigeque captis facinora gesserat, longè superavit. *Banadarem* ad Legatum ei miserat Cosroës, expostulatum, quòd nullos adhùc de pace facienda Oratores Justinianus amandasset. Audito Banadarem appropinquare Belisarius, papilionem ex asseribus subinde compactum ingreditur: milites venatorum in morem indutos esse jubet, quasi belli securos: querenti Persæ, quòd Cæsar necdum Legatos misisset, ridendo hilarique vultu respondet, Cosroëm jam Romanorum armis circumvallatum, de pace ineunda imprudenter, temerèque verba injicere. His dictis Legatum dimittit, qui Principem suum ad redeundum impellit. Tum Belisarius trajecto cum suis legionibus fluvio, subinde certos ad Regem mittit, qui nuncient, Cæsaris expectari Legatos de pace componenda: rogant etiam, ut per agros Romanorum non molestus iter faceret. Ille hoc se facturum recepit, si de servandis pactis obsidem Belisarius dederit, qui Edessam veniens, Joannem Basilii filium civitatis clarissimum obsidis loco misit. Solitâ tamen perfidiâ Cosroës, qui benè in pacem animatus videbatur, *Callicinum* civitatem nullo defendente, captam solo æquat, agricolasque qui eò confugerant, captivos ducit. Belisarius verò Constantinopolim revertitur.

Procop. Pers. l. 2. cap. 11.

Azumitæ fiunt Christiani: qua de causa?

VI. Labente anno novas sibi ditiones Christus peperit. Sabæis, qui mutato nomine Homeritæ dicuntur, *Damianus* Rex imperabat, qui Romanos negotiatores, regionem ipsius ingressos, violato jure interfecerat. Quod scelus Judæorum amore perpetrarat, qui in Imperio quandoque vexabantur. Eâ cæde soluta sunt cum Azumitensibus commercia, quia per Homeritas in Azumitensium regiones tendebatur. Hoc indignatus Adad Rex Azumitensium, Oratores Damiano misit, qui injuriam regno suo factam quererentur. Hinc grave inter utrumque bellum exoritur, cujus exitum verbis historiæ Miscellaneæ, etsi minus Latinis, repræsentabimus: *Cùm pugnaturi essent, Adad Azumitensium Rex votum vovit, dicens: Si vicero Homeritensem, Christianus efficiar, quia pro Christianis pugno. Deique operatione vicit potentissimè, & accepit captum vivum Damianum Regem eorum, & regionem ipsorum, & regna. Gratiasque referens Adad Rex Azumitensium, misit ad Justinianum Imperatorem, ut acciperet Episcopum, & Clericos,*

Misc. l. 16.

& doceretur, & fieret Christianus. Et gavisus est super hoc Justinianus plurimum, & jussit eis dare quemcunque voluissent. Et elegerunt idem Legati, cùm curiosè quæsissent, Mansionarium Sancti Joannis magnæ Alexandriæ, virum venerabilem & virginem, nomine Joannem, qui sexaginta & duorum erat annorum. Quo suscepto abierunt in propriam Regionem ad Adad Regem suum: & ita crediderunt Christo, & illuminati sunt. Hæc anno Justiniani XVI. affigit Miscellanea. Imperante Constantio Homeritæ quidem fidem susceperant, teste Philostorgio: sed volventibus annis extincta fuerat.

ANNO DOM. 543.

ANNO U. C. 1296. PER. JUL. 5256. JUL. 588. DOM. 543. JUSTINIANI 16. & 17. TOTILÆ 2. *Sol.* 20. D. *Lun.* 12. *Indict.* 6. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 4. P. 5. *April.*

Post Consulatum Basilii II.

Totila Samnium & Campaniam vastat. Neapolim expugnat.

I. TOtilæ victoriis, Romanorumque cladibus celebritatem annus habuit. Urgens successus suos Gothorum Princeps, Tiberi transmisso Campaniam ingreditur. Eá vastatâ ad Samnitas divertens, Beneventum nullo labore in potestatem redigit. Cujus oppidi muros ad solum mox diruit, ne occupatum ab Imperatoris militibus, rebus Gothicis damno foret. Totilæ æquitas fortitudinem tum æquavit. Patricias quippe feminas, nullâ prorsus affectas injuriâ, liberas abire permisit. Missâ exercitus parte, cùm nulli sibi hostes occurrerent, Brutios, Lucanos, Apuliam, Calabriamque subjicit. Sic res Justiniani miserè dilabebantur, nec sine ipsius vel incuria, vel pecuniæ egestate. Stipendiorum multum militibus debebat, quo factum, ut in prædones mutarentur, sicque Romani in vitæ bonorumque discrimen venirent. Miserum Italiæ statum ubi Justinianus intellexit, *Maximinum* Ducibus Præfectum imponit, qui cum classe navigat in Italiam. Sed bellicæ artis imperitus, perperàmque cunctator, & negligens, nil Principi suo contulit emolumenti. Intereà Neapolis à Totila obsidebatur. Cujus oppidi Procurator vir, nomine *Demetrius*, rei nauticæ peritissimus, Totilam maledictis incessebat. Jam Neapolitanis incommodi plurimum longa attulerat obsidio, cùm ex Cononis Præfecti, consilio Demetrius conscenso lembo, Demetrium alterum convenit, virum, qui sub Belisario militarat, & *pedestri militi præerat*, à Justiniano missum, ut laboranti Italiæ succurreret. Ac fortè Neapolitanis auxilium attulisset, si in oppidum cum magna, quam ducebat classe, rectà contendisset. Sed veritus discrimen, Neapolim transgressus, Romanumque in portum divertens, contrahere milites summo studio nitebatur. Sed claræ Totilæ victoriæ terrorem Romanis incusserant, itaque militiam cùm detrectassent, his solis comitatus, quos adduxerat, excitatus à Demetrio Procuratore Neapolitanis subit auxilio. Verùm Totilas de classis adventu monitus, navibus, quas instruxerat, eam adortus, primo statim congressu disjicit, multos obtruncat, complures capit. Evasere duntaxat illi, quibus in lembos desilire licuit, quos inter Demetrius fuit. Capto Demetrio Cephaleno lingua manusque præciduntur, cui sic mutilato libertas quoquò vellet abeundi permittitur. In tanto discrimine rerum Maximinus socors & ne-

gligens Syracusis manebat. Sed conviciis excitatus, Imperatorisque veritus minas, cum classe Demetrium mediâ hyeme Neapolim mittit. Verùm Gothis venti militant. Horrendâ quippe tempestate exortâ, inviti Romani eò impelluntur, quò Barbari stationem habebant. Qui mox ejectas ad se naves ingressi, milites partim obtruncant, partim demergunt, classisque Præfectum Demetrium capiunt. Cujus collo circumjectâ veste, Totila ipsum Neapolitanos ad muros protractum, monere obsessos jubet, ne vanâ spe auxilii sese lactent. Quo tristi sanè spectaculo ad gemitus convertuntur. At Totila benevolentiam & fidem pollicitus, Cononi militibusque significat, facere se cum rebus abeundi copiam. Placuit ea Regis oratio: ut tamen obsessi fidem Imperatori servarent, licet fame premerentur, triginta dierum spatio oppidum se dedituros spondent. Totila verò trium mensium tempus se daturum pollicetur, eâ lege, ut pacta servarent. Deficientibus alimentis, non diu post constituta fœdera Gothi in civitatem recipiuntur. Tum singulare humanitatis exemplum illustri Principe dignissimum exhibet Totila. Veritus quippe, ne obsessi ex nimio post inediam cibo ingurgitati perirent, dispositis ad portas custodibus imperat, ne ullum abire permittant. Famelicis parcius cibos præberi jubet, donec viribus confirmatis abeundi facultas concederetur. Excellentis fortunæ dignam iterum & Cononi, & ejus militibus benevolentiam ostendit. Decreverant Romam petere, sed vento consiliis obsistente, in metu erant, ne Totilam victoriâ potitum, promissorum pœniteret. Qua de re Totila certior factus, renovatâ fide, bonum eos animum habere jussit, & ab exercitu, quæ sibi necessaria erant, ut ab amicis emere. Ingruentibus adhùc ventis tribuit & equos viaticumque, ut terrestri itinere Romam peterent, & de Gothica gente comites probos, ut tutius abirent. Neapoli potitus, murorum partem dirui jussit. Annos sibi Julianos dividit duos Neapolitana hæc obsidio: labentem scilicet, & proximè lapsurum, quo Gothorum in potestatem venit, ut ex Procopio colligitur, & Marcellini quoque Chronico liquet: *Post Consulatum Basilii, anno* II I. *Totila obsidet Firmum, & Asculum, invasamque Neapolim desolat, & Tibur.*

Proc. Goth. l. 3. c. 3.

Proc. Goth. l. 3. c. 4.

Num Benedictum adoraverit Totila. De Totilæ annis falsum Benedicti vaticinium.

II. Dum Samnium Campaniamque Totila armis infestat suis, maximo videndi Abbatis Benedicti, qui in gloria erat, desiderio eum flagrasse ferunt. Rem Gregorius exequitur. Audierat Gothorum Princeps, Benedictum pollere dono Prophetiæ: ei ergo mandat, mox se venturum. Ubi Monasterio appropinquavit, *Ipse sicut perfida mentis fuit, an vir Dei Prophetia Spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam verò ejus spatharius Riggo dicebatur, cui calceamenta sua præbuit, eumque indui vestibus regalibus fecit.* Addidit & comites Vulterium, Rodericum & Blindinum, ut facilius virum sanctum deciperet. Qui regiis insignibus ornatum, *venientem conspiciens, cùm jam ab eo audiri potuisset, clamavit dicens, Pone fili, Pone hoc, quod portas, non est tuum. Qui Riggo protinùs in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præsumpsisset, expavit.* Hæc cùm Regi suo dixisset, *tunc per se idem Totila ad Dei hominem accessit, quem cùm longè sedentem cernerent, non ausus accedere, sese in terram dedit. Cui cùm vir Dei bis terve diceret, surge, sed ipse ante eum de terra erigere non auderet, Benedictus Christi Jesu famulus per semetipsum dignatus est accedere ad Regem, prostratumque de terra levavit, & de suis actibus increpavit: atque in paucis sermonibus cuncta, quæ illi erant ventura prænunciavit, dicens, multa mala facis, multa mala fecisti, jam aliquando ab iniquitate conquiesce. Equidem Romam ingressurus es, mare transiturus, novem annis regnans decimo morieris.* Non tantum nobis credulitatis inest, ut huic traditioni fidem præbeamus. Non mentis erat ejusmodi Totila, qui Arianam Religionem tenebat, ut Benedicto, quem Trinitatis cultorem pro Hæretico habuit, adorationem ejusmodi sedderet. Quin etiam non Apollinis ex tripode edictum fuit Benedicti hoc oraculum, quod Veteres Chronologi falsi postulant. Quippe non labente regni sui decimo Totila obiit, sed duodecimo, ut in Mario Aventicensi legimus: *Post Consulatum Basilii, anno* XII. *Indictione primâ, Badula Rex Gothorum ab exercitu Republica per Narsetem Chartularium Eunuchum interficitur, & Teia accipit regnum ejus.* Chronicum verò Marcellini annos saltem undecim ascribit Totilæ, *Post Consulatum Basilii* XI. *Narses Totilam occidit.* Sed Marii Chronicum Marcellini Continuatori præstat. Ut Benedicti vaticinio fidem Petavius astruat, ait, *Totila prædixisse, novem adhùc annis regnaturum ipsum.* Verùm enimverò, voculam Petavius *adhùc* gratis suppeditat Benedicto, quæ non apud Gregorium legitur. Neque Gregorius annum Totiliani regni secundum assignat Benedicti oraculo. Fingi Chronologia hæc potest, probari non potest, & à Mario etiam, cujus verba exhibuimus, refellitur.

Greg. Dial. l. 2. c. 14. & 15.

Pet. Rat. l. IV. c. 14.

Plurima miracula à Gregorio Magno narrata, occasione Totilæ rejiciuntur.

III. Ea Gregorii narratio cùm falso propior videatur, detrahere & nos fidem cogit multis, quæ de Totila, ejusque satellitibus Gregorianis in Dialogis leguntur, & Baronii Annalibus fuere ornamento. Scribit *Cassium* Narniensem Episcopum à Totila eò spretum fuisse, quòd ex assiduâ potatione ruborem ortum esse putabat illum, qui ipsius vultui insidebat: illicò Dæmonem Regis spatharium corripuisse, quem coram Rege signo crucis facto, Cassius pepulit. Fulgentium Utriculensis Ecclesiæ Episcopum, *Regem crudelissimum Totilam infensum omnimodò habuisse.* Cui mitigando munera cùm misisset, jussisse Totilam, *ut eundem Episcopum sub omni asperitate constringerent.* Regiæ crudelitatis ministros circulum in terra designasse, extra quem pedem tendere nullo modo auderet: repentè procellam exortam, tantâ nimborum copiâ Episcopi custodes inundasse, ut eam ferre non possent, illæso Fulgentio, qui in circulo stans suo, ne vel tenui rore madefactus est. Addit & Gregorius, Gothos eo furoris processisse, ut *Benedictum* Juniorem cum sua cella flammis traditum voluerint. At injecto igne, cellam comburi non potuisse. Hinc magis exasperatos sanctum Monachum in candentem clibanum projecisse, quem subinde clauserunt. Expectantes sine dubio Benedictum in cineres redactum iri, Verùm *die alterâ ita illæsus inventus est, ut non solum ejus caro ab ignibus, sed neque extrema ullo modo vestimenta cremarentur.* Perenni memoriâ digna hæc esse, Baronius statuit. Nos verò vix dubitamus, quin Monachi, quorum claustra incendiis belli Gothici correpta fumabant, hæc commenti sint, ut Totilæ conviciarentur.

Greg. Dial. 3. cap. 12. & 18.

Inni-

ANNO DOM. 543.

Innituntur miracula hæc omnia *crudelissimo* Totilæ ingenio, quem Gregorius ut inhumanum, *barbarum*, *perfidum* hominem pingit, cùm ex Procopio didicerimus, vix ullum Principem fuisse, qui benignitate, clementiâ, æquitate Totila major esset. Quod & constitutum virginis in violatorem supplicium, & erga matronas captivas observantia, & in servandis Neapolitania cura atque diligentia, & erga Canonem, & Romanos mansuetudo cum fidelitate conjuncta extra dubium ponunt.

Horrenda miraque lues orbem invadit.

IV. Corrupto cœli tractu lues miseranda venit, quæ diram hominibus mortem attulit. Variant Chronologi de tempore lethiferi morbi. Victor Tununensis annum ei DXLIS. assignat, quem post Consulatum Basilii anno secundo nuncupavit, phrasi sibi propriâ: *Horum exordia malorum generalis orbis terrarum mortalitas sequitur, & inguinum percussione major pars populorum necatur.* Victori assentitur Evagrius, qui post biennio expugnatam Antiochiam, orbem à lue dirissimâ correptum fuisse tradit. Cosroës verò anno DXL. vastavit Antiochiam. Marcellini verò Chronicum insequentem annum, qui Christi est DXLIST. pestis ascribit initio: *Mortalitas magna Italia solum devastat, Oriente jam & Illyrico peraquè attritis.* Quamcunque porrò Chronologiam amplectamur, illa Baronii prorsus est rejicienda, qui anno duntaxat DXLSV. pestem cœpisse putat, repugnantibus antiquis. Neque illustrissimo Purpurato Procopius præsidio est, cùm anno, qui tertium Persarum in Romanos impetum proximè excepit, pestem affigat. Tertia verò Cosroës expeditio in annum DXLST. incidit. Nunc horrendæ contagionis mala, vimque subjiciamus. Initium cœpit ex Æthiopia, unde teter halitus ubique locorum sese diffundens, vitium aëri incutiebat: ut carmen ingeniosi Poetæ hîc aptari possit:

Error Baronii.

Bar. Ann. 544. n. 7.

Letiferis calidi spirarunt æstibus Austri.

Nullâ verò certâ anni tempestate incumbebat lues: *Nonnulla quidem loca initio hyemis occupavit, alia verno tempore, quadam æstata, alia procedente autumno. Et in aliis quidem urbibus cùm aliquas partes attigisset, à reliquis abstinuit.* Id præcipuè admiratione dignum fuit, quòd si qui cives earum urbium, quas pestis corripuerat, degerent, in locis contagionis hujus expertibus, soli morbo afficiebantur illi, qui corruptas urbes exibant. Quorum sanguis venenosorum, uti videtur, vi spirituum jam sensim sine sensu infectus fuerat, atque mutatus. Narrat Procopius, *Phantasmata Dæmonum multis humanâ specie visa: quotquot in ipsa inciderent, percuti se ab aliquo viro putabant, morbusque subitò irruebat.* Itaque nonnulli ab initio exorcismorum remedia adhibebant:

Evagr. l. 4. c. 29.

Pugnatum est arte medendi,
Exitium superabat opem, quæ victa jacebat.

Metam. l. 7. f. 25.

Ac nonnullæ urbes eâ calamitate adeò vexatæ sunt, ut incolis prorsus nudarentur. Tribus mensibus Constantinopoli incubuit: *Ab initio quidem pauci, deinde in singulos dies quinque sæpius, etiam decem millia efferebantur, adeò ut plures etiam divites, ministris jam omnibus extinctis, curatorum penuriâ magis, quàm morbo perirent, simulque insepulti manerent.* Exercendæ liberalitati Justiniano morbus occasionem præbuit. *Theodoro*, qui *Referendarii* munere fungebatur, provinciam imponit erogandæ pauperibus pecuniæ, ut morbus, qui ex penuria vires acquirit, utcunque frangeretur. Neque mali hujus Persæ expertes fuere, licet serius eo afficerentur.

Proc. l. 2. cap. 12.

V. Eâ calamitate illi ad pacem magis incitabantur. Igitur *Nabades*, qui Armeniæ Persicæ præficiebatur, *Eudullum* Christianorum Præsulem ad Valerianum Romanæ Armeniæ Præpositum mittit, accusatum Legatorum tarditatem, ac omni studio ad pacem hortatum. Optato bono intercessit status, in quem res Persicæ deducebantur, cujus ab *Eudulii* fratre Valerianus clam monitus est. Cosroën nimirum in angustiis constitutum esse; ipsius exercitus lue correptos, filiumque rebellare cœpisse. Arreptâ ergo occasione Justinianus in Armeniam Persicam irruptionem imperat. Præerat exercitui *Isacius*, Narsis frater. Est *Dubium* Persidis regio, & cœli & aquarum salubritate præstans, ibi campi reperiuntur equorum fertilissimi: sunt & merces plurimæ ex India, Iberiaque advectæ. Episcopus, qui Christianis præest, *Catholicus* vocatur, quod omnibus præsit. Hanc Romani regionem ingrediuntur. Auditâ irruptione Nabades in vicum, nomine *Anglon*, se recipit, cujus aditum extructo vallo, lapidibus, curribusque optimè munitum ivit. Fortè exploratorem ceperant Romani, cujus fraude maximum in periculum veniunt: nempè affirmabat Nabadem cum exercitu domum repetivisse. Hîc Narses Præfectorum moras increpare: prædam esse paratam. Igitur milites sine disciplina, ordineve moveri, nulla præferre signa, cum lixis & calonibus incedere. Postquam vico propiores fuere, reversi quos miserant exploratores, nunciant aciem Persarum paratam esse. Tum stultæ credulitati intempestiva temeritas accedit, Romanis Ducibus cum tanto exercitu redire, turpe & indecorum putantibus. Copias ergo in tres acies dividunt: Petrus dextrum cornu, sinistrum Valerianus, medium Martinus habuit. Narses Erulorum Præfectus pugnæ instat: quos Persæ adorti plurimos interficiunt, Narsem juxta tempora sauciant, qui paulò pòst excessit, relicto sui desiderio. Romani verò virtutis & decoris obliti, turpi fugâ sibi consulunt, arma projiciunt, equos extra modum urgent, ut nullus ferè ex illis superfuerit. Milites, qui fugæ defuerunt, cæduntur, aut capiuntur. Tantum prædæ Persis cessit, ut opibus cumularentur. *Adulius* verò *Præsul lapide à colonis caput appetitus, ibidem periit.*

Misera Romanorum in Persidem expeditio, & clades.

Proc. Pers. l. 2. c. 13.

VI. Exhausto tot bellis, tot ædificiis, tot largitionibus ærario, Justinianus Theodosii Magni statuæ, quæ argentea erat, sibi non duxit esse parcendum. Rem Zonaræ verbis exponere juvat: *Anno imperii ejus XVII. magna columna in vestibulo magni Templi collocata, absoluta est, cui equestrem suam statuam imposuit. Ea loca prius steterat columna, Magni Theodosii statuam argenteam sustinens, à filio ejus Arcadio factam, pondere septem millium & quadringentarum librarum. Quam illa cum columna demolitus, argento direpto, eam reposuit, quæ adhùc cum ejus imagine visitur. Destruxit etiam maximos plumbeos canales, quibus aqua in urbem deducebatur, cùm ejus materia multum ad structuras ei esset usus.*

Justinianus argenteam Theodosii Magni statuam diripit.

Zonar. l. 14. c. 6. 63.

VII. Ecclesiæ res referre nunc tempus hortatur. Ac in Oriente versantibus ea prius narrentur, quæ ibi contigere. Anno DXLI. Paulus Alexandrinis sacris præfectus erat. Pietatis amore Justinianus ei facultatem concesserat, Duces Tribunosque removendi, quos error af-

Paulus Alexandrinus in exilium mittitur. Cur?

flaverat. Ac eo loci Alexandriam constituerat, ut spes esset Concilium Chalcedonense ab ea civitate posse recipi, nisi magno Ecclesiæ damno talis causa concordiam prohibuisset. Historiam sic narrat Liberatus:

Liberat. cap. 23.

Cogitante Paulo Episcopo removere Eliam Magistrum Militum, Psoius quidam Diaconus, & Oeconomus Ecclesiæ, amicus Eliæ per portitores literarum, velocissimos pedestres, quos Ægyptii Simacos vocant, omnia molimina Pauli Eliæ scribebat. Contigit autem Paulum invenire literas ejus, Ægyptiace scriptas, & legere, & timens quod de Proterio contigerat, sollicitus de eo factus est, & cœpit Psoium compellere facere rationes Ecclesiæ: quem tradidit Judici, & Imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat Augustalis, qui eum accipiens custodiendum, usque ad Imperatoris præceptum, consilio cujusdam prioris civitatis, nomine Arsenii, acceptis muneribus, inscio, ut fertur, Episcopo, clam nocte totis viribus eum magno cruciatu occidit. Cujus filii & affines Imperatorem interpellantes, suggesserant ei, quia vi eorum parens debitum mortis persolvisset. Quod audiens Imperator, vocavit Liberium, & fecit Augustalem, misitque eum Alexandriam, inquirere causam. Ad quam urbem Liberius cùm venisset, Rhodonem ad se venire jussit, & ab eo requirebat, quomodo occidisset Diaconum. Ille verò respondit, jussione Episcopi factum fuisse: habere se Imperatoris delegationem ajebat, ut quidquid juberet Episcopus, modis omnibus impleret. Sed negante Paulo Episcopo, & se nescire clamitante, prior ille civitatis Arsenius homicidii illius autor inventus, morte mulctatus est. Porrò Episcopo Paulo Gazam in exilio misso, Rhodo cum gestis de eo actis directus est Constantinopolim. Cujus gesta cùm intra Palatium legerentur Principi, jussit eum duci, & foras Regiam civitatem occidi.

Paulus apud Gazam Patriarchatu Alexandrino spoliatur.

VIII. Non solo Paulus exilio mulctatur. Jussu Imperatoris Synodus Gazæ cogitur, abdicando Alexandrino Præsuli. Audiatur adhùc Liberatus:

Liberat. cap. 23.

Post hæc misit Imperator Pelagium Diaconum, & Apocrisiarium primæ Sedis Romanæ, Antiochiam cum sacris suis, quibus præcepit, ut cum Euphræmio ejusdem urbis Episcopo, & Petrus Hierosolymita, & Hypatius Ephesinus venirent Gazam, & Paulo Episcopo pallium auferrent, eumque deponerent. Pelagius ergo profectus Antiochiam, & inde Hierosolymam cum memoratis Patriarchis, & aliquantis Episcopis venit Gazam: & auferentes Paulo pallium, deposuerunt eum, & ordinaverunt pro illo Zoilum. Paulo objectum videtur, quòd Dioscori Alexandrinus à Chalcedonensibus damnati memoriam publicè recoleret, ut ex Victore Tununensi colligimus: *Paulus Dioscori Hæretici prædecessoris sui depositionem celebrans, Palæstino Concilio deponitur.*

Bar. Ann. 537. n. 14.

Synodi Gazensis mentio est apud Cyrillum in vita Sabæ, Pauli ejectionem anno DXXXVII. Baronius affigit. Errante sanè Chronologiâ, cùm postmodum abdicatio contigerit. Porrò odiosum Paulo molestumque fuit, ex summo Patriarchatus apice in privatam fortunam redigi. Itaque anno DXLVII. pallium, quo spoliatus erat, modis omnibus rursus induere tentavit, oblatâ vel Justiniano pecuniâ, si arcanæ Procopii Historiæ fides, cujus verba sunt:

Proc. Arc. Hist. pag. 120.

Paulus haud diu fuit, cùm Byzantium appulit, rogaturus Imperatorem & pondo septies centum auri oblaturus, ut in Sacerdotium restitueretur. . . . Nemini jam dubium erat, quin Sacerdotium Paulus esset consecuturus, Verùm enimverò Principi id imperanti haud quamquam Vigilius, qui per id tempus Byzantii versabatur, concedendum censuit: neque de sententia à se per Pelagium lata decedendum. Quibus Scriptorum sententia damnatur, qui anno vel DXXXVII. vel DXL. Pauli abdicationem alligant. Tamdiu sanè Paulus non expectasset, ut amissam sibi restitui dignitatem conaretur.

Origenistarum in Palæstina tumultus.

IX. Dum Paulum Gazensis Conventus exauctorat, graves sanè motus Palæstinæ Monasteria exercebant. Gelasius, qui anno DXXXVI. *principio* XV. *Indictionis* Lauræ Sabæ Abbas impositus erat, grassantibus Origenis opinionibus obviam ire voluerat: *Certamina adjuvores habuit, Eustathium quendam Calligraphum, genere Galatham, Stephanum Hierusolymitam, atque Timotheum Gabalinum. Opus sancti Bostrorum Episcopi Antipatri contra Origenis dogmata conscriptum, in Ecclesia legi curavit.* Eo facto exacerbati Origenistarum animi, Ecclesiam turbant: Factionis Dux *Joannes quidam Lauræ Diaconus, & Canonarcha, Antiochenus genere.* Expulsus è Sacrario hæresis causâ, conjuratione factâ cum Joanne Brontodæmone, Ptolomæo, aliisque Origenis opinionibus animas inficere nitebatur: *Tunc Patres communi Lauræ Decreto eos particulatim ejecerunt, quadraginta ferè numero. Qui in novam Lauram profecti ad Nonnum, & Leontium Byzantinum, tunc è Constantinopoli reducem, & contra B. Sabæ successores efferatum, adversus Abbatem Gelasium, & maxima Lauræ Patres clamabant.* Quid plura? Leontius consilium dat, ut inimicos subvertant suos. Totis itaque viribus, & Theodosii Monasterium, & Sophronium Præfectum ejus suas in partes allicere nituntur. Quod cùm frustra tentassent, in furorem acti, instrumentis armati ferreis, rusticorumque manu maximam Lauram dirutum eunt. At, si Cyrillo narranti fides, cœlesti miraculo impetus prohibetur:

Vit. Sab. cap. 85.

Cùm esset hora diei secunda, ingruit super eos caligo: atque totâ die confracti, per aspera inviaque loca incedendo, vix secundâ die ad Monasterium B. Marciani inventi sunt. Horum tantorum tumultuum tempus nos Cyrillus docuit:

Vit. Sab. cap. 86.

Eodem tempore adfuerunt in Palæstina Patriarcha Antiochia Euphræmius, & Papa Eusebius propter Pauli Alexandriæ Episcopi ejectionem. Hinc errorem Baronio demere licet, qui annorum XI. prochronismo eum Origenistarum tumultum in annum DXXXII. contulit, non sine magna labe Chronologiæ.

Error Baronii.

Bar. Ann. 532. n. 22.

Ephræmius Origenem damnat. Petrus motus Origenistarum significat Imperatori.

X. Sed memorandæ, tristisque simul historiæ reliquias prosequamur. Soluto Gazensi Concilio, Hierosolymam proficiscitur Eusebius, ad quem Leontius eos adducit, qui è maxima Lauræ pulsi fuerant, accusatores Gelasii, quòd dissidium Conventui induxisset: ipsos quidem expulisset, adversarios verò ascivisset. Leontii verbis deceptus Eusebius, nec de Origenianis erroribus cogitans, Gelasium accersitum in necessitatem adduxit, vel ejectos recipiendi, vel eorum adversarios propellendi. Eò redacti Abbates, Stephanum, Timotheumque cum quatuor fratribus Antiochiam mittunt, qui ea Ephræmio nunciarent, quæ gesta fuerant, simulque Antipatri libros ostenderent. Agnitis Origenis erroribus, quos coarguebat Antipater, Ephræmius *publico Synodico Origenis dogmata anathemati subjicit.* Damnationis fama cùm Hierosolymam pervenisset, indignari Nonni asseclæ, fultique patrocinio Leontii Byzantini, qui Constantinopolim navigarat, nec non Domitiani, Ancyræ & Theodori, Cæsareæ Episcopi vim

Petro

Petro inferunt Hierosolymitano, *ut Ephramii nomen Diptychis tolleret.* Excitatâ seditione, Petrus vocatis Gelesio & Sophronio mandat, ut oblato Libello obsecrarent se, ne Euphræmii nomen Diptychis deleret. Traditum sibi Libellum Petrus *misit ad Imperatorem cum literis suis, quibus innovationes Origenistarum referebat. Eo Libello accepto, pijssimus noster Imperator Edictum adversus Origenis Decreta edidit. Edicto Mennas Constantinopolitanus Patriarcha subscripsit, unà cum Synodo sua. Coacti quoque sunt subscribere Domitianus, & Theoderus, quorum tamen simulatio cunctis patuit.* Hinc fugiendus Garnerii error, scribentis: *Huic* Synodo *Theodorus* Cappadox *non interfuit, quâ enim patientiâ audivisset, quæ de ipso referuntur?* Subtiliter. Sinat tamen vir eruditus nos Cyrillo magis credere. Interfuit Ascidas, utpote qui subscripsit. Itaque vanum est, quod *invictum* dixit argumentum. Nempe Theodorus, alter Protheus omnes formas induebat, ut Imperatoris favorem retineret, reclamanteque conscientiâ damnabat Origenem.

Vit. Sab. c. 85.

Garn. de Syn. v. Dissert. c. 2.

Origenem damnat Justinianus Epistolâ Theologicâ.

Liberat. c. 23.

XI. Quam Origenianam Cyrillus damnationem summatim narrat, fusius Liberatus exequitur: *Redeunte Pelagio Constantinopolim, Monachi quidam ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt ad eum in Comitatu, portantes Capitula de Libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperatorem, ut Origenes damnaretur cum illis Capitulis. Igitur Pelagius æmulus existens Theodoro Cæsareæ Cappadociæ Episcopo, volens ei nocere, eò quòd esset Origenis defensor, unà cum Menna Archiepiscopo Constantinopolitano flagitabat à Principe, ut juberet fieri, quod illi Monachi supplicabant, ut Origenes damnaretur, ipsaque Capitula talia docentia. Annuit Imperator, facillimè gaudens se de talibus causis judicium ferre. Jubente eo dictata est in Origenem & illa Capitula Anathematis damnatio, quam subscribentes, unà cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphræmio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano. Quibus eam accipientibus & subscribentibus Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat antè damnatus.* Ea Origenis damnatio non regio quidem Edicto, sed Epistolâ potius Theologicâ facta est. Anno DXXXVIII. Epistolam à Justiniano editam esse, Baronius sibi persuasit. Sed in errorem sanè delabitur, cùm necdum Paulus creatus esset Alexandrinorum Episcopus: certè nondum exauctoratus. Paulinam verò abdicationem excipit Justiniani hæc Epistola. Latuerat diu in Bibliothecis, verùm cùm ex MS. Antonii Augustini ad Cardinalem Carafam missa fuisset, Baronius integram suis Annalibus inseruit. Nos excerpta quædam historiæ illustrandæ idonea Lectoribus fœnerabimus.

Bar. An. 538. n. 33.

Error Baronii.

Epistola Justiniani ad Mennam de erroribus Origenis.

XII. Sic ergo scriptum habet, Mennæ missum: *Nobis semper studio fuit, atque etiam nunc est, rectam & irreprehensibilem Christianorum fidem, statumque sanctissimum Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, perturbationum expertem usquequaque custodiri. Hæc nobis prima & antiquissima cura est, per quam & nobis in præsenti seculo imperium à Deo traditum esse, & conservari credimus, & Republicæ nostræ inimicos subdi, & in seculo futuro misericordiam in conspectu bonitatis ejus nos adepturos esse speramus.* Subdit deinceps: *Ad nos allatum est, nonnullos Dei metum in animo non habentes . . . relictis divinis Scripturis, Sanctisque Patribus . . . Origenem ejusque dogmata Paganorum, & Arianorum, & Manichæorum erroribus affinia asserere, per quæ ille in foveam incidit.* Affirmat deinde, Origenem & fontem esse hæresis Arii, & blasphemias protulisse, & quæ sunt Ethnicorum in Ecclesiam intulisse, & è Platonis, Manichæorumque scholæ multa hausisse, & dixisse animas in pœnam suorum peccatorum in corpore esse demissas; & cœlestia corpora esse animata, & in resurrectione corpora orbiculata ad vitam esse revocanda, & damnatos olim esse servandos; & Patre, Sanctoque Spiritu Filium minorem esse. Quas opiniones Scripturæ, Patrumque, Gregorii Nazianzeni, Petri Alexandrini Martyris, Athanasii, Theophili, Cyrilli, Basilii Magni, Chrysostomi autoritate refellit. Confutatâ Origenis doctrinâ, hoc addit: *Cùm velimus omne scandalum à sanctissima Ecclesia propulsare, ut nulla in ea macula relinquatur, obsequentes divinis Scripturis, Sanctisque Patribus, qui ipsum Origenem, ac hujusmodi sceleratam impiamque ejus doctrinam profligarunt, ac jure anathemati subjecerunt, hanc Epistolam ad tuam Beatitudinem dedimus, quâ eam hortamur, ut omnium, qui in hac regia urbe nunc degunt, sanctissimorum Episcoporum Conventum habeat, ac Deo amabilissimorum Præfectorum Sanctis, quæ hic sunt Monasteriis: faciatque, ut omnes in scriptis præfatum impium ac Deo repugnantem Origenem, qui & Adamantium, quique Presbyter fuit sanctissimæ Ecclesiæ Alexandriæ, ac ejus nefaria impiaque dogmata, Capitulaque omnia quæ inferius ponuntur, omnimodis anathematizent, exemplaque dimittat eorum quæ à beatitudine tua ob hanc causam gesta fuerint, ad alios omnes sanctissimos Episcopos, Præfectosque venerabilium Monasteriorum, ut & ipsi subscriptione propriâ anathematizent Origenem, scelestaque ejus dogmata cum omnibus qui declarabuntur Hæretici.* Vetat etiam Imperator ordinari ullos, nisi in Origenem torqueant anathema. Mennam quoque monet, similia se scripsisse Vigilio, Alexandrino Theopolitano, & Hierosolymitano Patriarchis. Sequuntur dein Anathemata novem.

I. Si quis dicit, præexistere hominum animas, quæ in deterius conversæ *dimissæ sunt in corpora supplicii causâ, anathema esto.*

II. Si quis dicit, Domini animam prius extitisse, atque unitam fuisse Verbo ante Incarnationem anathema esto.

III. Si quis dicit, primum conformatum esse corpus Domini in utero Virginis, ac posteà unitum ei esse Dei Verbum, & animam, utpote quæ antè fuisset, anatheme esto.

IV. Si quis dicit, omnibus cœlestibus ordinibus assimilatum esse Verbum Deum, anathema esto.

V. Si quis dicit, in Resurrectione corpora hominum orbicularia suscitari, anathema esto.

VI. Si quis dicit, Cœlum, Solem, Lunam, & Stellas animatas esse, anatheme esto.

VII. Si quis dicit, Christum in futuro seculo crucifixum iri pro Dæmonibus, anathema esto.

VIII. Si quis dicit, finitam esse Dei potestatem, anathema esto.

IX. Si quis dicit, ad tempus esse Dæmonum & impiorum supplicium, restitutionemque Dæmonum futuram, anathema esto.

Bar. An. 538.

Anathema & Origeni, unà cum nefaria ejus, execrabili, scelestaque doctrina, & cuivis, qui ea sentiat. Hoc illud est *Edictum*, de quo Cyrillus mentionem

nem egit in vita Sabæ. Quo impetrato, Palæstinenses Monachi præclatum de adversasiis suis triumphum ducunt. Neque tamen Justiniani hâc Epistolâ lites prorsus extinctæ: majore quidem incendio revixerunt postmodum, ut anno sequense declaratum ibimus. Porrò si verum volumus, specie pietatis Pelagius atque Theodorus sibi vicissim adversabantur, mutuaque odia explebant, quod non est à Liberato dissimulatum: *Illud liquere omnibus credo, per Pelagium Diaconum & Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum hoc scandalum in Ecclesiam ingressum. Quod etiam publicè ipse Theodorus clamitavit, se & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum intravit in mundum.*

Liberat. c. 24.

Mora Cæsarii Arelatensis.

XIII. Ad se nos nunc vocat Cæsarius Arelatensis, ut mortuo justa solvamus. Sancti Præsulis obitum cum viris doctissimis Usserio, Sitmondo, Norisio, superiori potius quàm labenti anno ascribendum esse putamus. Quippe Vigilii ad Auxanium Cæsarii successorem Epistola in accuratioribus MSS. hæc habet: *Data* XV. *Cal. Novembres, iterum post Consulatum Basilii V. C.* quâ sanè notâ annus Dom. DXLIII. designatur. Cæsarii nunc mortem Messiani Presbyteri, & Stephani Diaconi, qui morienti adfuerunt verbis, commemorare juvat: *Cùm seminanimem ipsum redderet conspectibus nostris infirmitas, & inter hæc* LXXIII. *gereret totius vitæ transitis annum, è quibus quadragesimum in Pontificatu verteret circulus gyrum, & animadverteret per spiritum imminere sibi transitus diem: inter non modicos, quos patiebatur dolores, sciscitatus est, quam proximò esset beatissimus Augustini depositionis dies, & cùm imminere commemorationem ejus didicisset, Confido, ait, in Domino, quod meum transitum non longè divisurus est ab ipsius patris Augustini natali, quia, ut ipsi scitis, quantum dilexi ejus catholicissimum sensum, tantum me etsi discrepantem meritis, minimè tamen reor distantiâ longiore depositionis meæ, diem ab ejus ubitum tempore sequestrari.* Obiit tertiâ die *post S. Genesii Festum, id est, sexto Cal. Septembrium, ante diem depositionis S. Augustini.* Natus erat Cæsarius anno CCCCLXX. vertente anno DIII. Episcopatum sortitus erat: Deique providentiâ pridie ejus diei, qui Augustino fatalis fuerat, mortem invenit, mensis Augusti XXVII. ut viri, qui doctrinâ, pietateque cum Hipponensi Præsule maximè conjunctus erat, commemoratio eodem penè tempore in sacris Ecclesiæ perageretur. Defuncto successit Auxanius. De Cæsario non accurata satis est Baronii Chronologia. Anno CCCCLIII. gesta Cæsarii narraverat, Gennadiani Catalogi autoritate fretus: *Cæsarius Arelatensis Urbis Episcopus, vir sanctitate & virtute celeber, scripsit egregia, & grata valdè, & Monachis necessaria opuscula.* Gennadius autem sedente Gelasio librum de illustribus Scriptoribus suum composuit. At verba hæc, quibus Baronius innititus, non sunt Gennadii, cujus Catalogo alienâ manu inserta sunt. Itaque Baronius à vetustissimo Arelatensis Ecclesiæ Codice monitus, Cæsarium seculi sexti hominem fuisse, mutatâ sententiâ, Cæsarii mortem anno DXLIV. assignat, nec satis etiam accuratè, cùm DXLIII. Cæsarius perierit. Cæterùm cùm in exemplari, quo Baronius usus est, legitur: *Datum* XV. *Cal. Nov. P. C. Basilii V. C.* III. si cui mordicùs placet, Cæsarii vitam ad labentem annum usque fuisse propagatam, non multum pugnabimus.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. c. 14. 492.

Gennad. c. 86.

XIV. Gratiæ & necessitatis, & efficaciæ defensorem se accerrimum Cæsarius præbuit. Id Gennadiani Catalogi Continuator nos docuit: *De Gratia & libero Arbitrio edidit testimonia, divinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum judiciis munita: ubi docet, nihil hominem de proprio agere aliquid boni posse, nisi eum divina gratia prævenerit. Quod opus etiam Papa Felix per suam Epistolam roboravit, & in latius promulgavit.* Felix ille est hujus nominis quartus, qui Joanni successit. Desideratur Cæsarianus ille liber, non sine Ecclesiæ damno. Extant Cæsarii Homiliæ complures, quarum quatuordecim ineditas luce donavit clarissimus Balutius. De Regula Virginum ad *Cæsariam* sororem missa, suo jam loco & mentionem egimus. Testamentum Cæsarii exhibent Baroniani Annales ad annum DVIII. De reliquis Cæsarii opusculis, in quibus nil ad Historiam, Chronologiamve momenti est alicujus, legantur Bibliothecarum Scriptores.

Libri Cæsarii.

XV. Defuncti Cæsarii locum occupat *Auxanius*, qui postquam ad Pontificatum evectus est, subinde Legatos Vigilio suos, *Joannem* Presbyterum, & *Terentium* Diaconum misit, qui ipsius ordinationem significarent. Petebat & à Romano Pontifice pallii usum, quo decessor ornatus fuerat. Ad eum rescribit Vigilius, Octobris die XVIII. hortaturque, ut Cæsarianæ pietatis vestigiis insistat, ipsius gloriam adepturus: *Si decessoris tui illa, quæ à Sede Apostolica de fundamento petræ Dominicæ doctrina bona suscipiens, actibus exæquavit, imitari volueris, & à Sedis Apostolicæ in nullo deviaveris Constitutis, sicut scriptum est, coronam sine dubitatione percipies.* De pallio autem sic statuit: *De his verò, quæ charitas vestra tam de usu pallii, quam de aliis sibi à nobis petiit debere concedi, libenti hoc animo etiam in præsenti facere sine dilatione potuimus, nisi cùm Christianissimi Domini filii nostri Imperatoris hoc, sicut ratio postulat, voluissemus perficere notitiâ, Deo autore, dum quæ postulastis, cum consensu Christianissimi Principis conferuntur, & nos honorem fidei ejus servasse competenti reverentia judicemur.*

Epistola Vigilii ad Auxanium: ei pallium promittitur.

Vigil. Ep. 4.

XVI. Benedicti patris Monachorum celeberrimi supremus annus aptè satis, in labentem confertur. Longum sanè spatium Gregorii Magister Episcopatum inter & Benedicti mortem interjicitur. Ejus acta quidem ab ipsius discipulis audita, non spectata, anno DXCI. Gregorius scripto mandavit. Pontificis verba sunt: *Hujus ego omnia gesta non didici, sed pauca quæ narro, quatuor discipulis referentibus agnovi, Constantino scilicet, reverendissimo valde viro, qui ei Monasterii regimine successit: Valentiniano quoque, qui multis annis Lateranensi Monasterio præfuit. Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam, qui nunc adhùc cellæ ejus, in qua prius conversatus fuerat, præest.* Cæterùm frustra certus mortis Benedicti annus quæritur, judice Petavio: *Nam Faustus ejus discipulus, ut testis est Sigebertus, scriptum reliquit, eum obiisse* XII. *Kal. Apr. Martii* XXI. *pridie Paschatis: idemque Leo Hostiensis refert, sed addit, anno* DXLIII. *Indictione* 2. *obiisse Benedictum, quæ sunt ἀσύστατα. Nam Indictio* V. *fuit anno* DXLII. *Reliqui characteres inextricabiles sunt.* Vitæ inter paucos Abbates illustris vitam summatim referamus, relegatis ad credulos miraculis, quæ cordatorum sanè Palatio non sapiunt. Umbrorum in regione sub annum CCCCLXXX. Benedictus vitam ingreditur. Civitas ejus *Nursia*: hic ex Aniciorum illustri san-

Benedicti Abbatis obitus. Vitæ ipsius summa, miraculaque subdita.

Greg. Dial. 64. c. 26. & 36.

Pet. Rat. l. 4. c. 14.

sanguine ortus, patrem *Euprepium* habuit, matrem *Abundantiam*, sororem *Scholasticam*. De ipsiua educatione hæc Gregorius narrat: *Benedictus liberiori genere in Provincia Nursia exortus, Roma liberalibus literarum studiis traditus fuerat. Sed cùm in eo multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem. . . . Despectis itaque literarum studiis, relictâ domo, rebusque patris, soli Deo vacare desiderans, sanctum conversationis habitum quæsivit. Recessit igitur scienter nesciens, & sapienter indoctus.* Annus erat Æræ Vulgatæ CCCCXCIV. cùm urbe egreditur. Recedentem nutrix comitatur, quam *retinuit in loco, dicto Eufido*. Profectus in Sublacensem solitudinem, antrum horrendum subit, nemine conscio, nisi S. Romano, qui alligatum funi panem ei ministrabat: in illo carcere subterraneo triennium includitur. Cùm mortalium in notitiam venisset, Monachorum, qui in vicinia erant, suffragio in Abbatem creatur. At mores Monachorum cum suis non conveniebant. Repetitâ ergo solitudine, dum plures annos in ea conterit, eò celebritatis progreditur, ut multi ad ipsum accedentes vitæ sibi ducem præfecerint. Ex numerosa ea discipulorum multitudine Monasteria duodecim replevit. Anno circiter DXXIX. Sublaco relicto, ad Cassinum montem se contulit. Hîc egregium in pietatem, eradicatâ superstitione, amorem navasse ferunt. Autor Gregorius Magnus. Ibi vetustissimum fanum Apollini dicatum erat, qui rusticâ sanè & impiâ religione à rusticis colebatur. Tum zelo divino correptus, *contrivit idolum, subvertit aram, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis Oratorium B. Martini, ubi verò ara ejusdem Apollinis fuit, Oratorium Sancti Joannis construxit.* Hoc si perpetravit Benedictus, utique facinus longè præstantius edidit illis certaminibus, quæ cum Diabolo pugnasse dicitur. Verùm pace Gregorii, de ea Apollinis eversione scrupulus nobis injicitur ex Arcadii & Honorii Lege, anno CCCCVIII. Romæ lata, Basso & Philippo Coss. *Simulacra si qua etiam nunc in Templis, fanisque consistunt, & quæ alicubi ritum vel acceperint, vel accipiunt Paganorum, suis sedibus evellantur, cùm hoc repetitâ sciamus sæpius Sanctione decretum.* Eo fulmine dejectum Cassini montis Apollinem annis post Legem eam CXXI. adhùc stetisse, quis credat? Concedamus tamen: huicne Idolo pepercissent tot Sancti Præsules, totque Episcopi Romani, qui ab anno CCCCVIII. ad usque DXXIX. floruerunt, quibus fanum illud Apollini ignotum esse non poterat? Sic est, Benedicti ut gloria inclarescat, Præsulibus, Principibusque Christianis dedecus sanè imponitur, qui fœdam Idololatriam tamdiu perdurare passi fuissent. Quòd si nulla in monte Cassino Apollinis statua, nulla stabat & ara, diffluit utique atque evanescit narratum à Gregorio miraculum. Quòd nempè Diabolus *corporalibus* Benedicti *oculis teterrimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisque flammantibus sævire videbatur*: & sanctum virum sæpius contumeliis afficiebat: *Nam cùm clamaret, dicens, Benedicte Benedicte, & eum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinùs respondebat, Maledicte, non Benedicte, quid mecum habes, quid me persequeris?* A Dæmone Benedictus infestabatur, quod miserum arâ suâ ædeque spoliatum, aliò abegerat. Itaque si Apollinis statuam, aram, lucos Benedictus non evertit, objecta ipsius oculis spectra ad fabulas relegantur. Ex hoc specimine quid de narratis à Gregorio Benedicti miraculis credendum sit, feratur. Sed paucis inchoatam absolvamus historiam. In monte Cassino Victor Benedictus sibi Monasterium extruxit. Anno DXXXI. à Bonifacio secundo Romam vocatus esse perhibetur, majorem suâ præsentiâ Synodo autoritatem conciliaturus. Morti proximus in Oratorium S. Joannis Baptistæ se deferri curavit, ubi sacris intentus, stans erectusque animam exhalavit. Defuncti memoria Martii XXI. in Martyrologio Romano recolitur: *In monte Cassino natalis S. Benedicti Abbatis.* Verum annus diesque supremus ejus non certè certòque noscitur. Defuncto carmine Elegiaco parentavit anno circiter 774. Paulus Warnefridus, Diaconus Aquileiensis, libro 1. de Gestis Longobardorum:

Greg. Dial. l. 2. c. 1.

Greg. Dial. l. 2. c. 8.

Cod. Theod. l. 16. tit. 10. l. 19. p. 288.

Greg. Dial. l. 2. c. 8.

Ordiar unde tuos, sacer ô Benedicte, triumphos;
Virtutum cumulos ordiar unde tuos:
Euge, beate Pater, meritum qui nomine prodis;
Fulgida lux secli, euge beate Pater, &c.

Hinc Franci VII. seculo jam præcipiti furto quodam Benedicti reliquias, quasi maximum sibi thesaurum, comparare voluerunt, teste jam laudato Warnefrido: *Cùm in castro Cassino, ubi beatissimi Benedicti sacrum corpus requiescebat, aliquantis jam elapsis annis, vasta solitudo existeret, venientes de Cenomannicorum vel Aurelianensium regione Franci, dum apud venerabile corpus pernoctare se simulassent, ejusdem venerabilis Patris, pariterque ejus germana veneranda Scholastica ossa auferentes in suam patriam exportaverunt.* Anno DCLX. ab *Aigulfo Monacho* in Gallias Benedicti corpus translatum esse, in Abbatum Floriacensium Catalogo legitur. Quod Gregorii IV. Epistola quoque testatur.

Warnef. l. 6. c. 2.

XVI. Extant edita Benedicti nomine opera multa. Epistola Benedicti ad Sanctum Remigium: sermo Benedicti in monte S. Placidi, Epistola S. Benedicti ad S. Maurum, aliaque opuscula ejusmodi, quæ in Bibliotheca Maxima Patrum, t. 9. legi possunt. Unum tamen opus Benedicti germanum est, quæ Regula inscribitur, constans capitibus LXXIII. quibus observanda Monachia disciplina præscribitur. De operibus ipsorum sic statuit: *A Pascha usque Kalend. Octob. manè exeuntes, à prima usque ad horam penè quartam laborent, quod necessarium fuerit. Ab hora autem quarta usque ad horam quasi sextam lectioni vacent,* &c. De ciborum mensura hæc habet: *Duo pulmentaria cocta fratribus sufficiant, & si fuerint inde poma, aut nascentia, leguminum addatur & tertium: panis libra una propensa sufficiat in die.* De potu verò capite sequente: *Credimus heminam vini per singulos sufficere per diem.* Quæ constitutio joculorem inter eruditos Benedicti discipulos disputationem nuperrimè peperit, utrùm *hemina* vel Parisiensis esset, vel Sandionysiana, quæ major est: *Si l'hemine est un demi setier de Paris, ou de St. Denis.* Quæ lis facillimè componeretur, si antiqua Monachorum disciplina teneretur, quâ vini expertes esse jubebantur, fatente vel Benedicto. Legimus *vinum omninò Monachorum non esse.* Fama est, unà cum regula discipulis Benedictum suis, tam pondus libræ panis, quàm vini mensuram tradidisse. Quæ pignora grassantibus Longobardis Monachi Romam detulere. Sed à Zacharia Pontifice Cassinensi Monasterio reddita sunt, teste Leone Ostiensi. Quæ adminicula si etiamnùm superessent, quantum panis & vini diuturno Benedicti-

Libri Benedicti Abbatis: ejus regula.

Reg. c. 48.

Reg. c. 39.

Reg. c. 40.

Bar. An. 748. n. 17.

dictinia alimento foret, perspicuè certòque indicarent. At non est, quòd ponderis mensuræque jacturam Benedictini doleant, quæ de hodierno fortè demenso aliquid detraherent, non sine bibentium incommodo. Cæterùm Benedicti Regula Gregorii Magni Papæ est suffragio corroborata, sexto seculo præcipiti: *Ego Gregorius S. Romanæ Ecclesiæ Præsul scripsi vitam B. Benedicti, & legi Regulam, quam ipse sanctus manu propriâ scripsit. Laudavi eam, & confirmavi in Sancta Synodo*, &c. Ad hanc tamen Regulam conditum à se Monasterium Bonifacius dirigi noluit, utpote qui Epistolâ CXLI. Zachariæ Pontifici scripserit: *Monachos constituimus sub regula St. Patris Benedicti viventes, viros strictæ abstinentiæ absque carne, vino*, &c.

B. M. P. t. 9. 655.

ANNO U. C. 1297. PER. JUL. 5257. JUL. 589. DOM. 544. JUSTINIANI 17. & 18. TOTILÆ 3. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 13. *Indict.* 7. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 28. *Mart.*

Post Consulatum Basilii III.

Res Romanæ diffluunt militum vitio. Totila ad Senatum frustra scribit.

I. EO progrediebatur Justinianeorum militum crudelitas, ad quam turpissima sanè accedebant voluptatum flagitia, quibus miserè perfluebant, ut Gothorum desiderio tota ferè Italia teneretur. Quippe contumeliis, sceleribus, luxuriæ, temulentiæ nil reliquum faciebant. Scorta in præsidiis habebant, neque Ducum suorum imperia audiebant. Quibus permotus Constantianus scribit Imperatori, resistendo Gothis seque Ducesque omnes impares prorsus esse. At Totila, ut armis & prudentiâ, sic etiam æquitate Romanos superabat. Benignitatis suæ specimen ostendit, missis ad Senatores Rom. literis, quibus beneficia urbi collata exprobrat: experimentis tristibus jam didicisse, quàm Græcorum imperio illud Gothorum mansuetudine præstet. Patiantur ergo malis eximi, quæ à sceleratis inferantur. Ex captivis cuidam literæ ferendæ traduntur. Fortè Joannes in urbem venerat, qui Senatoribus responsione ad Epistolam interdicit. Iterato igitur alias atque item alias Romanis literas scribit, quibus gravissimo se juramento obstringebat, Romanorum nulli unquam quidquam Gothorum quempiam illaturum. Nocte intempestâ publicis literæ locis affigebantur. Romanorum Præfecti cum Arianorum Presbyteros suspectos haberent, ex urbe omnes protinùs ejiciunt. His cognitis, partem exercitus Totila in Calabriam mittit Hydruntinis obsidendis, qui Gothicum imperium detrectabant. Ipse cum majore militum parte in vicinis urbis locis castrametatur, quam è longinquo obsidet.

Proc. Goth. l. 3. c. 4.

Edessæ memorabilis obsidio. Cosroës domum repetit.

II. Ex prospero anni superioris successu superbus Cosroës, Edessam oppugnare statuit. Nil arduum, nil difficile victori videbatur. Jactabat itaque, *se civitatem ovibus pascendam redditurum*. Mesopotamiam ergo ingressus, ubi Edessæ appropinquavit, Hunnos mittit, qui cùm pastorum oves rapere vellent, ad manus ventum. Dum utrinque pugnatur, raptæ oves spontè ad pastores redeunt. Intereà Regis animum cogitatio subit, dedecori sibi vertendum, si bis tentatam Edessam non caperet. Acceptâ itaque pecuniâ ab obsidione discedere statuit. Subinde Paulum ad mœnia mittit narratum, expetere Cosroëm, viros graves ab Edessenis ad se dirigi. Venientibus *Zabagarnes* occurrens, minanti similis quærit, pax ne placeret, an bellum. Subclamantibus pacem, subinde Zabagarnes, eam igitur multâ vobis pecunia comparate. Tantum illi offerentes, quantum quadriennio antè dederant, cùm Antiochia vastata est, cum risu remisit. Paulò pòst iterum vocatis, graviora minatur, ni totam oppidi pecuniam tribuant. Iniqua hæc petenti respondent, *pugnæ periculum in conditionem non venire*. Iratus Cosroes, die obsidionis octavâ machinam fabricat, unde missilibus obsessos obrueret. Petrus verò Dux Romanorum hostes operi intentos prohibebat, ex quibus Hunnus, nomine Arges, solus septem & viginti interficit. Machinam tamen suam sensim auctam cilicibus hircorum pilis tegunt, ne vel igne ab arce excusso, aut missilibus ullis læderetur. Tum in metum compulsi cives, Legatos ad Cosroëm mittunt, inter quos erat *Stephanus*, Medicorum omnium facilè Princeps, qui Cabadem gravissimè ægrotantem olim sanaverat. Hanc sibi præstitorum tot officiorum mercedem à Rege solvi petit, ne in civitatem sæviat. Hîc superbia se Regis exerit. Petrum & Peranium sibi tradi postulat, qui patris olim servi adversus se arma ceperint. Quòd si minus placet, vel quinquaginta aureorum millibus salutem Edesseni suam redimant, vel Persarum nonnullos in civitatem recipiant, qui inventam pecuniam omnem ad Regem referant. Molestis conditionibus in timorem adducti cives, novâ Cosroëm legatione adeunt, quæ superbam repulsam passa, totis sese viribus tuendi desiderium obsessis movet. Casam habitationis specie extruunt, quam siccis lignis, oleo, sulphure, & bitumine unctis implent. Intereà Persarum machina perficitur, cui plurimum innitentes, concordiam, cujus spem injecerant, apertè negant. Tum cives lignis sulphuratis ignem injiciunt, qui hostium machinam corripit. Jamque fumus ascendebat, cùm Edesseni, ne ipsius causa nosceretur, vasa carbonibus plena jaciunt, quæ omni studio Persæ extinguebant. Orto sole Cosroës conscensâ machinâ, fumi causam intelligit: aquam subinde imperat ad ignem superandum, sed sulphuri potius vim addidit. Pugnâ ortâ, Romani vincunt, flammaque, quâ data porta, ruens, fit omnibus manifesta. Hâc cùm non successisset, aliâ Rex aggreditur viâ. Sexto pòst die Persæ ante lucem muros invadunt. Dormientibus oppidanis, scalis clam appositis ascendunt. Rusticus solus expergefactus, clamore somnolentos excitat. Ac Persæ repulsi in castra se recipiunt, relictis scalis, quas Edesseni in oppidum traxere. Intereà cum obsessis de pace sermones copulantur. Jam ex de re Persarum in castra Richomerus venerat: quod Edessenis non significarant, ne si voti compotes fierent, fœderis aliquid inirent. Postquam Richomerus propter portas fuit, petuntur Legati, qui de pace agerent. Cùm Martinus civium Dux malè se haberet, triduo pòst Legati mittendi promittuntur. Quod responsum Cosroës subdolum arbitratus, oppidum invadit. Procedente pugnâ fœminæ senesque in mœnia conscendentes, lapidibus ferventeque oleo pugnant. Victi Persæ castra repetunt. Fracti tot cladibus tandem in fœdera veniunt: acceptisque quinquaginta mille aureis, Cosroës munitionibus incensis cum exercitu domum revertit.

Proc. Pers. l. 2. c. 24. 25.

Miraculum à Christi imagine in Edessæ obsidione patratum, figmentum est.

III. Fabulatoribus non satis fuere communia urbium præsidia, virtus militum, vigilantia Ducum, indefessus obsessorum labor, quibus Dei beno-

ANNO DOM. 544.

Evagr. l. 4. c. 27.

beneficio adhibitis, obsidentium impetus franguntur. Narrant & miracula, quæ leguntur in Evagrio. Edesseni cùm rogum accendissent, res eis non successit ex voto: *Itaque ad inopiam consilii jam redacti, afferunt divinitùs fabricatam imaginem, quam non hominum manus effinxerant, sed Christus Deus ad Abgarum miserat, qui ipsum videre magnoperè cupiebat. Hanc cùm in fossam importassent, aquâ asperserunt, & ex eadem aqua in rogum ac ligna guttas aliquot injecerunt. . . . Continuò ligna flammam concepere, & dicto citius in carbones redacta, eam ad superiora ligna transmisere, igne universa undique depascente.* Fictum miraculum refellit Procopii silentium, qui Edessenam obsidionem perquàm accuratè scripsit. Narrat quidem, Christi ad Abgarum Epistolam *pro munimento in portis Edessæ servari*, de imagine verò Servatoris ne verbum ullum habet. Quin etiam narratio Evagrii adversâ fronte cum Procopio pugnat. Ait Evagrius, allatam esse Christi imaginem, quia Edessenis res ex voto non successerat, *quod ignis viam non habebat, quâ posset admisso aëre congeriem lignorum apprehendere.* Contrà verò ignem via non deficiebat, narrante Procopio, quia ea casa in summo tumulo ædificata; nutrimentisque flammæ repleta oriebatur. Narrat Evagrius, Edessenos ex cuniculis, quos fecerant, ignem aggeri Persarum immisisse. Negat Procopius. Id consilii quidem agitaverant in animis. Verùm cùm fodientium strepitum hostes sensissent, ex utraque parte medii fodierunt, ut Edessenos in opere deprehenderent. Qui cognito obsidentium conatu, ab opere abstinentes, *terram in locum vacuum regessere.* Non igitur Edesseni ex cuniculis suis ignem in rogum immisere, quos non absolverant, à Persis prohibiti. Cuniculi tamen perfectio ad usque aggerem perducti, & ignis inde aggeri frustra illatus, fundamentum est admotæ Christi imaginis: quo convulso, ruit & unà miraculum, vel concesso eam Abgaro imaginem olim à Servatore missam fuisse: quam suo nos loco fabulam multis coarguimus. Hîc suam Baronio credulitatem condonamus, non item errorem Chronologicum. Edessenam obsidionem in annum DXLV. confert, qui anni unius est metachronismus, ex eo manans, quòd tempori suo diræ pestis, quæ terrarum orbem vastavit, initia non diviserit. Constat Edessenam oppugnationem in eum annum incidisse, qui luem proximè excepit: proindeque labenti, non lapsuro anno est affigenda.

Proc. Pers. l. 2. c. 15.

Error Baronii.

Post vulgatum Justiniani Edictum turbæ Origenistarum in Palæstina.

IV. A casibus Imperii ad res Ecclesiæ notabiliores pergamus. Gravem superiore anno in Origenistas Justinianus Epistolam confecerat. Quâ impetratâ, Palæstinenses Monachi sublimi cœlum vertice feriebant. Ubi Edictum Hierosolymis vulgatum est, cuncti Palæstinæ & Episcopi, & Abbates ei subscribunt, uno excepto *Alexandro*, Abylæ Præsule. Verùm materiam furori Nonni Petrique ea Epistola præbuit, *qui à Catholica communione absceßerunt, & Novâ Laurâ relictâ in planicie manserunt.* Quod cùm Eusebii Papæ, Leontiique post obitum, Constantinopoli auditum est, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, qui ferè in aula regnabat, *sanctæ Resurrectionis Apocrisiariis* vocatis dixit: *Nisi Patriarcha Petrus satisfecerit Patribus, eosque ad propriam reduxerit Lauram, ab Episcopatu eum hisce diebus deturbabo.* Suggerente quoque Theodoro Nonni asseclæ Petro scribunt, in hunc modum: *Obsecramus Sanctitatem vestram, ut modicâ satisfactione animabus nostris remedium adhibeat, Catholicè & generaliter affirmando cum omni alacritate ac dicendo: solutum sit, & fuit in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti omne prælatum anathema, quod Deo non placet. Hujusmodi enim satisfactionem admittimus, tametsi rigorem juris minutatim non obtineat.* Ægrè molestèque Petrus id concedebat, verùm metu *Theodori* Ascidæ convocatis clam asseclis Nonni, cumulatè satisfecit, qui subinde in Novam Lauram redeunt, Patribus non minimum infensi. Quin etiam eâ, quâ pollebat autoritate Ascidas, Petrum Archiepiscopum, qui Constantinopolim venerat, pro syncellis Petrum Alexandrinum, Joannemque Strongylum habere cogit. Hinc arreptâ majore licentiâ Origenis errores domesticatim prædicant, Monachos Orthodoxos, adhibitâ Laicorum operâ percussos, Hierosolymis pellunt. Sic bello exorto, *Bessi*, quorum Monasterium prope Jordanem erat, Hierosolymam veniunt, vexatis Monachis laturi suppetias. Prælio cum Bessis Monachisque rectè sentientibus commisso, in maximæ Lauræ Monasterium fugientes Origenistæ adoriuntur, fenestrisque fractis eos, qui intùs erant, lapidibus enixè petunt. Tercentum fortè erant, quos *Theodulus*, de Bessis unus, solo bacillo armatus dissipat. Ipse verò à fugientibus lapide percussus cecidit, paucisque pòst diebus mortem obiit. Ejus sanguine bellum hoc monachale extinguitur. Monachorum pugnas anno DXXXII. Baronius contigisse tradit. Qui immanis est annorum duodecim prochronismus. Errorem demit vita Sabæ Coteleriana, quâ monemur, has Nonni turbas contigisse post ejectum Patriarchatu à Gazensi Conventu Paulum Alexandrinum, promulgatamque Justiniani in Origenistas Epistolam. Anno verò & præsenti, & proximè futuro illæ discordiæ incubuerunt, ut insigni temporis criterio liquet, quod extat in vita Sabæ, à clarissimo Cotelerio edita. Tantorum dissidiorum pertæsi Monachi, Gelasium rogant, maximæ Lauræ Præfectum Constantinopolim subinde proficisci, ea Imperatori narraturum: Gelasius verò *Byzantio in Palæstinam rediit, pedestri usus itinere. Cùmque ad Armorium pervenisset, obiit mense Octobri, Indictione nonâ.* Incepit Indictio hæc à primo Septembris anni DXLV.

ANNO DOM. 544.

Vit. Sab. c. 86.

Bar. An. 531. n. 24.

Error Baronii.

Vit. Sab. c. 87.

Theodorus Ascidas Justinianum movet ad damnanda tria Capitula. Cur?

V. Ex eo Origenistarum cum Monachis conflictu scintillæ prosiluerunt, quæ totum orbem tristi incendio corripuerunt. Urebatur Theodorus Ascidas, maximus fautor Origenis, quòd suum propriâ manu Doctorem superiore anno damnare coactus esset. Ex illata Origenis discipulis injuria acceptum & vulnus recrudescebat. Cùm igitur in aula plurimum posset, nil intentatum reliquit, ut offensis Origenis manibus litatum iret. Id porrò se facillimè consecuturum arbitratur, si adversus Theodorum Mopsuestenum, qui Origenem confutarat, Imperatoris iram acueret. Quod absque nullo negotio fecit, Justiniano identidem inculcans, Acephalos, qui Synodi Chalcedonensis autoritatem spernebant, posse ad obsequium flecti, si damnetur Theodorus Mopsuestensis, Nestorii Præceptor: si deinde Theodoriti contra duodecim Cyrilli anathematismos scripta prohiberentur: si denique rejiciatur Ibæ ad Marim Epistola, quæ Theodoro Mopsuesteno laudes tribuit; Cyrillum accusat; præcipitis temerariæque in Nestorium sententiæ

ANNO DOM. 544.

Concilium Ephesinum insimulat. Tria hæc Capitula solo impedimento esse, quominùs ad optatam Acephali concordiam veniant. Sed narrantem Liberatum audire juvat:

Liberat. c. 24.

Reserato aditu adversariis Ecclesiæ, ut mortuus damnaretur Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, dilectus & familiaris Principum, sectâ Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, & Pelagio æmulus, cognoscens Origenem fuisse damnatum, dolore damnationis ejus ad Ecclesiæ conturbationem damnationem molitus est in Theodorum Mopsuestenum, eò quòd Theodorus multa opuscula edidisset contra Origenem, exosusque & accusabilis haberetur ab Origenistis, & maximè quòd Synodus Chalcedonensis laudes ejus susceperit in tribus Epistolis. Cujus damnationem memoratus Theodorus tali machinatione perficit, scribente Principe contra Acephalos in defensionem Synodi Chalcedonensis, accedens idem Theodorus Cappadox unà cum suis satellitibus, qui sub nomine Catholico Acephalis studebant, cum Theodora Augusta favore imperatori suggessit, scribendi laborem non eum debere pati, quando compendio posset Acephalos omnes ad suam communionem adducere. Si quidem illi, inquit, hoc offenduntur in Synodo Chalcedonensi, quòd laudes susceperit Theodori Mopsuesteni Episcopi, Epistolam Ibæ, quæ per omnia Nestoriana esse cognoscitur, Synodus ipsa judicaverit Orthodoxam. Qui Theodorus, si cum dictis suis, & hæc Epistola anathematizetur, tanquam retractata Synodus atque purgata suscipietur ab eis per omnia, & in omnibus, & sine pietatis vestræ labore Ecclesiæ Catholicæ societas, gaudente universali Ecclesiâ, clementia vestra laus erit sempiterna. Io insidiis quoque Domitianus Ancyrensis Præsol, Justiniano etiam gratissimus, Theodoro succenturiatus fuit, monente Facundo:

Facund. l. 1. c. 2.

Domitianus Ancyrensis quidem civitatis Episcopus, Provinciæ primæ Galatiæ, qui sunt ipsius Origemanæ hæresis manifestus assertor, per Libellum, quem ad beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quòd ejus complices Origeniani cùm viderent non posse proprium dogma defendere, neque sibi quidquam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum, quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesiæ scandala commoverunt.

Justinianus tria Capitula damnat. Orientis Patriarchæ damnationi subscribunt.

V I. His accensus Justinianus, armatus calamo adversus tria Capitula pugnat, condito libro. Referantur verba Liberati:

Liberat. c. 24.

Hæc audiens Imperator, & dolum dolosorum minimè prospiciens, suggestionem eorum libenter accepit, & hoc se facere promptissimè spopondit. Sed rursus illi callidâ fraude rogaverunt eum, ut dictaret librum in damnationem trium Capitulorum: quo libro ejus edito, & toti mundo manifestato, dum emendare Princeps erubescit, irrevocabilis causa fieret. Sciebant enim Principem solitâ pietate, scandalo emergente sententiam suam posse corrigere, seseque ad periculum pervenire. Annuit eis Princeps, & hoc se lætus implere promisit. Et relinquens operis sui studium, unum in damnationem trium Capitulorum condidit librum pro delictis nostris, nobis omnibus notissimum. Servili obedientiâ Orientis Patriarchæ nutui & arbitrio Justiniani morigeros se præbuerunt: io metu erant, ne Sedibus pellerentur suis, quas ut retinerent, æquum rectumque suorum bonorum apicibus postponunt. Ut autem ignaviam fuco suam tegerent aliquo, adhibitâ conditione Imperatoris libro subscribunt. Id saltem de Menna constat. Socordiæ hujus mysteria in luce posuit Facundus, qui de Menna hæc refert: *Primus confirmator eorum Mennas Constantinopolitanus Episcopus, cùm adhùc cunctaretur scripto, sicut præceptum fuerat, eis præbere consensum, contra Synodum Chalcedonensem fieri protestatus est. Sed & postea quàm consensit, à prædicto venerabilis memoriæ Stephano, Ecclesiæ Romanæ Diacono, & Apocrisiario conventus, cur priori sententiæ suæ contrarius acquievisset, his, quæ antè culpaverat, & de quibus se nihil actu sum sine Apostolica Sede promiserat, sub ea conditione cessisse, & juratum sibi fuisse, respondit, quòd chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. In quo satis ostendit, de judicio se potius humano, quàm divino esse sollicitum.* Cæteros quoque Patriarchas more ignavorum militum, qui simul ac viderint hostem, abjecto scuto fugiunt, Justiniano acquievisse, vel invitis conscientiæ morsibus, compertum habemus:

Facund. l. 4. c. 4.

Zoilus quoque Alexandrinæ urbis Antistes, cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit, conquerens necessitate se ad ipsius Decreti affirmationem fuisse compulsum: quod ei hîc postquam venit, idem Romanus Episcopus in facie palam, nobis quoque inter alios præsentibus exprobavit. Præcipue Ephræmii erat Antiocheni, qui Comitem Orientis olim egerat, constantem animi se præbere, fortemque ad sufferendas injurias. At metu perculsus, fractum etiam abjectumque animum ostendit:

Ibid.

Necnon & Ephræmius Antiochenus, cùm primum ei mandaretur, ut hoc etiam in rescribendo firmaret, consentire noluit. At postquam ei denuntiatum est, quòd excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris, quàm veritatis dilector inventus est. Indigna hæc exempla Petrus Hierosolymitanus secutus est: *Nomine publica notitia refert, quoniam conveniente ad se multitudine Monachorum, juratus pronuntiavit, quòd si quis eidem Decreto novitio consentiret, contra Chalcedonense Concilium faceret, nec tamen se ab ejus consensione suspendit.* Hæc Facundus. Lapidem quidem Petrus omnem moverat, ne Theodorus anathemate percuteretur, ut nos Gelasius docet in vita Sabæ, c. 87. *Me verò maximè pœnitet, quòd Libello subscripserim, qui à Monachis Eremi juxta Patriarchæ mandatum ideò factus est, uti nequaquam anathematizaretur. Verùm tamen Deus, qui Ecclesiæ suæ curam gerit, Libellum non admisit providus, ipsum verò Theodorum anathemate perciti voluit.* Patriarcharum ignaviam Præsulum complures imitantur. Qua de re verba Facundi sunt animo recondenda:

Ibid.

Post subscriptionem *Stephano Romano Diacono Libellos dederunt, Sedi Apostolicæ transmittendos, confitentes in eis, quòd à Constantinopolitano Episcopo coacti sunt subscribere.* Stephani verò Ecclesiæ Romanæ Diaconi fortitudo non est obruenda silentio, de qua Facundus capite superiore: *Sed & venerabilis memoriæ Stephanum Diaconum, quem Romanæ Ecclesiæ Vigilius hic habuit responsalem, & per multos Ecclesiæ filios approbavit, quòd se pro hac causa à venerabili Menna hujus regiæ civitatis Episcopi communione suspenderit, & eos, qui ei communicaverant, sub debita satisfactione susceperit.*

Utrùm primus Justiniani in tria Capitula liber etiamnùm extet?

V I I. De Justiniani io tria Capitula libro, cui Patriarchæ subscripserunt, gemina quæstio exoritur, eaque subdifficilis: Prior librum ipsum, posterior libri tempus attinet. Ac Baronius librum illum esse putat, cujus partem longè maximam edidit anno DXLVI.

Bar. An. 546. n. 10.

Quod igitur in dicto Libello totius oborta discordia ob tria Capitula cardo vertitur, in quo plerosque scimus hallucinatos esse, illum

ANNO DOM. 544.

illum ipsum prolixum satis, hic aliqua saltem ex parte reddere opera pretium existimámus. Sequitur liber, cujus initium est, *Scientes quòd nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quàm ut omnes Christiani unum idemque sapiant in recta immaculata fide*, &c. Verùm ea eminentissimi Purpurati sententia prorsus est rejicienda.

Error Baronii.

Chronicum Alex. librum illum Baronianum anno Dom. DLII. assignat, post Consulatum Basilii XI. Liber verò, quem perstringit Liberatus, ab Euphræmio Antiocheno fuit subscriptione corroboratus, Euphræmius verò diu ante annum DLII. lucem amiserat. Præterea liber Concilii Mopsuesteni meminit, quod anno est DL. celebratum. De Theodoro Mopsuesteno libri verba sunt: *Quin & tota Ecclesia Mopsuestena, cujus Episcopus fuisse dicitur, propter ejus blasphemias, quarum gratiâ à Sanctis Patribus & Paganis, & Judæis, & Sodomitis adnumeratus est, ab illo tempore nomen ejus ex Sacerdotum illius Ecclesiæ Diptychis expunxerunt, quemadmodum Acta in illa civitate de hoc in Episcoporum Concilio illius Provinciæ testantur.* Corruptam Baronius versionem nactus, Justiniani mentem obscurè reddit.

Chr. Alex. p. 971.

Bar. An. 546. n. 36.

Jam verò tempus Synodi hujus, de qua mentionem fecit Justinianus, his indicatur, quæ in quinta Synodi V. Actione leguntur: *Imperii divini & piissimi D. N. Fl. Justiniani perpetui Aug. Imperatoris, anno XXIII. Post Consulatum Basilii V. C. anno IX. mensis Julii XVII. instantis XIII. Indict. in Mopsuestia Colonia.* Denique ex libro Justiniani multa Facundus profert, quorum nullum est in Edicto Baroniano vestigium, indicio certissimo illum ab eo differre. Ex Justinianeo libro hæc profert Facundus: *Oportet apertè inspicere ad Marim Epistolam, omnia quidem sine Deo, & impiè dicentem: illud tantummodò ostendentem benè, quia ex illo Theodorus per Orientem in Ecclesia anathematizatus est.* Et libri quarti c. 4. *Si quis dicit, hæc nos ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonensi fuere Concilio, dixisse, anathema sit.* Hæc autem in Edicto non extant. Quæ verò de Ibæ ad Marim Epistola liber habet apud Facundum, longè breviora sunt, quàm quæ reperiuntur in Edicto, ut utraque verba componenti fiet obvium. Inspiciatur Facundus l. 2. c. 3. Hinc apparet, librum Justiniani in tria Capitula, de quo in Liberato mentio est, quique discordiarum omnium, quæ Justiniano regnante Ecclesiam miserè lacerarunt, fons & principium fuit, non amplius extare in rerum natura, & frustra quæri in scriptis Justiniani.

Facund. l. 2. c. 3.

Anni Ephræmii Antiocheni & mors. Labente anno libro Justiniani subscribit.

VIII. Ad posteriorem nunc quæstionem de tempore libri hujus convertimus animum. Baronius anno DXLVI. eum editum esse putat, Garnerius verò superiorem ei annum assignat. Verùm quæstionis solutio ex Ephræmii annis pendet, quem libro huic subscripsisse tenemus. Illud ergo videamus. Ephræmii obitum anno 548. assignat Victor Tunnunensis, sed nec ea Chronologia est accurata; nec si vera foret, Baronio esset auxilio. Annos Ephræmio XVIII. ascribunt Theophanes atque Nicephorus. Pontificatum ingressus erat anno DXXVI. quo cineribus Antiochiæ gravi motu eversæ sepultus fuerat qui ei decessit Euphrasius. Ex ea Chronologia ultimus Ephræmii annus ille est, qui Dom. DXLIV. numeratur. Ac Baronius quidem Ephræmio XX. annos tribuit: *Hoc anno Ephræm Episcopus Antiochenus, cùm sedisset fermè XX. annos, ex hac vita migrat.* Viderit tamen quo Autore eo biennio Ephræmii Episcopatum augeat. Non sanè Facundo, ex quo suam stabiliri Chronologiam putat: Vigilius, inquit, in Sicilia agens, *Legatum suscepit ab Euphræmio Antiocheno missum.* Certa prorsus de Euphræmii annis Baronii Chronologia videretur, si ad Vigilium in Sicilia agentem Euphræmius misisset. Verùm ea Præsulis Antiocheni legatio purum putumque figmentum est. Qui Legatum ad Siciliam misit, is Zoilus fuit, Patriarcha Alexandrinus, teste Facundo: *Zoilus quoque Alexandrinæ Urbis Antistes, cùm Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit.* Constitutâ Ephræmii Episcopatus diuturnitate, librum Justiniani adversus tria Capitula anno labente lucem aspexisse putamus, cùm in eo Ephræmius naturæ satisfecerit. Nostram verò Chronologiam egregiè statuit Gelasius Abbas in vita Sabæ, qui anno DXLV. nondum adulto Constantinopolim proficiscens, hæc suis Monachis loquitur: *Vos obtestor, ut neminem eorum, qui Theodoro Mopsuesteno adhærent, sinatis vobiscum manere homine hæretico.* Jam ergo à libro Justiniani damnatus erat, ut ex sequentibus apertè liquet: *Deus ipsum Theodorum anathemate percuti voluit.* Itaque vel concesso Ephræmium an. duntaxat DXLVIII. naturæ satisfecisse ex itinere Gelasii, Capitulorum damnatio currenti anno includi debet.

Bar. An. 546. n. 58.

Facund. l. 4. c. 4.

Vit. Sab. c. 87.

Ephræmii Antiocheni mores & scripta.

IX. Antiocheno Præsuli justa nunc solvamus. Charitate pauperum, humilitate, mansuetudine posteris Ephræmius nomen transmisit suum. Majorem Ecclesiam Antiochenam multis donariis locupletavit, quæ in ipsius conservationem cesserunt, oppidum obsidente Cosroë. Venientibus Persis metu perculsus, aliò secessit. Quantum eniti potuit, Anthimo favit, quem Hæreticis eximebat. Thomæ Monachi reliquias transtulit, defunctumque annuâ festivitate celebravit. Rem narrat Evagrius, cujus tamen de miraculo à cadavere Thomæ patrato nobis est sublesta fides, quòd scilicet alia peregrinorum corpora, quibuscum sepeliebatur, longius à se repelleret, quod est Ephræmio narratum: *Tum verò sacrum ejus corpus publicâ festivitate ac solemni pompâ Antiochiam deportatum est, & in cœmeterio honorificè depositur. . . Hujus festum Antiocheni ad nostra usque tempora quotannis magnificè celebrant.* Gazensi Synodo anno DXLIII. interfuit, abdicando Paulo Alexandrino. Origenem requirentibus Palæstinæ Monachis anathemate ferit. Cæterùm non minimam suæ famæ maculam imposuit, dum neglectis conscientiæ legibus, à quibus ne transversum unguem oportet discedere, libro Justiniani subscripsit. In credulitatem quoque pro more sui seculi inclinatum gerebat animum: quæ causa fuit, cur vanis traditionibus v. g. de Joanne Apostolo adhùc superstite, fidem adhiberet. Multa Ephræmii miracula Moschus in Prato Spirituali narrat, quæ ad fabulas relegamus. Non sapientis sanè fuisset ad sanandum *Stylitem* de Severi discipulis, hominem rogum ardentem ingredi velle: neque hoc pignore vel Romanus ipse Pontifex eum Hæreticis certaret. Sanius Ephræmio caput esse putamus, quàm ut *stolam suam in medios ignes* projiceret firmandæ fidei Christianæ. Scripta Ephræmius multa reliquerat, quæ temporis injuriâ periere. Supersunt fragmenta quædam apud Photium, qui libros ejus manibus triverat. Satis sit Photianam nostris Annalibus Præfationem inferre,

Evagr. l. 4. c. 35.

Prat. Spir. c. 36.

ANNO DOM. 544.

cætera ab Autore petantur, ut nostra ad compendium scripta conferamus: *Lecta sunt S. Ephræmii Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere, ac sermone. Græcam verò linguam non mediocriter callait. Sed & civiles gessit Magistratus, è quibus Comes tandem Orientis renunciatus, inde ad summam Ecclesiæ Cathedram evectus est. Ferunt autem, cùm alia laude digna gessisse, tum verò eleemosynis elargiendis enituisse. Libros verò varios composuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia penè opera ejus, quæ vidimus, pro Ecclesiasticis dogmatibus pugnant, defenduntque Chalcedonense Concilium extra omnem esse Hæreticorum reprehensionem.* Ea Photianis excerptis apparet, Ephræmium Antiquorum in Lectione apprimè fuisse versatum, quorum scripta frequenter laudat. Accuratius tamen ei judicium in germanis Patrum operibus dignoscendis non desiderare non possumus. *Julii Pontificis* scripta profert contra Paulum Samosatenum, Marcionem, Valentinum, Apollinarium & Eutychem, quæ subdita esse, constat eruditis. Ephræmio successit *Domninus*, qui v. Synodo præsentiam offeret suam.

Phot. Cod. 238.

Phot. Bibl. 830.

Arator quis? Historia ejus Apostolica.

X. Carminum suorum celebritate *Arator* labenti anno famam tribuit. Liguriâ ortus erat, ut nos Athalarici monet Epistola: *Mittit & Liguria suos Tullios.* Patre ortus erat facundo, cujus eloquentiam Gothorum Princeps laudibus extulit: *Genitoris quin etiam tui facundia, & moribus adjuvaris, cujus te eloquium instruere potuit, etiamsi libris Veterum non vacasses.* Ac primùm Arator causis in foro dicendis vacavit, deinde ad artes se militares convertit: *Auspicatus es militem, cùm implere potueris cognitorem.* Dalmatarum nomine legationem apud Theodoricum obiit, quâ famæ multum sibi peperit: *Directus enim de partibus Dalmatiarum ad Dominum avum nostrum, sic necessitates Provincialium, sic utilitates publicas allegabas, ut apud illum magnâ cautelâ sollicitum, & copiosum esses, & fastidia non moveres.* Itaque Athalarico dignus visus est, cui Comitiva dignitas concederetur: *Hinc est, quòd te Comitiva Domesticorum illustratum honore decoramus.* Alio & Aratorem munere Baronio ornare placuit, quem nomine Athalarici apud Justinianum Legatum egisse putat. Ad id tamen muneris probandum illud omninò usurpare debet, αὐτὸς ἔφα, cùm ne vel pertenui conjecturâ eam Aratori provinciam impositam esse indicaverit. Contemptu rerum humanarum Arator in Subdiaconos Ecclesiæ Romanæ allectus est, uti ipse canit in suo ad Vigilium Papam Epigrammate:

Cassiod. Var. L. 8. c. 12.

Ibid.

Bar. An. 527. n. 36.

Ecclesiam subeo, dimissâ naufragus aulâ:
Perfida mundani desero vela freti:
Transferor ad niveas Petri sine turbine caulas,
Et fruor optati jam statione soli.

Duobus libris strictâ oratione Historiam Apostolicam ex Actis Lucæ describit, quam anno labente obtulit Vigilio. Tempus, quo liber susceptus est, in Vaticano Codice his verbis consignatur: *Susceptus est ab eo die octavo Idus Aprilis in Presbyterio, ante Confessionem B. Petri, cùm ibidem plures Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Cleri pars maxima interesset, quem cùm ibidem legi pro aliqua parte fecisset, Sargentius vir venerabilis, Primicerius Scholæ Notariorum in scrinio dedit Ecclesiæ collocandum.* Plausu multiplici hoc Aratoris opus est comprobatum: *Aratore recitante, distinctis diebus septem ambo libri septem vicibus sunt auditi, cùm unius medietas libri tantum legeretur, propter repetitiones assiduas, quas cum favore multiplici postulabant.*

B. M. P. t. 10. p. 125.

ANNO DOM. 545.

ANNO U. C. 1298. OLYMP. 331. PER. JUL. 5258. JUL. 590. DOM. 545. JUSTINIAN. 18. & 19. TOTILÆ 4. *Sol.* 22. *A. Lun.* 14. *Indict.* 8. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 7. *P.* 16. *April.*

Post Consulatum Basilii IV.

Belisarii virtutes. Invidiam movet. Ab Antonina uxore pendet: mores mulieris hujus.

I. Viris illustribus fatale est, in se commovere omnes invidiæ aculeos, quibus punguntur semper, & sæpennumerò etiam lacerantur. Fulgebat ubique locorum gloria Belisarii, cujus & corpus & animum ita natura finxerat, ut utriusque perfectioni nil reliquum fecisse videretur, si qua Procopio fides. Erat corpore pulcher, procerus, vultu omnium formosissimus. Humilem, benignum, mansuetumque omnibus se præbebat, ut in magna fortuna infimæ sortis hominibus perquàm similis videretur. Militibus, qui officio suo ritè functi erant, præmia tribuebat: vulneratis pecuniam erogabat. Eo Duce agricolæ nil ab exercitibus patiebantur, imò divites reddebantur, quia majori precio merces suas vendebant. Tantæ castitatis erat, ut præter uxorem Antoninam nullam noverit. Quas in bello & Gothico, & Vandalico excellentis formæ mulieres cœperat, næ vel in conspectum admisit, ne earum fortè specie inflammaretur. Castitatem æquabat ipsius temperantia. Non in deliciis vitam agebat, nec quisquam unquam hominum fuit, qui temulentum cum viderit. Ad hæc ornamenta vividum accedebat ingenium, nullius formidinis capax, audax in periculis, in rebus trepidis firmum, in prosperis modestum, in adversis constans: suis sumptibus equitum millia septem alebat, quorum quilibet hostium fortissimum ad pugnam provocare poterat. Id vitio tamen ei datum, quòd totus ab Antonina penderet, *cujus licet annos nata* LX. *ardebat amore flagrantissimo.* Si vera prædicat arcanæ Autor Historiæ, Antoninæ mores conscleratum impudicitiæ, crudelitatis, avaritiæ nomen ei detulere, Theodosium sacro ritu filium indecoris amoribus ardebat, & institutâ in Africam expeditione cum eo clanculum consuevit. In cubiculo subterraneo cùm ambos unà Belisarius comperisset, eâ excusatione offensum viri animum mitigat: *Hùc in latebris pretiosissima quæque spoliorum cum adolescentulo reconditura veni, ne qua istorum fama ad Cæsarem pertineret.* Amore in odium converso Macedoniam famulam, & Theodosium sibi à Belisario traditos, Antonina linguis primùm resectis, membratim concisos, in altum mergit. Anno superiore Justinianus Belisario, qui de Republica benè meruerat, nova munificentiæ, liberalitatisque suæ signa præbuerat, ut ex Chronico Marcellini discimus: *In Oriente Belisario constituto, exulatur Joannes Exconsule ordinario, Patricius atque Præfectus Prætorio, & domus ejus datur Belisario.*

Proc. Goth. l. 3. c. 1.

Belisarius gratia Justiniani excidit. In eam restituitur.

II. Quis non crederet, tantum virum, Imperii Romani columen, generis humani delicias, trabali clavo currentem sistisse fortunæ rotam? Verùm semper sui similis, semper lubrica, ima summis momento ferè permutavit. Paucis Belisarii casus refert Marcellini Chronicum: *P. C. Basilii anno* IV. *Belisarius de Oriente evocatus in offensam, periculumque incurrens grave, & invidiæ subjacens, remittitur ad Italiam.* Rem fusius

narrat

ANNO DOM. 545.

narrat Procopius in Arcana Historia. Inhiabat Theodora Belisarii opibus, eum itaque depressum voluit. Regiam ingressus Belisarius, perpaucis comitatus famulis, & sordidis, nil benevolentiæ ab Augustis accipit. Ubi domum suam mœrens repetiit, repentè ei *Quadratus* astitit cum Theodoræ Epistola: *In nos quæ commiseris, præclare vir, non ignoras, sed quod ego plurimum debeam uxori tuæ, est cur ejus causâ tua tibi crimina condonem. Illi tuam vitam concedam. Per eam sis tibi in posterum de salute, deque fortunis benè sperare. Sed in Antoninam talem ostenderis, rebus ipsis te nobis declaraturum scito.* Ut verò Belisarii opes sibi compararet, *Joanninam*, quæ una ei filia fuit, Anastasio nepoti suo spondendam Theodora illicò curat. Intereà Belisarius priscum sibi dignitatis gradum restitui flagitat, & adversus *Cosroem* exercitus Præfectum designari. Hîc reclamare Antonina, Orientalem expeditionem pertæsa. Itaque Imperatoris Stabulo Præfectus, iterum in Italiam mittitur, eâ, ut fertur, datâ Cæsari conditione, *nullas ut ab eo bello pecunias peteret, sed ære suo conficeret.*

Belisarius in Italiam mittitur. Hydruntum obsidione liberat.

III. Postquam igitur gratia Imperatoris est Belisario restituta, vir ille magnus in Italiam mittitur, ut ruentibus Justiniani rebus esset auxilio. Verùm cùm paucis comitatus esset, effusè numeratâ pecuniâ, quatuor militum sibi millia contraxit, quibuscum Salonas se contulit. Ac primùm in liberanda Hydruntina civitate, quam Gothi obsidione cingebant, curam consigens, Valentinum cum classe mittit, ut obsessis suppetias ferret. Jam deditioni diem constituerant, quibus pactis fidentes Barbari negligentius portum custodiebant. Quem Valentinus, quarto die ante præstitutum dandi oppidi tempus occupat, præsidiumque renovat. Auximensibus quoque mittit auxilia, quæ Totilæ copias frustrata oppidum ingrediuntur. Unus *Recilas* Belisarii armiger, tum temulentus invitis cæteris hostes speculatum profectus, ab eis occiditur. Liberandæ Italiæ non Belisarii prudentia, non fortitudo sufficiebat. Pecuniæ militumque egebat. Scribit igitur Imperatori, si placuit Belisarium in Italiam mittere, in ea se media versari: at si Barbaros vinci velit, opus esse copiis atque stipendiis. Ad quæ comparanda Joannes Constantinopolim dirigitur. Sed Virgine, quæ Demetrii I. Justiniani nepotis filiæ erat, in uxorem ductâ, dum veneri operam dat, Rempublicam negligenter curat.

Proc. Goth. l. 3. c. 5.

Tibur à Gothis vastatur.

IV. Intereà Tibur Totilæ in potestatem venit. Cùm Isauris in lites coiverant oppidani, qui ad iram provocati, hostes in urbem de nocte suam introducunt. Quod ubi præsidium sensit, fugâ dilabitur. Triste verò socordiæ suæ Tiburtini præmium accipiunt. Nemini quippe parcere Gothi: cadit urbis Præsul, quem sua servare infula debuisset: interiit & *Catelus*, vir inter Italos justissimus. Cùm porrò nota Totilæ foret virtus Belisarii, quantum copiarum duceret, compertum habere voluit. Boni nomine, qui Genuensis præsidii duxerat, adulterinas ipsemet Belisario literas scribit, ut ad se maximo discrimine laborantem opitulatum veniret; quas solertibus viris ferendas dedit. Quos pro suo more cùm Belisarius comiter excepisset, perlustratis omnibus ad Regem redeunt nunciatum, paucos Romanorum Duci militare. Cùm itaque Totila probè sciret, Belisarium Gothorum viribus inferiorem esse, copiarum partem misit, quæ Firmum, Asculumque obsidione cingunt. Misera hisce civitatibus conditio fuit, referente Marcellini Chronico: *Totila Firmum, & Asculum sub juramento ingressus est; milite Romano cum rebus suis dimisso, crudelitatem suam in Romanos exercuit, eosque omnes nudat, & necat.* Quantum ex Procopio colligi potest, non ipse Totila, sed Duces ejus crudelitate eam exercuerunt, quos ad has urbes oppugnandas miserat. Addit & Chronicum novos Gothorum successus: *Totila vastato Piceno, pugnansque ad Auximum vincit. Indeque discurrens per Tusciam, Spoletum destruit, & Asisium Clusiumque oppida tenuit, & obsidet Perusiam.*

Joannes à Mauris deletur, Stozâ prius vulnerato.

V. Non in solam Italiam misso Belisario, verùm & in Africam curam Justinianus suam extendebat. Eò legaverat Ariobindum, virum origine nobilem, qui *Biglentia*, quæ Justiniani soror erat, filiam duxerat, nomine *Princtam*. Ac Sergio quidem mandaverat, in Numidia bellum Mauris inferre, Ariobindo autem cum Barbaris in Byzacena pugnare. Audito Stozam, & Antalam circa *Sicaveriam* urbem, triduo à Carthagine distantem castrametari, Ariobindus Joannem cum lectissimis totius exercitus Mauris occurrere jubet, Sergio quoque scribit, ut se cum Joannis copiis conjungeret. Quod mandatum cùm parvi Sergius fecisset, cum paucis Joannes multos aggredi cogitur. Erat ei vetus cum Stoza odium: neque remissiore inimicitia Stoza in Joannem flagrabat: ac Joannes Stozam occupans, telo prodeuntem in dextro inguine vulnerat. Eo ictu unà cum clypeo semi-mortuus cadit. At Mauri longè superiores numero, Romanos in fugam vertunt. Joannes cùm in equum, ex quo ceciderat, rursum insilire vellet, illicò à Stozæ armigero interficitur. Cujus mortem cùm Stozas audisset, lætus è vulnere discessit, testatus mortem sibi gratissimam, quæ inimici sui obitum exciperet. Tempus locumque pugnæ hujus in Victore Tununensi legimus: *Post Consulatum Basilii V. C. anno quinto, Stuza tyrannus apud Africam, portu Tuscaa congressione factâ, Joannis Romanæ militiæ Ducis jaculo percussus est, pariqua vice & Joannes Stuzæ, qui confestim alterutro utrique gladio ceciderunt. Et Dominico die, quo pugna facta est, moriuntur.* De Joannis vulnere nonnihil à Marcellini Chronico Procopioque Victor dissidet, quod manui Stozæ tribuit, aliis repugnantibus.

Proc. Vand. l. 2. c. 18.

Gelasius Abbas Constantinopolim proficiscitur: moritur: ejus successores.

VI. Res Ecclesiæ à Palæstinensibus turbis Origenis causâ motis incipiemus. Postquam *Theodulus* pugnâ monachali extinctus est, majoris Lauræ Patres Gelasium obsecrant, ut hæc Imperatoris ad aures perferat. Iter ingressurus congregatos rogat Monachos, ne ullum accipiant, qui Theodoro Mopsuesteno faveat, homine Hæretico, quem Sabas unà cum Origene abominabatur. Ubi Gelasius Byzantium appulit, Theodoro Ascidæ nunciatur ejus adventus. Hinc præceptum Orphanotrophio, Patriarchæ, Palatii hominibus, ne ullum è Hierosolymitanis Monachum admittant: *Quocircà Abbas Gelasius, quòd nullatenùs introduci valeret, ac Ascida insidiosas molitiones vereretur, è Byzantio in Palæstinam egreditur, pedestri usus itinere. Cùmque ad Armarium pervenisset, obiit mense Octobri, Indictione nonâ.* Chronologicus ille character etiam atque etiam est in animo recondendus, cùm & tenebris temporum facem inferat, & regulâ fungatur ad eximendos errores, in quos viri eruditi

Vit. Sab. c. 87.

Anno Dom. 545.

ti delapsi sunt tàm de Justiniani in tria Capitula libri tempore, quàm de anno Petri Hierosolymitani supremo, quem clarissimus Norisius cum anno Christi DXLIV. perperàm copulat, quadriennii circiter prochronismo. Gelasii morte cognitâ, Monachi Hierosolymam petentes Patriarcham adeunt de præficiendo sibi Abbate, qui defuncti locum impleret. Verùm à Petri Syncellis, qui maximè Origeni favebant, Episcopali domo contumeliosè ejecti, re infectâ in Monasterium redeunt. Origenistarum partes ea res auxit plurimum, omnibus ferè vel necessitate, vel adulatione ad eam factionem accedentibus. Multis ergo illecebris, maximo Monasterio *Georgius* anno DXLVI. præficitur, hominemque cum satellitio ductum, in Sede Sabæ collocant, Monachos & Origeni contrarios pellunt. Quo tempore *Nonnus*, fautor Origenistarum maximus, repentinâ morte corripitur. Hinc ingens Baronio error evellitur, qui annorum

Bar. Ao. 532. n. 27. XIV. prochronismo Nonni mortem anno 532. alligavit. Pauca ex Cyrillo subjungamus, sed permagni ad Chronologiam restituendam momenti. Georgius cùm septem duntaxat mensibus Sabæ gregem administrasset, luxuriæ & turpitudinis accusatus, per suos gradu movetur

Vit. Sab. c. 89. anno DXLVII. *Tunc Patres, qui in Maxima Laura relicti fuerant, de sententia Patriarchæ in Præpositum sumpserunt Abbatem Cassianum Scythopolitam . . . Is postquam sacri divini senis gregis Pastor decem mensibus extitisset, in pace in id ipsum dormiit, & requievit decimo sexto post magni obitum anno.* Mors Sabam invaserat *quinto Decembris*, anno DXXXII. *post Consulatum Lampadii, & Orestis secundo.* Obiit ergo Cassianus anno DXLVIII. Defuncto Conon sufficitur.

Auxanium Vigilius sibi Vicarium creat. Muneris hujus rationem exponit.

VII. Hæc in Oriente. In partibus Occiduis exoptatum Auxanio pallium concessit Vigilius, qui Præsulem Arelatensem sic alloquitur: *Sicut nos pro tua caritatis affectu, & pro gloriosissimi filii nostri, Regis Childeberti, Christianâ devotione mandatis, vices nostras libentissimâ voluntate contulimus, ita fraternitatem tuam convenit, Deo placitis operibus, tanta Sedis autoritate dignâ conversatione uti, atque disponere, ut boni actibus innotescent, tectum circa caritatem tuam judicium nostra dilectionis ostendas.* Ut verò tributam sibi Legati Sedis Apostolicæ dignitatem Auxanius melius exprimeret, pallium ei largitur: *Et quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices nostras pallii non desit ornatus, usum tibi ejus, sicut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recordationis Symmachus legitur contulisse, beati Petri sanctâ autoritate concedimus.* Monet ut pro Justiniano, Theodora, Belisario Patricio preces fundat: ac pacem Imperatorem inter & Childebertum ser-

Vig. ep. 7. vare studeat: *Data XI. Kal. Junias, IV. post Consulatum Basilii.* Eâdem die de causa Prætextati scribit Auxanio. Pontificem monuerat Auxanius, misso *Joanne* Presbytero & *Teredio* Diacono, Prætextatum censuris digna perpetrasse.

Vig. ep. 8. Eum ergo sic hortatur, *adhibitis vobiscum fratribus, & Coepiscopis nostris, numero competente, discussâ ratione Canonicâ veritate, eâ sapienti ordinatione disponat, qua decessorum nostrorum convenant statutis.* Monet etiam, *ne ex Laicis ad sacratos ordines saltu præcipiti* quempiam promoveat. Eâdem ipsâ die Aprilis XXI. scripta ad Episcopos Galliæ Epistola crediti Auxanio muneris partes explicat, quæ cognitu non sunt indigna. Si fortassis emerserit contentio, congregatis Episcopis rem cum æquitate definiat: *Quoties judicaverit expedire, ut pro facienda consolatione communi Episcoporum debeant congregari persona, nullus inobediens ejus fortè mandatis sit. Quod si fuerit, à congregatione suspendatur.* Quæstiones autem, quæ vel fidem, vel permagni rea momenti attinent, Pontifici notificet: *Contentiones verò si qua, quas Dominus auferat, in fidei causa contigerint, aut emerserit fortè negotium, quod pro magnitudine suâ Apostolicæ Sedis magni judicio debeat terminari, ad nostram discussâ veritate perferat sine dilatione notitiam.* Vetat etiam, ne Episcoporum quisquam absque Auxanii *formata ad longinquiora loca audeat proficisci.* *Vig. ep. 9.*

Anno Dom. 546.

ANNO U. C. 1299. PER. JUL. 5259. JUL. 591. DOM. 546. JUSTINIAN. 19. & 20. TOTIL. 5. *Sol.* 23. G. *Lun.* 15. *Indict.* 9. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 1. *P.* 8. *April.*

Post Consulatum Basilii V.

I. FActis Justinianum inter & Cosroëm induciis annus maximè lætificus fuit. Calvisius aliique eruditi elapsum huic paci annum assignant, freti verbis Procopii: *Inducia in annos quinque constituta Justiniani imperii anno* XIX. *Cosroïs cum Justiniano induciæ.* *Proc. Pers. l. 2. c. 16.* Verùm nonus & decimus Justiniani annus ultimo Martii anni labentis completur, quo inducias Marcellini Continuator assignat: *In Oriente cum Parthis fœdus initur per Constantianum, Magistrum Militia, & exercitus revertitur Constantinopolim.* Quæ Chronologia rebus gestis magis apta est. Sanciendo fœderi Marcellus Justiniani ex fratre nepos, Constantianusque mittuntur, unà cum Sergio, qui Cosroëm Conventum rogant, ut quæ Lazorum in regione oppida erant, Romanis redderentur. At Rex proponit ad inducias prius veniendum, quàm pax stabiliretur: quibus labentibus tempus esset ad componenda omnia idoneum. Insuper impetrandis induciis pecuniam à Romanis solvendam esse, Medicumque, nomine *Tribunum*, mittendum esse Cosroï, quem gravi morbo liberarat, gratissimum. Regiis Justinianus postulatis obtemperans, & Tribunum, auri eorumque viginti millia ad Persas dirigit: sic in quinquennium induciæ sanciuntur. Verùm induciarum nomine Cosroës prætexebat fraudem. Quippe *Isdigunam* Justiniano Legatum mittit, quingentis viris comitatum, cui dederat in mandatis, ut dum Darenses somno fruuntur, portis apertis admitterent exercitum. Georgio civitatis Præfecto cùm à transfuga res indicata esset, ex Isdigunæ comitibus, nequicquam frementibus, violatamque Legati dignitatem querentibus, viginti duntaxat in oppidum recipiuntur. Spe suâ Barbarus excidens, Constantinopolim properat, ducens uxorem & filios, ut legationi decus adderet. Non vulgatâ munificentiâ venientem Justinianus excepit, qui præter morem, *Bradunam* interpretem regiæ mensæ accumbere jussit. *Procop. l. 2. c. 16.*

Gontharis rebellat: Ariobindum occidit.

II. Dum pacis umbrâ Oriens fruitur, novi in Africa motus exoriuntur. Rebus Justiniani non conducebat, ab Ariobindo & Sergio simul Africam administrari. Revocatum ergo Sergium, Mauris ingratum, Italiæ cum exercitu destinat. Duobus post Sergii discessum mensibus *Gontharis* Ariobindi ex ignavia audentior factus, tyrannidi studet. Numidiæ militibus præerat, cùm Mauros clam excitatos adigit, ut Carthaginem

versus

versus exeurrant. Prohibendæ irruptioni Gontharis ab Ariobindo jubetur unà cum exercitu hostibus occurrere. Gonthatis misso ad Antalam Ulitheo sibi fidissimo, de cæde Ariobindi cum eo communicat. Primus rebelli ad tyrannidem gradus fuit, milites ejus in periculum conjicere. Eum mox alter excipit. Cuzinæ Mauri Ariobindus fidem expugnarat, ut relicto Antalâ ad se perfugeret. Hoc veritus Gontharis simultates ferit, monito Ariobindo, ne Cuzinæ pollicenti credat, nisi filios obsides tradat. Denique accusationem ignaviæ in Ariobindum instituit, ut vel castris ejiceret, vel certè militibus per seditionem occidendum præberet. Commisso prælio, fractus animo Ariobindus in Templum cum sorore, & conjuge fugit. Victor Gontharis Palatium occupat: illico *Reparatum* Carthaginis Antistitem, Ariobindo nunciatum mittit, ut acceptâ fide incolumitatis, ad Palatium maturet adventum. Assentitur Præsuli Ariobindus, eâ lege, si filio suo baptisma impertiat, ac per eum illud juret, precanti spem salutis certam esse. Quo facto, vestem servilem indutus Reparatum sequitur. Prope Palatium constitutus, accepto à Præsule Evangelio, pronus Guntharis in conspectum venit, simul & filium, & Evangelium protendens. Parcere metu deprecantem tyrannus jubet: posterâ luce uxorem ejus & facultates Carthaginem transferri mandat. Eum & ad cœnam invitatum priore loco sedere facit: post cœnam in cubili solum dormire cogit, ubi Deum obtestatus, fidemque datam implorans, ab Ulitheo interficitur. Tempus indigni facinoris in Victore Tununensi legitur: *Post Consulatum Basilii V. C. anno VI. Guntharis Magister Militum, Ariobindum Patritium Principemque Romana apud Africam militia eo tempore ab Imperatore missum, Carthagine intra Palatium nocte perimit, & regnum cum tyrannide assumit.*

Proc. Vand. l. 2. c. 19.

III. Perfidum & rebellem mox pœna flagello subsequitur. Defuncti caput ad Antalam miserat. Qui scelus indignatus, à fœdere discedens, Justiniani partes amplecti statuit. Id unum laudabile Guntharis præstat, quòd Ariobindi uxorem & sororem sit honore prosecutus. Porrò *Prinéiam* Imperatori scribere cogit, ab Ulitheo scelus esse patratum Gunthari nescio. Intereà de stabiliendo sibi Imperio cogitat. At quod malè pepererat, citò dilabitur, referente Victore: Guntharim *Carthaginis Dux Artabanus trigesimo sexto regni sui die praudentem interficit.* Quæ cædes eo modo peragitur. Prius sui studiosis convivium tyrannus exhibere decreverat, quàm hostibus concurreret. Itaque tres in conclavi mensas instrui jubet. Ad prandium vocatus erat *Artabanus*, qui tyrannum de medio tollere decreverat, is cum Georgio fratris filio Artasiri, & tribus equitibus re communicatâ, eam aggreditur. Principio convivii *Artasires* jam ensis capulo manum admoverat ad cædem peragendam, cùm Georgius ei significatum ivit, expectandum tempus esse, quo vino madidus Gonthatis fieret. Procedente compotatione dum equitibus ad edendum euntibus tres duntaxat in conclavi remanent, Artasires nudum sub veste gladium gestans, ad tyrannum accedit. Appropinquantem è servis unus jam repulerat, cum is illato ictu, tyranno cerebri partem unà cùm digitis excutit. Artabanus, qui juxta accumbebat, saucium exilire conantem, abdito in latus gladio confodit. Extincto Gunthari, omnes Justiniani partibus adhærentes, maximâ voce *Callinicum* vocant: quo titulo in bello ornabatur. Conjuratosque subitò adorti omnes confodiunt. Præmium fidelitatis suæ Artabanus Africæ administrationem habuit. In annum DXLVII. ea contigisse, Marcellini Chronicum tradit. At quæ in eo leguntur, in præsentem potius annum ex Procopio, Victoreque revocanda esse putamus: *De Africa neptis Imperatoris revertitur vidua, occiso Ariobindo à Gunthari tyranno, qui cum Stoza Juniore tractans, eum occiderat. Sed Artabanes utrosque comprehensos, Guntharium occidit. Joannem idem Stozam Juniorem vinctum transmittit ad Principem.* Sic momento tyrannis exorta extinguitur. Quâ ratione in Stozam animadversum, docet Jornandes de Regnorum Successione: Justinianus Stozam *in urbem deductum, manibusque truncatis, ad exemplum cæterorum in patibulo fixit.*

Guntharis ab Artabano occiditur. Stoza patibulo affigitur.

Procop. Vand. l. 2. c. 28.

Marcellin. Caron.

IV. Non eâdem felicitate res in Italia gerebantur. Anno superiore *Perusiam* Totila obsederat, quam constantissimè resistentem suam in potestatem redigere non poterat. Oppido vir fortis præficiebatur Cyprianus, quem nec minis, nec precibus Gothus flectere valuit. Ex illius armigeris corruptum Uliarum permovet, ut Cypriano mortem inferat. Uliarus Cyprianum solum conventum, de improviso obtruncat, illicòque ad Gothos se fugâ recipit. Crudelissimum in Episcopo flagitium à Totila commissum esse, Gregorius Papa narrat in Dialogis. Ductor exercitus ad Regem suum mittit quæsitum, quid de Perusino Antistite fieri vellet. Rescribit Totila, *Episcopo prius à vertice capitis usque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput ejus amputa.* Antistiti Herculano nomen erat. Die post cædem quadragesimo cives ad oppidum revocati, Episcopi sui memores, corpus ejus quæsitum eunt, in Ecclesia Petri recondendum. Ac illud quidem reperitur, sed maximo miraculo ram attectè, tamque concinnè cum suo capite conjunctum, *ut nulla vestigia sectionis apparerent.* Fabulosa hæc esse omnia, persuasum habemus. Falsum septennio Perusium obsessam esse, quod bonus ille Præsul scripto mandat: *Anno septimo nondum finito obsessam urbem Gothorum exercitus intravit.* At Totilæ in potestatem anno labente Perusium venit, quam superiore obsidione cinxerat, ut Marcellini Chronicum habet: *Indictione octavâ Totila obsidet Perusium.* Neque de crudeli *Herculani* Antistitis supplicio mentionem Procopius ullam habet, quod utique multò magis memorasset, quàm aut Cypriani cædem, aut Valentini Episcopi pœnam, cui *mendacii apertius convicto ambas manus præcidit.* Denique qui Procopium legerit, compertum habebit, Totilam Principem sanè magnanimum ab ea prorsus crudelitate, quam in Herculanum exercuisse dicitur, alienissimum fuisse. Verum immanitas ea fingi debuit, ut locus esset miraculo.

Totila Perusiâ potitur. Herculanumne Episcopum occiderit?

Proc. Goth. l. 3. c. 6.

Greg. Dial. l. 3. c. 35.

Proc. Goth. l. 3. c. 8.

V. Postquam Perusio potitus est Totila, Placentiam, sui nominis urbem aggreditur; ac subinde majus adhùc opus movens, *occupatâ Lucaniâ, & Brutiis, Neapolim subvertit, Romam obsidet.* Imperatoris Præfectos proditionis suspicio cepit, eaque de causa Cethegus, inter Senatores facilè Princeps, urbe discedens, Centumcellas se contulit. Belisarius, qui nil quicquam auxilii afferre ex tantulis copiis poterat, Romam proficisci animo destinat. Delatus Epidamnum perscriptis primùm ad Imperatorem literis, quibus

Totila Romam obsidet. Naves à Vigilio missæ hostium in potestatem veniunt.

Marcellin. Chr.

Anno Dom. 546.

bus Italiæ ſtatum ſignificabat, promiſſas ſibi copias aliquandiu expectat. Intereà Valentinum & Phocam cum exercitu mittit Romanum ad portum, ut cum præſidio, cui Nocentius præerat, crebris eruptionibus hoſtes infeſtarent. Verùm Phocæ & Valentino ſua detrimento audacia fuit. Impetum in Gothos facere agitabant in animo, cùm id conſilii Totilæ transfuga nunciat. Rex bellicoſos in inſidiis viros locat, in quas Phocas & Valentinus cùm incidiſſent, mortem fortiter oppetiere, paucis elapſis, qui portum recepere. Huic calamitati alia inſuper acceſſit. Vigilius Papa oppletas frumento naves ex Sicilia Romam miſerat. Adventu cognito, hoſtes intra muros deliteſcunt, ut naves jam deſcendentes nullo negocio caperent. Quos cuſtodes conſpicati, è propugnaculis veſte altius agitatâ, ſignum nautis dabant, ut vela verterent. Illi rati Romanos præ gaudio id ſigni dediſſe, portum celerrimè cum navibus ſubeunt. Quas nemine prohibente Gothi mox omnes capiunt: Valentinum Epiſcopum, qui earum in una navigabat, comprehenſum ad Totilam ducunt, qui cùm Epiſcopum quidnam ſibi vellet rogaſſet, & mendacii apertius conviciſſet, utraſque illi manus præcidit. *Silva Candida* Epiſcopum agebat.

Proc. Goth. l. 3. c. 8.

Vigilius in Siciliam migrat. Quo anno?

VI. Mentio Vigilii ſubmonet res Eccleſiaſticas ingredi. Trium Capitulorum negotio Juſtinianus non minus commovebatur, quàm funeſto bello Italiæ. Itaque Vigilium Papam Reſcriptis Conſtantinopolim ſuis accerſit, quod nos Chronicum Marcellini ignorare non patitur: *P. C. Baſilii anno* v. *Vigilius Papa* LIX. *ab Apoſtolo Petro, evocatus ab Imperatore Româ egreditur, & in Siciliam venit.* Anno DXLV. profectum eſſe clariſſimi Noriſii ſententia eſt. In quam faciles concederemus, ſi decimo *Kal. Decembris* Romam reliquiſſet, ut Anaſtaſius teſtatum facit. Verùm id falſo propius eſt, cùm Zoilus Vigilio apud Siciliam agenti Legatum miſerit, & naves tritico onuſtas Pontifex Romam direxit. Quòd ſi Novembris ſecundo & vigeſimo Romam exiit, non ſatis quidem ſupereſſet temporis, ut ex Alexandria labente anno veniret Legatus, qui Zoili nomine Papam ſalutaret. Neque tanti eſt Anaſtaſii autoritas, ut aſſenſum impetret, cùm ipſius narratio falſis coloribus imbuatur. Diu igitur ante Novemb. XXII. Vigilius in Siciliam migrat. Quod & nos Procopius docuit his verbis: *Diutinam ea in Inſula* Vigilius *moram traxerat.* Proptereà nil doctiſſimo Noriſio rationis eſſe putamus, cur ſpreto Marcellini Chronico, Vigilianum in Siciliam iter anno ſuperiori affigeret. Licet enim anno DLII. Papa Juſtiniano ſcripſerit, *Nos ad pietatem tuam feſtinantes, ante ſeptem annos de civitate noſtra ſis egreſſi ſumus, ut nulla haberemus privata negotia*, hoc veriſſimè prædicare potuit, quemvis labente anno in Siciliam tranſmiſerit.

Proc Goth. l. 3. c. 8.

Núm vi in Siciliam abductus Vigilius? Anaſtaſii narratio rejicitur.

Anaſt.

VII. Vigilium in Siciliam vi ab Anthemio abductum eſſe, Anaſtaſius narrat: Anthemius invenit *eum in Eccleſia S. Cæciliæ* x. Kal. *Decembris, erat enim dies natalis ejus, munera erogantem ad populum. Tenentes ergo eum depoſuerunt ad Tiberim, & miſerunt eum in navim. Plebs autem & populus ſequebantur eum, acclamantes ut orationem ab eo acciperent. Datâque oratione reſpondit omnis populus, Amen. & mota eſt navis. Videntes Romani, quòd mota eſſet navis, in qua ſedebat Vigilius, cœpit populus jactare poſt eum lapides, fuſtes cum calcibus, & dicere, fames tua tecum, mortalitas tecum, malè feciſti Romanis, male invenias ubi vadis. Et quidam amatores ejus ſecuti ſunt eum de Eccleſia.* Eſt quidem probabile, plebem famis onere preſſam, petulantiſſimâ Vigilium linguâ inſectatam eſſe. Quòd verò per vim abductus ſit, non eſt vero ſimile. Aliud prorſus innuit Marcellini Chronicum, à quo diſcimus, Vigilium ſacris Juſtiniani literis *evocatum* eſſe. Falſum ergo, Theodoram *miſiſſe Anthemium Scribonem, cum juſſione ſua, & cum virtute majore*, quaſi Vigilium ut reum in carcerem duceret. Falſum quoque prodit Anaſtaſius de tempore Vigiliani adventus in urbem regiam: *Ingreſſus eſt Conſtantinopolim vigiliâ Natalis Domini noſtri* J. C. Id coarguit Marcellini Chronicum: *Papa Vigilius ingreſſus eſt Conſtantinopolim octavo Cal. Februarias.* Falſum & illud nobis videtur, vigeſimo ſecundo Novembris Vigilium Româ egreſſum eſſe, licet viris doctiſſimis Holſtenio, Sirmondo, Garnerio id perſuaſerit Anaſtaſius. Falſi ſuſpicionem auget magnum, quod tenet de miſſis ad Vigilium legationibus, ſilentium, quæ brevem Vigilii in Sicilia moram difficillimè patiuntur. Denique non ſibi conſtat Anaſtaſius: Vigilius *permiſſus eſt facere ordinationem per menſem Decembrem.* Quod ſi eſt, *vigiliâ Natalis Domini* Conſtantinopolim ingredi non potuit. Ut enim XXIV. Decembris Conſtantinopolim appelleret, menſis hujus ſub initia ex Sicilia proficiſci debuiſſet. Quo caſu per menſem Decembrem peragendis in Sicilia ordinationibus non vacaſſet, quæ ut plurimum, appetenti feſto Natalis peragebantur. Quin ergo majorem labentis anni partem in Sicilia tranſegit Vigilius, nulli dubitamus.

Anno Dom. 546.

Vigilius multis in Sicilia legationibus aditur.

VIII. Graves Pontifici cauſæ inerant, cur tantum moræ in Sicilia manendo contereret. Ibi Synodum cogi poſſe putabat. Orientis Africæque Epiſcopis locus perquàm commodus erat, ad quem navigando facillimè ſe conferre poterant. Urbi quoque à Gothis obſeſſæ eſſe volebat auxilio, collectâ annonâ, quam navibus impoſitam ſuis Romanis mitteret. Et fuiſſet ſanè, niſi fato urbis frumenta hoſtium in poteſtatem veniſſent. Denique plures in Sicilia legationes ſuſcepit, quibus rogabatur, ne novis Juſtiniani adverſus tria Capitula Decretis aſſenſum præberet. A quibus verò Vigilius, dum in Sicilia moratur, conventus fuerit, ex Facundo audire voluptati eſt. Beatus Dacius Mediolanenſium Epiſcopus Conſtantinopoli reverſum in Siciliam in conſpectu habuit: *Venientem Africa etiam atque Sardinia, quamquam non per eas tranſierit, per ipſius tamen Conſiliarium publicâ eum conteſtatione pulſaverunt.* Adfuit & Orator Zoili, Alexandrini Præſulis, ut capite ſequente monemur: *Zoilus quoque Alexandrinæ urbis Antiſtes, cùm Romanum Epiſcopum venire cognoſceret, obviam illi ad Siciliam miſit, conquerens, neceſſitate ſe ad ipſius Decreti affirmationem fuiſſe compulſum.*

Facund. l. 4. c. 3.

Aurelianus Auxanio ſuccedit. Vicarius Vigilii creatur.

IX. Annalibus quoque noſtris Epiſtolis Vigilius ſuis materiam præbuit. Mortuo Auxanio *Aurelianus* ſucceſſerat, quem cùm de meliore nota Childebertus Rex Vigilio commendaſſet, Vicariatum Sedis Apoſtolicæ deceſſori tributum, cum ſucceſſore communicatum voluit. Hæc ergo Galliæ nunciat Antiſtitibus: *Quia dudum Auxanio quondam Arelatenſis civitatis Antiſtiti vicem noſtrarum ſollicitudinem dederamus, ſed*

curſum

Anno Dom. 546.

cursum vita præsentis implendo, de hac luce migraris, in cujus loco Aurelianus frater noster noscitur successisse, necessarium valde credidimus sollicitudinem hanc à nobis antè fato debere committi, confidentes illum & pro loci sui qualitate, bonis actibus universa quæ Deo placeant, posse complere: & maximè cùm gloriosus filius noster Childebertus Rex testimonium bonæ conscientiæ, pro Christiana suæ voluntatis devotione perhibuit. Ea Vigilii Epistola XI. vulgò in labentem annum refertur.

Ferrandi ad Pelagium de tribus Capitulis Epistola.

X. Dum Vigilius in Sicilia commoratur, incendii ob trium Capitulorum damnationem oborti, scintillæ in Africa discurrebant. Pelagius Ecclesiæ Romanæ Diaconus, relictâ Constantinopoli anno elapso Romam redierat. Etenim non assentimur doctissimo Norisio qui Pelagii reditum cum anno DXLV. copulat, prohibente Procopio: *Pelagius diu Byzantii commoratus, maximam sibi cum Imperatore conciliarat amicitiam: unde & pecuniarum vi maximâ circumfultus, Romam se paulò antequam obsideretur contulerat.* Vix reversus erat, cùm Epistolam tam suo, quàm Anatolii nomine ad Ferrandum Carthaginis Diaconum de tribus Capitulis direxit. In famæ ore erat nomen Ferrandi, & commune munus ad ei scribendum Diaconos Romanos invitabat. Epistolæ meminit Facundus: *Nonne venerabiles Pelagius & Anatolius Romani Diaconi debitam officio suo & loco sollicitudinem pro Ecclesia Dei gerentes, laudabilis in Christo memoriæ Ferrando Carthaginensi scripserunt, ut habito de hac causa diligenti tractatu, cum reverendissimo ejusdem Ecclesiæ Carthaginensis Episcopo, vel aliis, quos & zelum fidei & divinæ Scripturæ sciret habere notitiam, consulentibus, responderet, quid observandum in commune videretur.* Superiore anno Epistolam Ferrando missam esse, eo conjecturam facimus, quòd Pelagii post reditum ex urbe simul & à Pelagio, & ab Anatolio directa fuerit. Uno Ferrandus scripto labente præscotis anni curriculo ambobus satisfecit: *Si*, inquit, *considerare dignemini, quàm festinus esse soleam semper ad obediendum jussionibus vestris, non minori devotioni responsionis hujus deputabitis moras. Quare enim diu silerem, nisi trepidarem non veritatem dicere de quæstione nuper exorta, silentibus sed adhuc Africanis Ecclesiis, ante tempus proferre sermonem.* Ferrando valde displicebat trium damnatio Capitulorum, quâ Chalcedonensis violari autoritas Synodi videbatur: *Non expedit antiquorum Patrum, qui Chalcedonensi noscuntur interfuisse Concilio, vituperari deliberationem, retractari judicium, mutari sententiam, ne Synodus venerabilis apud omnes Ecclesias Orientis & Occidentis per annos tam plurimos sine aliqua dubitatione firmata, perdat subitò reverentiam suam.* Inspiciatur Epistola.

Proc. Goth. l. 3. c. 8.

B. M. P. t. 9. 515.

Ferrandus Diaconus: quis? Quandonam obiit? Opera ejus.

XI. Ferrandi mentio Diaconi submonet, ut de viro, qui clarus in Ecclesia fuit, aliquid subjiciamus. Fulgentio Ruspensi Episcopo Ferrandum consanguineum fuisse, ex prænomine Fulgentii, quod gerebat, probabiliter admodum creditur. Unum ex *quadraginta & amplius fratribus* fuisse, quos in Monasterio apud Sardiniam *Brumasio* Calaritano permittente Fulgentius extruxerat, persuasum eruditis. Cùm Thrasimundi post obitum Hildericus exules in Africam Præsules restituisset, Ferrandus à Bonifacio Metropolitano in Clerum Carthaginensem allectus est. Exemplo Fulgentii Præsulis, Monachorum disciplinam, vel in sacris ordinibus constitutus retinuit. Hinc ipsius verba ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum: *Beatum me profectò tunc æstimabo, quando positus in silentio Monasterii, illum versiculum Psalmi per momenta cantavero: Dixi, Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.* In sua Africa laudis sibi multum collegisse, testatum faciunt verba Victoris Tununensis: *Post Consulatum Basilii V. C. anno VI. Ferrandus Carthaginis Ecclesiæ Diaconus clarus habetur.* Diu tamen ante id temporis celebritatis multum sibi collegerat, uti liquet ex ejus & ad Anatolium Ecclesiæ Romanæ Diaconum de duabus in Christo naturis, & quòd unus de Trinitate natus, passusque dici possit Epistolâ, & ad Reginum Comitem Parænetico. Porrò non multò post scriptam labente anno ad Pelagium & Anatolium Epistolam, Ferrandum fato concessisse, ex Facundo colligimus. Jam obierat, cùm libros Facundus suos pro trium Capitulorum defensione vulgavit, uti ex his intelligimus: Pelagius & Anatolius *laudabilis in Christo memoriæ Ferrando, Carthaginensi Diacono scripserunt.* Ex Præfatione verò Facundi ad Justinianum Imperatorem, libros eos anno DXLVII. conditos esse novimus: *Hoc opus suadentibus fratribus ad Imperatorem Constantinopoli scripsi. Quo necdum finito, ac pertractato, adductus est Romanus Episcopus.* Vigilius autem anno DXLVII. *ingressus est Constantinopolim, octavo Kalend. Febr.* Itaque Fulgentius Ferrandus anno labente ad plures obiisse videtur. Scriptis famæ nomen commendavit suum. Ad collapsam Ecclesiæ Africanæ disciplinam restituendam, jubente Bonifacio Breviarium Canonum anno circiter DXXV. confecit. Epistolam ad Severum, quòd Dominus Jesus Christus sit unus de Trinitate, necnon illam, quâ Anatolium adiit, de duabus in Christo naturis, & quòd unus de Trinitate natus, passusque dici possit, anno DXXXIII. tribuimus. Mota quippe sedente Hormisdâ quæstio ab Acœmetis eo fuerat anno renovata. Post annum DXXXIII. Paræneticus ad Reginum Comitem est exaratus, defuncto jam Fulgentio Ruspensi, qui Calend. Januar. anno DXXXIII. cœlestem Deo spiritum reddidit. Epistolam denique ad Pelagium & Anatolium anno DXLVI. confecit. De reliquis Ferrandi operibus legatur Petri Francisci Chifletii admonitio ad Lectorem.

Fac. l. 4. c. 3.

De initio Quadragesimæ turbæ Constantinopoli. Num malè Justinianus Pascha statuerit?

B. M. P. t. 5. 913.

XII. Turbarum aliquid in urbe regia attulit plebis præpostera Quadragesimæ veneratio. Græci Quadragesimam incipiunt suam feriâ secundâ post Sexagesimæ Dominicam. Hinc Dorotheus de jejunio sancto, Doctrinâ XV. *Octo enim hebdomada substractis sanctis Sabbatis, & Dominicis, quadraginta dies perficiunt: præ honorato quoque in seipso jejunio Sabbati sancti, quod inter cætera jejunia totius anni sanctissimum & verissimum est.* Dominicam Sexagesimæ epulis paulò largioribus celebrant, quasi carnibus valedicentes, quam idcircò ἀπόκρεων, hoc est, *Carniprivium vocant*, quia elapsâ eâ nefas est carnibus uti. Feriâ secundâ Quadragesimam incipiunt, quæ majoris est jejunii tyrocinium. Quippe ea caseo vescuntur, & lacticiniis ad usque Quinquagesimæ Dominicam, quæ τυρόφαγος ipsis dicitur, quia caseum in cibos adhùc admittere fas est. Feriâ secundâ, quæ Quinquagesimæ Dominicam excipit, austerius jejunium inchoant, quod & carnium, & casei prorsus expers est. Ea verò disciplina seditioni ansam præbuit. Plebs quippe sibi in mentem induxerat, *Carni-*

ANNO DOM. 546.

privium quarto Februarii cohærere feriâ primâ, Paschaque primo die Aprilis celebrandum esse. Erranti Justinianus plebi repugnavit, utpote qui probè intelligeret, terminum Paschalem in Aprilis Calendas incidisse, consequenterque Paschatis solemnitatem septiduo pòst agitandam esse: quia Pascha terminusque Paschatis in una eademque sede morari nequeunt. Ex ea de Paschatis die populum inter & Imperatorem disceptatione illud exoritur, quod Nicephorus scripto prodit, nec tamen sine errore: *Imperator secundâ statim jejunii hebdomade carnes in foro venales proponendas promulgavit. Populus autem, qui pietatem sibi consectandam statuisset, neque eas emebat, neque edebat, mortem sibi potius adeundam esse censens, quàm & quidquam de patriis moribus, & traditionibus mutaret.* Fusius rem narrat Miscellanea: *Anno imperii Justiniani XIX. factus est terræ motus magnus Constantinopoli, & eversio die sancto Paschæ: & cœpit vulgus abstinere à carnibus, mense Februario, die quartâ: Imperator autem præcepit aliâ hebdomadâ carnem apponi: & omnes carnium venditores occiderunt, & nemo emebat, aut edebat. Porrò Pascha factum est, ut Imperator jussit, & inventus est populus jejunans hebdomadâ superfluâ.* Eâ hebdomade, quam esurialem esse populus existimabat, carnes jubente Principe expositas fuisse censemus, non verò sequente, utpote quæ non minus Justiniano, quàm populo carnis expers esse debuit, quia in secunda hac hebdomade verum Græcæ Quadragesimæ principium fuit. Neque die quartâ Februarii populus carnibus abstinuit, quibus potius liberaliùs usus est, quia *Carniprivium* fuit, ut rectè demonstrat Norisius. Porrò sapienter Justinianus suo tempori Paschæ solemnitatem addixit, Aprilis VIII. quam populus in errorem lapsus, Calendis Aprilis agitare volebat. Hinc apparet, culpationes Baronium multas mereri, hæc scribentem anno DXLV. *Hoc eodem anno cùm Græci, tum Latini Historici tradunt, de Paschatis tempore ex Justiniani Imperatoris Edicto, in Oriente erratum esse. Ita planè permisit Deus, ut cùm sacris se immisceant Principes, & quæ sunt Sacerdotum, sibi usurpant, in errorem labantur.* At primùm seditio hæc anno DXLV. non oborta est, ut perperàm sibi Baronius persuasit: cujus error vel ex Miscellaneâ emendari potest. Februarius quippe anni superioris Justiniani non XIX. sed XVIII. anno includebatur. Vigesimus incepit primo Aprilis anni DXLVI. Proximo igitur Februario annus Justiniani decimus nonus adhùc in cursu erat. Insuper anno DXLV. *quartus Februarii* ad Græcorum Quadragesimam pertinere non potuit, quia Pascha Aprilis XVI. celebratum est. Carniprivium ergo Februarii XIX. insidebat, jubente Cyclo Solis XXII. Lunæ XIV. Turbæ ergo Constantinopolitanæ de Paschali solemnitate anno sunt DXLVI. affigendæ. Neque etiam in errorem lapsus est Justinianus, qui plebis potius peccatum emendavit: quia currente anno Pascha Aprilis octavo cohærebat; ita jubente termino, qui Cal. Aprilis affigitur, Cyclo Sol. XXIII. Lunæ XV. Denique ludibrium adhùc Baronius debet, qui primum Synodi Aurelianensis quartæ Canonem, *ut sanctum Pascha secundum Laterculum Victoris ab omnibus Sacerdotibus uno tempore celebretur*, sibi in mentem induxit conditum esse *adversus Justiniani Edictum, sibi quod suum non esset, arrogantis.* Atqui Canon ille quinquiennio prius sancitus est, quàm Edictum Justinianus suum proponeret. Et aliundè laterculo Victoriano prorsus Imperatoris Edictum consentiebat, nedum cum illo pugnaret.

Niceph. l. 17. c. 34.

Miscel. l. 16.

Error Baronii.

Bar. An. 545. n. 16.

Bar. An. 545. n. 27.

ANNO DOM. 547.

ANNO U. C. 1300. PER. JUL. 5260. JUL. 592. DOM. 547. JUSTINIANI 20. & 21. TOTILÆ 6. *Sol.* 24. F. *Lun.* 16. *Indict.* 10. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 2. F. 24. *Mart.*

Post Consulatum Basilii VI.

Roma à Totila obsessa dirâ fame premitur.

I. Luctibus Romanorum annus inseritur, præclaris Totilæ victoriis celeberrimus. Placentini à Gothis obsessi, insueto uti cibo cogebantur. Eò vis famis processit, ut carnibus humanis eam explerent. Itaque salute pactâ sub Gothorum ditionem venere. Neque meliore Romani conditione utebantur. Officio Pelagius suo non deerat, qui ex pecunia sibi ab Imperatore collata, quantum poterat, egentibus opitulabatur. Cùm indignâ fame urbs premeretur, Totilam adit, ut dierum aliquot induciæ concederentur, eâ conditione, ut si à Justiniano nil auxilii Romani habuerint, intra constitutum tempus sine mora se Gothis proderent. Venientem benignè susceptum Rex prior alloquitur. Spondet se postulanda facilè concessurum, tribus exceptis. Nimirum velle se Siculos bello persequi, Placentiæ muros evertere, servos qui cum Gothis militant, retinere. Quod cùm Pelagio displiceret, abeundo testatur, satis intelligi, nil benignitatis Romanis à Rege expectandum esse, cùm in Siculos, qui eum non læserant, immortale quoddam decernat effundere odium. Ait verò, velle se ad Deum regias conditiones transferre, utpote qui supplicum contemptores odisse solet. Infelix ea Pelagii legatio doloris famisque vires amplificat. Romani ergo Græcis immixti, profundentes cum verbis lacrymas, à Bessa Cononeque levaminis aliquid petunt. Sed ab crudelibus Præfectis nil sperandum erat, qui eâ potius calamitate delectabantur, quæ explendæ avaritiæ materiam præbuit. Frumenta quippe alendis militibus destinata, divitibus ingenti pecuniâ vendebant; unius medimni aurei septem pretium erat: bovis verò aurei quinquaginta: plebs urticis alebatur, quibus deficientibus stercora in cibos admittebant. Erat pater liberorum quinque, qui eum prehensando panem petebant. Ille verò desperatione adductus, vitæque mortem præferens, filios alimenta accepturos se subsequi jubet. Ubi supra Tiberis pontem pervenit, obvoluto capite, velatisque oculis, spectantibus filiis, & Romanis, quotquot aderant, in aquas desiluit. Eo casu perculsi Præfecti, traditâ pecuniâ potestatem abeundi civibus faciunt, quocunque animus ferret. Paucis in urbe relictis, in fugam omnes ferè se proripiunt, quorum plerique arescentibus præ inediâ viribus, mortem passim obeunt; nonnulli autem à Gothis interficiuntur.

Proc. Goth. l. 3. c. 9.

Belisarius tentat urbi auxilium afferre absque successu. Cur?

II. Urbem fame expugnare Totila destinabat animo. Stadiis ab urbe XIX. quà flumen in angustum cogitur, trabes pontis in speciem locat: ligneas excitat utrinque turres, in quibus pugnacissimos milites imponit, ne navibus ullus ad urbem pateret aditus. Belisarius verò prosperis ventis usus, Hydrunte Romam navigat. Ut commeatum inferret urbi, binis junctis navibus turrim inædificat, quæ Gothorum arcibus longè editior erat. Naves dein ducentas, ligneis mu-

ris

ANNO DOM. 547.

ris circumvallatas, frumentoque multo onustas & militibus, fluvio committit. Ipse navigium ingreditur, cujus in fastigio lembum collocarat, sulfure & pice plenum. Gothi ad sui pontis tutelam ferreas catenas injecerant. Quæ Belisario custodes debellanti impedimento non fuere: ad pontis turrim & hostium machinas lembos applicat: ignem subinde immitti jubet. Correpta incendio turris, cum centum Gothis, & eorum Duce *Osdeo*, viro omnium pugnacissimo conflagrat. Spes jam aderat posse alimenta inferri urbi, cùm successum interpellat partim temeritas, partim avaritia. Bessæ mandaverat Belisarius, ut eductis ex urbe copiis, hostium castra turbaret. Verùm auri sacrâ fame nolebat Romam obsidione liberari, ut Senatoribus ingenti pretio frumenta divenderet. Sic animatus, Belisarii præcepta negligit. Isacii quoque ambitio rebus Romanorum detrimentum affert. In portu ad custodiam relictus erat. Ubi verò audivit turrim hostium in cineres redactam, gloriæ cupiditate accensus, spreto Belisarii mandato, Barbaros cum centum equitibus lacessitos fugat; argentum, & preciosam suppellectilem diripit. Reversi Gothi ex Isacii equitibus complures occidunt, ipsumque vivum capiunt. Turbatus eo nuncio Belisarius ratus portum cum Antonina uxore amissum esse, reducit exercitum, ut hostes incompositos adoriretur. Cùm ad portum venisset, Isacii cognitâ temeritate sensit demum se non opportunè turbatum. Sic re infectâ nil auxilii urbi attulit. Cùm ex nimia ægritudine in febrim incidisset, in mortis discrimen adducitur.

Proc. Goth. l. 3. c. 10.

Romam Totila capit: quomodo, & qua die?

III. Advenit tandem fatalis expugnationis Romanæ dies, quem Marcellini Chronicum ab oblivione vindicavit: *Totila dolo Isaurorum ingreditur Romam, die* XVI. *Cal. Januarias.* Pauci in muris custodes erant, fame confecti, quibus maxima erat dormiendi licentia. Tum quaterni custodes, gente Isauri, qui portam Asinariam observabant, reste se demittentes, Totila adito, nullo negotio Gothos intra urbem se excepturos pollicentur. Perfidis non nimium credendum esse Rex censebat, cùm paucis pòst diebus rursus venientes, ad facinus illum hortantur. Adjuncti Isauris Gothi duo, muros reste conscendunt, omnibusque diligentius exploratis, certum Regem faciunt, urbem posse quàm facillimè capi. Perfidiam Isauricam adjuvit Bessæ Cononisque socordia. Gothi decem à Romanis capti, sciscitanti Bessæ, quidnam Totilas animo agitaret, respondent, in spe multa versari, Isaurorum ope propediem se Româ potiturum. Præfecti nullam tantæ rei curam habentes, negligenter, uti consperant, sese habuerunt. Nocte, quæ diei XVII. Decembris imminet, Isauri fractis portæ Asinariæ ferreis claustris, Gothis aditum patefaciunt, qui cum Totila urbem ingrediuntur. Tum militum pars maxima cum Ducibus fugam maturat: pauci cum civibus ad Templa fugiunt, quos inter Maximus, Olybrius, Orestes. Ea fuit Totilæ clementia, ut fugientium insistere vestigiis nemini permiserit, *nil esse homini suavius dicens, quàm terga sibi ut hostes darent.* Ubi primùm illuxit, Totila orandi causâ Petri Ecclesiam ingreditur, cui Pelagius Diaconus sese obviam offert, Evangelia gestans: ac in genua procumbens, *Parce*, inquit, *ô Princeps, tuis.* Tum ille arridens, *Nunc mihi supplicaturus advenisti, Pelagi?* Respondit Pelagius, *Ita quidem, quandoquidem tuum me servum effecit Deus. Sed ab his jam abstine manus, qui tibi in servitutem cessere.* His precibus victus Totila ullum interfici prohibet: ex Romanis sexaginta occisi erant, ex Gothis verò viginti. Quos Bessas thesauros coacervaverat, illi Gothis prædæ fuere.

ANNO DON. 547.

Proc. Goth. l. 3. c. 11.

Clementia Totilæ erga Romanos, & Rusticianam Boëtii uxorem: urbis desolatio.

IV. Gloriam Totila suam clementiâ non minimum auxit, cujus multa specimina palam ostendit. Rusticianæ Boëthii uxori & Symmachi filiæ id ad miseriarum cumulum accessit, ut & rusticorum vestibus indueretur, panemque ab hostibus mendicando peteret. In Rusticianæ mortem Gothi jam conspiraverant, quòd datâ exercitui Romano pecuniâ Theodorici statuas disturbasset, in viri, patrisque vindictam. Nullâ tamen injuriâ Rex mulierem affici permisit: voluit etiam cæteras fœminas molestiæ omnes immunes esse. Sed & suos milites ad imitandam sui Principis clementiam hortatur. Causas Gothicæ calamitatis eas fuisse memorat, quòd omni æquitate posthabitâ, ea gessissent, quæ ingentem Dei furorem provocassent. Hinc à Græcis septem mille imperio fuisse spoliatos. Nunc verò favente Numine, tristes Gothorum reliquias, nudas ferè & inermes, hostium ultra viginti millia vicisse. Pernecessarium igitur esse, justitiam ut invicem & in subditos quosque servent, fruendæ æternæ felicitati. Totilæ & facta, & verba hæc qui attento animo perspexerit, subinde deprehendet, ea falsa esse omnia, quæ de barbarie Totilæ Gregorii in Dialogis leguntur. Ad Patricios verò Romanos conversus sciscitatur, quid mali à Gothis, quid boni verò à Justiniano acceperint, ut debitam Principibus suis obedientiam exuerent. Isauros igitur, à quibus tot beneficiis affecti erant, imperia deinceps secum habituros, Patricios verò servituti addicendos. Verùm Pelagius pro miseris supplex factus, non prius Totilam dimisit, quàm clementiorem erga Romanos omnes reddidisset. His peractis, Pelagium, & ex Rhetoribus Romanis Theodorum ad Justinianum mittit, ut Græcos inter & Gothos concordia componeretur. Quòd si pace infectâ redirent, Romam se prorsus eversurum, Patriciisque interfectis, in Illyrios bellum se translaturum minatus. Intereà nuncius affertur, Barbaros, qui in Lucania Justiniano militabant, cladis non minimum Gothis intulisse. Quâ offensus Totila, Romam ad solum usque evertere apud se statuit, & cum majore exercitus parte adversus Joannem in Lucaniam tendere. De Regis consilio certior factus Belisarius, literas ad eum dirigit, quibus monebatur, victum, vel victorem futurum esse. Si vicerit, non alterius, sed suammet urbem eversurum. Si deteriore fortunâ utatur, ex servata Roma gratiam ei apud Justinianum esse futuram. Literis permotus Totila, urbi parcendum esse statuit, quod Belisario consilium misso Oratore significatum voluit. Nihilominùs Roma in ipsa Roma quærebatur, in horrendam prorsus solitudinem versâ, quam Marcellini Chronici verbis repræsentare juvat: *Totila dolo Isaurorum ingreditur Romam die* XVI. *Kal. Januarias, ac evertit muros, domos aliquantas igni comburens, ac omnes Romanorum res in prædam accepit: hos ipsos Romanos in Campaniam captivos abduxit: post quam devastationem quadraginta aut amplius dies Roma fuit ita desolata, ut nemo ibi hominum, nisi bestiæ morarentur. Hinc veniens Belisarius murorum partem restaurat, venienteque Totilâ ad pugnam resistit.*

Proc. Goth. l. 3. c. 11. 12.

sistit.

sistit. Marcellini Chronico Marius consentit Arenticensis: *Badula Rex Gothorum Româ captâ depopulavit, dejectisque muris partem civitatis incendit.* Porrò ex Marcellini Chronico Calvisii, eorumque error pugnatur, qui Januarii XVII. Totilam urbe potitum esse tradunt.

Vigilius in regiam urbem tendens, Mennæ scribit. Ingreditur Constantinopolim.

Facund. l. 4. c. 3.

V. Romæ funeribus egressi, ad res Ecclesiæ convertamus animos. Diu in Sicilia moratus Vigilius, superiore anno iter ad regiam urbem accelerarat. Per Helladem & Illyricum iter carpsit, narrante Facuodo. Rogatus est etiam ab illarum Provinciarum Clericis, ne novus Justiniani Decretis assentiretur: *Venientem Africa etiam atque Sardinia, quanquam non per eas transierit, per ipsius tamen Consiliarium publicâ cum contestatione pulsaverint, sicut Hellas, & Illyricus Provincia, per quas venit, ut nullatenus novitati, quæ facta est, acquiescat.* Dum iter conficit, Mennæ sibi scribendum putat, quòd se hortetur Imperator per *Leonem*, ut pacem, quâ nil melius cogitari potest, cum cæteris Episcopis ineat. Subjungit deinde: *Quando nobis non sit incognitum, quia Diaconus Stephanus tuus responsalis nostra, cui per gratiam Dei præsidemus, Ecclesiæ cum plurimis Christianis quamdiu vixit, à tua se communione suspenderit. Et in Siciliensi insula, constituti fratre & Coëpiscopo nostro referente didicimus, quòd & ipse, & alii Consacerdotes nostri, & multi filii Ecclesiæ Christianæ à tua se nihilominùs communione substraxerint. Et dum causas exorti quæreremus scandali, antè dictus frater & Coëpiscopus noster respondit, hoc fraternitatis tuæ fecisse personam, quod à nullo decessorum tuorum, decessorumque nostrorum temporibus quâlibet fuisse ratione commissum.* Mense Januario, die XXV. feriâ sextâ Vigilius in urbem regiam pervenit, ut testatum reliquit Marcellini Chronicum: *Papa Vigilius ingressus est Constantinopolim VIII. Cal. Februarias.* Splendidè magnificèque à Justiniano excipitur, si vera prædicat Anastasius, cui in ea re fides haberi potest: *Obvius est ei Imperator, & osculantes se cœperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum usque ad sanctam Ecclesiam Sophiæ, Ecce advenit Dominator Dominus.* Id quidem exploratum est venienti Papæ occurrisse Præsules, qui Constantinopoli versabantur, ut in Facundi contra Mocianum libro legitur: *Et quia illi Episcopi maximè Constantinopolim occurrerant in ejus adventum, &c.*

Facund. Cont. Mocian. p. 111.

Vigilius Mennam & Acephalos damnat. Theodora pacem restituit.

Greg. Ep. l. 2. 36.

VI. Vigilii Epistola fulgur erat torquendi fulminis nuncium in Mennam, & Acephalos, quos audacc manu jaculatur, teste Gregorio Magno in sua ad Istriæ Episcopos Epistola: *Postquam recordandæ memoriæ Vigilius Papa in urbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, & Acephalos damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana urbs ab hostibus adita & captivata est.* Hanc sibi contumeliam inferri Mennas non patitur, qui par Vigilio referens, sacris eum Diptychis movet. Id in Epistola Petri Antiocheni ad Michaëlem Constantinopolitanum scriptum legimus, à Cotelerio edita, Ecclesiæ Græcæ monumentorum, t. 2. p. 148. *Contigit autem, ut ad breve tempus Vigilius à Relatione cessaretur, propter contentionem, quam habuit cum sanctissimo Menna, quòd hunc deposuisset, donec iterum pace inter ipsos constitutâ, reconciliati sunt Pontifices.* Testis & Nicephorus: *Vigilius eò insolentiæ progressus est, ut & Mennam à communione quatuor mensibus excluserit: idem sanè & Mennas adversus illum fecit.* Addit & Nicephorus: *Vigilius autem sibi metuens, ad Sergii Martyris aram confugit, & sacris ibi fistulis implicitus, non prius inde extractus cessit, quàm illas everterit. Erat namque magnus, & corporis statu vastus. Posteà verò cum ejus res Justinianum pœniteret, partibus suis interponente Theodorâ Vigilium suscepit: atque ille rursum Mennam ad communionem admisit.* Hanc Nicephori narrationem fide evertere totis Baronius viribus tentat. Pugnat verò his rationibus. Quia jam defuncta erat Theodora, nec Vigilius ad aram Sergii, sed *ad Petri, inde ad Euphemiæ Basilicam* confugit. Sed dum alios illustrissimus Purpuratus carpit, culpâ sanè tenetur erroris. Ea quippe in annum DLII. confert, quæ in DXLVII. inciduot, quo tempore Theodora adhùc erat inter homines. Profectò non repugnat Vigilium, & anno DLII. Basilicæ Petri usum esse perfugio, & anno DXLVII. azylum quæsiisse ad aram Sergii, dum in metu est, ne ob damnatum Mennam, defensaque acrius tria Capitula contra se gravius aliquid ab Imperatore decerneretur. Cùm igitur constet, à Vigilio in regia urbe constituto, ac velut Justiniani coram oculis, Mennam ob damnatum Theodorum, Ibam, Theodoritumque fulmine anathematis fuisse percussum, magnam utique probabilitatis speciem habet narratio Nicephori, cui robur addit Petri ad Michaëlem Epistola, cujus verba Baronio ignorata retulimus. Diffidia Pontificum tandem diremit concordia, interventu Theodoræ, ut à Theophane scripto proditum: *Vigilius pariter à Theodora Augusta rogatus Junii die XXIX. qui sanctis Apostolis sacer, Patriarcha Constantinopolitano Mennæ pacem restituit.* Annus erat DXLVII. quo *Pentecostes Sabbatum die Maji XI.* affigebatur, ut observatum Theophani. Pascha igitur Martii XXIV. fuerat celebratum, quæ temporum criteria ab anno currente divelli nequeunt.

Error Baronii.

Bar. An. 552. n. 17.

Facundus. Quis? Pro tribus Capitulis scribit.

VII. In urbe regia versabatur Facundus, veniente Vigilio, ac in conficiendis pro trium Capitulorum defensione libris operam collocabat. In ea Facundus sententia cum Afris suis versabatur, quòd Theodori Mopsuesteni, Ibæ, Theodoriti damnatio in Chalcedonensium Patrum dedecus redundaret. Itaque libros XII. condidit, ut defunctorum honori patrocinatur. Hanc provinciam administrabat, cùm Vigilius Constantinopolim ingreditur: *Hoc opus*, inquit in sua ad Justinianum Præfatione, *suadentibus fratribus ad Imperatorem Constantinopoli scripsi. Quo necdum finito ac pertractato, adductus est Romanus Episcopus; in cujus examine cùm gestis super hac causa disceptaremus, mediante conflictu, interrumpi acta præcepit, & ab universis Episcopis, qui aderamus expetiit, ut scripto quisque responderet, quod ei de his Capitulis videretur. Cùm ergo per Magistrum Officiorum sub gravi necessitate respondere constringeret, vix mihi septem dierum induciæ datæ sunt, in quibus erant etiam duo festi.* Scripti hujus occasione quis Facundus, pauca dicamus. Byzacenæ erat Provinciæ Episcopus, in qua sita urbs Hermiana. In prima Collatione Carthaginensi adfuit *Maximianus* Hermianensis. In Episcoporum Byzacenæ Catalogo, qui Hunnerici Regis præcepto Carthaginem venere, reperitur *Donatus* Hermianensis. Synodo Constantinopolitanæ, quæ Episcopis LXX. constabat, anno DXLVIII. interfuit Facundus, Vigilioque Præsidi vehementer obstitit, uti declaratum ibimus. Mordicùs defensioni trium Capitulorum adhæsit, ut ea de causa & à Vigilii se com-

munione

Niceph. l. 17. 26.

Id. ibid.

Anno Dom. 547.

munione segregaverit, & exilium lubens passus sit. Dum in eo versatur, opus contra Mocianum edidit: *Metuens ne tanquam latebrarum nostrarum conscii, persecutorum quos fugimus, incideretis in calumnias, nominare vos nolui.* Hinc Garnerii error detegitur, existimantis, librum contra Mocianum Constantinopoli scriptum esse: *Constantinopoli*, inquit, *Facundus specie respondendi Mociano . . . re ipsâ in Vigilium acerbe simul, & calumniose invectus est.*

Gar. Hist. Theod. c. 18. 165.

Sub annum DLXXI. librum cum Facundus confecit, ut ex his colligimus: *Nunc in præjudicium magnæ Synodi Chalcedonensis resuscitatur ejus quæstio, ante centum & XX. annos finita, & oblivioni jam tradita.* Ex eo loco apertè liquet, Facundum anno DLXXI. adhùc inter homines fuisse, quod etiam ex Epistola ipsius constat, eodem tempore scripta, quæ à Dacherio juris publici facta est. Dicit enim post centum & viginti ferè annos à Concilio Chalcedonensi trium Capitulorum causam esse, *pro quâ universa totum penè per orbem scandalizantur Christi membra.* Synodus verò Chalcedonensis anno fuerat CCCCLI. celebrata. Multum sibi famæ Facundus ex scriptis suis apud Afros collegit. Testis Victor in Chronico: *Post Consulatum Basilii V. C. anno decimo libri duodecim Facundi, Hermianensis Ecclesiæ Episcopi refulsere, quibus evidentissimè declaravit, tria Capitula in præscriptione fidei Catholicæ & Apostolicæ Chalcedonensis Concilii fuisse damnata.* Facundi quoque cum laude meminit Cassiodorus: *Facundus venerabilis Episcopus, Hæreticorum penetrabili subtilitate destructor, nuper ad Justinianum Principem scribens, de duabus naturis Domini Christi duos Libellos, cautè nimis, luculenterque tractavit. Quos vobis transcriptos reliqui, ut nec antiquis egeatis tractatoribus, nec modernis.*

Cassiod. in Psal. 138.

Hinc vulgatis scriptis Facundi opus & accrevisse videtur. Titulus sanè, numerusque Libellorum ad libros duodecim pro defensione Capitulorum non quadrat: & durum est Cassiodori verbis *duo libri primi capita* significari. Cur duo libri hujus capita suo nomine non donasset? Cur Libellos vocasset? Cur omisso toto opere, exiguam ejus particulam memorasset, dum Facundi lucubrationum meminit? Quam de Eucharistia Facundus sententiam amplexus sit, egregiè vincit insignis ille locus, qui candidis pectoribus pro maximo semper priscæ fidei argumento erit: *Sacramentum adoptionis suscipere dignatus est Christus, & quando circumcisus est, & quando baptizatus est: & potest sacramentum adoptionis adoptio nuncupari. Sicut sacramentum corporis & sanguinis ejus, quod est in pane & poculo consecrato, corpus ejus & sanguinem dicimus. Non quòd propriè corpus ejus sit panis, & poculum sanguis; sed quòd in se mysterium corporis ejus sanguinisque contineant. Hinc & ipse Dominus benedictum panem, & calicem, quem discipulis tradidit, corpus & sanguinem suum vocavit. Quocircà sicut Christi Fideles Sacramentum corporis & sanguinis ejus accipientes, corpus & sanguinem Christi rectè dicuntur accipere, sic & ipse Christus Sacramentum adoptionis filiorum cùm suscepisset, potuit rectè dici adoptionem filiorum suscepisse.*

Facund. l. 9. c. 5.

Hinc luce clarius est, Facundum existimasse, panem & vinum esse in Eucharistia, non falsas panis & vini imagines. Quòd si panis in nihilum redactus est, falsum utique quòd ullâ ratione corpus Christi dici possit, quia nihili non sunt affectiones. Credidit & Facundus non verè proprièque Christi corpus sacramento includi: secus nil Eucharistiam inter & baptismum comparationis instituere potuisset, quia in baptismo adoptio reapse non continetur. Eo itaque modo corpus Christi in Eucharistia reperitur, quo & adoptio est in baptismo.

Anno Dom. 547.

Origenistarum inter se lites. Protoctistæ & Isochristi qui?

VIII. Dum magnas in urbe regia turbas movet de tribus Capitulis disceptatio, Origenistarum in Palæstina concordia dissolvebatur. Inceperant dissidia Nonni ab obitu, qui anno superiore excesserat. Rem Cyrillus scripto mandavit: *Nonni post mortem Firmini Lauræ Monachi, cum Neolauritis dissidendo de suis scitis dogmatibus, in mutua impugnatione occupati sunt.* Quid rei esset ea disputatio, sequentibus aperitur: *Neolauritæ eos, qui Firmini sunt, Protoctistas, sive Tetraditas vocant, rursusque Firministæ Neolauritas nominant Isochristos. Utrique enim ex propriis impietatis suæ Decretis nomina sortiti sunt.* Protoctistæ nostro judicio illi dicebantur, qui animas diu ante corpora conditas esse putabant: quæ opinionum Origenis pars una fuit. Cotelerius Protoctistarum appellationem sic exponit: *Protoctistas à Christo primâ creaturâ credito, ni fallor.* Quo casu Protoctistas Arianos fuisse dicendum, & Trinitati adversarios. Coteleriana m Cyrillus conjecturam refellit: Isidorus, de Protoctistis unus, ad Cononem transit, *pollicitus ei in sancta Sione, se nunquam defensurum præexistentiæ sententiam.*

Vit. Sab. c. 89.

Placet magis eruditi viri conjectura, Tetraditas etiam appellatos esse, *quòd in Paschate jejunarent, & Manichæismo essent afflati.* Isochristi verò illi nuncupabantur, qui Apostolos & Martyres Christo in resurrectione æquales futuros esse putabant. Hinc Theodori Ascidæ dictum apud Evagrium: *Quando nunc Apostoli & Martyres miracula efficiunt, & in tanto honore sunt, nisi in resurrectione æquales fuerint Christo, qualis tandem eorum resurrectio futura est?*

Evagr. l. 4. c. 39.

Isochristis maximè favebat ille Theodorus, qui cùm in aula multum potestatis haberet, Theodorum Crucis Custodem, & Scythopolitanum Metropolitam creari fecit. Hinc Protoctistæ gravi procellâ concussi, quæ Isidorum Abbatem involvit. Qui cùm Isochristis resistere non posset, ejuratâ de animarum præexistentia doctrinâ, Cononi anno sequente sese addicet. Id belli, quo Origenistæ dividebantur, in lucrum Ecclesiæ cessit.

Vit. Sab. c. 89.

ANNO U. C. 1301. PER. JUL. 5261. JUL. 593. DOM. 548. JUSTINIANI 21. & 22. TOTILÆ 7. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 17. *Indict.* 11. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 3. 4. P. 12. *April.* — Anno Dom. 548.

Post Consulatum Basilii VII.

Belisarius Romam restituit. Frustra eam oppugnat Totila.

I. CRuentam luctuosamque Romam Totila reliquerat: in urbe quondam orbis capite, ac veluti epitome ingens vastitas ubique locorum regnabat, cùm mortuam è cineribus ad vitam revocare Belisario placuit. Ac primâ quidem specie furentis consilium videbatur, sed egregium sanè facinus fuisse, comprobavit eventus. Ut dirutam à Gothis murorum partem resarciret, deficiente calce, lapides nullo ordine composuit, additâ exterius ingenti sudium multitudine, quod opus militum diligentiâ diebus quindecim perficitur. Commeatum quoque navibus in urbem invexit. Ac Romani, qui patriæ desiderio tenebantur, audito rerum ibi omnium inesse copiam, eò confluunt. Id nuncii Totilam malè

Anno Dom. 548.

malè habuit. Itaque cum exercitu quàm proximè Romam accedit. Nondum portis fores imponebantur; hinc in spem veniebat, urbem facillimè expugnari posse. Sed Romanis fortiter resistentibus, ingens Gothorum cædes facta est. Posterà luce Totila muros oppugnare decernit, sed compluribus amissis, suos in castra reducere coactus est. Post aliquantum temporis rursus muros oppugnatum venit. Forte in prælio Totilæ signifer equo in terram delapsus, signum illisit. Tum Romani in hostes ruunt, ut signo simul & mortui cadavere potirentur. At Gothorum audaciores defuncti manum aureo monili ornatam auferunt, ne ea præda in gloriam Romania cederet. Ibi gravi pugnâ commissâ Romani magnâ cæde peractâ in urbem incolumes redeunt. Solvere obsidionem coactus Totila, Tibur recedit, præsidiumque ex integro ædificat, in quo pecuniam suam deponeret.

Proc. Goth. l. 3. c. 14.

Joannes & Verus à Totila clade afficiuntur.

II. Sed bellorum miræ sunt vicissitudines. Joannes cum probatissimis equitibus in Campaniam proficiscitur, ubi Senatorum complures morabantur, quos Gothorum è manibus eripere statuerat. Forte trecenti equites à Totila eo missi fuerant, qui Joannis in copias cum incidissent, maximâ parte interficiuntur. Erant eo loci septuaginta milites Romani, qui ad Totilam ultrò concesserant, at victoris fortunam secuti ad Joannem se conferunt. Verùm Patritius *Clementinus*, qui præsidium Neapoli proximum Gothis prodiderat, Joannis exercitum sequi noluit, Orestes verò Consularis in suo loco permansit. Patricii cæteri cum LXX. militibus à Joanne in Siciliam mittuntur. Id graviter Rex tulit: prædæque amissione ad vindictam accensus, cum majori exercitus sui parte adversus Joannem contendit. In Lucania militibus mille comitatus versabatur, ac missis qui vias observarent exploratoribus, diligentissimè rebus suis providisse videbatur, verùm potenti iracundiæ nulla ferè via invia est. Præruptos Totila montes ingreditur, agmine cursuque citato de nocte castra Romanorum invadit. Somno tenebantur, cùm tumultu experrecti in proximos montes fugiunt, è suis duntaxat centum amissis. *Silacius* Præfectus, gente Armenius, linguæ Græcæ, Latinæ, Gothicæque ignarus, præter id unum, quod sæpius auditum didicerat, se Silacium præfectum esse, cùm id hostibus respondisset, ab eis interficitur. Castris potiti Gothi ea diripiunt. Quòd si orto sole impetum fecissent, actum prorsus de Romania erat. Joannes citato cursu Hydruntum pervenit. Intereà novus in Italiam à Justiniano exercitus mittitur. *Verus* Erulos trecentos, Barazes Armenios octingentos ducebat. Temulentus homo *Verus* erat, & temerarius, qui cùm Hydruntum appulisset, navibus dimissis iter cum suis carpit. Quo cognito, Totila ei concurrit. Eruli hostes adesse conspicati, in proximam sylvam fugiunt, ex quibus ducenti à Gothis occiduntur, periissentque omnes, nisi ex insperato Baraces advenissent. Suspicatus Totila majorem exercitum esse, illicò recessit.

Proc. Goth. l. 3. c. 14.

Totila Belisarii equites fundit.

III. Ex Justiniani literis cùm Belisario compertum esset, auxilia in Italiam missa, relicto ad urbis custodiam Conone, cum nongentis viris, flore exercitus, Tarentum petit. Forte milites ejus in hostium copias incidunt, quos etsi numero longè inferiores, virtute tamen suâ fundunt, ducentis occisis. Eâ victoriâ in negligentiam delapsi, noctu se somno dedunt, & interdiu licentius vagantur. Qua de re Totila certior factus, eos cum tribus mille equitibus adoritur. Fasas Præfectus irruentium Gothorum impetum sustinens, ad audendum plerisque animos fecit, aliis verò ad fugiendum spatium concessit. Sua porrò fortitudo ad hoc tantùm ei præfuit, ut gloriosius cum suis caderet. Barbatio cum eam Belisario cladem nunciasset, addito Totilam jam-jam affuturum, is deploratâ suorum morte, navem illicò conscendit, & vento prospero cum suis Messanam applicat.

Theodora Augusta moritur: quo morbo?

Proc. Goth. l. 3. c. 15.

IV. Hæc in Italia: quid rerum in Oriente gereretur, nunc videamus. Theodora Augusta mense Junio mortis debitum solvit. Hoc noa Procopius docuit: *Theodora morbo correpta, ex humanis excessit, cùm annos unum & viginti, mensemque tertium in imperio peregisset.* Imperium adepta erat primâ Aprilis die anni XXVII. A Calendis igitur Aprilis labentis anni Theodoræ vigesimus secundus erat in cursu. Erratum itaque à Calvisio, aliisque eruditis, qui Theodoræ mortem in sequentem annum conferunt. Summo cruciatu, & quasi cælitùs irrogato supplicio vitam reliquit, teste Victore Tununensi: *Theodora Augusta, Chalcedonensis Synodi inimica, canceris plagâ corpore toto perfusa, vitam prodigiosè finivit.* Ut hoc tanto exemplo Principes justitiam moniti discerent, Deum Regem Imperatorum non spernerent, neque ex sua dignitate peccandi sibi licentiam compararent. Indignos regio fastigio mores Theodora induerat, quos crudelitate, avaritiâ, vitiisque corrumpebat, ut jam observavimus. Audiatur Zonaras: *Theodora maritum longe intervallo potentiâ superabat, & novos, eosque varias quasfiam ingeniosissimè reperiebat. Hinc subditi gemino onere premebantur.* Templia extructis famam Theodora suam extendere voluit, sub annum DXXXV. *Candidit tunc & Theodora Imperatrix celebrem illam Sanctorum Apostolorum Ædem. Fuerat quidem prius quoque ibi Ædes eorumdem à Constantino ædificata, non tamen huic similis, sed eâ & magnitudine, & pulchritudine multò inferior.*

Zon. l. 14. c. 61.

Zon. l. 14. c. 7.

Cetus ingens capitur. Tela serica in Imperio texi cœpit.

V. Ut lugubres anni casus jucundâ narratione diluamus, de maritimo hoste Porphyrione pisce ingenti Justinianus tandem victoriam retulit. Ultra quinquaginta annos Constantinopolitanis molestus fuerat. Non continuò, sed certis quidem intervallis conspicuus erat: quoties apparebat, & multas naves demergebat, & multis hominibus exitium afferebat. In persequendis delphinis captus cùm in lutum incidisset, unde emergere non potuit. Quo cognito, accolæ belluam securibus confecerunt, funibusque in terram protraxere. Ejus longitudo triginta cubitorum fuit, latitudo decem. Imperante Justiniano tela quoque serica à Romanis texi cœpit, hactenùs ignorantibus vermium esse fila. Monachi duo ex Iodia Constantinopolim profecti magnis ab Imperatore promissis, & muneribus invitati, bombycum ova attulerunt, quæ fimo sepulta, in vermes transmutantur. Id in Justinianei regni finem contigisse perhibent.

Zon. An. l. 14. p. 69.

Id. ibid.

Apostolorum Basilica ab Justiniano restituitur.

VI. Rerum Ecclesiasticarum nunc mentionem faciamus. Apostolorum in Ecclesiam Constantius Imperator Andreæ, Lucæ, Timothei reliquias invexerat. Cùm longitudine temporis Basilica jam efreta, vix posse diu stare putaretur, eam Justinianus majorem ad dignitatem instaurare cogitaverat. Effossis fundamentis artifices

Error Baronii.

tifices ligneas arcas tres inveniunt, insculptis literis indicantes, trium esse Apostolorum corpora, quæ ubi Imperator, Christianique omnes aspexere, rursum humo mandaverunt. Hæc anno labente gesta fuisse, quæ Baronius quinquennii metachronismo in annum DLI. n. 21. contulit, Theophanes monet: *Julii mensis die XXVIII. feriâ tertiâ, sanctorum Episcoporum Ædis facta est consecratio: & sanctarum reliquiarum Andreæ, Lucæ & Timothei depositio: Episcopus verò Mennas unà cum sanctis reliquiis progressus est, vehiculo aureo Imperatorio gemmis exornato vectus. Tres autem sanctorum Apostolorum gestabat loculos supra genua, atque ita dedicationem celebravit.* Chronologici sanè Characteres, quos Theophanes exhibet, annum labentem indicant, in quo Julii XXVIII. in tertiam feriam incidit. Narrat Procopius: *Perspicuum est autem, quòd Apostoli habitum sibi honorem à Principe compensantes, tunc hominibus apparuerint.* Nos his apparitionibus non credulos esse, faciles profitemur. Encæniorum Basilicæ Apostolorum, & reconditarum reliquiarum Miscellanea meminit, sed ad annum Justiniani XXIII. Encæniis Junium assignat.

Proc. de Ædif. Justin. l. 1. Or. 2.

Synodus Constantinopolitana de tribus Capitulis. Præside Vigilio.

VII. Ad scitu digniora se nunc convertat oratio. Quæ Mennæ, Vigiliique anno præterito concordia dissiluerat, Theodoræ interventu erat restituta. Ac ut firmioribus vinculis amicitia constringeretur, multo honore Vigilium afficit Mennas, qui in Diptychis eum sibi proposuit, teste Theophane: *Mense Januario Patriarchæ Constantinopolitani nomen primo gradu motum est, Vigilio ei præposito, nomen enim ejus in Ecclesiasticis tabulis ad primum gradum promotum fuit.* Rebus ita constitutis Justinianus, qui Vigilium promissis blanditiisque sibi conciliasse putabat, Synodum in urbe regia cogi jubet. Baronius præjudiciis inserviens suis, narrat Vigilium inter dissidentes pacis arbitrum, & ambarum partium auditorem sedisse, ac ut illud facilius efficeret, *collegi voluit eorum qui aderant Synodum triginta Episcoporum.* Verùm regiis mandatis Synodum coactam esse liquet, nec solis *triginta* Episcopis constantem, utpote quæ plus dimidiâ parte major fuerit, teste Facundo contra Mocianum: *Quomodo enim non præjudicet, si demonstrentur LXX. circiter Episcopi, cum Romano Antistite Constantinopolim congregati, ut illos emittam, qui antè subscripserant, condemnasse, cum approbatoribus suis Epistolam à Chalcedonensi Concilio approbatam?* Actione Synodi hujus complures fuere, cujus exrant duntaxat fragmenta quædam apud Facundum, suæ gloriam Africæ, quique acerrimum trium Capitulorum defensorem se præbuit, magnâque animi firmitudine Vigilio locutus est. Verba ipsius audiamus: *Accipite quæ in judicio ipsius Vigilii inter alia fuerim prosecutus, sicut edita nobis ab officio tertiæ Actionis gesta declarant. Peto de justitia vestra, utrùm suscepta sit à Synodo Chalcedonensi Epistola Ibæ, quæ velut Nestoriana, damnata est iniquitatis. Et dum constiterit non obesse Synodo, quòd pars adversa de Theodori persona proponit, sic ea, quæ proferre volunt, relegi permittatis, ne fortè quæ aguntur, ad retractationem videamur memoratæ Synodi pertinere. Ego enim fateor simpliciter beatitudini vestræ, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me à contradicentium communione substraxisse. Hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo, nec tantam esse causam judico, pro qua deberemus à communione multitudinis segregari. Sed quia ex persona Theodori Epistolam Ibæ Nestorianam probare conati sunt, & ex Epistola Ibæ Synodum, à qua suscepta est, improbare.* Hic Vigilius ostendere, Imperatoris in partes se inclinasse animum: *Judex hoc se nescire fingebat*, Ibæ Epistolæ damnationem in Chalcedonenses recidere: itaque fidenter Facundus instat, poscit, urget: *Hoc ergo primùm à me demonstrare præcipite, ut doceam falsè negari, quòd à sancta Synodo Chalcedonensi recepta fuerit, & omnia contradicentium figmenta redarguam, quibus eam in destructionem Synodi Chalcedonensis velut impiam damnaverunt.* Hæc verò Vigilius, qui jam spoponderat se Capitula damnaturum, à Facundo demonstrari non permisit: Igitur à *considentibus Episcopis flagitavit, ut quid eis de causa videretur, prolatâ quisque in scriptis responsione signaret.* Episcopi verò ab iis, qui trium Capitulorum damnationi subscripserant, permoti, pergratum Imperatori ut facerent, adversus Capitula sententiam promulgarunt, Synodus vivente etiamnùm Theodorâ, mense ut videtur Aprili est celebrata. Vigilius verò, qui tum Principis ad arbitrium sese fingebat, finitâ Synodo *memoratas subscriptiones post aliquot dies ad Palatium detulit, atque alteri tradidit parti.*

Error Baronii.

Bar. An. 547. n. 12.

Facund. cont. Mocian.

Facund.

Vigilii de trium Capitulorum damnatione, Epistola.

VIII. Vigilius ut promissis staret suis, tam Imperatori, quàm Augustæ literas scribit, quas clarissimus orbi literato Baluzius fœneravit. Extant in *septima Confessione* Synodi quintæ Novæ Collationis Conciliorum. Ea in Actione *Constantinus gloriosissimus Quæstor sacri Palatii*, missus ab Imperatore hæc Synodo loquitur: *Imperator necessarium esse putavit, priusquam finis perfectus à vobis tribus Capitulis imponeretur, chartas quasdam vestro sancto manifestare Concilio, quas & ab initio scribens ad vos destinare promisit, & eas præ manibus habemus, quarum una quidem ad piissimum Imperatorem manu Vigilii religiosissimi scripta est; alia verò ad piæ recordationis Theodoram, Dominam nostram facta, alterius quidem scripta manu, subscripta autem ab eodem religiosissimo viro, in quibus utrisque manifestè est, invenire impiorum istorum Capitulorum condamnationem.* Satis erit unam referre, quia altera paucis duntaxat verbis à priore non discrepat.

Epistola Vigilii.

Bal. Collect. Conc. p. 1541.

IX. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ scribens manu meâ, totam hanc chartam dico. Nos semper, per virtutem Sanctæ Trinitatis Hæretici nunquam fuimus, neque sumus. Jura verò, quæ à Deo donata sunt, Sedi meæ exigo. Hoc ergo ne faciat existimare vestram pietatem, quia Hæreticos defendo. Ecce enim satisfaciens vestro invicto Imperio, anathematizans Epistolam Ibæ, quæ dicitur ad Marim Persam missa, anathematizans & dogmata Theodoriti, anathematizans Theodorum, qui fuit Episcopus Mopsuestiæ, sicut alienum semper illum fuisse ab Ecclesiis, & sanctorum Patrum adversarium, qui non confitetur, incarnatum Deum Verbum, id est, Christum esse unam subsistentiam, & unam personam, & unam operationem, anathematizamus. Et si quis dicit alium passum, & alium miracula facientem, & non confitetur unius ejusdemque miracula atque passiones, quas voluntariè perpessus est, carni, quæ est nobis Consubstantialis, quod Græcè dicitur homousion, animata animâ rationabili, & intelligibili, hunc anathematizat & sancta nostra Ecclesia, & nos ipsi.* Propè gemina Theodoræ scribit Augustæ, ut gemino hoc anathemate tria Capitula obruerentur.

Anno Dom. 548.

Judicatum Vigilii, quid rei fit? Quando oblatum? Num excusandus Vigilius?

X. Postquam conscientiâ reclamante Imperatoribus clancularias hasce literis satisfecit Vigilius, *judicatum* emisit suum, quo palam publicèque tria Capitula damnabat, *salvâ in omnibus reverentiâ Synodi Chalcedonensis.* Quantum ex Vigilii Epistolis colligere licet, judicato hoc suo Theodori Mopsuesteni & scripta, & personam anathemate feriebat. Ibæ verò & Theodoriti personis parcens, illius ad Marim Epistolam, hujus autem in Cyrillum scripta damnavit, quod ad ipsius Epistolas, & Justiniano, & Theodoræ missas maximè quadrat. Id verbis ipsius ostenditur ad *Valentinianum*, Tomitanum Episcopum: *Et quoniam Basilianus, illustris & magnificus vir, filius noster cum his, quæ pro actibus tuæ fraternitatis, Ecclesia in Constantinopoli observant, pari ratione dixisse noscuntur, etiam hoc Dei ministros fuisse memores, quod persona Episcoporum Ibæ atque Theodoriti in nostra, quod absit, fuissent judicato damnata.* Ibam igitur, & Theodoritum fulminibus suis non jaculatus est, sed in sola ipsorum scripta fulmen vibravit suum:

Synod. v. Act. 7.

Credimus Catholicæ Ecclesiæ filiis ea, quæ tunc ad fratrem & Coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemiis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, vel de Epistola, quæ ad Marim Persam scripta ab Iba dicitur, & scripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem, & duodecim Capitula sancti Cyrilli facta sunt, posse sufficere. Extat in Balusiana Conciliorum Collectione fragmentum judicati, quod suæ ad Synodum Epistolæ Justinianus inseruit. In qua post alia nonnulla, hæc recitantur:

Baluz. Conc. pag. 1495.

Anathematizamus Theodorum, qui fuit Mopsuestiæ Episcopus, cum omnibus suis impiis scriptis, & qui vindicant eum. Anathematizamus & impiam Epistolam, quæ ad Marim Persam scripta esse ab Iba dicitur, tanquam contrariam rectæ Christianorum fidei, & omnes, qui eam vindicant, vel rectam esse dicunt. Anathematizamus & scripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem, & duodecim Capitula S. Cyrilli scripta sunt. Judicatum Mennæ offertur Aprilis die *undecimo*, uti Vigilii ad Rusticum & Sebastianum Epistolâ tenemur: *Nam & Sabbato sancto, quo ipsum te, sicut præfati sumus, imminente, protulimus judicatum in Ecclesiam sessum processisse, & communicasse, & officium tuum implevisse nosceris.* Quin etiam suffragio illud suo Rusticus valde commendavit, uti sequentibus monemur:

Synod. v. Act. 7.

Nam & eodem die revertens ab Ecclesia, Coepiscopo nostro, quantum perhibet, Juliano hoc dicens, quia melius fieri non potuit, quàm quod factum est judicatum, & hortareris, ut Deus oraretur, neque quod factum est tolleretur. Quod etiam succedente Dominico die Paschæ similiter effecisti. Mittitur subinde judicatum autore Rustico & in Orientem, & in Occidentem. Ipse quoque Rusticus *in brevitate quadruplicatum, literis scriptum minutissimis*, Pelagio Diacono in urbem direxit. Porrò hoc *judicatum* Ecclesiastici tuba belli fuit. Neque Vigilium inconstantiæ, timiditatisque servilis absolvere possumus, utpote qui modò ajebat, modò negabat, modò Capitulis patrocinabatur, modò ea damnabat, quod nullâ æqui specie facere poterat. Vel enim culpationes merebantur Capitula, vel non. Si prius, nec Mennam ferire, quòd ea damnasset, nec post revocatum judicatum Capitulis palam patrocinari debuit. Si posterius, iniquum sanè se præbuit, qui & judicato primùm, & Constituto dein suo, quæ culpanda non erant, palam publicèque damnavit. Non ignorare quidem poterat, judicato hoc suo Ecclesiæ pacem disturbandam esse, cùm à pluribus enixè rogatus fuisset, dum in Orientem transmittebat, ne prorsus *novitati acquiesceret.* Hoc flagitarat Africa, hoc Sardinia, hoc Hellas, hoc Illyricum. Quid multa? hic confitentem habemus reum, uti ex verbis Facundi intelligimus:

Anno Dom. 548.

Fac. contr. Moc.

Judex asserit, quòd invitus illud protulerit judicatum. Nos contrà respondemus, quòd ultrò per ambitionem pollicitatione factâ peccaverit, nec ulla sustinuerit tormenta, quibus cessisse credatur. Quacunque sanè de causa, sive ambitione, sive metu *judicatum* promulgavit Vigilius, ignaviæ quidem, vel iniquitatis sanè sibi notam impressit. Vigilii inconstantiam excusare Baronius tentat, cum Capitulorum damnatoribus communicantis. Scilicet Pontificis molliebat animum Apostolica autoritas, *quam ad ædificationem, non ad destructionem sibi sciret esse concessam.* Imò Pontificis & prudentiam laudat Marca in sua dissertatione de Vigilii Decreto, c. 6.

Bar. An. 547. n. 46.

Non ea levitas fuit, non inconstantia, *à qua suspicione abesse tantum debet, & potius singularis prudentiæ laudem ex iis, quæ in hac causa gessit, consequi posse videatur.* Egregiam sanè prudentiam! verùm quæ Curiâ Romanâ, non viro Apostolico, & candido digna sit. Siccine se Paulus gerebat Apostolus, qui Corinthiis scripsit: *Numquid levitate usus sum, ut sit apud me, etiam & non.*

2 Cor. 1. 17.

Excusationis locum sanè nullum relinquunt verba Epistolæ Vigilii ad Eutychium missæ, quam Marca luci donavit: *Itaque tria impia Capitula anathematizamus.* Optionem ergo Vigilii fautoribus damus. Si impia sunt Capitula, Vigilius ad illa accedere defensor non debuit: si pia, damnare certè non potuit. Ea sanè prudentia non est, quæ nefandos Ibæ Epistolæ errores injuriâ tribuit: *Ea*, inquit, *Epistola Christum Verbum ex sancta Deipara, & semper Virgine Maria incarnatum hominem factum fuisse negat, nudum verò hominem ex ea natum.* En singularem Vigilii prudentiam! En sapientem Oeconomiam! Hujus quidem impietatis expers est Ibæ Epistola.

Justinianus Provinciis scribit, ut tria Capitula damnentur. Pontiani responsio.

XI. Synodi suffragio, Vigiliique & literis, & judicato victor Justinianus victos ante currum trium Capitulorum defensores agere voluit: neque pati potuit, adversus ea, quæ Constantinopoli decreta fuerant, Antistitum hiscere aliquem. Testis Victor Tununensis: *Post Consulatum Basilii V. C. anno VIII. Justinianus Imperator per diversas Provincias in regni sui finibus constitutas instantissimè scribit: & Antistites cunctos præfata tria Capitula damnare compellit.* Decretis Justiniani non cessit Africa. Imò regionis hujus Episcopus, nomine *Pontianus*, magno animo rescribit Imperatori: *Clementissimo, ac pissimo filio, Justiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.* En Epistola hæc ad illustrandam historiam idonea suppeditamus:

Bar. An. 549. n. 52.

In extremo itaque Epistolæ vestræ cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & scripta Theodoriti, & Epistolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minimè pervenerunt. Quòd si & pervenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam sint, legerimus, dicta possumus respuere, non autores jam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod si adhuc viverent, & correcti errorem suum non condemnarent, justissimè damnaremus. Nunc autem quibus recitabitur sententia damnationis nostræ? Quod in eis recorrigatur,

non

ANNO DOM. 548.

non est. Seo timeo, piissime Imperater, ne sub obtentu damnationis istorum Eutychiana haresis erigatur, & dum minima judicia non spernimus, ad majorem haresim collisionemque veniamus. Baronius aono DXLVI. Pootiani hanc Epistolam exaratam esse putat. Cujus Chronologiam prochronismo biennii laborantem Victor refellit, à quo didicimus, Justinianum labente anno ad Imperii sui Provincias scripsisse, ut tria Capitula damnarentur. Jam verò liquet, ad Imperatoria literas responsionem Pontiani in Epistola esse quærendam.

Theodeberti Regis obitus; ejus virtutes.

XII. De rebus Galliæ pauca dicamus. Theodebertus excelsi Rex animi, gloriæque augendæ cupidus, ditionem amplificarat suam. Cottias Alpes, Venetorumque loca nullo sibi jure stipendiaria fecerat. Ubi ad colloquium cum Gothis Franci venere, conventum quoad Gothi cum Justiniano in bello essent, pace inter se conjungerentur; quòd si Justinianus à Totila vinceretur, utrisque sua administrare liceret ad arbitrium. Ambitionis œstro percitus Theodebertus, bellum inferre Justiniano cogitat. Legatos ad Gepidas Longobardosque mittit, ut belli in societatem veniant. Intolerandum esse Justinianum in suis titulis, Latinè, Germanicè, Gepidicè, Longobardicè prædicare, gentes eas omnes sua sub potestate teneri; sanguine labem eam atque maculam esse purgandam. Intereà enixius curabat, ut collectis quàm maximis posset, & bellicosissimis copiis Thraciam peteret, eâque vastatâ, regiam urbem oppugnatum iret. Dum hæc volutat in animo, more ipsum occupat: quam sic narrat Agathias. Profectus erat ad venandum, cùm taurum sylvestrem in se ruentem expectat, venabulo occidendum. Taurus arborem fronte & cornibus impetit: *Qua statim omnis concussa procubuit, simulque ex ea ingens diffractus ramus, & solo violenter impactus, Theodeberti caput afflixit. Tum ille, cum letiferâ esset & insanabili plagâ affectus, supinus mox cecidit, & vixdum domum elatus, eâdem die è vita excessit.* At Theodeberti obitum alio contigisse modo, Gregorius prodit, qui & Agathiæ oobia anteponendus videtur: *Theodebertus Rex agrotare cæpit: ad quem Medici multa studia impenderunt: sed nihil valuit, quia eum jam Dominus vocari jubebat: ergo cùm diutissimè agrotasset, ab ipsa infirmitate deficiens, reddidit spiritum.* Theodeberti obitum in annum DLII. Baronio transferre placuit. Verùm quadriennii metachronismo ea Chronologia laborat, quam Marcus refellit Aventicensis: *Post Consulatum Basilii, anno VII. Indict. XI. Theudebertus Rex magnus Francorum obiit, & sedit in regno ejus Theudeboldus filius ipsius.* Periit regni anno XIV. qui referente Gregorio ab obitu Chlodovei *trigesimus septimus* numerabatur. Hinc patet, nec de Francorum Regibus, nec de Galliæ Conciliis rectam esse Baronii Chronologiam. Regiam Theodeberti liberalitatem commendat historia: *Omne tributum, quod in fisco suo ab Ecclesiis in Arvernositis reddebatur, clementer indulsit.* Facinus adhuc memorat Gregorius longè illustrius: *Desideratus* Viridunensis Episcopus, cùm ad levandam sui gregis inopiam septem aureorum millia à Theodeberto mutui nomine accepisset, ex quibus multum sibi divitiarum Viridunenses pepererant, aurum Regi reddere voluit: cui Theodebertus: *Non habeo necessarium hoc recipere. Illud mihi sufficit, si dispensatione tuâ pauperes, qui opprimebantur inopiâ, per tuam suggestionem, vel per meam largitatem sunt relevati.* Defuncto parentavit Fortunatus, carmine suo de Baptisterio Moguntiæ:

Proc. Goth. l. 3. c. 24.
Agath. l. 1. c. 5.
Greg. Tur. Hist. c. 36.
Error Baronii.
Bar. An. 552. n. 29.
Greg. l. 3. c. 25.
Greg. l. 3. c. 34.

Ecclesia fulter, laus regni, pastor egentum,
Cura Sacerdotum, promptus in omne bonum:
Cujus dulce jugum nullus gemuisse fatetur:
Vivis adhùc meritis, Rex, in amore tuis.

Fort. l. 2. Car. 13.

Liberos sibi superstites reliquit, *Theodovaldum*, & natas duas, quarum altera, nomine *Berthoara*, in eodem carmine Fortunati pietate sua celebratur:

Filia digna patri te, Theodeberte, reformans
Rexisti patriam, qua pietate patris.

Dolendum quòd tantarum Rex virtutum ambitioni non imperarit, cui morem gerens plus semel injuriâ Italiam adortus est.

ANNO U. C. 1302. OLYMP. 332. PER. JUL. 5262. JUL. 594. DOM. 549. JUSTINIANI 22. & 23. TOTILÆ 8. *Sol.* 26. C. *Lun.* 18. *Indict.* 12. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 5. P. 4. *Mart.*

ANNO DOM. 549.

Post Consulatum Basilii VIII.

Theobaldus Theodeberto succedit. Quis?

I. QUi Theodeberto successit Theodobaldus, ex adulterio ortus erat. Matrem habuit *Deuteriam*, quæ tribus furiis quarta addi poterat. Quippe verita, ne filiæ suæ pulchritudine, quæ excellentissima erat, Rex inflammaretur, *in basterna positam, indomitis bobus conjunctis, eam de ponte præcipitavit, qua in ipso flumine spiritum reddidit.* Frustra tamen mulier impudica dignitatem, quam scelere sibi pepererat, retinere voluit. Theodeberto Franci infensi erant, quòd sponsâ relictâ, Deuteriæ adhæreret: *Tunc commotus, relictâ Deuteriâ, de qua parvulum filium habebat, Theodovaldum nomine, Visigardem duxit uxorem.* Neque Deuteriam ultrà habuit. Septennio Theobaldus imperavit, eo honoris progressus, ut à Justiniano missâ anno DLII. legatione de fœdere contra Gothos faciendo rogaretur. Id ad Francorum gloriam accessit, quòd ipsorum Regibus permissum, in auro nativo suam imaginem imprimere, quod Barbarorum Principibus non conceditur: *Persarum Princeps, etsi ad arbitrium argenteum numisma facit, aureo tamen non illi fas est, suam ut imponat effigiem.* Qua de re multi animo nostro figuntur dubitationis aculei, cùm Rex Persarum potentissimus sui juris fuerit, nec cudenda ad libitum moneta à Cæsaribus prohiberi potuerit.

Greg. l. 3. c. 26.
Proc. Goth. l. 3. c. 33.

Conjuratio in Justinianum ab Artabano. Cur?

II. Justinianus Princeps longè maximus documentum præbet, tutam non esse Principum conditionem, qui suorum insidiis frequenter exponuntur. Conjurationi ansam obtulit malè sanus amor. Qui egregio facinore Africam tyranno Gonthari eripuerat Artabanus, *Præjectam* Ariobindi relictam deperibat. Mirâ corporis pulchritudine mores honestos liberalesque Artabanus exornabat. Maximis eum honoribus Imperator affecerat, Byzantinis militibus præfecerat, ad Consularem dignitatem evexerat. Præjectam tamen et neptem collocare nuptum noluit, quia alteram sibi Artabanus uxorem habebat, quam ob dissidia quædam abjecerat. Repudiatæ cùm Theodoræ, quæ nondum fato concesserat, gratiam sibi comparasset, ab ea impetrat, ut vel invitus cum uxore Artabanus habitare cogeretur, *Præjecta* verò cum Joanne, viro Consulari conjungeretur. Ubi excessit Augusta, confestim uxorem Artabanus pellit. Erat Constantinopoli

Anno Dom. 549.

li Arsaces, Artabano consanguineus, quem proditionis causâ camelo impositum Justinianus per urbem populo spectandum circunduci jusserat. Quâ accensus igoominiâ offensum Artabani animum ad iram excitat. Permovet etiam *Charasangem* Arsaces, ut Imperatoris in caput cum Artabano conjuraret. Justino quoque Germani filio socordiam exprobrat suam, qui cùm sit Priocipi sanguioe coojunctus, patiatur tamen plebeios sibi homines in gerendis dignitatibus anteferri. Quem ut magis permoveret, quæ ad conjurationem peragendam composita erant, prorsus aperit. Taoto facinore exterritus Justinus rem patri suo prodit, qui subinde eam Marcello narrat, Aulæ Præsidi. Marcellus ut coojurationem accuratius intelligeret, cunctandum ratus Leontiom mittit ad ea audienda, quæ constituto die Charasanges Justino nunciaturus esset. Conditus Germani in domo Leontius, audit talia à Charasange proferri. Belisarii adventum expectandum esse, ut cùm primùm in Curiam venerit, & ipsum, & Justinianum è medio tollant: iisque occisis, Germanum Imperatorem creent. Appropinquante Belisario, Marcellus Imperatori conjurationem patefacit. Erant adulatores, qui adversus Germanum furorem Principis inflammabant: verùm Marcellus innocenti saluti fuit. Artabanus exautoratus in primis, cum cæteris conjuratis carceri includitur.

Proc. Goth. l. 3. c. 17.

Res Italiæ dilabuntur. Conon à suis occiditur. Belisarius inglorius redit.

III. At in Italia Justiniani fortuna continuò dilabebatur. Qui in Rusciani præsidio obsidebantur, pressi inopiâ rerum in colloquium cum hoste venerunt, deditionem polliciti, nisi sub Julium mensem subsidii aliquid sibi afferatur. Milites quoque, qui ad custodiam in urbe relicti erant, *Cononem* Ducem obtruncant suum, id ei crimini dantes, quòd commeatus cum ipsorum damno emeret & venderet. Subinde de Clero aliquos Imperatori mittunt, & veniam patrati facinoris petitum, & stipendia sibi debita, secus ad Totilam se concessuros profitentur. Petita facillimè impetrarunt. Intereà Belisarius Ruscianum celerrimè navigat, ut obsessis esset auxilio: verùm ictu procellæ ad Crotoniacum portum classis defertur. Rursum Belisarius ad Ruscianum oavigationem intendit. Sed resistente Totilâ descensu prohibitus, Crotonem redit. Cùm obsessis spei nil esset relictum, Totilæ mittunt, salutem sibi in primis precatum, & pro his, quæ gesserant veniam. Omnis Rex facilis concedit: eâ lege tamen, ut *Chalazarus* præsidii Præfectus, qui pacta solverat, daret pœnas: manibus ergo & virilibus primùm amputatis interficitur. Molestissima hæc Belisario fuere, qui speculum miseriæ & vanitatis humanæ magois se Ducibus præbuit. Ad summos gloriæ gradus ascenderat, Gelimere & Vitige debellatis. Famam posteà detrivit suam, cùm labente quinquiennio afflictis Italiæ rebus subsidii ferè nil attulerit. Tempus iners de loco in locum migrans miserè consumebat. Obsederat Perusiam, neque eo felicitatis progressus est, ut in potestatem suam oppidum redigeret. Jam ex Italia discesserat, cùm Imperatoris in ditionem venit, quasi præsentiam Belisarii adversa fortuna comitaretur. Constantinopolim oavigarat Antonina, ut à Justiniano viri sui reditum impetraret, quem specie belli Persici imminentis obtinuit. Revertitur ergo Belisarius veluti

Proc. Goth. l. 3. c. 16.

Ense nudo levis, parmâque inglorius albâ.

Cùm in urbem regiam pervenit, diu privato se otio dedit, rebus antehàc feliciter gestis contentus. Si Gregorio Turonensi credimus, Imperator *Belisarium Comitem Stabuli, quasi pro humilitate, quod prius fuerat, posuit.* Fallitur tamen, quia id dignitatis Belisario antè tributum est, quàm rursus in Italiam mitteretur. Constat ex Procopio, Belisarium revocatum maximo in honore apud Imperatorem fuisse; cohortiumque Prætorianarum, Orientisque Præfectum constitutum esse, ut omnes dignitate emineret. Eam defuncto Germano dignitatem anno DLI. adeptus est. Porrò Vigilius, qui tum temporis in urbe regia versabatur, Justinianum enixius rogat, ut missis viribus Italiæ succurreret. *Gothicus* quoque, vir Patritius, præ cæteris ad auxilium ferendum hortabatur. Respondet Imperator, Italiam sibi curæ futuram. Verùm trium Capitulorum negotio magis attendebat animum, ut oborta ubique locorum dissidia componeret.

Anno Dom. 549.

Proc. Goth. l. 3. c. 19.

Greg. Hist. l. 3. c. 32.

Synodus Illyrici tribus Capitulis favet. Rusticus & Sebastianus Vigilii judicatum improbant.

IV. Tristis quidem Ecclesiæ facies erat. Indignabantur Afri Præsulibus, qui in Ecclesiæ sinu mortem obierant, ex damnatione Capitulorum ignominiam imponi. Ac Illyrici Antistites palam apertèque facto Conventu, tribus Capitulis defensores accedunt, teste Victore Tunonensi: *Post Consulatum Basilii V. C. anno IX. Illyriciana Synodus in defensione trium Capitum Justiniano Augusto scribit, & Benenatum primæ Justinianæ civitatis Episcopum, obtrectatorem eorumdem trium Capitum condemnat.* Justiniano, qui eam civitatem Metropolitanâ dignitate induerat, gratiam *Benenatus* rependebat, ut in ipsius verba juraret. Quin etiam *Rusticus*, qui multis Vigilii judicatum laudibus affecerat, in illud se adversarium intendit, securus & affinitatis, quâ cum Pontifice jungebatur, & muneris quod ab eo acceperat. Quod ut ingratum animi vitium ei Vigilius exprobrat: *Te præsente, sicut oportuit, & pro affinitate, quâ nobis à germano, quem dileximus, jungebaris, & pro eo, quòd nos te ad Leviticum provexeramus officium, frequenter & secretò paternâ monuimus charitate, ut si ea, quæ de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, à talibus temperares.* Tanto in tria Capitula odio Rusticus flagraverat, ut de Theodoro Mopsuesteno hæc anno superiore protulerit: *Si ossa ejus evulsa quisquam de sepultura ejiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter* prorsus se accepturum. Verùm mutatâ subinde sententiâ, *judicatum* Vigilii aculeis configit suis. Conjurationis in judicatum *Sebastianum* quoque Romanæ Ecclesiæ Diaconum, Rusticus comitem habuit. Dixerat, *de cœlo judicatum ordinatum, atque prolatum,* Theodorique Mopsuesteni Codices à se in urbe inventos, plenos esse blasphemiarum: at opinione decedens in *judicatum* asperrimè invehitur. Ac quò magis illud diffamarent Diaconi, ubique locorum sparserunt, Chalcedonensis Concilii autoritatem Vigiliano eo judicato violari. Querentis Pontificis verba sunt: *Per omnes Provincias fallaciter scribentes nos aliquid commisisse, quod reperiatur adversum definitions sanctæ Chalcedonensium Synodi. Ita ergo cunctorum animos, qui vestram malitiam nescierunt, sed tanquam à Romanis Diaconis suscipientes scripta simpliciter crediderunt, ad tantum scelus operatio fallacia vestra pervenit, ut humanus sanguis in aliquibus locis intra Ecclesiam, quod dici nefas est, funderetur.* De Romano Clero complures etiam ad Rustici, Sebastianique partes accessere. Audiantur adhùc

verba Vigilii: Nullus *in Ecclesiastico* gradu audeat revocare Joannem, Gerontium, Severinum, Importunum, Joannem atque Deusdedit, quos constat vestræ conjurationis & *conspirationis esse participes, quos nos putantes bonos, militare Ecclesia, cui Deo præsidemus autore, nostro tempore feceramus.* Ad Subdiaconi, vel Notarii munus evecti fuerant. Eorum omnium animis in judicatum odia instillaverat *Felix*, qui in Africa Abbatis officio fungebatur. Id quoque Vigilius queritur: *Felicem etiam Monachum Afrum, qui Gillitano Monasterio dicitur præfuisse, & levitate suâ atque inconstantiâ congregationem ejusdem Monasterii per diversa loca certum est dispersisse, & vestra pravitatis incentor est*, &c. Felici quidem Justinianum graviter infensum esse scimus, qui ipsum anno DLIII. in exilium pellet, ubi extinctus est, ut ex Victore constat: *Post Consulatum Basilii XVII. eo tempore Felix Hegumenus Monasterii Gillitani in exilio apud Sinopem, de hac vita migravit ad Dominum.* Literæ, quibus Vigilii judicatum perstringebatur, ubique locorum dispersæ, in Tomitanam urbem ad Valentinum, ad Aurelianum verò Arelatum pervenere. His commotus *Aurelianus*, qui Pontificis in Gallia partes implebat, misso Constantinopolim Anastasio, Epistolam ad Vigilium direxit, quam anno DL. pridie Idus Julias accepit. Eâ verò monebatur, ipsum ut Chalcedonensis inimicum Synodi gravibus verbis perstringi.

Synod. v. Coll. 7.

Num rectè Justinianus tria Capitula damnari voluerit?

V. Hîc vertitur eruditorum in judiciis quæstio, utrùm rectè, prudenterque tria Justinianus damnari Capitula voluerit. Frustra nobis id persuadere nonnulli conantur, cùm vel si concederetur, in scriptis Theodori, Ibæ, & Theodoriti errores contineri nonnullos, utique fuisset, eam camarinam non moveri: cùm ex ea damnatione nil boni quidem, mali verò plurimum oboriretur, cruor humanus funderetur, Ecclesiaque miserè laceraretur. Quòd si Justinianus de ea quæstione siluisset, pax Christianorum illæsa mansisset. Rectè igitur factum dicere non possumus, quod cum Ecclesiæ ædificatione pugnat, quam certè certòque violandam monitus & scriptis, & literis, & Synodorum Decretis Imperator ignorare non poterat. Cuinam sanè detrimento fuisset de tribus Capitulis silentium, nulli videmus? Nestorianismus à Synodo & Ephesina, & Chalcedonensi profligatus erat, neque caput extulisset, vel si tribus Capitulis parcitum. Admisso itaque in Capitulis, phrases reperiri paulò duriores, ne tamen ignis in Ecclesiam inveheretur, à Capitulorum damnatione temperandum fuit, quia jus summum quandoque summa injuria est. II. Eò iniquior Capitulorum damnatio fuit, quòd palam publicèque Theodoritus & Ibas Anathema in Nestorium torserant. Theodoriti verba sunt: *Anathema Nestorio ei, qui non dicit Dei genitricem Virginem Mariam, & qui in duos Filios partitur unum Filium.* Similiter Ibas Actione XI. clamore ingenti intonuerat, *anathematizo Nestorium decies millies.* Demus ergo Natali Alexandro aliisque scriptis Theodoritum suis doctrinam ab Ephesina Synodo probatam impugnasse, Hæreticis patrocinatum esse; propositiones hæreticas in libris sparsisse: largiamur pariter Ibam, & Ephesinum Concilium esse calumniatum, & Cyrillo convitia intulisse, & sententias suæ Epistolæ inseruisse, quæ Nestorii opiniones continebant, injusta adhùc eorum Scriptorum damnatio est, postquam Autores à Chalcedonensi Concilio in integrum restituti erant, præmisso in Nestorianam doctrinam anathemate. Nil dedecoris nomini Præsulum imponi debuit, quos Chalcedonenses amplexi fuerant, quos in gremio suo susceperant: quos pro veris Ecclesiæ membris habuerant. Sub tantæ autoritatis umbra tuti ab injuriis & conviciis latere debuerunt. Quippe alti in Nestorium anathematis prædicatio, & pertinaciæ ejuratio fuit, & resipiscentiæ professio. Ea verò vis est resipiscentiæ, ut priori flagitio velum obtendat, reumque innocentiæ restituat, ut salvâ æquitate non possit damnari postmodum. III. Eò iniquior in tria Capitula sententia fuit, quòd phrases à Theodorito & Iba adhibitæ mediæ erant, recti sensus haud expertes. Scripserit Theodoritus: *Non est crucifixus Deus, sed homo crucifixus est J. Christus:* Ea sanè sententia pro varia intelligendi ratione aut falsa, aut vera esse potest. Ac vera quidem, si Deus simpliciter sumatur, quia immortalis est; falsa autem, si Deus in *carne manifestatus* concipiatur animo. Similiter innocens phrasis Ibæ in sua ad Marim Epistola: *Quomodo possibile est accipi Verbum, quod ab initio est, pro Templo, quod ex Maria natum est.* Atqui Scripturæ sermonem Ibas imitatur, corpus Christi Templi nomine afficientia: *Destruite Templum hoc, & intra triduum excitabo illud.* Itaque ob phrases ejusmodi temerè Theodoritus & Ibas Nestorianismi damnantur, cùm ab eo errore longe dissiti fuerint, quòd in duos Filios Christus divideretur. Neque unquam Theodoritus, aut Ibas, quod Cyrilli in sententia verum sincerumque fuit, culpationi subjecere: id erroris damnarunt, quod obscura phrasis fundere videbatur. Ut certo certius sit, Cyrilli doctrinam non eo respectu à Theodorito oppugnatam esse, quo ab Ephesinis Patribus laudabatur. IV. Non abs re Africæ, Illyrici, aliorumque locorum Antistites querebantur, per Ibæ, Theodoritique latus Chalcedonensibus vulnus infligi, qui Epistolam Ibæ pro orthodoxa habuerant, quam Justinianus in compluribus Synodis, ut impietate conditam, damnari fecit. In Concilio Chalcedonensi Leonis Legati hæc proferunt Actione X. *Relectis chartis agnovimus ex sententia reverendissimorum Episcoporum, Ibam reverendissimum innoxium approbari. Relectâ enim ejus Epistolâ agnovimus eum esse Orthodoxum, & ob hoc decernimus, ei honorem Episcopatus restituendum.* Anatolii judicium Paschasini & Lucentii sententiam excepit: *Anatolius reverendissimus Archiepiscopus Constantinopolis Nova Roma dixit, Deo amantissimorum Episcoporum, & Judicum fides, ac lectio omnium horum, quæ sunt subsecuta, demonstrant, innoxium Ibam reverendissimum ab accusationibus, quæ illata sunt in eum. Unde omnem in præsenti de eo suspicionem abjicio.* Idem & ab omnibus sancitum. Quid disertius? Ibæ Epistola orthodoxa pronunciatur. Impiam sanè damnassent, & ab autore damnari jussissent. Concilium quidem Oecumenicum ex scripti impii & hæretici lectione autorem ipsius Orthodoxorum in numero ascribere nequit, nisi errante prorsus judicio. Et quod memoriâ recondendum, hæc à Leonis Legatis, hæc ab Anatolio prius dicta sunt, quàm Ibas dixisset in Nestorium anathema. Itaque Ibæ Epistolam pro orthodoxa Vigilius habet in suo Constituto, cujus verba sunt: *Neque enim Orthodoxum existere Ibam, diceret Juvenalis Episcopus, nisi ex verbis* Epi-

Chalc. Act. 9.

Joan. 2. 19.

Bar. An. 553. n. 193.

Epistola ejus Confessionem fidei orthodoxam comprobaret. Contrà verò Constantinopolitanæ Synodi Patres de ea Ibæ Epistola sic sanciunt, Canone XIV. *Si quis igitur memoratam impiam Epistolam defendit, & non anathematizat eam, & defensores ejus . . . anathema sit.* Quæ Chalcedonensibus Epistola pia & orthodoxa est, Constantinopolitanis impia audit: *Abnegat*, inquiunt, *Deum Verbum de Sancta Dei genitrice semper Virgine Maria incarnatum hominem factum esse, dicit autem purum hominem ex ipsa natum esse, quem Templum vocat, ut alius sit Deus Verbum, & alius homo.* Nil igitur tam disjunctum tamque contrarium est, quàm Chalcedonensis & Constantinopolitanæ Synodi de Ibæ Epistola judicium. Cujus Epistolæ cùm Leonis Vicarii, cæterique Antistites defensores se præbuerint, fulmine quidem Constantinopolitanorum percutiuntur. V. Nec prorsus iniquitatis expers esse censemus, quòd beatorum cælesti gloriâ fruentium, & scripta & honos ignominiæ exponantur: & ab Ecclesia militante triumphantis partes anathemate damnentur. Itaque vel certum est Theodorum, Theodoritum, Ibam inter sanctas animas esse, vel dubium: neutro verò casu ignominiâ post obitum affici debuere.

Rusticus Diaconus. Liber ejus in Acephalos.

VI. His rationibus permotus Rusticus, etsi maximus olim *judicati* laudator, Vigiliique consanguineus, trium Capitulorum damnationem molestè tulit. Infensus Rustico Vigilius, eum officio suo movit, concesso tamen pœnitentiæ loco. Quam missâ ad ipsum Epistolâ abdicationem anno proximè futuro significatum ibit. Rusticus porrò vir erat non spernendæ eruditionis, ac in Veterum lectione benè versatus. Varias orbis regiones pervagatus erat, ut nos docet Præfatio ejus ad librum contra Acephalos: *Intentio mihi est, ea qua sæpius in collocutionibus, tam Constantinopoli quam Alexandria Ægypti, sive in Antinoo Thebaidis, & in adjacentibus locis seu lecta, sive etiam dicta, vel per me, vel per alios defendentes, de fide definitionem sanctæ Synodi Chalcedonensis colligere.* Cuinam opus nuncupaverit suum, verbis expressis non ostendit; quantum tamen conjecturâ sciri potest, Sebastiano & muneris, & damnationis socio dedicavit: *Memento Christianum te esse, & Diaconum.* Valde extulit Chalcedonensis Synodi auctoritatem, quam trium Capitulorum damnatione depressum iri putabat.

B. M. P. t. 10. 382.

Excitatas ea de causa lites his verbis innuit: *Non te perturbet ea qua nuper exorta est perturbatio universalis Ecclesiæ, sed potius confirmet ad fidem.* Num partibus Justiniani accedens Rusticus, munus recuperarit suum, *aut quid exinde ipsi contigerit*, sibi *non constare* tradit clarissimus Cevius. Rustici tamen casus ex Victore discere potuit, in quo legimus, Rusticum anno DLIII. à Justiniano in exilium missum esse: *P. C. Basilii V. C. anno XIII. tria præfata Capitula cum defendentibus, ea damnationi subjiciunt . . . Quorum Decretis Rusticus Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Felix Gillensis Monasterii Provinciæ Africanæ Hegumenus, contradicentes scripto, Thebaida in exilium cum suis sociis transmittuntur.* Liber ejus post exilium conditus esse videtur.

Petri Hierosolymitani mors. Macarius ei succedit. Abbas Conon.

VII. Labente anno Petrus Hierosolymitanus vitam cum morte commutavit. Mira sine dubio ac inaudita compluribus ea Chronologia videbitur. De morte Petri Baronius ad annum DXLVI. Petrum *non ante præsentem annum diem obiisse oportuit, licet anno superiori eum defunctum ponant.*

Bar. Ann. 546. n. 68.

Verùm Baronii aliorumque Chronologiam refellit, nostramque firmat Cyrillus in vita Sabæ: *Abbas ergo Conon, ejusque comites Constantinopoli diversis ærumnis per Ascidam subjecti, patientiâ victoriam reportarunt. Aliquot enim diebus interjectis, cùm è vita discessisset Petrus Archiepiscopus, & Macarius temeritate Neolauritarum esset ordinatus,* Imperator *Macarium jussit ab Episcopatu expelli.*

Vit. Sab. c. 90.

Quibus luce clarius est, agente apud regiam urbem Conone, Petrum fato functum esse. Anno elapso Conon Cassiano successerat, qui anno XVI. Sabæ post obitum è vita abierat. Conon gente Lycius, in patria à puero asceticæ vitæ cultorem se præbuerat. Cùm ad sacra loca adoranda mortuo Sabâ in Palæstinam venisset, maximæ Lauræ præfectus est. Cum Isidoro, Origenistarum transfuga, aliisque nonnullis Constantinopolim anno labente tendit, ut vastam Theodori Ascidæ potentiam, si posset, debilitaret. Historiæ seriem verbis Cyrilli referamus: *Cùm è vita discessisset Petrus Archiepiscopus, & Macarius temeritate Neolauritarum esset ordinatus, bellumque sanctam civitatem teneret, piissimus quidem Imperator valde indignatus contra Ascidam & Origenistas, Macarium jussit ab Episcopatu expelli.* Ac demum *Conon & socii opportunitate temporis arreptâ, quæ ad ipsos pertinebant, Imperatori nota fecerunt, Libellum ei tradiderunt, universam Origenistarum impietatem manifestarunt, Isidoro jam mortuo. Atque inde cum multa fiducia Eustochium Alexandriæ Oeconomum, qui Constantinopoli degebat, Episcopum Hierosolymorum promovent. Piissimus autem noster Imperator tum Eustochium Patriarcham fieri sanxit, tum Oecumenicam Synodum agi mandavit.*

Vit. Sab. c. 90.

Anno DLII. Macarium Sede Hierosolymitanâ pulsum esse, Victor scripto prodit: *Post Consulatum Basilii V. C. anno XII. Macarius Hierosolymitanus Episcopus ejicitur, & eo superstite Eustochius ordinatur.* Nostram quoque Chronologiam Nicephorus firmat, qui Macarium antequam pelleretur, biennium sedisse memorat. Anno igitur DL. Episcopatum sortitus est. Victor quidem totâ errat viâ, qui Macariani Pontificatus initia cum anno DLIV. copulat: *P. C. Basilii V. C. anno IV. Hierosolymitanæ Ecclesiæ Præsulatum post Petrum Macarius suscepit.* Petrum multò pòst ad plures abiisse, certum testatumque facit Cyrillus in vita Sabæ.

Abasgi Christiani fiunt.

VIII. Sub hæc tempora *Abasgi* Christi in ditionem veniunt. Gens est Caucaso monte, & Ponto Euxino inclusa, juxta Coracem fluvium habitans, Colchisque vicino. Fluminis hujus in Ptolomæo mentio est: *A meridie autem parte, qua hinc est Euxini Ponti usque ad Coracem fluvium*, &c. Cur huic anno Abasgorum conversionem assignemus, Autor est Evagrius, qui Belisariani in orbem regiam reditus mentione factâ, illicò subjungit: *Refert* Procopius, *Abasgos per idem tempus ad mansuetiorem cultum translatos, Christianam religionem suscepisse, & Eunuchum quendam Palatii, Euphratam nomine, qui natione Abasgus erat, ab Imperatore Justiniano ad eos missum esse, qui interdiceret, ne cuiquam deinceps in ea gente virilia ferro absciderentur, neve vis inferretur naturæ. Ex his enim, ut plurimum eligebantur Ministri imperialis Cubiculi, quos vulgò Eunuchos vocant. Tunc etiam Justinianus cùm Ecclesiam in honorem Deiparæ apud Abasgos ædificasset, Sacerdotes illis constituit: atque exinde Abasgi Christianæ Legis doctrinam accuratissimè didicerunt.*

Ptolom. l. 5. c. 9.

Evagr. l. 4. c. 22.

Synodus Aurelianensis V.

IX. Relicto Oriente, nobis est in Gallias

migran-

ANNO DOM. 549.

migrandum. *Childebertus* in Aurelianensi urbe Synodum convocatis Antistitibus agitare voluerat. Consensu trium Principem, qui Francis dominabantur, Octobris XXVIII. Concilium celebratur. Tempus in Episcoporum subscriptionibus docetur: *Quinto Kalend. Novembris anno* XXXVIII. *regni Domini Childeberti.* Baronius, qui Chlodovei mortem anno non ascipsit suo, quintam Synodum Aurelianensem in annum DLII. contulit, triennii metachronismo. Florentissimus ille cœtus fuit, utpote constans Episcopis L. Presbyteris decem, Archidiaconis sex, Diaconis tribus, Abbatibus duobus, qui XXI. Præsulum partes implebant. Synodo præfuit *Aurelius* Arelatensis. Sanctitate inter Præsules eminebat *Agricola* Cabilonensis, quem Venantius carmine celebravit. Non illepida est ad Agricolæ nomen horum versuum allusio:

Error Baronii.

Bar. Ann. 552. n. 25.

Ille pro studio sulcata novacula fervit,
Quod pater effudit, hoc mihi semen ale.

Fort. l. 3. 24.

Aderat & Concilio *Nicetius* Trevirensis, vir magnæ quoque in Gallia famæ, teste Fortunati Epigrammate:

Splendor apex fidei, venerabile mente Niceti,
Totius orbis amor, Pontificumque caput.

Fort. l. 3. 11.

Nomine *Leucadii* Bajocensis Episcopi *Theodorus* Presbyter interfuit, quod oppidi in gratiam, ubi nostra fuerunt olim incunabula, observatum voluimus. Canones in eo Concilio XIV. conditi sunt.

Canones Aurelianensis Synodi v.

X. Primus Eutychis Nestoriique errores rejicit, *quas etiam sectas Sedes Apostolica sancta condemnat.* II. Nullus rectæ fidei hominem pro parvis & levibus causis à communionu suspendat. III. Clericis extraneas mulieres prohibet, *ne sub concessa sibi licentia parentali ex earum sequipedis memoratorum vita, vel opinio polluatur.* Præsul Decreti hujus securus, anno uno à *Metropolitano suspendatur.* IV. Clericus, qui ad jugalem torum redire præsumpserit, ab officio deponatur, *ei tantummodò communione concessâ.* V. Nullum Clericum alienum recipere, vel promovere sine Epistola Pontificis sui, quis præsumat. Episcopus, qui eum ordinaverit, sex mensibus à Missarum celebratione temperabit. VI. Nec servus, nec libertus etiam absque sui Domini consensu Clerici ad munus promoveatur. Ordinatum si Dominus revocare velit, Episcopus duos ei servos restituat. VII. Mancipia à servitute liberata, in eam non revocentur, concessaque ipsis libertas ab Ecclesia defendatur. VIII. Ne Interpontificio labente Episcopus in Diœcesi Episcopos ordinet, altariave consecret. IX. Nullus ex Laicis ante annuam conversionem Episcopus ordinetur, ut intra anni spatium regulis instruatur. X. Nullus præmio Episcopatum adipiscatur, *sed cum voluntate Regis, Cleri, & plebis* à Metropolitano consecretur. XI. Nullus invitis detur Episcopus, nec per oppressionem potentum ad consensum cives inclinentur. Episcopus per vim creatus, removetur officio. XII. Nullus vivente Episcopo ordinetur, nisi capitali culpâ dejectus est. XIII. Nullus facultates Ecclesiis, Monasteriis, Xenodochiis datas retineat, aut alienet. XIV. Clericorum nullus alterius cujuscunque Ecclesiæ res accipiat. XV. De Xenodochio, quod Childebertus, & uxor ejus *Ultroto* Regina Lugduni condiderunt, nil ad se Ecclesiæ Lugdunensis Antistes revocet. XVI. Quidquid contemplatione Dei Ecclesiis datur, nemo postmodum auferat. XVII. In litibus, quas quis cum Episcopo, vel Actoribus Ecclesiæ habet, prius adeatur Episcopus, ut ea emendet, de quibus expostulatio instituitur. Si non satisfaciat, rei cognitio ad Metropolitanum deferatur. Quòd si Episcopus secundò admonitus non veniat, *charitate Metropolitani* suspendatur. Si verò Metropolitanus à Provinciali Episcopo bis compellatus, auditionem distulerit, causæ cognitio ad Synodum devolvitur. Si Episcopus injuriâ in lite pulsetur, reus anni spatio à communione pellitur. XVIII. Si quis de Comprovincialibus ad Synodum vocatus non venerit, aut sine commeatu Concilii discesserit, sex mensibus à Missarum officio suspendatur. XVIX. Puellæ, quæ vel propriâ voluntate Monasterium expetunt, seu à parentibus offeruntur, annum in ipsa, quâ intraverint, veste permaneant: triennio verò ubi non perpetuò tenentur inclusæ, & postmodum *vestimenta Religionis accipiant.* Si matrimonium ineunt, communione privantur. XX. Qui pro quibuscunque culpis in carceribus detinentur, ab Archidiacono diebus Dominicis visitentur, victusque de Ecclesiæ domo ministretur. XXI. Leprosis præcipuè de domo Ecclesiæ victui & vestitui necessaria suppeditentur. XXII. Servi, qui ad Ecclesiæ septa confugiunt, datis à Domino sacramentis egrediantur, de venia securi. Si post datam fidem servos vexerit, à communione suspendatur. Servum, qui pro veniis datis à Domino sacramentis exire noluerit, liceat occupare. XXIII. Intra anni circulum Metropolitanus Concilium celebret. XXIV. Quæ definita sunt, inconvulsè serventur. In eo Conventu de Marii Aurelianensis Præsulis negotio tractatum, qui calumniam passus, Sede suâ pulsus fuerat. Cognitâ accusati innocentiâ, illa suæ Ecclesiæ redditur. Audiatur Gregorius Turon. de vitis Patrum, c. 6. *Apud Aurelianensem urbem incriminato ab iniquis Marco Episcopo, & in exilium truso, magnus Episcoporum Conventus est aggregatus, Childeberto Rege jubente. In qua Synodo cognoscentes beati Episcopi hoc esse vacuum, quod contra eum fuerat mussitatum, eum civitati, & Cathedra sua restituunt.*

ANNO DOM. 549.

XI. Non multò pòst Aurelianense quintum Arvernense regnante Theobaldo Concilium celebratur. Ei Præsules decem interfuere: *Hesychius* Viennensis, Conventus Princeps, *Nicetius* Treverieensis, *Aspasius* Elosensis, *Agricola* Cabillonensis, *Urbicus* Vesuntiensis, *Rufus* Octodurensis, *Basilius* Glannatensis, *Avolus* Aquensis, *Hilarius* Diniensis. Concilium Canones habet XVI, quæ à Decretis Aurelianensis Synodi quintæ non discrepant.

Arvernensis Synodus tertia.

XII. Nicetius, de Arvernensibus Episcopis unus, occasionem Tullensi Concilio præbuit, quod anno vel currente, vel proximè futuro congregatur. Experiebatur optimus ille Præsul virtutem telis injuriarum exponi. Francos incestus reos communione ejecerat. Quod cùm illi ægrius ferrent, contumelias ei multas imponunt. Ad Synodum *Mappinus* Episcopus Rhemensis invitatus, præsentiam neget, quia conventus causam ignorabat. Ubi verò secundis à Rege literis de toto negotio instructus est, & dolorem Nicetio suum exponit, & absentiam excusat, quòd serò nimis Theodebaldi literis accersitus fuisset: Rex *iteratis scriptis edocuit beatitudinem vestram, dum aliquos Francorum pro zelo divini timoris corripit, ac pro incestu conditionibus à communione Ecle-*

Tullensis Synodus de causa Nicetii. Mappini Epistola.

Anno Dom. 549.

clesiastica removet, scandala, seu anxietates multas sustinere. Testatur autem Mappinius, se non ita commissurum, ut illos recipiat, qui à Nicetio *secundum seriem Canonum Ecclesiasticâ severitate abdicantur*. Innuit tamen satius fuisse, si à Præsule potius, quàm à Rege ad Synodum vocatus esset, licet *pareat nos*, inquit, *Regis praeceptis in bonis rebus & conveniat, & libeat*. Quid in ea Synodo gestum fuerit ignoratur. Id unum dicimus, virtutem improbitatis accendere vires quidem, ut longè gloriosius de inimicis suis triumphet:

Ovid. 4. Trist. 3.

Quæ latet inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Flod. l. 7. cap. 2.

Mappinii mentio submonet nos, quid de eo scripsit Flodoardus, hîc referre: *Mapinio potestas Regia quadam cessisse reperitur prædia, deinceps ab Ecclesia Remensi possidenda. Hujus quoque temporibus Suavegotta Regina Remensi Ecclesiæ tertiam partem villæ Virisiaci per testamenti paginam delegasse reperitur.* Mapinio successit Egidius.

Anno Dom. 550.

Anno U. C. 1303. Per. Jul. 5263. Jul. 595. Dom. 550. Justiniani 23. & 24. Totilæ 9. Sal. 27. B. Lun. 19. Indict. 13. Epact. 4. Epact. Sol. 6. P. 24. April.

Post Consulatum Basilii IX.

Roma à Totila capitur. Quomodo?

I. Victricia Totilæ arma prosperi successus sequebantur. Quos ut augeret, Romam rursus obsidere statuit. Eam defendebant tria fortissimorum militum millia, quibus *Diogenes* & prudentiæ, & virium præstans imperabat. Triticum in urbe severat, ne obsessis necessaria deessent. Itaque diuturna fuit obsidio, Romanis Barbarorum impetum fortiter repellentibus. Portu tamen potiti Romanos pertinacius urgebant. Fatale ubi erat, urbem ab Isauris prodi, debita sibi stipendia non solvi causantibus. Clancularium cum Totila in colloquium veniunt, urbemque ei se prodituros pollicentur. Tum Rex viros duabus navibus strenuos cum tubicinibus imponit, dato mandato, ut de nocte urbi appropinquantes, buccinâ clangerent. Ipse interea ad portam Capenam paratum exercitum habebat. Clangore tubarum perculsi Romani, relictis temere custodiis, eò currunt, ubi sonitus fundebatur. Isauri, qui suis in custodiis perstiterant, patefactâ portâ Gothos in urbem recipiunt. Ingens obsessorum strages edita. Qui Centumcellas petebant, in insidias delati, miserè interficiuntur, paucis, quos inter Diogenes, in tutum se recipientibus. At Paulus Româ jam captâ, cum equitibus quadringentis ad sepulchrum Adriani confugiens, complures Gothorum occidit. Quod cùm animadverteret Totila, receptui cecinit, ratus Paulum fame ad deditionem illicò adactum iri. Sequente luce obsessi equos interficere statuunt, ut urgentem famem sedarent. Verùm insoliti cibi tædio capti, mortem impetu in Gothos facto viriliter obire statuunt. Consilio cognito, Totila veritus ne desperatâ salute milites, qui se morti devoverant, maximam obsidentibus cladem inferrent, alteram ex his optionem offert, ut aut armis depositis, datoque juramento, ne in Gothos de cætero militarent, Constantinopolim dimitterentur, aut sua sibi habentes Gothis conjungerentur. Ut posteriori conditione utentes, Totilæ copulantur omnes, præter Paulum, & Mundum, qui uxorum filiorumque desiderio capti demissionem precantur. Benignum Regem experti, acceptis & custodibus & viatico abeundi facultatem nanciscuntur. Ubi captæ urbis rumor Constantinopolim afflavit, *Aureliano* Arelatensi Vigilius scribit, Childebertum Regem moneat, *ut quia Gothi cum Rege suo in civitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesiæ nostræ præjudicio, quippe velut aliena Legis immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde Catholica possit Ecclesia perturbari.*

Anno Dom. 550.

Proc. Goth. l. 3. c. 20.

Totila urbem instaurat. Cur? Varias deinde urbes capit. Siciliam vastat.

II. Urbe potitus Totila, de ea restituenda cogitat. Miserat in Gallias Francorum Regem precatum, ut sibi filiam in matrimonium daret. Rogantis repudiata petitio, dicente Rege, quòd Totila nec Imperator esset, nec eo posterum foret, utpote qui captam Romam servare non potuerit. Responso permotus, sedulò commeatus in urbem inferri, quæ destructa erant, resarciri jubet. Patritios, quos in Campaniam miserat, revocat, equestre certamen instituit, lustratoque exercito in Siciliam expeditionem molitur, comparatis sibi quadringentis navibus, præter illas, quas à Justiniano in Italiam missas cœperat. Nihilominus in pacem inclinabat animum. Itaque Stephanum ad Justinianum legat, rogatum, ut bellum solvat, Gothosque pro sociis habeat. Verùm Justinianus Stephano ne permisit quidem, ut sibi in conspectum veniret. Itaque Totila bellum redintegrare parat. Ac primùm Centumcellas tentat, cui Diogenes præerat. Prudenti honestoque responso oblatas sibi conditiones respuit Præfectus, postulatâ Legatos ad Imperatorem mittendi licentiâ, cui significatum irent, quo res loco erant. Si nullum die constituto auxilium sibi veniat, oppidum se traditurum. Cùm pergrata Totilæ foret ea conditio, datis utrinque triginta obsidibus, solutâ obsidione Rhegium tendit. Præsidio præerant Philimuth, atque Hunoerius, qui impetu in Gothos facto victoriam retulere. Totila parte exercitus ibi relictâ, civitatem fame expugnare sibi in animo constituit. Inde profectus, sine ullo negotio Tarentum capit. Ariminium quoque proditione militum suam in potestatem redigit. Rhegium quoque necessariorum defectu ad jugum Gothicum adigit. Intereà Totila trajectis in Siciliam copiis, Messanam adoritur. Civitati præerat Domentiolus, qui fortiter Gothis resistit. Verùm cùm nemo procederet obviam, Insulam ferè omnem Gothi populantur.

Proc. Goth. l. 3. c. 20.

Justinianus Germanum & Artabanum laboranti Italiæ destinat.

III. Tot claræ Gothorum victoriæ Justiniani excitant animum. Italiæ auxilio Germanum ex sorore nepotem destinaverat: virum, qui observatam Imperio Africam gloriæ sibi multum pepererat. Mathasuntham Theodorici neptem, Amalasunthæque filiam, Vitigis relictam nuper in uxorem duxerat. Ac spes erat, Gothos, qui veneratione maximâ Alarici Theodoricique memoriam prosequebantur, in virum suis Regibus affinitate conjunctum non pugnaturos. Verùm Justinianus mutatâ sententiâ, *Liberium* ad hoc belli gerendum Germani loco decreverat. Auditis tandem Totilæ successibus, Liberio effœtæ ætatis viro, quam classi præfecerat, Artabanum vinculis liberatum sufficit, concessâ conspirationis veniâ. Summæ belli Germanum præponit, cui maximâ pecuniâ datâ, collectas ex Thracia & Illyrico copias, in Italiam ducere imperat. Germanum qui & suam,

&

& Imperatoris pecuniam liberaliter profundebat, maximum fortissimorum virorum exercitum contrahit. Fama Germani subinde rerum mutationem efficit. Gothi in dubio esse, adversus Theodorici sanguinem bellum gererent, necne. Romani, qui Totilæ militabant, Germano nunciatum eunt, ubi se primùm in Italiam adventasse noverint nullâ interposita morâ, ad eum se conventuros Duces, præstantissimi quoque viri virtute permoti, novam animis audaciam collegere. Jam constitutus dies aderat, quo Centumcellas Diogenes traditurus erat, cùm Totilæ significatum ivit, oppidum in sua tunc potestate non esse, Germanum cum exercitu non procul abesse, si obsides sibi suos reddere nolit, quos à Rege acceperat, interfecturum.

Procop. l. 3. c. 39.

Vigilius Rusticum Clericosque judicatu suo adversarios officio movet.

IV. Nunc Gothicis præliis res Ecclesiæ subjungamus. Infensus Rustico Sebastianoque Vigilius, quòd judicatum scriptis suum diffamassent, varias variis Epistolas scripsit, ne accusatoribus temerè crederetur. Hæc *Valentino* Tomitano Episcopo nunciat, Epistolâ datâ XV. Cal. Aprilis: *Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne ulterius prædictorum Rustici & Sebastiani, aut illorum, qui pravæ eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat.* Aureliano quoque Arelatensi, à quo pridie Idus Julias anni elapsi literas acceperat, die tertio Cal. Maias rescribit, ut per ipsum Sedis Apostolicæ Vicarium *universis Episcopis innotescat, ut nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nunciis qualibet ratione turbentur.* Ad Rusticum verò & Sebastianum literas dirigit, quibus ingrati animi vitium eis exprobrat; quid adversus judicatum moverint objicit, officiique abdicationem denuntiat: *Ideòque, quod à nobis cum gemitu, sed cum B. Petri autoritate dicendum est, pro supra scriptis excessibus alienos vos à Diaconi esse honore decernimus . . . . Pariter statuentes, ut si nobis viventibus, sicut optamus, sub humilitate, & mansuetudine pœnitentes, matrem cognoveritis Ecclesiam, competenter à nobis venia concedatur.* Similiter de Subdiaconorum, & Notariorum officio pellit Joannem, Geronrium, Severinum, Importunum, Joannem atque Deusdedit, conjurationis in judicatum participes. Sententiam verò transmisit per Joannem Marsicanum, Zachæum Syllaceum, Julianum Cingulanum Episcopos, Sapaium, & Petrum Diaconos, Surgentium Primiceriorum, Notariorum & Subdiaconum regionis primæ, & Vincentium Subdiaconum regionis secundæ.

Syn. Constantinopol. V. Act. 7.

Vigilius ab Afris damnatur.

V. Dum judicati inimicos suis Vigilius officiis movet, fulmineâ Africanæ Ecclesiæ manu ipse percutitur. Id Victoris in Chronico testatum legitur: *Post Consulatum Basilii V. C. anno X. Africani Antistites Vigilium Romanum Episcopum, damnatorem, trium Capitulorum Synodaliter à Catholica communione, reservata ei pœnitentiæ loco, recludunt, & pro defensione memoratorum trium Capitulorum literas satis idoneas Justiniano Principi per Olympium Magistrianum mittunt.* Facti hujus æquitatem ostendit Facundus in suo adversus Mocianum libro: *Quis illum non audens reprehendere, Africanam levitatis, vel impatientiæ reprehendat Ecclesiam, quæ non nisi aperta jam promulgatoque Decreto anathematizatum videns Chalcedonense Concilium, & omnes, qui ejus sententiam tenent, damnatoribus Patrum suorum, ac suis communicare vitavit?* Africano eo Decreto apparet & perspicuum est, Patres sententiæ ejusmodi fuisse, Pontificem Romanum de fide statuentem posse in errorem labi, neque cum eo conjunctionem saluti adipiscendæ prorsus necessariam esse. Secus Synodico judicio neque Vigilium damnassent, neque recessissent ab ejus consortio. Cæterùm Justinianus acceptis Afrorum literis, contra eos, Illyricanosque Antistites calamum strinxit: *Justinianus Imperator condidit quoque & Rescriptum contra Illyricanam Synodum, & adversus Africanos Episcopos, in quo tria Capitula damnare contendit.* Hæc Isidorus de Viris illustribus, c. 12.

Vigilius judicati pœnitens, illud recipit. Quibus artibus?

VI. At Vigilius probè intelligens, quantum fluctuum judicato suo commovisset, se signari lis, ignaviæ, proditionis, erroris postulari, ad artes se convertit, ut si non judicari sui memoriam, ipsum saltem judicatum aboleret. Justiniano igitur Mennæque persuadet, ad persananda Ecclesiæ vulnera Synodo Oecumenicâ opus esse: Ad id temporis usque assensus esse sustinendos, causam ex integro retractandam; ex prioribus Decretis nil impedimenti fundi, quominùs Antistites liberam de tribus Capitulis sententiam proferrent. Id volebat, Imperatorem triumque Capitulorum adversarios, nec opinantes fallere, spe Synodi impletos inter oscitantes opprimere, judicatumque suum recipere, ne ulla amplius extarent vestigia ejus. Astutè. Hanc Pontifici mentem fuisse, in Libello suo supplici Clerus Italiæ testatur: *Præstitit igitur Deus, ut hâc ratione sanctus Papa Vigilius judicatum, quod in ipsa causa fecerat, publicè in Conventu reciperet, denuncians quia si quis Græcorum Episcoporum usque ad universalis Concilii tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquievisset, à communione Sedis Apostolicæ alienus existeret.* Illud & nos Vigilius monuit in suo contra Theodorum Ascidam Decreto, quod anno DLI. apud Baronium legitur: *Ad hoc est causa perducta, quatenùs servatis omnibus, quæ de trium Capitulorum à quibuslibet dicto scriptore fuerant ordinata, quid de ipsa re facto opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu aliarum partium congregatâ Synodo tractaremus, eorum maximè præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnoperè nobis cum clementissima Principe, præsentibus etiam Mennâ Constantinopolitana civitatis, & Dacio Mediolanensis urbis Antistite, aliisque tam Græcis, quàm Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu, Theodora, pariter adfuisti, necnon præsentibus Judicibus atque Proceribus, universoque Senatu convenit, ne usque ad memoratam Concilii definitionem quidquam de præfatis tribus Capitulis ab aliquo fieri intentaretur.*

Bar. An. 551. n. 8.

Porrò quæ juramenta Vigilius adhibuit, ut judicatum reciperet, cordatorum nulli probabuntur. Rem sic exponit Constantinus in VII. Collatione Synodi V, apud Baluzium: *Vigilius paratum se esse dicebat terribilia sacramenta subire, quod recipiens prædictum judicatum, puram trium Capitulorum faciet condemnationem. Quod ut piissimus Imperator, licet difficulter tulit, & alienum, & non conveniens esse putabat, Sacerdotes talia sacramenta subire, tamen ex ejus instantia victus, juramenta scriptis suscipera.* In septima quoque Collatione legitur apud Baluzium, coram Theodoro Ascida & Patricio Cethego Vigilium Imperatori jurasse: *Per virtutem sanctorum clavorum, ex quibus crucifixus est Dominus Deus noster J. C. & per sancta IV. Evangelia ita per istam virtutem sancti freni, & per ista sancta IV. Evangelia,* se omnibus modis effectu-

Bal. C. nn. p. 1540.

ANNO DOM. 550.

effecturum, ut tria Capitula damnarentur. Voluit tamen hæc silentio premi: *Sed & chartulæ istæ nulli ostendantur nihilominùs promisistis. Datum est hoc juramentum XV. die mensis Augusti, Indict. 13. Imperii Dom. Justiniani anno 24. novies P. C. Basilii.*

Synodus Mopsuestena de Theodoro.

VII. Intereà Justinianus, de odio in tria Capitula concepto nil remittens, Theodori memoriam quantum poterat persequebatur. Audierat Theodori nomen è Mopsuestenis Diptychis erasum fuisse. Secundæ igitur Ciliciæ Præsulibus scripsit, ut congregatâ apud Mopsuestiam Synodo, inquirerent, quandonam facris Ecclesiæ tabulis Theodorus expunctus est. Prior Epistola ad Joannem Justinopolis, olim *Anabarzus* vocatæ, Metropolitanum VIII. Maji dirigitur. Similiter *Cosmæ* Mopsuestiæ Præsuli scribit: *Significamus tuæ Sanctitati, quòd jussimus Joanni beatissimo Metropolitano Anabarzana civitatis colligere omnes Provinciæ Episcopos, & pervenire in vestram civitatem, & subtilem inquisitionem facere, convenientibus omnibus apud vos constitutis senioribus hominibus, sive Laicis, & discere ab illis, si cognoscunt ex quo ablatum est nomen Theodori à sanctis Diptychis. Si verò non meminerint de tempore, & quando hoc ipsum factum est, & hoc ipsum confiteantur, quod non cognoscunt nomen Theodori in sanctis Diptychis insertum, vel prædicatum ipsum in Ecclesia.* Novem ergo secundæ Ciliciæ Episcopi Mopsuestiam veniunt, ut Imperatori morem gestum irent. Præsulum nomina sunt: Joannes Synodi Præses, Thomas Ægeæ, Stephanus Castabalorum, Nicetas Epiphaneorum, Andreas Flaviadeorum, Procopius Irenopolis, Urbicius Alexandrini, Antoninus Roseorum, Cosmas Mopsuesteni oppidi *Præsul.* Interfuere quoque Presbyteri complures, Comitesque clarissimi, quos inter eminebat *Marthanius* Domesticorum Comes. Junii XVII. congregatis omnibus Ecclesiæ Mopsuestenæ in Secretario, Julianus Diaconus summatim exponit, quid Rescriptis Justinianus suis de Theodoro fieri vellet. Prolatis Evangeliis, regiæ literæ leguntur, jubentibusque Episcopis ab Ecclesiæ defensore viri ætate provecti separantur, necnon à Joanne Presbytero & Cimeliarcha recitanda Diptycha proferuntur. Verba sunt Synodi: *Recitentur sacra Diptycha, quæ declarant sanctæ memoriæ connumerationem Sacerdotum istius Mopsuestenæ civitatis, ex quo immaculata & orthodoxa fides prædicatur usque ad hunc, qui in præsenti XIII. Indictione defunctus est.* Episcoporum XIII. ex Diptychis nomina recitantur, verbis ejusmodi: *Pro requiescentibus Episcopis, Protogene, Zozimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Joanne, Auxentio, Palatino, Jacobo, Zozimo, Theodoro, Simeone.* In eo Catalogo desiderabatur Theodorus, qui sub annum CCCLXXXI. Olympio successerat. Hic est ille ipse Theodorus, cujus causâ tot fluctus commovebantur. Anno circiter CCCCXXVII. Thomæ decesserat. Itaque inter Mopsuestenos Præsules Cyrillo nil loci erat, quem ipsius memoriæ honori faciendo, Theodori in locum suis Diptychis inseruerant. Quærit doctissimus Norisius, cur in eo Catalogo Macedonius Episcopus desideretur, cùm in subscriptionibus Patrum Nicænorum anno CCCXXV. inter Ciliciæ Antistites, *Macedonius Mopsuestensis* reperiatur. Respondet verò, Macedonium ideò Mopsuestenis tabulis expunctum esse, quòd Arianorum ad partes defecisse putabatur. Qua de re observanda sunt verba Socratis: *Orientales aliam fidei formulam conscripserunt, eamque per Eudoxium Germaniciæ, Macedonium Mopsuestiæ in Cilicia Episcopum, & Martyrium ad Episcopos Italiæ miserunt.* Sed de Macedonio plura anno 345. diximus. Diptychis olim suis Acacius Melitinensis & Rabulas Edessenus Theodorum expunxerant, postquam tam ipsius, quàm Diodori Tarsensis scripta Nestorii fautores in Syriacam, Armeniacam, & Persicam linguam transfuderant, ut nos Liberatus monuit, capite decimo: *Ubi hæc agnoverunt, Acacius Melitinensis, & Rabula Edessæ civitatis Episcopus, scripserunt Armeniæ Episcopis, ut Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tanquam Hæretici.* Palamque Rabula cum in sua Ecclesia anathematizaverat. Verùm apud Ciliciæ cæterasque orbis Ecclesias gloriâ suâ Theodorus fruebatur. Anathemate non feriebatur, Mopsuestenis adhùc tabulis inhærebat.

Socr. l. 2. c. 19.

Theodorus dudum Diptychis expunctus. Quando?

VIII. Cùm porrò nusquam locorum in sacris tabulis Theodorus reperiretur, quærunt à Senioribus Episcopi, ut tactis Evangeliis jurent, quandonam Theodorus Diptychis ejectus est, & quis illius locum supplevit? Martyrius verò respondit: *Sum annorum octoginta plus minus, habeo autem in Clero ordinatus sexaginta plus, & neque scio, neque audivi quòd recitatus sit Theodorus, olim factus istius civitatis Episcopus, in sacris Diptychis. Sed audivi, quòd sanctus Cyrillus Alexandriæ magnæ civitatis Episcopus factus, pro Theodoro positus est in Dyptychis, quibus inscripti sunt defuncti sanctissimi Episcopi, & usque adhuc inscriptus est, & prædicatur cum aliis Episcopis. Episcopum enim in nostra civitate, nomine Cyrillum, neque scio, neque audivi factum. Qui autem nunc insertus est Theodorus, ante tres annos obiit, & de Galatia erat.* Eadem quoque fence Clerici interrogati dixerunt. Auditis testibus suam Synodus sententiam promulgat: *Nunc veritatis revelata est ratio, & valde evidenter declarata est, Theodorum veterem, qui per istam civitatem fuit Episcopus, in antiquis temporibus extra prædicationem divini ministerii fuisse, & sacris Diptychis ejectum esse: pro illo verò alterum constitutum esse, & in illius vocabulum inscriptum esse Cyrillum sanctæ memoriæ.* Unâ ergo mente & voce statuunt, hæc & Christianissimo Imperatori, & beatissimo antiquioris Romæ Papæ esse notificanda. Quo loco observatu dignum, Vigilium Justiniano postponi. Synodicam porrò Pontifici Romano Epistolam scribunt, quâ certum ipsum faciunt, & Theodorum Diptychis dudum ejectum fuisse, & Cyrillum Alexandrinum in ejus locum esse substitutum. Jubente Imperatore Mopsuestenses scripto hoc suo Vigilium adeunt: *Decebat verò, cùm primam Sacerdotis dignitatem sortiti estis, sanctissimè ea, quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestra divinitus honorata beatitudini fieri. Hæc benè & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo mota sunt, jussit inferri.* Quæ de Synodo Mopsuestensi retulimus, ex Collatione v. Synodi quintæ leguntur. Porrò illud admirationem movet, quòd Seniorum nullus sciverit, quandonam Theodorus Diptychis pulsus fuerit, neque ullum in eis literæ vestigium apparuerit. Rectè Garnerius monet, eo temporis intervallo contigisse, quod ab anno 458. ad annum 480. usque lapsum est.

In

ANNO DOM. 550.

In Diptychis adhuc erat Theodorus vivente Theodorito, qui ipsius, nec sine laude, in Historia sua meminit. Diptychis jam erasus erat Theodorus, ex quo Martyrius recitatorum Episcoporum nomina in memoria custodire potuit sub annum 480. Est igitur probabile, anno circiter 475. imperante Basilisco sacris tabulis expunctum esse Theodorum, impellente Zeoonide Augusti, quæ Chalcedonensi Concilio maximè infensa erat.

Num Theodorus post mortem anathemate percuti debuerit.

Evagr. l. 4. c. 38.

IX. Theodori occasione quæstio movetur, num liceat mortuos anathemate percutere? Cui sic persolvit Eutychius, qui Menæ successit postmodum: *Dixit quæstionem illam deliberatione non egere, quandoquidem Josias Rex Sacerdotes Dæmonum non modò vivos interfecisset, sed & eorum, qui diu anteà mortui fuerant, sepulchra effodisset.* Cui solutioni multus plausus ab audientibus datus est; nobis verò ea non placet. Cùm ea infamia defunctis numinum Sacerdotibus irrogata, longè multumque ab excommunicatione discrepet, quâ aliquis ab Ecclesiæ militantis communione ejicitur. Illa politica pœna est, hæc verò Ecclesiastica castigatio: illa à Rege illata, hæc ab Episcopis imposita. Quæ sanè viventium est, non mortuorum, qui Conciliorum potestati non subjiciuntur amplius. Præterea causa Theodori ab illa Sacerdotum valde discrepat, notissimorum & Idololatrarum, & pertinacium, qui extra Ecclesiæ Catholicæ pietatem atque communionem mortis debitum solverunt: cùm nulla in Theodoro pertinacia foret, & in sinu Ecclesiæ vir ille maximis pro fide defunctus periculis, mortem obiisset. Aliundè quæ in ipsius scriptis durius dicta reperiuntur, explicatione mollescere possunt, quia idiomatum communicationem non admittebat, vel si errorem fundunt, qui ex dictis sequebatur, eum prorsus rejiciebat. Verbi gratiâ dixit Theodorus Vigilii in Constituto:

Bar. An. 553. n. 60.

Sed quis est Deus ex Deo, & Consubstantialis Patri? Is idem, qui ex Virgine natus erat, ô mirandum, & qui per Spiritum Sanctum secundum divinas Scripturas plasmatus est. Ecce quàm disertissimè Theodorus profitetur unam Christi, unam Filii Dei, & Filii Mariæ personam esse. Paucis tamen post lineis subjungit: *Non tamen nec secundum tuam vocem pronunciandum est omninò, ex Virgine natum Deum esse, & ex Deo Consubstantialem esse nobis.* Quæ phrasis uno sensu vera est, altero falsa: ac vera quidem si Deus simpliciter spectetur, nullo ad naturam humanam habito respectu, quia Deus æternus est; falsa autem, si Deus incarnatus intelligatur. Cùm igitur phrases Theodori mediæ essent, nec unquam disertè dixerit, duos Filios, duas Christi personas, Christum hominem purum esse, imò verbis expressis negarit, utique scrupulosam illorum laudare diligentiam atque pietatem non possumus, qui viro magno, & in pace Ecclesiæ mortuo, ob phrases ejusmodi anathema dixerunt, non sine ingenti Christianorum perturbatione atque tumultu. Nec si defuncti perperàm injustèque damnati memoria in integrum restitui potest, ideò & Præsulis in pace Ecclesiæ mortui persona anathemate percuti potest: sive quia plura ad damnandum, quàm ad absolvendum necessaria sunt: sive quia in scripta Theodori vix actio institui poterat, ut quæ duriora forsan videbantur, explicando molliret, sive quòd simplex error à pertinacia atque monitoris contemptu sejunctus, indulgentiâ dignus est. Quin etiam Theodorus ipse questus est, scripta sua ab adversariis esse corrupta:

Fac. l. 10. c. 1.

Scripserunt ipsi inter se procul dubio quadam inepta, quæ à nobis unquam minimè dicerentur. Denique hæc ipsa in medio nostrorum Scriptorum in quadam parte interposuerunt. Prudentiâ sanè condita videntur verba Facundi, qui suam & sententiam Gelasii autoritate firmat:

Fac. cont. Mocian.

Aliter itaque judicatur à Domino simplex pietatis ignorantia, & aliter duplex consiientia pravitatis. Et Apostolica quidem Sedes per B. Gelasium nefas judicat, post mortem condemnare quempiam in Ecclesiæ pace defunctum, cùm dicit: Quod super nostræ facultatis est modulum, divino judicio relinquamus. Non autem nobis poterunt imputare prævaricationis offensam, si viventibus remittamus, quod Ecclesiæ Deo largiente possibile est, qui nos etiam mortuis aut veniam, aut condemnationem dare poscunt, quod nobis possibile non esse manifestum est, quia cùm dictum sit, Quæ ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo; quos non esse jam constat super terram, non humano, sed suo judicio reservavit. Nec audet Ecclesia sibimet vindicare, quod ipsis Beatis Apostolis conspicit non fuisse concessum. Patrum quoque æquitas maximè nobis probatur, de quâ meminit & Facundus: *Cùm Apollinaristæ progenitores Acephalorum cum quibusdam dictorum ejus* (Theodori) *Capitulis eum quærerent abdicari, & à Joanne Antiocheno atque Orientali Concilio, necnon Cyrillo Alexandrino, & Proclo Constantinopolitano repulsi sunt.* Quam agendi rationem si Justinianus imitatus esset, pax infusa Ecclesiæ regnasset, neque sub Christiano Principe gravis persecutio virorum sanè piorum commota fuisset, qui Sedibus pulsi suis, vitam in luctu, miseriisque finierunt. Videatur & Vigilii Constitutum apud Baronium, anno DLIII. n. 174.

Cyclus Victoris Capuani.

B. M. P. t. 18. 360.

X. Labente anno Victorii Aquitani Cyclum Victor Capuanus censurâ vexavit suâ, uti Jornandis in Chronico legitur: *Victor Episcopus Capuanus de hujus anni Pascha scribens, erroneos Victoris Cyclos arguit.* Quibus crassus certè Baronii error refellitur, qui Victoriani Cycli, cujus Patres Aurelianenses meminere, autorem Victorem Capuanum esse putat. Verba sunt illustrissimi Purpurati:

Bar. An. 545. n. 18.

Quod autem ad Cyclum Victoris pertinet, qui ita à Synodo commendatur, Autor illius fuit Victor Capuanus. Imò certè Victor Aquitanus, de cujus Cyclo tempore suo actum est. Ad illum sanè Victoris Capuani Cyclum Concilium Aurelianense quartum attendere non potuit, utpote decennio prius celebratum, quàm à Victore Capuano Cyclus conderetur. Coactum enim est Aurelianense quartum anno Dom. DXLI. ut observavimus. Cur autem Victor Capuanus à Victore Aquitano dissideret, causa hæc est: Capuanus Pascha præsentis anni cum Aprilis XXIV. conjungendum esse statuebat, & rectè quidem. Aquitanus verò Aprilis XVII. agitandum esse sanciebat. Verba Capuani extant apud Bedam de Ratione Temporum, c. 49. *Cùm Paschalis veneranda solemnitas, quânam die potissimum proveniret, per anni præsentis Indict. XIII. à nobis sollicitè quæreretur, & juxta Patrum venerabilium Constituta, VIII. Kal. Majarum decrevimus Resurrectionem Domini procul dubio celebrandam; aliquibus minimè rationabilis visa est nostra responsio, eò quòd Victor quidam in Circulo Paschali, quem edidit, aliter diem Dominicæ Resurrectionis affixerit, licet & hunc designaverit, quem nos celebrandum pariter profitemur.* Qui de ea quæ-

ANNO DOM. 551.

quæstione plura cupit, legat Bucherii Commentarium, c. XI. Porrò errant Cavius & Du Pin, qui scribunt dissidium Victorum Pascha anni DLV. spectasse. Atqui eo anno Pascha Martii XXVIII. est agitatum, quia Cyclus Lunæ V. Solis IV. C. numerabatur. Belli ergo Paschalis expers annus ille fuit. Præfationem Ammonii harmoniæ, quam Tatiani esse perperàm credit, Victor & Capuanus apposuit. Ea est in Maxima Bibliotheca Patrum t. 3.

ANNO U.C. 1304. PER. JUL. 5264. JUL. 596. DOM. 551. JUSTINIANI 24. & 25. TOTILÆ 10. *Sol.* 28. A. *Lun.* 1. *Indict.* 14. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 7. P. 9. *April.*

Post Consulatum Basilii X.

Deletis Mauris pax in Africa constituitur.

I. IN Africa Deus Justiniani victorias augebat. Ac primùm Leuchatæ Mauri, qui cum magno exercitu Antalæ se conjunxerant, dum in Byzacenam irruunt, Joannem, qui ipsis occurrebat, fundunt. Ac dein Carthaginem usque progressi, vicinis locis cladis multum intulere. Verùm Joannes reparato exercitu aliis & Mauris comitatus, quibus *Cusinas* præfuit, Barbaros partim perimit, partim ad extremos usque Africæ fines fugat: *Hoc igitur modo pauci admodum & imbelles in tota Provincia relicti, vix tandem ac serò quievere.* Hic Procopius libris de bello Vandalico finem imposuit. Joannis eam victoriam labenti anno Marcellini Chronicum ascribit: *P. C. Basilii X. in Africa Mauri per Joannem Patricium domiti sunt.* Victoriæ hujus circumstantias Jornandes aliquas nos docuit in suo libro de Regnorum Successione: *Joannes cognomine Troglita, Mauris partis adversa per pacificos Mauros superatis, unâ die decem & septem Præfectos extinxit, pacemque totius Africæ, juvante Domino impetravit.*

Sclavorum in Illyricum impetus. In Thracia debellantur.

II. At in Europa Justinianus non eâdem fortunâ utebatur. Sclavi prædæ cupidine ducti, transmisso Istro Daciam vastabant. Audaces fecerat anni superioris successus. Illyricum, Thraciamque crudeliter vastarant, nulli ætati pepercerant, obvios non telo, non gladio, sed palis per viscera adactis interfecerant: alios lento igne cremarant. Sic Romano sanguine ebrii, ingenti & rerum, & hominum prædâ potiti, ad sua se receperant. Accensi igitur opum amore, summâ vi labente anno *Naissum* veniunt. Cùm ex captivis nonnullis, quos Romani palantes dispersosque ceperant, intelligeretur, Barbaros ad occupandam Thessalonicam venisse, Justinianus periculi magnitudine territus, Germano scribit, ut Italicâ expeditione dilatâ, Illyrico opitulatum veniret. Ubi Sardicam se contulit, Sclavi audito Germanum hîc adesse, ingenti formidine capiuntur. Magnum apud Barbaros erat nomen Germani, qui dum Thraciæ præficiebatur, Justiniano nec dum rerum Domino, *Antas* Sclavorum vicinos ad internecionem ferè deleverat. Antè ergo clari Ducis conspectum fugiunt prædones, Illyricisque montibus superatis, in Dalmatiam perveniunt. Eâ curâ liberatus Germanus, biduo pòst in Italiam profecturus erat, cùm repentino morbo capitur; cujus vis tanta fuit, ut momento penè extingueretur. Tantâ Justinianus jacturâ dolore ingenti percitus, Joannem jussit unà cum Germani filiis exercitui in Italiam eunti præesse. Uterum gerebat Mathasuentha, quæ filium peperit, paterno nomine donatum: *Posthumus patris Germani natus est filius, item Germanus: in quo conjuncta Anitiorum gens cum Amala stirpe, spem adhuc utriusque generis Domino præstante promittit.* Rebus Romanis maximo damno fuit Germani obitus. Tanti viri metu liberati Sclavi, Istro transmisso, cum suis se conjungunt in Illyrici Thraciæque perniciem. In grassantes egregium Imperator exercitum mittit, qui circa Adrianopolim Barbaros assecutus temerario consilio, ab eis primùm funditur. Quippe milites ob rerum inopiam affecti tædio, minis atque murmure suos ad dimicandum Duces cogunt. Vincuntur Romani, ex quibus complures viri fortes desiderantur. Vexillo Constantiani hostes potiuntur: parum abfuit, quin Duces Barbarorum in potestatem venirent. Victores pro arbitrio populati, ad longum murum perveniunt, qui diei circiter Constantinopoli abest. Verùm Romani, qui ex fuga sese collegerant, de improviso Sclavos adorti, multum cladis ipsis inferunt, captivos signumque recipiunt. Cædi superstites Barbari domum penitùs repetunt.

Proc. Goth. l. 3. c. 21.

Jorn. Get. c. 60.

Proc. Goth. l. 3. c. 22.

Classis Justiniani dispergitur. Totila vastata Sicilia Italiam repetit.

III. Sic in Illyrico Thraciaque fortuna lætis amara temperabat. Verùm in Italia nullo ferè successu prospero res Imperatoris floruere. Liberius cùm Syracusas à Gothis obsessas invenisset, impetu in eos facto in portum descendit. Hoc ubi Artabanus intellexit, Cephaloniâ solvit: dum Calabriæ appropinquat, ortu vehementis procellæ classis ipsius miserè dispergitur. Pars navium hostium in potestatem venit, pars in Peloponesum redit, pars solutis compagibus perit: Prætoria tamen, quâ Artabanus vehebatur, naufragio eripitur. Liberius Syracusis profectus, Panormum se contulit. Totila verò Siciliâ ferè totâ depopulatâ, ingentique pecorum & frumenti copiâ navibus impositâ, hortante Spino celeri navigatione Italiam repetit. Intereà Joannes, qui Germano successerat, cùm in Dalmatiam pervenisset, Salonis hyemare constituit, ut vere redeunte Ravennam cum exercitu contenderet.

Procop. Goth. l. 3. cap. 22.

Longobardi Gepidas gravi clade afficiunt.

IV. Nostrorum in Annalium scenam nunc gens Longobardorum prodeat, qui theatrum deinceps commovebunt. Certa res est, gravem Gepidas inter & Longobardos pugnam esse commissam, de tempore prælii non satis liquet. Jornandis in Chronico, quod suo Hermanus inseruit Contractus, id legimus, anno Dom. DXLIX. *Hoc tempore gens Gepidarum à Rege Alboino, & Longobardis, qui in Pannonia tunc habitabant, prælio victa, & penè deleta est: & Chunimundus Rex eorum occisus est, de cujus capite auro incluso, Alboin sibi Praciam fecit, filiamque Rosmundam inter alios multos captivam, posteà defunctâ conjuge, Lotharii Regis Francorum filiâ, in sui perniciem duxit uxorem.* Verùm labente potius anno Alboinum claram eam de Gepidis victoriam retulisse, Jornandes innuit in suo libro de Regnorum Successione. Præmissâ enim Maurorum clade, quæ Joanne Trogitâ Africam administrante pacem peperit, mox Gepidarum, Longobardorumque bellum memorat. Joannes verò labente anno Mauros fudit, ut nos Marcellini Chronicum monuit. Jornandis verba referantur: *Longobardorum gens socia Romani regni Principibus, & Theodati sororis filiam, dante sibi Imperatore in matrimonio jungens Regi suo, contra æmulos Romanorum Gepidas unâ die pugnâ commissâ,*

Paul. Diac. l. 7.

ANNO DOM. 551.

missa, eorum penè castra pervasit, cecideruntque ex utraque parte amplius quadraginta millia. Nec par, ut ferunt, audita est in nostris temporibus à diebus Attilæ in illis locis, præter illam, quæ antehàc contigerat sub Callace Magmilide cum Gepidis, aut certè Mundonis cum Gothis, in quibus ambobus autores belli pariter corruerunt. Memorandæ historiæ lucis aliquid fœnerat Paulus Diaconus: *Hâc ætate gens Langbardorum, amica tunc populi Romani, apud Pannonias degebat: quibus in regni gubernaculo Audoinus præerat. Is eo tempore cum Turiscendo Gepidarum Rege confligens, per Alboinum suum filium, juvenem strenuum, victoriam nactus est. Denique inter ipsas Alboinus sese acies Turismandum, Turiscendi Regis filium appetentem, alacriter aggressus extinxit, perturbatisque hâc occasione Gepidis, suis victoriam peperit.* Audoinus, sive Alboinus vocetur, Alboini pater, Theodati ex sorore neptem duxerat, filius verò Regis Clotharii filiam sibi uxorem conjunxerat. Sic Autores componendos esse putamus.

Jornandes quis? Quando scripserit?

V. Quam ex Jornaode historiam hausimus, monet de Autore mentionem facere, quove anno libros ediderit suos, accuratius inquirere. Gothica de gente Jornandes, quibus parentibus editus sit, in suo de rebus Geticis libro nos monitum ivit. Candax, qui de Alanis Ducibus unus erat, pro Notario Jornandis avum habuit: *Cujus Candacis Alanovamuthis*, inquit, *patris mei genitor Peria*, id est, *meus avus*, *Notarius quousque Candax ipse viveret, fuit.* Eodem quandoque munere Jornandes ipse functus est: *Ego item quamvis agrammatus, Jornandes ante conversionem meam, Notarius fui.* Communis vitæ pertæsus, asceticamque amplexus eò progressus est, ut Gothorum apud Ravennam Episcopus crearetur. Extant Jornandis libri duo. Prior de Rebus Geticis *Castalio* nuncupatus, posterior de Regnorum Successione dedicatus *Vigilio*, quem sic alloquitur: *Vigilantia vestra, nobilissime frater Vigili, gratias refero, quod me per longo tempore dormientem, vestris tandem interrogationibus excitastis.* Quo tempore libros eos ediderit, nunc videamus. Ad annum DL. Jornandis de Regnorum Successione opus perductum fuisse, Baronius existimat. Verùm observatio hæc non est accurata, cùm in suo de Regnorum Successione libro rerum meminerit, quæ anno DLI. gestæ sunt, Maurorum scilicet à Joanne Troglita debellatorum. Quin etiam diu post id temporis prodiit ille liber, ut collatis inter se Jornandis operibus exploratum est. In tractatu de rebus Geticis hæc habet: *Posthumus patris Germani, natus est filius, item Germanus.* Jam ergo Matasuentha pepererat, cùm id operis lucem aspexit. Observavimus autem ex Procopio, anno labente jam adulto periisse Germanum, dum uxor ejus uterum gerebat. Vix ergo ante annum DLII. Jornandis ille liber editus est. Porrò post spatium temporis non parvum Jornandes de Regnorum Successione tractatum vulgavit suum, ut verba ipsius ad Vigilium ostendunt: Ab ipso Romulo *originem sumens, in* XXIV. *anno Justiniani Imperatoris, quamvis breviter, uno tamen, in tuo nomine, & hoc parvissimo Libello confeci, jungens ei aliud volumen de origine actuque Getica gentis, quod jamdudum communi amico Castalio edidissem.* Librum ergo de Regnorum Successione ad labentem annum usque perduxit quidem, cujus in parte, Martii scilicet ultimo, Justiniani XXIV. absolvitur: verùm non illum anno currente vulgavit, cùm diu post tractatum de Rebus Geticis exaratus sit.

Jorn. de Reb. Get. c. 50.

Error Baronii.

Bar. An. 550. n. 40.

ANNO DOM. 551.

Theodorus a Vigilio objurgatur, quod librum in tria Capitula condidisset.

VI. Nunc rerum Ecclesiæ commemorationi vacemus. Theodorus Ascidas induciarum impatiens, indictum ad Synodum Oecumenicam usque silentium violat, scriptoque, quod adversus tria Capitula condiderat armatus, palam & publicè in aula regia coram plerisque Præsulibus illud legi curaverat. Id queritur Vigilius in sua adversus Theodorum sententia, quem & ambitionis, & violationis Canonum postulat, quòd ab ordinatione *unius anni spatio in Ecclesia, cujus gubernacula susceperat*, non resederit. Verba Pontificis audiamus: *Tuis ex consuetudine incitamentis liber condemnationem Capitulorum ipsorum continens in Palatio, te assistente & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus, à quibus assentationem favorum tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tam tu, quàm tibi consentientes Episcopi, mitius licet à nobis quàm oportuit increpati, ad promerendam fictâ satisfactione veniam convolastis.* Objicit & Theodoro, antiquarios pretio eum conduxisse, ut neglectâ juramenti religione librum scriberet, quo Ecclesia divideretur, falsis etiam Justinianum suggestionibus perduxisse, ut adversus se gravius commoveretur.

Bar. Ann. 551. n. 8.

Non expectatis Latinis Antistitibus Justinianus Edictum proponit in tria Capitula.

VII. Facta hæc Theodori probare quidem non possumus: verùm graviora adhùc perpetravit, autoritate fretus, quâ apud Imperatorem pollebat. Ad celebrandam Synodum Occidentis Præsules expectabantur: verùm rari advenerant. Ex Africa aderant Reparatus Carthaginensis, Firmus Numidiæ Primas, Primasius Adrumetinus, Verecundus Nicensis, trium Capitulorum propugnatores acerrimi. Tum Vigilius moras nectere, palam prædicare, æquitati non satis consonum, absque Occidentalium suffragio de tanta quæstione Decretum promulgari. Contrà verò Theodorus Justinianum accendere, instare, urgere vehementius, ut Capitula damnarentur. Currenti calcaria addebantur. Itaque Edictum Imperator conscribit, quod & majori regiæ orbis Ecclesiæ, aliisque locis legendum affigitur. Hoc narrat Clerus Italiæ in suo Libello: *Constantinopoli verò cœperunt iterum beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Afri atque Illyriciani, vel Dalmatæ Episcopi nollent, ipse cum Græcis Episcopis eadem Capitula condemnaret. Sed beatissimo Papâ Vigilio nullatenùs acquiescente, Edicta ex nomine Imperiali, tam in Ecclesia Constantinopolitana, quàm in diversis locis suspendi fecerunt, per quæ eadem Capitula damnarentur.* Edictum illud esse, quod Chronicum Alexandrinum in annum proximè sequentem refert, *Post Consulatum scilicet Basilii* XI. est vero simillimum. Labitur certè Baronius, qui anno DXLVI. illud assignat. In Edicto quidem mentio est Synodi Mopsuestensis, quæ anno superiore celebrata fuit: *Quin & tota Ecclesia Mopsuestena, cujus Episcopus fuisse dicitur, propter ejus blasphemias, quorum gratiâ à SS. Patribus, & Paganis, & Judæis, & Sodomitis annumeratus est, ab illo tempore nomen ejus ex Sacerdotum illius Ecclesiæ Catalogo, seu Diptychis expunxerunt, quemadmodum Acta in illa civitate, de hoc in Episcoporum illius Provinciæ Concilio testantur.* Neque post Synodum V. editum anno DLIII. promulgatum est, cùm de eo Concilio nil mentionis agat, quod non prætermisisset. Superest igitur, ut anno vel DLII. vel DLI. Edictum tribuatur. Priorem Chronicum Alexandrinum sententiam sequitur, posteriori nos

Error Baronii.

ANNO DOM. 551.

nos magis assentimur, quæ ex verbis Vigilii, Theodorum Cæsareensem compellantis, demonstratur: *Tu autem Sedis Apostolicæ interdicentis per nos autoritate despectâ, ad Ecclesiam, in qua Edicta ipsa pendebant, reliquos tecum attrahens perrexisti.* Vigilii verò adversus Ascidam sententia, in qua hæc continentur, lata est *XIX. Cal. Septemb. Imperante Domino Justiniano perpetuò Augusto, anno XXV. post Consulatum Basilii V. C. anno X.*

Bar. An. 551. n. 12.

Edictum Justiniani in tria Capitula.

X. Prolixi hujus Edicti titulus hic est: *In nomine Dei Patris, & unigeniti ejus Filii J. C. Domini nostri, & Spiritus Sancti. Imperator Cæsar, Christi amans Justinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Vandalicus, Africanus, pius, felix, gloriosus, Victor, Triumphator, semper Augustus, universis Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ salutem.* Multis verò Patrum testimoniis ostendit, Christi personam unam esse, duabus tamen naturis constantem. Deinde quatuor Synodos Oecumenicas firmat; in Hæreticos Trinitatis, Christique inimicos intonat: *Si quis Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychen, & quicunque cum his eadem sentiunt, senserunt, non anathematizat, anathema esto.* Præterea in Theodorum Mopsuestenum, velut in errorum detestandorum gurgitem, acriter invectus, ipsum anathemate percellit: *Si quis igitur defendit Theodorum, talia blasphemantem, & non anathematizat ipsum, anathema esto.* Eandem & pœnam irrogat illi, qui Theodoriti scripta defendit, quæ pro Nestorio, & contra Synodum Ephesinam, & duodecim Cyrilli capita edidit. Neque magis Ibæ Epistolæ parcit: *Si quis defendit impiam Epistolam, quæ ab Iba ad Marim Persam Hæreticum scripta dicitur, anathema esto.* Vix dubitamus, quin Ascidas Edicti hujus Autor fuerit, in quo nulla fit Origenis mentio. Hoc illud est Edictum, quo tota Ecclesia incendio corripitur. Mense Julio palam publicèque in urbe regia proponitur, non sub anni currentis initia, ut tradit Du Pin in sua Bibliotheca, p. 194. Quippe si Januario Edicta vulgata essent, diu ante mensem Augustum Vigilius suam in Theodorum, Mennamque sententiam promulgasset.

Vigilius trium Capitulorum damnatoribus minatur: à Theodoro spernitur.

IX. Ubi Vigilius Edictum Ecclesiæ foribus affixum esse novit, graviter turbatur. Ac majora quidem audet, quàm ab homine, qui ad Principum nutum sese fingebat, expectabantur. In domum Placidianam tam Græcos, quàm Latinos Antistites venire jubet, excommunicationemque illis minatur, qui Edicto assentirentur. Similes quoque minas intendit Dacius Mediolanensis, ut testatum eunt Italiæ Clerici: *Sed & S. Dacius Mediolanensis Episcopus contestationem omnibus sub magna vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego, & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, id est, Gallia, Burgundia, Spania, Liguria, Æmilia atque Venetia, contestor, quia quicunque in Edicta ista consenserit, suprà scriptarum Provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constat apud me, Edicta illa sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* Verùm Theodorus fortunæ suæ magnitudine ebrius, minarum Vigilii, Daciique securus, Græcorum Antistitum comitante catervâ, illicò Ecclesiam petit, facris operaturus. Quod indignationis non minimum Vigilio movit, qui Theodorum sic alloquitur: *Tu autem Sedis Apostolicæ interdicentis per nos autoritate despectâ, ad Ecclesiam, in qua ipsa Edicta pendebant, reliquos tecum attrahens, perrexisti, ibique aliis adjectis prævaricationibus Missarum solemnia celebrasti.* Contrà verò qui pro tribus Capitulis firmiter stabant, Zoilus Alexandrinus, Reparatus Carthaginensis, aliique Principis iram movent, quorum tristea casus narrabimus, ubi res Vigilii executi fuerimus, ne turbetur historiæ series.

Bar. An. 551. n. 10.

Vigilius Theodorum & Mennam excommunicat.

X. Theodori contumacia idoneam jaciendis fulminibus Vigilio causam præbuerat: verùm antequam eò procederet, precibus Imperatorem aggredi statuit, ne intentatum aliquid relinqueret ad Edicta revocanda, additis etiam minis excommunicationis. Justinianum rogat, ut affixa Edicta removeri jubeat: expectetur vel Latinorum Præsulum præsentia, vel certè datâ scripto sententiâ, Constitutum nullâ comminatione evertat: *Quòd si hoc forsan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex præsenti die, ut prævaricatores Apostoli Petri per ministerium vocis meæ haberi suspensos.* Surdis Vigilius canebat. Minis ejusmodi autoritatem lædi suam Imperator existimabat. Fulminis igitur Pontificii securus, majus aggreditur, Zoilo abdicato, qui trium Capitulorum damnationi obstabat pertinacius, Apollinarem sufficit. Novâ hâc contumeliâ accensus Vigilius, fulmen in Theodorum torquet his verbis: *Ex persona, & autoritate B. Petri Apostoli, cujus licet exigui nos locum gerimus cum Dacio Mediolanensi, Joanne Marsicano, Zachæo Scyllaceno, Valentino Sylva Candida, Florentio Matellicatensi, Juliano Signino, Romulo Numanatensi, Dominico de Callipoli, Primasio Adrumetino, Verecundo Lunensi, Stephano Ariminensi, Paschasio Alatrino, atque Joanne Crotonensi, fratribus & Coëpiscopis, hâc Theodorum Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam Episcopum sententiæ promulgatione, tam Sacerdotali honore & communione Catholicâ, quàm omni officio Episcopali, seu potestate spoliatum esse decernimus. Nullis te vacare ulterius rebus, nisi pœnitentiæ lachrymis censentes, quibus perceptâ remissione culparum, locum communionemque tuam, aut à me, aut post obitum meum à successore meo, si merueris, indulgentiâ recipias. Teque Mennam Constantinopolitanæ civitatis Episcopum, qui non dissimili culpâ constringeris, cum omnibus Metropolitanis & Episcopis ad tuam Diœcesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, vel diversarum Provinciarum majorum minorumque civitatum Episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadociæ quondam Episcopum condemnavimus, præbuistis assensum, humaniore sententiâ pro Dei consideratione, tamdiu à sacra communione suspendimus, donec unusquisque vestrum errorem suæ prævaricationis agnoscens, culpam apud nos propriam competenti satisfactione diluerit. Data XIX. Kal. Septembris.* Valentinus ad subscribendum usus est Zachæi manu, quia Totila trunca manibus brachia ei reddiderat. Baronius Romulum Numentanensem Episcopum dicit à Nomento urbe Latii. Antiquam tamen lectionem retinendam esse, cum clarissimo Norisio existimamus. *Humana* vetus erat Piceni oppidum, hodie *Numana* incolis vocatum. Cæterùm vulgata à Vigilio non est ea excommunicationis sententia.

Bar. An. 551. n. 11.

Ex Basilica Petri Vigilius vi extrahitur, quæ à populo prohibetur.

XI. Hic Justinianus habenas irarum effundere, Vigilio vincula minari. Molestè ferebat Edicta regia sperni, eorumque fautores dignitate suâ ejici, communione Ecclesiæ privari: quæ pœna & redundabat in Decretorum latotem

ANNO DOM. 551.

rem. Itaque Vigilium in carcerem duci jubet, quod cùm Pontificis in notitiam venisset, sibi metuens, unà cum Datio Petri in Basilica asylum quærit. Verùm non tutum ei latibulum præbuit. Cùm ergo per Vigilium decipi molestè ferret Imperator, milites misit, qui altaria amplexantem vi adhibitâ extraherent. Hæc nos docet Libellus Cleri Italiæ à Sirmondo in lucem editus: *Beatissimus Papa Vigilius nec in Basilica S. Petri sedes tutas habere meruit, in tantum ut illùc Prætor, ad quem fures & homicida tantummodo pertinent, mitteretur. Qui cùm multitudine militum spathas nudatas & arcus tensos portantes, supra dictam Basilicam introivit: quo viso sanctus Papa columnas altaris amplexus est. Sed ille ferocitate & animo concitatus, primò de altari Diaconos ejus, & Clericos a capillis tenens ejecit. Posteà verò ipsum sanctum Papam alii à pedibus, alii à capillis & barbâ tentum crudeliter abstrahebant. Sed cùm ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columnæ aliquæ fractæ sunt: & quantum ad ipsos ibi super ipsum altare in parietes mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustiis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, & cœperunt voces ac strideres mittere, & sic contigit, ut Judex iniquitatis suprà dictus Prætor, commenistris crudelitatis sua territus, fugiendo discederet.* Ipse Vigilius in Encyclia sua testatur, dum pedibus traheretur, mensam super se lapsuram, *nisi Clericorum fuisset manibus sustentata.*

Vigilius in Placidianas redit: inde Chalcedonem fugit.

XII. Cùm Imperatoris furorem Vigilius expertus fuisset, sibi committendum non putavit, ut latam vulgaret in Theodorum, Mennamque excommunicationis sententiam, ne novos iræ aculeos ministraret. Neque Justinianus suarum etiam partium esse judicavit, ulterius in Pontificem sævire animis. Itaque interposito juramento, ab omni violentia tutos præstat Vigilium atque Dacium, qui regiis promissis innixi, Petri Basilicam exeunt. Id Baronium latuit, scribentem: *Sed quod nec sacer asylus tanto Pontifici ab Imperatoris sacrilegi violentia videri poterat esse tutus, trans mare quæsivit effugium, & in Basilicam sanctæ Euphemiæ apud Chalcedonem habitare disposuit.* Constat tamen, Vigilium in Placidianas ædes prius rediisse. Quod quâ ratione contigerit, ex Vigilii encyclica, quam doctissimus Sirmondus integram edidit, audire perjucundum est: *Indiculum dedimus, per quod dari nostra persona scripta petivimus jusjurandum, quòd clementissimus Princeps non quale nos voluimus præberi concessit, sed quale ipsi placuit, per Judices suos dandum esse dictavit. Et dum sæpè dicti Judices, posito indiculo, super altare & cataracta beati Petri Apostoli, & super crucem, quæ de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed & super claves beati Petri Apostoli præstitissent corporale jusjurandum ad Placidianas, tanquam nihil mali ulterius patientes, secundum pessimi Principis redivimus voluntatem.* Dum in Placidianis moratur, veritus Imperator, ne Pontifex iterum in Templo perfugium sibi quæreret, misso clam milite, ædes sedulò custodiri jubet. Intereà variis contumeliis subjiciebatur. Itaque semel iterumque Belisarium, Judicesque dati juramenti monet absque successu. Dum in conditionis suæ cogitationibus volutat animum, ea auribus hausit, quibus consilium fugam arripiendi ministratur: *Ante biduum Natalis Domini per nos ipsos agnovimus, & auribus nostris audivimus, quia per singulos memorata domus custodiremur ingressus.* Cùm igitur se captivum intelligeret, Decembris XXIII. feriâ septimâ, intempestâ nocte Chalcedonem transmittit, nec sine periculo, ut ipse in sua Encyclica testatur: *Nam si circumspiciatur quale quantumque discrimen metu facientes despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compediti dolore nimio, in nocturna obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro sola Ecclesiæ causa necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere.* Vigilium Darius Mediolanensis, & de Latinis Præsulibus nonnulli sequuntur, quos inter Verecundus, Nicensis Byzacenæ Episcopus.

Bar. An. 551. n. 8.

Vig. Ep. 13.

Zoilus ob tria Capitula ejicitur: Apollinarius ei sufficitur. Seditio Ulpianensis de Capitulis.

XIII. Dum Vigilius Chalcedoni moratur, Zoili Alexandrini casus nobis sunt memorandi. Septennio Præsul incesserat, cùm Sede suâ ejicitur, quod Edicto Justinianeo assensum negabat suum. Timido redierat in præcordia virtus, nec quæ metu Imperatoris compulsus, tria olim Capitula damnaverat, rejectum ire amplius voluit. Hinc expulsionis causa, uti ex Victore scimus: *Apollinaris Zoilo tria memorata Capitula damnare nolenti, Episcopus Alexandrinæ Ecclesiæ subrogatur.* Innuit quidem Evagrius, defuncto Apollinarium successisse: *Qui ad decessores suos adjunctis, Apollinaris Sedem illam regendam suscepit.* Nullum utique phrasis ejusmodi exemplum extare putamus abdicationi significandæ. Quæcunque porrò mens fuerit Evagrii, pro explorato habendum putamus, quòd non morte quidem, sed ejectione Zoilus Apollinario locum dederit. Præcipuarum sanè causarum una hæc illa fuit, quâ in Ascidam gladium excommunicationis Vigilius stringere permotus est: *Pontificem, etiam Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotem, fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, Diptychis eximentes, Apollinarem quendam pervasorem atque Ecclesiæ ipsius adulterum vobis sociastis.* Defuncto Zoilo Apollinarius Alexandrinæ adulter Ecclesiæ dici non poterat. Neque solâ Præsulum ejectione, sanguine quoque Theodori, Theodoriti, & Ibæ manibus litatum est, ut trium Capitulorum negotium non Ecclesiæ modò, sed Reipublicæ etiam damno foret. Rem Procopius summatim narrat. Longobardis fœdere sibi junctis adversus Gepidas Justinianus auxilia miserat: *Ex eo exercitu tamen præter Amalafridam Præfectum, ejusque milites ad Longobardos nemo pervenit. Nam cæteri Imperatoris jussu circa Ulpianam Illyrici urbem stationem habebant, ob seditionem ea de causa inter incolas ortam, quâ Christiani solent de fide solertius disceptando inter se altercari.* Ulpianæ, quæ Dardaniæ civitas est, Paulus Episcopum agebat, qui tribus Capitulis mordicùs adhærebat. Populus verò, qui multis à Justiniano beneficiis affectus erat, in ipsius partes concesserat. Hinc orta seditio.

Evagr. l. 4. c. 39.

Bar. An. 551. n. 10.

Proc. Goth. l. 4. c. 24.

Synodus Parisiensis de causa Saffaraci Præsulis.

XIV. Sub ea tempora Sapaudus, qui Aureliano successerat, labente anno Synodo Parisiensi præfuit. Novissimis Conciliorum editoribus persuasum fuit, Conventum Parisinum anno DLV. celebratum esse. Verùm vir doctissimus *Carolus le Cointe* in suis Francorum Annalibus observat, *Firminum* Uceticensem Episcopum, qui Synodo subscripsit, anno DLIII. mortem obiisse. Mandato Childeberti convocata est, eique XXVII. Præsules interfuere, qui Actis subscripsere. Conventui *Sapaudus* præfuit, Arelatensium Antistes.

Disso-

ANNO DOM. 551.

Dissoluta *Saffaraci* vita Parisiensis Episcopi Synodo causam præbuit. Patrum verba sunt: *Ob hoc in domo Ecclesiæ unanimiter residentes, gesta, in quibus quondam discussio Saffarati Episcopi habita fuerat, nobis postulavimus recenseri, quam per ordinem relegentes, cum venissemus ad locum, ubi ejus confessio de crimine tenebatur, quam præsentibus sanctis ac venerabilibus viris Episcopis, Medovecho, Leubeno, Leubachario Abbate, Hiculpho Presbytero, Æterno Archidiacono, necnon & Astrico Diacono professus fuerat memoratus quondam Episcopus Saffaracus*, &c. Exutus Episcopatu in Monasterium detrusus fuerat, quam Parisiensa suffragio suo sententiam firmaverunt.

ANNO DOM. 552.

ANNO U. C. 1305. PER. JUL. 5265. JUL. 597. DOM. 552. JUSTINIANI 25. & 26. TOTILÆ 11. *Sol.* 1. G. F. *Lun.* 2. *Indict.* 15. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 1. 2. P. 31. *Mart.*

Post Consulatum Basilii XI.

Totila Græciæ oras vastat: Classis ejus à Joanne deletur. Corsicâ & Sardiniâ potitur.

I. GOthici belli annum XVIII. ingredimur, qui Procopio XVII. numeratur. Ut partum Italiæ Imperium Totila sibi servaret, classem instruit ad Græciæ oras populandas. Ac primùm quidem prosperè res evenit. Corcyram Gothi diripiunt, vicinas insulas vastant: omnia circa Dodonem, Anchialum, Nicopolim loca prædantur, cùmque Justiniani in naves incidissent, ad Romanum exercitum necessaria ferentes, ad unam omnes capiunt. Intereà Totila terrâ marique Anconam obsidet. Jam obsidionis morâ civitas commeatus inopiâ premebatur, cùm Valerianus Ravennæ agens, Joannem, qui apud Salonas hyemaverat, rogat, obsessis suppetias ferret. Joannes etsi Salonis excedere regiis mandatis prohiberetur, imminenti tamen periculo præponendam fortunæ necessitatem ratus, cum classe solvens, Anconitanis venit auxilio. Cujus adventum cùm Gothi accepissent, illicò naves septem & quadraginta delecto milite complent, reliquisque copiis ad obsidionem relictis, classi Romanæ occurrunt. Verùm adeò incompositè, & solutis ordinibus certant, ut sibimet essent ad victoriam impedimento. Itaque desperatis rebus eo loci rediguntur, ut nec fugæ, nec virium recordatio ulla versaretur ante animos. Undecim tantùm naves victorum manibus eripiuntur, cæteræ captæ. Profugi terrâ excepti, navibus subinde incensis, ne hostium in potestatem venirent, ad castra pedibus feruntur, & narratâ clade suâ, simul cum obsidentibus Auximum celeriter se recipiunt. Joannes castris Barbarorum direptis, Anconæ commeatus infert. Ea victoria & Totilæ & Gothis animos fregit: quorum cladi nova calamitas accessit. In Sicilia Artabanes, qui Liberio Constantinopolim revocato successerat, devictis, qui pugnare audebant Gothis, cæteris ad alimentorum inopiam deductis, in deditionem demum omnes accepit. Quibus auditis Gothica spes omnis decollat. Noverant se Imperatori invisos esse, Francos Italiæ partem tenere: & si quid fortè auxilii Romanis veniret, ex iis, quas adhùc occupabant regionibus, nullo se negotio pelli posse. Tristes tamen Totilæ casus felicitatis aliquid lætificat. Missâ classe, Corsicam nemine resistente, in potestatem suam redigit, Sardiniâque subinde potitur. Quod ubi Joannes, qui Africano exercitui præerat, audivit, è vestigio classem in Sardiniam misit oppugnandæ Calari. Gothi eruptione factâ, multis interfectis, Romanos in fugam vertunt, qui conscensis navibus turpiter Carthaginem repetunt.

Proc. Goth. l. 4. c. 23.

ANNO DOM. 552.

Proc. Goth. l. 4. c. 24.

Terræ motus in Græcia.

II. Dum Romanis Gothi concurrunt, ingenti terræ motu Bœotia omnis, & simul Achaia concutitur, quo Coronia Petra, Naupactus ad solum usque prosternuntur. Mira aquarum eluvia, Insulæ quædam pedibus perviæ fiunt, fluctibus montium cacumina alibi operientibus. Ubi mare in pristinum se locum recepit, destituta aquis tanta vis piscium inventa est, ut portenti loco haberetur.

Proc. Goth. lib. 4.

Æra Armeniaca instituitur.

III. Æra Armeniaca labentem annum nobilitavit. Incepit die nono Julii, feriâ tertiâ. Est autem forma annorum Nabonassarea, & habet menses duodecim æquabiles, triginta dierum, cum ἐπαγομένοις quinque.

Justinianus Judæis concedit, quâvis linguâ Scripturas legere. Misnæ lectionem vetat.

IV. Celeberrimam octavo Februarii Legem Justinianus promulgavit, quâ Judæis concredebatur, Scripturas Latinè, Græcè, aliâve linguâ legere. Editionem tamen LXX. Interpretum præcipuè commendat: *Verum tamen hi, qui Græcè legunt*, LXX. *utantur traditione, quæ omnibus certior est, & præ aliis melior judicata, præcipuè propter quod circa interpretationem contigit, quia & per duos divisi, & per diversa interpretantes loca, tamen unam tradiderunt omnes compositionem.* Judæis tamen concedit & Aquilæ versionis lectionem. Vetat autem *δευτέρωσιν*, sive *Mishnam*, cujus originem à Mose deducunt, Josue Prophetisque serie non interruptâ traditam. Justiniani mentem non intellexit Interpres, dum vertit, *secunda editio*. Misnam porrò prohibet, *utpote sacris non conjunctam libris, neque desuper traditam de Prophetis*, contra quam recutiti arbitrantur. Si ergo Judæis animus est sacros Codices legendi, Scripturas solas legant, non verò Rabbinorum suorum fabulas: *Neque licentiam habebunt, qui Archipherecitæ, aut Seniores, aut Doctores appellantur, περινοίαις commentis aliquibus, aut anathematibus hoc prohibere, nisi vellent propter hæc castigari pœnis corporeis, & insuper facultatum jactura.* Archipherecitæ illi sunt, quorum munus erat legere, & Scripturæ sectiones, & Talmud titulos, qui Hebraicè פרשירת, & פעקים appellantur, interpretari: *Archipherecita* vox est composita duobus vocabulis, uno Græco, altero Hebræo. Hominibus ejusmodi Talmudici tituli probè noti erant, hinc nominis origo. Expellit & Lege suâ Justinianus eos, qui Resurrectionem, Judicium, Angelos negant, hoc est, Sadducæos, qui hæc omnia pro fabulis habebant: *Datum* VI. *Id. Febr. Constantinopoli D. N. Just, P. P. Aug. anno* XXV. *post Consulatum Basilii* XII. Sic habet nota Consularis: verùm sine dubio legendum P. C. Basilii XI. quia annus Justiniani non XXV. sed reverà XXVI. erat præceps octavo Februarii, qui post Consulatum Basilii XII. labebatur. Ex ea Justiniani Novella apparet, linguâ vernaculâ cognitâve Scripturas & in Synagogis, & in Ecclesiis palam & publicè lectas fuisse, ut mirum sit, hanc ab Episcopis disciplinam nostrâ ætate prohibere, & Presbyteros reperiri, qui de Scripturæ lectione illud usurpent,

Novella 146.

Non prosit potius, si quid obesse potest.

Vigilium missâ legatione in urbem reducere nititur Imperator.

V. Res Ecclesiæ nunc nobis sunt referendæ. Vigilius superiore anno Decembr. XXIII. clancularià fugâ Chalcedonem migraverat. Quod permolestum fuit Imperatori. Januarii ergo

XXVIII.

Anno Dom. 552.

XXVIII. feriâ primâ, honorificâ legatione Pontificem Euphemiæ Ecclesiæ inclusum convenit, ut quem vi frangere non potuerat, obsequio saltem flecteret. Loquentem audiamus: *Dum in Sancta Euphemia Basilica gravi laborantes ægritudine teneremur, piissimus atque clementissimus Imperator Dominico die, id est, V. Kal. Febr. gloriosos Judices suos ad nos destinare dignatus est, id est, Belisarium, & Cethegum Exconsules atque Patricios, nec non & Petrum Exconsulem, Patritium atque Magistrum, sed & Justinianum Exconsulem, & Curopalatem, & Marcellinum Exconsulem & Comitem Excubitorum, & gloriosum virum Constantinum Quæstorem, qui nobis dicerent, ut sacramenta percipere deberemus, & de Sancta Euphemia Ecclesia ad civitatem regiam remeare.* Congruenter admodum respondit Pontifex, si pax reddatur Ecclesiæ, sibi ad excundum juramento Imperatoris non opus esse, cùm è vestigio sit egressurus: *Si autem*, inquit, *causa Ecclesiæ finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo, quia nunquam de Sancta Euphemia Basilica exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum.* Hæc ubi Justinianus accepit, Epistolam Vigilio misit per Petrum Referendarium, contumeliis refertam. Verùm cùm neque Imperatoris *manu scripta* esset, neque Petrus diem, quo oblata erat, notare vellet, nullam ei fidem Vigilius adhibuit. Igitur Petrus iterum *Dominicorum die, qui fuit pridie Nonas Februarias*, Chalcedonem redit, ut datis sacramentis Vigilium in urbem regiam reduceret. Ad hæc Vigilius: *Si directis duobus Judicibus, quorum nomina tibi in præsenti prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Datium Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, vel alios, quos cum eo transmiserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere, ut per eos de Ecclesiastica causa quæcumque mandavimus, veraciter innotescant. Si quidem Ecclesiæ causâ nulla sacramenta dari deposcimus, sed more pro gratiarum actione ejus occurrimus pietati.* Sequente luce Encyclicam Vigilius suam edidit: *Data Nonis Februarii, imperante Domino Justiniano P. P. Augusto anno XXV. post Consulatum Basilii anno XI.* sic legendum, non *decimo*. Hîc Baronius erroris non est immunis, qui à vulgaris editionibus deceptus, tradit Imperatoris Legatos primùm Vigilium adiisse, Dominicorum die, id est, *Kal. Febr.* Secundâ verò legatione eum rursus convenisse postridie *Kal. Februarias*. Verùm primus Februarii anno labente feriæ non primæ, sed quintæ cohærebat. Verba igitur Vigilii eo sunt modo legenda, quo à nobis exhibentur.

Bar. An. 552. n. 13.

Mennas & alii Episcopi à Vigilio veniam petunt.

VI. Cùm Justinianus invicti constantisque animi Vigilium esse cerneret, neque eo repugnante tria posse Capitula in Occidente damnari, in illum inclinare cœpit. Quod ubi Mennas, Theodorus, Andreas intellexere, Vigilio Euphemitæ Basilicam adhuc incolenti fidei suæ Libellum offerunt, quo & quatuor Synodos calculo suo firmant, factorumque suorum veniam ab eo petunt, his verbis: *De injuriis autem quacumque beatitudini, vel Sedi vestræ factæ sunt, eas quidem non feci: sed quia pro pace Ecclesiæ modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia verò tempore discordiæ excommunicatos, vel non receptos à beatitudine vestra in communionem suscepi, pariter veniam postulo.* Libello subscripsere Mennas Constantinopolitanus, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ, Andreas Ephesinus.

Anno Dom. 552.

Mennas moritur: ejus Libellus.

VII. Hâc suâ resipiscentiâ Mennas ad tranquillam mortem viam sibi parare videbatur, cùm mense circiter Novembri extremum diem clauserit. Sacris Constantinopolitanis annos XVII. præfectus fuerat, Acephalos coactâ Synodo damnaverat, Origenem anathemate feriverat, magnâque & regiam aulam, & plebem sibi benevolentiâ conjunxerat. Libellum edidit Mennas, qui nunc desideratur, quique futuro seculo commovebit theatrum, anno scilicet DCXXXIV. quo Sergius Regiæ Præsul urbis Honorio Romanorum Antistiti nunciat, Vigilio Libellum à Menna oblatum fuisse, qui Christi uni & voluntati, & operationi maximè favebat. In eo quidem scripto illi, qui Monothelitæ vocantur, non minimum sententiæ suæ fundamentum collocabant. Audiantur verba Sergii, quæ extant in Actione XII. sextæ Synodi Oecumenicæ: Heraclio Imperatori direximus *etiam sermonem acclamatorium Mennæ sanctissimi quondam Patriarchæ hujus à Deo conservandæ Regiæ urbis, porrectum ab eo hic Vigilio sanctæ memoriæ prædecessori Sanctitatis vestræ, habentem & diversa testimonia paterna de una operatione, & una voluntate Salvatoris nostri Christi, veri Dei nostri.* Pyrrhus quoque pro re certa exploratâque habet Libellum Mennæ, in sua cum Maximo disputatione: *Quomodo*, inquit, *Vigilius tunc Pontifex Romanus, Libellum à Menna Episcopo hujus urbis Regiæ oblatum, qui unam voluntatem continebat, accepit?* Sed & in Theodosii Cæsareæ Episcopi cum eodem Maximo Collatione anno DCLVI. apud Byzam instituta, ea verba leguntur: *Verùm tamen non recipis Libellum Mennæ, in quo unam voluntatem, & unam operationem Christi docuit.* Nec candidè satis hoc scripti objicienti Pyrrho respondit Maximus: *Qui tibi antecessit, in suis ad Honorium literis scripsit, commonefactum quidem fuisse de eo Libello, non autem oblatum, nec ostensum.* Imò Libellum Heraclio directum fuisse, non semel affirmat Sergius in sua ad Honorium Epistola. Quid his disertius? *Nuper autem piissimus Dominus noster apud Edessenam demorans civitatem, per ad nos apices fecit, præcipientes ut paterna illa testimonia destoremus, quæ continentur in libro dogmatico, sicut dictum est, facto à sanctæ memoriæ Menna, ad sanctissimum Vigilium de una operatione & una voluntate, & hæc à Deo instructæ ejus serenitati dirigere deberemus, quod & ad effectum perduximus.* Quin igitur Mennas de una Christi voluntate, & operatione librum ediderit, & à se oblatum Vigilio, & à Sergio Imperatori Heraclio missum, non est ponendum in ambiguo. Itaque quærenti Theodosio, *Non recipis Libellum Mennæ?* Respondit Maximus: *Ne det Dominus meus.*

B. M. P. t. XII. 502.

B. M. P. t. XII. 954.

Mennæ Eutychius succedit.

Error Baronii.

VIII. Defuncto Mennæ successit *Eutychius*: præsentene, vel futuro anno, ponitur in sententiis. Baronius, cui complures assentiuntur, Eutychium anno DLIII. in Constantinopolitana Cathedra collocatum esse tradit. Verùm certis Norisius argumentis Eutychiani Episcopatus initia anno DLII. addixit. Verba sunt Theophanis: *Eodem tempore Mennas Episcopus Constantinopolitanus defunctus est, in cujus locum suffectus Apocrisiarius Amaseæ Presbyter, & Monasterii ipsius Amaseæ Monachus Eutychius, eo ipso die, quo Mennæ cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat.* Præterea Eustathius narrat,

Eutychium festo Timothei à Justiniano pulsum esse Januarii XXIV. *In persecutionis tempore Sabbatum & hyems erat, vigesimo enim secundo* (lege XXIV.) *mensis Januarii, vir Dei sanctus tentatus & ejectus fuit. Magnus hic vir Dei Eutychius pari annorum numero, quot sunt Apostoli, Christi gregem pavit.* Sederat verò annos XII. menses duos, cùm ejectus est, teste Nicephoro in Chronico: *Eutychius Presbyter & Monachus in Monasterio Amasiæ, annis XII. mensibus duobus.* Quod temporis intervallum facto in anteriora regressu, in præsentis anni Decembrem incidit. Episcopi Amasenorum Apocrisiarii officio fungebatur Eutychius, cùm ad Patriarchatum promovetur. Jam sibi famæ multum comparaverat, vivente Mennâ. Quæstione enim propositâ, utrùm liceret mortuos anathemati subjicere, apertè dixerat, quæstionem deliberatione non egere, *Quandoquidem Josias Rex Sacerdotes Dæmonum non modò vivos interfecisset, sed & eorum, qui diu anteà mortui fuerant, sepulchra effodisset.* Mennæ charissimus erat, qui præsagâ mente eum sibi successurum existimabat. Imperatori quoque in pretio erat, à quo etiam ad Pontificatum promotus est. Rem narrat Eustathius, cujus nobis est difficillima fides. Verba sunt Imperatoris: *Cùm in Æde Sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus fuisset, in quiete vidi Principem Apostolorum, mihi magnum Eutychium ostendentem, dicentemque, fac ut hic sit Episcopus.* Somnia hæc retulisse Justinianum, ut Eutychius Episcopus crearetur, non credimus. Profectò virum divinitùs sibi commendatum Constantinopolitanâ Sede Imperator non ejecisset, qui tamen Eutychium pepulit. Neque visionis hujus mentio est in Evagrio. Ubi Eutychius inauguratus est, gregi suo palam & publicè dixit, *Pax omnibus*, qui vicissim illam & ab omnibus accipit.

Eust. Vit. Eut. c. 54.

Evagr. l. 4. c. 38.

IX. Cæterùm Justinianus gratas odio trium Capitulorum victimas mactabat, teste Victore: *Post Consulatum Basilii V. C. anno XII. Reparatus Archiepiscopus, plurimis calumniis impetitus, pro eo, quòd damnationi trium Capitulorum memoratorum assensum non præbuit, officio sumptibusque privatus, Eucaida exilio relegatur.* Calumnias exponit Italiæ Clerus: *Concinnata est causa Sancto Reparato, Carthaginensi Episcopo, quasi Ariobindum Magistrum Militum à Gunthari tyranno in Africa fecisset occidi.* Ariobindi casus suo loco narrati sunt. Diuturnum apud Euchaidam Reparatus passus est exilium, quod solâ morte finivit anno DLXIII. *Post Consulatum Basilii V. C. anno XXII. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesiæ exilio apud Eucbaidam, gloriosâ confessione transit ad Dominum, die VII. Idus Januarii.* Pulso in exilium Reparato Primosus Diaconus mox sufficitur, non sine Canonum injuria: *Primosus Diaconus Apocrisiarius* Reparati *postquam damnavit, quæ sunt Synodaliter & universaliter defensata, eo superstite contra vota Cleri simulque & populi, Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ ordinatur.* Quin labente anno Reparato successerit, nulli dubitamus, cùm sequente per Legatum quintæ Synodo interfuerit: *Sextilianus misericordiâ Dei Episcopus Ecclesiæ Catholicæ Tunensis, agens vicem Primosi Archiepiscopi Carthaginis, totiusque Concilii Provincialis*, &c. Verecundus Nicensis Ecclesiæ Præsul in Byzacena, miseriarum finem morte citissimâ anno labente reperit, eodem Victore teste: *Verecundus Ecclesiæ Nicensis Episcopus in defensione memoratorum perdurans Capitulorum, Chalcedone urbe in diversorio gloriosæ matris Euphemiæ de hac vita migravit ad Dominum.* Primasius quoque Adrumetinus suâ civitate exulat, verùm cum gloria eum titillaret, Primatus adipiscendi causa anno DLIII. Justiniano se morigerum præbuit. Primasii historiam narrat Victor in suo Chronico: *Primasius quoque Acœmetensis Monasterio relegatus. Sed Boëtio Byzaceni Concilii morte prævento, ut ei succederet, memorata damnationi protinùs assensit, reversusque ad sua, quæ prius defendebat, validissimis persecutionibus impugnavit, fidelibusque calumnias generando, eorumque substantias auferendo. Sed in quibus peccavit, latere non potuit. Si quidem postquam a Catholicis sui Concilii Antistitibus pro suis prævaricationibus condemnatus, infelici morte extinguitur, & quæ conquisierat fraude, fideliter à Judicibus auferuntur.* Firmus, qui suo nomine docebatur, ne quid timidè, ne quid ignavè, ne quid serviliter faceret, regiis muneribus expugnatur. Victoris verba referamus: *Firmus Concilii Numidiæ Primas, donis Principis corruptus, damnationi eorumdem Capitulorum assensum præbuit.* Sic res Afrorum Episcoporum, qui in regiam urbem venerant, se habuit. Unde patet error Baronii, qui nobis est coarguendus: *Solus Primasius inter Africanos Episcopos reperitur, qui inhæserit Vigilio, cæteris ab ejus communione recedentibus.* Atqui Primasius, Reparatus, Verecundus & adhæserunt Vigilio, & pro Capitulis fortiter certaverunt: Verecundus & Reparatus ad extremum usque spiritum, Primasius verò ad DLIII. usque annum. Vigilii constituto scripserat, contra quintæ Synodi gesta condito.

Vict. Tun.

Vict. Tun.

Justinianus ob tria Capitula Afros Antistites in exilium tradit.

Error Baronii.

Bar. Ann. 551. n. 13.

X. Primasius ille Adrumetinus, qui ambitionis aculeo incitatus, trium Capitulorum tandem desertor evasit, vulgò ab eruditis Commentariorum & in Pauli Epistolas, & in Apocalypsim Autor existimatur. Primasio *Uticensi* opus tribuerat Trithemius, quod Baronio non placet: *Errore*, inquit, *lapsus videtur Trithemius.* Cur erroris damnandus sit Trithemius, prorsus nescimus, cùm nullis adhùc argumentis compertum habuerimus, Primasio Adrumetino ea Commentaria ascribenda esse: *De Apocalypseos explicatione* Cassiodorus libro de divinis Lectionibus, c. 9. *Nostris quoque temporibus Apocalypsis prædicta B. Episcopi Primasii Antistitis Africani studio minutè, & diligenter quinque libris exposita est.* Primasium Africæ Antistitem dicit: accuratius autem loquendo, Adrumetum non in Africa, sed in Byzacena sita est. Utica verò Africæ Proconsularis civitas est: ut ex Cassiodori verbis Primasius Uticensis potius, quàm Adrumetinus scribendus sit: *Sed & Prologi* in Apocalypsim titulus est ejusmodi: *Primasii Africani Episcopi Civitatis Uticinæ, suorum in Apocalypsim Commentariorum Prologus.* Titulis autem temerè fides non est detrahenda. Quis ergo fuerit Primasius ille, præstat magis in dubio relinquere. Cùm affirmantibus aut negantibus probabiles satis rationes non suppetant, licet à verisimilitudine minus abhorreat, Primasium Uticensem horum Commentariorum parentem esse, cui non semel in antiquis Codicibus tribuuntur. Quisquis ille fuerit, constat ex Augustini filiis unum esse, ac Gratiæ & efficacis, & peculiaris vindicem præstare acerrimum. Exemplo sint verba capitis noni ad Romanos: *Sed dicit aliquis, quare illum*

Num Primasius Adrumetinus Autor Commentariorum in Paulum & Apocalypsim?

Bar. An. 551. n. 13.

ANNO DOM. 553.

illum sic, & alium non sic, & cur non omnes aqualiter? Nùm quid personarum est acceptor Deus? Respondet verò Primasius: *Si quispiam duos habeat debitoras, & alteri velit debitum dimittere, & alterum exigere, cui vult donat, sed neminem fraudat: nec acceptio personarum dicenda est, quando iniquitas nulla est.* Verè & sapienter. Expositionem verò in Apocalypsim edidit, ut *Cassari* pergratum faceret, viro clarissimo, quem sic in suo Prologo compellat: *Tuis, vir illustris, & religiose Cassar, suasionibus acquiescens*, &c.

ANNO U. C. 1306. OLYMP. 333. PER. JUL. 5266. JUL. 598. DOM. 553. JUSTINIANI 26. & 27. *Sol.* 2. E. *Lun.* 3. *Indict.* 1. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 3. *P.* 20. *April.*

Post Consulatum Basilii XII.

Crotonensis obsidio solvitur. Narses in Italiam mittitur. Quis?

I. ANnum Gothici belli XIX. tractamus, Totilæ fatalem, quo destinatum misero Principi fulmen, Narses velut cœlo missus, ad evertendas res Gothorum descendit in Italiam. Erat Narseti corpus exiguum: verùm magno pollebat animo, & suprà quàm credibile, ad res egregias gerendas idoneo, etsi licet Orientis deliciis innutrito. Scientiarum quidem haud peritus erat; nec eloquentiæ studuerat: verùm indolis, rationisque præstantia, quæ in deliberationem veniebant, argumentis ea firmare poterat: industriæque plenus, fortunæ casibus sese aptare callebat. Itaque Italiæ restaurator meritò habitus est, quam Gothis ereptum ivit. Calamitatis imminentis omen fuit Crotonensis obsidio soluta. Classis Justiniani, quæ veniebat auxilio, cùm prosperum nacta ventum esset, de improviso Barbaris conspicua, eos ingenti metu percellit. Unde tumultuoso recessu Tarentum se recipiunt. Eo casu consternati Gothorum Ducum animi, *Regnaris*, qui Tarentino; *Morax*, qui Acherusiæ præsidio imperabat, à *Bacuria Peranio*, Justiniani nomine fide salutis acceptâ, sese suosque Romanis dedunt.

Agath. l. 1. c. 12.

Proc. Goth. lib. 4.

Narses venit in Italiam: feliciter Apenninum usque progreditur.

II. Narses, quem ad restaurandas res Imperii Justinianus in Italiam miserat, Salonia cum florentibus numerosisque copiis progrediebatur. Causas adversæ Romanorum fortunæ noverat, paucitatem militum, quibus etiam debita stipendia non solvebantur. Itaque & pecuniam ingentem, & magnum ei exercitum Justinianus tradiderat. Alliciebat & omnium animos, Narsetique conjungebat ejus liberalitas, cum fortitudine certans. *Aduses* Longobardorum Dux tria militum millia ei submiserat. Erulorum pari numero equites eum sequebantur. Ubi Venetorum in regiones pervenit, nuncios Francis misit, ut transeundi copiam sibi facerent. Quod eo prætextu negant roganti, quia Francis inimicos haberet Longobardos in exercitu. Hic Narses hærere, hùcque illùcque se vertere. Veronæ *Teia* consistebat, qui aditus venientibus omnes obstruxerat. Verùm fluctuantem animo Joannes Vitaliani filius erigit. Locorum valde peritus Narsetem monet, ut juxta maris littus copias duceret: navigia procedentem sequerentur: quo consilio usus, Ravennam pervenit, quâ post novem dierum moram profectus, Ariminum contendit. Verùm pontem, quo *Ariminus* superari fluvius poterat, Gothi interscindi jusserant. *Usdrilas* quoque Gothus cum equitibus nonnullis eò consistebat, ut hostes observaret. Tum ex levi casu oritur rerum non levis inclinatio. Immissa à Narsetis milite sagitta, ex Gothorum equitibus unum interficit. Eâ re caterriti, citatiore fugâ intra Ariminum se recipiunt. Intereà per aliam portam Gothi in Romanos deferebantur. Venientibus Eruli cùm obviam processissent, *Usdrilam* primo congressu interficiunt, defunctique caput ad Narsetem ferunt. Barbaris amisso Duce quiescentibus, nemineque prohibente, Narses fluvium ponte constratum trajicit. Totila auditâ Usdrilæ morte, maximâ quâ potuit celeritate, Tusciam emensus, ad Apenninum montem pervenit, vicumque quàm proximè constitit, quam *Tagınam* vocant. Non multò pòst Narses ad Gallorum busta pervenit, locum *Camilli* victoriâ celebrem. Qui subinde Totilam monet, ut de pace tandem consuleret: Imparem Justiniani viribus esse. Si bellum magis optaret, pugnæ diem constitueret.

Proc. Goth. lib. 4.

Totila debellatus occiditur.

III. Legatis cùm octavum diem ad prælium Totila dixisset, Narses suspicatus dolos, quasi in alterum diem dimicaturus, omnia parat. Posterâ luce Totila cum exercitu suo mox in conspectum venit. Erat inter exercitus collis quidam, qui occupantibus auxilio esse poterat. Quinquaginta pedites à Narsete nocte intempestâ missi, loco priores insident, qui ter hostium impetum, summâ vi eos ex colle propellere nitentium fortiter sustinent. Porrò ad pugnam utrinque cogebantur exercitus: quæ tamen non committitur, Ducibus primòm per hostem impetum fieri expectantibus. Intereà *Decas*, vir fortitudine suâ apud Gothos clarus, unum de Romanis ad certamen provocat. Cui occurrens Armenius quidam, telo in latus adacto eum occidit. Protrahebat prælii tempus Totila, ut validiores copias obtineret. Audierat duo Gothorum equitum millia appropinquare: itaque medio se campo, regiis insignibus ornatus, optimo equo insidens se inferebat, artis equestris peritissimus, quam Romanis ostendebat. Dum hæc peraguntur, diu expectati equites veniunt: tum post cibum captum illicò in Romanos ducit exercitum, ratus se incautos invasurum. At id veritus Narses suos in armis retinuerat. Advenit tandem celebris pugnæ dies, quo suis Rex mandaverat, ne alio telorum genere, quàm pilo uterentur; quæ prima cladis Gothicæ causa fuit. Alia & accessit, equitum scilicet temeritas, qui dum inconsideratius in aciem ruunt, in octo peditum millia incidunt, quorum sagittis petiti, magnam equorum, hominumque vim amisere. Cùm ad suos se retulissent, fugam pavoremque augent. Itaque vix pugnæ speciem pedites præ se ferunt, sed turbatis ordinibus ab hostili equitatu proculcantur. Gothorum sex millia ceciderunt: qui vivi hostium in potestatem pervenere, ad unum omnes necantur. Intereà nocte tenebras terris offundente, Totila cum solis quinque militibus fugiebat, quem Regem esse nescientes, nonnulli Romanorum assequuntur: quos inter *Asbadus* Gepea eum adoritur, conjecto telo. Verùm à Scipuardo, qui fugienti Totilæ comes erat, in pedem ictus, persequi ulterà non potuit, vulneratusque in castra reducitur. Gothi stadiis quatuor & octogiota fugiendo peractis, ad locum Capras perveniunt, ubi Totilæ vulnus curant. Verùm ex eo, utpote lethali, cùm paulò pòst animam exhalasset, terræ conditur. Ignorabatur Romanis eum excessisse: id nuncii primòm eis attulit de gente Gothica mu-

mulier, quæ & locum, in quo jacebat, eis ostendit. Effossâ humo, inde mortuum extrahunt, eoque cognito, sepulchro rursus recondunt. Supremum Totilæ annum in obscuro esse non patitur Marius Aventicensis: *P. C. Basilii anno* XII. *Indict.* I. *Baduila Rex Gothorum ab exercitu Reipublicæ, per Narsetem Cartularium Eunuchum interficitur.* Periit mense Julio. Annos XII. Gothis imperavit, vir multis egregiis virtutibus clarus, melioreque fato dignus. Verùm fortuna vitrea est, cùm splendet, frangitur. Teia defuncto successit: filius erat *Fridigerni*, viri inter Gothos illustris.

Proc. Goth. lib. 4.

Narsetis post victoriam pietas. Romam capit.

IV. Dum cladem Gothi suam lugent, Narses ob præclaram victoriam debitas Deo laudes refert. Aliud & pietatis suæ specimen dedit. Longobardi, quibus utebatur, ad cæteram vitæ impietatem id facinoris addiderant, ut injussi ædificia, in quæ diverterant, flammis cremarent, & stuprum fœminis ad sacra loca fugientibus inferrent. Itaque magnâ pecuniâ primùm donatos, ad proprios deinde lares remisit, Valeriano & Damiano eos ad Romanorum limites usque deducentibus, ne recedendo aliquos injuriâ afficerent. Hæc ut maximè laudamus, sic probare non possumus inordinatum Deiparæ amorem, quo Narses tenebatur, si vera prædicat Evagrius: Narsetem *supplicationibus ac reliquis pietatis officiis divinum numen usque adeo coluisse, & debitum Deiparæ honorem tam studiose exhibuisse aiunt, ut illa tempus ei manifeste indicaret, quo pugna committenda esset, nec prius unquam prælium iniret Narses, quam signum ab illa accepisset.* Monita hæc Virginis, ut Narses hostibus victoriam extorqueret, præterit Procopius, nec sunt sanè credibilia. Ut ex sua victoria fructus decerperet Narses, in Tusciam subinde profectus, Narniam, Spoletumque ditione cœpit. Perusium deinde tentat, cui Romanorum transfugæ Melidius Ulsidiusque præerant. Melidius cum suis se Narseti tradit; Ulsidius verò eo ipso loco ab eis interficitur, quo & Cyprianum anteà proditoriè obtruncarat, magno divinæ justitiæ documento. Romam deinde Narses petit. Præ paucitate sua Gothi cùm urbis mœnia custodire universa haud possent, brevi muro Adriani molem complexi, ex ea præsidium faciunt, ibique pretiosa sua collocant. Quin etiam paucis ad custodiam relictis, intempestivâ inutilique audaciâ in urbis propugnacula se conferunt, totisque viribus obsidentium impetus frangunt. Cùm muri pars aliqua sine præsidio esset, Dagistæus Narsetis imperio scalis admotis, nemine prohibente in muros evadens, portas ad arbitrium aperit. Quod ubi factum sensere Gothi, partim in præsidium se recipiunt, partim Portum contendunt. Misera tum urbis conditio fuit. Primo ingressu cives obsidentium furore mactantur. Gothi verò spe retinendæ Italiæ amissâ, quos ex Romanis obvios habebant, crudelius interficiunt. Qui Adriani molem tenebant, fide salutis acceptâ, deditionem fecere. Extemplò Romæ claves Narses Justiniano mittit.

Evagr. l. 4. c. 24.

Proc. Goth. lib. 4.

Gothi Patritios occidunt. Ragnares à Bacurio deletur.

V. Intereà Gothorum reliquiæ, quæ ex prælio evaserant, trajecto Pado, *Teiam* sibi Ducem constituunt, qui inventis Totilæ thesauris, in belli societatem Francos sibi asciscere cogitat. Initia regni sui crudeli facinore deturpat. Totila Narseti occursurus, contractis civium liberis, ex his trecentos corpore insignes obsidum loco detentos, trans Padum abire jusserat, quos Teia evocatos ad unum omnes occidit. Patriciorum quoque cruor funditur, quo amissæ urbis dolor Gothis utcunque minueretur. E Campania se Romam referebant Patritii, cùm Gothi, qui in præsidiis erant, redeuntes, diligentius conquisitos interficiunt. *Ragnares* quoque Tarenti Præfectus, audito Teiam ad regnum promotum esse, oppidi deditionem Bacurio promissam facere noluit. Obsides verò suos, qui sex numero erant, ut repeteret, ab eo milites aliquos petit, qui se Hydruntem usque tutò transferrent. Bacurius subinde milites quinquaginta mittit, quos Ragnares retinet, significans ei, si milites suos redimere velit, obsides sibi restituat. Tum Bacurius illicò adversus hostem contendit. Cui occursurus Ragnares, Romanis militibus prius interfectis, Tarento Gothos eduxit. Ubi manus conseruere, Ragnares magnâ clade acceptâ cum se Tarentum recipere non posset, cursu citato Acherontidàm venit.

Proc. Goth. lib. 4.

Primosi Carthaginensis violenta præfectura

VI. Nunc rerum Ecclesiasticarum, quæ & multæ, & magnæ sunt, memoriam apprehendamus. *Primosus*, qui anno superiore Reparato in exilium truso successerat, invitis Carthaginensibus Episcopatum adeptus erat. Itaque Primosi hanc in Ecclesiam ingressus, cruentus fuit. Id narrat Clerus Italiæ: *Mittunt etiam ad Carthaginem, & alium in loco Sancti Reparati Episcopi contra omnes regulas & contra omnia statuta Patrum Episcopum ordinari fecerunt, quod cùm nimiâ effusione sanguinis, & interitu multorum innocentium hominum fecisse dicuntur.* Signa hæc erant futuræ administrationis, quæ violenta fuit, ut Africæ Episcopos Justiniani partibus adderet: *Post Consulatum Basilii V. C. anno* XVI. *Primosus Carthaginensis incubator Ecclesiæ, sibi nolentes assensum præbere, nunc fustibus, nunc custodiis, nunc quoque exiliis affligit.* Hæc Victor in Chronico. *Sextilianum* libente anno Constantinopolim misit, qui in Synodo vices ejus impleret.

Datii Mediolanensis obitus. Vitæ ejus breviarium.

Error Baronii.

VII. Datio Mediolanensi mortem hic annus attulit. Ac Baronius quidem in Martyrologio Datii obitum anno superiori alligat. Verùm doctissimus ostendit Norisius, eam sententiam anni unius prochronismo laborare, probatque ex Vigilii Encyclica, cujus verba sunt: *Si directis duobus Judicibus, quorum nomina tibi in præsenti prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Datium Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, vel alios, quos cum eo transmiseremus, loco nostro suscipiat, &c.* Data est Epistola *Nonis Februarii*, anno DLII. *P. C. Basilii anno* XI. Cùm ergo Datii mors Januarii XIV. recolatur, in illum utique non incidit, qui anni superioris est, quo Februarii quinto adhùc inter homines agebat. Pertinet ergò ille Januarii XIV. ad annum labentem, neque ultrà Datianus differri obitus potest, qui vivente adhùc Totilâ contigit, ut ex Pelagii Papæ ad Narsetem literis exploratum est: *Recolere debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam, & Venetias tyranno Totilâ possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non antè tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde retulissetis.* Cùm Totila superstes Datio fuerit, utique XIX. Calend. Febr. anni currentis obiisse debuit, tertiâ feriâ. Turbat

Pelag. Ep. 3. Lab. 792.

ANNO DOM. 553.

bat tamen Victor in Chronico, Datii coætaneus. Quippe Datii mortem anno DLIV. alligat: *P. C. Basilii V. C. anno XIV. Dacius Mediolanensis Episcopus Constantinopolim venit, & damnationi trium Capitulorum consentiens, eo die percussus occubuit.* Verùm Pelagii Chronologia Victorianæ est anteponenda. Quippe Victor in eundem annum & Datii, & Totilæ refert obitum. Cùm igitur certo certius sit, Totilam ante annum DLIV. periisse, citius & Datium fato concessisse, exploratum esse debet. Excessit igitur uterque labente anno. Regnante Vitige Datius annonæ præfectus fuerat distribuendæ pauperibus, qui fame dirissimâ premebantur. Nomine Principis ad Datium Cassiodori verba sunt: *Sanctitatem vestram petimus, ut de horreis Ticinensibus & Dertonensibus panici speciem, sicut à Principe jussum est, tertiam portionem esurienti populo ad viginti quinque modios per solidum distrahi sub nostra ordinatione faciatis.* Legatione ad Belisarium functus erat, ut Mediolanensibus adversus Gothos mitteret auxilia. Fugâ saluti suæ providens, Constantinopolim venerat. Inde Vigilio regiam urbem petenti, in Sicilia obviam veniens, ingredienti comes fuerat, Capitulorum damnationi fortiter resistens, Vigilium, qui Chalcedonem transmittebat, secutus erat. Verùm non perpetuâ constantiâ eam mentis firmitudinem roboravit, cui gloriosius sanè fuisset, cum Reparato, triumque Capitulorum patronis vinci, quàm vincere cum Justiniano. Quo die subscripsit, eo etiam naturæ satisfecit: memoria ejus Januarii XIV. recolitur in Martyrologio. Datio rerum Mediolanensium Chronicum tribuitur, in Mediolanensi Bibliotheca servatum, sed diu Datii post obitum exaratum est. Datio successit Vitalis.

Cassiodor. Var. l. 12. c. 27.

Eutychius fidei Confessionem offert Vigilio.

VIII. Pacis Ecclesiasticæ cupidus successor Mennæ Eutychius fidei suæ Confessionem obtulit Vigilio, quâ quatuor Synodos sibi venerationi esse profitebatur, deinde ad componendas de tribus Capitulis lites ipsum rogabat, ut ea de quæstione in communi tractaretur: *Petimus præsidente nobis vestrâ beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, propositis sanctis Evangeliis, communi tractatu eadem Capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum & convenientem his, quæ à sanctis quatuor Conciliis definita sunt, quoniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensione sublatâ, quæ prædictis IV. Sanctis Conciliis definita sunt, inconcussa serventur.* Acceptâ Epistolâ Vigilius in Dei laudes erumpens, eum enixius precatur, ut pacem cum veritate stabiliat. Petitioni verò Eutychii ita responsum ivit: *Prædictis postulationibus vestram desiderium cognoscentes annuimus, ut de tribus Capitulis, ex quibus quæstio nata est, facto regulari Conventu, servatâ æquitate, mediis sacrosanctis Evangeliis Collationem cum unitis fratribus habeamus. Data sexto Idus Januarii.*

Quid à Justiniano, & Vigilio factum, ante Synodi Indictionem.

IX. Postquam de cogenda Synodo assensum Vigilius suum præbuit, ad multas preces decurrit, ut Imperator eam in Sicilia indiceret. Quod & ipsemet in suo Constituto fatetur, cujus verba sunt in observatione ponenda: quia si Pontificiæ facultatis fuisset Concilium Oecumenicum convocare, ad eum quoque Conventui assignare loca pertinuisset. Sic Imperatorem alloquitur Vigilius: *Optavimus quidem, venerabilis Imperator, sicut frequentissimè supplici prece poposcimus, eundem ad quendam Italiæ locum, aut certè ad Siciliam: & convocatis ad nos Africanæ & aliarum Provinciarum Latinæ linguæ Sacerdotibus, vel Ecclesiæ nostra sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, & de quæstionibus trium Capitulorum pietati vestræ redderemus plenâ deliberatione responsum.* Id roganti præcisè à Justiniano negatum. Aliis ergo precibus, quæ caducæ non forent, ipsum Vigilius ambit: Scilicet ut eos Imperator ex Occidente Præsules accerseret, qui ei indicarentur. Quæ postulatio cùm æqua videretur, facilè concessa est. Quin etiam, si Vigilio credimus, ante diem Paschæ decrevit Imperator, *ut exæquato numero his Pontificibus, qui in Constantinopolitana urbe præsentes sunt*, de tribus Capitulis tractaretur. Intereà ad Vigilium conditus à Justiniano in tria Capitula liber per Theodorum, *Decurionem Palatii* mittitur, ut suam de iis sententiam scripto proderet. Qui Pontifici adhærebant Præsules, id faciendum negant, ante Episcoporum, qui expectabantur, adventum. Quod cùm molestè Justinianus ferret, missis iterum Proceribus urget responsionem. Cùm valetudine Vigilius laboraret, petit dies sibi viginti ad respondendum concedi, quos & impetravit. Quæ summatim Vigilii ex Constituto excerpsimus. Cùm porrò tempus in longum duceretur, tandem Imperator moræ impatiens, diem Synodo constituit. Græci quippe Antistites tumultuabantur, ex ultimis se Imperii regionibus ad Synodum Oecumenicam venisse: hujus majestatem deprimi, si à paucis celebraretur. Nicænam solis ferè Græcis Præsulibus constitisse: Chalcedonensi solos Leonis Legatos interfuisse. His permotus Imperator, diem Synodo dixit III. Nonas Maias. In editione quidem Baluziana Patres negant, vel se, vel Imperatorem promisisse, Occidentalium adventum expectaturum iri. Quatriduo ante Synodum, ineunte Maio Belisarius, Cethegus, Rusticus, Petrus, & Constantinus Vigilium adeunt, monendum ut de tribus Capitulis in Synodo cum cæteris Præsulibus deliberationem habere vellet.

ANNO DOM. 553.

Justinianus Concilium quintum convocavit.

X. Quin Justiniani autoritate Synodus quinta congregata sit, in dubio poni vix potest. Expressis sanè verbis testatur, decessorum Imperatorum exemplo hoc Concilii à se indictum esse: *Semper studium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus, Patribus nostris, pro tempore exortas hæreses per congregationem religiosissimorum Episcoporum amputare, & rectâ fide sincerè prædicatâ, in pace sanctam Dei Ecclesiam custodire. Quapropter & Constantinus congregavit Nicæa ex diversis Diœcesibus trecentos decem & octo Sanctos Patres . . . sed & Theodosius Senior . . . congregatis in regia urbe CL. Sanctis Patribus . . . fecit rectam prædicare fidem. . . . Theodosius Junior congregavit priorem Ephesinam sanctam Synodum. . . . Pia recordationis Marcianus congregavit Chalcedone Sanctos Patres.* More ergo majorum Justinianus Synodum se coëgisse, testatum facit: *Quoniam verò & post condemnationem à vobis factam, in eisdem ipsis permanent quidam, eadem impia tria Capitula vindicantes, ideò vocavimus vos ad Regiam urbem, hortantes communiter convenientes quam habetis pro his voluntatem, iterum manifestare.* Quis credat in sacro diplomate Justinianum turpiter esse mentitum? Hinc scriptum Evagrio: *Quinta Synodus à Justiniano convocata est hanc ob causam.* Illud quidem verum est, non repugnante Vigilio Concilium celebratum esse. Verùm

Synod. V. Coll. 1.

Evagr. l. 4. c. 28.

Pontificis sententia Conventus hujus causa non fuit. Argumentoque est, quòd Vigilius neque per se, neque per Legatos ei interfuerit. Quin etiam Synodi Legati id Pontifici Romano significarunt: *Si vultis cum aliis quibusdam tractare, qui non eadem nobiscum sapiunt, nec ad Ecclesiæ pacem festinant, necesse est, nos ut interrogatus à piissimo Imperatore, communiter respondere, quod nobis videatur de tribus Capitulis.*

Baluz. Synod. Collect. p. 1501.

Episcoporum numerus, tempus, & locus Concilii V.

XI. Concilio adfuerunt CLXV. Episcopi, quos inter eminebant *Eutychius* Constantinopolitanus Synodi Præses, *Apollinarius* Alexandrinus, *Domninus* Antiochenus, *Theodorus* Cæsariensis Cappadoæ, *Andreas* Ephesinus. Per Legatos interfuere Eustochius Hierosolymitanus, missis Stephano Raphiæ, Georgio Tiberiadis, Damiano *Sozusæ* Episcopo, *Elias* Thessalonicensis, cujus vices implebat Benignus Heracleæ Pelagoniæ; *Primosus* Carthaginensis, quem Sextilianus Tuneciensis Episcopus referebat. Ne hîc quidem Baronii error est prætereundus, qui *Benignum* scribit *Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ.* At certè fallitur, cùm nominis hujus civitas nulla sit in Paphlagonia: neque Macedoniæ Metropolitanus Elias vices Asiatico Præsuli suas mandasset, absque suorum Comprovincialium injuria. In Suriana editione legitur modò *Benignus Heracleæ Pelagoniensis*, modò *Heracleæ Pelagoniæ*, & in melioris notæ exemplaribus sic scribi, clarissimus observat Baluzius. Erat Pelagonia Macedoniæ pars, de qua apud Plinium mentio est: *Partem ejus Septentrionalem Pæoniæ, ac Pelagonia protegunt à Triballis.* Axii fluvii, qui medius præterfluit, undis alluitur. Latrocinali Ephesino Conciliabulo interfuerat *Quintillus Heracleæ Macedoniæ, agens vices Anastasii Episcopi Thessalonicensis.* Ut in dubium revocari nequeat, quin & *Benigno* Pelagoniæ Antistiti *Elias* Macedoniæ Metropolitanus personam suam imposuerit. Discriminis causâ ad Heracleam vox Pelagoniæ addita est, quia Concilio aderat & *Megethius Heracleæ Thraciæ* Episcopus. Adesse Vigilius debuit, & Synodi Princeps fuisset, non repugnante Eutychio, ut ex ipsius Epistola constat: *Petimus præsidente nobis vestrâ beatitudine, proponenda quæri.* Cur adesse noluerit quæritur, cùm Synodo cogendæ consensum præbuisset? Causam eam putamus esse, quòd æqualis prorsus impatiens nollet cum Eutychio sedere absque ullo dignitatis & honoris privilegio. Hanc absentiæ Vigilii rationem Nicephorus reddit: *Porrò Vigilius etiamsi ei scripto interveniente cum Eutychio conveniret, assidere tamen illi noluit.* Scilicet duos Soles orbis terrarum non patitur. Nec etiam præsentiâ suâ autoritatem Synodo conciliare voluit, cujus Decreta improbatum iret. De tempore Concilii difficultatis aliquid exoritur. Dies ei vulgò dicitur IV. *Nonas Maias.* At in Belovacensi MS. legitur: *Imperii Domini Justiniani perpetui Augusti, anno* XXVII. *P. C. Basilii viri clarissimi anno* XII. *die tertio Nonas Maias.* Sed & Parisiensis Codex similiter habet, *die tertia Nonas Maias*, observante Baluzio. Quæ lectio est omnibus anteponenda. Quippe quartus Maii in diem Dominicam incidebat, quæ sacris dicabatur. Quibus celebratis, prima Sessio feriâ secundâ habita est. Sacra quoque Imperatoris, quæ primæ Sessionis die scripta est, ea continentur: *Datur* III. *Nonas Maias Constantinopoli.* Somniat hîc clarissimi Du Pin Chronologia: *tertia Nonas, qui étoit le 5. un jour de Dimanche*: imò Lunæ dies. His observatis, tempus Synodi non est in obscuro. Incepit anno Justiniani XXVII. quia Cal. Aprilis erat in cursu, Domini DLIII. non ut perperàm Christianus Lupus sibi induxit in animum, anno DLIV. Mensis Maii die quinto, feriâ secundâ. Locus verò Secretarium erat *venerabilis Episcopii Regiæ civitatis.* Constat ad mensem Junium usque Synodum protensam fuisse, licet ultimæ Sessionis dies non sit in medio.

Error Baronii.

Bar. An. 553. n. 28.

Plin. l. 4. c. 10.

Nicephor. l. 17. c. 27.

Quid in prima Collatione quintæ Synodi gestum? Sacra Justiniani.

XII. Quid in eo Conventu gestum sit, remotâ perturbatione narremus. Sedentibus Patribus, *Diodotus* Archidiaconus, & Primicerius Notariorum monet *Theodorum* Silentiarium adesse, ab Imperatore missum. Qui cùm ab Eutychio introductus esset, sacram legendam obtulit, quæ jubente *Domnino* à Stephano Diacono aliâ voce recitatur. Referebat, Oecumenica Concilia ab Imperatoribus perpetuò coacta esse. Defuncto Marciano, Eutychis Nestoriique fautores movisse lacertos, soluta esse Ecclesiasticæ communionis vincula: se verò postquam rerum potitus est, nil antiquius habuisse, quàm ut quatuor Synodi ubique prædicatæ, debitam sibi autoritatem obtinerent. Nestorii verò discipulos blasphemias ejus per Theodorum Mopsuestenum suum Doctorem introduxisse: nec non & per *impia* Theodoriti scripta contra fidem Ephesinam, beatæque memoriæ Cyrillum, & per Epistolam Ibæ ad Marim, *omni impietate* refertam, Theodorique Nestoriique laudes continentem. Ac resecandis erroribus se primùm Episcopos sigillatim de tribus Capitulis interrogasse, qui alacriter eos damnarunt. Extare tamen aliquos, qui se trium vindices Capitulorum præbeant. Propterea in urbem regiam Præsules se vocasse, ut conjunctim de tribus Capitulis sententiam ostendant suam. Vigilium postquam Constantinopolim pervenit, quid de his Capitulis sentiret, manifestum omnibus fecisse, utpote qui & voce, & scripto ea damnarit, in suo judicato anathematis tela torserit in Theodorum, in Epistolam Ibæ & in Theodoriti scripta adversus Cyrillum; Rusticum etiam, & Sebastianum Diaconos gradu moverit, Capitulorum patronos: Valentiniano Tomitano, & *Aureliano Arelati, quæ est prima sanctissimarum Galliæ Ecclesiarum*, de Capitulorum damnatione scripserit. Vigilio per Judices Episcoporumque nonnullos mandavisse se, ut cum omnibus conveniret, ut Capitula vel percelleret, si impia; vel tueretur, si recta putaret: sibi ab eo promissum de tribus Capitulis judicium. Se quod attinet, ea suscipere firmiterque amplecti, quæ sunt à quatuor Synodis constituta. De Capitulis ergo statuant: *Cùm enim qui de recta fide interrogatur, diu protrahit, nihil aliud est nisi abnegatio rectæ Confessionis. In interrogationibus enim & responsis, quæ de fide sunt, non est primus, vel secundus, sed qui in recta Confessione paratior invenitur, acceptabilis apud Deum est.* Quibus Vigilii mora obliquè perstringitur. Lectâ Imperatoris Epistolâ, *Stephano* Raphiæ Præsule, Eustochii Legato jubente Theodorus Silentiarius Synodum exit, quo facto Stephanus Diaconus Epistolæ Eutychii ad Vigilium, & Vigilii ad Eustochium lectionem peragit.

Legatio Synodi ad Vigilium.

XIII. Lectis Epistolis, Synodo placuit, missâ ad Vigilium legatione eum monere, hortarique, ut veniret in Conventum. Honorificentior quidem legatio esse non poterat, ut ex nume-

numero, Præsulumque dignitate liquet. Legati erant Eutychius Constantinopolitanus, Apollinarius Alexandrinus, Domninus Theopolitanus, Benignus Heracleæ Pelagoniensis, *Theodorus* Cæsareæ Cappadociæ, Andreas Ephesi, *Megethius* Heracleæ Thraciæ, *Joannes* Nicomediæ, *Stephanus* Niceæ, *Constantinus* Chalcedonensis, *Eusebius* Tyri, *Joannes* Cæsareæ Palæstinæ, *Amazonius* Edessæ, *Thomas* Apameæ Syriæ, *Pomprianus* de Byzacio, *Phocas* Staliensis, *Theodorus* Leontopolitanus, *Stephanus* de Clysmate, *Æmilianus* Antipyrgi. Cùm Vigilio Imperatoris mandata exposuissent, ut Præsules de tribus Capitulis unà convenirent, id responsi ad Synodum retulerunt: *Modò quidem propter corporis infirmitatem dixit, non posse ad hanc petitionem respondere, in postero autem die pollicitus est manifestare, quod ei de tali Conventu placuerit.*

Secunda v. Synodi Collatio. Quid Legatis Vigilius respondit?

XIV. Die Jovis, Maii octavo secundam Patres Collationem ineunt. Ac Præsules, qui Vigilium rursus convenerant, quid cum eo gestum fuisset, Concilio nunciant; nempè se sexto Maii Pontificis responsionem quæsitum ivisse: *Qui respondit, non convenire nobiscum, dicens, multos quidem hic esse Orientales Episcopos, paucos autem cum eo. Propter hoc etenim & petiisse piissimum Imperatorem, ut ducantur alii Episcopi de Italia. Nos autem respondimus ad ipsum, quod nec promisimus aliquando Occidentalium Episcoporum præsentiam expectare, sed etiam cognovimus de piissimo Imperatore, quod nil tale promisit.* Addunt, pollicitum esse Vigilium, de tribus Capitulis unà cum Episcopis conjunctim se tractaturum: quatuor Synodis Oecumenicis duos vel tres duntaxat Occidentis Episcopos adfuisse: multos verò ex Italia Episcopos præsentes esse, adesse & Africanos, & Illyricianos. Ad hæc regessisse Vigilium: *Cum multis quidem convenire non possum, sed æquo numero conveniamus. Et ego, quidem adhibebo mecum tres Episcopos, qui debent convenire: conveniant autem & tres Patriarchæ cum uno Episcopo, ut inveniamur quatuor & quatuor.* Id indecorum Legatis visum, nec Synodi Oecumenicæ majestate dignum. Indecens etiam dixerunt, tres Patriarchas *unum tantùm Episcopum habere.* Quòd si eo modo Collatio sit instituenda, *oportet unumquemque Patriarcham tantos secum Episcopos habere suæ Diœceseos, quantos assumis vestra beatitudo.* Cæterùm præstare magis, ut de communi causa in communi Conventu tractetur. Cùm neque his assentiretur Vigilius, id ore rotundo Legati illi denuntiatum eunt. Justum non esse, *vel tam Christianissimum Imperatorem, vel fidelem scandalizari populum, ex media protractione responsi.* Ad hæc regerit Vigilius, ab Imperatore concessas sibi esse viginti dierum inducias, ut scripto ad se misso responderet: *Quod nisi*, inquit, *intra prædictos dies manifestam meam faciam voluntatem, quidquid vos de Capitulis istis ordinaveritis, sequor vos, & non separo me de vestra voluntate.* Cùm in ea responsione immotus maneret, è vestigio Legati eam Imperatori significatum eunt. Septimo Maji, quid cum Pontifice deinceps gestum sit, refertur Synodo.

Patricii responsionem Vigilii narrant Synodo. Legati ad absentes Episcopos mittuntur.

XV. Ad Vigilium miserat Justinianus Petrum & Constantinum, viros Patricios, cum Theodoro Ascida, Benigno Heracleensi, aliisque Episcopis, qui cum *Liberio*, gloriosissimo Patricio, & Magistro Officiorum Synodum ingressi, narrant nomine Imperatoris Vigilium se hortatos esse, ut in Conventu de Capitulis tractaret, ad finem huic quæstioni tandem imponendum. Imperatorem non promissas duntaxat inducias, sed longiores etiam facilem Vigilio concessurum, eâ lege, ut conjunctim de Capitulis cum Synodo statuat. Quòd si suam seorsim sententiam peragere velit, necessarium fore audiri Concilii judicium. Ecclesiam in confusione & tenebris diutius relinqui non posse, cùm Sacerdotibus falsa ab Hæreticis crimina imponantur, quòd nimirum Nestorianis patrocinentur. Absolutâ eâ narratione, Patricii rogant Patres, ut vocato coram oculis Dei metu dent quæstioni finem. Ubi exiere, Synodus memorat Episcopos desiderari nonnullos, ex Africa Primasium Adrumetinum, ex Illyrico Sabinianum Zaparenensem, Projectum Naissitanum, Paulum secundæ Justinianæ Episcopum, ad quos legatio dirigitur. Ea provincia imponitur Theodoro Lymiron, *Anatolio* Cymæ, Diogeniano Sozopolis Episcopo, *Ammonio*, Petro & Theodoro Presbyteris. Primasium apud Marinæ domum conventum hortantur, ut præsentiam Synodo suam afferat. Qui paucis respondit, *Papâ non præsente non venio.* Inde Legati ad Paleam, ubi Sabiniani domus erat, se conferunt, quem similiter monent, ut Synodo consideret, à quo id responsi tulere, se venire non posse, quòd non præstò sit *Benenatus*, suus Archiepiscopus. Gemina Projectus Paulusque dixere. Tum suo tempore pœnam Primasio secundum Canones irrogandam minantur, Sabiniano verò Projecto, & Paulo dant licentiam, ut ad Benenatum accedant, communione cum Concilio copulatum, cujus vices etiam *Phocas* in eo gerebat, Staliensis Episcopus. Hactenùs de secunda Collatione.

Acta tertiæ Collationis Synodi v.

XVI. Tertia Collatio, quæ Maii IX. feriâ VI. celebrata est, pauca habet. Patres edunt fidei suæ professionem, Apostolis creditæ, Ecclesiis traditæ, à quatuor Synodis palam prædicatæ. Quam perinde atque ea, quæ sunt de statu Ecclesiastico constituta, se observaturos pollicentur. Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Nazianzenum, Leonem, &c. approbant: quibus dictis, ea subjungunt, quæ non obliquè Vigilium perstringunt: *Hâc igitur rectâ Confessione in Sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia servanda & prædicanda, si quis semetipsum ab ejus communione separet, contraria ei sapiens, talis semetipsum alienans rectæ fidei, & Hæreticis connumerans, justè à Sancta Dei Ecclesia condemnatur.* De tribus Capitulis se alio die acturos testantur.

Ex Theodoro loca Synodo multa leguntur. Quis excerpsit?

XVII. Duodecimo Maii, feriâ secundâ, considentibus in Episcopii Secretario Antistitibus, Theodori Mopsuesteni scripta excutiuntur, quæ jubente Synodo prolata sunt. Ad hæc Notarii dixerunt: *Habemus præ manibus scripta, quæ ex Theodori Codicibus collegistis*, quibus solvi quæstio debet, ab eruditis mota: laudata Theodori loca quis excerpserit? Quippe ex verbis Notariorum luce clarius est, ex Synodi Episcopis nonnullos, eâ provinciâ defunctos esse præcipuè Ascidam, Theodoro infensissimum. Cùm enim Justiniano autor fuerit damnandi Capitula, debuit sanè præ manibus ea habere Theodori loca, quæ in vituperationem occurrerent. Insuper ex Vigilii contra Theodorum sententia discimus, librum ab eo contra Capitula editum esse, qui in palatio lectus erat, quod fieri non

potuit,

potuit, nisi plurium Theodori locorum suppellectile instructus esset. Ad ea verò sibi comparanda & defunctorum, & vivorum operâ uti potuit, & etiam usus est, ut vero simillimum. Jam Armeniæ Monachi testimonia ex Theodoro plurima sibi collegerant, teste Liberato: *Surrexerunt quidam Monachi ab Armenia, Apollinarii sectatores, duo vel tria portantes excerpta Capitula, ut dicebant, de libris Theodori Mopsuesteni.* Ex tertio Theodori contra Apollinarium libro *Calonymus* Diaconus multa Concilio loca legere incepit, ex quarto dein & sexto, ex Commentario quoque & secundum Joannem, & in Acta Apostolorum. Ex libris etiam de Incarnatione multa profert. Ad quæ Synodus exclamat, *Hæc jam condemnavimus, hæc jam anathematizavimus: anathema Theodoro Mopsuesteno, anathema Theodoro, & scripta ejus: hæc aliena Ecclesiæ sunt. . . . Unus Theodorus, unus Judas.* Reliqua persecutus *Calonymus* in Theodori de Cantico Canticorum sententiam incidit, quæ hæc complectebatur: *Nec Judæis, nec nobis publica lectio unquam Cantici Canticorum facta est, tanquam domesticus & nuptialis Salomonis convivii cantus, opprobria sponsæ sonans.* Symboli quoque, quod à *Charisio* Philadelphensis Ecclesiæ Presbytero, Theodoro olim ascriptum fuerat, lectio peragitur, quâ absolutâ, Patres exclamant: *Hoc Symbolum Satanas composuit; anathema ei, qui hoc Symbolum composuit: hoc Symbolum Ephesina prima Synodus unà cum autore ejus anathematizavit. Theodorum Mopsuestenum omnes anathematizamus.* Ne vero aliquid prætermitterent, quod ad diligens Scriptorum Theodori examen pertineret, cætera alio die audienda esse decernunt.

Liberat. c. 10.

Indiculus monumentorum à Constantinopolitanis contra Theodorum prolatorum.

XVIII. Sequitur nunc consessus quintus, de cujus die varia sunt eruditorum judicia. Constat in vetera exemplaria errorem irrepsisse, quæ habent, *octavo Idus Maias*, cùm prior Collatio *quarto Idus* agitata sit. Est autem absonum, quartam Sessionem quatuor post quintam diebus celebratam esse. Baronius *pridie Idus Maias* legendum esse putat. Norisius vult scribi, *tertio Idus Maias*: quod primâ specie ex verbis Collationis colligitur, in qua Diodorus hæc loquitur: *Scit vestra Sancta Synodus, quòd anteriore die lectis blasphemiis Theodori Mopsuesteni interlocutionem fecistis.* Verùm anterior ille dies intelligi facillimè potest is, in quo proxima Collatio habita fuerat, quomodo in Collatione VII. quæ Maii XXVI. est habita, Diodorus dixit: *Superiore die collecta vestra Synodus quædam egit de Epistola, quæ dicitur Ibæ*, quod Maii XIX. factum est. Clarissimus Baluzius in veteribus MSS. reperiri docet, XVI. *Kal. Junias*, ferià septimâ. Quæ lectio vero similior, quia sexta Sessio Maii XIX. est celebrata die Lunæ: inter utramque igitur Dominicus dies sacris dicatus est. Diodorus Diaconus jubente Synodo recitat, quæ de Theodoro *Sancti Patres dixerunt, & Imperialibus Legibus, & historiis conscriptis continentur.* Quorum scriptorum hic est Indiculus: 1°. Cyrilli opus contra Theodorum, duobus libris constans. 2°. Libelli, qui à *Presbyteris & Diaconis transmissi sunt ab Episcopis, & Clericis, & Monachis magnæ Armeniæ, & Persidis*, Proclo Constantinopolitano, in quibus narratur, Theodorum *formam Dæmonis habuisse*, à Paulo Samosateno, & Photino originem duxisse, illius oppidi Mopsuestiæ Episcopum egisse, docuisse Christum hominem non prius cum Verbo divino conjunctionem obtinuisse, quàm immaculatus fieret Nestorio Doctorem fuisse. 3°. Procli ad Armenios scriptum. 4°. Epistolæ quinque Cyrilli: prima ad Lamponem Presbyterum, secunda ad Acacium Melitinensem Episcopum, tertia ad Rabulam Edessenum, quarta ad Monachos, quinta ad Rabulam, in qua Theodorum accusat, virum eloquentem, perditionis laqueos scriptis inseruisse suis. 5°. Ecclesiastica Historia Hesychii Presbyteri Hierosolymorum de Theodoro, narrantis ipsum querelis omnium compulsum, Commentario, quæ in Psalmos ediderat, supprimere pollicitum esse: senectute jam canâ debilitatum, opus de Domini Incarnatione elucubrasse. 6°. Theodosii & Valentiniani Leges duæ, quarum posterior eo titulo ornatur: *Lex Theodosii & Valentiniani piæ recordationis adversus Nestorium, & Theodorum.* 7°. Pars Epistolæ Theophili Alexandrini ad Porphyrium Antiochiæ Episcopum. 8°. Gregorii Nysseni Epistola ad Theophilum. 9°. Scripta Theodoriti & contra Cyrillum, quibus docet errores Theodori esse, quos Cyrillus confutavit, & ad Hierenatum, quibus palam est, Theodorum erroris accusatum esse.

Falsa monumenta à Constantinopolitanis adversus Theodorum allata.

XIX. Antequam longius procedat oratio, de laudatis adversus Theodorum monumentis paucis est agendum. Qui adversus Theodorum Cyrilli libri quatuor jactantur, ex quibus Synodus ea desumpsit, quæ sibi utilia esse videbantur, meritò in suspicionem veniunt. Quippe ab *Hypatio* Ephesino in Collatione anno 533. apud Constantinopolim cum Acephalis instituta respuuntur his verbis: Illi Cyrilli libri *adversus Diodorum & Theodorum libri ambigui sunt.* Liberatus quoque eos Cyrilli esse prorsus inficiatur: *Catholici veritatis defensores sic Acephalis responderunt, illos libros non esse Cyrilli, quoniam testimoniis, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viventem Nestorium non est usus, neque in Synodo, neque in aliquibus Epistolis, unde dicunt, illos nec dictasse Cyrillum, nec edidisse libros.* Eos sanè libros Ibæ adversarii ei objecissent, qui in sua Epistola Chalcedone lecta, multis Theodorum laudibus affecerat. Quam Hesychii quoque laudant historiam, ea sine dubio fallitur, dum narrat Theodorum jam canâ senectute fractum, opus de Domini Incarnatione condidisse, quod Theodorus ipse refellit in suo adversus Apollinarium libro: *Ante triginta jam hos annos de Incarnatione Domini Codicem conscripsimus, usque ad XV. millia versuum pertingentem, in quo Arii & Eunomii de hac re delicta, nec non etiam Apollinaris vanam præsumptionem per totum illud opus examinavimus.* Lex Theodosii & Valentiniani adversus Nestorium & *Theodorum*, cujus est initium, *Jam prius quidem Nestorius*, &c. aut subdita est, aut certè corrupta. Falsa quoque est Nysseni ad Theophilum Alexandrinum de Theodoro Epistola, quâ hæc continentur: *Suscepimus querimonias adversus Theodorum adhuc viventem.* Accusandus erat Theodorus vel apud Anazarbitanum Metropolitanum, vel certè apud Antiochenum, cùm Mopsuestia sub Alexandrini ditione Præsulis non contineretur. Inaudita etiam in antiquis quarti quintique seculi monumentis ea Nysseni cum Theodoro disceptatio. Non est igitur dubitandum, quin odio præjudiciisque suis Synodus impulsa, falsa ad damnandum Theodorum instrumenta adhibuerit.

Liberat. c. 10.

Fac. l. 10. cap. 1.

X X.

ANNO DOM. 553.

Utrùm mortui Anathemate feriendi? Constantinopolitanorum rationes.

XX. Porrò cùm ad tela adversariorum, Cyrilli, Nazianzenique de Theodoro laudes veluti clypeus objiceretur, eum è manibus fautorum defuncti Synodus eripit. *Theodulus* Diaconus ex secundo Cyrilli libro contra Theodorum, *quòd unus est Christus*, ea suppeditat: *Scripti sunt igitur à bono Theodoro adversus hæresim Arianorum, & Eunomianorum, viginti penè numero, vel ampliores libri*, &c. Quibus auditis, Constantinopolitani negant, Theodori in laudem hæc esse vertenda. Theodulum deinde jubent, Nazianzeni literas evolvere, quæ ad Theodorum Mopsuestenum scriptæ ferebantur. Illas verò ad Theodorum Thyanensem directas esse demonstrant. *Euphrantas* quidem Thyanensis Episcopus talia fatur: *Theodorus Episcopus fuit in mea civitate temporibus Gregorii sanctæ memoriæ. Prædicatur enim in sacris Diptychis pro Eupsychio, Anthemio, Ætherio, Deodato, Calliopio, Langino, Theodoro.* Peroratâ eâ quæstione, Synodus ad aliam se convertit; utrùm Hæretici post mortem damnari debeant? Hoc rectè fieri *Photinus* probat Diaconus ex libro Cyrilli contra Theodorum, atque ex ipsius ad Martinianum Epistola, quæ in Ephesino Concilio lecta fuerat. Quibus recitatis, *Sextilianus* Antistes vicem agens Primosi Carthaginensis, Africanum statutum laudat, *De Episcopis defunctis, qui Hæreticis suas facultates relinquunt, ita ut post mortem anathemati subjiciantur.* Affert etiam & quinquagesimam Augustini ad Bonifacium Epistolam, & ejus verba ex gestis apud Marcellinum, c. 187. *Si nobis ostendi poterunt criminosi, hodie illos anathematizamus*, aliaque similia. Sextiliano Succenturiatus *Benignus* ait, *Valentinum, & Marcionem, & Basilidem à nulla Synodo anathematizatos, tamen eo quòd alienum pietatis erat dogma, quod illi defendebant, etiam post mortem anathematizat Ecclesia.* Quem Rabulas morem secutus, Theodorum anathemate palam in Ecclesia percussit. Ubi finem dicendi Benignus fecit, Theodorus Ascidas falsi accusat Cyrilli Epistolam, cujus verba sunt, Ephesinam Synodum Theodori quidem Symbolum damnasse: *Condemnans autem eos, qui ita sapiunt, dispensativè nullam fecit viri mentionem, nec ipsum nominatim anathemati subjicit.* Eâ verò ratione à Cyrillo Epistolam abjudicat, quòd cæteris ipsius scriptis non consentiat, in quibus Theodori scripta rejicit, non sine eorum censura, qui ea Patrum ad doctrinam quadrare putant. Verùm hîc asperum Ascidæ odium in Theodorum se prodit, cùm de Epistola nullus dubitandi locus relictus fuerit. Eadem enim habet ipsius ad Proclum Constantinopolitanum Epistola, quam ut germanam Ascidas admittit. Factâ enim de expositione Symboli Theodoriana, quam Synodus Ephesina reprobavit, mentione, subjungit: *His verò condemnatis, qui sic sapiunt, nullam viri memoriam fecerat dispensativè, nec ipsum nominatim anathemati subjecit propter dispensationem, ne quidam ad existimationem viri respicientes seipsos ab Ecclesiis separent.* Quam Ephesinorum agendi rationem Constantinopolitani sibi ad imitandum proponere debuissent, ne damnatis tribus Capitulis pax Ecclesiæ turbaretur. De Ascidæ, Benigni, Sextillianique rationibus, quibus Hæreticos post obitum damnari posse astruere sibi videbantur, appositè sanè à Garnerio observatur: *Sextilianus quidem adduxit Augustini testimonia, Benignus verò exempla ex Historia Ecclesiastica, sed ut ingenuè fatear, neuter appositè. Augustinus enim de criminosis loquitur traditoribus, nempè sacrorum Codicum: Historia Ecclesiastica de hominibus palam obstinatè hæresim professis: cùm tamen Theodorus dici possit in errorem incidisse imprudenter, & ad id præstandum paratus obiisse, quod semel fecit in Ecclesia Antiochena, ubi verbum temerè lapsum revocavit offensionis metuens . . . Theodorus Cappadox, qui Sextiliani, & Benigni sermonem excepit, in sua illa prolixa actione videtur peccasse multa, sed illud inprimis, quòd asseruerit neminem in pace Ecclesiæ dici debere defunctum, nisi qui usque ad mortem rectæ Ecclesiæ dogmata & servavit, & prædicavit. Nisi enim hæc regula intelligatur de obstinato, & Ecclesiæ sententiam spernente, quid fiet Cypriano, Hilario, Hieronymo, aliisque Ecclesiæ luminibus, quibus adhæsit nonnulla erroris macula.* Alia igitur damnatio doctrinæ, alia personæ. Defuncti doctrina improbari potest, persona non potest, cùm in Ecclesiæ sinu mortem obiit.

Garn. Diss. de Syn. v. cap. 4.

Scripta Theodoriti à Constantinopolitanis expenduntur. De ipsius ad Joannem Epistola Cyrilli post obitum.

XXI. Inter præcipua Collationis hujus monumenta reperiuntur Acta Synodi Mopsuestenæ, anno DL. celebratæ, de qua suo loco mentio facta est. Ventum deinde ad scripta Theodoriti. Photinus Diaconus legit, libros scilicet adversus Cyrillum, Epistolam ad Andream Samosatenum Episcopum Epheso missam, Epistolam ad Nestorium post Orientalium & Cyrilli conjunctionem, Epistolam ad Joannem Antiochenum, aliam ad eundem, cùm mortuus esset Cyrillus Alexandrinus, excerpta sermonis apud Antiochiam præsente *Domno* habiti: *Nemo neminem jam cogit blasphemare, ubi sunt dicentes quòd Deus est, qui crucifixus est?* Quibus recitatis, Synodus Chalcedonensium prudentiam laudat, qui Theodoritum non prius recepere, quàm Nestorium damnasset. Cæterùm Theodoritus in sua ad Joannem Antiochenum Epistola, cùm Cyrillus defunctus esset, in mortuum acerbius invehitur: *Serò tandem, & vix malus homo defunctus est. . . Lætificavit quidem superstites ejus discessio: contristavit verò fortitan mortuos; & timor est, ne prægravati ejus conversatione iterum ad nos remittant.* Hinc nodus vindice dignus, Theodoriti eâne Epistolâ fuerit? Negant Baronius, Labbeus, aliique eruditi, eâ ratione freti, quòd Joanni Antiocheno Cyrillus superstes fuerit, cujus ad Domnum, Joannis successorem literæ extant, quæ Actione Concilii Chalcedonensis decimâ quartâ lectæ sunt. Hinc Christianus Lupus Commentarii in v. Synodum c. 3. temperare non potuit, quin in illam inveheretur. Illam demum Epistolam vocat *probrosam & infernalem, opus pessimi scurræ, prostibuli, nebulonis.* Petrus verò de Marca, Dissertationis de Vigilii Decreto c. 22. necnon Norisius Theodoriti quidem Epistolam esse putant, verùm titulum corruptum esse sentiunt: *Ergo error Codicis est, ac pro Joanne Domnus reponendus.* Hæc Norisius, qui pro sua antiquitatis peritia ostendit, & circa annum CCCCXLIV. quo Cyrillus mortuus est, eum Constantinopoli fuisse; unde cum *Proclo* literas dedit ad Domnum Antiochenum, pro *Athanasio* Perrenorum Episcopo: & Theodoritum etiam post initam pacem odii in Cyrillum servantissimum fuisse. Nos verò neutris accedimus: nempè nec Theodorito Epistolam abjudicandam esse, nec vocem *Domni* in vicem *Joannis* substituendam esse putamus. Si enim exploratè de Epistola judicamus, Cyrillus ille, cujus

Nor. Diss. de Syn. v. c. 7. 42.

Bar. An. 553. n. 45.

cujus in ea mentio est, ab Alexandrino longè diversus reperitur, & Joannis Antiocheni ditioni subditus. Audiantur verba Epistolæ: *Precarandum est, & oportet tuam sanctitatem maximè hanc suscipere festinantiam, & jubere collegio mortuos asportantium lapidem aliquem maximum & gravissimum sepulchro imponere, ne iterum huc perveniret, & instabilem voluntatem iterum demonstraret.* Quæ nullâ prorsus ratione Cyrillo Alex. conveniunt. Non eâ quidem autoritate Joannes pollebat, ut vespillonibus Alexandrinis imperaret, imposito lapide Cyrilli sepulchrum obturare. Neque etiam Cyrillus inconstantis argui voluntatis poterat; quam *iterum demonstrasset*, cùm Nestorii in negotio semper sui similis fuerit. Antiocheni igitur Præsulis sub potestate Cyrillus ille fuit. Neque etiam vero fit simile, post inita pacis fœdera, mutuasque redditas Cyrillo, acceptasque literas Theodoritum Patriarchæ manibus tam acriter insultasse, licet non negemus, in ea perpetuò sententia versatum esse, quòd Cyrilli in capitibus venenum inserebatur. Aliud verò est odium doctrinæ, aliud personæ: & à prudentia prohibebatur atque decentia, tantis tertiæ Sedis Præsulem contumeliis, eumque defunctum obruere.

De Iba quæstio à Constantinopolitanis expenditur: anathematizatur: ejus Epistola.

XXII. Ad sextam nunc Collationem pervenimus, Maji xx. institutam. Proponente Diodoro Archidiacono de Iba quæstio agitatur. Lecta ejus Epistola, quâ tam Nestorius, negans Mariam Deiparam esse, quàm Cyrillus, Apollinaris in errorem delapsus, quòd nimirum una Christi natura esset, damnabantur. Quin etiam quam Proclus ad Joannem Antiochenum Epistolam scripserat, ea recitatur, quâ monebatur, Ibam Nestorii insaniæ adeò addictum ferri, ut Capitula quædam prorsus impia in Syrum transfuderit. Tum surgens Theodorus Cæsariensis cum nonnullis, refert à Clero Edesseno Ibam accusatum esse: Theodosium Augustum, Flavianumque regiæ urbis Episcopum causæ Ibæ cognitionem Photio Tyriensi, & Eustathio Berytensi tribuisse, à Chalcedonensibus restitutum esse. Hæc Constantinopolitanis non ignorabantur. Nihilominus eis placuit, & Cyrilli, & Leonis Epistolas quasdam proferri. *Calonymus* igitur Diaconus legit & Cyrilli ad Nestorium Epistolam, cujus olim meminimus, & Nestorii ad Cyrillum responsionem, & literas Cœlestini ad Nestorium, & Anathematismos Cyrilli, & Leonis ad Flavianum Epistolam, aliaque monumenta ejusmodi. Quibus auditis, necessarium Constantinopolitani judicant Epistolæ Ibæ Collationem cum Chalcedonensium scitis instituendam esse. Eâ habitâ, censent Ibæ Epistolam hæreticam esse: *Manifestè ostenditur Scriptor Epistolæ, quòd duas introducens personas accusat Sanctum Cyrillum, qui secutus est anteriores Sanctos Patres.* Ajunt etiam Chalcedonense Concilium non prius Ibam suscepisse, quàm actâ pœnitentiâ Nestorium anathemate percussisset: *Omnes Episcopi clamaverunt, Epistola hæretica est. Epistolam, quæ dicitur Ibæ, omnes condemnamus; istam omnes anathematizamus . . . tota Epistola blasphema est . . . Multis annis Imperatorem: orthodoxum Imperatorem multis annis.*

Vigilius Imperatori vult Constitutum mittere suum: rejicitur.

XXIII. In eo septiduo, quod sextam Collationem inter & septimam interjicitur, Vigilius Constitutum Imperatori suum mittere voluit. Quâ ratione id fecerit, ex Balusiana Conciliorum Collectione discimus, in qua *Constantinus* Quæstor hac Synodo loquitur: *Hesternâ die, Vigilius destinavit Servum Dei reverentissimum Subdiaconum Romanæ Ecclesiæ, per quem ad se vocavit Belisarium & Cethegum, gloriosissimos Patricios, necnon & Justinum & Constantianum, gloriosissimos Consulatus, & Theodorum & Phocam, religiosissimos Episcopos, ut per eos aliquod responsum piissimo Imperatori mitteret, qui & abierunt. Et paulò pòst reversi suggesserunt piissimo Domino, quod fuimus apud Vigilium, religiosissimum Episcopum, & dixit ad nos, quod propterea vos convocavimus, quod scitis ea, quæ in modis istis diebus mota sunt. Quoniam igitur feci chartam pro tribus Capitulis, quæ moventur, scriptam ad piissimum Imperatorem, dignemini eam relegere, & ad ejus serenitatem proferre. Nos autem cùm hæc audissemus, & vidissemus chartam ad vestram serenitatem scriptam, diximus ad ipsum, quòd nos chartam ad piissimum Imperatorem scriptam sine jussione ipsius suscipere omninò non possumus. Habes autem Diaconos responsales, per quos licet tibi eam destinare: ille autem dixit ad nos, ut sciatis, quia ego chartam feci.* Quid his Justinianus responderit, referamus: *Cùm hæc pietas ejus audisset, & mandavit per prædictos religiosissimos & gloriosissimos viros, memorato Subdiacono renuntiari Vigilio religiosissimo, quod nos quidem invitavimus eum convenire, unà cum beatissimis Patriarchis, & cæteris religiosissimis Episcopis, & communiter cum ipsis, de tribus istis Capitulis tam examinare quàm judicare. Cùm autem hoc recusasti, dicis verò, quædam solus scripsisse per te de tribus istis Capitulis, si quidem condemnasti ea consonanter his, quæ jam facta antè sunt, habemus multa talia scripta quæ fecisti, & altero non indigemus. Si autem aliquid contrarium his, quæ jam antè facta sunt, in præsenti fecisti, tu teipsum per tua scripta condemnas, à rectis desistens dogmatibus, & impietatem defendens: & quomodo à te habemus, talem chartam suscipere? Et hoc dato responso à piissimo Imperatore, per eundem Diaconum à se scriptam chartam jam non destinavit.*

Baluf. Coll. 1539.

De Constituto Vigilii errores Baronii: ad Synodum non missum est.

XXIV. Ex his multos Baronio errores evellimus, qui Constitutum Vigilii & Imperatori *missum*, & Synodo oblatum, & ex ipsius *Actis sublatum* esse tradit. Falsa ea esse, verba hæc ostendunt: *Per eundem Diaconum à se scriptam chartam jam non destinavit* Vigilius. Constitutum igitur mittere suum voluit, non misit tamen, quia sibi mitti Imperator noluit. Ex quo intelligitur, neque à Synodo susceptum fuisse, nedum ex ipsius Actis removeretur. Quæ ex Balusiana Conciliorum editione attulimus, non viderat quidem eruditissimus Marca, Baronii tamen errorem vidit, quem & gravissimis rationibus obrutum ivit in sua Dissertatione de Vigilii Decreto: *Si Constitutum relectum fuisset in Synodo, illius recitatio relata fuisset in Acta, quibus inserta sunt minoris momenti relectiones . . . Deinde promulgatio Constituti aliena fuisset ab instituto & prudentia Imperatoris, qui damnationi trium Capitulorum cùm totus incumberet, non debuit suis votis obsistere, Vigilii autoritate probatâ, quæ desiderium illius improbaret.* Aliud peccavit illustrissimus Purpuratus, qui hæc chartis mandavit: *Scripserat* Vigilius *illud ipsum Constitutum jam antea: nam ejus ipse meminit in Epistola ad Valentinum.* Hem meminit Constituti sui in Epistola ad Valentinum! Constituti meminit, quod nondum concinnaverat! Ad Valentinianum Epistola *data est* xv. *Kal. April. Imperii Justiniani anno* xxiii. *post*

Bar. An. 553. n. 47.

Marca Dissert. c. 12.

Bar. An. 553. n. 47.

Con-

Anno Dom. 553.

Consulatum Basilii anno IX. hoc est, Domini DL. Constitutum verò triennio pòst conditum est: *Datum pridie Idus Maji, imperante Domino nostro Justiniano perpetuò Augusto anno* XXVII. P. C. *Basilii viri anno* VII. Legendum *anno* XII. quo Justiniani XXVII. consignatur. Non benè quidem convenit, & Vigilio indignum est, quòd eodem tempore Capitula & damnarit, & susceperit. Damnavit sanè in sua ad Valentinianum Epistola: suscepit autem in suo Constituto, ut legenti palam est. Vox *Constituti* Baronium in errorem impulit. Verba hæc sunt Vigilii ad Valentinianum: *Quippe dum in Constituto nostro superius designato possit diligenter agnosci, quia in ipsa definitione fidei, quam Sancti Chalcedonensis Concilii Sacerdotes, secundum præcedentes eam, tres alias Sanctas Synodos protulerunt, non aliquid mutaverunt.* Constitutum illud ipsum est Vigilii *Judicatum*, quo tria Capitula damnabantur. Quòd si quis nobis non credat, Vigilio saltem fidem adhibeat, ad Valentinianum scribenti: *Credimus Catholicis Ecclesiæ filiis, ea quæ tunc ad fratrem & Coëpiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemiis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, vel de Epistola, quæ ad Marim Persam scripta ab Iba dicitur, & scriptis Theodoriti contra rectam fidem, & duodecim Capitula S. Cyrilli facta sunt, abundè posse sufficere.* Sequitur illicò de *Constituto*, id est, de *Judicato* mentio.

Bar. An. 553. n. 48.

His Baronii erroribus tertius accedat: *Constitutum*, inquit, *ad hunc ipsum annum & diem Collationis quintæ, pertinere cognoscitur.* Illud verò ex eo colligit, quia *allata à Vigilio pro defensione Ibæ Epistolæ confutantur.*

Bar. An. 553. n. 220.

Verùm ea Baronii Chronologia Constantini ad Synodum oratione refellitur: Vigilius *hesternâ die destinavit Servum Dei, reverendissimum Subdiaconum Romanæ Ecclesiæ*: quæ in septima Collatione leguntur. Quâcunque verò ratione verba hæc, *hesternâ die* intelligantur, sive ad proximum diem Collationis VII. quæ *tertio* Non. Junias agitata est, sive ad novissimam Collationem, Maji XIX. celebratam respectu habito, apertè liquet Constitutum Vigilii, vel concesso ad Synodum missum fuisse, in quintam referri Sessionem non posse, utpote quæ Maji *decimo nono* antecesserit. Hæc ex abundanti, cùm prorsus respuenda sit opinio Baronii de lecto apud Synodum Vigilii Constituto. Neque momenti est alicujus eminentissimi Purpurati ratio ad persuadendum. Quæ enim allata pro Epistola Ibæ argumenta Actione suâ sextâ Constantinopolitani *confutarunt*, ex Constituto Vigiliano non petebantur, quod necdum Imperatori oblatum fuerat. Ex aliis ergo monumentis Synodo innotuerant, ut

Marc. Dissert. c. 12.

verè à Petro Marco est observatum: *Argumenta illa pro Iba Epistola, quæ discutiuntur Collatione sextâ, nota erant & trita, utpote quæ à sex vel septem annis summo studio contorquerentur ab adversariis, etiam scriptis copiosissimis libris, quemadmodum factum est à Facundo Hermianensi, ut necesse non sit confugere ad Constitutum Vigilii.*

Constitutum Vigilii.

XXV. Nunc Vigiliani Constituti summam referemus, quod integrum Baronius Annalibus inseruit suis. Continet primùm Mennæ Confessionem, ad *S. Euphemiæ Templum* factam, cui post Mennam subscripsere *Theodorus* Cæsareæ, *Andreas* Ephesi, *Theodorus* Antiochiæ Pisidiæ, *Petrus* Tarsensis Episcopus. Exhibet deinde Confessionem, quam Theophaniorum die Eutychius Constantinopolitanus, Apollinaris Alexandriæ, Domnus Antiochiæ, Elias Thessalonicæ Præsul Vigilio obtulere: quibus Confessionibus quatuor Concilia Oecumenica probantur. Exponit deinde Vigilius, quid cum Justiniano egerit: petiisse se, ut in Italia, Siciliave Synodus cogeretur ad respondendum. Scripto, quod sibi ab Imperatore missum erat, viginti dierum inducias postulasse: inspectis dogmatibus, quæ volumini continebantur, quod sibi Benignus Heracleæ Pelagoniæ Episcopus reddiderat, eò reperiisse prorsus impia. Sexaginta numero Capitula erant, ex Theodori Mopsuestensis operibus excerpta, quæ Vigilius suâ responsione refellit, anathemateque percutit. At Theodori nomini Ephesino exemplo vult parcitum: *Dispensatim mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios,* Neque *Proclum*, ait, neque Chalcedonenses etiam Theodori personam atro carbone notasse. Chrysostomum Flavianumque violenter Ecclesiâ suâ pulsos, pro damnatis habitos non fuisse, quia Ecclesiæ Romanæ conjungebantur. Dionysium Alexandrinum Nepotis de millenario Christi in terris regno errorem refutasse. Nepotem verò, *quia jam defunctus fuerat*, nullâ injuriâ aggressum esse: *Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis, sed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit.* De Theodorito subjungit, personæ ejus honorem habendum esse: satis esse si errores damnentur, quos quinque anathematibus profligat. I. Si quis eum existente jam homine Verbum Dei conjunctum fuisse dixerit, ut per hoc non Sancta Virgo verè Dei genitrix esse credatur, anathema sit. II. Si quis Christo homini tanquam uni justorum, inhabitare Deum Verbum dixerit, anathema sit. III. Si quis naturarum divisionem introducat, anathema sit. IV. Si quis J. C. futurorum ignorantiam, aut diei ultimi judicii habuisse dixerit, anathema sit. V. Si quis obedientiam, preces, supplicationes nudo Deitate Christo tribuerit, ut duos Filios inducat, anathema sit. Ad Epistolam Ibæ progressus, narrat, se *Græcæ linguæ ignarum* per doctos expendisse, quid ab eo Præsule gestum; ac se tandem comperisse Orthodoxum fuisse. Animo observentur verba Pontificis: *Apparet Ibam, & priusquàm duodecim Capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis suspicaretur, unam Christi prædicari naturam, orthodoxo sensu, quod malè dictum existimaverat, reprobasse, & post explanationem eorumdem orthodoxo sensu, quæ rectè dicta cognoverat, venerabiliter suscepisse.* Hinc Chalcedonensis Concilii autoritati consultum volens, à quo Ibas restitutus erat, Vigilius sic sancit: *Statuimus & decernimus, nulli ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinenti, licere quidquam contrarium his, quæ præsenti asserimus, vel statuimus Constituto, de sæpè dictis tribus Capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius quæstionem. Si quid verò de iisdem tribus Capitulis contra hæc, quæ hic asserimus, vel statuimus, nomine cujuscumque ad ordines, & dignitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum atque conscriptum est, vel fuerit, & à quolibet ubicumque repertum, hoc modis omnibus ex autoritate Sedis Apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus.* Constituto Episcopi XVII. cum tribus Ecclesiæ Romanæ Diaconis subscripsere: *Datum pridie Idus Maji, imperante Domino nostro Justi-*

Justiniane, perpetuò Augusto anno XXVII. P. C. *Basilii V. C. anno* XII. Errorem tamen in tempus oblati Constituti irrepsisse existimamus, ut ex verbis Constantini à nobis laudatis, liquidò constat, quæ Collatione VII. protulit, post XIV. Maji habitâ, quamcunque diem ei assignemus: *Hesternâ die* Vigilius *destinavit Servum Dei, reverendissimum Subdiaconum* &c. Legendum ergo videtur, XV. *Non. Junii.*

Actio septima. Constantini sermo ad Synodum de Vigilio & Theodorito.

XXVI. Cùm Constitutum Justinianus respuisset, septimam Synodus Sessionem ingreditur, quæ in Vulgatis Codicibus Maji XXVI. assignatur; in Baluziana verò Collectione tertio Junii feriæ tertiæ tribuitur. Quod & verisimilius, cùm ea editio amplior sit, & accuratior: P. C. *Basilii V. C. anno* XII. *die* III. *Non. Jun*... *priusquam aliquid apud sanctam Synodum ageretur, Constantinus gloriosissimus Quæstor sacri Palatii, missus à piissimo Imperatore, ingressus* Concilium alloquitur. Exponit autem quantum studii Justinianus habuerit, ut de tribus Capitulis sententia proferretur: ac sæpenumerò Vigilium monuisse, ut Synodo conjungeretur: Pontificem non semel & voce, & scripto Capitula damnasse: consilium ei fuisse ad Imperatorem mittendi scriptum, quod de tribus Capitulis ediderat: verùm à Justiniano fuisse repudiatum. Placuisse igitur sacræ Majestati, Vigiliana ad Synodum scripta prius dirigi, quàm de tribus Capitulis quæstioni finem imponi: ipsa Constantini verba referantur: *Imperator necessarium esse putavit, chartas quasdam vestro sancto manifestare Concilio, quas & ab initio scribens, ad vos destinare promisi, & eas præ manibus habemus. Quarum una quidem ad piissimum Imperatorem manu Vigilii religiosissimi scripta est, alia verò ad piæ recordationis Theodoram Dominam nostram facta, alterius quidem scripta manu, subscripta autem ab eodem religiosissimo viro, in quibus utrisque manifestè est invenire impiorum istorum Capitulorum condemnationem. Est autem & depositio, quam fecit in Rusticum suum cognatum, & Sebastianum, Diaconos Romanæ Sanctæ Ecclesiæ, & alios quosdam, & alia insuper Epistola, alia quidem ad Valentinianum religiosissimum Episcopum Scythiæ: alia autem ad Aurelianum religiosissimum Præsulem Arelatensis Ecclesiæ, quæ prima est Sanctarum Ecclesiarum, quæ in Gallia sunt, per quas iterum manifestum fecit idem religiosissimus Vigilius, quòd in ea permanet voluntate de condemnatione Capitulorum. Quoniam autem scit vestra beatitudo, quòd & judicatum idem vir religiosissimus ad Mennam sanctæ memoriæ hujus regiæ civitatis factum Archiepiscopum destinavit, manifestè prædicta Capitula condemnans; & verbis quibusdam dubiis promittebat quidem eorum emendationem facere, & mundè undique eorumdem Capitulorum condemnatio fit, dicebat autem non posse aliter hoc facere, nisi recipiat quod fecisset, cùm ad omnes judicatum directum fuisset Ecclesias, multis pro eo motis, idem vir religiosissimus paratum se esse dicebat, terribilia sacramenta subire, quod recipiens prædictum judicatum puram trium Capitulorum faciet condemnationem. Quod ut piissimus Imperator licet difficulter tulit, & alienum non conveniens esse putabat Sacerdotes talia sacramenta subire, tamen ex ejus instantia victus juramenta scriptis suscipere voluit. Misit ergo & istam chartulam ad vestrum Sanctum Concilium, ut post insinuationem iterum mihi reddatur, apud quem ipsius pietas æstimaverit custodienda.* Non de Vigilio duntaxat, sed de Theodorito quoque sermo est à Constantino institutus. Narrat, Cyriensis Ecclesiæ Clerum, Theodoriti imaginem curru impositam, in suum oppidum cum Psalmis introduxisse. Sergium tum temporis civitatis hujus Episcopum *Collectam celebrasse Theodori, & Diodori, & Theodoriti & Nestorii cujusdam, quasi unius de Sanctis Martyribus.* Ad Orientalium eo de facto expostulationem Justinum Imperatorem Hypatio Militum Magistro scripsisse, ut de re inquireret. Ob id *Sergium* Episcopatu absque restitutione motum esse, teste Clero Theopolitano. Justinianum verò majori adhùc erga pietatem studio esse, quàm Justinum. Proindeque Patribus regium in fidem affectum imitantibus incumbere, ut tria Capitula absque mora ulla damnent, ne scandalum crescat. Idcircò chartas ab Imperatore missas legendas esse, ne quid Synodum de tanto negotio lateret. Ubi loquendi Constantinus finem fecit, Diodorus Archidiaconus Vigilii & ad Justinianum, & ad Theodoram literas palam recitavit, quibus Epistolam Ibæ, dogmata Theodoriti, Theodorum Mopsuestenum anathemate feriebat. Lectæ similiter Vigilii & ad Valentinianum Tomitanum, & ad Rusticum Sebastianumque, & ad Aurelianum Arelatensem literæ, quibus constabat, *Theodori blasphemias* atque personam, Ibæ Epistolam Theodoriti adversus Cyrillum scripta à Vigilii anathematibus esse percussa. Denique Patrum auribus subjecta est Justini ad Orientis Præfectum Epistola, data anno DXX. *septimo Idus Augusti, Rustico Consule*, quâ jubebatur de gestis & Cyriensibus & Antiochenis inquisitionem instituere, Imperatori mittendam. Absolutâ eorum monumentorum lectione, Synodus in Justiniani laudes erumpit, qui tantâ diligentiâ in Ecclesiæ fideique curam incumbebat: *Et Christianissimus quidem Imperator mercedem pro his habebit de Christo magno Deo, qui talia multiplicare solet. Nos autem orationes facientes, pro ejus serenitate, pro tribus Capitulis altero die, adjuvante Deo, Synodicam sententiam proferemus.*

Fuerintne Vigilii ad Justinianum, & Theodoram Epistolæ?

XXVII. Hic in nodum difficilem incidimus, fuerintne Vigilii Epistolæ, quæ ipsius nomine ad Justinianum & Theodorum scriptæ feruntur? Ac subditas quidem esse colligi posse videtur ex Actione tertia sextæ Synodi Oecumenicæ, in qua à Legatis Ecclesiæ Romanæ, postquam illæ Vigilii Epistolæ recitatæ sunt, dictum legimus: *Non facias, Deus, Domine, non dixit Vigilius, unam operationem. Non sunt Libelli Vigilii. Falsatus est hic liber, sicut exordia primi libri præsentis quintæ Synodi.* Et Actione XII. dum Antiochus legit septimam & octavam Actionem quintæ Synodi, Judices dixerunt, *In memoria habemus, quòd tunc prosecuti sunt, ex parte Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ, falsatam fuisse prædictam septimam Actionem, eò quòd non sint veraces duo Libelli, qui in ea continentur, quasi porrecti à Vigilio Justiniano, & Theodoræ piæ memoriæ.* Actione verò XIV. Synodus talia fatur: Cognovimus *in secundo libro circa septimam Actionem mutatum quidem fuisse quintum decimum quaternionem, adjectumque esse quadrifolium non superscriptum, ante decimum sextum quaternionem, in quo feruntur duo libri Vigilii, qui dicuntur facti fuisse ad Justinianum & Theodoram divæ memoriæ, utrisque alteram literam habentibus. Hoc verò, qui falsaverunt præfatos duos libros, & chartaceum*

volumen,

Anno Dom. 553.

volumen, ex illorum vocabulis malitiosè adversus recta dogmata hæc interjecisse, eò quòd neque in nunc prolatis antiquis & immutilatis libris ejusdem sancti quintis Concilii, neque in chartaceo libro, qui in recenti inventus est apud Bibliothecam venerabilis Patriarchii, rejaceant iidem ipsi Libelli, seu Menna ad Vigilium, sive à Vigilio ad Justinianum, & Theodoram divæ memoriæ, sed hos fallaciter insertos. Itaque decernit Synodus, *chartaceum volumen cassari in iis locis, in quibus adjectiones sunt factæ ... libros etiam eos obelis obduci in locis, in quibus depravati sunt, & cassari eos.* Nos persuasum habemus, Synodo quidem id mentis fuisse, non corruptas tantummodò Epistolas Vigilii, ut Baluzius existimat, verùm etiam subdititias prorsus esse: neque alium sanè sensum fundere verba possunt, quæ laudavimus. Nihilominus certa nobis insidet animo sententia, Vigilii ad Justinianum & Theodorum Epistolas subditas non esse. Etenim in sacra Imperatorie, quæ data est IV. Nonas Maias, & in prima quintæ Synodi Actione legitur, id reperimus: Vigilius *non semel, nec bis, sed etiam sæpius in scriptis anathematizavit impia tria Capitula. Quod verò ejusdem voluntatis semper fuit, de condemnatione trium Capitulorum, & per plurima alia declaravit, & per condemnationem Rustici, & Sebastiani*, &c. Quòd si subditæ sunt Vigilii ad Justinianum & ad Theodoram literæ, falsum erit Pontificem *sæpius in scriptis* anathematizasse Capitula ante Synodi congregationem: uno suo judicato semel damnasset. Deinde verba sunt Justiniani in altera sua ad Synodum Epistola, data pridie Idus Julii: *Et cùm hæc examinasset* Vigilius, *& condemnavit, & satisfactionem in scriptis exposuit, tam nobis, quàm piæ conjugi.* Profectò cùm in judicato suo tria Vigilius Capitula damnaverit, in suis etiam ad Augustos literis ea damnasse nil miri. Quid ergo respondebimus Patribus sextæ Synodi, querentibus Vigilii Epistolas in antiquis libris non reperiri? Optimam nostro judicio solutionem clarissimus affert Balusius, cujus verba referre juvat: *Deerant sanè Libelli illi in Codice Latino Bibliothecæ Patriarchalis Constantinopolitanæ usque ad tempora Pauli Patriarchæ, cujus initia constituuntur in anno* DCXLII. *Verùm tametsi descripti non essent in illo Codice, extabant tamen in Græco authentico: & ex eo rursum accepti videntur tempore Theodori Patriarchæ, qui depositus est paulò antequam sexta Synodus haberetur. Colligi istud potest ex his verbis Georgii Monachi. Quando ergo facta est quæstio inter Theodorum, qui fuerat Patriarcha à Deo conservandæ hujus regiæ urbis, & præfatum Macarium, de fide tulerunt paria Libellorum, qui dicuntur Vigilii de Patriarchio, sicut dixerunt Macarius, & Stephanus, & scripsimus in quaterniones, & oblati sunt ab eis piissimo nostro Principi.* Illud sanè pro certo habendum, gestorum Synodalium exemplaria in omnibus non esse similia: alia ampliora esse, alia contractiora: itaque falsi subinde ea postulari non debent, quæ nonnullis in exemplaribus desiderantur. Vix credibile est, eò impudentiæ processisse Theodorum & Macarium, ut Vigilii ad Justinianum & Theodoram libros offerendos Imperatori ex tabulario Patriarchæ exscribi juberent, nisi in eo reconditi fuissent. Ne vel levis nostrum dubitatio animum subit de lectis in Synodo V. Vigilii Epistolis, cùm MS. Jolyi id expressis verbis habeat: *S. Synodus dixit: Chartæ, quarum gloriosissimus Quæstor mentionem fecit, recitentur.* Cui mandato morem gerens Diodorus Epistolas legit. Incredibile quidem est, Justinianum tantum causæ suæ monumentum præteriri voluisse. Cùm igitur pro veris eas Vigilii Epistolas habeamus, quòd etiam Synodo lectæ fuerint, nobis est persuasum.

Synodi in tria Capitula Decreta.

XXVIII. Octavam nunc Synodi Actionem ingredimur, quæ vulgò *secundo Junii* assignatur. Verùm in dubium jure revocatur, fueritne eo tempore celebrata, cùm in Jolyiano exemplari septima Sessio tertio Nonarum Juniarum tribuatur. Itaque videtur legendum, *pridie Nonas Junias*, non IV. Nonas. Quæ constituta erat de motis quæstionibus sententia, à *Calonymo* Diacono publicè recitatur, ex qua hæc memoriâ digna verbis Patrum repræsentamus: Vigilii *petivimus reverentiam, scriptas suas promissiones adimplere, nec enim justum esse, amplius scandalum pro tribus istis Capitulis crescere, & Dei Ecclesiam conturbari. Et pro his ad memoriam ejus perduximus magna illa Apostolorum exempla, & Patrum traditiones. Licet enim Sancti Spiritus gratia & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen aliter voluerunt de eo, quod movebatur, si oporteret, gentes circumcidi, definire prius quàm communiter congregati, divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt.* Declarant deinceps, quatuor se Synodos suscipere, & Capitula damnationi subjicere: *Prædicta igitur tria Capitula anathematizamus, id est, Theodorum impium Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impiè Theodoritus conscripsit, & impiam Epistolam, quæ dicitur Ibæ, & defensores eorum, vel recta ea dicere præsumunt, vel omninò impietatem eorum nomine Sanctorum Patrum, aut Sancti Chalcedonensis Concilii defenderunt, aut defendere conantur.* Sequuntur Anathematismi XIV. I. Si quis non confitetur unam Deitatem in tribus Personis, Anathema sit. II. Si quis non confitetur Dei Verbi duas nativitates, unam quidem ante secula ex Patre, alteram in tempore ex Virgine Maria, Anathema sit. III. Si quis dicit, Deum Verbum in Christo esse, ut alterum in altero, & non unum eundemque Dominum Jesum Christum, Anathema sit. IV. Si quis non confitetur, *Unitatem Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuali, secundum compositionem, sive secundum subsistentiam factam esse*, Anathema sit. V. Si quis duas in Christo personas inducit, Anathema sit. VI. Si quis abusivè, non verè Dei genitricem dicit S. Mariam, sed Christi genitricem, tanquam si Christus Deus non esset, Anathema sit. VII. Si quis in duabus naturis Christum agnoscens, ait separatim unamquamque naturam suam habere subsistentiam, Anathema sit. VIII. Si quis unam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, non sic intelligit, quòd ex divina & humana unitione secundum subsistentiam factâ, unus Christus effectus est, Anathema esto. IX. Si quis duas Christi adorationes inducit, & non unâ adoratione Deum Verbum incarnatum cum propria ipsius carne adorat, Anathema sit. X. Si quis non confitetur, J. C. crucifixum unum esse de S. Trinitate, Anathema sit. XI. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, Origenem, cum impiis eorum scriptis, Anathema sit. XII. Si quis non anathematizat Theodorum, & impia ejus scripta, & omnes qui de-

fendunt eum, Anathema sit. XIII. Si quis defendit Impia Theodoriti scripta, & contra Ephesinam Synodum, & S. Cyrillum, & pro Theodoro, & Nestorio, Anathema sit. XIV. Si quis Ibæ defendit Epistolam, dicentis & purum ex Maria hominem natum esse, & Cyrillum Apollinaristam esse, Anathema sit.

Num Origenes in v. Synodo verè damnatus fuerit?

XXIX. Ex illis Anathematismis exploratum habetur, Origenem à quinta Synodo damnatione percussum esse, cùm ejus nomen Hæreticis appositum, Canone XI. reperiatur. Est quidem incredibile, Origeni, cujus discipuli graves nuper seditiones in Oriente moverant parcitum esse, dum Arius & Macedonius Synodi fulminibus obruebantur. Neque Hallolxio assentimur, qui censet nomen Origenis intrusum esse Canoni, quem corruptum cum sexta, septimaque Synodus offendissent, eo erroris delapsæ sunt, ut & Origenem jacularentur. Commenta hæc nobis non placent, neque Synodis, quæ Oecumenicæ habentur, sunt honorifica, quarum anathemata temeritate & imprudentiâ condita reperientur. Verùm magnam in difficultatem incurrimus, utrùm & quando de Origene quæstio in quinta Synodo est agitata, cum disceptationis hujus nullum extet in octo Collationibus vestigium. Sunt viri doctissimi, qui statuant, Origenem non à quinta Synodo quidem, sed à Constantinopolitano Concilio, cui Mennas præfuit, damnatum esse: dici tamen in quinta Synodo anathemate percussum, quia Mennas Synodi pars quinta ducebatur. Quæ & Valesii in Annotationibus ad Evagrii libri IV. c. 38. & Garnerii Dissertationis de v. Synodo generali, c. 2. sententia est: quam etiam clarissimus Du Pin amplectitur in sua Bibliotheca, ut quæ in speciem pugnant, sic facili ratione ad concordiam revocet. Si verum tamen retineri placet, ea opinio prorsus est rejicienda, utpote Autoribus contraria, qui Synodo vel coævi, vel suppares quidem fuere. Permagni in ea quæstione ponderis est Cyrilli Scythopolitani narratio, qui duas Origenis damnationes suis temporibus divisit: priorem anno DXLIII. posteriorem anno DLIII. priorem sic memorat. Petrus Hierosolymitanus suis Justinianum literis Origenistarum innovationum monuit: *Accepto Libello piissimus Imperator noster, Edictum adversus Origenis Decreta edidit. Edicto Mennas Constantinopolitanus Patriarcha subscripsit, unà cum Synodo sua. Coacti quoque sunt subscribere Domitianus, & Theodorus.* Posterioris verò Origenianæ damnationis Cyrillus meminit, capite XC. *Cùm sancta & universalis quinta Synodus Constantinopoli esset coacta, communi generalique anathemati submissi sunt Origenes, & Theodorus Mopsuestenus cum iis, quæ de præexistentia & restitutione dicta sunt ab Evagrio, & Didymo, præsentibus quatuor Patriarchis, atque Decretum comprobantibus.* Quid tam perspicuo, tamque luculento opponi loco possit, prorsus ignoramus, cùm Cyrillus anno DLIII. vixerit, & geminæ Origenis damnationis diversis & temporibus & Synodis in urbe regia perfectis, mentionem egerit. Cyrillo accedat Evagrius, qui triginta post v. Synodum annis floruit: *Cùm Libelli ab Eulogio, Conone, Cyriaco, & Pancratio Monachis dati essent contra dogmata Origenis Adamantii, & contra eos, qui impietatem atque errores illius sequebantur, de his Justinianus Synodum, quæ congregata erat, consuluit. Missa est igitur relatio à prædicta Synodo ad Justinianum, post acclamationes, quas contra Origenem, & ejusdem cum illo erroris Sectatores congesserant, cujus pars sic habet: Cùm animum possideas cœlestis nobilitatis participem, Christianissime Imperator: & paulò post: Fugimus itaque, fugimus istam doctrinam. Neque enim novimus alienorum vocem, & illum tanquam furem ac latronem anathematis laqueis firme constrictum, procul à sacris septis ejecimus... Eorum verò, quæ à nobis gesta sunt, vim ac virtutem ex eorumdem lectione cognosceris. His adjunxerunt etiam capita quæcunque Origenis Sectatores profiteri, à Magistris suis didicerunt, ex quibus tum consensus eorum, tum dissensio, ac multiplex & multifidus error deprehenditur.* Obtorto collo illum Evagrii locum ad Synodum Mennæ Garnerius trahit: verùm perperàm, nec sine etiam errore multiplici, cùm neget Theodorum Ascidam interfuisse Synodo, in qua Præside Mennâ Origenes damnatus est, quod Cyrillo affirmanti repugnat. Scripsit quidem Liberatus: *Redeunte Pelagio Constantinopolim Monachi quidam ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt ad eum in Comitatu, portantes Capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperatorem, ut Origenes damnaretur cum illis Capitulis.* Ea tamen legatio ab illa longè diversa est, de qua fit apud Evagrium mentio. Cononem è Legatis unum fuisse, non dicit Liberatus, qui de priore, & Monachorum Palæstinorum in urbem regiam profectione, & Origenis damnatione utique est intelligendus. Octennio circiter post percussum à Mennæ Synodo Origenem Cononi legatio injuncta est. Testem, eumque potentissimum damus Cyrillum: *Abbas Conon, ejusque Comites Constantinopolim diversis annis per Ascidam subjecti, patientiâ victoriam reportarunt. Quippe opportunitate temporis arreptâ, quæ ad ipsos pertinebant, Imperatori nota fecere, Libellum ei tradiderunt, universam Origenistarum impietatem manifestarunt, Isidoro jam mortuo.* Conon verò post annum DXLVIII. eâ legatione functus est, utpote qui sexdecim Sabæ post obitum annis Abbatis dignitate ornatus processerit, diu post Synodum, in qua Mennâ Præside Origenes damnatus est. His argumentis, quæ solvi non metuunt, addatur Diurnus Romanorum Pontificum de quinto Concilio: *In hoc Origenes cum impiis discipulis & sequacibus Didymo, & Evagrio, & qui Creatorem omnium Deum, & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis prosecuti sunt, æterna sunt condemnationi submissi.*

Vit. Sab. c. 85.

Evagr. l. 4. c. 38.

Garn. de v. Synod. Dissert. c. 2.

Liberat. c. 23.

Vit. Sab. c. XC.

Quâ in Actione v. Synodi damnatus Origenes?

Lab. Conc. p. 490.

XXX. Veniat igitur in confessum, verè à Synodo quinta Origenem damnatum esse; quâ verò Collatione, diligentius inquirendum. In quinta hæc legimus, à Theodoro Ascida dicta: *Et multos quidem alios invenimus post mortem anathematizatos. Necnon etiam Origenem, etsi ad tempora Theophili sanctæ memoriæ, vel superius aliquis recurrerit, post mortem inveniet anathematizatum, quod etiam nunc in ipso fecit vestra Sanctitas, & Vigilius religiosissimus Papa antiquioris Romæ.* Vocula *nunc* documento est, in ea quidem Collatione Origenem anathemate fuisse perculsum. Existimat & Norisius, Origenis causam damnatis tribus Capitulis, esse *resumptam*; proindeque ad ultimam Synodi Collationem Evagrii narrationem referendam esse, quæ jam factæ damnationis meminit. Id sanè sonant verba Evagrii: Origenem *procul à sacris septis ejecimus.* Quamobrem verò causa Origenis retracta-

ANNO DOM. 553.

tractaretur, causa hæc fuit, quòd Origenistarum Capitula Imperatori multa oblata fuerant. Itaque discipuli cum Doctore suo percutiuntur, quod indicat Evagrius: *Hic adjunxerunt etiam capita quæcumque Origenis Sectatores professi, à Magistro suo didicerant. Ex quibus tum consensus, tum dissensio, ac multiplex & multifidus error deprehenditur. In his quintum caput erat, continens blasphemias, quas privati quidam ex nova Laura protulerant, quod sic habet: Theodorus Ascidas Cappadox dixit: Quando nunc Apostoli & Martyres miracula efficiunt, & in tanto honore sunt, nisi in resurrectione æquales fuerint Christo, qualis tandem eorum resurrectio futura est. Retulerunt etiam iidem Patres multas alias Didymi, Evagrii, ac Theodori blasphemias, quas studiosè admodum ex eorum libris excerpserant.* Quæ ad Mennæ Synodum non spectant, cùm eà posteriores fuerint illæ Origenistarum dissensiones, ad quas digitum intendit Evagrius. Jam Conon maximæ Lauræ Præfectum agebat, cùm nata sunt ea dissidia, quæ Origenistarum concordiam funditùs everterunt, teste Cyrillo: *Tunc Deus, qui semper Ecclesiæ suæ providet, Origenistarum concordiam dispescuit, ut olim tempore Eberis fecerat, quando linguarum divisione consensum cum Deo pugnantem diremit.* Historiam suo tempore narravimus, quæ contigit annis sexdecim Sabæ post obitum. Cyrillus quoque Evagrii & Didymi damnationem verbis expressis quintæ Synodo Occumenicæ vindicat.

Evagr. l. 4 c. 38.

Vit. Sab. c. 89.

Canones v. Synodi in Origenistas.

XXXI. Ex Cæsarea Bibliotheca clarissimus Petrus Lambecius Canones in Origenistas quindecim edidit, qui quintæ Synodo tribuuntur. Repugnant quidem illi, qui Mennæ Concilio Origenis percussionem ascribunt, quam eidem quoque Conventui addixerunt. Cùm autem certissimis argumentis demonstraverimus, Origenem in quinto Concilio anathemati fuisse subjectum, nil rationis quidem existimamus esse, cur Lambeciani Canones ab illo abjudicentur. Cyrillus quidem disertè narrat, quæ de præexistentie & restitutione dicta sunt ab Evagrio, & Didymo, præsentibus quatuor Patriarchis fuisse damnata. Primus autem Lambecianus Canon in præexistentiam animarum conditus est. Deinde Theodorus Ascidas eorum opinionis erat, qui Sanctos ab omni parte Christo æquales futuros esse sentiebant, quam Monachi sententiam in v. Concilio accusaverant. Ea verò anathemate XIII. rejicitur. Insuper Synodi Mennæ novem duntaxat reperiuntur anathemata: Concilii vero quinti xv. numerantur. I. *Si quis fabulosam animarum præexistentiam, quaque ex illa consequitur, monstrosam restitutionem asseruerit, Anathema sit.* II. Si quis dixerit Spiritus innumeros ejusdem virtutis & qualitatis productos, ex contemplatione Dei Verbi satietatem tulisse, & in deterius prolapsos, & corpora accepisse, & nomina, ut alii Cherubim, alii Seraphim, alii Principatus vocarentur, Anathema sit. III. Si quis dixerit, Solem, Lunam, Astra ex deflectione in pejus facta esse id quod sunt, Anathema sit. IV. Si quis dixerit, rationalia frigescente caritate crassis corporibus affixa, homines appellatos esse; alia verò cùm ad summam molliciem evasissent, frigidis tenebrosisque corporibus alligata, Dæmones fuisse vocatos, Anathema sit. V. Si quis dixerit, ex Angelico & Archangelico statu animalem conditionem fieri; ex animali autem Dæmoniacum & humanum statum; ex humano verò Angelos iterum, Dæmonesque fieri, Anathema sit. VI. Si quis dixerit, duplex extitisse Dæmonum genus, constans ex animabus hominum, & ex præstantioribus Spiritibus in hoc delapsis, unam autem mentem in caritate, & contemplatione non Dei mansisse, qui Christus fuerit, mundumque à Trinitate, sed à mente opifice conditum esse, Anatheme sit. VII. Si quis dixerit, Christum ente secule Deo conjunctum, novissimis temporibus omnia omnibus factum, in Angelis Angelum, posteà participem factum esse carnis & sanguinis, Anathema sit. VIII. Si quis non dixerit, Deum Verbum Patri & Spiritui S. coëssentialem incarnatum esse, & propriè Christum, Anathema sit. IX. Si quis dixerit, non Dei Verbum per animam rationalem descendisse in infernum, & per eandem rursus ascendisse in Cœlum, sed eam, quæ ipsis dicitur mens, ex monadis cognitione Christus sit effecta, Anathema sit. X. Si quis dixerit, Domini corpus post resurrectionem æthereum & sphæricum fuisse, taliaque futura cæterorum corpora, & corporum naturam in nihilum redigendam, Anathema sit. XI. Si quis dixerit, per futurum Judicium nil materiale remansurum, Anathema sit. XII. Si quis dixerit, simili prorsus ratione cœlestes virtutes, homines, Diabolum cum Deo copulari, quomodo mens ea, quæ ipsis Christus nuncupatur, eumque finem fore regni Christi, Anathema sit. XIII. Si quis dixerit, Christi & rationalium differentiam futuram non esse in natura, cognitione, potentia, quia erunt omnes à dextris Dei, quemadmodum ante fabulosam præexistentiam, Anathema sit. XIV. Si quis dixerit, rationalium futuram esse unitatem, sublatis & personis & numeris, simul cum corporibus, ac post rationalium cognitionem sequi mundorum interitum, Anathema sit. XV. Si quis dixerit, vitam mentium eandem fore cum priori antequam decessissent, vel essent delapsæ, Anathema sit.

ANNO DOM. 553.

Baluf. Conc. 1549.

Justinianus petit Vigilium Diptychis deleri: à qua Synodo!

XXXII. Ægrè Justiniano fuit, quòd Vigilius præsentiam Synodo suam negasset. Itaque *Constantinum* misit cum Epistola, petitum è Synodo, ut sacris Pontifex tabulis deleretur, Cæterùm ea nos legatio in difficultatem vindice dignam ducit. Quam Constantinus Quæstor Epistolam afferebat, ea data fuit *pridie Idus Julias, Chalcedone, imperante Domino Justiniano P. P. Augusto, anno XVII. post Consulatum Basilii V. C. anno XII.* Quo tempore Synodus soluta videbatur. In Baluziana verò editione septimam Constantinus Actionem ingressus est cum Imperatoris Epistole, quæ jubente Synodo à Diacono Stephano legitur. Hæc verò sunt ἀσύςατα, cùm in eadem editione Actio septima III. Nonas Julii fuerit celebrata. Ex quaternionum perturbatione difficultatem eam nasci existimamus. Hinc factum, ut Actioni VII. ea insererentur, quæ post Synodum gesta sunt. Est enim vero proximum, Imperatorem irâ percitum, ex Antistitibus, qui mense Julio in urbe regia versabantur, Synodum coëgisse, ad quam cum Epistola Constantinum direxit. His accedat, quòd post ultimam Collationem mense Junio habitam Constantinopolitani Patres Synodi gestis subscripserint: ut alius necessariò Conventus Constantini in verbis sit quærendus, iisdem tamen constans Antistitibus, & in eodem loco congregatis. Quòd si Synodus Mennæ adversus Seve-

Severum, Petrum, Zoaram anno DXXXVI. post Consulatum Belisarii celebratæ, in Merliniana, Crabbeana, Suriana editione Constantinopolitanæ quintæ Oecumenicæ includitur, quid mirì ipsius appendiculam, ac paucarum hebdomadum intervallo ab ea separatam, cum ipsa fuisse quoque copulatam? Vix quidem in dubium revocari potest, quin in aliqua Synodo Justiniani hæc Epistola lecta fuerit: *Constantinus gloriosissimus Quæstor dixit: Dum intersum sancto vestro Concilio, propter recitationem chartarum, quæ apud vos insinuata sunt, piissimus Imperator formam destinavit ad vestram sanctam Synodum de Vigilii nomine, ne jam sacris Diptychis Ecclesiæ inferatur, propter impietatem, quam vindicavit.* Hæc si falsa sunt, falsa similiter Imperatoris Epistola: *Sacra Synodus dixit: Sacra forma competenter suscepta recitetur: & cùm suscepisset Stephanus Diaconus Notarius Instrumentarius, recitavit.*

Epistola Justiniani, ut Vigilius Diptychis expungatur.

XXXIII. Epistola regia sic habet: *In nomine Domini J. C. Imperator Cæsar Flavius Justinianus . . . beatissimis Archiepiscopis, & Patriarchis, Eutychio Constantinopolitano, Apollinari Alexandrino, Domnino Theopolitano, Stephano, Georgio & Damiano religiosissimis Episcopis, vicem agentibus Eustochii beatissimi Archiepiscopi Hierosolymitani & Patriarchæ, & cæteris religiosissimis Episcopis, ex diversis Provinciis in hac regia civitate degentibus.* Præmissa verò Capitulorum damnatione, subjungit: *Quando verò religiosissimus Papa antiquioris Romæ ad istam magnam civitatem pervenit, omnia ista manifestata sunt, & cùm hæc examinasset, & condemnavit, & satisfactionem in scriptis exposuit, tam nobis, quam piæ recordationis conjugi nostræ. Nec enim patiebamur, nec ab eo, nec alio quocunque inviolatam communionem suscipere, qui non istam impietatem condemnat. Sed & sacramenta terribilia in scriptis juravit, ut in eadem permaneret voluntate, in condemnatione & anathemate prædictorum trium Capitulorum, & nullo modo vel tempore conaretur aliquid ad refutationem condemnationis prædictorum impiorum Capitulorum. Quod autem sine scriptis sæpius condemnavit impia tria Capitula, etiam gloriosissimis Judicibus & religiosissimis Episcopis, & plures ex vobis qui convenistis, cognoscunt, & hæc agens permansit septem annos. Posteà verò & scripta inter vos & illum processerunt, in quibus invicem confessi estis convenire, & Synodicè prædictorum Capitulorum facere condemnationem. Et posteà invitatus tam à nobis, quàm à vestra religiosa Synodo, communiter quidem convenire recusavit. Contraria autem factus est suæ voluntati, ea defendens, quæ Nestorii, & Theodori sequaces sapiunt. Præterea ipse semetipsum alienum Catholicæ Ecclesiæ fecit, defendens prædictorum Capitulorum impietatem, separans autem semetipsum à vestra communione. His igitur ab eo factis, alienum Christianis judicavimus, nomen ipsius sacris Diptychis non recitari, ne eo modo inveniamur Nestorii & Theodori impietati communicantes,* &c.

Fueritne Vigilius à Justiniano in exilium ejectus?

XXXIV. Non eâ pœnâ modò, sed exilio etiam Vigilium affectum esse, multi persuasum habent, Anastasii autoritate: *Imperator mox misit jussiones suas per diversa loca, ubi fuerant in exilio deportati, in Gissa & Proconeso, & adduxit eos ante se Imperator, dicens eis: Vultis recipere Vigilium, ut fuit Papa vester. . . Hic habetis Archidiaconum vestrum Pelagium, & manus mea erit vobiscum? Responderunt omnes, Imperet Deus pietati tuæ, restitue nobis modò Vigilium, & quando eum voluerit Deus transire de hoc seculo, tunc vestrâ præceptione nobis detur Pelagius Archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum* Vigilio. Narsetis precibus Vigilium ab Imperatore liberatum fuisse anno DLIV. Baronius existimat, n. v. Vigiliani quoque testis exilii Auctuarium Marcellini adducitur: *Indictione II. P. C. Basilii V. C. XIII. Vigilius Papa tandem ab Imperatoribus Romanis, & à Narse de exilio relaxatus, cùm Romam redire cœpisset, in Sicilia morbo calculi tactus decessit.* Sunt tamen potentissima in exilium Vigilii argumenta, quod fabulosum prorsus existimamus. Quippe Victor in Chronico Rusticum Ecclesiæ Romanæ Diaconum, pertinacemque Capitulorum defensorem relegatum esse tradit. Omisissetne exilium Pontifici Romanorum imperatum? Quin etiam quos Justinianus ejiciebat, illis Episcopos è vestigio sufficiebat. Sic Apollinaris Zoilo Alexandrino, *Primosus* Reparato Carthaginensi, Petrus Frontino Salonitano substitutus est. Cùm igitur Justinianus nullum Vigilio subrogarit, hinc apparet, eum exilio non fuisse mulctatum. Denique & Vigilii ad Eutychium Epistola labentis anni, & Constitutum anno sequente damnandis Capitulis conditum, ostendunt, Vigilium Justiniani in gratiam rediisse. Id etiam demonstrat Lex P. C. Basilii XIII. Vigilii precibus ab Imperatore rogata. Ex quibus intelligitur, quæ de longo Vigilii exilio narrantur, ad fabulas esse releganda. Absona quæ narrat Auctuarium Marcellini, fidem in ea re prorsus omnem ei detrahunt. Quid hæc sibi volunt, Vigilium *ab Imperatoribus Romanis, & à Narse de exilio fuisse relaxatum?* Pluresne Augusti anno DLIII. regnabant? Quid juris Narses in Oriente exercebat, Gothicis armis in Italia retentus? Quòd si quæratur, cur Vigilius exilio exemptus fuerit, quòd pertinacibus trium Capitulorum defensoribus irrogabatur? Causam eam esse respondebimus, quòd Vigilii animus abjectior, speque reparandæ fortunæ fractior, ut Capitulorum damnationi assentiretur, nullo ferè negotio impulsus fuerit, quod testatum fecit in sua Epistola, à clarissimo Marca luci donata. Exscripta verò fuit anno Dom. MCCLXXVI. à viro eruditione nobili, *Leone Cinnone*, ex volumine, quod in Veteri Bibliotheca Romanæ Ecclesiæ jam inde ab anno 753. asservabatur.

Epistola Vigilii ad Eutychium de trium Capitulorum damnatione.

XXXV. Quæ ad illustrandos Annales necessaria sunt, ex Epistola Regiæ Bibliothecæ MS. deprompta, suppeditabimus. Epistolæ titulus est: *Dilecto fratri Eutychio Vigilius.* Postquam testatus est, se quatuor Synodorum cultorem, charitatisque tenacem, neglectâ demum dilectione fraternâ, Diaboli artibus in discordiam esse prolapsum, subjungit: *Sed quoniam Christus Deus noster, qui est Lux vera, quem tenebræ non comprehenderunt, omni confusione à mentibus nostris remotâ, universum orbem & Ecclesiam ad pacem revocavit, ita ut quæ à nobis definiri debent, revelante Domino, & veritate investigatâ salubriter impleta sint. Idcircò sciat vestrum universa fraternitas, quòd quatuor Synodos, hoc est, Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Chalcedonensem unà cum iisdem fratribus nostris in omnibus suscipimus, & devotâ mente veneramur, atque unanimiter servamus.* Ne verò sibi vitio esset sua mutatio, ostendit licitas esse retractationes: *Si in omni negotio sapientia ratio postulat, ut id, de quo quæritur, retractetur, neque pudori esse debet, cùm ea, quæ ab initio omissa, studio deinde*

de

Anno Dom. 553.

de veritatis inveniuntur, in publicum eduntur, quantò magis de Ecclesiasticis disceptationibus convenit, eandem rationem in illis quoque observari. Præcipuè cùm manifestum sit, Patres nostros, & maximè beatissimum Augustinum, qui in divinis Scripturis claruit, Romanæ eloquentiæ Magistrum, propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa, quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis incitati, in controversia trium Capitulorum suprà memoratorum nunquam destitimus, quin investigaremus, quid de tribus Capitulis in Patrum nostrorum literis verius inveniri posset. Unde patuit, reverà dictis Theodori Mopsuestiæ sermonibus, qui ubique redarguuntur, pleraque contraria rectæ fidei, & doctrinis Sanctorum Patrum contineri. . . Unde condemnamus, & anathematizamus unà cum aliis omnibus Hæreticis, qui ut manifestum est, damnati & anathematizati sunt à prædictis quatuor Synodis, & ab Ecclesia Catholica Theodorum olim Mopsuestiæ Episcopum, & impia ejus scripta. Nihilominus ea quoque, quæ à Theodorito scripta sunt contra rectam fidem, & contra duodecim Capitula Sancti Cyrilli, & contra Synodum Ephesinam primam, quæque ab eo scripta sunt pro defensione Theodori, & Nestoris. Præterea anathematizamus, & condemnamus Epistolam ad Marim Persam Hæreticum, quæ ab Iba scripta dicitur. Subscriptione hæc continentur: Deus te servet incolumem, frater honoratissime: *Data ante sextum Idus Decembres, imperii Domini nostri Justiniani æterni Augusti, anno* XXVII. P. C. *Basilii anno* XII. Sic Victor Justinianus de prostratis tribus Capitulis juveniliter exultat. Dissolutaque Imperatoris & Pontificis amicitia iterum conglutinatur.

Lab. Conc. t. 5. 595.

Vigilii ad Eutychium de trium Capitulorum damnatione Epistola fitne subdita?

XXXVI. Vigilii hanc Epistolam in suspicionem eruditis vocari nonnullis placet, iis argumentis, quæ Garnerius in sua de v. Synodo generali Dissertatione proponit, c. 6. Indignum esse summo Pontifice tradi, *se Diaboli dolo divisum esse à fratribus*, falsum *sexto post absolutam Synodum mense universum orbem, & Ecclesiam ad pacem revocatum fuisse.* Non incertum esse hoc suppositionis initium, quod Vigilius inducitur, afferre exempla Patrum suorum, qui propria dicta retractaverint, Patrum enim nomine intelligi Pontificum *præcessores*: contra *publicam fidem* dici, ubique tunc, cùm scriberet Vigilius, redargui Theodori sermones. His tamen aciculis Garnerius cornicum oculos non configit. Non Vigilii sanè majora sunt privilegia, quàm Petri, cui ab ipso Domino *Satanæ* nomen inditum est: nec videmus rationem, cur Ecclesiæ dissidia in Diabolum refundi non possint. Neque nauci est, quod tamen ab eo magni fit, disputatoris argumentum, falsum esse scilicet, quòd sexto post Synodum mense orbis terrarum, Ecclesiaque ad pacem revocetur, aut ubique locorum Theodori scripta damnarentur. Mortalium quippe omnium in sermonibus tritum est & celebratum, totum pro parte maxima poni, quâ ratione scriptum & à Matthæo, ad Joannem exivisse *totam Judæam*; & à Joanne, *mundum* secutum esse Christum. Nullus verò inficias ibit, quin Ecclesiæ pars longè major & Theodori scripta damnaret, & ad concordiam revocaretur mense Decembri, quo Vigiliana Epistola est exarata. Conveniebant inter se quinque Patriarchæ, quorum sententiam plerique Comprovinciales amplectebantur. Magnum Concilium Imperatoris autoritate armatum, miserum Theodorum obruebat. Metu qui Capitulis favebant, frangebantur, quibus exilium imminebat: ut pauci adhùc essent, qui in desertorum & proditorum Theodori numero non ducerentur. Frustra etiam vitiligat vir eruditus, in eo Vigilii sermone: *Manifestum, Patres nostros propria scripta retractasse.* Quo non solos Pontifex Episcopos Romanos intelligit, sed vetustos etiam Ecclesiæ Doctores, uti sequentibus indicatur: *Quare ipsi Sancti Patres adversus* Theodorum *scribentes, tractatus suos ad Sanctæ Ecclesiæ traditionem reliquerunt.* Scripta Augustinus sua retractavit: retractavit & Hieronymus, Origenis quondam fautor maximus: ex Pontificibus etiam Romanis retractavit Liberius, retractavit Leo, quæ durius de *Hilario* Arelatensi chartis mandaverat; retractavit Hormisda. Nec est, cur Vigilii constantiam laudemus, qui quæ in judicato suo de Capitulorum damnatione vulgarat, ea deinde rursus abrogavit & in Epistola, & in novo Constituto, rescindenda tamen postmodum. Scilicet

Sunt quibus in plures jus est transire figuras.

Metam. l. 8.

Nec mirum, Vigilium & potestatis suæ retinendæ cupidum, & in urbe regia Imperatoris sub potestate constitutum, ad ejus tandem nutum & arbitrium sese finxisse. Quidni fecerit in Epistola, quod variis scriptis non semel fecerat, ut tria Capitula proscinderet? Ac tantò in speciem honestius, quantò facti sui Ducem Synodum Oecumenicam haberet. Pellatur igitur de Vigilii ad Eutychium Epistola dubitatio omnis, quam sanè legitimam multa demonstrant. Ac primùm Evagrius fidem astruit Epistolæ: *Porrò Vigilius per literas quidem consensit, Concilio tamen interesse noluit.* Quodnam illud est Vigilii scriptum, si Epistola non est? Nam judicatum sanè intelligi potest, quod Vigilius receperat, quod revocarat, quod Concilio antecesserat: non Constitutum etiam, Synodi ante anathemata editum, eique contrarium, utpote nec Theodori personam, nec Theodoriti scripta, Ibæque Epistolam damnans, ut frustra hic sit Garnerius, qui Evagrii voci ἐγγράφως Vigilianum sive Constitutum, sive judicatum accommodat. Deinde pertinaciam expugnant omnem verba Pelagii secundi ad *Eliam* Aquileiensem: *Hanc epistulationem excusationi vestræ adjungitis, dicentes, quòd in causa principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum Provinciarum Principes damnationi trium Capitulorum fortiter restiterunt. In quibus verbis attendimus, quod res, quæ provocare vos ad consensum debuit, à consensu vos ipsa divellit. Latini quippe homines, & Græcitatis ignari, dum linguam nesciunt, errorem tardè cognoverunt. . . Debet ergo perpendere vestra dilectio, quia Prædecessorum nostrorum in hac causa consensus tantò pòst inanis non fuit, quantò prius dutis contradictionum laboribus insudavit.* Qui sunt illi prædecessores Pelagii secundi, qui sub annum DLXXVII. Romanam administravit Ecclesiam, nisi Vigilius, Pelagius, Joannes tertius, & Benedictus I. His accedat Constitutum Vigilii anno DLIV. conditum, quod indefessæ clarissimi Baluzii vigilantiæ debemus, in quo legimus: *Prædicta igitur tria impia Capitula anathematizamus atque damnamus: id est, Epistolam, quæ dicitur Iba ad Marim Persam, in qua nefanda superius designata blasphemia continentur: & impium Theodorum Mopsuestenum, cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impiè Theodoritus conscripsit.*

Evagr. l. 4. c. 38.

Pelag. Ep. c. 7. 8.

Constit. Vig. c. 28.

ANNO DOM. 553.

Quòd si neque externis tot testimoniis, neque intitis Epistolæ Vigilianæ argumentis assensum adhùc præbemus, moveat nos saltem conditio rerum. Pepercissetne Justinianus Vigilio, repugnanti Synodi quintæ Decretis, pertinacique trium Capitulorum defensori? Eum utique perinde atque Reparatum, Victorem, aliusque Sede pepulisset suâ, in exilium trusisset, successorem relegato dedisset. Quæ cùm non fecerit, pro certo habendum est, Vigilium suâ Epistolâ Synodo assensum præbuisse.

Ob Synodi v. Decreta multi in exilium pelluntur.

XXXVII. Non eam vim habuit sive regia potestas, sive Decretum Synodi, sive exemplum Vigilii; ut fortium constantiam virorum vinceret, qui turpissimæ tranquillitati exilium antetulerunt. Eò spectant verba Liberati, c. 22. *Quæ subsequenter in Episcopis, & Catholica Ecclesia ab eodem Principe facta sunt, quomodo consentientes Episcopi in trium damnationem Capitulorum, muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi in exilium missi sunt, vel aliqui fugâ latitantes, in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc à me silenda.* Inter exules Rusticus Diaconus, & Felix Abbas reperiuntur: *Quoniam Decretis Rusticus Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Felix Guillensis Monasterii Provinciæ Africanæ Hegumenus, contradicentes scripto, Thebaida in exilium cum suis sociis transmittuntur.* Hæc Victor in Chronico. Anno subsequente *Frontinus* Salonensis Antistes Ecclesiæ *ad regiam urbem evocatus, pro defensione trium eorumdem Capitulorum Antinoësi primæ Thebaidæ civitatis exilio deputatur.* Hinc liquet, quantum calamitatis orbi invexerit importuna Capitulorum damnatio:

Prodit bellum, quod pugnat utroque,
Sanguinealque manu crepitantia concutit arma.

ANNO DOM. 554.

ANNO U. C. 1307. PER. JUL. 5267. JUL. 599. DOM. 554. JUSTINIANI 27. & 28. *Sol.* 3. D. *Lun.* 4. *Indict.* 2. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 4. P. 5. *April.*

Post Consulatum Basilii XIII.

Teja Cumas sibi servare conatur.

I. UT fractis Gothorum viribus *Teia* auxilii aliquid afferret, *Theodebaldum* Francorum Regem legatione sibi adeundum putat. Ei ergo pecuniæ multum pollicetur, si secum arma contra Justinianum societ. Abnuit Theodebaldus, eâ, uti videtur, ratione ductus, ut attritio mutuis vulneribus Romano atque Gotho Italiam Franci omnem suæ potestati subjicerent. Sed & valetudine correptus, ad belli consilia minus impellebatur. Intereà Teiæ fata illum gravi exitio sternunt, cujus ea causa fuit. Partem facultatum suarum longè maximam Totila in validissimo Cumarum præsidio collocarat: his opibus Teia Aligernum cum *Brodiano* præfecerat. Quarum percupidus Narses, partem exercitus Cumas obsessum misit. Pecuniæ timens Teia sic suos instruit, quasi in hostem ducturus. Ac brevioribus consuetisque itineribus omissis, Joannem Vitaliani, *Philimuthque*, quos in Thusciam Narses miserat, ut transeunti obsisterent frustratus, in Campaniam venit. Est ibi fluvius, nomine *Dracon*, qui juxta Nuceriam labitur, leni quidem & brevi cursu, peditum tamen equitumque nulli pervius ob editiores utrinque ripas. Hîc Teia castrametatus, turribus ligneis atque machinis locum munit. Verùm fuere causæ, cur propugnaculum deserere suum cogeretur. Gothicam Ducis proditione classem Romani capiunt. Narses quoque turres suprà fluminis ripam erigit. Quibus Gothorum adeò franguntur animi; ut in proximum montem, nomine *Lactem*, confugerent. Cùm ibi alimentorum penuriâ in desperationem verterentur, uno agmine in hostes ruunt.

ANNO DOM. 554.

Proc. Goth. l. 4.

Teia occiditur.

II. Prælium oriente Sole committitur. Erat Teia vir quidem fortissimus, sed non prudenter satis virtutis signa suæ Romanis ostensum voluit. Quippe paucis se comitantibus, primus omnium ante aciem constitit. Tum Romani meritò putantes, cadente Teiâ Gothorum dissolvi aciem posse, eum telis undique obruunt. Ea primùm clypeo excipiebat, impetuque in hostes facto, complures obtruncabat. Ad tertiam diei partem strenuè dimicando jam steterat, duodecim tela clypeo affixa gestans, cùm novum pugnanti scutum affertur. Fortè tum accidit, ut nudo certantis pedi telum incideret: quo ictu moribundus prolabitur: cujus deinde caput præcisum, hastæque impositum, Romani ostentant, ut suis audaciam, Gothis verò metum incuterent. Verùm gravissimi sunt morsus necessitatis. Morte Principis sui haud perterriti Barbari ad noctem usque pugnant: quam & in armorum apparatu totam agunt. Exortâ luce eam pugnando conterunt, nec tamen ob acceptam cladem ab armis discedunt. Sic & suo, & hostium cruore Teiæ manibus litabant. Fatalis ea pugna anno labente contigit, teste Mario Aventicensi: *P. C. Basilii anno* XIII. *Ind.* 2. *Teia Rex Gothorum à suprà scripto Narse interficitur.* Evellatur ergo Baronii error, qui Teiæ obitum anno superiori assignat. Quantum conjecturâ assequi valemus, sub Julium mensem pugna ea commissa est. Quippe post victoriam Narses ad Cumensem obsidionem proficiscitur, indeque *Lucam* petens, exactis tribus mensibus eâ potitur.

Error Baronii.

Bar. ann. 553. n. 15.

Gothi victi pacem cum Narse ineunt.

III. Gothi tot cladibus fracti, se tandem victos fatentur. Itaque missis ad Narsem Legatis, eâ conditione bella se relicturos profitentur, si liberi cum cæteris Barbaris vivant: orant concedi sibi abeundi facultatem: polliceri se pecuniam omnem, quam in Italiæ præsidiis recondiderant. Cùm de conditionibus Joannem Narses consultum ivisset, eas admitti decretum est, ne cum devotis morti hominibus rursus pugnandum esset. In id tandem conventum, ut Gothi collectâ supellectile Italiâ secederent, nullumque deinceps cum Romanis bellum gererent. Itaque Barbari, relictis castris, mille circiter numero Ticinum agmine uno contendunt.

Proc. Goth. l. 4.

Cumas Narses obsidet, cui tandem Aligernus se dedit.

IV. Cumis præerat *Aligernus*, Teiæ germanus, qui ne vel ob defuncti cladem perculsus metu, totis civitatem viribus tueri statuit. Contrà verò Narses ut victoriæ suæ fructum caperet, exercitum Cumas ducit, oppidum in colle situm, aditruque difficili & prærupto munitissimum. Quæcunque ad obsidionem necessaria ubi parata sunt, oppugnatio instituitur, cui validam Aligernus defensionem opponit. Erat ipsius sagittandi peritia cum excellenti robore conjuncta. Quæ tela jaciebat, si in lapidem incidissent, eum subinde perstringebant, præ impetus & vi & velocitate. Itaque *Palladium*, de Romanorum Præfectis unum, cùm instantem oppugnationi advertisset, missâ sagittâ, eum scuto simul & thorace transfodit. Permolestum Narseti erat, in expugnando oppidulo diutius detineri. Versanti in animo, quâ ratione

eo

Anno Dom. 554.

eo potiretur, magnam vim hominum antro Sibyllæ immittit, qui instrumentis adhibitis speluncæ fastigium ex ea parte præciderent, quæ arci columini erat. Nudatis fundamentis erecta ex ordine tigna subjiciunt, quibus muri innixa moles sustinebatur, ne statim rueret. Tum injecto igne fulcimenta correpta, impositis ponderibus conceduntur: propugnacula à compage divulsa in declive feruntur, fores in littua excutiuntur. Spes erat Narseti aditum ad civitatem perfacilem esse; falsâ tamen opinione ducebatur: cùm hiantia loca ascendentibus impedimenti multum objicerent. Itaque Gothis fortiter resistentibus, re infectâ repellitur. Cùm igitur intellexisset, diuturniore ad expugnandum oppidum morâ opus esse, partem exercitus ad obsidendum reliquit, ipse in Thusciam se confert, audiens Leutharim, Bultinumque cum exercitibus venire obsessis auxilio. Elapso temporis spatio *Aligernus*, cui subolebat Francos id agitare, ut Italiâ soli potirentur, verboque tenùs suppetias ferre, obsidentibus significat, velle se Narsetem alloqui. Quod cùm permitteretur, illum in Ravennati agro constitutum adit, & claves ei in manus tradit. Sic & oppido & pecuniâ potitur. Cumas reversus Aligernus, Francos illàc transeuntes illudit: frustra tandem perfectis rebus venisse: Gothorumque opes jam Romanorum esse. Commoti his ludibriis Franci ad verba descendunt, cùm verbera infligere non possent, Aligernumque proditionis accusant.

Agath. l. 1. c. 9. 15.

Lucensis obsidio: civitate Narses potitur, quâ ratione?

V. Obsidione Cumensi relictâ in Thusciam Narses concesserat; quid ibi gesserit, brevi est narratione exponendum. Venienti Florentini obviam procedunt, acceptâ fide, ne quid hostile paterentur: quorum exemplum Centumcellenses, Volaterranique imitantur. Soli Lucenses injectâ deditionis cunctatione, Francorum adventum præstolabantur. Cùm firmata datis obsidibus pacta parvifacerent, Narses ad expugnanda mœnia sese comparat. Ac Ducum sententia hæc erat, obsides morti objiciendos esse, ut eâ ratione Lucenses perfidiæ suæ pœnas luerent. Iræ tamen frena dari Narses prohibuit; iniquum ratus, eos necari, qui multâ se injuriâ affecissent. Verùm egregium simul callidumque consilium excogitat frangendæ Lucensium pertinaciæ. Obsides producit, manibus post terga revinctis, ultimum eis supplicium minatus, ni Lucenses pacta sua servent. Obsidibus à tergo ad collum lignum submittitur, pannis opertum. Tum milites strictis gladiis ligna feriunt, absque ulla virorum pernicie, qui ut moribundi labuntur. Hic Lucenses ululatum tollere, pectora tundere, laceris vestibus in propugnaculis versari, Narseti ingerere convitia, crudelitatem ipsius accusare. Quibus lepidum Narses promissum facit, si violata pacta impleant, obsides ad vitam se revocaturum, civitatemque servaturum. Conditione, quam impossibilem putabant, illicò acceptâ, Narses salvos obsides exhibet. Eo spectaculo, quo promissis stare monebantur, ad ingenium redeuntes, perfidiâ Narsetis clementiam compensant. Ubi ad id est dementiæ ventum, Narses nunquam satis laudandâ magnanimitate obsides gratis omnes remisit, qui cum præconiis compluribus Narsetis virtutes extulissent, civibus suadent suis, ut Romanorum partes suscipiant. Ac fortè ad deditionem eos impulissent, ni Francorum Legati obstitissent. Itaque impetu facto Romanos adoriuntur. Verùm ubi tentatâ sæpius fortunâ auxilii spes omnis decollavit, ad pacem animum inclinant, oppidoque tradito, Narsetem cum suis intra muros recipiunt post trimestrem obsidionem.

Anno Dom. 554.

Agath. l. 1. c. 10. 13.

Vigilii de tribus Capitulis Constitutum. Negat ad Marim Epistolam Ibæ esse.

V. Attingamus nunc res Ecclesiæ, quæ famæ claritati donatæ sunt. Ac primùm scribentibus offert se Vigilii varietas & inconstantia, & crebra tanquam tempestatum, sic sententiarum commutatio. Anno superiore missâ ad Eutychium Epistolâ defensorum non semel trium Capitulorum damnationi consenserat. Non ea tamen homini sufficiebat, qui velis equisque & suam retinere dignitatem, & Principis sibi favorem comparare nitebatur. Itaque *Constitutum* edidit suum, quod laudanda bonis omnibus clarissimi Baluzii diligentia è tenebris in lucem vocavit. Februarii XXIII. Vigilius id vulgavit operis, cujus summam referemus. Ac primùm Ætii Constantinopolitani Archidiaconi verbis ex Actione quinta Concilii Chalcedonensis propositis, quibus tam Nestorii, quàm Eutychis opinio damnabatur, ea subjungit, c. 1. *Postquam Beati Chalcedonensis Concilii expositionem, vel B. Leonis Epistolam de sancta & orthodoxa fide posuimus, quæ una eademque est trium præcedentium Synodorum, id est, Nicenæ, Constantinopolitanæ, atque Ephesinæ primæ, & Deo juvante, in ea nos omni sincera mentis devotione persistere, fraternitas vestra & universalis cognoscit Ecclesia, necessarium valde credimus, pro ejus servanda per omnia reverentia, de suprà scriptis trium Capitulorum quæstionibus diligenter debere nos cuncta discutere, & cautâ promulgatione sententia definire.* Incipit autem ab Ibæ Epistola, quam ab eo scriptam esse negat: *Claret igitur ab ipso initio, quo Ibas Edessenæ civitatis Episcopus sanctam Chalcedonensem Synodum monstratur ingressus, Epistolam, quæ ad Marim Persam ab eo scripta compingitur, quia sua fuerit denegasse, adeò ut apertissimè fateatur, in secundi illius Ephesini Concilii nefariis gestis injustitiam se ab Eutyche, & falsa figmenta perpessum. Et capite sequente: *Satis apertum est, Epistolam ad Marim Persam scriptam, quæ beati Cyrilli dogmata, quibus non consentientem Nestorium constat esse damnatum, definiendo recta fidei esse contraria; Beatum Cyrillum appellaret Hæreticum, ab adversariis Ibæ Episcopi, quia ejusdem Ibæ fuerit, nullo modo comprobatam, nec eundem Ibam, quia ejus fuerit, fuisse confessum. Quoniam si apud præfatos judices ab Iba factam doceri potuisset Epistolam, nunquam eorum sententiâ Ibas meruisset absolvi.* Inspiciantur capita 6. & 7. & 19.

Vig. Const. c. 2.

Vigilius Ibæ ad Marim Epistolam hæreticam esse contendit:

Vig. Const. c. 15.

VII. Postquam ad Marim Epistolam ab Iba Vigilius abjudicavit, eam Chalcedonensium fidei contrariam esse contendit: *Restat ut veritate simili declaremus, quemadmodum à sensu, vel definitione, sive professionibus venerabilium Patrum in Chalcedona residentium, sæpè dicta Epistola ad Marim Persam scripta, aliena videtur existere, & eorum sententiis obviare.* Illud autem eâ ratione probat: *Si illa tanti Pontificis, & tantâ orthodoxa fidei luce præfulgens Epistola, his exigit comparationibus approbari, quomodo illam ad Marim Persam Epistolam, quæ specialiter Ephesinam primam Synodum respuit, & beati Cyrilli exposita dogmata definivit hæretica, ab iisdem Patribus credatur orthodoxa nominari, cùm illa condamnet, quorum conlatione tanti Pontificis, ut dictum est, meruit doctrina laudari.* Epistolam Ephesinæ quoque pugnare Synodo his ostendit: *Porrò autem Epistola ad Marim*

Vig Const. c. 16.

rim Persam scripta, dicendo beatum Cyrillum Hæreticum, ejusque XII. *Capitula impia, & fidei rectæ contraria, Nestoriumque judicio & inquisitione non factâ damnatum, omni ordini, atque omnibus formis in Ephesina prima Synodo habitis manifestatur esse contraria. Unde fit, ut valde demonstretur absurdum eorum Decretis illam putari Epistolam esse susceptam, quæ apertissimè ipsorum impugnat de fide judicium, ut per hoc non solum præcedentes Patres, sed semetipsos, quod vel dici nefas est, aliquâ videantur contrarietate destruere.* Quia verò in Ibæ Epistola dicta reperiebantur multa, quæ ad veritatis regulam quadrabant, regerit hæc Vigilius, ut objectiones amoliatur: *Nec quemquam debet permovere Fidelium, quod quidam suscipiendo nituntur astruere, quædam in hac Epistola ad Marim ita dicta, & quasi iis, quæ benè dicuntur, possint convenientia demonstrari; cùm Hæreticorum consuetudo sit, venena sua fucatis celare sermonibus, & verba præmittere, quæ quasi orthodoxis videantur professionibus consonare*, c. 17.

Vigilius Theodorum Mopsuestenum accusat hæreseos.

VIII. Quæstione de Iba peroratâ, Vigilius ad Theodorum Mopsuestenum se convertit: *Perpendimus*, inquit, *quòd hujus quoque quæstionis exordium ex Hæreticorum cœnoso fonte manaverit. Cùm enim Nestoriani ante plures annos non valerent impia ejus dogmata, sub ipsius damnati Nestorii nomine quorumdam sensibus decipiendis inserere, hic proferendi erroris sui opportunitatem exquisitis fraudibus invenerunt, ut ex Theodori Mopsuesteni libris, quem jactant in pace Ecclesiæ defecisse, impia rursus Nestorii dogmata blasphemiis inanioribus innovata, introducere niterentur. . . . Hoc enim memoratos Nestorianos publicè & incessanter astruere, nulli venit in dubium, dicentes: Nos patrem non tam Nestorium, quàm Mopsuestenum Theodorum veneramur, ejusque libros totâ nostra devotione mentis amplectimur, nec erit quisquam, qui nobis obsistere valeat, cùm dogma nostrum sic antiqui Doctoris Theodori ubique vulgatis Codicibus astruatur.* Ulterius progressus Vigilius, contendit non injuriâ Theodoro erroris notam imponi, cùm Epistola ad Marim, in qua laudatur, à Chalcedonensibus damnata fuerit:

Vig Const. c. 16.

Quæ cùm ita sint, non tamen destitimus per fideliores interpretes scripta ejusdem Theodori perscrutari, quamvis nobis & ante utcumque fuerint publicata. . . . Quarum blasphemiarum ex libris Theodori Mopsuesteni perversitate repertâ, evidenter apparet, falsissimè quosdam foventes dicta Theodori opinari, quod memoratus Theodorus non fuerit in sua vita damnatus, cum perspectis prædecessoris nostri beatæ recordationis Damasi Synodalibus constitutis, quæ post Nicænum Concilium de Spiritu Sancto tractantibus, & convenientibus in urbe Roma Catholicis Episcopis, & beatæ recordationis Ambrosio Mediolanensis civitatis Antistite sunt edita, longè antequam Theodorus Mopsuestiæ officium Episcopatus assumeret, invenimus plenissimè definitum, eos qui duos Filios affirmant, unum ante secula, & alterum post assumptionem carnis ex Virgine, sicut superius Theodorum asseruisse monstratum est, anathematis pœnâ percussos.

Theodoriti in Cyrillum scripta Vigilius damnat.

Vig. Const. c. 27.

IX. Rem dein Theodoriti Vigilius tractat, quem fulminibus quoque suis jaculatur: *Anathematizamus & quæ Theodoritus conscripsit contra rectam fidem, & contra* XII. *sancti Cyrilli Capitula, & contra primam Synodum Ephesinam, & quæ ad defensionem Theodori & Nestorii ab eo scripta sunt: quia pro Ecclesiasticæ utilitatis causa poposcit, etiam memorata Theodoriti scripta damnare, eò quòd sæpè dicti Nestoriani, sub ejus Episcopi nomine, qui à beatæ recordationis Leone Papa & à sancta Chalcedonensi Synodo apertâ professione resipuerit, & susceperit definitionem sancti Chalcedonensis Concilii, in qua Beati Cyrilli in Ephesina prima expositam manifestum est prædicari doctrinam. Et ita sicut omne Concilium sanctæ Chalcedonensis Synodi interlocutum est, ab eadem Synodo constat fuisse susceptum. Propter quod clarum est, nihil novi nos per hanc damnationem statuere, sed ea anathematizasse, quæ & sancta Chalcedonensis Synodus respuit, & ipse quoque Theodoritus Episcopus illic suâ professione damnavit.*

Anathemate tria Vigilius Capitula ferit, scriptaque sua, quibus ea probarat, rescindit.

X. Præmissâ singulorum damnatione, Vigilius communi dein anathemate tria Capitula his verbis obruit: *Prodicta igitur tria impia Capitula anathematizamus, atque damnamus, id est, Epistolam, quæ dicitur Ibæ ad Marim Persam, in qua nefanda superius designata blasphemia continentur, & impium Theodorum Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impiè Theodoritus conscripsit. Et quicumque ea quoquo tempore crediderit accipienda vel defendenda, aut conatus fuerit aliquando præsentem damnationem resolvere, pari anathemate condemnamus. Eos autem, qui conservant rectam fidem prædictis quatuor Synodis prædicatam, memorata tria Capitula damnaverunt, vel damnant, fratres & Consacerdotes habemus. Quæcumque verò sive meo nomine, sive quorumlibet pro defensione memoratorum trium Capitulorum prolata fuerint, vel ubicumque reperta, præsentis nostri plenissimi Constituti auctoritate damnamus*, &c. Post subscriptiones ea leguntur: *Data* VII. *Kal. Martiarum, imperante Domino Justiniano perpetuò Augusto, anno* XXVII. *& P. C. Basilii V. C. anno* XIII. *Constantinopolim.* Eo Constituto factum est, ut quatuor Synodis Oecumenicis quinta tandem accesserit. Id quidem Vigilii ad Eutychium Epistolæ tribuit Marca, Dissertationis de Vigilii Decreto c. 16. Verùm longè satius est, Constituto id potius ascribere, quàm Epistolæ. Constitutum enim longè nobilius fuit, utpote subscriptionibus Episcoporum munitum, formulaque damnationis est ea augustior, quæ in Epistola reperitur. Eo tamen dignitatis non evecta est v. Synodus, ut ab omnibus illicò pro Oecumenica haberetur. In Oecumenicis sanè à Cassiodoro non numeratur, qui capiti XI. libri primi de Institutione divinarum Scripturarum cum præfixit titulum, *De quatuor Synodis receptis.* Capitis verò verba sunt: *Dicamus nunc quemadmodum universalia sanctaque Concilia fidei nostræ salutaria sacramenta solidaverint, ut ibi cognoscentes veræ religionis arcanum, pestiferos vitemus errores. Primo loco Nicæna Synodus legitur constituta, deinde Constantinopolitana; tertia, Ephesina prior; quarta, Chalcedonensis: quas meritò probat Ecclesia, quæ tanta fidei nostræ lumina præstiterunt.* Biclariensis Abbas, qui à primo Justini II. anno Chronicum incipit suum, hæc habet: *Romanorum* LIII. *regnat Justinus Junior, annis* XI. *qui Justinus anno primo regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit*, quibus Synodus Justiniani perstringitur. Neque Bracarenses Patres anno DLXXII. melius in quintam Synodum animati fuere, utpote qui eam Conciliis Oecumenicis non inseruere. Ipsorum verba recitentur: *Sancti Patres ac præcessores nostri, aut generales Synodos undique collegi, pro unitate rectæ fidei fecerunt, sicut in Nicæna contra Arium trecenti & decem octo,*

Baluz. Collec. Conc. 1551.

&

ANNO DOM. 554.

& in Constantinopoli contra Macedonium CL. *& in Epheso contra Nestorium ducenti, & in Chalcedone contra Eutychem sexcenti triginta.* De quinta Synodo, quæ tria Capitula damnavit, altum silentium agunt. Fuere & in Italia Synodi, à quibus rejecta est, ut videbitur inferius. Columbanus quoque temperare non potuit, quin Vigilium censurâ vexaret in sua ad Bonifacium Papam Epistola, quæ numero quarta est:

B. M. P. t. xii. 28.

Vigila itaque, quæso, Papa, Vigila, & iterum dico, Vigila, quia fortè non benè vigilavit Vigilius, quem caput scandali isti clamant.

Justiniani Lex ad Vigilii preces rogata.

XI. Cæterùm Constituto hoc suo Vigilius Justinianum sibi multum devinxit. Itaque cùm precibus suis blandus ille Pontifex regium favorem implorasset, ut firma essent omnia, quæ Gothorum Principes concesserant, pragmaticam ea de re Sanctionem impetrat, Augusti XXII. promulgatam. Loquatur ipse Justinianus: *Pro petitione Vigilii venerabilis antiquioris Romæ Episcopi quædam disponenda esse censuimus, ad utilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur. In primis itaque jubemus, ut omnia, quæ Atalaricus, vel Amalazuntha regia mater ejus, vel etiam Theodatus Romanis, vel Senatu poscente concessa sunt, inviolabiliter conserventur.* Constat Lex capitibus XXVII. Ac secundum abrogat donationes à *Totilano tyranno* factas. Decimum quintum de liberis, qui cum servis matrimonio conjuncti sunt, hæc sancit:

Bar. An. 554. n. 10.

Licentiam quidem liberæ personæ discedendi per præsentes nostros merentur affectus. Decimum septimum de sacris Virginibus agit: *Sancimus, ut qui mulieres Deo sacratas, vel quæ habitum religiosum habentes sibi conjunxisse inveniantur, nullam eis tenendi, vel dotes forte conscriptas, iterum Monasteriis, vel Ecclesiis, aut sancto proposito, cui dedicata sunt, restituantur.*

Ex Decretis Synodi Vigiliique Constituto Hæsitantes ad concordiam non revocantur.

XII. Cùm & autoritate Synodi Constantinopolitanæ, & Constituto Vigilii tria Capitula damnarentur, inventi sunt plures, qui flecterent, & dirigerent Principis ad voluntatem sua judicia, quod in Africa factum esse scribit, simulque dolet Victor Tununensis: *Proconsularis Concilii Provinciæ Africanæ Sacerdotes, Rufini & Vini Episcoporum, Reparati Archiepiscopi obtrectatorum arte delusi, tanquam defensoribus fidei occurrunt, & Primosi prævaricatoris Carthaginis Ecclesiæ communione, præter paucissimos polluunt.*

Error Baronii.

Hinc Baronius errori est eximendus, qui ex Concilii quinti Decretis *universam Ecclesiam Catholicam schismate dilaceratam* fuisse fingit.

Bar. An. 553. n. 221.

Quippe certo res est, in Africa *paucissimos*, in Illyrico paucos assensum negasse Synodo. Eâ verò paucorum firmitudine Ecclesia scindi non potuit, Constantiores animi, quos nec summa Justiniani potestas, nec Vigilii Constitutum de statu dimovere suo potuerunt, exilium potius Capitulorum damnationi anteposuere, quos inter *Frontinus* veterum monumentorum memoriâ celebratur: *P. C. Basilii V. C. anno* XIV. *Frontinus, Episcopus ad urbem regiam evocatus, pro defensione trium eorumdem Capitulorum Antinoënsi primæ Thebaidæ civitatis exilio deputatur: & pro eo ab Hæreticis Petrus Salonensi Ecclesiæ ordinatur.* Hæc Victor in Chronico. Neque tamen Justinianus propositi sui compos fuit, cùm *Hæsitantes*, quos Ecclesiæ communioni suo restitui Concilio voluit, ad concordiam non fuerint revocati. Quò pertinent verba Leontii de Sectis:

Leont. de Sec. a. 6.

Alia nobis oritur de Justiniani temporibus difficultas. Nam quia Justinianus, qui videret Hæsitantes acclamare Theodorito & Ibæ, quasi ipsorum causâ Synodum odio haberent, eos anathemati subjicit, objiciunt nobis, quamobrem illos anathematizamus? Quippe boni erant, vel mali: si boni, cur eos anathematizatis? Seu mali, cur à Synodo recepti sunt? ... Ad hoc respondemus, Justinianum hoc certâ dispensatione fecisse. Nam quia videbat, ut diximus, horum causâ Hæsitantes Synodum aversari, perfecturum se putabat, ut his anathematizatis, Synodus reciperetur, ideòque duos anathematizandos duxit, quanquam minimè anathematizatos oportuit, ut omnes ad concordiam redigeret: hanc igitur ob causam illos anathemati subjecit. Verùm ne sic quidem adducti sunt Hæsitantes, ut Synodum reciperent. Eo docemur exemplo, veritatem omnibus anteponendam esse: neque unquam committendum, ut violatione æqui Ecclesiæ conjunctio redimatur. Neque soli Istrienses, verùm etiam Hispaniarum Episcopi Justiniani Synodum repudiarunt. Itaque Toletana Synodus XIV. omisso quinto Concilio, sextum, quod imperante Constantino Pogonato in urbe Regia celebratum est, post Chalcedonense proximè numerat, c. 7. *Post Chalcedonense igitur Concilium hæc debito honore, loco, & ordine collocanda sunt, ut cujus gloriosè themate fulgent, ei & loci, & ordinis coaptentur honore.*

Metensi Concilium ad Cautinum Arvernensibus Episcopum præficiendum?

XIII. Labente, ut videtur, anno *Metensis* Synodus celebratur, quæ Arvernensibus sacris *Cautinum* præficit. Excesserat *Gallus*, cujus corpus *ablutum* Ecclesiæ intulerant. Labente interpontificio *Cato* Presbyter, quasi jam ad Episcopatum eveheretur, res Ecclesiæ administrabat. Specie pietatis splendebat, jejuniis vacabat, erogandis eleemosynis delectabatur, continuatas vigilias exercebat: ut Episcoporum, qui *Gallum* venerant sepultum, animos omnium in se converteret: *Videmus*, inquiunt, *quia te elegit pars maxima populorum: veni consentis nobis, & benedicentes consecremus te ad Episcopatum.* Spondent, si quid à Rege Theodevaldo detrimenti accipiat, se propriis facultatibus id ei soluturos. Verùm Episcoporum sermone superbius accepto, respondet, *Ego canonicè assumpturus sum hunc honorem*, hoc est, Regis consensu illum impetrabo. Cùm insolentius se gereret, minasque complures Cautino Archidiacono intenderet, is morbo simulato de nocte ad Theodevaldum properat, quem de Galli obitu certum facit:

Greg. Tur. l. 4. c. 7.

Quod ille audiens, vel qui cum eo erant, convocatis Sacerdotibus apud Metensem civitatem, Cautinus Archidiaconus Episcopus ordinatur. Ex ea consecratione magna Arvernensis Ecclesiæ rebus calamitas incidit. Quippe scissâ in partes Ecclesiâ, alii *Cautino*, alii *Catoni* obsequebantur. Neque unquam Presbyter ille impelli potuit, ut suo Præsuli subjiceretur. Quâ contumaciâ factum, ut Cautinus res Ecclesiæ omnes adversariis suis ereptum iret. Aliundè ita in Episcopatu suo tam turpiter se Cautinus gerebat, ut multum infamiæ sibi colligeret, cùm bacchanalia palam apertèque viveret, ne vel Curios simulans:

Greg. Tur. Hist. l. 4. c. 12.

Cautinus assumpto Episcopatu talem se reddidit, ut ab omnibus execraretur, vino ultra modum deditus: nam plerumque in tantum infundebatur potu, ut de convivio vix à quatuor portaretur: unde factum est, ut epilepticus fieret in sequenti.

ANNO DOM. 555.

ANNO U. C. 1308. PER. JUL. 5268. JUL. 600. DOM. 555. JUSTINIANI 28. & 29. *Sol.* 4. C. *Lun.* 5. *Indict.* 3. *Epact.* 29. *Epact. Sol.* 5. P. 28. *Mart.*

Post Consulatum Basilii XIV.

Theodovaldi obitus: ei Rex Clotarius succedit.

I. THeodovaldus Rex ille Francorum, de quo mentionem egimus, labente anno lentâ morte sternitur. Marii Chronologia hæc est: *P. C. Basilii anno* XIV. *Indictione tertiâ Theudobaldus Rex Francorum obiit, & obtinuit regnum ejus Clotharius patruus patris ejus.* Quâ ratione hominibus ereptus sit, in Gregorio legitur:

Greg. l. 4. c. 9.

Theodovaldus *valde infirmatus, à cinctura deorsum se volutare non poterat. Qui paulatim decidens, septimo regni sui anno mortuus est, regnumque ejus Clotharius Rex accepit, copulans Vuldotradam uxorem ejus strato suo, sed increpitus à Sacerdotibus, reliquit eam, dans ei Garivaldum Ducem, dirigensque Arvernos Chramnum filium suum.* Auctis Clotharii regnis Childebertus invidebat, quæ causa videtur esse, cur sollicitato ad defectionem Chramno, voluntarium traxerit. Id memorat Marius: *Eo anno Chramnus filius Clotharii Regis, sollicitante Childeberto, patruo suo ad ipsum latebram dedit.* Sed & Chramnus pravæ indolis homo, debitæque erga & patrem & Regem observantiæ immemor, satis in rebellionem propendebat. Lugubrem Gregorius historiam narrat, nostris Annalibus ornamento futuram:

Greg. l. 4. c. 16.

Cùm Chramnus Pictavii *in magna potentia resideret, seductus per malorum consilium ad Childebertum patruum suum transire cupit, patri insidias parare disponens. Ille verò dolosè quidem, sed suscipere illum promittit, quem monere spiritualiter debuerat, ne patri existeret inimicus. Tunc per occultos nuncios inter se conjurati contra Clotharium unanimiter conspirarunt.* In filio rebelli cudetur faba, qui tandem miserè periit, ut suo loco memorabimus.

Clotharii de Saxonibus cruenta victoria.

II. Qui Theudobaldi regno suum auxerat Clotharius, relatâ & de Saxonibus victoriâ gloriam amplificavit. Rem summarim narrat Marii Chronicum: *Eo anno Saxonibus rebellantibus Clotharius Rex cum gravi exercitu contra ipsos dimicavit, ubi multitudo Francorum & Saxonum ceciderunt. Clotharius tamen Rex victor abscessit.* Tributa Regi debita negabant: quam cùm pari injuriam noller, ad eos de petendis tributis legationem mittit, neque contumaciam Saxones adhibuere, qui excusatum se, nonnullos è suis ad Regem legant. Honesta verba hæc erant, quibus utuntur: *Non sumus contemptores tui, & ea, quæ fratribus ac nepotibus reddere consuevimus, non negamus, & majora adhuc si quæsiveris, reddemus. Unum tantum exposcimus, ut sit pax, ne tuus exercitus, & noster populus collidatur.* Quæ Clothario conditio placuit, ea Aulicis prædæ inhiantibus haud arridebat. Partem ergo facultatum mediam Francorum Principi Saxones offerunt emendæ paci. Tum Rex bellum recusare, pacem amplecti, sed Aulicis alia insidebat mentibus sententia: *Rursum Saxones obtulerunt vestimenta, pecora, vel omne corpus facultatis suæ, dicentes: Hæc omnia tollite cum medietate terræ nostræ, tantùm uxores, & parvulos nostros relinquite liberos; bellum inter nos non committatur.* Hîc se prodit Francorum avaritia cum crudelitate conjuncta, honestis conditionibus bella anteponentium. Quòd cùm Clotharius ægrè tulisset, professus expeditioni se comitem non iturum, Duces irâ perciti, impetu in eum facto, tentorium ipsius scindunt: *Ipsum quoque conviciis exasperantes ac vi detrahentes, interficere voluerunt, si cum illis abire differret.* Sic Rex invitus in Saxones proficiscitur. Initâ pugnâ dimicantes corpora telis

Objectant, pulchramque petunt per vulnera mortem.

Duo maximi exercitus ad satietatem cæduntur, utrinque ingens militum numerus perit, ulciscente Deo & Saxonum rebellionem, & Francorum superbiam. Victoria tamen Clothario cessit.

Greg. Hist. l. 4. c. 14.

Leutharis Francorum Ducis misera mors.

III. At in Italia infaustis prorsus avibus Franci cum Narsete pugnant. Miseræ expeditionis summam nos Marius docuit: *Eo tempore Buccellinus Dux Francorum in bello Romano cum omni suo exercitu periit.* Nobilis hæc historia nobis est dilatanda. *Leutharis* & *Buccellinus* germani fratres Francis Alemannisque imperabant, qui Theodovaldo militabant. Ut Gothis suppetias ferrent, exercitus suos junxerant. Ubi Samnitum in regiones venere, factâ copiarum divisione in diversas regiones abeunt: *Buccellinus* Campaniam vastat, Lucaniam, Brutios: *Leutharis* verò Apuliam Calabriamque prædatur. Hoc tamen inter Francos & Alemannos interfuit. Franci, qui Christi disciplinam colebant, Templis sacrisque rebus parcebant. Alemanni verò per impietatem fana diripiebant; sacra vasa, auro & argento constantia, in proprios usus vertebant; urnas, quibus templorum structores recondebantur, frangebant; cruore Basilicas fœdabant. Hæc scelera aliquandiu patiebatur Dei numen: at tandem tarditatem supplicii gravitate compensat. Æstas jam appetebat, frugumque maturitas imminebat, cùm Leutharis prædâ onustus maximâ domum se recipere, opibusque malè partis ingurgitare secum agitat in animo. Redeunti ad Picenum nil hostile obvium fuit. Positis circa *Fanum* castris, præmittit de more exploratores ter mille numero. Hos *Artabanus* & *Ulda*, qui ad *Pisaurum* junctis exercitibus stationem habebant, impetu facto cædunt. Qui superfuere, nullo prorsus ordine fugam maturantes, in castra sua irrumpunt, eaque clamoribus complent. Hîc ad prælium ineundum excitatus Leutharis, exercitum movet. Relicti sine custodibus captivi, quorum magna vis in castris erat, exuvias quascunque licuit, direptas in oppida proxima conferunt. Cùm Artabanus copiis impar esset, Leuthari prælium detrectat. Solutâ igitur acie Franci castra repetunt, ubi quantâ rerum jacturâ affecti essent, intelligunt. Itaque celeriter eductis copiis Padum transmittunt. In Venetorum regionem pervenerant, cùm *Cenedam* suæ ditionis urbem ingrediuntur, ibi ut in tuto loco victuri. Dum amissam prædam legunt, repentè dira lues prædones invadit, quâ plurimi extinguebantur, eò miseriores, quòd suæ calamitatis originem prorsus ignorarent. Alii aëris vitium, alii vitæ ex bello ad otium conversæ mutationem incusabant, cùm tot malorum causa in divinarum humanarumque Legum injuria quæri debuisset, ut maximo argumento fuit infelix Leutharis exitus. In apertam rabiem versus ejulatus edebat horribiles, copiosa spuma os ipsius proluebatur: eoque furoris venerat, ut propria membra sæviendo gustaret: *In fera morem bis vescebatur, desluentemque lingebat cruorem.*

Agath. l. 2. c. 2.

ANNO DOM. 555.

Buccellinus Narseti occurrit; prope Capuam castrametatur.

em. Sic demum suo exsatiatus, miserè excessit,

IV. Non multò feliciora Buccellini fata. Oppidis ad fretum Siculum usque vastatis, versus Romam proficiscitur. Statuerat secum in animo, cum omnibus copiis Narseti concurrere, quarum partem haud exiguam vi morborum amiserat. Finierat æstas, autumnoque subeunte vites fructibus abundabant, quos Buccellini milites decerptos manibus comprimebant, ut eorum liquore se ingurgitarent, quo factum, ut tumefacto utero, è vestigio nonnulli interirent, alii morbo corriperentur. Cùm in Campaniam pervenisset Buccellinus, prope Capuam castrametatur in ipsa *Casilini* fluminis ripa. Ad hostium impetum munimenta parat. Curruum rotas ad axem usque in terram defigit, stipites adhibet, exitu duntaxat relicto, ut quotiescunque vellet, egrediendi redeundique facultatem nancisceretur. His eâ ratione dispositis, sibi visum est omnia perquàm opportunè parasse. Triginta præstantium, quos ducebat, militum millia spe victoriæ cum complebant, cùm Romanis vix octodecim millia numerarentur. Narses eductis ex urbe copiis, tam longe à Francis castra locat, ut audire strepitum posset, & vallum prospicere. Suspensa Italiæ oppida nutabant, quam ad partem se converterent. Intereà Franci ex vastatis proximis vicis necessaria castris inferebant. Quos excursus Narses exitius sibi inhibendos esse putat. *Charangi* ergo dat in mandatis, ut in vehiculorum ductores invaderet. Quod cùm strenuè officium obiisset, carpenta hostibus demit: unum fœno onustum, ligneæ turri Francorum applicat, quæ igne immisso corripitur. Tum Franci locum relinquere, ex alto se præcipites dare, castra ocius petere; quo factum, ut è vestigio ponte Romani potirentur.

Agath. l. 2. 4.

De Buccellino & Francis Narsetis victoria.

V. Eâ clade Franci ad iram inflammati arma capessunt, nec pugnam diutius differendam statuunt. Prohibebantur quidem à mulieribus fatidicis, quæ eo die pugnantibus internecionem minabantur. Vaticiniorum tamen securi hostibus occurrunt. At Narseti præludia pugnæ fuere justitiæ exercitia. Herulorum de præcipuis unus deliquentem servum miserè occiderat. Homicidam ad se deductum rogat, autorne cædis esset? Qui rem liberè fassus, contendebat id dominis in servos juris esse, ut fortis ejusmodi homines scirent eadem, ni sapiant, se perpessuros. Hanc Narses contumaciam cùm ferre nollet, Herulum morti mitti jubet, quem adacto per ilia gladio lictores illicò interficiunt. Factum frementes Heruli indignabantur, cùm cædis scelere jam expiato, Narses contentâ voce clamat: *Quicunque victoria vult se participem fieri, me sequatur*. Dum ordinat acies, Heruli duo transfugæ sponte ad Francos deficiunt. Eos hortantur quantocius in hostilem exercitum invadere, cui Heruli succensebant. His persuasus Buccellinus, confestim è castris copias educit: quas in majoris Græci Delta speciem ordinat Δ. Narses verò sagittariis imperat, ut hostium in terga tela torqueant, quibus pars Francorum magna cadit: *Sindual* verò Dux Herulorum jam consternatos in fugam agit, sternit, in fluvium præcipitat. Perit Buccellinus cum universo exercitu, ut Francorum nemo domum se receperit præter homines quinque, qui evaserunt, ut clarissimæ testes victoriæ fierent. Romanorum verò octoginta duntaxat desiderantur, qui primam Francorum impressionem susceperant. Victores onusti prædâ, & coronati ante Præfectum Romam venere. Ibi gaudium novâ lætitiâ cumulatur, audito quid de Leuthari actum erat. Tum cives, militesque nescientes in rebus secundis servare modum, tripudia, ludosque agunt, quasi nil in posterum metuendum foret. Narses verò gnarus & prudens mobilitatis fortunæ, veritusque ne novum sibi cum Francis bellum gerendum foret, exercitu convocato, de reprimenda insolentia, colendaque & fortitudine, & continentia Romanos rectè monet. Istuc esse sapere, non quod ante pedes modò est, videre; sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere. Eâ oratione dejectus pudore miles, abjectâ prorsus negligentiâ, ad decus suum redit.

Agath. l. 2. c. 6. &c.

Mermeroës Lazorum regionem ingreditur: moritur: ejus sepultura.

VI. Hæc in Occidente. In Oriente quoque belli æstus Lazorum in regione commovebantur. Huic genti *Gubases* præerat, quem utpote de Religione recta sentientem, magna Justinianus benevolentiâ prosequebatur. Verebatur etiam, ne si Gubasis regnum Persæ suæ ditioni subjicerent, nil impedimento esset, quominùs in Pontem Euxinum navigantes, Imperii in viscera penetrarent. Copias itaque maximas his in regionibus statuerat, quibus viri strenui Bessas, Martinus, Buses, Justinusque præficiebantur; *Mermeroes* belli peritus, Muchirisim & Cotaisim oppida petierat, ut si quà posset, castella Costoia in potestatem redigeret. *Telesim* urbem munitissimam Martinus perquàm diligenter custodiebat: erat etiam locus aditu difficillimus. Quod facto opus esset, cùm diu secum versasset *Mermeroës*, gravi & insanabili se morbo teneri fingit, nec multò pòst astutè admodum de morte sua famam spargit. Tum Romani quasi curarum belli omnium vacui, vigilantiam suam in negligentiam mutare: loca quæ obstruxerant relinquere. At Mermeroes reviviscens, de improviso ad Romanos accedit. Persarum celeritate *Martinus* territus, animoque consternatus è vestigio discedit, *Theodoro*, qui de Zanorum genere erat, viro fortissimo dat in mandatis, ut numerum hostium exploret. Verùm Romani milites dum prædæ cupidi in Lazorum ædes impetu facto, hordea diripiunt, à Persis opprimuntur: nonnullisque cadentibus, alii cursu citatissimo, in sua se castra recipiunt, ea clamoribus & terrore implent. Itaque virtutis suæ officiique immemor exercitus, ordine incomposito ab Ollariis (locus est, in quo præter venales ollas, nil operis exercetur) ad Insulam centum & quinquaginta stadiis distantem pervenit. Quam Mermeroës ignaviam cùm illusisset, relictis ad quæ accesserat Ollariis, ponte Phasidem fluvium juncto, retrò ad Cotaisim & Muchirisim revertitur. Hîc majore sui exercitus parte relictâ, lethali morbo affectus, in hiberna se transtulit: urbemque Mischitem vix tandem delatus, cùm vim morbi superare non posset, ultimum diem obiit, relicto Cosroï magno sui desiderio. Vir erat prudentissimus juxta & fortissimus, qui jampridem pedibus captus, ut nec vehi equo posset, non secus ac robustissimus juvenis, labores belli omnes adibat: adeò verum est, non magis viribus corporis, quàm consilio & prudentiâ bella sæpè geri, *capuique non pedes imperare*. Mermeroïs corpus in loco extra urbem Persico more nudum, solumque relinquunt, prædam canibus avibusque futuram. Defunctorum cadavera, si ad lacerandum

Agath. l. 2. c. 11. 12.

cerandum aves animaliaque non statim petant, Persæ corruptis eos moribus fuisse existimant, quos nec corvi tangere velint, dignos Dæmonum cruciatu. Itaque eos propinqui maximè deflent, quibus nil putent spei esse relictum. Sub anni principia Mermeroës fato concessit: ei *Nachoragas* sufficitur.

Gubases Lazorum Rex occiditur, qui Lazi alieni fiunt à Romanis.

VII. Ducum ignavia Romanorum, qui Mermeroïs ad adventum turpem sanè fugam inierant, cruentæ initia tragœdiæ præbuit. *Gubases* Lazorum Princeps, cùm acceptum dedecus molestè ferret, Justiniano Ducum ignaviam omnium significat. Præcipuè *Bessam* accusat. Simultates erant Gubazem inter & Rusticum atque Martinum, quos ignaviæ sæpius & insolentiæ insimularat. Qui ultioni suæ fræna laxantes, *Gubazi* necem moliuntur. Non prius tamen eum perditum ire statuunt, quàm Imperatorem tentassent. Constantinopolim itaque mittunt Joannem, Rustici fratrem, qui nunciaret Imperatori, Gubazem Persis fautorem esse. Commotus accusatione Justinianus, *Age*, inquit, *curate ad nos ille veniat.* Regerenti Joanni, si coactus obstiterit, quid deinceps agendum? *Quid aliud*, ait, *nisi ut quæ pati tyranni solent, ea hic patiatur.* Acceptis Justiniani literis, Martinus & Rusticus Justino & Buze ad se vocatis, dicunt ad Gubazem esse perquàm celeriter contendendum, habendo de *Onogoris* obsidione consilio. Ubi ad se venire Romanorum Præfectos Gubases novit, inermis, paucisque comitatus, circa *Cobum* amnem obviam propinquantibus procedit. Ubi unà omnes convenere, Rusticus Gubasis ad expugnandam Onogorim implorat auxilia. Cui respondet, se non prius adjutorem iturum, quàm quæ Romani Duces ignaviâ suâ amiserant, in integrum restituissent. Id Joanni magno satis argumento defectionis fuit. Itaque is districto pugione Gubasum in pectus ferit, qui equo lapsus, dum in solo se volutat, à Rustici satellite interficitur. Tristem sui Principis casum indignati Lazi, procuratis ipsius pro suo ritu exequiis, à Romanis secedunt, hærentes quònam se verterent. In Caucasi montis recessibus, clam gente coactâ, deliberationem instituunt, utrùm esset ad Persas deficiendum. Id faciendum oratione suâ *Æëtes* Lazis suadere nititur. Romanos gentis hostes esse, perfidos sui Regis percussores: contra Persarum fidelitatem in fœderibus notam esse. Ad deficiendum Lazorum jam animos permoverat Æëtis hæc oratio, cùm *Pharases* rebellionem dissuadet. Justiniani jussu Gubasem occisum non esse: Persis Religionis Christianæ, quam Colchi profitebantur, inimicis adhærendum non esse. Neque satis sibi virium futurum, ut Romanorum impetum sustineant. Vicit *Pharasis* sententia, pietatis amore. Itaque Legatos Justiniano mittunt oratum, ne defuncti sui Principis manes inultos esse sinat: Zatem Gubasis germanum, Constantinopoli morantem, sibi Regem imponat. Cùm æqua postulatio Imperatori videretur, *Athanasium* misit, qui de patrato scelere inquisitum iret. Ubi Colchorum in regionem pervenit, Rusticum & Joannem *Apsarunthum* oppidum vinctos transmisit.

Agath. l. 3. c. 3. 6. 7.

Romanorum Onogorim obsidentium fœda clades.

VIII. Jam Deus crudelem Gubasis cædem ulciscebatur. Dum Lazorum Legati urbem regiam petunt, Romani hortante Martino, *Onogorim* oppugnant. Id nominis urbs ea à Hunnis sortita erat, qui *Onoguri* olim appellabantur, quos ibi Colchi debellaverant; victoriæ suæ in memoriam id oppido nominis imposuerant, quod deinceps in sanctum Stephanum à multis mutatum fuit, ob templum Protomartyris honori consecratum. Gubasis percussores in eam spem venerant, à se præsidium ea pugnari, eâque ratione Imperatoris iram mitigari posse. Captus Persarum explorator, vi tormentorum narrat, Nachoragam in Iberiam jam pervenisse. Quibus auditis, Buzæ sententia fuit, eaque prudentissima, ut Persis obviam irent. At Rusticus crimine jam suo insaniens, optima consulentem coarguit; satius ducens applicari præsidio copias, quibus id dirui quàm facillimè posset. Vicit consilium pejus, ut scelesti facinoris autores justum ad supplicium Duci inciperent. Utrinque summâ vi pugnabatur. Persæ lintea culcitrasque muris appendebant, ut ictus hebetiores redderentur. Intereà tria equitum Persicorum millia Onogorim petunt, qui cùm in Dravagezam, & Usigardum inopinatò incidissent, illicò terga vertunt. Verùm agnitâ insequentium paucitate, subitò conversi in eos invadunt, inque fugam conjiciunt. Tum castra Romana ingens simul & turpis metus incessit, quem magna clades excipit. Persis equitibus, cùm se præsidii pars junxisset, irruunt in pedites, quos equitatus Romanus deseruerat. Eorum multi è *Cubari* fluminis ponte, quà transeundum erat, oppressi, in aquas labuntur, ferro alii cadunt, omnesque ad internecionem periissent, ni *Buses* cognito periculo, Barbaris obstitisset, donec Romani ponte transmisso in tuto locarentur. Quæ in castris erant & alimenta, & suppellex, Persarum in prædam cessere, ut tantæ gloria victoriæ utilitate cumularetur. Quippe quinquaginta circiter millia à ter mille Persis in fugam acta sunt.

Agath. l. 3. c. 4.

Terræ motus Berytum, aliasque urbes evertit.

IX. Labente & hoc anno ingenti terræ motu plurimæ Orientis urbes funditùs delentur, maturis jam frugibus. *Berytus* pulcherrima Phœniciæ civitas adeò vastata est, ut præter pavimenta nil ferè reliquum foret. Qui cladi superfuere, juris Doctores Sidonem migrarunt, donec Berytus iterum excitaretur. Alexandriæ brevis concussionis hujus sensus fuit, quod pro miraculo habitum, cùm nullus antehàc in Ægypto terræ motus extitisset. Versabatur tum temporis Agathias Historicus in ea civitate, ut Legum notitiam sibi compararet: ac re subitâ consternati omnes in publicum se effundunt. Coi Insulæ vi motus concussæ pars minima servatur, cætera solo prostrata. In Asia civitates multæ eâ quoque calamitate afflictæ sunt.

Turbæ Origenistarum, iis pulsis in Palæstina extinguuntur.

X. Sequitur, ut notabiliora ad res Ecclesiæ pertinentia commemoremus. Autoritate quintæ Synodi Origenistarum Palæstinensium audacia nondum comprimebatur. Imperator Acta Synodi Hierosolymam miserat: omnesque per Palæstinam Episcopi & manu & ore ea firmaverant, excepto Alexandro Abylæ Præsule, qui ea de causa ab officio dejectus, Byzantino terræ motu obrutus est. Ab Ecclesiasticis se communione Neolauritæ separarunt. Eustochius igitur regiam ad eos opprimendos autoritatem sibi adhibendam putat. Rem ea equitur Cyrillus Scythopolitanus: *Patriarcha Eustochius diversis modis eos aggressus, & per octo menses admonitione & adhortatione erga illos usus, ubi non persuasit, ut cum Catholica communicarent Ecclesia, imperatoriis adhibitis jussionibus, per Anastasium Ducem eosdem à nova Laura expulit, totamque Provinciam ab ipsorum peste liberavit. Quod verò nollet locum abs-*

que

ANNO DOM. 555.

que habitatoribus relinquere, centum viginti Monachos collectos sibi transplantavit: sexaginta nimirum è maxima Laura, ex quibus Joannem quendam, qui Scholarius fuerat, præpositum ordinavit & constituit: alios verò sexaginta è reliquis Eremi Orthodoxis Monasteriis, quorum unus ipse sum, maxima Laura Patres è Monasterio sancti Euthymii, de sententia & permissione divini Joannis Episcopi ac Solitarii evocatis. Itaque in sancta civitate congregati egressi sumus cum Patriarcha, nostroque Præposito in Thecoam vicum: atque post Origenistas, ab Anastasio Duce pulsos, Novam Lauram recepimus vigesimo tertio a morte beati Saba anno. Et in his quidem finem habuit bellum, quod contra pietatem excitatum fuerat. Obierat Sabas anno DXXXII. quinto Decembris, iterum post Consulatum Lampadii & Orestis. Itaque anno DLV. Origenismus funere elatus est.

Numidiæ tria Capitula damnant. Victor Tunonensis carceri includitur.

XI. In Africa Episcopi, paucis exceptis, ad Synodi Constantinopolitanæ de tribus Capitulis placita sese fingebant, ut nos Victoris Chronicum monuit: *P. C. Basilii V. C. anno* XV. *Concilii Numidiæ Episcopi ad instar Proconsularium Sacerdotum collecti Carthaginem veniunt, & Primosi ejusdem Ecclesiæ incubatoris communione polluti, prævaricatoresque effecti ad propria redeunt.* Constantior animi Victor pro Capitulorum defensione vincula patitur: *Victor Tunonensis Ecclesiæ Episcopus, hujus Autor Operis, post custodias simulque & plagas, quas Sala & Valerianis perpessus, necnon in Monasterio de Mandra, primo ac secundo exilio Egi Mauritaniæ Insulæ, tertio Alexandrina unà cum Theodoro Cebarsisitana Ecclesiæ Episcopo pro præfatorum trium Capitulorum defensione exilio mittitur, & carceri Castelli Diocletiani post Prætorianum carcerem traditur.*

Vigilii Papæ obitus.

XII. Subdifficilis quæstio est & inter eruditos agitata, quo tempore extremum Vigilius diem obierit. Ac Victor Tunonensis Vigilii mortem anno DLVII. affigit: *P. C. Basilii V. C. anno* XVII. *Vigilius Romanus in Insula Sicilia moritur.* Citius tamen naturæ satisfecisse nobis est persuasissimum ex Pelagii Epistolis anno DLVI. scriptis. Vigilium excessisse IV. *Idus Januarii anno* DLVI. Onuphrii fert Chronologia. Ea tamen sententia nobis probari nequit, cùm Pelagius Vigilii decessor, quem exilio revocatum in Sede Romana Justinianus constituit, Tusciæ ad Episcopos Epistolam dederit, *quindecimo Kalend. Martias anno* XV. *P. C. Basilii.* Est autem creditu difficillimum, in eo temporis spatio, quod à decimo Januarii ad usque Februarii XV. protenditur, & Vigilii mortem innotuisse Imperatori, & Pelagium in urbe consecratum esse, postquam soluto exilio Romam reversus est. In Chronico Marcellini mors Vigilii cum anno DLIV. copulatur, quam nos Chronologiam admittere non possumus: cùm ex ea magnum sequatur Pelagium inter & Vigilium interpontificium. Eorum ergo magis sententiæ sumus, qui labentem annum Vigilio fatalem esse tradunt, etsi ultimum ipsius & diem, & mensem ignoremus. Excessit itaque currente XVIII. Pontificatus anno, nec tranquillâ satis, placidâque morte, si vera Liberatus prædicat: *Ab ipsa heresi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitæ terminum susceperit, notum est omnibus.* In Marcellini Chronico hæc legimus: *Vigilius cùm Romam redire cœpisset, in Sicilia morbo calculi tactus decessit: mox que Romam perlatus, apud S. Marcellum in via Salaria sepultus est.* Justo Dei judicio extra suam

Liberat. c. 22.

Ecclesiam in Insula mortalium à conspectu ereptus ille fuit, qui Silverium Sede suâ pulsum in Insulam relegarat. Vigilii memoria & recordatio bonis viris jucunda non fuit, cùm solâ ferè loco constantiâ, perfidiâ, in decessorem crudelitate, immensâque Pontificatus cupidine nomen nobilitavit suum. Porrò hic non sibi constat Baronii Chronologia. Supremum Vigilio annum DLV. dixit, & rectè nostro judicio: at sui immemor ejus obitum anno DLIV. assignat, dum eo anno Pelagium ad Pontificatum evectum esse tradit: *Quingentesimus undesexagesimus Christianus inscribitur, quo Pelagius Papa ubi sedisset annos IV. menses X. diesque decem & octo, ex hac vita migravit secundâ Martii.* Id temporis à secunda Martii in anteriores annos facto recursu si numeremus, ad anni DLIV. Aprilem pervenimus. Defuncto successit *Pelagius* Diaconus. Tempus verò juxta scimus cum ignarissimis, neque ex Inscriptione ab eruditis suppeditata probari posse existimamus. De ea quæstione anno sequente accuratius tractabitur.

Bar. An. 559. n. 5.

ANNO U.C. 1309. PER. JUL. 5269. JUL. 701. DOM. 556. JUSTINIANI 29. & 30. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 6. *Indict.* 4. *Epact.* 10. *Epact. Sol.* 6. 7. P. 16. *April.*

ANNO DOM. 556.

Post Consulatum Basilii XV.

Zathes Lazis Rex imponitur. Persæ Phasidem urbem obsident.

I. ZAthes Gubedi frater natu minor, paterno regno succedaneus à Justiniano datus, ex prisco more Lazorum Rex inauguratur. Principis ornamenta erant corona aurea, pretiosis distincta lapidibus, mitra auro & lapillis radians, stola deaurata, rubri calcei: purpuream verò chlamydem Lazorum Regi gestare nefas: albâ duntaxat utebatur & splendidâ, auro utrinque intertexta, cujus fimbriæ gemmis pendulis constabant: eo ornatu, clangentibus tubis Romanis simul & Lazis comitatus procedit. Intereà *Nachoragan* Persarum Præfectus, qui *vere novo* paraverat exercitum, militum LX. millia ad Insulam ducebat, ubi Justinus Martinusque cum suis copiis stationem habebant. Qui Romanis auxilio erant, Sabyri Persas accedentes molestiâ afficere jubentur. Quod ubi Nachoragan intellexit, *Dilimnitas* in Sabyros mittit. Dilimnitæ gens est maxima & bellicosa, quæ loca infra *Pigritum* flumen incolit. Lanceis & sarissas gestant, ensemque ab humero pendentem, pugionemque lævo brachio circumligatum. Velocissimè & loca opportuna, & cùm opus est, fugam arripiunt. Adversus Sabyros tendentibus Colchus sub obscura nocte offertur: quem mox comprehensum, ut ad hostes se duceret cogunt. Ille densiorem sylvam nactus, è manibus subsequentium cùm sese proripuisset, cursu citato ad Sabyros pervenit, quos somno sepultos excitat, ingenti clamore: *O miseri, vobis jam pereundum est.* Tum illi subitò armis correptis bifariam divisi, venientibus comparant insidias. Dilimnitæ, qui nil strepitus Sabyrorum in castris audiebant, in ea irruunt, quasi dormientes interfecturi. At Sabyri insidiis egressi, impetu facto, eos de improviso invadunt, cæduntque. Ex his octingenti occubuere, cæteri palantes & dispersi capiuntur. Ortâ luce *Babas* Romanorum Præfectus fugientium complures occidit, ut ex tanto numero vix mille ad Nachoragan se receperint. Spe igitur frustratus suâ Martinum ad colloquium invitat, hortatur, ut

Trapezuntium concedat cum exercitu: sic pacem per Legatos confici posse; sin minus obtemperet, sciat se vi pellendum, cùm Persia expeditè vincere, non magis difficile sit, quàm annulum ex digito extrahere. Superbas Persæ minas cùm Martinus sprevisset, Nachoragan insciis Romanis Phasim fluvium facto ponte celeriter transmittit: quâ festinatione non minima Romanorum in castris trepidatio exoritur. Fortitudine tamen in animos revocatâ, Phasidem ingressi urbem præsidio muniunt: quam totia Persæ viribus oppugnant. Obsessis magnam Martini solertia fiduciam parat. Ignotum cursorem producit, pulvere conspersum, qui regias literas afferebat, quibus Justinianus narrabat, alterum se exercitum misisse subsidio. Addebat nuncius, non longius stadiis octoginta abesse, utpote à se circa Neognum flumen relictum.

Agath. l. 3 c. 7. & 10.

Magna Persarum circa Phasidem clades: obsidionem solvunt.

II. Spe victoriæ prædæque cùm ad strenuè pugnandum suos *Martinus* animasset, simulatâ indignatione venientem, qui ferebatur, exercitum remitti censet, quod omnibus probatum, ne spoliorum partem amitterent. Adventantium copiarum fama cùm & ad Persas pervenisset, Nachoragan ficto rumore deceptus, equites primùm misit unde rebatur Romanos transituros: dein raptim è castris educto exercitu, obviam eis procedit, minatus nec sine juramento, eâ ipsâ die urbem cum hominibus se crematurum. Porrò ex levi occasione insignia rerum mutatio exoritur. Justinus sacris conficiendis ad Templum haud procul ab urbe situm processerat, equitum millibus quinque comitatus. Dum divino cultui vacat, Persæ irruptione in oppidum factâ, clangentibus tubis, tympanisque pulsatis, terrorem obsessis incutere conantur. Fortissima Romanorum defensio erat, cùm Justinus è Templo rediens, quæ gerebantur intuitus, impetum in oppugnantes validissimum facit. Tom Persæ suspicati illum exercitum esse, quem jam affuturum intellexerant, in fugam moveri incipiunt. Ut laborantibus opem ferrent *Dilimnita*, paucis ad muros relictis, cursu tendebant, quos *Aggilas* Theodorusque, qui inter Romanos ordines ducebant, egressi oppido insectantur, fugant, delent. Eo animadverso, pars Dilimnitarum, quæ ad mœnia oppugnanda relicta erat, suis opitulandum esse censet. Cum citato cursu ferrentur, cui fugæ species inesse videbatur, Persæ in mentem sibi inducentes gravissimum periculum imminere, fœdissimè terga vertunt. Oblatam sibi occasionem obsessi oportunè amplexi, ex oppido prodeuntes hostium extrema carpunt. Jam lævum Persarum cornu profligatum, in dextro verò fortiter pugnabant. Præsidii loco elephanti opponebantur, unde sagittarii telorum nube Romanos vulnerabant. Ac jam in fugam inclinabant, cùm miles, cui *Ognari* nomen, elephantum intrepidè se impetentem in supercilium lanceâ ferit. Quo vulnere in furorem conversus, Persas excussos sternit, occiditque; equorum alios dentibus laniat, alios barritu terret. Consternatum eo casu cornu dextrum, impressioni in se à Romanis factæ impar, nullo servato ordine fugam init. Nachoragan timore percitus, flagello, quod manu gerebat, signum fugæ dabat. Eâ pugnâ decem mille ex Persis, qui flos exercitus erat, desiderantur; machinæ, quas ad urbem reliquerant, in cineres redactæ. Incendii hujus signis decepti calones, quibus Nachoragan injunxerat, ut viso fumo scirent oppidum captum esse, relictoque opere ocyus venirent, faces tectia subministraturi, errore decepti, morti semet offerunt, quâ hominum circiter millia duo periere. Romani verò recensito exercitu, ducentos duntaxat è suis cecidisse comperiunt. Attritus tantâ clade Nachoragan, equitatus robore ad Muchirisim relicto, cum paucis in Iberiam hyematurus redit. Postquam Cosroëa, quæ ad Phasidem gesta erant, & Nachoragan fugâ excessisse novit, subinde accersito cutem à cervicibus ad imos pedes universam detraxit, quam & scopulo affigi jussit. Quam crudelissimam ignaviæ suæ pœnam miser anno sequente luet.

Agath. l. 3. c. 13. 14.

Agath. l. 4. c. 10.

Gubasis percussores ad mortem ab Athanasio damnantur.

III. Postquam debellatæ Persarum acies Phasidis oppugnatione relictâ recessere, Gubasis immani scelere perempti sanguis sicarios ad pœnam trahit. *Athanasius* ergo Magistratuum apparatu ornatus, altiore Cathedrâ insidens assessoribus comitatus, ministrisque ferrea vincula, compedes, instrumentaque ad torquendum idonea ferentibus, ut in reorum judicio majestas quædam elucerer, in eorum scelus inquirit. Rusticus & Joannes producti è carcere, Athanasio ad lævam stabant, utrinque accusatores aderant, Lazorum peritissimi, qui Justiniani literas primùm recitari postulant, quibus sive volens, sive invitus Gubases Constantinopolim mitti jubebatur. Quòd si pertinacius adventum neget, qui resistentem occiderit, ut tyranni percussor laudibus erat afficiendus. Hæc Justiniani Epistolâ summatim continebantur. Auditis Rustici Joannisque & accusationibus, & defensionibus, Athanasius ex scripto sententiam tulit, quâ Gubasis percussores capite plecti jubentur. Quo facto Lazi summâ Romanos benevolentiâ prosequuntur; ac ot æqui bonique custodes venerantur.

Agath. l. 4. c. 4.

Ragnares occiditur. Gothi à Narse Constantinopolim mittuntur.

IV. Hæc in Oriente. In Italia verò maxima Narseti cura erat, ut Gothi penitùs imperio subjicerentur. In *Capsum* se oppidum receperant, cui Hunnus *Ragnares* præerat. Ingens erat in ea civitate alimentorum copia, quæ causa fuit, cur obsidio in longum protraheretur. Tandem Barbari in colloquium veniunt; verùm cùm magnifica verba jactarent, Narses conventum solvit, eosque ne se adirent, in posterum vetat. Tum Ragnares indignatus, quòd spe excidisset suâ, Narsetem telo trajicere nititur, quo tamen nullus vulneratur. Eâ succensi perfidiâ Narseris satellites, *Ragnarem* multis vulneribus conficiunt, qui biduo pòst excessit. Eo defuncto Gothi Narsetem rogant, ut fide datâ incolumes se abire sineret. Qui ne iterum rebellarent omnes numero circiter septem mille Constantinopolim mittit.

Agath. l. 2. c. 8.

Saxonum clades. Chramnus Clotharii regnum vastat.

V. Non Italia modò, sed Gallia quoque armorum murmore strepebat. Saxones cladis suæ memoriâ ad iram inflammati, & uti fama est, à Childeberto commoti, Clothario bellum intendunt; Franciam ingressi, *usque ad Nitiam civitatem prædas agunt*, multaque crudelius perpetrant. His occurrens Clotharius ingenti eos exitio sternit. Belli hujus annum Marius in Chronico consignat: *P. C. Basilii anno XV. Indict. IV. iterum rebellantibus Saxonibus, Clotharius Rex pugnam dedit, ibique maxima pars Saxonum cecidit. Eo anno Franci totam Toringiam pro eo, quòd cum Saxonibus conjuraverat, vastaverunt.* Dum eâ expeditione Clotharius detinetur, Chramnus ejuratâ pietate, patris in regnum armis infestis ingreditur, ut nos quoque Marius docuit: *Ipsis*

diebus

Anno Dom. 556.

diebus Chramnus collecto exercitu regionem patris devastat. Irruptionem Gregorius fusius exponit. Charibertum & Guntchramnum filios *Clotharius* Chramno misit, qui eum monitum irent, ut malè sibi partas parentis sui regiones restitueret; si nollet, pugnæ igitur se accingeret. Respondet Chramnus, patri se prorsus esse morigerum: cupere tamen se cum genitoris venia, quæ cœperat, retinere. Ad prælium itur, quod vehementis exortu procellæ prohibetur: *Cùmque moto utrinque exercitu cum magno armorum apparatu ad bellum convenissent, subitò exorta tempestas cum gravi coruscatione atque tonitruo eos ne pugnarent inhibuit.* Dolis quoque Chramnus, mirus simulandi artifex, utendum sibi esse putat. Fratrum ad castra nuncium mittit, qui parentis obitum referat. Illi velociter Burgundiam repetunt. Discedentes Chramnus insecutus, Cavillonensem suæ potestati urbem subjicit. Exinde Divionense castrum petens, die Dominicâ, quâ advenerat, auspicia ex Prophetis, Pauli Epistolis, Evangelio consultum ivit. Apud *Tetricum* Episcopum prandio sumpto, ad Childebertum properat: *Tunc Chramnus jam acceptâ Willachari filiâ, Parisios accedens, secum Childebertum Regem constringit, in fide atque charitate jurans, se patri esse certissimum inimicum. Childebertus autem Rex, dum Clotharius contra Saxones decertaret, in Campaniam Remensem accedit, & usque Remos civitatem properans, cuncta prædis atque incendio vastavit.*

Greg. l. 4. c. 17.

Pelagius I. Papa: summa ipsius historia.

V. Deformem filium in imo gurgite turpitudinis suæ jacere patiamur, ut ad res Ecclesiæ convertamus animos. Pelagius anno superiore Romanæ Pontifex Ecclesiæ præfectus erat. Patriâ Romanus, patrem Joannem Vicarianum habuisse dicitur. Diaconi munus exercebat, & in urbem regiam missus, Romanæ Sedis Apocrisiarium egerat. Quo munere dum fungitur, motæ in Origenistas tragœdiæ incendiarius fuit. Hinc Theodorus Ascidas referente Liberato exclamaverat, *Se & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum.* Famæ multum comparaverat, dum gravi fame laborantibus Romanis, quas sibi Justinianus tribuerat, opes erogavit. Urbem Gothicâ furore liberaverat, dum ingredienti Templum Totilæ supplex factus, gestans Evangelium dixit, *Parce, ô Princeps, tuis.* Fortem trium se Capitulorum defensorem præbens, solum vertere coactus fuerat. Verùm animi pertinaciam tandem domuit spes adipiscendi Pontificatus, quem & favente Justiniano impetravit. Testis Victor Tununensis, licet in tempore peccet: *P. C. Basilii anno* XVIII. *Pelagius Romanus Archidiaconus, trium Præfatorum defensor Capitulorum, Justiniani Principis persuasione de exilio redit, & condemnans ea, quæ dudum constantissimè defendebat, Romanæ Ecclesiæ Episcopus à prævaricatoribus ordinatur. Qui fuit annis quinque.* More solito inauguratus non fuit, si quis fides Anastasio: *Dum non essent Episcopi, qui eum ordinarent, inventi sunt duo Episcopi, Joannes de Perusio, & Bonus de Ferentino, & Andreas Presbyter de Ostia, & ordinaverunt eum Pontificem. Tunc enim non erant in Clero, qui eum possent promovere. Et multitudo religiosorum, sapientium & nobilium subduxerant se à communione ejus.* Quibus apertè liquet, à munere Presbyterorum ordinationem Episcopalem alienam non esse; cùm Pontifici consecrando Andreas Presbyter adhibitus fuerit. Cur Pelagii à societate Romani se subduxerint, in sententiis ponitur. Narrat Anastasius, dissidio præbuisse causam Pelagii sævitiam, quâ Vigilius vexatus erat: *Subduxerant se à communione ejus, dicentes, Quia in morte Vigilii Papa se immiscuit, ut tantis pœnis affligeretur,* Anastasio credulum se Baronius præbuit. Vix tamen dubitamus, quin more suo fabulas Anastasius nobis obtrudat, cùm certo certius sit, Vigilii ad obitum usque Pelagium acerrimum se trium Capitulorum defensorem ostendisse, eaque de causa à Justiniano in exilium ejectum fuisse, ut nos Victor monitum ivit. Afflictiones quoque suas Pelagius memorat in sua ad Childebertum Epistola, data *tertio Idus Decembres: Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus, quoniam vivente Augustâ quidquid in Ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus.* Narranti tamen Anastasio non omnem fidem detrahimus. Id unum contendimus, aliam & dissidii, & juramenti, quod Pelagius præstitit, causam fuisse, quàm putat Anastasius, cujus hæc verba sunt: *Eodem tempore Narses & Pelagius Papa consilio inito, datâ Litaniâ a sancto Pancratio cum Hymnis & Canticis spiritualibus venerunt ad Sanctum Petrum Apostolum. Qui Pelagius tenens Evangelia, & Crucem Domini super caput suum, in ambonem ascendit. Et sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregisset contra Vigilium.* Materiam juramenti hujus diversam esse existimamus, quòd nempè damnando tria Capitula Chalcedonensi Concilio contrarius non iverit: uti multis videbatur. Hinc purgandi sui causâ Pelagius ad Childebertum scripsit, anathema se iis dicere, qui de fide aliter sentiant, quàm Leonis in Epistolis, & in Synodo Chalcedonensi continetur. Similiter ad Tusciæ Præsules, qui ab ipsius se societate segregaverant, nunciat, se de quatuor Synodorum Oecumenicarum autoritate nil delibasse.

Procop. Goth. l. 3. cap. 9.

Pelag. Ep. 10.

Quo tempore Pelagii ordinatio peracta?

VI. Quo tempore Pelagius ad Pontificatum evectus fuerit, in obscuro latet. Extat Inscriptio apud Baronium verbis ejusmodi:

Hîc requiescit Pelagius Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo. Depositus quarto Nonas Martii.

Bar. An. 559. n. 1.

Ex eo monumento Pelagius, mense Aprili anni DLV. ad Pontificatum evehi debuit: nec in annum DLVI. ordinationem ejus differri patitur Epistola Tusciæ ad Episcopos, *data* XV. *Kal. Martii, anno* XV. *post Consulatum Basilii.* Itaque non accurata est Onuphrii Chronologia, scribentis: *Pelagius ordinatur* XVI. *Kal. Maji, die Dominico Pascha,* XV. *P. C. Flavii Junioris.* Porrò ex Inscriptione nobis aqua hæret. Pelagius quippe ex Ecclesiæ Romanæ disciplina, die Dominico consecrari debuit. Hoc verò ad Inscriptionem non quadrat, quæ de pleno consummatoque Pelagii quinquiennio dies XIII. mensemque unum resecat, ut ex ea intelligatur, Aprilis XV. anno DLV. Pelagium inauguratum esse, feriâ quintâ ob Cyclum Sol. 4. C. Epactam Sol. 5. Die verò Jovis ordinatum esse Pelagium quis credat? Prima feria, quâ consecrationes Pontificum peragebantur, Aprilis XI. cohærebat. Itaque eâ die Pelagius Episcopatum induere debuit: quod nec accuratè satis Inscriptioni consentit, quæ non XVIII. sed viginti dies cum annis IV. & mensibus decem Pelagio vindicare debuisset, ut numeranti patet. Aliundè si mense Aprili anni DLV. Pelagius Pontificatum adiisset,

 expectas-

Anno Dom. 556.

expectaſſetne tamdiu, ut Tuſciæ Epiſcopos ad concordiam revocaret, quos non ante Februarii xv. anno DLVI. ſcripto compellat? Eò igitur inclinat propenderque ſententia, ut anno quidem DLV. Pelagius Pontificatum adeptus ſit, de menſe verò, dieque ordinationis pendemus animi.

Pelagius ſe purgat de damnato Concilio Chalcedonenſi.

VII. Cùm non neſciret Pelagius, ob damnata tria Capitula ſe proditæ fidei à multis poſtulari, omnibus ſe purgatum voluit, ſcriptâ ad univerſum Populum Dei de Catholica fide Epiſtolâ: *Etſi*, inquit, *zelum Dei in quorumdam mentibus eſſe deprehendimus, in hoc tamen, quòd ſuſpicionibus quibuſdam ſine notitia veritatis ſe concuſſerunt atque concutiunt, & quòd ſe à viſceribus unica matris Eccleſiæ nefariâ animoſitate diſcerpunt, ſine ſcientiâ eos eſſe non dubium eſt.* Subjungit, *ad ſedandos rumores hominum* demonſtrare ſe poſſe, *nihil contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem ullatenùs eſſe tentatum*, verùm quia quæſtionis hujus non omnes capaces erant, quid teneret ejus de fide ſententia demonſtratum. Teſtatur ergo, quatuor Concilia magnâ ſe veneratione proſequi: *Sed & Canones*, ait, *quos Sedes Apoſtolica ſuſcepit, ſequor & veneror, & Deo adjuvante defendo, neque vel de hac promiſſione reticere, aut diſcedere aliquando promitto.* Pontificum quoque Epiſtolas, Cœleſtini, Sixti, &c. pro defenſione fidei ſcriptas, à ſe cuſtodiri profitetur, *quos ipſi receperunt, præcipuè venerabiles Epiſcopos Theodoritum & Ibam, me inter Orthodoxos venerari.* Quicunque aliud aut ſenſerit, aut prædicaverit, eum univerſalis anathematizet

Pelag. Ep. 7.

Eccleſia. Ea quoque de cauſa Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Juſto, Terentio, Vitali & Laurentio per Tuſciam Annonariam ſcribit, *Jordane* defenſore deferente Epiſtolam. Pelagium rogaverant, quinti Conſtituta Concilii rejicere, ut ex his colligitur: *Satis mirati ſumus, ita vos Apoſtolicæ autoritatis oblitos, ut diviſionem veſtram ab univerſali Eccleſia meo etiam volueritis, quod abſit, conſenſu firmari.* Quin etiam eo proceſſerant, ut nomen ipſius myſteriorum

Pelag. Ep. 6.

in celebratione recitatum iri nollent: *Quomodo vos ab univerſi orbis communione ſeparatos eſſe non creditis, ſi mei inter ſacra myſteria ſecundum conſuetudinem nominis, memoriam reticetis, in quo, licet indigno, Apoſtolica Sedis per ſucceſſionem Epiſcopatus, præſenti tempore videtis conſiſtere firmitatem.* His ergo certum facit, Concilii ſe Chalcedonenſis tenacem eſſe.

Pelagius Childeberto ſcribit ſe Chalcedonenſis Synodi cultorem eſſe. Reliquias ei mittit.

VIII. Francis quoque ea diſplicebant, quæ in quinta Synodo adverſus tria Capitula decreta fuerant, quod & à Rufino, viro illuſtri, eſt Pelagio ſignificatum. Pontifex ergo Regi ſcribendum eſſe ſtatuit, ut innocentiam purgaret ſuam: *Rufinus, vir magnificus, Legatus excellentiæ veſtræ nobis dixit, quod & in Provinciis Galliarum quidam ſemina ſcandalorum ſparſerunt, dicendo quòd contra fidem Catholicam, quod Dominus non patiatur, admiſſum, & quamvis à tranſitu divæ memoriæ Theodoræ Auguſtæ nullas de fide quæſtiones Eccleſia Dei in partibus Orientis Deo miſerante ſuſtinet, ſed quædam Capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum eſt, ut Epiſtolari poſſint complecti ſermone: hoc breviter ſecundum admonitionem præfati magnifici viri Rufini, ad ſanandum animum veſtrum, vel omnium fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum in Galliæ regionibus conſiſtentium, faciendum eſſe proſpeximus, dicentes, anathematizare nos, & alienos ab æterna vita præmiis judicare, quicumque ab illa fide, quam beatæ recordationis Papa Leo in ſuis Epiſtolis prædicavit, & quam Chalcedonenſe Concilium, ſequens eundem Præſulem editâ definitione ſuſcepit.* Childeberto quoque reliquias muneri mittit, quas flagitarat pro ſeculi more: *Reliquias verò tam Beatorum Apoſtolorum, quàm Sanctorum Martyrum jam quidem per ſervos Dei Monaſterii Lirinenſis direximus. Sed & nunc quas Legati veſtri popoſcerant, nos miſiſſe ſignificamus, deputantes Hominem bonum Subdiaconum ex Clero Eccleſiæ noſtræ, à quo uſque ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Sapaudum, jubente Domino deferantur.* Data III. Idus Decemb. anno XV. P. C. Baſilii.

Pelag. Ep. 10.

Sapaudo Arelatenſi Pelagius ſcribit: rogat, ut Italis veſtes mitti curet.

IX. Sapaudus, cujus in ſua ad Childebertum Epiſtola Pelagius meminit, Antiſtes Arelatenſibus præficiebatur. Pontifici ſcripſerat, ut ei gratulatum iret, literis IV. Nonarum Juliarum datis. Eique reſponderat Pelagius Epiſtolâ datâ XVI. Cal. Octobr. quâ modeſtè laudes rejicit, quibus eum Sapaudus ornaverat. Novâ curſus eum Epiſtolâ adit, ſcriptâ XIII. Cal. Januarias, ut reditum *Hominis boni* maturet, cui ferendæ ad Childebertum reliquiæ traditæ fuerant. Pontificis etiam animum ſubiit cura pauperum, quibus ſcatebat Italia. Arelatenſem igitur Epiſcopum rogat, ſuum patrem *Placidum* moneat, ut veſtes Romam mittat, quæ egentibus erogentur. Ipſa Pelagii verba audire non erit injucundum: *Hortamur viro magnificentiſſimo filio noſtro Patricio Placido, genitori tuo dicas, ut quod de penſionibus poſſeſſionum Eccleſiæ noſtræ collectum eſt, aut per ſuum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem. Quia Italiæ prædia ita deſolata ſunt, ut ad recuperationem eorum nemo ſufficiat. Et ſi poſſibile eſt, ut nobis de ipſis ſolidis ſaga tomentacia, quæ pauperibus erogari poſſint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobia, aut ſi qua alia ſpecies in Provincia ſiunt, quæ pauperibus, ut diximus, erogari debeant, nobis exinde facito comparari.*

Pelag. Ep. 11.

Capitulorum defenſores vexantur in Africa.

X. Non ex Gallia modò, ex Africa quoque ob tria Capitula tumultus adhùc auditur. Regiè, ſeu potius tyrannicè *Primoſus* Carthaginenſis Præſul in trium Capitulorum fautores ſtatuebat, ut ex Victore diſcimus: *P. C. Baſilii V. C. anno XVI. Primoſus Carthaginenſis incubator Eccleſiæ ſibi nolentes aſſenſum præbere, nunc fuſtibus, nunc cuſtodiis, nunc quoque exiliis affligit.* Ut æqui ſpecie aliquâ vim eam indueret, ad diſputandum Victor provocatur. Diſceptatio hunc exitum habuit, ut novi Theodoſio, Victorique carceres pararentur: *Victor & Theodoſius anteſati Epiſcopi de carcere ejiciuntur: & poſt diſputationes in Prætorio continuas dierum XV. ad aliam cuſtodiam Monaſterii Tabennenſiotarum, quod eſt apud Canopum XII. millibus ab urbe Alexandrina mittuntur.*

Anno Dom. 557.

ANNO U. C. 1310. OLYMP. 334. PER. JUL. 5270. JUL. 602. DOM. 557. JUSTINIANI 30. & 31. *Sol.* 6. G. *Lun.* 7. *Indict.* 5. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 1. P. 1. *April.*

Poſt Conſulatum Baſilii XVI.

Pax Juſtinianum inter & Coſroem.

I. INfelix Nachoragani in Lazos expeditio Coſroem ad concordiam tandem accendit, impellitque ad conſilia pacis. Intelligebat, Romanis Ponti Euxini potentibus, neque Colchorum in regione obſiſtere ſe, neque facilè ſuis annonam

ANNO DOM. 557.

nam mittere posse. Itaque ut ad quam inclinaverat animum, firmam cum Justiniano, mansuramque pacem constitueret, *Zich*, virum inter Persas facundissimum, Constantinopolim legat. In id tandem conventum, ut Romani & Persæ, quæ Lazorum in regionibus oppida, castellave cepissent, ea retinerent, neque de his in posterum certarent. Quæ conditiones ubi exercitibus nuntiatæ sunt, belli expertes diu in alta quiete mansuerunt. Sub annum DLXXII. extinctâ pace bellum renovatur, regnante Justino.

Agath. l. 4. c. 14.

Ingens terræ motus Constantinopoli. Mors Anatolii.

II. Pacis dulcia hæc amara terræ concussa diluunt. In urbe regia rigente gelu Decembri, civibus altiore somno correptis, à fundamentis omnia ferè quatiuntur. Motus ipsis initiis vehemens in majus continenter excrevit. Omnes expergefacti, è domibus miatim egressi, cadente nive in vicis madefiebant. In Templa nonnulli se recipiebant. Tanta vis motus erat, ut ædificia quædam compage solutâ hiantia divellerentur, rursus coitura. E Senatoribus unus periit *Anatolius*, vir Consularis: dum in lecto quiescit, marmoris frusto, quod cubiculo ornamento erat, vi agitationis excusso obruitur. Eo motu tota ferè civitas collabitur. Ad plurimos dies terra commoveri visa est, etsi minime concuteretur. Calamitati vires addidit anni tempestas, hyems scilicet, quæ tum regnabat. Dedit qualemcunque mortalibus intellectum ea vexatio. Primores urbis publicas circumvecti vias, mutilatos cibis vestibusque donabant: nonnulli relictis facultatibus, solitariam in montibus vitam amplectebantur. Hæc gesta, dum timor incubuit; ubi verò periculum abfuit, ad pristinam vitam rediere. Corrupta Justinianus ædificia, vel prolapsa restaurare voluit. Excussa fuerat & motu pars Templi Sophiæ, quam longè firmius extrui jussit. Ea de causa iterum Sophia consecrata est, anno DLXIII. ut nos Chronicum Alexandrinum docuit: *P. C. Basilii XXII. mense Apellao, sive XXIV. Decembris secundum Romanos, primâ die Indictionis XI. Festum dedicationis sanctæ magnæque Dei Ecclesiæ, Constantinopoli secundò celebratum est.* Has temporis notas, quæ dubitationem nobis quandam injiciunt, anno DXXXVII. expendimus.

Agath. l. 5. c. 3.

Motus in Istria, & Venetiis pro tribus Capitulis.

III. Ad res Ecclesiæ nunc dirigamus oculos. Ecclesiæ incendia de tribus Capitulis nondum vires posuerant. Veneticarum Istriæque Episcopi mordicùs eis adhærentes, à Pelagii se communione sejunxerant. Narsetem ergo monet, ut *Petro* Presbytero, *Projectoque* Notario quos ad perturbatores direxerat, præbeat auxilia: in *Thracium atque Maximilianum* præcipuè invehitur: *Thracius si quidem atque Maximilianus, nomina tantùm Episcoporum habentes, & Ecclesiasticam ibi unitatem perturbare dicuntur, & omnes Ecclesias res suis usibus applicare: in tantum ut contra unum eorum, id est, Maximilianum usque ad nos per tam longum iter necessitate compellente, quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent.* Hos à Narse comprimi flagitat, eâ ratione quòd de Deo, necnon de Ecclesiis benè sit meriturus: *Nec quidquam majus est, unde Deo sacrificium possitis offerre, quàm si id ordinetis, ut hi, qui in suam & aliorum perniciem debachantur, competenti debeant vigore compesci.* Cùm Narses Pontificis monitis obsequium reddere voluisset, id persecutionis in loco à Capitulorum patronis ducebatur. Itaque Narses, cujus mores mansuetudine & æquitate conditi erant, id Pelagio significatum ivit. Dubitanti scrupulos ille omnes evellere tentat his verbis: *Non vos hominum vaniloquia retardent, dicentium, quia persecutionem faciat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant hujusmodi fabulatores: non persequitur, nisi qui ad malum cogit.* In schismate verò tantum sceleris esse contendit, ut quicunque in illud incidunt, à Principibus opprimi debeant, ita jubente & Scripturâ, & Ecclesiæ regulâ. Id verò firmat Synodi Chalcedonensis Actione IV. & Augustini Enchiridio, c. 72. Quibus præmissis, subjungit: *De Liguribus atque Venetis, & Istris Episcopis quid dicam? Quos idonea est excellentia vestra, & ratione & potestate reprimere . . . . Cùm si quid eos de judicio universalis Synodi, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam Indictionem actum est, fortè movebat, ad Sedem Apostolicam, quomodo factum est, electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, Sanctam Ecclesiam lacerare.*

Pelag. Ep. 2.

Pelag. Ep. 3.

Narses ab Istriæ & Venetiarum Episcopis excommunicatur.

IV. Cum metum ea Epistola Narseti omnem exemisset, cœpit ille acrius Capitulorum vexare fautores, qui potentiæ Narsetis securi, eum excommunicationis gladio feriunt. Quod cùm admirationem in eo, & fortè dolorem effecisset, scriptis literis mentem cum Pelagio suam communicatum ivit. Qui subinde Narsetem monet, ut autoritate suâ eos, à quibus læsus fuerat, prorsus coërceat: *Relegentes literas excellentiæ vestræ, de injuria quidem, quam vobis iniquorum hominum præsumptio ingessit, valde doluimus. Sed quia scimus occulto Dei judicio animam vestram, & si per aliorum iniquitatem & superbiam, à contaminatione schismatis custoditam: egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari consuevit. Nec enim sine illius providentia factum esse credendum est, ut insensati & perversi homines ad hoc usque prosilirent, ut suam divisionem Catholicam esse credentes Ecclesiam, à sua vos pollutione prohiberent.* Ut ergo injuriæ sibi illatæ pœnas expetat, vehementer illum excitat, *Euphrasium* præcipuè, variorum scelerum fontem coërceat: *Exercete igitur in talibus debitam autoritatem; & ne eis amplius talia committendi spiritus crescat, vestris coërcitionibus reprimantur . . . . Quales autem sint, qui Ecclesiam fugiunt, Eufrasii vos scelera, quæ amplius occulta Deus esse noluit, evidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec fratris caritatem, nec Sacerdotis reverentiam cogitavit. Incestuoso autem adulterio etiam ipsius vindicta abstulit modum.* Quantum intelligere datur, *Eufrasius* Presbyterum trium Capitulorum damnatorem morti objecerat.

Pelag. Ep. 4.

Istriæ Episcopi suâ Synodo tria Capitula firmant.

V. Necdum tragœdiæ finis. Ad Capitulorum defensionem Istriæ, Venetiarum, Liguriæ Episcopos excitabat *Paulinus* Aquileensis Antistes, quem Ecclesiæ hujus invasorem, & in eo schismate maledictum Pelagius existimat. Synodum *Paulinus* congregat, quæ calculo Capitula suo comprobatum ivit. Quo audito, Pelagius mirum in modum exardere, subinde Narseti literas dirigere, quibus eum enixe rogat, ut & Aquileensem, & Mediolanensem Episcopos ad Imperatorem sub custodia mittat. Hunc negat Episcopum esse, utpote contra Canones creatum; illum verò ait pœnis afficiendum, quòd priorem violato ordine consecraverit. Deinde in Synodum Aquileensem invehitur: *Nec licuit aliquan-*

Pelag. Ep. 5.

quando, nec licebit, particularem Synodum congregare: sed quoties aliqua de universali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt rationem, aut sponte ii, qui salutem anima sua desiderant, ad Apostolicam Sedem pro recipienda ratione conveniant.

Pelagius Childeberto suam fidei Confessionem mittit. Cur?

VI. Non omnem Pelagius suspicionem Childeberto Regi exemerat, quâ attingebatur, se in errorem divertisse, dum Capitula damnat. Petierat per Rufinum Legatum suum Childebertus, ut Pontifex & Leonis tomum, & suam sibi Confessionem mitteret. Ex omni parte gloriosissimi Regis postulationi satisfactum Pelagius ivit, cujus verba sunt in observatione ponenda: *Ut autem nullius deinceps, quod absit, suspicionis resideret occasio, etiam illam aliam partem, quàm memoratus vir illustris Rufinus admonuit, facere maturavi, scilicet propriis verbis Confessionem fidei, quam tenemus, exponens. Definitiones quoque de eadem Catholica fide, qua in quatuor sanctis Conciliis statuta sunt, sed & memorati Pontificis, quas universalis semper tenuit ac tenet Ecclesia, nos cum Dei auxilio tenere atque defendere, presenti ad excellentiam vestram colloquio insinuandum necessariò judicavi.* Sequitur Confessio, quæ ad Scripturam, & quatuor Oecumenicas Synodos ad amussim quadret. Quam porrò fidem, ut ea per Gallias vigeat, curam suscipere omnem, Childebertum etiam atque etiam obsecrat. Per Sapaudi Arelatensis Episcopi Clericos ea Confessio missa fuerat. Itaque eum etiam rogat, ut quodnam de illo judicium Gallia ferat, sibi significare velit: *Hortamur, ut si Epistola, quam per Diaconum, atque Subdiaconum fraternitatis tua ad excellentissimum filium nostrum Childebertum Regem direximus, in qua de institutis beatissimorum Patrum nostrorum fidem Catholicam nostro per Dei gratiam sermone deprompsimus, tam ipsi gloriosissimo Regi, quàm caritati tua, vel aliis fratribus Coepiscopis nostris placuit, Rescripto tua caritatis celerius agnoscamus.* Data est Epistola *Idibus Aprilis anno* XVI. P. C. *Basilii.* Hinc apparet & promptum est, Veteres opinionis non fuisse ejusmodi, quòd Papa privilegio ἀναμαρτησίας in fide gauderet, cùm Pelagium accusent erroris.

Pelag. Ep. 16.

Pelag. Ep. 15.

Sapaudus Arelatensis petente Childeberto Vicarius Papæ creatur.

VII. Epistolarum commercio Pelagius cum *Sapaudo* maximè conjungebatur, utpote cui vices suas delegaverat. Id Childeberto in votis fuerat, ut Arelatensi Episcopo dignitas ea tribueretur: quod Regi pergratum ut faceret, cum usu pallii facilis illam concessit. Regem verò sic compellat: *Literas autem nostras præfato Consacerdoti nostro Sapaudo secundum petitionem vestram direximus, usum pallii pariter concedentes, quia in scrinio Ecclesiastico hujuscemodi exempla reperimus, quibus ostenditur, Arelatensibus Episcopis à sancta recordationis decessoribus nostris hac fuisse collata.* Hæc ad Childebertum Pelagius; Sapaudo verò per *Flavianum* Diaconum & *Nestorium* Arelatensis Ecclesiæ Subdiaconum id nunciat: *Usum quoque pallii tibi alacriter affectioseque concedimus, pariter etiam pallium dirigentes, ut in tanti loci fastigio constitutus, praclare quoque habitu decereris: scituris omnibus Ecclesiastici gradus hominibus, nullam haberi licentiam sine formata tua caritatis, ex quacunque Galliarum parte longiores petere regiones: ne prohibita præsumentes, ipsi se proprio videantur privare officio. Data* III. *Non. Febr. anno* XVI. P. C. *Basilii.*

Pelag. Ep. 13.

Pelag. Ep. 12.

Synodus Parisiensis tertia: ejus Canones.

VIII. Dum in Gallia versamur, Parisiensis Synodi tertiæ memoria est apprehendenda. Ei interfuere Episcopi XV. *Prebianus* Bituricensis, Synodi Præses, *Pratextatus* Rothomagensis, *Leontius* Burdegalensis, *Germanus* Parisiensis, *Euphronius* Turonensis, *Felix* Nannetensis, *Domitianus*, qui sibi Peccatoris nomen indidit, *Chardaricus*, *Gonotbigernus* Silvanectensis, *Paternus* Abrincensis *Lascivus*, *Chalettricus* Carnotensis, *Edibius*, *Samson* Dolensis, *Feeroculctus*. Canones numero decem condiderunt. I. Qui res Ecclesiæ retinent specie regiæ largitatis, ut *necatores pauperum* habeantur, & communione pellantur. II. Episcopus perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ pervadere præsumpserit. III. Ne Episcopi res alienas appetant, aut retineant. IV. Illicita Fidelibus conjugia prohibentur, scilicet cum *relicta fratris*, noverca, relicta patrui, sorore uxoris, relicta avunculi, nuru, matertera, amita privigno, filia privignæ. V. Sacrorum Virginum & viduarum, quæ poenitentiam professæ sunt, matrimonia negantur, qui Decretum violaverit, à communione Ecclesiæ habetur alienus. VI. Sacerdos, Princeps, Laicus nullus res alienas *competere à Regis audeat potestate.* Nullus viduam, ulteriusque filiam aut rapiat, *aut Regis beneficio astimet* postulandam; qui fecerit, anathemate plectatur. V. Nemo excommunicatus ab aliis recipiatur. VIII. *Nullus civibus invitis ordinetur Episcopus, nisi quem populi & Clericorum electio plenissimâ quasierit voluntate . . . Quòd si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimiâ temeritate præsumpserit, à Comprovincialibus loci ipsius Episcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum agnoscunt.* Canonis ea mens est, ne regiâ autoritate absque Cleri populique assensu Episcopus eligatur: Principis tamen consensus non abrogatur. IX. Servi in ea conditione maneant, sub qua fuerunt dimissi, sive hæredibus, sive Ecclesiis pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti observetur. X. Canones Synodi ab Episcopis absentibus, quibus oblati fuerint, subscribantur.

Anno U. C. 1311. Per. Jul. 5271. Jul. 603. Dom. 558. Justiniani 31. & 30. *Sol.* 7. F. *Lun.* 8. *Indict.* 6. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 2. *P.* 01. *April.*

Post Consulatum Basilii XVII.

Zani rebellantes Justiniano subjiciuntur.

I. UT in vasto mari ingentes fluctus alios impellunt, sic in magnis quidem Imperiis bella ex bellis oriuntur. Quiescentibus Persis, Zani, (gens ea juxta Pontum Euxinum, circa Trapezontium habitat) etsi sub Romana ditione, prædonum tamen in morem excurrere, agros circa Pontum populari, viatores damnis afficere multis incipiunt. Theodorus gentis ejusdem, eoque locorum peritior in grassatores mittitur. Phasi amne trajecto ad hostes provectus, castris inter *Theodoriadem*, & *Zizeum* locatis, partem Zanorum, quæ in quiete manserat, muneribus ad officium provocat. Rebelles multitudine suorum coactâ, collem conscendunt, unde telorum nubem in Romanos torquent, quâ primùm turbatur exercitus. Dein fortiores Romanorum, qui montem superare nitebantur, provolutis lapidibus, missisque sagittis irruptione factâ repellunt, militibus circiter XL. interfectis. Re feliciter gestâ, barbari adeò insolenter efferuntur, ut castra Romanorum totis viribus

ANNO DOM. 558.

bus adorirentur, ibique diu fortiterque pugnant. Verùm cùm & iniquo loco, & in unum con fluentes Barbari castris insisterent, Theodorus maximam suorum partem clam in eos mittit, quos à tergo adoriuntur. Tum ignavam Zani fugam capessentes, facillimè cæduntur. Periere duo millia, cæteris hùc illocque dispersis. Redactis Justiniani in potestatem tributa quotannis solvenda imponuntur, ut se vectigales esse intelligerent. Victor Theodorus ad Lazos revertitur. Ea expeditio terræ motum, cujus anno superiore meminimus, proximè excepit, ut verbis Agathiæ monemur: *Paulò antequam hæc gererentur, iterato Byzantii vehementer adeò terra movit, ut omnis fere collapsa civitas sit.*

Agath. l. 5. c. 2.

Id. ibid.

Zambergam Hunnorum Princeps Imperii regiones vastat. Clade afficitur.

II. Vere ineunte terræ concussioni accessit alia calamitas, quam aër venenatis vaporibus ex telluris motu ortis infectus peperit. Interibant complures repentinâ morte correpti: sternebatur indiscriminatim ætas omnis, quasi morbus sagittis toxico tinctis corda transverberasset. Ac veluti aliarum super alias acervatarum cladium cumulo, feram mundi Judex gentem excitat, ut ejus ministerio populorum otio, luxu & voluptatibus diffluentium impietatem contunderet. Zambergam Cotrigurorum Hunnorum Princeps solâ quæ Barbaris innata est, & injustitiâ & habendi cupiditate ad lacessendum Imperium movebatur. Injurias tamen simulabat, quòd cùm *Sandichlum* Hunnicæ & gentis Præfectum, fœdere Romanis junctum, benevolentiâ Justinianus multâ prosequeretur, donisque multis muneraret, Cotriguros verò prorsus despiceret, in quos nil beneficii conferebat. Zambergam igitur comparandum sibi putat exercitum, ut incursionibus populationibusque terrori esset, eoque modo aliquem numerum & existimationem obtineret. Hyeme ineunte concretis glacie Istri aquis, Zambergam per constrictos amnis vortices Mœsiam ingressus atque Scythiam, in Thraciam demum pervenit. Exinde partem exercitus in Græciam vastandam misit. Ac eâ spe quidem implebatur, quòd si murum, qui ab Ægeo mari ad Propontidem extenditur, caperet, per angustissimum utique fretum in Asiam facillimè transmitteret. Ipse cum equitum millibus septem Constantinopolim rectà pergit, omnia populatur: sacras virgines profusæ Barbarorum libidini servire cogit. Matronæ uterum gerentes, fœdum dictu, partus suos canibus, avibusque discerpendos relinquere cogebantur, quasi ad hoc editi essent, ut animalibus in cibum venirent. Calamitati pondus addebat, quòd à perpaucis circa regiam urbem Barbaris mala hæc inferrentur. Ad Melantidem castra posuerant, vicum centum duntaxat & quadraginta stadiis Constantinopoli dissitum. Eo timoris Justinianus delapsus est, ut preciosiora Templorum dona partim plaustris, partim navigiis urbem invehi juberet. Ut grassantes quâcunque ratione posset Barbaros repelleret, confectum senio Belisarium, sed priscæ fortitudinis memorem adversus eos mittit. Trecenti circiter viri euntem sequebantur, qui ad *Chetumesum* progressi, eò castramerantur. Aderat & turba quædam, sed inermis, bellique imperita, ad videndum potius certamen, quàm ad ineundum apta: rustici his se comites addunt, qui vastatis agris, quò se verterent non habebant. Barbarorum ad duorum circiter millium equitum cohors ad Belisarium usque provehebatur, cùm bellatos ille sagacissimus copias extemplò suas castris educit: occultatâ quoad fieri potuit, suorum paucitate, delectos equites ducentos intra proximum nemus in insidiis locat. Ipse Hunnos fortiter aggreditur: qui compressi, nec explicandi se, nec tela torquendi locum inveniunt. Ad hæc equites, qui in insidiis erant, Barbaros à tergo adorti, eos in fugam vertunt. Eo prælio quadringentis occisis, cæteri castra repetunt, Romanorum verò nullus desideratus, pauci vulnerati. Poscebat ars bellica, ut victor abeuntes insequeretur, qui suo penè terrore victi jam videbantur. Jam ululatus eorum audiebatur, jam suo more cultris facies lacerabant. Ad urbem se tamen non lubens, sed jussus ab Imperatore Belisarius revertitur. Ea victoria, quæ magni Ducis ultima fuit, in annum DLIX. contigit, cùm *Zambergam* expeditio labentis anni Decembri inceperit. Belisarii victoriam Victoris Chronicum in annum DLX. retulit: *P. C. Basilii V. C. anno 22. Bulgares Thraciam invadunt, & usque ad Sucas Constantinopolim veniunt. Sergium Patritium, qui dudum Africanæ fuerat Dux militia, capiunt similque distrahunt. Sed Patritii Belisarii armis fortiter debellati, pariterque fugati, Danubium transierunt.* Est tamen vero similius, eam Hunnorum cladem anno 559. contigisse. Ut quæ ad eam pertinent, uno tenore connectamus, *Germanus* Dorothei filius in Cherronesum missus erat, ut versantibus ibi copiis præesset. Qui tantâ Hunnorum conatibus prudentiâ occursum ivit, ut nil eis relinqueret, quod execution mandarent. Animis igitur rem audacem designant. Coactâ magnâ arundinum copiâ, ex ea sibi classem centum & quinquaginta cymbarum conficiunt, quarum quælibet quatuor homines recipiebat. Ac Constantinopolim versus navigare cœperant, cùm Germanus actuarias viginti naves armato milite complet, quæ secundo defluxu arundineos lembos invadunt, eos demergunt unà cum vectoribus, qui eâ ratione ad unum usque omnes periere. Re benè gestâ Germanus censet, subitaneâ è muro eruptione Hunnos lacessendos esse. Dum juvenili ardore pugnat, in femore sagittæ ictum sic excipit, ut parum abfuerit, quin ad illud curandum egredi prælio opus haberet. Incepti tamen magnitudo dolorem vicit; nec prius recessit, quàm magnam Barbaris cladem intulisset.

Agath. l. 5. c. 8. 9. 10. &c.

Hunni mutuis vulneribus afficiuntur. Belisarius satellitio exuitur.

III. Terrestri maritimâque clade affecti Hunni, in eâ se superbos adhùc præbent. Etenim è Græcia non prius se recessuros prædicant, quàm & perinde atque de Hunnica gente alii pecuniam acciperent, & captivi, quos fecerant redimerentur, secus eis mortem minabantur. Erat inter eos Sergius Præfectus, quem adversâ fortunâ usum cœperant. Justinianus tantum auri ad eos misit, quantum redimendis captivis sufficere existimabat. Acceptâ pecuniâ, à præda vix abstinendo per Romanas regiones iter habebant. Plebi pacta hæc indecora, & penè servilia videbantur. Prudentiâ tamen hoc consilii condiebatur, cùm eò spectaret, ut intestinis Hunnos dissidiis conficeret: quod etiam evenit. Dum enim Zambergam suo cum agmine lentius procedit, Justinianus ad *Sandichlum* fœdere benevolentiâque sibi conjunctum, solerter ad ultionem novis præmiis sollicitat. Cotriguris Istrum transgressis, ex insperato se obviam offert, multisque cæsis, pecunias simul, quas à Justiniano acceperant, & cæteram prædam adimit. Qui evaserant, validius confirmatis inimicitiis in gentem suam tamdiu

ANNO DOM. 558.

dm pugnant, donec utrinque attritis viribus, sedibus procul suis pulsi, vel patrium nomen amiserint, eo calamitatis redacti, ut in servitutem labentibus annis concederent: debitam sanè Hunnicæ impietati & sceleribus pœnam. Cæterùm indignam relatæ de Hunnis victoriæ mercedem Belisarius retulit. Cùm enim illi, qui excellentis viri virtuti invidebant, gloriam ipsius haud ferrent, anno DLXI. rebellionis accusatur, tanquam popularis auræ blanditiis insolescens, imperiique spes animo volvens. Itaque Justiniani jussu omni satellitio spoliatus, domi sub custodia detinetur, anno DLXII. Julii x. suis honoribus restituendus.

Agath. l. 5. c. 12.

Childeberti obitus, laudes: Constitutio. Donatio, quam Ecclesiæ S. Vincentii fecisse dicitur, subdita.

IV. Luctuosum Galliæ annum effecit mors *Childeberti*, cujus tempus nos egregius ille Chronologus Aventicensis docuit: *P. C. Basilii, anno XVII. Indictione VI. Childebertus Rex Francorum transiit, & obtinuit regnum ejus Clotharius Rex frater ejus.* Itaque Baronii Chronologia quadriennii metachronismo laborat, utpote quæ in annum DLXII. Regis hujus obitum confert. Quâ ratione mortalium conspectu ereptus fuerit, apud Gregorium legitur: *Childebertus Rex ægrotare cœpit. Et cùm diutissimè apud Parisius lectulo decubuisset, obiit, & ad Basilicam Beati Vincentii, quam ipse construxerat, est sepultus. Cujus regnum & thesaurum Clotharius Rex accepit. Ultrogotham verò, & filias ejus duas in exilium posuit. Chramnus autem patri representatur, sed postea infidelis extitit.* Laudes Childeberti Fortunatus celebravit in suo ad Charibertum Epigrammate:

Error Baronii.

Bar. An. 562. n. 1.

Greg. Hist. l. 4. c. 20

Fortun. l. 6. 4.

De Childeberto veteres compesce dolores,
Rex placidus rediit, qui tua vota foret:
Ille fuit mitis, sapiens, bonis omnibus æquus:
Non cecidit patruus, dum stat in urbe nepos.

Childeberti pietas multis laudibus afficitur in Charta Immunitatis B. Germani, quæ legitur Aimonii l. 3. c. 2. *Inclytus iste Princeps Parisius Basilicam in honore sanctæ Crucis, & Domni Vincentii, vel reliquorum Sanctorum, in unum membrum construxit, & sibi sepulturam inibi collocavit, ac largitatis suæ copiam per testamenti sui paginam nobis habere decrevit, & habendi meritum loco tanti ordinis constituit.* In eo teste tamen minimum est fidei, cùm gravissimis sanè argumentis Chartam Immunitatis B. Germani falsi Launoius postulaverit, quæ in ipsius *Inquisitione* legi possunt. Edidit Sirmondus ὁ πάνυ Childeberti Constitutionem de abolendis reliquiis Idololatriæ, & de sacrorum dierum festivitatibus castè celebrandis, quam per Ecclesias Sacerdotibus misit, atque populis. In ea hæc notanda continentur: *Hanc Chartam generaliter per omnia loca decrevimus mittendam, præcipientes, ut quicunque admoniti de agro suo, ubicunque fuerint simulacra constructa, vel Idola Dæmonibus dicata ab hominibus, factò non statim abjecerint, vel Sacerdotibus hæc destruentibus prohibuerint, datis fidejussoribus, non aliter discedant, nisi in nostris obtutibus præsententur, qualiter in sacrilegis Dei injuria vindicetur.* De inhonestis verò & turpibus, quæ Festorum celebrationem labierant, continuò subjungit: *Ad nos querimonia processit, multa sacrilegia in populo fieri, unde Deus læditur, & populus per peccatum declinet ad mortem. Noctes pervigiles cum ebrietate, scurrilitate, vel canticis: etiam in ipsis sacris diebus, Pascha, Natale Domini, & reliquis festivitatibus, vel adveniente die Dominico bansatrices per villas ambulare. Hæc omnia unde Deus agnoscitur lædi, nullatenus fieri permittimus.* Qui post monita id perpetravit, si servilis conditionis homo, *centum ictus flagellorum* suscipiat. In regiæ Childeberti pietatis argumentum Baronius donationem ex Aimonio affert, quâ Ecclesiæ sancti Vincentii largitur: *Isiacum, qui est in pago Parisiorum, propè alveum Sequanæ cum omnibus dependentiis suis.* Certa tamen persuasio nobis inest, donationem eam subditam esse. Præterquam enim stylus ejus perquàm humilis est atque sordidus, tempus sanè donationis eam falsi postulat: *Datum, quod fecit mense Decembri, die sexto, anno quadragesimo octavo, postquam Childebertus Rex regnare cœpit.* Atqui eo tempore defunctus erat Childebertus, ut nos Marius monitum ivit. Periit Chlodoveus Childeberti pater anno DXI. præcipiti, cui si XXVIII. annos addiderimus, jam DLXIX. labebatur, quo tempore Childebertus non amplius inter homines fuit.

ANNO DOM. 558.

Iab. Conc. t. 5. 811.

Bar. Ann. 561. n. 11.

ANNO U. C. 1312. PER. JUL. 5272. JUL. 604. DOM. 559. JUSTINIANI 32. & 33. *Sol.* 8. E. *Lun.* 9. *Indict.* 7. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 3. P. 13. *April.*

ANNO DOM. 559.

Post Consulatum Basilii XVIII.

Chramnus in Britanniam fugit.

I. Calamitatibus anni superioris, quæ & labentem adhuc afficiebant, permotus Justinianus, subditos ad resipiscentiam suos provocat, latâ pulcherrimâ Lege adversus eos, qui luxuriantur contra naturam: *Cùm semper omnes benignitate ac bonitate Dei indigeamus, tum verò maximè hoc tempore, cùm propter peccatorum nostrorum multitudinem variis ipsum modis ad iracundiam provocavimus.* Præcipit autem, ut infami scelere & actione abstineant, *quam ne in brutis quidem animantibus admissam reperire est.* Pœnitentiam agant, *& morbum beatissimo Patriarchæ renuncient: Prædicimus autem omnibus deinceps, qui hujusmodi alicujus sibi peccati conscii sunt, nisi peccare desierint, & seipsos renunciantes beatissimo Patriarchæ salutis suæ curam gesserint, pro tam impiis actionibus Deum intra S. Pestum placantes, quòd acerbiora sibi accersent supplicia, nimirum, quia nullâ de cætero veniâ digni habebuntur. Dat. Mib. Martii, P. C. Basilii, anno 18.* Hinc error Calvisii aliorumque detegitur, qui anno superiori Novellam eam assignant.

Nov. 149. 215.

Chramnus cum patre pugnans miserè perit.

II. Cùm nil sit, quòd tam miseros faciat, quàm impietas & scelus, *Chramnus* stimulis suæ rebellionis agitatus, novo crimine ultimum sibi exitium parat. Immo quo in patrem suum odio flagrabat, cæcus, impetratæque veniæ securus rursus rebellat. Cùm salutis sibi via nulla daretur, vertente anno fugam arripit. Gregorium audiamus: *Chramnus cùm se cerneret evadere non posse, Britannias petit, ibique cum Conobro Britannorum Comite ipse & uxor ejus ac filiæ latuerunt. Wilacharius autem, socer ejus, ad Basilicam S. Martini confugit. Tunc S. Basilica à peccatis ac ludibriis, quæ in ea fiebant, per Wilacharium, conjugemque ejus succensa est, quod non sine gravi suspirio memoramus . . . . Protinus B. Martini Basilica, ordinante Clothario Rege, stanno cooperta est, & in illa, quâ prius fuerat elegantia reparata.* Chramni in Britanniam fuga in annum proximè futurum à Mario confertur, minimo discrimine.

Greg. Hist. l. 4. c. 20.

Anno U. C. 1313. Per. Jul. 5273. Jul. 605. Dom. 560. Justiniani 33. & 34. *Sol.* 9. D. C. *Lun.* 10. *Indict.* 8. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 4. 5. *P.* 28. *Mart.*

Post Consulatum Basilii XIX.

Chramnus cum patre pugnans miserè perit.

I. SEræ quidem, sed tamen & justæ, & debitæ à scelerato *Chramno* poenæ Clothario solvuntur. Impii filii in patrem exitium anno DLXIV. Baronius affigit: *Hoc*, inquit, *ipso anno Chramni sæpe rebellantis, & ad veniam sæpè recepti, tragœdia finem habuit.* Verùm quadriennii in metachronismum illustrissimus Purpuratus delapsus est, ut Marii Aventicensis ex Chronico certum exploratumque est. *P. C. Basilii anno* XIX. *Indict.* 8. *Chramnus post sacramenta, quæ patri dederat, ad Britannos petiit: & moliens regnum patris invadere, adversus ipsum cum Britannis movere ausus est, multaque loca graviter deprædavit. Ad cujus insaniam reprimendam pater cum exercitu properavit, & interfecto Comite Britannorum, Chramnum vivum cepit, incensumque cum uxore & filiis, totius regionis incidit excidium.* Sceleris tragici historiam, ut odio impietatis maturior erga parentes veniat liberorum observantia, paulò fusius narrare juvat. In facinus Chramnus descenderat, cùm justâ inflammatus irâ Clotharius in rebellem cum exercitu movet. Quo successu Gregorius narret: *Nec ille contra patrem egredi timuit. Cùmque in uno campo conglobatus, uterque resideret exercitus, & Chramnus cum Britannis contra patrem aciem instruxisset, incumbente nocte à bello cessatum est. Eâ quoque nocte Conobert Comes Britannorum dicit ad Chramnum: Injustum censeo, te contra patrem tuum debere egredi; permitte me hâc nocte, ut irruam super eum, ipsumque cum toto exercitu prosternam. Quod Chramnus, ut credo, virtute Dei præventus, fieri non permisit. Mane autem facto, uterque commoto exercitu ad bellum contra se properant . . . Confligentibus pariter Britannorum Comes terga vertit, ibique & cecidit. Denique Chramnus fugam iniit, naves in mari paratas habens, sed dum uxorem & filias suas liberare voluit, ab exercitu patris oppressus, captus atque ligatus est. Quod cùm Clothario Regi nunciatum fuisset, jussit eum cum uxore & filiabus igni consumi: inclususque in tugurio cujusdam pauperculæ, Chramnus super scamnum extensus, Orario sugillatus est, & sic postea super eos incensa casula, cum uxore & filiabus interiit.* Sic tandem numen læsum

Supplicis delicta coërcet.

Error Baronii.

Bar. An. 564. n. 30.

Greg. Tur. l. 4. c. 20.

Morbus Justiniani: tumultus & Constantinopoli & Antiochiæ.

II. Dum hæc in Occidente geruntur, dispergitur in urbe regia rumor, Justinianum ad plures abiisse. Quippe reversus ex Thracia omnium aspectibus sese substrahebat. Tum plebs quàm tumultuosissimè panes rapere ex officinis, ut circa horam tertiam nullus Constantinopoli panis reperiretur. Ad vesperam coacto Senatu mittitur Præfectus, qui faces ubique locorum accenderet ob sanitatem Imperatori restitutam, eâque ratione perturbationi civitas eripitur. Recreato Justiniano, *Eugenius, qui fuerat Præfectus, detraxit Georgio & Etherio Curatoribus, quasi voluissent Theodatum facere Imperatorem, filium Petri Magistri. Cùmque fuisset causa quæsita, & nullatenùs comprobata, in iram incidit Imperatoris Eugenius, & domus ejus publico fisco collata est.* Hæc ad annum Justiniani XXXIV. Miscellanea, quæ simul gravem apud Antiochenos seditionem memorat. Certabant inter se Orthodoxi & Severiani, nec sine sanguine: *Et multa homicidia facta sunt. Et misso Imperator Zimarcho Comite Orientis inhibuit inordinatos, & multos in exilium misit, & publicavit, ac membris debilitavit.*

Miscell. c. 16.

Pelagii Papæ obitus.

III. Contemplemur nunc res Ecclesiæ. Pelagius I. Pontifex labente anno, die Martii secundâ, feriâ tertiâ naturæ debitum solvit, currente quinto Episcopatus anno. Anastasii quidem Chronologia *annos undecim, menses* X. *dies* XVIII. Pelagio vindicantis est omnium absurdissima. Gratam Romanis sui memoriam reliquit, ut Epitaphium ipsius testatur:

Doctor Apostolicæ fidei veneranda retexit
Dogmata, quæ clarè constituere Patres:
Eloquio curans errorum schismate lapsos,
Ut veram teneant corda pacata fidem.

Quam Diaconus totis viribus quintam Synodum impugnarat, Pontifex creatus mutatâ sententiâ defensum ivit, ut tam ex laudatis à nobis Epistolis, quàm ex fragmentis literarum ipsius ab Holstenio editarum apertè liquet. Inter Pelagii Epistolas extat una ad Vigilium Episcopum, quâ probat, Patrem & Filium unum Deum esse. Verùm fatente vel Binnio, acerrimo Decretalium Mercatoris patrono, Epistola ad falsa relegati monumenta debet. Ridicula sanè est nota Consularis: *Data Joanne & Narsete, viris clarissimis Coss.* Nulli Fasti eos Consules habent, aut habere possunt, cùm Basilius privatorum ultimus fuerit, qui annum aperuit. Constat Epistola variis & Ithacii, & Leonis lacinis, quæ Mercatoris merces apertè produnt. Sepultus est Pelagius Petri in Basilica.

Joannes Catelinus Papa creatur. Ejus Epistola falsa.

IV. Defuncto succedit Joannes Catelinus, patre Anastasio, viro illustri ortus. Diu satis Episcopatum tenuit, annos scilicet XIII. quorum ultimo ad fata venit. Extant ipsius nomine geminæ Epistolæ. Prior ad Episcopos Galliæ, & Germaniæ; posterior *Edaldo* Viennensi Archiepiscopo. Ac prior illa tribus Capitibus constat. Primum in Chorepiscopos invehitur, qui repugnante Damasi, Leonisque autoritate confirmationem ministrare solebant, donumque Spiritus Sancti per manuum impositionem, quæ Pontificibus debebatur, tradere auderent. Secundo capite docetur, Petrum *Linum* sibi & *Cletum* ascivisse; non eis tamen, sed *successori Clementi* legandi solvendique facultatem tribuisse. Denique tradit, quanta cura atque sollicitudo ei subeunda sit, qui Christi gregem pascit. Certum nunc eruditis, Joannis sub larva insulsum sanè plagiarium obesæ natis Scriptoribus eam Epistolam obtrudisse. Neque inficiatur Binnius, qui secundum Baronium tribus eam argumentis evertit. Ex quibus duo sunt certissima: unum, quòd Epistola data sit *Justino & Narsete Coss.* quæ Consularis adnotatio falsissima est: alterum, quòd Linum & Cletum, Chorepiscopis inserat, qui Romanos Præsules egere. Est tamen vanum prorsus tertium argumentum, quod ex Consulatu sexto Justini Junioris Baronius petit, quem anno DLXXII. affigit, quo tempore Joannem jam mortuum fuisse contendit. Quippe secundum Baronium Justini Consulatus incepit Calendis anni DLXVI. Potuisset igitur Joannes Pontifex XIV. *Kal. Augusti*, *Justino sexto Consule* Epistolam conficere, utpote qui labente anno DCLX. Episcopatum adeptus, eum adhùc Augusto mense anni 572. retinebat. Posterior Pseudo-Joannis Epistola docet, aliter Alexan-

ANNO DOM. 560.

drinam Ecclesiam, aliter Hierosolymitanam, aliter Ephesinam, aliter Romanam Missas celebrare, cujus Instituta Viennensis servare debet Ecclesia. Narrat etiam, per *Felicem* Presbyterum Viennensis se mittere & *pallium*, & capillorum Pauli partem aliquam. Quam Joannes à Bosco, ordinis Cælestinorum, Epistolam vulgavit: vix tamen dubitamus, quin ea sit falsis apponenda. Præterquam enim Antiquis omnibus incognita sit, illud certè verum esse nequit, quod in ea prædicatur, pallium scilicet *antiquum B. Petri munus esse*.

Sancti Medardi obitus.

V. Dum victor Chramni Clotharius Britannia revertitur, morbo lethali Noviomensis Præsul Medardus corripitur, quem sua pietas in prima apud Gallos commendatione posuerat. Testem excitemus Gregorium: *Sanctus Dei Medardus Episcopus, consummata boni operis cursu, & plenus dierum, sanctitate præcipuus, diem obiit. Quem Clotharius Rex cum summo honore apud Suessonas civitatem sepelivit, & Basilicam super eam fabricare cœpit, quam postea Sigibertus filius ejus explevit atque composuit. Ad cujus B. sepulchrum vidimus vinctorum compedes atque catenas disruptas confractasque jacere, quæ usque hodie in testimonium virtutis ejus ad ipsum B. sepulchrum reservantur.* Medardi etiam miracula à Nicetio Treverensi celebrantur in ipsius ad Chlodosuindam Bulgarorum Reginam Epistola: *Quid de Domina Remigio & Domino Medardo Episcopis, quos tu credo vidisti? Non possumus tanta exponere, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere.* Defuncto quoque Venantius parentavit, l. 2. carm. 17.

Greg. Hist. l. 4. c. 19.

Lab. Conc. t. 5. 835.

Inter Christicolas, quos actio vexit in Astra,
Pars tibi pro meritis magna, Medarde, patet:
Qui sic vixisti terrenis hospes in oris,
Ut Cælos patriam crederis esse tuam.

ANNO DOM. 561.

ANNO U. C. 1314. OLYMP. 335. PER. JUL. 5274. JUL. 606. DOM. 561. JUSTINIANI 34. & 35. *Sol.* 10. *B. Lun.* 11. *Indict.* 9. *Epact.* 5. *Epoch. Sol.* 6. *E.* 17. *April.*

Post Consulatum Basilii xx.

Clotharii & peccatorum Confessio & obitus.

I. Victor de suis hostibus Clotharius, suorum Confessione peccatorum, muneribusque Martini Basilicæ dicatis, Dei gratiam sibi conciliandam esse putat. Turonensi igitur urbe petitâ, prosternit se, contritoque animo Deo supplicat, Gregorio teste: *Clotharius anno quinquagesimo primo regni sui cum multis muneribus limina B. Martini expetiit, & adveniens Turonos ad sepulchrum antè dicti Antistitis cunctas actiones, quas fortasse negligenter egerat, replicans, & orans cum grandi gemitu, ut pro suis culpis beatus Confessor Domini misericordiam exoraret, & ea, quæ irrationaliter commiserat, suo obtentu deleret.* Præsagia hæc erant mortis brevi futuræ, cùm anno præcipiti Clotharius luci ereptus fuerit. Baronius supremum Regis diem anno DLXV. contigisse prædicat. Quam Marius Chronologiam refellit: *P. C. Basilii anno* XX. *Indict.* 9. *Clotharius Rex mortuus est, & diviserunt Regnum ejus filii ipsius.* Neque à Mario dissidet Gregorius, qui Clotharium anno regni LI. vitæ curriculum confecisse tradit. Quippe regni primus & quinquagesimus jam in cursu erat, cùm morte Clotharius interceptus est, qui anno DXI. Chlodoveo successerat. Turonis egressus quinquagesima prima regni sui anno, *dum in Cotia sylva venationem exerceret, à febre corripitur, & exinde Compendium, villam redit, in qua cùm graviter vexaretur à febre, aiebat, uva! quid putatis? Qualis est ille Rex cælestis, qui sic tam magnos Reges interficit? In hoc enim tædio positus, spiritum exhalavit. Quem quattuor filii sui cum magno honore Suessionas deferentes, in Basilica B. Medardi sepelierunt. Obiit autem post anum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus.* Extat in novissima Conciliorum editione Constitutio Clotharii, ex qua nonnulla nostris sunt Annalibus inferenda.

Error Baronii.

Gregor. l. 4. c. 21.

ANNO DOM. 561.

Clotharii de rebus Ecclesiasticis Constitutio.

II. *Usus est clementiæ principalis, necessitatem Provincialium vel subjectorum sibi populorum providâ sollicitius mente tractare, & pro quiete eorum, quæcumque justè sunt observanda, indita in titulis Constitutione conscribere. Quibus quantum plus fuerit justitia atque integritatis impensum, tantum promtius amor devotionis incumbit. Ideòque per hanc generalem auctoritatem præcipientes, jubemus, ut in omnibus causis antiqui juris forma servetur.* Ut quæ Ecclesiam magis attinent attingamus, hæc suâ Lege statuit: *Si Judex aliquem contra Legem injustè damnaverit, in nostri absentia ab Episcopis castigetur, ut quod perperè judicavit, versatim melius discussione habitâ emendare procuret. Nullus per auctoritatem nostram matrimonium viduæ, vel puellæ sine ipsarum voluntate præsumat expetere, neque per suggestiones subreptitias rapiantur injustè. Sanctimoniales nullus sibi in conjugium audeat sociare. Ut auctoritates cum justitia & Lege competente in omnibus habeant stabilem firmitatem, nec subsequentibus auctoritatibus contra Legem elicita vacuentur. Ut oblationes defunctorum Ecclesiis deputata nullorum competitionibus auferantur, præsenti Constitutione præstamus. Agraria pascuario, vel decimas porcorum Ecclesiæ pro fidei nostræ devotione concedimus, ita ut actor & decimator in rebus Ecclesiæ nullus accedat. Ecclesiæ, vel Clericis nullam requirant agentes publici functionem, qui avi, vel genitoris, aut germani nostri immunitatem meruerant. Quæcumque Ecclesiæ, vel Clericis, aut quibuslibet personis à gloriosæ memoriæ præfatis Principibus munificentiæ largitate conlata sunt, omni firmitate perdurent. Quidquid Ecclesia, Clerici, vel Provinciales nostri, intercedente tamen justo possessionis initio, per* XXX. *annos inconcusso jure possedisse probantur, in eorum ditione res possessa permaneat, &c.* Meritò à doctissimo Sirmondo quæstio movetur, utrum si ad Clotharium I. referatur Constitutio, quemnam avum suum vocet, qui Clericis immunitatem concesserit: si ad Clotharium II. ecquem dicat germanum? Quæstionem difficilem sanè non solvit vir eruditissimus, cujus explicatio ex MS. pendet. Clotharii II. Constitutio hæc est, si expungantur verba, *germani nostri.* Si verò retineantur, Clothario quidem primo est addicenda, verùm vox *avi* delenda erit.

Lab. Conc. t. 5. 827.

Clotharii Regnum inter filios ejus dividitur.

III. Defuncti Regis hæreditatem inter se filii partiuntur, quam verbis Gregorii divisionem referemus: *Chilpericus post patris funera thesauros; qui in villa Brennaco erant congregati, accepit; & ad Francos utiliores petiit, ipsosque muneribus mollitos sibi subdidit: & mox Parisios ingreditur, sedemque Childeberti Regis occupat. Sed non diu hoc ei licuit possidere, nam conjuncti fratres ejus eum exinde repulere, & sic inter se hi quattuor, id est, Charibertus, Guntramnus, Chilpericus atque Sigibertus divisionem legitimam faciunt: dedit-*

Greg. Hist. l. 4. c. 22.

ANNO DOM. 561.

que sers Chariberto regnum Childeberti, sedemque habere Parisios. Guntramno verò regnum Chlodomiris, ac tenere sedem Aurelianensem: Chilperico verò regnum Clotharii patris ejus, Cathedramque Suessionas habere. Sigeberto quoque regnum Theoderici, sedemque habere Rhemensem. Mirum porrò inter se fœdus faciunt, quod verbis Guntramni referemus, sic Parisienses alloquentis: *Ecce pactiones, quæ inter nos factæ sunt, ut quisquis sine fratris voluntate Parisios ingrederetur, amitteret partem suam, essetque Polyeuctus Martyr cum Hilario atque Martino Confessoribus Judex & retributor ejus.* Sic specie pietatis quàm solitò magis magna superstitio crescebat.

Gregor. l. 7. c. 6.

Conjuratio in Justinianum. Belisarius accusatur reis.

IV. Gravem labente anno in Justinianum conjurationem Annales referunt. Sceleris autores *Ablavius & Marcellus, pecuniarum venditores, atque Sergius.* Facinus moliuntur *anno* XXXV. *Imperii Justiniani,* XXV. *die Novembris mensis.* A Marcello acceperat Ablavius auri libras quinquaginta, ut sibi auxilio foret. Consilium hoc suum cùm Eusebio Exconsuli, fœderatorumque Comiti, & Joanni Logothetæ exposuisset, illi rem Imperatori omnem nunciant. Conspirationis ministri in *Silentiario* abscondi jubebantur, ut sedenti in triclinio Imperatori mortem inferrent. Auditâ conjuratione reos Justinianus comprehendi jussit, quos occulto ferro armatos reperit. Spe suâ frustratus Marcellus, nudato subinde quem gestabat pugione, tribus se vulneribus in triclinio confodit. Sergius arreptâ illicò fugâ, in Blachernas concessit: *Quo educto & interrogato, persuasum est ei confiteri, quòd & Isacius argenti venditor, & Belisarius gloriosissimus Patricius conscii fuerint hujus machinamenti: & Vitus pecuniarum venditor, & Paulus Curator ejusdem Belisarii consilium scierint. Qui comprehensi & traditi Procopio Præfecto, confessi sunt, & dixerunt de Belisario. Quintâ die mensis Decembris fecit Imperator silentium, adducens Eutychium Patriarcham, & jubens recitari eorum Confessiones. Quo audito, Belisarius ingenti est mœrore gravatus: & emittens Imperator comprehendit omnes homines ejus, & ipsum domi sedere jussit custodiendum.* Gemina leguntur Zonaræ in Annalibus: *Cum Justiniano multorum insidiæ nunciarentur, quarum etiam Belisarius Patritius esset particeps, satellites ei omnes ademit, ipsumque domi custodiri jussit, ejusque mortuis opes in fiscum omnes sunt relata.* Patefactis tamen calumniis, nonâ decimâ die mensis Martii, anno 562. *dimissus est Belisarius, receptis omnibus dignitatibus suis.* Hæc Miscella. Miseræ vitæ reliquias traxit Belisarius ad annum usque DLXV. quo mense Martio calamitates suas cum vita finivit. Eo gloriæ processerat, si Cedreno fides, ut Justinianus se nummorum in parte una, in altera Belisarium effinxerit cum hac inscriptione: *Belisarius Romanorum decus.* Fabulæ sunt Veteribus incognitæ, quæ de Belisario à Græculis nonnullis vulgantur:

Miscell. l. 16.

Zon. An. l. 14. p. 69.

Poculum ligneum detinens clamabat, Plebi in stadio,
Belisario obulum date Imperatori.

Quam ne vel in medio traditionem Baronius relinquere debuit. Eam satis superque refellit silentium Procopii, Zonaræ, Suidæ, Miscellæ, &c. Quod de Joanne Cappadoce, viro Patricio, Exconsule & Præfecto Prætorio audierant, qui effossis oculis in trivio mendicavit obolos, in Belisarium perperàm transfuderunt.

V. Celeberrimus ille Monachorum pater Antonius, qui anno CCCLVI. Januarii XVII. mortem obierat, discipulis præceperat, corpus suum ita sepulchro condi, ut omnium notitiæ eriperetur. Morientis verba sunt: *Meum corpus sepelite, terrâque contegite, & nemo præter vos solos locum sepulchri noscat.* At frustra vir ille æquè sagax, ac pius in latebras corpus conjici suum voluit. Venatur omnia præposterus reliquiarum amor, nec eas sepulchro tegi suo patitur. Itaque labente anno Antonii exuviæ & repertæ feruntur, & Alexandriam translatæ, nequicquam repugnante mandatis suis defuncto, qui Isaaco & Pelusio dixerat: *Corpus meum in Ægyptum transferri ne patiamini.* De earum reliquiarum inventione hæc habet Victoris Chronicum: *P. C. Basilii V. C. anno* XXI. *corpus S. Antonii Eremita repertum, cum maximo honore Alexandriam perducitur, & in Basilica Sancti Joannis Baptista honorificè sepelitur.*

ANNO DOM. 561.

Reliquiæ Antonii Abbatis repertæ.

Athan. Vit. Ant. 508.

ANNO U. C. 1315. PER. JUL. 5275. JUL. 607. DOM. 562. JUSTINIANI 35. & 36. *Sol.* 11. A. *Lun.* 12. *Indict.* 10. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 7. P. 9. *April.*

ANNO DOM. 562.

Post Consulatum Basilii XXI.

I. CAssiodorus, qui pietate mundi dignitatibus antepositâ, *Vivarium* Monasterium, à piscium copiâ sic appellatum, ingressus fuerat, suum labente anno Computum Paschalem edidit. Quo rationem docet Indictionum, Epactarum, Numeri Aurei, Bissextorum agnoscendorum. Extat in eo Libello gravissimum adversus Baronianam de vulgata annorum Christi Epocha Chronologiam: *Si nosse vis, quotus annus est ab Incarnatione Domini nostri J. C. computa triginta sex per* XV. *sunt* DXL. *His semper adde* XII. *sunt quinquaginta duo. Adde & Indictiones anni cujus volueris, ut puta decimam, victes semel post Consulatum Basilis Junioris, fiunt quingenti sexaginta duo.* Quòd si Æræ Christianæ initium à Consulatu Lentuli & Messalini, qui Julianus XLIII. est, repetendum, uti Baronio creditum, anni sanè non DLXII. sed DLXIV. forent numerandi. Annos 93. superaverat Cassiodorus, cùm Paschalem Computum suum luci donavit. Id liquet ex ipsius de Orthographia libro, cujus in Præfatione legimus: *Ad amantissimos Orthographes discutiendos anno ætatis meæ 93. Domino adjuvante perveni.* Quo tempore nondum Paschalis Computus prodierat. Quoto perierit anno, nobis prorsus ignoratur. Multa sui monimenta reliquit in libris à se editis, quorum Index Patrum in Bibliotheca reperitur. Omnes supereminet tractatus *de Institutione Divinarum Scripturarum*, duobus libris constans, cujus in Præfatione verba lectionem Sacrorum Codicum commendantia reperiuntur: *Dilectissimi fratres, indubitanter ascendamus ad divinam Scripturam per expositiones probabiles Patrum, velut per quandam scalam visionis, ut eorum sensibus provecti, ad contemplationem Domini efficaciter pervenire mereamur . . . . Quocircà, si places, hunc debemus lectionis ordinem custodire, ut primùm tyrones Christi postquam Psalmos didicerint, autoritatem divinam in Codicibus emendatis, jugi exercitatione meditentur, donec illis fiat Domino præstante notissima.* Ordinem librorum suorum, quos hactenùs condiderat, ipse tradit in suo de Orthographia libro. Commentarium edidit Psalterii eo anno,

Cassiodorus Computum Paschalem edit.

quo

ANNO DOM. 562.

quo se monasticæ vitæ consecravit: dein scribendis de institutione divinarum Scripturarum libris admovit animum, celebratâ jam Oecumenicâ Constantinopolitanâ Synodo v. Commentarium in Epistolam ad Romanos edidit postmodum: secuti sunt & de Etymologiis, & Sacerdotis de Schematibus. *Memorialem* dein confecit, quem excepere explanationes in Epistolas, Acta Apostolorum, & Apocalypsim: ac deinceps de Orthographia librum absolvit, ut ipse narrat in libri hujus Præfatione.

B. M. P. t. xi. 1291.

Nicetii ad Chlodosuindam Epistola, ut virum Alboinum ad fidem adducat.

II. Sub ea fortè tempora Nicetius Trevirensis Antistes ad *Chlodosuindam* Clotharii Regis filiam, Longobardorumque Reginam Epistolam misit, ut Alboinum maritum suum ex Arianismo ad fidem perduceret: *Domina clementissima in Christo filia, Chlodosuinda Regina, Nicetius peccator. Cùm Legatos vestros per Francorum Reges germanos tuos nos conspicimus, de prosperitate vestra soliciti sumus.* His præmissis, Chlodosuindam per tremendum Dei judicium hortatur, ut lectam frequenter Epistolam viro suo frequenter exponat, in qua ex Scripturæ locis Trinitatis mysterium statuit. Ostendit autem, Gothos frustra reliquias Apostolorum habere, quorum fidem non habent: *Ad duodecim discipulos, quos habuit Christus, veniamus, quia ipsi Gothi hodie ipsis venerationem impendunt, & reliquias eorum furtim tollunt, sed nihil ibi habent, quia fidem eorum annullare præsumunt.* Provocat dein Alboinum, ut dirigat ad Martini sepulchrum infinitis miraculis coruscans: *Hic si jubet ad Dominum Martinum per festivitatem suam, quam undecimâ die facit November, ipsos mittat, & ibi si audent aliquid præsumant, ubi cæcos hodie illuminari conspicimus, ubi surdos auditum, & mutos sanitatem recipere.* Ne verò figmentis ea Gothi miracula apponant, *Quid dicam, ait, cùm inde illuminatos conspicimus, & ad propria Deo miserante sanos reverti videmus.* Excitat & Chlodosuindam exemplo Chrotildis, quæ Chlodoveum Christi ad notitiam rapuit, ut virum etiam fide imbuat. Demum laudibus, famâ teste, Alboinum onerat: *Talis ornatus, talis vir qualis Alboinus Rex esse dicitur, talis fama, quem mundus sic præponit, quare non convertitur, aut quare tardus ad requirendam viam salutis apparet?*

Lab. Conc. t. 5. 833.

Justinianus Capitulorum defensores vexat.

III. Justiniani odium in trium Capitulorum defensores etiamnùm perdurabat. De exilio in exilium ducebantur, quod Frontiniano contigit, de quo id Victor scripto prodit: *P. C. Basilii anno* XXII. *Frontinianus Salonensis Episcopus, de exilio Antiniensi Ancyram Galatiæ transmutatur. Petrus ejus incubator Ecclesiæ moritur, & pro eo Prodium substituitur.*

ANNO DOM. 563.

ANNO U. C. 1316. PER. JUL. 5276. JUL. 608. DOM. 563. JUSTINIANI 36. & 37. *Sol.* 12. G. *Lun.* 13. *Indict.* 10. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 1. *P...*

Post Consulatum Basilii XXII.

Clades Genevensis ex ruina montis.

I. INgentem subita montis ruina, Genevensi in tractu edidit stragem, quam suo dignam Chronico Marius existimavit: *P. C. Basilii anno* XXII. *Indict.* XI. *mons validus Tauretunensis, in territorio Vallensi ita subitò ruit, ut castrum, cui vicinus erat, & vicos cum omnibus ibidem habitantibus oppressisset, & lacum in longitudine* LX. *millium, & latitudine* XX. *millium ita totum movit, ut egressus utrâque ripâ, vicos antiquissimos cum hominibus & pecoribus vastasset: etiam multa sacrosancta loca cum eis servientibus demolisset: & pontem Genavacum & homines per vim dejecit, & Genavam civitatem ingressus, plures homines interfecit.* Cladis hujus mentio est & in Gregorio, qui tamen eam suis temporibus non divisit. Id observatu sanè dignum addit: *Triginta Monachi unde castrum ruerat advenerunt, & terram illam, quæ monte diruente remanserat, fodientes, æs sive ferrum repererunt. Quod dum agerent, mugitum montis, ut prius fuerat, audierunt. Sed dum à sævâ cupiditate retinentur, pars illa, quæ nondum ruerat, super eos cecidit, quos operuit atque interfecit, nec ultra inventi sunt.*

Greg. Tur. l. 4. c. 31.

Theodomirus Suevorum Rex fide imbutus, Synodum Bracarensem imperat.

II. Apud Hispaniam Ecclesia ex Bracarensi Concilio gaudii non minimum habuit. Id fanè novum & inauditum, quòd Suevis Gallœciam tenentibus Orthodoxa jubente Rege Synodus cogeretur, cùm ea gens Arianæ perfidiæ mordicus adhæreret. Hanc Deus libertatem largitus erat, Theodomiro nuperrimè ad fidem perducto. Anno scilicet DLX. Theodomirum pietate imbutum fuisse, Baronii fert sententia, cui faciles & nos assentimur. Quânam verò ratione permotus errores Suevus ejurarit, nobis est exponendum, ut majore luce Bracarensis Conventus illustretur. Amplectendæ fidei Suevorum Regi occasionem præbuere Martini miracula. *Charrarico* Regi (id nominis indidit Gregorius) filius erat, quem morbus longè gravissimus impugnabat. Rex paterno amore cruciatus, à suis petit, quam Martinus, percelebris ille Turonum Præsul, tot miraculis clarus, religionem amplexus erat. Quærenti respondent, egregium Trinitatis cultorem fuisse. Tum Rex: *Si hæc vera sunt, quæ profertis, discurrant usque ad ejus Templum fideles amici mei, multa munera deportantes, & si obtineant mei filii medicinam, inquisitâ fide Catholicâ, quam ille credidit, credam. Pensato ergo auro, argentoque ad filii pondus, transmisit ad venerabilem locum sepulchri.* Profecti Martini ad tumulum nuncii preces pro decumbente multas offerunt, quibus factum est, ut nonnihil vis morbi frangeretur: verùm paternis mentibus veneno erroris adhùc inhærente, æger nondum convaluit. Tum Rex cùm probè intelligeret, filium ejus curari haud posse, nisi credito Trinitatis mysterio, *in honorem B. Martini fabricavit Ecclesiam, miroque opere eâ expeditâ proclamat, Si suscipere mereor viri justi reliquias, quodcunque Sacerdotes prædicaverint, credam.* Missis subinde cum ditiore munere Legatis, Martini reliquias impetrat, quarum virtus subinde se prodit. Etenim vix sacra pignora Gallœciæ portum subibant, cùm *filius Regis dimissâ omni ægritudine, sanus properat ad occursum.* Quæ de miraculorum cohorte, à Martini reliquiis patratorum, Gregorius habet, fides sit penes Autorem. Pactis stetit Rex ille suis, susceptâ fide Trinitatis, quod ad exemplum multi sese composuere. Novellam Suevorum fidem Martinus Dumiensis Abbas excoluit, rudem informavit, teste de Viris illustribus Isidoro: *Martinus Dumiensis Monasterii sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans Gallæciam venit. Ibique conversis ab Ariana impietate ad fidem Catholicam Suevorum populis, regulam fidei & sanctæ religionis constituit, Ecclesiasticos informavit, Monasteria condidit, copiosaque præcepta piæ institutionis composuit. Cujus equidem ego ipse legi librum de differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen Epistolarum,*

Greg. de Mir. Mart. l. 1. c. 11.

Anno Dom. 563.

rum, in quibus hortatur, ad vitæ emendationem & conversationem fidei, orationis instantiam, eleemosynarum distributionem, & super omnia cultum virtutum omnium & pietatem. Floruit regnante Theodomiro Rege Suevorum, temporibus illis, quibus Justinianus in Republica, & Athanagildus in Hispaniis imperium tenuere.

Bracarensis Synodus.

III. Martinus ille Dumiensis eorum unus erat, qui Bracarensi Concilio adfuere, de quo nunc nobis est agendum. Synodi titulus hic est: *Concilium Bracarense anno tertio Ariamiri Regis celebratum, die Kal. Majarum.* Vocem *Ariamiri* omnes & MSS. & excusos Codices constanter habere illi testantur, qui tractaverunt. Contendit tamen Baronius, cujus opinioni eruditorum complures adhærent, *loco Theodomiri Ariamirum positum esse.* Quòd tamen emendatione sit opus aliquâ, valde dubitamus, cùm Suevorum Princeps binominis esse potuerit, non secus atque Rex Gothorum Totila, qui & *Badaila* vocabatur, quo nomine semper eum afficit Marius. Quid ni similiter Suevorum Rex, simul & Ariamirus, & Theodomirus erit? Theodomirus quidem à Joanne Biclariensi appellatur: *In Provincia Gallæcia, Miro post Theodomirum Suevorum Rex efficitur.* Synodo interfuere Episcopi octo: *Lucretius* Bracarensis, qui & ei præfuit, *Ildericus*, *Andreas* Iriensis, *Lucentius* Conimbricensis, *Martinus* Dumiensis, *Timotheus*, *Callus* Empuritanus, *Maliosus. Ex præcepto gloriosissimi Ariamiri Regis* Patres se convenisse profitentur. Considentibus Episcopis, præsentibus quoque Presbyteris, adstantibusque Ministris, *Lucretius* testatus primùm diu esse, quod Conventus Sacerdotialis desiderabatur, talia fatur: *Quoniam optatum nobis hujus Congregationis diem gloriosissimus ac piissimus filius noster, aspirante sibi Domino, regali præcepto concessit, ut simul positi consideremus, prius si placet, de statu fidei Catholicæ perquiramus, tunc deinde Sanctorum Patrum Instituta recensitis Canonibus innotescant: postremò quædam etiam, quæ ad obsequium Dei, vel officium pertinent Clericale, diligentius pertractentur.* Priscillianistarum error olim in Hispania grassatus erat, ne igitur veneni hujus scintillæ adhùc mortalium in pectoribus laterent, leguntur proponente Lucretio, quæ in eam hæresim constituta erant in Synodo, præceptis Leonis Papæ ex Tarraconensibus, Lusitanis, Bæticis Episcopis coacta. Deinde ut magis Priscillianistica disciplina everteretur, articuli XVII. quibus damnabatur, altâ voce recitantur. Quo facto ad generalium, Provincialiumque Synodorum Canonum lectionem ventum, ut regulam haberent, ad quem Ecclesiasticam disciplinam dirigerent. Cùm porrò Ecclesiarum Gallœciæ Instituta variarent, placuit quædam Capitula constitui, *ut ad unam omnimodò formulam* revocarentur. Lectâ igitur quæ ad Profuturum directa erat, Sedis Apostolicæ Epistolâ, Canones viginti duos sanxerunt, quibus staret Ecclesiæ disciplina.

Bar. Ann. 563. n. 14.

Canones Bracarenses.

IV. Primus Canon statuit, ut unus atque idem psallendi ordo in matutinis, & vespertinis officiis teneatur, neque vel privatæ vel cœnobiticæ consuetudines cum Ecclesiastica regula permisceantur. II. Per solemnium dierum Vigilias, vel Missas omnes easdem in Ecclesiis lectiones usurpent. III. Non aliter Episcopi, & aliter Presbyteri, sed eodem modo populum salutent, dicentes, *Dominus vobiscum*, & ut respondeatur à Populo, & cum Spiritu tuo, ut *Orientalibus* ex Apostolorum traditione usui est: *& non sicut Priscilliana pravitas permutavit.* Mendum eo in Canone reperiri, Antiquitatis periti compertum habent. Quippe Orientalium in Liturgiis salutatio hæc fuit, *Pax omnibus*; non ea Bracarensium, *Dominus vobiscum.* Orientalium salutationem Priscillianus adhiberi voluerat, *Pax vobis*, quam Bracarenses rejiciunt. Itaque recudi Canon debet, substitutâ voce *Occidens: sicut & ab ipsis Apostolis traditum omnis retinet Occidens.* IV. Ut eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quomodo *Profuturus* Bracarensis à Sede Apostolica accepit. V. Nullus baptizandi ordinem prætermittat, quem anteà tenuit Metropolitana Bracarensis Ecclesia, à Sede Apostolica *Profuturo* directum. VI. Servato Metropolitani Primatu, cæteri secundum suæ ordinationis tempus sedeant. VII. Tres de rebus Ecclesiasticis portiones fiant: Episcopo una, alia Clericorum, tertia reparationi, vel luminariis Ecclesiæ assignetur. VIII. Nullus Episcopus alterius Clericum ordinare præsumat, nisi signata Episcopi scripta susceperit. IX. Diaconi, qui absconsis infra tunicam utuntur Orariis, ut nil à Subdiacono differre videantur, eis scapulæ superpositis utantur. X. Sacra altaris vasa non Lectores, sed soli Subdiaconi ferant. XI. *Lectores in Ecclesia in habitu seculari non psallant, neque granos gentili ritu dimittant.* Grani ad vestes non pertinent, ut Garsiæ placuit atque Binnio, capillos potius significant. Isidorus Originum l. 19. c. 23. *Nonnulla etiam gentes non solùm in vestibus, sed & in corpore aliqua sibi propria, quasi insignia vindicant, ut videmus cirros Germanorum, granos & cinnabar Gothorum.* Granos du Pin vertit, *des moustaches*, quæ significatio non satis cum verbo *dimittant* congruit. XII. Extra Psalmos, & Canonicas Veteris & Novi Testamenti Scripturas nil poëticè compositum in Ecclesia psallatur. XIII. Intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat Laicis, sed solis Clericis. XIV. Clerici, qui carnibus non utuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, olera cocta cum carnibus prægustare cogantur. Quod si contempserint, pro suspicione hæresis excommunicentur. XV. Pro hæresi, aut crimine excommunicatis nullus communicare præsumat. XVI. Qui quolibet modo violentam sibi mortem inferunt, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum Psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur. XVII. Catechumenis sine baptismo defunctis neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendatur officium. XVIII. Nulla defunctorum corpora in Basilica Sanctorum sepeliantur: *Nam si firmissimum hoc privilegium usque nunc manet civitates, ut nullo modo intra ambitus murorum cujuslibet defuncti corpus humetur, quantò magis hoc venerabilium Martyrum debet reverentia obtinere.* XIX. Si quis Presbyter ausus fuerit Chrisma benedicere, aut Ecclesiam, altariave consecrare, suo officio deponatur. XX. Ex Laico ad Sacerdotium nemo veniat, nisi prius anno integro in Lectoris, aut Subdiaconi officio permanserit. XXI. Si quid ex Collatione Fidelium, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud unum Clericorum fideliter offeratur, & constituto tempore aut semel, aut bis in anno inter omnes Clericos dividatur. XXII. Antiqui Canones in Syno-

Anno Dom. 563.

do lecti observentur, qui violaverit, ille removeatur officio.

Santonensis ad abdicandum Emerium Synodus: a Chereberto restituitur.

Greg. l. 4. c. 26.

V. Hispaniâ egressi Gallias petamus, ubi apud Santonenses Concilium celebratur, ut ejecto *Emerio*, qui Clotharii Regis mandato Santonensium sacris præfectus erat, Heraclius Presbyter sufficeretur. Leontius Burdegalensis Metropolitanus Synodum coëgit. Verùm Heraclii ordinatio Chariberto valdè displicuit. Historiam Gregorius scripto prodidit, quam verbis Autoris referemus: *Ad urbem Santonicam Leontius congregatis Provinciæ suæ Episcopis, Emerium ab Episcopatu depulit, asserens non Canonice fuisse hoc honore donatum. Decretum enim Regis Clotarii habuerat, ut absque Metropolitani consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo ejecto, consensum fecere in Heraclium, tunc Burdigalensis Ecclesiæ Presbyterum, quod Regi Chariberto subscriptum propriis manibus per nuncupatum Presbyterum transmiserunt. Qui veniens Turones, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc, ut consensum subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifeste respuit. Igitur postquam Presbyter Parisiaca urbis portas ingressus Regis præsentiam adiit, hæc effatus est, Salve, Rex gloriose, Sedes enim Apostolica eminentiæ tuæ salutem mittit uberrimam. Cui ille, numquid, ait, Turonicam adisti urbem, ut Papa illius salutem nobis deferas? Pater, inquit Presbyter, Leontius tuus cum Comprovincialibus Episcopis salutem tibi mittit, indicans Æmilium (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) ejectum ab Episcopatu, pro eo, quòd prætermissâ Canonum Sanctione, urbis Santonicæ Episcopatum ambivit. Ideoque consensum ad te direxerunt, ut alius in ejus locum substituatur: quo fiat, ut dum transgressus Canonum regulariter arguuntur, regni vestri potentia avis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente frendens Rex eum à suis conspectibus extrahi jussit, & plaustro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putasne quod non est super quisquam de filiis Clotharii Regis, qui patris facta custodiat, quod hi Episcopum, quem ejus voluntas elegit, absque nostro judicio projecerunt. Et statim directis viris religiosis, Episcopum in loco restituit: dirigens etiam quosdam de camerariis suis, qui exactis à Leontio mille aureis, reliquos juxta possibilitatem condemnarent Episcopos. Et sic patris est ultus injuriam.*

Mors Reparati Carthaginensis. Macarius Hierosolymitanus pulso Eustochio restituitur.

VI. Vitæ miserîs anno labente eripitur Reparatus, Carthaginensis Præsul, quem Capitulorum defensorem Justinianus anno DLII. ejecerat. Hoc nos Victoris Chronicum monuit: *P. C. Basilii anno XXIII. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesiæ exilio apud Euchaidam gloriosâ Confessione transiit ad Dominum, die VII. Idus Januarii.* Exilium quoque labente anno tulit Eustochius Hierosolymitanus, cujus in locum revocatur *Macarius*, testemque Victorem damus: *Eustochius Hierosolymitanus Episcopus, qui fuerat Macario superstite ordinatus, ejicitur: & rursum Macarius reformatur.* Hinc Baronius erroris arguitur, qui defuncto Eustochio Joannem substituit, anno DLXI. *Eo tempore post Eustochium Hierosolymorum Ecclesiæ substitutus est Joannes.*

Error Baronii.

Bar. An. 561. n. 1.

Multiplex hic error est: cùm Eustochius parte anni DLXIII. adhùc sederet Hierosolymis, ne dum biennio antè Episcopatu abierit, nec morte quidem, sed exilio decesserit successori. Præterea non *Joannes* aliquis, sed Macarius ei suffectus est, ut ex Victore compertum habetur. Porrò dignitati suæ non prius Macarius restituitur, quàm Origenismum damnasset. Verba sunt Evagrii: *Macario Hierosolymitanæ Ecclesiæ Sacerdotium possidente, atque in pristinam Sedem restituto, cùm post depositionem Eustochii Origenem, Didymum, atque Evagrium sub anathemate damnasset*, &c.

Anno Dom. 564.

Evagr. l. 4. c. 39.

ANNO U. C. 1317. PER. JUL. 5277. JUL. 609. DOM. 564. JUSTINIANI 37. & 38. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 14. *Indict.* 12. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 13. *April.*

Post Consulatum Basilii XXIII.

Justinianus in errorem incidit. Quis, & qualis fuerit?

I. Fulgore majestatis suæ terrarum orbem Justinianus illustrabat. Anno superiore Saraceni Augusteam dignitatem venerati, clientes se Justiniani professi fuerant, quem *Arethas* conventum rogaverat, ut se defuncto filii superstites paterno Principatu potirentur. Historiam refert Miscellanea: Anno Justiniani XXXVII. *Novembri mense introivit Byzantium Arethas Patricius & Princeps Saracenorum, debita deferre Imperatori filiorum suorum, & debitis gratia, ut scilicet post obitum suum tenerent Principatum Tribus suæ.* Fortunæ demum suæ magnitudine ac splendore hebetatus Justinianus, in errorem miserè delabitur. Rem sic narrat Evagrius: *Justinianus scripsit id, quod Romani Edictum vocant, in quo corpus Domini incorruptibile appellat, & naturalium atque inculpabilium affectionum capax fuisse negat: Dominum ante Passionem eodem modo comedisse dicens, quo post Passionem comedit, cùm sacrosanctum ejus corpus jam inde, ex quo in utero formatum est, nullam conversionem aut mutationem, nec in voluntariis & naturalibus perpessionibus, nec post Resurrectionem acceperit. Porrò Justinianus omnes ubique Episcopos per vim cogere instituit, ut huic opinioni assentirentur. Sed cùm universi sententiam Anastasii Antiochensis Episcopi expectare se respondissent, primùm Imperatoris impetum declinarunt.* Baronius anno superiore Justinianum in erroris hujus præcipitia delatum esse censet: quæ nostro judicio Chronologia non est accurata. Anno Justiniani 38. ipsius casum affigit Miscellanea. Pars verò anni Justinianei octavi & trigesimi nulla in annum Dom. 563. incidit. Baronium quoque refellit imperatum Eutychio Constantinopolitano exilium, quod ex sua Chronologia Baronius in annum labentem confert, in anno tamen sequente collocandum. Juliani Halicarnassei discipuli id erroris Justiniano instillasse feruntur in Libello Synodico.

Miscellan. lib. 16.

Evagr. l. 4. c. 39.

Anastasius Antiochenus Justiniani refellit errorem.

Evagr. l. 4. c. 40.

II. Vir erat Anastasius magnæ & virtutis, & constantiæ, Principum minis cedere nescius: *Itaque missâ ad Justinianum relatione, palam ei contradixit, diserteque demonstravit, corpus Domini in perpessionibus naturalibus, & quæ in reprehensionem non cadunt, corruptioni obnoxium fuisse, atque ita divinos Apostolos, & Sanctos Patres sensisse, ac posteris tradidisse. Eadem quoque rescripsit ad Monachos primæ ac secundæ Syriæ, qui ipsum consuluerant, cunctorum animos confirmans, & ad subeundum certamen præparans, & quotidie in Ecclesia recitans verba illa ab Electionis Vase prolata, Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, quamvis Angelus ex cælo fuerit, anathema sit.*

Nicetius ad Justinianum scribit errori evellendum.

III. Accepere Galliæ famâ & auditione, Justinianum in errorem incidisse. Verùm non fide-

ANNO DOM. 564.

fideliter satis rumor eum retulit, utpote qui sparserat, Imperatorem Arianorum in partes concessisse. Id queritur Nicetius Trevirensis in sua ad Imperatorem Epistola, apud quam legimus: *In integro mundo splendebas ut Sol, & cùm omnes tuae Domini Rectores Ecclesiae cunctis, consiliis ipsius gauderemus, devulgante famâ ex lapsu vestro, quem nunquam pervenire debuimus, contristati & humiliati usque in terra sumus. Dulcis noster Justiniane, quis te sic decepit? Quis ut talia persequereris suasit? Quis ut Christum purum hominem fatereris docuit?* Ab Ariana tamen lue Justinianus longè remotus fuit. Eâ famâ permoti Galliarum Episcopi, Justinianum Anathemate feriunt, quod Nicetius scriptâ ad eum Epistolâ significatum ivit: *Notum tibi sit, quòd tota Italia, integra Africa, Hispania vel Gallia cuncta nomen tuum, cùm de perditione tua plorant, anathematizant; & si non quæ docuisti destruxeris, & publicâ voce damnaveris, Erravi, erravi, peccavi, anathema Nestorius, anathema Eutyches, cum ipsis te ad supplicia sempiterna tradidisti.* Epistola *Lactantio* ferenda tradita est. Est autem vel præsente, vel insequente anno scripta. Quem ea tragœdia exitum nacta sit, quâve ratione Eutychius ob eam causam Episcopatu Constantinopolitano ejectus sit, anno sequente docebimur.

Lab. Conc. t. 5. 832.

Anastasii Antiocheni laudes: quis?

IV. Superest, ut Anastasio Antiocheno, qui infractâ mente Justiniani, errori repugnavit, pietatis testimonium reddamus. Celebritatem Anastasii atque claritatem indicat Orientalium sermo, Præsulis hujus sententiam expectantium, ut responsionem Imperatori suam daret. Multis Anastasium laudibus ad cœlum usque extulit Evagrius: *Vir fuit tum in divinis Literis admodum eruditus, tum in moribus, & in vivendi ratione accuratissimus, adeò ut res etiam levissimas observaret, nec a constantia & firmitate unquam deflecteret, ne dum in magni momenti rebus, quæ ad Deum spectarent. Mores autem suos ita temperaverat, ut neque adeundi & alloquendi ipsum facilitas expositum illum redderet iis, quibus minimè oportebat: nec severitas & inclementia inaccessum eum præstaret juri atque rationi. Et in seriis quidem colloquiis aures ei patentes, & lingua profluens erat: & quæstiones propositas prudenter & arguté dissolvebat. In sermonibus autem ineptis ac supervacuis aures quidem penitùs occlusas habebat, linguam quasi fræno quodam comprimebat, ita ut orationem ratio moderetur, & silentium omni oratione præstantius esset.* Sub annum DLXI. Anastasius ad Episcopatum Antiochenum evectus erat; quem & pietate & virtute suâ miris modis exornavit. Magnum labente anno Justinianeo errori se propugnaculum opposuit. Qua de causa pœnas exilii pependisset, nisi Justinianus fato concessisset: *Scripta est ab eodem Anastasio Oratio ad Antiochenos, quâ illis valedicebat, cùm accepisset, Justinianum velle ipsum in exilium mittere. Quam quidem Orationem meritò quis admiretur, tum ob verborum elegantiam, tum ob copiam sententiarum, tum denique ob frequentia sacræ Scripturæ testimonia, & ob historiam suis locis aptè accommodatam.* Quod imperante Justiniano exilium vitarat Anastasius, illud regnante Justino patietur. Infensus ei Justinus dicebatur ob negatam sibi pecuniam de promotione ad Episcopatum Anastasio imperatam. Cur verò eum expulerit, manifesta causa hæc fuit. Quod & facratam pecuniam in superfluos usus profudisset, & Imperatori convitiatus esset. Quippe interrogatus, cur *adeò profusè sacram pecuniam dilapidaret?* Disertè responderat, *Ne à Justino communi peste ac pernicie generis humani diriperetur.* Mortuo Gregorio Sedem Anastasius suam post annos tres & viginti recuperavit, sub annum DXCV. quam ad annum DXCIX. usque tenuit, quo cœlestibus additus est die Aprilis XXI. quo ipsius memoria recolitur. Scripta edidisse aliqua dicitur; de quibus commodiore loco disseremus.

Evagr. l. 4. c. 40.

Id. ibid.

Evagr. l. 5. c. 5.

Justinianus Afros, qui Capitula defendebant, includit Monasteriis.

V. Errore, quo Justinianus occupatus tenebatur, non prohibebatur, spectante Constantinopoli variis Capitulorum defensores pœnis afficere. Iræ quidem suæ habenas in plures Africæ Præsules effudit; quò pertinent verba Victoris: *Anno XXXVIII. Imperatoris ejusdem, Musius, Brumasius, Donatus & Chrysonius Episcopi de Africa, & Victor ac Theodorus similiter ex Ægypto ad urbem regiam imperiali præcepto evocantur, qui dum eidem Justiniano Principi, præsentes præsenti, & postea Eutychio Regiæ urbis Episcopo altercanti nova superstitioni resistunt, ab invicem segregati, per Monasteria ejusdem urbis custodia mittuntur.*

ANNO U. C. 1318. OLYMP. 336. PER. JUL. 5278. JUL. 610. DOM. 565. JUSTINI I. *Sol.* 14. D. *Lun.* 15. *Indict.* 13. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 4. F. 5. *April.*

ANNO DOM. 565.

Post Consulatum Basilii XXIV.

Monachorum Agaunensium in Agricolam furor.

I. MAgnum *Marius* casum memorat, nostrisque Annalibus dignum. Præceps & effrenatus Agaunensium Monachorum furor adeò in suum Præsulem exarsit, ut ei cædem molirentur: *P. C. Basilii anno* XXIV. *Indict.* 13. *Monachi Agaunenses, iracundia spiritu incitati, noctis tempore Episcopum suum Agricolam cum Clero, & cives, qui cum ipso erant, occidere nitentes, domum Ecclesiæ effregerunt, & dum Episcopum suum Clerici, vel cives defensare conati sunt, graviter ab ipsis Monachis vulnerati sunt.*

Cherberti Regis vitæ breviarium.

II. Dum in iis regionibus versamur, prætereire non possumus, quid rerum Cherbertus Clotharii successor suis in regnis agebat. Adhibito juramento pollicitus erat; se inviolatas Leges servaturum, neque passurum unquam, ut nova populis onera imponerentur: *Gaiso verò Comes ejusdem temporis, accepto Capitulario, tributa cœpit exigere. Sed ab Euphronio Episcopo prohibitus cum exacta parvitate ad Regis direxit præsentiam, ostendens Capitularium, in quo tributa continebantur. Sed Rex ingemiscens ac metuens virtutem Sancti Martini, ipsum incendio tradidit: aureos exactos Basilicæ Sancti Martini remisit obtestans, ut nullus de populo Turonico ullum tributum publico redderet.* Charibertum multis Venantius laudibus ornat ob pietatem, prudentiam, patientiam, gravitatem, fidem, munificentiam. Neque negandum sanè, virtutibus fuisse nonnullis à vitio redemptum. Clotharii facinus, qui *Ultrogotham* Childeberti viduam, filiasque in exilium ejecerat, eis revocatis, in suam gloriam vertit:

Gregor. l. 9. c. 30.

In tantum patrui se prodit esse sequacem,
Ut modò sit tutor conjugis iste nepos,
Qui Childeberti retinens dulcedine nomen,
Ejus natarum est frater, & ipse pater.

Latinæ locutionis peritia insignis fuit:

Cùm

Anno Dom. 565.

Cùm sit progenitus clara de gente Sicamber,
Floret in eloquio lingua Latina tuo.

Fortun. l. 6. c. 4.

Porrò Panegyricis fides non semper tutò committitur, cùm in Chariberto libidinum impunitas & licentia maximum regio apici dedecus inusserit, teste Gregorio: Habebat *Ingoberda* Regis uxor *in servitium duas puellas, pauperis cujusdam filias, quarum prima vocabatur Marcovefa, religiosam vestem habens; alia verò Merofledis, in quarum amore Rex valde detinebatur: erant artificis lanarii filiæ.* Cùm in mentem sibi induxisset, Ingoberga agnitâ mulierum generis vilitate, Regem ab illis posse segregari, dum opificio suo earum parens admovet animos, Charibertum vocat, ut tali spectaculo frueretur. Qui contra quam sperabat Regina excandescens, eâ relictâ, *Merofledem accepit. Habuit & aliam puellam opilionis filiam, nomine Theodogildem, de qua, ut fertur, filium habuisse, qui ut processit ex alvo, protinùs delatus est ad sepulchrum. Post hac Marcovefam, Merofledis sororem conjugio copulavit. Pro qua causa à Sancto Germano Episcopo excommunicatus uterque est. Sed cùm eam Rex relinquere nollet, percussa Dei judicio obiit: nec multò pòst & ipse Rex post eam decessit Charibertus.* Quamdiu regnaverit, non prorsus exploratum est. Alii novennio, ad quos Petavius accedit, alii sexennio imperasse ferunt, quorum & potior sententia nobis est. Periit itaque Charebertus anno DLXVIII.

Greg. Hist. l. 4. c. 26.

Eutychius Constantinopolitanus Episcopatu à Synodo ejicitur.

III. Quæ sequuntur, rebus Orientis adnectemus. Eorum, quæ de religione Justinianus decreverat, tenacissimus erat, nec ab eis ullâ dimoveri ratione poterat, ne regiæ Majestati ignominiæ aliquid imponeretur. Obstabat Eutychius errori quantum eniti poterat. Itaque Imperator servile Concilium cogit, quo Præsul Constantinopolitanus Sede suâ ejiceretur. Conventus ejus in Synodico mentio est verbis ejusmodi: *Post aliquantum temporis ii Juliani Halicarnassei hæresim tuebantur. Imperatori seducto persuadent è Cælo, & omninò corruptionis expers esse corpus Domini nostri J. C. Convocatâ igitur hæreticâ Synodo celebrem illum Eutychium, qui ipsis non assentiebatur, in Amasiam exulatum ablegat, & Joannem Antiochenum Scholasticum, qui impietati illi astipulabatur, in solium Ecclesiæ Byzantinæ collocat.* Rem fusius narrat Eustathius in suo de vita Eutychii libro. Qui Eutychio infensi erant, *imperatori persuaserunt, ut virum omnibus ornatum virtutibus à Sede exturbaret, in eaque alium constitueret, qui studiis & opinionibus suis consentiret, quod quidem & factum est. Nam cùm festus dies Sancti Timothei apud Hormisda regionem in novo Palatio celebraretur, & Sanctus Eutychius rem divinam faceret, Tribunus Militum, & satellites immanis feræ ministri Episcopatum invaserunt, comprehensis & distractis viris, Sancti familiaribus, qui contra illum testificarentur, ut quoquomodo illum non sine causa ex Episcopatu ejectum fuisse ostenderent: at vir magnus, cùm eorum invasionem in Episcopatum, & quosdam è suorum numero illinc violenter abstractos, & in carcerem conjectos fuisse cognovisset, peracto sacrificio, distributâque sanctâ communione in sacrario mansit. Dicebant enim quidam graves viri, si è sacro Templo exiret, fore ut interficeretur, quosdam enim armatos, atque in Antiochi prædio collocatos eo consilio eum foris expectare.* His auditis Eutychius stans coram altari, solitisque & vestibus & superhumerali, quod semper gerebat, indutus, ad vesperam usque orationi incubuit, ut pietas sarta tectaque remaneret. Finitis precibus, Sacerdotes Monachique eum hortantur, ut cibi aliquantum caperet: quo facto, ingressus cum satellitibus *Etherius*, correptum Eutychium nudum in Monasterium, nomine *Choracudum*, transfert. Cùm ob Monasterii paupertatem malè tractaretur, permoti misericordiâ eum in alio Monasterio, cui *Osiæ* nomen, ductum collocant, prope Chalcedonem. Coacto post octiduum Conventu Episcoporum, in jus eum vocant, ut institutæ accusationi responderet. Ridicula verò porrectus Synodo Libellus complectebatur: *Quòd unctus esset, quòd aviculas comedisset, quòd multas horas genibus flexis orasset.* A Judicibus quærit, cur & ad quem se vocassent? Patriarcham esse se, nec mortalium ullum hanc sibi dignitatem ereptum ire. Subjungit: *Quis est ille, quem meo in loco collocastis?* Cùm iterum & tertiò vocaretur, dixit, *Si Canonicum judicium constitutum est, detur mihi Clerus meus, & ordo Patriarchatus, & veniam, defendamque me, & accusatorum meorum utar testimonio.* Quibus auditis, sententiam in ipsum promulgant; ille verò omnes excommunicationis pœnæ subjicit, donec resipiscerent.

Eutychius in exilium ejicitur.

IV. Damnatus Eutychius à Judicibus, in Insulam, *Princepo* vocatam, transfertur, ad quam appulit die Sabbati, nocte imminente. Ubi illuxit, videt crucem in pariete pictam cum verbis ejusmodi: *Christus nobiscum est, state,* quæ in telluris motibus ædium parietibus inscribebantur. Hîc tres hebdomadas à multo milite custoditus cùm transegisset, visum Judicibus, ut Amaseam transferretur, Monasterio, quod ipse condiderat, includendus, quod & factum est. Ibi loci moratur labente eo temporis spatio, quo Joannes Episcopatu Constantinopolitano potitus est, annis scilicet XII. mensibusque circiter septem. Eo defuncto Eutychius suæ dignitati restituitur anno DLXXIII. *Constantinopolitanæ Ecclesiæ Sacerdotium Joanne mortuo recepit Eutychius, qui jam ante Joannem illud obtinuerat.*

Evagr. l. 5. c. 16.

Eutychii exilium cum anno DLXIV. Baronius copulat, n. 15. errante sanè prochronismi unius anni Chronologiâ, uti jam doctissimus observavit Norisius, & ex Eustathio apparet & promptum est: *Cùm dies festus Sancti Timothei in Hormisda celebraretur, illinc vir pius sacrificium faciens sublatus est, & ea pertulit, quæ passus est.* Festum Timothei Januarii XXIV. agitatur, quod Eutychiani exilii tempore, feriæ septimæ cohærebat, teste Eustathio, c. 54. *In persecutionis tempore Sabbatum, & hyems erat: vigesimo enim secundo mensis Januarii, vir Dei sanctus tentatus & ejectus fuit.* Sed Librariorum error est emendandus, & pro XXII. reponi debet XXIV. Januarii, cui Timothei festum affigitur. Ea verò temporis criteria annum non DLXIV. quidem, sed præsentem afficiunt. Errorem quoque Baronianum refellit Nicephori Chronicum: *Eutychio ejecto à Justiniano Imperatore, ipsius anno XXXVIII. Joannes Presbyter Antiochia ex numero Scholasticorum, annis XII. mensibus septem.* Atqui Januarius anni DLXIV. Justiniani anno non XXXVIII. sed trigesimo septimo includitur. Contra tria Capitula fortiter certabat Eutychius, eaque de causa viros pietate insignes damnavit, quod queritur Victor: *Justinianus Eutychium Constantinopolitanum Episcopum, damnatorem trium Capitulorum, & Evagrii Eremita*

Error Baronii.

Vit. Eutych. c. 58.

Dia-

Diaconi, ac Didymi Monachi & Confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex autoritate protulimus, exilio dirigit; & pro eo Joannem ejusdem erroris consimilem Episcopum facit. Quis porrò Joannes ille, qui Eutychio successor datur, in Evagrio reperimus: *Eutychius quidem ex Pontificali Sede urbis regiæ expulsus est, Joannes verò in ejus locum subrogatus. Ortus hic erat ex Sirimi, qui vicus est Cynegicæ regionis in territorio Antiochensi.*

Evagr. l. 4. c. 38.

Mors Justiniani.

V. Eutychii exilio plerique Orientis Præsules ad fidem defendendam accendebantur, ne dum frangerentur animis. Negant errori posse subscribere se: scriptis ei resistunt: Synodorum autoritate armantur: præcipuè Anastasius Antiochenus, cujus & pietatem omnes venerabantur, & sententiam amplectebantur, Imperatoris consiliis impedimentum opposuit. His accensa Imperatoris indignatio gliscebat, exiliumque & Anastasio, & Præsulibus machinabatur, cùm Deus Ecclesiæ prospiciens suæ, res ejus in melius commutat: *Etenim Justinianus, dum adversus Anastasium, & Sacerdotes, qui cum illo erant, deportationis sententiam dictaret, invisibili plagâ ictus, ex luce migravit.* Hic Baronii de annis Justinianeis contradictio est in transcursu observanda. Anno 564. n. 1. scripserat: *Annus Christi* DLXIV. *idem ultimus est Justiniani.* Anno verò sequente n. 1. hæc narrat: *Quingentesimus* LXV. *Dom. idemque Justiniani novissimus.* Hæc inter se maximè pugnant. Neque annus Dom. 564. ultimus Justiniani esse potuit, utpote qui ad fata venit XIV. Novembris anni DLXV.

Evagr. l. 4. c. 41.

De anno Justiniani supremo.

VI. Cæterùm de anno Justiniani supremo Chronologi non conspirant. Victor Tununensis, qui Justiniano animam exhalante in urbe regia versabatur, mortem ejus cum anno DLXVI. copulat: *Quadragesimo imperii sui anno Justinianus vita suscipit finem, Indictione* XV. Incepit Indictio XV. mense Septembri, anno DLXVI. Similiter Joannes Biclariensis eandem Justinianeo funeri Indictionem assignat. Denique Marius Aventicensis, insignis Chronologus hæc habet: *P. C. Basilii anno* XXV. *Indict.* XIV. *mortuus est Justinianus Augustus.* Quis Autoribus defuncto vel coætaneis, vel sanè suppparibus fidem detractum ire audeat? Nobis tamen persuasissimum est, Scriptores errasse omnes, qui Justiniani obitum anno DLXVI. assignant, eu quocunque fonte manavit error. Id Inscriptione demonstratur, quam anno Dom. 1671. Romæ in suburbio D. Petri, in cella ad lævam majoris aræ Ecclesiæ Sancti Angeli parieti affixam clarissimus legit Norisius:

Dep. est Boetius CL. P. Oct. Kal. Nobr. Indict. VI. *Imp. Dom. N. Justino P. P. Aug. an.* VII. *Tiberio Const. Cæs. anno* III. *Dep. est in Pac. argentea mat. SS.* XIII. *Kal. Decembr. Qui SS. Boëtius vixit an.* XI. *m.* VIIII. *D.* XIIII. *& mater ejus vixit ann.* XXVI. *m.* II. *D.* XII.

Si XXV. Octobris, Indictione VI. quâ annus Dom. DLXXVII. est insignitus, annus Justini duodecimus erat in cursu, primus quidem Justini incepit die Novembris anno DLXV. Extat quoque Justini Constitutio de filiis liberarum, in Africam directa, *data Kal. Martii Constantinopoli, Impera. D. N. P. P. Aug. Justin. an. 5. Indict. 3.* Annus verò DLXX. Justini quintus dici nequit, nisi anno DLXV. imperare cœperit. Denique Miscellanea hæc habet: *Defunctus est cùm imperasset* XXXVIII. *annis, mensibus* VII. *& diebus* X. Ex quibus conficitur, Justiniani Imperium, quod Cal. Aprilis anno DXXVII. inceperat, ne vel minimam anni DLXVI. partem delibasse. Excessisse Justinianum XIV. *Novembris*, in Chronico Alexandrino legitur. Feria fuit septima, unde liquet, Justinianum annos XXXVIII. menses VII. dies XIV. regnando contrivisse, ab anno scilicet 527. Aprilis primo ad usque XVIII. Cal. Decemb. præsentis anni.

Justiniani effigies, mores, scripta.

VII. Justinianei corporis habitum Chronicum pingit Alexandrinum: *Justinianus Imperator formâ habituque corporis erat rotundo, pectorosus, candidus, raro capillo, glaber, benè compactus, formosus, florido aspectu, subridens, subcanus, mento rasus ritu Romanorum, naso justo subalbus.* Mores ejus nostri jam satis Annales exhibuerunt. Colligendi auri nimis cupidus fuit, quod in ædificiis extruendis collocaret. Ecclesiam importunâ sedulitate turbavit; & quod maximè dolendum, maturo funeri propior in errorem incidit, quo ignem Ecclesiis sane subjecisset, nisi mors eum occupasset. Pietatem tamen ejus laudibus Agatho Papa celebravit Epistolâ suâ, quæ Actione quartâ sextæ Synodi palam est recitata: *Præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei, piæ memoriæ Justinianus Augustus, cujus fidei rectitudo quantum pro sincera Confessione Deo placuit, tantum Rempublicam Christianam exaltavit.* Quid de viro pietatis servantissimo augustius, quid dici magnificentius potuit? Agatho sanè Justiniani historiam ignorasse visus est. In diversum affectus Evagrius, æternis Justinianum pœnis addicit: *Justinianus cùm cuncta tumultu ac perturbationibus implevisset, & pro his factis congruam mercedem sub exitum vitæ retulisset, ad parata apud inferos supplicia migravit.* Nos verò Justiniani pietatem laudare haud possumus, nolumus tamen de ipsius damnatione sententiam promulgari, cum immensa Dei sit misericordia, quæ in eos etiam extenditur, qui in pretioso salutis fundamento J. Christo ligna stipulasque collocant. Multum de perficiendo jure Romano, & dirigenda Ecclesiæ disciplina, utiliterque Justinianus laboravit. Quæ posteris reliquit, omnibus obvia extant: placet tamen Pauli Warnefredi, Diaconi Aquileensis verba referre, quibus Justiniani & opera, & personam multis laudibus ornavit: *Leges Romanorum, quorum prolixitas nimia erat, & inutilis dissonantia mirabili brevitate correxit. Nam omnes Constitutiones Principum, quæ utique multis in voluminibus habebantur, intra duodecim libros coarctavit, idemque volumen Codicem Justinianeum appellari præcepit: rursumque singulorum Magistratuum, sive Judicum Leges, quæ usque ad duo mille penè libros erant extensæ, intra quinquaginta librorum numerum redegit, eumque Codicem Digestorum, sive Pandectarum vocabulo nuncupavit. Quatuor etiam Institutionum libros, in quibus breviter universarum Legum textus comprehenditur, noviter composuit. Novas quoque Leges, quas ipse statuerat, in unum volumen redactas, eundem Codicem Novellarum nuncupari sancivit.* Addere debuit Warnefridus Edicta Justiniani, quæ Henricus Agylæus Latinè vertit. Pietatis etiam præconium Justiniano detulit Warnefridus: *Erat,* inquit, *hic Princeps fide Catholicus, in operibus rectus, in judiciis justus, ideòque ei omnia con-*

Evagr. l. 5. c. 1.

Warnefr. de Gest. Long. l. 1. cap. 25.

currebant in bonum. Theologicos quoque libros Justinianum condidisse, in Isidoro reperimus de Scriptoribus Ecclesiasticis, c. 18. *Justinianus Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diversas Provincias misit. Condidit quoque Rescriptum contra Illyricianam Synodum & adversus Africanos Episcopos, in quo tria Capitula damnare contendit.* Ex quibus intelligitur, non sine &. Justiniani, & veritatis injuria, pro Principe analphabeto eum à Baronio habitum esse.

Mors Theodori Cabarsussitani Episcopi. *Vict. Tun.*

VIII. Qui Justiniano mortem attulit, ille dies non ignobili Præsuli trium Capitulorum patrono fatalis quoque fuit: *Theodorus Cabarsussitanus Episcopus, defensor trium Capitulorum, exilio ad urbem regiam eo mense, & die, quo Justinianus moritur, & juxta Confessores, quibus Ugnericus Vandalorum Rex linguas absciderat, sepelitur.*

Funus Justiniani.

IX. Justinus, cui Justinianus decesserat, magnificas, augusteoque fastigio dignas defuncto exequias reddidit. Justini uxor *Sophia* corpus pretiosâ veste tegit, quæ præclara Justiniani facinora acu picta referebat, canente Corippo:

Et tulit intextam pretioso murice vestem,
Justinianorum series ubi tota laborum
Nexo auro insignita fuit, gemmisque corusca.
Illic Barbaricas flexâ cervice phalanges,
Occisos Reges, subjectasque ordine gentes,
Pictor acu tenui multâ formaverat arte.

Ad cohonestandum funus ornamenta, thuraque multa adhibita sunt, ut quasi triumphi speciem exhiberet:

Aurea mille,
Mille columnarum species, argentea mille,
Quæ super impositis implebant atria ceris
Ordine cuncta suo, patrum sic more parata.

Justinus Imperator creatur.

X. Post Justinianum Justinus Imperator renuntiatur. Duo Justini erant, defuncto consanguinei, ad quos Imperii hæreditas pertinere videbatur. Prior Justinus *Germani* filius erat, Justiniano fratria: vir magnæ spei, qui annum DXL. referarat. Posterior verò *Vigilantia, sororis Justiniani Augusti filius, patre Dulcissimo natus* erat, ut Victoris Chronicum prodit. Cùm ambo sæculari fastu, ac potentiâ inter se pares essent, & ad utrumque ex æquo Imperium propendere videretur, post multas disceptationes id inter ipsos convenerat, ut is, qui ad imperium pervenisset, proximum alteri locum concederet. Justinus ille Justiniani ex sorore nepos Thraciam patriam habuit. *Curopalatem* egerat, quo munere Palatio Præfectus, aureâque virgâ insignis, Imperatori antecedebat in publicum procedenti. Imperium capessit absque tumultu. Nullus aut decessoris obitum, aut successoris noverat electionem præter ejus familiares, donec in Circensi spectaculo apparuit, ea quæ Imperatoris sunt acturus, simul & suscepturus.

Evagr. l. 5. c. 1.

Id. ibid.

Quibus peractis, cùm nihil prorsus tentatum esset, ipse in Palatium regressus est. Sacrum capiti ejus diadema imposuit non Eutychius, ut in Miscella legitur, sed Joannes Patriarcha:

Pontificum summus, plenâque ætate venustus,
Astantem benedixit eum, cœlique parentem
Exorans Dominum, sacro diademate jussit
Augustum sancire caput.

Sophiam uxorem illicò Augustam dixit. Erat ea Theodoræ neptis, nec suo nomine prorsus indigna.

De annis Justini.

XI. De annis Justini admirationem nobis efficit diversa Veterum Chronologia. Anno imperii XVII. periisse, scripto prodit Evagrius: *Sciendum est Justinum Juniorem solum quidem imperasse annis XII. & mensibus decem cum dimidio, cum Tiberio autem Collega annis tribus, ac mensibus undecim. Fiunt itaque in universum anni Imperii Justini sexdecim, cum mensibus novem, ac dimidio.* Evagrii sententiam Baronius amplexus, Justini Junioris obitum in annum Dom. DLXXXII. contulit. Quæ Chronologia prorsus est rejicienda. Vix sanè dubitamus, quin Evagrius corruptus sit, cùm incredibile penè videatur, Scriptorem non ignobilem, qui res sui temporis scripto prodit, in quadriennii metachronismum esse delapsum. Brevius quidem Justino imperium magnâ conspiratione veteres Chronologi tribuunt. Joannes Biclariensis: *Anno XI. regni sui Justinus diem clausit extremum, & Tiberius singulare obtinuit imperium.* Marius Aventicensis: *Anno XIII. Consulatu Justini Junioris Augusti, Indictione XII. mortuus est Justinus Augustus, & successit Tiberius in loco ejus.* Chronicum Alexandrinum: *Anno XII. Justini Imperatoris, mense Septembri XXVI. Indict. XII. coronatus est ab ipso Tiberius Junior Constantinus, & quinto die mensis Octobris Justinus Augustus vitâ excessit.* Fingemusne animo, Scriptores Justino aut coætaneos, aut suppares adeò delituisse, ut integrum ferè quinquiennium ejus de imperio resecarent? Quod utique fecerunt, si Justinus regnavit *annos sexdecim, cum mensibus novem, ac dimidio.* Denique certissimis temporum notis demonstrabitur, Tiberium Justini successorem anno DLXXXII. solvisse mortis debitum. Eutychio Patriarchæ solis mensibus quatuor Tiberius superstes fuit, Eustathio teste: *Quatuor post mensibus è vita discessit Christi amantissimus Imperator.* Obiit autem Eutychius anno DLXXXII. ut ex Theophane liquet: *Hoc anno die sexto Aprilis, Indict. XV. Eutychius Patriarcha diem ultimum obiit.* Quòd si Tiberius anno DLXXXII. spiritum edidit, est igitur falsissimum, eo ipso anno Justinum mortem invenisse, cùm favente vel Baronio, quadriennio ante Tiberium ad fata venerit. Conclamata ergo jaceat Baronii Chronologia. Porrò non ideò vera deprehenduntur, quòd falsa refellantur. Inveniendis quidem Justini annis obstant laudati jam veteres Chronologi, tum quia Justini initia malè collocarunt, tum maximè, quia inter se diffident. Supremo tamen Justiniani anno rectè constituto, quàm diu Justinus regnaverit sciri potest. Quippe si annus Chronico Alexandrino unus addatur, ob malè assignatum ab eo Justiniani emortualem annum, recto talo stabit nostra de Justini annis Chronologia. Obiit Justinus anno DLXXVIII. quinto die mensis Octobris. Imperium adierat decimo quarto Novembris, quo Justinianus ad plures abiit, anno DLXV. Rerum ergo potitus est, annos XII. menses decem, dies XXII.

Evagr. l. 5. c. 23.

Error Baronii.

Vit. Eut. c. 68.

Justini mores.

XII. In Justino, cujus imperium ingredimur, laudanda fuere nonnulla. Rectæ fidei se cultorem præbuit: Legibus nonnunquam obsecutus est, atque justitiæ. Qua de re egregium extat apud Zonaram exemplum, & dignum omninò, quod nostris in Annalibus legatur. Optimatibus valetudine ipsius abutentibus, ad humiliorum injuriam de ea cohibenda cogitanti accessit aliquis, pollicitus si Præfectus quidem

Anno Dom. 565.

dem crearetur, neminem inventum iri, qui vexationibus afficeretur. Ea Justino conditio placuit. Cùm igitur Præfectus creatus pro tribunali sederet, ex Senatoribus quidam accusatus, semel iterumque accersitus, non modò se non stitit, sed apparitore contempto, Imperatoris ad convivium sese contulit. Quo cognito, regiam Præfectus inchoato jam prandio ingressus, his Justinum verbis adoritur: *Se illi promisisse, intra tantum tempus relicturum neminem, cui fieret injuria; idque omninò effecturum, si potestatis Imperatoria auxilium atque autoritas sibi suppeteret. Sin ipse Imperator injurios foveret, eisque amicis & convivis uteretur, se nullum facturum opera precium. Aut igitur illis non dandam esse licentiam, aut sibi Magistratum abrogandum.* Præclara hæc quidem: quæ verò sequuntur, indigna prorsus regio fastigio: *Quoad vitam ejus ac mores attinet, mollis fuit ac dissolutus, & deliciis ac sœdis voluptatibus addictus. Ad hæc aliena pecunia tam vehementi cupiditate flagrabat, ut iniqui quæstus causâ cuncta divenderet, ac ne in Sacerdotiis quidem divinum numen revereretur, quæ obviis quibusque pretio vendebat, venalia hæc etiam publice proponens.* Quas immani rapacitate collegerat opes, sibi recondebat, nulli profuturas. Audiatur Paulus Diaconus: Justinus *erat in omni avaritia deditus, contemptor pauperum, Senatorum spoliator. Cui tanta fuit cupiditatis rabies, ut arcas juberet ferreas fieri, in quibus ea, quæ rapiebat, auri talenta congregaret.* Contrariis quoque vitiis audaciâ & ignaviâ implicatus erat, atque involutus. Sed Justini mores, quæ de eo dicemus, magis expriment.

Zonar. l. 14. c. 71.

Evagr. lib. 5.

Paul. Hist. lib. 18.

Decretum Justini de fide. Decreta in trium Capitulorum defensores solvit.

XIII. Initia imperii sui egregio facinore Justinus illustravit, quod verbis Joannis Biclariensis referre juvat: *Justinus anno primo regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit: Symbolumque Sanctorum* CL. *Patrum Constantinopoli congregatorum, & in Synodo Chalcedonensi laudabiliter receptum, in omni Catholica Ecclesia à populo concinendum intromisit, priusquàm Dominica dicatur oratio.* Anno quidem labente Edictum scriptum est: verùm proximè secuturi sub initia promulgatur. Quæ causa fuit, cur Victoris in Chronico Edicti hujus nil mentionis fiat, utpote ne minimam quidem gestorum anno 566. partem attingente. Nos uno tenore Edictum memorabimus, quod componendis animorum dissidiis conscriptum legitur in Evagrio. Verbis Domini, *Pacem meam relinquo vobis*, propositis, hæc infert, Christum id sibi velle, ut Christiani in unam eandemque Ecclesiam conveniant, & in recta quidem Christianorum fide inter se consentiant; aversentur autem eos, qui contraria dicunt aut sentiunt. Quam verò Confessionem edit, ea pia est & orthodoxa. Unitatem in Trinitate, Trinitatem in unitate adorare se profitetur. Christum verò, & Patri, & hominibus Consubstantialem esse tradit, utpote Deitate atque humanitate constantem: hanc sibi naturam Virginis in utero conditam Verbum copulasse affectibus nostris, excepto peccato, omnibus obnoxiam. Subjungit: *Neque enim piget, tametsi in regali fastigio constituti simus, hujusmodi verbis uti pro consensu omnium Christianorum, ut una ab omnibus glorificatio tribuatur Deo optimo maximo, & Servatori J. C. ac nemo deinceps inanem prætextum arripiens, circa personas, aut syllabas rixetur.* Quibus Leges in tres

Anno Dom. 565.

Capitulorum defensores constitutas prorsus solvere videtur. Sic sanè verba Edicti Joannes Biclariensis intellexit. Ac rectum quidem Justino consilium erat: ad optatam tamen concordiam Christiani non rediere, ea de causa, quam memorat Evagrius: *Huic Edicto omnes quidem consensum suum accommodarunt, rectam in eo fidem ac doctrinam promulgatam esse dicentes, nullus tamen ex membris Ecclesiæ, quæ discissa fuerant, ad pristinam rediit unitatem, propterea quod disertis verbis edixerat Imperator, ut firmus atque immotus Ecclesiarum status in posterum servaretur, sicut anteà servatus fuerat.*

Evagr. l. 5. c. 4.

XIV. Quod sequitur, & Justini regnum, & res Ecclesiæ non minimum illustrat, cùm Picti Septentrionales fide Christi Columbæ ministerio imbuerentur. Ac Baronius, Bedam secutus, annum Columbani adventus in Pictorum regionem cum anno labenti copulat. Bedæ verba sunt: *Anno Incarnationis Dominica quingentesimo sexagesimo quinto, quo tempore gubernaculum Romani Imperii post Justinianum Justinus Junior accepit, venit de Hibernia Presbyter & Abbas, habitu & vitâ monachi insignis, nomine Columbanus, in Britanniam prædicaturus Verbum Dei Provinciis Septentrionalium Pictorum.* Bedæ tamen Baroniique Chronologiam clarissimus refellit Usserius, ex Adamnano Hyensi Abbate, Bedâ aliquantò antiquiore, utpote qui annis prius XVII. mortuus sit, quàm Ecclesiastica Bedæ Historia ederetur: *Columba anno secundo post Caledreibne bellum, ætatis verò suæ XLII. de Scotia ad Britanniam pro Christo peregrinari volens, enavigavit.* Ea verò pugna anno DLXI. commissa est. Columbani igitur expeditio biennio prius contigit, quàm Beda, Baroniusque putant. Porrò Columbanus vir erat splendore generis virtutumque claritate juxta illustris: *Sanctus Columba ex nobilibus fuit oriundus genitalibus, patrem habens Feidlimyd, filium Fergus, matrem Æthneam nomine.* Hæc Adamnanus. Patriâ Hibernus, & si Scotico Breviario fides, regio sanguine editus erat:

Columba in convertendis Pictis laborat. Quis Vitæ ipsius breviarium.

Bed. de Gest. Angl. l. 3. c. 4.

Usser. de Brit. Eccl. Prim. c. 15. 694.

Felix Hibernia Columbam genuit,
Qui de prosapia regali claruit,
Sed morum gratiâ magis emicuit.

Usser. de Brit. c. 15. 688.

In sua patria nobile Monasterium condidit, *quod à copia roborum Dearmach linguâ Scotorum, hoc est, campus roborum cognominatus.* Relictâ dein Hiberniâ, *regnante Pictis Bridio, filio Meilochon, Rege potentissimo, nono anno regni ejus, gentemque illam verbo & exemplo ad fidem Christi convertit.* A Rege Insulam *Hy* accepit, ut in ea Monasterium construeret. Sic ex binis hisce Monasteriis, veluti disciplinæ monasticæ perpetuis fontibus, Cœnobia benè multa & in Britanniam, & in Hiberniam sunt propagata: *In quibus omnibus idem Monasterium Insulanum, in quo ipse requiescit corpore, Principatum tenet. Habere autem solet ipsa Insula semper Abbatem Presbyterum, cujus juri & omnis Provincia, & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Episcopus, sed Presbyter extitit & Monachus.* Obiit, si Hermanno Contracto assentimur, anno DXCVI. *Sanctus Columba Presbyter & Abbas post multa miracula in Insula juxta Hiberniam migravit ad Dominum, anno ætatis LXXIII.* At Beda unius adhùc anni spatium Columbæ concedit: Hyberniam Insulam, inquit, *successores ejus usque hodie tenent; ubi ipse sepultus est, post annos circiter tri-*

Bed. Hist. Angl. l. 3. cap. 4.

Anno Dom. 565.

ginta duos, ex quo ipse Britanniam prædicaturus abiit. Ex Bedæ Chronologia Columbanus anno DLXV. in Britanniam concesserat, cui si XXXII. addantur, ad DXCVII. pervenimus. Verùm cùm biennio citius Britanniam Columba ingressus fuerit, quàm Beda scriptum reliquit, mors Columbæ est potius cum anno DXCVI. conjungenda. Quod & Chronologicis signis indicatur. Obiit Columbanus die Junii IX. quo memoria ejus recolitur. Erat autem feria VII. ut ex Adamnano liquet. Jam verò anno DXCVI. *Nonus* Junii dies Saturni cohærebat, qui ultimus Columbano fuit. Annus Bissextilis erat Cyclo Sol. 17. insignitus, Liter. Dom. A. G. Defuncti exuviæ Monasterio, ubi requiescunt, Principatum attulit. Columbani discipuli Romanam in celebrando Paschate consuetudinem non tenebant. Audiatur adhùc Beda: Columbanus *reliquit successores magnâ continentiâ, ac divino amore, regularique institutione insignes. In tempore quidem summa festivitatis dubios circulos sequentes, utpote quibus longè ultra orbem positis, nemo Synodalia Paschalis observantia Decreta porrexerat: tantum ea, quæ in Propheticis Evangelicisque literis discere poterant, pietatis & castitatis opera diligenter observantes. Permansit autem hujusmodi observantia Paschalis tempore non pauco, hoc est, usque ad annum Dominica Incarnationis* DCCXVI. *per annos centum & quinquaginta.* Ab *Egberto* Paschalibus imbuti regulis, suos ritus deposuere, ut Romanorum Canones sequerentur. Cæterùm Baronii error non est hìc prætereundus, qui in Martyrologio ad diem Junii IX. hæc habet: *Columba hic præter morem Ecclesia Pascha celebrabat decimâ quartâ Lunâ.* Fallitur sanè illustrissimus Purpuratus, dum censet, Columbanum ritu Judaico Paschalem Lunæ decimæ quartæ celebritatem addixisse. Quem si morem tenuisset, non utique scriptum à Beda fuisset, Columbæ successores *dubios Circulos secutos* esse, cùm agitandæ ad decimum quartum primi mensis diem Paschatis solemnitati nullus Cyclorum usus requireretur. Itaque id festi semper die Dominicâ celebrabant; maximo sanè argumento, ipsorum disciplinam Lunæ XIV. non alligatam esse, cùm impossibile sit, feriam primam, quâ Christi Resurrectionem recolebant, perpetuis cum XIV. Luna vinculis copulari. Hæc ergo Columbæ discipulorum consuetudo fuit: Diem Paschalem *non semper in Luna* XIV. *cum Judæis, ut quidam rebantur, sed in die quidem Dominica, aliâ tamen quàm decebat, hebdomadâ celebrabant.* Ex Columbani historia hæc notatu dignissima intelligimus, nec Presbyterorum ordinationem solis Præsulibus jure divino concessam esse, nec festum Paschatis quotannis certis temporibus ex Astrorum cursibus constitutum, Apostolicæ institutioni esse referendum.

Id. ibid.

Victor Chronicum absolvit suum.

Error Baronii.

Bar. An. 566. n. 44.

XV. Ad labentem enaum usque Chronicum Victor perduxit suum, cùm Justinianus naturæ concessit. Itaque non est accurata Baronii Chronologia, qui anno DLXVI. scribit, *finis hic Victoris.* Constat enim, ne minimam rerum, quæ labente anno DLXVI. gesta sunt, partem Victoris in Chronico reperiri, ne vel mentionem Edicti Justini, quod ineunte anno sequente, Baronio fatente vulgatum est. Includitur ergo Chronicum Victoris anni DLXV. terminis. Ac propositâ Justini ad summam rerum evectione, illicò subjungit: *Colliguntur omnes anni ab Adam primo homine usque ad Nativitatem D. N. J. Christi secundum carnem, qua facta est* V. M. DXCIX. *A Nativitate verò D. N. J. Christi, quæ facta est* LXIII. *Augusti Octaviani Cæsaris Imperii anno, usque in annum Justini primum Principis Romani, qui Justiniani imperio successit, anni* DXXVII. Constantinopoli in Monasterio conditus Victor morabatur, Capitulorum defensor acerrimus, cùm Justinianus fato concessit.

Anno Dom. 566.

ANNO U. C. 1319. PER. JUL. 5279. JUL. 611. DOM. 566. JUSTINI I. & 2. *Sol.* 15. C. *Lun.* 16. *Indict.* 14. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 5. P. 28. *Mart.*

Post Consulatum Basilii XXV.

Quâ notâ Consulari annus 566. designetur. Num eo tempore Justinus Consulem egit?

I. Diu satis suspensi hæsimus, quâ temporum notâ labentem annum designaremus. Constat intermissum diu Consulatum Chronologis occasionem præbuisse, ut ad Fastos imperante Justiniano digerendos eam formulam adhiberent, *P. C. Basilii*; quæ ab anno Dom. DXLII. est usurpata. Nullus ab eo tempore Consul creatus fuerat, quod Populis molestum erat, & munerum, quæ à novo Consule edebantur, & largitionum, quæ distribuebantur, vehementer cupidis. Quod cùm Justinum non lateret, Consulatum quasi postliminio revocatum ire voluit. Eâ lege tamen, ut negatus privatæ fortunæ hominibus amplissimus ille Magistratus à solis Imperatoribus gereretur. Hæc ut certissima, sic de suscitati Consulatus tempore quæstio subdifficilis est. Ac Baronius, quem multi sequuntur, anno labente aditum à Justino Consulatum existimat. Cujus opinioni præsidii aliquid ex Chronico Alexandrino afferri potest, in quo legitur: *Indictione* XIV. *anno Justiniani* XXXIX. *Justino Juniore secundùm solo Consule.* Nil est tamen in ea ratione momenti, cùm Justinus Augustus, Dulcissimi & Vigilantiæ filius, nil Consulatus antè imperium inierit. Quem verò habuit, defuncto jam Justiniano illum suscepisse constat, ut erret Autor Chronici, qui & Justiniani obitum, & Justini Consulatum eidem anno tribuit. In Baronianam porrò opinionem militant Marius Aventicensis, & Continuator Marcellini. Ad annum DLXVII. hæc Marius habet: *Anno primo Consulatus Justini Junioris Augusti, Indict.* XV. Quòd si annum DLXVI. reseraßet Justinus, utique sequens annus eâ insigniri notâ debuisset, *Anno secundo Consulatus Justini*, vel *post Consulatum Justini.* Præterea Marius præsenti anno eam notam præfixit: *P. C. Basilii anno* XXV. *Indict.* XIV. Est autem magni in ea re ponderis Marii Aventicensis autoritas, utpote qui & illis temporibus floruerit, & insignis sanè Chronologus extiterit. Mario accedat Marcellini Continuator, in quo legimus: *Indictione* XIV. *P. C. Basilii V. C.* XXV. Ex quibus intelligitur, anno demum DLXVII. Justinum Consulem egisse. Neque id sanè mirum videri debet, cùm intermissus diu Consulatus exciteri debuerit, quod cùm penes Imperatoria arbitrium foret, nonnisi elapso aliquo temporis spatio eò inclinavit animum. Similiter Mauricius anno imperii secundo, qui Æræ nostræ 584. fuit, Consulatum adiit. Hinc Chronico Alexandrino scriptum: *Indict.* 2. *Mauritio* II. *Mauritio Tiberio Aug. primùm solo Consule.* Currente igitur anno de revocando Consulatu Justinus mentem instituit ad cogitandum, illumque adiit Calendis

Janu-

Pag. Diss. Hyp. p. 331.

Januarii anni proximè futuri. Ea Pagio quoque sententia placuit. Admiratione tamen perfusi sumus, dum in ipsius Dissertatione hæc verbis expressis reperiremus: *Modus loquendi à Mario Aventicensi usurpatus. Anni Christi . . 567. Anno secundo, Justino Juniore Aug. primùm solo Consule.* Siccine Marius? Imò ad annum DLXVII. hæc scribit: *Anno primo Consulatus Justini Junioris Augusti, Indict. XV.* Ad annum verò DLXVIII. ea legimus: *Anno secundo Consulatus Justini Junioris Aug. Indict. I.* Nec satis capimus, cur ille ipse Pagius in suo Diagrammate modos loquendi, & Marcellianos, & Victorianos ad annum DLXVII. nobis exhibeat, cùm nec Victor, nec Marcellini Continuator ad id usque temporis Chronica sua perduxerint. Victorianum anno DLXV. clauditur: Marcellinianum anno DLXVI. absolvitur. Postquam Justino decretum est intermissum diu revocare Consulatum, læta hæc populis nunciat, quod eleganter Corippus lusit:

Dona Kalendarum properent vicina novarum,
Vos vestris astate locis, properate, parate,
Promissâque die nostras sperate curules.
Expavit gaudens inopino nomine vulgus
Consulis audito.

Gravis hyems. Sandovalli Eruli rebellio. A Narsete occiditur.

II. Ingenti frigore hyems præter solitum aspera anno celebritatis aliquid addidit, referente Mario: *Eo anno hyems valentissima fuit, ut quinque aut eo amplius mensibus propter nivis magnitudinem terra videri non posset, ipsaque asperitas animalia multa necavit.* Verùm insigniorem anno notam impressit Sandovali & rebellio, & cædes à Narsete patrata, teste laudato Mario, qui memorandum tempori suo casum reddidit: *Eo anno Sendevala Erulus tyrannidem assumpsit, & à Narsete Patricio interfectus est.* Fidus Justiniano Sandovalus fuerat, Narsetique adversus Buccellinum Francorum Ducem pugnanti auxilio fuerat. Neque eum ab officio revocarat nobilis Heruli supplicium, quem cædis reum Narses interfici jusserat. Turpe sibi fore & indecorum Sandovalus existimarat, si in tanta belli mole & ipse, & Herulorum copiæ defectionis arguerentur, quasi obtentu in defunctum benevolentiæ conceptam animo formidinem occultaret. Itaque Narseti significarat, se *etsi alias unquam, nunc tamen quàm maximè opem laturum.* At mutatus ab illo Sandovalo, turpiter deficiens, meritas Narseti pœnas dedit, de quibus hæc in Paulo Warnefrido legimus: *Habuit nihilominus Narses certamen adversus Sinduald Brebrorum Regem, qui adhuc de Herulorum stirpe remanserat, quem secum in Italiam veniens, simul Odoacar adduxerat. Huic Narses primùm fideliter adhærenti multa beneficia contulit, sed novissimè superbè rebellantem, & regnare cupientem, bello superatum & captum, celsa de trabe suspendit.*

Agath. l. 2. c. 5.

Warnef. de Gest. Lomb. l. 2. cap. 3.

Sigeberti Regis cum Brunichilde nuptiæ.

Greg. Hist. l. 4. c. 27.

III. Sub hæc ferè tempora Sigebertus Rex Francorum, ignobilium, quæ fratres ejus contraxerant, matrimoniorum pertæsus, regii sanguinis uxorem sibi conjungi voluit. De quo connubio id scripto Gregorius prodit: *Sigebertus cùm videret, quòd fratres ejus indignas sibimet uxores acciperent, & per vilitatem suam etiam ancillas in matrimonium sociarent, legationem in Hispaniam mittit, & cum multis muneribus Brunichildem Athanagildi Regis filiam petiit. Erat enim puella elegans opere, venusta aspectu, honesta moribus atque decora, prudens consilio, & blanda colloquio. Quam pater ejus non denegans, cum magnis thesauris antedicto Regi transmisit. Ille verò congregatis Senioribus secum, præparatis epulis cum immensa lætitia atque jucunditate, eam accepit uxorem. Et quia Arianæ Legi subjecta erat, per prædicationem Sacerdotum, atque ipsius Regis commotionem conversa, beatam in unitate confessa Trinitatem credidit, atque chrismata est.* Sigeberti Brunichildisque epithalamium cecinit Fortunatus, qui conjuges multis & laudibus extulit:

Fort. l. 6. carm. 2.

Tantum virgo micans turbas superare videris
Femineas, quantum tu, Sigeberte, maritos.
Ite diu juncti, membris & corde jugati,
Ambo pares genio, meritis & moribus ambo.

Chilpericus eo matrimonio accensus, pari quoque se junctum iri voluit. Complures uxores habebat, quas se relicturum *Athanagildo* pollicetur, si *Galsuintham* majorem natu filiam, Brunichildisque sororem sibi uxorem concedat. His conditionibus *Galsuintha* Chilperico cum magnis opibus mittitur. Ac primùm ea non minimùm à viro suo diligebatur. Sed Fredegundis, cujus amore capiebatur, jugalia fœdera solvit cum Galsuinthæ exitio, ut suo loco narrabitur. Qui Epithalamio Sigeberti cum Brunichilde nuptias celebrarat Fortunatus, Galeswinthæ etiam matrimonium versibus lusit, eâ defunctâ:

Toletus geminas misit tibi Gallia turres,
Prima stante quidem, altera fracta jacet.

De Synodi Turonensis secundæ anno.

Error Baronii.

Bar. An. 570. n. 13.

IV. Res Ecclesiæ nunc recordemur. Turonensis Synodi II. Epocha à variis variè constituitur. Baronius, cui sextum Chereberti annum, quo utique celebrata est, cum anno Christi DLXX. conjungere placuit, consequenter & in id temporis illam contulit. Qui certè quadriennii metachronismus est. Ad verum propius Sirmondus accessit, dum anno proximè futuro eam Synodum affigit. Quippe annum DLXII. Clothario Chereberti patri mortem attulisse putat. Ex quo permotus, anno DLXVII. Turonensem & Conventum tribuit. Ea tamen Chronologia non est accurata, cùm ex Mario Aventicensi liqueat, Clotharium anno DLXI. animam edidisse. Referimus verba insignis Chronologi: *P. C. Basilii anno XX. Indictione IX. Clotharius Rex mortuus est.* Cùm igitur 17. *Novembris, anno Chariberti Regis sexto* Concilium apud Turonos celebratum fuerit, longè quidem satius est, anno currenti illud affigere. Euphronii subscribentis verba sunt: *Has Constitutiones nostras relegi, & subscripsi. Notavi sub die XV. Kal. Decembris, anno VI. regni Domini nostri Chariberti gloriosissimi Regis.* Plus pondere Decretorum, quàm numero quidem Episcoporum ea est Synodus magnifacienda. Laborat hîc Baronius errore, qui *octo tantummodò* Præsules Concilio adfuisse tradit. Quippe novem interfuere, quorum hæc sunt nomina: *Euphronius* Turonensis, Synodi Princeps, *Prætextatus* Rothomagensis, *Germanus* Parisiensis, *Felix* Nannetensis, *Chaletricus* Carnotensis, *Domitianus* Andegavensis, *Victorius* Rhedonensis, *Domnolus* Cenomanensis, *Leubaudis* Sagensis. Qui regiâ autoritate congregati sibi providendum putant, ne Ecclesiæ disciplina corrumpatur: *Magna enim est in severitate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. . . . Quapropter Christo auspice, in Turonica civitate Concilio concordante, juxta conniventiam gloriosissimi domini Chariberti Regis annuentis, tradanati pro pace, & instructione Ecclesiæ opportunum credidimus, subter annexa Decreta conscere.*

Id. ibid.

Canones Turonenses.

V. Canones XXVII. condidere. I. Bis per singulos annos, vel si necessitas intervenerit semel, Concilium à Metropolitano celebretur, neque Episcoporum ullus *per impedimentum ordinationis Regiæ, neque sub occasione utilitatis, aut causa propria* à Concilio separetur. Si quis ad Synodum venire distulerit, *usque ad majorem Synodum maneat excommunicatus.* Cujus Decreti ratio hæc est: *Quia non debet spiritali operi etiam regalis præceptio offerri.* II. Si inter Episcopos discordia intervenerit, *electis ab utraque parte Presbyteris litis jacula finiant, & vota pacis acquirant.* Si ad concordiam nequeant revocari, pœnitentiæ à Synodo addicantur. III. *Ut corpus Domini in altari non imaginario ordine, sed crucis titulo componatur.* Observat Labbeus, in & *sub*, quod in vulgatis exemplaribus legitur, à Vaticano prorsus abesse. Quæ sanè lectio concinnior est. Mens Canonis hæc videtur, Eucharistiæ partes non ad celebrantis arbitrium, sed crucis in speciem constituantur. Frigida est communis Canonis hujus explicatio, *ne corpus Domini inter sacras Imagines super altari ponatur, sed sub ipsa cruce, quæ in medutullio altaris poni consuevit.* Quænam oratio hæc est? *Imaginarius ordo*, hoc est, inter imagines situs atque collocatio? Ecquid crux ipsa? Nonne imago? Turonenses ergo corpus Domini & poni inter imagines, & non poni voluissent, non sine fœda contradictione. IV. *Laici secus altare, quo sancta Mysteria celebrantur, inter Clericos tam ad Vigilias, quàm ad Missas stare penitùs non præsumant. . . . Ad orandum verò, & communicandum Laicis, & fœminis, sicut mos est, pateant Sancta Sanctorum.* V. Unaquæque civitas pauperes suos pascat, nec per alias urbes vagentur. VI. Nullus præter Episcopos *Epistolas facere præsumat.* VII. Episcopus nec Abbatem, nec Archipresbyterum sine Compresbyterorum & Abbatum consilio ejiciat. VIII. Communione removeatur Episcopus, qui excommunicatum ab alio sciens ad communionem susceperit. IX. Ne Romanus, aut Britannus in Aremorica ordinetur absque Metropolitani & Comprovincialium consensu. Aremoricæ Metropolitanum agebat Turonensis Episcopus. X. Nullus Clericorum extraneam domi mulierem habeat. XI. Episcopus, qui ad castigandos eos, qui præcepti hujus secori sunt, negligens inventus fuerit, Canonicæ pœnæ subjiciatur. XII. Episcopus conjugem ut sororem habeat. *Clerici cum illo tam in cella, quàm ubicunque fuerit, sui habitent.* XIII. Episcopum Episcopam non habentem nulla sequatur turba mulierum. XIV. Nullus Sacerdotum ac Monachorum colligere alium in lecto suo præsumat. Monachi omnes in communi *Schola* Conclavive jaceant, ut duobus vel tribus vicissim legentibus & excubantibus, & corporum custodia, & animarum institutio lectione procuretur. XV. Monachi nec vagandi, nec uxorem ducendi licentiam habeant. Quod si fecerint, Judicis auxilio separentur: subsidium si negaverit, ipse excommunicetur. XVI. Mulier intra septa Monasterii nullatenùs intrare permittatur. Abbas, qui eam non ejecerit, excommunicetur. XVII. Monachorum jejunia statuit: *De Pascha usque ad Quinquagesimam, exceptis Rogationibus, omni die prandium præparetur: post Quinquagesimam totâ hebdomade ex asse jejunent. Posteà usque ad Kal. Augusti ter in septimana jejunent, secundâ, quartâ, & sextâ die, exceptis his, qui aliquâ infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Novembri ter in septimana. De Decembri usque ad Natale Domini omni die jejunent. Et quia inter Natale Domini & Epiphania omni die festivitates sunt, itemque prandebunt,* excepto triduo, à Kalendis Januarii ducto, in quo Litaniæ ad Ethnicam superstitionem abrogandam peragebantur: *Post Epiphania ad Quadragesimam ter in septimana jejunent.* XVIII. Psallendi ordinem constituit: *In diebus Festis ad matutinum sex antiphonæ binis Psalmis explicentur: toto Augusto manicationes fiant, quia festivitates sunt, & Missæ Sanctorum Septembri, septem antiphonæ explicentur binis Psalmis; Octobri ternis Psalmis; Novembri novem ternis Psalmis; Decembri decem ternis Psalmis; Januario & Februario itidem usque ad Pascha.* Quicunque minus quàm XII. Psalmos ad Matutinum dixerit, jejunio usque ad vesperam in pane & aqua emendetur. Rectè nostro judicio Cointius verba hæc Canonis, *in diebus festis*, mutat *in diebus æstivis*: quia agitur de anni cursu, qui integer non ordinaretur, si de æstate nil præciperetur.

Cæteri Turonensium Canones.

VI. Ad cæteros Canones veniamus. XIX. Presbyter cum Presbytera, Diaconus cum Diaconissa, Subdiaconus cum sua Subdiaconissa inventus, annum integrum excommunicatus habeatur, & Clericali officio pellatur, concesso duntaxat, ut inter Lectores psallat. XX. Qui sacras Virgines Viduasve aut rapiunt, aut ducunt, pœnis Canonicis subjiciuntur. XXI. Incesta connubia damnantur secundum Epaonensium & Aurelianensium Decreta. XXII. Calendæ Januarii non colantur: *Qui in festivitate Cathedræ Domini Petri Apostoli cibos mortuis offerunt, & post Missas redeuntes ad domos proprias ad Gentilium revertuntur errorem, & post corpus Domini escas accipiunt*, pelluntur Ecclesiâ. XXIII. Non solos Ambrosianos, sed aliorum quoque Hymnos in Ecclesiis cantari licet. XXIV. Qui Ecclesiæ facultates retinent, si eas post tertiam commonitionem restituere negligunt, excommunicatione feriuntur. XXV. Necatores pauperum habeantur, qui res Ecclesiæ legatas retinuerint. XXVI. Judices aut Potentes, qui pauperes opprimunt, si moniti à Pontifice se non emendaverint, excommunicentur. XXVII. De Episcoporum ordinationibus præmia nullus exigat, *quia non solùm sacrilegum, sed etiam Hæreticum est.* Nomine Synodi ad plebem mittitur Epistola, cui quatuor ex Episcopis subscripsere, Euphronius, Felix, Domitianus, Domnolus. Epistolæ summa hæc est, ut imminentem cladem avertere studeant, ideòque nuptialia vota differant: rerum omnium decimas persolvant, cum inimicis redeant in gratiam, mancipiorum etiam decimas offerant: qui mancipiis carent pro singulis filiis singulos dent tremisses: incestas nuptias solvant. Synodum illustravit Radegundis, Clotharii quondam uxoris Epistola, quâ Monasterii à se conditi confirmationem à Patribus flagitat: *Monasterium puellarum Pictavâ urbe constitui, conditumque quantum mihi munificentia regalis est largita, factâ donatione ditavi.* Monasterio & regulam, *sub qua Sancta Cæsaria degeret*, & sororem suam Agnetem præfecerat. Turonenses ergo rogat, ut si quis de Monasterii privilegiis, aut facultatibus delibarit, *ut sicut* Lab. Conc. t. 5. 870.

prædo,

ANNO DOM. 566.

Lex Justiniani de solvendis ex consensu nuptiis.

prado, inquit, *& spoliator pauperum extra gratiam vestam habeatur.*

VII. At io Oriente Justinus Leges minus pietati consonas promulgabat. Solvi matrimonia Justinianus vetuerat. Quam Justinus Sanctionem Edicto suo rescindit. Extat inter Novellas Justinianeas numero CXL. sed Justino est ascribenda. Dies locusque datæ Legis dissimili modo refertur. Legitur apud Gothofredum, *data XVII. Kal. Octobr. Constantinopoli.* In Baroniana verò editione habetur, *data XVIII. Kal. Octobr. Chalcedone, imperante D. N. Just. P. P. Aug. anno primo Indict. XV.* Quibus intelligitur, Justiniani Legem hanc esse non posse, cujus imperii initia Iodictionem XV. respuebant. Senta tum erat in cursu. Porrò Justinus exponit se conjuges minis terruisse, ut à suscepto citra causam odio desisterent. Sed oihil se profecisse: *Eos si quidem, qui violento affectu odioque semel correpti fuerint, perquàm est difficile reconciliare. Contigit enim, ut ex his nonnulli ad mutuas insidias procederent, venenisque & aliis quibusdam, quæ lethalia essent, uterentur. . . . Cùm itaque hæc à nostris temporibus aliena judicaremus, ad præsentem sacram Legem respeximus, per quam statuimus, ut prout olim juris fuit, matrimoniorum solutiones ex consensu fieri liceat, & ne amplius patris nostri Sanctione in eos, qui consensu matrimonia dirimunt, constituta pœna in usu sint.*

ANNO DOM. 567.

ANNO U. C. 1320. PER. JUL. 5280. JUL. 612. DOM. 567. JUSTINI 2. & 3. *Sol.* 16. B. *Lun.* 17. *Indict.* 15. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

Anno primo Consulatus Justini.

Justinus Consulatum adiit Kalend. Januar.

I. ANni initiis læta prorsus hilarisque redditi gestus à Justino Consulatus, qui extinctum munus amplissimum ex inferis revocavit. Hæc anno proximo pollicitus erat, ut plebis in mentibus lætitiam accenderet, canente Corippo:

Non solum optati jubeo spectacula Circi
Præmia, sed populis & maxima dona parabo:
Ditabo plebes opibus, nomenque negatum
Consulibus, Consul post tempora cuncta novabo.
Gaudeat ut cunctis, Justini munere mundus.

Ubi Kalendæ Januarii illuxere, trabeatus ab aula egressus Imperator Templum petit, fusisque ad Christum precibus,

Plurima votorum sacravit dona suorum,
Immensoque pium ditavit munere Templum.

Restituto Consulatu, ab eo Justinus perinde atque ab Imperio annos in Actis publicis numerari suos statuit. Id sibi voluit Corippus, libri IV. carminibus:

Reparator opimi
Nominis. Antiqui redeunt nova secula Fasti.
Augusti primus renovasti Cæsaris ævum,
Clarius est meliusque tuum, tua gaudia tecum.
Hunc vester primus feliciter excipit annus:

Quis scilicet Epocha Consularis Augusteæ addita est, licet à variis & hæc & illa initiis peteretur. Hinc in Mario reperimus, anno labenti præfixum: *Anno primo Consulatus Justini Junioris Augusti.*

Justinus Germani filius ab Imperatore occiditur: ejus virtutes.

II. Purpuram Justinus Consularem Justini consanguinei sui cruore imbuit: iogenti sanè scelere, quod io Autorem perpetuum dedecus intulit. Nefanda cædes à Joanne Biclariensi cum anno labente conjungitur: *Justinus filius Germani Patricii, consobrinus Justini Imperatoris, factione Sophiæ Augustæ in Alexandria occiditur.* Justino Augusto virtutibus longè præstabat ille Justinus, ut sive mores ejus spectemus, vel cum Justiniano conjunctionem attendamus, quem paterno sanguine attingebat, multò quidem dignior Principatu haberetur. Anno DXL. Consul processerat, patremque suum in Persas pugnaturum comitatus erat. Ad hunc sanè Justinum verba spectant Chronici Marcellini: *Parthi Syriam ingressi, multas urbes subvertunt, contra quos Germanus arma arripiens, Justinum filium, eundemque Consulem, in ipsis fascibus secum ducit.* Egregii juvenis pietatem æternæ memoriæ commendavit *Phasides* à Nachoragane civitatis oppugnatio, utpote qui spreto hostili exercitu, ad sacra in Templo conficienda oppidi muris egressus erat. Exauctorato Martino copiis, quæ apud Colchos & Armeniam erant, à Justiniano præfectus erat. Exinde Magister Militum per Thracias creatus, Abaros de gente Scythica partem camporum ultra Caucasum olim cultricem ad Danubium usque progressam, à transitu fluminis arcebat. Ob gestas itaque dignitates, reique militaris peritiam magna apud omnes erat gloria Justini. Ex ea claritudine invidiæ faces Justino submittuntur Augusto. Cognatum igitur ex ripis Danubii revocatum specie quâdam benevolentiæ exceperat. Mox verò varias subinde causas comminiscens, paulatim satellites ei detraxerat, dato etiam mandato, ne ad se in Palatio sedentem accederet. Tandem Alexandriam amandatur, quasi magnam civitatem administraturus: revera morti mittebatur, cujus atrocitas & io ejus autores indignationem, & erga defunctum miserationem omoium movet. Quippe nocte intempestâ, dum in lecto decumbit, interficitur, id mercedis referens ob præclara facinora, & benevolentiam in Rempublicam: *Nec prius Justinum Imperator, & conjux ejus Sophia furorem suum remiserunt, aut conceptam adversus Justinum iram expleverunt, quam Justini caput vidissent, ac pedibus suis proculcassent.* Indignum hominibus, ne dum Christianis furorem!

Agath. l. 4. c. 10.

Evagr. l. 5. c. 2.

Ætherius Addæusque rei læsæ Majestatis à Justino damnantur.

III. Excitatam illustris innocentis morte indignationem ut mitigaret Justinus, Principis magnanimi officio functus est, irrogato sceleratis sontibus supplicio. *Addæus* quidem puerorum amori supra modum deditus erat. *Ætherius* verò imperante Justiniano, cujus domus Curator erat, nullum calumniandi genus prætermittens, viventium defunctorumque facultates diripuerat. Imperatoris se furori ministrum præbuerat, ut Eutychium Patriarcham altaribus evelleret: *Adfuit cum gladiis & fustibus, multoque cum præsidio militari magna illa fera, qui Etherius appellabatur, correptum, sanctum virum, & nihil habentem, in Monasterium, quod Choracudim appellant, asportavit.* Hæc Eustathius. Raro antecedentes scelestos deseruit pœna pede claudo. Ætherius Addæusque, viri ordinis Senatorii, quique apud Justinianum plurimùm poterant, læsæ dein Majestatis accusati, carnificis in manibus mortem inveniunt. Ne id quidem est prætereundum, Ætherium unum duntaxat Eutychio spoliato ornamentum, *superhumerale* scilicet reliquisse. Ut ergo quasi talionis jure violento homini par referretur, omnia ejus vestimenta

erepta sunt, prætterquam zonæ, dignitatisque insignia, quæ lugens, non multo priusquam decederet, profundebat: *Ætherius quidem confessus est, se imperatorem veneno interficere voluisse, ejusque facinoris, & omnium consiliorum suorum conscium ac participem fuisse Addæum.* Addæus quidem in ea re calumniam se passum esse dixit. Meritò tamen se à Deo omnium vindice plecti, utpote Theodori, qui Prætorio Præfectus erat, artibus magicis interfectorem. Quo genere mortis perierint, ambiguum fecit varia variorum narratio: Joannes Biclariensis anno secundo Justini, inquit, *in Regia urbe Ætherius & Addæus* (Addæus) *Patritii, dum Justino mortem vellent veneno potius quàm ferro per Medicos inferre, detecti, capitali sententiâ puniri jussi. Prior à feris devoratus, secundus incendiis concrematus interiit.* Evagrius vero eos capite truncatos esse memorat, quod & jam verosimilius, cùm Patritiis honoribus rei fulgerent. Tertiâ Octobris die, quæ feriæ secundæ cohærebat, Ætherius & Addæus supplicio affecti sunt.

Evagr. l. 5. c. 3.

Annus Synodi Lugdunensis secundæ.

Error Baronii.

Bar An. 570. n. 23.

IV. Volubilis fortunæ exempla retulimus, res Ecclesiæ nunc narrari debent. Labente anno Synodus Lugdunensis II. cogitur. Non nescimus Baronium eam assignare anno DLXX. quem Gunthrami Regis *sextum* esse putat, quo currente celebratur. Verùm hic experimento compertum habemus, errorem ex errore seriri. Cùm enim Clotharii mortem in anno DLXV. illustrissimus Purpuratus perperàm consignavit, ex ipsius Chronologia consequens fuit, Lugdunense Concilium anno DLXX. esse tribuendum. Nos verò, quos meliore temporum notitiâ imbuit *Marius*, certè certòque novimus, sextum Gunthrami annum partem præsentis sibi maximam vindicare, ut absque ulla dubitatione rejecta Baronii sententia, quæ triennii metachronismo affecta est, in illam concedamus, quæ Lugdunensem anno DLXVII. Conventum tribuit.

Occasio Lugdunensis Concilii II.

V. Concilio causam præbuere Salonii, Sagittariique scelera. Nicetius Lugdunensis Antistes eos tutelæ suæ creditos informaverat, & ad Diaconatum evexerat. Volventibus annis ad Pontificatum usque ascenderant. Ac *Salonius* quidem Ebredunensi, *Sagittarius* verò Vapingensi Ecclesiæ præfectus erat. Infulam tamen suam flagitiosâ vitâ deturpabant, quasi ad id unum Præsules creati forent, ut facultatem nanciscerentur, majore cum licentia grassandi. Non minus vitiis, quàm sanguine germani erant; *cædibus, adulteriisque* infamiam sibi multam colligebant: *Ita ut quodam tempore, celebrante Victore Tricastinorum Episcopo solemnitatem natalitii sui, emissa cohorte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum, venientesque sciderunt vestimenta ejus, ministros ceciderunt, vasa omnia ad apparatum prandii auferentes, relinquentes Episcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Gunthramnus comperisset, congregari Synodum ad urbem Lugdunensem jussit.* Synodo Episcopi interfuere XIV. per se, vel per Legatos: *Philippus* Viennensis, *Nicetius* Lugdunensis, *Agricola* Cabilonensis, *Vincentius* Belicensis, *Syagrius* Æduorum, *Æoladius* Nevernensis, *Salonius* Genavensis, *Celidonius* Matisconensis, *Valesius* Presbyter, Syagrii Gratianopolitani Legatus, *Vincentius* à Lucretio Decosi directus, *Eusebius* Presbyter, nomine Victoris Tricastinorum, *Priscus* Legatus Tetrici Lingonensis, *Cæsarius* Legatus Tetradii Vesontensis, *Absentius* vices gerens Maximi Valentini Præsulis. Cùm facinoris commissi Salonius & Sagittarius rei deprehenderentur, Episcopali honore moti sunt. Hæc in Synodo gesta: quem verò exitum ea res habuerit, narraturi sumus, postquam Concilii Canones retulerimus.

Greg. l. 5. cap. 20.

Canones Lugdunenses.

VI. Sex numero Canones à Lugdunensibus constituuntur. I. Cùm quid contentionis inter Episcopos exoritur, *si de una Provincia sunt, Metropolitani cum Comprovincialibus suis judicio sint contenti*: si diversæ Provinciæ convenientibus Metropolitanis, *omnis eorum actio illorum judicio terminetur*. Qui ei repugnaverit, tribus mensibus caritate fratrum excidat. II. Clericorum testamenta omnium, atque donationes Ecclesiis collatæ firmæ sint, *etiamsi quorumcumque religiosorum voluntas aut necessitate, aut simplicitate aliquid à Legum secularium ordine visa fuerit discrepare, voluntas tamen defunctorum debet inconcussa manere, & in omnibus Deo propitio custodiri.* III. Qui aliquos per vim & nefas captivos tenent, ni *juxta præceptum Domini Regis* eos restituant, Ecclesiæ communione careant. IV. Qui ab uno Episcopo excommunicatur, apud omnes Antistites à communione alienus habeatur, donec vinculis solutus fuerit. V. Quæ Episcopi munificentiâ Clericis, aut Ministris Ecclesiæ donata sunt, ab ejus successoribus non revocentur. VI. *Ut in prima hebdomada noni mensis, hoc est, ante diem Dominicam, quæ prima in ipso mense illuxerit, Litania, sicut ante Ascensionem Domini, deinceps ab omnibus Ecclesiis celebrentur.* Mensis ille nonus in Novembrem incidit.

Salonius & Sagittarius suis Ecclesiis restituuntur.

VII. Nunc quid de Salonio & Sagittario actum sit, quos Lugdunenses Sacerdotio ejecerant, paucis videamus. Noverant astuti homines apud Gonthramnum Regem se gratiâ pollere. Ad eum ergo accedunt cum lachrymis, queruntur se injuriâ exauctoratos, *sibi tradi licentiam potunt ad Pontificem Romanum provocandi*: *Rex verò annuens petitionibus eorum, datis Epistolis eos abire permisit.* Exponunt Joanni Papæ, nulla gravi de causa officio se suo esse motos. Qui credulus illis, Epistolam Regi mittit, quâ dignitati reddi suæ jubentur: *Quod Rex sine mora, castigatis prius illis, verbis multis implevit.* Sceleratorum tamen correctio nulla fuit, nulla vitiorum emendatio. *Victoris* duntaxat amicitiam ambiunt atque concordiam, traditis nebulonibus, quos ad injuriam direxerant. Quibus cùm libertatem concessisset, id benignitatis ipsius in damnum vertitur: *Unde in posterum à communione suspensus est, pro eo, quod publicè accusans clam inimicis pepercisset absque Concilio, quibus accusaverat, fratrum. Sed per favorem Regis iterum in communionem revocatus est.* Cùm porrò vitiositatem non exuerent impuri Antistites, Salonius atque Sagittarius, quo indigni prorsus erant gradu, anno DLXXIX. moti sunt, narrante Mario: *Hoc anno duo germani, Salonius & Sagittarius Episcopi à Synodo, quæ Cabilono collecta est, pro diversis criminibus ab Episcopatus honore dejecti sunt.*

Greg. l. 5. c. 20.

ANNO

Anno Dom. 568.

Anno Dom. 568.

Anno U. C. 1321. Per. Jul. 5181, Jul. 613. Dom. 568. Justini 3. & 4. *Sol,* 17. A. G. *Lun.* 18. *Indict.* 1. *Epact.* 22. *Epact. Sol,* 7. 1. *P.* 1, *April.*

Anno secundo Consulatus Justini.

Athanaildi Regis obitus, uxor & filiæ.

I. Hispania luctua non expers fuit, mortem obeunte Athanagildo, Gothorum Principe, de quo hæc prodit Biclariense Chronicum: *His temporibus Athanaildus Rex Gothorum in Hispania vita finem suscepit, & Luiba pro eo in regnum provehitur.* Toleti morbo decessit, relictâ sibi superstite Gosuinthâ, quam anno proximè secuturo Luibæ germanus *Levigildus* uxorem ducet: mulierem Arianorum fidei prorsus addictam, quæ secutis temporibus gravem in Orthodoxos persecutionem movebit. Ex uxore Athanaildus fœmineam prolem, eamque geminam susceperat, Galsuintham, quæ Chilperico; Brunichildem, quæ Sigeberto matrimonio conjuncta erat. Ad Galsuinthæ discessum maternos Gosuinthæ dolores non ineleganti calamo pinxit Fortunatus, Chilperici Legatos sic compellantis:

Si feritate trucis premer captiva Geloni,
Forsan ad has lachrymas, & pius hostis erat.

\- - - - -

Fort. l. 6. cap. 7.

Post uteri gemitus, post multa pericula partus,
Postque laboris onus, quod grave fœta tuli,
Qua genui, nata matrem me non licet esse,
Ipsaque naturæ Lex mihi tota perit.

Longobardi qui? Eorum Rex Alboinus: ejus virtutes.

II. Clarum celebremque annum reddidit Narsetis, Longobardos ad Italiam occupandam invitantis legatio. De qua prius quàm dicerimus, de gentis origine pauca sunt nobis subjicienda ad illustrandam historiam. Scandinaviam olim Insulam incolebant *Wilini*, quibus *Longobardis* nomen impositum. Vocis originem sic Paulus explicat Warnefridus: *Certum est, Langobardos ab intacta ferro barba longitudine, cùm primitùs Wilini dicti fuerint, ita postmodum appellatos, nam juxta illorum linguam,* lang, *longam;* baart, *barbam significat. Abor* & *Aione* germani, cæterisque præstantiores, patriâ egressi suâ, alias ad habitandum sedes quæsitum iverunt, quibus post debellatos Vandalos defunctis, Longobardis placuit mutato regimine, Ducum loco sibi Reges imponere. Itaque Aionis filium *Angelmondum* ad regiam dignitatem evehunt. Decimus in ea Regum serie Alboinus Imperii habenas faventibus omnium votis suscipit. Qui cùm virtutibus suis clarum ubique locorum sibi nomen peperisset, Clotsuindam Clotharii Francorum Principis filiam duxit, ex qua filiam *Alpsuindam* genuit. Gunimondus Rex Gepidarum veteres suorum injurias ulcisci volens, rupto fœdere malis avibus bellum Longobardis infert. Quippe *in eo prælio Alboin Cunimundum occidit, caputque illius sublatum, ad bibendum ex eo poculum fecit, quod genus poculi apud eos scala dicitur, linguâ verò Latinâ patera vocitatur.* Hanc Gunimundi cladem perperàm Biclariensis cum anno Justini sexto conjungit, quo tempore Alboinus jam Italiæ dominabatur. Quæ verò narrat, fidem impetrant: Cunimundi *thesauri per Trasaricum Arianæ secta Episcopum, & Reptilanem Cunimundi nepotem Justino Imperatori Constantinopolim ad integrum perducti.* Ea de Gepidis victoria anno circiter DLXV. videtur esse relata. Tantâ porrò clade affecti sunt, ut eorum imperium

Warnef. l. 1. c. 9.

prorsus extingueretur, nomine Gepidarum vix mortalium animis insidente: *Gepidarum regnum finem accepit.* Defuncti Gunimundi filiam Clotsuindæ post obitum maximo suo damno Rosimundam matrimonio sibi jungit Alboinus: *Regis verò ita præclarum longè lateque nomen percrebuit, ut hactenùs etiam tam apud Bajoariorum gentem, quam & Saxonum, sed & alios ejusdem linguæ homines ejus liberalitas & gloria, bellorumque felicitas & virtus in carminibus celebretur.* Nicetii Trevirensis aurea Alboini fama hæc tetigerat, quâ permotus ad *Chlodsuindam* scripserat: *Talis ornatus, talis vir, qualis Alboinus Rex esse dicitur, talis fama, quem mundus sic præponit, quare non convertitur, aut quare tardus ad requirendam viam salutis apparet.*

Warnef. l. 1. c. 27.

Lab. Conc. t. 5. 836.

III. Cur Longobardi à Narsete ad invadendam Italiam invitarentur, in causa fuit, gravis, quæ optimo viro, & de Republica benè merito injuria illata est, cui nimium indulgens, feros homines immisit visceribus Italiæ. Marium audiamus: *Anno II. Consulatus Justini Jun. Aug. Indict.* I. *Narses ex Præposito & Patricio post tantos prostratos tyrannos, id est, Badulam, & Teiam, Reges Gothorum, & Buccolenum Ducem Francorum, necnon & Sinderalem Erulum, Mediolanum, vel reliquas civitates, quas Gothi destruxerant, laudabiliter reparatas, de ipsa Italia à suprà scripto Augusto remotus est.* Fusius Warnefridus historiam narrat: *Deletâ vel superatâ Narses omni Gothorum gente, Hunnis quoque, de quibus diximus, pari modo devictis, dum multum auri, sive argenti, seu cæterarum specierum divitias acquisivisset, magnam à Romanis, pro quibus multa contra eorum hostes laboraverat, invidiam pertulit, qui contra eum Justino Augusto, & ejus conjugi Sophiæ in hæc verba suggesserunt, dicentes: Quia expedierat Romanis, Gothis potius servire, quàm Græcis, ubi Narses imperat Eunuchus, & nos servitio premit, & hoc noster piissimus Princeps ignorat. Aut libera nos de manu ejus, aut certè & urbem Romam, & nosmetipsos gentibus trademus. Cùmque hoc Narses audisset, hæc breviter retulit verba: Si malè feci cum Romanis, malè inveniam. Tunc Augustus in tantum adversus Narsetem commotus est, ut statim in Italiam Longinum mitteret Præfectum, qui Narsetis locum obtineret. Narses verò his cognitis valde pertimuit, & in tantum maximè ab eadem Sophia Augusta territus est, ut regredi ultra Constantinopolim non auderet. Cui illa inter cætera, quia Eunuchus erat, hæc fertur mandasse, ut eum puellis in gynecæo lanarum faceret pensa dividere. Ad quæ verba Narses dicitur hæc respondisse: Talem se eidem telam orditurum, qualem ipsa dum viveret, deponere non posset. Itaque odio metuque exagitatus, in Neapolitanam civitatem secedens, Legatos mox ad Langobardorum gentem dirigit, mandans, ut pauperrima Pannoniæ rura desererent, & ad Italiam cunctis refertam divitiis possidendam venirent: simulque multimoda pomorum genera, aliarumque rerum species, quarum Italia ferax est, mittit, quatenùs eorum ad veniendum animos posset illicere.* Penè similia scripto mandat Anastasius in vita Joannis. Quæ si non vera, certè vero sunt simillima. Vix quidem credibile est, de invadenda Italia Alboinum cogitasse, nisi à potente viro permoveretur, quomodo Vandali ex Hispaniis in Africam non transmisere, nisi prius Bonifacii literis evocati. Ut Pannoniam, ubi tranquillas Alboinus sedes, nec prorsus incultas habebat, incertâ Italiâ mutaret,

Narses removetur Italiâ. Longobardos in eam vocat.

Warnef. l. 1. c. 5.

taret, spes in Narsetis auxilio collocare debuit, Narses verò partim dolori, partim formidini succumbens, Longobardorum in armis sibi præsidium quærit.

Baronii in Warnefridi narrationem argumenta solvuntur. Corippi Narses. Quis?

IV. Ad debellandam Warnefridi narrationem arma Baronius sua dispoluit, satis tamen infeliciter: *Demonstratum est*, inquit, *ante annum Narsetem rediisse Constantinopolim, illicque mirificè cultum, nec amplius in Italiam esse reversum.* Verum in ea re Baronius egregie fallitur, cujus errorem satis superque coarguit *Marius*, eorum temporum Scriptor, à quo discimus, Narsetem labente anno ab Justino Italiâ fuisse remotum.

Bar. An. 568. n. 10.

Error Baronii.

Ex qua observatione multam sibi veri speciem arripit Warnefredi narratio, cùm illata eximio Duci contumelia ejus indignationem moverit. Stramineo quidem telo Baronius pugnat ex Corippi carminibus:

Coripp. l. 3.

Armiger interea Domini vestigia lustrans,
Eminet excelso super omnia vertice Narses
Agmina, & Augustam cultu præfulgerat aulam.
Comptus cæsarie, formâque insignis, & ore
Aureus omnis erat,

Se tamen gladio suo jugulat, cùm Corippea carmina alterum prorsus ab Eunucho illo Italiæ restauratore *Narsetem* designent. Ille erat honestâ facie & liberali:

Eun. Act. 4.

Hic est vietus, vetus, veternosus senex
Colore mustelino.

Qui versus Terentiani Narseti nostro optimè conveniunt, utpote jam ætatis provectæ, quem insuper & longi Martis labores fregerant, & enervarant. Quis ergo credat virum, & virilibus orbum, & senio confectum, comptum fuisse cæsarie, formâque insignem & ore? Animadvertere Baronius debuit, *Narsetis* nomen pluribus commune fuisse. Extant apud Procopium Narsetes gemini, amboque Persarmenii: *Erat is Narses spado, & sacrarum Largitionum Comes. . . Militum quatuor millia eum sequebantur, quibus fus in cohortes Præfecti summæ præerant, Justinus Dux Illyriorum, & Narses alter, qui ex Armeniis Persæ subditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre.* Ultimum hunc Narsetem cecinisse Corippum, clarissimo Norisio placuit: à qua sententia nostra prorsus dissidet. Quippe ceciderat ille Narses in bello Persico, Justiniano imperante, sub annum DXLIII. *Barbari statim ex tuguriis exeuntes, improvisos Erulos adoriuntur, ac ex eis multis interfectis, Narsem quoque juxta tempora sauciant, qui paulò post mortem obiit, vir quidem fortissimus, & huic bello longè utilis.* Neque si vitam ad annum DLXVII. usque retinuisset, ætatis integræ satis florentisque fuisset, ut

Proc. Goth. lib. 2.

Proc. Pers. l. 2. c. 13.

Comptus cæsarie, formâque insignis, & ore
Aureus omnis

dici posset. Filium ergo Narsetis ejus, quem Persæ occiderant, Corippeum Narsetem arbitramur: is regnante Justino Juniore honestâ & liberali facie per ætatem esse potuit. Neque ab illo Narsete Patricio diversum esse putamus, ad quem Gregorius Papa Epistolam direxit, quâ dolet, se à contemplationis delectatione fuisse dejectum; cujus *dulcedinem* literis Narses suis laudibus extulerat. Hic & ille Narses fuit, quem Phocas tyrannus in ignem conjici jussit, referente Miscellâ: *Domentiolus verbo dato Narsi, juramentisque non paucis credere persuasit, quod nullam injuriam apud Phocam esset passurus, & deposuit eum ad Phocam. At verò Phocas hoc verbum minimè servans, igne cremavit eum.*

Greg. Ep. l. 1. 6.

Misc. l. 17.

V. Alio Baronius argumento Warnefridi de Narsetis rebellione narrationem oppugnat, quod paulò probabilius est. Scilicet Narsetem, & pietate insignem, & post obitum splendidis exequiis cohonestatum fuisse: *Quoniam pridie totius Italiæ fax, tantæ autor protectionis, postquam defunctus est, tanto honore dignus est habitus, ut si non ipse, cineres ipsius saltem, velut quodam triumpho evehendæ fuerint Constantinopolim, cum fure meriuoque, si qua illius, sive lapide, sive ære extaret memoria, fuisset more majorum penitùs abolenda.* Verùm virorum illustrium pietas justo dolori quandoque nimis indulget. Pius erat Bonifacius Comes, B. Augustini commendatione, literisque celebratus, nec eo minus Vandalos ad occupandam Africam excitavit. Insignem in se contumeliam acceperat Narses, quem post tot egregia facinora, & in Rempublicam merita Justinus Italiâ removerat. Præterea Alboini adventus Narsetis mortem præcepit, Longobardis enim Italiam ingredientibus auxilio non fuit. Itaque nil mirì, corpus Narsetis honestâ sepulturâ in urbe fuisse regia decoratum, quæ illatæ viventi non sine magno ingrati animi vitio ab Imperatoribus injuriæ satisfactio fuit. Quanquam quod de invectis veluti triumpho in urbem regiam Narsetis exuviis Baronius habet, exaggerationem prorsus redoleat. Id unum Anastasius & Warnefridus scripto prodidere: Narsetis *corpus positum in locello plumbeo, cum omnibus ejus divitiis, Constantinopolim est perlatum.* Quid post evocatos Longobardos Narseti contigerit, est in obscuro. Hæc narrat Anastasius: *Ut cognovit Joannes Papa, quia suggestionem suam ad Imperatorem contra Narsetem misissent, festinus venit Neapolim, cæpitque eum Joannes Papa rogare, ut reverteretur Romam. Tunc Narses dixit ei, Dic, sanctissime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes ejus, qui me misit, ut cognoscat omnis Italia, quomodo totis viribus laboravi pro ea. Respondit Joannes Papa, dicens: Citius ego vadam, quàm tu de hac terra egressus fueris. Reversus est ergo Narses cum Joanne sanctissimo Papa. Narses verò ingressus Romam, post non multum temporis mortuus est.* Quantum conjecturis assequi licet, labente anno, vel proximè insequentis sub initia Narses animam elidit. Id Warnefridus, id Anastasius innuunt. Quæ causa videtur esse, cur in Alboini gestis altum sit de Narsete silentium. Campaniâ igitur reversus Romam, *ibidem non post multum tempus ex hac luce subtractus est*. Vir sanè illustris fuit, cujus virtutes de magnitudine inter se certabant. Multis jam locis laudes ipsius nostrâ sumus oratione prosecuti, quibus Warnefridi præconium addemus: *Narses primò quidem Chartularius fuit, deinde propter virtutum merita Patriciatus honorem promeruit. Erat autem vir piissimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis Basilicis satis studiosus, vigiliis & orationibus in tantum studens, ut plus supplicationibus ad Deum profusis, quàm armis bellicis victoriam obtineret.* Quæ narrat Evagrius, Narsem non prius prælium iniisse, quàm signum à B. Maria accepisset, credant fabulatores, non nos. Non satis aptè quidem rebus bellicis Virgo præficitur. Relinquatur ea provincia Pentasileæ, Camillæ, aliisque bellatricibus Ethnicorum mulieribus. Extat apud Baronium Inscriptio Narsetis memoriæ anno 565. consecrata, ob pontem super *Anienum* restitutum, ex qua hæc suppeditamus:

Narses ubi, & quando mortem obiit? Ejus virtutes.

Bar. An. 568. n. 11.

Warnef. l. 2. c. 11.

Warnef. l. 2. c. 3.

Evagr. l. 4. c. 24.

Narses

ANNO DOM. 568.

Bar. An. 565. n. 31.

. Narses vie gloriosissimus. . . Pontem via Salaria usque ad aquam à nefandissimo Totila tyranno destructam, purgato fluminis alveo in meliorem statum, quàm quondam fuerat, renovavit.

Inscriptioni haud contemnendi versus additi sunt:

Quàm benè curvati directa est semita pontis,
Atque interruptum continuatur iter.
Calcamus rapidas subjecti gurgitis undas,
Et libet irata cernere murmur aquæ.
Ite igitur faciles per gaudia vestra, Quirites,
Et Narsim resonans plausus ubique canat.
Qui potuit rigidas Gothorum subdere mentes,
Hic docuit durum flumina ferre jugum.

Chilpericus Galsuintham occidit. Fredegundam ducit. Defunctæ virtutes.

VI. Egressi Italiâ Gallias petamus, spectatores futuri sceleris tragici, quod tulit Chilperici Regia. Fredegundis amori serviens Chilpericus, Galsuintham odio habere cœpit. Non nobiles uxoris ortus, non dignæ pectore regio virtutes, non abdicatus Arianorum error, ejusque loco pietas suscepta crudele viri pectus tetigere. Solâ Fredegundo se oblectabat, cum ea totus erat. Quibus freta, pellex adeò insolenter atque superbè Reginæ illudebat, ut de repetenda Hispania ea consilium instituerit: *Cùm se Regi quereretur assiduè injurias perferre, diceretque nullam se dignitatem cum eodem habere, petiit ut relictis thesauris, quos secum detulerat, liberam redire permitteret ad patriam. Quod ille per ingenia dissimulans, verbis eam lenibus demulsit. Ad extremum eam sugillari jussit à puero, mortuamque reperit in strato.* Opima defunctæ hæreditas ad sororem Brunichildem pervenit, ut ex Francorum Capitularibus discimus: *De civitatibus verò, hoc est, Burdegala, Lemovica, Cadurco, Benarno, & Begorra, quas Galesundam germanam Domina Brunichildis tam in dote, quàm in Morganegiba, hoc est, matutinali dono in Franciam venientem, certum est acquisivisse, quas etiam per judicium gloriosissimi Domini Gunthrami Regis, vel Francorum, superstitibus Chilperico & Sigeberto Regibus, Domna Brunichildis noscitur acquisivisse.* Quæ leguntur in Gunthrami cum Childeberto fœdere. Defunctæ Galsuinthæ virtutibus parentavit Fortunatus egregio carmine:

Greg. Hist. l. 4. c. 28.

Capit. p. 33.

Fort. l. 6. c. 7.

Regnabat placido componens tramite vitam,
Pauperibus tribuens advena mater erat.
Quoque magis posset regno superesse perenni,
Catholicæ fidei conciliata placet.
At breve tempus habens, consortia nexa jugalis,
Principio vitæ funera rapta fuit,
Præcipitique casu volucri prævenia sub ictu
Deficit, & verso lumine lumen obit.

Defunctæ sepulchrum prodigium illustrat, quod à Gregorio, Fortunatoque celebratum, prætetire non possumus: *Lychnus ille, qui fune suspensus coram sepulchro ejus ardebat, nullo tangente, fune disrupto in pavimentum corruit, & fugiente ante eum duritiâ pavimenti, tanquam in aliquod molle elementum descendit, atque medius est suffusus, nec omninò contritus, quod non sine magno miraculo videntibus fuit.* Id prodigii versibus & Venantius lusit:

Greg. l. 4. c. 28.

Fort. l. 6. c. 7.

Nascitur hic subitò rerum mirabile signum,
Dum pendens lychnus lucet ad obsequium,
Decidit in lapidem, nec vergit, & integer arsit,
Nec vitrum saxie, nec perit ignis aquis.

Postquam specie tenùs, & ut mori pareret, defunctam Chilpericus luxit, pellicem illicò suam duxit: *Rex autem cùm eam mortuam deflesset, post paucos dies Fredegundem recepit in matrimonio.*

Greg. l. 4. c. 38.

ANNO DOM. 568.

Mors Chariberti. Quid ejus uxori Theodigildi contigerit?

VII. Obscuritate Chronologiæ involvitur supremus Chariberti Regis annus, quem labentem existimamus. Solis penè voluptatibus nomen posteris commendavit. Si Hermanno Contracto fides, à Germano excommunicatione percussus ultimum diem obiit. Prædium, cui Navicellis nomen, Ecclesiæ Turonensi ereptum ivit. Regnum ejus fratres inter se partiuntur, cùm expers filiorum esset. Tres sibi filias superstites reliquit: Adilbergam Cantuariorum Principi matrimonio junctam; Berthefledem, quæ Turonis; Chrotildem, quæ Pictavii in vita se monastica constituerunt. Decori honestique secura defuncti relicta *Theodogildis*, missis Legatis Gunthrami nuptias ambit, qui consensum simulans mulierem cum thesauris, quos divites habebat, ad se accedere hortatur, majores ei pollicitus honores iis, ad quos à Chariberto fuerat evecta. Ubi venit, *Rectius est*, inquit Gunthramus, *ut hi thesauri penes me habeantur, quàm apud hanc, quæ indignè germani mei thorum adivit.* Spoliatam ergo facultatum parte maximâ Arelatensi Monasterio destinat. Dum ibi vigiliis ægrè vacat atque jejuniis, Gotho cuidam sese, thesaurosque suos pollicetur, si in Hispanias deducatur. Dum colligit sarcinas, eunteem lubens secutura Abbatissa impedimentum affert, exire volenti: *Deprehensâ fraude, eam graviter cæsam custodia mancipari præcepit, in qua usque ad exitum vitæ præsentis non mediocribus attrita passionibus perduravit.*

Greg l. 4. c. 26.

Sophiæ Augustæ liberalitas. Justinus in uxoris honorem portum ædificat.

VIII. Ex Justini crudelius perempti morte non minimum invidiæ Sophia contraxerat Augusta. Hanc ut maculam deleret, populique sibi benevolentiam conciliaret, regiâ munificentiâ defungitur, quam Zonaræ verbis referre juvat: *Imperatrix Sophia fœneratoribus omnibus perquisitis, & ære alieno, quod eis sive ex Syngraphis, sive pignoribus positis deberetur, debita de suo dissolvit, pignora dominis restituit, & Syngraphas abolevit.* Anno Justini tertio ea contigisse, Miscella testatur. Pluribus ea liberalitas laudibus est à populo cumulata. Sophiam & Justinus plurimi faciebat. Ejus nomine Portum *Sophiarum* extruxit, necnon Palatium ante urbem, quam & ipsam, vicinaque loca ejus gratiâ *Sophiana* nominavit. Ei hoc Agathiæ Epigramma est inscriptum:

Zonar. l. 14. 70.

Zonar. l. 14.

Quà resonante freto fluctus cava littora tundunt,
Et duplici Pontus nomine findit humum,
Inclytus uxori celebranda Palatia struxit
Rex Sophiæ, multus quam decoravit honos,
Quam benè, Roma, potens tua gloria constitit: unde
Europa atque Asiæ fertilis arva patent.

ANNO U. C. 1322. OLYMP. 337. PER. JUL. 5282. JUL. 614. DOM. 569. JUSTINI 4. & 5. *Sol.* 18. F. *Lun.* 19. *Indict.* 2. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 2. P. 21. *April.*

ANNO DOM. 569.

Anno tertio Consulatus Justini.

De anno Longobardicæ in Italiam expeditionis.

I. DUctus spe regionis longè melioris occupandæ Alboinus relictâ Pannoniâ, Italiam ingreditur. Baronius, Calvisius, cæterique vulgò Chronologi Longobardos anno superiore ex Pannonia in Italiam migrasse tradunt: neque in eam sententiam descendentes miramur, cùm Sectariom habeant Paulum Warnefridum, ea referentem: Pannoniâ Longobardi *egressi sunt mense Aprili per Indictionem primam, alio die post sanctum Pascha, cujus festivitas eo anno juxta calculi*

Warnefr. l. 2. c. 7.

cuius rationem ipsis Kal. Aprilis fuit, cùm jam à Domini Incarnatione anni quingenti sexaginta & octo essent evoluti. Nos in eam quoque Chronologiam concederemus, nisi à Mario Aventicensi prohiberemur, qui cùm Alboini ætate floruerit, Warnefrido omnibus est modis anteponendus: ac tantò magis, quantò intelligimus Warnefridi in narratione esse benè multa, quæ à recta Chronologiæ norma dissident. Verbi gratia quòd *Clotharium & Sigebertum, Reges Francorum* Suavos posuerint Saxonum in regionibus, qui Longobardicæ expeditionis comites erant. Atqui Clotharius novennio prius excesserat quàm Alboinus Pannoniâ egrederetur. De Longobardico in Italiam adventu Marium igitur audiamus: *Anno tertio Consulatus Justini Jun. Aug. Indict. 2. Alboenus Rex Longobardorum, cum omni exercitu relinquens, atque incendens Pannoniam, suam patriam cum mulieribus, vel omni populo suo, in fara Italiam occupavit. Ibique alii morbo, alii fame, nonnulli gladio interempti sunt. Eo anno etiam in finitima loca Galliarum ingredi præsumpserunt, ubi multitudo captivorum gentis ipsius venundata est.* . . . Marii Chronologiam Theophanes firmat: *Indictione primâ, in ipsis Calendis Aprilis, egressi sunt Longobardi de Pannonia: & secundâ Indict. cœpere prædari in Italia, tertiâ verò Indict. dominari cœperunt in Italia.* His accedat Gregorius Magnus. Quippe in sua ad Constantiam Augustam Epistola, data anno 595. Indictione 13. hæc habet: *Viginti autem jam & septem annos ducimus, quòd in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus.* Quòd si XXVII. anni de 595. detrahantur, remanent DLXVIII. in quibus Longobardi nil cladis Italis attulere, ex quo conficitur, anno duntaxat 569. Pannoniâ egressos esse. Primus ergo ex viginti septem Principatus hujus annus à DLXIX. initium ducit. Similiter ille ipse Gregorius in sua ad Phocam Epistola, quæ anno DCIII. Indictione sextâ est exarata, hæc scribit: *Qualiter quotidianis gladiis, & quantis Longobardorum incursionibus, ecce jam per triginta quinque annorum longitudinem premimur, nullis explere vocibus suggestionis valemus.* Anno DLXVIII. addantur anni XXXV. exurgit annus DCIII. proindeque nullâ ratione annus DLXVIII. regno Longobardico includi debet. Ex quo intelligitur, eo anno Italiam ab Alboino occupatam non fuisse, cùm initium imperii hujus & Italiæ invasio ad eundem annum pertineant. Neque sibi constat Warnefridi Chronologia: *Alboinus*, inquit, *postquam in Italia tres annos, & sex menses regnavit, insidiis suæ conjugis interemptus est.* Obiit anno DLXXII. Indictione V. uti Marius testatum reliquit. Primus ergo Alboini annus à DLXIX. ducit initium.

Miscel. l. 16.

Greg. l. 4. ep. 34.

Greg. l. 11. ep. 45.

Warnef. l. 2. c. 38.

De signis expeditionis Longobardicæ.

II. Ferunt calamitatis futuræ dira in nubibus præsagia contigisse. Verba sunt Gregorii Magni Homiliâ primâ in Evangelia: *Priusquàm Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsumque, qui posteà humani generis fusus est, sanguinem coruscantes.* Addit ille ipse Autor, Martyrem Eutychium nocte intempestâ Redempto Ferentinati Episcopo conspicuum, ea locutum esse: *Redempte, vigilas? Qui respondit, vigilo. Tum Eutychius ait, Finis venit universæ carnis, finis venit universæ carnis, finis venit universæ carnis.* His dictis, Martyris species sub oculis mirantis evanuit. Tum *Redemptus* se in luctus dato proces fundit: *Mox illa terribilia in cœlum signa secuta sunt, ut hastæ atque acies igneæ ab Aquilonis parte viderentur.* Si verum proferre licet, ea prodigia, aliaque Eutychii vaticinatio figmenta redolent. Quasi verò ex Longobardorum in Italiam adventu mortalium finis omnium immineret: cùm aliundè certum sit, Alboinum clementissimum Regem miti victoriâ usum esse. Et Marius prodigia, cruentos illos in cœlo exercitus prorsus nescivit: ut imaginationi, quæ varias in nubibus sibi figuras fingit, potius assignari debeant, quàm veritati.

Greger. Dial. l. 3. c. 38.

III. Nunc Longobardicam expeditionem referamus. Profecturus in Italiam Alboinus à Saxonibus, antiquo sibi fœdere conjunctis, petit auxilia, qui roganti *plusquam viginti millia virorum* mittunt. Pannoniam quoque Hunnis amicis eâ lege suis tribuit, ut si Longobardis necesse esset reverti, sua rursus arva repeterent. Relictâ Pannoniâ, quam annis XLII. incoluerant, cum uxoribus, liberis, omnique supellectile Italiam versus movent. Ubi Castri Foro Juliani fines ingressi sunt, quem huic Provinciæ præficeret Alboinus deliberando quærit: *Gisulphum, ut fertur, nepotem suum, virum per omnia idoneum, qui eidem strator erat, quem linguâ propriâ Marpahis appellant, Foro-Julianæ civitati, & toti regioni illius præficere statuit.* Qui oblatam sibi dignitatem non prius accepit, quàm & præcipuas Longobardicæ gentis familias, & generosarum equarum greges flagitanti tribueret. Armis Longobardorum exterritus Aquileensis Præsul, relicto oppido fugam arripit: *Aquileiensi quoque civitati, ejusque populis beatus Paulus Patriarcha præerat. Qui Longobardorum barbariem metuens, ex Aquileia ad Grados insulam confugit, secumque omnem suæ thesaurum Ecclesiæ deportavit.* Nil tamen Paulo causæ fuit cur metueret, ne sibi mali aliquid Alboinus inferret, qui Præsules clementer tractabat. *Felicem* Tarvisianum Antistitem amanter benignèque admodum excepit: *Alboin cùm ad fluvium Plavem venisset, ibi ei Felix Episcopus Tarvisianæ Ecclesiæ occurrit. Cui Rex, ut erat largissimus, omnes suæ Ecclesiæ facultates postulanti concessit, & per suum Pragmaticum postulata firmavit.* Rapido victoriæ cursu complures ditioni suæ urbes Alboinus subjecit: *Vincentiam, Veronam, & reliquas Venetiæ civitates exceptis Patavio, & Montesilicis, & Mantua, cœpit. Liguriam petens, tertio Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanum ingressus est. De hinc universas Liguriæ civitates, præter has, quæ in littore maris sunt positæ, cœpit.* Illæ Alboini victoriæ Longobardicum in Italia regnum fundarunt, quod annos CCV. perduravit, ad annum scilicet DCCLXXIV. quo *Desiderius*, captâ à Carolo Magno Ticinensi urbe, in Gallias abductus est.

Quid Longobardicâ in Italiam expeditione gestum sit? Alboini clementia.

Warnefr. l. 2. c. 9. 10. 12.

Warnefr. l. 2. c. 14. & 25.

IV. Dum pars Italiæ nobilis eripitur Justino, cladibus etiam Imperium in Africa afficitur, quas Biclariensis brevi oratione complectitur: *Anno IV. Justini Imperatoris Theodistus Magister Militum Provinciæ Africanæ à Mauris bello superatus interiit.* Thraciæ quoque Bulgari calamitatis aliquid intulerunt: virtute tamen Tiberii, qui postmodum imperavit, repulsi gloriam fortissimi Ducis amplificarunt. Id legitur in Biclariensi Chronico: *Justinus Imperator per Tiberium Excubitorum Comitem in Thracia bellum genti Barbarorum ingerit, & Victor Tiberius Constantinopolim redit.* Victoris Tununensis in Chronico ex reperiri, Baronio scriptum. Verùm nobis silentibus

Bulgari à Tiberio victi.

Bar. An. 569. n. 3.

Anno Dom. 569.

tibus hic error à Victore corrigitur, qui ad annum duntaxat 565. Chronicum perduxit suum. Tiberianam Corippus victoriam cecinit. Barbara gens Avarum

In media supplex defessa crinibus aula,
Exorat pacem, nec fidere milibus audet.

Leovigildus Rex Hispaniæ creatur.

V. Relictâ Thraciâ in Hispaniam veniamus. Gosuinthâ, Galsuinthæ mater, Regis Athanagildis vidua, thalami tædæque non pertæsa, cum Leovigildo jungitur. Corporis animique virtutibus, quæ Principem decent, ornabatur Leovigildus, quibus permotus frater ejus, regni sui participem esse voluit. Audiatur Joannes Biclariensis: *Anno tertio Justini Leovigildus germanus Liubani Regis, superstite fratre in regnum citerioris Hispaniæ constituitur. Gosuintham relictam Athanaildi in conjugium accipit, & Provinciam Gothorum, quæ jam pro rebellione diversorum fuerat diminuta, mirabiliter ad pristinos revocat terminos.* Malè in Leovigildum animatus Baronius, de eo hæc prodit: *Erat Leovigildo uxor Theodosia Catholica fœmina.* Habuerat quidem, sed non habebat, cùm Gosuintham sibi liberne annó uxorem ascivit. Quæ de Leovigildo in Chronico Æra DCVIII. habet Isidorus, non sine Lectoris utilitate nostris Annalibus inferentur: *Iniqua perfidia furore repletus, in Catholicos persecutione commotâ, plurimos Episcoporum exilio relegavit, Ecclesiarum reditus & privilegia tulit, multos quoque terroribus suis in Arianam hæresim & pestilentiam impulit, plerosque sine persecutione illectos auro rebusque decepit. Ausus quin etiam inter cætera hæresis suæ contagia rebaptisare Catholicos, & non solùm ex plebe, sed etiam ex Sacerdotalis Ordinis dignitate, sicut Vincentium Cæsaraugustanum, quem de Episcopo Apostatam fecit, & tanquam à cœlo in infernum projecit. Extitit autem & quibusdam suorum perniciosus. Nam si quos nobilitate & potentia quoscumque potentes ac nobiles vidit, aut capite damnavit, aut opibus ablatis proscripsit. Ærarium quoque ac fiscum primus iste auxit, primusque inter suos Regali veste opertus in solio resedit. Nam ante eum & habitus & consessus communis ut genti, ita & Regibus erat.*

Bar. An. 569. n. 1.

Lucensis Synodus: Lucensis Sedes Metropolitana creatur.

VI. Res Ecclesiæ nostræ nunc orationi persequamur. Ineunte Januario Synodus imperante Theodomiro apud *Lucum* celebratur: *Tempore Suevorum sub Æra* DCVII. *die Kal. Januarii, Theodomirus Princeps idem Suevorum, Concilium in civitate Luco fieri præcepit ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diversis Ecclesiæ causis. Postquam peregerunt quidquid se Concilio ingerebat, direxit idem Rex Epistolam suam ad Episcopos, qui ibidem erant congregati, continentem hæc: Cupio, sanctissimi Patres, ut providâ utilitate decernatis in Provincia regni nostri, quia in tota Gallæcia regione spatiosa satis Diœceses à paucis Episcopis tenentur: ita ut aliquanta Ecclesiæ per singulos annos vix possint à suo Episcopo visitari. Insuper tanta Provincia unus tantummodò Metropolitanus Episcopus est, & de extremis quibusque Parrochiis longum est singulis annis ad Concilium convenire.* Regiis hisce literis permoti Lucenses Episcopi, *elegerunt in Synodo, ut Sedes Lucensis esset Metropolitana, sicut & Bracara. Sicque post hæc pro unaquaque Cathedra Diœceses & Parrochias diviserunt, ne inter Episcopos contentio aliquatenus fieret.*

Lab. Conc. t. 5. 875.

Divisio Ecclesiastica Provinciarum Hispaniæ.

VII. Non abs re erit subjungere Provinciarum Hispaniæ divisionem ex Codice Hispalensi Divi Laurentii, qui anno Domini 962. scriptus est:

Divisio Provinciarum HISPANIÆ, & earum SEDIUM.

Provincia GALLÆCIÆ.

Bracara Metropolis.	*Dumio.*
Portucale.	*Auriense.*
Conimbria.	*Tude.*
Eguitania.	*Luco.*
Veseo.	*Ira.*
Lameco.	*Britona.*
Tetica.	*Astorica.*

Provincia LUSITANIÆ.

Emerita Metropolis.	*Avela.*
Salmantica.	*Exonoba.*
Elbora.	*Olisibona.*
Caurio.	

Provincia BOETICÆ.

Spalis Metropolis.	*Egabro.*
Italica.	*Illiberi.*
Elepa.	*Malaca.*
Astigis.	*Asidona.*
Corduba.	

Provincia GALLIÆ.

Narbona Metropolis.	*Luteba.*
Cancoliberi.	*Magalona.*
Carcassona.	*Nemis.*
Biterris.	*Buemase.*
Agatha.	*Elena.*

Provincia CARTHAGINIS.

Toleto Metropolis.	*Diaxio.*
Complutu.	*Setabi.*
Segontia.	*Carthago.*
Oxoma.	*Basti.*
Palentia.	*Mentesa.*
Valeria.	*Acci.*
Oreto.	*Bracia.*
Valentia.	

Provincia TARRACONENSIS.

Tarracona Metropolis.	*Ilerda.*
Dertosa.	*Barcinona.*
Cæsaraugusta.	*Egara.*
Tyrasona.	*Ausona.*
Calaguris.	*Gerunda.*
Auca.	*Impurias.*
Pampilona.	*Orgello.*
Osca.	

Garamantes fiunt Christiani.

VIII. De rebus Ecclesiæ pauca adhùc subjiciamus oculis. Garamantes Christi jugo se lubentes adegere, ejuratâ veteri superstitione, simulque missâ Constantinopolim legatione, cum Justino fœdere conjungi petunt, quæ brevi nos Biclariensis docuit: *Anno tertio Justini Imperatoris Garamantes per Legatos, paci R. P. & fidei Christianæ sociari desiderantes, poscunt; qui statim*

utrumque impetrant. Mauritanorum gens his temporibus fidem recepit. Sic regnum Christi miris modis, ringente vel Dæmone, amplificabatur. Rectè hæc in secunda Indictione à Biclariensi consignantur. Sed Justinianus non tertius, sed *quartus* dici debuit.

ANNO U. C. 1323. PER. JUL. 5283. JUL. 615. DOM. 570. JUSTINI 5. & 6. *Sol. 19. E. Lun. 1. Indict. 3. Epact. 14. Epact. Sol. 3. P. 6. April.*

Anno quarto Consulatus Justini.

Lex Justini de liberarum filiis.

I. LAbente anno Justinus de filiis liberarum Legem direxit in Africam: *Imperator Cæsar Fl. Justinus fidelis in Christo, mansuetus maximus beneſactor, Alamanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, &c. semper Augustus, Theodora.* Suggesserat Theodorus, agros Africæ desolatos remanere, *cùm divina Lex promulgata fuisset, constituens creatos ex libera matre & ascriptitio marita liberos esse, quod contrarium est Legibus antiquis.* Quibus incommodis ut remedium Justinus afferat, ea constituit: *Sancimus in Africana Provincia filios ex libera matre, & ascriptitia productos, liberos quidem esse, & res proprias habere; in ordine tamen colonorum esse, & non posse eos dimittere prædia, in quibus nati sunt, & excolere aliena: sed vicos ipsos, in quibus orti sunt, cum libertate colere, sic etenim nec fiscus, nec possessor læditur.* Data Cal. Martii Constantinopoli, Imp. D. N. P. P. Augusto Justinian. 5. Indict. 3. Posterior verò subscriptio: *Quæstor legi, dat. Kal. Mart. Const. Imp. D. N. Justin. P. P. an. 5. post Consulat. ejusdem D. N. anno 2.* in mendo jacet. Legendum P. C. D. N. anno III. quia quartus Justini Consulatus erat in cursu, teste Mario.

Alboini in Italia victoriæ.

Warnef. l. 2. c. 25.

II. Dum Ticinum obsidione cingitur, complures Alboinus urbes in ditionem suam redigit: *Alboin electis militibus invasit omnia usque ad Thusciam præter Romam & Ravennam, vel aliqua castella, quæ erant in littore maris constituta. Nec erat tunc virtus Romanis, ut resistere possent, quia pestilentia, quæ sub Narse facta est, plurimos in Liguria & Venetiis extinxerat, & post annum, quem diximus fuisse ubertatis, fames nimia ingens universam Italiam devastabat. Certum est autem, tunc Alboin multos secum ex diversis, quas vel alii Reges, vel ipse ceperat, gentibus ad Italiam adduxisse, unde usque hodie earum, in quibus habitant vicos, Gepidas, Bulgares, Sarmatas, Pannonios, Suavos, Noricos, sive aliis hujuscemodi nominibus appellamus.* Marius quoque gravissimum memorat morbum, quo Italia vastata est: *Anno IV. Consulatus Justini, Indict. III. morbus validus cum profluvia ventris & variola Italiam, Galliamque afflixit, & animalia bubula per loca subscripta maxime interierunt.*

Sigeberti clades, dum Arelatum occupare nititur.

III. Non lethiferi morbi lue duntaxat, bello quoque Gallia turbabatur. Francorum Regibus otia non dabat ambitio: nec sanguinis vincula, nec fraterna pietas ab armis eos revocabat. Labente igitur, vel elapso anno Sigebertus Arelatum suæ subjicere ditioni tentat. Firminus Arvernorum Comes & Adovarius oppidum ingressi cum exercitu, cives ad jusjurandum in verba Sigeberti cogunt. Quo cognito, Gunthramus *Celsum Patritium cum exercitu illùc dirigit, qui abtens Avennicam urbem abstulit.* Sigeberti perfidiam infelix expeditionis successus ulciscitur. *Sabaudus* Arelatensis Præsul dolis adhibitis Firminum & Adovarium hortatur, ut Celso concurrant. Si vincant, victoribus pollicitum se obsequium præstituros; si vincantur, apertis fugientes portis se recepturos. His promissis decepti cum Celso certamen ineunt, à quo debellati, dum se in civitatem receptum iri putant, clausas portas inveniunt. Hinc miseranda strages edita, dum telis Celsi à tergo confodiuntur, ab Arelatensibus verò lapidibus obruuntur. Cùm utrinque premerentur, *armis suppositu* Rhodanum superare contendunt. Quorum pars maxima rapidi fluminis vorticibus mergitur, sic Rhodanus

Corrupta sub undis
Scuta virum galeasque, & fortia corpora volvit:
Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Greg. l. 4. c. 30.

Firmino & Adovario facultas discedendi concessa. Victoriæ suæ diu Celsus superstes non fuit, qui labente anno naturæ concessit, teste Mario: *Anno IV. Consulatus Justini, Indict. 3. mortuus est Celsus Patritius.*

Leontius Burdegalensis Episcopus. Vita ipsius breviarium.

IV. De rebus Ecclesiæ nunc est tractandum. Florebat tum temporis *Leontius* Burdegalensis Antistes, patriâ, ut videtur, *Santanensis*, quem non uno carmine Venantius celebravit. Matre *Placidinâ* genitus erat, excelsæ virtutis fœminâ, ad quam extat Fortunati Epigramma, l. 4. c. 17. nisi ad uxorem potius & Placidinam pertineat. Leontio non deerat claritas generis:

Ven. l. 1. c. 15.

Nobilitate potens præcellis, Papa Leonti,
Clarus ab antiquis si numerentur avi:
Nam genus & proavi, vel quidquid in ordine dicam,
Per Proceres celsos currit origo vetus.

Avito quippe, qui purpuram olim Augusteam gestarat, ortum ducebat. Uxorem habuit *Placidinam*, quam Episcopatus amore reliquit, solutis nuptiarum vinculis. Hinc Venantii versus:

Quæ tibi tunc conjux, ast modò chara soror.

Burdegalensi in Cathedra collocatus, tertium & decimum Ecclesiæ hujus Præsulem agebat:

Tertius à decimo huic urbi Antistes haberis,
Sed primus meritis enumerandus eris.

Multis Basilicis extructis nomen suum nobilitavit, quarum in præcipuis fuit Ædes *Mariæ*. Calicea muneraque multa Ecclesiis obtulit, quæ fusam Venantii carminibus materiam præbuere: quonam verò casu gregi ad tempus suo ereptus fuerit, prorsus ignoramus, ei inopinato redditum; id tantùm scimus ex Venantiano ad ipsum Hymno:

Ven. l. 1. c. 16.

Dum cogitant succedere,
Redit Sacerdos qui fuit.

Id contigisse quidem illis temporibus, quibus Leontius ob abdicatum Emerium Santonensem Præsulem Chariberti indignationem movit: qui propereà Leontio anno DLXIII. mille aureorum mulctam imposuit. Baronii sententia est: *Accidit iisdem, puta, temporibus, cùm Regis violentiâ opprimeretur, ut falsa allata nuncio, ipsum jam esse defunctum, non defuerit, qui in Burdegalensi Ecclesia creari conaretur Episcopus.* Nùm vera sit ea Baronii Chronologia dubitamus, cùm diu post Chariberti obitum Hymnus à Fortunato conditus videatur. Post annum scilicet DLXXIII. cùm Gregorii Episcopatus meminerit, qui eo tempore Turonensibus Antistes impositus est:

Bar. An. 566. n. 19.

Katus Sacerdos ordinem
Hilarius non ambiit.
Martinus illud effugit;
Gregorius vix sustulit.

Quis

ANNO DOM. 570.

Quis verò sibi in mentem inducat, Venantium Leontio reditum gratulari suum octennio, & eo amplius, postquam ad Burdegalenses reversus est? Quod tamen fecisse dicendus est, si ea indicat, quæ contigere, cùm regiâ violentiâ Leontius opprimeretur. Anno ætatis LIV. periit, ut ex ejus Epitaphio discimus:

Lustra decem felix & quatuor insuper annos
Vixit, & aurora lumine raptus obit.

Pietatis in Deum, charitatisque erga pauperes laudes maximas tulit:

Ven. l. 4. c. 10.

Templorum cultor, tacitus largitor egentum,
Susceptor peregrinis distribuendo cibum.

Reliquit sibi Placidinam superstitem:

Funeris officium, magni solamen amoris,
Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.

Fuit & alius *Leontius* Burdegalensium Antistes, qui nostro Leontio antecessit, de quo canit Fortunatus:

Ven. l. 4. c. 9.

Lustra decem pollens, septem quoque vixit in annos.

Mors Apollinaris Alexandrini. De ejus in pauperes charitate.

V. In Oriente *Apollinaris* Alexandrinus ultimum diem obiit. Anno DLI. ejecto ob tria Capitula *Zoilo* succedens, Ecclesiam Alexandrinam annos XIX. administravit, teste Nicephori Chronico. Concilio Constantinopolitano à Justiniano de damnandis tribus Capitulis congregato interfuerat. Ejus erga pauperes amor multis modis commendatur. Vix tamen credimus charitatem ad illud eum perduxisse facinus, ut levandæ paupertati falsa conscribi instrumenta juberet. Quod si fecit, non se quidem dignum fecit. Moschi in Prato spirituali narrationis summa hæc est. Adversis fortunæ casibus atque naufragiis juvenis Alexandrinus ex primoribus urbis civibus ortus, in extremam paupertatem descenderat. Quam ut egenti levaret, Apollinaris dispensatorem jubet scribere chirographum quinquaginta librarum auri, quasi Macario juvenis parenti ab Ecclesia deberentur, atque ei tradere. Cum hoc instrumento juvenis Apollinarem convenit, quæ defuncto patri debebantur flagitans. Ac primùm fingebat Præsul, nolle se pecuniam reddi: præscriptione temporis vim chirographo omnem periisse. Tandem verò simulans, se rogantis precibus cedere, sortem ei se redditurum pollicetur, eâ lege, ne versuram ullam exigat; quod utrinque factum est. Ut nobis cura pauperum maximè probatur, sic à dolis falsitatibusque longè noster abhorret animus. Apollinari Joannes sufficitur, qui Ecclesiæ Alexandrinæ annis XI. præfuit.

Prat. Spir. c. 193.

Anastasius Antiochenus Episcopatu ejicitur. Cur?

VI. Ea Joannis ad Episcopatum evectio Anastasium Antiochenum Sede suâ pepulit. A Joanne Constantinopolitano Præsul Alexandrinus ordinatus erat, qui de more Synodicas Anastasio misit. Qui scribenti cùm respondisset, in ordinatorem invehitur, veluti adulterum, qui vivente adhùc Eutychio legitimo Patriarchâ, regiæ urbis Episcopatum tenebat. Quam Imperator censuram gravius accepit, cùm Joannem faceret plurimi, à quo fuerat inauguratus. Itaque summâ autoritate Præsulem immerentem, suique charum, Antiocheno Episcopatu Anastasium pellit. Quam ejectionis causam Theophanes memorat: *Eodem anno magnus Anastasius Episcopus Antiochiæ, cùm in responsione sua ad Synodicas Epistolas reprehendisset Joannem Constantinopolitanum, qui Joannem Alexandriæ Episcopum ordinaverat, & eum, qui ab illo fuerat ordinatus, perstrinxisset, pulsus est à suo Episcopatu ob indignationem Justini.* Alias & iræ Imperatoris adversus Anastasium causas addit Evagrius. Interrogatus Anastasius, cur adeò profusè sacram pecuniam dilapidaret, disertè responderat, *ne à Justino communi peste & pernicie generis humani diriperetur.* Manebat & altâ mente reposita Justini negata sibi ab Anastasio ad Episcopatum promoto pecunia. Itaque Gregorius ejecto sufficitur. Baronius, qui Joannem sacris Alexandrinis labente anno præfectum rectè putat, non satis congruenter Anastasii ejectionem in annum DLXXII. contulit, quæ non ultra proximè secuturum differri potest.

Evagr. l. 5. c. 5.

Anastasio Gregorius sufficitur: mores ipsius & laudes.

VII. Post Anastasium ad Episcopatum Antiochenum Gregorius evehitur, cujus gloria longè latèque diffundebatur: *Hic ab ineunte ætate in palæstra monastica exercitatus, adeò fortiter & constanti animo decertaverat, ut brevi in prima adhùc lanugine constitutus ad summos gradus pervenerit, & Monasterio Byzantiorum præfuerit, in quo monasticum vivendi genus primùm amplexus fuerat: posteà verò Justini jussu Monachis etiam Sinæ Montis præfectus fuit. Quo in loco obsessus ab Arabibus, quos Scenitas vocant, in gravissima incidit pericula. Nihilominùs tamen cùm altissimam pacem ei loca conciliasset, illinc ad Pontificatum evocatus est.* Erant in eo laudatissimi mores, qui omnes in admirationem rapiebant, & Persas, & Romanos. In colloquiis ob leporem jucundissimus, ad rem intelligendam acutissimus, ad agendum promptissimus, ad optimum consilium eligendum solertissimus. Tanta pectori ejus constantia inerat, ut nullo metu adduci posset ad cedendum minis. In eroganda pecunia adeò magnificum se præbuit, ut hominum ingens multitudo euntem prosequeretur. Ad annum usque DXCII. Ecclesiam Antiochenam rexit: eoque necdum defuncto rursus Anastasius suæ Sedi restituitur.

Evagr. l. 5. c. 6.

ANNO U. C. 1324. PER. JUL. 5284. JUL. 616. DOM. 571. JUSTINI 6. & 7. *Sol.* 20. D. *Lun.* 2. *Indict.* 4. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 4. *P.* 29. *Mart.*

ANNO DOM. 571.

Anno quinta Consulatus Justini.

Glandulæ Italiam & Gallias afficiunt.

I. FOedo morbo, quo Gallia Italiaque correpta est, annus infelix fuit. Quam Baronius calamitatem secundum Warnefridum anno DLXV. contigisse putat. Est verò sexennii prochronismus, quem Marius refellit: *Anno V. Consulatus Justini, Indict. IV. infanda infirmitas atque glandula, cujus nomen est pustula, in suprà scriptis regionibus, innumerabilem populum devastavit.* Horrendum Warnefridus morbum sic oratione pingit: *Cœperunt nasci in inguinibus hominum, vel in aliis delicatioribus locis glandula, in modum nucis, seu dactyli, quas mox sequebatur febrium intolerabilis æstus, ita ut in triduo homo extingueretur. Sin verò aliquis triduum transegisset, habebat spem vivendi. Erant autem ubique luctus, ubique lacrymæ. Nam ut vulgi rumor habebat, fugientes cladem vitare, relinquebantur domus desertæ habitatoribus, solis catulis eas servantibus. . . . Fugiebant filii, cadavera insepulta parentum relinquentes: parentes obliti pietatis viscera, natos relinquebant æstuantes.* Fallitur Warnefridus scribens: *Et hæc quidem mala intra Italiam tantum.* Testis Marius est, luem Gallias etiam pervasisse.

Error Baronii.

Bar. An. 565. n. 25.

Warnef. l. 2. c. 4.

Leovigildi victoriæ.

II. In Hispania præclaris facinoribus famam Leovigildus suam ditionemque extendebat.

Quid

ANNO DOM. 571.

Quid anno præterito gesserat, Biclariense Chronicum refert: *Leovigildus Rex loca Bastania, & Malacitana urbis, repulsis militibus vastat, & victor solio redit.* Currente verò anno ad novos gloriæ gradus promovetur *Leovigildus Rex, Asinodam fortissimam civitatem proditione cujusdam Framidanei nocte occupat, & militibus interfectis, memoratam urbem ad Gothorum revocat jura.* Hæc Joannes Biclariensis ad annum Justini *quintum.* Cujus ad Chronologiam observandum, Autorem Justini initia anno serius uno quàm par erat, consignasse, quæ cum Indictione xv. copulavit. Ex eo calculo currebat Indictio iv. cùm Leovigildus Asinodam sibi subjecit. Est tamen Biclariensi peccatum, quòd annum Justini quintum cum quarta Indictione cohærere existimet, qui reverà sextus appellari debuit.

Armeniorum à Persis defectio. Cur?

III. At in Oriente majoris belli causæ feruntur, quas summatim exponere juvat. Philippus Imperator, Gordiani successor majorem Sapori Armeniam tradiderat, quæ Persicæ ditioni ab eo tempore subjiciebatur. Cui Provinciæ Cosroës *Surinam* præfecerat. Surinas fidei Christianæ odio Persarmenos crudelius vexare cœpit. Joanni Biclariensi non ignota quidem ea persecutio fuit, Armeniacam tamen defectionem tempori suo non assignavit, quâ scilicet anno Justini primo tribuit, ea fortè de causa, quòd eo tempore Armeniacis Ecclesiis persecutionis faces Surina subdere cœperat. De re tamen ipsa certa est Biclariensis observatio: *Armeniorum gens & Iberorum, qui à prædicatione Apostolorum Christi susceperunt fidem, dum à Cosroë Persarum Imperatore ad culturam Idolorum compellerentur, renuentes tam impiam jussionem, Romanis se cum Provinciis suis tradiderunt.* Hæc sunt labentis anni. Cùm à Persis gravius vexarentur, præcipuè in iis, quæ ad ipsorum religionem spectabant, clam Legatos Justino mittunt, rogatum, ut Romanæ potestati subdiri, libero pietatis cultu fungerentur. Admissâ legatione, Justinus scriptas fœderis conditiones gravi juramento firmat. Quid jurando Imperator pollicitus fuerit, in Menandro Protectore reperimus: *Juraverat Imperator, omni ope se annisurum, ut terram, quæ ipsos aluerat, sua ditionis efficeret. Quòd si rem illam exequi, & bello finem imponere non posset, autores tamen defectionis, eorumque propinquos, & generaliter eos, qui Romana Republica participes esse vellent, se nunquam Persis dediturum.* Tum Armenii occisis Præfectis, Romano sese Imperio omnes tradunt. Quod verbis Theophanis apud Photium referre liber: *Armenii à Surina malè accepti, maximè in pietatis religionisque negotio Surinam conjuratione factâ, per Vardanum (cujus fratrem Manuelem ille interfecerat,) & alium quendam Verdum occiderunt, & à Persis deficientes ad Romanos transiere, relictoque oppido, quòd intelebant, Dubii nomine, in Romanorum regionem commigrarunt. Atque hæc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis induciarumque cum Romanis. Desciverunt post hos statim etiam Iberes, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transierunt.* Ad eum annum, quem perperàm Joannes Biclariensis Justini quintum dixit in Chronico, hæc legimus: *Justinus Imperator Armeniam & Iberiam, repulsis Persis, Romanas Provincias fecit, & bellum Persarum Imperator per Duces peragit.* Ex quibus error Zonaræ detegitur, qui *quarto* Justini *anno* Merciani cum Persis prælium conjunxit, quod in octavum incidit.

Evagr. l. 5. c. 7.

Phot. l. 64. p. 79.

ANNO U. C. 1325. PER. JUL. 5285. JUL. 617. DOM. 572. JUSTINIANI 7. & 8. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 3. *Indict.* 5. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 5. 6. P. 17. *April.*

ANNO DOM. 572.

Anno VI. *Consulatus Justini.*

Alboinus Ticino potitur.

Warnef. l. 2. c. 27.

I. Ticinensem obsidionem longius traxerat Alboinus, cui cives fortiter restiterant. Demum anno labente potitur oppido. Rem sic Warnefridus exequitur: *At verò Ticinensis civitas post tres annos & aliquot menses obsidionem perferent, tandem se Alboin & Langobardis obsidentibus tradidit. In quam cùm Alboin per portam, quæ dicitur S. Joannis, ab orientali urbis parte introiret, equus ejus in portæ medio concidens, quamvis calcaribus stimulatus, quamvis hinc inde ab stratore verberibus cæsus, non poterat elevari. Tunc unus ex eisdem Langobardis taliter Regem allocutus est, dicens: Memento, Domine Rex, quale votum vovisti, frange tam durum votum, & ingredieris urbem. Verè etenim Christianus est populus in hac civitate. Siquidem Alboin voverat, quod universum populum, quia se tradere noluisset, gladio extingueret. Qui postquam tale votum dirumpens civibus indulgentiam promisit, mox equus ejus consurgens, ipse civitatem ingressus, nulli læsionem inferens, in sua promissione permansit. Tunc ad eum omnis Populus in Palatium, quod quondam Rex Theodericus construxerat, concurrens, post tantas animum miserias, de spe jam fidus futura cœpit relevare.* Miraculi hujus fides sit penes Autorem.

Alboinus à Rosemunda interficitur.

Error Baronii.

Warnefr. l. 2. c. 28.

II. Ultima gloriosissimi Principis ea victoria fuit, cùm adulteræ uxoris insidiis labente anno indignâ morte occubuerit. Ac Baronius quidem citius Alboinum periisse putat, anno scilicet elapso. Quam Marius Chronologiam verbis expressis refellit: *Anno* VI. *Consulatus Justini Junioris Augusti, Indictione* V. *Albuenus Rex Longobardorum à suis, id est, Helmegis cum reliquis, consentiente uxore suâ Veronâ interfectus est, & suprà scriptus Hilmegis cum antè dicta uxore ipsius, quam sibi in matrimonium sociaverat, & omni thesauro, tam quod de Pannonia exhibuerat, quàm quod de Italia congregaverat, cum parte exercitus Ravenna se Reipublica tradidit.* In proximè futurum annum, quem Justini VII. numerat, nefandam Biclariensis cædem contulit, cui Marium anteponimus, ab Italia minus remotum. Tragicam Alboini historiam ex Warnefrido nostros in Annales referre liceat: *Cùm in convivio ultrà quàm oportuerat, apud Veronam Lætus resideret, cum poculo, quod de capite Cunimundi Regis sui soceri fecerat, Reginæ ad bibendum vinum dari præcepit, atque eam, ut cum patre suo lætanter biberet, invitavit. . . . Igitur Rosemunda, ubi rem animadvertit, altum concipiens in corde dolorem, quem compescere non valens, mox in mariti necem, patris funus vindicatura exarsit. Consilium, quæ cum Helmichis, qui Regis Skilpor, hoc est, armiger & collactaneus erat, ut Regem interficeret, iniit. Qui Reginæ persuasit, ut ipsa Peredeo, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium asciret. Peredeo cùm Regina suadenti tantum nefas, consensum adhibere nollet, illa se noctu in lectulo suæ Vestiaria, cum qua Peredeo stupri consuetudinem habebat, supposuit. Cùmque illa patrato jam scelere, ab eo quæreret, quem se esse existimaret, & ipse nomen amicæ, quam esse putabat, nominasset, Regina subjunxit, nequaquam ut putas, sed ego*

Rose-

Anno Dom. 572.

Rosemunda sum, inquit. Certè nunc talem rem, Peredeo, perpetratam habes, ut aut tu Alboin interficias, aut ipse te suo gladio extinguat. Tunc ille intellexit malum quod fecit, & qua sponte noluerat, tali modo in Regis necem coactus assensit. Tunc Rosemunda dum se Alboin in meridie sopori dedisset, magnum in Palatio silentium fieri pracipiens, omnia alia arma subtrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli aut evaginari posset, fortiter colligavit, & juxta consilium Helmichis, Peredeo interfectorem omni bestiâ crudelior introduxit. Alboin subitò de sopore expergefactus, malum quod imminebat, intelligens, manum citius ad spatham porrexit, quòm strictius religatam extrahere non valens, apprehenso tamen scabello suppedaneo, se cum eo per aliquod spatium defendit. Sed heu proh dolor, vir bellicosissimus & summa audacia nihil contra hostem pravalens, quasi unus de inermibus interfectus est, uniusque muliercula consilio periit, qui per tot hostium strages bello famosissimus extitit. Cujus corpus cum maximo Longobardorum fletu & lamentis, sub cujusdam scala ascensu, qua Palatio erat contigua, sepultum est. Tres annos & menses sex in Italia regnavit. Iraque egregiè Gregorius fallitur, qui Alboinum & in Italiam cum *quatuor* mille Longobardis venisse, & *septem annos* tyrannicè in ea regione grassatum esse, & *veneno* periisse, tradit. Rejicienda quoque Calvisii Chronologia, qui anno 574. Alboini mortem affigit biennii metachronismo.

Greg. l. 4. c. 35.

Rosemunda & Helmichis Alboini interfectores veneno pereunt.

III. Crudelem Regis mortem non inultam esse patitur summus mortalium omnium judex. Defuncti Principatum invadere Helmichis moliebatur: sed irrito conatu adeò Longobardis ob cædem perpetratam invisus erat; qui ne dum imperium ei concederent, mortem potius inferre parant. Longino igitur Rosemunda significat, citius ad se navem mittat, quâ cum thesauris Helmiche, cui jam nupserat, & *Albisuinda* Alboini filia, Ravennam tendere posset. Postquam eò pervenit, Longinus Rosemundæ persuadet, ut Helmiche interfecto secum matrimonio jungatur. Quæ ut Ravennatensem Principatum adipisceretur, assensum facilem præbuit: *Dum Helmichis se in balneo ablueret, egredienti ei de lavacro veneni poculum, quod salutis esse asseverabat, propinavit. Ille ubi sensit se mortis periculum bibisse, Rosemundam evaginato super eam gladio, quod reliquum erat, bibere coëgit. Sicque Dei omnipotentis judicio interfectores iniquissimi uno momento perierunt.* Non ante annum DLXXVIII. ad fata venere, si ad Warnifredi narrationem nostram Chronologiam dirigamus. Relatâ quippe Rosemundæ & Helmichis morte, subinde tradit: *His ita peremptis, Longinus Prafectus Albsuindam cum Longobardorum thesauris Constantinopolim ad Tiberium direxit.* Tiberius verò Justino successit anno DLXXVIII. mense Octobri. Valde tamen dubitamus, quin pro *Tiberio* Justinus legi debeat.

Warnefr. l. 2. c. 29.

Leovigildus Cordubam sibi subjicit.

IV. In Hispania Leovigildus Gothorum res novis quotidie successibus augebat, uti nos Biclariense Chronicum monuit: *Leovigildus Rex Cordubam civitatem diu Gothis rebellem, nocte occupat, & cæsis hostibus propriam facit, multasque urbes & castella, interfectâ rusticorum multitudine, in Gothorum dominium revocat.* Gallæciæ & in partibus *Miro* Suevorum Princeps arma movebat. Biennio antè Theodomiro successerat: *Anno IV. Justini in Provincia Gallacia, Miro post Theodemirum Suevorum Rex efficitur.* Alter à primo Mironis annus currebat, cum armis infestis Arragoniam ingreditur: *Miro Suevorum Rex bellum contra Aragones movit.*

Biclar.

Anno Dom. 570.

Justinus negat Persis tributum: ad Aretham Legatos mittit.

V. In Orientis tractu *Cosroës* Armeniorum defectionem molestè ferens, priusquam illatam sibi injuriam armis ulcisceretur, experiri voluit, an sine vi Justinus faceret, quod ab eo faciendum æstimabat. Legatos igitur ad Imperatorem mittit, qui de *Vardanis* rebellione quererentur, quibus id responsi dedit: *Terminatam esse pacem, qua inter ipsos facta fuerat, nec fieri posse, ut Christianos belli tempore ad se confugientes, rejiceret.* Alia quoque Justino causa fuit solvendæ pacis, quam in Zonara legimus: *Cùm Romani Persis annuas quingentas libras penderent, ut sibi vicina Romana ditioni castella illasa tuerentur. Justinus, qui turpe esse dicebat, Romanos Persis vectigales esse, aurum retinuit, missisque Legatis ad Aretham Æthiopum Regem, impetravit, ut Persicas Provincias Æthiopia finitimas incursaret, & depradaretur.* Obiit legationem *Julianus*, qui Aretham nudum invenit, lumbos tectum perizomate lineo, filis aureis contexto: brachia radiabant armillis aureis: torques aureus collum cingebat: *Stabat super quatuor elephantes stantes, & habentes jugum & rotas quatuor, & superius curtum velatum petalis aureis, ut sunt Principum currus: & stans supra illos ferebat scutum parvissimum rotundum, & duas lanceolas aureas, & Senatus omnis erat cum armis, canentes modulationes musicas.* Accepta Imperatoris sacra Arethas sigillum osculatur: quæ verò requirebantur, executioni se mandaturum pollicetur. Post ubi Juliano libuit oscula, cum multis muneribus illum dimittit. Non tamen ad bellum gerendum Justinus necessaria parabat, sed consuetis deliciis immersus, libidinibus cuncta suis postponenda esse ducebat. Imperatoris & moras & negligentiam quasi emendaturus Arethas, collecto protinùs exercitu, præmissisque Saracenis suis, Persidem ingressus omnia populatur.

Evagr. l. 5. c. 7.

Zon. l. 14. 71.

Miscell. l. 16.

Bracarensis Synodus II.

VI. Percurremus nunc, quæ ad Ecclesiam propius spectant. Labente anno Concilium Bracarense secundum, Labbeo tertium perperàm vocatum, celebratur. Verba sunt Præfationis: *Regnante Domino nostro J. Christo, currente Ærâ* DCX. *anno secundo Regis Mironis.* De mense verò difficultatis aliquid suboritur, variantibus MS. Vulgata exemplaria habent, *die Kal. Juniarum*: at in aliis legitur, *die* XVIII. *Kal. Januariarum*, in quibusdam etiam continetur, *Kal. Majarum.* Adfuere Præsules XII. sex ex Bracarensi, sex ex Lucensi Diœcesi. Ex priore quidem *Martinus* Bracarensis Synodi Præses, *Remisol* Visensis, *Lucetius* Conimbriensis, *Adorius* Ægitanus, *Sardinarius* Lamecensis, *Viator* Magnetensis. Ex posteriore verò *Nitigisius* Lucensis, *Andreas* Iriensis, *Vitimer* Auriensis, *Avila* Tudensis, *Polemius* Asturiensis, *Mailoc* Britonensis, qui omnes regiis jussis Bracaram confluere: *Cùm Gallacia Provincia Episcopi, tam ex Bracarensi, quàm ex Lucensi Synodo cum suis Metropolitanis prafati Regis simul in Metropolitana Bracarensi convenissent*, eos Martinus, quæ ad disciplinam Ecclesiæ pertinent, ordinare hortatur, quo etiam monente superioris Bracarensis & Canones, & Epistola leguntur. Finitâ recitatione, affertur Novum Testamentum, ut *relectis B. Apostoli Petri praceptis, qua pro regula Sacerdotum in sua Epistola evidenter ascripsit*, ad divinam sanè normam Episcopi mores dirigerent: *Senio-*

res, obsecro, consenior, pascite qui est in vobis gregem Dei, &c. Verba omnibus quidem Synodis meritò inculcanda, secundum ea Episcopi omnes à fastu & ambitione alieni, vitam suam instituant. Processere dein ad conscribendos Canones numero decem.

Canones Bracarensis Concilii II.

VII. I. Episcopi dum Dioeceses visitant, discutiant Clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel Missarum, ut si rectè ordo observetur, Deo gratias agant: sin minus, ignorantiâ laborantes Presbyteros informent. Jubent, ante xx. dies baptismi ad purgationem exorcismi Catechumenos currant, in quibus Symbolum doceantur. Hæc Presbyteros spectant, primâ visitationis die instruendos: aliâ die vocatos Ecclesiæ populos doceant, errores fugere idolorum, homicidium, adulterium, perjurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera: credant resurrectionem omnium hominum, & diem judicii. II. Nullus Episcoporum ambulantium per Dioeceses, præter honorem Cathedræ suæ, id est, duos solidos aliquid aliud per Ecclesias tollat, neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi requirat, quæ luminariis Ecclesiæ destinetur. III. Pro ordinationibus munera nulla accipiantur. IV. Pro balsamo, quod benedictum pro baptismo per Ecclesias datur, quia singuli tremisses pro ipso exigi solent, nihil ulterius exigatur. V. Pro Ecclesiarum consecratione nil muneris Præsules à fundatoribus requirant, oblatum tamen non respuant. Ecclesiam non dedicent, nisi dos chartulâ firmetur. VI. Basilicam eo consilio extructam, ut quidquid de oblatione populi colligitur, medium cum Clericis dividat ædificator, nullus Præsulum consecret. VII. Quod pro baptismo voluntariè offertur, à Clericis accipiatur; nullum verò pignus violenter tollatur, quia pauperes hoc timentes, filios suos à baptismo retrahunt. VIII. Qui Clericum fornicationis accusat absque duobus vel tribus testibus, excommunicatione plectatur. IX. Superventurum anni Pascha, quoto Cal. die, vel quotâ Lunâ debet suscipi, à Metropolitano nuncietur. Quod Clerici breviculo subnotantes, Natalis festo astanti populo post lectionem Evangelicam nuncient, ut introitum Quadragesimæ nullus ignoret: In cujus principio convenientes in unum vicina Ecclesia per triduum cum Psalmis per Sanctorum Basilicas ambulantes, celebrent Litanias. Tertio die celebratis horâ nonâ, sive decimâ Missis, præcipiant Quadragesima servare jejunia. X. Presbyter post cibum non celebret Missam pro mortuis. Presbyterorum nonnulli Priscilliani erroribus afflati, post acceptum merum consecrabant, quod prohibetur.

Martinus Bracarensis. Quis?

VIII. Martini, qui Bracarensi Concilio præfuit, res nostro stylo prosequamur. Natus erat non in Italia, ut tradit in sua Bibliotheca Du Pin, sed in Pannonia, quod nos Venantius in suo ad Martinum ipsum Epigrammate monuit:

Fort. l. 5. c. 2.

Pannonia ut perhibent, veniens è parte, Quiritis,
Est magis effectus Gallisueba salus.

Id ipsum nos docet Epitaphium mox recitandum. Pannoniâ in Orientem profectus, inde marino itinere in Hispaniam migravit. Extat breviarium vitæ ipsius apud Isidorum de Scriptoribus Ecclesiasticis: Martinus Dumiensis Monasteri sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans, in Galliciam venit, ibique conversis ab Ariana impietate ad fidem Suevorum populis, regulam fidei & sanctæ religionis constituit, Ecclesias informavit, Monasteria condidit, copiosaque præcepta piæ institutionis composuit. . . . Floruit regnante Theodomiro Rege Suevorum, temporibus illis, quibus Justinianus in Republica, & Athanagildus Hispanus imperium tenuere. Evellendo è Suevorum animis errori non minimum laboravit, quod cecinit Fortunatus in suo Epigrammate:

In ramis heresis fidei pia germina fixit,
Quodque oleaster erat, pinguis oliva viret.

Fuit amicitiâ conjunctus cum Fortunato, cujus & ad ipsum Epistolam, & fortè Epigramma Bonosus attulit. Ad annum usque DLXXXI. vitam extendit suam, ut ex Gregorio Turonensi colligitur, qui Martini obitum in anno Childeberti quinto collocat. Obiit Childeberti pater Sigebertus anno 575. Die Dominus Natalis regnare cœpit Childebertus, cujus quintus annus, paucis diebus exceptis, in DLXXX. totus incidit. Martini igitur de obitu Gregorium audiamus: Hoc tempore & B. Martinus Galliciensis Episcopus obiit, magnum populo illi faciens planctum: nam hic Pannoniâ ortus fuit, & exinde ad visitanda Loca sancta in Orientem properans, in tantum se litteris imbuit, ut nulli secundus suis temporibus haberetur. Exinde Galliciam venit, ubi cum B. Martini reliquiæ portarentur, Episcopus ordinatur. In quo Sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migravit ad Dominum. Versiculos, qui super ostium sunt à parte meridiana in Basilica S. Martini, ipse composuit. Hinc Baronii error coarguitur, qui Martini Bracarensis obitum anno DLXXXIII. affigit. Triennii metachronismus est, ut ex Gregorio intelligimus. Martini Natale Martii xx. in Gallæcia recolitur. Defuncti in tumulo hoc Epitaphium legitur:

Greg. Tur. l. 5. c. 37.

Error Baronii.

Bar. An. 583. n. 29.

B. M. P. t. 10. 387.

Pannoniis genitus, transcendens æquora vasta,
Gallicia in gremium divinis nutibus actus,
Confessor Martine, tua hac dicantur in aula.
Antistes cultum instituit, ritumque sacrorum.
Teque, patrone, sequens famulus, Martinus eodem
Nomine non merito, hic in Christi pace quiesco.

Martini Bracarensis Opera.

IX. Non inter Præsules modò, in Scriptoribus etiam Ecclesiasticis Martini nomen invenitur. Præter carmina quædam, quorum Gregorius Turonensis meminit, & Epitaphium, sunt & breves sulutâ oratione tractatus: prior de quatuor virtutibus, posterior de moribus. Capita xv. prioris libri de Justitia officiosi mendacii se defensorem præbet: Si aliquando coactus fueris uti mendacio, utere non ad falsi, sed ad veri custodiam, & si contigerit fidelitatem mendacio redimi, non mentieris, sed potius excusaberis, quia ubi honesta causa est, justus secreta non prodit. Ex Synodis Capitula octoginta quatuor confecit, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ usui essent. Octo & quinquaginta ad Episcopos, reliqua ad Laicos pertinent. Opus Nitigesio Lucensi Præsuli nuncupavit: Domino beatissimo atque Apostolica Sedis honore suscipiendo in Christo fratri, Nitigesio Episcopo, vel universo Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus Episcopus. Consilium Autoris utilitasque operis his Præfationis verbis docentur: Visum est, ut cum omni diligentia & ea, quæ per translatores obscurius dicta sunt, & ea, quæ per Scriptores sunt immutata, simplicius & emendatius restaurem.

Lab. Conc. t. 5. 903.

Anno Dom. 573.

Anno U. C. 1326. Olymp. 338. Per. Jul. 5286. Jul. 618. Dom. 573. Justini 8. & 9. *Sol. 22. A. Lun. 4. Indict. 6. Epact. 17. Epact. Sol. 7. P. 9. April.*

Anno VII. Consulatus Justini.

Lubæ Regis obitus. Defuncto succedit Leovigildus.

I. GOthicum in Hispania regnum in duas partes divisum, quarum una *Luba*, altera *Leovigilda* regnabatur, unius potestati tandem subjicitur, Lubâ animam exhalante: cujus obitum currenti anno, quem Justini *septimum* vocat, Joannes Biclariensis alligat: *His diebus Luiba Rex vita finem accepit, & Hispania omnis in regno & potestate Leovegildi Regis, Galliaque Narbonensis concurrit.* Errorem itaque suum Baronius luere debet, qui de Luibæ obitu in triennii prochronismum delapsus est. Ad annum quippe DLXX. n. 25. hæc habet: *Hoc anno Luiba Rex Gothorum in Hispania ipso regni sui anno tertio moritur.* Imò anno DLXXIII. Luiba periit, nec regni sui *tertio*, ut Baronio creditum, sed quinto labente. Etenim Athanaildo successerat anno Justini tertio, qui Biclariensi perperàm *secundus* scribitur: respondetque anno Æræ nostræ DLXVIII. Incremento ingenti cùm res Leovigildi augerentur, novis quoque victoriis ditionem amplificavit suam: fraternoque exemplo monitus consortes & regni sibi asciscere. Quæ omnia Biclariense Chronicum memoriæ mandat: *Leovigildus Rex Sabariam ingressus, Sapos vastat, & Provinciam ipsam in suam redigit regionem, duosque filios suos ex amissa conjuge, Ermenegildum, & Recaredum, consortes regni facit.* Novorum Regum historiam illustret & Gregorius: *Unus Sigeberti, alius Chilperici filiam desponsavit. Ille quoque inter eos regnum æqualiter divisit, interficiens omnes illos, qui Reges interimere consueverant, non relinquens ex eis mingentem ad parietem.*

Error Baronii.

Greg. l. 4. c. 38.

Chilperici in Sigeberti regnum impetus. Chlodovei latrocinia.

II. Chilperici mentio atque Sigeberti monet, quid sub ea tempora in Gallia gereretur, nostris & Annalibus inserere. De Clotharii filiis, si à Gunthramo fortè discesserimus, ingeniosi Poëtæ carmen usurpari non injuriâ potest:

Motam. l. 1. fab. 6.

Sed & illa propago
Contemptrix superum, sævaque avidissima cædis,
Et violenta fuit.

Chilpericus quippe Sigeberti urbibus inhians, Turonensem, Pictaviensemque civitatem, fratris ditioni ereptam, potestati suæ subjicere voluerat. Chlodoveus Chilperici filius Turonis ejectus, Burdegalam petit: venienti *Sigulfus*, de Sigeberti Ducibus unus occurrit, fugatumque eum sua repetere cogit. Nec ad miseram Galliam lacerandam hostiles illæ excursiones & latrocinia sufficiebant. Gunthramum inter atque Sigebertum dissidium exoritur, cui componendo omnes regni sui Præsules Gunthramus Lutetiæ cogit, nullo tamen successu, jubentibus ita Francorum flagitiis, ut Gregorius ipse fatetur: *Ut bellum civile in majore pernicitate cresceret, eos audire peccatis facientibus distulerunt.* Ambitione quoque accensus suâ Chilpericus, rursum in Sigebertum arma movet, ac ne iniquitati aliquid esset reliqui, majorem natu filium Theodebertum, qui conceptis verbis Sigeberto jurarat, se fidem ei præstiturum, jubet, ut Turonos, urbesque ad Ligerim sitas invaderet. Parentis jussa perfidus capessit lubens, ac Pictavium usque progressus, cum Gundobaldo dimicat, eoque terga vertente, stragis non minimum edit: *Sed & Turonicam regionem maximâ parte incendit, & nisi ad tempus manus dedissent, totam continuò debellasset. Commotu autem exercitu, Lemovicinum, Cadurcinum, Cadurcium, vel reliquas illorum propinquas pervadit, vastat, evertit, Ecclesias incendit, ministeria detrahit, Clericos interficit, Monasteria virorum dejicit, puellas deludit, & cuncta devastat, fuitque illo in tempore pejor in Ecclesiis gemitus, quàm tempore persecutionis Diocletiani.*

Anno Dom. 573.

Greg. l. 4. c. 42.

Morbi cerebro Justinus afficitur.

III. Clades quoque suas Oriens patiebatur. Vehemens quippe morbus regiam invadens urbem, multos morti misit. Sed & mens Imperatoris cardine emoveri suo cœpit, teste Joanne Biclariensi, qui eo tempore Constantinopoli versabatur: *Justinus Imperator gravi infirmitate concutitus: quæ infirmitas ab aliis quidem cerebri mania, ab aliis Dæmonum vexatio putabatur. In regia urbe mortalitas inguinalis plaga exardescit, in qua multa millia hominum vidimus defuisse.* Cùm mente non satis sanâ Justinus uteretur, immeritò in *Baduarium* fratrem excanduit, quasi causam inimicitiarum quæsivisset. Stabuli Comitis officio Baduarius fungebatur, quem conviciis primùm onerat, dein à Cubiculariis pugnis cæsum ad Senatum duci jubet. Quo mandato doloris non minimum *Sophia* inuritur Augustæ. Cujus monitis ad resipiscentiam adductus Imperator, cumulatè læso satisfecit, sicque concordia redintegrata fuit. Non eò tamen vis morbi processerat, ut Reipublicæ curam Justinus omnem deponeret.

Miscel. l. 16.

Marcianus in Persas missus, Nisibim obsidet.

IV. Cùm igitur intelligeret, Cosroëm ad bellum se parare, Marcianum sibi consanguineum in Orientem anno labente misit, ut ex Theophane Byzantino intelligimus: *Marcianus Justini Imperatoris patruelis, Orientis Dux renuntiatus, in expeditionem adversus Cosroëm octavo imperii Justini anno missus est.* Joannes Armeniæ Dux copias colligebat. Armenis verò socios se conjunxerunt Colchi, Abasgi, & *Sarosis* Rex Alanorum. Persis Saberi, Daganes, & Dilmaina gens, Duce Merane militabant. Marciano tamen justus exercitus non erat, nec apparatus etiam belli idoneus. Perpaucos milites trahebat, eosque inermes: habebat & fossores quosdam, & bubulcos, quos Provincialibus eripuerat. Levi prælio circa Nisibim conserto, Persis, necdum ad bellum satis instructis, superior evasit. Non prorsus tamen ignobilis fuit Marciani victoria, si *Theophani* Byzantio fides: *Marcianus ad Nisiborum urbem signis collatis, Meranem in fugam convertit, eoque prælio mille & ducentos cecidit, vivos cepit septuaginta, Romanis septem duntaxat desideratis. Max Nisibenorum mœnia obsidione cinxit.* Obsidionem parvifecere Nisibitani, qui ne portas quidem suas occludere dignati sunt: sed & non sine contumeliâ & dedecore Romano exercitui illusere. Intereà loci Marcianus apud Imperatorem affectati Imperii accusatur, cui calumniæ cùm Justinus fidem adhibuisset, eum exercitus Præfecturâ submovit, *Theodoro*, cognomine Tiferon, suffecto. Sic turbatis rebus Nisibensis solvitur obsidio, ut anno sequente narraturi sumus. In recensendo Romanorum cum Persis bello aliis nominibus utuntur Theophanis Chronicum atque Zonaras, quibus Dux Justini *Martinus*, Persarum verò

Evagr. l. 5. c. 8.

Phot. Cod. 64. 82.

Rex

Rex Hormisdas appellatur. Plus tamen fidei Evagrio Theophanique Byzantino habendum esse existimamus.

Joannes Papa moritur. Ei succedit Benedictus: ejus Epistola subdita.

V. Quæ in rebus Ecclesiasticis partem sibi vindicant, nunc oratione complectamur. Joannes Papa tertius ad superos migravit Pontificatus anno XIV. Ejus quidem obitum in hæc tempora Biclariense Chronicum affigit. Tertio Idus Julias Petri in Basilica sepultum esse, interpontificiumque extitisse mensium & dierum trium, legitur in Anastasio. Defuncto Benedictus succedit: *Post Joannem Romanæ Ecclesiæ Benedictus ordinatur Episcopus.* Hæc Biclariensis ad annum Justini VIII. quem perperàm septimum dixit. Bonifacio patre Benedictus ortus erat, gente Romanus. Benedictus Evagrio Nicephoroque *Bonosus* vocatur, quod forte cognomen Benedictus gessit. Verba sunt Evagrii:

Evagr. l. 5. c. 16.

Per idem tempus cùm Joannes, qui alio nomine Catelinus dicebatur, ex hac vita migrasset, Bonosus Episcopatus Romani gubernaculum suscepit. Pontificatum tenuit quadriennio obscurâ sui relictâ memoriâ. Eo sedente gravis urbi fames incubuisse dicitur: *Quod dum cognovisset Justinus piissimus Imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, misit in Ægyptum, & oneravit naves frumento, & transmisit Romam.* Extat Benedicti nomine Epistola ad *Davidem* Episcopum probandæ Trinitati. Fingit Autor, huic se Præsuli respondere scribenti: *Quosdam intra Provinciam Baticam esse, qui dicerent, neminem veraciter posse probare, Trinitatem unitatem fieri, cùm neque tres unum, neque unum in tribus posse quemquam propriè approbare*, quod respondenti lacrymas excussit. Scripturæ verò testimoniis sanctissimum demonstrare mysterium aggreditur. Epistolæ verò brevitatem excusat ex fame, quâ Roma premebatur. Falsam esse & Benedicto subditam Epistolam, eruditis in confessum venit. Nota quidem Consularis est absurdissima: *Data quarto Nonas Aprilis Justino & Libio, viris clarissimis Coss.*

Gregorius Turonensis Episcopus creatur.

VI. Labentem annum insignivit Gregorii Episcopatus, qui Turonensibus sacris imponitur. Chronologia quidem Baronii non est accurata satis, utpote quæ anno DLXXIV. Gregoriani Episcopatus ponit initia. Quo tempore Sacerdotium adiit, narrat ipse Gregorius: *Sigisberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum Sancti Eufronii non meo merito, cùm sim conscientiâ teterrimus, & peccatis obvolutus, sed tribuente fideli Deo, qui vocat ea, quæ non sunt, onus Episcopale indignus accepi.* Sigebertus verò regnum anno DLXI. exorsus est, ut ex Mario Aventicensi observavimus. In Arvernorum regione Gregorius patre *Florentino*, matre *Armentariâ* genitus est, quam Venantius mulierem laudibus multis celebravit, misso ad eam Epigrammate, quod insignem Maccabæorum genitr ei fœminam componit:

Error Baronii.

Bar. An. 574. n. 19.

Greg. l. 2. de Mir. Mart. c. 1.

Ven. l. 10. c. 18.

Tu quoque prole potens, rectè Armentaria felix,
Nec minor ex partu, quàm prior illa fuit.

Ut ætas tulit, sub patruo *Gallo* Præsule Gregorius literis navavit operam; quo tempore Nicetius Lugdunensis excelsum quid in eo conspicatus, prospera puero omnia precatur. *Avitii* Arvernorum Præsulis discipulus postmodum factus est, quod & Venantius lusit, dum sic Gregorium alloquitur:

Ven. l. 5. c. 5.

Non fuit in vacuum, quod te prævenit alumnum,
Si qua mente, suis, reddis amore vicem.

Monachalem disciplinam amplexus, crescente famâ, cùm *Eufronius* animam Deo reddidisset, ad Episcopatum Turonensem evectus, ab Ægidio Rhemensi Præsule inauguratur:

Ven. l. 5. c. 3.

Quem patris Ægidii Domino manus alma sacravit,
Ut populum recreet, quem Radegundes amet.
Huic Sigebertus ovans favet, & Brunechildis honori
Judicio Regis nobile culmen adest.

Mense ordinationis suæ secundo cùm in dysenteriam gravi febre comitatam incidisset, nec valerent à Medicis adhibita languenti remedia, vocato Armentario, Medicorum Principi, hæc imperat: *Pulverem de sacratissimo Domini Martini sepulchro exhibe, & exinde mihi facito potionem.* Quo facto, mox pristinæ sanitas redditur. Quæ de Gregorio dicenda supersunt, suis temporibus dividentur.

Greg. l. 2. de Mir. Mart. c. 1.

Synodus Parisiensis quarta.

VII. Anno celebritatem addidit Synodus Parisina, quæ Sancti Petri in Basilicæ *sub die tertiu Idus Septembris, Indictione sextâ* celebratur. Varium porrò Indictionum olim apud Romanos, & apud Gallos initium fuit. Romani à Septembri suas Indictiones ducebant, itaque venientibus Calendis Indictio mutabatur. Alia verò Gallis Indictionum initia: ne quis miretur, nos Synodum Indictione sextâ Lutetiæ coactam in labentem annum contulisse. Doctissimi conjectura Sirmundi hæc est, Concilium illud ipsum esse, de quo mentio fit apud Gregorium: *Cùm autem contentio inter Gunthramnum & Sigebertum Reges verteretur, Gunthramnus Rex apud Parisios omnes Episcopos regni sui congregat.* Interfuere XXXIII. Præsules per sese, vel per Legatos, quorum referre nomina tædio non erit, ex quibus historia lucis aliquid accipit: *Philippus* Viennensis, qui ex subscriptionis ordine Synodo præfuisse putatur: *Sapaudus* Arelatensis, *Priscus* Lugdunensis, *Constitutus* Senonensis, *Eabes* Elosanus, *Felix* Bituricensis, *Germanus* Parisiensis, *Lucretius* Deensis, *Felix* Nannetensis, *Clementinus* Aptensis, *Syagrius* Æduensis, *Optatus* Antipolitanus, *Gallomagnus* Trecassinus, *Salonius* Genevensis, *Remidius* Vasensis, *Salonius* Ebredunensis, *Sagittarius* Vapincensis, *Promotus* Glanetinensis, *Genesius* Segestericensis, *Polemius* Agennensis, *Anacharius* Antisiodorensis, *Hesychius* Gratianopolitanus, *Palladius* Sanctonensis, *Silvester* Vesontiensis, *Victor* Tricastinensis, *Pappolus* Lingonensis, *Claudianus* Regensis, *Heraclius* Diniensis, *Tetradius* Vendascensis, *Licerius* Eloronensis, *Leudobaudus* Sagensis, *Desiderius* Telonensis, *Lamoveus* Presbyter, in vicem *Ricomeri* Aurelianorum Episcopi. Qui itaque numerus Parisiensium Præsulum non ab Elia Du Pin rectè constituitur, quem XXIX. Episcopos constitisse tradit; XXXIII. dicere debuit. Synodo Libellum supplicem ea de causa Pappolus Carnotensis Præsul obtulit: *Promotus Presbyter Parrochiam, cui vocabulum est Duno, quasi sub nomine Episcopatus visus erat pervasisse.* Ordinationem quoque alicujus in Carnotensi diœcesi usurpare. Ab Ægidio Rhemensi Promotus inauguratus fuerat. Quod cùm Ecclesiasticæ disciplinæ contrarium foret, Synodus Ægidio scribit, ut Promotum ad se vocatum retineat; sciatque quòd si Presbyter ille in Dunensi Ecclesia deinceps audeat residere, *altaria benedicere, infantes confirmare, Pappolo resistere*, perpetuo quidem anathemate ferietur: quicunque verò de plebe post vulgatum Edictum Promoti benedictionem acceperit, Ecclesiæ consortio carebit.

Greg. l. 4. c. 42.

carebit. Epistolam quoque Sigeberto dirigunt, monendo, ne Canonum violationem autoritate suâ defendat. Episcopis tamen non annuit Sigebertus, apud quem Promotus gratiâ plurimum valeret, Regis ad obitum usque Episcopali munere functus est, quo non antè ejicitur, quàm Sigebertus periret, ut testatum faciunt verba Gregorii: *Promotus, qui in Dunensi castro, ordinante Sigeberto Rege, Episcopus fuerat institutus, & post mortem Regis amotus fuerat, eò quòd Castrum illud esset Diœcesis Carnotenæ.* Interfectus est verò Sigebertus anno 575.

Lab. Conc. t. 5. 918.

Greg. l. 7. c. 17.

ANNO U. C. 1327. PER. JUL. 5287. JUL. 619. DOM. 574. JUSTINI 9. & 10. *Sol.* 23. G. *Lun.* 5. *Indict.* 7. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 2. P. . . .

Anno octavo Consulatus Justini.

Abares Thraciam ingressi Tiberii exercitum dissipant.

I. VAriis cladibus majestas Imperii minuebatur. Prædatoriæ Abarum turmæ variis excursionibus Thraciam vastabant. Quibus comprimendis cum ingenti exercitu Tiberius mittitur. Ignaviâ militum Tiberius ingloriùs redit. Cùm enim ne Barbarorum quidem aspectum sustinere valuissent, ab hostibus penè captus est. Sed virum optimum periculo ereptum Dei numen servavit, ut Reipublicæ emolumento esset, quod temeritate Justini in tantum discrimen adducebatur, ut metuendum esset, ne funditùs periret, inque Barbarorum potestatem concederet. Cur Tiberii hanc expeditionem cum illa, quam anno DLXX. Joannes Biclariensis memorat, Valesius permisceat, haud satis scimus. Itaque Biclariensi litem denunciare non debuit vir doctissimus, quasi cum Evagrio & Theophane pugnanti. Qui anno DLXX. de Abaris Thraciam vastantibus Tiberius Constantinopolim victor redierat, labente quidem anno turpi militum suorum fugâ victus reverti potuit. Cùm regiam urbem Tiberius petivisset, Barbari ejus absentiâ usi, Sirmium capiunt, quod prius occupatum Gepidæ Justino tradiderant.

Evagr. l. 5. c. 11.

Præfecturam Marciano abrogat Justinus. Nisibitana solvitur obsidio.

II. Hæc levia præ cladibus, quæ à Persis inferuntur. Ægrè ferebat Justinus, Nisibitanam à Marciano obsidionem tamdiu protrahi. Certos miserat, qui Marcianum urgerent, clavesque portarum ad se confestim afferrent. Sed vilissimus exercitus urbem expugnare non poterat. Id Gregorius Antiochenus Antistes à Nisibitano monitus erat, viro qui & illatam à Persis Christiano nomini contumeliam molestio animo patiebatur, & magnâ cum Justino amicitiâ conjungebatur, à quo multis beneficiis affectus erat. Hæc ergo cùm Imperatori Gregorius significasset, monitorum securus Imperator ad voluptates, in quibus volutabatur, solum attentus, Gregorii literis fidem adhibere noluit. Gregorio scribit, *Persas expugnationem urbis haudquaquam præventuros, vel si præveniant, gravi clade acceptâ recessuros.* Subinde *Acacium* petulantem Marciano hominem mittit cum mandatis, ut ei vel jam Nisibim ingresso, potestatem omnem abrogaret. Quod etiam fecit, ut cum militibus haud communicatâ. Auditâ abdicatione Centuriones arreptâ fugâ ridiculam obsidionem relinquunt. Nonnihil hîc ab Evagrio diversus est Zonaras. Adarmanno omnia longè latèque vastanti cùm Martinus obviam ire non auderet, id Imperator molestè ferens, Imperium Marciano abrogatum in Archelaum transtulit. Evagrium tebus, quas narrat, coætaneum Zonaræ anteponimus.

Evagr. l. 5. c. 9.

Zon. l. 14. 71.

Cosroës multas Imperii urbes expugnat.

III. Intereà *Adarmanes* cum Persarum, Arabumque ingenti exercitu Circesium oppidum & muri altitudine, & Euphratis undis munitissimum prætergressus, Romanorum ditionem misere populatur: castella vicosque nemine resistente complures capit. Excursiones faciles reddebant & urbis Daras obsidio, & Ducum defectus. Quin etiam missis militibus Antiochiam adoritur. Pauci in oppido remanserant, cum sacris thesauris dilapsus erat Episcopus: pars muri ceciderat: populus rerum novarum cupiditate flagrans, seditionem moverat: ut expedita pronus civitatis expugnatio videretur. Contra spem omnium Persæ repulsi aliò se convertunt. Heracleam, nunc *Gagalice* nuncupatam, incendit Adarmanes; *Apameam* muro præ vetustate collapso debilem occupat; violatisque indignè deditionis conditionibus, totam deinde flammis evertit; facultates diripit, cives abducit: Episcopum, Provinciæque Rectorem auferet, omnibusque spoliis ad Cosroëm venit, qui Daras urbis oppugnatione detinebatur. Jam vallo circumdabatur, jam paratæ machinæ, jam catapultæ in editioribus locis ad saxa jacienda constitutæ. Præerat ei *Joannes*, Timostrati filius, qui parum de ea sollicitus, eam hosti prodidisse fertur. Sic hyberno tempore capta est, post sex circiter mensium oppugnationem. Crudeliter victoriâ suâ Cosroës utitur: nonnullos mactat: quibus verò vitam concessit, eos abduxit, relicto ad civitatis defensionem ingenti præsidio. Sic victor in sua se recepit. Sunt qui Daras expugnationem elapso anno affigant. Nos Biclariensem secuti, labenti potius anno eam alligamus: *Anno octavo Justini Persa congressione factâ, Daras civitatem fortissimam bello superant, & cæsâ multitudine Romanorum, memoratam urbem ingressi depopulati sunt.*

Evagr. l. 5. c. 10.

Mente exit Justinus. Sophia à Cosroë inducias impetrat.

IV. Tristia hæc nuncia ubi Justinus audivit, tanto dolore concutitur, ut mente, quæ jam debilitata fuerat, ferè prorsus exiret; ut in pergenda Reipublicæ nihil eorum, quæ gerebantur, deinceps intelligeret; neque pedibus magis quàm mente valebat, utpote qui iis captus in lectulo jacebat. Imperatoris ergo nomine retento, curam Imperii *Tiberio* omnem credit, viro, qui virtutibus suis eo munere dignissimum sese ostendebat. Qui statim consilium capit rebus Imperii accommodatissimum. Erat inter Senatores vir prudentissimus, quem *Sophia* solius nomine ad Cosroëm mittit cum literis, quibus & viri sui calamitatem, & Rempublicam suo Principe orbatam deplorat: non insultandum viduæ, non defuncto Imperatori, non Reipublicæ desertæ. Ei gravissimis quondam morbis affecto, præstantissimos totius Imperii Medicos destinatos esse, quorum operâ fuerat recreatus. Sophiæ Augustæ votis Cosroës annuit, & cùm Romanam in ditionem jam invasurus esset, triennales Orienti concessit inducias, eâ lege tamen, ne hisce conditionibus Armenia frueretur, in qua bellum geri poterat.

Evagr. l. 5. c. 11.

De Tiberii adoptione. Quo anno contigit?

V. Cùm imbecilli prorsus ingenio foret Justinus, fundente Sophiâ Tiberius Cæsar renuntiatur. Ac Baronius negat quidem id labente anno gestum, sed ad DLXXVIII. pertinere contendit. Corrigendos itaque statuit & Cedrenum, & Miscellæ Auctorem, qui & Sophiæ ad Cos-

Bar. An. 575. n. 14.

Error Baronii.

roëm literas, & Tiberianam adoptionem in nonum Justini annum referunt: *Errant*, inquit, *dum eodem anno nono creatum Tiberium Cæsarem tradant.* Verùm immeritò Miscellæ Chronologiam Baronius carpit, cujus nec censura quidem, nec Chronologia est admittenda, cùm certum Veteribus, exploratumque sit, labente, non lapsuro Tiberium Cæsarem esse nuncupatum. Id sanè testatur Biclariense Chronicum: *Anno octavo Justini Justinus Imperator Tiberium, quem superius Excubitorum Comitem diximus, Cæsarem facit, & non multò pòst imperiali fastigio provehit, & Reipublicæ Principem designat.* Similiter Chronicum Alexandrinum Tiberii inaugurationem cum octava Indictione copulat, quæ à Septembri ducit initia. Quin etiam in Tiberiano Pragmatico de filiis colonorum & liberarum hæc subscriptio legitur: *Dat. 3. Idus Augusti Constantinopoli, Imp. Dom. N. Tiberii Constantini P. P. Aug. anno* VIII. *& post Consulatum ejus anno tertio, & Nob. Fla. Tiberii Mauricii felicissimi. Cæsaris anno primo.* Annus erat Dom. DLXXXII. Incepit ergo Tiberianum Imperium currente anno. Denique ex Inscriptione Boëtiana, quâ ad constituenda Justini tempora usi sumus, de Tiberianis etiam initiis liquidò docemur. In ea tertius Tiberii cum XII. Justini copulatur: *Indict.* XI. *Imp. Dom. N. Justino P. P. Aug. anno* XII. *Tiberio Const. Cæs. an.* III. Ut annus Tiberii tertius cum Justini XII. copuletur, opus est illius primum in hujus nono incipere. Rejiciatur ergo Calvisii Chronologia necesse est, qui annum DLXXV. assignat adoptioni Tiberianæ.

Quo mense Tiberius Cæsar creatus est?

VI. At si nunc de anno Tiberii natali constat inter eruditos, de mense tamen dieque non minimum est dissidii. Augusto illud tribuit laudata Tiberianæ Legis subscriptio. Septembri verò assignat Chronicum Alexandrinum: *Septembri mense, die septimo, octavâ Indictione morbo correptus Justinus Augustus, Tiberium Cæsarem creavit, nominavitque illum Constantinum, & vixit cum illo annos quatuor.* Quin tamen serius Cæsar renuntiatus fuerit, vix dubitandum. Quippe in laudata lapidis Vaticani Inscriptione: *Depositus est* Boëtius *P. oct. Kal. Nov. Indict.* XI. *Justini anno* XII. *Tiberio Const. Cæsare anno* III. Non igitur ante Octobrem Tiberius purpuram induit. Quem optimo Principi mensem contigisse natalem putamus, cùm anni 577. October tertio Tiberii includatur in Vaticana Inscriptione. Pagius Tiberii creationem in mensem Decembrem confert, Duce Theophilacto Simocatâ, inque *sextam diem hebdomadis*, quæ vel XIX. vel XXVII. Decembris diem incidit. Etsi verò certis se Tiberianæ adoptionis mensem argumentis demonstrasse prædicet, ejus sanè sententia ex subscriptione à clarissimo relata Norisio prorsus evertitur, quod virum oculatissimum, qui subscriptionem legit, fugisse mirum est. In Synodo Aquileiensi apud Gradi Insulam coacta, scribitur: *Imperante serenissimo Tiberio Constantino Augusto, anno Imperii ejus quinto, eodem Consule, sub die tertio Nonarum Novembr. Indict.* 13. Quòd si Decembri Tiberius Cæsar renunciatus est, Novembris quidem tertius anni DLXXIX. Tiberiano quinto non includitur, quartus adhùc labebatur. Ex ea quoque subscriptione Norisii Chronologia rejicitur, qui Novembris XIII. diem Tiberio natalem assignat, quo Justinus ipse *post Justinianum ad imperium evectus fuerat.* Quippe si *Idibus Novemb.* anni DLXXIV. Cæsareus Tiberio titulus tributus est, quintus imperii ejus tertio die Nonarum Novembris anni 579. numerari non potuit. Natalis igitur Tiberii dies sit in incerto.

Pag. Diss. p. 336.

Nor. de Syn. v. c. 9. n. 3. 57.

Justini dum Tiberium inaugurat, excellens oratio.

VII. Deo favente lucida Justino intervalla concessa sunt, ut de Tiberii electione cogitaret, peccata contireretur, utilitati Reipublicæ provideret. Congregatis ergo in atrio Imperiali *Joanne Patriarcha* cum suis Sacerdotibus, necnon Magistratibus, Honoratis, cunctisque, qui Palatio militabant, Justinus Imperatoriâ tunicâ, & purpureâ chlamyde Tiberium vestit. De Patriarcha, qui sacro Consistorio interfuit, Græci variant Historici. Ac Theophanes quidem Zonarasque Joannis in locum Eutychium substituunt, sed perperàm, cùm non ante Indictionem decimam in sedem Eutychius suam restitutus fuerit. Non est igitur, quod quis Evagrium censurâ dignum putet. Ubi Regiæ urbis Proceres consedere, Imperator altâ voce hæc palam Tiberio loquitur: *Ne te in errorem inducat vestis tua magnificentia, nec pompa rerum, quæ sub aspectum cadunt. Quibus ego in fraudem inductus, imprudens extremis me suppliciis obnoxium reddidi. Sed tu errata mea corrigito, omni cum lenitate ac mansuetudine Rempublicam regens.* Tum ostensis digito Magistratibus: *Cave*, inquit, *ne his credas: hi enim in hunc, quem video statum, me deduxerunt.* Invitâ prorsus Chronologiâ Baronius in annum 578. hæc conferenda esse putat.

Evagr. l. 5. c. 13.

Tiberii & mores & anni.

VIII. Tiberius Thrax erat genere, vir si quis alius, & corpore & animo summâ rerum dignissimus. Proceritate staturæ, oris elegantia certabat cum omnibus, ut jure omnium mortalium formosissimus haberetur. Animo lenis fuit & benignus, & qui primo statim intuitu cunctos comiter excipiebat. Summas esse divitias existimabat, largiri omnibus & affatim, non soli penuriæ levandæ, id unum spectans, quid Romanum Imperatorem dare deceret. Aurum censebat adulterinum, quod cum Provincialium lachrymis colligebatur. Quamobrem unius anni tributum Collatoribus remisit. Tiberii liberalitatem cùm Sophia incusaret Augusta, quasi ad paupertatem redigeret Imperium, respondisse fertur: *Non deerit pecunia fisco nostro, tantum ut pauperes eleemosynas accipiant, aut ut captivi redimantur. Hoc est magnus thesaurus, dicente Domino, Thesaurizate vobis thesauros in Cælo.* Hanc Tiberio dignitatem ab Eutychio prænunciatam esse ferunt. Tiberium apud Justinum Notarium collocarat, qui cùm apud Sirmium Abarici belli causâ ageret, literis ad eum scriptis Tribunum Militum commendavit his verbis: *Nunc quidem in partem, Reipublicæ gubernacula tibi commisit Deus, mox autem & finem concedet.* Octo annos, excepto mense circiter uno, rerum Tiberius potitur, ab Octobri scilicet ad usque XIV. Augusti anni DLXXXII. ut fusius declarabitur. Bonis futuri imperii quasi ominibus morbus, quo Constantinopolitani vexabantur, vires posuit suas: *Hujus Tiberii Cæsaris die primâ in regia urbe inguinalis plaga sedata est.* Hæc Biclariensis. Non credimus quæ de Tiberio in Suida legimus: *Cùm in juventute præstantissimus fuisset, senectutem ingressus in pejus subitò mutatus est, adeò ut desipere putaretur, & à malo Dæmone agitari, & ad omnem impietatem, & insaniam, & furorem non solùm in iis, quæ sunt secundum naturam, sed etiam*

Evagr. l. 5. c. 14.

Miscel. l. 17.

Eustath. vit. Eutych.

in

Anno Dom. 574.

in iis, quæ sunt secundum naturam, sed etiam in iis, quæ sunt contra naturam commixtas crederetur. Rex Occidentis memoriâ digniores nunc referamus.

Clebus Longobardorum Rex interficitur.

IX. Sanguine suo annum infecit Rex Longobardorum Clebus, qui Albоino suffectus, summæ rerum anno proximo impositus fuerat, teste Mario: *Anno VII. Consulatus Justini Junioris Aug. Indictione VI. Dux Longobardorum, nomine Cleb, gentis ipsius Rex ordinatus est, & plures seniores & mediocres ab ipso interfecti sunt.* Violenta hæc potestas stare diu non poterat. Itaque eodem penè tempore, quo nata, extinguitur. Audiatur iterum Marius: *Anno VIII. Consulatus Justini Jun. Aug. Indict. 7. Clebus Rex Langobardorum à puero suo interfectus est.* Paulò fusiore stylo tragicum sævi Principis exitum prosequitur Warnefridus: *Langobardi apud Italiam omnes communi consilio Cleph, nobilissimum de suis virum, in urbe Ticinensium sibi Regem statuerunt. Hic multos Romanorum viros potentes, alios gladio extinxit, alios ab Italia exturbavit. Iste cum annum unum & sex menses cum Massana sua conjuge regnum obtinuisset, à puero de suo obsequio gladio jugulatus est.* Clebi obitum in annum 575. non satis accuratè refert Calvisii Chronologia. Cum Clebo regia dignitas decennio sepelitur, agente sub Ducibus Langobardorum gente, ut testatum reliquit Warnefridus:

Warnef. l. 2. c. 31.

Post Clebi mortem Langobardi per annos decem Regem non habentes, sub Ducibus fuerunt. Unusquisque enim Ducum suam civitatem obtinebat. Laban Ticinum, Wallari Bergamum, Alachis Brixiam, Evin Tridentum, Gisulfus Forum Julii. Sed & alii extra hos in suis urbibus triginta Duces fuerunt. . . . Per hos Langobardorum Duces, septimo anno ab adventu Albuin, & totius gentis, spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, civitatibus subrutis, populisque, qui more segetum excreverant, extinctis, exceptis his regionibus, quas Albuin ceperat, Italia ex maxima parte capta, & à Longobardis subjugata est. Porrò non toto decennio, sed solo octennio Langobardi Regum expertes vixere, cùm anno 582. Clephonis filius ad regiam dignitatem evectus fit.

Longobardorum infelix in Gallias excursus.

X. Insita Langobardis dira prædandi cupido ex Italia eos in Gallias traxit, sed infelici prorsus successu, quem ex Mario referre juvat: *Eo anno iterum Langobardi in valle ingressi sunt, & Clusas obtinuerunt, & in Monasterio Sanctorum Acaunensium diebus multis habitaverunt: & posteà in Baccis pugnam contra exercitum Francorum commiserunt, ubi penè ad integrum interfecti sunt, pauci fugâ liberati.* Langobardicæ cladis auctor *Mummolus*, vir bello clarus, quem in Patritios Guntramnus allegerat: *Per diverticula sylvarum irruit super eos, multos interfecit, nonnullos cepit, & Regi direxit.* In eo prælio *Salonius* & *Sagittarius* Episcopi, militum officio functi, multorum sanguinem fuderunt.

Greg. Tur. l. 4. c. 36.

Saxones Gallias petunt, ut favente Sigeberto sedibus suis restituantur.

XI. Longobardis Italiam occupantibus Saxones auxilio fuerant. Qui prædæ cupidine Gallias vastatum iverant: *Apud Stablonem villam castra posuerant, locaque vicina diripuerant.* Quo comperto, Mummolus in medias Barbarorum acies irruens, multos interfecerat. Eâ clade fracti Saxones, relictâ prædâ recesserant, dato prius juramento, *quòd ad subjectionem Regum solatiumque Francorum redire deberent in Gallias.* Ut promissis starent, superiore anno collectâ suppellectile omni cum uxoribus liberisque iter in Gallias carpserant, *ut à Rege Sigeberto collecti, in loco, unde egressi fuerant, stabilirentur.* Divisis copiis pars per Niceam urbem, pars per Ebredunum viam secat. Jam messis tempus aderat; sub dio jacebant segetes, quarum ut prædæ commodæ potiri cupiunt. Eas ergo inter se dividunt, ne vel minimâ parte colonis relictâ. Verùm contra spem occurrit Mummolus Rhodanum trajicere volentibus. Transitum negat, nisi illata damna resarciant, quem nec impetrarunt, nisi data prius magnâ aureorum copiâ. Transmisso fluvio, Arvernum veniunt: Hic calliditate, quæ à Barbaris multum abesse videbatur, Francos decipiunt, auri cupidine captos: *Erat tunc vernum tempus. Proferebant sibi regulas æris incisas pro auro. Quas quisque videns, non dubitabat aliud, nisi quòd aurum probatum atque examinatum esset. . . Unde nonnulli hoc dolo seducti, aurum dantes, & æs accipientes pauperes facti sunt. Hi verò ad Sigebertum Regem transeuntes, in loco unde prius egressi fuerant, stabiliti sunt.*

Greg. l. 4. c. 37.

Quid dein fortis tulerint, narrat Warnefridus. Patriam inveniunt suam à Suevis occupatam, qui concessâ eis tertiâ regionis parte, pacem emere sibi volunt. Qua repudiatâ, medium offerunt: eò tandem processere, ut tertiam cum pecoribus offerrent, ne bellum gereretur. Saxonibus pugna placebat: verum contra spem evenit, ut amissâ victoriâ clade maximâ afficerentur: *Viginti millia ex eis interempta sunt, Suavorum verò quadringenti octoginta ceciderunt. Sex millia quoque Saxonum, qui bello superfuerant, devoverunt se neque barbam, neque capillos incisuros, nisi de hostibus Suavis ulciscerentur. Qui iterum pugnam aggredientes, vehementer attriti sunt.*

Warnef. l. 3. c. 7.

Sigebertus Chilperico bellum intendit. Pia Germani ea de re ad Brunichildem Epistola.

XII. Non de Saxonibus in sedes suas restituendis solùm Sigebertus cogitabat: illatarum sibi à Chilperico injuriarum memor, ultionem volutabat in animo. Gentes ergo ultra Rhenum commovet, ut fratri bellum inferant. Territus eo nuntio Chilpericus, Gunthramno Legatos misit, ut minanti intercederet. In tanta rerum perturbatione officio suo non defuit *Germanus* Parisinus Antistes. Piam Brunichildi Epistolam scribit, ut virum à consiliis belli suum revocet: *Domina clementissima, atque præcellentissima, & nobis semper piissima Domina, & in Christo sanctæ filiæ Brunichildi Reginæ, Germanus Peccator.* Narrat illis temporibus, quibus rari adhuc erant Christiani, dictum fuisse, *Ecce nunc dies salutis*; nunc verò dicendum esse, *Ecce dies tribulationis*. Reginam monet à fama spargi, ipsam belli facem esse: *Vulgi verba iteramus, quæ nos maximè terrent, vestræ pietati in notitiam deponimus, quæ ita disseminata loquentium ore detrahunt, quasi vestro voto, consilio, & instigatione Dominus gloriosissimus Sigebertus Rex tam arduè hanc velit perdere regionem. Non propterea hæc dicimus, quasi à nobis credatur: sed supplicamus, ut nulla occasio tribuatur dicendi, unde nobis tam maximum & periculosum generatur blasphemium.* Subjungit, se quàm molestissimè ferre, quòd Reges opibus, potentiâque freti in Dei indignationem incurrant. Advertat animum principio rerum, *duobus fratribus commissum esse mundum.* Cain verò fraterno se sanguine polluentem, pœnâ affectum esse: *Ubi est pax & charitas, ibidem est Dei pietas. Legimus per Ester Reginam populo suisse concessam salutem. In hac parte & vestram ostendite prudentiam, & fidei vestræ salubritatem atque perfectionem, ut & Dominum Regem à Dei*

re-

ANNO DOM. 574.

revocetur offensa; & populum à parte sua vivere liceat quietum, donec Judex æternus consuetam discernat justitiam. Epistolam Germanus Gundulfo ferendum dedit, quem & Reginæ commendat.

Lab. Conc. t. 5. 923.

Chilpericus Sigeberto occurrit: pax constituitur.

XIII. Germani in Epistola vitium non satis fuit, ut belli ignia restingueretur. Magnis itineribus Sigebertus in Chilpericum contendit. Eunti Sequana impedimentum opponit. Missis ergo Legatis hæc Gunthramo nunciat: *Nisi me permiseris per tuam sortem hunc fluvium transire, cum omni exercitu meo super te pergam.* Id metuens Gunthramus liberum Sigeberto transitum concedit. Processerat Chilpericus, *Avalocium* usque Carnotensem vicum fratri occursurus: fortunam tamen belli veritus, de pace facienda consilium init: *Timens ne tanlisa utroque exercitu etiam regnum eorum corrueret, pacem petiit, civitatesque ejus, quas Theodabertus malè pervaserat, reddidit, deprecans, ut nullo casu culparentur eorum habitatores.* Conditiones quidem lubens Sigebertus admisit. Repugnabant Germani, quos sibi auxiliarios asciverat: qui & eo insolentiæ progressi sunt, ut & prædas agerent, & captivos ducerent. Obsecrabat Rex, ne hæc fierent, verùm militaris furor amorque prædæ supra regiam autoritatem fuit. Quinetiam ex ipsius subditis nonnulli indignationem testantur suam, quòd ad certamen cum fratre non venisset: *Sed ille, ut erat intrepidus, ascensa equo ad eos dirigit, eosque verbis lenibus demulsit, multos ex eis posteà lapidibus obrui præcipiens.* Hæc labente anno gesta fuisse, ex Gregorio deprehendimus, qui narrat anno insequente Sigebertum periisse.

Gregor. Hist. l. 4. c. 49.

ANNO DOM. 575.

ANNO U. C. 1328. PER. JUL. 5288. JUL. 620. DOM. 575. JUSTINI 10. & 11. *Sol.* 24. F. *Lun.* 6. *Indict.* 8. *Epact.* 9. *Epact. Sol.* 2. P. 14. *April.*

Anno nono Consulatus Justini.

Justinianus à Tiberio adversus Cosroem mittitur.

I. SApienter & opportunè quidem regendi Imperii potestatem, quasi quasdam habenas Tiberio Justinus tradiderat. Cosroës Dei juramentique spretor, cùm ad optatos exitus res provehere suas posset, post captam urbem Daras confestim æstivo tempore in Armeniam irrupit, atque inde Cæsaream, Cappadociæ metropolim invadere cogitat. Misit ad eum Legatos Tiberius, quos non sine magno Imperii contemptu ne vel ad conspectum admisit suum: sed ad urbem Cæsaream usque sequi se eis præcepit, illic auditurum, quæ dicenda habebant. At Tiberius malè partis Justini opibus benè usus, res ad bellum necessarias sibi comparaverat, fortissimorum ex variis regionibus militum copias sibi collegerat, ad numerum ferè centum & quinquaginta mille virorum, quibus egregios Duces præfecerat. Omnibus Rectorem imposuit Justinianum, Justini à Sophia, Justinoque crudeliter mactati fratrem, & Germani filium, quem superbius exultanti Cosroï opponit. De expeditionis hujus anno inter Chronologos controversia est. Baronius anno DLXXIX. eam alligat: absurdè prorsus, cùm jam defunctus esset Justinus Augustus, quo regnante ingens de Persis Justiniani victoria relata est. Neque etiam Calvisii sententiam admittimus, Cosroïs cladem in annum DLXXVIII. conferentis, freti scilicet triennalibus induciis, quas Persæ cum Sophia Augusta pepigerant. Verùm pacta Cosroës omnia spernebat, atque pro nihilo putabat, dum ex perfidia aliquid emolumenti ad se rediret. Prælucente ergo Joanne Biclariensi, cujus Chronologia ad Historiæ seriem maximè quadrat, Justiniani cum Persis pugnam anno labenti affigimus: *Anno IX. Justini Imperatoris, Cosroes Persarum Imperatar cum nimia multitudine exercitus ad vastandos Romanorum terminos promovet. Cui Justinianus Dux Romanæ militiæ, & Magister Militum Orientis à Tiberio destinatus, bellum parat.*

Error Baronii.

ANNO DOM. 575.

Romanorum castra dum prope Persas ponuntur, illis evocatis, Justinianus persuadet, triennalem cum Imperatore pacem facere. Hæc Zonaras, quorum nobis est difficillima fides. Theophanes sanè narrat, anno Tiberii secundo Legatos Persarum Regi missos esse, à quo pax non admissa est. Gravem exinde pugnam anno Tiberii tertio Persas inter & Romanos commissam esse. Nos Biclariensem Chronologiam omnibus anteponimus.

Misc. l. 17.

Justiniani cum Cosroe pugna. Curs egregium facinus.

II. Cosroës ubi Romanorum exercitum vidit, armis benè instructum, pugnæ avidum, cum pulcherrimo ornatu audaciam anhelantem, tantum denique ac talem equitatum, quantum nullus unquam ex Imperatoribus animo conceperat, vehementer obstupefactus, pugnam inire detrectat. Quam cùm simularet, Curs Scytha vir fortissimus, qui dextro cornui præerat, impetum in eum facit: maximâque strage hostium editâ extremum agmen aggressus, ubi impedimenta & sarcinæ stabant, regios thesauros capit, spectante Cosroë. Curs sarcinas omnes abducit, inter quas etiam erat ignis sacer, qui à Persis ut Deus colebatur. Sequente nocte Cosroës multis ignibus accensis, ad nocturnam se pugnam accingit, nocteque intempestâ sinistrum cornu adortus, in fugam vertit. Subinde vacuam præsidio incolisque Melitinam urbem flammis exterminat. Quo facto ad Euphratem trajiciendum se parat. Cùm verò recedentem Romani insequerentur, Rex saluti suæ metuens, conscenso elephanto flumen superat. Quæ verò eum sequebatur multitudo ingens, undis mergitur. Quo intellecto cum superstitibus ad sua se recepit. Sic suorum sanguine impressas nomini Romano contumelias delevit. Ne prætereatur illud quidem, quod de ea pugna referunt Theophanes atque Zonaras. Quàmdiu Persæ sagittis utebantur, Romanis superiores apparuisse, qui clypeis tecti suis se lacessentibus non obviam ibant. Ubi verò Persarum pharetræ exhaustæ sunt, cominùs hastis & gladiis in illos Romani impetum fecere, quo deleti sunt. Quæ porrò de Justiniani victoria Biclariensis memorat, Annalibus nostris decus afferunt: Justinianus *in campos, qui inter Daras & Nesivis ponuntur, forti pugnâ congressus, habens secum gentes fortissimas, quæ barbaro sermone Hermam nuncupantur, memoratum Imperatorem bello superat. Quo cum suo exercitu in fugam verso, castra ejus pervadit, & Provincia Persida fines victor Justinianus vastat, exuviasque eorum pro triumpho Constantinopolim dirigit: viginti quatuor elephantos inter cætera, qui magnum spectaculum Romanis in urbe regia exhibuerunt.* Mancipia Persarum ob multitudinem *nummo publica venundata sunt.* Justinianus cum suo exercitu Persidem ingressus, ibi hyemem transegit, nemine prorsus ei molestiam exhibente: ac sub æstivum anni secuturi solstitium reversus, cum summa felicitate & gloria circa Imperii utriusque limites æstatem egit. Maximum Tiberianæ victoriæ ornamentum attulit

Evagr. l. 4. c. 24.

Zon. l. 14. 72.

Evagr. l. 5. c. 24.

ANNO DOM. 575.

tulit Imperatoria clementia. Qui Persas Constantinopolim perductos, omnes magnificis vestibus inductos domum redire permisit, quos contra spem consanguinei receperunt, mirati Tiberii benignitatem.

Zon. l. 14. p. 73.

Theodebertus intâ cum Sigeberto pugnâ cadit.

III. Involutum pacis nomine fœdus Chilperici cum Sigeberto bellum portendebat, quod anno labente inflammatur. Vix annus prætererat, cùm Chilpericus missâ ad Gunthramnum legatione cum eo socialis adversus Sigebertum belli pactum iniit. Mox fratris regiones ingressus, ferro flammisque omnia vastans, Rhemos usque progreditur. Eo cognito, Sigebertus reconciliato sibi Gunthramo, Germanorum armia usus, fratri occurrit. Commisso prælio, Theodebertus Chilperici filius *in campo prosternitur, & ab hostibus exanime corpus, quod dici dolor est, spoliatur. Tunc ab Arnulfo quodam collectus ablutusque, ac dignis vestibus est indutus, & ad Engolismensem civitatem sepultus.* Cædis hujus autor Gunthramus Boso ferebatur, quem ideò Chilpericus ad mortem quæsivit, sed occulto Fredegundis patrocinio tegebatur. Sic Deus seras sæpenumerò, certas tamen à fontibus pœnas repetit. Anno circiter DLXIII. captus in Suessonensi expugnatione Theodebertus, post annum carcerem à Sigeberto dimissus, muneribusque affectus fuerat, eâ lege tamen, ne ullum contra Liberatorem bellum unquam gereret. Quod dato juramento Theodebertus pollicitus erat. Fidem promissi perfidus Princeps violaverat, patruique regiones crudelius vastaverat. Scelerum tandem suorum mercedem habuit, dum præcipiti simul & infelici morte sternitur.

Greg. l. 4. c. 50.

Sigebertus à Francis Rex creatus, à percussoribus interficitur.

IV. Renovato Sigeberti & Gunthrami fœdere territus, cladeque Theodeberti consternatus Chilpericus, Tornaco cum filiis & Fredegunda inclusum sese tenebat. Intereà Sigebertus successus suos urgens, loca urbesque Parisios ac Rothomagum usque suam in potestatem redigit. Exinde Luteriam ingressus, Brunichildem cum filiis ad se accersitum ivit. Ibi Francorum legatione susceptâ, repudiato ab ipsis Chilperico substituitur. Illicò misit exercitus, qui fratrem obsiderent, mox eos secuturus. Talia cogitanti Germanus Antistes hæc dixisse fertur: *Si abieris, & fratrem tuum interficere nolueris, vivus & victor redibis: sin autem aliud cogitaveris, morieris; sic enim Dominus per Salomonem dixit, foveam fratri tuo parabis, in eam corrues.* At repudiato salubri consilio, vindictæ nimium indulgens suæ, *Victoriacum* usque progressus, à Francis solemni ritu clypeo impositus, Rex in vicem Chilperici renuntiatur. Verùm his gradibus gloriæ in altum ascendebat, ut citiore, gravioreque simul lapsu rueret. Qui telis armisque Chilperici violari non potuerat, venenatis tandem Fredegundæ gladiis sternitur: Quippe *duo pueri cum cultris validis, quos vulgò Sacramaxos vocant, infecti veneno, maleficati à Fredegunde Regina, cùm aliam causam se gerere simularent, utraque ei latera feriunt. At ille vociferans atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum.* Baronius Sigeberti obitum anno DLXXIX. contigisse putat. Quo quadriennii metachronismo perturbationis plurimum Annalibus intulit. Marius Aventicensis, qui eo tempore floruit, anno 576. Sigeberti mortem affigit: *Anno X. Consulatus Justini Jun. Aug. Indict. IX. Sigebertus Rex Francorum bellum contra fratrem suum Chilpericum movet: & cùm eum jam inclusum haberet, & de ejus interfectione cogitaret, ab hominibus Chilperici per fraudem interfectus est.* Verùm anno citius Sigebertum periisse, insigni criterio deprehenditur. Occisus est Meroveus anno, quo Pascha in Galliis celebratum est XIV. Cal. Maias; in Hispania verò XII. Cal. April. Quæ sunt anni DLXXVII. criteria. Atqui post ejectam in exilium Brunichildem Meroveus Pascha Turonensi in Ecclesia celebravit, quo tempore nondum uxorem sibi Brunichildem asciverat. Quam ergo festivitatem Turonis Meroveus agitavit, ea annum 575. inter & 577. media est, illum Sigeberti supremum, hunc Merovei ultimum. Obiit ergo Sigebertus anno non 576. sed proximè elapso. Prætereà anno regni XIV. occisus est, si qua Gregorio fides, igitur extinctus est labente anno, qui à 561. qui Clothario mortem attulit, decimus quartus numeratur.

Gregor. l. 4. c. 51.

Bar. An. 579. n. 12.

Error Baronii.

Sigeberti virtutes.

V. Sigeberto multa inerant virtutum semina, quæ non indiligenter excoluerat. Nicetium Trevirensem, quem *Clotharius* in exilium ejecerat, parente mortuo Ecclesiæ suæ restituerat. Hunnos, qui in Franciam impetum fecerant, victos anno 562. fugaverat. Fraternis bellis ter lacessitus, victoriam adeptus erat: magnam in Theodebertum clementiam adhibuerat, quem *ut erat clemens, muneribus ditatum patri reddidit sanum. Periit quatuordecimo regni sui anno, ætate quadragenariâ.* Mortuo Principi lætus justa solvit Chilpericus, qui audito rivalis sui obitu, egressus Tornacum, cruentum fratris corpus sepulchro condidit: *Egressus à Tornaca cum uxore & filiis eum vestitum apud Lambros vicum sepelivit. Unde postea Suessionas in Basilica S. Medardi, quam ipse ædificaverat, translatus, secus Clotharium patrem suum sepultus est.* Tres sibi superstites liberos reliquit, Childebertum, Ingundem & Chlodosindam. Sigeberti virtutes Venantius cecinit, l. 6. c. 3.

Gregor. l. 4. c. 23.

Gregor. l. 4. c. 51.

Prosperitate novâ pacem tua bella dederunt:
Et peperit gladius gaudia certa tuus.
Plus tamen ut placeas, cùm sit victoria jactans,
Tu magis unde subis, mitior inde manes.
Justitiæ cultor, pietatis amore coruscas,
Quod te plus habeat, certat utrumque bonum.

Childebertus Sigeberto succedit: morti eripitur. Childeberti Epocha contra Baronium ostenditur.

VI. Defuncti regnum suscipit filius ejus *Childebertus*, quinque annos natus, quem Chilperici tyrannidi immolandum Gundobadus servat. Oppressa subitaneo dolore Brunichildis, quò se verteret ignorabat, cùm *Gundobaldus Dux apprehensum Childebertum filium ejus parvulum, furtim abstulit, ereptumque ab imminenti morte, collectisque gentibus, super quas pater ejus regnum tenuerat, Regem instituit, vix lustro ætatis uno jam peracto, qui die Dominici Natalis regnare cœpit. Anno igitur primo regni ejus Chilpericus Rex Parisios venit, apprehensamque Brunichildem apud Rothomagensem civitatem in exilium trusit, thesaurosque ejus, quos Parisios detulerat, abstulit, filias verò ejus Meledis urbe teneri præcepit.* Ea Childeberti Epocha est in observatione ponenda ad rerum Francicarum Chronologiam rectè instituendam, quæ mirâ confusione Baronianis in Annalibus sunt involuta, quam certissimis argumentis perturbationem aberrationemque eversum imus. Verba sunt Gregorii: *Anno octavo Childeberti Regis, pridie Kalend. Februarias cum die Dominica ad urbem Turonicam ad matutinas signum commotum fuisset.* Notæ hæc Chronologicæ annum Dom. DLXXXIII. designant, quo ultimus Januarii in primam feriam incidit, ita ju-

Gregor. Hist. l. 5. c. 1.

Gregor. Hist. l. 6. c. 25.

ANNO DOM. 575.

jubente Cyclo Sol. 4. C. Præterea hæc & in Gregorio legimus: *Anno XV. Childeberti Diaconus noster ab urbe Roma Sanctorum cum pignoribus veniens, sic retulit, quod anno superiore, mense IX. tanta inundatione Tiberis urbem Romam obtexit, ut ædes antiquæ diruerentur.* Prodigiosa igitur inundatio hæc anno Epochæ Christianæ DLXXXIX. contigit, fatente probanteque Baronio. Atqui Childeberti quartus & decimus fuit, teste Gregorio. Est ergo falsissimum, quod Baronius contendit anno 579. & Sigebertum periisse, & Childebertum defuncti filium patenti successisse. Alioquin annus Childeberti actavus anno Christi 583. cohæreret, neque etiam ipsius XIV. cum Dom. 589. copulari posset. Errat igitur Baronii Chronologia quadriennali metachronismo.

Gregor. l. 10. c. 1.

Longobardorum Duces à Mummolo debellantur.

VII. Dum mutuis armis regna sua deterunt Sigebertus atque Chilpericus, Guntramnus in pace quiescebat, quam Longobardorum inundatio nonnihil interturbat. Extincto *Clebo*, Ducibus regebantur, qui in Gallias irrupere, ut novam gloriæ segetem Mummolo afferrent. *Amo*, *Zaban*, & *Rhodanus* collectis copiis Galliam ingrediuntur. Amo in villa Avennici tractus, nomine *Machao*, castrametatur: *Zaban* ad Valentiam usque progreditur: *Rhodanus* Gratianopolim aggreditur. *Amo* Provinciâ vastatâ, ad vicinum Massiliæ locum, nomine *lapideum campum*, progreditur. Aquis sextiis obsidionem minatus, acceptis *viginti duobus argenti libris* recessit. Eadem Zaban & Rhodanus latrocinia in iis locis exercent, quæ pervagantur. Dum Gratianopolim urbem Rhodanus invadit, Longobardorum excursione cognitâ Mummolus, duce animali, quod Iseram trajiciebat, fluvium feliciter superat. Initâ pugnâ, Rhodanus accepto vulnere, amissisque suis, cum quingentis duntaxat, qui cladi superfuere, per sylvas ad Zabanem pervenit, qui Valentiam tum obsidebat. Relictâ oppugnatione civitatis, simul Ebredunum petunt, ubi Mummolus cum numeroso exercitu eos adoritur, ad internecionem usque cædit, paucis salvis, qui Duces Italiam repetentes comitarentur. Dum Sigusium oppidum veniunt, simulatus Mummoli puer Sisinnio Augusteo Magister Militiæ fictitias præsente Zabane literas offert, salutemque Domini sui nomine dicit, subjungens, *En ipsum in proximo.* Quo audito, *Zaban* quàm citissimè oppido egreditur. Ubi ea *Amo* nuncia perlata sunt, collectâ prædâ omni iter accelerat: verùm obstantibus nivibus prædâ relictâ, vix cum paucis evasit.

Greg. l. 4. c. 39.

ANNO DOM. 576.

ANNO U. C. 1329. PER. JUL. 5289. JUL. 621. DOM. 576. JUSTINI II. & 12. CHILDEBERTI 2. *Sol.* 25. E. D. *Lun.* 7. *Indict.* 9. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 3. 4. E. 5. *April.*

Anno X. Consulatus Justini.

Meroveus Brunichildem ducit. Suessonensis pugna.

I. NE gratis, & sine ulla mercede Chilpericus fratricidium perpetrasse videretur, Sigeberti urbes ditioni suæ subjectum ire voluit. Quibus occupandis Meroveum filium cum exercitu in Pictaviensium civitatem dirigit. Qui paterna mandata spernens Turonos ingreditur, ibique Paschatis festum agitat. Exercitus verò latrocinio atque impetu regionis incolas opprimunt, vastant, diripiunt. Celebrato festo, Meroveus simulato ad matrem *Andoveram* itinere, Rothomagum petit, captusque elegantiâ formæ, quæ Brunichildi insidebat, eam sibi uxorem sociat. Prodigio est, conjugium ejusmodi honestati, Scripturæ, Canonibus Ecclesiæ pugnans, à *Prætextato* Rothomagensi Episcopo fuisse consecratum. Incesti connubii fama ut Chilperici aures tetigit, advolat illicò Rothomagum. Tum conjuges certi Regem de solvendis nuptiis adventasse, *ad Basilicam S. Martini, quæ super muros civitatis ligneis tabulis fabricata est, confugium faciunt.* Artibus dolisque multis Brunichildem, Meroveumque asylo evellere suo cùm frustra tentasset, dato tandem juramento gratiam ipsis restituit, egressos Basilicâ excipit osculo, mensæque admovet. Nec multò pòst assumpto Meroveo, Suessonas petit.

ANNO DOM. 576.

Greg. l. 5. c. 2.

Meroveus fit Clericus: fugit. Martini Basilicam ingreditur.

II. Dum eò moratur, *Godinus* multis à Rege muneribus cumulatus, in eum rebellat. Collectis ex Campania copiis, quibus Ductorem se statuit, Suessionas aggreditur, quam fugatâ Fredegunde civitatem sibi subjicere tentat. Hæc ut Chilpericus comperta habuit, rebellibus occurrit. Inito prælio seditiosi cadunt: amissisque compluribus fugam arripiunt, quam Godinus malè sibi conscius, primus maturat. Quas ei non paucas Chilpericus villas dederat, revocatas B. Medardi Basilicæ largitur. Seditionis hujus causâ patris in suspicionem Meroveus venit: quem armis spoliatum, datis etiam custodibus servat. Intereà deliberat, quibus errantem filium modis coërceret: tandemque Clericorum in ordinem allegere placet: *Tonsuratus est, mutatâque veste, quâ Clericis, uti mos est, Presbyter ordinatur, & ad Monasterium Cenomannicum, quod vocatur Aninsula dirigitur, ut ibi Sacerdotali erudiretur regulâ.* Gunthramnus Boso, qui de Theodoberti cæde accusatus, Toronis Basilicâ Martini pro azylo utebatur, misso ad Meroveum *Riculfo* Subdiacono, monet ad eam Basilicam confugiat. Operâ *Gailem* inter eundum Ductorum manibus ereptus, *operta capita, induensque veste seculari, B. Martini Templum* ingreditur, Missas celebrante Gregorio, à quo etiam suadente *Ragnemodo* Parisino Antistite, *eulogias* accepit. Quo facto Chilperici furor accenditur, Gregorio nuncios mittit, ea referentes regio nomine: *Ejicite Apostatam illum de Basilica, sin autem aliud, totam regionem illam igni succendam.* Quod cùm negasset Gregorius, eò copias mittit, ut quod mandatis non obtinuerat, vi extorqueret. Tristia miserandi Principis fata sequentibus exponemus.

Greg. l. 4. c. 14.

Leovigildi victoriæ.

III. At in Hispania Leovigildus novas quotidie regiones Imperio suo adjungebat. Anno superiore in Arragonensium tractum penetrarat, teste Biclariensi Chronico: *Anno IX. Justini Leovigildus Rex Arragonenses montes ingreditur. Aspidium loci Seniorem cum uxore & filiis captivos ducit, opesque ejus ac loca in suam redegit potestatem.* Labente autem anno in Gallæciam arma convertit, *Suevorum fines conturbat, & à Rege Mirone rogatus, pacem eis pro tempore tribuit.*

Benedictus Papa moritur.

IV. Nunc res Ecclesiæ memoriâ complectamur. Benedictus Papa superis redditur, exacto in Pontificali sede quadriennio. Benedicti mortem in anno labente Biclariensis collocat: *Post Benedictum Romanæ Ecclesiæ Pelagius Junior ordinatus Episcopus.* Pelagius tamen anno duntaxat DLXXVIII. Episcopatum accipiet. Hic Pontificum Chronologia est obscurissima. Nos Biclariensem secuti, Joannis Catelini obitum in annum 573. contulimus.

V. Ger-

ANNO DOM. 576.

Germani Parisini Antistitis obitus. Vitæ ipsius breviarium. De Charta Immunitatis B. Germani.

V. Germani nobilis Parisiensium Antistitis morte annus insignitus est. Magnæ pietatis laudes retulit, quam & Gregorius prodigio probat, cujus fides sit penes Autorem: *Eo anno & B. Germanus Parisiorum Episcopus transiit: in cujus exequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carceratis acclamantibus, corpus in platea aggravatum est. Solutisque eisdem, rursum sine labore levatur. Ipsi quoque, qui soluti fuerant, in obsequium funeris usque ad Basilicam, in qua sepultus est, liberi pervenerunt.* Abbatem S. Simphoriani Germanus egerat, ac ob virtutum splendorem Parisiensibus Episcopus datus erat. Pietati ipsius illustre testimonium reddidit Venantius in suo ad Clerum Parisiacum carmine:

Venant. l. 2. c. 10.

Ipse tamen sensim incedit, velut alter Aaron,
Non de veste nitens, sed pietate placens:
Non lapides, coccus, cidarim, aurum, purpura, byssus
Exornant humeros, sed micat alma fides.

Greg. l. 4. c. 8.

Compluribus Synodis cum laude interfuit, virtutumque suarum Scriptorem habuit Fortunatum, uti nos Gregorius monuit: *Si quis strenuus virtutes illius, quas in corpore fecit, sollicitè vult inquirere, librum vitæ illius, qui à Fortunato Presbytero compositus est, legens cuncta reperiet.* Epitaphium ejus à Chilperico conscriptum esse, in Ammonio legitur:

Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, ara reorum
Et pater, & Medicus, Pastor, amorque gregis, &c.

Id tamen fabulam redolet. Honorem defuncti manibus à tanto Rege exhibitum nec Gregorius, nec Fortunatus præteriissent. Scriptorum Germanus Ecclesiasticorum numerum auxit, missâ ad Brunichildem Regionam insigni Epistolâ, ut bellum, quod inter fratres alere dicebatur, ea quâ pollebat autoritate, prorsus extingueret. Cujus Epistolæ mentionem suo loco fecimus.

Error Baronii.

Bar. An. 579. n. 10.

Cæterùm hîc Baronii error nobis purgandus est, qui triennii metachronismo Germani obitum in annum DLXXIX. transtulit. Germanus quidem anno Childeberti primo extinctus est, teste Gregorio. At anno DLXXIX. quartus Childeberti numerabatur. Porrò Germanus vir fuit pietate, eloquentiâque clarus apud suos. De illo hæc prodit Fortunatus Presbyter in ejus vita:

Fortun. Vit. Germ. c. 77.

Quis verò dignè repetat, quanta virtus verborum ab ore rotabatur, dum prædicabat in populo? Ita duntaxat, ut omni literatura nasceretur stupor, & fieret in commune generalis compunctio: atque omninò ex ore dicentis, crederes quòd verba sancto formarentur ab Angelo, dum plusquam homo loqueretur. Chilperico Rege Germanus Epitaphio decoratur:

Du Chesne H. T. 1. 916.

Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, ara reorum,
Et pater & Medicus, Pastor, amorque gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beato,
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.
Vir, cui dura nihil nocuerunt fata sepulchri,
Vivit enim: nam mors, quem tulit, ipsa timet.
Crevit adhùc potius justus post funera. Namquè
Fictile vas fuerat, gemma superba micat.
Hujus opem ac meritum mutis data verba loquuntur:
Redditus & cæcis prædicat ore dies.
Hic vir Apostolicus, rapiens de carne trophæum,
Jure triumphali considet arce throni.

Apud Ammonium Floracensem Monachum extat Charta Immunitatis B. Germani, quæ suburbanum Lutetiæ Monasterium Episcoporum ditioni eximitur: *Sancimus ut nullus Metropolitanus, aut aliquis Suffraganeum ejus causâ alicujus ordinationis, illùc ingredi præsumat, nisi solummodò ab Abbate ejusdem loci vocatus, venerit ad sanctitatis mysterium celebrandum, aut ad Ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones Clericorum, vel Monachorum instituendas, quod debitum renuere nullatenus debet.* In ea tamen Charta multa deprehenduntur falsi vestigia. Stylus barbarus est, nec eâ dignus eloquentiâ, quam Germani auditores mirabantur. Pugnat & Immunitas cum Ecclesiastica disciplina, quæ Monasteria subjiciebat Episcoporum ditioni atque potestati. De eo privilegio silet Fortunatus in vita Germani. Denique defuncto Erado Parisiensi Episcopo, dum Gallica sceptra tenet Carolus Calvus, Clerus omnis cum fratribus Sancti Dionysii & Sancti Germani Æneam sibi Præsulem imponit verbis ejusmodi: *Æneam, cujus præconia prænusimus, concorditer omnes eligimus, Æneam patrem & Æneam Pontificem habere optamus.* Scribentibus respondet Guenilo, & suo & Suffraganeorum Præsulum nomine: *Sit igitur vobis Pastor, qui pro suis in Deum meritis bene complacuit.* Legatur ea de Quæstione clarissimi Launoii Disquisitio. Germano succedit Ragnemodus, qui Synodo adversus Prætextatum coactæ interfuit.

Aim. de Gest. Franc. l. 3. c. 2.

Lup. Fer. Ep. 99.

Arvernenses Judæi convertuntur. Quomodo?

VI. Extitit & hoc anno res nostris Annalibus dignissima. Arvernensi in oppido complurea Judæi manebant, quorum unus ab *Avito*, Ecclesiæ hujus Præsule, favorem Dei consecutus, baptismi cupidus eo abluitur, & *cum albatis reliquis in albis ipse procedit.* Quod indignatus de recutitis unus, *super caput conversi Judæus oleum fætidum diffudit.* Accensus eâ contumeliâ populus, facinoris autorem lapidibus obrutum ire volebat, sed à Clemente Episcopo prohibitus est. Verùm Ascensionis die, *cùm Sacerdos de Ecclesia ad Basilicam psallendo procederet*, plebs facto Judæorum in Synagogam impetu, eam à fundamentis convellit. Posterâ luce Avitus Legatos hæc Judæis nuntiatum misit: *Vi ego vos confiteri Dei Filium non impello, sed tamen prædico... Ideòque si vultis credere ut ego, estote unus grex, custode me posito; sin verò aliud, abscedite à loco.* Cùm diu fluctuantes animo deliberassent, Avito tertiâ die respondent: *Credimus Jesum Filium Dei vivi... & ideò petimus, ut abluamur baptismo.* Nocte Pentecostes amplius quingenti baptismum flagitant, quem & cum Chrismate flagrantibus cereis suscipiunt. Qui ablui noluerunt, Arverno egressi Massiliam petunt. Historiam non ineleganti carmine Venantius lusit:

Greg. l. 5. c. 11.

Ven. l. 5. c. 5.

Ecce dies aderat, quâ Spiritus almus ab alto
Missus, Apostolicis fluxit in ora viris.
Res sacra ruricolas, urbanos excitat omnes,
Certatimque aditus ad pia festa ferunt.
Abluitur Judæus odor baptismate divo;
Et nova progenies reddita surgit aquis.

In ea meritò sententia Avitus fuit, vi adhibitâ ad fidem homines non esse cogendos.

Anno Dom. 577.

Anno U. C. 1330. Olymp. 339. Per. Jul. 5290. Jul. 622. Dom. 577. Justini 12. & 13. Childebert. 2. *Sol.* 26. C. *Lun.* 8. *Indict.* 10. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 5. P. 25. *April.*

Anno XI. *Consulatus Justini.*

Meroveus in azylo Martinum consulit: elapsus Brunichildim adiit. Chilpericus vastat Turonenses.

I. Annus Childeberti secundus habebatur, cùm Meroveus, ut infanda Chilperici arma à populis Turonensibus prohiberet, commite Gunthramo de adeunda Brunichilde cogitat. Honestatem redolent miserandi verba juvenis: *Absit ut propter meam personam Basilica Domini Martini violentiam perferat, aut regio ejus per me captivitati subdatur.* Regnandi tamen cupidus inanibus votis Martini auxilium implorabat, ut paternum ad Imperium promoveretur. Multa quoque & Fredegundæ, & Chilperici scelera vulgabat, quæ vel verissima alto tegere silentio debuit, ne in parentem contumeliosus audiret. Cùm Gregorii Antistitis mensæ accumberet, ab eo petiit, ut quæ sibi ad erudiendum utilia forent, ex Scriptura legeret. Aperto Salomonis libro, primus hic legenti versiculus occurrit: *Oculum, qui patrem spreverit, effodient corvi.* Intereà Gunthramnus Boso vult Acheronta movere, missis ad Pythonissam nunciis, ut sibi eventura narraret. Aiebat mulierem, diemque horamque Chariberti mortis certò sibi indicasse. Respondit vafra fœmina, quæ consulenti placerent. Præsente scilicet anno Chilpericum vitæ curricula confecturum: Meroveum inclusis fratribus regno potiturum: se quinquennio Francorum Ducis officio functurum: sexto verò anno populorum suffragio Episcopatum Turonensem adepturum, ætateque provectâ tandem excessurum. Quæ credulus homo palam prædicabat. Porrò occultè ei de Theodeberti morte Fredegundis favebat. Ad eum itaque nuncios mittit, qui spe mercedis injectâ, eum hortantur, ut Meroveum de azylo educeret. Intereà more, quem superstitio induxerat, Meroveus Psalterium, Librum Regum, & Evangelium super Martini sepulchro collocat: totaque nocte Vigiliis & orationibus dicatâ, à Sancto quæsitum ivit, quid sibi expectandum foret. Ex omnibus libris, versus qui lecti sunt, mali ominis esse videbantur. Verba Evangelii sic sonabant: *Scitis quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur, ut crucifigatur.* Cùm multis Meroveus ob responsum lachrymis Martini sepulchrum irrigasset, Basilicâ egressus dum per tractum Antisiodorensem carpit iter, ab *Erpone* Gunthrami Regis Duce comprehenditur. Casu verò elapsus S. Germani Basilicam ingreditur. Cùm duos in ea menses constitisset, arreptâ fugâ ad Brunichildem pervenit: ab Austrasiensibus verò non excipitur. Hîc regius uror exardere, quem sola superstitio viribus æquabat. Epistolam Martini ad tumulum miserat consultum, Basilicâ Gunthramnum Bosonem extrahere liceret, necne? *Baudinus* Diaconus chartam puram cum regia Epistola Martini in tumulo statuerat, ut sancta respondere anima dignaretur. At cælestibus calami atramentumque deficiunt, itaque Baudinus expectatam frustra triduo absque responso redierat. Tum Chilpericus dolori suo serviens, igne ferroque Turonensem tractum vastat, nec Martini rebus parcitum ivit.

Greg. l. 5. c. 15.

Anno Dom. 577.

Mors filiorum Gunthrami.

II. Aliis de causis Gallia incidit in luctus, Gunthramo Regi nobiles natalibusque suis dignissimi, filii erant *Clothacarius*, & *Chlodomer*. Spes erat parenti futuros superstites, sed immaturo acerboque simul funere merguntur, ut nos Marius Aventicensis docuit: *Anno* XI. *Cons. Justini Indictione* X. *mortui sunt Regis atque egregii adolescentes Clothacarius & Chlodomeris, filii Guntramni Regis.* Eorum morbus Salonio Sagittarioque Antistitibus libertatem peperit, non sine magno Ecclesiæ damno. Ut pro Principibus Deo preces funderent, Episcopi à Gunthramno carcere dimittuntur.

Terræ motus Antiochiam concutit. Anatolii præstigiatoris historia.

III. Dum hæc in Occidente geruntur, gravis terræ motus Antiochiam vastat. Cladis tempus verbis expressis notat Evagrius: *Antiochia & in suburbano Daphnensi, cùm Tiberius Cæsar annum tertium Imperii ageret, ipso meridiei ferventissimo æstu, ingens extitit terræ motus.* Viderit itaque Baronius, quo jure concussionem eam anno DLXXI. affigat, cùm Tiberius anno DLXXIV. purpuram induerit. Est in Purpurati Chronologia metachronismus triennii. Castigato errore inceptam narrationem persequamur: *Terræ motu Daphne quidem universa funditùs prostrata est. Antiochia verò ædificia tam publica, quàm privata ad terram usque dirupta, nec tamen collapsa sunt ad solum usque.* Longè majoris motus hoc quasi omen fuit. Anatolius de plebe Antiochena, ex sellulariis opificibus unus, ad Magistratus irrepserat. Hinc magnam cum Gregorio Antistite familiaritatem contraxerat. Deprehensus numinibus sacrificasse Anatolius, in judicium vocatus, sceleratus, præstigiator, innumerisque flagitiis coopertus deprehenditur. Verùm cùm ingenti pecuniâ Comitem Orientis corrupisset, parum abfuit, quin cum sociis dimitteretur. Consilium impedivit coorta populi seditio. Suum quoque Antistitem contumeliis incessunt, veluti & consilii & facinorum participem. Eâ suspicione Gregorius in maximum discrimen adducitur. Itaque voluit Tiberius verum ex Anatolio ipso audire, qui subinde cum sociis in regiam urbem perducitur. Narrat Evagrius factum, cujus est difficillima fides: *Anatolius ad imaginem Deiparæ, quæ suæ appensa erat, in carcere procurrens, manibus post tergum circumplicatis, supplicis atque orantis speciem palam exhibuit. At illa hominem detestata, & sceleratum Deique hostem coarguens, faciem suam penitùs retrò avertit.* Nos, quibus nec sensum imaginibus, nec motum inesse constat, cantatam multis narrationem pro commento habemus. Neque hîc vis divina, quâ Deiparæ imago moveretur, ulla fingenda est, cùm nec in Scriptura, nec in Veterum monumentis Sanctorum unquam imaginibus Deus usus fuerit ad efficienda miracula: multò minus potentiam adhibuit suam ad patrandum tale prodigium, quod Junone Romanorum potius dignum est, quàm cælesti Redemptoris religione. Ut prodigio colophon imponeretur, non motu capitis modò, sed voce quoque indignationem ostendere suam Deiparæ imago debuisset. Sic apud Valerium Maximum Fortunæ muliebris simulacrum *bis locutum constitit, bis penè verbis: Ritè me, matronæ, vidistis, ritèque dedicastis.* Indecorum est, cùm simulachrum Fortunæ in urbe vocale fit, Antiochiæ mutam esse Virginis imaginem. Adductus Constantinopolim Anatolius, gravissimis tormentis excruciatus, nullâ prorsus accusatione Gregorii maculavit innocentiam.

Error Baronii.

Evagr. l. 5. c. 17.

Valer. l. 1. c. 8. n. 2.

Cùm

ANNO DOM. 577.

Cùm exilium reis, non mors imperaretur, plebs furore percita, damnatos ad exilium lembo impositos, injecto igne vivos concremavit. Anatolius verò in amphitheatro bestiis objectus, ab iisdem laniatus, posteà cruci suffixus est. Neque adhùc suppliciorum finis. Lupi enim impurum ejus corpus cùm ex cruce detraxissent, vorandum inter se diviserunt. Non in reos modò, sed in Imperatorem quoque, & Eutychium Constantinopolitanum Antistitem populi furor exarsit. Non tumultuabantur, non incusabant eos modò, ut fidei proditores, verùm etiam parati erant & Eutychium, & eos interficere, quibus causæ hujus cognitio mandata erat, nisi Providentia eos eripuisset, popularemque furorem ita sedasset, ut oullum facinus atrox perpetraretur.

Evagr. l. 5. c. 18.

Eutychius Patriarcha Constantinopolim revocatur.

IV. Nomen Eutychii Patriarchæ submonet ad res Ecclesiæ nostram orationem transferre. Mortuo Joanne, iterum Constantinopolitanæ regimen Ecclesiæ revocatus obtinet Eutychius. Duodecennio exul in Amasceni Monasterio versatus erat, cùm populus unâ voce atque conspiratione Justinum rogant atque Tiberium, ut sibi egregius Trinitatis præco redderetur. Mittuntur Legati, qui vel repugnantem cogerent ad redeundum. Lectis regiis litteris, in Monasterio Eucharistiam celebrat Septembris XII. feriâ primâ: die verò Martis sequente, cùm festum memoriæ Crucis splendidè agitasset, Monasterio, Amasenisque civibus benedixit. Iter ingredienti comitem ad regiam civitatem usque præbuit se Apameensis Antistes. Faustis eunteм Eutychium acclamationibus excipiebant omnes, altâ voce clamantes, *Benedictus qui venit in nomine Domini. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax.* Cùm ab Euchaitis discederet, mulier cum filio ægrotante progressa, sic à multitudine proculcata est, ut tam filii, quàm matris salus penè conclamata videretur. Incolumis tamen evasit. Quo apparatu regiam urbem ingressus sit, Eustathii verbis referre juvat: *Pullus asinæ virum illum portabat: ramuli ac stragula, vestes variæ illum excipiebant, alii præcinebant, & præsultabant.* Thura incendebantur, ignes accendebantur, ut tota urbs ardere videretur. Cùm noctem in Hormisda transegisset, *manè sumpto superhumerali, quod sacrum ipse semper gestabat, cum sancto Clero suo in augustam Ædem sanctæ & immaculatæ Dominæ nostræ genitricis semper Virginis Mariæ, quæ in Blachernis sita est, concessit. Illic erant pii Imperatores, Justinus & Tiberius, qui hilari vultu, & magno cum honore sanctum virum excipientes, quæ tempori conveniebant, collocuti sunt, & quia dies erat Dominica, & divinum ipse sacrificium facturus erat, eum dimiserunt. . . . Vigesimo secundo* (lege *vigesimo quarto*) *mensis Januarii die vir sanctus tonsus & ejectus fuit: revocatus autem est die tertiâ mensis Octobris, quæ erat Dominica: quâ quidem die & illi, qui viro sancto insidias struxerant, atque eum in exilium ejecerant, Æthérius & Addæus, quorum hic quidem urbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt.*

Eustath. Vit. Eut. c. 54.

Error Baronii.

Hîc Baronius erroris pœnas sui sustinere debet, qui invitis Chronologiæ regulis Eutychii reditum cum anno D L X X V I I I. copulat. Quo quidem anno tertius Octobris feriæ non *primæ*, sed *secundæ* cohærebat, jubente *Cyclo Sol.* 27. B. Anno verò labente tertius Octobris in diem Dominicam incidit, revocato Eutychio celebrem.

Dissidium de die Paschatis Gallos inter & Hispanos.

V. In Occidente Ecclesiæ & Galliarum, & Hispaniarum in magna turba, & in confusione fuerunt occasione Paschatis. Litem sic Gregorius exponit: *Eo anno dubietas Paschæ fuit. In Galliis verò nos cum multis civitatibus quarto decimo Kal. Majas sanctum Pascha celebravimus: alii verò cum Hispanis duodecimo Kal. Aprilis solemnitatem hanc tenuerunt: tamen, ut ferunt, fontes illi, qui in Hispaniis nutu Dei complentur, in nostro Pascha repleti sunt.* Certaminis causa ortum ex Paschatis termino habuit, qui in diem Aprilis X V I I I. feriam primam incidit. Ex regulis ergo Paschalibus Festum in X X V. Aprilis transferri debuit. Id verò incongruum Hispanis, Gallisque videbatur. Placuit itaque Hispanis, illud celebrare vigesimo primo Martii, die Dominicâ; Gallis verò visum, illud Aprilis X V I I I. agitare. Utrique tamen rectas lineas transilivere, licet Galli minus peccarint, cùm mensi saltem suo sacra Paschatis reddiderint. Errarunt tamen, cùm Pascha simul cum termino copulari non possit. Hinc pace Gregorii sublesta de miraculo, quod innuit, fides, fonte scilicet flente Gallis, qui Hispanis exaruit. Deum firmando errori miracula patrasse quis credat? Hîc Baronius in supinum errorem tanto Scriptore indignum delapsus est. Paschale illud Hispanos inter & Gallos certamen geminis in locis recitat anno D L X X I I I. n. 25. & anno D L X X X. n. 18. Quasi verò id dissidii ad duos annos pertinuerit, aut hunc illumve annum spectare potuerit. Anno D L X X I I I. & vigesimus primus Martii & Aprilis X V I I I. tertiam feriam subiit, quia Cyclus Sol. 22. A. Epact. Sol. 7. Quis ergo credat, die Martis Pascha à Gallis Hispanisque celebratum? Anno 580. & Martii vigesimus primus, & Aprilis X V I I I. quintam sibi feriam vindicabant, quæ sacris Paschalibus nec in Hispania, nec in Gallia dicari potuit. Annus Bissextilis erat, Cyclo Sol. 1. G. F. insignitus.

Greg. l. 5. cap. 16.

Error Baronii.

Synodus Parisiensis adversus Prætextatum à Chilperico cogitur.

VI. Dum versamur in Galliis, Synodi Parisiensis ob Prætextatum celebratæ mentio est agitanda. Audierat Chilpericus, multa à Prætextato Rothomagensi Præsule munera populis dono dari. Quem ideò ad se vocari jubet. Facto examine, repertis res Brunichildis ei esse creditas: quibus ablatis illum vertere solum jubet, donec convocatâ Synodo lis terminaretur. Lutetiæ Concilium cogitur in Basilica Petri, cui Prætextatus exhibetur. Æstate celebratum esse, ex verbis Gregorianis colligitur: *Stabat Rex juxta tabernaculum ex ramis factum.* Interfuere Episcopi X L V. quorum nomina, *Bertbramno* Burdegalensi, & *Regnemodo* Parisiensi exceptis, silentio præterlit Gregorius. Sedentibus Episcopis Rex à Prætextato sciscitatur, ecquid causæ habuerit, cur & Meroveum contra Canones cum patrui relicta connubio jungeret, & datis muneribus ageret, ut pater à filio suo & regno, & vita spoliaretur. Regis orationem excepit murmur Francorum, in portas Basilicæ irruere nitentium, ut Prætextatum lapidibus obruerent, quod est à Rege prohibitum. Negante quæ Chilpericus affirmabat Episcopo, falsi testes producuntur, qui exhibitâ pecuniâ dicebant: *Hæc & hæc nobis dedisti, ut Meroveo fidem promittere deberemus.* Fatebatur quidem Præsul pro muneribus à se testibus datis hæc repensa fuisse: erogata verò eo consilio esse, ut Rex throno ejiceretur, inficias ibat. Recedente Chilperico, dum Basilicæ in Secretario Præsules sedent, Ætius Parisinæ Ecclesiæ Archidiaconus, eorum mentes erigere

tentat: occasionem objici famam firmitudine suam extendendi: indignum prorsus facinus, si ignaviâ suâ fratrem perire sinant. Similia & Gregorius monet: Episcopos hortatur, qui Regi familiariores erant, absque circuitione ullo ei nuncient, ne irâ suâ & regnum perdat, & gloriam: ignavum silentium tenere nolint, ne animæ injustè pereuntis, se sponsores Deo tradant. Verùm ex Episcopis duo adulatores Regi nunciant, Gregorium ipsi inimicum esse, reperirique neminem, qui consiliis ejus magis obniteretur. Itaque Aulicorum unus ad eum accersendum subinde legatur. Ipsamet Gregorii verba audiantur: *Stabat Rex juxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram ejus Berchramnus Episcopus, ad levam verò Regnemodus stabat: & erat ante eos scamnum pane desuper plenum cum diversis ferculis. Visoque me, Rex ait, ô Episcope, justitiam cunctis largiri debes, & ecce ego justitiam a te non accipio, sed ut video, consentis iniquitati.* *Ad hæc ego, Si quis de nobis, ô Rex, justitiæ tramitem transcendere voluerit, à te corrigi potest; si verò tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi: sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronuntiat esse justitiam?* Rex dolis, blanditiisque ratus Gregorium vincendum esse, *Propter te*, inquit, *hæc juscella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia, & parumper ciceris continetur.* Cui sapienter Gregorius, *Cibum nostrum esse Dei voluntatem.* Tum Rex datâ dexterâ jurat, se neque Legem, neque Canones unquam violaturum. Quibus auditis Gregorius accepto pane, vinoque discessit. Illâ ipsâ nocte Fredegundis nuncios ei mittit, qui largitione ipsum corrumperent: argenti libras ei ducentas pollicentur, si Prætextatum suo opprimere suffragio velit: cæteros in ejus damnationem Antistites consensisse prædicant. Id perfidi Reginæ ministri à Gregorio responsi tulere; *Unum tantùm polliceor; quòd ea, quæ cæteris secundum Canonum statuta consenserint, sequar.*

Quibus de causis Prætextatus damnatus sit? In exilium mittitur.

VII. Convenientibus Episcopis Petri in Basilica Rex accusator adest, monet Episcopum, qui se furti alligavit, ex Canonum præscriptione gradu prorsus esse movendum. Ostendit *duo volucra diversis ornamentis referta*, quæ pretio amplius quàm tria millia solidorum valebant, & sacculum aureis numismatibus plenum, quæ à Prætextato ablata sibi esse referebat. Accusationem diluebat Antistes. Discedente Brunichilde, se Regi nunciosse, quinque sibi sarcinas commendatas fuisse, tres consentiente ipso Chilperico redditas, alias penes se ad custodiam remansisse. Regerebat Chilpericus: *Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur solvisti unum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes dissecasti, & dedisti per viros, qui me à regno dejicerent?* Defensionem hanc Prætextatus afferebat, eo se limbo usum esse, ut munera sibi dantibus aliquid retribueret. Propria sibi hæc esse videri, quæ Merovei filii sui erant, quem *lavacro regenerationis* susceperat. Cùm accusatio Chilperici ex sententia non successisset, machinas dolosque commolitur ad opprimendum Prætextatum, quem Fredegundis perditum iri voluit. Submittit proditores, qui Episcopo consilium darent, ut se nocentem fassus, regiam clementiam imploraret. Antistites dein supplici omnes venturos auxilio. Deceptus Prætextatus hæc omnia se facturum pollicetur. Convenientibus Episcopis, Rex ab eo quærit, *Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Meroveo servarent?* Tum Prætextatus genibus pronis supplex, *Peccavi*, inquit, *in Cœlum, & coram te, ô Rex misericordissime: ego sum homicida nefandus: ego te interficere volui, & filium tuum in solio erigere.* Tum Rex genibus Episcoporum advolutus, talia fatur: *Audite, ô piissimi Sacerdotes, reum crimen execrabile confitentem.* Egressus Synodo ad eam mittit librum Canonum, in quo erat *quaternio novus adnexus, habens Canones quasi Apostolicos, continentes hæc: Episcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehensus à Sacerdotio divellatur.* Quibus lectis, stante Prætextato *petiit Rex, ut aut tunica ejus scinderetur, aut* CVIII. *Psalmus, qui maledictiones Iscarioticas continet, super caput ejus recitaretur, aut certe judicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret.* Petitioni regiæ unus obstitit Gregorius, utpote Canonibus repugnanti. Porrò imprudens juxta ac miser ille Prætextatus in carcere reconditur. Ex quo cùm se fugâ liberare vellet, *nocte gravissimè cæsus, in Insulam maris, quod adjacet civitati Constantinæ, in exilium est detrusus.* Ea insula *Casarea*, Gallis *Gerzè* nuncupatur. Si verum volumus, Episcopatu Prætextatus indignus videbatur, partim ob incestas, quas celebrarat Merovei & Brunichildis nuptias, non sine & honestatis & Canonum violatione, partim ob sceleris in Regem perpetrati sive falsam, sive veram Confessionem. Quâ ratione & revocatus fuerit, & perierit Prætextatus, suo loco exponemus. Prætextati damnationem Baronius in annum DLXXX. confert, repugnantibus prorsus Chronologiæ notis. Annus erat Childeberti secundus, Paschalibusque Francorum & Hispanorum dissidiis insignis. Quæ si quis in anno DLXXX. quærit, is utique in mari venatur apros.

Greg. l. 5. c. 18.

Error Baronii.

ANNO U. C. 1331. PER. JUL. 5291. JUL. 623. DOM. 578. TIBERII 4. & 1. CHILDEBERT. 3. *Sol* 27. B. *Lun.* 9. *Indict.* 11. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 6. *P.* 10. *April.*

ANNO DOM. 578.

Anno XII. *Consulatus Justini.*

Justiniano Mauricius sufficitur.

I. PRæclaris Justiniani initiis sequentia non respondebant. Victum pulsumque Cosroem novis cladibus non afficiebat, contentus Romanorum fines tueri. Justiniano igitur potestatem abrogat, Tiberius quòd non eâdem quâ prius felicitate adversus Barbaros uteretur, Mauritium verò ejus loco Magistrum Orientalis Militiæ constituit. Dignitate suâ anno labente Justinianus motus est, teste Joanne Biclariensi; *Tiberius Mauricium Excubitorum Comitem, Magistrum Militiæ Orientis instituit, & ad repugnandum Persis direxit.* Annus erat Leovigildi decimus. Utrùm verò, vel mortuo, vel vivente adhùc Justino Mauricius Justiniano suffectus sit, vix quæstio solvi potest, ob Veterum pugnam. Biclariensis quidem Evagriusque discretè tradunt, Justini post obitum Mauricium Orientalium Militum Comitem creatum esse: *Tiberius post mortem Justini cùm jam imperialem coronam gestaret, Justiniano potestatem abrogavit.* Superstite tamen Justino, remoto Justiniano Mauricium subrogatum esse, testatur Simocata, libro 3. cap. 15.

Evagr. l. 5. c. 19.

Id. ibid.

Justinus Tiberium facit Augustum.

II. Anno labente ad fata venisse Justinum Augustum, Chronicum narrat Alexandrinum:

Anno

Anno XII. Justini Imperatoris, mense Septembri XXVI. Indictione XII. coronatus est ab ipso Tiberius Junior Constantinus, & quinto die mensis Octobris Justinus Augustus vitâ excessit, & Tiberius Constantinus solus imperavit alios annos quatuor. Rectè omnia, si ab annis Justini Augustus discesserimus, qui non duodecim, sed tredecim numero fuere, mense uno duntaxat, diebusque aliquot exceptis. Justinus nonnihil animo restitutus, ut Tiberium ex Cæsare Imperatorem faceret, accersito Eutychio Patriarchâ, Senatu etiam Cleroque convocato vocatum Tiberium Augustum dicit, additis egregiis monitis, ut justè Rempublicam administraret. Justini piam sanè orationem in Miscella legimus: *Ecce Deus, qui benefecit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego. Honora illum, ut tu quoque honoreris ab illo. Honora matrem tuam, quæ aliquando domina tua fuit. Nosti quòd primùm servus ejus fueris, nunc autem filius. Ne gratuleris in sanguinibus, ne communices homicidio, nec malum pro malo reddas, ne in malo inimicitia similis mihi efficiaris*, &c. Quæ sequuntur, ejusdem momenti sunt atque ponderis. Fatetur Justinus se nocentem, se ab adulatoribus deceptum, quibus Dei ante tribunal litem denunciabit. Exemplum igitur à se capiat: purpuræ fulgore ne in superbiam labatur, cum militibus non agitet convivia. Liberalem se omnibus præbeat. Vix sermonem piis refertum sententiis finierat Imperator, cùm post preces ab Eutychio fusas Tiberius genibus Imperatoris advolutus, dixit, *Si vis non sum*: cui Justinus: *Deus est, qui fecit cælum & terram, ipse omnia, quæ dicere oblitus sum, in cor tuum mittat.* Soluto Conventu munera Justinus populo largitur, quæ inaugurationem decebant.

Miscell. lib. 16.

Mors Justini. Tiberius ei succedit.

III. In Justino vita ad id mansisse videbatur, ut piis successorem præceptis informatum Reipublicæ præficeret. Quinto igitur Octobris die, feriâ IV. Justinus lachrymis, ut videtur, & resipiscentiâ vitæ suæ flagitia detergens, morti debitum solvit. Urbi regiæ non prorsus inutilis fuit. Anno Imperii XI. aquæductum struxerat, qui fluentorum copiam Constantinopolitanis suppeditabat. Anno sequente emptam à Judæis Synagogam, quæ erat in Chalco, in Deiparæ Ecclesiam mutaverat. Nil tamen utilius Reipublicæ facere potuit, quàm quòd Tiberium summæ rerum præposuerit. Imperavit annos XII. menses X. dies XXII. à Novembris XIV. scilicet anni DLXV. quo Justinianus excessit, ad usque V. Octobris anni DLXXVIII. Baronius errore, qui Evagrii Historiam invasit, deceptus, ultimum Justino annum assignat, qui Domini est DLXXXII. Quæ malè sana Chronologia in regna Tiberii, Mauriciique influit, quorum & finem, & initia temporibus movit, non sine maxima Annalium perturbatione, rerumque omnium, quæ labente eorum annorum curriculo gesta sunt, confusione incredibili. Quem Tiberii primum illustrissimus Purpuratus annum scribit, novissimum fuisse, certis argumentis demonstrabimus. Tiberius porrò & virtutibus involutus suis, & paternorum præceptorum memor, quinto Octobris solus imperium administrare cœpit: *Coronatus ab Eutychio, uxorem quoque suam Anastasiam Augustam salutavit: ex qua duas filias pepererat, Charitonem, & Constantinam. Sophia verò, Justini vidua, relictâ aulâ in Regiam sibi cognominem migravit, regio comitatu à Tiberio tanquam matri suæ attributo.* Itaque nil est in narratione Miscellæ verisimilitudinis, videlicet initiis Tiberii, cùm acclamatum esset, *Anastasia Augusta, tu vincas; salva, Domine, quos imperare jussisti*, *Sophiam* gravi esse dolore perculsam, utpote ignaram uxorem esse Tiberio, quem sibi virum cupiebat, ut Augusta permaneret. Sophiam latuisse, quòd Tiberius maritus erat, quis credat, cùm ne vel à populis id ignoraretur? Cur vir ille pius nuptiarum se vinculis solutum esse simulasset? Magis assentimur Gregorio, narranti *Sophiam* Tiberio insidias struxisse, ut Justinianum ad imperium promoveret, Qua de causa thesauris omnibus spoliatæ, sola duntaxat alimenta assignavit, mutato prorsus omni servorum ministerio.

Zonar. An. l. 14. c. 72.

Greg. l. 5. c. 30.

Gasmules Maurorum Rex à Gennadio occiditur.

IV. Res Imperii virtute *Gennadii* in Africa prosperè successerunt, occiso Maurorum Rege, qui de Romanis victoriam sæpius retulerat. Tres Justini Duces morti miserat Maurorum ille Princeps, nomine *Gasmules*. Anno DLXIX. *Theodorum* Præfectum Africæ interfecerat. Insequente anno *Theoctistum* Magistrum Militum Provinciæ Africanæ occiderat. Annum & DLXXI. novâ victoria nobilem sibi fecerat: *Amabilis Magister Militiæ Africanæ à Mauris occiditur.* Sed fortunâ semper uti prosperâ concessum nemini. Tot triumphis superbus *Gasmules*, proprio sanguine gladios Romanorum anno labente cruentat, quam tamen Tiberii secundum Biclariensis perperàm nuncupavit. Anno X. Leovigildi, qui Æræ Christianæ DLXIX. regnare inceperat, *Gennadius Magister Militiæ in Africa Mauros vastat. Gasmulem fortissimum Regem, qui jam tres Duces superius nominatos Romani exercitus interfecerat, bello superat, & ipsum Regem gladio interficit.*

Biclar.

Leovigildus hostium victor Recopolim condit.

V. In Hispania novis quoque facinoribus Leovigildus ad gloriam nitebatur. Anno superiore Orospedam ingressus, civitates Provinciæ hujus suas fecerat: rusticos rebellantes oppresserat, quâ victoriâ pacatè Orospedam possidebat. Labente anno pacem adeptus, fundatis urbibus, laudes posteritati suas commendat. Id Biclariensi in Chronico narratum reperimus: *Leovegildus Rex, extinctis undique tyrannis, & pervasoribus Hispaniæ superatis, sortitus requiem, propria cum plebe resedit, & civitatem in Celtiberia ex nomine filii condidit, quæ Recopolis nuncupatur: quam miro opere, & mœnibus, & suburbanis adornans, privilegia populo novæ urbis instituit.*

Meroveus occiditur.

VI. Gallias ingressi tristia nunc Merovei Principis fata exequamur, quem anno labente periisse, ex Mario tenemus: *Anno XII. Consulatus Justini Jun. Aug. Indict. XI. Meroveus filius Hilperici Regis occisus est.* Rhemensibus in oris latebat, Austrasiis se palam credere non audens, cùm per *Turbannensium* insidias decipitur: si ad eos accedat, subjectionem pollicentium. Assumptis viris fortissimis, illicò ad eos venit. Tum militibus septum concludunt, simulque id Chilpericum monent. Dum Rex eo contendit, Meroveus ne crudeles inimicis suis pœnas daret, hæc *Galeno* ad se vocato loquitur: *Una nobis usque nunc anima & consilium fuit: rogo ne patiaris me manibus inimicorum tradi; sed accepto gladio, irruas in me: quod ille non dubitans, eum cultro confodit.* Sunt qui narrent, verba hæc conficta esse, jussuque Fredegundis Meroveum periisse. *Gailenus* verò abscissis manibus pedibusque, necnon auribus, & naribus cruciatus miserè consumitur. *Grindio* rotæ imponitur; *Gucilo*, olim Sigeberti Palatii

ANNO DOM. 578.

Palatii Comes, capite plectitur: complures quoque variis tormentis laceratis necantur. Structarum Meroveo insidiarum caput fuisse, Ægidium Remensem Episcopum, Gunthramumque Bosonem ferunt. Illum, utpote vetere amicitiâ cum Reginâ conjunctum; hunc verò, quòd ob interfectum Theodobertum clanculario Fredegundis concubitu potiretur. Merovei obitum anno DLXXX. perperàm Calvisius alligat.

Greg. l. 5. c. 18.

Pelagius Junior Papa creatur.

VII. Dandum est aliquid loci etiam rebus Ecclesiasticis. Post interpontificium mensium complurium Benedicto, qui ad superos anno DLXXVII. concesserat, Pelagius succedit Secundus. De Pontificatus ejus initiis variant eruditi: Baronius *undecimâ mensis Novembris* anno 577. Pelagium Episcopum creatum esse statuit. Cui Chronicum Biclariense repugnat: *Post Benedictum Romana Ecclesia Pelagius Junior ordinatur Episcopus: praest annis* XI. Pelagius autem octavo Februarii anno DXC. ad plures abiit. Non igitur anno DLXXVII. sedere potuit, aut annos non XI. sed XII. Pontificatum tenuisset. Anno DLXXIX. tertio Idus Novembris creatum, consecratum die S. Andreæ pridie Calend. Decembris, Onuphrii sententia est, cujus Chronologiam mensem annumque quod attinet, eruditi nonnulli amplectuntur. Hanc tamen Chronologiam refellit Synodus Gradensis, anno DLXXIX. tertio Novembris coacta, ut eruditè est à Norisio observatum: *Imperante serenissimo Tiberio Constantino Augusto, anno imperii ejus quinto, eodem Consule, sub die tertio Nonarum Novembrium, Indictione* XIII. Hæc sunt anni proximè futuri criteria. In ea verò Synodo Pelagii Junioris Epistola lecta est, *data* XII. *Kal. Martii, Imperatore Tiberio* II. *Augusto*. Cùm ergo Pelagius Istriensibus scripserit Februarii XVIII. utique cadit Onuphrii Chronologia, quæ novem pòst mensibus Pelagium Juniorem in Apostolica Sede collocat. Est itaque vero simillimum, anno DLXXVIII. Pelagium Pontificatum iniisse.

Bar. Ann. 577. n. 2.

Nor. Dissert. de v. Syn. c. 9. Sect. 4. 61.

De subditis Pelagii II. Epistolis.

VIII. Pelagius natione Romanus erat, ex patre *Vinigildo*. Nec in levi ponendum, quod de ejus creatione retulit Anastasius: Pelagius *ordinatur absque jussione Principis, eò quòd Longobardi obsiderent civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret*. Ut ad concordiam Aquileienses Episcopos revocaret, satis superque ex iis elaborasse liquet, quæ suis temporibus dividemus. Extant inter Pelagii germanas Epistolas adulterinæ prorsus, quæ invitâ Baronii, Binniique sententiâ ab eruditis magnâ nunc animorum conspiratione rejiciuntur. Prima ad *Benignum* Archiepiscopum scribitur, quæ ex una Ecclesia ad aliam Episcoporum reprobat evectionem, nisi necessitas coëgerit. Data dicitur *tertio die Augusti mensis, Indict.* XVI. Annus est Dom. DLXXXI. Secunda ad Episcopos Italiæ dirigitur, quâ statuit, Episcopis venerationem habendam esse, nec posse à quolibet accusari, *Data Kal. Decembris Indict.* XV. annus is est Domini DLXXXII. Tertia ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum scripta eum arguit, quòd universalis Episcopi sibi nomen vindicarit. Quarta ad Episcopos Hispaniæ dirigitur, quos monet, de Præfationibus inter Missarum solemnia decantandis: *Invenimus has novem Præfationes in sacro Catalogo tantummodò recipiendas, quas longa retrò veritas in Romana Ecclesia hactenùs servavit: unam in albis Paschalibus: aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, sextam de Apostolis, septimam de sancta Trinitate, octavam de Cruce, nonam in Jejunio*, & Quadragesima dicendam. De Pelagii ad Joannem Constantinopolitanum Epistola verba sunt Baronii: *Extant ipsæ literæ omni memoriâ dignissimæ*. Verùm adulterinæ confictæque Pelagii nomine Epistolæ omnium sanè cordatorum non *memoriâ*, sed odio potius sunt *dignissimæ*. Non inficias quidem imus, extitisse olim Pelagii Epistolam, quâ Joannes perstringebatur. Id nos sanè Gregorius monitum ivit in sua ad Eusebium Thessalonicensem Epistola: Pelagius, inquit, *omnia gesta ejusdem Synodi præter illa, quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habita, validâ omninò districtione cassavit, districtissimâ illum increpatione corripiens, ut se à novo & temerario superstitionis nomine cohiberet*. Ea tamen Epistola cùm desideraretur, personatus ille Pelagius, Isidorus nimirum Mercator, occasione verborum Gregorii suam nobis Epistolam obtrudit. Quam falsam prorsus esse eo liquet, quòd verba Gregorii ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum suam in Epistolam derivarit. Consulatur libri IV. Epistola trigesima sexta. Epistola quidem Pseudo-Pelagii ad Joannem lineamenta Isidori omnia refert. Constat enim ex sententiis Leonis, ut illi exploratum fiet, qui in Epistolam 43. & 47. depone. oculos. Nihilo verior est Pelagii ad Episcopos Galliæ, & Germaniæ Epistola, quâ Præfationum in Missa numerus recensetur. Quam Pontifici Baronius addicit. Neque accuratior ejus crisis, dum germanum Pelagii foetum esse putat Epistolam ad Benignum Archiepiscopum. Isidorianas omninò merces redolent illæ Epistolæ. Constant assutis Veterum laciniis, nec Pelagii stylum spirant.

ANNO DOM. 578.

Pelag. Ep. 9.

Bar. An. 587. n. 7.

Greg. Ep. l. 7. Ep. 70. Lab. Conc. t. 5. 1352.

Bar. An. 590. n. 5.

Probino Elias Aquileiensis succedit.

IX. Paulino Aquileiensi Probinus successerat Episcopus, quo tempore necdum scimus. Id unum scimus, non diu inter homines Probinum fuisse, Eliæque decessisse. Verba sunt Warnefridi: *Paulinus Patriarcha annis duodecim Sacerdotium gerens, ab hac luce subtractus est, regendamque Ecclesiam Probino reliquit*. Anno Pontificatu cùm functus esset *Probinus*, naturæ concessit. Audiatur iterum Warnefridus: *Mortuo apud Aquileiam Patriarchâ Probino, qui Ecclesiam unum rexerat annum, eidem Ecclesiæ Sacerdos Elias præficitur*. Hic est ille Elias, qui anno insequente Gradensem Synodum coget.

Warn. l. 2. c. 25.

Warn. l. 3. c. 14.

ANNO U. C. 1332. PER. JUL. 5292. JUL. 624. DOM. 579. TIBERII 5. & I. 2. CHILDEBERT. 4. *Sol.* 28. A. *Lun.* 10. *Indict.* 12. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 7. P. 2. *April.*

ANNO DOM. 579.

Tiberio Juniore Constantino primùm Consule.

Quo anno Tiberius adiit Consulatum.

I. JUstini ad exemplum Consularem Tiberius purpuram assuit Augustæ. Quo tempore id fecerit, quæritur inter eruditos. Tiberianum Panvinus Consulatum in anno DLXXX. collocavit, sed errante calamo, cùm anno labenti Consulatus ille sit affigendus. Hinc in Chronico Alexandrino legitur: *Tiberio Juniore Constantino primùm Consule*, quam dignitatem induit Indictione non XIII. ut fert Onuphriana sententia, sed XII. ut tradit Autor Chronici. Cujus opinio gravissimo & argumento vera deprehenditur ex subscriptione Pragmatici Tiberiani

Cod. Just. p. 354.

riani de coofirmatinne Constitutionum Justini, &c. ad Theodotum missi: *Dat. III. Idus August. Constantinopoli, Imperat. D. N. Tiberii Constantini P. P. Aug. anno VIII. & post Consulatum ejus anno tertio & Nob. Flav. Tiber. Maur. felicissimi Cæsaris anno primo.* Quæ notæ sunt anni DLXXXII. quo Cæsaria tituln Mauricius à Tiberio donarus fuit. Non est tamen dissimulandum, primum Tibesiani Consulatus annum cum Indictione XII. quo annus proximè secututus insignitur, à Mario Aventicensi enpulari: *Anno I. Cons. Tiberii Constantini Augusti, Indictione XIII.* Verùm ex Marii errore nostra sententia statuitur. Quippe & cùm Justiniani & Justini obitum anoo serius uno, quàm oportuit, consignasset, ex jactis fundamentis Tiberii Consulatum anno DLXXX. alligare opus habuit. Existimavit enim Justinianum excessisse anno DLXVI. Indictione XIV. Justinum verò currente anno perii sse, Indict. XII. Qui sanè unius anni merachronisinus est. Ex quo tamen conficitur Mario certum fuisse, primum Tiberii Consulatum cum anno ipsius primo Augusteo esse copulandum. Cùm autem defuncto Justino imperiom anno elapso adierit, labenti sanè primus Tiberii Consulatus est assignandus.

Chilpericus subditos tributis vexat: plebis rebellio.

II. Chilpericus ad subditorum pernicitem natus, flagitiis, crudelitate, tyrannide regnum suum deturpabat. Onera subditia imperat, quibus ferendis impares erant. Solum itaque vertere, & in alias regiones habiratum ire maluerunt, quàm tanto jugo premi: *Statutum enim fuerat, ut possessor de propria terra unam amphoram vini per aripennem redderet. Sed & alia functiones infligebantur multa, tam de reliquis terris, quàm de mancipiis.* Immensis tributis oppressi Lemovicenses, *Calendis Martiis Marcam Referendarium*, tantorum malorum causam, interficere voluerunt, & fecissent quidem, nisi *eum* Ferreolus Episcopus à periculo liberasset. Descriptinnis in tabulas plebia indignatio cadit, quæ flammis traduntur. Tum regius furor extra modum inflammari: inferre miseris supplicia: ne vel sacria viris parcere, quos publicani calumniantur, ut facea plebeiæ seditionis. Quò usque severitas processerit, Gregorii verba hæc indicin sunt: *Ferunt Abbates, atque Presbyteros ad stipites extensos, diversis subjaruissa tormentis.* Plebeii quoque tumultus occasione tributa longè gtaviora populis irrogantur.

Gregor. l. 5. c. 28.

Indegundem Hermenigildus ducit: à Leovigildo deficit: fit Orthodoxus.

III. Tristia hæc gaudin temperant *Indegundis* Sigeberti Regis filiæ nuptiæ cum Hermenigildo Leovigildi nato, infelici tamen successu. Cur hunc in annum id matrimonii conferamus, Biclariensis nobis Autor est, qui ad annum Leovigildi XI. scribit: *Leovigildus Rex Hermenigilda filio suo, filiam Sisberti Regis Francorum in matrimonium tradit, & Provincia partem ad regnandum tribuit.* Paternâ eâ benignitate filius gratum animum teneriore sque benefico genitori affectus debuit. Sed omnia Leovigildo eveniunt præter sententiam. Quippe Hermenigildus suâ sorte non contentus, rebellare cœpit. Consiliis nxoris Arianum errorem fide Catholicâ mutaverat, quæ defectionis causa nonnullis existimatur. Rem sic narrat Gregorius: *Indegundis Sigiberti Regis filia cum magno apparatu in Hispanias directa, ab avia Goisuintha cum gaudio magno suscipitur: quam nec passa est in religione Catholica diu commorari, sed ut rebaptizaretur in Ariana heresi, blandis cœpit sermonibus illicere. Sed illa viriliter reluctans, cœpit dicere: Sufficit satis me ab originali*

Greg. l. 5. c. 38.

peccata baptisma salutari semel ablutam fuisse, & sanctam Trinitatem in una æqualitate esse confessam .... Hæc illa audiens, iracundia furore succensa, apprehensam per comam capitis puellam in terram conlidit, & diu calcibus verberatam ac sanguine cruentatam, jussit spoliari, & piscina immergi. Quin blanditiis Indegundem ad mutandam religionem Gosuintha pellexerit, nulli quidem dubitamus: quod verò in neptem, & Reginam tam asperè, eamque inverecundè sævierit, pace Gregorii non credimus. Plebeium sanè rumorem, cui præcipitantet fidem Gregorius adjunxit, refellant mox laudanda verba Biclariensis. Porrò Indegundis taotum apud Hermenigildum valuit autoritas, ut tandem eum ad exuendum Arianismum, induendamque Trinitatis fidem permoveret: *At dum chrismantur, Joannes est vocitatus.* Patris offensionem veritum Hermenigildum ab eo defecisse vulgò creditur. Verum tamen rebellionis causam existimamus majoris Principatus cupidinem. Biclariensis quidem, cujus narratio fide est dignissima, Hermenigildum non ut Christianum, sed ut impium sanè, rebellemque pingit. Verba ipsius audiantur: *Leovigildo quietâ pace regnante adversariorum domestica rixa conturbat. Nam eodem anno filius ejus Hermenegildus, factione Gosuintha Regina tyrannidem assumens, in Hispali civitate rebellione factâ recluditur, & alias civitates atque castella secum contra patrem rebellare facit. Quæ causa in Provincia Hispania, tam Gothis, quam Romanis majoris exitii, quàm adversariorum infestatio fuit.* Ac quantum conjecturâ augurari licet, dum Hispali Hermenegildus concitatâ seditione moratur, Orthodoxam Religionem amplectitur: cùm vix credibile sit, professo Orthodoxo Gosuintham Arianis partibus addictissimam adeò favisse, ut filius patri insurgeret. Illud etiam ex eo liquet, quòd Hermenigildi animus ut fide Trinitatia imbueretur, Leander Hispalensis Antistes non minimum allaboravit. Id sanè testatur Gregorius, Leandro amicissimus: *Sicut multorum, qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, nuper Hermenigildus Rex, Leovigildi Regis Visigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam, viro reverendissimo Leandro Hispalitano Episcopo, dudum mihi in amicitiis familiariter juncto prædicante, conversus est.* Ut paternis viribus facilius Hermenigildus resisteret, auxilium Tiberii Imperatoris sibi habendum statuit, quod & nova Principis religio implorare videbatur. Leandrum ergo in urbem regiam Legatum misit, nil tamen subsidii impetratum ivisse videtur. Non prorsus tamen Leandro inutilis ea peregrinatio fuit, cùm Gregorii Magni, qui anno 580. Pelagii in urbe regia Apocrisiarium agebat, ad familiaritatem sese applicuerit. Quo factum, ut rogante Leandro librum Jobi commentariis illustrare inceperit. Hinc patet, quantum perturbationis Annales Baronii sibi assumant, qui Indegundis nuptias Hermenigildisque defectionem anno 583. assignat, quadriennii metachronismo.

Gregor. Dial. l. 3. c. 31.

Error Baronii.

Bar. An. 582. n. 33.

Mors Cosroïs. Mauricius Persidem vastat.

IV. Leandrum in Orientem comitati, quid in illo tractu gereretur, paucis videamus. Cladis, quam à Justiniano Comite acceperat Cosroës, benè memor, consilii ad inopiam redigitur. Dum dolori simul & pudori immergitur, his flectibus oppressum, immensa quædam ægritudo animo offusa ex hac vita subduxit. Quem casum perperàm Evagrius Justini morti præponit, cui

Anno Dom. 579.

Cosroëm superfuisse constat. Perpetuum fugæ suæ monumentum posteris reliquit, conscriptam videlicet Legem, ne post modum Persarum Rex contra Romanos exercitum duceret. Defuncto successit Hormisda. Intereà Mauritius, quem Tiberius Justiniano suffecerat, cum exercitu Persarum regiones ingressus, urbes castellaque occupat, tantumque prædæ cepit, ut captivi, quos ex Perside abduxerat, integras insulas, urbes, agros jam pridem desertos incolerent, & incultam terram fœcundam redderent. Milites etiam exercitibus suppeditarant, qui contra Barbaros subsidio fuere.

Evagr. l. 5. c. 15.

Evagr. l. 5. c. 19.

Synodus Cabillonensis Sagittarium & Salonium gradu movet. Cur?

V. Nunc rerum Ecclesiasticarum debita proposito nostro relatio est. Salonii Sagittariique Antistitum improbitas eò tandem processit, ut debitas sceleribus suis pœnas pendere cogerentur in Cabillonensi Concilio, quod est labente anno collectum. Rem paucis complectitur Marius: *Indictione XII. duo germani, Salonius & Sagittarius Episcopi à Synodo, quæ Caballono collecta est, pro diversis criminibus ab Episcopatus honore dejecti sunt.* Non ad frugem facinorosos revocarat irrogata à Lugdunensi Conventu pœna, non Joannis Papæ clementia, qui eos Sedi restituerat: non regia censura, quâ à Gunthramo vexati fuerant. Eo insolentiæ *Sagittarius* Vapincensis processerat, ut prædicaret Gunthrami filios regno indignos esse, quòd eorum mater *Magnacbario* orta esset. Quibus meritò Rex offensus, mulctatos equorum servorumque jacturâ, ambos fratres ad pœnitentiam agendam diversis Monasteriis incluserat. Armatis militibus custodiebantur, ne ad illos pateret aditus alicujus: aderat cuilibet Clericus unus, qui miseris esset auxilio. Dum in eo veluti carcere detinentur, filius Regis natu major morbo corripitur. Quam occasionem amplexi Gunthrami familiares, eum rogant, ut libertatem reis concedat, ne vinclis Præsulum regia fortè peccata crescant. Monentibus Rex facilis obsequitur: *Ite quantocius*, ait, *& laxate eos, deprecantes ut orent pro parvulis nostris.* Hæc anno DLXXVII. contigere, quo filii Gunthrami luci erepti sunt, teste Marii Chronico: *Anno XI. Cons. Justini Jun. Aug. Indict. X. mortui sunt regii, atque egregii adolescentes, Clotharius & Chlodomeris, filii Gunthrami Regis.* Egressi Monasterio Antistites Ecclesias repetunt suas, abdicatâ in speciem nequitiâ omni. Pallentes adeò mores rasisse suos videbantur, ut viva se præberent exempla pietatis: *In tantum compuncti sunt, ut viderentur nunquam à psallendo cessare, celebrare jejunia, eleemosynas exercere, librum Davidici carminis explere per diem, noctesque in hymnis a lectionibus meditando deducere.* Verùm lateres lavabant. Recurrebant mox pravæ indolis facinora. Clericis matutinas in Ecclesia celebrantibus, illi pocula poscebant: *Nulla penitus de Deo erat mentio: nullus omninò cursus memoria habebatur. Renidente autem surgentes à cœna, mollibus se indumentis perientes, somno vinoque sepulti, usque ad horam diei tertiam dormiebant; sed nec mulieres deerant, cum quibus polluerentur.* Insontes tandem irruit justitia Numinis, quos utpote gradu suo indignos, Cabillonense Concilium ejicit. Quâ ratione id factum sit, narret Gregorius, ut ex uno eodemque ore miserorum & crimen, & supplicium discamus: *Anno quarto Childeberti apud Cavillonum civitatem Synodus acta est ex jussu Principis Gunthrami, discussisque diversis causis contra Salonium & Sagittarium Episcopos iteratur illa antiqua calamitas. Objiciuntur eis crimina, & non solum de adulteriis, verùm etiam de homicidiis accusantur. Sed hæc per pœnitentiam purgari censentes Episcopi, illud est additum, quòd essent rei Majestatis, & patriæ proditores. Qua de causa ab Episcopatu discincti, in Basilicam Beati Marcelli sub custodia detruduntur. Ex qua per fugam lapsi, discesserunt per diversa vagantes, dum in civitatibus eorum alii subrogati sunt.*

Gregor. l. 5. c. 20.

Gregor. l. 5. c. 27.

Anno Dom. 579.

Bar. An. 582. n. 9.

Baronius Cabillonense Concilium triennii metachronismo in annum DLXXXII. transtulit. Obstruitur verò ea Chronologia tam Marii, quàm Gregorii autoritate. Ille Synodum Indictione XII. hic anno Childeberti IV. congregatam esse refert. Atque anno DLXXXII. Indictio XV. & annus Childeberti VII. erat in cursu. Cæterùm martialis ille animus, qui in Sagittario habitabat, non eum deseruit: consentaneumque fuit, ut ille, qui humano sæpius se sanguine infecerat, proprio cruentaretur. Gundobaldo, qui se Clotharii filium prædicabat, spe Tholosani Episcopatus, qui ei promittebatur, se conjunxerat. Anno DLXXXIV. expugnatis Convenis, jubente Gunthramo interficitur: *Occiso Mummolo Episcopus, dum timore consternatus paveret, ait ad eum quidam de astantibus: Inspice propriis oculis, Episcope, quæ geruntur, & tecto capite ne agnoscaris, sylvam pete, ut abscondaris paululum. At ille accepto consilio, dum obtecto capite fugere nititur, extracto quidam gladio caput ejus cum cucullo decidit.*

Gradense Concilium. Quid in eo actum.

VI. In Aquileiensi Diœcesi regnabant tria Capitula, quæ regionis hujus Præsules Chalcedonensis amore Concilii totis viribus tuebantur. Constantinopolitanam Justiniani Synodum spernebant, pedibusque proculcabant. Idque Aquileiensis Metropolitani Comprovincialibus impune licuit, utpote Longobardorum ditioni subditis. Non exiguis finibus Aquileiensis Diœcesis continebatur. A Pannonia secunda usque ad Adduam in Insubria extendebatur. Complectebatur & Rhætiam secundam, cujus Metropolis Sabio. Noricum sibi vindicabat, cujus Metropolis Tiburnia fuit: denique sibi asserebat Istriam, Forum Julium, ac Venetiam, quæ tres Provinciæ unum nomen *Istria* tum temporis gerebant. Ex omnibus hisce Provinciis Elias Aquileiensis Episcopus labente anno apud Gradum Synodum cogit suam, cui Præsules XIX. interfuere: *Elias* Conventus Præses, *Marcianus* Opiterginæ, *Leonianus* Tiboricensis, *Petrus* Altinatis, *Vindemius* Cenetensis, *Clarissimus* Celicanæ, *Patricius* Hemonensis, *Maxentius* Juliensis, *Severus* Tergestinæ, *Solatius* Veronensis, *Joannes* Parentinæ, *Aron* Aventiensis, *Marcianus Episcopus locum faciens viri beatissimi Ingenuini S. E. Sedereshia*; *Virgilius* Scaravasiensis, *Fontejus* Feltrinæ, *Ingenuus* secundæ Rhætiæ, *Agnellus* Tridentinæ, *Marcianus* Petenensis, *Joannes* Celeianæ. Adfuit & Laurentius Presbyter, Sedis Apostolicæ Legatus. Causæ cogendi Concilii geminæ. Prior ut pro tribus Capitulis conjuratione factâ, quintam Synodum rejicerent, ne Chalcedonensia Decreta violarentur. Itaque in Chronico Aquileiensi legitur: *Quidquid de Chalcedonensi Concilio dubitabatur, pulsâ dubitatione confirmatum est.* Posterior verò celebrandæ Synodi ratio fuit, ut *Castrum Gradense* Pelagii Papæ Secundi assensu ad Metropolitanam dignitatem ascenderet. Id ab eo literis flagitarant Episcopi, postulationis hujus suæ rationem afferentes

ANNO DOM. 579.

rentes Longobardorum furorem. Quos summo officio & summâ observantiâ sibi Pontifex devinctos ad suscipienda quintæ Synodi Decreta ut impelleret, votis ipsorum facilis annuit, misso Legato cum literis. Epistolæ hic tenor est: *Quapropter vestro compatientes mærori necessitudinem, imò etiam rabiem furentium perpendentes Longobardorum insinuati precibus vestris, per hujus præcepti seriem suprà scriptum Castrum Gradense totius Venetiæ cum omnibus vestræ Ecclesiæ pertinentibus, etiam Istriæ Metropolim perpetuò confirmamus. Data XII. Cal. Martii, Imperatore Tiberio II. Augusto.* Lectâ Epistolâ ab omnibus est acclamatum: *Exaudi, Christe; Pelagio vitam, omnes uno consensu sanctissimi Pelagii præceptionem & vestram sequimur, confirmantes sententiam.* Ut Synodo finis imponeretur, jussus est *Epiphanius*, & Patrum Decreta & Chalcedonensia statuta, cui mordicùs Gradenses patres adhærebant, palam & publicè recitare. Hæc omnia clarissimus nos docuit Norisius in aurea sua de Synodo quinta Dissertatione.

Nor. Dissert. c. 9. §. 4. p. 62.

Aquileiæ nobilitas: ejus Episcopus Metropolitanus erat.

VII. Quæ de Synodo Aquileiensi diximus, admonent celeberrimam de Aquileiensi Patriarchatu quæstionem ingredi. Cui ut persolvamus, in memoriam revocandum, quod jam non semel observavimus, qui & *re* & nomine Patriarcha fuit, illum Metropolitanis præfuisse compluribus, atque Provinciis à sua Synodo consecratum esse, absque superioris dignitatis Ecclesiasticæ consensu; potuisseque Metropolitanos legitimè electos suo arbitrio ordinare: quæ maximi muneris hujus privilegia fuere. Deinde observare juvat, Aquileiam magni olim nominis urbem fuisse, quam in suo de claris urbibus Poemate Ausonius laudibus cumulavit:

Auson. clar. ur. cap. 6.

Non erat iste locus: meritò tamen aucta recenti
Nona inter claras, Aquileia, cieberis urbes:
Itala ad Illyricos objecta colonia montes,
Mœnibus & portu celeberrima.

Colonia Romanorum erat, divitiisque suis à Pomponio Mela commendatur: *Natiso non longè à mari ditem attingit Aquileiam.* Gloriæ multum sibi comparaverat Maximini in obsidione, quam fortiter sustinuit: Maximinus *Aquileiam venit, quæ contra eum armatu circa muros disposito, portas clausit, nec propugnatio defuit, Menophilo & Crispino, Consularibus viris autoribus.* Itaque cùm urbe Romanâ oriretur, & magnitudine, opulentiâque in gloria fuisset, altera Roma vocabatur. In Martyrologio Romano ad Junii XXII. legimus: *Eodem die, sancti Nicææ, Romatianæ civitatis Episcopi, doctrinâ sanctisque moribus clari.* Romatiano hæc civitas illa ipsa est Aquileia, cujus Episcopum *Nicætas* agebat, qui Chromatio successerat. Eam urbem Venetiæ Consularis incolebat. Extat in Theodosiano Codice, libro XVII. Lex Valentiniani ad Florianum Consularem Venetiæ: *Die Solis neminem Christianum ab exactoribus volumus conveniri.* Neque hæc à nobis frustra observantur. Cùm enim eo nobilitatis progressa sit Aquileia, ut Metropolis evaserit, hinc apparet, tantæ urbis Episcopo decus & gloriam fuisse, qui in majorum gentium Præsulibus est collocandus. Quarto seculo Romanum Concilium celebratur, cujus inter Episcopos Valerius fulget Aquileiensis Antistes. Epistolæ Synodicæ titulus est: Episcopi *ad sacrum Concilium Romæ congregati Episcopis in Illyrico constitutis, Damasus, Valerius, & reliqui.* Cur post Damasum unus & solus nominatur Valerius, nisi Sedis

Mel. l. 2. cap. 4.

Capit. Maximin. c. 21.

Cod. l. 8. p. 589.

Sozom. l. 6. c. 23.

suæ dignitate inter insigniores Italiæ Episcopos locum habuisset. Præterea dum pro Chrysostomo ad Arcadium Honorius scribit, solas & Romani, & Aquileiensis Episcopi fratri literas mittit. Verba Imperatoris sunt notatu dignissima: *Quænam verò sit Occidentalium de Episcopo Joanne sententia ex omnibus fermè Epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas continentes, quod reliquas, subdidi scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi.* Cui fiet veri simile, cum literis Romani Præsulis Aquileiensis Epistolam Antistitis ab Honorio ad Arcadium directam esse, si Aquileiensis Ecclesia Metropolitanæ dignitatis expers fuisset? Præcipuè Sedis hujus claritati testimonium reddit Chrysostomi Epistola, quæ tribus totius Italiæ nobilioribus Episcopis scripta est, Innocentio Romano, Venerio Mediolanensi, Chromatio Aquileiensi. Ad finem quippe Epistolæ hæc extant: *Ipsa etiam scripta est ad Venerium Episcopum Mediolani, & ad Chromatium Aquileiæ Episcopum.* Quis non inde meritò colligat, tres illas Ecclesias totius Italiæ splendidiores extitisse, quarum Episcopis calamitates Chrysostomus suas exponebat, ut laboranti afferrent auxilia? Ea & Mediolanensem inter & Aquileiensem conjunctio fuit, ut sese invicem ordinarent, quod ex Pelagii Papæ Primi ad Joannem Patricium Epistola moniti sumus: *Is mos antiquus fuit, ut quia pro longiquitate, vel difficultate itineris ab Apostolico onerosum illis fuerat ordinari, ipsi se invicem Mediolanensis, & Aquileiensis ordinare Episcopi debuissent, ita tamen, ut in ea civitate, in qua erat ordinandus Episcopus, alterius civitatis Pontifex occurrere debuisset.* An Metropolitanum Mediolanensem non Metropolitanus Aquileiensis consecrasset? Itaque eruditissimo largiri Sirmondo non possumus, quarto seculo nullum inter Metropolitanas Ecclesias Aquileiensi locum fuisse.

Pallad. Vit. Chrys. c. 2.

Lab. Conc. t. 5. 805.

VIII. Cùm Metropolitani honorem Aquileiensis Episcopus ex dignitate Sedis esset assecutus, tandem ad Patriarchatum evectus est. Quo tempore id contigerit, est in obscuro. Nobis tamen Baroniana sententia minimè placet: *Cum,* inquit, *Venetiarum, & Istriæ Episcopi, atque Liguriæ essent in schismate, Paulinusque Aquileiensis his omnibus præmineret, placuit iisdem Schismaticis, qui ab Ecclesia Romana descivissent, illum sibi loco Pontificis constituere supremum Antistitem, quem & Patriarcham nuncupavere.* Verùm Baronii opinionem potentissimè refellit Gradense Concilium, cujus suprà meminimus. Patriarchalem quippe dignitatem à Paulino per Probinum ad se transmissam Elias habuisset. Quo casu Pelagium non rogasset, ut Gradense castrum Metropolitani dignitate indueret. Aliâ igitur ratione quæstioni persolvendum esse putamus. Nempe in Patriarchatu & titulus & res ad mentem sese appellunt. Titulum quod attinet, probabile est admodum, Clerum Aquileiensem Theodorici temporibus suis Episcopis, quorum magna erat & autoritas & ditionis amplitudo, illum indidisse, ut Orientalibus Exarchis, qui insigni illo titulo ornabantur, eos prorsus æquarent. Hinc Warnefrido scriptum: *Paulinus Patriarcha annis XII. Sacerdotium gerens.* Et libro sequente, c. 14. *Mortuo apud Aquileiam Patriarchâ Probino eidem Ecclesiæ Sacerdos Helias præficitur.* Eodem quoque titulo & Severum ornat, & Joannem: *Defuncto Severo Patriarchâ ordinatur Joannes Abbas Patriarcha.* Neque tamen Elias à suis Com-

De Aquileienti Patriarchatu: quando, & cur eam dignitatem est assecutus?

Bar. Ann. 570. n. 11.

Warnefr. de Gest. Longob. l. 2. c. 25.

Warnefr. l. 4. c. 34.

ANNO DOM. 579.

ANNO DOM. 579.

Comprovincialibus titulum Patriarchæ accepit, solo Archiepiscopi nomine eum afficiebant. Anno DXC. Venetiarum Synodus Mauritio Imperatori Libellum supplicem obtulit, in quo legitur: *Defunctus est Archiepiscopus noster Helias.* Et paulò infrà: *Post hæc ordinato in sancta Aquileiensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo nostro Severo.* Quanquam tum temporis jura exercere Patriarchalia videretur, qui αὐτοκέφαλ⊕ erat, nec ad ejus ordinationem Pontificis Romani consensus requireretur, à quo communione divellebatur. Volventibus annis, dum ob tria Capitula à quinque Patriarchis Illyriæ Præsules societate scinduntur, & nomen & jus Patriarchicum in suum Metropolitanum contulere, qui absque ullius licentia eligebatur, consecrabatur, neminique, ne vel Romano Pontifici subditum se præbere volebat. Extinctâ divisione nudum Patriarchæ nomen retinuit. Anno MXXVI. *Poppo* Aquileiensis Patriarcha à Joanne XIX. impetravit, ut secundum Romanam ipsius Sedes omnibus Italiæ Præsulibus antecelleret. Joannis verba sunt: *Inclinati namque precibus vestris, Apostolicâ autoritate concedimus, & per hujus nostri privilegii paginam confirmamus vobis, vestrisque successoribus, Patriarchatum sanctæ Aquileiensis Ecclesiæ fore caput, & Metropolim super omnes Italiæ Ecclesias, quoniam ante omnes constitutam, & in fide Christi fundatam esse cognoscimus: atque volumus sanctam Aquileiensem in cunctis fidei rebus peculiarem & vicariam esse, post hanc almam Romanam Sedem, sicut olim à B. Petro Apostolo concessum fuisse videtur. Data mense Septembr. Indictione X. in sacratissimâ Sede B. Petri Apostoli anno quarto Pontificatus Domini Joannis summi Pontificis & universalis, nonidecimi Papæ.* Verum decessoris sui sententiæ Clemens II. stare noluit. Anno quippe MXLVII. primum Ravennati, secundum Aquileiensi, tertium Mediolanensi locum tribuit. Rursus vertente fortunæ rotâ anno MXLIX. *Gerobaldus* Aquileiensis ab Alexandro II. honoribus Patriarchalibus auctus, ac Foro Julii dominio indutus, Romani Imperii Principibus insitus est. Ejus successores primum inter Occidentis Metropolitas locum obtinent, solis quinque Patriarchis inferiores. Nunc *Utini* sedes in eleganti Palatio, nobilesque etiamnum civitates pleno jure possidet. Cæterùm quem sibi *Dominicus* Venetiarum Archiepiscopus Patriarchæ titulum indiderat, non probavit Antiochenus. Narrat Dominicus, Ecclesiam suam *à B. Marci Evangelistæ præconio sumpsisse originem. Item B. Petro constituente, honorem Patriarchici nominis intra Italiam duntaxat habuisse, & in Romano Conventu confessionem Oecumenici Papæ dextram obtinuisse.* Quæ Patriarchatus fundamenta evertit Antiochenus: *Quo alio modo sextum introducere poterimus Patriarcham, non extante juxta quod dictum est, sexto sensu in corpore? Idque cum multa, magnaque in mundo sint, Diœcesim tuam superantes, Provinciæ, & Regiones à Metropolitanis & Archiepiscopis temperata, & ad cultum Dei deducta. Reputa namque, quantò Regione tuâ major sit Bulgaria: quantò iterum hâc amplior Babylon magna, & Romagyris, sive Chorasan, necnon reliqua Orientis Provincia, ad quos à nobis mittuntur Archiepiscopi, & Catholici, qui ordinant in illis partibus Metropolitanos, quibus subsunt multi Episcopi: attamen nullus eorum unquam appellatus est Patriarcha.*

Bar. Ann. 590. n. 26.

Cotel. Ec. Gr. Mon. t. 2. 115.

ANNO DOM. 580.

ANNO U. C. 1333. PER. JUL. 5293. JUL. 625. DOM. 580. TIBERII 11. & 2. 3. CHILDEBERTI 5. *Sol.* 1. G. F. *Lun.* 11. *Indict.* 13. *Epact.* 4. *Epact. Sol.* 2. 2. P. 16. *April.*

Post Consulatum Tiberii Aug. Jun. Const.

I. VAriis inundationibus infelix annus fuit, quas Gregorius sic depingit: *Arvernorum regionem diluvia magna presserunt, ita ut per dies XII. non cessaret à pluvia: tantaque inundatione Limane est infusum, ut multos, ne sementem jacerent, prohiberet. Flumina quoque Liger, Flavarisque, quem Elaurem vocitant, vel reliqui torrentes decurrentes in eum, ita intumuerant, ut terminos, quos nunquam excesserant, præterirent. Quæ grande de pecoribus excidium, de culturis detrimentum, de ædificiis fecere naufragium. Pari modo Rhodanus cum Arari conjunctus, ripas excedens, grave damnum populis intulit, muros Lugdunensis civitatis aliqua ex parte subvertit. Quiescentibus verò pluviis arbores denuò floruerunt: erat enim mensis September.* Pluvialis & anni mentionem egit Marius in Chronico: *Indict. 13. mense Octobri ita in Vallensi territorio Rhodanus exundavit, ut copias messium denegaret: & intra Italiam ita flavii exundaverunt, ut damna agricolæ paterentur.*

Inundationes in Gallia.

Gregor. l. 5. c. 33.

II. Calamitatem etiam mortalibus gravissima lues attulit. Incepit Augusto mense fatalis morbus, cujus affectiones erant ejusmodi. Magnâ febre correptus æger, acuto renum dolore capitisque gravedine afficiebatur: ore humores crocei, viridesve projiciebantur. Infantes primùm morbus invasit, ex quibus complures morti misit. In valetudinem quoque Rex Chilpericus incidit, ex qua vix recolligebatur, cùm filius ejus natu minor, *Dagobertus* necdum sacris undis ablutus, in morbum conjicitur. Morti jam proximo baptismus ministratur, quo suscepto nonnihil recreatur. Verùm natu major *Chlodobertus* illicò in similem morbum delabitur. Hic Fredegundis seram peccatorum pœnitentiam agere, Chilpericum monere, queri palam, lachrymis gemitibusque miserorum, quos vexaverant, regios pueros interimi, iniquarum descriptionum tabulas in ignem conjiciendas esse. Fisco ea sufficere, quæ Clothario Regi magno satis fuerant. Hæc fata exhibitos sibi libros flammis abolet, & ad virum conversa, *Quid tu*, inquit, *moraris? Fac quæ vides à me fieri, ut & si dulces natos perdidimus, vel pœnam perpetuam evadamus.* His compunctus aculeis Rex, tabulis incensis, nuncios mittit, qui descriptiones prohiberent. Intereà regiorum puerorum junior morbo confectus extinguitur, quem Brennaco Parisios elatum Dionysii in Basilica condiderunt. Chlodobertum verò Medardi ad Basilicam missum, sancto in sepulchro collocant: ad miseras preces decurrunt, ut in integrum restitueretur. Nil tamen hæc omnia Chlodoberti saluti profuere: *Mediâ nocte anhelus jam & tenuis spiritum exhalavit in Basilica Sanctorum Crispini, & Crispiniani Martyrum sepeliverunt.* Pluribus funus ejus lachrymis est decoratum. Chilpericusque multa & Basilicis & pauperibus erogavit. Chlodoberto Dagobertoque Venantius suo cuique Epitaphio parentavit. In priore legitur:

Lues Galliam corripit: Chilperici filios extinguit.

Gregor. l. 5. c. 34.

Hoc igitur tumulo recubans Chlodobertus habetur,
Qui tria lustra gerens, raptus ab orbe fuit:

In posteriore continentur:

Te

ANNO DOM. 580.

Venant. l. 9. 4. 5.

Te veranda tamen mox abluit unda lavacri,
Hinc licet abreptum lux tenet alma throno.

Optimæ spei Princeps Chlodobertus fuit:

Nam puer innocuus, vivens sine crimine lapsus
Perpetui regni se favet arce frui.

Chlodoveus Fredegundis artibus occiditur.

III. Regiorum filiorum mortem excepit Chlodovei obitus, natorum ultimus, quos Chilpericus ex Audovera susceperat. Mense Octobri Rex lugens in Catia sylva cum Fredegunde morabatur. Quæ virum pellexit, Chlodoveum mittere Brennacum, ut illo ipso morbo, qui fratres luci eripuerat, is quoque extingueretur. Eum tamen nil prorsus læsit contagio. Elapsis diebus aliquot Rex, qui *Galam Parisiacæ civitatis villam* tum incolebat, filium ad se accersitum ivit. Novercalibus injuriis exasperatus imprudens juvenis de Reginæ fama detrahit. Spes etiam, quas agitabat in animo, vulgat: adventurum sibi videlicet Galliæ totius imperium gloriatus, adversariis se suis promittit ultorem. Quæ nunciata Fredegundi terroris non minimum incusserunt. Contingit ergo calumniam consiliis idoneam suis, ut Chlodoveum perditum iret: quòd scilicet per Reginæ ancillam puellæ, quam Chlodoveus ardebat, genitricem Chlodobertum Dagobertumque maleficiis oppresserat. Illicò comprehensæ puellæ crines inciduntur, affixæque palo Regis ante hospitium defixo, corpus miserè virgis laceratur. Ipsius mater cruciatibus subdita, vera ea fateri cogitur, quæ spargebantur in vulgus. Tum Fredegundis Chlodoveum ultioni & æquitati mactandum à Rege petit. Infelix adolescens à *Desiderio* & *Bobone* armis exutus & vestibus, vilibusque indumentis opertus, reginæ vinctus traditur. Interrogatus num vera essent, quæ nunciabantur, disertè ea inficiatur; quorum verò amicitiâ uteretur, illos detegit: *Post triduum Regina vinctum jussit eum transire Matronam, & in villa, cui Nocere nomen, custodiri. In qua custodia cultro percussus interiit, ipsoque in loco sepultus est.* Ne patri ullum defuncti desiderium relinqueretur, nunciatur, ipsum cruentas sibi manus intulisse, quibus deceptus, ne vel ulla cassum lumine lachrymula flevit. Audovera Regina crudeli morte extinguitur, *Basina* mortui soror Pictaviensi Monasterio includitur, opes defunctorum omnes Reginæ addicuntur. Delatrix ad ignem damnata fatetur, crimen se finxisse, verùm saluti confessio non profuit, itaque palo alligata flammis exuritur.

Gregor. l. 5. c. 39.

Mauricii de Persis victoria.

IV. Novis Mauricius victoriis famam in Oriente condebat, de quibus in Biclariensi Chronico legimus: *Mauricius Magister Militum Orientis contra Persas bellum movet, & repulsa Persarum multitudine in Oriente hyemavit.* Cosroës quippe & Adarmanes cum ingentibus copiis Romanorum in fines irruperant. Favore tamen Numinis potius quàm militum aut virtute, aut numero insignem Mauricius victoriam retulit. Quippe Alamundarus Dux Saracenorum Euphratem trajicere noluit, nec adversus Saracenos, qui Persis militabant, suppetias ferre. Quin etiam Theodoricus Scytharum Dux ad primum telorum jactum turpem fugam arripuerat. Nihilò secius Adarmanes ingenti clade acceptâ, contentissimè fugit, cæso in pugna Tamcosroë Ducum altero.

Evagr. l. 5. c. 19.

Synodus Toletensis Ariana.

V. A rebus Imperii ad Ecclesiasticas nunc orationem transferamus. Arianis mos ille fuit, ut quos ad disciplinam perduxissent suam, eos baptismate ablutum irent, quod cùm durum multis videretur, morem Leovigildus abrogari voluit. Synodum igitur ea de re apud Toletum imperat, ut solâ manuum impositione Arianorum Proselyti ipsorum societati jungerentur, ut Joannes Biclariensis scripto prodidit. Anno ipsius XII. *Leovigildus Rex in urbem Toletanam Synodum Episcoporum sectæ Arianæ congregat, & antiquam hæresim novello errore emendat, dicens, de Romana religione ad nostram Catholicam fidem venientes, non debere baptizari, sed tantummodò per manus impositionem & communionis perceptionem ablui, & gloriam Patri per Filium in Spiritu dari. Per hanc ergo seductionem plurimi nostrorum cupiditate potius impulsi, in Arianum dogma declinant.*

ANNO DOM. 580.

Gregorii Turonensis cum Agilane Ariano disputatio.

VI. Sub ea tempora Leovigildus *Agilani* ad Chilpericum legationem injungit, quæ de Christo Deo disceptatione occasionem præbuit. Quippe cùm *Agilanes* Turonos pervenisset, Orthodoxam lacessere fidem cœpit, calumniatus iniquam Veterum sententiam esse, quæ Patri ab omni parte Filium æqualem esse statuerat, cùm Christus ipse dixerit, *Pater major me est.* Esse igitur *eum & ætate, & potestate paternâ minorem.* Spiritum verò Sanctum utroque etiam minorem esse, *quia & à Filio promissus, & à Patre legitur missus: nemo enim promittit, nisi quod suæ dominationi subsistit, & nemo mittit, nisi inferiorem se.* Hæc cùm Scripturæ testimoniis Gregorius Turonensium Præsul confutasset, subjungit ex turpi Arii interitu sectæ iniquitatem satis deprehendi. Cui regerit Agilanes, *Legem, quam non colis, blasphemare noli. Nos verò, quæ creditis; etsi non credimus, non tamen blasphemamus.* Absque ullo tum successu ea disputatio fuit. Agilanem hortatur Gregorius, ut suscepto Trinitatis mysterio, acceptâque à se benedictione erroris venena purgaret. Quibus inflammatus irâ Legatus in verba hæc erumpit: *Antè anima ab hujus corporis vinculis enicet, quàm ab ullo religionis vestræ Sacerdote benedictionem accipiam.* Talia loquenti regerit Gregorius: *Nec nostram Dominus religionem, sive fidem ita tepescere faciat, ut distribuamus sanctum ejus canibus.* In Hispanias tamen reversus Agilanes morbo correptus, relictâ Arianorum factione, Orthodoxorum ad partes se contulit.

Greg. l. 5. c. 34.

Chilpericus in Sabellianismum incidit.

VII. Chilpericus, qui suis calamitatibus ad pietatem, animique modestiam erudiri debuit, falsâ scientiæ suæ imagine deceptus, in pestilentissimum Sabellii errorem miserè delabitur: *Scripsit indiculum, ut sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantùm Deus nominaretur, asserens indignum esse, ut Deus persona, sicut homo nominetur.* Voluit etiam Episcopis, populisque errorem afflare suum. Vocato quippe Gregorio, cùm Libellum recitasset, similem fidem imperat. Cui Gregorius: Id sequendum esse, quod post Apostolos Ecclesiæ Doctores amplectendum posteris reliquerant, quod Hilarius, quod Eusebius crediderant, quod Rex ipse baptismum adeptus professus erat. Ad hæc Rex irâ effervescens; *Manifestum est mihi, inquit, in hac causa Hilarium, Eusebiumque validos inimicos habere.* Cùm Sabellianismi falsitatem Gregorius demonstrasset, ostenso non Patrem, sed Filium passum, triumque Personarum unam gloriam esse, potentiam unam Chilpericus omnes præ se contemnens, talia fatur: *Nunquam erit sapiens, sed stultus, qui hæc, quæ propono, sequi voluerit.* Paucis pòst diebus Salvium Albigensem rogat Episcopum, ut sibi assentiretur. Ad

Anno Dom. 580.

Greg. l. 5. c. 44.

Error Baronii.

quæ tantam Præsul indignationem concepit, ut *si chartam, in qua hæc scripta tenebantur, potuisset attingere, in frusta discerperet.* Præsulum ergo horum firmitudine Chilpericus à nefario consilio revocatur. Baronius, qui falsam prorsus Chronologiæ suæ regulam adhibuit, hæc anno DLXXXIII. recitavit, qui Chereberti non quintus, sed octavus est. Itaque illustrissimi Purpurati Chronologia triennii metachronismo laborat.

A Leudaste Gregorius accusatur. Scelera Leudastis.

VIII. Intereà Gregorio, qui erranti Chilperico constantissimè restiterat, graves à *Leudaste* struuntur calumniæ, quæ Brennacensi Concilio causam dedere. Alumnus fortunæ *Leudastes in Cracina Pictaviensi insula, fiscalis vinitoris servo Leocadio* natus erat. Regiæ dein culinæ ministraverat. Cùm fumo lippi ejus oculi læderentur, *a pistillo promovetur ad cophinum.* Bis terve fugitivum auris amputata detinuit parat. Quam inflictam sibi notam cùm occultare non posset, ad *Marcovefam* Reginam Cheriberti uxorem fugit, à qua melioribus equis præficitur, nec multò pòst Stabulorum Comes creatur. Defunctâ Marcoveta Turonensibus Comes imponitur, quo munere dum fungitur, adulteriis latrociniisque multis se nobilitat. Capite galeato, thorace & conto armatus, Ecclesiam ingrediebatur, inimicorum, quos sibi infensus reddiderat, insidias veritus. Per Mero eanos excursus amissâ quas male collegerat opum parte, odio in Gregorium inflammabatur, cujus consilio Meroveum usum esse prædicabat, ut facultates ipsius prædatum iret. Quæ scelera Leudastes patrabat, regiis auribus obstrepente famâ, *Ansovaldus* superiore anno Turonus direxerat, qui reum gradu pelleret. Incidit adventus ejus in Festum Martini, amotoque Leudaste, optione & Gregorio & populo datâ, Eunomius Comes sufficitur. Tum Leudastes dolore percitus, summâ ope nititur, ut Gregorium perditum iret. Et quia causæ non erant accusandi idoneæ, falsas comminiscitur, ut innocentem calumniæ telis configeret. His ergo dictis, Regem compellat: *Usque nunc, ò piissime Rex, custodivi civitatem Turonicam. Nunc autem ab omni actione remoto, vide qualiter custodiatur, nam noveris, quia Gregorius Episcopus eam ad filium Sigeberti tradere destinat.* Ficta hæc esse Rex affirmabat, cùm inceptam Leudastes accusationem sic persequitur: *Majora de te, ait Episcopus: dicit enim, Reginam tuam in adulterio cum Episcopo Bertramno misceri.* Si *Plato* Archidiaconus, & *Gallienus* Gregorio amicus subderentur pœnis, accusationem suo testimonio firmaturos esse. Tum Rex vehementer commoveri: *jubere accusatorem casum pugnis & calcibus recludi in carcere.* Vinctus Leudastes testem profert *Riculphum* Subdiaconum, à quo se audisse contumelias, quæ Reginæ imponebantur, pro certo affirmabat. Liberatus Leudastes *die Sabbati in ipso Pascha* Turonos ingreditur. Platonem & Gallienum catenis onerat: ac vinctos, vestibusque exutos ad Reginam duci jubet. Quos tamen Rex in libera custodia illæsos manere voluit.

Greg. l. 5. c. 49.

Brennacense Concilium de Gregorio. absolvitur.

IX. Quid intereà Gregorius? Oratorium ingressus Psalterium sumit, ut solatii aliquid acciperet. Primus hic legenti versiculus occurrit: *Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.* Ne verò elaberetur custodes civitati Turonensi apponuntur, eo prætextu, quod de ea in ditionem suam redigenda Gunthramnus cogitaret. Mittuntur etiam qui Gregorio consilium dent, ut *assumptis melioribus rebus Ecclesiæ, Arvernum* fugâ petat, quod innocentiâ fretus suâ monitum meritò repudiat: *Rex accersitis Regni sui Episcopis, causam diligenter jussit exquiri* Brennaco, *a Brene.* Septembris sub initia Concilium coactum esse colligimus: viginti quippe diebus postquam solutum est, Chlodobertus & Dagobertus Principes lue extinguuntur, quos Chilpericus mense Octobri in Cotria sylva lugebat. Quot Episcopis constiterit, nobis ignoratur. Id unum tenemus, quid in eo Conventu gestum fuerit, narrante Gregorio.

Greg. l. 5. c. 50.

Riculfo falsa in Gregorium multa vomente, faber quidam lignarius, nomine *Modestus*, in has voces erumpit: *O infelix, qui contra Episcopum tuum tam contumaciter ista meditaris: satius tibi erat silere, & petitâ veniâ Episcopi gratiam impetrare.* Hic Riculfus exclamare, dici sibi silentium à Reginæ inimico, ne vera prædicet. Captus *Modestus* torquetur, virgis cæditur, asservatur in carcere. Intereà cùm Synodum ingressus Rex acceptâ datâque & salutatione & benedictione consedisset, Bertramnus Burdegalensis queritur, & sibi & Reginæ crimen objectum esse. Negat Gregorius, hæc unquam à se dicta: audisse quidem alios, se verò non excogitasse. Tum Rex, adhibitâ simul & prudentiâ & patientiâ hæc Synodo loquitur: *Crimen uxoris meæ meum habetur opprobrium. Si ergo censetis, ut super Episcopum testes adhibeantur, ecce adsunt. Certè si videtur, ut hæc non fiant, & in fidem Episcopi committantur, dicite, libenter audiam, quæ jubetis. Tunc cunctis dicentibus, non potest persona inferior super Sacerdotem credi, restitit ad hoc causa, ut dictis missis in tribus altaribus, me de his verbis exuerem sacramento. Et licet Canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.* Quibus peractis, Præsules convento Regi nunciant, id opus esse, ut *cum Bertramno accusatorn fratris communione privetur.* Respondente Rege, hæc à Leudaste sibi dicta esse, *placuit omnibus Sacerdotibus, ut sator scandali, infictater Reginæ, accusator Episcopi, ab omnibus arceretur Ecclesiis, eò quòd se ab audientia substraxisset.* Nec solâ communionis Ecclesiasticæ jacturâ Leudastes castigatur: alias adhuc sceleris sui pœnas persolvit. Obiit filius ejus, quem domi reliquerat: ipse verò regiis mandatis tectis omnibus prohibetur. Quibus cognitis, clam Turonos ingressus, quæ optima habuit, Bituricum transfert. Insequentibus se Chilperici ministris vix elapsus. Quas sibi collegerat opes, à *Berulfo* Duce captas illæ, Chilperico mittuntur, ductusque cum eis fuisset, nisi S. Hilarii Pictaviensis Basilicam ingrederetur. Eò confugerat, ut Ecclesiæ sanctitatem patratis infra porticum adulteriis violaret. Quibus offensa Regina, profanum azylo ejici suo jubet, qui sic expulsus in Bituricensi oppido latibulum quærit: *Capta ejus uxor in pagum Ternacensem exilio retruditur.* Riculfus verò Subdiaconus, calumniæ instrumentum morti destinatur. Cui tamen Gregorii precibus exemptus, solis crucistibus subditur: *Ab hora tertia diei revinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem dependebat: ad horam verò nonam depositus, extensus ad trochleas cædebatur fustibus, virgis ac loris duplicibus, & non ab uno vel duobus, sed quot accidere circa miseros potuissent artus, tot cæsores erant.* Ex misero vis tormentorum hæc extorsit: Reginæ crimen objectum dicebat, *ut ejecta de regno, interfectis*

ANNO DOM. 580.

terfectis fratribus & patre, Chlodoveus imperaret, Leudastes Ducatum acciperet, Riculfus Presbyter Turonensibus Antistes imponeretur, se ad Archidiaconatum promoto. Nec dum tragœdiæ finis. Riculfus Presbyter quasi jam Turonensis Episcopatus potiretur, argenteum descripserat Ecclesiæ, ejusque facultates omnes suam in potestatem redegerat. Eo loci res erant, cùm anno proximè futuro Turonos Gregorius reversus est: cui cùm nil salutationis Presbyter impertiret, & mortem etiam minitaretur, consalentibus Comprovincialibus, ab eo in Monasterium traditur, quo fugâ dilapsus ad Felicem Namnetensem fugit, à quo amanter collectus est. Synodi Brinnacensis apud Fortunatum mentio est, quo tempore Chilperici & Fredegundis adulatorio carmine laudes celebravit:

Gregor. l. 5. c. 49.

Ven. l. 9. c. 1.

Ordo Sacerdotum, venerandaque culmina Christi,
Quos dedit alma fides religione Patres.
Parvulus opto loqui, Regis præconia celsi
Sublevet exigui carmina vester amor.

Mors Agricolæ & Dalmatii.

X. Annum multis jam cladibus infaustum, lugubrem magis efficiunt illustrium Antistitum mortes: Perit *Agricola* Cabillonensis. Senatorio sanguine ortus, vir juxta prudens & elegans fuerat: temperantiam egregiè colebat: prandio abstinens, cœnâ solâ utebatur. Cum eloquentia mansuetudo ejus certabat. Multis civitatem suam ædificiis exornavit: *Ecclesiam fabricavit, quam columnis fulcivit, variavit marmore, musivo depinxit.* Obiit Episcopatus anno XLVIII. ævi autem LXXXIII. Venantii ad eum extat Epigramma:

Venant. l. 3. c. 24.

Præsul, honoris apex, generis fideique cacumen,
Cultor agri pollens, pastor opime gregis, &c.

Defuncto *Flavius* Gonthrami Referendarius successit. Excessit & *Dalmatius* Ruthenæ civitatis Episcopus, vir qui jejuniis, eleemosynis, pietate celebritatem condidit suam: *Ecclesiam construxit, sed dum eam ad emendationem sæpius destruit, incompositam dereliquit.* Successorem habuit *Theodosium*, oppidi Archidiaconum.

Gregor. l. 5. c. 45.

ANNO DOM. 581.

ANNO U. C. 1334. OLYMP. 340. PER. JUL. 5294. JUL. 626. DOM. 581. TIBER. 7. & 3. 4. CHILDEBERT. 6. *Sol.* 2. E. *Lun.* 12. *Indict.* 14. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 3. P. I. ...

Post Consulatum Tiberii II.

Langobardi Antharicfiol regem imponunt.

I. EXtincto *Clepho* Rege, ab anno DLXXIV. ad usque labentem Langobardi Ducibus utebantur. Mutatâ dein sententiâ, regimen summâ conspiratione monarchicum revocant. Quo tempore id fecerint, in Biclariensi Chronico reperimus. Anno Leovigildi decimo tertio *Longobardi in Italia Regem sibi ex suo genere eligunt vocabulo Antharic, cujus tempore & milites Romani omninò sunt cæsi.* Decennio Regibus eos caruisse, scripto prodit Warnefridus. Verùm Mario Aventicensi, & Biclariensi Scriptoribus, mutato regimini coætaneis fidem potius nostram astringimus, qui solius octennii interregnum statuunt. Quippe *Clephus* anno DLXXIV. ab uno è ministris ejus interfectus fuerat, Antharic verò labente in throno collocatur. Rem quod attinet, faciles Warnefrido assentimur: *At verò Longobardi cùm per annos decem sub potestate Ducum fuissent, tandem communi consilio Autharì Clephonis filium, suprà memorati Principis Regem sibi statuerunt. Quem etiam ob dignitatem, Flavium appellaverunt. Quo prænomine omnes, qui posteà fuerunt, Longobardorum Reges feliciter usi sunt. Hujus in diebus ob restaurationem regni Duces, qui tunc erant, omnem substantiarum suarum medietatem regalibus usibus tribuunt, ut esse possit unde Rex ipse, sive qui ei adhærerent, ejusque obsequiis per diversa officia dediti alerentur. . . . Erat sanè hoc mirabile in regno Longobardorum: nulla erat violentia, nulla struebantur insidia. Nemo aliquem injustè angariabat, nemo spoliabat. Non erant furta, non latrocinia, unus quisque quò libebat, securus sine timore pergebat.* Anno 585. regnum Anthari à Longobardis oblatum esse, Baronii sententia est. Quam Biclariensis Abbas Chronologiam refellit. Quadriennii metachronismo hîc illustrissimi Purpurati Annales laborant.

Warnefr. l. 3. c. 16.

Bar. An. 585. n. 1.

Dissidio Gunthramnum inter & Childebertum. Chilpericus ditionem Gunthrami vastat.

II. Non eâ porrò æquitate Galliæ res administrabantur, ambitione vincula sanguinis omnia prorsus solvente. Anno DLXXVII. extinctis Clothacario & Chlodomire, Rex Gunthramus defunctorum parens, luctibus immersus suis, accersitum ad se Childebertum sibi filium adoptaverat, eique in solio suo collocato, hæc locutus erat: *Una nos parma protegat, unaque hasta defendat. Quòd si filios habuero, te nihilominus tanquam unum ex his reputabo.* Quod natura, quod amor tam arctè conglutinaverat, potuisse dissolvi, quis crederet? At omnia regnandi vincit amor. Novigento morabatur Chilpericus, cùm *Ægidius* Rhemensis Episcopus nobilioribus Childeberti Proceribus comitatus, ad Regem Legatus accessit, ut conjunctis viribus suo Gunthramnum regno spoliarent. Indignam sanè Episcopo legationem, cujus munus est, pacem inter consanguineos stabilire. Discordiæ prætextus non defuit. Massiliensis oppidi partem à Childeberto Sigeberti post obitum Gunthramo concessam, missi ad eum Legati repetunt. Provinciæ præerat *Dynamius*, qui Theodoro Massiliensium Antistiti insidiabatur, quem & ad Childebertum confugientem Gunthramus detineri jusserat. Quod & dissidii materiam aluit. Childebertus Gundulfum Ducem Massiliam dirigit, Theodoro Antistite comitatum. Negabat introitum Dynamius: tandem Ducis ad colloquium vocatus, in proximam civitati Sancti Stephani Basilicam intrat. Tum clausis subinde portis, milites, qui Dynamium sequebantur, ingressu prohibentur. Habitis ultrò citròque sermonibus, Dynamius suorum auxilio nudatus, veniâ postulatâ, Childeberto obsequium adhibito vel juramento pollicetur. Tum apertis portis Dux, Episcopusque in urbe recipiuntur. Seditionis in Episcopum autores *Anastasius* Abbas, & *Proclus* Presbyter tecta Dynamii ut asylum petunt. Restituto Episcopo, redactâque Childeberti in ditionem civitate, dum *Gundulfus* ad eum redit, juramenti prorsus immemor Dynamius, Gunthramo nunciat, quòd *partem sibi debitam civitatis per Episcopum perderet*: eâ igitur pellendum esse, ut tutam possessionem retineret. Quibus Rex accensus, Theodoro exilium imperat. Cùm ægrè oppido evelli posset, suburbani Oratorii dedicationem expectant. Cui peragendæ egressum Antistitem invadunt, equo dejiciunt, Clericos cædunt, & vili jumento impositum ad Gunthramnum ducunt. Agnitâ tamen ejus innocentiâ, in Ecclesiam redeundi facultatem impetrat. Hinc graves Childebertum inter & Gunthramnum conflatæ inimicitiæ: *Rupto fœdere sibi invicem insidiabantur.* Tum sopita

Gregor. l. 5. c. 17.

Anno Dom. 581.

pita Chilperici ambitio suscitari: Desiderio mandare, ut fraterno regno damna inferat. Qui *Ragnamodo* fugato, Petrogoricum capit: civitates, quæ in eo tractu ad Gunthramum pertinebant, Chilperici potestati subjicit: *Graviter tunc pagi Isidorensis, ac Berravensis urbis Turonica devastati sunt.* Hæc illa est fratrum concordia.

Gregor. l. 5. c. 12.

Mors Reginæ Austregildis.

III. Gunthramo alia quoque calamitas accessit, uxoris scilicet obitus. Eum quidem elapso anno illigat Gregorius: verùm labenti assignat Marius, quem Gregorio hîc anteponimus: *Indictione* XIV. *mense Septembri Austregildis Regina obiit, propter cujus transitum interfecti sunt duo Medici, Nicolaus & Donatus.* Miseræ Principis mortem fusiore stylo Gregorius prosequitur: *Fertur, Herodiano more, Regem petiisse, dicens: Adhùc spes vivendi fuerat, si non inter iniquorum Medicorum manus interissem. Nam potiones ab illis accepta mihi vi abstulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideò ne inulta mors mea prætereat, quæso & cum sacramenti interpositione conjuro, ut cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio trucidentur: ut sicut ego amplius vivere non queo, ita nec illi post meum obitum glorientur, sed sit unus dolor nostris pariter, & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex verò peracto ex more justitio, oppressus iniqua conjugis juramento implevit præceptum iniquitatis. Nam duos Medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri præcepit.*

Gregor. l. 5. c. 35.

Gunthramum deserit Mummolus: vitæ ipsius breviarium.

IV. Eo quoque anno Gunthramus fortissimum Ducem amisit, multis sanè victoriis nobilitatum: de quo hæc Marii in Chronico referuntur: *Mummolus Patritius cum uxore, & filiis, & multitudine familia, ac divitiis multis in marca Childeberti Regis, id est, Avinione confugit.* Quibus verò de causis bonum Principem de se benè meritum deseruerit, prorsus ignoramus. Fortissimi Ducis historiam summatim nostris inserre Annalibus tædio non erit: *Eunium, cognomento Mummolus, Peonio patre ortus, Antisiodorensis urbis incola fuit.* Regionem Comitis titulo Peonius administrabat, cùm misso ad Gunthramum cum muneribus filio, ut eâ indignitate remaneret, Eunius ipse officii hujus cupidus, sibi neglecto patre, illud impetravit. Gradibus gloriæ ad majores dein dignitates perveniens, Patritiatu ornatus, Longobardos impetum in Galliam facientes ingenti clade affecit. Irruentes & Gunthrami in regiones, Amo, Zaban & Rhodanum, vel fudit, vel Italiam repetere coëgit. Eoque laudis progressus est, ut à Gunthramo, Sigebertoque eligeretur, qui captas à Chilperico urbes in sui domini potestatem revocaret. Stimulis doloris agitatus, currente anno Avenionem petit, relicto domino. Gundobaldo, qui se Clotharii filium jactabat, conjunctus, multas Gunthrami urbes expugnavit. Obsidebantur Convenæ, ubi Gundobaldus includebatur, cùm fessi obsidione, quæ ad XV. usque diem protracta fuerat, Gunthrami Duces Mummolum ad defectionem sollicitant. Frustra ignoto homini militare: agnoscat potius Principem suum: exitium ei imminere, uxorem ejus captam esse, filios fortè non amplius inter mortales versari. Quibus permotus adhibito perjurio, Gundobaldum suis hostibus prodit, mox simili perfidiâ occidendus. Accinctus enim armis cùm Leudegisilli Gunthrami Ducis tentorium ingressus esset, questus promissam violari fidem, specie componendi tumultus Leudegisillus tentorium exit: *Quo egrediente confestim ex jussu ejus vallata est domus, ut hic interficeretur. Sed & ille cùm diutissimè contra bellantes restitisset, venit ad ostium. Cùmque egrederetur, duo cum lanceis utraque ei latera feriunt: sicque cecidit, & mortuus est.* Hæc anno DLXXXV. contigere. Capta defuncti uxor, ubinam thesauri ipsius reconderentur aperit: quinquaginta scilicet talenta argentea, aurea verò amplius triginta Avenioni includebantur, quæ Gunthramum inter & Childebertum dividuntur.

Anno Dom. 581.

Gregor. l. 7. c. 35

Lugdunense Concilium.

V. A Mummolo opportunus est ad res Ecclesiasticas transitus, de quo Lugdunensi in Synodo, quæ currente anno cogitur, tractatum est. Pauca sunt hujus Concilii vestigia: *Apud Lugdunum Synodus Episcoporum conjungitur, diversarum causarum altercationes incidens: negligentioresque judicio damnans. Synodus ad Regem revertitur, multa de fuga Mummoli Ducis, nonnulla de discordiis tractans.*

Gregor. l. 6. c. 1

Hospitii mors: vitæ ip[sius] breviarium. Ferreoli & Domnoli A[n]stitum obitus.

VI. Hospitii, qui vitam austeritatum varietate confertam agebat, mors à Gregorio Turonensi labenti anno affigitur. Niceni in oppido temperantiæ penè incredibilis ostendebat exempla: *Constrictus catenis ad purum corpus ferreis, induto desuper cilicio, nihil aliud quàm purum panem cum paucis dactylis comedebat. In diebus autem Quadragesima de radicibus herbarum Ægyptiarum, quibus Eremita utuntur, exhibentibus sibi negotiatoribus alebatur, & primùm quidem jus, in quo coxerant, hauriens, ipsas sumebat in posterum.* Multa & vaticinia edidisse, & miracula patrasse ferunt. Scilicet Longobardorum in Gallias adventum prænunciavit, brachium percussoris, quod diriguerat, *Crucis signo restituit: oleo benedicto infirmum sanavit. Apprehensâ manu cæsarie, attraxit caput illius in fenestram, assumptoque oleo benedictione sanctificato, tenens manu sinistrâ linguam ejus, ori verticique capitis infundit, dicens, In nomine Domini mei J. C. aperiantur aures tuæ, reseretque os tuum virtus illa, quæ quondam ab homine surdo & muto noxium ejecit Dæmonium.* Imminente morte vocato Monasterii Præfecto, mandat & parietem turris, cui includebatur, frangere, & ad Episcopum nuncios mittere, ut se triduo post excessurum sepeliat: *Adveniente autem die tertiâ deposuit catenas, quibus vinctus erat, & prostravit se in orationem, & cùm diutissimè cum lachrymis orasset, collocans se super scamnum, extensis pedibus, elevansque ad Cœlum manibus, gratias agens Deo, tradidit spiritum.* Nulla hîc apparent ministratæ morienti sive Unctionis extremæ, sive Eucharistiæ vestigia. Ad plures etiam abiit *Ferreolus Ucecensis Episcopus, magna vir sanctitatis, qui libros aliquos Epistolarum, quasi Sidonium secutus, composuit.* Vitæ quoque finem implevit Domnolus, Cœnomanorum Episcopus. Regnante Clothario *ad Basilicam Sancti Laurentii* Monachorum gregi præfuerat, ex quo ad Avenionensem Episcopatum Rex eum transferre decreverat. Quem cùm Domnolus repudiasset, ne regiâ præsentiâ privaretur, defuncto Innocentio Cœnomanensibus Antistes datur: *Qui post viginti duos Episcopatus annos, dum se cerneret morbo regio, calculoque gravissimè fatigari, Theodulfum Abbatem in locum suum praelegit. Padechisilus* tamen domus Regiæ major Domnolo succedit.

Gregor. l. 6. c.

Gregor. l. 6. c. 5

Gregor[ii] Turon[en]sis cum Judæo disputatio.

VII. Ut Gregorio Turonensi hæc nos docenti gratiarum aliquid rependamus, de ejus cum Judæo disputatione nobis est commemorandum.

ANNO DOM. 581.

dum. Benigno tunc Chilperico utebatur. Ad eum Novigento versantem Gregorius accesserat, cui Rex munera sibi à Tiberio missa ostendere voluit: *Aureos singularum librarum pondere, quos Imperator misit, ostendit, habentes ab una parte iconem Imperatoris pictam, & scriptum in circulo Tiberii Constantini perpetui Augusti: ab alia verò parte habentes quadrigam & ascensorem, continentesque scriptum, Gloria Romanorum.* Cùm Chilperico valedicturus Gregorius accederet, advenit & Judæus, Regi familiaris, nomine *Priscus.* Tum Rex apprehensa ejus cæsarie, Gregorium vocat, ut recutito manum imponat. Eo repugnante Rex miratur Judæorum incredulitatem, qui promissum in Prophetis Messiam non intelligebant. Ad hæc Priscus: *Deus,* inquit, *non eget conjugio, neque prole ditatur, neque ullum consortem regni habere patitur.* Regerente Chilperico, *Deum à spirituali utero Filium genuisse,* respondit Judæus: *Num quid Deus homo fieri potuit, aut de muliere nasci, verberibus subdi, morte damnari?* Silente Chilperico, Judaicæ objectioni Gregorius sibi respondendum esse duxit. Ex oraculis ergo demonstrat, nobis opus fuisse Redemptore, *cujus vulnere curati, resurrectione erecti, ascensione glorificati sumus.* Cùm Gregorii rationibus Judæus non magis moveretur, *quàm si dura silex, aut stet Marpesia cautes,* Chilpericus hæc Gregorio loquitur: *Dicam tibi, ô Sacerdos, quod Jacob dixit ad Angelum, qui ei loquebatur, Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi jubet, quibus ablutis, facta oratione, accepto pane, gratias Deo agentes, & ipsi accepimus, & Regi porreximus, haustoque mero, valedicentes discessimus. Rex verò ascenso equo, Parisios est regressus cum conjuge & filia, & omni familia sua.*

Gregor. l. 6. c. 5.

Cum Eutychio disputat Gregorius Magnus: vitæ ipsius breviarium ad disputationem usque.

VIII. Prisci cum Judæo disceptatio admonet, mentionem quoque facere de instituta apud Regiam urbem Gregorium Magnum inter & Eutychium disputatione. Verùm antequam de ea referamus, quis sit Gregorius ille, qui nunc prodit in scenam, & elapsis aliquot annis Pontificatum accipiet, nobis est declarandum. Gregorius Senatorio sanguine cretus, atavum *Felicem* II. Romanum Episcopum, patrem *Gordianum,* matrem *Silviam* habuit, mulierem virtutibus, pietateque suâ conspicuam. Gordium *fuisse aliquo modo sacris initiatum,* ex ipsius imagine juxta Monasterii Nymphium collocatâ, conjecturâ Baronius fecit. Imaginem describit Joannes Diaconus: *Gordiani habitus castanei coloris planeta est, sub planeta Dalmatica, in pedibus caligas habens, statura longa, facies deducta, virides oculi, barba modica, capilli condensi, vultus gravis.* Baronii tamen conjectura nihili est, cùm planetam Dalmaticamque promiscui tum usus fuisse ostendat imago Silviæ Gregorio matris: *Depicta est Silvia, candido velamine, à dextro humero taliter contra sinistram revoluto contecta, ut sub eo manus nunquam de planeta subducat. Et circa pectus sub gula inferior tunica pseudolactini coloris appareat, quæ magno sinuamine super pedes defluat: duobus zonis ad similitudinem Dalmaticarum, sed latioribus omninò distincta, statura plena, facies rotunda quidem & candida, sed senii jam rugosa.* Gregorianæ vitæ epitomen continent verba Gregorii Turonensis, quæ repræsentabimus: *Hic de Senatoribus primis ab adolescentia*

Bar. An. 604. n. 26.

Joan. Diac. Vit. Greg. l. IV. cap. 83.

Greg. Hist. l. 10. c. 1.

devotus Deo in rebus propriis, sex in Sicilia Monasteria congregavit: septimum intra urbis Romæ muros instituit: quibus tantum delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua vendidit, cum omni præsidio domus ac pauperibus erogavit, & qui antè serico contextu, ac gemmis micantibus solitus erat per urbem procedere trabeatus, nunc vili contextus veste, ad altaris Dominici ministerium consecratur, septimusque Levita ad adjutorium Papæ adscisitur. Tantaque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in jejuniis erat, ut infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, dialecticisque, ac Rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in urbe ipsa putaretur esse secundus. Hæc quotquot eniti potuimus, temporibus suis dividemus. Baronius existimat Gregorium anno labente Præfectum urbis egisse, probatque ex Laurentii Junioris Episcopatu, cujus initia anno DLXXI. assignat. Hanc tamen Chronologiam prorsus respuendam esse censemus, cùm certum sit, labente anno Gregorium Apocrisiarii munere Constantinopoli functum esse. Regnante adhuc, valenteque Tiberio, quod verbis ipsius Gregorii demonstratur: *Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti, gravissimâ à nobis cœpimus simulatione resilire, cum piæ memoriæ Tiberius Constantinus Imperator, secretò me & illum (Eutychium) suscipiens; quid inter nos discordia versaretur agnovit.* Gregorius verò aliquandiu Monachum prius egit, quam creatus à Pelagio II. Diaconus, in urbem regiam mitteretur. Decennio circiter igitur antequam Baronius putat, Gregorius Romæ Præturam urbanam gerebat, sub annum scilicet DLXXI. quo jam in tria Capitula se adversarium intendit. Laurentius Mediolanensis Antistes promissionem de trium Capitulorum damnatione Romam miserat, quæ à novis Antistitibus per ea tempora petebatur. Cui etiam se Prætorem urbanum subscripsisse Gregorius narrat in sua ad Constantium Epistola: *Quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem Sedi Apostolicæ transmiserit; in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc urbanam Præturam gerens, pariter subscripsi.* Intereà vitæ mundanæ pertæsus, asceticam animo amplectebatur. Hoc ipse Leandro testatur in sua ad Moralium libros Præfatione: *Inolita me consuetudo devinxerat, ne exteriorem cultum mutarem.* Tandem ut mente, sic corpore seculi tumultus fugiens, Monasterium veluti portum ingreditur, mortuo Gordiano. Illud ipsum Monasterium fuit, quod in urbe conditum, *Sanctorum Andreæ & Luciæ* Monasterium vocabatur, cui ipse Gregorius Valentium præfecerat. Quo & Magistro ad disciplinam monasticam excolendam uti voluit. Hinc ipsius Gregorii verba in Dialogis: *Vita venerabilis Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meoque Monasterio præfuit, prius in Valeria Provincia suum Monasterium rexit.* Quàmdiu vixerit in Monasterio Gregorius, clarissimus disquirit Mabillonius, in sua de monastica vita Gregorii ad Adrianum Valesium Dissertatione. Geminam distinguit Gregorii in Monasterio commorationem, *quæ utraque annorum ferè septem, aut octo fuit.* Non placet sanè Baronii sententia, quæ vix integrum Monachatui Gregoriano biennium concedit, in eo collocata fundamento, quòd anno 581. Gregorius urba-

ANNO DOM. 581.

Error Baronii.

Bar. An. 581. n. 56.

Greg. Mor. lib. XIX. cap. 29.

Greg. l. 3. Ep. 2.

Greg. Dial. l. 4. c. 21.

Anal. t. 2. 156.

nam Præfecturam gesserit. Quam sanè falsissimam Cavius immeritò amplexus est. Neque in tam brevi Monachatu nobilem rerum divinarum sibi notitiam comparare potuisset. Malumus tamen diuturnitatem Gregoriani Monachatus in incerto esse. Joanni Diacono, aliisque persuasum, in Benedicti Regula Gregorium se constituisse. Sed non ita est. *Equitii* disciplinam amplexus est, qui Valeriæ Monasteriis Præfectus erat. Jam Abbatis dignitate ornatus erat *Equitius*, cùm Benedictus eremum petit. Neque Gregorius vel leviter innuit, unum se ex Benedicti alumnis fuisse, licet de eo frequentem mentionem agitarit. Denique disciplinam ab illa Benedicti diversam Gregorius instituit, quod à Benedicti filio prorsus abhorret. Gregorius in sua ad Anthemium Subdiaconum Epistola vetat, ne pueri ante XVIII. annos includantur Monasterio: *Quia dura est in Insulis Congregatio Monachorum, etiam pueros in eisdem Monasteriis ante decem & octo annorum tempora suscipi prohibemus.* Atqui pueros annis XVIII. minores recipit Benedicti Regula. Hinc capite 37. sancitur: *Licet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his ætatibus, senum videlicet & infantium, tamen & Regulæ autoritas eis prospiciat.* Videatur & Regulæ c. 30. Totus est Mabillonius, ut Benedictinis Gregorium suis inserat, sed ne vero similibus quidem argumentis utitur. Benedictum laudarit, ejus etiam Regulam commendarit Gregorius. Incredibile est, Gregorium si Benedictinum egisset, à Patris sui disciplina discessisse, quod tamen ab eo factum, verbis expressis ostendimus. Præterea ad Novitiorum probationem biennium Gregorius imperat: *Monasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, ut eos, quos ad convertendum susceperint, priusquam biennium in conversatione compleant, nullo modo audeant tonsurare.* Quæ disciplina ab illa Benedicti dissidet, c. 58. *Post sex mensium circuitum Novitio relegatur regula, ut sciat ad quid ingrediatur, & si adhuc stat, post IV. menses, iterum legatur ei hæc eadem regula; & si habitâ secum deliberatione, promiserit se omnia custodire & cuncta sibi imperata servare, tunc suscipiatur in congregatione.* Annum igitur unum Benedictus, non biennium probationis Gregorius Novitiis constituit. Diu satis in suo Monasterio vixit Gregorius, antequam Diaconatum indueret, quem jubente Pelagio Secundo suscepit. Quòd si Gregorio integrum fuisset, eam sanè provinciam detrectasset, quam solus obedientiæ amor solitudinis studioso imposuit. Hinc verba ipsius ad Leandrum in Præfatione ad Moralium libros: *Cùm mihi ad percipiendum sacri altaris ministerium obedientiæ virtus opponitur, hoc sub Ecclesiæ colore susceptum est, quòd si inulte liceat, iterum fugiendo deflectatur. . . . Eo quoque tempore, quo ad Ministerium altaris accessi, hoc de me ignorante, ante me actum est, ut sacri ordinis pondus acciperem, quatenùs in terreno Palatio licentius excubarem.* Scilicet invaluerat consuetudo, ut unus de Romanæ Ecclesiæ Diaconis Constantinopolim mitteretur. Hinc Gregorii excusatio, quòd Responsalem in Palatio nullum Phocas invenisset: *Quòd permanere in Palatio juxta antiquam consuetudinem Apostolicæ Sedis Diaconum vestra serenitas non invenit, non hoc meæ negligentiæ, sed gravissimæ necessitatis fuit.* Quo tempore Gregorius à Pelagio Constantinopolim Responsalis missus fuit, nobis ignoratur. Ex ipsius verbis anno superiore eo functum officio colligimus.

Greg. l. 1. Ep. 42.

Greg. l. 8. Ep. 23.

Greg. l. 12. Ep. 45.

Eutychii de beatorum corporibus cum Gregorio disputatio. Disputationis exitus.

IX. Dum in urbe regia Gregorius versatur, magnum de caecitatis corporibus cum Eutychio certamen iniit, quod perperàm à Mabillonio Baronioque post annum 583. contigisse creditur. De Resurrectione librum Eutychius ediderat, quo contendebat, corpora beatorum palpatione non posse ullâ tangi, quasi vento tenuiora & desiccatiora redderentur. Quod cùm; nec injuriâ sanè Gregorio displicuisset, sententiæ ejusmodi confutationem aggreditur. Audiantur verba Gregorii: *Neque sicut Eutychius Constantinopolitanæ urbis Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aëreque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile per effectum spiritualis potentiæ, sed palpabile per veritatem naturæ.* Objicienti Christum discipulis dixisse, *Palpate & videte*, respondebat Eutychius, *post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem esse aliquam redactum.* Instabat Gregorius, eam corporis Dominici mutationem mortem esse, quâ destruebatur. Petitam verò ex verbis Pauli rationem Eutychii, *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt*, sic solvebat: *Aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam.* Eâ disputatione concordia disputantium dissiluerat, quæ interveniente Imperatoris curâ tandem redintegratur. Referantur verba Gregorii: *De hac re in longa contentione producti, gravissimâ coepimus à nobis simultate resilire: cùm piæ memoriæ Tiberius Constantinus Imperator secretò me & illum suscipiens, quid inter nos discordiæ versaretur agnovit, & utriusque partis allegationes pensans, eundem librum, quem de Resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit, ut flammis cremari debuisset.* Hîc exterminanda prorsus est Baronii Chronologia, qui Eutychii cum Gregorio disputationem cum anno DLXXXVI. conjungit, Tiberii & Eutychii post obitum quadriennio.

Gregor. Mor. l. 14. c. 32.

Marii Chronicum.

X. Marius Aventicensis Episcopus labente anno Chronico suo finem imposuit. Scriptor insignis, qui Occidenti Imperio Romano funus duxit; qui Barbarorum tempora, Provincias Romani Juris armis arbitris inter se dividentium, illustravit; qui Francorum, Burgundionum, Gothorumque Regum veterum exordia, res gestas, obitusque optimis temporum characteribus consignavit, licet aliquando in errorem delapsus fuerit. Incipit Chronicum ab anno 465. quo *Avitus* Imperator est renuntiatus, & in 581. desinit. Maximo nobis auxilio Marius fuit ad refellendum Baronium. Chronico Marius suo superfuit, qui Matisconensi Concilio IV. anno 585. celebrato præsentiam attulit suam. Inter Episcopos reperitur *Marius Episcopus Ecclesiæ Aventicæ.* In Æduis nobilibus parentibus ortus, Lausanensem, seu Aventicensem Episcopatum annos XX. menses VIII. administravit. Obiit, ut ajunt, annos natus LXIV. pridie Kalendas Januarias, quâ die nomen ejus sacris Fastis ascribitur.

Anno

ANNO U. C. 1335. PER. JUL. 5295. JUL. 627. DOM. 582. MAURICII 1. CHILDEBERTI 7. *Sol.* 3. D. *Lun.* 13. *Indict.* 15. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 4. P. 29. *Mart.*

Post Consulatum Tiberii III.

Chilperici clementia: filius ei nascitur.

I. CHilpericus Gunthrami urbibus, quas suæ potestati subjecerat, novos Comites imponit, tributaque ærario inferri suo jubet. Quæ petulanti in Regem Epistolæ occasionem præbuere. Charterio Petrogoviensi Episcopo ascribebatur, querenti, *Se à Paradiso ad inferos descendisse, quod à regno Gunthrami in Chilperici fuerit ditionem commutatus.* Epistolæ latores à *Nonnichio* Lemovicensis oppidi Comite comprehensi mittuntur Regi, qui Charterium subinde accersi jubet. Literarum se autorem fuisse negat. Frontonius nunciis literas dederat, Charterii Diaconus, qui dictante Episcopo eas se confecisse profitetur. Accusatorem repellebat Charterius sibi inimicum. Hìc laudanda Regis se clementia prodit, qui ambobus injuriam condonat, causâ ad Deum relegatâ. Episcopum etiam rogat, ut & pro se Deo preces fundat, & Diacono veniam indulgeat. Hanc Christus mansuetudinem illicò munerat, dum post tot funera filium, nomine Theodoricum, Regi largitur. Pueruli nativitas parentibus gaudii multum attulit: *Jubet Rex omnes custodias relaxari, vinctos absolvi*, fisco debita condonari. Anno proximè secuturo, Paschatis festo regius puer à Ragnemedo Lutetiæ sacris undis abluetur. Ne verò in pœnam incurreret Rex, quam factâ conventione fratres sibi imposuerant, si absque alterius consensu oppidum quis ingrederetur, cœlestibus telis pro clypeo Sanctorum opponit exuvias: *Reliquiis Sanctorum multorum præcedentibus urbem ingressus est, diesque Pascha cum multa jocunditate tenuit, filiumque suum baptismo tradidit.*

Greg. l. 6. c. 7.

Chilpericus Judæos ad baptismum cogit infelici successu.

II. Præposterus Religionis amor pessimo exemplo Chilpericum impulit, ut vi adhibitâ Judæos ad fidem suscipiendam cogeret, quasi ad credendum Principum jussa admitterent mortalium mentes, quæ solo rationis imperio regi debent. Quo successu regiâ autoritate Judæi baptizati sint, narret ipse Gregorius: *Rex Chilpericus multos Judaorum eo anno baptizari præcepit, ex quibus plures excepit è Sancto Lavacro. Nonnulli tamen eorum corpore tantùm, non corde abluti, ad ipsam, quam prius perfidiam habuerant, Deo mentiri regressi sunt: ita ut & Sabbatum observare, & diem Dominicum honorare viderentur.* Prisci tamen, qui cum Gregorio anno superiore disputationem habuerat, nullo expugnari modo pertinacia poterat. Jubente ergo Rege carceri includitur, ut vel invitus Christianus fieret. Ille datis muneribus temporis spatium postulat, *donec filius ejus Massiliensem Hebræam accipiat.* Intereà Priscum inter & *Pathirum* ExJudæum, quem Chilpericus baptismo susceperat, dissidii aliquid exoritur: *Cùmque die Sabbati Priscus præcinctus Orario nullum in manus ferens ferramentum, Mosaicas Leges quasi impleturus, secretiora competeret, subitò Pathir adveniens ipsum gladio cum sociis, qui aderant, jugulavit.* Mox Juliani ad Basilicam confugit homicida: cui Rex vitam quidem concedi, servos verò ejus, ut facinorosos, asylo evulsos occidi jubet. Quorum unus, ubi Pathir fugâ elapsus est, nudato gladio socios ad unum cunctos interficit, qui dein egressus Basilicâ, à populo mactatur. Pathir, qui acceptâ licentiâ Gunthrami regnum petierat, à Prisci consanguineis non multò pòst meritæ morti mittitur. Tragica vel una historia hæc documento est, Religionem liberam esse, nec minis, cruciatibusve homines ad fidem esse cogendos, ne Sacramentorum sanctitas violetur, hypocrisisque pro pietate obtrudatur. Chilperico longè sapientiores fuere Toletani Patres, qui hæc de Judæis sanxere: *De Judæis præcepit Sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre. Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat. Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ.* Eo quoque Aviti Præsulis factum, cujus meminimus, est referendum.

Gregor. l. 6. c. 17.

Tolet 4. c. 55.

Chrodini mors. viri pietas.

Gregor. l. 6. c. 20.

III. *Pathiri*, sceleratorumque mortem retulimus, viri pietate insignis obitum nunc commemoremus. Is est *Chrodinus*, qui posteris famam commendavit suam: *Vocatis Episcopis, quorum erat parva facultas, dato epulo, ipsas domos cum cultoribus & culturis, cum argento, peristromatibus, utensilibus, ministris & famulis benignè distribuebat, dicens: Sint hæc Ecclesiæ data: & dum de his pauperes reficiuntur, mihi vitam obtineant apud Deum.* Obiit ætate septuagenarius. Extat Venantii epigramma, quo Chrodini de celebritate monemur:

Venant. l. 9. c. 16.

Itala terra tibi, pariter Germania plaudunt,
Laus tua cunctorum semper in ore sonat.
Clarus ab antiquis digno genere por ortu
Regibus & Patriæ, qui placiturus eras,
Tutoremque alii, nutritoremque fatentur,
Et fit certamen de pietate tua.

Tiberius Mauritium Imperatorem dicit: moritur.

IV. Clariore adhuc funere nunc in Orientem vocamur. Tiberius Imperium feliciter juxta & clementer administrabat: non in suos duntaxat, sed in hostes etiam munificus, quippe qui Persas captivos Constantinopolim perductos, omnes egregiè vestitos domum remiserat. Mauricium quoque victorem ex Persido reversum honorificè excepit. Sed irato Deo Tiberius terras relinquere jubebatur. Augusto mense mora specie jucunda quidem, corrupta tamen cùm edidisset, in phthisim incidit. Cùm mortem sibi imminere sensisset, *quinta Augusti* Mauritium Cæsarem dicit, increscente morbo Augusti XIII. Augustum creat. In Palatii Aulam vocato Joanne, qui defuncto Eutychio successerat, congregatisque Imperii Proceribus, Joanni egregio Oratori, qui Quæstoris munere fungebatur, injungit id officii, ut priusquam novus Imperator renunciaretur, concionem haberet. Insigni eâ oratione ostendit Imperator, difficultatum omnium maximam illam esse, dignum sibi successorem eligere, qui decessore sit longè præstantior, ut ejus errata corrigat: quod nisi fiat, à fundamento ruat Imperium necesse est. Oculos se in Mauritium conjecisse, virum virtutibus, victoriisque illustrem, qui suis egregiis certaminibus pignus futuræ suæ erga imperium providentiæ in sinu Reipublicæ deposuit. Itaque libenter ei & summam rerum, & filiam Constantinam se credidisse. Ad Mauritium verò conversus, *Tu*, inquit, *pulcherrimum mihi Epitaphium, imperium tuum facere perge, sepulchrumque meum virtutibus tuis exorna.* Monet potestatis summæ fastigium rationis freno cohibendum esse. Civium sibi potius amorem, quàm metum

esse

esse comparandam: purpuram sapientiâ vacuam vilem pannum esse. Coronam gemmis radiantem nil à calculis differre putet: sceptrum splendidam potius servitutem esse, quàm immensam potestatem. Orationem obortæ auditorum lachrymæ excipiunt. Tum Tiberius sublatam sibi coronam, & purpuream chlamydem Mauritio circumdedit. Simul Constantinam novo Principi nuptum collocat: ac quasi eo duntaxat fine vitam retinuisset, ut suorum, Reipublicæque saluti provideret, posterâ luce optimus Imperator vivendi curriculum conficit. Nostram verò Chronologiam illustret Chronicum Alexandrinum: *Quinto Augusti Indict.* XV. *creatus est Cæsar Mauritius Tiberius, & XIII. Augusti coronatus Augustus. Data illi in uxorem à Tiberio novo Constantino filia Constantina XIV. Augusti, moritur novus Constantinus in Processo Hebdomi, impositoque ejus funere in navi, defertur Constantinopolim, posteroque die exequiis celebratis, corpus in Æde Sanctorum Apostolorum deponitur.* Ferunt morienti id visum objectum esse. Vocem audire sibi visus est, *Tiberi, Tersanctum tibi Numen nunciat tyrannica impietatis tempora, te imperante, minimè ventura:* quibus tyrannis Phocæ indicabatur. A Justini obitu, qui anno DLXXVIII. quinto Octobris die contigit, Tiberius quatuor annos imperavit, menses decem, diesque totidem. Itaque Baronii error emendari debet, qui quadriennio solo Tiberium absque Collega imperasse tradit: *Moritur*, inquit, *cùm imperasset solus annos quatuor.* Princeps si quis alius mortalium admiratione dignus, qui virtutum suarum splendore non Orientem modò, verùm etiam Occidentem illustrabat, quibus Gregorius Turonensis insigne testimonium reddidit: Tiberius Imperator *erat summa bonitatis, in eleemosynis promptus, in judiciis justus, in judicando cautissimus, nullum despiciens, sed omnes in bona voluntate complectens, omnes diligens, ipse quoque diligebatur ab omnibus.*

Nicephor. l. 18. c. 6.

Error Baronii.

Bar. An. 586. n. 10.

Gregor. l. 6. c. 30.

Mauritii anni & mores.

V. Tiberii successor & gener Mauritius, Romanis majoribus ortus, *Arabissum* Cappadociæ oppidum patriam habuit. Variis gradibus ad honores ascenderat, ut apparet ex Gregorii Magni Epistola ad ipsum scripta, qui sic ipsi loquentem Christum inducit: *Ego te de Notario Comitem Excubitorum, de Comite Excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem feci.* Dignis fortunâ suâ moribus præditus erat, quos constantiâ & temperantiâ condiebat. Nunquam gulæ inservuit, rebus duntaxat utens, quæ vitæ necessaria sunt. Divinitùs fastigii futuri signa ajunt ipsi ostensa fuisse. Apud Antiochiam Deiparæ Basilicam ingressus, cùm intra Sanctuarium thus offerret, *Velum altaris conflagrare visum est.* Visum reformidanti Gregorius, qui tum astabat, summa quædam & eximia significari portendit. Pater etiam ipsius affirmavit, quo tempore filius conceptus est, vitem maximam in somnis vidisse, è cubili suo exortam, ex qua multæ & pulcherrimæ uvæ penderent. Neque futura Mauricii magnitudo Eutychio ignota fuit, si vera prædicat Eustathius. Versantem in Amaseno Monasterio Eutychium Arabisseni nonnulli convenerant: de quorum oppido cùm mentio agitata fuisset, illis lepidè dixit: *Magna est civitas vestra, & de illa meritò dici potest, è Nazareth potest aliquid boni esse?* Cùm Tiberium ægrotantem visitasset, & multa de successore ejus dicerentur, dum plures nominantur, silentium tenuit. At nonnullis Mauritii mentionem facientibus, *Verè non est alius*, inquit, *idque juramento asseruit.* Quorum vaticiniorum fides sit penes Autorem. Mauritius porrò Imperium adeptus, illud ad annum usque DCII. administrabit, quo Novembris XXVII. feriâ tertiâ à Phoca tyranno interficietur. Imperavit ergo annos XX. menses tres, dies quindecim. Quos privatus mores induerat, eos Imperator constanter retinuit: *Raro dabat copiam ipsum conveniendi, idque non nisi de rebus seriis. Superfluis autem sermonibus aures suas obturabat, non quidem cerâ, ut est, apud Poetam, sed ratione. Porrò inscitiam, quæ mater est temeritatis, & ab ea disjunctam, ac nihilominùs conjunctam ignaviam, ita ab se depulerat, ut quoties in discrimen veniret, prudentiæ; quoties cunctaretur, securitati ascribendum esset.* Benignitatem vel in proditores Imperii suam ostendit, ut leviore quàm merebantur pœnâ afficerentur. Alamundarum enim Scenitarum Ducem, cum uxore & liberis quibusdam in Siciliam deportari jussit. Naamanem quoque Alamundari filium, qui multâ & Phœniciam, & Palæstinam clade affecerat, omnium sententiis ad capitale supplicium damnatum liberæ custodiæ inclusit, nec gravius quidquam de eo constituit. Sed & Mauritio inerat religionis & pauperum amor. Testis ejus Epistola, quam initio Imperii ad Theodorum Archimandritam scripsit, de qua mentionem fecit Gregorius vitæ ipsius conditor: *Ubi defuncto Tiberio Mauritius imperium obtinuit, & ejus verborum memor, Epistolam ad illum misit, rogans ut Deum pro se deprecaretur, ut imperium in pace tueri posset, & ab hostibus defendere, addiditque, ut peteret, si quid a se vellet. Sanctus autem Theodorus B. Philumenum misit, & rescripsit Imperatori, ut in usus pauperum aliquid frumenti Monasterio tribueret. Addixit igitur Imperator Monasterio singulis annis tritici modios sexcentos, & poculum illis pro munere misit.* Tantarum tamen decus virtutum avaritiæ labes deformavit, quæ tandem in ejus vertit exitium.

Evagr. l. 5. c. 1.

Nicephor. l. 18. c. 10. Evagr. l. 6.

Bar. An. 586. n. 23.

De annis Mauritii Augusteis Baronii errores.

VI. Baronius corrupto Evagrii loco deceptus, in quo legitur, Justinum *duodecim annos imperasse, & quatuor cum Tiberio*, mortem Tiberii, & Mauritii initium anno DLXXXVI. assignarat. Ex quo annos duntaxat XVII. Mauritiano imperio assignare cogebatur, cùm in confesso sit omnibus, Phocam anno DCII. Mauritium ambitioni suæ mactasse. Ex monstrosa ea Chronologia fœdissimam Annalibus suis perturbationem induxerat, cùm imperio Tiberii ea tribueret, quæ Mauritii ad Principatum pertinent. Evagrii verò locum, cui innititur, corruptum fuisse, & facilè deprehendere, & ex Evagrio emendare poterat. Verba sunt Evagrii: *Atque hic historia nostra finis esto, anno scilicet duodecimo Principatus Mauritii.* Annus est ex Baroniana Chronologia DACVIII. Atqui anno DACIV. verba hæc sunt exarata. Antiochena quippe lues, quæ biennio post captam à Persis Antiochiam grassari cœperat, annis duobus & quinquaginta orbem terrarum depasta erat. Capta est Antiochia anno DXL. Incepit igitur pestis anno DXLII. cui si anni LII. addantur, ad DXCIV. pervenimus, quo librum Historiæ suæ quartum condebat Evagrius. Is verò Mauritii *duodecimus* erat, teste Evagrio. Mauritius igitur Reipublicæ clavo admotus est anno DLXXXII. Præthereà Scriptores Mauritio coætanei annos ci XX. tribuunt. Joannes Biclatiensis:

Evagr. l. 5. c. 24.

Evagr. l. 4. c. 29.

ANNO DOM. 582.

riensis: *Mauritius regnat annos* XII. Tot & annos Mauritio tribuit Theophylactus Simocata. Qui per annos Mauritiana gesta dividit: *Vicesimo Petrum Prætorem Europæ declaravit.* Quibus addi potest Chronicum Alexandrinum. Baronius se errasse serò tandem intelligens, quæ magno molimine de Mauritianis annis Chronologiæ fundamenta posuerat, manibus evertit suis. In editione quippe Coloniensi, quâ utimur, anno 1624. adornata, hæc legimus: *Gregorius Turonensis affirmat Mauritium inisse imperium anno* VIII. *Childeberti Regis, idemque superius tradit, eo anno ultimum Januarii fuisse Dominicam diem, quo Dominicalis littera fuit C. quam manifestissimum est cadere in annum* DLXXXIII.... *Quamobrem errore correcto, numeretur annus iste Mauritii tertius, cujus primus numerandus fuerat anno Christi* DLXXXIII. Ea quidem Chronologia ad verum propius accidit, non est tamen expers erroris. Fallitur sanè Gregorius, & secundum Gregorium Baronius, qui initia Mauritiana in anno DLXXXIII. collocant, devorato Imperii hujus anno. Id etiam patet ex morte Eutychii, quæ illo ipso anno contigit, quo Mauritius est coronatus. Obiit autem Eutychius *sexto Aprilis, Indictione* XV. quæ sunt indicia labentis anni. Præterea nova nobis macula delenda est, quam Baronii Chronologia suscepit. Etenim in mentem sibi induxit, Calendas Januarias, quæ Mauritiana initia proximè exceperunt, ejus Consulatu ornatas fuisse: *Dicere necessariò opus est, Mauritium regnare cœpisse anno* DLXXXIII. *qui Consulatum gessit anno sequenti.* Atqui ex Chronico Alexandrino scimus, menses XVII. prius effluxisse, quàm Mauritius Consulatum adiret: *Indict. I. primus annus cæteris Consulibus, atque ex communi hominum sensu scriptum est, Post Consulatum divinæ memoriæ Tiberii Constantini anno IV.*

Bar. An. 586. n. 10.

Error Baronii.

Bar. An. 586. n. 10.

Chron. Alexandr.

Mauritii cum Constantina nuptiæ.

VII. Ubi justa Tiberio soluta sunt, Mauritius annos *tres & quadraginta* natus, teste Zonarâ, de celebrandis cum Constantina nuptiis cogitat. Magnificæ quidem nuptiæ fuerunt, & Augusteo fastigio dignæ. Conjuges vestes induebant purpureas, gemmis distinctas, coronas quoque pretiosis lapidibus insignitas gestabant. Senatores splendidè vestiti accensis facibus, hymnis carminibusque ceremoniæ decus addebant. Epulationes & vicatim populo sunt exhibitæ. Intereà Abaram excursus oblatâ pecuniâ sibi sistendos esse, Mauritius putat. *Chaganus* Barbarorum Rex fabros à Tiberio petierat, qui sibi balneas ædificarent. Pontem in Danubio struere missos opifices cogit, ut fluvium citra periculum trajicere, & Romanas Provincias populari posset. Jam Sirmium expugnarat, cùm Mauritius inducias emit, eâ lege, ut quotannis vestes, aurique pondo octoginta millia Barbaris penderet.

Niceph. l. 18. c. 8.

Zonar. l. 14. p. 73.

Simoc.

Eutychii Constantinopolitani obitus: Joannes ei succedit.

VIII. Res Imperii diu satis nos detinuere: ad Ecclesiasticas convertatur oratio. Eutychius celebris ille Constantinopolitanorum Præsul luci eripitur. Paschatis solemnitatem Martii XXXI. celebrarat, vespertinasque Deo preces solverat, cùm subitò in morbum incidit: *Reversus in Episcopium in lectulo suo decubuit, vehementique febre circa mediam noctem correptus est, atque ita mansit septem dies, assiduè precibus incumbens.* Ægrotum Tiberius Imperator invisit, ut & ab eo benedictionem acciperet, & quem Episcopatus successorem haberet, cognosceret. Ac Imperatori quidem benedictionem impertiit, alterum verò de successore silentium egit. Imperatori mortem imminere, prænuntiasse ferunt, quâ & quarto pòst mense functus est. Decumbebat etiam Gregorius Magnus validâ febre affectus, qui officii causâ ad Eustathium visitandum ex suis aliquos misit, ex quibus didicit, prorsus illum resipuisse, abjecto errore, quo afflatus erat: *Cùm nostri mei ad eum salutationis gratiâ pergebant, ut eorum relatione cognovi, ante eorum oculos pellem, manusque sic tenebat, dicens, Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus, quod sicut ipse fatebatur, omninò prius negare consueverat.* Obiit Eutychius sexto Aprilis feriâ secundâ, ut nos Theophanes monuit: *Hoc anno, die* VI. *Aprilis, Indictione* XV. *Eutychius Patriarcha diem ultimum obiit, & post dies sex Joannes magnæ Ecclesiæ Diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est.* Hinc Baronius errori eximi debet, qui primam Eutychianæ morti feriam assignat: *Sequenti Dominicâ, inquit, migrasse ex hac vita scribit Eustathius.* Atqui sextus Aprilis, quo Græcorum in Menæis Eutychii memoria recolitur, feriæ non primæ, sed secundæ cohærebat, vi Cycli Sol. 3. D. Itaque primus Aprilis in quartam feriam incidit. Joannis quoque consecratio *sex* diebus Eutychii post obitum peracta, diei Dominicæ est assignanda, Aprilis XII. Hic est ille Joannes, qui Mauricium inauguravit. Mirum est, Cavium, Du Pin, aliosque eruditos Joannis Episcopatus initia in anno DLXXXV. figere, qui triennii est metachronismus.

ANNO DOM. 582.

Greg. Mor. l. 14. c. 29.

Error Baronii.

Bar. An. 586. n. 7.

IX. Joannes, quem Cappadociâ ortum nonnulli putant, vitam primum privatam egit, quam non indecoris opificiis fovit. Abstinentiæ penè incredibili cùm sese addixisset, inde jejunatoris sibi nomen contraxit. Testis Nicephorus: *Qui quòd voluptates expugnarit, animique perturbationes coërcuerit, & imperium in ventrem exercuerit, Jejunator a Byzantinis cognominatur.* Pietatis larvam sibi imposuisse decipiendis mortalium oculis, contendit Baronius: Episcopatum *non fugit*, inquit, *sed fugere videri voluit, ut ne fugeret, detineretur à pluribus.* Quomodo nempè apud Poëtam Galathea lasciva puella:

Et fugit ad salices, & se cupit antè videri.

Joannes Jejunator. Quis? mores ejus.

Niceph. l. 18. c. 34.

Bar. An. 586. n. 8.

Accusationibus Baronianis causam præbuit titulus *Patriarcha Oecumenici*, quem Joannes induit. Neque gerenti pepercit Gregorius, qui eum superbiæ non obscurè insimulat: *Quo ausu, quove tumore nescio novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum provenire.* Id tamen tituli gesserant Joannis decessores à Synodis, & à Justiniano eo non semel decorati: sensuque Græcorum titulum salvâ modestiâ Joannes gerere potuit, ut primus præcipuusque totius orbis Episcoporum audiret, quia omnini subditus, cæteros eminebat, Veteris Romæ Præsuli ab omni parte æqualis, solo ordine inferior. Itaque non ea de causa pietatem Joanni suam detrahemus, quam laudibus multis Græci celebrant. Amator pauperum maximus fuit. Quibus ut auxilio esset, *pluribus ab Imperatore talentis mutuo sumptis, syngrapham illi dedit, quâ facultates suas mutua pecunia tanquam hypothecam opposuit.* Episcopatum tenuit *annos* XIII. *menses* V. ut Nicephori Chronographia legitur, quo temporis spatio commovebit theatrum,

Greg. l. 4. Ep. 38.

Niceph. l. 18. c. 34.

ANNO DOM. 582.

Annus Matisconensis Synodi primæ.

X. Annum & insignivit Synodus Matisconensis, jubente Gunthramo celebrata. Errantem Baronii Chronologiam nunc eruditi respuunt, qui anno DLXXXVIII. eam tribuit. Quasi vero annus Gunthrami XXII. quo congregata est, in Æræ nostræ DLXXXVIII. incurreret. Cæterùm utrùm superiore, vel insecuturo anno affigi debeat, controversiæ aliquid habet.

Error Baronii.

Sirmundus anno DLXXXII. Cointius anno DLXXXIII. eam assignat. Utrique verò Chronologia ex subscriptione synodica refellitur : *Explicit Synodus Matisconensis, quæ fuit facta anno XXII. regni Domini nostri Regis, die Kal. Novembrium, Indictione XV.* Hæc sunt labentis anni criteris. Indictio sane XV. anno DLXXXIII. tribui nequit. Posset quidem anno DLXXXI. assignari, si Galli, Græcorum aut Latinorum more, à Septembri Indictionum duxissent initia, sed eâ ratione suas Indictiones non numerabant : neque Gunthrami annus XXII. ullâ parte Christi DLXXXI. afficit. Cùm verò primus Gunthrami annus Æræ nostræ DLXI. inceperit, quo defunctus est Clotharius, ut ex Mario est observatum, jam Gunthrami XXII. erat in cursu, Kalendis Novembris nondum mutatâ Indictione XV.

Bar. Ann. 588 n. 14.

Matisconensis Synodi primæ Canones.

XI. Synodo Præsules interfuere XX. numero, *Priscus* Lugdunensis, Conventus Præses, *Evantius* Viennensis, *Artemius* Senonensis, *Remedius* Bituricensis, *Sylvester* Vesontiensis, *Syagrius* Æduensis, *Aunacharius* Antisiodorensis, *Hesychius* Gratianopolitanus, *Victor* Tricastinensis, *Heraclius* Diniensis, *Ragnoaldus* Valentiniensis, *Namatius* Aurelianensis, *Eusebius* Matisconensis, *Agricola* Nevernensis, *Mummolus* Lingonicensis, *Flavius* Cabilonensis, *Hiconius* Mauriennatis, *Pappus* Aptensis, *Artemius* Vasensis, *Marcianus* Tarantasiæ. Canones XIX. condidere. I. Ne Clerici cum mulieribus extraneis habiteut. II. Nullus sive Clericus, sive Laicus, nisi ætatis provectæ, præter utilitatem, aut reparationem Monasterii cum Virginibus colloquatur; nec Virgines intra salutatorium, aut Oratorium ingrediantur, Judæis autem omne cum Virginibus colloquium prohibetur. III. Mulier cubiculum Episcopi absque duobus Presbyteris, aut Diaconis non ingrediatur. IV. Defunctorum oblationes quicunque retinent, ut egentium necatores Ecclesiæ liminibus arceantur. V. Nullus Clericorum vestimenta, vel calceamenta secularia induat, qui secus fecerit, *triginta dierum inclusione detentus, aquâ tantùm, & modico pane singulis diebus sustentetur.* VI. Archiepiscopus *sine pallio* Missas non celebret. Quem ex recentiore Concilio Canonem in Matisconense translatum non immeritò censent eruditorum nonnulli. Quia nec vox Archiepiscopus eo tempore Gallis Metropolitanis significandis adhibebatur, aut in subscriptionibus ullis extat : nec præter Arelatenses Præsules pallium, quod à Pontifice Romano eis concessum erat, ullus gerebat. VII. Nullus absque *discussione Episcopi* Clericus à seculari judicio custodiæ deputetur, excepto *homicidio, furto, aut maleficio* : secus Judex ab Ecclesiæ liminibus arceatur. VIII. Clericorum nullus Clericum apud Judicem accuset; si fecerit, *Clericus junior uno minus de quadraginta ictus accipiat, sin certè honoratior, triginta dierum conclusione mulctetur.* IX. A feria S. Martini usque ad Natale Domini secunda, quarta, & sexta Sabbati jejunetur, & *quadragesimali ordine*, id est, horâ vespertinâ sacrificia celebrentur: quibus etiam diebus Canonum lectio est peragenda. X. Clerici cum suis Antistitibus festa celebrent, contumaces officio moveantur. XI. Honoratiores Clerici, qui ad nuptias redierint, dignitate priventur. XII. Virgines, quæ vel spontè, vel *rogantibus parentibus* benedictionem consecutæ sunt, si nuptiis conjungantur, cum procis communione priventur. Viaticum tamen illis non negetur. XIII. Ne Judæi, aut Judices sint, aut publicani inter Christianos. XIV. Judæis à Cœna Domini ad usque Pascha primùm deambulandi licentia negetur, Clericis verò honorem habere jubeantur. XV. Judæorum convivia Christiani non participent. XVI. Nullus Christianus Judæis servus fiat: cuilibet Christiano facultas sit, bonum ab illis mancipium XII. solidis redimere. XVII. Qui ad perjurium, vel falsum testimonium aliquem induxerit, non nisi ad exitum communicet; perjurus verò insuper infamiâ notetur. XVIII. Qui innocentem accusat, si Clericus honoratior, ordine moveatur; si Laicus, communione privetur, donec publicâ pœnitentiâ satisfecerit. XIX. *Agnes* Monacha, quæ cùm de Monasterii septis fugisset, in illa revocata fuerat, & datis agellis, ut claustrum exiret, potentum sibi patrocinium comparare volebat, censuris subjicitur. Quæcunque id facinoris perpetrarit, à communione removeatur. Quâ pœnâ etiam afficitur ille, qui acceptâ donatione auxilium fugienti præbuerit.

ANNO DOM. 583.

ANNO U. C. 1336. PER. JUL. 5296. JUL. 628. DOM. 583. MAURIC. 1. & 2. CHILDEBERTI 8. *Sol.* 4. C. *Lun.* 14. *Indict.* 1. *Epact.* 15. *Epact. Sol.* 5. P. 18. *April.*

Post Consulatum Tiberii anno IV.

Bellum Gunthramum inter & Chilpericum. pax initur.

I. FRancorum Reges ambitione simul & furore extimulari pergebant. Childebertus Legatos, quorum Princeps erat Ægidius Rhemensis Episcopus, Chilperico misit, ut inita adversus Gunthramum fœdera firma permanerent. Querebatur Childebertus, multis à Gunthramo se injuriis affici. Massiliæ partem contra jus detineri, fugitivos receptos non reddi. Juramento igitur adhibito, datisque obsidibus, socialium armorum fœdera mutuò sibi pollicentur. Tum Chilpericus non expectato Childeberti exercitu, *ad Mecledonense castrum abiit, cuncta incendio devastans.* Desiderio & Bladasti dat etiam in mandatis, ut *Bituricum* expugnent. Commisso cum Bituricis prælio, tanta strages utrinque edita est, ut septem hominum millia, eoque amplius ceciderint. Bituricum dein obsident Chilperici Duces, locaque vicina maximâ clade afficiunt. Nulla domus, nullæ vites, arbores nullæ remanent: cuncta succidunt, delent, vastant: nec à sacris est temperatum: *Ab Ecclesiis auferentes sacra ministeria, ipsas incendio concremabant.* Gunthramus intereà imploratis cœlestibus auxiliis, misso exercitu, maximam fratris copiarum partem delet. Mutuis vulneribus attriti Reges Legatorum interventu, *quidquid Sacerdotes, vel Seniores populi judicarent*, facturos se pollicentur. Neque laude caruit Chilperici severitas, qui vel suorum sanguine violatis pacis pactis litatum ivit: *Cùm exercitum suum*

à præ-

Anno Dom. 583.

à prædis arcere non posset, Rhotengensem Comitem gladio trucidavit. Reversi qui Biturivum obsidebant, tantum prædæ abduxerunt, ut regio hominibus pecoribusque vacua remaneret. Neque Turonensium tractui Desiderii exercitus magis parcitum ivit: *Subsecutus est morbus pecorum hanc cladem, ita ut vix modicum remaneret, novumque esset, si aliquis aut jumentum videret, aut cerneret buculam.* Intereà debitam legationi suæ mercedem Ægidius tulit. Commotâ Childeberti in exercitu seditione, Regis ad tentorium accedunt, ut apprehensos & Sacerdotem, & Seniores virgis gladiisque lacerarent, ut proditores, qui Childeberti ditionem alterius potestati subjicerent. Tum Ægidius fugam maturare, lacessente eum plebe conviciorum lapidumque jactu: tantoque metu corripitur, *ut unam caligam de pede elapsam colligere non curaret.*

Gregor. l. 6. c. 31.

Leudastis infelix exitus.

II. Leudastes contumax ille petulansque Gregorii Turonensis accusator, quem Brennacense Concilium excommunicationis gladio ferierat, debitam sceleribus pœnam suscipit. Regio mandato Turonos venerat, ut receptâ uxore eò moraretur. Attulit & Episcoporum literas, ut communioni Ecclesiæ restitueretur: quam petenti Gregorius tamen non reddidit, quia Reginæ, cujus præcipuè causâ sacris remotus fuerat, consensum expectabat. Ad eam itaque nuncios ea de re misit, qui hæc retulerunt: *Roga ut pacem tuam non mereatur, neque eulogias de manu tua suscipiat, donec à nobis quid agi debeat, plenius pertractetur.* Lectis hisce literis, Gregorius probè sciens, furens quid Regina posset, Leudastem per soccrum monet, quid mali ei immineret. At spreto eo consilio, quasi hostili, ad Chilpericum Megleduni commorantem proficiscitur, populum rogat, ut precibus aspectum sibi Regis impetret: quo concesso, genibus ejus advolutus veniam flagitat. Supplicem Chilpericus monet, sibi caveat, donec ira Reginæ defervuerit. Ille plumâ levior, & temerarius Lutetiam ingressus, die Dominicâ Fredegundi genua submittens, veniam precatur. Illa fusis lachrymis orantem aspectu repulit suo: & ad Christum conversa, *Quia*, inquit, *non extat de filiis, qui criminis mei causas inquirat, tibi eas, Jesu Domine, inquirendas committo.* Sic Basilicâ repulsus Leudastes, dum mercatorum in tabernis monilia multa sibi emenda intuetur, Reginæ ministri adveniunt, ut merces manibus tractantem catenis onerent. Ille nudato gladio unum verberat, quo facto, alii in iram conversi eum gladiis appetunt. Dum vulneratus fugit per pontem, tibiis cadenti frangitur. Captus ligatis post tergum manibus, carceri includitur. Remedia jubente Rege vulneribus parantur, ut miser graviorum vim tormentorum perferret: *Sed cùm ad villam fiscalem ductus fuisset, & computrescentibus plagis extremam ageret vitam, jussu Reginæ in terram projicitur resupinus, positoque ad cervicem ejus vecte immenso, ab alio ei gulam verberant: sicque semper perfidam agens vitam, justâ morte finivit.*

Greg. l. 6. c. 32.

Prodigium & inundationes.

Greg. l. 6. c. 23.

III. Ne id quidem est prætereundum, quod ultimo Januarii contigit: res sanè non vulgaris, quæ Turonensibus metum attulit. Gregorianis verbis prodigium narrabimus: *Pridie Kalendas Februarias, cùm die Dominico ad urbem Turonicam ad matutinas signum commotum fuisset, & populus surgens ad Ecclesiam conveniret, cælo nubilo, cùm pluvia globus magnus ignis de cælo dilapsus in spatio multo cucurrit in aëre. Qui tantam lucem dedit, ut tanquam mediâ die omnia cernerentur. Quo iterum in nubem suscepto, nox successit. Aquæ verò extra solitum invaluerunt: nam tantam inundationem Sequana Matronaque circa Parisios intulerunt, ut inter civitatem & Basilicam Laurentii naufragia sæpe contigerent.* Quo vel uno loco liquet, magnâ temporum perturbatione res Galliæ Baronium in Annalibus referri, qui annum Childeberti octavum cum Æræ nostræ DLXXXVII. copulant. Atqui teste Gregorio, annus Childeberti octavus is est, qui diem Dominicam pridie Kalendas Februarias exhibet. Quæ labentis est anni nota, utpote qui Cyclo Solis 4. C. afficitur.

Anno Dom. 583.

Error Baronii.

Leovigildus Hermenigildum vincit. Hispalim obsidet.

IV. Quid rerum in Hispania gereretur, paucis videamus. Leovigildus vel pietate paternâ, vel aliis expeditionibus detentus, rebellem Hermenigildum meritis pœnis nondum subjecerat. Vasconiæ partes ditioni suæ subdiderat, teste Biclarensi Chronico: Anno XVII. *Leovigildus Rex partem Vasconiæ occupat, & civitatem, quæ Victoriacum nuncupatur, condidit.* Tandem labente anno in filium arma convertit. In id temporis Gregoriana Historia est referenda: *Cùm Hermenigildus patri infensus esset, & in civitate quadam Hispaniæ cum conjuge resideret, solatio fretus Imperatoris, atque Mironis Gallitiensis Regis, patrem ad se cum exercitu venire cognovit; consiliumque iniit, qualiter venientem aut repelleret, aut necaret, nesciens miser judicium sibi imminere divinum, qui contra genitorem quamlibet Hæreticum talia cogitaret. Habito igitur tractatu, de multis virorum millibus trecentos viros elegit armatos, & intra castrum Osser, in cujus Ecclesia fontes divinitùs complentur, includit, ut scilicet primo impetu ab his pater territus ac lassatus, faciliùs ab inferiori manu, quæ erat plurima, vinceretur.* Frustra tamen cum ejusmodi consiliis Hermenigildus fuit: *Viros protrivit, castrumque combussit* Leovigildus. Cætera Biclariensis narret: *Leovigildus Rex civitatem Hispalensem congregato exercitu obsidet, & rebellem filium gravi obsidione concludit. In cujus solatio Miro Suevorum Rex ad expugnandam Hispalim devenit, ibique diem clausit extremum; cui Eburicius filius in Provincia Gallæcia in regnum succedit. Intereà Leovigildus Rex suprà dictam civitatem nunc fame, nunc ferro, nunc Bætis conclusione omninò conturbat.* Gravi cœlo insalubribusque aquis morbum sibi contraxisse Mironem, Gregorius scripto prodit, qui tamen non est audiendus, dum Mironem in patriam reversum obiisse refert. Hic admirationem nobis effecere verba Baronii, qui non obliquè Gregorium temeritatis insimulat: *In eo quàm prudens ipse viderit, dum appellat miserum Hermenigildum, judicio divino in pravo derelictum, quod contra genitorem quantumlibet Hæreticum talia cogitarit, quasi non monuisset Dominus, pietati erga Deum, patrem, matrem & omnia postthabenda.* Egregiam verò pietatem, quæ filium parenti Regique rebellare docet? Imò ex Religione, quam Hermenigildus amplexus fuerat, debitum patri obsequium magis discere debuit, nec erroris obtentu eum è solio deturbare. Vera sanè pietas & erga Deum veneratione, & erga parentes amore Christiana pectora prorsus imbuit. Id unum jubet pietas, ne errantes in fide parentes ipsorum vestigiis sequamur, non verò ut bonis suis eos evertamus. Hermenigildum illi laudent, qui Jacobum Clementem Regis sui Henrici III. per-

Greg. l. 6. c. 43.

Bar. An. 584. n. 4.

Anno Dom. 583.

percussorem, pro *benedicto Sancti Dominici filio & sanctissimo Christi Martyre*, suis in concionibus habuerunt. Non minus certè Biclariensis quàm Gregorius Hermenigildi facinus accusat, quem & tyrannis, & rebellibus inserit. Quid his disertius? *Leovigildus Rex exercitum ad expugnandum tyrannum filium colligit.*

Biclar.

Concilium Lugdunense. Error Baronii. *Bar. An. 587. n. 8.*

V. Res Ecclesiæ illustravit Concilium Lugdunense tertium, quod Baronius errante Chronologia in annum DLXXXVII. contulit. Quam sententiam annus Gunthrami XXII. refellit, quo labente celebratur. Inscriptio Synodi hæc est: *Synodus habita in Civitate Lugdunensi anno XXII. regni gloriosissimi domini Gunthrami Regis.* Episcopi interfuere octo: *Priscus* Synodi Præses, *Evantius* Viennensis, *Syagrius* Æduensis, *Hesychius* Gratianopolitanus, *Ragnoaldus* Valentinensis, *Eusebius* Matiscensis, *Agricola* Nevernensis, *Flavius* Cabilonensis, qui mense Maio in unum convenere. Canones sex condidere. I. Ne Episcopi, Presbyteri, & Diaconi extraneas fœminas domi habeant. Ab uxoribus quoque, si habuerint, separentur: quòd si post acceptam benedictionem liberos procreaverint, officio moveantur. II. De Epistolis commendatitiis pro captivorum necessitate hæc habet: *Dies datarum, & precia constituta, vel necessitates captivorum, quos cum Epistolis dirigunt, ibidem inferantur.* III. Puellæ, quæ Monasterio *extra captivitatis incursum, voluntate suâ se subtraxerint*, donec in illud revertantur, à communione separentur, viaticum tamen illis præbeatur. IV. De incestis conjunctionibus veteres Canones serventur. V. Episcopi Natale aut Pascha in sua duntaxat Ecclesia celebrent, nisi aut morbo, aut Principis mandato detineantur. VI. Uniuscujusque civitatis leprosi ab Episcopo alimenta & vestimenta accipiant, *ut illis per alias civitates vagandi licentia denegetur.*

Anno Dom. 584.

ANNO U. C. 1337. PER. JUL. 5297. JUL. 629. DOM. 584. MAURIC. 2. 3. CHILDEBERT. 9. *Sol.* 5. B. A. *Lun.* 15. *Indict.* 2. *Epact.* 26. *Epact. Sol.* 6. 7. P. 9. *April.*

Mauritio Tiberio Augusto primùm Consule.

Mauritius Imperator Consulatum adit. Nùm anno 583. Consul processerit?

I. Kalendis Januarii Fastos primùm Imperator aperuit. Elapso Decembri ad amplissimum munus designatus erat, eeteoonatamque largitionibus illustratat: uti Theophanes scriptum reliquit: *Mensis Decembris die XX. Indict. secundâ Imperator Consul designatus, magnarum thesaurorum munera Urbi largitur.* Præludia hæc erant pompæ majoris, quàm ille ipse Theophanes describit: *Agebatur annus Mauritii secundus, cum hyeme Consul creatus conscenso curru Imperatorio summè conspicuus erat. Quem non equi, non muli, sed homines trahebant.* Doctissimus Norisius anno superiori Mauritianum Consulatum affigit: *Anno*, inquit, DLXXXIII. *Consul fuit Mauritius: annus* DLXXXIV. *dictus est post Consulatum.* Hanc tamen sententiam disertè refellit Chronicum Alexandrinum, in quo ad annum DLXXXIII. legitur: *Indictione primâ primus annus earum Consulibus: atque ex communi hominum sensu scriptum est, Post Consulatum divinæ memoriæ Tiberii Constantini anno IV.* Sed & Miscella hæc habet: *Anno secundo Imperii sui Consul Mauritius appellatur, & multos thesauros urbi*

Noris. Dissert. Hist. de Syn. v. c. 9. §. 3. p. 59.

Miscell. l. 17.

donavit. Quòd si anno DLXXXIII. Mauritius Consul processit, non imperii quidem sui secundo, sed primo id muneris adiisset. Neque alia Simocatæ mens fuit, quem vir doctissimus sibi auxiliarem vocare non debuit. Simocatæ verba sunt: *Agebatur annus Mauritii secundus, cùm hyeme Consul creatus, conscenso curru Imperatorio summè conspicuus erat.* Cùm igitur Consularem ineunte anno purpuram induerit, id quidem anno non DLXXXIII. qui Calendis Januarii needum secundus Mauritii dicebatur, sed 584. fecisse dicendus est. Objicit tamen, libro Gregorianum Epistolarum secundo incipiente, hæc reperiri: *Indictione X. ordinationis ejus II. mense Septembri, temporibus Papæ Gregorii, Consulatus Mauritii Augusti anno septimo depositus est Laurentius propter superbiam.* Annus erat DXCI. in quo Indictio X. à Septembri ducebat initium. Quid tamen sit in ea ratione virium, prorsus ignoramus. Imò Norisianam omninò sententiam evertit. Quippe si anno DLXXXIII. Mauricius Consulatum gessit, anno DXCI. Consulatus ejus non *septimus* in verbis laudatis, sed *nonus* numerari debuit. Nec satis capimus Pagii responsionem, qui ut allatum à Norisio argumentum solvat, scribit, *Gregorium hoc loco uti loquendi modo Marcelliano.* Etenim Gregorius Marcellinâ formulâ non utitur, *post Consulatum*: neque ullâ ratione *septimus* Mauritii Consulatus cum anno DXCI. conjungi potest: octavus siquidem mense Septembri jam præceps erat, utpote Kalendis Januarii inchoatus. Est ergo mendum in verbis Gregorianis, quod à viris oculatissimis deprehensum non fuisse miramur. Legendum, *Consulatus Mauritii Augusti anno octavo*, qui Æræ nostræ DXCI. cohæret. Consulatus Mauritiani initia rectè constituta nævis Chronologiam pugnant, in quos est incidendum, si cum primo imperii anno, locove non suo copuletur.

Anno Dom. 584.

Sim. l. 1. c. 12.

Lab. Conc. t. 5. 1076.

II. Pactas cum Mauritio inducias suâ & avaritiâ, & ambitione ductus Abarorum Rex Chaganus, ingenti perfidiâ solvit post biennium. Auri pondo millibus octingentis, quæ pendebantur, viginti adhuc addi millia flagitabat, ut ad centum usque crescerent. Detrectante Imperatore rumpuntur induciæ. Tum Barbari educere copias, Istrum superare, civitates expugnare complures. Captæ Sigedon, Augusta, Viminacum: Anchialos oppugnatur. His successibus territus Mauritius, Legatos ad Chaganum mittit, *Elpidium* & *Commentiolum.* Verùm quod liberius barbaro Principi Commentiolus loqueretur, contumeliosè prorsus legatio excipitur. Vertente anno Elpidio rursus legatio injungitur, polliceturque Imperator, auri pondo viginti millia se additurum. Elephantem etiam petenti Chagano, *quod ejusmodi belluam nunquam vidisset, maximum eorum, quos habebat, misit. Verùm homo insatiabilis aut rumpendæ pacis causas quæritans, centenis illis alia vicena millia postulavit adjici: quod cùm Imperator recusaret, ille bello Romanis illato, multas urbes Illyrici subegit, minatus se longum murum etiam eversurum.* Chagani perfidiâ meritò offensus Imperator, *Targetium* Abarorum Legatum in Chalcidem Insulam deportat, decreto exilio semestri. Chaganus verò milites Thraciæ suos immisit, qui editâ strage multâ ad longum murum usque pervenerunt. Eductis è Palatio ac urbe militibus, murum Augustus custodiri jubet, Præfecto Commentiolo in Barbaros misso, quos cùm ex impro-

Chaganus inducias frangit: urbes expugnat.

Zonar. l. 14. 74.

Theo.

Anno Dom. 584.

provifo adortus effet, eos maximâ clade afficit. Dein cùm in Andragaftum incidiffet, prædæ multum agentem, eam à Barbaro abftulit.

Mifcell. l. 17.

Philippicus in Perfas mittitur.

III. Perficis quoque rebus curas Mauritius fuas accommodabat. *Philippicum* ergo Orientis Præfectum dixit, defponfaque ei alterâ ea fororibus *Gardiâ*, quam Mauritii filiam perperàm Mifcella vocat, cum exercitu validiffimo contra Perfas eum mifit. Thraciâ Philippicus ortus erat, qui dum Romanorum copiis præfuit, multa fapienter geffit. Cuncta, quæ fuperflua erant, ad luxum & delicias accommodata ab exercitu removit, & milites ad modeftiam, obfequiumque revocavit. Hoftium regionem ingreffus Philippicus, obvia quæque depopulatus, ingenti prædâ potitur. Multos quoque ex nobilibus Nifibenis, & ex aliis urbibus, quæ funt intra fluvium Tigrim, interfecit.

Evagr. l. 5. c. 3.

Childebertus Italiam ingreditur. Longobardos fibi conciliat.

IV. Nec etiam curas Imperator intermittebat, ut Longobardos in Italia opprimeret. Quibus debellandis idonea fibi Francorum auxilia putabat. Childeberto quinquaginta millia folidorum miferat, ut Longobardos Italiâ pelleret. Labente igitur anno arma Italiæ intulit. Venientia famâ territi Longobardi regiæ fe poteftati fubjiciunt, muneraque multa conferunt. Quibus peractis, Childebertus in Gallias revertitur. De ea pace cùm Imperatoris aures nuncium tetigiffet, quam Childebertus pecuniam acceperat, meritò Imperator repetebat, nec eam petenti reftituere voluit, non fine Auguftex majeftatis contumelia: *Hic fidus à folatiis, ne refponfum quidem pro hac re voluit reddere.*

Gregor. l. 6. c. 92.

Theodori Principis mors: cujus causâ maleficæ extinguuntur.

V. Dum Longobardorum muneribus onuftus Childebertus lætitiâ effertur, mors *Theodorici* gravem Chilperico luctum attulit. Correptus dyfenteriâ regius puer, qui necdum biennium impleverat, animum exhalat. Nunciatur Reginæ, maleficiis incantationibufque Theodorico lucem ereptam effe, quarum haud ignarus Mummolus Præfectus. Viro huic maximè infenfa Fredegundis erat, cujus furorem Mummoli fermo auget, qui aulico defunctum puerulum legenti hæc locutus eft: *Habetur mihi herba in promptu, de qua fi dyffentericus hauriat, quamlibet defperatus fit, mox fanatur.* Tum Regina maleficas apprehendere, tormentis cruciare, quæ cùm vim doloris perferre non poffent, multos fe morti mififfe profitentur. Addidere, quod via credibile, *filium tuum, ô Regina, pro Mummoli Præfecti vita donavimus.* Ad hæc Fredegundis graviores imperare cruciatus, maleficarum alias ignibus tradere, aliis offa frangere. Dein Compendium profecta, Regi quæ de Mummolo audierat, pandit. Accerfitus crimen inficiatur, id unum profitetur, fe potiones à maleficis accepiffe, quibus Regis Reginæque fibi gratiam conciliaret. Ad laffitudinem ufque carnificum torquetur, qui poftmodum *fudes ungulis manuum pedumque defigunt.* Jam mifero gladius amputando capiti imminebat, cùm à Regina vitam infelicem impetrat. Plauftro impofitus, ad Burdegalenfem, unde oriebatur, urbem ducitur, ubi non multò pòft fato conceffit. Fredegundis verò, ne quid filii fui imaginem in memoriam reduceret, veftimenta, tapetes, linea quæcunque defuncti fuerant, flammis abolet; aurum verò & argentum prorfus conflavit.

Gregor. l. 6. c. 36.

Riguntis Ricaredo jungitur: mittitur in Hifpanias.

VI. Importunè regiam aulam mors Theodorici vocat in luctus. Ex Hifpania quippe Legati Leovigildi venerant, *Riguntem* Chilperici filiam conjugem Ricaredo petitum. Nuptiis, quibus Rex affentiebatur, mors interpellat Theodorici. Voluit quidem *Bafinam*, quam ex Audovera fufceperat filiam mittere. Obftitere volentitam Bafina, quàm Radegundis Regina his verbis: *Non eft dignum, ut puella Chrifto dicata iterum ad feculi voluptates revertatur.* Calendis Septembris adfuit honorifica Leovigildi legatio, quæ Riguntem in Hifpanias abduceret. Abeunti ut egregium Chilpericus comitatum adderet, violentiæ multum adhibuit. Quippe Parifinos profectionem negantes in carcere condit, qua de caufa multos laqueo fibi vitam ademiffe ferunt: multi teftamenta fcripfere fua, quibus facultates Ecclefiis omnes legabant, quafi in Hifpania tumulum inveniffent. Intereà veniunt Childeberti Legati, petentes ne de thefauris urbibufque fuis filiæ fuæ dotem Chilpericus folveret. Celebratis nuptiis, Fredegundis tantam opum vim Reginti dedit, ut Rex in admirationem raptus nihil reliquum fibi factum effe putaret. Quinquaginta quippe plauftra ingentes thefauros ferebant. Ut Regem falleret Regina, hæc omnia fe fuis ex reditibus, Francorumque muneribus fibi comparaffe refert. Profecta Riguntis Lutetiæ portas dum egreditur, axis carrucæ frangitur, malo quafi mox futurorum omine. Abeuntem ducebant armatorum quatuor circiter millia, quibus quafi Paranymphus præerat Dux *Bobo.* Inter eundem fugiebant quicunque poterant, nec fine præda. Octavo à Parifienfi urbe milliario *quinquaginta viri de nocte apprehenfis centum equis optimis, totidemque frenis auratis, ac duabus catenis magnis, ad Childebertum Regem fugâ dilapfi abierunt.* Detrimento multis fuit ea proceffio. Quippe Riguntis comites pauperes fpoliabant, vites vaftabant, pecora abducebant: ut omnia luctu mifcerentur. Pervenerat Tholofam ufque Reguntis, cùm moras nectere cœpit. Caufabantur etiam comites, ejus itineris moleftiâ fe fatigatos, fe fordidos effe. Expectandum igitur, ut calcei veftefque reparentur, ne fi inculti, inelegantefque Gothorum in confpectum veniant, in contemptum adducantur. Dum his de caufis Tholofæ morantur, *Defiderio* Duci mors Chilperici nunciatur, qui oppidum ingreffus, Riginti thefauros eripit, tenuemque ei victum affignat, Bafilicam S. Mariæ incolenti.

Gregor. l. 6. c. 34.

Gregor. l. 6. c. 45.

Greg. l. 6. c. 46.

Mors Chilperici.

VII. Quæ de fævis Principibus cecinit Juvenalis,

Ad generum Cereris fine cæde & fanguine pauci
Defcendunt Reges, & ficcâ morte tyranni,

in Chilperico verum effe deprehendimus. Venandi causâ ad villam *Calenfem*, Gallis *Chellas* nuncupatam, Rex profectus erat. Dum nocte fubobfcurâ equo defcendens, manu miniftro innititur, *adveniens quidam cum cultro percutit fub axillam, iteratoque ictu ventrem ejus perforat. Statimque profluenta copiâ fanguinis, tam per os, quam per aditum vulneris iniquum fudit fpiritum.* A Landerico Fredegundis adultero cædem perpetratam effe, prodit Amoinus. Sunt qui mortem & Brunichildis confilio afcribant, quòd *Falconis* manus eft executa. Verùm enimverò obruendæ peffimarum Reginarum famæ vera crimina fufficiunt, abfque falforum auxilio. Cædis autores fuppeditat Hiftoria; *Ebrulfum* Regia Cubicularium Fredegundis accufat, non Brunichildem, quam odio vatiniano profequebatur: *Afferuit Regina ab eodem Principem fuiffe interfectum, ipfumque multa de thefauris abftuliffe.* Ac fortè non fine calum-

Greg. l. 6. c. 46.

Greg. l. 7. c. 11.

calumnia in Eberulfum scelus transferebat, quem Regis post obitum enixè rogarat, ut secum maneret, quod ea impetrare nequiverat. Certus autor facinoris *Sunnigisilus*, quod & ipse in tormentis professus est: *Quotidie virgis lorisque cæditur, & computrescentibus vulneribus, cum primum decurrente pure cœpissent ipsa vulnera claudi, iterum renovabantur ad pœnam. In his tormentis non solùm de morte Chilperici Regis, verum etiam diversa scelera se admisisse confessus est.* Periit Chilpericus anno regni XXIII.

Chilperici mores.

VIII. Moribus Chilpericus fuit corruptissimis, quos sic Gregorius pingit: *Persæpè homines pro facultatibus eorum injuste punivit. Erat gulæ deditus, nullumque se asserebat esse prudentiorem ...., causas pauperum exosas habebat, Sacerdotes Domini assiduè blasphemabat . . . Jam de libidine atque luxuria non potest reperiri in cogitatione, quod non perpetrasset in opere.* Laudum tamen suarum præconem Venantium habuit:

Fortun. l. 9. c. 1.

Rex bonitate placens, decus altum, & nobile germen,
In quo tot Procerum culmina culmen habent.
Auxilium Patriæ, spes & tutamen in armis,
Fida tuis virtus inclytus atque vigor,
Chilperice potens, si interpres barbarus extet,
Adjutor fortis hoc quoque nomen habes.

Inerat Chilperico scientiarum amor, quibus & temporis & dignitatis ratione habitâ, sufficienter instructus erat. Nunquam tamen committere debuit, ut scriptis & carminibus Latinis, & de Fide libris semet Autoribus apponeret:

Greg. l. 5. c. 45.

Scripsit alios libros versibus, quasi Sedulium secutus. Sed versiculi illi nulli penitùs metricæ conveniunt rationi. Addidit autem & literas literis nostris, id est, ω. Sicut Græci habent a, the, vuui, quarum characteres hi sunt: Ω, Ψ, Z, Π. Et misit Epistolas in universas civitates Regni sui, ut sic pueri docerentur, ac libri antiquitùs scripti planati pumice rescriberentur. Exempla quoque clementiæ nonnulla dedit, ut Brennacensis Concilii gesta loquuntur, plura fortè etiam daturus, nisi servili more Fredegundi se regendum tradidisset. Nec forsan improvidè dixit: *Ecce pauper remansit fiscus noster, ecce divitiæ nostræ ad Ecclesias sunt translatæ*: ut non mirum sit, si multorum testamenta abrogarit, cùm nec Reipublicæ conducat, nec Clericorum saluti, ut cæca pietas patrimonia in Ecclesiam multa effundat inconsultè largiendo. Cæterùm miser ille Princeps nullum sui desiderium reliquit. Triste id quidem, quod Gregorius scripto mandavit ad erudiendos Reges, ne fastigio suo superbiant:

Greg. l. 6. c. 46.

Chilpericus *nullum unquam purè dilexit, à nullo dilectus est, ideòque cùm spiritum exhalasset, omnes eum reliquerunt sui. Mallulfus autem Silvanectensis Episcopus, qui jam tertiâ die in tentorio residebat, & ipsum videre non poterat, ut eum interemptum audivit, advenit; ablutumque vestimentis melioribus induit. Nocte in hymnis deductâ, in navi levavit, & in Basilica S. Vincentii, quæ est Parisius, sepelivit, Fredegunda Regina in Ecclesia derelicta.* Solitâ Annalium Francicorum perturbatione Baronius annum Chilperico supremum illum esse statuit, qui Æræ Christianæ DLXXXVII. numeratur. Chilperico successit *Clotharius*, qui tum quadrimestris erat.

Acta Fredegundis viri post obitum. Gunthrami implorat auxilium. Brunichildi mortem molitur.

IX. Morte viri sui stupefactâ Fredegundis, superbiam momento exuit suam. Cum thesauris, quos in oppido habuit, ad Ecclesiam confugit. Ragnamodi Antistitis nixa præsidio,

Greg. l. 6. c. 6. & c.

Asylo tamen suo inverecundè utebatur. Adhùc in Ecclesia versabatur, cùm *Leonardus*, ex domesticis unus, Tholosâ profectus, quantum contumeliæ Riguntis passa fuerat, exponit. Ad hæc furore percita, nudatum balteo vestibusque discedere confestim jubet. Coquos, pastores, & quoscunque ex comitatu Riguntis redierant, spoliat, cædit, manibus truncat. Porrò optimis usa consiliis Legatos Gunthramo mittit, nunciatum & filiolum in ejus sinu suum collocare, & defuncti regnum ejus potestati subjicere. His auditis Gunthramus pro pietate sua statim Lutetiam petit, fraterno funere prius lachrymis decorato. Venienti Childebertus, quem Parisienses in urbem admittere suam noluerant, Legatos misit, rogatum ut in pactis mutuis ambo manerent. Quibus Rex violata ipsorum consilio fœdera exprobrat, nec immeritò; negat etiam petentibus, regni facultatumque Chereberti partem se ullam esse concessurum. Rursus nova à Childeberto legatio mittitur, quæ Gunthramo hæc referret: Fredegundem *redde homicidam, quæ amitam meam suggillavit, quæ patrem interfecit, & patruum, quæ ipsos quoque consobrinos meos gladio interemit.* Neque id Childebertus impetravit à Gunthramo, qui Fredegundem patrocinio suo defendebat. Non benignum modò in Reginam, verùm etiam justum erga omnes se præbuit, reddens dominis suis facultates, quas Chilperici ministri injuriâ abstulerant, testamentaque, quibus Ecclesiæ hæres instituebatur, rata faciens. Labebatur jam October, cùm Chereberti ditionem in suam potestatem redigere voluit. Quod urbibus multis, præcipuè Turonis pergratum fuit. Non nesciebat Rex, Fredegundam Parisiensibus odio esse. Eam igitur *ad villam Rhotoialensem*, Gallis *Rueil*, *quæ in Rhotomagensi territorio sita est*, abire jubet.

Greg. l. 7. c. 15.

Hîc mulier ambitione tumens, fortunam lugere suam, amissam magna ex parte potestatem flere, Brunichildi mortem moliri. Clericum igitur sibi familiarem mittit, qui facinus perpetraret. Fingit perfidus Fredegundis furori elapsum, se Brunichildis opem implorare: omnibus obsequentem, omnibus æquum Reginæ quoque se familiarem præbet. Intellecto scelerati consilio, vinctus cæsusque ad dominam redire permissus est. Qui quòd imperatam cædem perpetrare non valuisset, ab ea crudeli supplicio afficitur: *Manuum ac pedum abscissione mulctatur.*

Gregor. l. 7. c. 20.

Gundobaldus Rex Francorum creatur: ejus historia.

X. Intereà gravi casu res Galliæ turbantur, quem nostris in Annalibus desiderari nolumus: *Gundobaldus* in Gallia natus, *ut Regum mos est, crinium flagellis per terga demissis*, Childeberto Clotharii fratri à matre ejus oblatus, his etiam verbis commendatus erat: *Ecce nepotem tuum Clotharii Regis filium.* Vix dubitamus, quin Clotharii ex adulterio satus esset. Hoc famâ vulgabat, neque Radegundi Reginæ, & Ingetrudæ ignorabatur, quarum ad testimonium Gundobaldus provocabat. Liberorum expers Childebertus, puerum quidem benignè exceptum foverat. Quo intellecto, Clotharius annuente fratre Gundobaldum accersitum ivit. Cui comam tondere jussit, negans à se genitum. Defuncto Clothario Gundobaldus à Chereberto susceptus, regiorum more puerorum comam iterum aluit. At Sigebertus longos juveni capillos resecari jubet, quâ ignominiâ ad privatam conditionem relegabatur, ut à regio sanguine prorsus alienus. Coloniâ Agrippinensi, ad quam aman-

Anno Dom. 584.

amandatus fuerat, elapsus Gundobaldus, ad Narsetem Italiæ Præfectum confugiens, acceptâ uxore, filios ex ea procreat. Egressus deinde Italiâ, Narsetis, ut fert conjectura, post obitum Constantinopolim concessit. Dum ibi moratur, à Bosone conventus, quo loco res Francorum essent audiit, Chilpericum scilicet cum filiis, excepto puerulo periisse. Gunthramum liberis orbum, Childebertum adolescentem esse. Tum Boso Gundobaldum invitare, ut Gallias petat. Magnatibus adventum ejus gaudio futurum esse juramento adhibito, securitatem venturo polliceri. Neque Optimatum defuere literæ, quæ Gundobaldum ex urbe regia accerserent. Quibus fretus iter in Gallias carpens, lubenter à Theodoro Massiliensium Episcopo suscipitur. Infensus ea de causa Theodoro Rex Gunthramus, eum in carcere asservari præcipit anno DLXXXII. Insulam verò petit Gundobaldus, expectans quem res finem sortiretur. Offensus Gunthramo Mummolus, Gundobaldi partes amplexus, eum Avenioni suscipit. Ad Mummolum quoque Desiderius accessit. Auditâ igitur morte Chilperici, ad regiam dignitatem Gundobaldum promovere statuunt. Lemovicum se conferunt, indeque Brivâ Curretiâ, Gallis *Brive la Gaillarde*, petitâ, *ibi parma superpositus Rex est levatus*, tertiâ tamen circuitione cecidisse fertur, quasi ruituri mox Imperii omine. Gunthramus Gundobaldi inaugurationem ubi novit, in Gunthramum Bosonem invehitur, quasi conspirationis socium: qui purgandi sui causâ accusatores palam apertèque ad pugnam provocat. Silentibus cunctis Rex ad rebellionem mox extinguendam omnes hortatur: vilem repellendum hominem, *cujus pater molendina gubernavit, pectinibus insedit, lanasque composuit*. Aderant loquenti Childeberti Oratores, quos infelix legationis suæ successus malè habebat. Eorum igitur unus, joco potius, ut videtur, quàm serio Gunthramo hæc loquitur: *Absit à te, ô Rex, ut tam incultè loquaris: non enim auditum est, unum hominem præter spiritalem causam duos habere posse pariter genitores*. Quod dicterium multorum risus excepit. Legatorum alius longè asperius in Regem invehitur. Minatur securim, quo fratres ipsius perierant, in ipsius caput esse casuram. Quam Gunthramus audaciam indignatus, equorum stercora, fœnum putridum, urbisque lutum recedentium Legatorum in capita projici jubet.

Gregor. l. 7. c. 36.

Gregor. l. 5. c. 24.

Greg. l. 7. c. 14.

Andeca Gallæciæ regnum usurpat. Unde à Leovigildo ejicitur.

XI. Dum hæc in Gallia geruntur, nobilem nostris Annalibus materiam Hispania præbet. Defuncto Mironi Suevorum Regi filius successerat *Eboricus*, qui cum Levigildo fœdus inierat. Sororem Eborici desponsaverat *Andeca*, qui Gallæciæ sceptro inhians, collecto exercitu ejectum throno Principem suum includit Monasterio. Quam Biclariensis historiam paucis narrat: *Andeca in Gallacia Suevorum regnum cum tyrannide assumit: & Sisegutiam relictam Mironis Regis in conjugium accepit. Eboricum regno privat, & Monasterii Monachum facit*. Usurpato perfidè regno diu Andeca non potitur, quo armis Leovigildi anno proximè futuro spoliatur. Victo tamen vita relinquitur, coronâ regiâ in Clericalem mutatâ. Brevis umbratilisque regni historiam sic refert Biclariense Chronicum: *Leovigildus Rex Gallacias vastat. Andecanim Regem comprehensum regno privat. Suevorum gentem, thesaurum, & patriam suam in potestatem redigit, & Gothorum Provinciam facit. Andeca verò regno privatus tondetur, & honore Presbyteri post regnum honoratur. Non dubium, quod in Eborico Regis filio Rege suo fecerat, patitur; & exilio Pacensi urbe relegatur. Malaricus in Gallæcia tyrannidem assumens, quasi regnare vult, qui statim a Ducibus Leovigildi oppressus comprehenditur, & Leovigildo vinctus præsentatur*. Hæc anno DLXXXV. gesta uno tenore recitavimus, ut Andecæ & crimen, & pœna simul exhiberentur. Sic Suevorum in Hispania regnum extinguitur, quod narrante Isidoro, *mansit annis centum viginti sex*. Leovigildi verò Principatus novo regno ditescit.

Anno Dom. 584.

Hispali Leovigildus potitur. Hermenigildum relegat.

XII. Gloriosi compluribus victoriis regni possessio, quam Leovigildo lætitiam afferebat, rebellio Hermenigildi deflorabat. Inclusus Hispali obsidebatur, cùm pater ejus ut civitati detrimentum afferret, *muros Italicæ antiquæ civitatis restaurat. Quæ res maximum impedimentum Hispalensi populo exhibuit*. Illuxit tandem dies, quo rebellionis suæ pœnas subire debuit. Summatim hæc Biclariensis refert: *Leovigildus Rex filio Hermenegildo ad Rempublicam commigrante, Hispalim pugnando ingreditur. Civitates & castella, quas filius occupaverat, cepit, & non multò pòst memoratum filium in Cordubensi urbe comprehendit, & regno privatum in exilium Valentiam mittit*. Fusius miserandi Principis casum Gregorius exequitur, cujus tamen narrationi Biclariense Chronicum meritò anteponimus. Græcorum auxilio fretum Hermenigildum, patri occurrisse tradit. Corruptum verò Imperatoris Præfectum, qui triginta solidorum millia à Rege acceperat, à Hermenigildo discessisse. Eâ defectione territum Hermenigildum ad proximam Ecclesiam confugisse: patri dixisse, *Non veniat super me pater meus; nefas enim est, aut patrem à filio, aut filium à patre interfici*. Recaredum ad supplicem missum esse, qui fratri dat consilium, ut paternis genibus precabundus advolveretur. Orantem osculo exceptum ad castra ductum esse. Patrem verò juramenti immemorem, filium regiis vestibus exutum, vilibus induisse, sicque cum uno solo puerulo in exilium trusisse. Quantum ex Biclariensi conjectura licet assequi, victus circa Hispalim Hermenigildus, dum fugâ dilapsus, Cordubæ versatur, captus Valentiam relegatur. Cæterùm ferenda non est Baronii temeritas, qui Gregorio falsi dicam scribit, narranti exilium esse Hermenigildo imperatum: *Verùm*, inquit, *non in exilium, sed in carcerem fuisse detrusum, omnes affirmant*. Hem omnes affirmant! Atqui Joannes Biclariensis, quo teste nullus magis idoneus reperiri potest, expressis verbis docet, Hermenigildum in *exilium* ejectum esse. Verùm carcer fingendus erat, ut ex rebelli Hermenigildus in Martyrem mutaretur.

Gregor. l. 5. c. 38.

Error Baronii.

Bar. An. 584 n. 4.

Mors Hermenigildi. Martyrne fuerit?

XIII. Ut miserandi juvenis historiam absolvamus, anno non labente, ut Baronius scribit, sed proximè lapsuro mortem invenit, quam paucis retulit Biclariensis: *Hermenigildus in urbe Terraconensi à Sisberto interficitur*. Cùm Valentiam relegatus fuisset Hermenigildus, exilio uti videtur elapsus, Terracone petitâ, à Sisberto mactatus est. Non Biclariense Chronicum modò, sed Gregorius quoque Turonensis anno 585. Hermenigildi obitum affixit: *Leovigildus Hermenigildum filium suum morti tradit*. Hæc habet Gregorius ad annum Childeberti decimum, qui Æræ nostræ 585. respondet. Gregorianam

Greg. l. 8. c. 28.

Chronologiam atro carbone Baronius notat in Martyrologio ad 13. Aprilis: *Miror admodum hominem in his, quæ suis temporibus facta sunt, errasse.* At nos Baronium magis miramur, quem latuit decimum Childeberti annum in Christi 585. incidisse. Porrò Gregorio Magno novis Hermenigildi obitum pigmentis illustrare placuit. Cum fortissimi juvenis mentem nec minis, nec promissis à fide Orthodoxa Leovigildus dimovere posset, *in arctam illam custodiam includens, collum manusque ejus ferro ligavit. Cœpit itaque idem Hermenigildus Rex juvenis terrenum regnum despicere, & forti desiderio cœleste quærens, in ciliciis vinculatus jacens, omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere, tantòque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quantò & relegatus agnoverat nihil fuisse, quod potuerit auferri. Superveniente autem Paschalis festivitatis die, intempesta noctis silentio ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, ut ex ejus manu, sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit, quia etsi exterius jacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reverso Episcopo, Arianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum Confessorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent; quod & factum est. Nam mox ut ingressi sunt, securim cerebro ejus infigentes, vitam abstulerunt.* Addit Gregorius miracula, tanto sanè martyrio digna: *Cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus* ad defuncti *corpus audiri. Ferunt etiam, quòd illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant.* Hermenigildi memoria in sacris Fastis Aprilis XIII. recolitur. Quod sanè mirum est, cùm anno DLXXXV. quo Hermenigildus periit, festum Paschatis Martii XXVI. cohæreret, quia Cyclus Solis 6. G. currente autem anno Aprilis nono Paschatis festum fuerit agitatum. Cæterùm Gregorianam patulis faucibus traditionem hausere Martyrologiorum conditores Usuardus, Ado, & alii, Hermenigildum tamen Martyribus apponere nec possumus, nec debemus. Fictis sanè narrationibus credulas Gregorii aures deceptas esse, testes sunt Joannes Biclariensis & Gregorius Turonensis, in quibus altum de Hermenigildi martyrio silentium: *Hermenigildus interficitur.* Quàm frigidè, quàm jejunè, si Martyr occubuit? Siccine Regii Martyris constantiam, miracula egregium pro fide certamen nobilitantia, cantus & psalmodias, cælestes lampades, Martyris exequias cohonestantes præteriissent: *Hermenigildus morti traditur.* Quis unquam Christianus Scriptor noti sibi Martyris obitum eo modo retulit. Profectò si Martyrem scivissent Hermenigildum Gregorius & Biclariensis, infamibus eum titulis haud onerassent. Joanni Biclariensi *tyrannus* audit, *rebellisque filius.* Quid etiam Gregorianis verbis potentius ad expungendum Martyrum Catalogo Hermenigildum? *Nesciens miser judicium sibi imminere divinum, qui contra generum, quamlibet Hæreticum, talia cogitaret.* Egregium verò Martyrem! Denique de Leovigildi in Orthodoxos sævitia, quos vel metu in Arianorum pestilentiam impulit, vel auro illectos decepit, multa narrat Isidorus in Chronico, *Æra* DCVIII. Si Hermenigildum Martyribus apposuisset, de ejus pro fide certamine silentium egisse, quis credat? Quæ vel in laudem defuncti, vel in Leovigildi vituperationem felicior materia? Porrò Hermenigildi percussor meritam ultionem non effugit, utpote qui anno 586. miserè periit, regnante jam Leovigildi post obitum Recaredo: *Sisbertus interfector Hermenigildi morte turpissimâ perimitur.* Quibus fortè Biclariensis innuit, privatis potius Sisberti odiis, quàm regio Leovigildi mandato Hermenigildum mortem invenisse, licet diversa rumor vulgarit.

Gregor. Dial. l. 3. c. 31.

Gregor. l. 6. c. 43.

Prætextatus exilio revocatur: ejus historia.

XIV. Ex morte Hermenigildi commodus est ad res Ecclesiæ transitus. Exilii finem Prætextato Rothomagensi Episcopo Chilperici cædes attulit. Oppidi cives illicò Pastorem sibi dilectissimum repetunt, atque ex Insula Cæsarea revocatum, cum lætitia laudibus Ecclesiæ suæ restituunt. Vix redierat, cùm Parisios petit, Gunthramnum rogaturus, ut causa sua retractaretur. Supplici summâ vi Fredegundis adversabatur, negans eum debere recipi, *qui fuisset per judicium quadraginta quinque Episcoporum, a Sacerdotali officio segregatus.* Jam Regi consilium erat, Synodum ea de quæstione indicere, cùm *Ragnemodus* Parisiensium Episcopus ait, Concilio non opus esse. Pœnitentiam quippe Prætextato injunctam fuisse, non muneris abdicationem: *Et sic à Rege susceptus, atque convivio ejus ascitus ad urbem suam regressus est.* Reduci status quidem quietis & lætitiæ plenissimus fore videbatur, in eo tamen maximæ moles molestiarum & turbulentissimæ tempestates extiterunt, quibus anno 586. obrutus est. Rem uno tenore narrabimus, ut partes historiæ magis cohæreant. Ultioni suæ serviens Regina, quàm molestissimè ferebat, Prætextatum Sedi suæ restitutum esse. Commutaverant inter sese verba. Fredegundis dixerat, *Venturum esse tempus, quando exilia, in quibus detentus erat, reviseret.* Ille verò: *Ego semper & in exilio, & extra exilium Episcopus fui, sum, & ero: nam tu non semper regali potentiâ perfrueris. Nos ab exilio provehimur tribuente Deo in regnum; tu verò ab hoc regno demergeris in abyssum.* Non tulit hæc furiata mente Regina, extemplòque mortem Prætextato machinatur. Die Paschatis, quæ in XIV. Aprilis incidebat, Antistes ad officia peragenda citius Ecclesiam ingressus, percussorem invenit: *Cùm inter psallendum formulæ decumberet, crudelis adsuit homicida, qui Episcopum super formulam quiescentem, extracto balthei cultro sub ascella percutit.* Ex tot Clericis, qui tum aderant, nullus adfuit auxilio: *At ille plenas sanguine manus super altarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum suum inter manus Fidelium deportatus, & in suum lectulum collocatus est.* Accedit Fredegundis, dolorem vultu simulans, optat percussorem indicari, ut meritas suo sanguine pœnas luat. Non moribundum latebant Reginæ doli. Regerit loquenti: *Et quis hæc fecit, nisi is, qui Reges interimit, qui sæpius sanguinem innocentem effudit?* Illa Medicos vulnerato offert, qui arte suâ remedium afferre possent. At ille morti propior, blandienti minatur: *Tu, quæ his sceleribus princeps inventa es, eris maledicta in seculo, & erit Deus ultor sanguinis mei de capite tuo.* Nec multò post rebus ordinatis animam reddidit. De oblato morienti Eucharistiæ viatico nil est in Gregorio vestigii, ut in Mabillonianis Analectis legitur. Ad defunctum sepeliendum *Romacharius* Constantiensis advenit Episcopus. Defuncti funus Rothomagenses per-

Gregor. l. 7. c. 16.

ANNO DOM. 584.

perfudere lachrymis, quibus consumptis, tamen infixus animis dolor diu hæsit. Quin etiam de Senioribus unus ad Fredegundem accedens, horribilia ei minatur : nunciat & se, & Seniores omnes fusi tam impiè sanguinis ultores futuros esse. Discedentem rogat Fredegundis, ut convivio suo accumbat. Id negantem rogat, saltem vini poculum hauriat, ne regiam jejunus exeat. Vinum absynthio & melle temperatum, cui virus infusum erat, abeunti præbetur. Quo hausto, vim veneni in visceribus furentem sentiens, sociis dicit, *Fugite, miseri, fugite malum hoc, ne mecum pariter perimamini.* Ac subitò ceptus oculis cum equo ad tertium à civitate stadium pervenisset, extinguitur. Intereà Leudastes Præsul acceptis ab Antistitibus literis, eorum consilio Ecclesias Rothomagenses clausit, donec autor sceleris in Prætextatum admissi reperiretur. Nonnullos pœnis subjicit, ex quibus extorquet, Fredegundis consilio ea perpetrata fuisse. Nunciantur hæc Gunthramo, qui tres Episcopos *Clothario* misit, *Arthemium* Senonicum, *Veranum* Cabillonensem, *Agrecium* Tricassinum, ut regii pueruli educatores sceleris autorem ad Gunthramum adducerent. Qui testantur, indignum facinus sibi displicere; negant verò reum deprehensum se missuros esse, quem regiâ autoritate ipsimet ulcisci possint. Neque ullis minis id impetrare Legati valuerunt. Discedentes igitur obsecrant, saltem ne Melantius, qui *Prætextato* suffectus erat, in Ecclesia, quæ cruore Præsulis infecta fuerat, Sacerdotali unquam officio fungeretur. Prætextati memoria in sacris Ecclesiæ tabulis Februarii XXIV. recolitur : *Rothomagi Passio S. Prætextati Episcopi & Martyris.* Pro fide tamen mactatus non fuit, neque moriens verba dixit Martyri consentanea; sed nec Februario, verùm Aprili mense periit. Anno Childeberti XI. qui Æræ nostræ DLXXXVI. est, Prætextati percussor permittente Deo deprehensus, meritis suppliciis subjicitur. Ut Fredegundis sceleris, cujus accusabatur, infamiam à se depelleret, unum ex ministris suis cædi jubet, qui vulgaverat ipsius consiliis, Præsuli vitam ademptam esse. Cæsum dein defuncti nepoti cruciandum tradit, qui in tormentis hæc fatetur : *A Regina Fredegunde centum solidos accepi, ut hoc facerem : à Melantio verò Episcopo quinquaginta : & ab Archidiacono civitatis alios quinquaginta; insuper & promissum habui, ut ingenuus fierem, sicut & uxor mea.* Quibus auditis, furore correptus Prætextati consanguineus, nudato gladio, subinde *reum in frusta concidit.* Baronius triennii metachronismo Prætextati cædem anno DLXXXIX. alligavit. Atqui annus Childeberti XI. quo iræ Fredegundis Prætextatus immolatus est, in annum Dom. DLXXXVI. incidit.

Greg. l. 8. c. 31.

Greg. l. 5. c. 41.

Error Baronii.

Promotus Episcopatu motus frustra restitutionem petit.

XV. Anno DLXXIII. Synodus Parisiensis rogante *Pappolo* Carnotensi Præsule, *Promotum* Presbyterum, quem Ægidius Rhemensis inauguratum Dunensi Parrochiæ Episcopum præfecerat, eâ dignitate exuerat. Epistolam quoque Sigeberto Episcopi miserant, ne præsidio suo Canonum violatorem cingeret. Synodi tamen autoritas apud Regem non multum valuit. Itaque quàmdiu Sigebertus vixit, Præsulis munus Promotus retinuit, ut indicant verba Gregorii : *Promotus, qui in Dunensi castro ordinante Sigeberto Rege Episcopus fuerat institutus, & post mortem Regis amotus fuerat, eò quòd castrum illud esset Diœcesis Carnotena.* Spoliatus ergo Episcopali dignitate Promotus novennio vixerat, cùm mutatis Chilperici obitu rebus fortunam quoque mutari suam posse credidit. Itaque Gunthramum rogat, ut muneri suo restitueretur, quod non impetravit : Promotus, *contra quem ita judicium latum fuerat, ut Presbyterii tantùm officio fungeretur; accessit ad Regem : deprecans ut ordinationem Episcopatus in ante dicto castro reciperet. Sed obsistente Pappolo Carnotenæ urbis Episcopo, ac dicente, quia Diœcesis mea est, ostendente præsertim judicio Episcoporum, nihil aliud potuit obtinere cum Rege, nisi ea, quæ sub ipsius castri termino propria habere reciperet, in qua cum genitrice adhuc superstite moraretur.*

ANNO DOM. 584.

Gregor. l. 7. c. 17.

Synodus Valentina.

XVI. Gunthrami pietas multa Ecclesiis contulerat. Quas donationes ut autoritate quoque Synodorum corroboraret, Concilium apud Valentiam cogi voluit. Constat, habitam esse *decime Kal.* sive *Junii*, sive *Julii anno* XXIII. *regni gloriosissimi Regis* Gunthrami. Itaque totâ errat viâ Baronius, qui anno DLXXXIX. eam Synodum assignat ob Chronologiam Regum Francorum perperàm constitutam. Constabat Synodus Episcopis XVII. quorum caput *Sapaudus* Arelatensis Antistes; *Priscus* Lugdunensis, *Evantius* Viennensis, *Isitius* Gratianopolitanus, *Ragnoaldus* Valentinensis, *Trapidius* Arausicanus, *Eusebius* Matiscensis, *Flavius* Cabillonensis, *Pappus* Aptensis, *Urbicus* Regensis, *Ardeus* Vappincensis, *Artemius* Vasensis, *Martianus* Tarantasiensis, *Pologronius* Sigestaricensis, *Eusebius* Tricastinensis, *Cariatto* Genavensis, *Boetius* Carpentoriensis interfuere. Constitutionem edidere ad ea firmanda, quæ tam Rex, quàm uxor ejus, aut filiæ Ecclesiis donaverant. Loquentes suis verbis Patres audire non erit injucundum : *Cùm in urbe Valentina juxta imperium gloriosissimi Gunthramni Regis nostra mediocritas pro diversis pauperum querimoniis convenisset, id primo autore Deo decrevimus sanciendum, quod pro salute Regis, & animæ suæ salvatione, vel religionis statui censuimus opportunum. Id est, ut quia prædictus Rex per virum illustrem Asclepiodorum Referendarium, datis ad sanctam Synodum Epistolis suis injunxit, ut quodcunque tam ipse, quàm bonæ memoriæ jugalis sua Austrechildis Regina, vel filiæ eorum Deo sacratæ puellæ, id est, bonæ memoriæ Chlodebergis, vel Chlodebildis Locis Sanctis contulissent, aut adhùc conferre decreverint, autoritate Apostolicâ deberet sancta Synodus præsenti titulo manuum suarum subscriptione firmare. Et quia tam laudabili devotioni non solùm Sacerdotalem, sed etiam divinam credimus posse conniventiam conspirare, idcircò præsenti constitutione unanimi consensu, Deo medio, Synodus sancta decrevit, ut si quid Basilicæ sancti Symphoriani, vel quibuscunque locis, vel servientibus Deo per quascunque autoritates, vel Scripturarum Epistolas præfatus dominus Rex, vel suprà nuncupata jugalis sua, & filiæ eorum, sive in ministerio altariorum, sive in quibuscunque speciebus, quæ ad divinum cultum pertinere noscuntur, contulisse, vel adhùc conferre voluerint, neque Episcopi locorum, neque potestas regia quocunque tempore successura, de eorum voluntate quidquam minorare aut auferre præsumat. Quòd si quis quocunque tempore temerare aut auferre præsumpserit, velutì necator pauperum anathemate perpetui judicii divini plectatur.*

Error Baronii.

Bar. An. 589. n. 1.

Lab. Conc. t. 5. 976.

Pelagius Papa auxilium adversus Longobardos petit : revocat Maximianum.

XVII. Excursionibus Longobardorum cùm urbs Romana extra modum vexaretur, Pelagius Mauritii auxilium sibi implorandum esse ducit.

ANNO DOM. 584.

ducit. Ad Gregorium igitur, qui in urbe Regia Apocrisiarii munere fungebatur, Honoratum Notarium cum Sebastiano Episcopo mittit. Ad eam provinciam administrandam *Sebastianus* maxime erat idoneus, utpote qui Ravennæ cum *Decio Patritio* versatus erat. Quantis verò angustiis Langobardicâ Clerus Romanus perfidiâ premeretur, bis Pelagius verbis indicatum ivit: *Tantæ calamitates ac tribulationes nobis à perfidia Longobardorum illatæ sunt, contra suum proprium jusjurandum, ut nullus possit ad referendum sufficere.* Gregorianam ergo diligentiam accendit, ut Imperator vel *unum Magistrum Militum, & unum Ducem* omni præsidio destitutis concedat, cùm *Exarchus* nil remedii afferre queat. Monet etiam, ut Presbyterum *Maximianum* remittat: *Quia*, inquit, *& in Monasterio suo, & in opere, cui eum præposuimus, necessarius esse omninò cognoscitur. Data IV. Nonas Octobr. Indictione III.* Mandatis Pelagii obsecutus Gregorius, Maximiano reditum imperat, de quo id commemorare non est supervacaneum. Vehementi procellâ Maximianus in mari Adriatico corripitur: membra ratis jam quassata erant, arbor abscissa, vela in undis projecta, *ut non tam navis intra undas, quàm unda jam intra navem esse viderentur.* Consternati vectores nil nisi triste naufragium coram oculis habebant, *cùm turbati omnes sibimet pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes.* Periclitantibus Numinis adest auxilium: *Nam diebus octo navis eadem usque ad superiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens enatavit: nono autem die in Cotbronensis castri portum deducta est, ex qua exierunt omnes incolumes.* Vix egressi fuerant, cum Deo retrahente manu, quâ navem tot hominum pondere onustam sustinuerat, navis illicò mergitur.

Gregor. Dial. l. 3. c. 36.

ANNO DOM. 585.

ANNO U. C. 1338. OLYMP. 341. PER. JUL. 5298. JUL. 630. DOM. 585. MAURICII 3. 4. CHILDEBERT. 10. *Sol.* 6. G. *Lun.* 16. *Indict.* 3. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 1. P. 25. *Mart.*

Post Consulatum Mauritii.

Gundobaldus sua ditioni civitates nonnullas subjicit. Legatos Gunthramo mittit.

I. AD regiam dignitatem evectus Gundobaldus successus suos urgebat. Encolismenses in ejus verba jurant. *Petrogoricum* frustra tentatum cùm reliquisset, Tholosam accedit. Quæ impar resistendi venientem invito Episcopo suscipit. Dum Magnulfus Præsul atque Gundobaldus mensæ accumbunt, motâ inter utrumque disputatione Mummolus colaphum infringit Episcopo. Desiderius quoque cognitâ contumeliâ, cæsum pugnis & calcibus Magnulfum, ac fune vinctum in exilium ejicit. Inde Burdegalam tendit Gundobaldus, cui Legatos cum *virgis consecratis*, ne eorum dignitas ab ullo violaretur, Gunthramo mitti placuit. Admissi debitam filio Clotharii regni partem à Rege petunt, secus bellum ei minantur. Quibus dictis accensus Gunthramus, tormentis Legatos subjicit, à quibus extorquet, à Childeberti Optimatibus Gundobaldum Regem expeti. Tum Gunthramus accersito Childeberto, hastam porrigens suam, dixit, *Hoc est signum, quòd tibi omne regnum meum tradidi.* Eum subinde monet, de retinendis, aut pellendis ministris: instructoque convivio Proceres hortatur, ne juventutem Regis sui contemptui habeant.

Greg. l. 7. c. 33.

ANNO DOM. 585.

Gundobaldus Convenis obsidetur: proditus occiditur: urbs deletur. Mummolus interficitur.

II. Intereà Gundobaldus Sagittario Episcopo, Mummolo, Bladastе, Wadoneque comitatus, Convenas petit, superata Garumnâ. Oppidum ingressus, ineunte Quadragesimâ cives hortatur annonam inferre urbi: quo facto, venientibus Gunthrami copiis occurrere eos hortatur. Quibus dictis cùm morem gessissent, portis occlusis plebem civitate excludunt. Advenit tandem Gunthrami exercitus, qui Convenas obsidione cingit. Ex militibus multi non tela modò, sed convitia quoque in Gundobaldum torquebant: *Tune es pictor ille, qui tempore Clotharii Regis per Oratoria, parietes, atque cameras caraxabas? Tune es ille, quem Ballomerem nomine sæpius Galliarum incolæ vocitabant?* Ballomer Francorum linguâ *falsum Principem* sonat; *Ball* enim *falsum* significat, docente Cangio. Dicteriis ejusmodi Gundobaldus vinci non poterat, qui fortissimam hostibus defensionem opponebat. Urbs montis cacumini insidebat: *Fons magnus ad radicem montis erumpens, circumdatus turre tutissimâ præsidio erat.* Obsessi viriliter sese tuebantur, jam itaque obsidionis quintus & decimus dies labebatur, cùm Leudegisilus expugnando oppido machinas admovet. Verùm & lapidum, & cuparum, pice adipeque repletarum, jactu impetus militum frangebatur. Præcipuè *Sagittarius* Episcopus lapidibus obsidentes petebat. Sequente luce fascibus vallem complere profundissimam cùm frustra tentassent, ad dolos se convertunt. Clam Mummolo nuncios dirigunt, qui eum moneant uxorem jam in carcere recondi, mortem filiis ejus imminere: dominum potius agnoscat suum, relictis ignoti hominis partibus. Quibus permotus Mummolus, cum Sagittario, Chariulfo, atque Vaddone ad Ecclesiam pergit; hîc mutuò sibi pollicentur, hostibus Gundobaldum se tradituros, si vita sibi concedatur. Quæ cùm faciles Legati promisissent, convento Gundobaldo consilium dat Mummolus. Adeat Gunthramum, cujus aspectum sæpius desideravit. Regi in optatis esse, quòd de regio sanguine pauci nunc superessent. Intellectis dolis in verba hæc perfusa lachrymis erumpit: *Invitatione vestrâ in has Gallias sum delatus. Thesaurorum verò meorum, in quibus immensum pondus argenti continetur & auri, ac diversarum specierum aliquid in Avenica urbe retinetur, aliquid Gunthramus Boso diripuit. Ego verò juxta Dei auxilium, spe omni in vobis positâ, vobis consilium meum credidi. Nunc enim Deo vobis sit actio, si quid mihi mendacii dixeritis: ipse enim judicet meam causam.* Ab Ollone Biturigum Comite, & Bosone susceptus, sensit miser se proditum esse. Itaque conversis ad Deum oculis, ei sese, resque suas commendat, fronteque signo crucis munitâ procedit. Tum Ollo in præcipitium ipsum impellit cum ludibriis: *En vobis Ballomerem vestrum, qui se Regis & fratrem dixit & filium.* Illicò etiam emittit hastam, quâ transfigeretur, at corpus tegente loricâ vis ferri nil nocuit. Nitebatur adhuc Gundobaldus in montem ascendere, cùm jactu lapidis à Bosone oppressus interiit. Tum milites in cadaver involantes, illud per castra trahunt, barbam ei crinesque evellunt, insepultumque in locum, ubi perierat, projiciunt. Ortâ luce immissi in oppidum milites gladios civium omnium in pectora infigunt. Presbyteros cum Diaconis ad ipsa Ecclesiarum altaria trucidant: Ecclesias domosque subjecto igne in cineres redigunt. Restabat aliud nihil, quàm ut Mummoli Sagittariique,

qui

ANNO DOM. 585.

qui Gundobaldum prodiderant, perfidia plecteretur. A Gunthramo Leudegitilus mandatum acceperat, ut nulli parceret. Accinctus igitur armis Mummolus cùm ad Leudegisilum accessisset, Ecquid, ait, *quasi fugiens venis?* Cui ille, Promissa fides non servatur. Tentorium cùm exisset Leudegesilus, specie componendi omnia fortiter dimicando, Mummolus duabus hastis latera percussus occubuit. Periit & Sagittarius, qui dum obtecto, ne agnosceretur, capite fugit, *extracto quidam gladio, caput ejus cum cucullo decidit.* Mummoli uxor ubi novit virum periisse, ejus thesauros Gunthramo indicat, Avenioni reconditos: *Ferunt autem, ducenta & quinquaginta talenta argenti fuisse; auri verò amplius quàm triginta.* Quorum partem Rex Childeberto misit, suam verò pauperibus largitus est.

Greg. l. 7. c. 39.

Greg. l. 7. c. 30.

Gunthramus exercitum in Septimaniam mittit infelici successu.

III. Extincto eo bello aliud exoritur. Audiit Gunthramus, Hermenigildum labente anno à parente suo interfectum, *Indegundemque* Imperatoris in exercitu ab Hermenigildo relictam, dum ad Mauritium cum puerulo suo ducitur, in Africa defunctam, sepultam esse. In Sicilia diem ultimum clausisse tradit Warnefridus. Addit, Indegundi filium, Mauritio Constantinopolim transmissum esse. Fatis Indegundis Rex ad iram commotus, exercitum in Septimaniam mittit, ut eam ditioni suæ subjiceret. At milites vel in Regis sui Provinciis homicidia perpetrant, domos incendunt, Ecclesias prædantur, Clericorum sanguine aras imbuunt. Hi cladis potius, quàm victoriæ apparatus erant. Itaque infelicissima ea expeditio fuit. Apud Carcasonam *Terentiolus*, olim Lemovicensis Comes, *lapide de muro projecto percussus occubuit. Sed & Gothi per occultas insidias multis de his spoliatis interemerunt.* Quin etiam Franci suo se gladio jugularunt. Provinciæ quippe segetes suis ignibus succenserant. Meritâ itaque inediâ pereuntes suis cadaveribus vias sternebant: plerique seditionibus periere, quæ plusquam quinque millia morti misere. Franciçæ cladis hujus gloriæ ad Recaredum redundavit, qui grassantes repulit: *Franci Galliam Narbonensem occupare cupientes, cum exercitu ingressi, in quorum congressionem Leovegildus Recaredum filium obviam mittens: & Francorum est ab eo exercitus repulsus, & Provincia Gallia ab eorum infestatione est liberata.* In ea quidem expeditione Recaredi & fortuna, & virtus enituit: *Caput arietis castra obtinuit, & ex pago Tholosano maximam partem depopulatus est, hominesque captivos abduxit. Ugernum Arelatense castrum irrupit, resque cunctas cum hominibus abstulit: & sic se intra muros Nemausensis urbis inclusit.* Expeditionis Franciçæ Duces regiam iram veriti, sancti Symphoriani Basilicam Martyris ingrediuntur. Gunthramus verò convocatis quatuor Episcopis, nec non de Laicis Optimatibus, de facinoribus ab exercitu perpetratis orationem habet, quibus meritò cladem, quam passus erat, tribuit, victoriam impiorum non esse, prudenter monens. Ducibus excusationem verò suppeditavit militum petulantia, Rectorum mandata superbius negligentium. Quibus auditis, Rex sanxit: *Si quis sequitur justitiam, vivat; si quis Legem mandatumque nostrum respuit, jam pereat.* Porrò ut Francos, qui Septimaniam vastarant, Leovigildus ulcisceretur, naves eorum capit, nautasque interficit. Paucis rem Gregorius scripto prodit: *Naves, quæ de Gallia in Gallaciam abierant ex jussu Leovigildi Regis, vastata sunt, res ablata, homines casi atque interfecti, nonnulli captivi abducti sunt.*

Warnefr. l. 3. c. 21.

Greg. l. 8. c. 30.

Biclar.

Greg. l. 8. c. 30.

Greg. l. 8. c. 34.

ANNO DOM. 585.

Mors Leovigildi Regis.

IV. Gesta hæc Leovigildi ultima fuere, qui labente anno vitæ finem implevit, ut tum ex Biclariensi Chronico, quàm ex Synodo Toletana liquet, anno DLXXXIX. congregata, qui Ricaredi *quartus* numeratur. Fallitur itaque Gregorius Turonensis, qui Leovigildi obitum anno DLXXXVII. alligavit, qui Childeberto XII. erat. Si qua Gregorio Magno fides, mortalium vanitatem expertus, tandem resipuit: *Leovigildus obortâ ægritudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Recaredum Regem filium suum, quem in sua hæresi reliquerat, commendare curavit, ut in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre ejus exhortationibus fecisset.* Plura de Leovigildi pœnitentia scripto mandavit Gregorius Turonensis: *Leovigildus Rex Hispanorum ægrotare cœpit, sed ut quidam asserunt, pœnitentiam pro errore hæretico agens, & obtestans, ne huic hæresi quisquam reperiretur consentaneus, in Legem Catholicam transiit, ac per septem dies in fletu perdurans, pro his, quæ contra Deum iniquè molitus est, spiritum exhalavit.* Porrò licet existimare, in traditione ejusmodi nil sinceri esse, cùm Leovigildanæ resipiscentiæ nil Biclariensis prodiderit, qui Ricaredi emendationem disertè memorat. Si Leovigildo recta in Deum fides non defuisset, inter maximos sanè Reges esset collocandus, cùm magnis facinoribus atque victoriis famam ævo suam commendavit. Anno regni XVIII. periit. Calendis Novembris adhùc erat inter mortales, cùm Narbonense Concilium anno DLXXXIX. primâ die Novembris celebratum, quartum Ricaredi annum numeret.

Gregor. Dial. l. 3. c. 31.

Greg. l. 8. c. 46.

Recaredus Leovigildo succedit: ejus virtutes.

V. Defuncto Recaredus successit, cujus vitæ summam exhibet Isidorus, collatione patrem inter & filium institutâ: *Leovigildo defuncto filius ejus Reccaredus regno est coronatus, cultu præditus religionis, & patri moribus longè dissimilis. Nam ille irreligiosus, & bello promptissimus; hic fide pius, & pace præclarus. Ille armorum artibus gentis imperium dilatans: hic gloriosus, eandem gentem fidei tropheo sublimi erroris labe detersa ad cultum rectæ fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæresis congregavit, cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suâque eum præsentiâ & subscriptione firmavit.* Quæ suis temporibus erunt dividenda.

Isid. Chr.

Anthari victoriæ.

VI. Longobardicorum armorum strepitu nunc in Italiam vocamur. Ut eâ regione Barbari pellerentur, Mauritius auri multum Childeberto miserat, qui nedùm bellum inferret, pacem anno superiore cum eis inierat. Legatis Imperatoris datam pecuniam repetentibus, Childeberto tandem promissi munus conficere placuit, directo in Italiam exercitu: *Sed cum Duces inter se altercarentur, regressi sunt sine ulla lucri conquisitione.* Longè ergo latèque via Longobardis ad ditionem suam amplificandam panditur. Sub ea itaque tempora contigere, quæ ordine confuso satis à Warnefrido narrantur: *Anthari Rex Brexillum civitatem, super Padi marginem sitam, expugnare aggressus est, in quam Droctulf Dux à Longobardis confugerat, seque partibus Imperatoris tradens, sociatus militibus Longobardorum exercitui fortiter resistebat. . . . Tandemque eum cum militibus, quos juvabat, exuperantes Ravennam cedere compulerunt. Brexillus capta est, muri quoque ejus ad solum usque destructi sunt.* Victoriam

Greg. c. 8. c. 38.

Warnefr. l. 3. c. 17.

&

ANNO DOM. 585.

& Longobardorum memorat Bielatiensis, de Mauritianis copiis relatam: *Athane (lege Autharit) Longobardorum Rex cum Romanis congressione factâ, superat, & casâ multitudine militum Romanorum, Italia fines occupat.* Ea prælia triennales induciæ exceperunt: *Post hæc Authari Rex, cum Smaragdo Patricio, qui tunc Ravenna praerat, usque in annum tertium pacem fecit.* Pacis hujus occasione usus Pelagius Papa, anno insequente Epistolas Episcopis Istriæ mittet ad componenda de tribus Capitulis dissidia: *Posteaquam Deus omnipotens pro felicitate Christianorum Principum per labores atque sollicitudinem filii nostri excellentissimi Smaragdi, Exarchi & Chartularii sacri Palatii, pacem nobis interim, vel quietem donare dignatus est,* &c.

Warnefr. l. 3. c. 18.

Pelag. ep. 5.

Synodus Matisconensis secunda. Causæ Conventus.

VII. Rebus Imperii nunc Ecclesiasticas subnectamus. Floret annus Matisconensi Synodo secundâ, quam perturbatâ Chronologiâ Baronius anno 588. assignat. Cujus opinionem refellit Gunthrami annus XXIV. quo habere celebratur. Rex Aureliani agens Synodum indixit, ad Octobris XXIII. teste Gregorio Turonensi: *Sacerdotes itaque discedentes à Regis præsentia cautiones & fidejussores dederunt, ut decimo Calend. mensis noni ad Synodum convenirent.* Præter Legatos absentium Episcoporum XX. interfuere Conventui Antistites XLIII. *Priscus* Lugdunensis, Synodi Præses, qui & Patriarchæ titulo decoratur: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit.* *Evantius* Viennensis, *Prætextatus* Rothomagensis, *Bertrechamnus* Burdigalensis, *Artemius* Seonicensis, *Sulpitius* Bituricensis, *Syagrius* Æduensis, *Faustus* Ausciorum, *Orestes* Vasaticus, *Aunacharius* Antisiodorensis, *Esitius* Gratianopolitanus, *Silvester* Vesontinus, *Theodorus* Massiliensis, *Ferreolus* Lemovicensis, *Palladius* Santonicensis, *Ragnoaldus* Valentinensis, *Pappolus* Carnotensis, *Heraclius* Diniensis, *Eusebius* Matiscensis, *Namatius* Aurelianensis, *Agricola* Nevernensis, *Ragnemodus* Parisiensis, *Mummolus* Liogoniensis, *Marius* Aventicensis, *Tetradius* Arausicanus, *Flavius* Cabillonensis, *Verontius* Cabelliensium, *Amidius* Agennensis, *Carterius* Petrocoriensis, *Rusticus* Vicojuliensis, *Sabinus* Benarnensium, *Rufinus* Convenicensis, *Nicasius* Engolismensis, *Baudigisilus* Cenomanensis, *Cariatto* Genavensis, *Lucerius* Eloronensium, *Amelius* Bigorritanus, *Ursicinus* Cadurcinus, *Urbicus* Regensis, *Areduis* Vappincensis, *Emeritus* Ebredunensis, *Iconius* Mauriennatensis, *Agracius* Glannatinensis. Inter causas Conventus non minima fuit Gunthrami indignatio in Episcopos, qui Gundobado faverant. A Theodoro quidem Massiliensi promissio exacta est, *ut ad Synodum, qua Matiscone futura erat, quasi ab Episcopis damnandus adesset.* Regis quoque morbus impedimento fuit, ne multis Præsulibus exilium imperaretur. Testis Gregorius: *His diebus Gunthramnus Rex graviter ægrotavit, ita ut putaretur à quibusdam non penitus evadere, quod credo providentia Dei fuisse: cogitabat enim multos Episcoporum exilio detrudere.* Inerant plerisque Antistitibus mores corruptissimi. Exemplo sit Palladii & Bertrechamni, Rege Aulicisque præsentibus jurgium: *Cùm iterato ad convivium Regis Palladius atque Berthramnus asciti fuissent, commoti invicem, multa sibi de adulteriis ac fornicatione exprobrarunt, nonnulla etiam de perjuriis.* Id multis risum quidem, verùm sanctioris vitæ viris dolorem movebat.

Bar. Ann. 588. n. 14.

Greg. l. 8. c. 12.

Greg. l. 8. c. 22.

Gregor. l. 8. c. 9.

VIII. Synodi & gesta sunt, & Canones. Ut à gestis incipiamus, *Faustinianus*, qui Gundobaldi jussu Aquensibus præfectus erat, eâ lege expellitur, ut ab ordinatoribus aleretur: *Faustinianus eâ conditione removetur, ut eum Berthramnus, Orestesque, sive Palladius, qui eum benedixerant, victibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur pro eo, quòd Gundubaldum excepisse publicè est confessus: accepto hujusmodi placito, ut pœnitentiam tribus annis agens, neque capillum, neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret, Missas celebrare, Clericos ordinare, Ecclesiasque & Chrisma benedicere, eulogias dare penitùs non auderet.* In Synodo quoque indigna quæstio mota est, quam & nostro seculo profanus quidam cachinno tractavit, *Mulierem hominem non posse vocitari*, ex quo conficiebatur, partæ à Christo salutis fœminas expertes esse. Præsulum unus disputationem eam instituit. Ei tamen silentium imposuere Scripturæ oracula, præcipuè locus ille, quo Christus, *Filius hominis*, quòd Virgine satus sit, appellatur. Prætextatus Rothomagensis orationes, quas in exilio scripserat, coram Episcopis recitavit: *Quæ quibusdam quidem placuerant, à quibusdam verò, quia artem secutus minimè fuerat, reprehendebantur.* Redditus etiam Massiliensibus Theodorus, à quibus amanter excipitur. Hæc Matisconensium in Conventu gesta: nunc ad Canones veniamus, quos numero viginti ediderunt.

ANNO DOM. 585.

Gesta Synodi Matisconensis secundæ.

Greg. l. 8. c. 20.

Canones Matisconenses.

IX. Primus, Collapsus diei Dominicæ cultus restituitur: *Nullus litium fomitibus vacet, nullus causarum actiones exerceat: nemo sibi talem necessitatem exhibeat, qua jugum cervicibus juvencorum imponere cogat.* Omnes potius hymnis & laudibus Dei animo & corpore attendant. Diei verò Dominicæ violatoribus id pœnæ irrogant: *Si Causidicus fuerit, irreparabiliter causam amittet: si rusticus aut servus, gravioribus fustium ictibus verberabitur: si Clericus aut Monachus, mensibus sex à consortio suspendetur fratrum.* Noctem quoque diei Dominicæ imminentem sacris Vigiliis dicant. II. Paschatis festum sit venerationi, *ut illis sanctissimis sex diebus nullus servile opus audeat facere.* III. Nullus per natales Martyrum, nisi necessitas urgeat, baptismum suscipiat: *Omnes à die quadragesima cum infantibus suis ad Ecclesiam observare præcipimus, & impositionem manuum certis diebus adepti, & sacri olei liquore peruncti, legitimi diei festivitate fruantur, & sacro baptismate regenerentur. Quo possint & honoribus, si una comes fuerit, Sacerdotalibus fungi.* IV. Omnibus Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis, quàm vini. V. Decimæ à populis solvantur, quas Sacerdotes aut in pauperum, aut in captivorum usum consumant. VI. Missæ non nisi à jejunis celebrentur, Eucharistiæque reliquiæ quartâ, vel sextâ feriâ intinctæ vino jejunis infantibus præbeantur. VII. Libertorum causæ ab Ecclesiis manumissorum, ab Episcopo judicentur. VIII. Sontes ab Ecclesiis non evellantur. Verùm coram Sacerdote culpæ eorum innotescant, *& ipso consultum ferat, qualiter Dei habitaculum per substractionem non violetur illorum.* IX. Episcopum nullus de Ecclesia trahere audeat, sed ad Metropolitanum pergat, qui, si opus sit, Conventu Episcoporum coacto litem discutiet. X. Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum causæ

ab

ANNO DOM. 585.

ab Episcopis judicentur. XI. Hospitalitatem Fideles exerceant omnes, præcipuè Episcopi. XII. Judices non prius viduas & pupillos conveniant, quàm Episcopo nuntiarint. Eo absente judicio intersit Archidiaconus, vel Presbyter. Judex, qui Decretum contempsit, à *communione suspendatur*. XIII. Canes accipitresve ab Episcopali domo arceantur. XIV. Nullus per vim aut assentationem rebus suis defraudetur. XV. Clericis honor à secularibus habeatur. Si Laicus & Clericus vehantur equo, ille hunc salutet. Si Clericus pedibus iter conficiat, Laicus equo descendat, honorem Clerico exhibiturus. XVI. Relictæ Subdiaconorum, Exorcistarum, Acolythorum matrimonia non ineant. XVII. Mortui marcidis cadaveribus non imponantur, nec religiosis locis inferantur absque voluntate domini sepulchrorum, secus corpora de tumulis ejicere licebit. XVIII. Incestæ nuptiæ prohibeantur. XIX. Clericorum nullus reorum adsit examini, neque intersit *atrio sauciolo*, ubi aliquis est interficiendus. XX. Ad Synodum nationalem post triennium Episcopi omnes conveniant. *Et hoc adimplere sollicitudinis sit Metropolitani Lugdunensis Episcopi, unà cum dispositione magnifici Principis nostri, prius definientis locum mediterraneum, ad quem omnes Episcopi sine labore alacres congregentur.* Quicunque absque legitima causa abfuerit, à communione fraterna remanet alienus. Quod de observanda die Dominica Matisconenses Decretum condiderant, autoritate regiâ Gunthramus confirmavit quarto Idus Novembris. Edicti verba sunt: *Decernimus, ut in omnibus diebus Dominicis, in quibus sanctæ Resurrectionis mysterium veneramur, vel in quibuscumque reliquis solemnitatibus, quando ex more ad veneranda Templorum oracula universæ plebis conjunctio devotionis congregatur studio, præter victum, quem præparari convenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec ulla causarum præcipuè jurgia moveantur.*

Lab. Conc. t. 5. 992.

Reversus Synodo Berthramnus Burdegalensis febre correptus, ad fata venit. Waldonem Diaconum sibi suffici optaverat: eique cives maximè favebant. Dodoni tamen, qui Sanctonum Comitem egerat, postponitur.

ANNO DOM. 586.

ANNO U. C. 1339. PER. JUL. 5299. JUL. 631. DOM. 586. MAURIT. 4. 5. CHILDEBERTI 11. *Sol.* 7. F. *Lun.* 17. *Indict.* 4. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 2. P. 14. *April.*

Post Consulatum Mauritii 11.

Cardarigas Persa bis à Philippico debellatur. Fuga Philippici.

I. PHilippicus regiâ urbe egressus pugnaturus in Persas, Amidam properat. Hormisdæ exercitui Præfectus erat *Cardarigas*, qui superbiâ tumens Romanorum adventum falsis rumoribus apponebat. Accersitis Magis, eos de victoria percontatur, quam addicentibus ominibus à Persis referendam esse respondent. Eâ promissione impleti gaudio, compedes parant, atque vincula, quæ captis Romanis injicerent. Pugnâ ad *Arzamonem* commissâ, Philippicus armatus, ut ferunt, Christi imagine non manu factâ, discurrens per acies militibus animos, viresque suis incutiebat. Dum utrinque pugnatur, Vitalianus impetu Persarum in phalanges facto eas disjicit. Tum Romani ad spolia hostium detrahenda advolare. At veritus Philippicus, ne dum prædæ incumbant, victoria elaberetur, Persis in eos irruentibus, *Theodoro Ilibino* galeam imponit suam, ut exuviarum raptores ad pugnam revocaret. Qui Philippicum se videre rati, dimissis spoliis ad prælium festinant. Quod cùm diu protraheretur, Præfectus Persarum equos hastis ferire jubet. Quo facto Persæ versi in fugam maximâ clade afficiuntur. Posterâ luce Cardarigas resumptis viribus animisque, pugnam rursus instaurat. Impetu tamen suo fortunam non mutat. Vincunt iterum Romani; Persarum complures occiduntur, duo quoque millia capiuntur, qui Constantinopolim mittuntur, ut Romanæ & virtutis, & felicitatis documento forent. Conversus in fugam Cardarigas, non sine contumeliis à suis recipitur. Ut impressam sibi dedecoris maculam deletum iret, rusticos & quoscunque potuit, homines colligit. Victoriis suis hostiumque freti cladibus Romani ab omni parte sibi securi videbantur. Itaque obscurâ nocte Cardarigas in eorum terga invadit. Tum geminâ victoriâ insignis ille Philippicus ingenti metu corripi, fugam maturare. Ducis sui exemplum imitati milites, per angustias, per loca aditu difficilia dilabi. Orto Sole, cùm fugientibus neminem instare vidissent, pulso metu ad Præfectum perveniunt, quem & contumeliis compluribus onerant. Saluti dispersis suis Cardarigæ opinio, qui cùm fictam Romanorum fugam putarat, eos insequi veritus est.

Miscell. l. 17. Phot. p. 85.

Theodebertus Childeberto Regi nascitur.

II. Hæc in Oriente. In Gallia Francorum animos ingens gaudium implevit Theodeberti nativitas, quem ex Failuba Regina susceperat Childebertus: *Post hæc Childeberti Regis filius natus est, qui à Magnerico Treverorum Episcopo de sacro fonte susceptus, Theodobertus est vocitatus: de quo tantum gaudium Guntbrannus Rex habuit, ut statim Legatos dirigens, multa ei munera transmitteret, dicens, Per hunc enim Deus erigere Francorum regnum propriâ majestatis suæ pietate dignabitur, si hunc pater, aut ipse vixerit patri.*

Gregor. l. 8. c. 37.

Recaredus ad Gunthramnum Legatos de pace mittit.

III. Recaredus, qui nemine repugnante paterna sceptra adeptus erat, ad pacis otia inclinaverat animum. Legatos igitur ad Gunthramnum cum muneribus misit, pacem petitum: nil responsi tamen retulerunt, quâ optati fœderis in spem venirent. Placuit igitur Ricaredo, novam legationem injungere de pace constituenda, quâ non impetratâ, in Hispaniam Oratores rediere. His commotus Ricaredus *usque Narbonam venit, & intra terminum Galliarum prædas agit, & clam regressus est.*

Gregor. l. 8. c. 38.

Ricaredus Catholicam fidem amplectitur.

IV. At longè majus opus movet Ricaredus, qui errore Arianorum ejurato, pietatem amplectitur. Quam historiam memorandam sanè his verbis Biclariensis refert: *Recaredus primo regni sui anno, mense decimo, Catholicus Deo juvante efficitur, & Sacerdotes sectæ Arianæ sapienti colloquio aggressus, ratione potius quàm imperio converti ad Catholicam fidem facit: gentemque omnium Gothorum & Suevorum ad unitatem & pacem revocat Christianæ Ecclesiæ. Sectæ Arianæ gratiâ divinâ in dogmate veniunt Christiano.* Quibus deprehendimus, non satis accuratam esse Baronii Chronologiam, qui nobilem hunc eventum anno superiori tribuit, cui tamen mensis *decimus* primi anni Recaredi includi nequit. Quid in Collatione Episcoporum partis utriusque factum sit, Gregorius narret: *Congregatis utriusque partis Episcopis, proposuerunt Hæretici illa, quæ sæpius ab ipsis dicta jam scripsimus. Similiter responderunt Episcopi nostræ religionis ea, de quibus*

Error Baronii.

Greg. l. 9. c. 15.

ANNO DOM. 586.

Hæreticorum partem plerumque victam libris superioribus demonstravimus, & præsertim cum Rex diceret, quòd nullum signum sanctitatis super suprmos ab Hæreticorum ostenderetur Episcopis: ac in memoria replicaret, qualiter tempore genitoris sui Episcopus, qui se jactabat, per fidem non rectam cæcis restituere lumen, tacto cæco, & cæcitati perpetuæ damnato, discessisset confusus. Vocavit ad se seorsum Sacerdotes Dei, quibus perscrutatis, cognovit unum Deum sub distinctione coli personarum trium, id est, Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Nec minorem Filium Patre, Spiritumque Sancto: neque Spiritum Sanctum minorem Patre, vel Filio: sed in una æqualitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri. Tunc intelligens veritatem Ricaredus, postposita altercatione se Catholicæ legi subdidit, & accepto signaculo beatæ Crucis cum chrismatis unctione, credidit J. C. Filium Dei æqualem cum Spiritu S. regnantem in secula seculorum. Exemplo suo voluit Rex optimus subditos pietate suos etiam imbui. Nuncios itaque Narbonensem in Provinciam misit, qui quæ gesta fuerant, docerent, mentesque subditorum ad Regis sui factum imitandum hortarentur. Arianæ disciplinæ addictissimus erat Præsul, nomine *Athalocus*, qui cùm summâ vi niteretur errores tueri suos, videretque paucos esse, qui ei assentirentur, *commotus felle, ingressus in cellulam suam, inclinato super lectulum capite, nequam spiritum exhalavit.* Cum Athaloco in Narbonensi Provincia Ariana fides sepelitur, populis certatim Orthodoxorum in castra migrantibus. Variis & pietatis actibus, quam amplectebatur Religionem, Recaredus decorari voluit: quod summarim Biclariensi in Chronico legitur: *Recaredus Rex aliena à prædecessoribus direpta, & fisco sociata placabiliter restituit, Ecclesiarum & Monasteriorum conditor & ditator efficitur.*

Synodus Antisiodorensis: ejus Canones.

V. Indictus à Recaredo Episcoporum Conventus, Antisiodorensem Synodum scribentibus subjicit. A Conciliorum editoribus ea anno DLXXVIII. assignatur, placet tamen Concilium potius labenti anno tribui, quòd Decreta ipsius nonnulla ex Matisconensis II. Canonibus desumpta videantur. Diœcesana Synodus est ab Aunachario Præsule Antisiodorensi coacta, cui soli Abbates & Presbyteri interfuere. Aliud agebat clarissimus Du Pin in nova sua Bibliotheca, dum scriberet, *Ce n'est qu'une Assemblée Synodale des Abbez & des Prêtres du Diocese de Tours, tenuë l'an* DLXXVIII. *par Aunacharre Evêque de Tours.* Aunacharius sanè non Turonensibus, verum Antisiodorensibus sacris præficiebatur. Interfuere Concilio ex Abbatibus, Presbyteris, Diaconis Clerici XLIV. Itaque incluso Aunachario Præside, viris XLV. Synodus constabat, quasi Canones, quos edidit, membris æquari suis voluisset, numero XLV. conditos. I. *Non licet Kalendis Januarii vetula, aut cervolo facere, vel strenas Diabolicas dare.* Hoc est, assumptâ vel vitulæ, vel cervi effigie, hùc & illùc cursitare non licet. II. Omnes Presbyteri ante Epiphaniam missos dirigant suos, qui initium Quadragesimæ referant, Epiphaniorum die declarandum. III. *Non licet compensos in domibus propriis, nec pervigilias in festivitatibus Sanctorum facere, nec inter sentes, aut ad arbores sacrivos, vel ad fontes exolvere.* Sentes termini sunt, quos Ethnica superstitio in Deos referebat. Florus in Tarquinio Superbo Templum consecrante: *Cedentibus cæteris Deis, mira res dictu, restitere Juventas & Terminus. Placuit vatibus contumacia numinum.* Sacrivi verò numinibus dicatas arbores significant, de quibus Autores frequenter meminere. Statius l. 2. Theb.

Flor. l. 1. c. 7.

At arbore casta
Nectunt purpureas niveo discrimine vittas.

Arnobius adversus Gentes, l. 1. p. 11. *Venerabar, ô cæcitas, picturatas veternosis in arboribus tænias, si quando conspexeram.* Prudentius l. 2. contra Symmachum:

Et quæ fumificas arbor vittata lucernas
Servabat, cadit ultrici succisa bipenni.

Psyche apud Apuleium Metam. l. VI. p. 154. *Videt dona pretiosa, & lacinias auro literatas, ramis arborum postibusque suffixas.* IV. *Non licet ad Sortilegos, vel ad auguria respicere, non ad Caragios, nec ad Sortes, quas Sanctorum vocant.* Caragii Magi sunt, qui multa, quæ implere non possunt, pollicentur. Eò pertinent Eligii verba apud Audoenum, quæ ab eruditis jam sunt observata: *Fontes vel arbores, quas sacrivos vocant, succidite. Pedum similitudines, quas per bivia ponunt, fieri vetate, & ubi inveneritis, igni cremate. Non Caragios, non Divinos, non Sortilegos interrogare præsumatis.* Et Narbonensis Synodi c. 14. *Si qui viri, ac mulieres divinatores, quos dicunt esse Caragios, atque Sorticularios, in cujuscunque domo fuerint inventi*, ab Ecclesia is suspendatur. V. Privata pervigilia, quæ B. Martini in honorem observabantur, omnibus modis prohibeantur. VI. Mediâ Quadragesimâ Presbyteri Chrisma petant. Si morbo corripiuntur, Archidiaconum mittant cum *Chrismate & linteo, sicut reliquia Sanctorum deportari solent.* VII. Medio Maio omnes Presbyteri ad Synodum veniant, & Calend. Novembris ad Concilium Abbates se conferant. VIII. Non mulsum, sed vinum duntaxat aquâ mixtum in sacrificio offeratur. IX. Chori secularium, puellarum cantica, & convivia in Ecclesiis prohibentur. X. Duæ Missæ unâ die in uno altari non celebrentur. XI. In Vigilia Paschæ ante secundam noctis horam Vigiliæ non finiantur: *In illa nocte non licet post mediam noctem bibere, nec in Natali Domini, nec in reliquis solemnitatibus.* XII. Non licet mortuis Eucharistiam, osculumve tradere, aut velo, vel pallis corpora eorum involvere. XIII. Non licet Diacono, velo vel pallâ scapulas suas involvere. XIV. Non licet in Baptisterio corpora sepelire. XV. Non licet mortuum super mortuum mittere. XVI. Non licet die Dominico boves jungere, vel alia opera exercere. Qui bini Canones ex Matisconensibus primo & XVII. desumpti sunt. XVII. Eorum, qui sibi mortem consciscunt, oblatio non recipiatur. XVIII. Baptismus extra Pascha nisi moribundis conferatur. XIX. Missæ à jejunis Clericis celebrentur, & audiantur. XX. Presbyter, Diaconus, aut Subdiaconus, qui post acceptam benedictionem, aut liberos procreaverit, aut adulterium perpetrarit, exauctoretur. Archipresbyter, qui Episcopo id non indicarit, integro anno non communicet. XXI. Clerici conjugati ab uxoribus abstineant. XXII. Relictæ Clerici post ejus mortem alteri nubere non licet. XXIII. Abbas, qui Monachi adulterium, furtumve non emendaverit, aut Episcopo non indicarit, in alio Monasterio retrudatur. XXIV. Abbas nuptiis non intersit. XXV. Abbati non licet, aut Monacho filios

de,

ANNO DOM. 586.

de baptiſmo habere. XXVI. Abbas, qui mulierem in Monaſterium ingredi permiſerit, *tribus menſibus in alio Monaſterio retrudatur, pane & aquâ contentus.* XXVII. Novercam ducere non licet. XXVIII. Uxoris filiam nullus in conjugem accipiat. XXX. Sororum alteram alterâ defunctâ ducere non licet. XXXI. Non licet conſobrinam ſibi matrimonio conjungere. XXXII. Nepos avunculi uxorem non accipiat. XXXIII. Clericis non licet ad *tripalium, ubi rei torquentur, ſtare.* XXXIV. Presbyter judicio capitis non interſit. XXXV. Clericus Clericum ad Judicem ſecularem non trahat. XXXVI. Mulier nudâ manu Euchariſtiam non accipiat. XXXVII. Ne mulier pallas Dominicas contrectet. XXXVIII. Nullus cum excommunicato cibum ſumat. XXXIX. Qui cum excommunicato communicat, ſimili ſententiæ ſubjaceat. XL. Ne Presbyter inter epulas cantet, aut ſaltet. XLI. Presbytero vel Diacono accuſatori eſſe non licet, ſeculari viro vices ſuas mandet. XLII. *Mulier quando communicat, Dominicalem ſuum habeat. Quòd ſi qua non habuerit, uſque in alium diem Dominicum non communicet.* Quid rei ſit Dominicale, controverſia eſt inter eruditos. Baronius, cujus ſententiæ eruditi complures adhærent, exiſtimat linteolam ſignificari, quo puriſſimo fœminæ Euchariſtiam excipiebant. Explicationi favere videntur verba Autoris apud Auguſtinum, Sermone 252. de Tempore: *Omnes viri quando communicare deſiderant, lavent manus. & omnes mulieres nitida exhibeant linteamina, ubi Chriſti corpus accipiant .... Mulieres quomodo nitidum exhibent linteolum, ubi corpus Chriſti accipiant, ſic corpus caſtum, & cor mundum exhibeant.* Ea tamen explicatio diſplicet. Cùm enim Canone 36. Antiſiodorenſes lintea ad ſuſcipiendam Euchariſtiam his verbis imperarint: *Non licet mulieri nudâ manu Euchariſtiam accipere,* Dominicale, de quo Canone 42. fit mentio, à linteolo prorſus diverſum eſt, alioquin unum idemque variis hiſce Canonibus præciperetur, quod non ſit vero ſimile. Præterea ſi Dominicale unum idemque eſt cum manus integumento, poſt Canonem 36. utique Antiſiodorenſes Dominicalis ſubinde meminiſſent. Nil ſanè tam conjunctum eſſe debuiſſet, quàm Decretum de accipiendo manu involutâ Euchariſtiæ ſacramento, cum præcepto de Dominicali ad ſuſcipiendam Euchariſtiam afferendo. Dominicale igitur *Velum* potius ſignificat, quod mulieres ad ſacram menſam accedentes ſuo capiti imponere jubebantur. Clariſſimus ſanè Baluſius obſervat in ſuis ad Gratianum notis, Cauſâ 33. Q. 5. C. *Mulier*, in veteri Codice hæc haberi: *Si mulier communicans Dominicale ſuum ſuper caput non habuerit, uſque ad alium diem Dominicum non communicet.* Quibus apertè liquet, Dominicali non breve quidem manus involucrum, ſed capitis integumentum deſignari. Cæteros Antiſiodorenſium Canones ſubjiciamus. XLIII. Judex, qui in Clericum abſque Epiſcopi voluntate animadverterit, Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus. XLIV. Laicus, qui monentem Archipresbyterum ſpreverit, liminibus Eccleſiæ pellatur, & inſuper mulctam, quam Rex instituit, ſuſtineat. XLV. Qui Synodalia hæc Decreta contempſerit, anno à Chriſtianorum conſortio habeatur alienus.

Dominicale quid?

Lab. Conc. t. 5. 957.

Mortes complu-

VI. Præſulum compluribus in Gallia annus mortem attulit. Obiit *Sabaudus* Arelatenſis, cujus in locum *Licerius Gunthramni Referendarius* ſufficitur. Periit & *Evantius*, Viennenſis Epiſcopus, *in cujus Sedem Virus Presbyter de Senatoribus, Rege eligente ſubſtituitur.* Extat Epiſtola *Evantii Abbatis contra eos, qui ſanguinem animalium immundum eſſe judicant*, quæ Evantio à Caniſio & Du Pin dubitanter aſcribitur. Exploratum tamen eſſe debet, Evantii Viennenſis Epiſcopi non eſſe, qui naturæ prius ſatisfecit, quàm Gregorius Magnus Pontificatum anno 590. adipiſceretur. Evantius autem Abbas librum Paſtoralis Gregorii laudat, qui non ante annum 590 eſt exaratus: *Sacerdotibus corpore debilibus, vel maculam corporis habentibus liber Paſtoralis S. Gregorii legatur.* Ad plures etiam abiit *Badegiſilus* Cænomanenſis, vir ſuo munere prorſus indignus. Dirâ crudelitate laborabat, cùm in populos pedo ſuo ſubditosleniſſimus exiſtimari debuiſſet. Summâ iniquitate res complurium diripiebat: *Ad cujus animum acerbum atque immitem conjux acceſſerat ſævior, quæ ipſum in committendis ſceleribus nequiſſimi conſilii ſtimulis perurgebat.* Cum Judicibus cauſas audiebat, cum militibus arma gerebat: manibus ſuis multos feriebat, monentibuſque hæc non decere Præſulem, reſpondebat: *Num ideò, quia Clericus factus ſum, ultor injuriarum mearum non ero?* Sextum truculentus ille Epiſcopatus annum ingreſſus, dandum civibus ſuis epulum paraverat, cùm febre correptus exceſſit è vita. Defuncto Berthramnus Pariſienſis Diaconus ſufficitur, qui cum ejus relicta varias lites habuit. Quippe rapax ea mulier, quæ labente Badegiſili Epiſcopatu Eccleſiæ data fuerant, veluti ſibi propria retinere volebat. Cuncta tamen reſtituere cogitur.

ANNO DOM. 586.

rium Epiſcoporum: Evantii: Badegiſili Cænomanenſis: iniquitas ipſius.

B. M. P. t. 11. p. 1092.

Gregor. l. 8. c. 39.

VII. Intereà dominabatur adhùc in Italia diſſenſio trium Capitulorum cauſâ. Quæ diſſidia cùm pacem Eccleſiæ, animorumque concordiam everterent, Pelagius ad ea extinguenda operam ſuam collocabat. Complures igitur ad Eliam, Epiſcopoſque Iſtriæ miſit Epiſtolas, quæ Gregorii Magni manu exaratæ ſunt, Conſtantinopoli redierat, etſi regreſſûs tempus non ſatis pateſcat. Reſpuenda tamen eſt Baronii, Binnii, Du Pin ſententiâ, qui Tiberii poſt obitum relictâ urbe regiâ Gregorium Romam repetiiſſe exiſtimant. Verba ſunt Baronii: *Gregorius igitur tempore Tiberii, Apocriſiarii bene functus munere, illo defuncto Romam reverſus eſt.* Quam ſanè Chronologiam refellit ipſe Pelagius in ſua ad Gregorium Epiſtola, *data IV. Nonas Octobris, Indictione III.* quæ annum DLXXXIV. afficit. In ea teſtatur ſe, & Honoratum Notarium & Sebaſtianum Epiſcopum direxiſſe Gregorio, *Ut*, inquit, *quia illis in partibus ad Ravennam uſque nunc cum viro glorioſo Domino Decio Patricio ſunt, ipſe ſuâ relatione te de omnibus ſtudeat informare; vel ſi qua neceſſaria judicaveris, poſſis Domino Imperatori ſuggerere.* Quibus luce clarius eſt, Gregorium anno DLXXXIV. ad exitum properante, in urbe regia Apocriſiarii munere adhùc functum eſſe Tiberii poſt obitum biennio. Fontem quidem ignoramus, ex quo Baronius hauſta hæc nobis propinarit: *Cùm innotuiſſet Pelagio Romano Pontifici, Mauritium Imperatorem poſt Tiberium coronatum, ex more novum ad eum miſit Apocriſiarium Diaconum Cardinalem.* Id ſanè non extat in Epiſtola Gregorii ad Joannem, quæ libri quarti numero eſt 38. licet à Baronio indicetur. Neque poſt Mauritium inauguratum

Quandonam Gregorius Magnus Conſtantinopoli Romam rediit? Nomine Pelagii ad Iſtrienſes ſcribit.

Error Baronii.

Bar. An. 586. n. 25.

Pelag. Ep. 3.

Bar. An. 586. n. 24.

guratum Pelagio opus erat *novum Diaconum Cardinalem* Imperatori mittere, cùm Apocrisiarii munere Gregorius fungeretur, quod labente jam tertio Mauritii anno etiamnum retinebat: Baronium decepit sua ipsius de Mauritianis initiis stupenda Chronologia, quæ in anno DLXXXVI. collocavit quadriennii metachronismo, quo ingens in rebus & Imperii, & Ecclesiæ perturbatio inducta est. Anno igitur elapso, vel potius labente Gregorius Romam à Pelagio revocatus est. Tum vacuus curis, quas Apocrisiarii officium imperat, perficiendis Moralium libris, quos Constantinopoli inchoarat, admovit animum, quod & ipse testatur in sua ad Leandrum Epistola, c. 2. *Eisdem coram positis fratribus priora libri sub oculis direxi, & quia tempus paulò vacantius reperi, posteriora tractando dictavi.* Ejus quoque calamo Pelagius Papa usus est, ut Eliæ Aquileiensi scriberet, non ut *tria Capitula Chalcedonensis Synodi susciperet*, quod perperam Warnefridus tradit, sed potius ut ea rejiceret, quæ Constantinopolitanum Concilium damnaverat. Epistolam laudibus affecit Warnefridus: *Pelagius*, inquit, *Eliæ Aquileiensi Episcopo Epistolam satis utilem misit, quam B. Gregorius cùm esset adhuc Diaconus, conscripsit.*

Warnef. l. 3. c. 20.

Pelagius ad concordiam Istriæ hortatur Episcopos. Epistolarum summa.

VIII. Superest nunc ut Epistolarum ad Eliam, Istriæque Episcopos missarum summam referamus. Prima Pelagii in scribendo moram excusat: *Quod vestra tardius scripta dirigimus, non malevolæ voluntatis aut dissimulationis, vel negligentiæ fuisse credatur, sed temporalis qualitas, & hostilis necessitas hactenùs impedivit.* Deinde narratis, quæ Petro de firmitudine pietatis concessa fuere privilegiis, subjungit, velle se suæ fidei Confessionem ipsis offerre, ut ad Ecclesiæ concordiam revocentur: *Necessarium judicavimus per præsentem Epistolam nostram, & ad viscera vos matris Ecclesiæ ut reverti debeatis, cum lachrymis exhortari, & de fidei nostræ integritate vobis satisfactionem nostram mittere.* Testatur autem, se quatuor Synodos Oecumenicas amplecti, omnesque, qui eis adversantur, anathematibus obruere: proindeque per divinum tremendumque Dei judicium Istriæ Præsules obtestatur, ne ulterius per ipsos dividatur Ecclesia. Redempto Ferentino Episcopo, & Quodvultdeo Abbati Monasterii majoris Basilicæ B. Petri Epistola ferenda traditur. Pelagii hæc Epistola Istrienses à sua sententia non dimovit, quibus persuasum erat, damnatione trium Capitulorum Chalcedonensis Synodi majestatem prorsus violari. Pelagio igitur responderunt, quæ non placebant, quod secundâ ad Istrienses Episcopos Epistolâ notum fecit, in qua legimus: *Dilectionis vestræ per eos, quos direxistis, scripta suscepimus; relectisque his, gravissimum mœrore, & dolore perculsi: cùm neque his, quæ nos vobis scripsimus, respondistis, neque ut fraternam decuerat charitatem, fidei nostræ satisfactione susceptâ ad unitatem Ecclesiæ revertendi obedientiam commodastis. Postremò nec eos aliter, qui venerunt, dirigere pertulistis, ut apertissimam lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripta nobis quasi capitulare vel interdictum potius ostenderunt, nihil injunctum sibi aliud asserentes, nisi ut vestræ tantummodò essent portatores Epistolæ.* His præmissis, rursus eos ad pacem hortatur: *Neque Theodorus Mopsuestenus*, inquit, *neque Ibæ Epistola, quæ ab adversariis est prolata, ante tribunal tanti Judicis vobis valeat subvenire.* Addit, Patrum doctrinam eam esse, qui à Sediem Apostolicarum communione se divellant, in schismate constitutos esse, nec vel si pro Christo moriantur, in Martyres posse referri. Istrienses igitur etiam atque etiam monet, ut in Ecclesiæ Apostolicæ viscera festinantier redeant. Acceptis hisce literis, Istrienses ut inustam sibi Schismaticorum maculam eluerent, Pelagio rescribunt, per ea, quæ piæ memoriæ Justiniani Principis temporibus acta sunt, suspicari se, *Sanctam Chalcedonensem Synodum fuisse convulsam.* Subjiciunt autem loca Patrum plurima, quibus ostendunt, de Concilii hujus autoritate nil esse detrahendum. Quibus Pelagius Epistolâ respondet, quæ ob longitudinem libri potius nomine digna est, utpote quæ XXIII. Capitulis constet. Apologia hæc est Concilii V. quâ ostendere conatur, Theodorum ab Ephesinis Patribus fuisse damnatum: Ibæ Epistolam Chalcedonensi Synodo contrariam esse: scripta Theodoriti contra Cyrillum rectæ fidei pugnare. Proindeque Istriensibus nil causæ esse, cur concordiam abnuant: quam non verbis modò, sed lachrymis etiam à Deo se petere profitetur.

Pelag. Ep. 5.

Pelag. Ep. 6.

Lab. Conc. t. 5. 615.

Anno Dom. 587.

Anno U. C. 1340. Per. Jul. 5300. Jul. 6,2. Dom. 587. Mauritii 5. & 6. Childebert. 12. *Sol.* 8. E. *Lun.* 18. *Indict.* 5. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 3. *P.* 30. *Mart.*

Post Consulatum Mauritii III.

Abarorum in Mœsiam, Thraciamque ingressus: multas urbes expugnant.

I. CHaganus Rex Abarorum ad Mœsiæ, regionumque Ponto Euxino vicinarum perniciem natus, collectis exercitibus eas ingreditur. Barbarorum furori multa oppida cessere. Ratiarnam, Bononiam, Aquas, Dorostorum, Zandapa, Martianopolim expugnant. Rapidum victoriarum cursum Mauritius ut sisteret, *Commentiolum* in Abaros cum exercitu proficisci jubet. Qui cùm ignobiliores vallo custodiendo reliquisset, fortiorum duo millia Casto, totidem Martino tribuens, parem & sibi numerum servat. Castus inventos, qui securius agebant Barbaros, cædit, amplaque ex victis spolia refert. Sua quoque Martino gloria fuit, qui cùm non opinantem Chaganum adortus esset, tantum copiis ejus detrimenti intulit, ut fugæ salutem mandare suam cogeretur. Non ita fortiter se Commentiolus gessit, qui metu perculsus, Martianopolim re infectâ inglorius rediit. Porrò Casti læta hæc tristibus mutantur. Quippe à perfido deceptus, in *Chaganum* incidit; cùmque impar congressus esset, copiæ ipsius hùc & illùc dissipatæ, quærunt in nemoribus latibula. Nec Casto à suis indicato latebræ profuerunt, itaque Barbarorum in manus venit, de tanto captivo supra modum exultantium. Tum Chaganus majora ausus, Thraciam ingreditur. Diffusi milites ejus magnam victoriæ occasionem Commentiolo suppeditabant. Conjunctus quippe cum Martino, primâ noctis vigiliâ egregium facinus patrasset, nisi casu inopinato prohiberetur. Onus suum, quod jumento exciderat, cum animantis Dominus erigere tentans patriâ voce clamasset, *Verte, verte, frater.* Eâ auditâ, Romani hostem sibi imminere putantes, fugam arripiunt. Correptus & metu Chaganus, in fugam similiter se conjicit. Verùm recollectis viribus animisque *Aperiam* civitatem obsidet. Intereà Busa in venatione ab Abaris captus obsessis redimendus offertur. A suis vero civibus, pro quibus egre-

egregiè pugnaverat, spretus atque neglectus furori dat habenas. Quâ ratione fabricarentur arietes, ipse Barbaros docet, quibus machinis instructi urbem expugnant. Cognitâ autem Casti captivitate, exuto quod Imperatori debebant obsequio, Constantinopolitani convitia in eum multa torsere.

Miscell. l. 17. Phot. p. 86.

Fredegundis Sicarios Gunthramo parat. Periculo eripitur.

II. At in Galliis sicariæ artis peritissima Fredegundis Gunthramum de medio tollere cogitat. Ante biennium Childeberto perniciem molita fuerat. Consilium ut executioni suum mandaret, duos confici cultros jusserat, quos & veneno imbuerat, ut si ferrum inutile foret, venenum saltem Regi mortem afferret. Clericos hisce pugionibus armarat, rata talibus ministris, quibus ad Principes liberior erat aditus, rem facilius geri posse. Detecta conspiratio certæ neci Childebertum exemerat, Clericique truncatis manibus, auribus, naribusque non unâ morte perierant. Non desperavit tamen pertinax regina, quin orsis sui sceleris prosperos tandem successus daret. Itaque specie legationis cædem Gunthramo anno labente parat. Inter Legatos erat *Baddo* Senior, qui expositis mandatis Reginæ accepto responso recessere: *Manè facto procedente Rege ad matutinos, ac praeunte cereo, visus est homo quasi ebrius in angulo Oratorii dormitare, accinctus gladio, cujus hasta pariete sustentabatur.* Vinculis illicò constrictus, à Legatis submissum esse fatetur, ut Regem occideret. Comprehensi quidem Legati id inficiantur: verùm negantibus non est fides adhibita. Rex ergo percussorem ad carceres damnat, Legatos verò in exilium conjicit. Necdum conjurandi finis: dum Gunthramus Cabillonensi in oppido sancti Marcelli, quæ mense septimo recolebatur, festivitatem agitat, ad altare accessit, Eucharistiam percepturus. Tum nefario, qui quasi aliquid nunciaturus ad ipsum properabat, gladius de manu excidit. Comprehensoque alterum cultrum nudum in ejus dextra reperiunt. Mox tormentis addictus, ad occidendum Regem se missum profitetur. Rex verberibus cæsum dimitti jubet, nefas existimans, si ultimum educto de Ecclesia homini supplicium inferretur.

Gregor. L. 8. c. 29.

Gregor. L. 8. c. 44.

Gregor. L. 9. c. 3.

Pacta Gunthrami cum Childeberto.

III. Non salute Gunthrami modò, verùm etiam fœderibus cum Brunichilde & Childeberto contractis Francorum exhilarantur animi. De scribendis pacis legibus Reges *Andelaum* veniunt, permoti Præsulum, Procerumque monitis. Ex fœderis pactionibus satis est paucæ hæc nostris Annalibus inserere. Cætera in exemplari legi possunt: *Illud specialiter placuit per omnia inviolabiliter conservari, ut quidquid Domnus Gunthramnus Rex, filiæ suæ Chlotildi contulit, aut adhùc Deo propitiante contulerit, in omnibus rebus atque corporibus, tam in civitatibus, quàm agris vel reditibus, in jure & dominatione ipsius debeat permanere . . . & sub tuitione ac defensione Domni Childeberti, cum his omnibus, quæ ipsam transitus genitoris sui invenerit possidentem, sub omni honore & dignitate secura debeat possidere. Pari conditione repromittit Domnus Gunthramnus Rex, ut si, ut habet humana fragilitas, quod divina pietas non permittat, nec ille videre desiderat, si contigerit Domnum Childebertum eo superstite de hac luce migrare, filios suos Theodebertum, & Theodoricum Regem, vel si adhùc alios ipsi Deus dare voluerit, ut pius pater sub sua tuitione & defensione recipiat. Ita ut Regnum patris eorum sub omni soliditate possideant, & genitricem Domni Childeberti, Domnam Brunichildem Reginam, vel filiam ejus Chlodosuindam, germanam Domni Childeberti Regis, quamdiu intra regionem Francorum fuerit, vel ejus Reginam Faileubam, tanquam sororem bonam, & filias in sua tuitione & defensione spirituali dilectione recipiat.* Brunichildi verò Cadurcorum civitas, ut proprium bonum relinquitur. *Burdegala* verò, *Lemovica*, *Benarno* & *Begorra*, quas germana Brunichildis Galesuenda sibi comparatat, fruendas quàmdiu vixerit, Gunthramus accipit; post ipsius obitum Brunichildis in potestatem venturas: *Die IV. Cal. Decemb. anno XXVI. regni Domni Gunthramni Regis, regni Childeberti verò XII. anno.*

Capit. p. 11.

Mors Radegundis: ejus historiæ breviarium.

IV. Extremum vitæ diem clausit fœmina magni nominis, quod pietate sibi suâ pepererat, Regina Radegundis. Bertharii Thoringiorum Principis filia erat, quem vi oppressum frater Hermenefredus interfecerat. Clothario Regi nupserat Radegundis, cujus historiam summatim refert Gregorius: *Clotharius Radegundem filiam Berthari Regis secum captivam abduxit, sibique eam in matrimonium sociavit: cujus fratrem posteà injustè per homines iniquos occidit. Illa quoque ad Deum conversa, mutatâ veste, Monasterium sibi intra Pictaviensem urbem construxit. Quæ orationibus, jejuniis atque eleemosynis prædita in tantum emicuit, ut magna in populis haberetur.* Pro more sui temporis reliquiarum amore maximo capiebatur. Itaque misit ministros in Orientem, & civitatem Hierosolymitanam, qui reliquiarum thesauros colligerent, *quos in arca argentea cum ipsa Cruce sancta*, condidit. Hinc dissidii causæ cum *Maroveo* Pictaviensi Antistite, qui non simili reliquiarum Orientalium amore capiebatur. Eum rogarat *Regina*, *ut cum honore debito, grandique psallentio in Monasterio locarentur.* Ille neglectâ petitione sua abierat, quæ causa fuit, cur *Eufronius* Turonensis Antistes reliquias cum pompa Monasterio inveheret. Quæsitum sæpius Marovei favorem cùm non impetrasset, Arelatum profecta, Cæsarii Cæsariæque regulam suscipit, regioque præsidio sese, Monasteriumque tuetur suum. Usa est Venantii Fortunati amicitia. Extant Presbyteri hujus plurima ad Radegundem Epigrammata, quæ libro XI. continentur. In errorem tamen delapsus est Baronius, qui sextum Epigramma Radegundi nuncupatum esse tradit. Illustrissimi Purpurati verba sunt: *Idem ad ipsam hæc scribit tum carmina:*

Gregor. l. 3. c. 7.

Gregor. Mirac. l. 1. c. 5.

Greg. l. 9. c. 40.

Bar. An. 566. n. 43.

Mater honore mihi, soror autem dulcis amore, &c.

Atqui certo certius est, id Epigramma non Radegundi, sed *Agneti* scriptum esse, quod & indicant versus hujus Epigrammatis:

Te mihi non aliis oculis, animoque fuisse,
Quàm soror ex utero, tu Titiana, fores.
Ac si uno partu mater Radegundis, utroque
Visceribus castis progenuisset, eram.

Ven. l. 11. c. 6.

Errot Baronii.

Si qui igitur *susurrones* castos amores carpebant, quibus Venantius ardebat Agnetem, Baronius nullo quidem jure Radegundem in ejus locum substituere debuit. Obiit labente anno Radegundis, non ut sibi Baronius fingit, anno DXC. Quippe duodecimus Childeberti annus erat in cursu, quem in Æræ nostræ 587. incidere, multis argumentis statuimus. De excellentissimæ Reginæ obitu verba Gregoriana referemus. Anno Childeberti XII. *beatissima Radegundis cum Maroveum sibi reconciliasset, hoc mundo migravit.*

Greg. l. 9. c. 2.

ANNO DOM. 587.

Qua magnum planctum in Monasterio, quod candiderat, dereliquit, suique & ego præsens ad eam sepeliendam. Obiit autem mense sexto, tertiâ die mensis, sepulta post triduum. Excessit ergo tertio Augusti, feria primâ. Narrat Gregorius testis oculatus, circa feretrum steterunt Sanctimoniales circiter *ducentas*, quas monitis, exemploque suo in ea disciplina constituerat, quibus de stirpe & regia & senatoria nonnullæ inserebantur. Defunctæ memoria Augusti XIII. recolitur in Martyrologio Romano: *Pictavi sancta Radegundis Regina, cujus vita miraculis & virtutibus claruit.* Extat etiamnùm Radegundis ad Episcopos Epistola sub annum DLXVII. exarata, cujus titulus est: *Dominis sanctis, & Apostolicâ Sede dignissimis in Christo Patribus, omnibus Episcopis Radegundis peccatrix.* Declarat hâc suâ Epistolâ, se Agnetem Abbatissam instituisse. Epistolam ab oblivione Gregorius Turonensis vindicavit, l. 9. c. 42. Cæterùm Francis non omnia mœsta contigere. Quibus lætitiæ plurimum attulit novi nativitas Principis, de qua Gregorius: *Eo anno Childeberto Regi alius filius natus est, quem Veratus, Cabillonensis Episcopus suscipiens à lavacro, Theoderici nomen posuit.*

Gregor. de Glor. Conf. c. 106.

Greg. l. 9. c. 4.

Conspiratio in Recaredum: Duces ejus Desiderium interficiunt.

V. Recaredi nunc gesta memoremus. Mutata Regis religio Arianorum exacerbarat animos. Itaque factâ conjuratione, è solio eum dejicere conantur. Detecta conspiratio autoribus damno fuit, teste Biclariensi Chronico: *Quidam ex Arianis, Sunna Episcopus, & Seggo, cum quibusdam tyrannidem assumere cupientes, deteguntur. Convicti, Sunna exilio traditur, & Seggo manibus amputatis, in Gallæciam exulatum mittitur.* Armis quoque Recaredi prosperos Deus successus dedit. Desiderius Childeberti, cui Guntheramus Albigense oppidum reddiderat, indignationem veritus, in Gothos impetum facere statuit. Expeditionem anno superiori, primo Recaredi etiamnùm labente, Biclariensis his verbis assignat: *Desiderius Francorum Dux, Gothis satis infestus, à Ducibus Recaredi Regis superatur, & cæsâ Francorum multitudine in campo moritur.* De cladis hujus tempore Gregorium magis sequimur, utpote rerum, quæ in ipsa Gallia gesta sunt, testem longè certiorem: Desiderii verò & expeditionem, & interitum anno Childeberti XII. assignat. Assumpto secum Austrovaldo Comite Desiderius cum exercitu, *Carcassonam* petit. Commisso prælio, terga vertentes Gothi salutem fugæ suam mandant. Tum Desiderius cum suis instare, fugientes insequi, oppido appropinquare: *Tunc ad portam urbis accedens, vallatus à civibus, qui intra muros erant, interfectus est cum omnibus, qui eum fuerant prosecuti.* Desiderio improbi mores inerant. Contra jus & fas prædia potestati suæ multa subjecerat. Ereptam viro Eulalio Arvenorum Comiti *Tetradiam* uxorem sibi junxerat. Defuncti in locum Austrovaldus subjicitur.

Greg. l. 8. c. 45.

Desiderius impostor falsas populis reliquias obtrudit: ea de re historia notabilis.

VI. Ut ad ea, quæ res Ecclesiæ attinent, veniamus, Desiderii, de quo mentio facta est, alium in animos *Desiderium* revocat, qui plebis credulitati miserè illudebat: *Habebat cuculum & tunicam de pilis caprarum:* palam cibo potuque abstinebat, clam verò se alimentis ingurgitabat. Se Martino minorem non esse jactabat, & sese inter, & Petrum Paulumque, nunciorum opera, gloriabatur commercii esse plurimum. Detectis dolis, Turonensium oppido ejicitur. Ne prætereatur id quidem, quod de alio seductore Gregorius eodem loco memorat, ut hoc exemplo moniti, reliquiarum præconibus nimium ne credamus. Burdegalâ ortus impostor quidam, anno circiter DLXXX. specie pietatis multos decipit: *Colobio indutus erat, amictus desuper sindone, crucem ferens, de qua dependebant ampullæ, quas dicebat oleum sanctum habere.* Vincentii Felicisque Martyrum reliquias cùm se habere prædicasset, Gregorio Turonensi nuncium misit, *occurrant reliquiis sanctis.* Cùm illis obviam procedendi facultatem hora negaret, jubet Gregorius *beatas reliquias* ad posteram usque lucem in altari collocari. Impostor verò quasi in contemptum adductus, multo mane Gregorio in cellulam convento minatur, illatam sibi injuriam Chilperico Regi se narraturum. Lutetiam profectus, civitatem eo tempore ingreditur, quo Rogationes ante Ascensionem celebrabantur. Procedente cum suis Ragnemodo Præsule adveniens impostor cum cruce suâ, rusticis muliérculisque comitatus, sacra Loca obire cœpit. Cui Præsul misso Archidiacono hæc nunciat: *Si reliquias Sanctorum exhibes, pone eas paululum in Basilica, & nobiscum celebra dies sanctos.* Tum ille neglecto Archidiaconi mandato, convitia ingerere Præsuli. Quibus Ragnemodus probè intellexit, nebulonem maximum esse, & seductorem. Eum itaque cellulæ includi jubet: *Perscrutatisque cunctis, quæ habebat, invenit cum eo sacculum magnum plenum de radicibus diversarum herbarum: ibique & dentes talpæ, & ossa murium, & ungues & adipes ursinos: vidensque hæc maleficia esse, cuncta jussit in flumen projici, ablatâque ei cruce, jussit eum à termino Parisiacæ urbis excludi.* At ille crucem sibi novam fabricans, quæ gesserat, iterum exercere cœpit. Itaque captus ab Archidiacono vinculis oneratur. Conventu Episcoporum apud Lutetiam facto, coram ipsis adductus ab *Amelio* Beorretano Antistite pro famulo suo agnoscitur, quem receptum in patriam reduxit.

Gregor. l. 9. c. 6.

Gregor. l. 9. c. 8.

ANNO U. C. 1341. PER. JUL. 5301. JUL. 633. DOM. 588. MAURIT. 6. & 7. CHILDEBERT. 13. *Sol.* 9. D. C. *Lun.* 19. *Indict.* 6. *Epact.* 24. *Epact. Sol.* 4. 5. P. 18. *April.*

ANNO DOM. 588.

Post Consulatum Mauritii IV.

Prisci superbia: milites Romani rebellant.

I. Nimia Mauritii parsimonia ingenti sanè rebellioni materiam præbuit. Anno superiore Philippico imperarat, quartam stipendiorum partem militibus detrahere. Seditionem veritus Philippicus, regiis mandatis obedientem se non effecerat. Quod cùm ægrè tulisset Imperator, revocato Philippico Priscum suffecit, indignum sanè, qui tanto Duci succederet. Vir erat difficilis aditu, qui nisi maximæ necessitatis causâ in publicum prodibat. Molestum erat Philippico sibi exautorato, alium substitui. Scribit igitur Heraclio, commeatus annonamque militibus minuat. Ubi Priscus venit in exercitum, elato supercilio omnes è sublimi despiciens, & ad fastum ornatus, Edicta quædam proponit de militum in bello tolerantia, de accurata ipsorum armatura, de annona, quam ex fisco accepturi essent. His conversi in furorem milites, impetu *Prisci* in tabernaculum facto, sarcinas ejus, apparatum, thesauros Barbarorum more diripiunt. Tum Priscus summâ vi niti, ut offensos placaret. Offert furentibus imaginem non manu factam,

grega-

ANNO DOM. 588.

gregarios milites eo ſpectaculo poſſe placari arbitratus: *At imaginem lapidibus petierunt.* Priſcum quoque interfeciſſent, niſi equo conſcenſo Edeſſam ſe proripuiſſet. Eò proceſſit eorum indignatio, ut miſſis copiis eum hoc in oppido obſeſſum, ſibi dedi à civibus flagitarent, quod petentibus negatur.

Phot. p. 86.

Evagr. l. 6. c. 4.

Exercitus Orientis Germanum Imperatorem creant.

II. Relicto apud Edeſſam Priſco, Germanum Ducem rei militaris per Phœnicem Libanienſem injectâ manu corripiunt, ſibique Imperatorem imponunt. Abnuenti mortem minantur, ni ſponte delatum munus ſuſcipiat. Quam cùm viriliter ſperneret, poſtquam eum nec metu vinci, nec terrore percelli viderent, verbera quædam ei inferunt, exiſtimantes illum non duriorem fore, quàm natura & ipſius ætas ferret. Sic invitum cogunt conceptis verbis jurare, ſeſe fidem ipſis ſervaturum. Exinde pulſis & ordinum Doctoribus, & Tribunis, pro lubitu in eorum vicem alios ſufficiunt, Imperium Imperatoremque probris laceſcunt: nec aſſignatis ſibi & annonis, & manſionibus contenti, pro voluntate ſua commeatum accipiunt. Ad ſeditionem componendam Philippicus in Orientem rurſus mittitur, quem nedum ſuſciperent, quicunque eum ſuſceptum vellet, ei mortem minitabantur. Tam opportunâ occaſione uſi Perſæ, Romanorum in fines irrumpunt, perſuaſum habentes, graſſantibus obſtiturum fore neminem. At Germanus obviam illis profectus, victos ſic ad internecionem cædit, ut ne nuntius quidem relinqueretur, qui cladem Perſis referret. Fortitudinem militum Mauritius pecuniâ remuneratur. Revocato verò cum aliis Germano, quos ad ultimum ſupplicium Judices damnaverant, Imperator eis honores & præmia largitur. Quem rebellio finem habuerit, anno ſequente docebimur.

Evagr. l. 6. c. 5.

Evagr. l. 6. c. 9.

Terræ motus Antiochiam concutit.

Evagr. l. 6. c. 8.

III. Orientis clades intendit ingens terræ motus, quo Antiochia miserè concutitur. Calamitatis tempus docet Evagrius: *Anno urbis Antiochiæ* DCXXXVII. *poſtremo die menſis Hyperberetai, dum ego virginem ſponſam acciperem, & tota civitas feriaretur, ac publicam feſtivitatem circa pompam, thalamumque celebraret, tertiâ circiter noctis horâ terræ motus cum fragore & ſonitu irruens, totam urbem concuſſit.* Ex Noriſiana Chronologia, quæ annis XLIX. Æram noſtram ab Antiochena anteverti ſtatuit, anni hujus curriculo ea clades includitur, quæ ex communi ſententia anno DLXXXIX. affigitur. Baronii quidem Chronologia, quæ terræ motum Antiochenum anno DLXXXVII. alligavit, eruditorum conſpiratione omnium exploditur. Incidit igitur ea calamitas in ultimum Octobris, diemque Dominicum; quæ temporis nota etiam atque etiam eſt obſervanda, cùm nobis facem præferat & ad obſcura hiſtoriæ illuſtranda, & ad purgandos errores tam de Synodo Conſtantinopolitana ob Gregorium Antiochenum celebrata, quàm de clade Varami, Perſarum Ducis, de Hormiſdæ Regis obitu, fugaque Coſroïs ad Mauricium, quæ Evagriani criterii ope ſuis temporibus dividi poſſunt. Luctus plurimum Antiochena vaſtatio civibus attulit, cùm ingens ſanè fuerit. Multa ædificia evertit, fundamentis ipſis ſurſum propulſis, adeò ut membra omnia, quæ erant circa ſanctiſſimam Eccleſiam, funditùs proſternerentur. Corruit magna pars regionis, quæ Oſtracine dicitur. Periere & ædificia, quæ circa venerabilem Eccleſiam Deiparæ extruebantur.

Error Baronii.

ANNO DOM. 589.

Labefactatæ ſunt & univerſæ turres, quæ ſtabant in campo, reliquo tamen ædificio præter pinnas murorum integro, atque illæſo. Sexaginta circiter hominum millia eâ clade perierunt. Epiſcopus verò præter ſpem omnem incolumis evaſit, cùm domicilium, in quo ſedebat, corruiſſet, nec ullus omninò ſervatus fuiſſet præter eos, qui circa illum ſtabant. Demiſſus demum per funem periculo eripitur. Aſterius verò Comes Orientis ruentium lapidum pondere opprimitur. Solatium miſeris Imperator præbuit, ſuppeditatâ ex fiſco pecuniâ.

Evagr. l. 6. c. 8.

Gregorius Turonenſis ad Gunthramum Legatus mittitur. Quamobrem?

IV. Deferbuerat in Galliis Gunthrami & Childeberti amicitia. Querebatur Gunthramus, debitam Silvanectenſis oppidi partem ſibi non reddi: tranſitum miniſtris ſuis à Childeberto negari: pacta, de quibus convenerant, non impleri. Gregorius Turonenſis igitur ad Gunthramum Legatus mittitur, ut firmiſſimis Regum animi vinculis copularentur. Childebertum *Metis* agentem Gregorius adierat, qui legatione ſuſceptâ apud Cabillonenſe oppidum vertente Quadrageſimâ, Gunthramum convenit. Tum omnibus modis nititur, ut expoſtulanti Regi ſatisfaceret. Teſtatur Childebertum ad implenda omnia paratum eſſe. Si dividendo Silvanectenſi oppido Legatos è veſtigio mittat, rem abſque mora perficiendam eſſe. Legitur ergo pactum, quod anno ſuperiore apud *Andelaum*, Gallis *Andelat*, conſtitutum fuerat, ut quæ de Regno Chereberti pars Regum alterutri obtigerat, fixa certaque remaneret. Chlotildi quæ à Gunthramo dabantur, vel donarentur, perpetua forent. Vice verſa. Si Childebertum ad plures migrare contingat, tum Theodeberto & Theodorico defuncti filiis, uxori Faleubæ, Brunichildi matri, Chlodoſuindæque ſorori Gunthramum auxilio eſſe venturum: *Facta pactio ſub die* IV. *Cal. Decembris, anno 26. Domini Gunthrami Regis, Domini Childeberti verò* XII. *anno.* Extant pacta integra apud Gregorium, l. 9. c. 20. ubi legi poſſunt. Quibus recitatis, id juramenti Gunthramus adhibet: *Judicio Dei feriar, ſi de his quidquam tranſcendero, quæ hìc continentur.* Finito Legatorum cum Rege colloquio, ad Eccleſiam procedunt, agitando Reſurrectionis Dominicæ feſto. Celebratis Miſſis, Rex Gregorium & Felicem Legatos epulis adhibet tanto Principe dignis.

Gregor. l. 9. c. 20.

Chlodoſuinda Childeberti ſoror Recaredo ſpondetur.

V. Chlodoſuindam, de qua Regum in fœdere mentio fit, ambierat Gothorum Princeps Recaredus, legatione ad Childebertum anno proximo miſſâ. Quod de Ingundis morte crimen ei imponebatur, omni ratione purgare volebat. *Decem ſolidorum millibus* Brunichildis & Childeberti favorem ſibi emerat. Benignè admodum Legati ſuſcepti fuerant, de nuptiis verò Chlodoſuindæ Rex mentem eis ſuam ſic aperuerat: *Promiſſio noſtra ex hoc habilis dabitur, ſed ſine patrui Regis Gunthrami conſilio hæc facere non poſſumus.* Aliud & impedimenti huic matrimonio data Anthari Longobardorum Principi fides apponere debuiſſet. Sororem quippe ipſi ſuam Childebertus promiſerat: *Flavius Rex Anthari Legatos ad Childebertum miſit, petens ejus germanam ſuo matrimonio ſociare, cùmque Childebertus acceptis muneribus à Longobardorum Legatis ſuam germanam eorum Regi ſe daturum promiſiſſet, advenientibus tamen Gothorum de Hiſpania Legatis, eandem ſuam germanam eò quòd gentem illam ad fidem Catholicam converſam fuiſſe cognoverat, re-*

Gregor. l. 9. c. 16.

Warn. l. 3. c. 29.

pro-

promisit. Labente anno *Felix*, Legatorum unus, qui de firmandis pactis agentem in Cabillonensi urbe Gunthramum adierant, regium Chlodosuindæ nuptiis consensum petit. Ac primum negabat Gunthramus, quod Ingundis in Hispania occisa fuisse ferebatur; de vindicta magis agi tur, quàm de connubio censebat esse cogitandum. Narrante tamen Felice, Recaredum illatæ Ingundi injuriæ purum esse, Rex sponsalibus tandem assensum præbet. Quo impetrato sororem Recaredo suam Childebertus promisit. Annoque lapsuro, qui Childeberti quartus & decimus numerabatur, Brunichildis Recaredo munera misit egregia: clypeum scilicet ingentis magnitudinis, auro gemmisque constratum: pateras duas ligneas, *quas vulgo Bachinon vocant*, auro gemmisque ornatas, quæ omnia *Ebregisilo* ferenda tradita sunt. Cùm porrò Gunthramo fama nunciasset, ad Gundobadi filios munera hæc mitti, ab Ebrachario comprehensus Ebredegisilus ad Gunthramum perducitur. Tum Rex indignari, Ebregesilum contumeliis incessere, mortem ei, ut proditori minitari, qui perduellis *Ballomeri* filiis dona tribueret, quibus ad ipsius cædem invaderentur. Ubi verò novit, Recaredo, qui Chlodosuindam ducere debebat, ea munera destinari, placatus Rex Ebredegisilum dimisit. Porrò Recaredi cum Chlodosuinda matrimonium diuturnum non fuit. Uxorem quippe duxit *Babbam*, quæ manu subscriptam Toletanis Patribus fidei Confessionem anno 589. obtulit.

Gregor. l. 9 c. 28.

Childebertus exercitum in Italiam mittit: à Longobardis deletur.

VI. Non impunè porrò datam Anthari fidem violavit Childebertus, qui suorum sanguine sorori dotem solvit. Longobardos infensos sibi noverat, itaque armis suis eos Italiâ pellere statuit. Eaque de causa Oratores Mauritio misit, ut conjunctis & viribus & consiliis Barbaros opprimerent. *Falsa* quoque mandavit, Gunthramum rogaret, ut in Italiam expeditionem meditanti veniret auxilio. Precanti sapienter hæc respondit Gunthramus: *Non possum in Italiam exercitum meum dirigere, ut ultrò eos morti tradam: gravissima enim lues Italiam nunc devastat.* Consiliis tamen suis ambitiosum juvenem, paternæque in Italia ditioni inhiantem revocare non potuit. Francorum sanguine arva Italica pinguefieri debebant. Non tristior unquam, non fœdior audita clades, quam Gregorii verbis referemus: *Commotis Ducibus, cum exercitu illuc abeuntibus confligunt pariter. Sed nostris valde cæsis, multi prostrati, nonnulli capti, plurimi etiam per fugam lapsi, vix in patriam redierunt. Tantaque ibi fuit strages de Francorum exercitu, ut olim similis non recolatur.*

Gregor. l. 9. c. 20.

Gregor. l. 9. c. 25.

Gosuinthæ Reginæ in Recaredum conspiratio: mors.

VII. In Hispania Recaredus non quietè regnabat. Odio erat Arianis, quorum religionem deposuerat. Igitur gravissima conjuratio in eum movetur, cui caput erat Gosuintha Regina, mulier Arianorum disciplinæ addictissima. Conspirationem summatim narrat Biclariensis Abbas: *Uldila Episcopus cum Gosuintha Regina insidiantes Recaredo manifestantur, & fidei Catholicæ communionem, quam sub specie Christiana quasi sumentes projiciunt, publicantur: quod malum in cognitionem hominum deductum, Uldila exilio condemnatur. Gosuintha verò Catholicis semper infesta vitæ tunc terminum dedit.* Anno DLXXIX. qui Childeberti quartus est, gravissimam in Orthodoxos Gosuintha persecutionem concitarat, teste Gregorio: *Magna*, inquit, *eo anno in Hispaniis Christianis persecutio fuit, multique exiliis dati, facultatibus decolli, carcere mancipati, verberibus affecti, ac diversis suppliciis trucidati sunt. Caput quoque hujus sceleris Gosuintha fuit.* Furentis Reginæ crudelitatem non multo pòst Deus ulcisci tur, ut nota, quæ cæci ùs ei impressa est, inultas Dei servis maculas tegeret: *Nam unum oculum nubes alba contegens, lumen, quod mens non habebat, pepulit à palpebris.* Gosuinthæ obitum Baronius anno DLXXXV. perperàm affigit, triennii prochronismo.

Gregor. l. 5. c. 38.

Error Baronii.

Synodus Galliarum generalis. Gunthramus ob pestem rogationes jubet.

VIII. Gosuinthæ funus ad res Ecclesiæ non sensim perduxit. Labente anno Synodus Galliarum generalis celebratur. Quid in ea gestum sit, ignoratur. Quibus verò de causis indicta sit, quove tempore, nos Gregorius docuit. Voluerat Gunthramus omnes utriusque regni Præsules unà convenire; Childeberto verò sufficere videbatur, ut quisque Metropolitanus Synodum cogeret suam, quod Gregorius etiam Gunthramo significatum ivit: *Quæ enim causa extat, ut in unum tanta multitudo conveniat? Ecclesia fides periculo ullo non quatitur: hæresis nova non surgit. Quæ erit ista necessitas, ut tanti debeant in unum conjungi Domini Sacerdotes? Et ille: Sunt multa, inquit, quæ debeant discerni, quæ injusta gesta sunt, tam de incestis, quam de ipsis, quæ inter nos aguntur causis. Sed præcipuè illa Dei causa extat omnibus major, ut inquirere debeatis, cur Prætextatus Episcopus gladio in Ecclesia fuerit interemptus. Sed & de iis, qui pro luxuria accusantur, debet esse discussio, ut aut victi Sanctione Sacerdotali debeant emendari; aut certè si innocentes inveniuntur, publicè error criminis auferatur. Tunc jussit, ut in Kalendas mensis quarti hæc Synodus prolongaretur*, hoc est, primo Junii celebraretur. Eodem & anno cùm miseranda lues Massiliensibus venisset, Gunthramus ad precum remedia recurrit: jussit omnem populum ad Ecclesiam convenire, & rogationes summa cum devotione celebrari: & nihil aliud in usu vescendi, nisi panem hordeaceum cum aqua munda assumi: vigiliisque adesse instanter omnes jubet. Triduo etiam eleemosynas quàm solitò majores erogat. Hanc Baronius luem eandem esse putat, quâ anno 590. Roma correpta est. Sed Massiliensis illa anno 588. grassata est labente 13. Childeberti.

Gregor. l. 9. c. 20.

Gregor. l. 9. c. 21.

Bar. An. 590. n. 3.

Pelagius in trium Capitulorum defensores Smaragdum armat. Marani Synodus.

IX. Sub ea fortè tempora Synodus *Marani* cogitur. Urbs est stagnis Adriatici maris ferè circumdata, & in Forojuliensi litore ad Celinam amnem sita. Synodo causam præbuit trium Capitulorum negotium. Scriptis anno DLXXXVI. Pelagii literis Elias Aquileiensis non acquieverat. Non tanti communionem Ecclesiæ Romanæ Venetiarum Episcopi emere volebant, quæ damnatione Decretorum Chalcedonensium sibi proponebatur. Itaque quod Epistolis non potuerat armis obtinere Pelagius tentat. Scribit Smaragdo Exarcho Mauritii, ut pertinaces Ecclesiæ Romanæ jussis morigeros efficeret. Illi itaque coactâ Synodo Oratores Imperatori mittunt. Quo successu, ipsi docent in Libello suo supplice, quem à Nicolao Fabro sibi communicatum, Baronius Annalibus suis inseruit. Narrant, Eliam Archiepiscopum *pluribus vicibus* à Smaragdo vexatum, ipsorum consilio ad Imperatorem misisse, ut ipso præsente Synodus cogeretur, qui trium Capitulorum negotium retractaret. Permotus eâ petitione Mauritius, Smaragdo mandat, *Ut nullatenùs quemquam Sacerdotum pro causa communionis inquietare præsumeret.* Intereà moritur *Elias*, cùm annos XV. Pontificatum tenuisset, cui Seve-

Bar. An. 590. n. 30.

rus

Anno Dom. 588.

Warnefr. l. 3. c. 27.

rus sufficitur, qui cùm pro tribus Capitulis fortiter dimicaret, cum vi captum Smaragdus Ravennam ducit: *Archiepiscopo nostro Severo, qua contumelia illata sint, & quibus injuriis, ac cade corporali fustium, atque violentiâ ad Ravennatem civitatem fuerit perductus atque redactus in custodiam, potuit ad Domini nostri pias aures sine dubio pervenire.* Cum Severo tres & Episcopi abducuntur, *Joannes* Parentinus, *Severus* Tergestinus, atque *Vindemius*, necnon Antonius Ecclesiæ defensor: *Quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Joanni Ravennati trium Capitulorum damnatori. Exempto verò anno a Ravenna ad Grados reversi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec cæteri Episcopi eos receperunt.* Reverso Constantinopolim Smaragdo cùm *Romanus* suffectus esset, Marani cogitur decem Episcoporum Concilium, quod resipiscentem Severum suscipit. Audiamus iterum Paulum Diaconum: *Post hæc facta est Synodus decem Episcoporum in Marano, ubi receperunt Severum Aquileiensem dantem Libellum erroris sui, quia trium Capitulorum damnatoribus communicaverat, Ravenna. Nomina verò Episcoporum, qui se ab hoc schismate cohibuerunt, hæc sunt: Petrus de Altino, Clarissimus, Ingenuus de Sabione, Agnellus Tridentinus, Junior Veronensis, Horuntius, Vincentius, Rusticus de Tarvisia, Fonteius Feltrinus, Agnellus de Lacinio, Laurentius de Lunensis.* Docuit nos Norisius, *Clarissimum* Concordiæ Antistitem fuisse, immeritòque vocem *clarissimus* poni, ut Petri Altinatis epithetum, quâ ratione novem duntaxat Synodo Episcopi interfuissent.

Warnefr. l. 3. c. 27.

Synodi Constantinopolitanæ causa & tempus.

X. In aliud Concilium multò celebrius nos conferamus, quod Gregorii Antiocheni Præsulis causâ in urbe regia cogitur. Quo tempore Asterius Orientis Comitem agebat, ortâ Præsulem inter & comitum contentione, Primores civitatis & plebeii Asterii se partibus addixerant. Permissum populo, ut in Episcopum convicia conjicerent. Tum per plateas, per theatra contumeliosè homunciones in Antistitem suum bacchari, contumeliis eum onerare. Cùm autem Asterio Joannes suffectus esset, ab Imperatore ei mandatur, ut de illo motu diligenter inquireret. At ne vel ad levissima quidem negotia, nedum ad rem tantam componendam vir erat idoneus. Itaque Antiochiam tumultu replet. Etenim propositis Edictis denuntiat, licere cuivis Episcopum accusare: oblatam etiam à quodam argentariæ Mensæ Præposito Libellum suscipit, quo & incestus & adulterii cum propria sorore, quæ viro nupta erat, Gregorius postulabatur. Plebeculæ quoque accusationes Joannes audit, querentis urbis tranquillitatem à Gregorio sæpius turbatam esse. Respondet Præsul de violata pace paratum esse se defensionem afferre; de aliis verò objectis ad Imperatorem & ad Synodum provocare. Cæterùm de tempore Synodi controversiæ aliquid exoritur. Baronius Labbeusque annum ei DLXXXVII. assignant, repugnante prorsus Chronologiâ. Quippe mensibus *quatuor* post Gregorii è Concilio reditum ultimo die Octobris terræ motus exoritur, anno Epochæ Antiochenæ DCXXXVII. Hujus verò anni pars nulla in Domini DLXXXVII. incidit. Cùm igitur Synodus Constantinopolitana quinque seve mensibus ante terræ motum celebrata fuerit, utique anni DLXXXVII. curriculis includi nequit. Quod cùm probè intellexisset Valesius,

Evagr. l. 6. c. 8.

Error Baronii.

Id. ibid.

in annum DLXXXIX. Synodum contulit, quia communi Chronologiæ addictus, putabat Æram Antiochenam solis XLVIII. annis Epochæ Christianæ antevertere. At cùm certis clarissimus Norisius argumentis ostenderit, annis XLIX. Æram nostram ab Antiochena superari, exploratum est, anno DLXXXVIII. Synodum Constantinopolitanam esse tribuendam. Quid in ea gestum sit, nunc videamus.

Anno Dom. 588.

Gesta Constantinopolitanæ Synodi. De titulo Occumenici Joanni dato Subdita Pelagii Epistola.

XI. Evagrius, qui *Gregorio* & Consiliarius & Comes, in urbem regiam venit, hæc narrat: *Cùm omnes, qui ubique sunt, Patriarcha partim per se, partim per Legatos suos quæstioni interessent; Senatores item urbis Regia, & ex religiosissimis Metropolitanis quàm plurimi negotio diu multùmque examinato, tandem post multas actiones Gregorius causam obtinuit: adeò ut accusator nervis cæsus, & per totam urbem circumductus exilio multaretur.* Cogendæ quidem Synodi Joanni Constantinopolitano res Gregorii prætextui fuisse, *reverà autem, ut illud de nomine Oecumenici adimpleret*, Baronius tradit. Vanam sanè conjecturam, cùm anno DXVIII. Joannes Cappadox Constantinopolitanus Patriarcha titulo Oecumenici jam decoratus fuisset. Qui titulus verbis expressis reperitur in Cleri Antiocheni Libello supplici. Sed & in relatione Synodi Constantinopolitanæ anno 518. à Joanne congregatæ, hæc leguntur: *Domino nostro sanctissimo & beatissimo Patri Patrum, Archiepiscopo & Oecumenico Patriarcha Joanni, Synodus in hac Imperiali civitate congregata in Domino salutem.* Anno quoque 533. Justinianus hæc Epiphanio scripserat: *Epiphanio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo regia hujus urbis, & Oecumenico Patriarcha.* Sed & anno DXLII. post Consulatum Basilii Novellam Anthimo direxerat Imperator cum hac præfatione: *Anthimio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo Constantinopolitano, & universali Patriarcha.* Contrà verò Joannem urbis Romanæ Episcopum *Oecumenici* titulo Justinianus non ornaverat, quem sic compellat: *Victor Justinianus pius, felix, Triumphator, semper Augustus, Joanni Sanctissimo Archiepiscopo alma urbis Roma, & Patriarcha.* Itaque nil causæ Joanni Jejunatori erat, cur Synodum reverà convocaret, ut *Oecumenici* dignitate ditesceret, quam decessores ab annis LXX. induerant. Neque titulum Regiæ urbis Præsuli invidebant Alexandrini Episcopi, teste Cyri ad Sergium Epistolâ, cujus inscriptio est: *Deo honorabili, meo Domino benigno, Principi Pastorum, Patri Patrum, Universali Patriarcha Sergio, à Cyro humili vestro.* Illo & ipso titulo Constantinus Pogonatus Georgium Constantinopolitanum afficit in suo diplomate: *Georgio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Constantinopoleos, & universali Patriarcha.* Itaque ut avitum honorem posteris transmissum, vel invitis suis calamitatibus, Constantinopolitani Præsules retinuerunt. Hinc Inscriptio Testamento Arsenii præfixa: *Testamentum sanctissimi Arsenii Archiepiscopi Constantinopolis Nova Roma, & Oecumenici Patriarcha.* Cæterùm titulus ille Joanni datus Pelagium Papam valde commovit, cùm parem pati non posset. Itaque Constantinopolitanæ Synodi gesta rescindit, teste Gregorii Magni ad Eulogium, & Anastasium Epistolâ: *Ante hos si quidem annos sancta memoria decessoris mei Pelagii tempore frater & Coëpiscopus noster Joannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se universalem appellare*

Evagr. l. 6. c. 7.

Bar. An. 587. n. 4.

Cod. l. 1. Tit. 1. c. 7.

Novel. 16.

Cod. l. 1. Tit. 1. c. 8.

Cotel Mon. e. 2. p. 168.

Gregor. l. 4. Ep. 36.

Anno Dom. 588.

pellare conatus est. Quod mox idem decessor meus ut agnovit, directis literis ex autoritate S. Petri Apostoli ejusdem Synodi Acta cassavit. Diaconum verò, qui juxta morem pro responsis Ecclesiæ faciendis piissimorum Dominorum vestigiis adhærebat, cum præfato Consacerdote nostro, Missarum solemnia celebrare prohibuit. Periit Pelagii hæc Epistola, cujus exemplar Eulogio & Anastasio Gregorius direxerat. Extat quidem adhuc Epistola, cui titulus præfigitur: *Dilectissimis fratribus universis Episcopis, qui illicitâ vocatione Joannis Constantinopolitani Episcopi ad Synodum Constantinopolitanam convenerunt Pelagius.* Queritur hæc Autor Epistolæ: *Joannem Constantinopolitanum Episcopum universalem se subscribere, vosque ex hac sua præsumptione ad Synodum convocasse generalem, cum generalium Synodorum convocandi autoritas Apostolicæ Sedi B. Petri singulari privilegio tradita sit.* Testatur, Joannis decessores, ipsumque Joannem sæpissime Epistolas atque Libellos propriâ manu subscriptos Romanis misisse Pontificibus, quibus profitebantur, se de Sedis Apostolicæ privilegiis nolle aliquid delibare. Vetat, ne Patriarcharum ullus *profano* eo titulo utatur, Joannique, ni resipiscat, excommunicationem minatur. Baronius tanti fecit Epistolam, ut suis Annalibus totam inseri voluerit. Quin tamen falsa prorsus sit, nos haud dubitamus. Primum enim stylum Isidori Mercatoris penitùs redolet. Constat variis Pontificalium Decretalium laciniis. Falsa prædicat, & cum Veterum moribus pugnantia, quòd *generalium Synodorum convocandi autoritas singulari privilegio* Papis credita sit. Hoc privilegii Imperatoribus competebat, qui omnia Concilia Oecumenica indixerunt. Denique quod solvi non potest, Epistola scripta prius dicitur, quàm Synodus Constantinopolitana cogeretur. Data est *Calendis Martii, anno Dom.* DLXXXVII. *Indictione quintâ.* Atqui Synodus Constantinopolitana anno duntaxat DLXXXVIII. celebrata est, Indictione sextâ. Quis ergo sibi inducat in animum, Pelagium damnasse Synodum, quæ nondum celebrata erat? Affirmat quidem larvatus ille Pelagius, se post Synodum Epistolam suam concinnasse: *Quidquid in prædicto vestro Conventiculo statuistis, præcipio & vana, & cassata esse.* Scilicet anno DLXXXVII. rescindebat Pelagius, quæ anno duntaxat insequente gesta sunt. En jecur Chronologicum impostoris! Epistolæ hujus nota Baronius tamen impulsus est, ut anno superiori Synodum Constantinopolitanam ascriberet. Si verum ergo placet, fateamur germanam Pelagii Epistolam desiderari. Non solus Pelagius, Gregorius quoque Pelagii successor ob Oecumenici titulum in Joannem invectus est Epistolâ, quam Eusebio Thessalonicensi misit, quæ editionis Labbeanæ numero est 104. *Cognoscat siquidem fraternitas vestra, Joannem quondam Constantinopolitanæ civitatis Antistitem contra Deum, contra pacem Ecclesiæ in omnium despectu & injuria Sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excessisse, & illicitè in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenicum, hoc est, universalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscens, omnia gesta ejusdem Synodi præter illa, quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habita, validâ omninò districtione cassavit; districtissimâ illum increpatione corripiens, ut se à novo & temerario superstitionis nomine compesceret: adeò ut suum illi Diaconum, nisi tantum nefas emendaret, pro-*

Lab. Conc. t. 5. 1352.

cedere prohiberet. Sed & in Epistola ad Joannem anno 595. scripta, Gregorius hæc habet: *Post Pelagii obitum cùm indignus ego ad Ecclesiæ regimen adductus sum, & ante per alios responsales meos, & nunc per communem filium meum, Sabinianum Diaconum, alloqui fraternitatem vestram, ut à tali se præsumptione compesceret, non quidem scripto, sed nudo sermone curavi. Et si emendari nollet, cum Missarum solemnia cum fraternitate vestra celebrare prohibui.* Pace tamen Pelagii atque Gregorii, magnos in simpulo fluctus moverunt: cùm Joanni id non esset in animo, ut cæteris Præsulibus dignitatem ereptum vellet, sibi soli assumendam. Nil aliud cogitabat, quàm ex privilegiis regiæ urbis & ex Synodorum concessione Romano se Pontifici æqualem, cæteris totius orbis Episcopos honore superiorem esse, quod & lubentes agnoscebant. Superbum titulum non repudiarunt Gregorii posteri. Constantinus sanè Pogonatus sic scribit Agathoni: *Sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo antiquæ Romæ, & universali Papæ.*

Anno Dom. 588.

Greg. l. 4. Ep. 38.

ANNO U. C. 1342. OLYMP. 342. PER. JUL. 5302. JUL. 634. DOM. 589. MAURIT. 7. 8. CHILDEBERT. 14. *Sol.* 10. B. *Lun.* 1. *Indict.* 7. *Epact.* 5. *Epact. Sol.* 6. P. 10. *April.*

Anno Dom. 589.

Post Consulatum Mauritii V.

I. MAgnam in suscipiendo Germano, Ducibusque qui rebellioni adhæserant, clementiam Mauritius adhibuerat. Ut milites ad officium revocaret, *Andream*, qui Imperialium satellitum primus erat, in Orientem misit, militibus persuasurum, ut quos habuerant Ductores, susciperent. Quod mandatum cùm ne vel audire sustinuissent, hujusce negotii cura in Gregorium Antiochenum transfertur. Quippe magnus huic Præsuli honos ab exercitu habebatur: cùm militibus & vestes, & pecuniam sæpius erogasset. Missis igitur quaquaversum nuntiis, de exercitu præcipuos evocat ad locum, qui *Litarba* vocatur, trecentis stadiis ab Antiocheno oppido distantem. Quos in lecto decumbens hortatur, ne debitam Imperatori obedientiam exuant: *Perspicuè*, inquit, *declarastis, licet adversus Duces vestros causas doloris habeatis, nihil tamen Republica antiquius vobis esse. Hæredes igitur estote obedientiæ majorum vestrorum, sicut fortitudinis eorum hæredes fuistis, ut vos Romanos undecunque ostendatis.* Monet dein, quinam sint exitus tyrannorum; hortanti ergo attendant, utpote interpretem agenti Imperatorem inter & exercitum. Orationem cùm ejus lachrymæ excepissent, momento temporis militum mentes omnium commutantur: deliberationeque factâ sese arbitrio voluntatique Episcopi permittunt. Qui cùm Philippicum ipsis nominasset, ut sibi Ductorem postularent, aiunt se ne id facerent, gravi juramento obstrictos esse. Tum Gregorius ait, sibi Sacerdoti ligandi & solvendi potestatem esse concessam. Acquiescentibus itaque militibus supplicationum sacrificio Deum placat: *& immaculato corpore eis distributo, erat enim venerabilis imprimis dies, secunda feria, quæ Dominicæ Passioni vicina est, cùm universos duo circiter hominum millia toris in graminibus tumultuariè compositis, cœnâ excepisset, postridie domum reversus est.* Accersito tum Philippico, qui Tarso, ubi morabatur, reditum in urbem regiam jam medita-

Gregorius militum seditionem oratione comprimit.

Anno Dom. 589.

ditabatur, illi, qui baptismum adepti fuerant apud Antiochiam, ad genua cadentes, veniam orant, qui datâ dexterâ præteritorum oblivionem supplicibus concedit.

Evagr. l. 6. c. 14.

Philippicus Martyropolim obsidet. Nullo successu.

II. Compositâ discordiâ Philippicum sequitur exercitus ad obsidendam Martyropolim, quæ proditione Sittæ Persarum in potestatem ceciderat. Martyropoli Decanum Sittas agebat, qui ut illatam sibi à militiæ Rectoribus injuriam ulcisceretur, dum milites, qui præsidio erant, ex oppido discedunt, introductâ quadringentorum Persarum manu, quasi ea Romanorum esset, urbem occupat. Ex junioribus fœminis plerasque retinet; reliquos verò omnes, exceptis servulis ejicit. Oportunam ergo Romanis civitatem Philippicus obsidione cingit. At cùm instrumenta necessaria eum deficerent, plus quidem detrimenti accipiebat, quàm hostibus inferebat. Solutâ igitur obsidione id unum observat, ne obsessis submitterentur auxilia. Verùm cùm jussu Imperatoris Gregorius ad exercitum se contulisset, ut ei persuaderet obsidionem repetere, destituti bellicis machinis milites, nihilò plus quàm anteà profecere. Itaque dimisso ad hiberna exercitu in castellis præsidia relinquuntur, ne Martyropolim Persæ clanculò ingrederentur. Nostræ porrò Chronologiæ regulam habemus Evagrium, quo Scriptore eas res quod attinet, vix certiore uti possumus, cùm & Antiochiæ moraretur, & Gregorio Antistiti comes amicusque fuerit. Is verò annis suis ea, quæ à Philippico post terræ motum Antiochenum gesta sunt, tam accuratè, tamque distinctè dividit, ut omnibus anteponi jure debeat. Itaque Petavio, qui Romanam de Persis victoriam, ob quam iratus Hormisdas Baramo Duci muliebrem stolam per ludibrium misit, anno DLXXXIX. Indictioni VII. assignat, prorsus assentiri non possumus. Sanctâ hebdomade, in qua Gregorius reconciliatis militibus distribuit corporis Christi sacramentum, illa ipsa est, quæ Antiochenam concussionem, quam proximè excipit, proindeque labentis anni limitibus includitur. Philippicus etiam exercitibus Orientis anno proximè futuro adhùc præfuit, cujus tam æstatem, quàm hyemem memorat Evagrius. Non igitur ante annum DXCI. Baramus à Commentiolo vinci potuit, quo & debellatum fuisse putamus.

Evagr. l. 6. c. 14.

Anthari cum Theodelinda nuptiæ.

III. Orientis rebus illæ Occidentis nunc succedant. Cùm Longobardorum Rex *Anthari Chlosuinda*, quam uxorem sperabat, nuptiis excidisset, amores aliò convertit suos. Theodelindam Bajoriorum Regis *Garibaldi* filiam missâ legatione petit. Quæ ambienti conjux promittitur. Ille sponsam videndi cupidus, paucis assumptis sibi comitibus, ignotus ad eam accedit. Nunciat Regi, se ab Anthari missum esse, ut visâ Theodelindæ formâ, qualis esset, domino suo referret. Accersita mulier, quæ speciei elegantis erat, cùm Anthari placuisset, *Garibaldum* rogat, ut ipsa vini calicem Legatis propinaret. Quem cùm *Anthari* præbuisset, dum evacuatum ille poculum porrigenti reddidisset, ejus manum nemine observante tetigit. Quo audito, nutrix Theodelindæ sponsum virginis esse novit. Anthari post reditum exorto tumultu obvenientes Bajoriariorum in ditionem Francos, Theodelinda cum fratre Gundoal in Italiam fugit: *Cui statim* Anthari *obviam cum magno apparatu nuptias celebraturus in Campo Sardis, qui supra Veronam est, occurrens, eandem cunctis lætantibus in conjugem Idus Maias accepit.* Brevis ea lætitia, breve matrimonium fuit, cùm anno insequente Nonas Septembris Authari perierit. Interèa cognito, Childebertum cum exercitu expeditionem in Italiam parare, Longobardi missis ad Regem muneribus, certum ei tributum, copiasque auxiliares pollicentur. Placuit Gunthramo conditio fœderis, nec non Childeberto, quod tamen non est initum.

Warnefr. l. 3. c. 31.

Gregor. l. 9. c. 29.

Gravis in Italia inundatio.

IV. Dum in Italia versamur, prodigiosa inundatio non est silentio prætereunda. Contigit, Warnefredo teste, *sexto decimo* Kal. Novembris, & ad Novembrem usque prorogatur. Gregorius Turonensis quidem mensi *nono* eam assignat, & sic verbis suis depingit: *Tantâ inundatione Tiberis fluvius urbem obruit, ut ædes antiquæ diruerentur, horrea etiam Ecclesiæ subversa sunt, in quibus nonnulla tritici modiorum millia periere. Multitudo enim serpentum, cum magno dracone in modum trabis validæ, per hujus fluvii alveum in mare descendit. Sed suffocatæ bestiæ inter salsos maris turbidi fluctus littori ejectæ sunt.* In Venetiarum quoque tractu exundans supra modum Athesis, Veronensem urbem terruit. Refert Gregorius in ea de inundatione miraculum, Zenonis meritis ascriptum: *Apud Veronensem urbem fluvius Athesis excrescens ad B. Zenonis Martyris atque Pontificis Ecclesiam venit, cujus Ecclesiæ dum essent januæ apertæ, aqua in eam minimè intravit: quæ paulisper crescens usque ad fenestras Ecclesiæ, quæ erant tectis proximæ. Sicque stans aqua Ecclesiæ januam clausit, ac si elementum liquidum in soliditatem parietis fuisset mutatum. . . . Hauriri itaque aqua poterat, sed diffluere ut aqua non poterat, stans ante januam ad ostendendum cunctis meritum Martyris.* Hæc à Pronulpho Comite audita Joannes Tribunus Gregorio narravit. De miraculo fides sit penes Autorem, cui in ea re non sumus creduli, licet summâ veneratione Dei potentiam colamus. Sed hîc sese exeruisse, ut naturæ leges nullâ necessitate jubente refigeret, nobis non fit verosimile.

Gregor. l. 10. c. 1.

Greg. Dial. l. 3. c. 19.

Boso Dux Gunthrami à Gothis deletur.

V. Tempus est ea narrare, quæ in Gallia gerebantur. Gothis Gunthramus infensus erat, qui copias ejus variis cladibus affecerant. Bosonem igitur cum exercitu in Septimaniam misit, qui regionis hujus urbes suo Regi subjiceret. Dignam tamen superbiâ suâ mercedem Boso retulit. Justa fluviolum prope Carcassonam castrametabatur, epulis & comessationibus operans, conviciisque Gothos urgens, cùm illi inopinatum in Francos impetum faciunt. Ac post breve prælium simulatâ fugâ insequentes, se insidiis, quas comparaverant, excipiunt, conclusosque ad internecionem usque delent. Periere Francorum quinque millia, duo millia peditum capiuntur, supellex omnis diripitur. Cladis hujus meminit & Biclariensis, nec sine miraculo, cujus est difficillima fidès, quòd scilicet tantus Gunthrami exercitus à solis trecentum militibus fusus fuerit. Verba Scriptoris ipsissima referre juvat: *Francorum exercitus à Gunthramo Rege transmissus, Bosone Duce in Galliam Narbonensem, obv. niunt, & juxta Carcassonam urbem castrametati sunt. Cui Claudius Lusitaniæ Dux à Recaredo Rege directus obviam inibi occurrit, cum quo congressione factâ Franci in fugam vertuntur, & direpta castra Francorum, & exercitus à Gothis cæditur. In hoc ergo certamine gratia divina, & fides Catholica, quam Recaredus Rex cu Gothis fideliter adeptus est, esse noscitur operata, quoniam non est diffi-*

Gregor. l. 9. c. 31.

Anno Dom. 589.

difficile Deo nostro, si paucis una in multos detur victoria. Nam Claudius Dux cum tercentum viris sexaginta millia fermè Francorum noscitur infugasse, & maximam eorum partem gladio trucidasse. Graves ob hanc cladem in Childebertum inimicitias Gunthramus suscipit. Queritur initi à Childeberto cum Recaredo fœderis causâ exercitum deletum esse. Claudit ditionis suæ vias omnes, ne regnum Childeberti pervium foret. Brunichildem convitiis onerat, quasi ejus consiliis hæc omnia facta fuissent. Synodum Episcoporum Calendis Novembris indicit. Verùm cùm de accusationibus ejusmodi adhibito vel sacramento Regina sese purgasset, & viæ reserarentur, ad Conventum properantes Episcopi ad sua redeunt.

Gregor. l. 9. c. 32.

Riguntbis & Fredegundis jurgia.

VI. Riguntbis etiam & Fredegundis concordia perierat. Ad aurium fatigationem usque impia filia matri conviciabatur. Illa se dominam, hanc verò servam prædicabat, eòque jurgia processerant, ut invicem pugnis sese cæderent. Quondam simulatâ mansuetudine Fredegundis facultates se paternas Riguntbi se concedere velle testatur, ductæque in conclave preciosa monilia ex arca extracta offert. Ac deinde, *Jam*, inquit, *lassata sum, immitte tu manum, & ejice quod inveneris.* Dictis cùm obsequeretur filia, mater illicò arcæ operculum in quærentis cervicem impellit, ut attritâ gulâ penè crepuerent oculi. Extinctaque fuisset, nisi ancillæ ipsius venissent auxilio. Hinc aucta jurgiorum seges, ac tantò magis, quantò Riguntbis in adulteria delapsa regiam domum polluebat.

Gregor. l. 9. c. 34.

Conjuratio in Childebertum & domum regiam.

VII. Gravis intereà in Childeberti familiam conjuratio detegitur. Ægrotabat *Faileuba* Reginæ ex partu, qui mox extinctus fuerat, cùm molestum ei nuncium affertur, quâ postquam convaluit, regias aures imbuit. Scilicet *Septiminam* infantium ipsius nutricem Regi suadere velle, ut ejectâ uxore aliam duceret, Brunichildemque matrem rerum administratione pelleret. Quòd si assensum Childebertus negaret, *ipse maleficiis interempto*, filios ejus ad regnum proveheret. Facinoris socii *Droctulus*, quocum Septimina *Jovio* viro suo prius interempto, stupri consuetudinem habebat. Item *Sunegisilus* Comes Staboli, & *Gallomagnus* Referendarius. Correpti subinde Droctulus & Septimina, tormentisque subditi, scelus fatentur. Sunegisilus verò, & Gallomagnus conscientiæ pondera non ferentes, Ecclesiam petunt. Concessâ eis salute ob asyli venerationem, Rex eos ad judicium provocat. Fatentur, quod agitabant Droctulus & Septimina, sibi fuisse manifestatum; consensum præbuisse negant: Tum *Septimina cum Droctulfo vehementer cæsa, ac cauteriis accensis in facie vulnerata, ablatis omnibus, quæ habebat, in Marilegium villam deducitur, ut scilicet trahens molam iis, quæ in gynæceo erant posita, per dies singulos farinas ad victus necessarias pararet. Droctulfum autem incisis capillis & auribus ad vineam excolendam delegarunt.* Sunegisilus & Gallomagnus in exilium ejecti rogante Gunthramno revocantur.

Gregor. l. 9. c. 38.

Mors Ingobergæ Reginæ.

Gregor. l. 4. c. 26.

VIII. Ut regios casus narrare pergamus, Ingoberga quondam Chereberti uxor morte sternitur. Nobilem virtutibus fœminam Cherebertus Marcovefæ & Merofledis amoribus serviens facto divortio reliquerat: infensus quòd sibi vocato, quasi nova visuro pellicum genitorem lanas tractantem ostendisset. Ingobergam multis laudibus Gregorius effert: *Valde cordata erat, ac vitâ religiosâ prædita: Vigiliis & orationibus atque eleemosynis non ignara.* Gregorium accersiri jubet, ut ipsius consilio facultates Ecclesiis erogaret suas, quas partim Ecclesiæ Turonicæ & Basilicæ Martini, partim Cenomanicæ Ecclesiæ distribuit: *Ac post paucos menses subitaneâ ægritudine fatigata, migravit à seculo, multos per chartulas liberos derelinquens, septuagesimo ut arbitror vitæ anno, relinquens filiam unicam, quam in Cantbia Regis cujusdam filius matrimonio copulavit.* Delirat hîc Baronii Chronologia, quæ Ingobergæ obitum anno DXCIII. affigit, quadriennii metachronismo. Anno Childeberti XIV. extremum diem Regina morte confecit, quâ temporis notâ error evellitur Baronio.

Anno Dom. 589.

Gregor. l. 9. c. 26.

Error Baronii.

Bar. An. 593. n. 87.

Turbæ in Monasterio Pictaviensi, adversus Leuboveram Abbatissam.

IX. Rebus Imperii illas Ecclesiæ nunc subnectimus. In Pictaviensi Monasterio, quod Radegundis extruxerat, gravis tumultus exoritur. *Chrodieldis*, quæ Chariberti filiam se jactabat, conjuratione in Abbatissam *Leuboveram* factâ, à Sanctimonialibus impetrat, ut in ejectæ locum se substituant. Cùm *Basina* Chilperici filia, quadraginta circiter puellis comitata, Monasterio egreditur, eo prætextu, quòd non ut fœminæ regio sanguine ortæ, verum ut ancillæ tractarentur. Pedibus iter conficiunt, nemine eis præbente cibos. Augebat molestiam aëris inclementia ob ingentem pluviarum copiam, quibus corruptæ viæ dissolvebantur. Turonos accedunt, *die primâ mensis primi*, hoc est, Kalendis Martii, feria tertiâ. Ac Chrodieldis & Gregorium rogat, ut Sanctimonialibus victum præbeat, donec post oblatam Regi expostulationem eò redeat. Tum Gregorius sapienter monere, si *Leubovera* sacros Canones perfregerit, paratum esse se unà cum Maroveo Pictaviensi Præsule meritam Abbatissæ censuram inurere. At Chrodieldis instare, nullis monitis à consilio Childebertum adeundi revocari. Ad hæc Gregorius, vereri se ne Sacerdotali sententiâ seditiosæ excommunicatione feriantur, uti præcipiebat Epistola Præsulum, cujus meminimus, ad Radegundem, quam etiam legit, ut ad obsequium pertinaces flecteret. Sed & Maroveo Episcopo infensæ erant, ejusque famæ detrahebant. Monente tamen Gregorio, ut Turonis tempestatem expectarent commodiorem, tandem acquievere. Æstate igitur ineunte Chrodieldis, relictis consobrinæ Basinæ Virginibus, ad Gunthramnum accedit: à quo benignè suscepta, muneribusque cumulata, Turonos revertitur. Intereà relictarum Sanctimonialium multæ matrimonium ineunt. Basina verò & Chrodieldis cùm ex Episcopis, quos expectabant, venire nullum vidissent, Pictavum reversæ, Hilarii se Basilicæ includunt, *congregatis secum furibus, homicidis, adulteris.* Sic ad prælia comparatæ, negant se in Monasterium reversuras, nisi Abbatissa foras ejiciatur.

Gregor. l. 9. c. 40.

Conventus Pictaviensis ob Chrodieldis & Virginum in Leuboveram tumultum.

X. Dum hæc geruntur, Conventus fit Episcoporum Pictaviensi in oppido: *Gundegesilus Burdegalensis adjunctis secum Nicasio Egolismensi, Saffrario Petragorico, ac ipse Maroveo Pictaviensi Episcopis, eò quòd hujus urbis Metropolis esset, ad Basilicam Sancti Hilarii advenit, arguens has puellas, & in Monasterium reducere cupiens. Sed cùm illæ obstinatius reluctarentur, & hic cum reliquis juxta Epistolam superius nominatam eis excommunicationem indiceret, exurgens turba moriorum præfatorum, tantâ eos in ipsa Sancti Hilarii Basilica*

cæde

cæde mactavit, ut cornuentibus in pavimento Episcopis vix consurgere possent. Sed & Diaconi & reliqui Clerici sanguine persusi, cum effractis capitibus Basilicam sunt egressi. Tantus verò recedentes timor occupat, ut absque salutatione quâ datâ primâ viâ raptim abierint. Quin etiam Desiderius Syagrii Augustodunensis Diaconus non inquisito Cleni fluminis vado, natante equo ulteriori ripæ infertur. Tum Chrodieldis furere; villas Monasterii pervadere; quoscunque de Monasterio capere potuit, virgis cædere; verberatos servituti subjicere. Quod cùm Childeberto nunciaretur, *Macconi* Comiti mandat, ut vim eam comprimat. Gundegesilus quoque, qui cum Collegis Chrodieldem & Basinam vinculis excommunicationis oneraràt, ad Sacerdotes Epistolam scribit, quos Gunthramnus congregarat, à quibus Gundegesilo Epistola dirigitur: *Domino semper suis, atque Apostolicâ Sede dignissimis Gundegisilo, Nicasio & Sassario, Ætherius, Syagrius, Aunacharius, Hesychius, Agræcola, Urbicius, Felix, Veranus; item Felix, & Bertbramnus Episcopi. Literas vestra beatitudinis quantum referante nuncio de vestra sospitate gavisi excepimus, tantum de injuria, quam vos pertulisse signastis, non modico marore astringimur, dum & regula transcenditur, & nulla reverentia religioni servatur.* Deinde Monialium excommunicationi suum se calculum addere testantur: *Quia optimè vos novimus, statuta Canonum percurrisse, ac regula plenitudinem continere, ut qui in talibus excessibus videntur deprehendi, non solum excommunicatione, verùm etiam pœnitentia satisfactione debeant coërceri, ea de re addentes cum venerationis cultu, summa aviditatis dilectionis instinctum, indicamus ea, qua desinistis, nos concordanter vestra sententia consentire, quoad usque in Synodali Concilio Calendis Novembribus pariter positi debeamus consilia pari tractare, qualiter talium temeritas frenum districtionis possit accipere, nulli liceat sub hunc lapsum faciente jactantia, similia perpetrare.* Rogant tamen, ne errantes suo præsidio Sanctimoniales destituant, ut illæ, quæ perierunt animæ ad vitam revocentur. Leubovera quoque Abbatissa ad vicinarum urbium Episcopos exemplar Epistolæ, quam Præsulibus Radegunda scripserat. (Gregor. l. 9. c. 41.) Qua de re suo loco mentio facta est.

(Synodus Toletana tertia.) XI. In Hispania Concilium Gallicanâ Synodo longè celebrius apud Toletum mandante Recaredo cogitur. Biclariensia Abbatis verba sunt: *Sancta Synodus Episcoporum totius Hispania, Gallia & Gallacia in urbe Toletana, pracepto Principis Recaredi congregatur Episcoporum numero* LXXII. *in qua Synodo intererat memoratus Christianissimus Recaredus, ordinem conversionis sua & omnium Sacerdotum, vel gentis Gothica Confessionem tomo scriptam, manu suâ Episcopis porrigens, & omnia, qua ad professionem fidei orthodoxa pertinent, cujus tomi ordinem decrevit Sancta Episcoporum Synodus, Canonicis applicare monumentis. Summa tamen Synodalis negotii penes Sanctum Leandrum Hispalensis Ecclesia Episcopum, & beatissimum Eutropium, Monasterii Servitani Abbatem fuit.* Tempus Synodi docet præfatio: *In nomine Domini nostri J. C. anno quarto, regnante gloriosissimo Domino Recaredo Rege, die octavo Iduum Maiarum, Ærâ* DCXXVII. *hac Sancta Synodus habita est in civitate Regia Toletana ab Episcopis totius Hispania, & Gallia.* Nec mirum Galliæ adfuisse Episcopos, cùm Gallia Narbonensis Gothorum ditioni includeretur. Extant adhùc nomina Episcoporum LXXII. qui per se, vel per Legatos Synodo interfuere. Leander Hispalensis, qui licet tertius in subscriptionibus inveniatur, Concilii tamen Principem egisse videtur, ut Joannes Biclariensis innuit: *Mausana* Emeritensis, *Euphemius* Toletanus, *Migetius* Narbonensis, *Pantaradus* Bracarensis, qui & pro se, & pro *Nigisio* Lucensi subscripsit; *Ugnus* Barcinonensis, *Maurila* Valentinus, *Andonius* Oretanensis, *Sedatus* Beterrensis, *Palmatius* Pacensis, *Joannes* Metasenensia, *Mutto* Setabitanus, *Petrus* Ossonobensis, *Stephanus* Carcassonensis, *Gabinus* Ossonensis, *Neufila* Tudensia, *Paulus* Olisipponensis, *Sophronius* Agathensis, *Joannes* Dumiensis, *Venenatus* Egabriensis, *Polybius* Ileraensis, *Proculus* Segobriensia, *Ermaricus* Lactorensis, &c. Est porrò animo recondendum, quod nos Sirmondus monuit, Benenatum, qui in Vulgatis Concilii subscriptionibus *Egabriensis* Ecclesiæ Episcopus dicitur, Elnensibus sacris præfuisse; contrà verò Joannem, qui Elnensis Ecclesiæ Præsul in subscriptionibus reverà vocatur, Egabrienti Ecclesiæ fuisse præfectum, uti liquet ex Hispalensi Concilio sequentis anni.

(Gesta Synodi Toletanæ tertiæ.) XII. Cùm Toletum Præsules venissent, eos alloquitur Recaredus: *Admoneo*, inquit, *pariter & exhortor, jejuniis vos & vigiliis, atque orationibus operam dare, ut ordo Canonicus, quem à Sacerdotalibus sensibus detraxerat longa & diuturna oblivio, quem atas nostra se nescire fatetur, divino nobis rursus dono pateat.* Itaque tridui jejunium decernitur. Die VIII. Iduum Majarum, cùm oratione præmissâ Episcopi sedissent, astitit in medio serenissimus Princeps, qui inter multa Synodo hæc locutus est: *Venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregari jussimus Synodum, ut de omnibus nuper advenientibus ad Christum ipsi aternas Deo gratias deferatis. Quidquid verò verbis apud Sacerdotium vestrum nobis agendum erat, de fide & spe nostra, qua gerimus in hunc tomum, conscripta atque alligata innotescimus. Relegatur in medio vestri, & judicio Synodali examinatus per omne successivum tempus, gloria nostra ejusdem fidei testimonio decorata clarescat.* Susceptam fidei Confessionem Synodus legit, in qua referebatur, gentem Gothicam, olim à fide Catholica sejunctam, cum Rege suo Trinitatis fidem amplecti. Gentem quoque Suevorum ex hæresi ad veritatem studio Recaredi revocatam esse. Damnato Ario Hæreticisque, quatuor Synodos Oecumenicas à Gothis in pretio haberi. Præmissis Symbolis & Nicæno, & Constantinopolitano, nec non Chalcedonensi tractatu, affirmat Rex, qui aliam fidem profetunt, si Clerici sunt, alienos à Clero esse; si Monachi vel Laici, anathema fieri. His non Recaredus modò, verùm etiam Regina uxor ejus *Badda* subscripsit verbis ejusmodi: *Ego Badda gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, meâ manu de toto corde subscripsi.* Tunc unâ mente & voce & Deo, & Regi à Patribus est acclamatum. Exinde Episcoporum unus jubente Synodo ab Arianis, qui se ad fidem converterant, hæc petit: *Quid damnatis in hæresi, aut quid intra Catholicam credatis Ecclesiam?* Qui fidei suæ professionem viginti tribus anathematismis testatam faciunt. Præcipuè XVI. articulus est in observatione ponendus: *Quicunque Libellum detestabilem duodecimo anno Leovegildi Regis à nobis editum, in quo continetur, Romano-*

rum ad hæresim Arianam traductio, & in quo gloria Patri per Filium in Spiritu Sancto, malè à nobis instituta continetur, hunc Libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in æternum. Anathematismis subscripsere Episcopi octo, qui Arianum virus evomuerant: *Ugnus* Barcinonensis, *Murila* Valentinus, *Ubrligiscus* Valentinæ Ecclesiæ Antistes, *Sunnila* Vesensis, *Gardingus* Tudesanus, *Becila* Lucensis, *Argiovitus* Portugalensis, *Fruisculus* Dertusanus. Subscripsere similiter Presbyteri, Diaconique. Extant & trium virorum illustrium nomina, qui manu suâ Ario, Synodoque Ariminensi anathema scripsere. *Fonsa*, *Aquila*, *Eila* appellabantur. Sic insanabili vulnere Arianismus in Hispania à Toletanis immolatur. Qua de re non prorsus inutile est Biclariensis Chronici verba referre: *In hac verò Sancta Toletana Synodo Arii perfidia post longas Catholicorum neces, atque innocentium strages, ita radicitùs amputata est, insistente Principe, memorato Recaredo Rege, ut ulterius non pullulet, Catholicâ ubique pace datâ Ecclesiis. Hæc ergo nefanda hæresis, secundum quod scriptum est, De domo Domini exiet tentatio, ab Alexandria detegente Sancto Alexandro ejusdem urbis Episcopo per Arium Presbyterum inolevit. Qui in Nicæna Synodo* CCCXVIII. *Episcoporum judicio, vigesimo imperii Constantini Senioris anno synodaliter damnationem cum proprio errore suscepit. Quæ post hæc non solum Orientis, & Occidentis partem emaculavit, sed & meridianam, & Septentrionis plagam, & ipsas Insulas suâ perfidiâ irretivit. A vigesimo ergo Constantini Principis anno, quo tempore hæresis Ariana initium sumpsit, usque in octavum annum Mauritii Principis Romanorum, qui est Recaredi quartus regni annus, anni sunt* CCLXVI. Annorum tamen summa hæc uno major est quàm esse debuit, cùm ab anno CCCXXV. quo Constantini vigesimi numerabatur, ad labentem usque, soli sint CCLXV. Neque satis accuratè etiam Toletana Synodus anno Mauritii octavo includitur. Cùm septimus adhùc curreret ad usque mensis Augusti decimum quartum.

Recaredi ad Synodum allocutio.

XIII. Post Gothorum & subscriptionem & Confessionem Recaredus sic Patres compellat: *Hoc adhùc necessarium pro firmitate Catholicæ fidei nostræ Deo supplex instituere decrevit autoritas, ut propter roborandam gentis nostræ novellam conversionem omnes Hispaniarum, & Galliæ Ecclesiæ hanc regulam servent, ut omni sacrificii tempore communicationem corporis Christi, vel sanguinis, juxta Orientalium partium morem unanimiter clarâ voce sacratissimum fidei recenseant Symbolum, ut primum Populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.* Dein eos monet, ut ad constituendam Ecclesiarum disciplinam Canones edant, quos etiam numero XXIII. sanxerunt.

Canones Toletanæ Synodi tertiæ.

XIV. Primus, Maneant Conciliorum omnium Decreta, simul & Synodicæ Sanctorum Præsulum Romanorum Epistolæ; indigni honoribus Ecclesiasticis rejiciantur. II. Per omnes Ecclesias Hispaniæ, vel Gallæciæ secundum formam Orientalium Ecclesiarum, Concilii Constantinopolitani Symbolum fidei recitetur. III. Res Ecclesiæ Episcopi non alienent. Quod Monasteriis tamen & Ecclesiis suæ ditionis dedere, firmum maneat. IV. Licet Præsuli de consensu Concilii de parrœcianis Ecclesiis Monasterium facere, & facultatum Ecclesiæ partem ei tribuere. V. Episcopi, Presbyteri, Diaconi ex hæresi venientes, uxoribus non misceantur, si faciant, ad Lectores relegentur. Qui verò rectam fidem semper tenuerunt, mulierum extranearum consortia vitent: secus pœnis Canonicis subjicientur. Mulieres verò ab Episcopis venum ibunt, pretiumque pauperibus distribuetur. VI. Liberti libertate suâ fruantur, Episcopalique patrocinio juventur. VII. In omni Sacerdotali convivio lectio Scripturarum misceatur. VIII. Clerici ex *familia fisci*, id est, ex familiis fisco Principis addictis, à Principe donari non repetantur, sed utilitatibus Ecclesiæ inserviant. IX. Ecclesiæ ex Arianismo ad fidem conversæ cum rebus suis ad Præsules pertineant, quorum ditioni includuntur. X. Viduæ, nec Virgines continentiam professæ, cogantur ad nuptias. Si quis earum propositum impediat, ab Ecclesia alienus habeatur. XI. Ne quis quotiescunque peccare libuerit, posse reconciliari sibi fingat animo, antiqua disciplina renovatur: ut omnium. Pœnitens ad manus impositionem crebrò recurrat, expletoque satisfactionis tempore communioni restituatur. Qui post reconciliationem in vitia relapsus erit, Canonum severitati subjicitur. XII. Viro pœnitentiam petenti, nisi *prius* tonso, Presbyter eam concedat; nec mulieri etiam, nisi mutet habitum. XIII. Clerici suo relicto Pontifice ad judicia publica Collegas non pertrahant suos. XIV. Judæis non liceat Christianas uxores habere, vel concubinas, aut mancipia sibi propria comparare, aut officia publica gerere. Liberi conjugio ejusmodi orti baptismo abluantur. Christiani Judaico ritu maculati absque pretio ad libertatem & Religionem redeant. XV. Si ex servis fiscalibus Ecclesias quis extruxerit & dotaverit, procuret Episcopus, ut id regiâ autoritate sanciatur. XVI. Per Hispaniam & Galliam Sacerdotes de Idololatria inquirant, inventamque exterminent; in flagitii hujus reos animadvertant: quod si neglexerint, excommunicationis periculo subjaceant. XVII. Qui filios suos necaverint, à Sacerdotibus Judicibusque factâ inquisitione plectantur. XVIII. Ob paupertatem Ecclesiarum semel in anno Concilium celebretur, cui Kalendis Novembris fisci actores intersint, *ut discant quàm piè, & justè cum populis agere debeant*: Episcopi monitos corrigant, *aut de insolentiis* eorum Regi referant. Quòd si emendationem negligant, suam eos à *communione suspendant*. XIX. Dos Ecclesiæ ad Episcopi ordinationem pertineat. XX. Ne Episcopi Clericos angariis & indictionibus fatigent: qui vexati fuerint, querelas ad Metropolitanum suas deferant. XXI. Clericorum servi à Judicibus angariis non fatigentur: immunitatem eam, quam à Rege Synodus poscit, quisquis violaverit, & Ecclesiæ servum publicis aut privatis negotiis occupare voluerit, communione Ecclesiasticâ ejicietur. XXII. Fidelium corpora cum solis Psalmis sepulchro inferantur: funebre carmen, quod defunctis cantari solet, *vel pectoribus se proximos, aut familias cadere* prohibent. XXIII. Ne in Sanctorum festivitatibus populi *saltationibus & turpibus invigilent canticis.*

Edicto Canones Toletanos Recaredus firmat.

XV. Hos Canones regiâ autoritate corroborari placuit. Itaque Recaredus Edictum promulgat, in quo legitur: *Has omnes Constitutiones Ecclesiasticas..., manere perenni stabilitate sancimus.*

ANNO DOM. 589.

mus. Si quis verò Clericus, aut Laicus harum Sanctionum obediens observator esse noluerit, superbâ fronte majorum statutis repugnans, si Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut Clericus fuerit, ab omni Concilio excommunicationi subjaceat: si verò Laicus fuerit, & honestioris loci persona est, medietatem facultatum suarum amittat, fisci juribus profuturam: si verò inferioris loci persona est, amissione rerum suarum mulctatus in exilio deputetur. Qui primas in Concilio partes habuerat Leander Hispalensis, post editam Canonum Sanctionem concione pronunciatâ Ecclesiam laudibus effert. Omnes ad fidei notitiam vocandos esse prædicat. De hæresi verò sic censet: Hæresis, *quæ respuit Catholicæ Ecclesiæ unitatem, eò quòd adultero amore diligat Christum, non uxoris, sed concubinæ obtinet locum.*

Narbonensis Synodus.

XVI. Ut Synodo morem gererent Narbonensis Galliæ Præsules, apud Narbonam coacti sub die Cal. Novembrium Concilium congregarunt anno quarto Recaredi. Conventui septem Præsules interfuere: *Migetius* Narbonensis, Synodi Præses, *Sedatius* Biterrensis, *Boëtius* Magalonensis, *Pelagius* Nemausensis, *Tigridius* Agathensis, *Sergius* Carcassonensis, *Agrippinus* Lotevensis. Canones quindecim edidere. I. Nullus Clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad jactantiam pertinent, non ad religiosam dignitatem. II. Per quemque Psalmum gloria dicatur omnipotenti Deo. Per majores Psalmos *pausationes fiant, & per quamque pausationem gloria Trinitatis Domino decantetur.* III. Clerici per plateas nec sedeant, aut confabulentur: si quis se non emendarit, à communione & officio privetur. IV. Nullus operam die Dominico faciat, nec boves jungat: secus si ingenuus est, *det Comiti civitatis solidos sex; si servus, centum flagella suscipiat.* V. Sub Laicorum patrocinio conjurationes Clericorum non fiant, nec de inferiore gradu quis Seniorem increpet, secus anno uno Monasterio includatur. VI. Cum Clericis aut Honoratis de civitate, qui ad Monasterium expiandis peccatis detruduntur, sic agat Abbas, sicut ab Episcopo fuerit constitutum. VII. Clericus, qui adversus Ecclesiæ utilitatem egerit, gradu dejiciatur. VIII. Clericus, qui de rebus Ecclesiæ fraudem fecerit, restituat, & pœnitentiæ biennio subjiciatur. IX. Judæi psallendo defunctorum corpora non efferant, secus *inferant Comiti civitatis uncias sex.* X. Clericus, qui Episcopo se obedientem non fecerit, stipendio careat, & anno communione privetur. XI. Presbyteri Diaconive ignari non ordinentur ab Episcopo. Qui ad legendum non sunt idonei, stipendio mulctantur, donec didicerint. Si non proficiunt, in Monasterium detrudantur. XII. Nullus Clericorum dum Missa celebratur, ante finem altari egrediatur, aut albâ se exuat. Decreti contemptores Presbyteri censurâ, Diaconi stipendio, reliqui severiore pœnâ coërceantur. XIII. A Subdiacono Clerici ministerium Ecclesiæ impleant, *& Senioribus vela ad ostia sublevent.* Subdiaconus, qui præceptum non impleverit, verbis primùm corripiatur; quòd si se non emendaverit, stipendio privabitur: reliqui flagris coërcebuntur. XIV. Si *qui viri ac mulieres divinatores, quos dicunt esse caragios atque sorticularios, in cujuscunque domo Gothi, Romani, Syri, Græci vel Judæi fuerint inventi, aut quis eo ausus fuerit à modo in eorum vana carmina interrogare . . . non solum ab Ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri uncias Comiti civitatis inferat.* Qui verò tales artes profitentur, *publicè fustigentur, venundentur, & precia ipsorum pauperibus erogentur.* XV. Quinta feria, nisi aliqua festivitas in eam incidat, non celebretur, secus ingenuus *sub pœnitentia mittatur anno uno*, servus flagris corripietur. Baronius errante sanè Chronologiâ Narbonense Concilium in annum Dom. 598. confert. Quasi verò quartus Recaredi annus, quo labente ea Synodus cogitur, in annum 598. inciderit. Novennii metachronismus hic est.

ANNO DOM. 589.

Error Baronii.

Bar. An. 598. n. 30.

XVII. Sic Recaredi pietate Ecclesiæ disciplina florebat. Optimi tamen Principis pietas & religio tyrannos non exarmabat. Nefariorum hominum conspiratio contra ejus & dignitatem & vitam movetur, verùm numine benigno conjuratio patefacta, perduelles meritis pœnis subjicit. Historiam summatim à Biclariensi Chronico narratum habemus: *Recaredo ergo Orthodoxo quietâ pace regnante, domestica insidia prætenduntur. Nam quidam ex Cubiculo ejus, etiam Provinciæ Dux, nomine Argimundus, adversus Recaredum Regem tyrannidem assumere cupiens, ita ut si posset, eum & regno privaret & vitâ. Sed nefandi ejus consilii detectâ machinatione, comprehensus & in vinculis ferreis redactus, habitâ discussione socii ejus impiam machinationem confessi, condignâ sunt ultione interfecti. Ipse autem Argimundus, qui regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextrâ amputatâ, exemplum omnibus in Toletana urbe asino sedens pompizando dedit, & docuit famulos dominis non esse superbos.* Cæterùm hîc errat Baronius, qui conspirationem eam anno DXCI. alligat. Atqui & rebellio *Argimundi*, & Synodus Toletana tertia in eundem utique annum incidunt.

Conjuratio Argimundi in Recaredum.

Error Baronii.

Bar. An. 591. n. 40.

XVIII. Verba hæc sunt novissima Chronici Biclariensis, cujus Autor silentio non est prætereundus. Quem sic nobis depingit Isidorus: *Fuit iste natione Gothus, Provinciæ Lusitaniæ Scallabalitanus. Hic cùm esset adolescens, Constantinopolim perveniens, ibique Græcâ, & Latinâ eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo incitante Rege Leovigildo Ariana fervebat insania. Hunc suprà scriptus Rex cùm ad nefandæ hæresis credulitatem compelleret, & hic omninò resisteret, exilio trusus, Barcinone relegatus, per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpessus est. Qui posteà condidit Monasterium, quod nunc Biclaro dicitur, ubi congregatâ Monachorum societate scripsit regulam ipsi Monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Justini Junioris Principatus usque ad annum VIII. Mauritii Principis Romanorum, & quartum Recaredi Regis annum historico compositoque sermone valde utilem Historiam.* Initium Justini Junioris anno DLXV. affigitur, quod tamen Joannes Biclariensis perperàm cum DLXVI. conjungit. Complectitur Chronicum annos XXIV. quibus nonnulla inserta sunt, quæ postmodum contigere: v. g. Gregorii Pontificis creatio, quæ in Recaredi quintum incidit, nec non Cosrois ad Romanos fuga, quæ anno demum DXCI. contigit. Porrò Joannes ex Biclariensi Monasterio ad Gerundensem Episcopatum evectus est, defuncto *Alicio*, qui labente anno Toletanæ Synodo interfuit.

Joannes Biclariensis.

Legi-

ANNO DOM. 589.

Legitur in subscriptionibus: *Alicius Gerundensis Ecclesiæ Episcopus.* Joannes verò noster anno DXCIX. Barcinonensi Concilio adfuit: in subscriptionibus reperimus: *Joannes Peccator de Gerunda in his Constitutionibus annuens subscripsi.* Quoto verò anno Episcopatum ingressus est, ignoramus. Respuenda est porrò Baronii Chronologia, existimantis Joannem Biclariensem ad annum usque DXCI. Chronicum suum perduxisse. Fons erroris est, quòd Mauritiani imperii initia malè collocarit. Cùm enim sciret, ad octavum usque Mauritii annum Chronicum Biclariense perductum fuisse, ea suo præjudicio & Chronici finem, & octavum Mauritii annum in Æræ nostræ 591. contulit, errore biennii.

Bar. Ann. 591. n. 40.

ANNO DOM. 590.

ANNO U. C. 1343. PER. JUL. 5303. JUL. 635. DOM. 590. MAURIT. 8. & 9. CHILDEBERT. 15. *Sol.* 11. A. *Lun.* 2. *Indict.* 8. *Epact.* 16. *Epact. Sol.* 7. *P.* 26. *Mart.*

Post Consulatum Mauritii VI.

Philippicus Persas sternit juxta Martyropolim.

I. MArtyropolim equis velisque Romanorum in potestatem revocare, Philippicus conabatur. Ineunte igitur æstate exercitum colligit. Similiter Persæ comparatis copiis in Romanos expeditionem suscipiunt. Tum circa Martyropolim gravis pugna committitur. Victoriam tamen Philippicus consequitur. Multi ex Barbaris cadunt, & inter hos Princeps quidam fortissimus, nomine Marusas. Persarum tria millia victorum in manus venere. Relata magna de victis spolia cum signis captivisque Imperatori in urbem regiam mittuntur. Clade tamen suâ Persæ non prohibiti sunt submittere Martyropolitanis auxilia. Non spernendam militum copiam in oppidum introducunt, quod maximè sibi studio fuerat. Sic stragem latis suppetiis suam compensavere. Itaque ab obsidione Martyropolitana Romani abstinendum censent. Ut verò civitatem insidiis atque incursionibus infestarent, oppidum in montosis & munitis locis, septem stadiis Martyropoli dissitum extruunt. Hyeme redeunte dimittitur exercitus.

Miscell. l. 17.

Evagr. l. 6. c. 14.

Theodosius Imperator à Mauritio creatur.

II. At in urbe regiâ Mauritius filio suo summos honores cum Imperii insignibus tribuit, retentâ sibi administrationis curâ. Inaugurationis tempus Chronicum nos Alexandrinum docuit: *Indictione VIII. feriis Paschalibus Mauritius Tiberius inauguravit Theodosium filium suum Imperatorem. Sed non in societatem administrationis: nec aliud quid sub isto gestum, quod in cognitionem Imperatoris esset, sed tantùm coronatus est.* Hanc Theodosii inaugurationem non præteriit Chronicum Biclariense, sed loco non suo divisam, anno scilicet DLXXXVI. quem quintum Mauritii dicit: *Mauritius Theodosium filium suum ex filia Tiberii Imperatoris natum Cæsarem fecit.* Vix tamen dubitamus, quin Chronico hæc assuta sint, cùm subinde Gregorii ad Pontificatum evectionis meminerit, quæ anno duntaxat 590. contigit. Itaque frustra est Baronius, qui ut absonæ suæ de Mauritianis annis Chronologiæ præsidium quærat, Joannis Biclariensis nititur auctoritate, qui Gregorianam Pelagii post obitum electionem in quintum Mauritii annum confert. Non observat tamen illustrissimus Purpuratus, primùm Recaredi Regis à Biclariensi cum quinto Mauritii copulari. Quis verò, si Chronologiam à limine salutavit, Gregoriani Pontificatus initia cum primo Recaredis anno copulavit? Ne hoc quidem Baronius fecit.

Error Baronii.

ANNO DOM. 590.

Childeberti infelix in Italiam expeditio.

III. Imperatori Childebertus Legatos direxerat *Bodegesilum*, Evantium, & Gripponem, quos anno superiore redeuntes gravis calamitas attigerat. Carthaginem appulerant, cùm de Evantii ministris unus monile mercatoris abstulit. Qui cùm precibus frustra revocare sua voluisset, apprehensum in platea puerum dum manu tenet, ille nudato gladio se retinentem interficit. Cognitâ cæde Præfectus Carthaginis militibus comitatus, Bodegisilum, Evantiumque occidit. Tum Grippo illatam regis Oratoribus injuriam queri: Constituta pacis fœdera violari: ad Imperatorem redire: sociorum miserum ipsi exitum exponere. Mauritio molesta hæc fuere, qui Childeberti ad nutum Legatorum se mortem ulturum Gripponi pollicetur. Quæ cùm labente anno Regi nunciasset, illicò viginti Duces cum exercitu immittit Italiæ ad gentem Longobardorum exscindendam. Verùm infausta fuere expeditionis hujus præludia. Præfecti prædones potius quàm Duces agebant. Mettensem Odovaldus civitatem vastat, quasi patriæ suæ hostem intulisset. Perfidum cæteri Duces exemplum imitati, sui Principis & regiones diripiunt, quasi solum inimicum ingrederentur. Postquam Italiæ limitibus appropinquarunt, Odovaldus cum sex Ducibus Mediolanum petit. Ultra flumen stabat Longobardus, qui maximâ voce verba hæc Francis ingerit: *Hodie apparebit, cui Divinitas obtinere victoriam præstet.* Temeritatis suæ tamen pœnas non effugit. Fluvium quippe transeuntibus de Francorum nonnullis, tum ille cæditur, tum Longobardi fugam arripiunt. Intereà adsunt Imperatoris Legati, qui post triduum auxilia pollicentur: signum adventus dant fumum villæ incendio pereuntis: sed sextiduum totum cùm exspectasset Odovaldus, nil suppetiarum accipit. *Chedinus*, qui cum tredecim Ducibus lævam Italiæ ingressus erat, quinque castellis potitur. Per Placentiam Franci Veronam usque progressi castra tredecim, quæ sese tradiderant, neglectâ fide diruunt. Cives captivos abducunt: *Pro Ferruge verò castro intercedentibus Episcopis, Ingenuino de Sabione, & Agnello de Tridentino, data est redemptio pro capite uniuscujusque viri solidi sexcenti.* Ortâ æstate cum elementis Francorum exercitui pugnandum fuit, insueti aëris fervore procreante morbos. Dysenteriâ correpti militum complures luci eripiuntur. Quid plura? Per tres ferè menses Italiam pervagantes, cùm nihil proficerent, *Authari* Ticinensibus muris incluso, Longobardisque loca munitissima hostium ferocitati opponentibus, fame morbisque attriti Franci de reditu cogitant. Ac tantâ quidem rerum penuriâ premebantur, ut arma vestimentaque alimentis mutare cogerentur; sic nudi ad sua rediere. Cæterùm cùm in metu esset *Autharis*, ne Italiam postmodum repeterent, legationem Gunthramo dirigit, oratum pacem. Auxiliares copias & Francorum in hostes pollicetur. Quæ conditiones cùm Regi placuissent, Legatos Childeberto mittit. Dum expositis mandatis responsum ejus exspectant, adveniunt alii Oratores nunciatum, Longobardorum Principem periisse.

Gregor. l. 10. c. 3.

Warnefr. l. 3. c. 32.

Gregor. l. 10. c. 3

Mors Autharis. Theodelinda Agilulfum ducit & coronat.

IV. Veneno, ut fama est, *apud Ticinum Nonas Septembris Autharis* extinctus est. Sexennio regnasse Warnefredus tradit, diutius tamen impera-

Anno Dom. 590.

peravit, si Joanni Biclariensi fides, qui anno DLXXXI. ad fastigia rerum evectum eum esse memorat, ut de nono imperii aliquid delibasse videatur. Anthari excellens forma inerat, excelsusque animus, imperio dignissimus. Virtutes tamen ipsius pertinax Arianismi amor contaminavit. Disciplinæ suæ serviens, ne Paschatis solemnitate Longobardi Orthodoxorum baptismo tingerentur, prohibuerat. Quam Gregorius Papa Legem iniquitatis accusat: *Quoniam nefandissimus Anthari in hac, quæ nuper expleta est, Paschali solemnitate Longobardorum filios in fide Catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa eum divina majestas extinxit, ut solemnitatem Paschalem ulterius non videret.* Theodelinda, defuncti relicta, Longobardis gratissima erat. Itaque dignitatem ei regiam firmant cum optione, ut quem sibi virum vellet, ex Longobardis eligeret, qui regnum administraret. Illa inito cum sapientibus consilio, *Agilulfum* Ducem Taurinatium sibi maritum, & Longobardis Regem præficit. Neque improvida electio hæc, cùm & formæ præstantiâ, & virtutibus animi tanto honore Agilulfus haud indignus videretur. Jucundam sanè historiam Warnefridi verbis narremus: Agilulfum *statim Regina ad se venire mandavit. Ipsaque ei obviam ad Laumellum oppidum properavit. Qui cùm ad eam venisset, ipsa sibi post aliqua verba vinum propinari fecit. Quæ cùm prior bibisset, residuum Agilulfo ad bibendum tribuit. Is cùm Regina accepto poculo manum honorabiliter osculatus esset, Regina cum rubore subridens, non debere sibi manum osculari ait, quem osculum sibi ad os jungere oporteret. Moxque eum ad suum basium erigens ei de suis nuptiis, deque regni dignitate aperuit. Quid plura? Celebrantur cum magna lætitia nuptiæ. Suscepit Agilulfus, qui erat cognatus Regis Anthari, inchoante jam mense Novembri regiam dignitatem. Sed tamen congregatis in unum Longobardis, posteà mense Maio ab omnibus in regnum apud Mediolanum levatus est.* Ferunt unum de Agilulfi servis Idibus Maii superioris anni cùm Theodolindam duceret Anthari, domino hæc suo dixisse: *Mulier ista, quæ modò Regi nostro nupsit, tua non post multum tempus conjux futura est.* Regum Longobardicorum nomina à Gregorio Turonensi non minimum immutata proferuntur. Quippe Antharit *Aptacharium*, Ago verò, sive Agilulfum Paulum vocat. Venere Legati, inquit, *mortuum Aptacharium Regem nunciantes, Paulumque in ejus locum substitutum.* Porrò, si Gregorio Magno credimus, clavem Antharit auream Pelagio Pontifici misit, miraculi à sancta Petri clave perpetrati monumentum. Quam Petri clavem dum educto cultro impius vult scindere, cultrum *sibi in gutture defixit*, subindeque extinctus est. Miraculi hujus fides sit penes Gregorium.

Greg. l. 1. Ep. 17.

Warnefr. l. 3. c. 36.

Warnefr. l. 3. c. 31.

Gregor. l. 10. c. 3.

Gregor. Ep. l. 6. cap. 23.

Pelagius II. obit.

V. Dum in Italia versamur, rebus politicis Ecclesiasticas adjicere incipiemus. Horrendum superioris anni diluvium dira pestis exceperat. Calamitatum tantarum tela ut Pelagius repelleret, B. Petri monumentum *tabulis argenteis deauratis* induisse dicitur. Illud insignius, quòd domum suam pauperum Xenodochium fecerit. Hæc tamen Pelagio contra vim pestis miserè grassantis, auxilio non fuere. Labebatur jam Pontificatus ipsius XI. cùm *octavo Februarii* lue correptus excessit, si Anastasio fides. Gregorius tamen Turonensis, cujus Diaconus anno labente in urbe versabatur, Pelagium ad plures citius abiisse innuit: *Clades, quam inguinariam vocant, medio mense XI. adveniens, primum omnium juxta illud, quod in Ezechiele Propheta legitur, A sanctuario meo incipite, Pelagium Papam perculit. Quo defuncto, magna strages populi de hoc morbo facta est.* Inter opera ipsius memoratu digna numerant Basilicam, *supra corpus B. Laurentii Martyris, à fundamento constructam, & tabulis argenteis exornavit sepulchrum ejus.* In templo B. Petri sepelitur. Præter Epistolas, quarum meminimus, librum Pelagius condidit, cujus mentio est Gregorianis in Epistolis: *Ut igitur de tribus Capitulis animis vestris ablatâ dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere.* Neque eo libro Pelagii ad Eliam & Istriæ Episcopos Epistolam, quæ numero tertia est, designari censemus, iis de causis, quas in sequentibus declaratum ibimus. Inter Pelagii facta memoratu digniora Thebarum, Thessalicarum à ditione Larissei Episcopatus exemptio numeratur. Successorem Pelagius habuit *Gregorium Magnum*, de cujus electione nunc est agendum.

Anno Dom. 590.

Gregor. l. 10. c. 1.

Greg. l. 2. Ep. 36.

Gregorius Magnus Pontifex eligitur.

VI. Annus jam inceperat, cùm Gregorius Diaconi munere contentus, ejus functiones diligenter obibat. Nec ad majorem adhùc dignitatem promotus erat, cùm reliquias Gregorii Turonensis Diacono in Galliam ferendas dedit. Verùm in eo gradu constitutus, omnium ad se convertebat animos. Quem Prætoriâ dignitate fulgentem sui civibus ducere olim conspexerant, nunc summâ modestiâ ornatum, Ecclesiæ ministeria tractare mirabantur. Prudentiam ejus ex iis, quæ apud Tiberium, Mauritiumque Apocrisiarius gesserat, & intellexerant. Itaque sive natalium, virtutumve, vel prudentiæ ratio haberetur, ex Clero Romano nullus sanè dignior inveniri potuit, qui tantæ dignitati gerendæ foret aptior. Sed & sauciæ pestis ictibus urbis calamitatibus, qui pietate, precibusque remedium compararet maximè idoneus videbatur. Episcopatus tyrocinium fecerat in Monasterii Præfectura, quam ex urbe Regia in Italiam reversus iniit, ut liquet in suo pro Monachia Constituto: *Quàm sit necessarium Monasteriorum quieti conspicere, & de eorum perpetua securitate tractare, ante actum nos officium, quod in regimine Cœnobii exhibuimus, informat.* Quibus commoti illi, qui eligendi Episcopi partes habebant, Gregorium magnâ conspiratione Pontificem nuncupant. Ad inaugurationem consensus Mauritii requirebatur, cùm in tanto fastigio collocatus Præsul autoritate suâ plurimum posset ad res Imperatorum in Italia tuendas. Existimavit igitur Gregorius literis se suis posse impositam sibi provinciam declinare. Confestim Mauritio scribit, ne electioni ullo pacto consensum præbeat, plus de fugiendo munere sollicitus, quam ad illud adipiscendum alii prompti paratique videbantur, qui quâvis arte, precibus, largitionibus etiam illud sibi comparabant. Audiatur Gregorius Turonensis: *Unde factum est, ut Epistolam ad Imperatorem Mauritium dirigeret, cujus filium ex lavacro sancto susceperat, conjurans, & multâ prece poscens, ne unquam consensum præberet populis, ut hunc hujus honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus urbis Romæ, germanus ejus, anticipavit nuncium, & comprehensis disruptis Epistolis consensu, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quòd* repe-

Bar. An. 591. n. 9.

Gregor. l. 10. c. 1.

ANNO DOM. 590.

reperisset locum honoris ejus, datâ præceptione ipsum jussit institui. Non inelegans est conjectura Baronii, qui ex nomine communi proprium fecit, ut Germanus Præfectus urbis vocetur, quem Gregorio fratrem fuisse, Turonensis verba Præsulis indicant. Sed & Joannes Diaconus Præfecto Germani nomen indidit, nec in Veterum monumentis reperitur, ullum Gregorio Magno germanum fuisse. Itaque non immeritò sic Gregoriana verba Baronius dirigit: *Sed Præfectus urbis Romæ Germanus ejus anticipavit nuncium.*

Bar. An. 590. n. 7.

Gregorii Magni de lue sermo. Litanias instituit. De Litaniarum apud utrumque Gregorium differentia.

VII. Interea Gregorius nondum susceptâ ordinatione, ut pietate Romanos adversus vim morbi armaret, concionem habuit, cujus initium est: *Oportebat, fratres dilectissimi, ut flagella Dei, quæ metuere ventura debuimus, saltem præsentia & experta timeamus.* Ostendit pœnitentiæ in mora periculum ingens imminere: *Ecce enim cuncta plebs cœlestis iræ mucrone percutitur, & repentinâ singuli cæde vastantur: nec languor mortem prævenit, sed languoris moras, ut cernitis, mors præcurrit.* Ac ut majoris resipiscentiæ signa ostenderent Romani, complures Pontifex Litanias instituit, quas exhibet Gregorius Turonensis, qui Pontificis & orationem suæ inseruit historiæ: *Ab ipso feria quarta primo diluculo septiformem Letaniam instituit ordine ejusmodi:*

Gregor. l. 10. c. 1.

Clerus egrediatur ab Ecclesia Sanctorum Martyrum, Cosmæ & Damiani, cum Presbyteris regionis sextæ. Omnes verò Abbates cum Monachis suis ab Ecclesia Sanctorum Martyrum, Gervasii & Protasii, cum Presbyteris regionis quartæ. Omnes Abbatissæ cum congregationibus suis egrediantur ab Ecclesia Sanctorum Martyrum, Marcellini & Petri, cum Presbyteris regionis primæ. Omnes infantes ab Ecclesia Sanctorum Martyrum, Joannis & Pauli, cum Presbyteris regionis secundæ. Omnes verò Laici ab Ecclesia Sancti Protomartyris Stephani, cum Presbyteris regionis septimæ. Omnes mulieres viduæ ab Ecclesia Sanctæ Euphemiæ, cum Presbyteris regionis quintæ. Omnes autem mulieres conjugatæ egrediantur ab Ecclesia Sancti Martyris Clementis, cum Presbyteris regionis tertiæ: ut de singulis Ecclesiis exeuntes cum precibus ac lachrymis, ad B. Mariæ semper Virginis genitricis Domini Jesu Christi Basilicam congregemur, ut ibi diutius cum fletu, ac gemitu supplicantes, peccatorum nostrorum veniam promereri valeamus. Hæc eo dicente, congregatis Clericorum catervis, psallere jussit per triduum, ac deprecari Domini misericordiam. De hora quoque tertia veniebant utrique Chori psallentium ad Ecclesiam, clamantes per plateas urbis, Kyrie eleison. Tempus, ordo, ratioque Litaniarum diverso modo in Gregorianarum Epistolarum volumine distribuitur, in quo legimus: *Crastinâ die primo diluculo ad septiformem Litaniam, juxta distributionem inferius designatam, devotâ mente cum lachrymis veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat: nullus quodlibet negotium agere præsumat, quatenùs ad Sanctæ genitricis Domini Ecclesiam convenientes, qui simul omnes peccavimus, simul omnia mala, quæ fecimus, deploremus.* Litanias verò ejusmodi ordine digerit: *Litania Clericorum exeat ab Ecclesia B. Joannis Baptistæ. Litania virorum ab Ecclesia B. Martyris Marcelli. Litania Monachorum ab Ecclesia Martyrum Joannis & Pauli. Litania ancillarum Dei ab Ecclesia B. Martyrum Cosmæ & Damiani. Litania fœminarum conjugatarum ab Ecclesia B. primi Martyris Stephani. Litania viduarum ab Ecclesia B. Martyris Vitalis. Litania pauperum & infantium ab Ecclesia B. Martyris Cæciliæ.* Cùm verba hæc ab illis Gregorii Turonensis non minimum discrepent, non immeritò quæritur tanta diversitatis causa. Rationem esse putamus, quòd variis annis variæ Litaniæ indictæ sunt. Legitur quidem in Gregorii Registro: *Facta sunt hæc in Basilica Sanctæ Sabinæ sub die quarto Kalendas Septembris, Indict. VI.* At Baronius, qui ad unum eundemque annum utrasque Litanias pertinere contendit, corruptionis Codices accusans, sciscit *sextam* Indictionem in *octavam* mutandam esse. Quo jure videris: quasi verò repugnet, anno DCIII. quo Indictio sexta currebat, Romam diræ & mortalitatis sensisse contagia. Est quidem incredibile, paucorum dierum spatio Gregorium tam diversas Litanias instituisse. Cui bono tanta mutatio, ut verbi gratiâ, Clerus, qui præsente Gregorii Turonensis Diacono, Cosmæ & Damiani Ecclesiam exibat, Basilicâ B. Joannis Baptistæ egrederetur: nullumque omninò Sodalitium ex iisdem Templis ad B. Mariam procederet? In utroque etiam Gregorio Litaniæ diversa habent initia. In Gregorio Magno Litania incipit die Veneris, quia Indictio sexta annum DCIII. designat, qui Cyclo Solis 24. F. regebatur. Itaque quartus Calend. Septemb. quintæ feriæ cohærebat, quâ Gregorii sermo pronunciatus est. Dicit autem *crastinâ die, primo diluculo ad septiformem Litaniam veniamus.* At in Gregorio Turonensi Litania incipit *à quarta feria diluculo.* Nostram firmat sententiam *Charta, quæ relicta est de Litania majore in Basilica Sanctæ Mariæ*, quæ extat libro secundo Epistolarum Gregorii, c. 2. *Sextâ feriâ venientes à titulo B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ, egredientes ad B. Petrum Apostolorum Principem, Domino supplicantes cum hymnis & Canticis spiritualibus properemus.* Id mandati datum est anno DXCI. Indictione X. mense Septembri, ut vix in dubio poni possit, quin variis annis variæ etiam Litaniæ celebratæ sint.

ANNO DOM. 590.

Bar. An. 590. n. 12.

Gregorius Magnus fugeritne ad deserta? Ordinatur.

VIII. Cùm Gregorii ad Pontificatum evectionem Mauritius literis suis ratam fecisset, ubi id compertum Gregorius habuit, de capessenda fuga cogitat. In deserto latitantem miraculis deprehensum esse, Joannes Diaconus scripto prodidit: *Quia palam, inquit, egredi portas civitatis non poterat, à negotiatoribus exponendum se, dissimulato, ut fertur, habitu callidus impetravit. Sylvarum saltus expetiit, cavernarum latibula requisivit. In quibus dum ab omnibus summâ sollicitudine quæreretur, indicio columnæ fulgidæ super se jugiter è cœlo dependentis agnoscitur, capitur, trahitur, & apud B. Petri Apostolorum Principis Templum Pontifex consecratur.* Fabulam similitudine veri respersam esse, contendit Baronius verbis ejusmodi: *Quæ quidem omnia, & ex ipsius Gregorii Papæ scriptis fidem aliquam sibi vindicant.* Nobis verò figmentorum gradibus Gregorium ad gloriam evehi non placet. Falsa Gregorii fuga, falsus in antra recessus, falsa columnæ latentem indicantis miracula, falsum ex Gregorianis scriptis hæc fidem sibi aliquam vindicare. Commenta refellit Gregorius Turonensis, qui à Diacono suo, teste oculato, hæc se audisse refert: *Cùmque Gregorius latibula fugæ præpararet, capitur, trahitur, & ad B. Apostoli Petri Basilicam deducitur, ibique ad Pontificalis gratiæ officium consecratus, Papa urbi datus est.* Nescit Gregorii Diaconus Gregorianam

Joan. Diac. l. 1. cap. 44.

Bar. An. 599. n. 14.

Gregor. l. 10. c. 1.

Gregor. Ep. l. 11. cap. 2.

ANNO DOM. 590.

nam fugam; nescit ad fugitivum prodendum columnæ fulgidæ miracula: quæ si facta fuissent, ignorare haud potuisset, cùm Pontificia inaugurationi interfuerit. Verùm nil opus artificialibus argumentis, Gregorius *latibula fugæ parabat*, cùm captus est. Non fugit igitur prius comprehensus quàm fugeret. Neque figmenta Joannis Diaconi adjuvant verba Gregorii, ut visum Baronio, imò potentissimè refellunt. Cyriaco Constantinopolitano hæc scribit Gregorius: *Ego quoque, qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meæ conscius, secretiora loca petere aliquando decreveram, sed superna mihi judicia adversari conspiciens, jugo conditoris subdidi cervicem cordis.* Si verè fugisset Gregorius, non dixisset, *secretiora loca petere decreveram*: dixisset potius, *secretiora loca petii*. Quod igitur decreverat, non est executioni mandatum; proindeque columnæ fulgidæ fugitivum indicantis miraculum purum putumque figmentum est. Neque miraculum sonant ullum verba Gregorii, *superna mihi judicia*, quâ oratione miracula non significantur. Itaque ut locus esset miraculo, Baronius vocem *judicia* in *indicia* mutavit, repugnantibus & melioris notæ exemplaribus, & orationis materiâ, quâ scimus, fugam quidem Gregorium animo parasse, reverà non fugisse. Superna Gregorio *judicia* sunt magna Cleri populique in eo eligendo conspiratio, quæ pro Spiritus Sancti in creandis Episcopis judicio & habetur, & haberi debet. Ordinatur est Gregorius tertio Septembris, feriâ primâ. Pontificatum tenuit ad Martii XII. usque anno DCIV. quo mortalitatem exuit. Sedit igitur annos XIII. menses sex, dies decem, quibus labentibus multa memoriæ digna posteris reliquit.

Greg. l. 6. Ep. 4.

Gregorii Magni facta initio Pontificatus.

IX. Gravissimis tum Italia malis vexabatur. Tantâ vi lues grassabatur, ut paulò ante Gregorii inaugurationem dum Litaniis populus in urbe defungitur, complures quasi venenatis sagittis petiti subitò ciciderint. Testis Gregorii Turonensis Diaconus, qui tum Romæ versabatur: *Asserebat in unius horæ spacio, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emisit, octoginta homines ad terram corruisse, & spiritum exhalasse.* Morbo accessit ingens procella, quæ percussas domorum arbores, Ecclesiasque evertit, nec sine mortalium complurium strage. Cladis hujus meminit ipse Gregorius in sua ad Lucæ XXI. homelia: *Nudius tertius, fratres, agnovistis, quòd subito turbine annosa arbusta eruta, destructa domus, atque Ecclesiæ à fundamentis eversæ sint.* Ambiguum est, tantane mala Deus inflixerit, ut Gregorianæ & curæ & pietati materiam subministrarent, an potius Gregorium Pontificatu induerit, ut tantis calamitatibus consolator accederet. Invigilavit, ut tantum ex Sicilia frumenti apportaretur, quantum urbi sufficeret. Scripsit itaque ad *Justinum* Siciliæ Prætorem, ut triticum ex integro dirigat, quod ex *Cr.dana* non copiosum satis missum esse noverat: *Si quid minus transmittitur, non unus quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur.* Egregiam boni Pontificis diligentiam! qui gregis sui non animæ duntaxat, sed corporis quoque saluti providebat, summi pastoris Christi ad exemplum, qui sequentium se turbarum & mentes verbi cibo, & corpora pane & piscibus in deserto pavit. Eodem & tempore Joanni Constantinopolitano literas dedit cum amica expostulatione, quòd non obstiterit, ne Episcopatus pondera suis hu-

Greger. l. 10. c. 1.

Greg. l. 1. Ep. 2.

meris imponerentur. Rogat etiam, ut sibi quassatam navim, cujus *putrida naufragium tabulæ sonant*, gubernanti orationibus adsit auxilio. Precum quoque subsidia ab *Anastasio* Antiocheno flagitat. Scribenti verò, à quo multis fuerat laudibus cumulatus, hæc modestissima respondet: *Quod verò me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodesse, multisque posse lucere perhibetis, hoc quoque mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, ut cùm vindicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.* Neque in fastigio Pontificatus constitutus, pulsi Episcopatu Antiocheno Anastasii immemor fuit. Ab Imperatore igitur & Constantina Augusta, quantum precibus eniti potuit, petiit, ut exuli concederetur Romam venire, *Ut*, inquit, *dum vos videre metuero, peregrinationis nostræ tædium de æterna patria invicem loquendo relevemus.* Ad Theoctistam quoque Imperatoris sororem literas direxit, quibus queritur, se *sub colore Episcopatus ad seculum fuisse reductum*. Ac Rachelis in locum, hoc est, vitæ contemplativæ, quæ licet sterilis, lucem tamen subtilius videt, Leam, activam videlicet vitam, sibi in nocte fuisse conjunctam. Inter præcipua, quæ ad annum pertinent, Gregorii facta, illud est numerandum, quod Formiensi Ecclesiæ, *in qua corpus B. Martyris Erasmi requiescebat*, & Bacauda Præsul præficiebatur, Minturniensem, quæ desolata erat, Ecclesiam adjungit. Sed de actis Gregorii coërcenda est oratio, ne nimium diffundatur.

ANNO DOM. 590.

Greg. l. 1. Ep. 7.

Greg. l. 1. Ep. 5.

X. Illud tamen non est prætereundum, quod maximè Gregorio in votis erat, ut exortum ob tria Capitula dissidium finem acciperet. Itaque Episcopatus sui sub initia literas Imperatori dederat, ut Istriæ Præsules, quos pro Schismaticis habebat, ad communionem cum Ecclesia Romana copulandam regiâ autoritate compellerentur. Edictum quale optaverat impetravit, quod Severo Aquileiensi Metropolitano, mense Decembri scriptis ad ipsum literis significavit: *Et nos si quidem quantum incorporatum te jam pridem fuisse in unitatem Ecclesiæ gavisi fueramus, abundantius nunc dissociatum à Catholica societate confundimur. Pro qua te imminente latore præsentium, juxta Christianissimi & serenissimi rerum Domini jussionem ad B. Petri Apostoli limina, cum tuis sequacibus, venire te volumus, ut autore Deo, aggregatâ Synodo de ea, quæ inter vos vertitur dubietate, quod justum fuerit, judicetur.* Gravissimo Severus timore ob Epistolam percutitur. Inconstantiæ perjuriique insimulari se sentiebat. Redintegratam cum Ecclesia Romana societatem juramentum de damnatione trium Capitulorum violaverat. Itaque nullâ morâ interpositâ Synodum cogit suam. Interfuere *Ingenuus* Sabionensis, *Maxentius* Juliensis, *Laurentius* Bellunensis, *Augustus* Concordiensis, *Agnellus* Tridentinus, *Junior* Veronensis, *Fonteius* Feltrensis, *Felix* Tarvisinus, *Horontius* Vincentinus, quibus placuit ad Concilium Romæ indictum, proficisci neminem, literasque Imperatori scribi, quibus decreti sui rationem redderent. Oblatum ab Istriæ Antistitibus Mauritio Libellum, à Nicolao Fabro sibi missum, Baronius juris publici fecit. Ex Libello hæc ad Historiæ notitiam perutilia Lectoribus suppeditamus: *Suggerendum Domino nostro clementissimo, ac piissimo Domino Mauritio Tiberio humiles Venetiarum, vel secundæ Retiæ, Ingenuinus, Maxentius, Fonteius,* Lau-

Istriæ Episcopos ad communionem cum Ecclesia Romana reducere vult Gregorius. Libellum offerunt Mauritio.

Greg. l. 1. Ep. 16.

Laurentius, Agnellus, Felix, Augustus, Junior & Horoitius Episcopi. Aiunt pietatis Augusteæ esse, humilium Sacerdotum preces suscipere. Se, quamvis gravissimo ob peccata calamitatum onere depressos, ne vel minimum in fide titubasse, aut ab ea declinasse. Neque etiam Imperii oblitos esse, ad quod totis redire viribus festinant. Trium Capitulorum damnationem & Vigilio, & omnibus penè Sacerdotibus, Chalcedonensi Concilio contrariam apparuisse: *Quin etiam*, inquiunt, *Vigilius scripta sua per omnes Provincias mittens, anathematis vinculis obligavit omnem populum, si quis damnationi trium Capitulorum praeberet aliquando consensum.* Subjungunt suo consilio, sanctæ memoriæ Aquileiensem *Archiepiscopum* Eliam Capitulorum causâ à Smaragdo Chartulario *pluribus vicibus* vexatum, ad Augustea Mauritii vestigia literas direxisse, ut eo præsente in Synodo res retractaretur. Rescriptis Imperatorem suis *Smaragdo* mandasse, ne ob communionem Sacerdotum aliquem fatigaret. Defuncto Eliâ successisse Severum, qui indignis modis Ravennæ sugillatus erat. Supplicum ipsissima verba audiantur: *Post hoc ordinato in Sancta Aquileiensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo nostro Severo, quæ contumeliæ illatæ sint, & quibus injuriis ac cæde corporis fustium, & quâ violentiâ ad Ravennatem civitatem fuerit perductus, atque redactus in custodiam, quibusque necessitatibus oppressus atque contritus fuerit, potuit ad domini nostri pias aures sine dubio pervenire. . . . In hoc tempore iterum cognovimus, reverendum Papam Gregorium ad ejusdem patris nostri exhibitionem misisse cum sacratissima vestra pietatis jussione, ut pro causa ipsa communionis ad Romanam deberet civitatem deduci. Quod audientes, quamvis certi essemus, talem jussionem Domini nostri specialiter adversariorum improbâ importunitate subreptam, contabuimus, & contriti atque luctu gravissimo sauciati, ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius judicium Metropolita noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dignoscitur, & cujus communionem ab initio motionis causa hujus usque nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus.* Denique Imperatorem rogant, *cesset violentia militaris, sint induciæ.* Ipsorum Archiepiscopus violenter ad Romanæ Ecclesiæ Pontificem non perducatur: *Nam cum quo nobis ipsa causa est, & quem in communione vitamus, Judicem experiri non possumus, quod etiam Legibus vestris statutum est, Nullum posse Judicem esse in causa, quæ adversarius comprobatur.* Monent etiam, nisi vis ea prohibeatur Metropolitanam, Aquileiensem Ecclesiam citò dissolvendam esse, cùm si Comprovincialibus humani quid accidat, *Nullus*, inquiunt, *plebium nostrarum ad ordinationem Aquileiensis Ecclesiæ post hoc pateretur accedere. Sed quia Galliarum Episcopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent.*

Bar. Ann. 590. n. 18. pag. 14.

De Monialium dissidiis Pictaviense Concilium: turbarum finis.

XI. Ex Italia nobis est in Gallias migrandum, quò nos Synodus vocat, Pictaviensium dissidiorum causâ coacta. *Chrodieldis* increscebat audacia. Quam sceleratorum turbam collegerat, Monasterium de nocte irrumpere jubet, ut Abbatissa vi adhibitâ extraheretur. Podagræ doloribus ea laborabat, cùm intellecto venientium strepitu ad Sanctæ Crucis Aram se deportari poposcit. Illi prælucente cereo cum armis Oratorium ingressi, *Leuboveram* offendunt humo stratam ante Sanctæ Crucis Aram. Tum unus cæteris petulantior, dum jacentem gladio interficere molitur, ab alio percussus, profluente sanguine, solo recubans, cogitatam cædem perficere non potuit. Intereà *Justina* Monasterii Præposita, extincto cereo, altaris pallâ Abbatissam tegit. Dum pio hoc officio fungitur, satellites Chrodieldis gladiis & hastis armati Justinam pro Lodovera excusso integumento, solutisque capillis ejus, abreptam ad Hilarii Basilicam efferunt, ut carceri includerent. At ubi se aberrasse norunt, subinde remissâ Justinâ ad Monasterium redeunt. Abbatissam comprehensam in custodia condunt, Monasterii dein suppellectilem ferè omnem auferunt. Ne violentiæ scelerisque magnitudini deesset aliquid, septiduo hæc ante Pascha gesta sunt. Ob hæc facinora dolore percussus Episcopus Chrodieldi minatur, nisi Abbatissa vinculis liberetur, se nec Catechumenis baptisma impertiturum, nec Paschatis festum celebraturum: cives quoque missurum, qui carcere eam eripiant. Quod ne fieret, Chrodieldis satellites parat, qui mortem liberantibus inferrent. *Flaviani* tamen ope Abbatissa Hilarii Templum ingreditur. Eò progreditur vis seditionis, ut perpetratis cædibus Radegundis sepulchrum sanguine respergeretur: tantaque inter factiones dissidia commoventur, *ut vix præterierit dies sine homicidio, hora sine jurgio, vel momentum aliquod sine fletu.* Quibus auditis, Childebertus legationem de cogenda ex utriusque regni Synodo Gunthramo dirigit. *Gregorius* Turonensis, *Ebregesilus* Aggrippinensis, *Maroveus* Pictaviensis ex ditione Childeberti, *Gundegesilus* Burdegalensis, cum Comprovincialibus suis ex regno Gunthrami Concilio adesse jubentur. Venturos se negant Episcopi, nisi autoritate regiâ seditio comprimeretur. *Macconi* ergo Comiti præcipitur, ut facinorosi, si quid turbarum moverent, illicò obruerentur. Ne sic quidem dura Chrodieldis pectora flectuntur. *Sicarios cum armis ante ostium Oratorii adstare jubet*, ut vim vi repelleret. Quo factum, ut comiti opus esset, armis contumaciam contundere. Cæduntur nonnulli vectibus, alii gladiis, vel telis pereunt. Tum Chrodieldis acceptâ cruce, obviam egressa, hæc loquitur: *Nolite super me, quæso, vim inferre, quæ sum Regina, filia Regis, Regisque alterius consobrina, ne quando veniat tempus, ut ulciscar ex vobis.* Sed vulgus parvi faciens Chrodieldis dicta, satellites ejus Monasterio extractos vel gravissimè cædit, vel cæsarie, manibusque mutilat. Quo supplicio seditio quievit. Tum Episcopi Ecclesiæ tribunali insidentes Chrodieldim accersitam interrogare, quid causæ haberet, cur ingenio ferox rebellare cœpisset? Illa verò conviciis Abbatissam multis onerare; impudicitiam ipsius accusare, utpote quæ & virum veste muliebri indutum in famulatu habeat, & eunuchis, Imperatorum more, utatur. Productus homo cum muliebribus indumentis, dixit ea sibi aptasse, quòd nil virilis operis exequi posset. Abbatissam tamen se nunquam vidisse: de eunucho respondet *Reovalis* Medicus, puerum deplorato morbo laborantem incisis testiculis se sanasse, insciâ Abbatissâ. Cùm aliis accusationibus opus esset, Episcopis Chrodieldim & Basinam interrogantibus, cur fractis Monasterii portis eò egressæ forent, illæ respondent, se famis, nuditatis, cædis periculum tolerare non potuisse: Abbatissam talis lusisse, in Monasterio sponsalium celebrationem concessisse, ex pallo holoserica vestes suæ nepti confecisse,

Anno Dom. 590.

fecisse, folia aurea, quibus pallâ ornabatur, collo neptis suæ alligasse. Omnia hæc refellebat Abbatissa, præterquam talorum lusum, quem nec Scriptura, nec Canones prohibebant. Inflexâ tamen cervice impositam à Præsulibus pœnitentiam suscepturam se pollicetur. Auditis partibus, paternâ Synodus admonitione cùm Leudoveram docuisset, ne deinceps ullis locum querelis daret, in Basinam & Chrodjeldim sententiam promulgat. Quas ut reas seditionis in Monasterio, violatæ disciplinæ, rebellionis in Episcopos, direptionis Chartarum & rerum Monasterii, conspirationis in Abbatissæ perniciem damnatum ivit. Quorum facinorum cùm nec veniam peterent, nec pœnitentiam agerent, communione prohibentur. Leudoveræ in Monasterium restitutæ dignitatem confirmant, suumque datâ Childeberto & Gunthramno Epistolâ judicium notum faciunt. Ne sic quidem superbæ mulieres quievere. Childeberto quosdam indicant, qui & Leudoverâ potirentur, & Fredegundi nuncia afferrent. Qui accersiti innocentes deprehenduntur. Habuere tandem exitum ea dissidia in Metensi Concilio, quod mense Novembri labentis anni cogitur. Basina à Chrodieldis societate sejuncta, *coram Episcopis solo prostrata veniam petens*, repetituram se Monasterium, & Regulæ obedientiam pollicetur. Chrodieldis verò reditum abnuit suum quàmdiu Leudovera in Monasterio lucis potiretur. Ambabus Childebertus à Synodo veniam impetrat: *Et sic in communionem receptæ Pictavo regredi jussæ sunt. Scilicet ut Basina in Monasterium regrederetur. Chrodieldis verò in villa, quæ quondam Waddonis fuerat, sibi à Rege concessa resideret.* Hæc anno DXCIV. gesta Baronius opinatur, n. 27. quadriennii metachronismo.

Gregor. l. 10. c. 15. 16.

Gregor. l. 10. c. 20.

Error Baronii.

Metensis in Ægidium Synodus. Ægidii Rhemensis vitæ breviarium.

XII. Metensi Concilio *Ægidius* Rhemensis Antistes occasionem præbuit. Impuri hominis historia summatim referenda est, partim ut majore Synodi notitiâ instruamur, partim ut æquitas Numinis magis clarescat, quæ seras sæpè quidem, certas tamen sontibus tandem pœnas imponit. Ægidius aulicam potius quàm Episcopalem vitam agens, politicis se negotiis immiscebat. Non deerant tamen homini ingenii dotes, quas Venantius celebravit:

Ven. l. 3. c. 20.

Clarior effulges quàm Lucifer ore sereno,
Ille suis radiis, tu pietate vires.
Nil lupus insidiis casto subducat ovili,
Te pastore sacro pervigilante gregem.
Facundo eloquio cælestia dogmata fundis;
Ecclesia crevit te monitore domus, &c.

Chilperico præcipuèque Fredegundi acceptus erat. Itaque fama ferebat structis in Principem Meroveum insidiis caput fuisse. Childebertum & Chilpericum ad bellum Gunthramno Regi inferendum accenderat. Itaque nepoti suo reconciliatus Gunthramnus id consilii dederat, *ut Ægidium Episcopum, qui ei semper inimicus extiterat, nullo modo aut crederet, aut haberet, quia ipsi patri suo sæpius pejerasset.* Conjurationis, quam Rauchingus in Childebertum moverat, ut eo interfecto *regnum Campaniæ teneret*, socium se præbuerat. Itaque *magnis muneribus ad Childebertum accedens*, veniam rogaverat. Quam eò facilius impetravit, quò certæ sceleris probationes non aderant. Verùm dum cruciatus renovantur Sunnigisili, qui Chilpericum percusserat, inter tormenta fatetur, Ægidium unum ex iis fuisse, qui Childeberto mortem moliti fuerant: *Nec mora, rapitur Episcopus, & ad Metensem urbem, cùm esset valde ab ægrotatione longinqua defessus, adducitur.* Imperat Rex, ut Episcopi *initio mensis octavi apud Virdunensem urbem* conveniant. Verùm Antistites censurâ Regem vexant, qui necdum auditum Episcopum à sua civitate raptum carceri adduxisset. Itaque cùm Ægidio reditum Rhemos concessisset, Childebertus Epistolas ad omnes regni sui Episcopos mittit, ut *medio mense nono*, Novembri scilicet, in Metensi urbe cogerentur. In Sirmondi notis *mense Maio* ea Synodus celebrata dicitur, errore, ut putamus, Librariorum, cùm in Gregorio mensis *nonus* Maio non respondeat: Neque eo mense *rigor intolerabilis, dissolutaque luto via*, quæ incommoda Gregorius queritur. In Synodo *Ennodius* Dux, Ægidii accusator à Rege ministratur. Fabricatarum falsò chartarum, quibus ei multæ à Childeberto villæ donabantur, autor; rebellium etiam, qui Childebertum cum Brunichilde oppressum ire voluerant, Ægidius conjuratus deprehenditur. Ut hæc, aliaque scelera excusare posset, Episcopi *de his triduani temporis spatium deprecantur tractandis.* Illucescente die tertiâ Ægidium interrogant, nùm hæc purgare posset? At ille: *Ad sententiam dandam super culpabilem ne moremini. Nam ego novi me ob crimen majestatis reum esse mortis, qui semper contra utilitatem hujus Regis, matrisque ejus abii, ac per meum consilium multa fuisse gesta certamina novi, quibus nonnulla Galliarum loca depopulata sunt.* Tum Episcopi fatentem dignitate suâ movent, qui statim Argentoratum relegatur. Exulis in locum *Romulfus* Presbyter, Lupi Ducis filius, sufficitur. Hominem tamen Episcopatus fastigio indignissimum Ægidium, quasi cæleste sidus jucundam orbi lucem præbens, Venantius extollit:

Anno Dom. 590.

Gregor. l. 10. c. 19.

Actibus egregiis venerabile culmen Egidi,
Ex cujus meritis crevit honore gradus.
Substrahor ingenio, compellor amore parato,
Laudibus in vestris prodere pauca favens:
Namque reus videor tantis existere causis,
Si solus taceam, quidquid ubique sonat.

Synodus Hispalensis.

XIII. Celebratur & in Hispania Synodus Hispalensis, constans octo Episcopis: *Leandro* scilicet Hispalensi, qui Conventus Præsidem egit; *Joanne* Egabrensi, *Agapio* Cordubensi, *Stephano* Eliberitano, *Basilio* Eliplensi, *Velato* Tuccitano, *Sinitio* Italicensi, *Petro* Abderitano. Die primo Nonarum Novembrium congregati tres Canones condidere, quos ad *Pegasium* Astigitanum misere. Gaudentius Astigitanæ Ecclesiæ Præsul testamento suo de servis Ecclesiæ aliquos libertate donaverat, nonnullos & consanguineis legaverat. Ut Astigitanorum Diaconorum expostulationi, de ea donatione querentium satisfieret, primo Canone Hispalenses decernunt, servos à *Gaudentio* non legitimè dimissos esse: *Cæterùm si qui illius in compensationem Ecclesiæ vestræ deserviunt, illi prorsus maneant liberi.* Legem tamen hoc suo Canoni appendunt, ut illi liberti in jure Ecclesiæ maneant, *& peculium suum non aliis personis, sed tantùm suis filiis derelinquant.* Canone secundo statuunt, mancipia, quæ Gaudentius consanguineis legavit suis, debere repeti, si de facultatibus defuncti compensatio fieri nequeat. Canon tertius extraneis mulieribus interdicit Clericis, concessâ facultate, ut hasce mulieres Judices vel vendant, vel servituti mancipent, dato tamen sacramento, ne

Anno Dom. 590.

eas ullâ Clericis arte restituant; quas si restituerint, excommunicatione feriantur: *Mulieres verò à Sacerdotibus distracta in Monasterio tradantur servitura.*

De Paschate dissidium.

Gregor. l. 10. c. 23.

XIV. Magnum hoc anno de Paschate dissidium exoritur. Memorat litem Gregorius Turonensis: *Dubietas Pascha fuit ob hoc, quod in Cyclo Victor Luná XV. Pascha scripsit fieri. Sed ne Christiani, ut Judai, sub hac Luna hac solemnia celebrarent, addidit; Latini autem Luná XXII. Ob hoc multi in Gallus XV. Luná celebrarunt, nos autem vigesimo secundo. Inquisivimus tamen studiosè, sed fontes Hispania, qui divinitùs implentur, in nostrum Pascha repleti sunt.* Ex Cyclorum discrimine ea differentia exorta est. Alexandrinis Lunæ Cyclus 2. numerabatur, ex quo sequebatur, Pascha esse Martii XXVI. celebrandum. At Victorio & Latinis Cyclus Lunæ XII. erat. Ex quo factum, ut octiduo post Alexandrinos Pascha agitarint Aprilis secundo. Accuratior erat Alexandrinus quàm Victorianus Canon, qui ab errore prorsus defendi nequit. Si tamen bono Gregorio fides, Victorianum Pascha miraculo firmatum fuit. Purrò à vero hìc prorsus labitur magnus ille Chronologus *Calvisius*, qui Paschale hoc dissidium anno DXCIV. alligavit; quasi verò in id temporis Childeberti XV. incidisset, quo labente lis ea exorta est. Baronium perperàm secutus est, qui eam historiam in annum 594. retulit.

Error Baronii.

Bar. An. 594. n. 28.

Anno Dom. 591.

ANNO U. C. 1344. PER. JUL. 5304. JUL. 636. DOM. 591. MAURIT. 9. 10. CHILDEBERTI 16. *Sol.* 12. G. *Lun.* 3. *Indict.* 9. *Epact.* 27. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

Post Consulatum Mauritii VII.

Philippicus Persas fundit: Ocbas capit.

I. CUm ægrè ferret Imperator, Philippicum victoriâ suâ ad Romanam ditionem Martyropolim non revocasse, *Commentiolum* Thraciâ ortum ei substituit, quo Duce magna Persis clades infertur. Dum fortissimè pugnat, præceps una cum equo dejectus, penè interierat, nisi quidam ex satellitibus ipsum equo funali impositum ex prælio subduxisset. Superati nihilominùs Persæ, universis Ducibus amissis, fugâ captâ Nisibim se recipiunt. Inde Martyropolim progressus, maximâque copiarum parte ibi relictâ, cum cæteris ad *Ocbas* excurrit, castellum munitissimum juxta *Nymphium* amnem, & prærupto scopulo impositum. Fractâ machinis muri parte, Ocbas impetu facto potitur. Non solâ Commentiolus fortitudine, prudentiâ quoque suâ rebus Mauritii auxilio fuit. Armenii Sabbatii persuasione extincto Joanne Duce suo ad Persas deficere parabant. Tumultum militum Commentiolus sedat, captumque Sabbatium Constantinopolim ducit. Ad bestias perduellis damnatur, verùm Imperatoris clementiâ morti eripitur.

Evagr. l. 6. c. 15.

Phot. Cod. 65. 87.

Clades Barami: ejus in Hormisdam rebellio.

II. Nova & clades Persas afficit, quæ magnis rerum mutationibus ansam præbuit. Hormisda Baramo Præfecto usus, victos Turcas quadraginta aureorum millia, quæ ipsis olim dederat, sibi solvere coëgerat. Crescente cum opibus ambitione Regis, Baramum cum florentibus copiis in Iberiam proficisci jubet. Venienti occurrit *Romanus*, quem Mauritius eò miserat. Relictis ad sarcinas ignobilioribus, cum decem mille militibus adversus hostem tendit. Bellum quidem protrahere Baramus conabatur, sed Romanus pugnæ cupidus eam in Albania committit, debellatisque Persis maximam victoriam retulit. Quod ubi novit Hormisda, contumeliæ causâ vestem Baramo muliebrem misit. Convitium indignatus Baramus, factâ rebellione illud ulcisci cogitat. Mortem suis militibus minitatus erat Hormisdas, nisi Duces salvos & incolumes reducerent. Dum milites ergo pœnæ metu apud Nisibim morantur, ad Regem suum revertere veriti, supervenit Baramus, ob impositam sibi injuriam dolore furens, ultionemque anhelans. Literas ad se missas comminiscitur, militibusque convocatis, palam eas recitari jubet. Commemoratâque Regis crudelitate ad bellum ei inferendum milites permovet. Tum irrogatam sibi contumeliam ulturus literas Hormisdæ dirigit, cum inscriptione ejusmodi: *Cosroës filia, non filio Hormisda.* Intellectâ rebellione Rex *Saramen* adversus Baramum mittit. Sed victus Sarames elephantis occidendus objicitur.

Anno Dom. 591.

Zonar. l. 14.

Phot. Bib. p. 87.

Hormisda regno ejicitur: à filio occiditur. Cur?

III. Extinguendæ seditioni alium Sarami Ducem *Pherecanum* Hormisda substituit. Cui appropinquanti Baramus significat, iniquum esse, Persis pro libertate pugnantibus bellum inferre. Regiâ dignitate Hormisdam indignum esse, ex intimis præcordiis crudelitatem anhelantem, perfidum, juris omnis violatorem, superbum, cui miserorum sanguis, & lachrymæ voluptati erant. Dictis ejusmodi accensi Pherecani milites, eo interfecto ad Baramum deficiunt, & illicò versus Ctesiphontem tendunt. Dum hæc geruntur, *Byndoës*, vir magnæ apud Persas dignitatis, vinculis constringebatur. In eo fortunæ fluctu captivi frater *Bessa* carcerem ingressus, Byndoëm catenis eximit, congregatâque rusticorum civiumque manu, tertiâ diei horâ regiam intrant. Inventum Hormisdam, qui solio insidebat, conviciis proscindunt: exutumque diademate in carcere recondunt: rogant abdicati in locum Cosroës sufficiatur. Intereà Hormisdas è custodia nuncium mittit, qui Persis significet, velle se loqui, quæ ipsis in utilitatem cederent. Posterâ luce vinctus ad Optimates in regiam ducitur. Tum ille, indignum prorsus esse, talem Regibus ignominiam imponere: Imperii ab initiis Persarum nomen se suis triumphis nobilitasse: subditos locupletasse: Turcas coëgisse, ut Persis tributa solverent: rogare se, ut Cosroëm crudelem, superbumque regno pellant: esse sibi filium alterum, quem potius ad regnum promovere debeant. Cùm perorasset, Byndoës scelera Regis omnia exponit, quibus Optimates commoti, Hormisdæ & uxorem, & filium serrâ medios dividunt coram ipsius oculis. Quem deinde cæcitatis pœnâ affectum in carcerem mittunt. Vindictæ amorem Cosroïs pietas superavit. Parenti omnia, quibus opus erat, munificentissimè tribuit. Contrà pater nullas filio gratias rependere, calcare omnia, quæ ab eo sibi mittebantur; ipsum contumeliis afficere. Quibus accensus Cosroës patrem fustibus percussum, impiè occidi jubet. Quo facinore, indignissimo sanè, Persarum sibi odia comparat.

Phot. 87. Miscell. l. 17.

Cosroës Mauritii implorat auxilium impetrat.

IV. Paternum regnum adeptus *Cosroës* in Baramum exercitum ducit. Cùm ad Zabam amnem usque progressus esset, in suspicionem adductus, quòd Ducum suorum nonnulli tyranno adhærerent, eos omnes morti misit, ac subinde fugam arripit. Hærebat quid ageret: nonnullis comitum placebat, ut ad Turcas se conferret:

alii

alii verò censebant, ad Romanos potius accedendum esse. Cum in dubio est animus, Christo Duci viæ invocato, equum quo vellet ire permittit, tandemque *Cercesium* pervenit cum uxoribus, duobus liberis recens natis, Optimatibusque Persarum comitatus nonnullis, quos à Regis sui societate iniqua fortuna non disjunxerat. Inde Legatos ad Mauritium misit. Intereà summâ vi Baramus contendebat, ut Persarum suffragio ad regium munus eveheretur, quod cùm haud impetraret, Regem semet pronunciat. Subinde Oratores Imperatori dirigit, qui passi repulsam ad Dominum suum redeunt. Quippe Mauritius reciprocos fortunæ æstus animo perpendens, preces Cosroïs libenter admisit: hospitem pro exule, pro fugitivo filium sibi adscit, regiisque donis cumulat. *Constantina* quoque Augusta, ipsiusque liberi Cosroïs & uxores, & liberos variis muneribus affecere. Regium quoque satellitium pecunias exercitumque cum Duce Cosroi Mauritius mittit. Addidit & Domitianum, Melitinensem Episcopum cognatum suum, virum prudentiâ insignem, & Gregorium Antiochenum, qui consiliis suis Regi adjumento fuit. Gemino exercitu instructus, Persarum scilicet & Romanorum, quibus Narses præerat, extra Imperii fines deducitur. Ut præstita sibi beneficia Cosroës compensaret, Mauritio *Daras* reddit, missis per *Dolbam* Legatum oppidi clavibus, Martyropolim quoque tradidit. Tum *Sita* perfidiæ pœnas suæ solvit, quem lapidibus obrutum Martyropolitani cruci suffixerunt.

Evagr. l. 6. c. 17.

Evagr. l. 6. c. 18.

Baramus à Cosroe vincitur, qui regnum recuperat.

V. Tot prosperis alia Regi bona accessere: *Byndoïs* operâ & thesauros, & Regiam recipit. Sic copiisque pecuniâque munitus in Baramum provehitur. Neque res Baramus suas negligebat. Cum exercitu locum, cui *Alexandrim* nomen, occupat, ut venientium ex Armenia militum cum Narse conjunctionem impediret. Verùm Masticonis Armeniacæ Militiæ Magistri industria, Barami vigilantiam elusit. Noctis auxilio *Mastice* cum Narse copulatur. Itaque ad pugnam ventum, in qua Narsis fortitudo maximè enituit, qui spretis elephantibus tyranni, Barbarorum phalanges dissipat, in fugam vertit, interficit. Ad sex millia fugitivorum capit, quos ad se adductos Cosroës jaculis omnes conficit. Qui verò ex gente Turcica Baramo fœderati erant, eos Mauritio misit. Eorum multi cruces in frontibus gerebant, quas liquato atramento sibi impresserant. Eas miratus Imperator, interrogat, *Quânam gratiâ, qua non colerent, circumferrent signa. Illi gravem ante plures annos in Perside, & patria sua pestem coortam esse dixerunt, à qua cùm multi mortales infecti interirent, Christianos quosdam, qui ibi fuere, hominibus si hoc fecissent, saluti sua consulturos esse, regionemque eam à lue tali intactam, liberamque fore persuasisse. Idque ita esse ab eis factum.* Hæc ex Simocata Zonaras Annalium l. 14. Nicephorusque hausta posteris mandavere. Porrò Barami supellex omnis Cosroïs in potestatem venit. Insigni eâ victoriâ amissum ope Mauritii regnum recuperat. Redituro cùm Narses hæc loqueretur, *Memor sis Cosroë, præsentit dici, Romani tibi regnum donant*, suorum insidias veritus, ex Romanis ad custodiam sui corporis mille sibi milites impetravit. Sic bello, quod annis viginti duraverat, finis impositus est. Annò quippe DLXXII. inceperat, & cum Hormisda nunc extinguitur. Nec Petavio in Rationarii libro sexto satis accuratè scriptum, id belli solos duodeviginti annos perseverantis, anno DLXXXIX. fuisse compositum, repugnante prorsus Evagrio, Theophylacto, Chronico Alexandrino. Neque etiam ferenda est Baronii Chronologia, qui Cosroïs in regnum restitutionem anno DXCIII. contigisse tradit, biennii metachronismo. Hoc erroris purgat Chronicum Alexandrinum, in quo legitur: *Indictione nonâ Cosroës Persarum Rex à Baramo contribuli suo regno pulsus, ad Romanos confugit, & initâ cum illis societate & amicitiâ, in regnum est restitutus.* Atqui anno DXCIII. Indictio non IX. sed XI. currebat. Non diversis quidem annis, sed uno eodemque Cosroës & pulsus & restitutus in regnum, & Barami Victor fuit. Hoc etiam apparet ex Inscriptione Crucis aureæ, quam Cosroes Gregorio misit Antiocheno: *Anno primo regni nostri, die VII. mensis Januarii polliciti sumus, si equites nostri Zadespram occidissent, nos Crucem auream ad Sergii Ædem missuros esse.* Januarius ille est, qui anno 592. includitur, cum Januario anni 563. Gregorius Antiochenus non fuerit inter homines. Porrò Baramus, qui post cladem interioribus Persidis regionibus petitis, salutem fugæ suam mandaverat, debitas rebellioni pœnas vitare non potuit. Per fraudem à *Zamerda*, & *Zoanamba* interfectus est. Defuncti percussores sceleri quoque suo sanguinem dedere.

Nicoph. l. 18. c. 20.

Anno Dom. 591.

Error Baronii.

Bar. An. 593. n. 1.

Gregor. l. 6. c. 21.

Phot. Cod. 65. 90.

Siccitas luesque ingens in Gallia.

VI. Nunc ad res Occidentis convertamus animos. Aprili mense Turonenses & Nanneticos gravis lues afflixit: *Modico quisque agrotus capitis dolore pulsatus animam fundebat. Sed factis rogationibus cum grandi abstinentia & jejunio, sociatis etiam eleemosynis, adversus divini furoris impetus mitigatus est.* Pestem siccitas ingens subsequitur, quæ maximo & arboribus & pecoribus damno fuit. Siccitatem excepere tempore non suo pluviæ, quæ calamitatem auxerunt, contrariis scilicet Galliæ in perniciem conspirantibus. Audiatur Gregorius: *Per saltus sylvarum multitudo cervorum, & reliquorum animantium prostrata, per invia nacta est. Fœnum ab infusione pluviarum & inundatione amnium periit. Segetes exigua, vinea verò profusa fuerunt. Quercuum fructus ostensi, effectum non obtinuerunt.*

Gregor. l. 10. c. 30.

Clotharii Regis baptismus.

VII. Fredegundis, ut filio suo Gunthrami præsidium compararet, missâ legatione ipsum rogat, ut puerum de sacro fonte suscipiat. Baptismo celebrando Parisios destinat. Petitionem Rex non abnuit, licet infensus Fredegundi: *Ætherium* ergo Lugdunensem, *Syagrium* Augustodunensem, *Flavium* Cabillonensem, aliosque Lutetiam properare jubet. Ubi dolore pedum Gunthramnus est recreatus, ad villam Roiotalensem, *Rueil*, festinat, *evocatoque pueto jussit baptisterium praparari in vico Nemptodoro*, *Nanterre* Gallis hodie vocato. Dum eò moratur, adveniunt Childeberti Oratores, qui Domini sui nomine queruntur, promissa non servari, *Clotharium* ad regnum promoveri. Contrà Rex affirmare, pacta à se non rescindi: nil invidiæ esse, quòd nepotem suum de fonte suscipiat, cùm vel servis suis id honoris domini conferant. Illibatum se Childeberto regnum esse transmissurum, ni culpa ipsius impediat. Discedentibus Legatis, Rex acceptum infantem, baptizantique oblatum *Clotharium* vocari jubet, additis verbis ejusmodi: *Crescat puer, & hujus sit nominis executor, ac tali potentiâ polleat, sicut ille quondam, cujus nomen indeptus est.*

Gregor. l. 10. c. 28.

VIII.

nitùs exuerant: verendumque fuit, ne Ecclesiæ Africanæ in perniciem ea vergeret. Ut Imperii hostibus Mauris, sic fidei adversariis totis viribus Gennadius Patricius, Africæque Exarchus, obstiterat. Gennadii pietatem accendit Gregorius, ut Donatistarum conatus comprimat, *& superbas eorum cervices jugo rectitudinis premat.* Monet etiam, ut Synodum Orthodoxorum cogat, quo majora Donatistis impedimenta opponat: *Concilium*, inquit, *Catholicorum Episcoporum admoneri præcipite, ut Primatem non ex ordine loci, præpositus vitæ meritis faciat, quoniam apud Deum non gradus elegantior, sed vita melioris actio comprobatur. Ipse verò Primas non passim, sicut moris est, per villas, sed in una juxta eorum electionem civitate resideat, quatenus adepta dignitatis, meliori ingenio resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex Concilio verò Numidiæ si qui desideraverint, ad Apostolicam Sedem venire permittite; & si quilibet eorum via contradicere voluerit, obviate.*

Greg. L. 1. Ep. 72.

Multa Ecclesiæ Romanæ beneficia Gennadius contulerat; quæ & gratiarum actionem à Gregorio impetrarunt: *Plurima pro pascendis ovibus B. Petri, Apostolorum Principis, utilitatibus excellentiam vestram præstitisse didicimus, ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nudata cultoribus, largitis Deditiorum habitatoribus restauraverit.* Ut verò magis ac magis Donatistarum factio opprimeretur, ad Episcopos Numidiæ scribit, ne ullum ad Primatis dignitatem evehat, qui Donatistam egerit; quod cætera spectat, eorum consuetudinem suffragio suo comprobat: *Consuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil usurpare dignoscitur, inviolatam permanere concedimus, sive de Primatibus constituendis, cæterisque Capitulis, exceptis his, qui ex Donatistis ad Episcopatum perveniunt, quos provehi ad Primatus dignitatem, etiam cùm ordo Clericorum eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohibemus.*

Greg. L. 1. Ep. 75.

Id. Ibid.

Istrienses à Gregorio ad Imperatorem provocant: quid in ea causâ actum?

XIII. At Istriæ Episcopi Gregorio præcipuè negotium facessebant. Quippe milites Gregorius miserat, ut *Severus* ad communionem cum Ecclesia Romana ineundam vi compelleretur, à qua ob tria Capitula maximè abhorrebat. Id questi sunt Istriæ Præsules, oblato Imperatori Libello, quod testatur Mauritius in sua ad Gregorium Epistola: *Omnes dixerant, tuam beatitudinem milites ad illos transmisisse cum uno Tribuno, & Excubitore, necessitatem imponentes præfato reverendissimo Severo, & omnibus Episcopis, ut ad tuam beatitudinem perveniant, propter diversam voluntatem, quam habent, ad sacra & Catholica dogmata sacrosanctæ nostræ Ecclesiæ.* Severus ergo Synodo apud Gradum convocatâ, magnâ suffragiorum conspiratione impetrat, ut à Gregorio ad Mauritium appellarent. Tres quidem Epistolæ ei missæ sunt, ut nos Imperatoris ad Gregorium scripta monent, in quibus hæc legimus: *Scire volumus, quod Episcopi Istriensium Provinciarum per Clericos aliquos ad nos directos, suggestiones nobis transmiserunt, unam Episcoporum civitatum, & castrorum, quæ Longobardis tenere dignoscuntur, aliam Severi Aquileensis Episcopi, aliorumque Episcoporum, qui cum illo sunt, & tertiam solius ejusdem Severi . . . & supplicaverunt nos inducias ad hoc sibi fieri, & nullam eis interim necessitatem imponi, ad vestram Sanctitatem pervenire.* Supplicum votis Mauritius annuit, causatus Italiæ perturbationem: *Quia igitur*, inquit, *& tua Sanctitas cognoscit præsentem*

Bar. An. 590. n. 28.

rerum Italicarum confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari, jubemus tuam Sanctitatem, nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferri, sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei & partes Italiæ pace aliter constituantur, & cæteri Episcopi Istriæ, seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem revocentur. Quæ ad superiorem annum Baronius retulit, illa ad labentem potius pertinere noscuntur.

Gregorius in Istrienses malè animatus, ipsis rescribit.

XIV. Gregorio, Joannique Ravennatensi regia hæc mandata displicuere. Nesciebat Joannes, Gregorii in notitiam ea venisse, cùm de Istriensium Præsulum negotio Pontifici literas direxit mense Julio, Indictione decimâ, qui anni proximè futuri character est. Ne tamen divellatur hujus historiæ series, anno labente Pontificis ad Joannem literas proferemus: *De causa verò Episcoporum Istriæ omnia, quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam antè deprehendi, in iis Jussionibus, quæ ad me à piissimis Principibus venerant, quatenus me interim ab eorum compulsione suspenderem. Ego quidem pro iis, quæ scripsistis, zelo atque ardori vestro valde congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Sciatis tamen, quia de eadem re serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo.* Cæterùm odio factionis Istriensis plus æquo Gregoriana viscera obduruisse videntur. Incendio subversum erat Gradense oppidum, cui largitionis aliquid Joannes impetratum à Pontifice voluit, ut miserorum inopiæ auxilium inveniret. Rogatus hæc rescribit Gregorius: *De hoc, quod dixitis, incensæ civitati Severi Schismatici eleemosynam esse mittendam; idcircò vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in Palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius Fidelibus, ac postea Ecclesiæ hostibus est facienda.* Itaque Fano potius suppetias ferendas esse, ubi multi in captivitatem ceciderant. Recta quidem est Gregorii sententia, cùm tunica sit pallio propior. Vix tamen fidem impetrat, quod res Ecclesiæ Romanæ eo loci essent, ut eleemosynæ aliquid Gradensibus offerre prohiberetur. Id sanè non existimavit Joannes Ravennatensis, suam Pontificiam erga egenos misericordiam non implorasset. Porrò silentium Istrienses sibi non indixere. Scribunt Gregorio, gravem se persecutionem pati ob trium Capitulorum damnationem; inter alias Provincias maximè flagellari Italiam. Quibus respondet Gregorius verbis Cypriani, *Martyrem non facit pœna, sed causa.* Illo tempore, quo *Vigilius in urbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, & Acephalos damnationis protulit sententiam*, Romam ab hostibus captam esse. Denique, ut de tribus Capitulis dubia ipsis omnia eximerentur, Pelagii librum mittit, quem de hac quæstione condiderat. Epistolæ titulus est, *ad Hiberniæ Antistites.* Quem mendosum esse, non immeritò censet Norisius ὁ πάνυ, quia de tribus Capitulis eo tempore in Hibernia tumultum extitisse, nullo vestigio reperitur: nec MSS. Vaticana eam epigraphen exhibent. Sunt igitur, qui *Hiberniam* in *Iberiam* mutent, quæ lectio ad oram Labbeanæ Conciliorum editionis reperitur. Verùm pro Schismaticis à Gregorio illi habebantur, quibus Epistola dirigitur: *Mentis tumore deposito, tantò citius ad matrem vestram, quæ filios vestros expectat & invitat, Ecclesiam redeatis, quantò vos ab ea quotidie expectari cognoscitis.* Non autem ab Ecclesiæ Ro-

Greg. L. 2. Ep. 32.

Greg. L. 2. Ep. 36.

ANNO DOM. 591.

manæ communione Hispania divellebatur, quæ ope Recaredi cum Romano Pontifice conjuncta fuerat. Itaque placet nobis clarissimi conjectura Norisii, titulum sic restituentis, *Universis Episcopis per Istriam*. Quorum conditioni optimè congruit Epistola. Conjectura quidem foret nihili, si liber, de quo mentionem Gregorius egit, ea ipsa esset Epistola, quæ sic incipit, *Virtutum mater Charitas*, uti censent cum Labbeo viri eruditi. Labbei verba sunt: *Hujus Epistolæ meminit B. Gregorius l. 2. ep. 36. ad Episcopos Hiberniæ, quam librum appellat.* Displicet tamen Labbeana sententia, quippe actum egisset Gregorius mittendo Epistolam, quam quinquennio antè Istrienses à Pelagio jam acceperant. Nullâ quoque arte Epistola in librum mutari potest: ac ut pro una quidem re liber & Epistola existimentur, Epistolæ Gregorianæ titulus retinendus esset, *ad Episcopos Hiberniæ*, vel saltem, *ad Episcopos Iberiæ*; neuter verò ad rationem quadrat. Ea Gregorii ad Istrienses Epistola data est mense Augusto, Indictione x. Sed cohærentes historiæ partes divelli noluimus.

Lab. Conc. t. 5. 615.

ANNO DOM. 592.

ANNO U. C. 1345. PER. JUL. 5305. JUL. 637. DOM. 592. MAURIT. 10. & 11. CHILDEBERTI 17. *Sol.* 13. F. E. *Lun.* 4. *Indict.* 10. *Epact.* 8. *Epact. Sol.* 2. 3. P. 4. *April.*

Post Consulatum Mauritii VIII.

Mauritius Thraciam petit: quid ei contigerit?

I. PAce cum Persis constitutâ, Mauritius in Avares, Chaganumque arma convertit. Itaque vere novo in Thraciam se cum exercitu contulit, loca visurus, quæ barbarus furor everterat. Preces tamen adhibuere *Constantina* Augusta, *Joannes* Patriarcha, totusque Senatus, ut per Legatos potius bellum gereret: mens verò Imperatoris immota mansit. Dum Thraciæ urbem *Anchialum* contendens, ad Septimum pervenit, Solis Eclipsis accidit, die XIX. *Martii, feriâ septimâ, horis post mediam noctem decem, Constantinopoli.* Oblectandi animi causâ cùm venatum ivisset, ecce aper in eum invadit. Eo impetu consternatus equus, Mauritium excutere nitebatur: cum tamen dejicere non potuit. Vitato periculo in aliud incidit. *Perinthum* dum navigio provehitur, exortâ ingenti procellâ penè fluctibus opprimitur, ac desperantibus nautis contra expectationem vix ad locum, nomine *Daunum*, pervenit. Eâ ipsâ nocte ingentibus simul & lugubribus clamoribus ipsius aures feriuntur: illucescente ergo die misit quæsitum, quid rei id esset? Inveniunt puerum sine oculis, sine palpebris, sine manibus, sine brachiis, cauda piscina usque ad coxendices sursum porrecta, quod monstrum mulier partu effuderat. Horrendum fœtum diutius vivere Mauritius non permisit. Posterâ luce tres Sclavini Romanorum in manus incidunt: nil ferri, sed solas citharas manibus gestantes. Interrogati, Sclavinos se fatentur. Chaganum Legatos ipsorum genti misisse de ferendis adversus Imperium suppetiis. Verùm negatum prorsus auxilium ob interjecti spatii longitudinem. Ferrum suis ignotum esse, proindeque manibus se citharas ferre. Miratus Barbaros Mauritius, eos Heracleam misit. Porrò cùm audiisset, Persicam legationem, cui *Zalamban* præerat, in urbem regiam venisse, omissâ expeditione, Priscoque exercitibus Thraciæ præfecto, in palatium suum revertitur. Mauritii in Thraciam profectionem Baronius anno 593. alligat. Verum certè fallitur, uti ex eclipsi, cujus meminimus, exploratum habetur.

Phot. 91. Miscell. l. 17.

ANNO DOM. 592.

Error Baronii.

Bar. An. 593. n. 89.

Cosrois Sergio Martyri munera.

Evagr. l. 6. c. 21.

II. Qui Mauritio Legatos, Gregorio quoque Antiocheno Præsuli donaria Cosroës multa misit, Sergio offerenda Martyri. Crucem reddidit auream, gemmis exornatam, quam *Theodora* Augusta Sergio dicaverat, à Cosroë Majore olim abreptam. Addidit Rex nomine suo crucem auream alteram, cui Græcis literis hæc inscribebantur: *Ego Cosroës, Rex Regum, filius Hormisdæ, quo tempore per Diabolicam operationem, & malitiam infelicissimi Varami, & equitum, qui unà cum illo erant, ad Romanorum ditionem me contuli, & quia infelicissimus Zadespram cum exercitu Nisibim advenerat, sollicitaturus equites Nisibisenos, ut à nobis deficerent, nosque oppugnarent, nos quoque equites misimus ad oppidum Chareas unà cum Duce. Et quoniam audieramus, venerabilem ac celeberrimum S. Sergium cuncta largiri, quæ ab ipso postularentur, anno primo regni nostri, die septimo mensis Januarii, per genium ejusdem sancti postulavimus, pollicentes si equites nostri Zadespram occidissent, aut certè vivum cepissent, nos crucem auream, lapillis distinctam, ad ejus ædem missuros esse ob venerandum ejus nomen. Nono autem die mensis Februarii, equites nostri caput ejusdem Zadespram ad nos attulerunt. Voti igitur nostri compotes facti, quo res manifesta omnibus fiat, nec ullus dubitandi locus relinquatur, in venerandissimo ejus nomine, crucem hanc à nobis factam, unà cum ea, quæ olim ab Imperatore Romanorum Justiniano ad ejusdem Sergii Ædem missa est. Posteà verò bello inter duas Respublicas exorto, à Cosroë Cabadis filio, patre nostro huc allata, & in thesauris nostris reperta est, misimus in Ædem venerandi S. Sergii.* Has cruces consentiente Mauritio acceptas Gregorius ingenti pompâ Sergii in Ecclesia dedicavit. Cùm sic in Christianos animatus esset Cosroës, ad eum mittitur Domitianus Melitinensis in Armenia Antistes, ut rectâ eum fide imbueret; quo successu, capite sequente exponemus.

Cosroës fueritne Christianus?

III. Cæterùm existit hoc loco quæstio non injucunda, nùm Cosroës, relictâ Idololatriâ, Christi Religionem amplexus sit? Testantur id quidem Scriptores Cosroï coætanei, Theophylactus Simocata, nec non Joannes Biclariensis, cujus verba sunt: *Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauritio Imperatore firmavit.* Neque sanè negari potest, quin in Dei Religionem benè animatus fuerit. Siram Christianam uxorem duxit. Sergii Martyris auxilium imploravit, ut Sira uterum gereret: eique vota nuncupavit. Discum poculumque ad sacrorum usum, crucem, thuribulum, cuncta ex auro, velum hunnicum, auro exornatum, Martyris ad Basilicam transmisit. Denique in ipsius præsidio spem se collocasse profitetur: *Mihi & Siræ auxilium feras, quo scilicet ego, & Sira, cunctique mortales in potentia tua spem ac fiduciam collocemus, atque in te credamus.* Hæc tamen non tanti sunt, ut Christianis Cosroës apponi debeat, cùm inter Turcas extent etiam hodie nonnulli, qui suum Mahumedem Christo postponant. Itaque licet Cosroës Sergium Christi Martyrem veneratione prosequeretur, nihilominus cultor Numinum permansit, nec sacrum unquam baptismum adeptus est. Quem si suscepisset, polygamiæ quidem nuncium remisisset. Ex ipsius tamen Inscriptione liquet, non unius uxoris, sed

Evagr. l. 6. 21.

com-

ANNO DOM. 592.

complurium uxorum virum fuisse. Audiantur verba Inscriptionis ad Sergium: *Quoniam Sira quidem Christiana erat, ego verò Ethnicus; Lex quidem nostra nobis minimè permittebat, ut Christianam uxorem haberemus. Ego tamen ob meam ergo te benevolentiam hujus mulieris causâ Legem neglexi, eamque præ cæteris uxoribus meis præcipuo amore dilexi, atque indies magis magisque diligo.* Neque sanè Evagrio, qui in ea re Theophilacto, Joannique Biclariensi est longè anteponendus, Cosroës Christianus existimatur, utpote qui post regiorum ipsius donariorum mentionem ea subjungat: *Hæc sunt, quæ in donariis à Cosroë transmissis continebantur, à Balaami prædictione nil discrepantia. Benigno scilicet Deo ita eos cum summa prudentia dispensante, ut Gentilium lingua salutaria interdum verba proferant.* His accedat Gregorii Magni ad Domitianum Epistola: *Imperatorem verò Persarum etsi non fuisse conversum doleo, vos tamen ei Christianam fidem prædicasse omninò exulto, quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen Sanctitas prædicationis suæ præmium habebit.*

Evagr. l. 6. c. 21.

Greg. l. 2. Ep. 63. 102.

Gregorius Antiochenus Severianos informat: moritur.

IV. Gregorius postquam Cosroïs dona dedicavit, quæ *Limetum* dicitur, permittente Imperatore solitudinem peragrans, ubi Severi dogmata vigebant, rectam fidem prædicat, suisque concionibus castella benè multa, vicos, atque integras Tribus, & Monasteria ad Ecclesiam perduxit. His laboribus vitæ cursum cùm maturasset, non multò pòst extinguitur. Quippe podagræ morbo, quo maximè vexabatur, corruptus abit è vita, cùm medicamentum ex hermodactylo confectum, à Medico sibi porrectum ebibisset. Annos XIII. Ecclesiam Antiochenam administravit, ab anno scilicet 570. ad usque 592. quo tempore multa & prudentiæ, & liberalitatis exempla præbuit. In ipsius maximè laudes verti debet, quòd vitam terminante Anastasium revocatum susceperit. Quod testatur Chronicum Alexandrinum, & indicat Evagrius: *Gregorius*, inquit, *mortuus est eo tempore, quo Antiochenæ Ecclesiæ præsidebat Anastasius, post tres ac viginti demum annos in Sedem suam restitutus.* Rarum sanè egregiumque æquitatis specimen, à fastu alienum. Baronius Gregorii Antiocheni obitum in annum DXCIV. vel *potius* in DXCV. conferendum esse statuit. Argumentum habet ex Gregorii Magni ad Anastasium Epistola, qui Gregorii post obitum Ecclesiæ Antiochenæ redditus est. Epistolæ initium est, *Gloria in excelsis Deo*, quo suum Anastasio reditum gratulatur. Scripta est Epistola Indictione XIII. mense Martio, quæ anni DXCV. nota est. Cùm igitur unus idemque annus & Gregorii funeri, & Anastasii revocationi sit assignandus, si anno DXCII. restitutio ea facta est, non ante annum DXCV. Gregorianam reduci Anastasio gratulationem solutam esse; quis credat? Hujus tamen argumentationis non ea vis est, ut Chronici Alexandrini autoritatem perfringere debeat: *Indictione X. Anastasius Antiochiæ Patriarcha Antiochiam redit, post mortem Gregorii Patriarchæ, qui vivus etiam Anastasium receperat.* Evagrius quoque Anastasium ante annum 594. sedi suæ restitutum fuisse, non obscuris verbis innuit: *Mortuus est Gregorius eo tempore, quo Hierosolymitanæ Ecclesiæ Pontificatum Joannes administrabat. Quo non multò pòst mortuo, nemo etiamnùm Ecclesiæ illius gubernacula suscepit. Atque hic Historia nostra finis esto, anno scilicet XII. Principatus Mauritii.* Ex quibus intelligitur, Anastasium, qui Joanne Hierosolymitano superstite restitutus est, ante annum Mauritii duodecimum revocatum fuisse, cùm Joannis obitus, qui Evagrii claudit Historiam, anno Mauritii XII. cohæreat. Incepit autem anno DXCIII. Augusti mensis XIII. Ex Gregorii verò ad Anastasium Epistola, quæ anno DXCV. confecta est, non sequitur, quin prius redierit. Id tantùm sequitur, non ante annum DXCIV. nuntia reditus ad Gregorii aures pervenisse: vel quod longè probabilius est, ordinem Epistolæ hujus perturbatum fuisse. Congruum quidem non videtur, ut Epistolæ ad Anastasium de Joannis Constantinopoli superbia gratulatio de Anastasii reditu postponatur. Quod si Epistolæ hujus ad Anastasium ordinem legitimum esse concederemus, debuisset quidem prius scribi, quàm Baronius existimat, cùm præponatur Epistolæ, ad Joannem Constantinopolitanum Calend. Januar. Indict. 13. scriptæ.

Evagr. l. 6. 21.

Evagr. l. 6. c. 24.

Bar. An. 954. n. 36.

Greg. l. 4. Ep. 36.

Evagr. l. 6. c. 24.

ANNO DOM. 592.

Greg. l. 4. Ep. 38.

Naamanus Saracenus Christi fidem amplectitur.

V. Potentissimæ gratiæ suæ Christus maximum specimen præbuit, quod Evagrii verbis efferemus: *Per idem tempus Naamanes quoque Sarracenorum hostium Phylarchus, sceleratus atque abominandus Gentilis, adeò ut homines sua ipsius manu Diis suis immolaret, ad sacrum baptismum accessit, & verè auream Venerem, quippe quæ nihil aliud esset quàm auri massa, igne liquefactum pauperibus distribuit; & cunctos, qui cum ipso erant, ad Dei cultum traduxit.* Non placet Baronii Chronologia, qui anno DXCIII. Naamanem ad fidem perductum esse memorat. Christi quippe religionem amplexus est Naamanes, vivente adhùc Gregorio Antiocheno Præsule, uti haud obscurè indicat Evagrius.

Evag. l. 6. 22.

Bar. An. 593. n. 6.

Donatistæ cristas erigunt. Gregorius eos opprimi jubet.

VI. Dum novi in Oriente populi sceptro se Christi subjiciunt, Donatistæ in Africa adversus Orthodoxos acerrimi, parata cornua tollunt. Id Gregorius Magnus queritur in sua ad *Columbum* Numidiæ Episcopum Epistola: Didicimus *Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatari, & valde plures datâ per venalitatem licentiâ, post Catholicum baptisma à Donatistis denuò baptizari.* Ferebatur, Præsulum nonnullos auri cupidine captos; accepto pretio Donatistas ad Episcopatum promovisse. Verba sunt Gregorii: *Insinuaverunt nobis præsentium latores, Constantius & Mustellus; ut asserunt Ecclesiæ Pudentianæ Diacones in Numidia Provincia constitutæ, Maximianum ejusdem Ecclesiæ Antistitem in loco, quo degit, corruptum præmio, Donatistarum Episcopum novâ licentiâ fieri permisisse, cùm etsi anterior usus permitteret, manere atque persistere fides Catholica prohiberet.* Synodum itaque imperat, ut inquisitione factâ Maximianus ut Simoniacus gradu moveatur: *Ob hoc fraternitatem tuam scriptis præsentibus necessariò duximus adhortandam, ut veniente ad te Hilario Chartulario nostro, adunato Episcoporum universali Concilio, habito præ oculis terrore venturi Judicii, causâ eâdem subtili ac solerti debeat indagatione perquiri. Etsi Capitulum hoc à præsentium Episcoporum latoribus prædicto Episcopo documentis idoneis fuerit approbatum, à dignitate officioque, quo fungitur, omnibus modis degradetur. ... Æquum est enim, ut qui J. Christum Dominum nostrum Hæretico acceptâ pecuniâ venundedit, ut fertur, ad ejus videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoveatur.* Data est Epistola mense Augusti, Indictione X.

Greg. l. 2. Ep. 33.

Adriani Thebani Antistitis accusatio.

VII. Grave quoque negotium Gregorii ad tribunal ex Græcia perducitur. Joannes & Cosmas

mas Thebarum Thessalicarum Diaconi, officio suo, nec immerentes, ab Adriano civitatis hujus Antistite pulsi fuerant. Ille quidem scortando sese polluerat, hic facultatum Ecclesiasticarum furto se macularat. Ex muneris sui jactura dolore perciti, adversus Adrianum *de pecuniariis, criminalibusque Capitulis* apud Imperatorem accusationem instituunt. Confestim Mauritius Joanni Larissæo Præsuli causæ hujus cognitionem tribuit, teste ad ipsum Gregorii Epistolâ: *Imperatores per Jussiones suas te voluerunt, servatâ videlicet justi Canonumque districtione cognoscere, ita ut de pecuniariis quidem ferret firmam jure sententiam; de criminalibus verò, eorum clementia habitâ subtilius examinatione, suggereret.* Non satis æquum erat, homines amotos officio, eaque de causa inimici in Adrianum animi proferri testes: *Maximè cùm ex suggestione piissimis Dominis oblata eorum sit detecta fallacia, quia cum consensu omnium Clericorum hæc contra suum Pontificem se suggessisse professi sunt.* Adriano verò crimina hæc à *Joanne*, & *Cosma* objiciebantur. Primum, quòd flagitiosæ Stephani Diaconi vitæ probè gnarus, eum non exautorasset. Secundum, quòd baptismo infantes prohibuisset, qui absque regenerationis sacramento decesserant. Ac Stephanum quidem impurum hominem fuisse, & Diaconatu indignum esse constitit; id verò Adriani in notitiam haud pervenerat. Apparuit etiam, infantes baptismi non expertes obiisse, *cùm in Demetriade civitate baptizatos eos esse confiterit.* Alterum accusationis in Adrianum caput pecuniam attinebat. Quale verò ea de re Joannes Larissæus sententiam tulerit, verbis Gregorii exponemus: *De pecuniariis verò qualiter à te fuerit judicatum, inquisitio deputatorum à Principe virorum piissimâ Jussione serenissimis Principibus attestatur. Nam cùm tum sæpè fatus Adrianus suspendisset appellatione sententiam, quantum ex quatuor testium depositionibus apud Joannem primæ Justinianæ Episcopum prolatis, agnovimus, arctissimâ detrusus custodiâ Libellum, in quo objecta sibi confitetur Capitula, tuæ coactus est fraternitati porrigere. Qui quidem in porrecto à se Libello, de pecuniariis invenitur, tuæ consensisse sententia. Criminalia verò medio quodam, dubioque verborum calle transcurrit, ut & tua quibusdam subjectis nebulis frustraretur intentio, & ipse porrò à Confessione in perplexa locutionis obscuritate refugeret.* Cùm & Adriani appellatio, & Joannis Larissæi tam sententia, quàm gesta Imperatori oblata essent, horum omnium notitiam Honorato Gregorii Apocrisiario, & Sebastiano tribuit, quod etiam atque etiam est observandum: *Deputatis*, inquit

Greg. l. 2. Ep. 7. 46.

Gregorius, *Honorato Diacono Sedis nostræ, & Sebastiano glorioso Antigrapho, cunctisque examinatis subtiliter, à serenissimis est Dominis Jussionibus absolutus.*

Adrianus à Joanne Justinianæ Episcopo damnatur: ad Gregorium provocat.

VIII. Sic lis ea prorsus extincta videbatur. Necdum tamen quies Adriano reddita. Adhibentur ab inimicis ejus machinæ, quibus regium mandatum impetratur, ut de iisdem accusationibus Joannes primæ Justinianæ Episcopus judicium ferret. Tormenta admoventur, ut Adriani Clerici criminis aliquid Præsuli suo imponerent. Vis tamen doloris à miseris extorquere nil potuit, quo accusati innocentia obrueretur: imò deprehensum est, accusationes à Joanne Larissæo fabricatas esse. Joannis Justinianæ Episcopi in judicio *omnes Clerici Adriani Episcopi, & De-*

Greg. l. 2. Ep. 46.

metrius inter tormenta professus est, omnem hanc contra Adrianum Episcopum calumniam, fraternitatis tuæ machinatione confectam: nec aliqua de Capitulis ipsis, quæ in tua audientia criminaliter objecta fuerant, Adriano Episcopo sunt probata. Neque in causæ hujus cognitione æquiorem Primæ Justinianæ Antistes Larissæo se præbuit, quasi conspiratione factâ ad opprimendam justitiam ejus adversarii totis viribus contendissent. Gregorium audiamus: *Reperimus propè nihil te, quoad*

Greg. l. 2. Ep. 45. 6.

nominatas indictasque sibi causas attinuit, exquisivisse, sed machinantibus quibusdam testes adversus Demetrium Diaconum in damnatione ejusdem Episcopi produxisse. Qui eum de illo, quod nec audiri fas est, testimonium dicentem se audisse perhiberent. Quod dum præsens Demetrius contradiceret, se dixisse adversus Sacerdotalem morem, disciplinamque Canonicam dejectum honore suo Diaconum Proconsulis Provinciæ tradidisse. Qui cùm multis laniatus verberibus, adversus Episcopum suum forsan aliquâ potuisset tormentorum necessitate mentiri, usque ad finem negotii nil eum, de quibus interrogabatur, penitus invenimus fuisse confessum. Nihilominùs Joannes *abruptam protulit in* Adriani *damnatione sententiam.* Itaque à Collegis, velut ab hostibus Romam confugit.

Gregorii in Adriani causa judicium.

IX. Superest nunc, ut illud videamus, quid in eo negotio Gregorius statuerit. Ac Joannem Larissæum vetat, de Adriani rebus unquam cognoscere, cujus quidem Episcopatum Larissæensi ditioni Pelagius secundus exemerat: *Cùm oportuis-*

Greg. l. 2. Ep. 46.

set te ex eo Dominici corporis communione privari, quod admonitione sanctæ memoriæ decessoris nostri contemptâ, per quam eum, Ecclesiamque ejus de tua jurisdictione potestatis exemit, rursus in eis aliquid tibi jurisdictionis servare præsumpseris, tamen nos humanius decernentes, communionisque tibi sacramentum interim conservantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo, Ecclesiaque ejus omnem antehabita suæ potestatem jurisdictionis abstineat, & secundum scripta decessoris nostri, si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adversus præfatum Adrianum Consacerdotem nostrum potuerit evenire, vel per eos, qui nostri sunt, vel fuerint in urbe regia responsales, si mediocris est quæstio cognoscatur, vel huc ad Apostolicam Sedem, si ardua est, deducatur, quatenùs nostra audientia sententia decidatur. Secus ei excommunicationem minatur. In Joannem verò primæ Justinianæ graviorem fert sententiam. Ac primùm eum censurâ vexat, quòd neminem miserit, qui Honorato rationem judicii redderet: *Quod factum te, vel de contumacia, vel de conscientia trepidatione redarguit.* Rem quod attinet, ejus in Adrianum sententiam rescindit: *Cassatis prius atque ad nihi-*

Greg. l. 2. 45. 6.

lum redactis prædicta tua sententia Decretis, ex B. Petri Principis Apostolorum autoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacrâ communione privatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa pœnitentia ac lachrymis exorare. . . . Præfatum verò Adrianum fratrem, & Coëpiscopum nostrum ex tua sententia, ut diximus, nequaquam Canonibus, neque Legibus existente damnatum, in suum locum atque ordinem reverti, Christo comitante disponimus. Hæc scripta mense Octobri, Indictione XI. Porrò Gregorium in eos Episcopos autoritatem exercuisse nil miri, cùm Illyrici Præfectura, ad quam pertinebant, Patriarchæ Romani ditioni includeretur. Cæterùm Adrianus non multò post Gregorii judicium cum accusatoribus suis in gratiam rediit. Quæ concordia extat Pontificis in Epistola,

mense

Anno Dom. 592.

Greg. l. 2. Ep. 38. 77.

mense Maio, Iodictione XI. ad Corinthios Præsules scripta. Testatur, sibi gratam quidem esse concordiam, verùm de ea esse inquirendum: *Quæ si, quod absit, non ex caritate, sed ex præmio facta constiterit, majori hoc emendatione plectendum est.*

Synodus Cæsaraugustana II.

X. Migrandum nunc est in Hispaniam, ubi apud Cæsaraugustam Synodus *ex permissu gloriosi Principis Recaredi anno* VII. celebratur. Per se, vel per Legatos Concilio interfuere Episcopi XIII. Artemius Tarraconensis Provinciæ Metropolitanus, Synodi Præses; *Sophronius* Egarensis, *Stephanus* Tyrassonensis, *Julianus* Dortosanus, *Simplicius* Urgelitanus, *Asterius* Aucensis, *Mummius* Calagurritanus, *Librlus* Pampilonensis, *Maximus* Cæsaraugustanus, *Joannes* Mentesanua, *Galanus* Empuritanus, *Antedius* Diaconus, nomine Gavini Oscensis, & Stephanus Diaconus vicem agens Aquilini Ausonensis: *Sub die Kal. Novembrium, Ærâ* DCXXX. congregantur. Canones tres edidere. Primus, Qui ex Ariano errore conversi ad pietatem Presbyteri *puram fidem atque castissimam tenuerint vitam, acceptam denuò benedictionem Presbyterii sanctè ac purè ministrare debeant.* Ea ceremonia restitutionis potius declaratio est, quàm nova ordinatio. Itaque cùm Episcopi vel injustè abdicati in integrum restituebantur, coram altari orarium, annulum, & baculum recipiebant. Canon secundus jubet, ut Arianorum reliquiæ

Tolet. 4. 58.

prolatæ à Sacerdotibus, in quorum Ecclesiis reperiuntur, Pontificibus præsentata igne probentur. Qui eas occultarint, Ecclesiâ segregantur. Tertius, Ariani Præsules, *si quas Ecclesias sub nomine Catholicæ fidei consecrarint, necdum benedictione perceptâ*, illæ rursus ab Episcopo Catholico consecrentur. De hoc Concilio Episcoporum nonnulli, Artemius scilicet, Sophronius, Galanus, & Joannes pridie Nonas Novembris, quid fiscus Barcinonensis exigere debeat, statuunt: *Decrevimus, ut tam vos, quàm agentes, sive adjutores vestri pro uno modio Canonico populum exigere debeatis: hoc est, siliquas* VIII. *& pro laboribus vestris siliquam unam, ut pro inevitabilibus damnis, vel interpretia specierum siliquas* IV. *quæ faciunt in uno siliquas quatuor.*

Lab. Conc. t. 5. 1601.

Anno Dom. 593.

ANNO U. C. 1346. OLYMP. 343. PER. JUL. 5306. JUL. 638. DOM. 593. MAURICII II. & 12. CHILDEBERT. 18. *Sol.* 14. D. *Lun.* 5. *Indict.* 11. *Epact.* 19. *Epact. Sol.* 4. P. 28. *Mart.*

Post Consulatum Mauritii IX.

Chaganus Thraciam ingreditur. Tsurulum obsidet. Fœdus cum Prisco init. Cur?

I. AVidus munerum suprà quàm credibile est Chaganus Rex Abarum, majora adhùc à Mauritio accipere contendebat. Inexplebili cupiditati cùm Imperator non satisfaceret, Barbari collectis copiis Pannoniam ingressi, vastatâ *Sigedone*, contra Sirmium arma movent. Quibus Mauritius Priscum obviam ire jubet. Hîc verò Legatum suum *Silvianum* præmittit, qui Barbaros fundit. Re cognitâ, Chaganus advolat cum exercitu, qui formidine correptum *Silvianum* ad *Priscum* redire cogit. Chaganus verò postquam Romanorum recessum intellexit, subinde Drisiperam delatus, B. Alexandri Templum obsidet. Drisiperâque potitus esset, nisi milites videre sibi visi fuissent, Romanorum copias ad pugnam procedere. Quo spectaculo mox in fugam versi Perinthum deferuntur. Tum Priscus ne vel Barbarorum aspectum ferens, Tsurulo oppido sese conclusit. Quod sine mora obsidione à Chagano cingitur. Cujus potentiam cùm marte Mauritius frangere haud posset, arte comprimit. Excubitorum unum literas ad Priscum ferentem Barbaris se de industria tradere jubet. Literis verò Priscus monebatur, obsidionem fortiter tolerare: brevi quippe Chaganum cum ignominia recessurum. Missis enim in ipsius regionem triremibus, domos Abarum diripiendas, uxores & liberos abducendos esse. Deceptus arte ejusmodi Chaganus, acceptis munusculis cum Prisco pacem iniit, & in sua se recepit. Extat Gregorii Magni ad Priscum Epistola, quæ ipsi regium favorem gratulatur: *Quia igitur perfectam vos Dominorum gratiam auctore omnipotente Deo vos reparasse cognovimus, magnâ pro vobis exultatione gaudemus, optantes ut vitam vestram rerum omnium Gubernator, & bonis semper præsentibus fulciat, & ad gaudia perpetua extendat.* Hortatur & illum, ut & in prosperis, & in adversis modestiam servet. Commendat ei quoque & *Castum*, laudum ipsius præconem, & *Sabinianum* Diaconum Epistolæ latorem. Data est mense Julio, Indict. 11.

Anno Dom. 593.

Miscell. l. 15. Zonar. l. 14.

Greg. l. 2. Ep. 51. 90.

Agilulfi Regis Acta.

II. De rebus Longobardorum paucis. *Agilulfus* Rex, qui & *Age* nuncupabatur, conceptam de se spem non fallebat, utpote qui strenuè satis regnum suum administrabat. Quid dignum memoratu anno labente gesserit, Paulus narret Warnefridus: *His diebus Agilulfus Rex occidit Minulfum Ducem de Insula sancti Juliani, eo quòd se superiori tempore Francorum Ducibus tradidisset. Gaidulfus verò Pergamensis Dux in civitate sua Pergame rebellans, contra Regem se communivit: sed datis obsidibus pacem cum eo fecit. Rursum se Gaidulfus in Insula Comacina reclusit. Agilulfus verò Rex in eandem Comacinam Insulam ingressus, homines Gaidulfi exinde expulit, & thesaurum, quem ibidem à Romanis positum invenerat, Ticinum transtulit. Gaidulfus verò iterato Pergamum confugiens, ibique ab Agilulfo Rege obtentus, rursus in gratiam receptus est. Rebellavit quoque Dux Ulfari contra Agilulfum Regem apud Tarvisium, & obsessus captusque est ab eo.* Pestis inguinaria vehementer apud Ravennam, Grados, Istriamque grassata complures morti misit.

Warnefr. l. 4. c. 3.

Constantius Mediolanensis Antistes eligitur.

III. Italiæ ubi versamur, res Ecclesiasticas memoratu digniores nunc contemplemur. Laurentio Mediolanensium Antistite defuncto, omnium suffragio *Constantius* Diaconus eligitur. Quod scriptis Gregorio literis nunciant, quas *Magno* Presbytero, & Hippolyto Clerico ferendas tradunt. Non satis providè tamen Mediolanensium Epistola nominibus Clericorum destituebatur. Id notat Gregorius in sua ad Clerum Mediolanensem responsione: *Epistolam dilectionis vestræ suscepimus, cui tamen nullius erat inserta subscriptio, sed fidem Magni Presbyteri, & Hippolyti Clerici portitorum persona faciebant.* Ac Gregorio Constantius quidem notissimus fuit: *Et cùm*, inquit, *in urbe Regia responsa Sedis Apostolicæ facerem, longo mihi tempore adhæsit, sed nihil unquam in illo, quod reprehendi passim potuisset, inveni.* Nihilominùs ne quid perturbatè fieret, Joanni Subdiacono scribit Gregorius, ut de Constantii electione diligentius inquireret: *Quoniam eadem non fuit subscripta relatio, ne quid quod ad cautelam pertinet, omittamus, hujus ideircò præcepti autoritate suffultum, Genuam te proficisci necesse est. Et quia multi illic Mediolanensium coacti*

Greg. l. 2. Ep. 29. 68.

Greg. l. 2. Ep. 30. 69.

ANNO DOM. 593.

Barbaricâ feritate consistunt, eorum te voluntates oportet, eis convocatis in commune perscrutari. Et si nulla eos diversitas ab electione animæ discriminat, . . . tunc eam à propriis Episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum vestræ autoritatis assensu, solatiante & auxiliante Domino facias consecrari. Constantium quoque Romano Patritio Gregorius commendat, ut suo illum favore tegere dignetur. Postquam verò Joannes Subdiaconus electionem Constantii legitimam esse novit, assensu Gregorii consecratur, qui & honoris causâ ei pallium misit: *Pallium ad sacra Missarum solemnia utendum, ex more transmisimus.* Scripta est Epistola mense Septembri, Indictione xii.

Greg. l. 2. Indict. 12. Ep. 1.

A Constantio Mediolanensi tres Episcopi separantur. Cur?

IV. Non sine laceratione Ecclesiæ Constantinus Mediolanensibus facris præfectus est. Dispergebatur rumor, ipsum in trium Capitulorum damnationem consensisse: quæ causa fuit, cur tres ab ejus communione Episcopi divellerentur. Audiamus Gregorium in sua ad Constantium Epistola: *Dilectissimus filius meus Bonifatius, Diaconus quidam, mihi ex scripto fraternitatis tuæ secreta nunciavit, quod exquisitâ occasione potius quàm inventâ, tres se Episcopi à pia fraternitatis vestræ communione separaverint, dicentes vos in damnationem trium Capitulorum consensisse, atque cautionem fecisse.* Eò usque dissidium processit, ut Theodelinda Regina ab Ecclesiæ Romanæ Constantiique communione se separaret. Eam itaque Gregorius scripto convenit, ut ad concordiam revocaret. *Ne tot*, inquit, *vestræ lachrymæ, tantaque bona opera pereant, si à fide vera inveniamini aliena.*

Greg. l. 3. Ep. 2.

Greg. l. 3. Ep. 4.

Mauritii de militibus in Monisterium non suscipiendis Legem Gregorius improbat. Num eam temperavit.

V. Aliud fuit, quod dolorem Gregorio majorem incussit. Legem anno præterito Mauritius promulgarat, quam per *Longinum* Stratorem ad Pontificem miserat, quâ sanciebatur, *ut quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad Ecclesiasticum officium venire non liceat.* Quod Gregorio maxime probatum. Illud verò mutatum est, quod in eadem Lege habebatur, *ut ei in Monasteria converti non liceat*, tùm permissæ eorum, qui Magistratum gesserant, conversione, quæ contraxerant debita, ea solui facilius possent. Præcipuè Gregorium in stuporem conjecit caput illud, *ut nulli, qui in manu signatus est, converti liceat*, hoc est, ne militum ullos in Monasterio suscipiantur: *Quam*, inquit, *Constitutionem ego, fateor Dominis meis, vehementer expavi, quia per eam Cœlorum via multis clauditur.* In mentem deinde Imperatori revocat, quanta ei beneficia Christus contulerit, *quantique milites conversi miracula fecerint.* Theodoro quoque Medico dolorem ea de Lege suum exponit. *Primus*, aiunt Jurisperiti, Legem *Julianus protulit, de quo scimus omnes, quantum Deo adversus fuerit. Quòd si modò serenissimus Dominus noster facit, quia fortè multi milites convertebantur, & exercitus decrescebat, nùm quid per virtutem militum subjugavit ei omnipotens Deus Imperium Persarum.* Cæterùm obedientem sese regiis jussis efficiens Gregorius, quam non probabat Legem, promulgari tamen jussit: *Ego quidem*, inquit, *Jussioni subjectus, eandem Legem per diversas partes transmitti feci.* Ac Gregorianis literis, & fortè Theodori Medici consiliis permotus Imperator, de Lege suo aliquid remitti voluit. Itaque Eusebio Thessalonicensi, Urbico Dyrrachiano, Joanni Calaritano, omnibus Siciliæ Episcopis, aliisque Antistitibus Gregorius scripsit, qui seculi Actionibus implicati sunt, *suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius à ratiociniis publicis absoluti fuerint.* Milites verò, qui Monasterium ingrediuntur, *decent in suo habitu per triennium probari.* Quâ conditione *libenter eorum conversionem suscipit Imperator.* Doctissimus Marco Gregorium *delegatâ autoritate* usum Principis Legem temperasse, nobis persuadere voluit. Observat, fas fuisse Præfectis Prætorio à Legum ad se missarum executione abstinere. Ea tamen tam confidenter prædicanti non credimus. Præfecto Prætorio *Joanni* hæc quidem scripserat Justinianus, Novella 152. *Quæ ad detrimentum Reipublicæ per obreptionem fiunt, has quidem sacras formas tua suscipiat excellentia: non tamen prius, quæ ibi sunt reposita, faciat, quàm ad nos relationem ea de re pertulerit, quò magis si quid, ut potest fieri ad detrimentum factum est Reipublicæ, id corrigamus.* Hæc verò doctissimo Præsuli non favent. Primùm enim eam Præfecto Prætorio facultatem non tribuit Justinianus, ut Leges Imperatoris temperet. Ille ipse Princeps est, qui eas emendat: *Id*, inquit, *corrigamus.* Itaque concesso Pontificem Romanum eâ pollere autoritate, quam Præfecto Prætorio Justinianus concesserat, Legem quidem Mauritii Gregorius executioni non mandare potuisset, donec Imperatori rescripsisset; temperare verò Legem non potuisset. Deinde quibus argumentis P. Marca ostendet, fas Gregorio fuisse, quod Præfecto Prætorio licitum erat? Id quidem fingi potest, probari non potest. Imò, quia id soli Præfecto Prætorio datum, Pontifex sibi quidem vindicare non debuit. Neque fecit etiam, quod Præfecto Prætorio facere licebat, qui Leges iniquas, quas susceperat, non prius transmittebat, aut executioni mandabat, quàm rescripsisset Imperatori. Atqui Mauritio Gregorius scribit, ipsius Legem se transmisisse. Denique non Reipublicæ detrimentum vergebat Lex Mauritii, quo solo casu non vulgari potuit, neque etiam perniciei aliquid inferebat Ecclesiæ. Quasi verò rueret Ecclesia, si militibus licentia negaretur Monachorum amplecti disciplinam. Mauritianæ Legis igitur temperamentum non à Gregorio, sed à Principe fuit adhibitum. Temerè prorsus quidem Gregorius regium ei temperamento assensum jactasset, nisi probè compertum eum habuisset. Pontificia verba sunt: *Qua de re etiam serenissimus & Christianissimus Imperator, mihi credite, omnimodò placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit.* Neque Epistola ea Gregorii *Eusebio* Thessalonicensi, *Urbico* Dyrrachitano, aliisque Metropolitanis missa, eodem tempore scripta fuit, quo illa ad Mauritium, quâ Gregorius testatur, se Legem ipsius *per diversas partes transmisisse.* Quippe tum Ravennatensi Ecclesiæ Joannes præerat. Epistola verò de Lege Imperatoris, *Quòd ex militari habitu nullus nisi ante triennium probatus suscipiendus sit*, non Joanni, sed *Mariniano Ravennatensi* dirigitur. His accedat, quòd si *delegatâ autoritate usus* Gregorius Mauritii Legem temperasset, non unum duntaxat Legis caput, sed duo sanè capita emendasset, quæ improbabat. Illud scilicet, quod vetuit, ne ullus publicis administrationibus implicatus Monachis insereretur: *Quod verò in eadem Lege dicitur, ut ei in Monasterio converti non liceat, omninò miratus sum, dum & rationes ejus possint per Monasterium fieri, & agi potest, ut ab eo loco, in quo suscipitur, ejus quoque debita salventur.* Quid est improbare, si hoc non

Greg. l. 2. Ep. 62.

Greg. l. 2. Ep. 65.

Greg. l. 6. Ep. 62.

ANNO DOM. 593.

Greg. l. 7. Ep. 11.

Marca de Concord. l. 2. c. 11. n. 9. 90.

Greg. l. 7. Ep. 11.

Greg. l. 2. Ep. 62.

non est? Atqui de eo capite nil est delibatum. Audiantur verba Gregorii ad Metropolitanos: *Quòd si etiam tales quoque Monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi priùs a rationibus publicis absoluti fuerint.* Non igitur autoritate delegatâ Gregorius Mauritii Legem temperavit.

Greg. l. 7. Ep. 11.

Conciliabulum Numidiense.

Greg. l. 3. Ep. 7.

VI. Non solam Mauritii Constitutionem, verùm etiam Numidiensis Conciliabuli Acta Gregorius improbavit in sua ad Gennadium Patricium, Africæque Exarchum Epistola: *Cognoscat si quidem excellentia vestra, quibusdam de Africanis partibus venientibus ad nos fuisse perlatum, plura in Concilio Numidiæ contra Patrum tramitem, atque Canonum statuta, committi. Quarum rerum frequentes querelas quia diutius tolerare nullatenùs potuimus, Columbo fratri & Coëpiscopo nostro, de cujus gravitate ipsa ejus, quæ percrebuit, dubitare jam non permittit opinio, committimus perquirendas. Quamobrem paterno salutantes affectu, hortamur excellentiam vestram, in cunctis, quæ ad Ecclesiasticam correptionem pertinent, vestri robur ei surrogetis auxilii, ne si quod malè geritur quasitum, vel vindicatum non fuerit, longorum usurpatione temporum cum majori licentia in futuris crescat excessibus.* Scripta est Epistola mense Septembri.

Gregorius suos Dialogos scribit.

VII. Intereà Gregorius curis laboribusque Episcopatus fatigatus secessum petit. Non otiosam tamen inertemque in eo vitam egit, cùm ad scribendos quatuor libros Dialogorum animum appulerit. Ad eam provinciam suscipiendam à nonnullis invitatus erat, quod *Maximiano* Syracusarum Præsuli testatum fecit, cujus & implorat auxilium: *Fratres mei, qui mecum familiariter vivunt, omnimodò me compellunt aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea, quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis. De Domno etiam Nonnoso Abbate, qui juxta Domnum Anastasium de Pentumis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et hoc igitur, etsi qua sunt talia, tuis peto Epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas.* His accensus Gregorius, secretum amicumque mœrori locum petit. Solitudinis socium habuit *Petrum* Diaconum, virum sibi ante multos annos familiarem. Itaque interlocutorum in Dialogis alter est, cui quærenti Gregorius respondet. Si verum placet, non se dignum Gregorius fecit, qui tot fabulas in unum fasciculum collegit; sine delectu, sine judicio, solis sanè credulis placituras: *On y fait des miracles si frequens, si extraordinaires, & souvent pour des choses de si peu de consequence, qu'il est bien difficile de les croire tous.* Hoc est de Gregorianis Dialogis clarissimi Du Pin judicium. Superiore seculo Melchior Canus Gregorianis Dialogis notam inusserat, narratus summos quandoque viros dormitare: *Quod ego eadem de Beda atque Gregorio jure fortasse ac verè dicere possum. Quorum ille in Historia Anglorum, hic in Dialogis quadam miracula scribunt vulgò jactata, & credita, quæ hujus præsertim seculi Aristarchi incerta esse censebunt. Equidem historias illas probarem magis, si earum autores juxta præfinitam normam, severitati judicii curam in eligendo majorem adjunxissent.* Prudentiâ utique plenum est hoc Cani judicium. Quippe Dialogorum l. 1. c. 3. Felix dicit serpenti, *in nomine Jesu, præcipio tibi, ut aditum istum custodias.* Sic horto custos apponitur, l. 1. c. 4. Equitius nocte quâdam *assistente Angelo, eunuchisari se vidit*, l. 1. c. 7. Nonnosus sanam lampadem reperit, quam timens per fragmina collegerat, l. 1. c. 9. Bonifacius sic erucas compellat: *hæc olera nolite comedere*, l. 2. c. 1. Benedictus *capisterium* oratione reficit, c. 25. Sanctimoniales defunctas excommunicatione liberat, c. 30. Per alapam obsessum Dæmone sanat. Gregorianorum miraculorum plurima nostris suo loco telis confiximus. Invenit tamen hoc opus laudatores suos, quorum palatis vetularum somnia placuere. Itaque post annos circiter CXLVIII. Gregoriani Dialogi à Zacharia Papa in Græcum versi sunt. Prodigiis ejusmodi Græcia mendax sese pascebat, mirabaturque, fabularum Scriptores, quibus semper abundavit, à Gregorio superari. Fatale labenti anno fuit, quòd nullius ferè pretii liber ille, fœcunda commentorum officina, in lucem prodiret, ut cordatis nauseam moveret. Tempus quidem editorum Dialogorum Gregorius nos ipse docuit. Pestem scilicet, quæ Pelagium Secundum interfecerat, triennio antè contigisse memorat. Periit verò Pelagius anno DXC. Libros Dialogorum Theodelindæ Longobardorum Reginæ Gregorius misit.

Greg. l. 2. Ep. 50. 89.

Du Pin N. B. pag. 138.

Melch. Can. l. 11. p. 540.

Gregor. Dial. l. 4. 26.

Privilegium S. Medardi.

VIII. Gregorio quoque ascribitur Privilegium S. Medardi, quod labente anno vulgatum fuisse dicitur: *Datum* VII. *Kal. Junii, anno ab Incarnatione Domini* DXCIV. *Indictione* XI. Neque hæc pugnant, ut visum *Eliæ Du Pin*, scribenti, *L'Indiction qui est jointe, repond à l'année 593. & non pas à la 594. p. 132.* Quippe Æra Dionysiana hæc est, cujus initium Cyclo Lunæ 1. Solis 9. Indict. 3. est insignitum, cùm Æra nostra, quæ anno brevior est, Cyclum Lun. 2. Solis 10. Indict. 4. exhibeat. Summa porrò Privilegii hujus hæc est: *Garraldus* Abbas erat S. Medardi Monasterii Suessionensis, cui multa concedit: *Consensu omnium Romanorum Pontificum, & voluntate totius Senatus Romani, suadente nobis viro Apostolico, Anserico Suessorum urbis Pontifice, & omnium Galliæ Episcoporum, favente judicio decernimus, ut nullus Archiepiscoporum, vel Archidiaconorum fratres præfatæ Basilicæ de ordinatione sui Abbatis, vel Ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet. Secundum prærogativam ipsius loci vobis modò recitatam, beatissimi prædecessoris nostri Domini Joannis Papæ tempore decretam, & Apostolicâ autoritate firmatam, ordinationem sui Abbatis ipsi fratres peragant, & Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant, consecrationes quoque fontium, & scrutinii mysteria in ipso Monasterio celebrent. Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis à quocunque voluerint Pontifice benedictionem expetant, ne tantus honor à quoquam Rectore illius occasionis causâ, vel necessitatis intermittatur, nec vilescat tantæ sublimitatis locus S. Mariæ & B. Petri, nec non & Protomartyris, & Domini Medardi meritis sacratus.*

Privilegium S. Medardi subdititium est.

Bar. An. 593. n. 85.

IX. Petentibus Francorum Regibus concessum à Gregorio S. Medardi Privilegium, Baronius existimat. Episcoporum verò subscriptiones, quibus Privilegium vallatur, putat additas esse postmodum. Ex subscriptionibus tamen, quæ falsæ prorsus deprehenduntur, Privilegium falsi quoque damnare Baronius debuit. Quod non injuriâ fecerunt Perronius, Sirmondus, aliique eruditi. Neque *Roberti Quatremarii*, O. B.

in

ANNO DOM. 593.

in Launoium scriptum probabilitatis aliquid Privilegio addidit. Ac primùm, Privilegii stylus, barbarus sanè, Gregorio prorsus indignus est. Deinde phrasis ea non est Gregorii: *Metropolitanis cum suffraganeis suis.* Quid, sive oratio, sive res ipsa spectetur, his absurdius: *Hæc filia nostra Brunichildis Regina XX. mansos ingenuos, & totidem serviles cuncta integritate, æternaliter factâ præceptione, juxta finem Alpium contulit.* Præterea anno DXCIII. Francis imperabat Childebertus, de quo nulla in privilegio mentio facta est. Theodoricus verò Rex inducitur, quod cum historia pugnat: *Juxta filiorum nostrorum præcellentissimarum scripta Reginæ Brunichildis, ac nepotis ejus Theodorici.* Ad annum usque DXCVI. Childebertus sceptra Francorum tenuit. Ne verò Privilegii defensor aliquis respondeat, datum esse Childeberti post obitum, Indictionemque perinde atque subscriptiones additas esse postmodum, observetur hoc argumenti, quod solvi non metuit. Absurdè admodum Theodoricus cum Brunichilde conjungitur. Etenim Austrasiæ regno, cui Suessionense oppidum includebatur, Theodoricus non potiebatur. Ditioni Theodeberti subjiciebatur, Fredegario teste: *Regnum Childeberti filii sui Theodebertus & Theodoricus acceperunt. Theodebertus sortitus est regnum Austria, Sedem habens Metensem; Theodoricus accepit regnum Guntbramni in Burgundia, Sedem habens Aurelianis.* Scripsisset ergo Gregorius, *Brunichildis, ac nepotis ejus Theodeberti.* Quin etiam falsa hæc sunt, & Veteribus incognita: Monasterium *caput Monasteriorum totius Galliæ constituimus, nullisque ditioni patimur subesse, sed velut hæc Sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas consuetudines omnibus mittit, & omnium personarum servitio caret* (fortè legendum, *claret*) *ita præfatus locus, remotâ omni consuetudine pessimâ Regum, Antistitum, Judicum, exemplum divinæ religionis, & honestatis cæteris exhibeat Monasteriis, & super ea plenâ gaudeat libertate.* His accedunt subscriptiones aut falsæ, aut præposteræ. Subscripsit *Euterius* Arelatensis. Atqui *Virgilius* Arelatensibus sacris præficiebatur. Subscripsere & *Augustinus* Cantuariensis, & *Mellitus* Londiniensis, qui anno DXCIII. necdum in Angliam profecti erant. Ad otiosorum igitur Monachorum commenta Privilegium S. Medardi relegandum.

Greg. Tur. l. 11. 16.

Lab. Conc. t. 5. 1583.

ANNO DOM. 594.

ANNO U. C. 1347. PER. JUL. 5307. JUL. 639. DOM. 594. MAURITII 12. 13. CHILDEBERT. 29. *Sol.* 15. C. *Lun.* 6. *Indict.* 12. *Epact.* 30. *Epact. Sol.* 5. *P.* 11. *April.*

Post Consulatum Mauritii 2.

Prisci de Slavis multæ victoriæ.

I. SLavi, gens assueta prædæ, Imperio minabatur. Barbarorum ingressum veritus Imperator, *Priscum* Istri ripas cum exercitu custodire jubet. Quod Chagano molestum fuit, verito ne inita à Romanis fœdera violarentur. Metum Regi Priscus exemit, monito Slavis obsistendum esse. Princeps eorum *Ardagastus* cohortes ad prædandum aliquas miserat. Quam Priscus occasionem amplexus, intempestâ nocte superato Istro, *Ardagastum* adoritur. Qui intellecto subinde periculo, vix illud effugit, equo ad salutem usus. Ipsius verò regione vastatâ, Romani prædæ multum agunt, quam per *Tatimerem* in urbem regiam dirigunt. Cùm autem ille vino nimium indulsisset, Slavi subitò negligentem securumque adorti, eum ad fugam compellunt, quam Constantinopolim usque maturat. At milites Duce suo longè fortiores, Barbaros vincunt, salvamque prædam Imperatori offerunt. Ea de causa grates Deo dignæ persolvuntur. Byzantinis unà cum Principe suo hymnos nocti suos æquantibus. Priscus verò tanto successu invitatus, penitiores Slavorum regiones ingreditur. Venienti *Gipet*, Christianorum de grege unus, auxilio fuit, ostenso fluvii vado, quo superari posset. Tum mediâ nocte incidit in *Musacium* Regem, vino sepultum, quòd germani funus majoribus poculis celebrasset. Capto *Musacio*, strages Barbarorum ingens editur, prædæque multum Romanorum in manus venit. Hinc orta cum socordia ebrietas. Tum coacti Barbari victoribus imminent: rerumque fortunæque vicissitudo fuisset, ni *Genso* cum peditibus fortiter dimicans, invadentium impetus cohibuisset. Cladem Ardagasti Baronius in annum 596. confert, n. 11. Addítque, victoriæ hujus nuntium ad Gregorium currente anno 598. esse perlatum, quod ex Gregoriana ad Basilium Epistola probat scripta, Indictione 2. Verùm ea Epistola, quæ numero est 94. nil habet ejusmodi. Chronologia verò nostra eodemonstratur, quòd Prisci de Ardagato victoria biennio contigerit post Eclipsim Solis, quæ Mauritio adversus Abares proficiscente apparuit. Accidit autem die Martii XIX. anno DXCII. Quam verò de Slavis victoriam ad Gallinichum Gregorius memorat, ea est ab Ardagasti clade diversa.

ANNO DOM. 594.

Phot. 91. Miscell. lib. 17.

Evagrius Historiæ absolvit: ipsius vitæ breviarium.

II. Res Orientis narrantibus occurrit *Evagrius*, qui labente anno summam Historiæ suæ manum imposuit. Ortus erat Evagrius *Epiphaniâ*, urbe Cœlesyriæ, anno circiter DXXXVI. Ac primùm à parentibus arte Grammaticâ imbuendus Magistris traditur. Dum in his literis versatur, à genitoribus Apameam ducitur, spectator futurus Crucis Dominicæ, quam more novo Thomas, hujus civitatis Præsul, certis diebus ostendebat, facto circa Ecclesiam circuitu. Lucro apposuit Evagrius, quòd Crucem *adorare ac deosculari meruerit.* Post Grammaticam, Rhetoricam excoluit, cùmque eâ plenè informatus esset, foro sese addixit: nec sine laude causas apud Antiochiam egit. Eo famæ processit, ut Gregorio Præsuli Antiocheno à consiliis esset, & comes, cùm anno DLXXXVIII. regiam urbem petere Gregorius coactus est, ut objecta sibi crimina dissolveret. Eodem ipso anno Antiochiam reversus Evagrius, Octobris ultimo virginem duxit. Ac quantò apud suos cives honori esset, indicat publica festivitas harum nuptiarum causâ, quarum gaudia terræ motus diluit. Multum à peste calamitatis passus est. Ex liberis suis multos, uxorem, servos, rusticos complures, nepotem ex filia prognatum vi morbi hujus amisit. Evectus ad dignitates, quas orationum excellentiâ sibi comparavit, à Tiberio Constantino Quæsturæ honorem, à Mauritio verò Codicillos Præfecturæ adeptus est. Volumen edidit, *quo Epistolæ, Relationes, Decreta, Orationes, ac Disputationes, & alia quædam continebantur*, quarum Relationum pleræque Gregorii Antiochensis nomine conscribebantur. Historiam quoque sex libris condidit, qui etiamnùm extant. Sub annum DXC. ad eam scribendam animum admovit. Annus quippe DXCI. labe-

Evagr. l. 4. c. 26

Evagr. l. 6. c. 7.

Evagr. l. 4. c. 29

Evagr. l. 6. c. 24

Evagr. l. 3. c. 33.

labebatur, cùm tertium Historiæ librum conficiebat, ut ex verbis ipsius apparet: *Quo tempore verò exscribimus, annus est Antiochenorum sexcentesimus quadragesimus primus.* Æta hæc est Antiochena, quæ annis XLIX. Christianam prævertit. Sextum verò librum, ut ipse memorat, anno Mauritii XII. absolvit: *Atque hic Historia nostra finis esto, anno scilicet duodecimo Principatus Mauritii Tiberii.* Verùm cùm duos annos Julianos sibi Mauritii XII. dividat, quæritur, nec immeritò, elapsumne, vel labentem Evagrius habuerit in animo. Nobilis ille Chronologus Calvisius, cujus in sententiam nonnulli descendunt, existimat, Evagrium Historiæ suæ colophonem anno DXCIII. imposuisse. Nobis verò placet, currentem potius ab Evagrio indicari.

Evagr. l. 4. c. 29.

Quippe pestis, cujus meminit, annis LII. grassata erat, cùm librum Historiæ quartum componeret. Incepit pestis anno DXLII. biennio scilicet post captam à Persis Antiochiam, quam anno DXL. Cosroës vastavit. Addantur ergo duo & quinquaginta anni quingentesimo quadragesimo primo, quia XLII. pestis est initium, ad annum DXCIII. pervenimus, quo Evagrius quartum Historiæ librum edidit. Ex quo conficitur, quintum & sextum labente DXCV. fuisse conditos. Porrò ne hic quidem Baronii error est prætereundus:

Error Baronii.

Bar. An. 594. n. 30.

Sequenti anno, quo Evagrius absolvit Historiam suam, annus expletur Mauritii nonus, & decimus inchoatur. Emendatum habes Evagrium apud Photium, ubi de Evagrio agens, ait ipsum suam produxisse Historiam usque ad annum decimum Mauritii Imperatoris. Sic perversæ suæ de annis Mauritii Chronologiæ Baronius inserviens, mutat quadrata rotundis. Non ita est sanè, quòd Photius Evagrium emendarit, qui emendatione nil opus habet. Verba sunt Photii:

Phot. Bibl. cap. 29.

Lecta est Evagrii Ecclesiastica Historia libris sex, incipiens à fine Socratis, & Theodoriti Historiarum, pertingensque ad Mauritii imperii, ἔτ⊙ δωδέκατον, annum duodecimum. Itaque consentiunt Evagrius Photiusque de anno Historiæ absolutæ, qui utrique *duodecimus* Mauritii numeratur. Bis ergo emendari Baronius debet, cùm neque Photius, uti putat, habeat annum Mauritii decimum, neque decimo Mauritii sed reverà XII. Historia Evagrii confecta sit. De Evagrio hoc est Photii judicium: *Stylus huic non ingratus, tametsi interdum redundare videatur. Certè in doctrinæ veritate cæteris Historicis accuratior est. Habet autem & de imaginibus quædam utilia.* Nostrâ tamen sententiâ, quæ de imaginibus, reliquiis, miraculis Evagrius multa habet, ipsius Historiam in commendatione non ponunt.

Gunthramni obitus.

III. Finem lucis hujus invenit Gunthramnus Rex, omnibus bonis flebilis, qui clementiâ, eleemosynis, pietate multum sibi famæ coëgerat. Ingunde & Clothario Rege satus erat. Ac primùm vetitis amoribus indulsit: *Veneranandam cujusdam suorum ancillam pro concubina thoro subjunxit, de qua Gundobaldum filium suscepit. Posteà verò Mercatrudem filiam Magnarii in matrimonium accepit.*

Gregor. l. 4. c. 25.

Ab eo verò dimissa est, ubi novercali odio, venenum Gundobaldo propinavit, quo extinctus est. Posteà sibi Austregildum stabili connubio copulavit, ex qua Clotharium & Chlodomerim suscepit. Filios cùm amisisset, in orbitate vitam luctuosam egit. Relictâ seculi pompâ, thesauros pauperibus suos distribuit, atque vitam ita suam composuit, *ut non Rex tantùm, sed etiam Sacerdos Domini putaretur.* Pietate sanè condita est ipsius Constitutio, quâ Synodum Matisconensem q̃. confirmatum ivit anno DLXXXV.

Lab. Conc. t. 5. 991.

Licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat, attamen reliquorum peccatis vos omninò credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assiduâ objurgatione corrigitis, sed silentio præteritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni Regis commisit autoritas, iram ejus evadere possumus, si de subjecto populo sollicitudinem non habeamus. Videatur & ejus allocutio ad Episcopos, postquam ipsius exercitus à Gothis est debellatus.

Gregor. l. 8. c. 30.

De optimi Regis obitu Fredegarius:

Fredeg. cap. 13.

Anno XXXIII, regni Gunthramni quinto Kal. Aprilis ipse Rex moritur. Sepultus est in Ecclesia Sancti Marcelli in Monasterio, quod ipse construxerat. Sita est Ecclesia in Suburbio Cabillonensi ad Ararim.

Error Baronii.

Bar. An. 598. n. 33.

Gunthramni obitum Baronius anno DXCVIII. alligavit. Ex qua perversa Chronologia historiæ certissima inficiari cogitur: *Dum aiunt Childeberto Gunthramnum reliquisse regnum; non video quomodo id fieri potuerit, cùm habitâ ratione annorum Gunthramni, ipsum Childebertum ante eum, ex hac vita migrasse oportuerit, anno Dom. DXCVI.* Verùm errorem potius suum, quam historiæ fidem accusare Baronius debuit, cùm exploratum sit, Childebertum superstitem fuisse Gunthramno. Hinc apud Fredegarium legimus: *Regnum ejusdem Childebertus assumpsit.* Ad res Ecclesiæ veniamus.

Gunthramni Synodus de Psallendi ordine in Monasterio Sancti Marcelli.

IV. Non multò ante obitum Gunthramnus Synodum indixit, ut Sancti Marcelli in Monasterio psallendi ordo, quem Agaunenses observabant, similiter constitueretur. Extat apud Aimoinum Synodi hujus memoria: Gunthramnus *Synodum XL. Episcoporum aggregari præcipiens, ut ordo psallendi, qui in loco Sanctorum Agaunensium temporibus Sigismundi Regis ab Avito & cæteris Pontificibus illius temporis institutus fuerat, in Cœnobio, quod ipse fabricarat, teneretur, effecit.*

Lab. Conc. t. 5. 1654.

Qui videlicet ordo etiam ad sepulchrum Sancti Martini antiquitùs celebratur, & à B. Germano in Monasterio Sancti Vincentii servari jussus, nec non in Monasterio Sancti Dionysii, ut pòst declarabitur, à Dagoberto Rege agi præceptus, & à nobis ejusmodi esset exquisitus, taliter se habere est repertus. In diebus namque æstivis seu antiphona, binis Psalmis explicabantur. Porrò toto Augusto propter crebras festivitates manicationes fiebant. Manicare autem manè surgere dicitur. In Septembri verò septem antiphonæ canebantur, distributis unicuique binis Psalmis; in Octobri octo, cum ternis Psalmis; in Novembri novem, cum ternis itidem Psalmis. Verùm in Januario ac Februario, ut possibilitas siuebat. Hoc tamen observantes, ne minus à XII. Psalmorum quantitate ad vigilias dicerent nocturnas. Ad sextam tamen, sex Psalmi cum Alleluia; ad duodecimam, duodecim, idque cum Alleluia psallebantur.

Maximus invito Gregorio Salonitanus Antistes constituitur.

V. Intereà Gregorius Magnus plurimum in causa Maximi Salonitani Præsulis negotii habebat: ut septennio opus fuerit ad finem huic liti imponendum. Historiam unâ serie narrabimus, ascriptis temporum notis, perturbationi vitandæ. *Honoratus* Salonitanus Archidiaconus calumniis appetitus, à Natali Præsule officio suo ejectus fuerat. Exautoratum tamen iam Pelagius, quàm Gregorius suo muneri restituerat. Dum in urbe anno elapso versatur Honoratus, *Natalis* diem extremum obiit. Quo audito, novis

Greg. l. 2. Ep. 32. 71.

Pontifex Rescriptis Honorati innocentiæ patrocinatur: *A cunctis tibi objectis Capitulis te plenius absolventes, in tuo te ordinis gradu, sine aliqua volumus altercatione permanere, ut nihil tibi penitùs mota à præfato viro quæstio quâlibet occasione præjudicet.* Mensis October, Indictioque XII. jam currebat, cùm viduæ Salonitanæ Ecclesiæ Gregorius scribit, ne sine suo assensu aliquis consecretur: *Ex B. Petri Principis Apostolorum auctoritate præcipimus, ut nulli penitùs extra consensum permissionemque nostram, quantum ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus præsumatis imponere.* Immorigeris verò Eucharistiæ privationem minatur. Quem verò conspiratio omnium elegerit, eum vult sacris Salonitanis præfici, *Exceptâ duntaxat*, inquit, *personâ Maximi, de qua ad nos multa mala perlata sunt.* Intercessioni Pontificis haud paruere Salonitani, Maximusque Præsul ipsis imponitur. Maximo favebat Imperator, ut ex Gregorii Epistola intelligitur: *Cognovimus, quòd vel subreptâ, vel simulatâ piissimorum Principum Jussione, dum vitâ dignus non fueris, te ad Sacerdotii ordinem cunctis venerabilem prorupisse.* Præcepta sua à Salonitanis in contemptum adducta esse, ægrè Gregorius tulit, ac eò magis, quòd non sine ingenti tumultu, violentiaque Maximi ordinatio facta ferebatur: *Additur mandatum nefas, quòd post interdictionem quoque nostram, quæ sub excommunicatione tua, ordinantiumque facta est, cæsis Presbyteris, Diaconibus, cæteroque Clero, manu militari ad medium à ceteris deductus.* Quin etiam fama erat, Mauritium sacris Jussionibus prohibuisse, ne Maximus ad Episcopatum eveheretur:

Greg. l. 3. Ep. 25.

Greg. l. 7. Ep. 1.

At homines gloriosi viri Patritii Romani ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, ut Antonium Subdiaconum & Rectorem patrimonii nisi fugisset, occiderent. Vix tamen credibile, Maximum invito Imperatore ordinatum esse. Cæterùm tam Maximi ordinatores, quàm Maximum sacra attingere, Gregorius vetat, *usque dum dominicis, vel responsalis sui cognoverit apicibus, quod non surreptitiâ, sed verâ fuerit jussione ordinatus.* Secus *anathema à Deo, & à B. Petro Apostolorum Principe* in contumaces torquet. Scripta est hæc ad Maximum Epistola mense Aprili, Indict. XII.

Gregorii minas spernit Maximus. Finis dissidii.

Greg. l. 7. Ep. 1.

VI. Gregorii minas spernens *Maximus*, cui sine dubio Imperator favebat, eo processit audaciæ, ut Gregoriana scripta palam publicèque laceraret. Hoc queritur Gregorius in sua ad Sabinianum Epistola: *Quæ scripta mea publicè relecta, vel in civitate posita scindi fecit, atque in contemptum Sedis Apostolicæ apertius exsiluit.* Intereà afferuntur Mauritii literæ, ut *Maximum* Romam se conferentem benignè honorificèque Gregorius excipiat. Quæ jussa Pontifici molesta fuere: ut igitur dolenti animo suo morem gereret, Constantinæ scribit Augustæ, mense Martio, Indictione XIII. quæ nota est anni DXCV. Maximus, inquit, *contempto me, atque despecto, in audaciam quorumdam secularium hominum, quibus denudata sua Ecclesia præmia multa præbere dicitur, nunc usque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum Jussionem Dominorum noluit.* Quòd se nesciente ordinatum sit Maximus, illud se quidem omittere profitetur; quòd verò *cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit*, ait, à se præteriri haud posse. Subjungit, *Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus Dominus discurrente Jussione præcepit, ut eum venientem cum honore suscipiam: & valde grave est, ut vir, de quo tanta, & talia nunciantur, sùm ante requiri & discuti debeat, honoretur.* Quòd si diutius adventum differat, Maximus in cunctatorem Canonum auctoritatem adhibiturum se testatur. Adventum tamen negavit prorsus Maximus, qui etiam in Paulinum Episcopum, & Honoratum Diaconum vim adhibuisse dicitur:

Greg. l. 4. Ep. 35.

Greg. l. 5. Ep. 25.

Pervenit ad me, quia Paulinus frater & Coëpiscopus meus, & Honoratus Ecclesiæ Salonitanæ Archidiaconus pro eo, quod præsumptioni tuæ noluerunt præbere consensum, graves à te molestias patiantur, ita ut datis fidejussoribus sint constricti, quatenùs eis civitatem vel domos suas egredi omninò non liceat. Cur Romam proficisci Maximus nollet, pro causa metum habuit, ne injuriâ aliquâ violaretur. Fama enim erat, *Malcum Episcopum pro solidis occisum esse.* Itaque excommunicari potius, quàm in urbem contendere maluit. Quam Gregorius pertinaciam ulturus scribit *Sabiniano* Jadertino, ut nec *Maximo* communicet, nec nominis ipsius faciat inter sacra Missarum solemnia mentionem. Eum quoque hortatur, ut qui cum *Maximo* communione aliquando juncti fuerant, Episcopos Romam adducat, ut si congruum videatur, absolvi possint. Hæc mense Maio, Indictione XV. scripta sunt, hoc est, anno DXCVII. Ad annum usque DXCIX. lis ea perduravit, quo tandem feliciter composita est. Quippe eo se tandem Gregorius demisit, ut si coram *Mariniano* Ravennatensi Episcopo, *Castorioque* suo Chartulario, Maximus Sancti Apollinaris ante corpus purgaret Simoniam, quâ postulabatur, injunctâ ob excommunicationem neglectam pœnitentiâ, in integrum restitueretur. Flectit Pontificis animum Callinichus Exarchus, ut mitiorem se in contumacem præberet. Præposito ad causæ cognitionem Mariniano, scribit se quidquid decreverit, libenter admissurum. Castorio quoque post pœnitentiam Maximo tradendam Epistolam misit, quâ redditam sibi pacem intelligeret. Quali verò pœnitentiâ Maximus functus sit, in monumento, quod septimo Gregorianarum Epistolarum libro præfigitur, reperimus. Ex quo verba hæc nostros in Annales transferemus:

Greg. l. 7. Ep. 80. 81. 114.

Lab. Conc. t. 5. 1284.

Maximus *egressus Dalmatias, venit in civitatem Ravennatem ad beatissimum Marinianum Archiepiscopum, & jactavit se tensus intra civitatem in media silice, clamans & dicens, Peccavi Deo, & beatissimo Papæ Gregorio: & actâ pœnitentiâ per tres horas cucurrit Exarchus Callinicus, Castorius Chartularius Ecclesiæ Romanæ cum Archiepiscopo Mariniano, & elevatus cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad sanctum corpus B. Apollinaris, & juravit de omnibus, quæ adversus eum dicta de mulieribus, vel ex schismate Simoniaco fuerant, mixtum se non esse. Tunc revertens Castorius Chartularius, adduxit secum Diaconum ejusdem Maximi, nomine Stephanum, relatorem omnium, quæ à Maximo satisfacta essent.* Acceptis Mariniani de Maximi satisfactione literis, auditâque Castorii, qui ad Gregorium redierat, narratione, illicò Epistolam Maximo Gregorius dirigit, nec non & ad Missas celebrandas pallium, cujus mysteria pandit: *Hujus indumenti honor humilitas atque justitia est.* Sabinianum quoque Episcopum, nec non Honoratum Archidiaconum ei commendat, ne ulla discordiarum vestigia remanerent.

Greg. l. 7. Ep. 130. 165.

VII.

Anno Dom. 594.

Pallium in solemnibus Letaniis negatum Joanni Ravennatensi Gregorius concedit.

Greg. l. 2. Ep. 54. 93.

VII. Concessum, Maximo pallium monet doloris, quem iocussit negatum Joanni Ravennatensi Letaniarum tempore pallium. Anno superiore illicitam Gregorius pallii usurpationem censurâ vexaverat, missis ad Joannem aculeatis literis. Quippe Joannes extra solemnia Missarum pallio usus erat, cùm nempè Litaniæ peragebantur. Quod est à Gregorio improbatum, utpote cum Ecclesiarum disciplina pugnans: *Illud, frater carissime, tibi non putavimus ignotum, quòd penè de nullo Metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus usum sibi pallii vindicasse.* Joanni ergo prohibuerat, ne deinceps vel *in platea* pallium gestaret, vel cum eo *filios Ecclesiæ* in Secretario residens susciperet. Id pro maxima injuria sibi illata Joannes habuit. Itaque & ad Gregorium Epistolam scripsit, ut consuetudinem, si posset, suam tueretur; & *Romani* Exarchi, Præfecti Nobilium civitatis precibus à Gregorio impetrare conatus est, ut Litaniarum quoque tempore pallio uteretur. Ut orantibus pergratum faceret Pontifex, ab *Adeodato* quondam Joannis Diacono quæsitum ivit, nùm Ravennatensium Episcopis moris olim fuerit, in Litaniis pallio uti? Respondit Adeodatus, *Quia nunquam consuetudo fuerit, ut in Litaniis pallio nisi in solemnitate B. Joannis Baptistæ & B. Petro Apostoli, & B. Martyris Apollinaris uterentur.* Id tamen certum Gregorio, exploratumque non erat, quia benè multi testabantur, se nil vidisse ejusmodi. Cæterùm ne Joannem tristitiâ Gregorius afficeret, simulque ut Romani Exarchi, Nobiliumque precibus annueret, id ei largitus est, ut Litanias palliatus celebraret: *Usum pallii donec subtilius veriusque aliquid cognoscamus, in Letaniis solemnibus, id est, die natalitio B. Joannis Baptistæ, & B. Petri Apostoli, & B. Apollinaris Martyris, atque in ordinationis vestræ celebratione concedimus.* Quæ Joanni scripta sunt mense Octobri, Indictione XIII.

Greg. l. 4. Ep. 15.

Pallium Archiepiscopale.

VIII. Cùm in Historia Ecclesiastica pallii mentio frequentissima habeatur, oleum operamque non perdemus, si in assignando pallii & usu & natura paululum immoremur. Pallium à Christophoro Marcello in Ceremonialis Rom. l. 1. sect. 10. sic describitur: *Cura conficiendorum & conservandorum palliorum ad Subdiaconos Apostolicos pertinet, qui ex lana munda & alba illo pacto conficiunt. Sanctimoniales Monasterii S. Agnetis, vel religiosi, qui sunt in illa Ecclesia, offerunt quotannis agnos duos albos, super altare illius Ecclesiæ in die festivitatis Sanctæ Agnetis, dum in Missa solemni cantatur, Agnus Dei; qui agni recipiuntur à duobus Canonicis Ecclesiæ Lateranensis, & ab eis posteà consignantur Subdiaconis Apostolicis, qui agnos ipsos in pascua mittunt, quoad veniat tempus tondendi ipsos agnos opportunum. Ex his agnis lana tondetur, quæ mixta cum alia lana alba, & pariter munda reducitur in filum, ex quo pallia hujusmodi contexuntur, latitudine digitorum trium redactâ in orbem, ita ut humeros Præsulum ambiant? A pectore & renibus particulam pendentem habet pallium, longitudinis palmi, & in extremitatibus laminas plumbeas tenues ad parem latitudinem in fine orbiculatas, nigro serico tectas, insutas supra pendentes particulas, ante & post, & super humeros utrosque. Sic confecta pallia per Subdiacones portant ad Basilicam Principis Apostolorum, & per Canonicos Basilicæ ponuntur super corpora Petri & Pauli Apostolorum sub altari majori, ubi pallia ex more Vigiliis, illa per noctem dimittunt, deinde restituunt Subdiaconi, qui in loco honesto ea conservant.* Pallium à Rabano descriptum, ab illo Christophori Marcelli nonnihil discrepat: *Summo Pontifici, qui Archiepiscopus vocatur, propter Apostolicam vicem pallii honor decernitur, quod genus indumenti Crucis signaculum purpureo colore exprimit, ut ipso indutus Pontifex à tergo, & pectore Crucem habeat, suâque mente dignè de Passione Redemptoris cogitet, ac populo, pro quo Dominum deprecatur, redemptionis suæ signaculum demonstret.* Gemina de pallio Archiepiscopali habet Honorius Augustodunensis in libro, qui *Gemma animæ* inscribitur, à quo etiam mysteriorum monemur, quæ pallium adumbrat: *Archiepiscopus & pallio pollet, ut se Christi passionem populo præferre demonstret. In duabus quippe lineis pallii, antè & retrò est purpureum sanctæ Crucis signaculum, quia Pontifex ex utraque Lege debet proferre Christi Passionis testimonium. Duæ enim lineæ propendentes sunt duæ Leges, Christi Passionem proferentes. Spinulæ, quibus pallium affigitur, sunt clavi, quibus corpus Christi configitur. Circulus, quo Pontifex circa collum circundatur, est torquis aureus, qui legitimè certantibus in præmio datur. Itaque pallium monet Pontificem ferro vitiorum mortificationem; Cruces pallii in mente & corpore Christi imitari Passionem: duæ lineæ, ut sit duabus Legibus per omnia instructus: spinulæ, ut per timorem Dei sit mundo crucifixus: circulus, ut sic præesse studeat, ut torquem coronæ vitæ percipiat.* Ex quibus accurata pallii definitio in mentibus consignatur. Fascia lanea est alba, quæ humeros circuli in speciem amplectitur, ex qua fasciolæ pendent, altera ante pectus, altera inter humeros, quarum utraque rubeâ cruce ornatur. Ea verò fascia trium acicularum aurearum ope connectitur.

Rab. de Inst. Cleri l. 1. c. 23.

Gem. An. l. 1. c. 221.

Nùm vetus Archiepiscoporum pallium novi sit simile?

IX. Existit autem hoc loco quæstio subdifficilis, nùm pallium, quod *Auxanio* Vigilius Papa concessit, quod Joannes Ravennatensis gerebat, quod Gregorius Magnus *Maximo* Salonitano misit, illius simile fuerit, quod Rabanus, Alcuinus, Honorius descripsere, ac Archiepiscoporum in humeris etiamnum renidet. Id nobis sanè persuaderi nequit. Itaque cum doctissimo Petro de Marca, pallium antiquum & longitudine, & formâ, & materiâ ab hodierno dissidere existimamus. Primùm enim fascia tres digitos lata, perabsurdè *pallium* vocatur, quâ appellatione Veteres longius indumentum designabant; nec si temporis lapsu ab antiquo usu descitum est, consequens est, cùm Archiepiscopale pallium primùm institutum fuit, ad insuetas, peregrinasque significationes esse transcursum. Prætereà Græcorum Præsulum pallium fascia non erat cingens humeros, verùm promissum indumentum. Id ex pallio Acacii subtiliter simul & eruditè colligit Petrus Marca: per *Tutum* defensorem damnationis Libellum Felix Acacio miserat. Quem cùm is fretus præsidio Imperatoris suscipere noluisset, coacti sunt *per quemdam ignotum Monachum Acœmetensem, ipsam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda sacra, suspendere in ejus pallio, & discedere.* In demisso indumento id quidem fieri facillimè potuit, in fascia tribus digitis lata, & numeris circumfusa fieri vix potuit. Pallii quoque Græcorum Antistitum longitudinem ostendit Germani Constantinopolitani Patriarchæ ad Anastasium sermo: *Cùm aliquando eum à tergo*

Liberati c. 18.

Zonar. An. l. 15. 108.

sequeretur Anastasius, & ὠμοφόριον, pallium ejus pedibus calcasset, conversus Sanctus Germanus, ne, inquit, festina, Dippum te expectat. Pallium Præsulum Græcorum μανδύας vocatur, quòd fluviis ornatur. Hos Goartius fluvios sic describit: *Ad ejus latera circa ventrem affixa sunt taniola, albi rubrique coloris terna, quibus undique variatur, & adornatur. Taniola illa sunt πόταμοι, de quibus in præsenti, eamque gratiam & scientiam designant, quam intellexit Christus ipse Dominus, dicens, Flumina de ventre ejus fluent.* Legatur Morinus de Ordinat. p. 2. 197. Porrò pallii longitudinem quod attinet, similem & in Græco, & in Latino extitisse, probabiliter satis ex Gregorii verbis ad Joannem Ravennatensem

Greg. l. 4. Ep. 15.

colligimus: *Diacone nostro Constantinopolim scripsi, ut per omnes, qui sub se etiam tricenos & quadragenos Episcopos habent, inquirere debeat: Et sicubi iste usus est, ut in Litaniis cum palliis ambulent, absit ut per me Ravennatis honor Ecclesiæ in aliquo imminui videatur.* Splendidius etiam fuisse pallium videbatur fasciâ eâ laneâ, quâ nunc Archiepiscopales ornantur humeri. Verba sunt Pelagii Papæ Primi ad Sapaudum Arelatensem:

Pelag. Ep. 12.

Usum quoque pallii tibi alacriter affectuoséque concedimus, pariter etiam pallium dirigentes, ut in tanti loci fastigio constitutus, præclaro quoque habitu decoreris. Neque fasciæ lineæ satis conveniunt verba Gregorii Magni ad Syagrium Augustodunensem, cùm pallium ipsi misit:

Greg. l. 7. Ep. 113. c. 147.

Dignum profectò esse credimus, ut cum mentis gravitate, quâ Deo te propitio pollere didicimus, habitus quoque exterioris clarior in te cultus accresceret, præsertim cùm te non ad superflua elationis pompam, sed pro genio, & honore tuæ arbitramur Ecclesiæ petivisse. Quid pompæ aut claritatis sit in lanea fascia, nulli videmus. Cæterùm, cujus coloris fuerit pallium, non satis scimus. Quòd sexto seculo purpureum fuerit, non existimamus: secus in purpureas Præsulum vestes Canonem ejusmodi anno DLXXXIX. Synodus Narbonensis

Narb. c. 1.

non condidisset: *Hoc regulariter definitum est, ut nullus Clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad jactantiam pertinent mundialem, non ad religiosam dignitatem, ut sicut est devotio in mente, ita ostendatur in pectore, quia purpura maximè Laicorum potestate præditis debetur, non religiosis.* Quòd si pallium Pontificum Romanorum, Ravennatensium, Arelatensium purpureum fuisset, talem à Narbonensibus Canonem conditum esse quis credat, quâ superbiæ maculâ ipsorum pallia respersa fuissent. Candida potius fuisse putamus, ut requisitam in Sacerdotibus sanctitatem indicarent, quo etiam colore Cœlites ornati exhibentur. Conjecturæ favent verba Joannis Diaconi in vita Gregorii:

Joan. Diac. l. 4. c. 80.

Pallium ejus bysso candente contextum, nullis acubus perforatum, sic ipsum circa scapulas devolutum fuisse, non autem confixum, sicut vetustissimis musivis vel picturis ostenditur. Lapsu temporis albus pallii color in purpureum mutatus esse videtur, uti ex falsa Constantini donatione intelligitur, quæ ex seculi sui moribus Veterum instituta æstimabat. Sylvestro quippe Pseudo-Constantinus se permisisse dicitur *chlamydem purpuream, atque tunicam coccyneam.*

Pallii usus & antiquitas.

X. De pallii & antiquitate & usu paucis. Primus, ut nostra memoria, cui pallium à Pontifice concessum fuit, Cæsarius est Arelatensis, qui illud à Symmacho impetravit, sexto seculo jam labente. Hinc Vigilius ad Auxanium Arelatensem ea verba dirigit: *Et quia dignâ credimus ratione compleri, ut agenti vices nostras pallii non desit ornatus, usum tibi ejus, sicut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recordationis Symmachus legitur contulisse, B. Petri sanctâ autoritate concedimus.*

Vigil. Ep. 7.

Neque id muneris primùm largiebantur Pontifices Romani absque Principum autoritate, quod & Vigilii ad Auxanium Epistola testatur:

Vigil. Ep. 6.

De his verò, quæ caritas vestra tam de usu pallii, quàm de aliis sibi à nobis petiis debere concedi, libenti hoc animo etiam in præsenti facere sine dilatione poteramus, nisi cum Christianissimi Domini filii Imperatoris, hoc sicut ratio postulat, voluissemus perficere notitia. Ad impetrandum etiam Justiniani consensum, ut sibi pallium gestare concederetur, successor Auxanii *Aurelianus* nuncium miserat. Sed in regiam urbem eundi onere à Belisario liberatus est, qui de Imperatoris consensu literas accepit, uti Vigilius Aureliano significatum ivit:

Vigil. Ep. 10.

Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum, ut glorioso filio nostro Patritio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro laborem ad clementissimum Principem abstulit transeundi, sed mox ut responsum recepit, nobis suis literis indicavit. Quin etiam etsi Mauritio nil juris in Gallias esset, non ante ipsius consensum Gregorius Syagrio Augustodunensi pallium misit, quod & ipsemet testatur in sua ad Brunichildem Epistola:

Greg. l. 7. Ep. 5.

Propter quod & serenissimi Domini Imperatoris, quantum nobis Diaconus noster, qui apud eum responsa Ecclesiæ faciebat, innotuit, prona voluntas est, & concedi hoc omninò desiderat. Cæterùm pallii missio non perpetuum fuit communicati Vicariatus indicium, ut eruditi nonnulli sibi finxere. Joanni Corinthio pallii honorem largitus est Gregorius Magnus absque Vicarii Pontificis dignitate, quæ in Illyrico ad solum Thessalonicensem Episcopum pertinebat. Itaque hæc Græciæ Episcopis nunciat:

Greg. l. 4. Ep. 56.

Epistolam caritatis vestræ, per Andream fratrem, & Coepiscopum nostrum, suscipientes, pallium Joanni fratri nostro Corinthiorum Episcopo nos transmisisse cognoscite. Neque in Gallia Vicarium sibi Syagrium Augustodunensem suffecit Gregorius, quem tamen pallio donavit.

Greg. l. 7. Ep. 113.

Dono Episcopo Messanensi Gregorius pallium concessit.

Greg. l. 5. Ep. 8.

Num etiam Vicariatum? Denique *Maximum* Salonitanum pallio quoque Gregorius decoravit, quem sibi tamen Vicarium non dixit, cùm de ea dignitate ne verbulum quidem ullum habeat in Epistola ad eum missa.

Greg. l. 7. Ep. 130.

Quis verò sibi fingat animo, Gregorium Vicariatu Maximum induisse, nullâ prorsus Vicariatus mentione factâ? Porrò Occidentis in partibus solius Papæ fuit in eo autoritatis apice, quo constitutus erat, Præsules palliatos efficere. Nec ante Gregorii Magni Pontificatum ullus pallium in Gallia gerebat, præter Arelatensem. Itaque haud sincerus apparet Canon sextus Matisconensis Concilii primi: *Ut Archiepiscopus sine pallio Missas dicere non præsumat.* Metropolitanorum nullus anno DLXXXI. quo Concilium Matisconense celebratum fuit, Archiepiscopi nomen habuit: uniusque Arelatensis pallium Præsulis erat. Neque pallio illud ornamenti apponimus, quo Isidorus Pelusiota Episcopos amictos esse prodit:

Isidor. Ep. l. 1. c. 136.

Amiculum, quod Sacerdos humeris gestat, atque ex lana, non ex lino contextum est, ovis illius, quam Dominus aberrantem quæsivit, inventamque humeris suis sustulit, pellem designat. Ut ad brevia veniamus, quibus fas erat uti pallio,

Anno Dom. 594.

Greg. l. 2. Ep. 54.

lio, illis non quovis & loco, & tempore illud gestare permittebatur. Hinc ad Joannem Ravennatensem Gregorii Epistola: *Illud, frater charissime, tibi non putavimus ignotum, quod penè de nullo Metropolitano, in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus usum sibi pallii vindicasse.* Querulo tamen Præsuli Gregorius & in certis Litaniis, & die natali ipsius palliatum incedere concessit. Notus est & eruditis Canon 14. Synodi Constantinopolitanæ IV. *Sancimus ut designati ad superhumeralia gestanda Episcopi, certis statisque temporibus, & locis ea gestent, ne hujusmodi cultu per superbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii.* Pallium cum Vicariatu Pontificis Romani copulatum multa gerenti privilegia tribuebat, quæ recenset Gregorius Magnus in sua ad Virgilium Arelatensem Epistola: *Sicubi longius Episcoporum quisquam pergere fortè voluerit, sine tua Sanctitatis autoritate, ei ad loca alia transire non liceat. Si qua verò inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter Episcopos causa emerserit, qua discerni facilius possit, collectis XII. Episcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, discussâ veritate ad nostrum judicium referatur.* Honore pallii Episcopos ad benè sanctèque vivendum permoveri, docet Zacharias Epistolâ IX. quam Bonifacio Moguntino scripsit: *Quos per unamquamque Metropolim per Provinciam constituisti, hos per tuum testimonium confirmamus, & pallia dirigimus, ad eorum firmissimam stabilitatem, & Ecclesia Dei augmentum ut in meliore proficiant statu. Qualiter enim mos pallii sit, vel quomodo fidem suam exponere debeant hi, quibus pallio uti licentia conceditur, eis direximus, informantes eos, ut sciant, quòd sit pallii usus, & subjectis viam prædicare salutis, & Ecclesiastica disciplina in Ecclesiis eorum in utilitate servetur, & maneat inconcussa, & Sacerdotium, quod in eis fuerit, non pollutum ut anteà fuit, sed mundum & acceptum Deo esse possit.* Porrò non minimum discriminis est pallium Latinorum inter & Græcorum omophorium, uti indicavimus. Sed ea longius persequi nostri nec temporis est, nec instituti.

Greg. l. 4. Ep. 50.

Anno Dom. 595.

ANNO U. C. 1348. PER. JUL. 5308. JUL. 640. DOM. 595. MAURITII 13. 14. CHILDEBERT. 20. *Sol.* 16. B. *Lun.* 7. *Indict.* 13. *Epact.* 11. *Epact. Sol.* 6. P. 3. *April.*

Post Consulatum Mauritii XI.

Agilulfi victoriæ: Romam obsidet: urbis miseria. Gregorius ab Ezechielis explicatione abstinet.

Warnefr. l. 4. c. 8.

I. CIvitati Romanæ terroris multum incussere arma Longobardorum. Ex Italiæ urbibus, quas occupaverant complures, ipsorum se jugo exemerant. Quibus commotus Agilulfus, collectis copiis in rebelles progreditur. Ad historiam narrandam verba nobis sua Warnefridus fœnerabit: *Hâc etiam tempestate Romanus Patritius, Exarchus Ravenna Romam properavit. Qui dum Ravennam revertitur, recepit civitates, qua à Longobardis tenebantur, quarum ista sunt nomina: Sutrium, Polimarium, Horta, Tudertum, Ameria, Perusia, Luceolis, & alias quasdam civitates. Quod factum cùm Regi Agilulfo nuntiatum esset, statim Ticino egressus, cum valido exercitu civitatem Perusum petiit: ibique per dies aliquot Maurisionem Ducem Langobardorum, qui se Romanorum partibus tradiderat, obsedit, & sine mora captum, vitâ privavit. Hujus Regis adventu in tantum B. Gregorius Papa exterritus est, ut ab expositione Templi, de quo in Ezechiele legitur, desisteret.* Non immeritò & sibi, & Romæ Gregorius timuit, cùm Agilulfus urbi immineret. Homelias in Ezechielem suas Gregorius scribebat, recitabatque, cùm auditur rumor, ad urbis obsidionem Agilulfum festinare, Padumque trajecisse. Terribile nuntium ab incepto labore Gregorium non revocat. Majoreque animi constantiâ & firmitudine præditus fuit, quàm olim fuerat Hieronymus, qui cùm dictaret in Ezechielem Commentaria, ubi audivit urbem Gothis captam esse, silentium sibi imposuit: *Diu tacui, sciens tempus esse lachrymarum.* Hæc Marcello & Anapsychiæ scribit ipsemet Hieronymus, Ep. 82. Vocalis verò fuit Gregorius, in maximo saoè periculo constitutus. Recitatâ verò Homeliâ in Ezechielem XXII. sic peroravit: *Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessavero, quia sicut omnes cernitis, nostra tribulationes excreverunt. Undique gladiis circumfusi sumus, undique imminens mortis periculum timemus.* Porrò etsi urbs Barbarorum in potestatem non venerit, furorem tamen eorum Romani complures experti sunt. Qua de re dolorem Mauritio suum sic Gregorius exponit: *Corruptâ pace de Romana civitate milites ablati sunt. Et quidem alii ab hostibus occisi, alii verò Narnia, & Perusii positi, & ut Perusium teneretur, Roma relicta est. Post hoc plaga gravior fuit adventus Agilulfi, ita ut oculis meis cernerem Romanos, more canum, in collis funibus ligatos, qui in Franciam ducebantur venales.* Porrò Agilulfus ubi Ticinum rediit, non alienum à pace se præbuit, si ei satisfieret. Quod postquam Gregorio notum fuit, Severo Scholastico scribit, persuadeat Exarcho, cum Rege pacem inire.

Anno Dom. 595.

Greg. l. 4. Ep. 31.

Gregor. l. 4. c. 29.

Joannis Ravennatensis mors. Quis fuerit?

II. Amplam fusamque nostris Annalibus materiam gesta Gregorii præbent, quorum præcipua narrabimus. Joannes Ravennatensis ille Præsul, qui de pallio in Litaniis gerendo tot fluctus moverat, pompæ suæ gloriam extinguit in sepulchro. Vir fuit honorum cupidissimus, cujus & ambitioni notam inussit Gregorius in sua ad Castorium Epistola: *Sicut scis,* inquit, *idem vir multum præsumptor exstitit, & multa sibi per superbiam conabatur arrogare.* Erant tamen Joanni dotes animi nonnullæ. Multum charitatis ostendit Castorio Præsuli, quem studuit *visitare, & eum postmodum pro excrescenti molestia corporis in Ravennati urbe suscipere.* Quo facto, laudes à Gregorio sibi comparavit. Sed & miseris facillimè succurrebat. Itaque cùm Gradensis civitas, quæ trium Capitulorum defensioni se addixerat, vastata fuisset, laborantibus egestate civibus, Gregorii imploravit auxilium. Vitia ipsius nonnulla perstrinxit Gregorius, quòd animo non satis candido esset, quòd mordaciter loqueretur, quòd de absentibus obloqueretur, quòd servis suis dum furebat, turpia crimina imponeret, quòd Clericis suis se dominum exhiberet. Joanni tamen amicitiâ Gregorius conjunctus erat, qui & ei libros de Cura Pastorali nuncupavit. Ipsius obitum luxisse se testatur Gregorius in sua ad Castorium Notarium Epistola: *Nimis nos Joannis fratris & Coëpiscopi nostri mors cognita contristavit, maximè quòd civitas illa hoc tempore amisit Pastoralis Curæ solatium.* Itaque ad fabulas relegandum, quod Sigonius, Panvinus, aliique eruditi scripto man-

Greg. l. 5. Ep. 33.

Greg. l. 2. Ep. 22.

Greg. l. 2. Ep. 52.

Greg. l. 4. Ep. 15.

Greg. l. 4. Ep. 33.

datum, Joannem Manichæorum errore corruptum, Severum Aquileiensem coëgisse, ut huic sectæ nomen daret. Plurimas Joannes Epistolas scripsit, quarum una à temporis injutia vindicata fuit. Gregorio ea dirigitur, à quo vexatus fuerat, ob usum pallii in Litaniis, & concessam mappularum Presbyteris & Diaconis gerendarum facultatem. Quod sic excusat: *Quoties ad Episcopatus ordinationem seu responsi Sacerdotes, vel Levita Ravennatensis Ecclesia Romam venerunt, omnes in oculis sanctissimorum decessorum vestrorum, cum mappulis, sine reprehensione aliqua procedebant.* Ut modestiam tamen suam ostenderet, ab iis se ritibus abstinuit, donec scriptis Pontificiis eorum sibi usus permitteretur. Joanni de Romanis civibus unus, nomine *Marinianus* succedit, cui pallium Gregorius misit.

Greg. l. 2. Ep. 55 94.

Gregorius ob Occumenici titulum in Joannem Constantinopolitanum invehitur.

III. Excanduit Gregorius in Joannem Constantinopolitanum, qui decessorum more, Patriarchæ Occumenici titulum sibi vindicabat. Indignationi occasionem præbuere Joannis, ipsius de Joannis Presbyteri negotio mox referendo, literæ, *in quibus se penè per omnem versum οἰκουμενικὸν Patriarcham nominaret.* Eo titulo supra modum offensus Gregorius, quem hactenùs verbo duntaxat improbaverat, scriptis nunc coarguere voluit, quæ Imperatori, quæ Augustæ, quæ Patriarchis, quæ Joanni ipsi dirigit. Mandat ergo Imperatori, ut fastum prohiberet. Nec obscurè verbis asperis in Joannem invehitur: *Ossa jejuniis atteruntur, & mente turgemus: corpus despectis vestibus tegimus, & elatione cordis purpuram superamus. . . . Quis est iste, qui contra statuta Evangelica, contra Canonum Decreta novum sibi usurpare nomen præsumit? . . . Sed absit à cordibus Christianorum nomen istud blasphemia, in quo omnium Sacerdotum honor adimitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur. Certè pro B. Petri Apostolorum Principis honore per venerandam Chalcedonensem Synodum Romano Pontifici oblatum est, sed nullus unquam hoc singularitatis nomen assumpsit.* Hæc, quæ tam confidenter Gregorius narrat, de oblato scilicet à Patribus Chalcedonensibus Leoni *Patriarcha universalis* titulo, ubi legerit, prorsus ignoramus. In Actis Synodi ea nusquam reperiri, certè certòque scimus. Quòd si *Patriarcha Occumenici* titulus nomen est blasphemiæ, uti Gregorius putat, quod genus hominum fuere Chalcedonenses illi, qui Leonem blasphemiæ titulis induere voluerunt? Hæc sanè non consentiunt. Constantinæ quoque Augustæ Gregorius significat, sibi *triste* à Mauritio scriptum fuisse, dum jubet, ut pacem cum Joanne colat: *Triste tamen valde est, ut patienter feratur, quatenùs despectis omnibus, prædictus frater & Coepiscopus meus, solus conetur appellari Episcopus.* Eulogium quoque Alexandrinum, nec-non Anastasium Antiochenum scriptis commovet suis Joannis in titulos. Repetit quæ de oblata Leoni à Concilio Chalcedonensi, Patriarchæ Occumenici appellatione dixerat: *Venerandæ mihi vestra Sanctitas novit, mihi per Sanctam Chalcedonensem Synodum Pontifici Sedis Apostolica, cui Deo disponente servio, hoc universitatis nomen oblatum est.* Credant hæc Romani Pontifices, non nos, qui tenemus Chalcedonenses æquasse Constantinopolitanorum & Romanorum Antistitum privilegia. Non inficias quidem imus, quin in multis Libellis Leoni, & Chalcedonensi Concilio oblatis Leo *universalis* titulo ornatus fuerit: qua de re plurima exempla extant in Actione tertia. Theodori Diaconi in Libello legitur: *Sanctissimo & Deo amantissimo & universali Patriarcha Magna Roma Leoni.* Similiter Ischyrionis Diaconi in Libello reperitur, *Universali Archiepiscopo Magna Roma Leoni.* Aliud verò est, titulum illum à Synodo Chalcedonensi oblatum esse, & à Leone repudiatum. Leonis certè Legati Libellos supplices non rejecere, cui titulus ille præfigebatur, nec mutari eum præcepere. Patriarchas etiam Gregorius monet, ne Episcopum ullum titulo Occumenici afficiant: *Sanctitas vestra in suis Epistolis neminem unquam universalem nominet, ne sibi debitum detrahat, cùm alteri honorem offert indebitum.* Ipsum quoque Joannem scripto Gregorius adit, ut titulum Occumenici exuere, illi persuadeat. Narrat, se hactenùs *nudo sermone* per *Sabinianum* responsalem suum Joanni significasse, ut superbum titulum deponeret: *Et si emendari noluit; eum*, inquit, *cum fraternitate vestra celebrare prohibui, ut Sanctitatem vestram prius sub quadam verecundia reverentia pulsarem. . . .* Et sub finem Epistolæ subjungit: *Ego itaque per responsales meos, semel & bis verbis humilibus hoc, quod in tota Ecclesia peccatur, corripere studui, nunc per me ipsum scribo.* Epistola data est *Kal. Januarii, Indict. 13.* Ea quoque de causa Responsali suo literas dirigit, quibus nonnihil negligentiam ejus perstringit: *Miror autem quomodo* (Joannes) *dilectionem tuam fallere potuit, ut permitteres Domno Imperatori persuaderi, quatenùs ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneret, ut cum eo pacem habere debuissem.* Calliditati Joanni id omne ascribit, ut aut tituli confirmationem haberet; aut si negaretur, Imperator in Gregorium commoveretur. Hæc est illa Gregorii cum Joanne controversia, quam tragicè admodum, magnoque animi æstu Pontifex tractavit, quasi de Ecclesiæ salute actum fuisset. Hinc vehementes illæ exclamationes: *O tempora! ô mores! Ecce cuncta in Europæ partibus Barbarorum juri sunt tradita, destructa urbes, eversa castra, depopulata Provincia, nullus terrarum cultor inhabitat: saviunt & dominantur quotidie in necem fidelium cultores Idolorum, & tamen Sacerdotes, qui in pavimento & cinere flentes, jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & novis ac profanis vocabulis gloriantur.* At clamet licet Gregorius, & mare cœlo confundat, controversia nihili fuit, cùm nec titulus Occumenici Constantinopolitanis Præsulibus novus esset, nec eo cæteris Ecclesiæ Præsulibus suus Episcopatus eriperetur. Eo titulo Primatus honoris, non potentiæ in cæteros orbis Præsules Joanni ascribebatur. Et quod Gregorium fugit, Pontifices Romani titulo *universalis* ornabantur. Epistolæ 54. Leonis ad Martianum titulus hic est: *Leo Episcopus Romana & universalis Ecclesia Martiano Augusto.* Et in Epistola 65. *Leo Romana & universalis Ecclesia Episcopus Eudoxia Augusta.* Similibus etiam titulis Hormisda decoratus fuerat. Quid miri Regiæ urbis Episcopum Occumenici affici titulo, quo Academiæ Constantinopolitanæ Præfectus fulgebat, teste Zonarâ: *Domus erat in Basilica, proximè forum ærarium Regia, in qua multi Codices, & humana & generosioris ac divina sapientia asservabantur, ab antiquis temporibus ei ad habitandum tributa, qui eruditione excelleret, quem Occumenicum Doctorem appellabant.*

Greg. l. 4. Ep. 39.

Greg. l. 4. Ep. 32.

Greg. l. 4. Ep. 34.

Greg. l. 4. Ep. 36.

Greg. l. 4. Ep. 38.

Greg. l. 4. Ep. 39.

Greg. l. 4. Ep. 32.

Zon. l. 15. cap. 3.

IV.

Synodus Romana Præside Gregorio.

IV. Res Joannis Presbyteri, quarum causâ Joannes Patriarcha literas Gregorio miserat, quæ ipsum commoverant, in Synodo Romana tractantur. Tempus Concilii hujus ipsius gesta continent: *Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, temporibus piissimi ac serenissimi Dominorum, Mauritii & Tiberii & Theodosii Augustorum, ejusdem Domini Imperatoris Mauritii anno* XIII. *Indictione* 13. *quinto die mensis Julii.* Temporum certissima hæc criteria intemerata esse non patitur Baronii Binniique Chronologia, *decimum* tertium Mauritii in *decimum* mutantium. Quâ corruptione ἀσυγκλώςω connectuntur. Cùm anni Mauritii Indictionum curriculis penè respondeant. Anno igitur Mauritii non *decimo*, sed XIII. labente & eâdem Indictione Concilium Romanum celebratur. Interfuere Episcopi XXII. *Gregorius*, Synodi Princeps, *Marinianus* Ravennensis, *Paulus* Nepesinensis, *Joannes* Surrentinus, *Gratianus* Nomentanus, *Joannes* Falerinus, *Agnellus* Tarracinensis, *Romanus* Bleranus, *Dominicus* Centumcellensis, *Pelagius* Agnaninus, *Felix* Portuensis, *Joannes* Veliternensis, *Candidus* Fulginiensis, *Luminosus* Ferentinus, *Baldinus* Rosellanus, *Secundinus* Tauromeniensis, *Martianus* Farensis, *Homobonus* Albanensis, *Dominicus* Ultriculanus, *Constantius* Narniensis, *Fortunatus* Neapolitanus, *Anastasius* Tiburtious, *Proculus* Prænestinus. Presbyteri quoque adfuere numero XXXIII.

Error Baronii.

Canones Synodi Romanæ Præside Gregorio.

V. Canones sex Synodus constituit. I. Diaconi omisso cantu solum Evangelicæ Lectionis officinm inter Missarum solemnia exolvant. Psalmi verò, & reliquæ Lectiones per Subdiaconos, vel si necessitas fuerit, per minores ordines exhibeantur. II. Non Laici modò, sed quidam etiam ex Clericis, vel etiam ex Monachis electi ministerio Cubiculi Pontificalis obsequantur, *ut eu visione sedula exemplum profectus sumant.* III. Clericorum morem improbat, qui fisci more patrimoniis, quorum Rectores erant, titulos imponebant: *Si quis Ecclesiasticorum unquam titulos ponere, sive in rustico, sive in urbano prædio suâ sponte præsumpserit, anathema sit.* Si Præpositus Ecclesiæ id emendare neglexerit, ipse etiam anathema sit. IV. Invaluerat mos, ut defunctorum Paparum corpora dalmaticis tegerentur, quas pro sanctitatis reverentia populus sibi dividendas sciodebat. Gregorius ergo id constituendum proponit: *Ut feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur.* Si Presbyterorum, aut Diaconorum quis id curare neglexerit, anathema sit. V. *Pro ordinatione, vel pallio, seu chartis, atque pastello* neque ordinandus, neque ordinatus aliquid solvat. VI. *Quisquis ex juris Ecclesiastici, vel secularis militia servituto ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in Laico habitu constitutus.*

Lab. Conc. t. 5. 1200.

Joannes Chalcedonensis in Synodo Romana absolvitur. De Anastasio Monacho.

VI. In ea quoque Synodo causa Joannis Presbyteri tractatur. De Ecclesiæ Chalcedonensis Sacerdotibus unus Joannes nefandæ Marcionitarum hæresis accusabatur. Qua de causa dignitate suâ anno DXCII. motus fuerat. Quin etiam & sibi persuasit Baronius, & nobis etiam persuadere voluit, Joannem fustibus cæsum fuisse. Verba sunt eminentissimi Purpurati: Joannes *Presbyter ille Chalcedonensis Ecclesiæ, licet Catholicus esset, per Joannis Judices impositis verberibus, fuerat uti Hæreticus condemnatus.* Fallitur tamen Baronius. Alius à Joanne Presbytero fustibus vexatus est, testemque ipsummet Gregorium damus, qui Joanni Constantinopolitano hæc scribit: *De causa enim reverendissimi viri Joannis Presbyteri scripseram, atque de quæstionibus Monachorum Isauriæ, quorum unus in Sacerdotio positus, in Ecclesia vestra fustibus cæsus est.* Extra dubium est, Anastasium Presbyterum illum fuisse, qui cæsus est: Monachus erat *Monasterii Domini Sancti Mile, cui est vocabulum Tamnaco, quod est in Provincia Lycaoniæ constitutum.* De eo Anastasio hæc habet Gregorius: Dum de te *contraria integræ fidei fuisset orta suspicio, ut professionis tuæ potuisset integritas apparere ad Apostolicam Sedem, cui præsidemus, elegisti recurrere, asserens etiam te corporaliter verberatum, aliqua injustè ac violenter egisse.* Cum ad Gregorium tam Joannes Presbyter, quàm Isaurienses Monachi perfugissent, Pontifex anno DXCIII. Indictione XI. geminis Constantinopolitanum Patriarcham literis adiit. Nullas tamen ab eo literas accepit. Tandem rupto silentio Joannes Patriarcha Epistolam Gregorio mittit: *Rescripsit mihi, sicut ex nomine Epistola agnosco, sanctissima fraternitas tua, quia nescieris de qua causa scripserim.* Currente anno Joannes in Romana Synodo absolvitur, quod & Imperatori & Joanni Constantinopolitano Gregorius nunciatum voluit. Imperatorem sic alloquitur: *Relatis in Concilio, quæ contra Joannem Chalcedonensis Ecclesiæ Presbyterum acta sunt, simul & sese judicati, majorem illum injustitiam sustinuisse cognovimus, quippe quem clamantem se, atque monstrantem Catholicum esse, non reatus culpa, sed diu accusatio incerta contrivit in tantum, quia accusatores ipsius Marcionistarum quam commemorabant hæresim, se nescire apertâ responsione professi sunt. . . . Sed ne dicta eum saltem lacerare potuisset opinio, Libellum fidei protulit, in quo se patenter ostendere fidei rectæ professorem studuit, & sequacem.* Decreto igitur Synodi Joannis erroris accusatione liberatus in integrum restituitur. Itaque profusissimis Imperatorem precibus Gregorius rogat, ne innocentem diutius affligi permittat, eumque potius favoris sui auxilio cingat. Gemina penè Joanni Patriarchæ nunciat: *Libellum, quem delegatis à vobis Judicibus obtulit, rectæ fidei per omnia sinceritati concordat: ea propter eorumdem Judicum reprobantes sententiam, nostrâ eum definitione Catholicum, & ab omni hæretico crimine liberum esse, Christi Dei Redemptoris nostri misericordiâ & gratiâ revelante denuntiavimus.* Theoctisto quoque, qui Imperatori cognatus erat, Joannis Presbyteri commendat innocentiam. De causa verò Anastasii, & Monachi & Presbyteri, quem fustibus in Ecclesia cæsum fuisse diximus, Narsi hæc Comiti scribit Gregorius: *Caritas vestra sollicitudinem nostræ opinionis habens, scribere studuit, quid de illo Codice, qui contra Anastasium Presbyterum transmissus est, sensi. Quem nos ex parte aliqua subtiliter percurrentes, in Manichæi invenimus dogma cecidisse. Sed is, qui loca esse hæretica signo contrà posito ostendit, ipse quoque in Pelagianam hæresim labitur.* Porrò cùm hæresis suspicione Anastasius laboraret, Gregorio Libellum obtulit, quo quinque Synodos se suscipere professus est; Codicem etiam penes eum inventum, qui virus erroris continebat, & rejecit, & ab eo legendo temperare pollicetur. Quo facto, & erroris purus à Pontifice declaratur, & in Monasterium redire suum permittitur. Hæc mense

Error Baronii.

Bar. An. 595. n. 53.

Greg. l. 5. Ep. 64.

Greg. l. 4. Ep. 52.

Greg. l. 5. Ep. 16.

Greg. l. 5. Ep. 15.

Greg. l. 5. Ep. 14.

Greg. l. 5. Ep. 64.

mense Augusto anni 596. sunt Anastasio concessa.

Mors Joannis Constantinopolitani: ejus virtutes & scripta.

VII. Cæterùm Gregorii de Joannis Presbyteri absolutione ad Joannem Patriarcham Epistola in ipsius manus non pervenit. Fato quippe functus erat, cùm in urbem Regiam allata est. Vir fuit frugalitatis amantissimus, & erga pauperes munificentissimus. Inter egregia ipsius facinora illud à Nicephoro maximè celebratur. Ut egentibus auxilio esset, ab Imperatore talenta mutuò non pauca sumpserat, datâ syngraphâ. Postquam ia è vita migravit, Mauritius Antistitis facultates requirens, paupertatem eum maximam consecutum esse reperit: eximiamque virtutem miratus, syngrapham statim discerpit: *Et lectulum ejus ligneum, qui in bonis ejus repertus est, & amiculum laneum, tenue admodum, nec non penulam quandam deformem in aulam Imperialem inferri jussit, eaque rebus omnibus prætulit, & jejuniorum solemni tempore deinceps, lectis ex auro & lapillis pretiosis concinnatis, sericisque vestibus, & aliis imperialibus deliciis valedicto, ligneo Præsulis ejus toro noctibus totis usus est, gratiam quandam divinam ex eo se consecuturum existimans.* (*Niceph. l. 18. c. 34.*) Gregorius Magnus Joannem vehementius insultarat, scribens ad Constantiam Augustam: Sunt, *qui veste quidem despecti sunt, sed corde tument; & quasi in hac mundo cuncta despiciunt, sed tamen ea, quæ mundi sunt, simul cuncta adipisci quærunt*: ille ipse Gregorius defuncto cumulatè satisfecit in sua ad Mauritium Epistola, ubi Joannem pro *sanctæ memoriæ viro* habet. (*Greg. l. 6. Ep. 6.*) Obiit Joannes quarto Nonas Septembris, cùm Ecclesiam ad annos tredecim, menses quinque administrasset, à XII. scilicet Aprilis anni DLXXXII. ad usque secundum Septembris. Itaque Baronii Chronologia non est accurata, supremum Joannis diem anno DXCVI. assignantis. (Error Baronii. *Bar. Ann. 596. n. 1.*) Egregiè etiam fallitur, dum Episcopatus Joannis curriculum includit decennio. Fons erroris est malè assignatum imperii Mauritii initium, quod in anno DLXXXVI. collocavit. Est autem certissimum, eodem prorsus anno & Mauritium purpurâ, & Joannem infulâ ornatum esse. Imperium verò Mauritius adiit anno Domini DLXXXVIII. Scriptis nonnullis Joannes famam posteris suam commendavit. Ediderat de sacramento Baptismatis librum ad Leandrum Episcopum Hispalensem, in quo de trina mersione Patrum sententias retulit. Periit tractatus ille temporis injuriâ. Librum quoque Pœnitentialem confecit, quem Morinus luci donavit. Scripsit & Homelias quasdam, quæ Chrysostomi Operibus vulgò inseruntur.

Cyriacus Constantinopolis Episcopus creatur: ejus virtutes.

VIII. Joanni Jejunatori, cui secundo Septembris justa solvimus, Cyriacus successor datur. De quo legitur in Chronico Alexandrino: *Sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcha factus est Cyriacus Presbyter & Oeconomus.* Præfuit annos duodecim, quos absolvit anno Dom. DCVI. die Octobr. XXIX. Errat tamen Chronicum in Indictione, quæ non XII. sed XIII. dici debuit. Nonnisi post aliquantum moræ Cyriacus decessori suffectus est, teste Gregorio, qui sic Imperatorem compellat: *Non enim parva patuit esse mercedis, quòd Joanni sanctæ memoriæ de hac luce substracto ad ordinandum Sacerdotem pietas vestra diu hæsitavit, tempus paulò longius distulit, cum metu omnipotentis Domini consilium quæsivit.* (*Greg. l. 6. Ep. 6.*) Non ignotus erat Gregorio Cyriacus, quem sua pietas in urbe regia versanti commendaverat, quod Pontifex ipse scriptum reliquit in sua ad Cyriacum Epistola: *Dudum dum in urbe regia responsa Sedis Apostolicæ facerem, bona vestræ Sanctitatis agnovi.* (*Greg. l. 6. Ep. 5.*) Consultus erat Ecclesiastici regiminis, prudentiâ mansuetudineque præditus. Quas in eo virtutes Gregorius amavit, & laudibus etiam extulit: Cyriacus *hanc mihi præcipuè Ducum suæ magnitudinis probationem dedit, quod in tam multis dispensationis Ecclesiasticæ causis occupatus, tranquillum cor inter turbulentas frequentias tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit.* (*Greg. l. 6. Ep. 7.*) Constantinopolitanos extulit lætitiâ Cyriaci ad Patriarchatum electio, ac tantò magis, quantò diu satis ipsorum Ecclesia orba Præsule in luctu & mœrore jacuerat. Itaque præ gaudio dum ordinabatur, excitati sunt ad canendum, *Hæc est dies, quam fecit Dominus; exultemus, & lætemur in ea.* Quam immoderatam exultationem improbavit Gregorius scriptis ad Mauritium Patritium, Domitianum & Elpidium Episcopos literis: *Magna lætitia in immoderatam ejusdem fratris mei laudem vos rapuit. Nam hunc sicut Solem in Ecclesia apparuisse dixistis, ita ut cuncti clamaretis, Hæc dies, quam fecit Dominus; exultemus, & lætemur in ea.* (*Greg. l. 6. Ep. 7.*) Itaque Chronologia Baronii non videtur accurata, dum Cyriaci creationem anno Dom. 596. alligat, unde ipsius Episcoparum justo breviorem fecit, quem annorum decem cum mensibus aliquot includit spatio.

Cyriacus nuncios Gregorio mittit. Gregorii de Confessione ipsius judicium. Titulum damnat Oecumenici.

IX. Postquam in Sede Constantinopolitana *Cyriacus* collocatus est, Gregorium Presbyterum, Theodorumque Diaconum in urbem misit, qui ipsius Confessionem de more Pontifici Romano oblatum irent. In ea damnabantur Hæretici, quos Oecumenica Concilia anathemate percusserant. Quod ut accuratius fieret, complurium errantium nomina Confessioni fidei suæ Cyriacus inclusit. In illis numerabatur *Eudoxius*, de Semi-Arianorum grege, qui Ecclesiam Antiochenam seculo quarto invaserat. Ad Eudoxii nomen Gregorium incessit admiratio. Summo Ecclesiæ Pontifici ignotus erat Hæreticus, cujus nomen in Veterum monumentis se non reperisse testatur: *Cùm recta à vobis fides veraciter & subtiliter sit prolata inter eos, quos per sanctissimos generales Synodos damnandos esse censuistis, Eudoxium quemdam vos damnasse reperimus, cujus nomen neque in Latina lingua, neque in Synodis, neque in libris beatæ memoriæ Episcoporum Epiphanii, Augustini & Philastrii, quos contra Hæreticos præcipuè disputasse novimus, positum reperimus.* (*Greg. l. 6. Ep. 4.*) Quin etiam Cyriaci in recensendis Hæreticis diligentia Gregorio probata non fuit. Plures referre debuit; *si qui extra sanctas Synodos per Patrum scripta damnantur*, eos omnes memorare voluit, *Eudoxius* verò omittendus fuit, si quos Oecumenica Concilia respuunt, nominandos esse credidit. Illud verò admirationem efficit, quod Gregorio ignotus fuerit Eudoxius, qui Germaniciâ relictâ Antiochenum Episcopatum invaserat, eoque postmodum spreto, Constantinopolitanæ urbis ab Acacianis Præsul constitutus erat. (*Socr. l. 2. c. 43.*) Romæ versabatur Eudoxius, cùm auditâ Leontii morte, de usurpanda Antiochena Ecclesia ad eam subinde properaverat. Hinc justa peculiarisque Cyriaco causa fuit, cur in sua Confessione nomen Eudoxii poneret, qui imperante Constantio regiæ urbis Episcopum egerat. Est præterea, quod tamen negat Gregorius, Eudoxii mentio apud Epiphanium verbis ejusmodi: *Obtinuere tamen postmodum Eudoxius & Georgius,* (*Epiph. Hæres. 7 n. 13.*)

gius Alexandrinus. Meminit & Eudoxii Athanasius, Oratione primâ contra Arianos, p. 290. *Eudoxius & Basilius patrocinio impietatis ad istas fortunas subvecti.* Neque volvente anni circulo Gregorius de Eudoxio magis instructus est: utpote qui Eulogio scriberet & Anastasio: *Et Canones quidem Constantinopolitani Concilii Eudoxianos damnant: sed quis fuerit eorum Autor Eudoxius, minimè dicunt. Romana autem Ecclesia eosdem Canones, vel gesta Synodi illius hactenùs non habet, nec accipit.* Verùm quis esset Eudoxius, Gregorium tandem Eulogius docuit, cui gratias agit, quòd sibi ea de re satisfecerit. Cæterùm facta à Cyriaco Eudoxii mentio Gregorio in levi habebatur, præ Oecumenici titulo, quo decessoria ad exemplum Cyriacum ornatum iri, non immeritò suspicabatur. Ad eum itaque scribit verbis ejusmodi: *In hoc Sacerdotes vos esse recognoscimus, si repulsâ vanitate verborum, sanctitatis locum cum sancta humilitate teneatis. Ecce enim in nefandi appellatione nominis scandalizati sumus, & non minimas querelas servamus in mente, & premimus in voce.* Hanc Epistolam imminente hyeme Gregorius & Theodorus Constantinopolim attulerunt. Minæ tamen Pontificia non impedimento fuere Cyriaco, quominùs Oecumenici Patriarchæ titulo uteretur.

Greg. l. 6. Ep. 31.
Greg. l. 7. Ep. 30.
Greg. l. 6. Ep. 4.

Virgilio Arelatensi & pallium, & vices suas tradit Gregorius.

X. Quid in Gallia gestum sit, paucis nunc memoremus. Virgilio Arelatensi Childebertus pallium optaverat. Petenti Regi Gregorius id negatum noluit. Quod & Virgilio significat: *Quod verò in eis* (Epistolis) *juxta antiquum morem usum pallii, ac vices Sedis Apostolicæ postulasti, absit, ut aut transitoriæ potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum in vicibus nostris ac pallio quæsisse te suspicer. Sed quia cunctis liquet, unde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cùm priscam consuetudinem Sedis Apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesiæ recurrit. Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vobis quidquam de debito honore subtrahere, aut præcellentissimi filii nostri Childeberti Regis petitionem contempsisse videamur.* Mandat etiam, ut Simoniacam labem, quâ & Germaniæ, & Galliarum Ecclesiæ laborare ferebantur, omni ratione prohibeat, neque patiatur Laicos, *qui defunctis Episcopis tonsurantur, & fiunt subitò Sacerdotes.* Data est Epistola VI. Junii. Galliæ Præsules Gregorius monitum ivit, quid honoris Virgilio contulisset, ut ei morem gererent. Scilicet ut vocati ad Synodum veniant, vel si necessitate aliquâ prohibeantur, loco suo Presbyterum, vel sanè Diaconum dirigant, nec ad longinquas loca sine illius autoritate pergant. Data est Epistola XI. Augusti. Similiter Childeberto Regi scribit, se precibus ipsius annuentem, & partes suas, & pallium Virgilio concessisse. Vicissim monere se, ut Arelatensi Præsuli faveat prohibendo, ne quis vel datis muneribus, vel repentè de Laicorum grege Episcopus crearetur. Honestam sanè postulationem, nomineque Gregorii, quod Pontifex gerebat, dignam. Scripta est Epistola XII. Augusti.

Greg. l. 4. Ep. 50.
Greg. l. 4. Ep. 52.
Greg. l. 4. Ep. 53.

Gregorius fidem Childeberti laudat. Pium Regis Edictum.

XI. Eodem anno Childeberti fidem Gregorius magnis laudibus extulit, verbis sanè pulcherrimis: *Quantò cæteros homines regia dignitas antecedit, tantò cæterarum gentium regna regni vestri profectò culmen excellit. Esse autem Regem, quia sunt & alii, non mirum est, sed esse Catholicum, quod alii non merentur, hoc satis est.* Quænam verò sit Principum gloria in administrandis Rebus publicis, optimè describit: *Tunc verò Regi Regum, id est, omnipotenti Domino amplius placebit, si potestatem suam restringens, minus sibi licere crediderit, quam potest.* Commendat ei Candidum Presbyterum, quem patrimonio S. Petri in locum Dynamii Patritii præficiebat. Ei regendo Dynamius Gregorii precibus invigilarat; aliis verò curis distractos, patrimonio Apostolico amplius vacare non poterat. Regem quoque obsecrat, si damni aliquid B. Petri rebus est irrogatum, ut ipsius potentiâ atque justitiâ abusus emendentur. Quò magis verò Childeberti favorem sibi conciliet, *claves Sancti Petri, in quibus de vinculis catenarum ejus inclusum est,* ipsius excellentiæ mittit. Brunichildi quoque *Candidum* commendat Presbyterum, eamque laudat à recta Childeberti institutione, quâ factum, *ut cuncta gentium regna præcelleret, quippe qui earumdem gentium Creatorem & purè colit, & veraciter confitetur.* Gregorii laudibus non prorsus indignum se Childebertus ostendebat. Pridie Kal. Martii, labente anno Decretum Coloniæ promulgarat, in quo multa sunt ad pietatem & æquitatem tuendam idonea. Capite V. sancit, ut homicida *nullo pretio redemptionis se redimat, aut componat.* Capite VII. de furibus jubet, *ut si quinque, aut septem bonæ fidei homines, absque inimicitia interposita, criminosum eum sacramenti interpositione esse dixerint, quomodo sine lege involavit, sine lege moriatur.* Capite XIV. diem Dominicam religiosè custodiri jubet: *De die Dominico similiter placuit observare, ut si quiscunque ingenuus, excepto quod ad coquendum, vel ad manducandum pertinet, opera alia in die Dominico facere præsumpserit, si Salicus fuerit, solidos XV. componat; si Romanus, septem & dimidium; servus verò aut tres solidos reddat, aut de dorso suo componat.*

Greg. l. 5. Ep. 6.
Greg. l. 5. Ep. 5.
Capit. Balux. 18.

ANNO U. C. 1349. PER. JUL. 5309. JUL. 641. DOM. 596. MAURITII 14. & 15. CHILDEBERT. 21. *Sol.* 17. A. G. *Lun.* 8. *Indict.* 14. *Epact.* 22. *Epact. Sol.* 7. I. P. 22. *April.*

ANNO DOM. 596.

Post Consulatum Mauritii XII.

Priscus revocatur Legatum: Chagano Theodorum mittit: ejus virtutes.

I. INfensus Prisco Mauritius, revocato Petrum fratrem suum sufficit, quæ mutatio rebus Imperii usui non fuit. Cæterùm ut sui desiderium relinqueret Priscus, Petri ante adventum Istrum superat. Quod miratus Chaganus, Prisco Oratores misit, quæsitum, cur flumine transmisso prædas ageret. Vicissim Legatum Chagano *Theodorum* Medicum Priscus dirigit. Magnæ vir prudentiæ Theodorus erat, cui scriptæ ad ipsum Gregorii Epistolæ celebritatem addidere. Hic est ille Theodorus, quem anno DXCIII. Pontifex rogarat, ut gratiâ illâ, quâ pollebat apud Imperatorem, ad Legem de militibus in Monachos non allegendis revocandam eum impelleret: *Vestra gloria opportuno tempore secretè suggestionem meam ei offerat.* Theodori prudentiam æquabat erga pauperes charitas, quo nomine gratias ei maximas Gregorius egit: *Ea autem, quæ in redemptionem captivorum, Deo vobis inspirante transmisistis, lætus fateor, & tristis accepi.* Neque semel copiosas Theodorus in Orientem eleemosynas misit. Anno 597. eo etiam officio functus est erga Occidentis pauperes, ob idque commendatur à Gregorio, cujus re-

Greg. l. 2. Ep. 65.
Greg. l. 6. Ep. 25.

Greg. l. 4. Ep. 40.

responsalis Sabinianus cùm ex urbe regia proficisceretur, Theodori non scripta quidem, sed pecuniæ multum pauperibus erogandæ attulit Pontifici. Itaque Theodorum plurimi Gregorius faciebat, cui *agathen*, sic enim legendum videtur, non *anatem*, *cum duobus parvulis Atticis* ad ipsum anno superiore dono miserat. Tali viro ad res gerendas idoneo Priscus legationem ad Chaganum injungit. Difficilem sanè provinciam, cùm Barbari Regis animus superbiâ tumescens vix emolliri posse crederetur. Ac primo sanè colloquio Theodorus Chaganum audit, minas jactantem, & pro cunctarum gentium Domino sese venditantem. Ferum verò Principem mitigat mutabilitate fortunæ propositâ: Sesostri enim Ægyptiorum Regi animos advertere monet, cujus currum auro gemmisque decorum, cùm adacti jugo Reges quatuor traherent, eorum unus reflexâ cervice rotarum volutationes attentus oculis contemplabatur. Quem cùm Sesostris de tali facto percontaretur, *Miror*, inquit ille, *rotam instabilem*. Quo sermone Ægyptius de fortunæ vicibus admonitus, vetuit ne deinceps Reges curru tangerentur. Ad hanc historiam subridens Chaganus, Theodoro respondet, pacem se libenter amplecti. Priscus itaque de manubiis parte Regi concessâ, cum reliquis exuviis sine dispendio Istrum trajicit.

Miscell. l. 17.

Childeberti obitus. Ejus & virtutes, & successores.

II. Childebertus, qui regna sua feliciter & gloriosè satis administrabat, ac rebellantes sibi *Warnos* Germaniæ populos anno proximo tantâ clade affecerat, ut pauci superessent, labente anno naturæ satisfecit. Veneno periisse, quod à *Faileuba* Regina ei datum erat, Hermannus Contractus scripto prodidit: *Childebertus Rex Francorum, fortis & strenuus filius Sigeberti, XXI. anno Regni, ætatis verò XXV. veneno, ut aiunt, a conjuge accepto moritur.* Tanti tamen sceleris puram esse Faileubam, est vero simillimum, cùm eodem die ac vir ipsius perierit. Hinc in Warnefrido legitur: *Childebertus cum uxore propria, sicut fertur, vi veneni extinguitur.* Quâ morte perierit, Fredegarius non retulit. Suæ defuncto virtutes inerant. In tributis imponendis æquitas sanè Childeberti maximè laudatur. In Pictaviensem urbem, invitante Maroveo Episcopo, descriptores miserat, *Florentium, majorem domus Regiæ, & Romulfum Palatii Comitem*, ut censum, quem regnante Sigeberto Pictavienses solverant, fisco inferrent. Cùm & Turonensibus Principis Legati vectigal imponere vellent, intercessissetque Gregorius Antistes, ostenso, tabulas Clothario regnante ob B. Martini venerationem incensas esse, misissetque Childeberto nuncios, qui regiam ea de re voluntatem percontarentur, ille mox censum prohibuit: *Transmisimus nuncios ad Regem, ut quid de hac causa juberet, mandata remitteret. Sed protinus Epistolam cum autoritate miserunt, ne populus Turonicus pro reverentia Sancti Martini describeretur.* Prudentiam simulque Childeberti pietatem ostendit Decretum ejus, de quo anno superiore mentio facta est. Successores sibi reliquit Theodebertum & Theodoricum filios, qui paterna regna diviserunt: *Theodebertus sortitus est regnum Austriæ, Sedem habens Metensem. Theodoricus accepit regnum Gunthramni in Burgundia, Sedem habens Aurelianis.* Hæc Fredegarius c. 16. Pueri Regii Brunichildis aviæ tutelæ crediti sunt. Tum Fredegundis foro utens, filii ditionem ampliat, Lutetiâ captâ. Id etiam refert Fredegarius: *Eo anno Fredegundis cum filio Clothario Rege Parisios, & reliquas civitates ritu barbaro occupavit, & contra filios Childeberti Regis, Theodebertum & Theodoricum movit exercitum loco nominato Latofao. Castra uterque ex adverso ponentes, Clotharius cum suis super Theodebertum & Theodoricum irruens, eorum exercitum graviter trucidavit.* Ultima hæc Fredegundis gesta fuere, utpote quæ anno DXCVII. vitam cum morte commutavit, narrante Fredegario, c. 17. *Anno secundo regni Theodorici Fredegundis moritur.* Mulier fuit excelsi quidem animi, prudentiâque ad regnandum insignis: verum ambitione furens, cædibus, veneficiisque, qui consiliis ipsius obstabant, de medio auferebat, ut specie muliebri Furiam exercere videretur. In Sancti Vincentii Æde sepelitur.

Herm. Contr.

Warnefr. l. 4. c. 12.

Gregor. Hist. l. 9. c. 30.

Longobardi Crotonem capiunt: vastant Italiam.

III. Intereà vastata Italia Langobardis præda erat. Anno labente Crotonensi urbe expugnatâ, captivos sibi multos fecerunt. Quibus redimendis cùm par Gregorius non esset, divitum imploravit auxilia: *Triginta auri libræ* à Patriciis Constantinopolitanis Theotista, & Andrea anno 597. missæ sunt, de quibus Gregorius gratias ipsis egit, simul docens, quo loco res captivorum essent: *Indico verò quia ex Crotonensi civitate, quæ super Adriaticum mare in terra Italiæ posita, transacto anno a Longobardis capta est, multi viri, ac multæ mulieres nobiles in prædam ductæ sunt, & filii a parentibus, parentes à filiis, & conjuges à conjugibus divisi, ex quibus aliqui jam redempti sunt. Sed quia gravia pretia eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos hactenùs remanserunt. Mox autem medietatem pecuniæ, quam transmisistis, in eorum redemptionem transmisi. De medietate verò ancillis Dei, quas vos Monastrias dicitis, lectisternia emere disposui, quia in lectis suis gravi nuditate in hujus hyemis vehementissimo frigore laborant, quæ in hac urbe multæ sunt. Nam juxta notitiam, quâ dispensamus, tria millia reperiuntur. Et quidem de Sancti Petri Apostolorum Principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maximè in hac urbe, ubi omnia gravi pretio emuntur.* Data est Epistola mense Junio, Indictione XV. Campania quoque Longobardicum furorem expertur. Pro captivis redimendis Anthemio Gregorius Subdiacono pecuniam misit: *Pro remedio captivorum, qui tenti sunt, solidos experientiæ tuæ, per harum portitorem Stephanum, virum magnificum transmisimus.*

Greg. l. 6. Ep. 23.

Greg. l. 5. Ep. 34.

Augustinus cum sociis in Angliam mittitur.

IV. Provinciam multò nobiliorem suscipit Gregorius. In Britannia calamitate temporum fides penè collapsa videbatur. Complures Insulæ hujus & Reges & populi, necdum ejuratâ superstitione Christum nesciebant. Amplissima Gregorio seges ea videtur, quam bonâ falce Evangelii incideret. Pontificis curæ occasionem præbuere Anglorum pueri, qui in Gallia versabantur. Anno superiore *Candidum* Presbyterum eò miserat, ut Petri patrimonium administraret; cujus reditus ad pueros de gente Anglica emendos, ex parte consumi voluit. Itaque hæc mandarat Candido: *Pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, ut in Monasteriis dati Deo proficiant, comparet.* Neque id tantùm, sed eos etiam in urbem transmitti voluerat: *Sed quia Pagani sunt, qui illic inveniri possunt, volo ut cum eis Presbyter transmittatur, ne quid ægritudinis contingat in via, ut*

quos

ANNO DOM. 596.

quos morituros conspexerit, debeat baptizare. Hæc mense Septembri, Indictione XIV. Candido injuncta sunt. Cùm igitur Pontifex compertum habuisset, Anglis in votis esse fide imbui, Augustinum Romano Gregorii Monasterio Præfectum, cum aliis Monachis Angliæ saluti destinat. Quam Paulus Diaconus legationem in annum DXC. perperàm retulit. Eulogius Alexandrinus expeditionis causa fuit. Quod Gregorius ipse testatum fecit in sua ad ipsum Epistola: *Ex vestra mihi orationis adjutorio placuit, ut ad eam* Anglorum gentem *Monasterii mei Monachum in prædicationem transmittere, Deo autore debuissem.* Monachis in Britanniam Magnam proficiscentes Gregorius Theodeberto, Theodoricoque Regibus, qui patenti suo nuper successerant, commendatum ivit: *Pervenit ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam Deo miserante desideranter velle converti, sed Sacerdotes vestros è vicino negligere, & desideria eorum cessare suâ adhortatione succendere. Ob hoc igitur Augustinum servum Dei, præsentium portitorem, cujus zelum & studium bene nobis est cognitum, cum aliis servis Dei illuc providimus dirigendum.* Reges etiam rogat, ut Augustinum vel Presbyteros auxiliares sibi petentem foveant. Gemina quoque Brunichildi scribit. Sed & *Palladio* Santonensi, *Pelagio* Turonensi, *Sereno* Massiliensi, *Virgilio* Arelatensi, *Desiderio* Viennensi, *Syagrio* Augustodunensi, *Protasio* Aquensi Augustinum commendat, ut tam precum, quàm rerum, quibus opus erat, auxilio eum juvarent. Ubi Monachi nave egressi Angliam subiere, gravis eorum animis terror incidit. In conspectu erat gens barbara, numinum addicta cultui, feris moribus prædita, cujus linguam prorsus ignorabant. Itaque communi consilio de reditu cogitant. Nec mora, Augustinum remittunt, qui humili prece à Gregorio impetret, ne tam laboribus plena, tam difficilis, tam incerta peregrinatio sibi mandetur. Meticulosis scribit Gregorius, satius fuisse non incipere, quam ab incepto recedere. Titulus Epistolæ hic est: *Gregorius servus servorum Dei*, quo primùm uti cœpit, ut Patriarchæ Oecumenici honoribus quo Constantinopolitani Præsules afficiebantur, illuderet. Verba sunt Epistolæ: *Remeante autem Augustino Præposito vestro, quem & Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite, scientes vestris animabus hoc per omnia profuturum, quidquid a vobis fuerit in ejus ordinatione completum. . . . Data die X. Kalendarum Augustarum, imperante Domino nostro Mauritio Tiberio piissimo Augusto, anno XIV. Post Consulatum ejusdem anno XIII. Indictione XIV.* Epistolam Historiæ suæ inseruit Beda. Verùm nostro judicio emendanda est nota Consularis, & cum Chronico Alexandrino legendum, *Post Consulatum ejusdem anno XII.* Quippe Gregorius, qui Constantinopoli versabatur, cùm Mauritius imperium adiit, ignorare vix potuit, quòd primus Mauritii annus caruit Consulibus, & ex communi hominum sententia scriptum sit: *Post Consulatum divinæ memoriæ* Tiberii *Constantini, anno IV.* Cùm igitur Mauritius Consulatum inierit anno DLXXXIV. Indictione secundâ, si accuratè loqui velimus, annus DXCVI. post Consulatum Mauritii Tiberii XII. inscribi debuit. Nec causæ est aliquid, cur rectæ notæ pravam Gregorius anteponeret. Notas Mauritianorum annorum Consulares Gregorianis in Epistolis corruptas fuisse, indicio est Epistola ad Probum: *In nomine, Domine, Dei nostri, & Salvatoris Jesu Christi imperantibus Domino Mauritio, & Tiberio Augustis, anno Incarnationis Dominicæ DCI. eodemque Domino undecimo Consule, sub die tertio Nonarum Octobrium.* Annus est Epochæ nostræ DC. qui post Consulatum Mauritii XVI. appellabatur. Expunctâ igitur voculâ *undecimo*, legendum *sexdecimo*. Quibus accuratè perpensis, non placet Pagii sententia, qui Gregorii in Epistola ad Augustinum retinendum esse censet, *Post Consulatum Mauritii anno XIII.* quasi Victoris Turonensis loquendi modo Gregorius uteretur. Porrò Baronius suo præjudicio de annis Mauritianis inserviens, Bedam & deceptum, & emendandum esse sciscit. Argumentum petit ex Epistola ad Probum Abbatem, quam laudavimus, ubi Mauritius *undecimo* Consul dicitur. Verùm cùm absonum sit extra modum, annum Dom. DC. undecimo Mauritii Consulatu designari, neque id vel patiatur Baronii Chronologia, semetipsam quidem illustrissimus Purpuratus, non verò Bedam emendare debuit.

Greg. l. 5. Ep. 10.

Greg. l. 7. Ep. 30.

Greg. l. 5. Ep. 58.

Greg. l. 9. Ep. 22.

Error Baronii.

Bar. Ann. 596. n. 14.

V. Donatistarum factione turbæ aliquid erat apud Africam. Quippe disciplinam tam negligenter observabant Orthodoxorum nonnulli, ut Schismaticorum baptismo tingi non recusarent. Quòd cùm Gregorius compertum habuisset, ad *Columbum* Episcopum Numidiæ hæc significat: *Res ad nos omninò dura, & totâ fidei inimica pervenit, quia quod dici nefas est, Catholici homines & religiosi, & quod deterius filios, mancipiaque sua, vel aliquot, quos in potestate habent, in Donatistarum hæresi baptizari consentiunt.* Hoc modis omnibus impediendum Gregorius jubet. Quin etiam nec vires Donatistis, nec audacia defuere, ut *Paulo* Episcopo molestiam inferrent. Ante biennium *Gennadio* Africæ Patritio Pontifex scripserat, ut laboranti Præsuli veniret in subsidium. Paulus verò nil auxilii acceperat, & ne vel ad urbem accederet, ubi adjutorem Gregorium habuisset, prohibitus fuerat. Itaque Mauritium Gregorius Epistolâ sibi conveniendum esse putat, ut neglectæ Leges in Donatistas latæ executioni mandarentur: *Qualiter*, inquit, *pietatis vestræ serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam pravitatem consideratione justitiæ, & sincerissima religionis zelo commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat jussionum. Sed venientes viri reverendissimi ex Africana Provincia Episcopi, asserunt ita esse incautâ dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales hactenùs jussiones sortirentur effectum. Hoc etiam subjungentes, quod in præfata Provincia Donatistarum præmiis prævalentibus fides Catholica publicè venundetur.* Rogat igitur Imperatorem, ad quem hæc mala querentes Episcopos mittit, ut remedium eis autoritate suâ adhibeat.

Donatistarum turbæ apud Africam.

Greg. l. 5. Ep. 36.

Greg. l. 5. Ep. 16.

Greg. l. 5. Ep. 63.

ANNO U. C. 1350. OLYMP. 344. PER. JUL. 5310. JUL. 542. DOM. 597. MAURICII 15. & 16. THEODORICI 1. 2. *Sol.* 18. F. *Lun.* 9. *Indict.* 15. *Epact.* 3. *Epact. Sol.* 2. P. 14. *April.*

ANNO DOM. 597.

Post Consulatum Mauritii XIII.

I. GRavem indicta à Mauritio tributa seditionem excitassent, nisi prudentiâ Petri, qui Prisco successerat, compressa fuisset. In præceptis Augusteis erat, ut divisis tres in partes vecti-

Seditio militaris Petri prudentiâ extinguitur. Mauritius testamentum condit.

vectigalibus, prima ex auro, secunda ex armis, tertia ex vestibus Petro solveretur. Hoc audito, multum turbæ movetur. Cui comprimendæ Petrus fictas militibus Imperatoris literas exhibet, quibus illi, qui rem fortiter gesserant, in otio apud urbem regiam vivere permittebantur, ipsorumque filii demissa sufficiebantur. Eâ arte furens exercitus Mauritiu in laudea erumpit, quod ci Petrus significatum ivit. Intereà cùm Martianopolim usque processisset, militea circiter mille, qui exercitui præibant, in Slavos incidunt, spoliis Romanorum onustos. Quos fusos cum internecione deleviflent, recuperatâ prædâ ad suos se receperc. Intereà Mauritius gravi morbo corripitur. Itaque condito testamento, filiis Imperium suis dividit: *Theodosium filiorum natu maximum Constantinopoli Dominum fecit, cum administratione Orientis. Tiberio Romam veterem, cum Italia & Insulis in mari Tyrrheno decrevit. Cæteras Romana ditionis Provincias inter reliquos filios distribuit, utpote ætate adhuc immaturis, Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiæ Melitinensis Antistitem, virum rebus agendis idoneum, tutorem designat.* Hæc in annum Mauritii XV. refert Theophilactus, uti apud Phocæ orationem legitur. Convaluit tamen Imperator, qui tristiori fato destinabatur.

Miscell. l. 17.

Gregorius non vult Responsalem suum cum Cyriaco communicare. Ea de re perstringitur ab Anastasio.

II. Dum hæc geruntur, discordia ex titulo Patriarchæ Oecumenici orta Romæ & Veteris, & Novæ Pontifices incessit. Displicuerant Orientalibus Gregorii literæ, quibus & legationi Cyriaci, & Synodicæ Epistolæ responderat. Dura verba hæc, *Sacerdotes vos esse recognoscimus, si repulsâ vanitate verborum, sanctitatis locum cum sancta humilitate teneris*, pro belli tuba habebantur. Neque *Anastasius* Antiochenus, vir ille invicti ab ambitione animi, rigidæ innocentiæ, contemptorque gloriæ, Gregorium in ea re laudabat. *Sabinus* Responsalis, quem ex urbe Regia Gregorius revocarat, Anastasii ad eum literas attulerat, quibus inflexibilis in damnando Episcopi universalis titulo pervicacia Gregorii perstringebatur. Id ex Gregorii ad Anastasium Epistola satis intelligitur: *Quod verò dicitis, pro nulla causa dara nos locum scandalo debera, hac mihi & pissimus Dominus, filius noster, pro cujus vita incessanter orandum est, jam sæpius scripsit... Vos tamen eandem causam nullam esse, dicere non debetis, quia si hanc aquanimiter portamus, universa Ecclesia fidem corrumpimus... Et ut de honoris vestri injuria taceam, si unus Episcopus vocatur universalis, universa Ecclesia corruit.* Sed & Imperator benè in concordiam Episcoporum animatus, Gregorium hortatus erat, ut pacem sartam tectamque servaret: gravissima, & prudentiâ tincta erant verba Mauritii: *Mihi in suis jussionibus Dominorum pietas pracepit, dicens ut pro appellatione frivoli nominis inter nos scandalum generari non debeat.* Neque semel eum de fugiendis dissidiis monuerat, fatente ipsomet Gregorio: *Dominorum pietas pravida, ne quid fortasse scandali in unitate sancta Ecclesia ex Sacerdotum dissensione generari potuisset, semel ac bis me admonere dignata est, ut responsales fratris & Consacerdotis mei Cyriaci benignè susciperem.* Neque in ea parte Gregorius officio suo defuerat, admissis ad communionem Cyriaci Responsalibus, *Gregorio* Presbytero, *Theodoroque* Diacono. Nolebat verò, *Anatolium* Diaconum suum, qui Sabino successerat, Missis à Cyriaco celebratis adesse. Hoc Imperatori, hoc Eulogio Alexandrino, hoc Anastasio Antiocheno significatum

Gregor. l. 6. Ep. 24.

Id. ibid.

ivit. Verba sunt ipsius ad Mauritium: *Quidquid debui caritatis, exhibui, melius que eos quam consuetudo prisca fuerat, honorari, & mecum fecit eos sacra Missarum solemnia celebrare, quia sicut meus Diaconus ad exhibenda sancta mysteria illi non debet ministrare, qui elationis culpam aut commisit, aut commissam ab aliis ipse non corrigit, ita ministri illius in celebratione Missarum mihi adesse debuerunt, qui custodiente Deo in superbia errorem non incidi.* Gemina nunciavit Eulogio & Anastasio, quibus & absque circuitione ulla declaratum ivit, si superbiam Cyriacus non emendaret, *pacem nobiscum nulla modo habebit.*

Gregor. l. 6. Ep. 30.

Gregor. l. 6. Ep. 31.

Immeritò Gregorius ob titulum Patriarchæ Oecumenici communionem solvit.

III. Gregorii hæc obstinatio nobis certè placere nequit. Titulo Patriarchæ universalis non indignabantur Eulalius & Anastasius, quos ea res præcipuè tangebat: meritòque cum Imperatore censebant, *pro appellatione frivoli nominis* Ecclesiæ pacem, animorumque conjunctionem non debere dissolvi. Ex Patriarcharum literis Gregorius etiam scire potuit, non eam Cyriaco mentem fuisse, quam ei affingebat: *si unus, universus cadit*, quasi in totius orbis Episcopos imperium *Cyriacus* sibi tribuisset. Id verò sibi non arrogabat, neque passi fuissent Eulogius atque Anastasius, qui in ea lite ab ejus partibus stabant. Quibus de causis in frivolum nomen Gregorius adeò commoveretur, certè cerròque dicere non possumus. Probabile est admodum, veritum fuisse, ne titulus ille gloriæ Pontifici Romano tenebras offunderet. Florebat eo tempore urbs regia, Imperatore, Senatu, opibus, gloriâ, dum Romana civitas à Barbaris sæpius vastata de prisca nobilitate nil ferè quidquam retinebat, ut veteris Romæ, orbis totius olim dominæ, cadaver esse videretur. Hinc illæ lachrymæ! Hinc illa in damnando Patriarchæ universalis titulo Gregorii obstinatio. Neque satis consonum, quòd Anatolium Cyriaco Eucharistiam celebranti adesse nollet, cùm ipsemet ad communionem Cyriaci Responsale admitteret. Cùm enim Cyriaco faverent, titulumque Patriarchæ Oecumenici ei tribuerent, tam eorum, quàm Cyriaci societatem refugere debuisset. Numinis tamen consilio ob titulum ejusmodi exarsit ira Gregorii, qui in Joanne Constantinopolitano Cyriacoque, successorum suorum venavit ambitionem. Non eò sanè procederent Constantinopolitanorum audacia Præsulum, ut potestatem dignitatemque eâ majorem sibi tribuerent, quâ Pontifex Romanus fulget, cujus splendor totum occupat orbem. Ergone ferendum, quod Gregorius tolerandum esse negat? Cur verò neget, non ea sanè ratio est, quòd Constantinopolitani Præsules in Episcopi Romani privilegia, dignitatem, jura audacius involarent. Ea causa est, quòd hanc *elationem primus apostata invenerit. Quòd bastis anticipatentis Dei Antichristum juxta est*, ideòque timendum, *ne proprium quid inveniat, non solum in maribus, sed etiam nec in vocabulo Sacerdotum. Quòd si unus Episcopus vocatur universalis, universa Ecclesia corruit.* Atqui non ea nudo nomine, sed ex adjuncta nomini potentia ruit Ecclesia.

Greg. l. 6. Ep. 24.

Greg. l. 6. Ep. 28.

Greg. l. 6. Ep. 24.

Gregorius Brunichildem hortatur, ut Idolatriam eradicet.

IV. Laudabiliore zelo Gregorius Brunichildem monuit Reginam, cujus sub tutela Theodeberti, & Theodorici regna erant, ut Idolatriæ reliquias etiamnùm Galliam deturpantes eradicaret: *Hortamur, cateros subjectos vestros sub disciplina debeatis moderatione restringere, ut Idolis non immolent, cultores arborum non existant,* de

Anno Dom. 597.

de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant, quia pervenit ad nos, quòd multi Christianorum & ad Ecclesias accurrant, & quod dici nefas est, à culturis Dæmonum non abscedant. Syagrio quoque Augustodunensi pallium concedit, quod Brunichildis preces ei impetrarunt, & voluntas Imperatoris. Brunichildem quoque etiam atque etiam hortatur, ne pretio Episcopatus emi sinat; curet etiam rogat, ut dissidia de tribus Capitulis, quæ & in Gallia vigebant, prorsus extingueret; gratias etiam ei reddit ob exhibita Augustino in Angliam proficiscenti beneficia. Data est Epistola mense Octobri, Indictione prima.

Greg. l. 7. Ep. 5.

Augustinus Angliam ingreditur. Quid cum Rege Edilbertho gessit?

V. Augustini mentio de ipsius apud Britanniam gestis commemorare monet. Gregorii consiliis ad omnia confirmatus Augustinus, ad socios redit, quibuscum in Britanniam pervenit, ut munus suum administraret. Eo tempore regnabat in Cantio *Edilberthus*, qui ad *Humbrum* usque fluvium ditionem extenderat. Uxorem de gente Francorum Christianam habebat, nomine *Bertham*, quam eâ conditione à parentibus acceperat, ut liceret mulieri, quam imbiberat, eâ religione fungi, cum *Luidarda* Antistite, qui ad sacra conficienda Reginæ in Angliam proficiscenti comes datus erat. Est, referente Bedâ, ad Orientalem Cantii plagam, *Tanetos Insula, quam à continenti secernit fluvius Vantsum.* Ad eam appulit Augustinus sua cum cohorte, quæ viris quadraginta constabat. Ne verò lingua Anglorum peregrina venientibus impedimento foret, interpretes de Francis acceperant, ut eorum ope Idololatrarum mentibus Evangelium instillarent. Extemplò Oratores Edilbertho Augustinus misit, narratum Româ se venisse: optima se Regi nuncia apportare, quæ ipsius, populorumque suorum saluti conducerent. His auditis, jubet Rex Augustinum cum sociis in Insula remanere; intereàque necessaria ipsis ministrari, donec modum cum eis agendi sibi constituisset. Post aliquot dies Rex Insulam petit, ac sub dio sedens, ad colloquia Augustinum admittit. Accessere Monachi duce Augustino, *crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Salvatoris in tabula depictam, Litaniasque canentes*, ut tam sibi, quàm Anglis expeditio prosperos successus sortiretur. Tum Augustinus Regi Aulicisque exponere mysteria fidei. Finitâ concione, Edilberthus talia fatur: *Pulchra sunt quidem verba, & promissa, quæ affertis: sed quia nova sunt, & incerta, non his possum assensum tribuere, relictis eis, quæ tanto tempore cum omni Anglorum gente servavi.* Noluit tamen gratiæ præconibus molestus esse: verùm benignè susceptis alimenta, quibus opus erat, largiter subministravit, concessâ etiam palam & publicè concionandi facultate. *Durovernum*, hodie *Cantuariam*, ad habitandum ipsis concessit: cui appropinquantes, *cum Cruce Sancta & imagine magni Regis Domini nostri J. C.* hæc modulabantur: *Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus, & ira tua à civitate ista, & de domo sancta tua, quia peccavimus.*

Bed. Hist. l. 1. c. 25.

Bed. Hist. Angl. l. 1. c. 25.

Quo successu Augustinus Anglis Evangelium ministravit?

VI. Postquam *Augustinus, Mellitus, Joannes*, cæterique, qui ipsis comites accesserant, Durovernum incoluerunt, pietatem verbis & operibus erga Deum & homines colere cœperunt. Jejuniis & orationibus vacabant, opes & mundi gloriam spernebant; nil à discipulis præter ea, quæ ad vitam tuendam necessaria erant, accipiebant; sanguinem statuendæ veritati dare gestiebant. Quâ specie, pulcherrimâ sanè, & ad animos alliciendos perquàm idoneâ, de Anglia nonnullos fide imbuerunt. Conveniebant B. Martini in Ecclesia, à Romanis, dum Britanniam incolebant, extructa, in qua *Bertha* Regina sacris operabatur. Crevit suprà quàm credibile est Proselytorum numerus, ut labente anno Decembris XXV. plusquam Anglorum decem millia baptismum adipiscerentur, uti Eulogio Alexandrino Gregorius significatum ivit, Augustini simul miracula memorans: *Tantis miraculis vel ipse, vel hi, qui cum eo transmissi sunt, in gente eadem coruscant, ut Apostolorum virtutes in signis, quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominicæ Nativitatis, quæ hâc primâ Indictione transacta est, plus quàm decem millia Anglorum ab eodem nunciati sunt fratre & Coëpiscopo baptizari.* Nec mirum Augustinum Episcopi titulo fuisse à Gregorio exornatum, cùm inter transeundum in Germania, cujus pars Theodeberti regno includebatur, Episcopus creatus esset; *Datâ à me licentiâ, à Germaniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in finem mundi perductus est, & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt.*

Anno Dom. 597.

Greg. l. 7. Ep. 30.

Toletana Synodus.

VII. Annum & illustrat Toletana Synodus quarta, sub die XVI. Kalendas Junias, anno Recaredi XII. congregata. Concilio intersfuere Episcopi numero XIII. quorum hæc sunt nomina: *Massana* Emeritensis, Synodi Præses, *Megetius* Narbonensis, *Adelphius* Toletanus, *Mutto* Setabitanus, *Petrus* Arcavicensis, *Asterius* Auscensis, *Eleutherius* Cordubensis, *Joannes* Oxomensis, *Badda* Eliberitanus, *Licerius* Ægitanus, *Ginesius* Magalonensis, *Stephanus* Orctanus, *Josimus* Elborensis. Duos duntaxat Canones condidere. I. Presbyteris Diaconisque continentiam imponit. Qui eam violarit, dejectus gradu Deo amplius non ministret, sed ab Episcopo claustro Monasterii inclusus, cæteros exemplo suo corrigat. II. Ne reditus Ecclesiarum, quas viri pii extruxerunt, Episcopus accipiat; in Presbyteri commodum cedant, qui ibi sacra conficit. Si prædia Presbytero non sufficiant, instituatur Diaconus: si census adeò tenuis est, ut ne vel Diacono sufficiat, Ostiarius à Sacerdote eligatur, *qui altarem infra sinus sanctæ Ecclesiæ faciat, qui & sanctarum reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat.*

Anno Dom. 598.

ANNO U. C. 1351. PER. JUL. 5311. JUL. 643. DOM. 598. MAURITII 16. 17. THEODORICI 2. 3. *Sal.* 19. E. *Lun.* 10. *Indict.* 1. *Epact.* 14. *Epact. Sol.* 3. P. 30. *April.*

Post Consulatum Mauritii XIV.

Petri socordia & iniquitas. Infelix ejus in Slavos expeditio.

I. PEtrus, quem Thraciæ exercitibus Imperator præfecerat, non satis aptè res gerebat. Ad detrimentum, quod ex socordia ipsius capiebant, magnum ex morbo cumulus accessit. Dum venationem exercet, pedem ipsius aper ad arborem lædit, ut ex dolore diu decumbere cogeretur. Intereà Slavi undique diffusi Byzantio minabantur: quod ubi novit Imperator, aculeatas Petro literas scripsit, quibus negligentiam ejus accusabat. Hisce literis excitatus, *Novas* oppidum progreditur. Venienti Episcopus mili-

Anno Dom. 598.

tesque præsidiarii obviam procedunt, quorum arma speciemque Petrus intuitus eis præcipit, ut oppido relicto, Romano se exercitui conjungerent. Quæ imperia cùm abnuissent, Petrus in furorem actus, militibus imperat suis in præsidiarios impetum facere, qui subinde arreptâ fugâ Ecclesiæ asylum sibi comparant, persequentibusque fores occludunt. *Gensonem*, qui eos insequebatur, cùm Templi cepisset reverentia, ille ad Petrum re infectâ revertitur, à quo sine mora officio pellitur. Quo facto, subinde *Scribonem* Episcopo mittit, quem cum ignominia adduceret. Verùm Scribonem cives cum dedecore oppido ejiciunt; clausisque portis, Imperatorem laudant, conviciis verò Petrum onerant. Cùm turpiter recessisset, exploratores mittit, qui in Bulgares mille incidunt, quos & adoriuntur. Illi pacis fœderi innixi Oratores septem dirigunt, qui monerent, inita pacta solvenda non esse. Quæ cum Petro nunciata essent, ille in temerariis verba erumpens, *Nec si*, inquit, *Imperator venerit*, *his parcam.* Inito prælio Romani tergo vertunt, quos insidias veriti Bulgares non persequuntur. Infelicem pugnam indignatus Petrus exploratorum Ductorem flagris cædi jubet. Querenti per Legatos Chagano jura pacis immeritò resoluta esse respondet, se nescio hæc facta fuisse, spolia Barbaris reddit, qui paci consulunt. Inde Petrus adversus *Ardagastum* proficiscitur. Ad oram fluminis Barbari stabant, transitum negantes, quos sagittis Romani configunt: telo percussus Ardagastus vitam cum sanguine fudit. Versis in fugam Barbaris, Istrum Romani trajicientes prædæ multum agunt. Dum ad sua redeunt, errantibus Ductoribus ad loca aquarum expertia perveniunt, non sine exercitus periculo. Dum iter conficiunt, noctu ad Helicium amnem perveniunt. Barbari verò in adversa ripa latitantes, telis conjectis eos percutiebant, qui de aqua haustum venerant. Sic ingenti molestiâ affecti Romani, initâ fugâ à Barbaris debellantur. Quòd cùm Mauritius compertum habuisset, Petrum dignitate movit, eique Priscum sufficit.

Miscell. lib. 17.

Pax Romanorum cum Longobardis.

II. Quam Romani cum Longobardis pacem volebant, eandem demum amplectuntur. In ea conficienda operæ multum Theodelinda, fœmina multis virtutibus redimita, collocarat. Quod cùm Gregorio *Probus* Abbas nunciasset, ille Reginæ gratias referendas esse sibi duxit: *Non enim*, inquit, *excellentissima filia*, *de sanguine*, *qui ab utraque parte fundendus fuerat*, *parvam te credas acquisivisse mercedem.* Eam quoque monet, ut apud Agilulphum agat, *quatenùs Christianæ Reipublicæ societatem non rejiciat.* Agilulpho Regi de pace grates etiam Gregorius dignas rependit, simulque eum hortatur, ut stabilem inconcussamque eam faciat: *Ut prodesse nobis eandem pacem*, *quemadmodum à nobis facta est*, *sentiamus*, *paternâ caritate salutantes petimus*, *ut quotiens se occasio dederit*, *Ducibus vestris per diversa loca & maximè in his partibus constitutis*, *vestris præcipiatis Epistolis*, *ut hanc pacem*, *sicut promissum est*, *purè custodiant*, *& occasiones sibi aliquas non quærant*, *unde aut contentio quædam*, *aut seditio aliqua*, *aut ingratitudo nascatur*, *quatenùs voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus.* Has Baronius Epistolas cum anno DXCIX. perperàm conjungit. Mense Novembri scripta sunt, Indictione secundâ. Proindeque pax non lapsuro quidem, sed labente anno facta est. Pax ea ad annum usque DCI. constituitur, ut induciarum potius triennalium, quàm veræ pacis rationem haberet. Hinc Innocentio Africæ Præfecto hæc Gregorius scribit: *Indicamus cum Longobardorum Rege usque ad mensem Martium*, *futura quarta Indictionis*, *de pace propitiante Domino convenisse.* Cæterùm Agilulphi Ducibus prædæ assuetis pax ea non arridebat. Itaque varias rationes excogitarunt, quibus irritam facerent, additis conditionibus, quæ facillimè violari possent. Hoc nos Gregorius monuit Epistolâ ad Theodorum, Curatorem Ravennæ, anno DXCIX. concinnatâ: *Indicamus Arnulphum de servanda pace*, *non ut Rex ipsum juravit*, *sed sub conditione*, *si sibi in quoquam excessum non fuerit*, *aut si nullus contra Arachis exercitum ambulaverit*, *sacramenta præstitisse . . . . Varnifrida verò*, *ad cujus consilium idem Arnulfus cuncta agit*, *omninò jurare despexit.* Erat Arnulfus Dux Spoletanus, Arachis verò Dux Beneventanus.

Greg. l. 7. Ep. 42.

Greg. l. 7. Ep. 41.

Anno Dom. 598.

Greg. l. 8. Ep. 37.

Greg. l. 7. Ep. 103.

Caprula Insula, relictâ trium Capitulorum defensione, Ecclesiæ jungitur.

III. Rebus Imperii cura nostra satisfecit, restat nunc ut Ecclesiæ exhibeatur. Omnibus modis allaborabat Gregorius, ut qui trium Capitulorum causâ ob Ecclesiæ Romanæ societate disjuncti erant, ad eam revocarentur. Accidit, ut *Caprula* Insulæ, quæ Veneto littori proxima est, hodie *Caorle* nominata, incolæ in concordiam propenderent. Insulæ Episcopus cum plebe sua Callinicum Italiæ convenit Exarchum, ut Ecclesiæ insereretur. Verùm ex Gregorio rem ordine pandamus: *Latores ad nos præsentium viri clarissimi Vicedominus atque Defensor venerunt*, *asserentes*, *quòd in castello*, *quod Novas dicitur*, *Episcopus quidam*, *Joannes nomine*, *de Pannoniis veniens*, *fuerit constitutus*, *cui castello eorum Insula*, *quæ Capritana dicitur*, *erat quasi per Diœcesim conjuncta. Adjungunt autem*, *quod eodem Episcopo violenter ab Istrico Episcopo expulso*, *alius illic fuerit ordinatus. De quo tamen hoc placuisse referunt*, *ut non in prædicto castro*, *sed in sua insula habitare debuisset. Qui cùm illic cum eis degeret*, *in errore se schismatis detinere noluit*, *atque cum omni plebe sua excellentissimo filio nostro*, *Callinico Exarcho petitionem dedit*, *ut Catholicæ Ecclesiæ cum omnibus*, *qui cum ipso erant*, *sicut prædiximus*, *uniri debuisset.* At Severus, qui conservandæ suæ factioni invigilabat, effecit, ne Episcopus ab ea divelleretur. Mariniano igitur Ravennatensi Gregorius scribit, ut modis omnibus conetur, Episcopum ad frugem, Ecclesiæque communionem reducere. Vel si monitus redire contempserit, *illic Episcopum ordinet*, *eandemque Insulam in sua Diœcesi habeat*, *quo usque ad fidem Catholicam Istrici Episcopi revertantur.* Callinico etiam Exarcho significat, exemplar sacræ Jussionis, quod Romam miserat, non præcipere, ut venientes ad unitatem Ecclesiæ repellantur, sed ne venire nolentes compellantur. Ad reconciliandos cum Ecclesia Istrienses Basilius, Dux Mauritii fortissimus, operam Gregorio suam fœnerabat. Qua de re Pontifex ei maximè gratulatur: *Inter alia igitur laudanda*, *quæ agitis*, *qualiter vos contra Istricorum schisma pro unitate Ecclesiæ amoris olim fervor accenderit*, *& multorum testificatione*, *& nostrorum modo plenè relatione cognovimus.* Suppetias etiam Gregorio Mastalo ferebat, ut Istrienses in unum cum Ecclesiæ Romanæ corpus coalescerent. Qui verò ad concordiam redierant, eos auxilio omni juvandos esse, & Callinico & Mariniano scribit.

Greg. l. 7. Ep. 10.

Greg. l. 7. Ep. 9.

Greg. l. 7. Ep. 95.

Greg. l. 7. Ep. 98.

Januarius Calaritanus: ipsius vitæ breviarium.

IV. Dum viros militares Gregorius laudibus prose-

ANNO DOM. 598.

prosequitur, in Januarium Calaritanum de exarata ante Missas Dominicales messe censuram stringit. Gregorianis in Epistolis frequens Januarius occurrit. Homo fuit in vindictam proclivis, qui *Isidorum* ob injuriam sibi illatam excommunicatione ferierat, quod Pontifici displicuit, uti liquet ex Epistola mense Augusto, Indictione x. hoc est, anno DXCII. ad ipsum missa. Anno DXCIV. Pontifex notæ aliquid & ipsi inusserat, quòd in administranda Ecclesia se negligentius haberet. Quippe à *Felice* Episcopo, *Cyriacoque* Abbate audierat, Sacerdotes à Judicibus opprimi, disciplinam non observari, Januarium ab Archidiacono suo despici, qui vel prohibitus cum mulieribus habitabat: quodque in graviori ponendum, rusticos Ecclesiæ Calaritanæ *in infidelitate remanere*, permittente Episcopo: lapsos Clericos vel ante, vel post pœnitentiam ad officium revocari. Quorum omnium emendationem imperat. Non ita tamen comparati sumus, ut de rusticis paganis mandatum Gregorii nobis probetur: *Si rusticus tantæ fuerit perfidiæ & obstinationis inventus, ut ad Dominum Deum venire minimè consentiat, tanto pensionis onere gravandus est, ut ipsâ exactionis suæ pœnâ compellatur ad rectitudinem festinare.* Rationibus ejusmodi homines non sunt ad fidem adducendi. Invenit & currente anno Gregorius causas, cur & Januarium exagitaret ob violatam diei Dominicæ sanctitatem. Prædium habebat *Donatus*, cujus fruges Januarius antè collegit, quàm sacra conficerentur. Quod cùm *Cyriacus* declarasset Gregorio, ipsius indignationem movit. *Dictum quippe mihi est, quòd Dominico die priusquam Missarum solemnia celebrares, ad exarandam messem ejus præsentium perrexisti, & post exarationem ejus Missarum solemnia celebrasti. Post Missarum solemnia & in terminos possessionis illius eradicare minimè timuisti.* Canis tamen miseri senis Gregorius parcitum voluit. Scripta hæc sunt mense Septembri, Indictione secundâ. Non multò pòst ea de causa alio Januarium scripto adiit. Petrus Ex-Judæus vim recutitis intulerat non ferendam sanè, quam & Gregorius his verbis exponit: Synagogam *adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est, Dominicæ, in ipsa festivitate Paschali, cum gravi scandalo sine vestra occupaverit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei, Dominique nostri, & venerandam crucem, & birrum album, quo de fonte resurgens indutus fuerat, posuerat.* Factum Petri Gregorium laudatorem non habuit. Hæc ergo Januario mandat: *His hortamur affatibus, ut sublatâ exinde cum ea, quâ dignum est veneratione, imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum est, reformare.* Improbato autem temerario Petri zelo verba hæc Pontifex notatu dignissima fundit: *Hâc circa eos temperantiâ magis utendum est, ut trahatur ab eis velle non cogi, non ut adducantur inviti, quia scriptum est, Voluntariè sacrificabo tibi.* Præterea privatis potius rebus quàm publicis Januarius invigilasse videtur. Gravia itaque tributa pro sepeliendis corporibus exigebat. Hinc expostulationes anno 599. quo hæc ei Gregorius scripsit: *Questa est nobis Nereida clarissima femina, quòd ab ea centum solidos pro filiæ suæ sepultura fraternitas vestra non erubescat exigere.* Vectigalia illa sepulchralia Gregorio displicebant: *Hoc autem vitium & nos postquam Deo autore ad Episcopatus honorem accessimus, de Ecclesia nostra omninò vetuimus, & pravam denuò consuetudinem nequaquam usurpari permisimus.* Ad annum usque DCIII. Januarium vitam extendisse scimus, quo tempore cum frequens deliquia pateretur, nec Liturgiam, qua Eucharistia conficiebatur, absolvere posset, scrupulus compluribus injectus est, num sacramento, quod ipse consecrarat, possent licitè frui. Quam Gregorius dubitationem eximit verbis ejusmodi ad Vitalem defensorem: *De hoc igitur, quod scripsisti, fratrem & Coëpiscopum nostrum Januarium tempore, quo sacrificium celebrat, tantam pati frequenter angustiam, ut vix post longa intervalla ad locum Canonis redire valeat, quem reliquit, atque ex hoc multos dubitare, si communionem debeant de ejus consecratione percipere, admonendi sunt, ut nullatenùs pertimescant, sed cum omni fide & securitate communicent, quia ægritudo personæ sacri mysterii benedictionem nec mutat, nec polluit. Secretius tamen omninò idem frater noster hortandus est, ut quoties aliquam molestiam senserit, non procedat, ne ex hoc se & despiciendum præbeat, & infirmorum animis scandalum faciat.* Quàmdiu postmodùm vitam retinuerit Januarius, prorsus ignoramus. Non multò pòst ad fata venisse, utpote morbis senioque confectum, est vero simillimum.

Greg. l. 3. Ep. 26.

Greg. l. 7. Ep. 1.

Greg. l. 7. Ep. 5.

Greg. l. 7. Ep. 56.

Greg. l. 9. Ep. 59.

Oscensis Synodus.

V. Labente anno Oscense in Provincia Tarraconensi Concilium celebratur. Canones duos edidit. I. Annuis vicibus Episcoporum unusquisque omnes Abbates Monasteriorum, Presbyteros, & Diaconos congreget, ut Ecclesiasticis regulis eos informet. II. Perquiratur diligenter, Clerici sine vita pura sit, & casta. Si de turpitudine alicujus fama quidpiam volgarit, ex diversis argumentis, *ex quibus adulterorum indicia certissimè suspicari solent, omnia argutissimè perquirantur.*

ANNO U. C. 1352. PER. JUL. 5312. JUL. 644. DOM. 599. MAURITII 17. 18. THEODORICI 3. 4. *Sol.* 20. D. *Lun.* 11. *Indict.* 2. *Epact.* 25. *Epact. Sol.* 4. P. 19. . . . .

ANNO DOM. 599.

Post Consulatum Mauritii XV.

Priscus Chagani ad venandum ditiones ingreditur. Pax frangitur.

I. PRiscus, cui potestas in Thraciæ milites ab Imperatore reddita fuerat, lustratum exercitum non minimum decrevisse reperit. Collectis quæ supererant copiis ad Novas, oppidum Istro imminens pervenit. Tum Chaganus de causis adventus percontari. Priscus respondet se venandi gratiâ eo profectum esse. Cui Rex, iniquum prorsus esse in aliena ditione venationes exercere. Subinde Sigedonis muro destructo, Imperii regiones ingreditur. Quo cognito, Priscus dromonibus sumptis Constantiolam petit, ut Chagani colloquio frueretur. Qui à Prisco quærit, num regionem ad se pertinentem ereptum vellet: *Judicet*, inquit, *Deus inter me & Mauritium Imperatorem, & requirat sanguinem exercitus Romani, & exercitus mei de manibus ejus.* Contrà verò Priscus: *Sigidonem redde Romanis.* Hoc abnuit Chaganus, minatus se quinquaginta Romanorum civitates in potestatem suam redacturum. Priscus navibus Sigedonem progressus, ex ea Bulgares pellit. Scintilla hæc fuit funestissimi belli, quod Mauritio in exitium vertit.

Miscell. l. 17.

Brunichildis ejecta à Theodorico suscipitur. Prodigia.

II. At in Gallia gravibus incommodis Brunichildis oneratur. Mirum dictu, Regis & filia, & uxor, & mater, & avia, summo ejecta fastigio, egens, nuda, sola in agro sine comitibus inventa,

inventa, à paupere in tugurium recipitur. Fortunæ hæc ludibria Numinis judicium fuit, mulieris hujus scelera ulciscentis, quibus & Deo gravis erat, & hominibus. Theodeberti Aulicis molesta erat mulieris impotentis ambitio. Sed audiatur Fredegarius: *Anno* IV. *regni Theoderici Brunichildis ab Austrasiis ejecta est, ac in Arciacensi Campania à quodam homine paupere sola reperitur. Secundum ejus petitionem usque ad Theodoricum perducitur. Theodoricus autem Brunichildem libenter recipiens, gloriose honorat. Hujus vicissitudine meritis Episcopatum Antisiodorensem faciente Brunichilde assumpsit.* Ad hunc & annum pertinet prodigium à Fredegario memoriæ commendatum: *Aqua calidissima in lacu Dunensi, quem Arula flumen influit, sic validè ebullivit, ut multitudinem piscium coxisset.* Popularibus lacus ille *Laconie* vocatur, qui in Atulam amnem, *le Loir*, influit. Ex variorum salium mixtura id fervoris lacus acquirere potuit. Sed & aër grandinis multum misit, quâ Provincia haud minimâ calamitate afficitur: *Eo anno clades grandinis Massiliam & reliquas Provinciæ civitates graviter vastavit.*

Fredeg. c. 19.

Fredeg. c. 18.

Serenus imagines frangit. De eo facto censura Gregorii.

III. In rebus Ecclesiæ nunc orationi nostræ vagari permittamus. Ac in Provincia versantibus veniat ante oculos Serenus Massiliensis Episcopus. Gliscenti imaginum venerationi ut obviam iret Serenus, eas ex Ecclesiis ejectas contriverat. Impium sanè facinus, si ex Apostolorum traditione manavit cultus imaginum, Pontificalibusque censuris omninò dignum. Quid verò Gregorius? *Et quidem zelum vos ne quid manu factum adorari possit, habuisse laudamus, sed frangere easdem imagines non debuisse judicamus. Idcircò enim pictura in Ecclesiis adhibetur, ut hi, qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in Codicibus non valent.* Hinc discimus, vel in Ecclesiæ Christianæ sinu imaginum cultores extitisse. Neque fingendum animo, Massilienses illos, quos Gregorius, quos Serenus culpavit, aliam pupis suis venerationem impendisse ob illo cultu, qui hodie imaginibus defertur. Thus scilicet & cereos eis offerebant, osculo figebant, genua ponebant. Gregorius sanè à Tridentinorum sententia diversus abit, utpote qui censeat, ad usum duntaxat historicum imagines comparatas esse. Quòd si genus adorationis aliquod imaginibus deberi Gregorius existimasset, non earum utique adorationem simpliciter, sed certam duntaxat adorationis speciem prohibuisset, alterâ & permissâ, & laudatâ: *Tua ergo fraternitas*, inquit, *& illas servare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit, quatenùs & literarum nescii haberent unde scientiam historiæ colligerent, & populus in pictura adoratione minimè peccaret.* Porrò cùm Massilienses ad retinendas imagines propensiores essent, Sereni facto in indignationem vertuntur, ut à sui Præsulis communione divellerentur. Hinc verba Gregorii: *Ita tuos scandalizasse filios perhiberis, ut maxima eorum pars à tua se communione suspenderet.* Quæ vulnera ut sanarentur, id remedii adhibendum esse Gregorius existimat: *Si quis imagines facere voluerit, minimè prohibe; adorare verò imagines modis omnibus veta.* Anno DC. ea Epistola concinnata est.

Greg. l. 7. 110.

Id. ibid.

Gregorius disciplinam in Gallia observari jubet. Aregio Dalmaticas concedit.

IV. Ut sarta tectaque esset apud Gallias Ecclesiæ disciplina, summâ vi Gregorius etiam contendebat. Scribit itaque Syagrio Augustodunensi, Ætherio Lugdunensi, Virgilio Arelatensi, Desiderio Viennensi, ut detestandam Simoniæ pestem evertant, quæ charitatis nomine involuta liberius grassabatur: *Nimis ergo declinandum est, dilectissimi fratres, sub obtentu eleemosynæ peccata Simoniacæ hæreseos perpetrare.* Vetat etiam, & ne *repentè ex Laicis Sacerdotes fiant*: & ne Clerici communi cum fœminis domo utantur; denique *de habendis per Parrochias Conciliis* Patrum Decreta firmat. Quæ diligentius in Synodo tractata vult ad se referri: *De quibus cunctis reverendissimus frater noster Syagrius Episcopus cum omni Synodo, dilectissimo filio nostro Cyriaco Abbate remeante, nobis quæ acta sunt, studeat renuntiare.* Benè animatus in Galliæ Antistites Gregorius, *Aregio* Vapincensi insignia honoris tribuit: *Hujus autoritatis nostræ serie, petita concedimus: atque te, & Archidiaconum tuum dalmaticarum usu decorandos esse concessimus, easque dalmaticas dilectissimo filio nostro deferente transmisimus.* Pallio quoque Syagrium Augustodunensem decoravit, quasi exhibiti Augustino in Angliam proficiscenti favoris hostimentum. Primas ei quoque secundum Lugdunensem Episcopum partes in ea Provincia concedit. Evecto ad novum gradum Syagrio officium injungit, ut exemptas ditioni S. Taurinensis Episcopi Provincias ei restitui curet. Eadem & Theodorico, Theodebertoque Regibus scribit. *Ursicinus* Taurinensium sacris Præfectus, *Segusium* quoque, Gallis *Suse* dictum, administrare debuit. Verùm Gunthramnus Rex oppidum ab Italis receptum Maurienensi Ecclesiæ subjecerat. Injuria hæc fuit Taurinensis Episcopi, qui nullo suo merito parte suæ ditionis mulctabatur. Quam Gregorius ei restitui cupit.

Greg. l. 7. c. 111.

Gregor. l. 7. c. 112.

Gregor. l. 7. c. 114.

Gregor. l. 7. c. 121.

Recaredi pietas: à Gregorio laudatur, qui ei reliquias mittit.

V. In Hispanias quoque curam Gregorius suam extendebat. Ferrea Gothorum pectora instillatâ pietate Recaredus Rex molliora effecerat. Constantiam quoque in servandis adversus Judæos Legibus retinuerat, nullis eorum precibus, nullis pecuniis, nullis muneribus flectendam. Amore etiam religionis Abbates cum regia oblatione, quæ Petro Apostolo daretur, nec sine eorum ob procellam periculo miserat. His de causis à Gregorio maximè laudatur, & Davidi, qui desideratam de fonte Bethlehemitico aquam Deo obtulit, Hispaniæ Rex præponitur: *Pensemus quale sacrificium omnipotenti Deo Rex obtulit, qui pro amore illius non aquam, sed aurum accipere contempsit.* Ait ergo, Recaredum aurum libasse Domino, dum ne vel pecuniis suis Judæi ab eo impetrare potuerunt, ut Legem in sese latam revocaret. Ut verò par pari referret Gregorius, Regem oblatis reliquiis munerat: *Clavim parvulam à sacratissimo B. Petri Apostoli corpore vobis pro ejus benedictione transmisimus, in qua inest ferrum de catenis ejus inclusum, ut quod collum illius ad martyrium ligaverat, vestrum ab omnibus peccatis solvat. Crucem quoque dedi latori præsentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ crucis inest, & capilli B. Joannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri Salvatoris per intercessionem Præcursoris ejus habeatis.* Leandro quoque Hispalensi pallium utendum misit. Ex inexhausto Reliquiarum thesauro Regum sibi benevolentiam Gregorius sibi facillimè comparare poterat. Dura tamen sunt auribus verba Gregorii à ferro Petrinarum catenarum Recaredi collum *ab omnibus peccatis solvi*, neque prisci Christiani remedium ejusmodi noverunt, aut usurparunt.

Greg. l. 7. Ep. 127.

Barcinonense Concilium.

VI. Hispanias prius exire non debemus, quàm Barcinonensis Concilii Decreta memora-

veri-

verimus. Congregatum est in Ecclesia Sanctæ Crucis, *die Kal. Novembris*, anno Recaredi XIV. *Asiaticus* Tarraconensis Synodi Præses, *Ugnus* Barcinonensis, *Simplicius* Urgelitanus, *Aquilinus* Ausonensis, *Julianus* Dertosanus, *Mummius* Calahorritanus, *Galanus* Empuritanus, *Froisclus* Dertosanus, *Joannes* Gerundensis, *Maximus* Cæsaraugustanus, *Amelius* Ilerdensis, *Ilergius* Egarensis. Canones numero quatuor condidere. I. Ad officia Ecclesiastica promoti nil prorsus conferant. II. Pro chrismate nil accipiatur. III. Nulli Laicorum ad Ecclesiasticos ordines ascendere liceat, *Prætermisso Canonum præfixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionem Cleri vel plebis, vel per electionem, assensionemque Pontificum ad summum Sacerdotium aspirare ac provehi. Sed cùm per Canonum conscripta tempora Ecclesiasticos per ordinem, speciali opere desudando, probata vita adminiculo comitante, conscenderit gradus, ad summum Sacerdotium, si dignitati vita responderit, autore Domino provehatur. Ita tamen, ut duobus, aut tribus, quos ante consensus Cleri & plebis elegerit, Metropolitani judicio ejusque Coëpiscopis præsentatis, quem sors praeunte Episcoporum jejunio Christo Domino terminante monstraverit, benedictio consecrationis accumulet*; secus deponi debet. IV. Virgo, quæ *devotarum more induta* castitatem servare promisit, vel si *qui hominum utriusque sexus pœnitentiæ benedictionem* à Sacerdote perceperint, ad terrena connubia sponte transierint, à Christianorum communione separentur.

Constantinopolitana Synodus: vetat Gregorius, ne Cyriaco titulum universalis ea tribuat.

VII. Ex Barcinonensi Synodo in Constantinopolitanam migrare licet. Audierat Gregorius, *Eusebium* Thessalonicensem, *Urbicium* Dyrrachitanum, *Andream* Nicopolitanum, *Joannem* Corinthium, *Joannem* primæ Justinianæ, *Joannem* Cretensem, *Joannem* Larisseum, aliosque Præsules Rescriptis Imperatoris Constantinopolim fuisse vocatos. Tum Pontifex metu corripi, ne Cyriaco Episcopi universalis titulus firmaretur. Illyrici ergo Præsules suâ sic Epistolâ compellat: *Pervenit ad nos, quòd fraternitas vestra ad urbem Constantinopolim sit convocata. Et quamvis piissimus noster Imperator agi illic illicita non permittat, tamen ne perversi homines conventus vestri occasione repertâ, aut pro hujus nominis superstitione locum surreptionis requirant, aut ob aliam rem facere Synodum cogicent, quatenùs hoc in ea callidis machinationibus inducant, quamvis sine Apostolicæ Sedis autoritate atque consensu, nullas quæcunque acta fuerint, vires habeant; verùm tamen coram omnipotenti Deo contestor & admoneo, ut nullius vestrum illic quibuslibet suasionibus, quibuslibet blandimentis, quibuslibet præmiis, quibuslibet terroribus teneatur assensus.* Consensum ut constantius negarent, ipsorum mentibus subjicit, Pelagium Constantinopolitanæ gesta Synodi abrogasse, ut Joannes *se à novo & temerario superstitionis nomine cohiberet.*

Gregor. l. 7. Ep. 70.

Anastasii Antiocheni mors. Num Autor libri ὁδηγὸς? Transubstantiationi faventne?

VIII. Dum in Oriente versamur, Anastasii Antiocheni Præsulis, qui currente anno naturæ satisfecit, cohonestandæ sunt exequiæ. Quis, quibusve afflictionibus vexatus fuerit, tàm à Justiniano, cujus errori de Dominico corpore ante Resurrectionem corruptionis experte obstiterat, quàm à Justino, à quo in exilium ejectus erat, suo à nobis est loco narratum. Magnâ semper cum Gregorio Magno amicitiâ conjunctus erat, cui ut ostenderet ipsum à se plurimi fieri, ejus de Cura Pastorali librum in Græcum transfudit, quod nos Gregorius ipse monuit in sua ad Joannem Ravennæ Subdiaconum Epistola. *Librum regulæ Pastoralis sanctissimus frater & Coëpiscopus meus Anastasius Antiochenus in linguam Græcam transtulit, & sicut mihi scriptum est, ei valde placuit, sed mihi valde displicuit.* Dolebat etiam, spatium ingens Orientem inter & Occidentem interjectum esse, quo Gregorianis frui colloquiis prohibebatur. Die vigesimâ primâ Aprilis ad superos adiisse creditur, cùm septennio circiter sedisset, postquam Sedi suæ redditus est. Fallitur egregiè Nicephorus, qui Anastasium nostrum è throno deturbatum, fune pedibus alligato à Judæis fœdâ morte affectum esse tradit. Qui casus est alterius Anastasii, Antiocheni quoque Præsulis, qui imperante Phocâ à Judæis mactatus est. Baronius eruditique complures Anastasio nostro, qui Mauritio imperante ad superos abiit, secundum Nicephorum, librum tribuunt illum, cui titulus ὁδηγὸς, hoc est, *via dux*, adversus Acephalos. Verba sunt Nicephori: *Hujus liber est, cui nomen ὁδηγὸς.* A nostro tamen Anastasio librum abjudicandum esse, persuasum habemus. Præfationis titulus est: *Exordium libri Anastasii, Monachi Sinaitæ*: non Præsulem se profitetur, quem sibi honorem Anastasius Antiochenus vindicasset. Prætereà constat nostro Anastasio *Eulogium* Alexandrinum superstitem fuisse. Extant sanè geminæ Gregorii ad *Eulogium* Epistolæ, Indictione tertiâ scriptæ, de hæresi Agnoëtarum. Prior est numero XXXV. posterior verò XLII. Quo tempore Anastasius Antiochenus non amplius fuit inter homines. Ὁδηγὸς verò Autor Eulogio Alexandrino defuncto vitam retinebat. Verba sunt libri hujus: *Narrabant nobis Catholici, qui Alexandriæ degunt, post tempora beati Eulogii Papæ Alexandrini hic fuisse Præfectum Augustalem Severianum.* Neque etiam Anastasio nostro quæstiones centum quinquaginta quatuor tribui possunt, quarum Autor post Phocæ ad imperium evectionem scripsit: *Quando*, inquit, *Phocas tyrannus factus fuit Imperator.* Anast. Quæst. 16. Inspiciatur etiam tàm 77. quàm 117. Quæstio, quæ Autorem earum Quæstionum Anastasio Antiocheno longè recentiorem esse clamant. Sed & Gentiani Herveti, qui primus Quæstiones 93. edidit, exemplar eas Anastasio *Nicæno* vindicabat. Neque fortè etiam Anastasii sunt libri XI. Anagogicarum contemplationum in hexameron ad *Theophilum*. Quod porrò Anastasio Antiocheno *Ducem viæ* eximimus, apparet, tanti viri nomine eos abuti perperàm, qui ex capite 23. corporis Christi in Eucharistia præsentiam astrui putant. Post Anastasium nostrum annis quinque & triginta circiter Anastasius ille floruit, quorum verba nec Latinorum quoque Transubstantiationi favere demonstrare facillimum, si res tanti esset. Quanquam huic opinioni non multum fereretur, si septimo seculo Monachus aliquis in antro suo somnians primus mortalium mentibus eam inseruisset, facilè reponeretur, novam esse sententiam: passim Veteribus Eucharistiam corporis Christi figuram dici, sicque comparata esse sacramenta omnia, ut pro rei significatæ *figura* habeantur. Verò m ut paucis absolvamus, in Anastasio nullum sanè est realis, uti loqui amant, corporis Dominici præsentiæ vestigium. Hæc scripsit Anastasius: *Christus non dixit, hoc est figura, seu quid vices gerens corporis, & sanguinis mei.* Fatetur sanè, Christi corpus

Gregor. l. 10. Ep. 22.

Greg. l. 9. Ep. 3.

Niceph. l. 18. c. 44.

Greg. l. 8.

Via Dux c. 10. p. 835.

Anno Dom. 599.

in Eucharistia *corrumpi, immutari, frangi, dividi*, ut verbis expressis liquet ex capite 13. & 23. Ex quibus intelligitur, Monachi hujus sententiam esse, sacramentum quidem corpus Christi esse, quia Spiritus Sancti vinculo in illud descendentis cum ipso Domino conjungitur, proindeque *solam figuram, aut quasi vicarium quid, ut sacrificium hoc* appellari non posse. Ut ergo conjunctione cum natura humana Verbum caro factum est, similiter contendit & Anastasius, Sacramentum Spiritus Sancti ope copulatum Domino ipsius corpus esse. *Præsentia realis* opinione imbutum non fuisse hæc vincunt, de Christi corpore, quod nunc gloriâ præditum esse fatetur, atque *æternum, non tamen incircumscriptum, non expers figura, non immobile, non intactile, non inaspectabile.* His tamen qualitatibus afficitur Christi corpus, si præsens est in altaribus. Eodem capite sic Timotheum urget: *Si enim solam Divinitatem naturam Christi esse asseris, teneri autem & frangi, & dividi, & in partes distribui, & effundi, & exhauriri, & transmutari, & dentibus conteri, à Divinitate prorsus abhorret, in alterutram foveam Timotheus incidat oportet, ut aut Divinitatem passibilem, & mutabilem statuat, aut neget corpus & sanguinem Christi, quæ offert & manducat, in mystica mensa.* Quibus sanè Anastasius indicat, hæc in corpore Christi fieri. Jam verò pati ea non potest cæleste Christi corpus. Accidentia hæc sunt sacramenti, quod ob conjunctionem cum Domini corpore interveniente Spiritu factam, Christi corpus esse Anastasius existimat. Inspiciatur & caput 23. Sed hæc obiter.

Via Dux c. 13. 840.

Anastasius Anastasio succedit.

IX. Defuncto Anastasio successit vir & nomine *Anastasius*, qui subinde Synodicam Gregorio suam misit. Quâ acceptâ, respondet ei Gregorius: *Fraternitatis tua scripta suscepi, professionem fidei rectè servantia.* Eum quoque de cura Pastorali monet: ad sacros ordines impuræ fidei homines evehendos non esse: de corrupta Synodo Ephesina ab Hæreticis, de damnatione Cælestii & Pelagii. Hic est ille Anastasius, qui anno DCVIII. acerbo funere à Judæis perimetur.

Gregor. l. 7. Ep. 48.

Anno Dom. 600.

ANNO U. C. 1353. PER. JUL. 5313. JUL. 645. DOM. 600. MAURIT. 18. & 19. THEODORICI 4. 5. *Sol.* 21. C. B. *Lun.* 12. *Indict.* 3. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 5. 6. *P.* 10. *April.*

Post Consulatum Mauritii XVI.

Chaganus Dalmatiam ingreditur. Slavi Illyricum vastant.

I. BElli avidus *Chaganus*, ut quas *Prisco* intenderat minas, executioni mandaret, Dalmatiam ingreditur, & quadraginta civitates, quæ circa *Balcbam* sunt, populatur. Intellectâ clade, Priscus *Guidoni* mandat, ut hostium statum exploret, qui vallis latebris usus, summo mane eos à tergo adortos occidit, prædâque recuperatâ ad Priscum revertitur. Ubi de suorum cæde Chagano compertum est, in suam regionem illicò se recepit. Chagani ad exemplum *Slavi* in Illyricum diffusi Italiæ ad fauces usque penetrant. Quod nuncium Gregorii, podagrâ maximè laborantis, dolores intendit. Qua de causa Maximo hæc Salonitano scribit: *Ad Romanam veniens urbem communis filius Presbyter Veteranus, ita me podagra doloribus debilem reperit, ut fraternitatis tua Epistolis per me respondere nullatenùs valuissem. Et quidem de Slavorum gente, qua vobis valde imminet, affligor vehementer & conturbor. Affligor in his, qua jam in vobis patior; conturbor, quia per Istria aditum jam Italiam intrare cœperunt.* Errat tamen sine dubio Baronius, qui Avarum excursus, Forum Julii *Romilda* perfidiâ expugnantium, labente anno accidisse putat. Ea contigerunt jam imperante Phocâ. Neque Chaganus anno labente *juvenili ætate florebat*, quod de Chagano Gisulfi victore est à Warnefrido memoriæ mandatum.

Miscel. l. 17.

Greg. l. 8. Ep. 36.

Anno Dom. 600.

Error Baronii.

Bar. An. 600. n. 1.

Warnefr. l. 4. c. 38.

II. In Galliis Francorum Reges Theodebertus & Theodoricus, injuriarum memores, quas à Fredegunde, ejusque filio Clothario passi erant, in patruelem armantur. De puero facilis victoria videbatur. Has spes cogitationesque secum portantes, Clothario occurrunt; ac juxta fluviolum *Aroanem*, haud procul à *Doromello* vico, Senonensium in ditione prælium committunt. Quo successu referat Fredegarius: *Ibi exercitus Clotharii gravissimè trucidatus est. Ipsoque cum his, qui remanserunt, in fugam verso, pagos & civitates ripa Sequana, qua se ad Clotharium tradiderant, depopulantur & vastantur. Civitates rupta muris, plurimas captivorum ab exercitu Theuderici, & Theudeberti, exinde deducitur. Clotharius oppressus vellet nollet, per pactionis vinculum firmavit, ut inter Sigonam & Ligerim usque mare Oceanum, & Britannorum limitem, pars Theuderici haberet, & per Sigonam & Isaram, Ducatum integrum Dentelim usque Oceanum mare Theodebertus reciperet. Duodecim tantùm pagi inter Isaram & Sigonam & mare littoris Oceani Clotharie remanserunt.* Verba hæc Fredegarii ex editione Andreæ Du Chesne exhibuimus. In vulgatis enim exemplaribus labe maximâ afficiuntur.

Theodebertus & Theodericus victum Clotharium regni parte maximâ privant.

Fredeg. cap. 20.

III. Ea nunc referamus, quæ Ecclesiam spectant. Ac nobis in Gallia versantibus à Venantio Fortunato est incipiendum, qui, uti fama est, Pictaviensia sacra anno labente administrabat. Nomina quatuor gessit: Fortunatus, Venantius, Honorius, Clementianus. Fortunatus appellabatur, ex quibus *Fortunatus* proprium fuisse videtur. Italum ortu esse Paulus nos Warnefridus docuit verbis ejusmodi: *Fortunatus natus quidem in loco, qui Duplavilis dicitur, fuit. Qui locus haud longe à Cenitensi castro, vel Tarvisiana distat civitate. Sed tamen Ravenna nutritus & doctus in arte Grammatica, sive Rhetorica, sive etiam metrica clarissimus extitit. Hic cùm oculorum dolorem vehementissimum pateretur, & nihilominùs Felix iste ipsius socius pari modo oculos doleret, uterque ad Basilicam B. Pauli atque Joannis, qua intra eandem urbem sita est, pervenerunt, in qua etiam altarium in honorem B. Martini Confessoris constructum propinquam habet fenestram, in qua lucerna ad exhibendum lumen est constituta, de cujus oleo mox sibi isti, Fortunatus scilicet & Felix, dolentia lumina tetigerunt. Illicò dolore fugato sanitatem, quam optabant, adepti sunt.* Hinc orta veneratio, quâ Fortunatus Martinum perpetuò prosecutus est: nec semel prodigii hujus meminit:

Venantius Fortunatus quis? Ejus libri.

Warnefr. l. 2. c. 13.

Quo procul ut tetigi benedicti lumen olivi,
Igneus ille vapor marcenti fronte recessit,
Et præsens medicos blande fugat unguine morbos.

Ven. Vit. Mart. l. 4.

Patriam paulò antè exivit quàm Alboino Duce Longobardi anno DLXVIII. Italiam peterent. Proficiscenti consilium erat ad Martini sepulchrum properare. Quo salutato, Pictaviensem urbem incoluit, ubi Presbyteri munere ornatus est, quo nomine à Gregorio Turonensi sæpius cele-

Anno Dom. 600.

celebratus. Ad Gregorii Turonensis familiaritatem se Fortunatus applicans, variis eum epigrammatibus laudavit, & poëmata ei sua nuncupavit. Quippe *Gregorius* ille *Papa*, ad quem scribit, non ille Gregorius est, qui Romanam Ecclesiam administrabat. In sua ad Turonensem Antistitem Epistola narrat Fortunatus, quomodo Ravennâ profectus, Germaniam peragrarit, demumque in Gallias se contulerit: Inter eundum *novus Orpheus Lyricus sylvæ voces dabat; sylva reddebat.* Causæ nihil est, cur Scriptoribus fidem detrahamus, qui Episcopali dignitate Fortunatum induunt. Verba sunt Warnefridi: *In eadem civitate primùm Presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco digno tumulatus honore quiescit.* Quandonam verò Episcopatum iniit, est dictu difficillimum. Anno DXC. *Maroveus* adhùc Pictaviensem regebat Ecclesiam. Defuncto *Plato* sufficitur, quem Epigrammate Fortunatus celebravit:

Fort. l. 10. c. 17.

Provida disponunt Reges solatia, plebi
Pontificem dantes, quem probat alma fides:
Ut colat Hilarium, quem dat Martinus alumnum, &c.

Hæc Fortunatus ad Platonem, qui vitam adhùc retinente Childeberto ordinatus est. Platoni igitur Fortunatus substitui debuit. Brevem tamen Episcopatum gessisse videtur, quem non ante annum DXCIV. adiit, cùm Gregorii in Historia solo Presbyteri titulo afficiatur. Defuncti sepulchro Paulus Warnefridus rogante *Apro* Abbate hoc Epitaphium inscripsit:

Ingenio clarus, sensu celer, ore suavis;
Cujus dulce melos pagina multa canit
Fortunatus, apex vatum venerabilis, actu
Ausoniâ genitus, hâc tumulatur humo, &c.

Si verum placet, strictæ orationis quàm solutæ longè peritior fuit: quod plures testantur Epistolæ, quas carminum suorum libris præfixit. Præter carmina, quæ benè multa condidit, ecenon Sanctorum quorumdam vitas, in Orationem Dominicam atque Symbolum Commentaria scripsit. Indubitanter Apostolis Symbolum tribuit: qui *adhùc in uno positi, hoc inter se Symbolum unusquisque, quod sensit condiderunt.* Gratiæ efficacis strenuum se defensorem ostendit, dum verba hæc Domini illustrat, *Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.* Horum Commentariorum non meminit clarissimus Du Piu in sua Bibliotheca, quorum tamen meminisse debuit.

Gregorius Agnoetarum errorem damnat.

IV. At in Italia Gregorius ne vel doloribus cedens, rectitudini pietatis servandæ admovebat animum. Caput in Oriente exerebat *Agnoetarum* error, de quo ad Gregorium *Eulogius* Alexandrinus Epistolam direxerat, eruditam sanè, nec à fide Catholica diversam. Intereà Gregorius sævâ podagrâ laceratus, quotidie in morte erat, quotidie repellebatur à morte. Cruciatus ipse narret suos: *Ecce jam biennium penè expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagra doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, Missarumque solemnia celebrare.* Vicit dolorem Religionis amor, strictoque in Agnoetas calamo ad Eulogium Epistolam mittit, quâ Hæreticorum fundamenta convellebat. Objiciebant, quæsivisse Christum ficus in arbore prorsus sterili. Respondet verò, *Per ficum Dominus in Synagoga fructum quæsierat, quæ folia Legis habuit, sed fructum operis non habebat. Non enim poterat Creator omnium nescire, quia fructum ficus non habuit, quod dum*

Greg. l. 8. Ep. 35.

tempus ficorum non esset, omnes poterant scire. Minus accuratè solvit objectionem ex verbis Christi petitam, *Diem judicii nescit hominis filius.* Assentitur enim Eulogio, cujus explicatio non est ad rem: *Omninò rectè vestra Sanctitas sensit, quoniam non ad eumdem filium, juxta hoc quod caput est, sed juxta corpus ejus, quod sumus nos, est certissimè referendum.* Affert etiam Gregorius Augustini responsionem, quæ cordatis non arridet.

Greg. l. 8. Ep. 42.

Constantii Mediolanensis obitus. Quis?

V. Gregorii doloribus luctus accessit ex obitu *Constantii* Mediolanensis Episcopi. Optimi Præsulis partes vitâ, moribus, diligentiâ atque amore erga gregem impleverat, ut Mediolanensis Ecclesiæ vulnere pars Italiæ magna saucia videretur. Constantii pietatem Gregorius pingit: *Quam multa bona partes illæ in uno homine perdiderunt, utinam vicina repentinâ calamitate non sentiant! Nam quemadmodum sollicitus in Ecclesiasticæ regulæ disciplina, vel quam fuerit vigilans in tuitione civitatis vestræ, non habemus incognitum.* Illud molesti, quod Constantii ex obitu exortum est, auxit & status Mediolanensis Ecclesiæ. Quippe Rex Longobardorum Agilulfus defuncto successorem dare volebat: eratque in metu Clerus Mediolanensis, ne vel indignus sibi Præsul præficeretur, vel si designatus à Rege respueretur, Principis furorem in se converterent. Populi ergo Clerique animos Gregorius accendit: *Illud autem, quod vobis ab Agilulfo indicastis scriptum, dilectionem vestram non moveat. Nam nos in hominem, qui non à Catholicis, & maximè à Longobardis eligitur, nullâ præbemus ratione consensum, quia Vicarius Sancti Ambrosii indignus evidenter ostenditur, si electus à talibus ordinatur.* Constantiam Mediolanensium illud maximè adjuvabat: *Unde possunt alimenta Sancto Ambrosio servientibus Clericis ministrari, nihil in hostium locis, sed in Sicilia, & in aliis Reipublicæ partibus, Deo protegente consistit.* Diaconum, nomine *Deusdedit*, in Episcopum sibi Mediolanenses elegerant, de cujus moribus Gregorius diligenter inquiri jubet, ne indignus ad Sacerdotium promoveretur.

Greg. l. 8. Ep. 65.

Joannes Climacus. Ipsius vitæ breviarium: Opera.

VI. Ad se nos nunc vocat in Orientem Joannes, cognomento *Climacus*, quod ex Opere suo, cui *Climaco*, sive Scalæ nomen, adeptus est. Longævus vitam adhùc retinebat labente anno. *Daniel* Monachus, qui vitam ipsius scripsit, patriam ignoravit. Ætatis annum ad sextum & decimum usque Joannes pervenerat, cùm solitudinis amore captus in montem Sinaiticum concessit. Vincebat scientiarum peritiam humilitatis amor, cujus rara specimina edidit, ut mentis naturam prorsus exuisse videretur. Ferunt, dum sub Præfecto Martyrio ageret, unà cum eo Anastasium adiisse, qui illicò Martyrio, qui Joannem totonderat, hæc loquitur: *Abba Martyri, quis dixerit, quòd tu Antistitem montis Sina totonderis?* Addunt & Joannem Sabaitem, cujus ad solitudinem divenerant, non Martyrii, sed Joannis sanè Climaci & pedes abluisse, & dexteræ oscula fixisse: quorum vaticiniorum fides sit penes Autorem. Annum erat ingressus XX. cùm amisso Martyrio *Tholas* desertum ingreditur, locum ad extremum montis Sinaitici pedem situm, ad quintum ab Æde sacra lapidem. Ibi quadraginta annos traduxit, temperantiæ adeò deditus, ut cibum potius gustare, quàm sumere videretur. Siccitate Palæstinam vastante precibus pluviam impetravit. Suis ergo virtutibus Sinaiticam Præfecturam adipiscitur. Joanni Climaco germanus erat *Gregorius*, quem sibi successorem de-

ANNO DOM. 600.

stimavit. Morientem cùm Gregorius fleret, lachrymas lugenti abstersit, pollicitus intra annum abeuntis vestigia secuturum; nec vaticinio fidem defuisse ferunt, cùm intra decimum mensem Gregorius etiam excesserit. Hæc ex Daniele excerpsimus. Librum edidit Joannes ille Climacus magni inter Græcos pretii. Titulus ei est, Κλῖμαξ, sive *Scala*. Constat gradibus triginta, quibus ad vitæ asceticæ veluti culmen ascenditur. Cur tot gradibus constaret, rationem eam reddunt: *Climacus cùm Cœlestem nobis scalam, quæ pro modo ætatis Christi, trigesimum annum cùm baptizaretur, agentis, triginta contineret gradus, exædificavit, cujus justa Domini ætate comprehensa, vere justi & innocentes reperiemur.*

B. M. P. t. 10. 390.

Columbanus quis?

VII. Columbani in Epistolis Synodum in Galliæ incerto loco celebratam deprehendimus, sed tam obscuris temporis notis involutam, ut anno suo illam reddere Chronologorum viribus editius existimemus. Scribentis verba sunt: *Mihi liceat cum vestra pace & charitate, in his sylvis silere & vivere juxta ossa nostrorum fratrum decem & septem defunctorum, sicut usque nunc licuit nobis inter vos vixisse duodecim annos.* Utrùm verò anni illi *duodecim* ab adventu Columbani in Gallias, vel ab incolatu Luxoviensi numerentur, non satis liquet. Quamquam eò magis inclinet animus, ut à Luxoviensi habitatione numerandi faciendum sit initium. Antequam porrò materiam Epistolæ recenseamus, de scribentis patria, vitaque nonnulla sunt proferenda, ne viri, qui seculo suo decus & lumen fuit, nostris in Annalibus descriptio desideretur. Ortus sui incunabula Columbanus Hiberniam habuit. Mater ipsius uterum gerens in somnio sibi videre visa est, *è sinu suo rutilantem Solem, & nimio fulgore micantem procedere, & mundo magnum lumen præbere.* Egressus pueritiâ Grammaticam, Rhetoricamque excoluit. Vigebat in corpore formæ elegantia, atque pulchritudo, quæ juvenilibus animis crebrò nimis labendi occasionem præbet. Cùm ergo sciret, nil esse tam sanctum Religione, tamque custodiâ clausum, quo penetrare libido nequeat, generosum pectus temperantiâ, fide conditâ armare voluit. Quodam die Sanctimonialis ad cellulam, quam duodecennio incoluerat, cùm pervenisset, ea accedentem ad se liberè perstrinxit, utpote qui humanæ fragilitatis immemor fœminam visitaret. Talibus dictis stimulatus, matrem lachrymis rogantem, ne se deserat, liminique ostii inhærentem, & pavimento prostratam prætergressus relinquens, ad virum Scripturæ peritum, nomine *Senile*, se convertit; deinde petito Monasterio Banchor, celeberrimo *Congello*, qui Abbatis munere fungebatur, excolendum se tradit. Peractis ibi annorum complurium curriculis, peregrinandi cupidine captus, vigesimum ætatis annum agens, sociis duodecim comitatus ad Britannica littora gressum dirigit, indeque in Galliam tendit, Evangelii præconem exercens. Pervenit fama viri ad *Sigeberti* Regis aulam, ex quo consequitur, Columbani in Gallias adventum non citra annum Dom. DLXXV. posse constitui, cùm in eo lethali vulnere Sigebertus perierit. Impetratâ quò vellet manendi facultate, in vasta eremo, cui *Vosago* nomen, domicilium ponit. Dum eò moratur, cogitanti num melius esset, ferarum rabiem, quàm hominum crudelitatem perferre, incidunt lupi duodecim, qui propius accedentes ora ipsius vestimentis jungunt, intactumque dein relinquunt, c. 7. *Cùmque jam multorum Monachorum societate densaretur, cœpit cogitare, ut potioris loci spatium quæreret in eadem eremo, quò Monasterium construxisset. Invenit autem castrum firmissimo olim fuisse munimine cultum à supra dicto loco distans plus minus octo millibus, quem locum Luxovium prisca tempora nuncupaverant. Ibi aqua calida cultu eximio constructa*; ibi imagines multæ lapideæ, numinibus consecratæ; ibi sylvæ ursis, bubalis, lupis repletæ. In eo loco sibi Monasterium extruere cœpit, c. 9.

Vit. Columb. c. 1.

Vit. Columb. c. 2.

Vit. Columb. c. 5.

Columb. Ep. 2.

Synodo Gallicanæ Columbanus de Paschate scribit.

VIII. Dum eò moratur, Synodus, cujus meminimus, in Gallia cogitur. Quam de Paschatis solemnitate consultum ivit, quia variabat in ea re Scotorum, Britonumque, & Gallorum, Romanorumque disciplina: *Deo gratias*, inquit, *quòd vel pro me de Paschate discutiendo occasio vobis sancta facta est Synodi.* Deinde Christum supplex orat, *ut non de solo Paschæ negotio, quod jam diu ventilatum, ac diu variè à diversis autoribus judicatum est,* tractent, *sed etiam de universis necessariis observationibus Canonicis, quæ à multis, quod gravius est, corrupta sunt.* Voce quoque liberâ professus se ad Synodum non ivisse, ne præsens in ea contenderet, de Paschalis Quæstione sententiam suam ostendit: *Confiteor conscientiæ meæ secreta, quod plus credo Traditioni patriæ meæ, juxta Do . . . . & calculum* LXXXIV. *annorum, & Anatolium ab Eusebio Ecclesiasticæ Historiæ autore Episcopo, & sancto Catalogi Scriptore Hieronymo laudatum, Pascha celebrare, quam juxta Victorium nuper dubiè scribentem, & ubi necesse erat nihil definientem.* Sanctâ dein que compellatione Synodi Patres hortatur, *ut cum pace & humilitate sine ulla contentione libri legantur utrique, & quæ plus Vetere & Novo Testamento concordant, sine invidia serventur.* Quid in Paschali hoc negotio peractum sit, nos prorsus fugit. Pacem Luxoviensibus ereptam non fuisse fit vero simillimum, cùm Monasterium Columbanus suum incoluerit, donec anno DCVI. prætextu variantis à Gallorum ritibus disciplinæ, regno Theodorici pelleretur. Concilium porrò, quod Epistolâ suâ Columbanus adiit, incerti & loci & temporis in labente anno absque Chronologiæ injuria collocari posse existimamus.

Columb. Ep. 3.

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI

Annorum DCXLV. à Cæsare Augusto ad Phocam usque.

In quibus res Imperii Ecclesiæque observatu digniores subjiciantur oculis, erroresque evelluntur Baronio.

SECULUM SEPTIMUM.

ANNO DOM. 601.

ANNO U. C. 1354. OLYMP. 345. PER. JUL. 5314. JULIANO 646. DOM. 601. MAURITII 19. & 20. THEODORIC. 5. 6. *Sol.* 22. A. *Lunæ* 13. *Indict.* 4. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 7. *P.* 26. *Mart.*

ANNO DOM. 601.

Post Consulatum Mauritii XVII.

Chagani erga Romanos liberalitas: de Commentiolo victoria.

I. Haganus collectis citò viribus, mense Martio Mœsiam ingressus, *Comeam* urbem obsidet. Quo intellecto, Priscus illicò Sigedone relictâ ad hostes festinat. Imminente Paschatis festo, Romani alimentorum penuriâ laborabant. Hoc ubi rescivit Chaganus, animi magnitudine, quæ in Barbaro præcipuè laudanda est, & quinque dierum inducias suis hostibus concedit, & Prisco nunciat, plaustra sibi mittat, quæ cibos referrent, quibus expleti Romani Pascha hilarius agitarent: nec mora, quadraginta currus alimentis onustos accipiunt. Vicissim Priscus ne liberalitate vinceretur, piper, costum, casiam, aliaque munera ejusmodi, quæ India fert, dono dat Avarum Regi. Labente ergo Dominicæ Resurrectionis festivitate Barbari Romanique unà versabantur, quasi festum extincto prorsus hostili odio animos gentis utriusque amicitia copulasset, ut in unum idemque populi corpus coalescerent. Barbari à Romanis sejuncti in Commentiolum incidunt, cui Imperator in mandatis dederat, ut seditiosum Barbaris militem proderet. Mediâ nocte *Commentiolus* exercitum arma sumere jubet. Non putabant milites, cum hoste esse sibi dimicandum: itaque veluti exercitii causâ negligentius armantur. Ortâ luce ingens metus eos corripit. Barbari eâ perturbatione sapienter usi, partem Romanorum cædunt; partem capiunt, ad duodecim millia. Commentiolus fugâ elapsus, Diritiperam delatus, ut proditor à civibus repellitur. Fugientem Barbari insequentes, Diritiperam populantur; Alexandri Martyris Templum flammis abolent; capsam, cui corpus ejus includebatur, argenteam diripiunt; exuvias contumeliâ afficiunt.

Chron. Alex.

Miscell. l. 17.

Chagani filii peste extinguuntur: captivos occidit: cur? Tempus occisionis.

II. Interrà Commentiolus Byzantium perveniens urbem metu complet. Jam deliberatio instituebatur, ut Europâ relictâ in Asiam migrarent. Imperator verò Prætorianas cohortes in muris collocat, urbem civibus custodiendam committit. Mauritium monebat Senatus, ut ad Chaganum Legatos de pace mitteret; verùm Deo suscipitur Avarum ultio, quâ Constantinopolitani suâ formidine liberantur. Elatus victoriâ Chaganus ad longum murum usque processerat, cùm filii ejus septem uno die partim febre, partim peste pereunt, unàque cum eis ingens Barbarorum numerus extinguitur. Quâ clade gaudia triumphique Barbarorum luctu lachrymisque mutantur. Advenit intereà cum muneribus regiis *Armatons*, Mauritii Legatus, qui victoriâ tumidum exarmaret. Chaganus verò luctibus dolorique suo immersus, repudiatis Imperatoris muneribus, Mauritio significat, si captivos redimere velit, ut in singulos nummum unum pendat. Recusante Mauritio medium saltem nummum postulat. Verùm ne vel tanti milites redimere voluit, sive ex propria tenacitate, sive, quod magis credibile, ex ipsorum odio. Tum indignatione percitus, captivos Chaganus omnes ad unum occidit, qui uti ex Zonara colligitur, erant numero circiter *duodecim* mille. Indignum hoc Imperatoris facinus silentio præterit Simocata. Narrat Mauritii Legatum Harmatonam, *splendidis muneribus, & viginti millium auri pondo, acceptione pacem ægrè redemisse, dicente Chagano, Judicet Deus Chaganum inter & Mauritium.* Cæterùm facto hoc suo omnium penè odia Imperator in se commovit. Plebs ne à conviciis quidem temperabat. Exercitus verò Commentiolum proditionis postulat. Inter accusatores eminebat *Phocas*, qui quasi jam diademate redimitus foret, tam petulanter impudenterque Impera-

Phot. Cod. 65. 95.

Anno Dom. 601.

peratorem allocutus est, ut ea de causa à Senatorum nonnullis vapularet. At Mauritius repudiatâ Commentioli accusatione, insontes re infectâ dimisit. Hinc fons insidiarum, quibus Imperator cum familia miserè periit. Nostram porrò Chronologiam censurâ dignam esse primâ specie omnes existimabunt, cùm & veteres & novi Chronologi Chagani de Commentiolo victoriam, miseramque captivorum stragem anno DC. affigant, qui Mauritii vigesimus fuit, quocum etiam ea clades à Theophane & Miscella copulatur. Verum ex Eclipsi, quam Theophylactus & Theophanes in annum Mauritii IX. contulere, & eos emendamus, & præsidium Chronologiæ nostræ suppeditamus. Ea quippe Eclipsis accidit anno DXCII. Martii XIX. qui Mauritii non nonus quidem, sed decimus numerabatur. Cùm igitur Commentioli perfidia, captivorumque imperata à Chagano cædes novennio post Eclipsim contigerit, vel ipso Theophane judice, quis neget anno non proximo, sed ea tenere; Indictione non tertiâ, sed quartâ cladem eam contigisse?

Aldiberto fidem suscipiente Gregorius Laurentium & Mellitum in Britanniam mittit.

III. Res Ecclesiæ nunc nobis sunt referendæ. Pietatem Augustini Cantuariensis Episcopi miratus Rex *Aldibertus*, superstitione relictâ fidem amplexus erat. Ubi baptismum adeptus est, Regis sui ad exemplum complures se composuere. Quos firmioribus amicitiæ vinculis sibi copulavit. Qui verò avitam religionem retinebant, illos vi adhibitâ ad fidem suscipiendam cogere noluit, gnarus pietatem mentis actum esse, violarique religionem, si alienus ab ea colentis sit animus. Cùm lætior indies pietatis seges apud Anglos cresceret, Augustinus Laurentium Presbyterum atque Petrum Monachum ad Gregorium sibi mittendos esse duxit, ut nova ad informandos Idololatras haberet auxilia. Felicem Gregorius promovendi Evangelii occasionem nactus, *Laurentium & Mellitum* in Britanniam mitti voluit. Erat ille Presbyter, hic verò Abbatis munere fungebatur, quos Galliæ & Regibus, & Episcopis commendatum ivit. Epistolam scribit *Menna* Tolosano, *Sereno* Massiliensi, *Lupo* Cabillonensi, *Agilo* Metensi, *Simplicio* Parisiensi, *Melantio* Rothomagensi, *Licinio* Andegavensi, quos sic alloquitur: *Quia Redemptoris nostri gratiâ cooperante, tanta de Anglorum gente multitudo convertitur, ut reverendissimus communis frater & Coëpiscopus noster Augustinus eos, qui secum sunt, ad hoc opus exequendum per diversa loca asserat, non posse sufficere, aliquantos ad eum Monachos, cum dilectissimis & communibus filiis, Laurentio Presbytero, & Mellito Abbate prævidimus transmittendos.* Rogat etiam Præsules, ut quâ decebat in Britanniam proficiscentes benevolentiâ prosequantur. Paris Galliarum Regibus Theodorico, Theodeberto, Clothario, Brunichildi scribit. Augustino quoque literas dirigit, quibus gratias Deo refert, qui ipsum nescientibus lumen fœneravit. Sapienter verò eum monet, ne de tantis successibus superbiat: *Gaudeas quia Anglorum animæ per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur; pertimescas verò, ne inter signa, quæ fiunt, infirmus animus in præsumptione se elevet, & unde foras in honore attollitur, inde per inanem gloriam intus cadat.*

Greg. l. 9. Ep. 52.

Greg. l. 9. Ep. 58.

Regibus Anglorum Gregorius scribit. Non vult fana numinum dirui.

IV. Neque Anglorum Principes Gregorius præteriri voluit. *Aldiberga* ergo Reginæ gratulatur, quam cum Helena componit: *Sicut per recordandæ memoriæ Helenam, matrem piissimi Imperatoris, ad Christianam fidem corda Romanorum accendit, ita & per gloriæ vestræ studium in Anglorum gentem ejus misericordiam confidimus operari.* Aldibertum quoque Regem, ut Constantini Imperatoris exemplo acceptam fidem custodiat, atque etiam augeat, verbis monet ejusmodi: *Christianam fidem in populis tibi subditis extendere festina, zelum rectitudinis tuæ in eorum conversione multiplica, Idolorum cultus insequere, fanorum ædificia everte.* Non multò pòst tamen Gregorium pœnituit mandati de evertendis numinum Templis dati. Itaque vigesimo Junii hæc ad *Mellitum* scribit: *Cùm vos Deus omnipotens ad reverendissimum virum fratrem nostrum Augustinum perduxerit, dicite quod diu mecum de causa Anglorum cogitans tractavi, videlicet, quia fana Idolorum destrui in eadem gente minimè debeant, sed ipsa, quæ in eis sunt, Idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur, reliquiæ ponantur: quia si fana eadem benè constructa sunt, necesse est, ut à cultu Dæmonum in obsequium veri Dei debeant commutari: ut dum gens ipsa eadem fana sua non videt destrui, de corde errorem deponat, & Deum verum agnoscens ac adorans, ad loca quæ consuevit familiarius concurrat. Et quia boves solent in sacrificio Dæmonum multos occidere, debet his etiam hac de re aliqua solemnitas immutari, ut die dedicationis, vel natalitio Sanctorum Martyrum, quorum illic reliquiæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem Ecclesias, quæ ex fanis commutata sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis conviviis solemnitatem celebrent. Nec Diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem Dei in esu suo animalia occidant.* Data die 12. Cal. Julii, Indict. 4. Porrò ut observantiæ erga Christum suæ Rex testimonium daret, Augustino rogante in Petri Paulique memoriam Templum consecrat, quod & Anglorum Principibus, ipsique Augustino sepulchro foret. Extruxit & Londini Templum, cui D. Pauli nomen inditum est. Sed & in civitate Roffensi S. Andreæ posuit Ecclesiam, quam amplissimis ornari donariis voluit. Tantorum ædificiorum tempus ad annum Dom. DCIV. referendum existimamus, ut ex verbis Bedæ suo loco recitandis conjecturam facimus.

Anno Dom. 601.

Gregor. l. 9. c. 59.

Greg. l. 9. Ep. 60.

Greg. l. 9. Ep. 71.

Ad Iberos de Nestorianis, num rebaptizari debeant. Gregorii Decretum.

V. Non in Angliam modò, sed in Orientem quoque Gregorius Epistolas misit causâ ejusmodi. *Amoso*, qui octennio Hierosolymitanum Episcopatum tenuerat, successit Isacius, qui postquam consecratus est, Synodicam de more Gregorio Epistolam mittit. Quam utpote pietati consonam Pontifex suscipit, simulque hæc Isacio rescribit: *Magnas omnipotenti Deo gratias exolvimus, qui & immutatis gregis sui Pastoribus fidem, quam semel sanctis Patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit.* Simul eum monet, ut Ecclesiæ unitatem servet, gregem curet suum, Simoniacam hæresim vitet. Ad Iberiæ quoque Antistites literas dirigere opus habuit. Quærebant ab eo, num ad frugem redeuntes Nestoriani novo tingi baptismo debuerint? Verùm Epistolæ lator eam amiserat Hierosolymis. De ea quæstione sic statuit Pontifex: *Ab antiqua Patrum institutione didicimus, ut qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, cùm ad sanctam Ecclesiam redeunt, aut unctione chrismatis, aut impositione manus, aut solâ professione fidei, ad sinum matris Ecclesiæ revocentur.* Consequenter negat, Nestorianis baptismum esse renovandum.

Greg. l. 9. Ep. 40.

Illud

Anno Dom. 601.

Greg. l. 9. Ep. 61.

Illud tantum ab iis, qui ad Ecclesiam redeunt, vult observari, ut Nestorium cum omnibus Hæreticis anathemate feriant: Synodosque quas Ecclesia recipit, suscipiant atque venerentur. Epistolam ad Hiberniæ Præsules scriptam esse vulgò creditur. Sed vix in dubio poni potest, quin vox *Hibernia* sit in *Iberiæ* mutanda. Gregorii quippe temporibus Nestorianorum sectam in Hibernia viguisse, inauditum est in omni memoria. Sed & lator Epistolæ ex Hibernia ad Pontificem Romanum missæ eam Hierosolymis non amisisset, cùm Romam prius quàm Hierosolymam petiisset.

De privilegiis Monasteriorum Synodus Romana.

VI. Labente anno in urbe Synodum Gregorius coëgit, ut Cœnobiorum libertati, Monachorumque privilegiis provisum iret. Interfuere Episcopi XXIII. *Gregorius*, Concilii Præses, *Marinianus* Ravennas, *Joannes* Tarentinus, *Joannes* Falaritanus, *Pelagius* Agnaniensis, *Romanus* Blantanensis, *Luminosus* Ferentinus, *Balbinus* Rosellanus, *Martianus* Ferentisius, *Dominicus* Utriculanus, *Fortunatus* Neapolitanus, *Proculus* Prænestinus, *Paulus* Nepesinus, *Generosus* Numentinus, *Agnellus* Terracinensis, *Dominicus* Centumcellensis, *Felix* Portuensis, *Claudius* Vulsinensis, *Urbanus* Tuscanensis, *Secundinus* Tauromeniensis, *Homobonus* Albansinus, *Constantius* Narniensis, *Anastasius* Tiburtinus. Canones verò IV. condidere. I. Nullus Episcoporum, aut secularium præsumat de reditibus, rebus vel Chartis Monasteriorum, vel de cellis, quæ ad ea pertinent, aliquid minuere. Si lis aliqua de prædiis exoriatur, dilatione omissâ mediis Evangeliis finiatur. II. Defuncto Abbate unus de congregatione absque ullo pretio eligatur. Si nullus reperiatur ad præsidendum idoneus, ex aliis Monasteriis petatur. III. Invito Abbate Monachorum nullus ad ordines promoveatur. IV. Descriptiones Chartarum Monasterii ab Episcopo fieri prohibentur; neque defuncto Abbate in rebus Monasterii perquirendis ullus se Præsulum permisceat. Missæ publicæ in Cœnobio Præsuli negantur, ne earum occasione mulierum fiat introitus. Neque ei conceditur in Monasterio Cathedram collocare, aut ordinationem facere.

Leandri natales & legatio.

VII. Leandro Hispalensi Episcopo hic annus fatalis fuit. Vitæ illustris breviarium ex seculo Mabillonis Benedictino præcipuè haustum nostros in Annales referre juvat. Dux Severianus, Theodoraque Cervella, nobilissima mulier Leandro parentes fuere. Marciæ, quæ Bigastris, anno Christi DXXXIV. natus legitur. Bigastrum, quæ eversa jacet, Episcopalis quondam Sedes fuit. Ubi Leander adolevit, Monasterium Hispalense ingressus, Benedicti Regulam professus est, si Hispanis creditur; demùm mortuo Stephano, Ecclesiæ Hispalensi præficitur. Hîc Arianos complures, præcipuèque Hermenigildum, Leovigildi Regis filium, concionibus, colloquiis, exemplis, errore liberatos, pietate verâque Christi notitiâ imbuit. De Hermenigildo id fama Gregorio nunciavit: *Multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, nuper Hermenigildus Rex, Leovigildi Regis Visigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam viro reverendissimo Leandro Hispalitano Episcopo, dudum mihi in amicitiis familiariter juncto, conversus est.* Ut suæ in patrem rebellioni Hermenigildus auxilii aliquid compararet, Leandrum anno circiter DLXXXIII. Mauritio Augusto Legatum misit. Dum in Regia urbe moratur, Gregorium Magnum eo conventum amicum sibi instituit, cui roganti, ut pergratum faceret, Moralium libros Gregorius aggreditur. Quos cum Pastorali suo in Hispaniam dein, ut perpetuæ pignus amicitiæ, Leandro transmisit. Qui vicissim de rebus Ecclesiæ, quæ momenti erant alicujus, Gregorium consultum ivit. Itaque num ter, vel semel infans in Baptismo mergi debeat, Gregorium interrogavit. Quærenti respondet: *Quia nunc hùc usque ab Hæreticis infans in Baptismate tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo.* Suâ ad *Tiberium* legatione *feliciter effecisse* Leandrum, ut suppetias obtineret, Cavius scriptum reliquit; verum non apud Tiberium, sed Mauritium legatione functus est, quæ ferè nihil auxilii ab Imperatore impetravit.

Gregor. Dial. l. 3. c. 31.

Greg. Ep. l. IV. 41.

Leander exilio revocatus Arianos ad fidem adducit.

VIII. Leovigildo displicebat Leandri legatio, amicitiæque vinculum, quo cum Hermenigildo copulabatur. Itaque ubi percussoris manu mortem invenit, jubente Rege Leander cum aliis Episcopis solum vertere cogitur. In exilio constitutus duos adversus Arianorum errores libros condidit, necnon tractatum ad Florentinam sororem de Institutione Virginum. Postquam verò defervescente regio furore, solutoque exilio Hispalim reversus est, prospero tandem Leovigildo utitur, qui morti proximus filium Recaredum ipsi commendat, quod Deo favente Recaredi in bonum, Ecclesiæque commodum cessit. Quippe Leandri monitis instructus veritatis notitiâ Recaredus, ejurata demum hæresi, subditos ad fidei concordiam suos perduxit, quam editâ & suâ & omnium Sacerdotum Confessione, anno 589. in Toletana Synodo professus est. Concilio Leander interfuit, præcipuasque in eo partes egit, teste Biclariensi Chronico: *Summa Synodalis negotii penes sanctum Leandrum, Hispalensis Ecclesiæ Episcopum, & beatissimum Eutropium, Monasterii Servitani Abbatem fuit.* Gratulatoriam de gente sua Ariano veneno purgata orationem in Synodo Leander habuit: *Nos majoribus gaudiis elevamur, quia repentè novos Ecclesiam parturisse populos intuemur, & quorum asperitatem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri tribulationis præterita occasio fuit. Gemebamus dum gravaremur, sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conversionem corona.*

Morbus & mors Leandri.

IX. Exantlatis laboribus oppressus Leander, podagram sibi contraxit, cujus doloribus attritus, querelas ea de re suas exposuit Gregorio, qui dolenti solatii aliquid adhibuit: *De podagra molestia Sanctitas vestra affligitur, cujus dolore assiduo & ipse vehementer attritus sum. Sed facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæcunque fecimus ad memoriam delicta revocamus: Atque hæc non flagella, sed dona esse conspicimus, si quæ carnis delectatione peccavimus, carnis dolore purgemus.* Pallium quoque Leander accepit à Gregorio *ad sola Missarum solemnia utendum.* Pallio donatus est, ut honestius sepeliretur, cùm ad biennium circiter muneri superstes fuit. Tempus obitus non exploratum satis est. Legitur in ipsius Epitaphio: *Obiit felicis memoriæ Leander Episcopus die III. Kal. Mart. Æra DCXLI.* Periisse igitur XXVII. Febr. anno Dom. DCIII. Quam sanè Chronologiam admittere non possumus,

Greg. Ep. l. VII. 127.

Anno Dom. 601.

mus, cùm regnante etiamnùm Recaredo perierit, qui ad plures abiit Ærâ DCXXXIX. sive Christi DCI. Neque Cavio assentimur, Leandri obitum in annum DXCV. conferenti. Cùm liquidò constet ex Gregorianis Epistolis, pallioque ad Leandrum misso, anno DXCIX. adhùc egisse inter homines. Ad annum DCI. Leandri vitam extendere, Chronologiæ regulis non prohibemur.

Leandri libri.

X. Leandrinæ vitæ Breviarium frater ipsius Isidorus, & in Episcopatu successor nobis fœnerat nostris Annalibus inserendum: *Leander genitus patre Severiano, Carthaginensis Provincia Spania, professione Monachus, & ex Monacho Spalensis Ecclesia Betica constitutus Episcopus, vir suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vitâ quoque tantum atque doctrinâ clarissimus, ut etiam fide ejus atque industriâ populi gentis Gothorum ab Ariana insania ad fidem Catholicam reverterentur. Hic namque in exilii sui peregrinatione composuit duos adversus Hæreticorum dogmata libros, eruditione Sanctarum Scripturarum ditissimos, in quibus vehementi stylo Arianæ impietatis confodit ac detegit pravitatem, ostendens scilicet, quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione vel fidei Sacramentis. Extat & aliud laudabile ejus Opusculum adversus instituta Arianorum, in quo propositis eorum dictis suas responsiones opponit. Præterea edidit unum ad Florentiam sororem de Institutione Virginum, & Contemptu Mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Siquidem & in Ecclesiasticis officiis idem non parvo elaboravit studio. In toto enim Psalterio duplici editione Orationes conscripsit. In sacrificii quoque laudibus atque Psalmis multa dulcisonè composuit. Scripsit & Epistolas multas; ad Papam Gregorium de Baptismo unam. Alteram ad fratrem, in qua præmonet, cuiquam mortem non esse timendam. Ad cæteros quoque Coepiscopos plurimas promulgavit familiares Epistolas, & si non satis splendidas verbis, acutas tamen sententiis. Floruit sub Recaredo viro religioso, ac Principe glorioso, cujus etiam temporibus mirabili obitu actualis vita terminum clausit.* De tot Operibus præter Orationem in Toletana Synodo pronunciata, librumque de Institutione Virginum ad Florentinam nil super est. Regulæ caput primum mandat, ut vitantur Laicæ mulieres. II. Ut viri sancti fugiantur. III. Ut à juvenibus virgo declinet. X. Quatenùs uti Virgo lavacro debeat. XI. Statuit, quòd *peccatum sit virgini ridere*. XIX. Quòd virgo jurare non debeat. XX. Ne sola virgo cum sola loquatur, &c. Præceptis ejusmodi abundat Regula, quæ in capita *xxi.* diffunditur. Extat Leandri Epitaphium, ex quo carmina ad intelligendam Historiam conducentia adducemus Lectoris ante oculos:

Isid. de Script. Eccl. c. 28.

Breul. Bened. t. 385.

Crux hæc alma gerit Sanctorum corpora fratrum
Leandri, Isidorique, piorum ex ordine vatum.
Tertia Florentina soror devota perennis,
Et posita amborum consors sic digna quiescit,
Isidorus medio disjungit membra duorum.
Hi quales fuerint, libris inquirito, Lector, &c.

Anno U. C. 1355. Per. Jul. 5315. Jul. 647. Dom. 602. Mauritii 20. Theodoric. 6. 7. *Sol.* 23. G. *Lun.* 14. *Indict.* 5. *Epact.* 28. *Epact. Sol.* 1. P. 15. *April.*

Anno Dom. 602.

Post Consulatum Mauritii XVIII.

I. Ut dolorum amara gaudiis Mauritius dilueret, filio suo *Theodosio*, Germani Patritii natam matrimonio conjungi voluit. Septiduo nuptiæ ingenti pompâ celebrantur, à nona die Februarii ad quindecimam usque. Nesciebat Germanus regiam sibi affinitatem exitio esse futuram. Ignorabat & Imperator, Theodosii nuptias nulli ad sobolem usui fore, ex iisque majores duntaxat Phocæ furori parari victimas.

Nuptiæ Theodosii Cæsaris.

II. Armis Prisci prosperos Deus successus dedit, ut & Chagani superbia contunderetur, & Mauritius ex splendidiore fortuna rueret. Conjunctus Prisco Commentiolus Viminiacum cum exercitu pervenit. Quo cognito, Chaganus filiis suis mandat, cum copiis Istri vada custodire. At Romani Prisco Duce, adhibitis limbis fluvium superant. Commissâ ad Solis occasum usque pugnâ, desideratis Romanorum trecentis, quatuor Avarum millia periere. Triduo pòst novum prælium initur, versi in fugam Barbari, multos ex suis amittunt, eòque acerbior clades, quòd filiorum Chagani morte cumulatur. Tum Chaganus exercitu numerosiore collecto Romanis occurrit: non tamen fortissimo bellatori, cujus iram suorum funus acuebat, prosperè evenit: illustrem Priscus victoriam adeptus, superior iterum evasit. Damnis Avarum nova calamitas accessit. Priscus præmissis quatuor mille militibus, *Tyrso* amne transmisso, Barbarorum motus explorat, qui suorum cladis ignari convivia festum diem agitabant. Quos clam adorti Romani, miserè cædunt, ut triginta ex iis millia perirent, ingentique prædâ potiuntur. Necdum victoriarum finis. Chaganus reparatis viribus iterum armis ultima experitur. Sed eam fortuna deseruerat. Multi gladio, non pauci undis sepulti periere. Victorum in potestatem venere Avarum tria millia, Gepidarum amplius, Slavinorum octingenti. Missâ ad Imperatorem legatione Chaganus suos recuperare nititur. Nesciebat adhùc Mauritius ultimam victoriam Prisci, cui mandat, ut solos Avares petenti redderet.

Prisci nobiles de Avaris victoriæ.

Miscell. lib. 17.

III. Tot victoriæ excitatum adversus Imperatorem odium non extinguebant. Ac si Græcis creditur, apparebant jam imminentis exitii præsagia. Monachus quasi ejus animo futurorum præsensio injecta esset atque inclusa divinitùs, nudato gladio à foro ad æneam Imperatoris statuam usque discurrens, cruentâ morte Mauritium periturum esse prædicat. Philippicus, qui *Cordam* Imperatoris sororem duxerat, in rebellionis suspicionem adducitur. Fama ferebat, illum Mauritio successurum, cujus nomen à Φ. inciperet: itaque Philippicus Mauritio versabatur ante animos, nec dejeranti quidem nihil sibi tale unquam in mentem venisse, fidem habuit, priusquàm hujusmodi somnium vidisset: *Putabat magnam turbam insistere effigiei Servatoris, quæ supra æream portam est, & contra Imperatorem vociferari, audirique ex imagine, quæ Mauritium adesse juberet, eumque statim adductum interrogari, utro in loco facinoris in captivos admissi*

De cæde Mauritii præsagia: ipsius pœnitentia.

paras

ANNO DOM. 602.

pœnas dare mallet, in hac vita, an in futura? Eum dixisse: In hac, Domine: & audisse vocem, quæ diceret, Tradite eum ergo cum omni familia Phocæ militi. Extemplò Mauritius è suis aliquem mittit, Philippicum accerseret. Tum Philippicus existimare de se & fortunis suis actum esse, uxori ultimos se amplexus dare; sumpto corporis Christi Sacramento, se munire adversus pericula, sicque ad Imperatorem adire. Ingredienti primùm Imperator dicere, inanis suspicionis veniam se petere: quærere dein, an militem Phocam noverit? Ille respondet, Phocam probè sibi notum esse; Centurionem agere, atque illum ipsum esse, qui cum eo insolentius collocutus erat. Rogat dein Imperator, quâ sit ætate, quove ingenio. Ait Philippicus, *esse juvenem, & ingenio partim audaci, partim timido.* Cui Imperator, *Si timidus est, homicida est.* His contritus subactusque prodigiis Imperator, Episcoporum implorat auxilia: ad civitates Monasteriis pecuniam, cereos, thura mittit. Rumor tenet, de Magistrianis unum reversum resipiscenti retulisse, animam ipsius salvam esse futuram; ex imperio verò turpiter & miserè ejiciendum esse. Quod vaticinium submisso accepit animo, Deum laudibus cumulans.

Zon. l. 14. 77.

Miscell. l. 17.

Rebellio militum & Romanorum in Mauritium. Phocas Imperator eligitur.

IV. Appropinquabat intereà miserandi Principis exitus, cui tenacitate suâ occasionem imprudens præbuit. Jam aderat autumnus, cùm Mauritius Petro jubet, ut in Slavorum ditione milites hyematum collocaret, ne alimenta ex thesauris suis ipsemet suppeditaret. Id Præfecto ingratum erat, neque militibus conducebat, propter cœli inclementiam, hyberna frigora, diffusosque hùc & illùc Barbaros, qui excursibus suis molesti Romanis futuri erant. *Gadi* accersito, Petrus de regiis mandatis queritur. Periculosum quidem non obtemperare, morem tamen gerere multò damnosius. Nihilo secus vocatis Ducibus, consilium Imperatoris exponit. Tum vulgus militum gravius commoveri, ad Phocam frequens cursare, vilem Centurionem clypeis impositum Imperatorem nuncupare. Quibus auditis, Petrus arreptâ in urbem regiam fugâ, Mauritium de seditione commonefacit. Ille rebellionem sedulò occultare, ludos equestres agitare. Tum Prasinorum factio ad pœnas & Constantium & Commentiolum deposcere, orare ut hostes Imperii omnes ei subjiciantur. Mauritius verò, ut plebis animis metum evelleret, monere ex factiosorum militum manu nil periculi imminere. Ad hæc Veneti fausta Imperatori precari, optare, ut rebelles brevi contundantur. Quos Mauritius armatos urbis mœnia custodire jubet. Verùm Romanis Mauritii Principatus invisus erat. Theodosius unà cùm *Germano* socero venationibus operam dabat apud Callicratiam: ad eum ergo literas mittunt, ut Imperium sumat; vel si abnuat, illud saltem Germanus adeat, cùm deinceps Mauritium amplius Rectorem pati nolint. Quibus intellectis Imperator Theodosio & Germano ad se accersitis, plebis rebellionem exprobrat. Accusanti argumenta erant Constantinopolitanorum & ad ipsos literæ, & favor, quo factum quidem, ut Germani bonis pepercerint, dum omnia populantur. At Germanus sibi metuens, Deiparæ Templum ingreditur. Quem cùm ex eo asylo Imperator misso Stephano vi evellere voluisset, ipsius conatibus adversari Germani fautores, eum ad magnam Ecclesiam deducunt. Hic Imperator excandescere, in Theodosium sævire, eum virgis cædere, satellites mittere, qui Germanum Ecclesiâ abstrahant. At prohibuit populus, qui contumelias in Mauritium plures jecit: *Non habeat pellem, qui te amat, Marcionista.*

ANNO DOM. 602.

Miscell. l. 17.

Mauritius fugit.

V. Imperator cognito solum sibi Principis titulum remanere, Constantinopolitanos sibi infensos esse, mutatis in privatas Imperatoriis vestibus, concubiâ nocte ea Regia se subducit, dromoneque cum uxore & liberis conscenso aufugit, filiumque Theodosium ad Cosroëm ablegat, ut commemoratis suis in illum beneficiis parem roganti gratiam referat. Fugâ Imperatoris cognitâ, seditio inflammatur, populusque convitiis Imperatorem proscindit. Misera tum Mauritii conditio erat, ut ei longè satius foret privatum fuisse, quàm Principem. Infelicem & maritum & patrem comitabantur uxor & liberi complures, ut eorum multitudine paternus dolor increſceret. Eorum nomina memoriæ consecravit Chronicum Alexandrinum: *Mauritius Tiberius cum uxore Constantina, & novem liberis, sex maribus nempè, Theodosio, Tiberio, Petro, Paulo, Justino, & Justiniano, & tribus virginibus, Anastasia, Theoctiste, & Cleopatra, vigesimo secundo mensis Novembris de nocte, illucescente jam die* XXIII. *feriâ sextâ fugit.* Vix miserabilius unquam spectaculum animo objici potest. Nec sine periculo apud sanctum Autonomon Mauritius servatur, cujus calamitatibus dolor podagricus accessit, ut morbi veluti vinculis constrictus, citius faciliusque Phocæ in potestatem veniret.

Phocæ inauguratio.

VI. Intereà tyrannus appropinquabat orbi. Venienti favebat Prasinorum factio, quorum Ducem *Sergius* agebat. Ad eum ergo Germanus mittit, ut ad imperium acquirendum sibi subsidio foret, multa ei munera pollicitus. Id tamen impetrare non potuit, Prasinis persuasum habentibus, Germanum à Venetorum amore nunquam recessurum. Itaque Prasini magnis Phocam laudibus efferunt; ad Hebdomum veniat hortantur. Eâ factione fretus Phocas, Theodorum à secretis mittit, qui Episcopalem ingressus Ecclesiam, Patriarcham Senatumque ad Hebdomum se conferre jubet. Cunctis eò confluentibus, Germanum tyrannus in speciem rogat, ut purpuram induat: quam prorsus à se repudiari Germanus simulat. Plebs verò, qui Phocæ favebat, Imperatorem eum pronunciat. Tum Cyriacus ab eo Confessionem requirit orthodoxam, promissionemque, ut sartam tectamque Ecclesiam servet. Sicque in Æde sancti Joannis apud Hebdomum, Novembris die XXIII. feriâ sextâ inauguratur. Cùm ibi ad primam usque feriam moratus esset, *per auream, & Theodosiæ porticus, mediamque urbem usque ad Palatium nemine resistente, sed cunctis plaudentibus, curru vectus,* regiam ingreditur. Phocæ non inerant facies, moresque tanto digni fastigio. Corpore erat mediocri, deformis, terribilis aspectu, rubente capillo, cicatrice in mala notatus. Corporis vitia mentis affectus pravitate superabant. Ebriosus erat, veneri serviens, crudelis, à clementia alienus, nullisque ferè virtutibus redemptus. Neque laudabiliores ipsius uxori mores inerant, si Cedreno fides. Monstrum Imperatoris Deus hominibus iratus, veluti fulmen aliquod injecit orbi. Sic ad purpuram evectus tyrannus. Sequente luce *Leontiam* uxorem Augustam creat, quo tempore Prasinos inter & Venetos ingens de

Chr. Alex.

stationibus tumultus exoritur. Compescendæ perturbationi Alexander à Phoca missus, Cosmam Venetorum Præfectum contumeliâ affectum manu pepulit. Quo Tribunus non ferens exclamat, *Abi, disce modestè agere, Mauritius vivit.*

Miscell. l. 17. Zon. l. 14.

Mauritius cum filiis occiditur: ejus constantia. Clades familiæ ipsius.

VII. Eo dicto tyranni sævitia movetur. Missisque satellitibus Mauritium cum uxore, & octo liberis in Æde sancti Autonomi juxta Prænetum comprehendit; ac in Eutropii portum Chalcedonem perducto, Principi mortem imperat. Non alius unquam Imperator, aut iniquiorem fortunam expertus est, aut toleravit constantius. Ac primùm filiorum, Tiberii, Petri, Justini, Justiniani cædis spectator factus, postmodum jugulatur. Una vox in tanta suorum clade illius est audita, *Justus es, Domine, & rectum judicium tuum.* Quo nil magis piumunquam, aut fortè celebrari potest. Generosam mentem & illud in primis declarat, quòd *cùm ultimum filiolum adhuc lactantem nutrix suffurata, ne Mauritii familia funditus interiret, suum filium ad cædem obtulisset, id ille non passus est, sed suum afferri jussit, deinde & ipse magno animo jugulum carnifici præbuit.* Periit XXVII. Novembris, feriâ tertiâ occisus à Lilio, cùm annos viginti, menses tres, diesque aliquot imperasset, ætatis anno circiter LXIII. Non defuere, qui Mauritium Martyribus insererent. Hæc in vita Joannis Jejunatoris, Actione IV. Nicænæ Synodi II. exhibita legitur: *Mauritium olim justissimum & mitissimum, nunc verò Martyrem esse. Huic enim infernalis ille draco tyrannus, vel invitus largitus est.* Fuere in Mauritio virtutes non exiguæ. Viros eloquentiâ præditos coluit; Templa nonnulla condidit, in quibus Ædes B. Pauli apud Tarsum numeratur; quadraginta Sanctorum delubrum, quod Tiberius inceperat, absolvit. Vitia verò sua insigni resipiscentiâ detersit.

Zon. l. 14.

Niceph. l. 18. c. 39.

Cæterùm de die supremo Mauritii Baronii Chronologia non est accurata. Ex Gregoriano monumento Mauritium die XXIII. Novembris periisse colligit. Fallitur tamen quatriduo; neque erranti præsidio sunt verba Gregoriani scripti. Tempori suo assignatâ Phocæ inauguratione, unâ serie Mauritianæ familiæ obitum narrat, omissâ diei mentione. Est ergo verissimum, non eodem tempore & Phocam coronatum, & Mauritium extinctum fuisse. Ille feriâ sextâ inauguratur; hic tertiâ feriâ morti mittitur, teste Chronico Alexandrino. Ad fabulas relegandum, quod in Nicephoro legitur: *Eâ ipsâ horâ, quâ Mauritius interemptus est, res eo omnis ut gesta est, Alexandriæ statuis, quæ in Tichæo celebri urbis ejus regione stabant, & tum basibus suis delapsæ erant; voce clariore quid Imperatori Mauritio acciderat, referentibus, viro cuidam præclarâ vitâ insigni, noctu ibi ambulanti indicata est.* Illud fide dignius, quod in eodem capite refertur, milites qui ad Phocam desciverant, malè disperiisse. *Nondum quatuordecim annis elapsis, cùm Heraclius delectum militum haberet, duos tantùm ex ea multitudine, quæ tyranno faverat, reliquos se invenit.* Tot Principum sanguine tyranni rabies non satiatur: ipsius ambitioni novæ adhuc victimæ immolantur: *Interfecti sunt in Diadromo ad Acritam Constantinus Lardis, ex Præfecto factus Prætorio Logothetes, & Curator Omnisdi, filius præterea Mauritii Theodosius, Commentiolus Patritius, & Militiæ Præfectus, cæsus est trans urbem, ad sancti Cononis propter mare, & corpus ipsius à canibus devoratum*

Bar. An. 602. n. 12.

Niceph. l. 18. 41.

Chr. Alex.

est. Theodosium fugâ se morti eripuisse, in Theophane legitur. Quam famam refellit Autor Chronici à nobis laudati. Dum fugeret ad Cosroëm matorat Theodosius, à tyrannis captus ipsius furori immolatur, si Zonaræ fides: *Fertur etiam filius, dum ad Cosroëm iret, interceptus, atque ad Phocam perductus, occisus esse.* Paucis tamen horis Mauritio Theodosius superstes fuit, ut à vero absit Baronii Chronologia, qui Theodosii mortem in annum proximè secuturum contulit. Narrat Cedrenus, Theodosium cùm ad locum, cui nomen est Leucatæ, pervenisset, captum periisse, *ut priusquam necaretur, divinis impertiri posset mysteriis. Quod postquam impetraverit, ablis Deo gratiis lapidem ex terra sustulisse, eoque ter pectus suum percussisse, ita orantem: Domine J. C. scis me nulli hominum injuriam fecisse: nunc autem mihi evenit, ut tua jubet potentia. His dictis, caput ei fuit amputatum.* Quæ ornamenta esse videntur à recentioribus Græcis reperta ad illustrandam Historiam, nec satis narrationi consona Autoris Chronici Alexandrini, qui Mauritianæ tragœdiæ testis oculatus fuit. Horrendum dictu, & ingenio Phocæ dignum, quod in Theophane legitur. Defunctorum Principum capita jubente tyranno in campo juxta tribunal posita fuisse, ut eo se spectaculo dum urbem exit, se satiaret, donec ob fœtorem sepulchro mandarentur. Mauritianæ familiæ fata unâ serie brevi exequimur. Indictione VI. quæ annum DCIII. efficit, *Constantina* Augusta Monasterio includitur. *Philippicus* Patritius & Germanus Theodosii socer in Clero collocantur. Anno verò DCV. Constantina in portu Eutropii ad Chalcedonem capite plectitur, ut uxori cum marito commune supplicium, in eodemque loco indiceretur. Neque infelicis Augustæ filiabus tyrannus pepercit, ne scintilla fortè aliqua superesset, quæ in Phocam rebellionis incendium aleret: *Anastasia, Theoctista, & Cleopatra unà cum filia Germani, quæ fuit conjux Theodosii, ipseque Germanus unà cum illis sublatus est.* Constantina cum filiabus Mamantis in Æde sepulta est.

Zon. l. 14. 79.

Bar. An. 603. n. 10

Chr. Alex.

Phocam Gregorius Magnus veneratur.

VIII. Phocæ tyrannis à XXV. Novembris numeratur. Hinc verba Chronici Alexandrini: *A XXV. ejusdem mensis in reliquam anni partem usque ad Januarium, nempè præsentis Indictionis VI. perscriptum est in publicis Imperii Actis, Phoca anno primo.* Porrò Gregorium Magnum laudare non possumus, qui cruentas Domini sui sanguine Phocæ manus veluti osculatus est. Vix menses septem elapsi erant, cùm Phocæ imagines Romam perveniunt. Quibus acceptis, quâ ratione Gregorius cum Clero suo se gesserit, verba testantur, quæ initio libri XI. Gregorianarum Epistolarum leguntur: *Venit autem Icona supra scriptorum Phocæ, & Leontia Augustorum Romam VI. Kal. Maii; & acclamatum est eis in Laterano in Basilica Julii ab omni Clero, vel Senatu: Exaudi, Christe, Phocæ, & Leontiæ vita. Tunc jussit ipsam Iconam Dominus beatissimus & Apostolicus Gregorius Papa reponi in Oratorio S. Cæsarii Martyris intra Palatium.* Hem Phocæ carnificis imaginem inter Martyres summi Pontificis manu collocatam! Hoccine fecisset illustris ille Ambrosius, qui Theodosium privatorum duntaxat sanguine madentem sacris admittere noluit? Neque factis duntaxat, sed verbis etiam Phocæ tyrannidi Gregorius gratulatus est, Epistolâ datâ mense Junio, Indictione VI: *Gloria in excelsis Deo.*

...In

ANNO DOM. 602.

. . . *In omnipotentis quippe Dei incomprehensibili dispensatione alternitim vita mortalis sunt moderamina; & aliquando cùm injustorum multorum peccata ferienda sunt, unus erigitur, per cujus duritiem, tribulationis jugo subjectorum colla deprimantur, quod in nostra diutius afflictione probavimus.* Sic defuncti Mauritii cineres insultat: deinceps verò impuro parricidæ blanditur: *Aliquando verò cùm misericors Deus mœrentium multorum corda sua decrevit consolatione refovere, unum ad regiminis culmen provehit, per cujus misericordia viscera in cunctorum mentibus exultationis sua gratiam infundit. De qua exultationis abundantia roborari nos citius credimus, quia benignitatem vestra pietatis ad imperiale fastigium pervenisse gaudemus. Lætentur cæli, & exultet terra, & de vestris benignis actibus universa Reipublica populus; nunc usque vehementer afflictus hilarescat.* Atqui nullum in Episcopo vitium, nulla pestis major est, quàm sceleratorum adulatio, blanditiæ, assentatio. Gregorianæ famæ macula hoc est, quam nulla unquam deteret oblivio.

Greg. l. 11. Ep. 38.

Pauli Docleatini abdicatio & vis.

IX. Nunc de rebus Ecclesiæ paucis. Facinus indignum à Paulo *Docleatina* civitatis Præsule perpetratum, quod curis Gregorianis materiam præbuit. In *corporale crimen* lapsus à Clero suo accusatus, dato Libello, se reum esse professus fuerat. Abdicati in locum *Nemesion* Episcoporum judicio suffectus erat. In fletu lachrymisque Paulus vitam degere debuit, abluendis peccatis. Verùm novo facinore ea tumulavit, de quo hæc ad Joannem primæ Justinianæ Episcopum Gregorii verba sunt: *Sed nunc eundem Paulum cum auxilio quorumdam secularium Judicum, venientem Episcopum more pradonis ingressum, ablatisque violenter rebus Ecclesia, ab eo se projectum, à summa injuria ad necem penè perductum.* Hæc passus *Nemesion* Gregorio narraverat. Jubet ergo Pontifex diligenter perquiratur num Paulus sua duntaxat ex Episcopio abstulerit. Quòd si res Ecclesiæ dilapidavit, ex propriis quæ abstulit, satisfaciat: *Si autem differre tentaverit, quo usque omne, quod dilapidavit, vel de substantia tulit, Ecclesia restituat, in Monasterium mittendus est, ut saltem coactus reddat, quod malè auferre non timuit.*

Greg. l. 10. Ep. 34.

Gregorius Magnus vult, Commentaria sua à Claudio edita recudi.

X. Mors Claudii Abbatis occasionem Gregorio præbuit homilias recensendi suas. Gregorianas conciones plurimi faciens Claudius, eas stylo suo conscriptas memoriæ mandaverat. Cùm eo defuncto Monachi Constantium Abbatem sibi constitui flagitassent, reperit Gregorius Claudium concionantis mentem non probè intellexisse. Itaque hæc Joanni Subdiacono mandat: *Quia idem carissimus quondam filius meus Claudius aliqua me loquente de Proverbiis, de Canticis Canticorum, de Prophetis, & de libris quoque Regum, & de Heptateucho audierat, qua ego scripto tradere pra infirmitate non potui, ipse ea suo sensu & stylo dictavit, ne oblivione deperirent, ut apto tempore hac eadem mihi inferret, & emendatius dictarentur. Qua cùm mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis inutilius fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia, omni excusatione & morâ cessante, ad ejus Monasterium accedat, convenire fratres fiat, & sub omni veritate quantuscunque de diversis scripturis chartas detulit, ad medium deducant: quas tu suscipe, & mihi celerrimè transmitte.* Gregorio quoque displicuit, sua in Job Commentaria Mammiano jubente publicè ad vigilias legi, quia *non est opus illud populare . . . sed dic ei, ut commenta Psalmorum legi ad vigilias faciat, qua mentes secularium ad bonos mores pracipuè informant.*

Greg. l. 10. Ep. 22.

Ecclesiarum Petri & Pauli tecta Gregorius resicit curat.

XI. Curis Gregorianis accessit & labor ille, ut nobilissimarum Pauli Petrique Ecclesiarum tecta vetustate collapsa restitueret. Ad eam reparationem Arigis Ducis auxilio opus habuit. Quis verò Arigis ille, docuit nos Warnefridus: *Mortuo Zottone Beneventorum Duce, Arigis in loco ipsius à Rege Agilulfo missus successit, qui ortus in Forojulii fuerat, & Gisulfi Forojuliani Ducis filios educarat, eidemque Gisulfo consanguineus erat.* Arigis verò sic compellat Gregorius: *Indicamus propter Ecclesia Petri & Pauli aliquantas nobis trabes necessarias esse, & ideò Sabino Subdiacono nostro injunximus, ut de partibus Brutiorum aliquantas incidere, & usque ad mare in locum aptum trahere debeat. Et quia in hac re solatiis indiget, salutantes gloriam vestram, paternâ caritate petimus, ut Actionarius vestris, qui in loco sunt, deputetis, ut homines, qui sub eis sunt, cum bobus suis in ejus transmittere solatium debeant, quatenus vobis concurrentibus, melius quod ei injunximus, possit perficere.* In vulgatis exemplaribus habetur, *in partibus Britanniorum*. Sed recta est conjectura Baronii emendantis errorem. Legendum, *Brutiorum*; quod & innuit vox Warnefridi, licet corrupta, *Briccorbin*. Viginti trabibus ad instauranda Ecclesiarum tecta opus erat, quibus advehendis Gregorii Expræfecti Pontifex etiam imploravit auxilium.

Warnefr. l. 4. c. 19.

Greg. l. 10. Ep. 24.

Gregorius de Sabbato & die Dominica superstitionem abrogat.

XII. Exorientem in urbe de cultu Sabbati superstitionem Gregorius opprimi voluit, scriptâ ad suos cives Epistolâ: *Perveniit ad me, quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua & sancta fidei adversa seminasse, ut die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi pradicatores dixerim? Qui veniens diem Sabbatum atque Dominicum ab omni faciet opere custodiri. Quia enim mori se & resurgere simulat, haberi in veneratione vult diem Dominicum, & quia Judaizare populum compellit, ut exteriorem ritum Legis revocet, & sibi judaorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatum.* Ostendit verò, abrogatum esse cum ceremoniis Mosis: *Nam si quis dicit, hoc de Sabbato esse servandum, dicat necesse est, etiam carnalia sacrificia esse persolvenda, dicat praceptum quoque de circumcisione corporis huc usque retinendum.* Eò & invaluerat superstitio Romanorum nonnullorum, ut negarent licitum esse, die Dominicâ corpus abluere. Quid verò Gregorius? *Et quidem si pro luxuria ac voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus: si autem pro necessitate corporis, hoc nec Dominicorum die prohibemus.*

Greg. l. 11. Ep. 3.

Synodus Byzacena: ad eam de Clementio Gregorius scribit.

XIII. Anno currente Synodus in Byzacena Provincia celebratur. Quid in ea gestum fuerit nescimus. Ad Concilium de Clementii Byzaceni Primatis rebus à Gregorio scriptum esse tenemus. Indecora multa, Episcopoque indigna de *Clementio* fama spargebat. Quæ cùm Gregorianas aures tetigissent, Concilio scribit, ut vera falsave forent, diligenter perquirerent, ut vel reus plecteretur, vel innocens infamiâ liberaretur. Gregorium ipsum audiamus: *Ante multum siquidem temporis quadam ad nos de fratre nostro Clementino, Primate vestro perlata sunt, qua cor nostrum non modico mœrore transfixerunt. . . . Et quoniam ita sunt gravia, ut transire indiscussa nullo modo debeant, fraternitatem vestram his hortamur affatibus, ut cum omni sollicitudine ac vivacita-*

Greg. l. 10. Ep. 36.

Anno Dom. 602.

et veritatis indagare substantiam multis modis debeatis, ut aut si ita sunt, ut audita sunt, ultione Canonicâ coerceantur; aut si falsa, fratris nostri innocentia diu sub nefanda opinionis dilaceratione non jaceat.

Synodus Wigorniensis in Anglia.

XIV. Sub hæc penè tempora Synodus Wigorniensis ab Augustino Cantuariensi Præsule permissu Regis Ethelberti congregatur. Augustino in votis erat, Clerum Britannicum in disciplina sibi similem esse. Doctores ergo maximæ Britonum Provinciæ cogit in loco, Anglis dicto, *Augustinæac*, id est, *robur Augustini*, *in confinio Vecciorum & Occidentalium Saxonum.* Accersitos rogat, ut relictis suis traditionibus communem Evangelii prædicandi Provinciam cum Pontificis Legatia susciperent. Quod cùm recusarent, petit Augustinus cælestibus miraculis ostendi, quorum in partibus veritas staret. Adducitur Anglus oculis captus, qui Augustini precibus lumen recepit, quod Britonum Sacerdotum votis negatum fuerat. Postulant deinde, ut numerosior conventus haberetur. Quem cùm impetrassent: *Venerunt septem Britonum Episcopi & plures viri doctissimi, maximè de nobilissimo eorum Monasterio, quod vocatur linguâ Anglorum, Bancornaburg, cui tempore illo Dinooth Abbas præfuisse narratur.* Prius verò quàm proficiscerentur, Anachoretam percontantur, maximæ pietatis virum, num Augustino obedientes efficere traditiones deberent suas. Quærentibus posse id fieri, si humilitate præditus esset, quæ ex eo nosci poterat, si *appropinquantibus assurrexerit.* Cùm *venientibus illis sederet Augustinus* in sella, in iram conversi, dicenti pertinacius contradicunt. Hæc verò ab illis requirebat: *Ut Pascha*, inquit, *suo tempore celebretis; ut ministerium baptizandi, quo Deo renascimur, juxta morem Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ compleatis; ut genti Anglorum unà nobiscum prædicetis verbum Domini; cætera, quæ agitis, quamvis moribus nostris contraria, æquanimiter cuncta tolerabimus.* Id cùm Augustino negassent, eis ille minatus verba ejusmodi: *Si pacem cum fratribus accipere nollent, bellum ab hostibus forent accepturi.* Quod defuncto Augustino contigisse memorant, cùm Rex Anglorum *Edilfridus* mille & ducentos Monachos, qui precibus cælestia popularibus suis auxilia poscebant, interfecit. Hæc Beda, quorum fides sit penes Autorem. Porro Augustinum inter & Britonum Episcopos Collationis tempus est in obscuro. Du Pin in annum superiorem illam contulit, Baronius verò in annum DCIV. transferre voluit. Probabilius nobis est, Synodum Anglicanam Augustini, ad labentem annum pertinere. Cæterùm antiquæ Britonum disciplinæ, quæ pietatem non deflorabat, durum nimis se Augustinus præbuit, quasi in tempore celebrandi Paschatis, aut ministrandi baptismi ritu prora puppisque Religionis esset collocanda. Durus magis atque ferreus Augustini animus, si consiliis suis crudelissimæ Bancoriensium Monachorum stragis autor fuerit: *Quelques Historiens accusent le Moine Augustin, d'avoir contribué au massacre de ces pauvres Bretons, qui ne meritoient pas d'être traitez si rudement, puis qu'ils maintenoient leurs anciens usages, & les libertez de leurs Eglises, sans s'écarter de la foi Catholique.* Clarissimi Du Pin judicium hoc est in nova sua Bibliotheca, tom. 6. 47. Ab ea tamen crudelitate Augustini innocentia defendi debet, si qua Bedæ fides, qui Bancoriensem cladem diu Augustini post obitum contigisse memorat. Narratâ enim cæde orantium Monachorum, imperatâ à Rege Edilfrido, subjungit: *Sicque completum est præsagium sancti Pontificis Augustini, quamvis ipso jam multo antè tempore ad cælestia Regna sublato, ut etiam temporalis interitus ultionem sentirent perfidi, quòd oblata sibi perpetuæ salutis consilia spreverant.* Hæc strictim dicta fusius suo tempore narrabuntur.

Anno Dom. 602.

Beda Hist. Angl. l. 2. c. 2.

Id. ibid.

INDEX

INDEX

RERUM & VERBORUM,

quæ in tertio Tomo Annalium Politico-Ecclesiasticorum continentur.

Numerus primus paginam, secundus paragraphum significat.

A.

E E E e e e

Andeca

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Au-

D.

E.

F.

G.

Gor-

H.

L.

M.

 Macria-

N.

Nam

Sclavi

T.

X.

Z.

